

Mirko Divković
**LATINSKO-HRVATSKI
RJEČNIK**

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 811.124(038)=163.42

DIVKOVIĆ, Mirko

Latinsko hrvatski rječnik / Mirko
Divković. - Bjelovar : Dunja, 2006. -
(Biblioteka Rječnici)

ISBN 953-99530-2-2

460315041

Biblioteka
RJEČNICI

Urednik
Eduard Šivak

Mirko Divković
**LATINSKO-HRVATSKI
RJEČNIK**

Grafička obrada
Linija d.o.o. Bjelovar

Izdavač
DUNJA d.o.o.
BJELOVAR 2006

PREDGOVOR

Rječnik Latinsko-hrvatski autora Mirka Divkovića objavljen je u Zagrebu 1900. godine to je na dan toga doživio još nekoliko reprint izdanja. No, danas se Rječnik više ne može naći niti u knjižarama niti u antikvarijatima i to je razlog zbog kojega se izdavač odlučio na njegovo ponovno tiskanje. Ovaj vrijedan i opsežan priručnik, koji ima 1161 stranicu, nezaobilazan je za učenike klasičnih gimnazija, studente latinskoga jezika, kao i za znanstvenike i stručnjake kojima je latinski jezik neophodan u njihovu radu. Vrijednost Divkovićevega Rječnika nije samo u njegovoj opsežnosti nego i u obradi. Kao kroatist pazio je na točnost i izražajnost rijeci kojima je prevodio latinske riječi i fraze. U Predgovoru napominje da je na mnogo mjesta naše riječi označio naglaskom „da bi se učenici, kojima nije štokavština materinji jezik, privikli pravilnom izgovoru“.

Iako ovaj rječnik nije zamišljen kao etimologijski, na mnogim je mjestima objašnjen postanak latinskih rijeci i njihova međusobna povezanost.

Za riječi grčkoga podrijetla redovno je u zagradi navedena izvorna grčka riječ. Zemljopisna, mitološka i povijesna imena uvrštena su prema abecednom redoslijedu, a svako vlastito ime popraćeno je najvažnijim sažetim podacima. Najveća vrijednost Rječnika je svakako u bogatoj frazeologiji i u obilju sinonima, dime se Divković pokazao kao vrstan znalac našeg jezičnog blaga. Znajući da latinski jezik u nas ima dugu tradiciju, vjerujemo da će pojava ovoga rječnika oduševiti sve njegove ljubitelje.

Urednik

LATINSKO-HRVATSKI

R J E Č N I K

ZA ŠKOLE.

IZDANJE DRUGO

PRIPREDIO

MIRKO DIVKOVIĆ

RAVNATELJ KRALJ. GORNJOGRADSKJE GIMNAZIJE ZAGREBAČKE.

BEZ KRUTA VEZA STOJI 7 KR. 50 FIL.

REPRINT 1980.

U ZAGREBU.

TROŠKOM I NAKLADOM KR. HRVATSKO-SLAVONSKO-DALMATINSKE ZEMALJSKE VLADE.
1900.

Ova knjiga ne smije se skuplje prodavati, nego za cijenu na prednjoj strani naznačenu.

Kr. zemaljska tiskara.

Predgovor k prvom izdanju.

Ovaj je rječnik sastavljen po latinsko-njemačkom rječniku Fridr. A. Heinichen-a, II. izdanju. Izradiše ga na poziv visoke vlade, sravnjujući i upotrebljavajući na ne malo mjesta i latinsko-njemačke rječnike Wilh. Freund-a, K. E. Georges-a i R. Klotz-a, i to slova: *A* i *B* prof. Mato Valjavec; slova: *O—S* prof. Franjo Petračić; slova: *I—N* i *T—Z* prof. Mirko Divković; a slova: *C—H* potpisani.

Ujedno je potpisani po nalogu visoke vlade rukopis pregledao, s izvornikom sravnio i za štampu priredio.

U Zagrebu, mjeseca travnja 1881.

Seb. Žepić.

Predgovor k drugom izdanju.

Ovo se izdanje razlikuje od predašnjega time, što sam nastojao, da ga dotjeram prema današnjem stanju leksikografije. U tome slijedio sam „Lateinisch - Deutsches Schulwörterbuch J. M. Stowassera. Wien 1894.“ Nadalje skratio sam ovo izdanje prema šestom izdanju Heinichenovu, što ga je obradio C. Wagener Leipzig 1897. Hrvatski je dio pročišćen i pojedine su riječi u mnogo prilika naglašene, da bi se učenici, kojima nije štokavština materinji govor, privikli pravilnomu izgovoru. Učitelj će dobro učiniti, ako bude od učenika zahtijevao, da u svoju bilježnicu i akcenat hrvatske riječi bilježi, jer će se samo ovako naučiti praktičnim putem pravilnom izgovoru. Veći su članci preglednije razvrstani tako, da se jednim pogledom dobije jasan prijedlog i povećega članka.

Napokon lijepa hvala kr. zemalj. vladi, koja je dopustila, da se ovo izdanje štampa tako krasnim i za oko zgodnim slovima.

U Zagrebu, mjeseca studenoga 1899.

M. Divković.

Tumačenje znakova i kratica.

* znači, da je riječ, oblik, konstrukcija, značenje, sveza, izraz pjesnički, te se stoga uopće, izuzevši rijetke slučajeve, u prozi ne upotrebljava, ili da je riječ, oblik itd. sâm po sebi prozaičan, te se upotrijebiti može u prozi, no da ne dolazi u prozaičnu, n. pr. mnoga vlastita imena i riječi, kao što su: *acanthus*, i. *acer*, *acernus*, *acredula*, *adamanteus*, *aesouleus*, *aroma*, *calathiscus*, *cantharus*, *charoesium*, *cerasus*, *chelydrus*, *ciborium*, *cicada*, *corytus*, *crotalistris*, *culullus*, *cymbium* itd. *konverz.* znači u konverzaciji, u razgovoru.

Com. " u komikâ (Plauta i Terencija).
jedn. " jednom, jedanput (na zabilježenu mjestu prozaičnu ili pjesničku) dolazeći [tako zvan *ἐναγὴς λέξις*].

† znači poklasički, t. j. da riječ, oblik, konstrukcija, značenje itd. dolazi tek u poklasičkih pisaca, napose u Kurelija (Curtius).

Pazi. Običnom u klasičnoj prozi treba smatrati te se zato može slobodno upotrebljavati svaka riječ, konstrukcija, značenje itd., pred kojim ne stoji ni jedna od naprijed naznačenih znakova (* ili † ili * †) ni jedna od rečenih bilježaka (*konverz.* itd. do *prekl.*). Jezične osobine pojedinih pisaca, kojima se također ne valja bez opreza služiti, označene su pridodanim imenom istih ili na drugi jošte koji način.

<i>abl.</i>	znači ablativus.
<i>absl.</i> i <i>apel.</i>	" apsolutno.
<i>abstr.</i>	" abstractum; apstraktno.
<i>acc.</i>	" accusativus.
<i>acc. c. inf.</i>	" accusativus cum infinitivo.
<i>act.</i>	" activum; aktivno.
<i>adj.</i>	" adjectivum; <i>adj.</i> uz adjektiv na -is znači, da ima dva dočetka, n. pr. <i>facilis</i> , <i>adj.</i> = <i>facilis</i> , <i>facile</i> , a uz adjektiv na -us, znamenjuje, da je od tri dočetka, n. pr. <i>bonus</i> , <i>adj.</i> = <i>bonus</i> , <i>bona</i> , <i>bonum</i> .
<i>adv.</i>	znači adverbium; adverbijalno.
<i>alejs.</i> <i>aleui.</i> <i>alqm.</i>	" <i>alicuius</i> , <i>alicui</i> , <i>aliquem</i> .
<i>alqam.</i> <i>alqo.</i> <i>alqa</i>	" <i>aliquam</i> , <i>aliquo</i> , <i>aliqua</i> .
<i>alqd</i>	" <i>aliquid</i> .
<i>appellat.</i> i <i>apelat.</i>	" appellativum.

Plinija mlađega (u epistolama), Kvintilijana (u 10. knj. *institutionum*), Tacita, Suetonija, te je zato doduše ne treba nipošto bezuvjetno zbaciti, ali da se smije samo u posebnim, u latinskoj stilistici naznačenim slučajevima upotrebljavati.

* † znači pjesnički i poklasički zajedno u smislu navedenom kod * i kod †.

pokl. znači poklasički (gl. ozgor kod †).

pjesn. znači pjesnički (gl. ozgor kod *).

rijetk. ili *rijetko* znači rijetko dolazeći, te zato da se ne upotrebljava bez osobita razloga.

kasn. ili *kasno* znači kasno latinski, napose u Justina, Aurelija Viktora, Eutropija, te zato takva riječ, oblik itd., posebne slučajeve izuzevši, da se ne upotrebljava.

prekl. znači u pretklasičkih pisaca dolazeći, zato se takova riječ, oblik itd. može upotrijebiti samo u nekim određenim slučajevima.

<i>archaist.</i> i <i>arhaist.</i>	znači arhaistički (zastarjelo).
<i>attribut.</i>	" atributivno.
<i>Aurel. Vict.</i>	" u Aurelija Viktora.
<i>b. Afr.</i>	" belli Africani.
<i>b. Hisp.</i>	" belli Hispaniensis.
<i>br.</i>	" broj.
<i>c.</i>	" caput.
<i>c. n. pr. c. acc.</i>	" cum accusativo
<i>Caes.</i>	" u Cezara.
<i>card.</i>	" cardinale.
<i>Cat.</i>	" u Katula.
<i>Cic.</i>	" u Cicerona.
<i>class.</i>	" klasički.
<i>collect.</i>	" collectivum; kolektivno.

<i>comm.</i>	znači	<i>communis generis.</i>	<i>inchoat.</i>	znači	<i>verbum inchoativum.</i>
<i>comp. compar. i kompar.</i>	"	comparativus.	<i>indecl.</i>	"	indeclinabile.
<i>conor., in conor.</i>	"	konkretno; in concreto.	<i>indef.</i>	"	indefinitivno.
<i>conj. i konj.</i>	"	conjunctivus.	<i>indic.</i>	"	indicativus.
<i>conjct. i konjko.</i>	"	conjunctio, konjunkcija.	<i>inf.</i>	"	infinitivus.
<i>correlat.</i>	"	correlativum; korelativno.	<i>instr.</i>	"	instrumentalis.
<i>Curt.</i>	"	u Kurelja.	<i>intens. i intenz.</i>	"	verbum intensivum.
<i>dat.</i>	"	dativus.	<i>interj.</i>	"	interjectio.
<i>dat. ethio.</i>	"	dativus ethicus.	<i>interr.</i>	"	interrogativum
<i>def.</i>	"	verbum defectivum.	<i>intrans.</i>	"	intransitivum, intransitivno.
<i>dem.</i>	"	deminutivum.	<i>Is.</i>	"	Isus, Isukrst.
<i>demonstr.</i>	"	demonstrativum.	<i>itd.</i>	"	i tako dalje.
<i>dep.</i>	"	verbum deprensens.	<i>izgov.</i>	"	izgovori.
<i>desid.</i>	"	verbum desiderativum.	<i>Just.</i>	"	u Justina
<i>distr.</i>	"	distributivum.	<i>Liv.</i>	"	u Livija.
<i>dr.</i>	"	drugi.	<i>loc.</i>	"	localis.
<i>elipt.</i>	"	eliptički.	<i>m.</i>	"	masculini generis.
<i>erot.</i>	"	erotički (juveni).	<i>meton.</i>	"	metonimički.
<i>ethio.</i>	"	ethicus.	<i>milit.</i>	"	militarski (vojnički).
<i>euphem.</i>	"	eufemistički.	<i>mj.</i>	"	mjesto.
<i>Eutr.</i>	"	u Eutropija.	<i>n.</i>	"	generis neutrius ili neutrum.
<i>f.</i>	"	feminini generis.	<i>n. p. ili n. pr.</i>	"	na primjer.
<i>frequent.</i>	"	verbum frequentativum.	<i>nat.</i>	"	nalik.
<i>fut.</i>	"	futurum.	<i>navlast.</i>	"	navlastice.
<i>g.</i>	"	godine.	<i>Nep.</i>	"	u Kornelija Nepota.
<i>gen.</i>	"	genitivus.	<i>nom. pr.</i>	"	nomen proprium.
<i>gen. obj.</i>	"	genitivus objectivus.	<i>num.</i>	"	numerales.
<i>gen. subj.</i>	"	genitivus subjectivus.	<i>obič.</i>	"	obično.
<i>geogr.</i>	"	geografski.	<i>obj.</i>	"	objectivus.
<i>gerund.</i>	"	gerundium, gerundivum.	<i>odt., odl.</i>	"	odatile, odtale.
<i>gl.</i>	"	gledaj.	<i>odv.</i>	"	odavle.
<i>gl. t. r.</i>	"	gledaj tu riječ	<i>opp.</i>	"	oppositum (protivno, oprečno).
<i>grč.</i>	"	grčki.	<i>opr.</i>	"	oprečno.
<i>hist.</i>	"	historicus.	<i>ord.</i>	"	ordinale.
<i>Hom.</i>	"	u Homera, Homero.	<i>osb., osob.</i>	"	osobito.
<i>Hor.</i>	"	u Horacija.	<i>Ov.</i>	"	u Ovidija.
<i>hro.</i>	"	hrvatski.	<i>parenthet.</i>	"	parentetski (umetnuto).
<i>imper.</i>	"	imperativus.	<i>partic.</i>	"	participium.
<i>imperf.</i>	"	imperfectum.	<i>pass.</i>	"	passivum; passivno.
<i>impers.</i>	"	verbum impersonale ili impersonalno.	<i>perf.</i>	"	perfectum.
			<i>personif.</i>	"	personificatio, personifikovano.

<i>pjesn.</i>	znači pjesnički, u pjesnički.	<i>so.</i>	znači scilicet (razumljiva se).
<i>Phaedr.</i>	" u Fedra.	<i>sing.</i>	" singularis.
<i>pl., plur.</i>	" pluralis.	<i>sk.</i>	" i sljedeće ili alično.
<i>Plaut.</i>	" u Plauta.	<i>sluč., slučn.</i>	" alično.
<i>Plin. ep.</i>	" u poslanicama Plinija Mlađega.	<i>sm.</i>	" smisao.
<i>plagpf.</i>	" plusquamperfectum.	<i>sr.</i>	" sravni.
<i>pogl.</i>	" pogledaj.	<i>st.</i>	" stih.
<i>ponajv.</i>	" ponajviše.	<i>subj.</i>	" subjectivus.
<i>pos.</i>	" pozitivus.	<i>subst. i supst.</i>	" substantivum.
<i>posl.</i>	" u poslovidi ili poslovički.	<i>Suet.</i>	" u Seutonija.
<i>poss.</i>	" possessivum.	<i>sup.</i>	" superlativus.
<i>pr.</i>	" prije (Isukrsta).	<i>supin.</i>	" supinum.
<i>pr.</i>	" (nomen) proprium.	<i>syno.</i>	" sinkopovano (stegnuto).
<i>praeagn. i pregn.</i>	" pregnantno.	<i>š.</i>	" što.
<i>praep.</i>	" praepositio.	<i>t. (pl. t. r.)</i>	" (gledaj) tu (riječ)
<i>praes.</i>	" praesens.	<i>t. j.</i>	" to jest.
<i>prenes.</i>	" preneseno.	<i>t. t.</i>	" terminus technicus (umjetni naziv).
<i>pril.</i>	" (u) prilici.	<i>Tao.</i>	" u Tacita.
<i>prolept.</i>	" proleptički.	<i>Ter.</i>	" u Terencija.
<i>pron.</i>	" pronomen.	<i>Tib.</i>	" u Tibula.
<i>prot.</i>	" protivno.	<i>tp.</i>	" tropski (preneseno).
<i>Prop.</i>	" u Propertija.	<i>trans. i tranz.</i>	" transitivum ili tranzitivno.
<i>publicist.</i>	" publicistički.	<i>upr.</i>	" upravo.
<i>quaest. indir.</i>	" quaestio indirecta.	<i>usgr.</i>	" uzgredni.
<i>Quint.</i>	" u Kvintilijana (10. knjiga).	<i>v.</i>	" versus ili vidi.
<i>r.</i>	" riječ.	<i>Verg.</i>	" u Vergilija.
<i>redupl.</i>	" reduplikovano.	<i>vojn.</i>	" vojnički.
<i>reflex.</i>	" reflexivum; reflexivno.	<i>-</i>	" jednako (znači to isto kao što).
<i>relat.</i>	" relativum.	<i>-</i>	" opetovanje riječi, n. pr. početi-, počinjati
<i>rhet.</i>	" retoraki.		što, t. j. početi
<i>rod. ili r.</i>	" rođen.		što, počinjati
<i>s.</i>	" sada (dandanas).		što.
<i>Sall.</i>	" u Salustija.		
<i>sarkast.</i>	" sarkastički.		

A

1. **A, a, kratice** 1) — ime Aulus; 2) — absolvo na sudačkim glasovnicama, zato se **A** zove litera salutaris; 3) — antiquo na glasovnicama u komicijama, kad se glasovalo o zakonima (sr. antiquo); 4) **a. d.** — ante diem; 5) **A. U. C.** — anno urbis conditae, ili **a. u. c.** — ab urbe condita; 6) **A. Cio. disp. Tusca.** — Auditor.

2. **ā** (pred konzonantima), **āb** (pred vokaliima, h i konzonantima, ali rijetko pred b, f, m, p^o v), **abs** (obično samo pred c, g, t, često abs te mjesto čega također a te, no nikad ab te), praep. s abl. (srodno s *ἀπό*, *ἀπ*) znači, da nešto odlazi odakle, od kojega mjesta ili od koje stvari, no samo iz okolišne mjesta ili stvari ili se kakogod odmiče (sr. de i e), dakle:

1. o prostoru, 1) da se naznači smjer, kojim se što odakle miče: od, amo od, tamo od, osobito iz glagola kretanja kao venire, egredi, exire i t. d., redire a foro (Plaut.); venire a theatro, amo od teatra, iz okolišne teatra, ne: iz teatra; venire a portu, a balneo; a me, se, nobis, vobis, od mene, to jest, od moje tld. kuće; exercitum ducere ab Allobrogibus; ab urbe proficisci; redire a Caesare; fuga ab urbe; * navis sospes ab ignibus, brod čitav utekao ognju; Hesperia sospes ab ultima; * risus intimo ab angulo, (dopirući) sa dna kuta; ut jam a fabulis ad facta veniamus; također pred imenima gradova, kad se ne misle sami gradovi, već njihova okolina, dakle uvijek, kad se govori, da se prestalo grad podejediti, te se vojska kreće od njega, hrvatski: od, ispred, ispod, Caesar a Gergovia discessit (on nije bio u Gergoviji, nego pod ili pred njom, jer je podejedio grad); Libo discessit a Brundisio — iz luke brundizijske; kad treba, da se smjer od koga mjesta amo ili ukras njega kao takav tačnije označi, erat a Gergovia despectus in castra; ab Ariminio Arretium mittit, a Corfinio in Siciliam miserat. — No kad se što zgoda prema dolje kreće ili se tim smjerom zbiva, tada prevodimo a prijedlogom s, sa (o. gen.) deicere ab alquo; videre, spectare, prospicere, conspiciere ab alquo, a summo jugo montis; a uz glagole i izraze, koji znače visjeti, prevodimo a prijedlogom o: (Hor.) pendulus ab orno; † dependere a cervicibus. Zato upotrebljavamo

a u prenes. smislu, kad se naznačuje, odakle što dolazi, izvire, postaje; odakle je tko rodom; odakle je što uzeto i nal.; hrvatski od (iz: rodom iz): esse a Graecis, rodom Grk; si ego me a M. Tullio esse dicerem, da vučem lozu od —; id facinus natum a cupiditate; * dulces ab fontibus undae, voda crvena iz vrela, * nostris ab ovilibus agnus; appellari, nomen invenire ab alquo i nal. zvati se po čemu; incipere, ordiri ab alquo i alqd ab alquo početi, počinjati čim ili od čega; i uz imena gradova poimenice u Livija, Turnus ab Aricia, legati ab Ardea, coloni a Velitris; u Verg. pastor ab Amphryso; tako i a Pyrrho perfuga, legati ab Alexandro, Cic., ab Attalo Cretenses sagittarii, Liv. Tako i Zeno et qui ab eo sunt, njegovi učenici, privrženi, sljedbenici, pristase, iz njegove škole sr. *οἱ ἀπὸ Ζήνωνος*; qui sunt ab ea disciplina; nostri illi a Platone (dod. u misli: profecti, učenici Platonovi); odatle često u kasnijim pisacima (osob. u Suet.) esse alicui bitti u koga ab epistolis tajnik ili sekretar, a bibliotheca knjižnica, a rationibus računovođa, a suppellectile upravitelj kuće, a veste čuvar odijela, a balneis kupeljni podvornik, a libellis molbeničar, (koji je primao molbenice), a manu servum pisar, — 2) da se naznači strana, s koje se što gleda ili javlja, s, sa (o. gen.); kadšto na, u, kod, pri i različito po smislu: a supero mari; Gallia attingit a Sequanis flumen Rhenum, sa sekvanske strane, na sekvanskoj strani; castra munita non erant a porta decumana, na strani, gdje bijahu decumanska vrata; leviter a summo inflexum zgoda, na gornjem kraju; funiculus a puppi religatus, na krmi; a labris argento circumdant (cornua), na okrajcima; ab radicibus accidunt arbores; scuto ab novissimis uni militi detracto, jednomu vojniku u zapleću, na strani, gdje bijaše zapleće; nonnullos ab novissimis deserto proelio excedere; cecidere ab Romanis ducenti equites, kod Rimljanâ Liv. Ovamo idu vojnički izrazi: a fronte sprijeda, a tergo straga, a latere sa strane, na strani, s boka, a dextro cornu na desnom krilu, a novissimo (extremo) agmine u zapleću, sa zapleća, a medio spatio napola puta; ab imo, na donjem kraju; stipites de-

missi et ab infimo (*zdola, na dnu*) revincti — ab ramis eminebant, *gdje se počinje granje, dakle granama. Ovak* a dextra s desna, na desno, a sinistra s lijeva na lijevo; ab ea parte s one strane, ab utraque parte, s obje strane; ab occasu et ortu solis *na zapadu i na istoku, Liv.*, a septentrionibus *sa sjevera, na sjeveru. Tako* i expectare, timere, metuere, sperare ab alqo i alqd ab alqo, *očekivati itd. od koga, što od koga; na čijoj strani; stare, facere, (Plaut.) sentire ab alqo, biti na čijoj strani, biti za koga, raditi za koga ili u prilog komu; stare* a senatu; hoc est a me, *to je za mene, to ide meni u prilog; stare* a bonorum causa; ab innocentia clementissimus, *za nedužnost, nevinosti u prilog; dicere ab reo (Cic. p. Cluent. 34. 93.), a scripto (Cic. de inv. 2. 48. 148. pro tione contra scriptum). Zato dolazi a nadalje, kad se kakvogod pojma s kojegod strane tačnije označuje ili sužuje: glede na, gledom na, s obzirom na, obzirom se na, što se tiče i nal.:* inops ab amicis; firmus ab equitatu; paratus ab omni re; imparatus cum a militibus tum a pecunia; medicoriter a natura instructus; improbus ab ingenio; nihil adolescenti neque a natura neque ab ingenio deesse sentio; nihil est ab omni parte beatum. *Tako* i laborare ab alqa re, a pedibus, a re frumentaria. 3) o udaljenju, odvajanju ili o razmaku: od, *iza glagola kretanja n. p. abire, proficisci, recedere, discedere, conscondere, agere, movere, pellere, arcessere itd., pak iza substantiva kao što su: fuga, discessus; zatim iza prohibere, arcere, abstinere, desistere, liberare, detertere, vocare i nal.; abesse, distare; * otium reclinat alqm a labore, oporavlja od truda ili poslije truda; in longe, procul, prope; pak i adverbijalno uz numeralia, daleko, razdaleko, u daljini ili u razmaku od, razmakom od: ab millibus passuum minus duobus castra posuerunt; pa zato i defendere, tueri alqm, alqd ab alqo, koga od koga, što od koga tutus ab alqo, od koga, tutus a periculo, ab igni. Isto tako iza pojmovna različnosti: differre, discrepare, distare, abhorere, diversum esse, alienum ili alieno animo esse ab alqo; * quantum mutatus ab illo Hectore, *prema onomu Hektoru. Amo ide teras ab re — daleko od stvari, t. j. na štetu joj, consulere (sanjetovati), Plaut., češće non, haud ab re — ne daleko od stvari, to je ne neumjesno, ne beskorisno, na korist, sa esse ducere i stidnim, Plaut. Liv. — Ovak* se upotrebljava a osob. kad se naznačuje razmak vrstom, činom ili časću i moću: za, *poslije, iza Sextus a Romulo rex fuit Servius Tullius šesti kralj poslije Romula bio je S. T.; secundus, tertius ab alqo; qui quartus ab Arcesilla fuit; * tu**

nunc eris alter ab illo, * heros ab Achille secundus; * alter ab undecimo annus; * a magnis hunc colit ille deis, *odmah iza. — Srodna je tomu, da se što odakle udaljuje ili od čega odvoja, uporaba prijedloga a u konstrukcijama sumere, emere, accipere, dare, impetrare, postulare, petere, quaerere ab alqo; audire, cognoscere, discere ab alqo etc.; tako osob. uz riječi, koje znače prepisati, prevoditi (polatinitati itd.) što od koga (pisca); totidem verbis a Dicoeareho transtuli; a quo istam comoediam verterat Caecilius; Antonii edictum legi a Bruto. Tako* i solvere, dare (pecuniam) ab alqo, *po kom, t. j. domakom ili naputnicom, a filio zapisati novce tako, da će ih sin isplatiti. —*

II. o vremenu: od, počevši od, otkako: a pueritia; ab hora tertia; (Ter.) rem omnem a principio audies; a condiscipulatu; ab initio, od početka (ali initio s početka, početkom, na početku); a puero, a pueris *gl. riječ puer; također odmah iza, iza, nakon, poslije: ab re divina (odmah iza službe božje) mulieres apparebunt Plaut.; a prima obsidione (odmah iza početka podsjedanja, kako se započelo podsjedanje) ad Caesarem perfugerat; ab decimae legionis cohortatione ad dextrum cornu profectus est; vigesimus dies a Capitolio incenso; ab hac contione legati missi sunt. —*

III. kauzalno: 1) uz verba pas. i intranz. (act. ili dep.) s pasivnim značenjem, da se označi pravi neposredni početak uzroka, koji potječe od živih bića ili za koja mislimo da su kao živa: od, s, sa (o. gen. i sr. per.) interfici, interire, * occidere; passum dari ab alqo; periit a morbo; a natura ita generati sumus; natum ili ortum esse ab alqo; a se oriri et sua sponte nasci; animus ab ignavia corruptus; calescere ab ipso spiritu; salvere ab alqo. Kadšto iza gerundiva mjesto dativa, da se tim ukloni dvoumije, a bolje istakne lice, koje što čini. 2) uz sub., ab illo injuria, krivica, *kaj je onaj nanio; levior est plaga ab amico (što potječe ili dolazi od prijatelja) quam a debitore; majus praeceptum, quam ut ab homine videretur; a bestis ictus. 3) * uz adj. niger a radiis solis; tempus a nostris triste malis; * murus ab ingenio notior ille tuo; (Liv.) pleni animorum ab pristini diei mellore occasione; osob. kad se navodi razlog, s kojega se što čini: s, sa, (o. gen.), povodom, s razloga što, poradi i nal., ab ira, a spe, s nade, nadom, nadajući se, Liv.; ab obsidione Liv.; (Balb. u Cic.) ab singulari amore.*

Abacus, i, m. [ābāz] abak, igraća daskica na kooke razdijeljena, Suet; stolić umjetno i krasno izrađen, na koji su skupocjeno posude i vaze stavljali.

Abalienatio, ōnis, f. [abalieno], upravo: otuđi-

vanje; *sudbeni t. t. ustupanje, oduzeće osob. stvari, koja se zove res mancipi.*

Ab—alieno, 1. otuđiti, otuđivati, 1) *sudbeni t. t. nešto kako valja ustupiti, izdati, od sebe dati, na drugoga prenijeti.* 2) *udaljiti, ukloniti, rastaviti, uxorem a viro, nutricem a nobis, Com.; ovako abalienatus jure civium. lišen prava građanskoga, Liv. 3) trop. svoju sklonost ili srce otuđiti, odvratiti, odmetnuti od koga, alqm, alejs voluntatem, animum ab alqo; a sensu rerum suarum animos; quod Tissaphernes perjurio suo et homines suis rebus abalienaret et deos sibi iratos redderet. Nep.; totam Africam abalienarunt, učinivše je se odmetnula, Nep.*

Abantēus adj. od Abas.

Abās, antis, m. [*Ἀβας*] Abante, ime mnogim junacima, najpoznatiji je bio kralj u Argu, otac Akirizijev, djed Danaid i Atalantin. Odatle a) * **Abantēus** [*Ἀβαντικός*] adj. Abantov, b) * **Abantides**, ae m. [*Ἀβαντίδης*] Abantović, potomak Abantov i to sin njegov Akirizije i pramuk mu Perzej.

Ab—āvus, i, m. prapradjed; *kadšto kojigod od predā, praotac, pradjed.*

Abdera, ōrum, n. [*Ἀβδηρα*, *id*], * † Abdera, ae, f. grad u Traciji, na zlu glasu poradi slaboumlja i malogradskoga ponašanja svojih stanovnika, stoga hie Abdera; *rodno mjesto Demokritovo i Protagorino. Odatle Abderites*, ae, m. [*Ἀβδηρίτης*] Abderanin i Abderac.

Abdicatio, ōnis, f. [l. abdicō] odricanje od čega; *odatle ostavka koje časti prije zakonitoga vremena, dictaturae.*

1. **ab—dicō**, 1. odreći se, odricati se čega, id totum abdicō atque ejicio. *Osob. a) koga ne (svojim) priznati; otisnuti, odvrdi koga od sebe, zatajati koga, alqm, patrem; liberos, filium; quem fugit et factis abdicat ille (pater) suis, Ov., b) prije zakonitoga vremena odreći se časti ili ostaviti je; u Sall. Liv. abdicare magistratum, consulatum, dictaturam, dok u Cic. Caes. samo abdicare se magistratu, dictaturā, tutelā; eo die se non modo consulatu, sed etiam libertate abdicavit Cic. tutela cogito me abdicare; kadšto apsolut. abdicare ostavku dati, zadržati se na časti, ut abdicarent consules: abdicaverunt, Cic. n. d. 2, 4, 11.*

2. **ab—dicō** 3. „otkazati“, *augurski t. t. o plicama gatalicama ne odobriti; ne odobravati, zabraniti, ne dopustiti, ne dopuštati, biti protiv čega, aves abdicunt rem. (protivno addicere).*

abdicte, adv. [abditus], sakriveno, zaklonjeno, jedn. (dvojč.) Cic. Verr. 2, 73, 181.

abditus, a, um, adj. [part. od abdo] udaljen, zabitan; a i sakriven, pars aedium, regi-

ones, loca; res abditae et obscurae voluntas abdita et reclusa; abditū alejs sensus; * indicis monstrare recentibus abdita rerum, *dolje sakriveno stvari, duboke misli.*

ab—do, didi (abdidi), ditum, 3. 1. *odmaći, ukloniti što zato, da se sakrije, skloni na sigurno mjesto (sr. abscondo), dakle a) ukloniti, uklanjati, odmaći, odmići, povući, partes corporis contextit atque abdidit natura; pedestres copiae ab eo loco abditae; ascensus abditus a conspectu; * hinc procul paulum abde faces; abdere carros in silvas; abdere se in alqm locum, in intimam Macedoniam, in Menapios, in occultum; abdere se rus, Ter., domum; * abdere alqm in insulam, prognati. b) sakriti, sakrivati ferrum intra vestem; cultrum sub veste abditum habere; * lateri capulo tenus abdidit ense, da do drška u bok zabosti; * alqd terris zakopati u zemlju; * totos sub inguine dentes; * ferrum in armo ferre; caput cristata casside, pokriti; vultus et caput undis; * hunc quoque abde domo, sakrij ga u kući = upotrijebi ga za domaću porabu; abditus in silvis, in tectis, in tabernaculis; intra haec tegumenta abditū atque muniti; vallis abditā; * argentum abditum terris: * virgo abditā turri, zatvorena; * abditus agro, povukao se na selo (u mir i samoću); cohortes oppidis (abli) abdere, ponastaniti; abdere se post maceriam; abdere se in proximas silvas. 2) *preneš. a) illum quem abdis, koga kriješ, s kojim tajno postupiš; abdenda cupiditas erat, bješe je kriti; b) abdere se in bibliothecam, in literas, zadupeti se, zaroniti se, zakopati se u znanosti, u knjigu; abdere se literis, kapati nad knjigom, o pedantskim učenjacima.**

abdomen, inis, n. kŭlje (f. pl.) trbušina (pretkl. i polk.); kao oznaka proždrljivosti = putenosti.

ab—ducere etc. 3. 1) *odvesti, odvoditi; povesti; familiam abduxit, pecus abegit; (Plaut.) eam mecum rus uxorem; (Ter.) abductum in ganeum aliquo; alqm ab aratro; alqm vi de foro; alqm in curiam; naves ex portu; cohortes secum; exercitum Romam; pluteos ad alia opera; milites ab alqo = odvesti komu; Laelium ab Asiatica classe abductum, odvezen, oduzet; * quascunque terras; alqm convivam illi ad cenam, sa sobom na objed kao gosta, u goste, na gozbu koga odvesti, povesti, Ter.; također odvesti na kaznu; abduce istum in malam crucem, Plaut.; alqm in lautumias, in servitutum; o ženama i djevojkama oteti, otimati, filiam vi abductam ab Rhodio tibicine; * gremiis pactas; alqm matrimonio alejs, Suet.; filiam, kćer od majke, od muža natrag k sebi uzeti, Ter.; * † oteti, ugrabiti, armenta * somnos, sam odnijeti; abducere clavem, iz-*

vudi, *Plant.*: * caput retro ab ictu, povući. 2) *prenes.* a) zavesti na odmetnuće, otpaditi koga od čega, obratiti; zavesti da se odmetne, alqm a fide; legiones, servos ab alqo; alqm ad se; abducere ad nequitiam, *naorati*, *Ter.*; † alqm. b) *svrnuti*, *odvrati*, *odvracati* koga ili što od čega, čim se bavi ili što je nakan učiniti id. *animus* a sollicitudine, a cogitatione, a cogitationibus, a corpore; alqm ab officio; se a cura reipublicae, *povući se od*, i se a cura, ab angoribus, *prodi se*, *izbiti sebi iz glave*. c) *poniziti* što na što, *artem* ad mercedem quaestumque, *jed.* *Cic. de div.* 1, 41, 92.

Abella, ae, f. [*Abella*] *Abela*, grad u Kampaniji, sada Avella vecchia, *glasovit s vođarstva*. *Odatle* *Abellani*, *ōrum*, m. *Abeljani*, *stanovnici grada Abele*, *Just.*

Ab—ē, li (rijetko Ivi), *Itum*, 4. *otidi*, *odlaziti*, *otkoditi*, *poći*, *pohoditi* (*protivno* adire, accedere, redire, manere), 1) *upravo* a) *uopće* abeam an maneam; abi prae strenue, sequar, *Plant.*; *abiti* (*ode*), excessit, evasit, erupit; domo, urbe, ab his locis; ab illo, ab oculis, *Plant.*; repente ex oculis (o *zmijama*) *Liv.*; e conspectu, *Plant. Sall.*, o *brodovima*, ex conspectu, *Caes.*; hinc; * quo; hinc ad legionem domo *Plant.*, foras, *napolje*, *na dvor*; domum, *Ter.*; hinc domum, *Liv.*; suas domos, o *dvije* vojske, *Liv.*; comitio, *Liv.*; * *dominā*; ex *Africa*; ad alqm in Mauretanium; (*Ter.*) in angulum alqo, (*Plant.*) rus alqo; abi quaserere, *idi* *tražiti*; *idi*, *pa potraži*; abi tacitus tuam viam, *Plant.*; sub jugum, in exsiliū *ili* exsulatum, u *progonstvo*; sublimis (*uaduhom*, u *eraku*) *abiti*, *Liv.*; luxuriā praecipis abierat, *stirmoglavio* se bio u *proprast*; non longe abierat, *ne* *brebiti* daleko *sežati* (za *primjerima*); *abire* o *vita*, *preminuti* iz *života*, *Cic. apsol.*, *preminuti*. *Hor.*; ad deos, *preseliti* se k *bogovima*, *Cic.*; o *sunou*; *zālaziti*, *Plant.*, o *sunčanim kolima*, *Hor.* U *svakidašnjem* govoru *osob.* u *Com. pen-judi*, abi *odlazi*, *nosi se*, *tornjaj se*, *vuoī se*, *šikaj se*; *također* *abin'*? *ideš li?* abi in malam rem *ili* *abin'* in malam crucem? *idi* *do bijesa*, *do đavola*; quin tu abis in malam pestem in-alumque cruciatum? *Cic.*; abi hinc cum tribu-natibus et rogationibus tuis, *Liv.*; abi *također* *prizajmo* i *šaljivo govoreći*; abi, ludis me, *credo*, *idi*, *ti mi se rugaš*; abi, virum te judico, *idi*, *ti si junadina*; non es avarus, abi, *nijesi* *lakomac*, *idi*. b) *Kakogod* *otidi* *odakle*, *prodi*, *izadi* *osob.* o *vojsci*, *abiere* *Romani* ut victores, *Etrusci* pro victis; pauci integri, magna pars vulneribus confecti abeunt; * nemo non donatus abibit, *Verg.*; Hector abit vulneratus vulnere nullo, *Ov.*; * *missus*, * *excusatus*; o *službi* i *časti* *ostaviti se* čega, magistratu,

consulatu, sacerdotio, flaminio, honore; o *vre-menu*: *prodi*, *prōlaziti*, *minuti*, *abiti* illud tempus, ille annus, *Cic.*; tota abit hora, *Hor.*; * *menses* o *bolestima* *prodi*, *prestat*, *mi-nuti*, *abiti* pestilentia *Cic.*; *nausea* jamne *abiti*? *Cic.*; o *stvarima* na *dražbi*: *izmaći se*, *nedostati* ab alqo. 2) *prenes.* a) u po-slovnom govoru t. t. *padati*, pretium retro *abiti*, *oštećen* je *pala*, *pobijena*, *Plin. ep.* b) u govoru nekom tačkom *zapodčeti*, illuc, unde *abii*, *redeo*, *Hor.*; *nasuprot* sed abeo a sen-sibus, *ali zastranjem* od . . . quid ad istas ineptias abis? *zašto zastranjuješ te* i *na ovake budalaštine prelaziš*? *Cic.*; *također* *odstupiti*, *izmicati* od čega, etiam tu hinc abis? a jure; *impers.* (*Liv.*) ne irritio incepto abiretur. c) o *posljedicama* *kogara*, *prodi*, *svršiti se*, *minuti*, *ostati* bez *posljedice*, non posse istaec sic abire, *Cic.*, hoc fortasse non poterit sic abire, *Cic.*; d) o *stanju*: *prodi*, *nestati*, *iščeznuti*, *izgubiti se*, timor, *fides* *abiti*, *Liv.*, memoria vetustate *abiti*, *Cic.*, illa mea, quae solebas antea laudare, *abierunt*, *toga* nema više, *toga* je *nestalo*. e) *prijedi komu* ili k čemu, *na koga* ili *na što*, facta spes in avi mores atque instituta regem abire *pola-gano* se *prilagoditi*, *Liv.*; in proelii concursu *abiti* res ad vires vimque pugnantium u *bojnom sukobu* *prelazi* *riješanje stvari* od *razbora* na *mod* i *silu* *onih*, *kaji se bore* t. j. *razbor* se *umakne*, a *snaga* *tjelesna* i *sila* *odlučuju*, *Nep.*, ne in ora hominum pro ludibrio *abiret*, *da se* ne *stavi* *svima* na *ruglo*, *Liv.*; ad sanos *abeat* tutela propinquos, *na njih* *da* *prijede* *skrb-ništo*; * *abire* in somnum, *usnuti*, *zaspati*. f) * *pretvarati se*, *na* (u) *što*, *prelaziti* u *što*, in villos *abeunt* vestes, in crura lacerti, *Ov.*; barba comaeque in silvas *abeunt*, *Ov.* g) *prijedi* u *što* — *potrošiti se* na *što*, in quos sumptus *abeunt* fructus praediorum?

Ab—ēgulto, 1., *odjahati*, *Syracusas* *jedn.* *Liv.* 24, 31, 10.

Aberratio, ōnis, f. [*aberro*] *upravo* *zastranji-vanje*, (*samo* *prenes.*) od čega, što nam je *mučno* i *dosadno*, *razgaljivanje*; *za-strana*, a dolore, a molestia.

Ab-erro, 1., 1) od čega *zastraniti*, *zadi*, *zā-laziti*, *zalutati*, *zabasati*, a patre, *Plant.*; taurus qui pecore aberrasset. *Liv.*, aberrantes ex agmine naves. *Liv.* 2) *prenes.* a) *nehotice* od čega *zadi* *udaljiti se*, *zastraniti* a regula, a sententia, a proposito, a norma; ita oratio aberrat ab eo quod propositum est *za-stranjuje*; ad alia; a verbo *ne pogoditi pravu riječ*; b) *misli* *svrnuti* od *nešta* *neugodna*, *razgaliti*, *razgaljivati se*, quasi aberrare a miseria; *apsol.* nihil equidem levior, sed tamen aberro.

ab-fōre, ab-fōrem gl. absum.

āb-hīnc, (skraćeno od abhīnce), adv. upravo „odavle,“ ali samo preneseno na vrijeme od sada, prije, (odsada natrag računajući) najčešće s acc., rjeđe s abl., no samo s num. ordm.; abhinc triennium (Ter.), prije tri godine, ima tomu tri godine dana; quaestor fuisti abhinc annos quatuordecim (= ante hos quatuordecim annos) bio si quaestor prije 14 godina, ili ima tomu 14 godina; abhinc annis quatuor prije četiri godine.

āb-horrē, rūi, — 2. 1.) tranz. (rijetko) zgroziti se, zgražati se od koga ili čega, prepasti se, alqm.; + alqd. 2) intranz. a) žacati se od čega, prepasti, prepadati se od čega, mrsko, ogavno mi je; protivno mi je itd. obično s praep. a, ab: a nuptiis; quod non faceret, si a caritate volgi abhorreret, čega ne bi činila, da se žaca od štovanja prostore; abhorrebant animi a causa; a scribendo prorsus abhorret animus; + s abl. bez praep. b) razlikovati se od čega; ne podudarati se s čim, protiviti se čemu, ne ticati se koga, unatoč biti čemu; temeritas tanta ut non procul abhorreat (da se ne razlikuje mnogo od) ab insania; oratio abhorrens (ne slažući se) a persona hominis gravissimi; ab utilitate eorum, qui audient, nec ab officio vestro, nec ab ista causa P. Sestii abhorrebat oratio mea (odnositi se); quorum mores a suis non abhorrerent (nijesu njegovim nestični); Nep.; dolazi i s dat. u Liv.: mos abhorrens huic tam pacatae protectioni; ea inter, orationes P. Scipionis et Tib. Gracchi abhorrent inter se (ne podudaraju se) Liv.; aliqua re abhorre; apsol.: sin plane abhorrebit (bude li posve nevaljao za) et erit absurdus; odatle part. abhorrens neumjestan: vestrae illae absurdae atque abhorrentes lacrimae. Liv.

āb-icō, abiecte, abiectio, abiectus, abiungo, abiungo, abiuro gl. pod abjicio, abjecte itd.

āb-ignus, adj. (pjesn. ābjegnus trosložno) [abies], jelov, hostile, Liv.

āb-īta, ētis, f. 1) jela, 2) jelovina i metonym. * sve što je od jelovine načinjeno a) brod; b) kopije; c) pisamce. U pjesnikā ābjētia, ābjēte trosložno, ābjētibus četverosložno.

āb-igo, ēgi, actum, 3. [ab i ago] otkerati, odagnati, aliquem rus, Ter.; muscas, volucres et feras; osob. otkerati otkerati, pecus; greges; praedae abactae hominum pecorumque; lijelcom iz sebe što istjerati, pobaciti, partum sibi medicamentis; + čemu protjerati; * prenes. curas; pauperiam epulis regum; u opće ukloniti, što; medio jam noctis abactae curriculo (već prošle, minule noći) Verg. abigi conscientia, pōplāšiti se.

āb-itiō, ōnis, f. [abeo] odlazanje, polazanje, odlazak, polazak, Com.

āb-itus, us, m. [abeo] 1) polazak, odlazak; 2) * + izlaz, mjesto, kuda se izlazi.

ab-jectē, adv. s komp. i + sup. [abjectus] upravo: zabačeno, 1) + o rodu i statežu: nisko, quo sordius et abjectius nati sunt. 2) o duševnom nemaru: malodušno, nec abjecte casum illum tuli; ne quid abjecte faciamus.

ab-jectio, ōnis, f. [abjicio] + odbacivanje, trop. skunjenost, malodušnost, debilitatio et abjectio animi, Cic. in Pis. 36. 88.

ab-jectus, adj. s komp. i + sup. [part. od abjicio] upravo bačen, samo prenes. a) o govoru, nemarno izrađen ili govoren, bez poleta, senarii; verba; oratio humilis et abjecta; b) o rodu i statežu, nizak, familia abjecta atque obscura; c) skunjen, klonuo, malodušan, percussus atque abjectus; animo percusso; d) o mišljenju, podao, potišten, prostački, saepe in quibusdam aut animus abjectior est aut spes amplificandae fortunae fractior (srce podlije ili nada slabija); manum conjuratorum esse turpem iudico et infirmam et abjectam; nihil abjectum, nihil humile cogitare.

ab-icere, jēci, jectum, 3. [ab i jacio] 1) odbaciti; pobacati, pobacivati, dāvrdi, dāmetati, baciti ili bacati od sebe; što s višega mjestu, zbaciti, smetnuti, metati sa —; scutum; arma; telum; tragulam inter munitiones castrorum; insigne regium de capite suo; tela ex vallo; + literas oppidanis (dobacivati); se e muro in mare; se ad alcjs pedes illi se alicui ad pedes; s praep. in i abl. poput ablativa uz ponere, collocare etc.; ut se abiceret in herba; statuas aeneas in propatulo domi, Nep.; odatle trop. a) nemarno činiti, nunquam agiti hunc versum Roscius eo gestu quo potest, sed abjicit (samo ga čita); ponendus est ille ambitus (perijod), non abjiciendus (nemarno zaključiti, zaobliti); b) prodavajući dati u besčjenje; spiskati, spraskati, aedes, psaltriam aliquo, Com.; agros, Phaedr. c) pustiti, ostaviti što, okaniti se, odreći se čega, vitam; salutem pro alquo; memoriam beneficiorum; curam; spem; timorem; legem; vitia; superbiam (Plaut.); aedificationem; consilium aedificandi; consilium belli faciendi; cupiditatem certandi; triumphus postulationem; abjiciamus ista, mahimo se toga; abjecta omni cunctatione; * abjectis nugis, ostavivši; također lice ostaviti, Scaturum jam pridem Pompejus abjecit. 2) Otkerati, otkerati; poniziti, koga ili što, belluam, * super abjectum. Odatile a) ućutkati, intercessorem; senatus auctoritatem, oslabiti; osob. moralno poraziti, poklopiti: recitatis literis debilitatus atque ab-

jectus repente conticuit; se perculsum atque abjectum esse sentit; abjecta metu filia; se abjicere, *ponišiti se*, *Cic. Tusc. 2, 23, 54*; b) *sagnuti*, natura quum ceteras animantes abjecisset ad pastum, solum hominem erexit; *rijeđima što sniziti, umanjiti, umaliti, oslabiti što*, res; alqd dicendo extenuare atque abjicere; se abjicere atque prosternere, *ponišiti se i poniziti*.

ab-jūđico, 1. *ne dosuditi, zakratiti što komu*, alqd ab alqo; sibi libertatem; *trop. i šalati se*, abjudico me a vita, *ne ću da dulje živim*, *Plaut.*

ab-junge, jūnxi, jūnctum, 3. 1. * *ispređi*, juvenum. 2) *trop. rastaviti, rastavljati, odvojiti, odvajati, odijeliti, ukloniti, uklanjati itd.*, se ab hoc dicendi genere; abjuncto Labieno.

ab-jūro, (abjūro) 1. *zakletvom poređi, zatajati*, pecuniam; creditum abjuraverat *Sall.* * *abjuratae rapinae*.

ablatus gl. aufero.

ablęgatio, ōnis, f. [ablęgo] *odāšiljanje, odaslanje koga zato, da ga se riješimo*, juvenutis ad bellum jedn. *Liv. 6, 39, 7*.

ab-lęgo, 1. *odaslati, odāšiljati; opraviti, opravljati; ukloniti koga ili što, čega se želimo riješiti*, honestos homines; pueros venatum; dimittere atque ablegare consilium; *tako veli Ciceron igrajući se rijeđima*: legatio a fratris adventu me ablegat — *prijeđi me, da ne mogu biti nazođan o bratovu dolasku*.

ab-lęurio, 4. *spiskati*, patria bona, *Ter.*

ab-lęco, (rijetko) *pod zakup dati*, *Suet.*

ab-lędo — 3. — *inđiv. samo trop. ne podudarati se s čim*, haec a te non multum abluđit imago, *prilično se podudara s tobom*, *Hor.*

ab-lęo, ūi, ūtum, 3. *sprati, spirati, ispirati, prati a) ukidajući što + squalorem sibi; lacrimas, otrti, otirati; trop. isplakati, isprati, čistiti, odrjeđiti od grijeħa*, omnis perturbatio animi placatione ablatur; + maculam; * perjuriam; b) *čisteći što*, pedes alicujus; * vulnera; * caedem — *krv*; + cruorem; * se flumine vivo; ablu.

ab-nęgo, etc. 1. *poređi, poricati; odbiti, odbijati, kratiti, uskrađivati komu što*, alcu alqd; * conjugium; * nec (se) comitem abnegat, *ne krati se, da te prati*; * *s inf.*; + depositum, *zatajati*.

abnępos, ōtis, m. *prapraunuk*, *Suet.*

abnęptis, is, f. *prapraunuka*, *Suet.*

Abnęba, ae, m. naine mons, *Abnoba*, kraj *Schwarzwalda*, gdje *Dunaj* izvire; počinje se u *Gornjoj Badenskoj* te se proteħe blizu do *Pforzheima*, *Tao.*

abnęrmis, e, adj. [ab i norma] *nepravilan*, sapiens, *neuškolo van. koji ne pripada nijednoj školi*; *jednom u Hor. sat. 2, 2, 3*.

ab-nęo, ūi, ūturus, (nütum), 3. *migom odbiti, odbijati, odricati, kratiti (blaħe nego renuo)*; alqd: nihil unquam abnuit meo studio voluntas tua, regi pacem, imperium, cognomen *Liv.* linguam Romanam, *ne hjeti latinski govoriti*; *rijetko sa de aliqua re*: neque illis senatus de ullo negotio abnuere audebat, *Sall. s inf.*: nec abnuebant melioribus parere *Liv.*; *s acc. c. inf.*: nemo tam audax fuit, quin abnueret ab se commissum esse facinus, *Cic.* nec abnuitur ita fuisse; *sa quin*: non abnuere se, quin cuncta infelicis domus patefierent, *Tac.* *Odale * + ne dopuđtati*, spes abnuit; quando impetus et subita belli locus abnueret.

ab-nęto, 1. (pretkl.) *migom odbijati, uskrađivati*.

ab-nęleo, ōvi, itum, 2. *uništiti, zatrti, istrijeđiti, satrti bez traga*. (*U prozi dolazi ova rijeđ tek od Livija*); a) obično u stvarima idealnim: magistratum alcu, *zauvijek oti*; ritus; + accusationem; + religionem; + legem; + memoriam; + certamina; + mores; * infamiam; + crimen; + privata certamina communi utilitate, *poradi općinskoga dobra*; * monumenta viri; * dedecus armis. b) *rjeđe o stvarima materijalnim*: + imagines; + libros; + alejs corpus igni; + deum aedes vetustate aut igni abolitas; * nec viscera quisquam aut undis abolere potest nec vincere flammis (*meso priklępljeno za koħu nije se dalo ni oprati ni kuħanjem uništiti*).

ab-nęlesco, ōvi, — 3. *nestati; iščeznuti, iščezavati*, nomen vetustate abolevit; memoria rei abolevit; * nec abolescet gratia facti.

+ **abnęlętio**, ōnis, f. [aboleo] *ukidanje, legis; sententiae; tributorum; facti, pomilovanje, amnestija, tako i bez dodanoga facti*.

Abolla, ae, f. (ἀβάλλω; ἀβαλλίω) *ogrtađ za zlo vrijeme*, *Suet.*

ab-ōmınor, depon. 1. * + *željeti, da prode zlo zlamenje*; *ne željeti*: mrzi me što; *apsol. bene facitis, quod abominamini*; alqd, *osob. u frazi*: quod abominor, što *ne đuj Boħe, što Bog saħvao*; si mea mors redimenda tuā, quod abominor, esset. *Odale abominandus, mrzak, Liv.*; a part. perf. abominatus *dolazi i pasivno*; abominatus parentibus, *Hor.*

Aborigınes, um, m. *Aboriginı*, preobitni narod rimski, *stanujući s početka po brđima okolo Reate*. Ova je rijeđ postala s vremenom nomen appellat. pa je značila *prvoosoci*.

Abortio, ōnis, f. [aborior] *pobacivanje; nedonošenje*.

Abortivus, adj. [aborior] *nedonođe, filius, Hor.*

Abertus, us, m. [aborior] *nedonos, Ter.*; abortum facere, *pobaciti, Plin. ep.*

ab-rędo, rāsi, rāsum, 3. *ostrugati, ostriditi*,

ošišati, supercilia penitus abrasa; *trop.* alqd ab alqo, *učinuti komu što, zakinuti*, † bonis alejs.

abripio, pūi, reatum, 3. [ab i rapio] *otkinuti, otrgnuti, odnijeti, odvesti, odvuci* alqm., alqm de convivio in vincula; alqm e complexu alejs, a complexu alejs; † alqm in servitute; milites abrepti vi fluminis, *poneseni*, (Plaut. Liv.) abripere se, *otpiriti*; se domum, *banuti kući, munuti u kuću*; alqd; alqd ab impedimentis, *osob.* abripere alqm, *oteti*; *prenes.*; si natura filium a similitudine parentis abriperet (*uradila, da ne bude oov sličan*); ad quaestionem abreptus *odvođen, povučen*.

abrogatio, ōnis, f. [abrogo] *ukidanje prijedlogom pulu učinjenim, legis, jedn. Cic. Att. 3. 23. 2.*

ab-rōgo, 1. t. t. *ukidati zakon, pitajuci prije pul, a) zakon novim zakonom ukinuti, legem (sr. derogo); alqd in lege; legem plebiscito. Ovako i apsol.: in abrogando. b) javnu službu ili čast komu odzvat, skinuti koga sa —: Cato legem tulit de imperio Lentuli abrogando; potestatem intercedendi collegae. Odalle uopće oteti što komu, ukinuti, ukidati što: Lycurgi leges moresque; fidem (kredit) alcui; * nimum scriptis.*

* † **abrotōnum**, i, n. rjede — nus, i, m. [ἀβρό-*voror*] *srđano zelje, božje drvece*, (artemisia abrotonum Linn.), *gorke mu koričnje upotrebljavahu za ljekove, odalle — ljek, Hor. ep. 2, 1, 114.*

ab-rumpo, rūpi, rūptum, 3. 1) *otkidati, otkinuti, ukinuti; otrgnuti, vincula; fastigia templorum a culminibus abrupta; † laqueos; * ingeminant abruptis nubibus ignes; † oblaki munjom raskinuti; † abrumpere pontem; † laxati ordines abrumpuntur, prolome se; † abrumpere venas, žile otvori; † fossae abruperant iter; prenes, legio Martia se primo latrocinio abrupti Antonii, odbila se od razbojničke čete Antonijeve; plebs velut abrupta a populo; † abrumpere vitam ab aliqua civitate, ostaviti državu te drugdje živjeti; omnibus inter victoriam mortemve certa desperatione abruptis, Liv.; 2) *trop. a) — (brzo i iznenada) do kraja dotjerati, dokončati; prekinuti, vitam; † vitae blandimenta; * lucem; * somnos; raskijerati; * medium sermonem; † sermonem; † sermones, † alqd (in oratione); uopće ukinuti, † conjugium; † dissimulationem; † studia; † voluptates. b) porijediti, pogažiti, * fus; † fidem, sornuti vjerom, krenuti.**

abrupte, adv. [abrumpe] *upravo: otkinuto, tp. a) bez uvoda, napredac, incipere. b) naprasno, naglo.*

abrupte, ōnis, f. [abrumpe] (*rijetko*) *otkidanje, corrigiae; tp. raspust muža i žene.*

abruptus, adj. s. † *komp. t + sup.* [abrumpe] *upravo: otkinut, 1) strm, strmenit, vrelan, lomān, presrtan, locus; † saxa; † ripae abruptissimae; barathrum; * in abruptum, u propast, u ponor, u bezdan; † abrupta montium. 2) tp. a) † abruptum, i, n. propast, bezdana, ponor, Galbae amicitia in abruptum tractus; † plarisque per abrupta (po presrtim mjestima) ambitiosa morte incluserunt. b) † o govoru, isprekidan, sermonis genus. c) o čudi: prijek, osoran, contumacia.*

abs-cēdo, cēssi, cēssum, 3. 1) *odmiciati, odmaći, ukloniti se, udaljiti se, udaljivati se; otidi, odlaziti, abscede hic, odlazi odalle; ab ista, e conspectu, Plaut., procul, Ov.; a curia, e foro; † a corpore (mortui); † trichinio; † Rhodum; † longius ab alqo; o vajsici t. t. uzmi-cati, Sparta; ab urbe hostium, a moenibus abscessum est; aut abscessuros aut dedituros se hostes; abscedi ab Hannibale; nec ante abscessum est; (Ter.) tecto latere abscedere, iz-nijeti glavu, srećno proći; pregn; išdeznuti, otidi nevidom, navis, Plaut.; abscesserat imago, noćna utvara, Plin. ep.; o tom, što se prividno odmice, jer nam odlazi iz vida, odstupati, umicati se, quantum mare abscedebat, Liv. 2) *prenes. a) od nakane, od službe itd. odstupati, odustati od čega, ostaviti se čega, irritio incepto; civilibus muneribus; od tuđe, † nec ille abscessit. b) * vlasti se čija izvit, izvinuti; uledi čemu ili od čega; minuti što, alcui. c) o tom, što nas regbi ostavlja, kad materijalno gubimo, izmaći se, izgubiti se, earum urbium cives, quae regno abscesserunt, koji su odmetom izgubljeni za državu (protivno accedere), Liv.; i o novcima, abscedent minae, non accedent, Plaut.; † ne quid abscederet. c) o stanju, proći, prolaziti, minuti, * somnus; aegritudo, suspitio, Plaut.; ab eo haec ira, Ter.**

abscessio, ōnis, f. [abscedo] *odstupanje, izmici-danje, udaljivanje, jedn. Cic. de univ. 12, 38.*

abscessus, us, m. [abscedo] *odstup, uzmak, odlazak; * Rutulum; † continuus, neprestana odsutnost; solis, Cic.*

abscido, cidi, cisum, 3. [abs i caedo] *odsije-cati, odsjedi, odrezati nečim ostrim, (sr. abscondo), caput; brachium; ramos; truncos arborum; funes; † alcui cervicem; * plantas de corpore; tp. a) otkinuti, presjedi, odijeliti, intersaeptis munimentis hostis pars parti abscisa erat; abscisus (predvojena) in duas partes exercitus. b) posve ukinuti, poružiti, oteti što komu, spe undique abscisa; spem*

alcui; sibi omnium rerum respectum, *Liv.*; + abscisis omnibus praesidiis.

ab-scindo, scīdi, scissum, 3. *otkidati, otkinuti, otrgnuti, istrgnuti*, (rukom što, sr. abscido), linguam alcuī, *iščupati, Plaut.*; tunicam a pectore; * umeris vestem, *aknuti*; * abscissa comas, *raščupanom kosom*; * caput abscissum; * venas, *pròtrgnuti; takodjer * ras-kinuti, raskidati, rastaviti, razluditi*, caelo terras et terris abscidit undas; deus abscidit Oceano dissociabili terras; inane solido; * *tp. osufjeliti, poruđiti, prijediti*, dulces reditus.

absceus, adj. s. komp. [abscido] *odsjeđen, otkinut, pak odatle prenes. 1) strm, strmenit*, saxum, rupes, *Liv.*; 2) o govoru i glasu, *prekinut, prekidan*.

abscondite, adv. [absconditus] (*rijetko*) *sakriveno, o govoru tamno, o sadržaju, dubokumno*.

abscondo, condidi *rjede* condī, ditum, 3. [abs i condo] 1) *kriti, sakrivati, sakriti* (*mirno i s redom; sr. abdo, condo occulto*), aurum secundum aram, *Plaut.*; gladios; + alqm in armamentario; u *prilici*, stultitiam in latebras pectoris, *Plaut.*; + fumus caelum, *zastire, krije*; * densā tellus absconditur umbrā; stella absconditur, *zalazi, zašla je, ne vidi se*; * Phaechum abscondimus arces, *iščezavaju nam ispred očiju, (proticno operiri)*. 2) *tajati, zatajati*, quod quo studiosius ab istis opprimitur et absconditur, eo magis eminet et apparet; * fugam furto; + dolorem, + miseras, caritatem, omnes affectus, + paucitatem militum.

absens, entis [partic. od absum] kao adj. 1) *odsutan, nenazočan*, compluribus absentibus; se absente, *za njegova izbjavanja*; (*Com.*) absente nobis, amicis, o onima, *kofi, premda bivaju u Rimu ali nijesu došli na biralište ili na sud*. 2) * o mjestima, *dalek*, Romae laudetur Samos et Chios et Rhodus absens.

absentia, ae. f. [absens] *odsutnost, nenazočnost, izbjavanja*.

ab-similis, e, adj. *nenalik, nesličan*, falces non absimili forma muralium falcium, *jedn. u Caes. b. G. 3, 14, 5*; + alcuī.

absinthium, ii, n. [*ἀψίνθιον*] *pelen, osjenač*, (*artemisia absinthium Linn.*) *Plaut. Ov.*

+ **absis**, (apsis), idis, acc. ida, f. [*ἀψίς*] s. v. o d, cubiculum in absida curvatum.

ab-sisto, stiti, —, 3. 1) *odstupiti, udaljiti se, apsol. Plaut.*; ab signis legionibusque, *Caes.*; signis, *Liv.*; *apsol. Tac.*; * o *iskrama*, ab ore scintillae absistunt, *odskaku*. 2) *od čega odstati, ostaviti što, prestatī*, incepto, obsidione, oppugnatione, sequendo, *spe, Liv.*; * bello; * ferro (*od boja*). *Ovako s inf. absiste moveri, Verg.*; ne ingratis quidem benefacere

absistam. *Liv.*; *apsol. od boja s neprijateljima; od progona itd. odstati*, absistamus ait, *Verg.* Fabius medius inter hostium agmen urbemque Romam jugis ducebat nec absistens nec congregiens; Romani et Eumenes — satis pertinaciter secuti sunt. Postquam celeritate navium suas eludi senserunt, tandem abstiterunt, *Liv.*

absolūte, adv. s. + komp. i. + sup. [absolutus] *potpuno*, perfecte atque absolute beatus.

absolūtio, ōnis, f. [absolvo] *odriješivanje, obično 1) praštanje, oprost, majestatis, uvrede Veličanstva. 2) izvršivanje, dovršetak, potpunost*, virtus quae rationis absolutio definitur; absolutio perfectioque, *dovršenost i savršenost*.

absolūtus, [partic. od absolvo] kao adj. s. komp. i. sup. 1) *dovršen, potpun, savršen*, vita confecta atque absoluta; absolutus et perfectus per se; simplex et absolutus; 2) *bezuvjetan, neograničen, bez ikakve stige, apsolutan*, causa, necessitudo.

ab-solvo, sölvi, sölutum, 3. 1) *odriješiti, riješiti, odvezati, oprostiti koga od čega*, ut a Fannio iudicio se absolvat; alqm curā, *Sall.*; alqm regni suspitione, *Liv.*; + is demum annus populum Romanum longo bello absolvit; + anulum velut vinculum gestat, donec se caede (*ubivši neprijatelja*) hostis absolvat; *ovako osob. oprostiti, osloboditi, nekrivim proglasiti kod suda, apsol.*, si possim efficere, ut Milonem absolvatis; his Catilina absolutus *najobičnije s gen. injuriarum; improbitatis; proditiōis capitis, Nep. culpa Ov.*; *rjede s prijedlogom de i abl.* Drusus erat de varicatione a tribunis aerariis absolutus; hic hominem Veneri absolvit, sibi condemnat (*glede na to, da Venerinu hramu ništa ne duguje*); fidem absolvi, *oprosti im vjernost. Tac.* 2) *koga opraviti, te absolvam brevi, Plaut. osob. a) vjerovnika namiriti, Com., b) pripovijedajući što svršiti, obaviti*, cetera quam paucissimis absolvam, paucis de alqa re, *Sall.*: o) *uopće dovršiti, dogotoviti, dokončati, dokrajčiti (proticno inchoare) glede i na onoga, koji što dogotavlja, i na vanjsku dovršenost, no ne na savršenost radnje (sr. absolutus, perficere), tectum; + tecta urbis; alqd inchoatum; dialogos conficere et absolvere; unum quidque transigere (opraviti), expedire (riješiti), absolvere (dogotoviti); absolve beneficium tuum, svrši*.

ab-sōmus, adj. 1) *zlozvučan; zloglasan, dalek od pravoga glasa, vox; voce absoni*. 2) *tp. neskladan*, nec absoni a voce motus erant; *s dat. nihil absonum fidei divinae originis fuit. Liv.*, dicentis erunt fortunis absona dicta, *Hor.*

ab-sörbeo, sörbui, —, 2. *gucati, posrkati*,

proždirati, proždrijeti, placentas, decies solidum, Hor.; o vodama, oceanus vix videtur tot res tam cito absorbere potuisse; prenes., hunc quoque absorbit aestus quidam insolitae adolescentibus gloriae, zanije ga; senatus quodam modo absorbet orationem meam, regbi guta.

† *abap . . . gl. asp . .*

absque, praep. s. abl. (samo u svakidašnjem govoru) bez 1) samo u kondicionalnim rečenicama, da ne, absque te esset, da ne bude tebe, absque me foret et meo praesidio, da nema mene i pomoći moje; absque hoc esset, da njega nema; quam fortunatus sum ceteris rebus, absque una hac foret, da jedinoga toga nema. 2) bez, često u svakidašnjem općenju, rijetko u pismu, quod nullam a me epistolam ad te sino absque argumento ac sententia pervenire Cio.

abstēmus, adj. [abs i temetum, — abstinens temeto], koji ne pije opojna pića, trijezan, vina fugit gaudetque meris abstemius undis, Ov.

abs-tergeo, trāsi, trāsum, 2. 1) otirati, otrti, obrisati, s. acc. stvari, koja se otiranjem suši i čisti, a i one, koja se brisanjem uklada la bellum, Com.; † oculos amiculo; fuliginem; cruorem, sudorem et pulverem; fletum; † lacrimas; t. t. brodarski † odadrijevoši slomiti, remos. 2) otresti se čega, ukinuti što; otjerati osobito neugodno, senectutis molestias; fletum, metum, dolorem, luctum, Cio.

*abs-terreo, terrui, —, 2. 1) rāsplašiti, rāstjerati, raspuditi, anseres de frumento, Plant.; alqm ab alga re; canem a corio, Hor.; hostes saxi, sudibus, pillis, Liv.; ancillam accurrentem vulnere, Hor. 2) tp. plašeti odvraćati, poplašiti od čega, alqm, Ter. Suet.; alqm ab urbe oppugnanda; homines a pecunias capiendis * teneros animos aliena opprobria saepe absterrent vitii; † alqm bello.*

*abstīnens, entis, adj. s. † komp. i † sup. [abstineo] (od onoga, što nije slobodno činiti), uzdržljiv, usprežljiv, nesebičan, homo mirifice abstīnens; non solum manus, sed etiam oculos abstīnentes habere; s. gen. * pecuniae; † alieni; uzdržljiv u ljubavi, čist, djevičanski. Hor. carm. 3, 7, 18; odatte*

abstīnenter, adv. (rijetko) uzdržljivo, usprežljivo, nesebično. Cio. p. Sest. 16, 37.

abstīnentia, ae, f. [abstīnens] uzdržljivost, usprežljivost, stega, uskrata (osobito od onoga, što nije slobodno, više izvana nego iznutra, sr. continentia), nesebičnost, conciliare benevolentiam multitudinis abstīnentia et continentia; s. gen. † alieni † — inedia uzdržavanje od jela — post, vitam abstīnentia finire.

abstīneo, tīnui, tentum, 2. [abs i teneo], zadržavati, zadržati; zaustavljati, zausta-

*viti; usprezati; odvraćati, uklanjati; ne dati, alqm ili alqd ab alqo ili samo alqo, alga re; milites a praeda; manus ab alqo; ab alienis mentes, oculos, manus abstīnere; manus animosque a scelere; ovako manus a se abstīnere, ne ubiti sebe; ignem ab aede; bellum ab innoxio populo; alqm a pecuniis capiendis; jus belli Aeneā atque Antenore; Romano bello fortuna eum abstīnuit; * vim uxore et gnato; ferrum quereu; vim finibus; osob. refleksivno abstīnere se, uzdržati se, zatezati se, čuvati se, maniti se, apsol. consules se abstīnebant, ne cui majestatem suam contumeliae offerrent; obično s. abl. bez praep. ili s. praep. ab: cum Atticus biduum cibo se abstīnuisset, subito febris discessit, Nep. ostreis et muraenis, dedecore; nefario scelere; armis; se ab alqo; se abstīnere, ne — Liv. Isto tako bez se, ap. ol. * non tamen abstīnuit nec voci iraeque pepercit; obično s. abl. injuriā; vitii; fabā Pythagorei abstīnent; mulieribus atque infantibus štedjeti koga; proelio; pugnā; nelično, ut seditionibus abstīneretur; rjeđe s. praep. ab: ut ab inermi abstīneretur; s. gen. jedino u Hor. (carm. 3, 27, 69, 1.) abstīneto irarum calidaeque rixae; poslije negacije s. quin: aegre abstīnent, quin castra oppugnent Liv.; tako iza negacije s. quo minus, Suet. s. inf. Plant. Suet.*

ab-sto, —, 1, stajati ukraj, stajati daleko od čega, longius, jedm. Hor. ep. ad Pison. 362.

abs-trāho, trāxi, trāctum, 3. odvlačiti, odvući koga od čega, jumenta; naves a portu; alqm a conspectu omnium in altum; alqm de matris complexu; e gremio sinuque patriae; ex oculis hominum; Rhegium; alqm in servitutem; prenes. alqm ex comitatu clarissimorum virorum, isključiti, izopćiti; commeatu abstractus, rāstavljen od . . ; tum animus maxime se a corpore abstrahet; a servitio; se a sollicitudine, ukloniti se; a bono honestoque in pravum, povući; ad bellicas laudes; osob. odmetnuti, odvratiti, zavesti koga od čega, copias a Lepido; † Germanicum suetis legionibus.

*abs-trūdo, trūsi, trūsum, 3. upravo »gurati na stranu«, ali se upotrebljava samo u značenju sakriti, zakloniti: me in silvam abstrusi; * semina flammae abstrusa in silicis venis; † se tectum inter et laquearia; prenes., naturam accusa, quae in profundo veritatem penitus abstruserit; † tristitiam, metum.*

abstrusus, [partio. od abstrudo] kao adj. s. komp. sakriven, zaklonjen, insidiae penitus abstrusae; abstrusus animi dolor; o značaju: zativoren, pritajen, abstrusus et occultissima quaeque maxime dissimulans. Tac. — disputatio paulo abstrusior, o kojoj valja malo dublje razmišljati.

ab-sum, abfui ili āfui, ābesse (*k tomu i abfōrem ili āfōrem; abfōre ili āfore; abfūtūrus ili āfūtūrus.*) 1) *ne biti tu, ne biti ovdje, udaljen biti od —, nenazočan biti, izbiti (protieno adesse), āfui magnam partem tui consulatus; s praep. ab, ex, in: ego te afuisse tamdiu a nobis dolui; a domo; ab urbe; ab oculis; nunquam ex urbe is afuit; ego afuisse me in altercationibus fero non moleste; samo a abl.: et domo absūm et foro; aberat Athenis; ovako apsolut. daleko biti od domovine — prognan biti, nulla lege; prenes.* a) abesse alicui, *ne pripomagati, ne pripomoći, ne koristovati, ne biti od koristi (različno od deesse alicui, ostaviti koga na cjeditu; protieno adesse alicui, defendere alquem), facile etiam absentibus nobis (bez naše pripomoći, bez nas) veritas se ipsa defendet; * ne longe tibi Iuppiter absit; tako i: si id non fecissent, longe iis fratrum nomen populi Romani afuturum, b) nedostajati, premankati, nemati, ne nalaziti se (različno od deesse nemati, što je potrebno, a za njim čeznemo) hoc unum illi, si nihil utilitatis habebat, afuit, si opus erat, defuit; isto bono utare, dum adsit, cum absit, ne requiras; aberat illa tertia laus, quae permoveret animos; quum omnia subsidia vitae abessent; Gracchus fraudem et sermoni et rei abesse credidit; ante Livii tempora historia literis latinis afuit; abest historia a literis nostris.* * 2. *Daleko biti od, udaljen biti od —: mjera na pitanje „kako daleko?“ meće se ili u acc. ili u abl.: Zama quinque dierum iter (ili itinere) a Carthagine abest. Adrumetum abest a Zama circiter millia passuum trecenta; Ariovisti copiae a Romanis quattuor et viginti milibus passuum aberant; Velidius bidui spatio abest ab eo; a quibus aberam biduo; longe, multum; propius abesse bliže biti; frumenta non multum absunt a maturitate. Ovako i o stvarima apetraktnim: mors certe a senectute non potest longe abesse; longe a spe; procul seditione; ille longe aberit, ut credat, ne će tako lako vjerovati; † pauperies immunda procul absit. — Amo ide nelična poraba: haud multum ili neque multum, non longe, paulum (no ne parum), minimum i nihil abest, quin . . . malo treba da ne; umalo; gotovo toliko, da ne: neque multum abfuit, quin etiam castris expellerentur, malo da nijesu bili iz tabora istjerani; umalo bili bi iz tabora istjerani; nihil abest, quin sim miserrimus, gotovo sam najbjeđniji; amo ide i konstrukcija: tantum abest, ut . . . ut . . . dostovce: toliko je udaljeno od toga, da . . . da . . ., gdje se kaže, da je stvar od mogućnosti toliko udaljena, da se baš protieno zbiva. Kadšto je dodan još i ab eo.*

Tantum abest ut . . . ut . . . najbolje se prevodi sa: ne samo da ne . . . pače n. p. tantum abest, ut amicitiae propter indigentiam colantur, ut illi, qui opibus et copiis sunt praediti, minime alterius indigeant; ne samo da se prijateljstva ne goje od potrebe, pače oni, koji imaju svega dosta, najmanje trebaju drugoga. Kadkad se drugomu ut dodaje etiam, quoque, contra; no potius dolazi samo u aukt. b. Alex. 22., gdje je i personalna konstrukcija neobična: milites nostri tantum afuerunt, ut —, ut potius . . . Mjesto drugoga ut dolazi indikativna rečenica, qua in vita tantum abest, ut voluptates consecantur, etiam curas, vigilias, sollicitudines perferunt. — Napose još a) udaljen — biti bez čega osob. nepovoljna, a culpa, a reprehensione, a scelere, a vitis, a molestiis; a cupiditate pecuniae, Nep. * dolori, zaboraviti bol; ovako i: carnifex vero et obductio capitis et nomen ipsum crucis absit non modo a corpore civium Romanorum, sed etiam a cogitatione, oculis, auribus; * absint et pieti squalentia terga lacerti pinguibus a stabulis; * apsolut., absit invidia verbo, b) hotimice udaljen biti, ne biti dionik, nesklon biti, ab hoc concilio Remi, Lingones, Treviri afuerunt, ustegli se; primores jam diu publicis conciliis aberant; a bello; a periculis; a consilio fugiendi. c) ne prilikovati, ne dolikovati; ne biti prema, scimus enim, muscen nostris moribus abesse a principis persona; a consuetudine somniorum; d) ne dovažati, ne sezati, * virtute alejs; † a nitore Ciceronis. e) razlikovati se od čega, non longe a scelere; također niži biti od, neque ulla re absūmus a natura ferarum; longe te a pulchris abesse sensisti; longissime a te; multum ab iis.

absūmēdo, īnis, f. [absūmo] proždiralo, riječ skovana od Plauta, da bude natik na riječ sumen (svinjsko vime, što bijaše Rimljanima fno jelo): quanta (veniet) sumini absūmēdo, quanta callo calamitas.

ab-sūmo, sūmpsi, sūmptum, 3. odizēti, ali rijetko; obično 1) potrošiti, poharčiti, prosipati, prosuti, o stvarima, frugum alimenta, vinum, pecuniam; rebus maternis atque paternis fortiter absumptis, Hor.; ovako tempus, diem: ne dicendo tempus absumam; tempus consultando, quattuor horas dicendo; * si tamen absumo decipioque diem. 2) a) o stvarima: uništiti, uništavati, si corpus clade horribili absumptum extabuit; urbem flammis; b) o djeladi: pogubiti, pomoriti, proelium multos utrimque absumit; nisi mors eum absumpsisset; * alqm. ferro, smaci; — absumi poginuti, preminuti, umrijeti, absumi veneno, fratres morbo absumpti; lacrimis absumitur; apsolut.

avunculus ejus nuper absumptus erat; absumpti sumus *pogibosmo, pròpadosmo. Plant.*; * sin absumpta salus.

absurde, adv. s + *komp.* i + *sup.* [absurdus] 1) *zlozvučno, canere krivo pjevati. 2. neskladno, nesklapno, dicere, respondere.*

ab-surdus, adj. s *komp.* i *sup.* 1) *zlozvučan, zlozvuk, vox, sonus. 2) tp. a) neskladan, nesklapan, homo; ratio; lacrimae; * adulatio; bene dicere non absurdum est, nije ništa, da se prezire; multo absurdiora sunt ea, quae etc.; est hoc quidem auribus animisque hominum absurdum. b) nezgodan, nespretan, homo plane absurdus; ingenium ejus haud absurdum, nije prazne glave bio; † nec absurdo ingenio.*

Abayrtus, i, m. *Apstir, brat Medejin, sin kolhid-skoga kralja Eeta (Aeetes). Ona ga hježeći morem od oca umorila i komad po komad razbacala, i tim oca, koji je komade skupljao, priječila, da je ne dostigne. Ov.*

Abundans, ntis. [*partic. od abundo*] kao *adj.* s *komp.* i *sup.* *pretječući, o rijekama; prenes. a) obilan, obilat, izobilan, čim, s gen., omnium rerum, Nep., lactis Verg. apsol., † cena; također izobila imajudi, bogat, imučan (oppos. egen), haec utrum abundantis an egentis signa sunt; bogat duševnim stvarima, ingenio, consilio, et rerum copiā et sententiarum varietate abundantissimus; o govoru i o mislima, prepun, i † prenatrpan, oratio. b) čega ima obilato obilan, multitudo; pecunia.*

Abundanter, adv. [abundans] s *komp.* i + *sup.* *obilato, obilno, izobila, o govoru opširno (oppos. presse), loqui, dicere, demonstrare.*

Abundantia, ae, f. [abundans] *pretek 1) obilnost, obilje, izobilje, s gen. in omnium rerum abundantia vivere; voluptatum; otii; amoris erga te; 2) apsol. prema smislu a) † zasićenje, pretrpanje želucā, b) † obilje = bogatstvo, c) obilat proizvod koje poljajine, d) bujnost govora, juvenilis.*

Abunde, adv. [abundus] *obilo, obilato, u izobilju, prepuno, previše, preko, abunde magna praesidia; abunde par; * gratus abunde; * abunde satis; abunde ei satisfactum est; parentes abunde habemus; * cui gratia, fama, valetudo contingent abunde; † mihi abunde est, si etc.; abunde satis est alui s inf.; † ut abunde (suvišno) sit efficere; quibus mala omnia, abunde erant; s gen. u pjesnika i polk. terrorum, et fraudis abunde est, Verg.; Caesar dicere solebat, se iam pridem potentiae gloriaeque abunde adeptum, Suet.*

ab-undo, etc. 1. 1) pretjecati, preljevati se, izlijevati se, prèsipati se, prebu-

*jati, teći preko, quando aqua Albana abundasset, prebujala, izlila se; * rursus abundabat fluidus liquor; u prilici, ripis superat mi atque abundat pectus laetitiae meum, erce mi kipi od radosti, Plant.; neu desis operae neve immoderatus abundes, da ne prekoračiš pre-daleko mjere, Hor. 2) prenes. a) obilovati čim, imati čega izobila, bogat biti čim, s abl. divitiis; lacte, caseo, melle; rebus omnibus; copia frumenti; ingenio et doctrinā, audacia. Ovako apsol. bogat biti, u izobilju živjeti et egentes abundant. b) u izobilju biti ili imati čega, pecunia, omnia.*

Abusale, ōnis, f. [abutor] *poraba riječi u nepravom smislu, rhet. fig. = grč. κατάχρησις.*

* † **Ab-usque, praep. s abl.** = usque ab, ča, od, Siculo prospexit abusque Pachyno, Verg.; animalia maris oceano abusque petiverat, Tac.

Abusus, us, m. [abutor] *potrošak, jedn. u Cic. top. 3, 17.*

Ab-utor, [abutor] ūsus, sum, 3. dep. 1) trošiti, potrošiti, pòharciti, ali ne: zlo upotrebljavati, s abl. (arhaist. s acc.), divitiis; omni tempore; ignoratione; studiis; abuti libero mendacio, lagati na svo usta, bezobzirce; koristovati se čim, sagacitate canum ad utilitatem nostram; tecum hoc otio. 2) često s dodatkom, kako se što troši, perverse, insolenter, intemperanter etc.; quousque tandem abutere Catilina, patientia nostra? intemperanter otio et literis; legibus ac majestate ad quaestum et libidinem; alieno nomine ad suos quaestus.

Abydus, i, f. [*Ἀβύδος* i Abydum] *Abid, grad u Maloj Aziji na Helespontu prama Sestu, odalle*

* **Abydēnus, [Ἀβυδῆνός] a, um, adj.** *abidski i Abydēni, orum, m. Abidani, Liv.*

Ab, gl. atque.

Ἀκαδημία, ae, f. [*Ἀκαδημία*] *akademija; s početka gaj posvećen heraju Akademu šest stadija od Atene s gimnazijom, gdje je učio Platon i Platonovci. Odalle meton. ona filozofjska škola, kojoj je Platon začetnik pak i sustav i nauka te škole. Ciceron je kao Platonovao nadio ime akademija a) jednoj svojih vila na morskoj obali blizu Puteola, gdje je spisao svoje djelo „academica“, i b) mjestancu sličnu atenskoj akademiji na svom tuskulskom dobru. Odalle Ἀκαδημικός, adj. akademski ili akademjski (u svakom značenju riječi „academia“), quaestio, istraživanje o akademjskoj filozofiji; Ἀκαδημείη, ōrum, m. akademici, t. j. pristase akademjske ili Platonove filozofije.*

Ἀκαδημῆος, i, m. [*Ἀκαδημῆος*] *Akadem, grčki heroj; gl. Academia; inter silvas Academi quaere verum, t. j. u akademiji, Hor.*

Acalanthis, idis, f. [ἀκάλανθις] *čedi-jugar* Verg. — **Acanthis**, idis, f. [ἀκάνθις], *dobro latinski, carduelis*.

Ākamās, antis, m. [Ἀκάμας] *Ākamant, sin Tezejev i Fedrin. Verg.*

Ācantho, ūa, f. *Ākanta, majka sunčanoga boga.*

Ācanthus, i, m. [ἄκανθος, ὁ ἰ.] *biljka a) tratorak, međvjeđa stupa, (acanthus mollis Linn.) Verg. b) drvo uvijek zeleno u Egiptu, vrata bagrene, Verg.*

Ācanthus, i, f. *Ākant, primorski grad na istočnoj strani macedonskoga poluostrova Halkidike.*

Āarnān, ānis, m. [Ἀαρναῖος] *Āarnanac, Verg. plur. Āarnānēs [Ἀαρναῖος] Āarnanoi ili Āarnani, stanovnici grčke pokrajine Āarnanije, Liv.*

Āarnānia, ae, f. [Ἀαρναῖα] *Āarnanija, grčka pokrajina među Etolijom i Epirom. Odalle Āarnānīcus, adj. [Ἀαρναῖος] akarnanijski.*

Ācastus, i, m. [Ἀκάστος] *Ākast, 1) sin tesalskoga kralja Pelije, brat Alcestin, Ov. 2) ime robu Ciceronovu.*

Āchārus, i, m. *Ākbar, vladar u Edesi mezopotamskoj, Tao.*

Ācca, ae, f. *Āka, ime žensko. Drugarica volšanske kraljice junakinje Kamile, Verg.*

accēdo, (acc). cēssi, cēssum, (perf. sync. accēssis, mjesto accessis, Verg.) 3. 1) *pristupati, pristupiti, dolaziti, primicati se, primaci se, približavati se, približiti se, prikućivati se, prikućiti se, (protivno abscedere, decedere), s praep. ad (= doći k čemu kao prirast): ad hominem, Plant.; ad eam confabulatum, Ter.; ad aedes, Plant.; ad Britanniam; ad urbem, ad oppidum, ad Syracusas, ad patriae moenia; usque ad castra; accedere ad aurem et dicere, približiti se i prišamuti na uho; accedit ad aures sermo, dopire do ušiju, Ter.; nomen famaeque ad nos, Liv.; voluptas vestra accedit (obratiti se) ad poētā; u prīci + ad praeceps, dopire do smjelosti (govor); s praep. in i acc.: in oppidum; in aedes, in regnum; in Apuliam; in funus, pridružiti se sprovodu; s acc. bez praep. osob. uz imena gradova, classis Ostiam accessit; Hannibal Africam accessit; Jugurtham; + urbem; * scopulos; * oras vento; * domos Ditis; + accedi clementer loca poterant; s dat. (katkad — u dno pasti, rasti); * accessit delubris advena nostris; stultitia tibi accessit, pomamio si se, poludio si, pohjesnio si, Com.; agro Sabino, idi ili poslan biti na robiju, Hor. manus extrema non accessit operibus eius, nije se latio djela na dotjeru; * futura stomacho, okrepu primiti; * fervor capiti vrućina udara u glavu; apsol. dejici nullo modo potuisse, qui non accesserit; također febris accedit, groznica dolazi (protivno decedit):*

*febrem accessisse sensit, Nep.; quartanam dixit accedere, Cic. bona pars vocis meae accedet, i ja ću se oglasiti, ja ću svojim glasom doći. Napose još a) doći komu moleći, pomoć tražiti, utjecati se, uteći se komu: supplex accedit ad Caesarem; ad ephoros; quo accedam (komu da se utečem) aut quos appellem? b) kao neprijatelj primicati se, primaci se, navaljivati, navaliti na koga ili na što, armatum ad patriae moenia; muris (dativ. Liv.) propius muros, Nep.; loca hostiliter, Sall.; ad corpus alejs, saletjeti koga; accessit ad te comminus, navalio je na te šaleći se — posjetio te o) doći kao kupac na dražbu, ad hastam; a) illud scelus sectionis. Prenes a) accedere ad amicitiam alejs, steći prijateljstvo u koga; ad amicitiam Philippi, Nep.; civitates, quas ad Caesaris amicitiam accesserant, Caes; b) pristupiti, da se što preuzme, uzeti ili primiti na se; preuzeti što; latiti se čega; prihvatiti se čega; početi se baviti čim, ad rem publicam primiti službu u javnom uredu; ad causam alejs primiti čiju parnicu; ad vectigalia primiti u zakup dohotke države; ad bellorum nostrorum pericula; ad bona alejs; ad poenam, početi kažnjivati; + ad scribendum, latiti se pisanja; ad invidiam levandam vituperationemque tollendam; + has naturae partes, početi istraživati ove krajeve prirode γ) pristati, pristajati uz koga ili na što, ad condiciones pactionesque, pristati na pogodbe i primiti ih; ad consilium alejs; ad eos fugatos; * illis accedas socius; + Galba speciosiora suadentibus accessit; + societatem nostram. δ) približavati se čemu, sličan biti čemu, ili nalik na što, obično uz prope, propius, proxime: qui ad sapientiam proxime accedunt, koji se mudrosti najbliže primaknu; proxime deos accessit Clodius; ad similitudinem alejs rei; huic tuae virtuti proxime; proxime ad nostram disciplinam; ut quisque proxime accederet.*

2) *kao prirast pristupiti: nadolaziti, još nadodati, povisiti se, povedati se, rasti, divati veći, res certissimae ad has suspiciones; ad causam novum crimen; quo plus aetatis ei accederet, što bi bio stariji; nihil ad dignitatem accedit; Remis cum spe defensionis studium propugnandi accessit; Pompejanis tantum fiducia et spiritus; ovako osob. animus alicui accedit, ohrabri se bolje, raste mu srčanost, sokoli se, junaci se, Cassio animus accessit; Romanis animi accessere; * pretium accedit agris, cijena polju skače; * accessit numerisque modisque licentia major; * tantum de medio sumptis accedit honoris; * tibi quidnam accedet pridodati, ad istam mollitiam; magis accessurum utrumque, Liv.; apsol., * o godi-*

nama, o starosti, ubi accedent nadodu anni; melior fis accedente senecta. — Tako osob. kad se impersonalno s accedit ili accedit huc, eo, eodem, uodi oijela rečenica ili sa quod s indic. ili sa ut s conj. accedit quod pokazuje zbiljan, već postajući fakat kao dolazi zedi povod, dok accedit ut uopće pokazuje, da dolazi k već navedenomu nešto novo: Accedit quod patrem plus etiam amo, quam ipse scit; ad communem omnium trepidationem accessit, ut phalanx Macedonum non circumagere se posset. Iza preterita accedebat, accessit dolazi obično ut: accessit, cum Dyrrhachii essemus, ut duo nuntii adferrentur, Caes.; Accedebat huc, ut nunquam conferti proeliarentur; Cic. ad Appii Claudii senectutem accedebat etiam, ut caecus esset. Mora stajati ut, kad je govor o nečem što u istinu ne postoji, već se samo uzima kao da postoji, osobito u pogodbenim rečenicama n. p. huc si accederet, ut talis homo dives esset, summa omnium invidia exoriretur. (dopanuti, dopasti, pripanuti što komu (ili koga), zapasti koga, paululum vobis pecuniae, Ter.; plurimum consilii; animi, praesidii.

acceleratio, ōnis, f. [accelero] *pospješivanje, orationis enunciandae.*

accelerare, (adc.) 1. 1) *tranz. ubrzati, uskoriti, pospješiti što, iter; gradum; † oppugnationem; 2) intranz. hitjeti, hrliti, žuriti se, Aureliā viā profectus est, si accelerare volent, ad vesperam consequentur; accelerare, signifer, propera, miles; ad alqm opprimendum; † Cremonam.*

accendere, ndi, nsum, 3. [ad i cando, odakle candeo] 1) *zapaļivati, zapaliti, pripaliti, potpaliti; deus ipse solem quasi lumen accendit; faces; tus; * (o ognju) Ilion; * rogos; * ignem; * sera rubens accendit lumina Vesper; vatru naložiti, na ... foculum; * focum; * aras, na ognjištu, na žrtveniku naložiti, cornua, suhor, suvad bikovima na rogovima zapaliti, Liv.; o stvarma, koje ne gore: srućiti, razariti, usjati; * medios cum sol accenderet aestus; luna radiis solis accensa, rasvijetljen. 2) tp. a) *raspaliti, potpaliti, raspiriti; sloboditi, hrabrati, sokoliti, junačiti, osokoliti, itd. quae res Marius contra Metellum accenderat; * in alqm; * alqm; animum ad libidinem et contumeliam; in rabiem; * animos bello, na rat; * animos in hostem; accendis (sc. me), quare cupiam, Hor.; accensus injuriā, irā, odiō; * furore, * dolore; furis pectore; ali nasuprot accendere seditionem, * bellum, raspiriti plamen bune, rata; spem; invidiam; accendere alicui ingentem curam, veoma koga zabrinuti; b) *raspaliti, razigrati, razdražiti; povedati,***

*umnožiti, si animi atque ingenii celeres motus accendi possunt; ovako o boju, raspri, neslozi i svim strastima, koje se poticanjem raspaljuju, certamen, proelium, ardorem pugnae, Liv.; discordiam, Liv.; studia in Jugurtham accensa; * spem alicui.*

accenseo, (ade). 2. *pribrajati, pribrojiti, pridružiti, accenseor illi, jedn. Or. met. 15. 546.*

accensus, i, m. [accenseo] obično u pl. *„pribrojeni“* 1) *akcenzi, sluge ili poslužnici javnoga činovnika u Rimu ili u provinciji osob. konzula i pretora, koji su ih svuda pratili i izvršivali njihove naloge. Ime onoga, komu je tko accensus, dolazi u dativu: Tettius, qui tum accensus Neroni fuit, Cic. I privatnim ljudma bilo je slobodno kod sprovođa imati akcenza. 2) accensi, ōrum, pl. u rimskoj vojsci četa dodana legijama preko broja, birana od građana petomu razredu Servijevu pribrojenih. Bila je ta četa razdijeljena na 15 vekila, te je sačinjavala zapleće legijama; u boju je stajala u najstražnjim vrstama trećega bojnoga reda (triarijā) te je služila za dopunjivanje palih legionaraca. Za diktature im je zapovijedao magister equitum; između njih su uzimali one, koje su pridavali vojnim oblastima kao ordonance, deputabantur. S akcenzima bijahu blizu velati, koji su s njima sačinjavali dotje ali odijeljene centurije. I ovi su bili nekakvo zapleće legijama. Kasnije su ih stegli u jedan bataljun te su ih zvali accensi velati kao jedan pojam poput socii Latini. Taj je naziv postojao još i onda, kad je zapleće posve preinačeno bilo i više nije učestvovalo u bojama.*

acceptio, ōnis, f. [accipio], *primanje, frumentū, apsot. uzimānje.*

accepte, etc. 1. [frequent od accipio] *primati, argentum, (pred- i pokl.)*

acceptor, ōris, m. [accipio] (pretid.) *„primatelj“, obično odobravač, Plaut.*

acceptrix, icis, f. [accipio] *primateljica, Plaut.*

acceptum, i, n. [accipio] o novcima: *prijam, prihod, codex tabulas accepti et expensi; također stupac prihoda u računskoj knjizi; in acceptum referre, kao primljeno upisati u računsku knjigu, dati namiru za što.*

acceptus, [partic. od accipio] kao adj. s komp. i sup. imajući dativ uza se 1) *dobro dođekan, dobro došao, drag i mio, ugodan, povoljan, poćudan a) o čeljadi, maxime plebi acceptus; quo carior acceptiorque omnibus; longe ante alios acceptissimus militum animis. b) o stvarma, munus gratum acceptumque; acceptior plebi oratio. 2) primljen, a) o novcima, acceptam pecuniam referre, često*

još alcuu novce kao primljene u prijam ubilježiti, upisati komu novce u dobitak; ovako i sponsonem acceptam facere, dati namiru za. b) tp. alqd alcuu receptum referre, imati komu na čem zahvaliti; omnem tranquillitatem et quietem senectutis acceptam refert clementiae tuae; omnia mala uni accepta referemus Antonio.

accereso, gl. accerso.

accesio, ōnis, f. [accedo] 1) pristupanje, priizaženje, quid tibi ad hasce accessio est aedes? što pristupaš ovaj kući? Plaut.; ad corpora; suis accessionibus consequbatur, ut etc., tim, da im je pristup (audienciju) dozvoljavao. † accessio morbi, nastup bolesti. 2) **dodatak, prirast,** paucorum annorum; fortunae et dignitatis; pecuniae accessio crescendi = quae fit crescendo; non accessione neque crescendo; quanta in singulos reges rerum bonarum et utilium fiat accessio; magnam etiam — hostes accessionem sibi fecissent, si etc.; † magnas accessiones fecerint (napredovali) in hostium oppugnandis; † magnus odii accessiones facere; melon., ono što se čemu dodaje, **dodatak,** accessionem adjunxit aedibus, **prirast,** novak; in omnibus meis epistolis legitima quaedam est accessio commendationis tuae; Syphax rex tunc quoque accessio Punici belli fuerat, sicut Gentius Macedonici, **nametak, prijesak, Sifaks** bo nije bio glavni neprijatelj u tom ratu; kao filoz. t. t. određujući **dodatak.** Ovako osob. kod financije oni pokloni, koji su se osim dužne dade kao namet doplaćivali, **prirast, doplatak,** in vendendis decumis numorum faciebat accessiones ad singulas decumas.

accessus, us m. [accedo] 1) pristup, dolazak, accessus ad urbem nocturnus; o **zvjezdama, prikućivanje, domak,** solis accessus discessusque; lunae, stellarum; o **moru, plima** aestuum marinarum accessus et recessus lunae motu gubernantur; o **vjetru** * ventorum; o **pristupu** k ljudima, * **pristup, pohod,** * dare, negare, prohibere accessum olakšati. 2) **mjesto, kojim se kamo ulazi, ulaz, pristan,** * omnem accessum lustrare; † ad insulam. 3) **pristup** k čemu, da se tim okoristi, kao nagon, bestiis natura dedit accessum ad res salutare, a pestiferis recessum.

1. **accido, cidi, 3. [ad i cado] 1) kamo ili na što padati, dopadati, pripadati,** ad terram, Plaut.; * in humum; * in mensas; o **strijelama,** ut tela missa a Gallis gravius acciderent; tela ab omni parte accidebant; non frustra; ovako **napose a) moleći pred koga pasti,** ad lacys genua, Ter.; ad pedes omnium; genibus alejs, † alcuu ad genua, **kleknuti pred koga; na koljena; kledeći moliti koga; (pretkl.)** quo accidam? b)

dopirati, doprijeti do osjebala, ad aures; auribus (Liv.); aures (Plaut.), **do ušiju;** ad oculos animumque; accidet vox ad hostes; † ne majoris multitudinis species accidere hostibus posset, **udarati u oči; apsol. dopirati, ili do ušiju dopirati,** concitator accidens clamor ab increcente certamine; unde terribilis accidebat sonus; — fama accidit classem adventare. **Nasuprot** istuc verbum vere in te accidit, **tebe se tiče, na te smjera.** — I o tom, **kaj iznenada kamo bane, popne se komu na vrat,** de improvviso; quo improvisius gravius accideret, Sall. 2) **prenes. a) sluđiti se, događati se, dogoditi se, desiti se, zbiti se, (sr. contingo, evenio)** res accidit; negotia, si qua acciderint; calamitas; periculum; mihi omnia, quae homini accidere possunt, accidebant; nihil mali accidisse Scipioni puto, mihi accidit, si quid gravius ei a Caesare accidisset, **bude li ga Cezar strože kaznio;** quod accidit nulli, **što se nikomu nije dogodilo;** facultas ei accidit, **nuda, pruža mu se prilika;** nescio an tibi gratius opportuniusque acciderit; hoc sibi satis opportune accidisse; minime mihi miranda et maxime jucunda acciderunt; si quid alcuu accidat (acciderit, accideret, accidisset) **s dodatkom adversi ili bez njega, ako ga što zadesi; ako bi mu što naspjelo; zadesi li ga zlo; nade li ga zla (loša) sreća.** — Često **dolazi nelično** accidit **dogodi se, zgađa se, zbiva se, itd.** sa ut i quod; plerisque accidit, ut praesidio literarum diligentiam in perdiscendo ac memoriam remittant; priusquam classis ex portu Piraeo exiit, accidit, ut una nocte omnes Hermiae dejicerentur; accidit perincommode, quod eum nusquam vidisti; opportune acciderat, quod Allobrogum legati de suis rebus Roman venerant (s. accedit ut i quod); **rijetko s inf. (Cio. fam. 6, 11, 1), sa ne (Cio. de div. 2, 8, 21).** b) **svršiti se, za rukom poći, izaći, puknuti kuda,** bene, Plaut.; verebar, quorsum id casurum esset; si secus ili aliter acciderit; contra opinionem; pejus victoribus Sequānis, quam Aequis victis accidisse.

2. **accido, idi, isum, 3. [ad i caedo] 1) nasjedi, zasjedi; posjedi;** accidunt arbores tantum; * ornus ferro accisa; † crines, **ostridi, podstridi kosu;** * dapes potrošiti. 2) **tp. slomiti, oslabiti, umaliti,** proelio uno Vestinorum res; Latinorum etsi pariter res accisae sint; često **partic. accisus slomljen, oslabljen, uništen,** res, **poromećeno stanje;** copia; robur juvenitus; * opes; † reliquiae hostium.

accingo, (a d c.) cīnxi, cīnctum, 3. 1) pripasivati, pripasati, opasivati, opasati, * laterique accinxerat ensem; gladiis accincti, Liv.; **obitno u pas.** * loricam induitur sicut

accingitur ense; † feminae pellibus accinctae; *pregn. † opremati*, turmas ad munia equitum; milites accincti, *vojnici mačem oružani i spremni na boj*. 2) *uopće opremati, opremiti, skunabiti, opskrbiti koga čim*; * paribusque accingitur armis; * facibus pubes accingitur atris; † se juvene, *opskrbiti se mladicom kao potporom za stare dane, posinići ga*; † studio popularium artium; *češće dolazi accingi ili accingere se u značenju spremati se, pripravljati se, kaniti se, nakanjivati se, nakaniti se, apsot.*, † simul Domitianus Mucianusque accingebantur; *s inf.* * mox tamen ardentes accingar dicere pugnas Caesaris; † accingeretur modo navare operam; *s praep.* ad i in i samo s dat. na što, k čemu, ad consulatum accingi Liv.; † ad maiorem opem accingi; in discrimen accingi Liv.; * illi se praedae accingunt; * accingunt (so. se) omnes operi, *lađaju se posla*; i s acc. na grčtu * magicas accingier artes.

accio, ivi, citum, 4. [ad i cio ili cieo] *prizivati, prizoati, dozivati, dozvati*, tu invita mulieres, ego accivero pueros; haruspices ex Etruria; alqm ad regnandum Roman Curibus; alqm in regnum; alqm doctorem filio; † alqm in adoptionem; * imperio acciti; † per accitam lasciviam, *raskožu iz tuđinstva donesenom*.

accipio, cēpi, ceptum, 3. [ad i capio] 1. *primati, primiti, prihvaćati, prihvatiti*, što se komu od koga kakogod daje, *miđi, pruža*; sr. nanciscor, adipiscor, assequor, consequor), accipe, tene argentum, Plaut.; quod dat, accipimus; accipere pecuniam, *novce primati, također = podmititi se dati*, ab alqo; ab alqo per alqm; *kao poslovni t. t. gl. riječi* acceptum i acceptus; *s oznakom onoga, od koga primamo s praep.* ab, rjeđe de: literas ab alqo; copias ab alqo; exercitum a Caesare; nomen ab insula; morem, libertatem a maioribus; stipendium de publico, *s oznakom, kako se prima pecuniam dono acceper*; *ovako napose a) osjedati, osjetiti, čutiti*, voluptatem ex alqa re; vulnus, dekrimentum, dolorem, incommodum, calamitatem, contumeliam, ignominiam, injuriam (*protiono* facere). b) *dočuti, prođuti, čuti, doznati, saznati, obaznati*, cum optatissimum nuntium accepissem; *s acc. c. inf.*: si te aequo animo ferre accipiet, Ter.; quae gerantur, accipies ex Polione; rationem consilii; *osob. o tom, što se doznaje čuvši koga pripovijedati ili od histor. predavanja*, alqd. fando, Plaut.; rumore; fama atque auditione accepisse *s acc. c. inf.*; često ovako accepimus, *pripovijeda nam se ili pripovijedaju nam*, sic a maioribus nostris accepimus, praetorem quaestori suo parentis loco

esse oportere; ut de Hercule accepimus; *tako i id aegre patres passos accipio, čitam?da ... , Liv.*

2) *primati* (gdje se uzima, da onaj, koji *prima, sâm djeluje*, sr. excipio), milites urbe tectisve; armatos in arcem; hostem in Italiam; * alqm gremio; * alveo; * in sinus suos; alqm in civitatem; in amicitiam; in deditionem; o *mjestima*, * haec (tellus) fessos placidissimo portu accipit; * me littora primum accipiunt; liberatorem urbis laeta castra acceper, Liv.; amnis ingens fugientes accepit, Liv.; * illum unda accepit sinu vasto; alqd in cervices, *naprtiti sebi što*, Liv.; onus (o ledima); † herbam in potu, *uzeti*; * succos ore; alejs causam, Ter., decumas; hunc metum, Ter. *Napose a) primiti koga kao gosta, dočekati, pođastiti koga*, alqm apud se, Plaut., alqm regio apparatu, hospitio agresti; alqm bene, eleganter; *odatle koga zlo ili dobro dočekati, postupati s kim*, alqm leniter clementerque; alqm vehementer; alqm male verbis; *kao vojnički t. t. znači alqm male accipere, izlijemati koga*, b) *primiti, prihvatiti, = odobriti, odobravati što*; conditionem; pacem; satisfactionem; omen; *u dialogu*, accipio, *dobro je, zadovoljan sam*, Ter. c) *shvatiti, shvaćati, dokućiti, pojmiti, razumjeti, umjeti, razabrati*, oculis animove sensum; alqd auribus; alqd animo magis quam vultu; accipite (*slušajte i pojmite*) veterem orationem Archytae; accipite nunc, quod imperavit; alqd durius; quae parum accepi; haec arte accipi posse; ut celeriter acciperet, quae tradebantur, Nep. d) *u kakvom smislu što primati, tumačiti, uzimati*, alqd aliter atque est, Ter.; quod rogas ut in bonam partem accipiam, ego vero in optimam; sed bonam in partem accipies; alqd in omen; veri similia pro veris; † prodigii loco accipiebatur ipsa aquarum penuria; *s dva accus.*, egone ut beneficium accepissem contumeliam, Cic.

accipit̃r, tris, m. (ἀκρίτης) *jastrijeb ili soko, uopće ptica grabežljiva*; o lakomou, lupus accipiterque et milvus, Hor.; *napose golubar* Hor. Verg.; sacer, jer se upotrebljavao za augurije, Verg.; *kraguj, priuđen na lov*, Ov.

accitus, us, m. [accio] samo u abl. sing. poziv; accitu genitoris Verg. i Cic.

Accius, ii, m. (Attius) *Akoije, ime plemena (gens) rimskoga, najznamenitiji su a) L. Accius, tragik i dramaturg, rodio se g. 170. pr. Is. Cic. b) T. Akoije, govornik, koji je vodio tužbu protiv A. Klavdija, kad ga je Cicero branio*. Cic.

acclāmāt̃lo, ōnis, f. [acclamo] *aklamacija, dovikivanje, kojim se ili odobravalo ili neodobravalo*.

acclāme, (adc.) 1. *dovikivati, doviknuti*,

(odobravajući i ne odobravajući), omnes acclamantur; † ei acclamatum est; s dva acous. alqm servatorem liberatoremque, zvati koga spasiteljem i izbaviteljem, Liv.; reus ostendebatur: si nocentem acclamaverant, trucidabatur, ako bi dovikivati: kriv je! Tac.

acclāro, (adc.) 1. (zastar.) rāzjasniti, jasno pokazati, samo u staroj augurskoj formuli: Juppiter pater, uti tu signa nobis adclarassis (= adclaraveris) inter eos fines, quos feci, Liv.

acclinis, e, adj. [ad i clino, xlvw] nāslanjati, na što ili o što s dat. * corpusque levabat arboris acclinis trunco; † parieti, * acclinia malo colla; tp. sklon na što, odan čemu: cum acclinis falsis aninus meliora recusat, Hor.

accline, etc. 1. [ad i clino, xlvw], nāslanjati, nāsloniti, na ili o što ili koga, * se in alqm; castra tumulo, Liv.; tp. se acclinare, priginjati, pridružiti se, haud gravate se ad causam senatus, Liv.

acclivis, e, i. * acclivus, adj. [ad i clivus] uzbrdi, uzbrdan (sr. declivis), para viae; aditus leniter acclivis; locus paulatim ab imo acclivis; placide acclives colles; * trames.

acclivitas, itas, f. [acclivis] (rijetko) uzbrdica; Caes., b. G. 2, 18, 2

* **acclivus**, gl. acclivis.

Acco, ōnis, m., Akom, senonski poglavica, koji se protiv Rimljana digao, Caes.

accōla, ae, m. [ad i colo], koji uz koga ili do koga stanuje, su s jed, ejus loci; accolae Cereris, hramu Cererinu; Volturri Verg. habere accolae Gallos; fluvii accolae, prilozi, Tac.

accōlo, (adc.) 3. ui, intranz. stanovati uza što, do čega, blizu čega, s accus.: locum; viam; Macedoniam; * Nilum; * nives Haemi; † Rhenum; † Pontum.

accommodāte, adv. s komp. i sup. [accommodatus] primjereno, prikladno, prilično; prema, ad naturam accommodatissime vivere.

accommodātio, ōnis, f. [accommodo] 1) udešavanje, prilagodivanje, elocutio est idoneorum verborum et sententiarum ad inventionem accomodatio. 2) ugodljivost, magistratum, Cic. Verr. 3, 82, 189.

accommodātus, [partic. od accomodo] kao adj. s komp. i sup. udešen prema čemu, prikladan, primjeren, priličan, shodan, (sr. aptus, idoneus) s praep. ad: oratio accommodata ad persuadendum; puppes ad magnitudinem fluctuum tempestatemque accommodatae; locus ad inflammandos calamitosorum animos; minime sum ad te consolandum accommodatus; s dat.: tempora demetendis frugibus aut percipiendis accommodata; reliqua illis (navibus) essent aptiora et accommodatiora; exemplum temporibus suis accommodatissimum; lex alicui accommodata atque utilis.

accommodō, (adc.) 1. staviti ili metnuti na, coronam sibi ad caput; corpori vestem; calanthicam capiti; insignia. 2. tp. a) udesiti, uravniti, ugoditi, priličiti što čemu, meum consilium accommodabo potissimum ad tuum; rationes suas ad casum; iusjurandum suum ad alicj testimonium; sumptus ad mercedem; testes ad crimen; s dat.: oratio multitudinis est auribus accommodanda; s praep. in: quod exordium in plures causas potest accommodare. Često dolazi i se accommodare pođati se, prilagoditi se, priljubiti se čemu, vladati se prema čemu, se ad aures teretes Atticorum; ad alicj arbitrium et nutum totum se fingere ei accommodare; se ad rem publicam et magnas res gerendas; apsol., popustljivo postupati s kim, peto, ut ei de habitatione accommodes, da mu kroz prste pogledaš s obzirom na itd. b) pridavati, pripisivati što komu, † effigiem quam vulgo diis artifices accommodarunt; † Cicero accommodavit Miloni verba; c) † upotrijebiti što na što, curam, operam alicui rei; upustati se, upustiti se u što, se ili animum alicui rei. * **accommodus**, adj. [ad i commodus] prikladan za što, fraudi.

accōgēro, (adc.) 3. prinositi, dona alicui, jedn. Plaut. Truc. 1, 2, 17, (115).

accrēdo, (adc.) 3., didi, vjerovati, povjerovati, alqd, Plaut.; alicui, Hor.; apsol. vix; non, Nep.

accresco, (adc.) crēvi, crētum, 3. 1) † prirastati, prirasti, kao prirast k čemu doći, veteribus negotiis nova; uopće pridjeti, accrescere jussit nomen trimetris iambeis, Hor. 2) narasti, rasti, rastući se množiti, patiti se, flumen subito accrevit; dolores; dictis factisque vana fides; † pectori usque accreverat caespes.

accrētio, ōnis, f. [accresco] prirastanje, rastanje, luminis mjesecine, jedn. Cic. Tusc. 1, 28, 68.

Accūa, ae, f. Akua, grad u Apuliji, odakle valjda Accuaneus, adj. Akuanski, iz Akue, Vibius Accuaneus, Liv.

accūbātio, ōnis, f. [accubare] (sumnjivo i kasno) ležanje.

accūbitio, ōnis, f. [accumbo], lijeganje, accubitio epularis amicorum, lijeganje k objedu ili za stol s prijateljima (sjedanje za stol).

accūbo, (adc.) 1. ležati uz ili do koga, uza što ili do čega, * furiarum maxima juxta accubat; * cadus vini nunc Sulpiciis accubat horreis; theatrum Tarpejo monti accubans. Napose a) za stolom ležati, accuba, lezi (za stol k objedu), Plaut. regie, Plaut., epistula cum accubanti in convivio esset data; apud alqm; infra alqm; b) ležati s kim, Plaut. Suet.

accumbo, cūbui, cūbitum, 3. [ad i cumbo, što nije u porabi, već cubo] leđi, lijegati, cum algo, *Plaut.*; in via, *Plaut.*; in acta cum suis, *Nep. Osobito a) leđi za stol (sr. accubo), ire accubitum, idi k objedu, idi jesti Plaut.*; ut in convivio virorum accumberent mulieres; ut in epulo. Aii cum toga pulla accumberes; apud, supra, infra alqm; eodem lecto; * epulis divum (*Rimljani nijesu kod objeda sjedili, nego su ležali za stolom na sofama (lectus) tako, da su s lijevom stranom legli sofama na blazine, a desnom su rukom uzimali jela sa stola. b) leđi s kim, alqm. Plaut.*; alcu, *Tib. Prop.*

accumulāte, adv. [accumulatus] »pimice«, ali samo tp. obilno, munus accumulatissime largiri. *Cic.*

accumulātor, ōris, m. [accumulo] zgrič, opum, jedn. *Tac. ann. 3, 30.*

accumūlo, (adc.) 1. gomilati, prikupljati, grtati, čega ima već mnogo, auget, addit, accumulāt pecuniam. *Prenes. a) * množiti, gomilati, caedem caedi; curas. b) obasipati, obasuti koga čim, alqm donis; izobila dati, alienas res, Liv.*; * alcu summum honorem.

accūrāte, adv. s komp. i sup. [accuratus] pomnjivo, tačno, brižljivo, accipere alqm, *Sall.*; alqd, agere, *Cic.*; accuratius aedificare, *Caes.*; accuratissime tutari, *Cic.*

accūrāto, ōnis, f. [accuro] brižljivo postupanje, pomnjivo nastojanje, pomnja, in inveniendis rebus, jedn. *Cic. Brut. 67, 238.*

accūrātus, [partic. od accuro] kao adj. s komp. i sup. pomnjivo učinjen, tačan, kako valja, (samo pas. i o stvarima; sr. diligens), oratio; sermo; accuratius dicendi genus; accuratissimae litterae; diligentia; malitia, *Plaut.*

accūro, (adc.) 1. (ponajv. pretkl.) pomnjivo nastojati oko čega, tačno obavljati što, melius accurantur, quae consilio geruntur; prandium, *Plaut.*; hospitem, pošteno podvoriti. *Plaut.*; s ut, *Plaut.*

accurro, (adc.) curri (rjeđe accūcurri), cursum, 3. dotrčati, dotrkati, dopadati, dopasti; dohježati, *aps. Lepta me rogat, ut accurrā;* + qui propere accurrit; i pasivo + accurritur ab universis; s oznakom kamo i za što, nos accurremus ad te; Romam; in Tusculanum; auxilio suis; + in auxilium; ad laudem; + ad honores rei.

+ **accursus**, us, m. [accurro] dotrkivanje, stjecanje, strka, populi; provinciarum.

accūsābilis, e, adj. [accuso], tuživ, za što se može tužiti; turpitudine, što može biti predmet tužbe.

accūsātio, ōnis, f. [accuso] 1) optužba, sudbena tužba ponajviše poradi zločina, (sr. actio) accusationem dare ili condere podijeliti

pravo tužiti, o pretoru; accusationem comparare et constituere, tužbu uputiti i dokazima poduprijeti; + accusationem conflare, adornare; accusationem intendere; + accusationem abolere, + omittere; accusatione desistere, odustati od tužbe; uopće okrivljivanje, sapirânje; 2) meton. a) pismo, kojim se tuži, optužnica, inače libellus accusationis, subscribere accusationi, potpisom tužbu podupirati; potpisati tužbu, *Liv. b) pisan tužbeni govor, accusationis libri septem.*

accūsātor, ōris, m. [accuso] tužitelj; paraa, prica; a i krivitelj, ita ille imprudens ipse suus fuit accusator, + accusatores multos esse in civitate utile est, obično radi zločina (sr. actor, petitor); za careva odavač, odavalac, sđk.

accūsātōrie, adv. [accusatorius] na tužiteljsku, tužiteljski, dicere alqd; agere cum algo.

accūsātōrius, adj. [accusator] tužiteljski, jus et mos, artificium, animus; spiritus, vox.

accūsātrix, icis, f. [accuso] tužiteljica, *Plin. ep. 2) kriviteljica, Plaut. Asin. 3, 1, 10.*

accūsō, etc. [ad i causa] 1) pred sudom obično u kriminalnim stvarima tužiti, na sud pozvati koga radi čega (da zadobije pravo i isposkije kaznu; sr. incuso, arguo), obično alqm. s gen. krivnje: Miltiades accusatus est proditiōis; ante actarum rerum; ambitus; capitis; s praep. de: pecuniis repetundis; de beneficiis; s praep. inter sicarios; s praep. propter: propter injurias. Genitiv krivnje dolazi često s ablativom crimine i nomine: invidiae crimine; avaritiae nomine; kadšto samo s abl. crimine, s drugim dodatkom; accusatus hoc crimine; Pario crimine; — lege, ex lege, na temelju zakona; po zakonu; s quod i conj. *Nep. s acc. i inf. Tac. i apsol. 2) uopće tužiti se na koga ili na što, koriti, karati koga, alqm; Pompejum jam liberius accusare et monere non desistemus; alqm graviter; alqm de alqa re; non committam, ut me accusare de epistularum neglegentia possis; alqm in alqa re; atque in ea re per L. Caecilium Sulla accusatur, in qua est uterque laudandus; alqd: desperationem, inertiam alcjs; avaritiam, perfidiamque alcjs; naturae infirmitatem; neglegentiam consulum; — quid me accusas, ne quid accusandus sis, *Com.*; s quod i cur.*

Acē, ēa, f. [Aκῆ] Aka, grad fenički, poslije Ptolemais i Eka, sada St. Jean d'Acra, *Nep.*

1. **acer**, ēris, n. javor, Ov.

2. **acer**, cris, cre, adj. s komp. acrior, sup. acerrimus [ac-er = os-t-ar; sr. acutus] 1) oštar, oštrijast, zašiljen, bridak, hastas gerunt ferro ita acri, etc. *Tac.*; stimuli, *Verg.*; što

živo djeluje na sjetila: oštar, žestok, ljut, rezak, humores, acetum; lactuca; rapula; *pak ovako* i * stomachus acer post vinum; * pocula, *opojne*; odor; unguenta summa—et acerrima suavitate condita; * vultus, *ljut pogled*; † vox acrior, *gromki glas*; * tibia; * sonitus flammae, *praskav*; * splendor, *zasjenit*; * hiems; * frigus † acerrimae tempestates, *ljute, studene*; * sol; * acrior potentia solis; ardor acerrimus; acerrimi dolores; u *prilici* * acres subjectat lasso stimulos; * stimulos acres sub pectore vertit; † secundae res acrioribus stimulis animos explorant; * fames; * sitis; * morbus; * arcus, *napet, da ljuto pogodi*; što *ostavlja bolno ojačanje, mučan, tegotan*; † militia, invidia, memoria. 2) *trop.* a) o *oštrini sjetila*, oculi acres atque acuti; acerrimus sensus videndi. b) o *bistrinijama* i *suda*, *oštar, bistar*, animus acer et praesens; † mens acerrima; ingenium acre; iudicium acerrimum et certius; memoria acris. *Pak odatte* i o *ljudma: bistar, bistrouman, oštrouman*, quis omnium doctior, quis acutior, quis in rebus vel inveniendis vel iudicandis acrior Aristotele fuit? acer et diligens alcijs rei existimator, investigator; † acer consilio. o) o *snazi, enerzijsi volje, duha i strasti i to u dobru i u zlu smislu, dalje: revan, vatren, ognjevit, smion, hrabar, srčan, jak*: civis acerrimus, *vatren građanin, revan rođoljub*, vir, defensor; * rusticus; * acres potiores, *jaki*; *osob. o vojnicima*, hostis; milites; * Achilles; * Spartacus; *ovako s oznakom u čem ili čim je tko onaki*: acrior in rebus gerendis; homo ad perdiscendum acerrimus; † duces partium accendendo civili bello acres; * in armis; * armis; * bellis; * equis; i s *gen.* * † militiae; o *životinjama* * acer equus; u *zlu smislu: oštar, strog, napržit, goropadan, žestok, naprasit*, acres et diligentes animadversores vitiorum; lenis pater factus est acerrimus; * acerrimus armis, *naj-smioniji borac*; * vultus acer in hostem; o *životinjama: ljut, neukrotljiv, divlji, canes; leo; * apri.* 3) *veoma često o svakovrsnim apstraktnim pojmovima, gdje ima obilnije čega nego navadno, dakle: revan, živahan, jak, energičan i slično*: cura diligentiaque; † acerrima consilia; * spiritus; † silentium; *pak i žestok, oštar, ljut, silan, krut, strog itd.* bellum, concursus, † certamen, † proelium; supplicium; amor gloriae; cupiditas; luctus; iudicia acra et severa; delectus; † custodiae; † annona, *povišena cijena žitu*; † favor plebis; † servitium; * fuga.

acerbe, adv. s *komp. i sup.* [acerbus] *samo prenes.* a) act., *oporo, kaštro, ljuto, grko; tvrdo, strog*, acerbe, severus in fi-

lium; aspere et acerbe nimium accusare; acerbis invehi in alqm; acerbissime dicere, discernere; victos acerbis ulcisci; vox acerbissime personabat. b) *pas., tako, da se bol ojača, bolno, mučno, gorko*, graviter et acerbe ferre; acerbis afflicti; acerbis inopiam ferre; † moleste et acerbe accipere alqd.

acerbitas, ātis, f. [acerbus] 1) *oprost, oporukus osob. nezrela voća*, fructus magna acerbitate permixtos. 2) *tp. a) oporost, žestina, gorčina, grčina; ljutina; strogost u ponašanju i u govoru*, morum, naturae, animi; virus acerbitalis suae apud alqm evomere; inimicorum; imperii; acerbitas patria in filium; verborum et suppliciorum acerbitas patris in filium; verborum et suppliciorum acerbitates; monitio acerbitate careat, b) *grčina, ljutina itd. što ima u udesu, u dogodajima itd.*, luctus summi acerbitas; Sullani temporis; mortis. *Odalle plur.* acerbitates, *udarci hude sreće (sudbine); jad i nevolja*, ut omnes acerbitates, omnes dolores cruciatusque perferrem; † acerbitatibus dilacerare.

acerbo, etc. 1. [acerbus] *zagrčivati, zagrđiti*, formidine crimen acerbat, jedn. *Very. Aen.* 11. 407.

acerbus, adj. s *komp. i sup.* 1) *opor, gorak, grk, tvrd, ljut, o svemu, što na sjetila neugodno djeluje*, * frigus, *ljuta studen*; vox acerbissima. *Ovako o svemu, što nije dozrelo, nezreo, nedospio, nedonošen, uva, Phaedr.*; pecus ante diem partus edebat acerbos, *Ov.*; o *smrti, rani*: quos ab ubere raptus funere mersit acerbo, *Verg.* 2) *trop. o svemu, što je komu oporo, gorko, teško, mučno, a) o tome, što se izmenada i prije reda dogodi, te je zato to mučnije, n. pr. o smrti*, luctus est aegritudo ex ejus, qui carus fuerit, interitu acerbo; acerbissimus interitus consulum; mors; * casus. b) o tome, što se nekakom trdoćom i ljutinom *ovršuje, pa se zato to bolnije doima, tvrd, prijek, strog*, proscriptio, supplicium, severitas, inquisitio frumenti; imperium acerbis; delectus. O *svemu, što je, kad prilike donose, osob. gorko, ljuto, razjareno*, odium acerbissimum; * fata; † captivitas, c) o *ljudma: osoran, osorljiv, strog, neprijazan (protivno moderatus, remissus)*, melius de quibusdam acerbis inimicos mereri, quam eos amicos, qui dulces videantur; hostes acerbissimi; * recitator; † acerbior in conviciis. — Neutrum acerbum *upotrebljava se kao supst. te je* — acerbitas, * quidquid acerbi est; * acerba ex amore homini ablata; i *neutr. plur. dolazi adverbijalno na grčki način*: acerba sonans, fremens, *Verg.*, gemens *Ov.*

* **acernus**, adj. [acer], *javorov, trabes, solium, Verg. mensa, fores. Ov.*

Acerra, ae, f. tamjanjača; kutija za tamjan, Verg. Ov. Hor.

Acerrae, ŕrum, f. [Ἀκέραι] Acera, grad u Kampaniji na potoku Klaniju, koji ga je često poplavljavao, razoren za punskih ratova i poslije opet sagrađen; odatle **Acerrani**, ŕrum, m., Acerrani, stanovnici acerski, Liv.

Acervālis, e, adj. [acervus] gomilat, prijevod grčke riječi: σωρίτης, zboj, sr. sorites.

Acervātum, adv. [acervus] + rpimice, zbijeno, tp. kratko i jedro, reliqua dicere; multa frequentans.

Acervo, etc. 1. [acervus] gomilati, nagomilati, acervatos cumulos hominum urebant, Liv., tp. in acervatarum legum cumulo, Liv.

Acervus, i, m. 1) gomila, rpa, kup; zboj (t. j. mnogo skupa napisanih jednakih stvari; sr. cumulus, strues) tritici; * farris; * scutorum; corporum, mrtvaca; civium * stragis; * caedis — caesorum; * aeris et auri; * caecus acervus, o kaos; uopće velika množina čega, facinorum; † officiorum negotiorumque; osob. novaca, bogatstva itd. pecuniae; magnus, ingentes, Hor. 2) = sorites.

* **Acēso**, — 3. [aceo] kisnuti, ukisnuti, prokisnuti.

Acesta, ae, i Acestē, ēs, f. [Ἀκτορ] Acesta, grad na Siciliji, prije Egesta, poslije Segesta, odatle **Acestenses**, ium, m. Aceštani.

Acestes, ae, m. [Ἀκτορ] Acest, kralj sicilijski, sin boga Krimisa i trojanske Egesta, on je osnovao grad Egestu, sr. Acesta.

Acētum, i, n. [aceo] ocat, kvasina, sirće, tp. ujedljiva dosjetka, Italo perfusus aceto, Hor.

Achael, ŕrum, m. [Ἀχαιοί] 1) Aheji, Ahejci, jedno od glavnih plemena grčkoga naroda, komu je ime od Ahaja, sina Ksutova i brata Ionova, stanujući s početka u Tesaliji, poslije uselivši se u sjeverno primorje peloponesko, u Ahaju, a pošto Rimljani učine Ahaju svojom pokrajinom, znači riječ Achaei stanovnike ote provincije i po tome je Achaei toliko, koliko pračari ahejski. 2) podijelili grčki naseljenici na Pontu Euksinu. 3) Achaeorum pontus, luka i pristanište na Pontu Euksinu. Odatle **Achaeus**, adj. [Ἀχαιοί] ahejski. **Achāja** i **Achāja**, ae, f. [Ἀχαιή] Ahaja ili Ahajska različita po vremenu a) po Homerovu primjeru = sva Grčka, Ov.; b) sjeverozapadno primorje peloponesko, Cic.; c) iza god. 146. pr. Is. ime grčkoj pokrajini, koju su Rimljani osvojili i svojom provincijom učinili, a obuhvaćala je kopno heladsko i Peloponez, te se doticala provincije Macedonije, — Cic. — * **Achālas**, ādis, f. [Ἀχαιῆς] Ahajska ili Grkinja, Ov. — **Achāleus**, adj. [Ἀχαιῆς] ahajski a) u pjesnikā = grčki, castra; ignis; dextera b)

što se tiče rimske provincije Ahaje, concilium; negotium; homines, ljudi koji putuju u Grčku.

— **Achāys**, īdis ili īdos, f. [Ἀχαιῆς] 1) supst. Ahajska (zemlja), Grčka, Ov.; 2) adj. ahajski ili grčki, urbes, Ov. — **Achātus**, adj. [Ἀχαιῆς] ahajski, grčki, Ov.

Achaemēnēs, is, m. [Ἀχαμένης] Ahemen, praotac staroperzijskih kraljeva, djed Cirov i početnik koljena Ahemenovića, Hor.; odatle **Achaemēnius**, adj. ahemenski, perzijski, costum, Hor.; urbes, Ov.

* **Achaemēnides**, ae, m. Ahemenid, ime Utisovu drugu, kojega je u oiklopskoj špiži ostavljenoga primio Eneja, Ov.

Achaeus, i, m. [Ἀχαιῆς] ime vlastito Ahej ili 1) sin Ksutov, brat Ionov, praotac ahejski, sr. Achaei. 2) jedan kralj lidijanski, Ov. 3) jedan grčki dramatik, vrsnik Euripidov, Ov.

Acharnae, ŕrum, f. [Ἀχαρνά] Aharna, mjesto u Atici, odatle **Acharnānus**, adj. aharnanski, civis, Nep.

Acharrae, ŕrum, f. Ahara, grad u Tesaliji, Liv. **Achātēs**, ae, m. [Ἀχάτης] Ahat, najvjerniji drug i prijatelj Enejin, Verg. Ov.

Achēlōus, i, m. [Ἀχελῷος] današnji Aspropotamos, Aheļo, najveća rijeka u Grčkoj među Etolijom i Akarnanijom, štovali su je osobito kao božanstvo; odatle **Achēlōias**, ādis, i * **Achēlōis**, īdis, f. [Ἀχελῷος] kći Aheļojeva Ov. u plur. = Sirene, Ov. — **Achēlōius**, adj. [Ἀχελῷος] Aheļojev ili aheļojski, pocula = voda, Verg. Calirrhoe, Ov.

Achērōn, (-uns) ontis, m. Aheront, 1) rijeka u Epiru, današnja Gurla, teče kroz jezero aherontsko i izljeva se u Jonsko more tesprotijskim zalivom, Liv. 2) rijeka u zemlji brutijskoj, Liv. 3) rijeka u podzemlju, travectio Acherontis, Cic.; undae Acherontis, Verg.; oznaka podzemlja ili ada: Acheronta movebo, Verg.; perrupit Acheronta, Hor.; odatle **Achērōntia**, ae, f. gradić u Apuliji na granici Kalabrije, Hor.

Achēros = Acheron.

Achērōns, tis, m. rijetko f. Acherunte, starinski oblik za Acheron, podzemlje, mittere alqm ad Acheruntem = ubiti koga; abire ad Acheruntem = umrijeti, Plaut.; Acheruntis pabulum, hrana paklu, o rđavu čovjeku; Acheruntis ostium, o mjestu, gdje smrdi; Acheruns ulmorum, o ropskim ledima, gdje šibije regbi pogiba, t. j. iskida se, Plaut.; ab Acherunte redimere, Nep.; advenio Acherunte, Cic. Odatle **Achērōnticus**, adj. aheruntski, senex, koji je blizu smrti, Plaut.; **Achērōsius**, adj. [Ἀχερῷος] aheruntski, aheronatski, aqua, Liv.

Achillas, ae, m. Ahila, zapovjednik Ptolemejev, jedan od onih, koji su Pompeja ubili, Caes.

Āchillēs, is, m., [*Ἀχιλλεύς*, zato i pjesn. genitiv Achillēi ili Achilli, acc. Achillea, voc. Achillē i abl. Achilli] *Ahīl*, slavni grčki junak, sin Pelejev i Tetidim, otac Pirov ili Neoptolemor, najljepši i najhrabriji Grk pod Trojom. Odatle **Āchillēus**, adj. [*Ἀχιλλεύς*] *Ahīlski*, *Ahilov*, stirps., Verg., manes, Ov.; **Āchillides**, ae, m. [*Ἀχιλλίδης*] *Ahilović*, uopće potomak Ahilov, Ov.

* **Āchivus**, adj. = Achaeus, *ahivski* = grčki, turba, tellus, castra, Ov. često *Achivi*, ōrum, supst. *Ahivci* = Grci osobito oni pod Trojom = Achaei; kao postlovice je: quidquid delirant reges, plectuntur Achivi (= narod) Hor.

Ācholla, ae, f. i t *Acilla*, *Acylla*, *Ahola*, grad kartaginci u Africi, Liv.; odatle t *Acillitani*, ōrum, m. *Aciloi*, *Aciljani*.

Achradina, ae, f. [*Ἀχραδίνη*] *Ahradina*, glavni dio grada Sirakuze, odatle **Achradinus**, adj. *ahradinski*, portae.

* **Ācidālia**, ae, f. [*Ἀκιδάλια*] pridjev Veneri po izvoru istoga imena (Acidalius fons) u Beotiji Verg.

Ācidīnus, i, m. *Acidin*, prezime rimsko u gens. Manlia, Cio.

Ācidus, adj. s komp. i sup. [aceo], *kiseo*, *kiseljast*, sorba, Verg.; inulae, Hor.; trop. omrazit, neugodan, oporan, usovan, Plaut. Hor.

Āclēs, ēi, f. i acies, (u pluralu dolazi samo nom. i acc. i to u pjesnikā; ostali padeži se ni ne upotrebljavaju) *oštrina*, *oštrioe*, securium;

* falcis; * hastae; sa gen. ferri ili bez toga — mač; u priklci, patimur hebescere aciem horum auctoritatis oštrina zaključka. Osobito 1) *oštrina očna* a) vid, hebes acies oculorum; aciem aciem in omnes partes intendere; aciem fugere; ne vultum quidem atque aciem oculorum ferre potuisse; i bez dodatka oculorum: an tanta sit animi tenuitas, ut fugiat aciem?; bonum incolumis acies, misera caecitas; i tp. o zvjezdama: svjetlovanje, svjetlost, neque tum stellarum acies obtusa videtur, Verg. b) *xjenica*: acies ipsa, quae pupilla vocatur, parva est — * oculus, oko: huc geminas nunc flecte acies, Verg.; huc atque huc acies circumtulit, Verg.; dimittere aciem in omnes partes, Ov. 2) o duhu (uvijek s genit. animi, ingenii ili mentis), *oštroumlje*: animi obtusior acies; praestringere aciem mentis; exacuere ut oculorum sic ingenii aciem; omni acie ingenii alqd contemplari. 3) o vojsci (upr. lice vojske postavljene u bojni red, jer je nalik na oštrinu oruđa kakova; sr. agmen, exercitus) a) *bojna vrsta* i *oijeli bojni red*, što čine pojedine vrste: prima acies hastati erant; media, extrema, novissima; directa, con-

versa; conferta, rara; pedestris, equestris, equitum, navium, hostium; aciem struere, instruere, constituere, instituere; pandere, extenuare, distendere, distrahere, dilatare; dirigere, erigere, explicare; milites in acie collocare; in acie stare, consistere; primam aciem tenere; firmare aciem subsidiis; aciem promovere, commovere; extra aciem procurrare; in medim aciem hostium irruere; amplecti, circumvenire aciem; aciem continere, turbare, avertere; acies retro versa Philippis bijeg kod Fil., Hor.; * acies Vulcania, ognjeno oružje, b) *boj*, *bitka*, pugna et acies; acies Pharsalica; in aciem producere exercitum. I o boju riječima = o prepirci ili koškanju philosophi in aciem non saepe prodeunt; in aciem dimicationemque venire; educere dictionem in castra atque in aciem forensem.

Ācilius, ii, m. i **Ācilla**, ae, f. *Acilije*, plebejsko pleme rimsko Glabrijona; M. Acilius Glabrio bio je legat Cezarov; odatle **Āciliānus**, adj. *Acilijski*, *Acilski* i *Acilijev*, annales, libri, grčki pisani ljetopisi C. Acilija Glabrijona, Liv.; — **Ācilius**, adj. *Acilijev*, lex, Cio.

Ācīna, ae, f. *puce*, *jagoda* (grozdova), Cat. = acinus.

Ācīnāces, is, m. [*ἀκινάκης*] *krivača*, *kratka sablja*, kakve su nosili Perzijanci, Medijanci i Scitanci, Hor. Curt.

Ācīnus, i, m. i **Ācīnum**, i, n. *puce*, *osob. grozdovo*: quae vis ex acini vinaceo tantos truncos ramosque procreet, Cio.; uopće *svalka jagodica*, *bobica*.

Ācipenser, ēris, m., *morska riba*, koju su Rimljani veoma cijenili, ali za Horacija ne više, valjda kečiga ili jesetra, Hor. Ov.

Ācilla, Acillitani gl. Acholla.

Ācis, idis, m. [*Ἄκισ*] *Acis* 1) rijeka na Siciliji, izvire na Etni. 2) ime pastira, koga je Polifem ubio, jer ga je ljubila Galatea, a zatim bi pretvoren u boga, Ov.

Āclys, ydis, f. [*ἀκκλῆς*] *kratko koplje* s remenom, kojim se metalo i opet natrag povlačilo, Verg.

Āemon, ōnis, m. [*Ἀέμων* „neumoran“] *Almon*, 1) sin Klitijev, drug Enejin, Verg. 2) drug Diomedov, Ov.

Āemōnia, ae, f. [*Ἀέμωνία*], *Almonija*, damas Ahatkoi, grad u velikoj Frigiji; odatle **Āemōnenses**, ium, *Almonci*, općina almonska, Cio.

Ācōnitum, i, n. [*ἀκόνιτον*], *otrovna trava*, *naljep*, aconitum Napellus), uopće * *otrov* (obično u pluralu).

† **Ācor**, ōris, m. *kiselina*, *višt*; plur. u priklci, jucundissimum genus vitae nonnullis interdum quasi acoribus condire.

acquiesco, (adq.) *quišvi*, *quietum*, 3. 1) *otpođivati*, *otpođinuti*, *odmarati se*, *od-*

moriti se, vitandi caloris causa Lanuvii tres horas acquieveram; ne victorem quidem te acquiescere passus est; a lassitudine. *Odatle a)* + s dodanim somno ili bez toga = spavati, pođivati; b) eufemist. o vječnom poćinku smrtinom, usnuti, preminuti, umrijeti, vir anno acquievit sexagesimo, *Nep.*; morte acquiescere, *Tac.*; u prilici o beživotnim stvarma, smiriti se, kao o državi: erat summum otium forense, sed senescentis magis civitatis, quam acquiescentis; ut fessa tam diutino bello acquiesceret civitas; o imutku, koji se ne smanjue: rem familiarem saltem acquiescere eo tempore; + delor. 2) o duševnom miru, a) smiriti se, miriti se, tješiti se čim, habemus aliud nihil, in quo acquiescamus; ut in ejus bonis acquiescam; + alga re, i s dat.; apsol. b) zadovoljiti se, radovati se, nasladivati se: senes in adolescentium caritate acquiescimus; qui in nostris libris acquiescunt; qui maxime P. Clodii morte acquierunt. c) (rijetko) = slagati se s kim, alcu, Cio.

acquiro, quisivi, quisitum, 3. [ad i quaero] 1) pribaviti; priraditi, stedi: alqd ad vitae fructum; nihil neque ad honorem neque ad gloriam; omnem sibi reliquae vitae dignitatem ex etc.; uti veteres amicos muneribus expleant, deinde novos acquirant; * fama vires acquirit eundo; ad fidem, svoj kredit povisiť. 2) * + uopće stedi, pribaviti, priskrbiti, sibi famam; summum decus, pecuniam; praedam; opes; favorem largitione; vires bello; triumphos de populis; hostes inimicis suis.

Acrae, ārum, f. [Ἀκραι] Akra, kao u nas „Visokó“, visoko stojećí grad na Siciliji blizu Sirakuze, Liv.

Acraephia, ae, f. Akrefija, grad u Beotiji, Liv.

Acraeus, adj. [Ἀκραιος] „visoki“, na visinama štovan, samo kao pridjev bogovima, Juppiter, Acraeus, Juno Acraea, Liv.

Ācrāgās, antis, m. [Ἀκράγας], Akragant, brdo na Siciliji s gradom istoga imena, u prozi Agrigentum, sada Girgenti, Verg. Ov.

acratōphōrum, i, n. [ἀκρατοφόρον] vrč za suho vino.

acrēdāla, ae, f. nekaka životinja kao prijevod grčke riječi ἀκρεδών, kojoj se također ne zna značenje, već jedni misle, da je veliki slavuj, pače žaba gatalica ili čuk.

Aeriae, ārum, f. Akrija, grad u Lakoniji, Liv.

ācrīcūlus, adj. [demin. od acer] malo oštar, osorljiv, škakljiv, ille acriculus, ona nalletica, napržica, jedn. Cio. Tusc. 3, 17, 38.

Acrillae, ārum, f. Akrija, grad na Siciliji, Liv.

ācrīmōnia, ae, f. [ācer], oštrina, ljutina, strogost, klas. samo tp. o značaju: convenit igitur in vultu pudorem et acrimoniam esse;

si Glabronis patris vim et acrimoniam ceperis ad resistendum hominibus audacissimis.

Acristus, ii, m. [Ἀκρίστος] Akrizije, kralj u Argu, sin Abasov, otac Danajin, Verg. Ov., Hor.; odt. **Acristōnē**, ēs, f. [Ἀκρίστωνα] kći Akrizijeva Danaja, Verg.; **Acristōnēs**, adj. [Ἀκρίστωνος] Akrizijev, arces = Argos, Ov.; quam dicitur urbem (Ardeam) Acrisioneis Danaē fundasse, colonis Ov. **Acristōnīdes**, ae, m. [Ἀκρίστωνίδης] Akrizijević, potomak Akrizijev, n. p. Perzej kao sin Danajin i unuk Akrizijev, Ov.

ācrīter, adv. s komp. acrius i sup. acerrime, [ācer], oštro, žestoko, ljuto, živo. 1) o onom, što veoma ošjetno djeluje na ajetila; caedunt acerrime virgis; * acrius elatrare alqd; + pr. nuntiare, gromko. 2) o krepćini a) vida acriter intueri alqd. b) razuma, pameti i suda; bistro, oštro: acrius videre vitia; adolescens non acriter intellegens; acerrime contemplare alqd; acriter animum intendere; + acrius cavere. o) volje i strasti u dobru sm.: revno, vatreno, ognjevito, smiono, krepko, a i u zlu sm. ljuto, žestoko, silno, strogo, acriter et diu repugnare; acerrime repugnare, pugnare; pugnam inire; acerrime rem gerere; contendere contra alqm; acrius instare; acrius incedere in Romanos; se morti offerre; acerrime occupatus; exercere victoriam in alqm; + ulcisci injurias; acerrime vituperare; + increpare alqm; tanto acrius urgere, Hor.

ācrōama, ātis, n. [Ἀκρόαμα] »čuveno«, zabava i naslada za uho glazbom i pjevanjem, čitanjem i pripovijedanjem, šalom itd.; ali u Rimljanā samo meton. o onom, koji je ovaku zabavu pružao, zabavljač, pričalo, pripovijedalo, čitač, ali i pogrdno lakrdijaš, šaljivčina: nemo in convivio aliud acroama audivit, quam anagnosten, *Nep.*; ipse ille maxime ludius non solum spectator, sed actor et acroama, Cio.

acrosīs, is, f. [Ἀκρόσις] slušanje, odt. javno predavanje o čem, literae sic scriptae, ut eas vel in acroasi audeam legere.

Ācrōcēraunia, ōrum, n. [τὰ Ἀκροκεραυνία], Akro-keramija, okjelo brdo duž epirske obale, sada Kimara, Hor. Ov., sr. Ceraunius.

Acrocorinthus, i, f. [Ἀκροκόρινθος], Akrokorint, Višegrad korintski, kula ili grad u Korintu, Liv.

Acrota, ae, m. Akrota, kralj albanski, brat Romula Silvija, Ov.

1. **acta**, ae, f. [ἄκτι], morska obala, igalo, brijeg, osob. ako se s njega vidi lijepo na sve strane, in sola acta, Verg.; odt. meton. boravak u lasti i slasti na igalu, istorum et actae et voluptates; tum istius actae com-

memorabuntur, tum flagitiosa illa convivio; in actis esse nostris.

2. **acta**, ōrum, n. [*partic. perf. pass. od ago*] kao *supst.* 1) *čini*, *djela* consilia primum, deinde acta expectantur; Caesaris non modo acta, sed etiam cogitata; milites acta edocent et audiunt, *Sall.*; Marius acta edocet, *Sall.*; *ovako* *osob.* *junačko djelo pojedinca, junaštvo*, sua quisque fortia acta ad caelum fert; * ille licet patris sine fine superbiat actis; * † acta Herculis; † deorum; * belli. *Ovako* o *djelima* *svakidašnjega života*, acta vitae, *Ov.* obtestatur per sua ante fideliter acta, *Sall.*; acta deos nunquam mortalia fallunt, *Ov.* 2) *javne rasprave* *viših poglavarstva u senatu* ili *pred narodom* i *odv.* *potekli zaključci i naredbe*, quaerere acta Gracchi; acta tui praeclari tribunatus; acta alcis defendere, servare, dissolvere, † rescindere; † in acta principis jurare. 3) *izvještaj o čemgod, što se dogodilo, osob. o javnim pothvatima* i *to a) † acta senatus, zapisnici senatski o vijećanju u senatu, u koje su se bilježili prijedlozi, rasprave, preslušavani svjedoci, ispo- vijesti i zaključci.* Ovi su se zapisnici isprva čuvali u Cererinu hramu, a za careva u Saturnovu eraru ili drugdje. b) *acta publica, acta diurna populi Romani* ili *samo acta populi* ili *diurna populi Romani* ili *diurna urbis*, ili *acta urbana, vrsta dnevnika ili novine rimske.* Prve ovake novine izašle su pod redakcijom Publija Sempornija Azebija s naslovom diarium. Kod takvih je novina bilo čitavo mnoštvo novinarâ (diurnarii) *zabavljeno; imale su svoje izvjestitelje (subrostrarii, jer su pod govornicom, rostra, sjedili) u senatu i u skupštinama.* Ti bi se novinari svagdje *wolali* i *sve doznavali i priopćivali, što se događalo u Rimu, a na vlastito u carevoj kući i u drugih privatnih ljudi, n. p. da je ovaj umro, ovomu da se dijete rodilo; što je senat zaključio ili car odredio; uopće sve, što bi većinu Rimljanâ zanimati moglo.* Ta su se acta pisala na kamen, na gvožđe, u vosak i na drvene valjke, *krećući se oko osovine, i izlagala se na javnim mjestima, kamo je mogao svatko ući i prepisati ih, pa tako dalje razglasiti, a u provincije pošiljala su se pretplatnicima po mjesnicima.*

Actaeon, ōnis, m. [*Ἀκταίων*] Akteon, sin Aristajeve i Autonoin, unuk Kadmov, lovac, koga su njegovi psi rastrgali, kad ga Dijana pretvorila u jelena zato, što ju je gledao, gdje se kupala, *Ov.*

Actaeus, adj. [*Ἀκταῖος*] upr. *igalski, primorski* — *atički*, rates *Ov.*; arces — *Athene* *Ov.*; ignes, *ljubav k Ateni Oritiji* *Ov.*; *Araconthus*, *Verg.* *Od.* Actael, ōrum, m. —

Atičani, stanovnici atičkoga primorja, Nep. i *Actaea*, ae, f., *Aklejka* — *Atenjanica*, *Ov.*

Actiacus, adj. gl. pod Actium.

Actias, ādis, f., *Aktijada*, žena rodom iz atičkoga primorja, ili iz Atene, *Atenjanica*, = *Orithyia*, *Ov.*

actio, ōnis, f. [*ago*] upr. „*tjeranje, gonjenje*,” 1) *obavljanje, odpravljanje, vršenje, činjenje, izvođenje čega*, actio illarum rerum aperta; actio vitae, *provođenje života; način, kojim se život provodi.* *Ovako* uopće *činjenje, djelovanje, virtutis laus* omnis in actione consistit; omnem actionem tollere e vita; actio corporis; *ovako i konkr. djelo: honestas alui et curas et actiones dat; honestatis actiones; actionem suscipere; scriptis mandare actiones suas.* *Ovako* *osob. pojedini prizori u drami* [*sr. actus* 2) b)], habet enim (haec quasi fabula rerum eventorumque nostrorum) varios actus multasque actiones et consiliorum et temporum. 2) *usmeno obavljanje čega, gratiarum actio, usmeno zahvaljivanje; zatim a) napose o govorniku: besjedenje i s tim spojeno držanje i kretanje tijelom, izvijanje glasom: actio in Antonio singularis; actio varia, vehemens, plena spiritus, plena doloris, plena veritatis; isto tako glumačko prikazivanje, actio non tragica. b) usmeno i javno dogovaranje, savjetovanje i predlaganje o čemu, osob. viših magistrata, koji su imali pravo pogadati se s narodom (jus agendi cum populo), uredovanje, uredovno postupanje, actio contra Antonium; actiones Ciceronis, Sall.; Gracchorum, Sall.; tribuniciae actiones; actionem consularem impedire; movebatur actio transmigrandi Vejosa, predlagalo se da... Liv. c) obavljanje i vršenje čega na sudu, actio maximae causae debilitatur loco; ili samo actio bez causae, parbljenje, pravdanje; parba, parnica, tužba gledom na tužitelje, rjede na optuženika, actionem perduellionis intendere alui; uopće određen parbeninačin, parbeni postupak, način, kako se parnica ili tužba priređuje, potuisti leviores actione configere; pa i tužbena formula t. j. propisane riječi, kojima se tko služi, da parniciu priredi, actio est in auctorem praesentem his verbis: quandoque te in jure cospicio. Ovako legis actiones ili legitimae actiones ili samo actiones, propisi i naredbe, kako valja, da se parbeni poslovi vrše, Hostilianae actiones o baštinstvu. Nadalje znači actio optužni govor, optužba, t. j. sudbena rasprava pismom zabilježena, n. p. M. Tullii Ciceronis in C. Verrem prima. Ovako i dozvola tužbe, pravo tužbe, actionem postulare alcis rei; alui actionem rei dare, o pretoru. Napokon*

pojedine sudbene rasprave ili rokovi, prima actione judicare; actio altera; in priore actione, Sall.

actito, etc. 1. [frequent. od ago] obično što činiti, raditi, obavljati, multas privatas causas mnogo i obično se prèti; mimos, prikazivati mime, Tac.

Actium, ii, n. [Aziov] Akoij, 1) predgorje i grad u Akarnaniji, gdje je god. 31. pr. Is. Oktavijan pobijedio Antonija, sada Azio. 2) luka i pristanište na Korciri; odt. **Actiæus**, adj. akcijski, orae Ov.; Febo, jer mu je hram stajao u Akciji, Ov.; frondes, lovor Apolonov, Ov.; religio Tac.; legiones, koje su bile u boju kod Akoija, Tac. — * **Actius**, adj. = Actiacus, litora; bella; pugna.

actiuncula, ae, f. [dem. od actio] sudbena besjeda ili govorčić, jed. Plin. ep. 9. 15. 2.

1. **actor**, ōris, m. [ago] 1) * gončín, pecoris. Obično 2) vršilac, obavljač, opravnik, dux et auctor et actor illarum rerum fuit; hunc in omni procuracione rei publicae actorem auctoremque habebant. 3) + koji što u ime čije obavlja, upravnik, opravnik, urednik, actor summarum, pjenezničar; actor publicus, upravnik državnih dobara. 4) sudbeni t. i. zastupnik na sudu, koji protiv koga parbu na se primi (in personam agit), parac, od-vjetnik, dok je petitor samo tužitelj glede na imovinu (in rem), stoga dolazi actor et petitor često spojeno. No pošto je svaka parba najvećma protiv lica koga naperena, bio je actor običniji izraz nego li petitor, te dolazi ovako često s dodatkom causae ili causarum; actor summus causarum; + juris consultus et actor causarum. Ali često je actor = accusator, tužitelj. 5) koji usmeno obavlja javnu raspravu (actio) n. p. koji u senatu rasprave vodi ili štogod predstavlja, osob. koji što javno govori: govornik. 6) a najčešće, koji što na pozorištu prikazuje, glumac, actor alienae personae; actores mali, actores Graeci, secundarum aut tertiarum partium; suorum carminum actor; actor tragicus; actores Atellanarum; * actor cum stetit in scena.

2. **Actor**, ōris, m. [Azov], Aktor, otac Menetijev, djed Patroklov, drug Enejin, Verg.; odt. **Actōrides**, ae, m. Aktorovići, potomak Aktorov; a) Patroklo, unuk Aktorov, sin Menetijev. Ov. b) Etiopljanin Erito, sin nekakoga Aktora; **Actoridae**, ōrum, m., Aktorovići, sinovi Mesenca Aktora Eurito i Kteato, koji su se uvijek zajedno borili i bili posve jednaki i slični talco, da se pričalo, da su bili srasli. Bili su i u kalidonskom lovu, Ov.

actuarius, ae, f. misli se: navis [dem. od actuaria] lađica veslačica, barčica.

1. **actuarius**, adj. [ago] brz, hitar, obično navis

actuaria, hitroplovka Liv.; ili navigia actuaria, Caes.; ili samo actuaria, ae, f. lađa hitroplovka, Cic.

2. **actuarius**, ii, m. [ago] kod vojske: živežar, Eut.

actuose, adv. [actuosus], živo, živahno, strastveno, non actuose, bez strasti, jedn. Cic. de or. 3, 26, 102.

actuōsus, adj. [ago] (rijetko), radin, poslen, djelatan; živahan, virtus; partes orationis.

actus, us, m. [ago] upr. gonjenje, odatle 1) zagon, zamah, fertur in abruptum magno mons improbus actu, sa stinim padom, Verg.; pogon, kojim se životinje gone, quocunque vult, levi admonitu, non actu inflectit illam feram (elephantum). Odt. **pregonica**, pogon t. j. put, kojim se životinja preko kojega mjesta goni, i pravo **pregonice** aquae ductus, haustus, iter, actus. 2) usmeno predavanje tjelesnom kretanjom izvedeno (sr. actio), osob. a) predstava na pozorištu, carminum actus; histrionibus fabellarum actu relicto. b) čin u drami: neque enim histrioni ut placeat peragenda est fabula, modo in quocunque fuerit actu probetur; neve minor neu sit quinto productior actu fabula, Hor.; primo actu placeo, Ter. Odt. o drugim stvarima: odsjek, čin, primus actus vitae; quartus actus improbitatis; si meus stilus ille fuisset, non solum unum actum, sed totam fabulam confecissem; tertius annus imperii tanquam tertius actus; c) + uopće obavljanje, rerum; također konkr. čin, djelo, Hannibalis; Just.; + način, kojim što što čini; zvanje.

actitum, adv. u tren, odmah, Com. Cic. Liv.

aculeatus, adj. [aculeus] upr. bodljiv, obično tp. a) bodljiv, oštar, istaec aculeata sunt, animum fodiant, Plant.; literae, Cic. b) mudar, lukav, sophisma.

Aculeo, ōnis, m. Akuleon, rimsko prezime u plemenu Furtijevu, najznamenitiji je C. Akuleon, pravnik i prijatelj L. Licinija Krasa. Cic.

aculeus, i, m. [acū] „igla“ 1) žalac, apis, pak odt. šiljak, rt, sagittae, Liv. 2) tp. bodljika, o svemu, što bode, a) o pečali, nevolji, tuzi, itd., domesticarum sollicitudinum aculeos žalce omnes et scrupulos occultabo; evellere aculeum severitatis; b) o govoru oštru i bodljivu, noli aculeos orationis meae excussos arbitrari; in quo nulli aculei contumeliarum inerant; fuerunt nonnulli aculei in C. Caesarem? c) o onome, što pobuđuje, draži: ostan, badalj, haec sicut ad militum animos stimulandos aliquem aculeum habent. d) dubok utisak govora na slušača, orator aculeos relinquit in animis eorum, a quibus est auditus; horum (philosophorum) oratio neque nervos neque aculeos oratorios aut forenses habet.

acūmen, inis, n. [acuo], 1) vrh, rt, stili; o zmi-

jimu repu, Ov.; o vršku brdašca, presrt, Ov.; a osob. šiljak od željeza na kopiju, strjelici itd., ferrum Diana volanti abstulerat jaculo, venit sine acumine lignum, Ov.; auspicia ex acuminibus, znakovi pobjede, kažući se na šiljima sulica, kad su se na njima vidjeli munjeviti plameni, Liv. 2) tp. a) oštrina u ma, oštroumlje, bistrroumlje ingeniorum acumen; ingenii acumine inservire, pomnjivo nastojati oko bistrinja i naobražavanja svoje duševne snage, Nep.; ubi est acumen tuum? b) oštroumna hitrina, domišljatost, argutiae et acumen; a i varka, majstorija, acumina meretricis, Hor.

ācūo, ūi, ūtum 3. [u acer, acies, acus] 1) oštriti, zaoštriti, zašiljiti, brusiti, točiti, točiliti gladios; * sagittas cote; * dentes; * in alqm ferrum; * ensem; in haec ferrum, in haec iras acuunt. 2) tp. a) oštriti, bistriti, vježbati, multa, quae acuant mentem; ingenium; prudentiam intellegendi; linguam exercitatione dicendi; illos aetas acuet, pameti naučiti, opametiti, izoštriti Ter. Ovako i s dat. i s praep. ad, na što, za što; linguam causis Hor.; ad dicendum juventutem; acuere se ad exagitantem hanc ejus legationem, nadati se; b) alqm. nadraživati, nadražiti, poticati, potaći, bodriti, podjariti koga, duae res illum acuebant; illum acuere, hos fallere; * alqm verbis; * corda curis; lupos balatibus Verg.; pectora virorum fortium, Liv.; illos aemulatio inter se et omnes causae acuunt. Često s dodatkom, na što se tko bodri, alqm ad crudelitatem; ceteros ad aemulandas virtutes. c) alqm rem, potaknuti, pokrenuti, umnožiti što, industriam; curam, studia; * Martem, ratobornost; * furores; * iras rumoribus; * metum alcui.

ācus, us, f. (ἀκμή) igla, acu pingere, vesti, (vézēm) Verg. Ov.; kao poslovice: rem acu tetigisti, pogodio si, Plaut.; si acum quaereres, acum invenisses — koji pomno traži, naći će, Plaut.

ācūte, adv. s komp. i sup. [acutus] 1) oštro, o glas: visoko, sonare. 2) tp. oštroumno, tankoumno, umno, duhovito, dosjetljivo, acute arguteque respondere, conjicere, dicere; acutissime cogitare, perspicere alqd; acutius tractare.

ācūtulus, adj. [dem. od acutus] dobroano oštrouman, conclusiones.

ācūtus, adj. s komp. i sup. [acuo] zaoštren; 1) oštar, oštrijast, šiljast, sudes; * cuspis; * jacula; * spinae; * acuto robore valli; * ferrum, tela; * gladii, hasta, ensis, falx, * sagitta; * scopulus, silex; * saxa, unguis, aures; lunae cornua; nasus, oculi, Plaut.; pinus, šiljastolisna, Ov. 2) tp. a) ljut, oštar, žestok,

što oštro djeluje na sjetiha, po prilici kao acer, odor, unguentum, sapor, cibus, Plaut.; sol Hor.; radii solis, Ov.; gelu Hor.; morbus Hor.; sonus (protivno gravis), gromki, tandk, Cic.; hinnitus, Verg.; stridor, Hor. b) o duševnoj oštrini, o čeljadi: oštrouman, duhovit, kadšto i dosjetljiv, inter acutos et hebetes interest, quod etc.; homo valde acutus; acuta ingenia; ad fraudem, Nep. acutae nares, tanak, fin nos, Hor.; i o apstraktima, motus animorum ad excogitandum acuti; acutius cogitatum. Odt. acutum, i, n, kao supst. oštrina, acuta belli, opasnosti ratne Hor.; resonare triste et acutum, Hor.; i posve adverbijalno, cur in amicorum vitiis tam cernis acutum? Hor.

ad, praep. s acc. kaže, da se tko ili što k čemu ili do čega miče, kreće, hrv. k, ka, prema, protiv (protivno a; sr. in i apud).

I. o prostoru 1) a) s oznakom mjesta, kojemu se što miče, ponajviše u: glagole kretanje kao abire, accedere, accelerare, accurrere, ire, venire, reverti, redire, transire, proficisci, itd., kojima se pribraja i mittere, n. p. in Macedoniam ad Cn. Pompeji castra venit; diem dicunt, qua die ad ripam Rhodani omnes conveniant; advehi ad fluminis ripam; appropinquare ad juga montium; * it clamor ad alta atria. Ovako uz ime boga ispustivši acous. templum ili aedem, ad Dianae venire, Ter.; ventum erat ad Vestae, Hor. No i uz supstantive: nocturnus ad urbem adventus; accessus ad urbem nocturnus, Cic.; quid tibi ad hasce accessio est aedes? Plaut. — Uz imena gradova: k, ka; pod, pred, u okolini ili u blizini, ad Capuam profectus sum, post ad Tarentum; qui profectus ad Mutinam est; Caesar ad Genavam pervenit; Marius ad Zamam pervenit; ad Thalam perveniunt; inde ad Veios exercitus ductus; tres sunt viae ad Mutinam. b) s oznakom lica, kojemu se što miče, quod minime ad eos (Belgas) mercatores saepe commeant; tantae multitudinis concursus est ad me factus; si forte Caesar ad me veniet; accelerare ad alqm oppugnandum; — mittere legatos ad alqm; mittere librum ad alqm, poslati komu — posvetiti, otl. elipt. libri ad Rhodios sc. missi, Nep.; i u naslovima, u knjigama, M. Tullii Cic. ad M. Brutum orator, itd. — Ovako uz riječi, kojima se sklop lica naznačuje, kao senatus, populus, hostis i nal., ad senatum venient? ad populum Romanum confugient? Tako i u neprijateljskom smislu: k, protiv, na, proficisci ad Syphacem; contendere ad hostes; observare Caesarem, si ad me ire coepisset; veniri ad se confestim existimantes ad arma conclamant; † legiones ad hostem ducere; ad regem impetum facere

Liv. c) s oznakom drugih stvari, kojima se tko ili što kreće, accessit ad argentum; ut jam a fabulis ad facta veniam; adire ad periculum; appropere ad cogitatum facinus. *Ovako osob. u izrazima, koji se upotrebljavaju u prilozi*, ad arma descendere; ad suum jus pervenire; in proelio concursu abire ad vires vimque pugnantium; ad pedes desiluerunt. — 2) o smjeru: k, prema, eorum una pars vergit ad septentriones; collis ad flumen Sabin vergebat; jusserunt simulacrum Jovis ad orientem convertere; * tendens ad sidera palmas; * stat ferrea turris ad auras; alter angulus ad orientem solem, inferior ad meridiem spectat. 3) o pružanju ili protezanju: k, ka, da do, s oznakom otkja dokle, otkle i dokle se što pruža ili proteže, qui has nobiscum terras ab oriente ad occidentem colunt; prope ad summam montis progressus est; ab angulo castrorum ad flumen; a Salonis ad Oricum; dona usque ad Numantiam misit ex Asia; * cum sudor ad imos manaret talos. *Ovako post.* ab imis ungibus usque ad verticem summum; ad vivum resicare. — *Ovako, kad se naznačuje mjera:* do, aedem Junonis Lucinae ad partem dimidiam detegit, a osob., kad se označuje broj od prilike, a) do, blizu, od prilike, frequentes fuimus, omnino ad ducentos; cum annos ad quinquaginta natus esset; oppida numero ad duodecim; familia ad hominum millia decem; equitatus ad numerum quatuor millium; i posse adverbijalno, ad duo millia trecenti occisi; occisis ad hominum millibus quatuor; ad duorum millium numero occiderunt. b) do, sve do, osob. ad unum omnes ili omnes ad unum, ili samo ad unum, svi do jednoga, do jednoga ne izuzevši ni toga, dakle svi, de amicitia omnes ad unum idem sentiunt; naves Rhodias afflixi ita, ut ad unam omnes constrictae eliderentur; cui sunt assensi ad unum; * si nondum exosus ad unum Trojanos. *Ovomu je slično:* qui de servis liberisque omnibus ad impuberes supplicium sumit, sve do nejakih ne poštedjevši ni njih. *Ovako tp.* virgis te ad necem cuedi necesse erit; incautos ad satietatem trucidabis; † ad miserationem evicta erat. *Ovamo idu i adverbijalni izrazi* ad extremum do krajnjega = posve, improbus homo, sed non ad extremum perditus; ad liquidum, donec ad liquidum veritas explorata est; ad summam, u svem, uopće, Cic. 4) ad upotrebljavaju najbolji pisci u nekim izrazima malo ne posve = apud, da se naznači, da je tko ili što blizu komu ili čemu, komu ili čemu se primakao, pa je sada tamo, kod, pred, u (s gen.) a) o mjestu: quod oppidum est ad montem Taurum; villa, quae est ad Baulos; bellum ad Mutinam gerebatur; dum ad Antium

haec geruntur; nec diutius Poeni ad Syracusas morati sunt; nuntius victoriae ad Cannas Karthaginem venerat; sepultus est juxta viam Appiam ad quintum lapidem. *Ovako osob. ad Urbem kod Rima čekati, o imperatoru, koji dolazeći iz provincije ili polazeći onamo, nije smio, dok nije imperium položio, unići u Rim, nego je barem tisuću koraka od njega stajati morao*, cum ad urbem esses; qui (Pompejus) pro consule ad urbem erat. *Ovako često* ad aedem, templum, aram etc., quae ad aedem Felicitatis sunt; senatus ad aedem Bellonae habitus est; i elipt. cum senatus habitus esset ad Apollinis; quibus ad Murciae data sedes; ad quae templa sacra fierent; ad omnia pulvinaria supplicatio decreta est. b) o licima i stvarima, koje što živo znače, Baculus primum pilum ad Caesarem duxerat; qui ad regem mansit; totam hiemem ipse ad exercitum manere decrevit; adesse ad exercitum. *Ovako esse* ad alqm, biti u koga na posjetu: ad me bene mane Dionysius fuit; — ad judicem sic agi solet; cum ad judicem causam labefactari animadvertunt; ad aedilem curulem professus est; tantum esse nomen ejus exercitus etiam an ultimas Germanorum nationes; ad vulgus ingratum judicium; ad militare genus omne partemque magnam plebis invisum esse nomen Romanum; rem ausus plus fanae habituram ad posteros quam fidei; neque segnius ad hostes bellum apparabatur. c) pak i o drugim apstraktnim stvarima, cum vident sedere ad latus praetoris; ad manum esse i habere, na ruoi imati; nonnunquam etiam ad vinum diserti sint; * dicunt laudes ad tua vina tuas; * ad strepitum citharae. —

II. o vremenu a) za oznaku dobe od prilike, pod; oko, ad vesperum podveče; ad hiemem pod zimu; ad mediam noctem oko ponoći; ad lucem o zori; ad solis occasum; * ad lunam kod mjesečine; * ad lumina prima. b) s oznakom do kada, od kada i do kada se koje doba proteže, do, od-do: ab hora octava ad vesperum secreto collocti sumus; ab hora septima ad vesperum pugnatum est; regnatum Romae ab condita urbe ad liberatam annos ducentos quadraginta quatuor; Sophocles ad summam senectutem tragoedias fecit; nihil difficilius esse dicebat, quam amicitiam usque ad extremum vitae diem permanere; quoniam ad id tempus facultas colloquendi non fuerit; haec ad id tempus Caesar ignorabat; quae ad hoc tempus Jugurtham tutata sunt. *Ovako ad id do tada:* cum ad id spectator pugnae adstitisset; i ad id locorum: nec se ad id locorum scire etc.; quem ad finem dokle: quem ad finem tua se jactabit audacia? c) za oznaku roka, do ili za kojega, u kojem

vnija da se što dogodi: na; o ili acc. bez prijedloga: opinor in lege, quam ad diem proscriptioes venditionesque fiant, nimirum ad Kalendas Junias; quum alter praesto fuisset ad horam mortis destinatam; ad diem dictam; ad constitutam diem na određeni, na ugovoreni dan; ad tempus u (pravo) vrijeme, u horu. d) za oznaku vremena, nakon kojega će se što zbiti: nakon, za; u: nescio quid intersit, utrum illuc nunc veniam, an ad decem annos; videbam eum ad annum tribunum plebis fore; e) kad se navodi vrijeme, da se naznači trajanje radnje: za, na: jam sensus moriendi aliquis esse potest, isque ad exiguum tempus, praesertim seni; quae ex se natos ita amant ad quoddam tempus etc. Ovako često ad tempus za vrijeme, na čas, za časak, za nekoliko vremena: coluntur tamen simulatione dumtaxat ad tempus; perturbatio animi plerumque brevis est et ad tempus. Ovamo ide i izraz ad praesens ili ad praesentiam za sada, za čas.

III. o drugim stvarima, s pojmom približavanja itd. a) za oznaku namjere ili svrhe i slič. hrv.: na, za: ut aut libidinis ministri aut adiutores essent ad injuriam; res quae sunt ad incendia; qui postulat legatum ad tantum bellum; mutatis ad celeritatem jumentis za pospješenje; ovako ad id, ad hoc za to, na to: levioribus et ad id fabre factis navigiis; ad hoc fecimus consulem, ut bellum perficeret; ovako često s gerundijem i gerundivom: quum ceteri ad expilandos socios diripiendasque provincias legatos eduxerint; facultas ad dicendum data; occasio ad occupandam Asiam oblata; a i s adjektivima i participiis, koji znače, da je što za što korisno itd. n. p. idoneus, utilis, aptus, accommodatus; doctus, factus, natus etc.: Alcibiades ad omnes res aptus; castra erant ad bellum ducendum aptissima etc. b) kad se označuje, da se što čega dotiče: za, glede na, obzirom na: omnes mundi partes ita constitutae sunt, ut neque ad usum meliores possint esse, neque ad speciem pulchriores; elephantum belluarum nulla prudentior, ad figuram quae vastior? magni ad honorem nostrum interest, me quam primum ad urbem venire; tempus intermittitur ad laborem; situ est praeclaro ad aspectum; cautiore ad malum; ovako ad cetera u ostalom, inače: virum sicut ad cetera egregium ita a comitate non aversum. c) da se označi pravilo, mjera: po, prema; na: necesse est, quid ad naturam aut contra sit, a natura ipsa iudicari; agere omnia ad praescriptum; ad voluntatem, ad arbitrium alicujus; ad hunc modum na ovaj način, ovako; quem ad modum, na koji način, kako; ad verbum riječ po riječ; ad literam od riječi do riječi. Odalje d) da se naznači razlog, zašto se što čini:

na, uslijed, s (cum gen.), u povodu: ad ea, quae quaesita erant, respondebat; ad horum preces in Boeotiam ducit; ad famam obsidionis delectus haberi coeptus erat; ad ducis casum percussa est multitudo; ad spem vulgatae clementiae defecerunt; † ad ea Caesar veniam fratribus tribuit. e) za oznaku, da se dvoje jedno s drugim poredi: prema, sprotu, spram: quem cognovimus virum bonum, sed nihil ad Persium; homini non ad cetera Punica ingenia callido, persuasit. f) da se označi ono, što k čemu još nadode, čim se ono umnoži: k; uz; osim, mimo: si ad cetera vulnera, quibus putasti rempublicam deleri, hanc quoque mortiferam plagam inflixisses auguratus tui . . . hoc unum ad pristinam fortunam defuit; ad Faleriorum Pyrrhique prodicionem tertium transfugis documentum esset. Ovako osobito u stalnim izrazima: ad hoc ili haec k tomu, osim toga, nadalje; ad id; ad id quod . . . osim toga, osim toga što: his opinionibus inflato animo, ad hoc vitio quoque ingenii vehemens; omnes parricidae, sacrilegi pro factis iudicium timentes, ad hoc quos manus sanguine civili alebat, Catilinae proximi erant; ad id, quod sua sponte satis collectum animorum erat, indignitate etiam Romani accendebantur. (Pazi: kad se ad sastavlja s drugim riječima, ne mijenja se dočetno d pred samoglasima ni pred b, d, h, m, v, a pred ostalim se suglasima asimiluje sljedećemu suglasu, no pred q prelazi u c, a ispred gn (sc, sp) ispada: adaequo, adbibito, addo, adhaereo, admoneo, advoco; accuro; acquiro; agnosco, aspicio, ascisco).

Adactio, ōnis, f. [adigo] upr. natjerivanje k čemu ili na što, juris iurandi na zakletvu.

Adaequo, adv. tako isto, na isti način, su ut, atque ili ablat. comparationis (kao), Plaut. Liv.

Adaequo, etc. 1. 1) *izjednačiti, jednačiti što s čime*: tecta solo kuće sa zemljom izjednačiti; molibus ferme moenibus (oppidi) adaequatis. 2) *trop. aliquem i aliquid alicui ili cum aliquo ili cum aliqua re, porediti, ispredivati, isprediti*, virtute se nostris adaequare non posse; virtutem cum fortuna; cum familiarissimis adaequatus; † libertos sibi et legionibus; — *jednako izvesti* quibus duobus operibus vix nova haec magnificentia quidquam adaequare potuit; 3) *izjednačiti se s kim ili s čim, dostići što ili koga, ravan biti ili postati komu ili čemu, s acc.*; quod deorum vitam possit adaequare; altitudinem muri; navium cursum; aliquem gratia apud aliquem; famam atque gloriam majorum, Sall.; † sagittarum iactus; *apsolutno*, urna equitum adaequavit pokazu jednakost glasova.

* **ādamantēus**, adj. [adamas] *dijamantan*, *tvrd kao ocao*, *čeličan*, *čelik* —; nares, *Ov.*

* **ādamantīnus**, adj. [adamas], *dijamantan*; *ocalan*, *željezan*, *tvrd kao ocao*, *čvrst kao željezo*, *clavi*; tunica.

* **ādamas**, antis, m. [ādāmas] s *prva valjda kamen magnetovao* [adamas siderites], *istom postije dijamant*, *no u pjesnika: ocao*, *tvrdaruda solido adamante columnae*; nexae adamante catenae; securis ex adamante facta; trop. za *oznakom onoga, što je tvrdo i čvrsto te se ne da pridobiti*, kao u nas *živao kamen*, adamanta movere lacrimis; adamanta superare duritiā.

ād-ambūlo, etc. 1. *šetati uza što*, ad ostium, *Plaut.*

ād-āmo etc. 1. *zavoljeti, zamilovati koga ili što*, u *klasikā* obično samo u perf. i *plappfu*: nihil erat' cujusquam, quod quidem ille adamasset, quod non hoc anno suum fore putasset; agros et cultum et copias Gallorum; concupisti, quod nunquam videras, id, inquam, adamasti, quod antea non aspexeras; non est veri simile, ut Chrysogonus horum literas adamarit aut humanitatem etc.; *također + zaljubiti se u koga*.

ād-āperio, pēruī, pērtum, 4. 1) *otkriti*, *adapertis forte*, quae velanda erant. 2) *otvoriti*, *divarati*, *odaprijeti*, *odāpirati*, fores portae *Liv.*; cuniculum (*lagum*) *Liv.*; janua *Ov.* ora *Ov.* † hinc ad criminationem invidiorum adapertae sunt aures regis.

ād-āperilla, e, adj. [adaperio] *na otvor, što se daje otvarati*, *Ov.*

† **ād-āpto**, etc. 1. *nadjeljati što na što*, *galericulum capiti*; *također pristalim učiniti što*, *essedum*.

ād-āquor, etc. 1. *donijeti vodu, ići na vodu*; *na pojilo*.

ād-augēo, auxi, auctum, 2. *namnožiti*, *po-većati ili množiti*, bonum; facti honestatem; maleficia aliis nefariis; copiam hordeo; naves longae adaugeri (*inf. hist.*) *množe se*.

* **ād-augēscō**, — — 3. *množiti se, rasti*.

ādaxint *gledaj adīgo na kraju*.

ād-bībo, etc. 3. *apsolutno, napiti se* *Plaut.*; aliquid *popiti*, paullo plus, *Ter. trop.* o *ušima: upiti, upijati*, *Plaut.*; o *čovjeku* = *utuviti sebi, zasjedi sebi u sroe*, *adbibe puro pectore verba*, *puer*, *Hor.*

ād-bīto, — — 3. *ići ka ...* *Plaut.*

ādē ... *gledaj acc ...*

ād-dēcet, — — 2. *impers. pristòjti se, doli-kuje*, aliquem: ut me addecet; s *inf.*: addecet te illud facere, *Plaut.*

ād-dēnseo, — — 2. *učiniti gušće, zgustiti*, *acies*, *Verg.*

ād-dīco, dixi, dictum, 3. „*dosuditi*“ 1) t. t. *au-*

gurski, alicui aliquid, *pogodan, povoljan biti* (*oppos. abdicō*), Fabio auspicianti aves semel atque iterum non addixerunt; cum ei pulli quoque auspicio non addixissent; i *bez dativa*; nisi aves addixissent; † addicentibus auspiciis vocat. 2) t. t. a) u *sudbenom govoru*, alicui alqd. *dosuditi*, *komu što kao svojimu*: mihi bona addicat, o *pretoru* alicui alqm, *čovjeka*, koji ne može, što mu je *sudbeno naloženo*, *ovršiti*, *drugomu kao svojimu u vlast predati*, čim bude addictus (*sluga, dužnik, a ne rob*) i *ostaje u vlasti vjerovnikovoj doli*, *dok ne ispuni*, što mu je *ispuniti*: quum iudicatum non faceret, addictus Hermippo est. — addicere bona alicujus in publicum, *proglasiti državnim dobrom, konfiskovati*; *također dosuditi*, *da tko što plati, dakle osuditi koga*; addictus erat tibi? nuda (parsimonia) cupiditati petulantiaeque (*na uhar*) addicatur. b) t. t. *na dražbi i kod zakupa*, alicui aliquid, *dopitati, doznati onomu, koji najviše nudi*: fundus addicatur Aebutio; često s *abl. objene*: equis est, qui bona C. Rabirii Postumi numo sestertio sibi addici velit?; numo u *besćenje*; aedes; (*kao vijen*) aliquem feris alitibus atque canibus; *Hor.*; *preneseno, za novce dati, prodati*, što nije *slobodno* 3) *trop.* a) u *dobrom smislu* — *posvetiti komu*: senatui me semper addixi; is mihi addictus est *odan mi je*; b) *obično u zlom smislu: žrtvovati, izvrći, predati*, se alicui; aliquem morti, gladiatorio generi mortis; aliquem libidini alicujus; alicui fidem suam; Galliam perpetuae servituti; addictus alicui *rob komu*; certis sententiis; * addictus s *inf. ropski obvezan, da itd.*

addicō, ōnis, f. [addico] *dopitivanje, do-sučivanje kao svojimu*, *honorum possessio-numque*, *Cic.*

ād-dīscō, didici, 3. 1) *učiti se još (k onomu, što već znamo)*, Solon se cotidie aliquid addiscentem dicit senem fieri. 2) *naučiti se što ili čemu*: artem; nos enim, qui in foro verisque litibus terimur, multum malitiae, quamvis nolumus, addiscimus, *Plin. ep.*; *uopće doznati s acc. c. inf.* quos cum tanta celeritate venire rex addidicisset, *Justin.*

additāmentum, i n. [addo] *pridatak, dodatak, prilog*, obično *trop.* *Ligus iste*, additamentum inimicorum meorum.

ād-dē, dīdi, dītum, 3. 1) *uopće dodati; pridati, pridavati, dodavati što k čemu ili na što, pridružiti koga komu ili s kim*, obično s *praep.* in i *acc.*: epistolas in eundem fasciculum velim addas; album in vestimentum; * manus alicujus in vincula; s *dat.*: * frena feris; * jugis arcem; * soleam pedi; alicui calcar ili † *calcaria podbošti*; * jugis pondus; femur suris; * comitem alicui, * se sociam, ductorem

alicui; * additis auxilio (za pomoć) perfugis; † custodiae Pisonis additus; † his copiis rector additus; * Teucris addita Juno pridružila se kao progoniteljica, te ih svuda pratila. 2) zadati, zadavati, udahnuti, ucijepiti što komu, probuditi što u kom: animum alicui hrabrili koga; * mentem timido; mentibus ardorem razariti dušu; * honorem ductoribus čast podijeliti; audaciam, viris virtutem, formidinem, Sall.: plus sibi timoris quam potentiae, Sall.; honorem Liv.; metum Tac.; 3) a) pridati, pridavati, dodati tako, da se umnoži; množiti, umnožiti: unum granum; s praep. ad: hunc laborem ad cotidiana opera addebant; * ad quatuor priores quintam decuriam; additur (dolazi) opinio ad spem; † noctem addens operi (upotrijebiti i noć za djelo); vim victis; * numerum divū altaribus ottarima dodati nov otar; * aliquem Trojae periturae; orako i s dodatkom super i insuper: pronuntiabat graece sic, ut nihil supra posset addi, Nep.; addita et alia insuper injuria, Liv.; i absolutno: novas literarum formas addidit vulgavitque, Tac. Amo ide postojan izraz addere gradum (naime gradui) požuriti se: adderent gradum; maturato opus esse Liv. orako i quadrigae addunt in spatia (naime spatia in spatia) protreže žureći se prostor za prostorom. Ovako napose a) t. t. računski zbrajati (oppos. deducere) b) u govoru što dodati: dodati, pridodati, pribrojiti, nāstaviti: ad hoc maledicta alia; addit etiam illud, equos non optimos fuisse; * verbum non amplius addam; * haec ore, haec alicui; addebat se audisse, Ter.; također pismeno dodati: in orationem quaedam; multas res novas in edictum. Ovako dolazi često imperativum, adde huc, adde, quod... dodaj tome, reci još; govorilo se jednemu ili više njih: adde huc, si placet, unguentarios; adde huc populationem agrorum, * adde quod ingenuos didicisse fideliter artes emollit mores; — Ovako abl. absol. addito s dodatkom ili dolazi: vocantur patres, addito, consultandum super re magna, Tac.

ad-dūceo, 2. k čemu još učiti, naučiti, artes Hor.

† **ad-dormisco**, 3. zadrijemati, pospavati, [inchoat. od dormio] usnuti.

ad-dūbito, etc. 1. posumnjati, sumnjati, dovumiti, de illi in aliqua re; de legatis paullulum addubitatum est; in his addubitare turpissimum est; sa num Cic.; illud utrum — an, Nep.; nec ne Hor.; an Liv.

ad-dūco, dūxi, ductum, 3. 1) dovoditi, dovesti koga komu ili k čemu s praep. ad: ad aegros medicum; aliquem ad aram; exercitum ad oppidum; s acc. bez praep. legiones Massiliam;

* dextris adducor littora remis; s oznakom odakle: supplementum ab Roma; aliquem Mytilenis; s oznakom na što i to s dat.: exercitum subsidio alicui; s praep. in i acc.: in iudicium illi jus na sud, pred sud. Ovako absolutno adducere: reum adducere krivica dovesti na sud. — aliquid: aquam; naves; aurum secum. 2) trop u položaj kakav, u stanje kakro, dovesti, dočjerati, natjerati, natjerati do, aliquid: est enim res jam in eum locum adducta ut etc.; res in extremum adducta est discrimen; rem adduci ad interregnum; sermonem ad finem; češće aliquem: a) dovesti, natjerati koga na što, u što, do čega: ad desperationem; in metum; exercitum in consuetudinem; aliquem in suspicionem alicui. b) koga na što navesti, potaći, skloniti, privoljeti: aliquem ad iracundiam, ad fletum, ad facinus; in negligentiam; ad consilium; ad credendum; in cogitationem; in summam expectationem; in maximam spem. Često adduci, ut etc. dati se skloniti, da...: adductus sum misericordia, ut onus hujus laboris mihi suscipiendum putarem. Ovako osobito part. perf. pas. adductus aliqua re naveden, potaknut čim. Hrv. se kadšto prevodi substantivom s prijedlogom od ili s (c. g.): spe adductus od straha; cupiditate regni; precibus; timore; pudore; his rebus tim potaknut. — Amo ide adduci, gdje se u misli može dodati ut credam ili putem s acc. c. inf.: dati se uvjeriti, vjerovati: ego non adducor, quemquam bonum putare; ali i s ut: illud adduci vix possum (o tom bih se jedva uvjeriti dao), ut ea tibi non vera videantur. 3. nategnuti, natezati, habenas pritezati; funes; * nervum zāpēti; * arcum; * sagittam zapi-njudi luk; securim pritegnuti k sebi, da njom zamahne; * pedem dignuti, da stupi. 4) * stegnuti, skupiti: sitis miseros adduxerat artus; adducit cutem macies, zguri.

(**adducto**) adv. [adductus] dolazi samo kompar. adductius strože, regnare, imperitari, Tac.

adductus, (part. perf. pas. od adduco), kao adj. s komp. 1) stegnut, o govorniku, Plin. ep. 2) * namršten, nārōzān, adducto fere vultu; zatim strog, ozbiljski adductum et quasi virile servitium.

ad-ēdo, ēdi, ēsum, 3. najesti, nagrizati, nāgristi, jecur; † favos; o ognju; * postes adesi nāgorjeli; o vodi * lapides adesi prōlo-kāno kamenje; * scopulus adesus aquis izapran. 2) izjesti, pojesti; potrošiti, no samo u part. perf. pas.: extis adesis; adesa pecunia; † adesis fortunis omnibus; † bona adesa.

Adelphi ili na grčki način **Adelpheo**, ōrum, m.

[*Ἀδελφοί*] braća, tako se zove jedna Terenoveva komedija.

adempait, gledaj **adimo** na kraju.

ademptio, ōnis, f. [*adimo*] *oduzimanje*, *otimanje*, civitatis; † provinciae, † bonorum.

1. **ād-ēo**, ii, itum, 4. 1) *ići*, *poći komu ili čemu*, *apsolutno*, adeunti tempus definiunt; *s oznakom tačke*, *kuda tko ide*, *najčešće s praep. ad*: ad aliquem; ad urbem; ad initium silvae; *s acc. bez praep.*: Romam; Apolloniam; curiam; Remos; insulam; vicos; templa, fines; *s mjesnim adverbijima*: quoquam *Sall.*; quoquo *Tac.*; *s oznakom mjesta odakle tko ide*: ex Italia. — *Ovako t. t. sudbeni*: ad praetorem in jus h. *pretoru ili na sud*, *da tuži*: milites ad Caesarem in jus adierunt odoše Cezaru, *da mu se potuže*. 2) *otići komu ili kuda s namjerom* a) *da s njime govori osobito moleći ga ili za savjet pitajući slično (sravnj aggredior)*: *uteći se komu*, *zamoliti koga što ili za što*: te adeunt fere omnes; Verrem; aditus consul idem illud responsum retulit; aliquem scripto, *Tac.*; deos ipsos; mente deos adire, *Ov. Ovako i magos*, *libros Sybillinos*; * *vates oracula* b) *pohoditi, pòsjetiti*: adire oppida castellaque munita *Sall.*, municipia, castrorum vias; *Tac.*; castra, *Verg.*; Lycias urbes, *Ov.*; Magnetas, *Ov.* c) *neprijateljski poći: udariti, navaliti, nastnuti*; (*sravnj aggredior*): adire ad quemvis numerum equitum; * *nec quisquam ex agmine tanto nudet adire virum*; * *tempus adeundi da se udari na*. d) *rem aliquam uzeti na se, pòthvatiti se, latiti se čega (sravnj accedo)*: ad causas publicas; ad rem publicam; *kao t. t. sudbeni* ad hereditatem; *nastupiti* * *gaudia da ih se nauživu*; *odatle: ne kloniti se čega*, *ići u periculum*; labores, pericula; inimicitias; omnem fortunam; invidiam, † dedecus.

2. **ād-ēō**, adv. 1) *dolje o prostoru, ali dolazi samo o vremenu često s dodatkom usque i slijedećim* quoad, dum, donec *dolje dok*: atque hoc scitis omnes usque adeo hominem in periculo fuisse, quoad scitum sit. 2) *o stupnju i mjeri: tako, toliko, sa slijedećim* ut, adeoque perterruerunt, ut Persae non castra, sed naves petierint; adeoque inopiā est coactus Hannibal, ut Galliam repetiturus fuerit; rem publicam funditus amisimus, adeo ut Cato vix vivus effugeret; * *nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit. Također za dokaz onoga, što je rečeno (naglasivši adeo)*; cum Hanno perorasset, nemini omnium cum eo certare necesse fuit: adeo prope omnis senatus Hannibalis fuit; *često dolazi adeo ili adeone u pitanju*, adeone ignarus es disciplinae nostrae, ut haec nescias? *amo ide izraz adeo non—ut . . . ; adeo nihil—ut . . . tako malo da . . . ; tako slabo*,

da . . . ; ni toliko, da . . . qui adeo non tenuit iram, ut gladio cinctum in senatum venturum se esse palam diceret; qui urbis adeo nihil miseriti sunt, ut in agrum Romanum eo tempore incursiones facerent; *i atque adeo*, *pače*, *dapače*, *a i zbilja*, *a suviše*: insector, posco atque adeo flagito crimen; Verres tota Sicilia recusante cum maximo detrimento atque adeo exitio vectigalium totam Hieronicam legem sustulit; hoc consilio, atque adeo hac amentia impulsus. 3) *Kadšto služi adeo na to, da se pojedina koja riječ istakne i na ovu se riječ kao enklitika nasloni: baš, upravo, taman. Ta je riječ rijetko supst.*: * *ver adeo frondi nemorum, ver utile silvis*; *često pronomen*: atque hoc adeo mihi concedendum est magis . . . ; id adeo ex ipso senatus consulto cognoscite; id adeo more suo videbatur facere, *Sall.*; *ili adverb*: hinc adeo, jam adeo, nunc adeo, sic adeo, vix adeo, *Verg.*; ergo adeo *Cic.*; *ili adjektiv*: avidissimo adeo populo ostentantes *Liv.*; * *multa adeo gelidā se nocte dedere*; * *totae adeo conversae acies*; *i numerale* * *tres adeo incertos caecā caligine soles erramus tri pune godine, upravo tri godine. Ovako sive adeo ili zbilja, ili baš*: mihimet via reperiunda est, qua ad Apronii quaestum, sive adeo, quā ad istius praedam possim pervenire. — Adeo non *poslije negacije prevodi se a kamo li, a nekmo li*; sanctus, inturbidus, nullius repentini honoris, adeo non principatum appetens, *Tac.*; *a adeo bez non, kad dolazi pred njim* ne-quidem *ili quoquo to bolje ili to manje*: favore militum anxius et superbia viri aequalium quoquo, adeo superiorum intolerantis, *Tac.*

adeps, ipis, m. i f. *mast, salo, pretilina*; *kla-sično samo meton. u plur.: li-bušina—zdepavost i nespretnost* non mihi esse nec L. Cassii adipēs nec Cethegi furiosam temeritatem pertimescendam.

adeptio, ōnis, f. [*adipiscor*] *polučivanje, boni, commodi*.

ād-ēquīto, etc. 1. *dōjahati, dojezditi, jahati k*, ad nostros; Syracusas; in dextrum cornu ad suos; † in primos ordines; † per armatos; ab suis; *s dat.*: castris, *Tac.*; — quo *Liv.*; *apsolutno, Liv.*; *takoder + jahati uz: vehiculo anteire aut circa adequitare*; juxta aliquem.

adesus gledaj **adedo**.

āff . . . gledaj **aff . . .**

āgg . . . gledaj **agg . . .**

ād-haereo, haesi, haesum, 2. 1) *prilijepljen biti za . . . ; prilijepti se za . . . ; prionuti za, držati se čega, s dat.*: saxis; † ancoris; * *adhaesit sudor ovibus*. 2) *trop. a) o mjestu: biti do; mediti, međašiti, gra-*

ničiti s čim † vineis modica silva adhaerebat.)
b) *biti neprestano uz koga ili uza što, držati se koga, prijanjati za što; ni maći se od čega*: lateri adhaerere gravem dominum; † stativis castris adhaerere; nulli fortunae adhaerebat animus, * cui „canis“ cognomen adhaeret *koga se drži ime „pas“*. c) *biti čemu prišipetlji; prikrpina*: quaero abs te, teneasne memoriā, cum P. Sestius quaestor sit factus, tunc te vix extremum adhaesisse (*da si bio prišipetlji*); * in margine versus adhaesit *stih na okrajku pripisan*.

Ad-haerescō, haesi, haesum, 3. 1) *obisnuti; zâpēti*: ubi ignis adhaeresceret, tragula casu ad turrim adhaesit; * fronte cuspis adhaesit; * gravis lateri craterae limus adhaesit; ad saxum, ad saxa Sirenum, ad columnam. 2) *trop. a) pribiti se uz koga, prilijepiti se, prionuti za što, hvatati se, uhvatiti se čega, fac venias, si potes, in his locis adhaerescere; iustitiae honestatique (oppos. deserere); si non omnia ad vestrum studium adhaerescerent; b) o govoru i govorniku: zapeti, zâpinjati*: oratio ita libere fluebat, ut nunquam adhaeresceret.

Adhaesio, ōnis, f. [adhaereo] *priljepljivanje, adhaesiones atomorum inter se*.

Adherbāl, is, m. *Adherbal, sin Micipsin, evladavši ga Jugurta, pogubi ga Sall.*

Adhibeo, ibui, itum, 2. [ad i habeo] 1) *pružiti što k čemu, staviti, položiti, metnuti što na što*: * manus medicas ad vulnera; s dat.: manus genibus, *rukama koljena obuhvatiti*; * vincula captis okovati u gvožđe; *ovako u prihoi*, manus adhibere *latiti se čega*: vectigalibus *sezati se*; alicui frenos *zauzdati koga*; animum ili animos ad aliquid *mišliti i pomniti na što obratiti, svrnuti na što mišljati, stati što razmišljati*, * kao parenteza, animos adhibete *pazite*; aures huc, *Plant.*; ad panem nasturcium *jesti s kruhom*; ad domesticum morem hanc a Socrate adventiciam doctrinam (*prilijepiti*); quattuor initiis quintam naturam. 2) *trop. a) dovesti ili donijeti, zadovoljiti, pribaviti što komu*: alicui vim; alicui voluptates; aegroto medicum; alicui disciplinam. b) *upotrijebiti što na što, uložiti što u što, uporabiti što na što; nastojati oko čega*: diligentiam ad se conservandum, ad omnes res; tempus, diligentiam ad considerandas res; belli necessitatibus patientiam; sapientiam in salute rei publicae; fidem in periculis amicorum; curam diligentiamque in valetudine tuenda, *Nep.* c) *uopće upotrebljavati što, služiti se čim, često bez oznake za što*: celeritatem, calumniam, fraudem, dolum; studium atque aures; nulla re adhibita *neupotrijebivši ništa*; adhibita audacia et virtute;

solertiam. d) *o željadi: dozvati, prizvati, dovesti itd. koga, da primi od njega savjet, pomoć i štogod slično*: testes alicujus rei; deum testem; medicum; arbitrum; aliquem ad ministerium dapemque; aliquem in consilium, ad consilium; in convivium; * epulis penates; * alteris te mensibus deum; * in partem periculi. — Često *apsolutno*, adhibere aliquem *svjetovati se s kim*: adhibitis amicis *posavjetovavši se s prijateljima*; Marcello non desumus; a tuis reliquis non adhibemur. — *Ovako s adverbima koga kako dočekati*, aliquem liberaliter, severius; sic se adhibere in potestate *vladati se tako u vlasti*.

Ad-hinio, etc. 4. *zâ'rzati, njišnuti na koga*: equus equae (*ili equam*) *Ov.*; *trop. Pizon zâ'rže*: sic ad illius orationem adhinnivit, ut etc. *Ov.*

Adhortatio, ōnis f. [adhortor] *hrabrenje, soljenje, poticanje na što*.

Adhortator, ōris, m. [adhortor] *budilac, bodrilac*.

Adhortor, etc. 1. *depon. hrabriti, ohrabriti, sokoliti, osokoliti, bodriti, podbadati, podbosti, podjariti, zazvati koga na što, apsolutno*: milites, omnes cohortes ordinesque; † nullo adhortante; s *praep.* ad, in, de: aliquem ad vim, ad laudem; ad aliquid faciendum; † nullo in bellum adhortante; † in ultionem sui; Aeduos de re frumentaria *glede*; *sa ut*: ut aliquid faciat; *sa ne Suet. s conj. bez ut*: adhortor properent, *Ter.*; *sa quo, Suet.*

Adhuc, adv. [ad i huic stegmuto huc] 1) *dovle, o prostoru*: adhuc locorum, *Plant.*; *ali u klasičnoj prozi samo o vremenu*, a) *dosad, dosada*: quod adhuc semper tacui et tacendum putavi; pro te, sicut adhuc feci, libentissime supplicabo; equitatum ad hunc morem constituit, qui usque adhuc (*sve dosada*) est retentus; adhuc Ligarius omni culpa vacat, *kako sam dosada pokazao*; nullum habes, Caesar, adhuc in Q. Ligario signum alienae a te voluntatis; scripsi etiam illud, disertos me cognosce nonnullos, eloquentem adhuc neminem, *što bi upravnim govorom glasilo*: cognovi adhuc neminem; ille igitur vidit, non modo quod fuissent adhuc philosophorum de summo bono, sed quot omnino esse possent sententiae, a *Karnead bio bi kazao*: totadhuc fuerunt. *U listovima, gdje se upotrebljava pluskvft. mjesto pfkta., dolazi i uz pluskvft.*: unam adhuc a te epistolam acceperam. — *Ovako s negacijama, gdje mi uz: dosada ne, dosada ništa običnije govorimo još ne, još ništa ili dosada još ne, još ništa*: sed quod quaeris, quando, qua, quomodo, nihil adhuc scimus; quae adhuc nunquam (*još nikada*) audistis, commemorabo; eam sapientiam

interpretantur, quam adhuc mortalis nemo (*još nitko žio*) est consecutus; qua pugna nihil adhuc est nobilius, *Nep.* adhuc nullus *jošte nijedan*. b) o onom, što je dosada bivalo i jošte bioa, ali bi se moglo već i svršiti (*savrni etiam nunc*), *još, još uvijek, još sveudilj, jošte svejednako, sve još*: sed adhuc de consuetudine exercitationis loquor, nondum de ratione et sapientia; Caesar minaces ad senatum et acerbis literis miserat et erat adhuc impudens; * si quis adhuc precibus locus, exue mentem; ceterum haec legatio verbis adhuc lenior est, re asperior *glede na riječi još je sveudilj blaže*; * cum tu nil parvum sapias et adhuc sublimia cures; † jamque super triginta millia armatorum aspiciantur et adhuc affluere omnis juvenus. 2) † adhuc *uz komparative mjesto etiam znači: sve, sve još*: major adhuc *sve još veći*.

Adiabēne, ēs, f. i **Adiabena**, ae, f. [*Adiaβηνή*], *Adiabena*, pokrajina u Asiriji (Kurdistan), *odavle Adiabēnus*, adj. *adijabenski*, regimen, *Tac.* i *Adiabeni*, orum, m. supst. *Adiabenci*, stanovnici *adijabenski*, *Tac.*

Adiātōrix, Igis, m. *Adiātoris*, kralj komanški, kojega je Oktavijan kod Akcija zarobio i poslije pogubio.

adiaceo, gled. *adjaceo*.

adiacio, gled. *adjicio*.

adigo, āgi, actum 3. [*ad i ago*] 1) *tjerati do.. dōtjerati; goniti do, dognati; dovesti, o životinji*: pecus e longinquiore vicis; equos per publicum; o *brodovlju*: classem e Ponto Byzantium, *Tac.*; *triremes alveo Rheni Tac.*; o *dijetu i sličnim strojevima*: *ūtjerati*: fabrilis scalprum in articulo; *osobito o strjelicama, koplju, bakljama, dobacivati, dotjerati*, ut telum adigi non posset; * non ille facies nec fumea taedis lumina adegit; * *adlapse sagitta est, incertum, quo turbine adacta; † hastas ardentes*; — o *maču*: *zabosti, zātjerati u što*: * ense in pectus; * ferrum per pectus; *pak odalle o rani: zadati*: * alte vulnus adactum; † alicui vulnus *raniti koga*; *apsolutno o moru*: *udarati o*: mare, quod adigit ad ostium Rhodani; o *ljudima* * quis deus Italiam, quae vos dementia adegit? *Ovako t. t. sudbeni* (archaist.) aliquem arbitrum (*mjesto ad arb.*) adigere *dotjerati koga pred obrani sud pozvati*: cur non arbitrum pro socio adegeris Q. Roscium, quaero? 2) *trop. a) nātjerati, nagnati, skloniti, prinuditi koga na što*: aliquem ad insaniam, *Ter.*; aliquem ad mortem *Tac.*; *apsolutno*: acriore in dies cupidine adigebatur Nero promiscuas scenas frequentandi, *Tac.*; s *inf.*: me, genitor, tua tristis imago haec limina tendere adegit, *Verg.*; vertere morsus exiguum in Cererem penuria adegit edendi,

Verg. b) aliquem ad jus jurandum, ili jus jurandum, ili jure jurando adigere natjerati koga na zakletvu, dati komu, da se zakune, zākletti koga: quum ad jusjurandum populares sceleris sui adigeret, *Sall.*; idem jusjurandum adegit Afranium; omnibus jure jurando adactis; populum jurejurando adegit. *Ovako s. dodatkom* in verba: provinciam omnem in sua et Pompeji verba jusjurandum adigebat; *pak ovako* aliquem adigere in verba alicujus *bez jusjurandum zakleti, dati komu da se zakune govoreći za kim riječi*: pavidus tribunus adjuratur quae adactus est verba. *Ovako i bez svakoga dodatka* adigere aliquem *zaprisedi koga, zākletti koga, Tac.*; † adigi sacramento alicujus pro aliquo *ili in verba alicujus zāvjeriti se komu, vjeru dati komu*. — *Pamti oblik* adaxint *mjesto* adegerint, *Plaut.*

adlectio, gl. adjectio.

admo, āmi, emptum, 3. [*ad i emo*] „uzeti sebi“ *oduzimati, oduzeti; olinati, oleti obično što dobro ili ugodno*: vitam alicui, pecuniam alicui; caelum, solem, aquam, terram; exercitum; imperium; benevolentiam, caritatem; libertatem; civitatem; sociis omnia *Sall.*; * alicui lumen = oculos = vitam; * lumina = oculos; * lucem; *kadšto što neugodno*: alicui compedes *Ter.*; metum, *Ter.*; curas, *Ter.*; * vincula canibus; * qui das adimisque dolores; *sa ab Cic.*; * s *inf.*: = *uskratiti, zakratiti, zabraniti što komu*: adimam cantare severis; ademit posse reverti; o *ljudima*: *ugrabiti, ošteti* alicui puellam; nolite mihi adimere eum, cui rempublicam cupio tradere incolumem; * leto aliquem *izbaviti od smrti koga, a' i adimere aliquem ugrabiti koga* = *pogubiti ga*: Hector ademptus. — *Pamti oblik* adempsit *mjesto* ademerit, *Plaut.*

ad-insurgo, etc. 3. *dizati se*, colles, *Liv.*

adipatus, [*tao part. prf. pas. od adipare, adeps*] adj. upr. *zāmāšten, mastan; trop. naduven*: opimum quoddam et tamquam adipatae dictionis genus.

adipiscor, adeptus sum, 3. depon. [*ad i apiscor*] 1) *stići, dōstizati, dostići*, aliquem: quem Servilius insecutus ipsum quidem agmen adipisci aequis locis non potuit; fessos, fugientes, recipientes se. 2) *polučiti, stēći što, dokopati se, doprijeti do čega*, (*sr. accipio, nanciscor*): senectutem, sapientiam, honestatem; honores, ordinem senatorium, magistratus, amplissimos dignitatis gradus; regnum, *Nep.*; consulatum *Sall.*; amicitiam alicujus, *Nep.*; gloriam ex aliqua re, *Nep.*; libertatem, jus suum; * *uopće dobiti što*: nomen a tonso capillo; *sa ut (ne)*: vos adepti estis ne quem civem timeretis; s *gen.* † rerum i

dominationis adipisci — potiri. *Kadšto pasciono*: adepta victoria, libertas, *Sall.*; palmas *Oct.*; principatus, *Tac.*

aditio, ōnis, f. [adeo] *dōlaženje*: quid tibi hanc aditio est? *što ti je k ovoj dolaziti?* *Plaut.* (*Pamti ovdje accus. uz supstantiv verbale kao uz glagol adire*).

aditus, us, m. [adeo] 1) *pristup, dōlaženje*; *dolazak*: aditus atque abitus; urbes permultas uno aditu adventuque esse captas *jednim pristupom i dolaskom*; aditus littoris; finium; *često s praep. ad*: difficiles aditus habere ad pastum; ad Antonium; * ad deos; *s praep. in*: urbem, in forum, in curiam; *sa quo*; * quo neque sit ventis aditus; *sa huc*: * huc aditum ferre *ovamo korakom krenuti*. *Napose a) pravo, kuda dolaziti*; *pristup*, (*sravni admissio*): aditus in sacrarium non est viris *muškarcima nije slobodan pristup*; quibus solis aditus in domum familiarior erat; nullum aditum ad eos esse mercatoribus *trgovcima nije slobodno k njima dolaziti*; aditum habere ad liberos, ad parentem, ad uxorem; homo rari aditus *rijetko pristupačan, komu se rijetko može doći*; aditus ad aliquem difficilior; ita faciles aditus ad eum privatorum; aditum potentibus conveniendi non dare, *Nep.*; difficiles aditus primos habere, *Hor.*; commendo tibi hominem tantum, ut faciles ad te aditus habeat; † aditum ad aliquem postulare; aditum apud regem quaerere; † aditum regis (*kralju*) obtinere; aditus commendationis *preporukom*, *Caes.* b) *meton. ulaz*: fontis *ulaz ili put k studencu*; in primo aditu vestibuloque templi; aditus insulae muniti; ad portum; ab terra; ex Gallia; aditum habere pedibus *pješkom t. j. s kopna*; navibus meliorem; aditus perangustus, facilis; difficilis; aditum aperire, intercludere; * aditum occupare, obsidere, firmare, custode coronare. 2) *preneseno a) pristup, korak*; primus aditus et postulatō Tuberonis haec fuit; qui aditus ad causam Hortensio patuerit. b) *mogućnost k čemu dolaziti ili doći*: *prilika, put, pristup*: aditum ad aures alicujus habere; ad honorem; nactus aditus ad ea cōnanda; aditus et causa postulandi; patefacere aditum rerum; aditus laudis, qui semper optimo cuique patuit; aditus sermonis *vlast govoriti*.

adjudico, adiumentum *itd. gled. adjudico itd.*

ad-jūceo, jacui 2 *ležati do, uza što; biti do čega; biti tik do čega; mediti s čim, o ljudima*: † munitionibus, vallo; o *mjestima s acc.*: gentes, quae mare illud adjacent, *Nep.*; Etruriam, *Liv.*; *s dat.*: regio, quae Aduatucis adjacet; agro Romano; mari; * undis; *part. adjacens kao adj. bližnji, susjedni, † po-*

puli, a u plurahu adjacentia, tum n. kao supet. okoliš: in adjacentia irrumpere, *Tac.*

adjectio, ōnis, f. [adjicio] *dobacivanje 1) dometak*: Romana res adjectione populi Albani aucta, *Liv.*; familiarum adjectiones Hispaniensibus dedit *dopustio je Hispancima, da nove obitelji primaju, Tac. Ovako osobito poslovni t. t. nadmetanje u cijeni*: paullatim illiberali adjectione ad centum talenta est perductus, *Liv.*

adjecto, jēci, jectum, 3. [ad i jacio] 1) *dobaciti, dobacivati, bacati do, metati, što k čemu*: telum, telum in littus; quo telum adjici potest *na domēt ili domšaj strjelice, pa zato i † vulnera corpori rane zadavati, raniti*: voces adjectae ad aures (auribus) alicujus, *kaji su dopri komu do ušiju. Kao poslovica adjicere alicui rei album calculum, odobriti što, Plin. ep. Odatle preneseno*: oculos alicui *ili ad aliquid svrnuti kamo okom, uprijeti oči u što, zamjeriti što okom*; oculum hereditati; cum ad omnia vestra pauci homines cupiditatis oculos adjecissent; aliquo imprudentiam oculorum *griješkom kamo pogledati; tako i animum ili mentem alicui ili ad aliquid zamjeriti što duhom; stati što razmišljati*: animum ad consilium, in consilio. 2) *metnuti, staviti što uza što, na što, u što*: rogam bustumve novum (ad) aedes alienas; † capiti insignia; aggerem ad munitiones *nasuti*; terram; munitionem; adjecta planitie *uza što leži ravan*; * virus in anguem; animos juveni *hrambri, sokoliti, sloboditi ga. Ovako osobito a) uimnažajubi dometati, priložiti, prilagati, dodavati, pridavati, pridodati, s ad*: ad belli laudem doctrinae et ingenii gloriam; † aliquem ad numerum sodalium; *s dat.*: aliquantum ea res quoque duci famae et auctoritatis apud milites adjecit; fessis ingentem terrorem; territis curam; muneri agri aliquantum; De moerito perpauca: Britannos imperio. *Ovako * † u govoru dodati, primetnuti*: his adjecit, in domo illius venenum esse inventum, *osobito imperat. huc adjice, adjice quod (= adde quod, sravni addo)*: huc natus adjice septem. b) *na dražbi, više nuditi, nadmetati se, supra; i u abl. absol.*: adjecto trepidam sibi vitam, *Tac.*

ad-jūdico, etc. 1) *dosudivati, dpsuditi, dopitati što komu, magistratum alicui*; legiones Antonio; mulierem Veneri in servitutum; alicui causam *u prilog komu riješiti*; controversiosam rem; * nunc et si quid abest Italis adjudicat armis *silom podloži*. 2) *trop. komu što pripisivati, upisati*, alicui salutem imperii.

adjumentum, i, n. [adjuvo] *pomoć, sredstvo, zapleće, potpora*, adjumenta et subsidia consulatus; ignaviae *Sall.*; bene beataque vivendi; adjumenta honoribus quaerere; adju-

menta adferre ad rem; esse maximo ad victoriam adjumento; alicui magno adjumento esse; in aliqua re.

adjunctio, ōnis, f. [adjungo] 1) *upr. „privezivanje“ samo trop. sveza*: si haec non sunt, nulla potest esse hominis ad hominem adjunctio; animi vel voluntatis *odanost*; *kao retorska figura* — *ἐπιθετικὴ, συνθετικὴ* etc. *protezanje predikata na više misli, pripoj.* 2) *dodavanje, virtutis, verborum. Odatle retorski t. t. pristavak, kojim se uklada apsolutnost rečenice, stega.*

adjunctor, ōris, m. [adjungo] *pridavač, ille ulterioris Galliae, podrugljivo o Pompeju, koji je htio, da se Galija Caesaru podijeli.*

adjunctus, [part. prf. pas. od adjungo] *kao adj. s komp. upr. privezan, 1) bližnji, susjedni, locus; 2) trop. osobito a) adjunctam, i, n. osobina, vlastitost; adjunctum pietatis; semper in adjunctis aevoque morabimur aptis u tom, što je svakoj dobi života vlastito, Hor.; b) kao retorski i logični t. t. adjunctum negotio, što je s čim pobliže svezano te se odanle može o stvari samoj ili za stvar samu zaključivati, adjuncta, orum, n. sporedne prilike.*

ad-jungo, jūnxī, jūnctum, 3. 1) *privezati za, ujarmiti, pripajati, pripojiti, * tauros aratro; * mures plostello upreći; * equi adjuncti; * vitem ulmis privezati.* 2) *preneseno, a) prostorom i vremenom, privezati, primati čemu što; svezati: parietem ad parietem communem; accessionem; aedibus; adjunctum esse alicui rei doticati se, biti tik do čega, mediti čim, držati se čega, adjunctus fundus; alterum anni tempus hiemi adjunctum est; horum aetati duo adjuncti C. Fannii fuerunt; o čeljadi, pridati, pridružiti, Samnitium exercitum; u prilici, juris scientiam eloquentiae tamquam ancillulam pedisequamque; loca provinciae; navem ad reliquas; legionem legioni.* b) *napose a) u govoru dodati, primetnuti što, verba ad nomen adjuncta, epiteti; similitudines adjungens primjere dodavajući: rebus praesentibus adjungere atque annectere futuras; quod cum dicerem, illud adjunxi, me etc. hujus de virtutibus vitæque satis erit dictum, si hoc unum adjunxero, quod etc. Nep. his adjunxit, Hylan nautae quo fonte relictum clamassent. Verg. β) politično priveliti, priklopiti k čemu: totam ad imperium populi Romani Ciliciam; Attalensium atque Olympenorū agros populo Romano P. Servilli victoria adjunxit; urbes imperio suo, Sall.; vectigalia. γ) savezom, prijateljstvom, dobrotom i sličnim čim svezati, pridružiti, pridobiti, itd.: urbes ad amicitiam; urbem in societatem; bellicosas nationes alicui; aliquem sibi socium; aliquem sibi amicum; aliquem sibi societate;*

uxorem sibi; adjuncto aliquo spojen s kim, pridobivši koga; se alicui rei, ad aliquid; se comitem fugae alicujus; se ad causam alicujus; se alicui. δ) što komu ili čemu pribaviti, dobaviti, podijeliti, fidem visis; honorem populi Romani rebus; sibi auxilium; benevolentiam sibi lenitate audiendi. ε) upravititi što na što: crimen et suspicionem potius ad praedam, quam ad egestatem potvoru i sumnju upravititi više na onoga, u koga ima što plijeniti, nego u koga je siromaštvo; animum ad aliquod studium Ter. ζ) komu ulogu kakovu dati, aliquem ad suos sermones; ei dialogo adjunctum esse tertium imati treću ulogu.

ad-jūro, etc. 1. 1) *(rijetko) zakletvi još nešto dodati, censui dicturos esse, ut praeter commune omnium civium jusjurandum haec adjurarent, Liv. 2) zakletvom potvrditi ili obećati, kleti se, uzeti, uzimati na dušu: aliquid; s acc. c. inf.: adjuras, id te invito me non esse facturum. Ovako s dodatkom boga, kojim se što kune, u acc. s praep. per, kleti se kim: per deos Ter.; per tibi nunc Liberum adjuro, me tibi verba referre, Ov.; ili s acc. bez per po grčki: adjuro Stygii caput implacabile fontis Verg.*

adjutābīlis, e, adj. *pomoćni operam adjutabilem dare, Plaut.*

adjūto, etc. 1. [frequent. od adjuvo] *pomagati, pomoći, aliquem aliquid koga u čem; eis onera adjuta; aliquem, Com.*

adjutor, ōris, m. [adjuvo] *pomoćnik, pomagáč, mihi venit adjutor; hoc adjutore; s gen.: ille absentis in omnibus adjutor Bruti; victoriae populi Romani; često s oznakom kako što pomože s praep. ad, in, contra: ut adjutores essent ad injuriam; in quo adjutores stoicos optimos habemus; his adjutor contra patriam inventus est nemo. Napose a) igrač, pomagač, Phaedr. b) osobito, koji je u državnim ili vojničkim poslovima kao pomoćnik komu pridijeljen, pristav, pobočnik, uopće pomoćnik: quos tibi comites et adjutores negotiorum publicorum dedit ipsa natura; Manlius in Hispaniam citeriorem adjutor consuli datur, Nep.; ovako s dat.: adjutores triumphis, Liv.; † prijatelj i ministar carev.*

adjūtrix, icis, f. [adjuvo] *pomoćnica, pomagāčica, regina adjutrice; adjutrix victorum, scelerum, consiliorum alicujus; legem adjutricem adhibere in aliqua re, Ter. Napose zvala se legio adjutrix prva i druga legija skupljena od pomorskih vojnika (classiarii ili classici) samo za pomoć, Tac.*

ad-jūvo, jūvi, jūtum, 1. *pomagati, pomoći, potpomagati koga ili komu (u čem, što želi, da obavi; sr. auxiliior, subvenio), aliquem: fortes*

non modo fortuna adjuvat, sed multo magis ratio; sua sponte eos adutum profectus, *Nep.*; si nos fortuna rei publicae adjuverit; *apsolutno*: tyrannus Aetolos aduturos pronuntiat; aliquem aliquis re: aliquem auxilii et copiis quibus rebus indiguerunt *Nep.*; quidquam me consilio; aliquem ad *ist* in aliquam rem: ad bellum; ad percipiendam colendamque virtutem; aliquem de aliqua re: neque de monumentis meis ab *ist* adutus es; *sa* ut *pomoči tomu da itđ*; *sa* * ne; *takoder moraino* = *ohrabriti*: clamore militem. *Takoder* aliquam rem, *podupirati*, *unapredivati*, *u priloz biti što komu*, *gojiti što*, maiorem orationis lacrimis suis; rem proclinatam, multum eorum opinionem adjuvabat, quod etc. *to što itđ*; ignem; * ignes (*ijvenu vatru*); † ictum hostis; † preces alicujus; cogitatio ipsis noctis tenebris adjuvatur; *apsolutno*: *po magati*, *biti od koristi*, adjuvat hoc quoque *i to pomađe*, *i to je od koristi*, *i to biva združar*; non multum; multum ad rem; *kao filoz. t. t.* causae adjuvantes *posredni*.

adl, v. all. etc.

ad-mittre, etc. 1. *dozrijevati*, *uđiniti*, *da što prije dozri*, *samo trop. uskoriti što*: horum discessu admatuari seditionem civitatis existimabat.

ad-mittor, mensum, sum, 4. *depon.* *odmjeriti komu što* frementum exercitui, *milli*, † frumentum vilissimo pretio.

Admetus, i, m. [*Ἀδμήτος*], Admet, a) *kralj ferehi* (Phraeorum) u *Tesaliji*, *muš Alcestin*, Ov. b) *kralj moloski* (Molossorum), *Nep.*

ad-migre, etc. 1. *doseliti se*, si ad paupertatem admigrant infamiae, *Plaut.*

ad-miniculer, etc. 1. *depon.* [adminiculum] *poduprijeti što*, vitem *lozu pritaci*.

ad-miniculum, i, n. [ad i manus] 1) *t. t. sve, o što se loza, grah i druge ovake bljke pritiču, kolao, pritka, trklja*, vites sic claviculis adminicula tamquam manibus apprehendunt; *sve, o što se može uprijeti, poduporanj, podupiradž, potpora*; *takoder o rukama i koljenima*, *kad se o njih upiremo*: ut seu manibus in adsurgendo seu genu se adjuvissent, ipsis adminiculis prolapsis iterum corruerunt. *Liv.* 2) *trop.* a) *pomagalo*, b) *pomoč, potpora*, natura semper ad aliquod tamquam adminiculum admittitur; id adminiculum senectuti meae erit; quo primum adminiculo erecta erat urbs, eodem stetit.

ad-minister, tri, m. 1) *radnik, suradnik, sluga, službenik*, administris ad ea sacra Druidibus utuntur; omnium consilliorum. 2) *uopće svaki pomagač, ortak osobito u služenju*, Timarchides erat administer istius (Verria) cupiditatum; C. Manlius audaciae sa-

tellitem atque administrum tuae; quum neque bellum geri sine administris posset, *Sall.* (*sravni minister, satelles*).

ad-ministra, ae, f. *radnica*; *pomoćnica, službenica, samo preneseno*, artes hujus administrae comitesque virtutis.

administratio, ōnis, f. [administro] 1) *pomaganje, posluživanje*, hominum. 2) *upravljanje, rukovođenje*, rerum, rei publicae, mundi, belli, navis *krmljenje*; tormentorum; † officia et administrationes *državni poslovi i službeno uređivanje*.

administrātor, ōris, m. [administro] *upravitelj, vođa*, belli gerendi.

ad-ministro, etc. 1) *intrans.* *služiti*, alicui ad rem divinam *kod žrtvovanja*, *Plaut.* 2) *trans.* *upravljati čim, rukovati što*, negotium; rem familiarem; rem publicam, provinciam, mundum; navem *krmiti brodom*; često o ratu, administrare imperium, summam rerum *upravljati vrhovnim zapovjedništvom*; exercitum; bellum (*ratom upravljati kao vrhovni zapovjednik*); milites omnia per se administrabant *voinici svime sami upravljahu, svim sami rukovahu*; haec ita Caesar administrabat, ut etc.; rem publicam *s dodatkom exercitu ili bez dodatka, državom vojnički upravljati*; *uopće što god obavljati, obaviti, izvršiti*, dextram partem operis; † caedem *počiniti*; *apsolutno obavljati svoju službu, vršiti svoj posao, poslovati, raditi*: milites neque inter vineas sine periculo administrare poterant; administrante aliquo.

admirabilis, e, adj. s. *komp.* [admiror] *divan*, *at i: čudan, čudnovat*, res nova et admirabilis; admirabilis et singularis sapientia; magnitudo populi Romani.

admirābilitas, ātis, f. [admirabilis] *divota*, haec animi desipientis admirabilitatem magnam facit *veoma je divna*; cum admirabilitate maxima definire; caelestium rerum.

admirābilitas, adv. [admirabilis] *divno, a i: čudno, čudnovato*.

admiratio, ōnis, f. [admiror] *divljenje, udivljavanje, čuđenje* a) *divljenje, što komu ili čemu iskazujemo*, admiratio miseratioque viri; afficere aliquem admiratione, *diviti ili čuditi se komu*; multae admirationes *mnogo ili opetovano divljenje, mnogi pojedini izrazi divljenja*. b) *čuđenje, čudo, u koje mi druge stavljamo*, homines obstupefacti admiratione *od čuda*; stupor omnes admiratione tam atrocis rei defixit; movere alicui admirationem *potaknuti koga na divljenje*; admiratio orta est; consulem admiratio inessit, quod etc. *začudio se, što itđ; bilo mu za čudo, što itđ*.

* † **admirātor**, ōris, m. [admiror] *divitelj, suditelj, alicujus*.

ad-mīror, miratus, sum, 1. *depon.* 1) *diviti se, ēuditi se*, aliquem; quem ex tuo ore admiror; quem Dion adeo admiratus est, ut etc. *Nep.*; Charmidas solebat ingenium tuum vehementer admirari; copiam magnitudinemque cognitionis; sapientiam oratoris; animi magnitudinem; nihil hominem, nisi quod honestum decorumque sit, aut admirari aut expetere oportere etc.; aliquem in aliqua re, aliquid in aliquo. 2) *biti komu što za čudo, nālaziti se, nadi se u čudu; ēuditi se; biti čudnovato, diviti se*, aliquid: quid admirati estis? brevitate epistolae; nihil admirari, cum acciderit; aliquem in aliqua re; in aliqua re: hoc primum est, in quo admiror, cur etc., de aliquo *za koga*, de aliqua re *zašto*: de Dionysio admiratus sum, qui etc.; quid tu admirare de multitudine indocta? *sa* quod *što*: admiratus sum, quod tu scripsisses; *s acc. c. inf.*: admiratus sum, te tam vehementer sententiam commutasse; *† s relativom*: admiror, quo pacto iudicium illud fugerit; *sa cur*: in quibus hoc primum est, in quo admiror, cur in gravissimis rebus non delectet eos patrius sermo; *sa unde*: admirantium, unde hoc studium exstisset. *Često dolazi gerundium admirandus*, a, um, *malo ne kao adj. vrijedan divljenja, divan, čemu valja, da se čudimo*: exposuit, quae in Italia Hispanisque fierent admiranda, *Nep.*; pravitas admiranda *Sall.*; spectacula *Verg.*

ad-misceo, miscui, mixtus, 2. 1) *primiješati s dat.*: aquae admixtus calor; saporem gallae *Verg.* *Odatle a) uopće: primiješati, pridati, pridodati*, Antonianos milites legionibus; his milites; admiscerentur plebei; versus orationi. *b) umiješati, uplesti, upletati*, ne te admisce, *Ter.*; ad id consilium admisceor; Trebatium nostrum, quod isto (*adv.*) admisceas, nihil est. 2) *što čim pomiješati, izmiješati*, aliquid aliqua re: quod (genus radices) admixtum lacte multum inopiam levabat; aer multo calore admixtus; *preneseno* admiscuntur urbes maritimae novis sermonibus ac disciplinis *prinčaju se*; aliquid cum aliqua re: hoc cum iis rationibus admisceri nolo.

admissarius, ii, m. [admitto] *naime equus, pastuh, trop. o čovjeku bludniku, Plaut. Cio.*

admissio, ōnis, f. [admitto] *pristup k poglavici, audiencija (sравни aditus), officium admissionis služba obrednika, koji audiencije opskrbljuje.*

admixtio *gledaj admixtio.*

admixtus *part. od admisceo.*

ad-mitte, mīsi, mīssum, 3. 1) *upr. pustiti k . . .* equum admittere, *konja nagnati*, in aliquem *poleketi komu jašući, nagnati konja protiv koga*: in Postumium Tarquinius equum infestus admisit; equo admissio *pustivši konju*

uzdu. Considius equo admissio ad eum accurrit *trkom k njemu dajaše*; equis admissis refugerunt, * admissi equi *trkom trčuci konji*. *Odatle* † admissae jubae *spale, pušene*; * admissio passu *brzim korakom*; * admissae aquae *brzo tekuća rijeka*; * admissa rota *brzo se krećući*; * admissae rates; * arcus admittit aquam; * ubi se ventis admiserat unda; in eo, quod semel admissum (*zātjerano*) coerceri reprimique non potest. 2) *pustiti, puštati koga pred koga ili k . . . a)* aliquem ad capsas, in cubiculum; aliquem in *ili* ad conspectum suum; * lucem in thalamos; † equum equae *pastuha kobili*; *b) licima pristup kamo dopustiti, dati komu, da pristupi*, ad se *isamo* admittere *pristupiti na audienciju*; † *kao slušača kamo pustiti*, aliquem; *c) pustiti koga k savjetu, k dogovoru, k poslu i sl.*, aliquem ad consilium, ad colloquium; horum in numerum; *d) riječima, molbama, tužbama dati, da do koga dođu, pripuštati, dopuštati, puštati, primati što*, ad animum aliquid, ad aures *ili* auribus: nihil quod salutare esset, non modo ad animos, sed ne ad aures quidem admittebant, *Liv.*; eas conditiones imperator Romanus vix auribus admisit; precationem; † solatium. 3) *što nije slobodno činiti, dopustiti što sebi* = *počiniti što, skriviti što* = committere, *često s dodatkom in se*, facinus, scelus, dedecus, maleficium; in se tantum facinus; culpam in se *Ter.*; nihil in se *Hor.*; *uopće dopuštati, što*, sumptum multum, *Ter.*; religiones, litem. *Ovako augurski t. t.* — addicere: simul aves rite admisissent, *Liv.*

admixtio, ōnis, f. *primjesa.*

admixtus *part. od admisceo.*

ad-mōderer, etc. 1) *depon. uspreći se*, se risu *uadržati se od smijeha.*

admodum, *adv. (upr. ad modum do pune mjere).*

1) *kad se označuje broj: puno, dobrahno, najmanje, barem*: noctu turres admodum centum viginti excitantur incredibili celeritate; secuti sunt eum admodum quingenti equites; mille admodum hostium occidit; decem annos admodum habens; † post menses admodum septem; sex millia hostium caesa, quinque admodum Romanorum. 2) *kad se naznačuje stupanj: potpuno, u potpunoj mjeri, sasvim, sasna, posve; izobila; veoma, uz supstantive osobito, kojim se dob naznačuje*: equidem etiam admodum adolescentis P. Rutillii A. Verginii familiaritate delector; Hamilcar admodum adolescentulus in Sicilia praeesse coepit exercitui; puer admodum; † admodum infans; *ovako i non admodum grandis natu*; *s adjektivima*: aperte adulantem nemo non videt, nisi qui admodum est excors; Cimon duro admodum initio usus est adolescen-

tiae, *Nep.*; admodum magnus; *osobito s adjektivima, koji po sebi znače mjeru ili stupanj*: admodum multis; admodum pauci *ili pauci* admodum. *Amo ide i nullus toliko kao nikakav ili nijedan*: equestris pugna nulla admodum fuit; *i nihil toliko kao ništa*: litterarum nihil admodum sciebat; *s participima, koji su malo ne = adjektivima*: admodum deditus, mitigatus; exacto admodum mense Februuario; *uz adverbs*: satis admodum; maxime admodum; *uz verbe*: Philotimi litterae me admodum delectarunt; me admodum diligunt. 3) *kad se na upit jesno odgovara: dakako, a dakako, nego da, da bogme*. SA. equo ligneo per vias caeruleas estis vectae? PA. Admodum, *Plaut.*

ad-moenio, etc. 4. grad opzidati, *Plaut.*, *šaljivo za: izlukaviti, prevariti*.

ad-möller, molitus, sum, 4. depon. nešto (teško) *primaci, primetnuti, pristaviti*: manus alicui rei, *Plaut.*; natura rupes praealtas admolita est, *Curt.*

ad-möneo, monui, monitum, 2. [pojačano moneo] 1) *opominjati, opomenuti; sjećati, sjetiti* koga na što, aliquem: moveor ut admoneam te; ephorus eum admonere cupiebat, *Nep.*; aliquem alicujus hominis *ili rei*: nos tanti viri res admonuit, *Sall.*; alium egestatis, *Sall.*; aliquem foederis; admonitus hujus aeris alieni nolui deesse flagitationi tuae; *i bez acc.*: adversae res admonuerunt religionum; aliquem aliquid: eam rem nos locus admonuit, *Sall.*; sed te illud admoneo; aliquem de aliqua re, *s obzirom na, glede na*: de quo proelio vos paulo ante admonui; *i bez accus.*: tempus admonuit de moribus civitatis, *Sall.*; *apsolutno*: qui admonent amice; *sljedeći acc. o. inf.*: admonebant alii alios, supplicium ex se non periculum peti; *sljedeći relativna rečenica*: meus me sansus, quanta vis sit fraterni amoris, admonet; * humanis quae sit fiducia rebus, admonet; *sljedeći ut ili ne, kad se s admonere kazuje namjera, da se što zbude ili ne zbude*: Caninius me admonuit, ut scriberem ad te; admones, ne nimis indulgenter loquar. *Ovako samo konjunktiv bez ut*: hunc admonet, iter caute faciat; *sljedeći samo infn.*: Turni injuria matrem admonuit ratibus sacris depellere taedas, *Verg.*; eadem vesper decedere campis admonuit, *Verg.*; sol acrior ire lavatum admonuit, *Hor.* — *s praep.* ad *i gerundivom*: multi inopes ad thesaurum repriendum admonentur. 2) *vanjskim sredstvima koga na što opomenuti: natjerati, siliti, prisiliti, prinuditi, prinukati*: Lucagus telo admouit bijugos, *Verg.* + a servo ejus manu leviter admonitus.

admönitio, önis, f. [admoneo] a) *sjećanje, t. j. dozivanje čega u pamet*, verbi unius jedne

jednocate riječi; tanta est in locis admonitio. b) *uputno sjećanje, t. j. opominjanje, pouka*, admonitio in consilio dando familiaris; + *kažnjenje* admonitio fustium.

admönitor, öris, m. [admoneo] *opominjač, operum, koji tjera na posao, Ov.*

admönitrix, icis, f. [admoneo] *opominjačica, Plaut.*

admönitum, i, n. [admoneo] *opomena, Cio.*

admönitus, us, m. [admoneo] *opomena, ali se nalazi samo u sing. ablat.*: accidit, quum sedis Jovis Feretri prolaberetur, ut Attici admonitu Caesar eam reficiendam curaret, *Nep.*; admonitu tuo na tvoju opomenu; amici talis admonitu; * admonitu mortis; hos admonitu oportebit, ut bonos milites revocatos dignitatem tueri.

ad-mordeo, mordi, morsum, 2. * *nagristi*, stirpem *nasjeći, trop.* aliquem, koga *nadžeti, t. j. novce komu izmamiti, Com.*

admötio, önis, f. [admoveo] *primicanje, digitorum metanje prsta kod igranja na gusle, Cio.*

ad-möveo, mövi, mötum, 2. *primicati, primaci, primaknuti*, 1) *obično što, rjede koga k čemu (oppos. amoveo ab) s praep. ad*: fasciculum ad nares; aspidem ad corpus; aures ad vocem; *s praep. in i acc.*: copias in locum; *s dat.*: facies doloris alicui; Hannibalem altaribus; * labra poculis; * angues curribus *upreći u*; * ignes templis; + poculum labris; + infantem pupillae; alicui equum *dovesti*; + juvenes dextrae regis; + aliquem collo suo; + se lateri alicujus *pritismuti se komu*; + filius genibus regis *admoveatur pripade kralju k nogama*; *admove* ignem, aurem; * cum sol tepidus aures (= auditores) plures *admove*rit tibi; *kao t. t. o primicanju vojske i podsadnih strojeva ili bojnih sprava*: exercitum ad urbem, ad Oricum, copias in locum, copias *opido*, armatos muris, legiones usque eo; opus ad turrim hostium, adversus aliquem locum, + scalas moenibus; *ovako i apsolutno*: machinam, scalas, exercitum, opera; *kao t. t. svečenički o žrtvi*: filiam victimam aris; * pecus aris; * tauros templis; * *admotae hostiae; kod osnivanja gradova i drugih mjesta primicati, približavati, dovести*: urbem ad mare *admovit*; *zato i* + *admove*re diem leti *približiti dan smrtni = ubiti se*; + propius spes *admove*tur, + genti bella civilia, + *admot*a est occasio reis, + *ad* spem successionis paulatim *admove*ri *bližiti se*, + *admotus* supremis *svomu kraju*; *admove*re metum, terrorem, spem *zadavati, zadati*, + *admove*re alicui desiderium patriae; * lene tormentum ingenio duro *blago pritismuti*; + aliquem in fastigium dignitatis, + *spel*; *ovako i se admove*re ad aliquid, *pri-*

družit se, applicant se et propius admovent; ad id (lumen) se admovent. 2) *s namjerom donijeti što k čemu, primaći, upotrijebiti što kod čega itd.* curationem ad aliquem; † fomenta corpori, * herbas; *ovako i* * manum operi; *u neprijateljskom smislu*, manus nocentibus, vectigalibus, *segnuti rukom u itd.*; *nadalje* aurem, aures admovere *da bi nashušćivao*; mentem ad aliquid — animum advertere ad aliquid, *pozor svratiti na što*; * acumina Graecis chartis *oštroumlje uporaviti na itd.*; *takoder* orationem ad sensus animorum atque motus inflammandos; animis iudicium orationem; certum vocis sonum; * preces, * blanditias, * oscula; populationibus agri terror est oppidanis admotus, *Liv.*; † preces simpliciter admotae; † *takoder dozvati, povesti itd. koga kao pomagača, učesnika itd. k čemu* (*sravn*i adhibeo) aliquem ad aleae lusum; aliquem in convivium; aliquem contubernio; aliquem ad curam rei publicae.

ad-mugio, etc. 4. *rukati s kim*, admugit femina tauro, *ručedi se oziva*, *Ov.*

ad-murmuratio, ōnis, f. [ad-murmuro] *mrmljanje k čemu* (*kajim se ili što odobrava ili ne odobrava*) grata contionis admurmuratio; *i u plur.*

ad-murmuro, etc. 1. *mrmljati k čemu* (*bud da tko što odobrava, bud ne odobrava*) admurmurante senatu; *i nelično* cum admurmuratum esset.

ad-mūtlo, etc. 1. *upr. krnjiti, okrnjiti, samo trop. oderati, oguliti koga*: tu es, qui me usque admutilasti ad cutem, *Plaut.*

adn . . . *gledaj ann* . . . *samo adnascor i adnesco* *gledaj agnascor i agnosco.*

1. *ādōleo*, 2. *intrans. mirisati*, unde hic, amabo, unguenta adolent? *Plaut.*

2. *ād-ōleo*, lui, ultum, 2. *trans. dati, da izlapi kao t. t. u žrtvenom govoru: dati, da žrtva izlapi, prilog spaliti*, * verbenasque adolet et mascula tura; * viscera qui tauri flammis adolenda dedisset; * honores diis *dogovima časne priloge prinostiti*; * Junoni Argivae jussos adolemus honores; * altaria taeidis *na žrtveniku spaliti*; * quibus cura flammis adolere Penates *ložiti oganj na ognjištu, gdje su penati stajali*; † cruore captivo aras; † altaria igne puro et precibus; * † *uopće dati, da se pretvori u dim, spaliti*, aliquid: utque leves stipulae demptis adolentur aristis.

1. *ādōlescens*, entis, (*part. od adolesco*) *kao adj. s komp. dorastajući, mlada*n, homo, filia, adolescentior Academia.

2. *ādōlescens*, (i ad ul.) entis, (*part. od adolesco*) *kao supst. gen. comm. a) čovjek ili žena u dobi među pueritia i senectus, od 17 do preko 30 i 40 godina, mlad čovjek, mlada žena,*

defendi rem publicam adolescens, non deseram senex; † bella gerebat ut adolescens cum plane grandis esset; *često s dodatkom homo*: homines adolescentes summam potestatem nacti; postquam hominem adolescentem crescere intellegit, *Sall.* *Ovako se upotrebljava adolescens b) i zato, da se dva jednoga imena razlikuju: mladi*, Brutus adolescens *mladi ili mladi Brut*; Crassus adolescens. — filia adolescens. c) *djevojka, djevica, Ter.*

ādōlescentia, ae, f. [adolescens] *mlado doba, mladost, to je doba među pueritia i senectus* (*sravn*i adolescens *kao supst.*), intemperans adolescentia effertur corpus tradit senectuti; ineunte adolescentia, ab adolescentia, a prima adolescentia, usque ad adolescentiam meam. *Pazi*: adolescentia ne upotrebljava se *nikada* = adolescentes.

ādōlescentula, ae, f. [adolesco] *momica, Com.*

ādōlescentulus, i, m. [adolesco] *momčić, modestissimus*; † ab adolescentulo, *od momštva*; *prezirno*: proveniebant oratores novi, stulti adolescentuli, *luda momčad*.

ād-ōlesco, ēvi, ultum, 3. 1) *odrasti, odrastati, podrasti, uzrasti, narasti, o ljudma, životinjama, biljkama i sličnom*, ad eam aetatem, *Plaut.* rationem inesse non posse, nisi in eo, qui adoleverit; privignus adulta aetate; viriditas herbescens sensim adolescit; * ramos adolescere cernit. *Ovako o dobi čovječjoj, živine i biljka*, cum primum adolevit aetas *kako dode do zrelije dobi*; * cum matura adoleverit aetas; aetate adulta; * adulti fetus; * adulta vitium propagine; † ver adolescit *približuje se*. 2) *preneseno uopće: rasti, ponarasti, jačati, objčati, povedavati se*, cupiditas adolescit una cum aetate; virtus adolevit annis; postquam res publica adolevit, *Sall.*; res Persarum brevi adolevit *Sal.*; Cremona numero colonorum ubere agni adolevit; * conjuratio; † lex majestatis.

ādōnens, ēi ili ēos [Adonius] = Adonis, *Plaut.*

ādōnls, is i īdis, m, [Adonis] Adonis, a) *sin Cynire (Cyniras) kralja ciparskoga, ljubovnik Venerin*. U lovu ga rāzderao vepar, a Venera ga pretvorila u cvijet adonium i svake ga godine oplakala na smrtni dan, a to je slika naravi, koja umire i opet uskrisuje.

ād-ōpērio, perui, pertum, 4. 1) *pokrivati, pokriti, prikriti, obično dolazi part. pas.* adopertus: capite adoperto; * adopertus amictu; * mors adoperta caput. 2) *zatvoriti*, † fores; * adoperta lumina somno.

ādōptāticlus, ii, m. [adopto] (*rijetko*) *posinak, Plaut.*

ādōptātie, ōnis, f. [adopto] *posinjavanje, ipsum adoptione in regnum pervenisse, Sall.*

ādōptie, ōnis, f. [adopto] *posinjavanje, po-*

s'ijnjenje; emancipare filium alicui in adoptionem; dare filium in adoptionem; ascire aliquem in *ili* per adoptionem — adoptare *posiniti*; asciscere in imperium et cognomentum adoptione.

adoptivus, adj. [adopto] 1) *posinački*, sacra, * nobilitas; * nomen. 2) *trop. uoijepljen* * adoptivas accipit arbor opes.

ad-opts, i. 1) *izabrati*, *izborom primiti*, obično s dva accus.; *izabrati sebi koga za*: quod C. Cassium et Brutus patronos adoptassent; sibi aliquem patronum, defensorem; * Etruscas opes u pomoć uzeti. 2) t. t. za obiteljske odnose, *posiniti*, *uzeti za svoje*, t. j. *primiti koga u svoju obitelj*, aliquem: Caecilius moriens testamento adoptavit eum, *Nep.*; aliquem sibi filium, *Cic.*; pro filio, *Plaut.*; aliquem ab aliquo; † aliquem in familiam nomenque; aliquem in regnum adoptatum esse *da je posinjen za učešće u vladi*, *Sal.*; adoptatus patriciis a plebejo *iz plebejskoga stališa posinovljenjem prestupio u patricijski*; *takoder* qui ipse se adoptaverat et de Stajeno Aelium fecerat, *koji je posinovši sebe mjesto Stajena nadjeo sebi ime Elije*; frater, pater, *adde*: ut cuique aetas, ita quemque facetus adopta, *to će reći: koliko ima komu godina, tako ga primi ili za oca ili za brata*, t. j. govori mu: *moj oče, moj brate*. 3) *Trop. ojepl, kalam*, fac ramus ramum adoptet.

ador, ōris, n. *p'ir*, najstarija hrana Rimljanā, *Hor.* triticum Spelta, *Linn.*

adoratio, ōnis, f. [adoro] *klanjanje* tam humilis, *Liv.*

adorēa, ae, f. (sc. donatio) *mjerioa pira kao nagrada za hrabrost, odatle* — gloria *bojna nagrada, dobitnička slava*, qui (dies) primus almā risit *adoreā*, *Hor.*

1. **adoreus**, adj. [ador] *pirov*, od *pira*, liba *adorea pirovnjača*, *Verg.*

2. **Adoreus**, i, m. *Adorej*, brdo u *Galiji*, blizu *Pezina*, *Liv.*

ad-ōrier, adōrtus, sum, 4. *depon. dići se, nakrenuti na* 1) *na koga ili na što navaliti, nāsrnuti, navaljivati, nāsrnati*, aliquem: inermem atque imparatum tribunum gladiis adoriuntur; aliquem fustibus, ex insidiis, a tergo, equis incitatis impeditos; aliquem jurgio, *Ter.*; aliquem tumultuosissime; aliquid: Dodonam adortus est *Nep.*; urbem vi, pagum, castra, † castella; arcem; navem, *Plaut.*; 2) *latiti se, pōthvatiti se oga*, hoc ipsum continuo adoriatur; * *majus adorta nefas*; s *inf. latiti se, zapōdōti*, ne convellere adoriatur ea, quae non possint commoveri. Munychiam bis tyranni oppugnare sunt adorti, *Nep.*; hi domnam Ditis thalamo deducere adorti, *Verg.*

ad-ōrno, etc. 1) *opremitti, opremati, zgotoviti, pripravljeni, pripravi*, nuptias, *Plaut.*; vaticum ad fugam, *Plaut.*; petitionem consulatus, testium copiam; bellum; naves onerarias; s *inf.*: *tragulam in te injicere* adornant, *Plaut.*; s ut: *adorna, ut rem divinam faciam*, *Plaut.*; 2) *nākititi, uresiti*, vidi forum comitiumque adornatum; aliquem insigni veste et curuli regia sellā; juvenis armatus adornatusque; si nobilitas ac justis honores eum adornarent; † *benefacta verbis iskititi*.

ad-ōre, i. „*nagovoriti*“ 1) *zazivati, zazvati*, aliquem: quos adorent, ad quos precentur et supplicent, Ambraciensibus non superesse; * sanctum sidus adorat; * numen prece; * superos prece; s *akuz. onoga, za što se tko moliti*: *moliti za što, moliti se komu za što, moliti u koga*, pacem deum; s ut: *adorati di, ut etc.*; s *konj. bez ut*: maneat sic semper adoro, *Prop.* 2) * *moliti, slaviti*: Phoebum taciturnus adoro; *ovako osobito adorare* — *προσκυνει klanjati se*, aliquem Persarum more; Caesarem ut deum; *ovako i* † *adorare vulgus*.

adp. . . *gledaj app*. . .

adqu. . . *gledaj acqu*. . .

ad-rādo, rāsi, rāsum, „*zagrepsti*“; 3. *pōdstrići, pōdšišati*, conspexit adrasum quendam, *Hor.* *preneseno, λειτούργιον (leiturgion)* illud — nescio an satis circumcisum tamen et adrasum est *obrezano i podšišano*, t. j. *neškodljivim učinjeno*, *Plin. ep.*

Adramyttium, ei, i *Adramyttium*, ii, n. i *Adramyttios*, i, f. [*Ἀδραμύτιον*, — *μύτιον*] *Adramitij*, *primorski grad u Miziji (Mysia)*, *sada Edramit*, *nekod Pedaz*; *odatle Adramyttionus*, i, m. [*Ἀδραμύτινός*] *Adramitejanin*.

Adrāna, ae, f. *Adrana*, rijeka u *Hesenskoj*, *sada Edera*, *koja u Fuldu utječe*, *Tac.*

Adrastēa, ili *Adrastia*, ae, f. [*Ἀδράστεια*] „*od koje se ne utječe*“] pridjev *Nemezi*, *Verg.*

Adrastus, i, m. [*Ἀδραστος*] *Adrast*, *kralj u Argu*, *tast Tidejev (Tydeus) i Polinikov (Polynices)*, *jedan od sedmorice u tebenskom ratu*. *Tu mu pogibe sin Egialej (Aegialeus)*, *rašta se tako žalostio, da je od toga umro, pa valjda zato veli Vergilije: Adrasti pallentis imago*.

adrectus, *gledaj arrectus*.

adrēpo, *gledaj arrepo*.

Adria, *Adriacus*, *Adrianus* *gledaj Hadria* etc.

adr. . . *gledaj arr* etc.

Adrumētum, i, n. [*Ἀδρουμήτος*] *Adrumet*, *primorski grad u Africi*, 135 km. od *Kartage*; *odatle Adrumetini*, *ōrum*, m. *Adrumecani*.

adse. . . *gledaj asc*. . .

adse. . ., **adsl**. . ., **adso**. . . *gledaj asse*. . .
assi. . . **asso**. . .

adsp. . . gledaj asp. . .

adst. . . gledaj ast. . .

adsu. . . gledaj assu. . .

adt. . . gledaj att. . .

Adnatūca, ae, f. *Adnatuka*, *tordica* u zemlji eburonskoj, sada Tongern.

Adnatūci, ōrum, m. *Adnatāni*, germanski narod u belgijskoj Galiji, u današnjoj južnoj Brabantskoj.

Adulatio, ōnis, f. [adulor] 1) *upr. ropsko laskanje, puzanje, umiljavanje*; canum tam amans dominorum adulatio. 2) o *čeljadi*: *potišteno vladanje, umiljavanje, ulagivanje, udvoravanje*, sic habendum est, nullam in amicitia pestem esse majorem, quam adulationem; s *praep.* adversus i in, + foeda adversus Nerone, + putrum in Augustum.

Adulātor, ōris, m. [adulor] *ulizica, udvorica*, nolo esse laudator, ne videar esse adulator.

Adulatōrius, adj. [adulor] *ulizički, udvorički*, dedecus, Tac.

adulesc. . . gledaj *adolese*. . .

Adulo, i. 1) * o *orlu*, koji je *Prometeju* jetra ključao, pinnatā caudā rostrum adulat sanguinem obire kljun gladeći. 2) *ulagivati se, pas.* u Cio. nec adulari nos sinamus. Obično:

Adulor, etc. 1. *depon. previjati se umiljato* 1) o *psu*: *umiljavati se*, ferarum agmen adulantum Ov. 2) o *čeljadi*: *klanjati se* ponizno — *adaro*. 3) *klanjati se komu*: ubi in praetorium pervenerunt, more adulantium procubuerant, Liv. 4) *uopće*: *umiljavati se, ulagivati se, udvorivati se, apsolutno*, aperte adulantem nemo non videt; + adulandi lubido; s *accus.*: omnes, plebem, Romanorum imperium aut amicitiam regum; s *dat.*: potenti Antonio Nep.; praesentibus Liv.

Adulter, ōra, um, adj. „*promijenjen*“ 1) *preljuban, bludan* * mens; * crines. 2) *ponačinjen, pátvoren*, * *clavis adultera ključ otprad.*

adulter, ōri, m. 1) *preljubnik*, quis, ganeo, quis nepos, quis adulter — inveniri potest?; sororis; + filiae ac neptis, + in nepte Augusti; 2) *milosnik, ljubavnik*, novus adulter, Hor.

Adultēra, ae, f. *preljubnica* Ov. Tac.

Adultērius, adj. [adulter] *ponačinjen, nepravi, lažni signa (pečati)*, nummi pátvoreni novci; *claves ključ otprad.*

Adultērium, ii, m. [adulter] *preljub, preljubodinstvo*.

Adultēro, i. 1) *preljub diniti, apsolutno, latrocinari, fraudare, adulterare turpe* est; + cum aliquo; + *zavesti na preljub* aliquam; *tako i adulteretur et columba miluo pari se (protiv zakona naravi)* Hor.; 2) *ponačinjati, pretvarati, nasljedovati* ille suā faciem transformis adulterat arte, Ov.;

tolit simulatio iudicium veri idque adulterat; jus civile pecuniā.

Adultus, (part. od *adoleasco*) kao adj. 1) *òd-rastao, prirastao*, virgo; * *adultae vitium propagines*; * *crines*; * *ubera lacte*; 2) *trop. doba godine, dana*, puer aetate adultā; + *nox*; + *aestate jam adulta već u pozno ljeto*, + *adulto auctumno u kasnu jesen*; + *adultum ver*; *ta-koder prilično ili duševno djačān, jak*, populus adultus jam paene et pubes; qui non nascentibus Athenis, sed jam adultis fuerunt; res nondum adultae; + *Parthis nondum adultis*; *adulta pestis rei publicae (o Katilini)*; + *conjuratio, seditio adulta*.

Adumbratio, ōnis, f. [adumbro], *trop. prvi nacrt*.

Ad-umbro, etc. 1. *upr. sjeniti u slikarstvu, glavnim crtama prikazati, drisati, odlati a) nacrtati, zasnovati, riječima ili pismom*, heroum veteres casus fictosque luctus vellem adumbrare dicendo; b) + *nasljedovati* Persis Macedonum morem adumbrare non decorum. — Često dolazi partic. *adumbratus* kao adj. a) *nacrtan, zasnovan*; u *nacrtu*, u *nacrtu osnovan*; *nejasan, nepotpun*, imago, signa; *intelligentiae pojmovi nedostatno razvijeni*; b) *izmisljen, izmaštan, prividan, tobožnji, na izliku*, res, opinio; in qua (contione) rebus fictis atque adumbratis loci plurimum est; comitia adumbrata *samo po imenu*; Aeschrio, Pipae vir adumbratus koji je samo po imenu bio Pipin muž (a u istinu Ver.); dii Epicuri adumbrati *lažni bogovi (jer nijesu imali tijela)*, + *laetitiae*.

Aduncitas, ātis, f. [aduncus] *zavojak rostrorum*.

Ad-uncus, adj. *zavojit, pokučast, kriv* (oppos. *reduncus*) *serrula, unguis, baculum*; * *nasus*; * *aratrum*; * *cymba*, * *dentes aprorum*, * *praepes Jovis adunca zove se orao radi zavimuta kljuna*.

+ **Ad-ūno**, etc. 1. *ujediniti, sjediniti* *adunatus, ujednjen*.

Ad-urgeo, etc. 2. *upr. pòtisnuti, ganjati* Caesar ab Italia volentem renis adurgens, Hor.

Ad-ūro, ūssi, ustum, 3. *napaliti, opaliti, osmāgnuti, osmuditi, zagorjeti*, *upr. o jelima*: panis adustus òpāljen kruh, Hor.; sic pectore adusto vidimus et merulas poni *zagorjeli kosovi*, Hor.; alicui barbam et capillum *sprijiti, osmuditi*; sibi capillum; ignes caelestes adussisse complurium vestimenta dicebantur; o *čeljadi*: *paliti, spaljivati*, sine gemitu aduruntur; + *sicca et adusta erant omnia*, (*opaljena od sunca*); * o *mrazu i studeni*: *opaliti, osmuditi, òfuriti*, frigus adurit poma; ne Boreae penetrabile frigus adurat; *adustus gelu*; *preneseno: užeći*, te Venus non

erubescendis adurit ignibus *užiće te žarkom ljubavju*.

ad-usque, 1) * *† praep. s accus.* — usque ad *sve do, da do, a) o mjestu*: via pejor adusque Bari moenia, *Hor.*; Atrides Protei Menelaus adusque columnas exsulat, *Verg.*; *o vremenu*: adusque supremum tempus, *Hor.*; *o stupnjevanju uopće*: multa secutura, quae adusque bellum evalescerent, *Tac.*; 2) *adv. sve, posve, sved* oriens tibi victus adusque, decolor extremo qua tingitur India Gange, *Ov.*

adustus, [part. od aduro] *kao adj. s komp.* *ò smagao*, hominum color; adustioris coloris ex via esse.

advecticius, *adj.* [adveho] *uvozni; inozemski, vinum, Sall.* (oppos. vernaculus).

advecto, 1. [frequent. od adveho] 1) *dovoziti*, rei frumentariae copiam, *Tac.*

† advectus, *us, m.* [adveho] *dovoz*, *Tac.*

ad-vēho, vxi, vectum, 3. 1) *dovoziti, dovesti*, frumentum ex agris Romam; Corcyram peditum mille secum; impositoque, quem secum advexerat, milite Romam navigat; sestertium sexagies; * *ultrices undas advehit rates*; quae naves advexerant captivos legatos. 2) *passiv.* *advehi, dovesti se, (s dodatkom curru, navi, equo etc. ili bez toga) curru dovesti se, navi doploviti, dojedriti*, equo *dojezditi, dđ-jahati, s oznakom mjesta otkle i kuda s praep.* *ad i in; s dat.*: e Pompejano navi in Luculli hospitium; *cisio ad urbem advectus*; cum tibi tota familia sarraco advehatur; *s accus. lica, kojemu se dode*: Dardanus advehitur Teucros, *Verg.*; quosque suorum advehantur, *Tac.*; *i absolutno.*

ad-vēlo, 1. *obaviti, omotati*, tempora lauro. **advēna**, *ae, comm.* [advenio] 1) *došljak*, Zeno Citicus, advēna quidam et ignobilis opifex; Senones recentissimi advenarum; reges advenae; *o ptičama selicama*: advēna grus, *Hor.*; *o potocima, koji teku iz tude zemlje* Tiberis advēna *Ov.*; 2) *trop. nevješt; tudin*, ne in nostra patria peregrini atque advenae esse videamur; peregrinus atque advēna in aliqua re.

ad-vēnio, vēni, ventum, 4. 1) *doći, dolaziti*; a) *o živim stvorovima s oznakom mjesta otkle tko dolazi s praep.* *ex i ab*: Apollinem ex Hyperboreis Delphos ferunt advenisse; nunc reviso, jamne a portu advenerit, *Plaut.*; *sa unde*: unde haec advenit? *Plaut.*; *s abl. bez praep.*: advenio Acherunte; Athenis Megaram; *s oznakom mjesta, kud tko dolazi s praep.* *ad i in*: ad forum, *Plaut.*; in provinciam; *s accus. bez praep.*: Chalcidem; domum noctu *Plaut.*; ex Hyperboreis Delphos; * *Tyriam urbem; sa supinom*; me ultro accusatum advenit, *Plaut.*; *s adverbima loci kao huc, illuc, aliquo, quocunque etc.*: si forte huc ad-

venerit, *Plaut.*; *s dat. osobito lica, kojemu tko dolazi*: mihi in tempero advenis, *Plaut.*; *properantibus* Blaesus advenit, *Tac.*; b) *o stvarma*: quibus adveniat navis, *Ov.*; advenere litterae, *Suet.*; *o vremenu interea dies advenit*; * *tempus*. 2) *trop. a) o događajima, o stanju kakvu i t. d. morbi advenientes et crescentes*; periculum. b) *o tečevinama; zāpasti, pri-pasti*: fore ut illi amicitiam, foedus, Numidiae partem tunc ultro adventuram, *Sall.*; quid attineret vim adferre rei sua sponte mox ad eum adventurae? *Liv.*

adventicius, *adj.* [advenio] 1) *nadošao; tud, inostran; slučajan, neobičan*, externa atque adventicia visio; pecunia *nebāštini*; fructus *nuzgredna dobit*; haec a Socrate adventicia doctrina; copiae; auxilium 2) *† cena, ručak na dolasku.*

advēnte, 1. [frequent. od advenio] *dōlaziti, dohoditi, primicati se, apsolutno*: tu adventare ac prope adesse jam debes; Caesar adventare jam jamque et adesse ejus equites falso nuntiabantur; *s oznakom kamo s praep.* *ad i in*: ad Italiam; * *ad urbem*; *† in subsidium*; *s accus.*: Roman; *† propinqua Seleuciae*; *s dat.*: *† qui Parthis adventabant*; *s oznakom otkale s praep.* *ex*: ex Macedonia *Curt.*; *ovako i o stvarma*: ne classis regia adventaret, *Nep.*; adventantibus Euris, *Verg.*; jam tempus adventat; *† rei publicae excidium adventabat*; adventante urbi clade; adventans senectus; mors.

adventer, ōris, *m.* [advenio] *došljak, gost*, adventores meos ne incuses, *Plaut.*

adventas, *us (u Ter. 1.) m.* [advenio] 1. *dolazak, dohod*, *o živu i neživu, apsolutno*: horum adventu tanta rerum commutatio facta est, ut etc.; *s oznakom mjesta*, nocturnus ad urbem; ad Pompejum noster adventus; consulis Romam adventus; ipsorum adventus in urbes sociorum; Laelii classisque in Africam; Dejotari adventus cum suis omnibus copiis; *takoder u pluralu*: quid dicam adventus meos? *i meton.* adventibus (= advenientibus) se offerre, *Tdo.*; classis adventus Oreum, *Liv.*; adventu navium, ante lucis adventum; adventus in animos et introitus imaginum; *iu neprijateljskom smislu, dolazak*, legionum. 2) *trop. — po-četak*, malorum.

adversaria, *ae, f.* [adversus] *protivnica*, est tibi gravis adversaria constituta.

adversarius, *adj.* [adversus] *protivan, protivnički, često s dat.*: vis ea, quae juri maxime est adversaria; quibus rebus nox maxime est adversaria; *apsolutno*, factio adversaria *protivna stranka, Nep.*; duces adversariae factionis, *Nep.*; duces adversarii. *Odalle adversaria*, *orum, n.* 1) *razlozi i tvrdnje protiv-nikove*, adversaria evertere. 2) *priručnik*,

knjiga priručnica trgovačka, u koju su nabrzo i samo površno upisivali, što se svaki dan izdavalo ili primalo, a poslije se u glavnu knjigu codex accepti et expensi bilježilo. Odatle i

adversarius, ii, m. protivnik, sine adversario nulla luctatio est; osobito na sudu, i u svakoj utakmici, octo tribuni plebei, illius adversarii, defensores mei; habere aliquem adversarium; se profiteri alicui acerbum adversarium; adversarius in administranda re publica, Nep.

adversatrix, icis, f. [adversator] protivnica, Com.

adversio, ōnis, f. [adverto] pravac samo top. animi, (srauni animadversio).

adverso, i. [intenz. od adverto], animum pomnjivo paziti sa ne: animum adversavi sedulo, ne herum usque praeterirem, Plaut.

adverser, i. depon. protivan biti, protiviti se, apsolutno, adversante fortuna; † adversantibus amicis; † adversante vento; s dat.: quis Isocrati est adversatus impensius? * non adversata petenti adnuit; ornamentis alicujus; † nuptiis Poppaeae; sa quo minus: non adversatur jus, quo minus suum quidque cujusque sit.

adversum, adv., gledaj adversus. 1.

1. **adversus**, rjeđe adversum 1) adv. nasuprot, nasušret, alicui ire, venire — obviam ire, venire: cesso, hero meo ire adversum, Plaut.; tu facito, ante solis occasum ut venias adversum mihi, Plaut.; u neprijateljskom smislu — contra, suprot, eos esse solos, qui adversus resistere auderent. Nep.; nemo adversus resistere auderent. Nep.; nemo adversus ibat. Liv.; qui adversus arma tulerant, Liv. 2) praep. s accus. a) o prostoru; prema, k, ipse adversus Myonnesum in insula ancoras jecit; prope Oceanum adversus Gades colunt; impetum adversus montes in cohortes faciunt; * omnia vestigia te adversum spectantia, nulla retrorsum; mentiri adversus aliquem u oči, u lice komu lagati, Plaut.; id gratum fuisse adversus te (pred tobom), habeo gratiam, Ter.; b) o vladanju a) o vladanju prijaznom: prema: adhibenda est reverentia quaedam adversus homines; quonam modo geram me adversus Caesarem, usus tuo consilio sum; summa adversus alios aequitas erat; omnia audere adversus aliquem komu za volju; pietas est justitia adversus deos; β) o vladanju neprijaznom: protiv, na, (oppos. pro) ire adversus hostem; auxilium adversus rem publicam facere; adversus aliquem dimicare, Nep.; milites, qui adversus Romanos fuerant, Nep.; adversus aliquem bellum gerere; sequi aliquem adversus veteres socios, Sall.; munitus adversus aliquid, u aliquem; † ad-

versus tempestates receptaculum; fortis adversus aliquem Phaedr.; odatle trop. kad se što poredi, sproću, spram: quid esse duo prospera bella Samninium adversus tot decora populi Romani.

2. **adversus**, [upravo parto. perf. pass. od adverto] kao adj. s komp. i sup. 1) upr. „okrenuto“ obrnut prednjom stranom komu; sprijed, na . . . : * adversa frons k nama okrenuta čelo; adversi dentes prednji zubi, ajekutići; manus adversa, k nam okrenuta, nularnja; cicatrices adverso pectore ostentare sprijeda na preima; cicatrices adversae; omnes adversis vulneribus conciderant, s ranama sprijeda na tijelu; Cotta in adversum os vulneratur sprijeda u lice; adversum femur tragula ictus; in adverso antro sprijeda u pećini. Ovako u vojničkom govoru, što je licem ili čelom prema nama postavljeno, adversi hostes suprotni vojnici, ovako adversis equis concurrere Sall. — Uopće sve, što sprijed, pred nama stoji, prema komu ili čemu: * Iris mille trahens varios adverso sole colores devolat, prema suncu, suncu nasuprot; adverso colle evadunt gore na brdo, Sall.; adversa ripa obala, onostrana, suprotna obala; * adverso littore u Hor. grčko je primorje (jer je prema Troji, gdje Agamemnon govoreći stoji); adversa viš, napravac, ravnim putem. Ovako o svem, što ide prema nama; adverso flumine uz potok; adverso Tiberi Liv.; adversum amnem remia superare Verg.; adversissimi venti vjetrovi, koji baš u lice duvaju; * adverso vento u oko vjetru; * austris adversis; * adversa procella. Ovako često dolazi **adversum**, i, n. kao supst. protivna strana, druga strana: hic ventus in septemtrionibus oriens adversum tenet Athenis proficiscentibus puše onima, koji iz Atene odlaze, s druge strane, Nep. Ovako s praep. ex: portus ex adverso urbis positus Liv.; s praep. in i acc.: inde non prius descenderunt Sabini in aequum, quam in adversum Romani subiere, na drugu stranu Liv.; in adversum nitens Verg. Ovako u prilici: aliquem in adversum rapere. Verg. 2) trop. a) o ljudima; protivan, unum genus est adversum infestumque nobis, quos P. Clodii furor pavit; mentes improborum mihi uni maxime sunt infensae et adversae. Ovako adversis dis protiv volje božanske; adverso senatu protiv senata; adversa patrum voluntate, adversa nobilitate preko volje otaca, preko volje plemstva. Ovako i kao supst. **adversus**, i, m. protivnik, multosque mortales ea causa adversos habeo Sall.; i passivo: omrzao, Sall. b) o stvari: protivan, nepovoljan, neprijazan, nesretan, (oppos. secundus) adversa fortuna zla sreda; adversi

casus *nezgode*; res adversae *nesreća, nezgode*; adversa valetudo *slabo zdravlje*; adversum proelium *nesretna*; adverso Marte *Verg.*; res plebi adversa; annus frugibus adversus *Liv.*; *adversum*, i, n. kao *supst. obično u plur.* adversa, orum, *protivština*, nihil jam nobis adversi evenire potest; hujus belli fortuna ut in secundis fluxa, sic in adversis bona; * si quis in adversum rapiat casusve deusve; * si quando adversa vocarent; † prospera et adversa populi Romani.

ad-verto, [vorto] verti, versum, 3. *òkretati, okrenuti, òbradati, obratiti* 1) u pravom smislu s *praep.* in i *acc.*, *rjeđe s ad*; s *dat.*; s *accus.*; s *adv.* kao huc etc.: illa sese huc adverterat in hanc nostram plateam, *Ter.* * ut urbi adverteret agmen. *Ovako a) t. t. brodarski, skrenuti, svernuti brod kraju* * terris proram, terrae proras; classem in portum; * huc carinam; * puppim Colchos; * aequore cursum; *pak ovako apsolutno adverti plo-viti, jedriti*: * notae advertuntur arenae; Scythicas advertitur oras. *b) ùpirati, upri-jeti oči u što* † oculos; in quacunque domus adverto lumina partem; * sacris vultus advertite vestros; *nađiliti uši* * aures d vocem *ovako i o bogovima, trop.*: meritum malis advertite numen *obratite k mojoj nesreći pri-stajnu mod, t. j. osvetite moju nezadulđu nesreću, Verg.* 2) advertere animum, animos *ili mentem a) misli, pozornost svernuti na što, paziti na što, apsolutno*: non sunt admonendi, ut animum advertant; s *dat.*: * animos monitis; † animum rebus levissimis; s *adv.* huc: * huc advertite mentem. *b) ani-mum adverto = animadverto òpaziti, vi-djeti što*, aliquid: animum advertit Gracchus in contione Pisonem stantem; postquam id animum advertit; quā re animum adversā; ani-mum advertit inter saxa repentes cochleas *Sall.*; s *acc. c. inf.*: animum advertit ad alte-ram fluminis ripam magnas esse copias; s *re-lationem rečenicom*: ut advertatis animum, quam sapienter jam reges nos nostri viderint; quam multarum rerum ipse ignarus esset, ani-mum advertit. 3) advertere animo *ili ani-mis ili samo* advertere *a) paziti*, * vos famuli, quae dicam, animis advertite vestris; * qua ratione, quod instat, confieri possit, paucis, adverte, docebo; † donec advertit Tiberius. *b) in aliquem pokarati koga* † placitum posthac, ut in reliquos Sejani liberos adverte-retur. 4) *a) aliquem, alicujus animum, aures, ora pozorna koga učiniti, upozoriti koga na što, pomenuti komu za što*, advertit ea res Vespasiani animum, ut vexillares e le-gionibus deligeret. *b) † navući na se*: atque

illis eadem acutando recentia veteraque odia advertit.

advespērascit, rāvit, — 3. *mračī se, smrkava se, sumračje se hvata*, cum jam advesperasceret, discessimus.

ad-vigilo, 1. *intrans bđjeti uza što, čuvati s praep.* ad: Vestae colendae virgines praesint, ut advigiletur facilius ad custodiam urbis; s *dat.* † parvo advigilare nepoti.

advōcātio, ōnis, f. [advoco] *prizivanje, dozivanje* 1) *prizivanje vještaka na skupno vijećanje o državnim i važnim juridičnim stva-rima, vijećanje*: quo maximarum rerum fre-quentissimae cotidie advocations flunt; tu in re militari multo es cautior, quam in advoca-tionibus. 2) *rok ili vrijeme potrebito za do-bavu odvjetnikā*: postulare binas advocations. 3) abstractum pro concreto *uopće pravna po-moć, pravni savjetnici*: scio, quid gravitas vestra, quid haec advocatio, quid illi conven-tus, quid dignitas P. Sestii postulet. 4. † *od-vjetništvo*.

advōcātus, i, m. [*supr. part. perf. pass. od ad-voco prizvani kao supst. prizvanik* 1) *zu republike bili su advocati pravni pomoćnici*, Caelius dixit, cum advocatis perpaucis eo ve-nisse Cinnam; quis eum non in advocati loco viderat? venire alicui advocatum in rem prae-sentem; ire advocatum privatis; esse alicui ad-vocatum; *ovako u sing. o onom, čijim se sa-vjetom parnica vodila*: si turpe existimas te advocato illum ipsum, quem contra veneris, causā cadere. *b) uopće pomoćnici*: sapientis autem cogitatio non ferme ad investigandum adhibet oculos advocatos. 2) *za carstva zvao se advocatus = patronus causae; odvjetnik, advokat* horum temporum disertī causidici et advocati et patroni et quidvis potius quam oratores vocantur, *Tac.*

ad-vōco, 1. 1) *prizivati, prizvati, dozvati, pozvati itd. apsolutno*: ego vos, quo pauca monerem, advocavi, *Sall.*; cōsto advocare con-tionem, concilium *itd. sazivati, sazvatī*: contionem imprimis advocari jubet; contionem populi advocavit; contione advocatā; s *praep.* in i *acc.*: in concilium aliquem; in contionem populum; * socios in coetum; † aliquem in auxilium; s *praep.* ad: populum ad contionem; populum ad tribunum celerum; s *dat.*: * ad-vocari aegro; * gaudiis; s *adv.* eo: eo senatum advocat, *Sall.* — *Osobito pozvati koga za pomoćnika na sudu (pravni advocatus)*: ali-quem contra aliquem; quos tibi advocasti. — *Nadalje advocare deos zazivati bogove u pomoć*, intuentem Capitolium atque arcem deosque ab se duobus proeliis haud frustra advocatos. 2) *trop. o stvari: prizvati, do-zvati, dozvati u pomoć, ili samo dozivati*,

upotrijebili: * Alcides omnia arma advocat *upotrijebio* je sve za oružje; * secretas advocat artes; † senatus populi que Romani oblitterata jam nomina sacramento; desiderare iracundiam advocatam *zastitjevali* u pomoć: adhibes artem advocatam etiam sensibus.

advolūtus, us, m. [advolo], *dolijetanje*.

advōlo, i. 1) *dolijetati*, *doletjeti*, *upr. o pticama i krilatim životinjama*: legi etiam scriptum esse, eam avem sibi cibum quaerere advolantem ad eas aves, quae in mari mergent; a Capua nuntiatum est, examen vesparum ingens in forum advolasse; † alites in civitatem advolasse. 2) *trop. doletjeti, dopasti*: quam ob rem advola; ut alii classem hostium celeriter advolaturam suspicarentur; *s praep.* ad: litteris lectis ad urbem confestim incredibili celeritate advolavit; advola ad nos; Cassius ad Messanam navibus advolavit; *s praep.* in i acc. advola in Formianum; in auxilium; *s accus.* bez praep.; mulier Romam advolavit; *s dat.*; fama mali tanti advolat Aeneae, Verg.

advōlvo, vōlvi, vōlūtum, 3. *dobavljati* * congesta robora focis; advolvere se *ili* advolvi genibus (*s dat.*) alicujus *pasti komu k nogama*; *pasti licem pred koga*; tribus circuit omnium genibus se advolvens, Liv.; *tako i genua (acous)* alicujus advolvi, Tac.

adversarius, adversum, adversus, *adverti gledaj* adver . . .

adytum, i, n. [ἄδυτον „nepristupno“] *svetište* * talibus ex adyto dictis Cumae Sibylla horrendas canit ambages; * isque adytis haec tristia verba reportat.

Aea, ae, f. [Aia] *Elja*, u najstarijim pričama *daleka zemlja*, obično čest Kolhida, gdje je kraljem bio Eet. Odatle * **Aeaea**, [Aiaios] *ejski*: Aeaea insula, otok, gdje je stanovala Circe (Circe), Aeaea venefica — Circe; Aeaeae artes *čarne hitrine Cirčine*; carmina Aeaeae *Cirčine popijevke*; a po kasnijim bajkama otok *Kalipsin*, pa se ova zato zove puella Aeaea.

Aeacēdēs gledaj Aeacus.

Aeacides, gledaj Aeacus.

Aeacus, i, m. [Aiaios] *Eljak*, kralj *eginski* (Aegina), sin Jupiterov i Eginin (Aegina), otac Telamonov i Pelejev, radi pobožnosti i pravедnosti po smrti uz Minoja (Minos) i Radamanta (Rhadamanthys) postavljen za svoga sjenama u podzemlju. Odatle

Aeacides, ae, m. [Aiaios] *Eljaković*, sin ili potomak njegov, napose a) jedan od njegova tri sina Telamon, Pelej i Fok (Phocus). b) unuk njegov Ahil (Achilles). c) praukun njegov Pir (Pyrrhus), Ahilov sin. d) potomak mu Pir (Pyrrhus), kralj epirski, koji je protiv Rima vojevao; potomak njegov kralj Perzej

u Macedoniji. Odatle * **Aeacēdēs**, adj. [Aiaios] *Eljakovićki*, regna — otok Egina.

Aeaeus gledaj Aea.

Aeas, antis, m. [Aia] *Eljant*, rijeka u Grčkoj, izvire na Pindu, a utječe kod Apolonije u more. Ov.

Aebura, ae, f. *Ebura*, grad u Hispaniji tarakonskoj, sada Cuerva, Liv.

Aebutius, ii, m. ime rimskoj obitelji, *Ebuoije*, odatle **Aebutius**, a, um, adj. lex.

Aecae, arum, f. *Eka*, grad u Apuliji, Liv.

Aeclānum ili **Aeclānum**, i, n. *Eklan*, grad hirpinski, Cio.

aedepol, gledaj edepol.

aedes, is, „ognjište“, 1) sing. a) stan * *kuća*; † soba, Plaut. b) hram, orkva obično s dodatkom boga u gen. ili adjektiva sacra: senatum in aedem Concordiae duci; aedes Saturno dedicata est; pecuniam in aedem sacram reficiendam se perscripsisse dicunt. 2) plur. aedes, ium a) *kuća ili stan za ljude*, od više soba (savrni domus, aedificium), obično u gradu, građanski stan: in mediis aedibus; aedes regiae. b) *košnica*, Verg.

aedicula, ae, f. [demin. od aedes] 1) *hramić*, *kapelica*: aediculam Victoriae M. Porcius Cato dedicavit. 2) aediculae, arum, plurale tantum, *kućica*, *stanak*: cujus hic in aediculis habitat.

aedificatio, ōnis, f. [aedifico] a) *apstr. građenje*, b) *konkr. zgrada*, † plur. *građevine*.

aedificatiuncula, ae, f. [demin. od aedificatio], *zgradica*.

aedificator, ōris, m. [aedifico] *neimar*, *stvoritelj*, mundi. b) *rado građitelj*.

aedificium, ii, n. [aedes i facio] *zgrada*; *građevina uopće* (dok je aedes zgrada samo za stanovanje): extruere aedificium in alieno; incendere aedificia; quae aedes aedificiaque intra fines regni Antiochi sunt.

aedifico, i. [aedes i facio] *graditi*, *zidati*, *sagraditi*, *sazidati*, *apsolutno*: tribus locis aedifico, reliqua reconcinno; nec curatius ad frigora atque ad aestus vitandos aedificent; * diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis. — aliquid: domum strenue; villam carcerem, navem, urbes, hiberna, hortos *nasaditi vrtove*; * casas; * muros; * equum; mundum; rem publicam; quid ipse aedificet orator et in quo artem adjungat.

aedilicius, adj. [aedilis] *edilski*, munus igra; repulsae *bezuspješno takmenje za edilstvom*.

aedilius, ii, m. [aedilis] *kao supst. bivši edil*.

aedilis, is, m. [aedes] *edil*, (činovnik za uzdržavanje hramova, aedes). U Rimu bila su dva plebejska i poslije dva kurulska edila.

Plebejski su edili imali skrb za plebejske igre, kurulekti za vešike i rimske igre, a svi su skupa nadgledali javne zgrade i brinuli se, da budu ceste čiste i sigurne, da bude red na trgu, osobito da se dovoljno žita dovozi, da bude hrana i ojena kako valja. Ova riječ dolazi malo ne u svih pisacima i ima u abl. sing. uz aedile kadšto i aedili.

aeditilas, ātis, f. [aeditilis], *editstvo, dostojanstvo i časna služba edilska, aedititate fungi; aeditilatem fastidire; curulis aeditilas; munus aeditilitatis.*

aedis, is, f. *gledaj, aedes.*

aeditūus, ui, m. [aedes i tusor] *čuvar hrama, orkvenjak; trop. zove Hor. pjesnike aedituos, kao da su čuvari u hramu zasluge.*

Aedui *gledaj Haedui.*

Aeēta, ūi Aeētes, ae m. [Aἰῆτης] *Ejet, kralj kolhidski, sin Helijev, otac Medejin. Odalle a) * Aeētaeus, adj. [Aἰῆταιος] ejetski, fines — Kolhida. b) Aeētias, ādis, f. i Aetino, es, f. kći Ejetina (Aeeta) Medeja.*

Aegae ili **Aegāe**, ārum, f. [Aἰγὰι ili Aἰγῆαι] *Ega ili Egeja 1) grad u Macedoniji, poslije Edesa, Nep. Just. 2) grad u Cioiiji, Tac. Odalle Aegātes, ae, m. [Aἰγῆταις] Egeja, Tac. i Aegādes, ae, m. [Aἰγῆταις] Egejac, iz Egeje u Macedoniji, Just.*

Aegaeon, ōnis, m. [Aἰγαίων] *1) ime jednomu gigantima sa sto ruku, a bogovi su ga zvali Briaraj. 2) nekakvi morski bog, Ov.*

Aegaeus, adj. [Aἰγῆος] *egejski a) mare Aegaeum Egejsko more, među Grčkom i Malom Azijom, sada Arhipelag. Ovako i aequor Aegaeum, Ov., a često samo Aegaeum, i, n. bez mare, aequor ili pelagus kao supst. in patenti prensus Aegaeo, Hor. b) pridjev svemu, što se tiče toga mora, egejski: gurges Cio.; tumultus Hor.; Neptunus, Verg.; Cyclades, Ov.*

Aegātes, ium, f. s. *dodatkom insulae i bez njega, egatski otoci naproti Lilibetu kod Sicilije. Tamo blizu potukli su Rimljani Kartagane na moru, Nep. Liv.*

Aegades, **Aegates** *gledaj Aegae.*

aeger, gra, rum, adj. *nalož, slab, bolesljiv, 1) tjelesno: nalož, slab, bolestan, nemoguć, apsolutno: ita graviter aegrum Eudemum fuisse, ut omnes medici diffident; često aegrum esse — aegrotare bolestan biti, bolovati; i kao supst. aegra, ae, f. bolodsnica: cum in proximo hic sit aegra, Ter.; aeger, gri, m. bolesnik, bōnik ad aegros medicos solemus adducere; nallaje corpus aegrum: qui nunquam corpore aegro fuerunt; * corpora aegra; * membra, manus, femur, stomachus. Često s oznakom bolesti, od koje tko boluje, ili s oznakom uda, koji je bolestan: Miltiades aeger erat vulneribus, Nep.; ex vulneribus aeger;*

*pedibus aeger, Sall.; homines aegri morbo; gravi et periculoso morbo aegrum esse; † valetudine aeger; — aegra valetudo loše zdravlje. O životinjama: * sues aegri; * capellae aegrae; trop. a) o državi poremećenoj: intellegit omnes tibi rei publicae partes aegras et labantes esse commissas; semper aegri aliquid esse in re publica volunt; b) o biljkama, * seges. — Ovako i * anhelitus, * balatus aegri mučni. 2) duševno: zlovoljan, zabrinut, nevoljan, tužan, animus Sall.; animi Liv.; * cor, mens, anima; * mortales aegri ljudi nevoljni, * inopem solatur et aegrum; * nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum; * aegram vana spe lusit amantem zadržavljenu. Ovako s oznakom zašto je tko nevoljan, bolestan itd. s abl.: aeger curis, Verg.; animus aeger avaritiā, Sall.; amore, Liv.; s gen.: aeger animi, Liv. 3) o stanju kakvu, tegoban, mučan, žalostan, trudan, mors; cura; dolor; luctus; senectus; † aegris oculis introspicere aliquid.*

Aegēus, ēi, m. [Aἰγέως] *Egej, kralj atenski, sin Pandionov, otac Tezejev. Odalle * Aegidēs, ae, m. [Aἰγιδης] Egejević, potomak Egejev u) sin mu Tezej (Theseus); b) uopće Aegidae, arum, m. Ov.*

Aegīlōus, ēi, m. *Egijalej, brat Medejin, inače se zvao Absirt.*

Aegīensis *gledaj Aeginum.*

Aegimōrus ili **Aegimūrus**, i, f. [Aἰγίμορος ili Aἰγίμουρος] *Egimor ili Egimur, otok, koji je s mora zatvorao zaton, na kojem je Kartaga stajala.*

Aegīna, ae, f. [Aἰγίνα danas Eghina] *Egina, otok u saronskom zatonu među Atikom i Argolidom; Odalle Aegīnētae, ārum, m. [Aἰγινῆται] Egijnjani, stanovnici toga otoka.*

Aegīlenses *gledaj Aeginium.*

Aegīnium, ii, n. [Aἰγίνιον] *Eginij, grad u Macedoniji prema Tesaliji, danas Erkinia; odalle Aegīlenses, ium, m. Eginijani.*

aegīs, īdis, f. [aīyīs, a to od aīz, aīssu] *egida, štit nekakav, koji je zarveketao, kad je tko njime zadržao [aīssu] a) po Homeru štit Jupiterov, kojim drma ljevicom, dok desnicom strijele baca. b) štit Paladin sa zmijinjom glavom Meduzinom, horrifera Verg.; sonans, Hor. c) trop. uopće — zaštita, okrije, Ov. Aegīdēs, i, f. [Aἰγιδος] Egis, grad u dionjoj Meziji na Dunavu, Ov.*

Aegīsthus, i, m. [Aἰγισθος] *Egist, sin Tjestov (Thyestes), zavedavši Klitemnestru ubije s njezinom pomoću muža njezina Agamemnona, a njega pogubi Agamemnonov sin Orest; † appellat. — preljubnik.*

Aegium i **Aeglen**, ii, n. [Aἰγιον] *Egij, grad u Ahaji. Odalle Aegīensis, e, adj. egijski, ci-*

vitas, Tac.; Aegienses, ium, m. kao supst. Egijani, Liv.

Aeglē, ēs, f. [Aγλή] Eglā, najljepša od svih Najada, kći Jupiterova i Nejerina (Neaera), Verg. Aegros flumen [Aγρός ποταμός, kćerka rijeke] rijeka i grad na tračkom Kernonezu, sada Galata, znameniti s boja g. 405. pr. Is. Nep.

aegre, adv. s komp. aegrius i sup. aegerrime, [aeger] 1) gorko, teško, aegre est mihi ili meo animo, Com.; aegre alicui facere žalostiti, mučiti koga, jade zadavati komu; aegre aliquid ex aliquo audire, Ter.; aegre aliquid fero teško podnosim; s acc. c. infn. i sa quod; apsolutno; aegre (nerado) aliquid pati, tolerare; habere aliquid; aegre careo. 2) s teškom mukom, jedva (subjektivno glede na lice, koje ima s čim mužu): aegre abstinent, quin castra oppugnent (sравни viz).

* † aegresce, — 3. [aeger] oboljeti, duševno a) ići na gore, sve gore bivati, exsuperat magis (violentia Turni) aegrescitque medendo; b) zabrinuti se, biti zabrinut, ljutiti se, longiore sollicitudine.

aegrimonia, ae, f. [aeger] sjeta, žalost, zlovolja (subjektivno, sравни aerumna).

aegritudo, inis, f. [aeger] slabo zdravlje 1) tijela Tac.; pl. Eutr.; 2) duše; jad: zabrinutost, aegritudine premi, opprimi, affici; aliquem afficere aegritudine; aegritudines depellere; repellere ab aliquo.

aegrotatio, ōnis, f. [aegroto] ginuće, bolovnje (subjektivno, sравни morbus): morbum appellamus totius corporis corruptionem, aegrotationem morbum cum imbecillitate; o duši, no samo u filozofu.

aegrotus, i. [aegrotus] bolovati tjelesno o ljudima: vehementer diuque; gravius, gravissime, periculose; † mortifere; * morbo; o životinjama, * armentum aegrotat in agris; o duši: ex qua re animus aegrotat; * edissere, quo me aegrotare putes animi vitio; preneseno boni mores, artes antiquae tuae, Plaut.

aegrotus, adj. [aeger], bolestan, bolan, a) tjelesno, corpus, Hor.; leo, Hor.; često aegrotus, i, m. kao supst. bolesnik, b) duševno: fortis aegrotus; aegroto, dum anima est, spes esse dicitur; trop. o državi: hoc remedium est aegrotae ac prope desperatae rei publicae. b) duševno: animus zdravljen o srce, Ter., i s infn.: amicis morbum tu incuties gravem, ut te videre audireque aegroti sient, Plaut.

Aegyptus, i, f. Egips, grad na obali Istra, Ov. Aegyptiacus, Aegyptius, gledaj Aegyptus.

1. Aegyptus, i, f. [Aγυπτός], Egipat, * met. egipatska momčad u Verg.: victor ab Aurorae populis Aegyptum viresque orientis secum Bactra trahit. Pazi: na pitanje kada dolazi često accus. bez prijedloga, premda je

ime dosta velike zemlje: qui dicitur Aegyptum profugisse, Cic.; cum Aegyptum proficisci pararet, Nep.; navigare Aegyptum pergit, Liv. Odatle Aegyptiacus, i Aegyptius, adj. egipatski, i Aegyptius, ii, m. kao supst. Egipćanin, češće u plur.

2. Aegyptus, i, m. Egipat, sin Belov, brat Danajev (Danaus), Ov.

Aellianus gledaj Aelius.

aelliaes, i, m. [αἰλλίος] zapijevka, bugarka za Linom, Ov.

Aellus, Elije, plebejsko pleme u Rimu, kojemu pripadaju obitelji Paeti, Tuberones etc.; kao adj. Elijev ili elijski, što potječe od naprijed imenovanih n. p. lex Aelia de comitiis. Odatle Aellianus, adj. nekakva Elija: orationum culae L. El. Tuberona; jus Aelianum zbirka juridičkih formula (legis actiones) glasovitoga pravnika S. El. Peta, konzula god. 198.; studia Aeliana istoga muža.

Āello, ūs, f. [Aἰλλώ] Ajela, grčko ime jednog Harpiji, Ov. i nekakvoj kuji Akteonovoj (Actaeon), Ov.

Aemilianus gledaj Aemilius.

Aemilius, Emilije, ime staru glasovitu patrijskom plemenu u Rimu, u kojem su bile najglasovitije obitelji Lepidi, Pauli i Skauri; odatle Aemilius, adj. emilijski, tribus; via; pons, ludus. Odatle Aemilianus, adj. pridjev, mlademu Scipionu Afrikanu, sinu L. Em. Paula macedonskoga; Aemilliana, orum, n. supst. Emilijevo, podgrađe u Rimu, Suet. Aemonia gledaj Haemonia.

aemula, ae, f. kao supst. gledaj aemulus.

aemulatio, ōnis, f. [aemulor] 1) natjecanje, nadmetanje, u dobru i zlu smislu, inter quos tantae laudis erat aemulatio, Nep.; vitiosa, Cic.; prava, infensa, Tac.; honoris, gloriae, Tac. 2) zavidanje, inter quos maximarum rerum non solum aemulatio, sed obrectatio tanta intercedebat, ut etc. Nep.

aemulātor, ōris, m. [aemulor] takmac.

aemulātus, us, m. [aemulor] natjecanje, nadmetanje, aliquem aemulatu decorare, Tac.; u zlu smislu zavidnost, extincto aemulatu, Tac.; aemulatus agere, Tac.

aemulor, i. depon. [aemulus], više nego imitari, 1) u dobru smislu: natjecati se, nadmetati se, takmiti se, isto tako činiti, apsolutno: quoniam aemulari non licet, nunc invides, Plaut.; Labeo per abruptas venas sanguinem effudit, aemulataque est conjux, Tac.; aliquem, s kim: quod me Agamemnonem aemulari putas, falleris, Nep.; Pindarum, Hor.; alicui: consummati jam patroni veteribus aemulantur, Quint.; aliquid nastojati što stići: omnes Massiliae instituta laudare facilius possunt, quam aemulari; studia alicujus

virtutes; † severitatem. 2) u zlu smislu: *na-tjecati se zavidno, zavidan biti*, obično s dat. iis aemulamur, qui ea habent, quae nos habere cupimus; *apsolutno*: etiam aemulari utile est; s *praep.* cum: ne mecum aemuletur; s *praep. inter.*: aemulantium inter se regum paratus, Tac. s *infin.*: coloniae aemulabantur, corruptissimum quemque adolescentium pretio illicere, Tac.

aemulus, adj. takmen 1) u *dobru smislu*: me testatus est, se aemulum mearum laudum exstisise; cujus (Zenonis) inventorum aemuli Stoici nominantur; * quae (patria) nunc subit aemula laudi; * Timagenis aemula lingua; * tibia tubae aemula. *Ovak* **aemulus**, i, m. kao *supst.*: takmac: auctoritatis ejus et inventio-nis comprobatores atque aemuli; illo aemulo atque imitatore studiorum; † aemuli Brutorum. 2) u *zlu smislu*: *zavidno takmen, zavi-dan*, * aemulus exceptum Triton inter saxa virum spumosa immererat unda; * aemuli reges; *ovako* **aemulus**, i, m. i *aemula*, ae, f. kao *supst.* takmac, *zavidnik, takmica, zavidnica*: Carthago aemula imperii Ro-mani, Sall.; nullo aemulo, remoto aemulo, Tac.; s *praep.* ad: aemulus ad deterrima, Tac.; i o *ljubavi*: si non tamquam virum, sed tamquam aemulum removisset.

Aemus *gledaj* Haemus.

Aenaria, ae, f. *Enarija*, vulkanski otok prema Kampaniji s gradom istoga imena.

Aenea, ae, f. [Aivna] *Eneja*, grad na polu-otoku Kalcidici u Macedoniji, odakle Aeneas, um, m. [Aivna] *Enejani*, stanovnici toga grada.

Aeneides, ae, m. *gledaj* Aeneas.

Aeneas, ae, m. [Aivna] *Eneja*, a) sin Ankhizov (Anchises) i Venerin, koji je vodio Trojanac u Italiju, praotac Rimljanima; odakle 1) * **Aeneides**, ae, m. [Aivna] *Enejević*, potomak ili rođak Enejin a) sin mu Askanije, Verg. β) po izmišljenju rodoslovlju August za po-tomka njemu označeni, Ov. Hor.; γ) **Aeneidae**, arum, m. *Enejevići* a) — Trojanai Verg. β) — Rimljani, Ov. 2) **Aeneas**, idos, f. *Enejida*, Vergilijeva junačka pjesma o Eneji; 3) * **Aeneas**, adj. *Enejin*, nutrix; puppis; virtus, pietas; arma. b) Aeneas Silvius, kralj albanski, Liv.

Aeneus ili **āhēneus**, adj. [aes] 1) *mjeden*; *tuđan*, signum, candelabra, statua, tropaeum; loricae, coronae; columna; * aenea proles *mjedeni vijek*. 2) *trop.* za oznaku svega, što je tvrdo, mjeden, željezan, gvozden, * hic murus aeneus esto; * jugum; * turris. † o *boji*: *riđi*, barba, *bjelobrk*.

Aenianes, um, m. [Aivna] *Enijani*, narod u južnoj Tesaliji.

aenigma, ātis, n. [aivna], *zagonetka*; *meton.*

o *svem*, što je *tamno* i *zagonetno*, aenigmata somniorum; aenigma Oppiorum ex Velia plane non intellexi.

* **āēnipes**, ēdis, adj. [āēnus i pes] *mjedennonog*, boves.

Aenias *gledaj* Aenos.

āēnum ili **āhēnum** (sc. vas) i, n. (upr. n. od aenus) kao *supst.* bakrač, kotao, littore aēna locant, Verg.

Aenos ili **Aenus**, i, f. [Aivnos] *En* 1) grad u Traciji na ušću Hebrou; odakle **Aenias**, adj. *en ski* i **Aenli**, ōrum, m. kao *supst.* *Enjani*, 2) rijeka u Reociji, sada Inn, Tac.

āēnus ili **āhēnus**, adj. [aes] *pjesnički stariji oblik* — āēnus, *mjeden, bakren a*) od *mjedi* ili *bakra* ili od *tuđa*, falx, cadus, crateres, fores, thoraces, acus; lux aēna *mjedeni ajaj oružja*; b) *trop.* o *svem* što je *čvrsto* i *tvrd*o, željezan, gvozden, manus.

Aenus *gledaj* Aenos.

Aeoles, um, m. [Aivleis] *Eoljani*, jedno od tri glavna plemena grčkoga naroda, koji su se od Tesalije ču u Malu Aziju rasprostriti, te se ondje u pokrajini po njima nazvanoj Eolidi Aeolis ili Aeolia naselili, pa tako i po otocima tamo u okoli, navlaš na Lezbu. A ove su naseljene u Maloj Aziji zvali Rimljani s političkoga pogleda Aeolii.

Aeolia, ae, f. *Eolija*, 1) pokrajina u Maloj Aziji, sraeni Aeoles. 2) eolski otok, gdje je stanovao Eol (Aeolus), jedan od liparskih otoka: Nimborum in patriam, loca foeta furentibus Austris, Aeoliam venit, Verg.

Aeolides, *gledaj* Aeolus.

Aeolis, idis, f. [Aivlis] 1) *gledaj* pod Aeoles. 2) *gledaj* pod Aeolus.

Aeolius, *gledaj* Aeolus.

Aeoles ili **Aeolus**, i, m. [Aivlos] *Eol a*) sin Hipotov (Hippotes) gospodar eolskih i liparskih otoka, vladar vjetrova; b) jedan Trojanac, pratilac Enejin; c) sin Helenov (Hellen), unuk Deukalionov, otac Atamantov i Sizifov; od njega polaze Eoljani. — Odakle A) * **Aeolides**, ae, m. [Aivlōis] *Eolovića* sin, unuk ili potomak Eola Helenovića, sinovi Siziif. Atamant (Athamas), unuci Cefai, Ulaks. b) potomak Trojanca Eola. B) **Aeolis**, idis, f. [Aivlis] *potomka Eola Helenovića, kći njegova Kanaka* (Canace) i Alciona (Alcyone). — C) **Aeolius**, adj. a) *Eolov*: Aeolia virgo *njegova kći*; Aeolia Hele *unučica Eolova*; Aeolii postes *njegova dva sina*; — b) *eolski*, od zemlje Eolide, Aeolia puella — Sappho, jer se Lezb brojio k Eoliji, Hor.

aequabilis, e, [aequo], adj. s *komp.* *jednak, jednolik*; *neprōmijenjen*, partes undique aequabiles; motus certus et aequabilis; perennis amnis et aequabilis; aequabile et temperatum genus orationis; ubi pulveris vim ae-

quabilem manere vident, *Sall.*; vir famā aequalis *kod svih jednako na glasu, Sall.*; *jednak za sve, nepristran*: jus aequabile; aequalis ratio juris; civis cunctis vitae officiis aequalis; *jednak prema svakomu, jednako uljudan*: fidus Romanis, aequalis in suos, *Tac.*

aequalitas, ātis, f. [aequalis], *jednakost*; *jednoličnost*, motus; orationis; communis juris; aequalitas in omni vita, universae vitae; constantia et aequalitas.

aequaliter, adv. s. komp. [aequalis] *jednako, jednoliko*; *pod jednu mjeru*, praedam disperire; tolerare sumptus et tributa; aequalius et constantius sese res humanae haberent, *Sall.*

* † **aequaevus**, adj. [aequus i aevum], *jedne dobi*, regem aequaevum vidi vitam exhalantem; aequaevum ab humo miserans attollit amicum.

aequalis, e, adj. [aequus], *jednak*; *ravan*, 1) o mjestu: *ravan*: loca aequalia et nuda gigantium, *Sall.*; terra ab omni parte; montem occupat aequali dorso continuum, *Tac.*; *odale* 2) što ima jedan isti obujam, jedan oblik, jednu veličinu i visinu, *jednak, više nego par, jer aequalis znači potpuno jednak, apsolutno*: suntque pares in amore et aequales; nec enim aut lingua aut moribus aequales (= cum sint aequales inter se) abhorrere; defunctum laboribus aequali recreat sorte vicarius, *Hor.*; s. dat.: erit rebus ipsis par et aequalis oratio; s. gen.: creticus et ejus aequalis paeon; s. praep. inter: virtutes esse inter se aequales; 3) što se ne mijenja, već je uvijek *jednako*: *jednak, jednolik, jednoličan*, lentior deinde aequaliorque accidens auribus procellae strepitus magnam partem hominum sopivit; * aequali ictu scindere freta; * nil aequale homini fuit illi; aequalem se omnibus exhibens *uljudan, Eutr.* 4) *jedne dobi, suvremen*, sororem prope habuit aequalem, *Nep.*; * chorus aequalis Dryadum; * aequali te cum pubesceret aevo; s. dat.: cui cum aequalis fuerit Livius; sacra aequalia urbi; exercitus aequalis stipendiis suis *imajući toliko godina službe, koliko on*; Dejotari benevolentia est ipsius aequalis aetati *ima toliko godina koliko sam*; gen.: scriptum apud Philistum est, aequalem temporum illorum; per Calonem quendam, aequalem Hieronymi. *Ovako aequalis*, is, comm. kao supst. a) *vršnjak, vršnjak*; *vršnjica, vršnjakinja*, adolescens ita dilexi senem ut aequalem; ut adolescens tristem et severum senem omnibus aequalibus suis in familiaritate anteposuerit, *Nep.*; Accam, ex aequalibus unam, alloquitur, *Verg.* b) *koji sa mnom u jedno vrijeme živi: suvremenik,*

suvremenica, Demosthenes maximos oratores habuit aequales.

aequalitas, ātis, f. [aequalis] *ravnost, jednakost*, similitudo aequalitasque verborum; in hac prope aequalitate fraterna; *napose jednakost a) dobi, jedna dob, jednaka dob*, et aequalitas vestra et pares honorum gradus; b) *jednakost političkih prava*, omnes exuta aequalitate jussu principis spectare, *Tac.*

aequaliter, adv. s. komp. [aequalis], *ravno; jednako; jednim načinom*, collis ab summo aequaliter declivis; aequaliter distribuere; captivum agrum plebi quam maxime aequaliter dare; pariter aequaliterque alicui rei respondere; † copiae reverentius et aequalius duci parebant.

aequalitas, ātis, f. [aequus i animus], *ravnodušnost, pravednost, Ter.*

aequalis, ōnis, f. [aequo] *jednačenje, izjednačivanje*, bonorum (*komunizam*), gratiae, dignitatis, suffragiorum; juris; fortunae et dignitatis.

aeque, adv. s. komp. i sup. [aequus] 1) *jednako, isto tako, tako, na isti način*, duae trabes aequae longae collocantur; gloriam, honorem, imperium bonus ignavus aequae sibi exoptant, *Sall.* a) *sa aequae — et... jednako — i... tako — kao i...; aequae — et — et... jednako — i — i, tako — kao i — i...: quod aequae promptum est mihi et adversario meo; versus aequae prima et media et extrema pars attenditur; ovako i aequae — que...: aequae neglectum pueris senibusque nocebit, Hor.*; — b) *sa aequae — atque illi ac, tako, kao i; jednako — kako i li kao*: nisi haberes, qui prosperis rebus aequae ac tu ipse gauderet; qui tibi sunt aequae noti ac mihi; civibus victis ut parceretur aequae ac pro mea salute laboravi; *nadalje aequae — ac si, tako — kao da... quo factum est, ut jumenta aequae nutrita ex castello educeret, ac si in campestribus ea locis habuisset, Nep.*; Egnati absentis rem ut tueare aequae a te peto, ac si mea negotia essent. c) *od Livija sa aequae — quam...; aequae — quam ut... tako — kao; tako — kao da...: nihil aequae eos terruit, quam praeter spem robur et color imperatoris; d) sa aequae — aequae u živahnom govoru mjesto aequae ac illi et: quod aequae pauperibus prodes, locupletibus aequae, Hor.*; aequae discordiam praepositorum, aequae concordiam subjectis exitiosam, *Tac.* e) *u kom. i u kasnijim pisacima sa aequae cum aliquo jednako s kim, tako kao tko*: animum adverte, ut aequae mecum haec scias; novi aequae omnia tecum. f) *s ablativom comparationis*: qui me in terra aequae fortunatus

erit, *Plaut.*; nullus est hoc meticulosus aequae, *Plaut.* Često se ne izriče druga čest poređenja: tu prope aequae doles (sc. atque ego); pondere detracto, quod aequae corpus tegeret et leve esset, curavit (sc. quod aequae corpus tegeret ac si pondus detractum non esset et [simul] leve esset). — 2) *pravedno*, munifice et aequae tuens justitia; sin vis obsistat, ferro quam fame aequius perituros, *Sall.*

Aequi, ōrum, m. *Ekvi*, narod italiski u Laciju između Sabinā i Marsā, Hernikā i Latinā. *Odale*. **Aequicus**, adj. *ekvanski*, bellum.

Aequiculus, i, m. — **Aequus**, u plur. **Aequiculi** — **Aequi**.

Aequiculus, adj. — **Aequicus** gledaj **Aequi**.

aequifibras, ſtis, f. [aequus i libra] zakon, ravnoteže, kao prijevod grčke riječi *isonomía*, zakon ravnoteže, t. j. jednako razdjeljenje prirodnih sila.

aequimilium, [maelium] ii, n. *trg u Rimu na obronku Kapitola, gdje su janjci i drugi živinu za zaklanje prodavali.*

aequinoctialis, e, adj. [aequinoctium] jednako-noćni, *ekvinokcijalan*, *Cat.*

aequinoctium, ii, n. [aequus i nox] jednako-noćje, *ekvinokcij*, dies aequinoctii; auctumnale, vernum.

aequiparabilis, e, adj. [aequiparo] poredljiv, alioi; cum aliquo, *Plau.*

aequiparo, (pero), 1. [aequus i paro] 1. verb. act. *jednačiti, izjednačivati, izjednačiti. porediti, uporediti što s čim*, aliquid alicui: Jovis solisque equis aequiparari dictatorem in religionem etiam trahebant; aliquid cum aliquo: aequiparata cum P. fratre gloria; aliquid ad aliquid; suas virtutes ad tuas, *Plaut.* 2) verb. neutr. *isporedivati se, porediti se s kim, jednak biti komu, dostići, dostizati koga ili što, s accus. aliquem ili aliquid*; aliquem aliquā re: ut nemo eum labore corporisque viribus posset aequiparare, *Nep.*; ut nemo sociorum me aequiparare posset; * aequiparas voce magistrum; portus moenibus circumdatus, ut ipsam urbem dignitate aequiparet, *Nep.*

aequitas, ſtis, f. [aequus], *jednakost*, 1) *ravnost*, † loci; s *dodatkom animi ili bez toga, ravnodušnost, mirno sroe*, novi moderationem animi tui et aequitatem; quae (iugera) et meam animi aequitatem et vestram voluntatem indicent, *Nep.*; quo quidem in spectaculo mira populi Romani aequitas erat 2) *jednakost a) u političkom smislu: jednakost pred sudom* (grčki *ἰσότης*, ἡ *ἰσότης*, ἡ *ἰσότητα*). b) u moralnom smislu: *jednakost postupanja prema svakomu: združnost, pravednost i združnost*, cum virtute militum deviciasset hostium exercitus, summa aequitate res constituit, *Nep.*;

i o *stvarma* aequitas conditionum; a verbis recedere et aequitate uti; justitia et aequitate aliquem superare.

aequo, 1. [aequus] 1) *ravniti, uravniti, poravniti*, locum; aequata agri planities; * aequata mensa *ravno* *pōstavljen*; *vojnički t. t. aequare frontem* (frontes) *ili aciem, čelo vojske ispraviti* (oppos. sinum in medio dare, prominere) *Liv.*; *tako isto* * aequare vela *ili rostra o bojnem brodovlju*: vidit aequatis classem procedere velis. 2) *jednačiti, izjednačiti, jednako podijeliti, apsolutno s praep. cum, s dativom*, aequare sortes, *ždrebove izjednačiti po broju i po materiji, t. j. isto toliko jeznih i njeznih od jednake tvari*; aequare pecunias *jednakost imutka uvesti, komunitizam* aequare pedites *dati onoliko pješadiji koliko i ostalima*; * operumque laborem partibus aequabat *justis te je združno posao jednako podijelio*; * ibant aequati numero *idaku na jednake čete podijeljeni*; * jam gravis aequabat luctus et mutua Mavors funera *izjednačivale ih, t. j. činjaše, da ih je bilo jednako na obje strane*; aliquamdiu aequatus inter omnes terror fuit; aequare certamen *bojne sile na obje strane jednako postaviti*; aequato Marte; aequato omnium periculo; aequato jure omnium; ira aequavit vires; * foedera regum vel Gabiis vel cum rigidis aequata Sabinis *pod jednakim uvjetima sklopljen savez sa ild.*; aequare solo omnia *uravniti sve sa zemljom*; omnia flammis aequata (naime solo); † aequare solo domum; † templum solo; solo aequandae sunt dictaturae consulatusque; per somnum vinumque dies noctibus *provoditi dan i noć spavajući i vino pijuci*; * ludum nocti aequare *ojelu noć igrati*; cum suas quisque opes cum potentissimis aequari videat; * nec prius abstulit quam numerum cum navibus aequet; tenuiores cum principibus aequari se putent. — a) *sravniti, porediti koga ili što, s kim ili s čim*, aliquid alicui: ne aequaveritis Hannibali Philippum, ne Carthaginiensibus Macedonas, Pyrrho certe aequabitis; * aequandi superis pectora flecte viri; aliquid cum aliqua re: omnium ante damnatorum scelera, furta, flagitia vix cum hujus parva parte aequari conferrique posse. *Pa tako i b) nešto sa sobom izjednačiti t. j. dostizati, dostići što*, quantum equitem velocissimi pedites cursu aequare poterant; * ducem vadentem aequare passibus; * cujus (fluminis) altitudo summa equorum pectora aequabat; ea arte aequasset superiores reges, ni etc.; aequasse eum Appii odium, *da je bio isto tako kao Apije omrzao*; * quis possit lacrimis aequare labores? *tko bi mogao suzama dostići muke i trudove*? * sagitta aequans ventos; * formas veras imitamine; † argenti facti pondus quin-

quaginta milia talentorum aequabat; * munia comparis *jednako vuči*; aliquem equestri gloria; facta dictis *djela pripovijedati načinom prema važnosti*; is triumphus — signis et spoliis ferme aequabat (Cornelii triumphum).

aequor, ōris, n. [aequus] *upr. „ravčina“ 1) o polju: ravčina, poljana*, Babylonii in camporum patentium aequoribus habitantes; * aequora campi *i samo aequor = zemlja: * aequor ferro scindere; * Lybicum aequor pustoljubijska. 2) o moru: morska površina, pučina: * maris aequor; * maris aequora, često bez dodatka, a onda = mare more uopće: * aequor altum, * aequor Tyrrhenum, i u plur. * aequora immensa, placida, invia, * rijetko o rijeci; meton. * morska voda.*

aequoreus, adj. [aequor], *morski, * genus = pisces; * rex = Neptunus; * origo o Neptunu; * pisces; * Britanni.*

aequum, i, n. *gledaj pod aequus.*

aequus, adj. s komp. i sup. *jednak, ravan. 1) o mjestu: ravan, t. j. mjesto, koje se niti diže, niti snižuje (ravni planus), in aequum locum sese demittere; deducere in aequum locum, Sall.; saxum ascensu aequo, aequior valles; regiones aequissimae; ex aequo loco dicere = govoriti u senatu; a ex inferiore loco dicere = govoriti pred suima, (koji su više sjedili), a ex superiore loco dicere = narodu govoriti; ex superiore et ex aequo loco (u javnim i privatnim poslojima) sermones habitos; aequa frons vojnički t. t. ravno pročelje; statera posita examine aequo, Suet. — aequum, i, n. kao supst. ravčina, facile in aequo campi victoriam fore; in aequum descendere, degredi; i o zaravanku in aequum eniti Tac.; pars castrorum aequo adibatur, Tac.; aequo insurgere, Tac. Odalie a) trop. zgodan, prikladan, priličan (oppos. iniquus), locus: locum se aequum ad dimicandum dedisse; Datames, etsi non aequum locum videbat suis, tamen conflagere cupiebat, Nep.; locus aequus agendis vineis; ovako i o vremenu: et tempore et loco aequo; b) ravnodušan, mirna srca, miran, zadovoljan, aequo animo esse; aliquid aequo animo ferre; aequo animo pati aliquid; accipere etc.; * aequam memento rebus in arduis servare mentem non secus ac bonis; i u plur. animis lubentibus aut aequis aliquid remittere; eam sententiam haud aequioribus animis quam ipsorum postulatam audire. — 2) jednak, t. j. jedne veličine, jedne visine, jedne širine itd. aequo spatio abesse; * sequi aliquem non passibus aequis; * urbs erat in summo nubibus aequa loco; * aequis pedibus procedere o heksametru; * aequis numeris o distihu; aequis partionibus ili pensionibus (dare, solvere i slično); * materies aequa vi-*

ribus — par; * poena peccatis; s oznakom *priepodobne tačite sa* atque et-que; cum, i dat. *jedan ili jedan isti — kao i; takav — kao i . . .*: aequa fere altitudine atque ille congesticius ex materia fuerat agger; * mors aequo pulsat pede pauperum tabernas regumque turres; se precari, ut ita sortem aequam sibi cum collega dent, ut etc.; reddita aequa Cannensi clades; — in aequa laude ponere *držati jednako pohvalnim*; aequo et pari jure cum civibus vivere; aequa condicio, aequum certamen proponitur; *osobito kao vojnički t. t. aequa neodlučen* pugna; aequo proelio, aequa manu (Just.); aequo Marte discedere (oppos. superiorem esse ili discedere), † manibus aequis abscissum; aequo Marte dimicare, pugnare, contendere *nadajući se jednako pobijedi*; * numerone an viribus aequi non sumus? — Adverbijalni izrazi ex aequo a) * † *jednako, na jedan način*; b) *pod jednakim prilikama, s jednakim pravom*: qui ex aequo nos venisse in amicitiam meminisse; si societas et amicitia ex aequo observatur, cur etc.; * torqueor ex aequo vel te nubente vel aegri; magis ex aequo, quam ex jure gentium; in aequo ponere aliquem *izjednačiti koga*: in aequo eum (Philopoemenem) duarum potentissimarum gentium summis imperatoribus posuerunt; † insita mortalibus naturā modum fortunae a nullis magis exigere, quam quos in aequo videres. 3) o vladanju prema drugima, a) *kad se postupa jednako s jednim kao i s drugim: zdušan, pravedan, pravičan, nepristran, o čeljadi*: aequissimus iudex; praetor aequus et sapiens; si me id facere noles, te mihi aequum praebere debebis; o stvarma: erat aequa lex et nobis atque omnibus; condicio, postulatio, oratio; quod aequum est, discernite; quis hoc statuit, quod aequum sit in Quinctium, id iniquum esse in Naevium? Često aequum est, postulo, sive aequum est, te oro, Ter.; sicut aequum est homini; aequum est *ima obično acc. o. inf. iz sebe*: aequum esse, illos cogitare etc. . . ; *također aequum, i, n. kao supst. zdušnost, pravednost, nepristranost*, nihil aequi impetrare; * Ripheus unus servantissimus aequi; * contemptor aequi; abl. aequo uz *kompar.* — quam aequum est: injurias gravius aequo habuere, *držati su krivice za više nego li je pravo i pravedno* Sall.; plus aequo liber, Hor. — Često aequum et bonum, aequum bonumque, aequum bonum *pravo i pravedno, pravedno i dobro, pravednost i zdušnost, pravo i pravica*: tum vociferantur ex aequo et bono, non ex callido jure rem judicari oportere; fit reus magis ex aequo bonoque, quam ex jure gentium Bomilear; *kao t. t. juristična formula*

quod *ili* quantum aequius melius *ili* melius aequius, *kako je zdušnije i bolje; odatle i formula aequi bonique ili aequi boni facere što za dobro primiti, zadovoljiti se čime; si vos non movet periculum, ne serpat latius contagio ejus mali, nos aequi bonique facimus, a mi smo tim zadovoljni, nam je pravo, nam je svejedno; tranquillissimus autem animus meus, qui totum istuc aequi boni facit. b) dobrohotan, sklon, nobilitate iniqua, non aequo senatu; meis utuntur aequissimis auribus; * aequis oculis aspicere; * quos aequus amavit Juppiter; s dat.: sibi se aequiorem quam reo praebat; * uni aequus virtuti atque ejus amicis; * aequa Venus Teucris, Pallas iniqua fuit; supst. aequi prijatelji, ut me tibi amicissimum esse et aequi et iniqui intellegant, curabo; aequis iniquisque persuasum erat; absentium aequi, Tac. aër, aër, acc. sing. klasično samo aëra, m. [aër] uzduh, zrak, osobito dónji, atmosfera, (prema aether gornji, tanji zrak). Odatle a) * magla, oblak: at Venus obscuro gradientes aëre saepsit. b) * summus arboris aër najviši vrh drveta.*

aerarium gledaj pod aerarius.

aerarius, adj. [aes] a) rudni, aerariae structurae, rudnik, Caes; b) novčani, na bakreni novac sveden, aeraria ratio, u bakru; tribuni aerarii, blagajnici, koji su momčad isplaćivali, gledaj tribunus. Odatle aerarius, il, m. kao supst. obično u plur. aerarii „erarac“ građani najnižega razreda u Rimu, koji su bili prosti od svakoga vojničkoga tereta te su plaćali samo određen prinos u novcima za vojničke i državne potrebe, a u pisaca počinju se aerarii obično kao onaj razred građana, u koji je cenzor za kaznu metnuo koga iz višega razreda, što se zvalo aerarium aliquem facere, ili in aerarios aliquem referre, aerarium aliquem relinquere, ovako i aerarium fieri; uspostava u prijašnji razred označavala se sa: ex aerariis aliquem eximere. — Odatle aerarium, il, n. kao supst. blagajna, kao mjesto za javno blago: id enim commune aerarium esse voluerunt, Nep.; quae pecunia in aerario reponeretur, Nep.; napose zgrada u Rimu, gdje je bila blagajna, riznica, a to je bio za republike dio Saturnova hrama na kapitolском brdašcu. Tuj su se sklanjivali u podzemnim klijetima (cuniculi) državni novci: pecuniam referre in aerarium, deferre, ferre; pecuniam dare ex aerario; rationes deferre ad aerarium; deferre aliquem in beneficiis ad aerarium kod polaganja računa slavno i pohvalno pomenući koga. Al i druge dragocjene stvari kao bojne znakove, prijepise senatskih zaključaka, zakone itd. sklanjivali su u erar:

signa ex aerario promere, deferre. — aerarium sanctius ili sanctum bio je poseban odjel javne riznice određen za najveće potrebe, skrovnica blagajna, osnovana od dvadesetine cijene svakoga na slobodu puštenoga roba: attulit mandata ad consules, ut pecuniam de aerario sanctiore auferrent; ut aperto sanctiore aerario ex urbe profugeret, quod (aurum vice-simarium) in sanctiore aerario ad ultimos casus servabatur; pril. illic opes sunt velut sanctiore quodam aerario reconditae, Quincti; — aerarium militare, vojnička blagajna, zasnovao je August, Tac. Suet. — Također državno javno blago, državni novci, effundere aerarium; domum ex aerario aedificandam putare; bojna blagajna saveznih grčkih država, commune aerarium, Nep.; privatno blago, privatum aerarium.

aeratus, adj. [aes], 1) mjeđu ili bakrom okovan, naves aeratae; † classis, proraie, puppes; lecti s mjedenim nogama; * aeratae acies željezom oklopljene; odatle u šali aerati = ljudi novčari, tribuni non tam aerati, quam, ut appellantur, aerarii. 2) * mjeden, bakren, securis, cuspis, = aëneus.

aereus, adj. [aes] 1) mjeden, bakren, od mjedi ili od bakra cornua, limina, ensis, galea, Verg. — aëneus. 2) mjeđu ili bakrom okovan — aeratus, puppis, rota, temo, clipeus, Verg.

aerifer, fëra, fërum, adj. [aes i fero] „mjedonos“, koji nosi mjedene cimbele, Ov.

* aeripes, ëdis, adj. [aes i pes] mjedonog, cerva; tauri.

aërius, adj. [aër], 1) upr. uzdušni, zračni, (a hrvatski bi se prema smislu reklo nebeski, pod nebom), aërii volatus avium atque cantus po uzduhu, pod nebom; * nubes; * domus nebeski prostori; tako * aurae; * mel s neba ili zraka padajući med (po mnijenju starih); * columba pod nebom (ili zrakom) leteća; * grues, * Iris. 2) pod nebo stršedi, visok, Alpes, rupes, arces, quercus, ulmus, Verg.; cornua caprae, Ov.; cupressus, Catull.

Aëröpë, aë, f. [Aëröpë] Ajeropa, kći Katreja, kralja kretskoga, žena Plistenova ili oca njegova Atreja, majka Agamemnonova i Menelajeva, milosnica Thyestova (Thyestes), Ov.

Aëröpus, i, m. Ajerop, brdo u Iliriji, Liv.

aerugo, inis, f. [aes] 1) mjedenka, rđ, in aeruginem incidere. 2) trop. a) zavist, haec est aerugo mera, Hor. b) * lakómsvo, tvrdóga, animos aerugo et cura peculi cum semel imbuerit, Hor.

aerumna, ae, f. jad, muka, trud, teškoća; aerumna aegritudo laboriosa; Herculis perpeti aerumnas; aerumnae premunt; incidere in ae-

rumnam; deformatus aerumnis, *Sall.*; aerumnarum requies, *Sall.*

aerumnosus, adj. [aerumna], *jadovit, trudovit, pun jada i nevolje, infelix et aerumnosus*; salo aerumnoso navigare *uzburkanim patničkim morem ploviti*.

aes, aeris, (*stari dat. aere Liv.*) *n. mjed, bakar* 1) *tuč ili bronza (smjesa mjedi s kositerom)* supellex ex aere elegantior; * *o mjedenom vijeku*; *odatie (često u nom. i acc. plur.), ponajviše pjesnički, stvari od mjedi, kip od mjedi*; excudent alii spirantia mollius aera, *Verg.*; et maestum illacrimat templis ebur aeraque sudant, *Verg.*; *mjedeno oružje*: ardentis clipeos atque aera micantis cerno, *Verg.* *ovako illi robur et aes triplex circa pectus erat, Hor. trostruko mu goščilo oko srca — bez straha*; *mjedena ploča*: cum statuae veterum hominum dejectae et legum aera liquefacta sunt, *Cic.*; aera legum vetustate delapsa, *Tac.*; leges et decreta in aes incidere, *Cic.*; fixum aera publico senatus consultum, *Tac.*; *bakrena spremica, sud*: quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus aere, *Hor.*; *mjedene svirale, trube*: aes canorum, *Verg.*; aes sonans, *Ov.*; dat signum aere cavo, *Verg.*; *mjedena cimbal*: Curetum sonitus crepitantiaque aera, *Verg.*; non acuta si geminant Corybantes aera, *Hor.*; tinnulaque aera sonant, *Ov.* 2) *novac*, (*s početka prosta mjed*) tek za kralja Servija dade joj se novčani biljez, a do Pira se samo *bakreni novac* upotrebljavao; od toga i dobi aes značenje *novac*. U početku bila je novčana jedinica jedna funta bakra (aes libralis), što se zvalo *naprosto aes*, a poslije, kad su počeli sitnije novce kovati, zvalo se aes grave. *Odatle se često upotrebljava aes kolektivno* = asses, obično u gen. aeris: quingenta milia aeris = 50.000 asses. Uz brojne adverbne kod svote od milijuna i preko izostavljale su se riječi „centena milia“ (gl. kod sestertium): habere decies aeris 10 milijuna asa imati. Kasnije se uzimala riječ aes uopće za novac. *Odatle uopće kao imetak po novčanoj vrijednosti tako, da je značilo aes meum, tuum etc. moji, tvoji itd. vlastiti novci, moja, tvoja itd. imovina*; *preneseno est aliquis in meo aere maj je, meni je obvezan, osobito u prilik*: multi anni sunt, cum ille in aere meo est et a me diligitur; a) aes alienum *dugovi, osobito često dolazi aes alienum kao jedan pojam, tako da se govorilo aes alienum meum, tuum etc. moji, tvoji itd. dugovi*; aes alienum facere ili conflare, contrahere *dugove praviti, zadužiti se*; solvere i persolvere, † exsolvere *dugove platiti*; aere alieno aliquem levare, omni aere alieno liberare *izbaviti, iskupati iz dugova koga*; habere aes alienum *imati dugove*; in

aere alieno esse *biti u dugovima, zadužen biti*; aere alieno demersum, oppressum esse *zakupiti biti u dugove*; aere alieno exire, expediri ili exsolvi *odužiti se*; kadšto ovako aes bez alienum: pro aere Tusculanum proscriptis audio: *preneseno aes* = *obeznanje, dug*: admonitus hujus aeris alieni nolui deesse flagitioni tuae, *opomenut na taj dug, neispunjeno obećanje*. *Odatle b) aes obično u plur. plaća, osobito vojnička* negabant nuper aera danda esse militibus; annua aera habes; et equiti certus numerus aeris est assignatus; *pak odatle trop. aera kao stipendia* — *godine vojničke službe*; *sarkastično cognoscentur omnia istius aera illa vetera*; — aere dirutus *reklo se vojniku, komu bi se plaća ustegla*; aera *znači i naukovina*: ibant referentes aera, *Hor.*, *gledaj Idus*. *Napose aes equestre ono 10.000 asa, koje bi primio svaki vitez od države, da nabavi konja*; aes circumforaneum *od mjenjača (koji su imali svoje dućane u trijemovima oko fora) posuđeni novci*.

Aesclous, i, m. [Αἰσκλος] *Ezak, sin Prijamov, Ov.*

1. **Aesar**, m. *kod Etruska* = deus, *Suet.*

2. **Aesar**, āris, m. [Αἰσαρος] *Ezar, rijeka u Brutiju u donjoj Italiji kod Krotona*; *odatie Aesareus*, adj. *ezarski, flumen, Ov.*

Aeschines, is, m. [Αἰσχίνης] *Eshin*, 1) *Atenjanin, filozof, učenik Sokratov*. 2) *Napuljac, filozof, učenik Karneadov, učitelj nove akademije u Ateni*. 3) *Atenjanin, govornik, suvremenik i talamac Demostenov*; 4) *Milečanin, govornik, suvremenik Ciceronov*.

Aeschylus, i, m. [Αἰσχύλος], *Eshil*, 1) *glasovit grčki tragik u Ateni, odatle Aeschylus*, adj. *Prop.* (u koga dolazi predzadnji slog *kratak*). 2) *retor iz Knida, suvremenik Ciceronov*.

Aesculapius, ii, m. [Ἀσκληπιός] *Eskulapije, sin Apolonov i Koronidin (Coronis), bog ljekarstva, učenik Hironov (u Homera dolazi samo kao liječnik na glasu)*.

aesculētum, i, n. [aesculus] * *hrastik*.

* **aesculeus**, adj. [aesculus] *hrastov*.

aescūlus, i, f. *hrast, Hor. Verg.*

Aesernia, ae, f. *Ezernija, danas Sergna ili Isernia, grad u Samniju*; *odatie Aesernius*, adj. 1) *ezernijski, ager*. 2) *pridjev M. Marcelu, koji je bio u Ezerniji zarobljen*. 3) *ime glasovitu gladijatoru*; *odatie poslovića cum Aesernino Samnite Pacidejanus comparatus viderer*.

Aesia, is, m. *Ezis, rijeka nedaleko od Jakina*.

Aeson, ōnis, m. [Αἰσων] *Ezon, sin Kretejev (Cretheus), otac Jazonov i polubrat Pelijin (Pelias), Ov.* *Odatle 1) Aesōnides*, ae, m. [Αἰσωνίδης] *Ezonovič* = Jazon; b) *Aesōnius*, adj. *Ezonov, heros* = Jazon.

*

Aesopus, i, m. [*Aἴσωπος*] Ezop, grčko ime vlastito 1) poznati grčki basnar rodom iz Frijgije za Krezu (Croesus), *Phaedr. Quint. Odattle* Aesōpēus, ili Aesōpīus, adj. [*Aἴσωπος*] ezopski, *Phaedr.* 2) *Claudius* ili *Clodius Aesopus*, najveći rimski traged, suvremenik Roscija, najvedegu rimskoga komeda, oba suvremenici Ciceronovi.

aestas, ātis, f. [*aἴστω, aestus*] ljeto 1) u širem smislu a) topla polovina godišta od 22. ožujka do 22. rujna: ineunte aestate na početku ljeta; aestas prope exacta; aestatis non multum superest; aestatis extremum erat, *Sall.*; aestatis ejus principio; * aestate nova; † adulta aestate. b) godina (dio godine uzima se za cijelu): ille Puteolanus sermo aestatem unam, non plures, aures refersit istis sermonibus samo jednu horu kupanja; * septima post Trojae excidium jam vertitur aestas; * ille salubres aestates peraget, jer groznice vladaju obično ljeti; † quae duabus aestatibus gesta. 2) u užem smislu: ljeto kao jedno od 4 godišnjih doba (od 9. ili 14. maja do 11. augusta): bellum Cn. Pompejus extrema hieme apparuit, ineunte vere suscepit, media aestate confecit; summa aestas sredina ljeta; zetva. — * Također ljetna vrudina: glebas jacentis pulverulenta coquat matris solibus aestas; igneam defendit aestatem capellis usque meis.

* aesti-fer, fēra, fērum, adj. žarki, ignis; * canis zvijezda sirijske, koja mjeseca julyja uzilazi.

Aestivi, ōrum, m. narod negermanskoga plemena na Istočnom moru, možebiti stari Prusi, poslije preneseno na današnje Este (*Aisthen* ili *Eathen*), *Tac.*

aestimābilis, e, adj. [aestimo], od neke cijene, cijenjen, samo u filozofskom govoru.

aestimātio, ōnis, f. [aestimo] 1) cijenjenje; procjena, non aestimatione census terminatur pecuniae modus; aestimatio frumentii; aestimatio litis, poenae, mulctae naznačivanje, koliko ima tko po osudi platiti, srazni aestimo; aestimatio senatus, koje je senat odredio; aestimationem facere, habere ucjenjivati; venire in aestimationem ucjenjivati se. Napose a) ucjena zemlje ili posjeda, uopće, što dužnik za određenom cijenu vjerovniku mjesto gotovih novaca ustupljuje = plaćanje ucijenjenim dobrima: mihi et res et conditio placet, sed ita, ut numerato malim, quam aestimationem volim, da mi se gotovim (nabrojenim) novcima, nego li zemljom po cijeni platiti; accipere praedia in aestimationem o vjerovnicima, koji su poslije građanskoga rata od dužnika mjesto gotovine morali primiti zemljišta po ucjeni, kako ju je Cezar označio, čim je dužniciima po prilici četvrtina na dobil došla. b) meto n. znače aestimationes

zemlje po ovoj ucjeni mjesto gotovine primiti; quoniam aestimationes tuas vendere non potes. 2) procjenjivanje čega po nutarnjoj vrijednosti, cijenjenje (srazni existimatio), honoris; verae magnitudinis ejus; kao filozofski t. t. štovanje; također propria virtutis aestimatio = apsolutna t. j. prava pravocata vrijednost kreposti.

aestimātor, ōris, m. [aestimo] 1) cijenac, ocjenilac, ucjenjivač: callidi rerum aestimatores prava magno aestimant; frumenti. 2) uopće ocjenac, ocjenitelj, koji što ocjeni po pravoj vrijednosti, incautior fidei, *Liv.*; immodicus sui, *Curt.*

aestimo, 1) novčanu vrijednost odrediti; cijeliti, procijeniti; dsjeti, odrediti čemu cijenu, apsolutno; frumentum; rem totam; possessiones; s ablat.: haec aestimate pecunia; aliquid ternis denariis; † denis in diem assibus animam et corpus aestimari; ovačto često: magno visoko, permagno: tu ista permagno aestimas s genit.: magni, pluris, plurimi; quanti, tanti, tantidem etc.: liceat, quanti quisque velit, tanti aestimet; mancipia tanto pluris; s praep. ex po: nemo ex trunco corporis spectabat, sed ex artificio comico aestimabat; s adverb.: aliquid tenuissime. Osobito aestimare litem alicui ili alicujus, stvar, za koju se pre, zajedno s troškovima parnice procijeniti i prema tomu odrediti svotu, koju da onaj, koji parnicu izgubi, plati što za odštetu, što za kaznu; komu kaznu odrediti, koga osuditi na odštetu, na novčanu kaznu ili svotu: aequae lis quinquaginta talentis aestimata est; stoga voluntatis nostrae tacitae velut litem aestimari vestris inter vos sermonibus audio da se regbi udara svota kazne. 2) odrediti nutarnju vrijednost, cijeliti, uvažiti, vrijednim držati; suditi, apsolutno: maxime aestimare conscientiam mentis suae; est aliquis, qui se inspicit, aestimari fastidiat; no obično se vrijednost, koja se čemu daje, po bliže označuje budi s adv.: haec si gravia videntur, multo illa gravius aestimare debere; levius tempestatis quam classis periculum aestimaverunt; † omnia ducum facta prave aestimare; proinde aestimans ac si usus esset, quorum ego vitam mortemque juxta aestimo, *Sall.*; budi s dva accus.: quod carum aestimant, *Sall.*; budi s gen.: magni, tanti, pluris, minoris i sličnim: magni aestimabat pecuniam; quanti est aestimanda virtus; quod non minoris aestimamus quam . . .; * unius assis; budi s praep. ex, po sic et volgus ex veritate pauca, ex opinione multa aestimat; amicitias inimicitiasque non ex re, sed ex commodo aestimare; quae pars ex regionum latitudine et multitudine hominum ex tertia parte

Galliae est aestimanda, koju čest valja usimati za trećinu Galije; ovalo i s ablat. bez praep. magno, non nihilo: ista gloriosa sapientia non magno aestimanda est; aliquid levi momento; † aliquid vlti, koliko život što oje-niti; electus, quem contubernio aestimaret, koga bi vrijednim držao za sustanara; nudaife s abl. bez praep. po: quodcumque adversi inciderit, non rerum magnitudine, sed viribus extenuatis — aestimandum esse; * qui redit in fastos et virtutem aestimat annis; s praep. pro: † Aegyptios pro sociis ipsos, non pro hostibus aestimatuos; sicut ego aestimo po majem mnijenju, kako ja sudim: Atheniensium res gestae, sicut ego aestumo, satis amplae fuere, Sall.; slijedi † relativna rečenica: sed ipsa dissimulatione famae famam auxit, aestimantibus quanta futuri spe tam magna tacuis-set; s dva accus. ili s acc. o. inf.: ridicule magis hoc dictum, quam vere aestimo; turpe aestimantes aliquid commissum a suis Phaedr.

aestive, adv. [aestivus] ljetno, za ljetu, — malo Plaut.

† **aestivo**, i. [aestivus], ljetovati, idque Tusculum, ubi aestivare consueverat, avexit.

aestivus, adj. [aestas] ljetni dies, menses, tempora; * sol; * aura; * avis; saltus aestivi planine, kamo se ljeti stoka na pašu tjera; † cubiculum; † castra. Često aestiva, drum, n. kao supet. a) (scilicet castra) ljetni tabor (oppos. hiberna), in aestivis esse; meton. ljetna vojnika ili vojna: quantum temporis aestivorum in imperio fuit; aestiva conficere; aestiva agere. b) * scilicet loca, ljetišta, mjesto, gdje se ljetuje sa stokom u planini, pak odalje meton. stado (na ljetištu): morbi corripiunt tota aestiva repente.

aestuarius, ii, n. [aestus] „ponžal“. Tako se u Primorju zove niska, plitka obala, koja je za plime pod vodom, a za osjeka zamuljena; laguna, Odalle a) † zaliv od naravi ili nadčjen; ušće, b) † meton, utok mora u koju rijeku ili u koje jezero, što također ima osjeku i plimu.

aestivo, i. [aestus] 1) * o ognju: buktjeti, buknuti, planuti: aestuat ut clausis rapidus fornacibus ignis; quoque magis tagitur, tectus magis aestuat ignis. Odalle a) * objekt. vruć biti: exustus ager morientibus aestuat herbis; aer; b) subjekt. ugrijevati se; znojiti se: Cretum leges erudiunt juventutem algendo, aestuando; * sub pondere Caeneus aestuat arboreo. 2) * o vodi, osobito o moru: talasati se, bibati se, burkati se, pjeniti se: vasta voragine gurges aestuat; ubi Maura semper aestuat gurges. 3) trop. o čudi a) uzdrman biti, uzrujan biti, vreti, usavreti, plamtjeti: desiderio alienus; nobilitas in-

vidiā aestuabat, Sall.; * aestuat ingens uno in corde pudor mixtoque insania luctu; * rex aestuat in illa leralj gori, plamtji za njom. b) kolebati se, skanjivati se: aestuabat dubitatione; quae quum Marius multos dies noctesque aestuans agitare, Sall.; * aestuat et vitae disconvenit ordine toto.

aestuare, adv. s komp. [aestuatus] 1) vruće, žarko, nec munus umeris efficacis Herculis inarsit aestuosius, Hor. 2) valovito: atque quae acerrime, aestuose absorbet, proždire ubi quemque attingit.

aestuans, adj. [aestus] 1) usjao, žarkovit, vruć; omara, zaparan, via; melimela što žare, * Calabria; * Syrtis; * aestuosa impotentia atri. 2) valovit, freta.

aestus, us, m. ključanje, vrenje 1) * izbijaju izvoru od vrućine: exsultant aestu latices; napose a) požar, vār: propius aestus incendia volvunt b) sunčana žega, pripeka, zapara, omara fervore atque aestu anima interclusa, Liv. * mediis aestibus za poludneve žega; * fervidus aestus; aestibus exarescere, Caes. † neque frigora neque aestus; također ljetna žega, ljetu Ov. c) ognjica, vrućica u doleži: homines aegri aestu febrigue jactantur; * profuit incensos aestus avertere. 2) o moru a) bibavica, struja: quam magis te in altum capessis, tum aestus te in portum refert, Plaut.; * secare aestum (maris); * i o vodi, kad se kuha. b) plima: aestus maritimi mutuo accedentes et recedentes; cum ex alto aestus incitavisset, kad plima udari; aestum accessus et recessus plima i osjeka, aestus decedit; minuente aestu. 3) o čudi a) žestina, ljutina, * civilisque rudem belli tulit aestus in arma; * irarum; aestus consuetudinis nos abripi; hunc absorbit aestus quidam gloriae; quae quidam aestus ingenii tul. b) kolebanje, skanjivanje, zabuna, smetnja; oklijevanje, nemir, qui tibi aestus, qui error, quae tenebrae erunt? * magno curarum fluctuat aestu; * dolores atque aestus curasque e pectore pellere; † explicare aestum meum.

Aestyl, gledaj Aestyl.

Aestila, ae, f. Ezula, gradić ili varošica u Laciju: odalle, Aestilanus, adj. ezulski, arz Liv.

aetas, ātis, f. [skraćeno od starinske riječi aevitas od aevum] 1) dob, t. j. dio života, osobito dječjeg, sensi, mortem omni aetati esse communem; quibus nihil est in ipsis ad bene beateque vivendum, lis omnis aetas gravis est; antecedere aetate stariji biti; progressus, proventus aetate; adfectus aetate; confectus aetate, Sall.; major aetate et dignitate. Ovalo znači aetas a) mladost; b) muževna dob, c) starost; quoniam ad dicendum impedimento

est aetas et pudor, qui ornat aetatem; ut primum per aetatem iudicium facere poteris; cum in aetatem veni, pater mihi uxorem fratris sui filiam dedit. *Ovako se desto aetas po-biše označuje adjektivima ili kakvim opisom: aetas puerilis djetinjstvo; consularis; militaris; senatoria; legitima ad petendum magistratum; infirma; tenera; florens; constans postojana dob; adulta; grandior; provectora promakla; ingraves-cens; extrema; decrepita; flos aetatis mladost; a primis temporibus aetatis; ab initio aetatis; ab ineunte aetate; a prima aetate; habere satis aetatis; filius id aetatis; — o vinu, aetatem ferre; meton. ljudi neke dobi: convivialis delector, nec cum aequalibus solum, sed cum vestra etiam aetate atque vobiscum s ljudma vaše dobi; omnis aetas ljudi svake dobi; * quid nos dura refugimus aetas? puerilis aetas dječaoi; robu-stior aetas. 2) vijek, t. j. vrijeme života (savrni vita): breve tempus aetatis satis longum est ad bene honesteque vivendum; volat aetas; aetatem agere, degere vijek ili životi provoditi, živjeti, conterrere aetatem in litibus; consu-mere aetatem in studio aliquo; otiosam aetatem traducere; peractio aetatis; — aetatem sve svoje žive dane; do smrti, oijeli vijek, vjekovito, at tu aegrotas, si lubet, per me aetatem quidem, Plaut.; quid, malum, me aetatem censes velle id adsimularier? Ter.; in aetate u životu; kadšto, katkad: amicum casti-gari ob meritam noxiam immune est facinus, verum in aetate utile, Plaut. 3) vijek, t. j. vri-jeme, u koje tko živi; doba a) apstraktno, ante Solonis aetatem et Pisistrati; Romuli aetas; illustrium hominum aetates et tempora; usque ad hanc aetatem; cum primis aetatis suae com-parari, Nep.; * haec vigeant mandata nec una obliiteret aetas. b) (vedinom pjesništvi i kaeno) konkretno: naraštaj, rod dura; aurea aetas zlatni vijek, zlatni naraštaj.*

aetātula, ae, f. [demin. od aetas] nježna dob, djetinja dob, despiciens vexatores aetātulae suae.

aeternitas, ātis, f. [aeternus] 1) vječnost, vjeđi-tost. 2) vjeđitost = besmrtnost, animarum; također vjeđna, besmrtna uspomena mihi populus aeternitatem immortalitatemque do-navit; vjeđno blaženstvo.

1. aeterno, adv. gledaj aeternus.

2. aeterno, 1. ovjekovjeđiti, Hor. od 4. 14. 3.

aeternus, adj. [od aeviternus, a to od aevum] 1) vjeđan, vjeđiti, vjekoviti, deus; tempus. 2) vjeđan, postojan, besmrtan, gloria; * consilia savjeti u beskončanost; aeterna moliri besmrtna djela; također: vjeđne uspomenae, besmrtan virtus clara aeternaque habetur, Sall.; * Pergama. 3) adv. * † aeternum ili * †

aeterno uvijek, za sve vijekae, neprèstano aeternum servire; solet aeternumque sedebit infelix Theseus; aeternum latrans; viret aeterno hunc fortem igneum contegens fraxinus; in aeternum zavijek, navijek, urbis in ae-ternum condita; leges in aeternum latae, Liv.

Aethālia, ae, f. Etilija, grčko ime otoku Ilvi, sada Elba, Liv.

Aethāllion, ōnis, m. Etilijon, ime jednomu tiren-skomu brodaru, koga je Bakho pretvorio u pliskavicu, Ov.

aether, āris, acc. sing. aethēra, m. [aīthē] 1) kao nom. appellat. gornji, čist, finiji uzduh, zrak; povjelarce, eter (savrni aēr), u kojem su po mnijenju starih stajali sunce i zvijezde, a u njemu bogovi vjekovali, altissimus caeli com-pletus, qui idem aether vocatur. Odatle a) * nebo, nebesa, famā super aethera notus; stellae sub aethere fixae; rex aetheris altus Juppiter; također * bogovi, nebo, oneravit aethera votis; božja otkrića, nebesa, Delphosque meos ipsumque recludam aethera. b) * zrak uopće, liquidus, pervius; concussus mugitibus aether; verberare alis aethera; aethera pennis secare, gelidi sub aetheris axe. 2) * jasna visina, gornji svijet (oppos. dōnji svijet), aethere in alto; tanges aethera. 3) kao nom. propr. Eter, sin Ereba i Noči, otac Celov (Caelus). Stoicima bio je Eter najveći bog, te su držali, da plodonosno na zemlju djeluje, Caeli quoque parentes di habendi sunt: Aether et Dies, Cic.; tum pater omnipotens fecundis imbribus Aether conjugis in gremium latae descendit, Verg.

aethērius, adj. [aīthērius] eterski, uzdušni, što pripada eteru u pravom i * nepravom smislu, dakle također = * nebeski, * zračni, * nadzemaljski (prema podzemaljski), ili gornjega svijeta.

Aethiōpes, um, acc. Aethiōpas, m. [Aīthiōnis], Etiopljani, orni stanovnici Etiopije (Aethiopia), (također u širem smislu), u sing. Aethiōpa, opis, Crnac uopće, cum stipite Aethiōpe s benom jednom, s ornoem; * = Egipćanin. — adj. * Aethiōpesque lacus. Odatle Aethiōpia, ae, f. [Aīthiōnia] Etiopija, također uopće zemlja ornađka, ex Aethiopia ancillula, Ter.

Aethra, ae, f. [Aīthra] 1) Etra, kći kralja Piteja (Pittheus) u Trezeni (Troezen), majka Tezejeva. 2) kći Oceanova, Ov.

* aethra, ae, f. [aīthra] vedrine, volare in aethra.

Aetna, ae, f. [Aītna] 1) Etna, vatrometna gora na Siciliji, kajom je Jupiter poklopio solada-noga giganta Tifeja (Typhoeus) ili Encelada. S obzirom na to znači u prilici ogromno breme onus Aetnā gravior. Po drugoj je priči imao Vulkan u Etni kovačnicu, gdje je radio s Ciklopmā. Odatle Aetnaeus, adj. [Aītnaeus]

etnanski, osobito o Vulkanu i Okeopima, poimence o Polifemu; *supst.* † Aethnaei, *örum*, *m.* Etnjanci, stanovnici na Etni; *kadšto* * Aetnaeus = stolski uopće. 2) grad Etni na podnožju, odatle Aetnensis, *e*, *adj.* etnanski i Aetnenses, *ium*, *m.* kao *supst.* Etnjani ili Etnjanci, stanovnici grada Etni.

Aetoli, *örum*, *m.* [Aetoli] Etoljani. *Adj.* * Aetolus, [Aetolus] etolski, plagae lovne mreže s obzirom na kalidonski lov. Često se misli na Dijomeda, koji je, kažu, došao iz Etolije u Apuliju urbs — Arpi; Arpi Aetoli; arma; cuspis. — Odatle 1) Aetolia, *ae*, *f.* [Aetolia] Etolija, pokrajina u zapadnoj Grčkoj među Lokrom i Akarnanijom. 2) Aetolius, *adj.* [Aetolus] etolski. 3) * Aetolis, *idis*, *f.* [Aetolis] Etolika. 4) * Aetollus, *adj.* [Aetolus] etolski, heros — Diomedes.

aevitas, *ätis*, *f.* [aevum] zastarjela riječ mjesto aetas, *vijek*.

aevum, *i*, *n.* [prol. i riječko, aevus, *i*, *m.*] [ultr] (obično u pjesnika i u kasnijih pisaca; *svatni* aetas) 1) * beskonačno vrijeme, vječnost, extentum, longum, in omne aevum na sve vijek. 2) vijek, *t. j.* vrijeme života, život, življenje, imbecilla (natura) hominum atque aevi brevis lratkonvječna, *Sall.*; perbrevis aevi Carthaginem esse, *Liv.*; * aevum traducere leniter; * exigere aevum studiis; * vive memor, quam sis aevi brevis; * brevi aevo uz tako kratak život; * usus aevi potrebe života; osobito * vijek do vječjega života (po Herodotu 33 god.) ter aevo functus proživjeti tri vijeka (3 X 33 = 99). Ovako i o pčelama, agitare aevum sub legibus, *Verg.* 3) dob života, dob, u kojoj baš iko jest, godine, * forte meum si quis te percontabitur aevum; † omnis aevi homines; često pobliže označeno adjektivima ili opisom: * primum aevum, mlada dob; * viride; * integer aevi u ovjetnoj dobi; * maturus aevi; * flos aevi; *kadšto* o visokoj starosti † grandis aevo parens; * obsitus aevo; * confectus aevo. 4) vijek, *t. j.* vrijeme, u koje iko živi, * veniens; * melius; * nostrum; * omnibus aevis; * in aevum uvijek; * in longum aevum za potomstvo; vrijeme uopće * venturi inscius aevi; † memoria aevi sequentis.

Afer, *gledaj Afri*.

affabilis, *e*, *adj.* [affor] s kojim se lako govori, to će reći: uljudan, prijazan, *s dat.* in omni sermone omnibus; * nec dictu affabilis ulli; *apsolutno* *Nep.*

affabilitas, *ätis*, *f.* [affabilis], uljudnost, prijaznost, sermonis, *Cic.*

affabre, *adv.* [faber] umjetnički, magis affabre factus, *Cic.*

affatim, *adv.* [ad i fatim, *sr.* *φάτιν*] do volje, dovoljno, dosta affatim frumentum praebere,

commeatum parare, *Sall.*; vesci seminibus; *s gen.* affatim est hominum, *Plaut.*; sibi copiarum affatim esse.

* † affatus, *us*, *m.* [affor] nagovor.

† affectatio, *önis*, *f.* [affecto] 1) težnje za čim; nastojanje oko čega, Germanicae originis. 2) u retorici: afektacija, pretvaranje, nagvaždanje.

† affectator, *öris*, *m.* [affecto] težilač, koji revno na što teži, regni; risus; amoris.

affectio, *önis*, *f.* [afficio] djelovanje; odatle nastalo stanje, caeli astrorum konstelacija ili stanje zvijezda; napose a) firma corporis čvrsta grada tjelesna; češće affectio animi ili samo affectio duševno stanje. b) † sklonost, dobrohotnost, dobrota, naklonost, vera; nulla affectione animi bez osobite naklonosti.

affecte, *i*, [frequent. od afficio] 1) svojski prihvatiti se, primiti se čega, dati se na što, * dextra navem; * viam affectat Olympo udarā putem k Olimpu; quod iter affectet, videtis; spem potiundae Africae imati, gojiti nadu, *Liv.*; morbo affectatur snašla ga bolest. 2) trop. svojski težiti, ići za čim; nastojati oko čega (u dobru i zlu smislu), affluentiam affectabat, *Nep.*; regnum; imperium; * † *s infn.*: non ego sidereas affecto tangere sedes; civitates, quae ab se defecerant, formidine affectat teži na to, da gradove, koji su se bili od njega odmetnuli, strahom opet osvoji, *Sall.*; studia militum spe successionis pridobiti; napose † pretvarati se u čem, afektovati, famam eruditionis; in verbis affusioem cultum; decus in dicendo.

affectus, *us*, *m.* [afficio] duševno stanje animi; volja, čut; tako i * mentis; i * † *apsolutno* bez animi. Napose a) strast, težnja; b) † dobrohotnost; milovanje, nježnost.

affero, *attuli*, *allatum*, *afferre*, [ad i fero] 1) prinositi, prinijeti, donositi, donijeti, attuli hunc. Quid attulisti? Adduxi volui dicere, *Plaut.*; te qui vivum casus attulerint, *Verg.*; se afferre ili afferri aliquo kamo doći, zaputiti se, dolaziti: ejus jussu nunc huc me affero, *Plaut.*; consilio hanc omnes urbem afferimur približavamo se tomu gradu, *Verg.*; alicui pugionem ab aliquo; * alimenta nubibus; epistolam ili literas ad aliquem; aliquid ad amicitiam donijeti sa sobom u prijateljstvo i consulatum in familiam; nihil ostentationis pokazivati kod čega; manus afferre alicui staviti ruku na koga, *kidisiati* komu: necesse est eum detrudi, qui manus afferantur; manus sibi afferre = ubiti se: qui manus sibi afferre conatus est; manus afferre alicui rei posegnuti u tuđe, posvojiti tuđe, ukrasti što: illine tu templo manus impias ac sacrilegas inferre conatus es?; bonis alienis;

vulneribus suis manus afferre *prokidati rane, bol ponoviti*; pro se quisque manus affert; vim afferre alicui *uđiniti komu silu, kidisati komu*: parati ut vim vitae aut corpori potuerint afferre; Sex. Tarquinius vim Lucretiae attulit; *ovako i o moralnom silovanju*: ut illa nefaria senatus consulta fierent, vim afferebam senatui; vim et manus afferre *prihvatiti se sile i nasilja*; *takoder donijeti* — *proizvesti, uđiniti, u prihoi* magnam proventum poëtarum hic annus attulit, *Plin.*

2) *preneseno a) glas dōnijeti, oglasiti; objaviti, pripovijedati itd.* nuntium; famam; meros terrores (*strahovite glasove*) ad aliquem; de aliqua re: quum eo mihi de Q. Hortensii morte esset allatum; *s acc. o. inf.*: cum crebri afferrent nuntii male rem gerere Dareum premique ab Scythis *Nep.*; Aequos praedatum extra fines exisse affertur, *glas je, da . . , glasa se, da . . .*; *b) navesti, navoditi kao dokaz, razlog itd.*, causam; rationes, cur ita sit; cur credam, afferre possum; nihil afferunt, qui negant; aetatem *za igovor navesti*; testimonium alicujus rei *svjedodanstvo donijeti*; hic mihi afferunt mediocritates *tuj mi donose, tuj mi dolaze sa itd.*; *takoder iznijeti pred koga*, quae ad te ultro attulerim, *što sam pred tebe iznio; što sam ti nudio, Olo. o) uzrokovati, pođiniti, zadati što komu*, alicui mortem, perniciem, detrimentum, incommodum, dolorem; alicui voluptatem, laetitiam; salutem alicui, contemptionem alicui ad aliquem (*kod koga*); quod iniquitas loci attulisset in re militari nova, *Nep. d) doprinijeti što na što* — *pomoći, pomagati, koristovati*, negat Epicurus diuturnitatem temporis ad beate vivendum aliquid afferre; nihil ad communem fructum; *e) doprinijeti*, multa addere atque afferre de suo; ad paternas magnas necessitudines magnam attulit accessionem tua voluntas erga me.

affice, feci, factum, 3) [ad i facio], *djelovati na koga ili na što, i to A) u konstrukciji*: aliquem, aliqua re *prevodi se obično tako, da se prema riječi, koja je u ablativu, načini glagol, a adjektiv, što je uz ablativ, prevodi se adverbijem n. pr.* afficere aliquem laetitia *razveseliti, obradovati koga*; magno incommodo *jako oštetiti, pakostiti komu*; vulnera *raniti*; timore *zaptati*; gloria *prōslaviti*; laude *pohvaliti*; morte *umoriti*; leto *ušmriliti*; exsilio *prognati*; ignominia *nagrditi*; macula *uprljati*; cruciatu *muciti*; sepultura *ukopati, sahraniti*; praemio *nagraditi*; injuria *kriviti komu uđiniti*; beneficio *dobrotu uđiniti komu*; praeda *pribaviti komu plijen*; agro *pribaviti komu oranice itd.* *Ovako često u passiv, affici aliqua re*: morbo *oboljeti*; beneficio *primiti*

dobročinstva; gravi vulnere *teško ranjen biti*; *odatle osobito partic. affectus, a, um, kao adj.* aliqua re, *imajući što, skunđljen, dektbljen čim*: omnibus virtutibus me affectum esse cupio *želim, da imam sve kreposti*; sollicitudine *zabrinut*; optima valetudine *u najboljem zdravlju*. B) *s adjektivom ili sličnim izrazom a) o tijelu: postupati s čim kako, djelovati kako na što itd.*: exercendum corpus atque ita afficiendum est, ut etc.; manus tua sic affecta est *jest takva, b) često o duhu: dirati, dirnuti u koga kakogod, djelovati na koga; obuzeti, obuzimati koga*, diversissime affectus; litterae tuae me sic affecterunt; quonam modo ille vos vivos afficeret, qui etc.; ut eorum qui audirent, ita afficerentur animi, ut eos affici vellet orator; sic afficior ut etc.; † is terror milites hostesque in diversum affectit. C) *napose: slabiti, oslabiti, raslabiti; uvrijediti, vrijedati*, ut prius aestus, labor, fames sitisque corpora afficerent; * non simplex Damasichthona vulnus affecit; *često partic. affectus — oslabljen, loman, poromećen*, miles hibernis itineribus affectus; graviter affectus *teško obolio*; res affectae *ne-povoljno stanje, poremećen imetak*; † affectae opes; affecta fides *slab kredit*; res publica *oslabljena, istrošena*; aetas *slaba, krhka dob.*

affige [ad-f.] fixi, fixum, 3. 1) *pribiti, pribijati; pritrditi što na što, s dat.; s praep. ad; s praep. in s abl.*: Prometheus affixus Caucaso; aliquem cruci *na križ pribiti, prōpeti koga*; aliquem terrae *pribosti na zemlju*; pilum pectori *kopije zabosti u prsa*; * signa affixa delubris; flammam lateri turris *zapatiti*; * radicem terrae *korijen u zemlju zataći*; aliquem ad terram cuspide; literam vehementer ad caput; Ithaca in asperrimis saxis tamquam nidulus affixa. 2) *trop. priljepiti, prikovati; pribiti, priviti na što*, quae semper affixa esse videntur ad rem, neque ab ea separari possunt; homines in exigua terrae parte affixi; * aliquem lecto *ili lectulo (o nezgodama, o starosti)*; alicui affixum esse tamquam magistro *ne madi se od koga*; * Pallasque sinistra affixus lateri jam quaerit sidera *privinuvši se k njemu s lijeva*; * anus affixa foribus; † aliquid memoriae *utuviti*; *zabiti u glavu*; vidit ea maxime affigi animis nostris (*hvata se*), quae essent a sensu tradita.

affingo [ad-f.] finxi, fictum, 3. 1) *pridjelati, nađiniti što k čemu, o umjetniku*, manum statucae; partem corporis; mundo natura nec manus affinxit nec pedes nec alia membra. 2) *preneseno a) izmišljajući što: pridati, prišiti, nađjesti*, nihil opinione affingere atque assumere ad aegritudinem; quia huic generi malorum non affugitur illa opinio. b) *govorum*

što krivo dodati, izmišljati; prišivati što komu; bijediti koga čim rumoribus Galli addunt ipsi et affingunt, quod res poscere videbatur; homines affingentes vera auditis; citharoedi prooemium affictum aliquod dodan, a ničim u savezu s komadom, što predaju.

affinis [ad-f.], e, adj. 1) međaš, susjedni, (o narodu; sramni vicinus) s dat.: Massesyli, gens affinis Mauris; i o pojedinim ljudima s obzirom na zemlju, cui fundo erat affinis M. Tullius. 2) i adj. i supst., comm., a) znajući za što, zapletenju što, s dat.: hunc affinem culpae judicabote sukrioca; turpitudini, sceleris, facinori; s gen.: rei capitalis; suspicionis; illarum rerum; b) rod po svojti, svojlije (sramni cognatus, consanguineus), alter mihi affinis erat; kao supst. rod po svojti; po ženidbi ili po udaji (kao svojak, šurjak; zet, pašenog; zovca, svast, jetvca), hi erant affines istius; per communem affinem, cui soror nupta erat, fratrem tyrannum interficiendum curavit, Nep.; me affinem tuum, tu affinem tuam a genibus tuis repulisti; cognati et affines rodbina i svojta; vos mihi cognatorum, vos affinium loco ducere, Sall.

affinitas, ātis, f. [affinis] rod po ženidbi ili po udaji, svojta; tazbina, apstraktno; affinitate conjungi cum aliquo, Nep.; in affinitatem pervenire, Nep.; + affinitatem dirimere; propinquitatibus affinitatibusque conjuncti; konkretno (pretelas. i kasno) svojaci.

affirmāti, adv. [affirmo] pōuzdāno; zaklinjući se, promittere aliquid.

affirmāti, ōnis, f. [affirmo] potvrđivanje; uvjeravanje.

affirme [ad-f.], 1. 1) potvrđivati, potvrditi, potkrepljivati, potkrijepiti, spem alicui; societas jurejurando affirmatur; 2) potvrditi (zborom i tvorom) dicta alicujus; virtutem populi Romani armis, Tac.; uvjeravati koga o čem, pōuzdāno tvrditi, potvrditi, rem pro certo; certum affirmare non ausim; s acc. c. inf.: affirmo, tibi nullam consolationem esse talem etc.; eosdem amicos inimicosque habituros affirmatur; apsolutno, tvrditi, pōuzdāno kazati, * non agis, affirmo; + noctem, ut affirmatur, non insomnem egit.

afflatus, us, m. [afflo] * + zadah, dah, o vepri: fulmen ab ore venit: frondes afflatus ardent; o vjetru: deneget afflatus ventus et aura suos; o ognju i sūdanaj vrućini: ambusti afflatu vaporis; ignes caelestes adussisse levi afflatu complurium vestimenta dicebantur; o pari: ex terra; preneseno: nadahnuto, o gatačima i o pjesnicima. nemo vir magnus sine aliquo afflatu divino unquam fuit; audiivi poetam bonum neminem existere posse sine

quodam afflatu divino; afflatu quasi furoris (oduševljenja).

afflō [ad-f.], 2. uza što plakati, Plaut., Hor. afflētō, ōnis, f. [afflito] živa muka, patnja.

afflito, 1. [intenz. od affligo] 1) udarati, biti se; se, udarati se u prsa (za znak boli); preneseno afflītare se, afflītari izjedati se, ginuti od jada i muke, mučiti se, ad hoc mulieres afflītare sese, Sall.; acerbissime de aliqua re; apsolutno. 2) udaranjem: ošteti, oštediti, onerariās naves tempestas afflītabat; quod naves in vadis afflītarentur; preneseno; počiniti jade od koga; pritiženiti, živo izmučiti koga, nauditi komu, gravius vehementiusque afflītari; morbo afflītari; + ne legio classe afflītaret Batavos; + Italiam luxuriā saevitiāque.

afflīter, ōris, m. [affligo], poništitelj, senatus odit te afflīctorem dignitatis et auctoritatis, ordinis ac nominis sui.

affligo [ad-f.], fligi, flictum, 3. 1) udariti o što, oboriti, baciti na zemlju, obaliti, s praep. ad, s dat.: aliquem ad terram Plaut.; terrae Ov.; naves ad scopulos; vasa parietibus; apsolutno, alces infirmas arbores pondere affligunt atque una ipsae concidunt; preneseno: se affligere skunjiti se, izjedati se, ginuti od jada i muke, Cic.; equi virique afflīti sunt, ubi Mars communis et victum saepe erigeret et afflīgeret victorem, Liv. 2) ošteti, oštediti, išteti naves quae gravissime afflīctae erant; u priici cum prospero flatu ejus (fortune) utimur, ad exitus pervehimur optatos, et cum reflavit, affligimur; non me plane enervavit, non afflīxit senectus oslabila. Odale a) stijesniti, obrvati, oboriti itd. virtus nostra nos afflīxit; + fames afflīgit hostes obara; mors ejus omnes cives afflīxit sve je gradane s njegove smrti huda sreda snažila; affligere aliquem sententiā sua oboriti; vectigalia bello affliguntur rat i obara; reliquiones prostratae et afflīctae sunt gaze se no-gama; često partio. afflīctus = strašan, bijedan, jadan, rdav itd. fortuna, res afflīctae rdav položaj; affligere causam susceptam pustiti; equestrem ordinem; rem vituperando snižavati (oppos. augere laudando); b) pokunjiti se, skunjiti se, animum; discessus tuus me afflīxit snuđi mi srce; često partio. afflīctus, pōkánjen, snuđen, pōklōpljen, aegritudine; afflīcti animi bonorum; afflīcti et fracti animi fuit; homo afflīctus (opak) et perditus.

afflo [ad-f.], 1. 1) tranz. zāpahati, zāpahnuti, suavitas odorum, qui afflarentur zadišu e floribus; trop. sperat sibi auram posse aliquam afflari voluntatis eorum; * genetrix laetos oculis afflaret honores na oči mu bijaše zāpahla

milotu. 2) *duhati na što, u što, zadunuti*, terga tantum afflante vento; * me saevus equis oriens afflavit (*dunuo u me*) anhelis; * i munje ex quo me divum pater fulminis afflavit ventis *otkako je vjetrovima munje na me dunuo*; * fulminis telis, fulminum ignibus, sauci afflatique (*aprljeni*) incendio, *Liv.*, afflata est numine quando jam propiore dei *zadahnuća dahom boga već bližega.* 3) *intrans. dolaziti kao zadržak, dopuhati, duhajući dolijetati*, odores tibi afflabunt; afflabat acrior vis frigoris; rumoris nescio quid afflaverat *doprio je bilo onamo*; * felix cui placidus leniter afflat amor.

affluens, entis, adj. s. komp. i sup. [affluo] 1) *obilato dotječući; obilat, copiae; ex affluenti, izobilja, Tac.*; 2) *obilujući, bogat, obilato čim dostiže, opibus et copiis; divitior mihi et affluentior (sc. copiis neisorp-tivije) videtur esse amicitia (koje više daje nego li prima).*

affluenter, adv. s. komp. [affluens], *obilato, raskošno, voluptates affluentius haurire; affluentius vivere; + affluentius solito convivium intrare.*

affluentia, ac. f. [affluens] *obilje, izobilje*, omnium rerum; munditiam, non affluentiam affectabat *Nep.*

affluo, [ad-f.], fluxi —, 3. *priljevat, dotje-ovati, teći k*, Eurotas amnis prope ipsis affluit moenibus; + Rhenus ad ripam affluens; *kao t. t. epikurske filozofije o dotječuću atomu*, ad deos; + o *jetima; o čeljadi, itd. grnuti, vrvjeti*, ut quae potuerant copias affluebant, *Liv.*; ingentem comitum adfluxisse novorum numerum, *Verg.*; affluere ingens multitudo cum luminibus, *Tac.*; 2) *preneseno a) priljevat, dolaziti neopazeno, si ea voluptas ad eos (sensus) cum suavitate afflueret b) obilato priljevat, domi otium et divitiae affluerent Sall.*; opes; ex eo, quod affluit opibus vestris — *od vašega izobilja; odalle aliquā re, obilovati, divitiis honore, voluptatibus; unguentis affluens.*

affor, [ad-f.], 1. *depon, [prvo se lice praes. ind. ne upotrebljava] (ponajviše u pjesniku) na-govoriti, govoriti, reći komu (prijažno ili svečano)*, licet versibus iisdem affari te, Attice, quibus affatur Flaminium ille vir, *Cic.*; hos ego digrediens lacrimis affabar obortis, *Verg.*; affaturque deos et sanctum numen adorat, *Verg.*; precando affari Vestam, *Ov.*; *Napose* * o posljednjim oprosnim riječima, što su se iz pokopa umrlogu govorile.

affore, afforem, affui *gledaj assum.*

affulgeo, [ad-f.], fulsi, —, 2. *zasjati, sinuti, zasjati se, zasvijeliti se, caeli ardentis species affulserat, Liv.*; * Venus affulsit; *pre-*

neseno * o prijaznom pogledu božanstva, koje se pojavi instar veris vultus tuus affulsit populo; o nadi, sreći, pomoći: Sardiniae recipendae repentina spes affulsit; et mihi talis aliquando fortuna affulsit; lux quaedam (*dan blaženstva*) affulsisse civitati visa est; ex insperato gaudium affulsit, *Liv.*

affundo, [ad-f.], fudi, fūsum, 3. 1) + *doliti, priliti, uliti u što venenum vulneri*; ei (nido) vim genitalem; *preneseno + o množini sojeta: priljevat, priteći, dopasti equitum tria milia cornibus affunderentur*; * affusum esse *prostrti biti, prućen*, affusaeque jacent tumulo; amplectique pedes affusaeque poscere vitam.

afforem, affore *gledaj absum.*

Africanus *gledaj Afranius.*

Afranius, ii, m. *Afranije.* 1) Lucius A. *komični pjesnik oko god. 130. prije Isukresta.* 2) Lucius A. *državnik i vojvoda, pristaša Pompejev i njegov legat u Hispaniji. Poslije bitke kod Tapsa zarobiše i ubiše ga Cezarovi vojnici. Odalle Afranius, adj. afranijski, Afranijev, acies; i supst. Afranius, ōrum, m. Afranijevo.*

Afri, ōrum, m. *Afričani, Afrikanoci, i svećenici Jupitera amonskoga u pustinji libijskoj, Nep-Sing.*, * *dirus Afer o Hanibalu.* — **Afer**, fra, um, adj. *afrički, afrikanski, Liv. aequora Ov. (među Afrikom i Sicilijom): avis afrička Hor.; murex volak ili bagrenka Hor.; armentarius, Verg. Odalle 1) Africa, ac. f. u širem smislu, treći dio starim poznate zemlje: in divisione orbis terrae plerique in parte tertia Africam posuere, Sall.; u užem smislu — rimska pokrajina, područje kartaško, kolar kartaški, Africa propria.* 2) **Africānus**, adj. *afrički, afrikanski, bellum; possessiones, Nep.; napose kao pridjev objema Scipionima; supst. Africanus, (scilicet bestiae), ōrum f. zoje-rad afrikanska, Liv.* 3) **Africus**, adj. *afrički, afrikanski, ventus, vjetar jugozapadnjak, odmorac; terra, Liv.; mare Sall.; kao supst. + Africus, i, m. jugozapadnjak, odmorac; * personifikovan kao bog toga vjetra Africus pater.*

afui, *gledaj absum.*

afuturus, *gledaj absum.*

Agamēdes, is, m. [*Ἀγαμέδης*] *Agamed, koji je, kako se misli, s bratom svojim Trofonijem Apolov hram u Delfu osnovao.*

Agamemnon, ii, m. [*Ἀγαμέμνων*, ōnis, acc. — ōnem * — ōna, m. [*Ἀγαμέμνων*] *Agamemnon, kralj micenski, sin Atrejev, brat Menelajev, vrhovni vojskovođa grčki pod Trojom, sravnj Aegisthus. Odalle Agamemnonius, adj. [*Ἀγαμέμνωνιος*] agamemnonski, Agamemnonov, classis, Liv.; * puella Ifigenija.*

Āgānippe, es, f. [*Ἀγανίπη*] *Aganipa*, vrelo na brdu Helikonu u Beotiji muzama posvećeno. *Odatle* **Āgānippe**, idos, f. *agānipska* i * **Aganippēus**, a, um, adj. *aganipski*.

Āgāsō, ōnis, m. [ago], *gončīn*; * *uopće o nespretnom momku, koji za stolom posluhuje*: si patinam pede lapsus (*posrnuvši*) frangeret agaso.

Āgāthōcles, is, m. [*Ἀγαθοκλῆς*, Dobroslav] *Agatoklo*, tiranin sirakuski, rodio se g. 361. pr. Isusa.

Āgāthyrna, ae, f. [*Ἀγάθηρνα*] *Agatirna*, grad na sjevernoj obali Sicilije, Liv. danas st. *Agatha*.

Āgāthyrsi, ōrum, m. [*Ἀγάθηρσι*] *Agatiržani*, sarmatski narod oko današnje rijeke Morisa u Ugarskoj, koji su se tetovali zato picti, Verg.

Āgāne, ili **Āgāvē**, es, f. [*Ἀγανή*] *Agava*, kći Kadmove i Hermionina, žena Ekionova, majka Pentēja, kojega je Bakhom zadahnuća rastrgala, Ov.

Āgellus, i, m. [dem. od ager], *dobarce*.

Āgēma, ātis, n. [*ἄγμα*] „četa“, u macedonskoj vojsci izabrana vojska, Liv.

Agendiceum, i, n. *Agendik*, glavni grad senonskih Galā, sada Sens u Šampanjskoj, Caes.

Āgēnor, ōris, m. [*Ἀγήνωρ*] *Agenor*, sin Neptunov i Libijin (Libya), kralj fenički, brat Belov i otac Kadmov i Europin, Verg. Ov. *Odatle* 1) * **Āgēnōrēus**, adj. *Agenorov*, *agenorski* bos o Jupiteru, koji je pretvorivši se u bika Agenorovu kćer Europu oteo; domus kću *Finjeva* (Phineus). 2) * **Āgēnōrīdes**, ae, m. [*Ἀγήνωριδης*] *Agenorović a) Cadmus, b) Perseus* (kao potomak Danajev i unuk Belov).

āger, gri, m. [*ἀγρός*] *njiva, oranica, agrum* colere *zemlju tēžiti, raditi*; *ager fertilis*, 2) *obično u plur. agri selo, ladanje*, (kao *oppos. grad. ili stan*); *vastati agri sunt, urbs exhausta; concurrere ex agris; in agris erant tum senatores*; * *dolina (oppos. brdo)*; in *agrum prema kraju*; * *kao mjera za dušinu: u dubinu (oppos. in frontem, in fronte u širinu): mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum hic dabat*. 3) *zemlja (koje općine, grada ili puka)*, Rhenus agrum Helvetium a Germanis dividit; qui in agrum Noricum transierant; in agro Aretino; *odatle zemlja uopće*; *agri publici državna zemlja, koju su Rimljani ratom soladaništa otieli*.

Āgēsilaus, i, m. [*Ἀγέσilaος*] *Agezilaj*, glaso-viti kralj spartanski.

aggēmo, [ad-g.], etc. 3. *uzdāsati uza što ili k čemu*, malis alicujus, Ov.

agger, āris, m. [2. aggero] 1) *grada za šančeve kao: zemlja, pijesak, šiblje itd. grada za sip*, aggeris petendi causa procedere; aggerem comportare; aggere paludes explere; trabes

aggere vestire *na grede zemlje nasuti*; rates junctas terrā et aggere (*drvećem i kamenjem*) intēgebat; * *moliri aggere tecta, graditi i sip-nom zemljom utvrditi*; 2) *nasap, nasip, a) uopće, gdje se dodatkom pokazuje, kakli se misli: aggeres nivei kup snijega, Verg.; agger arenae kup pijeska, Verg.; agger armorum hrpa oružja, Tac.; agger tumuli grobna humka; lomača Ov.; Osobito b) kao vojnički t. t. nasap, nasip, šanac, sedes castrorum in morem pinnis atque aggere cingit, Verg. nasap opsadni aggere, vineis, turribus oppugnavi oppidum; jacere nasap nasuti; instruere, extruere aggerem podići, načiniti; promovere ad urbem aggerem; subtrahere cuniculis aggerem; nasap oko grada za obranu od neprijateljske navale, agger Tarquinii obično samo agger, što ga je Servije Tulije oko Rima podigao: aggere et fossis et muro circumdat urbem Servius, Liv. 1, 44, 3., što ga Ciceron r. p. 2, 6, 11 zove maximus, a Horacije sat. 1, 8, 15 apricus; odatle aggeres murorum gradski zidovi za obranu zemlje n. p. vrta itd. nasap, agger agrestis Tac.; c) za obranu od mora ili rijeke: gāt, jūz, muo (inače moles, ital. molo), molem atque aggerem ab utraque parte littoris jaciebat; * *pak odatle * sip obale ili obala agger ripae; herbosus agger; d) za obranu oeste: nasap, ut pontes et aggeres humido paludum et fallacibus campis imponeret, Tac.; agger viae nākopāna cesta, Verg.; e) * nasipi, što Alpe čine, aggeres Alpini = Alpes, Alpe kao nasip od prirode*.*

† **aggērāto**, ōnis, f. [aggero], *nāsipānje, nasip*.

1. **aggēro**, etc. 1. [agger], 1) *nāsipati, nāsāti, cadavera Verg.; ossa aggerata, Tac.; 2) preneseno, sipanjem ućiniti, nasuti angustus frames vastus inter paludes et quondam a L. Domitio aggeratus, Tac.; nāsipānjem ispuniti: exhaustiendas esse regiones, ut illud spatium (maris) aggeraretur, Curt; u prilici. umnožiti povedati: multaue Laurentis praemia pugnae aggerat, Verg.; incenditque animum dictis atque aggerat iras, Verg.*

2. **aggēro** [ad-g.], gessi, gestum, 3. 1) *dōbavljati, dōbaviti, pribaviti, pribavljati, donijeti, aquam; bona ad aliquem, Plaut.; terram; caespitem, Tac.; arbores, Curt.; ingens aggeritur tumulo tellus, Verg. 2) preneseno: prilagati s trudom quadrantes patrimonio, Phaedr.; osobito † riječima multa aggerabantur etiam insontibus periculosa nāprōivati se; intendere vera, aggerere falsa navoditi*.

aggētus, us, m. [2. aggero] *dobava, pabuli, lignorum, materias, Tac.*

* **agglōmēro**, [ad-g.], etc. 1. „na klupko namo-

tati; *samo trop. pridružiti; pridruživati se*, se alicui; addunt se socios et lateri agglomerant nostro; densi cuneis se quisque coactis agglomerant.

agglutino, [ad-g.], 1. *priljepiti, priljepljavati za*, novum proemium exaravi, tibi misi. Tu illud desecabis, hoc agglutinabis; se alicui, *Plant.*

aggravescere, (adg.), — 3. *òkretati se na gore*, morbus *Ter.*

aggravo, (adg.), 1. *uđiniti teže, trop. a) uvećati*, dolorem, valetudinem; *b) okrenuti na gore, težim što uđiniti*, inopiam sociorum quae bello si aggravatae res essent, *Liv.*; sortem alicujus, *Curt.*; *c) + tištati; biti od neprilike* morbo quartanae aggravante eum.

aggrēdo, ēre, — aggredior *pristupiti*, hac si aggredias, *Plant.*; facillimis (bellis) aggressis *poduzevši*, *Just.*

aggrēdiōr, gressus sum 3. *depon.* [ad i gradior] 1) *pristupati, pristupiti*, ad aliquem *ili* aliquem, *Plant.*; 2) *idi kuda s namjerom*, a) *poći, otidi komu, uteći se komu*: Locustam ego Romae aggrediar; aggredi aliquem pecuniā; aliquem arte; + alicujus modestiam acrius *òštrije iskušati*; aliquem dictis *nagovoriti koga*; + aliquem precibus *zamoliti koga*; + crudelitatem principis, *poslušiti se njome u soču nakamu*. b) *nenprijeteljski: navaliti, nasrnuti, uđariti na koga*, Helveticos impeditos et inopinantes aggressus; milites palantes inermes; aliquem ferro, *Nep.*; *ovako i murum*, castella et oppida; *i sudbeno navaliti, tjerati na sud*, aliquem legibus. c) aggredi aliquid *prihvatiti se, latiti se čega; prionuti, prianjati za što*, ad opus; ad disputationem illam; facinus; majora et magis aspera; * honores; + opus; s *inf.*: de quibus dicere aggrediar; * fatale aggressi sacro avellere templo Palladium.

aggrēgo, 1. [ad i grex] *pridruživati, pridružiti (jatu) s praep.* ad, in i accus.; s *datio.*; fillum ad patris interitum aggregare voluisti; ego te semper in nostrum numerum aggregare soleo; se Romanis; pulsus ira aggregat suos; + se signis; ceteros eodem.

aggressio, ōnis, f. [aggredior] *pristup (govornika na sudu, gotovo, koliko uod).*

agilis, e, adj. [ago] *gibljivo, pokretan, pomidan*, 1) o *stvarma: lak* * classis, * remus; rota; * pollex; + sinistra manus. 2) *brz, okretan, hitar*, * sic tibi secretis agilis dea saltibus adait; * Cyllenius; u *prilici* * quae (apis) circumvolitas agilis thyma; agile et vividum corpus; * *radljivo, poslen, provtan*, nunc agilis flo et mensor civilibus undis *i bacam se u valove politike*; agilis gnavusque.

agilitas, ātis, f. [agilis], *pokretnost, gibljivost, brzina*, navium; agilitas (*živahnost*) ut ita dicam, mollitiaque naturae.

Agis, īdis, m. [*Agis*] *Agid, ime mnogim spartanskim kraljevima.*

agitabilis, e, adj. [agito] *gibljivo, lak, aer*, Ov. **agitatio**, ōnis f. [agito] 1) *gibanje, kretanje*, lecticae; agitatio et motus linguae; + agitatio motusque corporis; agitationes fluctuum; armorum. 2) *trop. a) obavljanje, bavljenje, vršenje*, rerum magnarum agitatio atque administratio; studiorum. b) *radnja, radnost* ad quod (genus) adhibenda est actio quaedam, non solum mentis agitatio; naturam eam dico, qua nunquam animus insistens agitatione et motu vacuus esse potest.

agitator, ōris, m. [agito] * *gončín*, tardi aselli; equorum; *odalle vozač, kočijaš u circenskim igrima.*

agitō, 1. [intenz. od ago] *villati, tjerati* 1) o *životinjama: goniti, ganjati, tjerati, villati*, * greges hirtasque capellas; * spumantem equum; * cervos in retia; * quod spatium non esset agitando *naimo equos igrati konje, Nep.*; *osobito o divljači: loviti, hajkati*, non sis agiturus feras; lupum; * columbas; * lepores, cervum, damas; + * o *čevjadi* * totaque agitavimus urbe hostes; o *stvarma, kao o moru, drovu itd.* *olujom vjetrom goniti, biti*; mare ventorum vi agitari atque turbari. * arena magna vi agitata; * Zephyris agitata Tempe; * robora; *valovima* * defluit saxis agitatae humor; * agitata fluctibus Helle; *uopće villati, goniti, micati, kretati itd.* agitari (*stanu se kretati*) inter se concursu, o *atomima*; corpora huc et illuc: navem in portu agitari jubet; * alas o *Dedalu*; * hastam *mahati, zamahivati njom*; * habenas manibus *vodkati uadu rukama*; + digitos *brojiti na prste*; + nunc mari, nunc terrā corpus *dati, da se kreće.*

2) *trop. a) aliquem kao životinju: natjerivati, natjerati; nadržkati, podražiti, pòticati, podbuniti* plebem; + licentia populum agitando quoquo vellent; * est deus in nobis, agitante calescimus illo. b) *kao divljač: hajkati, drškati, mučiti*, primo commotus metu atque libidine diversus agitabatur *mučoga i strah i požuda*; suum quemque scelus agitat amentiaque afficit; sceleris poenis agitur; * scelerum furis agitatae Orestes; + quos agitabat timor; *ne dati mira, šibati, grđiti*, si ejus stultitia poterit agitari; ea belle agitata ridentur; * vesanum poetam agitant pueri * c) *kao more: buniti, uzbuniti, mutiti*, seditionibus tribunicii atrociter res publica agitabatur; rebus agitatae u *nomirno vrijeme*. d) *duh obavljanja*, curis de salute rei

publicae agitatus et exercitatus animus; † geometriā agitari animos et acui ingenia; u *zlom smislu* in tribunatu Gracchum *ne dati, da odahne*. e) aliquid, *razmišljati, misliti, snovati* mente, animo, in mente, in animo; secum, i *bez tih dodataka!* habet nihil aliud, quod agitet in mente; ego quae mente agitavi, audistis; quae animo agitabat; agitare in animo bellum; * fugam; s *inf.*: ut statim mente agitare bellum renovare *Nep.*; s *praep.* de: de inferendo bello agitavit; de Rhodani transitu; † de bello; † de supremis; *sa* aliter: ipse longe aliter animo agitabat *on sve drukčije snovaše raspravljati, dogovarati se, pretresati* negem esse illam rem agitatum in contionibus; Romae de facto consulis agitare (= agitabatur); agitatum, ut etc.; quod magis ad nos pertinet et nescire malum est, agitamus, utrumne — an etc. *Hor. g) starati se o što, nastojati, oporavljati što, da se što obavi*, quum praecepta mei patris agitare, *kad sam se starao, da izvršim očevo naloge*; quod beneficiis magis quam metu imperium agitabant, *što su više dobrotom nego li strahovanjem vladali*; Catilina in dies plura agitare (= agitabat *zadavao sebi svaki dan više posla*; laeti pacem agitabamus *uživamo mir*; cohortes cum omni equitatu praesidium agitabant *bijahu straža, sačinjavahu pratnju*; secreta consilia; * vos agitate fugam. *Ovako u pasivu: vladati, biti, postajati*, pax agitatur *mir vlada*; induciae agitantur; laetitia, maeror, luctus atque gaudia agitantur; † stationes; † vigiliae; latrocinia; *takoder apsolutno*, paucorum arbitrio agitabatur *postustupalo se*; *Ovako napose o svetkovinama, praznicima, igrama i šalama: slaviti, svetkovati*, dies festi agitabantur; diem natalem, *Com.*; * jocos; choros; *tako i o vremenu: provoditi*, tum vita hominum sine cupiditate agitabatur *tad se život provodio*; noctem apud aquam; * aevum sub undis; * aevum sub legibus; *apsolutno* agitare *odraviti, baviti se, potucati se*, Libyes propius mare Africum agitabant; equitatum pro castris agitare jubet, *Sall.*; consul dum inter primores agitabat, *Liv.*; † procul Germani agitabant; † qui montium editis inculti atque eo ferocius agitabant; *takoder vladati se, ponášati se*, ferocius quam solitus erat.

Aglaophon, ontis, m. [*Ἀγλαόφων*] *Aglaofon*, glasovit grčki slikar, rodом iz Taza (Thasus) okolo g. 400 pr. Is.

Aglauros, i. f. [*Ἀγλαυρός*] *Aglaura*, kći Celeropova, *Ov.*

agmen, inis, n. [ago] *upravo* agmen. 1) *skup, povorka, jato, rulja, mnoštvo*: meus reditus is fuit, ut e Brundisio usque Romam

agmen perpetuum totius Italiae viderim; ingens mulierum agmen; * agmina saeva sororum; * agmen corvorum; * equorum; * graniferum agmen o *mravima*, * aquarum lene agmen *struja*; * agmina pulverulenta *prašne rpe*; * agmen *udaranje* remorum; † navium agmen; * agmina stellarum; * extremae agmina caudae (*krivudanje*); * agmine certo; † o *mnoštvo posala*. 2) *osobito kao vojnički t. t.: put, (marš)*, ne miles gregarius in castris neve in agmine servum haberet; in agmine dimicare; agmine impediti; aggredi hostes in agmine; * rudis agminum *neveža u vojništvu*; 3) *vojska na putu*, agmen primum *prednja četa*, agmen medium *srednja četa*; agmen extremum *ili novissimum zadnja četa ili zapleće*; agmen ducere; cogere *ili* claudere agmen *biti zaplećem*, agmen procedit *slupi naprijed*; agmen quadratum u *bojnom redu s priljagom u sredini phalanx*, agmen magis quam acies; agmine *putem*; agmine instructo *uredivši se za put*; *spreman na put*; * agmine facto; agmen *justum* *Tao.*; agmen *pilatum* *Verg.*

agna, ae, f. *jagnjica*, žensko janje, *osobito za zakljanje*, *Hor.*

* **Agnilla**, ium, *ili* ōrum, n. pl. = Agonalia.

agnāscor, natus, 3. depon. [ad i nascor] *roditi se iz smrti očeve ili poslije već učinjene oporuke* constat agnascendo rumpi testamentum, *kasnijim porodom*.

agnātio, ōnis, f. [agnascor] *upr. prirođanje; rod po krvi, t. j. po muškoj lozi*.

agnātas, i, m. [upravo part. od agnascor] *kao supst. 1) potomač, t. j. dijete, koje se rodilo iz već učinjene oporuke, quemquam ex agnatis necare flagitium habetur, Tac. 2) rod po krvi, t. j. po muškoj lozi* Jovem et Junonem, quos fratres inter se agnatosque appellare videmus.

agnellus, i, m. [demin. od agnus] *janješće, kao riječ od mila, Plaut.*

* † **agnus**, adj. [agnus] *jagnjeći; supst.*

* **agnina**, ae, f. (sc. caro) *janjetina*.

agnitio, ōnis, f. [agnosco] *pripoznavanje, spoznaja*, quae quaestio ad agnitionem animi pulcherrima est.

agnitus, part. od agnosco.

Agnōnides, ae, m. [*Ἀγνωνίδης*] *Agnonid*, jedan govornik *Atenjanin, tužitelj Fokionov, Nep.*

agnosco, nōvi, nītum, 3. [ad i nosco] *upoznati, 1) spoznati, poznati, upoznati*, agnoscitur (callidus ille et occultus); unde illi versus? nunc agnosco Graecum *sad se sjedam grčkoga*; * accipio agnoscoque deos; * auribus notos cantus; deum ex operibus ejus *po njegovim djelima*; agnosco ex me *po sebi upoznajem*. *Odatle, što smo već poznavali, opet poznati; upoznati, prepoznati*; * nomine audito extemplo agnovere virum; quem u

agnovi; * veterem Anchisen agnoscit amicum; † cultu regio agnoscit; agnoscere rem (o sucu); 2) *priznati za ono, što zbilja jest*, filium reliquerat, quem ille natum non agnorat; eundem moriens suum esse dixerat; nondum agnoverat eum, qui postea regnavit; *ovako s dva accus.*: *priznati, priznavati za koga*: an me non agnosceatis ducem? aliquid: *priznavati, priznati što, apsolutno*: ego susceperem hoc crimen, agnoscerem priznao bih, da sam za služio; *ovako i s dva, acc.*: quod meum quodammodo agnosco; *s acc. c. inf.*: id ego agnovi meo jussu esse factum.

agnus, i, m. [ove genitus] *janje*; kao poslovice (Plaut.) postulas agnum eripere lupo što se ne može učiniti.

ago, ēgi, actum, 3. [áyw] *tjerati, goniti*. I. *micanje prostorom* 1) o živim stvorovima djelom ili riječju: *goniti, tjerati*, jumenta asellum; elephantos in proelium; captivos prae se; aliquem in crucem *rāspēti, propeti*; *osobito: oteto tjerati, bolje*: abigere: cum actae boves ad desiderium relictarum mugissent; ingentes praedas hominum pecorumque egere. *Ovako spojeno sa ferre prema grčkomu áyew xai pēqew ferre agere, ferre atque agere, gdje se misli na plijen, što se nosi, i na plijen, što se goni, a zajedno znači: otimati, otēti*: hi ferre agere plebem plebisque res; quae ferre atque agere possent; *različno od toga je agunt feruntque cuncta žare i pale, Tac.*; ne u neprijateljskom smislu, res, quae ferri agique possunt *pokretne stvari Liv.*; *vajnički t. t.* agmen agitur, *krčē se, markira*; *ovako medijski* agere se *ili agi poći, pōlaziti*; u svakidašnjem govoru: ipse ad castra Samnitium perrexit, quo multitudo omnis consternata agebatur, *Liv.*; ecce autem gubernator sese Palinurus agebat, *Verg.*; nec minus Aeneas sese matutinus agebat, *Verg.*; *nadalje također: hajkati, ići za kim u potjeru, ganjati* = agitare * apros, * cervam telis; * canes; praecipitem; perterritos egerunt, ut etc.; † fugientes hostes ad naves; 2) o stvarima, koje se ne kreću same: *tjerati, pōmicati, pomati, potiskivati, pōtisnuti itd.* naves egerunt, *pomakoše, potisnuše*; * Tullia per patris corpus carpentum egisse fertur; * vasti rector Olympi non agat hos currus; celeriter vineis ad oppidum actis; quibus fortiter resistentibus vineas turresque egit; * acta testudine; o *gradnjama, voditi, načiniti*, quid si cuniculos agat ad aerarium *ako prokopa tavnil*; cuniculos ad aggerem agere; cuniculum agere in arcem hostium; fundamenta agere *osnovati*; cloacam sub terram agere *izvesti*; * latumque per agmen ardens limitem agit ferro *mačem krči put*; * u *prilici* idem limes agen-

dus erit; *ovamo ide izraz rimas agere pući, ispucati* tabernae rimas agunt; * fissaque agit rimas tellus; *tako i radices agere hvatati korijen*: vera gloria radices agit atque propagatur; agere animam *dušu puštati, na umoru biti*; vocem agere *glas istiskivati*; spumas agere *pijeniti se*; undam agere; * fumus undam agit *vije se u vis poput vala*; o *vjetru, oluji, koja što tjera* * agentes frigora venti *donoseći studen*; * agens hiemem turbo; * tempestatibus acti; sublicae ad inferiorem partem fluminis oblique agebantur *udarati, zabitati*. 3) *Micanje prostorom u poređenju i u prenesenim izrazima* a) agere aliquem in exsilium *prognati koga*; † ad mortem *voditi na smrt*; * orco = in orcum, b) aliquem *nagnati, nātjerati*, quos falsis criminibus in arma agant; ad omne scelus et ad omnem libidinem; * in fraudem; † ad gloriam; transversos agat, *stramputice zavesti, Sall.*; * acerba fata Romanos agunt *progone*; * agentia verba Lycamben *koje su L. nātjerale u očajanje*; multitudo aut studio agitur aut ira, *tjera se, Curt.*; bonitas, quae nullis casibus agitur (ne drma, ne miče se), *Nep.*; reum aliquem agere, *pred sud tjerati, tužiti koga*; *ovako osobito u partic.* actus *nātjeran, nagnan*: Ithaci clamoribus actus rumpit vocem, *Verg.*; etc. c) *podbuditivati koga; privlačiti k sebi, pridobivati za se*, haec studia adolescentiam agunt *privlače k sebi*; * seu te discus agit; *odatle*: se agere *ponašati se, vladati se, postupati* tanta mobilitate se Numidae agunt, *Sall.*; quanto ferocius ante se egerint, *Tac.*; negligenter et avare se agere, *Eutr.*; *tako i agere aliquem postūpati s kim, vladati se prema komu*: Tros Tyriusque mihi nullo discrimine agetur, *Verg.*

II. *Micanje vremenom: provoditi, provesti, nadživjeti* 1) s objektom kao što je: aevum, aetatem, tempus, vitam, adolescentiam, senectutem, diem, noctem, ver, hiemem, annos: * laudator temporis acti se puero; *osobito ovako annum agere s rednim brojem: biti u tolikoj i tolikoj godini*: quartum annum ago et octogesimum; *ovako i pasivno agitur annus*: tum principium anni agebatur *tada bijaše na početku godine*; * alter agebatur mensis *bijaše drugi mjesec*. 2) *apsolutno*: agere *živjeti, vijek ili vrijeme provoditi, prōbaviti, baviti se, desiti se, biti gdje*, tum Marius apud primos agebat; Africa, procul a mari incultius agebat, *Sall.*; solute ac negligenter agentes, *Liv.*; deūm honor principi non ante habetur, quam agere inter homines desierit, *Tac.*, u *koga se često čita tako*.

III. u *prenesenom značenju* 1) *baviti se čim; raditi što ili oko čega, zanimati se,*

osobito hoc illi id agere raditi oko toga, nastojati oko toga, starati se za to: qui id egerunt, ut gentem Allobrogum in vestigiis hujus urbis collocarent; certiores eum fecit id agi, ut pons dissolveretur; *Prema tomu znači aliud ili alias res agere drugo što raditi, baviti ili zanimati se čim drugim; po tome: ne paziti, nepazljivo, nepozoran biti:* usque eo animadverti eum joci atque alias res agere; quod agendum aut faciendum sit, id non recusem; aliquid agere raditi; *apsolutno, obično samo u gerundivu:* industria in agendo; vigilando, agendo, bene consulendo prospere omnia cedunt; *i s adverbijalnim oznakama:* non agam astute; modice agere; moribus po običaju; pingui Minerva; age, ut lubet; u oprect: se non interfuisse, sed egisse; nihil agere ništa ne raditi; nunquam se plus agere quam cum nihil ageret; *takoder nihil agere = ništa ne uraditi, ništa ne isposlđovati ili đpraviti, kao:* non nihil agere; multa agendo nihil agere, *Phaedr.;* u svakidašnjem govoru osobito u kom. quid agis? šta radiš? kako si? quid agitur? kako je? quid faciam, quid agam? što da činim, što da radim? neque satis centurionibus constabat, quid agerent, *Caes.;* ovamo ide izraz: agere rem actam ili actum ili acta što je već đbavljeno, dakle nekorisno opet zapđđinjati, mlatiti praznu slamu: scio multis videri rem actam hodierno die agi, *Liv.;* osobito dolazi ovako agere u mnoge supstantive storbene radnje, gdje mi upotrebljavamo: izvršivati; izvesti, raditi, poslovati, *id.:* qui longe alia ratione bellum agere instituerant; joca atque seria cum humillimis; curam alicujus, *Liv.;* * curam pro aliquo skrbiti se, brigu imati; libera de quoque arbitria slobodno odlučivati; * sua vota; Samnitium bella, quae continua per quartum jam volumen agimus, *kajima sam đbavljen, Liv.;* *takoder* levibus proeliis cum Gallis actis pobioši se u bitkama, *Liv.;* u govoru žrtvenom agone? bih li? o koljđu žrtve; age (nude) ili hoc age kao odgovor svedenikova; festos dies anniversarios svetkovati: diem festum Dianae per triduum; * Idus; * choros izvoditi; triumphum de aliquo; * otia, * alta silentia; vigilias ad aedes sacras, in portu imati; † dilectum; (pretk- i poklasitno) senatum; censum; forum, conventum sudbent dan imati; stationem stajati na straži, o vojniku, *Liv.;* imati stražu, o zapovjedniku, *Tac.;* regnum kralj biti, kraljevati; honorem obavljati časnu službu, *Liv.;* † Judaeum fsecum acerbissime utjervati. 2) prikazivati, glumiti, o glumou: nunquam agit hunc versum Roscius eo gestu, quo potest ne govori toga stiha *id.;* partes agere igrati ulogu

svoju; fabulam; aliquem n. p. servum, adolescentem etc. prikazivati koga (na pozorištu); *odatie i u prilici = repraesentare prikazivati koga u životu, vladati se, ponášati se kao:* exsulem vladati se kao prognanik, *Tac.;* si amicum imperatoris ageret, *Tac.;* agit laetum convivam, *Hor.;* o govorniku, predavati: orator debet agere cum dignitate ac venuste; pak stoga znači agere uopće usmeno obavljati, izricati, izreći, n. p. gratias ili grates alicui zahvaliti; laudes agere, pohvalu izreći, pohvaliti. 3) raspravljati, pogađati se, imati posla, cum aliquo s kim de aliqua re o čem: tecum agit de mea laude; sa ut: Caesias quidam egit cum Cimone, ut sororem sibi uxorem daret, *Nep.;* s acc. c. inf.: is ita cum Caesare egit, in eam partem ituros Helvetios etc.; *odatie* agere cum aliquo s adverbijalnim dodatkom kao: bene, male, praeclare, *postupati s kim* dobro, *zlo itd.:* bene agitur mecum dobro mi je; cum illo vero quis neget actum esse praeclare?; agitur aliquid radi se o nečemu, in quo belli genere agitur populi Romani gloria, agitur salus sociorum atque amicorum, aguntur certissima populi Romani vestigalia et maxima, aguntur bona civium multorum; * tua res agitur, paries cum proximus ardet, (ali agitur de aliqua re *govor je o tom, pita se za to*); actum est de aliqua re propade, pogibe: actum hodie est de me propadoh danas; jam de Servio actum rati da je propao; i samo actum est ili acta est res propalo je, izgibe: si prorogatur, actum est; o javnim raspravama u senatu i pred pukom: raspravljati, rasprave imati ili voditi, velim recordere, quae ego de te in senatu egerim; Alcibiades praesente vulgo agere coepit; locus ad agendum amplissimus; o raspravama na ili u parnici: causam agere preti se, suditi se; causam apud centum viros egit etc., *sramni* causa; agere lege a) na osnovu zakona: tužiti, tužbu voditi: possit agi lege nec ne, pauci quondam sciebant; quod cum illo se lege agere diceret; b) po zakonu postupati, *Liv.;* agere ex jure, ex sponso na temelju prava *id. tužiti:* quid agas mecum ex jure civili et praetorio, non habes; ex sponso egit, agebat; *Ovako apsolutno agere obično s gen. kao* furti etc. *tužiti radi čega:* dixeram controversiam esse, possetne heres, quod furtum antea factum esset, furti recte agere; injuriarum.

*Napose pamti A) imperativ age (takoder često, kad se mnogima govori) i agite del dede! dede! der! dela! koji se upotrebljava a) kad se na što potiče ili pobuđuje, pa mu se često za pojačanje pridjane dum ili sljedi iza njega modo, sane, vero, nunc: agitedum, ite mecum; * ergo age, care pater, cervici impo-*

nere nostrae. *β)* Kad se govorom na što drugo prelazi: *καὶ τότε, νῦν* age nunc iter expediti latronis cum Milonis impedimentis comparate; age varo ceteris in rebus qualis sit intemperantia, considerate; age sis nunc i age porro; *γ)* kad se želi, da se govor prekine: *μὴν τοῦτο* dobro! dobro dobro! lijepo! krasno! age, inquires, ista parva sunt; age, sit ita factum; quae causa, cur Romam properaret? age, ut ista divina studia omittamus, possum nominare etc. — *Β)* *part. praes.* *ἄγῶνς* kao adj. u retorskom govoru: živ, odvažan, krepak, orator, imago.

† *ἄγῶν*, *ōnis*, m. [*ἀγών*] borba, natjecanje; preneseno nunc demum agon est.

Ἀγῶνία, ium, n. *agonalijs*, svetkovina, što su je u Rimu Janu u slavu svetkovali, Ov.; odatle *Ἀγῶνιάς*, e, adj. *agonalski*, lux, Ov. *Ἀγῶνία*, iōrum, n. 1) — *Agonalijs*. 2) žrtva (za zaklanje).

Ἀγρονόμος, i, m. [*ἀγορεύνομος*] tržni nadzornik u Ateni, Plaut.

Ἀγρίαιος, adj. [ager] *poljski*, lex agraria *poljski zakon*, da se državne zemlje porazdijsle među siromašnije građane; agraria largitio *obilato razdjeljivanje zemalja*; tota ratio agraria *odjela osnovu o razdjeljivanju zemalja*; rem agrariam temptare *pokušati zemlje dijeliti*; seditioes agrariae *bune poljske*; triumphus agrarius *poljski triumph*. Odatle *agrarus*, ii, m. *agrarac* (priatelj poljskih zakona, ili koji želi, da se zemlje porazdijsle), qui agrarios concitare conatus est.

Agrestis, e, adj. [ager] 1) *poljski*, a) o biljkama, što rastu na polju, prema domaćima: *poljski*, *divlji*, kadšto *samorasli*, *samonikli*, *palmae*; * *poma*; * *frondes*, pak i * *silva*, * *salvus*. b) o životinjama prema domaćima: *divlji*, *taurus*; * *mus poljski miš*. 2) *seoski*, *seljački*, *hospitium*; *amiculus*; *vestitus*; *cultus*; *vita*; * *pubes*; * *palaestra borba s poljem*; * *calamus svirala*; * *Musa seljanka*, *popijevka*; * *Numidae agrestes tešaci*, *ratar* (koji žive na selu); odatle *Nolani agrestes*; *homo agrestis seljak i agrestis*, is, m. kao supst. *seljak*, * *antiquus agrestis*; ad laevam versi cum magna trepidatione *agrestium* populantur; * *collectos armat agrestes*. 3) *trop.* a) *prostački*, *neotesan*, *surov itd.* (kao na polju odrastao, ferus; *eravni rusticus*) *animus agrestis ac durus*; *dominus*; *genus hominum*; *rustica vox et agrestis*; *vita haec rustica*, quam tu *agrestem* vocas; *agrestiores*, *Musae* (pravo i druge vještine, koje mijesaju među lijepe brojili); b) * *divlji po vanjštini*, *vultus agrestes*; *figura*.

1. *Agriola*, ae, m. [ager i colo] *tešak*, *ratar*; * *deus agricola o Silvanu kao tešačkom bogu*; * *caelites agricolae*.

2. *Agriola*, ae, m. *Agrikola*, rimsko prezime,

n. p. Cn. Julius A. *tast povjesničara Tacita*, *namjesnik britanski god. 77. poslije Is.*

agricultio, *agriculter*, *agricultura* *gledaj cultio*, *cultor*, *cultura*.

Agrigentum, i, n. (također *Acrāgas*, *Ἀκράγας*) *Agriēnt*, *dorska naseobina na Siciliji*, sada *Girgenti*; odatle *Agriēntinus*, i, m. *Agriēntanin*.

Agripeta, ae, m. [ager i peto] *zemljoborac*, koji bi rado da dobije zemlju kod diobe.

Agrippa, ae, m. *Agripa*, rimski pridjev 1) A. Menenius, konzul god. 503. pr. Is. poznat sa svoje priče o želucu i udima. 2) M. Vipsanius A. rodio se 63. pr. Is., a umro 12 god. pos. Is. pouzdanik i general Augustov; oženio se prvom Pomponijom, kćerju Atikovom, zatim Marcelom, kćerju sestre Augustove, a napokon Julijom, Augustovom kćerju. 3) A. Postumus, sin prijašnjega, koga je Tiberije dao smaknuti. 4) Herodes A. I. i II., kraljevi židovski, Tac.

Agrippina, ae, f. *Agripina*, žensko ime obitelji 1) mlađa kći M. Vipsanija Agripe od Julije, žena Germanikova, majka *Kaligulina*, 2) kći Germanikova, sestra *Kaligulina* i majka *Neronova*, na zlu glasu s opatima i zločinom. Sin *Neron* dade je umoriti. Njezino rodno mjesto, seoce ubijsko, raširilo se god. 50. po Is. naseobinom rimskom i prozvalo se po njoj *colonia Agrippinensis* ili samo *Agrippina*, sada *Kolonj*, *Köln*, *Tac.*; odatle *Agrippinenses*, ium, m. *Agripinci*, *Tac.*

Agylus, ei ili eos, m. [*Ἀγυλις*] *Agijej*, pridjev *Apolonu* kao zaštitniku cestâ i javnih trgovâ.

Agylleus, eos, acc. ea, m. [*Ἀγυλλεύς*] *Agilac*, pridjev *Apolonu*, koji je u *Agili* (*Agylla*), u *Etruriji* imao hram; odatle *Agyllinus*, adj. *agileki*, * *Agyllina urbs* = *Agylla*; i *Agyllini*, ōrum, m. ako supst. *Agilci*, *Verg.*

Agyrus, ii, n. [*Ἀγύριος*] *Agirij*, grad na *Siciliji*, odatle *Agryriensis*, e, adj. *agirski*, i *Agryrienses*, ium, m. kao supst. *Agiroi*.

ah, interj. ah! o! a! za oznaku žalosti, zle volje, divljenja, smijanja itd. dvostruko ah, ah! *Hor. Plaut.*

Ahala, ae, m. *Ahala*, rimsko ime obiteljsko, najznamenitiji je C. Servilius A., koji je kao magister equitum god. 440. pr. Is. Sp. *Melija*, prijatelj naroda, na zapovijed diktatora L. *Kornelija Cincinata* smaknuo.

Aharna, ae, f. *Aharna*, grad u *Etruriji*, *Liv. ahe . . . gledaj aē.*

ai, interj. [ai] *aj! vaj me!* *Ov.*

Ajax, ācis, m. [*Ἀίας*] *Ajaks*, ime dvojici slavni junaka pod Trojom 1) sin *Oileja*, kralja u *Lokridi*. 2) sin *Telamona*, kralja *salaminskoga*.

ajens, ain' gledaj ajo.

ajo, verb. def. 1) *tvrditi, potvrdivati*, (oppos. nego); quasi ego curem, quid ille ajat aut neget; nunc ajunt, quod tum negabant. 2) *uopće reći, veljeti, da je što tako* (srauni dico; najčešće u oratio obliqua; srauni inquam), eum ego ex jure Quiritium meum esse ajo; ait ille idem sibi videri; s dva acc.: quos ait Caecilius stultos senes, eos significat credulos; sordidum me et incultum moribus ajunt; * o fortunati mercatores! gravis annis miles ait; * quid, ait, tua maxima prodixit? *ovako napose u formuli a)* ut ait, *kako veli* ut ait Homerus; *ili bez subjekta* ut ait, *kako se veli, što no se kaže*; uti mos vester ait *kako vi znate reći*, Hor. b) ut ajunt *ili* quod ajunt *kako vele, što no se veli, što no kažu, što no je riječ*, o praeclarum custodem ovium, ut ajunt, lupum! agamus igitur, ut ajunt, pingui Minerva. *Napose valja pamtiti a) ain'* (mjesto aisne) ain' tu, ain' vero, ain' tandem, u razgovoru, da se izrazi čuđenje, ukor itd., zar zbilja! zaista? je l' moguće? ain' tu, Scipio hic Metellus proavum suum nescit censorem non fuisse? Ain' tu, verum hoc fuit? ain' tandem, insanire tibi videris, quod etc. b) u razgovoru quid ais? što veliš? γ) ajens, ntis, tvrdeći, negantia contraria ajentibus.

Ājus Lēntias (Loquens), Āj Lokupije, personifikovan glas, koji je Rimljanima g. 364. pr. Is. oglasio, da Gali dolaze, i komu je Kamil zatim, kad se to obistinilo, kao bogu posvetio hram. āis, ae, f. [skrtačeno od axla, axilla] 1) *krilo u ptice*; ei aquila suspensis demissa leniter alis pileum aufert; * niti alis; quater alae; o pcelama, * alas eripere regibus apum; * pandere alas ad solem aestivum; često u prilozi kao o bogovima itd., * madidis Notus evolat alis; * mors artus circumvolat alis; o munji, o jedrima, * velorum pandimus alas; * classis centenis remiget alis; * alarum remigio volare veslajućim krilima; * alis allapsa sagitta pernata strjelica. 2) u čovjeka: *pazuho*, * ne forte sub ala fasciculum portes librorum; polypus an gravis hirsutis cubet hircus in alis. 3) o vojsci: *krilo*. Legij: *na deeno i na lijevo stajahu konjanici, postije i savezničke čete* (konjanici njihovi), odjel tih četa zove se ala, a vojnici se zvali alarii krilaši; srauni alarius; * preneseno o lovcima, koji su jahali desno i lijevo Eneji i Didoni, dum trepidant alae.

Ālabanda, ae, f. ili drum, n. Alabanda, grad u Kariji; odatle 1) Alabandensis, e, adj. alabandski, Philocles; supet. Alabandenses, ium, m. Alabandani. 2) Alabandens, eos, m. [Alabandēns] — Alabandensis; plur. grčki nom. Alabandis [Alabandēis, 'Alabandēis] — Alabandenses.

Ālabarches, ae, m. [ἀλαρχης] alabarch, vrhovni carinar. Ovako se zove ironično Cn. Pompejus, koji se hvalisao, da je carinske dohotke rimske povisio.

Ālācer, cris, cre i ālacris, e, adj. s komp. živ, vatren, veseo (srauni acer; laetus), videbant Catilinam alacrem atque laetum; iste repente ex alacri atque laeto sic erat humilis atque demissus; s oznakom, da je tko na što gotov s praep. ad: bella suscipienda Gallorum alacer et promptus est animus; s abl., da se približe označi svojstvo: alacres animo sumus; alacri et prompto ore ac vultu; alacri clamore; omnium animos alacres videt; o životinjama: feras bestias videmus alacres et erectas vadere; equum alacrem laetus asperit; * alacris voluptas vesela slast; alacris clamor.

Ālācritas, stis, f. [alacer] vatra, živahnost, vatrenost, egregia animi; ingenti alacritate clamor est sublatus; mira sum alacritate ad litigandum; summa rei publicae defendendae alacritas; alacritas studiumque pugnandi; clamor Romanorum alacritate perfecti operis sublatus udariše u radosno živahno klicanje radi dovršenoga djela; canum alacritas tanta in venando.

Ālācritēr, adv. s komp. [alacer] živo, veselo; Just.

Ālāpa, ae, f. čuška, priušak, zaušak, alapam ducere alicui čušnuti, puštajući roba na slobodu čušnuo bi ga gospodar, zato multo majoris alapae (sloboda) mecum veneunt, Phaedr.

Ālārius, rijetko ālāris, e, adj. [ala] krilni, (samo o vojsci), cohortes alariae alarii equites; cohortes alares, Liv. Ovako alarii krilaši, t. j. čete, koje su bile legiji na krilima i to: alariae cohortes pješaci, a alarii ili alarii equites konjanici; aerarii Transpadani; — alares, ium, m. — alarii, n. p. alares Pannonici, Tac. * ālāstus, adj. [ala] krilat, plantae (Mercurii); pes (Mercurii); equi (Phoebi).

Ālanda, ae, f. 1) ševa, 2) jedna galska legija, koju je Cezar na svoje troškove uzdržavao, nazvana tako po nakitu na kooigi, alaudae ili alaudarum legio, Cic.

Ālāsōn, ōnis, m. [ἀλασών] hvališa, grčka komedija, po kojoj je Plaut svoju igru miles gloriosus pisao.

Alba, ae, f. Alba, ime mnogim gradovima 1) A. longa grad u Laciju, osnovan od Askanija Enejevića; odatle Albanus, a, um, adj. albanski; supet. a) Albani, drum, m. Albanci; b) Albanum, i, n. Alban, rimski municipij Alban blizu Albe longae. Upravo je neutrum k isostavljenoj riječi rus. 2) Alba Fuentia, grad u Samniju; odatle Albensis, e, adj. albanski supet. Albenses, ium, m. Albanjani.

Albani, orum, m. *Albanjani, stanovnici pokrajine Albanije.*

Albania, ae, f. *Albanija, pokrajina na zapadu od Hevalinskoga mora, sada Georgija, Tac. Just.*

albatu, adj. [albo] u *bijelo odjeven*, cum ipse epuli dominus albatu esset; * dies festos albatu celebrare.

Albensis, gledaj Alba.

albeo, ui, — 2. [albus] (*ponajviše pjesn. i poklas.*) *bijeliti se, bijeljati*, albente caelo kad je zora puca; kad je svitlo.

albescere, bui, — 3. [albeo] *bijeljati, bijeljati se*, mare albescit et vibrat; * fluctus coepit albescere vento; * videbis flammaram longos a tergo albescere tractus; * maturis albescit messis aristas; * albescens capillus kosa *po-bijeljela*; * ut primum albescere lucem videt, da zora puca; da svita.

* **albico**, 1. [albus] *bjelasati se, bijeliti se, bijeljati se*, nec prata canis albicant pruinis.

* † **albidus**, a, um, adj. s. *komp. i sup.* [albus] *subjel, subjelast, bjeličast, bjelučast, spuma.*

Albinovanus, i, m. *Albinovan, ime vlastito a) C. Pedro A., epski pjesnik u Rimu, suvremenik Ovidijev i njegov prijatelj. b) Celsus A., mlad muž, znanac Horacijev.*

Albinus, i, m. *Albin, ime rimske obitelji, osobito plemenu Postumijevu.*

Albis, is, m. *Laba, rijeka u Germaniji, Tac. albitudo*, inis, f. [albus] *bjelina, capitis ejedine, Plant. Trin. 4. 2. 32. (813.)*

Albus, ii, m. *Albije, ime rimske porodice; najznamenitiji su 1) Alb. Tibullus, glasovit pjesnik, suvremenik Horacijev. 2) Statius A. Oplianicus, koga je kažu umorio Klauodije, koji je bio radi toga tužen, a branio ga Ciceron. 3) Sabinus A., subaštnik Ciceronov. — Odatle Albiānus, adj. albijiški.*

albula, adj. [demin. od albus] *bjeličast, subjel*, Odatle kao nom. prop. **Albula**, ae, f. (scilicet aqua) *staro ime riječi Tiberu; tako se zove i jedan potocić blizu Tibura.*

album, i, n. *gledaj albus.*

Albunea, ae, f. *ime jednoj nimfi, koja je bio svet jedan sumporit-vrutak kod Tibura, po tome se i vrutak sam ovako zvao, Verg. Hor. Alburnus, i, m. *Alburn, drvo u Lukaniji Verg.**

albus, adj. *bijel (oppos. ater; srami candidus), color; equus bijelac, dogat, čitač; plumbum oin, kalaj, kostor; dentes; * olor; * lana; * lilia; * vestis; također — * albatu u bijelo odjeven; sjeđ, siv, barba, Plant.; * capilli, * coma; * populus topola; * ales — labud; također bljed, bljedan, sur, o boji neudrave kože, aquosus albo corpore languor, Hor.;*

*albus pallor Hor.; gledaj pallidus; * vidan, svijetao, jasan, Lucifer, i * vedred, Notus, Japyx, u koliko donose vedro vrijeme; zato trop. udesan, sretan, dobar, quorum (Castoris et Pollucis) simul alba nautis stella refulsit; genius. U poslovici a) albis dentibus deridere (tako, da se zubi vide) kesiti se; b) albis equis praecurrere (kao u triumfu) natrčati koga; d) alba avis — bijela vrana, za oznaku čega, što je veoma rijetko; e) album calculum adjicere alicui rei, gledaj calculus. — Odatle album, i, n. kao supst. 1) bijelo, bjelina, columnas albo polire pobijeliti, okrediti; album in vestimentum addere; * vacca maculis insignis et albo lisasta; * sparsis pellibus albo. 2) bijela ploča (obično drvena i posadrena, na koju su se oglašili pisali, prema današnjem: „orna ploča“ napose a) album pontifeksa maksima, koji je na njoj zabilježio najvažnije događaje preko godine te je stajala u kući njegovoj, da je svakko mogao doći i čitati (annales maximi); b) † album pretora, kojim je svoje edikte oglašivao; c) † imenik osobito album senatorium imenik senatora, što ga je August dao napraviti te se svake godine javno izlagao; album (judicium) imenik sudaca.*

Alceus, i, m. [Ἀλκαίος] *Alcej, grčki lirik rodом iz Mitilene na Lesbu oko 610—602. pr. Isusa.*

Alkamenes, is, m. [Ἀλκαμένης] *Alkamen, grčki kipar, najslavniji učenik Fidijin (Phidias).*

Alkathōs, es, f. [Ἀλκαθός] *Alkatoa, kula u Megari nazvana po Alkatoju, pa zato * sva pokrajina megarska.*

Alcathous, i, m. [Ἀλκαθούς] *Alkatoje, sin Pelopov, koji je snova podigao zidove megarske, Ov.*

Alce, ae, f. [Ἄλκη] *Alka, grad karpelanski u tarakonskoj Hispaniji.*

alcedo, inis, f. [ἀλκυών] *zimorod, ptica ledarica, (alcedo hispida Linn.) gledaj Alcyone. Odatle Alcedōnia, orum, n. (sc. tempora) morskā tišina, za koje po mnijenju starih zimorod leže, dies alcyonei ili alcyoni ili alcyonides ili alcyonia (gledaj Alcyone); odatle tišina uopće, Plant.*

alces, is, f. *sjeverni jelen.*

Alceus, ōi, m. [Ἀλκείος] *Alcej, sin Perzejev, otac Amftrionov, djed Herkulov, odatle * Al-*

ceides, ae, m. [Ἀλκείδης] Alcejevid = Herkul.

Alcibiades, is, m. [Ἀλκιβιάδης] *Alcibijad, glasoviti Atenjanin, vojskovođa i državnik, suvremenik Sokratov.*

Alcidamas, ae, m. [Ἀλκιδάμας] *Alkidama, grčki retor, učenik Gorgijin.*

Alcides, gledaj Alceus.

Alcinous, i, m. [Ἀλκίνοος] *Alcinoj, kralj feački*

na otoku *Sheriji*; k njemu je *Uliks* zalutao vraćajući se od *Troje*. Na glasu bijaše ras-košni život na njegovu dvoru * *Alcinoi* juven-tus; i njegovi vrlovi * *Alcinoi* silvae; odatle * poma dare *Alcinoi* = raditi nešto suvišna.

Alcis, is, m. nekako božanstvo u *Germani*, *Tao*. Germ. 43. 10.

Alcmaeon, ōnis, m. [*Ἀλκμαίων*] *Alkmaeon*, sin *Amfara*jev i *Eriphile* [*Eriphyle*], vođa epi-gonski protiv *Troje*; ubio je svoju majku, što je skrivila smrt očevu, a zato su ga *Furije* progonile.

Alcmēna, ae, f. i **Alcmene**, es, f. [*Ἀλκμήνη*] *Alcmēna*, kći *Elektrionova*, žena *Amfiri-onova*, majka *Herkulova* (po *Jupiteru*) i *Iphigēia* (od *Amfiriiona*).

Aleo ili **Aleon**, ōnis, m. [*Ἀλεων*] *Alkon*, a) sin *Atrejev*; b) nekaki kmetičar sa *Stoili*je, Ov. c) ime, pastirsko i ropsko, Verg. Hor.

* † **aleyon**, ōnis, f. [*Ἀλεών*] ptica zimorod, ledarica, (dobro lat. *alcedo*).

Aleyōne, es, f. [*Ἀλεώνη*] *Aleijona*, kći *Ejola*ova, žena *Cejikova* (*Ceyx*). Kad je *Cejik* potonuo s razbivšim se brodom, utopila se i ona, a *Te-tida* je zatim obduje pretvorila u zimorode, Ov.

Alea, ae, f. kocka 1) igra na kocke, uopće igra na sljepu sreću, hazard, alea lu-dere; perdere aliquid in alea; tempus aetatis in alea consumere; * alea nudat aliquem. 2) trop. slučaj, sreća, uopće, što je ne-izvjesno belli; alea inest in aliqua re; rem in aleam dare, committere rizi-kati što; in dubiam aleam alicujus rei ire riješiti se na neizvjesnu igru za što; * opus plenum per-iculosae aleae puno pogibli, puno rizika.

Aleator, ōris, m. [alea] kockaš, igrač na kocku, komu je igra kao zanat.

Aleatorius, adj. [aleator] kockaški, igrač, damna gubitak u igri.

ālō, (bolje *allec*), ēcis, n. [ālō] *salamura*, riblji rasol, sauce, [od ribe i okarde, (scom-ber) i morske vode], Hor. Po *Pliniju* talog ga-rum-a.

Āleotō, (us), f. [*Ἀλητώ*] *Aleota*, ime jednoj *Fu-riji*, Verg.

Āleŷi campī, [tō 'Ἀλῆιον nediŷ od ἄλῃ lutanje] žitorodna ravnica u *Stoili*ji, gdje je *Belerofo*n oskijepljen *Jupiterovom* munjom lutao.

Ālēmāni, ōrum, m. *Aleman*i, družina ger-man-skih naroda, *Aurel. Vict. Entr.*

āleo, ōnis, m. = *aleator*.

* **alea**, itis, gen. pl. * **alitiuum**. 1) adj. krilat *Pegasus* Hor.; puer = *Amor*, Hor.; deus = *Mercurius*, Ov.; equus = *Pegasus*, Ov.; = brz, hitar, auster, Verg.; passus, Ov. 2) supst. comm. ptica (eravni volucris; ponaj-više u slogu uvišenom i o većoj ptici; eravni švis); osobito u *augurskom* govoru ptica, koja

svojim poletom znamenje daje (eravni oscines), aves quasdam et alites et oscines rerum au-gurandarum causa esse natas putamus; ex alitis involatu auguror; često znači ales uopće ptica, osobito u pjesnikā: eam alitem ea regione caeli venisse, Liv.; ales Caystrius = labud, Ov.; Daulias = slavuj Ov.; cristatus = pi-jetao, Ov.; ales praenuntius lucis = pijetao, Ov.; ales albus = labud, Hor.; ales canorus = labud, Hor.; fulvus Jovis ales = orao, Verg.; Junonia ales = paun, Ov.; Palladis ales = sova, Ov. U prilici znači ales pjesnik Maeonit carminis ales, Hor.; trop. * zla-menje, kob, cum bona, mala, lugubri alite dobrom, zlom itd. kobi.

Ālēsa, gledaj *Halesa*.

Ālēsia, ae, f. *Alezija*, grad u *Galiji* lugdun-skaj, sada *Alise*.

Aletrium, ii, n. *Aletrij*, grad u *Luciju*; odatle **Aletrinas**, ētis, adj. *aletrijski*, i **Aletrinātes**, ium, m. supst. *Aletrijani*.

Alexander, dri, m. [*Ἀλεξάνδρος*] *Aleksandar*, često ime muško; najznamenitiji su 1) sin *Prijamov*, obično *Paris* zvan, koje mu se ime poslije nadjelo od *irije* i *ālῆw*. 2) *Al. tiranin* ferski u *Tesaliji* oko god. 300 pr. Is. zloglasni krvolok. 3) *Al. I. kralj* moloski u *Epiru*, brat *Olimpijade*, žene *Filipove*; 4) *Al. Veliki*, sin *Filipov*, kralj macedonski.

Alexandria, starije **Alexandrea**, ae, f. [*Ἀλεξάνδρεια*] *Aleksandrija*, ime više gradova 1) *Al. u donjem Egiptu*, današnja *Aleksandrija*. 2) *Al. Troas* ili samo *Troas*, s juga *Troji* na obali. 3) *Al. ad Caucasum*, blizu današnjega *Kabula*, Curt. 4) *Al. ultima*, na rijeci *Jaksartu* u *Sogdijani*, Curt. Odatle **Alexandrinus**, a, um, adj. *aleksandrijski*; i **Alexandriui**, ōrum, m. supst. *Aleksandrinci*.

Alfenus, i, m. *Alfen*, pravnik, (*P. A. Varus*) iz *Kremone*, postolar, na glasu za *Augusta*, Hor.

Alfius, ii, m. *Alfije*, ime rimskom plemenu, 1) *C. A. prijatelj* *Ciceronov*. 2) kamatnik na zhu glasu u *Rimu*, Hor.

alga, ae, f. *alga*, morska trava, od slabe ko-risti, zato * *alga* inutilis; u poslovici projecta villior algā, Hor. (*fucus vesiculosus* Lin.).

algeo, lsi, — 2. *zepsti*, (algeo zebem, zima mi je), sapiens si algebis, tremes; * sudavit et alsit; argentis manus est calfacienda sinu, komu ruka zebe, Ov. (eravni frigeo).

algescō, ālsi, — 3. [algeo] nazepsti, nahla-diti se, Ter.

1. * **algidus**, adj. [algeo] studen, mrazovit, leden.

2. **Algīdus**, i, m. (scilicet mons) *Algid*, brdo u *Luciju*; odatle **Algīdum**, i, n. *Algid*, varošica egejska na brdu *Algidu*; odatle **Algīdas**, adj. *algidski*.

algor, ōris, m. [algeo] *zima, studen; sravni frigus*; corpūs patiens inediae, vigiliae, algoris, *Saill.*; confectus algore et inedia, *Tac.*

aliā, adv. loci, (scil. viā) *drugim putem, druguda*, cum aliā evadere nequissent.

aliās, adv. [alius] 1) *+ o mjestu: drugdje, na drugom mjestu* nusquam alias, *Iust.* 2) *o vremenu: drugi put, u drugo vrijeme*, sed plura scribemus alias; rationes alias reposcito, — non alias *ni u jedno drugo vrijeme*, *inače ne*: non alias militi familiarior dux fuit; * non alias caelo ceciderunt plura sereno fulgura; alias — alias *jednom* — *a drugi put*; *čas — čas*: nec potest quisquam alias beatus esse, alias miser; alias aliud *čas ovo, čas ono; jednom ovo, drugom ono*: illi alias aliud iisdem de rebus et sentiunt et judicant; alias aliter *čas ovako, čas onako; sad ovako, sad onako; jednom ovako, drugom onako*: alias aliter haec in utramque partem causae solent convenire; nunquam ante alias; saepe alias *često u drugo vrijeme, inače često*: fecimus et alias saepe et nuper in Tusculano; raro alias, *rijetko inače, rijetko u drugo vrijeme*: raro alias tribuni popularis oratio acceptior plebi, quam tunc serenissimi consulis. 3) *inače, drukčije, facete* is quidem sicut alias; non alias quam *ne inače nego, ne drukčije nego, inače nikako, ni u jednom drugom slučaju, ni s jednoga drugoga uzroka, ni rad šta drugoga*, non alias magis sua populiue Romani contumelia indoluisset Caesarem ferunt, quam quod desertor et praedo hostium ageret, *Tac.*

alibi, adv. [alius] 1) *drugdje, na drugom mjestu*; * nec tam praesentes alibi cognoscere divos licebat; nusquam alibi *negdje drugdje*; alibi — alibi *ovdje — ondje*; *ovdje — drugdje*; *na jednom mjestu — a na drugom*: alibi preces, alibi minae audiebantur; alibi — alibi — alibi *ovdje — ovdje — a ondje*; * hic — illic — alibi *ovdje — ondje — a drugdje*: hic segetes, illic veniunt felicitus uvae, arborei fetus alibi; alibi quam, *obično s negacijom, u drugom, nego; u drugoj stvari, nego; u drugom slučaju, nego*: nolle se alibi, quam in innocentia spem habere, *Liv.*; alius alibi *jedan ovdje, drugi ondje, ovaj ovdje, a onaj drugdje, svaki drugdje*: exprobantur suam quisque alius alibi militiam; alibi aliter *jedan ovako, drugi onako; ovaj ovako, a onaj onako; svaki drukčije*: medium spatium torrentis alibi aliter cavati. 2) *preneseno: drugdje, u koga drugoga*: quantum militum in Africam transportatum sit, non parvo numero apud auctores discrepat: alibi decem milia pedum,

duo milia ducentos equites, alibi parte plus dimidia rem auctam invenio; *u drugom čem, u drugoj stvari, drugdje*: atque ego, si alibi plus perdiderim, minus aegre habeam, *Plaut.*

alica, ae, f. *pirova kaša, Plin. ep.*

alicubi, adv. [aliquis] *negdje*, hic alicubi *ovdje negdje*.

alicunde, adv. [aliquis] *od nekud*, decedere nos alicunde cogit; praecipitare aliquem alicunde; *također — od nekoga*: alicunde audire aliquid; pecuniam sumere; = *s nečega*, quibus est alicunde aliquis objectus labor.

alienatio, ōnis, f. [alieno] *otudivanje* 1) *kao sudbeni t. prijenos*, sacrorum, *prividnom prodajom prènijeti u drugu gens svetinje*. 2) *trop. odmetanje od onoga, uz koga smo prije stajali*, tua a me alienatio ad impios cives; consulum; exercitus; patrum, *Tac.*, *nemilost* + in aliquem, *Tac.*

alienigena, ae, m. [alienus i gigno] *u tudini rođen*; oppos. *indigena domorodac*; *sravni peregrinus, inostranac* quid alienigenae de vobis loqui soleant; *često adjektivno*: rex alienigena; alienigenae homines *ljudi inostranci*; hostes alienigenae.

alieno, i. [alienus] *otudivati, otuditi* 1) *kao sudbeni t. prènijeti prividnom prodajom u tudu svojnu*, vectigalia, *osobito dijete ili roba svojoj obitelji otuditi, u tudu vlasti predati*; *pa tako u šali u Plauta*: tu me alienabis nunquam quin noster sim *ne ćeš nikada ućiniti, da budem tudin u kući našoj*. 2) *uopće otuditi, ukloniti, u tudu vlasti predati, itd.* urbs maxima alienata; pars insulae prodita atque alienata; mulier alienata est a te, *dišta ti, Plaut.* 3) *trop. a) odmetnuti, odmetati; otpditi*, voluntatem alicujus ab aliquo; omnes bonos a se; ea ira alienavit a dictatore militum animos; sibi aliquem, *Liv.*; insulas alienatas ad officium redire coëgit, *Nep.*; non alienatus vultu *ne promijenivši se ni malo u liou, Tac.*; alienari ab aliqua re *kloniti se, proći se, okaniti se čega*, a falsa assensione nos alienatos esse arbitrantur; velut alienato ab sensu animo; *beščutan*; alienatis a memoria periculi animis *saboravivši svaku opasnost*. b) mentem alicujus *obèzumi ti koga*, vulgo Junonis iram ob spoliatum templum alienasse mentem ferebant; *češće pasivno alienari mente s uma stći*, alienatus ad libidinem animo *zanesen požudom*; velut alienatus sensibus *kao da ništa ne osjeća*.

alienus, adj. [alius] 1) *tuđ*, puer; cibus; aedes alienae, *Ter.*; aes alienum *gledaj aes*; nomina *drugovi tuđi*; pavor, *koji imaju drugi*; metu *od drugih*; * *vulnus drugomu namijenjena*; * *alienis mensibus (u zimskim mjesecima) ae-*

stas; suo alienoque Marte pugnabant *borahu se na svoj i na tuđi nađin* (o konjanici, koji su se morali pješke boriti), *Liv.*; *alienum*, i, n. kao *supst. tuđa*, imovina, *tuđa*, alieni appetens, sui profusus; *takoder tuđa zemlja*, in alieno aedificium extruere; *plur. aliena*, *tuđi poslovi ili tuđe stvari*, curare, *Ter.*; *preneseno*: *xavisan o drugom*, *nesamo-stalan*, Epicurus in physicis plane est alienus *nije svoj*, *zavisi o drugima*. 2) *po srodnosti, ili prijateljstvu*: *tuđ*, nepoznat, ne u rodu, non alienus sanguine regibus, *Liv.*; alienissimus a Clodio; heres alienior; homines alienissimi *posve nepoznati, sasma tuđi*; *supst. alienus*, i, n. *tuđin* potiores propinqui, quam alieni; *takoder alienissimi posve tuđi ljudi*; hic apud me cenant alieni novem *devet inđemāčā*, *Plaut.* 3) *trop. a) po mišljenju tuđ*, *điđāen*, *ne-prijatan*, alienus ab aliquo; habere alienum animum a causa; sententia aliena a re publica; neque solum illis aliena (a republica) mens erat, qui consilii conjunctionis fuerant, *Sall.*; *s gen.*: domus D. Bruti foro propinqua erat neque aliena consilii, *Sall.*; *s dat.*: alienus alicui animus, *Tac.*; homo mihi alienissimus *Sall.*; alieno animo esse in aliquem; *apso-lutno*: ea sum consecutus, ut ex alienissimis sociis amicissimos redderem. b) *neprikladan*, *nezgodan*, *neshodan*, considera, ne in alienissimum tempus cadat adventus tuus; alieno tempore u *neprijeme*; aliena verba *riječi u prenesenom smislu*; alienus ab aliqua re *ili samo* aliqua re; *rjede* alicujus rei, alicui rei; alienissimo sibi loco confixit, *Nep.*; tempore alieno hostibus incipere bellum, *Liv.*; omnium rerum nec aptius est quidquam ad opes tuendas quam diligere nec alienius quam timeri; * aliena *nepristojne, bezumno stvari*, aliena loqui *bezumno govoriti*; non alienum est *s inf. nije neshodno*: non alienum esse videtur de Galliae moribus proponere etc.; malis ridere alienis *pretvarajući se smijati se, podrugljivo se smijati*, *Hor. sat. 2, 8, 72, prema Hom. Od. 20, 347, γυναικας γελειν αλλοτριους*.

* *aliger*, ěra, um, adj. [ala i gero] *krilat*, aligerum agmen *jato ptica*; axis aliger o *kolima Cicerinim*, koja zmajevi *vukau*.

alimentarius, adj. [alimentum] *žitni*, lex.

alimentum, i, n. [alo] *obično u plur. 1) hrana*, nec desiderabat alimenta corporis; *preneseno*: *hrana*, alimenta ignis, *Liv.*; * ignis alimenta; addidit alimenta rumoribus adventus Attali, *Liv.*; famae, *Tac.*; victorum, *Ov. 2) prehrana*, što su *roditeljima djeca davala*; *hranarina*, nagrada *odgojiteljima i dočijama*, neque hac nos patria lege educavit, ut nulla quasi alimenta exspectaret a nobis.

† *alimōnium*, ii, n. [alo] *hrana, užitak*, infestus alimōnio externo.

alio, adv. [alius] 1) *drugamo, drugud, na drugo mjesto*, alio me conferam; principes eos anno post alio transire cogunt; quo alio *kamo drugamo, drugud kuda*, si quando Romam aliove quo mitterent legatos; alius alio *ovaj ovamo, onaj onamo*; jedan amo, a drugi onamo, dilapsi passim alius alio; dimisit alium alio. 2) *k drugomu komu ili čemu*, qui a te causam regiam alio transferabant; quo alio nisi ad nos socios vestros confugerent; alio transferre sermonem *govorom na što drugo — drugamo — okrenuti*; alio properare *pripovijedajući Sall.*; hoc longe alio spectabat, *sve je drugamo smjeralo*, *Nep.*; pars plebem nusquam alio (na ništa drugo) quam ad serviendum putet, *Liv.*; alio vertunt *okrenu drugamo t. j. drugokije okrećuće*, *Tac.*; alio — alio ovamo — onamo; *ovudu — onuda*, hic alio res familiaris, alio ducit humanitas.

alioqui *ili alioquin*, adv. 1) u drugom pogledu *svakako, u ostalom dakako*, triumphatum de Tiburtibus, alioquin mitis victoria fuit; nunc pudore a fuga contineri, alioquin pro victis haberi. 2) + *uopće, u svemu*, ordo alioquin sceleris patefactus, *Tac.*; et alioqui — et; cum alioqui — tum, i *uopće — i*, *Liv.*; + et alioquin. 3) + *osim toga, samo po sebi ili sobom*. 4) *inače, u protivnom slučaju*, brevis concedenda est, si causa permittet; alioquin etc.

allorsum *ili allorsus* [alius i verto], adv. 1) *drugamo, drugud*, mater ancillas jubet aliam allorsum ire, *Plaut.* 2) *preneseno: drugokije, u drugom smislu, s drugom namjerom*, ego istuc allorsum dixeram, non istuc, quo, tu insimulas, *Plaut.*

* *alipes*, ědis, adj. [ala i pes] *krilđnog, krilatih nogu*, Mercurius; alipes deus = Mercurius; *samo* alipes *krilđnožao* = Mercurius; *trop. brzđnog, brz*, alipedes equi; i *supst. alipedes brzonožci* (konji).

aliptes, se, m. [ἀλειπτης] *mazač, u Rimljanā rob*, koji je *kupajući se mazao*, dobro latinski unctor.

aliquā, adv. [aliquis, abl. sing. fem.] 1) *kakogod*, iste, qui videret, cupere aliqua liberum ad mare haberent aditum. 2) *nekako, kako* ne ad illam me animum adjecisse aliqua sentiat *Plaut.*; vereor ne uxor aliqua hoc resciscat mea, *Ter.*; et si non aliqua nocuisses, mortuus esses, *Verg.*

aliquamdiu, adv. *neko vrijeme*. Aristum Athenis audivit aliquamdiu Brutus; *često alijedi* postea, deinde, postremo, tandem, + donec.

Aliquam-multi, *prilično mnogi, dosta mnogi*, sunt vestrum aliquam multi, qui L. Pisonem cognorunt, Cic.

Aliquando, *adv.* [aliquis] 1) *jedanput, jednom; ikad* aliquando illucescet ille dies; sero, verum aliquando tamen; *često* si aliquando *ako ikad, itd.* si forte aliquando. *Odatle ipak jednom, jedva jedanput*, collegi me aliquando *često s dodanim tandem za pojačanje*, tandem aliquando Catilinam ex urbe eiecimus. 2) *katkad, kadšto*, quidam homines et te nonnunquam a me alienarunt et me aliquando immutarunt tibi.

Aliquantulum, *i, n. demin.* aliquantum, *nešto malo*.

Aliquantisper, *adv.* (*pretklasirano i kasno*) *nešto malo; časak*.

Aliquantulum, *adj.* [*dem. od aliquantus*] *maličak*, Caesar aliquantulum frumenti numerum in sua praesidia congesserat; *često aliquantulum*, *i, n. kao supst. nešto malo, maličko*, aliquantulum suspicionis, aeris alieni; aliquantulum progredi; aliquantulum tristis, Ter.

Aliquantus, *adj.* [aliquis] *priličan, znatan, dosta velik*, timor aliquantus, sed spes amplior, Sall.; aliquantum spatium; † *aliquanta oppida*. *Često kao supst. aliquantum*, *i, n. s genitivom, prilično, dobrano, podosta*, aeris alieni; pecuniae; agri; negotii; *često kao adverb a) aliquantum*, aliquantum ad virtutis aditum procedere, aliquantum ad rem est avidior, Ter. b) *aliquanto nešto itd. uz komparativ i uz riječi komparativne stile*: carinae aliquanto planiores; aliquanto prius, amplius; aliquanto ante, post.

Aliqui, *aliquae (u prozi aliqua, od aliquis)*, aliquod; *pron. indef. većinom adj. kojigod*, harum sententiarum quae vera sit, deus aliqui viderit t. j.: *bog, kojigod bio, dok bi deus aliquis značilo netko, koji je bog, dakle nekako bog*; si te dolor aliqui corporis aut infirmitas valetudinis tuae tenuit; appropinquans aliquod malum; tres aliqui aut quattuor *neko tri četiri*; trium rerum aliqua consequemur.

Aliquis, -qua, -quid, *plur.* aliqui, *pron. indef. (supst. i adj.)* [alius i quis] *netko, nešto, kojigod, nekaki*; quisquis est ille, si modo est aliquis; aliquis ex vobis, de tuis, aliquis meorum; aliquis unus pluresve divitiores; unum aliquem diem; unum aliquem nominatē *jednoga kogagod*; aliquid aliud; aliquis deus; aliquis imbecillior *netko, koji je slabiji*; aliquid divinum; ne falsi aliquid dicerent; non sine aliquo periculo = cum aliquo si, nisi, num, ne, quo aliquis etc. *ako zbilja tako itd.*; aperite aliquis ostium, Ter. * exortare aliquis. *Napose a) gljekoji*, est aliquis, qui etc. b) *nešto znamenito, važno*; esse aliquem *ili ali-*

quid bili nešto, što vrijedi; fac ut omnia ad me perscribas meque, ut facis, velis esse aliquem *da budem netko*: intelleges te aliquid habere, dicere aliquid; fiet aliquid, Ter.; Vestorio aliquid (*nešto lijepo*) significes; * est aliquid nupsisse Jovi. c) aliquid *nešto ponešto*; si in me aliquid offendistis; sublevare aliquem aliquid; perlucens jam aliqui lux.

Aliquo, *adv.* [aliquis] *kudagod, nekud; kamogod*, aliquem secum rus aliquo educere proficisci aliquo *nekamo drugamo*, Ter.

Aliquot, *adj. indecl.* [alius i quot] *nekoliko, nekolicina, (neodređeno koliko, ali ipak nekoliko njih, srami nonnulli)*, amici, Ter.; epistolae; saecula; per aliquot dies.

Aliquoties, (-tiens) *adv. numer* [aliquot] *nekoliko puta, više puta*; nisi aliquoties ex ipsius accusatoribus audissem; ab eodem in iudiciis aliquoties liberatus discesserat, Nep.

Aliis, *aliud* *stariji oblik za alius, aliud. Cat.*

Aliso, *onia, m.* Alizon, *rimski tordava, današnji Elsen na rijeci „Lipi“, Tac.*

Aliter, *adv.* [alius] 1) *drukčije, na drugi način, apsolutno*: himis multa coguntur audire, neque aliter facere possunt; *sa sljedećim atque, ac, et, quam, drukčije nego*: aliter atque ostenderam facio; neque de causa quidem nostra aliter ac nos vellemus, a senatu iudicatum est; aliter ac si *drukčije nego da*; aliter quam si *drukčije nego da*: profectum clam, furtim, haud aliter quam si exsili causa solum vertisset; * *sa sljedećim nisi postije negaoije* = *inače nikako; nikako drukčije*, quod pro vita hominis nisi vita reddatur, non posse aliter deorum immortalium numen placari arbitrantur; quod multo aliter fit in Graecia; — aliter — aliter *drukčije* — *drukčije*; *na jedan način — na drugi način*: aliter homines, aliter philosophos loqui putas oportere; alius aliter *ovaj ovako, a drugi onako; svaki drukčije, također protivno* aliter venire; qui aliter fecerit *koji bi protiv toga uradio*; cum videris aliter fieri. 2) *inače*, si suos legatos recipere vellent, se remitterent, aliter illos in patriam nunquam recepturi.

Aliunde, *adv. od drugud*, venire aliunde; aliunde quaerere aliquid; hoc pendet aliunde *to zavisi o nečem drugom*; aliunde mutuari, *apere od drugoga*; alius aliunde *svaki od drugud*; aliis aliunde est periculum; aliunde-quam.

Alius, *a, ud, gen. alius* *mjesto toga obično aliterius (rijetko gen. sing. fem. aliae, Cic.), dat alii (rijetko aliae rei, Plaut.) adj. [allos] 1) drugi, (drugi između više njih)* sibi esse in animo iter per provinciam facere propterea, quod aliud iter haberent nullum; *obično sljedeći: nego, što se izražava sa atque, ac; et; postije negaoije sa nisi, ili quam, ri-*

jetko praeter, a pjesnički i ablat. comparationis: lux longe alia est solis ac lychnorum; longe aliam esse navigationem in concluso mari atque in vastissimo oceano prospiciebant; non alia causa est inaequalitatis in uno servo et in pluribus; quid est aliud Gigantum more bellare cum dis nisi naturae repugnare?; amare nihil aliud est, nisi eum ipsum diligere, quem ames; nec quidquam aliud est philosophia, praeter studium sapientiae; neve putes alium sapiente bonoque beatum, Hor.; edicto vetuit, ne quis se praeter Apellem pingeret aut alius Lysippo duceret cera, Hor. Napose: nihil aliud quam (ne u svezi s ostalom rečenicom) = tantum, modo, samo, li: lictor non aliud quam prohibetur samo je zaprijeđen; isto tako, quid aliud quam admonemus samo opominjemo, što drugo radimo, nego opominjemo? — udvojeno (u opreci) alius — alius — alius jedan a drugi, u plur. alii — alii jedni — a drugi: ibi quum alii fossas complerent, alii defensores vallo depellerent, equites renuntiaverunt etc.; također alii — reliqui jedni — a ostali: aliis cohortibus Q. frater legatus mecum simul, aliis Cn. Pomptinius legatus, reliquis M. Annejus et L. Tullejus legati praessent; tako i alii — alii — nonnulli; alii — quidam; pars — alii; alii — pars; aliae — aliae — quaedam; alii — multi, plures, plurimi: ovaiko se kadšto drugi alius ispusti: Helvetii alii vadis Rhodani si perrumpere possent conati, hoc conatu destiterunt. Alii nasuprot aliud est maledicere, aliud accusare drugo je — a drugo je ita; aliud kadšto supst. te može imati genetiv uza se, itaque aliud alii commodi aliquo adjuncto incommodo muneratur. Napose a) kontrakcijom nastalo spajanje od dva alius u jednoj rečenici, alius alius jedan drugi; (među sobom), epistolas tuas sexcentas accepi, aliam alia jucundiorum jednu postlanicu milijū od druge; cum alius alii subsidium ferret, kad je jedan drugomu pomagao; legiones aliae in alia parte resistunt, jedna na ovoj a jedna na drugoj strani, ili svaka na drugoj strani; duo reges alius alia via civitatem auxerunt, jedan ovaiko, drugi onako ili svaki drukčije; alius ex alio causam tumultus quærit pita jedan drugoga za uzrok, ili pitaju se među sobom za uzrok; * nos alia ex aliis in fata vocamur, iz jedne sudbine u drugu; deinde ab eo magistratu alium post alium repperit i za ove časti (službe) dobio je čast za časću (ili jednu čast za drugom); duo Romani alius super alium corruerunt dva se Rimljanina jedan na drugoga sruše. b) alius atque alius, alius aliusque to jedan, to drugi; sad ovaj, sad onaj, alio atque alio loco

noctu requiescere noćivaše sad na jednom, sad na drugom mjestu; milites trans flumen aliis atque aliis locis trajiciebant; o) alio die kao t. t. avgureškoga govora: drugi dan, t. j. komioje se ne smiju taj dan držati nego ih treba odgoditi na drugi dan radi nepovoljnih znamenja. 2) alius gotovo = diversus, drugi = različan, longe mihi alia mens est, patres conscripti, quum res atque pericula nostra considero; ovaiko osobito alium facere aliquem prevooriti koga u drugo i alium fieri drugim postati; promijeniti se, itaque homines alii facti sunt svi se ljudi okrenuše na drugu misao; alius vir erat; si alius dux foret, si aliis ducibus bellatum foret; quorum alia nunc ora, alia pectora contueor, Tac. — In alia omnia ire (transire, discedere) za protivno glasovati u senatu, protivno od onoga, što je predloženo sententiis dictis senatus frequens in alia omnia transiit. — Alias res ili aliud agere, alia curare, drugim se zanimati, nepazljiv biti, ut hunc Oppianicum aliud agentem ac nihil ejus modi cogitantem ad hanc accusationem detraheret; 3) alius gotovo = reliquus, ceteri, drugi = ostali, itinere exquisito per Divitiacum, quod ex aliis ei maximam fidem habebat; inter primos atrox proelium fuit, alia multitudo terga vertit; locum cepere paullo quam alii editiorem. 4. alius gotovo = alter, drugi = jedan od dvojice. U dobroj prozi dolazi alius ovaiko a) kad se nabrajajući više stvari navodi druga stvar: Gallia est omnis divisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam Galli. b) kad se alius opetuje: duo Romani, alius super alium, vulneratis tribus Albanis, corruerunt; duo reges, alius alia via, ille bello, hic pace civitatem auxerunt.

allābor, [adl.], lāpsus sum, 3. dep. polagano i nepačeno dopuzati, dokradati se; primaci se, primicati se, humor allapsus extrinsecus; angues duo * viro stridens sagitta pogodi; * oris k obalama (o brodu); * allabitur aures, dopire do ušiju, * mare crescenti aestu, udara plinom.

* **allāboro**, [adl.], 1. 1) pridjelati, dodati s trudom, simplici myrto nihil allabores, Hor. 2) s mukom raditi, truditi se, nastojati, quod ut superbo provocos ab inguine, ore allaborandum est tibi, Hor.

* **allācrimans** [adl.], ntis, (part. praes. aot. od allacrimor što se ne upotrebljava), šuže roneći uza što.

* **allapsus**, us, m. [allabor] dopuzanje, serpentum allapsus timere, Hor.

allātro [adl.], 1. lajati na koga, kas. samo trop. — psokama navaliti na koga, Cato vivo

quoque Scipione allatrare ejus magnitudinem solitus erat.

allātus, *gledaj* affero.

allādo [adl.] 1. *prehvaliti*, *Plaut.*

1. **Allecto**, *gledaj* Alecto.

2. **allecto**, 1. [*frequ.* od *allicio*] *primamiti*, *primamijivati*, ad agnum fruendum invitat atque allectat senectus; qui ipsi illam allectant et invitant.

allectus, *gledaj* a) allego b) allicio.

allēgāto, ōnis, f. [*allēgo*] *šiljanje* (*posrednika*) cum sibi omnes ad istum allegationes difficiles viderent.

1. **allēgo**, [adl.], 1. 1) *slati*; *šiljati*, *poslati*, *pošiljati posrednika u privatnim poslovima* (*servi* lēgo, mitto). Petit a me Rabonius et amicos allegat; cum patrem allegando fatigasset; quem ad hunc judicem reus alleget?: homines nobiles allegat iis, qui peterent. *Odatle u kom. koga za što, osobito za varanje, uveštati*. 2) *+ navoditi što; pozivati se, pozvati se na koga ili na što, munera, preces, mandata regis sui allegant*, *Tac.*

2. **allēgo**, [adl.], lēgi, lēctum 3. *upr. pridružiti; izborom dodati*, ut quattuor pontifices quinque augures de plebe omnes allegerentur, *+ aliquem in senatum; + allectus inter praetorios*.

allēgōria, ae, f. [*ἀλληγορία*] *alegorija*.

allēvāmentum, i, n. [*allēvo*] *polakšica*, remedium atque allevamentum.

allēvātio, ōnis, f. [*allevo*] *polakšanje; polastica*, doloris diurnitatem allevatio consoletur.

allēvo, [adl.], 1. 1) *upr. prididi, pridizati, pòdignuti* laqueis allevati milites; *+ se clipeo; + oculos; + faciem alicujus manu; + allevati* scutis ad proxima navigia annatarunt; *+ umeris*. 2) *olakšati*, hoc onus si vos aliqua ex parte allevabitis, feram; *ublađiti*, sollicitudines meas; *pas. opòraviti se* allevato tuo corpore; ** allevor*, cum loquor tecum absens; ** allevatur* animum *hrabri se, sokoli se; + notae allevatae ublađene kazne*.

Allia, ae, f. *Alija, rječica u Laciju, odatle*

Alliensis, e, adj. *alijski*, pugna, clades; dies. *+ alliošćio*, [adl.], 3. (*rijetko*) *primamiti*, nobiles viri ad societatem imperii alicefacti, *Suet.*

alliole, lēxi, lēctum, 3. [*ad i lacio*] *domamijivati, domamiti, primamijivati, primamiti, pridobiti*, aliquem, aliquem ad aliquid, aliqua re aliquem *ili* aliquid: adolescentem allicere volui; delectatione lectorem; benevolentiam cibo; oratione benigna multitudinis animos ad benevolentiam; aliquem praemissis ad se; magnis lapis, qui ferrum ad se allicit et attrahit; nihil (est), quod magis alliciat ad

diligendum (quam virtus); ** alliciunt* somnos tempus motusque merumque.

allido, isi, isum, 3. [*ad i laedo*] *baciti, udati o što*, ut pars ad scopulos allisa interficeretur; *odatte* allidi *òštećen biti*, in quibus (quotidianis damnationibus) me perlubente *na veliku moju radost* Servius allisus est, ceteri conciduntur.

Alliensis, *gledaj* Allia.

Allifae, ōrum, f. *Alifa, grad u Samniju. Odatle Allifanus*, adj. *alifski*; *supst. a) Allifeni, ōrum, m. Alifljani, b) Allifana, ōrum, n. (naime pocula) ovede zemljane čaše, kakve su Alifljani pravili*, *Hor.*

alligo, [adl.], 1. 1) *privezivati, privezati, navezivati, navezati*, aliquem ad statuum, ad palum; canem, *Phaedr.* 2) *uopće; vezati, svezati, povezati*, ancora (Rhodiae navis) unco dente velut manu ferrea injecta alligavit alterius proram, *Liv.*; ** unco non alligat* (naves) ancora morsu. *Verg.* 3) *zavezati, zaviti, obaviti što čim a) bolestan ud, ranu itd.* cum Critonis oculum alligatum vidisset; vulnus alliga. b) (*pret. i poklasično*) *okovati, u okove baciti*, victus voluntariam servitutem adit; quamvis robustior, alligari se ac venire patitur, *trpi da ga svežu i prodadu*, *Tac.* 4) *trop. priječiti, zaustavljati, sàpi-njati, sàpēti*, videas civitatis voluntatem solutam, virtutem alligatam; ** tristi palus inamabilis unda alligat; * torpor gravis alligat artus. Napose a) prijateljstvom, dobrotom i slično privezati, prikovati, osobito u pas. nuptiis alligatus*; non modo beneficio, sed etiam benevolentiae significatione alligari; *leo re-torski t. t.* ut verba neque alligata sint quasi certa lege versus, neque ita soluta, ut vagentur; b) *uđiniti se krivcem, vezati obvezati*, lex omnes mortales alligat; foedere, sacris, alligari; populum Romanum alligare nova quaestione; *također* metuit ne L. Flaccus nunc se scelere alliget, se furti, *Ter. Odatle* alligatus *krivao, zapleten u krivnju*, in quo iudicio alligatum Oppianici nomen primum esse constabat.

allino, [adl.], lēvi, litum, 3. *zabilježiti*, versibus incomptis allinet atrum transverso calamo signum, *zabilježiti de ornim znakom* (*t. j. ovim* —), *kajim su se na kraju bilježili sumnjivi ili nevaljati stihovi*, *Hor.*; nulla nota, nullus color, nullae sordes videbantur his sententiis allini posse, *pribilježiti*.

Alliphae, *gledaj* Allifae.

allium, ii, n. [*allium*] *hijeli luk, češnjak; Verg. Hor.* (*allium sativum* Linn.).

Allobrox, ōgis, m. *Alobrog, češće u plur. Allobroges Alobrozi, narod u narbonskoj Galiji, odatle Allobrogiens, adj. alobroški*.

allōquium, ii, n. [alloquor] *upr. nagovor*, alloquio exercitioque militem firmare, *Tac.*; *osebno razgovor*, ipse quoque fortunam benigno alloquio adjuvabat, *Liv.*

allōquor [adl.], locūtus sum 3. *depon. nagovoriti, nagovarati, tješiti*, quem nemo alloqui, nemo aspicere vellet.

allāhescit [lubet], *počinje se dōpadati*, *Plaut.*

allādo, [adl.], lūsi, lūsum, 3. *šaleći se dōlaziiti, umiljavati se*, ad id (scortum) *Ter.*; + veluti ad notam (mullerem); * et nunc alludit (tauro); * heus, etiam menses consumimus; inquit Iulus, nec plura alludens; Galba alludens varie et copiose *šaleći se različno i obitato*; + quasi alludens. *Odatle o vodi ti-hano i regbi igrajući se primioati se, dopljuskivati, pljuskati o što, mare litioribus*; * alludentibus undis.

allūo, [adl.], lūi — 3. 1. *plākati, oplākati*, urbe portus ipse cingitur, ut non alluantur mari moenia; * mare quod supra quodque alluit infra; u *priloi* quum (Massilia) barbariae fluctibus alluatur. 2) *nāplaviti, na obalu iznijeti*, eorum ossa ita jactantur, ut nunquam alluantur.

allūvies, ēi, f. [alluo] *poplava*.

allūvio, ōnis f. [alluo] *nanos*.

Almana, ae, f. *grad u Makedoniji, Liv.*

Almo, ōnis, m. *Almon, potok kod Rima. Ov.*

* **almus**, adj. [alo] *upr. hranedi; rođan, plodan, odatle: dobrototan, dobroto-ran, blagosloven, blag*; vitis, ager; dies, lux, adorea; Ceres, Venus, Maja, Phoebe, Trivia, Musae, Sibylla, alma parens Idaeae deum.

alnus, i f. *joha, jelša*; (betula alnus *Lin.*) * *johov čun*, alni cavatae, levis alnus.

ālo, ālui, āltum i (*kasno*) āltum, 3. *hraniti quae (animalia) lacte aluntur*; is natus et omnem pueritiam Arpini altus est, *Sall.*; cum Hannibale alto, atque educato inter arma, *Liv.*; * binos alit ubere fetus; * majores copias; magnum numerum equitatus suo sumptu; agellus eum non satis alit; o *stvarma* amnis, imbres, quem super notas aluere ripas; * minuendo corpus alebat t. j. *hranjaše se sam svojim tijelom; preneseno gojiti, odgajati, sporiti, povedavati*, honos alit artes; hominis mens discendo alitur; rumores credulitate vestra ne alatis, *Liv.*; qui spem Catilinae mollibus sententiis aluerunt; * regina vulnus alit venis; ingenium; luxuriam; morbum; * sitim.

Alōeus, ēi ili ēos, m. [Alōeus] *Alcej, gigant, muž Ifmedije, koja je od Neptuna dva sina orijaša rodila, Ota i Efijsalla, koji se zovu po mužu majčinu Alōidae, Arum, m. [Alōidae]*

Alcejevidi. Ovi su kotjeli, da postavte te-salska brda Pelion, Osu i Olimp jedno na drugo, pa da odanle navale na nebo, al ih je Apolo ubio, Ov. Verg.

Alōpe, es, f. [Alōpe], *Alopa, grad lokerideki (Locris), Liv.*

Alpes, ium, f. *Alpe. Odatle 1) Alpici, drum, m. Alpinoi, Nep. 2) Alpinus, adj. alpinski, planinski, amnis; Alpinae gentes; * hostis — Galli, turgidus, Hor. — M. Furius Bibaculus, nadimak pjesniku, koji nije dorastao predmetu, što ga pjeva.*

Alphēthoea, ae, f. [Alphēthoea] *Alfezibeja, ime prvoj ženi Alkmeona, koji ju je ostavio poradi Calirrhoē.*

Alphēus ili Alphēos, ei, m. [Alphēos] *Alfej, rijeka u Peloponezu, koja je na više mjestā ponirala, odatle je i nastala priča, da je Alfej kao riječki bog išao za ljubljenu nimfom Aretuzom pretvorenom u vrutak pod morem do otoka Ortigije kod Sirakuze. Odatle 1) * Alphēas, ēdis, f. [Alphēas] Alfejada, pridjev nimfi ili vrutku Aretuzi. 2) * Alphēas, adj. Alfejev, alfejski; Pisae, Verg.*

Alsiūm, ii, n. *Alzj, grad u Etruriji. Odatle Alsiensis, e, adj. alzijski; i supst. Alsiense, is, n. želište Pompejevo u Alziju.*

alsus, [algeo] *kao adj. samo u kompar. hladan, hladovit, nihil quietius, nihil alsius, nihil amoenius, Cic.*

altāria, ium, n. pl. [altus] (*sing. nalazi se samo u kasnih pisacā*) izvišeno mjesto na oltaru, gdje su česti žvindreći za zaklanje određenoga spaljivati (savrni ara), žrtvenik.

alte, adv. s komp. i sup. [altus] 1) *gledajući ozdo gore: visoko, neque vites se tollere a terra altius possunt; + caput altius effert; trop. video te alte spectare. 2) gledajući ozgo dolje: duboko, ferrum haud alte in corpus descendisse Liv.; * caput abdidit alte; trop. altius aliquid perspicere dublje razmišljati, alte petere s daleka uzimati; verbum transferre altius odviše smjelo, tvrdo; expedire, Verg. Tac. od početka pripovijedati, dalje segnuti.*

altēr, ēra, ērum (*gen. pravilno altērius, * altērius, dat. maso. altero jednom Cic. n. d. 2, 28, 66; dat. fem. alterae, Com. i Caes. b. g. 5, 27, 5.*) *adj. 1) jedan od dvojice (savrni alius), drugi. Često u opreči sa radećim subjektom — sičjededi, blišnji, drugi, qui nihil alterius causa facit; alter — alter jedan — a drugi, consulum alter exercitum perdidit alter vendidit; quando consules ejus anni alter morbo alter ferro perisset, Liv. Ovako i u pluralu, kad je na svakoj strani više čega od iste vrste: quibus ex generibus alteri se populares, alteri optimates et haberi et esse voluerunt; * često — protioni altera factio, pars protiona stranka,*

acies, fortuna; * *pròmjénjen*, *različan*, metuit secundis alteram sortem; quoties te speculo videris alterum. *Kadšto ima samo jedan alter, a kadšto se mjesto drugoga nalazi* hic ille *ili koji supst.*: duae turmae haesere; altera metu dedita hosti pertinacior in repugnando telis obruta et confixa est, *Liv.*; duo isti sunt T. Roscii, quorum alteri Capitoni cognomen est, iste qui adest Magnus vocatur, homines ejus modi: alter plurimarum palmarum vetus ac nobilis gladiator habetur, hic autem nuper se ad eum lanistam contulit; 2) *kao broj* — secundus, *drugi*: centesima lex est haec ab interitu P. Clodii et opinor altera 22. *dan*; anno trecentesimo altero, quam condita Roma erat, *Liv.* *Odatle a)* unus et (atque) alter *i* unus alterque *jedan i drugi t. j. a)* dva *ili oba* adductus sum tuis et unis et alteris literis; * et sub ea versus unus et alter erunt; *β)* — *jedno dva, t. j. nekoliko*: unus et alter dies intercesserat; *b)* alterum tantum *još jednom toliko, dva puta toliko* illa autem via altero tanto longiorem habebat anfractum, *Nep.*; neque tum Tarquinius de equitum centuriis quidquam mutavit: numero alterum tantum adjecit, *Liv.* (*sraoni i tantum pod tantus*); *c)* *uz supst. da se označi potpuna sličnost, drugi (= pravi)*: qui alterum se Verrem putaret; Hamilear, Mars alter, uti isti volunt. *Ovako i alter ego moja slika i prilika*, vide quam mihi persuaserim te me esse alterum non modo in iis rebus, quae...; *tako i alter idem drugi sām* est enim is quidem tanquam alter idem. 3) — alteruter, non uterque sed alter.

altercatio, ōnis, f. [altercor] 1) *prèpirânje, svadānje riječima kao babe*; dies magna ex parte consumptus est altercatione. 2) *rjeđkanje, nadgovaranje pred sudom, način raspravljanja, gdje protivnik protivnika hoće da nadgovori*, nulla est enim altercatio clamoribus unquam habita majoribus; *sraoni* altercor 2.

altercor, 1. dep. (*Jednom Ter. Andr. 4, 1, 20.* alterco) [alter] 1) *rijeđati se, sporijeđiti se; inatiti se, svaditi se*, cum aliquo, inter se; mulierum ritu inter nos altercantes. 2) *t. t. sudački: pred sudom rjeđajući se nadgovarati se*, Crassus in altercando invenit parem neminem.

* **alternus**, 1. [alternus] 1) *tranz. činiti što izmjenice, alternare vices izmjenjivati*; alternant spesque timorque fidem *djeluje izmjenice na njeru (čine da vjeruje i ne vjeruje)*. 2) *intrans. čas ovo čas ono razmišljati*, haec alternanti potior sententia visa est.

alternus, adj. [alter] *izmjeničan, izmjenice, uzajmice*, alternis *izmjenjujući*, tribus ac saxis; cum ex duabus ejus orationibus

capita alterna inter se contraria recitanda curasset; alternis paene verbis *gotovo svakom drugom rijeđu*; alternis versibus (*izmjenitim stihovima*), * alternis *pjevanjem i otpjevanjem*, *kad jedan iza drugoga na izmjenu pjeva*; sermones alterni *razgovor, dijalog*, * alterni si congregiamur; * morte alterna fratrem interimere *izmjenitom smrću (besmrtni Poluks dijelio je s bratom besmrtnost)*; * alterno pede quatere terram; * alterna loqui cum aliquo. *Ovako o dužim i kraćim stihovima, heksametrima i pentametrima, elegijskim stihovima*, * alternum carmen; * alterni pedes. *Kao sudbeni t. t. rejicere alterna consilia ili alternos judices, ili alternas civitates uzajmice zabaciti izdrebane suce, što je bilo slobodno učiniti i tužitelju i tuženiku*; adverbijalno alternis (sc. vicibus) *izmjenice, na izmjenu, izmjenito* hi dubium Hannibalem, alternisque (sc. vicibus) fidentem ac diffidentem, moverunt, *Liv.*; alternis imperitabant, *Liv.*

alter-uter, alterūtra, alterūtrum (gen. alterutrius *id. riječko se sklanjaju obje riječi*) adj. *jedan od dvojice, od obojice*; ne alteruter alterum praecuparet, *Nep.*; alteruter vestrum; alteruter de filiis.

alti-clinetas, adj. *visoko zadržan ili opasan, u poslu*, Phaedr.

* **altilla**, e, adj. [alo] *platan, ugojen, utovljen, pa odatle tovan, tust, pretio, osobito kao supst. altills, is, f. (sc. avis) uhranjena pilad, isto tako altilla, ium, n. prihranjena živad*, Hor.

* **alti-sonus**, adj. [alte i sono] *gromovnik = grmeči s visina*, Juppiter.

* **alti-tonans**, antis, i altitōnus, adj. [alte i tono] *s visina grmeči*, pater altitonans, *gromovnik*. **altitudo**, inis, f. [altus] 1) *visina, montium, aedium, navis, muri*. 2) *trop. visost, uzvišenost*, animi; fortunae; orationis. 3) *dubina*, in profundam altitudinem maris se demittere; fluminis; *također debljina*, pedibus in altitudinem trabibus, *Caes.*; *trop. altitudo animi, ingenii dubina duše = nedokudljivost, tajnost*; ad simulanda negotia altitudo ingenii incredibilis, *Sall.*

altivolans, adj. dem. od altior *poviši, calceamenta*, Suet.

alti-volans, antis, adj. [alte i volo] *visoko leti, supst. altivolautes, um, f. plioe, Emm. u Cic.*

altor, ōris, m. [alo] *hranitelj*, omnium rerum altor est mundus, * gaudens altore recepto.

altriuscūs, adv. s druge strane, na drugoj strani, Pseudole, assiste altrinsecus, *Plaut.*

altrix, icis, f. [alo, altor] *hraniteljica*, * terra altrix Ulixi, *rodna zemlja*; * leonum *majka*

lavova; * Apulia, * Ida; također * dojkinja, dojilja.

altus, adj. s komp. i sup. (od alo „odrastao“ 1) gledajući ozdo gore: visok, mons, arbor; ripae; rupes; nix *debeo*; * Carthago (*visoka*) + Roma, + urbes; altiore fieri *šepiriti se*, *podnijeti se*; signum septem pedes altum aut majus; aqua ferme genu tenus alta; trop. a) *visok*, *uzvišen*, *ponosit*, in altissimo gradu positus; excelsa et alta sperare, Liv.; altus animus *težeci na visoko*; * Caesar; Jupiter altus = *veličanstven*, *višnji*; o *govoru*, Cic., * o *glasu* = *glasan*. — b) *supst. altum*, i, n. *visina*, vis nec minus in mare quam in altum magnitudine Athos mons excurrit, Liv.; o *nebu* haec ait et Majā genitum dimisit ab alto s *nebeske visine*; *debelo more*, naves in altum provectae; * multum ille et terris jactatus et alto; in altum eminere, excurrere o *zemlji*, što u *more udara*, Liv. 2) *gledajući ozgo dolje*: *dubok*, mare; flumen; aqua; vulnus; radix; * portus, *duboka*; trop. o *svemu*, što je *unutra i duboko*, a) altus somnus, + *sopor*; + *quies*; + *silentium*; alta mente. b) + *potajan*, dissimulatio; + *dubokouman*, temeljit altiora studia artesque. c) *dubokouman*, *nedokučljiv*, animus (sravnj altitudo 3); *osobito supst. altum*, i, n. *dubina*, u pravom i u *prenesenom smislu*, ex alto emergere; ingentem molem irarum ex alto ciere; * ex alto dissimulare; aliquid ex alto repetere, * *petere izdaleka*, iz *davnine* (sravnj alte).

alucinor, (all.) 1. *depon. bez smisla kaještr* *govoriti*; *trabuniri*, *trabunjati*, *buncati*, suspicor hunc, ut solet, alucinari; *šaleći se* epistolae nostrae interdum alucinari debent.

alumnus, ae, f. *gledaj* *alumnus*.

alumnus, i, m. *hranjénik*, *pitomac*, Plaut. Verg. Hor. Ov.; + *Peligni ruris alumnus*; * *Cretae alumnus* = *Juppiter*; + *legionum* = u *taboru odgojen*; * *parvi alumni junad*; *učenik*, *Aristoteles reliquique Platonis alumni*; *alumnus disciplinae meae*; ego, pacis, ut ita dicam, *alumnus*. — **Alumna**, ae, f. * + *hranjénica*, * *aquai dulcis alumnae* = *žabe*; bene constitutae civitatis quasi *alumna quaedam eloquentia*. — * n., *numen alumnus*.

Aluntium, ii, n. [*Ἀλουντιον*] *Alunocij*, grad na *Stoičiji*, odalle *Aluntinus*, adj. *alunocijski*; *supst. Aluntini*, ōrum, m. *Alunocijani*.

Aluta, ae, f. [*alumen*] *stipsana ili koceljem učinjena koža*, pelles pro velis alutaeque tenuiter confectae, Cass.

alvārium, (ne *alvearium*) ii, n. *košnica*, *ulište*, *pčelao*.

alveolus, i, m. [*dem. od alveus*] 1) *koritašće*,

kopanjsica; 2) *daščica s visokim okrajkom za igranje kockama*, *kockarica* *alveolo tempus tribuere*. 3) *korito rijeke*.

alveus, i, m. *trbušast*, odalle 1) kao *korito iskopān panj*, *čun*, *čamac*, *smrinjak*, accipit alveo ingentem Aeneam, gemit sub pondere cymba. Verg.; *trbuk u broda*, hi alveos navium invorsos pro tuguriis habuere, Sall.; alvei navium quassati erant, Liv. 2) * *banjsica*, (*nalik na korito*), in alveum descendere, alveus (*balnearum*); 3) *korito* (*u rijeka*), Allia Crustumini montibus praealto defluens alveo, Liv.; amnem novo alveo avertit, Liv.; sicco alveo transiri poterat, Liv.; assuetae rippis volucres et fluminis alveo Verg. 4) * *duplja* (*rupa u drvetu*, gdje su *pčele*) pes examina condunt illicis alveo. 5) + *kockarica* = *alveus* 2).

alvus, i, f. 1) *trbuk*, a i *želudac* Aesculapius purgationem alvi invenit; alvos purgatione curare. 2) *materia*.

Alvātēs, is ili ei, m. [*Ἀλβάτης*] *Alijat*, *kralj lidjski*, otac *Krezov*, Hor.

Alvata, ae, f. [*Ἀλβάτα*] *Alizija*, *gradić u Akarnaniji*.

Amābills, e, adj. s komp. i sup. [*amo*] *ljubak*, *milokrvan*.

Amābiller, adv. s komp. i sup. [*amabilis*] 1) * *ljupko*, *milokrvno*, ludere. 2) *ljubazno*, *ljubešljivo* in aliquem cogitare; * *amabilius spectare juvenem*.

Amābilitas, ētis, f. [*amabilis*] *ljupkost*, *milokrvnost*, Plaut.

Amalthēa, ae, f. [*Ἀμάλθεια*] *Amalteja*, *nimfa*, koja je *Jupitera na Kreti odgajila*. Po drugoj priči *koza*, koja je *Jupitera dojila*. Rog njezin (*cornu copiae*, ili *Amaltheae*, *rog obilja*) smjestio je *Jupiter među zvijezde*. Odalle **Amalthēa**, ae, f. ili **Amalthēum**, i, n. [*Ἀμάλθειον*] a) po svojoj prilici *svećište Amaltejino blizu Atikova epiroškoga imanja*, b) *slično svećište na Ciceronovu arpinskom dobarcu*, gdje je imao *maleni knjižnicu*.

amandatio, ōnis, f. [*amando*] *progonstvo*.

amando, naložiti kome, da se udalji 1. *opravit*, *opravljati*, *ukloniti*, *uklanjati* (od sebe koga, čija nam nazočnost nije po volji), Cicerones in Graeciam; aliquem Lilybaeum; aliquem extra Italiam aliquo, aliquem in ultimis terras; *preneseno*, natura res similes procul amandavit a sensibus.

amans, tis, adj. s komp. i sup. [*partic. od amo*] a) o *čeljadi*: *ljubeći prijatelj* *amans tui patriae rodoljub*; tui *amantior*; *amantissimus* rei publicae; nihil nostri *amantius*; *fratris carissimi* et *amantissimi* *maerore*; + *assidente amantissima uxore*. b) o *stvarma*: *ljubazan*, *ljubešljiv*, *drag*, me *amantissimis* verbis utens *accusas*; * *amantia* verba; ipsum nomen aman-

tius indulgentiusque maternum. o) *supst. milo-*
snik, ljubaznik; ljubavnik, aliud est
amatorem esse, aliud amantem; *česće u pje-*
snikā quis fallere potest amantem? *Verg.*: in-
cautus amans, *Verg.*

Amater, *adv. s komp. i sup.* [amans] *ljubazno,*
prijateljski, amater expectare adventum
alicujus; conjunctissime et amantissime vivere
cum aliquo.

Amantia, *ae, f.* [*Amantia*] *Amancija*, grad u
grčkoj Iliriji, *odatle Amantiāni*, *ōrum, m.*
Amantāni.

Amanus, *i, m.* [*Amavos*] *Aman*, danas *Alma*
Bagh brdina, što dijeli *Ciliciju* od *Sirije*,
odatle 1) *Amānicens*, *adj. amanski*, *Pylae*
Amanicae, *Curt.* 2) *Amānienses*, *ium, m.*
Amanot.

Amāricus, *i, comm. ūi Amāricum, i, n.* [*Amāricos*]
mašurana, sanseg, Cat. Verg. (*origanum*
Majorana Linn.)

Amārantus, *i, m.* [*Amārantos*] *trator* (*Celosia*
cristata Linn.), *Tyb.*

Amāre, *adv. s komp. i sup.* [amarus] *gorko —*
demerno, Plaut. Suet.

Amārities, *sl, f.* [amarus] *grđina, Cat.*

† **Amāritudo**, *inis, f.* [amarus] *trop. a) ogor-*
đenost duše ili srca, b) grđina govora.

* **Amāror**, *ōris, m.* [amarus] *gorkost, grđina.*

Amārus, *adj. s komp. i sup.* 1) *po ukusu: opor,*
grk (oppos. dulcis; srauni acerbus) calices
amariore, Jude, starije vino, Cat.; salix Verg.;
*folia, inula, Hor.; supst. amarum, amara; * po*
*njuhu: oštar, ljut, fumus. 2) trop. a) * grk*
= opor, mrzak, omrazit, neugodan,
*casus, rumor; * supst. amara, orum, n. gor-*
kost, grđina, amara curarum; laetus animus
et amara lento temperet risu. b) o čudi: žudljiv;
mulieres, Ter.; amariorem me senectus facit.
*c) * o govoru gorak = ujedljiv, uvredljiv,*
sermo, dicta, lingua; hostis amare, quid in-
crepitas? Verg.

Amārynthia, *idis, f.* [*Amārynthia*] *Amarindanka,*
amarintska, pridjev *Dijani* po varoštici
Amarintu [*Amārynthos*] na *Eubeji*, gdje je imala
hram.

Amāsēnus, *i, m.* *Amazen*, pritok u *Laciju*.

Amāsia, *m.* [*Amāsia*] ime *egipatskomu kralju,*
Tao.

Amāsius, *il, m.* [amo] *milosnik, ljubavnik,*
Plaut.

Amāstris, *idis, f.* [*Amāstris*] *Amastrida*, grad
u *Paslagoniji*, *Cat. odatle Amastriāni*, *ōrum,*
m. [*Amāstris*] *Amastridani*.

Amāta, *ae, f.* *Amata*, žena *kralja Latina*, *Verg.*

Amāthūs, *untis, m.* [*Amāthūs*] 1) *Amātānt*,
junak, koji je utemeljio grad *Amatunt*. *Tao.*
2) grad na *Cipru* s hramom *Venerinim*, koja
se po tome prozvala *† *Amāthūsia*, [*Amāthūsia*]

Amatundanka; *odatle* * *Amāthūsicens*, *adj.*
amatundanski.

Amātie, *ōnis, f.* [amo] *ljubakanje, ašiko-*
vānje, Plaut.

Amātor, *ōris, m.* [amo] *ljubavnik, 1) u dobru*
smislu: štovatelj, sapientia, urbis; amator tuus.
2) *u zlu smislu: ljubavnik, milosnik,*
ljubaznik, adulter an amator; *također:*
bludnik, kurvar aliud est amatorem, aliud
amantem; * *vinosus amator.*

Amātōrie, *adv.* [amator] *zāljubljen, loqui*
Plaut.; erat epistola scripta amatorie.

Amātōrius, *adj.* [amator] *ljubavnički, milo-*
snički, zaljubljen, *Anacreontis* tota poesis
est amatoris; *voluptas juvena naslada; vene-*
ficia ljubavni napici; † medicamentum.

Amātrix, *icis, f.* [amo] *ljubavnica, ljubovnica,*
Plaut.

Amazon, *ōnis, f.* [*Amazōn*] *Amazona, Ama-*
zonka; po priči *ratni narod ženski, doselivši*
se od Kavkaza u Kapadociju oko rijeke Ter-
modonta, odakle su ratovali k zapadu, pače
u Grčku. Odatle 1) † *Amāzōniens*, *adj. ūi* * †
Amazonius, [*Amāzōniēs*, *Amāzōniēs*] *adj. ama-*
zonski, vir — *Hippolyt, sin Tezejev od jedne*
Amazon. 2) * *Amāzōnia*, *idis, f.* [*Amāzōnia*] —
Amazon.

amb (am, an), [*amph*] *čestica, koja se nalazi samo*
sastavljena s drugim riječima: ob, o: ambire,
obiti; amplexor zagrliti; anceps, anquiro.

ambastus, *i, m.* (riječ *celtska*) *sluga, vazal,*
Caes.

ambages, *um, f.* (u *sing.* dolazi samo *ablat.*
ambage) [ambigo] 1) * *oblazak, konkretno:*
ohoda, zalaz, put na zavojcu, hos potius
populos in dotem ambage remissa accipe;
Daedalus ipse dolos tecti ambagesque resolvit
o labirintu. 2) trop. a) o govoru: okolišanje,
ambages alicui narrare, Ter.; missis ambagibus
bez raspredanja, Hor.; također izvijanje,
put izgovor, vix pueris dignae ambages,
*Liv.; falsi positis ambagibus oris. b) * † go-*
vorenje zagonetno, zagonetke, tacitis
ambagibus zagonetnim natičanjem; per am-
bages, rekao bi, kao da, Liv.

Ambarri, *ōrum, m.* *Ambari*, *galski narod s obje*
strane rijeke Arara (Saône) među Alobrozima
i Eduanima, klijenti eduanški, Caes.

amb-ēdo, *ēdi, ēsum, 3. objesti, objedati,*
ōgristi, pojesti * *ambesas absumere*
mensas; † vis locustarum ambederat quidquid
*herbidum; * flammis ambesa robora.*

Ambliāni, *ōrum, m.* *Ambijani*, *primorski narod*
belgijski, na jugu od Marinā, odatle Amiens
ime današnje gradu Samarobriua, Caes.

Ambibarli, *ōrum, m.* *Ambibariji*, *galski narod*
u današnjoj Normandiji.

ambigo — — 3. [amb i ago] *upr. „tjerati s dvije*

strane, *odalle* 1) *sumnjati, dvoumiti, prèpirati se, preti se, haud ambigam*, hicine fuerit Ascanius, an, etc. *ostavit ču stvar neriješenu*; ii qui ambigunt *pruče se stranke*; jus quod ambigitur inter peritissimos; omnia res eandem naturam habet ambigendi *treba svigdje kod pravedanja ovako postupati*; cum de vero ambigetur; * ambigitur *s neupravnim pitanjem*, † non ambigitur *s acc. c. inf.*; * quid ambigitur? o *dem se pravda? Odalle i preti se na sudu cum aliquo, de aliqua re; de regno, de hereditate*. 2) † *zabrnuti se, kolebati se, u neizvjesnosti biti, ne znati, da li... s acc. c. inf.*; quatenam post Augustum militiae conditio, ambigentes.

ambigue, adv. [ambiguus] 1) *dvoumno, dvo-lično* verbum ambigue positum; ambigue agere, loqui, dicere aliquid. 2) *neodlučno*, equites ambigue certavere, Tac.

ambiguitas, stis, f. [ambiguus] *dvoumnost, dvo-ličnost*.

ambiguus, adj. [ambigo] 1) *nàginjači na dvije strane, promjenljiv*, per ambiguum favorem *ugadjači na obje strane*, Liv.; natum (esse) ambiguus inter marem et feminam sexu, *prijeporan, neodlučen*, Liv.; ambiguus fuerit modo vir modo femina Scython; * Proteus ambiguus *promjenljiv*; * in virum soliti vultus mutare ferinos ambigui prosecta lupi, *rukodlak*; * virgo *Sirena i Sfinga*; * viri *Centauri*; * Salamis *drugi Salamin istoga imena*. 2) *uopće: nepostojan, sumnjiv, neizvjestan, nesiguran*, a) *pass.* dudum fuerat ambiguum hoc mihi, Ter.; haud ambiguum regem alterum mea morte faciam, Liv.; res ambigua; * non foret ambiguus tanti certaminis heros; *supst.*, in ambiguo est etiam nunc, quid de hac re fiat, Plant.; * aliquid servare in ambiguo *neodlučeno ostaviti što*; † spes et praemia in ambiguo; * rumor in ambiguo est; *takoder: nēponzdan, nesiguran, ager; fides; * auctor (poslanik, vjesnik); * domus kad se nije uzdati u uložane; † supst.* ambigua, ancipitis; non sane alias Britannia magis in ambiguo fuit; *po uspjehu: nesiguran, opasan, sumnjiv, mučan, res, Tac.*; * aquae; o *govoru: dvo-ličan, dvouman, zagonetan*, verba; oracula; *supst.* ambiguum, i. n. *dvo-ličan izraz, dvoumije*; b) *alt.* neodlučan, neodvažan, * imperitandi *bi li kao car zapovijedao*; † futuri, † pudoris et metus *ne znajući, bi li se stidio ili bojao*; * aliquem ambiguum relinquere.

Ambilareti *gledaj Ambivareti*.

Ambiliati, orum, m. *Ambilijadani, narod galski u Posomlju (na rijeci Somme), možda isti narod, koji se zove Ambidarii* Caes. Gall. 7, 75.

Amblo, 4. [amb i eo] 1) *obilaziti, obići; idi oko dega*, ut terram lunae cursus proxime ambiret; † muros; mare; † undique ambientibus (*šireći*) ramis; *odalle: obilaziti (klonedi se) devils plerumque itineribus patriam, Tac.*; plagis *obilaziti mrežama po šumama*; silvas; * clipei oras auro *zarubiti zlatom štit*. 2) *obilaziti oko koga, da se što dobije a) moliti za glas ili preporuku, kortešovati, osobito t. t. o onima, koji su u Rimu tražili časti; moliti za glas, ambiuntur, rogantur; facit eos (populus), a quibus est maxime ambitus; singulos ex senatu ambiundo nitebantur, ne etc. Sall.: magistratum, Plant. b) uopće moliti što u koga, zazivati koga* * reginam ambire furem affatu? * Latinum conubiis; † ille unus ambiri, coli; † qui ob nobilitatem plurimis nuptiis ambiuntur *snube ih ženidbama*; s *inf.* donec ultro ambiretur consulatum accipere, Tac.

Ambiorix, Igis, m. *Ambioriks, poglavica eburonaki u belgijskoj Galiji, Caes.*

ambitio, ōnis, f. [ambio] 1) *„obilazeće“ kandidat u Rimu, da dobije glasova od građana na izboru [sравни ambio 2. a)], kortešovanje annua; quid de nostris ambitionibus, quid de cupiditate honorum loquar? 2) često: prije ukorno i nepošteno umiljavanje, ulizavanje, itd., non committo, ut ambitione mea conturbem officium tuum svojim obzirom na druge, dux inter ambitionem saevitiamque moderatus; jus sibi per ambitio-nem dictum non esse s *pristranosti*; ambitione labi. 3) *častohleplje; taština, slavičnost, mala Sall.; misera, prava, Hor.*; ambitione re-legata te dicere possum *nepristrano, Hor.*; *odalle* *sjač*, magna ambitione Platonem Syracusas perduxit, Nep.; funerum nulla ambitio *bez sjajne pratinje*; magnos viros per ambitionem aestimare, Tac. 1) † *težnja, pohlepa za čim, gloriae; conciliandae provinciae ad spes novas; † apsol. revno nastojanje* magna ambitione admitti non poterat.*

ambitiose, adv. s *komp. i sup.* [ambitosus] 1) *častohlepno, slavično, od taštine*. 2) s *pohlepe, pristrano*.

ambitosus, adj. [ambitio] *upr. „obilazeći“* 1) * *obuhvaćajući lascivis hederis ambitiosior čvršće ga grli nego...*; ornamenta. 2) *težiti udvaranjem za naklonošću čijom, uopće pohlepan za dopadnošću, umiljat, tašt*; dux indulgens ambitiosusque; *smjerajućina dopadnost, rogationes zakonske osnove od taštine predložene; amicitiae odlično, sjajno iz sebičnosti*; *osobito a) težeci za častima, častohlepan, slavo-hlepan, tašt*, ambitiosi honoris causa; imperator; homo minime ambitiosus; † mors ad

taštine, da joj se dive b) uopće pohlepan * Musa nec in plausus ambitiosa mea est; * pro gnato mater ambitiosa suo fuit; † ambitiosae (laskave) preces.

ambitus, us, m. [ambio] „oblažak“, 1) *kolanije, tečaj stellarum rotundi ambitus*; siderum; luna currit brevior ambitu quam sol; saeculorum; * *konkr. okuka, zavoje secundus supra terram*; properantis aquae; *okrajak, rub, obod, extremitatem caeli rotundo ambitu circumjicere*; † *obišam castra ambitu lato*; † *quattuor milia passuum ambitu amplecti*; *podstrežje*, id solum esse ambitus aedium, quo parietis communis tegendi causa projiceretur; *preneseno, a) okolišanje, raspredanje* (sraoni ambages), multos circa rem unam ambitus facere, *Liv. b) † opis. o) kao retorski t. t. ambitus verborum ihi samo ambitus — περίοδος perijod. 2) kortešovanje u zlu smislu* (sraoni ambitio), lex de ambitu; accusare, damnare aliquem ambitus; ambitum accusare, poenire; de ambitu deferre nomen alicujus; † *ambitus suffragiorum lukavštinom dobiveni glasovi. 3) † pretjerana pohlepa za čim — ambitio, ambicioja.*

Ambivareti, (a ne Ambilareti ni Ambluareti) *Ambivarećani, klijenti edumanski, Caes. gall. 7, 75, 90.*

Ambivariiti, ōrum, m. *Ambivarićani, belgijski narod u Pomorju na obalama Moze (Maas) Caes. gall. 4, 9.*

Ambivius Turpio, *Ambivije Turpion, glasniki glumac, suvremenik Terenčijev.*

Ambluareti, *gledaj Ambivareti.*

ambō, ae, o, adj. [ἀμφο] *oba, obadva; oboje; obojica*, Caesar atque Pompejus diversa sibi ambo consilia capiunt; duae res, quae ambae in consulatu Murenae profuerunt; ambo fessi estis; diligo ambo.

Ambracia, an, f. [Ἀμβρακία] *Ambracija, današnja Arta, grad u Epiru nedaleko od uloka Arata u ambracijski zaton. Odatle 1) Ambraciensis, e, adj. ambracijski, i supst. Ambracienses, ium, m. Ambracićani. 2) * Ambracias, ādis, f. adj. terra Ambracka; 3) Ambraciotes, ae, m. [Ἀμβρακιώτης] Ambracićanin. 4) Ambracius, adj. ambracki, sinus, sada Golfo di Arta.*

Ambrones, um, m. *Ambroni, celtako pleme, Eutr.*

* **ambrōsius**, adj. [ἀμβροσιος] *besmrtn, božanstven, comae; supst. ambrōsia*, ae, f. [ἀμβροσία] *ambrozija, 1) jelo bogova non enim ambrosia deos aut nectare laetari arbitror; orator ambrosia alendus, i hrana božjih konja* * (solis equi) ambrosiam pro gramine habent 2) * *pomast bogova, od koje*

se dobiva besmrtnost, liquidum ambrosiae diffundit odorem.

Ambrysus, i, f. [Ἀμβρυσος] *Ambriz, grad u Fboidi pod Parnasom.*

Ambubajae, ōrum, f. [sirska riječ od anhub svirala] *sviračice, ambubaje, djevojke, koje su u cirku svirale, igrale u gusle i udarale u talambase, a žvjele su raspušteno, Hor. Suet.*

ambulatio, ōnis, f. [ambulo] 1) *šetanje, šetnja, ambulationem postmeridianam conficere in Academia*; ventum est in ambulationem, *udarilo se u šetanje, počelo se šetati. 2) šetalište, promenada* * Magni, trijem Pompejev.

ambulatio, ae, f. [demin. od ambulatio] 1) *kratka šetnja. 2) šetnica.*

ambulo, i. (pozajmljeno iz grčkoga ἀμβολή „uzlaz“, „put“, prvobitno vojnički izraz za „putovati, marširati“), a po tom 1) *intrans. šetati se, prošetati se, in hortis cum Galba*; in littore, in sole; *uopće hodati, iđi si recte ambulaverit is, qui hanc epistulam tulit, in ipsum tuum diem incidit, ako oštro pođe; bene ambula sretno putuj, sretan put; ambulare in jus, Ter. Tako i o vojnicima: marširati, putovati, eo modo ambulat Caesar, ut timeam, ne citius ad Brundisium quam opus sit accesserit; milites ambulando bellum confecerunt putnim manevrom. 2) tranz. s acc. prostora, kojim tko šeće, si Xerxes maria ambulavisset, da bude preko mora prešao. * Libera perpetuas ambulat illa vias, iđe putem; i s acc. puta: prevaliti, neminem esse, qui possit triduo septingenta milia passuum ambulare.*

ambulo, ūssi, ūstum, 1) *opaliti, osmuditi, ožagriti, spuriti, * o munji, vrućini; i † o mrazu, multorum artus ambusti vi frigoris ozebli im udi od silna mraza. 2) preneseno, part. ambustus ozlijeđen, oštećen, † tot circum me jactis fulminibus quasi ambustus; qui ambustas fortunarum mearum reliquias suas domos comportari juberent; napose o onom, koji nije doista oštećen ali ni nekri- vim proglašen, qui collegae damnatione et sua prope ambustus evaserat nešto se malo opekao.*

amellus, i, m, *katarinčica, lijepa Kata, (Aster amellus Linn.), Verg.*

Amēnāus, i, n. [Ἀμηνάος] *Amenan, rijeka, što izvire na Etni na Siciliji, a često presije, također Amenana flumina, Ov.*

ā-mens, ntis, adj. s komp. i sup. *bezuman, besvijestan, nesvijestan amens terrore, metu, invidia; * animi; i o stvarima amentisimum consilium; * furor.*

Amentatus, ad. [amentum] *vitičati, hastae;*

amentia, ae, f. [amens] bezumlje, nesvijest, ludost.

amentum, i, n. (od agere, mj. * agmentum, daklem oruđe, kojim se što „tjera, goni“); vitlajuć i remen na koplju, vitlač, jaculorum amenta torquere; * amento digitos inserere.

Ameria, ae, f. [Amēria] Amerika, grad u Umbriji. **Odatle** Amerinus, adj. amerijski, i supst. Amerini, ōrum, m. Amerijani.

Ameriola, ae, f. Amerijota, gradić u Laciju u zemlji sabinskoj.

ames, itis, m. soha; račvast kolac, o koji se pitčarska mreža utvrdila, Hor.

Amestratus, i, f. [Amēstratos] Amestrat, grad na Siciliji, na sjevernoj obali. **Odatle** Amestratinus, adj. amestratski, supst. Amestratini, ōrum, m. Amestraćani.

Amica, ae, f. 1) * prijateljica 2) — mulier impudice amata, draga, ljubovnica, milosnica.

amice, adv. [amicus] prijateljski, accipienda amice; amicissime vivere cum aliquo; vivere vitae hominum amice kao čovjekoljub.

amiculo, (icui ili ixi, nijedno se ne upotrebljava) ictum, 4. [od amb-icio] amicire se ili pas. amiciri ogrnuti se, ogrtati se, n. p. kabanicom ili ogrnuti što n. pr. kabanicom, Hippas gloriatus pallium, quo amictus esset, sua manu confecisse; velis amicti, non togis; laena, toga purpurea; pullo Liv.; također † se amicire odpravljati se; † amicitur togu nabira, togu slaže u nabor (o govorniku). **Odatle** * amictus nube candentes umeros; * amicta vitibus ulmos lozom obavi; * amicta ossa pelle; * quidquid chartis amicitur ineptis što se zamata u papir.

amicitia, ae, f. [amicus] prijateljstvo, vetus intima; est mihi amicitia ili sum in amicitia cum illo prijatelj smo; amicitia est inter aliquos; amicitiam facere, jungere, gerere, dimittere, dissociare, dissuere, discindere, renuntiare itd. često o narodima i gradovima: prijateljski savez, prijateljstvo; meton. parces amicitias et dignitatibus prijatelje i činovnike, Cic.; Domitius Celer, ex intima ejus amicitia, disseruit, Tac.

amictus, us, m. [amicio] 1) ogrtanje, t. j. načim, kako tko (kabanicom) ogrće, nihil est facilius, quam amictum imitari alicujus. 2) ogrtáč, plašt, kabanica * trop. prijenjes, veo; amictus nebulae zastor magleni; caeli mutemus amictum nebeski plašt, t. j. uzduh. **Amicula**, ae, f. [dem. od amica] prija, mila, draga prijateljica.

amictulum, i, n. [amicio] ogrtáč, kabanica, plašt.

amictulus, i, m. [dem. od amicus] prijan dragi prijatelj.

I. Amicus, [amo] adj. s komp. i supr. prijateljski (često se prevodi sa supst. prijatelj tribuni amici sunt nobis tribuni su nam prijatelji; amicior libertati omnium quam suae dominationi veći prijatelj općinske slobode; successor amicissimus; * dives Hercule amico po prijateljstvu, milošću Herkulovom; * amica luto sus prijateljica kalu; * divitum mensis et templis (o lutnji); Baccho (o brdu Aulon); o stvama: prijatan, mio, drag, ugodan * sidus; * grex; * tempus ugodno, povoljno; * ventus; * dare aliquid animo amico ugađati svojoj dušici (sравни plus u Homera); amicum esse alicui s acc. i inf. drago komu biti.

II. supst. amicus, i, m. prijatelj, amicus all-cujus, meus, bonus, intimus, verus; amicissimus meus moj najveći, najbolji prijatelj; amicus veritatis; u političnim prilikama, koji nije uvijek socius, ali je socius varda amicus dio; i * zaštitnik, * drug; u plur. doglavnici, dvorani, pouzdanici, ministri kneževski.

Amigro, i, od seliti se, otici, Romam, Liv. **Aminaeus** ili **Amineus**, adj. [Amīnaeos ili 'Amīnios] aminejski, od Amineja, pokrajina u pi-centskom kataru, gdje je rodilo vino, što se dalo dugo čuvati sunt et Aminaeae vites, firmissima vina, Verg.

Amisla, ae, m. i Amisius, ii, m. Amizija, 1) rijeka sjeverne Germanije, sada Emsa (Ems). 2) tvrđavica ili mjestance na ušću Emze, Tac.

Amiselo, ōnis, f. [amitto] gubitak (preko volje; sرامي jactura) omnium rerum; oppidorum, dignitatis; amicorum † smrću tanti viri.

Amisus, us, m. [amitto] gubitak, Nep.

Amisus, i, f. [Amīnos] ili Amisum, i, n. Amiz, grad u Pontu. **Odatle** Amiseni, ōrum, m. Amizani.

Amitta, ae, f. [skraćeno od avimitta] tetka, teta, očeva sestra (sرامي matertera).

Amiternum, i, n. Amiter, grad u sabinskoj zemlji, **Odatle** Amiterminus, adj. amiteranski; **Amitermini**, ōrum, m. Amiternjani; * Amiternas, adj. amiteranski.

amitto, mīsi, mīssum, 3. 1) upr. odaslati, otpustiti, dati ili pustiti, da ide, herum hinc poslatae huc, Plaut.; anulum pustiti pasti, Ter.; captum piscem; praedam de manibus, ex oculis manibusque. **Odatle** 2) trop. ostaviti, propustiti, proći se, lišiti se, odreći se itd. sensum malorum; fortitudinem; occasionem, tempus propustiti; amittere fidem nejerom postati, riječ iznevijerti, Nep.; sacramentum amittitur ukida se; spem ostaviti se nade. 3) izgubiti, (što preko volje, ili ne-majući, slučajem, griješkom, itd.; sرامي perdo), pecuniam; Decius amisit vitam et non perdidit

izgubio je život, ali ga nije protekao; causam, litem; classem, oppidum, civitatem, corpus et vires, dignitatem, virtutem, honorem; optima-tes milost velikaša; jus imperii; * fidem vjeru; a osobito smrću izgubiti, filium, liberos, uxorem.

Ammon (Hammon), đnis, m. [Ἀμμων] Amon, egipatsko i libijsko božanstvo, štovano u Grčkoj i u Rimu kao Zevs Ἀμμων, Jupiter Amon, a sličali su ga kao ovna ili muža s ovmijskom glavom.

amniotila, ae, comm. [amnis i colo] pototčarica, što uz potok raste, salices, Ov.

amniotilas, i, m. [dem. od amnis] rječica, Liv. **amnis**, is, m. 1) rijeka; * tok, tijek, secundo amni niz vodu, adverso amni uz vodu; * struja, Oceani, Eridani; * bujica, ruunt de montibus amnes; * pototčić. 2) voda ili tekovina uopće.

amo, i, (fut. exact. amasso, —is, —int, Plaut.) 1) ljubiti, matrem, uxorem, filium, patriam; aliquem singulari amore; literas, otium; * amat janua limen rado ostaju zadržana; odatle amare s inf. rado diniti, običavati, (što se često prevodi iterat. oblikom glagola, koji je u lat. u infinitivu) quo pinus ingens alba-que populus umbram hospitalem consociare amant, Hor.; quae fieri amat, Sall.; amare se zadržati biti sam u sebe, o taštini ljudima; * teque et tua; † omnia sua; inter se među sobom. Apokrinno: ljubiti, imati dragoga ili dragu, filius meus amat ima dragu. 2) Napose a) com. ita ili sic me dii (bene) ament ili amabunt! tako mi boga! u istinu! također pozdravljajući dii ament, da si zdravo! b) (u svakidašnjem govoru) amare aliquem de ti in aliqua re ili quod etc. kad se kasije zalovila i zadovoljstvo za što: jako obvezan ili drčan komu biti za što; et in Adili negotio te amavi; te multum amamus, quod ea abs te diligenter curata sunt, jako nam je drago, veoma smo ti obvezani, što itd.; amo amorem tuum drago mi je, što ljubim, veseo sam s tvoje ljubavi. c) (u konverzaciji) amabo te molim te! učini mi ljubavi! imaj dobrotu! cura, amabo te, Ciceronem nostrum; amabo te, incumbe in eam rem et ad me scribe; kadšto skijedi ut, ne: amabo te, mi frater, ut assigns.

† **Amoenus**, adv. [amoenus] prijatno, ugodno, udobno, amoenissime habitare.

amoenitas, itis, f. [amoenus] 1) u klasičnoj prozi gotovo samo o mjestu: prijatnost, ugodnost, milina položaja, fluminis, hortorum, domus, orarum et litorum, amoenitates ad delectandum. 2) preth. i poklas. i o drugim stvarima: dražest, milina, ugodnost, amoenitates vitae udobnosti, raskošnosti života; amoenitates intempestivae; amoenitates

verborum, orationis. U Plautu, kad se iko mi-ljudi nagovara, mea amoenitas zlato moje; slatka dušice!

amoenus, adj. s komp. i sup. — * am-moenus, „oko građskih zidova“ daklem: 1) u klasičnoj prozi o položaju: ljubak, prijatan, ugodan, locus, ager, salicta, ripae, litus; praediola et belle aedificata et satis amoena (savrni dulcis). * † supst. amoena, orum, prijatne po-krajine, strane Asiae, litorum. 2) o drugim stvarima: prijatan, ugodan, udoban, cultus amoenior (odijelo odviše elegantno), quam virginem decet, Liv.; consita magis amoenis quam necessariis fructibus više za nasladu nego za potrebu, Liv.; vita, ingenium, Tac.

amollis, litus sum, 4. dep. 1) s trudom i s na-porom što maći, ukloniti, objecta onera; † obstantia silvarum; (Ter.) uxorem; (Tac.); amoliri se, kiniti se s oči, Ter. 2) trop. od-biti, † dedecus; † invidiam crimenque ab ali-quo; također u govoru: minuti, mlikom minuti što, mimoidi što, amolior et amo-veo nomen meum, Liv.

amomum, i, n. [ἄμμων] amom, plod biljke, od koje su balzam dobivali, Verg. (Cissus viti-ginea Linn.); pa odatle i balzam, inače sucus ili pulvis amomi, koji se od te biljke pravi: in gelidos fundit amoma sinus, Ov.

amor, đris, m. [amo] 1) ljubav, patriae, li-terarum; in amore esse alicui, ljubljen biti od koga; mihi est in amoribus ljubim ga; amores hominum in te; u bludnom smislu, * amor primus prva ljubav; amores et hae deliciae quae vocantur; * nutrit amores (juvemu vatri) Cynthia; personifikovano Amor, bog ljubavi Amor, Cupido; također pl. Verg. Hor. Ov. 2) ljubimaa, amores et deliciae tuae; † amor et deliciae generis humani; † ljubovnica, ljubavnica. 3) trop. pohlepa, pohota, stupri: consulatus; cognitionis; amicitiae; amor sceleratus habendi lakomost; * amor est co-gnoscere željan sam saznanju.

amotio, đnis, f. [amoveo] uklanjanje, odbi- janje, doloris.

amoveo, mōvi, mōtum, 2. odmaći, odmicati, udaljiti, udaljavati, ukloniti, uklanjati, opraviiti, opravljati, aliquem ex, ab aliquo loco; amovere se udaljiti se, otpiriti, Ter. Liv.; * amovere boves — ukrasti; † amovere aliquem in insulam prognati. Odatle amovere libidinem, odium, invidiam, metum; mole- stiam; culpam a se; sensum doloris a senten- tia dicenda ne dati, da osjećaj boli djeluje na sud: amoto ludo bez šale, ne šaleći se, Hor.; savni amolior; Saturnum quaestorem a sua frumentaria procurazione.

Amphiarus, i, m. [Ἀμφιάρεος] Amphiaraj, sin Ojfidov i Hipermnestrin, muž Erifilin [Eri-

phyle], vrač u Argu. Na pohodu sedmorice protiv Tebe proždrla ga zemlja. Odatle a) * **Amphikrāides**, ae, m. *Amfijarajević* = *Alomaeon* b) * **Amphikrāēs**, adj. [*Ἀμφικράτης*] *amfijarajski*, *Amfijarajev*.

amphibōlia, ae, f. [*ἀμφιβολία*] u retorici: dvo-umnost, dvoiličnost.

Amphictyōnes, num, acc. ās, m. [*Ἀμφικτύωνες*] *amfiktioni*, savez manjih plemena u Grčkoj u vjerske, trgovačke i u političke svrhe. Najglasovitiji bio je savez 1) kod Delfa i Termopile; 2) delski.

Amphilōchi, ōrum, m. [*Ἀμφίλοχοι*] *Amfilohijani*, plemo u Akarnaniji, a zemlja se zvala **Amphilōchia**, ae, f. s glavnim gradom Argos **Amphilōchiēum** [*Ἄργος τὸ Ἀμφίλοχον*].

Amphilōchos, i, m. [*Ἀμφίλοχος*] *Amfiloh*, sin *Amfijarajev*, utemeljitelj grčkih gradova u ciličkom primorju.

Amphion, ōnis, m. [*Ἀμφίων*] *Amfion*, sin *Jupiterov* i *Antiopein*, muž *Niobin*; kad je grad *Tebu* (*Thebae*) osnovao, išlo je kamenje i drveće za zvucima lire njegove. Ubio se od žalosti, što su mu *Apolon* i *Diana* djecu poučavali, *Verg. Hor. Ov.* Odatle **Amphionius**, adj. *amfionski* ili *Amfionov*, *Prop.*

Amphipolis, is, acc. im, abl. i, f. [*Ἀμφίπολις*] *Amfipol*, grad u Makedoniji na rijeci *Strimonu*, sada *Emboli*. Odatle **Amphipolitānus**, adj. *amfipolski*, *Just.*

Amphissa, ae, f. [*Ἀμφισσα*] *Amfisa*, grad ozolskih Lokara (*Locri Ozolae*) blizu današnje *Salone*.

amphitheātrum, i, n. [*ἀμφιθέατρον*] *amfiteatar*, pozorište sa sjedalima u krugu, koja se dišu jedno više drugoga. U njemu su se borili rovači i zvijeri, *Tac.*

Amphitrite, es, f. [*Ἀμφιτρίτη*] *Amfiritiā*, kći *Nerejeva*, žena *Neptunova*, božica mora, *Ov.*

Amphitryo, ōnis, m. [*Ἀμφιτρυών*] *Amfitrion*, sin *Alojev*, kralj tirinski, (*Tiryns*), muž *Alkмене*, koja mu je rodila u Tebi *Iphila*, a *Jupiteru* *Herkula*. Odatle **Amphitryōniādes**, ae, m. [*Ἀμφιτρυωνιάδης*] *Amfitrionović* = *Herkul*, *Cat. Verg. Ov.*

amphōra, ae, f. [*ἀμφορεύς* t. j. *ἀμφοροεύς*] 1) *amfora*, spremica ili sud obično od zemlje sa dvije rudice. dolje šiljast i u zemlju ukopān: krčag, vrč. 2) kao mjera a) za tekućine = 2 urnae ili 8 congijs ili 48 sextarija, dakle po prilici 2 vedra ili 112 litara. b) gen. plur. također *amphorum* za oznaku veličine broda (gdje se uzimalo, da mora *amfora* biti teška 80 funti).

Amphrysus, i, f. [*Ἀμφρύς*] *Amfriez*, rječica u Tesaliji, gdje je *Apolon* pasao stada kralja *Admeta*. Odatle * **Amphrysus**, adj. = *apollonski*.

amplē, adv. s komp. i sup. [*amplus*] „prostrano“;

1) *obilato*, *bogato*, ample magnificeque ornare triclinium; amplissime donare cohortem militaribus donis. 2) *sajno*, *velelijepo*, *dično*, *krasno*, amplissime efferri; sublata ampleque dicere. Komp. *amplius o vremenu*: *dalje*, *više* (*savni magis*, plus), non luctabor tecum *amplius*; (*rjede*) *jače*, invitare, *Ter.*; multo etiam *amplius*, *Caes.*; *osobito s brojevima* a) *sa quam nego*, od: quibus ne rejiciundi quidem *amplius* quam *trium* *judicium* *leges* faciunt potestatem *ne više nego tri*; nolo *amplius* quam *centum* *jugera*, *Nep.*; negabant ullam cellam *amplius* quam *uni deo* rite dedicari, *Liv.* b) *s ablat. s ispuštenim* quam: *horā* *amplius* jam in demoliendo signo per multi homines *moliebantur*; quae castra *amplius* milibus *passuum* octo in latitudinem patebant; *Catilina* initio non *amplius* duobus milibus *militum* habuit, *Sall.*; *pugnatum* *amplius* duabus horis, *Liv.* c) *stegnuto tako*, da se a) *amplius nalazi pred brojem*, *amplius* sunt sex menses, *ima više nego šest mjeseci*; quod *amplius* annos triginta in exercitu fuerat, *Sall.* β) *amplius se nalazi među brojem i imenom*, što ide k broju: cum mille non *amplius* equitibus, *Sall.*; *duas* *amplius* horas *dubium* certamen sustinere, *Liv.*; *tris* pateat caeli spatium non *amplius* ulnas, *Verg.* γ) *amplius stoji iza broja*, *Ligures* *duas* *amplius* horas certamen sustinere, *Liv.*; ubi quinque milium armatorum non *amplius* erat relictum praesidium, *Liv.* δ) *amplius se s kojim veznikom umede ili stavlja iza broja*, illos *binas* aut *amplius* domos continuare, *Sall.*; + *više* puta ter, nec *amplius*. 3) *Napose* a) *više*, *jošte*, quid vis ili vultis *amplius*? quid quaeris *amplius*? quid est, *Catilina*, quod jam *amplius* exspectes?; eo *amplius to više*, *denas* alii uxores, alii plures habent, sed reges eo *amplius*, *Sall.*; nihil *amplius ništa više* = *samo*, saepe ipsum abs te repetit, nihil *amplius*. b) kao t. t. α) *kad se glasovalo u senatu s dodatkom Servillo assentior*; et hoc *amplius* censeo a pored toga držim, β) *kao sudbeni t. t. amplius* non peti da se *više ništa* ne traži; *amplius* pronuntiare o *sucu* (*kad mu stvar nije jošte jasna*) *presudu odgoditi*, tanta in isto improbitas putabatur, ut de *Philodamo* *amplius* pronuntiaretur.

amplector, *amplēxus* sum, 3. dep. „optesti se“, 1) *upr.* odatle: *obuhvatiti*, *obuhvatati*, *zagriliti* (*slabije nego complector*), *genua*, *Plant.*; *saxa* *manibus*; *aram* *Tac.*; * *dextram*; * non possunt *amplexae* *uhvativši se* *hauke* *adire*. 2) *opkoliti*, *opkoljavati* *hostium* *aciem*; *locum* *munimento*, *montes* *mfuro*; *ignis* *proxima* quaeque *amplēxus* *naokolo* *zahvatio*; odatle *trop.* a) *duhom obuhvatiti* = *razmi-*

siliti, razmišljati, promotriti, promatrati, aliquid consilio, cogitationem toto pectore. *b) obuhvatiti što zajedno s čime*, aliquid virtutis nomine; ceterorum suppliciorum omnes acerbitem; *opsezati, sadržavati (u sebi)* illae (tabulae) perpetuae existimationis fidem amplectuntur. *c) raspravljati*, argumentum pluribus verbis; omnes res per scripturam.

amplexer, dep. I. [amplector] *obuhvatati, obuzimati, zagrljivati* = intenz. amplector; *aktivni oblik* amplexato, *Cic. p. Cluent. 44, 124.*

plexus, us, m. [amplector] *obuhvatanje, obujan*; *odlatte: zagrljaj*, nutrix animadvertit puerum dormientem circumplexatum draconis amplexu; *o moru* oceanus orbem terrarum amplexu finit, *Liv.*; amplexus dare *grliti, zagrliti*; petere aliquem *ili* aliquid amplexu *holjeti* *zagrliti*; + amplexu tenere aliquem; *također ** neprijateljski: *hvatanje u košao.*

amplificatio, ōnis, f. [amplifico] *množenje, povećavanje*, rei familiaris, pecuniae, honoris et gloriae; *o govorniku: opširno dokazivanje.*

amplificator, ōris, m. [amplifico] *množitelj, povisivač*, dignitatis tuae; rerum.

amplificus, adv. [amplificus] *krasno, divno*, *Cat. 64, 285.*

amplifico, I. [amplius i facio] *širiti, povećati, povisiti, množiti*, divitias, fortunam alicujus, urbem, rem publicam, civitatem; sonum; voluptatem; auctoritatem, gloriam; pauci honore et gloria amplificati; *o govorniku: opširno dokazivati* rem ornando; aliquid dieendo amplificare atque ornare; aliquid amplificare et augere; *i orationem uzvisiti, uzdići* govor.

amplio, I. [amplius] 1) **povećavati, povećati, množiti, povisiti*, rem familiarem. 2) *t. t. presudu odgoditi* (formulom amplius pronuntiare, *gledaj* amplius *pot* ample), causam alicujus; hominem nefarium; virginem; bis amplius reus, *Liv.*

amplitudo, ōnis, f. 1) *obujam, veličina*, simulacrum modica amplitudine; urbis, *Liv.*; cornuum; + corporis, + valli. 2) *trop. a) veličina, velebnost, znamenitost*, rerum gestarum; *animi veledušnost*, nominis; amplitudines quaedam (*povisice*) bonorum excitabantur; *o govoru: polet; b) ugled, visost, uzvišenost, dostojanstvo* ** državnoj službi i časti*; ad summam amplitudinem pervenire; amplitudinem alicujus augere.

amplius *gledaj* ample.

amplus, adj. *s komp. i sup. 1) prostran, opširan, opsežan, golem, velik*, domus, curia; * porticus, * atria; * *ter* amplius *o Geryonu* „od tri tijela, širok koliko trojica.“

2) *znatan, obilan, velik*, pecunia amplissima; numerus amplior; ampliores copiae; + ampliora navigia; negotia; amplissima auctoritas; occasio; *i supst. amplius s višega*: non daturus sum amplius; amplius obsidum; quanto amplius temporis. *Odlatte a) jak, silan, ljut*, * morbus, * ira; spes. *b) sjajan, divan, veliki*, res gestae, praemia; triumphus; funus; locus ad agendum amplissimus; amplum est, *časno je*, amplum Tuscis ratus, *Liv.* *c) odličan, znamenit, glasovit, slavan, častan, viden, ugledan*, homo virtute cognita et spectata fide amplissimus; amplissimo genere natus; amplissimi viri, magistratus, amplae et honestae familiae; *osobito amplissimus kao naston za visoka državna dostojanstva: svijetli, presvijetli*, collegium decemvirale; sacerdotium; honor *o konzulatu*; ordo *o senatu*, *Plin. ep.*; amplissimorum ordinum viri delecti *iz stališa senatorskoga, viteškoga ili erarskoga tribunstva*; *supst. ampli et parvi visoki i niski*, *Hor.*; *n. komp. ego aedilis*, hoc est paulo amplius quam privatus. *d) o govorniku i o govoru: dostojanstven, sjajan*, erat oratione satis amplus *Cn. Pompejus*; amplum orationis genus.

ampulla, ae, f. [demin. od amphora] *ampula, vrsta suda s grlicem kao naša ploška, za pomasti*; * *trop. nadut govor, zvučne riječi* projicit ampullas et sesquipedalia verba, *Hor.*

ampuller, dep. I. [ampulla] *kao prazna ampula zvečati, trop. služiti se nadutim riječima*, tragica ampullatur in arte, *Hor.*

amputatio, ōnis, f. [amputo] *opsijeoanje, kresanje*, sarmentorum.

amputo, I. 1) *opsijeoati, opsjeđi, okresati*, * *inutiles falce ramos*. *Odlatte * uopće: od-sjeđi, odrezati*, alicui manus,umeros, caput, membra; aurem alicujus; *u prilici* in corpore quidquid est pestiferum. 2) *rezati*, vitem ferro. *Odlatte trop. umanjiti, stegnuti*, amputare multitudinem sententiarum, narrationes; + colloquia *skratiti*; + numerum legionum; amputata loqui *isprekidano* *govoriti*.

Ampycus, i, m. [*Ἀμυκος*] *Ampik 1) svećenik Cererin. 2) jedan Lapti, sin Pelijin, otac Mopsos. Odlatte Ampycides*, ae, m. *Ampiković* = Mopsus, *Ov.*

Ampyx, ūcis, m. [*Ἀμυξ*] *Ampik 1) drug Fenejev, koji se na svadbi Perzejevoj pogledavši glavu Meduzinu skamenio. 2) jedan Lapti.*

Amsancti (Amps.) lacus, *ampsandko jezero u zemlji hircinskoj, radi kužnoga isparivanja pričalo se, da je tu ulaz u pakao.*

Amulius, ii, m. *Amulije, brat Numitorov, kralj u Albi longi.*

Amurex, ae, f. [*Ἀμύρη*] *ona vodena nečist, što*

prva poteče, kad se tiježle mastine: uljana pjena, Verg.

Amyclae, ārum, f. [Ἀμύκλαι] 1) Amikla, grad u Lakoniji, rodno mjesto Dioskura, Helene i Klitemnestre. 2) stari grad u Laciju; Tacitae, Verg. Odalle **Amyclaeus**, adj. amiklanski, Amyclaei fratres = Dioskuri; također spartski uopće.

Amyclides, ae, m. [Ἀμυκλίδης] Amiklov ič, osnivač grada Amike 1) t. j. sin njegov Hijacint (Hyacinthus).

amygdalum, i, n. [ἀμυγδαλόν od ἀμύσσω] badem, Ov. i kasn.

Amymone, es, f. [Ἀμυμώνη] Amimona, kći Danajeva, Neptunova ljubovnica.

Amyntas, ae, m. [Ἀμύντας] Amint, ime više makedonskih kraljeva.

Amyntor, ōris, m. [Ἀμύντωρ] Amintor, kralj dolopski u Tesaliji, otac Feniksov (Phoenix), Ov.

* **Amystis**, idis, f. [Ἀμυστίς] ispijanje daše na dušak; Threicia, trački sipati u se.

Amythaeon, ōnis, m. [Ἀμυθαίων] Amitaon, otac vraća Melampa, odalle **Amythaeonius**, adj. amitaonski ili Amitaonov, Verg. Ov.

an, upitna čestica (sравни aut) ili, ili možda, 1) upotrebljava se samo, da uvede drugo (treće itd.) upravo ili neupravo pitanje, kojim se drugo isključuje; tu pamt, da se, kad se drugim prvo pitanje poređe, upotrebljava an non (ili ne) (ili annon) ili nec ne, i to an non u upravnim i neupravnim disjunktivnim pitanjima, no češće u direktnim tako, da se glagol (u direktnim i an) opetuje, a nec ne gotovo samo u indirektnim disjunktivnim pitanjima i obično bez opetovanja glagola; u upravnom pitanju: vosne L. Domitium, an vos L. Domitius deseruit? utrum hostem, an vos, an fortunam utriusque populi ignoratis? u neupravnom pitanju: postulo mihi respondeat, qui sit iste Verrucius, mercator an negotiator, an arator, in Sicilia sit an jam decesserit? pecuniae an fama minus parceret, haud facile discerneres, Sall.; permultum interest utrum perturbatione aliqua animi an consulto et cogitate fiat injuria; poricanje prvog pitanja drugim: deliberat senatus, captivos ab hostibus redimat an non; dii utrum sint nec ne sint, quaeritur; quid ego de consulatu loquor? parto vis anne gesto? Gabinio dicam (obtrektatum esse) anne Pompejo, an utrique? dii immortales, sit Latium deinde an non sit, in vestra manu posuerunt; Antigonus nondum statuerat conservaret Eumenem nec ne.

2) Prividno u jednostavnim pitanjima tako, da se proteže na već rečeno ili pomislijeno; a) ako je pitanje, koje treba u misli dodati, jasn, te se dale uopće izraziti sa: nije li

tako? priznaješ li to? i slično, to se pitanjem sa an kazuje, da bi jestan odgovor bio dakle neumjestan, upotrebljava se osobito za ironiju, i tui se potvrđuje, što je već kazano, hrv. znači tui an ili možda, zar: an dubitamus quin Romani jam ad nos interficiendos concurrant? Upravo: nije li tako? Ili sumnjamo. Nescio ecquid ipsi nos fortiter in re publica fecerimus; si quid fecimus, certe irati non fecimus. An est quidquam similis insaniae quam ira? Quid dicis? an bello fugitivorum Siciliam virtute tua liberatam? može biti da itd.; kad je sprijed pitanje, na što se sa an slutimice odgovara, prevodi se an sa zar ili sa ta ipak ne: Quid proderat tibi te expensum illis non tulisse? an tuis solis tabulis te causam dicturum existimasti? pa zar si mislio da...? ta ipak nijesi mislio da...? b) ako li je pitanje, koje treba u misli dopuniti, niječno, to se sa an kazuje, da bi nijedan odgovor bio neumjestan, da treba daklem jesno odgovoriti, ali češće se nalazi u tom slučaju an non nego li an, hrv. ne li: Quidnam beneficio provocati facere debemus? an imitari agros fertiles, qui multo plus efferunt, quam acceperunt? tui se može pred an—acceperunt u misli dodati: num minus reddere? Antonii leges etiam si sine vi essent rogatae, censerem tamen abrogandas. Nunc vero cur non abrogandas, censeam, quas judico non rogatas? An illa non gravissimis ignominiiis sunt notanda, quod unus Antonius palam secum habuit armatos?

3) Pred pitanjem sa an valja i onda u mistima dodati pitanje, kad se sa an ili jače sa an vero uvodi argumentatio a minori ad majus, t. j. kad se od neznatne ali nesumljive stvari zaključuje na sumljivu važniju stvar: ili, pak, an Scythes Anacharsis potuit pro nihilo ducere pecuniam, nostrates philosophi non potuerunt? ad mortem te, Catilina, duci jussu consulis jam pridem oportebat. An vero vir amplissimus P. Scipio Tib. Gracchum mediocriter labefactantem statum rei publicae privatus interfecit, Catilinam nos consules perferemus?

4) I iza izrazâ haud scio, nescio, dubito (dubium, incertum est) an, kojima se izriče blaža tvrdnja, valja u mistima dodati pitanje kakvo kao što je: je li tomu samo tako, ili slično tomu. Ako je blaža tvrdnja niječna, onda u prozi iza haud scio etc. slijedi obično an non, nullus, nemo, nunquam etc.: eloquentiâ quidem nescio an habuisset parem neminem; quod nescio an nulli unquam nostro acciderit imperatori? Ali se nalazi i nescio an ullus i quisquam i u klasičnoj prozi: qua (amicitiâ) haud scio an excepta sapientia quid-

quam melius sit homini datum, Cio.; Timoleoni uni contigit, quod nescio an ulli, at etc. *Nep. Ali odmah poslije Cicerona izostavljali su pisati negaciju n. p. nescio an veniat mjesto nescio an non veniat ne znam, hoće li doći? možda ne će doći.*

5) (pjesnički i u kasnijih pisaca) u jednostavnim zavisnim pitanjima — num: nescio an profecturus sim.

6) kadšto eliptično bez glagola, da se izreče nešto neodređeno cum ei Simonides an quis alius polliceretur (redemica je jesno započela, a zatim je umetnuto an quis alius) ili možda drugi koji. Ovako osobito u kasnijih pisaca — sive, vel sive fatali vecordia, an — ratus ili što je mislio.

Anaces, cum, m. [ἀναξ] mjesto ἀναξ; vladari, pridjev Dnoskurima.

Anacharsis, idia, m. [Ἀναχάρσις] Anaharxis, Skidanin, koji je za Solona kroz Grčku putovao.

Anacreon, ontis, m. [Ἀνακρέων] Anakreon, glasovit grčki lirik, rodio se godine 559. pr. Isusa.

Anactorium, ii, n. [Ἀνακτόριον] Anaktorij, glavina ili rt u ambrakom zatoni morskom, Plaut.

Anagnia, ae, f. [Ἀναγνία] Anagnija, grad u Laciju, glavni grad hernički. Odatle **Anagninus**, a, um, adj. anagnijski, supst. **Anagnini**, ōrum, m. Anagnijani, **Anagninum**, i, n. (sc. praesidium) Anagnijsko, Ciceronovo zaseoco blizu Anagnije.

Anagnostes, ae, m. [ἀναγνώστης] čitalac, obično rob, dobro lat. lector.

Ananaceum, i, n. [ἀνανακίων] čaša dobrodošlica, koju je morao svaki gost isprazniti, Plaut.

Anapaestus, adj. [ἀνάπαιστος] izvrmuta stopa, t. j. izvrmul daktili a) pes stopa u stihu —, anapest. Kadšto se izostavlja i pes i versus te se nalazi samo anapaestus kao supst. b) anapaestum, i, n. pjesma u anapestima.

Anaphē, es, f. [Ἀνάφη] Anafa, otok sporadski u Kretskom moru, Ov.

Anapis, is, m. ili **Anapus**, i, m. [Ἀναπός] Anap, rijeka na Siciliji kod Sirakuze, malo pred ulazom njegovim utječe u nj Ojiana (Cyane), zato Ovid. ljubovnik Ojijanin sada Anapo.

Anartes, um, m. Anarti, narod u Daciji uz Tisu rijeku (Tibiscus) Caes.

1. **Anās**, ae, m. Ana, danas Guadi-ona (guadi arap. — rijeka), rijeka u Hispaniji.

2. **Anās**, ātis, f. patka, raca, ova anatum Cio.; anas fluviatilis, Ov.

Anakticula, ae, f. [dem. od anas] pačica, račica, Plaut.

Anaktinus, adj. [anas] pačji, račji Plaut.

Anaktisimius, i, m. [ἀνακτισίμος] kamate od kamata.

Anaxagoras, ae, m. [Ἀναξαγόρας] Anaxagora, grčki filozof jonske škole oko god. 500 pr. Is. rodio se u Klazomene, prijatelj Periklov.

Anaxarchus, i, m. [Ἀναρχος] Anaxarch, grčki filozof iz Abdere, pristaša Demokritov, suvremenik Aleksandra Velikoga.

Anaximander, dri, m. [Ἀναξίμανδρος] Anaximander, grčki filozof jonske škole oko 550 god. pr. Is., učenik Taletov.

Anaximenes, is, m. [Ἀναξίμενης] Anaksimen, grčki filozof jonske škole, učenik Anaksimandrov, oko 500 god. pr. Is.

anceps, cipitis, adj. [ambo caput] 1) * dvoglav, Janus; odatle * acumen montis dvoglavo brdo, brdo s dva vrška 2) što ima s dvije protivne strane jednak oblik, s obje strane, na obje strane, itd. (sравни duplex), * anceps securis sjekira dvostrana, bestiae quasi ancipites životinje dvožoke, amfibije; proelium, pugna, acies boj s dvije strane; malum, periculum, metus, terror što dolazi s dvije strane; tela ancipitis s obje strane bačene; munimenta na obje strane okrenuti; hostis; ancipitibus locis premi; ancipites ad ictum obje strane (presa i leđa) izvori udarou (o' ljudma). 3) trop. a) naginjući na dvije (ili obje) strane: neodlučan, nesiguran, dvojben fatorum via; disputationes; res; belli fortuna; alicujus ancipites varlike casus; anceps proelium; ancipiti Marte pugnare, bellum gerere. b) mišljenjem ili mišlju: neodlučan, nesiguran, animum inter Fidenatem Romanamque rem ancipitem gerere, Liv.; * sequor hunc Lucanus an Apulus anceps, * matres, * formido; također + nepouzdan, fides. c) dvostran, dvouman, oraculum, sententia; * jus, što se može u prilog objema strankama tumačiti. d) opasan, pogibeljan, što može na štetu izći, * ancipites viae (maris); + vox ipsi anceps; (Liv.) anceps erat s. inf.; (Tac.) in anceps trahi; in ancipiti esse u škripou biti; inter ancipitia.

Anchilos, i, f. [Ἀγκυλος] Anhijal, gradic trački na Onom moru, Ov.

Anchises, ae, m. [Ἀνχίσων] Anhiz, sin Kapijev i Temidin, vladar dardanski, otac Enejin. Odatle * **Anchisēus**, adj. Anhizov; **Anchisides**, ae, m. Anhizovid = Aeneas.

ancile, is, n. [ancilla dicta, quod ab utraque parte ut pelta Thracum incisa sunt, Varro] sveti štít (s desne i s lijeve strane kao gusle izrezan) koji je po priči za Nume s neba pao i koji su Saliji s 11 drugih spotvorenih, (da ne bi tko pravi ukras), u Rimu kao svetinju čuvali i svake godine kod svečanoga ophoda mjeseca marta po gradu nosili, Liv.

ancilla, ae, f. *služkinja, dvorkinja; robinja; (Sall.) oposit. mulier ancilla žena služkinja.*

ancillaris, e, adj. [ancilla] *služavski, robinjski, artificium.*

ancillula, ae, f. [dem. od ancilla] *služkinjica, robinjica.*

anceps, (Plaut.) *ostario oblik — anceps.*

Ancōn, ōnis, f. [Aynw] i **Ancōna**, ae, f. *Ankona, grad u Italiji na Jadranskom moru, i sada Ancona, odalte Ancōnitānus, i, m. Ankonao.*

ancōra, ae, [ἀγκυρα] *sidro, lenger, ancoram solvere izvuci, dizati sidro; ancoras tollere, isto; praecidere ancoras presjeći sidro; ancoras jacere spustiti, baciti sidro; moliri ancoras namotati sidro; ancoram figere sidro baciti; tenere in ancora navem usidriti; in ancoras evehi zajedriti sidra ne izvukaoši.*

ancōrāle, is, n. [ancora] *gumina, sidrenjak.*

ancōrārius, adj. [ancora] *sidreni, funis, Caes.*

Ancus, i, m. [ancus, sluga] *Anko, n. p. Ancus Martius (sluga Martov) Numin unuk, gledaj Marcius.*

Ancōra, ae, f. [ἄγκυρα] *Ancira, glavni grad u Galaciji, odalte Ancōrius, adj. ancirski.*

andābāta, ae, m. *andabata, vrsta gladijatora s kacigom bez vizira, koji su sljepački boj bili na razveseljavanju gledaocima, jer su po vjetru mahali.*

Andēkavi, (-gavi), ōrum, m. *Andekavi, galsko pleme na donjoj Loiri.*

Andes, ium, i **Andi**, ōrum, m. *Andi, galsko pleme na sjeveru rijeke Loire, gdje je dahas Anjou. Glavni je bio grad Illiomagus (Angers sur Mayenne). Caes. b. g. 2, 35; 3. 7.*

Andraemon, ōnis, m. [Ἀνδραμόων] 1) muž Drijopin, otac Amfiov. 2) kralj kalidonski, otac Toin (Thoas), Ov.

Andria, Andrius *gledaj Andros.*

Andriscus, i, m. [Ἀνδρίσκος] *Andrisk, rob, koji se izdavao za sina macedonskoga kralja Perzeja, imenom Filip [stoga Pseudoſtip zvan] potakao je Macedonce na treći rat protiv Rimljana, koji ga uhvatiše i u triumfu u Rim odvedoše.*

Andrōgeus, i, m. [Ἀνδρόγεως] *Androgez, sin Minojev i Pazifain, ubijen u Ateni iz prijevare, jer su mu bili zavidni, što je u igrama sve nadladao; al im se Minoje osveti te su morali svake godine po sedam mladića i sedam djevojaka slati na Kretu Minotauru za žrtvu, Verg. Ov. — dolazi i oblik Andrōgeon, ōnis, Prop.; odalte Andrōgeōnus, adj. Andrōgeonov, Cat.*

andrōgynus, i, m. [ἀνδρόγυνος] *dvospolac, melez.*

Andrōmāche, es, f. [Ἀνδρομάχη] *Andromaha,*

kći Ejetijonova, žena Hektorova, a po njegovoj smrti zarobljenica Pirova, poslije udata za Heleua, brata Hektorova, Verg.

Andrōmēda, ae, i **Andrōmēdē**, es, f. [Ἀνδρουμένη] *Andromeda, kći etijopskoga kralja Cefeja i Kasijopejina. Kasijopeja se hvalila, da je ljepša od Nereidā, koje su zato Neptuna nadržkale, da je Cefejevu zemlju poplavo i poslao u nju nekaku neman. Da se toga oslobodi, morao je na Jupiterov savjet kćer Andromedu izložiti, da je ona neman pojede, ali je Perzej oslobodi i potom za ženu uzme, Ov.*

andrōn, ōnis, m. [ἀνδρῶν] *andron, hodnik u Rimljana među dva zida, Plin. ep.*

Andrōnicus, i, m. [Ἀνδρόνικος] *Andronik, grčko ime vlastito, najznamenitiji je Livije A., zarobljen kod zauzeća Tarenta, rob u nekoga Livija Salinatora, prvi dramski pjesnik latinski, živio je oko sredine 3. vijeka pr. Is.*

Andros, i, f. [ἡ Ἀνδρος] *Andar, jedan između većih otoka cikladijskih, bolje na sjeveru. Odalte*

Andrias, adj. *andarški; Andria, ae, f. *Andarka, žena s otoka Andra, komad Menandrov, koji je Terencije polatinio.**

anellus, i, m. [dem. od anulus] *prstenak. Plaut. Hor.*

Anēmūrium, ii, n. [Ἀνεμούριον] *Anemurij, rt u Cioliji, najdalje na jugoistoku s gradom istoga imena, u Tac. Anemuriensis civitas.*

anēthum, i, n. [ἀνηθον] *kopar, [Anethum graveolens Linn.], morač, Verg.*

anfractus, (amfr.), us, m. [am i frango] 1) *savitak, obavit; viarum, montium; litorum; recta regione, si nullus anfractus intercederet; anfractus annuus ili solis optok. 2) trop. a) o govoru: opširnost, razvlađenje, circuitio et anfractus; oratio sit circumscripta non longo anfractu perijodom b) o pravništvu: krivudanje, kojim ide odvojnik, judiciorum.*

anglia, ae, f. [ango] *griobolja, gronica, Plaut.*

angiportum, i, n. **angiportus**, us, m. *ili tjesna ulica, pokrajna ulica.*

angitia, ae, f. (mjesto anguitia od unguis zmijinica) *Angijica, božica stanovnika oko jezera fućinskoga, koja je Marze i Marubije naučila liječenju, Verg.*

ango, nxi — 3. [ἄγω] upr. *iziti, 1) daviti, gušiti, guttur, Verg.; uopće: mutiti, tištati, Liv. 2) trop. tištati, uznemirivati, aliquem, animum alieujus; (Hor.) aliquem inaniter, gravi maerore, pudor te malus angit; angi ili rjede angere se animi (Plaut.) ili animo, mučiti se, aliqua re, de aliqua re radi čega; sljedeći rečenica sa quod; acc. o. inf.: zavisa upitna rečenica.*

angōr, ōris, m. [ango] 1) *tjeskoba, gušenje, aestu et angore vexati. 2) trop. uzrujanost,*

nemir srca, pro aliquo; confici angoribus, capere angorem.

* *anguicoma*, *adj.* [anguis i coma] *zmijòkos*, *zmijovlas*.

anguiculus, *i. m.* [dem. od anguis] *zmijica*, *gufica*, *Cio*.

angulifer, *era*, *erum*, *adj.* [anguis i fero] *zmijònosni*, caput Medusae.

angulosa, *ae, m.* [anguis i gigno] *od zmije rođen*; *zmijid*.

anguilla, *ae, f.* [anguis] *jegulja*, *ugor*, (Muraena anguilla, *Linn.*

* *anguineus*, *i anguinus*, *adj.* [anguis] *zmijast*, *gufast*, comae Gorgonis; *cervix*.

* *angulipes*, *edis*, *adj.* [anguis i pes] *zmijònog*, *Ov*.

anguis, *is, m. i fem.* *zmija*, *guja*. U poslovići za priliku opasnosti, * *frigidus latet anguis in herba*, ili *onoga što je mrsko* aliquem odisse aequae atque angues, *Plaut.*; cane pejus et angue vitare, *Hor.*; * *kao zvijezda* — draco *zmaj među velikim i malim medvedom*.

angultemans, *tis, m.* [anguis i teneo] *zmijodršac*, *kao zviježđe*.

angulatus, *adj.* [angulus] *uglat*, *corpuseula*, *Cio*.

angulus, *i, m.* 1) *ugal*, *kut*; * *angulus e saxo*; *osobito kut u matematič.* 2) *zakutak*, *prezirn*, quas (res) isti in angulis personant; u prilici me ad omnes literarum angulos revocare.

anguste, *adv. s komp. i sup.* [angustus] 1) *usko*, *tijesno*, sedere; scribere; angustius pabulari; angustissime Pompejum contineri; *odalle angustius se habere bolje u škripou, više u tjesnacu biti*; quod angustius apud Graecos vallet, što kod Grka valja u više ograničenoj mjeri. 2) *po broju i po mjeri*: *oskudno*, *tijesno*, *s nategom*, quod eo anno frumentum in Gallia propter siccitates angustius provenerat. 3) *o govoru*: *stisnuto*, *stegnuto*, *kratko*, dicere, disserere, definire; neque id faciat tam presse et anguste.

angustiae, *arum, f.* (veoma rijetko *sing.* *angustia*, *ae, f.*) [angustus] 1) *tjesnac*, *tjesno mjesto*; itineris; locorum; fretorum; maris; i *apso-lutno* — *klanac*, *tjesnaci*: angustiae spiritus zaduha, *šipnja*. 2) *trop.* a) *o vremenu*: *kratkoda*, *kratčina*, temporis. b) *o imulku i silčnom*: *oskudica*, *nestašica*, pecuniae, rei frumentariae. c) *uopće*: *tjesnac*, *tjeskoba*, *teškoda*; *škripao*, *nevolja*, in angustias adduci; angustis premi; in angustis esse, res est in angustis, versari in angustis. d) *o čudi*: *malodušnost*, *bojazljivost*, pectoris. e) *o znanstvenom istraživanju*: *mudrolije*, *ojepidlačenje*, verborum. f) *o govoru*: *kratkoda*, *angustia conclusae orationis*; orationem in angustias compellere.

* *angusticlavus*, *adj.* [clavus] *uska poruba na tunici*.

anguste, 1. [angustus] *súziti*, *suživati*, *Cat.* *angustus*, *adj. s komp. i sup.* [ango] 1) *o prostoru*: *uzak*, *tijesan*, iter; pons; fauces, portus angustissimae; montes; *supst.* * + *angusta viarum*; *odalle spiritus angustior zaduha, šipnja*; * *habenae nakratko prilegnuta*. 2) *trop.* a) in angustum concludere, abducere, deducere *sužiti*, *ograničiti*, animi perturbationes *obuzdati*. b) * *o vremenu*: *kratak*, *nox*, *dies*. c) *o imulku*: *malen*, *oskudan*, *neznatan*, res frumentaria; liberalitas angustior; + *aquatilio*; + *angustas civium domos*. * *pauperies*. d) *o drugim odnosima u životu*: *tjeskoban*, *nevoljan*, res angustae; fides *oslabljena vjera ili kredit*; *supst.* *angustum*, *i, n.* *škripao*, *nevolja*, res est in angusto; venire in angustum. e) *o čudi*: *malodušan*, *potišten*, *maličan*, *kratkouman*, animi angusti est; alii minuti et angusti. f) *o znanstvenom istraživanju*: *malušan*, *kukavan*, *tegotan*, minutae angustiaeque concertationes; interrogatiunculae. g) *o govoru*: *kratak*, *stegnuto*, *angusta et concisa oratio*; angustae et concisae disputationes.

anhelitus, *us, m.* [anhelo] 1) *dahtanje*, *brektanje*, celeritates cum fiunt anhelitus moventur. 2) *dāh*, + *aridus anhelitus veniebat ab ore*. 3) *para*, *isparivanje*, terrae; vini.

* *anhelo*, 1. [am i halo] 1) *intrans.* *dahtati*, *brektati*; *zaduhati se*, anhelans ex imis pulmonibus spiritus ducebatur; * *nullus anhelabat sub adunco vomere taurus*; * *fornacibus ignis anhelat*; + *inopia anhelans*. 2) *trans.* *brekćući ili daščući puštati od sebe*, *izbrektati*, *izdahtati*, verba; * *ignes*; *trop.* *revno o čem misliti* scelus anhelantem ex urbe eiecimus.

* *anhelus*, *adj.* [anhelo] 1) *brektan*, *dahtan*, *šipljiv*, equi; senes. 2) *zagusljiv*, *daveći*, *cursum*; *sitis*; *febris*; *tussis*.

Aniclanus, *adj.* *anicijski*, Aniciana nota vini iz godine, kad je konzulom bio L. Anicije Gal (Gallus) 160 pr. Is.

Anicula, *ae, f.* [demin. od unus] *starica*; *baka*. *Antensis*, *Anienus*, *gledaj* Anio.

Anigros, *i, m.* [ἄνιγρος] *Anigar*, *rječica u Elidi*, *Ov*.

Anilis, *e, adj.* [anus] *starički*, *bablji*, ineptiae, fabellae, superstitiones.

Anillitas, *ātis, f.* [anilis] *visoka ženska starost*.

Anilliter, *adv.* [anilis] *starički*, *bablji*, dicere aliquid.

Anima, *ae, f.* 1) * *dāh*, *čuh*, *vjetar*, animae impellunt vela. 2) *uzduh*, *zrak*. 3) *zrak*, što ga dišući u se ručemo i puštamo iz sebe: *dāh* (*concr.*; *sravni* spiritus), continere ani-

mam *dah* ili *dihanje* *zavestovati*; animam ducere *dihati*; (Ter.) animam recipe *počni opet dihati*. 4) *životna snaga, duša u fiziološkom pogledu* (sравни animus). a) *život (fizični)*, animam agere *ležati na umoru, boriti se s dušom*; animam efflare, edere, deponere, * *exspirare*, * *effundere*, * *finire*, * *dare dušu pustiti*; (Ter.) animam relinquam *potius volim umrijeti*; dum anima est, *dok duše ili živi*; u *prilici*, animam debet = *veoma je zadužen*; i * *krv kao izvor življenja* purpuream vomit animam. b) *živo biće*; servientium animae, *Tao*; *duša, kao riječ od mila*, vos meae carissimae animae; * *egregiae animae*. o) * *o dušama pokojnika, o sjenama u podzemlju* pie animae; (Phaedr.) anima amphorae *vinska para*. 5) (rijetko) *o razumnoj duši čovječjoj* = animus, anima rationis consiliique particeps; * animae morte carent.

animadversio, ōnis, f. [animadverto] 1) *pazljivost, pažnja*, animadversio et diligentia; notatio naturae est animadversio. 2) *korba, ukor*, effugere animadversionem, *osobito kazna, prijekor*, (od poglavarstva, oca, gospodara i drugoga, koji ima pravo na to), censoria, censoris; paterna; Dolabellae in audaces sceleratos; *enemistično: smrtna kazna, apokritno*, + capitalis, + capitis.

animadversor, ōris, m. [animadverto] *posmatrač, vitiorum*, Cic.: *karač*.

animadverto, ti, sum, 3. [mjesto animum adverto] *upr. duh na što obratiti* 1) *paziti*, rem suam, Ter.; non animadverto in pace; *sljedeći relatična rečenica*, ut animadvertam quae fiant; *sljedeći* ut illi ne: admonendi sunt, ut animadvertant, ne callidā assentatione capiantur; *odatle t. t. o liktoru, koji je morao paziti, da se konzulu, kad je dolazio, išlo s puta i da mu se pristojno čast iskazivata*. 2) *opaziti, zapaziti, spaziti, vidjeti*, aliquid, aliquid ex aliqua re; aliquem, aliquem scribentem; s acc. a. inf. saepe animadverto, summus oratores in dicendi exordio permoveri; *sljedeći relatična rečenica*: quod quidem quale sit, etiam in bestiis quibusdam animadverto potest; *sa cum*: animadversum saepe est, cum etc. *Odatle* 3) *pogrješku ne odobravajući opaziti: koriti, kazniti, kažnjivati*, rem; ea sunt animadvertenda peccata maxime, quae difficillime praecaventur; *često in aliquem, kazniti koga*; + *smrću koga kazniti*, sравни animadversio 2); res animadvertenda *stvar kazni vrijedna*.

animal, ālis, n. [animalis] *živ stvor; životinja* (u opreci s čovjekom); animal hoc providum, sagax, multiplex, quem vocamus hominem; animalia capta immolant; i *prezirno o čovjeku: živinče, marše*, complexus est funestum illud animal.

animalis, e, adj. [anima] 1) *zračan, uzdušan*, animalis spirabilisque natura. 2) *živ, životan*, exemplum animal *živ primjer*; cibus *životni zrak*; intelligentia *duševna sila životna*.

animans, ntis, [anima] I. adj. „*dišući*“, živ, animans et mundus composque rationis. II. supst. m. f. i n. *živ stvor, životinja*; soli ex animantibus nos astrorum ortus; obitus cursusque cognovimus; cum ceteras animantes objecisset natura ad pastum, solum hominem erexit; *kao neutr. samo u plur. quae sunt nobis nota animantia*, (sравни bestia).

animatio, ōnis, f. [animo] *upr. živ stvor* = animal, Cic.

animatus, adjektivno [part. od animo] 1) *živ, antepozantur animata inanimis*. 2) *zadahnut, misleći* (onako, kako adverbijalna oznaka kaže), bene animatus in aliquem; + male; quemadmodum sis animatus, nescis; i *ratoboran, srčan, hrabar*, probe, Plant.; infirme *slabo hrabar*.

animus, i. 1) [anima] *oživiti, zadahnuti dušu*, stellae divinis animatae mentibus; * aliquid in aliquid *oživiti i pretvoriti u*; guttas humus exceptas varios animavit in angues *kapi u zmije pretvorio*. 2) [animus] s adv. *zadahnuti*; utcumque temperatus sit aer, ita pueros orientes animari atque formari; + terrae solo acrius animantur.

animosus, adv. [animosus] 1) *srčano, hrabro, smiono*, + *vatreno, strastveno*.

animosus, adj. s komp. [animus] 1) *srčan, slobodan, hrabar, smion, katkad drzovit*, fortis et animosus vir; (Hor.) rebus angustis animosus atque fortis appare; * *infans*; * *in armis*; ex quo fit, ut animosior etiam senectus sit; o *životinjama* * *equus*; * *quadrupedes*; o *retrovima* * *animosi Euri*, silni: * *animoso vento*; o *drugim stvarima* * *animosa bella gerere, žestoke*; aliqua re *ponositi čim*, * *spoliis*; * *vobis creatis ponosna, što sam vas rodila*. 2) + *kivan*.

animula, ae, f. [dem. od anima] 1) *dušica*. 2) *nešto života*.

animulus, i, m. [dem. od animus] *riječ od mila, srdašće, dušica*, Com.

animus, i, m. [srodno ānuos]. I. *duša, duh*, homo constat ex animo et corpore; *rijetko o životinjama* bestiae, quarum animi sunt rationis expertes.

II. *duša čovječja*, immortalis animi, animorum; valere animo. *Osobito* 1) *misleća, razodujuća djelatnost, mod mišljenja* (= mens katkad mens animi) *duh*, acies animi *oštroumlje*; agitare aliquid animo *ili in animo*; cogitare, reputare cum animo; aliquid animo colligere, complecti, meditari, černere, circumspicere, comprehendere, contemplari, lustrare

prospicere, videre; praecipere aliquid animo volutare aliquid animo *ili* cum, in animo considerare in *ili* cum animo; deliberare cum animo, versare aliquid in animo; adhibere, adducere, transferre, attendere animum ad aliquid; advertere, adjicere animum alicui rei *ili* ad aliquid; afferre animum vacuum ad aliquid; animum inclinare ad aliquam sententiam; statuere aliquid cum animo *ili* apud animum suum; habere statutum cum animo et deliberatum; enecare, occaecare, conturbare animum; adesse animo; habere animum in armis *samo misliti na rat*; est animus in aliqua re *sve su mi misli kod tega*, animum defigere et intendere in aliquid; animum atque curam ponere in aliqua re; ejicere aliquid ex animo; fallit me, nisi me fallit animus. *Osobito i o pameti*, effluere, excidere ex animo *ispasti iz pameti*; insedit aliquid in animo *utuvilo se, upamtilo se*; scriptum mihi est aliquid in animo; in animo aliquid insculptum habere, *dobro pamtili što*; animo aliquid mentique mandare *ipamtili, zapamtili što*: † recursat aliquid animo, *vrata se u pamet, na um*; * omnia fert aetas, animum quoque. *I o svijesti*, animus Sextium relinquit *ostavila ga svijest, one-svijestio se*; † linqui animo. *Nadašće dolazi animus iz misao, mišljenje, mnijenje, sud*, animo meo *po mom mnijenju, po mojem sudu*, Cio.

2) *pohotna djelatnost duše; volja; želja; naum, namjera, sklonost, nagon, slast*, mente et animo; hoc animo *s tom odlukom*; animi voluntas, libido; animo obsequi, morem gerere, Com.; animum afferre ad aliquid; toto animo se dedere alicui rei; inducere animum suum (Com.), animum *ili* in animum *odlučiti se na što*; promptus animus et acer ad defendendam rem publicam; ad omnia et animo et consilio paratus; est in animo, habeo in animo, *rjede* animus mihi est aliquid facere *odlučio sam, naumio sam činiti* (* est, * fert animus); sibi, Pompejo esse in animo *s inf.*; animum ancipitem gerere inter *neodlučan biti, bi li . . ili . .*; animum alicujus accendere, invitare, irritare ad aliquid; animum remittere ab aliqua re; animum vincere *svladati srce*; animi causā *ili* gratiā (*samo*) *za nasladu, za zabavu*.

3) *djelatnost duše koja osjeća, čuvstvo, čut; čud; duša, srce*, morbi, motus, perturbationes animi; aequitas, altitudo, ardor, excelsitas, magnitudo, firmitas, gravitas animi; animus aequus, altus, angustus atque demissus, apertus et simplex, constans, humilis et imbecillus, pusillus, parvus, magnus et excelsus, ingens; malus animus *opako srce, Ter.*; fluxus; angi animo, pendere animis *i animi*; *i uz adj.* *hac aeger, incertus, često u pjesniku*

u Taoita, također animi confusus, stupens, Liv.; tremere animo, aliquid angit animum; animum cohibere, movere, commovere, offendere *i slično; sravni 2*); ex animo (*od srca, iskreno*) diligere, dicere *id.*, ex animi sententia *kako u srou mislim*; animi metus, animi timor, *strah srca. Napose: a) mnijenje, mišljenje*, hoc animo in nos esse debetis *tako valja da ste prema nama*; bono, alieno animo esse in aliquem; alienum animum ab aliquo habere; inimico animo esse; quo animo inter nos simus, ignorant; animus benevolus, iniquus, mobilis, stabilis in aliquem; tuus in me animus; animum aliquem in aliquem gerere; animum alicujus conciliare, alicui reconciliare; animum alicujus immutare; animum vultu tegere. *Odalle meton. mi anime, anime mi, srce moje, draga dušo, Com. b) srčanost, srce, hrabrost, uzdanje u sebe*, animi defectio; esse animo magno fortique, fracto et demisso, perculso et abjecto; virili praesentique (Ter.); magnum animum ostendere; erigere animum jam demissum et oppressum; angere animum alicujus; animum addere (Ter.); redintegrare, colligere, contrahere, debilitare, frangere; summittere animum, animos *klonuti duhom*; animos tollere; animos despondere *klonuti duhom*; frangit, minuit, extollit aliquid animum alicujus; animus (animi) accedit (accedunt), crescit alicui; animum (animos) minuere et angere alicui; divitiae animos faciunt, Liv.; pecunia animos ad spem liberioris fortunae fecit, Liv.; animi cadunt *ili* cadere animis; eo animo, bono animo esse; bonum animum habere; in re mala bono animo uti *graditi se dobre volje u nevolji, Plant.*; quid in quoque esset animi ac virtutis suorum; si quid in nobis animi est. c) *u zlu smislu: obijest, oholost, prkos*, super fortunam animum gerere; comprimere animos; noratis animos ejus et spiritus tribunicios; inflata adhuc regis animis ac muliebri spiritu; * ponere animos; * haec natis habens sublimes animos *ponosit u djere. d) gnjev, srdžba, ljutost*, alicujus animos atque impetus retardare; animum vincere, iracundiam cohibere; *o Eolu*, * mollit animos et temperat iras.

Anio, iōnis, *starije Anlōn*, ōnis, m. *Anion*, *rijeka u Laotju, izvire u Apeninima, utječe kod Antemne u Tiber, sada l' Aniēne ili Te-verone. odalle Anlensis, e, i Anlōnus, adj. ani-jenski.*

Anna, ae, f. obično *Anna Perenna starogrčka božica, po priči sestra Didonina, koja je za Enejom u Italiju došla, Ov.*

annālis, e, adj. [annus] *godišnji*, lex annalis *zakon, kojim su bile godine određene, u kojima se može koja služba postići. Odalle supst*

annales, ium, m. (libri) *godišnjaci, ljetopisi, po godinama zabilježeni događaji; osobito annales maximi, koje je pontifex maximus do Grakha sastavljao i u svojoj kući izlagao, da ih je svatko mogao čitati (sравни album). U sing. se upotrebljava samo o jednoj knjizi.*
 † **an-nāto**, 1. *doplivati*.

anne *gledaj an.*

annecto, (adn.) nēxi, nēxum, 3. 1) *navezati, pripēti za . . ., aliquid ad aliquid ili alicui rei.* 2) *trop. svezati, spojiti; navezati što na što, rebus praesentibus futuras; † annexae saxi arenae; † magnis domibus annexa u rodu sa itd.*

† **annexus**, us, m. [annecto] *savez, sveza annexus connubiaque gentium, Tac.*

Annibāl, is, m. [Ἀννίβας] *gledaj Hannibal.*

Annīcērīfī, ōrum, m. [Ἀννικέρηφι] *Anicerijevo, pristaše Anicera, učenika filozofa Aristipa.*

annūcīus, adj. [annus] *godišnjak; jedno-godišnji, virgo, Nep.*

annūtor, [adn.], nīxus i nīsus sum, 3. *dep.* 1) *ūpirati se, uprijeti se; prislanjati se, prisloniti se ad aliquod adminiculum; † alicui rei.* 2) *trop. nāpinjati se, truditi se, nastojati iz petnih žila paulum, maxime; de triumpho; pro ullo; ad ea pātranda summo studio; hoc idem; † quod; sa ut, ne: annitendum est, uti neque vos capiamini et illi frustra sint, Sall.; s inf. Liv. Tac.; si porro annitantur.*

Annīus, Anije, ime rimskomu plemenu; T. A. Milo, prijatelj Ciceronov, protivnik i poslije ubilač P. Klodija. Odalle **Annīānus**, adj. *anijski, Anijev.*

annīversārius, adj. [annus i verto] *godišnji, obljetni, opetovni, sacra dies festi, ludi, arma.*

anno, [ad-n.], 1. 1) *dōplivati, pristati, s acc. hrv. ka: qui naves annare possent, s dat. navibus, Liv.; * oris; * terrae; i o robī, koja morem kamo doplovi, ad eam urbem.* 2) *plivati upored, pedites annantes equis, Tac.*

annōna, ae, f. [annus] 1) *ljetina; urod, vini, lactis; salaria.* 2) *žito, i uopće hrana s obzirom na cijenu ili urod: annona pretium non habet; vilitas, difficultas, caritas, varietates annonae; annonam queri; premente annona; praefectus annonae; claudere annonae subsidia.* 3) *cijena žitu i uopće hrani; skupocā, annona nihil mutavit cijena se nije ništa promijenila; levare, luxare annonam cijenu obāliti, pobiti; annona laxat, ingrāvescit, crescit, commutatur, annona compressa, vetus, † media, † gravis, † varia; * prodese annonae; flagellare annonam povisiti Plaut.; * villis amicorum est annona festina je cijena.*

annōsus, adj. [annus] *stāroviječan, starovrēmešan, star, * anus; * cornix; * volumina vatum (knjige starostāvnē gatalačke libri fatales, fatidici).*

† **annōtātio**, onis, f. [annoto] *bilješka.*

annōtīnus, adj. [annus] *(rijetko) lanjski, naves, Caes.*

annūmēro, [adn.], 1. 1) *nabrojiti, izbrojiti, argentum, Ter.; pecuniam mulieri; non annumerare verba, sed appendere.* 2) *pri brojiti, pribrajati, his libris annumerandi sunt sex de republica; his duobus nemo annumerabatur tertius; † aliquem vivis među žive; patronarum in grege annumerari.*

annuo, [adn.], ui, — 3. 1) *intrans. nāmignuti na koga, namigivati, alicui: simul atque sibi hic annuisset, numeraturum se dicebat.* 2) *trans. migom pristati, potvrditi što, dopustiti itd. s acc. pronom.; † falsa; s acc. c. inf. Liv. Verg.; alicui petenti; * coeptis; ille imperat, ego annuo; † s ut nāmignuvši reći, da itd. b) obricati, obreći, obećati, annuite nutum numenque vestrum invictum Campanis dajte priroku svoju i zaštitu Campancima Liv.; * caeli arcem. c) namigivanjem pokazati, aliquem, Cic.*

annus, i, m. [mjesto annus „krug, vijenac“] 1) *godina, principio ili initio anni; † anno ineunte početkom godine; anno exeunte, extremo svršetkom ili koncem godine; anno vertente iduće godine; anno superiore prijašnje godine; postero anno druge godine; † exitu anni na izmaku godine; † extremo anni koncem godine: † fine anni koncem godine. Osobito a) anno, lane Plaut.; za godine, za godinu danā, ili svake godine, također bis, ter in anno dva, tri puta u godini. b) annum godinu danā. c) in annum na ili za godinu danā; također in annos, in hunc annum, in multos annos. d) ad annum do godine, drugu godinu.* 2) *godina života, habere annos viginti imati dvadeset godina; quartum annum et octogesimum agere; Leontinus Georgias centum et septem complevit annos navršio je punih 107 god.; Hannibal annorum fere novem kad je bilo Hanibalu malo ne deset godina; Isocrates quarto et nonagesimo anno scripsisse se dicit; † anni pueriles, * juveniles; confectus, gravis annis; corpus infirmum annis; * rugis integer annus; godine, koje se ištu za službu koju, is erat annus, quo per leges ei consulem fieri liceret; annus meus, tuus, suus. 3) godine po kalvodi i što se u njoj zbito, gravissimus et pestilentissimus annus; bellicosior, imbellis, sollicitus prodigiis; * locuples frugibus; * nati melioribus annis; i * doba godišnje, godina, frigidus, pomifer, hibernus; ljetina, urod, nec arare terram et expectare annum*

tam facile persuaseris quam provocare hostem, *Tac. a i u Circ. Verr. 1, 14, 50. 4) annus magnus ili maximus velika svjetska godina (po pritoici od 25.300 navadnih god.)*

annūto, 1. [intenz. od annuo] 1) *namigivati, Plaut.*

annuus, adj. [annus] 1) *jednogodišnji*, imperium; tempus; magistratus; reges, *Nep.*; vectigal, *Liv.* 2) *godišnji*, annuae commutationes *godišnje dobe*; labor agricolarum. *Odatle supst. + annua*, orum, n. *godišnja plaća; ujetnica.*

Anquīlāria, ae, f. *Ankvilarija*, grad u Afrioi na sjeveroistočnom rtu blizu kartaškoga zatonu.

anquīro, quisivi, situm, 3. [am i quaero] 1) *raspitati, pretražiti, tražiti*, aliquem anquirere, quos diligamus; omnia anquirere et parare. 2) *istraživati, iziskivati*, (sravni inquirō), mens semper aliquid anquit aut agit; nihil de alio anquirere. *Osobito kao t. t. sudbeni a) sodbenu istragu zametnuti, de perduellione; † de morte alicujus. b) kaznu predložiti, aliquem capiti ili capitis anquirere predložiti, da glavu izgubi; pecunia.*

ansā, ae, f. 1) *držak, ručka, uho, povrak*. 2) *trop. prilika, povod; ali samo s takvim riječima, koje pristaju uz pojam drška tanquam ansas ad reprehendendum; ansas sermonis dare; locus habet reprehensionis ansam quandam; ansam retinere omnium controversiarum.*

ansātūs, adj. [ansa] s *ručicom, s drškom; trop. homo ansatus dovjek podbočen, Plaut.*

1. **anser**, 3ris, m. *guska, (gusak).*

2. **Anser**, 3ris, m. *Anser, pjesnik, prijatelj triumvira M. Antonija.*

Antaeus, i, m. [*Ανταῖος*] *Antej, gigant; sin zemlje, od Herkula svladan, koji ga opazio, gdje dobica novu snagu, kad se zemlje dotakne, digne u vis i ovako zadavi, Ov.*

Antandros, i, f. [*Αντανδρος*] *Atandar, grad u Miziji, Idi na podnožju, Verg. Odatle Antandrius*, adj. *antandarski.*

antē, I. adv. 1) *o mjestu sprijed.* 2) *o vremenu: prije (oppos. nunc ili post) često s ablat. multo, paulo, tanto ante ili ante multo; sex annis (sexto anno) ante ili sex ante annis, sexto ante anno; paucis ante diebus, sa stijećim quam ali tako, da jedan do drugoga stoji: qui ante quam de meo adventu audire potuissent, in Macedoniam perrexi, ili da je ante u proaj, a quam u drugoj rečenici: neque ante dimisit eum, quam fidem dedit adolescens; u pjesnika se nalazi pleonastički izraz prius antequam prema grčkomu πρὶν—πρὶν ἢ, gdje se prvo prius nastavlja sa ante: sed mihi vel tellus optem prius ima dehiscat — ante, pudor,*

quam te violō aut tua jura resolvo; u pjesnika stoji kadšto quam sprijed: laurum, quam venit ante vides. II. *praep. s. acc.: pred 1) o prostoru, post me erat Aegina, ante me Megarae; fit obviam Clodio ante fundum ejus; equitatum ante se mittit; vinctum ante se Thyum agebat, Nep.; ovako i ante oculos, ante os oculosque, ante os, ante ora, ante pedes; ne hic ibidem ante oculos vestros trucidetur; ut ante pedes vestros caedes futurae sint; ovako i: sequi sese jubet et praecurrit ante omnes; trop. za oznaku prednosti: prije svega; pred kime, (ali istom od Sall., i onda od Liv.), gloria belli Galli ante Romanos sunt; ovako često ante omnes, alios, ceteros i slično: incitatur multitudo in omnes principes, ante alios in Camillum, Liv.; nullo mortalium armis aut fide ante Germanos esse, Tac.; ovako i s komp.: tanto ante alios miserandi magis qui unquam obsessi sunt, Liv.; Pygmalion scelere ante alios immanior omnes, Verg.; pa tako i sa superl.: unus ei ante alios fuerit carissimus, Nep.; longe ante alios acceptissimus militum animis, Liv.; petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus, Verg. — Amo ide ante omnia nada sve, osobito: et ante omnia silvae, Verg. 2) u vremenu: prije, ante Socratem vixit; multum ante noctem, paulo ante lucem; ante annos octo, octo ante annos, ante hos decem dies oro prije deset dana; ante diem tertium Nonas, treći dan prije nonā; comitia in ante diem III. Nonas sextiles edixit na 3. augusta. Napose a) ante rem prije bitke; † ante finem. b) ante tempus prije vremena, t. j. prije zakonom određena vremena, a i prèrano: factus est consul bis, primum ante tempus, iterum sibi suo tempore; * ante diem prije reda, prije roka: filius ante diem patrios inquit in annos. c) ante id tempus accidit nulli; qui honos huic uni ante id tempus contigit, Nep.; † ante hoc dotle: (Ter.) ante hunc diem nunquam doselo nikad; ante certam diem prije određenoga roka.*

antēā, adv. [ante] 1) *prije toga; otprije (sravni antehac), quum antea semper hunc videbant antea, nunc praesentem vident. 2) antea, quam rijetko = antequam.*

antēactus, bolje ante actus [ante i ago] *no u tom obliku stalan izraz: predlažnji vita ante acta; legem tulit, ne quis ante actarum rerum accusaretur, Nep.; * ante acta predlažnja djela dixit et ante actis veluti male crederet, hastam misit in Menoeten, Ov.*

anteambulo, 3nis, m. [ambulo] *preteča, Suet.*

antē-cānis, is, m. *zvijezde; mali pas.*

antē-cāpio, cēpi, cēptum 3. 1) *prije drugoga sazēti, zapremiti, Rutillium praemisit, uti locum castris antecaperet, Sall. † pontem. 2)*

trop. d) unaprijed dobaviti, opskrbiti, prius quam legiones scriberentur antecapere, quae bello usui forent, *Sall. b) preteći, nečekati* Jugurtha oppidum circumsevit . . . maxime festinans tempus legatorum antecapere, *da prije nego se poslanici vrate sve potrebno izvede Sall.*; noctem ne čekati noći; sitim famem — *umjetno probuditi, Sall.*; kao filozofski t. t. anteccepta rei quaedam informatio *pojma a priori (prijevod od πρόληψις), Cio.*

antēcedens, tis, adj. [*partic. od antecedo*] *upravo: prediduci, predašnji u vremenu a) † annus. b) kao filozofski t. t. causa; supst. antecedens, uzrok; u pl. antecedentia.*

antēcedo, cēssi, cēssum, 3. 1) o prostorui i vremenu: *naprijed ići pred kim ili pred čim*, Vercingetorix magnis itineribus antecessit; antecedente famā; antecedere aliquem *preteći, prestići*, Brutus me biduo antecessit; alicui haec (dies) ei (dies) antecessit, *Ter.*; alicui aetate paulum, *malo stariji od koga biti*; huius rei illa antecedit. 2) *trop. preteći, previsti*, aliquem aliqua re; Thrasybulus neque amplius requisivit neque quemquam honore se antecessisse existimavit, *Nep.*; in aliqua re; quem adeo sua cepit humanitate, ut eum nemo in amicitia antecederet, *Nep.*; in doctrinis discipulos, *Nep.*; *apsolutno* — *odlikovati se* et auctoritate et aetate et usu rerum.

antēcedo, etc. 3. *upr. pomilati se; odalle: odlikovati se, nadvisiti koga* alicui aliqua re, i in aliqua re, † aliquem aliqua re: nondum omnes fortunā antecellis; *apsolutno: odlikovati se* Q. Catulus humanitate antecellens; militari laude.

antēcessio, ōnis, f. [*antecedo*] 1) *izmičanje* 2) *prediduci i djelujući uzrok.*

† **antēcessor**, ōris, m. [*antecedo*] *prehodnik, predšasnik*, antecessores = antecursores kod vojske: *prednja četa.*

antē-cursor, ōris, m. *preteča, samo li kao vojnički t. t. u plur. momčad, koja se naprijed šalje, da potraži mjesto za tabor itd. prednja četa.*

ante-eo, ii, — 4. 1) *idem naprijed; idem pred*, alicui, * aliquem, † aliquid; *apsolutno: praetoribus urbanis anteeunt lictores; te semper anteit saeva necessitas, Hor.*; 2) *u vremenu naprijed ići* = *dogoditi se prije*, † si anteissent delicta; *preteći* semper vos aetatem meam anteistis, *Liv.* *Odalle a) nadilaziti, nadvisiti*, anteire virtute, alicui sapientiā; *apsolutno: odlikovati se, anteiri ab aliquo.* b) *doskočiti čemu, zapriječiti što*, id te oro ut anteamus, *Ter.*; damnationem veneno, damnationem, periculum, *Tac.*; *oprijeti se*, neque Sejanus audebat auctoritati parentis anteire, *Tac.*

antē-fēro, tūli, lātum 3. 1) *nositi, pred kim ili pred čim* viginti clarissimarum familiarum imagines antelatae sunt, *Tac.*; gressum *pred-njačiti, Verg.* 2) *trop. a) više oijeniti, voljeti* aliquem alicui, aliquid alicui rei: hortare solebat Thebanos, ut pacem bello anteferrent, *Nep.*; fortunam alicujus omnibus triumphis, *Cio.*; b) aliquid consilio *promisliti što unaprijed, okoristovati se čim unaprijed*, quod est dies allatura, id consilio anteferre debemus, *Cio.*

antē-fluxus, adj. *sprijed pribijen* truncis arborum antefixa ora, *Tac.*; *Odalle antefixa, ōrum, n. nakit kućnoga vijenca. Liv.*

antēgrēdlor, grēssus sum, 3. *depon.* [*ante i gradior*] *pred kim ili pred čim ići, prehoditi*, stella solem; u vremenu iisdem signis antegressae.

antē-hābeo, etc. 2. *voljeti* aliquid alicui rei: *Tac. ann. 4, 11.*

antē-hāc, adv. *prije toga, prije*, cum antehac tum hodie; et saepe antehac fidem prodiderat; . . . antehac nefas depromere Caecubum.

antē-lūcānus, adj. [*lux*] *prije osvila, prije zore*, tempus; industria; cena *trajući oijelu noć do pred zoru.*

antē-mēridiānus, adj. *pretpódnjevi, prije póдне*, ambulatio; literae *primljen prije podne.*

antē-mitte, mīsi, missum 3. *naprijed poslati*, equitatum, equites; † speculatores.

Antemnae, ārum, f. *Antemna, grad sabinski. Odalle Antemnātes, um, Antemnjan.*

antenna, ae, f. *križak (na brodu), jedrenica.*

Antenor, ōris, m. [*Ἀντίνορ*] *Antenor, Trojanac, koji je poslije razorene Troje s više Trojanaca u Italiju došao i sagradio grad Patavij. Odalle Antenorīdae, pl. Antenorovići, Verg.*

antēocēpātlo, *gledaj* occupatio.

antē-pilāni, ōrum, m. *pretpilanci (oba prva reda u bojnom redu), pilani* = triarii: principes hos (hastatos) sequebantur, hoc agmen antepilanos appellabant *Liv.*

antē-pōno, pōsui, pōsitum, 3. 1) *pred koga ili pred što staviti, pōstaviti*, nullis antepositis vigiliis, *Tac.*; propugnacula anteposita, *Tac.*; *osobito* alicui prandium, *Plaut.* 2) *više oijeniti, voljeti*, antepositus filio privignus, *Tac.*; amicitiam omnibus; mala bonis ponit ante; veram gloriam injustae potentiae, *Sall.*

antē-quam, adv. *gledaj* pod ante.

Antērōs, ōtis, m. [*Ἀντίροσ*] *Anterot, bog osvetnik prezrene ljubavi.*

antēs, ium, m. *redovi (čokoča, trsova), Verg.*

antēsīgnāni, ōrum, m. *zastavničari, momci pred zastavom; odalle trop. u sing. rtnik, (jedan od prvih u boju).*

ante-sto i **antisto**, stāti, — 1. *sprijed stajati; samo trop. nadvisiti, nadvisivati koga; bolji biti od koga*, alicui aliqua re: qui virtute ceteris antestabat; in his cognitum est, quanto antestaret eloquentia innocentiae Nep.; *apsolutno (rijetko) odlikovati se, bolji biti*.

an-testor, 1. dep. [= ante-testor] *za svjedoka pozvati (osobito kad se tuženi ustezao ići s tužiteljem na sud)*, aliquem.

antē-vēnio, vēni —, 4. 1) *preteći, prètjecati, prèstići, prèstizati*, aliquem, ille magnis itineribus Metellum antevenit, Sall.; i tempore huic, Plaut. 2) *trop. a) homines novi, qui antea per virtutem soliti erant nobilitatem antevenire znali su prije zaslugom doći pred plemstvo, to jest: imali su kod natjecanja za službe prednost pred plemićima, Sall.; ubi beneficia multum antevenere, pro gratia odium redditur, ako dobroćinstva omu (naznačenu) granicu daleko prekorače, Tac.; b) osužetiti, razvrti, razbiti consilia et insidias hostium, Sall.*

antē-verte, vērti, vēsum, 3. (Plaut. Bacch. 3, 5, 1. dep. — tor 3.) 1) *apsolutno, izmaći, prije doći, vidit necesse esse Miloni proficisci Lanuvium illo ipso die itaque antevertit; također alicui pred kim, Ter. 2) trop. a) prèstići, preteći, Fannius antevertit; (Tac.) osužetiti, Clodius Quirinalis veneno damnationem antevertit. b) prije čega što obavljati, činiti, qua re nuntiata Caesar omnibus consiliis antevertendum existimavit, ut Narbonem proficisceretur.*

Anthēdon, ōnis, f. [Ἀνθηδών] *Antedon, grad s lukom u Beotiji.*

Anthēmūsia, ae, f. *Antemuzija, grad u Mezopotamiji; i ona okolica.*

Anti-ctō, ōnis, m. *Antikaton, utuk Cezarov protiv slavljenja Ciceronova Katona Utičkoga, u pl. Anticatones, jer je bio razdijeljen na dvije knjige, Suet.*

antīcēpātio, ōnis, f. [anticipo] *prirodni pojam, (neškolovan), prirodna pomisao, deorum o bogovima (sравни antecapio).*

antīcipo, 1. [ante i capio] *naprijed uzeti quod ita sit informatum anticipatumque mentibus nostris, ut etc. jer je prirodna predodžba; molestiam rei alicujus žalostiti se prije nego ima povoda k tome; * viam put prije prevaliti; † ludos prije vremena staviti; † mortem prije se ubiti; sравни antecapio.*

Anticlēa, ae, f. [Ἀντίκλεια] *Antikleja, žena Lajertova, majka Uliskova.*

anticus, gledaj antiquus.

Anticyra, ae, f. [Ἀντίκυρα ili Ἀντίκυρα] *Anticira, ime dajema gradovima u Fooidi i u Tesaliji; u okolini jedne i druge rasla je u obilju čemerika, helleborus, koja se upotre-*

bijavala za lijek od mahitosti, tribus Anticyris caput insanabile, Hor.

antīdea, *starinski oblik mjesto antea, Liv. 22, 20, 6.*

antīdeo *mjesto anteo, Plaut.*

antīdhāc, *mjesto antehac, Plaut.*

antīdōtum, i, n. *ustuk, trop. adversus Caesarem, Suet.*

Antigōne, es, f. [Ἀντιγόνη] *Antigona. 1) kći Edipova i Jokastina, slavljenja s bratske ljubavi prema Poliniku, Prop. 2) kći trojanskoga kralja Laomedona, Ov.*

Antigōnēa, ae, f. [Ἀντιγόνη] *Antigoneja, 1) grad u Epiru 2) grad u Makedoniji. Odatle Antigōnensis, e, adj. antigonejski.*

Antigōnus, i, m. [Ἀντίγονος] *Antigon, ime sirskim i makedonskim kraljevima; prvi bijaše glasoviti general Aleksandrov, koji je poginuo u boju kod Ipsa 301. pr. Is.*

Antīlībānus, i, m. [Ἀντίλιβανος] *Antiliban, gora u Siriji naprama Libanonu.*

Antīlōchus, i, m. [Ἀντίλοχος] *Antiloh, sin Nestorov, poginuo kao junak pod Trojom, Hor.*

Antīmāchus, i, m. [Ἀντίμαχος] *Antimah, grčki epski pjesnik, suvremenik Platonov, ispjevao je pjesmu Thebais.*

Antīnoūs, i, m. [Ἀντίνοος] *Antinoj, jedan između Penelopinih prosaca.*

Antīlōchīa, ae, f. [Ἀντίλοχεια] *Antijohija 1) u Siriji na Orontu stolni i glavni grad. 2) grad u Kaviji. — Odatle supst. Antiocheuses, ium, m. Antijohijani; Antiochīnus, adj. antijohijski.*

Antīlōchus, i, m. [Ἀντίλοχος] *Antijoh, 1) ime mnogim sirskim kraljevima, najznatiji su A. treći, Veliki, i A. četvrti, Epifan. 2) ime nekim komagenskim kraljevima, Tac. 3) A. iz Askalona, učenik Filonov, akademski filozof, učitelj Ciceronov u Ateni. — Odatle Antīlōchīus, ili Antīlōchēus i Antīlōchīnus, adj. Antijohov; supst. Antīlōchīl, ōrum, m. Antijohovci; istu Antiochia nauka Antijohova.*

Antīōpa, ae, f. [Ἀντίοπη] *Antijopa, 1) kći Nikejeva, majka Amfijonova i Zetova. 2) majka Pjjeridama.*

Antīpāter, tri, m. [Ἀντίπατρος] *Antipater, general Filipa i Aleksandra makedonskoga, kralj u Makedoniji, otac Kasandrov. 2) ime mnogim grčkim filozofima, a) iz Cirene, učenik Aristipov. b) iz Tarza, stoik, učitelj Panetijen. c) iz Tira, stoik, prijatelj Katona Mlađega. d) Lucius Caelius Antipater, gledaj Caelius.*

Antīphōtes, ae, m. [Ἀντίφωτης] *Antifat, 1) kralj lestrigonski, koji je više Uliskovih drugova ubio i pojeo, Ov. 2) sin Sarpedonov, pratilac Enejin, Verg.*

antīquārius, ii, m. [antiquus] *starinar, t. j. poštovač i poznavatelj starorimskoga jezika i knjige, Tac. Suet.*

* † **antique**, adv. [antiquus] *starinski*, * nimis antique dicere; † simplicius et antiquius permutazione mercium uti.

antiquitas, ātis, f. [antiquus] 1) *stari vijek, starina, davnina*, fictae veterum fabulae ab ultima (od davne) antiquitate repetitae; antiquitas obscura. *Odale meton.* a) *ljudi staroga vijeka, predi*, antiquitas errabat in multis. b) *dogadaji, povjest staroga vijeka*, memoriam antiquitatis colligere; peritissimus antiquitatis; antiquitates *starine*, *Tac.* 2) *po čudorednosti: stara prostota, staro poštenje*, vir gravissimae antiquitatis; † cum Agrippinam unicam antiquitatis specimen appellarent. 3) (*visoka*) *starost*, Miltiades cum antiquitate generis maxime floreret, *Nep.* generis i u Cio.

antiquitas, adv. [antiquus] 1) *od starine, od davnine, od vajkada*, adeunt per Aeduos, quorum antiquitas erat in fide civitas. 2) *u drevno vrijeme, u starodrevno vrijeme, negda, nekoć*; istum tectum antiquitas constitutum plus salis quam sumtus habebant, *Nep.*

antiquo, i. [antiquus] (*upr. puštati, kako je što od starine bilo*) *zabaciti, ne primiti*, legem, rogationem, plebiscitum (*eravni abrogo*); *na glasovnicama u komiojama bilo je samo početno slovo A (ja sam za staro) ove riječi, kao oppos. formule U. R. — uti rogas kako predlažeš, (za prijedlog sam).*

antiquus, adj. s komp. i sup. drugi oblik mjesto *anticus*, što ima lokalno značenje: *prednji*, antica pars, ali ga istienue anterior; dok je oblik antiquus primio temporalno značenje I. uopće o onom, što je po vremenu *sprijed*; što biva u davnoj davnini, u *predašnje* ne u *sadašnje* vrijeme, *star* (oppos. novus; *eravni vetus i recens*); 1) *relativno: predašnji, negdašnji, star*, antiqua concordia, *Plaut.*; morem antiquum atque ingenium, antiquam venustatem suam obtinere, *Ter.*; antiquior dies *stariji datum*; tres epistolas tuas accepi: igitur antiquissimae cuique respondebo; * *vulnus*; antiquum obtinere *zadržati staru navadu (govoriti i raditi)*, *ostati kod staroga, Com.*; trop. *staroga vremena, staroga poštenja, stare čestitosti, staroga kova*, antiquis esse moribus, *Plaut.*; homo antiqua virtute, fide, *Ter.*; homines antiqui (*staroga kova*), qui ex sua natura ceteros fingerent. 2) *apsolutno, što potječe iz staroga vremena: starodavan, starodrevan, star*, antiquissima pictura *u najstarije vrijeme* obično *slikarstvo*; deus antiquo artificio factus; simulacrum summa atque antiquissima praeditum religione; * *urbs, * terra, * patria, * antiquissimi fidelissimi socii, hospes antiquus, Plaut.*; antiqui scriptores *kofih je vrijeme*

davno prošlo, kao grčki i latinski klasici; i supst. antiqui, stari; ljudi (državnici, pisci, filozofi, liječnici) starih vremena, ali nipošto — senex čovjek u godinama, također ne antiquus Butes, Verg. — koji mnogo godina služi; † supst. antiqua, drum, n. stari, predi. II. u komp. i sup. pretežniji, znamenitiji, važniji; antiquior in senatu sententiae dicendae locus; osobito nihil antiquius habere, existimare, ducere, judicare, rer; ovako i sa esse i s dativom nihil mihi est antiquius, antiquiorem mortem turpitudine habere.

antisophista, ae, m. [ἀντισωφιστής] *protusofista, gramatik protivnih načela.*

Antissa, ae, f. *Antisa, grad s lukom na Lezbu; odalle Antissaei, drum, m. Antišani.*

antistes, itis, comm. [ante i sto] m. *predstojnik, glavar, f. predstojnica*, obično *svetišta ili hrama i službe u njemu, pa zato — vrhovni ili veliki svećenik, vrhovna ili velika svećenica*, sacrorum, templi, deorum immortalium, Jovis; trop. *antistes, m. majstor u čem ili čega, artis dicendi*; * *cultor et antistes doctorum virorum.*

Antisthenes, is, m. [Ἀντισθένης] *Antisten, začetnik ciničke škole, učenik Sokratov.*

antistita, ae, f. [ante i sto] — *antistes, f. predstojnica, velika svećenica*, Cereris atque illius fani; * *Phoebe — Cassandra.*

Antium, ii, n. [Ἀντίον] *Ancij, grad u Laciju s hramom posvećenim Fortuni. Odalle a) Antias, ātis, ancijski; supst. Antiātes, um, m. Ancijani; također supst. Antias sc. rus Ancijati, anseoce Ciceronovo blizu Ancija. b) † Antiātinas, adj. Ancijski, ancijatski.*

antilla, ae, f. [ἀντίλα] *šm t k, Suet.*

Antoninus, i, m. *Antonin, ime mnogim rimskim carevima. Odalle Antonianus, adj. antoninski, Eutr.*

Antonia, ii, m. *Antonije, ime rimskomu plemenu. Najpoznatiji su 1) Marcus A. s pridjevom Orator, govornik na glasu, pogibe u građanskom ratu među Marijem i Sulom. 2) M. A. Creticus, sin napomenutoga, pogibe kao zapovjednik protiv gusara navaljujući na Kretu 74. pr. Is. 3) C. A. Hibrida, Ciceronov drug u konzulatu, polajni pristaša Katilinine urote. 4) M. A. (Triumvir) sin A. 2) poznat iz povjesnice. 5) Antonia Antonija; najpoznatije žene te porodice dvije su kćeri Triumvira Antonija i Oktavije; starija je bila žena L. Domitija Ahenobarba i baba Neronova, a mlada je bila žena Druzova i majka Germanikova i cara Klaudija, Tac. — Odalle Antōniānus, adj. antonijski ili Antonijev 1) i 4); supst. Antōniāni, drum, m. pristaše Antonija 4), Antonijevci.*

Antron, ōnis, f. [Ἀντρών] (accus. Antrona) *Antron, grad u Tesaliji.*

antrum, i, n. [ἄντρον] špilja, pećina, preneseno * *duplja*, exesae arboris.

Anubis, idis, m. Anubis, egipatski nekaki bog, koga su slikali kao psa ili kao čovjeka s pasjom glavom, Verg. Ov.

anulārius, ii, m. [anulus] prstēnār.

anulus, i, m. [ānus] prsten, osobito pečatni prsten, pečatnjak; anulum invenire ili (Suet.) anulo aureo donari postati vitez, jer je za republike samo vitezovima slobodno bilo nositi zlatno prstenje; † jus anulorum viteško dostojanstvo.

1. ānus, i, m. krug; eufemist. šūpak, guzica, a u nas eufem. zadnjica, stražnjica.

2. ānus, us, f. starica, stara ženska, bila udata ili ne bila, s poštovanjem: stara gospoda; a prijekorno: baba; † žena proročica ili vračara, mudra žena; † * kao opoz. = star, u godinama.

anxio, adv. [anxius] tjěskobno.

anxiētas, ātis, f. [anxius] tjěskōba; nagmude na tjěskobu; * † — angor; također † tjěskobna tačnost.

* **anxifer**, fēra, fērum, adj. [anxius i fero] donosedī tjěskobu.

anxiūdō, inis, f. (pretklas.) tjěskōba, tjěskota; nemir — anxietas, Cio.

anxius, adj. [ango] tjěskoban, nemiran, zadržan, zlovoljan, senes; * mentes; * timor; † anxium habere aliquem plašiti koga; anxius gloriā ejus; (Liv.) inopiae (gen.); (Liv.) suam jam vicem (za sebe), magis anxii quam ejus, cui etc.; † de instantibus curis; † pro ejus salute; sa ne; ne bellum oriretur, anxius erat, Sall.; s an: anxius erat, an obsequium senatus an studia plebis reperiret, Tac.; meton. tjěskoban, što tjěskōbu zadaje, aegritudines; curae.

Anxur, ūris, m. i n. 1) m. i Anxurus, Anksur, volštansko ime Jupiteru ili Vejovu (Vejovis). 2) n. stari grad volštanski (Volsorum) poslije Tarracina, odalle Anxūras, ātis, adj. anksurski.

Anŷtus, i, m. [ἄνυστος] Anit, jedan od trojice, koji su Sokrata tužili.

Aōnes, um, m. [Ἀόνες] Aoni, prastanovnici u Beotiji, * kao adj. aonski Aones montes. Odalle * Aōnides, dum, f. Aonke = muze, kao stamjuće na aonskom brdu Helikonu. 2) * Aōnulus, [Ἀόνιος] adj. = beotaki, Aonius vir = Hercules, deus = Bacchus, aquae = Aganippe, sorores = Musae.

Aornis, f. [Ἀορνίς, bez ptica, jer nijesu radi prevelike visine na nju lijetale] Aornis, tvrđava u Indiji, Curt.

* **Aornos**, i, m. [Ἀορνός, besptičji] avernsko jezero u Kampaniji; savni Avernus.

Āōus, i, m. [Ἄωος] Aoj, rijeka u Iliriji.

āpāge (tudica āpūge došla preko komedije u svakidašnji govor) s acc. drugoga lica apage istas sorores nosi se s tima sestrama! ili s acc. pronomina te nosi se! tornjaj se! tornjaj se odalle, vuci se! apage te a me, apage hinc, apage a me; (Vatin. u Cic.) apage te cum nostro Sex. Servilio.

Āpāmēa, ae, f. [Ἀπάμεια] Apameja, 1) grad u Siriji, 2) u velikoj Frigiji, 3) u Bitiniji. Odalle a) * Āpāmēi, ōrum, m. Apamejani (bitinski). b) Āpāmēni, ōrum, m. Apamenjani, stanovnici sirskega grada Apameje, Just. c) Āpāmēnula, e, adj. apamenski.

āpēliōtes gledaj apheliotes.

Āpella, ae, m. Apela, ime mnogim židovskim slobodnjacima, a budući da su Židovi u Rimljana bili na glasu kao lakovjerni, credat Judaeus Apella to neka vjeruje Židovin, Hor. sat. 1., 5.

Āpelles, is, m. [Ἀπέλλης] Apel, grčki slikar, suvremenik Aleksandra Velikoga. Odalle * **Apelleus**, adj. apelski, Apelov.

Āpeninēōsia, ae, m. [Ap.-colo] Apeninac (stanovnik apeninski).

* **Āpeninēōsna**, ae, m. Apeninac, Thybris, (rodnom Apeninac).

Āpeninūs, i, m. Apenin, apeninske gore u Italiji.

āper, pri, m. [ἄπρος] vepar; u poslovici, apros immittere liquidis pontibus, kad se što naopako čini, Verg.

Āpēranti, ōrum, m. Aperanti, narod u Etoiji; **Aperantia**, ae, f. Aperantska (zemlja).

āpērio, rui, rtum, 4. 1) što je pokrieno otkriti, zagaleti, caput; quasdam partes corporis, † rānum; * aperto pectore; * unda dehiscens aperit terram; * terra procul aperit montes; nebula aperuit diem, Liv.; † lux aperit hostem; se aperire i aperiri pojaviti se, pokazati se, o zvjezdama i mjestima, koja su nam napomol itd.; stellae tum occultantur tum rursus aperiuntur; * Apollo aperitur, kad smo bili napomol hramu Apolonovu; trop. što je skriveno: obznani, iznijeti na svjetlo ili na vidjelo, proglasiti, otkriti, sententiam suam, conjurationem; socios sceleris; † secreta pectoris; † aperiam cogitationes meas; s acc. c. inf. aperuisse videbatur, se omnia in sua potestate esse velle; s relativom, quid sentirent, aperuerunt, Nep.; osobito aperire se (Ter.) ili aperiri pokazati se, izdati se, ne semet ipse aperiret, quis esset, Liv.; expectandum putabant, dum se ipsa res aperiret, Nep. na vidjelo izade. 2) što je zatvoreno: otvoriti, otvarati, januam, portam, tabernas,

aerarium, oculos, epistolam; † testamentum; fontes philosophiae; fundamenta templi *kopati*; viam rectam in cuniculum; iter ferro (*kroz neprijateljske vrste*); † aperit os aliud amnis; † uni Antonio apertae militum aures; *odalle i a) otvoriti — zadržeti*, ludum *školu*; † scholam; locum asylum kao ili za utočište; * aperit annum taurus (*zvijezda*); aperire pecuniam *dati na raspolaganje*. b) *otvoriti — pristupačnim uđintti*, saltum; Pontum; pace omnis Italia erat aperta *slobodnomu prometu otvorena*; incognitum Famae orbem terrarum armis; † tertius expeditionum annus novas gentes aperuit; † Asiam regi; † mors alicujus aperit Syriam *daje slobodan povratak u Siriju*, također aperire alicui reditum ad suos; locum suspicioni aut crimini; occasionem.

aperte, adv. s komp. i sup. 1) *otkriveno, otvoreno, očit*, resistere, pugnare; amare, mentiri, adulari; dolorem paulo apertius, laetitiam apertissime ferre. 2) *iskreno* dicere, scribere. **apertum**, i, n. *gledaj apertus*.

apertus, adj. s komp. i sup. [*partio. od aperio*] 1) *nepokriven, otkrit, otkriven*, navis *bez krova*; * caelum *nezasitno, vedro*. 2) *otvoren, nezadržan, loci, locus, caelum, mare, via*; aditus, campus; regio aperta alicui *pristupačna*; *latus u vojničkom govoru nezadržan*; beate vivendi via; haec apertiora sunt ad reprehendendum *izvrgnuto*. Često supst. **apertum**, i, n. *otvoreno polje*, castra ponere in aperto; * fugere per apertum. *Odalle acies, proellum bitka na otvorenu polju*. 3) *trop. a) očit, očevidan, bjelodan*, similitudo, latrocinium; esse in aperto; pauca repetam, quo ad cognoscendum omnia magis magisque in aperto sint, *Sall.*; također (*Tac.*) *bez zapreke, dokudljiv*, vota virtusque in aperto; fessos hostes aggredi in aperto foret; quis apertior in iudicium adductus *očito neviniji*. b) *jasan, razgovijetan*, narratio, oratio. c) *o značaju: iskren, nehinjen*, novi animum tuum apertum et simplicem; *ironično o čovjeku, koji bestidno svoje opačine pokazuje*, Catilina semper fuit apertissimus; apertior in dicendo.

apex, icis, m. *vrh*, lauri; montis *glavica*; * *rt od kaciže*; *kaciža*, ardet apex capiti; također * *čunjast plamen, a napose prutis na rti bijele svećeničke kape, zato meton* 1) *svećenička kapa, koju su nosili flamines, a naročito flamen dialis*. 2) *uopće: tijara ili dijamant azijskih poglavica; trop. * kraljevska moć i vlast*; apex kruna: est senectutis auctoritas; * *icati regum apices erđža krunjenih glava*.

Apheareus, ei, m. [*Ἀφαρῆς*] *Afarej*, 1) *kralj u Meseniji, otac Idin (Idas) i Linoejev*. *Odalle*

Apheareus, adj. *Afarejev*. 2) *nekaki centaur, Ov.*

* † **Apheareus**, ae, m. [*ἀφῆρες*] *istočnik*.

Apheareus, i, f. [*ἀφῆρες* so. *vau*] *lada bez krova, beskrovka (= navis aperta)*.

Apheareus, drum, n. [*ἄφῆρες*] *Afroditi-tino, blagdan Afroditi ili Venerin, Plaut.*

Apheareus, adis, f. [*Ἀφῆρες*] *Afrodito-vo, po Afroditi nazvano mjesto* 1) *grad na granici među Frigijom i Karijom*. *Odalle supst.*

Apheareus, ium, m. *Afrodito-vočani, Tac.* 2) *grad u Olici, Liv.*

Apheareus, adj. [*apex*] *u svećeničkoj kapi, Ov.*

Apheareus, ii, m. (M. Gabius A.) *Apicije, glasovit izjelica, oblapornik i rasipnik za Augusta i Tiberija*.

Apheareus, ae, f. [*dem. od apis*] *pčelica, Plaut.*

Apheareus, i, m. [*Ἀπιδανός*] *Apidan, rijeka u Tesaliji*.

Apheareus, drum, f. *Apijola, grad u Laciju*.

Apheareus, onis, m. [*Ἀπίων*] *Apion, pridjev Plotomeju, kralju oirenskomu*.

1. **Apis**, is, m. [*ἄπης*] *Apis, sveti crni bik u Egipćan, (ukjelovljeno božanstvo mjeseca)*.

2. **Apis**, is, f. (*gen. plur. apium, kasnije apum*) *pčela, examen apium; aculeus apis; * apis Matinae more modoque (sравни Matinus); * Calabrae (koje su kupile najbolji med)*.

Apiscer, aptus sum, 3. depon. 1) *stići, do-prijeti, mare*. 2) *pōstizati, postići s trudom i s naporom, laudem, finem honorum; spes apiscendi summi honoris, Liv.; quaesturam, Tac.; također s gen. dominationis, Tac.; i + duševno dokazati, usvojiti, doći do umom, artem Chaldaeorum*.

Apium, ii, n. [*ἄπιον*] *ak, peršun, biljka, od koje su vijenac pleli, Verg. Hor.*

Apustre, is, n. [*ἄπυστρον*] *obično plur. Apustria, ium, n. i aplustra, drum, n. zadržak u lađe*.

Apustre, drum, m. [*ἀπύστρον*] *državni, stalan odbor etolskoga saveza*.

Apustre, ii, n. [*ἀπύστρον*] *skidaonica, svlačišnica u kupalištima*.

Apollo, inis, m. [*Ἀπόλλων*] *Apolon, sin Jupiterov i Latonin, brat Dijanin, bog strijeljanja lukom, vraćanja, pjesništva i glazbe, liječništva, tek poslije bog sunca, također (Curt.) suncani bog tirijski = Ball; * aperitur Apollo hram se Apolonov pomalja; urbs magna Apollinis, grad u gornjem Egiptu; promontorium Apollinis rt na sjeveru od Ubičke naprama Sardiniji. Odalle 1) Apollināris, e, adj. Apolonu svet, Apolonov, laurea, ludi, sacrum; supst. Apollinare, is, n. Apolonov trg, oko Apolonova krama. 2) * Apollineus, adj. Apolonov, vates = Orpheus, proles = Aesculapius, urbs = Delos.*

Āpollōdōrus, i, m. [Ἀπολλόδορος] *Apolodor*, 1) *retor iz Pergama, učitelj mladoga Oktavija, potomjega cara*. 2) *gramatik rodod iz Atene, oko god. 140. po Is. složio je ili skupio grčke priče (mythos), koje se nalaze u knjiži βιβλίον*.

Āpollōnia, ae, f. [Ἀπολλωνία] *Apolonija*, 1) *gradić Lokarā Ozolskih (Locri Ozolae)*. 2) *grad u Iliriji*. 3) *grad u Traciji*. 4) *grad u Mačedoniji*. *Odatle* 1) **Āpollōniātes**, ae, m. *Apolonijanin* = *Diogenes rodod iz Apolonije na Kreti*; pl. **Āpolloniastes**, ium, m. *Apolonijani*. 2) **Āpollōniensis**, e, adj. *apolonijanski* supst. **Āpollonienses**, ium, m. *Apolonijani*.

Āpollōnis, idis, f. [Ἀπολλωνίς] *Apolonida*, *grad u Lidiji*. *Odatle* supst. **Āpollōnidenses**, ium, m. *Apolonidani*.

āpōlōgus, i, m. [ἀπόλογος] *alegorična pripovijetka*; *osobito ezopska basna*.

āpōphōrēta, ōrum, n. [ἀποφώρηται] *darovi, koji su se osobito na Saturnovo gostima davali, da ih kući ponesu*.

āpōproēgmēna, ōrum, n. [ἀποπροηγμένα] *stvari na odmet (u govoru stoičke filozofije) o stvarima, koje same sobom nijesu zlo, ali su zlu blizu, pa ih valja zato odbiti*. † *Ciceron kuša (u djelu de fm.) da ovu riječ prevede sa rejecta, remota; oppos. proēgmēna*.

† **āposphrāgisma**, ātis, n. [ἀποσφράγισμα] *izrežana slika u pretenu pečatnjaku*.

āpōthēca, ae, f. [ἀποθήκη] *skladište, spremnica*, (*injesto za vino u gornjem dijelu kuće nad fumarijem, gdje se vino u vrčevima ibocama u dimu čuvalo*).

appārāte, adv. [apparatus] *s velikom pripravom, sjajno, edere et bibere*; † *apparatus cenare*.

appārātio, ōnis, f. [apparo] 1) *gōtovljēnje, pripremanje, spremanje, munerum popularium*. 2) *pripravljānje apparatus et artificiosa diligentia, o govorniku*.

1. **appārātus**, adj. s komp. i sup. 1) *o čeljadi gotov, pripravan, spreman*, *Plaut.* 2) *o stvarima: opremljen, domus; sjajan, ljudi, epulae; ut non apparata dīran, oratio esse videatur*.

2. **appārātus**, us, m. [apparo] 1) *apetr. priprema, priprava, operis*. 2) *konkr. sprava, belli; oppugnandarum urbium opsadne sprave, auxiliorum o pomoćnim skupljenim čelama; vani timoris sprema uzaludna straha*. 3) *sjajna priprema, sjaj, krasota, apparatus regius, magnificus; epularum; ludorum venationumque*.

appāreo, [adp.] pārui, 2. 1) *pomoliti se, pojavljati se, pokazati se, na vidjelo doći*, ille nusquam apparet; equus mecum una demersus rursus apparuit; anguis apparuit

immolanti; cum lux appareret; † *stella crinita in caelo*; * *dies apparuit*; * † *apparens vidan, vidljiv* 2) *trop. jasan biti, očevidan biti itd.* res illa apparet etiam caeco; causa apparet plebi; urbi rhetoris tanta merces appareat; fac sis promissa appareant, *Ter.*; non apparere *priznati labores nostros*, *Hor.*; ratio (*račun*) apparet; s acc. c. inf. hoc quoque apparet non sine magna multorum consensione esse factum, *Nep.*; s relat. *rečenicom*: cum appareat ipse quid fecerim; Datames primum qualis esset apparuit in bello, *Nep.*; *rijetko s nom. c. inf. (poput δῆλός ἐστι)*; * *rebus angustis animosus atque fortis appare*. 3) *t. t. koga od poglavarā dvoriti, služiti koga, consulibus, quaestioni kod istrage; quum septem annos Philippo apparuisset (Nep.) tajnik mu bio; odatle u zakonskoj formuli: divorum iras (sacerdotes) providento iisque apparento neka se pokore gnjevu*.

appārītio, ōnis, f. [appareo] 1) *dvorba, služba*, 2) *konkr. = apparitores podvornici, niže činovništvo (kao što su: scriba, lictor, viator itd.)*.

appārītor, ōris, m. [appareo] *podvornik, niži činovnik*, (*kao što su: scriba, lictor, praeco, viator itd.*).

appāro, [adp.], 1. *pripravljati, pripravit, spremati, prigotoviti; zgotoviti, cenam, nuptias, ludos; bellum spremati se na rat; aliud iter udarati drugim putem, aggerem, nāsti, arma dobaviti; apparare crimina in aliquem; auxilium alicui pružiti, se in casum; se apparare s inf. podati se čemu, da itd., Plaut.; sa ut, Plaut.; s inf. spremati se hoc facere noctu apparabant, Caes.; si pellere Teucros apparat, Verg.; apsolutno, dum apparatus, dok se sprema, Ter.; quum in apparando acerrime esset occupatus, Nep.*

appellātio, ōnis, f. [appello, are] 1) *nagovor, hanc nactus appellationis causam; t. t. priziv ili apelacija t. j. prizvati višu ili jednaku vlast osobito pučke tribune, kad tko misti, da mu se krivica učinila, appellatio tribunorum, collegae; appellationis jus usurpare*. 2) *nazivanje imenom, naziv, naslov, inanis; appellationes regum venales erant; i izgovaranje, literarum slovā*.

appellātor, ōris, m. [appello, 1] *prizivāč, [srauni provocatio 2]*, *Cic.*

† **appellīto**, i. [frequent. od appello 1] *nazivati, mox Caelium appellitatum a Caele Vibenna, Tac.*

1. **appello**, 1. (*arhaist. appellassis, mj. appellaris Ter.*) *nagovoriti* aliquem asperius, comiter, benigne; blandissime, superbius; graviore verbo; flebiliter; nominatim aliquem. 2) *s osobitom namjerom nagovoriti a) da se o*

dem posavjetuje, de communi re, *Plant.*; senatus saepius pro tua dignitate appellaretur. b) *da se što izmoli, pomoć, zaštita u koga, zazvati, zazivati koga*, quem praeter te appellet; appellare deum *također vultu aliquem licem i očima mjesto riječi*; appellatus est, ut, de aliqua re, *osobito u zlu smislu*, aliquem de prodizione *na izdajstvo zvesti*. c) *u sudbenom govoru: koga od poglavarstva prizvati u pomoć*, praetorem, tribunos, regem; tribunos a praetore; de aliqua re. d) *opominjati, sjećati, sjetiti*, aliquem de pecunia, *if samo pecunijā*; creditores in solidum, *opomenuti za čitavo = otkazati glavnicu, Tac.*; *i apsolutno*, appellandi tempus non erat. e) *pred sudom zvati*, cavendum est, ne iisdem de causis alii plectantur, alii ne appellentur quidem. 3) *nazvati imenom kakvim, nadjenući ime*, aliquem patrem, parentem, regem, aliquam reginam; te sapientem et appellant et existimant; res ipsa, in qua vis inest major aliqua, sic appellatur, ut ea ipsa vis nominetur deus. *Odatle napomenuti, pomienoe navesti*, illos hoc loco, auctores; *trop. naznačiti* aliquem nutu et significatione. 4) *izgovarati, izgovoriti*, literas; appellare nomen *ime kazati*.

2. **appello**, [ad-pello], pūli, pūlsūm, 3. *dotjerivati, dotjerati, tjerati*, boves ad litora; turres ad opera Caesaris; aliquem ad arbitrum, *Plant.* *Odatle a) t. t. brodarski*, appellere navem, classem, *brodom pristati*; si ad eam ripam naves appulisset; noctibus tribus in navigatione consumptis appulit ad eum locum; huc appelle, *Hor.*; *ovako i appellor*, appelli Uticam, *Sall.*; aliquem aliquo *koga kamo dotjerati*, deus vestris me appulit oris, *Verg.* b) *(Com.) trop. a) appellere animum ad scribendum misliti na pisanje, b) koga u što natjerati*, aliquem ad mortem, at damnum *šteću uzrokovati*.

appendicula, ae, f. [*dem. od appendix*] *priložak*.

appendix, icis, f. [*appendo*] *prilog, dodatak*, vidit appendicem animi esse corpus; Carpentanorum cum appendicibus *s manjim pomoćnim četama*. Oleadum centum millia fuerunt, *Liv.*

appendo, [adp.], pēndi, pensum, 3. *odmjeriti, priložiti*, alicui aliquid; appendere verba, non numerare *mjeriti riječi, a ne brojiti*.

appetens, tis, adj. *s komp. i sup. [upravo partio. od appeto]* *težebiti na što, željan, pohlepan, lakom na*, alicujus rei; semper appetens gloriae fuisti; alieni, *Sall.*; famae, *Tac.*; *apsolutno*, homo non cupidus neque appetens; *osobito = lakom na novce*.

appētenter, adv. [appetens] *željno, pohlepno*, agere aliquid.

appētentia, ae, f. [appeto] *pohlepa, želja za čim*, laudis et honestatis; *apsolutno*, libido efficit effrenatam appetentiam.

appētītio, ōnis, f. [appeto] 1) *sezanje za čim*, ei magos dixisse ex triplici appetitione solis triginta annos Cyrum regnaturum esse portendi. 2) *želja, težnja* alieni, principatus; et appetitio (*nagibanje*) et declinatio naturalis.

appētītus, us, m. [appeto] *želja, žudnja*, voluptatis.

appēto, [ad-peto], pētīvi (petii), pētītum, 3. 1) *sezati, segnuti za čim, mašati se za čim*, cum dormienti ei sol ad pedes visus esset, ter eum scribit frustra appetivisse manibus; *mammam prikućivati se*; appeti (senes) *da im se ruka poljubi*. 2) *željeti, težiti, hlepiti za čim*; aliquem; regnum; societatem, amicitiam alicujus; alienos agros cupidissime; (*rijetko*) *s inf. ut appetat animus agere semper aliquid*, *Cic.* 3) *težiti na koje mjesto, kušati kamo doći, silom htjeti kraju*; crescebat interim urbs munitionibus alia atque alia appetendo loca *zapremajući sve više i više zemlje*. *Pak odatle i a) neprijateljski: na koga udariti, navaliti, nasrnuti, napasti*, aliquem lapidibus, gladio; rostro et unguibus appetit ales, *Liv.*; fata Vejosa appetebant; ignominia omnibus appetitus. b) *o vremenu i događajima apsolutno i intranz., u praes. i imperf. i u Caes. i Liv. ali ne u Cic. približavati se, prikućivati se*, dies appetebat septimus; tempus, nox; † appetente jam luce. **Appia**, ae, f. *Apija, grad u Frigiji*. *Odatle Appianus*, adj. *apijski, i supst. Applāni, ōrum, m. Apijani*.

applāgo, [ad-pingo], pīnxi, pīctum 3. *našlikati u silvis delphinum, fluctibus aprum u šumi našlikati pliskavicu, a u vodi vepa*, *Hor.*; *trop. pripisati* appinge aliquid novi.

Appius, ii, m. *Apije, rimsko ime osobito u Klaudijevu plemenu; po Ap. Klaudiju Ceku, cenzoru 312. god. pr. Is. prozvana bi cesta Appia via, koja je vodila iz rima u Kapuu, a odatle poslije od cara Trajana do Brundizija, i aqua Appia, vodovod, koji je isti kao cenzor dao izvesti, i tržište Appii forum kojemu je on temelj udario*. *Odatle 1) Applānus*, adj. *apijski i Apijev*. 2) **Appias**, ādis, f. *apijska, pridjev Minervi, koji joj Ciceron, laskajući Apiju, prilaže*. 3) **Applētās**, ētis, f. *riječ, koju je od šale po pietas Ciceron, laskajući Apiju, skovao, da tim označi plemenitost Apijeva plemena*.

applāudo, [ad-plaudo], plausi, plausum, 3. 1) ** pljeskati o što, ille cavis velox applauso corpore palmis desilit in latices*. 2) *pljeskati*

komu (na pohvalu), cui generi civium maxime applaudatur; *apsolutno*.

applicatio, ōnis, f. [applico], *pribijanje uza što, samo u prihoi* 1) animi *prištajanje uza koga, nagnuće*. 2) *pribijanje klijenta uza patrona, odalle jus applicationis pravo pribijanja*.

applico, [ad-plico], cāvi, cātum i (ali ne u Cio.) ūi, itum, *pridōnijeti, približiti*. 1) *dodati, dōmetnuti, priklopiti, prislōniti, i slično, s praep. ad*; ad eas arbores se applicant (alces) *naslanjaju se*; Romani sinistrum cornu ad oppidum applicarunt *pōstaviše tik do grada*; Indorum sapientes quum ad flammam se applicaverunt, sine gemitu aduruntur, *kad se približe plamenu*; umeros ad saxa nasloniti; *s dat.* elephantum applicantur corporibus *pribijati se jedan uz drugoga*; Cornelius eidem flumini castra applicuit, *tik uz rijeku*, Liv.; Leucas colli applicata, Liv.; se alicui pridružit se *kao pratilac*; * quis te nostris applicat oris *tjera na našu obalu*; * Creteis regionibus applicat angues *krene ka... Napose* applicare navem, *brod kamo tjerati, pristati (uz kraj)* applicatis nostris ad terram navibus; *ovako* * samo applicare pristati, *izvesti se iz mora*, dum applicant, Liv.; o brodovima = pristati, ut quocunque litore applicuisse naves hostium audissent, Liv.; † ad terram; * quo applicem? *isto tako* * applicari, pristati forte petens Delon Cae telluris ad oras applicor. 2) *trop. a) dodati, združiti, voluptatem ad honestatem*; † verba verbis. b) *pridružiti se, pribiti se uz koga*, me ad Molonem applicavi; se ad aliquem quasi patronum, ad familiaritatem, amicitiam, societatem alicuius; in itinere familiariter se app.; se ad eloquentiam, ad scribendam historiam *dati se na itd.*; *takoder* animus se applicat et adjungit ad aliquid; * aures applicare modis. c) † applicare alicui crimina *svačiti na*.

* **apploro**, [ad-ploro], 1. querebar applorans tibi, Hor. *tužab se plačuti*.

appono, [ad-pono], pōsul, pōsitum 3. 1) *dodati, pristaviti, primaci*, machinam; notam ad versum, epistolis; manum ad os. *Odalle napose a) (jelo) pōstaviti komu* apposuit patellam; ne panis adustus, ne male conditum jus apponatur, Hor.; * vina; * pocula, * aliquid mensae. b) *pridati, namjestiti*, appositus erat ab isto Venulejus quidam, qui emeret; custodem assiduam Ioni apposuit virgini. 2) *trop. a) pridati, dodati*, qui vitis modum apponit; * et illi, quos tibi dēmpserit, apponet *upisati što u što*, quem fors dierum cunque dabit, lucro appone *pribrojiti* aliquid gratiae.

apportectus, a li. [ad i partio, od porrigo] *pružen uza što, Ov.*

apporto, [ad-porto] 1. *prinositi, prinijeti, donijeti, pribaviti, dopremiti*, divitias domum, Plaut.; lapis apportandus fuit machina; signa populo Romano apportavit; qui ea, quae apportarat, abstulerunt, Nep.; *osobito: sa sobom dōnijeti*, nuntium, Ter.; *nanijeti*, damnum, Ter.

apposco, [ad-posco], etc. 3. *tražiti jošte*, plura, Ter. plus Hor.

apposite, adv. [appositus] *zgodno, prikladno*, dicere apposite ad persuasionem; cetera apposite tibi mandabo.

appositus, adj. s komp. i sup. [appono] 1) o *njestu*: † *blizu čega, do čega* regio mari; castellum Luppiae flumini appositum, Tac.; au-, dacia fidentiae non contrarium, sed appositum *blizu joj je*, Cio. 2) *zgodan, prikladan dobar za što* menses ad agendum; homo bene appositus ad istius audaciam; operarius multo appositior.

appōtus, [ad-p-], adj. (pretklas. i kasn.) *pripiti*.

* **apprecor**, [ad-pr-], 1. dep. (rijetko) *zazivati, rite deos*, Hor.

apprehendo, (pjesm. kadšto apprendo) [ad-pr-], *prēhēndi, prēhēsum*, 3. *prihvatiti se, uhvatiti za što*; aliquem manu rukom, ali aliquem pallio (Ter.) *koga za kabanicu*; † manum osculandi causā; † hominem *držati*; napose (rijetko) *njesto zapremiti, (na vojnički način) zavladatai*, necesse est apprehendere Hispanias, trop. (rijetko) u govoru: *prihvatiti; napōminjati; uzeti o čem govoriti* quidquid ego apprehenderam, accusator extorquebat e manibus.

apprendo *gledaj* apprehendo.

apprime [ad-pr-], adv. *osobito*, appprime nobilis, Ter.; artifices appprime boni, Nep.

† **apprimo**, prēssi, prēssum, 3. [ad i premo] *prištinuti*, appressit dextram ejus; scutum pectori appressum.

approbatio, ōnis, f. [approbo] 1) *priznanje, odobravanje*, approbatio popularis; movere approbationes. 2) u *filozofskom govoru*: *dokaz, potvrda dokazima*, hoc non eget approbationis; haec propositio indiget approbationis.

approbator, ōris, m. [approbo] (rijetko) *priznavalac, odobralac*, protectionis meae.

approbe, adv. [approbo] (rijetko) *posve, sasvim, dobro*, aliquem nosse, Plaut.

approbo, [ad-pr-], 1. 1) *priznati, odobravati, odobriti; zadovoljan biti*, haec, Plaut.; si non id fama approbat, Ter.; consilium; clamore donum; aliquid consensu et una voce; falsa pro veris; assensu omnium

aliquid approbatur; ista corruptela servi si non modo impunita fuerit, sed etiam a tanta auctoritate (kao što je Cezarov ugled) approbata; osobito o bogovima: dopustiti, da se dogodi, blagosloviti, quod actum est, di approbent! neka blagoslovē; di approbent! habemus hominem etc. imamo, ako bog da, čovjeka itd.; diis hominibusque approbantibus. 2) po volji ili na zadovoljstvo učiniti, opus, Phaedr. + nihil amoenum putat, nisi quod ei Petronius approbavisset; + approbata morum indole; odalle: dokazati, dokazivati, dokazom potvrditi iudici officium suum; + se talem alicui; + industriam et innocentiam, + excusationem; + s. acc. i. inf.: nec enim unquam atrocioribus populi Romani cladibus magisve iustis indicis approbatum est etc.

appromitto [ad-pr.], misi, missum, 3. još te k tome obedači, l. j. obedañje potvrditi; ujamčiti, cum id ita futurum T. Roscius Capito appromitteret, crediderunt.

appropinquo [ad-pr.], 1. 1) tranz. sporiti, nasporiti; uskoriti, pospješiti što, coeptumque opus adeo approperatum, est, Liv.; ille hausto veneno mortem approperavit, Tac.; promissum, Tac. 2) intranz. žuriti se, adde gradum, appropera, Plaut.; postquam ante ostium me audivit stare, approperat, Ter.; sed approperate; approperare ad cogitatum facinus * s. inf. portasque intrare patentes appropera. **appropinquatio**, ōnis, f. [appropinquo] (rijetko) približavanje (vremenom) mortis.

appropinquo [ad-pr.], 1. približavati se, približiti se, ad portam; ad aliquem; finibus Bellovacum, Oceano; apsolutno o vremenu, hiems appropinquabat; ver; merities; dies comitiorum; + illi poena, nobis libertas appropinquat čeka nas; qui jam appropinquat, ut videat, koji je već na tom, da progleda; centuriones qui jam primis ordinibus appropinquant, koji su blizu, da se pomaknu u prvi red.

+ **appugno** [ad-p.], 1. navaliti, jurišati na što, castellum, castra, classem.

Appulsius, Appulia etc. gledaj Apuleius, Apulia etc.

appulsus, us, m. [2. appello] 1) blizina, pars terrae appulsu solis exarsit; sila, djelovanje, deorum appulsu; nimii et frigoris et caloris. 2) pristajanje, litoris ka kraju; + apsolutno i u plur. faciles appulsus.

apricatio, ōnis, f. [apricor] sunčanje.

+ **apricitas**, itis, f. [apricus] prisojnost, blaga sunčana toplota.

apricor, 1. dep. [apricus], sunčati se.

apricus, adj. [aperio] prisojan, župan, locus, hortus; * flores; * mergi aprici, trop. * proferre aliquid in apricum na vidjelo iznijeti.

Aprilis, adj. aprilski; kalendae aprilske kalende; idus; često supst. **Aprilis**, is, m. (scil. mensis) april; mense Aprili.

Apronius, il, m. Apronije, 1) Qu. A. pomagao Verov. 2) L. A. za Augusta namjesnik u Africi, a potom u Germaniji. Odalle **Apronius**, adj. Apronijev, apronijski.

apragus, adj. [aper] veprovski, Plaut.

Apsus, i, m. [Apos] Aps, rijeka u Iliriji.

apte, adv. s. komp. i sup. [aptus] 1) tijesno svezano ili skopčano, cohaerere; ad pedem apte convenire; pileum apte capiti repone. 2) prikladno, zgodno, pristojno, locare equitem; dicere, facere.

apto, 1. [intenz. od nerabijiva apere] 1) priu-desiti, arma, oružje na se metnuti, oružati se, suos arma aptare jubet; s. dat. stvari: arma corpori, Liv.; enses dexteris, Hor.; sagittas nervo zapeti strijele, Ov.; tella flagello vezati na remen, Verg.; aliquid umeris. Verg.; vincula collo, metnuti na vrat, Ov. 2) spremi, opraviti, urediti, apsolutno, jam paratas aptatasque habebat pedes lintres Liv.; * classem; s. abl. instr. se armis spremi se za boj; * ensem vagina zatači u korice * classem velis jedra razapeti; * biremes remigio vestima oskrbiti; * habendo ensemque clipeumque; s. dat. za što: * se pugnae spremati se na boj; arma pugnae, Liv.; + sarcinas itineri + omnia ad transeundum. 3) učiniti, pripraviti, urediti, učiniti što prema čemu, hoc verbum est ad id aptatum, quod ante dixerat; * animos armis misiti na oružje; * bella Numantiae modis citharae; * fidibus Latinis thebanos modos; * carmina nervis.

aptas, [od neobičnoga apere] I. kao partic. 1) privježan, viseći o što, gladius e lacunari seta equina aptus; trop. viseći; zavisan od čega, causae aliae ex aliis aptae et nexae; honestum, ex quo aptum est officium; non ex verbis aptum pendere jus; totus aptus ex sese; rudentibus apta fortuna. 2) zbijen, svezan, tam omnia inter se connexa et apta; facilius est apta dissolvere, quam dissipata connexere; trop. opramljen, uređen, itd. aptae quinque-remes; apta arma; aptus exercitus vajska na boj spremna ili opramljena; * caelum stellis fulgentibus aptum urešeno zvjezdama; oratio apta, zadržana besjeda; verbis aptus et pressus jedar i krepak izrazom; natura nihil est aptius, nihil descriptius ništa nije skladnije.

II. adj. s. komp. i sup. zgodan, prikladan, pristao, s. ad i. acc.: calcei habiles atque apti ad pedem; pallium aptum ad omne tempus anni; ad dicendum maxime natum aptumque esse; locus ad insidias aptior; minus aptos esse ad hujus generis hostem; s. praep. in

i acc.: et erant deprehensi genere pugnae, in quod minime apti sunt, Liv.; *desto s dat.*: nihil est tam naturae aptum; aptum esse consentaneumque tempori et personae; haec genera dicendi aptiora sunt adolescentibus; * *s inf.*; *s relativnom rečenicom* nulla videbatur aptior persona, quae de illa aetate loqueretur; *apsolutno: prikladan, sposoban, zgodan, vrli, itd.*: quid aptum sit, hoc est, quid maxime deceat in oratione, videamus; aptissima omnino sunt arma senectutis artes; purgare se tempore apto, Liv.; avitus apto cum lare fundus *primjeran imutak*, Hor.

Āpūāni, ōrum, m. *Apuani*, *ligurski narod* na južnim Apeninima translatum deinde ad Apuanos Ligures bellum, Liv.

Āpūd, praep. s acc. 1) o *čeljadi: kod, pri, do; kraj, u (s gen.)*, esse, sedere apud aliquem; *napose a)* apud me, te, se, nos, vos etc. esse *biti u mene, u tebe itd. t. j. — u mojoj, u tvojoj kući itd.*; *u prilici* non esse apud se, *ne biti pri sebi, ne znati za sebe*, Com. b) apud exercitum esse, *biti kod vojske t. j. u pratnji vojskovođe*, (dok in exercitu esse znači služiti kao vojnič). c) *pred* (kad je govor o raspravama te je u ljudi odlučna vlast sudnaka) dicere apud iudices, verba facere apud senatum (*sravni coram*); *nadati se* queri apud aliquem; † sacrificare apud deos *pred očima bogova*. d) o višje ljudi, među kojima se što događa: *kod*, apud nostros iustitia culta est; apud Helvetios longe nobilissimus et ditissimus fuit Orgetorix; sic olim apud Athenienses fuisse reperimus, Nep. e) u drugim prilikama, u moralnom smislu: *kod*, existimo juris civilis magnam usum apud Scaevolam et apud multos fuisse; haec apud majores nostros factitata; jactata res apud populum est; gratiam consequi apud aliquem; gratia mihi est apud aliquem; apud aliquem multum posse, valere; nocuisse id sibi apud senem principem, Tac. f) o piscu: *u — u njegovim djelima* apud Xenophontem Cyrus haec dicit. 2) *rjeđe o mjestu: kod, blizu kod itd.* paulisper apud oppidum morati; *u nekim je frazama* apud malo ne — in s abl. apud forum, apud villam, † apud circum, Capitolium. *Ovako osobito u Tacita* apud *uz imena gradova i otoka — u, na*, apud urbem Nolam, Antium, Rhodum, apud cunctas Asiae insulas; *ovako i* apud Germanias, apud Judaeam.

Āpūlėjus, i, m. *Apulej*, ime rimskom plemenu; najpoznatiji je L. A. Saturninus, demagog za Marija, koga je senat dao smaknuti. *Odatle Apulejanus i Apulejus*, adj. *apulejski* ili *Apulejev*.

Āpūlla, ae, f. *Apulija*, pokrajina u donjoj Ita-

liji. *Odatle * Āpūllens i Āpūlus*, adj. *apulski i supst. Apuli*, ōrum, m. *Apuljci*.

Āqua, ae, f. 1) *voda*; aqua pluvia *kišnica*, marina * *pluvialis* ili * *caelestis*; *u užem smislu: more*, ad aquam *uz more*: * *aqua na moru* (oppos. *terra na kopnu*); * *alia aqua; jezera Albanae aquae deductio; rijeka*, in aquam caeci ruebant; *secunda aqua niz vodu*; aquae magnae *velike vode, povodanj*; * *prona; kiša, dažd*, * *aquarum agmen*; aqua levata vento, Liv.; cornix augur aquae, Hor.; plur. aquae *vode, kupke*, aquae calidae *toplice*. 2) *voda u vodenjoj uri*, certis ex aqua mensuris breviores esse noctes videbamus. *Odatle* aquam dare *dati vremena, da govori*. 3) aqua intercus *potkožna voda, t. j. vodena bolest*, si quis medicamentum cuiuspiam dederit ad aquam intercutem. 4) * *voda očiju — suze*. *Panti poslovične izraze a)* aspergere alicui aquam *ohrabriti, iznovice oživit*. b) aquam praebere — *grč. ὑδωρ παρέχειν pozvati na objed, častiti koga*, Hor. c) aqua et ignis, *najpotrebitije za život*, non aqua, non igne, ut ajunt, locis pluribus utimur, quam amicitia. *Odatle* aqua et igni interdicere alicui *ne dati komu porabu vode i ognja — prognati iz zemlje*, quae (leges) jubent ei, qui de vi damnatus sit. aquae et igni interdicti; *a u Tac.* aqua et igni aliquem arcere. d) aquam et terram petere (*običaj perzijski*) *zahtijevati, da se neprijatelj podloži*, Liv. Curt. e) sed aqua haeret, ut ajunt, *voda je stala, kako veli, t. j. tu ti zapinje*: dicit ille quidem multa multis locis, sed aqua haeret, ut ajunt; in hac causa aqua mihi haeret. — *Pazi starinski sing. gen. aquai, Very*.

Āquae ductus, us, m. (*ili bolje aquae ductus*) 1) *vodovod*. 2) *pravo vodu kamo navoditi*.

Āquālla, is, m. ili f. [*naiame urceus ili hama*] *kabao, vedro; umivaonica*.

Āquārius, adj. [aqua] 1) *vodeni*, provincia = Ostiensis, *nadzornišvo nad vodovodima, koje imadaše kvestor u Ostiji*. 2) *supst. aquarius*, ii, m. a) *vodovodnik*. b) * † *zvijezde među jarcem i ribama, vodeničak*, grč. ὑδροχόος.

Āquātīcus, adj. [aqua] 1) *vodeni*, lotos. 2) *voden, vodnjikast, vlažan, auster*.

Āquātīllis, adj. [aqua] *vodeni*, bestia.

Āquātīlo, ōnis, f. [aquor] *vodopoj*, aquationis causa prodire *da donesu vode*; hic aquatio est *ovamo se ide na vodu*; qui amnis aquationem Istris praebebat, Liv.

Āquātor, ōris, m. [aquor] *vodonoša, samo u plur*.

Āquilla, ae, f. 1) *orao*. 2) *orao, kao bojni znak rimske legije* (sravni signum). 3) *zablatno polje na hramovima, Tac*.

Aquilaria, gledaj Anquilaria.

Aquillia, ae, f. [*Aquila*] *Akvileja*, grad u gornjoj Italiji. Odatle **Aquileensis**, adj. *akvilejski*, ager; supst. **Aquileenses**, ium, m. *Akvilejani*.
Aquillifer, eri, m. [aquila i fero] *orlovoša*, zastavnik.
Aquillinus, adj. [aquila] *orlov*, *orlovski*, Plaut.
Aquillius, ii, m. *Akvilije*, ime rimskom plemenu; C. A. Gallus, prijatelj Ciceronov, učen pravnik, adj. lex Aquillia, odatle **Aquillianus**, adj. *akvilijski*.
Aquilo, ōnis, m. (vjetar) *sjever* i *to bura*; meton. *sjever* = *sjeverna strana*.
Aquilo, ōnis, m. *Akvilon*, otac Kalajida i Zeta, Ov.; odatle * **Aquilonius**, adj. *akvilonski*.
Aquilonaris, adj. [aquila] *sjeverni*, regio.
Aquilonia, ae, f. *Akvilonija*, grad u zemlji kirpinskoj.
Aquilus, adj. (pretklas. i kasn.) *crnjkast*, mrk.
Aquinum, i, n. *Akvín*, grad volštanski u Laciju, odatle **Aquinas**, ūis, adj. *akvinski*, supst. **Aquinates**, ium, m. *Akvinjani* ili *Akvinos*.
Aquitania, ae, f. *Akvitanija*, pokrajina u južnoj Galiji, odatle **Aquitanus**, adj. *akvitanski*; supst. **Aquitani**, ōrum, m. *Akvitanci*.
Aquor, i. depon. [aqua] *vojnički t. t. idem po vodu*, nosim vodu. Afranius aquabantur aegre. Caes.; miles castris aquatum egressus, Sall.; ex quo (flumine) et Macedones et Romani aquabantur, Liv.; o početaka, Verg.
Aquosus, adj. [aqua] *voden*, obilan vodom, campus, Liv.; Ida, Eurus, Hor.; hiems kišovita, Verg.; nubes kišni oblak, Verg.; Orion kišovit, Verg.; piscis kao zvijezda, Verg.; mater = Thetis, Ov.; languor aquosus *vodena bolest*, debela bolest, Hor.
Aquila, ae, f. [dem. od aqua] *notica*.
Ara, ae, f. 1) svako uzvišeno mjesto * *ara sepulcri lomača*, mrtvački odar; * *Arae*, klisure u moru kod otoka Eginura; ara Virtutis spomenik Virtutin od kamena; Lunensis, Suet.; osobito: *žrtvenik* (sramni altaria); pl. *kadšto* i o jednom sumo *žrtveniku* Dianae templo filia victimis aris admota, Liv.; taurum ingentem mactabat ad aras, Verg.; *žrtvenikâ* bilo je u hramovima i na javnim mjestima, a i u privatnim kućama, zato arae et foci za oznaku ojele kuće kao domovine obitelji, što u nas kuća i kućište, dom i domovina, de aris ac focis decernere, pro aris atque focis cernere, pro aris focisque dimicare = *za ono, što je komu najdraže*; a budući da su prđgonjeni kod žrtvenika tražili zaštitu, znači ara 2) *utočište*, *zaštita*, *skrovište*, hic portus, haec ara sociorum; ut Siculi nunquam ante hoc tempus ad aram legum confugerint; ara tribunatus; unica fortunis ara reperta meis,

Ov. 3) * *zvijezde na južnoj poluci*. 4) *Ara Ubiorum*, gledaj Ubii.
Arabarches, gledaj Alabarches.
Arabes, um, m. [*Arabes*] *Arap*, * *Arapška*. Odatle 1) * **Arabs**, bis, adj. *arapski*. 2) **Arabia**, ae, f. [*Arabia*] *Arabija*. 3) **Arabicus**, adj. *arapski*, isto * **Arabius** i **Arabus**; **Arabice** adv. *arapski*; supst. * **Arabi**, ōrum, m. *Arap*.
Arabitae, ōrum, m. *Arabićani*, narod u Gedrozi.
Arabus, 1) gledaj Arabes. 2) supst. **Arabus**, i, m. *Arab*, rijeka u Gedrozi.
Arachne, es, f. [*Arachne*, „pauk“] *Arahna*, djevoja, vješta prelja, a budući da se usudila natpredati s Minervom, pretvori je božica u pauka.
Arachnōs ili **Arachoti**, ōrum, m. *Arahožani*, stanovnici perzijske pokrajine Arahozijske među Drangijanom i rijekom Indom.
Arachthus, i, m. [*Arachthos*] *Araht*, rijeka u Epiru.
Aracynthus, i, m. [*Aracynthos*] *Aracint*, gora u južnom etolskom primorju.
Aradus, i, f. [*Arados*] *Arad*, grad senički na otoku; odatle **Aradius**, adj. *aradski*.
Aranea, ae, f. pjesn. i kasn. također **araneus**, i, m. 1) *pauk*. 2) *paučina*.
Araneola, ae, f. [dem. od aranea] *paučica*.
* **Araneosus**, adj. [aranea] *paučljiv*, pun paučina.
Araneum, i, n. [aranea] *paučina* pl. *Phaedr.*
Arar, is, (acc. Ararim, ali abl. Araro) *Arar*, rijeka u Galiji, sada Saône.
Aratio, ōnis, f. [aro] 1) *držanje*; pa odatle uopće: *poljodjelstvo*, *drženje*. 2) meton. *oronica*, *njiva*; u plur. *napose zemljište* u rimskim provincijama, koje su se za desetinu u zakup davale, zakupne zemlje arationes omnes tota Sicilia desertas esse cognoscitis.
Aratiuncula, ae, f. [dem. od aratio] *njivica*.
Arator, ōris, m. [aro] 1) *držač*, *ralar*, *težak*, ex oratore arator factus; * *taurus arator* *vô orač*, *vô plužnik*. 2) * *uopće težak*, *seljak*, često u plur. aratores = *zakupnici zemalja* (arationes), koje su Rimljani po provincijama za desetinu u zakup davali, scribit Metellus, aratorum esse penuriam.
Aratrum, i, n. [aro] *plug*.
Aratus, i, m. [*Aratos*] *Arat* 1) grčki pjesnik iz doba aleksandrijskoga, ispjevao je astronomsku pjesmu *Ἀστρονόμενα*, koju je Ciceron polatinio, i od koje imamo ulomaka. Odatle **Aratēns**, adj. [*Aratēns*] *Aratov* ili *aratski*, nostra quaedam Aratea, napomenuta *Ἀστρονόμενα*.
Araxes, is, m. [*Araks*] *Araks*, 1) rijeka u Armeniji, koja utječe u more Kaspijsko, sada

Aras, Verg. 2) rijeka u Persidi blizu Perze-poliisa, Curt.

Arbēla, *Orum*, n. [*Ἀρβηλα*] *Arbela* (Arvila) mje-stance u Asiriji, na glasu s boga god. 331. pr. 1a. Curt.

arbitr, tri, m. 1) *nazočnik, očevidac, itd.* locus ab arbitris (nepovoljnih svjedoka) remotus; immunis ab arbitris domus; re-motis arbitris, sine arbitro ili arbitris bez svjedoka. 2) *kao sudbeni t. t.: duševnik, obrani sudac; sudac, koji po duši, a ne po pisanim zakonima i pravnim ustanovama sudi: kmet, duševnik, arbitro decisionis, litis; adire ad arbitrum, arbitrum aliquem sumere, capere, adigere; dare arbitrum; esse in aliquam rem arbitrum; ad arbitrum confugere, uti aliquo arbitro; arbitro aut iudice opus est. Odatle a) uopće: posrednik, razvadž, * formae o Paridu; * pugnae sudac od boga — grč. βραβητής. b) gospodār, * imperii; * irae Junonis vršitelj; * bibendi kockama izabrani ravnatelj stola, (sravni magister); * arbitro Adriae — Notus jug; * locus effusi late maris arbitro gospodar daleko razlivenoga mora tim, što pruža dalek vid po njemu; arbitro rerum, elegantiae, Tac.; di potentium populorum arbitri, Tac.*

arbitra, ae, f. [arbitro] *nazočnica, svjedo-kinja, Hor.*

arbitrario, adv. [arbitrarius] *sāmovoljno, Plaut.*

arbitrarius, adj. [arbitro] *sāmovoljan, Plaut.*
arbitratus, us, m. [arbitro] *mnijenje, misao, volja, obično samo u sing. abl. s gen. ili pron. pos. arbitrato meo, tuo, alicujus: vivere arbitrato suo po svojoj volji; quas (sententias) hoc libro exposui meo arbitrato kako se meni sviđelo; cujus arbitrato sit educatus po načelima. Osobito: neograničena punomoć, ejus arbitrato de pace agitur s njim kao punomoćnikom; dedere se in alicujus arbitratum predati se komu na milost i nemilost.*

arbitrium, ii, n. [arbitro] 1) *obranička pre-suda, (sravni arbitro). 2) arbitria, quibus ad-ditur ex fide bona; in arbitris rei uxoriae u ženidbenom poslu; * arbitria splendida gledaj splendidus. 1) Odatle slobodna rasuda: pre-suda, sud, odluka po svojoj volji, libera arbitria ili samo arbitria alicujus rei ili de aliquo agere o kom ili o čem po svojoj volji odlučivati itd., Liv. Curt.; res ab opinionis arbitrio sejunctae, koje se ne presuduju po subjektivnom mnijenju; arbitrium salis ven-dendi sāmovoljna cijena soli, arbitrium funeris, mrtvačina, koja se je po imutku različno određivala. 2) neograničena vlast, moć, cujus (Jovis) nutu et arbitrio caelum terra mariaque reguntur; venire, dare se in arbitrium alicujus;*

esse arbitrii sui biti sam svoj gospodar; arbi-trium mortis, muneris.

arbitror, dep. 1. (*pretklas. i arbitro*) 1) [arbitro] 1) (*pretklas. i kasn.*) *paziti, slušati, dicta nostra i pretresivati, Ter.; alicui fidem parvam slabo komu povjerovati, Plaut. 2) ni-siiti, držati, suditi, cijeniti itd. neque abest suspicio, ut Helvetii arbitrantur, quin ipse sibi mortem consciverit; ut ego arbitror; arbitror te scelestum; s acc. c. inf. — Aktivni oblik: imper. arbitro, Cic.; pass. arbitretur uxor tuo gnato, da se izabere, Plaut.*

arbor, ōris, f. [*prvobitno arbos*] 1) *drvo; s gen., da se označi, koje je vrste drvo, arbor fici; abietis arbores, Liv.; nadalje patula Jovis arbor = hrast, Ov.; Phoebi = lovorika, Ov.; Palladis = maslina, Ov.; ovako i Herculeae mjesto Herculis arbor = jagnjed ili topola, Verg. 2) (pjesnički) različite od drveća nači-njene stvari n. p. jarbol, katarka arbor mali, Verg.; samo arbor, Plin. ep.; veslo, ar-bore centena verberat fluctus, Verg.; brod, Phryxeam petiit Pelias arbor ovem, Ov. itd.; arbor infelix vjesala, arbori infelici suspen-dito.*

arboraeus, adj. [arbor] (*pjesn. i kasn.*) *od dr-veta, * fetus voće, * poma, * umbra; i telum; cornua, drvoličan.*

arbos, gledaj arbor.

arbutum, i, n. [od arborescens silraceno, arbos] *voćnjak, rastilo; vinograd, jer se vinova loza u starih povijala po drvetu, expressa ar-busto convicia . . . H. (sravni vinea); * u plur. sitnōgoria, Ov.*

arbutus, adj. [arbor] *drvećem zasađen, ager.*

arbutus, adj. [arbutus] *planikov, crates, fo-tus, Verg.*

arbutus, i, n. [arbutus] 1) *māginja, rod pla-nike, Verg. 2) = arbutus maginja, frondentiu arbutea = frondes arbuti planikovo lišće, Verg.*

arbutus, i, f. *planika, drvo, na lame roli maginja, (arbutus unedo Linn.), Verg. Hor] Ov.*

arca, ae, f. [*srodno sa arx, arcere*] 1) *ormar, kovčeg, sanduk. Napose a) kovčeg za novce, ex arca domoque ili domo ex arca numerare pecuniam = gotovinom plaćati, arcae nostrae confidito uzda se u moju kesu, t. j. uzda se u me, ja mogu platiti. b) lijes, mrtvački sanduk, cadavera villi locabat in arca, Hor. 2) trop. tamnica, uza, servi in arcas conjiciuntur skrhati u tamnici.*

Arēdia, ae, f. [*Ἀρεδία*] *Arkadija, srednja pokrajina u Peloponezu. Odatle 1) Arcādīeus ili * Arcādīus, [Ἀρκάδιος ili Ἀρκάδιος] adj. ar-kadski, dea A. = Carmenta, jer je došla iz Arkadije u Italiju; virgo = Arethusa, Ov.;*

deus = Pan; aper = *erimanteki vepar*. 2) *Arca*, *ādis*, m. [*Ἀρκάς*] *Arkađ*, 1) *praetor ar-*
kadski, po *priči sin Jupiterov i Kalistin*, po
smrti voršten među zvijezde (Arotophylax,
gončin), Ov. b) *Arkađanin*, *odatle Arcades*,
um, m. [*Ἀρκάδης*] *Arkađani*. c) * *kao adj.* ju-
venis *Arca* *arkadski mladici*; equites; tyran-
nus = Lycan.

arcāno, adv. [arcanus] *tajom*, legere alicui ali-
quid; colloqui cum aliquo.

arcānum, i, n. *gledaj* arcanus.

arcānus, adj. [arca] u *kovčegu zatvoren*, *odatle*
tajan, *otajstven*, (osobito o stvarima vjer-
skim, što se drže tajno kao sveto; savni se-
cretus), quicum arcana, quicum occulta omnia;
sacra Hor. Ov. Odatle a) *šutiljiv*, Plaut.; nox,
Ov. b) *supst.* *arcānum*, i, n. *tajna*, obično u
plur.; ut ellicere omnia arcana posset, Liv.;
fatorum arcana volvere, Verg.; fides arcani
prodiga, Hor.; arcana credere libris, Hor.; ar-
cana imperii temptare *careku politiku*, Tac.;
arcana semotae dictionis.

arceo, cūi, — 2. 1) *zagatiti*, *zajaziti*, nos
flumina arceamus; arceri *ograditi se* otii fin-
ibus; *zaustavljati*, iudex ipse arcebit. 2) *braniti*
komu: *odvracati*, ne dati komu k
čemu, *braniti koga*, *odbijati*, aliquem,
aliquid; odi profanum vulgus et arceo, Hor.;
ignotos et aliis offensos procul arcebat, Tac.;
somnos, Ov.; aliquem ab aliqua re *ili samo*
aliqua re; ignavum fucos pecus a praesepibus
arcent, Verg.; famulas a limine templi, Ov.;
illum ut hostem arceat Gallia; Virginiam ma-
trona sacris arceuerant, Liv.; aliquem aqua et
igni, Tac.: classes aquilonibus, Hor.; aliquem
periculis, Verg.; externos finibus suis, Ov.; s
dat. loca, od koga se što uklanja: hunc (oe-
strum) quoque . . arcebis gravido pecori, Verg.;
* *† s inf.*: quae (dicta) clamor ad aures arceat
ire meas, Ov.

Arceſilas, ae, m. [*Ἀρκήσιλος*] *Arceſila*, grčki
filozof, *ulemekitelj srednje akademije* oko god.
300. pr. Is.

arcessitor, ōris, m. [arcesso] *dozivač*, Plin. ep.
arcessitus, us, m. [arcesso] *doziv*, *poziv*, samo
u ablat. sing. ipsius rogatu arcessituque, na
poziv.

arcesse, ūvi, itum, 3. (antiquissimi pro ad, ar
ponebant: ar-vena, ar-ventores etc. . . , unde
recte ar-cesso dicitur ab * ar-cio verbo, quod
nunc accio dicimus, Priscianus); 1) *dozi-*
vati, *dozvati*, *poslati po koga*, aliquem
in atrium; Aesculapium ex Graecia; arcessiti
sunt liberis; * sin melius quid (vin) habes,
arcesse *pošlji po nj*; trop. quies molli strato ar-
cessita, Liv.; † *gloriam ex periculo dobaviti*;
* somnum, quietem. 2) *misliti*, *osnovu itd.*
akšiti otkle, comoedia arcessit res ex medio;

res illa orationi splendorem arcessit; fabulas
longe s *daleka dovoditi*, Phaedr.; partic. ar-
cessitus, kao adj. *tražen*, cavendum est, ne
arcessitum dictum putetur; † *jocus*. 3) *pred*
sud pozvati, aliquem iudicio capitis *ili samo*
capitis; aliquem eodem crimine in summum
capitis periculum; aliquem pecuniae captae,
Sall.; aliquem majestatis, Tac.

Arche, ōs, f. [*Ἀρχή*] *Arha*, ime *jednoj muzi* u
Cio. nat. d. 3, 21, 54.

Archēlāus, i, m. [*Ἀρχέλαος*] *Arhelaj*, 1) *filozof*,
rodom iz *Mileta*, učenik *Anaksagorin*. 2) *kralj*
maqedonski od god. 413. pr. Is., prijatelj *Eu-*
ripidov. 3) *vojskovođa Mitridatov*. 4) *sin Ar-*
helaja 3., *last egipatskoga kralja Ptolomeja*
Auleta. 4) *unuk A. 4.*, *kralj kapadoški* od 34.
god. pr. Is., umro u Rimu 17. god. po Is.

† *archētūpūm*, i, n. [*ἀρχέτυπος*] *original*, *ma-*
tica.

Archias, ae, m. [*Ἀρχίας*] *Arhija*, 1) *grčki pje-*
snik L. Licinius Ar., koga je Ciceron branio
od tužbe, da je sebi svojio rimsko građanstvo
61. god. pr. Is. 2) *stolar u Rimu*; Odatle *Ar-*
chilāus, adj. *arhijski* ili *Arhijin*, Hor.

Archilōchus, i, m. [*Ἀρχιλόχος*] *Arhilo*, grčki
pjesnik s *Para*, odao *jambā ostrih i griskih*,
koji su njegovu nevjestu, koja ga odbila, na-
tjerali, da se s ocom usmrtila, oko god. 680.
pr. Is. Odatle *Archilochius*, adj. *arhiloški*,
takoder = *grizak*, *ujedljivo*, edicta.

Archimēdes, is, m. [*Ἀρχιμήδης*] *Arhimed*, gla-
sovit grčki matematik i mehanik, pogibe kod
zaustimanja rodnoga grada Sirakuze 312. pr.
Isusa.

† *archīmīmus*, i, m. [*ἀρχιμῖμος*] *mimski po-*
glavica, *gledaj* mimus.

archipirāta, ae, m. [*ἀρχιπυρατής*] *gusarski po-*
glavica.

architecton, ōnis, m. [*ἀρχιτέκτων*] Plaut. 1) = ar-
chitectus *neimar*. 2) *trop. pletkaš*, *mu-*
ljivac.

architector, i. depon. [architectus] *graditelj* *ili*
sagraditi, *situm loci*; *trop. umjetno stvo-*
riti, *voluptates*.

architectūra, ae, f. [*ἀρχιτεκτονική*] *graditeljstvo*.

architectus, i, m. [*ἀρχιτέκτων*] 1) *graditelj*. 2)
trop. nadetnik, *iznašasnik*, *stvorac*, ar-
chitectus paene verborum; inventor veritatis
et quasi architectus beatæ vitæ; omnium ar-
chitectus et machinator; princeps atque archi-
tectus sceleris.

Archytas, ae, m. [*Ἀρχύτας*] *Arhita*, grčki filo-
zof *pitagorske škole* oko 380. pr. Is.

* *Archēmons*, tis, m. [arcus i teneo] *lukodržac*,
— Apollo, Verg.

* *Arotōphylax*, ācis, m. [*ἀροτόφυλαξ*] *zvijezde*:
gončin, *svano i Bootes*, *gledaj* Arctos.

Arctos, (rijetko Arctus), i. f. acc. on, n. pl. arctoe, [ἀρκτος] 1) medvjedića; ime dvome zvijezdu na sjevernom nebu, veliki i mali medvjed, ursa major i minor. Kad se veće zvijezde uzima kao medvjed, zove se manje Arctophylax čuvar medvjedov (isto znači Arctūrus = Ἀρκτοφύλαξ, ali se poslije tako zvala samo jedna zvijezda prve veličine u zvijezdu Arctophylax. Isto se zvijezde uzima i za kola, a zove se Bootes = βούτης gončim volova. Po priči bili su Arkas i Kalista (Callisto) pretvoreni u zvijezde, ovaj u velikoga, ona u maloga medvjeda. 2) * a) sjeverni pol. b) = sjever. c) nod.

Arctūrus, i, m. [ἀρκτοφύλαξ] arktur, 1) najsvjetlija zvijezda u zvijezdu Bootu (gončinu). 2) = arctos. 3) = jesen, jer za Rim izlazi to zvijezde početkom septembra, Verg.

arctus gledaj artus.

arcuātus ili **arquātus**, adj. [zapravo partic. od arcuo i.] što ima oblik luka, sveden, currus; * curvamen = duga; † opus svod.

arcūla, ae, f. [dem. od arca] kovčezid, arculae muliebres draguljnici; nakit u govoru meus liber omnes ejus discipulorum arculas consumpsit iscrpao je kovčezid ucrasa.

arculārius, ii, m. [arcula] draguljničar, Plaut.

arcus, us, (rijetko i starinski arci), m. 1) luk, arcum intendere; tendere, Hor.; remittere arcum, Hor.; cohibere cervos arcu, Hor.; expellere arcu sagittam, Ov.; corrigere arcu sagittam, Ov.; corrigere arcus soladan predati luk, Ov.; alimenta arcu expedire lukom se hraniti, Tac. 2) trop. a) duga, arcus ipse ex nubibus efficitur; pluvius Hor.; * imbrifer, * purpureus. b) slavoluk, structi et arcus circum latera templi Martis Tac. c) svod na zgradama, d) * svaka krivina nalik na luk, n. pr. uzburkanih valova, ecce super medios fluctus niger arcus aquarum frangitur, Ov.; o zmijama: immensos saltu sinuatur in arcus, Ov.; o savijanju granja k zemlji: silvas pressos propaginis arcus expectant, Verg.; osobito u izrazu in arcum ili arcus na luk, nalik na luk portus curvatus in arcum, Verg.; est sinus falcatus in arcus, Ov.; nadalje: luk lruuga: nec tibi directos placeat via quinque per arcus, o pet sporednih lrugova, kojima zemni pojasi graniče, Ov.; naslon u stolca: vineto fasciae in modum laquei ad arcum sellae restricto, Tac.

ardallo, ōnis, m. [a ne ardelio] pròvrtina besposlica, Phaedr.

1. **ardens**, ae, f. čaplja.

2. **Ardea**, ae, f. Ardeja grad rutulski u Laciju. Odatle 1) **Ardeas**, ātis, adj. ardejanski;

supst. **Ardeātes**, ium, m. Ardejani. 2) **Ardeatinus**, adj. ardejatski.

Ardens, tis, adj. s komp. i sup. [partic. od ardeo] 1) usjao, gorući, vruć, quinta zona est ardentior illis, Ov.; taeda, Verg.; stella ajajna, Verg.; aqua, Ov. 2) preneseno, a) o očima: sijejavajući, žarak, plamteći, kreseći se vates ardentis oculos intorsit lumine glauco, Verg.; o boji: apes ardentis auro, Verg.; clipeum extulit ardentem, Verg.; o vinu: žestoko, ardentis Falerni pocula, Hor. b) o strastima: vatren, žestok, strastven avaritia; ardentior studio aliquid petere; ardentis in eum literas ad me misit; * miserere ardentis od ljubavi upaljena, * studiis ardentibus ausum talia deprecant. c) o govoru: vatren, ardens oratio, actio, orator, verbum izraz vatrena oduševljenja.

ardenter, adv. s komp. i sup. vatreno, žestoko, strastveno, cupere sitire aliquid.

ardeo, arsi, arsum. 2) 1) gorjeti, domus ardebat in Palatio; caput dormienti; ovako * ignis; * altaria žrtve na žrtveniku; * Sirius. 2) preneseno: žariti se, sijati, plamtjeti, sijeovati i slično, a) oculi ardent krese se, * murice laena; * campi armis sublimibus; srami ardens 3) a); fauces ardent siti gori od žeđe; podagrae doloribus mučiti se b) o žestokim strastima: raspaliti se, planuti, plamtjeti, gorjeti čim amore, ira, dolore, furore, odio, desiderio; (Ter.) cupiditate, iracundiā; * in arma, † in caedem za čim; (Caes.) ad ulciscendum; * s inf. mederi invidiae animo ardebat, Sall.; * abire; * osobito: ljubavlju plamtjeti, gorjeti, planuti, aliquā, aliquō, in aliquā; aliquam, aliquem; comitos adulteri crines; apsolutno; također ardere invidia zamrziti: quum arderent invidia non patres modo, sed etiam tribuni plebis, Liv.; † infamia. c) o ratu, o buni itd.: buktjeti ratom itd. cum arderet Syria bello; quibus Italia terra arserit armis, Verg.; Galliam ardere u Galiji da vri i kuha; conjuratio ardet uzavrela do vrha.

ardesco, arsi, — 3. [inchoat. od ardeo] 1) * zapaliti se, timuit ne longus ardesceret axis. Ov. 2) preneseno, a) sijeovati, sijati se fulmineis ardescunt ignibus undae, Ov.; pugionem vetustate obtusum asperari saxo et in mucronem ardescere jussit dade u šiljak svi-jello zaoštriti, Tac. b) o strasti: planuti, usplamtjeti se, upaliti se, * in iras; * fremitus ardescit equorum; † in nuptias incestas; † quaestus ardescebant.

ardor, ōris, m. [ardeo] 1) žega, pripeka, solis, caeli, ardore deflagrare; dehiscit terra ardore. 2) preneseno: žar, sijevanje, presjava-nje, a) oculorum, vultuum atque motuum;

stellarum. b) o žestokim strastima; vatra, oduševljenje, požuda, cupiditatum, animi, animorum, militum; belli, armorum; † idem omnes simul ardor (živa želja za bojem) habet; ardor mentis ad gloriam; ardor ille (mučni nemir) me urget; * ardor civium bjesnoba; * edendi; osobito * vruća ljubav, virginis puellae k djevojci; apsolutno; i * o predmetu ljubavi: ljubaznosta, draga, haec meus ardor erit; ultimus mihi.

Arduenna, ae, f. [scil. silva] ardenska šuma u sjev. istoč. Galiji. Pružala se 4000 stadija od Rena i od granica treverskih na zapadu do granica remekih, pače do Skalde (Schelde) rijeke Caes. b. g. 5. 3. 6, 29; 6. 33. Što je ove šume na romanskoj strani, zove se i danas Ardeni, a ono, što je ima u Njemačkoj, zove se Eifel.

arduus, adj. 1) strm, strmenit, collis aditu arduus; mons, semita; ascensus ad munitiones; * clivus in valles; supst. arduum, i, n. strmen, strmac, strmenica (u sing. samo s praep.), per arduum; ardua et rectae prope rupes; an plana ex arduis facere potui? per, in ardua; s gen. * ardua terrarum et campi, * montis; † castellorum; * s adj. ardua deserta; ardua supera nebeska visina; u pjesmika: visok, uzvišen, uznošit † aether arduus vrtoglava visina; * nubes; * cedrus vitak; * ardui Sabini visine sabinske; * sese arduus infert ukočena vrata, * ardua cervix equi; * arduus insurgens (o zmiji); equus propinquit se. 2) trop. mučan, težak (= δυσχερής, xalepós) dosadan, opus; res; cogitatio; arduum factu, Liv.; s inf., inprimis arduum videtur res gestas scribere, Sall.; (Tac.) s acc. a inf. quamquam arduum sit eodem loci potentiam et concordiam esse; * virtus vrlatna; * res nesreća: supst. arduum, i, n. teškoća, mučna stvar, nil mortalibus ardui est za ljude nema teškoće, Hor.; * ardua molimur, sed nulla nisi ardua virtus; nec (iis) fuit in arduo societas, Tac.

area, ae, f. ravnina, suho mjesto, * planissima campi area; napose a) gradilište, in aream tuam veni; aream ponendae domo quaerere, Hor. b) dvorište, cum consilium tam frequens esset, ut multitudinem area Capitolii vix caperet, Liv. (sravni impluvium). c) gumno, millia frumenti tua triverit area centum, Hor. d) igralište, trkalište, nunc teritur nostris area major equis, Ov.; haec animo area facta mea est, Ov.

* **Areomici**, gledaj Volcae.

arēfio, factus sum, flēri [areo i flo] posušiti se, usahnuti, usisati.

Arēlate, is, n. [Arelat] Arelata, grad u narbonskoj Galiji, sada Arles.

Americae, civitates upr. primorske države među Ligerom i Sekvanom u današnjoj Bretanjskoj i Normandiji, Caes. b. g. 5. 53 (2. 34; 7. 75).

Arēna, ae, f. 1) pijesak, † fervida, * bibula, * sicca, * nigra, kao poslovica arenae mandare semina, na pijesak sijati = raditi beskorisno; plur. gomile pijeska * multae; * carae; † steriles; također * † pješćara, pjeskovita puštoš, Libicae arenae; meton. pjeskovita zemlja, arenam aliquam aut paludes emere. 2) * pijesak, pržina, egressi optatā potiuntur Troēs arena, Verg.; carinae Phrygiā potiuntur arenā, Ov.; i u plur. expositus peregrinis anguis arenis, Ov. 3) rvalište pjeskom posuto u amfiteatru, arena, operas arenae promittere; uopće: rvalište, in arena mea u mojoj struci.

Arēnācum, i, n. Arenak, batavska tvrđava u belgijskoj Galiji.

Arēnāria, ae, f. [scil. fodina] pješćara (jama).

Arēnōsus, adj. [arena] pjeskovit, ager; * litus Libyae; supst. arenosum, i, n. humi arenosum = humus arenosa: arbores, quae humi arido atque arenoso gignuntur, Sall.

Arēns, tis, adj. [partic. od areo] suh, usakao, ūveo, * rivus; * saxa; * rosae; † cetera abrupta atque arentia; osobito * od žeđe arente fauce; i * o žeđi sitis arens.

Areo, ui, — 2. suh biti, aret ager; * moriens altā liber (najmutarniji lik) aret in ulmo; * herba; * siccis humus aret arenis; arentibus sibi faucibus, Liv.; * fauces arent; * Tantalus. † **Arēola**, f. [dimin. od area] ploha, ravnića.

Arēopāgus, i, m. [Ἀρειος πάγος] Areopag 1) brdašce u Ateni Areju sveto. 2) vrhovno sudbiste u Ateni, koje je držalo sjednice na onom brdašcu. Odalle **Arēopāgites**, ae, m. [Ἀρειοπαγίτης] član areopaga, areopagicanin.

aresco, — — 3. [areo] sahnuti, usahnuti, herbae arescunt; i o suzama cito arescit lacrima praesertim in alienis malis.

Arētālōgus, i, m. [ἀρετάλογος] lažikrepositnik, aretalog.

Arēthusa, ae, f. [Ἀρεθούσα] Aretuza, vrelo na otoku Ortigiji, po priči, Nereida, koja je bježeći pred Alfejom oñamo ulekla (sravni Alpheus). Odalle **Arēthustis**, idis, adj. aretuski, Syracusae, Ov.

1. **Arēus**, adj. [Ἀρειος] Arejev, iudicium = Areopagus, Tac.

2. **Arēus**, i, m. [Ἀρειος] Arej, grčki filozof za cara Augusta, Suet.

Arganthonius, ii, m. [Ἀργανθώνιος] Argantonije, kralj u Tartezu, koji je veoma dugo živio.

Arganthus, i, m. [*Ἀργανθίων ὄρος*] *Argent*, gora u Bitiniji.

Argēi, ōrum, m. *Argeji* 1) 24. orlovice u Rimu, gdje su 16. i 17. marta pontifci žrtve pomirbe žrtvovali, Liv. Ov. (Valjda po „Argivoima“ tako prozvane, koje su žive uzidali, da građevine utvrde.) 2) čovječji likovi od sile, koje su vestalke stakle godine 15. maja s mosta, pons sublicius bacale u Tiber, Ov. (Uspomena na čovječje žrtve).

argentarius, adj. [argentum], upr. od srebra; novčanik, cura, inopia, auxilium, Com.; tabernae mjenjačnice. Odatle supst. A) **argentarius**, ii, m. novčar, mjenjač. B) **argentaria**, ae, f. a) sc. taberna mjenjačnica. b) sc. ars mjenjaštvo, novčani posao, argentariam facere mjenjačnicu otvoriti, argentaria dissoluta zatvoriti. c) sc. fodina srebrni rudnik.

argentatus, adj. [argentum] srebrom okovan, milites, sa štitovima srebrom okovanim; trop. (Plaut.) querimonia, ponesi s tužbom i novce.

argentēolus, adj. [demin. od argenteus] fino od srebra izrađen, Plaut.

argenteus, adj. [argentum] 1) srebrn, vas, aquila, poculum; argenteus sc. denarius srebrn denar, srebrnjak, Tac.; (10 asa, u Augustovo vrijeme upravo 40 nđ.) plur. pro argenteis decem aureus unus valeret, Liv. 2) u nepravom smislu a) (Com.) amica argentea — prodana; salus argentea (pozdrav novčani) — novac. b) posrebrn, srebrom okovan ili iskiđen, seansa; aurea atque argentea Samnitium acies. c) *† srebrnast, bijel kao srebro color; anser; niveis argentea pennis ales; fons nitidis argenteus undis — **Argenteus**, i, m. *Argentej*, rijeka u Galiji narbonskoj, sada Argens. d) od srebrnoga vijeka proles.

Argentorātus, i, f. *Argentorat*, grad u gornjoj Germaniji, sada Strassburg, Eutr. Odatle **Argentorātensis**, adj. *argentoratski*, Aurel. Vict.

argentum, i, n. [*ἄργυρος*] 1) srebro, factum izrađeno srebro, infectum neizrađeno; signatum kovano srebro — srebrni novac. 2) izrađi od srebra a) srebrno posude, srebrnina aspiciēbat plenum artis argentum; * ridet argento domus; purum bez silke; caelatum; ad vescendum factum stolna srebrnina. b) srebrni novac, novac uopće, argento parata maucipia, Liv.; argentum creditum solvere; argentum multatūm globa. 3) † argentum vivum živo srebro, živa.

Argiletum, i, n. *Argilet*, kraj u Rimu, gdje su obrtnici i knjižari robu svoju prodavali; odatle **Argiletānus**, adj. *argiletski*.

Argillus, ii, m. *Argilije*, ljubimac i izdajica Pauzanijin, rodom iz Argila u Traciji.

argilla, ae, f. *bijela glina*, lončarska zemlja.

Arginussae i **Arginusae**, ōrum, f. [*Ἀργινούσαι*] *Arginussae*, tri malena otoka kod Ejolide, na glasu s bitke od god. 406. pr. Is.

Arge, us, f. [*Ἄργη*] *Arga*, brod, na kojem su **Argonautae**, ōrum, m. [*Ἀργοναῦται*] *Argoplovci*, junaci pod Jazonom plovili u Kolhidu po zlatno runo. Odatle * **Argēus**, adj. [*Ἀργῆος*] *argoski*, *argoplovački*.

Argos, n. (samo u nom. i acc.) inače **Argi**, ōrum, n. *Argos*, 1) pokrajina poslije Argolis zvana u Peloponezu i glavni grad ove pokrajine, aptum equis, Hor. Odatle a) * **Argēus**, [*Ἀργῆιος*] i **Argivus**, adj. *argivski* pak *Argivus* * uopće — grčki, augur — Amphiaraus; colonus — Tiburtus, utemeljitelj tiburski; * supst. **Argivi**, ōrum, m. *Argivci* — Grci. b) **Argōlis**, [*Ἀργολίς*] * adj. — *Argeus*. Odatle * † **Argōlicus**, adj. [*Ἀργολικός*] *argolski*, i uopće — grčki. c) **Argus**, adj., Plaut. — *Argeus*. 2) *Argos Amphilocheium*, grad u Epiru.

argumentātie, ōnis, f. [argumentor] *dokazivanje*.

argumentor, i, depon. [argumentum] 1) *intrans.* *dokazivati*, *dokazati*, rem argumentando dubiam facis; jure an injuria caesi sint, argumentari licet; 2) *trans.* aliquid, nešto kao *dokaz navesti*, ego illa non argumentabor; multa in eam partem probabiliter argumentatus.

argumentum, i, n. [arguo] *sve, čim se što razjašnjuje ili predoduje pismeno, usmeno, umjetnički*, dakle 1) *grada*, *sadržaj*, dabit argumentum epistolae; orationis, fabulae, comediae, tragoediae; argumento fabulam serere upleđiti *gradu*, *dijalog* stvoriti *jedinstven*, Liv.; ex eborē diligentissime perfecta erant argumenta in valvis *mitske slike* (basrelief); † o *predmetu slikarstva*, * *tkalaštva*; scribendi argumentum habere; nascitur epistolae argumentum; versari in uno argumento. Odatle a) *grada* u pjesmu izrađena: *gluma*, *komad*, explicare argumenti exitum; hoc argumento, u *toj basni*, *Phaedr.* Odatle trop. *prizor*, *lažna komedija*, nocturnum hoc fictum et compositum argumentum — *fabula hujus noctis*. b) *prava sadržina*, nullam epistolam ad te sino absque argumento ac sententia pervenire; nullo argumento proposito scribere; non sine argumento maledicere *ne posve bez privedne istine*; tabulae novae quid habent argumenti, nisi etc. *što im je drugo sadržina, nego ild.* 3) *dokaz, razlog*, argumento sit clades Romana; argumentum ducere, sumere, elicere ex aliqua re; pro argumento aliquid s umere; bre-

viter astringere argumenta; dilatare argumentum; argumentum ratione conclusum; * animi laeti argumenta, *mak*.

arguo, ui, ūtum, 3. *očitovati, prikazati* 1) *gorim nego se sluti ili drži, prikazati, iskazati, dokazati, očitovati itd.* vidi, non ex auditu arguo, *Plaut.*; si arguitur, non licere; degeneres animo timor arguit; * laudibus arguitur vini vinosus Homerus; *rjede o dobru, gdje i mi velimo izdavati*; * si genus arguitur vultu, nescio quem vobis suspicor esse deum; * apparet virtus arguiturque malis. 2) *osobito a) krivim, pogrješnim pokazati, dokazati, da se držati ne može, leges dedit, quas ne usus quidem longo tempore argueret*; * primus animalia mensis arguit imponi; † ut argueretur unum esse rei publicae corpus; † Plinium arguit ratio temporum; * ambigue dictum *koriti*. b) *kriviti, obijediti, potvoriti tako, da je pripravan istinu krivnje dokazati*, servos ipsos neque accuso neque arguo; aliquem alicujus rei; summi sceleris, tanti facinoris; † repetundarum; * tumoris; aliquem aliquā re: te hoc crimine non arguo; de aliqua re: de quibus quoniam verbo arguit, verbo satis est negare; *s. nom. o. inf.* occidisse patrem Sex. Roscius arguitur; † hunc ut dominum et tyrannum, illum ut proditorem arguentes. c) *koriti, prekoravati kao kazne vrijedno*, nec ea culpa quam arguo omnium Albanorum est, *Liv.*

Argus, i, m. [*ἄργος*] *Arg*, 1) *stooki čuvar Ione u kravu prelvorene, koga je Merkurije na Jupiterovu zapovijed smaknuo, a Junona je njegove oči prenijela na pavova rep*. 2) *ime gostu Evandrovu*, *Verg.*

argūtūlo, ōnis, f. [argutor] *škripa, tremuli lecti*, *Cat.*

argūte, adv. [argutus] *duhovito, oštromno, tankoumno*, conjicere, dicere, disputare.

argūtiae, ūrum, f. [argutus] 1) *izrazitost, živost (na djelima ljepih umjetnosti)* argutiae digitorum živo igranje prstima. 2) *o duševnim svojstvima a) u dobru smislu: tančina*, C. Titii orationes tantum argutiarum habent ut etc.; Demosthenes nihil cedit argutiis et acumine Hyperidi. b) *u zlu smislu: hitrina, domišljatost*, sed nihil est, quod Graeci non persequantur suis argutiis.

argūtor, i, depon. (i * arguto, 1) [argutus] (*pretklas. i pjesn.*) *glasno i mnogo brbljati*. **argūtulus**, adj. [demin. od argutus] (*rjetko*) *nešto oštromniji*.

argūtus, adj. s. komp. i sup. [arguo] *živo, izrazit, 1) tjelesno: živ, živahan, okretan, itd. manus minus arguta, okretma; oculi nimis arguti žive*; * equi argutum caput *fina, lijepa*; * solea *dražesna*; * fistula *glasna*; * hirundo

ovrkutana; * serra *čagrtava*; * illex *šumna*; * nemus *oređi se (od pastirskoga pjevanja)*; * forum *bučan; ovako i arguta* * Neaera, * Thalia; * poētae *pun, obilan*. 2) *duševno znamenit, extra argutissima veoma znatan*; * omen; literae argutissimae *veoma općiran; također pretjeran*: arguta sedulitas; *često oštroman, dosjetljiv, duhovit; domišljat i slično*, quis Catone in sententiis argutior? argutus orator; arguti ambitus; argutae sententiae; dicta argutissima; argutum acumen iudicis; * meretrix, * calo; * dolor *lukavo izlagana*.

Argyranus, i, m. [*ἄργυρος*] *Argin*, *dječak Agamemnonu drag, utopio se u Cefizu*. Agamemnon mu na obali te rijeke sagradi spomenik, a Veneri hram, koja dobi od toga pridjev Argynnis, *Prop.*

argyraspides, um, m. [*ἀργύρεοι*] *srebroritičnici*, macedonska birana četa, *Liv.*

Argyripa, ae, f. *gledaj Arpi*.

Ariadna, ae, f. i **Ariadne**, es, f. [*Ἀριάδνη*] *Arijadna*, *kći kralja Minoja i Pazifaje, pomagavši Tezeju, da sretno izađe iz labirinta, pobjegla je s njime, ali je Tezej ostavi na otoku Naksu, gdje ju je Bakho našao i uzeo za ženu. Njezina je kruna uvrćena među zvijezde*. **Odatle Ariadnaeus**, adj. *Arijadnin*, *Or.*

Ariela, ae, f. *Aricija*, *star grad u Laciju, gdje je bio glasovit gaj i hram Dijanin*. **Odatle Arielinus**, adj. *aricijski*; *supst.* *Arielul*, ōrum, m. *Aricinjani*.

āridūlus, adj. [demin. od aridus] *osuh*, *Cat.*

āridus, adj. s. komp. i sup. [areo] 1) *suh (iznutra, kroz i kroz; sravni siccus bez mokrine)* folia, stramentum; *supst.* *āridum*, i, n. *suho*, naves in aridum subdlexerat; ex arido tela conjicere; humi arido atque arenoso = humo arida atque arenosa, *Sall.*; * aridus viator *žedan*; * anhelitus; * febris *koja suši*; * sonus *praskav (kakur se čuje, kad se suho drvo lomi)*. 2) *trop.* a) *mršav*, * crura, * nates, i o ljudma exsiccati atque aridi. b) *oskudan*, cibus, victus, vita. c) o govoru: *suhoparan, bez soka i smoka*, genus orationis; libri aridissimi, *Tac.*; i o govorniku: † oratores aridi et exsuccati et exsanguis; † aridus magister *dosadan*; † sicci omnino atque aridi pueri *posve bez znanja*. d) *skup, škrt, tvrd*, homo, *Plaut.* e) *argentum aridum, gotov novac*, *Plaut.*

āries, ōtis, (abl. *ārjete*, *Verg.*) 1) *ovan*; * aries dux, *prehodnik*; * auratus aries *Colchorum*. 2) *trop.* a) * † *zvijezde: ovan*. b) *sprava za jurisanje: ovan, zidoder, arietes immittere, admove; aries murum percussit; sublicae pro ariete subjectae; murum arietibus feriri vident*, *Sall.*

āriētīnus, adj. [aries] *ovnujski*.

Arīēto, i. [aries] 1) * kao ovan bosti rogovima. 2) trop. nāsrtati, navaljivati na što, aedes, *Plaut.*; * in portas; † aliquem in terram oboriti na zemlju.

Arīminum, i. n. *Arimin*, grad i rijeka u Umbriji, odatle *Arīminenses*, ium, m. *Ariminjani*.

Arīobarsānes, is, m. [Ἀριοβάρης] *Arijobarzan*, ime jednomu perzijskomu satrapu i nekoliko kraljevima kapadočkim.

Arion, ōnis, m. [Ἀρίων] *Arijon*, ditirambičar i citarad iz Metimne na Lezbu oko 600. pr. Is. Kad je jednom putovao, bace ga brodari u more, ali ga riba pliskavica primi na se i doplovi s njime na obalu te ga tako spase. Odatle *Arīonius*, adj. *Arijonov* ili *arijonski*.

Arīovistus, i, m. *Arijovist*, poglavica Sueba, koga je Cezar svladao 58. god.

Arīzba, ae, f. [Ἀρίζβα] *Arizba*, grad u Troadi, *Verg.*

Arīsta, ae, f. 1) ōsje (na klasu). 2) uopće: klas, * † klasast plod, narda.

Aristaeus, i, m. [Ἀρισταῖος] *Aristej*, po priči sin *Apolonov* i *Cererin*, koji je ljude naučio pčelarstvu i stočarstvu.

Aristarchus, i, m. [Ἀριστάρχος] *Aristarh*, na glasu gramatik aleksandrijski i kritik *Homerovih* pjesama. Odatle — valjan i strog kritik mearum orationum tu *Aristarchus* es.

Aristides, is, m. [Ἀριστείδης] *Aristid* 1) poznati *Atenjanin*, suvremenik *Temistoklov*. 2) grčki erotski pjesnik.

Aristippus, i, m. [Ἀριστίππος] *Aristip*, grčki filozof, učenik *Sokratov*, začetnik *cirenske škole*. Odatle *Aristippēus*, adj. *Aristipov*.

Aristius Fuscus, *Aristije Fusk*, učen *Rimljanin*, prijatelj *Horacijev*.

Aristo, ōnis, m. [Ἀρίστων] *Ariston*. 1) rodom sa *Hija* (Chios) oko god. 275. pr. Is., učenik *Zenonov*, začetnik skeptične filozofije. Odatle *Aristonēus*, adj. *Aristonov*. 2) *peripatetik* iz *Cea* (Ceos). 3) iz *Aleksandrije*.

Aristodēmas, i, m. [Ἀριστόδημος] *Aristodem*, 1) tragični glumac u *Ateni*. 2) tiranin u *Kumi kampanskoj*.

Aristogiton, ōnis, m. [Ἀριστογίτων] *Aristogiton*, mladić *atenski*, koji je radi urede, sestri njegovoj nanesene, s prijateljem *Hermodijem* smaleno *Hiparka*, sina *Pizistratova*, te tako postao začetnik slobode *atenske*.

Arīstōlēhiā, ae, f. [ἀριστολογία] *trava kokōtinja*, koja se upotrebljavala, kad je koga zmija ugrizla ili kod teška poroda.

Aristōmācho, es, f. [Ἀριστομάχη] *Aristomaha*, sestra *Dijonova*, žena *Dijonizija starijega*.

Aristōphāues, is, m. [Ἀριστοφάνης] *Aristofan*, 1) glasoviti pjesnik stare komedije, suvremenik *Sokratov*. Odatle *Aristōphānēus*, adj. *aristo-*

fanski, ili *Aristofanov*. 2) iz *Bizantija*, *aleksandrijski gramatik*, učitelj *Aristarhov*.

Aristōtēles, is, m. i — i; acc. ēn i em [Ἀριστοτέλης] *Aristotel*, filozof iz *Stagire*, učitelj *Aleksandrov*, učenik *Platonov*, začetnik *peripatetske škole*. Odatle *Aristotelēus*, adj. *Aristotelov*, ili *aristotelški*.

Aristoxēnus, i, m. [Ἀριστοξένος] *Aristoksen*, filozof i muzik, učenik *Aristotelov*.

Aristus, i, m. [Ἀρίστος] *Arist*, akademijski filozof u *Ateni*, prijatelj *Ciceronov*, učitelj *Brutov*.

Arīthmētica, ōrum, n. [ἀριθμητικός] *arimetika*; računstvo.

Arītūdo, inis, f. [aridus] (*pretklas.*) *ariditas* suša. **Arīūsia**, adj. [Ariusia] *arizuzijski* (na *Hiju*, vinski kraj [Chios]), vina, *Verg.*

arma, ōrum, n. pl. 1) uopće sve, što se u ruku uzme, da se što obavi: oruđe, sprava, oprema (*halat*) itd. *arma equestria*, *konjsku orma*, sedlo i sve; *naves omni genere armorum ornatissimae*; * *jedra i užeta na brodu*; * *krila kao zračna jedra*, *umeris arma parata o Dedalu*; * *arma cerealia* žvnanj; * *ratarska sprava*, *dicendum quae sint duris agrestibus arma*; *graditeljska sprava*, materiem, calcem, caementa, *arma convexit*; * *campestris sprava igračka na Martovu polju*. 2) *bojna ili ratna sprava a) u najširem smislu armis et castris tentata res est*; *arma virosque ad bellum pollicentes*. b) u užem smislu: oružje (kao: kaciga, štit, naoružje, oklop, mač, sulica, prača) tela et arma, arma atque tela, oružje za obranu i navalu; esse in armis pod oružjem biti; in, cum, armis; armis insignibus; arma capere, sumere, ustati na oružje; ad arma pod oružje, vocare, conclamare, concurrere; arma ferre posse, držati do oružja; contra aliquem arma ferre, arma conferre cum aliquo; armis decertare, decernere, dimicare, proeliari, * arma deponere, ponere, abdicare, tradere; ab armis discedere prestati od boja; armis, vi et armis expugnare družanom silom ili rukom; omnia Romanis ibi obtineri armis posse; postquam Bruto et Cassio caesis nulla jam publica arma družana moć i sila; * *Itala oružjem stečeno gospodstvo*; trop. a) rat, boj, borba, silent leges inter arma; inter ferrum et arma nati; arma civilia; arma inferre; † incipere; † arma referre boj ponoviti; * componere dovršiti; * arma virumque cano; * in arma feror; * proelium atque arma Tac.; β) vojnič, levia arma; * auxiliaria; također stranka u ratu; * neutra arma sequi; * nulla arma movere. γ) obrana, oružje, aptissima omnino sunt arma senectutis artes; se armis prudentiae tueri; * haec mihi Stertinius, sapientum occultus, amico arma (nauke) dedit; * perdidit

arma (*stoičke nauke i pravila kreposti*), locum virtutis deseruit, qui etc. u najužem smislu: štit.

armamaksa, ae, f. [ἀρμάμαξα] armamaksa (*perzijanska pokrivena*) putna kola, Curt.

armamenta, ōrum, n. pl. [arma] *potrebna sprava; osobito oprema broda; instructa; armamenta aptare; tollere, demere; sublati armamentis veniebat; * aptarique suis pinum jubet armamentis.*

armamentarium, ii, n. [armamentum] oružana, arzenal.

armariolum, i, n. [demin. od armarium] ormaric, Plaut.

armarium, ii, n. [arma] ormar, † knjige itd. de armario auferre aliquid; aurum ex armario promere.

armatura, ae, f. [armo] 1) oružje, vrsta oružja, cohortes nostrā armaturā; Numidae levis armaturae lako družani. 2) družani vojnici, oružanici, malo ne samo levis armatura lakooružane čete, lakooružanici; (rjetko) pl. levis armaturae lakooružanici na dvoje razdijeljeni, Liv.

1. armatus, adj. sa sup. [partic. od armo] družan, opremljen, mihi dederunt (dij) armato togatoque (u ratu i u miru), ut etc.; hostes, copiae; concilium; armata milia; * classes; urbs armata muris; supst. armati, ōrum, m. oružanici; preneseno, armati animis jam esse debemus; incredibili armatus audacia; * propugnati nugis (dat.) armatus, svom silom.

2. armatus, us, m. [armo] 1) oružje, nalazi se samo u sing. abl. = armatura; trecenti Apolloniatæ haud dispari armatu, Liv. 2) trop. vojnici kakvogod, osobito jedne vrste oružja, omni graviore armatu relicto; toto fere gravi armatu, Liv.

Armēnia, ae, f. [Ἀρμενία] Armenija u sjeveroistočnoj Malaj Aziji. Odalle Armēnius, adj. armēnski; supst. Armenius, ii, m. Armenac, Hor. Ov. (collect.); pl. Armenii, Armenoi, Jermēnoi.

armentalia, adj. [armentum] od stada, equae.

armentarius, ii, m. [armentum] govēdar, čordaš, Verg.; pridjev caru Valeriju Maksimu za oznaku, otkle je rodom, Aurel. Vict.

armentum, i, n. [aro] *krupno blago, osobito o stada za rad, dakle: volovi, konji, i t. d.* 1) sing. coll. stado, krda, armentum prae se agere. 2) plur. o volovima armenta boum stado goveda, * o konjima; kadšto o drugim životinjama kao o jelenima tres litore cervos prospicit errantes, hos tota armenta sequuntur, Verg.; trop. * armenta immania Neptuni morse životinje.

* armifer, ēra, ērum, adj. [arma i fero] oružan i ratoboran.

1. armiger, ēra, ērum, adj. [arma i gero] noseći oružje.

2. armiger, i, m. štitonoša, Plaut. Ov.; armigeri, kopljanioci, momci, Curt.; armiger Catilinae, ortak njegov.

* armigera, ae, f. oružanica, također * mōmica.

armilla, ae, f. [armus] grivna, narukvica.

armillatus, adj. [armilla] † nakićen narukvicama; * canis pas nakićen grivnoma svoje gospodarice.

Armilustrum, i, n. [arma i lustrum] armilustar, trg u Rimu, gdje se svake godine svetkovala svetkovina posvećivanja oružja (armilustrum), Liv.

Arminius, ii, m. Arminije, poglavica Heruska, koji je god. 9. pos. Is. Vara potukao, liberator ... Germaniae.

* armipotens, ntis, jak oružjem; ratoboran Mars; Diva = Pallas; Deiphobe; Achilles.

* armisēnus, adj. oružjem zvečeći, Pallas.

armo, i. [arma] 1) opremiti, naves; * classem; † elephantum armati. 2) spremati, opremiti na boj a) u širem smislu: spremnim za boj učiniti, aliquem in rem publicam, adversus Romanos; muros propugnaculis. b) u užem smislu: oružati, naoružati, milites copias, multitudinem hominum; armari, se armare oružati se; * manus agrestes; aliquem telis, saxis; * sagittas veneno; multitudo facibus armata; armare dextram patris in filium; servum in ille contra dominum; Asiam Europamque ad funestum bellum; * equum bello za rat; manus (svoje ruke) in alicujus perniciem; qui manus armaverit, koji ima u rukama oružje, Sall.; milites iis armis. c) trop. opremiti, oružati (za obranu ili navalu), multitudinem auctoritate publica; se eloquentiā; se impudentia; plebem irā; decreto armatus consul; * rugis armatus; aliquem ad omnia; aliquem in fata parentis.

Armoricus, gledaj Aremoricae civitates.

armus, i, m. [ἀρμός] 1) rame, pleće. 2) u životinja: lopatica, (prema pleću u čovjeka) ex umeris armi fiunt Ov.; equi, leporis, Hor.; u širem smislu: bok u životinje, Verg.

Arno, i, m. Arno, rijeka u Italiji. Odalle Arnenalis, adj. arnanski, tribus.

aro, i. [ἀρόω] 1) tranz. orati, terram, agrum; apsolutno aranti L. Quinctio nuntiatum est; quae homines arant, navigant, aedificant, Sall. Odalle * trop. a) arare aequor, aquas = more prebroditi, brodit morem. b) arare corpus narozati: jam venient rugae, quae tibi corpus arent, Ov.; frontem rugis, Verg. c) arare litus = semina mandare arenae, gledaj arena. 2) priorati * quidquid arat impiger Apulus.

3) *intrans. polje obrađivati, zemlju tēžiti*, cives Romani, qui arant in Sicilia.

Arpi, *ōrum, m. Arp, trgovački grad u Apuliji, koji je, po priči, utemeljio Dijomed iz Arga, prozvanši ga "Aγρὸς Ἰνπιον, otkle je nastalo ime Argiripa i poslije Arpi. Odalle Arpinus, adj. arpski; supst. Arpini, ōrum, m. Arpljani. Arpinum, i, n. Arpin, grad u Laciju, rodno mjesto Ciceronovo i Marijevo. Odalle Arpinas, ātis, adj. Arpinski, supst. a) m. Arpinac, pl. Arpinates. b) dobarce Ciceronovo u Arpinu. arquatus, arquitēnens, arcuus, arrābo gledaj arcuatus, arcitenens, arcus, arrhabo.*

arrectus, *adj. s komp. [partic. od arrigo] (rijetko) strm, strmenit, vrletan, Liv.*

arrēpo [ad-r.] *rēpsi, rēptum, 3. dōpuzati, ušuljati se, preneseno ad amicitiam alicujus; (Tac.) animis muliercularum, occultis libellis saevitiae principis.*

Arrētium, *il, n. [Ἀρρέτιον] Arreij, grad u Etruriji, rodno mjesto Mecenatovo. Odalle Arrētianus, adj. supst. Arretini, ōrum, m. Arrećani.*

arrhābo, *ōnis, m. [izvorno hebrejska riječ] jamčevina, kapara, dare aliquid arrhaboni za kaparu, Plaut.; puellam arrhaboni relinquere pro argento, Ter.*

Arris, *ae, f. Arija, Rimljanka, žena Pelova, Tac. Plin. ep.*

arrīdeo, [adr.] *rīsi, rīsum, 2. 1) smijati se zajedno s kim, alicui, * ridentibus arrident; apsoluto, * riserit, arride; * cum rīsi, arrides, osmijevati se, osmijehnuti se, osmijevajući uz koga pristajati, non alloqui amicos, vix notis familiariter arridere, Liv.; omnibus; apsoluto, leniter arridens; cum arrisisset adolescens; s acc. stvari, podrugljivo: smijati se, podsmijevati se video quid arriseris. 2) trop. o stvarima, koje nam se smiju: goditi, ugađati, sviđati se, dōpadati se, illud tuum, quod valde mihi arriserat, vehementer displicet; quibus haec, sint qualiacunque, arridere velim, Hor.*

arrigo, *rēxi, rēctum, 3. [ad i rego] 1) * uspraviti, uspravljati, arrecti litore cursus; comasque arrectit leo nakostriješi; arrecta pectora i arrectis squamis (o zmijama); arrectus in digitos constitit propevši se na prste, upropnice; arrectis auribus načulivši ili narogušivši uši arrectis luminibus pōdigavši oči. 2) trop. a) * duševno nāpēti, nāpinjati arrexere animos Itali napeše duh — pozorno slušahu; arrectae juvenum spes; arrecta cupido očekivanje; iras stimulus; (Tac.) arrecta omni civitate; dok je sva država napeto očekivala. b) dražiti, podraživati, podjariti, podjarivati, aliquem oratione sua; animos eorum (o pjesmi); animus consulis arrectus; adeo ar-*

*recti ad bellandum animi sunt; libertas arrexit; Etruria atque omnes reliquiae belli arrectae. arripio, rīpui, rēptum, 3. [ad-rapio] 1) pritegnuti k sebi, pōgrabiti, arma, telum; filiam regis parvulam, aliquem manu, + caput capillo; arripere cohortes; patrem familias e circulo medio; također: šōepati, zgrabiti neprijateljski: medium arripit Servium elatumque per gradus dejecit, Liv. Odalle o boli i bolesti, dolor eum arripuit dōbuzēla ga; + adversa valetudine arreptus; + Alexandrum somnus arripuit; također kao t. t. za zatvor ušvatiti, arripi jubet hominem et in vincula abduci; arripi a viatore; — in jus rapere potegnuti na sud, consules abeuntes magistratu arripuit, Liv.; A. Plotium, Clo. 2) trop. a) dōēpati se quaerit Socrates, unde animum arripuerimus (otkde nam duša nenadno došla), si nullus fuerit in mundo; quorum similitudinem aliquam qui arripuerit; * arripere locum brzo posvojiti; * terram velis jedriti brzo k id.; arripere sermonem, verbum, occasionem, causam, impedimentum, + condicionem; * tempus; celeriter res innumerabiles; legem ex natura ipsa; studium literarum primiti se svojski, dati se na . . ; literas Graecas sic avide, quasi etc.; arripere sibi cognomen, imperium posvojiti, posvajati si. b) navaliti na, narsnuti na, * castra; + occupatos; fessos; * primores populi, * luxuriam et Nomentanum prekoriti.*

arrōdo, [ad-r.] *rōsi, rōsum, 3. naglodati, nāgristi, coronam auream; trop. rem publicam. arrōgans, ntis, adj. s komp. i sup. [partic. od arrogo] drzak, obijestan, minax, atque arrogans; + minoribus bezobziran prema nižima; dictum aliquod arrogans; consilium, crudelitas; + moderatio; quid est tam arrogans, quam s inf.; + arrogans est s inf.*

arrōganter, *adv. s komp. i sup. [arrogans] drsko, obijesno.*

arrōgantia, *ae, f. [arrogans] drskost, obijest, načutost.*

arrōgātio, *ōnis, f. [arrogo] postinjenje čovjeka, koji nije više u očinskoj vlasti.*

arrōgo [ad-r.] *1. 1) aliquem aliquid jošte jedanput pitati, Plaut. a) rogacijom (rogatione, predlažući narodu) dodati poglavarstvu kojemu drugo poglavarstvo, umco consuli dictatorem, Liv. 2) tražiti za se, što koga po pravu ne ide, prisvajati, prisvojiti; ego mihi non sumo tantum neque arrogo; sibi sapientiam, nihil arrogabo mihi nobilitatis aut modestiae. Tac. * pribaviti, pribavljati, stjecati, decus imperiis; quotus annus, kojn godina daje cijenu pjesmi pretium chartis; jura negat sibi nata, nihil non arroget armis, sve samo oružjem traži.*

ars, tis, f. I. po inteligenciji 1) umjetnost, lijepa umjetnost i u plur. tako zvane lijepe ili plemenite umjetnosti i znanosti (glazba, pjesništvo, filozofija, govornništvo, poezništvo, artes liberales, ingenuae, ingenuae et humanae; humanitatis ili artes quae ad humanitatem pertinent; ars dicendi, disserendi, fingendi; gymnastica, musica; oratoria, oratoria, rhetorica, ars ratioque picturae; * tragica; * materna *Kaliopina* — umjetnost pjevanja; * carminis, pjesništvo, osobito lirsko. — No budući da stari nijesu tako tačno razlikovali pojmove umjetnosti i znanosti, kako se to danas čini, zato se upotrebljava riječ ars, 2) a) o svakoj znanosti u strožem smislu, pa i znanstveni sustav b) o svakom rukotvorstvu, obrtu ili o nižim umjetnostima (artes illiberales, sordidae); ars earum rerum est, quae sciuntur; artium omnium laudatarum procreatrix quaedam et quasi parens ea quam philosophiam Graeci vocant; ars gubernatoris, gubernandi, (Quint.) imperatoria, (Ov.) medendi, artes medicae; 3) ars znači teoriju koje umjetnosti ili znanosti prema praksi res mihi videtur esse facultate (= u praksi) praeclara, arte (= u teoriji) mediocris; ad artem et praecepta revocanda; ex arte docere, scribere po pravilima umjetnosti; si arte caret ako nema umjetne teorije, ako li je bez umjetničke čuti; (Quint.) omnium quaecunque docemus, hoc (stoga) sunt exempla potentiora etiam ipsis quae traduntur artibus — artis praeceptis! * ars cenarum. *Odale* znači artes i učevne knjige o govorništvu, artes oratoriae rhetorum, antiquae. 4) vještina umijeba, opus est vel arte vel diligentia; * arte canere; arte laboratae vestes; * plausus tunc arte carebat nije bilo umjetno; * arte vincere. 5) artes umjetnina, umjetno izvedeno djelo. 6) Artes Muse, *Phaedr.*

II. po moralu 1) dobro ili zlo nastojanje, pravac artes animi, bonae, eximiae, malae; in bonis artibus retinere; * hac arte Pollux attigit igneas arces; illud quod cecidit, arte corrigas mudrim vladanjem, Ter.; * arte emendare fortunam; * artes atque modi znati što i kako. 2. *hitrina*, majstorija, pleika, suis artibus, fraude et insidiis; † summis artibus svakojakim hitrinama i majstorijama; † artes gratae juveni hitrine, kojima tko gleda, da komu omili.

Arsaces, ae, m. [Ἀρσάκης] Arzak, prvi kralj u Partiji oko god. 250. prije Is. Just. *Odale* **Arsacides**, ae, m. Arzaković i Arsacidae, Arum, m. pl. Arzakovići, Tao. Just.

Arsamōsata, ae, f. [Ἀρσαμώσατα] Arzamozata, tvrđava u velikoj Armeniji, Tao.

Arsinōē, es, f. [Ἀρσινόη] Arzinoja 1) kći Ptolemeja Auleta, mlada sestra Kleopatrina. 2) žena Lizimahova i poslije brata svoga Ptolemeja Filadelfa.

Artabānus, i, m. [Ἀρτάβανος] Artaban, 1) vođa tjelesne straže, koja je ubila perzijskoga kralja Kserksa, Nep. 2. Arzaković, kralj partski, Tao. Just.

Artavases ili **Artasdes**, is, m. Artavazd, ime više kraljeva armenskih.

Artaxāta, ōrum, n. ili **Artaxāta**, ae, f. glavni grad u velikoj Armeniji.

Artaxerxes, is, m. [Ἀρταξέρξης] Artakserks, ime mnogim kraljevima perzijskim.

arte, adv. s komp. i sup. [artus] 1) a) tjesno, stisnuto, tigna artius illigata tenentur; artius complecti aliquem; u prilici, illud arte tenent; artius astringere rationem, artissime constringere sententiam. b) gusto, usko, signa artius collocare; artissime ire. 2) trop. jako, tvrdo, arte et graviter dormire; milites arte colere, vojnike stezati, alicui arte modum statuere; * artius appellare aliquem čije ime kraće izgovoriti; † aliquem arte, artissime amare sveardno.

Artēmisia, ae, f. [Ἀρτεμισία] Artemizija, kraljica u Kariji, koja je podigla mužu svomu Mauzolu krasan spomenik (Mausoleum) u Halikarnasu.

Artēmiānum, ii, n. [Ἀρτεμιάσιον] Artemizij, rt i primorski kraji na Eubeji s mjestancem istoga imena prema Magneziji, Nep.

artēria, ae, f. [ἀρτηρία] 1) grkljan, dušnjači, i † u plur. 2) bilo, žila kucavica.

arthriticus, adj. [ἀρθριώδης] koga udovi bole, kostobolan.

articulātum, adv. [articulus] 1) ud po ud; komad po komad aliquem concidere, Plaut. 2) trop. o govoru; dtržito, razgovijetno, aliquid articulatum distincteque dicere.

articulus, i, m. [artus] ud, članak, alces crura sine nodis articulisque habent; ipso in articulo, quo jungitur capiti cervix; dolor illi articulo uloz; * chiragra contudit articulos. *Odale* (pjesn.) članak, osobito prst, auxerat articulos macies, Ov. 2) u biljke kòljēnoe, samentorum. 3) trop. a) o govoru: članak, odsjek, čest, articuli membraeque. b) o vremenu: trenutak, čas in ipso articulo u odlučni čas, u samu horu; in quo articulo rerum mearum u koje neugodno vrijeme po me, Curt. c) † red, per eosdem articulos et gradus redovi i stupnjevi časnih služba.

1. **artifex**, icis, m. i f. [ars i facio] 1) a) umjetnik, umjetnica, majstor artifices scaenici ili samo artifices; Graeci dicendi artifices; artifex improbi nadriježkar; Aristoteles, politus scriptor artque artifex; preneseno, in ambi-

tionem. b) *stvorac, stvoritelj*, deus mundi artifex; *preneseno, zabećnik, zabećnica*, indocile consuetudo tam est artifex suavitatis; * crudele artificis scelus; *iron. (Ter.)* artificem probum! *ljepa mi majstora!*

2. **artifex**, icis, adj. *vješt, umiješan, prikladan*, homines talis negotii artifices; artifices ad corrumpendum iudicium esse; (*Just.*) artifex in seria et jocos; hoc in oratore Latino primum mihi videtur apparuisse artifex, ut ita dicam, stilus; * boves *umjetno izrađeni*; * artifex equus *izrađen, dočjeran*.

artificiosus, adv. [artificiosus] *umjetno, umjetnički*, dicere, facere, efficere, digerere aliquid.

artificiosus, adj. s. komp. i sup. [artificium] 1) *umjetan, umjetnički*, ipsius mundi natura non artificiosa solum, sed plane artifex; quodsi artificiosum est (*ako tomu treba umjetnosti*) intellegere, quae sunt ex arte scripta, multo est artificiosius ipsum scribere ex arte. 2. *umjetno izrađen, umjetan, umiješan*, opus, res; *također po pravilima umjetnosti, umjetnički* genera divinandi artificiosa non naturalia.

artificium, ii, n. [artifex] 1) *radnja onoga, koji je artifex; obrt, umjetnost kao vreo tede-vine*, artificium tenue et leve, ancillare; operum atque artificiorum initia tradere *zanatla i umjetnosti*, *Caes.* 2) *teorija*, eloquentia non nata est ex artificio, sed artificium ex eloquentia. 3. *umijeda, vještina*, opus singulari opere artificioque confectum. 4) *hitrina, osobito u zlu smislu, pletka, varka*, opus est non solum ingenio, verum etiam artificio; vincere artificio. 5) *meton. umjetnina*, artificii cupidum; opera atque artificia (*rukotvorine i umjetnine*), signa, tabulae pictae, Graecos homines nimio opere delectant.

arto, i. [artus] + * *pritegnuti, pritezati*; trop. *stegnuti, ograničiti*, in praemiis, in honoribus omnia artata, *Liv.*

artolagus, i, m. [*ἀρτολάγος*] *pita (krušna)*.

1. **artus**, adj. s. komp. i sup. [*ἄρως*] 1) *po prostoru* a) *stegnuti, zgusnuti, gust, tijesan, dvorst (oppos. laxus)* * catenae, * frenum; * toga; u *prilici*, artiores laquei, artissimum societatis vinculum. b) *uzak, gust, zbijen*, (*oppos. latus, srauni* angustus, densus, spissus), loca; artiores silvae; vallis, via, semita; coit deinde murus ex utraque parte in artiolem velut cuneum; + aditus, + os specus; nimis arta convivia, *gdje se odviše na tjesno sjedi*; * artum theatrum *dupkom puno*, * turba; + artissimae tenebrae; * fruticetum *gustovit*; supst. *artum*, i. n. *tjesnac, tijesan prostor*, in artum compulsi; + pugna in artu; + montes paulatim in artius coeunt; + quā in artissimum cogitur regio; * nec desilies imi-

tator in artum. 2) *trop.* a) *tord, dvorst*, + artus, artior, artissimus somnus; + arta familiaritate aliquem complecti; * propinquitas. b) *stiješnjen*, * animus *brigama*; *malen, neznan, stegnuti, ograničen*, commeatus, + annona arta, artior, artissima; + artiora tempora somni quam noctis; supst. in artu esse commeatum; * alicui spem ponere in artu; + nobis in artu et inglorius labor. c) u *škrípou*; u *nevolji*, * + res; (*Liv.*) cum in artu res esset *kad bijaše u škrípou*.

2. **artus**, us, m. (*Idasično samo plur. Plaut. pl. artus*) *prègibao, zglob, zglavak* dolor artuum; omnibus artibus contremisco; * magni membrorum artus; * = membra; u *prilici*, nervi atque artus sapientiae.

Arula, ae, f. [*dem. od ara*] *oltarić*.

Arundifer, fēra, fērum, adj. [arundo i fero] *trskonosan, trskom dvjendān, Ov.*

Arundinatum, i, n. *rīt, tršćak, Suet.*

Arundineus, adj. [arundo] *tršćan, od trske*, canales; silva; carmen *pastirska pjesma*.

* **Arundinosis**, adj. [arundo] *tršćan, rogozan, Cal.*

Arundo, starije *harundo*, inis, f. 1) *trska, trstika, rīt*, insulae herbidae arundine et junco, *Plin. ep.*; aper ulvis et arundine pinguis, *Hor.*; casae ex arundine textae; inornatos redimitus arundine crines, *Ov.* 2) *od trske stvori*: a) * + *svirala*, arundine modulari; agrestem tenui meditabor arundine Musam; quem Tritoniaca Latous arundine victum afficit poena. b) * *vijenac od rogoza (na glavi Prijapu kao strašilo za plice)* c) * *trskovac na što se udica veže*, dum captat arundine pisces. d) * *držalje od strjelice*, quod fugit obtusum est et habet sub arundine plumbum, *Ov.*; *pak odalle i strijela, strjelica*, inque cor humatā percussit arundine Ditem, *Ov.*; haeret lateri letalis arundo *Verg.* e) *brdo tkalačko*, tela jugo vincta est, stamen secernit arundo, *Ov. f.* + * *equitare jahati na trskovcu (kao na konju)*, in arundine longa, *Hor.* g) * *batina*. h) + *špilo (Schiene) (kirurški)*.

Arupinus, adj. [Arupium, Arupij, grad u Iliriku] *arupijski, Tib.*

Arverni, ōrum, m. *Arverni, galski narod u Akvitaniji, danas Auvergne.*

arvina, ae, f. *salu, pretilina uopće, Verg.*

arvus, adj. [aro] (*rjetko*) *drači, ager njiva, oranica*; supst. *arvum*, i, n. *oranica, meton.* pabulo pecoris magis quam arvo (*za žitom*) studere, *Sall.*, * *uopće polje, poljana, kraj, i pašnjak*, en quali jaceamus in arvo, *Ov.*; Siculisme resideret arvis, *Verg.*; arva Neptunia = *more*; jamque arma tenebant (angues), *obala, ved su stige na brjieg.*

arx, cis, f. 1. *kula, grad, tvrđava*, caput arcemque regni. U posloviu arcem facere e cloaca od dlake učiniti gredu, Cic. Odalle * arx caeli nebeska tvrđava; * arces kule igneae, aetheriae; * Romanae arces visine rimske, Rim; * Diomedis arces = Arpi u Apuliji; * beatae arces Korint; gorske visine, Parnassi arx; * Roma septem una sibi muro circumdedit arces; * o hramovima, sacrae arces. 2) trop. a) grad kao utočište haec urbs arx omnium gentium (o Rimu); eos (muros) arcem et munimentum sibi, non civitati paraverunt; cui templum illud fuit te consule arx civium perditorum; munite communem arcem honorum; constituere praesidia defensionis in arce legis. b) glavno sijelo quae visa species arcem eam (Capitolium) imperii atque caput rerum portendebat; ubi Hannibal sit, ibi caput atque arcem totius belli esse; glavni dokaz ili razlog, arcem Stoicorum defendis; † vrh, vrhunac, cum natura tua in ipsam arcem eloquentiae ferat.

ās, assis, gen. pl. assium, m. funta (kao novčana jedinica). Najstarija rimska jedinica novčana bio je bakreni as od funte (as librarius), t. j. bakrena močica od 1 funte. Vrijednost mu je bila od prilike 84 novčića, ili 168 filira. Za punskih ratova (260.), kad je bakar postao sitan novac, spala je asu vrijednost na šestinu: asses sextantarii (14 novčića), 217. god. na 12. dio: asses unciales (7 novčića), 191. g. na 24. dio: asses semiunciales (3 i 1/2 novčića), a potom još i niže. Zato se upotrebljava as u klasično vrijeme kao naša riječ: filir ili para. * † vilem redigatur ad assem; viatica ad assem perdiderat do pare, Hor.; rumores senum severiorum omnes unius aestimemus assis; non assis facere posve malo cijeniti; † assem para. As se dijelio na 12 uncija, a za te su dijelove imali osobita imena, i to: uncia = 1/12 ili duodecima (sc. pars assis); sextans = 1/6 (= 2/12) ili sexta; quadrans = 1/4 (= 3/12) ili quarta p. triuncis; triens = 1/3 (= 4/12) ili tertia; quincunx = 5/12 ili sextans cum quadrante; semis = 1 1/2 (= 18/12) ili dimidia pars assis; septunx = 7/12 ili quadrans cum triente; bes (od beas skraćeno) = 2/3 (= 8/12) ili binae partes assis; dodrans = 4/3 (= 16/12) ili terni quadrantes, quibus deest quadrans, ut as sit; dextans = 5/6 (= 10/12) ili quini sextantes, quibus deest sextans, ut as sit; deunx = 11/12 ili undecim unciae, quibus deest uncia, ut as sit. As su množili sa asom asipondijem = 1 as; dupondius ili dupondium = 2 asses; tressis = 3 asses; (quadressis = 4 asses); quinquessis = 5 asses; sexis = 6 asses; septissis = 7 asses; octussis = 8 asses; nonnussis = 9 asses; decussis = 10 asses; biccissis = 20 asses; tricissis = 30

asses; centussis = 100 asses. 2) Riječ se as uzimala i za „cijelost“ osobito u baštinama i drugim novčanim poslovima, kao mjera dužine = jugerum ili pes, i o drugim stvarima; † heres ex asse nasljednik svega; heres ex dodrante, baštinik triju četvrtina; viritum diviserunt terna jugera et septunces (3 1/2, jugera na svakoga); fenus ex triente factum erat bes-sibus poskoči od 1/3 na 2/3.

Ascānūs, ii, m. Askanije. 1) rijeka, koja teče iz jezera Askanija u Bitiniji te utječe u sinus Cianus u Propontidi, Verg. 2) sin Enejin i Kreuzin, Verg. ili Enejin i Lavinijin, Liv.

ascendo, scendi, scensum, 3. [an-scando, an=avrd] 1) intranz. uzlaziti, uzići, uspinjati se, uspeti se, pōpēti se na...; apsolutno, s in: in caelum, in murum, in equum, in ro-gum; in avem; in tiremem, Nep.; in tribunal; in contionem (na govornicu); s ad (rijetko) ad Gitanas, Liv.; ad laevam paulatim, Sall.; s lokalnim adv. * illuc; * quo. Preneseno: po-peti se do, uzvisiti se, izći na glas, uzviti se, apsolutno: ad summam amplitu-dinem pervenisset ascendens gradibus magi-stratum; s in: ascendit in tantum honorem eloquentia; s ad: ad honores, ad majora; s acc. bez praep.: altiorum gradum; summum locum civitatis: sa supra: † praeturas et tri-bunatus et consulatus. 2) tranzit. murum, vallum, equum, navem; mons erat ascenden-dus.

ascensio, ōnis, f. [ascendo] 1) uspinjanje, Plant. 2) polet, oratorum, Cic.

ascensus, us, m. [ascendo] 1) apstraktno: us-pēće; scalis tentare kušati popeti se as-censum; s gen. templi aditus et ascensus; * superare fastigia tecti ascensu; preneseno pri-mus ad honoris gradum. 2) konkretno: uz-laz, oppidum erat difficili ascensu atque ar-duo; alio ascensu Aequos mittit; tanto collis ascensu buduci da je bilo visoko uspeti se na brežuljak; ascensum dare; u prilici, in virtute multi sunt ascensus (stupnjevi).

ascia, ae, f. bradva.

Asciburgium, ii, n. Asciburgij, grad u bel-gijskoj Galiji u dolinom Porenju, Tac.

ascio, 4. [ad+scio] značudi primati, primiti, socios, Verg.; asciri inter comites, Tac.

ascisco [ad-sc.], civi, citum, 3. 1) primati, pri-miti, uzeti, k sebi uzeti, plurimos homines sibi; asciverunt sibi illud oppidum piratae, primo commercio, deinde etiam societate; ali-quem primiti medu in numerum civium, in civitatem; inter patricos; * superis (medu bo-gove) ascitus Caesar; aliquem sibi socium ad bellum; aliquem ad hoc sceleris foedus; † in suum cognomentum ascisci imperatores; †

sororis nepotem in nomen ascivit. 2) *prene-seno*: a) *primiti*, *prisvojiti*, peregrinos ritus; nova verba *primiti* u svoj jezik; sacra a Graecis accepta et ascita; amicitiam; consuetudinem; quod natura ipsa asciscat et probet. b) *prisvajati sebi*, *tražiti* (bez prava) sapientiam, prudentiam sibi; imperium; regium nomen; *ovako* * ascitus *odrugud uzet, tud*, milites; tanta suavitas erat sermonis latini in Attico, ut appareret, in eo nativum quendam leporem esse, non ascitum. *Nep.*; * nec petit ascitas luxuriosa dapes. c) *prihvatiti*, *odobriti*, leges, ista; ne aliquid asciscam et com-problem incognitum.

Asclēpiādes, ae, m. [*Ἀσκληπιάδης*] Asklepijad, 1) liječnik, rodom iz Pruze u Bitiniji, prijatelj L. Krassa i za Kn. Pimpaja učitelj govorničtva. 2) sljep filozof iz Eretrije.

asceptra, ae, f. [*ἀσκητήρα*] kožnata putna torba. **Asera**, ae, f. [*Ἀσκρα*] Askra grad u Beotiji, rodno mjesto Heziodovo, Ov. Odalle Ascræus, adj. askarski, * pošta, senex Ascræus i samo Ascræus = Hesiodus. Odalle a) * = heziodski, carmen; oves, kako je Heziod pasao b) * = helikonski, fons.

ascribo [ad-ac.], scripsi, scriptum, 3. 1) *pripisati*, aliquid; nomen suum emptioni; aliquid in legem; diem in epistola; alicui salutem (u pismu); † statuarum. titulis (na) se pronepotem Q. Catuli; marmori Praxitelem (ime Praksite-lovo), *Phaedr.*; † ad statum ejus ascriptum est: „Pater argentarius“ etc.; napose a) *pismom odrediti*, postaviti, aliquem tutorem liberis; tutor hic Graecorum legibus ascribendus fuit; post aliquod tempus alios (legatos) ascribi jubent, *Phaedr.* † osobito oporukom, alicui illi sibi legatum; uopće odrediti, ascriptus poe-nae dies, *Phaedr.* b) *upisati*, ubilježiti, † alicujus nomen in albo; aliquem in civitatem ili civitati u gradane; ascriptum esse in id municipium, in foederatis civitatibus; aliquem ascriptum Heracliensem dicere; colonos, novos colonos; colonos Venusiam kao koloniste za *Venusiju*; † *upisati u vojsku* urbanae militiae ascribi. 2) *pribrojiti*, brojiti, hunc ad tuum numerum; tertium ad amicitiam ascribere; utnam tertius vobis amicus ascriberer; * poetas Satyris Faunis; * aliquem ordinibus deorum; Odalle trop. *upisati*, alicui incommodum; * illud exemplum sibi *primi-jeniti sebi*.

ascripticius, adj. [ascribo i. b)] *pripisan*, novi et ascripticii milites.

ascriptio, Onis, f. [ascribo] *konkr. pripis.*

ascriptivus, adj. [ascribo] *preko broja upi-san*, *Plaut.*

ascriptor, ōris, m. [ascribo] *supotpisnik*, legis agrariae, zagovornik.

Asculum, i, n. Askul, 1) A. picenum, glavni grad picenski. Odalle Asculāhus, adj. askul-ski, supst. Asculāni, ōrum, m. Askuljani. 2) A. Apulum, grad u Apuliji.

asella, ae, f. [demin. od asina] *magarica*.

asellus, i, m. [demin. od asinus] *magare*; u posloviici agas asellum sc. cursum non doce-bitur, *tjerao ti magarca, za trku ne će biti* = ti jesi i ostal deš što si bio. Ali bi se moglo dodati i: si bovem agere non queas tko nema sokola i kukavici se veseli; narrare fabulam surdo asello, *Hor. (gledaj i surdus)*.

Asia, ae, f. [*Ἀσία*] Azija 1) Azija kopno. 2) Mala Azija; kadšto napose o državi Prija-movoj ili o Troadi. 3) rimska pokrajina Azija, t. j. zapadno primorje maloazijsko. — Odalle 1) Aslāgēnes, is, m. [*Ἀσιγιγνης*] Azija-gen, pridjev L. Scipiona [sr. 3)], rodna u Aziji. supst. Aslāni, ōrum, m. azijski glavni zakupnici 2) (publicani). 3) Aslāticus, adj. [*Ἀσιατικός*] azijski; bellum rat s Mitridatom; oratores azijski govornici na glasu s nadu-vena govora, Asiaticum orationis genus, dictio Asiatica, more Asiatico; napose bio je Asia-ticus pridjev L. Korn. Scipionu kao pobjedi-telju sirsokoga kralja Antiokha. 4) * Asla, Idis, f. [*Ἀσία*] azijska, terra, Ov. 5) Asius, adj. (sraoni *Hom. Il. 2, 461*) o jednoj pokrajini u Lidiji, azijski, palus; prata Caystri; Deio-pea, *Verg.*

asellus, i, m. obad, *Verg.* (tabanus oestrus).

Asināria, ae, f. naine fabula naziv Plautovoj komediji.

† **Asinārius**, ii, m. [asinus] *oslar*.

Asinius, ii, m. Azinije, ime rimskomu ple-menu. Najglasovitiji je C. Az. Polion, pri-staša Gaja Cezara a poslije Augusta, koji je utemeljio prvu javnu knjižnicu u Rimu i sam bio na glasu pjesnik, povjesnik i kritik.

Asinus, i, m. *magarac*, osao; i trop. kao psovka benastu čovjeku, *magare*, quid nunc te, asine, literas doceam? Cio.

Asis, Asis *gledaj Asia*, 4) i 5).

Asopus, i, m. [*Ἀσωπός*] Azop, 1) rijeka u Beotiji, kao bog je sin Oceanov i Tetidin, otac Eginin, Eriadnin, Eubegin, dakle djed Ejakov. Odalle a) * Asōpiādes, ae, m. [*Ἀσωπιάδης*] Azopović ili potomak Azopov = Aeacus. b) * Asōpis, Idis, f. [*Ἀσωπιάς*] potomka Azopova; * Aegina. 2) rijeka u Flotidi.

Asotus, i, m. [*ἄσωτος* nezasićen] *raskošnik*, oblapornik.

Aspārāgium, i, n. Asparagij, grad u Iliiji.

† **aspārāgus**, i, m. [*ἀσπάργος*] šparga.

Aspasia, ae, f. [*Ἀσπασία*] Aspazija, 1) grčka hetera, ljubovca Periklova. 2) ljubovca Cira mlađega.

aspectābilis, adj. [aspecto] *vidljiv*, Cio.

aspecto, 1. [intenz. od aspicio] 1) *pozorno i željno gledati, posmatrati*, aliquem, aliquid; *osobito* * *† o mjestima, koja su kamo okrenuta: ležati prema*, collis adversas aspectat desuper arces; mare quod Hiberniam insulam aspectat. 2) *držati, jussa principis, Tao.*

āspētas, ua, m. [aspicio] 1) *act. a) pogled, hominum aspectum vitare; primo aspectu na prvi pogled; uno aspectu; orbes, qui aspectum obzor nostrum definiunt; (urbs Syracusae) portus habet prope in aedificatione aspectuque urbis inclusos. b) vid, amittere omnino aspectum; cadere, venire sub aspectum vidjeti se. 2) pas. pogled, lice jucundus pomorum; horridiore sunt in pugna aspectu; Oceanus cruento aspectu, Tao.*

aspello, pūli, pūsum, 3. [abs-pello] *đtjerati, odāgnati*, aliquem ab aliquo, Ter.; * *longe a leto aspellor.*

Aspendus, i, f. [Ἀσπενδος] *Aspend, grad u Pamfiliji. Odalle Aspendias, adj. aspendski, supst. Aspendii, ōrum, m. Aspendani.*

āspēr, ēra, ērum, *adj. s komp. i sup. 1) hrpav a) za opip: gredovit, neravan, loca aspera et montuosa; montes, tumuli, solum, saxa; * rura; * nemora; † nummus nov; arteria aspera dušnik; aspero mari burno more, Liv.; * barba; * sentes bodljiva drđa; * silva trnjana; * capilli čupava kosa; * pocula aspera signis neravne, poradi izdjetanih slika na njima; supst. asperum, i, n. hrpavost, neravnost † asperimo hiemis za oče zime; † aspera maris oluja, † per aspera et devia; * aspera collum. b) po ukusu ili po njuhu: opor, ljut, kaštar, oštar, rezak, vinum, Ter.; * sapor; dulce amarum, lene asperum. c) za sluh: tvrd, grub, lene, asperum vocis genus, odalle o govoru: hrpav, tvrd, aspera, tristis et horrida oratio. 2) trop. a) o duđi i značaju: opor, osoran, surov, grub, nēotesan, homo asper et durus; naturā asperi atque omnibus iniqui; asperrimi ad condiciones pacis; * Phološ ledena; * monitoribus prkosan protiv itd.; * aspera est illi Venus; * rebusque veni non asper egenis; (stoici) horridiores evadunt, asperiores, duriores et oratione et moribus; Cato asperi animi fuit sed rigidae innocentiae; doctrina aspera. b) divlji, ozlojeđen, razjaren * (Carthago) studiis asperima belli; † gens laboribus et bellis aspera; † Juno; * o životinjama: divlji, opasan anguis asper siti; bos aspera cornu; lupus dulcedine sanguinis; asperum tactu leonem. c) o stvarima: mučan, tegotan, težak, res asperae, mučni nalazi; mala res, spes multo asperior; tempora, bellum, sententia; * pugna; * multa aspera mnoge tegobe i muke, protivštine.*

d) o govoru: gorak, grizljiv, ujedljiv, facetiae; * verba.

āspērē, adv. s komp. i sup. [asper] 1) *hrpavo, tvrdo, loqui. 2) tvrdo, strogo, oporo*, apud populum Romanum loqui; accusare, tractare aliquem; nihil placet aspere agi. 3) o govoru: grko, uvredljivo, scribere de aliquo, in aliquem.

1. **aspergo**, spērsi, spērsus, 3. [ad i spargo] 1) *prskati na, prsnuti, poprskati; prđsipati, prosuti što na što*, Guttam Balbo; pigmenta in tabula; * virus pecori; * huc sapores; trop. labeculam alicui liagu prilijepiti; hoc aspersi; alicui sextulam zapisati; alicui molestiam dosadu zadati, 2) *poškropiti, poprskati; prđsipati, posuti, aram sanguine; vaccam semine; * canis (sejedom kosom) aspergitur aetas; trop. splendorem vitae maculis okaljati; aspergi infamiā nagrditi, obrukati se; aliquid mendaculunculis opervaziti malentim lažima.*

2. **aspergo**, īnis, f. [l. aspergo] *kropljenje; meton. kropac, caedis poprskana krv; salsa, more.*

āspērītas, ātis, f. [asper] 1) *upravo a) hrpavost po osjećaju: gredovitost, neravnost, viarum, asperitates saxorum; omnes asperitates supervadere. b) za sluh: soni tvrd, Tao. 2) trop. a) po moralu: tvrdost, strogost, surovost, oporost, neotesanost, Stoicorum; avunculi; naturae; * agrestis; o klimi: ob calorem aut asperitatem neprijatnosti; asperitas oča frigorū. b) o različnim prilikama: mučnost, teškoća, tvrdoća, opasnost, asperitatem belli ostendere; in ea tanta asperitate u onoj tolikoj stisci i nevoľji; in his vel asperitatibus rerum vel angustis temporum; osobito uvredljiva oštrina ili oštar jezik, contentionis; judicialis verborum.*

āspērātilo, ōnis, f. [aspernor] *(rijetko) prēzirānje, prezirno odbijanje, rationis.*

aspernor, 1. depon. (rijetko i većinom kasno) [sperno] *prezirno odbijati, odbiti, prēzirati, ne mariti za što; hominem; aspernatur dolorem ut malum; aspernari pacem; preces alicujus, condicionem, nuptias; s ab i ablat. a philosopho non asperner; † s inf. quod pati dedecus et validissimum quemque militiae nostrae dare aspernabatur.*

āspērō, i. [asper] 1) *neravnim činiti, * hiems aquilonibus asperat undas burkati; sagittas ossibus zašiljiti, Tao. 2) trop. † podraživati, podražiti, iram victoris; aliquem in saevitiam.*

āspērīo, ōnis, f. [aspergo] *(rijetko) kropljenje, prskanje, štrcanje, aquae; bacanje*

bojâ, etiam Veneris Coae pulchritudinem effingi posse aspersione fortuitâ putas?

Asphaltites, ae, m. (lacus) [*Asphaltites λίμνη*] *Asfaltit. Mrtvo more u Palestini, Just.*

aspicio, pēxi, pectum, 3. [ad i specio] 1) *gledati na, pogledati, (holimice i nehotice)*, huc, ad me, *Plaut.*; aliquem; lucem aspicere vix posse — *živjeti*; tanquam ad aspiciendam lucem (*u život*) esse revocatum; *apsolutno*, o *mjestima: gledati k*, — *òkrēnut biti k*, *ležati prema*, † quae non aspicere vineas sed tangere videtur; † quae (pars Britanniae) Hiberniam aspicit; * qua sol utrumque recurrens aspicit Oceanum. *Napose a) rāzgledati, ògledati*, situm omnem regionis, *Liv.*; * opus admirabile; * non aspicias, ubi liqueris Anchisen. *b) (rijetko) s pòštovānjem*, i s *divljenjem gledati, motriti*, Chabriam magis milites quam qui praeerant aspiciebant, *Nep. c. 1) prodrazljivo motriti, u oči gledati*, Lacedaemonios ante Epaminondam imperatorem nemo Boeotiorum ausus fuit aspicere in acie, *Nep.*; * illum aspice contra, qui vocet. 2) *trop. duhom na što gledati: rāzgledati, posmatrati*, aspiciendi potestas fuit; * aspice, si quid et nos, quod cures poprium fecisse, loquamur; † malorum facinorum ministri quasi exprobrantes aspiciuntur. *Odalle: istražiti, istraživati; poručiti, izvijestiti se*, res sociorum; *milostivo pògledati*, aspice nos hoc tantum, *pomozi nam, Verg.*; si genus aspiciatur. 3) *inchoat. ùgledati, zagledati, sagledati, òpaziti, uočiti*, simulac Cn. Lentulum aspexit; propter quos hanc suavissimam lucem aspexerit *bijeli danak ili božje svjetlo ugledao* — *roditelje, Cic.*

aspiratio, ōnis, f. [*aspiro*] *zapaha, zadah, aëris, terrarum isparivanje; kao gramat t. t. aspiracija.*

aspire, [ad-sp.], 1. I. *intrans.* 1) *duhati, disati*, pulmones se contrahunt aspirantes, *kad odišu. Ovako * o pogodnu vjetru*, aspirant auras in noctem *lavari pod noć*; nautis lenius aspirans aura secunda venit; * *o glazbenim strojevima*, tibia aspirare et adesse choris utilis erat; * *amaracus aspirans*. 2) *trop. a) sklon biti, podupirati, poduprijeti, potpomagati*, aspiravit nemo eorum qui etc. *nema vjetra ni čaha*; † aspirante fortuna; † aspirat primo fortuna labori; * di coeptis aspirate meis; * vos precor, aspirate canenti. *b) težiti na, približiti se, primicati se*, in curiam, in campum; ad pecuniam; ad quem ceteri propter occupationem aspirare non possunt; bellica laude ad Africanum aspirare nemo potest; ad spem consulatus. * *s dat. nec equis aspirat Achilles. II. * trans. a) potpirivati,*

duhati, Juno ventos aspirate eunti. *b) zadahnuti*, dictis divinum aspirat amorem.

aspis, idis, f. [*aspis*] *aspida, ljulica.*

asportatio, ōnis, f. [*asporto*] *uklanjanje, Cic. asporto* [abs-p.], 1. *òdnijeti, odvesti, ukloniti (na kolima, na brodu)* sua omnia partim Salamina partim Troezena asportant *Nep.*; vehiculis regum res, *Liv.*; † aliquem secum; *o òljadi: òtēti, òtimati, Com.*

aspretum, i, n. [*asper*] *gredovito i kršno mjesto, Liv.*

Assaricus, i, m. [*Assaricus*] *Asarak, sin Troov, brat Ganimedov i Ilov, otac Kapijev i djed Anhizov, kralj frigijski, Verg. Hor. Ov.*

asseccla i **assecula**, ae, m. [*assequor*] *pratilao prijekorno: pripuz, prišipetlja (srami assectator, sectator).*

assectatio, ōnis, f. [*assector*] *pristajanje; (javno smjerno) praćenje (srami assectator).*

assectator, ōris, m. [*assector*] *pristalica, pratilao (o prijateljima i klijentima; srami asseccla)*, vetus assectator et ex numero amicorum.

assector, [ad-s.], 1. *depon. pristajati za kim, pratiti, često o klijentima i prijateljima itd. apsolutno*, aliquem: cum aedilitatem Crassus peteret eumque major natu etiam consularis Serv. Galba assectaretur; † aliquem omnibus officiis.

assecula, ae, m. *gledaj asseccla.*

assensio, ōnis, f. [*assentior*] *privoljavanje, pristajanje; odobravanje, u filozofskom govoru: držanje ojetnih pojava istinitima.*

assensus, ōris, m. [*assentior*] *odobravač.*

assensus, us, m. [*assentior*] 1) *apstraktno: pristajanje, privola. 2) konkretno: odobravanje*, omnium assensu comprobata oratio, *Liv.*; magno assensu celebrata sententia, *Tac.*; vario fremebant assensu, *Verg.*; assensibus implere partes, *Ov.* 3) *jeka et vox assensu nemorum ingeminata remugit, Verg.*

assentatio, ōnis, f. [*assentor*] *pristajanje, privoljavanje, ulagivanje, udvoravanje* istaec illum perdidit assentatio; inflatus assentationibus, *Liv.*; assentatio erga quemcunque principem sine affectu peragitur *Tac.*

assentatiuncula, ae, f. [*demin. od assentatio*] *maleno ulagivanje, Cic.; pl. Plaut.*

assentator, ōris, m. [*assentor*] *ulizica, udvorica*, assentatoribus patefacere aures suas.

assentatoris, adv. [*assentator*], *ulizički, udvorički, Cic.*

assentior [ad-s.], assensus sum, (*u klasičnoj prozi rijetko assentio* etc.) 4. *pristajati, pristati, privoljeti na što, odobravati,*

odobriti, alicui, verbis alicujus; sententiae; orationi; assensum est ei *pristalo se uz njegovo mnijenje*; alicui de, in aliqua re; illud, quid, cetera; *sa ut, assentio tibi; apsolutno, verbo*; temeritas in assentiendo; assentiente populo; *assensa prizmano*.

assentor, 1. *depon.* [intenz. od assentior] *ne prestano pristajati za kim, ulagivati se, udvarati*, qui ipse sibi assentatur; Bajae tibi assentantur *ulaguju ti seljekovito vodom*; nihil nobis.

assequor [ad-s.], *sēcūtus sum*, 3. *depon* 1) *stidi, sustidi, dostidi; polučiti, apsolutno: stidi*, paucos ad requiem dies sumunt, donec aquilae signaque assequerentur, *Tac.*; aliquem; Pisonem apud Coum insulam nuntius assequitur, excessisse Germanicum. *Tac.* 2) *trop.* a) *postidi, dosedi, polučiti s mukom i s naporom*; omnes magistratus sine repulsa; immortalitatem; aliquid precibus; *sa ut, + ne.* b) *koga u čem dostidi*, Sisenna Clitarchum velle imitari videtur, quem si assequi posset, aliquantum ab optimo tamen abesset; merita alicujus; + ingenium alicujus. c) *shvatiti, shvaćati, pojmiti, dokućiti, dokućivati*, aliquid, cogitationem alicujus, aliquid conjecturā *odgonenuti*, suspicione *nashlućivati*.

asser, *ōris, m.* [āšw] *žloka, letva*.

1. **assero** [ad-s.], *sēvi, sītum*, 3. *prisaditi*, populus assita certis limitibus, *Hor.*

2. **assero** [ad-s.], *sēruī, sērtum*, 3. 1) *prisvajati, prisvojiti, + Jovem sibi patrem*; * laudes alienas; * *ede notam tanti generis meque asserere caelo pridruži me bogovima*; + se studiis *dati se na. Odalle kao. t. t. sudbenoga jezika* a) *dotičanjem i polaganjem ruke proglasiti koga slobodnim*, aliquem asserere in liberali causa, in libertatem, + in ingenuitatem; * *me asserui oslobodio sam se*; + se a mortalitate *osigurati od itd.*; + se ab injuria. b) *koga robom proglasiti* aliquem in servitutem. 2) + *tražiti kao istinito*.

+ **assertio**, *ōnis, f.* [2. assero] *sudbena izjava, da je tko slobodan*.

assessor, *ōris, m.* [2. assero] 1) *prisvajatelj, koji na sudu traži koga za roba, puellae, virginis*; + *branič slobode*. 2) *trop.* * + = *vindex (smrje) branič, zaštitnik, Galliae*.

asseruo [ad-s.], 4. *potpomagati, potpomodi*, contentioni vocis, *Cic.*

asservo [ad-s.], -i. 1) *čuvati*, tabulas negligentem; aliquem domi suae; asservari in carcerem; 2) *stražiti, čuvati*, portas murosque; jus negligentius; aliquem assiduā operā.

assessio, *ōnis, f.* [assideo] *sjedenje do koga (da ga hrabrim)*, *Cic.*

assessor, *ōris, m.* [assideo] *prisjednik, pomoćnik u službi, osobito kraljeva u Sparti; pretorov u Rimu*.

assessu, *abl. m.* [assideo] *sjedeći do mene, assessu meo, Prop.*

assēveranter, *adv. s komp.* [asseverans] *ozbiljno, loqui cum aliquo*.

assēveratio, *ōnis, f.* [assevero] 1) *ozbiljsko uvjeravanje*, omni tibi asseveratione affirmo. 2) + *ozbiljnost, strogost, jedrina*, accusatio apud patres asseveratione eadem peracta est, *Tac.*

assēvero, 1. [ad i severus] 1) *intranz. zbiljski govoriti ili postupati, ne šaliti se*, utrum asseveratur in hoc an temptatur; 2) *tranz. a) zbiljski uvjeravati, zbiljski tvrditi*, aliquid: unum illud firmissime asseverabat, in exilium se iturum; + ordinem agminis; + gravitatem *držati se ozbiljnih načela*. b) + *djetom dokazati, potvrditi*, asseverant magni artus Germanicam originem, *Tac.*

assideo [ad-s.], *sēdi, sēssum*, 2. *sjediti do koga, kod koga*, alicui; *trop.* * *parcus assidet insano priično je nalik. Napose a) kod koga sjediti ili biti hrabreći, tješedi, savjetujući ga itd.* in carcere mater dies noctesque assidebat; assidens aegro collegae; assidentes curantesque; + Juniae; * si alius casus lecto te affixit, habes qui assideat; assidere valetudini non contigit *biti kod bolesnika, Tac.*; quod senatus juratus censeat, qui assidetis id volumus jubemusque; iudiciis assidebat, si quando assideret. b) + *assidere literis*; + assidet (illa majestas) Jovi. c) *vojnički t. t. pred kojim mjestom logoriti, taboriti, apsolutno*, assidendo diutius artiore annona sociis quam hosti faciebant, *Liv.*; s *dat.*: Gracchus assidens tantum Casilino nihil movebat; nostris moenibus assidet hostis, *Verg.*; s *acc.* quum muros assidet hostis, *Verg.*; assidendo castellum, *Tac.*; — prope moenia; urbs assidetur, *Sall.*; *stražiti, predstražu stražiti*, theatro ludis, *Tac.*

assido [ad-s.], *sēdi, sēssum*, 3. *sjediti do koga*, in bibliotheca super aspidem; Hiempsal dexterā Adherbalem assedit *ajede na desno k Adherbatu, Sall.*; in sella, in ara, *Plaut.*; + humi; *apsolutno*, peroravit aliquando, assedit, surrexi ego.

assidue (i assiduo *Plaut.*), *adv. sa sup.* [assiduus] *postojano, sveudilj, nepréstano*, gallos gallinaceos sic assidue cantare coepisse, ut nihil intermitterent; audire aliquid.

assiduitas, *ētis, f.* [assiduus] *postojana ili nepréstana nazočnost kod koga, da mu udvara ili da ga poštuje, dakle osobito o klijentima i sličnom*, amicorum assiduitas et fre-

quentia; advocatorum; medici *marljivo poajet*; često o *kandidatima za službu, neprestano općenje*, assiduitate valere, assiduitate praetorem fieri. 2) *trop. o ljudima: postojanost*, consequi, perficere aliquid assiduitate, consilio, diligentia. b) o *stvarma: pòvracanje, ponavljanje*, assiduitate molestiarum (*destim neprilikama*) sensum omnem humanitatis ex animis amittimus; assiduitate epistolarum *neprekidnim dopisivanjem*; dicendi assiduitas (*neprekidno vježbanje u govoru*) aluit audaciam.

assiduus, adj. s + komp. i sup. [assideo] 1) *neprèstano prisutan*, Romae in praediis fuit assiduus; boni assiduique domini *kaji se malo kad udaljuju od doma*; cum rure assiduus semper vixerit; flaminem Jovis assiduum sacerdotem creavit, *Liv.* 2) o *čeljadi: postojan, marljivo, neumoran*, qui suos liberos assiduos agricolas esse cupiunt; flagitator assiduus magis quam gravis *više neprekidno nazočan*, 3) o *stvarma, neprekidan, neprestan*, imbres; labor; consuetudo; deorum cura; duo assidua bella insequens annus habuit, *Liv.*; * non feret assiduas potiori te dare noctes *čitave noći*: donec (Judaei) assiduis damnis intra moenia pellerentur, (*Tac.* 4) *nastanjen, opòrezovan*, assidui, *građani plaćajući porez (oppos. proletarii)* Servius cum locupletes assiduos appellasset ab aere dando, eos qui nihil in suum censum attulissent, proletarios nominavit.

assignatio, ōnis, f. [assigno] *doznaka*, agrorum *naseljeničima*; Sullanae venditiones et assignationes.

assigno [ad-s.] 1. 1) *doznačiti*, agrum militibus; urbem agrumque colonis, *Liv.*; equiti certus numerus aeris est assignatus, *Liv.*; *Odatle trop. upisati, prepisati*, aliquid non homini, sed tempori; culpae fortunam; unius amentiam civitati, *Liv.*; fortuita fraudi suae, *Tac.* 2) *predati na đuvanje, na pohranu*, aliquem custodibus, *Just.*; + *trop.* aliquem famae.

assilio, silui, sũltum, 4. [ad i salio] *doskočiti*, * moenibus urbis *navaliti*; * aqua assilit; * assiliunt fluctus; *trop. u govoru: preskočiti*, neque assiliendum statim est ad illud genus orationis, *Cic.*

assimilis [ad-s] adj. *prilično sličan komu, ili nalik na, s gen.* assimilemque sui longa assuetudine fecit, *Ov.*; s *dat.* in pulmonibus inest vanitas quaedam et assimilis spongiis molitudo, *Cic.*; quo super atra silex jam jam lapsura cadentique assimilis, *Verg.*; fratribus assimilis, *Ov.*

assimiliter, adv. [assimilis] *sličnim načinom*, *Plaut.*

assimilatio, ōnis, f. [assimulo] *izjednačivanje*, famam carminum ejus premebat Nero prohibueratque ostentare vanus assimilatione — ita vanus, ut ea assimilare vellet, *Tac. pòrednjem*.

assimile [ad-s], 1. *slično komu ili čemu, nalik na što činiti, ponàđinjati, ponàđiniti*, literae lituraeque omnes assimilatae; (*Tac.*) assimilare deos in speciem oris humani. *Odatle a) mišlju ili govorom slično činiti, t. j. pòrediti što s čim, sličnim držati* * grandia parvis; formam Britanniae scutulae oblongae, *Tac.*; simile ex conferenda aut assimilanda natura judicatur. b) *ponàđinjati, nasljedovati, pretvarati se, graditi se* nuptias, se amicum, se laetum, s *acc. o. inf.*; sa quasi, *apsolutno, Ter.*, * anum; često *partio*. assimilatus, *himjen*, familiaritas; multa alia ejusdem generis, alia assimilata, *Liv.*

axis, is, — axis, is, m. i f. *podnica (daska) gledaj axis*.

assistere [ad-s.], assisti, — 3. 1) *pristupiti, stati k čemu*, hic propter hunc, *Ter.*; ad fores; contra omnes hostium copias in ponte; + inter ceteros. 2) o *dovršenu miovanju, a) stajati uza što, nazočan biti, biti kod*, talus rectus assistit; * lecto; * divinis; (*Tac.*) quantum Corbuloni cujusque generis militum assisteret. b) + — adesse, *potpomagati, pripomoći*, alicui, causae suae.

assoleo [ad-s.], —, —, 2. (*samo u 3. licu sing. i plur.*) *običavati* cum multa assoleat veritas praebere sui vestigia; quae assolent (sc. scribi); ubi (comitia) assolent (sc. fieri); *češće impers.* ut assolet, *kako obično biva, po običaju (kod takih prilika)*; ubi illuxit paratis omnibus, ut assolet, vocari ad concionem utrumque exercitum jubent, *Liv.*; sacra patria, ut assolet, facit, *Liv.*

assolere [ad-s.], —, —, 1. (*rijetko*) planxerunt Dryades, plangentibus assonat Echo *zvučedi složi se jeka. Ov.*

Assorus, i, m. [*Ἀσώρος*] *Asor, grad na Siciliji. Odatle Assorinus, adj. asorski; supst. Assorini, ōrum, m. Asorani.*

assue-facio, feci factum 3. [assuesco] *nàvaditi, navidi koga čemu ili na što*, aliquem aliquare, ad aliquid; alicui rei; s *inf.*: scelerum exercitatione assuefactus; Caesar ceteras domuit, imperio populi Romani parere assuefecit.

assuesco [ad-s.], suēvi, suētum, *nàviknuti, nàvaditi*, * mentem pluribus. 2) *intrans. nàviknuti, dbiknuti se; nàvaditi se*, assueti vinci; genus pugnae quo assueverant; * ne tanta animis assuescite bella; + amici quibus maxime assueverat; assuescere ad homines (*o životinjama*); *apsolutno*, sic enim assuevi; si assueveris; često *part. perf. pas. assuetus, nàvikao*,

viđan, čemu aliqua re; alicui rei (*i komp.* assuetior montibus) *ryede* in aliquid (in omnia familiaria jura), ad aliquem; *samo s akuz.* Galli perversis rupibus juxta invia ac devia assueti decurrunt (*možda assueti ovdje* — assueti id facere), *Liv.*; *s gen.* Romanis Gallici tumultus assuetis, *Liv.*

assuetudo, *inis, f.* [assuesco] *navika, navada*, assuetudine mali (*na zlo*) efferaverant animos, *Liv.*; degenerabat a labore ac virtute miles assuetudine voluptatum, *Tac.*; Nero Actes devinctus, *Tac.* *ljubaviju sapet.*

assuetus, *adj.* [*partic. od assuesco*] *obiđan, navadan, poznat*, portula; * longius assueto lumina nostra vident *nego li navadno*; assueta oculis regio; duces assueti militibus.

assula, *ae, f.* [*demin. od assis—axis*] *iver, trška.*

assulātim, *adv.* *malo, pomalo, Plaut.*

+ **assulto**, *i.* [*intenz. od assilio*] *dofuriti*, feminae assultabant ut sacrificantes aut insanientes Bacchae; *osobito o neprijateljima: navatiti s dat.* tertia vigilia assultatum est castris; tergis pugnatum; *s acc.* latera et frontem (agminis); *apsolutno* hi telis (*oružjem*) assultantes, hi conferto gradu.

* + **assultus**, *us, m.* [assilio] (*u plur.*) *navala*, locum variis assultibus arguet, *Verg.*; cum neque assultibus et velocitate corporum uteretur, *Tac.*

assum [*ad-s.*], affui, adesse *i k tomu afforem* — affuturus essem, *i affore* — affuturum esse, (*arhaist. conj. praes.* assiet, assient, *Ter.*) *nazočan biti, tu biti*, (*oppos. abesse*). *I. u pravom smislu* 1) *o željadi i živim stvorovima* a) *apsolutno*, vos abite, Soaia, adesdum budi tu, *ostani tude*; heri cum non adessetis; omnes, qui aderant; cum hostes adessent; *Nep.*; utinam rex ipse afforet, *Verg.* b) *s adverbijalnom i adjektivnom oznakom* kao coram, praesto; ante oculos, multum, praesens, frequens etc.; ut ipsum Caesarem praesentem esse existimarent; * coram, quem quaeritis assum Troius Aeneas; in operibus, in agmine, ad vigilias multus adesse etc., *Sall.* c) *s oznakom mjesta*, gdje je tko *nazočan*, *s praep.* ad *i acc.* *i in s abl.* petere, ut mane ad portam adesset; ait in senatu se adesse velle; in agmine modo in primis, modo in postremis aderat, *Sall.*; adesse in foro, *Liv.*; *s dat.* quos vides huic adesse; * portis alii bipatentibus assunt. 2) *o stvarima i apstraktnim pojmovima: tu biti, imati ili biti u koga itd.*; corpore nisi praesens et quod adest sentire possumus; suus cuique animus adhortator aderat; cum usus adesset *kad bi potreba nastala*; in obsequio comitas adsit; aderat iudicio dies; nox aderat; adest ingens seditio, certamen; victis finem adesse appa-

rebat, * quod adest *sadašnja sreća*; * vim affore (*ima u*) verbo; * cocto (pavoni) num adest honor idem *ima li u pečena pavna ista krasota?* + auctoritas adest victori. + aderant juveni modestia et forma.

II. U nekim formulama 1) *tu biti, pojaviti se, doći, prispijeti, nadi se*, hi ex Africa jam affuturi videntur; + truci clamore aderant semisomnos in barbaros; * huc ades *dodi amo*; * ecce adest. 2) *radedi tu biti a) desiti se, biti na meti, na ruot*, in operibus, in agmine atque ad vigilias multus adesse; omnes feroces aderunt; Numidae infensi adesse atque instare; adversus hostes aderunt; *osobito: kao pomoćnik, savjetnik, biti u pomoć: pripomoći zauzeti se*, semper absenti affui Dejotaro; dictator intercessioni adero; adesse alicui in consilio; *ovako poimence o pomoći kod suda: zastupati, braniti kao advocatus ili kao patronus*, adsum amicis; quos videtis adesse in hac causa; ad hanc rem, *Ter.*; ad defendendam causam; in iudicio, in foro, contra Sutrium, + adversus aliquem. *Ovako o nazočnosti božanstva kao pomoćnika ili zaštitnika milostiv se pokazati, milostiv biti, braniti s dat.* satis scio, origini Romanae deos affuisse; tam evidens numen hac tempestate rebus Romanis affuit, *Liv.*; * captis; + sui sceleris ultores adesse deos; * adsis placidusque juves. b) *kao svjedok, gledalac, učesnik nazočan biti, učesnik biti, pribivati itd.* ad suffragium; in senatu; in magnis rebus; comitiis, pugnae, proelio, periculis, colloquio; + *takoder apsolutno* ut paene liberum sit, senatori non adesse *ne dolaziti u senat*; adesse scribendo senatus consulto, decreto etc. *i samo* adesse scribendo; * sibi adesses ad puteal; * partibus (*o Lucini*); * choris (*o svirati*): * fletibus assunt humani vultus (*o učesću, što se pokazuje na obrazima*); * paululum ades (*sc. mihi*). c) *kao tuženik ili tužitelj na sud doći* in iudicio, ad iudicium, *i apsolutno*. 3) adesse animo *ili u više njih* animis, *duhom nazočan biti*, adestote omnes animis, qui adestis corporibus; eum non affuisse animo; *i da ne klone duhom, miran biti, ostati*, adeste animis, iudices, et timorem, si quem habetis, deponite; ades animo et omitte timorem, Scipio.

assumo [*ad-s.*], sumpsit, sumpsum 3. 1) *uzeti k sebi; primati, primiti*; sacra Cereris de Graecia, + aliquem sibi filium, + aliquem in consilium; + aliquem ducem; artes propter se assumendae; orator tractationem orationis sibi sumet *zadržat de za se*; neque ego mihi postea quidquam assumpsi, neque hodie assumo, quod quemquam jure possit offendere; + sibi licentiam 2) *privuci, privlačiti*

dodati, legiones quas in Italia assumpsit; nihil nostrae laudi assumptum arbitremus. * Butram tibi Septimiumque assumam; *Odale* a) filozofjski t. t. — donju rečenicu u silogizmu dodati b) gramatički t. t. verba assumpta, a) pridjevi β) (Quint.) tropski izrazi.

assumptio, ōnis, f. [assumo] 1) primanje, odobravanje aliquid dignum assumptione. 2) donja rečenica (propositio minor) u silogizmu.

assumptivus, adj. [assumo] retorski t. t. pars assumptiva stvar takva, da joj na obranu valja uzeti prilike, koje nijesu u njoj samoj, po sebi nepotpun.

assue [ad-s.], — — 3. prišiti, prikrpiti, unus et alter assuitur pannus, Hor.

assurgo [ad-s.], sūrrēxi sūrrēctum 3. uspraviti se, dići se, ustati, resupinare regem assurgentem; adjuvare se manibus in assurgendo; * dextrā; * in clipeum; * in auras; assurgite; alicui *pred kim* (iz poštovanja, iz uljudnosti): an quisquam in curiam venienti assurrexit? ut majoribus natu assurgatur; † neque salutare se dignantem; * Tmolius assurgit quibus (vinis) et rex ipse Phinaeus — *pred kojim se dižu, kapu skidaju*. Napose a) *pridici se*, ex morbo; † e gravi corporis morbo. b) *na kakvu radnju ustati* * querelis haud injustis *dići se na itd.*; o govorničkom poletu: *poletjeti*, raro assurgit Hesiodus, nec comoedia in cothurnos assurgit, Quint. c) o mjestima: *uzdizati se*, inde colles assurgunt, Liv.; † jugum montis a mari assurgit; * non coepae assurgunt turres; o *vojvudama*: *stjeoati*, * assurgens fluctu nimbosus Orion; *pojavi* *javljivati se* * tum vero assurgunt irae.

assus, adj. *pečen, pržen*, elixus esse quam assus soleo suavior, assa bubula *goveđa pečenka*, Plaut.; assum vitulinum *pečenje teleće*, Cic.; assis miscere elixa, Hor.; assi mergi, Hor. 2) t. t. *kupeljski*, assus sol *sunčanje na žarkom suncu kožom neuljenom*, assa balnearia *priprave za parnu kupelj*.

Assyria, ae, f. [Assyria] *Asirija*, u širem smislu *asirska država*, koju su Rimljani obično samo *Sirija* zvali. *Odale* * † Assyrius, adj. [Assyrius] *asirski*, † stagnum *jezero genezaretsko u Palestini*; * ebur *indijska*; * nardus; * arenae litoris Assyrii; *supst.* Assyrius, ii, m. *Asirac*, Hor.; plur. Assyrii, ōrum, m. *Asiroi*.

ast, *gledaj at*.

Asta, ae, f. *Asta*, grad u Hispaniji, blizu Gadesa. *Odale* Astensis, adj. *astanski*.

Astapa, ae, f. *Astapa*, grad u Betskoj Hispaniji.

Astartē, es, f. [Astartē] *Astarta*, *feničko-sirska božica*, srodna s Venerom, Afroditom.

Astēria, ae, f. [Astēria] *Asterija*, *kći titana Kea (Coeus) s Febom*; *bježeći od Jupitera preobražena bi u prepelicu, skoči u more*, gdje je od nje postao otok *Asterija ili Ortigija*, poslije prozvan *Del*. Ov.

Astērie, es, f. [Astēria] *Asterija* (hrv. *Zvjezdana*, radi sjajne krasote) *izmišljeno ime djevojke*, Hor.

asterno [ad-s.], 3. u pas. s medijalnim značenjem *pružati se*, sepulcro, Ov.

astieus, adj. [astieus] *gradski*, † ludi *supst.* astiei, ōrum, m. *građani*.

astipulātor, ōris, m. [astipulor] 1) *svjedok kod ugovora t. t. koji kod stipulacije kao svjedok jednoga kontrahenta traži od drugoga, da pred njim ponovi obećanje, da može, ako ustreba, kao svjedok doći pred sud* 2) *trop. slijepi, bezuvjetni pristasa*, eorum (stolcorum) stipulator Antiochus.

astipulor [ad-s.], 1. *depon. trop. pristati uz koga, slagati se s kim*, alicui, Liv.; *sramni astipulator*.

astituo, ūi, ūtum, 3. *pōstaviti, staviti do koga*, reum ad aegroti lectum; astitui aulas, *pristaviti lonce*, Plaut.; in genua astituto, *na koljena se baciti*. Plaut.

asto [ad-s.], stiti, — 1. 1) *stajati*, tu astas solus, *astato simul*, asta atque audi, Plaut.; hic, Ter.; *astante atque audiente Italīa totā*; ad id; † mensae; * portis; * ante oculos; * supra caput; * *astante ope barbarica, dok je država jošte snažna bila*; Enn. u Cic. Tusc. *Osobito pomagati, savjetovati*, alicui, *apsolutno*, Plaut. 2) * *stršiti squamae*.

Astraea, ae, f. [Astraea] *Astreja*, *kći Zeosova i Tetidina*, *božica pravednosti*, koja je poslije *zlatnoga vijeka* ostavila rod *čovječji*, Ov.

Astraeus, i, m. [Astraeus] *Astrej*, *titan, muž Aurorin*, s kojom je rodio *vjetrove*, te se zato zovu *fratres Astraei*, Ov.

astrēpo [ad-s.], — — 3. 1) (Tac.) *intrans.* *bučati*, mare, vulgus; *osobito bučeći klicati*, alicui. 2) (Tac.) *trans.* s bukom *pristati*, *kliučći primiti* ut eadem *astreperenti*, hortari.

astricte, adv. [astriectus] o govoru: *jedro*, *zbijeno*, astrictae numerosa oratio.

astriectus, adj. [partio. od astringo] 1) *pritegnut*, * soccus non astrictus = *klamitava*; * astrictae aquae (sc. gelu) *zamrzle*. 2) *trop. a) tvrd, štedljiv* * pater; † mos. b) o govoru, govorniku, pjesniku: *zbijen, jedar* verborum comprehensio; (orator) numeris astrictior; † paulo astrictior Calvus; cum versu sit astrictior (poeta).

astrīngo [ad-s.], strīnxi, strictum, 3. 1) *pritegnuti, stezati, stegnuti*; *smrskati*; *privezati* * vincula motu; * illex astringitur

hederā privija se za; * cortex astrictus pice, zasmoljena; o dijelovima tijela † astrictae stegnuto grlo fauces; alvus tum astringitur, tum relaxatur; * venas (terrae) hiantes; aliquem ad statuam; o student: obumrijeti od, corpora vis frigoris; imbrem vis frigoris concreto gelu; * nivibus corpus astringi; odalle † astringi ohladiti se, 2) trop. a) duševno, politično, moralno: stegnuti, sâpêti, vezati, obvezati, illi studio suorum astricti; majoribus astrictus u važnije stvari zadužen; vel armis vel legibus totam Galliam sempiternis vinculis; disciplinam legibus; religione devinctus atque astrictus, astringere se scelere i (pretklas.) furti krivim se učiniti ili kriv biti, astringi ad aliquid, Plin. ep.; * astringere se in jura sacra; † se jure jurando pro salute alicujus. b) stezati, stegnuti, luxuriantia stilo, Quint.; breviter argumenta, artius rationem.

astrōlōgia, ae, f. [ἀστρολογία] zvjezdarstvo, astronomija.

astrōlōgus, i, m. [ἀστρολόγος] 1) zvjezdar, astronom. 2) astrolog, koji tumači.

astrum, i, n. [ἄστρον] (pjesn. i u uvišenoj prozi) zvijezde, zvijezda. Odakle trop. tollere in astra, * ad astra. * educere in astra u zvijezde kovati; * sic itur ad astra, tako se ide u nebeske visine; decidere ex astris s neba pasti = izgubiti slavu, Cio.

astruo [ad-s.], strūxi, strūctum, 3. 1) prigraditi, dograditi, gradus; hanc super consignationem laterculo astruxerunt (sc. tantum); † utrique (villae) quae desunt. 2) trop. a) pridodati, nadodati, † ad necem utrisque parentis caedem fratris; * formae animum; † secunda fortuna victorias. b) namjestiti za, gentis ejusdem levissimos falsis criminibus astruxit, Curt.

astu, indecl. n. [ἄστυ] grad, osobito Atena, kad je govor o Grčkoj, in astu se conferre, Cio.; astu u grad accedere, venire, Nep.

astūpeo, [ad-s.], — — 2. čuditi se, snebiti vati se od čuda, astupet ipse sibi, Ov.

Astūra, ae, f. Astura, rijeka u Laoliju s gradom istoga imena, danas Astura.

astus, us, m. lukavština, varka, doskočica, kovarstvo (sramni astutia), klasično samo u sing. abl., perplexum Punico astu responsum; astu magis quam vera virtute; usu armorum atque astu; * astu incipit haec; osobito ratna varka † quae provideri astu ducis oportuerit; † astus hostium in perniciem ipsis vertebat; i u plur. * astus oppugnationum.

astūte, adv. s komp. i sup. [astutus] lukavo, kovarno; varkom.

astūtia, ae, f. [astus] lukavstvo, kovarstvo, quae tamen ego omnia in repetenda amicitia

tua non astutiā quadam, sed aliqua potius sapientiā secutus sum; i u plur. aliter leges, aliter philosophi tollunt astutias.

astūtas, adj. s komp. i sup. lukav, kovaran, pòdmákao, homo, ratio; † gens non astuta nec callida; * vulpes.

Astýāges, is, m. [Ἀστιάγης] Astijag 1) kralj medijanski, djed Cira starijega. 2) drug Finnejm, Ov.

Astýanax, actis, m. [Ἀστιάναξ] Astijanaks, 1) sin Hektorov i Andromahin, koga su Grci predobivši Troju bacili sa zidina, Verg. Ov. 2) tragičan glumac.

Astýpālaea, ae, f. [Ἀστυπάλαια] Astipaleja, sporadski otok blizu Krete, sada Stimpalija, Ov.; Odalle Astýpālaeensis, i * Astypalaefus, adj. astipalejski.

āsyllum, i, n. [ἀσύλον] utočište, skrovište, in asylum confugere; asylum aperire; † asyla statuere; † juxta lucum asyli; * Junonis.

āsymbōlus, adj. [ἀσύμβολος] prost od prinosa (za kakvu piganku), mukteša Ter.

āt (zastarjelo ast) adverzativna konjunkcija: ali, no, nego, koja stoji na početku rečenice osim u pjesniku, a upotrebljava se 1) da se misao, sama sobom pripoznana, drugoj, također valjanjoj nasuprot stavi (ali protiv toga, ali (no) zato ipak), čim se prva misao tako steže, da se posljedica toga suzbija, non est, inquit, in parietibus res publica, at in aris et focis; senex ne quod speret quidem habet. At est eo meliore condicione quam adolescens etc. Zato se nalazi at: 2) kad tko govorniku ili sam sebi prigovara ili bi mogao prigovoriti = no, ali; ali se tko reći, no mogao bi tko reći; ali velim, pari stultitia sunt, quos signa — nimio opere delectant. At sumus, inquit, civitatis principes; at multi ita sunt imbecilli senes, ut nullum officii munus exsequi possint. — At id quidem non proprium senectutis vitium est. Često se iza at dodaje i enim, da se označi povod rečenice, koja se natuknula, ali nije izgovorila = a protiv toga može se još nešto reći, jer itd., ili: no to ipak nije posve pravo, jer itd., hrv. ali dakako, no dakako, osobito u okupacijama; kad govornik očekuje kakav prigovor pak sam prigovori, da prigovor odmah opròvrgnê, at enim eadem Stoici praecipua vel producta dicunt, quae bona isti. Dicunt illi quidem; sed etc. 3) poslije rečenice i izrazâ, kojima se što dopušta: a to ipak, a l' opet, to barem, da se ono, što se prije kazalo, ogramiđi, res si non splendidae at tolerabiles; atque ei, etsi nequaquam parem illius ingenio, at pro nostro tamen studio meritam gratiam referemus; certe, at saltem. 4) Veže drugu razliđu, ako i ne posve protivnu misao tako n.

pr., kad se prelazi na nov odio u pripovijedanju. Napose a) kod uskliku žestoko izražena, gdje se očituje čuđenje, negodovanje i slično, osobito u obliku pitanja, qui cum jam senex esset, aspexisse lacertos suos dicitur illacrimansque dixisse; at hi quidem jam mortui sunt; at, per deos immortales, quid est, quod dici possit? at quem hominem tu tantā injuriā affecisti? una oppugnat mater; at quae mater? b) kod želje, kletve, prijetnje žestoko izražene: at te Juppiter diique omnes perdant! at tibi dii bene faciant omnes; at ego tibi oculum exutiam tuum! * at tibi pro talibus ausis di persolvant grates dignas.

Atābulus, i, m. *Atabul*, jugoistočnjak u Apuliji, *Hor.*

AtācInus, adj. [Atax njestance i rijeka u narbonskoj Galiji] *atački*, *atacinski*, *Hor.*

Atālanta, ae, f. [Ἀταλάντη] *Atalanta*, jedna Arkadanka, kći Jazova i Klimentina, lovkinja u lovu kalidonskom, *Ov.*

attāt ili **attāt** i **attātāe** i **attātātāe** [átatāt] interj. (Com.) *usklić*, kad se tko čudi, veseli, žalosti itd. nu nu! ehe! e da!

atāvus, i, m. [avus] *žukundjed*, *otac prapradjedov* ili *prababin*, * *atavi uopće*: predi, Turnus avis atavisque potens, *Verg.*; atavi reges kraljevi kao pradjedovi, *Hor.*; evocat antiquis proavos atavosque sepulcris, *Ov.*

Atėjus, i, m. *Atej*, 1) C. Atejus Capito, rimski pučki tribun 669. 2) C. Atejus Capito, sin predašnjega, jurista na glasu, protivnik nemanje glasovitoga Kas. Antistija Labzona, *Tac.*

Atella, ae, f. [Ἀτέλλα] *Atela*, stari grad oštanški u Kampaniji među Kapuom i Napuljem. *Odale* 1) **Atellanus**, adj. *atelanski*, municipium; fabula Atellana, vrsta pučke drame iz Atela rano u Rim donesene i tuj udomaćene, lakrdija atelanska. 2) supst. a) **Atellāni**, ōrum, m. *Atelani*. b) **Atellanus**, i, m. *glumac atelanskih lakrdija*.

āter, ātra, ātrum, adj. 1) *orn*, *taman*, *mrk atrum an album vinum potas*, *Plaut.*; alba et atra ignorare, discernere non posse; panis (*Ter.*); * *color*; * *nemus*; speluncae; * *lapilli* (glasovni kamenčići); * *odor* (*dim*); * *mare* (užbūrkanu); * *lictores* (pogrebnici u orno odjevenj); * *nubes*; * *nebula*; * *nox*; * *tempestas*; * *eruor*. 2) *trop. nepovoljno, zlokobno itd.*: *orn*, *mračan*, *mrk*, *žalostan*, *tužan*, *strahovit*, *cupressus*, *dies*; *mors*; *cura*, *lites*; *viperæ sinus Adriæ*; *venenum*; *imenito sve*, što se tiče smrti i ada, *mors*, *alae mortis*, *Esquillæ*, *fila Parcarum*, *Erinyes*; *atra dies*; *atri dies orni dani zvali su se oni, na koje je državu kaka nesreda snašla te zato nije bilo dopušteno ništa važno javno obavljati*, *Liv.* 22, 10, 6.; također * = *pakostan*, *zloban*, *ver-*

sibus atris oblinere aliquem, *atro dente petere aliquem*.

Ateste, ia, n. *Atest*, grad u zemlji venetskoj, *Tac.*

Āthāmānla, ae, f. [Ἀθαμανία] *Atamanija*, pokrajina u južnom Epiru. *Odale* a) **Athāmānes**, num, m. [Ἀθαμάνης] *Atamanjani*, c) * **Athāmānla**, idis, f. *Atamanjanka*, c) * **Athāmānus**, adj. *atamanski*.

Athāmas, antis, m. [Ἀθάμας] *Atamant*, sin Ejolov, umuk Helenov, muž Nefelin, s kojom je rodio dvoje djece *Friksa* i *Helu* (*Phrixus*, *Helle*); poslije je bio muž Ine, kćeri Kadmove, s kojom je rodio dva sina, *Melicoerta* i *Learha*. Junona mrzeći Atamanta i Inu, što su bili Bakha odgojili, učini, da je u bjesnilu Learha ubio, a Ina se i Melicert hježeći od njega strmoglave s jedne klisure u more, gdje se ona pretočila u morsku božicu *Leukoteju*, a on u morskoga boga *Palemona*; *Atamant* pobjegne iz zemlje. *Odale* 1) * **Athāmantēus**, adj. [Ἀθαμαντεύς] *atamantski* ili *Atamantov*, sinus. 2) * **Athāmantiādes**, ae, m, *Atamantovič Palemon*. 3) * **Athāmantijs**, idis, f. *Atamantova kći* = *Hela* (*Helle*); *aequor Athāmantiidos* = *Hellespontus*.

Āthēnae, ārum, f. [Ἀθήναι] *Atena*. *Odale* **Athēniensis**, adj. *atenski*; supst. **Athenienses**, ium, m. *Atenjani*.

Āthēnaeum, i, n. [Ἀθηναίον] *Atenej*, 1) tvrđava u *Atamaniji*. 2) učen odgojni zavod u Rimu podignut od Hadrijana, *Aurel. Vict.*

Āthēnio, ōnis, m. [Ἀθηναῖος] *Atenijon*, stoilski pastir, vođa pobunjenih robova u drugom ropskom ratu 652 pr. I. rugajući se *Ciceron* upotrebljava to ime o *Sekstu Klodiju*, jer je htio roblje rimsko pobuniti.

Athēnōdōrus, i, m. [Ἀθηνώδωρος] *Atenodor*, stoilski filozof za *Augusta*, učenik *Panetijeve*.

Āthēsis, is, *Ateza*, rijeka u *Reciji* i u gornjoj *Italiji*, sada *Adiža*.

athlēta, ae, m. [ἀθλητής] *atlet*, *řvāč*, *borac* u javnim grčkim igrama.

athlēticē, adv. *atletski*, *řvački*, samo u prilici *athletice valere biti zdrav i jak* kao *allet*, *Plaut.*

Athos, ili **Athon**, ōnis, m. [Ἄθος] *gora Atos* ili *atopska gora* u istočnom primorju macedonskom, sada *Sveta gora*.

Ātillānus, Atillius gledaj *Attilius*.

Ātina, ae, f. *Atina*, grad u *Lacij*u. *Odale* **Ātinās**, ātis, adj. *atinski*; supst. in *Atinati* u *Atinatskom*: pl. *Atinātes*, um, m. *Atinci* ili *Atinjani*.

Ātinlus, (Att.) ii, m. *Atinije*, ime rimskomu plemenu (C. Atinius Labeo); adj. *Atinlus*, *Atinijeve* ili *atinijski*.

Atintānia, ae, f. *Atintanija*, pokrajina u *Iliriji*, *Liv.*

Atius, ii, m. *Acije*, ime rimskom plemenu, od kojega je najpoznatiji M. Atius Balbus djed Oktavijana Augusta; njegova kći *Acija*.

Atlas, antis, m. [*Atlas*] *Atlant*, gora u *Mauritaniji*, *Verg. Ov. 2*) u priči, sin *Japetov* i *Klimenin*, kojega je *Perzej* s pomoću *Meduzine* glave preorio u brdo *Atlant*; s *Plejonom* rodio je sedam *Plejadā*; kćeri su mu bile jošte i *Hijade* (*Hyades*), *Hesperide* i *Kalipsa* (*Kalipso*) — *Odatle 1*) *Atlantēus*, adj. atlantski ili *Atlantov*. 2) * *Atlantēdes*, ae, m. *Atlantović* a) *Mercurije* b) *Hermafrodit*, sin *Mercurijev*. 3. *Atlantēus*, adj. atlantski, mare. 4) * *Atlantis*, idis, f, *Atlantova* kći, a) *Elektra*, *plejada*, b) *Kalipsa*; u pl. o *Plejadama* i *Hijadama* kao zvijezdā.

ātōmus, i, f. [*ἄτομος*] subst. nedjeljivo. *Klas*, samo supst. *atomus*, i, f. [*ἄτομος* sc. ἔλη] u *Demokrita* i u *Epikura* najmanje čestice materije: *atom*, *monada*.

atque [= et tum] skraćeno ac (u klasičnom jeziku ac pred konzonantima) kopulativna čestica (savrni et, que) i k tomu, i također. Veže riječi i rečenice. Hrvatski često samo i malo jače izgđovoreno. I. Vežući pojedine riječi. 1) dodaje pretežnije i jače, i to, a to, a osobito, i k tomu, i još rem difficilem, di immortales! atque omnium difficillimam; magna dis immortalibus habenda est gratia atque huic ipsi Jovi Statori; intra moenia atque in sinu urbis sunt hostes, *Sall.*; negotium magnum est navigare atque id mense Quintili; ejus (*Demosthenis*) nuper inter imagines tuas ac fuorum (gdje stoje kipovi tvojih predā) imaginem ex aere vidi. Ovako i s dodanim adeo ili etiam: ducem hostium intra moenia atque adeo in senatu videmus; populare atque etiam plausible factum est. Ovako i onda, kad se što ispravlja; i bolje, i pače. 2) dodaje jednako, s predašnjim jednake valjanosti: i, a i, i isto tako, bello ac pace; honestas perfecta atque absoluta; calor ac frigoris patientia par; in gravissimo atque acerbissimo rei publicae casu; nobiles atque ignobiles. *Odatle* često a) kad se dva supstantiva tako svežu sa atque, da tim nastane hendiadys t. j. da se adjektiv zamijeni atribucionim supstantivom kao u hrvatskim narodnim pjesmama, n. p. kiti i svatovi = kićeni svatovi, sila i svatovi = silni svatovi, sila i krajina: on ustavi silu i krajinu = silnu krajinu itd. jursurandum ac fides obedanje pod prisegu; bellum atque fortitudo bajna hrabrost, vis atque arma družana sila; animo atque virtute kreposnim mišljenjem; fama atque invidia = invidiosa fama etc. b) za izrazima jednakosti i razlike,

sličnosti i nesličnosti, hrv. nego; kao: tako iza: aequae, aequus, aliter, contrarius, idem, similis, par, pariter, perinde, pro eo, non secus, n. p.: illi sunt alio ingenio ac tu; longe aliam esse navigationem in concluso mari atque in vastissimo atque apertissimo oceano; ad ea rex aliter atque animo gerebat, respondit; pariter patribus ac plebi carus. Ovako i * za komparativom, haud minus ac jussi faciunt, *Verg.*; non tuus hoc capiet venter plus ac meus, *Hor.*; artius atque hederā procera astringitur ilex, *Hor. c*) simul atque ili ac: dim, kako, simul atque se ex fuga receperunt; juvenus simul ac belli patiens erat, militiam discebat etc.

II. Vežući rečenice, 1) dodaje pretežniju il važniju misao: i, a to, i osobito, a i, satisne videtur declarasse Dionysius, nihil esse ei beatum, cui semper aliquis terror impendat? Atque ei ne integrum quidem erat etc.; pergratum mihi feceris — spero item Scaevolae — Mihi vero; atque id ipsum Fannius antevertit i to valja da dodam itd. Osobito, da se nadoveže druga znamenita ali ne glavna misao: i k tomu i osim toga, a uza to (mjesto atque, u kasnijih pisaca ceterum), atque haud sciam an ne opus sit quidem nihil unquam omnino deesse amicis; atque — meministis — quam popularis lex de sacerdotibus C. Licinii Crassi videbatur; atque is primus instituit in forum versus agere cum populo, a uza to bijaše on prvi, koji itd.; kad se prelazi na što novo: a nadalje, atque hoc quidem videre licet, a nadalje može svatko sam vidjeti. 2) dodaje misli jednake vrste i jednake valjanosti. i tako, i isto tako, Africanus indigens mei? Minime hercle. Ac ne ego quidem illius. 3) nastavlja misao i od općenita prelazi na osobito, dim se predašnje samo bolje izvodi i obrazlaže: i, a, atque id primum in poetis cerni licet; atque earum rerum exemplum ex similitudine capiebat ineuntis aetatis. 4) zaključuje što odakle: i tako, i zato, a tako, impediō quo minus exponam quam multa P. Sestius, cum esset cum collega meo, senserit, ad me detulerit, quanto ante providerit. Atque ego de Antonio nihil dico praeter unum zato ja o Antoniju ne velim ništa do jedino to; ac de primo quidem officii fonte diximus. 5) označuje dvije radnje, koje jedna iza druge odmah slijede dicite atque obtemperabo recite, a ja ću se odmah pokoriti; hic Quinctium simul pugnantem hortantemque suos incautum hasta transfigit; atque ille praeceps procidit ante proram; * da deinde augurium, pater, atque haec omnia firma. 6) veže poređenje atque ut, ac velut. 7) veže misli, koje stoje prividno jedna protiv druge, pa se zato atque dodaje kadšto i tamen

ili potius, *pa opet, premda, ali*, Cyrsilum quendam lapidibus cooperuerunt. Atque ille utilitatem sequi videbatur; mihi non fit veri simile atque (*a opet*) ipsis commentum placet; qui nunquam sententias de manibus iudicium extorsimus ac potius etc.; 8) *veže „dönju receniciu“* (assumptio ili propositio u filoz. govoru) u *zaključku: a sada, i tako, sravni atqui*. Scaptius quaternas postulabat. Metui, si impetrasset, ne tu ipse amare me desineres. Atque hoc tempore ipso impingit mihi epistolam Scaptius Bruti, rem illam suo periculo esse. His de causis credo etc. 9) *navodi prigovor*, atque aliquis dicat, *Ter. Često tako, da se prigovor unaprijed ukloni; ali, no, ac ne forte hoc magnum ac mirabile esse videatur, atque ut omnes intellegant; 10) ac non gledaj non. 11) Osebine: a) alius atque alius, gledaj alius 1) c). — b) atque eccum ili eccam, a eto ga, ili eto je, Ter. c) atque omnia ili omnes i tako uopće*, atque omnia verbo continentur: d) *et—ac, que—ac; nec (neque) —ac, gledaj et III. — e) više puta uzastopce utque ut Flaminium atque ea quae etc.; * haec atque illa dies, atque alia; * atque Ephire atque Opis et Asia; zato atque—atque — et—et, Verg.*

Atqui, *advers. konjko*. od ad i qui = quoi, quo *ali kako*, 1) *upotrebljava se, da se prigovor ili tvrdnja baš protivno stvari krepko pripoji; no ipak, al' sasvim tim o rem, inquis, difficilem et inexplicabilem; atqui explicanda est; * magnum narras, vix credibile. Atqui sic habet. Kadšto ironički tako, da se potvrda predašnjega dodaje — dakako me improbitatis patrocinium suscipere vultis; atqui id tibi. inquit, verendum est etc. 2) veže donju rečenicu* (assumptio ili propositio) u *logičnom posljeticu: ali, quod si virtutes sunt pares, paria etiam vitia esse necesse est; atqui pares esse virtutes facile perspicitur: ergo etc.*

Ātramentū, i, n. [ater] *ornilo, vranilo*, atramenti effusione sepiae se tutantur. *Napose a) ornilo, tinta calamo et atramento temperato res agetur; * veluti tractata notam labemque remittunt atramenta. b) modra galica, kajom su postolari kožu bajadisali, zato sutorio atramento absolutus putatur o Karbonu, koji se galicoom otrovao.*

1. **Ātrātus**, *adj.* [ater] *orno odjeven, u ornini*, cedo, quis unquam coenarit atratus? † *plebs atrata; * atrati equi o sūdanim konjima, kad se sunce pomrćava.*

2. **Ātrātus**, i m. *Atrat, rijeka bizu Rima, Crni potok.*

Ātrax, ācis, m. [Atqu:] *Atraks 1) rijeka u Etoliji. Odalle * Atrachus, adj. atrački. 2) grad u Tesaliji. Odalle * Atrachides, ae, m. Tesalac, * Atrachs, idis, f. Tesalka.*

Ātrēbas, ātis, m. *Atrebat, Atrebadanin, čovjek od naroda u belgijskoj Galiji, koji se zvao Atrebates, um, abl. Atrebatīs, Caes.*

Ātrēus, ēi, m. [Atreus] *Atrej, kralj u Argu i Miceni, sin Pelopov i Hipodamijin, brat Tijestov (Thyestes). Ova su se dva veoma mrzili, a Tijestov ga sin Egist napokon ubio. Sinovi mu bijahu Agamemnon i Menelaj. Odalle Ātridēs, ili Ātrida, ae, m. [Atreidēs] Atrejević.*

Ātrienāis, is, m. [atrium] *nadzornik atrija, pazikuća.*

Ātrīdīllum, i, n. [demin. od atrium] *malen atrij, trijemao.*

Ātrītās, ātis, f. [ater] *ornina, Plaut.*

Ātrium, ii, n. *atrij* (in atrio et culina erat, unde et atrium dictum; atrum enim erat ex fumo, Servius). *U najstarije vrijeme bio je atrium upravo stan poornio od dima otvorena ognjišta, poslije dvorana za dočekivanje, u koju se ulazilo kroz vežu. U atriju je bio lectus genialis, imagines itd.; tuj su primali posjetnike, osobito klijente i druge, koji su dolazili, da se poklone. I hramovi i druge javne zgrade imale su atrium (atrium Libertatis, Vestae). — plur. atria meton. = palače, Liv.; * = kuća, stan, također * dvorana bogova.*

Ātrōcītās, ātis, f. [atrox] 1) *grozota, strahota, rei; ipsius facti; † poenae. 2. divljaštvo, sirovost, animi; atrocitas ista quomodo in veterem Academiam irruerit; † morum.*

Ātrōcītē, *adv. s komp. i sup.* [atrox] *grozovito, strahovito, nemilosrdno, dicere, minari; in aliquem saevire; invehi in aliquem; † accipere aliquid.*

Ātrox, ōcis, *adj. s komp. i sup.* [trux, paratus ad trucidandum] 1) *grozovit, strahovit, užasan, res; facinus; caedes; bellum, pugna, certamen; periculum; imperium; responsum; atrocissimae literae užasni glasovi; atrox orationis genus; † atrocior semper fama (abl. abs.) erga dominantium exitus; * hora Caniculi strašno ili grozno vruće. 2) grozan. tvrd, nemilosrdan, divlji contio; † Agrippina, semper atrox; * Tydides; * animus Catonis; glede konstrukcije pazi † atrox odii Agrippina.*

Ātta, ae, m. *star rimski pridjev; C. Quinctius Atta, rimski dramatik oko god. 120 pr. Is.*

attactus, us, m. [attingo] *(rijetko i) samo u sing. abl. doticanje, volvi attactu nullo, bez ikakva doticanja, Verg.*

attāgēn, ēnis, m. [attayēn] *vrsta divljih kokoši, možda lještarka, Hor.*

Attalenses, ium, m. *Ataljani, stanovnici grada Atalije (Attalia, ae, f. [Attalēus]) u Pamfiliji.*

Attālus, i, m. [*Ἀτταλος*] *Atal*, ime više per-gamskih kraljeva, najpoznatiji je Attalus III, koji je Rimljane postavio baštiničima svoje države i svoja blaga. *Odatle* a) **Attālfeus**, adj. *atalski*, * condiciones *inutak*, *kolik* *Atalov*, = *najajajniji*. b) **Attālis**, idis, f. [*Ἀτταλίσ*] *atalida*, nekaki ceh u *Ateni* nazvan po kralju *Atalu*.

at-tamen, konj. *pa ipak*, *no ipak*, *al opet*. **attāmin** (adt.), i. *dotaci se*, *odalle*: *osramo-titi*, *pogrditi*; *oskornuti*, *virginem*; quae imprudentia regendae conjugis attaminavit.

attempērate, adv. [attemporo] *baš u horu*, *baš zgodno*, *baš u pravo vrijeme*, *Ter.*

attendo [ad-t.], di, tum, 3. *nāpinjati*, *nā-pēti na*; *zato attendere animum*, (o više *njih*) *animos*, *duh napeti t. j. paziti na što*, *mo-triti*, *aures erigere animumque attendere*; *animos ad ea quae consequuntur*; *s quae*. *indir.* quid velim, *Ter.*; attendere animum ad cavendum; *često samo attendere aliquid*, id ipsum; aliquem, attenditur versus pars; *s. acc. c inf.*: non attendere, superius illud ea re se esse concessum; † sermonibus malignis; † juri; † minimum eruditioni, eloquentiae plurimum; de necessitate, *Cic.*

attente, adv. *s komp. i sup.* [attentus] *pazljivo*, *pozorno*, *pomnjivo*, *audire*, *legere*; *acrius et attentius cogitare*; *attentius agere aliquid*, *Sall.*; *attentissime audire*.

attentio, ōnis, f. [attendo] *animi*, *pazljivost*, *pozornost*.

attento, (attempo) [ad-t.], 1. 1) *kušati*, *pokušati*, *pokušavati*, *attentatum deserere*; consensus *attentatae defectionis*; † *locos laetiores*. 2) *trop.* a) *otpaditi koga*, *zavoditi*, *da se odmetne*, aliquem; *classem*; *Capuam*. b) *nāpadati na koga ili koga* aliquid *lingua*; ne compositae orationis insidiis sua fides *atten-tetur*; † aliquem *vi*; * *jura*.

attentus, adj. *s komp. i sup.* [attendo] 1) *paz-ljiv*, *pozoran*, *auditor*, *judez*; *animus*, *Ter.*; *attentissima cogitatio*. 2. *tečevan*, *štedljiv*, *tvrd*, *skup*, *attentior ili nimis attentus ad rem*, *Ter.*; * *asper at attentus quaesitis (dat.)*; *pater familias*; *attenta vita et rusticana*.

attēnuāte, adv. [attenuatus] *o govoru*: *prosto*, *priprosto*, *nēkičeno*, *dicere*, *Cic.*

attēnuātus, adj. [partic. od *attenuo*] *mršav*, *fortune familiares attenuatissimae*, *napose o govoru*: *nēkičen*, *prost*, *oratio*, *verborum constructio*; *o glasu*: *pretanak*, *vox paululum attenuata*; *attenuata nimis acclamatio*.

attēnuātio, ōnis, f. [attenuo] *slabljenje*, *suspi-cionis*; *o govoru*: *nēkičenost*, *facetissima verborum*.

attēnuo, i. [ad i tenuis] 1) *tanjiti*, *umanjiti*, *oslabiti*, *ubi sortes sua sponte attenuatae*

erant; * *corpus*; *legiones proeliis attenuatae*; † *milites attenuati*; *vires diutino morbo atten-uatae*; *bellum attenuatum atque imminutum est*; *napose*, *vocem attenuare*, *prelaziti na di-skant*. 2) *trop.* *ponizivati*, *poniziti*, *pō-ništiti*, *insignem attenuat dens*, *Hor.*; *ubla-živati*, *ublažiti*, * *fertur Achilles Haemonia curas attenuasse lyra*, *Ov.*

attēro [ad-t.], trivi, tritum 3. 1) *triti*, * *Cerberus leniter atterens vijati caudam (soil. tibi)*. 2) *taruci ošteti*, * *insuetas opere manus*. *Pak odatle*: *slabiti*, *oslabiti*, *obrvati*, quo bello Hannibal opes Italiae attriverat, *Sall.*; belli incommoda motu Vindicis haud perinde plebem attriverant, *Tac.*; jam pridem attritis Italiae rebus, *Hor.*; velut attrita quotidiano usu forensi ingenia, *Quint.* 3) * *pogaziti*, *potrti*, *alas*; *herbas*.

attēstor [ad-t.], 1. *depon.* *potvrđivati*, *po-svedočiti*, *Phaedr.*

attexo [ad-t.], tēxui, tēxtum, 3. *nāpletati*, *na-plesti*, *loricas ex cratibus*. 2) *trop.* *dati* barbarorum agris quasi attexta quaedam videtur esse ora Germaniae; ad id quod erit immortale, partem attexitote mortalem.

Attica, ae f. [*Ἀττική*] *Atika* (t. j. *Primorje*), *pokrajina Grčka*. *Odatle Attice*, adv. *atički*, *dicere*.

atticisso, i. [*ἀττίσσω*] *povoditi se za atičkim* atque adeo hoc argumentum graecissat, tamen non atticissat, verum sicilissat, *Plaut.*

Atticus, adj. [*Ἀττικός*] *atički*, *osobito po umjet-nosti i znanosti*, *uopće po obrazovanosti i ukusu*, = *ukusan*, *subtilitas*, *genus dicendi*; *aures fine*, *tanke uši*; *supst.* quid sit Atticum (*atički izraz*) discant; *pl.* *Attici*, ōrum, m. *Ati-čani ili Atenjani*; *napose atički govor-nici*. *Pridjev T. Pompinus Atticus* (*jer je Pomponije duže u Atici živio*).

Attilius, *Atilije*, ime rimskom plemenu. 1) *A. Regulus*, *gledaj Regulus*. 2) *C. A. Serranus*, *pučki tribun*, *protivnik Ciceronov*. 3) *jedan stariji rimski pjesnik*. *Odatle Attiliānus*, adj. *atilijski ili Atilijev*, *praedia*.

attineo, tīnui, tēntum, 2. [ad i teneo] I. 1) *tranz.* *zadržati*, *zaustaviti*, *pallam ante oculos*, *cultum*, *Plaut.*; † *prensam dextram vi*; † ali-quem *carcere*; † *lectos viros castris*; *trop.* a) *zaustavljati*, aliquem *spe pacis*, *Sall.* b) *kao svojini držati*, *čuvati* * *magnum domi-natus*; † *ripam Danubii legionum duae atti-nent*. 2) *trop.* *samo u 3. licu osobito sing.* a) aliquid *attinet ad aliquem ili aliquid prō-tēž se na*, *tiče se*, *ide koga*, quid id ad nos *attinet*? quid istae picturae ad me *attinent*? *Hae (tabellae) quid ad me*? Immo ad te *atti-nent*; id quod ad te *attinet*, *Com.*; cetera quae ad colendam vitam *attinebunt*; tanquam ad

rem attineat quidquam, *Hor.*; često dolazi quod attinet ad etc. što se koga ili čega tiče ili dotiče, quod quidem ad nos duas attinuit, *Plaut.*; quod ad hanc rem attinet, *Ter.*; servos ipsos, quod ad me attinet, neque arguo neque purgo; id quod ad me nihil attinet; nec quidquam rei publicae acturos, praeterquam quod ad provinciarum administrationem attineret, *Liv.* b) *apsolutno s negacijom, ili pak niječnim pitanjem: biti do čega, korisno je, pomaže, od koristi je, itd.* nihil attinet me plura scribere; hoc quidem in talibus viris quid attinet dicere? Neque enim attinet naturae repugnare; non venit, quia nihil attinuit; * quae nihil attinent *do čega nije stalo. II. intranz. † (rijetko) o mjestima: pružati se, pròstirati se, dòpirati* Scythae a laevo Thraciae latere ad Borysthenem atque inde ad Taniam rectā plagā attinent, *Cur.*

attīngo, tīgi, —, 3. (*pretklas. attīgo*) [ad i tango] 1) *doticati što ili doticati se čega, dotāci se*, prioribus pedibus terram; aries murum; mento summam aquam; *u prilici* invitus ea tanquam vulnera attingo; † pulsum venarum *òpirati bilo; napose a) o mjestu: dðkva-titi se čega, stīci*, ut primum Asiam attigisti; ipse hora diei quarta cum primis navibus Hispaniam attigit. b) *doticati se, mediti, graniđiti đim*, per Cappadociae partem eam, quae Ciliciam attingeret; eorum fines Nervii attingebant; attingit etiam una pars flumen Rhenum. c) *dotāci se čega — prisvojiti sebi što, Ter.*; de praeda mea teruncium nec attigit nec tacturus est quisquam; *također dotāci se — ðkusiti*, noluerunt feris corpus obicere ne bestis quoque, quae tantum scelus attigissent; * nulla quadrupes graminis attigit herbam; † atque illa nullos attingere cibos. d) *neprijateljski se dotāci*, Laelius si digito quem attigisset, poenas dedisset; — *navaliti na koga*, Sulla quem primum hostes attigerant; si Vestinus attingeretur; † cubicularios ejus; *bludno*, aliquam, *Ter. 2) trop. a) zadesiti, snāci*, id ita esse sic probant, quod antequam voluptas aut dolor attigerit, salutaria appellant parvi. b) *ticati se, doticati se, idi koga, imati posla s kim*, corporis similitudo naturam animi *slīčna je itd.*; labor non attigit deum; aliquid ne suspicione quidem; aliquem cognatione attingere, *biti s kim u rodu; tako* aliquem † sanguine, necessitudine. c) *baviti se đim*, forum, rem publicam; rem militarem; Graecas litteras; poētice; * gaudia *uđivati d) u govoru dotāci se koga, napomenuti, govoriti o čem*, Chrysogonum simul atque attigi, statim homo se erexit; aliquid breviter; singillatim unam quamque rem; tantummodo summas (res); illum injuriam non attingere.

Attis, īdis ili Attin, Inis, m. [*Ἄττις ili Ἄττιν*] *Atis ili Atin*, ime jednomu frigijskomu pastiru, koga je Cibela svećenikom svojim učinila pod uvjetom, da joj zavjetuje čistoću; kad ju je oskvrnio, pohjesnio je, *Cat. Ov.*

Attius (Acc.), ii, m. *Atije*, ime rimskomu plamenu 1) *A. glasovit tragični pjesnik iz pretklasičnoga doba. 2) P. A. Varus, pretor u Africi, pristaša Pompejev. Odatle Attianus, adj. Atijev ili atijski*, versus stih pjesnika *Atija*; milites, legiones *pretora Atija*.

attelo [ad-t.], —, 3. 1) *đići, uđići, pòdizati, pòdići*, manus ad caelum, *Liv.*; * oculos (*u prilici i Liv.*); * ocellos contra solem; * colla; * brachia; * caput (*u prilici i u Liv.*); * capita caelo (*o drveću*); * parvum natum; * fracto crure planum; * umeris regem *na itd.* amicum ab humo; * ter sese; * se in auras; * se in femur; * se recto trunco; se a gravi casu, *Liv.*; * iras, minas (*o zmiji*) *pòdīgāvši se ljutito i grozeći se*, * attollitur unda; * attolluntur nigrae arenae; † Euphratem in immensum attolli, mare ne ventis quidem attollitur; * Aetna attollit globos flammaram; *ovako o zgradama: pòdići, pòstaviti, sagrađiti*, * molem roboribus textis, * arcem tectis; * malos (*katarke*); turres in sexaginta pedes attollebantur, *Tac. 2) trop. uđizati, uđići, pòdizati, pòdići*, animos ad spem consulatus; * Punica se quantis attollat gloria rebus; rem publicam bello armisque, aliquem insignibus triumphis, ordinibus altis et praemiis, *Tac.*; *u govoru uzvisiti*, cuncta in majus, *Tac.*; haec tu qua miseratione deflebis, ornabis, attolles, *Plin. ep.*; aliquem adulationibus, *Tac.*; *i o govoru i govorniku*, orationem; nunc attollebatur, nunc residebat.

attondeo [ad-t.], tōndi, tōnsum, 2. 1) * *strīci, ðbrezati, ðpsjedi* vitem; capellae attondent tenera virgulta *brstie. 2) trop. a) * umaliti, sniziti*, consiliis nostris laus est attonsa *Laconum. b) (Com.) a) zākinuti, oderati. β) izlijemati.*

attonitus, adj. [*partic. od attono*] *upr. gromom ðšinūt, samo trop. 1) zāpānjen, zābūnjen*, *u neznāni, s abl. onoga, od čega zabuna nastaje*, terrore, miraculo, nocturno pavore; * novitate; † subito rei miraculo; *apsolutno* * attonitis haesere animis; * ante dehiscens attonitae magna ora domus. 2) *zādahnut, zanesen*, attonitae Baccho matres; qui Musas amat impares ternos ter cyathos attonitus petet vates.

attono [ad-t.], tōnūi, tōnītūm 1. *upr. gromom ðšinuti, samo * trop. zāpānjiti, zabuniti*, aliquem, quis furor vestras attonuit mentes? quos Dryades Faunique numine contactos attonuere suo.

attorqueo [ad-t.], — 2. *zamahnuti*, jaculum, Verg.

attrāho [ad-t.], trāxi, trāctum, 3. 1) *privlađiti*, *privuđi*, *dovlađiti*, *dovuđi*, magnes lapis, qui ferrum ad se alliciat et attrahat; *spiritus ab alto; *napose a) pritegnuti*, *pritezati*, *nāpinjati*, *nāpēti* lora; contentum arcum fortius. b) *čovjeka dovuđi*, aliquem vinctum, tribunos; *trop.* nihil esse, quod ad se rem ullam tam alliciat et tam attrahat. 2) aliquem — *dozvati*, *prizvati*, *dati dozvati koga*, aliquem Romam; te ipsum a me putare attrahatum iri, si de pace agatur; *aliquem in partes; *discipulos novos; id ipsum, quod verearis, ultro arcessere et attrahere *silomice navlađiti*.

attrectātus, us, m. [attrecto] *pipanje* attrectatu et quassu saevum amplificatis dolorem.

attrecto, 1. [ad i tracto] 1) *pipati*, u *prilici*, blanditia popularis aspicitur, non attrectatur, *gleda se, ali se ne osjeđa, napose a) nepri-stajno pipati*, fore qui dicerent, uxores suas a cena redeuntes attrectatas esse a Caelio; libros Sibyllinos contaminatis manibus *izēti u ruke*; quod id signum (*silicu*) attrectare non esset solitus; † me attrectare nefas sacra patriosque penates, donec me flumine vivo abluero. b) *segnuti za čim, što koga ne ide, prisvojiti sebi što po nepravu*, regias gazas, insignia summi imperii, fasces securesque. 2) *trop. baviti se čim*, neque imperatorem attrectare feralia debuisse, Tac.

attrēpido [ad-t.], 1. *dōtruphati*, Plaut.

attribuo [ad-t.], tribui, tribūtum, 3. 1) *pridijeliti*, *podijeliti*; *odrediti*, *doznađiti*, alicui aliquid; servis equos; partem vici cohortibus ad hibernandum; locum; oppidum alicui (*ustupiti*). *Napose a) komu što podijeliti, da izvrši, odavi*, attribuit nos trucidandos Cethego; alicui curam alicujus rei; certas cuique partes ad custodiam urbis; singula latera castrorum singulis legionibus munienda, *ovako osobito staviti pod čije zapovjedništvo*, video, cui Apulia sit attributa; alicui legiones, equitatum, equites, naves. b) *komu koga kao pomoćnika itd. dodijeliti, dodati* aliquem alicui; electos viros ei classi attribuerat; Titum Labienum in Sequanos proficisci jubet; huic M. Sempronium Rutilum attribuit. c) *narod narodu ili vladaru vladaru: podložiti*, Sussiones Remis; insulas Rhodis. 2) *novce doznađiti; doznakom po drugom isplatiti* pecuniam redemptori attribuendam solvendamque curare; HS centies et octogies ex aerario alicui; *Odalle a) attribuire* aliquem, *naznađiti*, od koga će novce primiti, *naputiti na koga*, attributos quos appellas valde probo; viduas attributae. b) *nāmetnuti*, *namet*, *udariti poroz na što*, his rebus omnibus

terni (asses) in milia aeris attribuerentur *na sve te stvari da se udari namet po tri asa od tisude*. 3) *trop. pridijeliti, podijeliti, pružiti*, ne aut irato facultas ad dicendum data aut cupido auctoritas attributa esse videatur; his auctoritatem attribui; timor, quem mihi natura pudorque meus attribuit; si legi, loco, urbi, monumento attribuetur oratio, *ako se navode kao da govore; ovako i dodati, pridodati*, ad amissionem ceterorum amicorum misericordiam nostram; sensae horae in orbem operi attributae sunt *odredeno*. *Napose kao retorski i gramatički t. t.* attributum esse alicui *biti predikat ili atribut*. 4) *pripisivati, pripisati što komu ili čemu*, bonos exitus arripimus attribuimusque diis immortalibus; aliis causam calamitatis; aliquid sibi soli; alicui, quod aliquid fit.

attribūtō, ōnis, f. [attribuo] 1) t. t. *poslovnoga govora: doznaka novčanoga duga, naputnica, assignacija*. 2) *retorski t. t. predikat ili atribut*.

attritus, adj. [partic. od attero] *istrit, izlizān*, mentum attritius; *ansa; † *trop. o govorniku: mlitav, slab*, Calvus exsanguis et attritus.

Attus Navius, At Navije, augur za Tarkvinija Priska; također Attus Clausus mjesto Appius Claudius, Liv.

Atys (Attys), ŷos, m. [Atys, Attys] Atij 1) sin Herkulov i Omfalim, praotac lidijских kraljeva, Tac. 2) Trojanac, od koga lozu vuđe gens Attia, Verg.

au i han, interj. (Com.) *faj! e! e! dakako! e idi!*

auceps, cūpis, m. [avis i capio] 1) *ptičar*, fistula dulce canit auceps, dum decipit avem, Ov.; non avis aucupibus monstrat, qua parte petatur, Hor.; *trgovac plicama piscato uti*, pomarius, auceps, unguentarius, Hor. 2) *trop. njuškalo*, Epicurus peritissimum voluptatum aucupem sapientem esse contendet, *najnjčšije njuškalo slasti*; juris consultus ipse per se nihil nisi auceps syllabarum, *čjepidiaka*; ne quis auceps sermoni nostro sit, *prislušnik, da ne bi tko prislušivao, što govorimo*, Plaut.

auctārium, ii, n. [augeo], *prilog*, Plaut.

auctio, ōnis, f. [augeo] *upr. množenje* 1) *dražba*, proscribere auctionem *raspisati dražbu*; auctionem facere *držati dražbu*, † auctiones hastae *sudbene dražbe*. 2) *dražbene stvari*, vendere auctionem.

auctiōnārius, adj. [auctio] *dražben*, tabulae, *zapisnici stvari dražbenih*, atria.

auctiōmor, 1. *depon*. [auctio] *dražbu držati*, ait se auctionatum esse in Gallia; difficultates auctionandi proponere.

auctō, 1. [frequent. od augeo] *množiti*, *umnožiti*, qui pecunias fenore auctābant, *Tac.*

aucto, 1. [frequent. od augeo] *umnožavati*, *pomnažati*, *Plant.*; *obogaćivati*, te bona ope Juppiter, *Cat.*

auctor, ōris, comm. [augeo] *množitelj*, *stvoritelj*, 1) *začetnik*, *osnivač*, *utemeljitelj*, templi; * Trojae, * porticus, * murorum, * mortis, † necis, * funeris; vulneris *kaj rani*, a i * teli *kaj je odapne*; * plagae, * clamoris, * muneris, * frugum * carminis; * lucis o *Apolonu*, * citharae o *Mercuriju*; auctor Apollo; auctor nobilitatis, *Cic.* * generis, † gentis; * mihi Tantalus auctor; *pisao*. 2) *savjetnik*, *pokretač*, *kolovođa*, *uglednik* itd. auctor sum pacis *savjetujem mir*; non suscipiendi belli; defectionis, interficiendi alicujus; ad aliquid faciendum; vehementer tibi auctor sum, ut *ili* ne etc. *savjetujem ti da, da ne itd.*; s acc. c. inf.; idne estis auctores mihi, *Ter.*; a me consilium petis, quid sim tibi auctor, in Siciliāne subsidias, an ut etc.; *osobito* me (te, illo auctore) (na moj, tvoj, njegov) *savjet potaknuće*, auctoribus qui aderant *na savjet nazočnik*; auctores et conservatores civitatis; auctores legum, judiciorum et juris (o *sucima*); auctor meae personae (oppos. auctor alienae). *Odatle t. t. A) o čovjeku*, auctor legis, a) = lator legis *predlađač*. Fabius quarum legum auctor fuerat, earum suasorem haud dubium ferebat. β) = suasor legis, *zagovarač zakonskoga prijedloga*, multarum legum aut auctor aut dissuasor. *Ovako uopće, koji se djelom za što zauzima, koji što zastupa, uskoroje i nastoji da se izvede*, atque hujus deditiois ipse Postumius suasor et auctor fuit, etc. B) a) *potvrditelj o senatu*, koji je što *potvrdio i time valjanim učinio*, (po starijem ustavu *republicke*), auctor legis, također judiciorum; *zato često u Livija patres auctores fiunt senatori odobravaju i potvrđuju zaključak naroda*. β) auctor consilii publici *senatoru*, čij je glas ili *mnijenje u senatu odlučno*. 3) *poruk, jamac*, Fabium auctorem habeo; auctor levis *nepouzdan*, gravis *vjerodostojan*; certis auctoribus comperisse; fama nuntiabat te esse in Syria, auctor erat nemo; auctores sumus, tutum illum fore *jamčimo, da itd.* Pa tako i o *piscima*, *osobito o povjesničima* kao *jamoima* *onoga, što su napisali te su izvor* (ali u *klasično doba* ne = scriptor) auctor rerum Romanarum, bonus, locuples; auctorum esse s acc. o. inf. *pripovijedati, izvješćivati i na to, što se pripovijeda jamčiti*, sunt qui male pugnatum ab his consulibus in Algidu auctores sint; celeberrimos auctores habeo *Tac.*; * auctor aquae pluviae *graculus glasniki*; *Ovako*

napose o naucima i umjetničkim načelima: majstor, ugled, učitelj auctor dicendi gravissimus, optimus, locuples; bonus, malus latinitatis auctor; Cato omnium virtutum auctor; versari in philosophia illo auctore *učiti flozofju pod njegovim vodstvom*; * auctor naturae verique *ispitivač*. *Odatle 4) sudbeni t. t. zastupnik, branič, zaštitnik, poruk, svjedok*, suae civitatis, maximarum civitatum; querelarum et doloris sui; auctor et cognitor sententiae; *napose a) zastupnik ili jamac svojine, koga se tužitelj drži*, actio est in auctorem praesentem; * *vlasnik* vaccae; a i *zastupnik vlasništva, koji kupcu kod prodaje jamči pravo svojine, fundi*; a malo auctore emere. b) *skrbnik, kurator ili tutor žen- skinja, jer njegova puna privola tek čini želju ili mnijenje ženkinja pravno valjanim*, quod mulier sine tutore auctore promiserit; quam (dotem mulier) nullo auctore dixisset; majores nostri nullam ne privatam quidem rem agere feminas sine auctore voluerunt, *Liv.* *Ovako i o agnatskim skrbnicima (roditeljima, braći, rodacima) kao svjedocima i jamcima kod potpisa ženidbenih*, nubit genero socrus nullis auspiciibus, nullis auctoribus; nuptiarum auctores.

auctoramentum, i, n. [auctoro] *jamčevina; plata, cijena, klasično samo trop.* est enim in quaestibus mercenariorum omnium ipsa merces auctoramentum servitutis.

auctoritas, ōtis, f. [auctor] *svojstvo, koje komu pripada kao auctor-u, daklem 1) savjet, na- govor, ponuka, preporuka, privola*, his rebus adducti et auctoritate Orgetorigis per- moti; jure, legibus, auctoritate omnium, qui consulebantur, testamentum fecerat; ejus auc- toritas multum apud me valet; per auc- toritatem civitatum earum *posredovanjem ovih gradova*; auctoritates rerum gerendarum (o *augurijima*); auctoritates principum conju- rationis colligere *imena glavā urote, koja bi alobroškim poslanicima bila na ponuku*. Tako i *ugled, uzor, primjer, u koji se valja ugledati* (ne na prosto = exemplum) auctori- tatis ejus et inventionis comprobatores; auc- toritas majorum; alicujus auctoritatem sequi; aliorum auctoritati parere; auctoritates con- temnere; in auctoritatibus, in exemplis versari. 2) *izvor, zastupstvo, poručanstvo, jamstvo*, attente quam ego defugiam aucto- ritatem consulatus mei; si ea praedia divi- dentur, quae ipse Caesar vendidit, quae tandem in ejus venditionibus esse potest auctoritas; *zato i valjanost a) posjeda, adversus hostem aeterna auctoritas (esto) prema tuđinou valja- nost posjeda da bude vjekovita t. j. da nema zastare*; usus et auctoritas fundi, *zastarom va-*

ljan posjed i odatle nastalo pravo svojine.
 b) *valjanost tvrdnje itd. potvrda, vjero-*
dostojnost, zamašnost, važnost, aucto-
 ritas tabularum publicarum, somniorum, testi-
 monii; auctoritas est in eo testimonio; aucto-
 ritatem habere (o *spisima, učeovim knjigama*
itd.); auctoritatem testi attribuere; defensionem
 spoliare auctoritate; defensionem auctoritatem
 tribuere; haec auctoritas nostra nihil hunc ju-
 vabit; auctoritatem indicii testari, *autentičnost*.
 3) *mnijenje, volja, izjava, odluka*, vo-
 luntas scriptoris et auctoritas; illius sententia
 atque auctoritas, hominum consilia et aucto-
 ritates; auctoritas populi Romani. *Odatle trop.*
napisana volja, nalog, civitatum auctori-
 tates ac literae; auctoritas collegii pontificum;
 auctoritas censoria. *Ovako osobito* auctoritas
 senatus a) *glasovanjem izražena volja se-*
nata, senatski zaključak, (dok znači
 senatus consultum *senatski zaključak*, na koji
 su pristali *pučki tribuni*), sine auctoritate se-
 natus foedus facere; ex auctoritate senatus
 respondere; *potpuno* senatus consulti aucto-
 ritas, (skraćeno S. C. A.) b) *mnijenje se-*
nata, koje nije postalo pravim zaključkom
poradi prosvjeda pučkoga tribuna si quis in-
 tercedat senatus consulto, auctoritate se fore
 contentum. *Odatle* auctoritatem perscribere
mnijenje senata zabilježiti: si quis huic sena-
 tus consulto intercessisset, auctoritas perscriberetur;
 auctoritates praescriptae imēna *senatora*
napisana sprijed pred zaključkom senatskim
ili pred senatus auctoritas, kao svjedoci, da je
zapisnik istinit. 4) *vlast činiti što*, auctoritas
 legum dandarum; legatos cum auctoritate mit-
 tere. *Odatle vlast, zapovjed*, se conferre
 ad alicujus auctoritatem; persequi alicujus
 auctoritatem učiniti po *čijoj zapovjedi*, esse,
 manere in alicujus auctoritate. 5) *ugled, do-*
stojanstvo a) o *ljudma*, auctoritas et gra-
 tia; quorum auctoritas apud plebem multum
 valet; est in aliquo auctoritas apud aliquem;
 magnae auctoritatis esse; ea esse auctoritate;
 habere auctoritatem apud aliquem; auctoritate
 valere; auctoritate multum apud aliquem posse;
 auctoritatem alicujus apud omnes amplificare,
 facere auctoritatem, auctoritatem alicujus im-
 minuere, auctoritatem levare; aliquem magnae
 auctoritatis habere *držati koga za veleugledna*;
 aliquem magnae auctoritatis cognoscere; auc-
 toritatem alicui attribuere. b) o *stvarma*:
znamenitost, vrijednost, važnost, auc-
 toritas et doctoris et urbis, legum, vetustatis,
 loci, orationis; totius hujus rei quae sit vis,
 quae auctoritas, quod pondus, ignorant.

auctōre, i. [auctor] *za novce ili za platu ob-*
vezati, osobito o gladijatoru, partio. aucto-
 ratus, koji je *ugovorom najmljen, s inf. uri*

virgis ferroque necari, Hor.; *odatle uopće:*
obvezati, eo pignore velut auctoratum sibi
 creditorem, Liv.

auctumnalis, adj. [auctumnus] *jesenski*.

auctumnus, i, m. [augeo] *jesen*, * pomifer; *trop.*
jedna godina, * septem auctumni.

1. auctus, adj. s komp. [partio. od augeo]
umnožen, povećan, auctior et amplior ma-
 jestas; socii honore auctiores; res in dies me-
 lior atque auctior fit, Liv.

2. auctus, us, m. [augeo] (*rijetko, u svečanu*
govoru) *naspor, prirast, sreća, napre-*
dak, vos (dii deaeque) bene juvetis, bonis
 auctibus auxistis, Liv.; auctu imperii adolevisse
 etiam privatas res, Tac. Tiberis immenso auctu
 (nabujicom) refusus urbis loca implevit, Tac.

aucupium, ii, n. [auceps] 1) *hvatanje ptica*,
 aucupium atque venatio, meton. * *ptičja lo-*
vina. 2) *trop. lov na što* — *pohlepa za čim*,
 aucupia verborum *cjepidlačarstvo*; aucupium
 delectationis *dopadljivost, pohlepa druge za-*
baoljati, hoc novum est aucupium, to je nov
 način *novce teći*, Ter.; facere aucupium au-
 ribus (Com.) — *prisluškiivati*.

aucupor, depon. i. [auceps] *trop. hvatati, lo-*
viti, vrebati na što, verba; gratiam; aucu-
 paturi eramus tranquillitates (maris)

audācia, ae, f. [audax] *smjelost, odvažnost*,
 a) u *dobrom smislu*: *srčanost, sloboda*,
 hrabrost, odvažnost, audacia in bello;
 tanta audacia, tanta fiducia sui; * si verbis
 audacia detur *ako se smije ovako kazati*; †
 vitare audaciam in translationibus. b) u *zlu*
smislu: *drzovitost, temeritas et audacia*;
 licentia, vel potius audacia; audaciae (= au-
 dacibus) maximam illecebram esse peccandi
 impunitatis spem, Cic.; u *pl. drzovita djela*.

audacter, skraćeno od *pretklasičnoga audāci-*
ter; adv. s komp. i sup. [audax] *smjelo, sr-*
čano, odvažno, hrabro, drzovito.

audax, ācis, adj. s komp. i sup. [audeo] *smjel,*
u dobru smislu: *srčan, slobodan, hra-*
bar, odvažan, audacissimus ego, ex omui-
 bus, češće u *zlu smislu*: *drzak, drzovit*,
 audax et protervus; petulans et audax; teme-
 rarius et audax; audacissimus atque amentis-
 simus; audax ad id facinus; * audax omnia
 perpeti gens humana ruit per vetitum nefas,
dosta drzovit, da itd.; * audax viribus *uzda-*
judi se u svoju jakost; * audax poeta *pjesnik*
ne bajeći se upotrebljavati neobične riječi itd.;
 nec in faciendis verbis erit audax; (Quint.)
 verbis audax, et variis figuris et verbis feli-
 cissime audax. I o *stvarma i apstraktnim*
pojmovima, audax facinus, Ter.; consilium,
 negotium; * audacibus annue coeptis; audax
 animus.

audens, tis, adj. s. komp. [partic. od audeo] u *dobru smislu*: smjel, odvažan, audentes fortuna juvat; * tu ne cede malis, sed contra audentior ito; † nihil gravius audenti quam ignavo patiendum; audentissimus quisque miles; † audentior et postarum quam oratorum similior oratio.

† **audenter**, adv. s. komp. [audens] smjelo, srđano, odvažno; drzovito.

audentia, ae, f. [audens] smjelost, srđanost, odvažnost, samo u *dobru smislu*, Tac.; također smjelost u porabi izrazâ, tropa, Plin. ep.

audeo, ausus sum, — 2. [od avidus mj. avidere] (starinski perf. conj. ausim u pjesnikâ i u svečanoj prozi) smjeti, usuditi se, smjelo lađati se *dega*, ultima; * extrema; nihil, nihil contra aliquem; audere dicere, de Ligario non audeam confiteri; omnia et conanda et audenda Magnetibus esse; pleraque per vim audebantur † ausis ad Caesarem codicillis; † longius audere *usuditi se dolje*, unde rursus ausi; * audere in proelia; si audeas *ako ti je volja*, Plaut.

audens, ntis, comm. [partic. od audio] slušatelj, slušateljica, audientis animum movere; češće u plur. animos audientium inflamare, permovere; assensus audientium.

audientia, ae, f. [audio] posluh, illi praeco faciebat audientiam, *da su ga slušali*; audientiam facere populo, *činiti, da narod čuje*, Plaut.; audientiam facere orationi alicujus, sibi, *učiniti sebi*; audientia fit alicui.

audio, 4. [auris] 1) tranz. čuti, sluh imati, nec videre nec audire; audiendi sensu carere; audire vocem; audire aliquid ex, ab, de aliquo *od koga*; apertis atque integris et oculis et auribus nec videmus nec audimus; audimus *čujemo, kažu nam*; Socratem audio dicentem, *čujem, gdje veli*; audiui, majores hoc dixisse, *dočuo sam, da itd.* Caesar a Gergovia discessisse audiebatur; an vero in Hispania res gestas Caesaris non audistis? audire aliquid de aliquo *o kom*; tantum Camillus auditus *glas o* imperator terroris intulerat; cui non sunt audita Demosthenis vigilae *tko nije čuo na itd.*; * auditi *na glasu, glasovit.* * Dardanidae, auditi advertitis aequore cursum; *supst.* auditum, i, n. čuvenje, glas, nihil habeo praeter auditum; auditio (kao abl. absol. u historikâ) *na glasu, na vijesti, s. acc. o. inf.*: quum Heraeam venisset auditio Machanidem refugisse Lacedaemonem, Agilum se recepit, Liv.; s. *quaest. indir.* volo tamen audire, quid sit, *rad sam čuti, što itd.*; audire cupio; quid non probes; audire aliquid in aliquem, *protko koga čuti, što nepovoljno*; quum laesisset testis Silus Pisonem, quod se in eum audisse dixisset.

Napose: audi, čuj, pazi, pozor! audin — audiane ču li? čuješ? kad tko hoće, da koga na što nadjera.

2) *slušati, pòslušati*, aliquem, aliquem facile, libenter studioseque; silentio a militibus auditus. *Napose a) o učenjacima, t. j. slušati koga, pòlaziti njegova predavanja*, Cleanthus Zenonem audivit; te, Marci fili, annum jam audientem Cratippum, abundare oportet praeceptis institutisque philosophiae; ponere jubebam, de quo quis audire vellet; ponere aliquid ad quod audiam; † legationes *pushti preda se. b) o suou: sâslušati, prèslušati koga*, aliis audientibus iudiciis, aliis sententiam ferentibus; audire de ambitu; † servum; * dolos. o) *uslišiti*, in quo di immortales meas preces audiverunt; veluti sensisset auditas preces; * orantem; * alicujus vota, * puellas. a) *odobravajući slušati, odobravati, odobriti, priznavati, priznati što*, aliquem, aliquid; nec Homerum audio, qui Ganymedem ab dis raptum ait propter formam. *Odatle apsolutno* audio, *tako valja*, non audio, *priznajem*: Audio, nunc dicis aliquid, quod ad rem pertineat. b) *pokoravajući se slušati: slušati, pòslušati, poslušan biti*, aliquem; te audi, tibi obtempera; cohortationes; * currus non audit habenas. *Ovako osobito* dicto audientem esse alicui *poslušati koga odmah, poslušan biti*, Caesari renuntiabant, non fore dicto audientes milites; 3) *intrans. na glasu biti, držan biti zd*, audis — diceris (= grčki *akous, akoues*) * si curas esse quod audis *za što te drže*; * rex paterque audisti; * Matutine pater, seu Jane lubentius audis; bene, male audire, *na dobru, na zlu glasu biti*.

auditio, ōnis, f. [audio] 1) *slušanje*, fabellarum; *apsolutno*, auditio et cogitatio. 2) *čuvjenje* auditione et fama aliquid accipere, auditione expetere; *uopće: glas, govorkanje*, fictae auditiones; rumoribus atque auditionibus permotus; † falsas auditiones depellere.

auditor, ōris, m. [audio] *slušač, slušatelj*, se praebere attentum auditorem alicui, *osobito slušač koga učitelja, slušatelj, učenik*, Demetrius Phaleraeus Theophrasti auditor.

† **auditorium**, ii, n. [audio] 1) *soba, u kojoj se sluša: slušaonica i učionica, škola*. 2) *slušatelji, auditorij*.

auditum, i, n. *gledaj* audio 1).

auditus, us, m. [audio] 1) *sluh*, 2) † *sluh* = *slušanje*, brevis; accipi plurium auditu *čuvjen. biti od mnogih. Odatle čuvjenje, glas*, occupaverat animos prior auditus.

aufero, abstuli ablātum, 3. [abs i fero] 1) *odnositi, dñijeti*, ab janua stercus, Plaut.;

multa domum suam, plura de medio: auferre se *odici*, aufer te hinc *nosi se odavle*; domum; * se ex oculis. *Napose a) * o talasima, vje-travima, itd.* unda rates; auferor in scopulos; in silvam penis ablata refugit; *apsolutno*; auferri (*odletjeti, pòbjedi*) in ortus; fugax aufertur. *b) trop. od svoje namjere svradati, òdvra-ćati, odvratiti, zavesti i slično*, hortor ut omnia gubernes et moderere prudentia tua; ne te auferant alicorum cosilia; abstulerant me velut de spatio Graecae res immistae Romanis *odvratile me od predmeta*; * auferimur cultu *varamo se. o) * trop. ugrabiti, uništiti, itd.*; mors Achillem; hunc neque dira venena nec hosticus auferet ensis, nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra; incendio nuptam. 2) *silom òtèti, ugrabiti (srauni eripio)*, pecuniam in ventre; vasa ab aliquo; auferre alicui caput (*Liv. Verg.*) *òdajedi*; * caput ense; auriculam mordicus *òdgristi*; oculos alicui *na oči prèvariti*; hi ludi dies quindecim auferent; ne spiritus auferatur; * auferre curas, * metus *riješiti, osloboditi*; * amores; * alicui leves somnos timor aut cupido; * (*o nobi*) colorem rebus; * somnus intentum Veneri; * quae (Jup-pter) ponit et auferit; * fautoribus nil aut pau-lum, *oteti, zàkinuti*; * (*o ljubavi*) alicui qualum, telas, operosae studium Minervae; † alicui hastam, † caelestes honores, † prospectum oculorum, † usum oculorum, † universam rei faciem, † iter; † auferri periculo. *Odatle (u svakidašnjem razgovoru) imper. aufer — nosi se odavle, aufer mani nugas*; * aufer me vultu terrere; *apsolutno idi s tim! ajde s tim!* 3) *pònijeti sa sobom stećeno: dobiti, stedi, òðbaviti se*, responsum ab aliquo; tantum abstulit, quantum petiit; auferre paucos dies ab aliquo *dobiti rok od malo dana*; sa ut: ut in foro statuerent statuas, abstulisti *polućio si silom*; nunquam id inultum, *ne de mu proći bez osvete*; haud sic auferet *ne de mu tako proći (Com.; srauni fero)*; * auferre famam docti senis, *sa sobom pònijeti*; * caput ore nostro incoluma. *Odatle* auferre aliquid ex ali-qua re *uvjerenje kakvo o čem pònijeti*, quis est qui hoc non ex priorè actione abstul-lerit?

Aufidēna, ae, f. Aufidena, grad u Samniju. **Aufidius**, ii, m. Aufidije, ime rimskomu ple-menu: najslavniji su 1) Cn. A., pretor 108 pr. Is., napisao je rimsku povijest grčkim je-zikom; pod stare je dane oslijepio, što mu nije smetalo, da dolazi u senat i da se bavi *znanostima*; postinio je Cn. A. Aurelijana, koji je bio konzul g. 71 pr. Is. 2) M. A. Lucro, pučki tribun god. 61. pr. Is. 3) T. Auf. rimski govornik. 4) Sext. A., rimski vitez. 5) Auf. Luscus, oblapornik na glasu, pretor u gradiću

Fundi. 6) Auf. Bassus, rimski povjesničar za *Augusta i Tiberija*. *Odatle Aufidīanus, adj. Aufidijev (4).*

Aufidus, i, m. Aufid, rijeka u Apuliji, sada *Ofanto*.

aufugio [ab-l.] fūgi, — 3. òðbjedi, òðbjegnūti, *pobjedi, pobjegnuti*, Licinius servus tibi notus aufugit; ex eo loco, ubi pugnatum est. aufugerat; * aspectum patris *ispred itd.*

Auge, es, f. [Aÿn] Auga, kći Alejeva, koja je s *Herkulom* rodila *Telefa*, Ov.

augeo, auxi, auctum, 2. [srodno s aÿw] au-xitis — auxeritis *star oblik, Liv. 29. 37.3. 1) množiti, umnožiti, osnažiti, pove-ćati, povisiti*, rem publicam agris; opes; vectigalia; possessiones; rem familiarem; * rem strenuus auge; * dona aris meis venatibus *nove žrtve na oltar prinijeti*, benevolentiam, alicui dolorem, spem, alicujus animum (*sr-danosti*); † quod quibusdam solatio est, mihi augeat quaestionem (*povećava želju, da stvar istražujem*), quia, etc.; pas. augetur spatium, bellum; periculum, incommodum, spes, odium, auspicio; (naves) velis habiles, citae remis au-gebantur alacritate militum in speciem ac ter-rorem, *Tao.; govorom povećavati, uzviši-vati*, vim hostium; fama auxit proelium; munus suum; rem laudando; augere atque ornare quae velet; in augendis amplificandisque rebus: 2) aliquem aliqua re *obilato kega čim sku-nabiti, obogatiti, usrećiti; òpsipati obšasiti*, aliquem divitiis, scientiā; benevo-letia, honore; augeri filio, honore; † auctus es ibi filia in subsidium et honorem simul; (*šaleći se*) augeri damno; *gubitkom ili kvarom bogatiji postati, Ter.*; i samo augere aliquem, *pòdići, uzvisiti*, aliquem augere atque or-nare, augere adjuvareque; *brinuti se sam za se, skrbiti se sam za se.*

augesco, — —, 3. [inchoat. od augeo rasti, množiti se, uspijevati, uva et succo terrae et calore solis augescens primo est peracerba gustatu; semina temperatione caloris et orlri et augescere; aegritudo, *Ter.*; † superstitio, † licentia, † vitia; † *nabujati*, augescente flu-mine.

augur, ūris, m. 1) augur, koji je pazio na lijet, vike ili zabanje ptica i odatle vadio i tumačio *znamenja (srauni auspex)*, augures bili su vi-soko štovani *svećenici u Rimu*. 2) * *comm. uopće: gatač, gatačica, vrač, vračarica*, augur imaginis nocturna *tumač noćne prikaze*, annosa cornix augur aquae *glasnica kiše*; au-gur Apollo; augur Argivus — Amphiarasus; Thestorides o *Kalhasu*; augur — ego qui haec auguror: quod si non odio peccantis desipit augur, *Hor. ep. 1, 20, 9.*

augurālis, adj. [augur] *augurski*, libri; insignia; cena auguralis *čast, kojom je novi augur počastio svoje buduće drugove; supst.*

augurālis, is, n. *šator vojskovođa, gdje se augurovalo, Tac.*

augurātio, ōnis, f. [auguror] *proricanje, ex passeribus, Cio.*

augurātus, us, m. [augur] *augurat, dostojanstvo i čast augura.*

augurium, ii, n. 1) *augurij, opažanje i tumačenje znakova po ptičjem lijetu, što su auguri vršili (sacri auspicium), capere; augurium salutis za mira augurij o tome, smiju li se bogovi moliti za dobro i spas države. 2) znamenje, koje se auguru javi, osobito ptica, auguria auspiciaque; augurium accipere primiti za dobro; † augurium alicui fit, † augurio laetus. 3) uopće: proročanstvo, rerum futurarum, * conjugia. Odatle a) slutnja, inhaeret in mentibus quasi saeculorum quoddam augurium futurorum; augurium animorum suorum. b) * proroštvo, dar ili duh proricanja, laetus Apollo augurium citharamque dabat; non augurio posse depellere pestem. augurinus, adj. [augur] — auguralis, *augurski*, jus, Cio.*

auguro, i. 1) *znamenja opaziti i tumačiti, sacerdotes vineta virgetaque et salutem populi auguranto. 2) poslije opažanja znamenja posvetiti, res; locus auguratur, augurato po učinjenju auguriju, Romulus augurato urbe condenda regnum adeptus est; quum augurato liberaretur Capitolium. 3) preneseno: ogledati se, njuškati kao augur. Plaut.; napose a) (rijetko) proricati, cui quidem utinam vere, fideliter, abunde ante auguraverim; b) slutiti što, si quid veri mens augurat, Verg.*

auguror, depon. 1) *intrans. augurovati, augurije priređivati, opažati i tumačiti. 2) trans. a) ispitavši znamenja proricati, galati, Calchas ex passerum numero belli Trojani annos auguratus est; alicui ex alitis involatu. b) uopće: proricati, proreći, alicui mortem. c) slutiti, naslućivati, quantum auguror conjecturā, opinione; † bella civilia mentibus; † certam spem victoriae.*

Augusta, ae, f. [Augustus] *Augusta 1) za carsku časno ime careve žene, (al' i sestre, majke, kćeri), kao hrv. Njezino Veličanstvo, carica. 2) ime više gradova n. p. A. Taurinorum, sada Turin, A. Vindellicorum sada Augsburg.*

Augustalis, e, adj. [Augustus] *Augustov, što potječe od cara Augusta, ljudi, igre, Augustu na slavu obavljene 12. oktobra; sodales ili sacerdotes Augustales, i samo Augustales, sve-*

ćenstvo od 25 članova Augustu na čast od Tiberija osnovano, Tac.

Augustani, ili **Augustiani**, ōrum, m. [Augustus] *Augustovci, vitezi, koje je Neron popisao, Tac. Suet.*

auguste, adv. s komp. [augustus] *časno, smjerno i časno, dicere de religione, consecrare Liberum.*

Augustodunum, i, n. *Augustodun, grad edujanski u lugdunskoj Galiji, sada Autun, Tac.*

1. **augustus**, adj. s komp. i sup. [auguror] *opažanjem ptica svet, pdsvećen; uopće: častan i uzvišen, veličanstven, locus; Eleusis; templum, vestis; habitus formaeque viri, * moenia; * tectum; * sedes o košnici.*

2. **Augustus**, i, m. (u grčkom prijevodu σεβαστός) *časno ime K. Juliju Cezaru Oktavijanu, što mu ga je dao senat na prijedlog L. Munacija Planka 27. god. pr. Is. Kad je naime ovo postalo naslov (kao što od Caesar = cesar i car, od Karl = kralj), primilo je značenje „car“, „veličanstvo“, također Perpetuus Augustus, Autr. Odatle Augustus, adj. *augustski, Augustov, što potječe od Augusta, * pax Augusta, mir koji je August povratio; * domus; † mons.**

1. **aula**, ae, f. [αὐλή] 1) *dvorište, obor; * atrium, lectus genialis in aula est, Hor.; * o orku (orcus): ulaz u podzemlje. 2) palača, carski dvor, * aula invidenda, * aulae in medio libabant pocula Baccho; * illa se jactat in aula Aeolus; * matičnjak, aulas et cerea regna retingunt. Odatle trop. a) kraljevsko, kneževsko dostojanstvo, auctoritas aulae; (Tac.) potiri aula graditi se dvorinom b) † kao u nas dvor, to jest, ljudi, koji su okolo vladara, prona in eum aula Neronis; divisa et discors aula erat tacitis in Drusum aut Germanicum studiis.*

2. **aula** = olla lonac, Plaut.

aulaeum, i, n. [αὐλαία] *zavjesa, zastor, a) za krevet i sobu, aulaeis jam se regina superbis aurea composuit superba, Verg. b) baldakin, sukno rđapeto ispod stropa u sobi, pauperum cenae sine aulaeis et ostro, Hor.; interea suspensa graves aulaeas ruinas in patinam fecere, Hor. c) zastor u kazalištu, koji su na početku igre spuštali dolje, a na koncu ga dizali u vis aulaeum tollitur diže se, * aulaeum premittitur spušta se. Odatle * intexti tollunt aulaeas Britanni grimizni zastor s utkanim Britančima diže se, Verg. (po našem shvatanju, spušta se.)*

Aulerci, ōrum, m. *Aulerčani, narod u sjevernoj Galiji, razdijeljen na četvero: 1. Aul. Brannovices blizu Edua, 2. Aul. Diablintes u pokrajini la Main, 3. Aul. Cenomani na jugoistoku Dijablintima, 4. Aul. Ebuovices, gdje*

je danas Perche, Normandija, s gradom Medijolanom (Eureux).

aulicus, adj. [aula] + dvorski: supst. aulici, ōrum, m. dvoranici, dvorski poslužnici, Nep. Suet.

Aulla, idis, f. [Aulla] Aulida, primorski grad u Beotiji.

auloedus, i, m. [αὐλοῦς] pjevač uz sviralu, Cio.

Aulon, ōnis, m. Aulon, okolina blizu Tarenta u Kalabriji, na glasu radi vina, Hor.

aura, ae, f. 1) dūh, duvanje, dūh, aurā nocturnā uti (o brodovima, kad jedre), + aēr frequentius auras quam ventos habet; * nunc omnes terrent auras, * auras aëriæ; * divina = besmrtna ili neumrla duša; * vjetar (svaki), rapida. Odalle trop. sijevak, honoris, rumoris, voluntatis, favoris popularis; levis aura spei; libertatis auram captare; * auras famae; često aura popularis ili samo aura (Liv.), ljubav svjetine, omnis auras popularis captor; aurā non consilio ferri; * fallax prevtijivost, vjetrenost. 2) uzduh, zrak, * haut invisus caelestibus auras vitales carpis, * si vescitur aurā aetheria; * captare naribus auras; haurire auram communem. Quint. * in, ad, sub auras u zrak, uvis, pod oblake, assurgere in auras; tendere ad auras aetherias; stat turre ad auras diže se uvis; dirigere cursus per auras; malto općenitije: fugere auras bježati od svijeta = sakrivati se; ferre ili reddere aliquid sub auras na vidjelo iznijeti. Tako = 3) gornji svijet superas venire ad auras; superas educere ad auras; seque ipsum pondus ad auras extulit na bijeli svijet (o novorođenoj djetci). 4. uzduh, zrak napunjen a) * miris at illi dulcis compositis spiravit crinibus aura b) * sjaj, discolor unde auri per ramos aura refulsit. c) * jeka.

auraria, ae, f. (soil. fodina) zlatni rudnik, Tac.

auratus, adj. [aurum] zlaćen, pōzlaćen, tecta; milites sa zlatnim ili pozlaćenim štitom; bos; cornua bovis; * tempora zlatnom kacigom pokrivena (sljepočice); * sinus nakićeno zlatnom iglom; * lyra.

Aurelius, ii, m. Aurelije, ime rimskomu plemenu, od kojega je vrijedno da se pamte 1) Gajus A. Cotta, prijatelj pučkoga tribuna M. Livija Drusa, konzul 75. pr. Is. na glasu govornik. 2) L. Aurelius Cotta, brat predašnjega, pretor 70. pr. Is. Odalle a) Aurelia via, Cic. b) Aurelia lex a) judiciaria, zakon, koji je dao pretor L. A. Kota, da sudovima upravljaju zajedno senatori, vitezovi i erarski tribuni. β) de ambitu, ne zna se, lko mu je začetnik. c) Aurelium forum grad u Etruriji pokraj Au-

reljeve oeste. d) Aurelium tribunal (takoder gradus Aurelii) na foru.

aureolus, adj. [demin. od aureus] * zlaćen; anellus, ensiculus, Plaut.; malum; trop. zlatan, krasan, libellus, oratiuncula; * pedes. aureus, adj. [aurum] 1) zlatan, imber, Ter.; corona; * fibula; nummus ili supst. aureus, i. m. zlatan novac, vrijedan do 25 kruna; * vis aurea mod, koja može sve u zlato pretvoriti. 2) = auratus pōzlaćen, sella; currus; * vestis; * cingula; * Pactolus zlatonosan. 3) * zlatan zlatōkos, sidus, caesaries; mala dunje. 4) * trop. zlatan, prekrasan, itd. Venus, puella; copia, saecula, mores, mediocritas.

aurichalcum, gledaj orichalcum.

auricōmus, adj. [aurum i coma] zlatōkos, pjesnički zlatōlist, aureus fetus arboris.

auricilla, ae, f. = auricula, Cat.

auricula, ae, f. (dem. od auris) upr. ušance a. infima, jagodica od uha.

* **aurifer**, ēra, ērum, adj. [aurum i fero] 1) zlatonosan, amnis. 2) zlatorodan arbor (u vrtu hesperidskom).

aurifex, icis, m. [aurum i facio] zlatār.

auriga, ae, m. bolje, ali zastarjelo origa od aureae ili ōreae, uže, vodiče i od agere, daklem onaj, koji upravlja vodičama. 1) vozač (kolima) auriga soror vozačica; osobito vozač u circenskim igrama. Odalle trop. a) vozar (brodom). b) zvijezda vozač = grč. ἵπποξος.

+ **aurigarius**, ii, m. vozač za trku u circenskim igrama; trkač.

+ **aurigātio**, ōnis, f. utrkiivanje na kolima.

* **aurigōna**, ae, m. [aurum i gigno] (rijetko) zlatorodjenik (o Perzeju; gledaj Danaē).

* **auriger**, ēra, ērum, adj. [aurum i gero] (rijetko) zlatonosan, taurus zlatodrog, s pōzlaćenim rogovima.

+ **aurigo**, i. [auriga] voziti, utrkiivati se na kolima.

auris, is, f. 1) uho, erigere, Ter.; arrigere aures; alicui aures praebere, aures dare, dedere slušati, pōslužati; aures claudere alicui rei, ad aliquid; sonus aures complet; alicujus auribus se inculcare dosađivati komu nepristano govoreći: aures alicujus capere; aditum habere ad aures alicujus; surdis auribus aliquid canere; venit, pervenit, accidit aliquid ad aures alicujus dođuti; * per aures alicujus ire; in auribus (Tac. i apud aures) alicujus na uši tako, da lko čuje; in aurem dicere alicui aliquid, admonere ad aurem tiho opomenuti, sjetiti; * aurem vellere potegnuti za uho, da ga sjetiti na što, secundis auribus (rado) audiri, auribus secundis accipere; servire auribus alicujus, dare aliquid auribus alicujus govoriti komu po volji, po čudi; in aurem utramvis

otiose, *Ter.*; † in dextram aurem dormire — posve bezbrižno; plur. aures — audientes slušači quum tibi sol tepidus plures admoverit aures, *Hor.*; aures Satyrorum opieno — Satyri. *Preneseno*: uho kao sluh, kojim što razabiremo n. p. blagovučnost govora itd. Atticorum aures teretes; acutae; avidae et capaces; offendere aures; non semper implet meas; legitimum sonum digitis callemus et aure, *Hor.*; ingenium amoenum et temporis ejus auribus accommodatum: *Tac.*; 2) rāz, odgrinjača, *Ver.* na plugu daska prikovana spolja za desnu ruku, da odbija brazdu.

auritulus, adj. [demin, od auritus] kao supst. auritulus, i, m. dugouh — magarac, *Phaedr.*

* **auritas**, adj. [auris] 1) dugouh, lepus, asellus. 2) * trop. a) prisluškujući, slušajući, auritas fidibus canoris ducere quercus, *Hor.* b) testis, svjedok, koji je što čuo, ali nije vidio, svjedok po duvenju, *Plaut.*

aurora, ae, f. zora, aurora clari praenuntia solis; Hercules ad primam auroram exitus (u prozorje); * jamque rubescebat stellis aurora fugatis. 2) personifikovana: božica zore [Hef], kći Hiperijonova, žena Titonova, majka Memnonova, *Verg. Ov.* 3) * istok Euris ad auroram Nabathaeaeque regna recessit.

aurum, i, n. 1) zlato; aurum factum, infectum, caelatum; u postovici montes auri polliceri obedati zlatne gore, *Ter.* 2) a) od zlata stvari: zlatno posude, auro argentoque chundare; osobito * zlatne čaše, hausit spumantem pateram et pleno se proluit auro, *Verg.*; pateris libamus et auro — aureis pateris, *Verg.*; zlatne žvane: fulvum mandunt sub dentibus aurum, *Verg.*; zlatno runo, auro heros Aesonius politur, u zlatnu se kukuljica spletu, crines nodantur in aurum, *Verg.*; kuvano zlato, (aurum signatum, *Liv.*) zlatni novac, vide, quaeso, ne qua lacuna gubital sit in auro, *Cic.*; quid non mortalia pectora cogis, auri sacra fames? *Verg.* otium, non gemmis neque purpura venale neque auro, *Hor.*; auro captus, *Hor.*; quia veniat auro rara avis, *Hor.*; virginem auro corrumpit Tatinus, *Liv.*; zlatna zaponka, fibula quod fuerat vestemque momorderat aurum, *Ov.* b) zlatna boja, zlato spicis nitido flaventibus auro, *Ov.*; anguis cristis praesignis et auro, *Ov.* c) * zlatni vijek, quamvis redeant in aurum tempora priscum, *Hor.*; subit argentea proles, auro deterior, *Ov.*; sic ad ferrum venistis ab auro secula, *Ov.*

Aurunci, ōrum, m. — Ausones, *Aurundani*, *Verg.* prastanovnici prednje i donje Italije; odlatte *Auruncus*, adj. aurunački.

auscultatio, ōnis, f. [ausculto] slušanje. *Plaut.*

auscultator, ōris, m. [ausculto] prislušnik, *Cic.*

ausculto, i, [auris mjesto ausis i * culto — zliv] 1) pozorno i pažljivo slušati, *Com. i Cat.* Odlatte a) prisluškiovati, uvrebat, omnia haec; quid is habeat sermonis. b) slušati koga, vjerovati komu, crimina, *Plaut.* 2) slušati koga, poslušan biti, alicui: quid tu? equid habes, quod dicas? mihi ausculta, vide ne tibi desis, *Cic.*; auscultabitur, zbit će se, *Plaut.*

Ausētāni ōrum, m. *Auzetanci*, narod u sjeveroistočnoj Hispaniji; odlatte **Ausētānus**, adj. auzetanski, ager, *Liv.*

ausim gledaj audeo.

Ausōnes, um, m. *Auzonoi*, zajedničko ime plemena italjskih na zapadnoj obali srednje i donje Italije. Po priči im ime po Auzonu, sinu Odisejevu i Kalipsinu. Odlatte 1) **Ausōna**, ae, f. *Auzona*, grad auzonski blizu Minturnā.

2) **Ausōnia**, ae, f. *Auzonija*, zemlja auzonska; * Italija. 3) * **Ausōnidae**, ōrum, m. a) stanovnici auzonski, b) stanovnici italjski. 4) * **Ausōnis**, idis, i **Ausōnius**, adj. auzonski = italjski ili rimski, uopće; * supst. **Ausonii**, ōrum, m. = stanovnici Italije.

auspex, pīcis, comm. [avis i specio] 1. *auspex*, posmatrač ptica, koji gata iz lijeta, iz zabanja ptica kobnica (starija riječ = augur, koja se u klasično doba malo ne jedino upotrebljavala). 2) Budući da su kod svakoga opasnoga pothvata poglavari najprije pazili na znakove, stoga se auceps uopće prevoditi dade sa * vođa, vodič, predstojnik, diis auspiciibus pod vodstvom božjim; Tenero duce et auspice; auspice Musa. 3) t. t. lice, koje je je imalo posla, sa sklapanjem ženidbe i sa ugovorom ženidbenim: provodačija.

auspicato, adv. [auspico] 1) = auspiciis observatis, izvršivši auspicioje, obavivši opažanje ptica, Romulus non solum auspicio Urbem condidisse, sed ipse etiam optimus augur fuisse traditur; nec auspicio nec litato aciem instruere. 2) u sretan (dobar) čas, sretno, auspicio ingredi; haud auspicio huc me attulli, *Coni.*

auspicatus, adj. s * komp. i † sup. [partic. od auspico] 1) auspiciojima pōsvēćen, locus, comitia. 2) u sretan, u dobar čas zāpočeti, * impetus non auspiciati; * Venus auspiciator; apud nos Vergilius auspiciatissimum dederit exordium, *Quint.*; agendis rebus hoc auspiciatissimum initium credunt, *Tac.*; bellum male auspiciatum, urbi auspiciatam sedem dare, *Just.*

auspicium, ii, n. [auspex] *auspicioj*, 1) apstr. a) motrenje ili opažanje zlamenja po pticama obavljeno od svakoga, koji je imao na to pravo (eravni augurium) in auspicio esse *auspicioja* držati; mittere pullarium in auspicio. b) pravo *auspicioja* držati omnes magi-

stratus auspiciū iudiciūque habento; quod nemo plebejus auspicia haberet; auspicia ponere, *ostaviti se auspicija* = služba magistratskih s pravom auspicija. A buduću da je u ratu imao to pravo samo vrhovni vođa a) vrhovno zapovjedništvo, imperio atque auspicio, alicujus imperio auspicioque, ductu auspicioque suo; * *uopće* moć, vlast, volja, zapovijed, Romuli et Catonis. b) Budući da se sve važno poduzimalo priredioši prije auspicija, † *početak*, auspicia belli, regni. 2) konkr.: znak, znamenje, dicere ausus est, optimis auspiciis ea geri, quae pro rei publicae salute gererentur, quae contra rem publicam fierent, contra auspicia fieri; facere auspiciū (o *placama*) *znak dati*: alitem circa summum culmen hominis auspiciū fecisse; * *trop.* *znak, obilježje, mlg*, cui si vitiosa libido fecerit auspiciū.

auspico, 1. [auspex] 1) *prirediti auspicioje*; auspicare mustelam za *auspicioj primiti*, Plaut.; non hodie isti rei auspicavi, ut etc. *ne bi mi bilo ni u smi danas na um došlo, da itd.* Plaut. 2. † *preneseno*: *pōčēti, pōčinjati*; *gledaj* auspicatus.

auspicoor, depon. 1. [auspex] 1) = auspico 1. 2) † *uopće*: *pōčēti, pōčinjati* caedes civium ab aliquo; militiam; cantare; ingredi famam auspicatus sum.

auster, stri, m. 1) *jug (vjetar), široko, vehemens*; nacti austrum naves solvunt; * *validus*; * *turbidus*; * *nocens corporibus*; * *plumbeus težak kao olovo*; * *crepitans*; * *frigidus*, * *favens*; *humidus*; * *nigerrimus*; * *pluvialis*, * *pluvius*, * *aquaticus*, * *nubilus*, * *austriis horridus Juppiter*, 2. *jug* = strana južna, pokrajina otkle jug duva, južna strana, partes austri.

austere, adv. [austerus] *trop. ozbiljno, strogo*, agere cum aliquo.

austeritas, ātis, f. [asterus] † *trop. sumornost*. **austerus**, adj. upr. *opor, ljut, oštar, o ukusu i o njuhu*; *taman o boji*; u klasičnom govoru samo *trop.* a) *ozbiljan, strog, o ljudima i stvarima*, illo austero more ac modo; austerior et gravior esse potuisset; o govoru, suavis auster et solida *krepka, vrsna, mlina*; * *poemata ozbiljne i poučne pjesme*; * *labor, mučan, dosadan*. b) u nešto gore smislu; *mržovoljast, senes, Quint. škrošen*. **austriālis**, adj. [auster] *južni, cingulus, ora, regio vruće podneblje*; * *nimbi*, * *polus*.

austrinus, adj. [auster] *južni, calores, Verg.* * † *ausum*, i, n. [partic. od audeo] *smjelo djelo, pothvat*, et tibi pro talibus ausis di persolvant grates dignas, Verg.; magnis ausis excidere, Ov.; ausi nullus capax natura, Tac.

aut, disjunkt. konjunk. označuje rastavu tako, da jedno isključuje drugo, a pojmovi se oštro luče među sobom: (srauni vel, ve, sive) ili, u protivnom slučaju; b) *prosto*: hic vincendum aut moriendum est; nemo tribunos aut plebejos metuebat; neque moribus neque lege aut imperior cujusquam regebatur. *Napose valja pamtiti a) kad je ono, što slijedi iza aut važnije, jače itd., može se aut prevoditi sa: ili pače, ili bolje, ili tačnije, non multum aut nihil omnino; ako li je ono, što slijedi iza aut, neznatnije ili manje važno, prevodi se sa: ili barem, daj budi, nunquam aut raro; cuncti aut magna pars. b) kad se rečenicom sa aut označuje, što biva ili se zbili mora, ako se ono, što je u prednjoj rečenici kazano, ne dogodi, može se aut prevesti sa: inače, drukčije audendum est aliquid universis, aut omnia singulis patienda. c) da bude ono, što se sa aut navodi, jasnije, dodaje se iza aut još po koja riječ kao certe, ili saltem barem, potius pače, etiam također, vero valjda i, denique napokon, † quidem doista itd. d) u pitanju ne dolazi aut nikada mjesto an (gledaj an), već uvodi koji podređen dio jedne iste rečenice upitne, voluptas melioremne efficit aut laudabiliorem virum? nonnulli dubitant de mundo, casusne sit effectus aut necessitate aliqua, an ratione ac mente divina, ili dodaje kakvo pitanje, kojim se predašnje tačnije određuje, quos accedam aut quos appellem? nationes an reges?*

2) *opetovano*, aut — aut ili — ili, aut vivam aut moriar; aut in omnia aut in magna parte vitae. Tako se aut *opetuje i tri i više puta i to tako, da se jednim kazuju glavniji razredi, a drugima podrazredi*, in alienis (verbis) aut translatum aut factum aliunde aut mutuo; aut factum ab ipso aut novum, aut priscum et inusitatum; *ali se može jedan ili drugi aut tumaditi i po 1) a) kao*: ne aut de C. Laelii soceri mei aut de hujus generi aut arte aut gloria detraham. *Napose pazi a) u nječnim rečenicama uvodi aut — aut podrazrede nječnoga pojma, te je po smislu — neque — neque, dok prosti aut nječnost dalje izvodi i nastavlja, non mehercule unquam aut dolorem aut misericordiam aut invidiam aut odium excitare dicendo volui; nemo aut miles aut eques ad Pompejum transierat; enitar, ne desideres aut industriam meam aut diligentiam; a nasuprot*: neque sui colligendi neque consistendi aut ex essedis desiliendi facultatem dederunt; peditatu se fore contentum neque fortunam temptaturum aut in acie dimicaturum; u *pjesnici je u nječnim rečenicama aut — aut sasvim — neque — neque*: non nos aut ferro Lybicos populare penates venimus aut raptae ad litora

vertare praedas, Verg. b) * *pjesnikâ mjesto* aut — aut *dolazi* aut — vel: quis te, Cato, aut te, Cosse, relinquat? affer Chia vina aut Lesbîa vel Caecubum, Hor.; ve — aut: nec te, tua funera mater produxi pressive oculos aut vulnera lavi, Verg.; aut — seu: qui aut jaculo incedit melior levibusque sagittis, seu crudo fudit pugnam committere caestu, Verg. *Tako i* aut — aut — ve; vel — vel — aut c) *kadšto dolazi iza* aut, *mjesto drugoga* aut *anakolutno izražena rečenica* [sraoni et III. 4]), ne aut verba trajiciamus aperte, quo melius aut cadat aut volvatur oratio, Cic. orati §. 228.

autem, najslabija adverb. *konjunk.*, a kazuje se njom, da je što samo različito od drugoga; a pak. Ne stoji nikad na prvom mjestu u rečenici, nego iza prve riječi ili, ako je ova s drugom spojena, iza ove druge, rijetko iza više riječi, upotrebljava se 1) kad se što suproti drugomu, Gyges a nullo videbatur, ipse autem omnia videbat; e principio oriuntur omnia, ipsum autem nulla ex re nasci potest: cur non de integro autem datum? 2) upotrebljava se autem, da se misao raširi i nastavi: a, pa, a sada, sad pak; osobito a) kad se koji izraz iz predašnjega opetuje, da se поближе razmotri, nunc quod agitur, agamus. Agitur autem, liberine vivamus an mortem obeamus; Arsinoë, Stratum fateris ab hostibus esse captos. Quibus autem hostibus? *ovako i u pitanjima, da se izraz istom izgovorena jače označi, da ne valja: a da: num quis testis Postumum appellavit? testis autem? a da sujedok, velim ja; Si inde cessero, in Africam transcendes. Transcendes autem dico? i da se govor prekinut iza paranteze opet nastavi, ili da se privede paranteza, kojom se što razjašnjuje, in primis foedera et leges (erant autem eae duodecim tabulae et quaedam regiae leges). b) kad se što nabraja, da se posljednji pojam osobito istakne: a po gotovo quam brevi tempore quod et quanti poëtae, qui autem oratores exstiterunt! c) da se donja rečenica kod logičnih izvoda uvede aut hoc aut illud, non autem hoc, illud igitur; si dicis te mentiri verumque dicis, mentiris: dicis autem te mentiri verumque dicis, mentiris igitur.*

authepsa, ae, f. [αὐτήψα] *samovar*, Cic.

autographus, adj. [αὐτογράφος] *autograf*, *vlastitom rukom pisan*, epistola, literae.

Autolyceus, i, m. [Αὐτολύκος] *Autolik*, sin Merkurijev, otac Antiklejin, djed Uliskov, razbojnik, na glasu s lukavosti, Ov.; *menton*. — *lukav lat*, Plaut.

† **autōmētum**, i, n. [αὐτομάτω] *automat*, *stroj*, koji se sam kreće.

Automedon, ontis, m. [Αὐτομέδων] *Automedon*,

vozač Ahilejev, Verg.; *meton*. — *vješt vozač*, Cic.

Autonoe, es, f. [Αὐρονόη] *Autonoja*, kći Kadmova, mati Akteonova, Ov. *Odalle Autonoeius*, adj. *Autonojin*, heros = Actaeon, Ov.

autumnalis, etc. *gledaj auctumnalis* etc.

autūmo, i, (preklasično, *pjesnički i kasno*) *držati*, quem insanum Chrysippi porticus et grex autumat, Hor.; te istic esse.

auxiliāris, e, adj. [auxilium] *pomoćni*, * dea božica *pomoćnica*; * undae: illum (Jovem) caeruleus frater juvat auxiliariibus undis (*kako vladar vladara pomaže pomoćnim četama*, tako Neptun Jupitera vodama; kao t. t. pomoćni milites, cohortes, equites, također *supst.* auxiliaries, *pomoćne čete*, † (rijetko) *sing.* auxiliaris *vojniki među pomoćnim četama*; † auxiliaria stipendia, *plata pomoćnih četa*.

auxiliārius, adj. [auxilium] *pomoćni*, kao t. t. auxiliarii milites *pomoćne čete*, *pomoć*; † pedites *pomoćne pješadike čete*; † cohortes *ko-horte pomoćne*, cohors *pomoćna kohorta*; miles, *Lio*.

† **auxiliator**, ōris, m. [auxilior], *pomagač*, *pomoćnik*.

auxilior, depon. i. [auxilium] *pomagati*, *pomoći*, alicui: conantibus auxiliari suis; o liječničkoj pomoći od koje bolesti medicina nec formidatis auxiliatur aquis, Ov.; *apsolutno* neque ulla nostris facultas aut administrandi aut auxiliandi dabatur, Caes.

auxilium, ii, n. [augeo] *pomoć*, *potpoma-ganje*, alicui auxilio esse *biti komu u pomoć*, *pomagati*, pauci ex amicis auxilio esse; alicui contra aliquem; (*kasno*) in auxilium esse; auxilium esse; auxilium ferre alicui; auxilium ferre pecuniae; alicui venire auxilio; succedentibus auxilio succurrere *u pomoć priteći*; aliquem auxilio mittere; juvare aliquem auxilio; aliquid auxilii est in aliquo; auxilium Romanorum, elephantorum *koju su pružali Rimljani i slonovi*; plur. (rjede) auxilia portare sociis; auxilia deorum parantur; tantum ab equitum suorum auxiliis aberant, *konjaništvu su svome tako slabo pomagali*; preneseno, auxilio *zaštićeni* noctis; auxilio tempestatis; plur. *izvor pomoći*, *pomoćna sredstva*, duo magna auxilia, ultima; *osobito kao vojnički t. t. (rijetko) * † sing.) pomoćne čete*, *pomoć*, magna equitum ac peditum auxilia; neutris auxilia mittere *biti neutralan*; auxilia in mediam aciem conjicere; auxiliis (*pješadike pomoćne čete*) equitatuque comparato; magnos equitatus magnaque auxilia expectabant; i bojne sile, Caesar infirmis auxiliis proficisci non dubitaverat. — Auxilium, *personifikovano božanstvo pomoći*, božica *Pomoć*, Plaut.

Auximum, i, n. [Ἀύσιμος] *Auksim*, grad u Picenu, sada Osimo; *odalle* supst. **Auximātes**, um, m. *Auksimijani*, Caes.

āvārē, adv. s. komp. i sup. [avarus] *lakomo*.

Āvaricum, i, n. *Avarik*, glavni grad bituriški (*Bituriges*) u Galiji, danas Bourges. *Odalle* **Āvaricensis**, adj. *avarčki*.

āvārīter, adv. — *avare*, Plaut.

āvārītīa, ae, f. *lakomstvo*, *lakomost*, avaritia pecuniae studium habet; avaritia est iniqua appetitio alienorum, *pohlepa za novcima* a) *tvrdoda*, *skupost*, neque avaritiam neque sordes obijciat vere mihi quisquam, Hor.; omnes avaritiae *svakoversno lakomstvo*, sve vrste lakomstva; † *meton.* avaritia gloriae *pohlepa za slavom*.

āvārus, adj. s. komp. i sup. *lakom*, homo avarus, avarissimus; † s. gen. pecuniae suae parvus, publicae avarus; * *uopće*: *pohlepan*, laudis; * *mare nezasićno*, * *venter proždrljiv*, * *terrae zavidna*, jer krije u sebi rudu; * *litus pohlepna za novcima*; * *spes beamferne*; * supst. *avarus*, i, m. *lakomac*, *tvrdica*, *skupac*, semper avarus eget; quantum discordet parvus avaro, *štedljivac od skupca*.

āvēho, vēhi, vēctum, 3. *odvući*, *odvesti* (*odvezem* i *odvedem*) aliquem e patria, equites in Aegyptum; frumenti quod potuerunt; † aliquem lecticā suā; *pass.* *avehi odvesti se*, *otići*, *otputovati*, domum e castris est avectus: Postehus hortator affuerat avectus (sc. equo) ab suis *odjahao*, Liv.; ex proelio, Liv.; creditis avectos (sc. navibus) hostes, *da su otplovili*, *odjedrili*, Verg.

āvello, vēlli, vūlsi, vūlsum, 3. 1) *otkidati*, *otkinuti*, *otrgnuti*, poma ex arboribus cruda si sint, vi avelluntur; sibi avelli jubet spiculum *istrgnuti*; * *avulsum umeris caput*; † *saxis avelli*; *preneseno*, inhaeret in visceribus illud malum exsistitque morbus et aegrotatio, quae avelli inveterata non possunt. 2) *silom otkinuti*, *rastaviti*, *otrgnuti*, *oteti*, aliquem de complexu, * *complexu alicujus*; *avulsus a meis*; * *templo Palladium ugrabiti*, aliquem a puella, ab ea (puella) sese derrepente, Ter.

āvēna, ae, f. [mjesto avesna] 1) *zob*, *ovas*, *osobito*: *ovsik*, *divlja zob*, * *steriles avenae*, *vanae*. 2) * *uopće*: *slāmka ovesna ili zobena itd.*; *odalle* * *svirala*, u plur. *sastavljena svirala*, *stringa*.

Āventīer, m, i, n. *Aventik*, glavni grad helvetski blizu Murtena, Tac.

Āventīnus, i, m. (mons) *ili* **Āventīnum**, i, n. *Āventin*, jedan od sedam bratoljaka u Rimu; i adj. * **Āventīnus**, *aventinski*, humus, jugum; Diana jer je ondje imala hram.

1. **āveo** (haveo) 2. *manjkavi glagol*, od koga se *nalazi samo imperativ*: *ave*, *avšto*, † *avšte*, *kad se tko pozdravlja a) na dolasku: zdravo! dobro došao! b) na polasku: s bogom!*; *također kao pozdrav mrtvima*, in perpetuum, *frater, ave atque vale! Cat.*

2. **āveo** (haveo) — — [āvā, dēu] *rđdovati se* *demu*, *željeti* (avere nihil est quam cupere, Festus) genus legationis; *avere te certo scio*, quid hic agatur; s. inf. quid in caelo fiat, scire *avemus*.

Āvernus, i, m. [Ἀῶνος] (*potpuno lacus Averni ili kao adj. lacus Avernus*) *Avernsko jezero* u Kampaniji nedaleko od grada Kume, voda je njegova bila *sumporasta*, a para tako *kružna i emrdljiva*, da ptice nijesu mogle letjeti preko jezera (*zato se i zove aornos t. j. besptičje*). Po priči se tu ulazilo u podzemlje, u gaj *Hekatin* i u spilju *kumske Sibile*; * *portus Averni luka kumska* (Cumae). *Odalle* 1) **Āvernus**, adj. a) *avernski*, lacus, freta; * *supst. Āverna*, orum, n. [sc. loca] *Avernska*. b) * *podzemaljski*, Juno = Proserpina; loca *Averna ili samo Averna podzemni svijet*, *podzemlje*. 2) * **Āvernālis**, adj. *avernski* (*avernskoga jezera*) aquae, Nymhae.

ā-verre vērrī, —, 3. *pomesti*; *preneseno: omesti* (*pokupiti i odnijeti*), nec satis est carā pisces *averrere mensā*, Hor.

ā-verrunco, 1. t. t. *vjerski: odvratiti, uklopiti*, calamitates; iram deum; prodigia; *apsol. dii averruncant!*

Āversis, ōnis, f. [averto] *odvraćanje*, samo ex *aversione ostrag* aliquem *jugulare*.

1. **āversor**, ōris, m. [averto] *zatomnik*, pecuniae publicae, Cic.

2. **āversor**, depon. 1. 1) *odvraćati se od*, haerere homo, *aversari*, rubere; *filium od sina*. 2) *trop. prèzirati, odbiti što*, principes Syracusanorum; * *afflictum amicum*; * *sua facinora deos*; * *scelus*, † *facinus*; † *adulationem*, † *latum clavum*; s. inf. *proelium facere*.

† **Āversus**, adj. [averto] 1) *licem odvraćen od čega*, *ostrag*, *straga*, *sleđa*, *vulnerare* aliquem *aversum*; *aversum hostem videre vidjeti neprijatelja gdje bježi*; *aversos natraške boves caudis in speluncam traxit*; *adversus et aversus impudicus es sprijeda i straga*; supst. **aversa**, ōrum, n. *aversa insulae protivna strana otoka*. 2) *trop. neprijazan, nepovoljan*, a Musis, a vero; *aversissimo animo esse ab aliquo*, * † *alicui rei: mercaturis*; * *Penates*; * *Juppiter*.

ā-verto vērsī, vērsūm, 3. 1) *odvraćati, odvratiti*, aliquem ab oculis *smetnuti s očiju*

naribusque alicujus; a vallo; iter ab Arari, ab Helvetiis *udaliti se od ita*; sese eo itinere *udariti drugim puteum*; aliquem ab itinere; ab aliquo omnium in se oculos; ab hominibus ad deos preces; * s. acc., Libycas oras regnum Italiae k libijskomu primorju; equus fortes avertitur *odbija, ne mari za*; puppim *okrenuti, Nep.*; flumen, flumina, *odvratiti*; hic casus vaginam *pomadi s mjesta*; falces laqueis; * *intrans.* prora avertit = se avertit; * dixit et avertens rosea cervice refulsit; avertere hostem u *bijeg natjerati*; avertere barbaros a portis castrorum, *suzbiti od*; primo impetu hostem; homines inermes armis. *Odalle nešto drugačije*, is avertit Hannibalem in Hispaniam *glasuje za to, da se Hanibal pošalje u Hispaniju*. 2) trop. a) *zatōmiti*, praedam, hereditatem, pecuniam publicam; praedam domum suam; * quattuor tauros a stabulis. b) *odvratiti*, *otpditi*, *odmetnuti koga od čega*, alicujus animum, mentem ab aliqua re, aliquem ab incepto, a spe; aliquem ab amicitia alicujus *iti* ab aliquo; animum alicujus a se; populi opinionem a spe adipiscendi. c) *odvraćati*, *odbijati*, *uklanjati*, pestem ab aliquo; auster avertit me a tanta infamia; * incendia Teucris; quod omen di avertant; causam in aliquem *soaliti na koga*.

Avia, ae, f. [avus] *baba t. j. majka odina iti majčina*.

Aviārium, ii, n. [avis] a) *ptičnjak*; * *mjesto u šumi, gdje se ptice drže*; b) *krletka, kavez*.

Avide, adv. s. komp. i sup. [avidus] *lakomo, pohlepno, željno*.

Avīditas, ātis, f. [avidus] *lakómstvo, pohlepa, požuda*, cibi, pecuniae, gloriae, legendi, rapiendi per occasionem triumphi, imperandi, navandae operae. *Napose* = avaritia *lakómstvo*, quod justitia eas res spernit et negligit, ad quas plerique inflammata aviditate rapiuntur; + *želja što predobiti tui animi*.

Avīdus, adj. s. komp. i sup. [2. aveo] 1) *pohlepan, požudan, željan*, divitiarum, laudis, honoris, gloriae, belli gerendi, novarum rerum, etc. * s. inf. avidi committere pugnam; s. in i. acc.: avidae in direptiones manus *grabežljive, Liv.*; + in omne fas nefasque avidi; s. ad i. acc.: aliquantum avidior ad rem est *da umnoži imutak, Ter.*; ingenii avidi ad pugnam, *Liv.* 2) *Napose* a) *uopće: željan uživanja, nezastitljiv, nesit*, aures, libidines; * mare, * ignis, * flammae, * — avarus *lakom*, servorum manus subitis avidae (*pružile se kod nenadana dobilka lakomo*), *Tao.*; avidae manus heredis, *Tao.*; avidi nautae, *Hor.* c) * + *željan*

boja. d) pohlepan za vladom, ingenium, Sall. e) slavoñlepan, častohlepan, nec Agricola unquam per alios gesta avidus incepit, *Tao.*

Avia, is, f. 1) *ptica*, avis alba u *poslovici* = *bijela vrana*; * avis noctis = *sova*; * aves maternas = *golubovi Veneri sveti*. 2) *ptica proročica*, avibus secundis u *dobar čas iti s dobrom kobi*; * bonis avibus; + *avi mala*, * adversa; * sinistris avibus, u *zao čas iti sa zlom kobi*.

Avitus, adj. [avus] *djedovski; prirodan; kadšto i prastar*, bona paterna et avita; regnum malum; * fundus; * solium; * virtus; * nomen, * umbrae; + nobilitas; + ager; * Troja *babina, od babe*.

Avius, adj. [a i via] 1) *dalek od puta, zahodan, samotan* * virgulta; * montes; avia comitatibus loca, *Liv.*; itinera *putevi postrani*, * *supst. avia*, orum, n. *osama, samotno mjesto*, avia; avia nemorum. 2) * trop. *zalnzeći s puta* in montes sese avius abdidit altos.

Avocamentum, i, n. [avoco] *zabava, utjeha, što od žalosti čovjeka odvraća*, *Plin. ep.*

Avocatio, ōnis, f. [avoco] *odazivanje, odvracanje*, a cogitanda molestia *od misli na*; + *avocationes zabave*.

Avoco, 1. 1) *odazivati, odazvati*, partem exercitus ad bellum; pubem Albanam in arcem. 2. *odvracati, odvratiti*, aliquem a societate, a proeliis, a rebus gerendis; philosophiam a rebus occultis. 3) + trop. *razveseliti animum*; ab iis, quae avocant, abductus.

Avole, 1. *odlijetati, odletjeti*; sublime avolans aquila; *odjuriti*, experiar certe, ut hinc avolem; citatis equis avolant Romam, *Liv.*; avolat deinde ad equites, *Liv.*; avolat voluptas *brzo mine, brzo (ga) nestane*; i o *umirućem* hinc avolare *preminuti s ovoga svijeta*, *Cic.*

Avunculus, i, m. [avus] 1) *ujak (materin brat)*. *Odalle* avus magnus (major) *stari ujak t. j. babin brat*. 2. *stari praujak*, *Tao.*

Avus, i, m. [aveo] 1) *djed*. 2) = proavus, *pradjed*. 3) * *predak, predi uopće*; * *ovako i o pčelama*.

Axenus, i, m. [ἄξενος] * *negostoljubiv*, Pontus axenus, *predašnje ime za Pontus Euxinus*; drugi je oblik axinus [ἄξινος].

Axilla, ae, f. *pazuho*.

Axis, is, m. 1. *os na kolima*; u pjesnika kao pars pro toto = *kola*, purpureus *kola sunčanoga boga*; pruinosis *kola božice Aurore*; ignifer *kola sunčanā*; 2) *osovina svijeta*. *Odalle* * a) *sjeverni pol*. b) *nebo uopće*, nudo sub aetheris *axe* = sub divo *pod vedrim nebom*,

Verg. c) strana neba, axis borčus ajever, ajeverna strana, Ov.; axis hesperus zapad, Ov. 3) daska; u tom se značenju nalazi i oblik assis.

Axiu, ii, m. [ἄξιος] Aksij, rijeka u Mačedoniji.

Axiu, ae, f. Aksona, rijeka u sjevernoj Galiji, danas Aisne.

B

bābac, interj. [βαβᾱ] uzvik čuđenja, nuto nuto! gledaj ti! čudo božje! nuto bijesa!

Bābulo, ōnis, m. [Babylon] (Com.) Babilonao — čovjek bogat i raskošan kao kakav orijentalac, Nabob.

Bābylon, ōnis, f. [Βαβυλών] Babilon, grad na Eufratu. Odatle 1) Bābylonīa, ae, f. Babilonija, zemlja i grad Babilon. 2) (Plaut.) Bābylonīcus, Bābylonīensis, ili * + Bābylonīus, adj. babilonski; + Bābylonīi numeri, astrološki računi — gatanje iz zvijezda; * Horos zvijezdoznanao; supst. Bābylonīi, ōrum, m. Babilonoi; Bābylonīa, ae, f. Babilonka.

bāca ili **baeca**, ae, f. 1) jagođa, bobica, baca oleae ili olivae ili samo baca maslina. 2) svako okruglo voće, bacae arborum; * baca ebulli, * lauri, + bicolores (myrti). 3) * biser.

bācātus, adj. [baca] biserni, biserom urešen, monile, Verg.

bacār, āris, n. i **bacāris**, is, f. [βάκκᾱς] biljka, kojoj je korijen miomirisan, te su od njega ulje praviti, macina trava (Valeriana Celtica, Linn.), Verg. Curt.

bacātus gledaj **bacatus**.

Baccha, ae, f. [Βάκχῃ] Bakhantioa, zanesena pratilica Bakhova, Plaut. Ov. Bacchis initiare aliquem otkriti komu tajnu Bakhova svetkovanja, Liv.

+ **bacchābundus**, adj. [bacchor] buđan.

Bacchānal, ālis, n. [Bacchus] agmen Curt. Bakhana, 1) Baku posvećeno mjesto. 2) obično u plur. Bacchanālia, ium, ili iōrum, Bakhana, Bakhova svetkovina.

Bacchānālis, adj. [Bacchus] (kasno) bakhana, Bakhov, chorus.

Bacchantes gledaj **bacchor**.

bacchātio, ōnis, f. [bacchor] bakhovanje; bakhantsko buđanje.

* **Bacchēius**, adj. [Βάκχῃος] bakhovski, bakhovski.

* **Bacchēus** = **Baccheius**.

* **Bacchius** = **Bacchēus**.

* **Bacchicus**, adj. [Βάκχικός] bakhioni.

* **Bacchīdae**, ōrum, m. [Βακχίδαι] Bakhovidi, t. j. potomci Heraklovića Bakha „Baccha“, što je bila ugledna porodica u Ateni.

* **Bacchis**, īdis, f. [Βακχίς] = **Baccha**.

bacchor, dep. 1. Bakhovo slaviti, Baccha bacchans, Plaut.; odatle * + **Bacchantes**, =

Bacchae. 2) melon. bučati, bakhantski zanesen biti, raskalašan, quibus gaudiis exsultabis? quanta in voluptate bacchaberis; bacchari in caede; * bacchari per urbem bučati gradom tumarati; * in antro bacchatur vates; također trop. * bacchatur fama per urbem, * thracio bacchante vento bješnjati; bacchata jugis Naxos gdje su se brda orila od Bakhove slave; * virginibus bacchata Lacenis Taygeta gdje su od lacenskih djevojaka ozvanjale tajgetske gore Bakhom; osobito o strastvenu, živahnu govorniku, furere apud sanos et quasi inter sobrios bacchari vinolentus videtur; * bacchari euoe, „euoe“ vikati.

Bacchus, i, m. [Βάκχος] 1) Bakh, upr. bog proijeda, čij su dolazak vikom i bukom svetkovati, sin Zeusov i Semelin, + često = Dionysus pak odatle = bog vina. 2) * trop. a) vinova loza, tra, b) vino.

Bācōlis, is, f. Bacenska šuma u Germaniji, zapadni dio današnjega „Thüringerwald-a“.

bācillum, i, n. [demin. od baculum] štapić, paličica, osobito liktorova mjesto fascies.

+ **Bactra**, ōrum, n. [Βάκτρα] Baktira, glavni grad baktarski, danas Balk. Odatle 1) + **Bactriānus**, adj. baktarski, regio, baktarska zemlja, danas Balk; + supst. **Bactriāni**, ōrum, m. Baktirani, + **Bactriānus**, i, m. Baktiranin. 2) **Bactrius**, adj. baktarski ili baktarski, Ov. 3) + **Bactrus**, i, m. Baktar, rijeka kod Baktre, danas Balk.

bācillum, i, n. i **baculus** i, m. štap, batina, palica; pastor baculo innixus; summa papaverum capita baculo decutere; augur manu baculum sine nodo aduncum tenens, Liv.

bādise, i. [βαδίσω] koračati, ići, Plaut.

Baduhennae lucus, (Tac.) baduhenska šuma u u zemlji Friskoj (Friesen).

Babius, il, m. Bebije, ime rimskom plemenu; C. B. Sulca, pučki tribun 111 pr. Is. Jugurta ga podmitio, Sall.; adj. Bebijevo ili bebijski, lex.

Bacūla, ae, f. Bekula, grad u Hispaniji, danas Baylen.

Baetis is, m. [Βαιτις] Betis, glavna rijeka u Hispaniji, danas Guadalquivir, (arapski „velika rijeka“). Odatle **Baetiens**, adj. betski, provincia i supst. **Baetica**, ae, f. Betska, danas

Andaluzija i dio Granade, Tao; supst.

Baetici, ōrum, m. *Betićani*, *Plin. ep.*

Bagaudae, ōrum, m. *Bagaudani*, seoski puk u *Galijsi*, koji se za *Dijoklecijana* pobunio, *Aurel. Vict. Eutr.*

Bāgrāda, ae, m. *Bagrađa*, rijeka u kartaškom kraju.

Bājae, ārum, f. *Baja*, grad u kampanskom primorju na glasu s ljepote naravne u okoli i s topliđ, gdje su bogati Rimljani ljetovali; i * *Bajae aquae*; meton. svako kupatilo, kupalište. *Odatle Bājānus*, adj. *bajanski*, negotia; * *murex iz zatona bajanskog*.

bājūlo, i. tovar nositi, sarcinas, *Phaedr.*; *apost.*, non didici bajulare, *Plaut.*

bājulus, i, m. [bajulo] nosilac, hāmāl, bajuli atque operarii.

bālaena, ae, f. [βαλαῖνα] kit.

* **bālānus**, i, f. [βαλανος] 1) žir; *balan*, vrsta orača; *balanovo* ulje, *Hor.* 2) morsko zvono, ljuštura, *Plaut.*

bālāstro, ōnis, m. *lakrdijāš*, *Hor.*

bālātus, us, m. [babō] blđka, mēka (ovčoa) *Verg. Ov.*

bālbus, adj. mūcav, tēpav, homo; * *balba* verba; * *senectus*.

balbutio, ā, [balbus] 1) *intrans.* mūcati, tēpati, klasično samo trop.: *tepati*, nerazgovijetno govoriti, de aliqua re; 2) *trans.* tēpajući zvati * *illum balbulit scaurum* (čōla) *gravis fultum male talis*; trop. *Stoicus perpauca balbutiens samo kaikad pentajući*.

Bālēāris, adj. *balearski*, a) *insulae Baleares*, *balearski* otoci u Sredozemnom moru (*Majorca i Minorca*), također *terra*. b) *balearski*, funditor s *balearskih* otoka; *supst. Baleares*, ium, m. *Balearei*. *Odatle Bālēāricus*, adj. *balearski*; i *Balearius* pridjev *Keinta Ceolija Metela*, dobitnika *balearskih* otoka god. 681. U. C.

ballōlus, [adj. dem. od *ballōs*], pjegav, šaren, *Plaut.*

bālīneae, bālīneum, gledaj *balneae*, *balneum*.

Ballio, ōnis, m. *Balijs*, ime podvorniku u *Plautovu* komadu *Pseudolu*, odatle = nevà-ljalac, ništarija.

ballista i bālīsta, ae, f. [βάλλω] 1) metaljka; (tom su spravom metalj na neprijatelje kamenje, lonce smolom napunjene itd.) 2) hitac, nabo, *Plaut.*

ballistārium, ii, n. = *ballista*, *Plaut.*

balneae, stegnuto *balīneae*, ārum, f. rjeđe *balnea*, ōrum, n. kupalište.

* **balneārius**, adj. [balneum] kupališni, fur koji se drži kupališta; *supst. balneāria*, ōrum, n. *kupaonica*, sōbe u *kupaonici*.

balneōtōr, ōris, m. [balneum] kupeljnik.

balneōflum, i, n. dem. od *balneum*, kupeljica.

balneum, i, n. [stegnuto od *balineum*] *kupaonica*; + *banjica*, *kadića* praefervidum; *balneo inferri*.

bāle, i. [βάλω] blējati, mēcati, *Plaut. Ov.*; *balantes* = ovce, *Verg.*

balsamum, i, n. [βάλσαμον] 1) *balzam*, *Verg.* 2) *balzamovo* drvo (*Amyris opobalsamum* *Linn.*), *balsamum modica arbor*, *Tac.*

balteus, i, m. rijetko **balteum**, i, n. pās, pri-pāšnjača.

Bambālīs, ōnis, m. mūco, tēpavac, pridjev *M. Fulviju*, ocu glasovite *Fulvije*, žene *Antonijske*.

Bandūsia, ae, f. *Banduzija*, vrelo na *Horacijevu* dobarcu u *Sabinu*.

Bantia, ae, f. *Bancijs*, grad u *Apuliji*; odatle **Bantiānus**, adj. *bantijski*, *Hor.*

+ **baptistōrium**, ii, n. kāmenica, bassin za kupanje i plivanje.

barāthrum, i, n. [βάρανθρον] *propast*, *bezdana*

* *barathro* donare aliquid prōsipati, *Hor.*;

* *imus barathri gurgis* (*Charybdis*); * *immane barathrum* o *podzemlju*; u šali: *barathrum macelli* o *nezasićnu čovjeku*, *bezdana* *Hor.*

barba, ae, f. *brada*, u čovjeka, *barba promissa*, *barbam* promittere; *barbam* tondere; *barbam* vellere alicui čupati koga^a za *bradu* (teška uvreda) *Hor.*; *sapientem* pascere *barbam* *filozofsku* *bradu* ostaviti, *Hor.*; *cadit barba* *tondenti*, *Ov.*; *barbam* mulcere manu *gladiti*, *Ov.*; u životinje, *barba* *lupi*.

barbāre, adv. [barbarus] 1) *nerimski* (za *Rimljanina*); *negrčki* (za *Grka*), dakle: *inozemski*, *tūđe*; *barbare* *vertere* = *latine*, *Plaut.* 2) = *surovo*, *barbarski*, *loqui*; * *laedere oseula* *neuljudno*, *Hor.*

barbāria, ae, f. i *poslije barbaries*, iēi, f. [barbarus] 1) *Negrčka* ili *Nerimska* (za *Grka* ili *Rimljanina*), dakle *Grku* i *Rimljaninu* = *inozemstvo*, *tudinstvo*. 2) trop. a) *duševna* *surovost*, *neobrazovanost*, *haec tuba et barbaria forensis*; * *barbaries grandis* aliqua *barbaries domestica* (*barbarski* *teraz*). b) *moralno*: *divljaštvo*, *surovost*, *barbarstvo*. *Pazi*: u *Ciceronu* ima za *inozemstvo* samo oblik *barbaria*, a za *neobrazovanost* pretežniji je oblik *barbaries*.

barbāricus, adj. *negrčki* i *nerimski*, dakle: *inozemski*, *tūđ*, *inostran*, osobito * *frigijski*; + *germanski*; *supst. barbāricum*, i, n. *inozemstvo*, *Eutr.*

barbāries, ei, f. gledaj *barbaria*.

barbārus, adj. s *komp.* [βάρβαρος] 1) *inostranski*, *tūđ*, *napose* = *frigijski* i *lidijski*, *tegmina*, *Verg.*; *carmen*; *Hor.*; *prora*, *Ov.*; = *perzijski*, *Nep.*; *trački*, *Nep.*; = *indijski*, *Cic. Hor.*; = *germanski*, *Tac.*; in *barbarum* *tudinski*, *Tac.* 2) meton. a) *duševno*:

- surov, nēotesān, inhumanus ac barbarus; * non sunt illa (scripta) suo barbariora loco.*
*b) moralno: surov, divlji, okrutan, homines feri ac barbari; immanis ac barbara consuetudo hominum immolatorum; * barbariora sacra.*
barbātulus, adj. [demin. od barbatus] maljave bradiće, juvenes; muli.
barbātus, adj. [barba] bradat, bene barbatus dugobrad. *Odatle: drastao; o Rimljanima staroga doba, prije nego što su se počeli brljati, unus aliquis ex barbatis bradāšā illis, Rimljani staroga kova.*
barbītos, i, m. i f. (samo u nom. acc. i voc.) [βάρβιτος] barbit, lira; trop. pjesma pjevana uz liru.
barbūla, ae, f. [demin. od barba] bradica.
Barceci, ōrum, m. [Βαρκαίοι] Barčani, stanovnici u okolini grada Barke u Cirenai, Verg.
Barca ili Barcas, ae, m. (semitski „munja“) Barka, praotac glasovitih porodica u Kartazi, kojima pripadaju Hamikar i Hanibal; *odatle: Barcinus, adj. Barčin.; supst. Barcini, ōrum, m. Barčinci, barčinska kuća ili obitelj.*
Bardaei, ōrum, m. (Vardaei) Bardejoi, narod u Iliriji.
bārdus, adj. [βαρδός] tupòglav, nēdotupavan; stupidum esse Socratem dixit et bardum.
Bargūli, ōrum, m. Barguzijani, narod u sjeveroistočnoj Hispaniji.
Bargyllae, ōrum, f. [Βαργύλλαι] Bargilija, grad u Kariji. *Odatle 1) Bargylotae, ōrum, m. Bargiljani. 2) Bargyllotus, adj. bargiljanski.*
bāris, idis, f. [βάρης] čamac, egipatska veslača, Prop.
barītas, us, m. (barditus) bojna vika, bojna pjesma u Germani, Tac.
Bārium, ii, n. Barij, grad u Apuliji, danas Bari.
bāro, ōnis, m. [bar-barus] životinja, slon; vč, bena.
barrus, i, m. [semitška riječ] slon, Hor.
bāsīātio, ōnis, f. [basio] cjelivanje, cjelov.
bāsīlīe, adv. [basilicus] carski, sjajno, veličanstveno, Plaut.
bāsīlīcus, adj. [βασίλειος] carski, gospodski, victus, Plaut. *Odatle supst. a) basilicus, i, m. sc. jactus, — jactus/Venerens, najsrjetniji hitac igrajući se kockama, gledaj Venus. b)*
basilica, ae, f. [βασίλειον] sc. otkā ili ova] bazilika, dvorana s trijemovima za sudbene sjednice i obavljanje trgovačkih posla, supst. basilicum, i, n. carsko odijelo, Plaut.
*** bāsio, i.** cjelivati, poljubiti, aliquem; multa basia basiare.
bāsīs, is i eos, f. [βάσις] podnožje, statuae; villae temeljni zid; trianguli osnovica.
*** bāsium, ii, n.** cjelov, poljubac.
Bassānia, ae, f. Basanija, grad u Iliriji. *Odatle supst.: Bassantiae, ōrum, m. Basanjani.*
*** Bassāreus, ēl, m.** [Βασσαρεύς] t. j. u lišćinu (Bassareus) odjeven Basarej, pridjev Bakhu, odatle
*** Bassareus, adj.** basarski = bakhovski.
Bassus, i, m. Bas, ime više rimskih porodica.
Bastarnae, ōrum, m. Bastarnjani, narod germanski oko Pruta.
Bātāvi, ōrum, m. Batavci, celti narod u Holandiji na batavskom otoku. *Batavorum insula otok, koji čini Vacalus i Sjeverno more, s. Betuwe ili Betau, čest današnjega Gelderna, Cass. Tac.*
Bāthyllus, i, m. [Βαθύλλος] Batil, 1) dječak, ljubimac Anakreontov, Hor. 2) Mecenatov oslobođenik, koji je u Rimu uveo pantomimu Tac.
bātillum, i, n. (gledaj vatillum) lopata prunae batillum, Hor. kadionica.
Battis, idis, f. [Βαττίς] Batida, ljubovca pjesnika Fileta s otoka Kosa.
Battus, i, m. [Βάττος] Bat 1) jedan Minijanin, rodом iz Tere, utemeljitelj libijske Cirene, Just. *Odatle * Battides, ae, m. [Βαττίδης], Batović — pjesnik Kalimah rodом iz Cirenе. 2) pastir Nelejev Ov.*
Bātulum, i, n. Batul, grad u Kampaniji, Verg.
bātūe, ui, 3. u dāriti, os alicui, Plaut.
Baucis, idis, f. [Βαυκίς] Baucida, žena starca Flegmona u Frigiji, Ov.
Bauli, ōrum, m. [Βαυλίοι] Bauli, mjesto u Kampaniji, gdje je Herkul zbio goveda Gerionu ukradena, [odatle se tumači ime Baulio od βοῦς i αὐλή].
Bavus, ii, m. Bavijs, loš pjesnik u vrijeme Vergilijevo.
beāte, adv. s komp. i sup. [beatus] blaženo, sretno, vivere.
beātitas, ātis, f. [beatus] blaženstvo, sreća.
beātītudo, īnis, f. [beatus] blaženstvo, sreća.
beātus, adj. s komp. i sup. [beo] 1) blažen; sretan, a) o čeljadi: videamus qui dicendi sint beati: equidem hos existimo, qui sint in bonis, nec potest quisquam alias beatus esse, alias miser; * beatus ille, qui procul negotiis; * parvo beati agricolae. Osobito se zovu beati preminuli s ovoga svijeta, jer bogovi živima ne daju potpune sreće, — μέγας, pokojnici, in beatorum insulis; sedes beatae stanovi blaženih ili pokojnih; * Phraatem numero beatorum eximit virtus. b) o stvarima po sebi sretnim i koje čine čovjeka sretna, nihil est ab omni parte beatum; beata civitas et libera; vita, mors beata; vita beatissima; † beatissimus eventus; * acres; * rus. — beatum, i, n. supst. (u filozofskom govoru) blaženstvo, sreća,

in virtute sit ipsum etiam beatum; ex bonis quae sola honesta sunt, efficiendum est beatum. 2) *bogat*, *imudan*; a) o *čeljadi*: (domicilia, ornata signis atque picturis, quibus abundant ii qui beati putantur; mulier beata ac nobilis, homo non beatissimus, * uxor beata; * *supst.* beati *bogataši*. o) o *stvarma*: *bogat*, *biagoslòven*, civitas opulentissima et beatissima; gazae Arabum, * regna, * ripa Tagi, * rus, * arva, * urbes; * *krasan*, *divan*, commoda nuntii. *Odatle* a) *trop.* † *bogato nàddren*, ingenii beatissima ubertas, *Quint.*

Bebrycius, adj. *bebrički*, što pripada zemlji *Bebricij*, potonjoj *Bitiniji*, *Verg.*

Bēdrīciūm, i, n. *Bēdrījak*, gradić u sjevernoj Italiji, dva dana hoda k jugozapadu od Verone, na glasu s bilke, u kojoj je car Oton zaglavio, *Tac.* *Odatle* *Bēdrīciensis*, adj. *bēdrījački*, *Tac.*

Belgae, ārum, m. *Belgijani*, narod, koji je stanovao u sjevernoj Galiji. *Odatle* 1) *Belgium*, adj. *belgijski*. 2) *Belgium*, ii, n. *Belgij*, čest belgijske Galije s obje strane rijeke Moeze, gdje su stanovali, *Belovaci*, *Atrebat* i *Ambijani*. *Caes.*

bellāria, ōrum, n. [bellus] (*Kom.* i *kasno*) zaslada, *dessert* (vode, orasi, slatka vina itd.).

bellātor, ōris, m. [bello] 1) *bōjnīk*, *ratnik*. 2) * kao adj. *bojni*; *junački*, *bellator* deus *bog boja*; *bellator* *Turnus* *junak* *Turn*; *bellator* *equus* *konj* od *mejdana*.

bellātōrius, adj. [bellator] (*rijetko* i *kasno*) *ratni*; *stilus*, *Plin. ep.*

bellātrix, tris, f. [bellator] *bōjnica*, *junakinja*, obično kao adj. *bojna*, *ratoborna*, * *diva* = *Minerva*; * *Roma*; * *bellua* = *slon*; *iracundia*.

bellātūlus, adj. *demin.* od *bellus*, *Plaut.*

belle, adv. sa *sup.* [bellus] *krasno*, *fino*; *prekrasno*, *itd.* *scribere*; *bellissime* *navigare*; *negare*; *aliquid ferre*; *belle curiosus*; *bele* *adhuc dosele prekrasno*. *Napose* a) *divno!* *prekrasno!* b) *belle esse*, se *habere* *ili* *samo* *habere*, *zdrav biti*.

Bellērōphon, ontis, m. *ili* *Bellērōphontes*, ae, [Bellērōphōn ili Bellērōphōntēs] *Bellerophon*, sin *Glauka*, *kralja korintakoga*, *ubi neman himersku na zapovijed Jobalovu s pomoću kralatoga konja Pegaza*. *Hor.* *Odatle* *Bellērōphontēs*, adj. *belerōfōntski*, *equus* = *Pegasus*, *Prop.*

bellicōsus, adj. s *komp.* i *sup.* [bellicus] *bojni*, *ratoboran*, *hrabar*, *homines*; *našio*; *provincias*; *gentes*; *annus bellicosior* *bojevima bogatija godina*.

bellicus, adj. [bellum] 1) *ratni*; *bojni*, *bellica* *res* *vojništvo*, *gloria bellica* *bojna slava*; *disciplina*, *virtus*; *mors smrt* u *ratu* *ili* u *boju*;

laus, *jus*; *hostilis* ac *bellicus* *ignis*. *Odatle* *supst.* *bellicum*, i, n. (*scil.* *signum*) *bojni znak*, t. j. *znak dan trubom*, *da se skoči na oružje*; *ali samo bellicum canere*, *zatrubiti na polazak*, *na jurš*; i *trop.* o *govorniku*: *podjariti*, *pobunjivati*, de *bellicis* *rebus* *canit quodammodo bellicum trubili trubom*. 2) * — *bellicosus*, *dea*, *deus* (*Romulus*); *Pallas*, *Mars*, *virgo*.

* **belliger**, āra, ōrum, adj. [bellum-gero] *ratu* *judi*, *bojni*, *gentes*; *ensis*, *manus*.

belligēre, i, [bellum i gero] (*starinski* i *svečan* *izraz*) *krajiniti*, *rat voditi*, *tući se*, *apolutno*, *cum aliquo*; *cum Gallis tumultuatum* *verius* *quam belligeratum*; † *adversus* *hostes*.

* **belli-pōtens**, ntis, adj. u *ratu* *silan*, * *supst.* *Bellipotens* = *Mars*.

bēlle, i, (*starinski oblik* *bellor*, *depon.* 1 *Verg. Aen.* 11, 660.) *ratovati*, *krājiniti*, *cum aliquo*; *adversus* *aliquem*; *pro aliquo* *adversus* *aliquem*; (*Qvrt.*) *inter se*; *bellare* *hoc bellum* *rat ratovati* = *πόλεμον πολεμειν*, *Liv.*; *non ut ad pugnam* (*bez prtljage* *naime*) *sed ad bellandum* (*s prtljagom*) *profecit*, *Tac.*; *ut illum* (*Caesarem*) *eodem animo dixisse*, *quo bellavit*, *apparent*, *Quint.*; * *uopće*: *boriti se*, *biti se*.

Bellōna, ae, f. *Belona*, *božica* *rata*, *sestra* *Martova*. *Hram* *je imala* *na Martovu polju*. *izvan* *Servijeva grada* *na zapadnom obronku tvrđave* (*arx*). *Ondje* *su se držale* *senatske sjednice*, *u kojima* *su primali* *tude poslanike* i *vojskovođe*, *koi* *su zahtijevali*, *da im* *se dopusti* *triumfujući* *ući* *u grad*.

Bellōvāci, ōrum, m. *Belovačani*, *hrabar* *belgijski* *narod* *u sjevernoj Galiji* *među* *Seinom*, *Sommom*, *Samarom* i *Oisom*; *njihov* *je glavni grad* *bio* *današnji* *Beauvais*.

bellus *gledaj* *belua*.

bellūlus, adj. [*demin.* od *bellus*] *Plaut.*

bellum, i, n. [*starinski* *duellum* *dvoboj*] *rat*, *bellum* *habere* *cum aliquo*; *bellum* *facere*, *concitare*, *excitare*, *suscitare*, *movere*, *commovere*, *conflare*, *moliri*; *bellum* *parare*, *comparare*, *apparare*, *instruere*, *facere* *atque* *instruere*; *bellum* *nuntiare*, *denuntiare*, *indicere*, *denuntiare* *et* *indicere*; *bellum* *suscipere*, *sumere*, *inchoare*, *belli initium* *facere* *ili* *capere*, *suscipere*; *bellum* *alicui inferre* *zavđštiti* *na koga*, *bellum* *inferre* *contra patriam*, *in provinciam*; *bello persequi* *aliquem*; *bellum* *agere*, *gerere*, *administrare* *gledaj* *ago*, *gero*, *administro*; *bellum* *ducere*, *trahere* *gledaj* *duco*, *traho*; *bellum* *ponere*, *deponere*, *componere*; *bellum* *conficere*, *patrare*, *perficere*; *profligatum* *bellum* *extinguere*, *restinguere*, *delere*; *bellum* *renovare*, *redintegrare*; *bellum* *ante portas* *est*; *bellum* *civile*, (*Nep.*); *Caesarianum* *civile* *bel-*

lum; Macedonicum s. *Macedonoma*; regium (rijetko regis) s. *kraljem Mitridatom*; Asiaticum u *Azijsi*; bello Latinorum za rata protiv *Latina*; bellum intestinum, domesticum, sociale, terrestre, navale; bella domestica et externa; † alios ad proelium ire videas, Catos ad bellum (*sraani* bello). *Napose a) adverbijalno* in bello u ratu, *rijetko* bello s. *gen. ili adj.*, bello Romanorum, bello Veienti; (*Liv.*) belli domique, domi bellique, bello domique, domi belloque, belli, domi, (*Cic.*) vel belli, aut belli aut domi, *Cic. u ratu i u miru. b) — boj, u sing. * u plur. c) borba, raspra*; bellum tribunicium s. *tribunima*; bellum indicere philosophiae; cum omnibus imprbbis aeternum bellum esse susceptum; miluo est quoddam bellum quasi naturale cum corvo; * ventri indico bellum.

bēllus, adj. sa sup. [*dem.* od *benus*, sr. *bene*] *priatao, prikladn, ljepušan*, puella, hospes, homines; locus, epistola, vinum, copia, subsidium, (*Hor.*) fama; (*Hor.*) hoc quidem non bellum *to nije ljepo*; s. *inf.* quam sit bellum cavere malum, scire possumus; fac bellus revertare *gledaj, da se ljepo (zdravo i veselo) vratiš*.

bēlus gore **bellus**, ae, f. *neman, grđosija, nakaza od životinje, osobito o elomu, lavu, kitu* natura hominis pecudibus reliquisque belulis antecedit; belua fera et immanis, vasta; immanitas beluarum; * *Inda belua — sion*; belua Lerna; * belua centipes (o *Cerberu*) *trop. zvijer, živinđe, avaritia, belua fera*; kao *psovka marvinđe*, quid ego hospitii iura in hac immani belua commemoro? volo ego illi beluae (= Gallo) ostendere, me etc. *Liv.*

bēluātus (belluatus) adj. [belua] sa *životinjskim slikama*, *Plaut.*

beluēsus, adj. [belua] (*rijetko*) *zvijerovit, pun grđosija*, *Oceanus, Hor.*

Bēlus, i, m. [*Bēlos*] *Bel 1) primorski grad u Feniciji, Tac. 2) kralj u Babilonu, Ov. 3) kralj u Egiptu, otac Danajev i Egiptov, Verg. Odatle a) * Bēlides*, ae, m. [*Bēlides*] *Belovid* (Lyncetus i Palamedes). *b) Bēlides*, um, f. [*Bēlides*] *unučice Belove, kćeri Danajeve*.

Bēnācus, i, m. (sc. lacus) *Benadko jezero u gornjoj Italiji, danas Lago di Garda*.

Bendīdus, adj. [*Bendīdus*] *Bendidin*; *Bendida* (Bendis) *bila je božica mjeseca u Traciji, Liv.*

bēne, adv. s. *komp. melius i sup. optime*, [bonus] *1) s. glagolom: dobro, kako valja*, bene habitare; ager bene cultus; * bene cenare; cicatrix bene obducta; bene acta vita; vox bene iudicantium de eccellente virtute; bene sperare *dobre nade gojiti*; bene promittere, polliceri *mnogo obećavati*; bene dissimu-

lare, *Ter.*; bene deponi in aure (*bez opasnosti*) *Hor.*; bene nosse aliquem; * bene nata *prirodna plemenština duševna*, bene praedicare *sve dobro navješćivati*, *Sall. Napose valja pamtiti A) bene dicere a) dobro, lijepo, vješto govoriti*, qui optime dicunt *najbolji govornici*; etiam bene dicere haud absurdum; bene dicta; bene (*mudro, pametno*) et sapienter dicere, (*Ter.*): *također — oprezno se izraziti, Hor.*; melius dicere aliquid *zgodnije, Hor. b) — vopnuć upotrebljavati na riječi, koje dobro slute, Plaut. c) bene dicere alicui dobro govoriti, hvaliti koga; također (Ter.) apsot. Odatle bene dicta (Ter.) pohvala. B) bene facere a) dobro učiniti, pravo činiti*, bene fecit A. Silius, qui transegerit etc.; bene facta *dobra djela, zasluge; (Ter.) bene factum te advenisse dobro, što si došao. b) u svakidašnjem govoru zahvaljujući bene facis, fecisti — dobro, krasno, prekrasno, hvala ti lijepa!* bene factum. *c) bene facere alicui dobro činiti, uslugu činiti komu*, bene facere reipublicae *državi dobro služiti, Sall.*; bene facere sibi *ugađati sebi*; quod bonis bene fit beneficium; *zato bene facta (rijetko i pje-snički) — beneficia dobročinstva. C) bene est*, bene habet, *dobro je, drago mi je, zadovoljan sam (često na početku pisma)* si vales, bene est, ego valeo; bene est *hvala bogu*. Nil amplius oro, *Hor.*; melius, optime est, *Com.*; bene habent tibi principia, *Ter.*; bene agitur, *Com.*; bene est alicui *dobro je komu, također melius est mihi, tibi etc.*; Pompejo melius est factum *Pompeju okrenulo je na bolje zdravlje*; si ventri bene est, *ako je želudac zdrav*; bene est alicui aliqua re *ugađa sebi čim*, at mihi bene erat non piscibus urbe petitis, sed pullo atque haedo, *Hor.*; (*rijetko*) sum bene *ugađam sebi, Phaedr. D) bene vocas (Plaut.) ti si dobar, te me pozivaš na čast — hvala lijepa. E) bene emere jevtino kupiti*, bene vendere *dobro, skupo prodati, Plaut. F) bene ambula (Plaut.) sretan put*; negotium bene gerere (*sretno*); bene vivere, (*Liv.*) bene pugnare. *G) o vremenu: u horu, u (pravo) vrijeme, baš dobro*, optime te offers, *ecceum Phidippum optime video, Ter.; elipt., Syrum optime ecceum, Ter. 2) s. adjekt. ili s. adverb.: dobro, zdravo, živo, ljudski, kako valja, vrlo*, bene magna catterva; bene et naviter impudens; bene longinquus; literae bene longae; antiquitatis bene peritus; * mentis bene sanae, * † bene magnum tempus; † bene multa vulnera; † bene mane; † bene ante lucem; * non bene *ne posve, jedva*, * vix bene *desieram jedva sam bio sasvim svršio. 3) elipt. bene, optime, odobravajući: dobro!* * *nazdravljajući: bene*

te, illum *ili* tibi, *živio!* živjela! živjeli! *tebi u zdravlje.*

bēnēdīcō, adv. prijaznim riječima, *Plaut.*
bēnēdīcō, benedictum, benefacio, gledaj bene 1)
A) B).

bēnēdīcēntia, ae, f. dobrotvornost.

bēnēdīcīārīus, ii, m. kao t. t. (miles) *benefici-*
jarao, oprostienik, (vojnik, koga viđi časnik
oprosti od teže radnje, te mu ne treba n. p.
ići po vodu, nasipe praviti i slično) benefici-
ariis suis; quae ex beneficiariis superiorum
exercituum ad eum convenerant.

bēnēdīcīum, ii, n. [bene + facio] 1) *dobro djelo,*
dobročinstvo, pro maleficio si beneficium
nolunt reddere, Ter.; in re publica multo prae-
stat beneficii quam maleficii immemorem esse,
Sall. Odatle osobito: dobročinstvo, uslu-
ga, ljubav, usrđe, accipere beneficium ab
aliquo; beneficium alicui dare, tribuere, tribuere
et dare, deferre, in aliquem conferre; beneficia
capere, dare, Sall.; beneficiis aliquem obstrin-
gere; beneficio se obligatum putare; melius
apud bonos quam apud malos beneficium col-
locari puto; alicujus beneficia in aliquem za-
sluge za koga; (Quint.) nihil habebimus nisi
beneficii alieni? — nisi quod sit b. abl. što
nam drugi dobrotom pružaju? Napose abl.
sing. beneficio — dobrotom, s pomoću,
s trudom, nobilissimum adolescentem bene-
ficio tuo esse salvum; sortium beneficio se
esse incolumem; beneficio silvarum zaštitom;
hoc beneficio, Ter. tim sredstvom. 2) u dr-
žavnom životu, — počast, odlikovanje,
promaknuće, beneficium populi (često o
konzulatu, o preturi, o svećeničkom dostojan-
stvu); cooptatio collegiorum ad populi bene-
ficiu transferebatur nije se više biralo pri-
manjem po kolegijima, već s voljom naroda;
quae ante dictatorum — fuerant beneficia što
su prije diktatoru pronicali; + centuriones
sui beneficii njegovi stvorovi; aliquid sui be-
neficii facere činiti zaviseo o svojoj volji; in
beneficiis ad aerarium delatus est, gledaj de-
fero; + privilegij, povlastica, beneficium
liberorum oprost od sudstva, kad je tko imao
određen broj djece.

bēnēdīcīus, adj. s komp. beneficentior i sup. be-
neficentissimus [bene + facio] *dobrotvoran,*
dobrostitiv.

Bēnēventum, i, n. *Benevent, grad hirpinski*
u Samniju. Ovaj se grad prije zvao u puč-
kom govoru Maleventum, što je izvorno ime
od grčkog aco. Malēvra (nom. Malōus, „Ja-
bukovac“). Rimljani tumačili su to ime kao
„zlodoštica“ pučkim etimologisanjem, pa su
ga zato potukavši 275. god. Pira kod toga
mjestu prozvali Beneventum, „Dobročdoštica.“
Odatle Beneventānus, adj. beneventski.

bēnēvōle, adv. s komp. benevolentius i sup. be-
nevolentissime [benevolus] *dobrohotno,*
dobročestivo.

bēnēvōlēns, ntis, adj. [bene + volo] (Com.) = be-
nevolus; *supst. m. zaštitnik, f. zašti-*
nica.

bēnēvōlēntia, ae, f. [benevolens] *dobročot-*
nost, dobrostitivost, benevolentiam habere
erga aliquem; praestare benevolentiam alicui
ili conferre erga aliquem; benevolentia in
aliquem.

bēnēvōlīus, adj. s komp. benevolentior i sup. be-
nevolentissimus [bene + volo] *dobročotan,*
blagohotan, dobrostitiv, animus; alicui;
(Plaut.) erga aliquem; apsol.

bēnīgne, adv. [benignus] *dobročestivo — milo,*
umiljato, uljudno, a i — dobrotvorno,
blagodarno, darežljivo činom. Napose a)
benigne pollicere dobro obećavati; benigne
audire milostivo; benigne arma capere drago-
vóljno; benigne (Curt. benignius) alloqui; be-
nigne appellare milites, benigne respondere;
benigne aliquem habere, prijazno s kim postu-
stupati. b) commeatus in castra benigne ad-
vehere, benigne aliquid praebere obilato; (Hor.)
benignius depromere aliquid; benignius se trac-
tare, bolje ugadati sebi, Hor.; benigne facere
alicui — bene facere) c) benigne dicis ili samo
benigne u razgovoru izraz, kojim uljudno od-
bijamo, što nam se ponudilo — hvala li-
jepa! Vescere sodes! jam satis est. At tu
quantum vis tolle! benigne, Hor.

bēnīgnitas, ātis, f. [benignus] *dobrota, do-*
bročestivost; dobroćudnost, blagohot-
nost; dobrotvornost, darežljivost, ve-
stra in me audiendo benignitas; + animi, +
deorum; ne major benignitas sit quam facul-
tates; benignitas amicorum.

bēnīgnus, adj. s komp. i sup. [bene] *dobroč-*
estiv, 1) dobroćudan, dobrodušan, do-
brohotan, blagohotan, prijatan, umi-
*ljat, homines; * divi; * numeri; * Fortuna;*
*oratio; * verba; * vultum servat Fortuna be-*
nignum; vultus benigni, Liv. 2) dobrotvoran,
*darežljiv. Oealle a) * ugadjajući sebi,*
quod vini somnique benignus nil dignum ser-
*mone canas. b) (Plaut.) rasipan. c) * bogat,*
obilat, terra, daps; cornu rog obilja; benigni
vepres corna et pruna ferunt; ingenii vena,
sermo obilato tekuci, (Liv.) benigna materies
gratias agendi.

bēo, 1. 1) *darivati koga, usređiti koga,*
aliquem; eequid beo te? veselili te to? Ter.;
beas ili beasti — to mi je drago, veseli me,
*Com. 2) * usređiti koga, darovati koga,*
obogatiti koga čim, Latium beabit divite
lingua; dignum laude virum musa vetat mori,
caelo Musa beat; ne dominus munere te parvo

beet; te bearis interiore nota Falerni ugađaš sebi bojkom vrstom falernskoga vina.

Bērcēyntae, ārum, ili **Bērcēyntes**, tum, m. [*Βερεκύνται* ili *Βερεκύνταις*] *Berecinte*, narod u *Frigiji*. *Odatle* * **Berecynthus**, adj. *berecynthski*, a) — *frigijjski*, mater *Berecynthia* ili samo *Berecynthia* — *Cybele*. b) — *Cibelin*, tibia kriva *frigijjska* *svirala* (kojom se s *pošetka* *sviralo* samo na *Cibelinino*, *Hor.*); cornu *berecynthski* rog prenesen od *Cibeline* slave na *Bakho*; heros — *Midas*, sin *Cibelin*.

Bērcēyntas, i, m. [*Βερεκύντας*] *Berecinti*, gora u *Frigiji* *Cibeli* posvećena.

Bērēnīce, (*Bērēnīca*) es, f. [*Βερενίκη*, *Βερενίκη*] danas „*Veronika*“ *Berenika*, 1) žena *egipatskoga* kralja *Ptolemeja* *Euergeta*, krasna njezina kosa uvrštena je među zvijezde. *Odatle* * **Bereniceus**, adj. [*Βερενικεύς*] *Bereničin*. 2) kći *židovskoga* kralja *Iruda* (*Heroda*) *Agripe* I., u *Rim* odvedena poslije *židovskoga* rata, *žubovca* *Titova*.

Bergōmum, i, n. *Bergom*, grad u gornjoj *Italiji*, danas *Bergamo*, *Just*.

Bēroea, (*Berrhoea*) ae, f. [*Βέρροια* ili *Βέρροια*] *Bereja*, grad u *Macedoniji*. *Odatle* **Bēroeanus**, i, m. *Berejanin*.

Bērōnes, num, m. *Beronjani*, narod u sjevernoj *Hispaniji*.

bēryllos ili **beryllus**, i, comm. [*βήρυλλος*] *beril*, zelen dragi kamen (*dragulj*), koji se nosi u prstenu, *Prop*.

Bērȳtus, i, m. [*Βερετύς*] *Berit*, stari grad u *lukom* u *Feničkoj*, danas *Bēirut*, *Tao*.

bēs, **bēsis**, m. [*duae* (partes) *assis*] *dvije* *trećine* *asa*, *gl. as*.

Bessi, ōrum, m. [*Βεσσι*] *Besani*, narod u *Traciji*, *odatle* **Bessicus**, adj. *bessi*.

bestia, ae, f. *životinja*, *nijema* *životinja*, *mutae*, *aquaticae*, *ferae*. *Napose* *izraz* za *divlje* *zvjeri* *određene*, da se s njima *bore* *rvači* ili *zločinci* u *Rimu*, *otkde* *izraz* *ad* *bestias* *mittere* *aliquem* *na* *boj* *sa* *zvjerima*; + *condemnare* *aliquem* *ad* *bestias*.

bestiarius, ii, m. [*bestia*] *bořac* *sa* *zveradi*, (koji se sa *zvjerima* u *javnim* *igrama* *borio*).

bestiola, ae, f. [*demin.* *od* *bestia*] *životinjica*, *zvjērka*.

bēta, ae, f. *blitva*, *oikla* (*beta* *vulgaris*, *Liv.*) **bētise**, i. [*beta*] — *langueo*, *Suet*.

Blas, antis, m. [*Blas*] *Biant*, rodod iz *Prijene*, jedan od *sedam* *grčkih* *mudraca*, *suvremeni* *Krezov* (*Croesus*) i *Solonov*.

Bibēsia, ae, f. *Pivska*, u *šali* *zemlja*, gdje se *pije*, *Plaut.* *Curo*. 3, 74.

+ **bibliōpōla**, ae, m. [*βιβλιοπώλης*] *knjižar*.

bibliothēca, ae, f. [*βιβλιοθήκη*] *knjižnica*, *biblioteka*, a) *ormar* *za* *knjige*, b) *soba* *za* *knjige*, c) *zbirka* *knjiga*.

bibo, bibi, (+ *bibitus*, + *bibiturus*, *mjesto* *ovih* *oblika* *nalaze* *se* *u* *klasika* *oblici* *od* *potare*) —, 3. 1) *piti*, *bibere* *aquam*, *vinum*; * *bibere* *ex* *fonte*; * *bibere* *uvam* *grozdov* *sok*, * *pocula*: *dare* (*ministrare*) *alicui* *bibere*, *na* *gozbi* *služiti* *vinom*; *Posebni* *izrazi* a) *bihe* *si* *bibis* *samo* *pij!* *Plaut.* b) *bibere* *mandata* *piti*, *dok* *zaboravi*, *što* *mu* *je* *naloženo*, *Plaut.* c) *aut* *bibat* *aut* *abeat* [*š* *niti* *š* *amti*] *loži* *ili* *skoči*, *Oic.* d) *bibere* *Graeco* *more* *napijati* *komu*. e) * *bibere* *flumen* *stanovati* *kraj* *vode* *ili* *rijeke*. 2) * o *beživotnim* *stvarima*: *popijati*, *sisati*, *amphora* *bibit* *flumen*, *hasta* *bibit* *cruorem*; *sati* *prata* *biberunt*; *bibit* *arcus* *duga* *vodu* *pije*. 3) * *trop.* *bibere* *aure* *ili* *auribus*, *suspensis* *auribus* *aliquid* *erkati*, o *pozornu* *slušanju*.

Bibraete, is, n. *Bibrakt*, glavni grad *edunski* u *Galkji*, gdje je *danas* *Autun*.

Bibrax, actis, f. *Bibraks*, grad *remski* u *Galkji*, u *okolici* *Laon-a*.

Bibrōci, ōrum, m. *Bibroćani*, narod u *Britaniji*.

bibulus, adj. [*bibo*] 1) * *pijanica*, *koji* *rado* *pije*; *žedan*, *potor* *Falerni*. 2) * o *stvarima*: *popijajući*, *arena*, *favilla*, *lapis*, *lana*, *litus*, *medulla*, *nubes*.

biceps, cipitis, adj. [*bis* i *caput*] *dvoglav*, *puella*, *puer*, *porcus*; * *Janus*; + *partus*; *prenes*. *Parnassus*, *Ov*.

biclinium, ii, n. [*κλίνη*] *biklinij*, *divān* *za* *dva* *čovjeka*, *Plaut*.

bī-cōler, ōris, adj. *dvobojni*, *od* *dvije* *boje*, * *baca*; * *myrtus*; * *Herculea* *populus*; * *equus*.

bicorniger, ēra, ōrum, ad. *dvorog*, *Bacchus*, *Ov*.

* **bī-cornis**, ē, adj. [*cornu*] *dvorog*, *caper*, *Fauni*, *luna* (*mladi* *mjesec* *ili* *mladak*); *meton.* *dvorog* *Rhenus*, *jer* *su* *bogove* *rijeka* *prikazivali* *rogate*; *Granicus*; *furcae* *dvoroška*, *rasoha*.

* **bīcorpor**, ōris, adj. [*bis* i *corpus*] *od* *dva* *tijela*, *manus*.

* + **bī-dens**, ntis, *supst.* a) m. *dvozub* (*motika*) *glebam* *frangere* *bidentibus*; *duros* *jacitare* *bidentes*. b) **bīdens** (*so. hostia*) „*dvozub*“ — *odrasla* *klanica*, *osobito* *ovca*, *mactare* *lectas*, *lanigeras* *bidentes*; *intonsam* *bidentem* *afferre*; *temptare* *multā* *caede* *bidentium* *deos*; — *ovca*, *Phaedr*.

bīdental, ātis, n. [*bīdens*] *bīdental*, *mjesto*, *u* *koje* *je* *grom* *udario*, *pa* *se* *zatim* *žrtvovanjem* *kakova* *bīdensa* *posvetilo* *i* *rasklelo* *i* *kao* *šunar* *ogradom* *ogradi* (*spravi* *puteal*); *bīdental* *movere*, *Hor.* *pōmjeriti*, *opōganiti*.

- Bidis**, is, f. *Bid*, gradić na Siciliji. *Odale Bidina*, adj. *bidski*, *Bidinal*, drum, m. *Bidani*.
- biduum**, ui, n. [bis i dies] *dvodnevije*, vrijeme od dva dana.
- biennium**, ii, n. [bis i annus] *dvogodište*, dvije godine.
- bifariam**, adv. na dvije strane, dvostruko, distribuere; gemina victoria duobus bifariam proeliis parata; jam castra bifariam facta esse.
- bifer**, fra, drum, adj. [bis i fero] *dvorodan*, (dva puta na godinu rodeći) biferi rosaria Paesti, Verg.
- bifidus**, adj. [bis i findo] *dvocjapan*, pedes, Ov.
- biforis**, adj. [bis-fores] *dvovratan*, *dvokrilan*, fenestras, valvae; trop. tibia dat cantum biforem, na dvije oduške (frigijska dvojnica).
- * **biformatus**, adj. [bis i formo] *dvoiličan*.
- * † **biformis**, adj. [bis i forma] *dvolik*, *dvoiličan*, proles = Minotaurus; pater = Chiron; monstrum; Janus; vates i. j. labud i čovjek zajedno; † partus.
- * **bi-frens**, tis, adj. *dvodelan*, s dva lica Janus.
- bifureus**, adj. [bis i furca] *dvozub*; *račvast*, valli; † ramus.
- bigae**, arum, f. (samo kasno sing. *biga*, ae), [skraćeno od *bijugae* od *bis i jugum*] *dvopreg*, Liv. Verg. Tac.
- bigatus**, adj. [bigae] *novac sa znakom dvoprega*, argentum; *odalle* supst. *bigatus*, i, m. (sc. nummus) *denar*, s škovanim dvopregom, alicui bigatos quingentos numerare Liv.; serrati bigatique; Tac.
- Bigerra**, ae, f. *Bigera*, grad u jugoistočnoj Hispaniji.
- Bigerriones**, num, m. *Bigerrionci*, narod galski u Akvitaniji (Bigorre.)
- bijugis**, e, adj. [bis i jugum] *dvoprežan*, * equi; † curriculum.
- * **bijugus**, adj. [bis i jugum] *dvoprežan*, leones; certamen na kolima sa dva konja; supst. *bijugi*, drum, m. *dvoprežna kola*, desiluit bijugis, Verg.
- Bibilis**, is, m. *Bilbil*, rijeka što utječe u Ebro, Just.
- bi-libra**, ae, f. *dvije funte*, Liv.
- bilibris**, e, adj. [bis i libra] *od dvije funte*, koji uzima dvije funte, Plaut. cornu, Hor.
- bilinguis**, e, adj. [bis i lingua] 1) *dvojezičan*, Plaut. 2) (pjesn. i kasn.) trop. a) koji govori dva jezika. b) *dvoiličan*, *podmukao*, Tyrii, Verg.
- bilis**, is, abl. i, od Horacija počevši e, f. 1) *žuč*, *jed*, 2) trop. a) *jed*, *ijed*, *gnjev*, si bilem id commovet; *difficilis*, Hor. b) *sjeta*, *atra* i *nigra*. c) *mahnitost*, Plaut.
- bilix**, icis, adj. [bis i lieium] *dvožičan*, od dvije žice, lorica, Verg.
- * **bimaris**, adj. [bis i mare] *na dva mora ležeći*, Corinthus; Ephyre.
- bimartus**, adj. *dvoženat*.
- bi-mater**, tris, m. (rijetko) *rođeni od dvije majke* (Baiko, kojega je najprije rodila Semela, a zatim Jupiter iz bedra), Ov.
- * **bimembris**, e, adj. [bis i membrum] *dvoud*, *dvolik*, forma (centaurski) supst. *bimembres*, Centauri, od dva lika (dvoiličnjaci).
- bimestris**, adj. [bis i mensis] *dvomjesečni*, consulatus; stipendium za dva mjeseca; * porcus od dva mjeseca.
- * † **bimulus**, adj. [demin. od bimulus] *dvozimni*, *dvogodišnji*.
- bimus**, adj. [skraćeno od bihimus; bis i hiems] *„dvozimni“* 1) *dvogodišnji*, * merum; legio, Cic. 2) *sententia bima glas za produženje namjesništva u pokrajini na dvije godine*, Cic.
- Bingium**, ii, n. *Bingij*, grad u belgijskoj Galiji naprema današnjemu Bingen, Ta.
- bin**, ae, a, gen. binum. adj. num. distr. [bis] 1) *po dva*, cum binis vestimentis exierunt; venationes binas (svaki dan po dva) per dies quinque; binos scyphos habebam (dva para). 2) *kod pluralia tantum, koja se hrvatski prevode singularom, ili uz supstantive, koji u pluralu drugo znače, prevodi se sa: dva, dvije*, n. p. binas nuptias dvije svadbe, binas literas dva pisma, binas aedes dvije kuće, bina castra dva tabora. 3) *kod multiplikacije mjesto cardina*. bis bina sunt quattuor dva puta dva su četiri; si bis bina quot essent didicissent; — par, dva najednom, bini boves par volova; bini tabellarii; * bina frena.
- binectum**, ii, n. [bis i nox] *dvonoće*, vrijeme od dvije noći, Tac.
- * **binominis**, adj. [bis i nomen] *dvoimen*, koji ima dva imena, Ascanius, Irus, Ister.
- Bion**, onis, m. [Bion] *Bijon*, grčki filozof 280. pr. Is. na glasu s ujedljive dosjetljivosti.
- Odale* * **Biōneus**, adj. *bijonski*, sermones.
- bipalmis**, adj. [bis i palma] *od dva pedlja*, od dvije pedi, dva pedlja dug ili širok.
- bipartitus** i **bipertitus**, [partic. od bipartio] *na dvoje razdijeljen*, *dvostruk*, *odalle* abl. **bipartito**, adv. *na dvoje*, u dva odjela, classem bipartito distribuere; signa bipartito inferre (s dvije strane), equites bipartito in aliquos immittere; esse, fieri bipartito.
- * **bipatens**, ntis, adj. [bis-pateo] *s obje strane otvoren*; tecta dvokrilnim vratima; portae orata dvokrilna.

- bipēdālis**, *adj.* [bis i pes] *od dvije stope* (i, m.), *dvije stope dug, širok ili debeo*, trabes, materia; * *modulus*.
- bipennī-fer**, *fēra*, *ferrum*, *adj.* *dvoplastnu sjeckiru noseći*.
- bipennīs**, *adj.* [penna] * *dvoplastan*, ferrum; * *supst.* **bipennīs**, *is, f.* (sc. securis) *dvoplastna sjeckira*.
- bi-pes**, *ēdis*, *adj.* *dvonog, dvonožni*, * *equi bipedes* (*morski konji Protejevi s ribljim repovima*; *supst.* *bipedes dvonožci, pogrdno o ljudma*, omnium non solum bipedum sed etiam quadrupedum impurissimus).
- bīrēmīs**, *adj.* [bis i remus] 1) *dvoveslarka*, s *dva vesla*, lembus; scapha, *Hor.* 2) *supst.* **bīrēmīs**, *is, f.* (sc. navis) *bīrema*, *brod s dva reda veslačkih klupa*.
- bīs**, *adv. num.* [mjesto dual] *dva puta, dva-put*, bis consul *dva puta konzul bioš*; bis laberis, primum quod etc. deinde quod etc.; bis terque *dva tri puta, dva li tri li puta, dva do tri puta*; bis in die *dva puta na dan*; poslovica, bis ad eundem sc. lapidem offendere *dva puta isto pogriješiti*; bis bina *dvaput dva*; * *bis quinos dies dva puta po pet = deset dana*; * *bis mille dvije tisuće*; * *bis centum corpora dvjesto ljudi*.
- Bisaltiae**, *ārum, m.* [Βισάλται] *Bizalčani, narod u Traciji. Odatle Bisaltica i Bisaltia*, *ae, f.* [Βισάλτις] *Bizalčija*.
- * **Bisaltis**, *īdis*, *f.* [Βισάλτις] *Bizaltovičeva*, *īdi* *Bizaltova* (a *Bizalt* *bio je sin zemlje i sunca*) — Theophane.
- Bisanthe**, *ēs, f.* [Βισάνθη] *Bizanta*, *trački grad na Propontidi*.
- Bistones**, *num, m.* [Βιστόνεις] *Bistonjani, narod u Traciji. Odatle 1) Bistōnia*, *īdis, f.* *Tručanka, t. j. tračka Bakhantica*; *također adj.* *Bistonis ales = Prokna, što pogledaj*. 2) * **Bistōnias**, *adj.* a) *bistonski*, b) *trački uopće*.
- bisulcī-lingua**, *ae, m.* *rascijepljena jezika*; *trop. dvoiličnik*, *Plaut.*, *sravni bilinguis*.
- bi-sulcus**, *adj.* *rascijepljen*, * *lingua*, * *pes*.
- Bityni**, *ōrum, m.* [Βιθυνί] *Bitinjani. Odatle 1) Bithynia*, *ae, f.* [Βιθυνία] *Bitinija, pokrajina u Aziji između Propontide i Crnoga mora*. 2) **Bithynicus**, *adj.* *bitinski*; i *pridjev Pompeju, što je Bitiniju osvojio, pa i sinu njegovu*. 3) **Bithynus**, *adj.* *bitinski*.
- bīto**, — — 3. *īdi*, *Plaut.*
- Biton**, *ōnis, m.* [Βίτων] *Biton, sin argivske svećenice, brat Kleobov (Cleobis)*.
- Bitis**, *īdis, f.* [Βίτις] *Bitida, ljubovca pjesnika Fileta, Ov.*; *sravni Battis*.
- Bituitus**, *i, m.* *Bitujit, kralj arvenski u alobroškom boju protiv Rimljana*.
- bitūmen**, *īnis, n.* *paklina, asfalt*, *Verg. Hor. Ov. Curt. Tac. Just.*
- bitūmēns**, *adj.* [bitumen] *od pakline, Ov.*
- Bituriges**, *gum, m.* *Biturižani, narod u akvitanškoj Galiji*.
- * **bivius**, *adj.* [bis i via] *dvôrov*, fauces s *dva ulaza, na obje strane. Odatle bivium*, *ii, n.* *dvopuće, gdje se dva puta sastaju, in bivio portae Ver.*; *ad bivia, Liv.*
- Blandae**, *ārum, f.* *Blanda, grad u Lukaniji*.
- blande**, *adj.* s *komp. i sup.* [blandus] *umiljato, krotko*, blande alloqui aliquem, *Ter.*; blande, blandissime appellare aliquem; blande et concinne rogare; * *blande moderari fidem*, blandius petere.
- blandifidus**, *adj.* *umiljato govorēći*, *Plaut.*
- blandiloquentia**, *ae, f.* [blande i loquor] *slatke, umiljate riječi*, *Enn.*
- blandiloquentulus**, *adj.* [demin. od blandiloquens] *umiljato govorēći*, *Plaut.*
- blandiloquus**, *adj.* [loquor] *umiljato govorēći*, *Plaut.*
- blandimentum**, *i, n.* [blandior] 1) *umiljavanje, milovanje, minis aut blandimentis*; † *muliebria blandimenta*; † *u sing.* 2) *trop. dražest, milina, milota*, blandimenta voluptatis, † *vitae*; expellere famem sine blandimentis *bez postastica*, *Tac.*
- blandior**, *dītus sum* 4. [blandus] 1) *umiljavati, laskati se, ulagivati se, udvoravati se*; Hannibal patri pueriliter blandiens (*djetinjski umiljavajući se moliti*) ut etc.; † blandiri auribus *ugadati ušima*. 2) *trop. o stvarma: goditi, prijati, mamiti*, voluptas sensibus blanditur; † blandiebatur coeptis *fortuna prijala je sreća pothvatu*; † blandiente inertia, *kad je neradnost godila*; † vitia blandientia; † *ne nobis scripta nostra blandiantur*. — *Partic. blāditus*, * *ugodan, dražestan, rosae*.
- blanditer**, *adv.* = *blande*, *Plaut.*
- blanditia**, *ae, f.* [blandus] 1) *laskanje, umiljavanje*; *u plur. umiljate riječi*. 2) *trop. dražest, milina, uživanje*, blanditiae praesentium voluptatum; blanditiae voluptatis illecebraeque; * *arguta referens carmina blanditia*.
- blāndus**, *adj.* s *komp. i sup.* 1) *laskav, umiljat, udvoran, homo, Ter.*; amicus; * *s inf.* blandum (Orpheus) et auritas fidibus canoris ducere *quercus, koji je tako umiljato pjevao, da itd.* 2) *o stvarma: zamamljiv; mio, ugodan, prijatan*, oratio, voluptas; otium consuetudine in dies blandius; * *prece blanda*; * *cura*, * *soles*; i *očeljadi voluptates blandissimae dominae*.
- blātēro**, 1. *blebēlati*.
- blātio**, — — 4. = *blatero*, *Plaut.*

- blātta**, ae, f. 1) *mōljac*, Verg. Hor. 2) *grimiz*, (purpura, quae blatta, vel oxyblatta, vel hyncithina dicitur, Cod. Theod.).
- blattens**, adj. *grimizan*.
- Blandēnus**, adj. *blandski*, iz Blanda u Velikoj Frigiji.
- blēnnus**, adj. [βλιννος], (rijetko) *benast*, *budalast*, Plaut.
- blitens** adj. [blitum] (*pretklas.*) upr. od *lobōdē*, *odalle: netečan*, *budalast*.
- blitum**, i, n. [βλιτον] *lobōda*, *špinat* (*ahriplex hortensis*, Linn.) *povrće*, koje su držali za *netečno*, Plaut.
- boārius**, adj. [bos] *govedi*, forum boarium, *volujaki trg*; * *arva*.
- Bocchar**, āris, m. *Bokhar*, kralj mauretanski za drugoga punskoga rata.
- Bocchus**, i, m. = *Bokh*, 1) kralj mauretanski za vrijeme Jugurtino. 2) sin njegov.
- Bōdōtia**, ae, f. *Bodotrija*, zaton u istočnom primorju britanskom, danas Firth of Forth, Tac.
- Boebe**, es, f. [Βοβη] *Beba*, grad i jezero u Tesaliji. *Odatle Boebēis*, idis, f. [Βοβηῖς λίμνη] *bebsko jezero*, Tac.
- boēstarches**, ae, m. [Βοιωτάρχης] *beotarkh*, najviši poglavar u Beotiji, Liv.
- Boeōti**, ōrum, (gen. Boeotūm Hor.), m. [Βοιωτοί] *Beočani*. *Odatle* 1) *Boeōtia*, ae, f. [Βοιωτία] *Beotija*, zemlja među Focidom i Atikom. 2) *Boeōtina*, adj. [Βοιωτικός] i * *Boeōtas*, adj. *beotski*; *odalle supst. Boeōtil*, ōrum, m. *Beočani* = *Boeoti*.
- Boētas**, i, m. [Βοητάς] *Bojet*, 1) *stoidski filozof*. 1) *grčki umjetnik oko god. 370. pr. Is*.
- Boethemum**, *gledaj Boji*.
- bolae**, ārum, f. [isto što *boitae*] (Plaut.) *ogrljāk*; *vratni okovi*.
- Boji**, ōrum, m. *Bojani*, narod celtski, koji se iselio iz svoje domovine, lugdunske Galije, te se nastanio u gornjoj Italiji, a s jedne se strane po Germaniji raširio do u današnju Češku. *Odatle Boithemum*, ili *Bojohemum*, n. *Bojem ska*.
- Bōla**, ae, ili *Bōlae*, ārum, f. *Bola*, grad ekvanski (Aequi) u Laociju. *Odatle Bōlānus*, adj. *bolanski i supst. Bōlāni*, ārum, m. *Boļjani*.
- bōlētas**, i, n. [βωλήτης] *pēčūrka* (*agaricus campestris*, Linn.) Plaut. Tac. Suet.
- bōlus**, i, m. [βόλος] (Com.) *hitac kockama*, *trop. dobitak nenadan*; *bolo aliquem tangere* ili *multare*, *lišiti koga dobiti kakve*; *bolum mihi tantum ereptum tam desubito e faucibus*.
- bōmbax**, interj. [βομβάξ] (Plaut.) *uzvik čuđenja: nuto đavola! koga bijesa!*
- bombōmēchides**, ae, m. [βόμβος ἰμάχουαι] *brenđalo*, *tōrlak*, *šaljivo ime hvališi vojniku Plaut.*
- * † **bombus** i, m. [βόμβος] *brenđanje*.
- bōmbyx**, yeis, m. [βόμβυξ] upr. *svilena buba*, *svila*, *odalle svila*, Prop.
- Bōmilcar**, āris, m. *Bomilkar*, ime vlastito 1) *kartaški voda*, suvremenik Agatoklov. 2) *pozdanik Jugurtin*.
- Bona Dea**, božica, koju su rimske gospođe štovale kao božicu plodovitosti i čistote. Kad se njezina svetkovina prvoga maja ili početkom decembra slavila u kući jednoga konzula, nije smio pribivati ni jedan muškarac.
- bōnitas**, ātis, f. [bonus] *dobrota* 1) o materijalnim stvarima: *izvrsnost*, *bonitas praediorum*, *agrorum*, *vocis*. 2) o apstraktnim stvarima, *bonitas ingenii*, *naturae prirodena sposobnost*; *summa bonitas et aequitas causae*; *verborum*; *osobito o značaju*, čudi: *dobrota*, *dobročudnost*, *poštenje fides et bonitas alicujus*; *naturalis bonitas*; *bonitas in suos*, *erga homines*.
- Bonna**, ae, f. *Bona*, utvrđeno mjesto na lijevoj obali rarijske, danas Bonn. *Odatle Bonensis*, gđj. *bonski*, Tac.
- Bōnōnia**, ae, f. [Βονωνία] *Bononija*, grad u ospadanskoj Galiji, danas Bologna. *Odatle Bōnōniensis*, adj. *bononski*.
- bōnum**, *gledaj bonus B*.
- bōnus**, A) adj. s komp. *mēlior i sup. optimus*, *dobar*. Upotrebljava se I. uopće, kad se kaže, da je što dobro, 1) *prema meterijalnim stvarima i vanjskim prilikama*, gdje i u nas obično: *dobar*, *aedes Plaut.*; *ager*, *vinum*, *valejudo*, *bona et certa tempestas*, (Hor.) *tempestas melior*, *iter melius*; * *aquae*; * *forma bona*, *mellior ljepti*, † *cervix*; *nummi pravi*, *dobri novci*, *aetas* = *mladost*; *res bonae dobro jelo*, *poslastice*, *al' i-sreća*, *sretne prilike*, *bona fortuna*, *mellores exitus*; * *fata bona*; * *meliora sequi*; * *boni exitus*; *bona mors srećna*, *laka smrt*; * *annus bonus*; * *dies bona*; * *optima quaeque dies*; *auspiciū bonum na dobro sluteći*, * *omine cum bono*; * *bona verba*; (Ter.) *bona verba*, *quaeso molim, pōlako!* (Cic.) *quod bonum faustum felix fortunatumque sit bilo u dobar čas*; * *bonum sit*; *in bonam ili in optimam partem accipere*; *odalle dobar za što ili na što*; *sposoban*, *zgodan*, *prikladan*, *koristan*, *ager bonus pecori*; (Tac.) *campi militi Romano ad proelium boni*, (Ter.) *quod mihi erit bonum atque commodum*; *optimum est reverti*; *takoder o ljudma* (Critias atque Alcibiades) *civitatibus suis quidem non boni na spas*, *na korist*, *od koristi*; o rodu: *plēmenit*, *gospodski*, *bono esse genere natum*;

(Ter.) illam civem esse bonis prognatam; viri boni, *ili samo boni*, optimus quisque, *i samo optimi* = optimates *boljari, velikaši, plemstvo, aristokrati; u govoru svaki-danjem, obzirom na imulak* — *inučan, bogat*, nomen bonum *dobar dužnik*; video bonorum, id est, lautorum el locupletium, urbem refertam fore; *po tome, koliko je čega* = *znamenit, znatan*, bona pars sermonis, (Hor.) hominum; * melior pars diei, * bona librorum copia, *pak odatle bonam copiam ejurare, gledaj sjuro*. 2) u višem, *duševnom obziru o čeljadi i stvarima: dobar, vrstan, vrlit, čestit, hrabar*, auctor; accusator; amicus; augur; consul; dux, gubernator; orator; poëta; senator; miles; pater familias; testis; (Hor.) vicinus; vir bonus *vrlit čovjek; s abl.*, et proelio strenuus erat et consilio bonus; vir pace belloque bonus; * jaculo, * sagittis, * remis bonus; * melior pedibus, lingua; * *s inf.*; (Tac.) furandi melior; bonum animum habere, (Sall.) bonum animum habere de Numidia; bono animo esse; mens bona *zdrava pamet, zdrav um*; (Ter.) mentem vobis meliorem dari; *supst.* boni *junaci* (oppos. mali, ignavi *strašljivice, kukavice, rde*); indoles bona, memoria; verba bona *bez griješke*; bonis verbis uti; oratio longe optima; spes bona; fama bona *dobar glas*; bona ratio (*razbor, uvidavnost*) cum perdita confligit; tempus melius; bona dicta, *došetke* (*drugo nego dicta bona*), bonae artes; *supst.* optimum, *i, n.* formam exponere optimi.

II. u užem smislu o mišljenju i o značaju, 1) *dobroćudan, dobre ćudi*; * des bonus veniam; vos Manes este boni; * ais bonus o felixque tuis; (Hor.) dux bone (*o Augustu*); o bone, bone! *dobri moj! dragi moj*; Juppiter Optimus Maximus; * bonae paces *vremena mirna*; često ironično o kratkouvnosti, *kako i mi velimo: dobar čovjek, dobra duša, dobičina* (bon homme *višnje*) Epicurus homo minime malus, vel potius vir optimus; *takoder boni viri*; bona venia *ili bona cum venia tua* (ejus) *s tvojom (njegovom) dozvolom*. 2) u političnom obziru: *rodoljuban, domo-rodan, patrijotski, lojalan*, boni cives, viri *prema stranci onoga, koji govori, u Rimu aristokratski, velikaški, a u Ateni — demokratski*. 3) *čudoredno dobar, vrlit, pošten, čestit, vrijedan*, vir bonus, *ili samo bonus*, *supst.* *poštenjak*, bonum tantummodo segnior fit, ubi negligens, malus improbius, Sall.; *takoder ironično: quid ais, bone custos defensorque provinciae?*; bono animo esse in populum Romanum; consilio bono; bona atque honesta amicitia; † bona societas; bona, *ili ex bona fide, gledaj fides* 2)

a); causa bona; ratio bona certat cum perdita; bona fortique opera eorum se ad hunc diem usum; † conscientia bona, optima. B) *supst.* *bōnum*, *i, n.* 1) *dobro*, summum bonum, finis bonorum; bonum naturale *dar naravski, talenat*; bona externa; bona vitiaque; bona (*vrline*) aut mala; † bona pacis, † bona malaque corporis. 2) *dobro, imanje, bogatstvo*, *samo u plur.* bona fortunae, possessionis omnium; bona patria et avita; esse in bonis *posjedovati dobra, imati*, no qui sint in bonis (*koji imaju svakoversna dobra*) nullo adjuncto malo. 3) *korist, probit, sreća*, in bonum vertere *na dobro okrenuti*; quibus occidi patrem bono fuit; bonum publicum *opće dobro, dobro države*; (Tac.) nulla boni spe *ne nadajući se od njega ničemu dobru*.

bōo, l. [Boúw] (*pretklas. i poet.*) oriti se, *razlijevati se*, boat caelum fremitu virum.

Bōotes, ae, m. [Bōútēs] *gledaj Arctos*.

Bōra, ae, f. Bora, brdo u Mačedoniji.

Bōreas, ae, m. [Bōréas] (*dobra lat. aquilo*) *sjever. vjetar*, ventus boreas; saeviente boreas; *česće u pjesnikā*; * *sjever t. j. sjeverna strana neba*.

Bōreus, adj. [Bōréus] *sjeverni*, sub axe boreo, Or.

Bōrysthēnes, is, m. [Borysthēnes] *Boristen, rijeka u Sarmatskoj, danas Dnjepar. Odatle 1) * Bōrysthēniadae, arum, m. stanovnici uz tu rijeku, Poboristenci. 2) Bōrysthēnius, adj. boristenski*.

bōs, bōvis, [Bōv] *iz grčkoga užajmijeno, zato gen. pl. boum: Bōv; ali i bovom Verg. bovum, Cio.; dat. pl. bō-bus kao i bū-bus iz * bōu-bus* m. *govedo, bik, vđ*; bos femina, *krava*. U šali (Plaut.) boves mortui — *bič od volujske kože*. Poslovice je: bovi imponere clitellas *svinju sedlati, zeon bubanj dati*.

Bōspōrus i Bosphorus, i, m. [Bōspōros] *„kravljji brod“ po priči o Ioni* Bospor, ime više *morskih prodora 1) B. Thracius među Tracijom i Malom Azijom. 2) B. Cimmerius, koji sastavlja palus Maeotis i more Pontus Euxinus danas prodor feodozijski ili kafski u Krimu, Curt. Odatle Bōspōrānus, adj. bosporski, Tac. supst. Bōspōrāni, ōrum, m. Bosporci, stanovnici na cimerskom Bosporu*.

Bōvīkanum, i, n. Bovijan, grad pentarski (Pentri) u Samniju.

Bōvillae, arum, f. 1) *Bovila, gradić u Laciju, odatle Bōvillānus, adj. bovilski. 2) gradić blizu Arpina*.

bōvillus, adj. (*pretklas.*) = bubulcus.

† brābēuta, ae, m. [Brābēutēs] *brabeut, sudac borovima*.

bracae, ārum, f. (rijetko u sing.) *hlače, kake su nosili sjeverni i istočni narodi. Prop. Ov. brachius*, adj. [bracae] u *hlačama*, odatle a) *tuđ, inostran, mekoputan* sagati bractique; natio; * milles. b) Gallia bractata = Transalpina (naime Narbonensis), odatle cognatio bractata (sarkastično) rod s ljudma s omu stranu Alpa.

brachiolium, i, n. *dem.* od brachium.

brachium i brachium, ii, n. 1) *podlaktica* Tac. Ov. 2) *uopće: ruka* * dare brachia collo *zadržati*; * brachia circum dare, *injicere, implicare collo*, * brachia cervici dare. *Poslovica* a) *levi brachio aliquid agere obavljati površno i nemarno, na brzu ruku raditi*. b) *mollu brachio aliquem objurgare koriti koga blagim riječima*. c) *praebere brachia sua sceleri potpomagati*. 3) *sve što je nalik na ruku* a) u životinje: *stegno, but, Plaut.*; škare u ruka, *itd.* b) * *zaton morsk.* c) * *križak*, intendere brachia velis. d) *krajevi u luka*. e) * *grana u drveta*, * *mladiće u loze*. f) u vojništvu: *pobočni nasip*, brachium moro *injungere*; *također pobočni morsk* sip ili *gât u luci*, (oba duga zida među Atenom i Pirajem sr. grč. *σύνλη.*)

* **bractea** i bractea, ae, f. *list, listić kovine, osobito od zlata* (sr. lamina).

Branchidae, ārum, f. [Βραγχίδαι] *Branhovići*, potomci Branhovi, nasljedni svećenici hrama Apolonova u Didimi blizu Mileta, Curt.

brassica, ae, f. *kupus, Prop. Plaut.*

Brennus, i, m. *Bren*, 1) *voda senonskih Gala*, koji su g. 390. pr. Is. Rim *zduželi*. 2) *voda galskih četa*, koje su g. 278. po Is. Mačedoniju *opustošile* prodrie i u Grčku do Delfa.

Breuci, ōrum, m. [Βρεῦκοι] *Breučani*, panonski narod, Suet.

Breuni, ōrum, m. *Breuri*, *retske* narod u Inskojoj dolini.

brévīfīrīum, ii, n. [brevis] *kratak popis*; imperii, *statistički prijegled*; rationum, *izvadak računa*.

brévīcūlus, adj. *dem.* od brevis, *kratak*, homo Plaut.

brévī-lōquens, ntis, adj. [loquor] *kratak* (u govoru ili u pismu).

brēvis, adv. s komp. i sup. *kratak*, 1) u prostoru a) *po daljini ili dužini: kratak, uzak itd.*, via, iter; spatium; vitae curriculum; * *latus*, * *ne me foliis brevioribus ornes* (rjeđim vijencem); * *lapathi herba kratka lista*; * *herba*; * *caput*; * *breves viperae lutos debelo, jer od otrova nabrekle*; * *aqua*; * *librum in breve cogere*. b) *po visini: nizak, malen longus an brevis alt*; *judex brevior*. c) *po dubini: plitak, vadum*, odatle *brevia vada* i supst. *brevia*, ium, n. *plićine*, Verg. Tac. d) * *uopće:*

malen, mus, forma, impensa; *dapes mensae brevis*; *pondus, census, cura* (njega). e) *prene-seno*, e) o govoru: *kratak*, narratio, sententia; *brevi aliquid comprehendere, perscribere*; *breve faciam*; *hoc breve dicam*; *in breve cogere stegnuti*. f) o govorniku: *kratak* brevem, *breviorem esse*; *brevi in scribendo*; *in loquendo*. 2) o vremenu: *kratak*, *kratkotrajni*, tempus; *ad breve tempus*; † *ad breve*; *brevi nox*; *vita*; * *breve aevum*; * *breves anni*; *vitae brevis cursus, gloriae sempiternus*; * *lilium breve*, * *rosa brevis kratka cvijeta*; *dominus kratkovječan*, * *cena*. *Osobito brevi tempore* (* *spatio*) i *in brevi tempore*, (Ter. Suet.) *in brevi spatio, također brevi ili* † *in brevi, naskoro, dómala, zámalo*, † *in multo breviore temporis spatio*; *brevi postea malo zatim, ali* i * *brevi za časak*; *syllaba brevis kratak slog*, i *samo brevis*; o *podoštrenu izgovoru*, contractione *brevius*; *litera*.

brēvitas, ātis, f. [brevis] *kratkoda*, 1) o prostoru: *brevitas spatii*; *corporis kratkoda tijela*, *nizak stas*, Gallis *prae magnitudine corporum suorum brevis nostrae contemptui est*. 2) o vremenu: *dies brevis*; *noctis*, 3) *prenes*. *brevitas syllabarum o mjerilu sloga*, *peditum*; *longitudines et brevitates in sonis*; o govoru, *brevitatis causa da na kratko rečem*.

brēviter, adj. s komp. i sup. [brevis] *kratko* 1) o prostoru * *brevius compellere gyro*; *nalik na to: breviter commutata* (verba) *samo malo* Cic. or. 39, 135. 2) *prenes*. a) o mjerilu sloga: *kratko* (oppos. producte). b) o izražaju: *kratko, ukratko*, s *malo riječi*, *dicere aliquid*; * *summatim breviterque describere*; *breviter attingere aliquid, tangere rem*; *agam quam brevissime potero*; *quodque ego pluribus verbis, illi brevius dixerunt*.

Brīkrēus, ēi, m. [Βρικρέυς] *Brijarej*, *storući dio*, Verg. Ov.

Brigantes, tum, m. *Brigantani*, *silan* narod u sjevernoj Britaniji; odatle *Brigantius*, adj. *brigantski*, pridjev *Juliju*, koji je bio sestrinac *Civilu*, Tac.

* **Brīmo**, us, f. [Βριμώ] *Brima* t. j. *grozna*, *Grozana*, pridjev *Hekati*.

Brīalētes, tum, m. *Brinijačani*, *narod u Liguriji*.

Brīseis, īdis, f. [Βρισηΐς] *Brizeida*, *Brizejeva kći Hipodamija*, Hor, Ov. Prop.

Brītannia, ae, f. *Britanija*, *Engleska i Škotska*. Odatle 1) *brītanīcus*, i * *Brītanus*, adj. *britanski*; supst. *Brītanni*, ōrum, m. 2) *Brītanīcus*, i, m. *Britanik*, *sin cara Klavdija od prve žene Mesaline*, Tac.

Brixellum, i, n. *Briksel*, *grad* u gornjoj Italiji, Tac.

Brixia, ae, f. *Briksija*, grad u gornjoj Italiji, danas *Brescia*; *odalle Brixianus*, adj. *briksijski*.

Brōgitarus, i, m. *Brogitar*, zet kralja *Dejotara*.

* **Brōmius**, ii, m. [βρόμιος] *bučila c*, pridjev *Balku*.

Bractēri, ōrum, m. *Brakterani*, narod u *verozapadnoj Germaniji*, Tac. *Odalle Bractērus*, adj. *brakterški*, Tac.

brūma, ae, f. [supst. superl. od *brevis* mj. * *brevuma dies*] 1) *najkraći dan u godini*, ante *brumam*; sub *bruma*; *brumā za najkraćih dana*. 2) *uopće = zima, zimska studen.*

brūmālis, adj. [*bruma*] 1) *zimski*, signum *brumale* *snak jarčev*, *brumalis orbis obratnik jarčev*; *dies brumalis najkraći dan*; † *diebus brumalibus u najkraće zimsko doba*. 2) *uopće, zimni, zimski*, tempus, horae, sidus.

Brundisium, bolje *Brindisium*, ii, n. *Brindizij*, grad u *Kalabriji* na moru, otkle se *prevozilo u Grčku i u Orijenat*, sada *Brindisi*; *odalle Brundisinus*, adj. *brundizijski*: supst. *Brundisinal*, ōrum, m. *Brundizijani*.

Bruttius ii, m. (*Niger*) *Brutidije*, rimski *počesnik i retor za Tiberija*, Tac.

Bruttii i *Brittii* *rijetko* *Bruttii*, ōrum, m. *Brutijani*, *stanovnici najjužnije Italije*; često *meton.* *zemlja brutijska*, esse in *Bruttis*; *odalle Bruttius*, adj. *brutijski*.

1. **brūtus**, adj. 1) * *težak, trom, nepomičan*, tellus. 2) *tup, glup*; u *klasično doba* samo *šibajući na Bruta*.

2. **Brūtus**, i, m. *Brut*, pridjev *rimskoj porodici u plemenu Junijevu*, 1) *Lucius J. B. rođak Obijesnoga Tarkvinija, koji je, pričinjavajući se glup (otuda mu ime), spasao sebi život, a poslije oslobodio Rim od kraljevske vlasti*. 2) *Marcus J. B. ljubimac, a poslije ubojica Cezarov, prijatelj Ciceronov, na glasu govornik i filozof*. 3) *Decius J. B. rođak predašnjega, koji je po Cezarovoju smrti vojevao protiv Antonija*; *odalle Brutus*, adj. *brutski* i. j. *Marka Junija Bruta*.

* **Bubasis**, idis, f. iz *Bubazide*, *bubazidski*; grad u *Kariji*.

Bubastis, is, f. [Βούβαστις] *Bubasta*, *egipatska božica*, Ov., prema rim. *Dijani*.

būbile, is, ili *boville*, is, n. [bos] *govedarnica*, *pojata*, Plaut. *Phaedr.*

būbe, ōnis, m. (f. u *Verg.*) *sova, ušara*.

būbulcitor, dep. i. [bulbulcus] *graditi se volarom*, Plaut.

būbulcus, i, m. [bos] *govedār, volar*.

būbūlus, adj. [bos] *govedi, flum*; † *caseus*; *bubula* (Plaut.) *so. caro govedina*.

būcaeda, ae, m. [bos-caedo] *volujskom žilom bijen*, Plaut.

būcca, ae, f. *obraz*, buccae fluentes, *gledaj fluo*; *sufflare sibi, inflare buccas naduti obraz*, Plaut.; *odalle a)* *garrire, scribere quod illi quidquid in buccam venit sve što komu na jezik dođe*. b) (*Hor.*) *quid causae est, merito quin illis Juppiter ambas iratus buccas inflat*.

bucca, ae, f. [bucca] *zalogaj*, Aug. u *Suet*, Aug. 76.

bucco, ōnis, m. [bucca] *upr. bucmastih obraza*; *odalle tikvan*, Plaut.

buccūla, ae, f. [dem. od *bucca*] † *obraščić*; *odalle obrazi na kaotigi*, Liv.

bucculentus, adj. [buccula] *buomast*, Plaut.

Bucephalus, i, m. (grčki Βουκεφαλός) *vođglav, bucefal*, konj *Aleksandra Velikoga tako prozvan zato, što je bio volujске široke glave*. Njemu je na čast *Aleksandar grad, što ga je osnovao na Hidaspju, prozvač Bucephala*, ōrum, n.

* **būcērōs**, ōn, adj. [βούκερος] *s govedima rogovima*.

būcina (*krivo buccina*), ae, f. [βυκίνη] *po pučkom tumačenju bū-cina, od bos i cano*. 1) *rog a) pastirski rog Verg. Prop. signum, quod erat notum vicinitali, bucina datur: homines ex agris concurrunt, Cio. (sr. Verg. Aen. 11. 476); bucina convivium dimitti, Tac. b) vojnički rog, illum (imperatorem) bucinarum cantus exsuscitat; ad tertiam za treću noćnu stražu bucinam; * quartā bucinā; ubi secundae vigillae bucinā signum datum esset*. 2) * *Tritonova školjka, u koju je trubio*.

būcinātor, (*krivo buccinator*), ōris, m. [buccina] *trubač*; tp. *bucinator existimationis meae*.

būciliens, adj. [βουκολικός] *pastirski, sčoski*, Ov.

būcūla, ae, f. [bos] *junica*.

būfe, ōnis, m. *krastača*, Verg.

būlbus i *būlbus*, i, m. [βούλος] *lūk*.

† **būlē**, es, f. [βουλή] (*rijetko*) *vijede u Grčk.*

† **būlenta**, ae, m. [βουλευτής] *vijećnik u Grčk.*

būlentōrium, ii, n. [βουλευτήριον] (*rijetko*) *vijećnica u Grčk.*, Cio.

bulla, ae, f. *kruglja* 1) * † *klōbūk na vodi*; 2) *puce, glavica, ures na vratima, * na pojasi*. 3) *hamajlija zlatna, što su triumphatori, a poslije i djeca plemenitih ljudi nosila o vratu*; u Ov. *bulla argentea obješena o vrat miljeniku jelenu*.

Bullis (*Byllis*), idis, f. *Bulida*, grad u *pokrajini u Iliriji*. *Odalle Bullidenes ili Bullenses*, ium, i *Bullōnes*, um, i *Bullini*, ōrum, m. *Bulidani*.

būmastus, i, f. [βούμαστος] *bumast, vrsta loze s velikim grozdovima kao kravije vime* (βός i μαστός), *kozjak*.

Bupalus, i, m. [Βούπαλος] *Bupal*, kipar iz Hija, suvremenik i neprijatelj pjesniku Hiponaksu, Hor.

Burdigala, ae, f. *Burdigala*, grad bituriški u akvilanskoj Galiji, sada Bordeaux, Eutr.

Buri ili **Biril**, ōrum, m. *Burijani*, narod u sjeveroistočnoj Germaniji, Tac.

buris, is, m. ručica, gredelj u pluga, Verg.

Buziris, idis, m. *Buzirid*, kralj u Egiptu, koji je žrtvovao sve inostrane, koji bi u njegovu zemlju došli, Verg. Ov., dok ga nije Herkul na njegovu oltaru zaklao.

bustirāpus, i, m. [bustum-rapio] koji groblje krađe, grobokradica, Plaut.

bustuaris, adj. [bustum] *pališni*; gladiator bustuarius, *pališnik* koji se borio u igrama na mrtvačkom palištu uređenom pokojniku na slavu, Cio.

bustum, i, n. [buro – uro] *mrtvačko palište*; grob nad pepelom, grobni spomenik, o bajištu, civilia b. Philippos. – **Aq Busta Gallica** mjesto u Rimu, gdje je Kamil u boju pale Gale dao spaliti i pokopati; prenės. *grob t. j. mjesto, gdje je što uništeno ili podvareno ili lice, koje je što uništilo*, cui templum illud

fuit bustum legum omnium ac religionum; tu, bustum rei publicae; * bustum nati o Teraju, koji je svoga sina pojeo.

Buthrōtum, i, n. i **Buthrōtos**, i, f. (Ov.) [Βουθρῶτον, Βουθρῶτος] *Butrot*, grad u Epiru naprama Korciri, sada Butrinto. Odatle **Buthrōtius**, adj. *butrotski*; supst. **Buthrotii**, ōrum, m. *Butroćani*.

buthyala, ae, f. [Βουθυάλα] *žrtva goveda*, Suet.

Butrōtus, i, m. *Butrot*, rijeka u brutskoj zemlji kod grada Lokra.

Buxentum, i, n. *Bulesent*, grad u Lukcaniji.

buxifer, fēra, fērum, adj. [buxus i fero] *šimširov rodni*, Cat.

buxus, i, f. i **buxum**, i, n. [βύξος] *šimšir* (buxus semper virens, Linn.); *šimširovina*. Odatle * *svakoversne stvari od šimširovine*.

Byblis, idis, f. [Βύβλις] *Biblid*, kći Afetlova pretvorena u vrelo, Ov.

Byrsa, ae, f. [Βύρσα] *Birza*, kartaska kula, Verg. Liv.

Byzantium, ii, n. [Βυζάντιον] *Bizant*, sada Carigrad. Odatle **Byzantius**, adj. *bizantski*; supst. **Byzantii**, ōrum, m. *Bizandani*.

C

C 1) kao kralica **C** = Gajus. 2) kao broj = 100. 3) (u glasovnicama sudaca) =. condemnno; odatle se **C** zove litera tristis. 4) Cal. v. Kal. 5) Cn. kao ime = Gnejus. 6) Cos. = Consul; Coss. = Consules.

caballus, i, m. [καβῆλλος] (riječ pučkoga govora) *kljuse*. Post. optat ephippia bos piger, optat arare caballus, nitko nije svojim stališem ili sudbinom zadovoljan, Hor.

Cabillonum, i, n. [καβιλλίων] *Kabilon*, grad u Galiji uz rijeku Araru, s. Châlons sur Saône.

Cabira, ōrum, n. *Kabira*, grad u Pontu, jedanput Eutr. 6, 8.

Cabiri, ōrum, m. [Κάβιροι, fenički gibborim „jaki“] *semitskogrička božanstva veoma nejasna značenja, najprije u Tebi poštovani kao bogovi zemaljske plodovitosti, poslije na sjevernim otocima „Lemni i Samotraci“, bogovi-čuvari. Zovu se: Axieros, Axiocersa, Axiocersus; podređen im je Casmilus.*

cachinnātio, ōnis, f. [cachinno] *grohotanje*, grohot.

cachinno, i. *grohotati se, grohotom se smijati*.

cachinnus, i, m. *grohot, grohotanje, tollere c., grohotati se, grohotom se smijati, † effundi*

in cachinnos; cachinnos irridentium commovere; * cachini (undarum) = *pljuskanje*.

caceo, i. 1) *kakiti*, Cat. Hor.; odorem, Phadr. 2) *pokakiti*, Cat.

† **cacescōlus**, i, m. [κακῆστος] *loš nasljedovatelj, majmun*.

cacēla, ae, m. *vojnički sluga*, Plaut.

cacūmen, inis, n. [srodno s acumen] *vrh, napose: vrh, glavica; vrh od drveta, collis in modum metae in acutum cacumen fastigatus; praeacuta ramorum cacumina; † pilorum. cacūmino*, i. [cacumen] (rijetko) *zašiljiti*, summas aures, *načuliti, narogušiti*, Ov.

Cacus, i, m. *Kak*, sin Vulkanov, razbojnik u Italiji, ubijen od Herkula zbog ukradenih goveda Gerijonovih.

cadāver, ēris, n. [nominatum a cadendo. Isidor] 1) *mrtvo tijelo, mrtvac, trup, lešina; mrcina, strvina*, c. Clodii cruentum; *Kapovka: mrcina*. 2) (Sulpia. u Cio. ep.) *cadavera oppidorum, razvaline, zidine*.

cadāverōsus, adj. [cadaver] *mrtvački*, facies. jednom Ter. Hecyr. 3, 4, 27.

Cadmus, i, m. [Κάδμος, j. istočnjak od hebr. Kadma = Istok] 1) *Kadmo*, sin Agenora, kraljica feničkoga, muž Harmonije, osnivač tebanske tvrđave, po njemu prozvana *Cadmēa*. Odatle

a) * *Cadmēis*, idis, f. *Kadmov*, *odalle* = *tebanski uopće*; * *supst.* = *kći Kadmova*, *Kadmovica*. b) * *Cādmēus*, adj. *Kadmov i tebanski*; *supst.* (Nep.) *Cādmēa*, ae, f. *tvrdava tebanska*. 2) *kronik u vrijeme Horacijeva*.

cādo, cecidi, cāsum, 3. *pađati*, *pasti*, 1) *upr.*

a) *spadati*, *spasti*, *srušiti se*, *survati se*, *stropoštat se*, c. ex equo, *svaliti se* in terram, *srušiti se na zemlju*; arma de manibus civium impiorum delapsa ceciderunt; * *folia lapsa cadunt*, *pađati*; * *caelo*; * *de montibus* (o *ajeni*). *Napose* * *sol ili Arcturus cadens*, *zapadajući*, * *cadente die*; * *cadit eurus*, *jenjava*; o *rijekama*: *utjecati* u . . , *annis cadit in sinum maris*, *levius casura pila*, s *manje enage pogađati*, *Caes. b. c. 3, 92, 2*; o *hiou kocke*, *ždrijeba*: *pasti*, *baciti se*, quod cecidit forte (*Ter.*); ut cuique ceciderit primo. b) o *stojećem*: *pasti* (*da leži*), *prolapsus cecidit*; * *in pectus cadit pronus*. *Odalle osb. pasti*, *umrijeti*, *zaglaviti*, *poginuti*, *osb. u ratu*, u *boju*, *cadere in acie*, in *proelio*, pro *patria*; pauci de nostris cadunt; * *† cadere ab aliquo*, *od koga*, *od čije ruke*; *† in acie ab hoste*; * *Thessalo victore*; * *hostia cadit* = *koje se*, *žrtvuje se*.

2) *trop.* a) *preko volje u što pasti*; *doći*, *zāpasti u ili među* . . , *cadere in morbum*, *razboljeti se*; c. in conspectum, *opažen biti*, sub oculis, *udarati u oči*, *vidjeti se*, sub sensum, *dojeđati se*; c. in suspicionem, *sumnja se na koga*; in potestatem ili sub imperium alie; res cadit in cogitationem, in suspicionem, in offensionem alie, *počinje se misliti*, *sumnjati o čem*, *dosadivati komu*. b) o *vremenu*. *pađati u . .*, *dogoditi se*, *zbiti se u . .* ne in alienissimum tempus cadat adventus tuus; nummi cadunt in eum diem, *dospjeti su u onaj dan*. o) *dolikovati komu*, *pristajati*, *biti u (koga)*, *itd.* aegritudo non cadit in sapientem, *nema mjesta u m.*; mentiri non c. in virum bonum; hoc c. sub eadem rationem. d) *dogoditi se*, *slučiti se*, *zbiti se*, *idći*, *izaći*, *apsol. dopasti*, *zapasti koga*; *pristajati komu itd.*, hoc mihi c. peropportune quod etc.; hoc percommode cadit quod etc.; insperanti cecidit mihi ut etc.; verebar quorsum id casurum esset; cum aliter res cecidisset ac putasses; non omnia cadunt secunda; * *fortuna secunda cadit*, *dobra je*, *prija*; res praeter opinionem cecidit; * *vota c.*, *ispunjavu se*; * *quo promissa cadunt et somnia Pythagorea*; labores male cadunt, *slabo uspijevaju*; ni misericordia ejus in perniciem casura esset, *urođiti čim* (*Sallust. Jug. 31, 21*); multa fortuita in melius casura, *bolje ispasti*, *Tac.*; ad, *† in irritum*, (*Plaut.*) in cassum cadere, *ne poći za rukom*, *ne uspjeti*. e) *pađati*, *gu-*

biti se, *ginuti*, *umanjiti se itd.*, *cadere animis*, *klonuti duhom*: *pretium c.*, *cijena pada*; civitas c., tua laus cecidit; * *vota c.*, *ne ispunjavu se* (*različito od d*); * *vocabula cadunt*, *ginu*, *prestaju* (*govoriti se*). *Odalle c. causā ili formulā*, *izgubiti parnicu*; * o *drami*, *cadat* (*da propade*) an recto stet fabula talo; *slučno o govorniku*, orator si semel constiterit, nunquam cadet; o *propalica*, turpius est privatim cadere quam publice; *uopće: pasti*, *prōpasti*, *pōginuti*, *zaglaviti*, o *tiranima*, *Oto. Laet. 15, 53*; conjunctionis crimine, fraude muliebri et impudico Vitellii ore, *Tac. 3* t. t. o *riječima ili slogovima: svršivati se*, in syllabas longiores; sententia numeroe c., *blaglasno*, *ritmički se svršuje*; *napose o padežnim nastavcima*, quae cadunt similiter, *stoje u jednim padežima* (figura „homoeoptoton“), ut extrema eundem referant in cadendo sonum (sr. *desino*).

cādūceator, ōris, m. [*caduceus*] *glasnik* (u *ratu*).

cādūceus, i, m. ili — *ceum*, i, n. *štap glasnički* i *† glasnički štap* *Mercurija*, *glasnoše bogova*.

* *cādūceffer*, ōri, m. [*caduceus* — *fero*] *glasnički štap nosači*, *pridjev* *Mercurijev*.

cādūcas, adj. [*cado*] 1) * *padajući*, *pao*, *folia*; *fulmen*, *bačen*; *tp.* * *caducus bello*, *pali u ratu*. 2) *zā pād dospio*, *zreo*, *lako padajući*, *vitis naturā est c.*, * *frons*, * *flos*; * *lignum caducum in domini caput*, *za pad određeno*; *tp.* * *juvenis c.*, *određen za smrt*. 3) *tp.* *lōman*, *slab*, *nepostojan*, *isprazan*, *saludnji*, res humanae fragiles *caducaeque*; corpus c. et infirmum; *caduca et incerta*; * *fama*; * *preces*; * *spes*; * *verba*; *† labores*, *† felicitas*. 4) t. t. *hereditas c.*, *erariju ili fisku pripalo*, *bez gospodara*, *doctrinae possessio*.

Čārdarcl, ōrum, m. *Kardurčani*, *pleme galsko u Akvitaniji*.

cādus, i, m. [*cadus*] *zemljan vrč ukopān u zemlju*, *krčag*, *Verg. Ov.*; također * *peponioa*, *žara*; * = *vino*.

Čādusli, ōrum, m. *Kardužani*, *narod na jugozapadnoj strani Kaspijskoga mora*.

Caecilius, *Cecilije*, *ime plemenu rimskom*, *iz kojega je porodica Metelā najpoznatija*; 1) Q. C. M. Macedonicus, *osvojio je Macedoniju g. 146 pr. Is.* 2) Q. C. M. Celer, *pretor za konzulovanja Ciceronova*. 3) Q. C. M. Nepos, *brat* Q. C. M. Celeru, *protivnik Ciceronov*. 4) Q. C. M. Numidus, *ratovao je s Jugurtom slavno*, *ali je morao ustupiti vrhovno zapovjedništvo C. Mariju*. 5) Q. C. M. Creticus *osvojio je Iano konzul otok Kretu*, *te pokori gusare*. Osim ovih je znamenit 6) Caec. Statius, *pisac komedija*;

suremenik Enijev. Odatle Caecillus i Caecilianus, adj. Ceoiljev.

Caecina, ae, m. *Cecina*, pridjev plemenu *Licinijevu*, koje potječe iz *Etrurije*, najpoznatiji je *A. Licinius C.*, za koga je *Ciceron* govorio govori.

caecitas, ātis, f. [caecus] *sljepoća*, tp. animi, mentis, libidinis.

caeco, 1. [caecus] 1) *oslijepiti koga*, alqm. 2) tp. a) *zaslijepiti, zasljepljivati*, largitione mentes improborum; caecati libidinibus. b) *potamnjeti, zamračiti* celeritate caecata (nerazumljivo) oratio.

Caecubum, i, n. *Cekub*, mjesto s plemenita vina na glasu iz okoline *Gaëla*. *Odavle-bus*, adj., *cekupski*, vinum *Caecubum* i samo * *Caecubum*, * *Caecuba*.

caecus, adj. s komp. 1) act. koji ne vidi; a) *sljep*, catulus; * † *supst.* caecus, *sljepac*; *post.* (*Liv.*) *apparet id etiam caeco*. b) tp. a) *duševno i moralno sljep*, *zaslijepljen*, ille caecus atque amens tribunus; animus cupidine c., praiceps et c. fertur; caeci fuimus in re; caecus crudelitate; c. ad belli artes, koji ne razumije ratnih varka. β) o strastima, caeca ac temeraria dominatrix animi timiditas; impetus; timor; * *caecum* agere alqm. 3) *pas. što se ne vidi*; a) *sakriven*, *sakrit*, *tajan*, *skrovit*, *nevidljiv*, vallum, res caecae et ab aspectus judicio remotae; c. pericula; * *fores*, *tajna pokrila*, * c. *vulnus*, *s leđa*; c. *corpus*, *zaleđe*, c. *ictus*, *ostrag*; * *freta*, *s nevidljivim klisurama i prudovima*; *meton.* *murmur*, *mukao*. b) o mjestu, *šajskom stanju*, gdje nema svjetla: *mraban*, *taman*, *neprovidan*, *gust*, *nox*, *domus*; * *acervus*, * *tenebrae*, * *caligo*. *Post.* caeca die emare alqm, na *veresiju*, *Plaut.* c) tp. a) *taman*, *sakriven*, *nerazumljivo*, *nedokučljivo*, *nedokazan*, *tajan*, cur est hoc tam obscurum atque caecum? crimen; * *fata*, * *sors*, * *eventus*. β) *nesiguran*, *neizvjestan*, *bezuspješan*, *isprazan*, *tašt*, *obscura spe* et caeca expectatione pendere; caecae obsecrationes, koje *sljepo idu na krivca i nekriivca*; * *caeci* in nubibus ignes, *sljepi gromovi*; * *Mars*, *lud boj*.

caedes, is, f. [caedo] *upr. sječa*; *odalle: posjeka*, *usmrćenje*; *ubistvo*, *pokolj*, *krvoproliće*, *ograde*, *legatorum*, *magistratum*, *privatorum*; *Genabi* (= *Genabensi*) *caede*; *magnam civium c.* facere, perpetrare, edere, *posjedi*, *pokladi mnogo*...; (*rijetko*, *Sallust.*) *facere caedem* in alqm; cum interea caedes indignissimae maximaeque factae sint; o *namijenju ubistva*, *nakana krvi*, *Verg. Aen. 3. 256.*; i * *klanju životinja*, *osb. za žrtvu određeni*. *Odatle tp. a)* * *acervi caedis*, *hrpe*

ubijenih, *poklanih*; * *Rutula*; † *plena caedibus* (*mrtvaća*) *viae*. b) * *prolivena krov*, *respersus fraterna caede*; *madere caede*.

caedo, cācidi, caesum, 3. 1) *sjeći*, *pōsjeći*, *odasjeći*, *rāsjeći*, *sasjeći*, *tsjeći*, *iskrđiti*, *izlomiti*, c. *arbores*, *silvam*; c. *murum*, *pōrušiti*; *lapidem* (u *kameniku*) *lomiti*; * *securibus humida vina*; *Post.* ut *vineta egomet caedam mea*, da ja sam sebi *vinograd posijedem*, t. j. sam sebi *škodim*, *Hor.* 2) *pōsjeći*, *sjeći*, *pōklati*, *zāklati*, *ubiti*, *usmrtiti*, *hominem*; *osb. u vojničkom jeziku*, i o *neprijatelju pojedincu*, i o *neprijateljskoj vojsci*, i o *životinjama osob. za žrtve namijenjenim*: *zāklati*, *žrtvovati*, *gregem*, *hostias*, *victimās*; * *caecus sanguis*, *prolivena krov*; † *ferro caem*. 3) *uopće: udarati*, *lupati*, *kućati*, c. *januam saxis*; alqm *pugnis* (*Plaut. Hor.*), *pesnicama koga*; c. alqm *verberibus* (*virgis*, *loris*), i *apsol. c.* = *bičovati*, *šibati*, (*Hor.*) *caedere alqm flagellis*, *ferula*, *populum saxis*, *bacati se kamenjem na...*, *metati kamenje na...*; *post.* (*Plaut.*) c. *stimulos pugnis*, *beskorisnim suproćenjem zlo povećati*; tp. *caedi testibus*, *natjeran biti od svjedoka u stisku* (u *razgovoru*) c. *sermōnes*, *naklupati*. 4) c. *pignora gl.* *pignus*. 5) *partic. caesa*, *ōrum*, n. a) *ruta caesa ut ruta* et c. t. t. *jurid.* *sve* (*iskopano i pōsječeno*) *sirova grada*. b) *poslov.* *inter caesa et porrecta*, *upr. za klanja žrtve i za paranja na oltaru*, t. j. *sred žrtve*, u *nevrijemo*.

caelāmen, īnis, n. [caelo] (*pjesnički i kasno*, *rijetko*) *uzvedena radnja*, *reljevna radnja*.

caelātor, ōris, m. [caelo] *umjetnik*, koji *dlijetom radi*; *dubac*, *oiscleur*, *djeljāč*.

caelātūra, ae, f. [caelo] *urezana figura*.

caelebs, ībis, adj. *nēženjen*, *bēčarski*, (*monak i udovac*). *Odatle * a)* *vita*, *lectus*, *samo-tan*. b) *platanus c.*, *bezlozna*, *uz koju se ne povija loza*.

caeles, ītis, adj. [caelum] *nēbeski*, *regna*; *osb. supst. -ites*, m. *nēbesnici*, *bogovi*; (*rijetko*) u *sing.*

caelestis, adj. [caelum] *nēbeski*, *res caelestes*, c. *orbis*; (*Hor. i Liv.*) c. *aquae*, *kiše*; *supst. caelestes*, ium, m. = *bogovi*, * (*rijetko*) *sing. caelestis*, *nebesnik*; *caelestia*, ium, n. *nebeska tjelesa itd.*, *supera et c. cogitare*. 2) *božanski*, *irae*, *Liv.*; * *numen*, * *auxilium*; *supst. caelestia*, ium, n. *božanski poslovi*, *stvari*, *Tac.*; *tentare caelestia*, *polet k nebu*; *trop. izvistan*, *nēbeski*, *božanski*, *divni* (sr. *divinus*), *legiones*, * *mens*; (*Quint.*) *genus illud caelestis hujus in dicendo viri*.

caelibātus, us, m. [caelebs] *bēženstvo*, *bēčarstvo*, *Suet.*

Caeliculus, i, m. [dem. od Caelius] *Celikul*, dio Celijskoga brežuljka u Rimu; sr. Caelius II. **Caelimontanus**, adj. *celimontanski*, spadajući na Caelimontium, drugi kotar Rima.

Caelius, I. *Celije*, ime plemenu rimskom, iz kojega je osb. poznat: 1) C. Caelius Calvus, suvremenik govorniku L. Krasu. 2) L. Caelius Antipater, ljetopisac rimski i pravnik, suvremenik Grakhima. 3) M. Caelius Rufus, državnik i govornik, prijatelj Ciceronov, koji ga je branio govorom sačuvanim. II. Caelius mons, jedan od sedam brežuljaka Rima. **Odatle Caelianus**, adj. *Celjev*, orationes C. [C. Rufa I 3]; supst. **Caeliana**, drum, n. *episi C. Antipatra* [I. 2].

caelo, i, [caelum dubāō] 1) *oizelovati, ūrezati, ūsjeći*, speciem argento, scuta auro, argento; calvam auro, *zlatom okovati*, vasa caelata; caelatum aurum et argentum; * c. fortia facta in auro, *u zlato ūdjelati*; * o *slonim djelima na drugim stvarima*, n. pr. *na drvetu*. 2) * *tp. o drugim umjetnima* = *izvesti, stvoriti*, opus novem Musis caelatum.

caelicola, ae, m. [caelum-colo] *nebesnik* = *bog*.

caelifer, fēra, fērum, adj. [fero] *neboonosni*, Atlas.

Caelimontium, ii, n. *Celimoncijs*, kraj grada Rima oko brežuljka celijskoga; *odatle -montanus*, adj. *celimonojski*.

caeli-pōtens, tis, adj. *mogućnik na nebu*, jednom Plaut. Pers. 5, 1, 3.

Caelius mons, *Celijski brežuljak u Rimu*.

caelum, i, n. (od caedere) I. *dubāō*, II. *svod*, *nebeski svod*, 1) *nebo*, caelum contingere o vrlo visokim predmetima, Liv.; de c. tangi, ici, percubi, *grom ošine ūi ubije koga*; u *jeziku augurskom* de c. servari, *nebo motriti*; *znamenja na nebu opažati*, de c. fieri; caelo albente, *u osvitak, kad zora puca*, vesperscente caelo, *kad se mrak hvata, kad se smrkava*; posl. (Ter.) quid si nunc c. ruat? o *praznom strahu*. Napose u ūžem smislu, a) *nebo*, obzor, horizont, cuicunque particulae caeli officeretur, *koja bi se god čest obzora zagradila*; (Hor.) caelum, podneblje non animum mutant, qui trans mare currunt. b) *uzduh*, *zrak*, *vrijeme*, *toplota*, *temperatura*, klima, caeli temperatio; c. salubre; spiritus hujus caeli; * c. serenum; * apertum; * dubium; * mos caeli varius; * repurgato caelo. 2) *nebo*, *nebesa*, kao *prebivalište bogova*, de caelo delapsus, velut de caelo demissus, *kao poslan s neba*, kao *poslanik božji*; nihil agentis alui caelo devolat in sinum victoria; * *assere me caelo gl. assero*; * † in caelum ire, *abire*; *odatle napose, da se označi besmrtnost*, caelo Musa beat, Hor., decretum patri suo caelum,

Tac. 3) *nebo* = *najveća slava ūi najveća sreća*, ferre, tollere alqm in caelum, *kovati u zvijezde*; de c. detrahre alqm, *skinuti s neba* = *lišiti ga velike slave*; in caelo sum ūi digito caelum attingo = *presretan sam*. 4) * *gornji svijet, zemlja*, falsa ad caelum mittunt insomnia Manes.

caelus, i, m. *nebo*, personifikacija, sin zraka (aether) i dana (dies), otac Saturnov, Vulkanov, Merkurijev, Venerin.

caementum, i, n. [mjesto caedimentum od caedo] *sječeni kamen*, *zidarski kamen*.

* **Caenēus**, (dvosložno), ēi, m. [Καινείς] *Cenej*, *Tesalac*, po priči rođen kao djevojka i Caenis prozvan.

Caenina, ae, f. *grad u Laciju*. *Odatle a) supst. Caeninenses, ium, m. Ceninci. b) Caeninus, adj. ceninski.*

caenum, i, n. *neopránština*, *nečistoća*; tp. o *čovjeku*: gad, smrad, niski stališ, ex caeno plebejo consulatum extrahere; i kao *psovka*: gad, o caenum!

cepa, ae, f. i -pe, n. *bolje: cepa f. (samo nom. i acc.) crni luk*, Hor. Ov.

Caere, indecl. n. *Cera*, *grad u Etruriji*; adj. **Caeres**, itis, *ceranski*; gl. **Caerites**.

caerēmonia i **mlade caerimōnia**, ae, f. 1) *pōštovanje*; *svetost*, legationis. 2) *pobožnim djelima dčitovan strah*, *strahopoštivanje*, *štovanje*, metus et c. deorum; sacra Cereris summā majores nostri religione confici caerimoniaeque voluerunt; summā c. cole. 3) *sveti čin*, *pobožni obred*, *običaj*, *ceremonije*, c. sepulcrorum, *koje se na grobovima obavljaju*; *fetiales*; *bellicae*; (Tac.) libri caerimōniarum, *trebnici*, *službovnici*, *rituali*.

Caerites ili **Caerētes**, m. *Ceranci*, *stanovnici grada „Cere“*. Nakon galskoga rata sklopjen je s njima najprije hospitium, *postije*, kad su se odmetnuli, *postadoše građani rimski sine suffragio*; po tome ta riječ znači uopće = *civis sine suffragio*, i in tabulas Caeritum ūi (adj.) **Caerites** referri znači = *građanin bez političkih prava* (t. j. bez prava glasovanja i bez prava na državne časti), dakle *erarij* (v. aerarius) *postati*; (Hor.) **Caerite** cerā digni, *vrijedni, da se uvrste među erarije*.

* **caerūleus** i **caerūlus**, adj. 1) *modar*, *plav*, *plavelnikast*, *sinji*, a) * o *nebu*, caeli caerula templa; caerula caeli, *nebeska modrina*, c. bigae, o *sijevanju zvijezda*. b) * o *moru*, *rijekama* itd. campi, Plaut.; aquora; aqua; nurus (Neptuni); deus, dñi; freta, gurges; mater (sc. Achills) = Thetis; equi (Trifonis); *lympa*, *gutta*; fons caeruleus, *vodovod u Rimu*, *Suet. Claud. 20. c) o drugim predmetima*, oculi Neptuni; color; (Tac.) oculi (Germa-

- norum); * Germanorum pubes, *plavook*; 3) * *ugasito*, *tamnozelen*, cucumis; arbor Palladis; * *taman*, *ornkast*, *mrk*, *vitta*; equi Plutonis; puppis; nubes, imber.
- Caesar**, āris, m. *Cezar*, ime glasovitaj porodiči plemena Julijeva. 1) L. Julius C., pristaša Marijev i Cinin, ubijen od Fimbrije. 2) Gajus Jul. C. Strabo, brat Jul. C., poznat kao govornik, ubijen ujedno s bratom svojim. 3) Gajus Jul. C., diktator, poznat iz povjesti. Rodak njegov Oktavijan, potomci car, primi ime Caesar, i poslije nosili su svi carevi pridjev C. s naslovom Augustus, dok se nije pod Hadrijanom učinila razlika, te se vladajući car zvao Caesar Augustus, a određeni nasljednik prijestola samo Caesar. Odatle a) * *Caesareus*, adj. Cezarov, od C. J. Cezara diktatora potječući. b) *Caesariānus*, Cezarov, tičući se C. Jul. Cez. diktatora; supst. -iānā, ōrum, m. Cezarovi, pristaše Cezarovi za građanskoga rata.
- Caesārēa**, ae, f. [Καῖσαρ] Cezareja, tako se zvalo više gradova. 1) glavni grad Kapadocije, pisao belli Alex. Eutr. 2) malen primorski grad s pristaništem u Palestini, jošte s Kaisariēh, Tac. Eutr. 3) grad u Mauretaniji, Eutr. 4) grad otprije Arka (Arcena urbs) zvan a od Rimljanā naseljen u Feniciji, Aurel. Vict. — Adj. *Caesariēnsis*, e, cezarejski. Mauretania, Tac.
- caesariātus**, adj. [caesaries] *vlasat*, Plaut.
- caesāries**, āi, f. (ponajv. pjesn.) *kosa*, osb. u vojnikā, promissa, Liv.; * c. barbae, duga brada, Caesarēa, ae, f. Cezena, grad u Galiji Cispadanskoj.
- Caesia Silva**, Cezija silva, šuma u sjeverozapadnoj Germaniji, Tac.
- caestus**, adj. *gusto satkan*, jednom Plaut.
- caesum**, adv. [caedo] 1) jednim udarcem, mahom, petere hostem. 2) tp. kao ret. t. t. — incisim odsječeno.
- caestus**, adj. *modrostiv*, *sivook*, * virgo; * leo.
- Caeso** (Kaeso), ōnis, m. *Kezon*, rimsko ime porodično, osb. u plemenu Fabijevu.
- Caesonius**, Cezonije, ime plemenu rimskomu. 1) M. Caes., edil ujedno s Ciceronom. 3) Caes. Paetus, konzul za cara Nerona, Tac. 3) Caesonius, Cezonija, žena cara Kaligule, Suet.
- caespēs**, ītis, m. [caedo] 1) *izrezan būs*, *busen*, za građenje tabora i šanaca; za pobuđavanje kolibā, oltara i grobova; i u pl. *busenje*, Odatle meton. a) * *koliba pōbušenā*. b) * † *oltar pōbušen*. o) rpa bilja. 1) * † *busenje*, *tratina*, *rudina*.
- caestus** us, m. [caedo] *upr. cest* (remen sa željeznim i olovnim dvorovima, što su šakači oko ruke omatali, da im udarci budu silniji) *bojni remen* (ili = *rukavica*), caestus. caetra, cetra.
- Cāleus**, i, m. [Καῖκος], *Kaik*, rijeka u Miziji, s. Mandragorai.
- Cajōta**, ae, f. *Kajeta*, *dajkinja Enejina*, Verg. Ov. 2) *rt i grad na međi Laocija i Kampanije*, gdje je po priči ukopana *dajkinja Enejina*, s. Gaēta; Cajetas portus, Verg.
- Cajus**, Kaj (pisalo se mjesto Gajus), u pjesnikā i Gaius, u historikā iz Augusta caru osob. — car C. Caligula; odavle *Cajānus*, adj. *Kajev*, *Kaligulin*.
- Cālābria**, ae, f. *Kalabrija*, *poluostrovo u Italiji*. Odatle, *Cālāber*, bra, brum, adj. *Kalabrijski*, Verg. Hor.
- Cālactē**, ēs, f. *Kalakta*, *grad u sjevernom primorju sicilskom*, s. Caronia. Odavle -actīnus adj. *kalakatski*; supst. -actīni, ōrum, m. *Kalakatani*.
- Cālāgūrris** (-ūris), is, f. *Kalagura*, *grad u Hispaniji*, danas Lahorra. Odatle supst. -gūrrī-tāni, ōrum, m. *Kalagurani*.
- Cālāis**, īdis, acc. in, abl. i m. *Kalaid*, *krilat sin Borejin* (Boreas), koji je s bratom Zetom (Zethes) bio u vojni argonautskoj i Harpije: *prōtjerao*, Ov. Prop.
- calāmārius**, adj. [calamus] (rijetko) *trščan* (što se tiče trske), theca c., tok za pera, *pernica*, Suet. Cl. 57.
- Cālāmis**, īdis, m. [Κάλαμος] *Kalamid*, *glasoviti kipar grčki*, suvremenik Fidijs kipara.
- calāmister**, tri, m. češće -trum, i, n. [calamus] 1) *kovrčilo*, za kovrčenje kose, 2) pl. tp. o prđjeranom ukrasu govora: *kovrčice*, *oifrarije*; calamistros adhibere; illa calamistris inurere.
- calāmistrātus**, adj. [calamister] *ukovrčen*, *coma*; *praegn.*, s ukovrčenom kosom, saltator.
- calāmītas**, ātis, f. [calamus] *gradobitina*, *šteta*, *kvar*, *gubitak*, 1) u materijalnom smislu, osb. od tuđe (grāda), *nerodice*, *marvinske pošasti*, c. fructuum. 2) tp. *znatna*, *velika šteta*, *gubitak*, *zlo*, *nevolja*, *nesreća*, magna rei publicae c.; calamitatem perferre, ferre, tolerare; inferre alicui calamitatem; accipere c., esse in magna c.; u povjesnikā često: *poraz*, proeliis et calamitatibus fracti; Cannensis illa c.; calamitatem accipere, alicui inferre; (Just.) adversus vires hostium, non adversus calamitates (= protiv svladanih neprijatelja) contendere.
- calāmītōse**, adv. [calamitosus] *nesretno*, Cio. off. 3, 29, 105.
- calāmītōsus**, adj. s komp. sup. [calamitas] 1) *ak. poguban*, *škodljiv*, *šetonosan*, *nesretn*, *tempestat*, *incendium*, *bellum*, 2) *pas*. a) *velikoj šteti izložen*, agri vectigal caelo ac loco c. b) *nesretn*, *nevoljan*, *jadan*,

homines, miseri et fortuna magis quam culpa c.; res misera et calamitosa; otium.

calāmus, i, m. [καλαμός] *trska*. *Odale a) pisača trska*. b) * *dūda, dūdaljka (svirala) od trske*. c) *strjelica*. d) * *prutilo (za udicu)*. e) *ljepkovača, ljepkov prut (za hvatanje ptica)*. f) *stabiljika*.

Calāmus, i, m. *Kalam, flozof indijski (gimnoso-feta), koji je po želji Aleksandra Velikoga sljedeo makedonsku vojsku, te se spatio u Suzi*.

* **calāthicus**, i, m. [dem. od calathus] *kotaričica, košarica*.

* † **calāthus**, i, m. [καλαθος] 1) *košara, kotarica, za ovijede, voće, vunu i sl.* 2) *posuda nalik na košaricu od drveta ili od kovine: miješnik; čaša (za vino)*.

Calātia, ae, f. *Kalacijska, grad u Kampaniji*. *Odale Calātianus*, adj. *kalacijski*; *supst. Calātini*, ōrum, m. *Kalačani*.

calātōr, ōris, m. [calo] *pozivač, sluga, koji koga zove ili po koga ide, Plaut.*

Calaurēa, ae, f. [Καλαύρεα] *Kalaurēja, otok u saronskom zalivu, s. Poros, Ov.*

calcār, āris, n. [2. calx] (*ponajv. u pl.*) 1) *ostruga*. *mamuza*, subdere, addere equo calcaria, equum calcaribus concitare, † calcaribus incendere, *konja obosti; posl. (Plin. ep.) addere calcaria sponte currenti*. 2) *tp. badalj, ostan pòticānje, ostruga, quasi calcar admovet, podobiti, pòticati; (Hor.) vatibus addere calcar; obično u plur., alteri calcaria adhibere, alteri frenos; alter frenis egi, alter calcaribus*.

calceamentum, i, n. [calceus] *obuća*.

† **calceārium**, ii, n. *novci za obuću, obućarina*.

† **calceātus** (calci), us, m. [calceo] *obuća*.

calceo, i. [calceus] *obuti, pedes, Phaedr.; † se, mulas; homines non satis commode calceati*.

calceolārius, ii, m. [calceolus] *cipelar, crevljar, postolar, jednom Plaut. Aul. 3. 5, 38*.

calceus, i, m. *cipela, postola, đizmica (sr. solea), c. habiles et apti ad pedem; (Hor.) c. latus. Napose a) † calceos poscere, ustati od stola, jer su se Rimljani izuvali, kad su za stol lijegali. b) calceos mutare, postati starješina (senator), jer su senatori nosili osobitu vrstu cipela*.

Calchas antis, m. [Κάλχας] *Kalkas, vrač grčki pod Trojom*.

1. **calcitro**, i. [2. calx] 1) *ritati se, batrgati se; * o umirućem: trzati se*. 2) *pt. suprotiti se, oprijeti se, jednom Cio. p. Caet. 15, 86*.

calcitro, ōnis, m. [2. calx] (*rijetko*) *u prihoi: razbijaj, kavgadžija, Plaut.*

caleo, i. [2. calx] 1) *gaziti, zgaziti, * viscera pede ac vestigio alcjs calcari, Tac.* 2) *pòlaziti, pohoditi, stupiti, nastupiti, vlam leti; cruorem, kasati po krvi (o konjma)*. 3) * c. agrum, *ugaziti, utrti*. 4) *tp. a) nogama gaziti, tlačiti, ugnjetavati, nunc domi victa libertas nostra hic quoque in foro obteritur et calcatur, Liv.; † gentem, * ossa alcjs*. b) * † *rugati se komu, podsmijevati se kim, grđiti, ružiti, brukati se komu*.

calculus, i, m. [dem. od 1. calx] 1) *oblútak, kamičak (sr. lupis, scrupulus)*. 2) *osb. a) * † kamičak u igri s kockama, što se zove „lstrunculorum i duodecim scriptorum ludus (lusus)“ b) kamičak na računskoj daščici odale tp. račun, voluptatum c. subductis, (vjerojatni) dobitak slasti tačno proračunavši; vocare alqd ad calculos, proračunati; u prihoi, amicitiam — ne više ljubavi učiniti nego primaš, alqm, obračunati se s kim; ad illos c. (račune) maxime revertamur; † parem c. ponere cum re, dati komu mlo za drago. c) u najstarije doba kamenčić kod glasovanja: kamičak, bijel za oznaku odobravanja ili oporštenja, a crn za protivno, atrum c. demittere in urnam, Ov.; odale posl. (Plin.) album calculum errori nostro adjicere, odobriti. d) sretni događaji označivali su se bijelim kamičcima a nesretni crnim; o diem laetum notandumque mihi candidissimo calculo, Plin. ep. † **calclārius**, adj. [calculus] *topeći, cella c., toplja kupaoonica, toplica*.*

calēus — **calidus**, što gl.

Calēdōnia, ae, f. *Kaledonija, sjeverozapadna visočina u Škotskoj, Tac.*

calēficio (ili calx) *fēci, factum*, 3. [caleo] 1) *topliti, grijati, ugrijati, corpus; balneum calefieri jubebo; * forum igne; forum aleatorium — revno pòlaziti, igrati*. 2) *tp. a) ugrijati — zabrinuti koga, skuhati poparu, dosadivati. b) * raspaliti, podbadati, razdražiti, corda tumultu*.

calēfacto, i. [intenz. od cale-facio] (*pretkl. pjesn. i kasno*) *ugrijati, aquam; aenum lignis; tp. (Plaut.) virgis calefactabere, bit ćeš pošteno prođiban*.

Calēndae (i Kal), ārum, f. [calo] *ponajviše skraćeno CAL ili KAL. 1) Kalēde, prvi dan mjeseca, C. Januariae, Apriles; * C. tristes, jer su se prvoga kamate plaćale; posl. solvere ad Graecas C. — nikad, o kukovu dne, o škripovu dne (jer Grci nijesu imali Calēndae. 2) (pretkl. i pjesn.) = mjesec (30 danā)*.

calēo, ui, (*partic. fut. act. caliturus, Ov.*) — 2) *topal, vruć biti, aqua (Plaut.) ignis c.; * arae calent ture; * alio sole, o drugim zemljama, 2) tp. a) o strasti: gorjeti, plamtjeti, upaliti se, raspaljen biti, Romani*

c. adhuc ab recenti pugna, † animi c. spe; * prisci Catonis virtus mero; * fervidiore mero; * cupidine laudis; * alio morbo; scribendi studio; c. in dicendo, *plamom plamtjeti*, omnes c., *svi su gorljivi*; *napose* c. feminā, *plamtjeti ljubavju* za . . .; i *apsol. zadržati*, *smuđen biti*, *usplahiriti se* b) o *apstraktnim predmetima*: *gorljivo obavljati se*, *raspravljati se*, *nundinae calebant*; *caluit crimen* re recenti, nunc refrixit; res satis c., *zrela*, *da se izvede*. c) *svjež*, *skorašnji*, *nov biti*, *rumores Cumarum* tenuis caluerunt, *Cael. u Cic. fam.*

Calēs, ium, f. *Kales*, grad u *Kampaniji*, na *glasu s izvrsna vina*. *Odatle calenus*, adj. *kaleski*.

calesco, lui, — 3. [*inch. od caleo*] *ugrijati se*, *postajati vruć*; tp. * o *strastima*: *stati gorjeti*, *upaliti se*, *osb. ljubavju*.

callandrum, a ne **callendrum**, i n. *vlasulja*, *Hor.*

calide, adv. [*calidus*] tp. *vruće*, *vatreno*, *gorljivo*, *žestoko*, alqd agere, *jednom Plaut. Epid. 2, 2, 99.*

Calidius, ii, m. *Kalidije*, ime plemenu rimskom, n. pr. M. C., *govornik i državnik rimski*; *odavle Calidiānus*, adj. *Kalidijev*.

calidus, ili (pretkl., pjesn. i kasno) **caldus**, adj. s komp. i sup. 1) *topal*, *vruć*, omne quod est calidum et igneum; c. aer; *supst. calida* (sc. aqua), ae, f. *topla voda*, *Tao.*; *calidum*, i, n. *varènik* (vino), *Plaut. 2) tp. a) vatren*, *ugrijan*, *žestok*, *strastven*, *nerazborit*, * *equus*; * *calidus juvenis*; * *redemptor*, *radin*, *poslen*; c. *consilium*; * *rixa*; *Caldus* (kao nom. pr.), (*Hor.*) *caldior*, *naprèica*, b) (*Plaut.*) *nov*, *svjež*, *minae*; *mendacium*, *prjesna*.

caliga, ae, i dem. **caligula**, f. *čizmica vojnička*. *Nadimak G. Cezaru*, *sinu Germanikovu*, za *Tiberijem caru*: *Caligulae cognomen* castrensi joco traxit, quia manipulari habitu (u *uniformi bake*) inter milites educabatur, *Suetonius*.

caligātus, adj. [*caliga*] u *kaligama*, u *čizmicama*, *caligati milites* ili *samo caligati*, *prosti vojnici*, *Suet.*

caliginōsus, adj. sa sup. [*caligo*] *maglovit*. *sumoran*, *caelum*; * tp. *taman*, *nox* (o *buđnosti*).

1. **caligo**, inis, f. 1) (*ponajv. pjesn. i poklas.*), *tama*, *magla*, *dim*, *meridie nebula* *occepit*, — *noctem insequentem eadam caligo obtinuit*; *sole orto* est discussa; erat in tanta caligine *major usus aurium quam oculorum*; *vixdum* satis certa luce et eam ipsam *premente caligine*; *densa* (*Liv. Verg.*), * *spissa*, * *opaca*; * *crassa*; † *crassiore* c.; * *picea*; * *caeca*; 2)

noćna tmina, *mrač*, *tetrae tenebrae* et c.; * *caeca*; *napose o vrtoglavi*, cum *altitudo oculis caliginem offudisset*, *smrklo mu se pred očima* od . . ., *videre* ili *cernere* quasi per caliginem, *kao kroz maglu*, 3) *duševna tmina*, *smuđenost*, *itd.*, discussa est illa c.; haec indoctorum animis offusa c. est, *zastria je*; † *caliginem offundere* alicui, *pomračiti*; *tužne i nesretne prilike*, c. *illorum temporum*; *superioris anni caligo* et *tenebrae*; c. *bonorum*, *tenebrae rei publicae*.

2. **caligo**, i **calligo**, 1. 1) *intrans.*, *mračan*, *taman biti*, * *locus*; † *mundus caligans*; tp. *biti slijep*, *ne mariti za što*, ad cetera, *Curt. 2) *trans.* *zadržeti tminom*, *zamračiti*, *humida circum nubes* c.

Caligula, (upr. dem. od *caliga*) *nadimak caru Gaju*, *sinu Germanikovu*: *Caligulae cognomen* castrensi joco traxit, quia manipulari habitu (u *uniformi bake*) inter milites educabatur, *Suet. Tac. Suet.*

calix, icis, m. [*xóλιξ*] 1) *kalež*, *čaša*; (*Hor.*) *maiores* (*kojima se tek pod konac gozbe posluživalo*); * *fecundi*, *pune* 2) (*pretkl. i pjesn.*) *zdjela*, *calices* . . . *fabas et olus habebant*, *Ov.*

calleo, ui — 2. [*callum* 1) *intrans.* (*pretkl. i kasno*), *debele kože*, *žuljav biti*, tp. (*ponajv. pretkl. i kasno*) *izvježban*, *iskusan biti*, 2) *trans.* *iziskustva: znati*, *razumjeti*, *vješt biti čemu*, c. *Poenorum jura*; *urbanas rusticasque res pariter*; † *artem aliquam*; * *sonum digitis et aure*, t. j. *uhom poznajemo i na prstima* (*dobre stihove*): * † s *inf.*; (*Ter.*) s *quaeet. indir.*

Callieratidas, ae, m. [*Kallieratidas*] *Kaliteratida*, *vojvoda spartanski*, koji je poginuo u *boju kod arginuskih otoka* protiv *Atenjana*.

calide, adv. s komp. i sup. [*callidus*] 1) u *dobru smislu*: *iskusno*, *pametno*, *razborito*, *mudro*, c. et *perite versari*; o *nižoj vrsti govora*, c. *arguteque dicere*; *komp.*, *Tao.*; *sup.*, *Nep.*; u *Com.*, *vrlo dobro*, c. *nosse alqm*. 2) u *zlu sm.*: *lukavo*, *kovarno*, *previjano*, *accedere*; *cogitare*; *callidissime dicere*.

calliditas, ātis, f. [*callidus*] 1) u *dobru smislu*: *iskusnost*, *razboritost*, u *praktičnom životu*; *vještina*, *okretnost duha*, *lukavština*, *calliditas* et *celeritas ingenii*. 2) u *zlu smislu*: *lukavština*, *kovarstvo*, *previjanost*, *Graeca*; *genus ejus modi calliditatis et calumniae*; (*Ter.*) *Syri calliditates*, *lukavštine*, *oiganije*, *pletke*.

callidus, adj. s komp. [*calleo*], u *dobru smislu*: *iskustvom i vježdom opamēčen*; *iskusan*, *svijetu vješt*, *pametan*, *razborit*, *oprezan*, *okretan*, c. *artifex*, *imperator*, *natura* (*personif.*), *također* (*Hor.*) *poznavać umjet-*

nosti; (*Plaut.*) c. ad quaestum; * *s inf.* (*Tac.*) c. rei militaris, temporum; o *govorniku* i nižoj *vrsti govora*, hoc (*Demosthene*) nec gravior exstitit quisquam nec callidior nec temperatior; o *stvarma*: *domišljat, dosjetljiv, uman, duhovit*, versutum et c. factum Solonis; ejus inventum; callidissimum artificium (naturae); * *junctura*. 2) *uzlu smislu*: *lukav, kovaran, previjan*, idoneum quendam hominem et c. diligit; homo c. et ad fraudem acutus; homines c. et versuti; homo c. ac veterator; c. ad fraudem; † *s dat.*, amici c. offensionibus accendendis; * *s inf.*; i o *stvari*, audacia; c. juris interpretatio; malitia; liberalitas, *lukavo proračunana, sebična*.

Callimachus, i, m. [*Καλλίμαχος*] *Kalimah*, pjesnik grčki oko g. 250 pr. Is.

Calliope, es, ili * *-pēa*, ae, f. [*Καλλιόπη*, -πεια] upr. *ljepoglasna* *Kaliope*, najodličnija od devet Muza, božica pjesništva epikoga, ali i lirskoga, kadšto i svake druge pjesme; * *meton.* a) = *svekolike Muze*. b) *pjesma*.

Callipolis, is, f. [*Καλλιπολίς*] *Kalipol*, grad u tradkom *Hersonesu*, s. *Gallipoli*, *Liv.*

callis, is, m. u prozi ponajviše f. *putanja, staza, gorska staza*, (osobito za stoku); *deviae calles*, *Liv.*

Callisthenes, is, m. [*Καλλισθένης*] *Kalisten*, nećak *Aristotelov*, filozof grčki, prijatelj od malih nogu i pratilac *Aleksandra Velikoga*.

Callisto, ūs, f. [*Καλλιστώ*] *Kalista*, kći *arkadskoga kralja Likaona*, od *Jupitera* mati *Arkadova* (*Arcas*), koju je *Junona* pretvorila u medvedicu, a *Jupiter* je među zvijezde uvrstio, *Ov. Prop.*

callōsus, adj. [*callum*] (*pjesn. i kasno*) upr. *žuljav*; *debele kože*; ova, *debele ljtskē*.

callam, i, n. *žulj, debela koža*, c. *solorum*; † *pedum*. 2) *tp. tupost, tupoglavost, neosjetljivost*, ipse labor quasi *callum* quoddam obducit dolori, *otvrdnuti, otupiti za...*; consuetudo *callum* obduxit stomacho meo; quorum animis diuturna cogitatio *callum* vetustatis obduxerat.

1. **calō**, i. [*καλέω*] (*kasno*) upr. *sazivati, samo kao t. t. osb. comitia calata* (*sazvana od svećenika*); *osobita vrsta od comitia curiata*, u kojima su pontifices predsjedali, te su se u njima osobito neke obiteljske stvari, pa i arrogationes (*gl. arrogatio*) raspravljale; odatle *sarkastički* u *Cic. p. Sest.* 33, 72. a *calatis Gaviis* in *Calatinos Atilios* insitus, *smjerajući na comitia calata*, i na samo ime „*Calatini*“ = *posinjnjem među Kalatijske Atilije uvršteni*.

2. **calō**, ōnia, m. „*toljaga*“; *momak, sluga*, uopće *svaki prost sluga*; *konjusač*.

calor, ōris, m. [*caleo*] 1) *toplina, vrućina, žar, sunčana žega*, vis frigiditatis et caloris; solis; *sunčana žega, omara*; vitandi caloris causa; nimii, maximi calores; (*Liv.*) mediis caloribus, *sred ljeta*; i * *vrućina vjehtra*; * † *vrućica (u groznici)*; *životna toplina*; calor vitalis; * *omnis et una dilapsus calor*. 2) *tp. † strasna vār*; *uzrujanost, vatra, revnost*, c. ille cogitationis, qui scribenda morā refrixit; calor et impetus; dicendi; dicentis; *tacoder* * *ljubavni žar ili plamen*; * (*pl.*) *ljubazni poslovi*. **Calpe**, es, f. [*Κάλπη*] *Kalpa*, visoka gora uz *morski prodor gibraltarski*, jedan od tako zvanih *stupova Herkulovih*, s. *Gibraltar*.

Calpurnius, *Kalpurnije*, ime plemenu rimskom, iz kojega je bila porodica *Pizonā* najznamenitija: 1) C. Calp. Piso, g. 186. pr. Is. pretor, onda proprator; u *Hispaniji*; odatle *Calpurnianus*, adj. *Kalpurnijev*, equites, pod C. služeci. 2) C. Piso Frugi, *Ciceronov zet i vjeran prijatelj*. 3) L. Calp. Piso *Caesarij*, po kćeri *Kalpurniji* *tast Cezarov*, konzul g. 58. pr. Is. i kao takav protivnik *Ciceronov*. 4) *Gneius Calp. P.*, koji je bio za *Tiberija* cara nasljednik *Germaniku* u *Aziji*, te ga je po svoj prilici ondje otrovao. 5) Calp. Bestia, dao se kao konzul od *Jugurte* podmititi. 6) M. Calp. Bibulus, *Cezarov protivnik i kolega u malo ne svim častima*. — Adj. *Calpurnius*, *Kalpurnijev*.

caltha, ae, f. *žutilica* (*caltha palustris*, *Linn.*) *Verg.*

calthula, ae, f. [*caltha*] *kaltula* (*odijelo žuta ovijeta*), *Plaut.*

calumniā, ae, f. [*calvor*] 1) *t. t. u parbenim poslojima*, izvrtanjem prava zaplet, *šikana*, osvada, pletka, *kovárstvo*, c. et *malitiosa juris interpretatio*; (*Sulpic. u C. ep.*) *jurare calumniā*, *zakačiti se, da se nije povela tužba iz pletke*, (*Liv.*), in alqm (*da se primi tužba protiv koga*). Odatle *tp. osuda i kazna radi osvade*, *calumniā* privato *judicio* non effugere; (*Cael. u Cic. ep.*) *ferre c.*, *zakonom određenju kazni za „kalumniju“ trpjeti*, radi „*kalumnije*“ *biti osuđen*. 2) uopće *svaki pletkarski postupak*, *calumniā* dicendi tempus eximere, *iz pletke tako dugo govoriti, dok vrijeme (sjednice senatske) prođe*, c. religionis, *varav izgovor uzet iz vjerske sumnje*; *sofističko tumačenje, umdvanje*, c. *Arcesilae*; *adhibere c.*; (*Caecin u Cic. ep.*) *calumniā* timoris, *neopravdan strah* † *inimicitia contra c.*, *pretjerana strogost u prosudivanju samoga sebe*.

calumniator, ōris, m. [*calumnior*] *pletkaš (ohi-ocneur)*, *opadač, izvrtlač prava*, c. *sequitur scriptum* (*drži se slova*), *bonus iudex vo-*

luntatem scriptoris defendit; (Phaedr.) c. canis, klevetnik.

calumnior, dep. 1. [calumnia] 1) intranz. na sudu opadnuti, obijediti, osvaditi, calumniandi questus. 2) tranz. a) alqm, iz pletke nepravedno, krivo koga optužiti, obijediti; uopće sofistički napadati, pakosno rasuđivati, opadati, prigovarati komu, opanjhati koga, potvorati, bijediti koga, alqm, † id unum; (Phaedr.) c. si quis voluerit, quod arbores loquantur; calumniabar ipse, mučio sam se bez razloga; † c. se, sam sebe odveć strogo prosuđivati.

calva, ae, f. [calvus] ćela, lubanja.

Calvōna, ae, f. [calvus] ćelo, izmišljeno ime za ćelavoga C. Macija, prijatelja Cezarova.

Calvisius, Kalvizije, ime plemenu rimskomu, n. pr. Calv. Sabīnus, Kalvizije vojvoda (legatus) Cezarov.

calvities, el, f. [calvus] ćelavost.

calvitium, ii, n. [calvus] ćela.

calver, — — dep. 3. zaluditi, prèvariti, varati.

calvus, adj. ćelav.

1. **calx**, cis, f. (rijetko m.) 1) vapno, krčč. 2) tp. (jer se oalj u trkalištu prije vapnom poslije kredom označivao) biljega u trkalištu, pren. quasi decurso spatium a calce ad carceres vocari, od biljege vratiti se k početku; video calcem, ad quam sit decursum etc.; cum eisdem ad calcem, ut dicitur, pervenire.

2. **calx**, cis, f. (rijetko m.) pèta u ljudi i u životinje, calces remittere, (Plaut.) caedere calcibus, ritati se, (Hor.) calce petere alqm, udarati na koga; * calcem terere calce pristajati za kim; * ferrata c. — ostruga, mamuza; posl. a) certare pugnā, calcibus, rukama i nogama. b) (Ter.) adversus stimulum calces (sc. jactare), golim rukama na nožve.

Calycadnus, i, m. [Καλικάδνος] Kalikadno, rijeka i rt u Oiciliji.

Calýdon, ōnis, f. [Καλὼν] Kalidon, glavni grad u Etoliji, na glasu s prirednoga ondje velikoga lova (v. Meleager). Odatle 1) * **Calýdōnis**, idis, adj., kalidonski; supst. * -is, idis, f. — Dejanira kći kralja Eneja (Oenus) u Kalidonu. 2) * **Calýdōnius**, adj. kalidonski, C. heros — Meleager, amnis — Achelous, regna, Džomedovo u donjoj Italiji.

Calymne, es, f. [Καλύμνη] Kalimna, otok u Egejskom moru, nedaleko od otoka Roda, Ov.

Calypso, ōis, f. [Καλψώ] Kalipsa, nimfa na otoku Ogigiji, koja je Ulíksa sedam godina kod sebe držala.

Camārina (Camēr.) ae, [Καμάρινα] Kamarina, grad na jugozapadnoj obali Stotije s barom istoga imena, koji su Kamarinci ne mareći za

opomenu delfskoga orakula isušili, zato fatis nunquam concessa moveri, Verg.

Cambūni montes, Kambunske gore, medašice među Tesalijom i Macedonijom.

Cambyses, is, m. [Καμβύσις] Kambiz 1) otac Cira starijega, muž Mandanin. 2) sin i nasljednik Cirov, Just.

camella, ae, f. (pjesn. i kasno) trbušasta posuda, vedro.

camēlus, i, m. [κάμηλος] dèva, kamila.

Camēna, ae, f. starolat. Casmēna pjevačica; nimfa izvora, proročica; poslije = Moīsa, Kamena; odavle * pjesma, prima C.

camēra (camara), ae, f. [καμάρα] 1) svod, strop od sobe, * † od lade. 2) (Tac.) korabljica, barka.

Camēria, ae, f. i Camerium, ii, n. Kamerija, sabinski glavni grad u Laciju. Odatle -rius, pridjev glasovitomu plemenu Sulpicijevu.

Camērinum, i, n. Kamerin, grad u Umbriji, Odatle 1) Camers, tis, adj., kamerinski; supst. -rtes, ium, Kamerinci. 2) Camertinus, adj. kamerinski.

camillus, i, m. camilla, ae, f. (iz feničkog gadmil „sluga božji“ preko grčkoga καμῖλος, καμῖλος) žrtveni sluga. Romani pueros et puellas nobiles camillos et camillas appellant, flaminum praeministros; Macrobius. Odatle 1) **Camilla**, ae, f. kći volštanskoga kralja Metaba, odrasla u službi Dijaninoj, pomaže Turnu protiv Eneje, koji je ubije. 2) **Camillus**, i, m. Kamīl, pridjev plemenu Furijev; najglasovitiji je Furius C., koji je uzeo grad Vej 395. i Gale svladao 389.

camīnus, i, m. [καμῖνος] peč, ognjište; topionica, ili * viganj Vulkanov, — peč za sobu, Hor. Suet.; t. p. vatra, camino luculentu uti; posl. (Hor.) oleum addere camino, sipati ulje u vatru.

Camīras, i, m. [Κάμιρας] Kamir, na Rodu štovani heroj, utemeljitelj istoimenoga grada na tom ostrvu.

Camēna, v. bolje Camena.

Campānia, ee, f. Kampanija, ovatuća i blagoslovljena pokrajina u srednjoj Italiji, na jugu od Lacija. Odatle **Campānus**, i (pretkl.) -ānleus, (jednom Plaut. Trin. 2. 4, 141.), Campans ili Campas, adj. kampanski; * urbs. C. — Capua; morbus C., nekake bradavice u licu, Hor.; supst. -āni, ōrum, m. Kampanoi,

campe, es, f. [καμπή] krivina, pren. pl. ševrdanje, šepričja, campas dicere, udarati u šepričju, jednom Plaut. Truc. 5, 50.

campēster, stris, stre, adj. [campus] 1) u ravnicu, na poljani, oppidum; loca (ravna); iter c. kroz poljanu; munitiones; Scythae c., poljski; hostis c., na poljani boreći se; n. campestris, ium, (Tac.) poljana, ravan (f.),

ravnica. 2) *napose*: Martovo polje (campus Martius), dakle a) „comitia“ na Martovu polju skupština, skupštinski, u skupštini, certamen; gratia, quaestus c., što se može steći u vrijeme „comitia.“ b) o tjelesnim vježbama: gimnastički, ludus, (Hor.) arma. Odatle campestre, is, n. (sc. velamentum), bojna pregača (što su je mladići rimski nosili, kad su se goili na Martovu polju vježbali); ljeti nosili su je pod togom mjesto tunike, Hor. (nil facit) campestre nivalibus auris, nije pregača za zimu.

campus, i, m. 1) ravnica, poljana, polje, *osb.* za ratne operacije — ratovanje, bojno polje, razbojište; * *uopće* svaka ravnica: morska površina, more, pučina morska (c. liquentes, salis), * ravnica stijena. 2) Martovo polje, Campus Martius, i samo c., posvećena Martu ravnica uz Tiber, gdje su se comitia centuriata držala, odatle i — comitia (skupština); i mnogo položeno igralište Rimljanā. Odatle *tp.* rvalište, igralište, ex hoc c. aequitatis; c., in quo exultare possit oratio; hic tantus c., ovo tako široko polje i bojište, mejdan (locus communis) hinc rhetorum campus de Marathone.

Cāmlōdūnum, i, n. Kamulodun, grad u Britaniji, s. Colchester, Tac.

* *cāmūr*, adj. *ukrivljen*, cornua.

Cānce, *es*, f. [Kánuv] Kanaka, kći Egejova. Ov. *cānālis*, is, m. ojev, žlijeb, *osb.* ojev, *đunak*, žlijeb za vodu, kanal, konao.

cāncēlli, *ōrum*, m. *rēšētkā*, ogradā, fori, na sudu; *tp.* pregrade, granice, extra cancellos egredi, quos ipse mihi circumdedit; cancellis circumscripta scientia; † intra cancellos coniecti, regbi sātjerani u tor.

cancer, cri, m. rak; * rak, *sviježde*; odatle a) * velika vrudina, žega, pripeka. b) * južna strana zemlje.

Cāndāvia, ae, f. Kāndāvija, bregovit kraj u Iliriji.

cāndēfacio etc. 3. [candeo i facio] *bijeliti*, *sjajnobijelo udiniti* što, Plaut.

cāndēla, ae, f. [candeo] *upr.* *svijeća voštanica*, *lojanica*, odatle: *povoštena nit*, *konac*.

cāndēlābrum, i, n. [candela] *svijećnjak*.

cāndēo, ui, — 2. 1) (*pjesn.* i *kasno*) *bijeliti se*, *svijetliti se*, *sjati*, *najobičnije u part.* *candens villa*, od *svjetlobijela mramora sagrađena*; *candentes umeri*; *rubro ubi cocco tincta vestis canderet*; *taurus candens*; *ortus candens*, *zora*. 2. *ražariti se*, *ušijan biti*, *candente carbone*; * *canduit aer*.

candesco, dui, — 3. [candeo] 1) *bijeliti se*, *svijetliti se*, *sjati*, *sijevati*, *žariti se*. 2) *ušjati se*, *ražariti se*, *ušariti se*, *currus suos*.

cāndidātorius, adj. [candidatus] *kandidatski*, *jednom Cic. Att. 1, 1, 2.*

cāndidātus, adj. [odcandidatus toga] 1) (*pretkl.* i *kasno*) u *bijeloj tozi*, *obučen u bijelo*. 2) *supst.* -us, i, m. *kandidat* (koji traži državnu službu u Rimu, jer je bijelu togu nosto), *cand. consularis*, *praetorius*, *tribunicus*; † *quaesturae*.

cāndide, adv. [candidus] 1) (Plaut.) *bijelo*. 2) *tp.* *iskreno*, *pošteno*, Cael. u Cic. ep. 8, 6, 1.

cāndidulus, adj. [dem. od candidus] (*rijetko*) *bjelidast*, *gotovo bijel*, *dentes*, Cic. Tusc. 5, 16, 48.

cānidus, adj. s *komp.* i *sup.* [candeo] 1) *bijel*, *sjajno bijel*, *bijel kao snijeg* (opp. *niger*; *ponajv.* u *pjesnikā*; sr. *albus*), *vestis* (Liv.); *tentoria*; *luna*; *avis*; *nive candidiores equi*; *taurus*; *anser*; *aries*; *lilia*; *populus*, *bijela topola*; c. *alta nive Soracte*; *napose o bogovima*: *sjajan*; *Liber*, *Bassareus*, *Daphnis*; o *ljepoti tjelesnoj*: *divan*, *divno lijep*; *Maja*, *puer*; *membra*, *umeri*; *cervix*; *pes*; *barba*; * — *candidatus*, u *bijelo odjeven*; * o *vjetru*: *vedredi*, *oblake razgoneći*, *Favonii*; * c. *sententia*, *pristajući* (*bijelim kamenom kod glasovanja izjavljeno*); — *Posl. candida de nigris et de candentibus atra facere* (*poslovično o varalici*), Ov. 2) *tp.* *čist*, *jasan*, a) † o *glasu*, *čist*, *jasan*, *vox*, *kao srebro*. b) o *govoru* i *govorniku*: *jasan*, *naravan*, *neprisiljen*, *purum et quasi quoddam c. dicendi genus*; † *dulcis et c. et fusus Herodotus*. o) *većinom pjesn.* o *mišljenju* i *značaju*: *čist*, *pošten*, *nepristran*, *iskren*, *prostodušan*, *id.* *judex*; *animae*; *ingenium*, *čista misao*, *poštenje*, *iskrenost*, *prostodušnost*, c. *animi*; *candor*. d) * o *životnim razmjerima*: *veseo*, *dobre volje*, *sretan*, *convivia*; *nox*; *fatum*; *natalis*.

cāndor, *ōris*, m. [candeo] 1) *sjajnobijela boja*, *bjelina*, *candor solis*, *caeli*, *tunicarum*; * *nivalis* *ili niveus*; odatle *ljepota*, c. *hujus*; (Liv.) *corporum*; † *equi candore eximio*. 2) *tp.* a) o *govoru*: *sjaj*, *fucatus c. et rubor*; *takoder* † *prostota*, *jasnoba*, *razgovijetnost*, *Livius in narrando mirae jucunditatis clarissimique candoris*. b) † * o *značaju*: *poštenje*, *iskrenost*, *prostodušnost*, c. *animi*; *candor*.

* *cāneo*, — — 2. [canus] *sjed biti*; *bjelasati se*, *senectus c.*; *gramina*.

cānōphōros, i, f. [καμφορός] *kotaričarica*, u pl. *cānōphōrōs*, *kamefore*, *atenske djevice*, koje su kod *svečanosti kotarice* *žrtvene nosile* u *ophodu* (*procesiji*) na *glavama*.

cānesco, — — 3. [caneo] * *sjedjeti*, *posijedjeti*, odatle * *starjeti*, *pōstarati se*, *matoriti*; *tp.* (Cic.) *oratio c.*

Cangi, ōrum, i **Cāangi**, m. *Kangi*, plemu u *Bri-taniji*, *Tao*.

cānŕeula, ae, f. [dem. od *canis*] upr. *kujica*, 1) (*Plant.*) *kujica*, o *zubatoj*, *ženi*. 2) *zvjezda* *sirius*.

Cānidia, ae, f. *Kanidijsa*, nekoć *ljubovca* *Horatijeva*, a *poslije* od *njega* *ružno* *napađana*.

Cānidius, *Kanidijsa*, ime *plemenu* *rimskom*; *Publius C. Crassus*, u *službi* *Lepidovoj*, *pristaša* *Antonijev*, *nakon* *bitke* *akoijske* *na* *zapovijed* *Oktavijanovu* *pogubljen*.

Cāninius, *Kaninijsa*, ime *plemenu* *rimskom*; 1) *L. Lan. Gallus*, *tribun* *pučki* 698., *koji* *je* *P. Lentula Spintera*, *prokonzula* *Sicilijske*, *radio* *zapriječiti*, *da* *uspostavi* *na* *prijestolje* *Ptolemeja* *Auleta*, *kralja* *egipatskoga*, *te* *predlagao*, *da* *se* *odašalje* *Pompej*, *da* *kralja* *s* *Aleksandrinima* *pomiri*; *odatle* *Cāninijsu* *tempus* (*ono* *vrijeme*), *Cic. fam.* 1, 7, 3, 2) *Gajus C. Rebilus*, *legat* *Cezarov* *u* *Galiji*, *konzul* *samo* *nekoliko* *sati*, 31. *decembra* *g.* 46. *pr.* *Is.*

cāninus, adj. [*canis*] *pasji*, *Plant.*

cānis, is, comm. 1) *pās*; *posl.* (*Hor.*) *canes* *pejus* *et* *angue* *vitare* *alqd*, *kloniti* *se* *česa* *kao* *luge*, *canis* *a* *corio* *nunquam* *absterrebitur* *uncto*; *na* *masnu* *se* *remenu* *uči* *pās* *kožu* *žvatati*; (*Ovrt.*) *c.* *timidus* *vehementius* *latrat* *quam* *mordet*, *pas*, *koji* *mnogo* *laje*, *ne* *ujeda*. *Odatle* *tp.* a) (*Com. Hor.*) *kao* *psovka*, *pseto*, *da* *se* *označi* *bezobraznost*. b) *o* *ljudma* *ujedljivo* *oeb.* *o* *tužiteljima*, *pseto*. c) *s* *preziranjem*: *ulizica*, *đankoliz*, *P. Clodii* *canis*. 2) *c.* *major* *et* *minor* *u* *priči* — *pās* *Erigonin* (*Erigone*). *Verg. Ov.* 3) *čulanj*; ** mitski* *o* *peima* *Scitlinim*. 4) *** *†* *u* *igri* *na* *hocke*, *najnesretniji* *hitac* (*sr.* *tesserae* *i* *talus*).

cānistrum, i, n. *gotovo* *samo* *u* *pl.* *kotarića*, *od* *trske*.

*** *†* **cānistres**, ŕi, 1) *sijedost*. 2) *tp.* *sjedina*, *sijeda* *kosa*.

canna, ae, f. [*xárvē*] (*pjesn.* *i* *kasno*) *trska*; *odatle* *** *duđa*, *duđaljka*, *svirala*.

Cannae, ŕrum, f. *Kana*, *grad* *u* *Apuliji*, *poznat* *s* *poraza* *Rimljanā* *g.* 216. *pr.* *Is.* *Odatle* *Cannensis*, adj. *kanski*; *posl.* *C.* *pugna* *o* *Sulinin* *prokseripotjama*, *i* *o* *jednoj* *gozbi*, *koja* *se* *svršila* *pokoljem*.

Canninēfates, tum, m. *Kaninefadaní*, *pleme* *batavsko*, *Tao*. *i* *Canninēfas*, *Kaninefadanin*, adj. *kaninefatski*.

cāno, cācini, cantum, 3. *zveđati*, I. *intrans.* 1) *glasom*, a) *o* *čovjeku*: *pjevati*, *c.* *ad* *tibicinem*; *o* *govorniku* — *pjevajući* *govoriti*, *pjevati*. b) *o* *životinjama*; *o* *pjetlu*: *kukurijekati*, *pjevati*, *** *o* *sovi*: *ukati*, *†* *o* *čabama*: *kreketati*. 2) *instrumentom*; a) *o* *ljudma*: *igrati*, *guditi*, *svirati*, *trubiti*, *c.* *vel* *voce* *vel* *fidibus*, *pjevati* *ili* *guditi*, *fidibus*

praeclare, *fidibus*; *tibia*, *tibiis*, *lituo*; *absurde*; *†* *bene*, *†* *male*. b) *o* *instrumentu*; *zveđati*, *trubiti*, *udarati*, *razlijevati* *se*, *tubae* *cornuque* *cecinerunt*; *symphonia* *c.*; *signum* (*classicum*) *c.*, *znak* *se* *trubi* (*daje*). II. *trans.* 1) *pjevati*, *ispjevati* (*pjesmu*), *slagati*, *složiti*, *carmen*, *versus*, *†* *neniam*; *** *Paeana*, *** *hymenaeos*; *** *nil* *sermone* *dignum*; *** *praecepta*, *pjevati* *za* *kim*, *** *Caesarem*, *ime* „*Cezar*“ *ključiti*, *počivati*; *intus* *c.* *omnia*, *sve* *u* *sebi* *pjevati*, *sve* *na* *nutarnjoj* *strani* *očitare* *igrati*; *u* *prilici*: *sve* *samo* *za* *se* *i* *na* *svoju* *korist* *raditi*, *Cic. Verr.* 1, 20, 53. *i* *hoc* *carmen* *hic* *tribunus* *plebis* *non* *vobis*, *sed* *sibi* *intus* *canit*, *Cic. agr.* 2, 28, 68. 2) *pjevati*, *slaviti*, *prōslaviti*, *hvaliti*, *clarorum* *virorum* *laudes* *atque* *virtutes*, *** *†* *bella*; *** *deos*, *** *reges* *et* *proelia*, *** *arma* *virumque*; *** *alqd* *super* *alqa* *re*; *o* *životinjama*: *pjevati*, *oglašivati*; *javlјati*, *anser* *Gallus* *adesse* *canebat*, *gakati*; *veterem* *in* *lino* *ranae* *cecineret* *querelam*, *kreketati*. 3) *jer* *su* *se* *proročanstva* *u* *stihovima* *izdavala*: *proricati*, *prorēdi*, *vrāčati*, *vates* *canit* *alqd* *fore*; *dii* *haec* *c.*; *** *alqd* *puero*; *** *veraces* *cecinnisse*; *** *facta* *atque* *infecta* *oglašivati*; *posl.* *surdus* *auribus* *canere* *etc.*, *v.* *surdus*. 4) *t. t.* *u* *vojničkom* *jeziku*, a) *c.* *bellicum*, *classicum* *ili* *signum*, *signa*, *i* *apsol.* *trubiti* *na* *juris*, *dati* *znak* (*signal*); *tubicines* *signa* *canere* *jussit*; *classicum* *cani* *jubet*; *** *commissos* *lupos*, *znak* *dati*, *da* *se* *igre* *pōđnja*. b) *c.* *receptui*, *zatrubiti* *na* *uzmak*; *i* *bez* *određena* *subjekta*, *receptui* *canit*, *trubi* *se* *na* *uzmak*.

Cānōpus, i, m. [*Kánuβos*] *Kanop*, 1) *grad* *u* *donjem* *Egiptu*; *meton.* *** *Egiptat*. *Odatle* 1) **Cānōpūs**, adj. *kanopski*, *Can.* 2) *supst.* **Cānōpītae**, ŕrum, m. *Kanopljani*. II) *malen*, *pust* *otok* *pred* *kanopskim* *ušćem*.

*** **cānor**, ōris, m. [*cāno*] *pijev*; *zvuk*, *aeris*, *lyrae*; *puellae*.

cānōrus, adj. [*canor*] 1) *blagōglasan*, *skladan*, *melodičan*. *vox*; *canorum* *illud*, *blagōglasje* (*u* *govoru*). *O* *govorniku* *kao* *pogrješka*, *pjevajući* *glas*; *** *nugae* *canorae*, *isprazna* *zveka*, *blagoglasne* *trice*. 2) *blagoglasan*, *skladan*; *melodičan*, *orator* *c.*, *u* *čijem* *govorenju* *blagoglasno* *i* *ritmički* *glas* *pada*: *** *turba* *canora*, *trubači*; *o* *životinjama*, *animal*, *** *aves*, *** *ales*; *** *Triton*, *svirač*; *o* *glazbama*: *zvučan*, *glasan*, *blagozvučan*, *oreći* *se*, *** *fides*, *** *aes*; *modi*.

Cantāber, bri, m. *Kantabar*, *Hor.*; *u* *pl.* *Cantabri*, i — *Kantabrija*, *zemlja*, *u* *kojoj* *su* *stanovali*. *Odatle* 1) **Cantābria**, ae, f. *Kantabrija*, *provincija* *rimska* *u* *Hispaniji* *Tarak*; *današnja* *Biscaya*. 2) **Cantābricus**, adj. *kantabarski*.

* cantāmen, īnis, n. [canto] *upr. bāma (rjeđi, što bajalica ili baješ govori, kad baje).*

cantārinus (canth.), *adj.* [canterius] *što pripada na ūštrojena ždrijepca, pastuđki, Plaut.*

cantārius (canth.), *ii, m.* *ūštrojen ždrijepac (pastuh), odakle minime canterium in fossam ne idi s kljusetom u jamu — ne radi tako napako.*

canthāris, īdis, *f.* [καந்தαρίς] *španjolska muha, kantarida, u starih kao otrov, cantharidas sumpsisse dicitur; si cantharidis vim consecutus es.*

canthārus, *i, m.* [κάνθαρος] *kantar, trbušasta čaša, Hor.*

cantilēna, *i, n.* [canto] *1) kantika; u rimskoj komediji monolog, monodija, uz pratnju svirale. Glumac je sadržaj pantomimski prikazivao, a pjevač ga uz sviralu pjevajući predavao. Odalle 2) uopće: pjesma, popijevka; i o pjevanju zbora na pozorištu, Phaedr.; rhetorum epilogus paene c., o pjevajućem načinu govorenja.*

cantilēna, *ae, f.* [canto] *prezirnio: stara pjesma, cantilenam eandem canis, Ter., jednu kozu dereš; stara pjesma, trice.*

cantilo, ōnis, *f.* [cano] *1) popijevka, Plaut. Suet. 2) bāma.*

cantito, *1.* [frequent. od canto] *često pjevati, cum alqo, Ter.; carmina in epulis.*

Cantium, *ii, n.* *Kanoija, jugoistočni kraj u Britaniji, s. Kent.*

cantunēula, *ae, f.* [dem. od cantio] *popijevčica, jednom Cic. fm. 5, 18, 49.*

canto, *1.* [intenz. od cano] *I. intrans. 1) o čeljadi: pjevati, popijevati, c. ad chordarum sonum; ad manum (na mahanje rukom) histrioni; c. surdo v. surdus; * bāsmu govoriti o životinjama: galli c., kukurijekati, * cantantes aves, pjevačice. 2) o glazbi: svirati, ūdarati, igrati, gudit, guslati, trudit, fidibus, Plaut.; tibiis; * o glazbilo: pjevati, oriti se, svirati, trudit, tibia c. II. trans. d) pjevati, slagati, složiti, izvoditi, * carmina virginibus puerisque; * hymen cantatus; doctus ... cantare Catullum samo je naučio pjesme Katulove (kao učitelj pjevanja) predavati, pjevati; qui Pythia cantat tibicen, u pitijekim se igrama frulom natječe, sa nagradu frula. 2) trans. * pjevati, slaviti, cantare proelia, convivia; alqm per totum orbem; absentem amicum; također uopće: slaviti, hvaliti, istum Caesarem, Cic. Qu. fr. 2, 13, 1.; † kao pjevajući prikazivati, recitovati; u plu sm. bez smisla otpjevati, epinicia; fabulam, 3) (Com.) proricati, proredi, gatat, vera; odalle (Com.) opđminjati, dđvrđati od, haec dies noctesqu tibi*

canto, ut caveas etc.; harum mores cantabat mihi, dđominjāše me, da se čuvam itd. 4) * bāsmu govoriti, c. carmen; dđajane trave, cantatae herbae.

cāntōr, ōris, *m.* [cano] *1) * pjevač, glazbenik, muzikaš. Napose o pjevaču u komediji, (v. canticum), također pjevač u zboru (koru). 2) tp. a) kazivāč, đitač, c. formularum. b) hvalitelj, veličatelj, cantores Euphronis.*

cāntrix, icis, *f.* [cano] *pjevačica, muzikašica, Plaut.*

cantus, *us, m.* [cano] *1) pjevanje; glazba, glas, popijevka, pjesma, melodija, qui enim cantus moderata oratione dulcior inveniri potest?; c. Sirenum; cantus vocum, vocis, pjevanje (đovjeđjega glasa), * lugubris; c. avium; galli, kukurijekanje; c. bucinarum, glas truba; vocis et tibiaram nervorumque cantus (pl.), pjevanje i gudnja; tibiae aut fidium cantus; * citharae; c. symphoniae; † tubarum (glas), tubicinum, 2) a) bāma. b) proricanje, prorođanstvo.*

Cānūljus, *i, m.* *Kanulej, ime plemenu rimskom, iz kojega je najpoznatiji C. Canulejus, začetnik zakona, po kojem su bile dopuštene ženidbe među patricijima i plebejima.*

cānus, *adj.* *1) sijed, bijel, † aqua, * nix, * gelu, * pruina; montes, snijegom pokriveni; mare, pjenato, osv. o sijedoj kosti od starosti. Odalle supst. cāni, ōrum, m. sijeda kosa, sjedine, Cic.; i s adj., c. falsi, rari. 2) * starodavan, c. senectus, velika; Vesta, Fides.*

Cānūsium, *ii, n.* *Kanuzij, grad u Apuliji, na glasu s vune. Odalle 1) * Cānūsīnātus, adj. u kanuzijskoj vuni. 2) Cānūsīnus, adj. kanuzijski; supst. -nus, i, m. Kanuzijanin, i pl. Cānūsini, ōrum.*

cāpāolitas, ātis, *f.* [capax] *obūjam, prostor Cic. Tusc. 1, 25, 61.*

Cāpāneus, āi, *acc. ea; voc. eu m.* [Καπανεύς] *Kapanej, jedan od sedmorice kraljeva, koji su na Tebu jurišali, od Jupitera gromom ubijen, Prop. Ov.*

cāpax, ācis, [capio] *adj. s komp. i sup. 1) * mnogo. ūzimajūći, prostran; urna, scyphi; * s gen. circus c. populi; (Liv.) homo c. cibi viniq. dobar jelao i pilao; † s dat. comm. villa c. usibus. 2) tp. dđrastao za, priklađan, sposoban, vrstan, itd. * animus c. ad praecepta; s gen. * animal c. mentis altae; † c. imperii, † amicitiae; aures avidae et c.; * ingenium.*

cāpōdo, īnis, *f.* [capis] *zdjelica žrtvōnā, jednom Cic. parad. 1, 2, 11.*

cāpōdunēula, *ae, f.* [dem. od capedo] *malena plitica, jednom Cic. n. d. 3, 17, 43.*

capella, ae, f. [dem. od capra] kozica; * † koza, zvijezda prvoga reda, kao nom. pr. Kapela, eleg. pjesnik latinski, Ov.

Capēna, ae, f. Kapena, grad u Etruriji. Odatle 1) **Capēnas**, ātis, adj. kapenski, fundus; in agro Capenate, in Capenate, na zemljištu kapenskom, u (zemlji) Kapenskoj. Supst. -ates, ium, m. Kapenci. 2) * **Capēnus**, adj. kapenski; (Liv.) porta Capena, glavna vrata u Rimu, na podanku brežuljka Celija, kroz koja je vodila „via Appia“ u Kapuu.

capē, pri, m. 1) jarac. 2) * melon. prčevina (vonj).

capēro, 1. [caper] mrštiti se, illi frons severitudine, Plaut.

capesso, sivi ili sli, situm, 3. [desid. od capio] 1) **zgrabiti**, **ugrabiti**, **šćepati**, cibum oris hiatu et dentibus (o životinji); * arma. 2) **tp. lađati se**, **primati se**, **pòthvatati se**, **dati se na što**, **izvesti**, **izvršiti**, **prisvajati sebi**, **zapòdinjati raditi**, eam potissimum viam, **udariti putem**, fugam, **udariti u bijeg**, **nagmem bježati**; spectaculum oculis, **steći**: libertatem, **steći**; (Tac.) vitam (Tac.) noctem, **provesti**, bellum, pugnam, **zapòditi**, **zametnuti**; c. rem publicam, **dati se na državne poslove**, (sr. accedere ad rem p.); * **jussa**, **obavljati**; * **recta**, **izvršivati**; provincias, magistratus, honores imperium, **dobivati**, **preuzeti**, Tac.; tua officia in re publica; Tac. 3) **těžiti na što**, **željeti doći**, **poći**, medium locum; animus c. superiora, **teži na više**; Melitam; * Italiam; * **turres dižu se u . . .**; * neque (te) posse corde c., **no nikad te ne mogoh uzevati**; (Com.) c. ad vitam et mores, **prihvatiti neki način življenja**.

Cāphāreus (Cāphāreus, Verg. Aen. 11, 260), āi, m. [Καφάρειος] Kafarej, kamenit rt otoka Eubeje, gdje se Groima brodovlje razbilo vraćajući se od Troje; * adj. Cāphareus [Καφάρειος] kafarejski.

capillamentum, i, n. [capillus] (rjetko) vlasulja, baroka.

capillatus, adj. s. komp. [capillus] vlasat, kosat, dugokos; bene c.; capillatior quam ante.

capillus, i, m. 1) kosa, brada u ljudi, u sing. kao collect.: i u pl., erant illi compti capilli. 2) (rješen. i kasno) dlaka, u životinje.

capio, cēpi, cāptum, 3. 1) **hvatati**, **zgrabiti**, **šćepati**, **primati**, **uzeti**. arma, essedum; † somnum, **sanak sniti**; c. cibum, **uzeti**, ali i posteaquam cibum cepisti (Cic. fam. 16, 1, 1), **pošto si se najeo**; (Ter.) flabellum; acria pocula; * **sacra manu**; nocturnis somnis alqm captum **obuzeta tenere**; odatle napose a) **mjesto zauzeti**, **osvojiti**,

zapremiti, **posjesti**, locum, loca; montem, collem; arcem. b) **doći**, **stići**, **prispjeti kamo**, osb. **doploviti**, locum, insulam, portum; pren. otii illum portum et dignitatis; **hotjeti**, **nastojati**, **doći**, **stići**, montes proximos fugā; † Siciliam. c) **kao neprijatelj: oteti**, **uzeti**, pecuniam per vim; res quas ceperunt (fures); **napose: u ratu zadobiti**, **oteti**, alqd bello; pecus; equos; naves; classem; pecuniam ex hostibus; * **pocula**; praedam, **zapljeniti plijen**; o **mjestima: osvojiti**, **zavladati**, oppidum, urbem; (Caes. b. c. 2, 12, 3.) captam (rekao bi osvojen) suam urbem videre; Vejos; hostium castra, moenia scalis; agri ex hostibus capti, **neprijateljsima oteti**, agrum manu; Italiam; o **čeljadi: zarobiti**, **zasužnjiti**, belli duces; imperator captus; (Nep.) in captos (zarobljenici) clementia uti; * alqm vinculis; * num capti potuere capi — **nijesu li iz sužanjstva utekli?**; o **životinjama: hvatati**, **loviti**, uros foveis; * **cervum**, * **lupum**; (Plaut.) pisces; pro se quisque, quod ceperat etc.

2) **tp. a) oteti**, **preuzeti**, rem publicam, **državnu vlast**, Sall.; **češće uopće: steći**, **prisvojiti**, **polučiti**, benevolentiam beneficiis; sensum verae gloriae; stipendium jure belli, **dati sebi platiti**, ex praediis sexcenta sestertia; capere pecunias ab regibus Illyriorum, **dati se podmititi**; * **fructum**, **brati**; (Nep.) fructum oculis, **pariti oči**; per alqm aut honores aut divitias; c. nomen ex alqa re; conjecturam, **sumnjati**, † opinionem, **izaci na glas**; detrimentum, **štetovati**, dolorem, voluptatem; desiderium e filio; angor iste, quo pro amico saepe capiendus est; * **nitidam cape praemia vaccam**; * **timorem**, **pobojati se**, * **finem**, **svršiti se**; tempus, **dobiti**; † animum regis, † spiritus dignos nobilitate; † celeritatem; **kod baština**, tantumdem capiat, quantum omnes heredes; c. alqd ex hereditate; **također službu itd. primiti**, **preuzeti**, **nastupiti**, eum magistratum; consulatum, imperium, (Tac.) imperii primordia. b) **obuzeti**, **osvojiti**, **predobiti za se**, **izlukkaviti komu**, **zatraviti**, **zanimjeti koga**, **premamiti**, alqm sua humanitate; dulcedine ejus potestatis capti; alqm ovatione, † rerum novitate; stipendio captus; his capiuntur imperiti; consuetudine captus; **soladan**; capior, **dam se premamiti**; * **capi locis**; * **amore**, * **cupidine i samo capi**, (Ter.) **osvoji koga ljubav**; **također zaluditi**, **omahnuti**, **prevariti**, **nadlukkaviti**, exercitum; callida assentatione capi; sapientis est cavere, ne capiatur. c) o **stanju: svladati**, **obuzeti**, **napadati**, **spopasti**, **snadi**, nos servitutis oblivio ceperat, **zadržavismo**; (Ter.) cepit me odium tui, **zamrzio sam na te**; * alter ab un-

decimo tum me jam ceperat annus — bio sam u dvanaestoj godini; * donec fessos Aegyptia tellus ceperit, *primi. d)* capi s abl. uzet na tijelu ili na umu, altero oculo capi, na jedno oko oslijepjeti; oculis et auribus captus, *sljep i gluhi*; membris omnibus captus, na svim udima uzet; mente captus, *šenut (razumom) također mente capta, kao da je s uma sišao, pohudio*; * morte captus, *mrtav*.

3) *uzeti, izabrati, odabrati, birati*, locum castris, ad inaugurandum templa; vitio sibi tabernaculum; satis scite et commode tempus ad alqm abeundi; * locum oculis; * terras, (*o labudovima*), *doći na kraj*; alqm flaminem, sacerdotem, (*Tao.*) virginem Vestalem; (*Ter.*) alqm generum, arbitrum; + alqm sibi ducem; * pedem (*jamb, u komediji i u tragediji*).

4) *tp. nešto regbi u ruke uzeti, pograbbiti*, fugam, *udariti u bijeg*, initium belli, *započeti r.*, + bellum; pars initium capit a flumine, *zadržati se*; cosilium c., *odlučiti, nakaniti, snovati, sibi (za se)*; de alqa re; s gen. i gen. gerund.: s inf.; + fuga sibi praesidium, *tražiti*; c. poenas pro alqo, *osvetiti koga, Sall.*; + poenam in hostem, *ovršiti*; + occasionem, *uhvatiti, uvrabiti zgodu*.

5) *o prostoru: u se primiti, uzimati, imati* mjesta za, *ide u što*, aedes nostrae vix capiunt, *jedva ima prostora za njih u (Ter.)*, plus c. o želucu, *Hor.*; si vacuum tepido cepisset villula tecto (*dat.*), *Hor.*; una domo capi non possunt, *u jednoj kući nemaju prostora*; * quos dives Achaia cepit; nec c. se unda, *ne drži se više plima*; *tp. capere ejus amentiam civitas, Italia* — non poterant — *ne mogahu mi zadovoljiti*; contio capit omnem vim orationis, *podnosi*; * nec te Troja capit, * orbis te non caperet, *bio bi za tebe malen*; + concupiscia, quae non capis, *što je za tebe odveć veliko*; + quidquid mortalitas cupere poterat, *štogod je čovječanstvo moglo shvatiti*; non capiunt angustiae pectoris tantam personam, *ne može shvatiti, razumjeti tolike veličine*; nullam esse gratiam tantam, quam non capere animus meus posset, *imati mjesta u . . , shvatiti*; meus nostra intelligentiaque capit (*shvaća*), quae sit et beata natura et aeterna; unus veram speciem Romani senatus cepit, *sasvim shvatilo*; * vix spes ipse suas animo capit, *jedva shvaća u srcu veličinu toga, čemu se nada*; * species alias veris — falsas, *imati krive pojmove*; + c. sapientiam, *pojmiti umom, pameću shvatiti, dokučiti*.

cāpis, idis, f. *zajelica žrtvena*.

* + **cāpistro**, i. [capistrum, *ular*], *zaulariti, upreći, bovem*.

cāpital, (rjede cāpitāle), ālis, n. [caput] t. t. *zločin, rad koga se glava gubi, smrtni zločin, gotovo samo u svezi s glagolom esse, praesidio decedere apud Romanos c. est*.

cāpitālis, adj. 1) *glavni, smrtni, kod čega se život [tjelesni ili građanski] gubi ili izgubiti može*, a) periculum c., *pogibao života, Plaut.*; t. t. res, facinus c. = capital; fraus; vindices rerum capitalium; triumphum; poena, supplicium c., *smrtna kazna*. b) *prijetelji životu, ubitačan, smrtnan, smrtonosan, inimicus, hostis; oratio c., opasan državi; odium c.; * ira; nulla capitalior pestis*. 2) (*rjetko*) *glavni, osobit, izvrstan, odličan, Philistus (kao glavni pisac); * ingenium*.

+ **cāpitālīter**, adv. [capitalis] *do krvi, lacesere alqm*.

cāpīto, ōnis, m. [caput] *glavarda, glavetina*.

Cāpitōlium, ii, n. [caput] *Kapitol, „glavno mjesto“ upr. hram Jupiterov na tarpejskom brdu u Rimu, prema kojemu je stajala kula (arx) često = cijelo brdo; * pl.; odalle Cāpitōlianus, adj. kapitolski, clivus; ludi; supst. Cāpitōlini, orum, m. narednici kapitolskih igara*.

cāpitulātūm, adv. [capitulum] *u jezgri, na kratko*.

cāpitūlum, i, n. [dem. od caput] (*pretkl. i kasno*) *glavica; odalle (Com.) u šali ili laskavo — čovjek, lepidissimum c.*

Cappādox, ōcis, m. [Καππάδοξ] *Kapadočanin; pl. Cappādōces, um, m.; Cappadocum rex = Ariobarzan, Hor.; odalle Cappādōcia, ae, f. [Καππάδοκία] zemlja u Maloj Aziji, najistočnija maloazijska provincija rimska, Kapadocija*. **cappāris**, is, f. [κάπρις] *kapar, kaprica*.

cāpra, ae, f. [caper] 1) *koza; (Verg.) c. ferae, možda divokoza*. 2) *tp. a) * prčevina (vonj). b) * zvijezda. c) Caprae ili (Ov.) Capreae palus, mjesto na Martovu polju u Rimu, gdje je Romula nestala*.

* + **caprea**, ae, f. *srna, posl., prius jungentur capreae lupis quam etc., o stvari nemogućoj, Hor.* 2) *Capreae palus gl. capra*.

Cāpreae, ārum, „Kozjak“ f. *Kaprea, dražestan otok napram obali kampanskoj, gdje je Tiberije posljednjih sedam godina proživio, s. Capri. Odavle a) + Cāpreensis, adj. kaprejski. b) Cāpreus, nadimak caru Tiberiju radi razuzdanoga života na Kapreji*.

cāprellus, i, m. [caper] 1) * + *sinđac, sinjak*. 2) *t. t. u graditeljstvu, capreoli podupornji (grede, koje poput rožnika spajaju dva napremna stupa)*.

cāpricornus, i, m. [caper-cornu] *kozorog, zvježde*.

cāpri-ficus, i, f. (*pretkl. i pjesn.*) *divlja smokva*.

capriginus, *adj.* [caper-gigno] *kozjega roda*, *kozji*, *pecus*, *koze*.

caprimulgus, *i. m.* [caper-mulgeo] * *kozodoj*, *t. j. pastir*.

caprinus, *adj.* [caper] *kozji*; *posl. (Hor.) de lana c. rixari*, *svaditi se ni za što*.

capri-pes, *edis, m.* *kozonog*, *Satyri*; *Panes*.

1. **capsa**, *ae, f.* *kovčeg za knjige*, *beatus Jan-nius ultro delatis capsis et imagine H.*, *on do-nosi djela svoja na trg sa slikom svojom*.

2. **Capsa**, *ae, f.* *Kapsa*, *grad u Bizaciju u Africi*; *odatle supst. Capsenses*, *ium, m.* *Kapšani*.

† **capsarius**, *il, m.* [1. *capsa*] *rob, koji je pratio dječaka u školu s tokom, torbonoša*.

* † **capsula**, *ae, f.* [dem. od *capsa*] *kovčežić*, *sandučić*, *osb. za knjige*.

captio, *onis, f.* [capto] *hvatanje*, *verborum*, *biranje riječi*.

captator, *oris, m.* [capto] *hvatač*, *lovac*, *c. aurae popularis*; *napose* * *vrebač baštine*, *ba-štinar*.

capto, *onis, f.* [capio] *upr. hvatanje*, *lov-ljenje*, *samo tp. 1) varka*, *majstorija*, *prijevvara*, *nihil in re captionis est*. 2) *na-pose u dijalektici: lažljiv zaključak*, *so-fizma*. 3) *šteta*, *kvar*, *škoda*, *Plaut. Cio. captiose*, *adv. [captiosus] zavodljivo*, *sofi-stički: himbeno*, *lažljivo*; *interrogare*, *jednom Cio. Acad. 2, 29, 94*.

captiosus, *adj. skomp. i sup. [captio] himben*, *prijevaran*, *prevrtljiv*, *societas*; *quo nihil captiosius neque indignius dici potest*. 2) *zavodljiv*, *lukav*, *sofistički*, *interro-gatio*; *supst. captiosa*, *orum, n. lažljivi zaključak*, *sofizme*, *c. solve*.

captivus, *ae, f.* [dem. od *captio*] *mala za-vodljivost*, *pl. u Cio. Att. 15, 7*.

† **captivitas**, *adis, f.* [captivus] 1) *suzdržanost*, *ropstvo*; *meton. sužnji*, *roblje*. 2) *o grado-vima i provincijama*, *uzeće*, *osvojenje*, *urbis*, *također u pl.*

captivus, *adj. [capio] 1) o živim stvorovima, a) ulovljen*, *uhvaćen*, *osb. a) u ratu uhva-đen: zarobljen*, *zadržanjen*; *supst. — za-robljenik*, *suzanj*, *zarobljenica*, *(Curt.) captivae feminarum*; *c. corpora*, *uhvaćena de-čadistoka*, *Liv.*; * *zarobljenikov*, *suženje*, *zarobljenički*, *suzanjski*, *crines*, *colla*, *sanguis*, *mens*; *(Curt.) habitus c. nošnja*, *b) o neživim predmetima: zadržanjen*, *za-dobiven*, *uzet*, *osvojen*, *pecunia*; *navigia*; *ager*; *arma*; *aurum argentumque*, *Liv.*; *naves*, *također jednom Caes. b. o. 2, 5, 1.*; * *vestis*; * *currus*. 2) * *ulovljen uopće*, *corpora*; *pisces*, *forae*.

capto, *i. [intenz. od capio] 1) hvatati*, *loviti*, *grabiti*, *hvatati se*, *maštati se (za što ili za čim)*, *hiapati*; * *aquam*; * *feras*, * *lepo-*

rem; * *colla lacertis*; * *auras*; *fugientia flu-mina*; † *aquam hianti ore*; † *imbrem*; * *He-sperie captata*; * *gruem laqueo*, *uhvatiti u zamku*. 2) *tp. a) težiti na*, *klepiti*, *idi za čim*, *nastojati*, *vrebat*, *prežati na što*, *assensionem alcjs*; *incerta pro certis*; *oc-casionem*, *uhvatiti zgodu*, * *frigus*; * *auribus aëra usima iskati kamo vjetar duva*, — *mo-triti ga*; *capere sermonem alcjs*, — *prisluski-vati*, *Plaut.*, *sonitum aure admota*, *slušati*, *prisluski-vati*, *Liv.*; *auribus fremitus vocesque*; † *auram fortunae*, *vrebat na . .*; * *s inf. b) pridobiti*, *dobiti na svoju ruku*, *alqm*, *hostem*, *hōstem insidiis*, *gentem Boeotorum*; *isto tako Plaut. caute mihi captandum est cum illo* — *captandus est ille*; *c. alqm impudicitiae*, *dokazati htjeti komu . . Napose: vrebat*, *prežati na baštinu*, *loviti baštinu*, *lukavštinom stedi nasljedstvo*, *c. testamentum senum*, † *alqm*.

captura, *ae, f.* [capio] 1) *lovina*, *lov. 2) nad-nica*.

captus, *us, m.* [capio] *shvaćanje*, *pōimānje*, *u svezi*: *ut est captus s gen. pl.*; *Geta non malus*, *ut est captus servorum*, *u koliko to (non malus) biti može u roba*; *Graeci prudentes satis*, *ut est c. hominum*, *u koliko se on svojestvo (prudentia) onim ljudma uopće pri-dati može*; *civitas ampla*, *atque florens*, *ut est captus Germanorum*, *po germanskom poi-manju*.

Cāpua, *ae, f.* [Kāpū] *Kapua*, *glavni grad Kam-panije*, *poznat s bogatstva i raskošnosti*.

capularis, *adj. [capulus] (pretkl.) lijesni*, *mrtvački* *senex blizu groba*.

capulus, *i. m.* [capio] 1) *mrtvački lijes*, *mrtvački sanduk*, *capuli decus* — *homo capularis*, *Plaut. 2) držak*, * *scaeptri*, *aratri ručica*; *krenice*, *balčak*, *držak u mača*.

caput, *pītis, i)* *glava*, *jumentū*; *(Hor.) breve (equi)*; *ad capita bubula*, *kod volujskih glava*, *mjesto u Rimu*, *gdje su bile vol. gl. u kamen usječene*, *Suet.*; *c. aperire*, *otkriti se*, *operire*, *pokriti se*; *c. demittere*; *nudo capite*; *capita conferre*, *skupiti glave*, *potajno se dogovarati*; *esse supra c.*, *u pravom smislu*, *ali i u prilici*; *o pogibeljnoj blizini kojega čovjeka*, *dux ho-stium cum exercitu supra caput est*, *za vratom*, *Sall.*; *jamque super c. legiones sc. esse*, *Tac. hist. 4, 69.*; * *per caputque pedesque*, *na vrat na nos*, *strmoglavce*; *posl. nec c. nec pedes*, *bez glave i repa*, * *animi capitisque labor*; * — *um*, *primet*, *caput insanabile*; *incolumi ca-pite es?* *aliena negotia centum per caput saliant*. *Odatle a) o stvarma: glavica*, *vrh*, *tigni*, *glava od grede*; *pontis*, *mosni branik*; *papa-veris*, *jecinoris*; *capita vitia*, *vinova loza*, *rozgva*; * *montis*, *podnožje*; * *arcus*, *krajci*; * *dedu-*

cere terram ad capita, *oko korijena ogrnuti, ogrinjati; o vodama: izvor, vrutak, vrelo*, * † fontis, * Enipei, * amnis; *ušće*, capita Rheni; *pl. izvor, početak*, nonne his vestigiis ad caput veneficii perveniri solet?; *začetnik, utemeljitelj, osnivač*, fons et c. Socrates; fons miseriarum et c.; *izvor, prvi uzrok, početak*, legum fontes et capita; si quid sine capite manabit, aut quid erit ejusmodi, ut non exstet auctor. *b) čovjek, duša, individuum*, c. noxium; de libero capite judicare; libera servaque c.; *vilis, villiora, vilissima*; * carum; capitem numerus ad eum relatus est milium quinquaginta trium; exactio capitem, *glavarina, harač*; capite censi, *koji su morali samo svoju glavu t. j. ime kod cenzora kazati, ljudi bez imutka*; trecenos nummos in capita conferre, *na svaku glavu*; in capita singula servorum ac liberorum tributum imponebatur; *posl.*, quot capitem vivunt, totidem studiorum milia, *Hor.*; *u šaljiu govoru (Com.)* siquidem hoc vivet c.; ridiculum caput veseljak; *o životinjama: glava, komad*, bina boum; aut caput aut navim, *glava ili pismo u igri, u kojoj se novac u vis bacao te se gledalo, da li je palo na lice (Janovu glavu) ili na naličje (ladu) ozgor, Aurel. Vict. sr. Ov. fast. 1, 289.*

2) *tp. A) život, a) fizički život*, causa, poena capitis *smrtna kazna*; capitis periculum, dimicatio; capitis periculum adire; capitis alqm accusare, *na smrt, damnaré, condemnare, na smrt, absolvere, od smrtné kazne*; tergo ac capite puniri, *biti šiban i pogubljen*; capite poenas solvere, *Sall.*; in caput vertit, *radilo se o glavi, uskorilo mu smrt, Liv.*; * c. Orco damnaré, *žrtvoovati se za domovinu. b) građanski život, skup svih prava slobode, građanstva i obitelji*, capitis iudicium, *u kojem su ova prava u pogibli*; capitis deminutio, *gubitak prava (ovakva capitis deminutio bijaše maxima ako su se izgubila sva trija prava, media, ako prava građanstva, a minima, prava obitelji)*; mulier illa capite se deminuit, *(udajom) izgubila je prava one obitelji, u koju je prije pripadala. B) glavno u stvari, a) o ljudima: glava, poglavica, glavac, prvák*, illic est huic rei caput, *Ter.*; qui capita rerum erant; c. nominis Latini; c. alcijs rei faciendae; capita conjurationis. *b) o stvarima: glavna stvar*, c. patrimonii; jus nigrum erat cenae caput; caput oratoris est, *glavno, prva dužnost*; c. Epicuri, *glavno načelo (pravilo)*; c. literarum, *jezgra sadržaja*; *o mjestima: glavni grad*, Thebae c. totius Graeciae; Praeneste c. belli, *glavni stam, gnijezdo*; *o spisima: poglavlje, glava*, a primo c. legis usque ad extremum; epistolae; *o novcima: glavica*; de capite

deducere, quod usuris pernumeratum est; de capite ipso demere, *od zakupnine odbiti*; de illo Tulliano capite libere cum Cascelio loquere; (*Hor.*) quinas capiti merces desecare.

Čápys, yos, m. [*Κάπυς*] 1) *Kapij, otac Ankhizov, Ov. 2) drug Enejin, Verg. 3) kralj albanski, Liv. Verg. Ov. 4) kralj Kapue, Liv.*

Čār, Čāris, m. [*Κάρ*] *Karijanin, pl. Čāres, um. Odatle 1) Čāria, ae, f. [Καρία] Karija, zemlja na jugozapadu Male Azije. 2) † Čāri-ous, adj. karijski; odatle supst. Čārica, ae, f. (sc. ficus) karijska smokva, i sušćenica, smokva uopće.*

Čārālis, is, f. [*Κάραλις*] *Karat, grad i rt na Sardiniji, s. Cagliari. Odatle Čārālitānus, adj. karalski, supst. -tānī, ōrum, m. Karaljani.*

carbāsens ili -sus, adj. [*carbasus*] *pamučan, od muselina.*

* † **carbāsus**, i, f. [*κάρπασος*, indijski karpāsa „pamuk“] 1) *pamučno tkanje, muselin. 2) stvori, od njega pravljene, osb. u heterogen. pl. -sa, ōrum, n. haljine, jedra.*

carbātīnus, gl. carpatinus, *od nečinjené kože. čārbe*, ōnis, m. *ugljen, (sr. pruna), tp. a) posl., neznatna stvar, invenire carbonem pro thesauro, Phaedr. b) radi crne boje nešto nesretno i nepovoljno, cretā an carbone notandi, Hor.; carbones elogiorum, podrugljivi natpisi na vratima itd., Plaut.*

čārbōnārius, adj. [*carbo*] *(kasno) ugljarski, negotium, trgovina ugljevljem, supst. (Plaut.) ugljar.*

čārbōnēllus, i, m. [*dem. od carbo*] † *ugljičak, u prilici (Plaut.) jād, tuga, žalost.*

čārcer, āris, m. 1) *zatvor, tamnica; tp. a) tamničari, zločinci, effudisti carcerem in me. b) (Ter.) kao psotka: lupež, hulja. 2) pl. pregrada, (samo u pjesnikā u sing.) pregrađen prostor trkališta, od koga su se konji i kola puštala na početku trke, emitti e carceribus, * carceres; carceribus effundi, se effundere; tp. početak radnje, a calce revocari ad carceres.*

carcērārius, adj. [*carcer*] *tamničarski, quaestus c., što dobiva ključar, jednom Plaut. Capt. 1, 2, 20.*

Carchēdōnius, ii, m. = Carthaginensis, *Kartažanin, jednom Plaut. Poen. pr. 53.*

carchēsiūm, ii, n. [*καρχησιών*] *karhezij, čaša s ručicama, Verg.*

čārcinēma, ātis, n. [*καρχινώμα*] *upr. rak-rana; odatle psotka Augustova o nepopravljivim ljudima, tria sua, Suet. Aug. 65.*

Cardōes, um, m. *Kardačani, stajača perzijska vojska sastavljena od barbara, Nep.*

Cardes gl. Carna.

Cardīānus, adj. *kardijski, iz Kardijske grada na Herzonezu.*

cardiacus, [καρδιακός] bolestan od želuca; bolesnik od želuca.

cardo, inis, m. 1) čep u vratu; stožer, cardines effringere, Plaut.; * cardinem vertere, vrata otvoriti. 2) * stožerina, stožer, osb. (orta) međašnica, razdvoj. 3) prekrst (oko čega se što kreće), * haut tanto rerum cardine cessabit, u tako odlučan čas.

* † **carduus**, ui, m. bādalj, češljuga, pasji stric.

cāre, adv. s komp. [carus] skupo, * emere; c. aestimare alqd. mnogo oženiti; † carius comparare alqd.

* † **cārectum**, i, n. [carex] šaš (mjesto zaraslo šašem).

cāreo, ui, itum, 2. 1) biti bez, nemati, alqare; bonis; alqo vino; culpa; dolore; morbis; febri; suspicione; vitiis; c. sensu, biti bez čuvstva, ne dojeđati; ali rijetko, quod sensu careat — quod non sentiat, Cic. Tus. 5, 31, 88; c. morte, biti besmrtn, * vate sacro, ne biti slavljen u pjesmi; * ripa c. ventis; * numero carentis arenae, bezbrojan. Napose a) uzdržati, uskratiti sebi što, pregorjeti, carere cibo; temeto; facultatibus amicorum; declamationibus alqis, ne moći biti pod, slušati. b) o mjestu: kloniti se, biti daleko od...; ne pōlaziti, ne dōlaziti u ili na..., c. foro, senatu, publico; provinciā domoque; forensi luce. 2) nedostatak dojeđati, dojeđati da čega nemam, biti bez čega, oskudijevati čim, c. consuetudine amicorum, commodis omnibus; hac luce; libertate; patriā, Ter. Nep.; † patria civitateque; s gen. i acc. prekl.

Cāres, gl. Car.

cārex, icis, f. šaš, Verg.

Cāria, Cārica v. Car.

cāries, ei, f. truhlost, gnjilost, Ov.

cārīna, ae, f. (sravni nágov, daklem prvobitno „orah, orahova ljuska“) 1) utroba, kič, trbušina (u broda); tp. brod, lađa. 2) Cārīnae, ārum, f. Karina, dio Rima među celijjskim i eskvilinskim brežuljkom; danas S. Pietro in vincoli.

cārīnārius, ii, m. žutilao, bojadisar u žuto.

cārīōsus, adj. [aries] * † truo, gnjio, dentes; * pren. senectus.

cārītās, ātis, f. [carus] dražina, skupoća, annonae, rei frumentariae; nummorum, nestāšica novaca; odatle apsol. skupoća žitka. 2) tp. poštovanje, štovanje, odanost, ljubav, tantā caritate esse apud milites; vrlo često s gen. obj. c. patriae, također c. erga alqm; kadšto i s gen. subj. hominum, civium; benevolentiae caritas, nesebična dobrohotnost; u pl. omnes omnium caritates patriae una complexa est, čuvstva ljubavi za sve obuhvaća, ljubav domovine (nalaze se u ljub. dom.).

Carmānia, ae, f. Karmanija, u zapadnoj strani Arije, Curt.

Carmēlus, i, m. Karmel, gora u Galileji s hramom Belovim, koji se zato zove i Carmelus deus; s. Karmel, Tao.

carmen, inis, n., 1) uopće: pjevanje, pōpijevka, glas, zvuk, * canere carmina in epulis; * canere miserabile c.; * c. concordant nervis; * c. lyrae, * citharae; * tibia effundit carmen; * o pjevanju ptica. 2) pjesma, a) pjesma u opreci s prozom, c. fundere, condere, contexere, facere, * componere; scribere in alqm; † c. epicum, * tragicum, * amabile, * mila. b) lirski pjesma, * carmine tu gaudes, hic delectatur iambis. c) rugalica, Cic. Tus. 4, 2, 4; * malum, * famosum, † probrosum; c. fit ad alterius injuriam, † c. factitare in alqm. d) natpis (u stihovima), * tumulo addere c.; proročanstvo (u stihovima). e. in libris Sibyllinis inventum. 4) * † bāsma (riječi što se govore, kad se baje). 5) riječ, prijedje; obrazao, Appii Caeci; magistri; vjerska ili pravnička formula, riječi zakona (unajstarije vrijeme u stihovima), lex horrendi carminis; c. rogationis; carmina cruciatus; diro quodam carmine jurare.

Carmentis, is ili -ta, ae, f. [carmen] proročica, gatalica, u priči mati Euandrova, staročitalsko božanstvo štovano na „porti carmentalis.“ Odatle Carmentālis, adj. karmentski, osb. C. porta, vrata u Rimu s dva luka, od kojih se jedan zvao porta scelerata, pošto su Fabiji kroza nj prošli protiv Vejana.

Carma, ōnis, f. Karmona, grad u sjevernoj Hispaniji. Odatle Carmonenses, ium, n. Karmonjani.

Carua, ae, f. [caro] Karna, čuvarica tijela; Ov. zamjenjuje je u fast. 6, 101. i sl. s Kardom [cardo], čuvaricom stožera, vratnih čepova.

carnārium, ii, n. [caro] 1) mesarenje; 2) komora za meso, smočnica, Plaut.

Carnēides, is, m. [Καρνείδης] Karnead, filozof grčki, utemeljitelj treće Akademije. Odatle Cārneīdēs ili -dius, adj. Karneadov.

Carni, ōrum, m. Karnjani, celtsko pleme u istočnim Alpama, u današnjoj Kranjskoj i Koruškoj.

carnīfex, (starolat. carnūf.) icis, m. [caro-facio] 1) krvnik, dželat, a jer se služba carnificis držala za sramotnu, upotrebljava se za psokku: lopov, lupež, obješenjak. 2) tp. mučitelj, krvopija meus, Ter.; civium sociorumque; eum sibi carnificem novum exortum.

carnīfīcina (carnūf.) ae, f. [carnīfex] 1) krvništvo, dželatstvo, facere c., biti krvnik. 2) muke, subire quamvis c.

carnifice, 1. [carnifex] *biti krvnik, pòsjeđi, smaknuti, oðsjeđi glavu*, (hostes) jacentes, Liv. 24, 15, 5.

Carnuntum, i, n. *Karnunt, grad na Dunavu, u Panoniji, među Hainburgom i Petronellom, Eutr.*

Carnutes, um, m. *Karnučani, pleme u Galiji, u stranama današnjega Orleans-a.*

1. **cāro**, (arhaist. *uža to oblik carnis*, Liv. 37, 3, 4), nis, f. *meso*. 2) *tp. a) kao psoka: mrčina, ista pecus et c. putida. b) o govoru: mekoća, carnis plus habet quam lacertorum.*

2. **cāro**, — 1. [uīq̄w] *grebenati, lanam rediti, Plaut.*

Carpāthus, i, f. [Κάρπαθος] *Karpat, ostrvo u Egejskom moru, među Kretom i Rodom, s. Scarpanto. Odatle -thus, adj. karpatski; * pelagus, * mare, * gurgēs — Egejsko more; * senex o Proteju, koji je ondje stanovao.*

carpātīnus, adj. [καρπᾶτινος] *od neūdinjenē kože, crepidae, seljačke, proste opele.*

carpentum, i, n. *karpenat, kola na dva točka rim. gospoda.*

Carpētāni, ōrum, m. *Karpetanoi, narod u Hispaniji.*

Carpi, ōrum, m. *Karpi, pleme u Daciji, Eutr.*
cārpo, psi, ptum, 3. *čupati*. 1) *rukom: čupati, brati, trgati, undique flosculos; * flores, * violas, * lilia; * flores ab arbore; * uvam de palmitē; coronas ex collo, skimiti; inter cornua setas, čupati, također dimkati, čupkati, cibos digitis; vellera; pensum, prestī; u šali * očiupati, oskupiti, oderati, stolidum pleno vellere pecus. 2) ustima: agrizati, pastī, alia animalia carpunt; * gramen, * herbam; o čeljadi c. oscula, dēti, * ključkati, jecur; * o pčelama: sisati, srkati, thyma; i o ljudma: pojesti, založiti, unum quodque quod erit bellissimum, Ter. 3) tp. a) ubrati; izabirati, dum haec, quae dispersa sunt, coguntur, vel passim licet carpentem et colligentem undique etc.; c. paucos ad ignominiam. b) * malo pomalo, u miru uživati, molles sub divo somnos, sanak boraviti; soporem, quietem; auras vitales; diem; aetatem suam. c) * prostor: prevaljivati, krenuti se (na put), prijeđi, prođi kroz ili preko., vīam, iter; pede iter; † supremum iter — umrijeti; longum iter, prevaliti dan hoda; mare, rura; c. prata fugā, bježati preko l.; aēra alis, proletjeti, letjeti zrakom, pedibus terram, na noge zemljom prođi, pontum remis, veslati morem. 4) iskomadati, naglodati, zaklati, oslabiti, viscera dente; jecur; vires carpi igne; perpetua carpere juvena, izjedati češ se; tr. rascjepkati, drobiti, in multas parvasque partes exercitum; multifariam vires Romanas; † fluvium, u kanale; c. mem-*

*bris minutioribus orationem. 5) oskupiti, očiupati, oderupati, a) riječima: iščešljati, izrešetati, poniziti, ružiti, grditi, alqm maledico dente, sermonibus, * alqm absentem; militum vocibus carpi; † carpere et detorquere recta facta. b) kao vojnički t. t., neprijatelja opetovanim malim nava-lama i s različitim strana peckati, slabiti, novissimos, novissimum agmen; equitatu agmen adversariorum; odatle uopće malo pomalo slabiti, trošiti, carpi parvis quotidie damnis vires suas, Liv.; vires paulatim, caeco carpi igni, Verg.; labor capit corpus, Ov.*

carptim, adv. [carpo] *tp. a) malo pomalo, komad po komad, res Romanas c. perscribere; † carptim divisi agri. b) na različitim mjestima, opetovano hostes aggredi, lacerare. c) gdje gdje, pojedince, seu c. partes, seu universi mallent convenire; † dimissi c. ac singuli.*

† **carruca**, ae, f. [celtska riječ] *karuoc, vrsta kola na četiri točka.*

carrus, i, m. (rijetko † -um, i, n.) *tovarna kola, na četiri točka.*

Carseöl, ōrum, m. *Karzeol, grad u Laciju. Odatle -lanus, adj. karseeolski, Ov.*

Carūllae, ōrum, f. *Karzula, grad u Umbriji, Tac. Odatle -lānum, i, n. imanje kod K., Plin. op.*

Cartāja, ae, f. 1) *Karteja, stari grad u južnoj Hispaniji. Odatle † -tejēnsis, adj. kartejski. 2) glavni grad olkadski u Hispaniji.*

Carthaeus, adj. *kartejski (Carthae, grad na zapadnoj obali otoka Kea (Ceos), arva, Ov.*

Carthāgo, (Karth.) inis, f. *iz dorskoga Καρχηδών, a ovo iz femiškoga „Karthadhadtha“, t. j. Novi grad. 1) Kartaga, glasovit grad u Africi, razoren, god. 146. pr. Is. 2) C. nova, grad u južnoistočnoj Hispaniji, s. Carthagena. Odatle Carthāginienals, adj. kartaški; supst. -enses, ium, m. Kartažani, stanovnici grada K. i uopće kartaški (punski) narod.*

cārucūla, ae, f. [dem od caro] *režanj, komad mesa.*

1. **cārus**, adj. s komp. i sup. 1) *drag, skup, visoke cijene, pisces, Plaut.; annōna. 2) drag, mio, velecijenjen, štovan, parentes, liberi; patria, quae mihi est vitā meā multo carior; alqm diligere carumque habere, rado imati, milovati; frater carissimus atque amantissimus; * dis carus, o srećnu čovjeku; (Plaut.) cum caris meis, sa svojim dragima.*

2. **Cārus**, i, m. *Kar, 1) pjesnik iz vremena cara Augusta, Ov. 2) M. Aurelius C., car rimski g. 282. pos. Is., Eutr.*

Carventāna arx, *tordava grada Karventa u Laciju.*

Caryae, žrum, f. [Καρίαί] *Karija*, mjesto u Lakoniji s hramom Džianinim.

Carystos, i, f. [Κάρυστος] *Karist*, 1) grad u južnom primorju otoka Eubeje. Odatle * -stius, adj. iz Karista, karistski; supst. -stili, žrum, m. *Karišćani*. 2) grad u Laguriji.

casā, ae, f. koliba, kućica, napose daščara (u taboru), baraka, posl. (Ter.) ita fugias, ne praeter casam, ne teoi lavu u ajalo.

cascaus, adj. (prell. sr. Cic. Tusc. 1, 12, 27.) prastar, starodavan.

casens, i, m. sir; (Com.) kao riječ od mila, molliculus i dulciculus c., moje zlato!

casia, ae, f. [κασία] 1) divlji oimet, divlja korica. 2) mioniriena trava, Verg.

Cassiliun, i, n. *Kazilin*, grad u Kampeniji. Odatle -nenses, ium, m. *Kazilijani*.

Cassinum, i, n. *Kazin*, grad u Laciju. Odatle nas, stis, adj. *kazinski*; supst. -nites, ium, m. *Kazinjani*.

caso, — — 1. [cado] (rijetko) navoditi se, kolebati se, Plaut.

Casperia, ae, f. *Kasperija*, gradić u Sabinskoj, Verg.

Caspium mare, *Kaspijsko* (Hvalinsko) more. Očamo pripadaju 1) *Caspian*, adj. *kaspijski*, Verg. Tac. 2) † *Caspiāni*, žrum, m. *Kaspijani*, stanovnici uz Kaspijsko more.

Cassander, dri, m. [Κασσάνδρος] *Kasandar*, sin Antipatra, kralja macedonskoga.

Cassandra, ae, f. [Κασσάνδρα] *Kassandra*, kći Prijama i Hekube, kojoj je dao Apolon dar proricanja, ali tako, da joj nitko nije vjerovao Verg.

Cassandrea, (-ia), ae, f. [Κασσάνδρεια] *Kassandreja*, grad u Macedoniji, prije Potidaea. Odatle supst. -renses, ium, m. *Kassandrejani*; * -dreus, ši, m. [-δρεύς] *Kassandrejanin* = Apollodorus.

casces, ium, m. samo u pjesn. i kasno u sing. i to samo acc. -em i abl. -e) lovačka mreža, * ponere, * imponere c., nastaviti, razapeti mr. Odatle a) tp. * stupica, zamka, tendere alicui c., zameknuti komu mrežu, namjestiti komu pletke. b) * paučina.

* **casilda**, ae, f. = 2. *cassid*.

Cassiope, es, f. [Κασσιόπη] a) *Kasijopa*, žena Cepheja (Cepheus), mati Andromedina, poslije kano zvijezde uvrštena na nebo, Prop. Ov.; u obliku *Cassiopeia* (-pēa) ae, f. Cic. nat. d. 2, 48, 111. b) grad na Korciri.

1. *cassid*, v. *cassid*.

2. *cassid*, idia, f. *kaviga* od kovine (sr. *galea*).

Cassius, *Kasije*, ime plemenu rimskom, iz kojega su najpoznatiji 1) L. Cassius Longinus

Ravilla, na glasu kao vrlo strog i pravedan sudac, odatle posl. iudex Cassianus, sudac strog kao K. 2) L. Cassius, kao konzul g. 107. pr. Is. od Helvecana pobijeden i ubijen; odatle bellum Cassianum 3) C. Cass. Longinus, ubojica C. Jul. Cezara. 4) Cassius Parmensis, jedan od kronika Cezarovih, odličan kao pjesnik, koga ne valja zamijeniti s Kasijem Etruskom, predašnjim jednim pjesnikom, koga Hor. ne spominje s pohvalom. 5) C. Cass. Long., glasovit pravnik za cara Tiberija; odatle schola Cassiana. 6) T. Cass. Severus, govornik i pjesnik lat. za Augusta i Tiberija. Osim toga valja primijetiti via Cassia, dio ceste „via Flaminia“.

casus, adj. 1) upr. (pjesn. i kasno) šupalj, prazan, nux kvaran; canna; * s gen. i abl., nemajući, lišen, bez đega, lumine, aethere, mrtav. 2) tp. tašt, prazan, isprazan, bezuspješan, pust, ništetan, c. quiddam et inani vocis sono decoratum; † labores; * vota; * fertilitas; (Plaut.) cassa, puste riječi, kao adv. in cassum = na prazno, bezuspješno, zaludu, preces mittere; * longos fletus ciere.

Castalia, ae, f. [Κασταλία] *Kastalija*, posvećen izvor Apolonu i Muzama na Parnasu, blizu grada Delfu, Hor. Odatle *Castalius*, adj. *kastalijski*, * arbor C. = *lorovika*; * umbra C., pod *lorovikom*, * antrum, *proročna spijla* u Delfu.

* † **castanea**, ae, f. [καστανον, καστανή] *hesten*, *kostanj*; također spojeno *castaneae* nuce *kestenje*.

caste, adv. s komp. i sup. [castus] čisto, nevino, nedužno, caste et integre vivere; † aliam c. habere, (sa)čuvati, držati. Napose a) čisto, stidljivo, djevičanski. b) pobožno, bogodijubno, c. ad deos adire; castius sacra privata facere; castissime colere deos; pure ac caste.

castellāsus, adj. [castellum] *kastelanski*, tičući se tvrđave, kule, triumphu c., za osvojene tvrđave, Cic. Brut. 78, 256.; supst. -āni, žrum, m. *kasteljani*, stanovnici *kastela*.

castellātum, adv. [castellum] (rijetko) na ili u (pojedine) tvrđavice, Liv. 37, 6, 10.

castellum, i, n. [dem. od castrum] svako utvrđeno mjesto: gradić, tvrđavica, kula, reduta, bastija, bedem. Odatle a) * stan na brežuljku (glavici) stajući. b) tp. utočište, zaklon, zaštita, templum, c. latrocinii; c. omnium scelerum.

castōria, ae, f. (rijetko) *spavaonica* za veslače, Plaut.

castigābilis, adj. [castigo] *kaznjiv*, culpa, jedn. Plaut. Trin. 1, 2, 6.

castigātio, ōnis, f. [castigo] *riječi*: *kdranje*, *prekoravanje*, *verborum*, i djelom:

kaznjenje, kazna, afficere alqm castigatio-nibus, kazniti.

castigátor, óris, m. [castigo] *karač, kazni-telj, meus, Plaut.*; * minorum (*mladih, mla-debi*); lacrimarum atque inertium querelarum. † castigátorius, adj. [castigator] (*rijetko*) *opò-minjádi, karađući, poučavajući, sola-cium, Plin. ep. 5, 16, 10.*

castigo, 1. [castus-ago] 1) *riječima: karati, ko-riti, prekoravati, i djelom: kazniti, c. alqm literis, (Tac.) per literas nimiam lenita-tem; pueros non verbis solum sed etiam ver-beribus; se ipsum in alqare; segniores castigat atque incitat; s quod; s ut, opòminjati, Caes. b. c. 3, 25, 3. 2) pòpraviti, ispravljati, * carmen. 3) kroliti, obuzdati, stezati, animi dolorem; equum frenis asperioribus.*

castimónia, ae, f. [castus] 1) *tjelesna čistota, (kakva se za pobožne religiozne čine zahtijeva) uzdržaljivost od putenoga uživanja i nekih jela s pobožnosti, sacra fiunt per summam castimoniam virorum et mulierum; c. (post) de-cem dierum. 2) (rijetko) čuđorednost, mo-ralnost, (čuđoredna, moralna) čistota, gra-vitas et c.*

castitas, átis, f. [castus] *čistota čuđoredna, moralna čistota.*

Castor, óris, m. [Kástor] 1) *Kastor, sin spar-tanskoga kralja Týndareja i Lede, brat Po-luksos, s kojim kao blizanci (zvijezde) služi za provodiča mornarima, Hor.; kao izraz (formula) zaletve, ecastor, ili me Castor, tako mi Kastora! (sr. Hercules), Com. 2) zet kralja Dejotara.*

castoreum, i, n. *dabrovica, pl. Verg.*

castra v. castrum II.

castrensis, adj. [castra] *taborski, vojni, ratio, consilium; (Just.) exsilium c. — neprestana vojna služba.*

castro, 1. *škopiti, štrojiti, jaloviti, Plaut. Curt. Suet.; † supst. castratas, uškopljenik, škopac, hadum; oslabiti, za koje značenje Cic. de or. 3, 41, 164. veli, da ne valja, nolo dicere morte Africani castratam esse rem pu-blicam.*

castrum, i, n. I. sing. (*rijetko*) *grad, kula, tvrđava. II. pl. tabor, okò, logor, c. sta-tiva, stalan tabor, c. hiberna, tabor zimni, zi-mdenik; (Suet.) aestiva; c. navalia ili nautica, tabor zaštićni za brodove i za bojne čete, koje se iskrcavaju; c. metari; castra facere, ponere, locare, † constituere, utàboriti se; castra mo-vere, dići okò, krenuti vojsku, proferre, pro-movere, maći vojsku, marširati dalje, movere retro, removere, natrag s vojskom ići, marši-rati; c. munire, commuñire; castra jungere cum alqo; c. habere contra alqm, vojevati s kim; hostem castris exuere; napose † c.*

praetoriana ili praetoria, i *samo castra, ka-sarna, vojarna pretorijanska (carske tje-lesne straze); u prilici in Epicuri nos castra coniecimus; * nil cupientium c. pto; * c. ce-rea — pòčinja okoa, stanice. Odatle a) rat, vojna služba, magnum habere usum in ca-stris; castris est vobis utendum, non palaestra. b) jer se vojska na maršu redovno svaku večer utàborila: dan hoda, konak, tertius, quartis, quintis c.*

Castillo, ónis, m. *Kastulon, grad u Hispaniji tarakonskoj. Odatle -nensis, adj. kastu-lonski.*

castus, adj. s komp. i sup. uopće: *čist, neò-skvrñjen, neòkáljan, neporočan, po-šten vita purissima et castissima; quis hoc adolescente castior? homo castissimus; res fa-miliaris c. a cruore civili, neòkáljan krolju; (Plaut.) a culpa castae; napose: a) čist, sti-dljiv, nevin, neđužan, pošten, matronarum castissima; Cassii castissima domus; * matres, b) o ðeljadi: pobožan, bogòljuban, svet, casta contio, sanctus campus; haud satis c. donum deo; * casti nepotes, * Aeneas; * lucus; * verbenae; nemus, Tac. c) čist, nesebičan, homo castus ac non cupidus; castissimus homo atque integerrimus.*

casus, us, m. [cado] 1) *upr. padanje, pad; a) spadanje (s višega mjesta na niže): pad, propast, iskop, nivis snjegopad; * graviore casu decidunt turre; (Sallust. Jug. 62, 9.) quam gravis c. in servitium ex regno foret; cujus c. prolapsi; * loci (potresom zemlje). b) moralni pad: pogrješka, prestupak, sine casu ali-quo aut prolapsione. 2) tp. a) o vremenu: konac, izmak, kraj, svršetak, hiemis. b) što se slučajno dogodi; slučaj, događaj, novi c. novorum temporum; res plures casus recipit, sumnjiva, je uspjeha, meće se na sli-jepu sreću; c. magnus, adversus (nesreća ne-zgoda), subitus, repentinus; Hor. c. dubii, ne-povoljni; c. diel, svršetak, posljedak; belli casum sustinere, ferre; deduci in eum casum, položaj, stanje. Napose često abl. casu kao adv. slučajem, slučajno, casu fieri aut forte fortuna; casu potius quam consilio. c) slučajna prilika, propter casum navigandi, prilika, za vožnju, plovidbu, c. victoriae, praeclari facinoris; † invadendae Armeniae. d) nezgoda, nesreća, pad, c. horribilis, gra-vis; casus harum rerum omnium, sve ovakve nezgode, nesreće, casus civitatis; također eu-femisti. — smrt, propast, Saturnini atque Gracchorum c.; docendo casum tuum; de casu Bomilcaris et indicio patefacto; c. Sabini et Cottae; (Hor.) si quis casus puerum egerit orco, o otrovu. e) slovnici; padež, prijevod grčke riječi πτῶσις.*

Cātābathmos, i, m. [*καταβᾶθος*, strmen, (f.)] *Katabatmo*, dolina među Egiptom i Libijom.

Cātādrōmus, i, m. [*κατάδρομος*] *katađrom*, uže, koso uvis napeto, po kome su uvežbani slonovi hodali, jednom Suet. Ner. 11.

Cātādupā, ōrum, n. [*κατάδουπα*] *Katađupa*, slap Nila rijeke na medi Egipta i Etiopije.

Cātāgēlāsīmus, adj. [*καταγέλαστος*] za podsmijeh, u igri od riječi u Plaut. Stich. 4, 2, 51.

Cātāgrāphus, adj. [*καταγράφος*] pisan, šaren, jednom Cat. 25, 7.

Cātāmītus, i, m. [izvrnuto od *Γανυμήδης*] *Katamit*, lat. ime za Ganymedes, Plaut.; odatle (rijetko) milosnik, ljubaznik.

Cātāōnīa, ae, f. [*Καταώνια*] *Kataonija*, zemlja u Kapadociji (u Maloj Aziji).

Cātāōnēs, um, m. *Kataonjani*, Curt.

Cātāphractes, ae, m. [*καταφράκτες*] *katafrakt*, oklop lusknaš, Tac. Odatle **Cātāphractus**, adj. [*καταφρακτος*] oklopnici, (vojnici i njihovi konji).

Cātāpulta, ae, f. [*καταπέλτης*] 1) *katapulta*, (stroj, kojim su velike strijele, koplja itd. bacali). 2) (Plaut.) strijela iz katapulte bačena.

Cātāpultārius, adj. [catapulta] *katapultski*, jednom Plaut. Curo. 5, 3, 11.

Cātāracta, (catarr.), ae, f. i -ractēs, ae, m. [*καταράκτης*] upr. slap, vodopad. 1) rešetka, vrata, spuštalića. 2) + ustava.

Cātascōpus, i, m. [*κατάσκοπος*] lađa uhodarica. * + **Cātasta**, ae, f. [*κατάστασις*] odar, na koji su izlagali robove za prodaju.

Cāte, adv. [catus] pametno, lukavo, Plaut.

Cātēja, ae, f. (pjesn. i kasno) buzdovan, topuz u Germana i u Celta.

Cātella, ae, [dem. od catena] verižica.

Cātellus, ae, [dem. od catulus] pseto, psetanac, kao riječ od mila, kao naše „maćo“, Plaut. Hor.; c. ferreus, Plaut.

Cātēna, ae, lanac, veriža, conjicere in catenas alqm, okovati u gvožđe, inficere alui catenas; alqm catenis, c. aureis vincere, in catenis tenere, habere; + in catena esse, biti na lanou (o vrataru); esse in vinculis et catenis, biti u okovima i u lancima; in catenis alqm Romam mittere; pren. a) * *jaram*, Cantaber serā domitus catenā. b) *lanac*, okovi, stega, sila, catenae legum; (Hor.) hunc (animum) frenis, hunc tu compesce catenā. o) *pravničke ograde*, *klauzule*, mille adde catenas, Hor.

Cātēnātus, adj. [catena] * + u gvožđu: *lančina sapet*, *lancom svezan*.

Cātērvā, ae, f. rpa, gomila, četa, magna togatorum; catervae testium, patriciorum juvenum; * Graecorum (grčk. pjesnikâ); * o životinjama: množ, stado, krđ, jato, kita;

napose: a) četa; čopor vojnika, osb. barbarških naroda i najmljeđe vojske ili plaćenika u opr. s legijama rimskim; conducticiae; * Lyciae; * Germanorum; kadšto * o pješadiji; + catervis (= catervatim) decurrentes. b) družina glumaca, umjetnika.

+ **Cātērvārius**, adj. [caterva] (rijetko) pripadajući četi, četni, pugiles c., četimice boreći se.

Cātērvātīm, adv. [caterva] hrpimice, četimice, jatomice, gomilice.

Cātēdēra, ae, f. [*καθέδρα*] *katedra*, (stolac, s ručicama i s podnožjem): discipularum inter jubeo plorare cathedras, Hor. pusti ga, neka se dere među učenicama svojim (kao učitelj pjevanja).

Cātīlīna, ae, m. (Lucius Sergius) zloglasni Rimljanin s urote protiv domovine. Odatle **Cātīlīnārius**, adj. *Katilinin*, protiv C.

Cātīllo, i. [catillus] (rijetko) zdjelice lizati, Plaut.

1. * + **Cātīllus**, i, m. [dem. od catinus] zdjelica.

2. **Cātīllus**, i, m. *Katil*, sin Amfijarov, koji se s braćom Korazom i Tiburom preselio iz grada Argosa u Italiju i ondje Tibur utemeljio, Verg. Hor.

Cātīna, ae, f. [*Κατίνη*] *Katina*, grad na Siciliji, s. Catania. Odatle -nensis, adj. *katinski*; supet. -nenses, ium, m. *Katinci*.

Cātīnus, i, m. plitka zdjela, plitica, Hor.; + vitreus (za tamjan).

Cātīus, ii, m. 1) *Kacije*, filozof epikurovac oko g. 50 pr. Is. 2) oblapornik, kojemu se kuharstvu ruga Hor. sat. 4, 1, 88. Odatle -tīānus, adj. *Kacijev*.

Cāto, ōnis, m. *Katon*, pridjev rimsk. plemenu Porocijevu; najpoznatiji bijahu 1) M. Porcius Cato major ili Censorius, kao strog sudac čudorednosti i gorljiv branič starorimske discipline, protivnik svake novotarije (n. pr. grčkoj knjizi i filozofiji), i kao neprijatelj Kartage poznat; = strog sudac, Phaedr. Odatle adj. **Cātōnīānus**, adj. *Katonov*. 2) M. Porc. C., praunuk predašnjemu, kao i on, pristaša starih običaja, zato gorljiv republikanac i protivnik Cezara; za domaćega rata s ovim zadade sam sebi smrt u Utici g. 46. pr. Is., odatle mu pridjev Uticensis (Utičanin). Odatle **Cātōnīni**, ōrum, m. *Katonovci*, pristaše i prijatelji Katona mladega.

Cātōnīum, ii, n. [cātō] (zastar.) podzemni svijet, podzemlje. Odatle kao igra od riječi, vereor ne in catonium Catoninos, Cic. fam. 7, 25, 1.

* + **Cātūla**, ae, f. [catulus] psetašce, štene

Catullus, i, m. 1) *Kv. Valerije Katul, lirski pjesnik rimski, rođen g. 87. pr. Is.* 2) *C. Messalinus, zloglasni osvadnik za Domicijana.*

cattulus, i, m. [canis] 1) *psetašce, štene.* 2) *uopće: mlade; mlado, kakvo živinče, ad cubilia et catulos ferarum ire; napose mlado * od lava, lavid; od vuka, vuče, vučić, * od zmije, zmijid, zmijde, * od mačke, mače, * od medvjeda, mēde, mēdić, * od svinje, prase.*

catus, adj. (ponajv. pretkl. i kasno) *oštro-uman, razborit, pametan, mudar, c. et prudens; * c. jaculari; * lukav, himben, previjan.*

Caucasus, i, m. *Kaukaz, visoke gore u Aziji.* *Odatle * + -sius, adj. kaukaski; supst. Caucasil, ōrum, m. Kaukasoi.*

cauda (i coda), ae, f. *rep u šaljivoj dvoiličnosti, c. Verrina, rep veprov ili rep t. j. dodatak imenu „Verres“ promijenjenu u „Verrucius“; tp. c. trahere (Hor.), luđačku kapu nositi, biti bruka.*

caudex (mlade cōdex), icis, m. 1) ** + panj. Odatle a) (Plaut. Prop.) klada, sprava, u koju se tko metne kazne radi. b) (Ter.) kao psovka: bukva, dēdak, tētak. 2) (samo pretkl. u obliku caudex) knjiga, popis, jer su stari isprva na pivoštenim daščicama pisali, (sr. volumen), multos codices implere earum rerum, in quibus etc.; codicem interlitum proferre; + testamentum duobus codicibus scriptum; + codices abjicere. Napose: glavna knjiga, u koju se bilježe dohodi i rashodi, codex accepti et expensi, u svezi riječi i samo codex, referre in c.*

caudicilis, adj. [caudex] *panjski, provincia, posao cijepanja drvā, drvarstvo, jednom Plaut. Ps. 1, 2, 25.*

Caudium, ii, n. *Kaudij, grad u Samniju.* *Odatle Caudinus, adj. kaudijski; furculae ili fauces Caudinae, klanac blizu K., gdje je bila voj-ska rimska uhvaćena g. 321. pr. Is.; proelium C., u klanou kaudijskom; legiones C., u kaud. klanou pogrđene; supst. Caudini, ōrum f., Kaudijani.*

caulae, ōrum, f. *tōr, obor za ovce, Verg.*

caulis, (cōl), is, m. [καυλός] *kōčānj, Verg.; napose kupus.*

Caulon, ōnis, m. ili **Caulonia**, ae, f. [Καυλονία] *Kaulonija, grad u Brutiju.*

Caunus, i, f. [Καῦνος] *Kaun, grad u Kariji.* *Odatle Cauneus, ili -ius, adj. kaunski; supst. -nei (nii), ōrum, m. Kaunjani; Cauneae sc. ficus, kaunske smokve.*

caupo i **cōpo**, ōnis, m. *krčmar.*

caupona, ae, f. [caupo] *krčma; + exercere cauponam, krčmariti.*

cauponius, adj. [caupona], *krčmarski, puer, Plaut.; artes c. exercere, krčmariti, Just.*

cauponor, dep. i. [caupona] (pretkl.) *cincariti, tržariti, bellum.*

caupōnula, ae, f. [dem. od caupona] *krčmica, jednom Cic. Phil. 2, 31, 77.*

caurus ili **cōrus**, i, m., *sjeverozapadnjak.*

causa *starije* (caussa), ae, f. 1) *u užem sm. uzrok, povod, razlog, nihil potest evenire nisi causa antecedente; in seminibus est causa arborum; c. belli, peccati, postulandi, colloquendi; causae falsae suspicionis, iz naslućivanja potekli; c. veniendi fuit ut, ne, ut ne; * c. est s inf.; quid causae est quin etc. — quid impedit quin [sr. quin I.] Ter. i Cic. Tusc. 5, 11. 32.; haec, nulla, aliquid est c., multae sunt causae cur, quare, quamobrem propter quas, quod (rijetko ut) aliquid fiat; (Hor.) causas reddet, vitatu quidve petitu sit melius, namjesto cur quidque etc.; qua, eadem de causa; quibus, iisdem, quibusdam, omnibus de causis, + plurimis de causis; quam ob causam; ob eam causam, ob eas, hac c.; sine, non sine causa; cum causa dicere; i s važna razloga itd., cum c. accedere ad accusandum; causam alcijs rei sustinere, uzrok ili kriv biti čemu, hanc nactus appellationis c., i res causae (dat.) kriva est; paucitatem nostrorum militum causae (kriva, uzrok) fuisse, nasuprot in causa esse u tom smislu istom u Plin. ep. i aliquid causae est samo tako u Cic., da causae kao gen. visi o aliquid; isto tako id, quid, nihil, satis causae est; mihi causam explicandae philosophiae attulit gravis casus civitatis, dade mi povoda, da itd.; caus. afferre alcijs rei, uzrokovati. Napose a) abl. causa, radi, poradi, zbog, s gen., ponajviše za njim, voluptatum adipiscendarum c., honoris tui c.; rei publicae c.; ea causa, radi toga, zato, Ter.; mea, tua, nostra, vestra, causa, zarad mene, tebe itd.; b) pravedna stvar, armis inferiores, non causa fuissent; causam (pravednu stvar) illa causa [stranka po 2) o] non habet; nulla causa, nullae vires, nulla sedes. c) naveden, tobožnji, izmišljen razlog: izgovor, izlika, obrana, causam inferre, interponere; causam accipere, primati, alias causas morae facere, nati, Sall., Jug. 36, 2; per causam populandi, supplementi equitatusque cogendi, izgovarajući se, da; pod izlikom, da itd.; (Ter.) tibi c. est de hac re; (Com.) nullam ili non causam dicere quin, ništa nemati protiv toga da . . , kao medic. t. t., povod bolesti, levis, Liv.*

2) *u širem sm.: posao, stvar, na kojoj se što osniva, odatle a) pravni posao, parnica, c. privata, publica, c. capitis; parvula, za malenu stvar, malenkost, sitnicu; + c. regni, za kraljevstvo, causam cognoscere (istražiti, raz-*

vidjeti); c. defendere; agere, orare causam; c. tenere *ili* obtinere, *vincere, *dobiti*, perdere — causā cadere, *izgubiti*; c. dicere, *i o tuženiku* — reum esse, *optužen biti*, *i o njegovu odvjetniku* — *tjerati parnicu, braniti, sebe ili drugoga*; (Hor. ep. 1, 8, 23.), seu linguam causis (dat.) acuis — *oštriš jezik, pripravljat se za odvjetnika*. b) *prijeporna u stvari, neriješena stvar, pitanje, o kojem se upravo radi* (različito od res, stvar uopće, činjenica), quid res, quid causa, quid tempus ferat; tibi omnem rem atque causam meque totum commendo; de Alexandrina re causaque regia; multa quae sunt in re, quia remota sunt a causa, praetermittam; Pompejus et de re (stvari) et de causa (o pravom pitanju) iudicavit; haec addit pauca de causa et de copiis auxiliisque suis. o) *stvar, koju tko podupire ili brani: stranka, korist*, rei publicae, populi Rom.; causam populi agere; causam rei publicae non tenere, *prave dobrobiti države ne znati*; causa, quam Pompejus suscepit. d) *posao, o kom se baš radi: stvar, posao, nalog*, in causa haec sunt, *ovo ide na stvar*; dare alicui causam; qui super tali c. eodem missi erant, Nep.; et causam et hominem probare. o) *položaj, prilike, događaji, na koliko se misli, da što ili u istinu urokuju ili mogu uzrokovati*, in eadem c. fuit Cato; in meliore causa erat R.; omnium Germanorum una est c. Odalle f) *odnošaj s kim, savez, sveza s kim, osb. prijateljstvo*, qui alqm sermonis aditum causamque amicitiae cum Cicerone habebant; omnes c. et necessitudines mihi cum illo intercedebant; ratio et c. mihi est cum illo.

causarii, ōrum, m. [causa] s razlogom otpušteni; nemoŋnici, invalidi, jednom Liv. 6, 6, 13.

causa, ae, f. [causa] *šesir široka oboda*, Plaut.

causidicus, i, m. [causam-dico] *odvjetnik, zastupnik* (prijezirno o onom, koji vodi parnice za plaću i kao obrtnik).

causor, dep. 1. [causa] *kao uzrok navesti, izgovarati se*, consensum patrum, equos corrumpi Liv.; † s quod; * apsol.

causula, ae, f. [dem. od causa] 1) † *malu uzrok, parvula*. 2) *mala parnica*; parvarum rerum causulae, *parnice tričave jednom* Cic. de opt. gen. 8, 9.

caute, adv. [cautus] 1) *oprezno, pomiljivo, njamčeno*. 2) *scriptum c. ut etc., da itd.*

cautes, is, f. *litica, greben*.

cautum, adv. [caveo] (*rijetko*) — *caute* 1) Ter.

cautio, ōnis, f. [caveo] 1) *oprez, pomnja, smotrenost, cautio incommodorum, oprez u...*, defendendi; cautionem adhibere, *na opreću*

biti; hujus rei una est cautio atque provisio ut ne, *oprez; napose a* (Com.) (mihi) cautio est, ne etc., *treba da se čuvam itd.* b) res multas cautiones habet, *treba mnogo opreza*; quae non habent cautionem, *stvari, u kojima čovjek ne može biti na oprezu*; alter erat locus cautionis, *drugo, čega se valjalo čuvati*. 2) t. t. A) *pravila opreznosti* (formule itd.), što su ih pravnici davali klijentima, praescriptionum cautionumque praeceptio. B) *sigurnost, jamstvo, kojima tko osigurava sebe ili druge, i to: a) pismeno — zadužnica, obveznica, est in caut., c, chirographi, vlastoručna, † s acc. o. inf. b) usmeno osiguranje, jamčenje*; omni cautione devincire alqm.

cauter, ōris, m. [caveo] 1) *opreznik* (šaljivo). Plaut. 2) *jemao; odhijač*, c. alicui periculi, Cic. p. Sest. 7, 15.

cautus, adj. s komp. i sup. [caveo] 1) *pas. osiguran, zadržan*, quo mulieri esset res cautior, *bio bi joj imutak sigurniji*; (Hor.) nummi; o Hor. ep. ad Pis. v. 265. gl. tutus 1); tp. *siguran, bez pogibli*, in eam partem peccare, quae est cautior. 2) *ad. oprezan, na opreću*, cauti providique; c. in periculis, in scribendo; c. ad, adversus, † erga alqm rem; * c. assumere dignos; consilia cautiora, † cauta; * *lukav, previjan, vulpes*.

cavadium, gl. cavus

cavea, ae, f. [cavus] 1) *upr. šupljina; kavez, krletka, kobača; staja, pojata, štala*, Hor. Curt.; napose a) *krletka, kavez za ptice*. b) * † *dubenica* (košnica izdubena u drvetu); *ulište, košnica*. 2) *glumište: gledalište*, c. prima, *mjesto za odličnike* (viteze); c. media; summa ili ultima. 3) *uopće: glumište, * uopće: gledaoci, consessus caveae*.

caveo, cavi, cautum, 2. 1) *čuvati se, biti na opreću, paziti na se, nisi cavetis*; ad cavendum; cavere alqd, alqm, ab alqo, ab alqare (pretkl. sa samim abl.) *čuvati se od, cavendum tibi est, ne bellum oriatur, cave, credas, nemoj vjerovati*, c. te fratrum misereat; * *cavete concurrant arma*; * *nunquam homini satis cautum est, quid etc., nikad ne može biti čovjek dosta na opreću itd.* Odalle c. ut aliquid fiat *skrbiti, da se što zbude*, ut ne, *da se ne zbude*; cave petere, vereri.

2) *stirati se, postarati se za...*, cavere alicui; cautum tibi volo, *želim te osigurati*; c. alicui ad alqd; cavere ut. Odalle t. t. a) *kao pravnik savjetom klijente podpomagati*, c. in jure; haec urbana militia respondendi, scribendi, cavendi; c. alicui. b) c. ab alqo, *osigurati se od...*, o) *dati jamstvo komu, osigurati koga*, praedibus et praediis populo; ei non satis cautum videbatur; obsidibus de pecunia, obsidibus inter se; † in duplum

† populo in duplum praediis. d) zakonom ili oporukom ili ugovorom: uglaviti, odrediti, cautum est lege, ili in legibus, testamento ut, ne etc.; agri de quibus cautum est; heredi velle c.; in quo (foedere) cum caveretur utrorumque sociis, nihil de Saguntinis cautum est; sibi se privatim nihil cavere, ne zahtijeva za se nikakva osiguranja [od kuzne], nikakve beskaženosti).

caverna, ae, f. [cavus] (ponajv. u pl.) šupljina, spilja, terrae. Odavle a) utroba broda, cavernae navigii. b) * utroba Etnae.

cavilla, ae, f. kasn., -um; us i m. (rijetko) ujedljivo šala, zadirkivanje, peckanje, Plaut.

cavillatio, ōnis, f. [cavillor] zadirkivanje, peckanje, draženje, podrugivanje, cum duo sint genera facetiarum, alterum aequabiliter in omni sermone fusum, alterum peracutum et breve, illa a veteribus superior cavillatio, haec altera dicacitas nominata est. 2) † mudrovanje, sofistika, verborum, cjepljenje.

cavillator, ōris, m. [cavilla] rugač.

cavillor, 1. [cavilla] 1) zadirkivati, peckati, podrugivati se, podsmijevati se, c. cum alqo; alcjs praetextam; cavillatus est in eo. 2) završivati koješta, služiti se mudrolijama, Liv.

cavillula, ae, f. [demin. od cavilla] malo zadirkivanje, peckanje, jednom Plaut. Truo. 3, 2, 18.

cavo, 1. [cavus] 1) šupljiti, dupsti, corneum cavatum ad id (u tu vrhu) baculum; * gutta cavat lapidem; * parmam gladio, probosti; partic. cavatus, izduben, šupalj, * rupes, * cortices. 2) iščlōm kopati, naves ex arboribus, Liv.; lintres arbore, tegmina capitum, Verg.

cavus, adj. šupalj, izduben, kopan, vena, velika žila; * illex; * cavernae; * nubes, zastirudi, * umbra, * imago, o sjenama podzemnoga svijeta, * flumina, duboke, * trabs = (kopana) lađa. Odavle supst. cavum, i, n. i * † cavus, (so. locus), i, m. šupljina, rupa, napose † cavaedium, ii, n. = cavum aedium, dvorište, u sredini kojega bijaše impluvium.

Caystros, i, m. [Καΐστρος] Kaistar, rijeka u Joniji, koja je kod grada Efeza (Ephesus) utjecala u more, Verg. Odavle Caystrius [Καΐστρος] adj. kaistarski, ales, labud, Ov.

cē, nastavljeno — ovdje, evo, hie, (evo ova), Ter. hie; s dodanim upitnim ne mijenja se ce u ci, sicine, haecine, Ter. (er. hic, sic).

Cēa [Cīa], ae, f. i * Ceos (ao. Ceo) [Κέως] Cēja, Ceos, otok cikladijski. Odavle Cēns, adj. cejski, Simonides, Cėjani; * nenias C., Simonidove;

* camenae, pjesme Simonidove; supst. Cēl, drum, m. Cėjani.

Cēbēna, (Cev., Geb.) mons, m. Cebena, gore u Galiji, s. Sevenne.

Cēbrēna, Idis, f. Cebrenovica, kōi Cebrena, [Κεβρην] boga jedne rijeke u Troadi = Hesperije, Oa.

Cēkrops, ōpis, m. [Κεκρόπις] Cekrop, najstariji kralj u Atici, u priči polučovjek i poluzmija, zato geminus, Ov. Odavle 1) * Cēkropīdes, ae, m. [Κεκροπίδης] Cekropović, = Tezej; * pl. -dae, -rum, m. = Atenjani. 2) * Cēkropīs, Idis, f. [Κεκροπίς] a) Cekropovica, napose kōi C., Aglauros, i o kderima Pandijonovim = Prokne i Filomela. b) * kao adj., Cekropov, terra C. 3) * Cēkropius, adj. [Κεκρόπιος] a) Cekropov, arx, Cekropovac (grad); * Cēkropia, ae, f. = Atena (grad). b) * atički, atenski, domus, upr. stara atenska kraljeva kuća (dvorovi), od vremena kralja Pandijona, uopće Atena, atenski narod; cothurnus, slog tragedije u Ateni usavršeni.

1. cēde, cēssi, cēssum, 3. 1) intranz. koračati, ići, stupati, micati se, a) upr. c. ex transverso quasi cancer, postrance ići, miles ibi c., ide (onamo) Plaut., cedere in tutum, Liv.; starinski = incedere, per ora, pred očima naroda, Hor. sat. 2, 1, 64 i sl. b) tp. hoc c. ad factum, dođe do djela, Plaut., c. in unum; složi se, Tac.; c. in alqd. postati, prđmetnuti se, izvrći se, pretvoriti se u., † injuria ei c. in gloriam; † cedere in proverbium; poena in vicem fidei cesserat, Liv.; cedere alci ili in alqm, kao svojina zāpasti, dopasti koga, pripasti komu, is quaeustus huic c., praedae (alci) ili in praedam alcjs, postati plijenom; * alci in usum; (Tac.) spolia in vulgus cedebant; (Tac.) Lepidi atque Antonii arma in Augustum c.; (Tac. ann. 1, 22.) omne dehinc caelum et mare omne in austrum cessit; † armentorum pabulo; o dje-latnosti ili pothvatu: uspijevati, od ruke ići, za rukom poći, quae prospera ei cesserunt; secus, svršiti se zlo, naopako; impers. * si male cesserat, bene; † utcumque cesserit; cedere pro alqa re, prđlaziti pod što, valja za . ., Tac.

2) od nekuda ići, otići, odlaziti: uzmi-cati, dstaviti, e patria i samo patriā; Italiā; dēsto o vojsci, loco, ex loco; de oppido, ex acie; sequi, dein cedere; cedentes, uzmišćati; * † retro cedere; c. vitā ili e vitā = premi-nuti, prđstaviti se s ovoga svijeta; tp. a) od-stupiti komu što, prepustiti, alci alqa re; † titulo captae urbis, slavu dsvojena grada; kao tranz. alci alqd, dopustiti komu što, ustupiti, otpustiti, multa multā de jure suo; * sa slijed. aco. o. inf. i (Liv.) s ut. b) prđlaziti, proći, nēstajati, gubiti se,

genui, horae cedunt et dies, memoria cessisset; * non laudis amor, nec gloria cessit pulsa metu; * cessit furor, * quo tibi fiducia cessit? c) c. alui, alui rei, *uklanjati se*; *popuštati*, *popustiti*, *pokoriti se*, *prilagoditi se*, instanti; cui exercitus nostri cesserunt; fato, *dragē volje*, *dobrovoljno umrijeti*; tempori; auctoritati alcijs; precibus; fortunae; nocti. * † malis, *podleći*; † vestigio (*opijesku*); *apsol.*; *napose u dostojanstvu*, u časti: *biti za kim*, *zaostajati za kim*, alui; nom multum virtute nostris; (Nep.) alui in alga re; ut non multum Graecis cederetur.

2. *čedo*, pl. *čēttē* (zastar., *stegnuto valjda* * cedate preko cedite), a) (Com.) upr., c. mihi patram, *podaj mi*, *pruži mi itd.*; c. dextram, codicem, tabulas; c. senem, *amo de*, *dvamo sa starcem*. b) *govōri*, *reci*, *kažider*, *kaži mi*, *da čujem o*, c. istuc tuum consilium; (Cic.) c. unum auctorem facti tui; c. quid faciam; i (Com.) cedodum, *nuder reci*, *kažider*, *recider*. c) *da se upozori na što*: *čujde samo*, *pōmisli samo*, c. mihi leges Attinias; cedo, quaeso, orationes.

cedrus, i, f. [*κεδρεος*] *cedar*, *melon*. a) * † *cedrovina*. b) * *cedrovo ulje*, liber flavus cedro; carmina linenda cedro = *besmrtnosti vrijedne*.

Cēlaenae, ārum, f. [*Κελαινῶν*] *Celena*, grad u Velikoj Frigiji.

Cēlaēno, ūs, f. [*Κελαινώ*] 1) *Celena*, jedna Plejada, Ov. 2) jedna Harpija, Verg.

cēlēber, bris († kao masc.), e, adj. s komp. i sup. 1) o mjestima: *često pōlažen*, *pun svijeta*, c. locus, portus, urbs, oppidum, forum; virorum mulierumque conventus; oraculum; * celeberrima fontibus (*prēpunā izvorā*) Ide; *tekar poslije* (Tac) *vrlo napučen*, *nāseljen*, urbes, oppidum. *Odatle od mnoštva slavijen*, *svečan*, dies festus; triumphus; ludicrum; gratulatio; funus fit regium, magis amore civium et caritate quam curā suorum c. 2) *mного pōminjan*, *čūven*, *slavljen*; *glasovit*, *na glasu*, *imenito u Cic. samo o stvarma*, res totā Siciliā celeberrima atque notissima; celebre per Italiam responsum; fama inter barbaros c., magis c. nomen; duo celeberrimi nominis duces (Liv.) *vrlo slavljena* (*glasovita*) imena; o ljudma tek Liv. i pjesnici, no ionaj ne upr. = *slavan*, *glasovit*, *na glasu*, *nego* = *često pōminjan*, *mного čūven*, *poznat*, *slavljen*, s dodatkom, n. pr. clarissimarum urbium excidio celeberrimi viri, per omnium annalium monumenta celebres nominibus; bez dodatka. * *Diana*, * *dea*; * *običan*, vox, verba.

cēlēbratio, ōnis, f. [celebro] 1) *čest pohod*, *mnogobrojno društvo*, *skūp*, hominum

coetus et celebrationes obire; quae domus quae c. quotidiana? 2) *svētkovānje*, *sajna svečanost*, c. ludorum.

cēlēbratus, adj. s komp. i sup. [partic. od celebr] 1) *čest*, *običan*, *navadan*, quid in Graeco sermone tam tritum atque c. est etc.; res celebratissimae omnium sermone, o kojima se vrlo mnogo govori. 2) *svečan*, *sajjan*, supplicatio celebrationis. 3) *slavan*, *glasovit*.

cēlēbritas, ātis, f. [celeber] 1) a) *živost*, *živahnost*, ili *živahnost sajna*, loci, viae; domestica; mercatus; ludorum; ludi celebritatem addere, *učiniti igre svečanijima* (*sajnijima*); supremi diei = *svečan sprovod*. b) *velika naloga*, *mnoštvo naroda*, *ljudstvo*, c. virorum ac mulierum, totius Graeciae; theatrum celebritate refertissimum, *dūpkom puno*; in celebritate versari. c) *mnoštvo*, *velik broj*, multitudo et celebritas iudiciorum, (Tac.) periculorum. d) *često*, *pōminjanje*, *glasovitost*, *slava*, celebritas famae, *slava glasa*, *velik glas*; causam celebritatis et nominis (*glasovita imena*) habere.

cēlēbro, i. [celeber] (arhaist. fut. ex. celebrassit Plaut.) 1) u velikom broju pōlaziti, oživiti (mjesto), c. viam, domum; vestibulum, * litora, * penates, * atria, * silvas, * forum i sl.; također u velikom broju pridivati svečanosti, skupštini itd., *svētkovati slaviti*, c. convivium, dies festos, nuptias; c. epulas cantu. 2) t. p. a) *često činiti*, *tjerati*, *govoriti*, *ōpetovati*, artes, legem; cum his seria ac jocos. b) alqd alga re, *nešto nečim nāpuniti*, *napunjati*, contiones convivio; cujus literis, fama nuntiis celebrantur aures quotidie meae novis nominibus gentium; c. juvenes multo sermone, *mного puta govoriti sa*. c) *razglašivati*, *oglašivati*, *na znanje dati*, rem; factum esse consulem Murenam nuntii literaeque c., *napose s pohvalom oglasiti*, *slaviti*, *veličati*, *hvaliti*, nomen alcijs scriptis; facta pro maximis; hoc maxime celebratum est totā Graeciā; * virum, heroa lyra.

Cēlēbiates, um, m. *Celejadani*, pleme ligursko na jugu od rijeke Pada.

Cēlemna, ae, f. *Celemna*, grad u Campaniji, Verg.

Cēlendēris, is, f. *Celender*, grad s lukom (pristaništem) u Siciliji, Tac.

cēlēr, ēris, adv. s komp. i sup. 1) *brz*, *hitar*, *žustar*, *živ*, motus, receptus, † iter, † navigium, † navigatio; * canis, * equus, * classis, * navis, * turbo, * Mercurius; *brzo djelujući*, *prijek*, *brz*, *okretan*, exitus; victoria; oratio; remedia; * lata, *nagla*, *prijeka*

smrti; * fuga, (Ter.) consilium. 2) u duševnom obziru, u dobru smislu: brz, okretan, mens, qua nihil est celerius; * animus; * oderunt sedatum celeres; * s inf.; u zlu smislu: nagao, brz; žestok, nàpržiti, consilia celeriora; iambi; * s inf., irasci.

cēlĕre, adv. — celeriter, Plaut.

Cēlĕres, um, m. [srodno s *κῆλες*] konjanici, po starim piscima staro ime vitezovima rimskim (isprva 800), kao kraljev. tjelesna straža.

cēlĕrĕpes, ědis, adj. [celer-pes] (rjetko) brzđnog, lak.

cēlĕritas, ātis, f. [celer] brzina, hitrost, c. et vis equorum; c. dicendi ili in dicendo; verborum, orationis; c. belli; cavendum est, ne in festinationibus suscipiamus nimias celeritates; c. veneni, brzo djelovanje; pren., c. ingenii, amicorum, marljivost, consilii, prisutnost duha; † cogitationis; † percipiendi.

cēlĕriter, adv. s komp. i sup. [celer] brzo, hitro.

cēlĕro, 1. [celer] ubrziti, pòspjeđiti, * fugam, * viam, * gradum; † victoriam; intranz. * † žuriti se, hitjeti.

Cēlĕtrum, i, n. *Celotar*, grad u Macedoniji.

Cēlĕsus, i, m. [*Κελσός*] *Celej*, kralj u Eleuzini (Eleusis), koji je božicu Cereru gostoljubno dočekao, te se od nje učio poljodjelstvu i misterijama (tajnama), Verg. Ov.

cella, ae, f. sobica a) spremnica, komora, ključet, hambar, žitnica itd., cella vinaria, podrum, pivnica, olearia, uljara, penaria; in cellam imperare, dare, emere, sumere, za kućanstvo. b) komora, sobica, Ter.; osv. za robove. c) u hramovima, onaj dio hrama, gdje je stajao kip boga: kapela, c. Jovis. d) * † u uliču (košnici): stanica, okoe.

cellārius, adj. [cella] (Plaut.) komorni, pivnični; odalle supst. -ius, ii, m. konobar, pivničar, Plaut. i kasno.

cēlo, 1. 1) tajati, kriti, sakriti što od koga, alqm alqd, (rjetko) alqm de alqa re; pas. samo s pron. u n., celor id, Nep., hoc, Ter., ponaje, celor de alqa re, de maximis rebus a fratre celatus; celo alqm, sakrivati, tajati, kriti od koga, omnes deos hominesque; celabar, sakrivalo se od mene; * non ego celari possum, quid etc.; * c. alqm in alqa re, skrivajući prèvariti. 2) tajati, zatajati, arma; sententiam; factum; * celata virtus; * aurum terrā, * utrum manibus, prikrivati; c. alqm. sakrivati, sakriti, * se tenebris; * celabitur auctor, ostat će sakriven (nepoznat).

cēlox, ōcis, f. [isprva adj. sa. navis, srodno s celer] hitroplovka, Liv.; publica, ladica za prtljag, Plaut.

celsus, adj. s komp. i sup. [ol neobičnoga cello, upr. = uzveden] 1) uzdignut, uspravan,

visok, izvišen, natura homines humo exaltatos, celsos et erectos constituit, uspravne stvorila; status, * cervus c. in cornua. 2) tp. a) o dostojanstvu: visok, uzvišen, celsissima sedes dignitatis et honoris. b) u duševnom obziru, u dobru sm. (rjede): veledušan, plemenit, velik, celsus et erectus et ea, quae homini accidere possunt, omnia parva ducens; u zlu smislu: ponosit, ohol, erectum et celsum vagari magna cum caterva toto foro; * celsi Ramnes.

Celtae, ārum, m. *Celĕani*, narod, koji je stanovao imenito u Galiji i u Hispaniji. Odalle *Celticum*, i, n. *Celtstvo*, skup svih celtskih plemena, jednom Liv. 5, 34, 1.

Celtiber, āri, m. *Celtiberac*, Cat.; češće u pl. *Celtiberi*, ōrum, m. pleme u srednjoj Hispaniji. Odalle a) *Celtiberia*, ae, f. (zemlja) *Celtiberija*. b) *Celtiberica*, adj. celtiberski.

cena, ae, f. glavni obrok, ručak u Rimljanā oko 3—4 ure po podne, apparare, facere c.; alqm ad c. invitare, vocare, † adhibere cenae; cenam alqui dare; ad c. ire, Ter.; obire cenas, itare ad cenas; condicere, promittere ad cenam gl. condico, promitto; inter cenam, za ručka, za objeda; † c. recta, pravi.

cenāclum, mlade *cēnāclum*, i, n. [cena] blagodalništvo (koje je bilo u gornjem katu, po tome znači: gornji kat, a poslije i soba potkrovnica, stan za siromahe).

Cēnaeum, i, n. [*Κηναίων ἄστυ*] *Cenej*, sjeverozapadni rt Eubeje, s. Lithada. Odalle * -naeus, adj. cenejski.

cēnāticus, adj. [cena] ručan, spes c., ručamā nada, nada, da ću dobiti ručak, Plaut.

† *cēnātio*, ōnis, i *cēnātiuncula*, ae, f. [dem. cena], blagodalnišna sobica.

cēnātas gl. *ceno* 2).

Cenchræa, ārum, f. [*Κενχρεά*] *Cenchræa*, prištanište korintsko u Saronskom zalivu.

cēnāto, 1. [frequent. od *ceno*], (često, obično) ručati, objedovati.

cēno, 1. [cena], 1) intranz. ručati, objedovati, apud alqm, cum alqo. 2) tranz. objedovati, aprum, Hor.; noctes cenatae, noći gosteći se provedene, Plaut.; šaljivo, cenabis hodie, ut te dignum est, magnum malum, zlo olusiti, Plaut.; † c. divorum adulteria, za ručka prikazivati. — Partio. perf. pas. *cenatus* (kao što potus, pransus) ručavši, poslije objeda, i Sall. Jug. 106, 4. statim milites cenatos esse.

Cēnōmāni, ōrum, m. [*Κηνομανί*] *Cenomani*, celtsko pleme u Galiji cisalpinskoj.

censĕo, sui, sum, 2. 1) t. t. a) prociženiti imulak građanina rimskoga, te ga upisati u imenik građana, što su cenzori obavljali, da su mogli popisivati novake; izvršivati pravo glasovanja u narodnim skup-

štinama, a i porez rasporezivati u starije doba: procjenjivati i upisivati, popisivati, familias pecuniasque; suntne ista praedia censui censendo? mogu li se kao prava svojina vlasnikova upisati u cenzorov imenik ili popis, pripadaju li na census (procjembu)? ducenta milia capitum censa sunt; quinto quoque anno Sicilia tota censetur; haec classis censetur XI milibus aeris, građani ovoga razreda moraju po 11,000 asā svaki imati; * census equestrem summam nummorum, najmanji vitezki imutak; capite censi, po glavama popisani, razred najsiromašnijih građana; legem censui censendo dicere, zakonom odrediti način (formulu), kako da se drži census ili popis; lex censendi, odredba za popis. b) dati imutak svoj popisati, u popis, radi cenzusa očitovati, in qua tribu ista praedia censuisti?

2) uopće: oijenu i pitati, procijeniti, ošjedi oijenu, expensa, Plaut; si censenda nobis atque aestimanda res sit; napose a) censeri alqa re, ocijeniti se po čem, dobiti po čemu pravu oijenu ili vrijednost. b) * censeri alqam dilectam inter comites suas, držana je za miljenicu među drugaricama svojim; censeri hos parentes, da se drže kao roditelji.

3) držati za . . . mniti, misliti, za pravo držati, reći mnijenje, glasovati za, quid censetis? surgendum censeto; c. aequum esse; plerique censebant, ut noctu iter faceret; pars deditionem censebant; erant sententiae, quae castra oppugnanda censerent; censeo i umetnuto s konj. i obično s gorkom ironijom, vereamini censeo; imali biste se, mislim, bojati; misereamini censeo; ab eis censeo petatis; magno opere censeo desistas. Odatle

4) t. t. o glasovanju u senatu; i o pojedinim senatorima: glasovati, izjaviti se na što ili o čem, captivos reddendos in senatu non censuit, de ea re ita censeo ut etc.; i o čitavom senatu: odlučiti, zaključiti, odrediti, quae patres c.; senatus censuit, ut etc.; cum in senatu vicisset sententia, quae censebat reddenda bona; de bonis regis, quae reddi ante censuerunt; S. P. Q. R. verbis nuntient velle et censere eos ab armis discedere; bellum Samnitibus patres censuerunt; † in senatu breviter. Odatle dopitati, dosuditi (Taa.) alqui alqd, triumphi insignia.

censio, ōnis, f. [censeo] (Plaut.) ocijenjenje, procjenjivanje, sr. census 1). — 2) kašnjenje (po cenzoru), šaljivo, c. bubula = biđovanje, šibanje.

censor, ōris, m. [censeo] cenzor, ojenitelj, činovnik rimski, kojemu je bila dužnost: 1) držanje cenzusa, 2) nadzor nad javnim

moralom (čudorednošću) s pravom, da prestupnike osramoti (ignominia), 3) ugovaranje s poduzetnicima za građenje i popravljnje javnih zgrada i šetališta, vrtova itd., i davanje u zakup državnih dohodaka. Odatle tp. = strog sudac, kritičar.

censōrius, adj. [censor] 1) cenzorov, cenzorski, auctoritas, nota, animadversio; c. lex; tabulae; edictum c.; opus, djelo, koje potpada kazni cenzorovoj; † gravitas c.; † censoriae mentis levamen. 2) homo c., bivši cenzor. censura, ae, f. [censeo] cenzorstvo, cenzura, c. tristis.

census, us, m. [censeo] census, t. t. procjenjivanje imutka građanina rimskoga i s time spojen upis imena njegova u procjenbene knjige; cjenidba, popis, census, c. habere, † agere. Odatle tp. a) imenik građana i popis njihova imutka. b) † imutak očitovani kod popisivanja, census. c) (ponajv. pjesn.) uopće: imutak, posjed, bogatstvo, homo sine censu; * homo tenui c., * census per vulnera partus; * demittere census in viscera, imutak proždrijeti, razasati, * dat census honores.

centaurēum, i, n. [κενταύρειον, zapravo „Centaurova trava“, a po pučkoj etimologiji „centum aurei“; u Njemaca „Tausendguldenkraut“, poradi ljekovitosti] kičica, grave olentia, Verg. Centaurus, i, m. [Κένταυρος] 1) Centaur; Centauri, divlje pleme u gorama tesalskim, u priči dvolike grdosije (ozgo čovjek, ozdo konj). Odatle Centaurēus, adj. centaurski, Hor. 2) * zvijezde na južnom nebu. 3) * ime jednomu brodu (zato je radi navis, f.), magna.

centēni, ae, a, adj. num. distr. [centum] po sto; u pjesn. stoputan, stokratan.

centēsīmus, adj. num. ord. [centum] stoti. Odatle supst. -ma, ae, f. sc. pars, stoti dio, stotinina (kao daća, danak), postotak, prōcenat; u pl. o kamatama, i postotak na mjesec, dakle po našem računu = 12 od sto na godinu.

* centiceps, cīpis, adj. [centum-caput] stoglav.

centies ili centiens, adv. [centum] sto puta.

centīmānus, adj. [centum manus] storuk.

cento, ōnis, m. stokrpa (po pučkoj etimologiji halšina od 100 krpa); posl. (Plaut.) centones alicui sarcire = slagati komu što.

Centrōnes, um, m. Centronjani, pleme Gal-sko, djelomice u Galiji Narbon., djelomice u Galiji Belg. stamjuće.

centum, adj. num. card. sto, stotina; * † o neodrēdemu veliku broju = vrlo mnogi.

* centum-gēmīnus, adj. stogub, stostruk (o storukom Brijareju).

centumvīrālis, adj. *centumvīrski*, *centumvīralni*, *judicium*; *causa*, od *centumvira* presuđena.

centumvīri, ōrum, m. *centumvīri*, *sto muševa*, *zbor sudaca* od 241 pr. Is. svake godine birani, od 105 muševa, koji je u privatnim parnicama presuđivao o vlasništvu i o nasljedstvu.

centuncūlus, i, m. [dem. od *cento*] *dronjka*; *dronjo*.

centūplex, icis, adj. [centum] (rijetko) *stotruk*. Plaut.

centūria, ae, f. [centum] *satnija* (*sto lica* ili *stvari*); *odatle* 1) kod vojništva: $\frac{1}{10}$ legije ($\frac{1}{2}$ manipula, $\frac{1}{6}$ kohorte), *centurija*; tres c. equitum (= celerum). 2) *izborna centurija*, kojih je po Servijevu ustavu bilo 193, a dijelile su se u pet razreda radi glasovanja u centurijskim skupštinama (comitia centuriata). Poslije, ne zna se kada i kako, bila je razdioba po centurijama spojena s razdiobom po tribusima, te je svaka tribus imala po dvije centurije.

centuriātum, adv. [centuria] *po centurijama*, *satnijama*, *milites c. producti*; *populus c. vocatus*.

1. **centuriātus**, us, m. [2. centurio] *satništvo*, *kapetanstvo*.

2. **centuriātus**, us, m. [1. centurio] *centurijat*, *razdijoba na centurije* ili *na satnije*, *jedanput Liv. 22, 38*.

1. **centurio**, i, m. [centuria] *porazdijeliti na centurije*, *na satnije* ili *kumpanije*, a) o vojsci, c. juventutem; *pedites centuriati*. b) o narodu, samo u partio. *centuriatus*, *comitia c.* u kojima se po centurijama glasovalo, *centurijski*; *lex c.*, *prihvaćen u centurijskoj skupštini*.

2. **centurio**, ōnis, m. [centuria] *centurijon*, *kapetan*, *satnik*.

centuriōnātus, us, m. [2. centurio] *izbor centurijona*, *jedanput Tac. ann. 1. 44*.

Centuriplini, ōrum, m. *Centuriplijani* *Centuripa*, ae, f. *grad na Siciliji*, s. *Centorbi* [Κεντόρβια]).

cēnula, ae, f. [demin. od *cena*] *malen objed*, *ručak*, *objedid*.

Ceas, cepa v. *Cea*, caepa.

Cēphallēnia, ae, f. [Κεφαλληνία] *Cefalenija*, najveći od jonskih otoka, s. *Cephalonia*. *Odatle* supst. **Cēphallēnes**, um, m. [Κεφαλλήνες] *Cefalenci*.

* **Cēphlōedīs**, is, f. ili -oedum, ii, n. [Κεφαλώδης, -λωδίων] *Cefaledis*, *grad na sjevernoj obali Sicilije*, s. *Cefali*. *Odatle* -loeditānus, adj. *cefaledski*; supst. -loeditāni, ōrum, m. *Cefaledani*.

Cēphālus, i, m. [Κεφαλος] a) *Cefal*, sin *Dejoneja*, *kralja u Focidi*, a *unuk Ejolov*, Ov. b) *otac Lizije*, grčkoga *govornika*.

Cēphēnes, um, m. [Κηφηνες] *Cefenci*, *mitski narod u Etiropiji*, Ov.

Cēpheus, ēi ili ēos, m. [Κηφεύς] *Cefej*, *kralj u Etiropiji*, muž *Kasijopin* i *otac Andromedin*, *voršten u zvijezde*. *Odatle* * **Cēphēus** ili **Cēphēus**, adj. *Cefejev*, *odatle* = *etiropski*.

Cēphissus, ili -isus, i, m. [Κηφισός, -ισός] *Cefis*, 1) *rijeka u Focidi i Beotiji*; kao *bog rijeke* *otac Narcisov*. *Odatle* * **Cēphissus**, ii, m. *Cefizoid* = *Narcissus*. b) * **Cēphissus**, idis, adj. 1) *cefski*. 2) *rijeka u Atici*. *Odatle* * **Cēphissus**, adis, adj. *cefski*.

cēra, ae, f. [κηρός] *vosak*; *odatle* a) *povoštena drvena ploča za pisanje*; *pisaca* *laštica*, *tablica*. b) *pečat voštani*. c) *pl. voštani lik*, *obrazi pradjedova od voska*, Ov.; *voštani kipovi*, *likovi od voska*, *ceris fingendis oblectabatur*, Just.

Cērambus, i, m. [Κέραμβος] *Ceram b*, *mitsko lice za Deukalijonovu potopa pretvoreno u kukca*, *rogača*, Ov.

Cēramicus, i, m. [Κεραμικός, lončarski trg] *Keramik*, *tako se zvala dva trga u Ateni*, *jedan u gradu*, a *drugi izvan njega*.

cērārūm, ii, n. [cera] *voštari*, *dada*, što je *Ver* *uzimao za potrošeni vosak kod pečenja*, Cic. Verr. 3, 78, 181.

cēraſtes, ae, m. [κηράστης, rogač] 1) * \neq *šarunica* (*zmija s rogom*). 2) kao *nom. pr.* **Cēraſtae**, ōrum, m. *rogači*, *kako priče pričaju*, *narod na otoku Cipru*, Ov.

cērāsus, i, f. [κηράσος] *trešnja*, *drvo*, Verg.; *trešnja*, *plod*, Prop.

Cēraunil montes, m. ili obično, osb. u pjesnikā, **Cēraunia**, ōrum, n. [Κηράνια όρη] *kršovite gore uzduž primorja epirskoga*, *Keraunske gore* (sr. *Acroceraunia*).

Cerhērus, i, m. [Κέρβερος] *Cerber*, *mnogoglavi pās Plutonov*, *koji čuva ulaz u podzemni svijet*. *Odatle* * **Cērherous**, adj. *Cerberov*.

Cerocētus, ii, m. [Κεραετιών όρος] *Ceroecij*, *gora u Tesaliji*, *pindsko bilo*.

Cercīna, ae, f. [Κέρκυρα] *Cercina*, *otok prema obali Afričkaj*. *Odatle* supst. -ātes, um, m. *Cercinci*, *jednom pis. b. Afr. 34*.

Cercōpes, um, m. [Κέρκυρα, majmun, opica] *Cerkopi*, *razbojničko pleme na otoku Pithekuzi*, „*Pithecosa*, *majmunski otok*“, *koje je Jupiter pretvorio u majmune*, Ov.

cercūrus, i, m. [κερκυρος] *cerkur*, *dugačak jedrenjak*.

Cēroyo, ōnis, m. [Κερύων] *Cercijon*, *razbojnik u Atici*, *od Tezeja ubijen*, Ov. *Odatle* **Cercyōnēs**, adj. *Cercijonov*.

Cēreālis v. Ceres.

+ **cērebellum**, i, n. [dem. od cerebrum] *maleni moždani, moždanci*.

cērebrōsus, adj. [cerebrum] *bolestan od moždana*, 1) *šenut, ćanut*, Plaut. 2) *napr-žioa, pršljivac*, Hor.

cērebrum, i, n. 1) *mozak, moždani*. 2) *tp. a) mozak — um, pamet*, Plaut. Hor. Suet. b) *srditost, razjarenost, napržitost*. Plaut. Hor.

Cēres, ēris, f. 1) *Cerera, kći Saturna i Ree, sestra Jupiterova i Plutonova, mati Prozerpina, božica poljodjelstva, i po tome civilizacije, kao što i plodnosti, zato i božica ženidbe*. 2) * *žitak, hljeb, hrana, i sl.*; *post.*, sine Cerere et Libero friget Venus, Ter. *Odatle Cēreālis* (i Cerialis), adj. *Cererin, žitni itd.*, munera C. — *kruh, hljeb, herba, usjev, sulci, posijana polja*; *solum, podloga od kruha*; *arma C.*, pekarska sprava za pečenje kruha, *napose, Cēreālis*, ium, n. *svetkovina Cererina; Cererino*.

cēreus, adj. [cera] *voštan, od voska*, * *regna*, * *castra c.* = *voštana okoa (stanice) u pčela, sādē*. *Odatle a)* * *pruna, žute kao vosak*, brachia, *bijele (ili gipke) kao vosak*. b) *gibak, sklon*, * *cereus in vitium flechl. c) supst. -us*, i, m. (sc. funis) *voštana svijedā, voštā-nica*.

cērīmōnia, v. caerimonia.

cērīnthā, ae, f. [xjēpθos] *medenjača, pčelina hrana* (Cerinthe major, Linn.), Verg.

cerne, crēvi, crētum [xplw, u značenjima pod 2, a) i b) bez perf. i sup.], 3. 1) *upr. lučiti, razlučiti, otrijebiti*, * *per foramina densa, prōsijati, presijati*. 2) *tp. očima razbirati, vidjeti, opažati, ugledati quae cernere et videre non possumus; quam (rei formam et speciem) etsi non cernimus, tamen animo tenere possumus; Cumanum ex hoc loco video, Pompejanum non cerne*. *Odatle c. alqm, gledati na, obzirati se na koga*, Cic. legg. 1, 18, 49. d) *očima duševnim razlučivati tačno, jasno; poznati, vidjeti, opaziti razumjeti, alqd animo; quo mihi ipsi cernebat (animus) esse veniendum. Odatle cerni in alqa re ili alqa re, pokazati se, poznati se po čemu*. 3) *prijeporno ili što je sumnjivo: odlučiti, (rijetko namjesto decernere), a) o sučima, presuditi, odlučiti, zaključiti, uglaviti, quocunque senatus creverit, agunto i tot sunt*, Cic. legg. 3, 8, 6.; *quid de Armenia cernerent*, Tac. b) *borbom, bojem: odlučiti o čemu, boriti se (starinski namjesto decernere, certare)*, * *ferro, non auro vitam cernamus utrique; pro patria*, Sall.; *inter se ferro. o) odlučiti se, riješiti se za što, odlučiti, s acc. c. inf.*, Plaut., s inf. Cat.:

kao sudbenit. t. cernere hereditatem, primiti, nastupiti baštinu ili nasljedstvo (Plin. ep.) *hereditatem adire cernereque; u prišici, debet etiam fratris Appii amorem erga me cum reliqua hereditate crevisse; falsam hereditatem alienae gloriae c.*

* **cernuus**, adj. *střmoglāv, equus*.

cēro, i. *navoštiti, cerata tabella*.

cerritus, adj. *bolujudi od glave, ćanut, šenut, mahnit*, Plaut. Hor.

certāmen, īnis, n. [certo] 1) *borba; nadbi-janje, utakmica u igrama, u glazbi, u pjesništvu itd.*, c. gladiatorium vitae; + *musicum*, + *gymnicum*, + *equestre*; + *saliendi*, u sk., *nadskakivanje*; * *bijugum*; * *cursus, utrki-vanje, disci, u nadmetanju*, * *pedium*; * *classis, na brodovima, jaculi, u džultanju*; c. Stoico-rum et Peripateticorum; c. honoris, gloriae; eloquentiae inter juvenes; verborum linguae-que, regni, * *divitiarum, za bog. * venire in certamen; ponere, prirediti; obdulja (na-grada, za koju se natječu)*. 2) *u ratu: boj, borba, inire, conserere; c. inter mortales fuit; c. navale; pugnatum est vario c.*; *res venit ad certamen; + fit proelium acri certamine, na-stane (porodi) se ljut boj; res geritur pari certamine (jednaki četama, konjanici protiv konjanika)*; + *c. proelii, Liv. pugnae, * belli, * Martis*.

certātim, adv. [certo] *za okladu, takmedi se*.

certātio, ōnis, f. [certo] *natjecanje, nadbi-janje, utakmica; tp. certatio multae, javna rasprava o globi, koja da se nametne*.

certe, adv. [certus] *potvrđujući: sigurno, ja-mačno, doista, pouzdano, zacijelo*, c. illud eveniet; addit quae c. vera sunt; c. scio v. 1. certo *Odatle u potvrđnim odgovorima, (Ter.) estne ipsius annon est? certe est; i za potvrdi prije napomenute stvari, venerat, ut opinor, haec res in iudicium. Certe, dakako, svakako*. 2) *ograničena potvrda: ipak ja-mačno, barem, dajbudi, res fortasse verae, c. graves, si non (minus) etc., at c., c.; isto tako c. tamen ili tamen c., c. quidem*.

1. **certo**, adv. [certus] *zacijelo, doista, zaista, jamačno, sigurno, c. comperi, Ter.; exspecto aliquid ita quasi c. futurum; i u potvrđnim odgovorima; certo scio = certum est (id) quod scio; no certe scio = certum est, me scire*.

2. **certo**, i. [cerno] 1) *boriti se, prēpirati se, nadbijati se, takmiti se, officiis inter se; cum civibus de virtute; cum usuris fruc-tibus praediorum, t. j. kamate namirivati pri-rodnom imanja*, Cic. Cat. 2, 2, 18.; *certabant, quis eorum potissimum gubernaret; (Hor.) certemus (da vidimo, da se ogledamo), spinas*

animone ego fortius an tu evellas agro; * certare alui, s. kim, * † s. inf. 2) *rtječima, napose na sudu: prèpirati se, pravdati se, prèti se, räspravljati*, verbis, oratione, dicacitate cum alio (de alia re), inter se; * ob hircum; certandae multae dies advenit, *dan jamne rasprave o globi, koja da se nametne*; (Hor.) foro si res major minorve certabitur olim. 3) *u ratu: biti se, boriti se*, proelio; de imperio cum populo Romano; armis cum hoste; cum Gallis pro salute, non pro gloria; pro patria; pro sua potentia.

certus, adj. s. komp. i sup. [cerno] *òdlučèn*, 1) *po odluci a) odlučèn*, u svezi certum (Com. i certa res) est (mihi), c. deliberatumque, certum atque decretum s. inf., *òvrsto sam odlučio, nakanio, itd.*, mihi abjurare certius est, quam dependere. b) *odlučivši, gotov, pripravan na što*, * eundi, * mori; † c. desciscendi; † relinquendae vitae; † fugae. 2) *po vanjskoj kakvoći*, po broju, po vremenu: *òdržđen*, *uređen*, c. dies, tempus, locus, partes, iter, signum, numerus; pecuniae; naves, *određen broj brodova*; subsidia, manus, *na određenom mjestu porazmješten*; nullis custodiis neque ordinibus certis, *bez straže i bez brodova u određenom redu*; certa quaedam et definita lex; * limites; * lar, *kuća, konak*; * conviva, *svakidašnji gost*. — *Gdje kađ kao quidam o predmetima, kojih se kakvoća pobliže ne označuje, ali ju je vrijedno znati: neki*, certi homines; habet certos sui studiosos, † certae quaedam leges. 3) *po nutarnjoj kakvoći: pouzdun, siguran, pravi, istinit, amicus*; homo; accusator, *vjere dostojan*, pater familias, *u kojega se uređnost može pouzdati*, nuntius; hostis nec spe nec animo certior; satis animo certo et confirmato; res, imperium, victoria, *òdlučèn*, pernicies condicionis, gradus; bona et certa tempestate, *za ljepa i stalna vremena*; sine certa re, *bez pravoga razloga*; * sagitta, * hasta, *siguran, nepròmašan*; † certa maris. 4) *po spoznaji: siguran, nesumjiv, istinit, očit, poznat*, c. res; id parum certum est; c. pater, *poznat, zakonit*; c. liberi, *zakonska*; certum habere, pro certo habere; certum scire, pro certo scire, *odlučno, sigurno*, negare, polliceri, dicere, affirmare, proponere; pro certo creditur; certum cognoscere, *izvjesno, zastalno, zaočelo saznati*; supst. certil, *òrum*, m. *pouzdaní ljudi*, Nep.; adverbijal. (Hor.) clare certumque loqui, certum vigilans; *odavle o ljudma i: tačno, dobro obaviješten, uvjeren*, † de sua suorumque genitura; † damnationis, † spei; *odavle alqm certiozem facere alcjs rei, de alqua re, obavijestiti, na znanje dati komu što*, s. acc. a. inf., s. quæst. indir., *ili apsolut.*

s. ut, ne, *sa samim konj.*, * certum facio alqm; * certum facio alqm; certior fio.

cërila, ae, f. [dem. od cera] *komadić voska*; c. *miniata písáljka crvena, kojom su stari biježili pogrješna mjesta u knjigama*.

cërussa, ae, f. *bjelilo*, Plaut. *Odale cërussatus, bijeljen, bijelo naličen*.

cerva, ae, f. *košuta*.

† **cervical**, ális, n. [cervix] *üzglavница, ja-stuk*.

cervicilla, ae, f. [demin. od cervix] *šijica*.

cervinus, adj. [cervus] *jèlenskí, jelenji pellis, jelenska koža*, Hor.

cervix, ícis, f. (t. j. * cer-vehices „glavonoša”) *rijetko u sing. šija, zatiljak*, frangere cervices alui, *skrhati komu vrat*, dare cervices alui *dati se umoriti*; * dare brachia cervici, *zagrúti*, * cervici alcjs imponi, *zäsjesti komu na lerkache*. *Odale u prúici a) dare cervices nefariae crudelitati, skućiti vrat, podnositi, trpjati itd.*; esse in cervicibus alcjs, *biti za vratom*, velut in cervicibus habere hostem, *za vratom*; hostis in cervicibus jam Italiae agens; legiones in cervicibus nostris collocare, *smjestiti blizu nas, za našim vratom*; imponere in cervicibus alcjs sempiternum dominum; sustinere cervicibus suis alqd, *nàprúiti sebi, nositi na ledima*; depellere, repellere alqm *ili alqd de cervicibus alcjs, s. vrata, izbaviti koga od . . .*; quem . . . sua immanitas, sua luxuria cervicibus publicis depulere; * alcjs jugum rigida cervice subire, *skućiti vrat pod jaram preko volje*. b) *eroe, snaga*, qui erunt tantis cervicibus recuperatores, qui audeant etc., *tolika eroa, tako odvažni*.

cërvas, i, m. 1) *jelen*. 2) *u vojničkom jeziku: räsöhe za odbijanje neprijatelja*.

caepes, o. caespes.

cessatio, ònis, f. [cesso] 1) *oklijevanje, zatezanje*, Plaut. 2) *neradinost, bèsposli-džnje, bèsposlica*, Epicurus nihil cessatione melius existimat.

cessator, òris, m. [cesso] *oklijevač, bèsposlica*.

cèssim, adv. [l. cedo] *natrag, na stranu, ire, Just.*

cessio, ònis, f. [l. cedo] *üzmicanje, uzmak, polazak, jednom Cic. legg. 1, 3, 80.*; cessio in jure, *kao jurid. t. l., ustúpánje i prijenos posjeda na drugoga*.

cesso, i. [intenz. od l. cedo] 1) *oklijevati, krzmati, malaksavati, popuštati; za neko vrijeme státi, prèstáti*, non cunctandum neque cessandum esse; c. in studio atque opere suo; nec cessatum a levibus proeliis; cessare ullo nusquam officio, *nijedne dužnosti nigdje ne propustiti*, * cessare in vota precesque, *zatezati sa zavjetima i molitvama* * ces-

sat voluntas? *malaksava li volja — ne će li ti se pravo?*; non cessat de nobis detrahare, *ne prestaje iđ. Napose (često Com.) pitajući, cesso? quid cessas? čekam li? čemu čekam? (—aš), čekam? s inf. kao potičanje sebe samoga ili drugoga, da se što odmah učini; † non cessavit, quoad etc., non cessatum est deinceps quin etc. 2) biti besposlen, dangubiti, besposličiti, mirovati, nihil agere et cessare; per hibernorum tempus; (Liv.) cessat ira deae; * cessant pedes * arma; cessatum ducere curam *uspavati brige*; * arae c. — *na oltarima se ne žrtuje*; * ager c., *leži na ugaru*; † cessans honor, *ispružen*; * cessata tempora, *provedena u besposlici*; * c. amori, *dokolno ljubav uživati*; † kao suđbeni t. l., *ne doći na sud. 3) * † pogrijeđiti, posrnuti, faliti.**

cestrosphendone, ēa, f. [κεστροσφενδώνη] metaljka, kojom se kamenje metalo, jednom Liv. 42, 65.

cētāria, adj. [cetus] riblji supst. 1) -lus, il, m. ribar, Ter. 2) -lum, il, n. tunara, priieg (mreža, kojom se tuna lovi), Hor. Plaut.

cētārōqui ili -quila, adv. u ostalom, inače.

cētārus, adj. 1) sing. samo u skupnih imenā; nom masc. sing. nikad se ne nalazi, češće pl. cētāri, ae, a, drugi, ostali, c. exercitum; c. regium cultum; c. Graecia; c. ejus audacia; cetera parare, quae parantur pecuniā; ceterae res; praeter ceteros; inter cetera; et cetera, cetera, i tako dalje. Odalle adv. a) ceterum, u) u ostalom, inače, drugačije, ego me, praeterquam quod sine te, c. satis commode oblectabam; često samo kao čestica, kojom se prelazi na drugu misao. β) u opreci sa quidem ili s negacijom: ali, ipak, opet, sasvim tim, non consulibus, ceterum dictatori legiones tradiderunt (tekar Liv. i kasnije). b) cetera, inače, drugačije, u ostalom (Liv. i pjesn.). c) de cetero u ostalom, inače, drukčije; † od sada, unaprijed, u buduće.

Cēthēgus, v. Cornelius A).

cētra (ne caetra), ae, f. cetra, (kratak, lak hispanski štit od kože).

cetratus (caet), adj. [cetra] s cetrom; lakoditični.

cētus (cetos, κῆτος, τό), i, m. pl. cētē, n. [κῆτα, stegn. κῆτη] kit, velja riba.

* † cen, adv. ili konjo. [od ce-ve, kao što neu od neve] poredna čestica: kao što, osb. često u pjesn. poredanju s konj., kadšto s ind.: kao da, c. cetera nusquam bella forent; također spojeno s cum ili sa sl, kao kad, kao ako.

Centrōnes, um, m. Centroni, pleme u Galiji belgijskoj.

Cēus, gl. Cea.

Cēyx, γcis, m. acc.-γca [Κῆϋξ] Ceyks, kralj u Trakini na Ebi, muž Alcijonin. Ov.

Chaeṛōnēa, ae, f. [Χαιράρινα] Heroneja, grad u Beotiji, poznat s boja g. 338. pr. Is.

Chalcēdon, ōnis, f. [Χαλκηδών i Χαλχιδών] Chalcedon, grad u Bitiniji. Odalle -dōnīus, adj. halcedonski; (Tac.) pl. supst. Chalcedōnii, Halcedonci.

Chalcioceus, i, f. [Χαλκιοκος] u „mjedenoj kući“ ili hramu stanujući, pridjev Minervin (ili hram Minervin).

Chālēis, īdos, acc. — īda; a prema — īdis, acc. — idem. f. [Χαλκίς] Halcida, ime mnogim gradovima, od kojih je najpoznatiji grad na Eubeji. Odalle a) supst. Chalcidenses, ium, m. [Χαλκιδίς] Halcidani. b) Chalcidicus, adj. halcidski; * versus, pjesnika Euforijona Halcidanina; * arx, tvrdava grada Cumae (jer je taj grad iz Halcide naseljen).

Chaldaea, ae, f. [Χαλδαία] Haldeja, južna strana Babilonije. Odalle a) Chaldaicus, adj. haldejski, rationes, gatanje u zvijezde, astrologija. b) supst. -daeī, ōrum, m. Haldejci, gatači (astrolozi).

chālībēus, adj. [χαλκίβιος] ovalni, čeličan, od čelika iđ. jednom Ov. fast. 4, 405.

Chālīybes, um, m. [Χάλυβες] Halibljani, 1) pleme u Pontu, na glasu kano željezari i ocalari (nadari), Verg. 2) pleme u Hispaniji, Just.

1. * † chālīys, ybis, m. [χάλυψ] doāl, nado, čelik.

2. Chalybs, ybis, m. [Χάλυψ] Halips, rijeka u Hispaniji u Halipskoj, koja je željezu davala tobože osobitu tvrdinu, Just.

Chāmāvi, ōrum, m. [Χαμᾶναι] Hamovljani, pleme u sjeverozapadnoj Germaniji, Tac.

Chāōnes, um, m. [Χαόνες] Haonjani, pleme u Epiru od heraja (heros) Haona (brata Helenova) tako prozvano. Odalle 1) Chāōnia, ae, f. [Χαονία] (zemlja) Haonija. 2) * Chāōnis, īdis, f. i Chāōnīus, adj. haonski, i odalle uopće — epirski, poimence i — dodonski, tičući se orakula dodonskoga u Haoniji.

* † chāōs, acc. chaos, abl. chao (drugi se pače ne nalaze u klas. jeziku), n. [χᾶος] 1) neizmjerni, prazni prostor u podzemnom svijetu; podzemalje. 2) različna prstvar, od koje se razlučivanjem počela (elemenata) svijet stvorio.

chara, ae, f. divlji kupus, jednom Caes. b. c. 3, 48, 1.

Chāris, ītos, f. [Χάρις] Harita, Milojka, grčko ime (v. Gratia).

chāristia i caristia, ōrum, n. [τὰ χαρίστια] „svetkovina sloge“, obiteljska svetko-

vina, koja se gozdom u domaćem krugu slavila dne 22. II., i dan pomirbe, Ov.

Chärmādas, ae, m. [Χαρμάδας] *Harmada*, filozof grčki iz akademičke škole, učenik Karnejadov oko g. 109. pr. Is.

Charmides, is, m. [Χαρμίδης] *Harmid*, komično lice, odlatte **Charmidētus**, adj. u *Harmida* pretvoren, poharmiden, Plaut.

Chäron, ontis, m. [Χάρων] *Haron*, brodar, vozar podzemnoga svijeta.

Chäronidas, ae, m. [Χαρωνίδας] *Haronda*, mudar zakonotvorac, na Siciliji oko g. 650. pr. Is.

charta, i **carta**, ae, f. [χάρτης] 1) list papira (papyrus), odlatte = *papir*, artija; ch. dentata, uglađen (zubom). 2) tp. na papir napisano: spis, knjiga, djelo, pjesma, itd., ali vada više u materijalnom obziru, ne charta nos prodat; Etruscae; chartae obsoleverunt; * tribus chartis, *knjige*; * ineptae; † Socraticae; * Graecae; † tanak listić, ploča, tablica.

chartula, ae, f. [dem. od charta] *papirić*, *artijica*, *pisamoe*.

Chärybdis, aoc. — in, abi. — i, is, f. [Χαρυβδης] *Haribda*, pogibeljan vir u morskom ždrijelu (prodoru) sicilskom; tp. o lakomosti, Clo. de or. 3, 41, 163. Hor. carm. 1, 27, 19.

Chäsuārii, ōrum, m. *Hazuarijani*, germansko pleme uz doljni Ren, Tac.

Chätti ili **Catti**, ōrum, m. [Χαττοι] *Hačani*, germansko pleme u današnjoj Hesenskoj, Tac.; † Chatta mulier, žena *Hačanka*.

Chanci, ōrum, m. [Χανχοι, Χανχοι] *Haučani*, pleme u sjeverozapadnom primorju german-skim, Tac. Odlatte † **Chancelas**, adj. *haučki*, pridjev Gabiniju Sekundu kao pobjedniku *Haučana*.

chēlaē, ōrum, f. [χελαι] u astronomiji štípalkje štípavčeve i među njima ležeda vaga, Verg.

Chēlīdon, ōnis, f. [Χελιδών] *lastavica*, nadimak milosnici *Verovoj* (Verres).

Chēlīdōnias insulae, [Χελιδώνια νήσοι] *Lastavičji otoci*, tri (ili pet) manjih otoka prema rtu „promuntorium chelidonium“ u Lioiji.

chēlydrus, i, m. [χελυδρος] *zmija kornjača*, Verg. * **chēlys**, aoc. -yn, voc. -ly [χελυς] *kornjača*, odlatte = *lyra*, isprva od oklopa kornjačina, napravljena (sr. testudo).

chērāgra, v. *chiragra*.

Cherrōnēsus i **Chersōnēsus**, i, f. [Χερρόνησος ili Χερσώνησος] *Herzonez*, poluostrvo, a) Ch. Taurica, *Krim*, b) Ch. Thracia (često samo Ch.) poluotok uz Hellespontus, s. poluotok *Gali-polski* (Galipoli).

Chērusei, ōrum, m. [Χερουσκεοι, Χερουμυσκεοι] *Heruščani*, germansko pleme po južnim harskim gorama, često u širem smislu = savez naroda, poglavito od *Heruščana* osnovani.

chīllarohus, i, m. [χιλλαρχος] ili -ches, ae, m. [-χης] 1) *hičjarh*, zapovjednik nad tisuću momaka, tisućnik, pukovnik, Curt., Tac. 2) U Perzijskacā najviši časnik do kralja, prvi ministar, veliki vezir, Nep.

Chīmaera, ae, f. [Χίμαιρα, upr. koza] *Himera*, mitska neman, sprijed lav, straga zmaj, a u sredini koza sipajući vatru na usta, kći *Tifona* i *Ehidne*, ubijena od *Belerofonta*.

Chīmaerifer, fēra, fērum, adj. *majka*, *roditeljica* *Hinere*, *Lycica*, jednom u Ov. met. 6, 339.

Chlōne, ēs, f. [Χλόνη] *Hijona*, „enježanica“ 1) kći *Dedalijskova*, mati *Autolikova*, ustrijeljena od *Dijane*. 2) mati *Eumolpova*, po tome se ovaj zove **Chlōnides**, ae, m. *Hijonić*, Ov.

Chīos ili **Chīus**, il, f. [Χίος] *Hij*, ovačuci i plodan otok u Egejskom moru, napram malo-azijskoj obali. Odlatte **Chīus** [Χίος] adj. *hijski* supst. **Chīi**, ōrum, m. *Hijani*.

* **chīrāgra**, i *cheregra*, ae, f. [χειράγρα] *hiragra*, ručni uloz.

chīrōgrāphum, i, n. [χειρόγραφον] 1) *rukopis*, 2) *zapis*, *zadužnica*.

Chīron, ōnis, m. [Χείρων] *Hiron*, centaur, na glasu s pravde i mudrosti, sa znanja glazbe, poznavanja ljekovitih trava i s galanja, sin *Saturnov* i *Filirin*, odgojitelj mnogih heroa, poimence *Ahilov*, strijelom *Herkulovom* smrtno ranjen, od *Jupitera* vvršten među zvijezde, Ov.

chīrurgīa, ae, f. [χειρουργία] *kirurgija*.

chlāmýdētus, adj. [chlamys] u *hlamidi* (vojnički plašt).

chlāmys, ydis, aoc. pl. -ydas i ydes, f. [χλαμύς] *hlamida*, (u Grčkā ratni plašt, što su ga nosili n. pr. lica u korovima tragičkim, i odlični ljudi na putovanju; pače i svečani plašt ženskinja i djece).

Chlōris, idis, f. [Χλόρις, Zelena] *Hlorida*, božica cvijeća = *Flora* (Cvijeta, Cvjetana), Ov.

Choaspes, is, m. [Χοάσπης] *Hoasp*, 1) rijeka u *Suzijani* u *Perziji*, iz koje su *perzijski* kraljevi uvijek dovoljno vode sa sobom vozili. 2) rijeka u *Indiji*, Curt.

Choerilus, i, m. [Χοερίλος] *Heril*, grčki pjesnik iz grada *Jasa*, pratilac *Aleksandra Velikoga*, koji mu je, kažu, davao za svaki stih po zlatan *Filipdor*. U starom vijeku tip plaćenoga doorskoga pjesnika, Hor.

chōrāgīum, il, n. [χοράγιον, chorus] *korska oprema*, Plaut.

chōrēgus, i, m. [χορηγός] *korag*, koji sve za opremu potrebno iz svoga namiruje, Plaut.; također o svom trošku daje gozbu.

choraula, i **chōrautes**, ae, aoc. -am i en, m. [χοραυλή] *koraul*, svirač *korski*.

- chorda**, *i* **cerda**, ae, *f.* [χορδή, upr. *orijeva*] 1) *struna* (od *orijeva*) na *glazbilu*; * *žice*, *udaranje* u *žice*. 2) *uže*, *konopac*, *Plaut.*
- * **chōrēa**, ae, *f.* [χορῆα] *kolo* (*ples*).
- chōrēas** [χορεῖος], *adj.* ac. *pes*, *korej*, *stopa* u *metrioi*, *poslije* prozvana *trochaeus* (-u).
- chōrēcithāristes**, ae, *m.* [χορῆκιθαρῆτης] *horocitarista*, *koli* je uz *igranje* *kora* *udara* u *citaru*, *jednom* *Suet. Dom.* 4.
- chōrus**, *i*, *m.* [χορὸς] 1) * *kolo*; *tp.* 2) *kolo* *igrajuće*, *pjevajuće* * *Phoebi* — *Musae*; *napose* o *horu* u *tragediji*; *tp.* ch. *Pleiadum*, *skladno kolo* *Plejada* (*zvijezda*). 3) *uopće kolo* — *jato*, *mnóstvo*, *hrpa*, *četa*, *gomila*, ch. *juventutis*, *philosophorum*; *virtutum*.
- Chōrēas**, *ētis*, *m.* *Hremet*, *imelakomcu*, *Plaut. Hor.*
- Christiānus**, *adj.* *kršćanski*, *hrišćanski*, *Eutr.*; *supst.* *Christiāni*, *Kršćani*, *Hrišćani*, *Plin. ep. Tac.*
- Christus**, *i*, *m.* [Χριστός, pomazanik] *Hrist*, *Krist*, *Plin. ep. Tac.*
- Chrōmis**, *is*, *m.* [Χρόμις] 1) *Hromis*, *jedan satir* *Verg.* 2) *ime Centauru*, *Ov.* 3) *drug Enejin*, *Verg.*
- Chrýsas**, ae, *m.* [Χρύσας] *Hriza*, *rijeka* na *Siciliji*.
- Chrýsēs**, ae, *m.* [Χρύσεος] *Hriz*, *svećenik* *Apolonov* iz *grada Hrise* u *Troadi*; *ime* *jednoj tragediji* *Pakuvijevoj*. *Odalle* *Chrýsēis*, *idias*, *f.* [Χρύσηϊς] *Hrizovica*, *kći* *Hrizova*, *Astynome*.
- Chrýsippus**, *i*, *m.* [Χρύσιππος] *Hrizip*, *filozof stoički* oko *g. 220. pr. Is.* *Odalle* *-ppous*. *adj.* *Hrizipov*,
- + **chrýsēcolla**, ae, *f.* [χρύσεόλλα] *hrizokol*, *zlatopoj*.
- * + **chrýsēlithus**, *i*, *m.* *if.* [χρύσεόλιθος] *hrizolit*, *topas*.
- Cibālae**, *ārum*, *f.* *Cibala*, *grad* u *donjoj Panoniji*, *Eutr.*
- cibārius**, *adj.* [cibus] *jedaći*. *Plaut.* *Odalle* *cibāria*, *ōrum*, *n.* *žitak*, *hrana*, *krma*, *za ljude* i *stoku*, *praebere*, *dare* *alicui* *cibaria*. *Napose*: *obrok* za *vojnika*, *deputat* *žita činovnicima* u *provinciji*. 2) *prost*, *običan*, *slab*, *panis* c., *orn* *kruh*.
- cibātus**, *us*, *m.* [cibo] (*pretklas. i kasno*) *hranjenje*, *krmljenje*; *hrana*, *žitak*, *krma*.
- + **cibe**, *i*. [cibus] *hraniti*, *krmiti* (*svojom rukom*) *životinje* (*sr. pasco*).
- * **cibōrium**, *ii*, *n.* [κιβώριον] *čaša*, (*nalik* na *mahumu* *egipatskoga graha*, *nadžinjena* od *kovine*).
- cibus**, *i*, *m.* 1) *hrana*, *jelo*; *žitak*, *cibus* *gravis*; *cibus* *sumere*, *jesti*; *hospes* *non* *multi cibi*, *koli* *ne* *jede mnogo*; *napose* *krma*; * *nāmama*, *meka* na *udici*. 2) *tp.* *hrana*, *quasi* *quidam* *humanitatis* *cibus*, * *causa* *ci-*
- busque* *mali*, *što* *je* *uzrok* i *hrana* *zlu*, *što* *zlo* *gaji*.
- Cibýra**, ae, *f.* [Κιβύρα] *Cibira*, *grad* s *mnogo rukotvornica* u *Frigiji*. *Odalle* 1) *-rātes*, ae, *m.* *Cibiranin*. 2) *-rāticus*, *adj.* *cibirski*.
- * + **eleāda**, ae, *f.* *ovčak*, *stičić*.
- eleātriciōsus**, *adj.* [cicatrix] *brazgotinav*, *parotinav*, *Plaut.*; *supst.* *eleātriciōsa*, *ōrum* *n.* *škrpani spisi*, *krparija*, *Quint.*
- eleātrix**, *icla*, *f.* *parolina*, *požiljak*, *brazgotina*, *cicatrices* *adversae*, *ili* *exceptae* *adverso corpore*, *sprijeda* na *prsima* (*dakle* *časte*), *zarèzolina* na *drvetu*; *tp.* *refricare obductam* *jam* *rei publicae* c., *rana*.
- eleus**, *i*, *m.* *upr.* *prètinac* u *šipku*, u *kajem* *se* *nalazi* *šipkovo zrnice*, *daklem* *neznatna* *stvar*, *po tome*: *tp.* *stница*, *neznatna* *stvarca*, *Plaut.*
- eleer**, *ēris*, *n.* *rogačica*; *vrata* *graha*, *Plaut. Hor.* *hrana* *prostoga svijeta*.
- eleēre**, *ōnis*, *m.* *Ciceron*, *pridjev* u *plemenu* *Tulijevu*, *gl.* *Tullius*.
- elechōrum**, *ei*, *vodopija*, *andivija*.
- elelendrum**, **eleimandrum**, *i*, *n.* *cicilendar* *izmišljeno* *ime* za *nekaku* *miroduju* *Plaut.*
- * + **eleōnes**, *um*, *m.* [ἑλεωνες] *Cikonci*, *pleme* *tradio* *uz* *rijeku* *Hebar*.
- * + **eleōnia**, ae, *f.* *roda*.
- eleur**, *ūris*, *adj.* *pitom*, *bestiae*.
1. **eleūta**, ae, *f.* a) *kukuta* *velika*; *trubeljika*, (*Conium maculatum* *Linn.*) *otrov*; b) *svirala* od *trubeljike*. c) *oblozi* od *trubeljike*, (*list* *se* *upotrebljavao* od *vrućice* u *groznici*, u *Hor.* *šaljivo* od „*pjesničke vrućice*“).
2. **eleūta**, ae, *m.* *Cikuta*, *ime* *lihvaru*, u *Horacijā*.
- + **elēāris**, *is*, *f.* *cidara*, „*tijara*“ u *perzijskih* *kraljeva* i u *židovskoga* *velikoga* *svećenika*.
- elēo**, *civi*, *citum*, 2. *i* (*rijetko* i *pretkl.* i *kasno*)
- elo**, etc. 4. 1) o *živim* *stvorovima*: *zaljuljati*, *zanjihati*; *gibati*, *micati*, *pōticati*, *po-*
buditi, *uzbuditi*, *quod est* *animal*, *id* *motu*
cietur *interiore* *et* *suo*; *naturae* *omnia* *cientis*
et *agitantis* *motibus* *et* *mutationibus* *suis*; *mul-*
titudo *omnis*, *sicut* *natura* *maris*, *per* *se* *im-*
mobilis *est*; *venti* *et* *aurae* *cient*; c. *orbem*,
(*Liv.*) *mare*; * *aequora* *imo* *fundo*, *uzburkati*,
+ *fluctus*; * *caelum* *tonitru*, *uzdrmati*, *potresti*,
* *puppēs* *citae*, *ōkrēnute* na *bijeg*; * *turbo* *retro*
citus; *ingentem* *molem* *irarum* *ex* *alto*
animo c. *Liv.* *Napose* *zovući* *mači*. a) *do-*
zvati, *dovikati*, *pozvati*, *ad arma*; *ab* *ul-*
timis *subsidiis* *cietur* *miles* (*sc.* *in* *primam*
aciem), *Liv.*, *quos* *in* *nos* *ciet*, *Tac.*, * *viros*
aere. b) *zazivati* na *pomoć*, *non* *homines*
tantum, *sed* *foedera* *et* *deos*, *Liv.*; * *nocturnos*
Manes, * *Alecto* *Dirarum* *ab* *sede*, * *vipereas*
Stygia *de* *valle* *sorores*. c) *zvati*, *imeno-*

vati, prozivati, očitovati, * magnā supremum voce, * nomen utrumque ciet; nomen, Tao, patrem, imenovati, Liv. Odatle kao t. t. kod dijeljenja nasljedstva, heretum clere, pozivati na diobu ostavštine (sr. heretum). 2) izazvati čega nije bilo: uzrokovati, uđiniti, povod dati čemu, zaimetnuti itd. motus; pugnam, proelium, bellum, seditiones, sensum; * lacrimas, * fletus, suze roniti, * murmur, * tinnitus aere, * gemitus, stenjati, * belli simulacra; * stragem, pođiniti.

Cilices, um, m. [Κίλικες] Cilicani; sing. * † Cilix, icis, adj. [Κίλικος] cilički, f. * Cilissa [Κίλισσα] Ciličanka. Odatle a) Cilicis, ae, f. [Κίλικη] zemlja u jugoistočnom primorju Male Azije. b) Ciliceniensis adj. cilički. 3) Cilicetus, adj. cilički; supst. cilietum, ii, n. načinjen od ciličke kostrijele proširuć, pokrivač.

Cilnius, Cinijs, ime etrurskomu plemenu; v. Maecenas.

Cimbri, Ćrum, m. [Κίμβριοι] Cimbri, germanško pleme, koje je po priči u 2. vijeku poradi velike plime Sjevernoga mora provalilo na jug, gdje ih je Marije porazio na raudskim poljanama 101. g. Odatle Cimbricus, * Cimber, adj. cimbarski.

cimex, icis, m. stjenica, (Hor.) kao rug.

Ciminius, i, m. ili Ciminius lacus (Κίμνιος λίμνη) jezero u Etruriji, Verg. Ciminus mons ili saltus i Ciminii saltus, obično Ciminia silva, Liv., također u Etruriji.

Cimmerii, Ćrum, m. [Κίμμεριοι] 1) Cimerijani, tračko pleme uz Azovsko more. Odatle Cimmerius, adj. cimerski. 2) mitski narod u najzapadnijoj zemlji uz Ocean, zastrt tminama i maglom. Odatle * Cimmerius, adj. cimerski — taman, mračan, C. lacus, luci, podzemni svijet, podzemlje.

Cimolus, i, f. [Κίμωλος] Cimol, jedan od otokladiških otoka.

Cimon, Ćnis, m. [Κίμων] Cimon, vojvoda atenski, otac Miltijadov.

cinaedus, adj. [cinaedus] razbludan, i supst. razbludnik, Plaut.

cinaedus, i, m. [κίναδος] razbludnik. Plaut. Cat.; kao adj. s komp. bludan, bludnički, cinaedior, Cat.

cineinnatus, adj. [cineinnus] kovrčast, rudast; kao nom. pr. L. Quinctius C., g. 480. pr. Is. za konzula izabran, god. 458. pozvan od pluga na diktatorstvo.

cineinnus, i, m. [κίεννος] kovrčice, uvojka, u pl. rudež (sr. cirrus); tp. o bezjedi: ciferarija, kidein način govorenja.

Cincius, Cincije, ime plemenu rimskomu, iz kojega su najpoznatiji 1) L. Cinc. Alimentus, ljetopisac rimski za drugoga rata punskoga. 2) M. Cinc. Alimentus, tribun pučki god. 204.

pr. Is. i od njega lex Cincia, da odvjetnik ne smije novaca primati za vođenje parnica.

cincticulus, i, m. [dem. od cinctus], pojasić, jednom Plaut. Bacch. 3, 3, 28.

† cinctura, ae, f. [cingo] pasanje (način potpasivanja toge).

cinctus, us, m. [cingo] pasanje, potpasivanje toge, malne vazda c. Gabinus, gabijski način nošenja toge, kod koga se rogač toge povukao mjesto preko lijevoga ramena ispod desnoga pazuha, što se činilo kod pobožnih stečanošći; † 2) zaprègača, kako su je nosili ispod toge stari Rimljani prije semitske tunike.

* cinctatus, adj. [cinctus] zaprègnut (noseći zaprègaču) t. j. stari Rimljani, Cethegi.

Cineas, ae, m. [Κινέας] Cineja, Tesalac, prijatelj i dooranin Pira, kralja epirškoga.

* cinerarius v. ciniflo.

Cinga, ae, f. Cinga, pritok Iberov, u sjevernoj Hispaniji.

Cingetorix, igis, m. Cingetorig, 1) knez Trevera u Galiji. 2) knez britanski.

cingo, nxi, netum, 3. 1) pasati, òpasati, latuisse pripasati mač, Ov.; često u pas. medijalno; òpasati se, cingi ferro, * ferrum, pripasati mač; Hispano gladio; cinctae ad pectora vestes, zaprèći; * alte cinctus, visoko zaprègnuti. Odatle * c. tempora floribus, orjenčati, nakititi, * ramis, * lauro, * myrto; alqm insignibus fortunae, Tac. 2) ograditi, opkoliti, opkopati, obzidati, zatvoriti, hiberna, castra vallo; urbem moenibus; flumen cingit oppidum; * cinxerunt aethera nimbi, zadržati, * polum coetu, o labudovima: oblijetati u jatru; pren., diligentius urbem religiono quam ipsis moenibus. Napose u vojnom jeziku a) štiti, zakloniti, zaklanjati, braniti, equitatus latera cingit; agmen validā manu. b) pritisknuti, zapremati, òpasati, podsjesti, zatvoriti, corpus (opadne opkope) coronā militum; murum sc. militibus; urbem omnibus copiis, * obsidione; * ab armis hostium cingi. 3) (pjesn. i kasno) o čeljadi: idi, o bok pratiti, alqui latius; alqm.

1. cingulum, i, n. [rijetko -lus, i, m. a) pás, pojas, osb. za žene; odatle b) * pripàsāč, kajása. c) * potprug, kòlan za životinje. d) (zemaljski) pojas, zona, cingulus terrae.

2. Cingulum, i, n. Cingul, gorski grad u Picenskoj (Picenum).

ciniflo, Ćnis, m. [cinis-flo] (rijetko) zapravo „piripepeo“: dicti ciniflones, quod in cinerem flant ad ferrum calcaciendum Acro. Tako zove Horacije podrugljivo = cinerarius, robove, koji su kovrčila usjavali, kovrčilac, rudar, Hor. sat. 1, 3, 98.

cinis, *gr.*, *m.* *pepeo*, *osb.* o pepelu spaljenih mrtvaca, i u *sing.* i u * *pl.*, c. mortui; c. atque ossa alcis; * dummodo absolver cinis, kao mrtvac — po smrti, kad umrem; * post cinerem, poslije sprovoda; u prilici, cineri medicinarum dare, kad je već prekasno, *Prop.*; *tp.* o razvalinama: pōpāljenā grada itd., in cinere deflagrati imperii, *Oto. Cat.* 4, 6, 12; † patriae c.; * cineres; in cinerem vertere, pretvoriti u . . ., omne id ut fiat cinis, postane pepelom. *Plaut.*; * in fumum et c. vertere — u prah i pepeo pretvoriti; * Troja virum atque virtutum omnium c., *grob.*

Cinna, *ae.*, *m.* *Cina*, pridjev rimski, *osb.* u plemenu Kornelijeve; najpoznatiji su 1) L. Cornelius Cinna, drug Marijev; odalle *Cinnaeus*, *adj.* *Cinin.* 2) sin mu L. Corn. Cinna, jedan od ubojica Jul. Cezara. 3) C. Helvius Cinna, pjesnik lat., prijatelj Katulov.

cinānāmum i **cināmum**, *i.*, *n.* [κινάμυρον i κινάμυρον] (stalea) korica, cimet; kao riječ od mila, *Plaut.*

† **Cinyph**, *ypis*, *m.* [Κινύφ] *Cinip*, rijeka u sjevernoj Africi među obje Sirte. Odalle * **Cinyphus**, *adj.* *cinifski* i — *afrički uopće.*

Cinyras, *ae.*, *m.* [Κινύρας] *Cinira*, kralj asirski, poslije na Cipru, otac Adonisov i Mirtin, *Ov. Tac.* Odalle *-rōlus*, *adj.* *Cinirin.*

Cnos ili **Chnus**, *il.*, *f.* [Κνωσ] *Cif*, grad u Bitiniji. Odalle *supst.* *Cinai*, *drum*, *m.* *Cijani.*

cippus, *i.*, *m.* 1) * *stěčak*, *čtesān* kamen, što se meće na grob. Natpis na stećku kaže, tko ga je postavio i kako je dugačak (in agrum) i kako širok (in fronte). 2) *palisad* (zaštićeno kolje po optokima).

Cipus, *i.*, *m.* *Cif*, pojednik, komu su po pučkaj pripovijeci rogov i glave nišli, *Ov.*

circō (mladi oblik pored *circum*) 1) *adv.* oko, naokolo, u okolini, ante circaque; quod c. muri erat; qui c. sunt; *osb.* u *Liv.* često bez esse sa *supst.* *anticom* spojen — *okolni*, *susjedni*, *victores omnium okolina*, *sve naokolo*, c. saltus, *susjedno pogorje*; *pajadano*, *circa undique*, *undique c.*; o mjestu *Liv.* 1, 58, 2. *gl.* supra 3). — II) *praep.* s *acc.* 1) o prostoru: a) oko, *ligna contulerunt c. casam eam*. Odalle u okolini, *pralni* dijaj, quos circa se haberet. b) oko, blizu, u blizini, c. *Literum*. o) u, k, po (c. loc.), *legatos c. vicinas gentes misit*. 2) o vremenu: oko, pod (c. acc.) c. eandem horam, *Liv.*; *neko, jedno*, c. *quingentes Romanorum ceciderunt*, *Liv.* 4) (tekar *Quint.* i *Tac.*) *glede na, po, što se tiče*, *utiles circa praecepta sententiae*.

circūmoerium, *il.*, *n.* — *postmoerium*, *Liv.* 1, 44, 4. *oxide.*

Circe, *sa*, *f.* [Κίρκη] *Cirka*; čarobnica, kći *Helejeve* i *Perzina*, sestra *Ejefova*. Odalle *

Circeus [Κίρκαιος], *adj.* *Cirkin*, litus, terra; moenia — *Tusculum*, jer ga je utemeljio *Telegon Cirkić* (sin *Cirkin*); također čaroban, vilenički, otrovan.

Circēti, *drum*, *m.* *Circej*, ri i grad u *Latiju*, po priči sagrađen od *Cirke*. Odalle *supst.* **Circējenses**, *ium*, *m.* *Circejani*.

circēnals, *adj.* [circus] *jahališni*, *trkališni*, u *circus*, ludi circenses, ludicrum c., i *supst.* circenses, magnis circensibus actis, *Verg.*, koji „*Conualia*“ (v. *Consus*) tako zove, jer su ove igre u jesri jedne iste s potonjim, što su se u *circu* obdržavale.

* † **circine**, *i.* [circinus] *kružati*, *kolati*, *kroz . . .*, ili po . . ., c. *auras*.

circinus, *i.*, *m.* [circus] *šestar*, *šestilo*.

circiter, [circus] *adv.* a) o prostoru: oko, naokolo, u blizini, blizu, *Plaut.* b) o vremenu: oko, od prilike c. meridiem, c. *calendas*. o) o broju: oko, do, *neko, jedno*, c. *tertia pars celata est*; c. *passus sexcentos*.

circius, *il.*, *m.* *ciroj*, sjeverozapadnjak, čest vjehar u *Galiji*.

circueo, *gl.* *circumeo*.

circūitio, (circumit), *ōnis*, *f.* [circumeo] obilaženje, *ophoda*, 1) u vojničkom jeziku: *ophoda*, *patrola*, 2) *tp.* o besjedi: *okolitienje*, *salaz*, *stramputio*, c. *etanfractus*; *circuitio* quadam (nepravno) *deos tollens*.

circuitas, *us*, *m.* [circumeo] 1) *upr. kolanje*, *tečaj*, c. *solis*, *oko zemlje*; *fluminis*, *okuka*. Odalle: *salaz*, *stramputio*, *longo* (brevis) c.; *pons magnum c. habet*, na most dolazi se *stramputicom*. 2) *obujam*, *okolitš*, *magnitudo circuitus*; in circuitu, u okolišu, sa svih strana. o) u retorici: a) *perijod*, c. *verborum*, *orationis*. b) † = *circuitio* 2), i *opis*.

circūlātio, *adv.* [circulor] po društvima, jednom *Suet. Cnes.* 84.

circūlātor, *ōris*, *m.* [circulor] *optrka*, *trkàč*; c. *auctionum*, koji optrkuje dražbe tekupljenju robu na malo rasprodaje: *starežar*, *Azime Polijon* u *Oto. Fam.* 10, 32, 8.

circūlātorius, *adj.* [circulator] *skitnički*, *potukački*, *volubilitas*. *Quint.*

circūlor, *dep.* 1. [circulus] *optrčavati*; u kolo ili društvo se sastati.

circūlus, (* *syncop.* *circulus*), *i.*, *m.* [circus] 1) *krug*, *kružnica* exterior c. *muri*, *vanjsko obzide*; odalle *kožanje*, *sviježda*, *circuli stellarum*, 2) *tp.* a) *pjesn. i karno*, što je *okruglo*: *prstēn*, *obruč*, *kolutā*, *karika*. b) *krug*, *kolo*, *posijelo*, *društvo*, in *conviviis* et c.; *arripere alqm ex alqo circulo*.

circum, (*sr.* *circa*), *adv.* a) oko, naokolo, okolni, susjedni, quae c. essent; in *Apuliam* *circumque loca*, *Sall. Cat.* 30, 3; *lamentantes circum amicorum conjuges*, c. *silvas*, *turbati*

c. milites, Tac.; pajačano, * + c. undique. b) * + naokolo, u okolini, II) praep. s. acc. u prostoru: a) oko, terra se convertit c. axem; često se razumijeva samo djelomično kruženje: oko, uz, niz, po, capillus c. caput rejectus, Ter.: * flores c. flumen; * oras et litora circum errantem. b) oko, blizu, u blizini, c. haec loca commorabor; templa quae c. forum sunt; c. aedem Concordiae; c. Thes-saliam, na medi I. o) oko, okolo kod, po (znači kretanje ne oko određena središta nego na više stranā), errare c. villulas nostras; pueros dimisit c. amicos; naokolo k. . . , legatio c. insulas missa. d) o licima, koja koga okružuju, koja koga prate itd.: oko, s, uz, qui c. eum sunt; formosos homines c. pedes habere, kao robove pratiocae; * c. Hectorsa pugnās obibat.

+ circumactus, adj. [partic. od circumago] upr. okrenut, odalle: zavojit, krivudast, vijugast, circumacta curvataque litora.

circum-āgo, āgi, āctum, 3. 1) naokolo voditi, obvoditi, okretati, obrtati, vrtjeti; u pas. medijalno: + (u krugu) se okretati, vrtjeti, obrtati, (u krugu) obilaziti; o vremenu, circumagi ili se circumagere, kruženje svršiti, proći, prolaziti, minuti, annus aetas circumagitur, circumagit se, navrši se, isteče; circumacto anno ili anni tempore, kad godina mine; + volubili orbe circumagi, brzin tijekom ili mijenom nastajati jedno iza drugoga. 2) okrenuti, obrnuti, okretati, zakrenuti, equos frenis; c. signa ili agmen, okrenuti vojsku drugamo, se c. ad dissonos clamores; pas. obgoniti se, huc illuc clamoribus hostium circumagi, Tac.; i skitati se, nihil opus est te circumagi ne treba, da se sa mnoom pooladiš. 3) okrenuti, dovesti na druge misli, unā tam facile (eos) voce circumegit et flexit, ut etc., jednom Suet. Caes.; circumagi rumoribus vulgi (Liv.), preokrenuti se, terrieri et circumagi ad nutus comminationesque Hannibalis, circumagi alieni animi momentis.

circum-āro, 1. obdrati, preorati, agrum, Liv.

circum-cido, cidi, cisum, 3. [caedo] 1) obrezati, opsjedi, okresati, caespitem gladiis; ars agricolarum, quae circumcidat, amputet; + genitalia alcys. 2) tp. a) obrezati, umanjiti, stegnuti, sumptum, multitudinem. b) (Quint.) skratiti (u govoru).

circum circā, adv. (rijetko) naokolo.

circum-cisus, adj. [partic. od circumcido] upr. opsjecom, obrezan; odalle 1) strmenit, vrletan, prësftan, saxum, collis; urbs tota ab omni aditu circumcisa atque directa est, sasvim nepriступan i strmenit. 2) + tp. skra-

den, kratak, quid enim tam circumcisum, tam breve, quam vita hominis longissima?; orationes c. et breves.

circum-cludo, cludi, clisum, 3. [claudio] zatvoriti naokolo, opkoliti, alqm; cornua argento. okovati u srebro; neprijateljski, circumcludi exercitibus, + equitatu, + vallo; Catilina consillis meis c.

circum-cōlo, etc., 3. stanovati oko . . , sinum maris, paludem, Tit.

circum-curso, 1. [intenz. od circum-curro] pretkl., pjesn. i kasno) optočati, optočavati . . . trčati oko hac illac; alqm hinc illinc; omnia, optočati, trčati na sve strane.

circum-dō, dēdi, dātum, dāre, 1) alqd alcuī rei, metnuti što oko čega, staviti, smjestiti, pōdidi, sagraditi, exercitum castris hostium, * c. brachia collo, saviti oko vrata, zagriliti; * arma umeris, metnuti na ili preko . . ; pren. sibi cancellos; + paci famam, pribaviti; principatus inanem famam ei, hanc illi famam; i bez pridanoa dativa, custodias, ligna, turres; pas. staviti se oko ili o . . , hinc patre, hinc Catulo lateri circumdatis, Liv. 2) alqd ili alqm alqa re, opkoliti, opasati, opkopati; oppidum vallo, campum insidiis; + oppidanos munitione; regio circumdata insulis; ogrnuti, zaogrnuti, amiculo circumdatus; * chlamydem circumdatus; * stolam pallā c., obući, ogrnuti svr̄h stole; pren., c. exiguis finibus munus oratoris.

circum-dūco, dūx-, dūctum, 3. 1) obvoditi, obvesti; voditi oko ili po, vudi . . , exercitum, cohortes; + alqm viciatim; apsol. praeter castra hostium circumduxit, prode, mimo . . , jednom Liv. 34, 14, 1.; s dva acc., alqm praesidia, naokolo k strážama voditi; io stovarna, aratrum, obdrati; + brechia, utordne orde; + litteras subijcere circumducereque, zaokružiti (zabilježiti, da pripadaju na kraj predašnjega reika); flumen ut circino circumductum. 2) tp. a) (Plaut.) varati, prèvariti. b) + o govoru: opisivati, razvlačiti, duljiti, si quid modo longius c.

circum-ee i circūce, ii, (rijetko iiii), itum, 4. 1) obidi, obači, obilaziti, idi okolo . . , munitiones; hostium castris circumitis, objahāvoši, * flagrantēs aras; Camillam jaculo, šuljati se oko . . ; ut circuit sol, krene se na zapad, zapada; + apsol. obrnuti se, okrenuti se; naposea) + idi stramputioom oko čega, zači, zālaziti oko . . , obidi, obilaziti, locum insidiarum; brevi spatio eluvies circumiri poterat; odalle u govoru: obidi, ne kazati, prešutjeti, Tac. hist. 3, 37.; varati, prèvariti, Ter. b) okružiti, optočiti, obrubiti, * cujus non hederæ circuiere ovjembati caput; + hippodromus platanis circuitur; +

hoc caerulea fascia circumibat; * *extremas oleis pacalibus oras*; *često u vojnom jeziku: opkoliti, opasati, okružiti, itd.*, sinistrum cornu, aciem a latere aperto; circui ab hostibus; u *prilici*, circumiri totius belli fluctibus. 2) *obadi, obilaziti, zarediti po . .*, *ići nđokolo ili po*, urbem plebem; agmen pedibus; omnes fores aedificii; praedia; oram maris, *razgledati*; singulatim; equo, *đjahati, jahati po ili oko*; *apsol.*, kao vojn. t. t. *obilaziti, patroliti*, manipulos; vigiliis; portas; *moledi ili hrabreći obilaziti* ibi (*po trgu*) c. et pressare homines coepit; c. ordines et hortari; c. senatum cum veste sordida; c. veteranos, ut etc.

circum-đquito, 1. *jahati oko . .*, moenia, *jednom Liv. 10, 84, 7.*

circum-fēro, tūli, lātum, ferre, 1) *obnositi, nositi oko ili po . .*, + infantem Juliani per omnia deorum templa; + caput alcjs praefixum hastae; + clipeum ad ictus, *sa sobom nositi*; c. oculos, truces oculos ad alqm, alqd, *ūpirati oči u . .*, ora oculosque, *Liv. Ov.*; * + vultus, * acies huc atque huc, *amo tamo obraćati*, + manus oculosque ad alqm, *ūpravljati, ūpirati, podizati*, + circumferri ad nutum alcjs, *vladati se prema . .*, sol circumfertur, *đkredě se*; * ter eos circumtulit undā, *obnese vođe oko njih, pošleropi ih njom te pomiri* (*s bogom ili s bogovima*); *napose: služiti naokolo, da svatko pogleda i vidi, uživa ili upotrijebi*, cedo codicem, circumfer, ostende; humani corporis sanguinem in pateris; poculum circumfertur, *Liv.*: caedes et terrorem, *Tac. b) usmeno raznositi, razglasiti, širiti*, + alqd; * *acc. o. inf.*

circum-flecto, 3. (*rijetko*) *okrenuti, zakrenuti*, c. longos cursus, *Verg.*

circum-flō, 1, *duvati oko . .*, circumflari omnibus ventis invidiae, *jednom Cio. Verr. 3, 41, 58.*

circum-fluo, flūxi, flūxum, 3. 1) *opteci, optjecati*, * utrumque latus c. aequoris unda; (*Just.*) o *odijelu*: *odijevati*, circumfluentibus quietae felicitatis insignibus; + *s acc.*, *optjecati, izobila okruživati, zāpasti*, secundis rebus, quae circumfluunt vos. 2) *prētjecati, biti prepun, o posudi, u prilici*, insatiabilis avaritiae est adhuc implere velle, quod jam circumfluit, *Curt.*; o *govoru*, nec ea redundans tamen nec circumfluens oratio, *pa opet se od obilja ne preljevajući*; *tp. c.* alqa re, *imati na pretek, izobila, obilovati čim, prepun biti*, c. gloriā; c. atque abundare sc. omnibus rebus.

* + **circum-fluus**, *adj.* [circumfluo] 1) *optjecati, opteden, đkružěn.*

circumfōrāneus, *adj.* [circum-forum] 1) *tržni, aes c., novi uzajmljeni na trgu u mjenjača, dugovi.* 2) *vašarišni, sajmišni, pharmacopola*; + *lanista.*

circum-fundō, fūdi, fūsum, 3. 1) *upr., lijevati što oko čega*, c. alcui rei alqd; *obliti, oblijevati, politi, polijevati*, alqm *ili* alqd alqa re; circumfusum esse caligine, luce, tenebris; c. mortuum cerā; * c. alqm amictu nebulae, *ogrnuti. Odalle okruživati*, aēr circumfundit terram. 2) *pas. ili (rijetko) c. se, a) vrvjeti, navaliti, nagnuti, opkoliti itd.*, magna multitudine circumfusa; circumfunduntur ex reliquis hostes partibus; circumfundeantur obviis sciscitantes, *Liv.*; + circumfusi cedentibus (*dat.*), i + circumfunditur turmas; eques circumfundit, *navaljuje, Tac.*; * circumfuso milite, *nđokolo s četom*; * circumfunditur juveni, *pribiti se, pribijati se uz koga*; molestiae, voluptates circumfusae, *navalivši, okružujući. b) okružiti, opkoliti, opasati, pōdsjesti*, Cato circumfusus Stoicorum libris; piis circumfusus; (*Tac.*) cum exercitu tam paucas cohortes c.

circum-gēmo, 3. *rūkati oko . .*, ursus c. ovile, *jednom Hor. epod. 16, 51.*

circum-gesto, 1. *nđokolo nositi, obnositi*, epistolam, *jednom Cio. Qu. fr. 1, 2, 3. §. 6.*

circumgrēdior, grēssus sum, *dep. 3.* [gradior] *neprijateljski opkoliti.*

circum-lajicelo (inicio) etc. 3. *nđokolo nāsipati* vallum, *jednom Liv. 25, 36, 5.*

circum-ljēso, — —, 2. *ležati, stanovati oko . .*, *ili nđokolo*, quae c. Europae (*dat.*); + circumjacentes populi, *okolni, susjedni.*

circum-jectus, us, m. [circumjicio] (*rijetko*) 1) * *obāhvadānje*, aether terram tenero c. amplectitur, *nježno, milo grli.* 2) *okolina, okolica*, arx munitur c. arduo, *jednom Cio. r. p. 2, 6, 11.*

circum-jicelo, jēci, jēctum, 3. 1) *baciti oko, metnuti, ostaviti*, fossam verticibus, *iskopati oko . .*; c. vallum, *nāsiti*; anguis circumjectus fuit vectem, *poviti se oko poluge. Odalle circumjectus, okolni, susjedni, o gradovima: državama itd., s dat.*; + *apsol.* 2) *okružiti, okruživati, opkoliti*, extremitatem caeli rotundo ambitu c.; (*Tac.*) planities saltibus circumjecta.

circum-ligo, 1. a) * + *svezati što oko čega*, alqd, alcui rei. b) *obāviti, obmotati*, alqd alqa re; ferrum stuppā; Roscius circumligatus *opasan angui.*

circum-lino, — litum, 3. (*rijetko* — linio, 4.) 1) *đmazati, nāmazati po . .*, *lijepiti što oko . .*, alqd alcui re. 2) *namazati, pomazati, oblijepiti*, alqd alqa re; * circumlita (*pokriven, đbrastao*) saxa musco; + *napose:*

obilježiti, zabilježiti, oculum modo dextrum modo sinistrum.

circum-luo, — — 3. *oplakati, opijecati*, Liv. Tac.

circumluvio, ōnis, f. [circumluo] *optoka i od nje načinjen: otok*.

circum-mitto, misi i missum, 3. *slati naokolo, razasijati*.

circum-mūio, (Plaut.) -moenio, 4. „obzidati“; *naokolo utvrditi, ograditi*.

circummūitio, ōnis, f. [circummunio] (rijetko) *opasivanje, opsada, opkoljavanje*.

circum-pādānus, adj. *popadski*.

* † **circum-pendeo**, etc. 2. (rijetko) *visjeti naokolo*.

circum-plando, 3. *pljeskati komu, pljeskajući dočekati koga*, alqm, jednom Ov. trist. 4, 2, 29.

circum-plector, plēxus sum, dep. 3. *obuzeti, obuzimati, obuhvatiti, opasati, prigrliti*, domini patrimonium c. quasi thesaurum draco; eas (conjunctiones) undique complecti, *vezati, obuhvatati, collem opere, opkopati*; * c. pharetram auro, *okovati u zlato*.

circum-plleo, ēvi, ātum, 1. *omotati, obaviti*, alqm, alqd.

circum-pono, pōsui, positum, 3. (pjesn. i kasno) *staviti, postaviti, metnuti što oko čega ili po . . . alqd alcu*.

circumpōtatio, ōnis, f. [pōto] *obredivanje čašom (kad se rednja pije) jednom*, Cic. legg. 2, 24, 60.

† **circum-quāque**, *svagdje, naokolo*.

circum-rētio, 4. *zamrežiti*, cum te circumretitum frequentia populi Rom. esse videam.

circum-rōdo, si —, 3. *oglodati naokolo, ogrižati*, dudum circumrodo, quod devorandum est, *reč dugo žvačem, što napokon valja kazati*; (Hor.) circumrodi dente Theonino, *opadnuti biti* (v. Theon).

circum-saepto, — ptum, 4. *ograditi, okružiti, opkoliti, opasati*, corpus armatis; † stagnum aedificis.

circum-scindo, 3. *odrijeti odijelo s tijela, c. et spoliare, jednom Liv. 2, 55, 5*.

circum-scribo, scripsi, scriptum, 3. 1) *upr. opisati krug, krugom zatvoriti, c. orbem; alqm virgula*. 2) *tp. a) omediti, ograničiti*, non esset pictura, nisi quae lineas modo extremas umbrae quam corpora in sole facissent, *circumscriberet, ajenorezi, silhouete od itd., Quint.*; exiguum alcu vitae curriculum, *odrediti*; terminis jus suum; locum habitandi alcu; ante circumscribitur mente sententia, *odredi se*. b) *ograničiti, stegnuti*, c. hoc genus oratorum uno genere *stegnuti, ograničiti na . . . osv. t. t. činovnika u izvršivanju uredovne vlasti stegnuti na njegov posao*,

tribunum pl., praetorem. c) *rijedima, pitajima itd. natjerati u škrupac, zamrežiti, napose: oglobiti koga, prevariti, zakinuti*, fallacibus et captiosis interrogationibus circumscripti atque decepti; † *kao t. t. sudbenoga jezika, c. testamentum, provi smisao običi; odalle uopće drukčije tumačeb: prikrivati, facetis jocis sacrilegium, Just. d) nešio kao nevažno metnuti pišući u zgradu — kao nevažno ukinuti, udaljiti (νεμυδάμ) sententias, tempus*.

circumscripse, adv. [circumscriptus] *ograničeno, jezgrovito, nakratko*, complecti res singulas; u retorici — *perijodički, u perijodima, c. numeroseque dicere*.

circumscriptio, ōnis, f. [circumscribo] 1) *upr. (opisivanje), konkretno, krug opisan oko šta, ex circumscriptione excedere*. 2) *ograničenje, oort, obujam, terrae, temporis, odalle kao t. t. c. verborum, perijod*. 3) *varanje, zakidanje, prijevara*.

circumscriptor, ōris, m. [circumscribo] *varalica, zakidlač*.

circumscriptus, adj. s komp. [partic. od circumscribo] *oštro opisan, jedar, brevis et c. quaedam explicatio, odalle u retor. perijodički zaokružjen, c. verborum ambitus*. 2) † *stegnut, ograničen, circumscriptor vis, o besjedi*.

circum-sēco, — ctum, 1. *obrezati, opsjeći*, alqd serra, *opiliti*; † o obrezavanju u Židova.

circum-sēdeo, (sideo), ēdi, essum, 2. *sjediti naokolo, opkoliti, opsjedati, pōdsjedati, opasati*, urbem omnibus copiis; urbs circumsessa, alqm, *stan čij; tp navaliti na koga, dosaditi komu, a lacrimis omnium circumsessus, circumsessus muliebribus blanditiis*.

circum-sēpio, v. circumsaepio.

circumseasio, ōnis, f. [circumsedeo] *pōdsjedanje, opsada, jednom Cic. Verr. 1, 33, 83*. **circumsideo** v. circumsedeo.

circum-sīdo, — — 3. *pōdsjesti, opsjesti, opsjedati, opkoliti, opasati*, Plistiam, socios Romanorum; † *regem urbanque*.

circum-silio, — — 4. [circum-salio] *skakutati, poskakivati, o vrapu*.

circum-sisto, stēti —, 3. *pōstaviti se naokolo, kupiti se oko, opkoliti, alqm; cum paucis militibus circumsistens; † c. signa sua; napose neprijateljski: opkoliti, stijesniti, pritijesniti, tištati, plures paucos c.; naves; ne circumsisteretur a civitatibus; apsol*.

circum-sūmo — —, 1. 1) *intranž. naokolo oriti se, razlijegati se, locus ululatus; aures vocibus*. 2) *trans. zvečati, bučati oko, razlijegati se oko . . . clamor hostem; * murum armis; * circumsonari armis*.

circum-sēnus, *adj.* naokolo oredi se; turba canum, odoasud lajudi.

circumspectatrix, *icis, f.* [circumspecto] (rijetko) ogledačica, Plaut.

circumspectio, *ōnis, f.* [circumspicio] (rijetko) ogledanje, oprez, razboritost.

circum-spēctō, 1. [intenz. od circumspicio] 1) *intranz.* pozorno i oprezno obzirati se, ogledati se, svjerati, in pastu (o divotinjama); u prilici, circumspectans tamquam in rate in mari immenso nostra vehitur oratio. 2) *tranz.* sa svih strana ogledati, posmatrati, vrebati, c. omnia; alius alium circumspectant; alqm; c. tempus defectionis; (Tac.) misliti o, smjerati na što, bellum, fugam; (rjede) ugledati, vidjeti naokolo, aquam, Liv., or. circumspicio 2) a).

1. **circumspectus**, *us, m.* [circumspicio] 1) ogledanje, obziranje, pogled, facilis est c., unde in omnes partes est circumspectus. 2) *tp.* razmišljanje, posmatranje, obziranje, rerum aliarum.

2. **circumspectus**, *adj.* s komp. i sup. [circumspicio] prōmišljen, razborit, oprezan, * verba, † iudicium.

circumspicio, *exi (syno. perf. circumspexti, Ter.), ectum, 3. 1) intranz.* oko sebe gledati, ogledati se, obzirati se, c. (zabunjen se obzire), aestuat; *odatle:* paziti, na oprezu, oprezan biti, circumspiciendum est, ut etc. 2) *tranz.* a) *pozorno* ogledati, razgledati, motriti, situm urbis; sus; * amictus, ogledati; i vidjeti naokolo, ogledajući se spaziti, montibus fluminibusque clausam regionem, Liv.; * saxum ingens. b) *tp.* a) izgledati, iskati, externa auxilia; auctumno tecta ac recessum; † fugam; † externos reges sibi. b) u duhu: pregledati, razmišljati, promatrati, omnia; pericula, čuvati se; paziti na se; cum circumspicerent patres, quosnam consules facerent.

circum-stē, *stēti, —, 1. stajati oko, naokolo* stajati, okruživati, senatum, sellam; circumstantes, naokolo stojeći. *Napose neprijateljski:* opkoliti, okružiti, tribunal praetoris; fata nos c., prijete nam sa svih strana; † quo notabilior paupertas et angustiae rerum nascentes eos circumsteterunt; * quae te circumstent pericula.

circum-strēpe, *strēpui, pītum, 3. (Tac.) 1) bičati oko, oriti se, razlijevati se oko*, alqm, rem. 2) *sa svih strana na glas govoriti, vikati*, haud dissimilia alii et quidam atrociora c.; circumstrepunt (navaljuju, viču na nj) „iret in castra“.

† **circum-strēo**, — *ctum, 3. ograditi, obzidati*, lacum juxta Tiberim.

circumtentas, *partic.* [tendo] pokriven, imajudi na sebi, elephantī corio (po home je rāzapēta slonova koža), Plaut.

circum-tēre, —, —, 3. *otriti, samo tp.* sale-tjeti, zadkupiti, alqm, jednom Tib. 1, 2, 97. **circumtextas**, *partic.* [texo] utkan; velamen c. acantho, naokolo urēšen, s utkanim, jednom Verg. Aen. 1, 649.

circum-tēno, *ui —, 1. upr. grmjati oko...* — *bičati; tp.* Bellona eum c., lutnji oko njega.

† **circumtensus**, *partic.* [tondeo] ostrizen, dšišān.

circum-vādo, *si —, 3. odāsud navaliti na koga*, immobiles naves; † alqm clamoribus turbidis; *tp.* terror ex utraque parte c. aciem, spopade.

circum-vāgus, *adj. (rijetko) naokolo luta-judi*, Oceanus, optječući zemlju, Hor. epod. 16, 41.

circum-vallo, 1. *opkopati, pōdsjedati*, oppidum; hostes, Pompejum; u prilici, (Ter.) tot res c.

circumvectio, *ōnis, f.* [circumveho] (rijetko) 1) *razvōženje (o robu)*, portorium circumvectionis, provoznina (carina kod razāšiljanja robe u mutarnjem prometu). 2) *tečaj*, solis.

circum-vester, 1. [intenz. od circumvehor] *medijalno:* voziti se, ploviti oko, oppida, Plaut., oram, Liv.; *tp.* * c. singula, opisivati, prikazivati.

circum-vēhor, *vēctus sum, 3. (pas.) voziti se, jahati, ploviti oko (naokolo), jedriti, sa i bez equo, navi ili classe; locum; ad, in locum; muliones collibus circumvehi jubet; partic.* circumvēhens, *ploveći oko...; oploviti* Peloponnesum.

circum-vēle, 1. *zāvjesiti, ogrnuti, jednom* Ov. met. 14, 263.

circum-vēnio etc., 4. *doći oko čega; 1) okružiti, opkoliti*, planities locis paullo superioribus circumventa; homines circumventi flammā; (Tac.) Rhēnus insulas circumveniēns, optječući. 2) *neprijateljski opkoliti, opasati, stisniti, zālaziti*, hostes ili moenia exercitu, vallo fossaque; per insidias, insidiis circumveniri ab hoste. 3) *tp.* a) *staviti u pogibao, nāljerati u neprikladu, u škripac, zāmrežiti, nadvladati, oboriti, upropastiti, itd.*, testes; non bello aperto sed suis artibus, fraude et insidiis est prope circumventus; falsis criminibus. b) *omahnuti, prevartiti*, innocentem pecuniā; plebem fenore.

circum-verto (circumvorto), *vērti, vērsūm, 3. 1) okrenuti, okretati, obrnuti, obriati, † circumvertens se, krećući se na desno; circumverti, vrtjeti se, okretati se, apsot., Plaut.; * s acc., rota, perpetuum qua circumvertitur*

axem. 2) *tp.*, *prèvariti* (za novce), c. alqm argento, *Plaut.*
circum-vestio, 4. (rjetko) *obúdi*, samo * *u pri-*
lici, c. se dictis, *stitti se rjeđima.*
circum-vincio, — *inctum*, 4. (rjetko), *povezati*
nàokolo, murteta juncis, alqm virgis, *Plaut.*
circum-vise, — — 3. *nàokolo gledati*, je-
dnom Plaut. Amph. 5, 1, 38.
 * *† circum-vólito*, 1. *lijetati*, *oblijetati.*
 * *† circum-vólo*, 1. *oblijetati.*
circum-volvo, — *vólutum*, 3. *váijati* . . . *òkre-*
tati, * *sol magnum circumvolvitur annum*,
okređuci se svrđuje.
circus, i, m. [κίρκος] 1) *krug*, *kolòbár*, u *astro-*
nomiji. 2) *trkalište za konje i za kola*; bilo
ih je u Rimu više, od kojih je najnamenitiji
circus maximus, sagrađen između Palatina
i Aventina od Tarkvinija Priska; bijaše
mjesto u njem za 150,000, a pošto ga raširio
Trajan, za 3 do 400,000 *gledalaca*. Od jednoga
se kraja do drugoga prostirao zid do 6 stopa
visok a 20 stopa širok, „spina“ *zvan*, na oba
kraja kojega stajahu 3 šiljka „metae“; oko
ovih šiljaka morali su ulrkivači na kolima 7
puta voziti, prije nego se *nagrada dijelila*.
Osim ovoga cirka bio je najveći circus Fla-
minius i circus Florae; druga *trkališta spo-*
minju Liv. Verg.
circis, is, f. [κίρκης] *cirida*, nekaka *morska ptica*,
u koju se Solta, kći Nizova (Nisus), prevo-
rila, Ov.
Cirra, ae, f. [Κίρρα] *Cira*, *pristanište delfsko*
s gradom, Apolonu posvećeno.
cirrus, i, m. upr. *kovrdioa*, *òupérak*; *odalle*
(Phaedr. 2, 5, 13.) *rěse u odijela.*
Cirta, ae, f. [Κίρτα] *Cirta*, *grad u Numidiji, s.*
Constantine. Odalle supel. -tenses, ium, m.
Circani.
cis, praep. s acc. 1) *u prostoru*: *s ove strane*
c. Taurum, Rhenum. 2) (*pretkl. i kasno*) *u vre-*
meni: *za (c. gen.) ili sam gen. do, u, c. pau-*
cos dies; c. decimum mensem.
cis-alpinus, adj. *cisalpinski*, (*s ovu stranu*
Alpa lešedi) Gallia, † provincia; Galli.
cistum, ii, n. *cizij*, (*laka kolioa putna na*
 dva točka).
cis-rhēnānus, adj. *s ovu stranu Rajne, Ger-*
mani, jednom Caes. b. G. 6, 2, 3.
Cisseus, ai, m. [Κισσεύς] *Cisej*, *kralj trački; otac*
*Hekubin, koja se zato zove * Cissila, Idis, f.*
Cisejevica.
cistā, ae, f. [κίστη] *sanduk*, *kovčeg*, *ormar.*
cistella, ae, f. [dem. od cista] *sàndučić*, *kov-*
čezić.
cistellātrix, icis, f. [cistella] *sandučarica*, (*ro-*
binja, koja je čuvala gospođe svoje sandučić

s dragocjenostima ili draguljima), Plaut. Trin.
 2, 1, 23).
cistellāla, ae, f. [dem. od cistella] *kovčezić*,
sàndučić itd., Plaut.
cisterna, ae, f. *čatrnja*, *bistijerna.*
cistophorus, i, m. [κιστοφόρος, sandukonoša] *ci-*
stosfor, so. *nummus*, *azijski novac* — *od pri-*
like 4 drahme, imajući na licu oblik *Bakhove*
ciste (v. cista).
cistula, ae, f. [dem. od cista] *sàndučić*, *kov-*
čezić, itd., Plaut.
† citātim, adv. [citatus] *brzo*, *hitro.*
citātas, adj. [partic. od cito] *brz*, *hitar*, c.
gradu ire; equo c., upropanj, uzagrepece, ci-
tatiore, citatissimo agmine.
citārier, us, komp. s (rjetkim) sup. *citāmus* (pos.
citer je pretkl. i rjedak) [cis] 1) *ovostran*,
s ove strane, *Gallia c., s ove strane Alpa*,
provincia. 2) *u prostoru*: *† bliži, najbliži*;
tp. ut ad haec citeriora veniam et notiora no-
bis, što nam je bliže, Cic.; sup. upr., vrlo
blizu, najbliži, stella ultima a caelo, citima
tarris; u prihoi, deduc orationem tuam ad haec
citima.
Cithaeron, ōnis, m. [Κίθαίων] *Citeron*, *gora*
u Beotiji, Verg. Ov.
cithāra, ae, f. [κίθάρα] * *† citara* od četiri
*žice, * citaranje, žice.*
cithārista, ae, m. [κίθαριστής] *citārāč.*
cithāristria, ae, f. [κίθαριστρια] *citaračica*,
Ter.
cithāriso, i, [κίθαριζω] *citarati, jednom Nep.*
Epam. 2, 1.
† cithāroedus, adj. [κίθαροεδός] *citaredski.*
cithāroedus, i, m. [κίθαροεδός] *citared*, (*pjevač*
uz citaru).
citāmus v. *citerior.*
Citium, ii, n. [Κίτιον] 1) *Citij*, *starodavan i*
znatan grad na otoku Cipru. Odalle Citilēus,
adj. citijski; supel. -lōi, ōrum, m. Citijani; i
Citilēus, ai, m. [Κίτιος] Citijanin, Zeno. 2) *grad*
u Macedoniji.
 1. *cito*, adv. s komp. i sup. [citius] 1) *brzo*,
hitro, *discere alqd; citius, brže nego li se*
*reći može, Liv. i pjesn. * solito citius, * serius*
*aut citius, prije ili poslije, kad, tad, * citius*
supremo die, pred smrt. 2) *tp. a) s negacijom:*
ne lako, quem non tam c. rhetorem dixeris
quam πολυμύτρ. b) u komp. bez negacije — po-
tius, pače, prije, citius diceris, dixerim.
 2. *cito*, i, [intenz. od cito] 1) *razmahati*,
raznjihati, tjerati, goniti (samo pje-
snički i kasno, izim partic. citatus kao adj.,
što gl.); duševno: podjariti, podražiti,
isque (animi) motus aut boni aut mali opini-
one citetur; jednom Cic. Tusc. 3, 11, 24. 2)
(glasom) pòzvati, sazvati, c. senatum, pa-

tres in curiam, juvenes ad nomina danda. *Napose a) pozvati na sud, testem reum, zovnuti je li došao; odatle i tužiti, tp. citare alqm testem, auctorem, libros auctores, navesti koga za svjedoka, pozivati se na koga kao na svjedoka ili poruka itd., odatle b) uopće poimence napominjati, zvati, imenovati, c. censorem; victorem citari. 3) svejednako zadržati, pjevati, sveudilj klicati, c. paeanem; * c. io Bacche.*

citra (proobitno abl. sing. gen. f. od citer, citerā, citra so. parte), *adv. i praep. 1) s ovu stranu, c. Gabios, c. vallem, c. flumen; (Tac.) vis Agrippinae c. ultima stetit; * nec c. nec ultra mota. 2) pred, iznutra, pod, non a postrema syllaba c. tertiam, ne pred trećim slovom od kraja; saepe etiam c. licet, slobodno je, i kad ne možeš na više; * citra quam, manje od; nego li; također * virtus non est c. genus, ne zaostaje za . . ., ne stoji niže . . ., * peccavi c. scelus, sagriješio sam, no ne do zločina. 3) * + u vremenu: pred, prije, c. tempora Trojana. 4) (istom od Quint.) bez, osim, izvan, ne gledajući na, est ea facies Britanniae citra Caledoniam; c. spectaculorum dies.*

citreus, *adj. [citrus, nekako drvo afričko] citrov.*

citra, *adv. [cis] amo, samo s ultro, v. ultro.*

citus, *adj. s komp. i sup. [partic. od cieo] zato: brz, hitar, incessus; eques, tatarin, ulak, undique citi, odasvud dopadajući; via, vox; * pes; * citus subscribe.*

civicus, *adj. [civis] građanski, corona c., građanski vijenac, (hrastov vijenac, koji je dobio građanin izbavivši od smrti sugrađanina u boju).*

1. civilis, *adj. s komp. i (kasnim) sup. [civis] 1) građanski; državni (različito od civicus), c. sanguis; c. bellum, domaći; victoria, nad sugrađanima: studia; mos; oratio civilis, politički govor; jus c., građansko državno pravo (opp. jus naturale), ili (u užem sm.) civilno ili građansko privatno pravo (opp. jus publicum), i starije pravo (opp. jus praetorium ili honorarium, iz pretorskih naredaba poteklo), i u najužem sm. tumačenjem učenih pravnika dobiveno pravo; ratio c.; c. scientia, državopravna znanost; politička, popularno znanje, rerum civilium cognitio; * quercus — corona civilis. 2) tp. građanski, opće koristan, Liv.; uljudan, uslužan, prijazan, udvoran, usrdan, (koji ne pokazuje držanjem, da pripada vladajućoj u državi porodici) istom Ov. i kasniji prozaioci; quid civilis illo (Augusto)? Germanico civile ingenium, mira comitas.*

2. Civilis, *is, m. (Claudius) Civil, vođa Bata-vača, koji su ustali protiv Rima g. 69 po Is., Tac.*

+ civilitas, *ātis, f. [l. civilis] uljudnost, udvornost, prijaznost, usrdnost*

civiliter, *adv. s komp. i sup. [l. civilis] 1) građanski. 2) uljudno, udvorno, prijazno, usrdno, Ov.; civilius, Plin. ep.; civilissime, Eutr.*

civis, *is, comm. abl. starije civi, klas. ponajviše civē, 1) građanin; državljanin, građanka. Odatle napose a) = sugrađanin, sugrađanka, c. meus, tuus; (Plaut.) cives tuae. b) podanik, rex imperat civibus suis.*

civitas, *ātis, f. [civis] 1) položaj građanina, pravo građansko, državljanstvo, osb. rimsko, c. Romana; dare alcuī civitatem; alqm civitate donare; civitatem amittere, alcuī adimere, alqm in civitatem recipere, in civitatem ili civitati ascribere, in populi Romani civitatem suscipi; alqm in civitate retinere, de civitate ejicere; i jus civitatis, prava građanstva; pren. + verbo civitatem dare = udomaćiti. 2) građanstvo, skup građana ili svihkolikih građana odatle: država (skup svihkolikih građana), grad, općina, civitas stabat in foro; c. Rhodiorum; esse alcuī civitatis; administrare, augere c.; instituere, condere, evertere, vi expugnare c.; foederata civitas; mores civitatis (a ne rei publicae) immutantur; pren. una communis deorum atque hominum; + c. Stoicorum. 3) (pretkli. i kasno) = urbs, grad (t.j. skup svihkolikih stanova građana), saepta muris; napose Rim i stanovnici njegovi.*

clades, *is, f. 1) šteta, škoda, gubitak, nesreća, neugoda, c. dextrae manus; c. civitatis: c. belli, nevolja, ratna nevolja, ea clade, pohara, instantes clades, pomor; cladi esse, biti na propast, na zator, * Scipidae clades Libyae, Scipionovići propast L. — Napose 2) ratna nesreća, poraz, cladem alcuī afferre, inferre, facere, potući, poraziti koga; cladem (pugnae) accipere, potučen biti.*

clam, *[celo] 1) adv. potajno, tajom, krišom, plura c. remove; c. ferre, tajiti, sakrivati; (Ter.) c. esse. 2) (Com.) praep. s abl. i acc., bez znanja, c. me, te, illo, bez mojega itd. znanja; c. patrem atque omnes; c. virum; c. me ili mihi est, nepoznato mi je; me c. habuit, utajao, kriju je od mene, s gen. c. patris, Plaut. Mero. 1, 1, 43.; jednom Caes. b. c. 2, 32, 8. c. vobis; c. hostibus, pisao b. Afr. 11.; c. praesidia, c. quendam Philonem, pisao b. Hisp. 3, 35.*

clamator, *ōris, m. [clamo] vikač, (o ložu govorniku).*

clamitatio, *ōnis, f. [clamito] vikanje, dređanje, jednom Plaut. Most. 1, 1, 6.*

clāmīto, 1. [intenz. od clamō] *vīkati, vīkom vīkati, dovīkivati, na glas zvati*, quid clamitas?, Ter.; „ad arma!“ clamitans; s acc. p. inf.; * passer questu vano c.; Cauneas (kawn-ske smokve!); † saeva et detestanda Quirino, *ljuto proklinjati Q.*; c. calliditatem, *ispravati, odavati*; s dea ak., *na glas nazvati, psovati*, alqm sycophantem, Ter., se tanti exitii reum, Tac.

clāmo, 1. 1) *intrans. vīkati, zvati, tumultuantur et c.*; c. de uxoris interitu, *naricati, odatle*. * uopće o svakom oštrom glasu, o žamoru, žuboru vode, (Com.) o rkanju, o cvrčanju cvrčka, (cicada). 2) *trans. glasno zvati, osb. doznati, dovīkivati, prizvati, imenovati, itd.*, c. triumphum; omnes c., hoc indigne factum esse; s ut; (Ter.) illis (dat.) quid facto opus esset, *clamat de via*; c. fidem hominum, *zavīcati*; * morientem nomine; * palma clamata, *oglašena*; * se causam malorum; tp. *odstovati, govoriti vidu*, de te autem, Catilina cum tacent, clamant; i o beživ., veritas clamat; s acc. o. inf., quom mi ipsum nomen ejus Archedimidis clamaret dempturum esse, Plaut.; quae (tabulae) se corruptas atque interlitas esse clamant.

clāmor, ōris, m. [clamō] *vika, grāja, buka, larma*, edere, tollere, profundere, (Plaut. i pokl.) facere, * dare clamorem, *vīkati, larmati itd.*; * compescere; c. hostilis; * supremus, *na mrtvaca, mrtvacu*; clamor exoritur, ad caelum fertur; *napose osb. u pl.: pohvalna vika, klicanje, vika zadovoljstva u kazalištu, na foru ili na sudu*, clamore consensuque populi; * c. secundus; Hortensius clamores faciebat adolescens, *ili: vika nezadovoljstva*, Fuscum clamoribus et conviciis et sibilis consecretantur; tp. o neživim predmetima, *štro pot, orenje, šum, buka, odjek, zvuk*; i konkr. clamor hostilis et cursus armatorum omnia ferro flammaque miscet, *vika i irka nadoružanih dušmana itd.*

clancūlum, [dem. od clam] (Com.) 1) adv. *sa svim potajno*. 2) praep. s acc. *bez znanja, c. patrem*.

clandestīno, adv. [clandestinus] (*rijetko*) *potajno i skrovito*, Plaut.

clandestīnus, adj. [clam] *potajan*, * foedus; scelus; colloquia; consilia.

clangor, ōris, m. [clango, klany] *zveka, zvuk, orenje*. a) o pticama: *ovrkut, krika*, cum magno clangore volitare; c. gakanje anserum, * magnis quatere clangoribus alas. b) o sviralama n. pr. o trubi, *orenje, tubarum, trubljenje*.

Clānis, is, acc. im, m. *Klana, rijeka u Etruriji*, Tac.

Clānus, ii, m. *Klanij, rijeka u Campaniji*, Verg.

clāre, adj. s komp. i sup. [clarus] 1) *jasno, razgovijetno*, oculis videre, Plaut.; * fulgens caesaries. 2) *glasno, razgovijetno*, genere clare, ut milites exaudirent, — inquit; † clarus fabulari; * clare loqui (reći), * dicere (moliti se). 3) *pren.*, clarius (jasnije) apparet alqd, Cael. u Cio. fam. 8, 14, 2; clarius (svjetlije) exsplendescit alqd, Nep.; * clarius indicare laudes alejs.

clāreo, —, 2. [clarus] *jasan biti, sjati, svijetliti se, tp. sjati, odlikovati se, biti na glasu*, viri fama c.

clāresco, rui —, 3. [clareo] *postati jasan, svijetlao*. 1) *za oči: sinuti, zasjati*, Tac. 2) * *za uši: zaoriti se, jasno se čuti*, sonitus; † *pròslaviti se, izići na glas*.

clārīgātio, ōnis, f. [clarigo] (u smislu od clare ajo „glasno zahtijevati“) *klarigacija, kojom je fecijal glasno i svečano zahtijevao od neprijatelja naknadu i zadovoljštinu prije rata, po tome: navještaj rata; pa i pljenidba čovjeka, koji se zateče na zaštrnjenu mjestu*, Liv. 8, 14, 6.

* **clārīfōnus**, adj. (clarus i sonus) *jasnoglasan*.

clārītās, ōtis, f. [clarus] *jasnoda; o sluhu: jasnost, razgovijetnost, vocis; tp. glasovitost, slava, glas*, hominis; † generis; † nominis; † causa claritate personarum insignis.

clārītudo, ōnis, f. [clarus] 1) *jasnost, svjetlost, deae (sc. lunae)*, Tac. 2) *tp. slava, glasovitost, glas*, Sall. Tac.

clāro, i, [larus] 1) *razjasniti, rasvijetliti*. 2) *tp. pròslaviti, veličati*.

clārōr, ōris, m. [clareo] *jasnoda, svjetlost, jednom Plaut. Most. 3, 1, 111*.

Clārōs, i, f. [Kláros] *Klar, grad u Ioniji s hramom i orakulom Apolonovim*. Odalle **Clārīns**, adj. *klarski*; * deus C. i * samo Clarus; pošta.

clārus, adv. s komp. i sup. 1) *jasan, svijetao. sjajan, locus; gemma, stella*; * sidere clarior; * lapides (biser); * sub clara lucerna, *kod svijetla uljanice*; * dies, *bijeli danak*; * aquilo, *vedreći*; za sluh: *jasan, razgovijetan*, voce clara, *glasno*, clariore; * latratus; * tuba, *jasnoglasna*, tp. a) *duševno: jasan, razgovijetan, razumljiv, očevidan, bjelodan*, vide, ut mi haec certa et clara attuleris, Ter.; luce sunt clariora nobis tua consilia omnia; praesertim cum id solis luce videatur clarius; (Quint.) clarissima (najjasnija) in materia simili comparatio est. b) *izvanjim ili unutarnjim vršinama sjajan, odličan, znāmenit, glasovit*, c. gloria, *slavom*, ex doctrina nobilis

et c.; mortes; virtus; pax; res; clarus alga re; * ob alqd; *prijekorno* = *zloglasan*, c. superbia luxuriaeque, *jednom* Liv. 7, 31, 6. *Napose* je vir clarus muž odličan djelovanjem u ratu i u miru, mnogo zaslužan državnik (sr. illustis).

classarius, adj. [classis] pomorski, centurio, pomorski satnik Tac. ann. 14, 8; supst. classarii, sc. milites, vojnici od mornarice; sc. nautae, mornari.

classicula, ae, f. [dem. od classis] maleno brodovlje, flota, *jednom* Cic. Att. 16, 2, 4.

classicus, adj. [po classis 2)] 1) tičući se odjela kopnene vojske ili pomorstva (mornarice); u tom značenju samo kao supst. classicum, i, n. bojni znak, koji se davao trubom, classicum cecinit, zatrubi; classicum cani ili canere jubet, zapovjedi znak dati, trubiti; * = bojna truba. 2) osb. pomorski, na moru, milites, pomorski ili mornari, (Tac.) legio; * bellum; supst. classici, drum, m. c) sc. milites, pomorski v., Tac. 8) sc. nautae, Curi. = classarii. 3) classici, građani prvoga razreda naprotiv proletaraca; zato metaf. classici scriptores, dobri, uzorni pisci t. j. „klasici“.

classis, is, acc. prvobitno -im, abl. -i, postije -em, -e, f. upr. dio, odio, razred, osobito 1) od Servija Tulija određeni razred građana, ex classibus (Sall.), u prvih pet razreda; tp. philosophus ille quintae classis esse videtur, najvišega reda; † bolje općenito odio, razred, n. pr. učenika. 2) (zastar.) vojska, a) kopnena vojska, * Hortinae classes. b) pomorska vojska, vojna flota, mornarica, comparare, ornare, instruere, facere, efficere, aedificare c.; appellere ad Delum, pristati s flotom uz . . . classe ili classi proficisci, odjedriti (Nep.), pugnare; classi felicissime geruntur res; c. ibi stetit, ondje je stajala; * o jednom brodu; odatle * classes = naves.

Clastidium, ii, n. Klastidij, gradić u Galiji cisalpinskoj.

Claterna, ae, f. Klaterna, gradić u Galiji cisalpinskoj.

clātri, drum, m. i * -tra, drum, n. [klātr] rešetka, Hor.

clāstrātus, rešetkōm sagrađen, s rešetkōm, fenestra.

claudio, —, 2. ili clāudo, — sum, 3. (rjeđe u klas. jeziku) [claudus] biti hrom, hramati, šepati, samo tp. = na slabim nogama biti, slabo ureden, manjkav, loš, si beata vita una ex parte clauderet; si altera parte claudet res publica; napose o govoru i o govorniku.

claudicans, adj. [partic. od claudico] tp. hramajući, hrom, šepav, nihil c., nihil redundans.

claudicatio, ōnis, f. [claudico] hramanje, šepanje.

claudico, i. [claudus] 1) hrom, šepav biti, hramati, šepati graviter ex vulnere. 2) tp. kao što claudeo, ne tota amicitia quasi claudicare videatur; nec in ullo officio c.; si quid in nostra oratione claudicat.

Claudius ili (nekoji su se članovi nazivali vulgarno Clēdii), ime plemenu rimskom, iz koga su bile obitelji „Appii, Pulchri, Neroni i Marcelli“ najvažnije. 1) App. Cl. Caecus, koji je kao cenzor g. 312 pr. Is. Apijeve cestu i vodovod sagradio. 2) P. Clodius Pulcher, poznati protivnik Ciceronov, od Milona ubijen, muž Pinarije i Fulvije. Odatle Clodijanus, adj. Klodijev. 3) Tiberius Cl. Nero, pristaša Cezarova i Antonijev pomirio se polom s Oktavijanom, komu je ženu svoju Liviju odstupio; rodila mu se dva sina (Tiberius, potomci car, i Drusus, otac Klaudija cara). 4) M. Cl. Marcellus, osvojio grad Sirakuzu g. 212 pr. Is.; Gajus Cl. Marcellus, muž Oktavije, sestre Oktavijanove, od koje mu se rodio sin Marcus Cl. M., kojega je Augustus posinio i kćerju Julijom oženio, no taj umrije prilično mlad god. 23. pr. Is. Odatle Claudianus (jednom Tac. ann. 13, 2, Claudialis) ili Claudius (i Clodianus, Clodius), adj. Klaudijev (Klodijev).

1. clāudo v. clādeo.

2. clāudo (pjesn. i kasno, clūdo), si, sum, 3. 1) zaključiti, zatvoriti; a) što je otvoreno, otvoren prostor, janua, valvas, forem cubiculi; portas alcui; Janum, Janov hram, curiam, tabernas; oppidum undique; c. aurem alcui rei tibi ad alqm; * lumina (o noći), * ocellos (o smrti); clauso ore, zadržan ustima, Tac.; * priliči; nec ita claudenda est res familiaris, ut eam benignitas aperire non possit; tp. aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum habere; kao ret. t. i. sententias numeris, blaglasno zaključiti; universa comprehensio et species clausa et terminata est, zadržana i zaključena; (Hor.) alqd senis pedibus, verba pedibus, zaključiti, zaglaviti; supst. clausum, i, n. zadržan, * positum in clauso (pod ključem) linquere alqd; clausa brave razbiti, effringere, Sall.; partic. clausus tajnovit, (o značaju), Tac. ann. 8, 15. — b) put, klanac, zemlju ili zatvoriti, zapremiti, zaključiti, c. terrestres aditus opportune positae praesidiis; omnes aditus (fori) clauduntur; viam, * Tatlo iter; clausam Alpibus Italiam, Tac.; tp. a) zemlju za promet zatvoriti, clausae hieme Alpes essent; tanquam clausa sit Asia; Pontum, qui antea populo Romano ex omni aditu clau-

sus fuisset; *napose* c. mare (o *ohujama*, *zimi*) β) *zaglaviti*, *dovršiti*, * *epistolam*; * *lustrum octavum*. γ) *zátvorati*, *držati se* *dega*, kao *zemljop.* t. t. *insula ea sinum ab alto claudit*, in quo Carthago sita est; kao *milit.* t. t. *agmen claudere*, *zaključiti*, *biti u zapletu*; (Tac.) *dextrum, sinistrum latus, zaklanjati, štiti*. 2) *namjesto različitih kompoz.* A) = *intercludere*, *prësjeti*, *zakrčiti*, *transitum, maritimos exitus; commeatu*; *fugam*; *vocem Euandri c.*; * *rivos, fontes, u Just. sanguinem, ustaviti* B) = *concludere*, *includere*, a) o *živim stvorovima*: *zátvoriti*, *bačiti*, *filium, alqm in curia iŕi in curiam*, + *alqm cum cane in cavea*; + *se Daphnae*; + *carcere claudi*; * c. *pecus textis cratibus*; (Tac.) *claudi cubiculo*; + o *stvarma*: *alqd anulo*. b) *opkoliti*, *opasati*, *pòsjedati*, *adversarios locorum angustias*; + *urbem operibus*; *claudi locorum angustias*, + *obsidione*; *clausum esse copis hostium*; i u *lovačkom jeziku*. o) *okruživati*, *forum porticibus tabernisque*; *non portu illud oppidum clauditur*.

claudus, *adj.* *Plaut.* *elōdus*, 1) *hrom*, *šepav*, *altero pede*, u *jednu nogu*; *deus*, * *pes c.*; *odatie*, *navis c.*, *brod s pòlomljenim veslima na jednoj strani*: *carminā c. alterno versu* = *elegičke*. 2) * *tp. nedostatan*, *nepotpun* *pars clauda officii tui*.

claustra, *vulgarno elostra*, *örum*, n. (*odatie „kloštar“*) (+ *claustrum*, i.) [*claudo*] *čim se što zatvara*, 1) *ključanica*, *brava*, c. *revallere*, * *laxare*, * *relaxare*; *tp. zagrada*, *okovi*, + *versus tua frangerunt c.* = *inadost u svijet*; + *refringere c. pudoris et reverentiae*; * *obstantia rumpere c.* 2) u *širem sm.*, a) *vrata*, *nasip*, *gati itd.*, *diu claustris retentae feræ (kòbača)*; c. *portus*, *zátvor luke pòtopljenim brodovima ili + prevučenim lancima*; * c. *urbis*; *illi (venti) circum c. oko zidova, što im prijeđe fremunt*; * *ždrijelo*, *klanac*, *angusti Pelori*. b) u *vojničkom jeziku* *sve*, što *ulaz u koje mjesto zaklanja*, *brani*, *štiti*: *bedem*, *bastija*, *opkop*, *ključ*, ili *vrata*, *imperii*, *loci*, *locorum*, *Etruriae* + *c. maris*; + *montium*, *klanac*; + *c. contrahere*, *opkopati liniju*; *tp. c. nobilitatis refringere*; + *annonae Aegyptus*.

clausula, *ae, f.* [*claudo*] *zaglavak*, *konac*, *epistolae*; *napose u retorici*, *zaglavak perrijoda*.

clāva, *ae, f.* *kijača*, *toljaga*, * + *kao atribut Herkulov*, *buzdòvan*, *topuzina*; u *Nep.* 4, 3, 4. *štap u Spartana*, o *koji su ispisan remen omotati tako, da je pismo mogao čitati samo onaj, koji je remen premotao oko štapa jednake duljine i debljine*.

clāvārium, *ii, n.* [*clavus*] *čavlovina*, (*novci, što su ih vojnici dobivali za brukvice (klince) oipela*, *Tao.*).

clāvātor, *ōris, m.* [*clava*] *toljagaš*, *toljaga*, *Plaut.*

clāvācula, *ae, f.* [*dem. od clava*] *stržaja* (*končdi nakraj vinove loze*).

clāviger, *ōra, um*, [*gero*] 1) [*clava*] *adj. toljagaški*, *topuzlija*, *pridjev Herkulov*; *toljaga*, *pridjev razbojniku Perifetu* (*Periphetes*), c. *proles Vulcani*. 2) [*clavis*] *adj. ključonoša* (= *Janus kao bog od vrata*).

clavis, *is, f.* [*κλῑς*] 1) *ključ*, c. *adulterinae portarum*, *otpiráč*, *gl. adulterinus*; *adimere uxori claves* = *razženiti se*. 2) *ključanica*, *brava*, alias *claves*, *imponere portis*; * *frustra c. inest foribus*; *post.*, * *servari centum clavibus, pòd sto ključevá*. 3) * *ključ*, *kojim se završka odapinjá*, *adunca trochi*.

clāvus, *i, m.* 1) *klinac*, *čavao*, *ferreus*; *trabalis*, *čavao od grede*; * *clavi trabales*, * *adamantini*, kao *atribut božice „Necessitas“*; *trabali clavo figere beneficium gl. trabalis*; *clavum anni movere ex eo die* = *računati početak godine, jer su Rimljani u starije doba označivali godine čavlima, koje je najviši činovnik 18. septembra* (*idibus septembribus*) *zabijao u zid kapele* (*cella*) *Jupitera kapitolskoga*. 2) o *stvarma nalik na čavao*, a) *krmilo*, *timun*, *ille* (*gubernator*) *clavum tenens sedet in puppi*; * u *prilici*, *clavum tanti imperii tenere et gubernacula rei publicae tractare*. b) * + *pòrub*, *grmizan trák na tunici*, *latus* (*u senatora*), a *angustus* (*u viteza*) c.; (*Hor.*) *samo clavus* = *„tunica“ porubom opšivěna*, *mutare clavum*.

Clazōmēnæ, *ārum, f.* [*Κλαζομινæ*] *Klazomena*, *grad u Ioniji*; *odatie -mēnius*, *adj. klazomenski*; *supst. Clazomeni*, *örum, m. Klazomenci*.

Cleanthes, *is, m.* [*Κλεάντης*] *Kleant*, *filozof stoički*, *god. 260. pr. Is.*, *učenik i nasljednik Zemonov*.

clēmēns, *tis, adj. s komp. i sup.* 1) o *značaju i ponašanju*: *blag*, *krotak*, *umiljat*, *milostivo*, *dobar*, *benigno et clementi animo esse in alqm, Ter.*; *clementes iudices ac misericordes*; c. *vita rustica, Ter.*; *castigatio*; *sententia*; *rumor c. blag*, *povoljan*. 2) *tp. o kakvoći zraka*: *blag*, *tih*, * *flamen*; o *tijeku rijeke*, *tih*, *miran*, + *alveus*; * *amnis*.

clēmēnter, *adj. s komp. i sup.* [*clēmēns*] 1) *blago*, *milostivo*, *mirno*, *krotko*, *alqd facere, ferre*; *cl. accepti a consule*; + *c. tractare alqm*; c. *ductis militibus bez pljačkanja*. 2) (Tac.) *blago*, *uzdižudi se*, *polagano*, c. *editum jugum*; *juga clementius adirentur*.

clēmēntia, *ae, f.* [*clēmēns*] 1) *blagost*, *milostivost*, *milosrdnost*, *facilitas et c., Ter.*;

- c. mansuetudoque; pro sua clementia ac mansuetudine; lenitas et cl. 2) + tp. cl. aetatis.
- Cleobis**, [Κλεόβις] is, m. *Kleobis*, v. Bito.
- Cleombrotus**, i, m. [Κλεόμβροτος] 1) *Kleombrot*, vojvoda laedemonski u boju kod Leuktre g. 371. pr. Is. 2) mladić Grk, iz Ambracije.
- Cleon**, ontis, m. [Κλέων] *Kleon*, zloglasan demagog atenski.
- Cleona**, arum, f. [Κλεωναί] *Kleona*, grad među Korintom i Argom, blizu kojega je Herkul ubio nemejskoga lava. Odatle *Cleona*, adj. *kleonski*.
- Cléopatra**, ae, f. 1) kć Filipa kralja macedonskoga, i Olimpijade, žena Aleksandra, kralja epiroškoga, a potom Perdikina. 2) egipatska kraljica, zloglasna milosnica Cezarova, a potom Antonijeve, kći Ptolemeja Auleta. 3) žena Demetrijeve, Just. 4) kći Mitridatova, a žena Tigranova. Just.
- clépo**, psi, ptum, 3. [κλέπω] (starolat) *krasti*, tajom uzeti, = furari.
- clepsydra**, ae, f. [κλεψύδρα] *klepsidra*, (vodeni sat, posuda s vrlo uskim lijevcatim zjalom, kroz koje je voda kapljicama padala. Tim su satom u Ateni i u Rimu određivali vrijeme govorniku kod sudbenih rasprava i kod retor. vještā); odatle *Plin. ep. binas* (septem etc.) *clepsydras* petere, htjeti govoriti dvije *kleps.* (dok dvije kl. isteku); *binas* (septem etc.) *cl. dare*, dati dopuštenje, da govori dvije *kleps.*; *cras ergo ad clepsydram* (po c. loc.) *sc. declamabimus*.
- clepta**, ae m. [κλέπτω] *kradljivao*, jednom *Plaut. Truc. 1, 2, 9.*
- Cléruménoe**, on, m. [κλερούμεινοι] *ždrebači*, (ime komediji *Difilovoj*), *Plaut.*
- clibaniarius**, ii, oklopnik, *Eutr.*
- clien**, tis, m. starolat. *cluens* (od *cluo* *clūw* slušati) *klijenat*, *podanik*, *štidenik*, 1) u Rimu, *podanik*, *klijenat*, koji je osobito u starije doba, dok su patriciji jedini u Rimu kao pravi građani uživali sva politička prava, a plebejci uz njih ili bez ikakvih političkih prava živjeli ili kao polugrađani mnogo manje prava imali) u prisiljenu strogu podložnosti stajao prema svomu gospodaru (*patronus*). I cijela plemena ili provincije izabirale su poslije sebi *patrona* u Rimu, te su se znale *klijenti*. 2) Izvan države rimske, a) u Galiji i u Germaniji: *štidenik*, *vasal*, *kleivenik*, pače i citavi narodi bili su *klijenti*, *vasali* drugoga naroda. b) u Numidiji *klijenat* = *podanik*, *podložnik* uopće. 3) * *štidenik* kojega dožanstvo.
- clienta**, ae, f. [*cliens*] *štidenica*, *klijentica*, *Plaut. Hor.*
- clientela**, ae, f. [*cliens*] 1) *klijentela*, *štiteništvo*, *okrilje*, *zaštita*, *conferre se in fidem et c. alcjs*; *esse in alcjs clientela*; *takoder*, *kasno i osb. u pl. skup klijenata*, *štidenici*. 2) *izvan Rima*, *odnošaj naroda slabijega prema silnijemu*, u Galiji itd., *štiteništvo*, *vasalstvo*.
- clientulus**, i, m. [*dem. od cliens*] *krakavan štidenik*, *klijenat*, jednom *Tac. dial. 36.*
- clinopile**, es, f. [κλινώπλη] *rvanje u postelji* = *concubitus*, *Domit. u Suet. Dom. 22.*
- Clio**, ūs, f. [Κλῴω] 1) *Klija*, muza povjesti. *Hor. 2) Oceanovica* (kći *Oceanova*, *Oceanis*, *Verg.*
- clipeatus**, adj. [*clipeus*] *štitenosan*, *agmina*, *seges virorum*; *supst. clipeati*, *orum*, m. *štitenoš vojnic*, *Liv. Curt.*
- clipeus**, i, m. (*kadšto i -sum*, i, n.) 1) *štit* *okrugao*, *od mjedi načinjen ili među škovač*; *posl. (Ov.) sumere c. post vulnera* = *učiniti što prekasno*. 2) *meton*, a) * *sunčani koluh*, *sunce*. b) (obično *clipeum*) *na štitaštoj ploči urezano poprsje*, *relief en medailon*.
- Clithēnes**, is, m. [Κλισθένης] *Klisten*, *atenski državnik*.
- Clitarchus**, i, m. [Κλειταρχος] *Klitarh*, povjesnik grčki u pratnji Aleksandra Velikoga.
- clitellae**, arum, f. *samar*, *posl. v. bos.*
- clitellarius**, adj. [*clitellae*] *osamären*, *mulus*, *Phaedr.*; *tp. homines c.* = *ujarmljeni poput robova*, *Plaut.*
- Cliternum**, i, n. [Κλῑτερνον] *Klitern*, grad ekvanski; odatle *Cliterninus*, adj. *kliternski*; *supst. Cliternini*, *orum*, m. *Kliternjani*.
- Clitor**, ōris, m. ili *Clitōrium*, ii, n. [Κλῑτωρ] *Klitor*, grad u sjevernoj Arkadiji; odatle *Clitōrius*, adj. *klitorski*, *Ov.*
- Clitumnus**, i, m. *Klitumna*, rječica u Umbriji (koje se izvor kao Jupiter Clitumnus štovao), na glasu s pašnika za goveda, *Verg. Prop. Plin. ep. Suet.*
- Clitus**, i, m. [Κλῑτος] *Klit*, vojvoda Aleksandra Velikoga.
- * + **clivōsus**, adj. [*clivus*] *pun obronaka*; *stimenit*, *vrletan*.
- clivus**, i, m. *obronak*, *brežuljak*, c. *Capitolinus*; * *sacer*, *dio ulice* „*via sacra*“, koja je vodila polagano dižući se od foruma do slavoluka Titova; * c. *mensae*, *kds stō*; *takoder* * *strmina*, *spust*, *quā se subducere colles incipiunt mollique jugum demittere clivo*; *posl. sudamus in imo c.*, *znajmo se jošte pod brdom* = *sad će biti tek znaja*.
- cloaca**, ae, f. *podzemni kanal* (*prokop*); *kloaka*.
- Clōdīus** etc. v. *Claudius*.
- Cloelius** i **Cluilius**, *Klelije*, *Kluilije*, ime plemenu albanskomu potom rimskomu, iz koga su osobito poznati *Cluilius* ili *Cloelius*,

- posljednji kralj u Albi, i Cloelia, junakinja djevoja, Liv. 2, 18, 6.
- Clotho, us, f. [Klɔdɔ] Klot, prelija, jedna od tri Parke (vila sudenica ili rodenica), Ov.
- Clodia (Clodia), f. Klodina, pridjev Venerin.
- clūdo, v. claudo.
- clueo, —, 2. [xlɔw] zvati se, slaviti se ut meus victor vir belli clueat; c. victoriā, biti na glasu s p., c. gloriā, slavno se spominjati.
- Clullius v. Cloelius.
- clūls, is, f. guz, bít.
- Clūpsa, ae, ili Clūpsae, Arum, f. Klupsa, grad i rt u Africi propriji (u Bizaciji).
- clūrsus, adj. majmunski, Plaut.
- Clūsum, ii, n. Kluzij, grad u Etruriji; odalle -sūs, adj. kluzijski; supst. -sūl, ōrum, m. Kluzijani.
- Clūsus, ii, m. [claudo] Kluzije, pridjev bogu Janu za mira, kad su mu vrata od hrama bila zatvorena, zatvārd.
- Clūvia, ae, f. Kluvija, grad u Samniju. Odalle Clūviānus, adj. kluvijanski.
- Clūmēno, es, f. [Klɔmɛn] Klimena, kći Oceanova, žena Meropova, a mati Fajetonova, koji se stoga zove Clymeneis proles, Ov.
- Clūmēnus, i, m. a) Klimen, pridjev Plutonov. b) drug Fnejev, Ov.
- clipeātus etc. gl. clipeatus etc.
- † clyster, ēris, m. [xlɔstɛr] klistir, štrocalica.
- Clytaemnestra, ae, f. Klitemnestra, kći Tindarejeva i Ledina, žena Agemnonova, a mati Orestora, koju je ovaj zaklao, što mu je oca ubila; i predmet jednoj komediji Alkibijoj.
- Clytle, es, f. Klitijsa, oceanovica (Oceanis), draga Apolonova, u svijet suncokrēt prētrorena, Ov.
- Cnæus ili Cneus v. Gnaeus.
- Cnidus (-dos) ili Gnidus (-dos), i, f. Knid, primorski grad u Kariji, na glasu sa štovanja božice Venere is njezina kipa od Praksitela. Odalle Cnidius, adj. knidski; supst.
- Cnidii, ōrum, m. Knidani.
- Cnēsus v. Gnosus.
- Cos v. 2 Cos o).
- coacervatio, ōnis, f. [coacervo] kao retor. t. t. gomilānje, zgrtanje (dokaza itd.).
- coacervo, i. [cum-acervo] gomilati, zgrnuti, nāgrtati, nākupiti, zbijati, pecunias, cadavera; pren. argumenta; * luctus.
- co-alesco, cui —, 3. kīsnuti, ciknuti, u pri-lōi, ut non omne vinum, sic non omnis aetas coalescit.
- † cōctio, ōnis, f. [cogo] naplaćivanje, pobirānje, primanje novaca.
- coāctor, ōris, m. [cogo] 1) naplatac, pobirač novaca na dražbama itd. 2) u Tac. coacto-
- res agminis, zastava, zapleće, zadnja četa.
- coāctus, us, m. [cogo] silom, samo u abl. sing., c. atque efflagitatu meo; c. civitatis.
- co-aedificio, i. pograditi, campum Martium; loci coaedificati an vasti.
- co-aequales, ium, m. vrsnōi, vrsnjaci, Just, 28, 4, 9.
- co-aequo, i. 1) uravniti, izjednačiti, montes. 2) u dostojanstvu, ugledu itd. izjednačiti, gratiam omnium; omnia ad libidines suas.
- coagmentatio, ōnis, f. [coagmento] „zglobljavanje“, sklapanje.
- coagmento, i. [coagmentum] zglobiti, zglobljavati, sklopiti, slijepiti, opus suum; concursus verborum quodammodo coagmentatus (nekako slijepiti) et levis; c. verba verbis, tačno spojiti; tp. c. pacem, slijepiti.
- coagmentum, i, n. [cogo] (konkr.) sklop, zglob.
- cōgūlum, i, n. [cogo] sirīšte, (lactis) pars bibenda servatur, partem liquefacta coagula durant, Ov. liquefacta coag., Ov.
- co-alesco, lui, litum, 3. 1) srasti se, srastati se, svezati se, u klas. prozi (Liv.) samo multitudo c. in populi unius corpus, stopi se u... 2) o raskinama, sa deblom se srasti, * novus in viridi c. cortice ramus; ili sa zemljom se srasti, korijen uhvatiti, primiti se, (Sall.) in eo loco grandis ilex inter saxa c.; † palma (translata) c.; odalle (Tac.) utvrditi se, Galbae auctoritas fluxa Pisonis nondum; također o ranama zamladiti se, zaojeliti, vixdum coalescens regnum, kojega su se rane jedva začele zamladivati, Liv.
- co-angusto, i. † pas. coangustari stijesniti se, stisnuti se; zbiti se (o čeljadi); coangustare legem, stegnuti, Cic. legg. 3, 14, 32.
- co-arguo, ui, — 3. 1) (jasno) oglasiti, dokazati, pokazati, errorem alija, * c. aures domini, izdati; † s acc. c. inf.; osobito optužiti i krivnju dokazati; okriviti, osvaditi, alqm; alqm avaritiae; također c. alqd, perfidiam, mendacium, nepobitno dokazati. 2) dokazati, da je što krivo, nevaljalo, quam (legem) usus coarguit, Liv.
- coārtatio, ōnis, f. [coarto] sabijānje, zbijanje, plurium in angusta tendentium, Liv.
- co-arto, i. 1) sabijati, sūziti i sl., Pompejus adhuc in oppidis coartatus; † forum. 2) tp. a) o govoru: zbiti, skratiti, consulatum aliorum, Tac.; nox coartat iter, Ov.
- † coāxo, i. kreketati.
- Cōcilius, i, m. Kokal, kralj na Siciliji, koji je Dedala primio, a Minoja, koji ga je progonio, ubio, Ov.
- † coccinatus, [coccinus skrletan] adj. u grimmizu, u skrletu.

coccum, i, n. [κόκκος] *grimiz, skrljet, Hor.*
 cochlēa, ae, f. puž.

Coeles, itia, adj. *Koklit; doro, osb. pri-*
djeo Horaciju Koklitu.

coetilla, adj. [coquo] *peđen, † laterculus, opeka,*
 * *murus c., od opeke.*

Coetus, i, m. [κόινος, „riječka kukanja“] *Kooit,*
*riječka u podzemlju. Odalle * Coetus, adj.*
virgo = Aleto.

coetia, ae, f. „voščina“, *mjesto na Martovu*
polju voščem zaraslo. Suet.

Codex, v. caudex.

codicillus, i, m. [codex] *upr. „debālce, pà-*
njič“; odalle pl. pisaca tablica, od tankih
poroštenih drvenih listića. Odalle a) pi-
sāmoa, pismo. b) molbenica; carsko
pismo; naredba, patenat; dodatak opo-
ruci, kodici.

Codrus, i, m. [κόδρος] 1) *Kodro, posljednji*
krakl atenski. 2) loš pjesnik, neprijatelj Ver-
gijuev.

Coele (dorum, n.) *Cela, duboka dolina u pri-*
morju eubejskom.

Celestria, ae, f. [ἡ κολλη Σελία] *Celestirja,*
Šupija Sirija, dolina među Libanom i An-
tilibanom.

coelestia i sve od coelum izvedene gl. pod cae-
 licola, caelum.

co-ēme, ēmi, ēmptum, 3. *pokūpiti, pokupo-*
vati, multa, Ten.; multos equos.

coemptio, ōnis, f. [coemo] *koemoija, upr.*
kupljenje, kúpnja; prividnom kupnjom
sklopljena ženidba rimska. Često se samo pri-
vidno sklopila s kojim budjelnim starcem,
kad je otac htio, da svoju kćer oslobodi od
štitništva (tutela) i od obiteljskih štrava (sacra),
daklem ženidba prividna.

coemptionalis, adj. [coemptio] *koemoijoni,*
priladan sklopiti ženidbu radi oka, ili pri-
vidnom kupnjom (gl. coemptio), kukavan,
senex c.

coena, coenaculum etc. gl. cena, cenaculum etc.

co-ēse, il, itum, 4. I. *intrans. 1) sastati se,*
skupiti se, sabrati se, coeuntibus Eklus-
*cis; in Piraeum; * ad solitum locum; * par*
*coit jungiturque pari; * vix meminisse nobis verba*
coisse decem, da smo deset riječi jedan dru-
*gomu rekli; * viri c. inter se (da se ogledaju*
na megdanu). 2) u oijelost sabrati se, uje-
diniti se, svezati se, a) upr. o živim bi-
ćima, unā c.; milites c. inter se, okupiti se
sabrati se; c. in orbem i u svezu riječi samo
*coire; napose * puteno se združiti, smi-*
ješati se, b) O neživim predmetima: udru-
žiti se, ujediniti se, itā. immittia coeunt
*placidis; non possunt ista coire; * zātvo-*
rati se, zarasiti se, saraslati se, coit
ofjeli vulnus; male sarta gratia nequiquam c.;

agnusnuti se, gružati se, coit formidine
sanguis. 3) ujediniti se, udružiti se, aps.,
Ter.; cum alqo, ut, de alqo re; (Tac.) c. in
*societatem, sklopiti savez; * dextrae c. in foe-*
dera, podati ruke na savez. Odalle II. tranz.
stvoriti, sklopiti, societatem caritatis; so-
cietatem cum alqo; societas coitur.

coepi, (ptus), isse, verb. defect. (pretkl. coepio,
 coepere; coepturus, Liv. i kasniji), I. tranz.
 1) *act., tempora praeterita: začēti, stāti,*
uzēti, pravilno samo s inf. act., c. dicere,
stadoh g., uzeoh g.; c. diligens esse, ili s inf.
pas., koji imade refleksivno ili intrazitivno
značenje, kao što fieri, haberi, augeri, moveri;
** † s distim inf. pas.; s acc. pretkl., pjesn. i*
poki; coepi samo = coepi dicere, Liv. Verg.
 2) *pas. samo u temp. perf. osb. s inf. pas.,*
ita cum Syphace Romanis amicitia coepta est;
lapides jaci coepti sunt; consuli coepti sumus;
odavle partic. bellum cum Antiocho coeptum;
(Tac.) coepta luce; supst. coeptum, i, n. zā-
čēto djelo, pothvat, poduzeće, bene
coeptum, temere coepta. II. intranz. zapò-
činjati se, nastati, dies; silentium, Sall.
Tac.; obsidium coepit per praesidia, Tac.;
quibus ex virtute nobilitas c., Sall.

coepto, i. [intenz. od coepi] 1) tranz. *pòči-*
njati, zapòčinjati, pòthvaćati se, la-
ćati se, s inf., quid coeptas? Ter.; † insidias.
 2) *intranz. začēinjati se, conjuratio c., Tac.*

coeptus, us, m. [coepi] *pothvat, poduzeće,*
primos suos quasi coeptus appetendi fuisse, ut
etc., jednom Cic. fin. 4. 15, 41.

co-ēpīlōnus, i, m. *sujelac, jednom Plaut.*
Pers. 1, 3, 20.

coërceo, cui, citum, 2. [arceo] *zbiti, 1) upr. u*
materijalnom odnošaju: stiesniti, steg-
nuti, ograditi, sūziti, mundus om-
nia complexu suo c. et continet; quibus
(operibus) intra muros coërcetur hostis; aqua
*jubetur coërceri, zagđiti; * coërce vitta ca-*
*pillos, * fibula vestem, sàpinjati; * c. frenis*
*ora (equorum); * numeris verba (o pjesniku);*
** virgā levem aureā turbam; napose o obre-*
zivanju odviše bujnoga čokoca, vitem ferro
*amputans c. ars agricolarum, odalle * carmen*
quod non multa dies et multa litura coërcuit,
pūiti, dotjerivati. 2) tp. zaustavljati, ste-
zati, zaūzdati, uspredi, ograničiti, se-
ditionem, cupiditates, iras; noxium civem
vinclis verberibusque, vires ad coërcendum
habere; napose i o govorniku i o govoru, quasi
extra ripas diffluentes c.

coërcitio, ōnis, f. [coërceo] *stezanje, stega,*
Tac.; napose kažnjenje, kazna, sila, coër-
citionem inhibere adversus alqm, Liv.; † pravo
kažnjenja, in histriones.

coārcitor, ōris, m. *rēdār, ōvār, jednom Eutr.* 7, 20.

coetus, us, m. [*mjesto coitus od coho*] 1) *sa-stanak, primo c. Plaut.* 2) *skupština, sa-stanak, društvo, posijelo, kolo*, nocturni, hominum, deorum, ludorum; *strka, buna, gungula*.

* + Coeus, i, m. *Cej, Tilan, otac Latonin.*

cōgītāte, adv. [*cogito*] *prōmišljeno, dpr-ano*, verba facere, meditari, suam rem tractare, *Plaut.*; quae accurate cogitateque scripsisset, *jednom Cic. p. Arch.* 8, 18.

cōgītātio, ōnis, f. 1) *apstr. mišljenje, raz-mišljanje*, percipere, complecti, fingere alqd cogitatione, *pōmišliti, predōtiti sebi što*; c. alcjs rei, *misao na što*; inicere alicui cogitationem; habere cogitationem argenti, *misliti na novce*; ad reliquam cogitationem belli se recipere, *razmišljati, što valja dalje raditi glededi na rat*, *Caes. b. c. 3, 17, 6*; *tako-der + razmišljanje, posmatranje, meditacija, pripravljanje, u mi-slima*, proxima stilo cogitatio est; cogitationi temporis ac loci plurimum est. 2) *konkr. mi-sao, pōmisao*; *koje: predstava, mnije-nje*; *koje: nakana, naum, namjera, osnova, naort, plan*, suscipere c. de alqa re, omni mente in ea cogitatione curaue versor, ut; (*Sulp. u Cic. ep.*) in cogitationem venire, incidere, *pasti na um*. 3) *mod mi-šljenja, mašta, fantazija, c. et mens*; Verrem ingenio et cogitatione nulla fuisse.

cōgīto, i. [*co-agito*] „*u sebi razgovarati*“, *mi-sliti, I) tranz. 1) s acc. stvari (ne lica) a) misliti*; *pōmišljati sebi, smišljati, po-smatrati, uvažavati što*, alqd in animo, secum, *u sebi, Ter.*, cum animo suo, *Cic.*, animo, *Liv.*; nihil agens ne cogitari quidem potest; ferendum id Scipio potius quam inimicitarum tempus cogitandum putabat, *da valja misliti na id.*; *s quae est indir.*; c., quam id honestum sit; (*trjede*) *s acc. c. inf. Caes. b. c. 3, 71, 2*; *apsol. ut saepe cogitavissent, Caes. b. c. 3, 86*. 5. *Odalle cōgītātum, i, n, misao, češće pl. co-gitata, misli*; *u partio. perf. pas. također prōmišljen, dobro prōmozgān*, res mul-tum et diu cogitatae. b) *misliti na što, sno-vati, namjeravati, nakaniti, nāumiti*, c. proscriptiones et dictaturas; latere arbitra-bantur, quae cogitarant; cogitatum facinus; *i s inf.*, *misliti, hotjeti, namjeravati*, An-tium me recipere cogito, *elipt.*, *u piem.*, in Pompejanum cogitabam *so. ire*; quid Auster cogitet. c) *biti mišljenja prema komu i ka-zati ga*; *misliti*, si quid amice de Romanis cogitabis, *Nep.*

II) *intrans. a) o samoj djelatnosti mišljenja,*

docto, erudito homini vivere est cogitare; c. acutissime. b) c. de alqo *ili* de alqa re, a) *mi-sliti o čem ili o kom, misliti na koga ili na što, razmišljati*, clarius et attentius de claris viris locorum admonitu cogitare; animo vacuo ac soluto de alqa re agere et c. b) *mi-sliti na što ili za što, raditi o čem, na-mjeravati, paziti na što, tražiti, snovati* b) *samo acc. nihil i acc. pronominis u n.* id, hoc, quid *nalazi se uz cogito i u smislu od* de aliqua re, nefarie de vita alcjs c. aut mo-liri aliquid, nihil nisi de rei publicae perniciē; nihil de resistendo, *nimalo ne misliti na ot-por*; *također sa ut*, cogitans ut haberet, quo fugeret; quid in hac re publica tot tantosque viros ob rem publicam interfectos cogitasse arbitramur?; *i sa ne*, cogitandum sit ne tutior non sit = verendum sit ne etc. c) *misliti dobro ili zlo o kom*, male de alqo, *Cael. u Cic. ep.*

cōgnātio, ōnis, f. [*cognatus*] 1) *apstr. rod po krvi, srodstvo*, c. est mihi cum aliquo, *u rodu sam, u krvi*; c. deorum; *pren. srod-nost, sličnost*, c. studiorum; numerus non habet c. cum oratione. 2) *konkr. rod, rod-bina, rođaci*.

cōgnātus, adj. [*co-nascor*] 1) *rođak, rođaki-nja, rod (po krvi ili mlijeku, po ocu ili ma-teri)*; is mihi est c.; *supst. srodan = rođak, rōd*, c. alcjs; * o stvarima, *koje rođacima pripadaju, rođakov ili rođacki, rogi, corpora, ili koje su srodne s čim*, caelum. 2) *pren. podudarajući se, sličan*, deus mundo formam sibi cognatam dedit; (*Hor.*) imponere c. vocabula rebus.

cōgnātio, ōnis, f. [*cognosco*] 1) *poznavanje, upoznavanje koji čutilima, često s obzirom na koje god lice, poznanstvo*, alqm cognitione et hospitio dignum iudicare, *toli umom*, nulla cognitione et scientia; *apsol. teoretičko znanje, (Quint.) eloquendi praecepta cogni-tioni sunt necessaria*; *u pl. nikada = znanosti, nauke, nego samo = predstava, misao, pojam o čem*, usitatas perceptasque cogniti-ones deorum tollere; insitas deorum vel potius innatas cognitiones habemus. 2) (*Com.*) *upo-znavanje*, inde c. facta est. 3) *t. t. sudbena istraga i presuda*, c. de alqa re; c. causae; c. inter patrem et filium; cognitionis formula; dies cognitionis.

cognitor, ōris, m. [*cognosco*] *t. t. poznavać, 1) svjedok istovjetnosti (svjedok, koji po-tvrđuje, da je tko onaj, za koga se izdaje)*. 2) *branitelj, odvjetnik, zastupnik u par-nici, obično za čovjeka, koji ne može na sud doći*, c. juris sui; *i zastupnik uopće*, hujus sententiae; alienarum simultatum tribunum pl. cognitorem fieri.

† **cognitūra**, ae, f. *državno odvjetništvo*. **cognitas**, gl. cognosco 1).

cognōmen, inis, n. [co-nomen] 1) *prezime porodično* (kao što Cicero, Scipio itd.), *ili pridjev, što se komu nadjenulo radi koga čina ili osobila svojstva itd.* (kao što Africanus, Sapiens itd.). 2) (*pjesn. i kasno*) *uopće: ime*.

cognōmentum, i, n. (*pretkl., pjesn. i kasno*) = cognomen.

cognōminalis, e, adj. [cognomen] *imenjāk, imenjaka*, * *gaudet cognomine serva*.

cognōmīno, i, [cognomen] *nādjesti komu prezime ili pridjev, nazvati*, alqm Thuringum; *uopće nadjesti ime, imenovati, prozvati*; (*jednom Cic. part. or. 15, 53.*) verba cognominata, *sinonimne*.

co-gnosce, nōvi, nītum, 3. 1) *poznati, spoznati, opaziti, doznati, čuti, čestiti*, regiones, naturam rerum; c. semper alqd atque discere; c. alqm, miseras sociorum; de salute Marcelli, o (a. loc.) *ili za* (a. acc.) (*različito od acc.*); alqd ab, ex alqo, per alqm; ex multis de hostium adventu; † *dignum cognitu, vri-jedan, da se vidi, znameniti*; abl. abs. *cogniko, saznavši, pošto se saznalo*, Liv. Tac.; s. acc. c. inf.; s. *quaest. indir.*; alcjs summam in se voluntatem; alqm fortem, kao hrabra; alqd ex alqā re, alqā re, *poznati po ili iz*; id a Gallicis armis atque insignibus, *po ili iz G. oruđa* itd., Caes. b. G. 1, 22, 2. *Odatle napose a) c. librum, Demosthenem totum i slično; upoz-nati se sa itd., upr. čitati, knjigu ili piscu proučiti*; ad cognoscendum (opp. ad agendum), *k teoriji*. — *partic. cognitus, kao adj. s * komp. i * sup., poznat, dōkazan, res, co-gnitae; homo virtute cognita*. b) *upoznati, prepoznati*, alqm; et signum et manum suam. 2) *nastojim (radim), da poznam, da saznam; razbirati, pitati za, haec, ea, de re; s quaest. indir.; kao vojn. t. t. rāz-vidjeti, rāzgledati, pretražiti, uho-diti situm castrorum; quae gerantur; odatle i istraživati, ispitati, promotriti, pre-tréati, prosudivati, causam (stvar); de postulatis; ad cognoscendum, na iliza istragu; (Ter.) o kritičarima kao jurist t. t., parniou istraživati, prēslušati, ispitivati, pro-učiti, de agro Campano; apsol.; kao publicist. t. t., istražiti, rāzvidjeti, numerum tuorum militum*.

cōgo, cōēgi, cōāctum, 3. [co-ago] 1) *stjerati, sagnati, zgoniti: skupiti, sabrati, sje-diniti, sastaviti*, multitudinem hominum ex agris, ad iudicium omnem suam familiam undique; * omnes eodem cogimur; * oves, * oves stabulis; naves, milites, equites, legiones; equites e Latio et ab sociis; exercitum in unum

locum, *skupiti*, omnes ad bellum; senatum in curiam, *sazvati*; alqm in senatum, *pozvati*; in senatum cogi, *dozvan biti*; cogendi iudices in-viti; cogere pecuniam, pecunias, *skupiti*; * bis gravidus fetus, *sabrati, pōkupiti*; pecuniam a civitatibus, *pobirati, naplatiti*, aer concretus in nubes cogitur, *zbija se*; * frigore mella cogit hiems eademque calor liquefacta remittit, *zgu-štavati*; * lactis massa coacti, *zgrušati, usiren*; u Caes. i *supst. coacta*, ōrum, n. *pūst, pū-stina*, (*svaljana vuna*) tp. jus civile, quod nunc diffusum et dissipatum esset, in certa ge-nera coacturum, *skupiti*; dum haec quae di-spersa sunt coguntur, u *oijelost ujediniti*; kao *vojn. t. t. c. agmen, činiti zapleće, biti u za-pleću*; vi et necessario sumus in portum co-acti, *sagnati*; * densi cuneis se quisque coactis agglomerant, u *zbijene klinove*; tp. c. potesta-tem alcjs in spatium anni, *stegnuti na godinu dana*; Italia cogitur in angustias, *sūžuje se*, ex comparato et constituto spatio defensionis alqm in semihorae curriculum c.; oppida vi atque armis in deditionem c.; alqm in ordi-nem, *isprva vojn. t. t. tjerati u vrstu (red)*, t. j. *držati u redu*, i se ipsum in ordinem c. = *graditi se ponizan*; c. supplicio milites, *na-gnati na posluh, primuditi na dužnost*. *Odatle uopće 2) prisiliti, nātjerati, prinuditi*, alqm ad defectionem *otpāditikoga*; ad depugnan-dum; † alqm in eam desperationem, ut etc.; *sinf., aoc. c. inf.*; (*rijetko*) s ut; često s acc. prono-minis n. quod, id; non omnia vi et minis c., *istjerati, doseći*; vos id cogendi estis, Liv.; *osb. često partic. coactus* necessitate, necessaria re c., *prinuden, pod silu, od nevolje*; *također kao adj. = * himben, hinjen*, lacrimae, (Tac.) *deditio c. 3) u filozofjskom govoru kadšto pokazati što kao nuždan izvod: zaktljučivati, izvoditi*, alqd; s acc. c. inf.

cohaerentia, ae, f. [cohaereo] *sveza, mundi*.

co-haereo, haesi, —, 2. *svezan biti, drži se jedno drugoga*. 1) *upr. mundus ita apte c., ut etc.*; † conferti et quasi cohaerentes, *držeći se jedno drugoga*; † conexis et cohaerentibus aedificiis; c. cum omni corpore membrum; † juga velut serie inter se cohaerentia. 2) *pren. svezan, skladan, zglobljen, složen biti, držati se skupa*, verba inter se aptissime c., congruere et c. cum causa; † gentes non sacris, non moribus — nobiscum c.; † viri optimi ita cohaesistis, ut etc.; *napose a) biti svezan sam sobom, postojati*, qui ruunt nec c. possunt propter magnitudinem aegritu-dinis; virtutes sine beata vita c. non possunt. b) *sastavljen biti*, alia, quibus homines co-haerent, Cic. legg. 1, 8, 24.

cohaeresco, haesi, —, 3. *srastao, svezan biti, upr. atomi c. inter se; † pren.*

coheres, edis, comm. [heres] *sunasljedniki*, *subaštini*, meus; * *alcui*.

cohabeo, ui, itum, 2. [co-habeo] 1) *skupa držati*, c. brachium togā, (Hor.) crines nodo, *svezati na uzo*; † deos parietibus, *držati među*. 2) *u sebi držati, imati, imati u sebi zatvoreno*, terra c. semen; c. alqd in se. 3) *držati, zadržavati, zaustavljati*, ventos carcere, Ov.; cervos arcu, *pribiti = ubiti*; tp. a) *odbijati, usprezati, odvracati*, assensionem a rebus incertis; manum, oculos, animum ab auro. b) *zausdati, stezati, ukrotiti*, iracundiam, motus animi; (Ter.) se; c. bellum, *zaprijeđiti*, Liv.; (Tac.) vix c. quominus etc.

co-honesto, 1. (osobito ili zajedno s drugima) *štovati, častiti, poštovati*, exsequias, statuas, victoriam.

co-horresco, rui — 3. [horreo] *zgroziti se, zgražati se, prepasti se*.

cohors, tis, f. 1) *upr. ograda, tor, obor, za sloku i perad (i čora, pisano)*. Odalle t. t. a) *četa, rpa vojske, kohorta*, 1/10 legije, 3 manipula = 6 centurija, c. sociae, alariae i kadšto apsol. c. (opp. legiones) = *čete savezničke*; postije i o konjaništvu, centurio cohortis sextae equestris, Plin: ep.; c. praetoria, tjelesna straža vojvodina, c. regia, kraljevska. b) *pratnja, pratnici namjesnika* (propraetor ili proconsul), *dijelom područni činovnici, dijelom prijatelji, koji su s njime otišli u provinciju*. 2) * † uopće: *rpa, gomila, mnoštvo, pratnja*.

cohortatio, ōnis, f. [cohortor] *slobodđenje, hrabrenje, sokolenje*, c. militum facere, sokoliti.

cohorticula, ae, f. [dem. od cohors] *kohortica*, jednom Cic. fam. 8, 6, 4.

cohortor, dep. 1. *živio hrabriti, sokoliti, sloboditi*, c. milites, alqm, alqm ad alqd; s ut ili ne; sa samim konj., Caes. b. c. 2, 33, 1.; † s inf.

co-inquino, 1. *pren., okaljati, uprljati*, * matres.

coitio, ōnis, f. [coeo] 1) *sastanak, jednom Ter. Phorm. 2, 2, 32. 2) u zlu sm.: pletke, zla nakana, komplot*, c. tribunorum, candidatorum; coitionem facere.

* † **coitus**, us, m. [coeo] *sastanak, puteno općenje (u ljudi) parenje (u životinja)*.

collaphus, i, m. [κόλαφος] *zausnica, čuška*, (sr. alapa), Plaut. Ter.

Collax, ācis, m. *laskavac, ulizica*; ime jednoj komediji Meandrovoj, jednom Ter. Eun. pr. 30.

Colchi, ōrum, m. [Κόλχοι] *Kolhijani*; sing. Colchus, Hor. Odalle a) *Colchicus*, adj. [Κολχικός] *Kolški* Hor. b) *Colchis*, idis, f. [Κόλχis] *Kol-*

hida, zemlja u Maloj Aziji uz Crno more, glasovita s argonautske vojne i Medeje (sada Mingrelija, Gurjel i Imirette); * *supst. Kolhidanka = Medea*. c) * *Colchus*, adj. *kolški*, venena o Medeji.

collasus, i, m. (bolje culeus, mješina) *mošnje, kesica; mudo*.

collipha, ōrum, n. [καλύπτειν] *atletska hrana*, Plaut.

collabasco, — — 3. [labo] *navoditi se, teturati, kolebati se*, amici, jednom Plaut. Stich. 4, 1, 16.

collabfacto [com-l.], 1. *činiti padati; omahivati, jednom Ov. fast. 1, 566*.

collabfio [com-l.], factus sum, *libati, kolebati se, razbiti se*, navis; o državnici: *pasti, stirmoglavljen biti*, Nep.

collabor [com-l.], lapsus sum, 3. dep. *zgruhati se, survati se, srušiti se, raspadati se*, osb. o zgradama, gradovima, također * † o *deljadi osb. umirući ili u nesvijestici srušiti se, u nesvijest pasti, onesvijestiti se*.

collacōrātus [com-l.], partio. *izderan, corpus, jednom Tac. hist. 3, 74*.

collacrimatio, ōnis, f. [collacrimo] *plač, rotnjenje, prodijevanje suza*, jednom Cic. de or. 2, 45, 190.

collacrimo [com-l.], 1. (rijetko) *suze roniti* uza što, *oplakivati*, alqd.

collātātus [com i latus], adj. *raširen*, oratio, Cic. or. 56, 187. (drugi: dilatata).

collāre, is, n. (collum) *ogrčjak, (za robove)*, Plaut.

Collatia, ae, f. *Kolacija, starodavni grad sabinski blizu Rima*. Odalle -tinus, adj. *kolacijski*; kao pridjev C. Tarkvinija, muža Lucrecijina, Collatinus, *Kolacijanin*; penetratia Collatina, *Kolatinove*; *supst. -tini*, ōrum, m. *Kolacijani*.

collatio, ōnis, f. [confero] 1) *snošenje*, c. signorum, *bojnih znakova ili zastava = zametanje boja*; c. militiarum (Plaut.), *sveza, združjenje*. 2) *skupljanje novaca, prinos, prilog, stipis*; † *za careva, dar u novcima za cara*. 3) *poređivanje, poredenje koje † uopće, koje napose, kao ret. t. t. poredenje u govoru, i kao filoz. t. t., collatio rationis ili samo collatio, analogija, (naličnost)*.

collātivus, adj. [confero] *venter, trpanac, u koji se svakojake stvari trpaju*, Plaut.

collator, ōris, m. [confero] *prinosnik, prilagač, symbolorum*, Plaut.

† **collātus**, us, m. [confero] (rijetko i samo u abl.) *navala, boj, in collatu*.

collaudatio, ōnis, f. [collaudo] *hvaljenje, pohvala*.

collaudo, [com-l.], 1. *hvaliti uza što, po-hvaliti*, alqm; clementiam alejs per literas.
collecta, ae, f. [supr. partic. od 2. colligo se pecunia] *prinos, prilog za zajedničku gozbu, u Cic. samo jednom de or. 2, 57, 233. u šali, collectam a conviva exigere.*

collectāneus, adj. [2. colligo] *sabran, skupljen*, dicta (rečenice) ime spisau Cezarovu, Suet. Caes. 56.

collecticius, adj. [2. colligo] *sabran, exercitus c., nabrzo skupljena.*

collectio, ōnis, f. [2. colligo] 1) *sabiranje, kùpljenje*, membrorum. 2) *ret. t. t. opetovanje ukratko, rekapitulacija.*

collectus, adj. [2. colligo] *zbičen, jedar, kratak*, astrictum et c. dicendi genus, *jednom Tac. dial. 31.*

collēga, ae, m. [con-lēgo] *drug u službi, kolega*, in censura; (Tac.) c. imperii, *suvladar; o surobovinama, Plaut.*; qui (Metrodorus) est Epicuri collega sapientiae, *Cic. n. d. 1, 40, 113; također drug ili član kojega zbora, Cic., p. Sull. 2, 7.*

collēgium, ii, n. [collēga] 1) *apstr. društvo, zajednica u službi, zajednička služba.* 2) *konkr. zbor, tijelo, društvo, korporacija*, c. tribunorum plebis, pontificum; pronunciant pro c., *u ime kolegija; c. coit, sastaje se; mercatorum; u šali Hor. Ambubajarum collegia = greges.*

collibertus [com-l.], i, m. *suslobodnjak.*

collibet (collub.) [com-l.], buit i bitum est, *šre dōpadā se, hoće se (komu), volja me, si quid collibuit, Ter.; mihi collibitum est.*

Collitrepida m. [collum i crepo] *u šali Ogrljaković, rob, koji ima o vratu ogrljak, Plaut.*

collido, is, isum, 3. [laedo] 1) *udarati što o što, slupati, razbiti, stisnuti*, humor ita mollis est, ut facile premi collidique possit; vasa collisa, *pōlūpāne*, † navigia inter se c., † naves colliduntur, *sraze se*; † magno motu amnis uterque colliditur, *stječu se.* 2) *pas. (neprijateljski) sraziti se, udariti se, * Graecia barbariae (dat.) lento collisa duello.*

colligatio, ōnis, f. [1. colligo] *zglobljavanje, u Cic. sveza, jednom samo de univ. 7, 27 u pl.; tp. causarum omnium; c. artior societatis propinquorum.*

1. **colligo**, [com-l.], 1. 1) *svezati, sàpēti*, manus; scutis colligatis, *pribijenim jedni na druge; (Ter.), okovati (u gvožđe), alqm; † zaviti, povezati, vulnera.* 2) *tp. a) svezati, ujediniti, združiti*, homines inter se sermonis vinculo; c. sententias verbis = *rečenice blaglasno ili ritmički zaokružiti*; se cum multis, *u političkom obziru: ujediniti se, udružiti se.* b) *zadržavati, zaustavljati*, c. Brutum in Graecia, *ili u gibanju ustaviti,*

impetum Antonii; također u oijelost sàstaviti, napisati, septingentorum annorum memoriam uno libro.

2. **colligo**, lēgi, lectum, 3. [con-lēgo] 1) *sabrati, sabirati, skupiti, pòkupiti, snositi, svoziti*, sarmenta; † algam e litore; * pecuniam, *zgrtati, nàkupiti*, pecuniam ab alqo, *isamoljakati u koga*; viatica; * fructus, *pobrati*; * uvas de vitibus; vasa ex tuguriis; * sparsos capillos per colla in nodum, *pòkupiti, svezati*; * sinus fluentes in nodum, *skupiti, svezati*; † sinum nodo; † vires, *ujediniti*; * c. pulverem Olympicum, *zapràšiti*, * colligi turbine, *dizati se vihom (o prahu)*; * colligi, *nàkupiti se, zbirati se*; humorem c. (o zraku); * collectae ex alto nubes, *nagòmilani*; kao vojn. t. t. c. sarcinas, *priljag na rpu snositi, zbacati*, c. vasa, *o vojnicima prije polaska: pòkupiti svoje stvari: o ljudma: skupiti, sabrati, sàstaviti*, ex urbe, ex agris numerum perditorum hominum; exercitus collectus ex senibus desperatis, c. copias undique, milites; reliquos ex fuga; * exsilio, *na bijeg*; † dispersos; † c. se in orbem, *uhvatiti se u kolo*; c. se, *skupiti se*; *zbili se, stisnuti se*, * anguis se in spiram; se in arma, *zgruriti se za štitom*; *što se miče, stezati, ustaviti, zadržati, dočekati, priječiti*, * equos; † hastas (protentas); † librum (padajuću knjigu dočekati); tp. a) c. se animum, (Liv.) animos, * † mentem, *razabrati se, k sebi doći, ohrabriti se*, maximo timore. b) *stedi, dobiti, uhvatiti, postići, dosedi, dōbaviti se čega, navući na se*, magnam gratiam magnamque dignitatem; invidiam crudelitatis ex eo; benevolentiam civium blanditiis; oculis colliguntur paene innumerabiles voluptates, *uživati*; * c. vires, vitiosum (sanguinem), *o govorniku: * frigus, prozepsti, nahladiti se, zima je; * sitim, ožednjati (ali i čimim žeđati, Verg. Georg. 3, 327).* 2) *skupiti, sàstaviti*, a) *u govoru: skupiti, napomenuti, pòminjati, izbrojiti i sl. rationes (razloge razuma); bella civilia.* b) (rijetko) *u duhu: kupiti, prebrojiti, razmišljati, proračunati*, animo maximarum civitatum veteres calamitates. c) *skupivši sve zaključiti, izvesti*, alqd; paucitatem hostium inde; haec pueris esse grata; sic collige *prosidi* (mecum); *s quaest. indir.*; † alqd ex oratione alejs; *također: dokazati*, ratio colligit *s acc. o. inf., jednom Tac. dial. 27.*

collineo [con-l.], 1. *upraviti, naperiti*, hastam aliquo aut sagittam; *odavle i apsot, nišani, namjeriti, u nišan pogoditi.*

collino [con-l.], lēvi, litum, 3. *nàmazati, okaljati, uprljati*, crines pulvere (o Parisu), Hor.

Collinus [collis] *kolinski*, (*nalazeći se na kvirinalskom (viminalskom) brežuljku*), porta; * herbae C., koje rastu uz vrata kolinska.

collīquēctus [con-l.], *partic.* [liquefio] *rāzmāčen*, *rāstopljen*, *venenum in potione*.

collis, is, m. *brežuljak*, *hum*, *glavina*.

collisio, ōnis, f. [collido] *potresanje*, *ūzdrmanje*, *jednom Just.* 11, 12, 6.

collōcātio, ōnis, f. [colloco] 1) *nāmještānje*, *položaj*, *stajanje*, *siderum*; *verborum*. 2) *udaja*, *filiae*.

collōco, i. [com. i loco] *nāmjestiti*, *odrediti mjesto*; 1) *nāmjestiti*, *metnuti*, *pōstaviti*, *položiti*, *podici*, *signum Jovis*; *tabulas et signa propalam*; *columnas*; *praesidiis (straze) collocatis*; *metata castra impedimenta* *collocuta animadvertit*; c. *alqm in navi*; c. *classem Miseni*, (*Plaut.*) *vasa et servos in tabernam*, *se in arborem*, (*Ter.*) *alqm in lectum*; (*Sall.*) *exercitum in provinciam*; *milites in hibernis*, *prēmjestiti*, *nastaniti*, *legiones in Belgis*; c. *se Athenis*, *nastaniti se*, c. *alqm (hospitem) apud alqm*, *nastaniti*, *ukonačiti*; c. *insidias alcuī*, *nāmjestiti zasjedu*; c. *verba*, *nāmještati riječi*; *verba collocata*, *poredane (u rečenici) (opp. simplicia, singula)*; (*Tac.*) *de cuius moderatione atque sapientia in prioribus libris satis collocavi*, *naveo*, *kazao sam*; * *collocare chlamydem*, *ut pendeat apte*, *ogrnuti*, *da se pristalo spušta*; † c. *coxam apte*, *uložiti (iščašćen ud.)*. 2) *tp. a)* *uložiti*, *upotrijebiti*, *omne studium in doctrina*; *adolecentiam in voluptatibus*, *prōbaviti*, *provoditi*, c. *se in alqa re*, *baviti se čim*. *b)* (*rijetko*) *urediti*, *odrediti*, *res c. atque administrare*; * c. *nuptias prirediti*. *c)* c. *pecuniam itd.* *uložiti dati na kamate novce*, † *pecunias graviore fenore*; *u širem sm.*, *beneficium apud alqm*, *uložiti na kamate*; *patrimonium suum in patriae salute*; *aedilitas recte collocata*, *pravomu čovjeku pōnjerena*, *predana*. *d)* *udati*, *udomiti*, *filiam alcuī*, *in matrimonio*; *alqm nuptum in alias civitates*.

collōcūplēto, [con-l.], i. *vanredno obōgatiti*, *Ter.*

collōcūtio, ōnis, f. [colloquor] *razgovaranje*, *dogovor*, *i u pl.*

collōquūm, ii, n. [colloquor] *razgovor*, *dogovor*, c. *alejs*; *venire in illi ad c.*; *habere occulta c. cum alqo*; *colloquia amicorum absentium*, *pismeni razgovori*, *dopisivanje*.

collōquor [con-l.], cūsus sum, *dep.* 3. *razgovarati se*, *dogovarati se*, *govoriti s kim*, *cum alqo*, *cum alqo per alqm*, *per literas*; *inter se de multis rebus*; (*Plaut.*) c. *alqm*, *govoriti s kim*; (*Nep.*) *de his rebus*, *quas (o kojima) tecum colloqui volo*; *ex equis c.*; *apsol.*

collōceo [con-l.], — 2. *I. svijetliti se*,

sjati, *longe lateque*; *faces*, *Verg. Tac.*, *ignes Verg.*; c. *fulgore*, *flammis*, * *qua (mare) c. a sole*. 2) *tp. sjati*, *svijetliti se*, *kititi se*, *quorum operibus agri*, *insulae litora* *collucent distincta tectis et urbibus*; *vidi collucere omnia furtis tuis*.

collūdo, [con-l.], lūsi 3. —, 1) * *igrati se sa.*, *paribus (dat.)*, *s. jednakima* = *s. ljudma jednoga staleža*; *videbis summā nantes in aqua plumas colludere*, *igrati se*, *gibati se*. 2) *tp. puhati s kim u jednu tikvu*, *šurovati s kim*, *u potajnu dogovoru biti*.

collum, i, n. 1) *vrat u ljudi i u životinjā*; *invadere in collum*, *zagriliti*. (*Com.*) *actumst de c. meo*, *radi se o glavi ili teško vratu mome!* * *collum dare*, *pokoriti se*, *podložiti se*; *torquere*, *obtorquere*, *obstringere c. alcuī*, *t. t. odvesti*, *na sud ili u tamnicu*. 2) * *grilo*, *grlio u stakla*, *u maka*.

collūo, [con-l.], lui, lūtum, 3. *isprati*, *isplakati*; * *fons c. ora*, *gasiti žedū*.

collūsto, ōnis, f. [colludo] *potajni i prijevartni dogovor*, *cum alqo*.

collustro [con-l.], i. 1) *osvijetljivati*, *razsvjetljivati*, *sol c. omnia*; *collustrata in picturis*, *jasan*, *sjajan kolorit*. 2) *ogledati*, *razgledati*, *omnia oculis*.

collutito, i. i **collūtūlo**, i. [luhum] *zāblatiti*, *okaljati*, *u prlioi*, *Plaut.*

collūvies, ei, i *starije colluvio*, ōnis, f. [con-luo] *smede*, *pomije*, *splacine*; *ponajviše tp. gnusna i gadna smjesa*, *metež*, c. *rerum*; c. *gentium*, *miješanje (ženidbe među vlastelom i pučanima*, *patricii i plebei)*; c. *Drusi*, *svjetina*, *koja pristaje uz D.*; *ex hac turba et colluvione discedere*.

collūbus, i, m. [κόλλυβος] *prīd*, (*u mjenbenim poslovima*); *odalle tp. mjenjanje novaca*.

collūra, ae, f. [κόλληρα] *pōgađa*, *kōlāč*, *Plaut.* *Odalle collūricūs*, *adj.* *jus c. gusta krušna čorba*, *Plaut.*

collūrium, ii, n. [κόλλυριον] *kolirij*, *mast za oči*, *Hor.*

cōlō, i. *oijediti*, *prooijediti*.

cōlo, cōlūi, cultum, 3. 1) *ponajprije kao t. t. poljodjelstva: njivu*, *zemlju i sl. težiti*, *raditi*, *objelavati*, *saditi*, *gojiti*, *agrum*; *praedia*; *vitem*; *u pjesn.* c. *arva*, *hōrtos*, *arbores*, *fruges*, *poma*, *glabam*; *pren.*, * † *o njēgovānju*, *gojenju*, *kidenju tijela*, *coluere corpora puellae*, *culti viri*; c. *capillos*; *brachia auro*. 2) *mnogo boraviti gdje*, *baviti se*, *sjediti*, *stanovati*, *prebivati*, *terras*, *urbem*; *često o bogovima*, *koji osobito rado na jednom mjestu borave te ga tako štite*, *dii qui hanc urbem c.*; *intrans. stanovati gdje*, *prope Oceanum*, *Liv.*; *super Bosporum*, *ultra Tanaim*, *Curt.* 3) *tp. a)* *brinuti se*,

skrbiti se za, nastojati oko, brižljivo upravljati, obavljati, gojiti, vršiti, njegovati, dii colunt homines; Tulliam suavissime c.; artes, amicitiam, justitiam, munus, bonos mores; (Plaut.) servitute apud alqm c. = *robovati u koga*; vitam c., *gojiti život* = *živjeti*, Plaut. i Ter.; c. alqm, *arte, lijepo držati, slabo hraniti*, Sall.; † terras hominumque genus c., *oplemenjivati*, alqm donis (Liv. Curt.), alqm literis (Nep.), *počastiti*; supst. colens, *štovatelj*, religionum, Cic. p. Planc. 33, 80. b) u rimsko-političkom smislu, *svakojakim obzirima stedi naklonost i milost u koga, poštovati, častiti*, cur deos ab hominibus colendos dicas; cum dii non modo homines non colant (sr. 3. a), sed omnino nihil curent; divitiarum ut utare (opportuna sunt), opes ut colare; † alqm inter deos, *kao boga*.

colocasia, ae, f. [*κολοκασία*] u Verg. kao heteroklit. pl. colocasia, ōrum, *kolokazija, vodena ruža*, Verg. (Nelumbium speciosum, Linn.). * **colōna**, ae, f. [colō] *seljanka, seljakinja*. **Colōnaē**, ārum, f. [*Κολωνάει*] *Kolona, grad u Troadi*.

Colōnēns, adj. *kolonski*, spadajući na atički demos (kolar) Colonos, Oedipus C., *tragedija Sofoklova*; locus.

colōnia, ae, f. [colō] 1) *seoski posjed, imanje, gospoštija, u šali u Plaut.*, c. mularum *horavište mazgova = suvača*. 2) *naseobina, naselje, kolonija*, constituere coloniam, colonos deducere in colonias. 3) *meton., naseljenici*, deducere coloniam; mittere c. in locum.

colōnicus, adj. [colonus] *naseoski cohortes, skupljene po rimskim naseobinama*; (Suet.) *decurio, u naseobini*.

colōnus, i, m. [colō] 1) *tadžak, ratar, seljak, zakupnik*, 2) *naseljenik*, * *uopće stanovnik*.

Colōphon, ōnis, f. [*Κολοφών*] *Kolofon, grad u Joniji, odadle -ōnis*, adj. *kolofonski*, supst. -ōnil, ōrum, m. *Kolofono*.

colōr, (starolat. -ōs), ōris, m. 1) *boja, mäst*; često osb. o *mästi lica, tijela, teint (pūt)* u čovjeka, coloris bonitas; adeo perturbavit ea vox regem, ut non color, non vultus ei constaret; † oris colorem mutare; * colorem mutare, *mijenjati se, promijeniti se u licu*, * *perdere c., problijedjeti*; tales virgo dabat ore colores, *tako je mijenjala mäst u licu*; tp. homo nulli coloris (Plaut.), o kojem se ne zna pravo, je li bijel ili crn = *sasvim nepoznat*; * osb. *lijepa mäst, boja lica, ljepota*; * *boja kovina: sjač*, nullus argento c. est, t. j. *bez oijene*. 2) tp. a) *izvanja kukevoda, stanje, položaj, načini*, c. et species pristina civitatis; * *omnis Aristippum decuit color, znao se prilagoditi*

svim prilikama; * c. vitae b) *često o govoru: značaj, kolorit, orationis*; urbanitatis; * *tragicus*; (Quint.) si forte aliquis inter dicendum effulserit extemporalis color, *misao, obrat nenadan*; (Quint.) si ceteris virtutibus colorem (pravo držanje) et gravitatem oratoris adiecit; i o govoru: *živ kolorit, nakit, color*; flos et c. pigmentorum.

colōro, i. [color] 1) *mästiti, bojàdisati, bójiti*, corpora; osb. *bojàdisati crvenkasto ili mrko, činiti crnomanjastim*, cum in sole ambulem fieri ut colorer, *osmagnem*; uopće *bojàdisati mrko ili crnkasto*. *Odale coloratus kao adj., šaren, mrko bojàdisan*, arcus, *dužga*, † vultus Silurum; * *osmagao, ornomanjast*, Indi. 2) tp. *govoru dati boju, kolorit, u pas. dobiti kolorit, značaj*, illorum (librorum) tactu orationem meam quasi colorari; urbanitate quadam quasi colorata oratio.

Colossēros, ōtis, m. [*Κολοσσέρως*] *Koloserot, ime golemu lijepu mužu*, Suet.

† **colossēns**, adj. *koloski, gorostasani*.

† **colossus**, i, m. [*Κολοσσός*] *gorostasani kip*; gorostas, kolos, osb. *na otoku Rodu*.

colēstra, ae, f. upr. *prvo mijeke materino*, u Plaut. *riječ od mla, kao naše: hrāno moja!*

colūber, bri, m. (pjesn.) i **colūbra**, ae, f. (pjesn. i kasno) *zmijica, gujič*.

* **colūbrifer**, āra, ōrum, adj. [coluber-fero] *zmijonosan, (o Meduzi)*.

colūbrinus, adj. [coluber] *zmijotlik, lukav poput zmije*.

colūm, i, n. *ojedilo*, Verg.

colūmba, ae, f. *golub, golubica*; u Plaut. *kao riječ od mla, golubica*.

colūmbar, āris, n. [columba] *golubnjača (ogrčjak ropski nalik na oko golubinjaka, zato tako prozvan)*, Plaut.

colūmbinus, adj. [columba] *golubinji, golubov, pulli, golubič*, (Hor.) ovum. — **Columbinus** *Kolumbov, od nekakoga Kol. tako prozvan*, Suet. Cat. 55.

colūmbulus, i, m. [dem. od columbus] *golubak, golupče, jednom Plin. ep. 9, 25, 3*.

colūmbus, i, m. *golub*, Plaut. Cat.; uopće *golub, golubica*, Hor.

colūmella, ae, f. [dem. od columna] *stupac*.

colūmen, īnis, n. [cello] *bruno, greda*. 1) * *pošivāč i * zābat, sljeme u kuće*. *Odale tp. što je najviše, najizvorsnije*, c. amicorum, *glavni, najbolji prijatelj*; u Plaut. c. audaciae, *najveća smjelost, drskost*. 2) *stup, podupbranj, potpora*, o ljudma, c. rei publicae, *caput columenque imperii R.*, c. accusationis.

colūmis, adj. = *incolumis, čitav, zdrav*, Plaut. Trin. 3, 3, 15.

columna, ae, f. [= columena *naime arbor, škreslino drvo*] 1) *stup, pōdupōranj, posl.* *incurrere amentem in columnas, glavono o zid.* *Napose a) c. Maenia i samo columna. Menijev stup na „forum Romanum“, kod kojega su prostim zločincima i zlim dužnicima Triumviri capitales sudili, odalle adhaerescere ad c., kao rđav platac biti kažnjen = ne proći bez sramote, pervenire ad c. b) * stupovi, na kojima su knjižari knjige nove oglašivali. o) geografska oznaka mjesta, columnae Herculis, Herkulovi stupovi; to su dva rta u Africi Abila (Abyla), u Hispaniji Kalpa (Calpe); na sjeveru, Sund, Tac.; c. Protei = međe Egipta, Verg.; * vrh (nebesa). 2) * tp. stup, o Augustu.*

columnarii, ōrum, m. [columna] *stupari; zla klatež, što se držala Menijeva stupa Cael.* *Cic. ep.; cōlumnarium, ii, n. stuparina (porez od stupova, zgrada).*

columnatus, adj. [columna] *pōduprti stupovima, u šati os. c. poduprti na ruku, Plaut.*

cōlumnus, adj. [premetanjem od * corulnus, od corulus, = corylus] *ljeskov, Verg.*

cōlus, i, i us, f. (* m.: u abl. sing. colu i colo, acc. pl. i colos) *prestica.*

cōma, ae, f. [κόμη] 1) *kosa, 2) * a) u biljke: lišće, klasje, stabljika, trava, vlakno. b) u ovčci: vuna; dlaka u pergameni. o) zrak (svjetlosti).*

† **Cōmāna**, ōrum, n. [Κόμωνα] 1) C. Pontica, Komana Pontska, grad u Pontu. 2) C. Chryse, grad u Kapadociji.

* **cōmans**, tis, adj. [coma] *kosmat, dlakav, colla equorum, grivat; galea c., sperjanicom; stella c., repatica, repata zvijezda; narcissus sera, kasno zelen, dočondist.*

cōmarehus, i, m. [κομάρης] *načelnik ili seoski knez, Plaut.*

cōmātus, adj. [coma] *vlasat, dlakav, * silva, lisnat, zelen; Gallia c., onostrana (zaplaninska), jer su njezini stanovnici nosili dugu kosu. G. (opp. togata).*

1. **com-bibo**, bibi — 3. *popiti, popijati, progutati, * venenum corpore; * lacrimas suas; os maculas c., pijuci dobivati; tp. c. artes, temeljito proučiti.*

2. **combibo**, ōnis, n. [com-bibo] *vinski drug, jednom Cic. fam. 9, 25, 2.*

combūro, būssi, būstum, 3. [con-uro] *spaliti, sažeci. 1) sažeci, spaliti, naves; vivum alqm; Caesar in foro combustus. 2) tp. c. alqm iudicio, upropastiti, uništiti, combustus est Semela, upali se ljubavlju za; (Plaut.) c. diem, provoditi časteći se.*

com-ēdo, ēdi, ēsum *mlade estum, 3. (stariji) stegnuti oblci: comes, comest, comestis, co-*

mesto, mj. comēdia, comēdit itd. i u Cic. comesse, comesses, mj. comedisse, comedisses; comessus, comestus; conj. praes. comedim, comedis, Plaut. i Cic. conj. perf. comessis, mj. comederis, Plaut.) pojest, 1) pojesti, prōdždrijeti, hodie te muscae comedissent; alcijs lacertum. 2) tp. a) c. se, izjesti se, tuga ga izjela, ubila. b) raskošnim življenjem: spraskati, spiskati, patrimonium; cantherium zajeo; (Com.) c. alqm, imutak čij spiskati.

Cōmensis gl. Comum.

cōmes, itis, comm. [com-eo] 1) *pratilač, pratilica, drug, drugarica, dionik, po usudu drug, iste sudbine čovjek, c. esse alcijs ili alciui; comitem se praebere illius furoris ili alciui ulciscendis inimicis; ut facile ducem populi R., non comitem diceret; gloriae, mortis c., pacis c.; * veris comites — animae; * c. atra cura; * culpam poena premit c. 2) napose a) * † učitelj (rob, koji je dječaka sveučilj pratio). b) klijent, koji je patrona pratio na forum ili na selo, Hor. c) pl. pratnja, svita tuđinaca, učenjaka, mladih ljudi itd., koji su često namjesnika pretora, prokonzula u provinciju pratili, da se za državne poslove nadbrazē ili života naučiju (sr. cohors); † pratnja careva, dvoranstvo.*

cōmētes, ae, m. [κομήτης] *misli se stella, † sidus c., repatica, repata zvijezda.*

cōmīce, adv. [comicus] *komično, glumski.*

cōmīcus, adj. [κωμικός] *komički, poēta, pisac komedijā; artificium; res c. (Hor.) grada glume; senex c., u komediji; mos; levitates; supst. comiens, i, m. a) glumac komedije, Plaut. b) komički pjesnik, pisac komedija, veteres c., pjesnici tako zvane stare atičke komedije.*

cōmīnus gl. comminus.

cōmis, adj. s komp. i sup. *uljudan, prijažan, uslužan, ponizujući se, ljubazan, dominus; animus; c. erga alqm in ceteris rebus; c. in amicis tuendis; (Hor.) c. in uxorem; † alciui; (Hor.) conviva c., Lucilius c. et urbanus, uglađen, ugodno se šaleći; o beživ., comi hospitio accipi, ljubazno dočekati biti, Liv.; c. sermo, victus, via (način), Tac.; * parum c. (dražestan, ugodan) sine te (Venere) Juventas; * c. libelli.*

cōmissābundus, adj. [comissor] *veselo skitač, lola (gl. comissor).*

cōmissātio, ōnis, f. [comissor] *veselo i bučno skitanje po ulicama, lolanje s pijankom (gl. comissor).*

cōmissātor, ōris, m. [comissor] *lola, skitač; c. conjurationis, ortak.*

cōmissor, dep. 1. [κωμάτω] *lolati se (pjevujući, svirajući i šale zbijajući te bockajući obila-*

ziti po ulicama, pak se onda navratiti u jednoga od družbe i pijanku nastaviti), comissatum ire ad alqm; * c. in domum Pauli. **cōmītas**, ātis, f. [comis] uljudnost, prijazan (f), ljubaznost, uslužnost, poniznost i sl., c. et facilitas; benignitatem per se gratam comitate adjuvabat; ejus c. non sine severitate erat, bijaše prema nižima, ako i uljudan, opet prema staležu ozbiljan; c. sermonis; (Tac.) c. in socios, c. curandi, u upravi; c. mihi ad enarrandum est, volja me, da Plaut.; također: obilnost, Plaut.; † cenam utrique exquisitissimae comitatis dedit.

cōmītātus, us, m. [comes] 1) apstr. pratnja, comitatu equitum pervenire; pren. tanto virtutum c. (opus est). 2) konkr. pratnja, pratisci, družina, praedonis improbiissimi c. et societas; muliebris ac delicatus ancillarum c. — napose putna družba, povorka, karavana, magnus, (Suet.) omnis c.; pl. Allobrogum c.; † careva pratnja, carski dvor, dvoranstvo.

cōmīter, adv. [comis] uljudno, prijazno, uslužno, ugodljivo, udvorno, usrdno, veselo, (Plaut.) lepidissime et comissime (dat operam).

cōmītālia, adj. [comitia] spadajući na comitia, skupštinski, dies c., u koji se smjela skupština sastati, mensis, (Plaut.) homines c., koji comitia obijaju i svoje glasove prodaju; (Tac.) morbus comitalis, padavica, jer su se komocije prekinule, ako je u taki dan koga snašla padavica.

cōmītātus, us, m. [comitia] narodna skupština (u komocijama), habere c.; c. maximus, centurijske komocije.

cōmītium, ii, n. [com-eo] 1) komicij, sing. mjesto do foruma, gdje su se u najstarije vrijeme narodne skupštine držale t. j. curiae se skupljale zbōrište; pren. c. Spartae, zbōrište eforā (ἐφορία). 2) pl. cōmītia, ōrum, n. po dočionom magistratskom licu sazvana i držana skupština naroda rimskoga, da stvara zaključke o državnim poslovima, c. curiata, centuriata, tributa; comitia habere, facere, gerere; edicere; c. consularia (i consulum ili consilibus creandis), praetoria, tribunicia za izbor konzula itd.; c. Flavii, u kojoj se nada F. da će biti izabrān; legis ferendae, da se zakon daje, stvori. Odatle a) izvan Rima, o izboru velikoga svećenika na Siciliji. b) c. fiunt de capite meo, sud se čini, sudi se o itd., Plaut.

cōmīter, dep. 1. (pjesn. i kasno i -to, i. i odatle comitor kao pas.) [comes] pratiti, slijediti, ići za kim, (sr. comes), alqm; † alqm in exsillium; alqm fugā; * iter alejs; † currum alejs triumpho; s dat.: liou ili stvari kao pratitao pridružiti se, slijediti, zdru-

žen biti s kim, tardis ingeniis virtus non facile c., Cio. Tusc. 5, 24, 68.; cetera, quae comitantur huic vitae, 5, 35, 100.; apsol., nulla infamia c.; * Teucrum comitantibus armi; (Tac.) comitante opinione; (Cur.) hominem nunquam c. divinitas; napose: sprovoditi mrtvaca, ići na sprovod, comitantibus omnibus bonis; * juvenem exanimam vano honore, * supremum honorem, iskazati komu posljednju čast. — Partia comitatus, pass. praeden; parum, bene, uno puero comitator; * s dat. namjesto a.

com-mēūlo, 1. uprljati, okaljati, Verg. Tac.; tp. se ambitu.

Commāgēne, ēs, f. [Κομμεγηνή] Komagena, sjeveroistočna strana Sirije. Odatle -genus, adj. komagenski; supst. Commagēni, ōrum, m. Komagenci, Tac.

com-mānīpūlaris, is, m. komanipularac, vojnike jednoga manipula, drūg, Tac.

com-māritus, i, m. sūm āž, (muž uz drugoga) jednom Plaut. Cas. 4, 2, 18.

commēātus, us, m. [commeo] 1) dolaženje i odlaženje, promet, satis liberi c. erant. 2) dopust, osb. o vojniciima, dare alui commeatum, sumere c.; in commeatu esse, biti na dopustu. 3) što dolazi ili odlazi, a) prijevoz, pošiljka, provod, karavana, exercitum duobus c. reportare, na dva puta. b) privoz, dovoz, osb. žitak, hrana, zaira, subvehere c., supportare frumentum et commeatum, commeatum petere, portare, parare, prohibere; intercludere hostes commeatu; c. maritimi, dovoz hrane po moru. c) meton., prolaz, Plaut. d) c. argentarius, dobitak od novčanoga prometa, Plaut.

com-mēmīni, isse, verb. defect. sjećati se, hominem probe; (Plaut.) hoc; non c. dicere; c. quo pacto etc.; (Ter.) sic commemineram.

commēmōrābīlis, adj. [commemoro] spomena vrijedan, znamenit, pietas; multa commemorabilia proferre.

commēmōrātio, ōnis, f. [commemoro], sjećanje, opōminjānje, a) sjećanje za sebe, s gen. obj., hominum, officiorum. b) za druge, napōminjānje, spomen, navōđenje, istae, Ter.; qui in assidua commemoratione omnibus omnium flagitiorum fuisset, kojemu bi svi napominjali sveudilj sve njegove sramote, s gen. obj., antiquitatis, s. gen. subj. posteritatis, u potomstva.

commēmōro, 1. 1) spōminjati se, sjećati se, pamtiti, c. vesperi, quid quoque die dixerim, opet promišljati; s acc. c. inf. 2) o drugima, a) opomenuti, opōminjati, sjetiti, predočiti komu što, beneficia, amicitiam. b) napomenuti, napōminjati, spomenuti, pripovijedati, govoriti o kom ili o čem

c. causas alcijs rei; c. de alqo; c. de alqa re; s acc. c. inf.; s quaest. indir.; eadem sibi Pompejum commemorasse, *Caes. b. c. 1, 8, 4*; commemoratur alqd in regibus, in virtutibus alcijs.

commendābilis, adj. [commendo] *vrijedan ili dostojan preporuke*, commendabilia apud Africanum esse, *biti na preporuku komu, preporučivati ga*, nullo c. merito, *Liv.*

commendāticlus, adj. [commendo] *prëporuđan*, literae, tabellae, *preporučna pisma*.

commendātio, ōnis, f. [commendo] 1) *preporuka, preporučno posredovanje*, c. magna; c. in vulgus; s gen. subj. ili pron. poss., nostra ceterorumque amicorum; commendationes meae; s gen. obj., c. contempti hominis ad ceteros; sui; oculorum commendatione traditur alqd auribus, *preko očiju*; c. naturae. 2) *o stvarma, što koga preporučuje: preporuka, ugodnost, milina*, c. oris atque orationis; in prima commendatione voluptatem dicere.

commendātor, ōris, m. i -trix, icis, f. [commendo] *preporučitelj; preporučiteljica*.

commendātus [partic. od commendo], adj. s komp. i sup., *preporučen, mio, drag, gl commendo 2)*.

commēdo, 1. [com-mando] 1) *povjeriti, povjeravati, predavati, preporučiti*, alcuire; + salutem alcuire; + se fugae, *udariti u bijeg*; + filios apud hospites; tp. c. alqd literis = *napisati (kao tajnu)*; c. alqm immortalitati, *oběsmrtiti, činiti besmrtnim*; c. zabiti u glavu, *utvriti* nomina memoriae; c. alqm monumentis (*knjige*) suis. 2) *napose: preporučivati, umiliti se, umiljavati se*; se alcuire in clientelam, *Ter.*; alqm, alqd, se alcuire; alcuire commendatior, commendatissimus; habere alqm sibi commendatissimum, *većma mi je tko preporučen*; nulla re magis commendatur orator, *preporučuje se*, + affectus nemo historicorum commendavit magis, *nije ugodnije, shodnije rāspravio, istakao; kadšto u praes.*, * *preporučivati, hvaliti*, Satyros; quae (asperitas agrestis) se commendat tonsa cute etc.

commentāriolum, i, n. [dem. od commentarium] *spisid, mali pismeni nacrt, članak*.

commentarius, ii, m. [commentus od comminiscor] *upravo adj.* scil. liber; i (rjede) -ium, ii, (sc. volumen) n. 1) *spis, nacrt, osnova, skica*; više po sadržaju nego li po obliku, *bilješke, zapisnik, dnevnik*, commetarius rerum urbanarum, *gradski ljetopis, kronika*, *Sulpic. u Oio. ep.*; in commentarium referre; c. diurni, *Suet.* 2) *pl. commentarii, bilješke, spomenica, memoiri*, c. *Caes. de bello G., de bello*

civ.; + *bilježnica, t u sing. pojedina čest ili knjiga zapisakā*.

commentātio, ōnis, f. [commentor] *pomnjivo proučavanje, mozganje, pripravljanje*, c. et meditatio; c. mortis, *pripravljanje na smrt*.

commēnticlus, adj. [comminiscor] *izmišljen, izumljen, iznašast, nov*, nomina nova etc. c.; *odatle izmišljen, unišljen, pričinjen, idejatan*, civitas Platonis; u *zlu sm.*, *izmišljen, lažan, crimen*.

commento, 1. (akt. oblik k 1. commentor) 1) *dobro razmisliti, samo partic. perf. sua commentata et scripta; commentata oratio*. 2) *prenes. u šali, zapisati za uho, udariti, ora*, = jednom *Plaut. Men. 5, 7, 30., gl. 1. commentor*.

commentor, dep. 1. [comminiscor] 1) *pomnjivo razmišljati, prōmisliti, promozgati; ispitivati, dogovarati se, rāspravljati* što, alqd, de alqa re; quid faciendum sit; i *apsol. c. Odatle napose: pripravljanje se i vježbati se u govoru, kušati govoriti, cum in villa Metelli complures dies commentatus esset; commentatur declamitans; pa i o drugim naukama, u kojima su teorija i praksa združene, cum in hortos D. Bruti auguris commentandi causa — venissemus; pače i o učitelju mačovanja za gladijatore, magister hic Samnitium summa jam senectute est et quotidie commentatur, proučava; partic. commentatus pas., prōmozgān, prōdučen, mendacium, promišljena, Plaut. 2) promozgano napisati, sastaviti, naortati, mimos, alqd in reum.*

2. **commentor**, ōris, m. [comminiscor] *iznašastnik, začetnik, uvae, o Bakhju, jednom Ov. Fast. 3, 7, 35.*

commentum, i, n. [comminiscor] *izmišljotina, laž, miraculi; commenta opinionum = opinioniones fictae. Napose t izum, plan, osnova.*

com-meo, 1. 1) *ulaziti, izlaziti, dolaziti; idi svojim putem, osb. tamo i amo, onamo i natrag*, c. ultro citroque; mercatores c. ad Gallos; Delos, quo omnes undique cum mercibus commeant; crebro illius literae ab aliis ad nos c., *dolaze na nas*; quae (navis) ad furta, quae reliquisses, commearet, *otploviti po itd.* 2) *pren.*, aliquo internuntio sermones c., *netko je posrednik dogovorima.*

commercium, ii, n. [com-merx] 1) *trgovina, trgovački promet*. 2) *pravo prodavanja ili kupovanja*, c. istarum rerum cum Graecis non est. 3) *općenje, drugdvanje, miješanje s kim, c. plebis; habere c. cum Musis; c. linguae, općenje jezično (u govoru) među dva naroda, koji se među sobom razumiju, Liv. Ov., nasuprot u Curt. poznavanje jezika; c. sermonis, razgovor, Liv.; c. belli,*

dogovaranje s neprijateljem o otkupljivanju sužnjeva o miru, Verg. Tac.; c. gentium, victorum, Curt.; osb. + puteno miješanje, ljubovanje.

com-mercior, dep. 1. pokupovati, nakupovati, Plaut. Sall.

com-mereo, etc. 2. (pretkl. i kasno i -eor, etc. 2. dep. 1) zaslužiti, zavrjediti, aestimationem (poenae); nunquam commerui, ut etc., Ter. 2) skriviti, sagriješiti, c. culpam; (Ter.) quid commerui aut peccavi, quae nunquam quidquam erga me commerita est.

com-metior, etc. 4. 1) izmjeriti, siderum ambitus inter se numero. 2) mjeriti po demu, porediti, negotium cum tempore, jednom Cic. de inv. 1, 28, 39.

com-meto, 1. [intenz. od comneo] često dolaziti, odlaziti i dolaziti.

com-migro, 1. seliti se, odseliti se, huc habitatum, ex Andro huic viciniae, Ter.; Romam; (Tac.) o Germania in Gallias.

com-milles, vojna braća, vojni drugovi, jednom Caes. b. c. 2, 29, 4.

commilitum, ii, n. [com-miles] vojno bratstvo, vojna družina, Tac.; * zajednica, studiorum.

commilito, ōnis, m. [commiles] vojni drug.

comminatio, ōnis, f. [comminor] prijetnja, u Cic. samo s gen. subj., orationis tanquam armorum; pl. c. Hannibalis, Liv.

* **com-mingo**, etc. 3. pòpisati, pomokriti, okaljati.

commiscor, mentus sum, dep. 3. [mens] 1) izmisliti, izmišljati (ponajv. lažno), crimen ex re fortuita, deos nihil agentes; partic. commentus * pvs. izmišljen, stàgàn, lažan. 2) izumjeti, vectigal, Liv.; literas novas, Suet.

com-minor, dep. 1. prijetiti čime, groziti se, pugnare; apsol. groziti se, Suet.; c. inter se, Liv.; + alicui necem, + alicui cuspide.

com-minuo, ūi, ūtum, 3. 1) u komadiće razbiti, razlupati, razvaliti, statuum; scalas, razvaliti. 2) tp. a) umanjiti, argenti pondus et auri, Hor. b) sasvim oslabiti, slomiti, uništiti, upropastiti, potkopati, opes regni, civitatis; comminutum esse re familiari, u imutku spade, dode na manje; officium (dužnost); * c. vires ingenii, + animum (srčanost); * comminui alcjs lacrimis, suzama umilostiviti se.

commisus, adv. ne od manus, već od manēre, daklem: „izbliza“ 1) u vojn. jeziku, izbliza, šakački, c. pugnare; c. stare (ne izmicati); c. cadere; c. gladiis uti; * o lovu, c. ire sues, in apros, o svakoj borbi, c. ad alqm accedere, gl. accedo; c. agere; * c. arva insequi, svojom rukom, s motikom u ruci. 2) upće u blizini,

izbliza, glavom, sām i sl., c. faciem suam ostentare, Sall.; * c. aspicere alqm; + c. tendens, blizu veslajući.

com-misceo, 2. 1) smiješati, pomiješati, c. mulsum, Plaut.; corpora, u ljubavi se smiješati, alqd cum alga re, * fumus commixtus in auras; tp. temeritatem cum sapientia. 2) primiješati, alqd alicui rei; * Silvius Italo commixtus sanguine, iz smiješanja pòtekao.

commisératio, ōnis, f. [commiseror] sažaljevanje optuženika, da se suci umilostive, alcjs, o govorniku; također apsol., sažaljavajući glas.

com-misēresco, — — 3. i impers. commiserescit me alcjs, sažali mi se na koga, žao mi je koga, jednom Ter. 1, 2, 54.

com-misēror, dep. 1. sažaljavati, žaliti, pòžaliti, fortunam Graeciae; u retorici, apsol.: govoriti sažaljavajući, pobuđivati sažaljenje.

commisio, ōnis, f. [committo] utakmica, nadbijanje, nàtjecanje; + metor., kiden, svečan govor.

commisum, i, n. [upr. partio. od committo] 1) pothvat, temere c., Liv. Napose a) prestupak, krivnja, factum aut c. audacius; * commissa luere. b) što pripada državnoj blagajni; zapljena, konfiskacija. 2) povjerena tajna, Hor.; ponajv. u pl.

commisura, ae, f. sveza, zglob; digitorum, ossium: ad commissuras pluteorum atque aggeris, na sklopovima, gdje su prsobrani utvrđeni u nasipu.

com-mitigo, 1. umécati (bijući), alicui caput sandalio, jednom Ter. Eun. 5, 7, 4.

com-mitto, misi, missum, 3. svesti, sastaviti, odlati 1) zglobiti, zglobljavati, sklopiti, svezati, priklopiti, ujediniti, združiti, malos (grede), opera (utvrde, braništa), silvas, učiniti ih neprohodnim; + maria; viam viae, Liv., + urbem continenti; * manum Teucris, doći na šake su, delphinum caudas utero commissa luporum, imajući repove pliskavica; commissa inter se munimenta, Liv. osb. na borbu, na utakmicu podbadati, drškati, jednoga protiv drugoga, * acies commissas solve; + pugiles Latinos cum Graecis; omnes inter se; također * porediti; sua scripta antiquae Corinnae. 2) izvoditi, zapòdinjati, a) c. pugnare, proelium, zàmetnuti boj, pobiti se, cum alqo, + commissum erat proelium inter Macedones Ariosque; bellum, certamen c., Liv.; c. rixam, zapòdjeti kavgu, zàvaditi se; spectaculum, ludos, prirediti dati; iudicium inter sicarios committitur, sud se čini; + c. obsidionem, * committitur sermo, zàmetnuti govor, povesti riječ; * c. pugnare caestu, biti se cestom; + apsol., boj biti,

boriti se, cum alqo, contra Sullam; priusquam committeretur, *prije nego se boj zàpočnē*. b) *prestupiti, skriviti, sagriješiti*, alqd in, erga, adversus alqm; facinora c., facinus, scelus c., delictum c.; maleficia c.; nihil commisisse; culpam; † caedem, * caedes. *Odalle a)* c. contra legem (*rijetko* † c. lege alqa), *griješiti protiv zakona, prekršiti ga*; cum veri simile erit, alqm commisisse. b) *sa* ut i sa cur, quare *ili* * *inf.*, *skriviti*, učiniti, *dolje dōtjerati da*, non c. ut tibi insanire videar; neque commissum a se, quare timeret; negare se commissurum, cur etc. c) *skriviti, počiniti, zaslužiti*, poenam octupli; multam. d) *pas. ispuniti se, držati se o odredbama ugovora*, sponsio commissa; hanc devotionem capitis mei convictam esse et commissam; *io zalogu i sl. pripasti komu*; *propasti*, hereditas Veneri commissa est; fiducia commissa. 3) *predati, prepustiti, povjeriti s pouzdanjem*; alqm, exercitum fidei, c. alqm fidei potestatique alcjs; c. alcuī salutem suam, de existimatione sua; alcuī bellum, * portam; quaedam domestica literis non c.; * alcuī alqm alendum; *posl. (Ter.) ovem lupo; i apsol.: uzdati se u koga, vjerovati komu, stvar komu u ruke predati, ostaviti*, necessario ventis committendum putavit; commisi Hejo; alcuī de existimatione sua; alcuī ut videat; c. se alcuī, periculo, *staviti se u*; se itineri, *krenuti na put*; se theatro populoque R., *usuditi se stupiti u kazalište i pred oči narodu*; c. se in aciem, in senatum, in populi R. conspectum, *doći*; * c. funera primae pugnae = *prve mrtvace u boju ostaviti*; c. rem in discrimen, *odlučiti dati*, in casum ancipitis eventus, *ostaviti na slučaj sumnjiva svršetka*; c. rem proelio, in aciem, *odlučiti bojem*; u zlu sm., *izložiti, izdati, pōvjeriti*, † legiones hostibus, † se ad subsidium mittendum; * virtutem indigno poētae.

commōde, adj. s. komp. i sup. [commodus] 1) *primjereno, prema prilikama, kako valja, pristojno, prikladno, pravo, vješto, okretno*, saltare, verba facere; orationem Lysiae c. scriptam esse; c. facis, quod: alqd facete et c. dicere; c. et breviter dictum, dicta; commodius consumere; minus c. audire, *ne biti na posve dobru glasu; napose a) bez muke, udobno*, navigare; (Hor.) commodius vivere. b) *u dobar čas, u vrijeme, Com. o) udovno, uslužno, uljudno, Com.* **commōditas**, ātis, f. [commodus] 1) *shodnost, prikladnost, pristojnost, prava mjera*, corporis, *okretnost t.*; domus vitae; *apsol., c., primjereno govorenje, Cic. de inv. 1, 2, 3. p. Rosc. A. 4, 9. 2) udobnost, povoljnost, ljubaznost, korist*, itineris; ad faciendum

idonea; plurimas et maximas commoditates amicitia continet; qui ex bestiis fructus, quae c. percipi potest? *uslužnost, ugodljivost, blagost, prèzirānje, Ter. Ov.*

commōdo, i. [commodus] *upr. udēsiti, ugoditi, urediti, odalle a)* c. alcuī, *ugoditi, učiniti komu ljubav*, alcuī, publice alcuī omnibus in rebus. b) c. alqd alcuī, a) *u užem sm.: posuditi, dati u naruč*, alcuī aurum. β) *u širem sm., iz prijateljstva dati na porabu na neko vrijeme, dati u naruč*, *posuditi*, ut haec a fortuna donata, cetera commodata esse videantur; c. suas vires aliis; nomen suum alcuī ad translationem criminis; rei publicae tempus (*vrijeme za plaćanje*); * alcuī aurem, *prikloniti, nagnuti uho, slušati koga*, * aurem patientem culturae; o licima: ex illis testes signatoresque falsos c.

commōdūle i -lum, adv. [dem. od commode] *posve udobno, Plaut.*

1. **commōdum**, adv. [commodus], *baš, taman, upravo*, c. egeram diligentissime.

2. **commōdum**, i, n. [commodus] 1) *udobnost, probitačnost, korist, često commodo meo, tuo* (i ex c. *ili* per c.), *po (prema) mojoj udobnosti*; quod si commodo tuo, valetudinis tuae fieri possit, *po tvojoj udobnosti, povoljno po tvoje zdravlje*; contra valetudinis commodum; copias per c. exponere, *posve udobno*, legere ex c., *udobno*; c. alcjs expectare, *čekati, dok je komu zgodno (doći)*; quod commodo rei publicae possis, *bez štete*. 2) *korist, probitak, dobitak, dobro, blagodat; često u pl. c. vitae, pacis; državne povlastice, privilegije, tribunatus (militum) commoda, provincialia ornamenta commodaque; pōsuda u naruč, jednom Cic. Verr. 4, 3, 6.*

commōdus, adj. s. komp. i sup. [modus] „primjereno“ 1) *po mjeri: primjeren, prikladan, zgodan, udoban, priličan, naručan, povoljan*, viginti commodae minae, *pune, citave*, c. statura, *Plaut., novem cyathi c., Hor.*; iter commodius, tempus c.; commodiore re frumentaria uti; lex c. alcuī; commodum (commodius, commodissimum) est, *udobno, ugodno je*, dum erit c., *Ter.*; si tibi erit c.; commodum (commodissimum) esse, ducere, statuere *s inf.*, *acc. s inf.*; literae c. de alqa re allatae sunt, *s povoljnim glasovima*: omnia curationi commoda sunt, *prija ozdravljenju*, * vestis c. ad cursum; valetudo minus c.; † vivere filium atque etiam commodiorem esse, *bolje mu je*. 2) *o ljudma i vladanju njihov: ugodljiv, uslužan, prijazan, ugodan*, quemquamne existimas Catone commodiorem fuisse ad omnem rationem humanitatis; * mihi c. uni, *samo svojju korist tražeci*.

commoenio gl. 1. communio.

com-möllor, dep. 4. (pretkl. pokrenuti, tp. upotrijebiti k tome, dolum ad alqm aut machinam.

commōnē-facio, etc. 3. *podjedno pōdsjetiti; opōminjati, sjetiti, predōživati*, alqm, alqm alejs rei; praeturam, *en ut pas. commonefieri crudelitatis.*

com-mōneo, 2. = *commonefacio*, c. alqm, alqm de alqa re; (Plaut.) *s quaest. indir.*; (Ter.) *s ut.*

com-monstro, 1. *podjedno* (commonstrasso = *commostravero* Plaut.) *pokazati, označiti hominem alqui, Ter.*; *viam; aurum alqui; locos de ornatu orationis.*

commōrātio, ōnis, f. [commoror] *bōravljēnje, boravak; zatezanje; osb. u retorici, ōstajanje kod jednoga predmeta.*

Commerlentes, „*Su u miru ču*“, ime *propalaj* *jednoj komediji Plautovoj, Ter.*

com-mōror, 1. dep. 1) *tranz. zaustavljati*, te *auspicium*; me *nunc c.*, cum Plaut. 2) *intrans. boraviti, zatajati se, zabaviti se, Romae; ibi apud alqm; paulisper c. dum etc.*; o *govorniku: zabaviti se kod predmeta, in eo vitio, in eadem sententia.*

commōtio, ōnis, f. [commoveo] *samo tp. uzrujanje, podbuna, potres čudi, duše; c. jucunditatis suavis in corpore, pobuda ugodna čuvstva u tijelu; c. animi, commotiones animorum i samo commotiones.*

commōtiuncula, ae, f. [dem. od commotio] *lécānje, bolešljivost, jednom Cic. Att. 12, 11.*

commōtus, adj. *s komp. [partic. od commoveo]* 1) *nesiguran, nepostojan, genus (dicendi) in agendo; (Tac.) aes alienum. 2) uzrujan, razdražen, animus commotior; strastven, žestok, (Tac.) Drusus commotior animo.*

com-mōveo, mōvi, mōtum, 2. (perf. conj. sync. commorit mj. commoverit; *plsqp. syno. commorat, commossem mj. commoverat, commovissem, commosse mj. commovisse*) 1) *pokrenuti, kretati, maći, micati s mjesta = odvesti, odvoditi, ođjerati, ođagnati, odmaći i sl.; na istom mjestu micati = uzdrmati, potresti, uzbuditi, uzrujati i sl., c. castra ex loco, krenuti se s vojskom na put; c. se, maći se; c. se domo, ex loco, naći se, otići; c. hostem, krenuti neprijatelja; si una litera commovetur, s mjesta se makne, c. columnas, ukloniti: nullus nummus commovetur, nikakvi se novci ne prōmetnā, * c. sacra, svete stvari i svetiđe obnositi; * c. cervum, krenuti, dići; * c. alas, lepetati krlima; tp. alejs rei memoriam, spomenuti što; nova quaedam; povesti govor o čem [u pregovaranju]; in quo tanta commoveri actio (tako *znatna dramatička sila pokrenuti se*)*

*non posset; risus est commotus, zāmetnuti smijeh. 2) tp. a) pas. tjelesno ili duševno bolešljivo razdražiti se, razboljeti se, šenuti pameću, perleviter commoveri, nalož postati, lécati se; mens commota; * commotus = sméten, šenuti. b) potresti dušom, uzrujati, uznemiriti, uzdrmati, dražiti i sl., alqm, animum (požudu) alejs aut oculos; (Hor.) qui me commorit (= commoverit), rasrditi; osb. u pas. i najčešće u partic. commotus, c. desiderio suorum; c. spe; gaudio: alejs atrocitate; graviter commotus, vrlo ozlojeden; neque in toto Acmenisium testimonio commovebor, ne de me zaboljeti glava sa . ., apsol., te commotum esse, uzrujan; commotus sum in illa (Com.), zadržala me svojom ljepotom. c) o strastvima, čuvstvima itd. probuditi, alqui bilem; dolore, misericordiam, odium; c. multorum studia, bellum ac tumultum, zāmetnuti, pōdići.*

commūnīcātio, ōnis, f. [communico] *saopćivanje, podjela; c. consilii, civitatis; c. sermonis mihi tecum esse solet, razgovor: u retorici figura, kajom se govornik na slušaoc obraća, te se s njima kao da svjetuje.*

commūnīco (communicor kao dep. jednom Liv. 4, 24, 2), 1. [communis] *saopćiti, učiniti općenitim, I) tranz. 1) učiniti dionikom koga čega, saopćiti što komu, dijeliti što s kim, alqd cum alqo, inter se multa, rationes belli gerendi; consilia, zajednički vijećati, consilia cum alqo, savjetovati se, vijećati s kim zajedno; communicato consilio, poslije zajedničkoga vijećanja, s dat. lica u klas. jeziku samo u pas., alko ima dva gram. objekta, kojima se što zajednički pripisuje, hoc mihi cum illo communicatum est; crimina cum his civitatibus Verri communicata sunt; nasuprot na mjestima, kao što je n. pr. neque iis petentibus jus redditur, neque honos communicatur; iis omnium domus patent victusque communicatur, valja iz predašnjega iis kod communicatur u misli dodati cum iis. 2) imati što s kim zajednički, dijeliti što s kim, svojiti, inimicitias cum alqo; et secundas res splendidiore facit amicitia et adversas partiens communicansque leviores. II) intrans. cum alqo de alqa re, svjetovati se s kim, priopćiti, porazgovoriti se; iakođer sa ut (priopćiti što i pozvati).*

1. **com-mūnio**, (commoen.), 4. 1) *opkopati, utvrditi, ograditi, locum; castra vallo, castra; collem. 2) tp. utvrditi, braniti, osigurati, auctoritatem aulae; jus; causam testimoniis.*

2. **com-mūnio**, ōnis, f. [communis] *zajednica, inter quos est c. legis; c. literarum et vocum.*

communis, adj. *s* (kasnim) *komp.* i *sup.* 1) *zajednički, opći, svađij*; hoc mihi est cum illo commune; multa sunt iis inter se c.; vita c., *promjenljivo, kakav je život uopće među ljudima*, homo vitae c. ignarus, *kofi ne zna, kako se živi među svijetom*; sensus c. gl. sensus; salutatio c., *obično*, mimi c., *svakidašnji* (sr. vulgaris), tempora, *prilike vremena, koje se svih tiču*; c. loca, *javna mjesta, i samo* (Hor.) communia; loci c., *opća mjesta, u filozofiji ili u retorici*; c. exordium, *kofi pristaje govoru jedne i druge stranke*; (Hor.) communia proprie dicere, *svakidašnje stvari na osobit način pripovijedati* (o idejalnom gradivu), Odalle *supst.* A) **commune**, is, n. *zajednički posjed, imovina zbora kojega, zajednica*, Hor.; *odalle i općina i država*, c. Siciliae. B) in commune, a) *za opće dobro, za opće svrhe*, consulere iis conferre alqd in c.; in c. vocare honores, *jednako dijeliti* (patriotijima i plebejcima). b) *uopće, osjekom, poprijeko*, disputare de re; haec in c. de Germanorum origine. c) *kao uzvik: napolaki* Phaedr. 2) *o ljudma, ponizujući se, prijazan, družen, inflmis, prema najnižim, napose u državi demokratski, t.j. gdje su svi jednaki*.

communitas, ātis, f. [communis] 1) *zajednica*, nulli deo cum homine est c.; c. vitae, vitae atque victus. 2) *subjekt.* a) u filozof. jeziku: *čuvstvo za zajednicu, zajednički-duh*. b) (Nep.) *poniznost*.

communiter, adv. [communis] *zajednički, općenito; također uopće*.

communio, ōnis, f. [1. communio] *užiranje puta, prokršćivanje puta* (u prilici), jednom Cio. de or 2, 79, 320.

com-murmōror, 1. *mumljati, mrmljati u sebi*, Cio. in Pis. 25, 61.

commūtābills, adj. [commuto] *promjenljivo, nepostojan, cera, natura argenti et aeris; animus; ratio vitae; exordium, kojim se može s malom promjenom služiti i protivnik*.

commūtātio, ōnis, f. [commuto] *promjena, loci; rerum, fortunae, voluntatis; c. civiles*.

com-mūto, 1. 1) *promijeniti, preokrenuti, pretvoriti*, c. signa rerum; nihil in tecto; tabulas publicas, indicium, *iskriviti*; animos, *preumiti* (misli), commutari animo; sic commutatus est totus; c. consilium; alqd ex vero in falsum. 2) *mijenjati, promijeniti, izmijeniti*, locum, Ter.; captivos; c. fidem suam pecuniā, *za novce krenuti vjerom*, c. mortem cum vitā, *zamijeniti život smrću*, (sr. muto). Odalle (Ter.) non unum verbum cum alqo, tria verba non inter se, *govoriti*.

cōmo, mpsi, mptum, 3. [co-emo = skupiti] *kosu uređiti, češljati, capillos; * caput; compti*

*crines; * comptus nodus; praecincti recte pueri comptique* (Hor.) *zaprignuti kako treba i počesljani*. — Partic. comptus kao adj. gl. ozdo napose.

cōmoedia, ae, f. [κωμῳδία] *gluma, vesela igra, komedija*.

cōmoedice, adv. [comoedia] *kao u komediji* Plaut.

cōmoedus, [κωμῳδός] 1) adj. ** glumački, komedijaški*. 2) *supst. i, m. glumac, komik*, (sr. histrio), *kofi je canticum* (gl. canticum) *prikazivao*.

cōmōsus, adj. [coma] *vlasat, kosmat*, Phaedr. **com-pāciscor**, [compec.], pactus sum, dep. 3. *ugovoriti, uglaviti što, dogovoriti se o čem*. Odalle kao adv. compacto, (Plaut.) de, + ex compacto, *dogovorno, po dogovoru*.

compactio, ōnis, f. [compingo] *zglobljavanje, sklop, quaedam membrorum, jednom Cio. fm. 5, 11, 33*.

+ **compactus**, adj. [partic. od compingo] *zbijen, zdepast, corpus; membra*.

compāges, is, ili * + -go, īnis, f. [compingo] 1) *zglob, sklop, svez, + saxorum compage laxata; + c. operum se laxant; * laxae laterum c.; * lapidum*. 2) u prilici, *dum sumus in his inclusi compagibus corporis, u uzi tijela; u Tac. haec c., o organizmu* (ustrojstvu) *države*.

com-par, āris, 1) adj. *jednak*, conubium; consilium tuum parentis tui consilio. II) *supst., comm. drug, sudrug, drugarica*, Plaut. Hor.; *napose: muž; žena*, Plaut. Cat.

compārābills, adj. [1. comparo] *poredljiv, prisposodljiv, species, mors trium viro-rum*.

compārāte, adv. [1. comparo] *poređujući, jednom Cio. top. 22, 81*.

compārātio, ōnis, f. I) [1. comparo] *tp. poređenje, c. orationis suae cum scriptis alienis; alqam c. habere, dopustiti* (o stvarma), *s quaest. indir.; jednom u Liv. 6, 30. nagodba među činovnicima, koji su polazili u provinciju, o izboru provincije ili diobi poslova; u retorici, c. criminis, poređenje zločina s plemenitim činom, radi kojega se onaj učinio*. II) [2. comparo] 1) *pripravljanje, spremanje, priprava, belli, na r.; c. criminis, dobava dokaza, da se optužba opravda; de mea c., osiguranje*. 2) *dobava, testium, voluptatis, veneni; napose: kupnja, frumentorum, Trajan u Plin. ep.*

compārātivus, adj. [1. comparo] *poredan, judicatio*.

com-pareo (comperco), rai, — 3. 1) (rijetko) *ušte-djeti, Ter.* 2) *pren. uzdržati se, propustiti, c. inf. Plaut.*

com-pāreo, ui, — 2. *podjedno pokazati se, pomoliti se, odalle = još se naći, nā-*

laziti se, servi qui non c.; signa omnia c.; (*Plaut.*) ratio non c., *ne slaže se*.

1. **compāro**, 1. [compar] 1) *spāriti*, *sāstavit* u *parove*, *izjednačiti*, ea inter se c. et proportionem conjungere; comparari postremo, *s posljednjim se izjednačiti*; priore consulatu comparati, *drugovi za prvoga konzulovanja*; male comparati, *nejednaki*, o kolegama (*koji nijesu jedan prema drugomu*). *Napose borbe ili takme radi postaviti jednoga protiv drugoga*, alqm cum alqo; † alqui; u *pas. biti se, boriti se*, velut ad supremum certamen comparati duces. 2) *pōrediti*, non comparandus ad illam est, *Ter.*; c. alqm cum alqo, alqd cum alqa re, alqd alqui rei; alqd alqa re, *po ili u čem*; res inter se; similitudines (*natičnost*), *Cic. off.* 1, 4, 11.; *no ut comparet similitudines, o govorniku, služiti se priilikama Cic. or.* 40, 188.; *s quæst. indir. poređujući razmišljati, kazati*; c. et ex Graecorum et ex nostrorum copia, *za poređenje izabrati iz*; *napose a) koga s kim pōrediti, izjednačiti koga*, alqm alqui, cum alqo, (*Hor.*) *se turbae pauperum, nihil illis. b) t. t. o kolegama, nagođiti se, dogovoriti se, o poslovima ili provincijama*, consules inter se provincias comparaverunt; inter se ut alter etc., *ili uter Capuam obsideret*.

2. **com-pāro**, 1. 1) *pripraviti*, *sprémiti*, *ugotoviti*, *prirediti*, *sāstaviti*, *namāci*, *spremati se na što*, *oružati se isl.*, alqd; rem frumentarim, *nābaviti*; copias; exercitus; milites ad resistendum; classem; subsidia, praesidia; auxilia; naves; nautas; * imbres nivesque annus hibernus c., *nos*; se ad eruptionem atque omnes casus; se ad iter; † auditoriis se, non iudiciis; his rebus comparatis (*ovo pripravivši*); c. bellum (*spremati se na rat*), iter; fugā comparatā; convivium, ludos; alqui insidias per alqm, † insidias capiti alcjs, † in caput alcjs, *raditi komu o glavi*; dolum alqui c. et confingere, *Plaut.*, dolum ad capiendos eos; accusationem c. et constituere; aditus sibi ad alias res; periculum alqui; * *s inf.*; *apsol.*, tempore ad comparandum dato, *Nep.*; *medijal.*, in Boeotiam c., *spremati se na put u B.*; *pren. urediti, odrediti*, praetores ut considerate fieret, comparaverunt; quam inique comparatum est, ut etc., *kako je nepravredno u svijetu uređeno, da . . . Ter.*; jam hoc prope iniquissime comparatum est natura, lege, ut etc.; sic fuimus semper comparati (*takvi smo bili*), ut ut etc.; (*Quint.*), genus (*sc. dicendi poetium*) ostentationi comparatum *sc. esse*, *prōračunāno je, smjera na. 2) dōbaviti, priskrbiti, namāci*; *pren. stēci, dobaviti, skupiti, kupiti*; pecudes carius; supellectilem; facultates; amicitias; silvam rerum; laudes ar-

tibus; gloriam ex rebus bellicis; auctoritatem sibi re bene gesta; sibi optime vivendi rationem; remedium sibi ad magnitudinem frigorum et tempestatum vim; sex (tribunos) ad intercessionem, *Liv.*

com-pasco, — *pāstum*, 3. *zajedno pāsti (pasem)*.

com-pascuus, *adj.* *za zajedničku pašu odredjen, ager, općinski pašnjak*.

compēlsacor, *gl.* *compaciscor*.

compēdio, — *itum*, 4. [*compes*] *sāpēti, noge svezati, Plaut.*

compellātio, *ōnis, f.* [1. *compello*] *prekora vanje, korenje, psovanje*.

1. **com-pello**, 1. 1) *nagovoriti, zvati, zvat*, * alqm voce; alqm blande, *Plaut. Or.*; * *participes operum ore*; alqm nomine, *Liv.*; * alqm carmine, * *verbis amicis*; (*Hor.*) *hac ego si compellor imagine, ako se ovom priilikom na mene misli. 2) koriti, prekora vati, psovati, grđiti, izdijevati komu nadimke, podrugivati se*, mulieres; alqm edicto; * *ne compellarer inultus*; alqm fratricidam; gladiatores Samnitium nomine; pro cunctatore eum segnem; (*Hor.*) *viator magna compellans voce cuculum, podrugujući se itd. 3) kao t. t. pred sud povući, tužiti, iudicem*; (*Nep.*) alqm hoc crimine; (*Cael u Cic. ep.*) alqm ea lege etc.

2. **com-pello**, *pūli, pūlsus*, 3. 1) *stjerati, sagnati, zgoniti, a) uopće*, pecus totius provinciae; homines unum in locum, *skupiti. b) silom stjerati, sagnati, natjerati*, naves hostium in portum; alqm domum; hostem ad castra; eos (equites hostium) in silvas collesque; Helvii intra oppida et muros compelluntur; * *virgā imaginem nigro gregi (o Merkuriju)*; *pren. c. bellum Medulliam, prēnijeti ratište u M. 2) silom natjerati, prinuditi, navesiti, prisiliti*, compellor in hunc sensum injuriis; c. alqm in metum; metu compulsi; ad arma compulsi; *s ut*; † *s inf.*; *tjerati na odluku*, ex magna parte c.; compulsus terrore.

compendiārius, *adj.* [*compendium*] *probitačan, kratak*, via quasi c. *prijeke put*.

compendium, *ii, n.* [*com-pendere, priložiti „priložak“, privaga*] 1) *dobitak, probitak, korist*, c. sui causā facere quod non liceat; servire privato compendio suo; c. ex direptis bonis; † c. captare ex alqa re; c. facere, *kōristovati se, Plaut.*; compendi facere, *uštēdjati*, binos panes in dies, alqui alqd, *Plaut.*; ad c. ponere, *držati za dobitak, Plaut. 2) prištednja radnje, vremena itd., pokraćenje*, c. facere alcjs rei, *štēdjati i compedi facere alqd, pokratiti, Plaut.*; o *govoru*, verba confer maxime ad compendium, fieri dictis compendium volo,

*Plaut. Napose: prijeki put, ** per compendia mortis anticipata via est; (*Tac.*) propriis compendiis ire, per compendia maris assequi alqm; (*Justin.*) samo compendium.

compensatio, ōnis, f. [compenso] *izjednačivanje na tezulji, izjednačenje, mercium, razmjena r., Just.; pren., incommoda commoda commodorum compesatione lenire.*

com-penso, 1. *upr. uzajmice mjeriti na tezulji, a) alqd cum alqa re, omjeriti što o što; porediti, laetitiam cum doloribus, cum curis et laboribus voluptatem. b) alqd alqa re, prelegnuti, mjereći popraviti, naknaditi, senectutis vitia diligentia, labores gloria, omnia opera sua; * te unum tot amissis.*

comperco v. **comparco**.

compērendinātus, us, m., † -io, ōnis, f. [comperendino] *odgoda na preksjutrašnji sudni dan.*

compērendīno, 1. [comperendinus, preksjutrašnji] *parnicu odgoditi na preksjutrašnji dan; stranke na taj dan pozvati na sud, reum; apsol. o odvjjetniku; predložiti odgodu na preksjutra.*

compērio. (rijetko -pērior, dep.), pēri, pērtum, 4. *saznati, doznati, pročitati, ex multis audivi: nam comperisse me non audeo dicere; c. oculis, vidjeti na svoje oči, Liv.; † auditu, oculis alqd compertum habere; c. alqd i de alqo, de alqa re; s acc. o. inf.; alqd ex alqo; compertum mihi est ili c. habeo, pouzdano znam; compertum habere ab alqo; † pro comperto fuit, pouzdano je bilo s acc. o. inf.; pro re comperta habeo, držim za pouzdano; comperto, pošlo se saznalo; s acc. o. inf. ili quæst. indir.; partic. perf. compertus, stupri, probri i sl., komu je dokazano, koji je zatečen kod čega, Liv., flagitii, Tac.*

com-pēs, ēdis, f. (samo u pl. i u abl. sing.), kljāde, u koje su robove za kaznu metali, puto, odalle = uopće: okori, gvōžđe, qui in compedibus corporis semper fuerunt; * fluvius nivali compede vinctus, ledom i snijegom, * grata, vezi ljubavi.

compesco, scui, — 3. *upr. i u prilici, sâpēti, zauzdati, ukrotiti, stezati, * Geryonem tristi undā; * ramos fluentes, obrezati; * equum; * mare; * animum frenis; * mentem; * sitim undā, ugasiti; * ignes ignibus; * culpam ferro, ukinuti, izbrisati; † seditionem, ugušiti; † ritus Aegyptios Judaicosque; † universas legiones.*

compētitor, ōris, m. i -trix, icis, f. [competo] *natjeocatac, natjeocaliou.*

com-pēto, petīvi (petii), petitum, 3. (neklas.) *zajednički, s drugima težiti na što, 1) intranz. i tp. a) zbiti se, dogoditi se u isto vrijeme, Tac. b) biti prema čemu, dō-*

likovati, prikladan biti za što, animus vix c. ad arma capienda, Liv.; neque oculis neque auribus satis competeabant, Tac. 2) tranz. (ujedno s kim) težiti na što, htjeti dobiti, doći na, unum locum, Just.; unam speciosam (puellam), Aurel, Vict.

compilatio, ōnis, f. [compilo] *kompilacija, (odasvud uzeto, književna krađa), jednom u šali o zbirci spisâ u Cic. fam. 2, 8.*

com-pilo, 1, 1) *grabeći plijeniti, pljačkati, alqm, oppidum; c. templa omnibus ornamentis. 2) pokrasti, (o književnoj krađi), sapientiam alcjs; (Hor.) serinia alcjs.*

compingo, pēgi, pāctum, 3. [com-pango] 1) *slupati, zglobiti, sklopiti, klas. samou part. perf. pas., quid tam compositum tamque compactum et coagmentatum inveniri potest? (Verg.) compactis trabibus, septem compacta sâstavljenâ cicutis fistula. 2) zatjerati, sabiti, zatvoriti, sakriti, (Plaut.) alqm in carcerem skrhati u aps, u prilici in judicium et concunculas tamquam in aliquod pistrinum detruđi et compingi.*

compitāficus, adj. [compitalia] *kompitalski, raskrsni, rasputni, dies, ludi.*

compitālis, adj. [compitum] *raskrsni, rasputni, lares, na raskršću, Suet.; supst. Compitālia, ium ili iōrum, n. [compitum] Kompitalije, godišnja svetkovina Larima na čast po raskršćima.*

compitūm, i, n. [competo] *râspuće, raskršće, * pl. uopće o javnim mjestima ili trgovima.*

com-plāceo, cui ili citus sum, 2. *dopadati se, omiljeti, Com.*

com-plāno, 1. (rijetko) *izravniti, domum, izravniti sa zemljom; † opera, razrušiti, razoriti.*

com-plēctor, plēxus sum, 3. dep. 1) *obuhvatiti, obujmiti, opkoliti, opasati, zagriliti, alqd claviculis suis quasi manibus; Caesar loca maxime necessaria complexus; tantum spatium, obilježiti; regiones secutus aequissimas pro loci natura XIII milia passuum complexus; c. opere collem; c. alqm; alqm medium (oko pasa); * c. dextram alcjs prihvatiti koga za ruku (objema rukama); c. inter se (ljubedi se i u boju); me artior somnus c., obrvati, * alqm comitem casus in omnes, primiti za; i u neprijateljskom sm., * hostem dextrâ; * c. ossa gremio, primiti. 2) tp. a) sadržavati (u sebi), opsezati, obuhvatati, držati u sebi, omnes omnium caritates patria una complexa est; pas. hoc uno maleficio omnia scelera complexa esse videantur, biti u čem (sadržan); eo genere quo vita beata complectitur, sadržan je, osniva se. b) u govoru ili u pismu: skupiti, izreći, napisati, c. omnia una compre-*

hensione; c. alqd oratione. *Odale u filozof. govoru: zaključiti, izvoditi, jednom Cio. de inv. 1, 40, 73. o) umom obuhvatiti, shvatiti, razumjeti, pojmiti, dokučiti, razabrati, c. alqd mente animo; alqd cogitatione et mente. d) ljubavlju obuhvatiti, prigrliti, cijeliti, zanimati se, benevolentia, amore, beneficio, caritate, comitate, omnibus suis studiis, laboribus, zauzimati se za; odalle apsol. c. alqm = osv. ljubiti, philosophiam, prigrliti, fortuna eos etiam plerumque efficit caecos, quos complexa est, ljubimce svoje (sr. amplector). e) prisvojiti, steći, zauzeti, facultatem, naturam; (Liv.) vires populi Romani jam terrarum orbem complectentis.*

complementum, i, n. [compleo] *potpuna, dopuna*, inania quaedam verba quasi complementa numerorum; (Tac.) quod (majestatis crimen) tum omnium occupationum c. erat.

com-pleo, āvi, ētum, 2. complesti mj. complevisti, 1) *ispuniti, napuniti*, fossam sarmentis; se cibo et potione, nabiti se; carcer mercatorum (trgovcima) completus; c. paginam, *popisati*; c. collem castris, *zapremiti*; alqm coronis et floribus, *posuti*, muros armatis, i c. murum, *planitiem, zapremiti, pritisnuti*; * *apsol. (sc. naves) omomčiti*; c. exercitum omnium rerum copia; munus Apolline dignum (Palatinsku knjižnicu) libris; * *sedilia flatu; također pretovariti; prekrcati*, navigia, Liv. 2) *tp. a) c. aures, alqm spe, gaudio. b) potpuniti*, legiones, suum numerum, *novaka dati u potpunom broju. c) svršiti, učiniti potpunim*, his rebus completis; lustrationem menstruo spatium; haec c. vitam beatissimam, completus (*adj., savršen, potpun, cio*) et perfectus verborum ambitus. b) *o vremenu: navršiti, doživjeti*, centum annos; * *tempora materna (vrijeme trudnoće).*

complexio, ōnis, f. [complector] 1) *obuhvatanje, sveza, sklop*, atomorum complexiones inter se; c. bonorum, *skup*, c. brevis totius negotii, *pripovijedanje u malo riječi*; c. verborum mira, *izraz od više riječi. 2) l. t. a) c. verborum, perijod; u svezi riječi i samo complexio*, nec acervatim multa frequentans una c. devinciet. b) *zaključak, posljedak c) dilemma.*

complexus, us, m. [complector] *obuhvat, obujam, zagrljaj*, mundus qui omnia complexu suo coërcet; venire in sinum complexumque alcjs, *pasti komu u krilo*; ferre complexum matri, *hotjeti je zagrliti*; emori in alcjs complexu (*krilu, naručju*); avellere atque abstrahere alqm de matris c.; complexum accipere, *zagrljen biti*; * *tenere alqm complexu*; homines de c. tuo, *ljubimci tvoji. Napose a) lju-*

beći zagrljaj, naručje, totius gentis humanae in sinu semper et complexu alcjs esse; (Hor.) O qui complexus et gaudia quanta fuerunt! b) *u neprijateljskom sm.*, si in Caesaris c. venire posset, *doći do šaka s njim, Caes. b. c., 3, 8. c. armorum, sukob, Tac.*

com-plleo, cui, (rjede cāvi), cātum, 1. *smotati, smatati, saviti, složiti, sklopiti*, arma-menta c. et componere, rudentem, Plaut.; epistolam; animi sui complicatam (*zamršten, nejasan*) notionem evolvere.

complōrātio, ōnis, f. i -tus, us, m. [comploro] *jadikovanje, ridanje, naricanje*, mulierum comploratio sui patriaeque, *jadikovanje nad sobom itd.*; justo comploratu prosequi mortuos.

com-plōro, 1. (*zajedno*) *jadikovati, naricati*, mortem; vivos mortuosque; res publica est desperata et complorata = *propala* (sr. deploro); * *se, * suos penates.*

com-plūres, a i rijetko ia, *adj. više njih; mnogi, gdje koji, (nikada kao pravi komparativ; sr. plures).*

complūriēs, adv. [complures] (*prethl.*) *više puta, češće.*

compluscūl, adv. [complures] (*prethl. i kasno*) *prilično mnogi.*

complūvium, ii, n. [compluo] *upravo: kućni otvor, što su ga krovovi opkoljavali, kroz koji je u impluvium kiša padala, v. impluvium.*

com-pone, pōsui, pōsitum. 3. *inf. pas. componier; part. prf. compostus*) 1) *Uopće: sastavljati, sastaviti, složiti snositi, skupiti, ujediniti, udružiti*, compone, quae tecum simul ferantur, Ter.; in quo (loco) ea erant composita; * *arma c., uglaviti mir; supet. composita*, ōrum, n. *skupljeno, zgrnuto (blago)*; * *manus manibus atque oribus ora*; * *virgineum latus Mercurio, položiti uz M.*; o *vajsci: skupiti, okupiti, sabiti*, legionem, auxilia pro ripa, aciem per cuneos, Tac. II) *s osobitim značenjem A) sastavak u cijelost, 1) sastaviti, stvoriti, učiniti, osnovati, sagraditi, zavēsti*, genus hominum compositum est ex corpore et anima; exercitus ejus compositus ex variis gentibus; * *c. aggere tumulos*; * *templa, sagraditi*; pacem conubilis, * *foedus, sklopiti*; (Ter.) gratias inter eas, *pomirili ih*; * *insidias alcui, * in alqm, † inter se, zasjede namještati*; * *crimen ac dolum, izmisliti. Napose o pismenim proizvodima: sastaviti, pisati, pjevati, librum; poema; senatus consultum; * res gestas; * alqd crasse; laudes alcjs. 2) ugovoriti, uglaviti, zajednički odrediti, dogovoriti se; u zlu sm.: snovati, skovati, plesti*, res, insidias inter se; fabulam, dolum; diem rei gerendae; (Hor.) horam; *odavle ex composito, rjede samo*

composito, dogovorno, po dogovoru; također (Liv.) o čovjeku urediti, promozgati, ne dum compositis maturisve satis consilia. B) sa značenjem redanja, 1) urediti, poredati, svrstati, capillum, urediti kosu; * crines; * aridum lignum, naložiti; quam lepide lēgēs compostae (= compositae) ut tesserulae etc., Lucil. u Cic.; cohortes; agmine composito, uredenom vojskom; pugna composita, u zátvoorenim vrstama; * † c. togam, se, togu nabrati; † vultum, namršiti se; verba, govornički namještati ili umjetno porédati; (Quint. 10, 2, 1.) verborum copia et varietas figurarum et componendi ratio, pravo poredanje i spajanje riječi; odalle i * alqm lecto, metnuti mrtvaca na odar, i * alqm, * alcjs ossa = pokopati; (Sall.) exercitum in hibernaculis, porázmjestiti po z.; * c. se, udobno leći, izvaliti se, * se spondā, thalamis; * defessa membra, položiti; c. se in villa, počivati; * Vesper c. diem clauso Olympo, smiriti; * compositus (srvan) somno vinoque. Odatle tp. a) urediti, causam, rem publicam; * curas, poslove; † animum vultumque ad abstinētiām; * quod adest, sadašnjost uživati. b) izravnati, razvaditi, ráspraviti, svršiti, rem, Ter.; controversias; (Sall.) bellum, lite.; † turbata; impers. ut componatur, da se stvar mirnim putem izravna; * c. aversos amicos, izmiriti; (Tac.) o narodima: pokoriti, umiriti, ceteros elementia composuit; češće compositi; * c. mare, fluctus, utaložiti. 2) za uporabu čuvati, sačuvati, ostaviti, * opes. C) sučelice postaviti, 1) upr. osb. o gladorijatorima, borbe radi: postaviti jednoga protiv drugoga, družiti, metati jedno uz drugo, non compositum melius (par) pugnātia secum adversis frontibus, iz zla u zlo, Hor.; na sudu: suočiti, konfrontovati, sučeliti, cum indice, Tac. ann. 15, 51. 2) porèdujúći stavljati jedno uz drugo, porediti, dicta cum factis; dignitati horum suam.

com-porto, 1. snositi, skupljati, skupiti, frumentum commeatumque ab Asia, frumentum ex agris in tuta loca; arma in templum.

compos, ōtis, adj. [com-potis, ta je riječ zapravo supst., zato joj je i abl. compote, a gen. pl. compotum] 1) „sugospodar“, gospodār, moćan, animi, mentis, sui, znajući za se, pri sebi; corpore atque animo; vis prae gaudio c.; neque animo, neque lingua satis c.; (Ter.) vix sum c. animi; † vix, non satis mentis suae, ne mentis quidem c., malone izvan sebe, omāmljen. 2) dionik česa, uživajući, imajući, c. scientiae, rationis et consilii, patriae; (jednom u Liv. 3, 70, 13.) compos praedā ingenti, odatle compos culpa i sl. (pretkl. i

kasno), kriv čemu, c. voti, koji vidi želju ispunjenu; Liv.; * sententia voti c., izraz zadovoljna srca.

compōsite, adv. [compositus] upr. složeno, 1) kako valja uredeno, pravilno, c. et apte dicere. 2) mirne, tiho, ravnodušno, (Tac.) compositius cuncta agere.

compōsitio, ōnis, f. [compono] 1) sastavak, spoj, unguentorum; membrorum; c. juris pontificalis, popis. 2) uredenje, uredba, magistratuum; c. disciplinae, sustava; napose c. verborum, u svezi riječi i samo c. ritmičkom spoju i namješljaju riječi, sastavljanje perijoda, spajanje riječi, namještanje riječi i rečenica, (Quint.) aliquos pedes. 3) razvada, pomirenje, servare cives per c. 4) sastavljanje gladijatora za boj.

compōsitor, ōris, m. [compono] sastavljač, narednik, anni; inventor aut c. aut actor; * c. operis, pisac.

compōsitus, adj. s komp. i sup. [partic. od compono] upr. složen, 1) sastavljen, složen; uxor facilis et cum artibus mariti, simulatione filii bene c., skladna, Tac. ann. 5, 1. [sr. compono C] 1); odatle dobro ureden, namješten, pravilan, verba, oratio; (Quint.) genus, o srednjoj vrsti govora; orator (opp. inconditus); (Quint.) Vibius Crispus c., skladno pišući; (fiunt pro) compositis exultantes, Quint.; res publica c.; magis compositae atque ordinatae stationes; supst. composita, ōrum, n. uredeno stanje države, Sall.; također: spreman, prikladan, pripravan, nemo paratior, vigilantior, compositior ad iudicium venisse videtur; (Liv.) arte quadam in ostentationem virtutum compositus; † ad maestitiam. 2) † miran, lih, aetas.

compōtatio, ōnis, f. [com-poto] pijanka, čast, (prijevod grčkoga συμπόσιον).

compōtio, 4. [compos] (pretkl. i kasno) udiniti dionikom, alqm alqa re ili alcjs rei; pas., postati dionik, dobiti, locis.

com-pōtor, ōris, m. i (Ter.) -trix, Icjs, f. supijanica, vinski brat.

compransor, ōris, m. [com-prandeo] drug na gozbi; pijančina, jednom Cic. Phil. 2, 39, 101.

comprēcātio, ōnis, f. [comprecor] zazivanje božanstva.

com-prēcōr, dep. 1. (pretkl. i pjesn.) moliti se, zazivati, deos, fidem caelestium; Jovi i apsol. = moliti se (bogu).

com-prēhendo (kadšto u prozi i često u pjesn. comprehendo), prehēndi, prehēnsus 3. skupiti, regbi objeručke ili sa svih strana, 1) obujmiti, spojiti, zglobiti, sklopiti, zgrabiti, prihvatiti, šćepati, spopasti, naves

malis antennisque de nave in navem trajectis ac validis funibus comprehendit; c. alqd manibus; comprehendunt utrumque (za ruku prime) et orant, ne etc.; napose a) o vatri: zàhvatiiti, upaliti, igni, flammâ comprehendit i bez dodatka, ako je o požaru govor, upaliti se i sl., comprehensa aedificia; takoder o gorivim predmetima: planuti, upaliti se, casae celeriter ignem comprehenderunt, flamma ab utroque cornu comprehensa, * viro visa longis c. crinibus ignem, upali joj se kosa; oolesti: spopasti, comprehensus morbo toto corpore, Just.; * o mjesecu, aëra, pare = zamračiti se. b) neprijateljski: uhvatiti, pòhvatiiti, hominem, hostem; belli duces comprehensos tenere; in fuga multi comprehensi sunt; equos, oteti; colles, zapremiti, praesidium naves, auri pondo centum paulo minus, zaustaviti; u Just. epistolas, uhvatiti. c) zločin otkriti, (samo pjesn. zločvoru zateći kod čina = uhvatiti; sr. deprehendo), adulterium nefandum rem indicio alcs. 2) tp. a) ljubeći obujmiti, zadužiti sebi, predobiti za se, alqm humanitate multos amicitia. b) osjetiti, shvatiti, opaziti, alqd sensu, sensibus. c) umom ili pameću shvatiti, pojmiti, doseći umom, razumjeti, razabrati, znati, sjećati se i sl., alqd scientia, cogitatione, animo, mente, memoria; u svezi riječi i apsol. d) pismom ili govorom: obuhvatiti = opisati, iskazati, prikazati, eandem rem pluribus verbis; alqd brevi ili breviter; alqd numero, iskazati brojem.

comprehensibilis, adj. [comprehendo] dokuđljiv, razumljiv, za grčki καταλητός (novo stvoreno u Cic. Acad. I, 11, 41).

comprehensio, ōnis, f. [comprehendo] obuhvaćanje objema rukama; odalle: pòhvatanje, sontium. 2) tp. a) o govoru: sveza, spoj, consequentium rerum cum primis conjunctio et c.; odalle slog, izraz, stil, universa c. et species orationis; perijod, rečenica, c. verborum; i samo comprehensi, ut c. numeroe cadat. b) shvaćanje, dokuđivanje, razumijevanje; cogitationes comprehensionesque rerum.

comprende v. comprehendo.

compresse, adv. s komp. (rijetko) [comprimo] upr. zbijeno, jedro, ukratko, compressius loqui.

compressio, ōnis, f. [comprimo] stiskivanje, odalle a) grljenje, Plaut. b) tp. zbijenost, jedroća, kratkoća u govoru, Cic. Brut. 7, 29.

compressus, us, m. (samo u abl. siny.) [comprimo] stiskanje, pritiskanje.

comprimo, prēssi, prēssum, 3. [com-premo] 1) stiskati, stisnuti, digitos; ordines, zgu-

snuti, zbiti; * versus ordinibus, guslo pisati; * ora, * labra, zatvoriti; post. compressis manibus sedere, prekrstiti ruke, sjediti prekrštenih ruku. Odalle (Com. Liv.) c. alqm, gaziti = obljubiti. 2) zaustavljati, držati (paru u sebi), vući dušu u se, animam; * gressum; seditiones; † haec primo statim anno comprimendo; conscientiam ulaziti, hostes, navalu neprijatelja zaustaviti; (pretkl.) c. se, i vix comprimor, quin etc.; c. frumentum, zadržati, ne izdati; delicta, famam alcjs rei, utuliti, zabašuriti, prečutjeti.

comprōbatio, ōnis, f. [comprobo] priznanje, jednom Cic. An. 5, 22, 62.

comprōbator, ōris, m. [comprobo] priznavač, jednom Cic. de inv. 1, 28, 43.

com-prōbo, 1. 1) sasvim odobriti, pohvaliti, priznavati, alqd. 2) prikazati kao istinito, dokazati, posvjedočiti, potvrditi, alqd.

comprōmissum, i, n. [compromitto] zamjenito obećanje, kompromis, gl. compromitto.

com-prōmitto, mīsi, mīssum, 3. pravni t. t. uzajamno ugovorivši određenju globu obećati, da će se pokoriti presudi, arbiter.

Compsa, ae, **Kompsa**, grad hirpinski u Samniju. Ogalle -ānus, adj. kompsanski.

comptus, adj. [partic. od como] uglađen, lijep, pristao, oratio; † orator; † Isocrates in diverso genere dicendi nitidus et c., † comptior sermo.

Compulteria, ae, **Kompulterija**, gradić u Campaniji.

com-pūngo, ūnxi, ūnctum, 3. izbōsti, isprebadati, collum dolone, Phaedr.; compunctus notis Treiciis ispisān, teloviran; u prilici, ipsi se suis acuminibus c., sami svojim doskočicama živo zadržu.

com-pūto, 1. sračunati, zbrojiti; rationem digitis, Plaut.; † c. munera fortunae, apsol.

Cōmum, i, n. [Κόμος] Kom, grad u gornjoj Italiji, kod jezera lacus Larija, sada Como. Odalle -ensis, adj. komski; supst. -enses, ium, m. Komljani.

* **cōnāmen**, īnis, n. [conor] 1) trud, napor, muka. 2) napadaj, Ov. met. 15, 22A.

cōnātum, i, n. [partic. od conor] pokus, preduzeće, smjelost.

conātus, us, m. [conor] pokus, pokušaj, pothvat, poduzće, resistendi; audax c. trajiendarum Alpium; constus adversariorum infringere; † occurrere conatibus alcjs; repressi nefarios tuos c.; † ingentes c. adversus Germaniam; omnem sui tribunatus conatum in meam perniciem parare atque meditari, suu snagu svoga tr. prōmišljeno upotrijebili na

itd.; frustra capere conatus, *Liv.*; nulla est ullo in genere laus oratoris, cujus in nostris orationibus non sit aliqua si non perfectio at conatus tamen atque adumbratio; (*Quint.*) conatum longius petere, *kod skakanja, iz dalje zatрке*; † primo statim conatu. 2) *trud, napor, muka, revnost*, magno jam conatu magnas nugas dixerit, *Ter.*; magno conatu agere; *takoder nagon*, beluae habent conatum ad pastus capiendos, *Cic. iracundiaesuae morte sedavit, Cic. Brut. 10, 42.*

con-cāeo, 1. *opòganiti*, regiam, *Phaedr.*

con-caedes, ium, f. (pl.) *zasjeka, Tac.*

con-cālēfācio, 3. (*zajedno*) *stopliti*, *ùgrijati*, brachium; quam (individuum corporum levium et rotundorum concursione) Democritus concalectam et spirabilem (*sastavljena od vatre i zraka*) esse vult; (*Nep.*) quemadmodum stans jumentum concalecti, exercerieque posset.

con-cāleo, ui, — 2. *topat, vruć biti, Plaut.*

con-calesco, lui, — 3. *stopliti se, ùgrijati se, svrućiti se*, corpora nostra c. ardore animi; *tp. (Ter.) ljubavlju planuti, usplamtjeti.*

con-callesco, lui, — 3. *zajedno se nažuljiti, odatle tp. 1) otupjeti, otvrdnuti*, locus ille animi nostri, stomachus ubi habitabat olim, concalluit. 2) *nažuljiti se = opamētiti se*, *callidos* (appello), quorum tanquam manus opere, sic animus usu concalluit.

† **concāmērātus**, adj. [partic. od concamero, *svoditi*] *prèsvoden, sveden*, locus.

Concānus, i, m. *Konkanci*, *divlji narod u Hispaniji, Hor.*

con-castigō, 1. *oštro kazniti*, alqm, *Plaut.*

con-cāvo, 1. (*pjesn. i kasno*), *išupljiti, iskriviti.*

con-cāvus, adj. *šupalj, sveden*, c. altitudines speluncarum; * *aqua c., ključajuća.*

con-cēdo, cēssi, cēssum, 3. 1) *intrans. 1) ùzmicati, otići, ùdlaziti, poći, udaljiti se*, ab eorum oculis aliquo c.; (*Plaut.*) a foribus, *sa samim abl. oculis tuis*; * *dies caelo concesserat*; ex aedibus, intro hinc, *Plaut., Ter.*; quo; alius alio; ex praetorio in tabernaculum; *napose a) ustupiti, òstaviti, odstupiti*, totā Italiā; alui agro; concedere vitā i samo concedere, *Tac.*, * *ab superis oris, preminuti, prèstaviti se*; * *ipsae rursus concedite silvae, s Bogom (ostajte)!*; *pregn. * minuti, proci, nestaje čega*, tumor omnis et irae c. deum. b) *doći u, dospjeti, zapasti, prijeći, prebjedi*, c. in paucorum potentium jus atque dicionem; c. in deditionem, *predati se*, c. in sententiam alcijs, *pristati uz mnijenje*;

* *in hanc turbam*; (*Sall.*) in gentem nomenque imperitantium, *izgubiti se, nestati, itd. c) jačemu popustiti, ùzmicati, pokoriti se, podleći*, voluptas c. dignitati; c. naturae (*Sall.*), fato (*Tac.*) = *ùmrijeti*. d) *po provenstvu, dostojanstvu, ugledu itd. ustupati, provenstvo priznati, prednost dati komu, odstupiti*, c. alui, alui de alpa re, *u čem*; (*Ter.*) paululum de jure suo; non, vix c. alui amore in patriam, de familiaritate i *sl. e) pokoriti se, ućiniti po volji, ispuniti želju, ugoditi*, alui alcijs postulationi i *pristajati uz koga*, alui *Ter.*: * *veris*. f) *iz milosti popustiti, oprostiti, gledati komu kroz prste*, alui, temere dicto.

II) *trans. 1) mjesto ustupiti, odstupiti, prepustiti, òstaviti*, agros alui; oppidum militibus ad diripiendum, (*predati za pjenidbu*, c. Siciliam. 2) *dopustiti, podijeliti, dati*, c. amicis quidquid velint; alui libertatem, impunitatem, † incolumitatem; † vitam, *prostiti mu život*; tempus quieti et luxuriae, *Sall.*; *sa ut, ne, i s inf.*, loqui non conceditur, *Caes., češće u pjesn.*, * *Camarina fatis nunquam concessa moveri, kojom sudbinom nije nikad bilo dopušteno, da se preokrene*; * *Calydona in iras Dianae, predati srdžbi Dijaninoj (srditoj Dijani)*. 3) *što se terdi od nevolje dopustiti, alqđ; s acc. c. inf., pregn. i sa ut*, Stoicis conceditis, ut virtus sola vitam efficiat beatam = ut statuatur virtutem solam vitam efficere beatam; *u pas. i osobno haec ubi conceduntur esse facta, Cic. p. Caec. 15, 44. 4) = condono, a) komu za volju žrtvovati, odustati od čega, odreći se čega, òstaviti se*, c. rei publicae dolorem amicitiasque suas; petitionem alui. b) *oprostiti, otpustiti kom u što*, alui peccata. *Odavle c. alui alqm, na slobodu pustiti, pomilovati*, c. alqm senatui; c. peccata liberorum misericordiae parentum, *iz milosrđa i roditeljima djeci oprostati pogreške.*

con-cēlēbro, 1. *prislavljati, svetkovati, svečano òbaviti*, spectaculum, funus. *Odatle a) živo nastojati oko, dati se na što*, studia per otium, *jednom Cic. de inv. 1, 3, 4. b) riječju i pismom razglasiti, obznanjivati, dati na znanje*, rumorem; *slaviti, veličati*, virtutem; *famā et literis ejus diei victoriam, razglasiti.*

concēnātio, ōnis, f. *zajednički objed, prijecvat grčkoga σύνταξις*; sr. *compotatio*.

concentio, ōnis, f. [concinio] *skladnost, harmonija*.

concenturiō, 1. *u centurije sākupiti, odavle u šali tp. rpimice zgrnuti, sycophantias ili metum in corde, Plaut.*

concentus, us, m. [conciño] 1) skladno pjevanje, harmonija, c. avium, tubarum ac cornuum; catarvae et c., zajednički zborovi, čitavi zbor pjevača; c. vocis lyraeque. 2) tp. suglasje, sklad, harmonija, naturae c. atque consensus; doctrinarum; * noster.

conceptio, ōnis, f. [concipio] upr. primanje, 1) začecje, začinjanje (žene). 2) sastavljanje pravih formula, iudiciorum privatorum, u građanskim parnicama.

conceptus, us, m. [concipio] začinjanje, camini, vatra, požar. 2) začecje, trudnoća; † zametak, čedo.

concerpo, — ptum, 3. [com-carpo] 1) razderati, raskidati, epistolas, librum. 2) tp. (jednom Cael u Cic., ep. 8, 6, 5.) karati, izgrditi, iščediti, alqm ferventissime.

concertatio, ōnis, f. [concerto] pripiranje, koškanje, jejuna c. verborum; infinitis concertationumque (medusobne polemike) plenis disputationibus.

concertator, ōris, m. [concerto] protivnik, suparnik, jednom Tac. ann. 14, 20.

concertatorius, adj. [concertator] pripirajući, genus dicendi, jednom Cic. Brut. 83, 287.

con-certo, i. 1) pripirati se, koškati se, nadbijati se, ogledati se s kim, proelio; † de regno. 2) napose: riječati se, sporiječiti se, kresati se, cum alqo de alpa re; alq.

concessio, ōnis, f. [concedo] dopuštanje, dopuštenje, uopće oproštenje kazne.

con-cesso, i. (Plaut.) predstajati, popuštati, malaksavati, s inf.; pedibus.

concessus, us, m. [concedo] samo abl. sing. dopuštenje, tuo, deorum.

concha, ae, f. [κόχνη] 1) školjka. 2) napose a) * grimiz od bagrenke. b) * biser, bisernica. c) ljuštura. d) * stvari od ljušture, n. pr. rog Mizenov, uljanica, zejlinica, slanica.

conchita, ae, m. [κογχίτης] školjkar, jednom Plaut. Rud. 2, 2, 5.

conchyliaſtus, adj. [conchylum] bagren, grimizan, peristromata; (Suet.) vestis.

conchylum, ii, n. [κογχύλιον] 1) ljuštura. 2) napose: kâmenica, oštriga. 3) bagrenka, Cat.; odalle: grimiz.

concidō idi, — 3. [com-cado] 1) zgruhati se, srušiti se, stropošitati se, conclave; repentinâ ruinâ pars ejus turris; caelum omne concidat necesse est; equus ejus ante signum; pregn. mrtav pasti, srušiti se, pugnans, in proelio c.; sub onere; * per herbas; u pri-lia, falsum crimen statim concidit et exstinguitur, * vjetrovima: jenjavati; * macie c., zgrčiti se; * c. auguris Argivi domus, zatrase, istrijebi se. 2) tp. padati, ginuti, pro-

padati, pogibati, res publica; religio; fides (vjerest); opes Carthaginis; mens (sojest); uno crimine; accusatus populi iudicio; † hostes animis; (Tac.) bellum c.

conciĉo, idi, isum, 3. [com-caedo] 1) upr. sâsjeći, pōsjeći, isprēsjećati, naves; itinera pedestria; * montes scrobibus. Napose a) izbiti, izlijemati, isprebijati, alqm virgis. b) obležati koga, obljubiti (djevajku); odalle caede, concide, dvoimno, lakoder kao dovik gladijatorima Cic. Verr. 3, 6i, 155. 2) u rahu: sâsjeći, posjeći, equites. 3) tp. a) govor itd. râsjeći, iskomadati, skratiti, sententias. b) riječju ili djelom: oboriti, upropastiti, uništiti, omnem auctoritatem universi ordinis; Timocratem totis voluminibus; Vatinius arbitrato nostro; zaludivati, istic homo articulatum te concidit, Plaut.

con-cleo, ivi, itum, 2. i -io, ivi, itum, 4. 1) sâstaviti, sazvati, prizvati, skupiti, multitudinem ad se, exercitum ex tota insula, totam urbem. 2) zaljuljati, zanjhati, goniti, obosti, potresti, izdrmati, i sl., * amnis concitus uzbujala imbribus; † tela concita, ôdapête strijele; * concita flumina; † equus calcaribus c.; * procursu c. axis; * crebris freta terris, o gustim otocima oikladskim, koji more sužuju te tako uzrokuju jače burkanje. 3) tp. a) uzbuniti, uzrujati, razdražiti, potpaliti, razljutiti, plebem contionibus, Etruriam in arma, per legatos homines ad arma; * immani concitus ira. b) uzrokovati strast, djelatnost ili stanje: probuditi, uzrokovati, roditi, povodati, turbas, inter eos iram hanc, Ter.; seditionem largitione pessimi exempli, bellum, simultates sibi caedibus rapinisque, Liv.; seditionem, varios motus animorum, tantum consternationis, Tac.

conciliabulum, i, n. [concilio] zbôrište, tržiste, sud, Liv.; per conciliabula et coetus, Tac., c. damni i samo c. u šali bludište, bordel, Plaut.

conciliatio, ōnis, f. [concilio] 1) vezanje, ujedinjenje, svezanje, communis totius generis hominum c. et consociatio; quasi civilis conciliatione et societate conjuncti. 2) ujedinjenje u mišljenju: predobivanje srdaca za se ili za što drugo, conciliationis causâ; hoc valet ad c. Odalle a) sprijateljavanje, nagnuće, sklonost k čemu, prima est hominis c. ad ea, quae sunt secundum naturam. b) preporuka, c. naturae. c) tečenje, izradivanje, gratiae, Cic. p. Clu. 31, 84.

conciliator, ōris, m. [concilio] začetnik, posrednik, nuptiarum, prodictionis.

conciliatricula, ae, f. [dem. od conciliatrix] posrednica, blanda, zagovornica, jednom Cic. p. Sest. 9, 21.

conciliatrix, icis, f. 1. posrednica, začetnica, opinio virtutis conciliatrix amicitiae, Cic., vis orationis c. societatis humanae. 2) posrednica kod ženidbe ili ljubavi: svodilja, podvodnica.

conciliatus, adj. s komp. i sup. [partic od concilio], 1) drag, omilno, alcu. 2) sklon na što, iudex ad rem accipiendam fiat conciliatior.

concilio, 1. [concilium] sastaviti, ujediniti, 1) po nagnuću, naklonosti, mišljenju: sprijateljiti s kim, činiti naklonjenim, pridobiti (za koga) hos singillatim Cingetorigi; reliquas civitates circummissis legationibus amicitia Caesaris; nos inter nos; animos hominum; * preporučivati, dictis artes suas. Odalle napose: misao i srce na što obrađati, quas res primas natura conciliavit. 2) svezati, sklopiti, nuptias, pacem, amicitiam; pacem inter cives; amicitiam alcu cum alqo, sprijateljiti koga s kim; sibi voluntatem alcu; sibi amorem ab omnibus. Napose: dobaviti, priskrbiti, ishoditi, namasti, smoći, alcu alqd; pecunias, Cic.; alcu servum (kćipiti), Plaut.; c. alcu mulierem, prosi djevojku za ženu; podvoditi djevojku, Com.; † filiam suam alcu, dati za milosnicu, svoditi.

concilium, ii, n. [* con-cilare od calare] sazivanje; 1) * vez, hoc c. mihi tecum manebit. 2) sastanak, tako apstr. = sastajanje, sastanak, (quod Camenarum ibi c. cum conjuge sua Egeria essent), kako konkr. = skup, hrpa, društvo, mnoštvo, pastorum, deorum; coetus conciliumque piorum; u užem smislu, svaka skupština sazvana, da vijeća, osb. u državnim poslovima velikaša, odbora; sabor, državno vijeće; u Rimljana skupština jednoga dijela naroda, bez vodstva magistrata, u kojoj se nije glasovalo, vocare ad concilium populum, ili s gen. populi, skupština (populus) patricija = comitia centuriata; plebis, puka ili građanstva = comitia tributa.

concinne, adv. [concinnus] umjetnički, kičeno, skladno, vestitus, Plaut.; dicere rogare.

concinnitas, atis, f. [concinnus] umjetničko, skladno spajanje riječi i misli, skladnost, verborum, sententiarum.

concinnitudo, inis, f. [concinnus] ures, nakit govora, jednom Cic. de inv. 1, 18, 25.

concino, 1. [concinus] skladno sastaviti, urediti, struices patinarias, aream, Plaut.; pallam, pokrpati, Plaut.; munusculum alcu,

Trebon. u Cic. ep. 2) učiniti čim, počinuti što, alqm insanum verbis suis, lacrimantem concinnas tu tuam uxorem, Plaut.; quantum mali, Phaedr.

concinuus, adj. s komp. skladno sazdan, sastavljen, lijep, krasan, pristao, kičen, tectorium, * Samos; helluo. a) o govoru i o govorniku, skladan, zaokružan, kičen, zgodan, oratio; sententiae; reditus ad rem aptus et c.; * sermo utraque lingua, vještački isprèmiješan; alii in eadem jejunitate conciniores; Aristo; c. in brevitate respondendi. b) ugodljiv, usrdan, amicis, Hor.; ut tibi maxime concinuum est, Plaut.

concinno, inui, centum, 3. [com-cano] I. intranz. 1) zajedno pjevati, složiti, zvečati, † tragoedo pronuntianti, pratiti sviralom; trubiti, zatrubiti, tubae, signa; (Tac.) cornua; tp. slagati se, skladati se, cum Peripateticis re c., verbis discrepare; inter se. II. tranz. (zajednički) zapjevati, haec cum concinuntur. Odalle a) * slaviti, opjevati, Caesarem; laetos dies; laudes alcu. b) * o ptici galatici: proricati, funestum omen.

conclo, concionabundus, concionalis etc. gl. conatio etc.

concupilo, 1. [frequent. od concipio] sa svom snagom zgrabiti, Plaut.

concupio, cēpi, cēptum, 3. [capio] zajedno zahvatiti, odalle 1) primati u se, popijati, zahvatiti, terra semina; * Iris c. aquas, * terra lacrimas, * bucina aëra; † medicamentum concipitur venis; ignem, flammam, upaliti se, planuti; * o vapnu, kad se gasi, ignem, agrijati se; * o ljubavnom žaru, užeci se, concipit validos Aetias ignes, silan žar uhvati Ejetovicevu. 2) o ženi: začeti, zanijeti, zatrudnjeti, aps.; * concipe = udaj se; alqm ex, * de alquo; † conceptum esse marem, nositi muško čedo pod pojasom, * concepta crimina grješno zanijeti; † supst. conceptum, i, n. zametak, u priliči, hoc quod conceptum res publica periculum parturit, država je trudna, s nje. 3) tp. a) dsjećati, predložiti sebi, opažati, pomišljati sebi, misliti na što, slutiti, alqd, oculis, Plaut.; cupiditatem auribus; alqd mente, animo; quod nunc ogo mente c.; omnis quae erat conceptae mentis intentio, (po svoj prilici) pažnja na začete misli u duši, Quint. 10, 3, 20.; bene concepti (živo shvaćeni) affectus, Quint.; imbecilli animi ista superstitione concipiunt; s acc. c. inf., quod ita juratum est, ut mens conciperet fieri oportere; * forsitan et lucus illic concipias animo esse; razumjeti, shvaćati, dokučiti, alqd; quam fatigati sinus. b) kao klicu u se primiti, začeti, osnovati, gojiti, nositi, skriviti, učiniti, često s abl. animo

ili pectore; c. odium in alqm (*zamrziti na koga*), amorem (*nositi lj.*); inimicitiae c.; spem, *stati se nadati*; † spem ex vobis, *ufanje staviti u vas*; † metum ex hoste, *pobajati se*; * furores, * iras; * robur pectore; motus c. *primaju se pectora*; alqd spe c., *Liv.*; * c. (*težiti*) aethera mente; * thalamos alieni orbis; c. malum aut scelus; flagitium cum algo, scelus in se; * nefas; s *inf.*, *nakaniti, odlučiti, Tac. ann. 2, 39.*; *odalle i o) o xlu, dđaviti se čega, dobiti*, maculam ex paterno sanguine, *okaljati se očinom krvlju (ocoubistvom)*, c. dedecus, *brpjati sramotu, osramotiti se*; * vires; pas. dolor a se ipso conceptus, *postavši*; jam aliquot per annos concepta huic ordini turpitudine, *učinjena, nanesena. d) riječima sastaviti, spisati, načiniti obrazac (formulu) za što*, vadimonium, iusjurandum, verba sc. jurisjurandi; conceptis verbis jurare, *peje-rare, po obrascu, propisanim načinom, svečano zaklinjati se; krivo se zakljeti*; sicut concipitur more nostro, *kako se govori po običnom u nas načinu*; *odalle svečano i po određenom načinu (obrascu) izgovarati ili za kim govoriti*, * foedus, * vota, * preces; jurisjurandi verba, *Tac., oglasiti, objaviti, oznaniti*, Latinas (ferias) sacrumque, *Liv.*; auspicia, *Liv.*

concisio, ōnis, f. [2. concido] *kráđenje rečenica, jednom Cio. part. or. 6, 19.*

concisus, adj. [partio. od 2. concido] *dsjeđen, kratak, jedar*, sententia, disputationes; i o samom govorniku.

† **conclatē**, adv. s komp. [conclatus] *brzo, žestoko, oštro*, dicere.

conclatio, ōnis, f. [conclatio] 1) *zamahivanje, remorum veslanje. 2) buna, pobuna*, plebei c. contra patres; multitudinis concitationes fiebant. 3) *uzrujanost, razdraženost, strastvenost*, animi, mentis; † o govorniku, *natra*, tanta in eo c. est.

conclator, ōris, m. [concito] a) *bunitelj, tabernarium*. b) *začetnik*, seditionis; turbac ac tumultus, *Liv.*; † c. belli.

conclatus, adj. s komp. i sup. [partio. od concito] *uskoren, brz, nayo*, equo concitato vehi in alqm, *uzagrepō, skokom*, equos concitatissimos immittere; conversio caeli concitator; † tp. *uzrujan, žestok*, c. ingenii vis.

con-clto, 1. [frequent. od concio] *brzo i jako micati, tjerati, goniti*, naves, navem remis; c. equum, *obđsti*, † equum calcari; equum contra ili in alqm; equos adversos, *nagoniti jednoga protiv drugoga*; magno cursu concitati, *na juriš*; † acrius concitato spiritu, *žešćim disanjem*; armenta in adversos montes; c. se, † beluam in fugam, *nātjerati u bijeg*; se in hostem, *zagnati se*, * se alis in alqm, *zaletjeti*

se; * c. telum ex insidiis, *odāpēti*; quo (procursu) plurimum concitantur tela, *zamahnuti dim, Liv.*; * eversas aquas, *uzburkati (o vjetru)*. 2) tp. a) *pozvati, podbadati, razdražiti, pobuniti*, servitia, opifices; multitudinem armatorum; omnem Galliam ad suum auxilium; multitudinem ad arma; alqm in, adversus alqm; * s *inf.*; his inter se vocibus concitati (*o vojnicima*); c. animos; injuriis contumelisque concitatus, *rāspāljen, razjaren*; concitatus irā Poenus, *rasrđen*; † dolore concitatus; † c. animum ad iram. b) *osb. stanje, ili strast, ili djelatnost, probuditi, uzrokovati, proizvesti, zāmetnuti*, † celeritatem; risum; tumultum; seditionem; bellum in Cappadocia; pugna atrox concitatur, *nastaje*; c. invidiam, magnum odium in alqm, *veoma dmraziti koga*; populi misericordiam; magnam expectationem sui.

concltor, ōris, m. [conclto] = concitator, *bunitelj, Liv. Tac. Just. začetnik*.

con-clāmatio, ōnis, f. [conclamo] *vikanje, klicanje*, c. totius exercitus; (*Tac.*) pl.

con-clamatio, 1. *vikati; klicati, jednom Plant. merc. 1, 1, 51.*

con-clāmo, 1. 1) *zajedno vikati, klicati*, (o više njih) i o glasnom vikanju pojedinca, c. omnis multitudo, *odobravajući klice*; cum conclamasset gaudio exercitus; c. vir paterque, *jaude*; c. victoriam, *klicati „victoria!“*, * paeana, *zapjevati*; * hei mihi; conclamat; † dato signo ut universi conclamarent, *o bajnoj vici*; i c. id s vikom odobriti, *potvrditi*; c. s acc. o. *inf. sa ut i konj.*, i sa samim konj., s *quaest. indir.*, c. quid ad se venirent; *kao vojni t. t. ad arma, zvati na oružje*; c. vasa, *upr. oglasiti, da se stvari pokupe, dati zapovijed na polazak*; *apsol.*, conclamatum est, conclamari jussit; *napose* c. alqm, *tužiti za njim, naričati za njim*, c. suos; *odalle* conclamatum est, *sve je propalo, Ter. 2)* * (*više njih*) *sa-zvati, zvati na pomoć*, socios, agrestes.

conclāve, is, n. [con-clavis] *soba, koja se može zaključati*.

conclūdo, ūsi, ūsum. 3. [claudio] 1) *zaključati, zatvoriti*, bestias, hominum multitudinem, aqua conclusa, (*Ter.*) se in cellam cum alqa; (*Ter.*) ut ab illa excludar, huc concludar, *da mi se ženidba s onom prepriječi, te se prisilim na ženidbu s ovom*; mare conclusum, *zemljom zatvoreno, nutarnje more*; * locus conclusus; * locum sulco, *obđrati*, † Mesopotamiam ab utroque latere c. (*Tigris et Euphrates*). 2) tp. a) *na tjesno sabiti, stegnuti*, jus civile in parvum quendam et angustum locum; uno volumine vitam excellentium imperatorum; omnia judicia in hanc unam formulam; quae sunt conclusa nunc artibus, su-

stavno u cijelost sastavljeno; conclusa oratio. b) zaključiti, zaglaviti, epistolam; crimen decumarum (u govoru); napose rel. t. t. o zaglavku govora, ea ipsa c.; apsol. ut concludamus atque ita peroremus; također periodički zaokružiti, ritmički, blaglasno zaglaviti (govor), sententias; oratio non conclusa; (Quint.) ille (Demosthenes) concludit astrictius, hic (Cicero) latius, perijodi su u onoga više zbijeni itd. c. filoz. t. t. zaključiti, dokazivati, rationem hoc modo; ex rebus concessis quod velis; argumentum ratione; perorationem; concludunt ratiunculas Stoici, cur non sit malum; quattuor sunt capita, quae concludant nihil esse etc., koje vode do zaključka, dokazuju itd.; apsol.

conclūse, adv. [concludo] zaokruženo, blaglasno, dicere, jednom Cio. or. 53, 177.

conclūsio, ōnis, f. [concludo] 1) neprijateljsko opkoljavanje, pòdsjedanje, opsada, blokada. 2) zaključak, konac, muneris tui; napose zaglavak govora, c. orationis et quasi peroratio. 3) zaključak, izvod, konkluzija; i c. rationis. 4) ritmičko porédanje, blaglasno zaokruženo, perijod sa i bez verborum, sententiarum; (Quint. 10, 2. 17.) praecisus conclusionibus (zadnji dio, kojim se perijod završuje) obscursi.

conclūsio, ōnis, f. [dem. od conclusio] kukavan zaključak.

concoenatio gl. coneenatio.

con-cōlor, ōris, adj. jednòbojan, jedne boje, * sus; * s dat.

con-cōmītātus, adj. praćen, jednom Plaut. mil. 4, 3, 10.

con-cōquo, cōxi, cōctum, 3. 1) pròkupati, odatle napose: pròbavljati, pròbaviti, cibum, cibus facillimus ad concoquendum. 2) tp. a) c. se, izmučiti se, ginuti od straha, izjedati se, mršati, opadati, Plaut. b) ddbrovòljno podnositi, trpjeti odia alcijs; alqm senatorem. c) promišljati, promozgati, clandestina consilia; tibi diu deliberandum et concoquendum est, utrum etc.

concordia, ae, f. [concor] sloga, concordiares parvae crescunt; equestres, medu vitezovima, omnium ordinum; confirmare concordiam cum alquo; jam vos redistis in concordiam, složite se; * et cum Pirithoo felix c. Theseus, i dušom i tijelom. II. kao vlastito ime, Sloga božica.

concorditer, adv. s komp. i sup. [concor] složno, concordius bellum gerere; concordissime vivere cum alquo.

concordo, 1. [concor] slagati se, animi opinionones iudiciaque c.; sermo c. cum vita; * car-

mina c. nervis, slažu se sa; apsol., o željadi Just.

con-cōrs, dis, adj. s komp. i sup. [con-cor] složan, skladan, civitatis status; regnum; fratres concordissimi; * concord sono, jednòglasno; * frena iugo concordia ferre.

con-crēdo, crēdidi, crēditum (Plaut. -duo, dui) 3. pòvjeriti, povjeravati, alcu alqd.

con-crēmo, 1. spaliti, eos vivos igni; omnia tecta; domos super se.

con-crēpo, crepui —, 1. 1) intranz. udarajući što o što štropotati, zvečati, zveketati, arma c. (kad udari jedno o drugo); c. armis, zveketati; gladiis ad scuta, udarati o itd.; c. digitis, puckati; (Com.) fores concrepuerunt, ostium concrepuit, vrata su zaškrinula, netko izlazi. 2) tranz. činiti, da što zveči, udarati u što, aera, Ov. fast. 5, 441.

con-cresco, crēvi, crētum, 3. 1) upr. srasti se, odatle: stvoriti se, zgusnuti se, zgrušati se, itd., aqua c. slediti se, nive pruināque; * sanguis c. frigore; * concreti sanguine crines, slijepljena; također * potamnjeti, concreto lumine luna; * stezati se. 2) zgusnavajući se stvoriti se, concretum esse ex alqa re sastavljen biti; unde; tp. * concreta labes, što se prikljepila za, * multa concreta, mnogo priraslo, t. j. mane.

concrētio, ōnis, f. [concreresco] upr. srastanje, odatle zgusnavanje, zgusnuće, corporum, individuum; c. mortalis, tvarnost, materijalnost kakve ima u smrtnih stvorova.

concrētus, adj. s komp. [partic. od concreresco] upr. srastao = zgusćen, gust, smrztao, aër, caelum, glacies, * dolor c. = besuzan.

con-crīmīnor, dep. 1) ljuto tužiti se, adversus alqm, jednom Plaut. mil. 2, 2, 87.

con-cūbīna, ae, f. [concupo] suložnica, + bludnica.

con-cūbīnātus, us, m. [concupo] suložništvo, konkubinat, (sc. concubina). Plaut.; + c. nuptarum, ljubakanje s udaticama.

* + **con-cūbīnus**, i, m. [concupo] suložnik.

con-cūbītūs, us, m. [concupo] 1) * zajedničko ležanje. 2) puteno ljubakanje.

con-cūblus, adj. [concupo] samo u svezi concubia nocte = za prvoga, tvrdoga sna, u gluho doba noći; u Plaut. concubium noctis.

con-culeo, 1. [calco] zgaziti, tp. a) neprijateljski: pògaziti, zlostavljati, zlo s kim postupati, alqm; Italiam. b) ne cijeniti, prèzirati, lauream.

con-cumbo, cūbui, cūbitum, 3. 1) leći, lije-gati, hoves, jednom Prop. 4, 1, 4, 2) leći s kim, cum alquo, cum aliqua; * alcu.

con-cupiens, entis, adj. [partic. od cupio] òtimljadi se o, regni.

concupisco, pīvi (pii) pītum, 3. [cupio] *vrūče željeti, žudjeti, ležiti na što, svojiti, otmati se, villam; non pecuniam; (Planc. u Cic. ep.) nihil sibi; qui res magnas et gloriosas concupiverunt, tvrdo, u istinu že; (Liv.) tribunos pl.; s inf.; † pas. s acc. c. inf.; † apsol.; cum est concupita pecunia; quae (appetitio nimia) si quando adepta erit id, quod ei fuerit concupitum (kao adj.).*

con-cūro, 1. *obaviti, ovršiti, alqd, jednom Plaut. Bacch. 12, 23.*

con-cūrro, cūrri (starije cūcūrri), cūrsum, 3. 1) *strčati se, steći se, stjecati se, sleći se, zbježati se, grnuti, zgrnuti se, c. undique ex agris, ex proximis castellis eo; c. ad alqm, c. ad curiam, in portum, ad Perdicam opprimendum; milites c. ad arma; tp. = confugio, utedi se, pribjeći, nullae vires, nullae sedes, quo concurrant, qui etc.; (Just.) ad alqm. 2) sūdarati se, sraziti se, sukobiti se, sastati se, literae; verba asperere; † ipsum os, zaklope se; * concurrat dextera laevae, udarati desnica o lijevu (pljeskajući) odalle: u jedno vrijeme zbiti se, nastati, sūdariti se, quae ut concurrunt omnia, opabile est; kao t. t. poslovnoga jezika, nomina, zamjenita plaćanja. 3) leti, srće jedno protiv drugoga, udari jedno o drugo, prorae; naves inter se; odalle: u boj potedi, udariti jedan na drugoga, pobiti se, ūdarati se, pedes; utrimque magno clamore, navali se s obje strane; rostris (o brodovima); hastati cum hastatis; inter se (o konjaničima, brodovima); † rostris inter se; concurratur; c. adversus, in, † contra alqm; * s dat. o samom napadaču, navaliti, napasti, ūdariti na koga, injussu suo; concurrat a Pompejanis; contra multitudinem; pren., concurrentis belli minae, Tac. hist. 4, 22.*

concurſatio, ōnis, f. [concurso] *stjecanje, optočavanje, potucanje, obilažnje, a) živih stvorova, puerorum, c. multa; aliorum in alios incidentium, sukob s kim; c. regis ab Demetriade nunc Lamiam nunc Chalcidem; c. decemviralis, putovanje decemvirā u provincijama; napose (Liv.) čarkanje lako oružanih četa. b) neživih stvorova, c. somniorum, podudaranje sanova.*

concurſator, ōris, m. [concurso] *kao vojni t. t., čarkač, pedes vagus et c.; hostis.*

concurſio, ōnis, f. [concurro] 1) *upr. stjecanje, sastajanje, atomorum, crebra vocum. 2) retor. figura, ponavljanje istih riječi na početku i na kraju rečenica, συμπλοκή.*

con-cūrso, 1. 1) *intrans. lijetati, letjeti amo tamo, trepidare et c.; toto foro; per viam; cum alqo simul lecticulā; circum tabernas; osb. o*

vojničima, čarkati, in proelio. 2) tranz. obići, obilaziti, polaziti, obredati omnes domus, omnium lectos.

concurſus, us, m. [concurro] 1) *stjecanje, napose: strka, naloga, c. hominum in forum ex tota urbe fit; magni domum c. ad Afranium fiebant; concursum facere, strku uzrokovati, uzburniti svijet. 2) sukob, sraz, navium; * caeli, o gromu; occupationum, navala itd.; honestissimorum studiorum, sudjelovanje. 3) osb. neprijateljski sukob, borba, boj, navala, utriusque exercitus, proelii; u priliici omnium philosophorum.*

† **concuſſio**, ōnis, f. [concutio] *titranje, potresanje; igranje, crebra facium.*

concuſſio, cūſſi, cūſſum, 3. [quatio] 1) *potresajući udarati, tresti, mahati, * caput; * arma manu, bacati; terra ingenti concussa motu est, silno se potrese; † munimenta arietibus, * freta. 2) tp. a) * se c., protresati se = ispitati se, istražiti se. b) ūdrmati, uskomešati, uskolebati, ōslabiti, rem publicam; senatus consultum c. c) potresti, ūdrmati, ūplašiti, prepasti, id factum primo populares conjurationis concussit; metus concutiens; * casu concussus animum amici; * luctu c. urbem; † magno motu imperium. d) * ūdrmati, podbosti na rād, secundum concute pectus. 3) ūdarati jedno o drugo, frameas Tac.*

condālium, ii, n. [condolior] *prsténak, što su ga robovi nosili, Plaut.*

con-dēcet, — — *impers. 2. pristoji se, dōlikuje, illud te c., s inf., acc. c. inf., Com.*

con-dēcōro, 1. *ukrasiti, iskititi, ludos scaenicos, Ter.*

condemnātor, ōris, m. [condemno] *začetnik osude, (tko učini, da bude tko osuđen) o tužitelju, jednom Tac. ann. 4, 66.*

condemno, 1. [damno] *udariti, nāmetnuti globu (damnum), odalle 1) o sucu: osuditi, osudivati na kaznu, alqm innocentem; c. alqm injuriarum (radi . .), capitis (na smrt); de alea; denis milibus aeris, † ad metalla, † in antliam; condemnari arbitrium pro socio, po obraničkom sudu biti osuđen kao ortak; c. alqm sibi, globu, što mora tko platiti, sam sebi dosuditi, odalle tp. uopće: proglasiti koga krivim, osudivati, alqm impudentiae; silentio suo temeritatem alejs. 2) o tužitelju učiniti, da bude tko osuđen, osuditi dati, c. alqm per judicem; alqm uno hoc crimine, furti.*

† **con-dense**, 1. *zgušniti, zbiti, aciem ita, ut etc.*

con-densus, adj. *gust, zbijen, acies; * columbae; vallis c. arboribus, zarasta, Liv.*

condicio, (*nē valja conditio*), ōnis, f. [condico] 1) *nagodba, pogodba, zahtjev, prijedlog*, c. aequa, iniqua, tolerabilis; optima, commodissima; c. deditiois, pacis; aequa lege et condicione venire (*prodan biti*); condicio-nes ponere, ferre; duriores alicui condicionem statuere quam etc.; condicionem accipere; ad alcjs venire condicionem, *prilagoditi se čemu*, alcjs condicione uti; condiciones pacis alicui dicere; repudiare, respuere, recusare c.; sub condicione, ea, hac, ista condicione, *gl. sub*; his condicionibus, *pod ovim u., također sa ut ili sa ne c. conj.*; ea condicione, si etc., *Caecin. u. Cic. ep.*; † sub condicione, si etc.; ex qua condicione; condicione, per condicio-nes, *putem pogodbe. Napose: ženidbeni ugovor, prilika udaji, ženidba, udaja*, uxoria; quaerere condicionem filiae, *tražiti zeta (kćeri muža)*; aliam c. quaerere, *drugu ženu*; alicui c. ferre, *oženiti koga, (Ter.)*, † deferre, *djevojku za ženu*; *kadšto u neplemenitu sm. = ljubav, ljubakanje*; † *milosnici ili dragi sami*. 2) *uvjet, pod kojim upće što jest, odatle: položaj, stalež, prilika, udes, sreća, zvanje, zadatak, stanje*, c. infima est servorum; c. humana, *ljūdi upće*; uti pari c., *uživati jednaka prava*; c. vitae; * haec vivendi; c. servitutis, legum, temporum, nascendi, agri, * mortis; optima condicione esse; * c. loci; ea condicione nati sumus, ut etc.; † tali condicione proposita, *u ovim prilikama*; quae et naturam et condicionem, ut vinci possent, habebant, *kojima i narav i odnošaj bijaše takav, da itd.*: illam condicionem vitae (*zvanje, način življenja*) sequi.

con-dico, dixi, dictum, 3. 1) *zajedno dogovoriti se, uglaviti u staroj formuli u Liv.*, quarum rerum litium causarum condixit pater patratus populi R. Q. patri patrato Priscorum Latinorum etc., *o čem se dogovorio pater p. sa pat. p.*; c. indutias, tempus et locum, *Just.*; *napose stalan izraz o objedu*, c. alqo ad cenam foras, *Plaut. apsol.*, c. alicui, *pozvati se komu na objed*; † c. alicui cenam.

con-digne, adv. *vrijedno, dostojno, pristojno*, i s abl. *Plaut.*

con-dignus, adj. *vrijedan, dostojan, pristao*, *Plaut.*

condimentum, i, n. [condio] *začina*; cibi, *tp. začina, da se slast čemu poveća; zaslada*, facetiae omnium sermonum c.; amicitiae; (*Plaut.*) optimum aerumnae condimentum est animus aequus.

condio, 4. [con-dio; dio *drugotni oblik od däre*] 1) *upr. „dodati,“ da što bude bolje, začinjati*; *odatle balzamovati, mortuos*. 2)

začiniti, začinjati, slasno, prigotoviti, fungos; c. unguenta, *učiniti ih mirisnim*. 3) *tp. a) začiniti, zasladiť, orationem*. b) = *ublažiti, umaliti, tristitiam temporum*; comitate condita gravitas.

condiscipulatus, us, m. [condiscipulus] *suučeništvo, Nep.*; apud Aristotelem, *Just.*

con-discipulus, i, m. *suučenik*.

con-disco, didici, 3. *naučiti, proučiti, inf.*; qui pecuniae fructus ist.

1 **conditio**, ōnis, f. [condio] *začinjanje jela, voća*.

2. **conditio gl. condicio**.

conditor, ōris, m. [condo] *osnivač, utemeljitelj; začetnik, narednik*, c. et instructor convivii, * arcis; legum, urbis; conditor noster (*o Romulu*); (*Tac.*) suus (*o Agripini*); libertatis Romanae; juris Romani; † c. disciplinae militaris firmatoque; totius negotii, *pol-hvatnik, jednom Cic. p. Clu. 26, 71., smjera-jući na značenje od conditor, začinjač, pisac, pripovjedač*, * † historiae; † carminum; * humilis tantis c. actis.

† **conditōrium**, ii, n. [condo] *lijes, mrtvački sanduk, također nagrobni spomenik*.

1. **conditus**, adj. s komp. [*partic. od condio*] *začinjen*; u *prilici*, conditiora haec facit venatio; *tp. začinjen, ugodan*, oratio lepore et festivitate conditior; o *govorniku*, nemo urbanitate conditior.

2. **conditus** adj. [*partic. od condo*] *zativoren, mučaljiv, šutljiv*, * praecordia aperire (*o Bakhu*; sr. condo 3).

con-do, didi, ditum, 3. [*do upr. sazdati, sastaviti*. 1) u *cijelost zglobiti, a) o gradu, državi, stanju itd.: sazidati, sagraditi, utemeljiti, osnovati, zvesti, pōdignuti*, urbem; civitates novas; aram; collegium ad id novum; leges; ante *ili* post Romanam conditam; ante conditam condendamve urbem. *Liv. praef. §. 6.*; * arcis; * locum; * sepulcrum; * Romanam gentem; (*Just.*) genus hominum; † mores gentis; * aurea saecula; * nova fata. b) *sastaviti, napisati, izraditi, i pjevati, spjevati, opisati*, carmen; poema Graecum; * Chalcidico quae sunt mihi condita versu carmina (*sr. Chalcidicus*); (*Quint.*) alterum illud etiam prius satirae genus sed non sola carminum varietate mixtum condidit Terentius Varro; laudes alcjs; * bella; * Caesaris acta; * festa numeris. 2) *sahraniti, čuvati, dastaviti*, fructus, pecuniam; frumentum; sortes eo; oleum conditum, *staro (opp. viride) Suet.*; alqd horreo; * mella amphoris; * testā (vinum); alqm in carcerem, in vincula, in custodiam; literas publicas in sanc-tiore aerario conditas habere; alqd domi suae, * c. se (*zakloniti*) in portu. * condi (*zaklonjen*)

Thybridis alveo; † se in foliis (*u lišće, o pti-cama, pčelama*); *u prilioci*, † omnem pecuniam mercandis agris, *uložiti u itd.*; † condo (*kū-pim; sabiram, duševno*) et compono quae mox depromere possim; * condita (*dobro čuvane*) signa mente teneto; consulatus jam domi con-ditus, *već kod kuće sahranjen* = *posve si-guran*; sic in causis conditae sunt (*sadržane su, nalaze se*) res futurae. Napose: *sahra-niti; ukopati*, mortuus cerā circumlitos; * alqm in sepulchro; * ossa terrā; alqm humi; *odalle: vrijeme zakopati, pro-vesti, probaviti, proživjeti*, * † diem; * soles cantando; *kao t. t. c. lustrum v. lustrum*. 3) *sakriti, skrivati*, * enses, *turiti u korice*; * telum; * lunam nubes, *zastirā*; * caput inter nubila; * alqd jocoso furto, *ukloniti, pomoći (o Merkuriju)*; † nitentia (*o vremenu*); * lumina, *oči zaklopiti (u snu)*; † se in viscera terrae; † militem in silvis; † luna nitore sideris sui; * sol se c. in undas; * se lacu, se portu, per portus; * se ex magnis aedibus (in domum), unde etc.; * condi in alveo, (*Tac.*) adeo condiderat iram, *pritajati*; * jurgia sub tacita laetitia. *Odalle* * *zātjerati*, ense alcu in pectus *ili* in pectore, sub pectore telum jugulo; *u prilioci*, * stimulus alcu in pectore caecos; *pren.* omne bonum in visceribus medullisque.

condūcō-facio, feci, factum, 3. [condoceo] *i facio* *obučiti, birati, izvežbati*, beluas; † ti-rones gladiatores; animum, ut ce.

con-dūceo, dūci, ductum, 2. *izvežbati, dō-tjerati*, faciendo, ut conducta tibi sint dicta ad hanc fallaciam, quin edepol conductior sum quam tragoedi et comici, *Plaut.*; equites uti frena eo condouerat, *pisao b. Ar. 19* (Nip-perdey: uti frenatos constituerat).

condūlescō, lui, — 3. [doleo] *boli me, bol čutjeti*, caput mihi c., *ljuto me glava boli*, *Plaut.*; pes, dens; ne condoluisse quidem unquam videtur; (*Gor.*) condoluit tentatum frigore corpus, *razboli se*.

condōnātio, ōnis, f. [condono] *darivānje*, jednom *Cic. Verr. 1, 4, 12*.

con-dōno, 1. 2) *darivati, pokloniti*, alcu alqd; *tp. prepustiti, ostaviti, žrtvo-vati*, alqm cruci, *propēti*, *Plaut.*; alqd po-tentiae alcjs, se vitamque suam rei publicae. 2) *aug otpustiti*, pecunias creditas debitoribus; (*pretkl.*) alqm argentum. *Odalle tp. a)* *oprostiti komu što, otpustiti*, alcu crimen; (*Ter.*) habeo alia multa, quae nunc con-donabitur, *u čem će se dati oproštenje*. b) *za ljubav komu iliradi koga poštediti, pō-milovati koga, ne kazniti, oprostiti komu radi* . . . c. alcu filium, se (Caesarem)

Divitiaco fratri condonare *sc. Dumnorigem*; praeterita fratri, dolorem suum alcjs precibus; injuriam voluntati ejus; *sr. concedo*.

con-dormio, 4. (*pretkl. i pokl.*), *usnuti, za-spati*.

con-dormisco, iui, — 3. [dormio] *uspavlji-vati se, počinjem spavati*, *Plaut.*

condūcibilis, adj. [conduco] *koristan, pro-bitadan, shodan*, *Plaut.*

con-dūco, dūxi, ductum, 3. 1) *tranz. 1) sku-pljati, skupiti, sabirati*, copias suas, eo copias omnes; exercitum in unum locum, clientes eodem. *Odalle* = *sjediniti, zdru-žiti*, propositionem et assumptionem in unum; * c. nubila, *skupljati*. 2) *zakupom ili najmom preuzeti (opp. loco), a) najmiti, naimati, pogoditi*, hortum; domum in Palatio; (*Plaut.*) alcu aedes; consulem ad caedem faciendam; c. homines, c. multitudo, † s. praeceptores publice; *imenito o vojnicima: najmiti (voj-sku), kupiti (vojnike za plaću ili kao plaćenike)*, homines, † militem; homines mercede conducti; *supst. conducti, ōrum, m. plaćenici, najmjenici kod sprovođa*, qui c. plorant in funere, *Hor.*; *plaćenici, Nep.*; * conducti nummi, *izajmljeni*; *supst. conductam, i, n. zakupljeno, osb. kuća, stan*. b) *t. t. uzeti pod zakup, vectigalia*; * publica. c) *za određenu cijenu (djelo, gradnju, dobavu) preuzeti, biti poduzetnik*, columnam fa-ciendam; praebenda quae ad exercitum Hispaniensem opus essent. II) *intrans. (samo u trećem liu sing. i pl. i u inf.) prinostiti, prilagati, koristiti*, ea maxime con-ducent; ad vitae commoditatem; quae salutis tuae conducere arbitraret; (*Plaut.*) quod in rem tuam bene conducatur; (*Tac.*) quod in com-mune conducatur.

conducticius, adj. [conduco] *najmljen*, fidi-cina, *Plaut.*; exercitus: † domus.

conductio, ōnis, f. [conduco] (*rijetko*) 1) *steza-nje u riječima*, propositionis et assumptionis. 2) *zakup*, fundi.

conductōr, ōris, m. [conduco] 1) *zakupnik, arendator*. 2) *poduzetnik, pothvat-nik*, operis.

condūplēctio, ōnis, f. [conduplico] *udvoja-vanje, u šali* = *grijenje dvojju liu*, *Plaut.*

condūplēco, 1. *podvostručiti, udvojiti*, alqd, *Ter.*; *u šali corpora, o grijenju*, *Plaut.*

condūs, i, m. [condo] *čuvati, samo u svezi sa promus, jednom Plaut. Pers. 2, 2, 14; sr. promus*.

connecto, gl. connecto.

con-fabūlor, 1. (*dep.*) (*pretkl.*) 1) *intrans. na-klapati, cum alqo*; *apsol. 2) tranz. nakla-pati o čemu, alqd cum alqo*.

confarreo, 1. [com i far] *konfareacijom* (confarreatio, najstariji i najugledniji način rimske ženidbe, kod koje se pirov kolač [pir = far] prinosio bogovima) *vjenčati*; confarreatis parentibus *iz strogo religiozne ženidbe potekao, Tao*.

con-fātālis, adj. (sudbinom) *suden, održen, jednom Cic. fat. 13, 30*.

confectio, ōnis, f. [conficio] 1) *gotovljenje, građenje, dobavljanje, libri pisanje*; materiae; tributi, *naplaćivanje*; belli. 2) *meljanje, escarum, drobljenje, žvatanje*.

confector, ōris, m. [conficio] 1) *gotovilac, obavljač; dovršitelj*, negotiorum, totius belli. 2) *zatornik, uništitelj*, c. et consumptor omnium ignis.

confercio, —, rtum, 4. *trpati, sabiti, sabijati*, urbanos et agrestes in arta tecta; milites conferti, naves c.

con-fēro, etc. 3. *snositi, snijeti*, 1) *odasud snositi, skupiti, sabrati, udružiti*, frumentum ex agris in castra, impedimenta in unum locum, ligna circa casam; omnibus armis ex oppido collatis; collatis militariibus signis; * signis collatis, *sjedinenim silama*; c. vires in unum; collatis viribus, † collatae aquae. tp. *skupiti, ukratko reći*, c. rem in pauca, *Plaut.*; † ex immensa difflusae legum copia optima quaeque et necessaria in paucissimos libros; * in versus sic verba sua duos; *apsol.*, conferamus in pauca; causam c. in tempus, *ràspravljati prema odmjerenomu vremenu*; o ratu, collatum est omne bellum circa Corinthum *stegnuti*.

2) *približiti, prikućiti*, c. capita, *šurovati s kim*, * gradum, *pristupiti*, c. sermonem cum alqo, *razgovarati se*, sermones familiares, consilia cum alqo, *vijećati*, de alqo re; c. coram (*izgovarati*) quae volumus; sollicitudines inter se, hoc coram c.; (*Tac.*) de iis rursus conferemus, *govorit čemo*; * seria cum alqo; *kao vojn. t. t. u neprijateljskoj namjeri*, c. castra cum hoste, castra castris (hostis), castra propius, † oppido; *osb.* c. arma, manum, gradum, pedem, signa, *pobiti se izbliza*, c. arma cum alqo, manum cum hoste, (*Liv.*) manum, * alqoi, *boriti se, pobiti se s kim*; * se alqoi, *boriti se, izaći komu na mejdan*; gradum cum alqo; collato pede, † gradu, *momak s momkom, junak s junakom*; c. signa, *pobiti se, biti se na šake*, * collato Marte, *u boju na šake*; signis collatis certare, inter se concurrere, *u redovnom, pravom boju*, * se viro vir contulit, *udari junak na junaka*; * mecum confer, *bori se itd.*, * c. certamina belli inter se, *zàmetnuti itd.*, * c. lites, *zàvaditi se (među sobom)*; c. vires, *ògledati se s kim*, ex propinquo vires, *Liv.*

3) *prinositi, prilagati*, pecuniam, tributa, c. pecunias ad honores alcjs; sextantes in capita; quadragena talenta quotannis Delum; pecuniam in statuas, ex nostro nonnihil in commune; stipem Apollini.

4) *pòrediti, poredivati*, alqd cum alqo re, alqoi rei, i c. utriusque vitam inter se.

5) *nositi, spremi, sakraniti, obratiti*, pabulum in loca munita; multa ex agris in urbem; se suaque omnia in oppidum; c. suas rationes et copias in illam provinciam, *prènijeti, prèmjestiti*, † legiones in mediam aciem, *pòstaviti, smjestiti*; c. signa ad alqm, *nàgaziti na koga, i neprijateljski*, signa in laevum cornu, *okrenuti se protiv*, „ *udariti na* . . ; c. iter Brundisium versus, *krenuti, udariti put* . . ; (*Brut. u Cic. ep.*) iter eo; (*Tac.*) spes vitae sua non prius ad deos quam ad principum aures; *često c. se, zaputiti se, otici*, Laodiceam, ad Tissaphernem, in fugam (*udariti u bijeg*), *Odatle tp. a*) c. se ad alqm, *pristati uz* . . ; *pribiti se uz* . . , *pridružiti se komu*, me ad pontificem Scaevolam contuli; c. se ad studia literarum, *nastojati oko* . . , *dati se na* . . b) *pismeno ili usmeno primiti, unijeti*, in suas artes c.; cur non confertis (*ne predlažete uz ostalo*), ne etc., *Liv. 4, 4, 9. c*) *prènijeti, odgoditi*, alqd in longiorem diem; Charthaginis expugnationem in hunc annum (*kao histor. factum*). d) *urediti, skùpiti, sastaviti, episati*, totam Academiam ex duobus libris in quatuor; † res Romanas Graeco sermone in historiam. e) *prenijeti u* . . , *prevesti u* . . , verba ad rem, *Ter*; *odalle* * *pretvoriti, promijeniti*, alqm in saxum.

6) *donositi, upotrijebiti, služiti se* . . , munera alqoi; praedam in monumentum deorum; pecuniam ad beneficentiam liberalitatemque; *napose o mislima itd.: obratiti, okrenuti, àpraviti, staviti, upotrijebiti*, alio animum (*srce*) suum, *Ter*; omnes suas curas cogitationesque in rem publicam; curam ad philosophiam; omne studium ad gloriam alcjs celebrandam; beneficia in alqm; plurimum operae, studii, diligentiae, laboris ad conficiendum redditum alcjs; c. orationem ad misericordiam, *djelovati govorom na milosrđe*; (*rijetko*) c. suspicionem, *sumnjati*, maledicta in alqm, *psovati*; legem ad perniciem civitatis, *zlorabiti*. *Odatle a*) *prepustiti, pòvjeriti*, rem ad alqm, omnem spem salutis ad clementiam victoris, *nadati se spasu samo od* . . . c) (*rijetko*) *pripisivati*, species istas hominum in deos; *kao uzročitelju pripisivati, kriviti koga čim, bacati na koga krivnju*, verbum falso in alqm; culpam, causam, crimen in alqm; vitia in senectutem. — *impers.* †

confert (*kao što svupfeti*), *doprinosi k. .*, *koristi*, *korisno je (za) . .*, alqd, nihil, multum, plus, plurimum, ad, (*rijetko*) in alqam rem; alcu rei.

confertim, adv. [confertio] *strpano, zbijeno*.

confertus, adj. s komp. i sup. [partic. od confertio] 1) *zbijen, stisnut, gust, osb. kao vojn. t. t. confertissima acies*; confertissimo agmine; confertis turmis impetum facere, u *zbijenim eskadronima navaliti*; in confertissimos hostes incurrere. 2) *nātrpān, dūpkom nāpunjen, pun punctat*, via plena et c. voluptatibus, templa c. ingenti turba virorum.

confervēscō, ferbui, — 3. [ferveo] *uzāvreti, * tp. mea cum conferbuit ira*.

confessio, ōnis, f. [confiteor] *priznanje*, illorum; patefactus indicis et confessionibus suis; errati sui; pecuniae captae; (*Cael. u Cic. ep.*) si stultissimas de se c. audisses; ea erat c., Romam caput rerum esse, *tim su (mučlee) pri-poznāti, da itd.*

confestim, adv. *odmah, smjesta*, quae gestum negotium c. aut ex intervallo consequuntur.

conficiens, tis, adj. sa sup. [partic. od conficio] *tvoredi, dinedi*, conficientia bonorum corporis; civitas conficientissima literarum, *koja vrlo rado piše*.

conficio, feci, fectum. 3. [facio] 1) *tvoriti, gotoviti, činiti, opraviti, svršiti*, anulum sua manu; tabulas literis Graecis, *spisati*, libros Graeco sermone; rationem, *račun načiniti*; alutae tenuiter confectae, *učinjena, ustrojena*, c. bellum, proelium; negotium, res; sermonem; funera; officium; iter; omni hoc itinere unā nocte equitatu confecto, *Caes. b. G. 4, 4, 5*; tantum facinus, mandata; spatium, cursum; pretium, *odrediti*; (*Ter.*) nuptias, pacem, *sklopiti, učiniti*; *napose kao t. t. poslovnoga jez.*, de alqare sa i bez cum alqo, *posao svršiti, pogoditi se s kim*. Odatle tp. a) *uzrokovati, zadati, isposlovati*, alcu sollicitudines (*Ter.*), reditum; motus animorum; animum auditoris mitem et misericordem. b) *o vremenu: prevaliti, provesti, prōdaviti*, reliquam partem noctis; centum annos; hieme confecta, *pošto je zima prošla*; + vergillarum sidere confecto, *zapadnuvši itd.*; adolescentiam in voluptatibus. c) *flozof. t. t. zaključiti, izvoditi ponajviše u pas.*, *sljediti*, ex quo conficitur etc. 2) *skūpiti, pokrenuti, dići*, exercitum, equites; pecuniam, alcu hortos; c. centurias, *pribaviti glasove centurijā*. 3) *radeti trošiti*, a) *jelo: žvatati, drobiti*, escas, cibum; *samljeti, u šali*, plures pavones, quam tu pullos columbinos; cibus confectus, *prōbavljeno*. b) *pōsjeći, poklati*, me sica illa paene confect; c. alterum Curiatium

saucium; + feras (*u cirku*); (*Hor.*) conflee, *ubij! c) spiskati*, patrimonium; (*Ter.*) argentum alcjs. Odatle tp. a) *satrti, ōslabiti, istrošiti*, me maeror lacerat et c., *mori*; praevalentis populi vires se ipsae c.; *često u pas.*, confici frigore, desiderio, curis, lacrimis, fame; *oslahjeti, iznemodi*, confectus aetate; senectute, vulneribus; fessi confectique; conficior sc. animi dolore, *puca mi srce od žalosti, izjesti se. β) pokoriti, osvojiti*, Athenienses, duos hostium exercitus; provinciam; (*Plaut.*) c. alqm verbis.

confictio, ōnis, f. [confingo] *izmišljanje*, criminis, *jednom Cic. p. Rosc. 13, 35*.

confidens, tis, adj. s komp. i sup. [partic. od confido] *uzdajući se u sebe, srčan, hrabar, u dobru sm.*, *Com.*; *često u zlu sm.*, *drzovit, bezobrazan*.

confidenter, adv. [confidens] *u dobru sm. s pouzdanjem, pouzdano*; *često u zlu sm.*, *drsko, bezobrazno*.

confidentia, ae, f. [confidens] 1) *Com.*) *pouzdanje u sebe*. 2) *drzovitost, bezobraznost, bezočnost*, c. et temeritas.

confidentilōquus, adj. [loquor] *drzovito govoreći*, nihil confidentilōquius, *jednom Plaut. Trin. 1, 2, 164*.

con-fido, fisis, sum, 3. *pōuzdati se, ōslanjati se, tvrdo se čemu nadati*, illo duce; naturā loci, illo senatus consulto; confisus praesidio (*abl.*) legionum trium, *Caes. b. c. 1, 42, 3*; vestrae virtuti; alcu, sibi; + afflictis melius c. rebus. u *nevolji boljemu se nadati*; c. de salute urbis; s *acc. o. inf.*; *apsol. inje-ren, siguran biti*.

con-fingo, fixi, fixum 3. 1) *pribiti, sklopiti*, transtra clavis ferreis. 2) *probōsti, pro-sukati*, alqm sagittis; + legionem; + exercitum jaculis; *post. gl. cornix; tp. confixus ejus sententiis, sapet (u radu), na nerad prisiljen*.

con-findo, 3. *rascijepati, jednom Tib. 4, 1, 173*.

con-fingo, finxi, fictum 3. *izmiisliti*, alqd; s *acc. o. inf.*

con-finis, adj. 1) *pograničan, susjedni*, *medaš*, agere c.; hi erat confines Senonibus (*dat.*). 2) *tp. bližnji, gotovo sličan, srodan*, * carmina c. studio vestro (*dat.*); + his (quaestionibus) c. est destructio et confirmatio sententiarum.

confinium, ii, n. [confinis] *meda, krajina, granica*, c. Lyciae et Pamphyllae; in confinio; * confinia mundi; vicinitates et confinia, *mede među kućama i zemljama*. 2) *tp. sredina među dva bližnja predmeta, meda, susjedstvo*, confinia lucis, *osvit*, * noctis, *sumrak, suton*; + breve c. artis et falsi.

con-flo, — fieri (sporedni oblik za confici), 1) *namati se, sastaviti se, skupiti se*, aurum, ex quo summa pactae mercedis Gallis confieret. 2) *učiniti se, izvršiti se, iza-vesti se*.

confirmatio, ōnis, f. [confirmo] 1) *utvrđenje, jačanje*, perpetuae libertatis; *osb. umire-nje, hrabrenje, razgovor, slobodjenje, tješjenje*, animi; confirmatione nostra egebat. 2) *potvrđenje, gravior; perfugae*. 3) *u reto-rici: potvrđivanje, dokazivanje, obraz-laganje*.

confirmator, ōris, m. [confirmo] *jāmao*, pecu-niae, jednom Cic. p. Clu. 26, 72.

confirmatus, adj. s komp. [partic. od confirmo] 1) *srčan, hrabar*, animus; confirmatiorem ejus exercitum efficere. 2) *utvrđen*, in qui-bus (literis allatis) erat confirmatus idem illud.

confirmatus, ātis, tvrdoglavost, tvrdokor-nost, jednom Plaut. mil. 2, 2, 34.

con-firmo, 1. *utvrditi, jačiti, pokriješpiti*, stipites; corpus, vires nervosque; valetudinem illi se (*poslije bolesti*); aetates, quae jam con-firmatae sunt, *pojačati*; tp. a) *pōjaditi, osi-gurati, uglaviti, potvrditi*, suam manum (*četu*); se transmarinis auxiliis; regnum Per-sarum; pacem cum alqo; labores et victorias *ovjēcati*; his confirmatis rebus, *uredivši kako valja*; c. consilia, *krepko podupirati*; profec-tionem lege, *ureći, odrediti*; jurejurando inter se, *potvrditi ugovor*; (Quint.) facultatem di-cendi, *steći lakoću u izražavanju*; opinio con-firmatur. b) *hrabriti, sokoliti, sloboditi* i sl., alqm; animum alcjs; nostros spe auxilii, exercitum; eos ad dimicandum animo; c. ani-mum, † mentem, se, sese; se ad configendum animo; (Curt. 8, 2) ad confirmandum pudo-rem, *da stid svlada*. c) *u vjernosti utvr-diti*, homines, civitatem. d) *tvrdnju itd. po-tvrditi, dokazati, posvjedočiti*, rem, hoc, idem, locum istum; c. nostra argumentis ac rationibus, deinde contraria refutare. e) *tvrditi, uvjeriti, uvjeravati koga o čem*, alqd; alcui alqd; de alqā re; s acc. o. inf.; c. jurejurando, *kleti se*.

confisco, 1. [fiscus] 1) *čuvati u blagajni*, pecuniam confiscatam habere. 2) *kupiti imo-vinu za državnu blagajnu* (fiscus), *zapli-jeiniti za državu, konfiskovati*, heredi-tates; alqm, *imutak čij*.

confido, ōnis, f. [confido] *uzdanje, pōuzda-nje*, firma animi, jednom Cis. Tusc. 4, 37, 80.

confiteor, fessus sum, dep. 2. [fateor] 1) *pri-znati (preko volje)*, peccatum, errorem meum; amorem; de maleficio; se victam; multa se ignorare; * c. se, *dati se upoznati*; * confessa deam. — Partic. perf. confessus, a) *akt. tko*

je zločin, pogrješku priznao, priznavač. b) *pas. priznan, neprijeporan*, res c.; † *supst. confessum, † in confessum venire, uopće poznat biti*; † in confesso esse, *opće poznato*. 2) *očitovati, na znanje dati*, * vultibus iram; † s acc. o. inf.

† **conflagratio**, ōnis, f. [conflagro] (*rijetko*) *iz-garanje*.

con-flāgro, 1. *izgorjeti, izgarati*, clasis c. incendio; flammis castra; terras c. a tantis ardoribus; *u prilici*, c. incendio invidiae, flammā amoris; tp. c. invidiā, *pasti žrtvom nenavisti*, invidiā alcjs, *mržnje, kojom tko na koga mrzi*.

conflictio, ōnis, f. [confligo] *klas. samo tp. su-kob, borba, konflikt*, causarum, rerum, ra-tionum.

conflicto, [frequent. od confligo] 1. *upr. ūda-rati što o što*. 1) *u akt. (rijetko) a) tranz. oboriti, porēmetiti*, per scelera rem pu-blicam. Tac. b) *intrans. sukobiti se, ūda-riti se, razbijati se*, cum hujusmodi malo, Ter. 2) *u pas. a) tući se, boriti s kim*, con-flictari cum alqo. b) *conflictari alqā re i ab alqo, trpjeti od . . , stradati s čega, muči, trpi, mori me što*, incommodis, inopia, gravi morbo, *bolovati s teške b.*, duriore fortuna, multis difficultatibus; ab alqo diuturnioribus molestiis; *apsol. (Tac.) doći u veliku stisku*.

conflictus, us, m. [confligo] *trvenje, kre-sanje*, lapidum, nubium; corporum (*u boju*).

con-fligo, flixi, flictum, 3. 1) *tranz. ūdariti što o što, odatle tp. staviti stvar uza stvar kontrasta radi, pōrediti*, jednom Cic. de inv. 2, 43, 126. 2) *intrans. neprijateljski sukobiti se, ūdariti se*, a) *upr. naves graviter inter se conflixerunt*. b) *pobiti se, boj biti, boriti se*, temere in acie versari et manu cum hoste configere; c. armis, classe; acie cum alqo; proelio, sub onere; (Brut. u Cic. ep.) contra, (Nep.) adversus alqm.; *apsol.*; * venti c., *boriti se*; o *prēpirānju na sudu*, levio-re actione, *često o borbi, opreći stvari*, copia c. cum egestate; causae c. inter se.

con-flō, 1. *upr. naduhati*, 1) *potpiriti*, ignem, Plaut.; quorum opera id conflatum (esse) incendium, Liv.; tp. o *političkom stanju: uspiriti, potaknuti, uzrokovati, uz-buditi, podići*, bellum; tumultum, seditio-nem. 2) *o kovinama: pretopiti*, * falces conflantur in enses. Odatle tp. una ex duabus naturis conflata videtur, *u jednu slivena*, ho-rum consensus conspirans et paene conflatus, *najusrdniji, potpun*; monstrum tam ex con-trariis naturae studiis conflatum, *sastavljen, u kojem su tako protivne težnje značaja udru-žene*; c. magnum exercitum, *prijezirno: slu-pati*; c. pecuniam, *skuokati*, aes alienum, *nakupiti dugova, zadužiti se*; *također:*

skovati, osnovati, uzrokovati, učiniti, crimen, accusationem et iudicium, injuria novo scelere conflata; conflatum mendacium; alicui periculum, invidiam; c. crimen invidiamque in alqm; c. iudicia domi, *izmišljati*.

con-fluo, —, — 3. *stjecati se* (o rijekama), conjungi et c.; c. in unum; (*Lepid. u Cic. ep.*) a confluyente Rhodano, *gdje se Rona stječe* (s Ararom). — **Partio. confluens**, tis, ili -entes, ium, m. kao *supst. sastavci* (mjesto, gdje se dvije rijeke stječu, confluens Mosae et Rhodani; ad confluentes collocat castra; *odatle Confluentes*, ium, f. *Koblenz grad na uloku rijeke Mozale u Ren.* 2) *tp. stjecati se, stedi se, sleći se, skupiti se*, ad alqm; Athenas et in hanc urbem ex diversis locis; ad haec studia, *prijanati za* . . ; laus, honos, dignitas c. ad ipsos, *zapada ih*; † tot prosperis (n.) confluentibus.

con-fōdiō, fōdi, fōssum, 3. 1) *prekopati, obraditi*, hortum, *Plaut.* 2) *probosti, prosukati*, alqm; † alqm telo, jaculis; † multis vulneribus, † elephantus confossus; u *prilici*, tot iudiciis confossi (*već isprōbādāni, pōrāženi*) praedemnatique; *napose* † c. alqd notis, *riječ, stih, mjesto u knjizi popriječnim potezom* (—, grč. ὀφέλιος περιστοιγμένος) *označiti kao smutljivo ili suvišno*.

confōre, gl. confuit.

conformātio, ōnis, f. [conformo] 1) *obličje, oblik, sastav stvari*, lineamentorum; c. quaedam et figura totius oris et corporis; *tp. s gen. obj.*, c. verborum, *pravi sklop*, vocis, *pravo naglašavanje*; c. omnium officiorum; s *gen. subj.*, ratio quaedam conformatioque doctrinae, *metodično, primjereno znanstveno naobražanje*; *napose kao filoz. t. t. c. animi ili samo conformatio, predodžba, misao, pojam*; kao *ret. t. t. (govornička) figura*, nullus fere ab eo locus sine quadam conformatione sententiae dicitur; inter conformationem verborum et sententiarum hoc interest, quod etc.

con-formo, 1. *oblik dati čemu, stvoriti, urediti, naobraziti, obrazovati*, mundus a natura conformatus; natura nos ad majora quaedam conformavit; c. vocem, animum, mentem, mores; se ad voluntatem alcjs, *obrazovati se, naobraziti se*.

confōssus, adj. s *komp. [partio. od confodio]* *proboden*, te faciam confossiozem soricina naenia, *jednom Plaut. Bacch.* 4, 8, 48.

con-frāgōsus, 1) *gredovit, neravan, hrpav*, locus, via, confragosa, *gredovita mjesta*, *Liv.* 2) *tp. zakučast, zām fšen*, condicio-nes, *Plaut.*

* **con-frēmo**, ui —, 3. *zajedno m r m l j a t i, m u m l j a t i*.

con-frīco, frīcui, frīcātum 1. *utrti, ūtirati*, caput atque os suum unguento; (*Plaut.*) *genua*; † faciem sibi.

confrīngo, frēgi, frāctum, 3. [frango] *slomiti, polomiti, razbiti*, digitos; fores caedendo; (*Plaut.*) fores pulsando pedibus; (*Plaut.*) *tesse-ram hospitalē*; *tp. osūjetiti*, consilia senatoria; (*Plaut.*) c. rem, *spiskati, rastēdi imutak*.

con-fugio, fūgi, — 3. *zbježati se, uteći se*, c. in silvas, in montes, ad aram; ad alqm; *pren.*, ad opem iudicium, in misericordiam alcjs, ad clementiam.

* **confūgium**, il, n. [confugio] *zbjeg*.

confuit [con i fuo], fūturum, fōre, *zbi- lo se za- jedno*, confido confuturum, *Plaut.*, spero confore, *Ter.*

con-fulgeo, —, — 2. *zāsjeti*, *Plaut.*

con-fundo, fūdi, fūsum, 3. 1) *saliti, salije- vati, sāsūti, pomiješati, smiješati*, una multa jura (*juhe, umake*), *Plaut.*; jus herbis, *Hor.*; ignis oculorum cum eo igne, qui est ob os offusus, se confudit et contulit; * *Alpheus Siculis confunditur undis*; *tp. a) po- miješati*, vera cum falsis; duos populos in unum; multitudinem; oratio confusa a pluri- bus, *od više njih sastavljen*; sermones con- funduntur in unum, *uopće se pogovara, go- vori*; * rusticus urbano confusus; * *križati*, panther confusa camelo, *t. j. žirafa*. b) *smi- ješati, pobrkati, porēmetiti*, signa et ordines peditum et equitum, jura gentium; * c. foedus, *povrijediti*; * ora fractis in ossibus, † notas oris, *obličje nagrđiti* (*da ga nije moći poznati*); † summa imis, *sve ispremi- ješati*; * vultum Lunae, *smračiti*; * c. proelia cum Marte, *zāmelnuti*. c) *smesti, smutiti, za- buniti*, animos audientium, alqm dicentem; * nec minus hesternae confundor imagine noc- tis. 2) *razliti, razlijevati*, cibus in venam confunditur; * cruorem in fossam; *tp. id in totam orationem, porāzmjestiti*; confusa de- fensio, *općenita*.

confuse, adv. s *komp.* [confusus] *sméleno*, loqui, agere; c. et permixte.

confūsto, ōnis, f. [confundo] *upr. slijevanje*. 1) *miješanje*, indecora c. (hominum), *Plin. ep.* 3, 20, 4. 2) *sveza, stāpānje*, conjunctio confusioque virtutum. 3) *zabuna, smetnja, metež, zbrka*, temporum, suffragiorum; (*Tao.*) c. oris, *zabunjenost od stida*.

confusus, adj. s † *komp. i sa † sup.* [partio. od confundo] *sméten, pōbřkan, neure- dan*, confusa erat contio; oratio; clamor, *ne- jasan, mūkao*; † confusissimus spectandi mos; † agmen; * strages, *poispremetini mrtvaci*; *tp. sméten, zābūnjen, smūcen, nāgřđen*,

confusus animo *ili samo confusus*; ex recenti morsu animi, *Liv.*; vultus (*Liv.*); animus in tantae cogitatione rei, *Liv.*; non ira solum sed pudore c.; † ore confuso.

confuto, 1. a) *utišati, umiriti, utaziti, za-uzdati, dolores*; audaciam alcjs. b) *govorom začepiti usta, alqm, alqm verbis*, *Ter* c) *tvrdanju, mnijenje čije pobiti*, opinionis levitatem.

confutuo, — — 3. *leći s kime, puteno op-ćiti (u braku)*, jednom *Oct.* 37, 5.

con-gēlo, 1. [gelu] 1) *tranz. slediti, smrza-vati se, congelatur oleum*; uopće: *zgustiti, zgrušati*, * rictus in lapidem, *pretvoriti u tvrd k.* 2) * *intrans. zamrznuti se, zale-diti se*, *Ister*. *Odatle u prilici*, congelasse nostrum amicum otio, *da se smrzero* = *poslao nerutin*, jednom *Cic. fam.* 2, 13, 3.

congēmīnātio, ōnis, f. [congemino] *predvò-stručenje, u šali, zagrljaj*, jednom *Plaut. Poen.* 5, 5, 18.

* **con-gēmīno**, 1. *predvòstručiti*, ictus cre-bros ensibus, *sjeći*; securim per arma viro, *opetovano sjekićrom potegnuti po . . .*, *uda-rati po . . .*

con-gēmo, gemui, 3. *glasno uzdahnuti*; * *o drvetu*, supremum c.

conger, gri, m. [γόγγρος] *morski ugor, jegu-lja*, *Plaut.*

congēries, ēi, f. [congero] *upr. snos*; *rpa, gomila poisprēmclānih stvari*; (sr. acervus, strues), * *silvae*, † *armorum*; *napose*: * *gomila drva, drvljanik*; * *o kaosu*.

1. **con-gēro**, essi, estum, 3. *snositi, nanositi, nagomilati, zgrnuti, zgrtati, spremati, vim salis, viaticum*; † *frumentum in praesi-dia*; (*Hor.*) *undique saccos*; * *alcui plagas, iz-ljemati*; * c. *aram sepulcri arboribus*, *od sne-sena drveća podići*, * *oppidum manu, utemeljiti*; * *quo (adv.) congressere palumbes sc. nidum, ugnijezditi se*; † *tela in alqm, bacati*; *tp. c.* omnia ornamenta (*obāsūli koga čim*), ingentia beneficia in alqm (*učiniti komu*); congerantur in unum omnia, ut etc.; † *mortuo laudes, obāsipati koga čim*; c. *causas vastati agri in alqm, snaliti*; i o *govoru: pòkupati*, operarios omnes; (*turba patronorum*) quam ego congressi in hunc sermonem.

2. **con-gēro**, ōnis, m. [1. congero] *snosilač, o-tatu*, *Plaut.*

congerro, ōnis, m. [gerrae] *drug u lakrdi-sanju, sulakrdijāš*, *Plaut.*

congesticulus, adj. [congero] *snesen, zgrnut, nasut, agger ex materia*.

congestus, us, m. [congero] 1) *snošenje, go-milānje, podavanje*, congestu copiarum, *Tac.*; *napose, snošenje ptičā, gnijezđenje*,

Cic. de div. 2, 32, 68. 2) *snos, rpa, gomila, Tac.*

congīālis, adj. [congīus] *od jednoga kon-gija*, *Plaut.*, gl. congīus.

congīārium, ii, n. [congīus] (*upr. adj. sc. mu-nus?*) (*prvobitno kongij ulja, vina, na momka, potom vrijednost u novcima, dar što su si-romašnijima magistrati (činovnici) ili pojedini velikaši, poslije carevi na dar davali*), *milo-stinja, dar*.

congīus, ii, m. *kongij, mjeru za tekućine, uzi-majući 6 sextarii* = $\frac{1}{4}$ amphorae, 3 i $\frac{1}{4}$ litre.

con-glācio, 1. *slèditi se, zamrznuti se*, frigoribus aqua; *tp. (Cael u Cic. ep.) tribuna-tus Curioni nostro congelat, zamrzne se* = *prode mirno (bez posta)*.

con-glīseo, — — 3. *tinjati*; u *prilici*, *pla-nuti*, u *prilici jednom Plaut. Trin.* 3, 2, 52.

conglōbātio, ōnis, f. [conglōbo] *zgrtanje, go-milānje, Tac.*

conglōbo, 1. [globus] 1) *zaokruživati, za-okružiti*, mare conglōbatur; terra undique ipsa in sese nutibus suis conglōbata. 2) *tp. sabiti, zgrtati, nagomilati, skupiti*, uti quosque fors conglōbaverat; fors c.; eos for-tuna similis conglōbaverat Agathyrnam; in-gens multitudo conglōbata in unum; defini-tionis conglōbatae.

conglūtīnātio, ōnis, f. [conglutino] *sljeplji-vanje, c. verborum, blagoglasno spajanje ri-ječi*, *Cic. or.* 22, 78.

con-glūtīno, 1. *upr. slijepiti*; *tp. lijesno spojiti, sklopiti, utvrditi*, (sr. coagmento), compara, fabricare, finge, conglutina, quod lubet, *Plaut.*; meretricios amores nuptiis, *Ter.*; amicitias; voluntates nostras consuetudine; ex his totus conglutinatus est, *sljepljen* = *sa-stavljen*.

congraeo, 1. [graeor] *na grčki način spi-skati*, jednom *Plaut. Bacch.* 4, 4, 91.

con-grātūlor, dep. 1. *složno pòzdraviti, ra-dovati se*, libertatem civitati concordiamque restitutam, *Liv.*; *apsol.*, *Plaut.*

congrēdiōr, grēssus sum, dep. 3. (*inf. congre-diri, fut. congregibor Plaut.*) *zajedno ići, sastati se, a) uopće slučajno ili naraviće, cum alqo, inter se*; huc congressas pabulato-ribus praesidio priores legiones, *možda* = *ujedno s krmarima* (pabulatores) *otišānši*, *Caes.*; *apsol. b) neprijateljski; sastati se, pobiti se, ogledati se, armis*; proelio cum alqo; contra alqm; impari numero; * *alcui*; *apsol.*; i o *prepiranju na sudu*.

congrēgābīlis, adj. [congrego] *zajedničan, druževan*, examina apium sunt c., jednom *Cic. off.* 1, 44, 157.

congrēgātio, ōnis, f. [congrego] *druževnost (o ljudma i životinjama)*.

con-greĝo, i. [grex] 1) *újatiti, srojiti, úkr-diti*, apium examina congregantur. 2) *uopće: skupljati, sabrati, udružiti*, dissipatos homines c. et ad societatem vitae convocare; homines dispersos in unum locum; *često* se congregare, congregari cum alqo, *apsol.*; o *stvarma*, signa in unum locum, *Tac.*

congressio, ōnis, f. [congregior] 1) (*druževno*) *sàstajānje, sastanak*, in congressionibus familiarium. 2) (*kasno*) = congressus 2).

congressus, us, m. [congregior] 1) *sastanak, osb. prijateljski, i o životinjama*, hominum; in congressum alqis venire, *doći na razgovor komu*. 2) *neprijateljski sukob, navala*.

congruens, tis, adj. [*partic. od congruo*] 1) *sudarajući se, priličan, sličan*, alui rei, cum alqo re. 2) *sam sa sobom sudarajući se: skladan, jednolik, harmoničan*, clamor: *Liv.*; † ceteris membris usque ad imos pedes aequalis et c.

congruenter, adv. [congruens] *prikladno, shodno, zgodno*, naturae; dicere.

† **congruentia**, ae, f. [congruens] *podudarānje, skladnost, harmonija*, morum; membrorum.

congruo, ui, — 3. 1) (*rijetko*) *sastati se*, dies c. ad eandem metam solis unde orsi sunt. *padaju na ...* 2) *tp. a) u stvari: podudarati se, nalik biti na, primjeren, prikladan biti, biti prema čemu*, quae dicuntur c. cum causa; alui rei, inter se; lingua; in eum morem; sermo c. inter omnes, *govorēnje svih se slagalo*; sidera cum caeli motu congruunt, *okreću se zajedno s nebom*, animi corporum doloribus congruentes = *zajedno čuteći tjelesne b.*; non omni causae congruit unum orationis genus, *ne dolikuje, ne pristoji se za ... b) u mišljenju ili u mišljenju slagati se, biti nalik na*, mulier mulieri magis c., inter se, *Com.*; de alqo re, u čem; omnium in unum c. sententiae. c) *po vremenu: slagati se, podudarati se s čim ili u čem*, menses c. cum solis lunaeque ratione; ad id ipsum; (*Tac.*) forte congruerat, ut etc. *ujedno se zbilo te itd.*

congruus, adj. (*pretkl. i kasno*) = congruens. **conicio** gl. conjicio.

conifer, fēra, fērum, i * **conifer**, gēra, gērum adj. [conus, fero i gero] *šešarke nosači, šešarice*.

conitor gl. conitor.

conjectiō, ōnis, f. [conjicio] 1) *metlanje, bacanje, telorum*. 2) *nasludivanje, somniorum*.

conjecto, i. [*intenz. od conjicio*] *nasludivati, nagadati, suditi, zaključivati, proučiti*, alqd eventu; itor, *slučaj put marširati*;

s acc. o. inf.; † alqd ex alqo re, de alqo re; † ne ceteri quoque ex Peligno conjectarentur; † *napose: iz zlamenja zaključivati, tumaditi, proricati*.

conjector, ōris, m. [conjicio] *nagadati, tumad, Plaut.*; *napose: gatač, vrač*; i **conjectrix**, Icīs, f. *tumadića sanova, gatalica, jednom Plaut. mil. 3, 1, 99.*

conjectura, ae, f. [conjicio] 1) *nagadanje, nasludivanje, zaključak*, conjecturam facere, capere de ili ex alqo re, *nagadati, nasludivati, zaključivati*; conjecturam alqis rei capere de alqo re; conjecturā alqd assequi, consequi, *pogoditi, dajetiti se*; c. capere, salubrisne an pestilens annus sit; conjecturā judicare; afferre conjecturam, *što tko nagada, prijaviti*. 2) *napose: gatanje, vračanje, proricanje iz sanova, zlamenja*.

conjecturalis, adj. [conjectura] *nasluden, vjerojatan, causae*.

conjectus, us, m. [conjicio] *bacanje, metanje, odapinjānje*, lapidum, teli, venire ad c. teli, *doći na dohvat ili na domet*; *tp. c. oculorum, upirānje itd.*

conjicio, ili **conlele**, jēci, jēctum, 3. *arhaist. coniecit mj. coniecerit, Plaut. [jacio] 1) abacati, strpati, snositi*, sarcinas in acervum, in medium; *tp. (iz znakova ili učina) nasludivati, suditi, zaključivati*, alqd ex alqo re; de alqo re; alqd; s acc. o. inf.; belle, male conjecta, *krasno nepristano nagadanje*; (*Ter.*) ut conjicio. *Odalle c. somnium alui (Plaut.), tumaditi sne uopće: budućnost nagadati, pogoditi, gatači, proricati*, c. quae tempestas impendat; aegrotum e morbo evasurum esse. 2) *bacati, metati, odapinjati, zatjerati*, tela, pila in alqm; intra vallum; gladium in os adversum; sagittas intra vallum; gladium in os adversum; sagittas intra multitudinem; navem in portum (*o okuži*); *tp. c. culpam in alqm; c. vocem in disputando (Cael. u Cic. ep.), natuknuti, izustiti; absol. petitiones ita conjectas, udešene tako napadaje*. 3) *sa znadenjem brzine, bučiti, bacati, metati, vrći, staviti, skrhati u ... uprijeti, okrenuti*, c. alqm in vincula, in catenas (*okovati u gvožđe*), in carcerem, in custodiam. in fugam (*natjerati u b.*), auxilia in aciem; c. se (*zagnati se, navaliti*) in signa manipulosque, in sacrarium; se in fugam, *udariti u b.*; c. se sub scalas, *sakriti se (naglo)*; c. se in noctem, *zadocniti*; (*Ter.*) c. se in pedes, *otpiriti, uleći*; c. se (*pobjeći*) in latebram (*kod prepiranja*), c. se mente ac voluntate in verum, *dali se na pjesništvo*, c. oculos in alqm (*uprijeti*), *absol. conicere oculos*; conjectis oculis s *uprtim očima*; c. orationem in clarissimos viros; c. pecuniam in alqd (*bacati* =

trošiti); c. alqm in laetitiam frustra, *Ter.*; alqm in metum, in terrorem (*prèstrašiti*), rem publicam in perturbationes (*porèmetiti*), (*Plaut.*) c. alqm in morbum ex aegritudine; naves in noctem connectae, *bačene, zadocnile*; c. ferrum in gutture, * jaculum inter ilia; * vincula collo, *metnuti oko v.*, * galeas igni; * tela, *bačiti*, Tuberonis sors connecta est ex senatus consulto, *žarebalo se za T.*; qui praetores fuissent, in sortem conjicerentur, *neka ždrebaju*.

† *conjūgālis*, adj. [conjux] *ženidbeni*, dii.

conjūgātio, ōnis, f. [conjugo] *upr. spajanje*; u *retorici elimologijska srodnost riječi*.

* *conjūgālis*, adj. [conjugium] *ženidbeni*.

conjūgium, ii, n. [jugum] *upr. sveza*; *odalle ženidba*, i o * *životinjama: parenje*. *Odalle* * a) *puteno općenje*. b) *muž, žena*; i *drāga*.

con-jūgo, i. (*rijetko*) = conjungo, † *amicitiam, sklopiti*; verba conjugata *etimologijski (po korijenu) srodne*.

conjuncte, adv. s *komp. i sup.* [conjunctus] 1) *svezano, u savezu, zajedno*, c. re verboque risus movetur; c. cum reliquis rebus nostra contexere; si c. sit elatum, *pod uvjetom*; quorum (verborum) ratio nobis primum simpliciter videnda est, deinde c. 2) *prijatelj-ski, u prijateljstvu*, vivere cum alqo c., conjunctius, conjunctissime.

conjunctim, adv. [conjungo] *zajedno, u zajednici*, petere auxilium.

conjunctio, ōnis, f. [conjungo] 1) *sveza, sjedinjenje, združenje*, hominum; c. mentis cum externis mentibus = *sudarānje, simpatija*; c. vicinitatis, *prijateljstvo po susjedstvu*. 2) o *ženidbi, srodstvu, prijateljstvu*; u *filoz. i retor. govoru: sveza, spojenje pojnova; u gramatič. veznici*.

conjunctus, adj. s *kom. i sup.* [partic. od conjungo] 1) *po prostoru: svezan, spojen*, subicae cum omni opere c., † *supercilia, srastino*; *odalle o mjestima, zgradama, zemljama, susjedni, graničedi su čim, držedi se čega*, loca castris, theatrum domui. 2) *po vremenu: blizu, obližnji*, c. alcjs aetati, alcui aetate conjunctior; † quae proelio apud Arhela conjuncta erant. 3) *srodstvom ili prijateljstvom svezan, srodan, sprijateljjen, prijateljski*, c. cum alqo vinculis et propinquitatis et affinitatis; ut nosmet ipsi inter nos conjunctiores simus; conjunctissimus huic ordini; propinqua cognatione c.; sanguine; * *udala za, vjenčan s kim, digno conjuncta viro*; * *tp. ulmo marita c. 4) uopće: svezan, sjedinjen, srodan, sudarajući se, pripadajući*, c. cum re; alcui rei; * c. tela fe-

ramus; * conjunctis passibus spatari; u *retorici conjunctum, pl. a, supst. svez, spoj*.

con-jungo, jūnxi, jūnctum, 3. 1) *u prostoru: svezati, sjediniti, združiti*, naves; navi alteram; naves cum castris munitione; columellas inter se capreolis; quem (pontem) oppido castrisque conjunctum habebat; * *calamos plures cera, slijepiti*; * *dextras*; * *dextram dextrae, rukovati se*; u *vremenu: spojiti, združiti*, noctem diei = *u noć pulovati*. 2) † (*pismeno*) *do dati*, pauca commentario. 3) *tp. a) uopće, alqd cum alqo re; arma finitimis; se cum alqo, † se alcui, (Lív.) se Rhodiae classi; * foedere alcui conjungi; c. bellum, zajednički ratovati*; civitatem conjunxerat sc. Senonibus, *spojiše se u jednu državu; osb. kao vojn. t. t. čete, vojsku sa sobom sjediniti, združiti, priklopiti*, eas cohortes cum exercitu suo; conjuncto exercitu cum Domitio; c. se ili copias, exercitum, castra *sa ili bez cum alqo*; legiones se conjungunt, *spoje se, sjedine se*; conjunctis Albicis; *nasuprot c. castra castris, tabor protiv tabora postaviti, utaboriti se protiv neprijatelja (o dvije neprijateljske vojske)*; c. vocales, *otegnuti, u jedan (samoglas) skiti u izgovoru*; alqm cum deorum laude, *kao bogove slaviti*, conjunctus e duplici genere voluptatis, *sastavljen od itd.* b) *ženidbom ili ljubavlju svezati*, * alqm secum, † *matrimonio*; † alqm sibi; * *amantes*. c) *srodstvom ili prijateljstvom svezati, sjediniti, sprijateljiti*, alqm secum affinitate, multos sibi familiari amicitia; alcui alqm studia communia c.; benevolentiam, societatem, necessitudinem c.; c. alqm sibi = *pridobiti za se, u političke svrhe, jednom Caes. b. c. 3, 21, 4*.

conjūrātio, ōnis, f. [conjuro] 1) *zajedničko zaklinjanje*; *kao vojn. t. t. zajednička zakletva sakupljene vojske, kad in tumultu t. j. velika po Rim pogibao nije dopuštala, da se svaki vojnič posebiće zaklinje*. 2) *u zlu smislu urota, kovárstvo, komplot*, c. nobilitatis facere; *meton. urotnici*.

con-jūro, i. 1) *zajedno prisedi, zakleti se*; *kao vojn. t. t. zajedno zakleti omnes juniores c.*; quos consul conjuratos habebat, *zajedničkom zakletvom zaklete, uopće, inter nos conjuravimus zakleti smo se među sobom*, cum illo ego et ille mecum, *Plaut.*; * nil conjuravimus ambo, *prisizuci pristati*; *tp. a) * slagati se, sjediniti se*, alterius altera poscit opem res et conjurat amice. b) * *horbe radi sjediniti se, združiti se*, agmina conjurata, conjuratae mille rates; fratres conjurati s inf. 2) *u smislu: urotiti se*, cum alqo, cum alqo in omne flagitium; contra rem

publicam; s ut; *(jednom Sall. Cat. 52, 24.)* s inf.; *supst. conjurati, ōrum, m. urotnici.* **conjūx**, ūgis, *comm. u pjesnika i conjunx* [jugum] muž; žena, * *pl. supruzi, muž i žena; nevjesta; drāga.*

con-necto (cōnecto), nexui, nexum, 3. *svezati, spojiti, skopčati, sjediniti*, dissipata c. qui tam omnia inter se connexa et apta viderit; * crines; * nodos; *tp. amicitiam cum voluptate; filiam discrimini patris (Tac.), uplesti u pogibao očevu; (Tac.) dolori meo causa connexa est; (Tac.) connectebantur ut conscii etc.; connexi his funeribus dies, stijedeći odmah iza itd.; (Tac.) per affinitatem connexus alcui, svojak komu; u filoz. govoru: izvoditi, zaključiti, alqd; partic. n. connexum. supst. logički niz izvoda, zaključak.*

con-nitor (cōnitor), inf. connitier mī. cōniti, nīsus i nīxus sum, *dep. 3. 1) oprijeti se, opirati se o što, * connixi umeris; napose upirati se rukama ili nogama o zemlju, da se ustane, upinjati se, connituntur (parvi) ut sese erigant; † c. ad surgendum (o ranjenu ili umorenu); apsol. in connitendo. 2) uspijati se, pōpēti se, equitatus summum in jugum virtute; * (napinjući se) roditi, gemellos. 3) tp. napinjati se, truditi se, nastojati, c. invadere hostem; omnibus copiis c., sve svoje sile upēti; quantum animo conniti potes.*

connīveo (cōnīveo), nixi i nīvi, — 2. 1) o očima: *zaklapaju se, zātvorene su, a o ljudma: žmirati, oculis somno conniventibus; connīveo somno; 2) tp. a) zaspati, malaksavati, virtus blandimentis sopita c. b) zažmuriti, kroz prste gledati, in alqa re.*

* **connūbiālis**, adj. [connubium] *ženidbeni.*

connūbium, (cōnubium), ii, n. [nubo] 1) *zakonita, valjana ženidba * pl. o jednoj ženidbi, * o prilegu. 2) tp. pravo za konubij, pravo ženidbe.*

Cōnon, ōnis, m. 1) *Konon, glasoviti atenski vojvoda 413.—393. 2) astronom i matematik s otoka Sama za Ptolemeja Filadelfa. Cat. Verg.*

cōnōpēum, ei, ili -pīum, ii, n. [κωνωνιον] *kōmārnīk (mreža u Egipćanā, kojom su se od komaraca branili), i postelja takvom mrežom zastrta, Hor. Prop.*

cōnor, *dep. 1. kušati, pōthvatiti se ōega, odlučiti se, c. alqd, magnum opus, multa; alqd de eruptione; s inf.*

conquassātio, ōnis, f. [conquasso] *polresanje, porēmedēnje, totius valetudinis corporis, jednom Cic. Tusc. 4, 13, 29.*

con-quasso, i. *potresti, ūzdrmati, cum Apulia maximis terrae motibus conquassata esset;*

tp. ūzdrmati, potresti, porēmetiti, exterrae nationes illius anni 'furore conquassatae; (Sulpic. u Cic. ep.) omnes provinciae conquassatae sunt.

con-quēror, questus sum, 3. *tužiti se, jādikovati, * nequicquam ignaris auris; † in senatu; (ljuteći se na nepravdu) tužiti se, potužiti se na što, alqd, alqd pro re publica; inopiam inter se; apud patres vim atque injuriam dictatoris; nihil de alqa re cum alqo; † s acc. c. inf., † s cur.*

conquestio, ōnis, f. [conqueror] *žaljenje, tužba.*

conquēstus, m. [conqueror] (*samo u abl. sing.*) = conquestio, *Liv. 8, 7, 21.*

con-quiēso, quiēvi, —, (*prf. sync. conquiesci, inf. conquiesse*) 3. 1) *počivati, odmoriti se, odmarati se, spavati, c. ante iter confectum; ab, ex alqa re; c. meridie; sub armis. 2) tp. a) mirovati, zāpinjati itd., navigatio; sica; vectigal. b) upokojiti se, umiriti se, utješiti se u čem, animus; nec nocte nec interdiu virum conquiescere pati, dati mirovati; in studiis; in amici mutua benevolentia.*

conquīnisco, 3. *čūčnuti, šćučūriti se, Plaut.*

conquīro, sivi, situm, 3. [com i quaero] 1) *sākupiti, sabrati, sastaviti, skucati, naves toto flumine; quam plurimum pecoris ex agris; pecuniam. Odalle tp. a) posvuda tražiti, misliti na što, voluptates; piacula irae deūm; napose: kūpiti, popisivati vojnice, omnes sagittarios conquiri jubet. b) tražēći dobaviti, učiniti, c. et comparare voluptatem; alqd sceleris et flagitii, htjeti učiniti. 2) o više njih potražiti koga, da ga uhvate, alqm.*

conquisītio, ōnis, f. [conquiro] *traženje, potraživanje, iskanje, khlpljenje, utjervanje, pecuniarum, sacrorum; † diligentissima conquisitione; osb. popisivanje novāka, novačenje.*

conquisītor, ōris, m. [conquiro] *kūpivōjska. 2) (Plaut.) vrebač, zasjednik.*

conquisītus, adj. *sa sup. [partic. od conquiro] hīran, izabrān, izvrstan, c. et electi coloni; conquisitissimae epulae.*

con-saepto — saeptum, 4. *ograditi, † bustum. Češće partic. consaeptus, locus saxo, cratibus; supst. consaeptum, i, n. ograda, zagaj, Liv. Curt.*

consālūtātio, ōnis, f. [consaluto] *zajedničko pōzdravljanje.*

con-sālūto, i. *više njih zajedno pōzdraviti, alqm; c. inter se, pozdrave se među sobom; također pozdravljajući nagovoriti, pozdravljajući imenovati, zvati koga čim, utrum-*

que regem sua multitudo c.; legati eum c. dictatorem.

consanescio, nui, — 3. [sanus] *òzdraviti, is-otjeliti*.

consanguineus, adj. * *rod po krvi, rođak, rođakinja; odalle-us, i, m. rođak, napose brat, osb. u pl. rođaci; * c. Leti Sopor; * consanguinea, ae, f. rodica, osb. sestra.*

consanguinitas, ātis, f. [consanguineus] *rod po krvi, srodstvo.*

† **con-saucio**, 1. *izraniti, et crus et utrumque brachium ruinā pontis consauciatus.*

con-scēlērātus, adj. *sa sup. zločinima òkāljan, zlotvoran, opak, pogan, homo; vultus, mens, impetus.*

con-scēlēro, 1. *zločinom, opačinom okāl-jati, opòganiti, aures; * domum; * oculos videndo.*

conscēndo, di, sum, 3. [scando] *uzaći, pòpēti se, c. vallum, equum (pòsjesti, ùzjahati), * montes, * in equum, * currum; o suncu, vi-soko je odskočilo = podne je. Napose c. navem, (naves) i in navem, otìći na brod, ukrcati se apsol. c., Tarento, da iz Tarenta odjedriš, dakle u = Tarentu; (* † i jednom Liv. 44, 35, 14) c. classem, † c. navigium; * c. aequor navibus, otploviti (morem); u prilici, conscende nobiscum, et quidem ad puppim, popni se s nama i to na krmilo; c. laudis carmen, ù-nijeti se do visine hvalospjeva.*

conscensio, ōnis, f. [conscendo] *ukrcavanje, in naves, jednom Cic. de div. 1, 32, 68.*

conscientia, ae, f. [conscio] 1) *suznanje, zna-nje (za što ili čega) zajedno s drugima, s gen. subj., c. omnium horum, (Tac.) unius liberti; s gen. obj., asciscere alqm in conscientiam facinoris, učiniti suznacem, povjeriti Tac.; consilia conscientiaeque ejusmodi faci-norum, Cic. p. Clu. 29, 56; u svezi riječi apsol. conscientiae contagio; † purgare publicam c. sporazum države (na to); † simulatā con-scientiā; i ljudi, suznacoi, quis nomen meum in conscientia istius facti audivit? jednom Cic. Phil. 2, 11, 25. svijest, c. pulcherrimi facti, peccatorum; (Sall.) ex nulla c. de culpa čuteći se nekriv; kadšto napose samosvijest, † povjerenje, pòuzdānje. b) *savjest, duševnost, sua c.; recta, praeclara, egregia, † bona; † optima; optimae mentis; mala; i samo conscientia, dobra savjest, c. animi i samo c., zla savjest; suae quemque malae co-gitationes et conscientiae animi terrent. grižnja duše; conscientiae maleficiorum.**

con-scīndo, scīdi, scīssum, 3. *ràstrgati, po-děratì, epistolam; (Ter.) c. alqm capillo, ra-s-čupati; tp. ràznijeti, izgrđiti, conscindi sibilis, do zla boga ispsikan biti.*

con-scio, — — 4. *biti svijestan, nil sibi c., ujerem biti, da nije ništa skrivio, jednom Hor. ep. 1, 1, 61.*

con-scīscio, scīvi, scītum, 3. 1) *zajedno odre-diti, zaključiti, kao t. t. u državnom životu, bellum, i s ut. 2) odlučiti se na što, od sebe zlo izabrati, zadati sebi, c. sibi mortem ili samo c. mortem, necem, zadati sebi smrt, ùsmrtiti se; c. sibi exsilium; c. facinus in se ac suos foedum; (Tac.) turpem fugam c.*

conscius, adj. [con-scio] 1) *suznajući, osb. supst. suznalac, dionik, pouzdanik, c. alcuī facinoris, znajući s kim zajedno za zl., no i c. facinori, mendacio alcjs; c. conjura-tionis, suurotnik; c. mihi fuit in privatis rebus; de illis rebus; conscius quae gerantur, znajući za to, što se zbiva; apsol., conscios celare, sine ullo conscio. 2) u sebi znajući za . . , svijestan sebi, samosvijestan, c. sibi alcjs injuriae, čuteći se (kriv) itd., c. mihi sum (znam), me nunquam vitae nimis cupidum fuisse, † s quaest. indir.; apsol., conscii sibi, * c. virtus, svijest kreposti; napose znajući se kriv, c. animus.*

con-screor, 1. *hrakati, Plaut.*

con-scribillo, 1. [dem. od conscribo] *nadržljati, popisati; u prilici: ispisati o lučenju, Cat.*

con-scribo, scripsi, scriptum, 3. *upr. spisati, 1) uopće popisom skūpiti, sazrati, sa-brati, a) c. milites, exercitus, skūpiti. b) u određen razred građana upisati, iza-brati, centurias equitum; napose: u izborne spletke predobijene građane popisati. Tko se htio dati polkupiti, javio se magistru col-legii, predsjedniku polit. izbornoga društva, te je bio upisan kao član collegii sodalicii. Cic. p. Mil. §. 25. c) u imenik senatori upisati, odalle napose Patres Conscripti, upr. Patres et C., ooi i pripisani, odabrani (jer je, kažu Brut, po protjeranju Tarkvinija Superba, koji je mnoge senatore dao smaknuti, senat iz viteškoga stališa pòpunio), obični nagovor ili naslov svih senatora; i * conscriptus, i, m. senator. d) kao nasobenike ili ko-loniste upisati. 2) o knjigama itd. napisati, sàstaviti, pisati. legem, epistolam; c. de his artibus. 3) popisati, mensam vino, 4. ispisati = tući, Plaut.*

conscriptio, ōnis, f. [conscribo] *popis, bi-lješke, falsae c. quaestionum, krivotvorenje istražnih zapismika.*

consecratio, ōnis, f. [consecro] *posveta, po-svećivanje, kojim se što bogovima posve-ćuje te tim postaje sveto, nepovredljivost, domus, honorum; legis aut poenae; capitis (gl. consecro); (kasno) = apotheosis, apoteoza ca-reva rimskih.*

consecro, 1. [sacro] 1) *posvetiti*, c. totam Siciliam Cereri; Gracchi bona; c. origines suas, sam za se kaŕem, da sam boŕanskoga koljena, utilitas artis deorum inventioni consecrata = izum umjetnosti pripisivaó se radi koristi bogovima; c. caput alcjs, kao ŕtvu smrti koga posvetiti = proklétí ga; c. veterem Carthaginem, za sveto zemljište proglasiti (na kojem se ne smije graditi); tp. c. se patriae, ŕrtvovati se za d., posvetiti se d.; qui certis quibusdam sententiis addicti et quasi consecrati sunt, pòsvèceni = bezuvjetno odani. 2) za boga koga proglasiti, među bogove uvrstiti, Liberum, beluas; † Olympiadem immortalitati; tp. o slavi, učiniti besmrtnim, ovjekovječiti, cujus ingenii magnitudo Platonis memoria et literis consecrata; amplissimis monumentis c. memoriam nominis sui.

consecrarius, adj. [consector] (rijetko) *dosljedan*, što logički iz čega slijedi; supst. -in, ōrum, n. *posljeci*, *zaključci*.

consecratio, ōnis, f. [consector] *téŕenje na što, nastojanje oko č.*, concinnitatis.

consecratrix, icis, f. [consector] *pristalica*, *prijateljica*, voluptatis, jednom Cic. off. 3, 33, 117.

consecro, ōnis, f. [consecro] *isijècānje*.

con-sector, dep. 1. 1) *pristajati za kim ili čim; slijediti, pratiti, traŕiti*, alqm, Com.; c. rivulos; tp. c. verba, držati se riječi; c. plura (u govoru) izbrojiti; c. alqd imitando, nasljedovati, povesti se za čim; opes; vitium de industria. 2) *progoniti, ići za kim u potjeru, tjerati*, hostes, alqm clamoribus; (Cael. u Cic.) alqm per speciem simultatis; † alqm stricto gladio; pregn. *dostići*, alqm; naves.

consecutio, ōnis, f. [consequor] *posljedak*, *posljedica*, a) kao t. t. u filoz. govoru, ipsa detractio molestiae consecutionem voluptatis affert, urodit è radošću na posljétku; također *posljedak, zaključak*. b) u retorici, *pravo poređanje*, verborum,

con-sensco, senui, — 3. 1) *] *starjeti*; * o stvarma, haud ulla carina c. 2) u zlu sm.: *ostarjeti, otupjeti, onemoćati, malaksati, ginuti, napose: gubiti politički ugled, moć*, maerore et lacrimis c.; in exsilio; ad Vejos; circa Casilinum; animum quoque patris consenuisse in affecto corpore; con-senescunt vires atque deficiunt; veteres leges ipsa vetustate.

consensio, ōnis, f. [consentio] *suglasje, sloga, sklad*, gentium; universae Galliae c. (jednoglasan *zaključak*) libertatis vindicandae; u zlu sm., c. scelerata, o uroti; konkr. = urotnici.

consensus, us, m. *podudarānje, suglasje, sloga, sklad*, omnium; attentatae defectionis *pristajānje u itd.*; abl. consensu, adverb., *jednoglasnim zaključkom, jednodušno*; tp. naturae quasi concentus atque c.

consentaneus, adj. [consentio] *sloŕan, pristao, primjeren*, cum aliqua re ili alcu rei, alcu; c. sibi est, *dosljedan*. Često impers. consentaneum est, *prirodno, naravno, razborito, dolično*, s ut, Plaut.; s acc. c. inf., supst.

consentanea, ōrum, n. *dolične prilike*. Cic. de. or. 2, 40, 170.

Consentia, ae, f. *Konsencija*, glavni grad brutijski. Odalle **Consentini**, ōrum, m. *Konsencani*.

con-sentio, sēnsi, sēsum, 4. 1) *sudarati se, podudarati se, slagati se, jednoglasno tvrditi, zaključiti, odlučiti*, de alqa re, c. cum alqo, de alqa re cum alqo; in alqa re, (Liv.) in alqd, (Just.) in Aridaeum regem, *jednoglasno izabrati, složiti se u . .*; ad rem publicam conservandam; * studiis, *nastlađivati se*; c. ut; s inf.; consensum est (u starinskoj formuli) ut; senatus c. bellum, *glasuje također za rat, odluči r.*; c. sibi = *biti dosljedan*; supst. consentiens, *jedne misli, jedne duđi*, simplicem praeterea et communem et consentientem, id est, qui rebus eisdem moveatur, eligi par est; u zlu sm.: *udružiti se, rotiti se*, ad urbem incendendam; contra alqm, belli faciendi causa; apsol. 2) *ostvarma, podudarati se, slagati se, skladati se*, alcu rei; cum alqa re; inter se; sibi; * utrumque nostrum incredibili modo c. astrum.

con-sēplo gl. consaepio.

consequens, tis, adj. [partic. od consequor] „*slijedeći*“ 1) *razuman, primjeren, prikladan*; odalle c. est, *prirodno je*, c. est, ut scribas. 2) *logički: dosljedan*, hoc probato c. esse, beatam vitam virtute esse contentam, et quomodo hoc sit consequens illi, sic illud huic, ut etc.; supst. consequens, tis, n. *izvod, zaključak*, pl. consequentia.

consequentia, ae, f. (rijetko) (primjeren) *posljedak*, eventorum, Cic. de div. 1, 56, 128.

con-sēquor, cūtus, sum, dep. 3. 1) *slijedom slijediti*, (uzastòpè) ići za kim, pratiti, *nastati iza čega*, a) uopće, alqm; aps. Com.; comitibus non consecutis. b) *po vremenu ili po dobi slijediti iza, nastati nakon*, c. alqm aetate = *biti mladi*; has tam prosperas res consecuta est subita mutatio; annus, qui consequitur; silentium est consecutum; mors brevi consecuta est. c) *progoniti, tjerati*, alqm, † apsol. d) *nasljedovati koga*, alqm, eum morem; alcjs sententiam, *pristati uza m.*; mediam consilii viam. e) *slijediti kao uč-*

nak, illud ex hoc naturā consequitur; magna invidia hoc dictum consecuta est, *posljedica ovim riječima bijaše*, eorum opinionem magni errores consecuti sunt. *f) po logičnom zaključivanju slijediti iz čega*, vides, quae res quamque rem consequatur. *2) dostići, do-séći, a) stići, dōstizati*, alqm copias; alqm literae c.; *apst. b) postići, polučiti, steći*, opes, gloriam; fructum amplissimum ex vestro iudicio; c. alqd dicendo, *govorom postići*, no c. alqd in dicendo, *u govorenju (rječitosti) do izvrsnosti dōtjerati*; (*Nep.*) tanta prosperitas Caesarem est consecuta, *dopade, zapade. c) dostići, (u kojemu god svojstvu)*, alqm, verborum prope numerum sententiarum numero. *d) duhom dokučiti, shvatiti, razumjeti, pojmiti, poznati*, similitudinem veri; omnes illorum conatus investigare atque c., *u trag ući*; c. alqd conjectura, *pogoditi. e) riječima dostići* = *potpuno izraziti, izreći*, alqjs laudes verbis.

1. **con-sēro**, sēvi, sītum, 3. 1) *pōsijati, zāsijati, zasaditi*, agros; ager consitus ar-bustis; *tp. * consitus caecā mentem caligine, zāmračēn*; (*Plaut.*) consitus sum senectute = *ostario sam. 2) sijati, saditi; ūdarati u arborem, Liv., * pomum; † stili caeci, mirabilem in modum consiti.*

2. **con-sēro**, sēruī, sētum, 3. 1) *sréditi; sve-zati, skopčati, splesti, sastaviti, združiti*, * c. loricam hamis auroque; † sagum spinā consertum; *tp. † c. sermonem = razgovarati se; * c. diem nocti; (Liv.) exodia conserta fabulis Atellanis; (Curt.) c. navigia, vehicula vehiculis, scuta super capita, vir viro, conserta robora virorum; * c. teneros sinus, femur femōri. 2) o boju, c. manum ili manus, * dextram, doći na šake, pobiti se, cum alqo; c. pugnam, proelium, certamen, zāmetnuti*; (*Liv.*) navis sicubi conserta esset, *pobila se (s drugom)*, conserebant haud ignotas artes belli inter se, *pōkušali su jedni protiv drugih ne nepoznate ratne varke; kao jurist. t. t. ex jure (in jure) manum conserere, započēti par-nicu o vlasništvu tim, da i tužitelj i tuženik na stvar, za koju se pru, rukom talenu, odavle i ex jure manum consertum vocare alqm.*

conserto, adv. [2. consero] *spojeno, svezano*, c. contexteque, *u tiješnoj svezi, jednom Cic. sat. 14, 32.*

con-sēra, ae, f. *surobinja, Com.; * fores, regbi drugarice, Plaut.*

conservātio, ōnis, f. [conservo] *čuvanje, frugum; naturae, decoris, održavanje.*

conservātor, ōris, [conservo] *čuvar, spasi-telj.*

conservātrix, icis, f. *čubarica, sui c. natura, Cic. fin. 5, 9, 26.*

con-servitium, ii, n. *rōblje, Plaut.*

con-servo, i. *sačuvati, izbaviti, spāsti*, exercitum; c. se; alqm, *ostaviti u životu, pōmilovati*; conservari salvum; *također: održavati, držati, leges; fidem, fidem erga alqm; religionem (zakletvu); iusjurandum, in-dutias; ordine temporum conservato; c. ordines, ostati u vrstama i redovima; verba et casibus et temporibus et genere et numero c., riječi pravo skladati u itd. — Partic. con-servans, antis, n. supst. čuvajući, jednom Cic. fin. 3, 5, 16.*

con-aervus, i, m. *surob.*

consēssor, ōris, m. [consido] *susjed; na sudu: prisjednik, prisežnik.*

consessus, us, m. [consido] *sjednica, skup-ština.*

considērāte, adv. s komp. i sup. [consideratus] *prōmišljeno, razborito.*

considērātio, ōnis, f. [considero] *razmišljanje, promatranje.*

considērātus, adj. s komp. i sup. [partic. ord. considero] 1) *prōmišljen, prōmozgān, judicia, verbum. 2) o čeljadi: razborit, dprēzan, judex; una in re minus.*

considēro, i. 1) *motriti, smatrati, proma-trati*, alqd, alqm; * s quaest. indir. 2) *tp. ispitivati, istraživati, razmišljati*, alqd, de alqa re cum alquo; (*Ter.*) secum in animo alqd; cum animo suo; s ut ili ne, *na to misliti, gledati; s quēst. indir.*

con-sīdo, sēdi, sēssum, 3. 1) *sjesti, pōsjē-dati*, in pratulo propter Platonis statuam; c. sub arguta ilice; * ante focos longis scamnis; * super ripam stagni; * inter ulmos; * s abl. *Osb. a) vijecanja ili dogovaranja radi: sje-sti, sjednicu imati, c. ad jus dicendum; c. in loco consecrato; in hunc reum, da mu sude. b) o vojsci: sjesti, ūtāboriti se, in loco, trāns flumen, ante oppidum, longe ab castris, inter virgulta; contra alqm; castris ante urbem. c) nastaniti se, naseliti se, in Ubiorum finibus; ibi. 2) ūginjati se, ru-šiti se; terra, Alpes; * c. moenia in ignes, † c. pulvis; * luctu, ražalostiti se, zaviti se u orno. 3) tp. a) improbitas ejus c. in mente, *urriježila se; c. in otio, podati se besposlici. b) utišati, popuštati, umiriti se, pre-stati*, nomen utriusque in praetura c., *pre-stade s pr.*; consedit cura, terror; * ignis consederat. c) o govoru: *padati, dōčinjati se, spuštati se, varie c. (unctio verborum); jednom Cic. de or. 3, 49, 191.**

con-signo, i. 1) *zapēčaliti, ūdariti pečal. tabulas signis; decretum; (Suet.) tabellas dotis, dotem. 2) pečatom, pismom potvrditi, jam-čiti, zapisati*, alqd literis publicis, *tp. anti-*

quitas clarissimis monumentis testata consignataque; consignatae *upisani* in animis notiones.

con-silēscō, silui, — 3. *zanjemjeti, zàmuknuli*, Plaut.

consiliārius, adj. [consilium] *savjetujući*, amicus, Plaut.; često *supst.* -ius, ii, m. *savjetnik*, regis; Verris amici et c.; † in negotiis publicis; † *prisjednik kod suda*.

consiliator, ōris, m. [consilior] *savjetnik*, Plin. *cp. Phaedr.*

consilior, dep. 1. [consilium] *vijećati, posavjetovati se*, haec, *razmisliti*; *apsol.*; * bonis amico, *prijateljski savjetovati*.

consilium, ii, n. *savjet*. A) *akt.* 1) *vijećanje*, interesse arcanis; consilia nocturna; adhibere alqm consilio, in consilium. u *prilici*, alqd in c. *savjetovati se s kim*, *vijećati o čem*; habere consilia principum domi; alqm *ili* alqd habere in consilio, *odlučiti po savjetu ili prema kajoj stvari*; c. est de alqa re Carthagini; quasi vero consilii res sit, *kao da se o tome može vijećati*; tui consilii est *s quæst. indir.* haec consilii fuerunt. *Napose o sucima, pristupiti k vijećanju, zatim glasovati*; o pretoru, mittere in c., *pozvati suce na vijećanje*. 2) *vijećajuća skupština, vijeće*, habere c.; c. publicum, često *o senatu, o sucima*, qui ex senatu delecti estis in hoc c.; c. sanctius, *uži odbor senata u Kartagi*; *mulo vijeće Etolacā*; često *ratno vijeće*, i c. militare, castrense, consilium advocare, habere, rem deferre ad c. 3) *promišljenost, razboritost*, vir magni c.; ratione et consilio; magnitudo ingenii atque consilii; consilio valere; ratio bono consilio a diis data, *s dobra razloga*, (Ter.) amittere c., *izgubiti se, ne znati sebi pomoći*; * o *stvarma*, vis consilii *expers, bez razbora*. B) *pas.* a) *odluka, osnova, namjera, naum*, misao, c. audax, clandestinum; superioris diei; abjicere consilium protectionis; capere consilium (*odlučiti*), ex tempore, ex re et ex tempore, sibi, c. consilium *s gen. gerund. ili partic. fut. pas., s inf., s ut*; est c., non est c. *s inf.*, ut; quid sui consilii sit (*namjerava*) ostendit; inire consilia occulta; contra alqm inire c. *s gen. gerund. ili partic. fut. pas., (rijetko) s inf. ili s quæst. indir.*; eo c. ut; sine consilio; quo c.; consilio, *navlaš, hotimice*; privato, publico c., *na privatnu, na državnu korist*, nullo publico c., *bez zaključka državne vlasti ili naroda*; belli pacisque consilia, *izvanja i unutarnja politika*; *napose: ratna osnova*, c. imperatorium; fallax, unum c. totius Galliae. b) *savjet*, inops consilii; de consilio alcjs; quid ergo mei consilii est?; dare alqui c.; (Ter.) dare alqui consilia recta, prava; alcjs consilia

sequi, consilio uti; suo consilio uti, *po svojoj glavi raditi*.

con-similis, adj. *posve sličan*, s dat. i gen., u Plaut. s atque (ac), quasi.

con-sisto, stiti, stitum, 3. 1) *pòstaviti se, stati, stupiti*, in muro, ante domum, * ad mensam; (*rijetko*) c. cum alqo, o *čelama: pòstaviti se, namjestiti se, poréduti se*, in acie, in cornu, in munitionibus, ad signa, sub muro, contra alqm. 2) *stati, ñstaviti se*, cogunt viatores consistere, omnis natura consistat necesse est, (beata vita) consistet. *Napose o vojsci: stati, stajati, držati se*, utraque acies c., c. in monte, ab extremo agmine, contra i contra alqm, c. a fuga; o *brodorima*; in ancoris, *usidriti se*; ad ancoram; o *igri s kockom: pasti*, quadringentis (talibus) centum Venerios non posse c.; *nastaniti se, naseliti se, udomiti se*, in Gallia nullo loco; ibi negotiandi causa; prope. 3) *tp.* a) *mirno stajati, mirovati*, administratio belli c. *zàpèti*; cum ad Italiam terestres constitisset bellum; † in ordine equestri, *ostati*. b) *bòraviti, baviti se*, ibi, in singulis. c) *držati se, ñstrajati, stati*; o *govorniku: utrditi se*, in eo constitit, *ostade kod toga*, consilium constitit, *trdo je odlučeno*; res c.; neque mente neque lingua, *ne moći ni misliti ni govoriti*; et hunc miserum et felicem tandem posse c.; orator si semel constitit, numquam cadet; c. in dicendo; in hac causa c.; vix singulis aetatibus binos oratores laudabiles constituisse, *postojati, bicati, biti, zbivati se*, summa inter nos officia c., causa consistit apud etc., *pòdigla se kod ild.*; eo transire, ubi cetera maleficia consistunt. e) *sàstavljen biti, osnicati se na što, risjeti o*, victus eorum in lacte c.; salus optimi cuiusque c. in eo; † c. ex aliqua re.

consitio, ōnis, f. [l. consero] *zasadićanje, zasijavanje*, u pl. različiti način sijanja.

* **consitor**, ōris, m. [l. consero] *sijač, saditelj*.

consitūra, ae, f. *zasijavanje, jednom Cic. de or. 1, 17, 29.*

con-sobrinus, i, m. i -a, ae, f. *sestric; sestrična*; ali i *bratučed, bralić, bratučeda*; † *rođak*.

† **con-socer**, eri, m. *lazbina*.

consociatio, ōnis, f. [consocio] *udruženje, društvo*.

con-socio, 1. *udružiti, ujediniti*, animos eorum; consilia cum amico, *priopćiti*; c. regnum, c. injuriam cum alqo, *ujedno učiniti*, usum rei cum alqo, *zajedno uživati*; c. se in omnia belli pacisque consilia; * *umbram*; consociati cum alqo *ili* inter se; res cum alqo

consociata, *dogovorena*; consociati dii, *zajednički savezni bogovi*; (Tac.) delecta ex his et consociata rei publicae forma; *partic. pas. kno adj. složan*, consociatissima voluntas, *jednom Cic. fam. 3, 3, 1.*

consolābilis, *adj.* [consolor] *utješljiv*, dolor vix c.

consolatio, *ōnis, f.* [consolor] *tješjenje, utjeha; hrabrenje*, malorum, dolorum, timoris; *utješan spis; utješnica.*

consolator, *ōris, m.* [consolor] *tješitelj.*

consolatorius, *adj.* [consolator] *utješni*, literae c., *utješnica*; (Suet.) codicilli.

con-sōlor, *dep. 1.* 1) *tješiti, razgovarati koga, hrabrili*, alqm; alqm de *ili* in alqua re; c. se alqua re. 2) *tješeci blažiti, utažiti, olakšati*, dolorem alcjs; desiderium tui; c. doloris magnitudinem brevitate; *pas. consolatus, ohrabren, Just. 22, 6, 4.*

con-somno, 1. *usniti* alqd, *jednom Plaut. Most. 3, 2, 71.*

con-sōno, *ui*, — 1. *oriti se, razlijevati se*, clamor consonans, *jednoglasi v.*; consonat nemus strepitu.

con-sōnus, *adj.* 1) * *suglasan, skladan*, clangor. 2) *tp. skladan.*

con-sōpio, 4. *uspavati, zaspavati tvrdim snom*, somno consopiri sempiterno, *usniti zauvijek*; * inter initia veneni consopitus.

con-sors, *tis, adj.* 1) *dionik, zajednički*, tres fratres c.; c. censoris; * *supst. brat ili sestra, bratski, sestrinski*, c. pectora (o *drije sestre*); sanguis c. *drije brata*. 2) *jednaki dio od čega imajući, supst. dionik, drug*, gloriosi laboris; c. mecum illorum temporum; in lucris, * c. tori, * thalami, * culpae (*sukrivac*); * c. socius, *drug, ortak s jednakim dijelom dobitka ili gubitka*; † c. sacrorum, † c. consili publici (*član*); † c. imperii *ili samo consors suvladalac*; * *zajednički, tecta.*

consortio, *ōnis, f.* [consors] *društvo, zajednica*, humana; quatenam ista societas, quatenam c. est?

consortium, *ii. n.* [consors] 1) *zajednički imetak, zajednica, zadruga, Suet. Claud. 28.* 2) = consortio; in rei publicae consortio; † regni; rerum secundarum.

1. **conspiculus**, *us, m.* [conscipio] 1) *gledanje, pogled; lice, oči*, cadere in conspectum, esse in conspectu alcjs (loci, rei) *i samo* in conspectu; stare in conspectu alcjs; mons in conspectu (*naokolo*) omnium excelsissimus; venire in conspectum, *pomoliti se*, alcjs, *doći pred k.*; dare se alcu in conspectum; in conspectum alcjs deduci; (Ter.) amittere alqm e conspectu (*iz oka*) suo; fugere

e conspectu illico, *Ter.*; conspectum fugere, e conspectu abire, *Sall.*; * exire e conspectu; conspectum multitudinis fugere; in conspectum oculorum, conspectum terrae, adimere in omnes partes conspectum, *Liv.*; densus nimbus conspectum contioni aufert, *Liv.*; corvus e conspectu elatus, *Liv.*; celeriter e conspectu terrae ablati sunt (o *brodovima*), *Liv.*; ponere in conspectu poculum, *Ter.*; proferre liberos in conspectum; remove omnium equos ex conspectu; † extra conspectum alcjs esse; conspectus est in Capitolium, *vidi se na . . .*; quo longissime oculi conspectum ferebant, *kako daleko su im oči dopirale*; quia bellum ei majus in conspectu erat, *jer je nazirao veći r.*; primo conspectu tam foeda res; *u prilici*, in conspectu legis libertatisque mori; haec, quae procul erant a conspectu imperii; ne qui conspectus fieret aut sermo; c. meus; primo statim conspectu suo restituit proelium, *čim se pomolio*; frequens c. vester, *skupština*. 2) *tp. duševni pogled, motrenje, promatranje*, in hoc conspectu et cognitione naturae; alqd ponere paene in conspectum (*pred oči*) animi; haec ne in conspectu quidem relinquuntur, *na to se ni ne gleda*: uno in conspectu omnia videre, *jednim pogledom sve vidjeti, prègledati*; † in conspectum dare res.

2. **conspiculus**, *adj. s komp. [partic. od conspicio]* 1) *vidljiv, tumultus hosti*. 2) *ugledan, odličan, znamenit.*

conspargo, *si, sum, 3.* [spargo] *poprskati, pokropiti*, fores vino, *Plaut.*, alqm lacrimis; *apsol. (Plaut.) consperge ante fores, pokropiti vodom*; *tp. pòsuti, pokriti*, caput Tauri stellis conspersum est; ut oratio conspersa sit quasi verborum sententiarumque floribus.

conspiciendus, *adj. [gerund. od conspicio]* *vrijedan, da se vidi, ugledan, odličan, znamenit*, opus, * templum; * o *ljudma.*

conspicio, *ēxi, ēctum, 3.* [* specio] 1) *gledati na, okom svrnuti*, c. sursum in caelum, *Plaut.*; locum; infestis oculis omnium conspici; o *stovarna*: illud signum forum conspiciit, *gleda, obtrnuta je na f.* 2) *zàgledati, vidjeti, spaziti*, alqm, alqd, c. calones flumen transisse; c. alqm humi jacentem; quos ubi Afranius procul visos conspexit; *često*, conspici, *opažen biti, viđen biti, odlikovati se* quisque conspici properabat; * in neutrum conspiciendus eques; *rjeđe u akt.*, c. alqm, alqd. 2) *tp. (u duhu) gledati, opaziti, vidjeti, Plaut.*; c. eum mentibus, quem oculis non potestis; *gledati = razmisliti, promotriti, Plaut.*

conspiceor, *dep. 1.* [conspicio] *zàgledati, spaziti*, alqm, alqd; hostes perterritos; quae gererentur.

conspicuous, adj. [conspicio] 1) * *† vidljiv*; 2) (Liv.) *viden, ugledan, znamenit, odličan*, alqa re.

conspirāte, adv. *jednodušno, složno, samo komp.* conspiratus, jednom Just. 3, 5, 3.

conspiratio, ōnis, f. [conspiro] 1) *suglasje, sloga*; c. omnium honorum. 2) *u zlu smislu: urota, buna*.

1. **con-spīro**, 1. *zajedno duhati*. 1) *u dobru sm.* a) o *čeljadi: slagati se, složiti se, složno djelovati*, cum alqo; ad alqd; *† consentite, conspirate; medijal.* milites conspirati (*složno*) pila conjecerunt, Caes. b. c. 3, 45, 5; o *stvarma*, naturam quasi cognatione continuata conspirare; * aereaue assensu conspirant cornua, *slažu se, ore se*. 2) *u zlu sm.*: *urotiti se, năkiliti se*, in caedem alcjs, *† ad alqd; † s ut; † s inf.; apsol.* (Phaedr.) conspiratis factionum partibus, *urotivoši se jedna protiv druge; † supst. conspirati, ōrum, m. urotnici*.

2. **conspiro**, 1. [com i spira] *saviti, smotati*, anguis se, jednom Aur. Vict. vir. ill. 22, 2; *zbiti, stisnuti*, Caes. b. c. 3, 45, 5 (?)

con-sponsor, ōris, m. *sujamac*.

con-spua, —, ūtum, 3. *popljuvati*, Juppiter canā Alpes nive.

con-spūto, 1. *popljuvati*, alqm, jednom Cic. Qu. fr. 2, 3, 2.

con-stābilio, 4. *utvrditi, utemeljiti*, Com.

constans, tis, adj s komp. i sup. [partic. od consto] *postojan*. 1) o *pogledu, hodu: čvrst, vultus, gradus; o kretanju nebeskih tjelesa: postojan, jednak, cursus certi et c.*; constantissimus motus lunae. 2) *tp. a) o stvarma, stanju itd. jednoličan, razmjeran, skladan*, oratio, Cic. off. 1, 40, 144; *skladan*, hujus anni parum c. memoria est; *postojan, tvrd, siguran, pax; * fides; dospio, zreo, aetas c., † nondum c. b) o ljudma: postojan, snađajan, pouzdan, amicus; (Nep.) inimicus, nepomirljiv; fuit omnium constantissimus, najrazboritiji; † c. adversus metus; * constantior isdem in vitiis*.

constanter, adv. s komp. i sup. [constans] 1) *upr. postojano, nepromjenljivo, pravilno*. 2) *tp. o stvarma: postojano, nepromjenljivo*, aequabilius et constantius res humanae se haberent; *također, skladno, suglasno*, c. nuntiaverunt; *dosljedno*, sibi dicere; c. quidem certe; *postojano, strpljivo, agere; dolorem ferre*.

constantia, ae, f. [constans] 1) *upr. postojanost, nepromjenljivost*, c. vocis et vultus; c. stellarum, *pravilno kretanje*, 2) *tp. a) o stvarma: postojanost, nepromjenljivost, † perseverantia constantiaque oppu-*

guandi; pouzdanost, dictorum; promissi; *dosljednost*, perpetuitas et c.; constantiae causā defendere alqd. b) o *čeljadi: postojanost, snađajnost, ustrajnost, razboritost*, u pl. (Cic. Tusc. 4, 6, 14.) *vrste razboritosti*, quattuor perturbationes, tres constantiae; * *† smjelost, prodrzljivost, prkos*.

consternatio, ōnis, f. [1. consterno] 1) *zàziranje, equorum*. 2) *tp. (Tac.) prèpadanje, nemir; napose: buna, pobuna*, Liv. Tac.

1. **consterno**, 1. [con-sterno] 1) *pòplašiti*, equos, i pas. equi consternantur, *plaše se; odatte: pòplašiti, strašiti*, alqm; hostes in fugam, *strahom nătjerati u bijeg*; consternari fugā foedā (Tac.), *sramotno se razbjedi*; (Liv.) consternari ad arma, *od straha skočiti na oružje*. 2) *pobuniti, uzrujati*, animos; sic sunt animo consternati ut etc.; matronae consternatae.

2. **con-sterno**, strāvi, strātum, ěre, 3. 1) *năstrijeti, pokriti*, c. (pobuati) tabernacula caespitibus, alqd cratibus; *† paludem pontibus (pomostiti); † pontem, popoditi mosnicama; naves constratae, pokrivene; forum corporibus civium constratum; * terram (o lišću); † totum iter floribus; * terram tergo (o smrtno ranjenom); tp. c. mare suis classibus, (ironički) pokriti, regbi pomostiti; † totum amnem navigiis*. 2) *oboriti, statuas, jednom Liv. 40, 45, 3*.

con-stipo, 1. *zbiti, zgrnuti*, se sub vallo; tantum hominum numerum in agrum Campanum.

constituo, ui, ūtum, 3. [statuo] *upr. sàstaviti, pòstaviti, pòstavljati, metnuti*, arma in templo, hominem ante pedes alcjs; (Verg.) taurum ante aram in litore; *napose kao vagn. t. t. c. signa ante tribunal, zastave udariti, pobòsti pred tr. vojvode u taboru; (vojsku) pòstaviti u bojni red*, legionem, legiones pro castris, in acie, in armis contra hostem, cohortes in fronte, sub colle; ubi constitutus esset; *zàustaviti*, c. agmen ili signa; c. naves in alto, ad latus apertum hostium, classem apud Salamina exadversum Athenas, *àsidriti*. Odatte *tp. a) c. plebem in agris publicis, nastaniti, naseliti*, ubi Gaesar eos c. atque esse voluisset; c. praesidia in Ruthenis, *metnuti, smjestiti*. b) c. sibi alqd ante oculos, *staviti sebi pred oči*. c) *nămjestiti koga u službu itd., pòstaviti (koga čim ili za . . .)*, c. praefectos, reges in civitate, alqm sibi quae-storis in loco c., c. alqm in alqo munere, in maxima apud alqm auctoritate; publice patronum huic causae. 2) *pòstaviti, pòdidi, sagraditi, utemeljiti, osnovati*, castella, urbem; domicilium sibi (*nastaniti se*); hiberna omnium legionum in Belgis, *† tabernaculum*

(*razapēti* š.), † castra (*utāboriti se*). *Odale* tp. *utemeljiti, osnovati, pripravi, podići, učiniti, pribaviti*, iudicium, accusationem, accusatorem, testes; c. amicitiam cum alqo, *sklopiti*, c. pacem; imperium in alqm; c. sibi magnam auctoritatem; c. senectutem fundamentis adolescentiae. 3) *urediti, stvoriti*, rem publicam; civitates; rem familiarem; c. legiones, *sāslaviti, nāpraviti; pren.*, ineuntis aetatis inscitia senum constituenda et regenda prudentiā est, *upučivati, rukovoditi je treba*. 4) *odrediti, ureći*, diem colloquio; pretium frumento; aetatem ad consulatum, c. mercedem alcjs rei; his rebus constitutis; (*Ter.*) nuptias in hunc diem; c. de controversiis, *odlučiti, presuditi; s ut; s quaest. indir.; apsol.* *Odale* napose a) *ugovoriti, uglaviti*, alqd c. cum alqo, i alcui, inter se, *apsol. b) tvrdo odlučiti, zaključiti*, alqd; his rebus constitutis; *s inf., s acc. c. inf., s ut; apsol.; očitovati odluku, s inf., Caes. b. G. 4, 7, 5, b. c. 1, 19, 2.*

constitutio, ōnis, f. [constitutio] 1) *uredba, ustrojstvo, ustav*, ista religionum; prima c. naturae, firma corporis; c. populi. 2) *odredjenje, definicija; odredba, ustanova*, c. summi boni, causae; ex nova constitutione senatus; (*Tac.*) an auctor constitutionis fieret.

constitutum, i, n. [constituo] 1) *u pl. naredbe, nalozi, zapovijedi, alcjs, Tac.* 2) *dogovor za mjesto i vrijeme, dogđvoreno mjesto, vrijeme, rođište*, colloquia, locus, constitutum; c. factum esse cum servis, ut etc.; i o dogovoru *prući se stranaka, da će doći*, ad constitutum experiundi gratiā venire; u šali constitutum habere cum podagra, *ugđvoreno vrijeme*.

constitutus, adj. [partic. od constituo] *sazdan, uređen*, corpus, animus bene c.; viri bene a natura c.; qui sit ita moratus, ita animo ac vita c. (*tačav*), ut ratio postulat.

con-sto, stitū, stātum, i. 1) *mirno stajati*, homines, *Plaut.* 2) *čvrsto stajati, postojan biti, ustrajati*, acies c.; pugna illis c., *održi se*; color (ei) non c., *promijeni se u licu*; numerus legionum c.; mente vix consto, *jedva sam pri sebi*; ei sana non c. (*nije*) mens, ut etc.; oculis, auribus, *svejednako oči, uši obrađati, ispirati na što*; fides ceteris constitit, *ostali ostadoše vjerni*; c. in sententia, *ostati kod itd.*: constat alcui, *tvrdio je odlučio, s quaest. indir.* * sententia c. animo; * summa tamen omnia c.; cuncta c. caelo sereno. 2) *slagati se, sūdarati se*, alcui rei, cum alq re, in alq re; c. sibi, *biti dosljedan*; ratio c., *slaže se račun*; † tp, (*bez obzira na račune*) *slaže se = dobro je, u redu je*. 3) *slagati se, pouzdan, siguran biti*, et factum et no-

men c.; de Magio c.; *odalle impers.* constat, c. inter omnes, *svi se slažu, s ac. c. inf.*; nihil nobis c.; mihi constabat, *uvjeren bijah*. 4) *biti, imati*, antiquissimi quorum quidem scripta consent, † quorum singulare constiterat officium; (*Quint.* 10, 2, 2.) omnis vitae ratio sic c., ut etc., *u svim životnim prilikama ima, da itd.*; *sāstavljen biti od č.*; *osnivati se na što*, homo c. ex animo et corpore; exiguo tempore magnoque casu totius exercitus salus constitit; † auro argentoque; † victoria c. in legionum virtute; penes eos summam victoriae constare. 5) *stajati (o cijeni)*, constat dimidio minoris; † magno, † pluris c., * *gratis mihi c., ne stoji me ništa*; tp. virorum fortium morte victoria c., *stoji smrt = kupuje se smrću*.

constrātum, i, n. [od 2. consterno] *pokrov*, constrata pontium *Liv.* 30, 10, 14.

con-stringo, strīnxi, strictum, 3. 1) *stegnuti, svezati, sāpēti*, sarcinam, alcui manus, *Plaut.*; corpora vinculis, alqm; † nives perpetuo rigore constrictae, *smrzli*, * trahere constrictos curru (o *častohlepju, kao sužnje za trijumfska kola prikovane*). 2) tp. a) *ogrāničiti, zauzdati, sapatiti, dslabiti (djelovanje)*, hanc tetram immanemque beluam constrictam legum sacratarum catenis solvit subito lege curiata consul; se constrictum a collega teneri; conjurationem constrictam tenere; orbem terrarum novis legibus c. b) o govornu, *stegnuti, ukratko izreći*, sententiam aptis verbis; rem dissolutam divulsamque ratione quadam.

constrūctio, ōnis, f. [construo] 1) *sklop, sazdanje*, c. hominis. 2) *konstrukcija (prikladno i blagoglasno spajanje)* sa i bez verborum; apta et quasi rotunda c. (*ne, što se danas zove konstrukcija*).

con-strūo, struxi, structum, 3. 1) *zgrtati, zgrnuti*, pecuniam; rebus constructis; (*Hor.*) divitias c., constructus acervus; * mensae constructae dapibus = *puni jelā*. 2) *sagraditi, sazdati, stvoriti*, nidos, aedificium; mundum.

constuprātor, ōris, m. [constupro] *sramotnjāk, jednom Liv.* 39, 15, 9.

con-stūpro, i. *obljubiti, osramōtiti*, virginem; tp. iudicium emptum constupratumque, *u kojem su bili suci obećanjem sramotnih stanaka pōdmīcenti*.

con-suādeo, — — 2. (*silno*) *svjetovati*, alcui alqd, *Plaut.*

Consuālla v. Consus.

consuāsor, ōris, m. [consuadeo] *savjetnik, jednom Cic. p. Quint.* 5, 18.

con-sūdo, i. *znojiti se*, *Plaut.*

con-sue-facio, 3. *naviknuti, priučiti*, alqm s inf.; (Ter.) s ut, ne.

con-suesco, suēvi, (često stegnuto consuēsti, consuēstis, consuēram, consuērim, consuēsse), suētum, 3. *navići se, obiknuti se, priučiti se, obiknuti (što), s inf.*; neque eum locum — dimitti consueant oportere, *bijahu navikli na to da id., jednom Caes. b. c. 1, 44, 4; † dolori; * in teneris consuescere multum, napose c. cum alqo ili alqa, prijateljovati s kim.* (često perf. consuevi, *navikao sam, običavam, kadšto hrv. = rado, obično s inf.*, i o stvari, quod accidere consuevit, *što se obično zbiva, naves, sicuti Alexandriae esse consueverant; impers. quae in sollemnibus sacris fieri c.*

consuēto, inis, f. [consuesco] *prijateljovanje, drugovanje, Plaut.*

consuetudo, inis, f. [consuetus] 1) *običaj, navada, navika, vivendi; victus; communis vitae; vulgaris hominum; c. majorum; eorum dierum consuetudine itineris nostri exercitus (običaj, kojim je za tih dana marširala naša vojska) perspecta, Caes. b. G. 2, 17, 2; c. oculorum, opetovani pogled; ad nostram c., po našem običaju; venire in consuetudinem, doći u običaj, priučiti se; se adducere in eam c., naviknuti se, priučiti se; non est meae consuetudinis (moj običaj); habere c. alqis rei, navikao čemu, vješt ili izvježdan u čem; ex ili pro c. i samo consuetudine, po običaju; napose često c. verborum, loquendi, i samo c. = običaj govorenja. 2) općenje, drugovanje, c. ac familiaritatis; domesticus usus et c. est alqui cum alqo, *družiti se tko s kim; c. epistolarum, dopisivanje; † c. nutrimentorum, zajedništvo; dare se in consuetudinem, stati se družiti; kadšto milovanje, prijateljovanje, u neplemenitu sm., ljubav, bludno općenje, Nep. Sall. Liv.**

consuetus, adj. [partic. od consuesco] 1) o stvarima: *navikao, običan, navadan, lubido; a pueritia c. duritia, kojoj se čovjek priučio od mladih nogu; pericula consueta habere, vičan biti pogibljima; * consuetissima cuique verba. 2) o čeljadi: vičan, priučen, obikao, vikao, ut c. ante hac, Plaut.*

consul, ūlis, m. [srodno s consulo] *konzul, jedan od dva najviša magistratska lica za republike rimske. Napose c. suffectus, tečajem godine na mjesto drugoga izabrān; c. designatus, izabran za buduću godinu (tako nazvan od dana izbora do nastupa službe). Ne rijetko upotrebljava se consul i za proconsul, pro consule.*

consularis, adj. [consul] *konzulski, konzulov, officium, imperium; aetas c., koju je morao doseći onaj, koji je htio biti izabrān za kon-*

zula (43 god.); comitia c., za izbor konzulā, exercitus, kojoj je zapovijedao konzul vir c. ili samo c. a) bivši konzul, konzular. b) za careva: legat, kojega je car poslao za namjesnika u provinciju, Tac. suet.

consulariter, adv. [consularis] *konzulski, kako konzulu dolikuje, jednom Liv. 4, 10, 9.*

consulatus, us, m. [consul] *konzulat, petere, gerere, adipisci, inire c.; consulatu abire, se abdicare; toto c. suo.*

consulo, lui, ltum, 3. [srodno s consul] I) *intranz. 1) vijećati, savjetovati se, dogovarati se, de communibus negotiis; (Ter.) in longitudo = na budućnost misliti; (Liv. Verg.) c. in medium ili in commune za opće dobro, o sreći države. 2) brinuti se za k. ili za što, pomoći mu, c. alqui, parti civium, famae, dignitati; irae (Sall.) misliti na id.; in civili dissensione timori magis quam religioni c., većna dsvrtati se na id., sibi, na se, na svoj spas misliti; suae vitae, štedjeti; (Tac. hist. 3, 62, ann. 3, 46) fugientibus, non populo, non senatui; eufem., suae vitae durius = sam sebi zadati smrt; male c. patriae; reliquum est ut egomet mihi consulam. 3) odlučiti, zaključiti, raditi, postupati, c. gravior de perfugis; c. honestius de uxore, sa ženom pristojnije postupati; crudeliter in victos; violenter in quemquam.*

II) *tranz. pitati, za savjet pitati, svjetovati se s kim, c. alqm, alqm alqd, † alqm so. alqd; c. alqm per literas, quid sibi faciendum, utrum etc. Napose c. senatum, populum de alqa re, c. Apollinem Pythium; deum auguris; † oraculum; * sortes; * exta; vates extis, per aves; de re ter sortibus; * aves; napose: posavjetovati se s pravnikom, za savjet ga pitati, c. alqm, apsol., consuli ab alqo, (Liv.) jus c. qui consuluntur = pravnici. 2) vijećati o čem, posavjetovati se, razmišljati, alqd, rem delatam; quid agent. 3) (Com.) c. alqui alqd, savjetovati, nagovarati (na što). 4) * † c. alqd boni, optimi, odobriti, odobravati, pohvaliti, po volji je komu što, zadovoljan biti.*

consultatio, ōnis, f. [consulto] 1) *vijećanje, razmišljanje. 2) svjetovanje, iskanje savjeta u koga, napose u pravnika, † upit pretora (za savjet) u cara, † u orakula. 3) u retorici, općenita tema, koju treba vježbe radi raspravljati, u sing. i pl.*

consulte, adv. s komp. [consultus] *promišljeno, oprezno, Plaut. Liv.*

1. **consulto**, adv. [consultus] *navlaš, navelice, hotimice.*

2. **consulto**, 1. [intenz. od consulo] 1) *(dobro) promisliti, razmišljati, promozgati, vijećati o čem, svjetovati se, c. alqd;*

conducat id necne; c. de officio; in medium, o općem dobru, in longius. 2) (rijetko) c. alcuī, brinuti se za. 3) (Plaut.) savjetovati se s kim, pitati za savjet, alqm.

consultor, ōris, m. [consulto] 1) (rijetko) savjetnik, Sall. 2) klijent, tko za savjet pita u pravnika.

consultrix, Icīs, f. [consulto] dobavljačica, skrbnica, natura c. et provida omnium utilitatum, jednom Cic. n. d. 2, 22, 58.

consultum, i, n. [consulto] zaključak, odluka, osnova, virorum fortium facta et c.; napose senatus consultum, odluka senata; magna c., osnove, Verg. Tac.; mollia c., naredbe, mjere, Tac.; * proročanstvo, petere consulta.

consultus, adj. s komp. [partic. od consulto] 1) pròmišljen, pròmozgān, oprezan, consilium bene c. (Plaut.); omnia c. et exquisita ad nos deferunt. 2) „pītān“, odatle učah, iskusan, vješt, napose juris, (Nep.) jure consultus, i samo c., vješt pravu, supst. pravnik, consultus naturā, non disciplinā; juris magis quam sapientiae, consultissimus vir omnis divini atque humani juris; * insipientis sapientiae, kao mājstor.

† **consummatio**, ōnis, f. [consummo] dovršetak, svršetak.

† **consummatus**, adj. [partic. od consummo] savršen, dōtjeran.

consummo, i. [summa] upr. zbrojiti, odatle tp. 1) in suum decus nomenque velut consummatam ejus belli gloriam, ukupnu, Liv. 2) svršiti, izvesti, obaviti, rem, Liv.; † paricidium; * quae consummatur partibus una dies, koji od dājelova sastavlja prijestupni dan; † apsol. doslužiti; odatle † usavršiti, dōtjerati, ne se consummatos (savršene) putent (o guverniciima).

con-sūmo, sūmpsi, sūmptum, 3. odūzēti, potrošiti, 1) potrošiti, frumentum; quod habuerunt; * fruges; * aprum. Odatle a) spiskati, spraskati, potēpsti, pecuniam, bona paterna; id per luxuriam effundere atque c.; apsol., sumat, consumat, perdat, Ter.; rapere, c., Sall. b) uništiti, ugrabiti, satrti, incendio, flamā consumi, izgorjeti; † c., rubigo ferrum, jede; * consumitur anulus usu, izliže se; * plagis hostem; u šali, * garrulus hunc c. (ubit de ga); nihil est opera aut manu factum, quod aliquando non conficiat aut consumat vetustas (vrijeme, zub vremena); si me vis aliqua morbi aut natura ipsa consumpsisset; † si omnes adversum proelium consumpsisset; multos pestilentia consumpsit; consumi fame, † siti, senio et maerore, ginuti, pōginuti; * aevo = unrijeti; consumi inedia,

malne poginuti od itd.; viribus consumptis, oslabio, iznemogao; * lacrimis consumi, ginuti; consumit vocem metus instans, ne dade gavoriti, Tac. 2) upotrijebiti, uložiti, c. operam, laborem, curam, studium, tempus in aliqua re, (Tac.) tempus circa alqd; (actio) consumpta superiore motu et exhausta, sasvim potrošen, * c. ubera in natos, isprazniti, isorpsi; risus omnis paene consumitur, nāsmijati se (do sita); consumpta multa oratione, potrošivši uzalud mnogo riječi. Napose o vremenu: provesti, provoditi, probaviti, nadživjeti, diem, annum, tempus aliqua re; odatle a) uzalud tratiti, izgubiti, multos dies per dubitationem; magna parte diei consumpta. b) † consumpsisse alqd, iskūsati, ničemu se više ne nadati od đega, ignominiam, izbrisati, misericordiam.

consumptio, ōnis, f. [consumo] trošenje.

consumptor, ōris, m. [consumo] trošac, uništitelj, ignis confector et c. omnium.

con-sno, sui, sūtum, 3. sāsiti, tp. kovati, snovati, consutis dolis, Plaut.

con-sūrgo, surrēxi, surrēctum, 3. ispraviti se, dići se, a) o više njih, poustajati, poustati, c. ex insidiis; consurgitur ex consilio; * in plausus consurrectum est; * c. tonsis, svestima. b) o pojedincu, ispraviti se, osoviti se, ustati, consul c.; napose o guverniku, pōpēti se na govornicu; * in ensem sublatum = zamahnuti mačem; * mare; * terno ordine remi c.; * binae quercus c., podižu se; † villa leniter et sensim clivo fallente. 2) napose, dići se, ustati, ad bellum; ad gloriam alcjs, lēžiti na itd.; * in arma; * in curam alcjs tuendi; * c. bellum; * duševno dići se, unrijeti se, carmine Maeonio.

consurrectio, ōnis, f. [consurgo] dizanje (za znak pristajanja ili odobravanja kod javnih rasprava).

Consus, i, m. (po responsus analogno načinjen partic. od condere) „tajni“, nekako božanstvo, Konsus. Liv. 1, 6. zove ga Neptunus equester, jer se na čast njemu slavila konjska trka. **Consualia**, ium, n. (sc. sacra) 21. VII. i 15. XII. Po pučkom etimologisanju držati su ga kasnije za „boga savjetnika“: Consualia ludi dicebantur, quos in honorem Consī faciebant, quem deum consilii putabant, Paulus.

con-sūsurre, i. šaptati, cum alqo.

contābē-fācio, 3. izjesti, cura alqm, jednom Plaut. Ps. 1, 1, 19.

con-tābesco, bui, — 3. sahnuti, vehnuti, ginuti.

contābulatio, ōnis, f. [contabulo] tavan, pōd, kat.

contābulo, i. [tabula] 1) tavaniti, turrim; murum turribus, podići oko zida kule od više

podova. 2) † c. mare molibus, *premostiti*; † Hellespontum.

contactus, us, m. [contingo] 1) * *dotica*j. 2) *zaraza*, morbus contactu vulgatus; *tp. o moralnoj zarazi*; o zlu primjeru.

contāgio, ōnis, f. (*pjesn. i kasno*) -ium, ii, n. [contingo] 1) *dotica*j, neposredno djelovanje, c. corporis, naturae; quae potest c. ex infinito intervallo ad lunam vel potius ad terram pertinere? 2) *zaraza*, *prelažljiva bolest*, morbi; *napose tp. moralna zaraza*, *okaljanie*, *zao primjer itd.*, c. sceleris; imitandi belli; *apsol.*; * *contagia* lucri, *prelažljiva želja za dobrotom*; *contagia* aegrae mentis.

contāmīno, 1. [contingo] (*dotica*njem) 1) *okaljati*, *uprljati*, *pokvariti*, multas (fabulas) Graecas, fabulas, *Ter.*; gentes, *prijestupom u plebejski stalež*. 2) *dotičući se nečistu*: *oskvrnuti*, *okaljati*, *obeščastiti*, *opoganiti*, spiritum; *češće moralno*, c. se humanis vitis; mentem omni scelere; *partic. perf. pas.*, contaminati facinore, sceleribus flagitiisque contaminatissimus; iudiciis corruptis et contaminatis; ut scelerati contaminatique; c. superstitio; † hospitium scelere c.; *napose o bludu, nečist*, (*Hor.*) grex contaminatus, o *dvoranima Kleopatrinim*, (*Tac.*) contaminatorum.

contechnor, dep. 1. [techna] *pletkareći izmisliti*, *jednom Plaut. Ps. 4, 6, 34.*

con-tēgo, tēxi, tēctum, 3. 1) *pokriti*, *odijevati*, *štiti*, *zaklanjati*, alqm veste sua; locum linteis; capita scutis; naves. *pokriti palubom*, arma, *prekriti navlakom od kože*; * *contacta* stramine casa; † *ferae pelle* *contactus*; *tp. štiti*, *zaklanjati* (*Tuo*) fide clientium *contacti*. 2) *zastirati*, *zavjesiti*, partes corporis c. atque abdere; messoria se corbe; omnia *contacta* nebula; *odatle napose*: *zagrnuti zemljom*, *ukopati*, *sahraniti*, c. eos uno tumulo; tumulus, qui corpus ejus contexerat; *tp. sakriti*, *potajiti*, factam injuriam illi miserae, *Ter.*; libidines fronte et supercilio.

con-tēmno, tēmpsi, tēptum, 3. *prezirati*, *ne cijeniti*, *ne hājati za*, pericula, mortem; deos; voluptatem, res humanas; alqm; se *contemnere*, *ne mnogo do sebe držati*, *Plaut.*; se non *contemnere*, *držati do sebe*; *često spojeno* c. et *despicere*, *despicere et c.*; c. et pro nihilo ducere; *često i non contemnendus*, *znatan*, *vrli*; * *arbores* c. ventos, *prkose*; *također*, *kazati*, *da što prezirem*, *ne cijenim*, *Murenæ* genus; hanc dicendi exercitationem.

contemplatio, ōnis, f. [contemplor] *promatranje*, *motrenje očima*. 2) *tp. duhom*:

razmatranje, *razmišljanje*, *gledanje*, *motrenje*; (*kasno*) *obzir*.

contemplātor, ōris, m. [contemplor] *promatralac*, *motrilac*, caeli ac deorum.

contemplātus, m. [contemplor] *samo u abl. sing.* *motrenje*, *razmatranje*, *jednom Ov. trist. 5, 7, 66.*

contemplor, dep. 1. [templum] *motriti*, *promatrati*, alqm; caelestia, pulchritudinem rerum; id animo contemplare, quod oculis non potes; (nobis) omni acie ingenii *contemplantibus*.

contēptim, adv. [contemno] s *preziranjem*, *superbe et c.*

contemptio, ōnis, f. [contemno] *preziranje*, *nēhajanje*, deorum; mortis.

contemptus, adv. *komp. od neobičnoga contempte*, s *više prijezira*, *Suet. Tac.*

contemptor, ōris, m. i (*pjesn. i kasno*) -trix, icis, f. [contemno] *preziratelj*, *prezirateljica*, contemptor deorum, divitiarum; animus c., *prezirući*.

1. **contemptus**, adj. s *komp. i sup* [*partic. od contemno*] *prezren*, *neznatan*, *kukavan*.

2. **contemptus**, us, m. [contemno] *preziranje*, *necijenjenje*, u *pasiv. sm.*, Gallis brevisitas nostra contemptui est, *Gali preziru itd.*; non odio solum apud hostes, sed contemptu etiam inter socios nomen Romanum laborare; † u *aktiv. sm.*

con-tēdo, tēndi, tēntum, 3. *zāpēti*, *nategnuti*, fides nervis, tormenta; * *arcum*, * *vincula*; * c. telum in auras, * *Mago (na Mago)* procul infensam hastam, *odāpēti*. 2) *tp. A) tranz. nāpinjati*, *napeti*, *zatezati*, nervos; tantum itineris contendere, (s *naporom*) *prevaliti*, (*Plaut.*) c. cursum, *trkom trčati*. B) *intrans. nāpinjati se*, *naprezati se*, *truditi se*, *nastojati (oko čega)*, *težiti na . .*, c. ut *ili ne*, hoc, id ut etc.; s *inf.*; c. multis funibus; c. remis (*iz sve snage*) *veslati*; quantum labore contendere (potes); * non possis oculo quantum contendere Lynceus, *tako daleko doprijeti*; c. ad summam laudem, gloriam; ad salutem, *nastojati oko spāsa*, *gledati se spasti*. *Napose a) žuriti se*, *požuriti se*, *hitjeti*, *brzo se dići*, *krenuti na put*, *marširati*, c. ire, proficisci, *apsol.*, navigium contendit, *plovi brzo dalje*; c. in Galliam, ad castra, ad Amanum; domum, huc, eo, eodem, per loca sola; ad occupandum Vensontionem. b) *nastojati dobiti u koga što*; *iskati*, *tražiti (što u koga)*, *moliti*; unum vehementissime c.; ab alqo ut, ne etc.; alqd ab alqo; cum a me peteret et summe contenderet; c. rogando (*Luccej. u Cic. ep.*); hic magistratus a populo contenditur. c) *tvrditi što (protiv*

prigovaranja), *uvjeravati*, haec contra alqm; s acc. c. inf. 3) *kao protivnik ogledati se s kim, otkimati se o što, boriti se, prèpirati se*, cum alqo; c. armis, copiis, bello, proelio cum alqo; armis contra alqm; cum alqo probitate; inter se de principatu; de locis, za vojne časti; c. dolis et fallaciis, virtute, vi; si contra verbis et literis contenditur; * amori; is liceri non destitit, illi contenderunt (*nadbijati se na dražbi*); *takoder prèpirati se (riječima), riječati se, riječkati se*, inter se palam de praemiis ac sacerdotiis; quibus modis ad Oricum cum Libone de mittendis legatis contendisset. 4) *porediti, poredivati*, alqd cum alqa re; * rem alicui rei.

1. **contente**, adv. s komp. i sup. [1. contentus] *nàpèto, s naporom, iz sve snage*, dicere; contentius ambulare; i *revno, marljivo*, (opp. summisce.)

2. **contente**, adv. [2. contentus] (*rijetko*), *tijesno, oskudno*, Plaut.

contentio, ònis, f. [contendo] *nàpinjânje, naprezanje, natezanje, napor*, binae vocis c., *dizanje*; c. animi; c. disputationis, *kod itd.*, c. orationis, *napor, žestina*; cum magna, summa contentione pugnare; contentionem remittere; *napose a) téžênje na*, honorum. b) *poredênje*, si quae contentio et comparatio fiat. c) *nàtjecânje, borba, prèpirânje, riječanje*, proeliorum; magna belli; de alqua re; c. fit cum alqo, inter aliquos de alqua re; qua contentione, *za ili kod ove borbe*; contentiones habere cum alqo; † contentiones tribuniciae; contentionem sedare, † contentiones componere. *Napose (u opr. k sermo) nagovaraje pred sudom, pred senatom*, nec enim contentio major unquam fuit, nec apud populum gravior oratio quam etc.; illa summa vis et c.

† **contentiōsus**, adj. [contentio] *svadljiv, pravdaš*.

1. **contentus**, adj. [contendo] 1) *nàpèt, nàtègnut*, contentis corporibus (opp. remissis), † contentis oculis; * c. cervice, * poplite, * fune. 2) *napet, revan, gorljiv*, studio, cursu.

2. **contentus**, adj. [contineo] *zadovoljan*, alqa re, suis rebus; parvo, hoc, eo; mercatura satiata quaestu vel contenta potius; i *apsol.*, cum ipsum audires sine comparatione, non modo c. esses, sed melius non quaereres; s quod, i s ne; † c. hoc erat, ut etc.; * c. eo quod * † s inf.

Contētrōbrōmius, adj. [contero i Bromius] *Konterobromije, u šali, od Bakha pròputovân, (o Libiji), jednom Plaut. Curc. 3, 76.*

* † **con-terminus**, adj. *susjedni, bližnji*, alicui; supst. n. pl. contermina Scythiae, *krajevi blizu Sc., Tac.*

con-tēro, trivi, tritum, 3. 1) *satrti, razdrobiti*, cornua cervi, Ov.; tp. *smrviti*, alqm contemptum, alqm orationis sua, Plaut.; injurias quasi voluntaria oblivione c., *od svoje volje zabòraviti*. 2) *istrti, izglođati, oštećiti*, *Παυδαίαν Κόπον* legendo; * ferrum; * viam sacram, *ugaziti*; tp. c. operam, *gubiti*, Plaut. Ter.; *napose: vrijeme provesti, providiti, potratiti, u dobru i zlu smislu*, omne otiosum tempus in studiis; bonum otium sociordia; i o *čeljadi*, conteri, c. se in alqa re, *neprestance baviti se, ubijati se čim*. 3) *kao nogama gaziti, držati što besćenim*, reliqua conterere et contemnere (opp. ad caelum efferre); (praemium) contritum et contemptum.

con-terreo, terrui, territum, 2. *prèstrašiti, pòplašiti*, alqm alqa re, † alqm metu; alqm; (Liv.) alqm ne.

con-testor, dep. 1. 1) *zvati, prizivati za svjedoka, zàklinjati*, deos hominesque, caelum noctemque; c. deos, ut etc. 2) t. t., c. litem, *sa svjedocima na sudu parnicu povesti, podići, i pas.* contestata lite; tp. virtus contestata, *dòlkazân, pròkušân*.

con-texo, tēxui, tēxtum, 3. 1) *upr. sàtkati, splesti, spletati*, villos ovium; * amarantis alba lilia; *splesti, od pletera načiniti*, reliquum corpus navium viminibus; *uopće: sàtkati (na vrste), sàstaviti, zbiti, sagraditi, načiniti, stesati*, omne opus contextitur; * equum trabibus acerni; (Tac.) fossam loricamque c., *kopati opkope itd.*; (Quint.) orationem c., *sàstaviti*; crimen, *izmisli*. 2) *splesti, svezati, sastaviti*, haec (tigna) directâ materiâ injecta contexebantur; c. extrema cum primis, *sastaviti kraj s krajem*; aetas hominis memoriâ rerum veterum cum superiorum aetate contextitur; i u *govoru kao: dalje tkati, nastaviti, nadovezati*, carmen longius; † commentarios Caesaris.

contexte, adv. [contextus] tp. *sàtkano, spleteno, jednom Cic. fat. 14, 32. (sr. conserte).*

1. **contēxtus**, adj. [partic. od contexto] *svezan, neprèkinat, neprèstan*, perpetuae et c. voluptates; historia; † supst. contexta, òrum, n.

2. **contēxtus**, us, m. [contexto] *sveza, zgloòb, sklad, sklop*, orationis; † dicendi; † fortuiti sermonis c. v. fortuitus; mirabilis c. rerum; † in contextu operis *za radnje*.

conticēscō, ticiui, — 3. [taceo] *zàmuknuti, zašutjeti*, adolescens; sermo * *lyra. Odatle tp. prestat, popustiti, utažiti se itd.*, actiones tribuniciae; tumultus; furor.

conticēnium, ii, n. [conticesco] *sumračje, večer*, Plaut.

contignatio, ōnis, f. [contigno] *pōd, sprat, kàl.*

contigno, 1. [tignum] *od greda sàsjeđi (kuću); popoditi.* alqd.

contiguus, adj. [1. contingo] 1) * † *susjedni, bliz, alcu.* 2) * *contiguus hastae, dōhvatljiv.*

continens, tis, adj. s komp. i sup. [partic. od contineo] *držeci se zajedno.* 1) *držeci se s drugim predmetom, a) o prostoru graničeci, susjedni, bližnji, praedia c. huic fundo; Cappadociae pars, quae cum Cilicia c. est. b) u vremenu, timori perpetuo ipsum malum c. fuit, sljednomo je sljednomo, dies c. sljednomo.* 2) *držeci se sam sobom, a) u prostoru: neprekidni, neprekidani, silvae; agmen migrantium; litus, kopna, kopneni; c. Gallia, kopno Galije, napose c. terra i samo kao supst. c. (f.) suha zemlja, kopno, (Hor.) ripa c. b) u vremenu: neprekidni, neprestani, labor omnium dierum; bella; e continenti genere, iz neprekidnoga koljena; (Just.) ex continenti sc. tempore, odmah* 3) *trijezi, umjeren.* 4) *u retorici, kao supst. (pl. n.), glavna točka, stvar.*

continenter, adv. [continens] *zajedno se držeci, 1) * † (rjetko) u prostoru: u neprekidnu redu, jedan do drugoga. 2) u vremenu: bez prestanka, neprestano, pugnare. 3) trijezi, umjeren, vivere.*

continentia, ae, f. [continens] *obuzdavanje ili usprezanje, trijeznost, umjerenost, c. in omni victu cultuque et voluptatibus praetermittendis; conferte hujus libidines cum illius continentia; † animi.*

contineo, inui, ěntum, 2. [teneo] 1) *zajedno držati, vezati, svezati, contine quae so caput, drži mi itd., Plaut.; mundus omnia complexu suo coërcet et continet; fundamenta saxi, trabes arte (tijesno); agger altiore aqua contineri non potest, držati se, odolijevati; hiberna milibus passum centum continebantur, bijahu svi u prostoru od itd.; oppidum pons fluminis continebat, spajahu (s onostranom obalom) tp. omnes artes cognatione quadam inter se continentur, u svezi su. Odatle a) na okupu držati, ne iskomadati, merces; milites; exercitum; legiones uno in loco; manipulos ad signa; naves. b) okruživati, zadržati, opkoljivati, contineri alqa re, okruživati se, altissimis montibus undique; Oceano, finibus Belgarum; duobus eminentibus promunturiis; i okruživati, sūziti, stješniti, contineri loci natura, angustis. 2) u kajemgod stanju držati, sačuvati, rem publicam, jura; virtus amicitiam et gignit et c.; alqm in fide, in officio, in armis; c. se in*

*alqa re, držati se čega, ustrajati kod č., in suis studiis; također u sebi držati, čuvati, alvus arcet et continet, quod recepit; alqd animo ac memoria; c. odium, mrziti (u sebi), dolorem, bol (u sebi). 3) zadržati, zaustavljati, držati, animam, držati paru u sebi, * gradum; * manum gl. manus; c. belluas saeptis; c. librum, ne izdati; vocis genus continenti spiritu, vukući dušu u se, c. exercitum castris; intra castra; (Ter.) c. se ruri, ostati na selu; milites sub pellibus contineri (držati se, ostati) non posse; sagittarii media acie continebantur, stajahu; acies continentur; se c. suo loco, ostati na itd., his sedibus c.; se in occulto, sakrivati se; i neprijateljski — opasati, opkoliti, zadržati, Pompejum angustissime, hostes c.; contineri munitionibus. Odatle tp. a) zauzdati, svladati, krotiti, itd., c. cupiditates, risum; vocem, umuknuti, c. se in alqa libidine; animi aequitate plebem, uzdržati u zadovoljstvu; vix me contineo ili contineor (također me continere nequeo) quin etc. (Com.), jedva se stješem; non posse milites contineri, quin, Caes.; c. Macedonas, oppida u pokornosti držati; quid est negotii, continere eos, quibus praesidis, si te ipse contineas?; c. ab alqa re, uzdržavati, odvratiti od animum a libidine, suos a proelio. b) prećutati, dicta. 4) u sebi imati, obuhvaćati, omnia quae gignuntur continent vim caloris in se; mons c. reliquum spatium, zaprema; tales res, quales hic liber continet; † libellus, quo continetur s acc. c. inf.; * fabula stultorum regum et populorum c. aestus; facimus, in quo omnia contineri mihi et inesse videantur. Napose: sadržavati glavno, biti glavno, osnivati se na, glavna je stvar, quae res c.; illud, quod hoc iudicium c.; osb. u pas. contineri alqa re, sadržavati se u čem, osnivati se na što, visjeti o čem, sastavljen biti od čega, dii non nervis ac venis c.; artes quae c. conjectura; tua salute contineri suam; viri, qui hoc sermone continentur, učestvuju kod ovoga razgovora; jus omne retinendae majestatis Rabinii causa c., stajahu u parnici R. na kocki.*

1. **contingo**, tigi, tactum, 3. [tango] I. tranz. 1) *dotaci se, primiti, zahvatiti, cibum rostris, terram osculo; * funem manu; * cibos ore, * aquas, okusiti, c. dextram consulum (pozdravljajući) tp. ticati se ili doticati se koga ili čega, obuzeti, osvojiti, Romanos consultatio nihil c.; c. alqm cura publica; * contacti artus, koje je bolest zahvatila; * contactus nullis ante cupidinibus; napose a) sramotno se dotaci, corpus corpore, Plaut.; tp., oskvrniti, okaljati (opačinama), ogriješiti, ponajviše u partic. perf. pas., contacta*

plebs regia praeda; c. eo scelere. b) *sezati, graničiti, međašiti*, fines Arvernorum, pons ripas; milites, trabes inter se c., *staje jedna do druge*, acies vallum, *stoji do itd.*; tp. alqm, propinquitate c.; * c. deos propius, *spospodom* (t. j. s *Mecenatom i s Augustom*) *priateljovati*. o) *dostići, doseći cilj, stići*, * Italiam, * metam; * auras, *na zrak doći*; * hiemem, *do zimskih zvijezda* (o *suncu*); hostem ferro, Liv.; avem ferro, Verg.; tp., *poslidi, naći*, animus naturam sui similem contigit et agnovit, Cic. Tusc. 1, 19, 43.

II. *intrans. ponajviše impers.: dogoditi se, sluđiti se, desiti se, zadesiti, snadi*, volo hoc oratori contingat, ut; idem (emori) c. adolescentibus adversante natura; contigit alcu, ut; * *† s inf.*; *jednom s inf.*, Cic. p. Arch. 3, 4. s *potanjom razlikom* od c. ut; hanc mihi expetivi, contigit, Ter.; id cum contigit.

2. * *con-tingo* (ili -guo), — — 3. *pòkvasiti, pošekropiti*, c. lac parco sale, *posoliti*.

continuatio, ōnis, f. [continuo] *upr. nastavljānje*. 1) *neprekidnost, neprestanost*, c. imbrium, *neprestane kiše*, † laborum; in quibus peragendis c. (*neprekinuta djelatnost, neumornost*) ipsa efficacissima esset. *neprekinuta sveza, suvislost, causarum*; u *retorici sa i bez verborum, perijod*.

1. *continue*, 1. [continuus] *priključiti, nanizati*. 1) u *prostoru: svezati sa, sklopiti, sjediniti*, aer mari continuatus; continuantur aedificia moenibus, *grade se do zidova*; c. domos, *nizati kuću do kuće, fundos, zemljište zaokružiti, arondovati*; verba = *sastaviti, poređati u perijod*. 2) u *vremenu: nastaviti bez prekida, jedno iza drugoga*, bellum, militiam; iter die et nocte; discordia continuatur paci, *nastaje iza itd.*; (Tac.) c. diem noctemque potando, *dan i noć prepijančovati*; * dapes, *donositi jelo za jelom*. Napose a) c. magistratum, *bez prekinuća, službu nastaviti, ostati i nadalje u službi*. b) c. alcu (consulibus) magistratum, (o *narodu ili o senatu*), *produžiti službu još na godinu dana*; † imperia.

2. *continuō*, adv. [continuus] „*bez prekida*“ *odmah zatim, umah*, ignis in aquam coniectus c. exstinguitur. *Zato znači često logički posljedak iz kojega čina, vazda s negacijom ili u negativnom pitanju (na koje se očekuje nijeđan odgovor), ne odmah, zato ne umah, dali odmah?*

continuus, adj. [contineo] 1) u *prostoru: svezan; neprestan, neprekinut*, continua (aedificia); translationes; † agri; * Leucada continuam veteres habuere coloni, *kaja se drži*

kopna; (oratio) continua, *samòtvor*, Quint.; o ljudma: (Tac.) c. principi, *pristalica*. 2) u *vremenu: slijedeći jedan za drugim, neprekidan, neprestan*, anni, dies, regna, dimicatio, incommoda; (Tac.) continuus et saevus accusandis reis Suilius, *neprestan i bijesan tužitelj*.

contio, (ne valja concio), ōnis, f. (stegnuto iz conventio?) 1) *skupština naroda ili vojnika, u Rimu, napose narodna skupština sazvana, da se vijeća o zakonskim osnovama i o izborima, habere, convocare contionem, convocare populum in, ad contionem; prodire in contionem; pro contione dicere, suadere ac dissuadere; in contionem ascendere, escendere, u narodnu skupštinu i to na govornicu stupiti*. 2) *govor pred skupljenim narodom ili pred vojskom, contionem habere, apud milites, graves c. in Caesarem habere; dare alcu c., dopustiti, da smije progovoriti narodu*.

contionābundus [contionor], *pred svijetom, javno govoreći, i s. acc. haec*.

contionālis i contionārius, adj. [contio] *skupštinski, contionalis prope clamor; c. senex, optika, (koji skupštine obilježuje i narod buni) stari rovar, contionarius populus*.

contionātor, ōris, m. [contionor] *pučki govornik, u zlu sm.; mutljivac, bundžija, demagog, jednom Cic. Cat. 4, 5, 9*.

contionor, 1. [contio] 1) u *skupštini govoriti, i s. acc. haec, s. acc. a. inf.* 2) *uopće: javno pred svijetom govoriti*. 3) *sakupiti se, sakupljen biti*, Liv. 39, 16.

contioncūla, ae, f. [dem. od contio] 1) *skupštinica, u pl.* 2) *kratak govor narodu*.

con-tōllo, — — 3. *mjesto confero, što gl.; c., gradum, poći, otići, jednom Plaut. Aul. 5, 6*.

con-tōnat, impers. 1. (*silno*) *grmi, jednom Plaut. Amph. 5, 1, 42*.

con-tōrqueo, tōrsi, tōrtum, 2. 1) *vrtjeti, okrenuti, okretati, obrnuti, obrtati, c. membra; omnes in alium cursum; * proram laevas ad undas; tp. ad severitatem, ad remissionem animi, navratiti na itd.; deinde contorquent et ita concludunt, stvar drugamo zakrenu itd.* 2) *mahati, zamahati, zavitiati čim, baciti, pustiti, zabosti, † telum in eum; † pilum viribus contortum; * hasta viribus contorta; * hastam in latus c.; trop. o živu, uznositu, krepleu govoru, quae verba contorquet! fulmina illa (sc. verborum) numeris contorta ferrentur; † longas periodos uno spiritu c., sipati*.

contorte, adv. s *komp.* [contortus] *zàsàkàno, zàmšeno, dicere; contortius concludi*.

contortio, ōnis, f. [contorqueo] *zāsūkānē izrazi*, contortionēs orationis, Cic. fat. 9, 17.

contōrtor, ōris, m. [contorqueo] *izvrtīdž*, legum, jednom Ter. Phorm. 2, 3, 27.

contortūlus, adj. [dem. od contortus] *prilično zāsūkān, zāmŕšen*, conclusiuncula, jednom Cic. Tusc. 2, 18, 42.

contortuplicātus, adj. [contortus i plico] *zāmŕšen, zapleten*, jednom Plaut. Pers. 4, 6, 26.

contortus, adj. [partic. od contorqueo] 1) *zāsūkān, zāmŕšen*, res, σόψμα. 2) *zanosan, krepak*, oratio.

contra, I. adv. 1) o prostoru: *naprema, na protivnoj, na suprotnoj strani*, omnia c. circaque. 2) o činima i odnosajima, a) *s druge strane, nasuprot, opet*, Com. b) *nasuprot, opet*, ut hi miseri, sic c. illi beati; cognoscere quid boni utrisque esset, quid c., *protivno (= zlo)*; utrumque contra accidit, *protivno, drukčije*; quod contra est, in stultitia contra est, *posve je drukčije*; id ego contra puto, *mislim, da je tomu protivno (da nam valja tomu protivno učiniti)*; illi dicere melius quam praecipere, nos contra fortasse possumus, *protivno*; modo quae vellemus de Lepido, modo contra nuntiabantur; (*kasno*) *econtra illi e contra*; c. atque (ac) *ili quam*; (Com.) *auro c., zlatu jednako, zlatom izmjerem*; non auro carus est c., *ne može se zlatom platiti*. c) u neprijateljskom sm., *protiv, unatoč*, contra dicere, consistere, obviam ire, u *súsrjet*, ferire; c. liceri, *više nuditi od . . . nadmetati se*.

II. praep. s. acc. 1) u prostoru: *prema, k*; Britannia posita est contra eas regiones; c. alqm considerare; una fronte contra eas regiones; c. alqm considerare; una fronte contra hostem castra muniunt; † *flens orare contra Caesarem coepit*. 2) o neprijateljstvu: *protiv, na* c. hostem proficisci, ire; c. alqm conjurare, pugnare; c. deos disputare; nuntios c. postulata mittere, *da prosvjeduju protiv zabljeva*; hoc non modo non pro me est potius; contra naturam; c. spem, *iznenada*, c. spem votaque; c. opinionem, c. opinionem omnium, *protiv svakoga očekivanja*; c. omnium consuetudinem; † c. expectationem omnium; c. exempla, religionem; (Tac.) alqd contra animum (*preko volje*) facere; contra ea, *nasuprot (tomu)*; mihi c. ea videtur, *meni se dopada protivno, ja sam protivna mnijenja*. — * † *kadšto* contra *kao praep. stoji za imenicom ili za zamjenicom*; (Cic.) quos c.

contractio, ōnis, f. [contraho] 1) *grčenjč, mŕštenje*, digitorum, supercilliorum, frontis. 2) tp. a) o govoru i o pismu: *skraćivanje*, c.

hujus paginae, *tijesno pismo na kraju strane*; c. syllabae, *kratko izgovaranje sl.*; c. orationis, *kratkost, jedroća*. b) c. animi, *tjeskoba*.

contractiuncula, ae, f. [dem. od contractio] u pl. c. quaedam animi, (*malena*) *tjeskoba, malodušnost*, jednom Cic. Tac. 3, 34, 83.

contractus, adj. s. komp. [partic. od contrāho] 1) *upr. stegnut*; tp. o mjestu: *tijesan, uzak*, introitus contractiones; * locus; * c. vestigia vatium, *uska staza itd.*; * contracto frigore pigrae, o *ljutoj, o ciđoj zimi*; o vremenu; his jam contractionibus noctibus, *koje se skratile*; o glasu: *tijesan, kratak*, c. genus vocis (opp. diffusum); o govoru: *zbijen, kratak*, quasi c. et astricta eloquentia; illa (ratio) loquendi contraction (o nižoj vrsti govora, u koliko ne razlaže predmeta na široko); o stanju: *stegnut, studia (nagnuća)* contractiona; * paupertas c., *ljuto*; o ljudma: *za se, u samoći, mirno*, contractus legebat, Hor. ep. 1, 7, 12.

† **contrā-dico**, etc. 3. *govoriti protiv, prigovarati* [sr. contra 2) c)], alciui, precibus alcijs (*odbili molbu*).

† **contrādictio**, ōnis, f. [contradico] *prigovaranje, protuslovlje*.

con-trāho, traxi, tractum, 3. 1) *skupiti, skupljati, sabirati, ujediniti*, c. classem; exercitum in unum locum; cohortes ex ultimis regionibus; † *knjige snositi, sabrati*, vetera; supra duo milia librorum. Odalle tp. a) *izvesti, dokopati se, uzrokovati*, † sibi poenam; c. amicitiam, c. lites; c. bellum cum alqo, *dati povod ratu*; contracto jam certamine inter Aetolos et Trallos, *zametnuo se*; c. culpā malum; c. aes alienum, *sastaviti tude novce t. j. dugove praviti*; c. alqd damni; porca contracta, *radi zločina za pomirbu odredena*; † o nežim, pestem; plus invidiae quam gloriae, *sledi*. b) *posao s kim ugovoriti, pogoditi se*, c. rem, negotia cum alqo; res contractae, *ugovori, pogodbe; i apsolut.*, c. cum alquo, *poslovati s kim*; u prilici, c. nihil cum populo, *némati posla s narodom, ne opóiti s njim*; neque si tecum agas quid neque si cum altero contrahas. 2) *stegnuti, súziti, stijesniti, pokratiti*, castra; c. castra angustiis viarum, *tim da je uske putove po taboru načinio*; c. membra; pulmones se contrahunt aspirantes; c. collum; c. frontem, *námŕštiti čelo, námrgoditi se*; contractum genibus tangas caput, *da zgurivši glavu, koljenima dotakneš se*; * c. vela, *smotati jedra, = ne pónijeti se u sredi*; * voti vela; c. orationem; (Quint.) Ciceronis commentarios libertus Tiro contraxit; ita contracta res est et adducta in angustum. Odalle tp. a) *zauzdati*,

krotiti, appetitus; * *cupidinem*. b) *rastu-
žiti*, *ražalostiti*, sol modo accedens, tum
autem recedens — tum quasi tristitia quadam
contrahit terram, tum vicissim laetificat; c.
animum et demittere; ut et bonis amici (*pri-
jatelja*) quasi diffundantur et incommotis (so.
quasi) contrahantur se. animi.

contrarie, adv. [contrarius] *protivno, na pro-
tivnu stranu*.

contrarius, adj. [contra] 1) u *prostoru*: s *pro-
tivne strane*, *nasuprot*, collis adversus
huic et c. tignis in contrariam partem revinc-
tis; (Tac.) *vulnera c.* = adversa. 2) *tp. pro-
tivan*, *nasusret*, (*jače nego diversus*), di-
sputare in partes c. de alqa re, *za i protiv*; in
contrariam partem afferre alqd; vitiositas c.
est hujus virtutis; orationes inter se contra-
riae; versantur retro contrario motu atque
(nego) caelum; *supst. cōtrarium*, ii, n. i *con-
traria*, ōrum, n. *protivno*, *kontrast*; i *
protivna strana, animum in contraria vocant
diversae curae; ex contrario, (Nep. Quint.) e
contrario (adverb.), *nasuprot (tomu)*. 3) *ne-
priyateljski*: *protivan*, *protivedi se*,
nepriyateljski, *nepriyazan*, *nepovo-
ljan*, † *alcui*; * *arma*; † *exta*; * *tuis votis*; *
aliquis mihi maxime c.; * *litora litoribus*; *
nona fugae melior, contraria furtis; *škodljiv*,
štetan, *poguban*, otium maxime c., *Caes. b.*
c. 2, 30, 1; ne carmine quidem ludere contra-
rium (*neshodno*) fuerit, *Quint.*

Contrēbia, ae, f. *Kontrebiya*, grad celtiberski
u Hispaniji, *Liv. Odatle Contrebienses*, ium,
m. *Kontrebljani*, *Liv.*

contrectatio, ōnis, f. [contrecto] *pipanje*, *do-
ticaoñje*.

contrecto, 1. [tracto] 1) *pipati*, *ticati*, vulgi
manibus contrectari (*o knjizi*), *Hor.*; pecuniam
c., *kopati po novcima*, *Suet.*; *napose a) rāz-
gledati*, *ispitivati*, *Suet.* b) * † *bludno*
pipati, *ōpipati*; (Tac.) contrectatam filiarum
pudicitiam, *oskvrnuta*, *obēščasčena*. 2) *tp. a)*
nudare corpus et oculis vulgi contrectandum
permittere, *gledati dati*, *Tac.*; tota mente va-
rias voluptates c., *shvatiti*, *dokučiti*; *takoder*
nevješto, *mehanički obradivati*, *izraditi*,
hac divulsa et quasi discerpta contrectant.

contremisco, *rjede contremesco*, mui, — 3. [con-
tremo] 1) *intrans. potresti se*, *zadržmati*
se, metu; tota mente atque omnibus artibus;
* *omne nemus*; *tp. ejus in mea causa nun-
quam fides virtusque contremuit*. 2) * *trans.*
tresti se od česa, alqd.

* **con-tremo**, — — 3. *tresti se*.

con-tribuo, etc. 3. 1) *pridijeliti*, *dodijeliti*,
pridružiti, *Calagurritani*, qui erant contri-
buti cum Oscensibus; c. se Aetolis; c. milites
in unam cohortem; oppidum sibi eos contri-

buisse; urbes quae contributae erant ad Mega-
lopolin condendam. 2) † s *drugima prino-
siti*, *prilagati*, alqd.

con-tristo, 1. [tristis] 1) * *mutiti*, *oblāditi*
se, caelum frigore pluvio, laevo lumine; in-
versum annum. 2) *rastužiti*, *žalostiti*,
alqm, *Cael. u Cio. ep.*

contritus, adj. [partic. od contero] *ōtfočn*,
star, *poznat*, proverbium vetustate contri-
tum; communia et c. praecepta; i o *čeljadi*,
contritus ad regiam, *kaji se pravdajudi istro-
šio*.

contrōversia, ae, f. [contra-vertō] *raspra*,
pravda, *napose: parba*, *parnica ūi*
učena prepirka, c. de finibus; c. magi-
stratum (*za ili o m.*), *Caes. b. G. 7, 39, 2*;
controversiam facere, inferre, *podici*, *povesti*;
c. mihi est *ūi* controversiam habeo cum alqo
de alqa re, *prepirati se s kim o što*; c. est
inter alqos de alqa re; in controversia esse,
versari, *prijeporan biti*; vocare, adducere, de-
ducere in controversiam, *učiniti što prijepor-
nim*, *stati se prepirati o što*; magnas c. tollere;
ut per colloquia omnes c. componantur, *iz-
ravnati*, *rāspraviti*; non est c., quin etc., *nema*
prigovora itd.; *takoder † prepirka u školi*
retorskoj, *govor o izmišljenju pravnom slučaju*,
kontroverzija; adv. sine c., *bez prigovora*.

contrōversiosus, adj. [controversia] *ve o m a*
prijeporan, *Liv.*

contrōversus, adj. [contra-vertō] *o čem se jošte*
prepiru, *prijeporan*; res, auspiciū; gens,
Cio.

con-trūcido, 1. *pōsjeđi*, *sāsjeđi*, † *bestias*;
debilitato corpore et contrucidato; † alqm
vulneribus; *tp. rempublicam*, *ubiti*.

con-trūdo, ūsi, ūsum, 3. *turiti*, *baciti*, ho-
mines in balneas.

con-trūco, 1. (Plaut.) *isjeđi* (*na komadiće*),
zdrobiti, eos omnes duobus ictibus; c. ci-
bum, *izjesti*.

contūbernālis, is, comm. [contubernium] *šator-
ski*, *bajni drug*; u *širem sm.* o mladom od-
ličnom Rimljaninu, a) *kaji je vojvodu u rat*
pratio, *da sleče praktički vještinu ratovanja*,
militiae contubernaes, post affines; Q. Pompejo
pro consule c. b) *kaji se pridružio vi-
šemu kajemu magistratu*, *da se praktički na-
obrazi za državni život*: *pratilao*, cum esset
meus c. in consulatu; *alcui c. in consulatu*
fuisse. c) *uopće: kućanin*, *prijatelj*, *drug*
za stolom, habuisses non hospitem, sed con-
tubernalem; u *šali* (Plaut.) *crucibus contuber-
nales dari*, *vjenčati se križem*; *iron.*, c. Quirini.
o Cezaru, *šij je kip stajao u hramu Kviri-
novu*, *Cic. Att. 13, 28, 3*.

contūbernium, ii, n. [con-taberna] 1) *upr. za-
jednički šator*, *kontubernij*, deponere

arma in contubernio; u Tac. zajednički stan za oženjene robove, šatorska družina. Napose a) drugovanje mlada plemenita Rimljanina s namjesnikom u provinciji, necessitudo contubernii; c. patris, s ocem; iron., c. muliebris militiae, o življenju s milosnicom, konkubinat. b) zajedničko kućanstvo, uopće prijateljsko drugovanje; † stanovanje zujeradi u zajednici.

con-tueor, tuitus, sum, dep. 2. (pretkl. i -tuor, — 3. dep.) razglédati, razmatrati, budi zajedno, o više subjekata ili objekata, duobus c. oculis, non altero tantum; totam terram c., budi oštro, pozorno gledati, motriti, oko uprijeti u što, ugledati, spaziti, id novum contuens Agesilaus; apsol., qui eadem contuens efficiat; tp. duševno razgledati, motriti, razmotriti, c. mala.

contuitus, m. [contueor] samo u abl. sing. motrenje, razgledanje, pogled.

contumēla, ae, f. [contumax] prkos, a) prkos protiv zakone vlasti, protiv zakona i poglavarstva, tvrdoglavost, c. et arrogantia; c. responsi tui; oris oculorumque c. ac superbia; (Tac.) abrupta c., tvrdoglavost, c. adversus principem. b) u dobrom sm., libera c., plemenit ponos.

contumēlter, adv. s komp. [contumax] prkosno, tvrdokorno.

contūmax, ācis, adj. s komp. i sup. [srodno s contemno] u dobru i zlu sm. prkosan, prkosit, tvrdoglav, ohol, ponosit, postojan, tvrd, homo; vultus; † animus, c. in alqm, † adversus plebem; † adversus tormenta servorum fides; tp. * lima c., negibak, krt.

contūmēlla, ae, f. [contemno] 1) uvreda poštenja, psovanje, poruga, zlostavljanje, prijekor, sramota, contumelliae verborum, uvreda riječima; accipere c.; (Ter.) alqd accipere in contumeliam, (Caes.) alqd in suam c. vertere; imponere alqui contumeliam, jacere c. in alqm; c. alqui dicere (Ter.), facere; cum contumelia per contumeliam. 2) tp. o nežio, nezgoda, nepravda, naves totae factae ex robore, ad quamvis vim et c. perferendam, Caes.; lignum inquinare omni c. Phaedr.

contūmēllōse, adv. s komp. i sup. [contumeliosus] sramotno, ružno, prijekorno, pogrdno.

contūmēllōsus, adj. s komp. i sup. [contumelia] o čeljadi i stvari, uvredljiv, pogrdan, ružan, sramotan, prijekoran, homo c.; dicta c.; litera c. in alqm.

* **con-tūmūlo**, i. zagrnuti humom, ukopati, u pas, patriā humo.

con-tundo, tūdi, tūsum i uza to tūsum, 3. 1) razbiti, smrskati, smožditi, izgnječiti,

manus; radices; * c. nares; * vites oleamque; * articulos, sakatiti, (Plaut.) c. alqm pugnīs, iščuškati. 2) tp. ukrotiti, pokoriti, poraziti, poklopiti, uplašiti, audaciam; animum suum; classem; ferocem victoriā Hannibalem; * minas; * populos feroces; * contusi animi; † contusis Thracum gentibus.

conturbātlo, ōnis, f. [conturbo] a) smetenost (o mahnitima), mentis. b) zabuna, prepast.

conturbātus, adj. s kom. [partic. od conturbo] smēten, smāčen, zābūnjen, a) oculus, animus. b) u mišljenju, eram in scribendo conturbator. c) zābūnjen, smeten.

con-turbo, i. 1) smesti, porēmetiti, pomutiti, pobrkati, ordines Romanorum; rem publicam; * basia, gjetivati se jedan s drugim bez reda i broja. Napose c. rationem ili rationes i apsol., pomēsti račune, propasti; tp. alqui rationes (Com.); pomēsti = pokvariti komu račun. 2) tp. pomēsti, zabuniti, prepasti, alqm, alqm valde; apsol.

cōntus, i, m. [xōrōs] motka, osb. štica, kojom se lada otiskuje i dugo koplje, Liv. Very. cōnūblum gl. connubium.

cōnus, i, m. [xōros] čunj, čep; od toga čep u kacige, u koji se perjanica zadijeva.

con-vādōr, dep. 1. ročiti na sud; u šali o ljuvenom ročištu, Plaut.

con-vālesco, lui, — 3. 1) ojačati, okrijepiti se, o čeljadi, Just.; * o vatri; tp. bivati uzmožniji, moćniji, dobiti valjanost, vrijednost, Milo; opinione c.; mala c.; testamentum, donatio. 2) ozdraviti, oporaviti se, preboljeti, ex morbo; * de vulnere; aegroti non convalescentes; tp. * sensus convalescere mei; † spatium dare convalescendi augendarumque opum.

convallis, is, f. uvala, kotlina i obronci uvale.

convāso, i. [vas] spremiti, spremati, osb. na put, alqd, Ter.

* † **con-vecto**, i. [intenz. od conveyo] svoziti, svažati, snositi.

con-vector, ōris, m. suputnik, putni drug.

con-vēho, vēxi, vēctum, 3. svoziti, snositi, spremiti, omnibus arboribus convectis; pabulum frumentumque convectum habere; frumentum ex finitimis regionibus — in urbem c.

con-vēllo, vēlli, vēlsum 3. 1) otkinuti, otrgnuti, iskinuti, istrgati, porušiti, razvaliti, odnijeti, c. saxa vectibus; c. simulacrum Cereris e sacrario Catinae; u prilici, me ex nostris paene convellit hortulis; * c. aesculum, * turrin sedibus, * silvam ab humo, * fetus ferro; * ferrum manu, istrgnuti iz ruke; * c. turres, † munitionem, porušiti, * c. aequor remis rostrisque, raskinuti, razdijeliti,

* *naves convulsae, razbijene*; † *convelli, trzati se, bolovati od grčeva*, latere convulso; t. t. c. signa, (Tac.) vexilla, zastave povaditi iz zemlje = dići se, krenuti na put. 2) *tp. razoriti, satrti, izdrmati, uskoletati, potresti, potkopati, pobiti*, c. rem publicam, judicium; auxilia rei publicae; opinionem convellet ratio; † *gratiam alcjs*; (Tac.) c. fidem legionum promissis, discordia nepotes suos convelli (pokvariti se), Tiberius vi dominationis convulsus (zašao je s puta) et mutatus.

convēnae, flum, comm. *pridošlice, došljaci*, c. et feri barbari; (Plaut.) *facere amantes convenas inter se, sastaviti, svesti*.

convēniens, tis, adj. s † *komp. i † sup.* [partio. od convenio] 1) *složan, suglasan, skladan*, bene convenientes propinqui; recta et convenientia et constantia. 2) *prikladan, primjeren, zgodan, pristao, doličan*, alcui, rei, ad alqd; cum alqa re; c. inter se; * *convenientia sibi, cuique*; * *conveniens toga, pristala*.

convēnienter, adv. s *komp. i sup.* [conveniens] *primjeren, prema čemu, dosljedno*, c. naturae vivere; c. cum alqa re, ad alqd.

convēnientia, ae, f. [conveniens] *podudaranje, skladnost, suglasje*, c. naturae cum extis; c. rerum, partium; *apst.*

con-vēnio, vēni, vēntum (arhaist. fut. *convenibo*) 4. 1) *A) intranz. sastati se, skupiti se, doći*, milites c. ex provincia; tota Italia c. ad hoc iudicium; omnes c. in unum locum; c. Romam, huc, eo, quo, huc undique, undique ex Gallia; ad alqm, ad clamorem, *na vik*; ad diem; qui novissimus convenit; quam in partem quisque conveniat; *doći (s drugima)*, *Caes. b. G. 7, 39, 1.* in equitum numero conveniant. *Napose a) civitates quae c. in id forum, koje potpadaju pod sudbenu oblast onoga okružnoga grada; v. conventus 2). b) uxor c. in manum (alcjs) dode udajom pod vlast (muževlju) (gl. manus). c) tp. causae c. in unum locum, sastaju se (Plaut.) multa munera c. ab amatoribus, zajedno se daruju. B) tranz. (slučajno ili hotimice) sastati se, naći, doći komu, govoriti s kim, alqm; conventus non sum ab eo, nije sa mnim govorio; se conveniri non vult, neće ni s kim da govori. 2) pregn. složiti se u čem, dogovoriti se. a) o čeljadi, c. de alqa re inter se, Plaut., samo convenire, Just. b) ponajviše convenit alqd ili nelično convenit, slož se, pogode se. a) lično, rem conventuram, složiti se o stvari, condiciones non convenierunt: signum quod conveniet, quod convenisset; pax quae cum T. Quinctio convenisset, ugovorjen je; iudex c. inter adversarios. β) neobično, convenit de alqa re, u Just. convenit alcui*

cum alqo de alqa re, u *Nep. c. alcui cum alqo se. de pace; nadalje pacto convenit, ut i konj. ili sa samim konj.*, c. alcui cum alqo, ut; (Liv.) c. s acc. c. inf. *uopće se tvrdi, da itd.*; (Sall.) ut (uti), ita convenerat. c) *pristaje*, cothurnus c. ad pedem; *tp. slagati se, sudarati se*, haec tua deliberatio non convenit cum oratione Lari; (Ter.) nomen, numerus c.; ad nummum c., *racun se slaže do novčića; također protezati se na koga, licati se k. itd.*, in quem ea suspitio c.; haec contumelia c. ad maximam partem civium, *najčešće dolikovati, prilikovati, pristojati se komu*, labor viris c.; illa ornamenta iis rebus quas gesseram; † nihil minus in perfecto duce; * cui non conveniat sua res; * *venucula ollis (dobro je za melanje ulonce). Napose impers. convenit, pristoji se, dolikuje, pristojno je, s inf.; s acc. c. inf.* quid vos sequi conveniat; *apsol.*, qui enim convenit ut, qui convenit s inf.; * si tibi curae quantae conveniat; i ita alcui c.

conventicūlum (naime aes), ii, n. [convenio] *dnevnice, novci, što su primali grčki građani kao odštetu za dolaženje u narodnu skupštinu, τὸ ἐκκλησιαστικόν*, jednom *Cic. r. p. 3, 35, 47.*

conventicūlum, i, n. [convenio] *gotovo vazda u pl.) 1) skupština, hominum. 2) † zborište.* **conventio**, ōnis, f. [convenio] *dogovor; † pogodba, ugovor.*

conventum, i, n. [convenio] *dogovor, ugovor, pactum c., c. et pactum; ex pacto et convento.*

conventus, us, m. [convenio] 1) *sastanak, skupština, zbor. 2) Napose a) sudbena skupština, (što je namjesnik držao u za lo određenu okružnom gradu u određeno vrijeme); sud, conventum agere; peractis conventibus. b) sudbeni kotar, sučija u provinciji, omnes conventus percurrere. c) rimski građani stanujući u provinciji, rimska općina, c. civium Romanorum. 3) pogodba, ugovor, Cic. p. Caec. 8, 22.*

† **con-verbēro**, i, i *još k tome tući*, os suum; **con-verro**, vērrī, vērsū, 3. *smesti, pomesti*, alqd, Plaut.; † quiquid sabuli in campis jacet; (Plaut.) alqm izlijetati; *zgrtati*, hereditates omnium.

conversatio, ōnis, f. [converso] *obično druženje, prijateljstvo, alcjs.*

conversio, ōnis, f. [converto] 1) *obrtaenje, okretanje*, caeli; conversiones caelestes. 2) *obrtaenje (u kolobaru), periodsko vraćanje*, mensium, annorum. 3) *tp. prekrat, promjena, prevrat*, c. rerum et perturbatio; † tanta c. subsecuta est. 4) *u retorici a) prevodjenje, prijevod*, illa ex Latinis conversio,

Quint. b) *òpetovànje iste riječi na kraju rečenice.* c) *perijodsko zaokruženje, zaokruženosť, sa i bez verborum, orationis.*

con-ver-so, 1. [intenz. od *convertio*] *òbrtati, òkretati*, animus se ipse c., *jednom Cio. de univ.* 8, 24.

con-ver-tio (*convorto*), ti, sum, 3. 1) *tranz.* 1) *obrnuti, òbrtati, òkretati*, pulam anuli ad palmam; c. se i *converti* (o *nebeskim tjelesima*), *òkretati se*; i simulacrum Victoriae se ad valvas templi *convertit*; c. *terga ili se* c., *dati pleći, (nagnuti) hježati*, c. *signa (zastave okrenuti), krenuti vojsku, u pisca bell. Afric., a u Liv. zastave u bijeg okrenuti, hježati*; *conversa signa inferre, okrenući navaliti na k.*, c. *signa bipartito inferre, na dvoje strane navaliti*; c. *equum, okrenuti konja*, c. *hostem, maći nepr.*; (*Quint.*) *verba, prēmelnuti*; *pas. converti, obrnuti se, zaviti se*; *convertere vias, okrenuti se*, * c. *fugam, zaustaviti. Odalle tp. bitnost stvari izornuti; promijeniti stvar, pretvoriti, c) c. alqd; c. iter; c. castra castris, labor laborom zamjenjivati, napredujući nanovo se ulaboriti*; *conversa subito fortuna*; c. *linguam*; c. *rem publicam, porēmetiti*; (*Tac.*) *inesse mulierum comitatu*, quae — *Romanorum agmen ad similitudinem barbari incessus convertant*; o *ūdī*; *izvornuti, promijeniti*, c. *animum avaritia*; hac oratione habita mirum in modum *conversae sunt omnium mentes*; *o spīsima: prevoditi, prevcati*, orationes o *Graeco*, aliqua de *Graecis*, *librum in Latinum (polatiniti)*, *Electra male conversa Attilii*. b) c. in *saco*, *pretvoriti, prēmelnuti (se čim)*, se in *hirundinem*, in *hominem*, *Com.*, * *converti in pretium (o Jupiteru)*; *Hecubam in canem*, *crimen in laudem*, c. *amicitiae se in graves inimicitias*; i * *promijeniti, mienjati*, *vitae viam*, *studia (misljenje)*; *fas nefasque venona valent c.* 2) *stvar ili čovjeka drugamo obrnuti, okrenuti, skrenuti, òpraviti*, *naves in eum partem*, *tigna contra vim fluminis*, *iter in provinciam*, *materiam ad hostem*; *signa ad hostem, obrnuti se protiv n.*, c. *multitudinem*, se ad *alqm*; *aciem in fugam, nātjerati u b.*; *aciem eo*; *huc conversa acies*; * *ferrum in se*; *aspectum facile quo vellent*; c. *pecuniam publicam domum suam, zatomiti, pronēvjeriti*; *tp. a) non paulum in rem suam, zatōmīti, pronēvjeriti*; *risum in judicem*; *rationem in fraudem malitiamque*; *upotrijebiti na (što)*; c. *animum alejs ad alqd ab alqa re*, *ingenium et studium ad alqd*; se ad *philosophos*, ad *otium pacemque*; c. se in, ad *alqm, òpravljati, obračati oči, uzdati se u k.*, *converti ad alejs sensum ac voluntatem*, *vultum atque nutum, udesiti ild.*; c. *oculos, ora, animos omnium*

hominum in, ad alqm in, ad se i c. alqm in ad se, oči ili pozornost čiju na se obratiti; samo c. hominum (omnium) oculos, omnes, plebem, animos, Liv.; * *ora vulgi*; *quocunque te animo et cogitatione converteris*; i *res totos ad se convertit et rapit, sasvim ih za se predobije i zanesse. b) upotrijebiti, služiti se na što*, *legiones ab itinere ad suam potentiam*, * *copias ad patriae periculum*; c. *orationem in increpandam alejs fugam.*

II) intranz. *okrenuti se, obrnuti se, vratiti se*, ad *pedites in regnum suum (samo u Sall.)*. *Odalle izvrci se, izmetnuti se u što*, *imperium regium c. in superbiam dominationemque*; *hoc vitium huic uni c. in bonum*; *nec in falsum e vero praeterita c. possunt.*

con-vertor, 3. *dep. okrenuti, prevrnuti, jednom Plaut. Amph.* 1, 1, 88.

con-vestio, 4. *zaodjesti, samo tp. zastirati*, c. *omnia hederā*; *domus duobus lucis convestita.*

convexus, adj. [*conveho*] 1) *svodan, sveden, izbočit*, *orbis lunae*, * *caelum*, * *foramina terrae*; * *n. osb. u pl., kao supst. svod*, *caeli, nemorum*; *zaokruženosť, supera convexa*. 2) *strmenit, položiti, iter, vertex c. ad aequora*; *supst. convexa vallium Just.*, * *samo convexa, kolline, uvale.*

conviciātor (*convit.*), ōris, m. [*convicior*] *psòvāč, grdilac.*

convicior (*convit.*), 1. *psovati, grditi, koriti.*

convicium (*convit.*), ii, n. *vika, grāja*, *cantorum*; *cum maximo clamore et c.*; (*Ter.*) *ante aedes facere c.*, *vikati*; * *convictante plica, kreketanje žaba, cvrčanje cvrčaka (cicada)*. *Napose a) svadanje, aures convicio defessae, Cic. p. Arch.* 6, 12 *b) prepīranje, omnium vestrum; senatus. c) opōminjānje, epistolam hanc convicio efflagitarunt codicilli tui. d) psovka, psovanje, grānja, pogrda, c. facere alqui, psovati*; *convicio corripere alqm; tp. a) c. aurium, ukor, porok. β) (Plaut.) prijekor, sramota = sramotañ čovjek, pascere alqm c. (o nevaljalu sinu).*

convictio, ōnis, f. [*convivo*] *zajedničko življenje, (prijateljsko) drugòvānje*; *tp. = convictor, domesticae c., kućani, služinčad.*

convictor, ōris, m. [*convivo*] *drūg, svaki-dašnji gost.*

convictus, us, m. [*convivo*] *drugòvānje, humanus. 2) = convivium (općenitje), Tac.*

con-vin-co, vici, vīctum, 3. *upr. svladati, odalle 1) pobiti, dokazati komu krivnju, c. alqm; alqm summae neglegentiae; alqm in pari peccato; alqm multis avaritiae crimini-*

bus; alqd fecisse convinci. 2) *nepobitno dokazati*, inauditum facinus; haec poëtarum portenta, *dokazati, da su lažne*; * male convicti memor facinoris; mitto quod convicti (praedia) ab Apollonidensibus, *dokazano je posvđjanje dobara*; s acc. c. inf.

convitiator, convitiol, convitium gled. convitium etc.

conviva, no, comm. [convivo] *gost, stolni drug, zvanica*, alcjs; *apsol.*; * satur; * deorum (o *Tantalu*).

convivalls, adj. [convivium] *gozben, stolni, za objeda*, oblectamenta ludorum, *Liv.*; † ludi, † vasa; † fabulae.

convivator, ōris, m. [convivor] *domaćin, (koji časti)*.

convivium, ii, n. [convivo] 1) *gozba, čast* 2) * † *društvo za stolom, gosti*.

convivor, dep. 1. [conviva] *zajedno jesti, (častiti se, objedovati, piti, pijančovati)* † convivatum assidue duobus tricliniis.

convocatio, ōnis, f. [convoco] *sazivanje, poziv, populi ad rem publicam defendendam, jednom Cic. post. red. in sen. 15, 38.*

con-voco, 1. *sazivati, pozvati*. populum, senatum, consilium, alqos ad conciliū; piscatores ad se; ad contionem sc. milites; homines in societatem vitae, *združiti, sjediniti*; o *pojedinu, pozvati*; alqm in vestram contionem.

con-volo, 1. *sledi se, stedi se, zgrnuti se*, populus; ad sellas consulum.

con-volve, volve, vólutum, 3. 1) *upr. smotati, saviti*, * convolvit lubrica terga (coluber); *odalle kotrljati, okretati*, se convolvens sol. 2) *obaviti*, testudo convoluta omnibus rebus.

con-vomo, — — 3. (*rijetko*) *pobljivati*, mensas hospitum.

† **con-vulnere**, 1. *podjedno raniti; obraniti, izraniti*, exercitum; equos; nonnullos, multos jaculis.

co-ōpërlo, (cōper.), operui, opertum, 4. (*odasvud*) *pokrili*, alqm lapidibus *zasuti kamenjem*; *često partic. coopertus*; tp. sceleribus, facinoribus, *natövaren*; * c. famosis versibus, *posul*.

cooptatio, ōnis, f. [coopto] *kooptacija, dopumbeni izbor, kojim članovi sami dopunjuju zbor svoj ili tijelo svoje*, c. collegiorum, c. tribunorum; c. censoria, *dopunjivanje senata po censorima*, c. in patres.

co-opto, (cooptassint = cooptaverint *Liv.*) *izabrati novoga člana za dopunu kojegod korporacije itd. ponajv. o članovima iste korporacije*, c. senatores, tribunos plebis; collegas, † sacerdotem; sibi collegam; c. alqm in collegium, veterem senatum tollere et c. novum; c. patricios in loca vacua; pontifex in locum ejus a collegio cooptatus est Qu. F. Flaccus.

co-ōrior, ortus sum, dep. 4. *dići se, nastati, buknuti, poroditi se*, ignes pluribus simul locis; risus omnium; tempestas; maximus ventus; subitum bellum; dolores; statim vis coorta. *Napose o ljudma: dići se, ustati na, navaliti, udariti na*, c. in pugnam, in, adversus alqm; ad bellum; adeo atroces in has rogationes nostras coorti sunt; *apsol.*

Coos (Cous) v. Cos.

* † **cōpa**, ae, f. [caupo] *krčmarica*.

Cōpae, ārum, f. [Κόπαι] *Kopa, stari grad u Beotiji, od kojega ime jezeru Cōpāis, idis, f.*

cōperlo v. cooperio.

cōpia, ae, f. [co-ops] 1) *zaliha, izobilje, množina, sila, osv. žitka, novac, napose u pl. sredstva, velika zaliha, osv. hrane; odalle i blagostanje, imetak, bogatstvo*, copia rerum; erat ejus rei minor c.; copia frumenti et reliqui commestus; rei frumentariae, pabuli, aquae, ferri, navium; frugum omnium; librorum; (*Tac. Agr. 22.*) adversus moras obsidionis annuis copiis (*dovoz hrane itd. a ne čete*) firmabantur; * omnis c. narium, *za nos = množina mitrisna ovijeda; u svezi riječi apsl.*, divitiarum fructus in copia est; locum domicilio ex magna copia (*sc. locorum*) deligere; * mala c., *neugodna punost (želuca), kad se čovjek prejede*; copia cum egestate configit, avaritia neque copiā neque inopiā minuitur; bonam copiam ejurare v. ejuro; pro temporis illius copia, *Liv.*; † pro c. cujusque; u pl., omnium rerum affluentes c.; rei familiaris; moritur copiis familiaribus tam exiguis, ut funeri sumptus deesset; genere, fama atque copiis potens; copias Gallorum adamasse; facultates rerum atque copiae; conferre suas rationes et copias in illam provinciam, *pothvate (spekulacije) i glavnice svoje*; c. domesticae; Tusculanus ager opimus copiis; alere se eorum copiis; alcjs exercitum suis tectis et copiis sustentare, *pod krov primiti i hraniti*; † c. urbis, maris, urbanae, rusticae; † vini ceterarumque copiarum abundantia; *kao vojn. t. l. ratna zaliha, zaira*, copias Dyrrhachii comparare; frumentum copiaeque aliae; (*Tac.*) copias in castra convehere, peditem copiis onerare; o *ljudma*, latronum c. magna; sociorum atque civium; minima c. poëtarum egregiorum; u *svezi, apsl.* est tibi ex iis qui adsunt bella c., *lijep broj (iskusnih ljudi)*. — *

Copia, božica obilja. *Napose a) o govoru, obilje, bogatstvo u jeziku*, c. verborum, copia facultasque dicendi; u *svezi apsl.*, Periclis ubertas et c.; materies digna facultate tua et c. b) u pl. *momčad, čete*, c. magnae, exiguae, tantae (*ali ne multae, paucae i sl.*), summae, *sve, čilave*, c. totae pedestres, equestres, equitum, peditum, equitatus, peditatus. 2) m o-

gućnost, zgoda, prilika, facere, dare alui copiam consilii sui, alqd faciendi, dati priliku komu, da se posluži suvjetom, da učini što (pretkl. i ut etc.); u Sall. nunquam Romano populo ea copia fuit, narodu r. nije nikada bilo tako dobro; copiam Jugurthae habere, imati priliku uhvatiti J., c. habere societatis conjungendae; quibus molliter vivere copia est, možno je: ex copia rerum, pro rei copia, ex copia loci, prema prilikama, prema tomu, što je moguće.

cōpiōlae, ārum, f. [copiae] *malen broj četa, jednom Cic. fam. 11, 13. 2.*

cōpiōse, adv. s. komp. i sup. [copiosus] *obilno, obilato; napose o govoru: rjeđito, opširno, dicere de alqa re, laudare alqd; causas reorum defendere.*

cōpiōsus, adj. s. komp. i sup. [copia] *obilat, bogat, imaćan, patrimonium, amplum et c., urbs celebris et c., victus c.; c. a frumento locus, provincia copiosior, + provincia ad alentos exercitus; opulenti homines etc.; rebus omnibus ornatum et copiosum esse. 2) o govoru ili govorniku: obilat rjeđima, rjeđit, opširan, homo c. ad dicendum; orator c., c. in eloquendo, i lingua c., bogat rjeđima.*

1. **cōpis**, adj. *moćan, silan, (copia) Plaut.*

2. **cōpis**, īdis, f. [κῶπις] *kriva, (sablja perzijska) jednom Curt. 8, 14.*

cōpo, v. caupo.

+ **cōpresa**, ae, m. [κῶπρας] *gadan lakrdijāš, gnusnik, besramnik.*

cōpūla, ae, f. *spona, uže, remen; osb. konopac, povodac za pse, kuka, kojom se dohvaćaju brodovi. Odalle tp. o ljuvenoj, o prijateljskoj slozi, Nep. Hor.*

cōpūlātio, ōnis, f. [copulo] *spajanje, spoj, rerum; atomorum inter se; primi congressus copulationesque.*

cōpūlātus, adj. s. komp. [partio. od copulo] *svezan, spojen, quaedam sunt in rebus simplicia, quaedam copulata; nihil est copulatus, nema uže sveze.*

cōpūlo, 1. 1) *svezati, skopčati, sàpēti, spojiti, hominem cum belus; altera ratis huic copulata est. 2) copulati (zajedno) in jus pervenimus; svezati, spojiti, sjediniti, (virtutes) ita copulatio connexaeque sunt, ut etc.; c. honestatem cum voluptate; c. verba, stegnuli; ita quodam uno vinculo c. eos (milites), ut etc.*

cōqua, ae, f. [coquus] *kuharsica, jednom Plaut. Poen. 1, 2, 38.*

cōquīno, 1. *kuhati, Plaut.*

cōquīnus, adj. [coquo] *kuharski, kuhinjski, Plaut.*

cōquo, xi, ctum, 3. 1) *kuhati, variti, peći, gotoviti, cenam; cibaria; * liba in foco. 2) činiti zreli: u pas.: dospjeti, dozrijevati, poma cocta et matura; * vindemia coquitur. 3) o erućini i sl.: paliti, sušiti, * aestas c. glaebas matutinis solibus; * rosaria cocta matutino noto; * agger coctus, od opeke sàgrāden, * c. robur, tvrditi. 4) tp. a) *skuhati = misliti, osnovati, mozgati, ispeći, consilia secreto, bellum. b) * + peći, mućiti.**

cōquus, i, m. [coquo] *kuhar, kuhač.*

cōr, cōrdis, n. 1) *srce nullum animal potest esse sine c.; * (kao što καρδιά) = ušće od želuca, želudac; tp. * = čeljade, kao što se i u nas veli duša, fortissima, aspera c.; i kao riječ od mila: srce, duša, cor meum, Plaut. 2) srce, po držanju starih, a) mjesto razuma, pameti, ali u klas. prozi samo u pojedinim svezama, mjesto mens, animus, kao što cor habere, non habere, Plaut. Cic.; discidium quasi linguae atque cordis; cui cor sapit; češće u Plaut. i Ter. b) kao sijelo čuvstava: čud, srce, ali u klas. prozi samo u frazi alqd alui cordi est, nešto je komu na srcu, milo i drago, si tibi cordi est facere, Plaut.; flumen aliis verborum cordi est; nos subigi, Liv.; haec castra servari, Tac.; Com. i samo cordi est alqd; (pretkl.) corde, od srca, srdačno, * forti, * sedato c., o ljudma, uterque utrique est cordi, Ter.; (Curt.) corda animique. * corda, i o jednom čeljadetu, pectus anhelum et rabie fera corda tument.*

Cōra, ae, f. *Kora, grad Volštana u Laciju s. Core; adj. Corānus, korski.*

Cōralli, ōrum, m. *Koralj, narod na ušću Dunava, Ov.*

cōrallium (corallium), ili cūralium (curallium), ii, n. [κοράλλιον, κουράλλιον] *crveni koralj, Ov.*

cōram, adv. i praep. [mjesto cooram od con-os] I. *objektivno, pred licem, u nazočnosti, na oči, pred. 1) adv., dicere c. (u oči) alqd alqo praesente; se ipse coram offert, t. j. pred vojnik; (Hor.) ut veni c., t. j. predate, k tebi; + napomōl, na oči svih, pred svima. 2) praep. s. abl., pred (c. i.) coram genere meo; (Tac.) me c. II. subjektivno: sām, sām glavom, usmeno, na mjestu, na svoje oči ili uši (prema smislu), c. adesse; c. perspicit quae ex nuntiis cognoverat; ut tanquam a praesentibus coram haberi sermo videretur; c. alqd tecum agam; cum c. sumus, zajedno c. videre, intueri alqd; + smjesta, odmah.*

Cōrax, ācis, m. [Κόραξ] *Koraks ime grčkomu retor, Sirakužaninu; i u igri rjeđima gavrani, misleći na κόραξ.*

corbis, is, f. (+ kao m.) *kotarica.*

corbita, ae, f. *tovarni (teški) brod, korveta; odatle (Plaut.) operam celocem, ne corbitam mihi date, pomozite mi brzo, ne oklijevajte.*

corbula, ae, f. [dem. od corbis] *kotarica, Plaut.*
Corbulo, ōnis, m. *Kordulon, pridjev rimski: v. Domitius.*

cōreōdilus, v. crocodilus.

corēulum, i, n. [dem. od cor] a) *srdašce, i kao riječ od mila, dušica, Plaut.* b) *pridjev Scipionu Nazici radi razboritosti njegove.*

Coreyra, ae, f. [Κόρυρα] *Korcira, ostrvo u Jonskom moru, sad Krf. (Corfu). Odatle -raeus adj. korcirska; supst. Coreyraei, ōrum, m. Korcirani.*

cordāte, adv. [cordatus] *razborito, pametno, mudro, docte et cordate et cate, Plaut.*

cordātus, adj. (pretkl.) [cor] *razborit, pametan, egregie c. homo.*

cordāx, ācis, m. [κόρδαξ] *kordaks, rāzuzdān ples, napose ples kora u staroj atičkoj komediji, zato zove Čio. or. 57, 193, slobodnije mjesto u Aristot. ret. 3, 8. (ὁ δὲ τροχᾶτος κορδακιστέρος) stopu stiha trohej (trochaeus) tako radi poskalcivanja.*

cordōlum, ii, n. [cor-doleo] *tuga, jād, Plaut.*

Corduba, ae, f. [Κορδύβη] *Korduba, grad u Hispaniji betskoj, sad Kordova. Odatle * Cordubēnsis, adj. kordupski; supst. -enses, ium, m. Kordubljani.*

Corfinium, ii, n. *Korfinij, stari glavni grad Pelignā u Samniju. Odatle -lensis, adj. korfinijski; supst. -es, ium, m. Korfinjani.*

Cōria, ae, f. [Κορία] *Korija, pridjev Minervin u Arkadanā.*

cōriandrum, i, n. *koriandar, mirodija, Plaut.*

Cōriinna, ae, f. [Κόριννα] 1) *Korina, grčka pjesnikinja iz Tanagre, suvremenica Pindarova, Prop. 2) ime izmišljeni drage Ovidijeve, Ov.*

Cōrinthus, i, f. [Κόρινθος] *Korint, grad s trgovine na glasu u Peloponezu, glasovit osobito s mnogo nagomilana umjetničkoga blaga, odatle * captiva C., zaplijenjena množina umjetninā; poslovice non cuius homini contingit adire Corinthum (Hor.), nije svačij posao itd., o onome što ne može svatko učiniti. Odatle Corinthius, adj. korintski i supst. -ii, ōrum, m. Korinčani. b) Corinthiācus (Liv.), -thiensis (Plaut. Tac.) adj. korintski. c) Cōrinthiārius, ii, m. prijatelj umjetninā od korintske mjedi, jednom Suet. Aug. 70.*

Cōriōli, ōrum, m. *Korijol, grad volštanski u Laciju; odatle -lanus, adj. korijolski, Korijoljanin, poimence pridjev G. Manliju; supst. -lani, ōrum, m. Korijoljani.*

cōrium, ii, n. *koža u životinje; (Com.) corium alciui concidere, izlijevati. Post. (Hor.) canis*

a corio numquam absterrebitur uncto, ne češ odagnati od kože masne.

Cornēlla v. Cornelius E) 2).

Cornēlius, Kornelije, ime jednomu od najglasovitijih i najsičnijih plemenā rimskih. Najslavnije su porodice i lica iz ovoga plemena: A) Cethegi; Gajus C. Cethi, suurotnik Katilinin. B) Cinnae v. Cinna. C) Dolabellae v. Dolabella. D) Lentūli, 1) Publius C. Lent. Sura, suurotnik Katilinin. 2) Publius C. Lent. Spinther, konzul 57. pr. Is.; za konzulovanja svoga radio je, da se Ciceron vrati iz progonstva. E) Scipiones, 1) Publius C. Sc., konzul 218. pr. Is.; Hanibal ga potukao kod Ticina 218. pr. Is.; potom otide s bratom Gnejem u Hispaniju, gdje su se oba neko vrijeme vrlo sretno borili, dok nijesu g. 212. pr. Is. obadva zaglavila u boju. 2) Publius C. Sc. Africanus major, sin spomenutoga Publija, pobjednik Hanibalov i Kartage (u boju kod Zame g. 201. pr. Is.), vrlo znanstveno naobitžen i velik govornik. Kasnije bijaše legal bratu Luciju (L. Asiaticus) u ratu protiv Antijoha Velikoga, kralja Sirskoga. Jedna njegova kći Cornelia, bijaše udata za Tib. Sempromija i od njega mati objema Grakkima. 3) Publius C. Sc. Aemilianus Africanus minor, sin G. Emiliju Paula i posinak Publ. C. Africani majoris, jedan od najplemenitijih i najvećih Rimljana za republike, vele naobražen u znanostima i umjetnostima, hrabar vojvoda i glasovit osvajač Kartage i Numancije. 4) Publius C. Sc. Nasica Serapio, protivnik Grakkima i vođa u nasilnoj navali, u kojoj je Grakh stariji poginuo. F) Sullae, 1) Lucius C. S. Felix, iz povjesti poznati diktator i protivnik Marijev. Sin mu 2) Faustus C. S., pristaša Pompejev. 3) Publius C. S., sinovac diktatora S., koga je Ciceron branio govorom od optužbe, da je bio tobože dionik urote Katilinine, te je nevinim proglašen. G) Balbi; Lucius C. B. major, iz Gada, koga je Ciceron branio sačuvanim još govorom, kad su ga tužili, da je seli (protiv prava) prisvojio građanstvo rimsko. H) Galli v. Gallus. — Adj. Cornelius, Kornelijev; odatle Corneliānus, adj.

corneolus, adj. [dem. od 2. corneus] *rđžan.*

1. * **corneus**, adj. [cornus] *drenov.*

2. **corneus**, adj. [cornu] *rđžan, rostrum; * ora (n. pl.),*

cornūcen, inis, m. [cornu-cano] *trubadč, svirač, frulač.*

cornicula, ae, f. [dem. od cornix] *vranica, Hor.*

† **corniculārius**, ii, m. [1. corniculum] *podasnim rošćićem odlikovani i po tome od obične službe dprošteni vojnici: razvodnik.*

1. **corniculum**, i, n. [dem. od cornu] rošćid (po svoj prilici ures kacige nalik na rog, kojim su vojnici za pokazanu hrabrost odlikovali).

2. **Corniculum**, i, n. Kornikul, starodavni grad u Laciju; odalle -lanus, adj. kornikulski. **corniger**, gēra, gērum, adj. [cornu-gero] rogat. * **cornipes**, šdis, adj. rogōnog, kopitast.

cornix, icis, f., vrana, natura cornicibus vitam diuturnam dedit; * loquax, * garrula; * annosa, vetula; u starih augurska ptica; također glasnica vremena, Verg.; posl. cornicum oculos configere = i najopreznijega prevariti; i elipl., qui cornici oculum, ut dicitur.

cornu, us, n. (rijetko i pjesn. -um, i, n. abl. pl. cornibus sa qui Cio. n. d. 2. §. 149.) 1) rog, u Hor. rog na čovječjoj glavi. Odalle A) o različitim predmetima, koji su nalik na rog, a) (u pl.) rogo vi pohumjeseca. b) * otoka, grana, rukav (od rijeke). c) * cornua terrae, rat, šilo, Ov., cornua portus, Caes., i kraj kojega mjesta, Liv. d) * rog = kraj križaka, melon. križaci, * cornua obvertere, pristati (kraj). e) glavica u kacige za perjanicu, Liv. Verg. f) glavica u štapida, oko kojega su se omatale knjige. g) krilo nojske, dextrum, sinistrum c.; u prilici, Pansa et Hirtius, qui quasi cornua duo tenuerunt Caesaris tum, cum illae vere partes vocabantur; cornua commovere disputationis tuae. B) tp. prilika plodnosti i obilja, copia opulenta ruris honorum tibi manabit ad plenum benigno cornu, Hor.; simbol snage i jakosti, napose na otporu, * cornua sumere. 2) kopilo. Odalle = stvari od roga. a) * lak. b) rōg i * frigijska svirala. c) lijevak od roga. d) uljanica (posuda za ulje). e) rošćidi u cilare (za pojačavanje zvuka).

cornum, i, n. drijen.

cornus, i, f., drijen, drijenak, odalle: dre-novina (koplje), Verg.

Cōrebus, i, m. Koreb, sin Migdonov, prosoo Kasandrin, Verg.

cōrolla, ae, f. [dem. od corona] vjenčid.

cōrollarium, ii, n. [corolla] „vjenčanica“, novci što su se na dar davali izvorsnim glumcima mjesto vijenca; uopće: dar, jabuka, discedere sine c.

cōrōna, ae, f. 1) vijenac (od cvijeća, od grandica ili od kovč, c. castrensis, muralis, obsidionalis, navalis, civica; sub c. vendere, ratne sužnje u robije prodavati (jer su imali kao i životinje na žrtvu određene vijence na glavi), sub corona venire, u Tac. sub c. venundari; * alui delphica lauro cingere coronam, * nectere alui c., vili vijenac = slaviti. 2) tp. o predmetima, što su nalik na vijenac, a) + vijenac na zidu. b) vijenac = kolo

ljudi. c) porazmještene čete oko neprijateljskoga grada; opsadna linija, opasivanje, urbem coronā cingere, circumdare, oppugnare; * includere u Liv. jednom o četama, radi obrane oko grada ponamještanim, corona vallum defendere. II) * kao zvijezde, sjeverna kruna, po priči vijenac Arijadnin premješten na nebo.

cōrōnarius, adj. [corona] vjenčani; napose aurum c., dar u zlatu, što su ga stanovnici provincije pobjedonosnomu vojvodi davali, isprva, da sebi nabavi za nj zlatni vijenac. Potom vjenčanica (novci za vijenac).

Cōrone, es, f. [Κορώνη] Korona, grad u Meseniji.

Cōrōnea, ae, f. [Κορώνεια] Koronea, grad u Beotiji; odalle -nensis, adj. koronejski; supst. -nais, ōrum, Koronejani.

Cōrōneus, ei, m. [Κορωνεύς] Koronej, olac Korone, u tranu pretvorenē, kralj u Folcidi, Ov.

Cōrōnis, idis, f. [Κορωνίς] mati Eskulapijeva od Apolona. Odalle Cōrōnides, ae, m. [Κορωνίδης] Koronidić = Aesculapius, Ov.

cōrōne, i. [corona] 1) ovjenčati, vijencem nakiliti, * templa, * cratera, * vina, vrč lišćem ovjenčati, * coronari Olympia, u olimpijskim igrama kao dobitnik ovjenčan biti; † c. comoediam, nagraditi k., † de oratoribus coronatus, u lakmi s govornicima. 2) tp. kao vijencem opasati, pòsjesti, silva c. aquas; c. aditum custode.

corporeus, adj. [corpus] 1) tjelesni; napose mēsan. 2) tjelesni, c. ignis; res c., tjelesna dobra, n. pr. zdravlje, ljepota.

corpulentus, adj. s komp. [corpus] (neklas.) omašna tijela, ugojen, krupan.

corpus, ōris, n. 1) tijelo, animus et c.; corporis cultus; c. voluptates et dolores; niti corporibus; c. vulgare, podati se bludnosti; ex vulgato corpore (od bludnice) genitus, Liv.; dedit hic pro corpore nummos, domino furienti committes cum corpore famam, Hor., Napose a) = meso tijela, ossa subjecta corpori; c. amittere, spasti s mesa, omršaviti, (Phaedr.) facere c., ugajiti se, odèbljati. b) mrtvac, lešina; odalle * sjena (pokojnikova). c) * trup u opr. s glavom. d) opisujući tijelo = lice, individuum, namjesto homo, ako še osb. na tvar tijela misli (zato često znači neko prezirānje), vile atque infame c.; liberum, captivum c., * delecta virum corpora, junaci. 2) beživotna supstan-cija, tvar, individua c., nedjeljiva tjelesa, nēsjeci (atomi). 3) tp. a) glavno u koje stvari, c. eloquentiae, jezgra, Quint. b) uređenā cjelina, skupnost, zbor, družba itd., c. ci-

vitatis, *svikoliki građani*; c. rei publicae, *država*; c. universitatis, *vasmir, vasioni svijet*; coalescere in unius populi corpus; nunc in c. unum confusi omnes; * commixti corpore (*sa svim kolikim Latinima*) tantum subsidunt Teueri; † fiunt de uno populo duo corpora, *države*; regem sui corporis creari voluerunt, *između sebe*; ejusdem corporis; (*Just.*) corpus militum, (*Eutr.*) c. militare, *zbor vojnički*; i o *spisu, cijelom suvislom djelu*, a principio conjunctionis usque ad reditum nostrum videtur modicum quoddam corpus confici posse; c. omnis juris Romani, *zbornik*.

corpusculum, i, n. [*dem. od corpus*] *tjelešce, književno djelo*, (*Just.*) velut florum c. feci, *zbirka cvijeća*.

corrādo [com-r.], etc. 3. *zgrnuti, zgrtati*, pecuniam, *Plaut.*, omnia, ancillas, servos t. j. *prodaje radi*, *Ter.*

correctio, ōnis, f. [*corrigo*] *ispravljānje, popravljanje, pouka, opomena*, veteris Academiae; † morum; o *čonjeku*, correctione gaudere; u *retorici*, figura, *ako čovjek sam svoju riječ ispravlja pridodavši krepčiju ili prikladniju*.

corrector, ōris, m. [*corrigo*] 1) *ispravljāč*, legum nostrae civitatis; * asperitatis, *izvrata-lac*; (*Eutr.*) disciplinae militaris; i u *zlu sm.*, *koritelj, opominjāč*, emendator et c. no-ster. 2) *carski namjesnik, napose u Italiji*, *Eutr.*

corrēpo, [com-r.], psi, — 3. *miljeti, puzati zajedno*; (u velikom broju) *odmiljeti itd.*, *davuci se*, in onerariam (navem); tp. c. in dumeta, *k mudroćjama uteći se*.

correpte, adv. s komp. [*corripio*] (*pjesn. i kasno*) *skraćeno, kratko*, correptius exit syllaba, *Ov.*

corrīgīa, ae, f. [*corrigo*] *ōputa*.

corrigo, rēxi, rēctum, 3. [*con-rego*] 1) *ispraviti*, inde aegre cursum, *na pravi put doći* (o *brodaru*); *post.* c. curva, *sve krivine (ili gore)* poravnati *znati Plin. ep.*; † malas labentes. 2) *tp. pogrješno ispraviti, popraviti, poučiti, opomenuti*, c. legem, jura, † fastos; aliojs sententiam; mores civitatis; temeritatem, flagitium, delicta; legis vitium, errorem poenitendo; epistolas; mendum liturā; hoc continuo; c. alqm; corrigi et emendari castigati-one hac, re ipsā; pueri corriguntur in discendo; c. se; * quidquid corrigere (*promijeniti*) est nefas.

corrīpio, rūpi, rūptum, 3. [*rapio*] 1) *zgrabiti, pograbit*, *šćepati, spopasti*, fascies; † alqm sinistrā; manu arma virumque (o *slo-novima*); † c. omnes res suas, *brzo pokupiti*; * naves; c. ferrum, * magnam hastam, * Ca-

cum, * lora manu, * ambustum torrem ab ara. *Odalle* * c. corpus ex stratis, *iz postelje sko-čiti*; c. se, *poteći*. 2) *uhvatiti, uapsiti*, alqm; *ōtimati, zaplijeniti*, pecunias, bona virorum; omnium partes c. atque complecti. 3) *tp. a) o valri, o bolestima i sl. spopasti, nāpasti, navaliti na, obūzēti, ūgrabiti, ūništiti*, * flamma c. tabulas; (*Lin.*) correpti alii flammā sunt; † corripit morbo, † morte subita, † adversa valetudine, † oculorum *ti* pedum dolore; * nec singula morbi corpora corripiunt; † segetes modo sol nimius, modo corripit imber; * ipsas igni corripuere casas, o *strastima i sl.*, *osvojiti*, * hunc plausus plebisque patrumque corripuit; † correptus mi-sericordiā, * militia tali, * imagine formae (*zā-trāvljen*), * duplici ardore; (*Plaut.*) ex amore hujus. b) *izgrāiti, koriti, iskarati*, omnes convicio consulis correpti exagitabantur; correpti consules; * correptus voce magistri; † ob haec correptus; † ab eo correptus, cur am-bularem; † corripiunt consulares quod etc.; * hunc cetera turba suorum c. dictis; † gravis-simo edicto; † acrius severiusque; (*Caes. u Cio. ep.*) clamoribus maximis corripit; *napose kao tužitelj koga pograbit, na sud voditi, optužiti*, alqm; accusatione corripit; correpti iudicio eorum. c) *stegnuti, skratiti*, verba; † singulos missus a septenis spatiis ad quina; † ludorum ac munerum impensas; * moras; *napose put, prostor proletjeti, brzo pre-valiti*, * campum; * spatia; † viam, * gra-dum.

cor-rōboro, 1. *ojačiti, očeličiti, utvrditi*, † militem opere assiduo; c. se, corroborari, *stati na muževlju snagu, ojačati*, aetas jam corroborata; cujus civitatis spectata ac nobilitata virtus non solum naturā corrobora-ta, verum etiam disciplinā pulatur; conjura-tionem nascentem non credendo c.; hominis sceleratissimi jam vetustate corroborata au-dacia.

corrōdo [com-r.], rūsi, rūsum, 3. *oglodati, nāgristi*, alqd; scuta, cribra; (*Phaedr.*) o per-sonif. turpij.

corrōgo, [com-r.], 1. *isprositi, izmoliti, isprosjačiti, izmoljakati i moleći sa-zivati*, pecuniam, auxilia a sociis; c. vela ex navibus; suos necessarios ab atrils Liciniis; ad sumptus; † auditores; † *supel. corrogati, ōrum, m.*

corrūgo [com-r.], 1. *nāmrsiti*, tp. ne sordida mappa nares tibi corruget t. j. *da ti se ne zgadi*.

corrūmpo [com-r.], rūpi, rūptum, 3. *upr. polo-miti*, 1) *ūništiti, utumaniti, npropa-stiti, razoriti, pokvariti*, c. reliquum (frumentum) flumine atque incendio, domum

et semet igni; opera igni. Napose a) što je od prirode dobro: pokvariti, iskvāriti, patvoriti, pabulum et aquarum fontes, coria, hordeum, sua frumenta; aqua conclusa facile corrumpitur; * c. artus febribus; * dentibus unguēs, sažvalati; † formam. b) u snazi ili u vrijednosti, oslabiti, u pas. spasti u... omršati, omlednjati, equi corrupti macie; (Phaedr.) corruptos viderat boves; c. res familiares, osirōmašiti. c) pokvariti, osūjeliti, diem alicui, Plaut.; c. occasionem, dubitando et prolatando magnas opportunitates, propustiti; quodeunque addebatur subsidio, id corruptum timore fugientium, izgubi se; (Sall.) res corrupta, slabo izvedena. d) iskriviti, izvrnuti, tabulas publicas; literas (dokaznice); nomen eorum. 2) moralno pokvariti; oskvāriti, obeščāstiti, okaljati, nobilitatem acceptam, mores; (Tac.) disciplinam (uništili); o ljudma: zvesti, filium, mulierem, Com.; exercitum; milites licentia atque lascivia corruerāt; (Tac.) corrupta ad scelus Livia, corruptisque primoribus ad societatem; podmititi, potkupiti ulqm pecuniā; auro, pretio, donis; alqm; * nutricis fidem.

corruo, [com-r.], ūi, ūtum, 3. 1) intranz. srušiti se, pōrušiti se, aedes, tabernae, oppida; c. obrutus telis; c. paene risu. Odalle tp. o tvrdnjama itd., rušiti se, padati; o ljudma i moći njihovoj, srušiti se, propasti. 2) tranz. (naglo) zgrnuti, nāgrlati, (Plaut.) divitias; * in quo me corruerit genere, upro-pastiti.

corrupte, adv. s komp. [corruptus] iskvāreno, naopako, krivo, c. judicare; (Tac.) corruptus (u gorem redu držani) quam in privata domo habiti (o robovima).

corruptela, ae, f. [corrumpo] zavōdēnje, podmićivanje, mito; (Ter.) = corruptor.

corruptio, ōnis, f. [corrumpo] a) zavōdēnje, podmićivanje, Tac. b) pokvarenost, totius corporis; opinionum, izvrtanje.

corruptor, ōris, m. [corrumpo] kvaritelj, zavodnik, milijac.

corruptrix, icis, f. [corrumpo] kvariteljica, zavodnica, adj. zavodljiv, tam c. provincia.

corruptus, adj. s komp. i sup. [partic. od corrumpo] fizički ili moralno pōkvāren, zaveden; napose: pōdmicēn, potkupljen, judicia; (Hor.) iudex; † adversarius; oskvānjen, adolescentulus; također zāsūkān, neukusan, neslan.

Corsica, ae, f. Korzika, otok u Sredozemnom moru. Odalle adj. * Corsus, korzički; supst. Corsi, ōrum, m. Korzičani, Liv.

cortex, icis, m. * pjesn. kora u drveta, i u voća (n. pr. u oraha); napose: plūto, pli-

vaći pās; odalle posl. nare sine c. — ne treba ti više nadzora, levior cortice, o laku čorjaku, Hor.

cortina, ae, f. kotao, kàzan (m.); napose * tronog Pitijin u hramu Apolonovu u Delfu, * c. Phoebi, prorodište Apolonovo; † tronog (kotao) kao dar ili prilog hramu (Apolonovu); tp. (Tac.) kolo slušateljā.

Cortona, ae, f. [Kortōra] Kortona, grad u Etruriji; odalle -nensis, adj. kortonski; supst. -nenses, ium, m. Kortonjani.

cōrusco, i. a) * tranz. mahati, zamahnuti, zavillati čim, brzo micati, hastam, telum; linguas palūcati jezicima (o zmijama). b) * intranz. treptjeti, svjetlućati, lijetati, o pčelama, pennis; i o svijelim predmetima: treptjeti, blistati se, sijevali, sjati se.

* **cōruscus**, adj. 1) trepećući, libajući se, silvae, ilices. 2) blistav, svijetao, sol, žarbo, ensis, flammae, dextra; ignis (o munji); tonitru, trijesak, strijela.

corvus, i, m. gavrān; kao prorok, * oscen; corvi cantus; posl. pascere corvos in cruce, na vješalima zaglaviti, Hor.; † kŭka, čaklja.

Cōrybantes, um, i ium, m. Koribanti, „u kagigama stupajući“ svećenici božice Cibele, koji su je slavili s bučnom glazbom i s divljim plesom u oružju. Odalle * **Corybanti**, adj. koribantski.

Corybas, antis, Koribant, sin Cibelin, i otac Apolonov.

* **Cōryelus**, adj. [Kōpύelos] 1) korički, što pripada špilji na Parnaskoj gori, posvećenog Ninfama i bogu Panu [tō Kōpύelos ἑνί πορ]; odalle = Parnaski. Odalle Cōrýeides Nymphae, kćeri Plistove (Plistus). 2) n. 1. Coryeus.

1. **Cōryeus** ili -os, i, m. [Kōpύeos] 1) Korik (kao grad f.) grad s pristaništem u Ciliciji s glavinom istoga imena, nedaleko rastao je najbolji šafran, Odalle * † -yelus, adj. 2) rt u Joniji, Liv. 3) grad u Pamfiliji, Eutr.

2. **cōryeus**, i, m. [Kōpύeos] korik, (vreća pijeska, za atletske vježbe) c. laterum et vocis meae Bestia, jednom Cic. Phil. 13, 12, 26.

cōrylētum, i, n. [corylus] ljēštāk, jednom Ov. Fast. 2, 587.

cōrylus, i, f. [Kōpύλος] lijeska, Verg. Ov.

cōrymbifer, fēra, fērum, adj. [corymbus-fero] rodeći bršljanovim grožđem, Bacchus, jednom Ov. fast. 1, 393.

cōrymbus, i, m. [Kōpύμβος] cvjetni grozd, osb. u bršljana.

cōryphaeus, i, m. [Kōpύφαίος] glava stranke ili škole, Epicureorum Zeno, jednom Cic. n. d. 1, 21, 59.

- * **Cōrythus**, i, f. [Κόρυθος] 1) *Korit*, grad u Etruriji. 2) m. utemeljitelj toga grada.
- * **cōrytus**, i, m. [κόρυτος] *tobolac* (za strijele).
1. **cōs**, ōtis, f. [mjesto cautes] 1) *kremen*; napose u pl. *hridine*, *stijene*. 2) osb. *točilj*, *brus*, u prilici, iracundiam fortitudinis quasi cōtem i samo cōtem esse; *odalle* tp. ardore animorum cotesque virtutum.
2. **Cōs** ili **Cōēs** (Cōus), Col, f. [Κῶς, Κῶς] *Kos*, ostrvo među Sporadima u Egejskom moru naprema *Kariji* na glasu sa štovanja *Eskulapija* (u čijem je hramu bila glasovita „*Venus Anadyomene*“ slika od *Apela*, koji se zato i *Cous* zove) i sa lakih te prozirnih tkanina (vestis *Coa*). *Odatle* **Cous** [Κῶς] adj. *koski*; supst. a) * **Cōum**, i, n. sa. vinum, *kosko vino*. b) **Col**, ōrum, m. *Košani*. c) * **Co**, ōrum, n. *kosko odijelo*.
- Cōsa**, (Cossa), ae, f. ili -ae, ōrum, f. [Κόσσα i Κόσσα] 1) *Koza*, starodavni grad u Etruriji. *Odatle* -**sūnus**, adj. *kozanski*, supst. -**sāni**, ōrum, m. *Kozani*. 2) grad u Lukaniji.
- cosmoe**, ōrum, m. [κόσμοι] *redari*, državna oblast deseterice u *Krečanā*, nalik na atenske *arkhonte*, jednom *Cic. r. p. 2, 33, 53*.
- Cossyra**, ili **Cossūra**, ae, f. [Κόσσυρα i Κόσσυρος] *Kosira*, maleno ostrvo među Sicilijom i Afrikom, sad *Pantalaria*, Ov.
- costa**, ae, f. *rebro*; *odalle* u pl. *rebra*, * **aēni**; * u broda, sectaque intexunt abiete costas.
- * † **cōstum**, i, n. [κόστος] *kōst* (mirožno rašće u Indiji, od kojega se pravila nekaka dragocijena mast).
- † **Cōthon**, ōnis, m. [Κώθων] *Kōton*, primorski grad u sjevernoj Africi blizu grada *Adrumenta*.
- cōthurnātus**, adj. [cothurnus] u *koturnu*, *odalle* * *tragičan*, *uzvišen*, deae *Lycophron*.
- cōthurnus**, i, m. [κόθορνος] *koturn*, polučizme s debelim potplatima, s prijed remenjem sapele i to lozne *Verg.*; prenes. *koturn*, visoke čizme *tragič.* *glumaca* od *Eshila* uvedene s poplatima gotovo stopu debelim; *odalle* tp. a) *tragedija*. b) *tragičan*, *uzvišen slog*, * *grandes cothurni*; † *nec comoedia cothurnis assurgit* etc.
- cōtidianus**, **cōtīdīe** v. *quotidianus*, *quotidie*.
- cottābus**, i, m. [κότταβος] *kotab* (igra grčka, a potom i rimska, u kojoj se ostalom vina u čaši udaralo o kovnu posudu misleći na ljubljeno lice. Po zvuku, što ga je tako udarac davao, sudilo se, voli li ga ili ne voli ljubljeno lice). *Odatle* u šali: *udarac, čuška*, koja odzvanja, *Plaut.*
1. **Cottlus**, ii, m. *Kotije*, ime dvjema knezovima, ocu i sinu (za *Augusta* i *Tiberija*), koji su vladali plemenima u *Alpama* po njima prozvanim *kotijskim*, *Suet. Odatle* (*Tac.*) **Cotliānus**, adj. *kotijski*, *Alpes*.
2. **Cottlus**, adj. *kotijski*, *Alpes*.
- cōtūrnix**, icis, f. *prepelica*; tp. kao riječ od mila (*Plaut.*) *kōkica*.
- Cōtys**, yis, m. [Κότυς] ili **Cotus**, i, m. *Kotis*, ime mnogim vladarima *tračkim*.
- Cōtytto**, us, f. [Κοτύττω] *Kotita*, božica štovana isprva u *Traciji*, potom i u *Ateni* i *Korintu*, božica bludnosti; *odalle* **Cotyttla**, ōrum, n. [Κοτύττω] *orgije Kotiti* u slavu, *Hor.*
- cōvinārius** (covinn.), ii, m. [cavinus, srpna kola] *borac sipak*, *Tac.*
- † **coxa**, ae, f. *kūk*.
- coxendix**, icis, f. [coxa] *kūk*, *uopće: bedro*, *bok*, *Plaut. Suet.*
- Crabra** (aqua) ae, f. *Krabra*, *vodovod*, kod grada *Tuskula*, što se izliva u rijeku *Tiberis*.
- * † **crabro**, ōnis, m. *stršljen*; *post. irritare crabrones*, *dirati* u *šinjak*, *Plaut.*
- Crāgus**, i, m. [Κράγος] *Krag*, gora u *Liciji*, *Hor. Ov.*
- Crānon**, ōnis, [Κράνων] *Kranon*, grad u *Tesaliji*; *odalle* -**ōnius**, adj. *kranonski*.
- Crantor**, ōris, m. [Κράντωρ] 1) *Krantor*, štitonoša *Peljejev*, *Ov.* 2) *filozof* starije *akademičke škole* oko g. 320. pr. Is.
- erāpūla**, ae, f. [κραμπύλη] *pijanstvo*.
- erāpūlārius**, adj. [crapula] *pijan*, jednom *Plaut. Stich. 1, 3, 74*.
- eras**, adv. *sjutra*; * *meton. unaprijed*, *quid sit futurum c.*, *fuge quaerere*.
- erasse**, adv. s *komp. upr. gusto*, *debelo*, *odalle* † tp. *krupno*, *nespretno*, *neukusno*, poēma c. *compositum*.
- erassitudo**, inis, f. [erassus] *gustoća*, *aëris*; *parietum*, *debjina*.
1. **erassus**, adj. s *komp. i sup. gust*, *debeo*, *grub*, *filum*; *aër*, *caelum*, *tenebrae*, *mrkli*; † *nebula crassissima*; *ager*, *tusta*, * *terga* [(od) polja]; *aquae*, *nečista*, *blatna v.*, * c. *toga*, *debela*, *prosta*; si *quid crassi* (in vinis) est; o *ljudma*, *debeo*, *krupan*, *Ter.*; tp. c. *Minervā*, *obične*, *priproste*, *naravne pameti* (sr. *pinguis Minerva*); (*Hor.*) *abnormis sapiens crassaque M.*; *infortunium c.*, t. j. *batine*, *Plaut.*
2. **Crassus**, v. *Licinius*.
- erastinus**, adj. [eras] *sjutrašnji*, *dies*; in *crastinum*, na *sjutra*; * *Aurora*; * *hora*; * *tempora*.
- Crātaeis**, idis, f. [Κραταίς] *Kratejida*, mali *Scilina*, *Ov.*
- erāter**, ōris, m. i **erātēra**, ae, f. [κρατήρ, κρατήρ] 1) *krater*, velika posuda, u kojoj se vino vodilo. 2) *pren. a*) * *posuda za ulje*, *uljanica*. b) *plitica*, *kāmenica*, *bassin*. c)

* **krater**, *ždrijelo vulkansko*. d) * **zviježde**, *vrč*. e) Crater, *zaliv kod grada Bajae*. **Cratērus**, i, m. [Κράτης] 1) *Krater, vojvoda Aleksandra Velikoga*. 2) *glasovit liječnik za Cicerona*; i *apelativno = izvrstan liječnik u Hor.*

crātes, is, f. *često u pl. pleter, ljesa, tor, obor, napose kod vojništva; pleter za oplaćivanje kod gradnje mostova; također šibače, fašine; * za nosila; * zubat pleter, brana, drljača; * tp. c. spinæ, zglobov rtenice (kičme), * pectoris; * c. favorum, sâce.*

Crāthlis, idis, m. [Κράτης] *Kratida, rijeka kod grada Thurii u južnoj Italiji među zemljama Lukanijom i Brutijem, Ov.*

Crātinus, i, m. [Κράτινος] *Kratin, jedan od prvih pjesnika drevne antičke komedije, suvremenik Aristofanov, Hor. Quint.*

Crātipus, i, m. [Κράτιπος] *Kratip, peripatetički filozof u Ateni, učitelj sinu Ciceronovu.*

creātio, ōnis, f. [creo] *izabirânje, izbor, magistratum, u klas. prozi samo Cic. legg. 3, 3, 10.*

creātor, ōris, m. [creo] *stvoritelj, začetnik, mundi; Romulus c. hujus urbis, osnivač.*

* **creātrix**, icis, f. [creo] *stvoriteljica, roditeljica, začetnica; diva c., mati.*

crebēr, adj. s *komp. i sup.* 1) *u prostoru: gust, čest, mnogobrojan, aedificia creber-rima; c. ignes; arbores, turres c.; sententiae c., zbijene, jedre rečenice. Odalle * pun, zarastao čim, lucus c. arundinibus; pun punctat, obilat, Thueydides c. rerum frequentia, bogat sadržajem; u Quint. c. sententiis. 2) u vremenu: čest, mnogi, opetujući se, excursiones; literae crebriores; rumores, † nuntii; legationes, colloquia; exploratores; * crebri ignes, o munjama, * Africus c. procellis, * creber pulsas, * errat aures et tempora circum crebra manus; in eo creber fuisti, opetovano si mi to kazivao, * acc. pl. crebra adv. = crebro.*

crebresco, brui, — 3. [creber] *učestati, mah ōtimati, * optatae auræ; saevus campus magis ac magis horror; * sermo; † fama; † seditio; † invidia; † bellum; crebrescit, širi, raznosi se glas, s inf., Tac. ann. 2, 30.*

crebritas, ātis, f. [creber] *čestoća, officiorum, literarum; c. sententiarum, jedroća.*

crebro, adv. s *komp. i sup.* [creber] *često, Plaut.; višeput, opetovano, svejednako.*

credibilis, adj. [credo] *vjerofatan, narratio, suspicio; alui alqd c. facere; credibile, vix c. est s acc. a. inf.; † vix credibile dictu, memoratu est; * majora credibili, veće nego li bi se moglo vjerovati.*

credibiliter, adv. s *komp.* [credibilis] *vjerofatno.*

crēditor, ōris, m. [credo] *vjerovnik.*

crēdo, didi, ditum, 3. [stariji oblik konj. praes. creduiam, creduas; creduiam, creduis, creduit, inf. praes. pas. credier Plaut.] 1) *povjeriti, predati, izručiti komu što, vitam et fortunas alui, arma militi, alqm alcjs fidei et potestati, (Ter.) omnia consilia alui; * latus tauro; * arcana libris; c. se victori, * se in soles novos tuto (t. j. germina); * se procellae; * c. se pugnae, smjelo idi u boj, * te cominus aequo mecum crede solo, ogledaj se na ravnu polju sa mnom; napose: novce povjeriti, uzajmiti, zaimati, dati u zajam komu (vjerujući, da će vratiti), alui grandem pecuniam, pecunias; apsol., c. populis; pecunia, res creditae; supst creditam, i, n. zajam, rukodâće, dâg. 2) *uzdati se u koga, c. alui alqd virtuti militum; consules magis non confidere quam non credere suis militibus; (Liv.) nisi ipse oculis suis credidisset; u Cic. samo jednom Tusc. 5, 20, 59. credebat eorum nemini, sed iis quos etc. 3) vjerovati, c. alui alqd, komu što ili u čem, i de alqa re, Plaut.; * creditor mjesto creditur mihi; vjerovati, za istinu držati, omnia; libenter homines id quod volunt c., c. alqd de alqo, i abst.; vix erat credendum, jedva se moglo vjerovati; (Tac.) facilius de odio creditur, odviše se rado vjeruje mržnja. Napose mihi crede (rijetko crede mihi), meni vjeruj, vjeruj mi, umetnut izraz uvjerenja. 4) uopće: misliti, scijeniti, držati, s acc. c. inf.; cum reliquum exercitum subsequi crederet; credo ego vos, judices, mirari, rado vam vjerujem, da se čudite; credo vos non pecuniam sed gloriam concupiscere, vjerujem (vašemu uvjerenju ili vašemu glasu) da itd.; pas. s acc. c. inf., creditur Pythagorae auditorem fuisse Numam; audeamus quod credi non potest ausuros nos; (Quint.) neque enim sine causa creditum est (povjerovalo se i još se vjeruje) stilum non minus agere, cum delet; * Epaphus creditur esse Jovis; * credebar sanguinis auctor; * credi posset Latonia. Napose a) credo (samo u ovom obliku) često umetnuto ironički: mislim, dakako. Ako se ironična misao sama po sebi kao takva izdaje, slaže se credo, kao obično s acc. c. inf., Rheginos credo aut Locrenses aut Neapolitanos — id huic, summâ ingeni praedito gloriâ, (largiri) noluisse; credo, — quasisse (eum), num ille defensurus esset. b) crederes, za mnijenje, koje je u koga lako moglo nastati, mogao bi čovjek pomisliti, maesti, crederes victos, in castra redeunt; signum datum crederes.**

crēdūlitas ātis, f. [credulus] *lakovjernost.*

crēdulus, adj. [credo] *lakovjerman, stultus et c. auditor; * c. alui, tko komu lako vjeruje,*

- * c. in vitium, koji na pogriješku lako njeruje; * armenta c., bezazlen, dobrodušan; † aures; u Just. convivia c., prijateljske. 2) što se lako njeruje, fama, jednom Tac. hist. 1, 3, 4.
- Crēmēra**, ae, f. *Kremēra*, rijeka u Etruriji blizu grada Veja; odatle (Tac.) -rensis, adj. kremerski.
- crēmo**, i. paliti, sažizati, sažeći, c. corpus, urbem incendio; * † librum; igni cremari; često o spaljivanju mrtvaca, spaljujući žrtvovati, spolia hostium Jovi victori, sacrum Vulcano.
- Crēmōna**, ae, f. *Kremona*, grad u sjevernoj Italiji na rijeci Padu. Odatle -nensis, adj.; supst. (Tac.) -nensis, ium, m. *Kremonci*.
- Crēmōnis jugum**, *Kremonska presrt*, čest peninskih Alpa, sada Grimsel, gdje se prevlađuje preko Alpa.
- crēmor**, ōris, m. sluz, Plaut.
- Crēmūtius**, ii, m. *Kremucije*, potpuno ime A. Cremutius Cordus, povjesnik za cara Tiberija, na glasu sa slobodomnosti.
1. **creo**, i. 1) stvoriti, stvarati, sazdati, radati, natura c. imitatores; narratores facelos; artis proprium esse, creare et gignere; quae gignuntur in terris, ad usum omnia creantur; napose roditi, radati, Aeneam Silviam; * pueros; * fortes creantur fortibus; † creatus alqo ili alqā, porod. 2) uzrokovati, učiniti, pripravit, c. alcuī voluptatem, Plaut., alcuī periculum, errorem. 3) izabrati, imenovati, postaviti za, alqm consulem, regem, c. dictatorem, consules, praetores, tribunos, magistratus; (Eutr.) exercitus Diocletianum imperatorem creavit; u pas. s dva nomin., consules creati sunt Fabius et Decius; vergobretus creatur annuus; često i o onom, koji izbore vodi, Q. Furius pontifex maximus tribunos plebis; Brutus collegam sibi comitiis centuriatis c. P. Valerium.
2. **Crēo** (Creon), ontis, m. [Κρόων] 1) *Kreont*, kralj u Korintu, koji je kćer Kreuzu zaručio s Jazonom, Hor. 2) vladar u Tebi za odsutna Amfitrijona, Plaut.
- crēpīda**, ae, f. [κρηπίς] grčka sandala, polucipela, posl. † ne sutor ultra c., drž se, pope, svoje crkve!
- crēpīdātus**, adj. [crepida] u sandalama, fabula c., vrsta grčko-rimske tragedije.
- crēpīdo**, īnis, f. [κρηπίς] 1) upr. zidan temelj, podnožje u Cic. samo u priči, omnia tanquam crepidine quadam comprehensione longiore sustinentur. 2) podzidan nasip, kameni brijeg, omnes urbis c.; * saxi; † magnae molis; apsol. altera c.
- crēpīdula**, ae, f. [dem. od crepida] sandalica, Plaut.
- * **crēpīto**, i. [intenz. od crepo] udarajući štopotati, zveketati, u Plaut. intestina crepitant, krče ili karaju se crijeva; * arma, * flamae (praskaju) rostrum c.
- crēpītas**, us, m. [crepo] 1) zveket (prevodi se različito) i sl., armorum, pedum topot, cardinum, škripanje, dentium škrgut, alarum (lepet); missilium, zvizga; * nec fulmine tanti dissultant c., gromovi. 2) napose ventris, Plaut.; flatus crepitusque ventris, Suet. glasno otpuštanje vjetрова.
- crēpo**, ui, itum, i. 1) intranz. zveketati, škripati, praskati, pucketi, romoniti, itd. crepuit foris, c. fores, Ter., c. intestina, krčati, Plaut.; * c. remi, * crepante pede (o vodi), šušteći. Napose = glasan vjetlar pustiti od sebe. 2) tranz. a) * pljeskati, * manibus faustos ter sonos, pljeskati tri puta (na pohvalu); * laetum theatris ter sonum. b) neprestano o čem govoriti, brbljati zanovijetati, tužiti se na što, immunda dicta; si quid Stertinius veri crepat; c. sulcos et vineta, * post vina gravem militiam, pauperiem.
- crēpundia**, ōrum, n. [crepo] čagrtaljka, a) djeci za igru. b) (jednom Just. 30, 1, 9) castagnette.
- crēpusculum**, i, n. [creper, sumraćan] * sumrak, dubiae crepuscula lucis; opaca c.; napose sutor.
- Crēs** v. 1. Crēta 1).
- creseo**, ēvi, etum, 3. 1) izrasti, postati, roditi se, * hic et acanthus et rosa crescit; osb. često * partic. cretus, kao adj. postao, pòtekao, rođen, mortali semine. Amyntore; c. Trajano a sanguine, trojanskoga roda. 2) ponajviše o nečemu, što već jest, rasti, a) rasti, množiti se, povećati se, ostrea, * puer, * ut clivo crevisse putes; † sub Aristotele doctore per quinquennium; † in domo alcjs, odrasti; * crevit in immensum Atlas; * super ora caputque crevit onus, naraste preko ili iznad itd.; flumen c. ex nivibus; praeter modum crevisse; annona crevit; mihi creverunt amici; * crescentibus annis; * crescit res (imutak); cibus c. in ore, raste; pregn. rastući se pretvoriti u... , srastati se u... , in frondem crines, in ramos brachia crescent; c. in manus, in ungues; do neke visine narasti, podići se, dizati se, † petra in sublime fastigium, † a fundo in altitudinem modicam creverat opus, * c. in speciem montis. b) u jakosti porasti, povećati se, crescentes morbi; opes Atheniensium, inopia omnium, hostium opes animique; crescit alcuī, alcjs animus, audacia. Napose o ljudima i državama, ugledom, moći narasti; postavljati moćniji, silniji, podići se, uzvisiti se,

visoko se pòpèti, dignitate, fortunâ, gratiâ, virtutum laude; cum famâ tum opibus; crescit labore atque iustitia res publica; c. ex, de alqo, per alqm; ex invidia alcjs; crescendi occasio; Philippum crescere; * *ohrabriti se, oslo-boditi se*.

1. Crēta, ae, ili Crēte, es, f. [Κρήνη] Kreta, s. Candia u Sredozemnom moru. Odatle Cres, etis, m. [Κρης] Krecanin. 2) * Cressa, ae, f. Krecanka, n. pr. Arijadna; češće kao adj. kretski, Cressâ ne careat pulchra dies notâ, Hor. 3) * Crēsius, * Crētaeus, Crētānus, Plaut., Crētensis, (odatle supst. -enses, ium, m. Krecani); * † Crēticeus i Crētis, idis, adj. f. kretski.

2. crēta, ae, f. [1. Creta] kreda, vrsta kredaste fine bijele gline, koja se u različite svrhe upotrebljavala, napose za ličenje obraza ili odijela i pečaćenje (listova; gl. cretula); bijelom bojom naznačivalo se i ugodno i veselo, creta est profecto horum omnium oratio, razveseljuje i razvedruje, Plaut., cretâ an carbone notandi, (pohvaliti ili ukoriti), Hor. (sr. Cressa pod 1. Creta).

crētātus, adj. [creta] kredom nâmazân ili naličen.

crētlo, ōnis, f. [cerno] kreotija t. t. formalna i pred svjedocima učinjena izjava, da tko hoće naslijediti nasljedstvo; zato i svečano primanje nasljedstva, i određeni rok za predaju onoga očitovanja, ut in cretionibus scribi solet.

crētōsus, adj. [creta] kredovit, glinovit, Ov.

crētūla, ae, f. [dem. od creta] bijela zemlja pečatnica; pečat.

crētus, v. cerno i cresco.

Crētūsa, ae, f. [Κρήνη] 1) Kreuza, kći Kreonta, kralja u Korintu, žena Jazonova, pošto je otpustio Medeju, koja ju je zato usmrtila, Hor. Prop. 2) žena Trojanca Eneje, kći kralja Prijama, Verg. 3) grad s pristaništem u Beotiji.

* † cribrum, i, n. [srodno s cerno] sito, cje-dilo; posl. (Plaut.) imbrēm in cribrum gerere, o zaludnu pothvatu.

Crīeōlābus, [κρίων i λαμβάνειν] izmišljeno ime za roba lupeža „Kradiprsten“, Plaut.

crīmen, inis, n. [cerno] osvada, optužba radi prekršaja na sudu, potvora, tužba, uopće: ukor, c. falsum, commenticium, fictum, verum, incredibile, magnum, certum; auctor, causa criminis; c. adversariorum, Erucii (subj.); sermones pleni criminum in alqm; inopia criminum; c. maleficii (obj.), radi (učinjena) zločina, c. ambitus, majestatis, no Nep. i invidiae crimine (subj.) accusari, optuždom iz inv. po-tekdom, iz mržnje optužen biti; c. meum (tuum,

suum) maja (od mene izuštēnâ) ili protiv mene, hoc crimine est damnatus; crimini dare alcui alqd, predbaciti komu što, koriti koga čim, esse crimini; esse in crimine, otkrivljen, optužen biti; crimen et suspicionem adjungere ad alqd; crimina inferre, otkriviti pred kim, oblata c., osvade protiv ili na druge pred kim izuštene; in crimen vocare alqm, otkriviti, optužiti, in c. vocari, (Ter.) venire izaci na zao glas; crimen defendere, propulsare, suzbijati; crimen afferre, sibi facere, navući na se, dobaviti se, alqm arcessere crimine (radi) ambitus; quae te mihi crimina (osvade) mutant? Odatle a) * predmet i povod optužbe, pogrdâ, posteritatis c. eris. b) * (u pl.) tobožnji uzroci, izlike, sere crimina belli. 2) * † 2) * † zločin, prekršaj; napose zločin bludnice, preljub. Odatle a) predmeti koji predočuju slikom ili pismom opacinu, u pri-lici prikazana grjehota, pietas, caelestia crimina, vestes; nullo crimine tum paries pictus erat; signat sua crimina, list, u kojem se sa-država zločin. b) povod prestupa: krivnja, se causam clamat crimenque caputque malo-lorum; Bajae crimen amoris aquae, krive ne-vjeri.

crīmīnātio, ōnis, f. [criminator] otkrivljanje, optuživanje, potvoranje, ocrnjivanje, opadânje, Appii criminationes de Fabio ab-sente ad populum; ab alquo allatas crimina-tiones repellere; s acc. c. inf., Cic. p. Rosc. com. 13, 37.

crīmīnātōr, ōris, m. [criminator] (prethl. i kasno) opadâč.

crīmīnōr, dep. 1) prethl. i -no, 1) [crimen] 1) kriviti, užiti, potvoriti, opadati, ocr-njivati, c. alqm; patres apud populum ili plebem; (Ter.) me tibi, tebi ili pred tobom, nihil Sestium; s acc. c. inf. ili quod. 2) tu-žiti se, žaliti se na što, prekoravati, predbacivati, omnia; potentiam alcjs, alqd de illa tribu; c. amicitiam ab alqo violatam esse; i sa slijedećim quod; † criminari alqd alcui, apud alqm; u svezi riječi absl. argu-mentando c., krivnju dokazivati.

crīmīnōse, adv. s komp. i sup. [criminosus] osvadno, opadno, neprijateljski, c. alqd dicere, agere.

crīmīnōsus, adj. s komp. i sup. [crimen] osvadan, opadan, prijekoran, ocrnjujući, res; ne id mihi ili in me criminosum esse possit, po me zlo, tegotno, oratio criminosior; orator acer, acerbus. c.

Crīmīsus, i, m. [Κριμαίος] Krimis, rijeka na jugozapadnoj obali Sicilije.

* crīnālis, adj. [crinis] kosan, vitta, upletnik; aurum, zlatan upletnik, crinali corpore po-

lypus, s vlasastim kvatajkama. — * supst. **erinale**, is, n. *ùpletnják*.

erīnis, is, m. *kosa osb. u čovjeka*, crines passi, sparsi, resoluti, * soluti; c. canus, * crines cani; u Tac. crines abscondere, promittere crinem barbamque; melon. * rep. u repatice.

erīnītus, adj. [crinis] *kosat, dugòkos*, * puella, * galea triplici jubā; c. Appollo; stella c., repatica, Suet.; pl. Cic. n. d. 2, 5, 14.

crispūsileans, tis [crispus i sulco] *krivùljast, fulmen*.

crispo, i. [crispus] * *mahati, zavittlati*, bina manu hastilia.

crispus, adj. *kudrav, kudronja*, Com.

crista, ae, f. 1) * *† kukma, hòbēr, kresta*, napose u pùpavca i u zmije, Ov. 2) *perjanica u kacige*, Verg. Liv.

cristātus, adj. [crista] *kukmast itd.*, * ales; * os alitis; * draco; † pullus; * cassis c. (s perjanicom); pennis; galeae; * Achilles, perjanik.

Critias, ae, m. [Κριτίας] *Kritija, jedan od tri-desetorice liranā u Ateni*.

criticus, i, m. [κριτικός] *kritičar*.

Crito, ònis, m. [Κρίτων] *Kriton, učenik i prijatelj Sokratov*.

Critobulus, i, m. [Κριτόβουλος] 1) *Kritobul, učenik Sokratov*. 2) *grčki liječnik za Filipa i Aleksandra Velikoga*.

Critolāus, i, m. [Κριτόλαος] 1) *Kritolaj, peripatetički filoz. oko god. 155. pr. Is.* 2) *vojvoda Ahejski*.

croceus, adj. [crocus] 1) * *† šafranov*. 2) * *šafranast, šafranove mästi*.

croceinus, adj. [κρόκεινος] * *šafranov, šafranast, žut kao šafran*; * supst. **crocinum**, i, n. (sc. oleum), *šafranovo ulje*: (Plaut.) *kao riječ od mila*.

crocio, 4. [κρόκιω] (pretkl. i kasno) *graktati*.

crocōdīlus, i, m. *kadžto* (Phaedr.) **corecōdīlus**, [κροκόδειλος] *krokodil*.

crocōta, ae, f. [sc. vestis, κροκωτός sc. πέπλος; crocum] *krokota* (šafranasta slajaca odjeća za gospođe).

crocōtārius, adj. [crocota] *krokotski*, infectores c., *koji odjeće bojadišu šafranasto, jednom Plaut. Aul. 3, 5, 74*.

crocōtūla, ae, f. *dem. od crocota*, Plaut.

croceum, i, n. i * -cus, i, m. [κρόκος] *šafraan*. Odalle * *šafranova boja*; * fabula perambulat crocum, *prikazuje se komad* (jer su radi ugodna mirisa škropili pozorišta šafranovom vodom).

Croesus, i, m. [Κροῖσος] *Krez, bogati kralj li-dijski, odalle * apel. = vrlo bogat čovjek*.

Crommyāeris, īdis, f. [Κρομύων ἄγρα] *rt na otoku Cipru, Cas. u Cic*.

Crōmyon, ònis, f. [Κρομύων, „Lhōnjāk] *selo u Megarskoj, blizu Korinta, Ov*.

crōtālīstria, ae, f. [crotalum, κροτάλιω] *krotalistrīja* (plesadica uz castagnette).

Crōto, (Crotōn), ònis, comm. (rijetko) **Crōtōna**, ae, f. [Κρότων] *Kroton, grad na istočnoj obali Brutija, s. Crotone, postojbina filozofa Pitagore. Odalle a) -niātes*, ae, m. [Κροτωνιάτης] *Krotonac*. b) -niēnsis, adj. *krotonski*; supst. -enses, ium, m. *Krotonci*.

cruciābilitas, ātis, f. [cruciabilis] *muka, pl. jednom Plaut. Cist. 2, 1, 3*.

cruciābilit̃er, adv. [cruciabilis] *mučno, na mukama, jedno, Plaut. i pisac bell. Afric*.

cruciāmentum, i, n. [crucio] *muka*, vidi — quae Acheronti fierent cruciamenta, Plaut.; inorborum cruciamenta (uz tormenta carnificum), Cic.

cruciātus, us, m. [crucio] *mučenje, muka*, napose: *smrt s mukama*, c. omnes animi et corporis; per cruciatum interficere, cum cruciatu necare, *umoriti na mukama*; in c. summum venire, *ići, doći u itd.*; cruciatus edere in alqm, alqm in cruciatum dedere, *udariti na muke*; tp. cum tuo c. haec dicis, *u zao čas po sebe, na svoju propast*, quin tu abis in malam pestem malumque c., *idi do bijesa*, Plaut.

crucio, i. [crux] *upr. na križ udariti; mučiti, moriti, metnuti na muke*, alqm, legatos omnibus suppliciis; *i duševno mučiti = jediti, ljutiti*, officii deliberatio me c., ipse se c. aegritudine; c. se pejus; (Com.) crucior = *jedim se, žalostim se*, s acc. c. inf.; * alqm s quod.

crucisālus, i, m. [crux i salio] *za šatu riječ plesač, skakač na križu, jednom Plaut. Bacch. 2, 3, 128*.

crūdēlis, adj. s komp. i sup. [crudus] *surov, bez srca, nemio, nemilosrdan, okrutan*, homo, * mens; c. in liberos, (kasno) *alcui, protiv koga*, * tanto amori. Odalle o onom, *u čemu je, čim se pokazuje okrutnost*, sententia, bellum, consilia; crudelissimum nomen tyranni, *glas vrlo okrutna t.*, * poena, * odium, * scelus; * personifikacijom, c. astra (jer po vjeri starih djeluju na sudbinu ljudsku); amor tauri; funus.

crūdēlitas, ātis, f. [crudelis] *okrutnost, surovost, nemilosrdie, nesmiljenost*, quae apud alios iracundia dicitur, in imperio superbis atque c. appellatur; importuna in me c., civium erga nobiles, in supplicio.

crūdēlīt̃er, adv. s komp. i sup. [crudelis] *okrutno, nemilosrdno, surovo, nesmiljeno*.

erūdesco, — 3. [crudus] *idi na gore, bivati žesči, morbus, pugna, seditio, Verg. Tac.*

erūdītas, ātis, f. [crudus] *upr. neprobavnost, slaboba želuca.*

erūdus, adj. s komp. [cruor] 1) *krvav, sirov, prijesan, exta victimae; (Curt.) crudo latere, čerpid (nepečena opeka), struere alqd. Odalle pren. nexreo, nedospio, zelen, poma. Odalle tp. a) * + o rani: nezamladenā. b) o čitanju: nepróbavijen, Quint. c) neddrastao, equa protervo adhuc cruda marito; premiad, preran, qui ipse viderant quique a parentibus acceperant diem illum crudi adhuc servitii, Tac.; u boljem sm., krepak, čvrst, senectus c. (spojeno s viridis.) 2) zlohran, slabe probave, Roscius crudior fuit; * crudi lavemur, ručavši; * bos cruda, zlohrana. 3) nestrojen, sirov, corium, * cortice crudo hasta, * caestus c., od nečinjenē govede kože, * fero. Odalle tp. o značaju, * surov, tvrda sroca, okrutan, Diomedes; ensis, bella; * nēotesān, surov, Cass. u Suet. Aug. 4.*

cruento, 1. [cruor] *okrvaviti, umrljati u krv, gladium; templum (Castoris), svojom krvlju, hospitem mensam hospitii sanguine; secures suas cruentari scelere noluit; * dextrae, manus cruentatae; u prilici, haec te lacerat, haec c. oratio; tp. c. manus ili se sanguine alajs, Nep. Tac.*

cruentus, adj. s komp. i + sup. [cruor] 1) *krvav, okrvavljen, u krv umrljan, guttae; cadaver; gladius; c. sanguine civium Romanorum; * hostis; tp. krvav, victoria; annus; (Tac.) epistola, krvav list (zapovijed, da se učini krv). (Plin. ep.) adulatio = zavodeći na proljevanje krvi. 2) * žedan krvi, krvav, krvoločan, okrutan, Achilles cruentior bello; ira; metaph. krvav = crven kao krv, myrta.*

crūmēna, ili (Plaut.) **crūmīna**, ae, f. *kesica za sitne novce (što se obično o vratu nosila); odalle kesa, novci, c. deficit, Hor.*

cruor, ōris, m. *krv (iz rane itd., izvan tijela); ostendere cruorem inimici quam recentissimum; * u pl. kaplje krvi; tp. krvoprolića, proljevanje krvi, ubijanje, klanje, castus a cruore civili; ad caedem et cruorem abstrahi; * arma uncta cruoribus, od krvoprolića.*

cruppellārius, ii, m. [celtska riječ] *borac, oklopnik u Eduā, jednom Tac. ann. 3, 43.*

erūrīerēpīda, ae, m. [crus i erepo] *šaljivo ime robu, kojemu po golijenima udarci pljeskaju, jednom Plaut. Trin. 4, 3, 14.*

erūrīfrāgius, i, m. [crus i frango] *lominoga, jednom Plaut. Poen. 4, 2, 64.*

cras, ūris, n. *golijen, noga.*

crūsta, ae, f. 1) *kora, ljuska; * c. fluminis, ledena kora, led. 2) na zidovima: šlukaturn, nozaike; na posudu: reljef.*

crustālum, i, n. [dem. od crustum] *slatkiš, preslađci, kolač, Hor.*

crustum, i, n. *slatkiš, Hor. Verg.*

Crustūmeria, ae, f. ili -rium, ii, n. i -ril, ōrum, m. i **Crustumium**, ii, n. *Krustumerija, grad sabinski u Laciju. Odalle -rius, ili * -mius, adj. krustumerijski, supst. -mini, ōrum, m. Krustumerijani.*

crux, ūcis, f. 1) *krst, alqm in cruce agere, rapere, tollere, cruci suffigere, + in cruce suffigere, + cruci affigere; * peccare cruce dignius, najveću kaznu zaslužiti; (Com.) kao psovka: obješeni jak, ličinār. 2) tp. (večinom Com.) muka, patnja, nevolja, nesredā, abstrahere alqm in alqm malam c.; abi in malam c. (i samo in malam c. ili in cruce ml), idi do bijesa! quae te mala crux agitat, koji te bijes goni; malae c., žive muke; (Cic.) cruciatus (raspeće) et c., multas cruces propositas effugere.*

+ **crypta**, ae, f. [κρυπτή] *raka, grobnica.*

cryptō-porticus, us, f. [κρυπτός i port.] *kriptoportik, pokriven hodnik, svodna galerija.*

crystallum, i, n. [κρυσταλλός, led] *ledno, kristal, Curl.; -us, i, f. kruglja od kristala, jednom Prop. 4, 3, 52.*

Clēzophon, ontis, [Κλεζοφών] 1) *Ktezifon, državnik atenski, prijatelj Demostenov. 2) f. (Tac. Eutr.) grad na istočnoj obali rijeke Tigrisa.*

cūbiculāris, adj. [cubiculum] *spavaći.*

cūbiculārius, upr. adj. *spavaći; supst. -ius, m. sobar.*

cūbiculum, i, n. [cubo] *spavaća soba, minister cubiculi, sobar, + carevo sjedalo u kazalištu.*

cūbile, is, n. [cubo] *ložnica, loža, ležaje; postelja; u prilici avaritiae non solum vestigia, sed ipsa cubilia = zavičaj; solis Hesperium c., napose * ženičbena postelja, conjugis, Tithoni.*

cūbitai, ālis, n. [cubo] *jastuk, Hor.*

cūbitālis, adj. [cubitus] *jedan lakat dug.*

cūbito, 1. [frequent. od cubo] *običavati ležati, humi; o priitjevanju, cum alqa, Plaut.*

cūbitum, i, n. i -tus, i, m. [cubo] 1) *lakat, presso (uprvi se na ...) cubito, se reponere in cubitum, Hor. 2) lakat (mjera), post. assiduo cursu cubitum nullum procedere, ni korak dalje.*

cūbitus, us, m. [cubo] *ležanje s kim, Plaut. Amph. 5, 1, 70.*

cūbo, bui, bitum, (*pref. conj.* cubaris, *Prop.* 2, 15, 17.) 1. *ležati, da se otpočine*; c. in lectica. *Napose a) spavajući ležati, spavati, ire, (Plaut.) abire cubitum, leći spavati; † sub divo c. b) ležati (mj. sjediti) za stolom. o) bolestan biti, bolovati, in morbo, Plaut., puerperio (u babinama), Ter.; † ex duritie alvi; * apsol. d) * o mjestu, Ustica cubans, položita.*

cūculus, i, m. *kukavica; tp. podrugljivo dovikivanje tijenu vinogradaru, koji je, kad se već kukavica vratila, rezao vinograd, Hor.*

cūdo, di, sum, 3. *biti, lupati, posl. (Ter.) istaec in me cudetur faba, na meni će se mlaliti itd., to ću ja morati platiti (platiti). 2) kovati, napose o novcima, c. nummos, argentum, Plaut. Ter.; tp. c. tenebras alui, Plaut.*

cūcūlmōdl, mjesto cūscūscūsmōdi [quis-quismodus] *kakavgod, c. est, sunt.*

cūjās, ātis, ili *neslegnuto cūjātis, is, [iz cūjus od qui] odakle rodom? iz koje zemlje? cūjas, Liv., cūjatem, Cic., cūjatis, cūjates, Plaut.*

cūjās, a, um, [iz cūjus od qui] 1) *pron. interr. čij? Com., cūjum pecus, Verg., kadšto sastavljenom s upitnim nam, cūjanam vox? Plaut. 2) pron. relat. čij, komu pripadajući, is cūja res sit, Plaut., ei cūja (komu) nihil interfuit, Cic.*

cūjasmōdl, ili *rastavljeno cūjus mōdi [quis i modus] koje vrste? kakav? kaki?*

cūjusquēmōdl, ili *rastavljeno cūjusque mōdi [quisque i modus] svake vrste, svakojaki, svakodvrstan.*

culecta, ae, f. *blāzina, perina, dušek.*

culeitella, ae, f. [*dem. od culcita*] *jednom Plaut. Most. 4, 2, 14. blazinica.*

cūlens (culleus), i, m. i *culeum* (culleum), i, n. [*χοῦλεος*] *mješina za čuvanje vina, ulja, vode itd.; i ocubojice su u mješinu ušivali i utapali, insui voluerunt (maiores nostri) in culeum vivos (parricidas), atque ita in flumen dejici; tp. -- obscen. mošnjice, kesica.*

* † **culex**, icis, m. *komarac; Plaut. kao psotka o dosadnom ljubovniku.*

cūlina, ae, f. *kuhinja; * tp. = hrana, jelo, praeberere culinam.*

culmen, inis, n. [cello] *vrh, vrhunac, sljeme, trilo, kube, zabat, c. Alpium, c. summum hominis, tjeme; * † c. tecti, sljeme i c. aedis Jovis; * ruit alta a culmine Troja, tp. vrh, najviše, c. summum fortunae. 2) * biljka, slanka od graha ili boba.*

culmus, i, m. [cello] *biljka, slanka; * Romuleo c., o krovnoj Romulovoj kući.*

culpa, ae, f. 1) *krivnja, prekršaj, pogreška, prestupak, i kažnjivost, delicti; ut injusti oneris impositi tua culpa sit;*

c. amicitiae, *krivnjom, nemarom pr.; hoc factum est culpa mea; non mea culpa saepe vos mitto, nije moja krivnja, nijesam ja kriv, što itd.; is est in culpa, on je kriv tomu ili on je krivac; culpa est in eo ili penes sum; extra culpam esse, culpa carere; culpam committere, contrahere; ponere in culpa, držati koga krivim, alqd culpa dare; non naturae vitia, sed culpa; non natura, sed culpa vitiosi; sustinere culpam alqjs rei, kriv biti čemu; conferre, transferre in alqm culpam, obirati krivnju na koga, kriviti ga; suam culpam ad negotia transferre; culpam ab alqo demovere, (Liv.) amovere; etsi alqa culpa tenemur (terivi smo) erroris humani, scelere certe liberati sumus; * culpa est in facto meo, non scelus; * vitium culpave, ili nemar, nehajstvo; * culpa ingenti; * culpa potare magistrā, veselo društvo bez ravnateljja stola, u kojem se po pogreškama, što ih je tko učinio, određivalo, koliko će čaša piti za kaznu; pl. in hoc uno genere omnes inesse culpas istius maximas avaritiae, majestatis etc.; * indecorant bene nata (pectora) culpa, poroci, zločini; * tp. krivac = bolesna ovca; napose * † pokor; bludnost, razuzdanost, besramnost.*

culpātus, adj. [*partic. od culpo*] *prijekorān, * Paris.*

culpīto, i, [*intenz. od culpo*] *koriti, prekoravati, jednom Plaut. Cist. 2, 1, 19.*

culpo, i, [culpa] *koriti, kuditi, ne odobravati, kriviti, tužiti se na što, (Plaut.) alqm; * versus duos; * aquas; calami culpantur.*

culte, adv. s komp. [cultus] *kičeno, ukrášeno, gizdavo, ukusno, cultius progredi, exornare, Just.; culte, cultius dicere, Plin. ep. Tac.*

* † **cultellus**, i, m. [*dem. od culter*] *nožić.*

culter, tri, m. *nož, osobito mesarski nož, nožice, škare, cultri tonsorii; † c. venatorius; posl. (Hor.) me linquit sub c. t. j. pod nožem, u škripcu.*

cultio, ōnis, f. [colo] *lčženje, obradivanje, c. agri v. agricultio.*

cultor, ōris, m. [colo] 1) *obradivač, tčžak, gojitelj, c. agri, terrae, vitis; c. pecoris, stočar, timar; napose: poljodjelac, ratar, tčžak. 2) stānōvnik, ejus terrae; collis, insulae, u Plaut. c. caeli (Jupiter). tp. poštovač, štovalac, prijatelj, ljubitelj čega, c. bonorum, rodoljuba; veritatis; diligentissimus religionum c.; † deorum; † cultores (svćenici) deum matris.*

cultrārius, ii, m. *koljič, jednom Suet. Cal. 32. cultrix*, icis, f. [cultor, colo] 1) *težakinja, gojiteljica. 2) * stānōvnica, mater Cybelae, nemorum.*

cultura, ae, f. [colo] 1) *obrađivanje, težnja, radenje, agri, vitis; napose: poljodjelstvo, gospodarstvo, Hor.* 2) *tp. a) obrazovanje, naobraženje, cultura autem animi philosophia est, jednom Cic. Tusc. 2, 5, 13, i to u poređenju s obrađenom njivom; * apsol. čudoredna obrazovanost, oplemenjivanje. b) * + štovanje, pšštovânje, * c. potentis amici, umiljavanje, jednom Hor. ep. 1, 18, 86.*

1. **cultus**, adj. s komp. i sup. [partio. od colo] 1) *težen, obrađen, zasaden, materia (opp. m. silvestris); res rustica, loci c., ager cultissimus; supst. culta, drum, n. (Liv. Hor.) težena zemlja, pitomina. 2) * + uršen, kičen, ukrâšen, umjetnošću, obukom obrazovan, naobražen, uglađen, Liv. Curt. Ov.; u Cic. samo jednom Tusc. 2, 5, 13. i to u poređenju s radenom zemljom, animi non omnes culti fructum ferunt.*

2. **cultus**, us, m. [colo] 1) *teženje, obrađivanje, sadenje s gen. obj. agrorum, s adj. humanus cultus, regiones omni cultu vacantes; apsol.; u pl. težena zemlja, radene njive, s gen. suhji, agricolae, agricolarum; (Tac.) insulam sine cultu hominum esse. 2) njega, njegovanje, gojenje, vestitus cultusque corporis, victus et cultus corporis; oves ali non possunt sine c. hominum; apsol., često oijeli vanjski način življenja: obrazovanost, naobraženost, uz victus, pod kojim se osobito živež, hrana razumijeva, cultus vitae i samo cultus, cultus victusque, c. humanus civilisque; filiam omni liberali cultu habere; alqm humili cultu educare; filiorum multus pueritiae c., sjajno dvoranstvo i pokušstvo za sinove; c. humanitasque provinciae, Persarum. Odalle a) u zlu sm., raskošnost, lubido stupri ganeae ceterique cultus; c. ac desidia imperatoris. b) napose: odijelo, ruho, nošnja, osb. nâkičena, ukrâšena, giadava, no tako, da se uza to razumijeva i oružje i ures, torque armillisque aureis ceteroque regio cultu, Punicus cultus habitusque; munditiae et ornatus et cultus, haec feminarum insignia sunt; c. amoenior, miserabilis, rusticus, militaris, + o beživotnim stvarima; tp. + kičenost u govoru. 3) tp. A) a) odgoj, obrazovanje, naobraženje obukom, animorum corporumque c., genus humanum malo cultu corruptum; de natura cultuque ejus; * doctrina rectique c.; * aspera sano levare cultu. b) njega, njegovanje, vježbanje duha, animi, u Just. literarum. B) pšštovânje, c. deorum, i u pl.; benevolis officium et diligens tribuitur c.; homines alqa dignitate antecedentes cultu quodam et honore diguantur; (Tac.) c. meus, meni iskazano, sui.*

* **cūlullus**, i. m. *čaša, kondir.*

cūlas, i, m. *zadnjica, stražnjica, Cut.*

1. **cum**, praep. s abl. s, sa, su. I. *po prostoru znači, da je tko s kim u društvu, semper ille antea cum uxore, tum sine ea; esse cum alquo, una c. alqo; vivere, habitare, ire, abire, redire cum alquo i sl.; alqm secum habere; takoder o stvarima, cum omnibus carris sequi, cum impedimentis venire, proficisci; dux cum principibus capiuntur (ne upr. = dux et principes); Remis cum spe studium accessit; una cum reliqua Gallia Haeduis libertatem eripere, Galiji oteti slobodu ujedno i Heduan-cima. Napose a) pod nadzorom, zapovjedništvom, pratnjom ili pod zaštitom, cum Magone equites Hispanorum praemissos; legionem, quae cum Cicerone hiemet; reliquos cum custodibus in aedem Concordiae venire jubet; tako i cum diis bene juvantibus, s dobrom pomoću bogova. b) znači zajednicu s kim, unum imperium unumque magistratum habere cum ipsis; alia omnia sibi cum collega (esse) ratus. c) znači zajednicu rada, prijateljovanja, drugovanja sa, zajedno sa, uz, diem constituere cum legatis, cum alqo contra alqm arma ferre; facere, stare cum alquo; pacem facere cum alquo; mihi nihil erat cum Cornificio, cum patrono Epicureo mihi sunt omnia; agere cum alquo; reputare cum animo, secum i sl. u pameti, u sebi; pugnare, dimicare, contendere, certare, configere cum alquo, queri, querelae cum alqo; jungere, conjungere cum alquo i sl., sentire, consentire, congruere cum alqo i sl.; dissidere, discrepare cum alquo; d) da tko što ima na sebi, kod sebe ili u sebi, da je čim opskrbljen, odjeven, naoružan, sa, u, uz, cum pallio purpureo versabatur in convivio, quaestores cum fascibus mihi praesto fuerunt; esse cum libro, imati knjigu u ruci, esse cum telo, imati oružje kod sebe; porcus cum capite humano natus; cum febris domum redire; erat T. Juventius non indoctus et magna cum juris intellegentia, i veoma nješt pravu; esse cum imperio, biti vrhovni zapovjednik, ali esse in imperio, obavljati višu državnu službu; scrinium cum literis, pocula cum emblematis; gloria est frequens de alqo fama cum laude; ager efficit cum octavo, cum decimo, rada osmerostrukim, deseterostrukim plodom.*

II. *o vremenu: sa, zajedno sa, odmah za cum nuntio, odmah iza dobinena glasa, cum prima luce; pariter cum ortu, c. occasu solis, + cum primo mane, * cum primo lumine solis, * cum luce, * cum sole; * cum sidere; odalle 1) znači istodobne prilike svake vrste: sa, uz, u, ne bez, cum clamore, cum*

silentio; alqm cum cruciatu necare; c. periculo, magno c. periculo, multis cum lacrimis; magno cum metu incipio dicere; magno cum dolore, labore; cum cura; cum pace, *sasvim mirno*; cum bona gratia, cum bona venia, *dobroštivo*, * † cum venia. 2) *označuje neposredno potekle učinke i posljedice: na* (c. a.), *uz*, cum magna calamitate et prope perniciē civitatis, magna cum offensione alcjs. 3) *znači istodobnu priliku kao uvjet ili ograničenje: samo sa, ali samo sa*, optabiles mortes cum gloria; omnia cum pretio honesta videntur, *ako samo novaca nosi, napose* cum eo, quod, ut, ne, *pod uvjet da, da ne, ali tako da, da ne i sl.* — cum s ablativom lične zamjenice: me, te, se, nobis, vobis, *zastavlja se vazda, a ablativu odnosne zamjenice* obično: quorum, quarum, quibuscum.

2. cum (quum), *konjct. I. za vrijeme* (cum temporale) s indic., *ako je radnja sporedne rečenice istinita, iskustvom potvrđena; prema tome stoji u glavnoj rečenici adverbii: nunc, olim, tum, tunc demum, statim, continuo, protinus i sl., također sa substantivima, kao što je tempus, annus, mensis i sl. (tada, onda, u ono vrijeme) kada, kako, pošto, otkad, otkako, te znamehuje opetovanje: kadgod (c. potentiale), kolikogod puta, qui non defendit injuriam, cum potest, injuste facit; cum Artaxerxes Aegyptio regi bellum inferre voluit, Iphicratem ab Atheniensibus petivit ducem; in ceteris rebus, cum venit calamitas, tum detrimentum accipitur; cum rem penitus causamque cognovi, statim occurrit animo; soletis, cum aliquid hujusmodi auditis, continuo dicere; Ligarius eo tempore paruit, cum parere senatui necesse erat; fuit quoddam tempus, cum in agris homines vagabantur; fuit, cum hoc dici poterat; memini, cum mihi desipere videbare = memini ejus temporis, quo etc.; illum diem clarissimum fuisse, cum domum reductus ad vesperum est = quod d. r. e.; collegam triduo, cum has dabam literas. expectabam; videtis genus hoc totum, cum res eadem enuntiatur ornatius; anni prope quadringenti sunt, cum (otkad, što) hoc probatur. multi anni sunt, cum Fabius in aere meo est; sexto die, cum ad flumen ventum est; Verres cum ad aliquod oppidum venerat (kadgod bi došao), eadem lectica in cubiculum deferrebat; Gyges cum palam anuli ad palmam converterat, a nullo videbatur, ipse autem omnia videbat; idem rursus videbatur, cum in locum anulum inverterat. Ovdje valja opaziti, da osim u orat. oblikvi, konj. stoji poslije cum i tada, kad se naznačuje opetovanje radnje, ali tek od klasičnoga doba, isprva rijetko, potom češće: Timoleon veniebat in*

theatrum, cum ibi concilium populi haberetur. *kadgod bi se držala itd., kadgod bi mislio, da će se itd.; fuit tempus, cum rura colerent homines = tempus ejusmodi, quo r. colerent h.; fuit, cum arbitraretur = fuit tempus, quo arbitraret; saepe soleo audire Roscium, cum ita dicat = qui ita dicat; saepe ex socero meo audiui, cum is diceret; memini, cum diceret; erit illud profecto tempus et illucescet aliquando dies, cum tu desideres; biduum supererat, cum exercitui frumentum metiri oporteret, do onoga dana, kad je trebalo, kako je bilo unaprijed vidjeti itd.*

Napose stoji a) cum temporale s indic. aoristiskoga perf., praes. historijskoga ili imperf., u povjesnita pače i s inf. historijskim, ako se u živahnu pripovijedanju nenadnih događaja izvorne rečenica (cum inversum) te je samo prividno sporedna, u istinu pak sadržava glavnu misao. U tom se slučaju, da se živahnost govora poveda, rečenica prividno glavnoj kadšto pridoda jam, vix, aequae, nondum, a čestici cum joste repente, subito ili za oznaku istodobnosti radnje interea, interim, cum hrv. često = kad al' eto, dies haud multi intercesserunt, cum legati venerunt = cum dies h. m. intercesserunt, l. venerunt, tada, kadno nije mnogo dana medutim minulo itd., dies nondum decem intercesserant, cum ille alter filius necatur; Hannibal jam scalis subibat Locrorum muros, cum repente erumpunt; caedebatur virgis civis Romanus. cum interea nullus gemitus audiebatur; milites regem quaerere, cum interim Hiempsal reperitur; jam dies consumptus erat, cum tamen barbari nihil remittere.

b) *sa cum se kazuje vrijeme, a uza to i uvjet ili uzrok, ali je u latinskom preležnije vrijeme, a u nas uvjet ili uzrok, te se prema tome prevodi cum sa ako, budući da, tim što, nulla est haec amicitia, cum alter verum audire non vult, alter ad mentiendum paratus est; cum praecipitur, ut nobismet ipsis imperemus, hoc praecipitur, ut ratio coercēat temeritatem; cum imperium abrogabat. poterat videri facere id injuste; te quidem, cum isto animo es, satis laudare non possum; tibi maximas gratias ago, cum tantum literae meae potuerunt; omnia tu Dejotaro tribuisti, cum et ipsi et filio nomen regium concessisti; tako isto i u koncesivnoj svezi misli, gdje je cum = premda, ako-prem, ako i, za sve da, ma da, cum ea consecutus nondum eram, tamen ista vestra nomina non sum admiratus; pauci potentes cum tabulas, signa, toreumata emunt, tamen divitias vincere nequeunt.*

II. cum causale (uzročni) s konj., gdje se sa cum ne kazuje uzrok sam po sebi i upravo

nego po mišljenju i misli djelujućega subjekta ili govornika: *budući da*, cum vita sine amicis insidiarum plena sit, ratio ipsa monet amicitias comparare, *upr. jer treba misliti, da itd.*, Alexander cum interemisset Clitum, vix a se manus abstinuit; de pietate Attici quid plura commemoram, cum hoc ipsum vere gloriantem audierim etc. *Napose 1) upotrebljava se cum causale često o pomišljenu uzroku, kojemu posljedak ne odgovara (cum adversativum) često sa tamen, hrvatski: dok, premda, ako i, Socratis ingenium immortalitati Plato scriptis suis tradidit, cum ipse literam Socrates nullam reliquisset; Druentia flumen cum aquae vim vehat ingentem, non tamen navium patiens est; cum omnes a meis inimicis faces meae invidiae subiciantur, tamen omni in hominum coetu celebramur. 2) osb. u pripovijedanju s konj. imperfekta i plsqpf. (cum historicum, narrativum) gdje se prividno samo vrijeme izražava, a uzročna sveza nam ni na um ne pada, u nas za cum: kada, pošto, (c. indic.), Zenonem cum Athenis essem, audiebam frequenter, upr. zato, što sam bio itd., Epaminondas cum vicisset Lacedaemonios, quae-sivit.*

III. za oznaku vremena u osobitim svezama, aa) cum primum, *kako, čim, netom, tek što*. bb) cum maxime, *osobito, navlastito, više nego ikada, baš, također ita*, ut cum maxime. cc) cum-tum, *kad već-onda osobito; ako-to osobito, ne samo-već i; kao što, tako osobito; istina (bog, doduše) uopće-no opet, pokazuje vazdu uži odnošaj među spojenim člancima koji čine suvislu cijelost tako, da je drugi članak prvomu rijetkijum pridodan kao važniji, radi toga stoji ne rijetko poslije tum jošte etiam, maxime, praecipue, imprimis i sl., da se drugi član jošte većma istakne. Ako se odnošaj među spojenim člancima shvaća više kao vremeni momenat (oznaka vremena) onda stoji indic. poslije cum (kad = ako već, bez koncezivnosti); preteže li u misli sa cum uzrok ili dopuštanje (kad već = akoprem, jer), onda stoji konj.; cum auctoritas et dignitas Pisonis valebat plurimum, tum illa erat causa iustissima; to cum semper valere cupio, tum certe, dum hic sumus; fortuna cum in reliquis rebus tum praecipue in bello potest plurimum.*

Cumae, ārum, f. [Κύμη] Kuma, grad u Campaniji. Odatle 1) * -maeus, adj. kumski; C. anni, *toliko godina, koliko je živjela Sibila kumska = velika starost. 2) -mānus, adj. kumski; supst. a) -māni, ōrum, m. Kumljani. b) -mā-num, i, n. imanje Ciceronovo blizu K.*

cūmātīle, is, n. [srodno s κύμα] kumatil, si-

nje, modrikasto odijelo, jednom Plaut. Ep. 2, 2, 49.

cumba, v. cymba, čun, čamac.

* cūmēra, ae, f. koš ili ormar za čuvanje žita, žitnica.

* † cūmīnum, i, n. [κύμινον] kumin.

cum-prīmis v. primus pod prior.

cumque ili eunque, adv. [cum, conjot. i quel kakogod, kadagod, ponaj. s qui, qualis, quot, ubi, quoties itd. sastavljen, v. quicunque, qualiscunque etc.; rijetko sām, mihi c. salve vocanti, kadgod zovem, Hor.

cūmūlāte, adv. s komp. i sup. [cumulatus] nā-trpāno, obilato, dovoljno.

cūmūlātus, adj. s komp. i sup. [partic. od cumulo] nātrpān, umnožen, povećan, povišen, obilat, scelerum cumulatissime, Plaut. mensura cumulatio; id efficiebat cumulationem (povećavaše) gratiam rei; spreta in tempore gloria interdum cumulatio redit; * cumulatam (veniam) morte remittam, s uvršenom ču mjerom naplatiti, hoc sentire et facere perfectae cumulaeque virtutis est, jest vrhunac najsavršenije kreposti.

cūmūlo, i, [cumulus] 1) nagomilati, uvršiti, zgrtati, kumpili, naslagati, snositi, sarcinas in aquas, arma in ingentem acervum; in fossam compulsos ruina cumulant, bacaju ih rpimice jedne na druge; osb. često u Curt; tp. aliud super aliud cumulatur funus, aliae super alias c. clades; (Tac.) c. omnes in alqm honores, probra in legatum. 2) nāpuniti, prēpuniti, pōsūti, obāsūti, locus strage semiruturi muri cumulatus erit, aras honore (tamjanom), donis, Liv., † c. altaria ture; * c. viscera mensis Thyesteis t. j. prejesti se, * cumulae flore ministrae; tp. cumulatus voluptatibus, orator omni laude cumulatus; † eloquentiam magnis praemiis; * alqm muneribus magnis; cumulari maximo gaudio, vrlo se radovati; Graecorum natio cumulata est hoc vitio, ova je mana u grčkom narodu vrlo obična; c. injurias, invidiam, umnožiti, povećati, aes alienum cumulatum usuris, narasli po itd.; c. funere funus, gomilati lešinu na lešinu; c. eloquentia bellicam laudem, regbi ovcenčati, c. gaudium, učiniti potpunim; cumulata erant officia vitae, potpunio ispunjene, quorum studiis ea quae natura desiderat, expleta atque cumulata (uvršeno = obilato podijeljeno) habemus; totam eloquentiam c., do vrha umjetnosti podići; summum bonum cumulatur ex integritate corporis et ex mentis ratione, postaje savršeno po itd.

cūmūlus, i, m. [srodno s culmen, culmus] 1) rpa, gomila, c. armorum, corporum caesorum; hostium coacervatorum; immensus ali-

arum super alias coascervatarum legum, * aquarum, bujica, * arenae, * (amnis) furens cumulo. 2) *suvišak, prirast, dodatak, vrhunac*, velut c. accedere ad alqd; accedit magnus c. commendationis tuae; res accedit in cumulum, pro mercedis cumulo; magnum beneficium tuum magno cumulo auxeris; alcui afferre cumulum gaudii, afferre cumulum illorum artibus, *regbi vjenčati*; (Tac.) mille equites, cumulus prosperis; (Tac.) pontificatus auguratusque honoratis jam senibus cumulum (najviše) dignitatis addidit; * cumulumque (perpetimur) Capharea cladis; * † perfidiae.

cunabula, ōrum, n. [cunae] *kolijevka, zipka, bešika*; *napose* * *okve* (mladih pčela); tp. * *rodno mjesto, zavičaj*.

cunae, ōrum, f. *kolijevka, zipka, bešika*, in cunis dormire, vagire; * primis cunis, *jošte kao dijete u kolijevci*; * o *pticama, gnijezdo*. **cunctābundus**, adj. [cunctor] *oklijevajući*.

cunctans, tis, adj. i sup. [partic. od cunctor] *oklijevajući, zatežujući se, kasneći*, Plin. ep. Tac.; * *žilav, tvrd, glabeae, illex*.

cunctanter, adv. s komp. i sup. [cunctans] *oklijevajući*.

cunctatio, ōnis, f. [cunctor] *oklijevanje, zatežanje*, sine cunctatione, bez oklijevanja, c. invadendi.

cunctator, ōris, m. [cunctor] *oklijevalo, kadšto u dobru sm., opreznik, tako i Cunctator kao pridjev G. Fabiju Maksimu, vrhovnomu vojvodi protiv Hanibala*.

cunctor, (cont.), dep. 1. (prekl. i — to, 1.) *oklijevati, promišljati, i u dobru smislu, o opreznu čovjeku c. diutius in vita, boraviti, ostati*; * manibus propellere tentat cunctantem; * regina thalamo c.; * longe *zabaviti se, zadržati se*; * amnis *ustaviti se*; bellum Fabius gessit sedendo et cunctando; assequor omnia, si propero, si cunctor, amitto; an cunctor et tergiverser? vos c. quid faciatis, vi se *zatežete*; † s quando et quomodo; † s ne — an, utrum — an; non c. quin etc.: s inf.; * cunctante ad ea Mithridate. Pas. Tac. ann. 3, 46.

cunctus, adj. [po svoj prilici stegnuto od conjunctus] *sav, čitav, cjelokupan, ponajviše u pl. svi, svikoliki*, c. senatus, orbis terrarum, populus, Gallia; c. viri capti sunt; cuncta simul agere; (pjesn. i kasno) cuncti hominum, cuncti terrarum.

cuneātum, adv. [cuneus] *klinasto, jednom Caes. b. G. 7, 28, 1.*

cuneatus, adj. [od cuneo] *nalik na klin, klinast*.

cuneolus, i, m. [dem. od cuneus] *klinčić*.

cuneus, i, m. *klin, zaglatak*, Liv. Tac.; *odalle a) klin — rpa ljudi na klin porazmještenih, c. hostium*; (Tac.) qua septimani dum nituntur cuneis; i kao *vojn. t. t. klinasti bojni red*, cuneum facere, * dare; *takoder macedonska falanga*. b) * † *klinovi, gledalište u kazalištu na klinove razdijeljeno, ozgo široko, a što niže to uže, zato (Phaedr.) res notuit cunctis c., svimkolikim gledaocima*.

cuniculōsus, adj. [cuniculus] *pun kunića, jednom Cat. 37, 18.*

cuniculus, i, m. upr. *kunić, odalle (tavnik, podzemni prokop) cuniculos agere*.

cunus, i, m. *ženski stid; odalle bludnica, Hor.*

cunue v. cumque.

cupa, ae, f. *kaca, badanj, bačva, bure*.

1. **cūpēdia** (cupp.) ae, f. [srodno s cupio] *oblapornost, lakomost, pohotljivost, jednom Cic. Tusc. 4, 11, 16.*

2. **cūpēdia** (cupp.), ōrum, n. *slastice, slatkiš* Plaut.

cūpēdiārius, ii, m. [2. cupedia] *slastičar, Ter.*

cūpes (cupp.) is, m. *oblapornik, propašnik, jednom Plaut. Trin. 2, 1, 7.*

cūpīde, adv. s komp. i sup. [cupidus] *željno, rado, ponajv. u zlu sm. žestoko, strasno, napose: pristrano; kadšto u dobru sm. revno, vruće, marljivo, cupide et libenter mentiar.*

* **Cūpīdīneus**, adj. [Cupido] *Kupidov, ljubavni*.

cūpīditas, ātis, f. [cupidus] *želja, požuda, pohlepa, strast, c. veri videndi; pecuniae (pohlepa za novoima), triumphus; genus est omnium libidinum c.; coercere omnes c. Napose a) pohlepa za novoima, lakomost, c. et avaritia. b) želja kupovanja. c) rđotornost. d) strast za koga u dobru sm.: odanost, privrženost, oduševljenje, de voluntate tua vel studio potius et cupiditate non dubito; u zlu sm. o sucima, svjedocima itd. pristranost.*

cūpīde, īnis, f., u Hor. m., nikad u Verg. [cupio] (drugotni oblik od cupiditas, koji Ciceron nije upotrebljavao, a vrlo je čest u pjesnika i u povjesničara, ponajviše s dodatkom predmeta) *želja, žudnja, požuda, gloriae, urbis condendae; (Hor.) falsus, sordidus, miser, inops; u pl. Sall. Napose ljubavna želja, ljubav, c. visae virginis, * femineus; † muliebris, poželjenje žene; odalle kao nom. pr. Cupido, īnis, m. Cupido, bog ljubavi — Amor, sin Venerin (Venus); * pl.*

cūpīdus, adj. s komp. i sup. [cupio] *željan, požudan, pohlepan, c. bellandi, pacis, auri;*

*i s in i abl.; * s inf.; * apsol.; * manus. Napose a) dobrohotan, cupidissimus nostri, prema nama; Tac. apsol. b) željan kupovanja. c) željan boja, rätoboran, cupidissimus omnibus, budući da su svi zaželjeli boja. d) * zavídan, livor. e) záljúbljen, zátřávljen. f) lakom na novce. g) pristran, osb. o sucima i svjedocima, istius; quaestores; iudex, testis.*

cūpiens, tis, adj. *s (lasnim) komp. i sup. [partic. od cupio] žudeći, želeći, željan, (prethl. i polk.), alcjs rei; (Sall.) Marius cupientissima plebe (na silno zahtijevanje naroda) consul factus.*

cūplenter, adv. [cupiens] (prethl.), željno, silno.

cūpio, ivi ili ii, itum, 3. željeti, žudjeti, rad sam (c. inf.), alqd summe, magno opere, ardentem, mire i st.; c. vestitum, domum, agros, pacem, novas res; c. emori; c. te, tua virtute frui; c. laudari; ego me cupio non mendacem putari; patriam exstinctam c.; c. et optare, ut etc.; † s ut il ne; sa samim konj.; apsol.; res cupita, Liv.; † supst. cupita, n., želje. Napose a) riječ udvornosti, da se čovjek riješi dosadivanja čijega, cupio omnia quae vis želim sve, što hoćeš (hvala na pitanju, sluga ponizan), Hor. b) c. alcui ili alcjs causā, naklon biti komu, zauzēti se za koga, quem suā causā cupere ac debere intellegebat; također cupio omnia rei publicae causā. c) cupere alquam (Plaut. Ov.), poželjati.

cūpitor, ōris, m. [cupio] (Tac.) želitelj, amicitiae; incredibulum; talis matrimonii.

cūpressētum, i, n. [cupressus] čempresiste.

cūpressus, adj. [cupressus] (rijetko) čempresov, čempresovina.

* **cūpressifer**, fēra, fērum, adj. [cupressus-fero] čempresov, čempresom obrasao.

cūpressus, i, f. (u abl. sing. kadšto -su) i * **cūpārissus**, i, f. [κυνάρισσος] čempres. * kovčezid od čempresovine; personif. * **Cūparissus**, i, m. Ciparis, u čempres prětvoren mladit.

cūr, adv. [starije quor] zašto, čemu, rad šta, 1) odnosno, duae sunt causae c., id satis magnum est argumentum c. etc.; non est c.; quid est c.? primum illud reprehendo et acuso, c. (što) etc. 2) upitno (sr. quare), c. eum perdis? cur? c. non? quaero c. hoc feceris; * obsequium ventris mihi perniciosius est cur?

cūra, ac, f. 1) briga, skrb, staranje, magna cum c. alqd facere; omni cura rem publicam administrare; curam ponere, consumere etc. in alqa re, magnam c. adhibere de, in alqa re; s gen., briga za obavljanje, njegovanje,

upravljanje, difficilis est c. rerum alienarum; c. corporis; * Caesaris, briga za C., * peculi, pohlepa za novoima, * quaerendi singula; quocum mihi conjuncta cura de publica re et de privata fuit, briga za državno i privatno dobro uopće (cura rei publicae = briga čovjeka za državu, koji je u javnoj službi); * c. (kidenje) comae; tp. liječenje, lijek, c. simplex doloris tui; * illa fuit lacrimis ultima c. meis (o smu); (Liv.) c. (radoznalost) ingenii humani. Napose a) upravljanje, nadzor, služba, posao, c. rerum publicarum; † aerrarii; † divisae inter Tutorem et Classicum curae; također o znanstvenim istraživanjima, sapientis animum cum his habitantem pernoctantemque curis; (Hor.) curae sapientium. b) pismeni rád, spis; i govor, quorum in manus c. nostra venerit; si plures ad curas vitam produxero; sive novam et recentem curam attulerit, Tac. c) * čuvar. d) često res (alcui) curae est, brine se, skrb se, stara se, stalo je komu do čega ili za čim; (Quint.) eligere (ea) modo curae sit; i (Sall.) curae alqd (alqm) habere; * cura inost alcui s ut. 2) briga, skrb, nemir, jad, tuga, confectus curā; magna c. et sollicitudo; curae gravissimae; * edaces; * super conditione communi; cura est quid nunklet, strah me što itd. (Plaut.); mihi maximae c. est (u sto sam brigā) non de mea vita, sed me patria sollicitat; * Curae ultrices, o griznji duše. Napose često * ljubavna muka, ljubav, ljubimac, drāgi, drāga, ljubovnik, i o životinjama.

cūrallium gl. corallium.

cūrātē, adv. brižljivo, pomnjivo, marljivo, revno, Tac.

cūrātio, ōnis, f. [cura] briženje, staranje, briga, skrb, nastojanje, upravljanje, njegovanje, nadgledanje, c. et administratio rerum; adhibere curationem corporis; sine cultu et c. (ovium); quid tibi hanc rem curatio est? (Plaut.) što te ovo briga? Napose a) upravljanje, vođenje državnoga posla itd., in curatione regni esse, upravljal državom, Caes. b) liječenje, vidanje, causā morbi inventā curationem esse inventam; eorum perturbationum variae sunt c.

cūrātor, ōris, m. [curo] 1) staratelj, nastojnik, čuvar, aediles curatores urbis, annonae ludorumque sollemnium; rei publicae, upravitelj državnih posala; c. muris reficiendis (dal.) 2) napose (Hor.) skrbnik, tutor.

cūrātūra, ac, f. [curo] briženje, njega, jednom Ter Eun. 2, 3, 34.

cūrātus, adj. [partic. od curo] brižljiv, pomnjiv, curatissimae preces, Tac.

curello, ōnis, m. žižak.

curculiunculus, i, m. [dem. od curculio] žiščič, u Plaut. = neznatno, malenkost.

Cūres, ium, f. Kur, starodavni grad sabinski, po tome misli Propertije, da su se prozvali Kvirićani. * meton., stanovnici grada Kura, Kurani. Odalle -rensia, adj. kurski.

Cūrētes, tum, m. [Κουρήτες] Kureti, svećenici Jupiterovi na Kreti, koji su njemu na čast izvodili plesove u oružju. Često su ih uzimali za „Corybantes“ (koju riječ gl.); * Curetum orae = Creta. Odavle * Cūrētis, tidis, f. Kuretijski = kretske.

cūria, ae, f. (od ἱκρία sc. ἱκλίστα) 1) kurija, jedan od 30 odjela, na koje su bili najstariji građani rimski (patricii) razdijeljeni, $\frac{1}{10}$ svakoga od 3 najstarija tribusa. Svaka curia bijaše opet podijeljena na 10 plemena (gentes), te imadaše svoga kurijona (curio), t. j. načelnika, koji je zajedničkim poslovima kurije poimence službom božjom upravljao i opskrbljivao je; načelnik svih kurija zvao se c. maximus. 2) (Ov. Tac.) zbōrnište kurije, zgrada ili mjesto, gdje se pojedina takva curia skupljala i osim drugoga svoju zajedničku službu držala. 3) odalle a) zgrada, u kojoj se senat vijećanja radi skupljao u Rimu (vijećnica); takvih zgrada bijaše više u Rimu, n. pr. c. Hostilia, sagrađena od Tula Hostilija; curia Pompeja ili Pompeji, sagrađena od P., u kojoj je Cezar umoren; također zgrada u drugim gradovima, gdje se vijeće ili senat ovih gradova u sjednice skupljao, vijećnica, gradska kuća. b) skupština ili sjednica senata, senat, frequens c.; također o sjednici vijeća u drugim gradovima.

cūriālis, is, m. [curia] čovjek iz iste kurije, plemenik.

Cūriātil, ōrum, m. Kurijaciji, pleme albansko (Alba longa), od kojega su se godine 666. prije Isusa trojci borili satri Horacija Rimljanina.

cūriātilis, adv. [curia] po kurijama.

cūriātilis, adj. [curia] kurijatski, comitia c., komicije ili skupštine, gdje se po centurijama glasovalo (najstarija isprva jedina narodna skupština, u kojoj su imali samo patriciji pravo glasa, no kojoj je važnost pala, čim su patriciji izgubili svoja preimućstva); lex c., u skupštini kurijatskoj prihvaćen.

1. cūrio, v. curia 1).

2. cūrio, ōnis, m. [cura] u šali, ōmršao od brige, Plaut.

cūriōse, adv. s komp. i sup. [curiosus] 1) brižljivo, revno, pomnjivo, marljivo, curiosius id faciunt, quam necesse est; † curiose cavere. 2) ljubopitno, znatiželjno, znatično, conquiram ista posthac curiosius; † curiose inquirere.

cūriōsitas, ātis, f. [curiosus] (rijetko) radoznalost, ljubopitnost.

cūriōsus, adj. s komp. i sup. [cura] brižljiv, pomnjiv, revan, gorljiv; napose: revan u istraživanju, radoznao, ljubopitan. c. advestigandum; ut est ille in omni historia c., homo c., oculi c.; u zlu sm., znatičan, izvjedljiv; za careva, u hoda, špijun, vrebac, Suet.

cūris, is, f. [sabinska riječ] koplje, Ov. Misti se, da odalle Quirinus.

Cūrius, Kurijs, ime plebejskomu plemenu; najpoznatiji su 1) Manius C. Dentatus, pobjednik Samnicana i Sabinaca, pa i kralja Pira, na glasu sumjerenosti i prosta življenja: apelativi (Hor.) = hrabren i umjeren čovjek. Odalle Cūriānus, adj. Kurijev. 2) Quintus C., Katilinin surotnik.

cūro, i. [cura] (stari oblik curarier Plaut., Hor., coerari, coerandi, mj. curari, curandi Cic. legg. 3. §. 10. curassis mj. curaveris, Plaut.) 1) brinuti se, skrbiti, starati se, nastojati oko..., obavljati, izvršiti, mandatum negotia aliena, (Plaut.) cenam, obsonium; c. alcul alqd, kupiti za koga što; i platiti komu, ili učiniti, da mu tko plati; (pretkl. i kasno) huic rei; c. s ut; (Phaedr.) c. sentiat; često u pismu cura ut valeas, (gledj, da si) zdravo! s Bogom! c. obsides dandos, brinuti se, da se taoci dadu; često se prevodi glagolom: diti s inf, pontem faciendum c.; i (Ter.) s acc. i partic. perf. pass., inventum tibi curabo et meum adductum tuum Pamphilium, postaratu ti se, da nadem id., (Just.) s acc. c. inf.; (Com.) c. pro alqo, pro alqa re. Napose a) državni posao obavljati, upravljati, voditi, zapovijedati, biti na čelu, bellum, rom publicam, imperium maritimum, (Tac.) superioris Germaniae legiones; apsol., (Tac.) Romae; (Sall.) in ea parte; * pastorem ad baculum possum c., činiti, biti (sam). b) liječiti, vidati, c. alqm, vulnus; non omnes, qui curari se passi sunt, continuo etiam convalescunt; tradamus nos philosophiae curandos et sanabimur; * curandi tempus; također bolesnika nježovati, dvoriti; * alqm; c. corpus (corpora) sa i bez cibo, vino, somno, napose o vojnicima: hraniti se, krijepiti se; (Hor.) c. membra, cutem, pelliculam, gojiti (Ter.) se; nos curemus, da se okrijepimo, da idemo ručati, Cic.; negros domi, Plaut., aegrum diligentissime; kao t. t. toilette, urediti, ugladiti, curatus capillos, Hor. o) mrtvaču pobrinuti se za sprovod, pripremiti za ukop, c. funus, Ter., corpus, Curt. d) c. prodigium, omen, pomiriti. 2) brinuti se, starati se, nježovati, mariti za što, briga me je, c. alqm, injurias sociorum; * c. preces, uslišati (o bo-

govima; de emendo nil curat, ni ne misli kúpiti; vrlo često s inf. osb. u negativnim rečenicama, quae nec docti legere c., ne de, da čitaju; u Hor. quod cures proprium fecisse, c. esse quod aulio; (u razgov.) ne cures ili aliud (alia) cura, nemoj se za to brinuti.

curriculum, i, n. [curro] 1) *act. tšk, samo Com., poimence abl. curriculo kao adv., trkom, brzo, naglo, napose a) tška pješice, na konju i na kolima, utrkiivanje, natjecanje. b) tijek, tečaj nebeskih tjelesa, c. lunae, solis; medio noctis abactae c. c) konkre. kola za trku u cirk; + bojna kola. 2) pas. trkalište, jahalište, athletae se in curriculo exercentes; u prilici, curricula mentis; illa (Academiae spatia) sunt curricula multiplicium variorumque sermonum; deflexit jam aliquantulum de spatio curriculoque (s puta i holotečine) consuetudo majorum; napose o životu, tečaj života, život, exiguum vitae c., recte et honeste vivendi c.; in suo vertere c.*

curro, cūcūrrī, cūrsūm, 3. trčati, trkati, teći, hitjeti, hriliti, a) o životu, domum, Plant.; curritur ad praetorium; c. alicui subsidio; ad complexum meae Tulliae, ad osculum Atticae; ad muros; + protinus ad regem; + ad alcjs vehiculum; + in Palatium; * in urbem; (Ter.) tu pueris curre obviam; c. per flammam, i kao posl. skakati u živi oganj za koga; * circum loculos; * nunc huc nunc illuc, et utroque sine ordine; * per totum conclave pavidi, o miševima: c. eosdem cursus istim udariti putem, posl., currentem hortari, adhortari, incitare, + instigare, + sponte currenti calcaria addere; c. latā viā; * currens aper, nadrška; o konjima za trku, * c. bene, male; s acc., qui stadium currit; o plovidbi, * ploviti, broditi, per omne mare, trans mare; extremos ad Indos; Colchā aquā; in immensum salum; s acc., vastum aequor; apsol. dalje ili naprijed broditi, nastaviti; * o lijetu, medio limite. b) o neživom, * o točku; o moru itd. brzati, teći; inter turre, * currentes aquae; * prope currens flumen; + in mare vastum, + per ultima Indiae, + rivus palustri solo currens, telući; * s acc. indociles vias; i * infula per crines, vije se itd.; * rubor per ora, razlijeva se; * chlamys aurata, quam plurima circum purpura Maeandro duplici cucurrit; o zvjezdama; * libera per annum sidera; * o glasovima, varius per ora Ausonidum turbata fremor; * o studeni, frigus per ossa cucurrit; tp. * in contraria vitia c.; * in composito pede versus Lucili, idu, teku; ut currat sententia; u prilici, proclivi currit oratio, Cic. fin. 5, 28, 84.; * currit (leti, prolazi) ferox aetas; * nox inter pocula; * talia saecula currite, proleto.

currus, us, m. kola 1) napose: slavodobitna kola, odatle slavlje, triumph, quem ego currum conferam? 2) * tp. a) zaprega, konji. b) plug na točkove. c) lađa, brod.

cursum, adv. [curro] trkimice, brzo, dicere (opp. sensim).

curso, i. [intenz. od curro] često ili amo tamo trčati, trkati, lijetati, sursum deorsum, Ter., huc et illuc, Hor., modo ad Celsum, modo ad Nepotem, Plin.; ep. napose o tijeku atomā.

curso, i. [intenz. od curro] mnogo ili amo tamo trčati, trkati, lijetati, clam a milite ad istam, Ter.; ultro citro, huc illuc; per foros; + per urbem; pas. (Ter.) bezlično.

cursor, ōris, m. [curro] trkač, a) utrkiivač, i * utrkiivač na kolima. b) ulak (ημεροδρόμος) teklić.

kursura, ae, f. [curro] trčanje, tšk.

kursus, us, m. [curro] 1) tšk, trčanje, tijek, ingressus, cursus, accubitus; incitatio, effusus, magno c.; cursus per urbem armatorum (sr. clamor), c. equorum, navium; jungere cursum equis, uz konje trčati: incerto cursu ferri (o konjima); cursu ire ili ferri in hostem, skokom, Liv. Curt. vix ab impetu et cursu teneri, od navale i juriša; cursu tendere; eo cursu, s takom žurbom, toli brzo, i s ut, Liv.; in cursu esse, trčati, žurno putovati; * trajati, postojati, * vox erat in cursu; * in medio cursu tempora veris erunt; (amnes) in alium cursum contortos videmus; si lacus cursu suo ad mare profluxisset, + c. aquae; c. lunae, solis, stellarum, tijek, tečaj, okret, i vocis c. per omnes sonos, dizanje i spuštanje glasa; * c. aërius, polet vazduhom; napose a) trka (na kolima ili na konju), utrkiivanje, cursu cum alqo certare, utrkiivati se; cursu vincere alqm, natrčati; * c. certamen; bigarum; * equester; odatle in eodem cursu fuimus, bili smo na istom poprištu, dđtjerati smo do iste časti; honorum tuorum c., put; c. animi, smjer duha. b) lakoća izraza, c. verborum incitatio, in clamore et c. verborum eloquentiam positam putant. c) vožnja, put, putovanje, napose plovidba, smjer (course), c. per mare; dirigere c. aliquo, tenere (opp. cursu excuti, zaći s puta), expectare cursum, čekati na povoljan vjetar; u prilici, c. rerum; c. vivendi, put života, život, vijek, c. vitae est brevis; cursum disputationis tenere, ostati kod smjera ili stvari itd.

Curtius, ii, m. Kurcije, ime plemenu rimskom, najpoznatiji su 1) Marcus C., koji se po priči godine 362. prije Isusa od svoje volje sumovratio u nastali u Rimu ponor. 2) Quintus C. Rufus, pisao povjesti Aleksandra Velikoga.

curto, 1. *skratiti, okrnjiti, quantulum summae dierum, Hor.*

curtus, adj. *skraćen, kūs, kurnj, * tegula, * equus, * mulus, kūs, kusa rēpa; * Judaeus, škrojša; tp. quasi c. sententia; nihil curtum; (Hor.) res (mutak) c.*

curulis, adj. [curvus] *kōnā, triumphus c., jer se za trijumfa vozio vojvoda na kolima, u opreci sa ovatio; equi c., četveropreg, što se nabavljao o državnom trošku za igre u cirku; napose sella c., (Tac.) supst. curulis, slonovom košću urešeni stolac konzula, pretora i po tom nazvanoga kurulnoga edila; * ebur c.*

* † **curvāmen**, īnis, n. [curvo] *krivina, svod.*

curvātūra, ae, f. [curvo] *krivina, krivljenje, konkr., * rotae, naplatak.*

curvātus, adj. [curvo] *skrivljen, o atomima, corpuscula c. quaedam et quasi adunca skrivljena i kukasta.*

curvo, 1. [curvus] *kriviti, savijati, uvijati, svoditi, * brachia; * bimā cornua fronte c. vitulus; * cornu flexile c.; * lances aper (svojom težinom); * fretis Calabros sinus curvantis Hadriae; * Aeaeon anni c. (poguri se od starosti); † membra senio curvata, pògurena; * portus curvatur in arcum; * curvari manus; * curvata cuspis; * curvato gurgite; * curvata in montis faciem unda; * curvati (kriv) ignes lunae; * tp. c. alqm, skuđiti komu vrat (o oholici).*

* **curvus**, adj. *kriv, skrivljen, savit (uopće; sr. incurvus, uncus, pandus), zàobljen, sveden, falx, unguis; lyra; aequor, valovito, carinae (homer. κορυμνός; rīc); orator, sagmut, anus, membra, senecta, pòguren; tp. curvo dignoscere rectum, pravo od krivoga (dobro od zla); † curva corrigere, sve krivo ispraviti htjeti.*

cusps, īdis, f. *šiljak u kopljā, u strijele, u motke (ne od mača ili bodeža; sr. mucro), asseres cuspidibus praefixi; * † c. hastae; * jaculi; * acuta cuspidē contos, * pastorem praefixa c. myrtum; * meton. a) koplje. b) žālao u štipavoa. c) trozub Neptunov.*

custōdia, ae, f. [custos] 1) *straža, stráženje, čuvanje, c. fida canum; custodiae, suae c. causā; c. ignis (Vestae) urbis, navium, maritima; fida justitiae. Odalle a) ponajv. u pl., * sing. vojn. t. t., straža, straže (pojedine na prikladnim mjestima postavljene; sr. statio, vigilia), inter custodias stationesque militum; ad Epipolas, frequentem custodiis locum, perventum erat; custodias vigilasque in eam noctem intentius instruunt. b) skrovište, zaklon, in hac c. tanquam in specula collocati sumus; familias habere in custodiis, carinska straža; tp. c. literae. 2) straža, ču-*

vanje (s pojmom ograničenē lične slobode), alcuī custodiam alcjs credere, c. libera, kućni zatvor; horribiles (jer do smrti) custodias circumdat; u prilici, domi teneamus eam (eloquentiam) saeptam liberali custodia; zatvor, tamnica, ergo hos quidem (sr. vinciamus et constringamus), ut famulos, vinclis prope ac custodia; esse in custodia; in custodiis habere alqm; in custodiam dare, tradere, zatvoriti, s custodia educere, emittere, eripere alqm; † meton., tamničar, uzniči, apšeniči.

custōdio, 4. 4) *stražiti, čuvati, pohraniti, corpus domumque; maritimam oram duabus navibus longis; cunctam Graeciam tueri, defendere, custodire incolumemque conservare; multorum oculi et aures te non sentientem speculabuntur et custodient; templum ab Hannibale, čuvati, štiti, c. se, čuvati se, biti na oprezu; c. alqd animo et memoria, čuvati u itd.; dicta literis, napisati; † decorem, paziti na itd.; † testamenta ut legitima; † c. ut, ne, 2) čuvati, držati kod sebe, librum. 3) zadržavana držati koga, obsides; alqm custodiendum tradere.*

custōdite, adv. s komp. [custodio] *oprezno, jednom Plin. ep. 5, 16, 8.*

custōditus, [partic. od custodio] *dobro odmjeren, skladan, oratio, jednom Quint. 10, 1, 115.*

custos, ōdis, comm. *čuvar, stražar, pazitelj, nadgledač i sl., čuvarica itd., c. corporis; c. portae, pontis, fani, * gregis = pastir; † hortorum; zaštitnik, branič, dii c. et conservatores hujus urbis; * c. montium Diana i sl.; custos defensorque provinciae; malus c. (poruk, jamstvo) diuturnitatis est metus; sapientia est c. et procuratrix totius hominis; * c. telorum, tōbolao; * c. turis acerra; napose = paedagogus (gl. o. r.), također o * čuvarima i pratnji ženā; o nadgledaču kod predavanja (tablica) glasovniča; * o psu čuvaru; custodes dare; in hortis custodem imponere fructus servandi gratiā, custodes alcuī ponere; tamničar, saevo sub custode tenebo, Hor.; † corruptis custodibus.*

Cusus, ī, m. *Kuz, prítok Dunavu u Ugarskoj, ne zna se pravo koji, Vag ili Tisa.*

cūtis, īs, f. *koža (tankā i meka), ponajv. u čovjeka; (Hor.) curare c., njeđovati kožu = ugadati sebi; (Quint.) Nec vero — sufficiat imaginem virtutis effingere et solam, ut sic dixerim, cutem (kožu, ruho).*

Cyāne, es, f. [Κυάνη] *Cijana, rjeđica na Siciliji, koja se po priči pretvorila u nimfu C. od tuđe zbog ugrabljene Prozerpine, Ov.*

Cyāneae, ārum, f. [supst. od cyaneus, modar] *Cijane, dva malena kršna ostrva na otoku tračkoga Bospora u Pontu Euxinu, Ov.*

cyathisso, i. [κυάθισω] *puniti čaše, točiti*, Plaut.

cyāthus, i, m. [κυάθος] 1) (Com. Hor.) *cijat, zdjelica ili čašica, za orpenje i piće, centum cyathi amici hospitibus, u zdravlje prijatelju; † stare ad cyathum et vinum, točiti*. 2) *mjera za tekućine i suhe stvari, 1/12 sekstara*, Hor.

cybaeus, adj. [κυβή, cupa] *upr. burast, bačvast, trbušast, odatle cybaea navis ili supst. cybaea, ae, f. vrsta prijeloda*.

Cybele (ili -bēbe), es, f. [Κυβέλη ili Κυβήθη] 1) *Cibela, frigijska i uopće prednjoazijska božica, obično nazivana velika mati bogova, često se s Reom i s Opom uzima za jedno*, Hor. Verg. Odatle -lēus, adj. *Cibelin*, Ov. 2) *mitska gora u Frigiji*, Verg.

cybissactes, ae, m. [κυβισσάκης] *cibiozakt, ribar, koji slanom ribom trguje, nadimak caru Vespazijanu*, Suet.

Cybistra, ōrum, n. [Κύβιστρα] *Cibistra, grad u Kapadociji*.

† **cyclādātus**, adj. [cyclas] *u cikladi, u cikladu odjeven*.

Cyclādes dum, f. [Κυκλάδες] *Ciklade, rpa otoka u Egejskom moru oko otoka Dela*.

cyelas, ādis, f. [κυκλῆς, okrūgao] *ciklada, dragocjena bijela svečana odora gospođa rimskih s olivulim skutom*, Prop.

cyellous, adj. [κυκλικός] *upr. cikličan, kružan; odatle cyclici poštai, grčki epici, koji su nekoliko stoljeća iza Homera obrađivali događaje trojanskih priča, što su se zbili ili prije ili poslije događaja opjevanih u Ilijadi i u Odiseji, scriptor c.*, Hor.

Cyclops, ōpis, m. [κύκλωψ, olruglook] *Ciklop; napose Polifem; također pantomimski ples, u kojem se komički prikazivao Polifem kao ljubovnik Galatejin; pl. Cyclopes, um, Ciklopi, mitski divlji pranarod divova (orijaša) na Siciliji, samo s jednim okom na čelu, koji kuju kao slugu Vulkanovi u Etnei Jupiteru gromovne strijele*, Verg. Hor. Ov. Tac. Odatle -pius, adj. *ciklopski*, Verg.

cygnus v. cygnus.

Cydnus, i, m. [Κύδνος] *Cidno, rijeka u Ciliciji*, Curt.

Cydonia, ae, f. [Κυδωνία] ili **Cydon**, ōnis, m. *Cidonija, grad na sjevernoj obali otoka Krete. Odatle 1) Cydon, ōnis, m. Krecanin, Verg. 2) Cydoniastae, ārum, m. [Κυδωνιάται] Krecani. 3) * Cydonius, [Κυδώνιος] ili -neus, [-neios] adj. = kretske; * Cydonia sc. mala, dunje, tunje.*

* **Cygnēus**, adj. *oignejski, Beodanina Cigna, sina Hirijina, Tempe C., deotske*.

cygneus, adj. [κύκνειος] *labudji, labudov, vox; * plumae*.

cygnus (cygn.), i, m. [κύκνος] 1) *labud, Apolonu posvećen; * meton. = pjesnik, Dircaeus, t. j. Pindar. 2) kao nom. pr. a) kralj u Liguriji, rođak Faëtonov, pretvoren u labuda, Verg. Ov. b) sin Neptuna i Kalike (Calyce), također pretvoren u labuda*.

cyllindrus, i, m. [κύλινδρος] *válj, váljak; odatle * † valj za izravnanje tla*.

Cyllēne, es, i ae, f. [Κυλλήνη] 1) *Cilena, brdo u Arkadiji, Merkuriju posvećeno. Odatle * Cyllēnius, adj. cilenski, tičući se brda C. ili Merkurija na C. rođenoga; proles = Mercurius; ignis = Merkurije, prehodnica (zvijezda). b) * Cyllēneus, [Κυλλήνιος] i -uis, idis, drugotni oblici od Cyllenius. 2) grad u Elidi*.

Cylon, ōnis, m. [Κύλων] *Cilon, Atenjanin, koji se htio nametnuti Atenjanima za vladara, no pristao mu biše ubijeni god. 612. pr. Is. kod oltara Atenina. Odatle -ōneus, i -ōnius [Κυλώνιος ili Κυλώνιος] adj. Cilonov, scelus C.*

Cymaeus, adj. gl. *Cumae i Cyme*.

cymba (cūmba), ae, f. [κύμβη] *čun, čanac, napose Haronov; tp. * ingenii*.

cymbalum, i, n. *cimbala, šuplje mjedeničasto glazbilo od mjedi; na svetkovinama u slavu Cibele i Bakha, a i na veselim gozbanama, udarale se po dvije jedna o drugu*.

cymbium, ii, n. [κύμβιον od κύμβη] *čunac, čašica*, Verg.

cymbula, ae, f. [dem. od cymba] *čunac, jednom Plin. ep. 8, 20, 7*.

Cyme, es, f. [Κύμη] *Cima, grad u Ejoliji, postojbina Heziodova, matična grada „Cumae“. Odatle -maeus, [Κυμαῖος] adj. cimske; supst. -maei, ōrum, m. Cimljani*.

Cynaegirus, i, m. [Κυναίγειρος] *Cinegir, Atenjanin koji se junaštvom odlikovao u boju maratonskom, Just*.

cyñice, adv. [cynicus] *cinčki, Plaut*.

cyñicus, adj. [κυνικός] *upr. pasji, cinčki, često supst. -eus i, m. cinik, pl. Cynici, ōrum, m. Cincici*.

cyñocéphalus, i, m. [κυνοκέφαλος] *psoglav, nekaki majmun*.

Cynōsarges, is, n. [Κυνόσαργες] *Cinozarg, gimnazija blizu Atene, na brežuljku istoga imena Heraku posvećenom*,

Cynoscēphalae, ārum, f. [Κυνός κεφαλαί] *Cinoscefal (pasje glave), dva brežuljka u Tesaliji, poznata po boju 197. pr. Is*.

Cynōsūra, ae, f. [Κυνός ουρά, pasji rep] *Cinozura, zvijezde blizu sjeverne stožerine, Mali medvjed, kola. Odatle * -ris, idis, f. kao adj. ursa = Mali medvjed*.

Cynōsūrae, ārum, f. [Κυνός ουρά] *Cinozura, r i u Atici*.

Cynthus, i, m. [Κύνθος] *Cint, brdo na otoku Delu, na kojem su se rodili Apolon i Dijana*

Ov. Odatle * -thius, -thia, adj. ointski, Cindanin itd. kao pridjev Apolonu i Dijani, * Cynthia, ime djevojci nekakoj.

Cynus, i, f. [Κύνος] Cin, grad i rt u opunskoj Lokridi.

cyparissus gl. cupressus.

Cyprius vicus, ciparska ulica u Rimu, Liv. 1, 48, 6.

Cypros ili -rus, i, f. [Κύπρος] Cipar, otok u Sredozemnom moru. Odatle Cyprius, adj. ciparski; supst. a) * -ia, ae, f. Cipranka = Venus. b) + -il, ōrum, m. Ciprani.

Cypselus, i, m. [Κύψελος] Cipsei, tiranin u Korintu.

Cyrene, es, f. ili -nae, ārum, f. [Κυρήνη] 1) Cirenena, grčka naseobina u sjevernoj Africi. Odatle a) Cyrenaeus, adj. cirenski. b) -aeli, -naei, ōrum, m. Cirenci, sljedbenici cirenske filozofije, kojih je bio začetnik Aristippus Cirenac. c) Cyrenensis, adj. cirenski; supst. Cyrenenses, ium, m. Cirenci. 2) (Verg.) kći Hiptejeva, mati Aristejeva od Apolona.

Cyrnus, i, f. [Κύρνος] Cirno (pjesn. i kasn.) = otok Corsica. Odatle -neus, adj. cirnanski.

Cyrtaei ili Cyrtii, ōrum, m. [Κύρταιοι] Cirteji, ratoborno pleme u Perziji.

Cyrus, i, m. [Κύρος] 1) Cir, utemeljitelj perzijske carevine. 2) C. mlađi, koji je brata Artakserksa Mnemona kušao svrgnuti s prijestola, ali je poginuo u boju kod Kunakse g. 401. pr. Is. 3) graditelj, koji je živio za vremena

Ciceronova; odatle Cýrēa, ōrum, n. od C. gradene zgrade. 4) izmišljeno ime nekoga mladića, Hor.

Cyssus, i, f. [Κύσσος] Cis, grad s pristaništem u Joniji, naprotiv Hiju.

Cytae, ārum, f. [Κύται] Cita, grad u Kolhidi, rodno mjesto Medejino. Odatle * Cýtals [Κυταίς]. Idis, i * Cýtainē [Κυταίνη], es, f. Cítanka = Medea.

Cýthēra, ōrum, n. [Κύθηρα] Citera, otok kod južnoga rta Lakonije, Veneri svet, s. Cerigo, Odatle * -riēus, i * -rēius, adj. citerski, ponajv. = Veneri svet; supst. * -ērēia, ae, f. [-ρηία] = Venus. 2) * -rēa, ae, f. i * -rēis, idis, f. [-ρηίς] = Venus; odatle opet * -rēias, ādis, f. [-ρηιάς] Veneri posvećen, Venerin.

Cýthēris, idis, f. [Κυθήρις] Citerida, milosnica triumvira Antonija, koga je Ciceron podrugljivo nazvao Cýthērius.

Cýthnos i, f. [Κίθνος] Citno, ostrvo u Egejskom moru s. Termia, Liv. Ov. Tac.

cýtissus, i, f. i -sum, i, n. [κύτισος] vrsta djeteline, možda dunjica, ljekarica, Verg.

Cýtorus, i, m. [Κύτωρος] Citor, brdo u Paflagoniji, bogato zelenikom ili šimšiom. Odatle -rius, adj. jugum, Cat. i * -riēus, adj.; pecten C. = od zelenikovine.

Cyzicus i -cos, i, f. [Κύζικος] ili -cum, i, n. Cizik, grad na Propontidi. Odatle supst. -cēni, ōrum, m. Cizičani.

D

D, kao kratica, 1) D. kao ime = Decimus; kao pridjev = Divus (Caesar, Augustus); kao brojka = 500; kod datuma u pismu = dabam (dato ili pisano); D. O. M. = Deo Optimo Maximo. 2) D. D. = dono ili donum dedit. 3) D. D. D. = dat, dicat, dedicat (kao posvetna riječ ili formula). 4) Des. = designatus. 5) d. = dies; gl. 1. a. 4).

Dāci, ōrum, m. Dačani, stanovnici Daoije; sing. (ponajv. kolekt.) Dacus, i, m. Dačanin, Verg. Hor. Tac. Odatle Dacia, ae, f. Dacija (istočna Ugarska, Erdelj i Rumunjska); Dācius, adj. daoijski, bellum, Plin. ep.

dactylus, adj. [δακτύλιος] daktilski, numerus, pes.

dactylus, i, m. [δάκτυλος, upr. prst] u metrioi, stopa —υυ, daktil, tako prozvana, jer ima kao i prst tri nejednaka člana.

Daedalus, i, m. [Δαίδαλος] Dedal, glasoviti umjetnik grčkoga mitskoga doba, suvremenik Minojev i Tezejev, sagraditelj Labirinta na

Kreti. Odatle 1) * -lēus i -lēus, [Δαίδαλειος, -ιος] adj. Dedalov; iter D., put po Labirintu. 2) * -lus, adj. umjetan, umještan, vješt; umjetno, vješto izrađen.

Dāhae (krivo Daee), ārum, m. [Δάαι] Dahani, soitsko pleme s one strane Hvalinskoga mora.

Dalmātae, ārum, m. [Δαλμάται] Dalmatinci. Odatle 1) Dalmātia, ae, f. [Δαλματία] Dalmacija. 2) Dalmāticus, adj. dalmatinski.

dāma, bolje damma, ae, f. [m. samo u Verg. eol. 8, 28.] vrsta jelena, jelen šarenjak.

Dāmascus, i, f. [Δαμασκός] Damask, glavni grad Celesirije, Curt.

damnatio, ōnis, f. [damno] osuđivanje, osuda, reorum acerhissimae d.; d. ambitus, stečene podmićivanjem radi časti, državne službe.

damnātōrius, adj. [od damno] osudni iudicium; † tabella.

damnātus, adj. s komp. [partic. od damno] 1) dāden, quis te miserior? quis te damnatio?,

oštrije osuđen, jednom Cic. in Pis. 40, 97. 2) opak, zlotvor, jednom Prop. 4, 7, 38.

damnificus i **damnificus**, adj. [damnum-facio i gero] štetonosan, škodljiv, štetan, Plaut.

damno, 1. [damnum] nametnuti komu kaznu. 1) o sucu: osuditi, proglasiti krivcem ili za kriva, alqm, † alqm inauditum; damnatum poenam sequi oportebat; alqm furti, rad krađe, caedis, ambitus; crimine ambitus, crimine proditiōnis, illo crimine; eo nomine, radi toga (sr. nomen); * mortis crimine falso, s krive sumje na smrt; alqm de vi; (Liv.) d. alqm ob annonam compressam; propter quam (vim) est jure damnatus; d. alqm capite ili capitis, † pecuniā; octupli, na osmoròstruku naknadu štete, alqm rei capitalis; vel in opus vel in ludum, in metallum, ad, in poenam, Plin. ep., ad mortem, Tac. ad opus, Suet., s ut, accusatus in senatu damnatus ut etc., Tac. ann. 2, 67.; vitā turpis, existimatione damnatus, osuđen, causa, quae ipsa opinione hominum tacita prope convicta atque damnata (presudena) sit; kadšto o tužitelju: raditi ili učiniti, da se tko osudi, ab algo decem milibus aeris dam-nari, nečijim nastojanjem osuđen na globu od 10.000 asa. 2) izvan suda, a) proglasiti koga krivim, kriviti ga čim, alqm stultitiae, proglasiti ili držati ludim. b) * osuditi na što, kazniti čim koga, damnatus Sisyphus longi laboris; lumina nocte; in unam partem; često (Liv. Nep.) damnari, damnatum esse voti, upr. obvezati biti ispuniti zavjet, = želja se je komu ispunila; * damnare alqm votis. c) osudivati koga ili što, zabaciti, ne odobravati, kuditi, * mea visa; * amores; † ne damnat quae non intellegunt; † qua (falsa opinione) damnare eum et invisum quoque habere sum creditus; † d. consilium; † fidem alcjs, ne vjerovati komu, † spem omnem, spem salutis, odredit se, izgubiti. d) * pre-dati, prepustiti komu na pogubljenje, Stygio caput orco, quem damnat labor sa. leto. e) oporukom vezati na što, s inf., Hor.

damno, adv. [damosus] pogumno, d. bibere, domaćinu na štetu, živo, jednom Hor. sat. 2, 8, 34.

damnosus, adj. [damnum] 1) štetan, škodljiv, pogibeljan, bellum sumptuosum et d. To-manis, res damnosissima divitibus; * libido, * Venus d. 2) (Com. i karno), razmetan, ra-sipan, damnosior in re, Suet.

damnum, i, n. 1) gubitak, šteta, škoda (kojoj je čovjek sâm kriv; opp. lucrum; sr. detri-mentum), haec jactura atque d.; damna ac de-trimenta; d. aleatoria; * d. capitis, gubitak roga s glave; (Liv.) naturae, prirodna mana; † incendiorum damna, štete od požara, po-

žarne štete; * d. caelestia (na nebu) lunae; s gen. obj., † sarcinarum. * amissi corporis; d. accipere (Hor.), facere, imati štetu, šteto-vati, magnum d. factum est in Servio, mnogo se izgubilo sa Servijem; * unius verbi damna grandia ferre, jednu riječ skupo (skano) pla-titi; habere alqd in damno, držati za št. .; (rijetko) dare (počiniti) d.; (Com). dare alcui d. aut malum, furtum sive damnum; alcui damno esse; explere (Liv.), sarcire damna sua, pòpraviti, nàknaditi; d. perferre, pati; damna Romano accepta bello; damno duarum cohortium, s gubitkom dviju k. Odatle * a) šteta, volat d. circa sua. b) lice, koje je na štetu (o milosnici). 2) napose, t. t. jurist., globa, kazna.

Damocles, is, m. [Δαμοκλῆς] Damoklo, udvo-rica Dionizija starijega u Sirakuzi.

Dāmon, ōnis, m. [Δάμων] 1) Damon, pitago-rovac, prijatelj Fintijin. 2) glazbenik, Atenja-nin. 3) ime pastira, Verg.

* **Dānāe**, es, f. [Δανάη] Danaja, kći kralja Akrizija, mati Perzejeva od Jupitera, koji je k njoj u kuli zatvorenoj sišao u prilici zlatne kiše. Odatle * -**ānāus**, adj. Danajin, potomak Danajin, heros, Danajis = Perseus.

Dānāus, i, m. [Δαναός] Danaj, sin Belov, brat Egiptov, pobježe s 50 kćeri svojih u Grčku i utemelji ondje kraljevinu Argos. 50 sinova Egiptovih otidoše sa njim u potjeru te za-iskaje u njega kćeri njegove za žene; no po nalogu oca svoga umrti svaka, osim Hiper-mnestre, u noći iza svadbe muža svoga. Zato su morale u podzemnom svijetu puniti vodom sud s probušenim dnom. Odatle a) * **Dānāidae**, ārum, m. Danajeviči = Grci. b) * **Dānāides**, dum f. [Δαναίδες] Danajevice, kćeri Danajevc. c) * **Dānāus**, adj. Danajev ili grčki; * supst. -**ai**, ōrum, m. = Argivci ili Grci.

Dandāridae, ārum, m. Scitsko pleme Da-n-daridani uz palus Maeotis; zemlja njihova Dandārica, Tac.

dānista, ae, m. [δανιστής] kamatnjak, lihvar Plaut.

dānisticus, adj. [δανιστικός] kamatnički, li-hvarski, jednom Plaut. Most. 3, 1, 129.

danit, danunt = dat, dant, produljeni oblič od do, Plaut.

Dānāvius (ne Danubius), ii, m. [Δαναῖος] Du-nav.

Daphne, es, f. [Δάφνη, lovorka] 1) [Dafna, u lovor prètvorena kći boga rijeke Peneja Ov. 2) selo u Siriji, Apolonu sveto, odatle -**nenses**, ium, m. Dafnjan, Eutr.

Daphnis, idis, m. [δάφνις] Dafnis, mlad pa-stir na Siciliji, sin Merkurijev, izumilac si-cilске pastirske pjesme, Verg. Ov.

dāpino, i. [daps] pòstaviti jelo komu, je-
dnom Plaut. Capt. 4, 2, 117.

dāps, dāpis, f. (ponajv. pjesn. i malne vazda u
pl.) 1) čast, sveđani objed u slavu kojemu
bogu; također dāda na uspomenu pokojniku.
2) uopće obilan i sjajan objed, čast, gozba,
jelo.

dapsilis, rjeđe (Plaut.) **dapsilus**, adj. [δαψιλῆς,
daps] (pretkl. ikasno): obilat, sjajan, dra-
gocjen, sumptus; lectus; adv. dapsile, convi-
vari, Suet.

* **Dardānus**, i, m. [Δάρδαρος] Dardan, sin Ju-
pitera i Elektre iz Arkadije, utemeljitelj grada
Dardanije u Troadi, praotac kraljevskomu
plemenu trojanskomu i po Eneji Rimljanima.
Odatle 1) * -nides, ae, f. [-νίδης] Dardanović,
napose Aeneas, u pl. = Trojani; i kao adj. =
trojanski. 2) * -nls, idis, f. [νίς] Dardanovica
= Trojanka, napose Kreuza. 3) * -nls [νίος],
adj. Dardanov, često = trojanski. Odatle
supst. -nls, ae, f. a) grad D. uz Helespont.
b) * Troja. c) zemlja u gornjoj Meziji, u da-
našnjoj Srbiji. 4) * -nus, adj. dardanski —
trojanski; supst. -nl, ōrum, m. Dardanoi, sta-
novnici Dardanije [gl. 3) c)].

Dārēus (mlađe Dārīūs), i, m. [Δαρῖος] Darej,
ime mnogim kraljevima perzijskim.

dātārus, adj. [do] što se može dati, jednom
Plaut. Ps. 4, 2, 13.

dātātūm, adv. [do] naizmjenno, dobacujući,
(pilā) ludere, Plaut.

dātlo, ōnis, f. [do] 1) davanje, legum. 2) (je-
dnom Liv. 39, 19, 5), pravo dati što, odreći se
čega, d. est alci.

Dātis, idis, aoc. tim, m. [Δάτις] Datis, vojvoda
perzijskoga kralja Dareja Hstaspovića.

dāto, i. [intenz. od do] (pretkl. i kasno), da-
vati, podavati.

dātor, ōris, m. [do] davalac, laetitiae, Verg.;
podāvāč lopte, Plaut.

dātūs, us, m. davanje, jednom (abl. datu)
Plaut. Trin. 5, 2, 16.

Daulis, idis, f. [Δαυλῖς] Daulida, grad u Fo-
cidi. Odatle * -lius, adj. daulidski; supst. *
-llas, ādis, f. Daulidanka = Proce (ili Philo-
lemele).

Daunus, i, m. [Δαῦνος] Daun, mitski kralj u
jednoj strani Apulije, otac ili praotac Tur-
nov, tast Dijomedov. Odatle a) * -nls, dea =
Juturna, caedes = rimski. b) * -nls, ādis, f.
= Apulia.

Davus, i, m. Dav, ime rimskim robovima, osb.
u komediji. Post. gl. Oedipus.

dē, praep. s abl. znači prvobitno, da što odlazi,
da se udaljuje s mjesta. 1) u prostoru:
s ili sa, iz, od, anulum detrahare de digito;
de finibus exire (da se čovjek ne vrati više,

različito od ex f. exire); de foro discedere, de
manibus effugere, de sella exsilire; deicere se
de muro. Odatle a) kod riječi, koje zname-
nuju rāstavljanje, capere, sumere, petere,
quaerere alqd de alqo, audire de alqo, od koga
(iz nečijih ustiju), discedere de alqo, [sr. 3) e)];
mercari de alqo. b) znači mjesto, s koga se
što uzima, ili odakle tko dolazi kao iz svoga
običnoga boravišta, razred, kojemu tko pri-
pada, rod, itd.: iz, od, sa, između, illa de
Andromacha, one riječi iz A., Graeci versus
de Phoenissis, de Philocteta; caupo de via La-
tina, rabula de foro; malus poēta de populo,
homo de plebe, de schola; nescio qui de circo
maximo (atlet, borac); * Lybica de rupe leo-
nes; * genetrix mihi est de Priami gente. c)
znači tačku, od koje se što dijeli i neposredno
izlazi ili se uopće čini: sa, o, na, * pendere
de collo, * nova de gravido palmite gutta tu-
met; * de qua pariens dea nixa est; de sella
ac tribunali pronuntiare; de tergo, ostrag (sr.
a tergo, straga), agere alqd de insidiis, iz za-
sjede. 2) u vremenu, a) znači: odmah iz a,
odmah po, non bonus est somnus de pran-
dio, Plaut.; statim de auctione venire; odatle
diem de die, od dana do dana, dan po dan. b)
znači, da je od nekoga vremena tek dio pro-
šao: jošte za, jošte u . . . , de tertia vigilia
profectus est; multa de nocte, jošte za gluho
doba noći, kasno u noći, media de n., jošte
usred noći, u pō noći; latrones surgunt de
nocte, potare de die (Hor.), jošte za bijela
dana; (Hor.) media de luce, de medio; navi-
gare de mense Decembri, jošte za ili u d., no
de tempore, u piscia bell. His., u obično doba.
3) u drugim prilikama, a) kaže ojetinu ili
množinu, iz koje se dio uzima, opisujući
partitivni genitiv: od, između, među, de
decem fundis tres nobilissimi, quidam de exer-
citu captivi; alqam partem de istius impuden-
tia reticebo; quemvis de iis; nemo de nobis
unus excellat; pauci de nostris, unus de multis,
(Hor.) cetera de genere hoc. b) znači imetak,
kojim trošak podmiruje: od, de praeda, ma-
nubiis spoliisque habetote; de meo, de tuo, de
suo, de nostro, de vestro, de alieno; također
de te, iz tvoje kese, Ter.; de publico, iz dr-
žavne blagajne; ili stvar, od koje je što nā-
činjeno: od, de eodem oleo et opera exarare
alqd; signum factum de marmore; carcer de
templo fit; * verno de flore corona; slično de
tergo, de visceribus (ledima itd.) satisfacere. c)
znači uzrok, s kojega što biva: s, iz, radi,
hac de causa; qua de c., eadem de c.; his,
isdem, multis, quibusdam de c.; gravi, levio-
re de c.; flere de alq re, * mater est de me, po
meni, mnome. d) znači pravilo, mjeru =
po, na, de mea sententia; de meo consilio. e)

znači predmet djelatnosti osb. iza glagolâ sentiendi i declarandi: accipere, audire, docere, edocere, cognoscere, dicere, loqui, scribere, judicare de alqa re, de alqo, o, za, na; također iza supstantivâ, in libro quinto de natura deorum, Theophrasti de vita beata liber, de Massivae nece iudicium i st.; skraćeno govoreći, sed de memoria (= disputationi de m.) destinatus est proximo libro locus, Quinti. 10, 7, 33. Odatle za oznaku odnosa: o, glede na, pogledom na, s obzirom na, što se tiče, s, za, credere, diffidere de alqa re, de Dionysio admiratus sum; satisfacere de injuriis; omnia de pace experiri; de numero dierum servare fidem; quae ignorabant, de L. Domitii fuga, cognoscunt; illo incommodo de Sabini morte perlato; probat rem de mittendis legatis; quae postea acciderant, de angustiis rei frumentariae accipit; et de expugnando oppido et de flumine transeundo spem se fefellisse; usu venire de alqo. f) s adjektivom za adverb. oznaku, de integro, iznova, opet; de improvviso, iznenada.

dea, ae, f. božica, * d. triplices = Parcae, * d. siderea, noć, * d. novem = Musae, * d. venatrix ili silvarum = Diana, * d. bellica = Minerva.

de-ālbo, i. pobijeliti, columnas; postl. gl. fidelia.

deambulatio, ōnis, f. [deambulo] šetanje, šetnja, jednom Ter. Heaut. 4, 6, 2.

de-ambulo, i. šetati se, prošetati se, (do umora).

de-amo, i. 1) zadržavljen, zadržan biti (u koga); žestoko ljubiti, ginuti za kim, alqm; također d. alqd, vrlo se što komu mili, omili, Plaut. 2) (Ter.), od sroa zahvalan biti komu, d. te, Syre.

de-armo, i. razoružati, exercitum, jednom Liv. 4, 10, 7.

de-artuo, i. [artus] upr. ud po ud rãstrgati, tp. prijevarom upropastiti, zatrti, rãskuciti, alqm, opes, Plaut.

de-asclo, i. [ascia] upr. gladiti bradvom, otesati; tp. oglobiti, prijevarom upropastiti, senem, Plaut.

de-bacchor, dep. i. izmahnitati, bućati, Ter.; d. ignes, bjesne.

debellator, ōris, m. [debello] pobjednik, dobitnik, * ferarum.

de-bello, i. 1) intranz. dõratovati, rat svršiti, cum alqo; (Liv.) debellato, iza dõvřena rata; desto impers. 2) tranz. a) * svršiti, rixam. b) sasvim pobijediti, svladati, * alqm; † Illyricum.

de-bõo, ui, itum, 2. [od de i habeo, od koga što imati, zato dužan biti] 1) novce itd. dužan biti, dugovati komu, alqui pecuniam, fru-

mentum; postl., animam debere (Ter.), dužan biti i kosom na glavi; illi quibus debeo, moji vjerovnici; kal. Jan. debuit (morao je platiti); ii, qui debent i (u Liv.) debentes, supst., dužnici; * opus debentes, nadničari, najamnici. Odatle tp. a) dužan biti, kratiti, ne dati, non posse alqui alqd debere; tibi hoc video non posse deberi. b) dugovati, õbvřzãn biti na što; u pas. ide koga što, pripada mu što, d. alqui gratiam, † mutua officia; patriae hoc munus; communis fides quae omnibus debetur; honores, laudes, poenae debitaе, * navis quae tibi creditum debes Virgilium; finibus Atticis etc., * debere (mora platiti) patriae poenas, * debent mihi Turnum haec sacra, po ovoj řrtvi treba da sa mnom dijeli mejdan T.; s inf. dužan, držan biti, morati, [o moralnom zakonu, dužnosti, kadšto i u blažem smislu, pristoji se, valja, a samo u pjesniku = necesse est]. o) dugovati komu što, zahvaliti ili hvaliti, d. ei hanc laudem, multum illi, alqui beneficium, * salutem, vitam; alqui omnia; plurima pro beneficiis; * d. se, sebe = svoj život; * o zlu, hoc quoque Tarquinio debebimus; s quod; apsol. dužan biti hvalom komu, õbvezan, zahvalan biti komu, alqui. 2) kao što õpřisãw, õpřisãnu, zakonom uđesa ili prirode õdrõden biti, trpjeti ili ućiniti što, debitus destinatusque morti, řrtva smrti, mors naturae debita, kaju treba po prirodnom zakonu trpjeti; vita, quae necessitati debetur, pripada; * fatis debitus Aruns; * tellus fatis debita; sudbinom određena i samo * debitus conjux, suđeni, * debita moenia, * Pergama debita, kojemu je propast suđena, * haec debita, ova neuklonjiva sudbina, * tempora debita; * debere urbem, sudbinom određen, da utemelji grad, * ventis debere ludibrium, biti gira vjetrovima.

debilis, adj. s † komp. [de-habilis] sakat, uzet, slab, lđman, senex; membris omnibus captus ac d.; claudi ac debiles equi; unum (corpus rei publicae) debile, infirmo capite; * manus, * navis, * ferrum; tp. nekaj, nemocan, slab, iznemogao, infirmos ac d.; praetura manca ac d.; qui hac parte animi tam d. esset; (Tac.) ingenio debilis.

debilitas, ātis, f. [debilis] sakatost, slaboba, linguae, membrorum, (Tac.) pedum, ulozu, podagra; tp. animi; i pl.

debilitatio, ōnis, f. [debilito] tp. nemoć, mlitavost, animi, jednom Cic. in Pis. 36, 38.

debilito, i. [debilis] 1) sakatiti, slabiti, skrřiti, alqm, membra (alejs) lapidibus; * hiems d. mare, razbija valove. 2) tp. õslabiti, skrřiti, slomiti, opes Lacedaemoniorum; viri

non est debilitari dolore, frangi, succumbere; desperatione debilitati; homo afflicti, debilitatus; debilitatus (*klonućem duha odvrāćen*) a jure cognoscendo; d. animum, spem aliojs.

dēbitio, ōnis, f. [debeo] (*rijetko*) dugovānje, dug, pecuniae, gratiae.

dēbitor, ōris, m. [debeo] 1) dužnik. 2) dužnik, tko je komu hvalu dužan, * animae, * vitae; † apsol.

dēbitum, i, n. [partic. od debeo] 1) dug, solvere alicui d., debito fraudari; (*Nep.*) morbo naturae reddere (l., vratiti prirodi dug, eufem. = prirodnom smrti umrijeti). 2) dužnost.

dē-blātēro, i. izbobljati, izblebētati, alicui alqd, *Plaut.*

dē-canto, i. 1) pjevajući govoriti, prikazivati, * miserabiles elegos; † Halosin Ilii; apsol. (*Aurel. Vict.*) epulandi decantandique jus; obično s preziranjem: dosadno, bez duha što raditi, pervulgata praecepta; eas omnes (quaestiones) percursas animo et prope dicam decantatas habere. 2) apsol., dōpjevati, sed jam decantaverant, jednom *Cic. Tusc.* 3, 22, 53.

dē-cēdo, etc. 3. (*inf. perf. sync. decesse Ter. Cic.*) 1) otići, poći, ođilaziti, ex Italia; de agri parte tertia, de Numidia; cursu suo, zaći; (*Nep.*) ex ingratorum hominum conspectu morte. *Napose a) t. t. o vojnicima: poći, krenuti*, de colle; † loco superiore; inde; de, ex, ab statione; apsol. b) t. t. o magistratima (činovnicima), osb. namjesnicima, koji po soršenu službovanju iz provincije odlaze, ex ili de provincia, i samo d.; Romam ad triumphum; u prihoi, decedere de vita i samo decedere, prēstaviti se, premnuti; (*Aurel. Vict.*) voluntaria morte. c) d. alicui de via in via, *Ter.*, i samo d. alicui, *Caes.* (iz poštovanja ili iz mržnje) ići komu s puta, ukloniti se; * nocti, calori; *tp. a)* (*rijetko*) d. de via, s puta zaći, sići s pravoga puta, zastraniti. β) o posjedu, pravu i sl., odustati od č., odreći se č., ustupiti što, de suis bonis omnibus; de jure suo, (*Liv.*) jure suo; de officio i samo officio; (*rijetko*) n superioribus decretis; također (*Nep.*) d. de foro, ostaviti f., ne baviti se više parnicama, γ) * d. alicui, ūzmicati pred kim, biti lošiji od k., peritis; *Hymetto mella.* 2) prolaziti, prestajati, nēstajati, gubiti se, popuštati, febris quartana; aqua, pada; (*Ter.*) de summa nihil d., ira d.; (*Liv.*) id suis opibus; cura decessit patribus de Antiocho; (*Sall.*) invidia d.; * sol, zapada; * tempora, * die decedente. 3) = cedere, uspijevati, prospere decedentibus rebus, jednom *Suet. Caes.* 24.

Dēcēlā, (ili -īa), ae, f. [*δέceleα*] *Deceleja*, mjesto u Atici na beotskoj granici.

dēcem, adj. num. card. deset.

Dēcember, bris, e, decembarski t. j. posljednjega mjeseca rimske godine, koja se isprva počinjala s prvim danom marta, te je imala 10. mjeseci, a poslije 12. mjeseci, mensis; Kalendae, Nona, Idus Decembres; † bez mensis = mjesec decembar.

decemjūgis, adj. [d. i jugum] kao supst. sc. curus, deseterōprežna kola, jednom *Suet. Ner.* 24.

dēcempēda, ae, f. [d.-pes] mjera (motka) od 10 stopa, za mjerenje polja.

dēcempēdātor, ōris, m. [decempeda] mjērāč jednom *Cic. Phil.* 13, 18, 17.

dēcemplex, icis, adj. [d.-plico] deseterōstruk, jednom *Nep. Milt.* 5, 5.

dēcem-prīmī, ōrum, m. desetaci prvaci (deset prvih vijećnika u municipijima i naseobinama).

dēcem-scalmus, adj. na deset vesalā, jednom *Cic. Att.* 16, 3, 6.

dēcem-vīr, vīri, m. decemvir, (član zbora od 10 muževa, često u pl. decemviri, magistratska oblast rimska od 10 članova), d. legibus scribendis, sacrorum ili sacris faciundis, agris metiendis dividendisq. ili za pojedini slučaj agro metiendo dividendoque. *Odatle decemvīrālī*, adj. decemvirski; -vīrātus, us, m. decemvirstvo.

dēcens, adj. s * † komp. i * † sup. [partic. od decet] 1) dōlikujući, pristojan, pristao, † amictus, * quid verum atque decens; (*Tac.*) habitus. 2) dražestan, lijep, krasan, * Venus, * Gratiae.

dēcēter, adv. s * † komp. i sup. [decens] pristojno, kako se pristoji, zgođno, lasciva decentius (= quam magis decet lascivire) aetas. **dēcēntia**, ae, f. [decens] pristojnost, jednom *Cic. n. d.* 2, 58, 145.

dēceo, cui, — 2. krasiti, resiti, dōlikovati, pristajati komu, o haljinama itd., alqm toga picta d.; * forma viros neglecta. *Odatle tp. dōlikovati, pristojati se komu, pristojno je, valja*, id quemque decet; oratorem irasci minime d.; quid deceat in oratione, caput esse artis decere; * quo me decet usque teneri? čemu da jošte dulje čekam? (*Ter.*) decet nobis (*dat.*).

dēcēris, is, f. [*δέξις*] desētōrka, lada s 10 redova klupa za veslače, jednom *Suet. Cal.* 37.

dē-cerno, crēvi, crētum, 3. (*sync. perf. conj. decerit, inf. decresse, plsqf. decresset, decressent Liv.*) odlučiti, odrediti, 1) t. t. o suov, magistratu, napose o senatu: odlukom, zaključkom, odlučiti, odrediti, proglasiti, alia

decernit, de aliis consulturum se regem simulat; inter quos jam (Verres) decreverat; iidem (Druides) decernunt; d. dilectum, supplicationem; d. alci triumphum, statuas, honores, *dozduiti, dopitati*; provinciam, *odrediti*; d. praemium (kao nagradu) servo libertatem; d. provincias (*odrediti za djelovanje*) Hispaniam atque Africam; Dolabella hoste decreto, *proglasivši Dolabelu za n.*; senatus d., *s acc. o. inf.*; senatus decrevit populusque jussit ut etc.; et de imperio Caesaris et de amplissimis viris, tribunis plebis, gravissime acerbissimeque decernitur; *i o senatoru pojedinou* = decernendum aliquid censere, kao što *Cic. Phil. 11, 6. veli, glasovati, izjaviti se za što*, decerno quinquaginta dierum supplicationes; ut id decernerem; cum cuidam supplicationem decerneres; tu mihi supplicationem decrevistis togato. 2) *uopće: odlučivati, odrediti, zaključiti*; rem dubiam; *i suditi, mniti, misliti, držati*, illum decreverunt dignum, *Ter.*; in quo omnia posita esse decrevi; in me satis consilii esse decreas; nequeo satis decernere, *Ter.*; *o filozof. mišljenju*, si id summum malum esse decreverit. 3) *borbom odlučiti, boriti se*, d. pugnam, proelium, † d. de bello; d. armis, ferro, acie, classe; cum alquo; decernendi potestatem Pompejo fecit; † d. contra vim hostium; * d. cornibus inter se. Često o borbi *riječima: boriti se*, decernite criminibus, mox ferro decreturi; d. pro sua fama; de salute rei publicae; de omnibus fortunis; expectanda magis est decernendi ratio (*odluha pravim razlozima*) quam decertandi fortitudo. 4) *riječiti se, odlučiti se na što* (poslije redovita vijedanja ili pomnjiva razmišljanja) *odlučiti, zaključiti s inf.*, s ut; certum atque decretum est.

decerpo, psi, ptum, 3. [de-carpo] 1) *u brati*, * florem, * olivam, * pomum arbore, † inde laureas. 2) *tp. a) užeti iz . . .*, animus humanus ex mente divina decerptus; d. nihil sibi ex ista laude; ne quid jocus de gravitate decerperet, *naudi*. b) * *brati, uživati*, fructus ex re.

decertatio, ōnis, f. [decerto] *odlučivanje borbom*, omnium rerum, *jednom Cic. Phil. 11, 9, 21.*

de-certo, 1, *boriti se*, (*dok se stvar ne riješi*), d. proelio, pugna, armis, ferro, manu, cum alquo; *i apsol.*; *boriti se, takmiti se, natjecati se*, d. inter se Demosthenes et Aeschines (*na govornici*); de jure; cum alquo contentione dicendi; * *Africum d. aquilonibus*.

decessio, ōnis, f. [decedo] 1) *polazak, osb. magistrata iz provincije, kojom je upravljao*. 2) *gubitak, umanjivanje, nestajanje*,

nestadak, d. bonorum; decessionem de summa facere; d. capitis aut accessio.

decessor, ōris, m. [decedo] *polaznik iz provincije, kojom je upravljao, prethodnik u službi, predšasnik*.

decessus, us, m. [decedo] 1) *polazak, napose magistrata iz provincije; (rijetko) polazak s ovoga svijeta, smrt, amicorum*. 2) (*rijetko*) *ovodama, opadanje*, d. aestus, *osjeka, osijecanje*.

Decetia, ae, f. *Dececija, grad Edua u Galiji Lugdunskoj, s. Decize*.

decharmido, 1. [de i Charmides] *šaljivo Plaut. rasharmidati se, t. j. lišiti se imena Harmida*.

1. **dēide**, Idi, — 3. [de-cado] *spadati, spasti*, poma ex arboribus; ex equo, equo, * ab equo; in terram, * in casses; * decidunt comae. *Odatle a) napose * u boju pasti, pōginuti. b) tp. α) decido de spe, (Ter.) d. spe = previriti se u nadi, izdade koga nada, † d. toto pectore, posve ginuti iz sroa; * ab archetypo labi et d., udaljiti se, β) d. in fraudem, zaveden biti; (Tac.) huc decidisse cuncta, ut etc.; (Suet.) ad eas rei familiaris angustias, ut etc. γ) pasti (u nesreću), strmōglavljen biti, non virtute hostium, sed perfidia amicorum, Nep.*

2. **dēide**, Idi, isum, 3. [de-caedo] 1) *ōdre-zati, dāsjeći, † caput; † auribus decisis; * pennas; tp. (Plaut.) d. tragulam, odbiti navalu. 2) tp. presjeći, odlučiti, nagođiti se, cum alquo; de alqa re; cum alquo de alquo rem; * post decisa negotia; (rijetko) apsl.*

dēies (decies), adv. num. [decem] *deset puta, uopće: često*.

dēcīmānus *starije i bolje dēcūmānus*, adj. [decima] *desetinski*, 1) *o dāci: desetinski, desetāčkī, ager d., od koje se desetak uroda daje, frumentum d., žitna desetina; supst. -nus, i, m. zakupnik desetka, desetinar, i -na, ae, f. i d. mulier, žena desetinarova. 2) kao vojn. t. t. a) desete kohorte, porta d., „velika vrata“, glavna vrata tabora rimskoga. b) desete legije, desetāk, miles; u pl., ponajv. samo decumani. desetaci.*

† **dēcimo** (decumo), 1. *desetati, svakoga desetoga momka kazniti, recusantes; cohortes; apsol.*

dēcīmus *stariji oblik dēcūmus* adj. num. ordin. *deseti; tp. * velik, golem strašan, unda Odatle a) dēcīmum, adv. deseti put. b) dēcūma (rijetko) decima, ae, f. (sc. pars) desetak, desetina, 1) dar, što su ga državni činovnici narodu poklonili, Cic. Tac. Suet. 2) kao dāca ponajviše u pl. ¹/₁₀ od žita, ¹/₁₀ od drugih plodova.*

dēciplo, cēpi, ceptum 8. [de-capio] *upr. uzeti; odatle izmenada i lukavo omahnuti, zaludivati, prèvariti*, alqm; alqa re, per alqd; in eo fallis et decipis; (Liv.) *viš decipi, záci s p. Odatle a) = fallo, ne biti ópažen od koga, ab tergo ac super caput decipere (sc. eum) insidiae, Liv. 22, 4, 4; * amatorem amicae turpia decipiunt caecum vitae aut etiam ipsa haec delectant; decipi laborum, zabòraviti muke. b) d. diem, noctem, dan, noć provesti u zabavi, pa tako prevariti.*

dēcīsto, ōnis, f. [decīdo] *pogodba, nagoda*, decisionem facere; decisionis arbiter.

Dēcīus, Decije, ime plemenu rimskom, od kojega su najglasovitija oba Decija (P. Decii Mures, otac i sin), koji su se kao konzuli, prvi u latinskom ratu g. 341. pr. Isk., a drugi u samnitskom, g. 296. pr. Isk. od svoje volje za domovinu žrtvovali; adj. Decijev, lex D. Odatle **Dēcīānus**, adj. Decijev.

dēclāmātio, ōnis, f. [declamo] 1) *apstr. deklamacija, vježbanje u govòrènjju (kod kuće ili u školi); tp. puste, prazne riječi. 2) + konkr. predmet govora, tema, zadatak, predavanje.*

dēclāmātor, ōris m. [declamo] *deklamator, govornik od zanata.*

dēclāmātorius, adj. [declamator] *deklamatorski, opus.*

dēclāmīto, 1. [frequent. od declamo] a) *intrans. deklamovati, vježbati se u govòrènjju, Graece apud alqm, cum alqo quotidie; de alqo in Tiburtino. b) tranz. d. causas, o pravnim slučajevima vježbati se u govoru, dēklamovati.*

dē-clāme, 1. *upr. glasno govoriti, 1) dēklamovati, vježbati se kod kuće ili u školi u govorenju, tot dies in villa aliena; (Hor.) Romae; Demosthenes ad fluctum declamare solebat. 2) o govorniku: žestoko i glasno govoriti, vikati, grmjeti, in alqm impune; vehementer pro alqo contra alqm; tranz. vježbe radi nešto na glas kazivati, dēklamovati, quae mihi iste visus est ex alia oratione declamare.*

dēclārātio, ōnis, f. [declaro] *očitovanje, animi tui; liber iste, quantam habeat declarationem amoris tui.*

dē-clāro, 1. 1) *razjasniti, pokazivati, označiti, ducis navem suis, praesentiam suam; tp. označivati, na znanje dati, pokazati; napose riječima: izjaviti, prikazati, razložiti i sl. (nikada naprosto = dicere), alqd; summam benevolentiam (o sadržaju lista); tot signis natura d. quid velit; s acc. c. inf.; s utrum — necne; d. imaginem vitae alcjs; vocabula idem declarantia, znače; apsol. 2) t. t. kod izbora magistrata: pro-*

glasiti, alqm consulem; declaratus rex (kao k.) Numa; d. numera (obznaniti, oglasiti, da će se davati).

dēclīnātio, ōnis, f. [declino] 1) *otklon, kosi smjer, parva quadam declinatione et, ut ajunt, corpore effugi; + corporis; causa, quae istam declinationem (atomorum) efficiat; napose: strana svijeta, klima. 2) òtklanjānje, odvraćaj, izbjegavanje, d. malorum, laboris; u retorici: kratki odstup od stvari, kratka zastrana.*

dē-clīno, 1. [κλίω] 1) *tranz. ukloniti, odvratiti, òdvraćati, maći, agmen inde; ictum, odbiti; atomum, skrenuti s putanje; (Plaut.) se extra viam; * d. lumina somno, zaklopiti. Odatle tp. odvratiti koga oda šta, mulier declinata quidquam ab aliarum ingenio, različit, Ter.; (Quint.) memoriae sui intentos ab alia inventione declinant; (Quint. 10, 5, 8.) oratio figura declinata, u prilici govoren, metaforski = figura [sr. figuro 2]). 2) *intrans.: ùklanjati se, odstupati, udaljiti se, de ira, de alqo, a Capua; apsol. o atomima; tp. d. a proposito, a malis, a religione officii; oratio inde d.; pregn. s acc. bojati se, kloniti se čega, čuvati se, urbem, impetum; + invidiam.**

dēclīvīs, adj. [de-clivus] *nizbrdit, òcjedit, strm; * ripa; supst. n. -ve, (per d., nizbrdo, Caes.) ili u pl. -via, nizbrdica, obronak; tp. mulier aetate d., koja je promakla u godinama = stara, jednom Plin. ep. 8, 18, 8.*

dēclīvītās ātis, f. [declivis] *strmen, nizbrdica, jednom Caes. b. G. 7, 85, 4.*

dēcoctor, ōris, m. [decoquo] *razmetnik, propalica, raspikuća.*

dēcōllo, 1. [collum] *(kasno) odsjedi glavu, pogubiti, alqm; + miles decollandi artifex.*

dē-cōlo, 1. (fut. eksakt. decolassit Plaut.) [cōlum; procjektivati] *tp. razbiti se, izjaloviti se, spes, izda, prèvari me, Plaut., sr. „potonule su mu šajke“.*

dē-cōlor, ōris, m. 1) *što je pravu, prirođenu boju promijenilo, nàgrđen, * sanguine, krvav; * Indus d., òsmagao od sunca; * aetas, bez sjaja.*

dēcōlōrātio, ōnis, f. [decoldro] *pobljedjelost, jednom Cic. de div. 2, 27, 58.*

dē-cōlōro, 1. *promijeniti boju, nàgrđiti, zaprljati, * caedes d. mare; + manus collybo decoloratae, zaprljane.*

dē-cōquo, cōxi, cōctum, 3. 1) *skuhati, odvriti, olus, zgotoviti, Hor.; tp. suavitas decocta (o besjedi) mekušna, mliava mliina; + supst. decocta, ae, f. (sc. aqua). Od Nerona izmišljeno kuhano, kao led mrzlo pice, uva-*

rak, dekolt. 2) *ukuhati se, upedi se* pars quarta argenti decocta erat, *stopio se, rasplinuo.* 3) *tp. apsl. razàsuti, ispraskati.*

děčor, ōris, m. [deceo] 1. *pristojnost, nakit, ures, honestatis; * nobilibusque decor naturis dandus et annis; (Quint.) ab his in personis decor (primjereno risanje značaja), petitur.* 2) *ljepota, * pristalost, dražest, milota.*

děčorē, adv. [decorus] 1) *pristojno, dostojno.* 2) *pristalo, krasno, dražesno.*

děčoro, 1. [decus] 1) *uresiti, ukrasiti, iskititi, slaviti, urbem monumentis, * templam novo saxo; * designatorem lictoribus atris; rem publicam, aliquem honoribus maximis; cassum quiddam et inani vocis sono decoratum, nākičeno; decorari versibus.*

děčorus, adj. [decor] 1) *pristojan, prikľadān, priličān, častan, ducibus tum decorum erat ipsis pugnam capessere; * dulce et decorum est pro patria mori; res ad ornatum decora; supst. -rum, i, n. pristojnost, dostojnost; * decorum adv., pristojno, ridere.* 2) *pristao, krasan, dražestan, sjajan, uređen; arma, facies, * os, * verbum; * palæstra; * Phoebus fulgente arcu, * d. cristis, nigris oculis, pharetra.*

děčorēpĭtus, adj. [crepo] *istrošen, mator, oslabio od starosti, senex, anus, Plaut. Ter.; aetas.*

dě-cre-sco, crēvi, 3. *u rastenju ići na manjak; umanjiti se, padati, nēstajati, valetudo Plaut.; ostreis et conchyliis omnibus contingere, ut cum luna pariter crescant pariterque decrescant; fons ter in die statis auctibus et deminutionibus crescit decrescitque, Plin. ep.; decrescentia osijecajude flumina, Hor., nēstajati, gubiti se, * crescent loca decrescentibus undis; * cornua decrescunt; decrescente reditu (agelli) etiam pretium minuit, Plin. ep.*

+ **děčrētōrius,** adj. [decerno] *odlučān, pugna; supst. decretoriis (so. armis) exerceatur.*

děčrētum, i, n. [decerno] 1) *odluka, naredba, d. senatus Druidarum; decreta facere.* 2) *o filozofma: načelo, mnijenje, dogma id habebant d. Academici (sentitis enim jam hoc me dōgma dicere); hoc praeclarum quasi d. beatae vitae.*

děčūma, **děčūmānus** gl. decima, decimanus.

děčūmātes, ium, adj. *desētīnskī, desētāčkī, agri d., njive, od kojih se desēlak davao, jednom Tac. Germ. 29.*

děčūmbo, cūbui, cūbĭtum, 3. [cubo] *upr. + lēdi, super lectum; o svladanu gladijatoru, srušiti se, pasti.*

děčūria, ae, f. [decem] *dekurija, odio od deset, napose senatora i viteza po staroj razredbi građanā. Svaki naime od tri patriojska tribusa imao je po 10 kurija, svaka kurija po 10 plemēnā, a na svako plemē je pripadao eques i po jedan senator; u svako dakle kuriji bijaše po dekurija equitum i po dekurija senatorum.* 2) *uopće: razred, odio, ne vazda od desetorice članova, d. iudicium, scribarum, + viatorum, + lictorum.*

děčūriātio, ōnis, f. [1. decurio] *dekurijacija, razdioba na dekurije, tribulium, jednom Cic. p. Plano. 18, 45.*

děčūriātas, ūs, m. *dekurijat, razdioba legijskih vojnika po dekurijama, jednom Liv. 22, 38, 3.*

1. **děčūrio,** 1. [decuria] *po dekurijama odjeliti, razrediti, equites, napose narod (homines) za izborne pletke, na bunjenje.*

2. **děčūrio,** ōnis, m. [decuria] 1) *dekurijon, starješina dekurije, napose zvali su se decuriones vijećnici u municipijima i u nasobinama.* 2) *+ cubiculariorum, komornik.*

děčūriōnātas, us, m. [2. decurio] *dekurijonstvo.*

dě-čūrro, cūrri, *ili cūcūrri, cūrsum.* 3. 1) *intrans. 1) strčati, žuriti se, jedriti, putovati dolje, sletjeti; plivati, teći dolje, ab arce, de tribunali; d. ex montibus in vallem, ad flumen, ad naves, in portum, u Hor. amnis monte decurrens, piscis ad hamum, u Curt. fluvius d. in mare, u Tac. naves decurrunt, u Verg. cito decurrit tramite virgo, leti (dolje).* 2) *uopće: trčati, hitjeti, putovati, jedriti i sl. od određene tačke nekuda, d. ad milites cohortandos, d. ad calcem; rus; d. in spatio, u trkalištu; napose decurrere in armis i sama decurrere, t. t. o vojničkim manevrima vježbe radi ili na sprovodima kojega odlična muža ili junaka, evolucije (kretanja) izvoditi, manevrovati, pod oružjem se utrkivati, Liv. Verg.; tp. osobita sredstva ili naredbe upotrijebiti, uteći se, ad illum extremum senatus consultum; ad haec jura; ad hortationem; * ad preces, sententiae eo d.; eo decursum esse, ut II) trans. protrčati, prevaliti, spatium (trkalište); septem millia passuum esse decursa biduo; tp. a) prevaliti, provesti, aetatem; * vitam; * laborem; + d. honores, obnašati sve č. b) rāspraviti, razložiti, quae breviter a te decursa sunt.*

+ **děčūrslo,** ōnis, f. [decurro] *navala, napadaj, manevr, utrkivanje pod oružjem.*

děčūrsus, us, m. [decurro] *trčanje nizbrdo, ex collibus; * d. rapidus (o rijekama) tijek, pad; + planitie, slāzak. Napose neprijatelj-*

sko kretanje, evolucija, utrki vanje pod oružjem; (Tac.) manevr, † ante decursum, prije nego što je došao do cilja; tp. d. temporis mei, postignuće svrhe; d. honorum, obnašanje svih časti.

dē-curto, 1. okusiti, osakatiti, tp. o govoru: skratiti.

dēcus, ōris, n. [deceo] ures, dika, konkr. i apstr. a) u vanjskom odnošaju, o čeljadi i o strama, senator, d. iudiciorum; Pompejus, d. et lumen civitatis; * Maecenas, o et praesidium et dulce d. meum; decora fanorum; d. et ornamentum senectutis; triumphus; dika, čast, super impositum capiti decus; d. muliebri, poštenje; contra d. regium, pristojnost, quando d. belli (čast na bojnom polju) penes alios esset; * d. naturae, prirodne dražesti; * d. Phoebi = lyra; d. caeli = Diana, * d. oris. milina, ljepota; * immemor decoris, dražesti, ljepota bijela, * d. regale; * equi, quos d. dedit (kao odlikovanje, počast); decori esse alicui, biti na čast; d. omne virtutis; civitatis dignitatem et decus (ajaj) sustinere; decora belli, decora, junačka djela, junaštvo, Liv. b) moralno lijepo, = τὸ καλόν, čudno-redno dostojanstvo, krepot, in decore toto, id est. in honestate; d. et honestas.

dēcūssō, 1. [decussis, 10 āsa] unakrst, nalik na slovo X, razdijeliti.

dēcūtio, cūssi, cūssum, 3. [de-quatio] stresti, otresti; odbiti, capita papaverum, † praesidium, zbaciti; * rorem campo, * hastas tergo, * silvis honorem; tp. cetera aetate jam sunt decussa, otreseno, uklonjeno, Cael. u Cio. ep.

dē-dēcō, ui, — 2. ne dđlikovati, ne pristojati se, si quid d.; oratorem simulare non d., * dominam d. motae comae.

dē-dēcōro, 1. nagrditi, obeščastiti, sramotiti, alqm, Ter.; urbis auctoritatem; se.

dēdēcōrōse, adv. [dedecoratus] (kasno i rijetko) nepristojno, sramotno, prijekorno.

dēdēcōrōsus, adj. (kasno i rijetko) sramotan.

dē-dēcōrus, adj. nepristojan, sramotan, sramoteći, Plaut. Tac.; majoribus suis, Tac.

dē-dēcus, ōris, n. sramota, a) konkr. beščasće, sramota, privatum rerum dedecus; d. et infamia; d. et ignominia; probrum et d.; esse ili fieri dedecori, * dedecorum (nepoštenja) pretiosus emptor; * d. naturae = magarac. Napose: sramota, sramotno djelo, nepošteno djelo, admittit d.; nullo d. abstinere; d. rei militaris, sramotan po vojnika čim; (Tac.) per dedecora, sramotama, sramotno; također o prirođenim manama, o tjelesnoj man, * o magarećim ušima kralja Mide, † adolescentis filii nondum loquentis. b) apstr. sramota, nepristojnost, nepoštenje, sramoćenje, poništenje, d.

et contumelia; vitam amittere per d., sramotno; kao filoz. t. t., što nije prema moralnomu zakonu, zlo, grijeh.

dēdēcōtio, ōnis, f. [dedico] posvećivanje, posveta, aedis, templi; † dedicationis dies.

dē-dīco, 1. priznati pred cenzorom 1) kod popisa (census) dđitovati, haec praedia d. in censu. 2) posvetiti bogu, sagraditi u slavu, d. templum alcui; delubrum, simulacrum alcui i alcjs; d. Junonem, posvetiti hram Junoni, Liv., Apollinem, Hor., Concordiam aede, Ov.; † prije nego što rabi, posvetiti, domum, theatrum, bibliothecam. Odatle a) † uopće u kojegod svrhu odrediti, namijeniti, urbem memoriae equi; Parrhasii tabulam in cubiculo, b) * † posvetiti komu knjigu (sr. inseribo), alcui librum.

dē-dīgnor, dep. 1. odbiti (kao sebe nedostojno), zabaciti, nepriznati, * maritos, † Philip-pum patrem; * comitem; † s inf.; † absl.

dē-dīscō, dīdici, —, 3. dđvići se, zabraviti, disciplinam, haec verba; eloquentia d. loqui.

dēdītīcus, adj. [dedo] predanik, odatle dediticii često podanici, podložnici rimski u Italiji, u opreci socii.

dēdītio, ōnis, f. [dedo] vojn. t. t. predaja, kapitulacija, agere de d.; venire in deditio-nem, predati se, veram d. facere oppidi; facere d. hosti; alqm accipere, recipere in deditio-nem; legatos de deditio ad alqm mittere; potiri urbe alqa per deditio-nem; † alcui exercitum per d. tradere.

dēdītus, adj. [dedo] odan, privržen, nāklonjen, marljiv u čem, d. literis, ventri ac somno, † somno ciboque; corporis gaudiis, quaestui atque sumptui, religionibus; (Liv.) lanae deditam, zabavljeni predenjem ili lka-njem; * in alqa re; deditae eo mentes cum oculis erant = ad spectacula, spectaculis (uprte); uxoribus deditior, Eutr., animo tibi deditis-simo, Dolabella u Cio. ep.

dē-dō, dīdi, dītum, 3. 1) upr. predati, ustupiti, ostaviti, prepustiti, alqm ili alqd alcui, alqm alcui ad supplicium, alqm ad necem, alqm in cruciatum hostibus, telis hostium, * neci; filiam libidini alcjs, cupiditati crudelita-tique alcjs dedi. Napose: predati, izručiti neprijatelju, alqm alcui; se (alcui) d.; Cirtam; omnia Metello, se suaeque omnia; incolumita-tem deditis (ako se predadu) pollicetur; (Plaut.) d. se alcui in arbitrium dicionemque. 2) tp. uopće predati što ili sebe čemu ili komu, posvetiti, žrtvovati, dati se na što, aures suas poētis, animum sacris, d. se litteris, se ad audiendum; (Ter.) se patri; d. se patriae, se totum rei publicae, libidinibus, se aegritudini, delectationi, d. se amicitiae alcjs; * nec studio

citharae nec musae deditus ulli; u *Plant.* d. alcuī operam; dedita operā, *navalice*, *također* operā d., i *jednom* *Cic. Att.* 15, 4, 4, opera sc. dedita.

dē-dōceo, 2. *odučiti*, *điniti*, *da se zaboravi*, *što je tko naučio*, alqm geometriam; a dolore (fortis esse) deductus est; * d. virtus populum falsis vocibus uti, *odučava*; d. iudicem, *bolje obavijestiti*.

* **dē-dōleo**, 2. (*rijetko*) *bol snrđiti*, *doboljeti*.

dē-dōlo, 1. *upr. okršati*, u *prilici sāsjeći*, assulatim viscera. alejs, *Plaut.*

dē-dūco, dūxi, dūctum, 3. 1) (*s višega mjesta na niže*) *odvesti*, *odvoditi*, *dovesti*, *skinuti*, *povesti sa sobom*, *pratiti*, d. pecora; suos ex agris, alqm de rostris, ex ultimis gentibus; alqm secum Romam, alqm secum, alqm ex provincia; † alqm ad terram; d. atomos de via, *skrenuti*; * lunam caelo, lunam; * lunam e curru; * ornos montibus; * montem in aequor; † montes in planum; * febres corpore, *osloboditi cijelo od gr.*; * curas animo; * vestem summa ab ora; * pectine crines, *ččšljati niz glavu*; * d. vela, carbasi, *spustiti*, *razapēti*, * amnes deducunt undas in mare; * natura ad humum maerore gravi. *Napose a) čete povesti, prēmjestiti, okupiti*, exercitum ex his regionibus, milites de vallō, ab opere, legiones ex Syria, Orico, praesidia de iis oppidis, ab Argis, ex omnibus Graeciae civitatibus; milites ex hibernis ad Ciceronem; legiones in hiberna, cohortes in arcem; (*Liv.* 3, 26, 6.) gesturum se illis morem posteroque die (sc. illos) in aciem deducturum; praesidia, *povući*, *povesti unutra*, militati more vigilias, *izmijenjati*. b) *naseljenike naseliti*, colonos Capuam, d. coloniam in alqm locum; homines agris publicis (*dat.*); Aquileja colonia deducta est, *bi osnovāna*; (*Nep.*) qui initio deduxerant, *prvi osnivači nasobine*. c) d. naves, classem, * puppin, * carinas, naves in aquam, * naves litore, *brodove s obale u more spustiti kao što naseljavu rinuti brod (na vodu)*, *navesti na more*, *điniti odjedriti*; *kadšto i neprijateljski i na silu brod odvesti*, *otēti*, unam (navem) ex navalibus, naves Meloduno. d) *vodu odakle odvratiti*, aquam Albanam, * rivos, *navratiti*, *dovesti na njive*. e) *s posjeda silom odvesti*, *protjerati*, ex possessione, *odalle jurist. t. t. d.* alqm de fundo, *odvesti koga s prijeporna posjeda pred svjedocima*, *da tim steče pravo lužbe*; *tp. u) od-ratiti*, *odvrnuti*, u *zlu sm.* *odvratiti*, *zavesti*, alqm de sententia, de fide, a timore, a tristitia, ab humanitate, a religione; a pristino victu; voluntates d. unde velit; a quibus deductum depravatum Pompe-

jum queritur; adolescentes et oratione magistratus et praemio deducti. β) * *izvoditi*, *izvesti*, nomen ab Anco, mos unde deductus. 2) *voditi*, *odvesti koga kamo*, alqm ad forum, ad alqm. in conspectum alejs. *Napose a) vojsku itd. kamo povesti*, *opremili legiones in Galliam*, in hiberna in Sequanos; milites ad alqm, in municipia; naves Brundisium, in portum; impedimenta in collem; † se ad mare versum, *poći*. b) *prateći povesti*, *pratiti*, *otpratiti*, alqm in arcem, in hospitale cubiculum, in carcerem, † a tribuno praetoriae cohortis deductus est; † d. alqm in arenam; alqm ad alqm; *napose d.* alqm ad alqm, *dovesti*, *predati koga kojemu državniku na daljno praktično obrazovanje*; alqm de domo, domum, ad forum, *državnika*, *patrona pratiti počasti radi*; i samo deduci; *također: isprositi i dovesti mladoženji nevjestu*, a o ženiku *dovesti ženu (kući)*, virginem ad alqm, * alcuī, † in alejs domum; (*Ter.*) uxorem domum, domum in cubiculum; i u *zlu sm.*, *priležnicu komu dovesti*, *podvoditi*; † *pratiti činonika* (magistratus) u *provincijju*; *voditi u svečanom provodu*, † alqm circum templa; * mulierem triumpho; † tensas; *tp. u) navesti na što*, *pridobiti za što*, alqm ad eam sententiam; (*Nep.*) alqm sa ut. β) u *kajigod položaj dovesti*, *pōstaviti*, d. alqm in periculum, in eum casum; ad iniquam condicionem; in amplitudinem; rem ad arma; res in controversiam, d. huc. in eum locum deducitur, ut; huc universa causa deducitur ut; * audi, quo rem deducam, *kud smjeram*, *što hoću reći*. 3) *sa značenjem umanjivanja: otkinuti*, *oduzēti*, *odbiti*, cibum, *Ter.*, addendo deducendoque videre, quae reliqua summa fiat; d. de capite; d. centum nummos; *odalle † dvo-*ummo, Tertia deducta est, *trećina je odbijena ili Tertia mu je dovedena*. 4) *preduci gradi*, *presti*, * filum levi pollice, * vetus argumentum in tela, *utkivati*; *odalle * sathati*, *spresti* — *umjetnički složiti*, *sastaviti*, versus; poemata tenui filo; carmen Iliacum in actus; literam mero, *prolivenim vinom pisati*.

dēductio, ōnis, f. [deduco] 1) *odvōdēnje*, crudelis d. militum in oppida; aquae, *odvrāđanje*, rivorum a fonte; *preseljavanje naseobe*, d. in agros. 2) *protjerivanje s posjeda*. 3) *otkidānje*, *odbitak*, ex qua (pecunia) ne quae d. fieret; certis nominibus deductiones fieri solebant; *tp. (rijetko Cic. de inv.* 1, 14, 18, 19.) d. rationis, *nastavak posljetka*.

dēductor, ōris, m. [deduco] (*rijetko*) *pratilac (kljijent ili prijatelj) kandidator*, *Cic. Plin. ep.*

deductus, *adj.* [*partic. od deduco*] 1) *† pòku-čast*, nasus deductior. 2) *tanak, slabašan*, vox; carmen.

* *† de-erro*, 1. *zaó i (s puta), zálutati*.

de-faeco, 1. [*de-faex*] (*pretkl. i kasno*) *očistiti od tropa; odavle uopće: čistiti, očistiti*, animus defaecatus, *vedar, nepòmúčen*.

defatigatio (*defetig.*) *ōnis, f.* [*defatigo*] *posve-mašnji umor, sustalost*.

defatigo (*defet.*), 1. (*posve*) *umòriti, utruditi, u pas. i òslabiti*, alqm alqa re; (*Ter.*) se ita ut etc.; defatigati cursu ac spatio pugnae, *† miles defatigatus labore; defatigati sustati, često supst. o vojnicima (opp. integri, recentes); ne te adolescens mulier defatiget = dosaditi govòrénjem, Ter.; non modo censores sed iudices omnes; de eodem plura enumerando lectores; in conservandis bonis viris defatigari; ne defatigaretur (brancéi stvar); defatigatis licitatoribus; animo defatigato; (Aurel. Vict.) rem publicam, ljuto dosadivati; apsol.; (Luccej. u Cic. ep.) s inf.*

defectio, *ōnis, f.* [*deficio*] 1) *òtpadānje, odmclanje, odmetništvo (u političkom obziru)*, Aeduorum, totius Galliae; *† Macedonici imperii, od M. itd., d. ab Romanis, ab Romanis ad Hannibalem; apsl.; tp. intemperantia est a tota mente et a tota ratione d. 2) učestajānje u. virium, nemoć, nesvijest; d. animi sui, klonuće duha, d. solis, pomrčanje sunca, defectiones solis et lunae; pregn. onemòćānje, nemoć, slaboda, d. aetatis, † d. manifesta, † subita.*

defector, *ōris, m.* [*deficio*] *otpadnik, odmetnik, Tao.*

1. **defectus**, *us, m.* [*deficio*] 1) = defectio 1) Spartanorum, *jednom Curt. 7, 4, 39. 2) defectus lunae, * solis, pomrčanje mjeseca, sunca.*

2. **defectus**, *adj. sa sup. [partic. od deficio]* *onemòćao, slab, iznèmogao, òslabio.*

de-fendo, *fendi, fensum, 3.* 1) *odbiti, uzbiti, odvratiti, braniti od koga, ukloniti, čuvati (se) od čega, d. ictus ac repellere, nimios solis ardores, non d. injuriam neque propulsare; civium pericula; vim suorum (protiv svojih) pro suo periculo, kako sam svoju; injurias imperatoris, od vojvode; crimen; d. bellum, braniti se u ratu, d. bellum illatum; * d. alqd ab alqo, * alcu; * proximus a tectis defenditur ignis; omnes res, quibus ignis jactus ac lapides defendi possunt; vi vis illata defenditur; † apsl.: ustaviti vatru (o požaru). 2) braniti, štititi od nastale već pogibli i òčinjenē navale, alqm, oppidum, castra, moenia; causam; rem publicam; d. se armis, manu; se opportunitatibus loci, loco superiore, jure potius quam armis, d. se ab alqo, od koga,*

*protiv koga, se suaque ab iis, d. senatum contra Antonium, se armis adversus alqm; d. se alqm ab injuriis, ab injuriis alcjs; d. ab incendio, impetu, braniti od itd.; posve apsl.: braniti se, na sudu braniti, d. alqm apud judices, alqm de ambitu, in capitis periculo; regem contra atrocissimum crimen; contra hunc iudicio privato causam alcjs; causam istam contra facta tua et contra scripta; † alqm adversus Hiempsalem regem enixe. Ordale a) govorom ili pismom braniti, zastupati, plebem; acta illa Caesaris; ejus (provinciae) jura fortunasque; alqm contra inimicos suos; se adversus populum Rom.; suam salutem contra illius impetum in se crudelissimum; me id maxime defendisse, ut etc.; također braniti čije mnijenje, tvrditi, sententiam; haec a Stoicis defenduntur; verissime defenditur s acc. c. inf.; d. rem; d. cur hoc non ita sit. b) Na svoju obranu navesti, tvrditi što, alqd; d. s acc. c. inf.; tp. o mjestu, časti, zadaci: držati, imati, za-uzimati, ovršiti, commune officium censurae; * actorum partes officiumque virile; † alterum in acie cornu, biti zapovjednik ni itd.*

defensio, *ōnis, f.* [*defendo*] 1) *òdvraćānje, odbijanje, odbrana, sceleris, criminis. 2) odbrana oružjem, riječju ili pismom; odbrana govorom ili spisom, kojim tko koga ili što brani, defensionem causae suae scribere.*

defensio, 1. [*frequent. od defendo*] (*često i revno*) *braniti, štititi, d. causas, = često u parnicama kao branitelj govoriti; alcjs sententiam, alqd,*

defenso, 1. [*intenz. od defendo*] *braniti, čuvati, moenia, alios ab hostibus, Sall., * armentum.*

defensor, *ōris, m.* [*defendo*] 1) *odbijač, necis; his defensoribus zaštito ovih, odbijanjem. 2) branič, zaštitnik, munitionis, templorum, urbis, juris.*

de-fero, *tūli, lātum, ferre, 1) upr. snositi, snijeti, dōnijeti, materiam omnem infra Veliam; deferri in culeum conjectum in profluentem; * ramalia arida tecto; * hunc sub aequora, uroniti, zagnjuriti; * quis te mihi nubibus actum detulit in terras? amnis d. dolia; d. epistolam ad alqm, alqd in aerarium; alqm domum; † flumine, quae in mare deferuntur, teku; d. aedes suas sub Veliam, aedes in planum, castra in viam; prēnijeti, prēmjestiti. Napose preko volje ili barem bez nakane koga kuda dōnijeti ili dovesti, fuga regem eo d.; ponaje u pas., Germani ad castra Caesaris delati; češće o brodovima i sl. dōnijeti, baciti. 2) nuditi, podijeliti*

dati, pòvjeriti, predati komu što, (Hor.) ultro d. alqd, beatus Fannius ultro delatis capsis et imagine, *blažen donese F. sam od sebe sabrana svoja djela i obraz*; d. alicui praemium, palmam alejs rei, pacem alicui; studium et benevolentiam ad alqm; d. imperium, negotium, rem, primas, summam belli ad alqm, omnia ad unum; regnum, legationem, praefecturam alicui. 3) *predložiti, pòdñijeti komu na riješenje; donijeti glas, javiti, na znanje dati, prokazati, odati*, d. alqd ad alqm, rem ad senatum, ad consilium (*vojno vijeće*), ad magistratum; his falsa; ei nec opinanti voluntatem suam tantam per litteras; haec ad Antonium statim per Graecos deferrebantur; de quibus quod inimici deferrent; id Carthaginem, *Nep.*; sociorum populique Romani queremonias (*o poslanicima*); falsum equitum numerum; *s. acc. o. inf. Napose a) kao sudbeni t. t. o prokazivaču, demuncijantu, ili tužitelju*, nomen alejs, alicui ili alejs rei, *ime šije sudu prokazati, staviti pod tužbu, predati tužbu; također nomen amici mei de ambitu; eidem Sopatro ad Verrem ejusdem rei nomen; † d. alqm, obijediti, osvaditi, optužiti; † alqm ad senatum; † Brutum Cassiumque reos caedis absentes; † deferri majestatis; † u pas. s nom. o. inf. ili i s rečenicom s tanquam i conj.*; deferre crimen, *prokazati krivnju kod magistrata, osvaditi*, crimen ad me; crimina in dominum; de Perseo; def. alqd ili de alqa re, de alqo, *kod pretora itd. prokazati, prijaviti*, haec omnia indices detulerunt, rei confessi sunt; si quae apud vos (Quirites) de me deferunt (tribuni plebis), ea coram potius de me praesente detulissent; de defectione patris, *Nep.*; † publicae pecuniae peculatum; † ea quae audiverat ad Neronem detulit; † a duobus indicibus delatus. b) *kao publicist. t. t.*, d. alqd ad, in aerarium, *u svezi riječi i samo deferre, predati u državnu blagajnu ili u državni arhiv, položiti ondje*, pecuniam, senatus consultum, nomina iudicium; rationes [*sr. refero 6)*]; census Romam, *imenik građana i popis njihova imutka u Rim opremiti (o censorima u kolonijama)*; def. alqm, deferri ad aerarium in beneficiis *i samo def. alqm (o prokonzulu) gl. beneficium 2)*; def. census, *soj imutak u cenzora očitovati, o gradaninu rimskom, Tac.*; deferri in census, *prijaviti se za census, Eutr.*

dē-fervesco, fervei, i † fervei, — 3. *dòvreti, dokipjeti, tp. o strastima; dobješnjeti, umiriti se, utišati se*, ira; cupiditates, studia hominum; *i o govoru: očititi se, izdistribiti se*, quasi defererat oratio; quae nequaquam satis deferuisse etc.; † versiculos.

quos ut primum videbuntur deferbuisse mittemus.

defetigatio, defetigo gl. defatigatio, defatigo.

dēfētiscor, fessus sum, *dep. 3. [de-fatiscor] posve se umoriti, ulruditi se, sustati, oslabiti; najčešće u partio. defessus, sasvim umoren, utruden, oslabio, iznemogao, nemoćan, satietate d.*; * jubendo; * omnibus medullis; milites d.; aures d. convicio; defessa oratio.

dēfīelo, fēci, (*arhaist. defexit mj. defecerit u obrascu stare zakletve Liv. 1, 24, 8*), fectum 3. [de-facio] *upr. odijeliti se, ocijepiti se I) intranz. 1) ocijepiti se od, odmetnuti se, odvrci se, otpasti od, iznevjeriti se*, a rege, ab amicitia populi Romani; a re publica; d. ad alqm, *odmetnuti se od koga ili prijeci k drugoj stranci; tp. d. a virtute, a se; kreposti, sebi (svojim načelima) iznevjeriti se*; si plane a nobis (*našega mnijenja*) deficiis. 2) *nedostajati, nedotjecati, nestajati, padati, gubiti se, malaksavati*, pecunia; ejus generis copia; fructus; tempus ad bellum gerendum; dies deficiat, materia; vires; vox; memoria d.; d. non voluntas, sed spes; multi oratores magni et ante fuerant nec postea defecerunt; † progenies Caesarum in Nerone defecit, *izumrije*; d. animo *i kadšto samo def.*, *klonuti duhom*; non d. comminus pugnando (*dat.*) *ne biti slab za itd.*; multi bellis defecerant, *onemogli, nemoćni postati*; luna, sol d., *pomrčava*; † navis d., *biva kvaran, * † o suncu i danu: zapađati, zadi, naginjati; o vrelima i rijekama: prësisati, prësahnuti*; (*Liv.*) exaestuat aut deficit (*opada, osijeca*) mare; * quâ deficit ignis, *kamo nije doprla vatra*; † buxus, * silvae d., *o bedemima, popuštati*, *Curt. 4, 4, 12*; * non deficiente crumena, *izdati, isprazniti se*; * si lacrimae deficient. II) *tranz. upr. ukloniti, ostaviti, zapustiti, ostaviti na cjedilu, nestajati, ne dostajati, ne dotjecati. malaksavati*, defecit me Leontina civitas, vires, dies, animus alqm d.; * genitor Phaëthontis deficit orbem; * *absl. ne defice; pas. deficitur alqs ab alqa re, nestaje ili ne dostaje komu čega, viribus; consilio et ratione; † animo defici, gubiti svijest, onesvijestiti se*; † copia pabuli frumentique; * tempore deficiat, si etc.; * defectus pilis, *rijetke kose*; † haec amoenitas aquâ salienti; defecta vigore cervix; * sanguine defecti artus, *kojima je krv istekla; apsl.*, in quo non modo defici (*ako mu nestane dâha*) sed etiam laborare (*zâpëti*) turpe est; † non usque adeo defectum (esse) Garmanicum, *da nije onëmogao*; † defectum corpus, *oslabilo*.

dē-fīgo, fixi, fixum, 3. 1) *zabitī, ūdariti, zà-ljerati, zabosti, pritrđiti*, d. tigna, trabes; d. asseres in terra, sicam in corpore consulis; ibi sudes; sub aqua defixae sudes; gladium superne jugulo, *Liv.*; vertice spicula, *Ov.*, * arborem terrae, verutum in balteo defigitur, *zabode se*; * defixus terra, * sidera defixa caelo. 2) *tp. a) ūpraviti, ūprijeti, obratiti*; omnes vigilias, curas, cogitationes in salute rei publicae, in eo mentem orationemque; d. oculos, animos in alqd; † oculos *oboriti*, in terram, † in vultu regis; * d. lumina regnis; (*Tac.*) defixit oculos, *uprije oči*, * maesto defixus lumina vultu; d. alqd in mentibus, *utviti*; d. flagitia sua in auribus, in oculis omnium; defixus in cogitatione, *zaduben u itd.*, *zamišljen*; virtus est una altissimis radicibus defixa. *b) o duđenju, snebivanju, strahu i sl.*: *zapanjiti se, okameniti se, ukopati, prikovati, prèstrašiti se*, stupor silentiumque eos d.; pavor cum admiratione Gallos defixerat; stupor omnes admiratione rei tam atrocis d.; utraque res oculis animisque immobiles eos parumper defixit; pavore defixi; defixis oculis torpet; obtutu defixus, *oborivši oči k zemlji, kao ukopān*; † aciem in his vestigiis; * defixus vacua in ora; *kao t. t. obrednoga jezika: prikovati, začarati, pròklèti*, * poeniceā nomina cera. *c) o auguru, nešto kao tvrdo i nepromjenljivo određiti, navijestiti, izreći*, *Cic. leg. 2, 8, 21.*

dē-fīngo, fīnxi, fīctum, 3. (*rijetko*) *oličiti, kà-lupiti, sarkastički o lošu pjesniku, nàslikati*, Rheni luteum caput, *Hor. sat. 1, 10, 37.* **dē-fīnio**, 4. *òmediti, ograničavati*; res eae, quas gessimus, orbis terrae regionibus definiuntur; fundi extremam partem oleae directo ordine definiunt; orbes qui aspectum nostrum d., = *obzor*; *tp. a) meðom поближе одредити, utvrditi, naznačiti*, modum alcjs rei; universam et propriam oratoris vim definire complectique; d. alcui legem injuria; pirata non est ex perduellium numero definitus, *ne razumijeva se u . . ., nije u itd.*, d. potestatem in quinquennium, consulatum in annos, *od godine nadalje*; d. annos, tempus adeundi; d. alcui praemia, suum cuique locum; tibi, quid facias, definit; definitum est (*Plaut.*) *òd-lučeno je*. *b) stegnuti*, oratio iis viris definitur, *stegnut će se na one itd.*; altera sententia est, quae definit amicitiam paribus officiis ac voluntatibus; omne malum dolore, bonum voluptate. *c) rastumačiti, odrediti, definovati*, voluptatem sic; definire rem non posse; *s quæst. indir.*

dēfīnīto, adv. [definitus] *òdrèđeno, jasno,*

razgovijetno, dicere d. de singulis temporibus.

dēfīnītīo, ōnis, f. [definitio] *upr. ograničēnje, određenje, oznaka*, temporum. *Napose: određenje pojma, definicija; i propis*, d. iudiciorum.

dēfīnītīvus, adj. [definitio] *određujući, razjašnjujući, tumačēci*, causa, constitutio.

dēfīnītās, adj. [partic. od definitio] *òdrèđen. razgovijetan, jasan.*

dē-fīo, fīeri, *kao defect. pas. k deficio, nēstajati*, defieri, defiat, *Plaut.*; defieri, *Ter.*; defiet, *Liv.*; defit, *Verg.*; mihi fortuna magis defit quam genus, *Enn. u Cic.*

dēflāgrātīo, ōnis, f. [deflagro] *izgaranje, uništavanje vatrom*, caeli atque terrarum; *u prilici*, = *propast*, urbi deflagrationem minari.

dē-flāgro, 1. 1) *intrans. izgorjeti, pogorjeti, uništiti se vatrom*, templum, curia, domus, aedes d.; omnis hic mundus ardore; Phaëthon ictu fulminis d.; *tp. a) propasti, pòginuti*, communi incendio; ruere ac d. omnia. *b) dogorjeti, umiriti se*, irae vestrae. *Liv.*; seditio, *Tac.* 2) *trans. sažēci, spaliti u pas. izgorjeti vatrom, fana flammā deflagrata*. *Enn. u Cic.*; *tp. uništiti*, in cinere deflagrati imperii

dē-flēto, flēxi, flēxum, 3. I. *trans. 1) * + saviti*. 2) *na drugu stranu saviti, odviti, zakrenuti, svrnuti drugamo*, d. amnes in alium cursum, *odoratiti*; * tela (*odoratiti, ukloniti, o božici*); alqm de via, *odbiti*; se de curriculo petitionis; cursum d. ad alqm; d. novam viam, *zakrenuti*. 3) *tp. nusquam d. oculos ab alqo, ne smetnuti oka s koga*; * d. lumina; declinare a proposito et d. sententiam; d. rem ad verba = *izvrtuti, izvrtati pravi smisao*; † virtutes in vitia. II) *intrans. skrenuti se, odstupiti, odmaći se*, tantulum de recta regione (*u prilici*); de via (*u prilici*), *zaci s puta, o obidaju*, nihil a patris virtute; consuetudo d. de spatio; d. a veritate; oratio redeat illuc unde deflexit (*o zastrani, digresiji*), † d. in Tuscos, *otíci uzgred*; † paulo ad visendum Apim, † *apsl.*

dē-flēo, flēvi, flētum, 2. 1) *trans. oplakivati, oplakati*, casus impendentes inter se; defleti liberi; † fratres aut filios; * † *pregn. plačúci kazivati, pripovijedati*. 2) *intrans. (pjesn. i kasno) ljuto plakati, isplakati se.*

dē-floccatus, adj. [de-floccus] *tp. u šali: ćelav, senes, jednom Plaut. E. 5, 1, 10.*

dē-floresco, flōrui, — 3. * † *docvasti*, *tp. oovasti*, cum corporibus d. animos.

dē-flūo, flūxi, —, 3, 1) *òtjecati, curiti*, sudor a capite et a fronte defluens; Rhenus d. in plu-

res partes; * defluit saxis humor, * defluit rivus. 2) *onetekucinama: spuštati se*, medio amni, medio amni ad Casilinum, *plivati*, * secundo amni; † Ostiam Tiberi, *doploviti*, † ad insulam; coronae d.; d. ad terram sc. equo, *Liv.*, ex equo in terram, *svaliti se. Curt.*; * equis relictis ad terram defluat, *prospe se po zemlji*; * pedes vestis defluxit ad imos, *pali skūti do itd.*, * toga d., *objesila se nemarno po tijelu*; * nulla merces tibi defluat (*lede*) aequo ab Jove; *tp. d. a necessariis* artibus ad elegantiora, *prijedoše malo pomalo*; hoc totum e sophistarum fonte defluxit ad forum; ab amicitiiis perfectorum hominum ad leves amicitias defluxit oratio (*od višega sači nehotice k nižemu*); (*Quint.*) = degenerare, tantum ab eo defluebant, quantum ille ab antiquis descenderat. 3) *oteci, pròtjecati*, amnis; *odalle tp. proteci, prestati, gubiti se, nestati*, salutatio defluxit, *pohodi su jutarnji prošli*, unus me absente defluxit, *otpade, iznevjeri se*, vires, tempus, ingenium d., * numerus Saturnius defluxit, *nije se upotrebljavao*, * color, * comae (*padaju*).

dē-fōdio, fōdi, fossum, 3. 1) *uskopati*, * terra defossa, * specus. 2) (*dešće*) *zakopati, ukopati*, thesaurum defossum esse sub lecto; d. cotem in comitio, signum in terram; * aurum, * talenta; † Vestalem vivam; * *tp. ukopati*, (aetas) defodiet condetque nitentia.

dēfōre, v. desum.

dē-formātio, ōnis, f. [deformo] *nagrđivanje, nagrda*, majestatis, *Liv.*

dēformis, adj. s. komp. i (*kasno*) sup. [de i forma] 1) *nakazan, nagrđen, gadan, gnšan* formosus an deformis; aspectus d. atque turpis; urbs incendiis d.; solum patriae belli malis; turba, agmen; patria deformior; res turpiculae et quasi d., *sramotne*; spectaculum; oratio honorifica audientibus, sibi d.; (*Tac.*) obsequium, *ropski*; *supst. deformia (sramotne stvari)*, meditari, *Tac.* 2) *bez oblika*, animae, *jednom Ov. fast.* 2, 554.

dēformitas, ātis, f. [deformis] *nakaza, nagrda, rugoba, sramota*, corporis, animi, fugae et negligentiae; afferre deformitatem nonnullam.

† **dēformiter**, adv. [deformis] *ružno, sramotno*, dicere multa; vivere.

dē-fōrmo, 1. 1) *likovati, slikati, risati*, alqm. 2) *izvrnuti oblik, nagrđiti, nakaziti*, deformatus corpore, aerumnis deformatus; parietes nudi et deformati; d. fastigium valvasque, * d. vultum macies. *Odale tp. nagrđiti, obeščastiti, osramotiti*, alqm; * domum; ordinem prava lectione senatus; victoriam clade; quae ita deformata sunt a fortuna, ut etc.

dē-fraudo (defrūdo), 1. *varati, prèvariti*, alqm, *Ter.*, alqm fructu victoriae suae; ne brevis defraudasse aures videatur; d. genium suum *gl. genius*.

dē-frēnātus, adj. *rāzuzdān, jednom Ov. met.* 1, 282.

dē-frīeo, cui, ctum, *mlade cātum*, 1. *òtrti, èistiti*, * dentes; (*u prilici*) *iščešljati, prorešetati*, * urbem sale multo.

dē-frīngo, frēgi, frāctum, 3. [frango] *odlomiti, òtkinuti*, ramum arboris, surculum; *u Plaut.* crura aut cervices sibi; † *polomiti*, de fractis compluribus subsellis obesitate cujusdam.

dēfrūtum, i, n. [sc. mustum iz grčkoga *φενός*, *pržen*] *ūkuhān mošt, šira, vinkot, Plaut. Verg.*

dē-fūgio, fūgi, — 3. 1) *pobjeći*, quo totum sinistrum cornu d., *jednom Liv.* 5, 38, 8. 2) *bježati, otkloniti se, osb. ukloniti se, da se ne mora obveza kakva ispuniti*, d. patriam, aditum et sermonem alcjs, proelium; d. auctoritatem alcjs rei; *apsh.* si defugerim; sin timore defugiant.

dē-fūndo, fūdi, fūsum, 3. (*Hor.*) *pretočiti*, vinum (sc. ex dolio in amphoram); *kao t. t. = libare, lijevati, izliti (bogu u slavu)*, mero defuso (*na pod*) pateris; o *netekucinama: izā-sūti*, fruges pleno copia cornu.

dē-fūngor, functus sum dep. 3. (*inf. defungier Ter.*) *posao dovršiti, svršiti, riješiti se stvari, dogotoviti, pretrpjeti*; imperio, bello, proelio; honoribus defunctus, *kaji je sve časti obnašao*; tam vili munere orationis, *Planc. u Cic.*; d. periculis malis, *prèpatiti, pretrpjeti*; tribus decumis pro una; defuncta morbis corpora; * defunctum bello barbiton = *oprostivši se ljubakanja*; defuncta suis temporibus = *što je za svoje vrijeme odavna zastarjelo*; civitas d. consulis fato, perpaucis funeribus, unius poenā, levi poena, *prođe s (čim)*; (*Just.*) d. somnio, oraculi responso, *ispuniti*, parvo, malo učiniti; * d. vita (*umrijeti*), * terrā; † sua morte; * † *apsh.*, defunctus — mortuus; defuncto rege, *Eutr.*; defunctus sum, *pretrpio, gotov sam*, utinam sit defunctum, *Ter.*; carinae defunctae sc. periculis.

dēgēner, ēris, adj. [genus] 1) *izrođen, izmet, izrod, Verg. Liv.*; * patrii oris, * patriae non d. artis, *ne nevješt u . . .* 2) *moralno izrođen, nevrijedan, nedostojan, nēplemenit*, hostis, *Verg.*, animi, *Liv.*, non d. ad pericula *Tac.*

dēgēnēro, 1. 1) *intrans. izroditi se, izmetnuti se, izvrći se, izopačiti se, òdmetnuti se, iznevjeriti se*, d. homo; d. a parentibus, a virtute majorum, † a moribus gentis; (*Curt.*) a semet ipso; (*Liv.*) d. in Syros,

in mores Persarum; (*Curt.*) in peregrinos ritus, in externum cultum, *primiti*; (*Tac.*) vita d.; *poma. 2) *tranz.* *izrođajem osramotiti, *nagrđiti*, obeščastiti, *bīti na sramotu komu*, alqm; equus palmas; hanc (personam); (*Liv.*) degeneratum in aliis, *njegova pokvarenost u id.*

dē-gēro, gēssi, gestum, 3. *ōdnijeti*, alqd clam ad alqm, *Plant.*

dē-glūbo, 3. *upr.* *oguliti*, *oderati*, miluam, *Plant.*; pecus, *Tiber. u Suct. Tib. 32.*

dēgo, — — 3. [de-ago] *neko vrijeme provesti, provoditi, proživjeti, prōbaviti*, diem, aetatem, aetatem cum alqo, inter feras; vitam, vitam in exsilio, vitam miserrimam cum alqo, (*Liv.*) d. in orbitate; * ille laetus deget; † procul urbe.

dē-grandīnat, 1. *impers.* *prestaje tuča*, jednom *Op. fast. 4. 755.*

dē-grāvo, 1. 1) *tišiti*, *pritiskivati*, unda d. caput meum. 2) *tp.* (*Liv.*) *dosadivati, dodijati, smetati, priječiti*, hostes d. cornu circumventum; peritos nandi lassitudo et vulnera et pavor d.; *apsl.*

dēgrēdlor, grēssus sum, *dep.* 3. [de-gradior] 1) *sići, silaziti, spustiti se*, de via in semitam, *Plant.*; monte; colle; ex arce; inde; in campum; eques ad pedes, *odsjede s konja*; (*Tac.*) *apsl.* 2) *ōdlaziti, otići*, paulatim ex eo loco; (*Tac.*) per adversam domus partem furtim; (*Tac.*) in urbem (*vratiti se iz provincije, o kvestoru*).

dēgressio gl. digressio.

dē-gūsto, 1. 1) *ōkusiti*, † de lacu mustum; (*Sall.*) cum omnes degustavissent; *odatile * zadržeti*, lancea summum vulnere corpus. 2) *tp.* a) † *samo površno dotaći*, haec prooemio; genera. b) *površno upoznati se s čim, htjeti ōkusiti*, eandem (vitam); ex ea (oratione) pauca, *dočuti*; alqd speculae ex istius sermone; istum convivam tuum, *kušati*; † imperium.

dē-hīne, *adv.* 1) u prostoru: *odatile, odavle*, *Tac.* *Odatile a) * o redu: potom, zatim.* b) (*Com.*) za oznaku posljedice: *zato*; 2) o vremenu a) *odsada, ōdsele*, *Nep. Liv.*; *ōd-ōnda, ōdono doba*, *Suet.* b) *zatim, potom, onda*, *Verg. Sac.*; *odatile kod brojenja iza primum, dehinc Sall. Verg.*

dē-bisco, — — 3. *rāzjāpljeno otvoriti se, nāpući*, * dehiscit cymba rimis; * dehiscat mihi tellus, *da me proždre*.

† **dēhōnestāmentum**, i, n. [dehonesto] *sredstvo nagrđivanja, nagrda, sramota, nepri-stojnost, poruga, oris*; originis, amicitiarum dehonestamenta; *apsl.*

dē-hōnesto, 1. *obeščastiti, osramotiti, okaljati, činiti sramotu (komu) famam.* *Liv.*; proavum infami operā, *Tac.*

dē-hortor, 1. *ōdvraćati, odvratiti*, alqm; (*Ter.*) s ne; (*Sall.*) s inf.; (*Plaut. Nep.*) *apsl.*

Dējanīra, ae, f. [Δηϊάνειρα] *Dejanira, kći Enejeva, žena Herkulova, koga neholice ubije, poslavši mu odijelo umočeno u krv Nesovu.*

dējcio gl. dejicio.

Dēidāmīa, ae, f. [Δηϊδάμεια] *Dejidamija, kći Likameda, kralja na otoku Skiru, mati Pirrova od Ahila.*

dein gl. deinde.

deinceps (i dvosložno u *Hor.*), *adv.* [dein-capio] *neprekidnim redom, ustopice, redom, uzastòpcē, potom, i u prostoru* (trunci d. constituti) i u vremenu (reliqui d. dies), i o redu; *takoder deinde, inde, postea deinceps.*

dē-inde (rjeđe dein, klas. pjesnici uzimaju ei u oba oblika za jedan slog), *adv.* 1) u prostoru: (*rijetko*) *odanle, odavle, nadalje*. 2) u vremenu: *onda, zatim, nato, potom, izātoga*. 3) o redu, *osb. kod nabiranja više predmeta: onda, potom, zatim, nadalje, osb. često poslije primum.*

Dēionīdes, ae, m. [Δηϊονίδης] *Dejonović, sin Dejone od Apolona, t. j. Milet.*

Dēiphōbe, ae, m. [Δηϊφώβη] *Dejifoba, kći Glaukova, Verg.*

Dēiphōbus, i, m. [Δηϊφώβος] *Dejifob, sin Prijama i Hekube, muž Helenin poslije smrti Parisove, Verg. Op.*

dējctio, ōnis, f. [dejicio] *kao jurist. t. t. prōtjeranje s posjeda, jednom Cic. p. Cacc. 20, 57.*

1. **dejectus**, us, m. [dejicio] 1) *zbacivanje, bacanje (nizbrdo), padanje, arborum.* 2) *obronak, strmen, collis ex utraque parte lateris dejectus habebat.*

2. **dējctus**, *adj.* [partic. od dejicio] 1) *nizak, dubok, loca*. 2) * † *tp. plašljiv, malodušan.*

dējēro (dejūro), i. [de i iuro] *nebom i zemljom se zākleti, Com. Prop.*

dējcio, (dēic.), jēci, jēctum, 3. [de-jacio] 1) *zbaciti, oboriti, srušiti*, alqm de ponte, de saxo, *Sopatrum de porticu praecipitem in forum*; librum in mare; equum in viam, *stjerati*; elatam securim in caput; vulnerato equo dejectus; in locum dejectus inferiorem; dejectis rectoribus; d. se de muro, *skočiti*; d. se per munitiones, *pustiti se niz opkoje*; tanta vis aquae se dejicit; foeda tempestas cum grandine et tonitribus caelo dejecta; dejectur turris, *ruši se*; d. statuas veterum hominum, *oboriti*; signa aenea in Capitolio (o *oluj*); muros; naves dejiciendi operis, *određeni za razorenje djela*; † quantum loci ruinis deji-

citur, *rušenjem nastaje*; d. sortem, sortes, eorum sortes, *baciti u žaru (urnu)*. Odatle a) *oboriti, sastaviti sa zemljom, usmrtili, ubiti, potući*, his, compluribus nostris, paucis, primis dejectis; * avem ab alto caelo; † feram. b) *upraviti (dolje), oboriti, * vultum, oboriti oči k zemlji, nikom poničiti*; * dejectus oculos, *oborivši oči*; jugum servile a cervicibus, *smetnuti, zbaciti*; oculos de isto nunquam, *ne smetnuti oka*; oculos a re publica, *odvratiti*. c) *tp. lišiti koga čega, otjerati, oteti*, d. alqm de possessione imperii, alqm praeturā, aedilitate, principatu, honore ili de honore; *često pas. dejectus (lišen) spe illa*; dejectus opinione trium legionum, *budući da se morao odreći nade, da će dobiti tri legije*; * dejecta conjuge tanto, *lišena taka muža*; *apsol.*, d. alqm, *zbaciti, svrći sa, protjerati*, (Tac.) infra Ventidium dejectus Orienis, *tako duboko bačen, te je istomu V. podlegao*. 2. *protjerati, odagnati, krenuti, istisnuti*, nostros loco, *s mjesta, položaja*; praesidium ex saltu, praesidium; alqm ex munitione muro; *pas. dejici, t. t. o brodovima: bačen*, classem ad Aegates insulas dejectam; † o plovećima, Menelaus ad terram Libycam. Odatle a) *protjerati s posjeda, aratores*, alqm per insidias vi de agro communi. b) *tp. odvratiti, ukloniti, udaljiti*, vitia a se; multum mali de humana condicione; multum de doloris terrore; alqm de sententia; de gradu dejici, ut dicitur, de statu, *utisnuti (izraz uzet od gladijatora)*.

Dejotarus, i, m. [Διότάρως] *Dejotar, tetrarh u Galaciji, potom kralj u Maloj Armeniji i u česti od Ponta*.

dejungo, etc. 3. *tp. ispredi*, Plaut.

dējūro, gl. dejero.

dējūvō, — — 1. *ostaviti na ojedilu, jednom Plaut. Trin. 2, 2, 68*.

dē-lābor, lāpsus sum, dep. 3. 1) *spuziti se, skliziti se, stocijati se, spasti, curiti, sletjeti, sidi*, de caelo, caelo, (sr. caelum), de manibus; ex equo; ex utraque parte tecti aqua; in scrobes, * medios in hostes, *zapasti među*; * ab aethere; aliquis de caelo delapsus, *kaji kao s neba dođe komu na sreću*. 2) *tp. a) (rijetko) lozu vući od koga, plura genera ab his delapsa sunt*. b) *zapasti u što, dospjeti, nāgaziti*, (u govoru ili u knjizi, *zastranjujući od stvari, također od važnijega k manje važnomu*), in idem genus morbi; in eas difficultates, ut etc.; a sapientium familiaritatibus ad vulgares amicitias oratio nostra d.; a majoribus ad minora delabimur; ad praeciendi rationem delapsa est oratio mea; d. (nagibati se) ad aequitatem; istuc sunt delapsi; eo d. ut diceret etc.

dē-lāmentor, dep. 1. *naricati za kim, tužiti za kim*, alqm, jednom Ov. mel. 11, 331.

dē-lāssō, 1. (sasvim) *utruditi, umoriti*; alqm Plaut. Hor.

dēlātio, ōnis, f. [defero] *prokazivanje, denuncijacija, tuženje, osv. d. nominis*; † u pl.

dēlātor, ōria, m. [defero] *prokazivač, denuncijant, tužitelj, criminum*; † d. majestatis, *radi uvrede veličanstva*, † legis Papiae, *radi prekršaja Papijeva zakona*.

dēlectābilis, adj. [delecto] *slastan, cibus, Tac.*

dēlectāmentum, i, n. [delecto] *sredstvo naslade*, qui sibi me pro deridiculo ac delectamento putat, Ter.; delectamenta puerorum, *dječarije*.

dēlectātiō, ōnis, f. [delecto] *naslađivanje, uživanje*, d. vivendi et audiendi, conviviorum, sermonis; magnam d. habere, *naslađivati*, afferre alicui d.

dēlēcto, 1. [deliciae] *naslađivati, razveseliti, obradovati, zabavljati*, ista sapientiae fama me d.; amicitia et delectat et prodest; me status hic rei publicae non d.; literae ejus incredibiliter d.; cum Musis nos delectabimus; libris me delecto; d. otium suum, *dokolicu zasladiti* (Cael. u Cic. ep.); non disputationibus longis aliorum otium suumque d., *zasladuje*, Plin. ep.; ille incredibile est quam me delectat in omni genere (u svakom pogledu); delectat alqm (veseli, godi) s inf.; * † delectat s inf. Često u pas. *naslađivati se, veseliti se, radovati se čemu, uživati (u čem)*, godi mi što, alqa re, in alqa re; * bonus vir dici delector; * quae delectaris bibere humanum sanguinem.

dēlectus (dilect.), us, m. [deligo] 1) *izbor*, rerum; verborum delectum habere, *izabirati*; beneficiorum acceptorum d. habendus est; earum rerum a sapiente tenetur d.; de ejus delectu, *njegovi izabranici*; sine d. 2) *kao vojn. t. t. samo dilectus, novačenje*, habere, † agere d., *kupiti novake*; dilectum instituit; dilectum conficere; d. provincialis, *u provinciji*; (Tac.) (popisani) novaci, octo milia ex d. Britannico.

dēlēgātiō, ōnis, f. [delego] *doznaka isplate*.

dē-lēgo, 1. 1) *naputiti, opraviti; naruditi, poslati, odrediti, doznačiti, pōvjeriti, naložiti komu što*, d. alqm in Tullianum (sc. carcerem), ad senatum, studiosos ad illud volumen; obsidionem in curam collegae, † natus infans delegatur Graeculae alicui ancillae; † (liberi) non ancillis delegantur; hunc laborem alteri, Cael. u Cic. ep.; † alqm occidendum. 2) *u novčanim poslovima: doznačiti komu svotu novaca, da mu se plati*, delegavi tibi

fratrem, *dadoh ti naputnicu na mojega brata; apst. delegabo ei, dat ću mu novce isplatiti; tp. nešto (krivnju ili zaslugu) prènijeti na koga, svaliti na, njemu pripisati, d. alcu crimen; † causam peccati facillime mortuis delegari; d. decus servati consulis ad alqm.*

dēlenificus, *adj.* [delenio-facio] *u blažujući, umiljat, mio, ljubak* facta, *Plaut.*

dēlenimentum (delin.), *i. n.* [delenio] 1) *pola-stica, utjeha, d. animis alqd objicere, utažiti čim, Liv.; vitae curarum, Tac. 2) māma, nāmama, Liv.; vitiorum, Tac.*

dēlenio (delin.), *4. ublažiti, umiriti, pridobiti, zadržati, očarati, alqm blanditis voluptatum; animos hominum.*

dēlenitor (delin.), *ōris, m.* [delenio] *pridobivač, cujus (judicis) d. esse debet orator, jed-nom Cio. Brut. 70, 246.*

dēleo, *avi, ētum, 2. izbrisati, istriti, razo-riti, razvaliti, satrti, usmrтити, d. lite-ras, stigmata, versus; d. urbes, aedificia, alqjs epistolas; bellum, sasvim dovršiti; Graeciam; Volscum nomen; hostes, exercitum, copias; homines jam morte deleti, koje je smrt po-morila; d. omnes leges una rogatione; me-moriam alqjs rei, zatrti; suspicionem ex animo; maculam; turpitudinem fugae virtute; verita-tem, improbitatem.*

dēletrix, *icis, f.* [deleo] *iskopnica, zator-nica, sica d. hujus imperli, jednom Cio. h. resp. 23, 49.*

Delia v. Delos.

dēlibērābundus, *adj.* [delibero] *u dubokom raz-mišljanju, Liv.*

dēlibērātio, *ōnis, f.* [delibero] *razmišljanje, vijećanje, habere d.; res habet d., treba stvar prēmisliti; cadit in deliberationem; ha-bere deliberationes de alqa re, vijećati; d. consilii capiendi, o odluci, koju treba učiniti.*

dēlibērātivus, *adj.* [delibero] *o čem treba razmišljati, vijećati, causa; genus.*

dēlibērātor, *ōris, m.* [delibero] *razmišljač, ille d., jednom Cio. p. Sest. 94, 74.*

dēlibērātus, *adj.* [partic. od delibero] *odlu-čan, održan, komp. deliberatus, jednom Cio. fam. 5, 2, 8.*

dēlibēro, *1. [de-libra] upr. odāmjeriti na težulji, odatle 1) razmišljati, prēmoga-gati, vijećati, maxima de re; de summa rerum; re deliberata; deliberatur de Avarico, incendi placeret an defendi; d. hoc, Ter.; mihi deliberandum est, utrum — an; neque ma-neatis an abeatīs deliberari potest; coram cum alqo, secum; quinque dierum spatium (= rok) ad deliberandum sumere; usque ad diem sep-timum deliberandi sibi spatium (rok, vrijeme za prēmisljanje) relinquere; consilium fidele*

*deliberanti (koji se jošte prēmislja), dare; * deliberata morte (kad pregnu umrijeti) fero-cior. 2) apsol. upitati proročište (za sa-vjet), Nep. 3) odlučiti, zaključiti, nāu-miti, statuerat et deliberaverat non adesse; mihi deliberatum, d. et constitutum est s inf.; † statui mecum ac deliberavi s acc. c. inf.*

dē-libe, *1) upr. (libare, libare), kod libacije nešto vina iz čaše „odliti“, odatle nešto malo od čega uzeti, okusiti. Odatle tp. a) po izboru uzimati, izabirati; okusiti, uživati, * flos delibatus populi (Ennius u Cio.); omnes undique flosculos carpere et d.; delibatos ani-mos ex universa mente divina habemus, kao dio uzete; d. novum honorem, okusiti; * artes suas, * d. oscula natae (dotakniti se) polju-biti; † ejus osculum delibatum digitis, otrt. b) napose: u manjujući od uzimati, uzeti, ukradivati, krnjiti, alqd de gloria sua, alqd de honestate; † acervos; † pudicitiam.*

dēlibro, *1. [de-liber] oguliti drvo, oljuštiti, horum (ramorum) delibratis ac praeacutis ca-cuminibus, Caes. b. G. 7, 73, 2.*

dēlibūtus, [partic. od delibuo] *posve pokrva-šen, namazan, i adjektivno, caeno, zaprljan, Plaut., unguentis, Phaedr.; delibutus multis medicamentis erat capillus, namazana, balza-movana; tp. (Ter.) delibutus gaudio, opojen radošću, veseljem.*

dēlicēte, *adv. s komp. [delicatus] divno, fino, raskošno, multa d. jocoseque fecit, d. ac molliter vivere; † mlitavo, polako, la-godno.*

dēlicātus, *adj. s komp. i sup. (mjesto deliqua-tus od deliquāre, čistiti, po tome upravo:) čist, bistar, a u metaf. 1) udav, krasan, fin, elegantan, raskošan, liht, * hortuli; convivium, fina; comitatus ancillarum puero-rumque; sermo, versus, voluptates; † cultus delicatior; † delicatissimis navigiis; delicatio-res in cantu flexiones; adolescens; juvenus d. et libidinosa; † supst. delicatus, i. m. raz-bludnik, milosnik; † dēlicata, ae, f. drāgā, prijateljica; nježan, krotak, blag, * capella; † oves; † Anio delicatissi-mus amnium. 2) izbirljiv, razmāžen.*

dēliciae, *arum, f. (pretkl. i kasno sing. -is, ae, f. i [Phaedr.] -ium, ii, n.) 1) radost, sla-dost, naslada, razbluda, veselje; sla-sti, raskoš, sjaj, igračke, multarum deli-ciarum comes est extrema saltatio; aut suppel-lectilis ad delicias aut epularum ad voluptates; (Tac.) dominum ac servum nullis educationis deliciis dignoscas; (Tac.) studia ac delicias; † non tibi talium res est aut animus delicia-rum egens; deliciis omissis; (Quint.) recens haec lascivia deliciaeque, kidenost govora, quid de illis dictandi deliciis (o tako omiljehu dikto-*

- vanju*) sentiam; * delicias et mollia carmina facere, esse alicui in deliciis, *biti komu osobito mio i drag*; habere alqm in d.; ecce aliae d. (*prekònjerni zahljèvi*) equitum vix ferendae (Com.) delicias facere, *zbijati šale*. 2) *tp. o de-ljadi: ljubimac, dragi, draga*, Roscius d. tuae; Alexin, d. domini; † amor et de generis humani.
- dēlētōlāe**, ārum, f. [dem. od deliciāe] *ljūbimče, zlāto, jednom Cic. Att. 1, 8 extr.*
- dēlētum**, i, n. [delinquo] *prestupak, prekršaj, griješka*, d. committere; * *pogrješke u pjesmama*.
1. **dēlīgo**, lēgi, lēctum, 3. [de-lego] 1) *ubratī, ūtrgati, o voću, * maturam uvam, * rosam, * melimela; * alta astra (skinuti) manu*. 2) *odabrati, odijeliti, odlučiti, ukloniti*, alqm ex aedibus, *Plaut.*; senes ac matres, *Verg.* 3) *odabrati, izabrati*, diem ad inimicos opprimendos; consulem; ad eas res conficiendas Orgetorix deligitur; alqm ducem, generum; hunc (*kao takav*) esse delectum medium fere regionum earum etc.; d. locum domicilio, *za prebivalište*, colloquio, castris; (Tac.) Titus perdomandas Judaeae delectus; cum dux belli imperitus delectus esset; ex senatu in hoc consilium delecti estis; delecti quidam, *odbor*, delecti Aetolorum; *napose voj-sku kúpiti*.
2. **dē-līgo**, 1. *privezati, pritvrditi*, naves ad ancoras; alqm ad palum; deligari so. ad palum; † *vulnus, zaviti*.
- dē-līngo**, — — 3. (*pretkl. i kasno*) *oblizati, polizati*; (*post.*) d. salem apud alqm i samo d. salem, *tanku hranu imati, Plaut.*
- dēlīnimentam**, dēlīnīo, dēlīnītor v. delenimentum etc.
- dē-līngo**, līqui, līctum, 3. *pogriješiti, skriviti, propustiti dužnost*, in vita; alqd; (Tac.) quod venti et fluctus deliquerint.
- dē-līnguesco**, līcui, — 3. *topiti se; kopnjeti, okopnjeti, Plaut.*; *tp. alacritate futili gestiens d., jednom Cic. Tusc. 4, 17, 37.*
- dēlīquum**, ii, n. [delinquo] *nēstajānje, nēstadač*, nullam causam dico quin mihi parentum et libertatis apud te deliquio siet, *kođ koje da izgubim rođitelje itd. Plaut.*
- dē-līquo** (-lico), 1. *rāzbistriti, rāzjasniti, Plaut.*
- dēlīquus** (delicuous), adj. [delinquo] *manjka-jući, nestali, jednom Plaut. Cas. 2, 2, 33.*
- dēlīrāmentam**, i, n. [deliro] *brbljanje, ludorija, budalaština*, loqui d., *Plaut.*
- dēlīrātīo**, ōnis, f. [deliro] *buncanje, trābunjanje*.
- dēlīro**, 1. [delirus; lira, brazda] *upr. zabrazditi, odatle buncati, mahnitati, trābūniti*, delirare et mente esse captum; * Empedocles an Stertinium deliret acumen; *post. (Hor.) quidquid delirant (ludo učine) reges, plectuntur Achivi.*
- dēlīrus**, adj. [deliro] *lud, bezuman, slabouman, senex; (Hor.) mater.*
- dēlītesco**, tui, 3. [de i latesco] *sakrivati se, sakriti se*, hostes in silvis; inter vepres in latibulis ferarum unam noctem; stella; o *životinjama*, in cubilibus; * sub praesepibus (o *zmijama*); *apst.*; *tp. sakriti se, kriti se za što ili za koga*, in frigida calumnia; sub tribunicia umbra.
- dē-lītīgo**, 1. *vikati, žestiti se, goropāditi, se, jednom Hor. ep. ad Pis. 94.*
- Dēlos**, i, f. [Δῖλος] *Del, otok u Egejskom moru, na kojem su se rodili Apolon i Dijana i osobito se šlovali, s vrlo glascovitim proročištem. Odatle* 1) **Dēlius**, adj. *delski*; * Apollo, * vates D. i samo * Delius; * D. dea, * Delia = Diana; Delia, *također ime ljubovnici, Verg. Tib.*; * folia D. = *lovorovo*; *supst. Delium*, ii, n. [Δήλιον] *Delij, gradić u Beotiji s hramom Apolonovim sagrađenim na način deliskoga.* 2) **Dēlīceus**, adj. *delski.*
- Delphi**, ōrum, m. [Δελφοί] 1) *Delf, grad i proročište Apolonovo u Fboidi. Odatle -phicus*, [Δελφικός] adj. *delfski*; *supst. Delfljanin* = Apollo. 2) (*Just.*) *stanovnici grada Delfa, Delfljani.*
- * **dēlphīn**, īnis, m. [Δελφίν] *pliskavica, dupin, riba i zvijezda.*
- dēlphīnus**, i, m. [Δελφίν] *pliskavica, dupin, riba.*
- Delta**, ae, f. [Δέλτα] *upr. četorto slovo grčkoga alfabeta, Δ, odatle † dolina čest Egipta, među ušćem rijeke Nila i morem, nalik na trokut, nilski Delta.*
- dēlūbrum**, i, n. [po svoj prilici od de i luo] *„distilište“, hram, svetište.*
- dē-luctor**, dep. 1. i -to, 1. *dorvati se, boriti se, Plaut.*
- dē-lūdīfīco**, 1. *za budalu držati, titrati se kim, ille me, jednom Plaut. Rud. 1, 2, 29.*
- dē-lūdo**, etc. 3. *šalu zbijati s kime, titrati se kim, me dolis, Ter.*; * *corvum hiantem*; * *animum*; nil agere atque d.; * *terra arantes*; * *somnia*; * *spes.*
- dēlumbo**, 1. [od lumbus] *upr. † uđinīti hroma; odatle tp. oslabiti, sententias, jednom Cic. or. 69, 231.*
- Dēmādes**, is, m. [Δημάδης] *Demad, govornik u Ateni, suvremenik Demostenov.*
- dē-mādesco**, dui, — 3. *ovlažiti, odvugniti, Ov. trist. 5, 4, 10.*
- dē-mādo**, 1. *pōv eriti, predati*, pueros curae alcjs, curam legatorum tribunis; † *curam Rufioni*; † *jurisdictionem*, † *bellum*, † *testa-*

mentum, † amicum; † conjuges abditis insulis.

Dēmārātus, i, m. [Δημάρτος] *Demarat*, 1) otac *Tarkvinija Priska*, preselio se iz *Korinta* u *Tarkvinij*. 2) kralj spartanski kao prognanik živeći na dvoru kralja *Kserksa*.

dēmarchus, i, m. [δημαρχος] *demarh*, glavari jednoga kotara (δημος) u *Atici*, u rimskom smislu = tribunus plebis, *Plaut*.

dē-mens, tis, adj. s komp. i sup. bezuman, nerazborit, bijesan, mahnit, in tranquillo tempestatem adversam optare dementis est; scelere d., od zločina pobijesnio; temeritas dementissima; consilium et factum d.; * manus, * strepitus, * discordia; * lud, budalast, kao νήπιος u *Hom*.

dēmēnter, adv. [demens] bezumno, ludo, bijesno.

dēmēntia, ae. f. [demens] bēzūmlje, mahnitost, pomama, bjesnoća; i pl. dementiae, lūdōrije, budalaštine.

dē-mēreo, rui, 2. 1) (rijetko, pretklas. i kasno) zaslužiti. 2) obično -reor, itus sum, dep. 2, steći zasluge oko koga, učiniti se zaslužnim za koga, zadužiti sebi koga (čim), pridobiti koga, steći čiju ljubav, beneficio tam potentem civitatem, *Liv*; † in *Regulo* demerendo; † *apsl*.

dē-mergo, mērsi, mērsus, 3. potopiti, poginjavati, d. naves, † d. triremem; demersum esse in aqua; † demergi o brodovima, potopiti; concidit auguris Argivi domus ob lucrum demersa exitio, utonuvši u propast; * d. dapes in alvum; tp. pritisnuti, prignječiti, poniziti, fortuna eum demergere est adorta, *Nep*; patriam demersam extuli; plebs aere alieno demersa, vrlo zadužen.

dē-mētior, mēnsus, sum, dep. 4. odmjeriti, samo jošle pas. u partic. perf., ut verba verbis quasi demensa et paria respondeant; supst. **dēmēnsus**, i, n. (Com.) odmjeren o žito, roba za hranu, obrok, deputat.

dē-mēto, mēssui, mēssus, 3. pokositi, požeti, fructus, frumenta; * d. florem pollice, ubrati, * caput ense, odajeci.

Dēmētrias, ādis, f. [Δημητριάς] *Demetrijada*, grad u *Tesaliji*, otprije zvan *Pagasae*, naseobina *Demetrija Polijorketa*.

Dēmētrius, ii, m. [Δημήτριος] *Demetrije*, muško ime u *Grka*. Najpoznatiji su: 1) D. Poliorcetes [Πολιορκητής, opsadnik, osvajač gradova], sin *Antigona I*, kralja *mačedonskoga*. 2) D. Phalereus, i samo Phalereus [Φαληρέως] *Falerin* (v. *Phalerum*), glasoviti govornik, učenik *Tvofrastov*; *Kasander* postavi ga za namjesnika u *Ateni* g. 313. pr. Is. 3) D. *Magnes*,

svremenik *Ciceronov*, povjesnik i filozof. 4) cinički filozof za prvih careva rimskih.

dēmigrātio, ōnis, f. [demigro] raseljavanje, seoba, jednom *Nep. Milt*. 1, 2.

dē-mīgro, 1. iseliti se, iseljavati se, otići, de oppidis, ex insula, in alia loca; demigrandi causa, da mjesto ostavi, *Caes. b. G.* 5, 43, 4; † undique diligenter demigratum est, odasvuda otidoše; d. hinc, seliti se odavle = umrijeti; tp. non d. de statu suo; strumae ab ore d., nestade ih.

dē-mīnuo, mīnui, mīnūtum, 3. umanjavati, odizimati, umaliti, oslabiti, zakinuti, d. quinque nummos de una mina, *Plaut*; numerum, vires militum; copiae deminutae; alqd d. tempore; 2) kao t. t. komad po komad prodavati, de bonis, praedia; eorum adventu potentia ejus deminuta; de tanta voluptate et gratulatione quidquam fortuna deminuerat; alqd ex regia potestate; napose d. se ili deminui capite, građanska prava izgubiti ili sasvim ili čestimice [sr. caput 2) b)].

dēmīnūtio, ōnis, f. [deminuo] umanjivanje, zakidanje, nestajanje, luminis; vectigallium; d. fit de alqa re; d. provinciae, ulaćivanje zakonitoga vremena, službovanja u provinciji; † sui, poniženje samoga sebe; † mentis, besvjestnost; napose t. t. pravo prodavanja; d. capitis, v. caput 2) b).

dē-mīror, dep. 1. začuditi se, d. haec vos sperasse; demiror quid, ubi etc. (Com.), začudo mi je = vrlo sam rad znati.

dēmisse, adv. s komp. i (u *Caes.*) sup. [demissus] 1) * nisko, demissius volare. 2) tp. a) ponizno, čedno, smjerno. b) malodušno, sentire.

dēmīssītelus, adj. [demitto] spušten, dug, o haljini, jednom *Plaut. Poen.* 5, 5, 24.

dēmīssio, ōnis, f. [demitto] 1) spuštanje, storiarum. 2) tp. d. animi, skunjenost.

dēmīssus, adj. s komp. i sup. [partic. od demitto] upr. spušten 1) a) visedi, dboren, klempav, umeri, *Ter*; caput; aures, *Verg.* b) položiti, nizak, loca; † ripae demissiores. 2) tp. a) spušten, blag, * demissa voce loqui. b) čedan, ponizan, priprost, i o govoru i govorniku. c) pokunjen, snužden, poklopljen, animus; demissus afflictusque. d) potreban, potišten, *Sall*.

dē-mītīgo, 1. ublaživati, nosmet ipsi quotidie demitigamur, jednom *Cic. Att.* 1, 13, 3.

dē-mitto, mīsi, mīssus, 3. spustiti, spustati, zbaciti, smetnuti, alqm per tegulas; matres de muris per manus demissae; se manibus d., se ad aures alcjs, (*Hor*) se ob assem, sagnuti se; d. equum in flumen, alqm in carcerem, se in *Ciliciam*, * demitti caelo, spustiti se, saći, * alqm ad imos manes, *

mortu, * Stygiae nocti; † ferrum in pectus, *udariti*, * ensen, *zadržati* capulo tenus in armos; d. caput ad fornicem, *oboriti*, *preklopiti*, * lacrimas, *oboriti suzama*, † vultum in terram, * demissus vultum, *oboriti oči*; (Liv.) d. (*oboriti*) oculos in terram, * *samo* oculos; (Aurel. Vict.) faciem rubore; * latum clavum pectore (*niz prsi*); ad talos demissa tunica, * demissa tunica, *râspasâna*; laena ex umeris demissa; * d. auriculas, *poklopiti se* (iz *malodušnosti*); sublicas in terram, *udariti*; (Hor.) huc caementa (*kamenje, stijene*); † triginta pedes in terram turrium fudamenta, *navoziti, udariti*; * alte in solido puteum demitti, *iskopati*; † d. arma, *spustiti* (*pred kim*); † d. castra ad, *prerijeti, premjestiti*; se d. o vojsci, *spustiti se, povući se, saći*, in vallem, in iniquum locum; d. agmen in inferiorem campum i *sl.*, i *samo* d. agmen, levem armaturam; *kao naut. t. t.*, d. antennas; * demissa antennâ; navem secundo amni Scodram d.; † arma, classem, socios Rheno; * d. naves, *prištati s brodovima*, d. se, demitti, o *vodama: valjati se, teći, padati*, * quo se d. rivi assuerant pluvialis aquae; i o *položaju: spuštati*, * qua se subducere colles incipiunt mollique jugum d. clivo; † qua se montium jugum paulatim ad planiora demittit; † demissa Piraeum versus muri brachia. *Odale* tp. a) * † demissus ab alqo, *lozu vukući*; demissus de caelo v. caelum; *posl. demissis manibus fugere* (Plaut.) = *vrlo brzo*. b) d. alqd in pectus, *zâsjeći u pamet, u srce, Sall.*; * demissa per aurem sc. in animum; * alqm periculo, *ukloniti, izbaviti*. c) d. se in res turbulentas, in causam, (Cael. u Cic.) eo, *upuštati se, dati se u itd.*; fortuna me d. in eum casum, *uvalila*. d) d. se ad adulationem, *poniziti se itd.*, Tac. e) d. animum, se animo, * *mentem, klonuti duhom*.

dēmiurgus, i, m. [*δημιουργός*] 1) *demiurg*, najviši magistrat (činovnik) u državama dorekim. 2) naslov jednomu komadu komika Turpilija.

dēmo, mpsi, mptum, 3. [de-emo] *odūzimati*, *odūžeti, skinuti*, d. barbam; d. caput, *od-sjeći*, Qu. Cio., caput gladio, Curt.; armamenta *naut. t. t.* (opp. tollere); plus additum ad memoriam nominis nostri, quam demptum de fortuna; d. epistolam; d. vincula, *skinuti*, d. secures de fascibus; * d. fetus ab arbore, * juga bobus; † caput statuæ; * partem solido de die; d. de stipendio equitum aera; tp. d. alqui molestiam, Ter.; sollicitudinem, acerbam necessitudinem, ignominiam; * d. silentia (*oditovati*) furto; omnia invitis jura imposita patres demerent sibi; alqd demptum est ex dignitate populi; dempto auctore, i *ne gledajući na začetnika*; * dempto fine, *bez konca i kraja*.

Dēmōkritus, i, m. [*Δημόκριτος*] *Demokrit*, filozof iz Abdere 460—430. pr. Is.; on je učio, da je svijet postao od atoma. *Odale -tēus ili -tius*, adj. *Demokritov*; *supst. a)* -til, ōrum, m. *Demokritovci, sljedbenici, učenici Demokritovi*. b) -tea, ōrum, *nauk Demokritov*.

dē-mōlior, dep. 4. 1) *razgraditi, razoriti, porušiti, oboriti*, statuum, parietem, domum; tectum per vim; propugnacula tyrannidis (sr. *destruo*); tp. *ukidati, ukinuti, uništiti, zatrti*, id (jus) destruet ac demolietur; demolientes Bacchanalia discutientesque nefarios coetus, Liv. 2) (Plaut.) *oboriti kriviciu sa sebe, culpam de me*.

dēmōlitio, ōnis, f. [demolior] *obārânje, rušenje, statuarum*.

dēmōstrātio, ōnis, f. [demonstro] 1) *pokazivanje*. 2) *dokazivanje, tačno predočivanje i razlaganje, dokaz (i u pl.)*; *napose u retor., pohvalna, sjajna vrsta govora, prijevod grč. ἐπίδειξις*.

dēmōstrātivus, adj. upr. *pokazujući, kao ret. t. t. nečije vrline pokazujući*; *pohvalan, sjajan, epidejktički*, genus (orationis), causa.

dēmōstrātor, ōris, m. [demonstro] *pokazivač, određivač*, uniuscujusque sepeliendi, t. j. *mjesta, gdje da se svaki pojedini ukopa*, Cic. de or. 2, 86, 353.

dē-monstro, i. (inf. praes. pas. demonstrarier Ter.) 1) *pokazati, označiti*, d. locum, figuram digito; itinera, (Plaut.) hominem alqui. 2) u govoru ili u spisu *pokazati, a) dokazati, navoditi, navesti, razložiti, napomenuti*, alqui rem, alqd scripto; causae quas supra demonstravi; ut supra ante demonstravimus, ut demonstravimus; ut demonstratum est; s acc. o. inf.; s quæst. indir.; cum essent in quibus demonstravi (= in quibus eos esse d.) angustis. b) *dokazati, alqd*; s acc. c. inf.

Demophōn, kontrah. **Demophōn**, ontis, acc. onta, m. (*Δημόφων, Δημοφών*), *Demofon, drug Enejin*.

dē-mōrīor, mortuus sum, dep. 3. 1) *izumrijeti* (smrću izadi iz kruga, u koji je pokojnik pripadao). 1) tp. a) *izginuti, proći*, (Plaut.) potationes d. b) (Plaut.) d. alqm, *ginuti, umrijeti za kim iz ljubavi*.

dē-mōrōr, dep. 1. 1) (*rijetko, kasno*) *intranz. baviti se, oklijevati, zatezati se*. 2) *tranz. zadržavati, zaustaviti*, alqm diu, diutius, (Lentul. u Cic. ep.) alqm; d. novissimum agmen; * d. Teucros armis, *uzdržavati od borbe*, * *fando surgentes d. austros* = *zaustavljati plovidbu*, * d. annos, *zaustavljati godine* = *jošte živjeti*; * *tua progenies mor-*

talía d. arma, t. j. boj ne će prestati, dok ja, kôí tvoja, ne ôkusím smrtno oružje.

Dēmōsthēnes, is, m. [Δημοσθένης] 1) Demosten, vojvoda atenski, suvremenik Albicijadov. 2) glasoviti govornik atenski.

dē-mōveo, mōvi, mōtum, 2. maći, krenuti; odmaći, ukloniti, svernuti, skinuti, cave oculos a meis oculis quoquam demoveas tuos, Ter.; alqm de loco, hostes gradu; (Tac.) in insulas interdicto igni atque aqua demoti sunt; napose d. de suis possessionibus alqm, prôtjerati sa posjeda; i samo d. alqm, lišiti koga nade posjeda, istisnuti ga; tp. d. vigilantem consulem de rei publicae praesidio; Pompejus vestri facti praepjudicio demotus, sklonjen na izmicânje; * alqm lucro; d. culpam, odium ab alqo, odvratiti; d. animum loco et certo de statu, smēsti, zabuniti.

dē-mūgītus, adj. [partic. od de-mugio] pun rike, jednom Ov. met. 11, 375.

dē-mulceo, — letum, 2. (ozgor dolje) gladiti, pogladiti, caput alcuí, Ter., dorsum (equis), Liv.

dēmum, adv. [superlativ od prijedloga de] „napokon“, tek, istom, upravo, baš, a stoji a) s drugim prislovima vremena ili ujeta, nunc demum, sad tek, (Ter.) modo demum, baš sada; tum, † tunc d.; ibi d. (o mjestu i vremenu), ovdje, ondje, onda, istom, upravo ovdje itd. pretkl. pjesn. i pokl.); (arhaist.) igitur d.; * sic, † ita d.; * † jam d. b) uz is, hic, ille, i druge zamjenice, ističući ono, što se reklo i što treba reći, is, ea, id d.; (Plaut. Verg.) hic, ille d.; vos d., † ipsa d. c) pokazuje vrijeme ili ujet, što se iz jednoga ili više drugih osobito ističe, ego novus maritus anno d. quinto et sexagesimo fiam, Ter.; quarta vix d. exponimur hora, Hor.; * his demum exactis; * esse, est d.; (Aurel. Vict.) ex libris cognitum castissimae d. feminae manu moveri posse.

dē-murmūro, 1. izmrmljati, carmen, jednom Ov. met. 14, 58.

dēmūtātio, ōnis, f. [demuto] promjena, corruptela ac d. morum, jednom Cic. r. p. 2, 14, 7.

dē-mūto, 1. 1) (pretkl. i kasno) promijeniti, preinačiti, i na gore = kvariti, d. animum de firma fide; mores demutant ingenium tuum; placitum nihil demutari. 2) apsl. razlikovati se, odstupati, Plaut.

dēnārius, ii, m. [deni] 1) (kasno) upr. adj. desetni. 2) (sc. nummus) denar, rimski glavni srebrni novac, isprva 10, onda = 16 asa (oko 40 novčića a. vr.); alcuí solvere ad d., u denarima = u rimskim novcima ili vrednoti.

dē-nārro, 1. isprípòvidjeti, alcuí alqd, Ter., alcuí, ut kao, Hor.

dē-nāso, 1. [de-nasus] ôdgristi nos, os alcuí, jednom Plaut. Capt. 3, 4, 72.

dē-nāto, 1. plivati (niz . . .), jednom Hor. carm. 3, 7, 28.

dē-nēgo, 1. 1) sasvim poricati, tajiti, apsl.; u Plaut. s acc. a. inf., u Tac. d. objecta. 2) odbiti, zakratiti, alcuí alqd; † alcuí natura sua ingenium oratorium d.; * s dva acc.; s inf., Ter. Hor.; * s nom. a. inf.; s acc. c. inf., Ter.; s quominus, Cael. u Cic.; † aviae secretum petenti denegavit; potest mihi denegare occupatio tua, Cic.; posve apsl., Ter.

dēni, ae, a, adj. num. distr. u pl. [decem] 1) po deset, uxores habent deni inter se communes; adduxerunt denos ad colloquium. 2) * s adv. multipl. (po) deset, bis d., ter d. t. j. 2 × 10, 3 × 10.

dēnīcālis, adj. [de-nex] mrtvački, feriae d., svetkovina, kojom se obitelji čistila na časí pokojniku.

dēnique, adv. [mjesto * dēne-que; * dēne od de, kaošto pone pored post, superne pored super] 1) završuje nabranje, napokon, najposlije, kadšto sljede jošte iza njega jače postremo. 2) na posljjetku, napokon, najposlije, naznačuje posljedak predidućega, omnia haec nunc verba huc redeunt denique, Ter.; tum denique, quam hoc late pateat, intelleges; i napose, ako se najzad nešto kaže, što se svakako uzima kao vjerojatno, aut d., ili napokon, ili svakako, ili barem, Caes. b. G. 2, 33, 2; vel d., Hor.; također kod stvari, za koje se isprva mislilo, da će im drugi rezultāt biti, napokon ipak, i u ironiji, u očitovanju zlovolje, najposlije. 3) prelazeći na općenit pojam, u kojem se prediduću pojam sadržava: uopće, dā, qui non civium, non denique hominum — numero essent; aut denique, ili uopće, Ter.; kod pojačavanja, dā i, dāpāče, što više, Cic. Verr. 5, 27, 69; de hercle, dā, boga mi, Ter. 4) da se govor, napomenuvši više pojedinih stvari, opsežnijim sudom završi; uopće, ukratko, jednom riječi, (Just. 1, 14, 1.) po tome. 5) kadšto gotovo = demum, multo denique die, tek kad je visoko odskočilo sunce; toto denique emenso spatio; nunc, tum denique, baš (upravo) sada, onda.

dē-nōmīno, 1. nazvati, imenovati, * Lamias hinc = ab Lamo.

dē-nōrmo, 1. [norma] učiniti nepravilnim, nagrđivati, agellum, jednom Hor. sat. 2, 6, 9.

dē-nōto, 1. zabilježiti, pokazati, nišaniti na koga, res similes quas non habeat denotatas, kojih po nikakvu jošte znaku nije razlučio; uno nuntio atque una significatione

literarum cives Rom. necandos trucidandosque d.; haud dubie Icilius denotante senatu; † denotandis palloribus; † d. ut mollem et effeminatum; † *napose*: *obružiti, izgrđiti, žigosati*, alqm omni probro.

dēns, tis, m. 1) *zub*, d. adversi, *prednjaci*; dens eburneus, * d. Indus, * Libicus, * Numida = *slonova kost*; * d. niger; * novus; * dentes exacuit sus; albis dentibus deridere v. albus; u *prilici*, * *zub vremena*; *zavist*, non illo inimico, sed hoc maledico dente carpunt; * invidus; * lividus; * laedere vivos et injusto carpere dente solet; * o *ljutom rugu*, atro dente alqm petere, mordaciorem improbo d. appetere; dente Theonino circumrodi. 2) *stvari nalik na zub*; *zubac, šiljak, rđgalj i sl.*, * perpetui dentes (serrae), * d. ancorae; * insecti d., *žensko brdo (za tkanje)*, densus d., *gust češalj*, * d. vomeris; * curvus; * d. uncus, *trnōkop*, * Saturni, *Saturnov srp*; * fixus d., *otpirāč, udešen ključ*.

dēuse, adv. [densus] (*rijetko*) *često*.

dēuseo, — 2 [densus] *zguštavati*, densentur, tenebrae, densetur (*gustim oblacima zāstirati*) caelum; *napose u pas. nāgūsto se pōstaviti*, totis agmina densentur campis. 2) *jedno za drugim često činiti*, * d. hastilia, *često jedno za drugim bacati*, * densentur funera, *ngomilavaju se*; † d. ictus, *što češće udarati*.

dēuso, — ātum, i. [densus] *zguštati, zbiti, nāgūsto staviti, poredati*, d. rara, cattervas, Verg., ordines, d. scuta super capita, Liv.

dēnsus, adj. s. komp. i sup. 1) *gust, čest*, densior silva; † densissima flamma, * densissimus imber, * densus aer; * d. litus, *pjeskovit*; * d. aliqua re, *gusto pokriven, pun*, corpora setis, caput caesaris; o piscu i izrazu: *zbijen, jedar*, (Quint.) Euripides d. sentiētiis, *obilat mistim*, d. Thucydides, tanta is in eo, tam densa omnia. 2) o *čestima, od kojih sastoji cjelina*, a) *tik do čega, gust, čest, zbijen, stisnut*, densissima castra; * d. foramina; * frutices; * hostes. b) * u vremenu: *čest, neprōstan*, plagae; amores; Aquilo; increpuit densis alis.

dēntālla, ium, n. [dens] *plāz (u pluga)*, Verg.

dēntātus, adj. [dens] 1) *zubat, serrula*. 2) *zubom ūglađen, charta*.

dēntifrangībūlus, i, m. [dens i frango] u *šali, rāzbizāb*, Plaut., **dēntifrangībūlum**, i, n. *lōmizūb*, u *šali pesnica*, Plaut.

dēntilēgus, adj. [dens i lego] *kūpizūb*, (u *šali, koji izbijene zube kūpī*), jednom Plaut. Capt. 4, 2, 18.

dēntio, 4. [dens] *upr. zube dobivati, u šali ne mihi dentes dentiant (od glada) zubi ne ozube*, Plaut. (da se ne okote).

dē-nūbo, nūpsi, nūptum, *udati se*, † in domum alcjs; * in thalamos.

dē-nūdo, i. 1) *otkriti, zāgaliti*, denudari a pectore; † matres familias. 2) tp. a) *otkriti, kazati*, consilium suum alicui. b) *svući, oderati*, cives Romanos, Lentulus u Cic. ep.; tp. spoliare et d.

denuntiatio ōnis, f. [denuntio] *navješćivanje, objava, s gen. obj. i subj.*, victoriae. belli, periculi; significatio et quasi d. calamitatum; d. testimonii, *poziv na svjedočenje*; d. Catilinae = *zapovijed, poziv*; † accusatorum denuntiationes.

denuntio (denuncio), i. 1) *navijestiti, objaviti, obznaniti, proglasiti oglas, zapovijed, zabranu, prijetnju i sl.*, d. proscriptionem, caedem, direptionem, bellum, bellum d. ante et indicere, alicui mortem, periculum, inimicitias, iudicium; d. propinquam Achilli mortem; * Celaeno tristes iras obscoenamque famem; plus attulisti quam tibi erat a nobis attributum ac d., *željelo se, tražilo se*; s acc. c. inf., s *quæst. indir.*; s ut, ne, sa *samim konj.*, volitat (Clodius), furit, multis d.; apst. 2) *Napose a) o čudesnim pojavima, zlamenjima i sl.*, quibus portentis magna populo Rom. bella perniciosaeque seditiones denuntiabantur, *oglašivati se*; (Eutr.) denuntiata mors ejus per crinitam stellam; * caeruleus (color Aurorae) pluviā denuntiat, igneus euros, *navješćuje, stiti na itd.* b) *odrediti, zapovijedjeti, naložiti, s ut, † s inf.*, d. veteranis, Brut. et Cass. u Cic. ep.; † iter ad novum imperatorem; o *počinjenim, javiti*, s acc. c. inf. Liv. 22, 49, 3. c) *kao suđenim i t. o tužiteljju*, d. alicui testimonium, također testibus d. i u *svezi riječi apst.*, *iskati svjedočanstvo, pozivati na svjedočenje, prijaviti, da će se civilna (građanska) parnica podići protiv koga*, de isto fundo Caecinae; s acc. c. inf. (usuprot d. litem naprosto komu parnicu oglašiti, Aurel. Vict.); d. in iudicium, *od svjedoka, od prijatelja tražiti, da u uređeno vrijeme na sud dođu kao pomoćnici (advocati) (nasuprot judici d., javiti sucu, da se od tužbe odustaje)*.

dēnno, adv. [de-novo] *iznova (ponajv. u razgovoru)*, 1) *nešto porušeno pogrāditi* = de integro. 2) o *stvari ponovljenoj* = rursus, iterum, *jošte jedanput, opet*, dixi equidem sed dicam d; recita d.; † rursus d. 3) u *opreci: opeta, aperi* — continuo operito d., *pak opet zatvori*, Plaut.

* **Dēōis**, Idīs, f. [Aἰώς] *Deoja, Deoida, kći božice Deo (Aἰώ = Ceres), t. j. Proserpina*

* **Deolus**, adj. *deolski*, *deolski* (= Ceres), *božici Deolji*, *Deoljidi pòsvěćen*, *Ov. met.* 8, 758.

dě-ōnēro, 1. *rastōvariti*, *rāsteretiti* u *klas. jeziku* samo *tp. d. alqd ex illius invidia*, *nešto nenavisti skinuti mu s leđa*.

děōrsūm, adv. [de-vorsum] 1) *na pitanje kuda? dolje naniz brdo*, ferri; sursum d. 2) (*pretkl.*) *na pitanje gdje? dolje, ozdo*.

de-oseūlor, dep. 1. *izljubiti*, alqm, *Plaut.*

de-pālseor (ili *pēc.*), de-pactus, sum, dep. 3. *zadržati ugovorom sebi, ugovoriti za sebe*, d. partem suam cum illo, sibi tria prae-dia; *apsl. učiniti ugovor, pogodbu, nagoditi se*, cum alqo, ut etc.; ad condicionem alcjs; *tp. morte d. cupio = želim sebi smrt, rado ću umrijeti*, Ter.; cur non honestissimo (periculo) d. velim? *zašto da se (u to) ne upustim s najčasnijom (pogibljom)?*

dě-parcus, adj. *vrlo skup, tvrd, jednom* *Suet. Ner.* 30.

dě-pāseo, pāvi, pāstum, 3. 1) *o pastiru: pōpasti*, saltus, luxuriem segetum. 2) *o stoci: pōpasti, pōbrstili, obrstili*, agros, * saepes Hyblaeis apibus florem depasta (est) salicti; * altaria = *što je bilo na oltarima*, miseros artus (o *zmiji*); *tp. luxuriem orationis stilo d. obrezati*.

dě-paseor, dep. 3. * *tp. izjedati, ogrizati*, febris d. artus.

dě-pecto, — xum, 3. *očešljati*, * *vellera foliis*; u *šali* d. alqm = *iščešljati, izlijemati*, Ter.

děpēcūlātor, ōris, m. [depeculor] *pljenitelj, otimāč, osb. državne svojine*, aerarii.

dě-pēcūlor, dep. 1. *oplijeniti, otimati, orobiti, tude, napose drāvno (potajno) otēti*, d. fana, alqm omni argento spoliare atque d.; *tp. d. laudem remque familiae vestrae, oteti komu što itd.*

dě-pello, pūli, pūlsum, 3. 1) *tjerati dolje, istjerati, protjerati, prognati, zbaciti, obōriti*, simulacra deorum depulsa (= dejecta); d. alqm ex urbe, a cruce, † alqm urbe, Italiā, * equitem dorso; * teneros fetus (Mantuam), *tjerati (dolje)*. *Napose a) o neprijateljima i sl.*, d. hostem loco, terrā; praesidia barbarorum ex his regionibus; u *prilici*, alqm loco, gradu. b) *sisajude mlade: odbiti dijele (od sise), zalūčiti*, * ab ubere matris, * a lacte, * ab ubere, lacte; * alqm; i † infantes lacte. 2) *tp. otjerati, odbrāniti, odbiti, odvratiti, ukloniti*, d. famem sitimque; morbum, crimen, omnes molestias; d. turpitudinem, metum, timorem, pericula alqui; caedem, vastitatem, incendia, rapinas ab alqo; (*Com.*) non d. (*odvratiti*) alqm dictis quin etc.

dě-pēndēo, — 2. 1) *visjeti sa, visjeti o..*,

laqueo dependentem invenire; † a cervicibus ante pectus, * nodo ex umeris. 2) * *tp. visjeti o čem, osnivati se na čem*, fides d. a die veniente; o *riječima: dōlaziti, izveden biti*, hujus et augurium dependet origine verbi.

dě-pendo, ēndi, ēnsum, 3. *platiti, plaćati*, alqd; *tp. d. rei publicae poenas, platiti = pretpjeti*; omnes rei publicae poenas aut praesenti morte aut turpi exsilio.

dě-perdo, didi, dītum, 3. 1) *upropastiti, samo u partic. deperditus (kao adj.) inopiā, osirōmašio, Phaedr.*; † d. alcjs amore, * alqa, * in alqa, *mruci, ginuci za kojom*. 2) *izgubiti*, bona.

dě-pērēo, ii, — 4. 1) *propasti, izginuti, pōginuti*, naves, magna pars (illius exercitus), servus d.; † pars quarta crediti. 2) *tp. d. amore alcjs, Liv.*, in alqo, *Curt.*, alqm, alquam, *Com.*, *ginuti, mrijeti za kim*.

dě-pīngo, pīnxi, pīctum, 3. 1) *slikati, nāstlikati*, pugnam Marathoniam. 2) *tp. a) riječima ili u mislima: nastlikati, prikazati, opisati, predočiti*, vitam alcjs; versiculorum similia quaedam et nimium depicta, *regbi šestilom izmjereno*; cogitatione d. alqd, *pomisli sebi*. b) † *vēsti*, paenula depicta.

dě-plango, plānxi, plānctum, 3. *udarati se rukama od žalosti; tužiti, naricati za kim*, Cadmeida palmis domum.

děplōrābūndus, adj. [deploro] *gorko plaćuci, cvileći, jednom* *Plaut. Aul.* 2, 4, 38.

dě-plōro, 1. 1) *intrans. plakati iza glasa; tužiti, cviljeti*, lamentabili voce de alqa re. 2) *trans. tužiti, naricati za kim; plaćuci govoriti*, multa de alqo, multa divinitus; haec; quae; ea apud Syphucem. 3) *držati, daje što izgubljeno, odreći se, ostaviti*, agros, spem Capuae retinendae.

* **de-pluo**, uit, — 3. *dažd, kiši*; lapis s. acc. lacrimas, *roniti*.

dě-pōllo, 4. *ugladiti, u šali dorsum virgis*, *Plaut.*

dě-pōno, pōsui, pōsitum, (-posivi *Plaut. i Cal.*) etc. 3. 1) *položiti, skinuti, pōstaviti, spustiti*, d. arma, *odložiti, o vojnici*; *položiti, o pobjedenima*; onera jumentis; coronam in aram, coronam; mentum in gremio alcjs; d. librum de manibus; † d. exercitum in terram, legiones, *iskrcati*; † puerum, *skinuti (s leđa)*; * caput terrae; * *latus sub lauru*; * sulcis plantas; oculos in alqm, *baciti oko na..*, *ne smetnuti oka sa..*; * = *roditi*; * *za nagradu postaviti (kod utakmice)*, vitulam, haedos; (*Plaut.*) d. alqm vino, *složiti, opojiti*; *napose dati na ostavu ili u pohranu, ostaviti kod koga, predati na čuvanje, sklo-*

niti (na sigurno mjesto), *sakriti*, pecuniam apud alqm, obsides apud eos; sestertium sexagies in publico; liberos, uxores suaeque omnia in silvis; † testamentum apud alqm; (Caes.) ad saucios deponendos, *da se smjeste*; * argenti pondus defossa terrā; † *supst. dēpositum*, i. n. *pòvjereno blago*; *òstava, amānel, pren.*, (optimi sensus) optime sunt in deposito, Quint. 10, 3, 33.; *tp. pòvjeriti komu*, jus populi Romani in vestra fide ac religione d.; * quae rimosa deponuntur in aure; * tutis auribus. 2) *odložiti, položiti, ostaviti se, okaniti se, proći se, odustati, odrēdi se*, personam accusatoris; * clavum; amicitias, similitudines; odium, gloriam, consilium, spem, opinionem, bellum; magistratum, imperium, triumphum, provinciam; (Nep.) animam, *pustiti dušu*. 3) *partic.* * depositus = *umirāci ili* = *mrtav* (jer su ljude, koji su netom umrli, s postelje polagali na zemlju); *tp. rei publicae pars d., propao*.

dēpōpūlātio, ōnis, f. [depopulor] *pustošenje, pòhara*.

dēpōpūlātor, ōris, m. [depopulor] (rijetko) *pustošitelj, haračlija*.

dēpōpūlōr, dep. 1. (prekl. i kasno i -lo, 1) *pòharati, opustòšiti*, agros, fines, regionem, Italiam; (rijetko) urbem, vicos, Liv. Curt.; omne mortalium genus, Tac.; *partic. perf.* depopulatus, *ne rijetko pasiv*.

dē-pōrto, i. 1) *snositi*; *òdnijeti, odvesti, opremiti, poslati*, d. frumentum in castra; ossa in Cappadociam ad matrem; decumas ad agrum; naves quae exercitum eo deportaverant; *napose iz provincije ili iz osvojene zemlje štogod sa sobom kući dōdnijeti, dovesti*, victorem exercitum; triumphum; gloriam; aliud nihil ex tanta praeda domum suam; nihil aliud de hac provincia nisi illius benevolentiam; cognomen Athenis. 2) *doživotno prognati u daleko mjesto*.

dē-pōsco, pōpōsci, — 3. 1) (silno) *zaktijevati, tražiti, iskati*, unum ad id bellum imperatorem; alqd; † caedem alcjs; † poenam in se ultro; d. sibi has partes, id muneris; omnibus pollicitationibus ac praemiis deponunt, qui etc., *zaktijevati, pozivati*; asperrima ad laborem. 2) *Napose a) zaktijevati koga (da mu se preda), da bude kažnjen*, d. auctorem culpa; Hannibalem, in poenam, ad mortem, † ad supplicium, † morti. b) *gladijatorski t. l., izazvati na boj*, alqm sibi.

dēpōsītum v. depono 1).

dē-postūlo, 1. (silno) *zaktijevati, tražiti*, sibi auxilia, *jednom pisac b. Hisp. 1.*

† **dē-praedor**, dep. 1, *opustòšiti, pòharati*, agros.

dēprāvāte, adv. [depravatus, *partic. od depravo*] *izvnuo, naopako, krivo, jednom* Cic. *fin. 1, 21, 71.*

dēprāvātio, ōnis, f. [depravo] *izvrtānje, krivljenje, nagrda*, distortio et d. quaedam oris; *tp. verbi; animi, izopačivanje*.

dē-prāvo, 1. *skriviti, nagrditi, nakaziti, izopačiti, izvrtati*, quaedam contra naturam depravata habere; depravata imitatio, *karikatura*; *tp. iskvariti, izopačiti, zavesti*, puerum indulgentiā, mores alqa re; pars gratia depravata; deductus ac depravatus ab alqo.

dēprēcābundus, adj. [deprecor] *ponizno moleći, jednom* Tac. *ann. 15, 53.*

dēprēcātio, ōnis, f. [deprecor] 1) *molba za odbranu kojega zla, molba za, d. periculi; aequitatis, pravedna*; † pro illis. 2) *molba za oproštenje*, d. facti illius; † inertiae; *takoder kao ret. t. l.; u bogoštovnom jeziku, kletva, pròklinjānje*, d. deorum, *zazivanje bogova proklinjući*.

dē-prēcātor, ōris, m. [deprecor] *branič, zagovornik*, sui, pro alqo; eo deprecatore; uti deprecatoribus Remis.

dē-prēcōr, dep. 1. 1) *moleći odvratiti, ukloniti*, justam patriae quereimoniam a se detestari ac deprecari; mortem, periculum, poenam; iram senatus; *apst. Odatle a) moliti za oproštenje, opravdati se*, cum ad me deprecatum venisset. b) *moleći za oproštenje reći, s acc. c. inf.* 2) *moliti za stvar ili lice, koje je u pogibli: izmoliti, isprositi (sebi) u koga što, moliti koga*, omnia semper pro amicorum periculis, nihil pro se ipso; pacem; patres, ne festinarent; custodem salutis meae; alqd, alqm ab alqo; resistere neque deprecari, *uteći se k molbama*.

dē-prēhēndo (deprendo), ēndi, ēnsum, 3. 1) *uzēti, uhvatiti, uloviti, držati, odūzēti, zaustaviti, izaptili*, tabellarios; literas; onerarias naves; * flamina deprensa ventis, *zaustavljena, zadržana*. 2) *naći, zateći, uhvatiti koga u zlu djelu*, d. alqm in adulterio, venenum, gladios; *nābāhnuti na, nārupiti na...*, hostes; perterritos; * † o brodovima, *koje oluja stigne*; *tp. útjerati u rog, u škripac, zabuniti, u pris.* deprehensus negare non potuit. 3) (duševno) *shvatiti, naći, opaziti, osjećati*, res magnas saepe in minimis rebus, * me stultior ipso deprenderis.

deprehensio, ōnis, f. [deprehendo] *iznašaće, otkriće, veneni*.

dēprēssus, adj. s komp. [partic. od deprimo] (upr. *pōllačen, pòtišćen*) 1) *nizak, domus; aquae ductus depressior*. 1) o govoru: *nizak, prost*.

dēprīmo, prēssi, prēssum, 3. [de i primo] 1) *prītiskati, prītisnuti, ūtisnuti, spu-
stīti*, lanx in libra ponderibus impositis de-
primitur; d. supercilium ad mentum, * de-
presso aratro (sc. in terram); *napose saxum*
in mirandam altitudinem depressum; locus
circa duodecim pedes humi depressus *du-
boko kopano*; † d. fossam; naves, classem,
potopiti. 2) *tp. prītiskati, tištati, poni-
ziti*, fortunam meam; veritatem, opes; hostem;
preces alcijs diuturna obstinatione, *uškati*;
(*rījetko*) *poniziti riječima, kuditī*, adversa-
riorum causam.

dē-proellor, 1. *boj biti, u partic. praes. jednom*
Hor. carm. 1, 9, 11. venti aequore fervido.

dē-prōmo, prōmpsi, prōmptum, 3. *izvaditi*,
iznijeti, iznositi, ūzimati, pecuniam ex
aerario; * *sagittam pharetrā*; * *Caecubum cellis*
avitis; * *merum diotā*; (*Plaut.*) *cibum*; * *quae*
mox d. possim; *pren. izvaditi, ūzēti, po-
zajmiti*, orationem ex jure civili, de jure, a
peritis; verba domo patroni; illa deprome (*kaži*)
nobis unde afferas etc.; numerus non modo
depromebatur, *uzimati, pobrati*; u *šali, izva-
diti*, e cella depromar ad flagrum, *Plaut. Amph.*
1, 1, 4.

dēprōpōro, 1. (*pretkl. i pjesn.*) 1) *intrans. po-
žuriti se, pohitjeti*. 2) *trans. žuriti se*
čim sacrificare; žurno splesti, coronas apio,
od itd.

dē-pūdet, uit, 2. *impers. ne sramiti (ne stidjeti)*
se više, * *depudit*.

dēpūgis v. depygis.

dē-pugnō, 1. *silno se boriti, biti odlučan*
boj, acie instructa; cum alqo; (*Plaut.*) d. proe-
lium, *svršiti*; *tp. voluptas d. cum honestate*.

dēpulsō, ōnis, f. [de-pello] 1) *otiskivanje*, lu-
minum, *odraz zrākā, pas. odbijanje, jednom*
Cic. de univ. 14, 42. 2) *suzbijanje, odvra-
ćanje, odbrana, mali, servitutis; napose*
kao t. t. ret.: odbijanje krivnje od sebe.

dēpūlso, 1. [*frequent. od depello*] (*sa svom si-
lom*) *otiskivati, jednom Plaut. Stich.* 2,
1, 13.

dēpūlsor, ōris, m. [depello] *odbbijāč, dominatus*,
jednom Cic. Phil. 2, 11, 27.

dē-pūto, 1. (*Com.*) *cijeniti, držati za što*,
suam operam parvi pretil; alqd esse in lucro;
malo quidem me quovis dignum deputem, si
id faciam *Ter.*

dēpūgis (depug.), *adj.* [de-pyga] *suhòguz, tan-
kih bēdārā jednom Hor. sat.* 1, 2, 193.

† **dē-rādo**, rāsi, rāsum, 3. *ostrugati, otrti*,
margo derasus cunctis, *gol.*

Derbe, es, f. [*Δέρβη*] *Derba, grad u Likaoniji*.
Odalle Derbētes, is, m. [*Δερβήτης*] *Derbljanin*.

Derbices, um, m. [*Δερβικες*] *Derbićani, narod*

na istočnoj obali Hvalinskoga mora i uz ušće
rijeke Oksa, u današnjem Chorasau, Curt.
Dērcētis, is ili -to, us, f. [*Δερκετις*] *Derceta*,
sirska božica, s Afroditom poređena, u prilici
ribe štovana, Ov.

dērēlletio, ōnis, f. [derelinquo] *zapuštanje*,
nemar, jednom Cic. off. 3, 6, 30.

dē-rēlīnquo, liqui, lictum 3. (*sasvim*) *ostaviti*,
ostaviti na cjedilu, zapustiti naves de-
relictæ ab aestu; derelictus ab amicis; ab
omni non modo fortuna, verum etiam spe de-
relictus; derelictum (pust, ničij) solum; Ju-
gurtham Masinissa, quod ortus ex concubina
erat, dereliquerat, držati manjim, zapostaviti;
uopće ostaviti, Curt. 9, 4, 8.

dē-rēpente, *adv.* (*pretkl. i pokl.*) *ujedanput*,
iznenada, iznebušice.

dē-rēpo, rēpsi, — 3. *smiljeti, spuziti se*,
Phaedr.

dē-rīdeo, rīsi, rīsum, 2. *podsmijevati se*
komu, brukati se, alqm, alcjs beneficium;
apst.; (u razgovoru) derides, titraš se, Ter.

dēridicūlus, *adj.* [derideo] (*Plaut.*) *smiješan*,
odatte supst. deridiculum, i, n. podsmije-
vanje, rūg, bruka, pro deridiculo, deridi-
culo esse, biti (dije) ruglo; deridiculi gratia,
Plaut. Tac. Aurel. Vict.

* **dērigēscō**, gui, — 3. *posve se ukočiti*.

dērīgo, v. dirigo.

dērīpio, īpiu, eptum, 3. [rapio] *istrgnuti, otr-*
gnuti, otkinuti, trgnuti, skinuti, alqm
de ara *Plaut.*, alqm de provincia; alteri id;
alqd de manu, * *vestem a pectore, * ense*
*vaginā, trgnuti, * amphoram horreo; * d. lu-*
nam caelo; † spolia et tela Romanis derepta,
** signa derepta; tp. quantum de mea auctori-*
tate deripisset, otkinuti, umanjiti; omnia vitae
ornamenta.

dērīsor, ōris, m. [derideo] *rugač, vragolān, i*
čankoliz, pripuz, ut tu semper eris derisor,
derisor imi lecti, Hor.

dērīsus, us, m. [derideo] *podsmijevanje*,
ruganje, Phaedr.

dērīvātio, ōnis, f. [derivo] *odvòđenje, flumi-*
num, lacus Albani d.

dērīvo, 1. [derivus] (*vodu*) *odvratiti, od-*
vesti, voditi, aquam ex flumine; † flumen
depressis fossis; tp. oboriti, svaliti, d. cri-
men, culpam in alqm, partem curae in Asiam;
responsionem alio; (Ter.) iram alcjs in se.

dē-rōgo, 1. 1) *jedan dio zakona dōkinuti*,
ūkinuti, alqd ex lege. 2) umanjujući ūzēti,
odūzēti, ustegnuti, alqd de honestate, ex
aquitate; de fide alcjs, fidem alcui, alcui rei;
sibi tantum; (Tac.) nihil universorum juri.

dērōsus, [*partic. od inače neobičnoga de-rodo*]
òglodān.

Dērtōna, æ, f. *Dertona, grad u Liguriji.*

dē-runcino, 1. [de-runcina] *ostrugati, u šali tp. d. alqm, obrijati koga bez britve, prē-variti, Plaut.*

dē-ruo, ui, — 3. (*rijetko*) *srušiti, zbaciti, oboriti*, cumulum de laudibus alcjs.

dē-rūptas, adj. s komp. [partic. od neobičnoga derumpo] *strm, presrtan, vrletan, ripa; deruptior tumulus; derupta (n. pl.) strmenica, strmen.*

dē-saevio, 4. (*strašno*) *bješnjeti, * Aeneas in aequore, * tragica in arte; izbješnjeti, utišati se, Suet.*

dē-sāto, 1. *otplesati, plešući prikazivati*, canticum, jednom Suet. Cal. 54.

dē-scēdo, di, sum, 3. [de-scando] 1) *sići, silaziti, doći, ex loco superiore; ex equo, equo, de rostris; de tribunali; de caelo, * caelo, * ab alto caelo; in naves, ad mare; † ostiam, brodi; in, ad forum i samo desc. (jer je bio trg u nizini); d. in Graeciam (o Kserksu); exercitus d. in planitiem, in aequum locum, in campum, silazi, maršira (dolje); in aciem, in certamen, u Just. in proelium, in bellum, in belli pericula; ferrum alte d. in corpus, prode, totum d. in ilia ferrum: tp. verbum d. in pectus, cura in animos, dojmila se srca; * toto corpore pestis, razide se po...; o šumama, gorama itd. uginjati se, † silvae cum ipso monte; * Caelius ex alto quā mons d. in aequum; † theatrum ingentibus rimis d. et hiat; o glasovima, est quiddam quo tanquam sonorum gradibus descenditur, silazi se kao niz glazbeni ljestvu (skalnu), † vox d., spušta se, pada; † quantum ille ab antiquis descenderat, od starih siđe, zaostaje za = prema starima pada, * alqd d. in aures iudicis, dolazi na sud (pretres) kritičara. 2) *sići do čega: latiti se, primiti se, prihvatiti se čega, dati se na što; odlučiti se za što, privoliti, pristati na što, poniziti se, ad vim et arma, ad extremum, ultimum auxilium; ad omnia; quo descendam; ad supplicia, ad contumelias; (Cael. u Cic. ep.) ad condicionem; in certamen, in causam; (Hor.) d. ad praemia frontis urbane, odvažio sam se na smjelost ugrađena čovjeka; * in preces omnes.**

descensio, ōnis, f. [descendo] *silazženje, voženje niz rijeku; † tres d. kade, u koje se silazi niz stubu.*

descensus, ūs, m. [descendo] *silazak; † konkr. nizbrdica.*

dē-scīseo, ii, ili iui, itum, 3. 1) *odmetnuti se, odvrci se, odvaditi se, a populo Rom.; apsl. odstupiti, udaljiti se, odreći se, d. a se, sām sebi, svojim načelima iznevjeriti se, a veritate; a vita; † a consuetudine parentum; ad fortunam inclinatum.*

dē-seribo, scripsi, scriptum, 3. 1) *ortati, risati, nāslikati, napisati*, formas geometricas in arena; quaedam, formas in pulvere; * carmina in foliis, in cortice fagi; * vitam votivā tabellā; o slikaru, tabulas mensuris ac lineis, tačno, Quint. 2) *opisati, prikazati, predložiti, usmeno ili pismeno*, hominum sermones moresque; alqm latronem, kao razbojnika; versibus facta; * alqm malo carmine; * si quis erat dignus describi, da se karakteristično opiše; također šibati, nišamiti na koga ili na što, qui sunt descripti consulares. 3) *podijeliti na...*, annum in duodecim menses, civitates in provincias; jugera in homines; ad certas res conficiendas certos homines delectos et descriptos habebat. 4) *dati, odrediti, naznačiti*, civitatibus jura, vecturas frumenti; alcui leges; officia, rationem belli, odrediti; oratoris facultatem non illius artis terminis, sed iugenii sui finibus immensis paene; * descriptas servare vices. 5) *prepisati*, librum, epistolam.

descripte, adv. [descriptus] *uredeno, jednom Cic. de inv. 1, 30, 49.*

descriptio, ōnis, f. [describo] 1) *ortanje, naort, oris*, caeli; d. imagoque tabularum; numeris aut descriptionibus alqd explicare. 2) *opisi-vanje*, nominis; regionum mjestopis; kao rel. t. t. opis ili napis čije čudi (značaja). 3) *razdioba, razredba* populi; rerum fugiendarum expetendarumque. 4) (*dobro*) *uredenje, uredba* d. temporum, magistratuum, civitatis; aedificandi, naort, osnova.

descriptus, adj. [partic. od describo] *ureden, kako valja razreden*, ordo; naturā nihil est descriptius, ustrojniye.

dē-sēco, sēcui, sēctum, 1. *odrezati, odsjedi; pokositi, požeti*, partes ex toto; herbas, aures, * collum; * addere particulam undique desectam, odrezāne, uzete; pren. (*rijetko*) *na spise*, prooemium.

dē-sēro, serui, sertum, 3. *ostaviti, zapustiti, odbjeći, izdati, na cjedilu ostaviti*, cunctis oppidis castellisque desertis; * mensa deserit toros, odmiče se od itd.; agros latos ac fertiles, zapustiti, ne raditi; insulas; † sedes; d. officium, rem publicam, proelium; sacra; causam, vitam, jus amicitiae; alcjs preces, promissa, spem; res desertae derelictaeque, teorije zapuštene i ostavljene, jer se nijesu mogle održati, te su tako ostale prezrene; deseri a mente, zbuniti se; desertus ab officiis alcjs, locus a tribunicia voce d.; d. vadimonium v. vadimonium; multo tardius fama deserit Curium; tempus maturius quam res (*grada*) me deseret, nestati će mi prije... aetas alqm d.; (Tac.) quos abrupta corporis parte nondum vita deseruerat; nunquam deseri a se, nikada

ne gubiti sile gibanja; Petrejus non deserit sese, ne očajava; * vestigia Graeca; locum, viam virtutis, * d. inceptum; * leo desertus viribus; napokon kao vojn. t. t. uskočiti, d. exercitum, signa, castra, duces; apsl.

desertio, ōnis, f. [desero] nēhajānje, prēzirānje, jednom Liv. 41, 24.

desertor, ōris, m. [desero] nemarnik, amicum; communis utilitatis; napose prebjeg, uskok (deserteur); d. Asiae, uskok iz . . .

desertus, adj. s komp. i sup. [partic. od desero] pust, zāpušten, opustio, nāsellen, locus, via, ager, d. siti regio; vici castellaque fuga cultorum d.; * vetustas, sirotan; odatle * **deserta**, ōrum, n. pustinja, pustoš, tp. * samotlan, amo tamo po koji, arbores, stipēs.

dē-servio, 4. revno služiti, veoma odan biti, alui; corpori; † studiis.

dēses, idis, adj. [desideo] bēsposten, lijen, neradin, desidem domi sedere; desidem inter sacella vitam agere; res Romana.

dē-sileo, i. osušiti, Plaut.

desideo, sēdi, — 2. [de-sedeo] sjediti bēsposten, prekrštenih ruku, d. totum diem, Ter.; † apud Nicomedem.

desiderābilis, adj. s (kash.) komp. [desidero] poželjivo; o ljudma (rijetko) nēzabōrāvan.

desiderātio, ōnis, f. [desidero] (rijetko) želja, žudjenje, Cic. Cat. m. 14, 47.

desiderium, ii, n. [desidero] 1) želja, žudnja, čežnja, miserum d. urbis me tenet; esse in desiderio (željeti) rerum sibi carissimarum; facere alui d. alcjs rei; esse in desiderio civitatis, željeti koga; (Ter.) magno desiderio ei fuit filius; (Aurel. Vict.) desiderio optimo cuique esse; također želja = ljubljene predmet, d. meum; * fidelia d., o želji vjerne ljubavi; * desiderii poculum, ljubavni napitak; napose d. naturale, naravna potreba; (Tac.) molba podanikā.

desidero, i. 1) upr. (desiderare et considerare a sideribus dici certum est Festus) „sa zvijsda što poželjeti“ željeti, žudjeti, čeznuti za čim, alqd; cum tot signis eadem natura declaret, quid velit, anquirat, desideret; d. alqd ab alqo, in alqo; s acc. o. inf., jednom Caes. b. G. 4, 2, 1; s inf., Plaut. quod quisquam ex nobis audire d., Cic. p. Rosc. A. 36, 104; d. te oculi mei; virtus nullam aliam mercedem laborum d.; res tempus, animum vacuum d.; apsol.; * Sextilem totum mendax desideror, očekuješ me željno. 2) opaziti, da čega nema, alqd, alqd in alqa re; odatle: **propasti**, izginuti, ducentos milites in hoc proelio; milites desiderati, naves desideratae sunt; neque quidquam ex fano praeter unum signum desideratum est.

desidia, ae, f. [desideo] 1) * bēsposlīčēnje, dugo bavljenje na jednom mjestu. 2) bēsposlica, nērād, lijenost; * pl.

desidiābulum, i, n. mjesto lijenština, Neradinovac, Ležakovac, jednom Plaut. Bacch. 3, 19.

desidiosus, adj. s komp. i sup. 1) bēsposten, lijen, neradin, homo; delectatio (što slabi) illecebrae; inertissimum et desidiosissimum otium, vanredno lijena.

desido, sēdi, — 3. uginjati se, ulijegati se, uléknuti se, tp. prōpadati, mores desidentes.

designatio (dissig.), ōnis, f. [designo] 1) oznaka, nacrt, opis. 2) (Tac.) određenje, izbor, za državnu službu, consulatus; annua.

designator (pravije dissig.), ōris, m. [designo] redār; napose a) određivač mjesta u kazalištu, Plaut. b) pogrebnik, koji se za sprovod brine, Hor. c) redatelj junačkih igara; dosuđivač nagrada.

dē-signo, (dissig.), 1. (upr. otpēcatiti stvar te je iznijeti na vidjelo) 1) označiti, obilježiti, fines templo Jovis, * urbem aratro, (Tac.) oppidum sulco; odatle a) pokazivati, šibati, nišani na koga, * alqm digito; notare et d. alqm oculis ad caedem; haec verbis designata; hac oratione Dumnorigem designari; alqm notā ignaviae; nimiam luxuriam. b) prepōčinjati, * Maeonis elusam imagine tauri Europen. c) učiniti, na vidjelo iznijeti, quae designata sint et facta nequitia, Plaut.; modo quid d., Ter.; quid non ebrietas designat? Hor. 2) odrediti, urediti, osnovati, constituere et d.; d. et conficere. Napose kao l. t. consul, tribunus plebis designatus, izabrān za buduću godinu konzul itd., tako nazivan, dok nije službu nastupio; tp. civis designatus (o jošle nerođenu djetetu), buduću građanin.

desilio, ilui, ūltum, 4. (salio) skočiti sa, poskakati sa, de reda; ex navi, ex equo, * ab equo; equites ad pedes desiliunt, sjašu s konja; † in mare; apsl.; * ex alto d. aqua, * unde lymphae d.; * sa samim abl.: Hor. o ropskom nasljedovateljū, d. in artum, poći u tjesnac.

dē-sino, etc. 3. [syno. inf. perf. desisse Cic., conj. pīsqpf. desissem Ct.] 1) tranz. prestatī, ostaviti, ostaviti se, okaniti se čega, odstati s inf. (hrv. često = ne više, ne već); (rijetko) d. artem, ostaviti se odvjetništva; * d. querelarum; s abl., jednom Cic. Acad. 2, 25, 80; orationes legi desitae sunt; impers. desitum est disputari; apsl., Ter.; napose * prestatī (govoriti), svršiti; (Com.) desine, prestatī, mani se toga! šuti! 2) intranz. prestatī, svršiti se; * d. in piscem, in pristim, svršuje se, čim . . .; kao rel. t. t. o peri-

jodu, similiter d., *slično se svršivati* (tako zvana homoeoteleutia; sr. cado); i o govorniku kako završuje govor, non semper eodem modo; † in hoc versu.

desipio, — 3. [de-sapio] lud biti, ludovati, (opp. sapere); (Hor.) o veselju, d. in loco, *raskalašiti se*.

dē-sisto, stiti, stitum, 3. *odustati, odstupiti* ostaviti se, okaniti se čega, *prestati*, d. itinere, consilio, sententiā, bello, incepto; d. de sententiā, a defensione; s inf., * s dat., d. pugnae; u Plaut. i u Vatin. u Cic. ep. non d. quin. etc.; aps.; * sonus d., *zape, obumrije*.

dēsōlo, 1. [de-solus] *osamiti, zapustiti*, * agros; *ponajv. u partic. desolatus zapušten, osamljen, opustio, pust, † templa*, * manipuli; † d. manipuli; d. aliorum discessione.

dē-spēcto, 1. 1) * *gledati sa . . . na što, motriti*, terras captas, terras ex alto; * tp. s višega mjesta okolicu. 2) s *prèzirānjem gledati na koga, prèzirati*, Tac.

despectus, us, m. [despicio] 1) *vidik, pogled na . . . in mare, in campum*; ex omnibus in circuitu partibus altissimas rupes despectusque habere, Caes. b. G. 2, 29, 3. 2) † *prèzirānje, u svezi* alcui despectui esse.

despēranter, adv. [desperans od despero] *očajavajući, bez nade*, loqui cum alqo *jednom* Cic. Att. 14, 18, 3.

despērātio, ōnis, f. [despero] *očajanje*, vitae, omnium rerum; esse in d.; alqm adducere ad d.; pl. Cic. fam. 2, 16.; *napose gubljenje nade u liječnika, odriceanje života bolesniku*.

despērātus, adj. s *komp. i sup. [partic. od despero]* *očajao, bez nade, propao*, homines, morbi, res publica; *supst. pl. desperati, o bolesnicima*.

le-spēro, 1. *odreći se nade, očajati, zdvojiti, intranz i tranz. de alqa re, de se, de exercitu; alqd; pacem, reditum; s acc. c. inf.*; desperatum de re publica esse; desperatis rebus, u *očajnom položaju*; desperatis campestribus, locis, *očajavši, da će mjesta moći u ravnicu uzeti na juriš*; desperatus ab omnibus; (*rijetko*) d. a (*od strane*) senatu; sibi; salutis suae; suis fortunis; *apst.*

despicātio, ōnis, f. [despicio] *prèzirānje u pl. Cic. fin. 1, 20, 67.*

1. **despicātus**, us, m. [despicio] *prèzirānje*, samo u dat. sing. u *svezi* despiciatui alqm sibi habere (*Plaut.*); *prèzirati*; aliquis despiciatui ducitur.

2. **despicātus**, adj. sa *sup. [partic. od despicio]* *prezren, nècijenjen*, habere alqm d., *prèzirati*, Plaut.; homo despiciatissimus.

despicentia, ae, f. [despicio] *prèzirānje, nevažavanje*, rerum humanarum, externarum.

despicere, ēxi, ēctum, 3. [de-specio] 1) *gledati dolje, gledati na što*, varias gentes et urbes d. et oculis collustrare; quā despici potest; * de vertice montis in valles; * a summo caelo in aequor; * in vias; tp. *gledati na što kao niže, manje cijene: prèzirati, prezreti, ne cijeni, ne štovati*, d. et contemnere alqm, d. ac pro nihilo putare alqd, d. legionem propter paucitatem, rei familiaris fructum; fortunam alcjs, munus (*odbiti*) laborem; (*Sall.*) vos in mea injuria despecti estis; *govoriti s preziranjem o čem*, Caesaris copias, Caes. b. c. 3, 87, 1. — despiciens, s gen., sui; † despiciendus, *preziranja dostojan*. 2) *smetnuti oko s čegu, jednom* Cic. p. Rosc. A. 8, 22.

despiceor, 1. *dep. prèzirati, izgrditi*, ut homines, *jednom* Aurel. Vict. 23, 8.

despiliātor, ōris, m. (*rijetko*) *plijenitelj, otimáč*.

de-spillo, 1. *oplijeniti, porobiti, oteti*, templum; d. alqm armis; despoliari triumpho.

dē-spōndee, ndi, (inf. perf. despondidisse, Plaut.) nsum, 2. 1) (*svečano*) *obreći, obćati, jamčiti za što*, d. alcui Syriam, Romanis imperium; d. sibi hortos, consulatum, *zadržati sebi (ugovorom)*; spes despondeitur anno consulatus tui, *stavlja se nada na . . . Napose često o ocu*, d. filiam alcui (*u Ter. in familiam tam nobilem, u obitelj tako plemenitu*) *kćer vjeriti, zaručiti s kim*, (Cael. u Cic. ep.) d. alqm sibi, *vjeriti se s djevojkom, zaručiti djevojku*; intus despondebitur, *bit će vjeridba (zaruke)*, Ter. 2) tp. d. animum (*Plaut.*) animos, *sroe izgubiti, duhom klonuti, očajati*.

desponso, 1. [despondeo] *zaručiti, vjeriti*.

de-spūmo, 1. *opjeniti, opjenjivati*, * foliis undam aheni.

de-spūo, — 3. 1) *ispljunuti, pljunuti na zemlju*. 2) * tp. *zamjeriti, ne odobravati*, preces.

desquāmo, 1. [squama] *sastrugati ljusku*, pisces, Plaut.

* **dē-stillo**, 1. *kapati*, ab inguine; tempora puro nardo, *nard curi niz . . .*

destinātio, ōnis, f. [destino] *određivanje*, oilj, partium; † *odluka, nakana*, mea haud dubia; praecipuum destinationis meae documentum.

dēstino, 1. 1) *pritvrditi, privezati*, antenas ad malos, rates ancoris; falces. 2) *odrediti, odlučiti, zaključiti, nakaniti, namijeniti*, alcui diem necis; Hannibali provinciam; alqm ad mortem; morti destinatus; operi (*na kopanje opkopa*) destinati; † ad

omne obsequium destinatus, *odvaživoši se*; d. tempus locumque ad certamen; * finis destinata Orci, *odredena svima međa (dvor)*; d. alqm consulem, *za konzula (mišlju ili binom)*; † alqm alcuui tutorem; praetor destinatus; d. alqm animo auctorem caedis; parem alcuui, *držati za*; certae destinataeque sententiae; d. (sa i bez animo, in animo) *s inf.*, *rjede s aoc. c. inf.*; destinatum est mihi abire, *tvrdio sam odlučio*; † *apst.*, ut destinarat; † *supst. destina*, *drum*, n. *nakana*, *namjera*; † ex destinato, † destinato, *po odluci, s nakanom*, *naumice*, *navlaš*. Napose a) *nišaniti*, *ciljati na što*, *dmjeriti*, locum oris; alqm ad ictum; (*kaeno*) *sagittas*, u *nišan odapinjati*. Odalle *supst. destinatum*, i, n. *cilj*, *svrha*, Liv. † destinata. b) d. sibi puellam *itd.*, *izaberem*, *da kupim*, *namjeravam kupiti*, Plaut. c) *djevojku mužu odrediti za zaručnicu*, *ženu*, *vjeriti*, *zaručiti s njim*, † alcuui filiam suam; * alqm forti marito uxorem; † Lepida destinata quondam uxor (za ženu) L. Caesari.

destituo, ui, ūtum, 3. [de-statuo] 1) *pōstaviti kamo*, d. alqm ante tribunal, in medio, cohortes extra vallum. 2) *ōstaviti koga sama*, *ostaviti na ojedilu*: *izdati tako i prevariti*, *varati*, d. alqm, nudum, inermem; defensores suos in ipso discrimine periculi d.; totam Italiam destitui et relinqui; illusi destitutique; d. morando spem; si destituat spes, *izdade*; si is destituat; destitui spe, a spe; * d. inceptam fugam, *prèkinuti*; * d. deos mercede pacta, *prevariti za . . .*, d. alqm ventus, alvum fluitantem aqua, † alqm memoria, † mens; destitutus alcjs consiliis, promissis, praeceptis, † amicis, † scientiā juris; † a re familiari; † *apst. zāpušten*, *bez pomoći*; † morte (*smrću*) liberorum ili parentum, *lišen djece itd.*, *sirōtān*.

destitutio, ōnis, f. [destituo] *zāpuštanje*, *zavaravanje*.

† **destrictus**, adv. [destrictus] *oštro*, *strogo*, *minari*.

† **destrictus**, adj. [partic. od destringo] *oštar*, *strog*, *žestok*.

dē-stringo, strīnxi, strictum, 3. 1) *svući*, *skinuti*, tunicam ab umeris, Phaedr.; † o *kupajućem se*, *češati*, *trti*. 2) d. gladium, securim, *izvaditi*, *trgnuti*; destrictis gladiis; * destrictus ensis *trgnuti*, cui superimpia cervice pendet; † d. gladios. 3) * *ōkrznuti*, *krzati*, *zadrijeti*, d. pectus sagitta, aequora alis (*o ptici*); * *tp. iščēšijati*, *kuditi*, alqm mordaci carmine, alcjs scripta.

destructio, ōnis, f. [destruo, 1)] *razvaljivanje*, *rušenje*, *murorum*, *jednom Suet. Galb.*

12.; *tp. pobijanje*, sententiarum, *jednom Quint. 10, 5, 12.*

de-struo, etc. 3. *razvaliti*, *razrušiti*, *navem*, aedificium, † theatrum. 2. *tp. upropastiti*, *uništiti*, *satri*, *pobiti*, jus; (Tac.) *hostem*; (Just.) *destructa luxuria*.

dē-sūbito, adv. *posve iznenada*, *iznebuha*, Plaut., *jednom Cic. r. p. 6, 2, 2.*

dēsūdaseo, — — 3. [desudo] *pošteno se znajiti*, *jednom Plaut. Bacch. 1, 1, 33.*

dē-sūdo, 1. *upr. oznajiti se*, *odalle (rijetko) = izmuciti se*, *iskidati se*, in alqa re.

dēsūfio, factus sum, (rijetko) *pas. odvikući od čega*, *odučiti se čemu*, multitudo, desuefacta a contionibus.

dē-suesco, — — 3. [samo u partic. desuetus obično] 1) *tranz. odučiti*, *odvici*, res desueta; * *desueta sidera*; * *voces jam mihi desuetae*.

2) *intrans. odvikući što ili od čega*, *odučiti se čemu*, jam pridem desueto Samnite clamorem Rom. exercitus pati, Liv.; (Verg.) *desuetus triumphis*, *desueta corda*.

dēsūfūdo, ūnis, f. [desuetus] *odvika*, *oduka*, armorum, Liv.; * *apst.*

dēsultor, ōris, m. [desilio], „*odskakāč*“; *jahač umjetnik*, *kaj umije kod utrkivanja s konja na konja vješto skakati ne prekidajući jahanje*.

dēsultōrius, adj. [desultor] *desultorski*, *jahaču umjetniku pripadajući*, † equus; quasi d. sc. equus.

dēsultūra, ae, f. [desilio] *skok s konja*, *jednom Plaut. mil. 2, 3, 9.*

dē-sum, fui, esse, [u oblicima, koji se začínju samoglasnikom u pjesniku kontrahovano: dēst (dēst)] 1) *ne biti tu*, *biti nenazočan*, *odsutan*, *izbivati*, *nema (čega)*, *faliti*, hoc unum, si opus erat, defuit; omnia d.; aliquid mihi d.; quae desunt operi, *za šanac*; quantum alteri sententiae deesset animi; hoc unum d. ad pristinam Caesaris fortunam; tibi nullum officium a me d.; desunt verba in alqo commendando; deest ornatus orationis in alqo; deesse s quominus, † *s predidućom negacijom i s quin*; * *s inf.* 2) *s namjerom kod čega ne biti*, a) *ne biti kod čega nazočan*, *ne doći*, convivio, bello. b) *ne biti prisutan pomoću*, *uskratiti pomoć*, *ne pomoći*, *ne brinuti se*, *odnemariti*, *ne vršiti i sl.*, d. alcuui, nullo loco d. alcuui; senatui, rei publicae, nulla in re salutis communi, non d. negotio; d. officio; d. dolori alcjs, *ne hajati za čiju bol*, *ne osvetiti je*; d. occasione temporis, tempori, *propustiti*, *ne koristovati se*; neque amicis neque etiam alienioribus operā, consilio, labore; d. sibi, *škoditi*, *smetati sam sebi*; d. mihi nolui quin te admonerem, *ne dade mi se na ino nego da te itd.*; † *s quo*

minus, † *s inf.** non deerat in causis; nos consules desumus, *ne činimo, što smo dužni*; * habere quod non desit, *što dotječe = što je potrebito*; * ne tibi desit, *da ti nikad ne uzuzmanjka*.

dē-sūmo, sūmpsi, sūmptum, 3. *izvoditi, odatie izabrati*, sibi hostem, *Liv.*; * Athenas sibi; † cursum certamenque.

* † **dē-sūper**, *adv. ozgo, odozgo*.

* **dē-surgo**, — 3. (*rijetko*) *ustati od . . . , cenā*.

dē-tēgo, tēxi, tēctum, 3. *otkriti, raskriti, zāgaliti*, aedem, juga montium d.; artus et ossa; † ossa campis, *iskopati*; quia posset fieri ut (illa) patefacta et detecta mutentur; † detecto capite; * *detectus caput, otkrite glave*. 2) *tp. otkriti, izdati, prokazati*, fraudem, insidias; † consilia conjuratorum.

dē-tēndo, —, sum, 3. *razvaliti, saviti, tabernacula*.

dē-tērgo, tērsi, tērsam, 2. 1) *ōbrisati, otrti, otirati*, lacrimas, *Ov.*; sudorem, *Just.*; * d. nubila caelo, sidera, *rastjerati*; *razbiti*; u *navadnom govoru*, (*Cic.*) o *novcima, zākinuti*. 2) *obrisati, otrti*, d. mensam, *Plaut.*; cloacas; d. remos, *zadjeti se za što, te tako polōmiti, razbiti*, (*brzo vozeći se mimo*), pinnas asseribus falcatis.

dētērior, [*od neobičnoga pozitivā* deter, u komp. sa sup. deterrimus*], *niži, gori, lošiji, manje vrijedan*, via deterior, *Plaut.*; via deterrima; (*Ter.*) deteriores omnes sumus licentiā; * reponi deterioribus, *pōtištenim, kuhavicama*; deterior pars (civium), (*politički*) *manje dobro misleći*: deteriore statu esse; vectigalia deteriora facere, *umanjiti*; homo deterrimus; deteriorem peditatu esse, *slabiji*; (*Tac.*) in deterius mutare, augere, referre.

dētērius, *adv. [deterior] gore, slabije, lošije, † nepovoljno*.

dēterminātio, ōnis, f. [*determino*] *omeđivanje; konac, svršetak, zaglavak*.

dē-termīno, 1. *omēditi, ogrāničiti, označiti, stegnuti, odrediti (o auguru)*; id quod dicit, spiritus non arte d.; (*Tac.*) quam oratorum aetatem ista significatione determinetis; * omnia fixa tuus glomerans d. (*izvršuje, ispunjuje*) annus.

* † **dē-tēro** trivi, tritum, 3. 1) *otrti, rastri, izlizati*, calces, *stati na . . . , Plaut.*, * sibi multa. 2) *tp. umanjivati, sužavati, slabiti*, * laudes Caesaris; ardorem et ferociam militis; † nimia cura deterit magis quam emendat.

dē-tērreo, ui, itum, 2. 1) *zāstrašiti, pōplašiti*; *ōdvračati, odvratiti*, alqm a dimicatione, a consilio, a scribendo, † ab incendio restinguendo; a proposito; *sa samim abl.*,

reges proelio, *Sall.*; alqm caedibus, *Hor.*; Stoicos de sententia; alqm maledictis (*psovkama*), ne, *Ter.*; alqm multis verbis, ne, *Caes.*; alqm non (nunquam, ne — quidem i *sl.*) d., quin, *Plaut. Caes.*; alqm non d. quominus, † deterritus non est quominus; deterreri *s inf.*, d. alqm; *apst.*; (*rijetko*) = defendere, prohibere, *odbraniti, ukloniti, preprijeđiti*, vim a censoribus, *Liv.*; * nefas, * tristes irae, quas neque noricus deterret ensis nec mare naufragum etc.

dētēstābilis, *adj. [detestor] proklet, mrzak, gadan, gnusan, ružan*.

dētēstātio, ōnis, f. [*detestor*] *prōklinjanje, gnušanje; tp. (rijetko) pōkajanje, scelerum*.

dē-tēstor, dep. 1, 1) u *bogova moliti zlo na koga, kleti, prōklēti, mrziti*, d. minas periculae in caput alcjs; d. alqm omnibus precibus; exitum belli civilis. — *partic. perf. pas.* 2) *molbama i prigovorima svečano od sebe ili od drugih odvratiti, ukloniti, odbraniti, odbiti; ogrādivati se, prosvjedovati*, d. ac deprecari quandam prope justam querimoniam patriae a se; memoriam consulatus tui a re publica, o dii immortales, averte et d. hoc omen; invidiae detestandae gratiā.

dē-tēzo, tēzui, tēztum, 3. 1) *satkati*, telam, *Plaut.*, * *splesti*. 2) *partic. perf. pas. detextus, satkan, opreden, u prilici detexta prope retexantur*.

dētēneo, tēnui, tēntum, 2. [*de-teneo*] 1) *zadržati, zāstaviti, držati koga*, d. alqm pede apprehenso, *Suet.*; alqm; victoriam; d. novissimos proelio (*navalom*); tempestate detinentur naves; Romano bello in Italia detineri, detineri ad Massiliam; Hannibalem acerrimo bello; ab incepto me mala ambitio; * nisi quid te detinet; * nisi cena prior detinet *sa. eum*. 2) *tp. zadržati, zābaviti koga, sāpēti*, detineri in alienis negotiis; * alqm d. grala compede; * saepe oculos etiam (*poēmata mea*) detinere tuos; * d. animum studiis; * d. tempus, *zāstaviti*, * euntem diem multa loquendo d.; detinere in praeda, † incendio, 3) u *Tac.* d. se, *život životariti*, d. pecuniam, *zāstaviti, zākinuti*.

dē-tēndeo, tēndi, tēnsum, 2. *ōstridi, stridi, ošišati*, † comas, * † alqm; * frondes detonsae frigore, *spale*.

* **dē-tēno**, ui, — 1. 1) (*odozgor*) *grmjeti, zagrmjeti*. 2) *dogrmjeti, izbješnjeti*.

dē-tōrqueo, tōrsi, tōrtum, 2. 1) *odvratiti, odvrnuti, okrenuti*, ponticulum, a latere in dextram partem; * proram ad undas; * cervicem ad oscula; * nusquam lumen *smetnuti s oka* ab illa; * cursus ad regem; *tp. odvr-*

nuti, odvraćati, voluptates animos a virtute; * verba parce detorta, *izvurnute*; vividum animum in alia; voluntas nullo negotio flecti ac detorqueri potest, * se alio pravum d. 2) *isdađiti*, corporis partes detortae; † corpus detortum; † sincera et integra et nullis pravitatibus detorta uniuscujusque natura; *tp. izvurnuti, izvrtati*, calumniando omnia detorquendoque suspecta efficere; † recte facta. **detrāctio**, ōnis, f. [detraho] 1) *odūzimānje, uklanjānje*, alieni; d. doloris, loci. 2) *medic. t. t. d. cibi, prōljevanje*.

detractor, ōris, m. [detraho] *kudilac*, sui, *jednom Tac. ann. 11, 11*.

dē-trāho, trāxi, trāctum, 3. [inf. perf. syno. detrahe *Plant.*] 1) *svući, skinuti; odvuci, otkinuti, udaljiti, ukloniti*, alqm de curru; † alqm pedibus e tribunali; stramenta e mulis; u *Tac.* detrahare castella, muros, *pōrušiti, razvaliti*; *tp.* regum majestatem ab summo fastigio ad medium detrahi; d. anulum de digito *Ter.*; * vincula servis; alcui torquem, vestem; d. remiges sc. a scopulis; detractis insignibus imperatoris; d. inimicum ex Gallia. 2) *odūzēti, oteti, ūgrabit, ōtkinuti od čega, umanjivati*, equos Gallis equitibus; scutum militi; spolia hostium templis, ex Jovis templo d.; detractis cohortibus duabus sc. ex acie; d. alqd de summa, ex ea summa; *tp.* d. de homine sensus, alqd de benevolentia nostra, aliquantum ex ea facultate; d. de gloria, de fama, de rebus gestis alcjs, de auctoritate senatus, de senatu, de algo, de se, (*Nep.*) multum ei detraxit quod; *apsl.* 3) *dovești kamo*, † d. naves ad terram; † ferous tauros cornibus ad terram; alqm in iudicium, ad accusationem, *optužiti*, ad aequum certamen.

detrēctatio, ōnis, f. [detrecto] (*rijetko*), *zakračivānje*, militiae, *Liv.*; sine detrectatione, *Liv.*

detrēctator, ōris, m. [detrecto] (*rijetko*) *kudilac*, laudum suarum, *Liv. 34, 15*.

detrēcto, 1. [dē-trācto] 1) *zakratiti, ne primiti, odbiti*, militiam; pugnam, certamen, † d. principem, † vim ejus equos regentis; * vincla pedum; *apsl.* 2) *poniziti, kuditi*, bonos, virtutes; * *apsl.*

detrimentōsus, adj. [detrimētum] *pun štete, vrlo škodljiv, jednom Caes. b. G. 7, 33, 1*.

detrīmentum, i, n. [detero] *šteta, gubitak*, cum algo militum detrimento; diuturni laboris; capere, accipere, facere d.; afferre, inferre, importare; d. acceptum sarcire; alcui detrimento esse; *napose: gubitak u ratu, poraz*.

dē-trādo, trāsi, trāsum, 3. 1) *stūriti, ōturiti, ōdrinuti, ōtisnuti, ōtjerati, odagnati*,

d. scutis tegumenta, *skinuti*; impedimenta per praeceps; alqm in pistrinum; * naves scopulo; † alqm contis remisque in mare; (*Tac.*) *apsl.*, Albani prensare, detrudere, *stgrnuti*; *napose a) neprijatelj s mjestā: pōtisnuti, odagnati*, levis armatura pulsa detrusaque; † hostem in proclive, * hostem finibus; ex qua (arce) me nives, frigora, imbres detruserunt, *Vatin. u Cic. ep. b) iz posjeda koga isti-snuti, prōtjerati*, alqm de agro saltuque, ex praedio vi; † *zaprijeđiti, da tko dobije službu, istisnuti ga*, detrudendi Domitii causā. 2) *tp. a) ōtjerati, odvratiti, natjerati*, alqm de sua sententia; † a proximo ordine in secundum detrudi; alqm ad alqd, (*Tac.*) ad necessitatem belli. b) *odgoditi, zavlāditi*, comitia in adventum Caesaris.

dē-trūcco, 1. 1) * *rāstaviti s trupom, odsjeđi*, caput bipenni. 2) *okresati, osūkati, odrubiti glavu*, d. arbores, gladio corpora.

dē-tūrbo, 1. *zbaciti, prōtjerati, strōvaliti, strmoglāviti, razvaliti, razgraditi, razoriti, rušiti*, omnes de tecto tegulas, *Plant.*; alqm de tribunali; nostros de vallo, hostes ex praesidiis stationibusque; deturbatis Samnitibus; * alqm ab alta puppi in mare; * orantis caput terrae; d. aedificium, statuam; *tp. iz posjeda istisnuti, prōtjerati ili uopće lišiti*, alqm possessione, de fortunis omnibus; alqm de sanitate ac mente; deturbari ex magna spe, *i samo spe*.

† **dē-turpo**, 1. (*rijetko*) *nagrđiti*.

Deucālīon, ōnis, m. [*Δευκαλίων*] *Deukalijon*, sin *Prometejev*, *kralj u Pitiji u Tesaliji*, *Pirin muž*. *Odalte* * **Deucālīōnēs**, adj. *Deukalijonov*.

dēūx, cis, m. [ubi deest-uncia] = $\frac{1}{16}$ v. as.

dē-ūro, ūssi, ūstum, 3. *opaliti, popaliti*, viccos, frumenta; *od zime trnuti*, hiems d. arbores; † o studenu vjetru.

dēūs, i, m. voc. deus; *pl. ponajviše dii, di, gen. deorum; pjes. deūm; dat. deis, diis, dis. 1) bog, božanstvo; * kadšto i božica*; dii immortales; venerari solere alqm ut deum. *Napose u uskliku*, di, dii boni! di mellora ili melius (sc. velint, ferant *što se i katkad dodaje*), *bože sačuvaj! ne dao bog! dii te ament*; ita me dii ament (amabunt) v. amo; pro dii immortales! pro deorum (deūm) atque hominum fidem etc. v. 2. pro; si diis placet v. placeo; dii hominesque, *vas svijet. 2) tp. a) o čovjeku zaštitniku: bog-čuvar. b) o izvornu ili vrlo sretnu čovjeku*, d. sum, si hoc ita est (*Com.*); Platonem quasi quendam deum philosophorum; te in dicendo semper putavi deum. c) (*Hor.*) *vladari u državi, bogovi ovoga svijeta*, deos propius contingis.

dē-ūtor, ūsus, sum, dep. 3. *uvaliti u zlo, nā-uditi*, alqo, jednom Nep. Eum. 11, 3.

dē-vāsto, 1. (sasvim) *pōharati, opustošiti, upropastiti*, fines, Marsos; * agmina.

dē-vēho, vēxi, vēctum, 3. 1) *svoziti, dovoziti, dovesti* (niz . . .), *dōbaviti, voziti, poslati*, Tiberis d. commeatus maximos; legio-nem equis; eo frumentum; commeatum exer-citui in castra ex urbe et ex agris; alqm in ultimas oras; † exercitus Rheno devectus; *često pas. devēhi, voziti se, ploviti, je-driti kamo*, Vellam, † in fines Mallorum se-cundo amne; † per flumen in oceanum; tp. * d. ad alqd, *dōlaziti*.

dē-vēllo, vēlli, vōlsūm (mlade vūlsūm) 3. (pretkl., pjesn. i kasno) *očupati*, pennas; ramum *očē-nuti* trunco.

dē-vēlo, 1. *otkriti, dignuti zavjes, jednom* Ov. met. 6, 604.

* **dē-vēnērōr**, dep. 1. 1) *pōštovati, klanjati se (komu)*, deos. 2) *molitvom odvratiti*, somnia ter sanctā deveneranda molā.

dē-vēnlo, vēni — 4. 1) *sidi, doći*, ad legionem, ad senatum; in eum locum, in urbem; * quod Numa d.; * d. locum. 2) tp. *doći, dopasti*, in alienas manus; ad juris studium; ad hanc rationem.

dē-vērbēro, 1. *izbiti, izlupati, izlijemati*, usque ad necem, Ter.; tp. *prēvariti*, alqm, Ter.

1. **dē-versor**, dep. 1. [deverto] (na putu) *svra-ćati se, konačiti, stanovati*, Laodiceae, Athenis aqud alqm; in ea domo; domi suae; parum laute.

2. **dēversor**, ōris, m. [deverto] *gost (u svratištu)*, jednom Cic. de inv. 2, 4, 15.

dēversoriōlum, i, n. [dem. od deversorium] *ma-leno svratište, konak*.

dēversoriū, adj. [deversor] *svratišni*, taberna d., *gostionica, konak*, Plaut. Suet.; *napose kao supst. deversorium*, ii, n. *konak, noćište, svratište*, d. hospitale, sordidum, peropportu-num; u *prilici*, d. (skrovište) flagitiorum omnium; studiorum, non libidinum; commo-randi, non habitandi.

dēverticūlum, i, n. [deverto] 1) *stramputica*, tp. *zastrana*, quaedam eloquendi. 2) = de-versorium, *konak, svratište, gostionica*, *noćište*; u *zlu sm. u Tac. krōma, zaku-tak*; u *prilici*, legentibus velut d. amoena quaerere, *počivališta*; tp. *utočište, za-klon*.

dē-vērto, ti, sum, 3. 1) tranz. *odvratiti, uklo-niti*, fatalia d., Aurel. Vict.; klas. samo u *pas. (oblici praesentis ili imperf. conj.) i me-dijalno, dōvraćati se, otidi, napose s puta u gostionicu, svraćati se, navrnuti se*, domum devertar, Ter.; si qui Ebromago de-

verterentur; huc, Plaut.; locus ubi devertere-tur; in Pompejanum, apud alqm deverti; (Tac.) in quibus hortis devertebatur; * tp. meas de-vertor ad artes. 2) intranz. *odvratiti se, skrenuti s puta, svratiti se*, in Pamphy-liam; Massiliam; ad cauponem, ad hospitem; ad Terentiam salutatum; in villam suam, ad villam alcjs; domum Charonis; o *mjestu, otidi*, cum perpaucis viā; ut deverterem sc. viā; tp. o *govoru; poći*, redeamus ad illud, unde devertimus.

† **dēveritas**, ātis, f. [devexus] (*rijetko*) *str-men*.

dē-vexus, adj. [de-veho] 1) *stīmenit, strm, vrletan*, lucus a Palatii radice in novam viam devexus; *supst. devexa*, ōrum, n. *strmeni, obronci, vrleti*, haec, declivia et devexa. 2) *spuštajući se, tekući, nāginjući*, * amnis d. ab Indis; * Orion, *zapadajući, o vremenu*, aetas jam a diuturnis laboribus de-veza ad otium.

dē-vīnco, vīnxi, vīctum, 4. (sync. perf. devinxisti Plaut.), 1) *privezati, oviti*, devinctus fasciis; d. opercula plumbo; * devinctus tempora lauro. 2) tp. a) (*tijesno*) *svezati, sjediniti, i mo-raino obvezati*, homines inter se rei publicae societate; se affinitate cum alqo; homines be-nevolentia et caritate; animos pignore; alqm beneficio; Hispania beneficiis devincta; * alqm jurejurando; se scelere, *skriviti, počiniti*; mala cupiditate, *zaplesti se; kao rel. t. t. zbiti, skūpiti*, verba comprehensione, una com-plexione. b) *osvojiti, pridobiti, sāpēti, okovati (u gvožđe)*, omnes omnium gentium partes tribus triumphis; urbem praesidiis, *dr-žati na uzdi*; filium suis copiis; mentem ne-cessitate fati; animos eorum qui audiunt, vol-uptate, *nasladiвати milinom govora*; d. se vino, *svojski se opiti*, Plaut.; devinctum amore debellare, d. animum alcjs penitus, Aurel. Vict.

dē-vīnco, vici, vīctum, 3. *soladati, nadvla-dati, pobijediti*, Galliam; Poenos classe; Crotoniatas maximo proelio, unā insigni pug-nā Hernicos; (Nep.) multorum obrectatio devicit unius virtutem; (Sall.) bonum publicum de-victum est privata gratia, *dobro države žrtvo-valo se ličnim obzirima, † s ut, slavno svršiti*, * bella devicta.

dēvīnctus, adj. s komp. [partic. od devincio] *sasvim odan, privržen, studiis*; * devin-ctior alcul.

dēvītātlo, ōnis, f. [devito] *uklanjānje, iz-bjegavanje*, piratarum, jednom Cic. Att. 16, 2, 4.

dē-vīto, 1. *uklanjati se, izbjeći, kloniti se, utedi, procellam, dolorem; turpia*.

dē-vīna, adj. [de-via] *stramputičan*, *sputa*, (od ceste) *udaljen*, oppidum, saltus, calles; iter (*put*, *marš*) tam longum ac tam d.; d. itinera, *stramputice*; devium est (Tusculanum) *vois anarionis*; *supst.* *devia*, *ōrum*, n. *tajni putevi*, *stramputice*; *odatie*: na osami *živući*, *samotan*, gens, montani; esse devios; * *scortum*, * *avis*; * *mihi devio*, *stramputičaru*; * *uxores* = capellae. 2) *tp.* a) † *od teme zastranjujući*, nihil quasi devium loqui. b) *zālazēći s puta istine ili kreposti*; *zalutao*, *nestašan*, *lud*, *grješan*, homo amentissimus atque in omnibus consiliis praiceps ac d.; quid potest esse tam flexibile, tam devium; *vita* d.

dē-vōeo, 1. *odāzvati*, *pozvati* od . . ., suos ab tumultu, ex praesidiis; alqm de provincia ad gloriam, ad triumphum; Jovem deosque ad auxilium; * *refixa sidera caelo* (*basmana*); d. alqm (*Nep. Con.* 4, 2.), *pozvati* na *objed.* 2) *tp.* alqm ab instituto cursu ad praedam alqm, *odmamiti*, philosophiam e caelo, suas exercitusque fortunas in dubium, *metnuti* na *kocku*; † haec res necessario devocabat, ut etc.; (*Phaedr.*) d. mortales ad perniciem, *zamamiti* u . . .

dē-vōlo, 1. *sletjeti*, *doletjeti*, * *turdus illuc*; u *šali*, sibi de caelo devolaturam in sinum victoriam, *Liv.* 7, 12, 13.; *tp.* *sletjeti*, *pole-tjeti*, *dotrčati*, de tribunali; praiceps pavore in forum; d. ab afflicta amicitia ad florentem.

dē-vōlvo, *vōlvi*, *vōlūtum*, 3. *koturati*, *vā-ljati* niz . . . *skotrljati*, *svaljati*, *saxa*; cupas de muro; † *clipeos* e muris; *saxa* in musculum; * *corpora* in humum; * *per audaces nova dithyrambos verba*; * *pensa fusis, oprestī*; *pas.* *devolvi*, *skoturati se*, *svā-ljati se*, *padati* niz . . ., d. cum oneribus; veluti monte praecipiti; *torrens* d.; * *devolutis tonitribus*; *tp.* d. retro ad stirpem, ad inanem spem pacis; eo d. rem, ut.

dē-vōro, 1. 1) *prōždirati*, *prōždrijeti*, alqd; * *Charybdis* me devorat. 2) *tp.* a) o *imutku* i sl.: *spīskati*, *sprāskati*, *protēpstī*, rem recentem, pecuniam; (*Plaut.*) hominem, *čij imutak*. *Odatie* (*kasno*) *uništiti*, *zatrīti*, arma vestra d. vos. b) * d. *lacrimas*, *zaustaviti*; (*Plaut.*) d. nomen alcjs, *zabōraviti*. c) (*pohlepno*) *prīsvajati sebi*, *prōždirati*, spe et opinione praedam, hereditatem, lucrum spe, *misliti*, *da reć ima u kesi*; d. illos libros, verbum ipsum voluptatis omnibus animi et corporis partibus, *s najvećom željom gutati*, *čitati*, *sluša-ti*, kao *šlo reć* *Plaut.* auscultate atque operam date et mea dicta devorate, i orationem hanc aures dulcem devorant; (*Just.*) oculis

alqd; (*Curt.*) *spem*; u *zlu sm.* ejus oratio a multitudine et foro devorabatur, *gutao se željno*, *ne gledēći na ukus* = bez razumijevanja. d) *nešto neugodno gutati*, *podnositi*, *trpjeti*, molestiam, stultitias et ineptias hominum; dudum circumrodo, quod devorandum est.

dēvortium, ii, n. [deverto] *rasputica*, itinerrum, *jednom Tac. Agr.* 19.

dēvōtlo, *ōnis*, f. [devoveo] 1) *zavjetovanje*, *žrtvovanje*, *napose podzemnim bogovima*, d. vitae; *capitis*; *Deciorum*. 2) *sveđana kletva*, *prōklinjanje*; *Nep.*; † *vračanje*, *čini*, *basma*.

dēvōto, 1. [intenz. od devoveo] 1) *posvetiti smrti*, *žrtvovati podzemnim bogovima*, *Decium*, *sumnjivo Cic. parad.* 1, 2, 12. 2) (*pretkl. i kasno*) *ōbajati*, *opđiniti*, *sortes*.

dēvōtus, adj. [partic. od devoveo] 1) *podzemnim bogovima pōsvēden*; *odatie* * *proklet*, *zao*, *opak*. 2) *odan*, *vjeran*, * d. vino; † *scaenae*; † quibus rebus et devotissimos sibi et fortissimos reddidit; *supst.* *devoti*, *ōrum*, m. (*na život i smrt*) *odani*, *vjerni*, cum omnibus suis devotis, *Caes.*

dē-vōveo, *vōvi*, *votum*, 1. 1) *zavjetovati*, *posvetiti*, i *smrti* *žrtvovati*, *Dianae*, quod natum esset, *Marti* ea quae ceperint; * *victima devota*; *filiam Dianae*; se diis immortalibus pro republica, se pro populo Romano legionibusque, se regibus; *za šalu*, se pro aere alieno; d. *sicam*, *posvetiti za klanje*. *Napose podzemnim bogovima posveđujući* *prōklēti*, *prōklinjati*, *ukleti*, alqm, *Nep.*; * *ōbajati*, *opđiniti*. 2) *tp.* a) kao *žrtvujući komu što predati*, *izdati*, * *animam* *alcui*; * *devota* *morti pectora*; † *devotis* *omnium capitibus*. b) d. se *alcui rei*, *za život i za smrt predati se*, *posvetiti se*, *alcjs amicitiae*, *Caes. b. G.* 3, 22, 3.

† **dextans**, *tis*, m. [de-sextans, *upr. gdje sextans, šestine nema*] = $\frac{1}{12}$ v. as.

dextēlla, ae, f. [dem. od dextra] *desna ručica*, *malena desnica*, *jednom Cic. Att.* 14, 20. u *prilici*; *Quintus filius* est *Antonii* d.

dēxter, *tēra*, *tērum*, ili *mlade tra*, *trum*, adj. s *komp.* i *sup.* [dextimus] 1) *desni*, d. manus; cornu (*krilo vojske*); ab dextro latere hostium; *pars*; * *dexter abis*, *desno*, *nadesno*; † *equus dexterior*, *dešnjak*; (*Sall.*) apud *dextimos*. *Napose dēxtēra ili dextra*, ae, f. a) (*sc. manus*), *desnica*, * *dextram dare* (*podati*) *alcui* (*znak prijateljstva*); † *dextras jungere*, *rukovati se* (*te se tako sprijateljiti*); (*Tac.*) *miserat* *civitas Lingonum* *vetere instituto dona legionibus dextras* (*dvije sklopljene desnice* od *zlata ili srebra*), *hospiti insigne*; (*Tac.*) *centurionem Sisennam dextris concordiae insignia Syriaci*

exercitus nomine ad praetorianos ferentem; (Nep.) si ei rex — fidem de ea re more Persarum dexterā dedisset. Hanc ut accepit a rege missam; (Just.) dextram ferre, *podati desnou, obedati*; (Tac.) dextrās (prijašnja međusobna obećanja) renovare; * dominorum dextrās (vjernost prema) fallere; dextram (pozdravljajući) porrigere, Hor.; dextram tendere ili porrigere, *ruku pomoćnicu p., pomagati*, Cic.; * mea, suā dextrā, *mojom, njegovom desnicom, pesnicom ili šakom, junaštvom*; * perire sua dextera (o Rimu), t. j. *unutaršnjim borbama*; (Sall.) vos libertatem atque patriam in vestris dextris portare. b) sc. pars desna strana, dextera ili dextra, ad dextram, na desnu stranu, desno; a dextra, s desne strane, desno. 2) pren. a) * kao sretno zlamenje pojavljujući se s desne strane, dobrokoban, povoljan, sretan, d. adi; d. stetit. b) * prikladan, zgodan, povoljan, potestas (živa zgoda); * dextro tempore; vješt, sposoban, okretan, jednom Liv. 8, 36, 7.

dexteritas, ātis, f. [dexter] vještina, okretnost, pristojnost, Liv.

dextro ili **dextere**, adv. s komp. [dexter] vješto, okretno, d. obire officia, Liv.; nemo dexterius fortuna est usus, Hor.

dextrorsum ili + -sus, Plaut. **dextrō-vērsūm** (-vōrsūm), adv. na desnu stranu, na desno.

Dia, ae, f. [diā] *Dija*, staro ime otoku Naksu. **diabāthārīas**, ii, m. cipelār, crevljar, jednom Plaut. Aut. 3, 5, 39.

Diablintes (Diablinti), tum, m. *Diablintani*, pleme u Galiji lugdunskoj.

diādēma, ātis, n. [diādēma] *dijadem*, vrpca kroz kosu provučena; vrpca na turbanu perzijskih kraljeva (modra, bijeloprutasta), znak kraljevskoga dostojanstva, d. alci imponere; d. ponere; * regnum et d. deferre uni.

diacta, ae, f. [diacta] 1) *dijeta*, od liječnika propisan način življenja. 2) + red soba, stan, i kućica u vrtu od sobe i predsoblja, ljetnikovac.

diālectica, v. dialecticus a) b).

diālectice, adv. [dialecticus] *dijalektički*.

diālecticus, adj. [diālecticus] razgovorni, dijalektički, captiones; quiddam d.; supst. a) **diālectica**, ae, f. *dijalektika*, vještina u učenom prepričanju. b) **dialectica**, ōrum, n. *dijalektička istraživanja, nadela*. c) **dialecticus**, i, m. *dijalektik*.

diālectos (-us), i, f. [diālectos] *narječje*, jednom Suet. Tib. 56.

Dialis, adj. [Dis u Diespiter = Juppiter; sr. Zeus] *Jupiterov*, flamen D., apex D.; + sacerdos D.; + Dialis; + D. flaminium.

diālogus, i, m. [diālogos] *dijalog*, filozofski razgovor.

Diāna, ae, f. *Dijana*, kći Jupiterova i Latonina, sestra Apolonova, božica lova, mjeseca i noćnoga čaranja (kao Hekata); * = mjesec na nebu. Odatle * **Diānius**, adj. *Dijanin*, D. turba, *Dijanina četa* = lovački psi; supst. -ium, ii, n. a) *hram Dijanin*. b) *rt u Hispaniji*.

diārium, ii, n. [dies] *svakidašnja hrana, dnevnica vojnika*, (Hor.) *robova*.

di(bā)phus, i, f. [di(bā)phos] *dibaf*, grimiznim traciima opšivena svečana odora rimskih magistrata (činnovnikā), odatle *dibaphum* cogitat, *nada se državnoj službi*.

dica, ae, f. [dīka] *parnica*, ali samo, kad se govori o grčkim prilikama, *scribere alci dicam, formalno, pismeno tužiti*; (Ter.) d. impingere alci, *odjesiti komu parnicu*; sortiri dicam, *izdrēbati (ždrijebom izabrati) suce*.

dicēlitas, ātis, f. [dicax] *zajedljiva, satirska dosjetljivost*, Cic. de or. 2, 54, 217, or. 26, 97; u zlu sm. *dosjetkarenje*.

dicēcūlus, adj. [dem. od dicax] *zajedljiv, prpošan, podsmješljiv*, Plaut.

Dicaearchus, i, n. [δικαρχος] *Dicearch*, peripatetički filozof, učenik Aristotelov.

dicātio, ōnis, f. [dico 1.] *zagrađanjenje u kojem mjestu, jednom* Cic. p. Balb. 11, 28.

dicax, ācis, adj. s komp. [dico 1.] *zajedljiv, (u)jedljivo dosjetljiv, satirički*, (sr. dicacitas), non tam dicax fuit (Demosthenes) quam facetus; u zlu sm.: *peckav, podrugljiv, podsmješljiv, prpošan*.

dichōreus, i, m. [διχόρεος] *dikhorej*, dva koreja = dva troheja (—v—v).

dicio, ōnis, f. (a ne dītio; nom. neobīcan) [2. dico] *vlast, oblast, gospodstvo*, esse in dictione alcjs; in dictione teneri; civitates in dicionem potestatemque populi R. redigere; sub dictione atque imperio alcjs esse; urbes multas sub imperium populi R. dicionemque subungere; rem Nolanam in jus dicionemque dare Poeno; + alqd suae dicionis facere.

diele, gen. [dīen, dīens] *samo u svezi dieis causā ili gratiā, načina ili forme radi, kadšto: na oko, na izliku*.

1. **dico**, i, 1) *bogu posvetiti*, aram, donum Jovi; Capitolium, templum Jovis O. M.; cychi Apollini d. Odatle a) *proglasiti koga bogom, uvrstiti među bogove*. b) + *prvom porabom kao posvetiti*, aquilam. 2) *uopće što komu ili čemu posvetiti, žrtvovati, predati*, alci totum diem, studium suum alcjs laudi; (Ter.) operam alci; se Remis in clientelam; sese in servitutum, *upisati se za građanina u kojem mjestu, zagrađaniti se*; se Crasso.

2. **dico**, ixi, ietum, 3. (stariji oblici fut. dicebo, perf. dixi, Com. Cic. p. Caec. 29, 82; conj.

dixi, *Plaut.*; imper. dice, *Plaut.*) [*dicere*] 1) *reći, kazati, govoriti*, alqd; alcu; alcu alqd; de aliqua re, de alqo; mendacium, *Plaut. Nep.*; convicia a caudicis et philosophis in se dicta, *Eutr.*; s. acc. c. inf., s. quæst. indir.; parva dictu res, dictu speciosa, *Liv. Curt.*, dictu incredibile; ille, quem dixi, *rečeni, napomenuti*, munitiones, quas diximus; ut dicebatur, ut ante dictum est; hoc lex non dicit, *ovo ne veli, ne sadržava*; * neve nihil credas in te quoque dicere famam; dico tibi, *ja ti velim (prijeteti, opominjuti)*, *Com. Phædr.*; dicimus tibi, *Ov.*; volui dicere, *htio sam, da rekнем (kad hoće čovjek sâm sebe da ispravi)*, *Plaut.*; dicam nunc, *deder, da ti kažem, Ov.*; hoc dicis, *ovo veliš, misliš, Ter.*; Hilarum dico, *Cic.*; dicet aliquis, *reći će tko*; tantum (*samo toliko, to*) dico; crudelem, ne dicam (*da ne rekнем*) sceleratum; dicor, diceris etc., s. nom. c. inf. pripovijedaju, *kažu, pripovijeda se itd. da (ja, ti, itd.)*; *rijetko s acc. c. inf.* eo tempore dicitur matrem Pausaniae vixisse etc., *Nep.*; a *iza predidućega nom. c. inf. mora slijediti acc. c. inf. na mjestima kao što je ovo*: ad quem (Themistoclem) quidam doctus homo — accessisse dicitur eique artem memoriae — pollicitus esse se traditurum; cum ille quæsisset — dixisse illum doctorem etc. *Cic. de or. 2, 74, 299. (sr. trado)*; dicere s. ut, ne, *zahitjevati, iskat, zapovijedati, da, da ne, neka, neka ne*; (*Hor.*) dic veniant; (*Liv. i pjesnici*) dicto citius, *brže od riječi = umah*; (*u razgovoru*) dictum ac factum, dictum factum, *rečeno, učinjeno = odmah, za tñji čas, sacramentum d., zaklæti se*; de scripto d. alqd, *iz knjige predavati, ðitati, d. versus in oratione, navesti, uplesti*; causam dicere, *braniti sebe ili drugoga na sudu; dakle i o tuženiku (reus) i o branitelju (patronus)*; causam capitis d., *braniti se na sudu u kriminalnoj parnici*; causas d. in foro, o odvejeniku: *parnice voditi, raspravljati*; (*Plaut. Ter.*) causam haud dico, causam nullam dico, *nemam ništa protiv toga*; jus d., *sud suditi, pravdu dijeliti, sud držati*; d. sententiam, o senatoru: *svoje mišljenje reći, glasovati. Napose (intrans.) govor govoriti, govoriti (sr. loquor), ars dicendi, umjetnost govorenja, govorništvo*; in dicendo exercitatus; dicendo excellere, valere; d. contra alqm pro alqo apud centumviros; acerbè in alqm; a ili pro scripto (*za doslovni izraz, slovo*), contra scriptum d. 2) *pismeno pripovijedati, napisati*, optumus quisque facere quam dicere, sua ab aliis bene facta laudari quam ipse aliorum narrare malebat, *Sall.*, temporibus Augusti dicendis non defuere decora ingenia, *Tac.*; *odalle * pjevati, òpjevati, opisati, laudes*

Phoebi, bella, Alciden; Latinum carmen, *zàpjevati*; primà dicte mihi summà dicende Camenà; *odalle i * proricati, proreći*, sortes per carmina; fata Quiritibus; hoc. 3) *rijeći, slova itd. izgovoriti*, Rho dicere; primam literam ejus artis, cui studeret, dicere non posse; *jednom Curt. 6, 9, 36. (sermonem patrium) fastidit eum dicere, upr. materinskim jezikom govoriti, služiti se*. 4) *nešto zacijelo kazivati, tvrditi*, dicebant, ego negabam; quem esse negas, eundem esse dicis; alterum dici non potest, quin etc., *jednom Cic. Tus. 5, 7, 17.*; sr. quin I. *Odalle a) (za koga ili za što) odrediti, urođiti, diem nuptis (Ter.)*, operi, colloquio, locum, multam, diem (*rok*), legem; judicem, *izmoliti (Ter.)* dictum inter nos fuit, ut etc.; * pretium numeri; * quod semel dictum est; ut dixerat, ut erat dictum; i = *obèditi, obreći*, hoc tempore data est Eumeni Cappadocia sive potius dicta; alia legatio dicta erat, alia data est; dotem d., doti pecuniam omnem suam; * dictas exige dotis opes. b) *izabrati, postaviti za . . ., učiniti koga čim*, alqm dictatorem, consulem, magistrum equitum, * alqm arbitrum bibendi. 5) *nàdjenuti ime, zvati, prozvati, imenovati*, orbis qui *κόλος* Graece dicitur; * alqm felicem, insanum i sl.; * alqm crudelem nomine. *Napose valja napomenuti a) dico, naše „naime“, ako se ne može zastatno znati, koje će tumačenje slijediti*, reliqua vero, historiam dico et prudentiam juris publici; nimis est is cursus, numerum dico. ß) dico, *umetnuto, kao inquam, quem etiam amare coeperam, sed dico revocavi me.*

dicrōtum, i, n. (sc. navigium) [*δίκροτος*] *galija s dva reda vesala, dvoveslarica*; † **dicrōtā**, ae, f. (sc. navis) = dicrotum.

Dictæus, adj. *diktejski, što se tiče brda Dikte na Kreti, stoga * kretske, rex Minos ili Jupiter.*

dictamnus, i, f. ili -num, i, n. [*dictamnus*, -or] *diktam, gorska trava sa „Dikte“, vrsta mažuranè. List je njezin po priči imao moć, da izvuče napolje iz tijela ulomke strjelice.*

dictāta, ōrum, n. gl. dicto.

dictātor, ōris, m. (nom. agens od dictare „zapovjednik“) *diktator 1) najviši dostojanstvenik u latinskim gradovima, u prenesenom smislu i izvan Italije. 2) Najprije se zvao magister populi ili praetor maximus. Vanredna je magistratura uređena, da u teškim vremenima svu staru kraljevsku moć preda u ruke jednomu mužu. Zato su kod njegova imenovanja (dictatorem dicit consul, rjede dictatorem creare, legere, facere) svi magistrati do tribuna pučkih položili čast svoju,*

a birno se na osnovu senatus konzulta. Diktatoru pripadala su 24 liktora obiju konzula, ali sama služba trajala je samo 6 mjeseci. Magistrata equitum imenovao je sebi sam. Često su se za osobite zadaće, što su ih nekoć kraljevi vršili, imenovali diktatori, pa im je zato pripadao jednak imperium. Tako n. pr., da udari u hramu na Kapitolu „čavao go-dišnjak“ (d. clavi figendi causa Liv.), da oglasi „Latinski praznik“ (d. instaurandis feriis Latinis, zato i d. Latinus zvan, Liv.), da vodi igre (ludorum faciendorum causa), da senat bi a (senatui legendo) itd. Ovaki diktatori nijesu imali potpun imperium te su položili čast, kako su svršili zadaću svoju. Diktatura je 501. (J. Lartius) osnovana, te je bila sve do 356. god. patriotski magistrat (C. Marcije Rutil bio je prvi plebejski diktator). Poslije punskih ratova prestala je ta služba, Sula i Cezar učinili se dictatores perpetui. Po Cezarovoj smrti je Antonije god. 44. diktaturu učinuo osobitim zakonom.

dictatorius, adj. [dictator] diktatorski, diktatorov, juvenis d., sin d.

dictatrix, icis, f. [dictator] diktatorica, u šali jednom Plaut. Pers. 5, 1, 18.

dictatura, ae, f. [dictator] 1) diktatura, diktatorstvo, dictaturam gerere, diktatorovati; (Tac.) dictaturae ad tempus sumebantur, consulatum et dictaturas inire. 2) kazivanje u pero, diktovanje (sr. dictata) Suet. Caes. 77.

Dictæ, es, f. [Δικτῆ] Dikta, gora na Kreti. Odatle * -tæus, adj. = kretske; rex D. = Minos ili = Jupiter.

dictio, ōnis, f. [2. dico] 1) kazivanje, izgovaranje, sententiae; (Ter.) d. testimoniū, svjedočenje; d. multae, odredba globe, d. causae, obrana; proroštvo, jednom Liv. 8, 24, 2., razgovor, jednom Tac. dial. 2, 2. 2) govorenje govora, govor, dictioni operam dare; dictiones subitae, s mjesta, bez priprave. 3) (rijetko) način govorenja, dikcija.

dictio, i. [frequent. od 2. dico] opetovano kazivati, govoriti, tvrditi, alqd; ut dictitabat; s acc. o. inf.; * alqm sanum recteque valentem; † puellas pueras sicut et pueros pueros, nazivati, imenovati; vulgus tyrannum (eum) non ferendum d.; † Octaviam sterilem, kazivati za nju, da je itd.; napose causas d., često parnice voditi, jednom Cic. de or. 2, 13, 56.

dicto, i. [2. dico] kazivati, govoriti, * nomina. Napose: kazivati u pero, diktovati, tironi alqd, epistolam; (Hor. Suet.) versus; (Hor.) carmina Livi; (Hor.) dictantis (diktirajućega vjerovnika), quod etc.; partic. kao supst. dictata, ōrum, n. što učitelj učenicima

leazuje u pero, da na pamet nauče: lekcije, pravila, poučke, quasi d. decantare; d. reddere magistro (Hor.); ediscere, * recinere.

dictum, i, n. [partic. od 2. dico] riječi, očitovanje, d. ridiculum; superbe, facere d., nullum meum d. (op. factum); quod d.; dicta testium (svjedočanstvo); dicta jocosa, Liv.; * dicta tristia, tužbe, jādānje, * non falsa; mutua d. reddere, Liv.; haec ubi dicta dedit, rekao je, Verg. Liv.; * dicta = libri; dicta factaque, facta dictaque alejs, cijelo ponašanje, Tac. ann. 2, 58. Napose a) prirječje, riječ, d. Catonis, * proročanstvo, dicta tristia. b) dosjetak, zgodna riječ, bonmot, d. arcessitum, iz daleka tražena; dicta dicere in alqm. c) propis, zapovijed, dicto parere, dicto audientem esse, * dicta peragere. d) (rijetko) zadana riječ, obećanje, Nep. Mill. 2, 5. e) izraz, izbor riječi, Enn. u Cic. Brut. 18, 71.

dictus, m. [2. dico] govor, dictum dictui referre, jednom Aurel. Vict. epit. 14, 7.

Dictynna, ae, f. [Δικτυννα] Diktina, pridjev Artemidin kao božice lova. Odatle Dictynneum, i, n. Diktinej, hram Artemidin kod Sparte.

1. **Didō**, ūs, ili ōnis, f. Didona, ulemeljiteljica grada Kartage i kraljica ondje.

2. * **didō**, dididi, diditum, 3. [dis-do] razdati, razdijeliti, munia; fama didita per populos, rumor diditur, raznosi se.

di-dūco, dūxi, ductum, 3. 1) razvući, rastegnuti, razapēti, rastvoriti, otvoriti, digitos; * risu rictum auditoris; † os (sc. alicui); † labra; * terram circa capita, prekopati. Napose (silom) rastaviti, razlučiti, alqm ab alquo; * complexus, * amantes; † matrimonium, razvezati; † hostem, razbiti; * diductosque jugo cogit aheneo; tp. animus varietat rerum diductus, rastresen; † diduci in curas animo. 2) podijeliti, assem in partes centum, Hor. Napose: vojsku, brodove razdijeliti, razviti, rascjepkati, naves, milites, manum hostium; † ordines; tp. oratio rivis diducta est, non fontibus, dijeliti se na pojedine potoke, ne na vrela, t. j. čini ipak cjelinu; vastius diducuntur verba, odviše se u izgovoru otežu.

Didymēon, i, n. [Διδυμειον] Didimej, svetište Apolonovo kod „Didyma“ blizu Mileta, jednom Curt. 7, 5.

diēctūla, ae, f. [dem. od dies] dānak.

diērectus, adj. [od dis-erigo] razapēt, propet, o udarenima na križ; kao psovka: obješanjāk, gotovo samo sa abi (l. recede) hinc diērectus ili -te, -ta, idi do bijesa, Plaut.

dies, ei, (stari oblik gen. i dat. die, Sall. Verg., dii, Verg.) m. i [no samo u sing. i u najboljih prozailka samo u značenju 2) i 3)] f. vidjelo 1) dan, postero d., tres d. continui; d. festus

(*Tac.*) dies rerum verbis terentem. *Posebne sveze a)* diem ex die expectare, diem de die differre. *b)* in dies singulos *ili samo* in dies, *svaki dan*, in d. majores progressus facere. *c)* rogare alqd in diem, *na jedan dan*, *Ov. nasuprot* in diem vivere, *bez brige za budućnost*; reservare poenas in diem, *za kasnije*. *Napose doba dana, dan*, multo die; ad multum diem, *diei gl. multus*; de die, *o. bijelom danu, bjelodano*, die et *ili* ac nocte, *za dan i noć*; * nocte dieque; diem noctemque, *i dies noctesque*, noctes atque dies, et dies et noctes, noctes et dies, n. diesque, *dan i noć, danju i noću*; non nocte, non die; *meton. a)* *dogadaji, poslovi dana, dan*, dies Alienensis; diei poenas dare; * exercere diem, *dnevni posao obavljati, vršiti*; † in disponendo die. *β)* * † *bijeli danak, bijeli svijet*; * videre diem, *ugledati božje svijetlo*. *γ)* *dan hoda*, *2) odradeni, hročen dan*, ad diem, ad certam diem, die constituta; ante diem suum mori, * ante diem mori; *napose dan = rok sudbeni = platežni i sl.*, dies iudicii; diem dare, dicere; diem dicere alicui = *pozvati koga na sud*; diem obire, *čekati do roka*; d. pecuniae, *platežni dan*; d. pecuniarum, *dan plaćanja*; d. comitorum; d. rogationis, rogationi terendae; diem prodicere, *produžiti rok*; d. stipendii, *dan plaćanja*; d. indutiarum, *posljednji dan primirja*; dies natalis i dies meus, *rodeni dan*; quem diem (*dan odlaska*) sic universa civitas Atheniensium prosecuta est etc.; obire diem supremum, (*Sulpic. u Cic. ep.*) suum, (*Nep.*) diem, (*Just.*) diem fungi preminuti; * *sudeni dan propasti, smrti*, diem proferet Illo; stat sua cuique dies; *dan (rok) groznice*, die tuo. *3) rok, doba, vrijeme*, sexennis d.; sumere diem ad deliberandum; alqd conferre in longiorem diem; diem perexiguam postulare; * dies messis; * dies sicci, *suho doba godišta*; * d. longa, *dugo vrijeme*.

Diespiter, tris, m. [*mjesto* Djēus-pater = Ζεύς πατήρ, Zeuse oče] *drugo ime* za Jupiter, *Plaut. Hor.*

diffāmo, 1. [dis-fama] *razglasiti, iznijeti na glas, ozloglasiti*, adulterium, (*Tac.*) alqm procacibus scriptis.

diffērentia, ae, f. [differo] *razlika, različnost*, naturarum; s in; ad plures differentias; *napose: vrsta*.

diffēro, distūli, dilatum, 3. [dis-fero] *1) tranz. 1) raznijeti, raznositi, razagnati, raširiti*, ignem in omnem locum castrorum; * *o vjetru*, hiemes et nubila; * *ulmos* in versum, *rasaditi, presaditi*; *tp. a)* (*govorom*) *raznositi, razglasiti, objaviti, na glas iznositi, razvikati, ozloglasiti*, alqd ser-

monibus; (*Ter.*) rumores; (*Nep.*) celeri rumore dilato s acc. c. inf.; (*Ter. Tac.*) alqm variis rumoribus; * alqm circa puellas. *b)* *odgoditi, odložiti, zategnuti*, (*sr.* profero, procrastino), d. rem quotidie et procrastinare, in aliud tempus, in posterum diem; iter; tempus, *ostaviti, dati vremena*; d. alqm in aliud tempus, *odgoditi*; cum dilatus per frustrationem esset; ne differendo (*odgđajući*) negare videretur; * decumum quod distulit Hector in annum, *koji su H. čekali itd.*; * d. se, *oklijevati*. *2)* * *silom rastaviti, raskinuti, razdijeliti*, insepulta membra lupi; classem vis venti distulit; d. alqm diversa; (*Ter.*) d. alqm, *zabuniti, smēsti, smutiti*, differri alqa re. *II) intranz. razlikovati se*, [*bez perf. i sup.*] illi naturis d.; hoc illi a nobis differunt; quid hic ab illo differt? d. ab alqa re; haec cogitatione inter se d.; (*rijetko*) occasio differt cum tempore, *razlikuje se od itd.*; (*pjesn. i kasno*) sermo d. sermoni. *Često impers.* differt; alqd d., nihil, non multum d., *nekada je razlika, nikakve razlike nije, nije mnogo razlike*; inter privatum et magistratum; differens ab alqo.

differtus adj. [*upr. partic. od differcio*] *nātrpān, pun pungač*, provincia d. praefectis; (*Hor.*) forum d. nautis cauponibus; corpus odoribus, *balzamovan, Tac.*

† **difficile**, adv. *teško, mučno, tegotno*.

difficilis, adj. s komp. i sup. (difficillimus) [dis facilis] *1) težak, tegotan, mučan, trudan*, iter, aditus, ascensus, locus, transitus; s inf.; difficile dictu, ad fidem; difficilium ad eloquendum; (*Liv.*) in difficili esse, *teško, mučno biti*; *napose: neprijazan, nepogodan; opasan, pogibeljan*, tempus anni difficillimum; difficili rei publicae tempore; difficillimis temporibus. *2)* o značaju, *kome je teško ugoditi, čangrizav, čudan, mržovoljan, tvrdo-glav*, d. ac morosus; parens in liberos d., * alicui d., *odbijajući*; * precibus alicjs; (homo) difficillimā naturā; * d. bilis, *gorak*.

difficiliter, adv. (*rijetko*) = difficulter.

difficūltas, ātis, f. [difficilis] *teškoća, mlika*; *2) oskudica, nestašica, potreba*, loci, locorum, rerum, navigandi; pontis faciendi; difficultatem habere; d. domestica, rerum; nummaria, *oskudica gotovih novaca*; navium, rei frumentariae; res erat in magnis C. difficultatibus, ne, *bijaše se C-u veoma bojati, da itd.* *Caes. b. G. 7, 35.*; magnam haec res Caesari difficultatem ad consilium capiendum afferebat — ne (*jer se morao bojati, da itd.*) — cuncta Gallia deficeret. *3) čangrizavost, tvrdo-glavost, nesciosnost, jednom Cic. p. Mur. 91, 19.*

difficulter, adv. s komp. (-cilius) i sup. (-cillime), *teško, mučno*.

diffidens, tis, adj. [partic. od diffido] ne vjerujući, ne uzdajući se, Plaut. Sal.

diffidenter, adv. s + komp. [diffidens] ne uzdajući se u sebe, plašljivo, zabrinuto. **diffidentia**, ae, f. [diffidens] neuzdaje u samoga sebe, ili u drugoga; + copiarum.

diffide [dis-f.], fisis sum. 3. ne vjerovati komu, ne uzdati se u koga ili u što, očajati, alui i alui rei; suis rebus, Pompejanis rebus; + alqa re; de alqo; s acc. o. inf.; apsl.

diffindo [dis-f.], fidi, fissum, 3. rascijepiti, raskoliti, saxum; * d. portas muneribus, mitom otvoriti; tp. conjunctionem in longitudinem d. Napose t. d. diem, sudbenu raspravu za sada prekinuti i odgoditi na drugi rok; * equidem nihil hinc diffindere possum, (prema formuli) ja ne mogu ništa odatle otkinuti, t. j. moram sasvim pristati uz njegovo mnijenje.

* **diff-ingo** [dis-f.], finxi, fictum, 3. preobraziti, pretvoriti, ferrum incude, prekovati; u prilici: preobraziti, promijeniti.

diffiteor, — dep. 2. [dis-fateor] poricati, ne priznavati, s acc. o. inf., Plaut. u Cic. ep.

difflo [dis-f.], 1. (pretkl.) raspuhati, razduhnuti, legiones.

diffuso [dis-f.], fluxi, —, 3. 1) razlijevati se, Rhenus d. in plures partes; extra ripas; (Phaedr.) d. sudore, kaplje znoj niz (lice). Odatle: gubiti se, nestati, proći, diffuisse jecur; vires, ingenium d. 2) tp. od raskošnosti i prekomjernih naslada, rasplinuti se, topiti se, pliva u . . . d. luxuria, deliciis, otio; i o perijodima, diffuens, širok, razvlačit.

diffingo, — fractum, 3. [dis i frango] (pretkl. i kasno) razlomiti, polomiti, crura; axem.

diffugio [dis-f.], fugi, — 3. razbjeći se, raspršiti se; d. metu perterriti; * diffugere nives okopnjeti; * d. stellae.

diffugium, ii, n. [diffugio] razbjeg, proximum diffugia, jednom Tac. hist. 1, 39.

diffundito, 1. [frequent. od diffundo] razlijevati, amoris vi diffunditari, topiti se od . .

diffundo [dis-f.], fudi, fūsum, 3. 1) o tekucinama: razliti, razlijevati, aqua liquefacta se d.; sanguis per venas in omne corpus diffunditur, * venenum in alqm d.; * animam in arma cruore, s krovju po oklopu; * freta diffunduntur; (Hor.) d. vina, pretakati. 2) uopće: raširiti, razasuti, raspršiti, rasplelati, * d. comam. * signa caelo; * equitem in campis; u pas. raširivati se, širiti se, raspròstirati se, razliti se, razrastati se, ab ejus (cornus) summo, sicut palmae, rami quam late diffunduntur; luce diffusa toto caelo; + modo occurrentibus silvis via coar-

tatur, modo latissimis pratis diffunditur et patescit; u prilici in hac ipsa ratione dicendi excogitare orpare etc. diffusa late videbantur; što se daleko razidlo, nije u nikakvu međusobnom savezu. 3) tp. raširiti, raspròstirati, rastegnuti, razgraniti, dii longe lateque vim suam; error longe lateque diffusus; * d. bellum et paces longum in aevum, t. j. za potomstvo opisati; * d. alqd in ora virum, razglasiti; * oblivionem sensibus, uliti, * Claudia nunc a quo diffunditur et tribus et gens per Latium. Napose a) * d. iram, * dolorem suum flendo, ublažiti, olakšati. b) razvedriti, razveseliti, donis amici (priatelja) quasi diffundi (ako nije ispalo animi); * diffundere munere Bacchi animos; * vultus; * diffusum nectare Jovem.

diffuse, adv. s komp. [diffusus] (rijetko) 1) razasuto, nepregledno. 2) opširno, obilato, diffusius dicere alqd.

diffusus, adj. s komp. [diffundo] razliven. 1) širok, prostran, platanus d. granat, ramis; + planities, + scaena. 2) tp. opširan, jus civile, quod nunc d. et dissipatum est; d. vocis genus, olègnut glas (opp. contractum); + opus.

digamma, ātis, n. [dyamma, dvostruko F] digama, slovo eolsko, koje se bilježilo ovako: F; u latinskom je prema njemu F ili V; u šali zove Ciceron knjigu dohodaka, koja se zvala Fundorum redditus, digamom zato, što se začinja sa F, koje je prema grčkome F.

Digentia, ae, f. Digencija, potok blizu imanja Horacijeva, Hor. ep. 1, 18, 104. danas Licenza.

di-gēre, gēssi, gēstum, 3. 1) + raznositi, rastaviti, insulae ventis digerentur. Odatle a) * dijeliti, razdijeliti, Nilus digestus in septem cornua. b) + probavljati, quo facilius digerantur cibi. 2) urediti, razrediti, podijeliti, upisati, d. omne jus civile in genera; tabulas; mandata; + in libris digesti; * poenam in omnes; * carmina in numerum; * seges digesta fertur; nomina in codicem accepti et expensi; * d. omina, porédati, redom kazivati, pripovijedati.

digestio, ōnis, f. [digere] digestija, (ret. figura μερισμός) zbrajanje pojedinih česti.

digitulus, i, m. dem. [od digitus] prstić.

digitus, i, m. 1) prst, d. pollex, palac, * d. index, kažiput. Osobite sveze a) tangere, attingere alqm digito, dārnuti koga; attingere caelum digito, misli, da je u devetom nebu; extremis digitis attingere, površno se dotaci. b) computare digitis, Plaut.; numerare per digitos, Ov.; + digitis, na prste brojiti, novi d. tuos = vještinu tvoju u računanju. c) inten-

dere digitum ad etc., *pokazivati prstom na itd.*; monstrare digito; * † monstrari, demonstrari digitis = *mного говоре ljudi o kom, veoma ga slave*. d) liceri digito ili tollere digitum, *na dražbi (podigavši prst) nuditi*. e) * loqui digitis nufuque, *t. j. gestikulacijama, kretnjama*, * digiti cum voce locuti, *o udarânju u žice uz pjevanje*. f) ne digitum quidem alcjs rei causâ porrigere = *ni najmanje se ne truditi*; proferre d. = *maći, pòthvatiti se čega*. 2) * † prst u noge. 3) prst (palao) kao mjera, *prst u širinu (od prilike 2 om.)*; d. transversus, *poprijedni prst*; tp. d. transversum non discedere ab alqa re, *ni koliko je prst širok, ni za vlas, također samo digitum (za prst) discedere, digitum nusquam ab honestissima sententia sc. discedere; kao nom. pr. Digiti Idaei (kao prijevod od Δάκτυλοι 'Idaioi), svedenci Cibelini, Cic. n. d. 3, 16, 42.*

digladior, dep. 1. [dis i gladius] *boriti se na nožev, klati se*; d. inter se; tp. o žestoku, ogorčemu riječanju: *boriti se, prepirati se, cum alquo tot voluminibus; inter se de alqa re; apsl.*

dignatio, ōnis, f. [dignor] *pòštovanje; dostojanstvo, časno mjesto, čin.*

digne, adv. s komp. [dignus] *vrijedno, dostojno, ornata digne, pristalo, Plaut.*; digne alqo loqui, * peccare cruce dignius.

dignitas, ātis, f. [dignus] 1) *vrijednost, dostojnost, zasluga*, d. consularis, *da poslane konzul*; nec d. nec gratia ei deest; laudare alqm pro dignitate; summa d. est in alquo. 2) *dostojanstvo*, a) *(izvanja) čast, štovanje, dostojanstvo, ugled; napose: mjesto, dostojanstvo, ugled u građanskom životu*, d. (est) alcjs honesta et cultu et honore et verecundia digna auctoritas; auctoritas et dignitas Pisonis; est dignitatis tuae, *slaže se s tvojim dostojanstvom*; altus dignitatis gradus; dignitati servire; vivere pro dignitate; tantum apud me dignitas potest, *Caes. b. G. 7, 76, 6.*; d. equestris, regia; delectus hominum et dignitatum; *odalle i (državna) čast, dostojanstvo, (državna) služba, lactor cum praesenti tum etiam sperata tua d. b) (umutarnja) čast, poštenje, čestitost, dostojno, pošteno mišljenje i djelovanje, dostojanstvo u vladanju, agere cum dignitate; retinere dignitatem in rebus asperis; suam pristinam d. obtinere; dignitatem, ne slaže se s poštenjem*. 3) *preu. na stvari a) o uzvišenosti koje misli, (Epicurus) dignitate hujus sententiae capitur; † o izrazu. b) dostojanstvena, ugledna ljepota ljudskoga tijela, osb. muškoga venustatem muliebrem ducere debemus, dignitatem viri-*

rilem; vultus multam affert tum dignitatem tum venustatem; d. corporis; pueri magna praediti dignitate; † formae o) o zgradama itd.: krasota, veleljepje, sjajnost, d. porticus; ut ipsam urbem dignitate superaret (triplex Piraei portus); plena dignitatis domus; ornanda est d. domo.

dignor, dep. 1. (pretkl. i pjesn., također digno, 1.) [dignus] (pjesn. i kasno) 1) *držati koga vrijednim ili dostojnim (čega), alqm alqa re; alqm filium, virum, scijeniti koga vrijednim, da mi bude sin, muž. 2) držati pristojnim, hotjeti, izvoljeti, kao što džiov, s inf.*

dignosco, nōvi, nōtum, 3. [dis-nosco] *razaznati, raspoznati, razlikovati, razlučiti, civem hoste (od neprijatelja) non d.; rectum curvo, Hor., (Tac.) alqd alqa re, po čem, samo d. alqm; * apsl.*

dignus, adj. s komp. i sup. *vrijedan, dostojan*, dignus laude, honore, majoribus suis; res digna memoriâ; res dignissima omnium cognitione; dignus est qui etc. s conj., *vrijedan je, da itd., s ut, Plaut. Liv., sa supin. na, u, Liv. Verg.; s ad i acc., jednom Cic. r. p. 1, 18, 30. amicus, dignus huic ad imitandum; * † d. amari; (pretkl. i kasno) dignis salutis; (pretkl.) quid dignus sim. Odalle prikladan, pristao, pristojan, doličkujći, biti prema (c. dat.), hoc d. est auribus tuis; negotium non est dignum viribus nostris; genus scripturae non satis d. summorum virorum personis; * † s gen.; ne rijetko bez objekta, ako se taj sam po sebi razumijeva iz sveze riječi, ut ne nimis cito diligere incipiant neve non dignos; digni indignique; digni et idonei, kazne dostojni i vrijedni; d. causa; praemia d. pro factis; ex mala conscientia digna timere; nullo satis digno (sc. mora) morae pretio tempus terunt; quid minus dignum quam etc? (Hor.) dignior (vredniji = pametniji) heres, dignis ait esse paratus; (Anton. u Cic.) nulla contumelia est, quam facit dignus, *vrijedan, čestit, pošten čovjek ili (kako Cic. sarkastički razumijeva) kazne vrijedan č.*; često dignum est s inf. ili acc. c. inf., *kao što džiov čov; također ut dignum est, Ter. Liv.**

digredior, grēssus sum, dep. 3. [di-gradior] 1) *razidi se, razilaziti se, rastati se, otidi, poći, udaljiti se, odijeliti se, ab alqo; ex eo loco * per aëra; procul a suis; via, a colloquio; † a mari; † a marito, ostaviti muža; in sua castra; † in urbem; † in diversa; domum; apsl. 2) tp. udaljiti se, zastraniti, de, a causa; (Ter.) officio; ab eo, quod proposueris, a proposita oratione; unde digressi sumus; apsl.*

digressio, ōnis, f. [digredior] 1) *razilāženje, rastanak, polazak*, nostra, jednom Cic. Qu. fr. 1, 3, 4. 2) *tp. ret. t. t. udaljenje od predmeta, zastrana, digresija*, d. a proposita oratione, ab re; *apsl.*

digressus, us, m. [digredior] 1) *razilāženje, rastanak, udaljivanje*, d. et discessus (na smrti); d. (lunae a sole. 2) *+ tp. ret. t. t., udaljenje od predmeta, zastrana, digresija.*

dijudicatio, ōnis, f. [dijudico] *rasuđivanje, prosuđivanje*, jednom Cic. legg. 1, 21, 58.

dijūdicō, 1. 1) *rasuđiti, presuđiti, odlučiti, riješiti*, controversiam; inter duas sententias; dijudicari non potuit, uter utri virtute antefendus videretur; dijudicata belli fortuna; (Hor.) dijudicata lite. 2) *razlučiti, razlikovati*. recta ac prava; vera a falsis; *+ s* utrum — an.

dijuncto, etc. v. disjuncte etc.

dī-lābor, lāpsus, sum, 3. 1) *rāspasti se, rāsīvoriti se; napose o telućinama: rastopiti se, kopnjeti*, nedes Jovis vetustate dilapsa; navis putris jam et vetustate dilabens; * dilapsa cadavera tabo; * dilapsa in cineres fax; nix tot hominum jumentorumque incessu dilapsa est; quā (nebulā) dilabente; * (Proteus) in aquas tenues dilapsus; *tp. o ljudma, napose o vojnicima: rastrkati se, rāzbjeći se, raspršati se*, exercitus d.; milites dilapsi a signis, ab ordinibus; in oppida, nocte in sua tecta; ex praesidio; ad praedam; praedatum; pabulum, lignatum; o neživ., *izmagoljiti se, nestajati*, Fibrenus rapide dilapsus in unum confluit; *+ dilabente aestu*; * dilapso Vulcanus = igni; * omnis et una d. calor; *tp. izmaknuti se, ispasti, iščeznuti, proći*, de mea memoria dilabuntur; * dilapsis inter nova gaudia curis; dilapso tempore, Sall. Jug. 36, 4. 2) *rāspadati se, propadati, ginuti, nestati, iščeznuti*, robora corporum animorumque; res publica; concordia res parvae crescunt, discordia maximae d.; vectigalia publica neglegentia; intento opus est animo, ne omnia dilabantur, si unum aliquod effugerit rem familiarem dilabi non sinere; * male parva male dilabuntur; invidia; *+ bella inopia dilabi, prestaju.*

dī-lācēro, 1. *razderati, iskomadati*, * alqm, * corpus; *tp. rom publicam; deum; * viscera nostra, tuae dilacerantur opes*; (Tac.) animus d., quibus acerbitatibus dilaceratus.

dī-lānio, 1, *razderati*, canes d. cadaver alcjs; (Tac.) alqm tormentis, vestem.

dīlāpido, 1. [dis-lapis] *upr. (kao kamenje) razmetati*, nostras minas, *razāsūti, razāsipati, Ter.*

dī-largior, dep. 4. *obilito darovati, razdijeliti, razdati*, pecuniam illis.

dīlātio, ōnis, f. [differo] *odgađanje, odgoda*, belli, comitiorum; dilationem non recipit illi patitur; per dilationes (*zatezanjem*) bellum gerere; *+ variis dilationibus frustrati.*

dīlāto, 1. [dis-latus] *raširiti, rastegnuti, razmaći*, manum; castra, imperium; literas, *otegnuto izgovarati*; *tp. d. gloriam; legem in ordinem cunctum; u govoru: potanje, opširnije razlagati, razložiti*, omni copia dicendi d. quid esset maiestatem minuere.

dīlātor, ōris, m. [differo] *odgađać, jednom Hor. ep. ad. Pis. 172.*

dī-laudo, 1. *u velike hvaliti*, alqm.

1. **dīlētus**, adj. [partic. od diligo] *ljubljen, oijenjen, drag*, d. tibi poëtae, Hor.; *+ supst. dilecti, ōrum, m. ljubimci.*

2. **dīlētus** v. delectus.

diligens, tis, adj. s komp. i sup. [partic. od diligo] *pazljivo, brižljivo, tačan, marljivo, oprezan, zdušan*, homo d.; d. in rebus omnibus; ad alqm custodiendum; imperii, u vojvodskim svojim dužnostima: veritatis, revan za i., homo studiosissimus et diligentissimus salutis meae, omnis officii; qui diligentiores (*revonji u službi*) videri volebant; (*rijetko s dat.*) d. equis assignandis; d. et attentus; *io stvarma, kod kojih treba pomije, tačnosti itd.*, scriptura; quaedam etiam neglegentia est d., *+ stilus. Napose u imetku i gospodarstvu: štedan, štedljivo, dobar gospodar*, in re hereditaria; homo frugi ac d.

diligenter, adj. s komp. i sup. [diligens] *pazljivo, pomnjivo, brižljivo, marljivo, tačno, zdušno, oprezno.*

diligentia, ae, f. [diligens] *pazljivost, brižljivost, pomnja, tačnost, opreznost*, Epaminondae; alcjs rei, za što ili u čem, d. in alqd; non est in vulgo d.; multa industria et d.; tantā diligentia officium suum praestitit, ut etc.; *napose u imetku i u gospodarstvu: štedljivost.*

dīlīgo, lēxi, lēctum, 3. [dis-lego] *izabrati, odalle: u velike štovati, cijeniti, ljubiti iz poštovanja*, d. alqm et carum habere; alqm colere atque d.; se ipsum; inter se; hunc locum, in illa aetate pudorem, alcjs consilia, officia; *+ pro suo quemque officio; u Nep. i o putenjoj ljubavi, amore Venerio alqm, puerum d.*

dīlōrīco, 1. [dis-lorico] *raspućati, raspućavati* odorū, tunicam.

dī-lūceo, — 2. *rāsvitati se, tp. fraus dilucere coepit, Lāv. razjašnjuje se.*

dīlūcesco, luxi, — 3. [diluceo] *rāsvitati se, svitati*, dies, Hor.; *a ponajviše impers. dilucescit, sviće.*

dilucidé, adv. s. komp. [dilucidus] *jasno, bistro, razgovijetno*.

dilucidus, adj. s. komp. *jasan, bistar, razgovijetan*, verba; omnia dilucidiora facere.

dilucidum, i, n. [dis-lux] *prozorje, osvjet, svanuća*.

diludum, ii, n. [dis-ludo] *upr. odgoda gladjatorske borbe, odatle * diludia posco, molim za odgodu*.

diluo, ūi, ūtum, 3. 1) *raskvasiti, raskisečiti, razmočiti, vlagom rastopiti*, aqua d. lateres; * *mel Falerno, * bacam aceto*; * color diluitur, *pobljedi*; *napose u tekućini: razmutiti, razmočiti*, venenum, † medicamentum. 2) *tp. oslabiti, umanjiti, ukloniti*, omnes molestias, res leves; confirmatio diluitur; crimen; alqd infirmare et d.; * vitium ex animo; * posito senior hora mero diluitur.

* † **diluvies**, ēi, f. i. * † **-vlum**, ii, n. *povodnja, potop*; *tp. diluvium, propast, rasap*. † **diluviae**, ārum, m. [dīpaxu] *dvobójac, vrsta vojnika u Mačedonāci, koji su se borili i na konju i pješice*.

dil-māno, i. *rastjecati se, raširiti se*, * *flamma*; *tp. meus hic forensis labor vitaeque ratio dimanavit ad existimationem hominum paulo latius, stekao mi je u sve širem krugu šlovanje u općinstvu*, *Cic. p. Cael. 3, 6*.

dīmēnsio, ōnis, f. [dimetior] (*rijetko*) *izmjera, geometrica quadrati*, *Cic. Tus. 1. 24, 57*.

dīmētior, mēnsus sum, dep. 4 [dis i metior] *izmjeriti, mjeriti, prēmjeriti*, caelum, syllabas; *partic. perf., pas. tigna dimensa ad altitudinem fluminis; opere dimenso; (Very.) certis dimensum partibus orbem, omnia sint precibus numeris dimensa viarum*.

dīmēto, i. i -tor, dep. 1. [dis i metu] *izmjeriše omēditi, okolčiti, koljem obilježiti*, locum castris, cursus siderum; ita dimetata signa sunt.

dīmēctio, ōnis, f. [dimico] *borba, boj, proelii, universae rei, glavni boj, universa*; *tp. a) napolna borba, rvanje. b) pogibeljna borba, rvanje*, d. fama fortunarumque omnium, fortunae; capitis; dimicationes vitae, *l. j. vrlo opasna*.

dīmīco, i. [dis i mico] 1) *boriti se, biti se, ludi se, vojevati*, d. acie, in acie; proelio; armis; cum alqo *ili* adversus alqm; pro legibus, pro patria, pro aris ac focis; de tectis inoenibusque; de imperio.

2) *tp. a) svom snagom: boriti se, rvati se, otimati se, nastojati*, competitores d.; omni ratione d., ut etc. *b) boriti se, rvati se za stvar (uz pogibao, da je izgubio), metnuti što na kosku*, de vita, de gloria, de

capite, de fama, de civitate, de fortunis, de liberis; de summa rerum dimicatur; *sa samim abl.*, in singulas horas capite suo, *Liv. 2. 12, 10*.

dīmīdiatus, adj. [dimidius] *raspolovljen, napolak, polovica mensis*, partes versiculorum; † *aper*; *u šati Plaut.* procumbunt d., *s polovicom tijela*.

dīmīdus, adj. [dis-medius] *pol, pola, polovica, polovina*, d. spatium, dimidia pars; d. patrum, d. plebis, *napolak pripadajući na patricije, a napolak na plebejce. Napose dīmīdum*, ii, n. *pol, polovica*; d. militum, pecuniae; dimidio (za polovicu) *mujor*; *post. dimidium facti, qui coepit, habet, što se ne počne, to se ne dospije*, *Hor.*

dī-mīnuo, — — 3. (Com.) *razbiti, raskoliti*, *alcul caput, cerebrum*.

dīmīssio, ōnis, f. [dimitto] (*rijetko*) 1) *razošiljanje, raspōšiljanje*, dimissiones libertorum ad fenerandas diripiendasque provincias. 2) *otpuštanje, otpust*, remigum.

dī-mītto, mīsi, mīssum, 3. 1) *razošiljati, razaslati, pošiljati*, *literas per omnes provincias*; certos homines circum regiones; nuntios in omnes partes, ad civitates, tota civitate Aeduorum; praefectos in civitates; quoquo versus legationes; *apsl.*; dimissi, *poslanici (glasnici)*; * d. aciem (oculorum) in omnes partes, *ogledati se, obazirati se na sve strane*. 2) *raspustiti, raspustati (od sebe), otpustiti, pustiti*, alqm, alqm a se; alqm incolumem; alqm saucium; neminem nisi victum; hostem ex manibus, alqm ex custodia, ex concilio, † e carcere; milites in oppidum; Rhodios domum; dimissis equis, *pustivši konje (da se razbjegnu)*, *Caes. B. c. 3, 69, 4.*, * † d. equos; * d. ab armis incolumem Ascanium; † ab armis dimittitur, *sklonoga, da položi oružje*; *napose vojsku raspustiti*, exercitum, copias; equitatum a se; turmas praesidio ad impedimenta; *raspustiti skupštinu, zaključiti*, senatum, consilium, convivium, ludos; *i samo dimittere se. consilium*, *Cic. Brut. 54; 200.*; † *ženu pustiti. raspustiti*, uxorem alqm e matrimonio; † *vjerovnika otpustiti naplācena, izmiriti, isplatiti*, creditorem. 3) *pustiti, ispuštiti, ostaviti, okaniti se, odrediti se, odustati od...*, *ostaviti na cjedilu, izgubiti*, librum e manibus; signa ex metu; (*Phaedr.*) quem ore tenebat cibum; praedam, fortunam ex manibus; Italiam, oppida, ripam (*posjed obale*), locum (*mjesto, položaj*), provinciam, victoriam, triumphum, imperium, principatum, oppugnationem; rem frustra tentatam; jus suum; injuriam impunitam, opro-

stili; multum de cupiditate; d. occasionem, tempus, facultatem alcijs rei, *propositi*; * fugam; omnem spem; * + curam; quam (vitam) ne alieno arbitrio dimitteret, *Nep. Hannib.* 12, 5; iracundiam suam rei publicae (*radi dr-žave*); (*Tac.*) d. alciui tributum, *otpusiti*.

di-moveo, mōvi, mōtum, 2. 1) *razmaći, ras-tvoriti, razdijeliti, rāstaviti*, + parietes, + plagulas lecticae; * corticem, *oguliti*; * ter-ram aratro, *preorati*; * aëra; * auras; * aquam corpore, *razdvojiti*; * rubum, *verati se*; * ci-nerem, *rasprētati*, rauca ora talibus sonis, *otvoriti*, * obstantes propinquos, *proturati se* kroz . . ., (*Tac.*) turbam. 2) *odmaći, rāstje-rati, razagnati, ukloniti, odvratiti*, * d. polo umbram; * gaudentem patrios fin-dere sarculo agros nunquam dimoveas so. ab iis; * faciem lintre, *odvratiti*; (*Tac.*) dimotis omnibus; *tp. otvoriti, otpaditi*, spes so-cietatis d. equites a plebe, terror fide socios.

Dindymus, i, m. i * -ma, ōrum, n. [*Διδυμος*, -μα] *Dindim*, gora u Frigiji, božici Cibeli sveta. Odalle * **Dindymēne**, ēs, f. [*ἡ μῆτις Διδυμῆς*] = Cybele.

dinumeratio, ōnis, f. [*dinúmero*] *nabranjanje*; kao govornička figura = digestio.

di-nūmero, i. *nabrojiti, odbrojiti, pla-titi*, pecuniam alciui, *Ter.*; stellas, * tempora.

Dio(-on), ōnis, m. [*Δίον*] 1) *Dijon*, svak stari-jemu Dijoniziju, kralju sirakuskomu, učenik Pla'onov. 2) akademički filozof. 3) neki stoik. 4) Dio Halesinus.

diobolāris, adj. [*διωβολος*] *dvogrošičarica*, koja se za dva obola prodaje, *Plaut.*

Diobhāres, is, m. [*Διοβήρης*] *Dijohar*, slobod-njak Cezarov. Odalle -**chārius**, adj. *Dijo-harov*.

Diocletianus, i, m. *Dijoklecijan*, car rimski od g. 284—305. postije Is., koje je godine po-ložio čast carsku, *Aurel. Vilel. Eutr.*

Diocētes, i, m. [*Διοκτες*] *Dijodot*, stoički fi-lozof, učitelj Ciceronov.

diocēsis, is, f. [*διοκτισ*] *dijeceza*, kotar u provinciji pridružen pod jednim namjesni-kom.

diocētes, ae, m. [*διοκτής*] *dijecect*, upravitelj kraljevskih dohodaka, financijski ravnatelj.

Diogenes, is, m. [*Διογνης*] 1) *Dijogen*, filozof jonske škole. 2) stoički filozof, kao poslanik uz Karneada i Kritolaja u Rimu god. 155. pr. Is. 3) poznati cinički filozof, suvremenik Aleksandra Velikoga. 4) prijatelj M. Celijsa Rufa.

Diomedes, is, m. [*Διομηδης*] *Dijomed*, sin Ti-deja, kralja etolskoga, jedan od junaka grčkih pod Trojom; postije razora Troje preselio se

u Apuliju, te je utemeljio ondje grad „Arpi“. Odalle **Diomedis campus** u Apuliji kod Kane. * **Diomedis urbs** = Arpi; * **Diomedēs**, adj. *Dijomedov*.

Diōn, v. Dio.

Diōne, ēs, f. [*Διώνη*] 1) *Dijona*, kći Oceanova i Telidina, mati božice Venere. 2) * = Venus. Odalle * -**naeus**, adj. *Dijonin*, mater = Ve-nera (Venus); Caesar D., *Dijonić* (kao polo-mak Eneje, sina Venerina); antrum D., *Veneri sveta*.

Diōnysus, ii, m. [*Διονυσος*] 1) *Dijonizije*, ime dviju vladara u Sirakuzi, stariji i mlađi D. 2) D. Heracleotes, iz Herakleje, učenik Zeno-nov, najprije sljedbenik stoičke, a kasnije Epikurove filozofije. 3) D. Magnes iz Magne-zije, azijski retor (učitelj govorničtva), suvre-menik Ciceronov. 4) učen rob Ciceronov. 5) slobodnjak Atikov. 6) vješt glazbenik u Tebi. 7) ime robu u Hor.

Diōnysus, i, m. [*Διονυσος*] = Bacchus. *Dijoniz*, Odalle -**sus**, adj. *Dijonizov*; **Dionysia**, ōrum, n. supst. *Dijonizovo*, svetkovina *Dijonizova*, *Plaut. Ter.*

Dioscūri, ōrum, m. [*Διὸς κοῦροι*] *Dijoskuri*. Castor i Pollux, jednom Cic. n. d. 8, 20, 23.

diōta, ae, f. [*διῶτα*] *dijota*, „dvouška“ po-suda za vino s dvije ručice, jednom Hor. *carm.* 1, 9, 8.

Diphilus, i, m. [*Δίφιλος*] 1) *Difil*, pisac grčkih komedija iz Sinope, za kojim se povedoše *Plaut* i *Terencije*. 2) graditelj u Rimu.

diplōma, ātis, n. [*δίπλωμα*, „dvostruko“, „presami-ćeno“] 1) *diplom*, službeno preporučno pismo, izdao od senata onima, koji su putovali u provinciju. 2) (*Suet.*) od najvišega magistrata (činovnika) izdano pismo, kojim se komu što dopušta ili kakova blagodat po-djeljuje, *isprava*, *povelja*, *diploma*.

Dipylon, i, n. [*Δίπυλον*] *Dipil*, u Ateni dvo-struka vrata, kroz koja se išlo u Akademiju, = triazijska vrata na Keramiku.

* **Diree**, es, f. [*Δίρη*] *Dirka* 1) žena Lika, kralja tebanskoga, pretvorena u vrelo istoga imena. 2) vrelo kod Tebe. Odalle * -**caeus**, adj. = tebanski, beotski, cygnus D. = Pin-darus.

dirēcte, adv. s komp. [*directus*] 1) *upravo*, na pravac, *directius* gubernare; *directe* ad perpendicularum, *okomice*, *perpendikularno*. 2) *tp. upravo*, *izriječkom*, na sva usta, *dicere*.

directe, adv. *upravo*, na pravac, d. trans-versas trabes, *pravim kutovima* *ipoprijeku*.

directus, adj. [*partic. od dirigo*] *prav*, *upra-van*, o horizontalnom kao i o vertikalnom smjeru = *okomit*, *uspravan*, *strmenit*, trabes; *directa materia injecta*, po dužini po-

*metāne grede; paries, koji drugu pod pravim kutom siječe; crates, u pravou ležeći (Caes. b. c. 3, 43, 5); iter via ordo; * fossa lateribus directis, s okomitim stranama, (urbs Henna) tota ab omni aditu circumcisa atque directa, strmo presrtan; cornu magis d., više upravan, manje zavojit, locus, strm, vrlatan, jugum; * d. aes tubae, * arcus; u prilici, verba d., na sva usta, bez okolišenja izrečene, jasne; ratlo, homo d., prav, strog; (Just.) contio, upravni govor.*

diremptus, us, m. [dirimo] *rastava, jednom Cic. Tusc.*

direptio, ōnis, f. [diripio] *plijenjenje, pljačkanje.*

dirēptor, ōris, m. [diripio] *pljačkaš, otimač.*

diribeo, — itum, 2. [dis-habeo] *t. t. u skupštini ili na sudu u glasovnik metnute glasovnice lučiti, glasove brojiti, skrutinovati, tabellas.*

diribitio, ōnis, f. [diribeo] *t. t. lučenje glasovnica, brojenje glasova, skrutinij.*

diribitor, ōris, m. [diribeo] *t. t. lučilac glasovnica, brojitelj glasova, skrutator.*

diribitorum, ii, n. [diribeo] *diribitorija, zgrada u Rimu, gdje su se isprova kod izbora glasovnice lučile ili glasovi brojili, a kasnije se dijelili darovi u novcima i mesu među puk, kao što i plaća vojnicima, Suet.*

dirigo, rēxi, rēctum, 3. [dis-rego] *1) ispraviti, na pravac postaviti, aciem; naves ante portum; vicos, na pravac, pravilno sagraditi; (lituo) regiones (urbis), smjer odrediti, fines, ispraviti, urediti; * membrana plumbo directa, olovkom crtana. 2) upraviti, okrenuti, cursum ad litora, navem alqo; directi in quincuncem ordines arborum; tela in corpus; * vulnera alcu; * spicula arcu, odapeti; i intranz. okrenuti se, obrnuti se, in frontem, (o brodovima) okrenuti se naprijed, načiniti front; † planities hinc dirigens, prostiruci se; tp. a) d. cogitationes ad alqd, stati misliti o čem, puerum ad hanc opinionem; divinatio ad veritatem dirigit, (Quint.) ad ea se quisque dirigeat effingenda, quae poterat. b) urediti, udesiti, odrediti po čem, vitam ad certam rationis normam; ad exemplum (po ugledu) virtutum omnium mens dirigenda, Quint. 10, 2, 1.; utilitatem honestate, udesiti prema itd.; haec rhythmicorum ac musicorum acerrima norma, udesiti po najstrožim pravilima ritmike i muzike.*

dirimo, ēmi, ēmptum, 3. [dis-emo] *1) rastaviti, rastvoriti, razgraditi, razdvojiti, razdijeliti, corpus, castra, acies; urbs flumine dirempta. 2) tp. prekinuti, obustaviti porometiti, razbiti, razvrći, osu-*

*jetiti, proelium, pugnam, certamen, colloquium, comitia, societatem, sollemnia ludorum, rem susceptam; d. tempus, učiniti, da se što odgodi na drugo vrijeme; † finem bellandi, učiniti; concilium, auspiciu; controversiam, iras, * litem.*

diripio, rūpi, rēptum, 3. [dis-rapio] *1) * rāstrgati, rāskinuti, alqm; artus, membra. 2) razgrabiti, oteti, plijeniti, pljačkati, razoriti; bona, urbes, oppidum; castra hostiliter; provincias, civitates, impedimenta, magnum numerum frumenti, naves, praedas bellicas; † aedificia; * dapes; rjede o čekjadi, Eburones, Lusitanos, socios, zarobiti, diripi ab hostibus, diripi. 3) skinuti, pokidati, sadērati, † ex capite regni insigne, † ferrum a latere; * tergora costis; * arma militibus direpta.*

diritas, ātis, f. [dirus] ** † užas, strahota, groza; o ljudma: okrutnost, omni diritate atque immanitate; in altero d.; † morum ejus d.*

di, ili **dis-rūmpo**, rūpi, rūptum, 3. *1) razderati, rāskinuti, razlomiti, razbiti, alcu caput, Plaut.; tenuissimam quamque partem (nubis) dividunt atque d.; homo diruptus, prosul, kilav; (Tac.) imagines d. 2) tp. a) pas. medijalno, od jeda i sl. pući, rāspući se (u pučkom govoru), dolore, alejs plausu; apst.: d. se, iskidati se, naprezati se, upinjati se, dirupi me paene in iudicio Galli. b) prekinuti, razbiti, razvrći, amicitiam; societatem humani generis.*

di-rūo, ui, ūtum, 3. *1) razrušiti, pōrušiti, razvaliti, raskopati, urbem, alejs domum; muros, nova, * monumentum; Megara vi capta d. ac diripere; * d. agmina, raspršati; u Liv. d. Bacchanalia; tp. aere dirutus est, = očupati (kod igre); homo diruptus dirutusque, slab i propao.*

diras, adj. s komp. i sup. *zlokoban, strahovit, užasan, grozan, nesretan, * omen, zla kob, * grando, * cometae, * tempus; † aves; uopće: strašan, grozovit, okrutan, tvrda sroa, * exsecratio; † preces, kletve; † supersticio; * venena; * hydrops; * detestatio; * sollicitudines; * religio loci, koje napunja štovanjem i grozom; * Hannibal, * Afer; * hydra; * dea. Napose diras, ārum, f. a) zla kob, zlokobna zlamenja, obnuntiatio dirarum, i dira, ōrum, n. b) kletve, contingere funebribus diris signa, tela, arma hostium, strašnim kletvama prokleti (neka propadne), Liv.; † diris agam vos, (Tac.) diras imprecari, božice osvetnice.*

1. **Dis**, Itis, m. = Pluto.

2. **dis**, adj. v. dives.

3. **dis**, nerastavna čestica, koja pokazuje u sastavljenim riječima rastavljanje ili udaljivanje; hrv. raz, od, ili protivno tomu, što značujuje riječ nesastavljena.

dis-calceātus, adj. bez cipela, izuven, bos, jednom Suet. Ner. 51.

dis-cāreo, cāvi, cautum, 2. 1) veoma se čuvati čega, biti na oprezu, malo, jednom Plaut. Men. 2, 1, 24.

dis-cēdo, cēssi, cēssum, 3. 1) razići se, razilaziti se, rastati se, raspršati se, rasturkati se, razbjeći se, d. (rastupiti se) in duas partes; inter se; ex fuga, ex fuga in civitates; in silvas; † in manipulos; ab concilio disceditur, razilaze se; discessum est, rastadoše se; terra d., rastvori se; caelum d., otvori se, rasklopi se, * razvedri se. 2) otići, poći, udaljiti se, d. ab alqo; contione, ex castris, ex castris domum; ab hibernis, ab urbe, ab exercitu; a loco, malenuti se s mjesta, pumjeriti se, * amicis; ex, a bello (s ratišta), d. de foro, Cupua, e Gallia; * finibus, * templo; * ad urbem; quartana d. ab alqo, pustila ga, apst.; * sol discedens; d. cubitum, idi spavati. Napose a) kao vojn. t. t. krenuti, dignuti se, podići se (na put), d. Tarracone, u Gergovia, ex hibernis; d. in castra, longius; ab armis, položiti oružje; apst. b) odmetnuti se od koga, ostaviti koga, d. ab amicis, milites d. a duce; (Caes. u Cic. ep.) uxor d. a Dolabella. c) u boju, na sudu i sl. kakogod proći, izići (bilo kao dobitnik ili kao poraženik, s gubitkom ili s dobitkom itd.), biti, superior, victor, victus, vulneratus d.; aequo Marte cum Volscis (iz boja s Volštanima); sine detrimento, infecta re, (Nep.) infectis rebus d.; consulum iudicio probatus discessit; * d. Alcaeus puncto illius; pari proelio d., aequo proelio disceditur; tanta injuria impunita d., ostavi se bez kazne; turpissime; (Nep.) liberatum (nevin proglašen na sudu) d. 3) tp. a) od čega odstupiti, odustati, udariti natrag, udaljiti se, ostaviti što, ostaviti se čega, a fide et justitia, ab officio, a consuetudine, a voluptate; d. a constantia atque a mente atque a se, ostavi ga itd. te dode izvan sebe; d. a sua sententia, ab oppugnatione castrorum; d. ex, a vita, predstaviti se s ovoga svijeta; rastaviti se s dušom; d. a re, o govorniku, od stvari, od teme se udaljiti, odstraniti; o neživ., proći, minuti, nestati, iščeznuti, sollicitudines d.; memoria illius rei nunquam discedet ex animo meo; hostibus spes potiundi oppidi. b) t. t. d. in aleis sententiam, pristati uz čije mnijenje (v. discessio); d. in alia omnia, izjaviti se za posve protivno mnijenje. c) d. ab alqo ili ab alqa re, ne gledati na koga ili na što, izuzeti,

cum a vobis discesserim, osim vas, cum a fraterno amore discessi.

disceptatio, ōnis, f. [discepto] raspravljavanje, pretrčavanje, rasprava, debata, istraživanje (da se pronade istina ili pravo u kojoj stvari), učeno prepiranje, cum quibus omnis fere nobis d. contentioque est; disceptationes forenses iudiciorum aut deliberationum; također prijeporno pitanje.

disceptator, ōris, m. i (rijetko) -trix, icis, f. [discepto] presudnik, sudac, presudnica.

discepto, 1. [dis-capto] 1) o parcima: pretrčati, raspravljati, d. de publico jure, apud alqm de controversiis; tp. fortuna rei publicae in uno proelio disceptat, odlučuje se, rješava se u jednom broju. 2) o suou: presuditi, riješiti, odlučiti, d. controversias; inter populum Carthaginiensem et regem in re praesenti; † inter amicos; ipso exercitu disceptante.

dis-cerno, crēvi, crētum, 3. 1) razlučiti, odlučiti, razmisliti, rastaviti, mons d. dijeli fines eorum; * litem d. arvis; duae urbes magno maris terrarumque spatio inter se discretae; † Agrippina discreta (odlikovana, iskičena) velo; * discretae sedes piorum; * septem discretus in ostia Nilus; omnia discrimina talia, quibus ordines discernentur, Liv. 2) razlučiti, razlikovati, alba et atra discernere non posse; * fas atque nefas exiguo fine libidinum; suos; alqm ab alqo; s quael. indir.

dis-cerpo, cēpsi, cēptum, 3. [dis-carpo] 1) razderati, iskomadati, raskinuti, alqm; * membra gruvis; animus discerpi non potest; * raspršati, raskiti, raskijati, uništiti, (o vjetrovima). 2) tp. a) u govoru: smrviti. b) * d. alqm dictis, psovati, grditi.

dis-cēssio, ōnis, f. [discedo] 1) razilaženje, raspust, Ter.; t. t. rastupanje, glasovanje senatora tako, da su se rastupili u dvije strane, facere d., dati glasovati; senatus consultum per d.; fit d.; facta est d. in sententiam alejs. 2) (rijetko i kasno) odlazak vojske.

discessus, us, m. [discedo] 1) razlazak, razdvoj, d. caeli, sijavica, jednom Cic. de div. 2, 28, 60. 2) polazak, pohod, rastanak, d. et profectio, omnis nobilitatis; d. ab omnibus, quae sunt in vita bona; illius Alexandriae disc., de e vita, preminuće; digressus et disc. (na smrti); d. ab urbe; pl. solis accessus discessusque; eufem.: progono; o vojsci: odlazak.

discidium, ii, n. [discindo] rastava, rastanak, d. conjugis, oproštaj sa ženom; napose: raspust; tp. u duševnom smislu: zavadu,

raskršćanje, raskida, odium cum crudelissimo discidio; belli discidio; odia, discidia, discordiae, seditiones, bella; civile d., amicorum discidia.

* **discinctus**, adj. [*partic. od discingo*] *raspòjas, rāzuzdān, rāspušten, bezhrīžan*, nepos; otia.

di-scindo, scidi, scissum, 3. *rascijepiti, razderati*, vestem, *Ter.*; cotem novaculā, *prèrezati*; † alculi maxillam ictu; tunicam, *rāskinuti* (*da zāgalīš prsi*); (*Suet.*) veste a pectore discissa; *tp.* d. amicitiam, *silovilo prèkinuti, rāzvrći*.

dis-cingo, cīnxi, cinctum, 3. *rāspasati, òtpasati*, tunica discincta, *Hor.*; centuriones d., *Liv.*; tunicati et discincti, *Suet.*; u *prilici*, in sinu est, neque ego discingor, *nepustim ga t.j. nastojim, da sačuvam njegovo prijateljstvo*.

disciplina, ae, f. [*disco*] 1) *nauk, obučavanje, nastava*, disciplina puerilis; disciplinae causā; in disciplinam convenire; dare filium alicui in disciplinam; res quarum disciplina est, *koje se mogu učiti*; alqd pro disciplina et praeceptis habere, *primiti kao nauki opomenu*. 2) *što se (po školama) uči: znanje, znanost, nauka*, d. juris civilis, *pravna nauka*, d. militaris, *militiae, bellica, ratna nauka*; disciplina et praecepta; *napose: sustav, sistem*, Druidum. majorum; *pl. a) učevni predmeti, znanosti, osb. praktične (sr. doctrina); pueritiae disciplinae; campi (igrališta) et disciplinae (učilišta); erat Italia tunc plena Graecarum artium et disciplinarum; quibus disciplinis et a quibus sit eruditus. b) škole filozofske, trium disciplinarum principes. 3) obučavanjem i odgojem itd. pōstignūt zapt, red, vježba, disciplina*, d. militaris, *militiae, bellica; familiae; rei publicae; † domestica; dominorum; d. meretricia, kućanstvo, gospodarstvo bludnice; subjektivno: načela, po kojima tko radi: način, metoda; napose: način podučavanja*.

discipula, ae, f. [*disco*] *učenica*, *Plaut. Hor.*

discipulus, i, m. [*disco*] *učenik, đak; i u Plaut. učenik = šegrt*.

dis-claudo, claudi, clausum, 3. [*dis-claudio*] *rastvoriti; rastaviti, dijeliti*, mons d. Arvernus ab Helviis; quibus (tignis) discclusis, *koliko treba udaljene jedna od druge*; * (solum coepit) discludere Nerea ponto, *odlučiti*, * d. morsus roboris, *otvoriti*.

disco, didici, — 3. *učiti se, učiti*, d. literas Graecas, dialecticam ab alqo, literas apud alqm; id de me (*doznati*), *Ter.*; * virtutem ex alqo; * me peritus discet Iber, *za mene će čuti itd.*; quem didicere Vindelici (*u zao čas po sebe*) *poznali su*; d. causam, *stvar prou-*

čiti, uputiti se o stvari po klijentu; didicisse palaestram, *znam rovati se (gimnastiku)*; discit Latine loqui; † didici esse infelix; * discit mentiri lana colores; d. fidibus antiquis *sc. canere*; s acc. c. inf., s quaest. indir.; discendi causā; d. ab alqo; *pregn. didicit, učio se (govorništvu)*; *uopće često o dacima, učenicima: učiti, cetera si non didicerit; studium discendi; incensus studio discendi; † supst. discentes, učenici, daci*.

dis-color, oris, adj. 1) *različne boje, šaren, pisan, † vestis*; * vestis d. fatiis meis, *boja, koja se ne podudara sa sudbinom mojom*; * d. aura auri. 2) *tp. različan, različit, ne-jednak, matrona meretrici dispar (po značaju, po čudi) atque discolor (po vanjštini)*, *Hor.*

dis-condūco, dūxi, ductum, 3. *ne koristiti, škoditi, jednom Plaut. Trin. 4, 2, 85*.

* **dis-convēnio**, — — 4. *ne sudarati se, ne slagati se, vitae d.; impers. eo d. inter meque et te, ne slažemo se među sobom*.

discordābille, adj. [*discordo*] *neskladan, ne sudarajući se, jednom Plaut. Capt. 2, 3, 42*.

discordia, ae, f. [*discors*] *nesloga, razdor*, hominum, rerum, verborum; *i u pl.*; * o djevoci; *zadjevica, predmet svađe*; * Discordia, *božica nesloge, Nesloga*.

discordiōsus, adj. [*discordia*] *napržit, svadljiv, jednom Sall. Jug. 66, 2*.

discōrō, i, [*discors*] *nesložan biti, ne slagati se, ne sudarati se, inter se, Ter.*, inter se dissidere atque d.; animus a se ipse dissidens secumque d.; (*Tac.*) d. cum Cheruscis; * s dat.; *apel.*, † oppidani; * eques.

discōra, dis, adj. [*dis-cor*] 1) *nesložan, svadljiv*, homines; animi; secum d.; (*Liv.*) ad alia; * sibi; * d. concordia, * vesania; * venti; * Tanais = *neprijateljski (Rimljanima) scitski nomadi*; * arma; * ora sono discordia signare, *opaziti razliku narječja*. 2) *ne sudarajući se, neslažući se, neskladan, nejednak*, * symphonia, * fetus d., *dvotik*; † natura maris; † membra; † homines moribus et linguis.

discrēpantia, ae, f. [*discrepo*] *neskladnost, nepodudaranje, razlika*, scripti et voluntatis; majorem multo inter Stoicos et Peripateticos rerum esse ajo discrepantiam quam verborum.

discrēpātio, ōnis, f. [*discrepo*] *nesklad, pri-govor*, inter consules, *jednom Liv. 10, 18, 7*.

dis-crēpo, āvi, (*pjes. poradi stiha: crepul*) — 1. *neskladno zvečati, ne slagati se, tibiae d.* 2) *razilaziti se (u mišljenju), ne sudarati se, ne slagati se, ne podudarati se, razlikovati se, d. cum alqo, sibi; cum,*

ab alqa re; inter se; *s. dat. ili abl.*; id quod haud d.; * causa latendi d., *prijeporan je*; *impers.* discrepat, *ne slažemo se, prijeporno je, ima protivurječja*, d. de latore legis; non haud d., quin; illud haudquam d., *s. acc. o. inf.*; † *s. quaest. indir.*; d. inter scriptores rerum.

di-scribo, scripsi, scriptum, 3. „*raspisati*“, *odalle: odrediti, doznačiti*, argentum descripsi illis quibus debui, *Ter.*; magnam vim frumenti — aediles curules quaternis aeris vicatim populo discripserunt, *Liv.* 30, 26, 6.

discrimen, iuis, n. [discerno] 1) *pregrada, razdvoj; razmak, rastup*, duo maria pertenui discrimine separantur; † agminum; * d. comae, *razdjelak*, * parvum leti d., * parva leti d., *zaklon od . . .* * discrimina costis dare (*o rtenici*) *rebra dijeliti*; * septem discrimina vocom, *sedam intervala glasova = sedmoglasna, lira od sedam žica*. 2) *tp. razlika*, omni discrimine remoto; in vulgo non est d., *razlikovanje, t. j. puk ne zna razlikovati*; omisso sui alienique d., † d. inter; * tenues parvi discriminis umbrae, *slabo se razlikujući*. 3) *odlučni čas, prekretni, kriza, odluka, rješenje*; *odalle: pogibao, in discrimine esse, versari, odlučivati se, rješavati se*; (*Liv.*) d. facere, dare; (*Liv.*) haud in magno ponere discrimine, *ne držati što baš za znamenito*; (*Curt.*) nunquam in d. venit (*nije se odlučilo, istraživalo*), an; res est in summo d.; dare, committere rem in d., *staviti na kocku*; ipsum d. periculi; in tanto d. periculi; periculum discrimenque; ad ipsum discrimen ejus temporis; † ultimo rerum discrimine; * discrimina dare; * per tot discrimina rerum; alqm in discrimine capitis adducere; salus in summum discrimen ac periculum vocatur; (*Liv.*) in discrimine est (*vrlo je radznati*) nunc humanum omne genus, *utrum — an etc.*; *čim se odlučuje, dokaz*, discrimine aperto, *Ov. met.* 1, 222.

discrimino, 1. [discrimen] (*rijetko*) *razlučivati, lučiti, dijeliti, razdijeliti*, *Etruriam*; vigiliarum somnique nec die nec nocte discriminata tempora.

discriptio, ōnis, f. [discribo] *razdioba, razređenje*, civitatis, *jednom Cic. p. Sest.* 65, 137.

dis-crucio, 1. *mučiti, kinjiti*, *discruciat*; *napose discruciar*, *namučiti se, ginuti*, amore; *s. animi (u srou), Com.*

discumbo, cūbui, cūbitum, 3. [dis-cubo] *leći*; a) *o mnogo njih: † polijegati, pòsjedati za stol*, *discumbitur*. b) *leći spavati*; (*Plaut.*) *ire discubitus, ići spavati*.

dis-cupio, 3. *silno željeti, žudjeti, s. inf.*, *Plaut. Cael. u Cic. ep.*

dis-curro, curri *rijetko* cūcurri, cursum, 3. *rastkati se, optičavati, jahati, voziti se* amo tamo, *razbjeći se, raspršati se, napose kao vojn. t. t.*, d. in muris; circa vias; ad arma, ad portas, ad rapiendas virgines; in cornua (*Liv.*), in cornu (*Curt.*), *podijeliti se*; * per silvas; * Nilus d. (*dijeli se*) in septem ora; † fama tota urbe, *razglasi se*; * mens utroque.

discursus, us, m. [discurro] *rastрка, optičivanje*, militum; † magno clamore discursusque; i o brodu; † ignei spiritus d., *vožkanje naokolo*.

discus, i, m. [δίσκος] *disk, kolut od kovine ili od kamena, kojim su se metuli*.

discutio, cūssi, cūssum, 3. [dis-quat] 1) *razbiti, razlupati*, columnam, murum latericium; tabulationem telis; * jubas capiti. 2) *rastjerati, razagnati, razgoniti, raspršati, rasiјati*, coetus, concilium; ea quae obscurant; nebulā sole discussa; * sol palentes d. umbras; * ut primum discussae umbrae; discussa nive, *uklonivši snijeg, Caes. b. G.* 7, 3, 6. *budući da je snijeg okopnio*. 3) *tp. suzbiti, razvrći, osujetiti, ukloniti, ukinuti*, periculum; cladem; rem totam; * somnum; † soporem; † ebrietatem; † tempestatem serenitate; † otit vitia negotio; † gliscentem in dies famam fors discussit; † destinata, *osujetiti*.

diserte i (*pretkl.*) -tim, adv. *sa sup.* [disertus] 1) *učen, razgovijetno, rječito* (*sr. disertus*). 2) *jasno, tačno, naročito*.

disertus, adj. *s. komp. i sup.* [dissero] 1) *učeden, rječit, (ne upr. rječit u potpunom sm. riječi; sr. eloquens, facundus)*, eum statuebam disertum, qui posset satis acute atque dilucide apud mediocres homines ex communi quadam opinione dicere; disertus esse possem (*mogao bih pokazati dijalektičku vještinu svoju*), si contra ista dicerem; disertissimum cognovi avum tuum, at te etiam apertiore in dicendo; (*Ter.*) callidum et d. credidi hominem; * *također vješt, okretan u čem*, leporum d. ac facetiarum; *supst. diserti, ōrum, m. govornici*. 2) *pren. o govoru samom, dobro učeden, razgovijetan, jasan, tačan, oratio*; historia; epistola; literae.

disiectus, adj. [partic. od disjicio] *rastřkân, rãzbãcan, rãsijân*, manus; urbs vasta et disiecta spatia, *na daleko prostirući se*; † aedificia; (*Tac.*) disiectas inter arenas *živi pije sak*; * d. membra poetarum; *supst. disjecti, rastřkâno stanujući*.

disjacio (*u oblioma praesentis i disicio i dissic.*), jeci, jectum, 3. [dis-jacio] 1) *razbacati, rastjerati, razagnati, razbiti, raspršati*,

razàsuti (sr. dissipio), phalangem, copias barbarorum; † classarios; nostros disiectos adoriri; * nubila; * nubes; * disiectum vulnere; * disiecta comas, *raspletene kose* (gen.) 2) tp. a) *razbiti*, *razvaliti*, *razoriti*, *razrušiti*, *uništiti*, *osujetiti*, *preprijeti*, antennis, arcem; * urbes; * tecta; d. consilia, rem; globum consensionis, * pacem. b) *novce*, *imutak rāsuti*, *rastedi*, Com. u Cic. p. Cael. 16, 37.

disjuncte (dij.), adv. [disjunctus] klas. samo disjunctus, odviše u oprekama (anthithesā) Cic. Phil. 2, 13, 32.

disjunctio, (dij.) ōnis, f. [disjungo] *rastava*, *rastanak s kim*, meorum, *svojima*; ut non statim alienatio disjunctioque facienda sit; tp. a) *razlika* animorum, sententiae. b) u *retorici*, navođenje više rečenica bez veznika; u *logici* strogo protivne disjunktivne rečenice.

disjunctus (dij.), adj. s komp. i sup. [partic. od disjungo] 1) *rastavljen*, *odijeljen*, *udaljen*, *dalek*. 2) *bez svezve*, *nesuvisli*, *različiti*, *osobiti*; kao log. t. t. *suprotan*, *disjunktivan*; kao ret. t. t. *isprekidan*, *bez veznika*; (Tac.) o *govorniku*.

dis-jūngo (dij.), jūnxi, jūnctum, 3. „*raspredi*“ 1) *ispregnuti*, *razvezati*, *odriješiti*, d. jumenta, (Hor.) *disjunctum* bovem curas. 2) *odijeliti*, *odlučiti*, *rastaviti*, flumen illud d. regnum Jugurthae Boecique; intervallo locorum et temporum *disjuncti* sumus; equitatus a laevo cornu brevi spatio *disjunctus*; tp. *odvojiti*, *rastaviti*, *razdružiti*, *odbiti*, *odvratiti*, *udaljiti*, alqm ab alqo, ab alcjs amicitia ili familiaritate; populum a senatu; se a corpore, se ab orationibus; *razlikovati*, *insaniam* a *furere*.

dis-pālor, 1. dep. (samo u partic. perf.) *lutati*, *tumarati*, *klatariti se*, *rastrkati se*, *razbjeci se*, multitudo; *dispalati* in agris, Nep.

dis-pāndo, pāndi, pānsum 3. (*rijetko*) *razapēti*, *širiti*, *rasklopiti*, *dispansa* dextrae manus palma, Suet.

dis-pār, āris, adj. *nejednak*, *različan*, *gladii*; colores, *ne sudarajuće se*, *jedna drugoj protivne*; proelium (*ryesākū i konjanika*); genus, fortuna, mores, studia; habitus animorum; alcuī, inter se; * rebus et ordine; quidquam d. sui atque dissimile.

dis-pārīlis, adj. (neklas. rijetko) = dispar.

dis-pāro, 1. *raspāriti*, *razdvojiti*, *rastaviti*, *odijeliti*, alqos; (Plaut.) d. eos alium aliā, *razaslati*; supst. **dispārātum**, i, n. ret. t. t. upr. *poričuća opreka*, n. pr. *sapere* non *sapere*.

dispārtio, -lor, v. *dispertio*.

dis-pālo, pāli, pālsūm, 3. *rastjerati*, *razagnati*, *razgoniti*, *raspršati*, pecudes, nebulam; pren., ab animo tanquam ab oculis caliginem.

dispēndium, ii, n. [d. ideo, quod in dispendendo solet minus fieri Varro., što *važuči obično biva manje*] *trošenje*; *gubitak*, *šteta*, Plaut. Ter.; * pl. *dispendia* morae, *potrošak vremena*, *danguba*.

dispensātio, ōnis, f. [od dispendo 1.] upr. *odmjerivanje*: *odatle razdioba*; *uprava*, *gospodarstvo*, inopiae, *malenom gotovinom*, aerarii, pecuniae, annonae; i *uprava*, *intendantstvo*, *blagajništvo*, *regia*, u *krkja*.

dispensātor, ōris, m. [dispenso 1.] *upravitelj*, *blagajnik*.

dis-penso, 1. [intenz. od dispendo] upr. „*važuči podijeliti*“, *odatle*: *podijeliti*, *isplatiti*, nummos, Plaut., laetitiam inter impotentes populi animos, Liv., * oscula per natos, *izljubiti*, 2) *jednako i brižljivo urediti*, *razrediti*, annum intercalaribus mensibus interponendis; *victoriam*, *sve potrebito narediti*, *da se okoristiš pobjedom*; *inventa* non solum ordine sed etiam momento quodam atque iudicio; *napose novčane i gospodarstvene poslove urediti*, *upravljati*, res domesticas, pecuniam; * *fila mortalia* (o *Parkama*) *presti nit života*.

dis-pereūtio, 3. *razbiti*, *prebiti*, cerebrum, *jednom* Plaut. Cas. 3, 5, 19.

dis-pēro, dīdi, dītum, 3. *sasvim upropastiti*, *uništiti*, *iskvariti*, rem, Plaut., possessiones, (Vatin. u Cic.) tot cives Rom.; * *stridenti stipula miserum d. carmen*, *na svirali održati*, † *libellum*, *pokvariti*. — *Pasir.* u *prozi se ne upotrebljava*; *mjesto njega* *disperere*.

dis-pēreo, ii, —, 4. *sasvim propasti*, *izginuti*, *zaglaviti*, fundus; *napose* (Com.) *disperii*, *propadok*! *pogiboh*! (Hor.) *dispeream*, ni, *propao*, *živi me bog ubio*! *ako ne* . . . , *dispeream* si, Cat. Prop.

dispērgo, si, sum, 3. [dis-spargo] *razàsipati*, *razàsuti*, *raspršati*, *razmrskati*; *pròsuti*, *raznositi*, *širiti*, * corpus per agros; (Ter.) cerebrum, *razmrskati*, *viam* cerebro, *poprskati*; membrorum collectio dispersa = *na mnogo mjesta*; * *vitam* in auras, *izdahnuti*, *pustiti dušu*; * *partem* voti in auras; *napose o vojnicima*, milites dispersi, *raspršati*, dispersi ac dissipati, rari dispersique, dispersi a suis pars cedere; in partes d. multitudo; (Tac.) magna pars Judaeae vicis dispergitur = *vicis disperguntur per magnam partem Judaeae*; partes rei gestae in causam, *podijeliti*; multa

perniciosa; duo milia tota acie; bellum tam longe lateque dispensum, *ràzgrānjen*; * libellos; (Tac.) d. rumore, i vulgus d. s. acc. o. inf., *bješe prosuo ili raznio (glas) da itd.*; dispersa et dissipata (opp. conclusa artibus), *bez pravila i reda izušteno*.

dispërse, (+ dispersim), adv. [dispergo] (*rijetko*) *ràzasàto, amo tamo*.

dispërsto, ònis, f. [dispergo] *ràz o r*, urbis, *jednom Cic. Phil. 3, 12, 31. (po Halm-u)*.

dispértio, ìvi (ii), itum, 4. i (*rijetko*) -*lor*, dep. 4. [dispartio] *razdijeliti, podijeliti, odrediti, dopitati*, opsonium bifariam (Plaut.); exercitum per oppida, pecuniam iudiciis; proxima loca tribunis; tp. conjecturam in quattuor genera; d. tempora voluptatis laborisque; mihi tecum officium dispartitum fuisse; tot in curas dispartiti eorum animi erant.

dispèrto, spèxi, spèctum, 3. [dis-specio] 1) *prògledati, otvoriti oči*, d. non possum; ut primum dispexit; qui jam dispecturi sunt; catuli d.; (Plaut.) dispice, *ògledāj se, obāzi se*; (Tac.) dispecta est, (*ugledana bi*) et Thule. 2) *tp. duševno razglédati, proglédati, razbírati, promišljati, razmatrati, promotriti*, tum etiam, cum circumfusi erant caligine, acie mentis d. cupiebant; quid sperem, non d.; insidiatorem et petitem insidiis; res Romanas; nihil d. caeca mens.

displicèto, cūi, cītum, 2. [dis-placeo] *ne dōpađati se, ne militi se, ne biti po óudi*, alcuī, alcuī de alqo; s. inf.; + non displicet nobis s. acc. c. inf., *apsol.*; *napose d. sibi, sām sobom nēzadovōljan ili zle volje biti*.

dis-plòdo, — sum, 3. *upr. u pas. ràspući se*, displosa (*ràspukao*) vesica, Hor.

dis-pòno, pòsui, pòsitum, 3. 1) *ràstaviti, ràzmjestiti, postaviti, poràzmjestiti, porazdijeliti*; *urediti, porazrediti, kako valja razdijeliti, porédati, narediti*, signa ad omnes columnas; + tabernas deversorias per litora et rupes; portis stationes; praesidia ad ripas; tormenta in muris, milites in praesidiis, operibus; exploratores omni parte; reliquas cohortes castris praesidio; * comas, * capillos, * crines, + diem, *dnevne poslove*; * tellurem quinque in partes; * disiecta membra in ordinem; consilia in omnem fortunam disposita habere; + fata sibi, *nāmjestiti*. 2) + *ùpraviti, ùprijeti*, oculos mentemque ad mare dispositos directosque habere.

dispòstto, adv. [dispositus] *uredno, kako treba*, accusare; + dicere.

dispòsttlo, ònis, f. [dispono] *razredba, osnova, dispozicija, o govoru*.

1. **dispòsttus**, us, m. [dispono] *uređivanje, dispositu provisuque civilium rerum peritus*,

jednom Tac. hist. 2, 5, u uređivanju i praviljanju sredstava za . . . vrlo iskusan.

2. **dispòsttus**, adj. s. (*kasn.*) *komp. [partio. od dispono] dobro ùređen, kako valja porazdijeljen*, in ornatu disposita insignia et lumina; + vita hominum; + vir d., *čij je govor kako treba uređen*.

dis-pùdet, — 2. *impers. (Com.) vrlo se sramiti, stidjeti se, s. inf. ili acc. c. inf.*

dispùtātio, ònis, f. [disputo] *znanstveni razgovor, ràspravljanje, istraživanje*, ab his sermo oritur, respondet Laelius, cujus tota disputatio (*pravi znanstveni razgovor*) est de amicitia; i uopće *razgovaranje o prijeporu predmetu: pretresanje, razlaganje*, res disputatione ad mediam noctem perducitur; hac in utramque partem disputatione habita.

dispùtātor, òris, m. [disputo] (*rijetko*) *raspravljač, koji stvar dijalogički temeljito raspravlja*.

dis-pùto, 1. (*računajući izjednačiti, podmiriti*) 1) *tačno proračunati, urediti, rationem cum alqo, Plaut.* 2) *ràspravljati što, prèpirati se*, de omni re in contrarias partes; in eam sententiam, ut etc.; alqd; ad alqd; contra propositum; in utramque partem; contra.

disquiro, — 3. [dis-quaero] *istražiti, ràzvidjeti, jednom Hor. sat. 2, 2, 7*.

disquísitlo, ònis, f. [disquiro] *istraživanje, istraga, napose na sudu, i u pl.*

dis-rampo v. dirumpo.

dis-saeptio (dissep.), saepsi, ptum, 4. *pretinili, pregraditi*, * limitibus omnia; tp. tenui muro id quod excipiunt, *Cic. r. p. 4, 4*.

dis-saeptlo, ònis, f. [dis-saeptio] *ràstavljānje, odvajanje, jednom Liv. 41, 24, 10*.

dis-sèco, sècui, sèctum, 1. *ràzrezati, prèrezati, razdvojiti*, alqm serrā, *jednom Suet. Cat. 27*.

dis-sēmīno, 1. *ràsijati, pòsijati, sijati, u prilici*, omnia, quae gerebam, jam tum in gerendo spargere me ac d. arbitrabar in orbis terrae memoriam, *na uspomenu (kao na njivu)*, tp. *širiti, raznositi*, malum, sermonem.

dissensio, ònis, f. i * -sus, us, m. [dissentio] 1) o *čeljadi: razlika mnijenja, nesloga, svada, zavada, razdor*, est quaedam inter nos parva d., nulla mihi tecum potest esse d.: d. civilis, civium, optimatum. 2) o *stvarma: nesudarānje, borba*, utilium cum honestis. **dissēntāneus**, adj. [dissentio] *nè sudarajūći se, ne slažūći se s čim*, alcuī rei, *jednom Cic. part. or. 2, 7*.

dis-sentlō, sēnsi, sēnsum, 4. 1) o *čeljadi: različna mnijenja ili mišljenja biti, ne slagati se, nesložan, u zavadi*

biti, biti protiv . . . , prèpirati se, ab illi cum alqo; inter se; acerrime dissentientes cives. 2) o stvarma: *ne sùdarati se, ne slagati se, u protivurjeđu biti, razlikovati se*, a more; ipsum a se; † ab animis gratulantium vultus.

dissērēnascit, āvit, — 3. *impers. finchoat. dissereno*] *razvèdrāvā se, vedri se, jednom Liv. 39, 46, 4.*

1. **dīs-sēre**, sēvi, sītum, 3. *rasaditi, sijati*; u *razmacima usaditi*, (taleae) mediocribus intermissis spatia omnibus locis disserebantur, *jednom Caes. b. G. 7, 73, 9.*

2. **dīs-sēro**, sērui, sērtum, 3. *upr. razmetati, razložiti znansveno: razlagati, razložiti, razglabati, pretresati, razmatrati, razvijati, rāspravljati, govoriti, predavati*, d. de immortalitate, d. de omnibus rebus in contrarias partes; d. cum alqo, haec subtilius; d. pro legibus suis, de teste; instituta majorum; alqd hujuscemodi verbis; *s acc. c. inf.*, s *quaest. indir.*; (*Tac.*) libertatis bona, negotii initium, per conciliabula et coetus seditiona, *buntovne govore govoriti.*

dissērto, 1. *intenz. od 2. dissero*] (*Tac.*) *razlagati, rāspravljati, razvijati, opširno govoriti, prèpirati se, riječati se* (u *dobru i zlu sm.*), haec et talia; vim Romanam pacisque bona; de alqo re.

dissīdeo, sēdi, ēssum, 2. [dis i sede] *upr. odijeno od drugih sjediti, odalle 1) ūdāljen, odijeljen biti*, castris; * *Hypanis d. Eridano*; * *scaeptris nostris, nije naš podanik*; (*Hor.*), toga d. impar, *ne pristaje, stoji nakrivo*. 2) *tp. a) o čeljadi: ne slagati se, ne složan, u zavadi biti s kim, razlikovati se*, cum illi ab alqo; a se ipso; a re publica; inter se; * *alcui*; (*Tac.*) *hostis d. in Arminium ac Segestem, pocijepao se na dvoje stranke, Arminijevu i S. b) o stvarma: ne-jednak, različit biti, razlikovati se, ne sùdarati se, ne biti jedno prema drugomu*, scriptum a sententia; corporis partes inter se; (*Nep.*) *sensus dissidentes.*

dissīdium, ii, n. [dissideo] *nesloga, razdor, svada, nesporazum Plaut. Cio.*

dissignāto etc. *gl. designatio* etc.

* **dissīlo**, lui, — 4. [dis-salto] *rāspuđi se, rāsprsnuti se, prsnuti u komade, razbiti se, rāzvrdi se*, omne solum; (aera) frigore; *tp. gratia fratrum d., prijateljstvo ili ljubav među br. prekinu se, neslade je.*

dīs-sīllis, adj. s *komp. i sup. nesličan, nenaličan*, alcui, sui; alcui; inter se; s *atque* (ac), et, *kao što* (da); s *tam quam*; (*rijetko*) s *inter i s gen.*, qui sunt et inter se dissimiles et aliorum; (*Tac. ann. 2, 39.*) s *in o. acc.*;

(*Hor.*) *hac in re una multum dissimiles, različite čudi*; *apsl.*

dissīmilliter, adv. [dissimilis] (*rijetko*) *neslično, različito, na različit način*, *haud d.*; *haud d. s dat.*

dissīmillitudo, inis, f. [dissimilis] *nesličnost, različitost, razlika*, locorum, caeli; in uno homine tantam esse d.; hanc habet (jus civile) ab illis rebus d., *ovako se razlikuje*; d. nonnullam habet cum alqo re; cum tanta sit inter bonos oratores d.

dissīmlanter, adv. [dissimulo] *potajno, nepaženo.*

dissīmlantia, ae, f. [dissimulo] *pretvárānje, ironija, jednom Cio. de or. 2, 67, 270.*

dissīmlatio, ōnis, [dissimulo] 1) *pridnjanje*, in dissimulationem sui, *da ga ne bi prepoznali, Tac. 2) pretvárānje, napose ironija*; † *hostimčno zanemarivanje, nehajstvo.*

dissīmlator, ōris, m. [dissimulo] *pretvorica*, cujus rei libet simulator ac. d.

dīs-sīmlo, 1. *graditi se, hiniti, odalle 1) sakrivati, tajiti, kriti, činiti se demu nevješt*, alqd, alqd silentio, de re, *s acc. a. inf.*; me sive pervagatissimus ille versus — dissimulare non sinis, quin delecter, *jednom Cio. or. 44, 147. [sr. quin I]*; *apsl.*; * d. se, t. j. *predobraziti se*; * d. deum *božanstvo kriti*. 2) (*Tac.*) *ne mariti za, ne hajati za što, ne odvrtati se na što*, consulatum alcjs; *Acilia sine absolutione, sine supplicio dissimulata.*

dissīpābills, adj. [dissipo] *raspadljiv, razdjeljiv, jednom Cio. n. d. 3, 12, 31.*

dissīpātio, ōnis, f. [dissipo] *rāsipānje, rāspadānje* (passiv.), civium; praedae, *razasude, prōsīpānje, u retorici; razglabanje, razlaganje pojma.*

dissīpātus, adj. [partic. od dissipo] *rāzasūt, razbijen, nēsvezān, neskladan*, omnia quae sunt conclusa nunc artibus, dispersa et dissipata fuerunt; oratio; dissipata conectere (opp. apta dissolvere); o *govorniku*, in instruendo d.

dīs-sīpo, (stariji oblik -sūpo), 1. 1) *razbacati, raspršati, razasuti, rāsipati, raznijeti, raširiti, razdijeliti, rascijepiti* (sr. disjicio), aliud alio; membra fratris; * *ossa Quirini*; * *piceum per ossa venenum*; sortes; ignis totis se castris d.; *dissipari, medijal. o vodi, dijeli se, Liv.*; *napose*, d. hostes, *raspršati, razbiti*, phalangem, d. in fugam, † in finitimas civitates dissipari; i fuga dissipata, cursus d., homines dissipati, dispersi ac d.; *pregn. razoriti, razvaliti, uništiti, upropastiti*, statuam, tecta; cuncta disturbare ac d. (o ognju); *homb fractus ac paene dissipatus; rem familiarem, patrimonium, pos-*

sessiones, reliquias rei publicae, *razàsuti*, *rašteći*; d. rem publicam, i *rasipanjem državnoga dobra i cijepanjem države na stranke*. 2) *tp. a) discordiam, sijati*; bellum passim dissipatum; d. sermonem, famam, *širiti, raznositi*. b) * *Euius dissipat curas, razbijati, goniti*.

dissociabilis adj. [dissocio] *neudružljiv, nespojiv*, res, Tac.; u Hor. Od. 1, 3, 22. Oceanus *nedočekljiv, negostoljuban*.

dissociatio, ōnis, f. [dissocio] *razdvoj, rastanak (s kim)*, Tac. ann. 16, 34.

dis-socio, 1. *upr. razdružiti*, 1) * *o prostoru: lučiti, rastaviti, dijeliti*, ni (montes) dissociantur opaca valle; dissociata locis concordia pace ligavit. 2) *po mišljenju: razdružiti, odijeliti, razdvojiti, otuđiti*, homines dissociatos (ne u društvu živeće) jucundissimo inter se sermonis vinculo colligare; dissociatis animis civium; morum dissimilitudo dissociat amicitias; d. disertos a doctis, † legionem a legione; † d. causam suam, *okaniti se saveza*.

dissolubilis, adj. [dissolvo] *(rijetko) razrješiv, rastavljiv*.

dissolūto, adv. [dissolutus] 1) *bez veznikā, razvježāno*, dicere. 2) *bez energije, lakoumno, nesmotreno*.

dissolūtio, ōnis, f. [dissolvo] 1) *raspadanje* d. naturae = smrt; (Tac.) d. navigii, *rasap*. 2) *tp. a) ukinuće, legum, iudiciorum, † imperii. b) pobijanje, criminum. c) u retorici: izostavljanje veznikā, disolucija. d) nedostatak energije, lakoumnost, remissio animi ac d.*

dissolūtus, adj. s komp. i sup. [partic. od dissolvo] 1) *razdriješēn, razvježān, navigium, rāsahao*; o govoru: *nevezan*, alterum genus orationis est nimis d., aut d. aut fluens oratio; iis haec apta sint, nobis dissoluta, *ne držēći se nikakva pravila; odatle supst. dissolutum, i, n. = doivd-rov (izostavljanje veznikā)*. 2) *ne-maran, nehajan, indolentan*, tam dissolutus animo est; *ravnodušan, lakouman, razuzdān, nevaljao, filius*; in re familiari; dissolutissimus hominum; est dissoluti s inf.; liberalitatis dissolutior; * *mores*.

dis-solvo, solvi, solūtum. 3. *upr. razdriješiti*, 1) *rastaviti, rastvoriti, rasplesti*, scopas, clipeum; * *navem, razglobiti*; i * *pas*; † dissolutis (iščašena) membris insistere non potuit; orationem; * *versum d.* 2) *tp. a) ukinuti, prekinuti, uništiti razmetnuti, rastaviti, amicitiam, societatem; severitatem; leges, interdictum; regiam potestatem; senectus plerosque dissolvit, mors cuncta mala; * frigus, ublažiti. b) pobiti, dokazima tvrdnju, interrogationes, Erucii crimina; utrumque dis-*

solvitur, i jedno i drugo dade se pobiti. c) odriješiti, osloboditi. a) upr. (possessio-num) amore adducti dissolvi nullo modo possunt, ne mogu, da se riješe dugova. β) riješiti se poslova i sl., dissolvi me, riješio sam se, gotov sam, dissolve jam me, otpravi me, Com.; slično tomu d. (sc. se) pro sua parte u Cic., pogoditi se. γ) izmiriti, platiti, aes alienum, nomen; omne quod debuit; pecuniam publicam ulli civitati, pecuniam pro rebus.

dis-sōnus, adj. 1) *raznoglasan, neskladan, clamor*. 2) *tp. ne sūdarajući se, neskladan, različiti*, voces; adeo nihil apud Latinos d. ab Romana re praeter animos erat; gentes d. sermone et moribus.

dissors, tis, *nezajednički, tuđ*, ab omni milite dissors gloria, Ov.

dis-sūdeo, suāsi, suāsū, 2. *odvracati od, govoriti protiv, legem; pacem; de captivis redimendis; pas. i acc. c. inf.; apsl.*

dissuāsio, ōnis, f. [dissuadeo] *odvracanje od, legis*.

dissuāsor, ōris, m. [dissuadeo] *odvracatelj, pobijāč, legis, rogationis*.

dis-suāvor, dep. 1. *izljubiti, oculos alcjs, jednom Q. Cic. u Cic. fam. 16, 27, 2.*

* **dissūto**, 1. [intenz. od dissilio] *raspuknuti se, pucati*.

dis-sūo, — ūtum, 3. *upr. rašiti*, 1) * *raspūčati, sinum*. 2) *tp. d. amicitas, polagano razvrći*.

dissūpo, v. dissipo.

dis-taedet, — — 2. *impers. (Com.) veoma me mrzi, mrsko mi je, d. me tui, cum illo loqui*.

distāntia, ae, f. [disto] *razmak*; tanta est inter eos morum studiorumque d., *razlika*, Cic. Lael. 20, 74.

dis-tēdo, tēndi, tēntum, (rjede sum) 3. 1) *razapēti, razmaći, širiti, alqm in currus, pružiti; aciem, raširiti; * brachia. Odatle * nāpuniti, natrpati, ventrem horrea; cellas nectare, ubera cytiso*. 2) *razdijeliti, kao t. t. razmaći, na više mjesta zabaviti, ne dati, da se skupe, copias hostium, hostes ab apertiore loco; tp. razdijeliti, razāsūti, raspršati, velut in duo pariter bella distenderant curas hominum; d. ea res animos Samnitium, čini ih nepostojanim, kolebati se*.

1. * **distēntus**, adj. s komp. [partic. od distendo] *napet = pun punctat, distentae lacte capellae; distentius uber*.

2. **distēntus**, adj. sa sup. [partic. od distineo] *mnogo zabavljen, tot tantisque negotiis; te distentissimum esse quā de Buthrotiis, quā de Bruto*.

dis-tērmīno, 1. *razmēditi, dijeliti*, * intervalum d. unum binas stellas; † quod (flumen) Dahas Ariosque d.

distichon, (-um), i. n. [distichon] *distih, dva stiha t. j. hexameter i pentameter; dvovrstica, Suet.*

di-stimūle, 1. *spiskati*, bona, *rāsāti, jednom Plaut. Bacch. 1, 1, 30.*

distincte, adv. [distinctus] 1) *otržito, razgovijetno i tačno*, dicere; neque d. neque distribute neque eleganter neque ornate scribere. 2) *kičeno*, ut verborum istorum junctio varie distincte considat; d. dicere.

distinctio, ōnis, f. [distinguo] 1) *razlikovanje*, harum rerum d. est facilis; justorum injustorumque; u *retorici*, a) *poraba iste riječi na izmjenu u različitim padežima* (id. b) *stanka u govoru, pauza*. 2) *razlika, različnost*, causarum d. et dissimilitudo; quae d. sit inter ea quae gignantur, et inter ea quae sint semper eadem. 3) *sjač, ures, krasota*, solis, lunae siderumque omnium d., varietas, pulchritudo.

1. **distinctus**, us, m. [distinguo] (*rijetko*) = distinctio 3) d. pennarum, *raznobožno perje, Tac. ann. 6, 28.*

2. **distinctus**, adj. s. komp. [partic. od distinguo] 1) *razlučen, različit*, habere d. gradus dignitatis; urbs delubris d. spatiisque communibus; Romana acies distinctior, *različitija*; vitae genus. 2) *urēšen, ukrāšen, iskičen*, pocula ex auro; caelum astris; herbae floribus; *takoder o govoru i o govorniku*, orationem et ornatam et artificio quodam et expolitione distinctam; in utroque genere et creber et d. Cato, (*Tac.*) Cicero distinctior et urbanior.

distineo, tīnui, tēntum, 2. [dis-teneo] 1) *rāstavlјati, dijeliti, lučiti, razdvјati*, tigna distinentur duabus fibulis; legiones d. magnum flumen; * quem Notus spatio longius annuo d. a domo; duae senatum sententiae; *napose: vojsku pocijepati, držati rāz-maknātu*, Caesaris copias; legiones a praesidio interclusas d., d. Volscos; ancipiti proelio regem (*kraljevu vojsku*); manus hostium distineri; qui eam manum distinendam curet; ne uno tempore duplici bello Romanae vires distinerentur, *dijeliti*. 2) *tp. ne dati, da tko sile svoje sabere, mnogo koga zābaviti*, maximis occupationibus distineri; † in opere distentus; distineor et divellor dolore. b) *zadržati, priječiti, otežati*, rem, pacem.

di-stinguo, stīnxi, stīnctum, 3. *različito bojadisati*. 1) *biljegom lučiti, rāstaviti, razlikovati*, * onus inclusum eodem numero; * racemos lividos; * rivi planitiem; Granium a

Crasso; oratorum genera aetatibus; vera a falsis, * verum falso; * exemplaria, *razgoditi (metnuti interpunkcije)*; voces in partes; o *različitu tempu (načinu)*, a quibus utrisque variatur aliquid, distinguitur; † caerulea fascia albo distincta, s. *bijelim prugama, hjeļopulast*. 2) *uresiti, ukrasiti, iskititi, nakititi*, caelum distinctum stellis; pocula quae gemmis erant distincta clarissimis; litora d. tectis et urbibus; d. orationem verborum et sententiarum insignibus; id non debet esse fustum aequabiliter per omnem orationem, sed ita distinctum, *na razna mjesta porāzdiļeljčno*; † d. internitentes gemmae jugum; d. historiam varietate locorum, *različitim lјepim mjestima*.

dī-sto, — — 1. 1) *ūdālјen biti, rāstavlјen biti*, a) u *prostoru*, trabes inter se binos pedes d.; non longo spatio d. ab alquo; pari ferme distantia intervallo. b) u *vremenu*, * quantum Codrus d. ab Inacho; † haud multum distanti tempore. 2) *tp. razlikovati se*, inter se; ac alquo; * *alcui ūi alcui rei; impers. d., razlika je*, ut distare aliquid aut ex alqua parte differre videatur, utrum — an etc.; * distat, — ad etc.; * distat enim, spargas etc. — an etc.

dis-torqueo, tōrsi, tōrtum, 2. *rāzvračati, izvračati, kriviti*, os, *Ter., oculos, Hor.*; † *meton. mučiti, izmučiti, kinjiti*.

distōrtio, ōnis, f. [distorqueo] *izvrtānje*, membrorum.

distōrtus, adj. s. komp. i sup. [partic. od distorqueo] *izvrnut, kriv, grbav*, * homo; * crura, *rāskrēčen*; *tp. zāsūkān*, eorum qui non longe a sapientia absunt, affectio est illa quidem discrepans sibi, dum est insipiens, sed non distorta nec prava; multa genera sunt enuntiandi, nec ullum distortius quam hoc.

distractio, ōnis, f. [distrāho] *rastezanje*; 1) *rāstavlјānje, lūčēnje, dioba*, voluptatum, *Plaut.*; humanorum animorum. 2) (*rijetko*) *razdor, raspra, nesklad*, summa d. nobis est cum tyrannis.

dis-trāho, trāxi, trāctum, 3. 1) *razvući, rāstrgnuti, rāskinuti, razdijeliti, rāstaviti*, neque (materia) perrumpi neque distrahi potest; d. vallum; corpus (Meti) passim; * equis distrahi; * d. comam, *raščupati*; * lumina, *izgrēpsiti*; * genas, *izderati*; turmas; distrahitur acies, *razdijeliti se*; fuga distrahit alquos; (*Nep.*) non prius distracti sunt, *ne biše rāstavlјeni*; u *prilici*, quā ipse famā distraheretur, *na glas iznositi*; *tp. a) † rasprodati, prodavati na komade, nāmato*, agros; merces; coēmendo quaedam pluris. b) d. voces, *dviје riječi izgovarajudi ih ne stegnuti, sa zijevo izgovoriti*. c) *rāzmetnuti, rāz-*

vróci, raspustiti, uništiti, omnem societatem civitatis; concilium Boeotorum; controversias, razvaditi; osužetiti, prepriječiti, hanc rem, Caes. b. c. 1, 33, 3; pas. distrahi cum alqo, zavaditi se; (Balb. u Cis. ep.) Pompejus et Caesar perfidia hominum distracti. d) zanimanjem ili nagmucem: na različne strane naginjati, dijeliti, rascjepkati, distrahi in contrarias partes, sententias, i samo distrahi; d. industriam oratoris in plura studia; rem publicam, pocijepati na stranke; (Tac.) obsessos hinc fides inde egestas inter decus ac flagitium distrahebant, privlačila je ovamo i onamo. 2) odvuci, istrgnuti, ocijepiti, necessitas illum a me d., Ter.; alqm a complexu suorum, alqm in alqo; a virtute nullo modo nec divelli nec distrahi posse; tp. sapientiam a voluptate; alqm ab alqo.

dis-tribuo, tribui, tributum, 3. 1) razdijeliti, porazdijeliti, dodijeliti, pecus viritim, equos Germanis; sanguinem in corpus; legiones in civitates; milites in legiones; † tirones in iis per numeros, upisati u; gladiatores circum familias; frumentum civitatibus, naložiti; exercitum latius; porazmjestiti; † naves subsidio, u pričuvu (rezervu). 2) podijeliti, copias in tres partes, sese in duas partes; † copias distributas (u pojediniim odjelima) dimittere; napose: logički razdijeliti, causam in crimen, in audaciam; partitionem.

distribūto, adv. [distribuo] kako valja razdijeljeno, logički uređeno; sr. distincte.

distributio, ōnis, f. [distribuo] razdioba, napose: logičko razdjeljenje; kao rel. figura = διαίρεσις, razriješenje jednoga pojma na više sličnih.

† **districte**, adv. [districtus] strogo, oštro, minari.

districtus, adj. s komp. [partio. od dstringo] mnogòstrano zàbavljen čim, contentione ancipiti; bellis; districtior a causis.

dis-tringo, strinxi, strictum, 3. razvuci, rastegnuti, razapeti, * districti radiis rotarum; u prilici, districtus mihi videris esse, kao na muke udaren = suprotna te čuvstva vuku amo tamo; † vates curam distrinxerunt, navukoše mu brigu. 2) tp. mnogòstrano zàbavljati, pozàbaviti, zaustaviti, rastresati, populatione maritimae orae copias regias; Romanos; † quem partim publica partim amicorum officia dstringunt; * multarum rerum d. alqm varietas.

dis-trinco, 1. rasjedi, medium (agnum), raspoloviti, jednom Plaut. Truc. 2, 7, 53.

disturbatio, ōnis, f. [disturbo] razor, rasap, Corinthi, jednom Cic. off. 3, 11, 46.

dis-turbo, 1. 1) rastjerati, contionem. 2) razasati, razvaliti, razoriti, razrušiti,

opera; aedificium, tectum villamque, domum alejs; tp. razvróci, razbiti, osužetiti, ukinuti, uništiti, nuptias, Ter.; societatem, legem.

* **ditēseo**, — 3. [dives] bogatjeti.

dithyrambeus, adj. [διθυραμβικός] ditirampski, poema, jednom Cic. de opt. gen. 1, 1.

dithyrambus, i, m. [διθυραμβος] ditiramb, lirski pjesma u najvišem i najsmjelijem slogu, isprva himna na Bakha, kasnije i na druge bogove.

ditlo, v. dicio.

ditto, 1. [dives] bōgatiti, obōgatiti, alqm. Liv. Hor.; praemiis belli socios, Liv.; se, Eutr.; sermonem patrum, Hor.

diu, adv. s komp. -tius, i sup. -tissime [dies] 1) obdan, dānju, noctu diuque, diu noctuque, Tac. 2) upr. donekle, odalle: dugo, dugo vremena, pōzadugo, dulje vremena, jam d.; d. multumque, multum diuque, saepe et d.; satis diu. 3) (osb. u Com.) odavno, ima tomu davno, često spojeno jam d.; (Ter.) neque enim d. huc commigrarunt. 4) komp. diutius a) dulje vremena (nego bi trebalo i sl.). b) dulje vremena, odviše dugo.

diurnus, adj. [dies] 1) dnevni, svakidašnji, cibus; † victus; † quaestus; † opus; † actus; * diurna mercede conductum. Napose acta diurna v. acta; (Tac.) diurna, ōrum, n. dnevnik, journal, novine. 2) dnevni, labores, itinera, metus; * nocturno certare mero, putere diurno; * vos exemplaria Graeca nocturna versate manu, versate diurna; * lumen d., bijeli danak; * currus d., sunđana kola.

dius, v. divus.

diutius, adv. [diutinus] dugo, jednom Plaut. Rud. 4, 7, 15.

diutinus, adj. [diu] dug, dugovječan, dugotrajan, labor, servitus.

diuturnitas, ātis, f. [diuturnus] dugotrajnost, dugo trajanje, temporis; pacis; belli; pugnae; rei publicae; memoriae; apsl.

diuturnus, adj. [diu] dugotrajan, dugovječan, postojan, dug [indiferentno ili s pohvalom], bellum, pax, quies; res publica; rex; † reus; * sis nostris diuturnior annis; molestiae diuturniores.

di-vărico, 1. (rjetko) raskrēčiti, hominem, čovjeku noge i ruke.

di-vëllo, vëlli, (pjesnič. vūlsi ili vōlsi), vūlsūm, 3. 1) raskinuti, rastrgati, razderati, otkinuti, istrgnuti, na silu rastaviti, udaljiti, * corpus, * membra, * suos artus, * nodos manibus; * agnam mordicus; alqm ab alqo; liberos a parentum complexu; * divelli amplexu, † d. vulnus, skinuti zavoj s rane; ab iis (possessionibus) membra citius

divelli ac distrahi posse diceret; * Damalin adultero. 2) *tp. rāstaviti, iskomadati, cijepati*, res a natura copulatas; commoda civium; distineor ac divellor dolore; affinitatem, *ikinuti*; * somnum, *prēkinuti*; * nec malis divulsus amor queremoniis; d. a me (*otuditi meni, ootjepiti od m.*) mei servatorem capitis; sapientia, temperantia a voluptate nec distrahi nec divelli potest.

di-vendo, — ditum, 3. *rasprodati, na komade*, bona, praedam.

di-vērbēre, 1. *razbijati, rāstavljati*, * undas *sijeće*; * umbras ferro; † diverberatis fluctibus.

diverblum, li, n. [dis-verbum] *dijalog na pozorištu*.

divērsē, (divorse), *adv. s komp. i † sup.* [diversus] 1) *u prostoru: na protivne izrazlične strane*, curae animum d. trahunt, *ter.*; † d. tendere; *na raznim mjestima, rāstrkāno*, † corpora toto campo d. jacebant; (*Sall.*) paulo diversius. 2) *različito*, dicere; † quibus diversissime afficiebatur.

† **diversitas**, ātis, f. [diversus] *razlika, napose: protivurjeđe, opreka*.

divērsus, (divorsus), *adj. s komp. i sup.* [diversus] *upr. „rāzvŕnut“*, *odalle 1) na razne strane okrenut; na protivnoj ili na drugoj strani; s protivne ili s druge strane, protivan, rāstavljen*, aciem diversam in duas partes constituere; consules d. abiere; diversi pugnabant; reges divorsi pars ingenium, alii corpus exercebant; iter a proposito diversum, *posve drugi*; * quo d. abis? * diversi flebant, *odvrditi lice na stranu*; equi in diversum iter concitati; anguli maxime inter se d.; terrae, quas duo d. maria amplectuntur; * diversas (*nāpremāse*) luna percurrent fenestras; † *supst. in diversa, per diversum; e diverso (naprotiv) hostibus; napose (tek. Liv. s pjesnicima i kasn.) ūdāljen, zabitan, dalek (od puta, od grada); tp. protivan, posve različit* ex contrariis diversisque inter se pugnantibus naturae studiis cupiditatibusque; ab his longe diversae literae; * † d. alcuī rei; † animum diversum mutare, *promijeniti, mijenjati*, *Napose (kasno) po mijenju ili po mišljenju protivan, suprotivan, neprijateljski*, d. pars, diversae partes, d. factio, acies; e diverso, *usuproti (tomu)*. 2) *na više različitih strana obitnut, na razne strane, s raznih strana, ōdijeljen* *jedan od drugoga, pojedini, svaki napose, svaki za se i sl.*, ubi plures diversae semitae erant; Numidae; cum diversis legionibus aliae alia in parte resisterent, *budući legije rāzdijeljene te itd.*; d. proellum, *na raz-*

nim stranama zāmetnūta, d. fuga; † *supst. in diversa abire, digredi, labi*; divorsi haec audistis; † diversis agminibus (*u pojedinim itd.*) abire; diversissima loca. *Odalle tp. a) ponag-nuću različiti: nesložan, zāvaden*, * diversos iterum componere amantes; † diversos componere. b) *različiti, nejednak*, varia et diversa genera bellorum; d. sibi consilia; d. ab alquo, * † alcuī rei.

di-verte, (vorto), 3. *razlikovati se, ne sūdarati se*, *Plaut. Epid. 33, 22*.

divēs, itis (*kraci oblik osb. u pjesnikā i u kasnijih jest dis, ditis, i n. dite*), *adj. s komp. i sup.* [*u Cic. nikada kraci oblik*, ditior, ditissimus, *nego samo divitior, divitissimus, u Caes. ditissimus*] 1) *bogat, homo, Crassus, cum cognomine d. tum copiis; † castra, † campi, † gaze; * bogat, obilat, s gen.; s abl., templum donis, Liv.; † regio auro; * Mantua avis; * terra amomo; supst. dives, bogatāš, bogatūn, Plaut.; * ille fluens dives septena per Ostia Nilus*. 2) *tp. a) bogat, obilan, rodan, probitačan, animus hominis; divitior dithyrambus; divitior mihi et affluentior videtur esse vera amicitia; * Achaja; * epistola, puna obećanja; * vena, bogata, * lingua, rječit; * spes, izobilna; * damnis ab ipsa suis; (Tac.) ditissimi belli victoria. b) dragocjen, sjajan, krasan, mensae; ramus; cultus (odijelo, ruho).*

di-vēxē, 1. *upr. rastezati; odalle: zlostāvljati, ūništiti, opustošiti, pōharati*, reliquias meas, *Enn. u Cic., alejs rem, Plaut.*; agros civium; omnia d. et diripere; † matrem, *dosadivati, uznemirivati*.

Divleo, ōnis, m. *Divitōn, noda Helvećanu u Cezara*.

divīdia, ae, f. [divido] *briga, koja srce regbi cijepa, jād, Plaut.*

divīdo, isi, [sinkop. * divisse = divisisse], isum, 3. [*od dis i vid, odakle i viduus*] *podijeliti jednu cjelinu na česti; rāstaviti, rascijepiti, raspoloviti, rāzdijeliti*, omne caelum; aëra; omne corpus secari ac dividi potest; † mediam aciem hostium; † nos alio mentes, alio divisimus aures, *ūpravismo rāstrēsēni drugamo itd.*; * animum nunc huc celerem nunc d. illuc, *duh mu šad ovamo sad onamo naginge, koleba se među ovom i onom odlukom; pregn. * muros, razvaliti; * quid nostrum concentum dividat, smētā, kvāri; * iram; pren., a) podijeliti, dijeliti*, Gallia est omnis divisa in partes tres; hic (vicus) in duas partes flumine divideretur; * iter, l. j. put za dva dana prevaliti; populum in duas partes; divisum senatum, divisum populum, *pocijepan na stranke; kao gramat. i. l. † verba, podijeliti na slogove ili tmezon rāsta-*

viti; † Naevii Punicum bellum in septem libros; o log. i rel. *ràstavljānju* *čjeline*, bona tripartito; genus universum in species certas parti et d.; hoc non est dividere (*razdijeliti*, *razdijeliti*), sed frangere (*iskomadati*, *razdrobiti*); quodque paulo ante divisimus (= quamque divisionem p. a. fecimus), ut etc., Cic. or. 16, 53; kao public. t. t., d. sententiam, *prijedlog* *senatora podijeliti na pojedine tačke*, od kojih je sastojao, da se o svakoj napose *glasuje*. b) *razdijeliti*, *podijeliti*, *porazdijeliti*, agros, bona viritim; urbem, *grād* (*trgove u njem*) *po nekakvoj osnovi razdijeliti*; thesauros singulis; * praedia natis; pecuniam inter se; * praemia cum alio; * fomenta ventis, *ostaviti*, *predati vjetrovima*; * oscula; * susurri divisi, na razne strane; sic belli rationem esse divisam (*razdijeljen*), ut etc.; ea divisa hoc modo; † partes (*uloge*); haec (*Ter.*), omnia temporibus (*Just.*); equitatum in omnes partes *porazdijeliti*, *porazmjestiti*, *prēmjestiti*, in hiberna exercitum *Magnesium*; † aurum promercale per Italiam provinciasque, *nuditi na prodaju*, *rasprodavati*; † ad licitationem praedam, *prodavati dražbom*; * imbelli citharā carmina, *nizati*, *pjevali*.

2) *dvije čjeline jednu od druge rastaviti*, *razdvojiti*, *odvojiti*, divisa a corpore capita; exiguo divisa freta Asia; Gallos ab Aquitanis *Garumna d.*; fretum, quo ab Sicilia dividimur; * Hectora et Achillen (*n smrti*); (*Tac.*) delectum quo liberi a parentibus, fratres a fratribus, velut supremum dividantur; seniores a junioribus; † turbidos; *pren.*, tempora curarum remissionumque, dignitatem ordinum, defensionem, *Tac.*; * divisae arboribus patriae = *svalka zemlja ima svoje osobito drveće*; * bona diversis (*abl.*), *dijeli*, *razlučuje oda zla*; * fugienda petendis; *pregn.*, * gemma, fulvum quae dividit aurum, *kaji je u zlato ukovān*.

dividuus, adj. [divido] 1) *djeljiv*. 2) *razdijeljen*, *rastavljen*, *razdvojen*, aqua d., na *dvije grane razdijeljena*; * munus, fac dividuum — *plati polovicu*, *Ter.*

divinatio, ōnis, f. [divino] 1) *nagovješćivanje*, *budućnosti božanskim nadahnućem i prekonaravnom pomoću*; *dar proročanja*, *proricanje*, *više nadahnuće*. 2) *jurist. t. t.* *sudbeno određivanje*, *kaji će od više tužitelja tužiti*.

divine, adv. s komp. [divinus] *božanski*, *Plaut.*, *odalte* 1) *s božjom pomoću ili s božjom objavom*, *proročanski*. 2) *izvršno*, *prekrasno*, *divno*, *božanski*.

divinitas, ātis, f. [divinus] 1) *božanstvenost*, *božansko biće*. 2) *tp. a)* *božanska mu-*

drost, *dar proročanja*. b) *majstorstvo*, *loquendi*.

divinitas, adv. [divinus] 1) *s božjom voljom*, *odredbom*, id d. accidit; *napose: s božjim nadahnućem*, *objavom*, multa d. a tribus illis consularibus deplorata et commemorata. 2) *tp. izvršno*, *prekrasno*, *divno*, *božanski*, dicta, scripta d.; d. loqui.

divino, 1. [divinus] *naslućivati*, *slutiti*, *proricati*, nihil boni d. animus; d. futura; de tali exitu; s acc. c. inf.; * animo divinante; † non divinari.

divinus, adj. s komp. i sup. [divus] 1) *božanski*, *božanstven*, *božji*, animi hominum sunt d., *jesu božanskoga izvora*; scelera d., *protiv bogova*; jura; res *divina* ili u pl. res *divinae*, *služba božja*, hic omnibus divis rem d. ture ac vino fecisse, *doprinio*; *ali i: istraživanje o bogu*, *o postanju svijeta*, *o pojmovima sile i stvari* (*materije*) *metafizika*. 2) *bogom nadahnut*, *oduševljen*; *budućnost sluteći*, *proričući*, *proročanski*, appropinquante morte animus est multo divinior; * vates d.; * d. futuri sententia; i supsl. *divinus*, *gatač*, *prorok*; † *tumač sanova*; *opsjenjač*. 3) *tp. božanski*, *vanredan*, *izvrstan*, *divan*, *prekrasan*, vir d., homo in dicendo d.; legiones, genus hominum; nihil ratione divinius; d. studia; dona divinisima; fides, *božanski*, *uzvišen*, *carski*, *Eutr. Phaedr.*

diviso, ōnis, f. [divido] *razdioba*, orbis terrae; † d. regni inter fratres; † si d. fierit; *napose u logici i rel. razdioba*, *razređenje*. 2) *razdioba*, divisiones agrorum, *Tac. ann.* 1, 10.

divisor, ōris, m. [divido] *djelitelj*, *mjerač* *njihov među naseobenike*; (*Eutr.*) regni inter filios; *napose o ljudima*, *kaje su kandidati državnih časti naimati*, *da dijele novce među birae: razdavači novaca*.

divisus, m. [divido] *razdioba*, (*samo u dat. sing.*), esse divisui, *razdijeljivati se*, *dijeliti se*, facilis, d., *Liv.*

divitiae stegmulo **divitiae**, ārum, f. [dives] *bogatstvo*, superare Crassum *divitiis*; templum inclutum *divitiis*, s *blaga*, s *dragocjenosti*; † urbis; (*Nep.*) orbis terrarum *divitias* accipere nolo pro patriae caritate; * peregrinae, *gizda*, *sjajnost odijela*; * demite *divitias*, *dragocjen nakit* ili *ures*; *tp. plodnost*, *rod*, *obilje*, in oratione Crassi d. ingenii atque ornamenta perspexi; † verborum; † quorum (n.) nobis ubertatem ac *divitias* dabit lectio.

Divodurum, i, n. *Divodur*, glavni grad *Medijomatričana u galskoj Belgiji*, *današ. Metz*. *Tac.*

divortium, ii, n. [divorto] 1) *raspuće, rastavci*, d. itinerum; aquarum, fluminum; * divortia nota; (Tac.) artissimum inter Europam et Asiam d., *meda, razdvoj* (o carigradskom tjesnacu); d. doctrinarum facta sunt, *nastade razdvoj, raskol sustavā*. 2) *tp. raspust i raskrst prijateljstva*.

dī-vorto v. diverto.

dī-vulgātus, adj. s. komp. [partic. od divulgo] *rāzglāšen*, (među narodom), Tac.; *običan, prost*, magistratus levissimus et d.

dī-vulgo, i. *razglasiti, prosuti glas, obznaniti, izdati*, librum; rem sermonibus; consilium; seria; † versiculos; † s. acc. c. inf.; cujus primum tempus aetatis palam fuisset ad omnium libidines divulgatum, *pohotama svih predano*.

divus ili **dīus**, [dios, dous] *nebeski*. 1) adj. = divinus, *božanski, božanstven*, * diva parens, * Ilija; divo Julio; * divus Augustus; ludos anniversarios ac divae (urbi Romae) instituisse, Liv.; † divus, o *carevima obōžavan* tp. * dia Camilla; * sententia dia Catonis; * dium profundum. 2) *često kao supst.* a) **dīus**, i, m. *bog*; **dīva**, ae, f. (većinom pjesn.), *božica*, si dius, si diva esset, Liv.; divi, *bogovi*. b) **dīvum**, i, n. *vedro nebo, samo u svezi sub divo, arhaist. sub divo, pod vedrim nebom, napolju*; * sub divum rapere.

dō, dēdi, dātum, dāre [optativ duim., duis, duit, duint mjesto dem, des, det, dent; dane mj. dasne, Plaut. Trin. 2, 4, 22.] *davati, dati*. 1) *davati, podati, podijeliti, predati, izdati*, al cui alqd; obsides dare et accipere, d. milites; pecuniam ad alqd; locum hostibus introeundi; d. alqd al cui dono, Plaut. Sall., muneris, al cui agri munera, Nep.; * canem munus; virtuti honorem; * plausum; d. auxilium al cui, Liv. Verg.; † d. dextram fidei suae pignus; * merces (kao *plada*) mihi gloria detur; * nudum latus; triumviri dando agro (za *razdjeljivanje polja*); d. statuam faciendam, Plaut.; d. al cui exercitum ducendum; * inf., dare bibere; dederat esse monumentum, argenti magnum dat; d. al cui literas, *dati komu (listonoši itd.) list, da ga odnese i preda komu*, d. literas ad alqm, *pismo upraviti na koga*, al cui ad alqm; † datos fascēs epistolarum; dare facultatem itineris faciendi; d. veniam, praecepta, consilium; d. al cui negotium; mandata verbis; d. responsum; signum tubā, d. poenas alcjs rei, *upr. kaznu trpjeti, kažnjen biti za što*; d. verba (*prazne, puste riječi*) al cui = *prevariti, varati*; d. fidem, *dati, zadati*, fidem publicam, inter se fidem et iusjurandum; senatus datur al cui v. senatus; filiam in matrimonium d., *oženiti koga svojom kćerju*; librum

foras d., *izdati*. — Partic. kao supst. * **dāns**, tis, m. *davalac*; **dātum**, i, n. *dar, poklon*, Liv. 22, 10, 2; **dāta**, ōrum, Plaut. i drugi pjesn., jednom Cic. p. Clu. 24, 66. donis datis muneribusque.

2) *Napose a) davati, nuditi* (u praes. i imperf.), equites mille; cum duo milia daret, accepti. b) *dati, posvetiti*, d. operam (nastojati oko . . .) valetudini, virtuti, s. ut illi ne; noctem operi. c) *dati, predati, ostaviti, prepustiti*, hostes paene victos; se praetoribus; se corrumpendum luxu; primum Scaevolae te dedisti, *pridružiti se Sc.*; da te homini, *predaj se čovjeku, ugodi mu*; d. se doctrinae, se ad lenitatem; se sermonibus, se regibus, se alcjs adversariis; se quieti, se vento; d. civitates militibus diripiendas; * arces excidio; * vulnera lymphis; * ora capistris, *namaci uzdu*; * aequo se campo; * ea dat funera campis Turnus, *obārā*, * dant funera ferro; * d. monstrum catenis; * membra sopori; * oves morti; * dari Tartaro, *propasti u T.*; partes, curam al cui; * d. lora, *pustiti uzdu*; * laxas habenas; * penitusque datis referuntur habenis; (Aurel. Vict.) rem publicam quasi naufragio; *odalle dare alqm al cui, oprostiti komu za ljubav, komu za volju, pōmilo-vati*, da hunc populo; i d. alqd al cui rei, *učiniti što komu za volju, činiti radi koga ili čega*, da hoc mortuae, Sulp. u Cic. ep.; Caere intactum inviolatumque crimine belli hospitio Vestalium castisque diis darent, *Ceru da radi gostoljubiva dočeka V. itd. ostave netačnātu itd.*; consanguinitati hoc dabimus, ut etc.; (Tac.) Cassii et Brutorum exitus paternis inimiciis datus; (Quint.) quam omnia, etiam quae delectationi videantur data, ad victoriam spectent. d) *dati, dopustiti, pustiti*, al cui recessum, receptum, iter per provinciam; tempus rebus, *za itd.*, colloquio; spatium ad alqd, tres horas ad quietem; *odalle* * † datur s. inf. i apst. *dano, dopušteno je, dopušta se*, * † *lično dare s. inf.*, da mihi fallere, da justo sanctoque videri; Grajis dedit ore rotundo Musa loqui; *odalle i dopuštati, priznavati* (osb. u filozof. govoru), prima si dederis, danda sunt omnia; satis mihi dedisti, cum respondisti; s. acc. c. inf., dasne manere animos? Do vero; *takoder id, hoc dare, ut, ut ne, demus hoc Bruto, ut sit beatus semper sapiens*; id vero non dant, ut ne interest (animus). e) *svečanosti, igre dati prirediti, pripraviti*, d. munera, ludos, o piscu *kazališnih komada*, d. fabulam. f) *uopće učiniti, da se komu što dade, odalle pribaviti*, al cui consulatam; *uzrokovati, počinuti, učiniti, zadati, probuditi*, damnum, Ter., al cui dolorem, gloriosum reditum; alqm timoris

suspicionem, † nulli spem aut causam d. armorum; eo sibi minus dubitationis dari; † d. impetum; * d. cuneum, *stvoriti*; * locum, *dati m.*; * ruinas, *srušiti se*; * saltum arvis, *skočiti itd.*; * risus jocosque; * sonitum; * vulnera; * finem loquendi; * sat patriae Priamoque datum, *dosta se učiniło za itd.*; dat posse moveri; *takoder u Ter. s* qui; *u svezi s partic. perf. pas.*, *da se posve pouzdano izrazi*, *da će se što učiniti* (hrv. fut. verbi perfectivi), sic stratas legiones dabo, quemadmodum legatum jacentem videtis, jam ego hanc mactatam victimam dabo, *Liv.*; dabo inventum, *Ter. g*) * *od sebe dati*, *proizvesti* lucem *izviti* ex fumo; prolem partu, *roditi*; lacrimas, *plakati*, gemitum, *uzdahnuti*, cantus, clamorem, sonum, colorem, voces, dicta (*i Liv.*) *progovoriti*, verba, fata (*proročanstva*), ludentis speciem, *samo se gradi, da se igra*; *odalle: kazati, javiti, navesti, imenovati*, diem alicui; unum da mihi ex illis aratoribus; (*Ter.*) cur hoc factum sit, paucis dabo; (*Hor.*) da, quae prima iratum ventrem placaverit esca; (*Curt.*) date aliquem regiae stirpis, qui meminerit etc.; *vajn. t. t.*, nomina dare, *zapisati se dati u vajnike, idi u vajnike*; * Aeneas eripuisse datur = fertur, * iste deus qui sit, da, Tityre, nobis = dic, *kao* accipe, *čuj*; *dosuditi, dopitati, presuditi, odlučiti, odrediti*, d. vindicias; d. litem secundum (*u prilog, u korist*) tabulas, † d. secundum (*za*) reos, † judices; locum, * horam; * moenia, † urbes; *pripisati*, tantum ingenio; * alqd famae, *držati do itd.*; *upisati, primiti komu što u . . ., užeti komu što za . . .*, alqd alicui vitio, laudi, crimini. *h*) *spojeno osb. s in c. acc. ili ad, kamogod pođići, krenuti, upraviti, odvesti, metnuti, staviti, baciti i sl.*, vella in altum, *otisnuti brod, zavesti se na more, odjedriti*, * retrorsum; * per aequor; ad id, unde aliquis flatu ostenditur, vella do, *jedrim*; alqm in custodiam, in fugam (*natjerati*), se in viam, *dići se na . . ., zaputiti se*, in fugam, se fugae, *bježati*; d. hostem in conspectum; † se d. in conspectum oppidi, *doći napomol gradu* * d. se in acies; * se jactu (*skočiti*) in aequor; (*Plaut.*) dare se in pedes, *skočiti na noge*, d. ad terram, in caveam, (*Ter.*) praecipitem in pistrinum, alqm ad languorem, *utruditi, umoriti*; (*Sall.*) ambitione praeceps datur; *odalle* d. terga alicui, *otrenuti leđa komu*, d. se populo, *pokazati se n.*; quam se cumque in partem dedisset (*bi pošao*); in (*na*) quam exercitationem ita nos studiose dedimus, *dali smo se*; tu Oppios Terentiae dabis, *napući T. k O.* (*po svoj prilici u novčanim poslovima*); d. calculum (*u igri povući*); dare manus, (*uzeto od gladijatora, kao pobjednik pružiti ruke*)

predati se; *odalle preneseno ponajprije na pravoga neprijatelja*, Romanos armis persequi, donec aut certe vicissent aut victi manus dedissent, *onda uopće pokoriti se, popustiti*, ad extremum manus dedisse et affirmasse, nihil se contra ejus voluntatem esse facturum; tandem dat Cotta manus; superat sententia Sabini, ad extremum det manus vincique se patitur; * d. manus efficaci sententiae; d. jugulari; *odalle* se dare, *voljan, poslušan biti, skloniti se, popustiti*, si se dant (judices); *slično* ut se initia dederint, res. tempus se dat *podaje se, jest*; * se facilem d.; * multa melius se nocte dedere.

učeo, cui, ctum, 2. *učiti, obučavati, poučavati*, alqm, juventutem, adulescentes; alqm literas, *pas.* doctus militiam (*u vojevanju*), usu doctus; d. alqm canere; pueri aequitatem defendere docentur; docendus Graece loqui; d. alqm fidibus, *sc.* canere, *udarati u žice, u citaru*, equo, *jahati*, armis, *mačovati*, alqm Latine; d. alqd, jus civile, alqd de alqa re; *s quae. indir.*, *s acc. c. inf.*; *apsl. Napose a*) *t. t. d.* alqm causam, d. causam, (*odvjetniku ili sucu, oblasti stvar*) *razložiti, prirediti paricu. b*) o učitelju: *učiti, predavati, naučati*, apud alqm; mercede: † Romae, † peregre. *c*) *t. t. d.* fabulam, o dramati. *pjesniku, uvježbati, naučiti s glumcima komad te ga prikazati na pozorištu.*

dochmius, ii, m. [*δόχμιος*] *dohmij, stopa stiha* (ο ι ι ο ι).

docilis, s. (pretkl. i kasn.) komp. [doceo] *naučljiv*, judex, equorum genus; belua (*ston*); d. ad alqd, * *s gen.* * *usus, razumljiv, pojmljiv.*

docilitas, atis, f. [docilis] *učljivost, naučljivost*; (*Eutr.*) animi d., *krotkost, blagost.*

docte, adv. *s komp. i sup.* [doctus] *učno, vješto, umiješno, lukavo*, literis Gracis atque Latinis juxta atque doctissime (*vrlo temeljito*) eruditus; * luctari doctius; * d. et delicate.

doctus, oris, m. [doceo] *učitelj*, ejusdem sapientiae doctores.

doctrina, ae, f. [doceo] 1) *pouka, nauk, nastava*. 2) *naukom stečeno: učenost, znanje, u pl. učevo predmeti, znanosti*, d. ac literae; studia doctrinae, *nastojanje oko nauka, znanosti, učena studija*; doctrinae liberales; malis studiis malisque doctrinis; d. dicendi, *govornništvo, retorika*; subtilior quaedam d., *teorija*. *Napose nčenjem filozofije prihvaćena načela, nauka, običaj*, illud non doctrinā fecit sed naturā, *Nep.*

doctus, adj. s komp. i sup. [partic. od doceo] 1) školovan, učen, obrazovan, nadobrazovan, vješt, homo, vir; Latine d., koji latinski znade, doctus literis Latinis; fidibus; d. civitas; (Tib.) d. puella (o pjevačici); o stvarma, koje pokazuju, da se lko učio, obrazovao, školovao, doctissimae voces Pythagoreorum; * Athenae; * frontes; * docta prece; * carmina; * labor; † sermo; † liber; * d. sermones utrisque linguae; * doctus fandi, ugovorenju: † tibiis canere; * sagittas tendere, * psallere; * in parum fausto carmine d.; * carmine ab omni doctior esse potest; u plur. i kao supst. samo docti (ako se govori o čitavom staležu, redu, teoretički obzračovani ljudi, o grčkim učiteljima, Galbam Africanum, Laelium doctos fuisse traditum est; doctorum est ista consuetudo, -- ili uopće: teoretičari, kritičari, estetičari, constat inter doctos, optimis versibus Aratum de caelo stellisque dixisse; sing., Hor. 2) mudar, pametan, previjan, lukav, nunquam accedo, quin abs te abscedam doctior, d. ad malitiam, Ter.; manus; * falx; * dolus.

documentum, i, n. [doceo] uopće: što je za pouku: živ primjer, dokaz, opomena, ugled, uzor, P. Rutilius nostris hominibus d. fuit probitatis; dare documentum fidei, eloquentiae; omnis exempli documenta, svakojaki poučni primjeri; d. periculi; ut sint reliquis documento; † s ut; ad praecavendum simile d.

Dōdōna, ae, f. [Δωδώνη] Dodona, grad u Epiru, glasovit s prastaroga i svetoga proročišta Jupiterova; melon. 1) * dodonski hrastik, dubrava. 2) dodonski svećenici, Nep. Odallē Dōdōnaeus i * Dōdōnis, idis, (samo f.), adj. dodonski.

dōdrans, tis, m. (mjesto * dé-quadrans, * dé-cudrans? „beščetvrtak“), dodrant t. j. tri četvrti od asa, mjera za površine = $\frac{3}{4}$ jutra ili rali zemlje; kao mjera za duljinu = $\frac{3}{4}$ stope, Suet.

dōgma, ātis, n. [δῶγμα] poučak, dogma.

Dōlābēlla, ae, m. (Sjekirica) Dolabela, ime porodici rimskoj u plemenu Korneljevu, najpoznatiji je Publius Corn. D., zet Cicerona govornika, treći muž kćeri njegove Tulije.

dōlābra, ae, f. [dolo] motika, trnčkop, sjekira.

dōlenter, adv. s komp. [doleo] bolno, s bolju, tronulo.

dōleo, ui, itum, 2. 1) tjelesno, a) boli (koga) što, pes, oculi, caput, latera, pulmones d., (Plaut.) misero malae, (Ter.) tuo viro oculi; impers. mihi dolet cum vapulo, Plaut. 2) duševno, a) o subjektu: boli me što, žalosti

me; žaliti, casum alejs; d. laude aliena; id propter quod d.; d. alqm, de alqo; quo gravius homines ex commutatione rerum doleant; (Sall.) pars d. pro gloria imperii, veoma je zabrinut za...; s quod, acc. c. inf.; * † s inf.; (Hor.) d., si, (Lukojev u Cio. ep.) d., quia; apsl. boli, ljuti (me), žao mi je, zaboli me glava. b) o stvarma: boljeti koga, žalostiti, animus mihi dolet, huic illud d., quia, Plaut.; hoc tibi itidem ut mihi, Ter.; (spolia) illis dolentia, Sall.; nihil cuiquam doluit; cui dolet, meminit; (Brut. u Cio. ep.) d. mihi, quod etc.; * frigida dolet me aura.

dōlōlūm, i, n. dem. od dolium, burenoe, bačvica.

dōllum, ii, n. bure, bačva, osb. za vino (isprva od gline, kasnije od drveta), za novo vino, dok prevri, dolium a fundo pertusum; de dolio haurire; post., in pertusum ingerimus dicta dolium, uzahud govoriti, Plaut.

1. dōlo, 1. 1) „bradviti“ otdesati, rubor; * stipes falce dolatus. 2) tp. a) (Hor.) d. alejs caput lumbosque fuste, izlupati, izlijemati. b) d. dolium, pletke plesli, Plaut. c) d. historiam (opp. perpolire), ostrugati, kako tako otdesati.

2. dōlo, ili -lon, ōnis, m. [dōlar] 1) bodežnik, Verg.; bodež, Suet., * žalac u muhc. 2) malo jedro na prednjem jarbolu, prednje jedro.

Dōlon, ōnis, m. [dōlar] Dolon, uhoda trojanski za trojanskoga rata.

Dōlōpes, pum, m. [dōlopes] Dolopi, narod u Tesaliji po Homeru, kasnije na Pindu; grana toga naroda bijaše naseljena na otoku Soiru u Egejskom moru, kao gusari na zlu glasu. Odalle Dolopia, ae, f. Dolopska.

dōlōr, ōris, m. [doleo] 1) bol, d. corporis, totius corporis dolores; d. pedum; d. articulorum, uloz; napose trūdovi, e dolore laborare, truditi se, poradati se, Ter.; ut aliquando dolor populi R. pariat, quod jam diu parturit. 2) (sa i bez animi) duševna bol, žalost, tuga, jād; jād, srdžba, zla volja, i u najširem sm. potres duše, strast, d. animi; muliebris; s gen. obj., injuria, radi, sa (c. gen.); * conjugis amissae; ex civibus amissis; in dolore esse, žalostiti se; dolorem suscipere; dolorem capere (ražalostiti se) in, ex alqa re; dolore affici, žalostiti se; quo dolore exarsit; dolorem commovere; d. alcui facere, efficere, dare, afferre; hoc est mihi dolori; † d. liber; liberior, slobodno očitovanje zle volje, negodovanje; (Nep.) quo dolore incensus; † animi d. incensus; ljubavna muka. 3) meton. a) * uzrok, povod boli. b) ret. t. t., izraz boli, tronude, ganude, patos, ut sensus, ut doloris habeat (oratio) quantum opus sit

actionis d.; plena justī doloris oratio; non ingenio sed dolore assequabar.

dōlose, adv. [dolosus] *varavo, prevarljivo, lukavo.*

dōlosus, adj. [dolos] *varav, prijevaran, prevarljivo, lukav, himben, lažan, consilium; * mulier; * taurus; * cinis d.; * inf., pariter ferre jugum, varavo kloneći se.*

dōlus, i, m. *prijevara, lukavština, lukavstvo*, per dolum atque insidias; neque illi ad cavendum dolus aut astutiae deerant; *meton. * varka, retia, turdis edacibus dolos, za lakome drozde varka.*

* **dōmābilis**, adj. [homo] *ukrotljiv, upitomljiv.*

* **dōmātor** = domitor, što v.

dōmesticitū, adv. [domesticus] *po kućama, jednom Suet. Caes. 26.*

dōmesticus, adj. [domus] 1) *domaći, kućni, kućevni*, intra domesticos parietes; (Hor.) domesticus (kod kuće) otior; ut vestitum sic sententiam habeat, aliam domesticam, aliam forensem; (Suet.) vestis d., clades, luctus; praecepta (odgoj) d.; usus et consuetudo d. *društvenog općenje u krugu obiteljskom; judicium d., sud ljudi, koji su oko koga; officia d., u lozu porodice učinjene; res d., privatna stvar; tempus d., kod kuće pròbavljeno; homo d. i * samo d., član porodice, kućanin ili prijatelj kuće; i (Eutr.) član carske tjelesne straže, Jovianus, qui tunc domesticus (kod tjelesne straže) militabat; domesticus, drum, m. domaći, kućani, prijatelji kuće; † čeljad, domaća služinčad. 2) tp. domaći, domovinski, mos; bellum; d. insidiae; testes; crudelitas, protiv sugrađana; copiae rei frumentariae; d. Furiae, u prsima čovjeka samoga; * facta predmeti iz rimskoga života, narodna djela (komadi, glume).*

dōmī, v. domus.

dōmīcillium, ii, n. [domus] *stān, dom, naselje*, aliud d., alias sedes parant; d. collocare, constituere (naslaniti se) in alio loco; tp. d. imperii, superbiae; huic verbo proprium d. est in officio, pravo značenje.

dōmīna, ae, f. [domus] 1) (Plaut. Ter. Verg. Hor.) *domaćica, gospodarica, gospođa. Napose * božica, * ljubica, carica; * Rim, * gospođa iz carske kuće. 2) uopće: vladarica, gospodarica, carica*, haec una virtus est omnium d. et regina; cupiditas honoris quam dura est d.

dōmīnātio, ōnis, f. [dominor] 1) *gospodarenje, gospodstvo, vlast, despotizam*, d. Cinnae; d. superba, crudelis, impotens; (Tac.) dum adipiscerentur dominationes; tp. rationis

in libidinem; d. iudiciorum *ili* in iudiciis, o preveliku ugledu i uplivu odvjetnika. 2) *konkr. u pl. gospodari, vladari, gospođa, Tac. an. 13, 1.*

dōmīnātor, ōris, m. [dominor] *vladar, gospodār, rerum deus, jednom Cic. n. d. 2, 2, 4.*

dōmīnātrix, icis, f. [dominor] (rijetko) *vladarica, gospodarica*, animi cupiditas, Cic. de inv. 1, 2, 2.

dōmīnātus, us, m. [dominor] = dominatio, dominatum occupare; dominatum imperio tenere (Nep.), s. neograničenom vlašću vladati; quas (legiones) ab itinere Asiae Syriaeque ad suam potentiam dominatumpue converterat; i u pl., jednom Cic. r. p. 1, 39; d. cupiditatum, animi, omnium rerum.

dōmīnēus, adj. [dominus; upr. gospodarovo] aliquid de dominico *nešto iz zbirke gospodnrove, t. j. iz zbirke pjesama cara Nerona, Suet. Vit. 11.*

dōmīnium, ii, n. [dominus] 1) *vlasništvo ili pravo vlasništva (svojine)*, dominia sua retinere, Cic. p. Caes. 26, 74. 2) *gospođa, čast, dominia vestra, jednom Cic. Verr. 3, 4, 9.*

dōmīnor, dep. 1. (inf. dominarier) [dominus] 1) *gospodovati, vladati; često: samovoljno vladati, zlostavljati, baniti se*, in, inter homines; † in mancipia; Alexandriae; in urbe; * arce; dominandi studium; tp. *gospodovati, vladati*, eloquentia d. maxime in libero populo; dominandi libido; d. in iudiciis; * lolium et avenae d.; * inornantia et dominantia (obična) nomina; *supst. dominans, gospodār, vladar, zapovjednik, Tac. 2) (pretkl.) pas. vlada se, gospoduje se nad...*

dōmīnus, i, m. [domus] 1) *domaćin, gospodar; gospodin, uopće gospodar, vlasnik, posjednik*, aedifici, navis; † equi, † elephant, † insularum, † sarcinarum; u Plaut. i o sinu gospodarovu, gospodidici. 2) *uopće: gospodar, glavar, vladar, zapovjednik često samosilnik, despot, tiran*, dii omnium rerum d.; d. omnium gentium, d. legum; d. in alqm; i o kralju, domini sui intersector, Persae justissimum ac mitissimum dominum, Macedones optimum ac fortissimum regem invocantes, Curt.; d. rei, o sucu; tp. comitiorum dominum esse; gravissimi domini, terror sempiternus et diurnus ac nocturnus metus. Odalle a) *priredivač, n. pr. kazališne igre, dražbe; napose d. convivii (epuli) i kadšto samo d., gozbār, domaćin. b) za carevā = car; također kao pozdrav, gospodin. 3) * kao adj. gospodski, gospodarov, manus, gospodarice; torus.*

* **dōmīporta**, ae, f. [domus i porto] *kućonoša, o pužu.*

Domitianus, i, m. (potpuno Titus Flavius D. Augustus), *Domicijan*, car rimski od god. 80—96 po Is., sin Vespazijanov, brat Titov, Tac. Suet. Aur. Vict.; kao adj., mensis = october Suet.

Domitius, *Domicije*, ime plemenu rimskom, iz kojega su dvije porodice najpoznatije: 1) Ahenobarbi (Bjelobradi); od ovih bijaše a) Cn. D. Ah. Allobrogicus, pobjeditelj Allobroga, konzul g. 122. pr. Is. b) Cn. D. Ah., kao tribun pučki g. 104. začetnik zakona „lex Domitia de sacerdotiis“. c) L. Domit. Ah., konzul g. 54., pristasa i vojvoda Pompejev za domaćega rata, često spominjan u Cez. b. G. i civ. i u Cic. ep. d) sin ovoga, Cn. D. Ah., otac Nerona, cara rimskoga, sestra njegova Domicija, žena Krispa Pasijena, Tac.; Domitia Lepida, majka Mesalinina. 2) Calvini (Piješivci), između kojih bijaše Gnejus D. C. pristasa i legat (podvojvoda) Cezarov. Izim ovih poznat je još Cn. D. Corbulo, svaki cara Kaligule, poznat kao hrabar vojvoda. — Adj. **Domitianus**, Domicijev, via od Dom. Ah. Allobrog. sagrađena; + gens. **Odatle Domitianus**, adj. Domicijev, a) Lucija Dom. milites, cohortes; supst. Domitiani, vojnici Lucija Dom. b) Cn. Domicija, milites.

* + **dōmito**, i. [intenz. od domo] (rijetko) krotiti, ukroćivati.

dōmitōr, ōris, m. [domo] krotitelj, krotilac, dobitnik, d. equorum, victor domitorque Persarum; armorum suorum; + belli externi; * maris, * Trojae, + Asiae; + domitores tot gentium.

dōmitrix, icis, f. [domo] krotiteljica, * equorum; * ferarum.

dōmitus, us, m. kroćenje, jednom Cic. n. d. 2, 60, 151, u abl. sing.

dōmo, mui, mītum, i. (sr. domo) 1) pitomiti, pripitomiti, krotiti, pecus, beluas; + animal ad mansuetudinem, sasvim. 2) tp. ukrotiti, pokoriti, nadvladati, svladati, alqm; gentes bello; virtus omnia domuerat; d. libidines; vim fluminis; * acrior illum cura d.; * uvam prelo, istiješiti, * terram rastris; * alqd undis ferventibus, skuhati; * avidum spiritum, obuzdati, * invidiam, * illos longa d. inopi jejunia victu.

dōmūs, us, i u komika, i, f. [dōmos] dat. domui, rijetko domo; abl. domo, rijetko domo; u pl. se izmjenjuje gen. domum — domorum; acc. domus — domos, pretežnije domos. 1) dom, kuća, (kao stan), ampla; in domo, u kući; in domo alcjs; venit in nostram domum; fugiebat in d. et tecta; alqm tecto et domo invitare. Česti su oblici adverbijalni, A) domi, uza to oblik domul, kod kuće, doma, u kući, d.

fuit, d. se tenere; d. meae, tuae, nostrae, u mene, u tebe, u nas t. j. kod moje itd. kuće, u mojoj itd. kući, također d. alienae, Caesaris, istius. Napose d. habeo alqd = imam sâm čega dosta, ne trebam odnugod donositi ili kupovati; također ejus domi nascuntur, koji sâm bez ičijega poučavanja razumiješ; (Tac. ann. 3, 70.) bonas domi artes (lične svoje vrline, svoju čast i poštenje) dehonestavisset; v. još 3. — B) domum, kući, doma, u kuću, u stan, proficisci d., venit d. meam, suam, Roscii, domos nostras, u moju, svoju itd. kuću, stan. Napose tp. abducere alqm d., (k sebi, k svojoj stranci) privući koga; gl. još 3). — C) domo, od kuće, iz kuće, proficisci d.; tp. + d. afferre = dobro pripravljen (na govor) biti, d. afferre paratam dicendi copiam et certam, cetera quae d. afferuntur; (Plaut.) d. doctus = sâm dosta mudar, d. solvere, iz svoga, svojih sredstava platiti; gl. još 3). — 2) * svako prebivalište, stan, dom, n. pr. ptica, grob, nadgrobnik, Labirinal, stan bogova, spilja Polifemova, d. sanie dapibusque cruentis, gadna s krvi i truhlosti. 3) dōmovina, otadžbina, stoga često, domi, domum, domo = u domovini, u domovinu, iz d., i vrlo često domi (opp. foris, belli, militiae) = za mira, u mirno doba; odatle domi militiaeque, militiae et domi, et d. et m., belli domique; d. bellique; d. vel belli, bello domique, d. belloque, za mira i za rata. 3) kuća a) kućani, domaća čeljad, obitelj, porodica, tota d. nostra te salutet; i filoz. škola, sljedba. b) kuća, domaći poslovi, kućanstvo, gospodarstvo, regere domum ratione.

dōnābills, adj. [dono] vrijedan, dostojan, da se nadari, Plaut.

dōnārium, ii, n. [donum] 1) donarij, * mjesto u hramu ili uz hram, gdje su se sveti darovi, prilozili čuvali: riznica, žrtvenik. 2) (u pl.) dar, prilog hramu.

dōnātio, ōnis, f. [dono] darivanje, dar.

+ **dōnātivum**, i, n. [dono] dar u novoima, što su ih vojnicima carevi davali.

dōnee (pretkl. Nep. dōnīcum) konjkc. 1) dok, dokle, kako; s konj., ako se hoće reći, da se trajanje radnje podređene rečenice samo pomišlja ili je dvojbeno ili se namjerava. 2) dok, dokle; poslije negativne glavne rečenice: dok ne, dokle ne, s konj. u naprijed rečenim slučajevima, protežući se nerijetko na prediduću usque (sve dotle), Corn.; s usque eo, eo usque.

dōno, i, [donum] 1) darovati, podariti, pokloniti, dati, alqui alqd, i d. alqm alqa re, darivati, nadariti koga čim; (Ter.) te pro hoc nuntio quid donem. Napose a) žrtvo-

*vali, ostaviti, okaniti se, odustati od, inimicitias suas rei publicae. b) otpustiti, odreći se, oprostiti, pokloniti, alcuī aēs alienum; mercedes habitationum annuas conductoribus; † d. alcuī causam (parnicu); † negotium; (Quint.) donato imperio, odrekavši se vrhovne vlasti, vlade, ustupivši itd. c) odstavi ti nēkažnjena koga, oprostiti donari populo Romano; † deo; * donatus culpa precibus suorum; (Just.) d. patrem filio, alqm memoriae patris.*

dōnum, i, n. *dar, poklon*, dona nuptialia, dotalia, militaria; dona naturae; deorum dono atque munere; dona dare, *Ter. Nep.*; alqm, alqd dono dare alcuī, *Ter. Curt.*, dono (na poklon) emere eam (puellam) alcuī, *Ter.*; * dona praesenti horae; d. ultima, posljednja ljubav, dar, što su je pokojniku iskazivali žrtvama i sl.; napose dar bogovima, prinosa, prilog, žrtva; * dona supplicia; dona turea, priloz i ost. tamjana; dona figure.

Dōnūsa, ae, f. [*Donovsa*] *Donuza*, otok u Egejskom moru Naksu s istoka, za careva prognalište, *Verg. Tac.*

Dōres, rum, m. [*Dores*] *Dorani*, pleme grčko. Naseljeno najprije na Olimpu, odakle se povlačilo oko 1000. god. u Etski kraj Doridu, a odalle je zapremilo Peloponez. Naseobe su njihove pošle na Kretu, jugozapadne obale Male Azije, na Siciliju i u donju Italiju. Odalle 1) **Dōrieus** [*Δωριεύς*] adj. *dorski* = * grčki; adv. *Doriceo*, *dorski*, jednom *Suet. Tib. 56*. 2) **Dōrienses**, ium, m. (*kasno*) = *Dores*. 3) * **Dōrius**, adj. *dorski*. 4) † **Doris**, idis, adj. f. *dorski*.

Dōris, idis, f. [*Δωρίς*] *Dorida*, kći Oceana i Tetije (Tethys), žena Nerejeva, mati pedeset Nerejevića (Nereides); melon. = *more*.

dormio, 4. *spavati*, ire *dormitum*; * *dormitum* dimitti; * d. in lucem, do bijeloga dana; ex lassitudine artius; pas. * *prespavati se*, nox est perpetua una *dormienda*, *posl.*, non omnibus *dormio*, ne gledam svima jednako kroz prste; d. in aurem utramvis ili in aurem dextram, *spavati bez brige, biti bez brige, Ter. Plin. ep.* Odalle tp. a) *bespòslen biti*, beneficia *dormientibus* deferuntur, u *snu*; * *dormiet Venus*. b) *biti bez brige, ni za što ne hajati, Ter. i Cael. u Cic. ep. c. pregn., o smrti. Plaut.*

dormitator, ōris, m. [*dormito*] *sānjār, fantasta, Plaut. Trin. 4, 2, 20, 142.*

dormito, i. [*dormio*] 1) *drijemati, drijemati se, hoće misespavati, pospan sam*; * jam *dormitante lucerna, gasnući*. b) *sanjariti, ilapiti, buncati; biti bespòslen, Plaut.*; interdum bonus d. *drēnnē* Homerus, *Hor.*; sapientia *dormitans et oscitans, Cic.*

† **dormitōrius**, adj. [*dormio*] *spavaći, cubiculum, ložnica, spavaonica; membrum. dōrsūm*, i, n. 1) *hrbat, kičma*. 2) *tp. sve što je nalik na hrbat, n. pr. sljeme od gore, jugi, montis*; * *nemoris, obronak*; * *maris*; * *dentalium*; † *saxeum, kameni gāt, nasap.*

Dōrýlaeum, i, n. [*Δορύλαιον*] *Dorilej, grad u Frigiji; odalle Dōrýlenses, ium, m. Dorilejani.*

dōrýphōros (us), i, m. [*δορυφόρος*] *kopljonoša, kòpljānik, glasoviti kip kipara Poliklela; i u plur. (Curt.) kopljanici u pralnji kraljeva perzijskih.*

dōs, ōtis, f. *prćija, (što se dā uz djevojku, kad se udaje), oprema; tp. dar, ures, nakit, verborum eam dote locupletasti, jednom Cic. de or. 1, 55, 234; pl. * † dotes ingenii; * oris, * corporis, * formae, * loci; corporis animique; † naturae fortunaeque.*

Dōssēnnus, i, m. „Gūro“ stalno lice u latijanskoj lakrdiji (u atelani); tip lukavosti i proždrljivosti: in Atellanis Dossennum vocant manducum Varro. Zato: quantus sit dossennum edacibus in parastis Hor. koliki se proždrljivac pokazuje (Plaut.) u opisivanju svojih parazita, Hor.

dōtālis, adj. [*dos*] *prćijaški, mirazni, praedia, dona; (Hor.) agri; (Verg.) regia.*

dōtātus, adj. sa sup. [*partic. od doto*] 1) *prćijom bogata, bogato opremljena, Aquilia; (Hor.) agri; (Verg.) conjux*. 2) * *obilato nādāren*, Chione dotatissima formā.

dōto, i. [*dos*] *bogato opremiti † filiam; * sanguine Trojano dotabere virgo, krv iđ. bit će ti prćija.*

drāchma (*pretkl. i drachūma*), ae, f. [*δραχμή*] *drachma*, grčki novac, od prilike: rimskomu denariju, oko 36 novčića.

drāco, ōnis, m. [*δράκων*] 1) *zmija, (kao čuvarica blaga), zmaj, aždaja. Odalle zmija, zvježde na sjevernom nebu*. 2) nom. pr., *Drakon*, strogi zakonodavac atenski.

* **drācōnīgēna**, ae, comm. [*draco-gigno*] *od zmaja rođeni, urbs d. = Thebae, po priči nilde iz zmajevih zubi.*

Drancae ili Drangae, ārum, m. [*Δράγγαι*] i (Just.) **Dranglāni ili Dranciani**, ōrum, m. *Dranžani, stanovnici provincije Drangijane, danas Sedjestan ili Seistan u Kabulistanu, u unutar-nosti kraljevstva perzijskoga, Curt. Just.*

drāpēta, ae, m. [*δραπέτης*] *uskok, utekli rob, jednom Plaut. Curo. 2, 3, 11.*

Drēpānum, i, n. ili -na, ōrum, n. [*Δρέπανον*, -vā] *Drepan, grad na Siciliji, s. Trapani. Odalle Drēpāntānus*, adj. *drepanski, supst. -āni, ōrum, m. Drepanoi.*

drōmas, ādis, n. [*δρομάς, trkalos*] *dromedar, cameli, quos appellant dromadas; (Curt.) d. camelus.*

dromos, i, m. [δρόμος] *trk, trkalište, poljana kod Sparte, gdje se mladež utrkiivala.*

Druentia, ae, f. *Druencija, rijeka u Galiji, s. Duranco.*

druidae, arum, ili -des, dum, m. *druidi, svećenici u Kelta u Galiji i u Britaniji.*

Drusus, i, m. *Druz, porodično ime u plemenu Livijskom i g. Klaudijskom, 1) Marcus L. D., tribun pučki god. 122. pr. Is. i protivnik C. Grakhu. 2) Marcus L. D., sin prijašnjega, ujak Katonu Utičaninu (Uticensis), tribun pučki g. 91. pr. Is., dade prijedlogom zakona, da se saveznicima Latinima podijeli rimsko građanstvo (civitas), djelomice povod savezničkomu ratu, obnovi nekoliko Grakhovih prijedloga, te bi stoga u svojoj kući usmrćen. 3) Cl. Nero Dr. ponajviše samo Drusus zvan, pastorač cara Augusta, a brat Tiberijev, preminu nakon sjajnih vojna u Germaniji g. 9. po Is. Odalle a) **Druslanus**, -staus, adj. *Druzov, fossa, prijekop, što ga je dao načiti Cl. Nero Dr., Tac. Suet. b) Drusilla*, ae, f. *Druzila, ime žensko u obitelji Druzā; Livia D., v. Livius; kći Dr. Germanika, Tac. Suet.**

Dryades, dum, (grčki dat. Dryasin. Prop. 1, 20, 12.), f. [Δρυάδες] *Drijade, šumske nimfe, gorske vile, Verg. Prop. Ov.*

Dryas, antis, m. [Δρύας] *Drijant, ime jednemu Lapitu, Ov. 2) učesnik kalidonskoga lova, Ov. 3) otac Likurga, kralja tračkoga; odalle Dryantides*, ae, m. *Drijantović = Lycurgus.*

Dryopes, pum, m. [Δρύοπις] *Driopi, pelazgičko pleme, najprije u Tesaliji naseljeno, kasnije u Meseniji, Verg.*

dubie, adv. [dubius] *sumnjivo, dvojbeno, neizvjesno, nesigurno, Cic. de div. 1, 55, 124; ponajviše non, nec, haud d., bez sumnje, posve sigurno, jamačno; non d. sigurno mihi nuntiabatur; consul haud d. jam victor; haud d. aliquando numerus major fuit.*

dubitatio, tātis, f. (kasno) = dubitatio.

Dubis, is, m. *Dubis, pritok Ararin u Galiji belgiskoj, s. Doubs.*

* **dubitabilis**, adj. [dubito] *sumnjiv, dvouman.*

dubitanter, adv. [dubito] 1) *sumnjivo. 2) oklijevajući, zatežući se.*

dubitatio, ōnis, f. [dubito] 1) *sumnja, dvojba, dvodumljenje, nesigurnost, afferre d., tollere d.; sine ulla d. = posve sigurno; d. alcjs rei, čega ili u čem, i de omnibus rebus; d. quale illud sit; adhibendumne fuerit hoc genus an plane omittendum; res habet dubitationem, sumnjivo je; hic locus nihil habet dubitationis, quin etc., nulla d. fuit, quin. 2) skanji-vanje, oklijevanje, zatezanje, promišljanje, d. crucis, belli, glede na itd.; nulla*

interposita dubitatione i sine ulla d., bez ikakva oklijevanja, ne počašivši časa; sine dubitatione.

dūbīto, i. [dubius] 1) *u mnijenju i sudu: neodlučan biti, dvojiti, sumnjati (se), dvodumiti, nesiguran biti, ne znati, de tua erga me voluntate; non de armis dubitatum esse; s acc. n. zamjenice, quod dubitem; quod dubitari posset; haec dubitare philosophos; id dubitari; (Tac.) ne auctor dubitaretur; * haec dicta haud dubitanda; * dubitatus parens; s quæst. indir.; s quin kod prediduće negacije ili rečenice negativnoga smisla; (Nep. Liv. Quint.) s acc. c. inf.; apst., non dubitantes dicere; * ne dubita; o d. an. v. an. 4). Odalle a) razmisliti, promisliti, promotriti, uvažiti (rijetko u klas. prozi), restat ut hoc dubitemus, uter potius S. Roscium occiderit, Cic. p. Rosc. A. 31, 88.; haec dum dubitas, Ter.; percipe porro, quid dubitem, Verg. b) tp. kolebati se, nesiguran biti, dvodumiti, fortunam d., eufem. = protivna namje, Liv. 2) (najčešće s negacijom) u odluci: skanjiivati se, oklijevati, promišljati se, zatezati se, non d. s inf., kadšto i s quin u istoga Cic., ne oklijevati tako, da ne bi i hrv. inf. [sr. quin 1)], dubitandum non existimavit, quin ad eos profisceretur; nolite dubitare, quin huic uni credatis omnia; non dubitasse, quin defenderet; † d. (bez negacije s inf.; apst.; dubitantes, neodlučnici, oklijevala, Caes. b. G. 7, 4, 9, 63, 3; qui bellum inter et pacem dubitabant, Tac. ann. 12, 32.*

dūbīus, adj. [duo] A) *o ljudma, subjektivno a) dvodumeći, sumnjajući, ne znajući, nesiguran, animum alcjs dubium (dvojiti) facere in hac causa; equites procul visi ab dubiis, quoniam essent; non d. quin etc., minime dubius, patres bellum jussuros esse; s gen., d. sententiae (Liv.); * animi, * mentis, * salutis, (Just.) vitae. b) u odluci: skanjujući se, neodlučan, nepostojan, quorum vocibus terrentur infirmiores, dubii confirmantur; Jugurtha d. et haesitans; * dubius quid faciam; * † d. animi. B) objektivno o licima, stvarima: dvojben, dvoduman, nesiguran, neodlučan, nepouzdan, victoria, praeda, laus, servitus, salus; omnia d. esse et incerta; supst. n. pl. dubia; dubiis perspicua tolluntur; socii d., nepouzdanje, sequitur annus haud dubiis consulibus, koja bez sumnje konzule ima; ut haud dubius praetor esset si, da bi bio bez sumnje pr., da itd.; * auctor; * dubiae crepuscula lucis = svitanje, * nox, sumrak, suton; * caelum d., oblačno; * lanugo; * cena d. u Ter. Hor. „ubi tu dubites, quid sumas potissimum“, s vrlo puno jela, vrlo je-obilat*

lom; (*Liv.*) fluctibus dubiis (*u nesigurnu smjeru*) volvi. *Napose n. dubium malne kao supst. a) dvojba, sumnja*, dubium est; non, haud d. est; de Pompeji exitu nunquam mihi dubium fuit; non est d. quin (*da*), *Ter. Curt.*, quin non (*da ne*), *Cic.*, s. acc. c. inf. *Com. Liv. Suet.*; d. est, uter nostrum sit verecundior; inesse vis alqa videretur, necne; *i jednom Cic. Att. 10, 8, 5.* = *ne oklijevati, ne zatezati se*, s. quin, ut non sit dubium, quin turpiter facere cum periculo fugiamus; *sr. dubito 2)*; sine dubio, (*istom u Liv.*) procul d., bez sumnje; haud dubio, *ne budući sumnje, Liv.*; * † dubium adverbijalno i bez upliva na konstrukciju umetnuto, dvojbeno je, ne zna se, quo postquam dubium pius an sceleratus Orestes venerat; d. iustitia validisne potentior armis; d. an quaesita morte; dubium habere (*alqd dvōumiti, sumnjati o čem, za nesigurno držati*); in dubium vocare, revocare, in dubio ponere *alqd, podvojiti, posumnjati (se) o čem*; in dubio esse, biti dvojben ili u pogibli; fides tua mihi venit in dubium, *postaje mi nepouzdana; tp. b) nepovoljan, težak, opasan, pogibeljan (jače od anceps)*, res dubia, res dubiae, *nepovoljan položaj, opasnost*, * tempora; loca dubia nisu, *Sall.*; * mons erat ascensu dubius; * aeger, * navis, u pogibli; in dubium devocare, staviti na pogibao, u opasnost; (*Ter.*) in dubium (*pogibao, opasnost*) venire.

ducātus, us, m. [*duco*] *vojvodstvo, zapovjedništvo*.

ducēnārius, adj. *ducenarac*, iudex izabrān između onih, koji su 200 tisuća sestercija imali, procuratores, koji su imali 200.000 sestercija dohotka ili plaće.

ducēni, ae, a, adj. num. distr. [*ducenti*] *po dvjesta, svaki ili na svakoga po dvjesta*.

† **ducētēsima**, ae, f. (sc. pars) *dvjestoti dio, dvjestotina kao dāca = 1/2 postotka*.

ducenti, ae, a, adj. num. card. [*duo-centum*] *dvjesta, dvije stotine*; * *za neodređen velik broj*.

ducenties, adv. num. [*ducenti*] *dvjesta puta*, * *o svakom većem broju*.

duco, dūxi, ductum, 3. [*dux imper. duce mj. duc Plaut.*; inf. pas. ducier mj. duci *Ter.* * perf. sync. duxi] 1) *voditi, povesti, vući*, alqm intro; alqm secum in castra, secum ex Ionia; suas mulierculas secum; uxorem in convivium, *uzeti, povesti sa sobom*; * duxit sua praemia victor = *odnese, dobi*; d. naves praesidio; * ducendus unus et comes alter; * ducenda petorrita = *držati, nabaviti*; * alqm ad versus, *na stihove, t. j. da st. sluša*; * me auditum, *slušati*; * cessatum d. curam, *odvesti*

na počmak; alqm ante currum; (*Entr.*) d. in triumphum, *i samo ducere*; loro equum; (*Ter.*) alqm secum hinc extemplo domum, alqm ad alqm; * alqm per omnia; principes obsidum loco; vix quā singuli carri ducerentur, *voditi, vukli bi se*; * equus victorem curru Achaico, *voziti*; * colla regum per vias; *voditi*; d. vitam et spiritum, *živjeti, disati*; aëra, animam spiritu, *u se vući, dihati*; * spiritum naribus; * pocula Lesbii, *srkati, piti*; * sucos nectaris; * Liberum; * nunc veterum libris, nunc somno et inertibus horis d. sollicitae jucunda oblivia (*ugodno zabavljati*) vitae; * opes animumque a ferro, *crpsti, dobivati, primati, vaditi*; d. sortes, *vući, ždrebati*; ea quae sortibus ducuntur; * d. mucronem, * ferrum vaginā, *pōvaditi, trynuti*; d. fletum, *plakati*; * verba longā morā, *prōtepati*; * longas in fletum voces; * de pectore gemitus, *stēnjati*; * anhelitum; * ilia duco, *pōkrāčeno mjesto, spiritum ex ilibus, zadihati se*; * duco remos = *veslati*; * lanas = *presti*; * ubera = *musti*; * capellam, *vući za sobom, nositi (za sladom)*; * sidera crimen, *vući, puštati rep za sobom*; * magnes d. ferrum, *privlačiti*; sibi quisque d. (*k sebi vući, prisvajati sebi*) rapere, trahere; * quercus fidibus, *potremuti*, silvas et saxa, * tigres comitesque silvas; * Brundisium, quo via d.; * iter ad urbem, * quem d. (*vozi*) priva triremis; (*u razgovoru*) se d., *odnijeti se, otići*; se a Gadibus, *Asin. Poll. u Cic. ep.*; ducere os, *kriviti usta*; * vultum. *Napose a) t. t. voditi na, d. alqm ad mortem*; † ad supplicium; in vincula, in carcerem, in ius; adductus Hermippo et ab hoc ductus est. b) d. uxorem domum, *voditi, dovesti kući, oženiti se, Com.*; uxorem, in matrimonium alcjs filiam; i (*Ter. Cic.*) *samo alqm; u šali možda i Hor. ep. 1, 20, 28. collegam Lepidum quo duxit Lollius anno. c) kao vojn. t. t. vojsku voditi, povesti, poći s vojskom*, triplicem aciem; exercitum ab Allobrogibus in Sequanos; copias adversus, contra alqm; cohortes ad munitiones; recto itinere exercitum ad eos quos etc.; legionem subsidio; (*Tac.*) equitem finibus (*kroz ili instr.*) Frisiorum; *apsl. (često Liv.), contra hostes*; in Etruriam; † *naprijed ići, marširati (o vojnicima)*; *naprijed voditi*, sex expeditas legiones; *biti na čelu ili pred (vojskom), voditi predvoditi, zapovijedati*, exercitum; ordines, *biti kapetan*; primum pilum; *odatle familiam, na čelu, biti prvi*; d. victrices caeteras; * ora navium contra latrones. d) t. t. u vodogradnji: *voditi, navratiti*, aquam non longe a villa, per fundum alcjs, in urbem. e) * *dovesti*, * duc nigras pecudes; * *tp. uzrokovati, pribaviti, dovesti, soporem*

somnos, somnium, utramque ruinam. f) *zadobiti*, *dobiti*, cicatricem, *Liv.*; apricis in collibus uva colorem; (*Quint.*) multa — lectione formanda mens et ducendus color (*prava boja izraza*); * canentem senectam; * rimam; * formam; * pallorem, *probljedi*; * notam; * exsortem honorem; * nomina, *ime nosti*. g) *povudi*, *načiniti*, *stvoriti*, *sagraditi* itd. fossam, *kopati*, vallum, *nāsipati*, ex castris ad aquam; † fossam longius; * muri ducti; * vivos vultus de marmore; * ocreas argento; * arcum; * aera; † opus; † epos, * carmina, * versus; d. (*prirediti*) alcuī funus. * funus atque imagines; * pompam; * choros; (*Phaedr.*) d. alapam, *čuškati*, *čušnuti*.

2) tp. a) *voditi*, *vudi*, *navesti*, *skloniti*, *nagnati*, *mamiti*, *potàci*, *dražiti*, *privlađiti*, ad credendum me tua oratio; trahi et duci ad cognitionis et scientiae cupiditatem; caritate patriae ductus; suspicione, studio, more ductus; literis et urbanitate, errore, honore aut gloria duci; (*Nep.*) alqm in errorem ducere; † declamatores quosdam perversa ambitio; * quo ducet gula; fabellarum auditione ducuntur; * ducit uterque color; u *zlu sm. vudi koga za nos, titrati se kime*. b) *izvoditi*, *izvesti*, *užeti*, alqd ex alqa re; unde; * originem ab alqo, *lozu vudi od...*; ab eundo nomen est ductum; i *pòčeti*, *zapòčinjati*, ab eodem verbo ducitur saepius oratio; ingressione meam non ex oratoris disputationibus ductam sed e media philosophia repetitam. c) *duljiti*, *produljiti*, bellum, bellum longius, in hiemem; rem im noctem; tempus; longius eam rem ductum iri; i o *licu u Caes. b. G. 1, 16, 5.* ubi se diutius duci intellexit, *da ga odviše dugo praznim obećanjima zadržavaju, za nos vuku*; diem ex die ducere (*Haedui*), *zavlačili su stvar od dana do dana; vrijeme provesti, provoditi, proživjeti, pròbaviti*, aetatem in literis; * vitam; * aetatem, * noctem; † nox ducebatur jucundissimis sermonibus; * d. somnos, *sanak bòraviti*; (*Tac. ann. 2, 84.*) sermonibus variis tempus atque iter (= tempus itineris) ducens; (*Tac. ann. 11, 37.*) lacrimae et questus irriti ducebantur. d) *proračunati*, *izračunati*, *uračunati*, *staviti u račun*, quoniam tria milia medimnū duximus, fenus quaternis centesimis; non d. in hac ratione eos (oratores), quibus etc. *Odatle d. rationem alcjs, sreću ili korist čiju proračunati = ošvrtati se, gledati na koga ili što, misliti na...*, *uvažiti što*, oratorum non minus quam populi; officii; non commodi; d. suam rationem v. ratio; *uopće: za što držati, brojiti u, cijeliti*, alqd in malis, alqd parvi, pro nihilo, haec pro falsis; d. alqm

in numero i samo numero hostium, eos loco affinium; alqm victorem; alqm despiciatui, *prèzirati*; quos idoneos d.; nihil praeter virtutem in bonis d.; (*Sall.*) modestiam d., *za zlu savjest držati*; (*Tac.*) ne verba prave detorta neu convivalium fabularum simplicitas in crimen duceretur; (*Ter. Nep.*) d. (*pisati u*) alqd laudi vitio; s *acc. i inf.* esse, omnia sua in se posita esse d.; i tutelae nostrae (eos) duximus; sic ducebam animo rebarque futurum.

ductim, adv. [duco] *na dišak, bez preduška* invergere in se liquores, *Plaut.*

ductito, 1. [intenz. od duco] (*Plaut.*) 1) *odvesti*, alqm. 2) *dovesti mladu, oženiti se* (o. instr.), alqm. 3) tp. *prèvariti*, alqm.

ducto, 1. [intenz. od duco] 1) *voditi*, exercitum per loca saltuosa, *Sall.*; d. restim (*Plaut.*), *voditi kolo, bili kolovoda*; *takoder* (*Com.*) *dovesti sa sobom kući*. 2) o vojvodi: *voditi, zapovjedati, biti na čelu*, *Sall.*; tp. *titrati se, prèvariti*, *Plaut.*

ductor, oris, m. [duco] *voda, vodič*, itineris, *provodiš (kalauz), napose: vojskovoda, vojvoda*, d. exercitus.

ductus, us, m. [duco] *vođenje, aquae, vodovod, aquarum*; d. muri, *gradnja (u duljinu)*. 2) *orta, oris, lica*. 3) *vodstvo, zapovjedništvo*, rem optime gessit suo ductu.

duđum, adv. [mjesto diu-dum] *dugo je tome, otkako* [odavno, davno; a mjestimice i: nije tomu dugo što, malo prije, dixi du-dum, materiam aliam esse joci, aliam severitatis; d. circumrodo, quod devorandum est (*glede na uru, što je počeo pisati pismo*). *Napose u opr. sa nunc, nunc demum; haud dudum, ne prije malo vremena = u ovaj čas, baš, upravo sad, quam d.?* *kako dugo?* *otkad?* s ut i quum (*Plaut.*); *baš, jedva, odmah, jam d., davno je već tome*.

duellator, = bellator, *Plaut.*

duellous = bellicus, *Plaut.*

duellum, starolat. = bellum, u zakonima i u *Cic. i Liv.*

Duilius (starije Duell.), ii, m. *Duilije, ime plemenu rimskom, iz kojega je najpoznatiji Gajus D., koji je potukavši god. 261. pr. Is. Kartagane prvu morskú bitku dobio*.

duim, etc. v. do.

* **dulce** = dulciter, što gl.

dulcedo, inis, f. [dulcis] 1) *slatkoća, vini*. 2) tp. *ljupkost, prijatnost, ugodnost, dražest*, honoris et pecuniae; amoris; orationis; agrariae legis; plebejos creandi, *Liv.*; perpotandi, bibendi, *Curt.*

dulcesco, — 3. [dulcis] *osladiti se, uva, biva sladak*.

dulceculus, *adj.* [dem. od dulcis] *prilično sladak, slađahan*, caseus, *Plaut.*; potio; kao riječ od mila, *Plaut. slatkiću moj!*

dulcifer, fēra, fērum, *adj.* [dulcis-fero] *slastan, slađak, Plaut.*

dūleis, *adj.* s *komp.* i *sup.* 1) *sladak, prijatan*, mel, *Plaut.*; vinum, merum, *Hor.*; doliū, *pun slatka vina*, sapor, olivum, epulae, *Hor.*; dulcior uva, *Ov.*, d. aqua, *Ov. pisao belli Alex.*; *supst.* duleia, um, n. *poslastice, medenjaci*. 2) *tp. sladak, prijatan, ljubak, mio*, orator; nomen libertatis; nihil dulcius; * hae latebrae dulces et jam, si credis, amoenae; * creditus; * juventa; * Musae; * nata dulcia; * conviva; *supst.* * qui miscuit utile dulci; * neu dulcia differ in annum; *napose u nagovodu*, dulcissime frater; * d. decus meum; * dulcis amice; * dulcissime rerum, amicitia remissior esse debet et liberior et dulcior; † (pleraque) abundant dulcibus vitis.

dūlcifer, *adv.* s *komp.* dulcius, *sup.* dulcissime [dulcis] *slatko, prijatno, ljupko*.

dulcītādo, īnis, *f.* [dulcis] = dulcedo, *jednom Cic. de or. 3, 25, 59.*

Dulgibīni, ili **Dulgubini**, ōrum, *m.* *Dulgubinci, germansko pleme uz rijeku Vezeru, Tac.*

dūlice, *adv.* [δουλικῶς] *ropski, jednom Plaut. mil. 2, 2, 60.*

Dūlīchium, ii, n. * -ia, ae, *f.* [δουλίχιον] *Dulihij, ostrvo, s jugoistoka od Itake, pripadajuće kraljevstvu Ulksovu. Odatle -lichius, adj. dulihijski, Verg. Ov.*

dum, 1) *konjiko*. 1) *dok, dokle, čim, pokazuje dvije istodobne radnje ili da jedna nastaje, dok druga još te traje, često s indik. prez., kadšto i s imperf. i perf.; s konj. u orat. obl. ili ako se hoće reći, da je radnja podređene rečenice samo mišljena, neodlučena ili namjeravana*. 2) *(tako dugo) dok, dokle, izražava, da su dvije radnje istodobne te da jedna traje tako dugo kao i druga, s indik. i konj. u naprijed rečenim slučajevima; često s predidućim tamdiu, tantisper i sl.* 3) *dok, dokle, dok ne, pokazuje, da radnja glavne rečenice prestaje, kako radnja podređene rečenice nastane, s indik. i konj. u napomenutim slučajevima*. 4) *na koliko, ili samo ako, ako samo, samo da, s konj., oderint d. metuant; pojačava se riječju modo (dummodo) kadšto se pridodaje još i tamen; dum-ne, dummodo ne, ako samo ne, samo da ne; i dum-non, ako se negacija s glagolom slije u jedan pojam, dum nos indulgentia illa non fallat, Quint. II) adv. enklitikički drugim riječima dodano, još, još te, 1) nondum, ne još te, još ne, vixdum, jedva još te, nihildum, još te ništa (ne); nedum gl. ovu riječ. 2) (u*

razgovoru) sa značenjem pojačanja uz imperative i interjekcije, agedum, agitedum, ded, deder, nuder, dederte, nuderte, hajd; tacedum, mućder! cedodum, tã daj amo! eholdum, čuj de!

dūmētum, i, n. [dumus] *trnjak, živica, guštara, česta, drđa; u prilici: zamršene nauke, mnijenja, Stoicorum dumeta; in dumeta correpere.*

dum-mōdo, *konjiko. v. dum I) 4).*

Dumnōrix, rigis, *m.* *Dumnorig, Eduanin, brat Divicijakov.*

* **dūmōsus**, *adj.* [dumus] *trnjan, trnjem zadržastao, grmovit.*

dūmtāxat, (dunt) *adv.* [od dum i taxo] *upr. ako se stvar pravo procijeni, strogo uzme, odatle 1) ne preko, samo, potestatem habere d. annum; peditatu d. procul ad speciem utitur. 2) dajbudi, barem, bar, expectari te video d. ad Nonas Majas; in jure civili d. ad hoc instrumenti munus. 3) † na koliko, na koliko samo; † to se zna, dakako, naravno, najme.*

dūmus, i, *m.* *grm, grmen, būs, trnje, trnjak (sr. vepres, sentis).*

dūo, ae, o, *adj. num. card.* [dūo] *dva; dvojica; dvoje i oba, obadva, oboje, in duobus, in agendo et in eloquendo.*

duō-dēcies, (-ciens), *adv. num.* [duodecim] *dvanaest puta.*

duō-dēcim, *adj. num. card.* [duo-decem] *dvanaest, dvanaestorica, dvanaestoro.*

duōdēcimus, *adj. num. ord.* [duodecim] *dvanaesti.*

duōdēni, ae, a, *adj. num. distr.* [duodecim] *po dvanaest, na svakoga po dvanaest.*

duō-dē-quadrāgēsīmus, *adj. num. ord.* *trideset osmi.*

duō-dē-quadrāgēntā, *adj. num. card.* *trideset i osam.*

duō-dē-quinquāgēsīmus, *adj. num. ord.* *četrdeset osmi.*

duō-dē-trīces, *adv. num.* *dvadeset osam puta.*

duō-dē-trīgīnta, *adj. num. card.* *dvadeset i osam.*

duō-dē-vīcēni, ae, a, *adj. num. distr.* *po osamnaest, svaki ili na svakoga po osamnaest.*

duō-dē-vīgīnti, *adj. num. card.* *osamnaest, osamnaestorica.*

duō-et-vīcēsīmāni, ōrum, *m.* *vojnici dvadeset druge legije, Tac.*

duō-et-vīcēsīmus, *adj. num. ord.* *dvadeset drugi, Tac.*

dūplēx, icis, *adj.* [duo-plico] 1) *upr. predvostručen, dvostruk, dvogub, dvojak, amiculum, dvogub plašt t. j. koji se dvaputa zagrne oko tijela (στῆλας, δαπλοῖς), * amictus, **

pannus; * fleus, *kalotica smokva*; * tabellae, *podvòstručena pisada tablica*; * jus, *juha, umaka (sauce) od više primjese*; gemmis auroque d., *od dvogake tvari*; murus; fossa; vallus; rates; acies; modus; * = ambo, *oba, obadva*, palmae, manus; parentes. 2) = duplus, *dvostruk*, d. frumentum, *dvostruk obrok (ration)*; stipendium; * fenus = *vrlo velik*; *supst.*, duplex, icis, n. *dvostruko*, d. centurioni dedit, *Liv. 3* tp. * *dvoličan, šaren, lukav*, Ulixes; Amathusia.

duplicarius, ii, m. [duplex] *duplikarac, vojnič dvogubac, koji u ime nagrade bere dvostruku plaću*.

dupliciter, adv. [duplex] *dvostruko, dvogubo*.

dupliceo, i. [duplex] 1) *podvòstručiti*, cursum, iter ejus diei; modum (*duljinu*) hastae; d. verba, *neposredno jedno za drugim, jedanput na kraju, a onda na početku rečenice ponoviti (dvadimlavo) ili sastavljanjem stvoriti*. 2) tp. *udvòstručiti, povećati, umnožiti*, gloriam, * flumen; * umbras; * *saviti, kriviti*.

duplus, adj. [duo] *dvostruk, dvogub* = *dva puta toliko, tolik, dvojinom dulji, širi, još jedanput tako velik itd.* pars; intervalla; *supst.* duplum, i, n. *dvostruko, dvojina*, poenam dupli subire *ili* in duplum ire.

dupondius, ii, m. [duo asses-pondo] = 2 asses, *od dva asa, dupondij, novac rimski*.

* **durabilis**, adj. [duro] *trajan, ustrajan*.

* **duracynus**, adj. [durus] *koštunjav, tvrd*.

dure i (*prekl. i kasno*) **duriter**, adv. s komp. [durus] 1) *tvrd, surovo, nezgrapno (za uho)*, pleraque dure dicere, *Hor.*; o est. ukusu: *tvrd, neugodno, grubo, Hor.*; quid sculptum infabre, quid fuscum durius esset, *Hor.* 2) tp. a) * *oponašanju: drveno, nespretno, ukòčeno*, durius incedit. b) *o načinu življenja: tvrd, strogo*, parce ac duriter, *Ter.* c) *o ponašanju prema drugima: strogo, oštro, nemilo, nemilosrdno*, duriter facere, *Ter.*; sermone durius accipere; durius in deditos consulere; durius vitae suae consulere v. consulo. d) *zlo, rđavo, loše*, durius cadentibus rebus, *jednom Suet. Tib. 14*.

durēscō, rui, — 3. [durus] *tvrdnuti, otvrdnuti*, humor; * campus situ; * ora; * corpus; † materia; † tp. d. in lectione Gracchorum; *okoriti se*.

durēta, ae, f. (*hispanica riječ*), *drvena kasa, banjica, jednom Suet. Aug. 82*.

duritas, itis, f. [durus] tp. *tvrdòća, strogost, neprijaznost*, orationis, *jednom Cic. or. 16, 58*.

duriter, v. dure.

duritia, ae, f. i -ties, f. u * † acc. -em i † abl. -e [durus] *tvrdòća, tp. a) otvrdnuće, naviklost na napore i nevolje, strog način življenja*, d. et patientia; labori ac duritiae studere. b) *tvrdò srce, nemilosrdnost*, animi; animi sicut corporis; * duritia ferrum ut superes adamantaque; i = *strogost, oštrina, okrutnost, Ter. Prop. Ov.*; † *teškoća, tegoba, pritisak*, operum; caeli militiaeque; imperii.

† **durisculus**, [adj. dem. od durus] *ponesto tvrd, nezgrapn, neskladan, versus*.

dūro, i. [durus] I) *tranz. 1) tvrditi, otvrditi, * uvam fumo, sušiti; * terram. 2) tp. utvrditi, okrijepiti, priučiti naporu i stradanju*, d. se labore; durati usu armorum; * d. natos gelu; * umeros ad alqd; *odatle * podnositi, odoljeti*, quemvis laborem; u zlu sm. *otupiti, učiniti bešćutnim i tupim, * aerea ferro saecula*; † ad omne facinus duratus. II) *intrans. 1) * tvrdnuti, otvrdnuti*, solum coepit d.; u Tao. tp. *otvrdnuti, tvrd biti*, usque ad caedem ejus duratura filii odia. 2) *dòtrajati, obàstati, ostati*, nequeo d. in aedibus, *Plaut.*, sub Jove, *Ov.*; durare in opere et labore, sub pellibus, unam hiemem in castris, *Liv.*; * † *apsol. 3) (ponajv. kasno) trajati, dòtrajati, nadalje postojati, uzdržati se, živjeti*, qui usque ad nostram juventam duraverunt; † duraturus *adjektiv.*, trajan, firmus paries et dur., magna et d. eloquentiae fama.

Durōcortōram, i, n. *Durokortor, glavni grad Rēmā u Galiji s. Rheims*.

dūrus, adj. s komp. i sup. 1) *tvrd, a) za opip, ferrum, Hor., cautes, Verg.*; i tp. nomen; † fortasse posset durum videri dicere, „quaere quod agas“. b) *za ukus: opor, trpak, * sapor Bacchi. c) za stih: tvrd, neskladan, nezgrapn, vocis genus; po tvorenju i po slaganju, verbum, verba; oratio, compositio; posebno supst. duriorum (opp. mitiorum) exempla, o mjestima, na kojima se govornik nešto krupnije izrazio, Cic. or. 37, 131. d) za oko tvrd, o umjetnim djelima: ukòčen, drven, signa; i o umjetniku: nezgrapn, nòotesān, nespretn, poëta durissimus; * durus componere versus; * rerum natura, *krt, krhak; tp. a) tvrd, navikao naporu i stradanju, jak, krepak, strog protiv sebe*, homo d. ac priscus; Spartiatae; * Hannibal; durum a stirpe genus; * bos. b) *surov, nòotesān, nezgrapn, krupan*, ut vita sic oratione durus, incultus, horridus; duriores et oratione et moribus; ne quid durum ac rusticum sit; * poëta; * versus; * cothurnus. c) *tvrd = neosjetljiv, bez dubljega i njež-**

nijega *dsjebanja*, *tup*, *ne hajudi* *za što*, *tordoglav* (*o značaju*) *strog*, Marius, qui durior ad haec studia videbatur; animi agresti et duro esse; * mollibus imperiis, *otordnuo* *za...*; * durum est *s inf.*; d. et ferreus; d. iudex; ipsis durior inventus est Caelius; * genus; * ingenium; * durius ferro pectus; os d., *besraman*, *bžočan*; * † durum est *s inf.*, *tordo*, *nepriyatno je itd.* d) o stvarma: *tegotan*, *mučan*, *dosadan*, *nepriličan*, *pogibeljan*, subvectiones; servitus; condicio; * dura mala navis, fugae, belli; *supst. dura*, *orum*, n. *muke*, *pogibli*; (Curt. 7, 11, 16.) duriora restabant; dura tempora; d. initium adolescentiae; * curae; * dolores; * pauperies; * valetudo; * munera belli; * proelia; * fames, * venatus; * durum est *s inf.* *pogibeljno*, *opasno je...*; si quid durius acciderit, si nihil sit durius; durius tempus ad transportandum; durissimum anni tempus; † tempestates; † durior casus; fortuna durior conflictari; *zemlja, što se teško radi*, *torda*, Verg. Liv.; durius negotium efficere alicui, *otegotiti*; (Tac.) cujus durior congressus, *teži, što se teže postigne*.

† *duumviratus*, us, m. [duumviri] *duumviri*, *duumvirstvo*.

duumviri, *orum*, m. [duo-vir] *duumviri*, *oblast ili povjerenstvo za određen posao*, 1) u Rimu a) d. capitales ili perduellionis, u starija vremena od kralja ili od naroda za svaki pojedini slučaj birani. b) d. navales, *brinuli su se za opremu, kadšto i za vodstvo ratnih brodova*. c) d. aedi faciendae ili locandae ili dedicandae, *nadzirali su gradnju i posvetu hrama*; sing. *duumvir*, Liv. d) d. sacrorum ili sacris faciundis, *čuvali su Sibiline knjige*; kasnije imala je ta oblast 10, napokon 15 lica.

2) po municipijima *bijahu* d. (juri dicundo) najviši magistrati (*činovnici*) kao konzuli u Rimu.

dux, dūcis, comm. [duco] 1) *vod*, *voda*, *vo-diš*; *voditeljica*, locorum; † itineris, † viae, *kalauz*; viarum atque itinerum, *Caes. b. G. 6, 17, 1.*; i bez dodataka, *voda*, Liv. Just.; *odatle uopće: voda*, *upravitelj*, d. impietatis; regendae civitatis; diis ducibus, magistrā ac d. naturā; quasi d. consequentis molestiae, *prehodnica*. 2) *napose: voda vojske*, *brodovlja itd.*, *voda*, *vojvoda*, *zapovjednik*, d. Helvetiorum, exercitus, praedonum; d. praefectusque classis; alio duce, *pod vodstvom čijim*; bellicosissimorum hominum peritissimis atque exercitatissimis ducibus (*abl. aps.*). *Odatle a) vod*, *voda*, *glavar*, Cloelia dux agminis virginum, Liv., * d. superum o Jupiteru; * d. gregis, * armenti, lanigeri pecoris, *prehodnik*, o biku, ovnu; * aries d.; * lino duce. b) * *konjušar*, addit equos additque duces. c) *knez*, *car*.

Dymae, ārum, f. [Δύμα] *Dima*, *grad u Ahaji*. *Odatle Dymaeus*, adj. *dimski*; *supst. -i*, *orum*, m. *Dimljani*.

Dymās, āntis, m. [Δύμας] *Dimant*, *otac He-kubin*, *koja se zato zove Dymantis proles ili supst. Dymantis*, *Dimantlovica*, Ov.

dynamis, is, f. [δύναμις] = *vis*, *sila*, *množina*, *jednom Plaut. Ps. 1, 1, 77*.

dynastes, ae, f. [δυναστής] *gospodar*, *vladar*, (*naslov zavisnih vladara malene zemlje lat. regulus*); *velmoža*, *jednom Cic. Att. 2, 9, 1*.

Dyrhachium (Dyrach.), ii, n. [Δυρράχιον] *Dirahij*, *grad u Iliriji*, prije Epidamnus, s. *Drač*. *Durazzo*. *Odatle supst. Dyrhachini* (Dyrach.), *orum*, m. *Dirahijani*, *Dračani*.

E

e (samo pred suglasnicima) ili *ex* (pred samoglasnicima i suglasnicima), praep. s *abl.* [*ex*, *ē*] znači, *da što izilazi iz unutarosti predmeta napolje*, iz: 1) o prostoru (iz dubine i iz sredine kao što i iz visine), iz; s (c. gen.); sa; na (c. loc.), exire ex navi, ex urbe, ex finibus; ex Menapiis venire; ex proelio excedere; naves ex Gallia (dolazeći); praesidia ex provincia (skupljeni); parte quadam ex Rheno (= ex Rh. derivata) recepta; ex urbe profugere, proficisci (i: od, iz blizine grada [Rima]; *Caes. b. c. 1, 14, 1. 3*); exire e vita, *prestaviti se s ovoga svijeta*; * carpere coronas e collo; extorquere arma e manibus; milites ex eo loco

deducere; egredi e portu; ejicere alqm e civitate; ex montibus decurrere; desilire, cadere ex equo s konja; pendere ex arbore; eminere e mari; collis ex planitie editus; ex muro bellare; ex eorum corporibus pugnare; e loco (sa svojega mjesta) propugnare; genus hoc est ex essedis pugnae; ex vallo tela jacere; ex equis (sa konjā) colloqui; ex tectis significare; ex hoc loco verba fecisti; ex vinculis (u okovima, *škovan u gvožđe*) causam dicere; ex cruce Italiam cernere; conspici ex castris; videri ex oppido; ex occulto agere; † ex libello respondere; laborare ex pedibus, *bolovati od nogu*; napose ex itinere, s puta, na

putu, putem, usput; ex fuga, iz bijega, na bijegu; ex omni parte, odasvud; ex tribus partibus; ex utraque parte; qua ex parte est Hi-bernia; † ex alio latere; ex arido, sa suha, na suhu; ex sua persona, upr. ispod svoje obra-zine, = u svoje ime, za se; tako s glagolima, koji znače: uzeti, primiti, odnijeti itd. n. pr. capere, sumere, accipere, percipere, au-ferre, tollere, haurire, eximere, petere i sl., tako i s onima, koji znače: pitati, čuti, sa-znati i sl., n. pr. quaerere, percunctari, au-dire, cognoscere, discere, intellegere i sl.; ego scibo ex hoc quid sit, Ter.; odium ex hoc ostenditur.

2) o vremenu znači a) čas podčinjanja: od, počevši od, da od, ex eo tempore; ex eo die quo etc.; ex eo die ad hunc diem quae fe-cisti; * ex Metello consule; qua ex die; ex die; ex adolescentia tua; ex quo, otkako; † octavus annus, sextus est ex quo etc., otkad, što; * hic tertius December, ex quo etc.; † ex eo; * ex illo, od ono doba, od onda. b) izvor ili postanje stvari u prijašnje doba: od, ce-teri ex veteribus bellis agro multati; † ipse e majoribus suis hostis populi Rom. jactabat etc. c) određen dan, na koji što pada: na ili gen., hunc judicem ex kalendis Januas. non habe-bimus; ex Idibus Mart. d) neposrednu poslje-dicu: od, iza, nakon, kako, odmah za, ex multis miseris requievit animus; ex labore se reficere; Cotta ex consulatu profectus est in Galliam; ex magnis rupibus (kako je izašao iz) nactus planitiem; gravis auctumnus in Apulia ex saluberrimis Galliae et Hispaniae regionibus (iza boravljenja) omnem exercitum valetudine tentaverat; odalle aliud ex alio, jedno za drugim, iza drugoga; alia ex aliis fingendo moras; ut aliud ex alio, da raspra-vimo jedno za drugim; diem ex die, od dana do dana, dan po dan (za danom); (Eutr.) ex consule, raskonzul, bivši konzul.

3) upće kad se misli, da što iz čega izlazi, dolazi, a) rod, loza, domovina, iz, od, negoti-ator ex Africa; Epicurei e Graecia; * puer ex aula; soror ex matre, po mijeku (po materi); virgines ex sacerdotio Vestae, Ter.; alia ex quaestu = alia meretrix, Ter.; fuit eodem ex studio vir eruditus; * ex alqa nota (vrste) esse. b) množinu ili cjelinu, od koje se što uzima, ili koje čest sačinjava: od, iz, iz-među, među, e civitate in senatum delecti; munera ex illa summa dantur; homo ex nu-mero disertorum; unus ex illis decemviris; acerrimus ex omnibus; miles ex primo ha-stato, od prvoga manipula hastatā; ex Hel-vetiis uxorem habere, Helvecanku; quintus Vettius e Marsis; puppes ex barbaris navibus; nihil ex pristina voluntate mutaverat; hunc ex

maxime raro genere hominum judicare debe-mus, za čovjeka veoma rijetka; ex domesticis imaginibus invenire, među predima naći; e gregibus epheborum vix singuli reperiebantur; antiquissimum e doctis genus poëtarum est. o) kaže građu, od koje je što učinjeno: od, rjeđe iz, statua ex aere facta; pocula ex auro, od zlata; * hoc totum e Coa veste volumen erit, govoriš će o C. odijelu; naznačuje i imu-tak, svotu, odakle se namiruju troškovi za što: od, između, o, largiri ex alieno; ex praeda tripodem aureum Delphis ponere; vi-vere ex rapto. d) uzrok, povod, izvor, vrela, početak: iz, sa (o. gen.), uslijed, od strane, od, radi, po (o. loc.), u (c. loc.), ex ea, ex eadem causa; ex ea re; qua ex re; ex doctrina nobilis; ex virtute nobilitas, radi vrlina, Liv. 1, 34, 6; non minor ex hostibus clades; ex hac clade atrox ira; (Tac.) timor ex imperatore, contemptio ex barbaris; has (tur-res) altitudo puppium ex barbaris navibus su-perabat, Caes. b. G. 3, 14, 4.; Liger ex nivibus creverat; ex alqo dolore; laborare ex aere alieno, ex invidia; ex perfidia et malitia alicui irasci; triumphare ex (nad c. intr.) gentibus Transalpinis, ex ea urbe, ex bellis; triumphum agere ex inimicorum dolore; victoriam ferre ex (nad c. instr.) civitate alqa; honestum illud, quod ex (u c. loc.) animo excelso quaerimus; una ex re satis praecipere, od jednoga slučaja nauk uzeti = jednim slučajem učiti; (Tac.) quantum ex re publica peteretur, iz politike; civitas commota ex aere alieno; morbi vul-gantur ex gravitate loci; ex tam propinquis castris, buduć da je tabor tako blizu; ex eo, ex quo fit, iz toga, iz čega slijedi; (Ter.) qua ex re fit, po tome; ex eo quod, quia stoga, zato, što, jer; ex quo vereor ne etc.; ex vul-nere; (Asin. Poll. u Cic. ep.) ex (od) vulneribus mori, (Liv.) perire; damnatus est Megabocus ex Sardinia, radi S.; ex Auli socordia spem salutis habere; (Tac.) nulla in eo culpa ex principe; gravis est e Pamphilo, od P., pe-perit e Pamphilo; nasci ex alqo, biti komu sin; aeger ex vulneribus; Crasso ex negotiis privatis obnoxius. Napose ono, od čega se komu pridjev nadijeva, cui postea Africano cognomen ex virtute fuit. e) prijelaz iz jednoga stanja u drugo: od, dii ex ho-minibus facti; ex oratore arator factus; ex beato miser; adeo duas ex una civitate di-scordia fecerat; (Hor.) ex nitido fit rusticus. f) pravilo, mjeru, kojom se što čini, po (o. loc.), prema, po, ex senatus consulto; ex senatus sententia; ex sententia, ex animi mei, tui, sui sententia (v. sententia); ex edicto, ex decreto; ex lege, ex legibus; ex jure, ex foedere, ex pacto, ex convento; ex consuetudine sua, e

natura; e virtute esse; ex nullius injuria, *ne čineći nikomu nepravde, bez ičije štete*; ex sua libidine; e communi utilitate; *napose e re tua, mea, ejus, na tvoju, moju, njegovu korist*, e re publica, *na boljak (sreću) državi, za opće dobro*; multas etiam e re publica seditiones saepe esse factas; id recte atque ordine, exque re publica fecisse et facere; (*Liv.*) Publilium — avocari haud e re publica esset, *ne bi bilo dobro, korisno po d.*; (*Suet.*) eam largitionem e re publica fieri; e re (*korisno*) visum est; ex usu esse, *korisno, probitačno je*; ex animo, *od sve duše, od srca*; judicare, aestimare, metiri, ponderare, spectare, consulere ex alqa re i sl.; consilium capere ex loci natura, ex re et ex tempore, necessario atque ex tempore, *kako zahtijeva itd.*; ex ratione libertatis, officii; contemnere alqm ex alqo, *spram koga, prema ili pri kom.*

4) čini s adjektivima različite adverbijalne oznake, ex improvise; ex aperto; ex aequo; e contrario; ex adverso; ex inopinato, ex insperato; † ex integro; * ex facili; (*Sall.*) ex vero = vere; i sa supstantivima, ex parte, *djelomice, od česti, čestimice*, magna ex parte; e vestigio, e regione, ex industria; ex memoria, *napamet, naizust, iz glave i sl.*

ea, adv. [*upr. abl. sing. f. pronominis is*] 1) (*sc. viā*) *onamo, Nep. Liv. 2) (sc. causā) radi toga, zato, Plaut.*

eadem, adv. [*upr. abl. sing. f. pronominis idem*] (*sc. viā*), *istim putem, upravo tudijer, onuda, ire.*

ea—propter (*rijetko*) = propterea, što gl., *Ter.*

ea—tēnus, adv. u koliko, donle, (o medi, koja se ne prekoračuje, ili ne mora prekoračiti), verba persequens e. ut ea non abhorreant a more nostro; *sc. quoad.*

ebēnus, i, f. [*ἔβενος*] *eban*; **ebenum**, i, n. *ebanovina (grāda), Verg. Ov.*

ē-bībo, bībi, (bībitum) 3. 1) *ispiti, popiti, hīrneam vini, sanguinem, poculum, Plaut.*; quid comedent, quid ebibent, *Ter.*; * ubera lactantia; * aquam (fluvii); * Nestoris annos, *toliko čaša, koliko je proživio Nestor godinā*; u prilici * *popiti, piti, amnes (o moru).* 2) *zapiti, propiti, pijući prōsūti, ili zabōraviti, imperium, Plaut., heres ut e. haec, Hor.*

ē-bīto, — — 3. *izāći, izlaziti, jednom Plaut. Stich. 2, 4, 28.*

ē-blāndior, dep. 4. *izlaskati, laskanjem stēći, omnia; (Tac.) unum consulatus diem; e ut; pass. suffragia eblandita.*

Ebōrācum, i, n. *Eborak, grad u Britaniji; s. York, Eutr.*

ēbriētās, ātis, f. [*ebrius*] *pijanstvo (u blažem smislu) Hor. quid non e. designat?*

ēbriōlus, adj. [*dem. od ebrius*] *pripiit, dornut, nākiden, Plaut.*

ēbriōsitas, ātis, f. [*ebriosus*] *pijānčovānje, jednom Cic. Tusc. 4, 12, 27.*

ēbriōsus, adj. s * komp. [*brius*] *podan vinu; i supst. pijanica, * tp. vrlo sočan, acina.*

ēbrius, adj. 1) *pripiit, dornut (u blažem sm.)* voces ebriorum; * vestigia, verba, *pijanoga*; * tp. ebrius dulci fortuna, *opojen slatkom sr.*, ocelli, *opojene ljubavju, zāljubljene.* 2) *napit, satura atque e., Ter., saturitate exii e., presit., Plaut.; cena, preobilan, Plaut.*

e-būllio, 4. *upr. ključati; tp. (rijetko) hvaliti se, hvalisati se čim, virtutes.*

ēbūlum, l, n. *kābat, āpta (Sambucus ebulus), Verg.*

ēbur, ōris, n. *bjelōkōst, slonova kost. Odalle * od slonove kosti građeno: bjelōkosni kipovi; svirala od slonove kosti, slonovom kosti ukrāšene korice, bjelokosni kurulski stolac rimskih magistrata.*

ēbūrātus, adj. *slonovom košću obložen, Plaut.*

ēbūrneōlus, [adj. *dem. od eburneus*] *od slonove kosti, bjelōkōstan, jednom Cic. de or. 3, 60, 225.*

ēbūrneus, i f. + -nus, adj. [*ebur*] 1) *od slonove kosti, bjelōkōstan, signum; scipio; dens, slonov; * ensis, s balčakom od slonove kosti.* 2) * *bio i gladak kao bjelōkōst, brachia, colla, digiti.*

Ebūrōnēs, num, m. *Eburonci, pleme u Galiji belgijskoj među Lüttich-om i Achen-om.*

Eburovices, *Eburovičani, grana Aulerkū u Galiji (sr. Aulerci).*

ēbūsus, i f. [*ἔβυσος*] *Ebuz, veće pituško ostrvo u Sredozemnom moru, s. Iviza.*

ē-cāstor, [pokazna čestica e; sr. ecce] *tako mi Kastora, u istinu (sr. castor).*

Eebātāna, ōrum, n. [*ἔββατᾶνα*] *Egbatana, glavni grad u Mediji, Curt. Tac.*

ecce, u *Plaut.* i *eee* pisano, adv. *naznačuje 1) pōjačāno prikazivanje na koji nenadan predmet: evo, eto, eno, e. video senem, quem quaero; e. mihi obviam venit; e. tuas literae; e. tibi nuntius (glasa), e. tibi exortus est Iso-crates; (u razgovoru) e. me, evo me; e. me nullum senem (Plaut.) evo me st., propadoh. 2) u razgovoru se često slijeva e. sa oblicima zamjenica: is, ille, iste u jednu riječ: nom. ecca, eccilla, eccillud, acc. eccum, eccam, eccillum, eccillam, eccistam i pl. eccos, evo (eto, eno) ga, ih, itd. Često se nalazi složeno sa rē, eecērē (Com.) bogami, zaista!*

eccheuma, ātis, n. [*ἔχχυμα*] *izlijevanje, izlijev, jednom Plaut. Poen. 3, 3, 88.*

ecclēsia, ae, f. [ἐκκλησία] narodna skupština u Grčkā, jednom Plin. ep. 10, 111. 1.

ecclēus, i, m. [ἐκκληῦς] (rijetko) = cognitor civitatis, državni odvjetnik.

ecf . . . v. eff . . .

* **ēchlāna**, ae, f. [Ἐχλῆνα] 1) zmija, guja, ljutica, kao atribut Furijā. 2) **ēchlāna**, kao nom. pr. a) neman (grdoba) podzemnoga svijeta na potak djevojka, napotak zmija, kći Hrizaorova, mati Cerberova. b) E. Lernaia, lernejska zmija (sr. hydra). **Odalle** * **ēchlāneus**, adj. **ēchlānē** = Cerberus.

ēchlānēdes, dum, f. [Ἐχλῆνες, ἔχλινος, jež] **ēchlānadi**, ježeva ostrva (5 ostrva) u Jonskom moru, Ov.

ēchlīnus, i, m. [ἔχλινος] (Hor.) 1) morski jež. 2) **ēchlīn**, mjeđena posuda za ispiranje čaša, **ispiraonica**.

ēchlīon, ōnis, m. [Ἐχλίων] 1) **ēhlīon**, jedan od heroja uзрастih od zmajevih zubi, što ih je pošijao Kadmo, muž Agavin, otac Pentejev, Ov. **Odalle** a) * **ēchlīonēdes**, ae, m. **ēhlīonovius** = Pentheus. b) * **ēchlīonius**, adj., **ēhlīonov** = tebanski. 2) sin Merkurijev, argonauta i udesnik kalidonskoga lova, Ov. **Odalle** * **ēchlīnīus**, adj. **ēhlīonov** 3) glasoviti slikar grčki.

ēcho, us, f. [ἔχῳ] jeka, kao nimfa personif., resonabilis E., jednom Ov. met. 3, 358.

ecclōga, ae, f. [ἐκλογία] + **ekloga** (malena izabrāna pjesma); + **knjiga**, **poslanica**.

ecclōgārii, ōrum, m. [loci electi] **eklogar**, odabrāni komadi za čitanje iz kojegagod spisa, jednom Cic. Att. 16, 2, 6.

ec-quādo, adv. (s. afektom ili indignacijom) **jedali**, **dali**, **zar ikad**, e. te rationem factorum tuorum redditurum putasti? * + **ecquandone**.

ec-quī (ponajv. adj. ili **ec-quīs** (supst. i kadšto adj.). **ecquae**, ili -a, **ec-quid** (supst.) ili **ec-quod** (adj.) pron. interr. (u žestoku, afekta pumu pitanju), je li koji, **jedali koji**, **dali koji**, **ikoji**? **itko**? **išto**? e. seditio unquam fuit? heus e. hic est? rogate, **ecquid** in tuam statum contulerit. **Kadšto** **ecquisnam**, **ecquinam** etc. **Napose** kao adv. a) **ecquid** (kaošto numquid) i u upravnom i u nepravnom pitanju, je li, **dali**, **jedali**, (rijetko) **što** = **zašto**? e. audis? e. placeant, me rogas. b) (prethl.) **ecqui** (starinski abl.) **dali ikako**? o) **ecquo**, je li, **dali ikamo**?

ēclleus v. **equuleus**.

ēcllētās, ātis, f. [edax] **proždrljivost**.

ēclax, ācis, adj. [ēdo] 1) **izješa**, **proždrljiv**. 2) * **tp. izjedajući**, **trošeći**, **uništujući**, **curae**; **tempus e. rerum**.

ēclēto, i. [e i dens] **obezubiti**, **izbiti zube**, **Plaut.**

ēclētīlus, adj. [e-dens] (**Plaut.**) **krezub**, **vetula**; **tp. u šali** = **vrlo star** (koje više ne dere, već je blago) **vinum**.

ēclēpol (po **Varonu**: „ius jurandum per Pollucem“. Ipak je vjerojatnije, da je **pol** = **πολύ**, a **ede**, da je isti pronomeni, koji je **ec-quid**), **vrlo**, **veoma**, **osobito**, **quaeso edepol**, **Charrine** . . . id quod velis, quod possit (fieri) **Ter. vrlo lijepo molim** . . .; **edepol** haec quidem bellua est, **Plaut. vrlo lijepa** . . .

edera etc. v. **hedera** etc.

Edēssa, ae, f. [Ἐδεσσα] 1) **Edesa**, grad u **Mačedoniji**, s. **Edisa** ili **Mogliena**, Liv. Just. **Odalle** **Edessaenus**, adj. Liv., **edeski**, **Edesani**. 3) u **Mezopotamiji**, u provinciji **Orene**, s. **Rhoa** ili **Orfa**, Tac. **Aurel. Vict. Eutr.**

ē-dīco, dixi, dictum, 3. **izreći**; **oglasiti**, **obznaniti**, **proglasiti**, **na znanje dati**, e. vobis, nostrum esse illum herilem filium; ut tu scire possis, e. tibi; pro contione edixit, praedam militum fore; **sa quaest. indir.** 2) **oglasiti**, **obznaniti**, **odrediti javnim oglasom po vlasti ili po zakonu**, **senatum** (skupštinu starješinstva) in posterum diem; **comitia**; diem comitiis i exercitui ad conveniendum; s. ut i ne; **sa samim konj.**; (**Hor.**) **nišnući na edile pretorov** (sr. **edictum**), hoc simul edixi; si quis turdos suaves edixerit assos.

ēdictio, ōnis, f. [edico] **oglas**, **zapovijed**, **Plaut.**

ēdicto, i. [intenz. od edico] (**Plaut.**) **izreći**, **otvoreno kazati**, **objaviti**, **obznaniti**.

ēdictum, i, n. [supr. partic. od edico] 1) t. t. **oglas**, **naredba**, **propis**, **edikt**, **proponere**, **constituere**; **napose pretorov oglas**, kojim je nastupivši službu **oglasio načela**, po kojima će suditi; **ed. perpetuum**, **edikt pretora**, koji su **zadržati** **potonji pridodavši mu po koju novu odredbu**, **Eutr.** 2) **uopće zapovijed**, jednom **Ter. Heaut.** 4, 1, 10.

ē-disc-, **ēdidici**, —, 3. 1) **naučiti na pamet**, **naizust učiti**, **magnum numerum versuum**; alqd ad verbum. 2) **uopće**: **učiti**, **naučiti**, **proučiti**, **poznati**, **istam artem**; * **numeros modosque**; **edidici deos**, * **cunctos**, **sa quaest. indir.**

ē-dissēro, sēruī, sērtum, 3. **razlagati**, **razložiti**, **opširno i potanko kazivati**, **predavati**, **eadem**; **res gestas**; **s quaest. indir.**; in docendo **edisserendoque subtilior**.

ēdisserto, i. [intenz. od edisero] (rijetko) **opširno i potanko kazivati**, **razložiti**, **isprispovijedati**, **Plaut. Liv.**

ēdīctīlus, [i. ēdo] adj. **predloženi**, **samo u svezi judices e. Tužitelj imao je u nekim par-**

nicama predložiti porotnike (125), a tuženi mogao je neki broj odbiti (75).

editio, ōnis, f. [1. ēdo] 1) + izdanje knjige. 2) izvješće, jednom Liv. 4, 23, 2., in tam discrepante editione. Napose kao t. t. e. tribuum, prijedlog četiriju tribusa po tužitelju, iz kojih je trebalo porotnike izabrati; sr. editicius.

editus, adj. s komp. i sup. [1. ēdo] uzvišen, visok, collis paulum ex planitie editus; locus editor, conclave, u gornjem katu; supst. brežuljak, in edito, Suet; edita montium, edita, visoke gore, visočine, Tac.; * tp. viribus editor, jači.

1. ē-do, dīdi, dītum, 3. I) 1) *uzvisiti, iznijeti, iznijeti na vidjelo*, animam, extremum vitae spiritum, izdahnuti, pustiti dušu, vitam, izgubiti glavu; e. clamorem, vikati, voces, risus, smijati se; * latratus, * hinnitus, rzati, + sonum, + complorationem, jaukati; (Plaut.) e. se ex aedibus foras, dānjeti se, otići napolje; Maeander editur (utječe) in sinum maris; cuniculus armatus edidit, izbaci.

2) *iznijeti na svijet, a) roditi, radati, poroditi*, partum, * alqm partu, * + alqm (o ženi) * o mužu; * Maecenas atavis edite regibus, pōtōmče starih kraljeva; + edita infāns ex nepte Julia; in lucem, * luci; * terra e. innumeras species, rada; * campus editus austro, otvoreno. b) *davati, nositi, stvoriti, uzrokovati, zadati, i sl.*, nullum fructum ex se (o ovcama); aliquantum trepidationis, zadati; tumultum, počinuti, pōdići; immortalia opera; scelus, facinus; fortium virorum opera; + opus virtutis; + alqd dignum spectaculo (gledanja); + exemplum patientiae, dati; annuam operam, godinu dana služiti; memorabile illud proelium, zāmetnuti, zadržati; ruinas, potrošiti, pōharati, pōrušiti; magnam caedem; * funera ferro; * strages per urbem; exempla in alqm = kazniti koga za strah drugima; (Tac.) ludos, spectacula, dati, prirediti.

3) *knjigu, djelo izdati, oglasiti, obznaniti, uopće: kazati, imenovati, govoriti, odrediti*, illos de re publica libros, librum contra alqm; + commentarios; + libellos sub alieno nomine; orationem scriptam, annales; e. in vulgus; quae opinio erat edita in vulgus; e. nomen alcjs; nomen L. Tarquinium, izdajem se za L. Tarkvinija; alqm auctorem rei; (Liv.) consilia hostium, izdati; * arma violentaque bella, opjevati; responsum oraculo editum; Apollo oraculum edidit s acc. c. inf.; haec ex oraculo Apollinis Pyth. edita tibi puta; ita ex fatalibus libris editum erat; (Liv.) quibus editum est (koji su za to dāredeni), dii; e. iudicium; e. tribus, iudices editi gl. editio i editicius; alqm sibi socium in etc.; iis editis imperiis, izdaviši itd.; e. mandata; ederet consul,

quid fieri vellet; + edita, ōrum, n. zapovijedi; + edere per libellos.

II. pōdići, uzdići, corpus super equum, baciti se konju na ramena, jednom Tib. 4, 1, 114.

2. ēdo [optativ, edim, v. Hor. sat. 2, 8, 90. Cic. fn. 2, 7, 22.] ēdi, ēsum, 3. [ēdo] 1) *jesti; žderati*, de symbolis, Ter.; aurum (o gavranu); nec esuriens Ptolemaeus ederat (jucundius); quoniam (pulli) esse nollent; post. multos modios salis simul edisse (o starim pravim, iskušanim prijateljima); tp. e. bona, spraskati, Plant., pugnos, okusiti p. = iskuškan biti, Plant. 2) * *izjedati, izjesti, rastočiti, rastakati, uništiti*, robigo culmos; lentus vapor carinas; corpora tua virus; si quid est animum; est mollis flamma medullas.

ē-dōco, dōcui, dōctum, 2. *temeljito poučiti, uputiti: tačno i potanko pokazati*, e. alqm alqd; edoctus artes belli, u ratnoj umijeći, edoctus cuncta; edoctus cladibus, nezgodama poučen; edoctus erat in illa disciplina; (Just.) edoctus de origine sua; ratio edocuit ut videremus etc.; s inf.; + elephantum vix edocti, izveždani; + e. multos; s acc. c. inf.

ē-dōlo, 1. upr. bradvom otēsati, odalle (rijetko) tp. zgotoviti, svršiti, quod jusseras, edolavi.

ē-dōmo, dōmui, dōmūtum, 1. *upitomiti, ukrotiti, zaždati, pokoriti*, vitiosam naturam doctrinā; * orbem (terrarum); * mos et lex maculosum e. nefas.

Edōni, ōrum, m. [Edōnos] Edonci, tračko pleme blizu rijeke Strimona (Strume), poznati kao štovatelji boga Bakha. Odalle 1) * Edōns, adj. edonski. 2) * Edōnis, idis, f. a) kao adj. = trački, Tračanka. b) bakhantica.

ē-dōrmio, 4. a) *tranz. prespavati*, crapulam; * e. lionam, ulogu spavajuće II. prespati, prikazujući II. zbilja spavati. b) *intranz. naspavati se, ispavati se*.

ēdormisco, — — 3. (Com.) *prespavati*, hanc crapulam, *prespavati* pijanstvo, vino, hoc villi; unum somnum.

ēdūcāto, ōnis, f. [1. educo] *uzgajanje, uzgoj, othranjivanje*, liberorum, djece; (Tac.) pl. praefuisse educationibus; u prītoī, suae eloquentiae velut quandam educationem refert, Tac.; i o životinjama, Cic. p. Rosc. A. 22, 63.

ēdūcātor, ōris, m. [1. educo] *odgojitelj, othranitelj* = otac ili hranitelj; kasno i = paedagogus v. paedagogus.

ēdūcātrix, icis, f. [1. educo] *odgojiteljica, othraniteljica, klas. samo tp. earum* parens educatrixque est sapientia.

1. ēdūco, 1. 1) *u fizičkom pogledu, osb. o životinjama i bilju: odgojiti, podići, pothra-*

*niti, gojiti, * ager uvam, pomum, herbas, rada; * tractus lepores, apros; * senectam alcijs, hraniti, prehraniti koga u starosti; tp. educata hujus nutrimentis eloquentia; in educando apparet aliud quiddam bestiis propositum. 2) u duševnom pogledu: odgajiti, othraniti, alqm humili cultu; homo ingenuus liberaliter educatus; educatus in domo Periclis caelum, quo natus educatusque essem; ad turpitudinem educatus.*

2. *ēduco, dūxi, dūctum, 3. 1) izvesti, izvoditi, izvuci, izvaditi, gladium e vagina. pōvaditi, trgnuti; t. t. e. sortem, vući, izvaditi, alqm ex urna, ždrijev nečij; tribus; e. lacum, odvesti, pustiti vodu iz j.; (Tac.) molem in Rhenum, povući; hominem de senatu; uxorem ab domo secum, hos secum milites, (kao vojnika) povesti; se foras, odnijeti se, otići napolje, van. Ter.; alqm secum rus, alqm in provinciam, naves ex Sicilia, izeti, povesti sa sobom; (Hor.) Eupolin, Archilochum, comites ed. tantos; alqm ex oppido, istjerati; equos ex Italia, izvesti; (Hor.) jumenta in agros (radi lova); (Com.) vinum, istrusiti, ispiti; napose a) o vojsci, izvesti, povesti, krenuti, dignuti, cohortes, cohortes ex urbe; copias castris, e castris; legiones ex hibernis; exercitum ab urbe; copias in aciem, exercitum in expeditionem; copias e navibus, ex classe copias suas, iskrcati; apsl. o vojvodi: izići, otići, poći, krenuti se, ex hibernis; tribus simul portis, ad alqm; in aciem. b) navem ex portu, odjedriti. c) alqm (ex domo) in jus, ad consules, i samo e., pozvali na sud. 2) pōdići, sagraditi, pōstaviti, * aulaea; * placidoque educata (sc. signa) tenore tota patent; * turris summis sub astra tectis educata; * moenia educata (skovani u) caminis Cyclopum; † pyramidas; * aram; * molem; * alqd caelo, do neba; * alqm ad superas auras, * ad astra; u zvijezde kovati; napose dijete, odgojiti, othraniti, alqm; alqm apud alqm; (Ter.) alqm a parvulo; * serum regem alcui; † educatus in contubernio legionum; * aura distinctos ed. (izvodi, rada) verna colores; pullos, izleći, izvesti, Plaut. 3) o vremenu: provesti, proživjeti, * pios annos.*

*ēdulia, adj. [edo] * što se rado jede, slastan, capreus; (pretkl. i kasno) edulia, ium, n. jelo.*

† *ēduro, 1. (rijetko) trajati, solis fulgor in ortus.*

** ēdurus, adj. prilično tvrd, pirus.*

Eētione, ōnis, n. [Ἐτίων] Ejetijon, kralj u Tebi u Ciliciji, otac Andromahin. Odalle Eetioneus, adj. [Ἐτιώνεος] Ov., Ejetijonov.

effarelo (effere.) [ex-f.], — fertum, 4. (rijetko) napuniti, ispuniti, zatrpati, intervalla

saxis; (Plaut.) bibite, este, effarcite vos, nabubati se, nabiti se.

effātum, i, n. [partic. od effor] 1) proroštvo, fatidicorum et vatū effata. 2) tvrdnja dijalektična.

effētlo, ōnis, f. [efficio] 1) izvršivanje, artis; recta, tvorenje pravde. 2) tvorna sila, jednom Cic. Acad. 1, 2, 6.

effector, ōris, m. [efficio] stvoritelj, uzročitelj, tvorac, e. mundi molitorque deus; earum rerum deos facere effectores; stilus optimus et praestantissimus dicendi e. ac magister.

effētrix, icis, f. [efficio] stvoriteljica, uzročiteljica, terra diei noctisque; pecunia e. multarum et magnarum voluptatum.

*effectus, us, m. [efficio] 1) izvršivanje, izvodjenje, postquam ad affectum operis ventum est; hoc ad affectum adducere, svršiti; opera erant in affectu, bijahu u izvođenju = dovršivala se; i o činima, za koje se hoće djelatnosti, aestas extrahitur sine ullo e.; e. spei, ispunjenje, spes effectus, izvedivosti, consiliorum, Planc. u Cic. ep.; napose: djelovanje, vis et a. herbarum; † meton. tvorne sile. 2) učinak, posljedak, eloquentiae e.; * pl.*

effēminate, adv. [effeminatus] mekòputno.

effēminatū, adj. s komp. i sup. [partic. od effemino] raznjēžen, mekòpulan, mekušast, slab, corpora; opinio; effeminatissimus languor; † effeminatum (mekušcem) et muliebriter timidum — appellans.

effēmīno, 1. [ex-femina] 1) učiniti ženom, ženski rod pripisivati, effeminarunt autem (aëra) Junonique tribuerunt (Cic. dali mu ženski rod, jednom Cic. n. d. 2, 26, 66. 2) tp. učiniti ženskim, omekòputiti, raznježiti, razmaziti, homines; corpus animumque virilem; vocem; † effeminari stupro.

effērātus, adj. s komp. i sup. [partic. od 2 effero] pōdivljao, divlji, surov, genus; mores.

effēritas (ecf.), tūtis, f. [efferus] divljaštvo, surovost.

1. *ef-fēro, (ecf.) extūli, ēlātum, efferre, 3. 1) iznijeti, iznositi, izvaditi, odnijeti, mucronem; literas; tela ex aedibus; pedem domo, portā, (Plaut.) pedem aedibus, quoquam; * pedem, otići, poći; * gressum, doći odakle; * efferri tectis; e. signa extra urbem, vexilla e castris; cibaria sibi domo, pēnijeti sa sobom, frumentum ab Ilerda, sua; e. in album, upisati; Furium longius extulit cursus, jakao predaleko Messium impetus per hostes extulit ad castra; elati ad novissimam aciem; napose o mrtvacu, odnijeti na groblje, kopati, sahraniti, alqm; alqm amplo funere; funere*

ampliori, publice efferri; † funus effertur; *u prilici* ne libera res publica efferatur; *ozemlji: roditi, rađati, uroditi, nositi; uopde: proizvodi, izvodi, ager uberioris fruges; e. cum decumo, deseterostruko; aetates singulae singula genera dicendi extulerunt; (Quint.) plurimas vel potius omnes ex se ipso virtutes extulit immortalis ingenii beatissima ubertate; * genus acre virum (o Italiji); * donositi, diem mortalibus, lucem (o Aurori, zori); (natura) effert (*kaže*) animi motus interprete lingua; se efferre, *pojavit se, pomoliti se*; volo se efferat in adolescente fecunditas; quae (virtus) cum se extulit et ostendit lumen suum; *podidi*, clamorem, *viknuti*, Plaut.; *o govoru: izgovoriti, izreči, izraziti, iskazati, kazati, govoriti, (Ter.)* verbum de verbo expressum; graves sententias inconditis verbis; quae incisim aut membratim efferuntur; † horride atque incompotite quam libet illud frigidum et inane; *odalle uopde raznijeti, raznositi, rastrubiti, razglasiti, objaviti, razložiti*, alqd foras, has meas ineptias; priusquam eorum clandestina consilia efferantur; ne res efferatur; in vulgum disciplinam efferri; in vulgus militum elatum est, qua arrogantia etc.; † sua consilia; † quae omnes animo agitabant; *ostrasti: zanijeti, spopasti, obuzeti, osv. u pas*, si me efferret ad gloriam animi dolor; efferri dolore, laetitia, gaudio, odio, cupiditate, studio, iracundia, vi naturae atque ingenii.*

2) *uznijeti, uznositi, dizati, podidi, uzvisiti i sl.*, alqm in murum; brachia; scutum super caput; pulvis elatus, *dižući se*; se avium modo; Curt.; efferentes se, *uproprnice skačući*, equos, Quint.; ensem dextrā, *mahati, uzmahivati mačem*; caelo palmas, *dizati kn.*; * flammam; *istaknuti zublju, baklju (o brodu)*; alqm ad summum imperium, *uzvisiti na itd.*; (Tac.) eff. supra leges; * caput altius; * ora; * caput inter alias urbes. *Odalle a)* eff. se, *uznijeti se, javiti se*, quorum animi altius se extulerunt; qua in urbe primum orator se ext.; † elatus supra humanum fastigium. *b)* eff. se *ili pas*. efferri, *pōnijeti se, oholiti se, razmetati se, uzobijestiti se, hvastati se itd.*, sese audacia, scelere atque superbia efferens; exsultare atque efferre se; insolenter eff. se; nec cohibendo efferentem se fortunam, quanto altius elatus erat, eo foedius corrumpit, *napose partic.* elatus alqa re, recenti victoria, spe celeris victoriae, gloria, opibus. *c)* *u govoru: slaviti, hvaliti*, alqm, alqd laudibus, alqd versibus, *isamo efferre*; * alqd in caelum, *u zvijezde kovati*; (Nep.) efferri ad caelum; (Sall.) alqm pecuniā et honore, *nagradi, odlikovati*; (Tac.) Cl. Marcellum pontificatu et

curuli aedilitate. M. Agrippam — *geminatus* consulatibus extulit, ceteri nobilium — opibus et honoribus extollerentur. 3) * *pōnijeti do kraja, pretrpjati*, malum patiendo.

2. *effero*, 1. [ex-ferus] *učiniti divljim*, speciem oris; terra efferatur immanitate beluarum, *podivlja, opusti*; tp. animos; ea caedes e. Thebanos ad execrabile odium Romanorum, *razjari, razljuti*; odio iraque efferati; † equi dolore efferati.

effertus, adj. s. komp. [partic. od effarcio] *nātrpān, pun; obilat, bogat*, effortus fame, hereditas effortissima, Plaut.; * frugifera et e. arva Asiae.

* *ef-ferus*, adj. *pōdivljao, surov*, facta tyranni; Dido; mens Caci.

ef-feresco, ef-ferbui i potom fervi —, 3. *uzāvreti, uskipjeti*, aquae subditis ignibus; * *zasjati*, sidere toto caelo; *u prilici: bibati se, šumjeti, budati*, illae undae comitiorum, ut mare profundum sic eff.; Pontus armatus, effervescens in Asiam; tp. in dicendo stomacho saepe iracundiaque vehementius; verbis effervescentibus et redundantibus; (Tac.) effervescet vis pulcherrimae naturae tuae, *o srdžbi: planuti, usavreti, Tac.*

* *ef-ferro*, — 3. *uzāvreti, uskipjeti, tp. o množini: vrvjeti, izvrvjeti*.

ef-fetus adj. *rađanjem oslabio, odalle oslabio, iznēmogao, istrošen*, corpus; * agri; * vires; * vinitor; * senectus saeculis eff., * *effeta veri, otupjela za i.*; † natura; † tauri senio eff.

efficacitas, ātis, f. [efficax] (*rijetko*) *djēlovānje*.

efficaciter, adv. s. komp. i sup. [efficax] s. *uspjehom, uspješno*, id acturos efficacius; efficacissime rogare.

efficax, ācis, adj. s. komp. i sup. [efficio] *djelujući, uspješan*, haud quaquam tam efficaces preces, Liv.; * scientia (*o vrađanju*); quae maxime efficaces ad muliebre ingenium preces sunt, Liv.: in quibus (rebus) peragendis continuatio ipsa efficacissima esset, Liv.; * s. inf. *kadar*; * Hercules, *junaci*; Cael. u Cic. ep. tardus et parum efficax, *nepraktičan*.

efficiens, tis, adj. [partic. od efficio] *djelatan*, causa, *uzrok postanja, pravni uzrok*; virtus eff. est voluptatis, *uzročiteljica*.

efficienter, adv. [efficio] *djelotvorno, uspješno, jednom Cic. fat. 15, 34*.

efficientia, ae, f. [efficio] *djēlovānje, moć, učinak*, solis; naturalis.

efficio, fēci, fēctum, *stari pf. conj. effexis, inf. prass. pos. effieri* Plaut. 3. [ex-facio] 1) *učiniti, stvoriti, izvesti, svršiti, dogoto-*

viti, dovršiti, magnas rerum commutationes; unum consilium, *jednu ratnu osnovu*; mandata; munus; omnia pecunia effici posse; tertius hic dies disputationis tertium volumen efficiet, *sačinjavati, činiti*; e. opus; pontem; turre; tormenta; crates; insulam; portum; vadum, iter, *prevaliti*; * effectos vitibus antes, *gotovi* (t. j. *rezani i vezani*) *redovi čokčoca*; e. tantos progressus, *tolu napredovati*; e. cohortes, legiones, classem arma, *sāstaviti, skupiti*; alicui nuptias, argentum, *Ter.*; quod a Curione effeceram, *bio sam isposlovaio*, unam legionem ex duabus, *načiniti, sāstaviti*; e. alqm consulem, *učiniti, izabrati*; murus montem efficit arcem; e. exercitum confirmationem, *ohrabriti*, homines immani corporum magnitudine, *stvoriti, činiti*; * alqd irritum; durius vobis negotium, *otegotiti*; fortuna eos etiam e. caecos (*zastijepi*) quos complexa est; quid in P. Scipione effecerit, *na Sc. počiniše*; s ut; i sa ne, *hotimice učiniti, da ne itd.* = *zapriječiti da itd.* s quo = ut eo magis i konj.; * *samim konj.*; effici non potest, quin; e. clamores, admirationes; alicui longinquum morbum. 2) o *njivi*: *nositi, roditi*, ager plurimum cum octavo (*osmerostruko*) e.; quantum ille bonis suis e. posset, *izvaditi, dobiti od itd.* 3) o *brojevima* i *sl.*: *sačinjavati, činiti, davati*, ea tributa vix quod satis est efficiunt. 4) *iz predidućega*: *dokazati* (u *filoz. govodu*), alqd; vult e. animos esse mortales; ex quo efficitur, *odalle sljedi* (s *acc. c. inf.*, i sa ut).

effigies, ei, f. (i **effigia**, Plaut.) [effingo] a) *prilika, kip* (ponajprije *plastično*, po čemu *načinjeno umjetno djelo*) Veneris; deus effigies hominis et imago; plurima est in omni jure civili etc. antiquitatis eff., *drevnost se mnogodstruko vidi u . . .* *Odatle tp. napose o prilici ili slici, koja je maštom stvorena ili riječima izražena*, eff. nostrarum virtutum summis ingeniis expressa; effigies rerum notat res ipsas (u *mnemonioi*): Cyrus ille scriptus ad effigiem justī imperii, *uzor, idejal itd.*; i *prema idejalu* perfectae eloquentias speciem (*idejal*) animo videmus, effigiem quaerimus auribus, *istemo priliku ušima slušateljā prikazati*. 2) *sjena, silhouette* effigies, imo umbrae hominum; ne vestigium quidem ejus nec simulacrum sed quandam effigiem spirantis mortui; * *effigiem nullo cum corpore finxit apri*; † o *prilici pokojnika u smu*; * † *uopće: slika, prilika*.

effingo [ex-f.], finxi, fictum, 3. 1) *likovati, izobraziti, izraziti, slikati, o umjetniku*, oris lineamenta, *narisati, prikazati obličje*; † illum coloribus, illum cerā, illum aere etc., *prikazati bojom, voskom itd.*; * casus in auro, *urezati, predočiti u itd.*; * gressus euntis, *na-*

sljeduje; in ea (specie oris) penitus reconditos mores; † per figuras animalium sensus mentis. 2) *tp. a) riječima predočiti, izraziti*, alqjs mores; o piscu: *napraviti, stvoriti*, effinge aliquid et excude, quod sit perpetuum, *Plin. ep. 1, 3, 4. b) nasljedujući dostiđi ili iskati dostiđi*, illum, quem ante delegerit, imitando; † imaginem virtutis, † vim Demosthenis; † Horatium. c) u *duhu, u fantaziji sliku sebi stvoriti, zadržeti, prilikom, u prilikama prikazati*, ea animo; visum impressum effectumque ex eo unde esset, *prikaza, koja je izraz i prilika onoga predmeta, od kojega polazi*; quae porro tam immensa magnitudo, quae illa tam multa possit effingere = effecta continere (o *pamēti, memoriji*), *Cic. Tusc. 1, 25, 61. 3) (rijetko) otrti, zbrisati*, e foro spongiis effingi sanguinem; * *trli*, manus aegri.

efflagitatio, ōnis, f. i (jednom *Cic. Verr. 5, 29, 75. u abl. sing.*) *-tātis, m.* [efflagito] *silno zahtijevanje, vruća molba*.

efflagito, [ex-f.] i. *zahtijevati, vruće moliti, pozivati*.

efflictum, adv. [effligo] *tp. da umreš od . . . amare, deperire, ginuti, mrijeti za kom*, Plaut.

efflicto, i. [effligo] (Plaut.) *ubijati*.

effligo [ex-f.] flixi, flictum, 3. *ismrtiti, ubili* Pompejum.

efflo [ex-f.], i. *ispunuti, izdahnuti, sipati* iz . . . animam, *dušu pustiti, izdahnuti, umrijeti*; * *samo efflare i extremum halitum e.*; * *lucem elatis naribus*; * *vernas ab ore rosas*.

effloresco [ex-f.], rui, -- 3. *procvasti, ucvasti, rasovjetati se, prōniknuti, samo tp.* = *postati, poteci od*, ex rerum cognitione efflorescat et redundet oportet oratio, *mora da poteđe govor krasan i obilat*; cum usus progrediens familiaritatem effecerit, tum amorem eff. tantum etc.; utilitas ex amicitia; ingenti laudibus.

effluo, [ex-f.], flūxi, -- 3. 1) *isteci, istjecati, teći*, vita una cum sanguine; aer effluens huc et illuc; * *ne qua levis effluat aura*; *tp. izadi na vidjelo, razglasiti se*, utrumque hoc falsum est, effluet, *Ter.*; *razlijevati se, prētjecati*, genus dicendi effluens. 2) o *nelekućinama*: *ispasti, izmadi se, okli-znuti se, spanuti*, † figurae e summis corporibus; ? *telum*; * *urnae manibus*; * *effuso toga laxa sinu*; *tp. † non rudia tantum et fortuita, sed impropria interdum; nestajati, nestati, prōlaziti, proci, minuti*, † *litera ictu fulminis*; *pt. e. aetas, tempus, aestas*; e. alicui mens = *izdade ga pamet = zaboravi, što je htio da reče*; e. ex animo alqjs i *samo effluere, zabōraviti se*.

effluuium, ii, n. [effluo] (*kasno*) *ššće*, e. lacus.

effodio [ex-f.] fōdi, fōssum, 3. 1) *iskopati*, *iskopavati*, *izvaditi*, ferrum, aurum; aes, argentum; * opes; oculos, * lumen alicui, *iskopati*, † e. viscera, *izbiti dijete iz utrobe*, *šmrliti plod*; *pregn. iskopati* = *načiniti*, * latebras, * portus, † scrobem; † lacum. 2) *prekopati*, *rāzriti*, terram; † humum rastello; † agrum; *pregn. prekopati*, domos; * sepulcra.

effor [ex-f.] *provo se lice praes. ne nalazi u pisaca; ponajv. u partio. perf. i u fut.* 1) *izreči*, *izgovoriti*, *iskazati*, verbum, nefanda; pauca effatu digna aut facilia nomina; * ore (*glasno*); * visum alicui; * effare. 2) t. t. *augursk. govora; posvetiti, odrediti za što*, templum; locus templo effatus (*pas.*), *odredeno za hr.*; *kao t. t. dijalektički, izreči, ustvrditi*, quod ita effabimur; aut vivet eras, aut non vivet.

effrenāte, adv. s komp. [effrenatus] *rāzuzdāno*, *nēobuzdāno*.

effrenatio, ōnis, f. [effreno] *razuzdanost*, animi impotentis, *jednom Cic. Phil. 5, 8, 22.*

effrenatus, adj. s komp. [partic. od neobičnoga ef-freno] *rāzuzdān*, *nēobuzdān*, *neškroćen*, *divlji*, *rāspušten*, equi; homo; cupiditas, audacia, furor; e. insolentia multitudo; homines effrenatae libidinis; effrenatior vox.

effrenus, adj. [ex-frenum] 1) *nezāuzdān*, *bez uzde*, equus. 2) * *tp. rāzuzdān*, *rāspušten*, *divlji*, amor; gens.

effringo, frēgi, frāctum, 3. [ex-frango] 1) *razbiti*, *obiti*, *provaliti*, fores, januam; † carcerem, † tabernas; * cistam. 2) *slomiti*, *prelomiti*, *razbiti*, † crus; * cerebrum.

effugio [ex-f.] fūgi, —, 3. 1) *intrans. pobjeći, uteći, umaći*, e proelio, ex vinculis publicis, e manibus; e quibus (ludis) vix vivus e., *živu iznijeti glavu*; per aversam partem urbis viā Nola ferente; e. nolle; (Com.) e. foras, huc foras; * istinc; * ante alios, *pred drugima bježati*; * e. stabulis, * ad delubra, † ad regem. 2) *trans. uteći, ukloniti se, umaći, kloniti se*, periculum, mortem, equitatum Caesaris; * visum, *ne biti viđen, opažen*; adeo non principatus appetens parum effugerat ne dignus crederetur, *opet ne bješe izbjegao pogibli, da ga drže vrijednim (prijestolja)*, Tac. hist. 3, 80; haec morte effugiuntur. *Odatle res me effugit* = *ne opažam*; nihil te e.; nullius rei cura eos e.

effugium, ii, n. [effugio] 1) * † *bijeg*, *umicanje*. 2) *ispust za bijeg*, si eff. patuisset in publicum, Liv.; † effugia insedissee; *sredstvo za bijeg*, effugia pennarum habere, *imati krila da uteku*; eff. mortis assequi, *uteći*

sm.; nandi eff.; alicui dare eff.; (Tac.) solitum in tali casu eff. in aperta prorumpendi.

effulgeo, [ex-f.] fūlsi, 2. (* *uza to oblik* effulgēre), *zasjati se, prosjati, sjati*, (*iz ili iza . . .*), *svijelliti se*, tres soles; ex vehementi sole, qualis inter graves imbre nubes effulget; * auro; † ornatu; *tp. effulgebant Philippus ac magnus Alexander, Liv.*; † si forte aliquis effulserit inter dicendum extemporalis color, *sinc, iznenada na um pade*; sr. color; audacia ante insignibus, *u oči udarati, Tac.*

* **effultus**, adj. [partic. od neobičnoga ef-fulcio] *šdapt, pruživši se (gdje), ležeći*, velle-ribus stratis; foliis.

effundo [ex-f.] fūdi, fūsum, 3. 1) *izlijevati, izāsipati, izāsuti, lijevati, sipati*, lacrimas, *protijevati, roniti*; mare effunditur, *prelijeva se (u druge vode)*, Tiberis effusus super ripas, *razliti se*; * imber effusus nubibus, *oboriti se*; grandine effusa, *spustiti se, padati*; † procella eff. imbrem, nivem. 2) o *netekućinama*. A) s *pretežnijim pojmom prijedloga ex*, a) *štjerati, izbaciti, svrći, bacati na zemlju, oboriti, obāliti, povaliti, izāslati*, * alqm sub portis, * solo, * *fulvā arenā*; *napose o konju, zbacili sa sebe konjanika*, consulem super caput; posito magis rege, quam effuso; * tela, *odapinjati, bacati*; * auxilium castris, *pošiljati*; eff. primum impetum, *prvu navalu učiniti, prvi se put zagnali*; in nocturno tum late effuso (*rasprostranjenom*) incendio; nimbus effusus; † ingenti fragore caeli procella effusa; * Teucros in aequum; effundi in fugam, *udariti u bijeg*; effuso exercitu, s *razbilom vjaskom*; effusos (*rāstihane*) hostes invadere. b) *izāsipati, izāsuti, anulos*; * *saccos nummorum, isprazniti*. *Odatle razāsuti, prosuti, rasteći*, sumptus, aerarium, patrimonium; † redditus publicos in dies festos; (Ter.) effundito, emite; id per luxuriam eff. atque consumere; *odalle i collectam gratiam florentissimi hominis effundere, ludo izgubiti*. c) *sabrano razabrati, složeno raspustiti, pustiti*, sinum (sc. extoga factum) *razabrati*, * effuso sinu; † effusis habenis, *pustiti*; manibus habenas, * habenas irarum; † impetum; * jubam cervice equina; * caesariem effusae nitidum per candida colla, *padnuvši im kosa niz vrat*; * crines effusa sacerdos, *raspletene kose (gen.)*; *odalle spiritum extremum in victoria*; * animam; * vitam, *pustiti dušu, izdahnuti*; *tp. illud odium omne, ostaviti, odreći se*; *napose (rjeđe) effundere se, pustiti uzdu čemu (osb. strasti)*, in aliqua libidine; *nadalje effundi in alqd, posve predati se, podati se čemu osb. strasti*, in tantam licentiam, in luxuriam, in Venerem; † in vinum, *vinu* = *propiti se*, † in amorem alcjs; effundi

in lacrimas, *plakati, suze roniti, Tac.*; * lacrimis, *pljuštiti suzama*; † in cachinnos, *grohotati se, pucati od smijeha. B.) s preležnjim pojmom glagola fundere, porazbăcati, sipati [sr. A) a]), telorum omnis generis vis ingens effusa est in eos, Liv.*; *napose o množini ljudstva, se effundere, effundi, povrvjeti, grnuti (kamo), krenuti, poći, cunctum senatum, totam Italiam esse effusam; effundicistris; eff. se in agros; omnibus ordinibus obviam effusis; * huc omnis turba ad ripas effusa ruebat; * se eff. ili * effundi carceribus; o glasovima: izlijevati * tibia eff. socialia carmina vobis, svirati; * tales in aëra questus, stanem tako jadikovati, tužiti se; * tales voces, tako progovoriti; * tales pectore questus; * haec pectore dicta; vox in coronam turbamque effunditur; o plodovima i sl.; sipati, (obilno) radati, podavati, prôsati, segetes eff. fruges, * auctumnus eff. fruges; haec aetas hanc copiam (oratorum); effusus pulvis, effusa caligo, Liv.*; caligo, quam fumus effuderat, *bješe uzrokovaao, Curt.*; *tp. a) izăsuti, izliti, reći, effudi (iskazah) vobis omnia, quae sentiebam; quae sine definitione et sine exemplis eff.; iram (izrigati gnjev na...), omne odium in alqm, iskaliti srce. b) prosuti, potrošiti, pōharditi, supremum auxilium; quantumcunque virium habebat; * vires suas; ibi omnis effusus labor.*

effuse, adv. s. komp. i sup. [effusus] (izlivěno, prôsato) 1) *râstîkâno, bez reda, nada-leko, širom, ire, sequi, fugere, effusius praedari. 2) rasipno, obilato, non pauca suis adjutoribus large effuseque donare; † effluxere omnis aetas effusus. 3) suviše, râuzdâno, žestoko, silno, exsultare; † amare; † effusius dicere, favere, fovere; † effusissime flere.*

effusio, ōnis, f. [effundo] *izlijevanje, atramenti; aquae. 2) vrvljenje iz... hominum effusiones ex oppidis. 3) prôsipânje, eff. imitatur liberalitatem; ipsius in alios; pecuniarum effusiones; prekomjerna pohlepa, Liv. 44, 9, 4. 4) razuzdanost, raspuštenost, animi in laetitia.*

effusus, adj. s. kom. i sup. [partio. od effundo] *izliven. 1) prostri, dalek, širok, prostran, * mare late eff.; † loca. Odatle o vojnicima: râstîkân, neuredan, agmen; effuso agmine, exercitu; fuga effusa, effusior; caedes, na sve strane. 2) pušten, quam posset effusissimis (pustivši uzdu) habenis; † effusis habenis * skok, skokom; * comae effuso cursu. 3. tp. a) rasipan, razmetan, quis in largitione effusior? b) prekomjeran, svvišnji, râuzdân, sumptus; honores; laetitiae.*

effutio, 4. [ex-futio neobidno; sr. futilis] *blebetati, bez razbora govoriti, derétati, alqd, de alqa re; apsl.; napose (Ter.) tajne, foris, rastrubiti.*

ē-gŕlŕdus, adj. *râzleden; mlak; hladahan, * tepores; † aqua; † flumen.*

ēgens, tis, adj. s. komp. i sup. [partio. od egeo] *potreban, oskudan, sirōmašan, veoma ubog, eos locupletes ex egentibus fecerat; supst. egentes, siromasi, sirotinja.*

ēgenus, adj. [egeo] *oskudijevajući, potreban, nemajući, stradaajući, omnium corpora, nemajući nikakve njege, Liv., nos omnium egenos, Verg.; egenus commeatu, Tac.; u Plaut. Verg. res egenae, nepovoljan položaj.*

ēgeo, ul — 2. 1) *potreban biti, trebati, oskudijevati čim, nēmati, alqa re, treba mu; consilio, copiis; magnum est opus egetque exercitatione non parva, treba; e. auxilii, consilii; * medici; * aeris, * deliciarum; * nullius (sc. hominis; (prekl.) e. alqd; apsl. oskudijevati, stradati, kuburiti, egebat? imo locuples erat; cum dando agere coeperint; (Hor.) semper avarus e. nikada mu nije dosta, (Verg.) cum classis egeret; egens, potreban, kubureći, sirōmašan. 2) tp. a) nēmati, biti bez, auctoritate; insulae cultorum egentes; * rationis egens, bez svijesti, bududi izvan sebe. b) * poželjeti, žeznuti (za čim), pane; plausoris; tantuli.*

Ēgēria, ae, f. *Egerija, italska nimfa prorodica, uzdanica, kako priče pričaju, kralja Nume.*

ē-gēro, gēssi, gēstum, 3. *iznijeti, dānijeti, invaditi, izrigati, izbaciiti, odvuci, ukloniti, tantum nivis; † lapides ex mari; † moles arenarum (o Etni), † certo anni tempore bitumen (o jezuru); praedam ex tectis; opes a Vejis; (Tac.) bona in tributa (kao danak); napose a) izmetati, izrigati, izbaciiti, izbljivati, povratiti, * dapes; † aquam vomitu; † multum vitalis spiritus egestum; tp. * expletur lacrimis egeriturque dolor, utati se. b) isprazniti, Dorica castra rogis, Prop.*

ēgestas, ātis, f. [egeo] 1) *potreba, ūboštvo, nužda, paupertas vel potius e. ac mendicitas; in eadem inopia, egestate, patientia, qua Germani, permanent tp. e. animi; vitam in egestate degere. 2) potreba, nedostatak, oskudica, frumenti, Salt., cibi, Tac.; minus est illis curae mortalis e., Verg.*

† **ēgestile**, ōnis, f. [egero] *uklanjanje, rudarum; opum publicarum, raspoklanjanje; napose: naravno ispraznjenje (koji ide radi sebe), Suet. Cl. 44.*

ēgestōsus, adj. [egestas] (*rijetko*) *pūki siromah, ubog, Aurel. Viol.*

ēgō, pron. pers. [iγw] (gen. mei, dat. mihi, acc. mē, *Plaut.* med; abl. me, plur. nom. i voc. nōs [wū], gen. nostrūm [*Plaut.* i nostrōrum] i nostrī [o razlici gl. gramat. lat.] dat. nōbis, acc. nos, abl. nobis) *ja; pojačano egomet (sr. hrv. menika), mihimet, nobismet ipsis, (pretkl.) mepte, mihipte; kao etički dativ, mihi, (Hor.) quid mihi Celsus agit, što mi ga C. radi?*

ēgrēdiōr, grēssus sum, 3. dep. [e-gradior] 1) intranz. a) upr. *izidi, izlaziti, poći, hinc, foras, intus, Plaut.*; inde, unde; ex urbe; ex cubiculo; ex (e) convivio; ex his finibus; portā, portis; † tricinio; extra munitionem; ad portam, kroz vrata *izadi*. Napose o vojsci: *izadi, krenuti se, dignuti se, izmarširati, castris, ex castris; ex hibernis, ad proelium; in pacata; ad oppugnandum; apsl.; ex navi, in terram, izadi (iz lade) na suho, iskracati se, i samo egredi; e portu, odjedriti, otploviti, * apsl. b) uzadi, pōpēti se, penjati se na . . . , ad summum montis, in altitudinem. c) tp. udaljiti se, zastraniti, a proposito, od stvari. 3) tranz. a) izadi preko međe, prijeći, prestupiti, prekoračiti, munitiones, flumen. b) izadi odatle, ostaviti, urbem; † tecta, † tentoria; † tp. veritatem, pretjerivati, relationem gl. relatio; elementiam majorum suasque leges, ostaviti; sexum; exsilium; vetus familia neque tamen praetura egressa, koja se nije više popela nego do preture.*

ēgrēgie, adv. [egregius] 1) *odabrano, izvrsno. 2) za pojačanje adj. i verb. izvanredno, osobito, vrlo, e. fortis; e. placere; † apsl., kao izraz odobravanja, prekrasno! izvrsno!*

ēgrēgius, adj. [e-grex upr. iz stada odabran] *odabrano, po izbor, izvrsan, odličan, izvanredan, osobito itd., forma, facies, Ter.; muri; fides; indoles; victoria; liberalitas; civis; pošta; vir; in bellica laude, in aliis artibus; ingenium e. ad miseras, Ter.; vir ad cetera e., Liv.; † loca ad tenendas ancoras; * animi, izvanredno srčan; * formā; * † bello; (regnum) cetera (u ostalom) e., Liv.; et sibi et cunctis egregium, časno, mihi egregium erat s inf., Tac.; supst. egregium publicum, čas države, Tac.; iron., egregiam gratiam referre, Curt.; egregia, ōrum, n. slavna djela, Sall. Jug. 2. 10. Tac. ann. 14, 60.*

ēgrēssus, us, m. [egredior] 1) *apstr. izlazak, polazak, pohod, vester; (Sall.) itinera egressusque ejus; (Tac.) dnorum e., egressibus adhaerescere; (Tac.) qui togatorum comitatus et egressus; comitatus istos et egr.; * polazak;*

*polet (iz . . .) plicā; napose: pristajanje (iz lade), iskracavanje, optimus tibi erat e.; † in egressu navis; tp. libero egressu (slobodno udaljujući se od stvari) memorare alqd, Tac. 2) konkr. izlaz, † obsidere omnes e.; * e. fluminis, ušće.*

ēgurgito, 1. [e i gurges] *prōsipati, razmetati, bacati, argentum domo, jednom Plaut. Epid. 4, 2, 12.*

ēhem, interj. *usklrik radosna čuđenja, e! o! gle! Com.*

ēhem (u ep. i lir. pjesn. *ēheū*) interj. *usklrik tuge. žalosti, oh! jaoh! vajme! joj! kuku lele! Plaut. Ter.*

ēhō [pojačano *ēhōdam; sr. dum 2)], interj. (Com.) kad se lko poziva, da što kaže, ili da učini itd. e! ej! mōre! čujde!*

1. ei v. hei.

2. ei ili *heia*, interj. [ia] 1) *usklrik radosna čuđenja, ej! ah! gle! Com.; eia, ili heia vero, a, bijesa! koga bijesa! a dākako! Plaut. Cic. r. p. 3, 5, 8. 2) poziv na otkrjevujuće, he! hej! nuder! deder! hajde! Plaut. Verg. Hor.; eia age, Verg. eia tu, Plin. ep.*

ēiūctōr, dep. 1. *izbaciti, bacati, * aquas, ispljuskati; * se in altum.*

ēiectāmentum, i, n. [ejecto] *izmetak, cetera ej. maris, jednom Tac. Germ. 45.*

ēiectio, ōnis, f. [ejicio] *izgon, progon, mortem et ejectionem timemus, jednom Cic. At. 2, 18, 1.*

* **ēiecto**, 1. [ejactio] *izbaciti, povratiti, izbljivati, arenas, favillam; cruorem, cruentas dapes ore.*

ējēro v. ejuro.

ē-jicio (sicio), jēci, jēctum, 3. [e-jacio] 1) *izbaciti, istjerati, izagnati, izgurati, izrinuti alqm hinc, Ter.; alqm ex oppido; sesores veteres urbe insulaque; alqm in viam; cohortes; (Plaut.) alqm foras aedibus; e. se, bahnuti, navaliti, nārūpiti, poskakati, se in terram e navi; se ex oppido, se foras, portā, navi, se in agros; pren., amorem ex animo, izagnati; superstitionis stirpes omnes, istrijebiti, iskorijeniti; voluptate se ej., provale; i izbaciti, bacati. izbljivati, xolij; ējētor; u prilici, hanc sentinam hujus urbis; izgovarati na mahove, brevia illa atque concisa sive singultantium modo, Quint. 10, 7, 10; napose u brodarskom govoru (brzo, od nevolje) baciti na kopno, pristati, navem in terram, naves eo; pas. ejici, nasukati se, nāsjesti, in litore; ad Baleares; ejecta naufragorum manus; * litore ejectus, i (Cic.) samo ejectus, bačen na obalu, komu se brod razbio; alqm domo (krenuti, istjerati), alqm a suis diis penatibus; edicto alqm ex patria, alqm e civitate, e re publica; alqm in exsilium,*

i samo ejicere alqm; *alegorički* vita erepta est superiore iudicio; nunc, ne corpus ejiciatur, laboramus, *nasuprot* cadaver ejectum, u pravom smislu, *psima* i *pticama* na žderanje bačeno mrtvo tijelo; ej. alqm de collegio, de senatu, † senatu; damnato et ejecto, s posjeda istisnuti; ej. linguam, isplaziti; * armum, iščašiti. 2) *glumca* sa pozorišta prisiliti štopotanjem, zviždanjem, psikanjem da odstupi: izviždati, lupanjem ispratiti, ispsikati, alqm; i o slušačima u kazalištu, cantorum ipsorum vocibus ejiciebantur; *odalle* tp. zabaciti, odvrti, quod tamen non ejicio; eoque magis id ejectum est, quod etc.; jam explosae ejectaeque sententiae Pyrrhonis, Aristonis, Hilli.

ejulatio, ōnis, f. i -tus, us, m. [ejulo] *jaūkânje, jûdikovânje, kukanje, lelek.*

ejulo, i. *jaūkati, jûdikovati, kukati, lelekati.*

ejûro (ejûro), i. 1) *râsklêti se, râsklinjati se, zakletvom odbiti ili otkloniti, kao t. t. ej. forum ili alqm (judicem) sibi iniquum; provinciam sibi iniqu., kao nepravedno odbiti, prosvjedovati, svedano izjaviti, da se kojemu sudu, vlasti (forum, provincia) kao sudu ne ćeš da podvrgneš, da ga ne priznaješ; ej. bonam copiam, pod zakletvom izreći, da ne mogu platiti [sr. bonus I] 1), copia 1)]; (kasno) ej. magistratum, imperium, položiti službu uz zakletvu, da sam je po zakonima obnašao. 2) (kasno) uopće: formalno se odreći, ne priznavati za svoje, nomen patriae, cognomen alejs; patriam.*

ejusdemmodi, [idem-modus] iste vrste, isto takav, baš takav.

ejusmodi [is-modus], ove, tē vrste, takav, ovakav; = ita, tako, ovako, Cic. Verr. 1, 59, 154.

ē-lābor, lāpsus, sum, dep. 3. 1) *pōkližnuti se, omāći se, izmaknuti se (neopazhen) ispasti, uteći, umaći, pobjeći* anguis ex oculis e.; quoties (sica ista) excidit aliquo casu et elapsa est; gladius ei e manu elapsus; (kasno) artus in pravum elapsi, iščašena; fastigio musculi e., *pokližuje se, pada (niz...)*; Manlii cuspis super galeam hostis, Mettii trans cervicem equi; e. e proelio, * de caede Pyrrhi, * telis Achivum; e manibus curantium; animi corporibus elapsi; inter tela et gladios patris, inter tumultum; (Tac.) e. pugnam, vincula, custodias, ejus statua vim ignium bis elapsa. 2) tp. causa mihi elapsa est; assensio omnia illa e., *nēstajē, prēstajē*; ex isto ore verbum excidere aut e. (izlamuti se) potuit; e. in servitute, *zûpasti u r.*; e. ex crimine, ex iudicio; i samo elapsus est, *izmaće (bez kazne).*

3) *ûzditi se, dizati se*, ignis frondes elapsus in altas.

ē-lābōro, i. 1) *intrans. truditi se, nasojati, raditi*, e. ut, in eo ut; in alga re; *apsl.* 2) *trans. izraditi, nāpraviti*, † dignum aliquid elaborare et efficere (o pjesničima); quidquid elaborari aut effici potuerit; causae diligenter elaboratae; versus ornati elaboratique; e. concinnitas, *odviše umjetna, prētjerana*; † Corvinus in verbis magis elaboratus, *naobraženiji, ugladeniji*; * e. saporem, *pribaviti*.

ēlāmentābills, adj. vrlo jadan, jednom Cic. Tusc. 1, 24, 57.

ē-languesco, gui, — 3. *ōmlitaviti, ōslabiti, popustiti*, res, Liv.; proelium, Curt.

ēlāte, adv. s komp. [elatus] 1) *ûzvišeno, visoko*, e. et ample loqui; dicere. 2) *pōnosilo*, elatius se gerere, Nep.

* **ēlātēyus**, adj. *Elatov* (Elatius), E. Caeneus, *Elatov sin* (sr. Caeneus).

ēlātio, ōnis, f. [effero] tp. a) *polet, uzlet*, animi, magnitudo et e.; e. orationis; u zlu smislu: *strasno ganuće, zanos*, quasi gestientis animi e. b) *(rijetko) nadredenost*, (opp. summissio).

ē-lātro, i. upr. *izlajati se, bez ustručavanja kazati, jednom* Hor. ep. 1, 18, 18.

ēlātus, adj. s komp. [partic. od 1. effero] tp. a) *ûzvišen*, verba; animus. b) *ohol, ponosan*; v. 1. effero 2) b).

ēlāver, ēris, n. *Elaver*, pritok Loire u Galiji, s. Allier.

ē-lāvō, i. (pretkl. i kasno) 1) *trans. izmiti, isprati*. 2) (Plaut.) *intrans. in mari (u šali) postradati, bonis, imutak.*

ēlāa, ae, f. [Ἠλέα] *Eleja*, grad u Lukaniji, rodno mesto Parmenidovo i Zenonovo, osnivača elejatske škole, lat. = Vellia. *Odalle* **ēlēates**, ae, m. [Ἠλεάτης] *Elejanin* = Zeno. 2) **ēlēātēns**, adj. [Ἠλεατικός] *elejski*.

ēlēōbra, ae, f. [elicio] *mamiaspra*, Plaut.

ēlecto, adv. (rijetko) [electus] *ōdabrāno, izvrsno*.

ēlectills, adj. [eligo] *ōdabrān, izvrstan, jednom* Plaut. Most. 3, 2, 41.

ēlectio, ōnis, f. [eligo] *biranje, izbor*, iudicium electioque verborum; † ut facilis ex his optimorum sit e.; † facilis inventio non facilis e.; † vitiorum electiones, *biranje smrti ili udaje t. j. hoće li oskvrnjena skvrnitelja dati pogubiti ili se za nj udati*, iis trium conditionum electionem ferre (*pōnuditi*).

1. **ēlecto**, i. [intenz. od eligo] = eligo, *izabrati, jednom* Plaut. Truc. 2, 6, 27.

2. **ēlecto**, i. [intenz. od elicio] *izmamiti, izmusti*, Plaut.

Ēlektra, ae, f. [Ἠλέκτρα] *Elektra*, ime žensko. 1) *kći Atlanta i Pleijone, od Jupitera mati Dardanova, Verg. Ov. 2) kći Agamemnonova i Klitemnestrina, sestra Orestova i Ifigenijina, Hor. Prop.; ime jednoj tragediji, Ov. Suet.*

ēlēctrum, i, n. [ἤλεκτρον] 1) *jantar, delibār: * pl. krugljice, jãgode od jantara. 2) * blijedo zlato, smjesa zlata, u kojoj ima 20–25% srebra.*

1. **ēlectus**, adj. s + komp. i sup. [partic. od eligo] *biran, krasan, verba electissima; electissimi viri civitatis; † pugiles ex utraque regione electissimi.*

2. **ēlectus**, us, m. [eligo] *izbor, jednom Ov. her. 2, 144.*

ēlēgans, tis, adj. s komp. i sup. [eligo] 1) *probirljivo, probirljiv, ut elegans est? Ter. 2) u dobru sm. a) o ljudma, koji umiju birati: ukusan, fin, udvoran, nãkićen, napose i o govorniku u nižoj vrsti govora, in epularum apparatus; quis verbis elegantior; homo in omni iudicio elegantissimus. b) o stvarma, koje su dobro izabrãne: ukusan, umjetnički, krasan, fin, udvoran, artes, epistola; illorum Peripatericorum exercitatio; doctrina; verbum aut e. aut grave; elegantiora (opp. popularia) a te desidero; a necessariis artibus ad elegantiora defluximus.*

ēlēganter, adv. [elegans] *ukusno, fino, ugleđeno, krasno, udvorno, vješito, pristojno, s oštrim, razložitim sudom, napose i glede na nižu vrstu govora, scribere; loqui elegantissime; dicere pro alqo accurate et e.; elegantius psallere aut cantare; loca capere e., opreznije, vješitije; vita eleganter acta, uzorno; elegantius facere ad hominum existimationem; elegantius facturos, si etc.; elegantius aut iustius fieri.*

ēlēgantia, ae, f. [elegans] 1) *probirljivost, Plaut. 2) ukus, vještina, finoba, uljudnost, udvornost, pristojnost, napose o nižoj vrsti govora, vitae, † morum; politior; homines qua elegantia! cum summa e. vivere; e. disserendi, hitra dijalektika; in divisione; orationis, Latini sermonis, verborum Latinorum, ispravnost, lje-pota; † commentariorum; † scribendi; e. doctrinae; † ingenii; elegantia modo et munitia remanebit.*

* † **ēlēgi**, ōrum, m. [ἐλεγίαι] *elegički stihovi (heksametar izmjenjujući se s pentametrom), elegija.*

* † **ēlēgia**, ae, f. [ἐλεγία] *elegija.*

ēlēmenta, ōrum, n. 1) *počela, elementi; * † sing. 2) tp. a) slova, Suet. Caes. 56. b) prvi nauk u čitanju i u pisanju; * † e. prima; * pueros e. docere; u znanosti i u umjetnosti, loquendi; † doctrinae; * početak, izvor,*

uzrok u drugim stvarma, prima (Romae); Caesaris; cupidinis pravi.

ēlēphantine, es, f. [Ἐλεφαντίνη] *Elefantina, otok s gradom istoga imena u Nilu, u gornjem Egiptu, Tac.*

ēlēphas, antis, m. i (običnije) -phantus, i, m. [ἐλέφας] 1) *ston. 2) * elephantus, slonova kost, bjelôkkôst.*

Eleus v. **Elis**.

Eleusis, inis, f. [Ἐλευσίς ili -σίς] *Eleuzin, grad u Atici, glasovit sa štovanja božice Cerere i misterija Cererinih. Odatle † Eleusinus, adj. eleuzinski, sacra; * Eleusinus, adj. mater = Ceres.*

Eleuthēria, ōrum, n. [τὰ Ἐλευθέρια] *Eleuterija, svetkovina slobode, koja se svetkovala kod Plateje poslije perzijskih ratova svake godine u slavu Zeusu osloboditelju [Ζεὺς Ἐλευθέριος, Juppiter liberator], Plaut.*

2. **ēleuthēria**, ae, f. [ἐλευθέρια] *sloboda, Plaut. Stich. 3, 1, 21.*

Eleuthērō-cilices, cum, m. [ἐλευθέρος-Cilix] *slobodni Cilicani, pleme u Ciliciji.*

ē-lēvō, i. 1) *pòdići, dizati, ũzdici, contabulationem, * aura e. preces, odnosi moje želje t. j. zaludnje su. 2) tp. a) olakšati, ublažiti, nihil est, quod tam obtundat eleveque aegritudinem; (Luccej. u Cic. ep.) sollicitudinem. b) umanjiti, ōslabiti, pobijati, poniziti, malo cijeniti, okrnjiti, auctoritatem alcjs; res gestas; Etruscos; adversarium; objectum ab adversario; index indiciumque elevabatur, gubljãše vjeru; u dobru sm., ublažiti, suspiciones offensionesque tum evitare tum elevare; multitudinis noxam.*

ēlelo, licui, licitum, 3. [od e. inebičnoga lacio] *izmamiti, domamiti; izvesti, dovesti, izvaditi, aliquem foras, Plaut.; hostem ex paludibus, alqm ad, † in pugnam, † hostem extra muros; * nardi parvus onyx eliciet cadum etc., bočica narda izmamit će bukuru vina; ut fateatur, učimti da (te) itd.; e. ferrum e cavernis terrae, vaditi, vocem (e faucibus); * sanguinem; izmamiti, proizvesti, alcu lacerimas, Plaut.; sonos; lapidum ictu ignem; terra e. ex semine herbescentem viriditatem; tp. verbum ex alqo de alqo re; alcu epistolas; sermonem; causam alcjs rei, naći, u trag ubi čemu: alqm ad disputandum, ad se colendum, dražiti, izazivati; † alqm e. cogereque ad querelas; i u zlu sm. izmamiti, izmusti iz . . . , arcana alcjs, sententiam meam; † veritatem; misericordiam, probuditi, † iram, † studia (učesće, sućut) civium. Napose e. inferorum animas, bãsmama dozvatì, * Manes; * caelo Jovem; * aquas fluvias, smamiti.*

Elicus, adj. [elicio] *Izviãč, pridjev Jupiterov, u augurskom govoru, jer se prikazuje u iz-*

vitom ognju munja eliciunt caelo te, Juppiter, unde . . . te eliciunt vocant, Ov.

elido, lsi, lsum, 3. [e-laedo] 1) izbíti, isturiti, istjerati, izagnati, aurigam e curru; oculos, Plaut. Verg.; † elisus amnis fertur; † in angustiore alveum elisum flumen; * ignem, ukresati; * elisa spuma; * vina prelis, istijestiti, e. morbum nervis, protjerati. 2) razbiti, smrskati, razdrozgati; satrti, razoriti, smožditi, caput alcjs, Plaut., Liv.; naves; * herbas; * cognatos; † alqm stipite; † se ipsos, o slonovima; nervos omnes virtutis, stirpes aegritudinis ipso trunco everso; elldi aegritudine; * angues, udaviti.

eligo, lēgi, lēctum, 3. [e-lego] 1) ispljeti, isplijeviti, steriles herbas, Curt. 2) (pomnivo) izabrati, odabrati, sedem urbi condendae; † locum morti; ex malis minima; electis ad pernecitatem armis; electos ex omnibus legionibus fortissimos viros; † alqm za cara; † amicos (za pr.) elegit (eos), quibus etc.; † electus quem contubernio aestimaret; difficile ad eligendum; (Tac.) aliquando et elegit (fama), izabra, pogodi.

elimino, 1. [e-limen] preko praga iznijeti, odalle * tp. dicta foras, izblebēti.

elimo, 1. ispiliti, gladiti, odalle umjetnički izraditi, * graciles ex aere catenas retiaque et laqueos; tp. o duševnim djelima, oχόλιον alqod ad alqm, stvoriti, sastaviti, Attic. u Cic. Att. 16, 7, 3.

elinguo, adj. [e-lingua] bez jezika, nijem, homo; curia; tp. nerjediti.

elinguo, 1. [lingua] lišiti jezika, Plaut.

elis (dorski [Plaut.] **Alis**, idis, [Hlis] **Elida**, pokrajina u zapadnom Peloponezu. **Odale** **Elēus** ili **Elīus** (dorski u Plaut. **Alēus**, **Alīus**), * **Elīas**, adj. elidski; supst. **Elēi** ili **Elīi**, ōrum, m, **Elejani**, **Elīdani**.

Elissa (**Elisa**), ae, f. [Eliasa] = Dido, **Elisa**, Verg. Just.

elixus, adj. [lix, pepeo] „izlužen“ obāren, vāren, n. pl. elixa, assis miscueris elixa, Hor. pečeno s obarenim.

elleborum, **elleborus** v. **helleborum**.

elēco, 1. dati pod zakup, fundum; gens elocata, pod haračem.

elēcūtio, ōnis, f. [eloquor] izraz, jezik, slog.

elēgium, ii, n. [lóyos] 1) (pohvalni) napis; napose nadgrobnica, quid ipsa sepulcrorum monumenta, quid elogia significant etc.; † † nāpis na kipovima, na zavjetnim tablicama. 2) bilješka u oporuoi (n. pr. da se tko razbaštinja), † zapisnik o imenu i krivnji zločinca.

elēquens, tis, adj. s komp. i sup. [partic. od eloquor] 1) rjediti, Antonius disertus ait se

vidisse multos, eloquentem omnino neminem; is est eloquens, qui et humilia subtiliter et magna graviter et mediocria temperate potest dicere. 2) (rjetko) = rhetor, Cic. or. 21, 72; Brut. 91, 315; 97, 332. Pammenes, vir longe eloquentissimus Graeciae.

elēquentia, ae, f. [eloquens] rjeditost, L. Cassius multum potuit non eloquentia, sed dicendo tamen.

elēquentius, **elēquentissime**, adv. rjeditiše, najrjeditiše.

elēquium, ii, n. [eloquor] = elocutio, rjedi, * eloquium insolitum; **odalle** * † = eloquentia.

elēquor, locūtus sum, dep. 3. izreći, izgovoriti, pripovijeti, rem ut facta est; id quod sentit, unum; (Plaut.) eloquere, obsecro; s acc. o. inf., Curt. 9, 6, 12.; napose na primjerem nađin izraziti, predavati, govoriti, cogitata praeclare; ornate et copiose; ab eloquendo eloquens dictus est; † eloquendi facultas, varietas.

Elōrus (**Helorus**), i, m. [Ελωρος] **Elor**, rijeka na istočnoj obali Sicilije, s. **Atelaro**. **Uzšće ove rijeke grad Elōrum**, i, n. **Odale** * **Elorius**, adj., **elorski**, supst. -rini, ōrum, m. **Elorani**.

Elpēnor, ōris, m. [Ελπίνω] **Elpenor**, jedan od družine **Uliksove**, Ov.

elūceo, xi, — 2. 1) sjati se iz . . . , prosjivati, vidjeti se iz, erat is splendissimo candore inter flammās elucens circulus; * elucēt allae (apes) et fulgore coruscant. 2) tp. sinuti, zasvijetliti se, pokazivati se, sjati, quae scintilla ingenii jam tum in puero e.; eloquentia ejus maxima Sparta; hoc decorum quod e. in vita; ex quo e. omnis constantia omnisque moderatio; † multa lectio in subitis, multa scriptio e.; napose sjati čim, nad druge odlikovati se, virtutibus.

elūctor, dep. 1. 1) intranz. s mukom prodirati, protiskivati se, * aqua e.; (Tac.) velut eluctantia kao s mukom istisnute verba. 2) tranz. s mukom se oprostiti, svladati, tot et tam validae manus eluctandae essent, Liv.; (Tac.) locorum difficultates; nives.

elūcūbro, 1. i -bror, dep. 1. kod svijede izraditi, orationem; † librum; elucubrari epistolam.

elūdo, lūsi, lūsum, 3. 1) podlokati, roniti, quā fluctus e.; ipsum mare sic terram appetens litioribus eludit, ut etc. 2) a) nadigrati, alqm; (u igri) dobiti, alqm alqd, Plaut.; alcui alqd, ugrabiti, otēti, Prop. b) kod mačovanja: dočekati, odbiti (udarac), rudibus eludit; tp. vješto se navali uklanjati, pugnam; nostros eludebant impetusque eorum non exeipiebant, Caes. b. c. 1, 58, 1.; † vim legis; † infensus miles adversus eludentes. 3) tp. titrati se

him, brukati se komu, podrugivati se, alqm; artem; paucitatem hostium; apsl.; odatle: osužetiti, zapriječiti, razbiti, razvrći, quietem bello, bellum quiete invicem; (Tac.) alqm, zavladači, za nos vući, varati.

ē-lūgeo, xi — 2. tranz. *dotugovati za kim, ožaliti, patriam; intranz. dotugovati, svući crninu.*

ēlūmbis, adj. [lumbus] *upr. uzet u bedrima, tp. (o govorniku) hrom; = bez snage, mljativ, jednom Tac. dial. 18.*

ēluo, ui, ūtum, 3. [e- i luo] *isplakati, izmiti, oprati, patinas, Plaut.; * corpus; sanguinem, maculas vestium; tp. pomalo istrijebiti, ukloniti, dokinuti, maculas furto- rum, animi labes; amicitias remissione usus; * crimen, * amara curarum, * scelus; apsl. imu- lak rasteći, prdeći, Plaut.*

Elūsates, ium, m. *Eluzaćani, narod u Akvi- taniji (u Galiji).*

ēlūtus, adj. [partic. od eluo] *izmiven, t. j. vo- den, besočan, irriguo nihil est elutius horto, od kupusa iz odviše mokra vrta, Hor. sat. 2, 4, 16.*

ēlūvies, ei, f. [eluo] *razljev, potop, maris; ventris, proleju; * t. apsl. poplava, povoda- nj; tp. illa labes atque e. (potop) civitatis. 2) t. izlokana jaruga.*

ēlūvio, ōnis, f. *poplava, povodanj, potop, i pl.*

Elymaeus, adj. *elimejski; supst. -maei, ōrum, Elimejani.*

* **Elýslum**, ii, n. [Ἠλύσιον κελίον] *Elizij, stan blaženih. Odatle * Elýslus, adj. elizijski.*

em = hem, Ter.

+ **ēmāctas**, ātis, f. [emax] *želja kupovanja.*
+ **ēmancipatio**, ōnis, f. [emancipo] 1) *emancipacija, kao jurist. t. t. trokratnom manu- misijom obavljeno formalno otpuštanje sina ispod očinske vlasti. 2) uopće: formalni ustup zemljišta pred 5 svjedoka per aes et libram.*

ē-mancipo, i. 1) *kao jurist. t. t. sina iz očinske vlasti otpustiti, te ga tako proglasiti samostalnim. 2) u širem sm., dijete iz svoje vlasti u vlast drugoga, prepustiti, predati, filium in adoptionem; t. zemljište komu formalno (propisanim načinom) ustupiti, agrum, fundos. 3) (sasvim) ustupiti, predati, pre- pustiti, podati komu što, se alui, Plaut.; * miles emancipatus feminae, rob ženi; si ne- mini emancipata (senectus) est; venditum atque emancipatum tribunatum.*

ē-māno, i. 1) *tedi iz . . ., izvirati, * fons unde aquae; t. ex quo (fonte) pestiferum virus e. 2) tp. a) izvirati, potedi, izaci, dola- ziti, nastati, alio ex fonte praeceptores di- cendi e.; mala nostra istinc; Academia recen-*

tior hinc e. b) doći, izaci među ljude, pronositi se, raznijeti se, razglasiti, ne per nos hic sermo tuus emanet; t. Sullae dictum; multis emanabat indicis s. acc. c. inf.; t. emanat in vulgus s. acc. c. inf.

Emathia, ae, f. [Ἠμαθία] *Ematija, pokrajina u Mačedoniji. Odatle a) * t. Mačedonija. b) * susjedna Tesalija. Odatle * Emathius, adj. mačedonski ili tesalski; * Emathides = Pje- rovice (Pierides).*

ē-mātūresco rui, — 3. (pjesn. i kasno) *dozreti, dozrijevat; tp. ublažiti se, utažiti se, ira Caesaris, Ov.*

ēmax, ācis, adj. [emo] *željan kupovanja.*

emblōma, ātis, n. [ἐμβλημα] (pretkl.) *emblem, izvedeno djelo, mozaika, odatle: reljef na posudu.*

embōllam, ii, n. [ἐμβόλιον] *umetak, (intermezzo) među činovima; odatle embolia sororis, lju- veni poslovi Cic. p. Sest. 54, 116.*

ēmendābills, adj. [emendo] (rjetko) *poprav- ljiv, error, Liv.*

ēmendāte, adv. [emendatus] *bez pogrješke, kako valja.*

ēmendatio, ōnis, f. [emendo] *popravak.*

ēmendātor, ōris, m. -trix, icis, f. [emendo] *po- pravljaj, popravljačica.*

ēmendatus, adj. s. komp. i sup. [partic. od emendo] *popravljen, bez pogrješke, bes- prijekoran, korektan, Latina locutio; * carmina; mores; t. homo emendatissimus; * t. vir.*

+ **ē-mendico**, i. *isprosjačiti, isprositi, izmoljakati.*

ēmendo, i. [emendum] *od pogrješka očistiti, pòpravljati, dotjerati, napose knjige, annales; i u moralnom pogledu, civitatem; consuetudinem; vitia adolescentiae; consilium; bovem fame et siti, pokoriti; * res Italas le- gibus; * arte fortunam.*

ē-mentior, mentitus sum, dep. 4. *slàgati, iz- misliti, hiniti, auspicia; falsa naufragia; vanitas ementiendae stirpis; s. acc. c. inf.; t. s. dva acc., lažno kažem za se, da sam, gradim se čim; in alqm, izmišljati laži; partic. emen- titus i pas., auspicia.*

ē-mōrceor, dep. 1. (Tac.) *kúpiti, podmititi, stedi mitom, aditum principis; hostes; adul- terium donis.*

ē-mōreo, merui, —, 2. i -eor, dep. 2. 1) *zaslu- žiti, stedi pravo na, stedi, quid ego eme- rui mali? Plaut.; * generosos vestis honores; * inf. * t. stedi za slugu za . . ., alqm; * emeritus, zaslužan čovjek. 2) napose u vojn. govoru: odslužiti, doslužiti, stipendia; emerita stipendia (u prilici); tempus emerit- um; t. militia; annuae operae emerentur, pri-*

miču se kraju, svršuju se; * *pren.*, emeritus, *dostužio, mator*, emeritum aratrum; equus; genae cornicum; rogas, *dogorjela*; *supst.* emeritus, *vojnik, koji je islužio, islužnik, Tac.*

ē-mērgo, mērsu, 3. 1) *tranz.* *izvaditi*; *odalle e. se ili emergi, izroniti, pomoliti se, pomilati se, serpens se e.*; emersus e flumine; profundā palude; *tp. e. se ex malis, iskopati se*; velut emerso ab admiratione animo. 2) *intrans.* a) *izroniti, izaci (iz tame), pomoliti se, vidjeti se, equus ex flumine*; in apertos campos; dolor, amor; ex quo magis emergit, quale sit decorum illud; † *o istoku zvijezda*; * emersas (*započete*) in lucem noctes; *tp. iskopati se, izvući se, uteći iz nepovoljna položaja*; ex peculatus iudicio, ex paternis probis ac vitiis; ex obnoxia pace, ex Brutiis; saepe multorum improbitate demersa veritas e.; civitates emerse-runt, *oporaviše se, pomogoše se.*

ēmētīca, ae, f. [ἐμετική] *sredstvo za bljuvanje*, facere emeticam, *uzeti za bljuvanje (što su rimski raskošnici radili, da uzognu nanovo jesti i piti)*, iron. o Q. Pompeju kao siromahu, *Cael. u Cic. ep.*; unctus est; accubuit; ἐμετικὴν agebat, *hodaše (poslije objeda) uzeti za bljuvanje (o Cezaru)*: sr. *Cic. fam. 8, 1, 4. Att. 13, 52, 1.*

ē-mētiōr, mēnsus, sum, *dep.* 4. 1) *izmjeriti*, spatium oculis. 2) *tp. a) o prostoru: prevaliti, proputovati, proci*, longum iter; † maria terrasque; † omnes gentes victoriā; * terminos; † juga; emensus *pas.*, pars itineris emensa; toto denique emenso spatio actionum suarum, * emenso Olympo; o vremenu: *preživjeti*, Galba tribus et septuaginta annis quinque principes prosperā fortunā emensus, *Tac. hist. 1, 49. b) odmjeriti, udijeliti, dati, podati*, alcui voluntatem, *jednom Cic. Brut. 4, 16; alqd patriae, Hor.*

ē-mēto, mēssui, mēssum, 3. *pokositi*, plus frumenti agris, *jednom Hor. ep. 1, 6, 21.*

ē-mīeo, cui, cātum, 1. *sinuti, zasjati; provaliti, suknuti, skočiti, odakle, kuda ili gore, brzo izaci, fulmina; scaturigines*; * e. saltu in currum, in auras; † magna vi sanguinis emicante; * sanguis (*kuljati*) per foramen; * scopulus alto gurgite, *izmila se, strši*; *tp. sjati, odlikovati se*, † et magnitudine animi et claritate rerum longe, † inter ceteros alcjs gloria; † *provaliti*; cor e., *igrati, Plaut.*, Agrippinae is pavor.

ē-mīgro, 1. *iseliti se, seliti*, huc ex illa domo; domo ejus; domo, *iz domovine*; † Eleusina; † *apsl.*; *tp. e. vita, rāstaviti se sa životom, preminuti.*

ēmīnens, tis, *adj. s komp. i sup. [partic. od emineo]* 1) *pomaljajudi se, stršeci, tra-*

bes; effigies, upr. uzvedenā slika, o reljefu; u prilici, e. effigies gloriae; species deorum, quae nihil concreti habeat, nil expressi, nil eminentis. 2) † *tp. odličan, izvrstan; supst. (Quint.) eminentia, najsjajnije česti; erga eminentes, Tac.*

ēmīnēntia, ae, f. [eminens] (*rijetko*) *uzvod; napose u slike = svjetlo, naprama sjeni.*

ē-mīneo, ui, —, 2. 1) *promilati, izmilati, stršiti*, ex terra; per costas; jugum in mare; † aqua. 2) a) *istjecati se, pokazati se, vidjeti se*, quod absconditur ibi, eo magis e.; animus maxime eminet contemnendis doloribus; militum ardor, *Tac.*; u *slikarstvu, o svjetlu, koje u oči udara*; * per confusa verba vox e., *može se razabrati*; animus eminebit foras, *prōdirat ēe*; e. ex gratulando (*Plaut.*), *kao iz valovlja čestitaca pomoliti se. b) odlikovati se nad . . . , nadmašivati koga*, regia potestas; Demosthenes eminet inter omnes; altius.

ēmīniscōr, *dep.* mentus sum, 3. *izmisliti*, *Nep. Alc. 2, 1.*

ēmīnus, *adj.* [e-manus] *s ruke (opp. comminus) izdaleka, nadaljeko, napose kao milit. t. t. o borbi kopljima, pugnare*; e. hastis aut comminus gladiis uti; *uopće: izdaleka, nadaljeko*, faces jacere; † oppugnationem incipere.

ē-mīror, *dep.* 1. *sne bivati se, diviti se, aequora, jednom Hor. carm. 1, 5, 8.*

ēmīssārium, ii, n. [emitto] *jarak, jaz.*

ēmīssārius, ii, m. [emitto] *izaslānik, uhoda, špijun.*

ēmīssīctus, *adj.* [emitto] *izaslān, uhodarski, oculi, Plaut.*

ēmīssio, ōnis, f. [emitto] 1) *odāpinjanje, bacanje*, balistae lapidum et reliqua tormenta eo graviores emissiones habent (*silnije bacaju*) etc., *Cic. Tusc. 2, 24, 57. 2) ispuštanje, otpuštanje* anguis, serpentis.

ē-mitto, mīsi, mīssum, 3. 1) *izāslati, oda-slati, slati, poslati iz . . . , equitatus habitandi causā emissus (sc. e castris); pabulatum emittitur nemo; * favis emissa juvenus (o pčelama); * emissam hiemem. 2) ispuštiti, otpustiti, puštati*, alqm noctu per vallum; alqm ex domo; emissus ex urbe; alqm e, de carcere; (*utrkiivača na kolima*) e carceribus; ex vinculis, e custodia, ex obsidione; e. anguem; alqm sub jugum; scutum manu, *ispuštiti iz . . . , odložiti*; * caseum ore; *tp. e. alqm de manibus, hostem de ili e manibus*; certamen manibus; emissa de manibus res est; *napose kao t. t. alqm manu (Com. Liv.)*, alqm (*Com.*) = manu mitto; *i dužnika, librā et aere liberatum, Liv.*; e. aquam ex lacu; lacum; e.

vocem, *izusti g. (osobito s naporom), viknuti*, vox caelo emissa; moriere, si vocem emis-
ris; animam, *dušu pustiti, Nep.; strijele, koplja metati, odapinjati*, pila; hastam in fines eorum; saxa in naves; fulmina; aculeum *ždlač zabosti*; u *prilici*, cum illud facete dictum emissum haerere debeat; aculeos in hominem et reum; nihil (quam maledictum) facilius emittitur; si nubium conflictu ardor expressus se emisit, *provali*; o *knjizi, izdatti*, aliquid dignum nomine nostro; * + librum; + libellos; * exiguos elegos.

ēmo, ēmi, ēmptum, 3. 1) *kūpiti, kupovati*, domum de alqo, aedes ab alqo; alqd ex praeda; quanti eam emisti, *za koliko, po što?* tribus minis eam emi, *za tri m.*; grandi pecunia; magno, male, (*Hor.*) care, + immenso, parvo, bene e., *skupo, jeftino, cijene*; domum prope dimidio carius quam aestimabatur; tanti, quanti, *za toliko, za koliko, po to, po što*; aut minoris aut etiam pluris; + praediolum hoc tam salubriter (*jeftino*), ut etc.; + paulo sumptuosius equos et canes; ii qui emerant, *kūpoi*; + ementes; malo e. quam rogare; ex empto *po kupovnom ugovoru*. 2) *tp. kūpiti, osb. o mitu, podmititi*, sententias (judicium); emptum iudicium; e. iudices, + percussorem in alqm, *načmiti*; + centurionum militumque emebantur animi; pacem pretio; + pacem; * empti dolore voluptas; (*Plaut.*) e. (*pridobiti za se, dobiti na svoju ruku*) gnatum sibi beneficiis.

ē-mōllor, dep. 4. *dovršiti*, negotium, *Plaut.*

ē-mōllo, 4. 1) *umekšati, umekšavati*, humor fundas et amenta. 2) *tp. a) * ublažiti, pitomiti*, mores; (*kasno*) severa praecepta. b) *oslabiti, raznježiti*, exercitum; (*kasno*) auctoritatem principis, *oslabiti, umanjiti*.

ēmōlumentum (*ēmōlīm.*), i, n. [*emolior*] *korist, probitak, dobitak*, e. et utilitas; e. et praemium; + emolumenta pacis, *blagodati mira*; emolumento esse; (*Liv.*) o *čeljadi*, ut quam maximum e. esset [*sr. sum 1. b*]].

ē-mōneo, ui, 2. *opdminjati, pozvati*, alqm, ut, *jednom Cic. fam. 1, 7, 9*.

ē-mōrior, mortuus sum *arhaist. inf. emoriri Ter., dep. 3. 1) umrijeti, umirati, premi-nuti*, non miserabiliter vir clarus e.; emori nolo, sed me esse mortuum nihili aestimo; equidem saepe emori, si fieri posset, vellem; per virtutem; + terra emoriens; + natura. 2) *tp. nestati, minuti, proci*, laus eorum emori non potest.

ēmortuālis, adj. [*emiorior*] *smrtni*, dies, *jednom Plaut. Ps. 4, 7, 139*.

ē-mōveo, mōvi, mōtum, 2. *maći, krenuti iz, ukloniti*, multitudinem e foro, plebem de

medio; alqm senatu; * arma tectis; * postes cardine, *istaviti . . .*; muros fundamentaque, *izdrmati*; * fundamenta tridentis; + tecta quasi sedibus suis; *tp. pestilentiam ex agro Romano, u staroj formuli u Liv.*; * curas dictis, *rastje-rati*.

Ēmpēdōcles, is, m. [*Ἐμπεδοκλῆς*] *Empedoklo, grčki filozof iz Agrigenta na Siciliji, oko g. 440. pr. Is. Odatle Empēdōclēus, adj. Empe-doklov; supst. Empēdōclēs, ōrum, n. Empedo-klova nauka*.

empīrīci, ōrum, m. [*ἐμπειρικοί*] *empīrici, li-ječnici, koji su liječili samo po iskustvu, jednom Cic. Acad. 2, 39, 122*.

Empōria, ōrum, n. *Emporiji, trgovi u Africi, na maloj Sirti. Empōriae, arum, f. Empo-rija, grad u Hispan. Tarak*.

empōrium, ii, n. [*ἐμπορίον*] *tržište, trg, saj-mište (pazarište)*.

empōrus, i, m. *trgovac, ime Filomenovu ko-madu, Plaut. merc. 1, 1, 9*.

emptio, ōnis, f. [*eno*] *kupodvānje, kūpnja*, ista falsa et simulata; ea emptione bene emimus; (*Tac.*) agrorum; *konkr. kūpljena stvar, kupovna*.

+ **emptio**, i, [*frequent. od emo*] *kupovati*.

emptor, ōris, m. [*emo*] *kūpac, fundi*; + fami-liae pecuniaeque, *prividni kūpac (kod činjenja oporuke)* „per aes et libram”; emptorem in-venire; *tp. * dedecorum pretiosus, skupo pla-ćajući*.

ē-mulgeo, mūlsi, mūlsum, 2. * *ispljuskati, isušiti*, paludem.

ē-mungo, mūnxi, mūnctum, 3. 1) *useknuti*, + e. se, *useknuti se*; (*Plaut.*) emungor oculos ex capite = *kopaju mi oči iz*. 2) *tp. (u razgov. a) homo emunctae naris, useknuta, čista nasa = veoma oštrouman. b) (Com.) alqm auro, argento, (Com. Hor.) e. alqm, prevariti koga za što*.

ē-mūnlo, 4. 1) *utvrditi*, locum; locus arcis in modum emunitus; * postes obice, *zamandaliti*. 2) (*kasno*) e. silvas ac paludes, *graditi pu-tove kroz . . .*

ēn, interj. [*h*] *evol eto! eno! gle!* 1) *kad se hoće živo da upozori na što*, en Priamus; en memoria mortui sodalis; en causa; * e. aras; e. causam; e. cur; en hic; en quod; * en ego; en habes virum dignum te; en illa, illa liber-tas; ipse en ille; primus en ego consul; en, cui tu liberos committas; (*Com.*) ellum, ellam = en illum, en illam. 2) u *pitānju znači ču-denje, zlovolja*, en cur magister possideat duo milia jugerum immunita? * en, quid ago? *ha! ao! što radim? — u Plaut. Liv. također, li, dali, jeda li, u formuli en unquam; na-pose u obliku pitanja želju*, en unquam ali-quot, mea regna videns, mirabor aristas? *Verg.*

3) * kod imperativa, *nuder! deder! der!*
e. accipe! *primi der!* tostos e. aspice crines!
e. age segnes rumpe moras!

* † **enarrabilis**, adj. [enarro] što se daje is-
priopovidjeti, izreciv.

ē-narro, 1. ispriopovidjeti, iskazati, raz-
ložiti, ornem rem, quo pacto haberet, or-
dine, *Ter.*; alui somnium.

ē-nascor, nātus sum, dep. 3. izrasti, uzrasti,
postati, lauream in puppi navis enatam; in
latitudinem ramis enatis; † insula medio alveo
enata.

ē-nāto, 1. 1) * † isplivati, plivajući utedi.
2) tp. isplivati, izvući se iz neprilike,
jednom *Cic. Tusc. 5, 31, 87.*

ēnāvātus = navatus v. navo.

ē-nāvigo, 1. 1) intranz. † otploviti, odje-
driti, klas. samo u prilici, e quibus tamquam
e scrupulosis cotibus e. oratio. 2) tranz. pre-
broditi, preploviti, * unda omnibus ena-
viganda.

Enēlādus, i, m. [*Ενελᾶδος*] *Enelad*, gigant,
kojega je Jupiter gromom ubio i pod Etnom
pokopao, *Verg. Hor. Ov.*

endo, ml. indu, praep. starinski oblik = in:
endo caelo, zakon u *Cic.* osobito u sastav-
ljanju; endoplorato hoc est conclamato *Cic.*
(= implorato).

Endymion, ōnis, f. [*Ενδυμίων*] *Endimijon*, liep
mladić u *Kariji*, po priči zatekla ga *Selena*
(Luna) na gori *Latmu* spavajući, te od to doba
spava vječnim snom, odatle *Endymionis som-
nus* = vječan san.

ē-nēo (enīco), cui, (*Plaut. cāvi*), nēctum, 1. 1)
umoriti, udaviti, ugušiti, † lixam; †
enecti (pōginuli) veneno aut fame; * enecari
arando, srušiti se oruči. 2) tp. (u razgov.) do
zla boga mučiti, ubijati, izmučiti, siti
enectus Tantalus; fame, frigore, illuvie, squa-
lore e.; provinciam enectam (isisānu, izne-
moglu) tradere; (*Com.*) e. alqm rogitando,
amando, odio i samo enecare alqm; enicas me.

ēnervātus, adj. [partic. od enervo] istrošen,
onēmoćao, ōslabio, slab, philosophus tam
e.; enervata muliebrisque sententia; mollis et
e. oratio; e. civitas; supst. **enervati**, ōrum, m.
= exoleti et spadones, *mlitavci*, *Aurel. Vist.*

† **ēnervis**, adj. [part. od enervo] istrošen,
mlitav, tp. orator.

ēnervo, 1. [e-nervus] istrošiti, onemoćati,
ōslabiti, ōmlitaviti, non plane me ener-
vavit senectus; enervatur oratio compositione
verborum; * vires quid enervat meas.

* **Engōnāsi** (-ln), [(ō) ἑν γόνασι] *Engonazi*,
klečeći, zvijezde na sjevernom nebu, kod no-
viji prozvano *Herkul*.

* **Engyōn**, lat. **Enguum**, i, n. [*Εγγυον*] *Engijon*,
grad na *Siciliji*, *Gangi*. Odatle **Engūinus**, adj.
engijski; supst. **Engūini**, ōrum, m. *Engijani*.

ēnim, konj. [stavlja se za jednu ili kadšto i za
više, ali tijesno svezanih riječi] 1) kaže: uz-
rok, jer, *Quaeritur enim in re domestica con-
tinentiae laus, in publica dignitatis.* Često
nije rečenica, koja se riječju enim obrazlaže,
naročito izrečena, nego se mora iz konteksta u
misi dodati: cum Critias respondisset in agro
ambulantī ramulum adductum, ut remissus
esset, in oculum suum recidissee, tum Socrates:
non enim parvisti mihi revocanti etc., = „tā
njesti me slušao.“ Odatle često quid enim?
upr. što možeš prigovoriti? tā što? pa što?
tā govōri, dakako. Tako i et enim, sed
enim, što mi izražavamo sa „ali doista“,
„no u istinu“, „u istinu pak“. 2) pitanje
označuje, što je prije rečeno, u nas: naimē,
primum mihi videtur de genere belli, deinde
— esse dicendum. Genus est enim belli ejus-
modi. 3) potvrđuje, što je rečeno: dā, da
bōgme, svākako, jamačno, zaista, u
istinu, in his est enim aliqua severitas (često
Com.) Odatle.

ēnim-vēro, adv. jest zaista; dakako, da
bōgme, no doista, ma zaista, (kod pri-
govaranja jače nego li at); u odgovoru znači
često ironiju ili gnjev, e. illud ferendum non
est.

Enīpeus, ēi, i ēos, m. [*Ενipeύς*] 1) *Enipej*, ri-
jeka u *Tesalijotidi*; kao bog rijeke muž *Tire*
(Tyro), koja je s *Neptunom* rodila *Peliju* i
Neleja *Verg. Ov.* 2) rijeka u *Pijeriji* (u *Te-
saliji*).

ē-niteo, tui, —, 2. 1) * zasjati se, sinuti,
campus; myrtus; decus ore. 2) tp. sjati, ōd-
likovati se, *Crassi magis enitebat oratio*;
quo in bello virtus enituit egregia *M. Catonis*;
ille in sua pictura nobilis e.

ēnitēseo, nītui, —, ēre, (inchoatōdeniteo) 1) sjati
se, * pulchrior multo. 2) tp. ōdlikovati se,
virtus; † facundia; † studiis honestis et elo-
quentiae gloriā; † togā umjetnostima mira;
† sive locus exquisito et poëtico cultu enituit.

ē-nitor, enisus (starije enixus) dep. 3. 1) intranz.
1) s mukom se proturati, iskopati se,
s mukom izadi, per adversos fluctus ingenti
labore remigum; † in verticem montis; † in
altiora; * viribus furcarum, uzvijati se; u pri-
lici, nihil tam alte natura constituit, quo virtus
non posset eniti, *Curt.* 2) tp. naprezati se,
truditi se, nastojati, raditi, sa ut, ne;
ab iisdem summa ope enisum, ne; (*Ter. Sall.*
Hor.) s inf.; pro alqo, *Ter.*; in alqo re; in
causis agendis efficere alqd ete.; tantum cele-
ritate navis, ut etc.; quod ut enitare conten-

dasque; ad dicendum; *apsl. II. tranz. 1) trudeti se na vidjelo iznijeti = roditi, okotiti i sl.*, partus plures, *Liv.*, sus triginta capitum fetus enixa, *oprasiti, Verg.*; † *apsl.*; *pas.* enixi sunt, *Just. 2) † pòpèti se, uzaći na . . . , aggerem, Alpes.*

ēnixē, *adv. s komp. i (kasn.) sup. [enixus] na-porno, usiljeno, silno, postojano.*

ēnixus, *adj. [partic. od enitor] nàprègnut, revan, gorljiv, enixo studio, Liv.*

Enna, (Henna), *ae, f. Ena, grad sred Sicilije s hramom Cererini, gdje je Pluton oteo Prozerpinu. Odatle * Ennaeus i Ennensis, adj. enski; supst. Ennenses, ium, m. Enjani.*

Ennius, *ii, n. Q. E., Enije, pjesnik rodio iz Rudije u Kalabriji, o. g. 239 pr. Is., pisao je anales 18 knjiga (od osnutka grada do svoga doba). Uveo je heksametar mjesto saturnija i tako osnovao umjetno pjesništvo.*

ē-no, *1. isplivati, (plivajući) uteći, e concha; in terram; apsl.; * odletjeti.*

ēnōdāte, *adj. s komp. [enodatus] razgovijetno, jasno.*

ēnōdātlo, *ōnis, f. [enodo] „razdruživanje čvora“ razvijanje, razjasnjenje teške stvari.*

ēnōdis, *e, adj. [e-nodus] * beščvoran, gladak, abies; truncus; † tp. gibak, lak, jasan, elegi.*

ēnōdo, *1. [enodis] upr. raščvoriti, tp. razjasniti, rastumačiti, nomina (etimologijski); cujus praecepta enodata diligenter exposuit.*

† **ēnormis**, *e, adj. [e-norma] 1) nepravilan, vici. 2) preko mjere, nerazmjerno velik, prevelik, golem.*

† **ē-nōtesco**, *tui, — 3. prōnijeti se, razglasiti se.*

ē-nōto, *1. zabilježiti, označiti, Plin. ep. ensiculus, i, m. [dem. od ensis] mač Plaut.*

* **ensigēr**, *gēra, gērūm, adj. [ensis i gero] mačonoša.*

ēnsis, *is, m. mač (riječ pjesnička) Liv. Verg.*

Entella, *ae, f. Entela, grad na Siciliji. Odatle Entellinus, adj. entelski; supst. Entellini, ōrum, m. Enteljani.*

enthymēma, *ātis, n. [ἐνθύμημα] 1) † refleksija, razmišljanje, umovanje. 2) ret. t. t. skraćeni ili nepotpun zaključak osobito posljedak iz protivnoga.*

ē-nūbo, *psi, — 3. pseudomiti se, udati se iz svojega staleža u drugi, e patribus; i iz jednoga grada u drugi, apsl.*

ēnūcleāte, *adv. [enucleatus] jezgrovito, otržito.*

ēnūcleātus, *adj. [partic. od enucleo] jezgrovit, otržit, jedar, genus dicendi.*

ē-nūcleo, *1. [e-nucleus] upr. izvaditi jezgru, tp. razjasniti, razložiti, alqd; eblandita illa,*

non enucleata esse suffragia, *s čistim uvjerenjem odani; i u zlu sm., acu quaedam enucleata argumenta, lukavo izvedeni.*

ēnūmērātlo, *ōnis, f. [numero] 1) izbrajanje, nabrajanje, malorum. 2) ret. t. t. kratko opetovanje, rekapitulacija.*

ē-nūmēro, *1. 1) izračunati, proračunati, dies. 2) izbrajati, nabrajati, redom pripovijedati, kazivati, multitudinem beneficiorum; plura; proelia, stipendia; familiam a stirpe ad hanc aetatem; † singulorum nomina.*

ēnūntiātlo, *ōnis, f. [enuntio] ret. i log. t. t. kazivanje, izjava.*

ēnūntiātum, *i, n. [enuntio] log. t. t. rečenica.*

ē-nūntio, *1. 1) razglasiti, izbrbljati, pokazati, mysteria; rem Helvetiis per indicium; Ciceroni dolum per Fulviam; sociorum consilia adversariis. 2) uopće: iskazati, izreći, izjaviti, izraziti, alqd verbis.*

ēnuptio, *ōnis, f. [enubo] udavanje iz kuće (gl. enubo) jednom Liv. 39, 19, 5.*

ē-nūtrio, *4. (rijetko) othraniti, odgojiti, * puerum Idaeis sub antris.*

1. ēo, *īvi, itum, ire, 4. ići, hoditi, ire domum, ad forum, Plaut.; ad cenam, Ter.; ad alqm; † ad mortem; eodem itinere, iter unius diei, dan hoda; maximis itineribus, veoma brzim hodom; huc atq; illuc; tardius; ex curia in contionem itur; * Italiam, * hinc Afros; * ire viam, * novas vias; * itque reditque viam; * s dat i abl., viro, k mužū, sacris, od žrtve, (Plaut.) i. in crucem, in malam crucem, (Ter.) ire in malam rem; † in pugnam; in provinciam; exsequias, na sprovod; * ire pompam; ire ludos spectatum; ire cubitum, dormitum v. cubo, dormio; ire sessum; (Hor.) i. lusum, lavatum, (Verg.) venatum; ire pedibus na noge, pjeske, Plaut., krajem, Liv.; ire per Italiam, Liv.; * Stygios per amnes; † sub terram; (Hor.) sub furcam; na konju, ire equis, † equo admisso in alqm, * samo ire; * ire curto mulo; morem = voziti se, jedriti, ploviti, quo (= in quem portum) simulatque intro est itum; * ire puppibus i samo * † ire; * ire Liburnis, * ventis; ire s inf.; it visere, Ter.; sa supin. na um, vruće za čim ići ili ići na (Sall.) se rem publicamque perditum ire, bonorum praemia ereptum, aliena oppugnatum; ultum ire injurias, (Tac.) dominationem raptum; * it (fons Timavi) mare proruptum, ište, da prokrči sebi put kroz valove morske; * ire dejectum monumenta (o Tiberu); odatle i sveza infinitiva pas. iri sa supin. (amatum iri) za inf. fut. pas. i slično istuc, ad illud ire, misliti na to, pade mi na um, Ter., ibatur in caedes, Tac.; infitias ire v. infitiae.*

Napose a) u vojn. jez. ići, didi se, marširali, dolazili, ići, navaliti na koga, per fines, in partem, ad flumen; viā, itinere, diversis itineribus; suis subsidio, na pomoć; contra hostem, † in, adversus hostem; ad se, ad hostem, ad castra; † in aciem, † in ordines; effuse, daleko jedni od drugih, rastrkani; obviam ire v. obviam; ire in alqm (u Liv. i Verg.); ire ad saga, (Cael. u Cio. ep.) ad arma; apsl. b) t. t. ire in sententiam, sa i bez pedibus, kod glasovanja u senatu pristati na čije mnijenje, ire in alia omnia, glasovati za protivno mnijenje; in consilium ire, in suffragium ire. c) ire in alqd, pretvoriti se, promijeniti se u što, postati, * sanguis it in sucos; * i. in lacrimas, proplakati, briznuti u plač; † i. corpus, odebljati; ire in duplum, dvostruku globu platiti; (Tac. ann. 3, 50) qui neque servatus in periculum rei publicae (pogibetjnim po državu) neque interfectus in exemplum ibit, ne će biti za ugled ubijen; (Tac.) ire in melius (da se okreće na bolje) valetudinem principis; (Tac.) odio in perniciem itura; ići na što, * ire in poenas, kazniti; * in scelus, učiniti; * per leges, trpjeti, podnositi; * per exempla cognata, sljediti, ugledati se u... (no * exemplis ire deorum = isporučiti se s bogovima); per laudes tuorum hvaliti; † per omnes eloquentiae numeros isse; † per totas ire materias, baviti se (ćim). d) o neživ. stvarima, † effigies (Augusti) iens in caelum; * aurum per medios satellites; * funis retro; * verba per attentam non ibunt Caesaris aurem; * versiculos euntes mollius; * clamor it ad aethera, * rumor it; * it circulus per orbem; * o lozinci (paroli), it bello tessera signum (znak po kojem se vojnici iste vojske poznavaju u boju); * o rijekama: teći; u Liv. pugna it ad pedes, bore se pješice, ire coepisse praecipites (propadati, o dobrim običajima); pregn., a) doći, eodem; unde ierat, se recepit. β) proći, prolaziti, letjeti, * eunt anni; * quotquot eunt dies; * gravior it dies; u Liv. sic eat, quaecumque Romana lugebit hostem, tako prošla itd. γ) napredovati, od ruke ići, incipit res melius ire; prorsus ibat res; † res eodem cursu eunt. δ) * trajati, si non tanta quies iret. — *Napose valja još napomenuti imper. * i, * i nunc, † irent, za porugu, ironiju, ako se tko poziva, da učini nešto, o čem je dosta jasno rečeno, da se u sadašnjim prilikama ne može, i nunc et versus tecum meditare sonoros.*

2. *ēō, [adv. abl. od is] 1) adv. 1) u prostoru: a) tamo, onamo, eo abiit, pervenit; accessit eo, ut. b) dotle, donle, tako daleko, eo rem deduxit; eo rem adducam, ut etc.; sa sljed. gen., eo magnitudinis, do toliko itd., Sall. Liv.,*

usque eo (doskije), quod arguas, non habes; eo usque, dotle, do toga vremena, tako dugo, u Tac. dotle, tako jako. II. abl. causae, abl. mensurae: a) zato, stoga, non eo dico, quo. b) u komparativa, tim, toliko. c) ondje, eo loci.

eōdem adv. [adv. abl. od idem] upravo tamo, onamo, venire; [abl.] res eodem loci est, još je u istom položaju, na istom mjestu.

* *ēōs (samo u nom.) [hēs] zora.*

* *ēōus, adj. [hēs] 1) jutarnji. 2) istočni, equi; mare. 3) supst. m. a) dantca. b) istočnjak (čovjek).*

Epāmīnondas, ae, m. [Επαμεινώνδας] Epaminonda, vojvoda tebanski.

ēphēbus, i, m. [ēphēs] mladić, od 16. do 20. godine, ponajv. u Grcima. 18. godišnje mladiće upisali su u općinsku knjigu, te su ih time proglasili punoljetnima. Od 18.—20. god. služili su kao stražari na granici, a potom su upisani kao potpuni građani u izborne listine.

ēphēmēris, idis, f. [ēphēmēris] gospodarski dnevnik, napose o svakidašnjim dohocima i troškovima.

ēphēsus, i, f. [Ephesus] Efes, grad jonski u Maloj Aziji. Odatle Ephēstus, adj. efeski; supst. Ephesii, ōrum, m. Efesžani.

ēphialtes, ae, m. [Ephialtes] Efijalt, jedan od Alojevica v. Aloeus. 2) Grk, koji je pokazao Perzijanocima kod Termopile put preko gore.

ēphippiātus, adj. [ephippium] na sedlanu konju jašući, eques, jednom Caes. b. G. 4, 2, 5.

ēphippium ii, n. [ēphippion] ponajv. u plur., pokrōvac; sedlo; posl. v. caballus.

ēphōrus, i, n. [ēphōros] (upr. nadzornik) efor, magistrat (činovnik) u Spartanaca.

*ēphūra, ae, f. [Ephura] 1) Efira, morsku nimfu, Verg. 2) staro ime Korintu, Ov. Odalle * Ephyræus, ili * -rēus, adj. korintski.*

† *ēphūta, ae, m. [ēphūta] pomorski vojnik. Epicharmus, i, m. [Epicharmos] Epicharm, grčki filozof i pisac komedija, koji je osobito dorsko-sicilsku komediju doljerao.*

ēpichēsis, is, f. [ēpichēsis] natalica, posuda za natalakanje, Plaut.

ēpichērus, i, f. [Epichēros θυγατήρ] Kći nasljednica, ime Menandrovj komediji.

ēpicēpus, adj. [ēpicēpos] veslat, jednom Cio. Att. 14, 16.

ēpikrātēs [ēpikratēs] 1) Epikrat, premoćnik (ime koje Ciceron u šali Pompeju pridjeva). 2) filozof ili retor u Ateni.

ēpikrēus adj. [ēpikrēos] upr. tanka potka; u šali pren., rijedak, o jusi (čorbi), Plaut. Pers. 1, 3, 15.

ēpicūrus, i, m. [Epikouros] Epikur, grčki filozof, utemeljitelj epikurske filozofije, rođen na

otoku Samu g. 342. pr. Is. Opatle Epicurēus, adj. Epikurov; supst. -rēl, ōrum, m. Epikurovci.

ēpicus, adj. [ἐπικός] epski; + supst. epiei, ōrum, m. epski pjesnici, epici.

Epīdamnos, i, f. (Plaut.) v. Dyrhachium, Epidamno. Odatle Epidamnensis, i -damnius, adj. epidamanski, Plaut.

Epīdaphne, es, f. [Ἐπίδαφνη] Epidafna, predgrade u Antiohiji Tac.

Epīdauros, i, f. [Ἐπίδωρος] Epidaur, grad u Dalmaciji s. Dubrovnik. 2) grad u Argolidi kod saronškoga zaliva, s glasovitim hramom Eskulapijevim. Odatle * Epīdaurius, adj. epidaurski; supst. Epidaurius, Epidauranin = Aesculapius.

Epīdicarōmēnos, acc. on [Ἐπιδικάζομενος] Epidikazomen (tko daje sebi što dosuditi), gluma Apolodorova, jednom Ter. Phorm. proi. 25.

Epīgōni, ōrum, m. [ἐπίγονοι] epigoni, potomci, 1) sedmorice junaka, koji su rat protiv Tebe obnovili; ime jednoj latinskoj tragediji Atijevoj, sastavljenoj po drami Eshilovoj istoga imena. 2) (Just.) sinovi vojnika Aleksandrovih oženjenih Perzijankama.

Epigramma, ātis, n. [ἐπίγραμμα] 1) natpis. 2) epigram (pjesma).

Epilōgus, is, m. [ἐπίλογος] zaglavak, završetak govora, epilog.

Epimēnides, is, m. [Ἐπιμενίδης] Epimenid, gatač i pjesnik s Krete, oko g. 596. pr. Is. koji je Atenu pomirio s bogovima.

Epimēthis, idis, f. Epimetida, kći Epimeleja, brata Prometejeva, t. j. Pyrrha, Ov.

Epīnīcium, ii, n. [ἐπινίκιον] dobilnička pjesma, jednom Suet. Ner. 43.

Epīphānēa, ae, f. [Ἐπιφάνεια] Epifaneja, grad u Ciliciji.

Epīrus, i, f. [Ἐπίρους] Epīr, zemlja u sjeverozapadnoj Grčkoj, s. Arbanaska. Odatle 1) Epīrensis, i -rōticus, adj. epirski. 2) Epīrōtēs, ae, m. (kasno) Epīrao; pl. Epīrotae.

Epistōla (epistūla), ae, f. [ἐπιστολή] poslanica, pismo, epistolam dare; e. ab alqo, ad alqm; venio ad tuas literas, quas pluribus epistolis accepi, u više dopisa, na više puta; + otpis carev; pl. (kasno) epistolae kao što literae, o jednom listu.

Epistōlūm ii, n. [ἐπιστόλιον] mala poslanica, pisàmoce, jednom Cat. 68, 2.

Epītaphius, ii, m. [ἐπιτάφιος ἢ λόγος] pogrebni, nadgrobni govor, jednom Cic. Tus. 5, 12, 36.

Epītēca, ae, f. [ἐπιτήκη] dodatak, jednom Plaut. Trin. 4, 3, 18.

Epītēme (-a), es i ae, f. [ἐπιτομή] izvod, jezgra.

Epītrōpōntes [ἐπιτροποντες] naslov komediji Menandrovoj, Quint.

Epītūrum, ili Epītūrum, i, n. [ἐπίτροπον] utuhane masline, Plaut.

Epōdos, i, m. [ἐπώδος] pripijevka, vrsta lirске pjesme, u kojoj sljedi iza dužega stiha kraći, iznašao ga Arhiloh, a Horacije ga uveo u Rimljanā, epoda, Quint. 10, 1, 96.

* Epops, opis, m. [ἐπῶψ] pūpavac, futac.

* Epōs, (samo nom. i acc.), n. junačka pjesma, ep.

Epōto, āvi, pōtum, 1. (partic. perf. epotus ima ponajv. aktivno značenje), ispiti, popiti; srkati u sebe, posrkati, u sebe vući.

Epūlae gl. epulum.

Epūlāris, e, adj. [epulum] gozben, accubitio amicorum, ležanje prijatelja za stolom; sacrificium, sa gozdom.

Epūlātio, ōnis, f. [epulor] gošćenje, čašćenje, Suet. Calig. 18.

Epūlo, ōnis, m. [epulor] gozbar, 1) pl. tresviri ili septemviri ep., trojica, kasnije sedmorica muževa u Rimu, koji su se, kad su se davale javne igre, brinuli za gozbu bogova; sing. tresvir e., Liv.; septemvir epulonum, Plin. ep. 2) dīapōran, jednom Cic. Att. 2, 7, 3.

Epūlor, dep. 1. 1) intranz. gostiti se, častiti se, cum matre, luxoriosius; de die. 2) * + tranz., gostiti, počastiti, alqm.

Epūlum, i, n. 1) u sing. svečana, politička ili religiozna gozba, čast, dare epulum populo Romano. 2) pl. epulae, ōrum, f. ručak, objed, inter epulas; epulis dedidi, obruti. Odt. jela, jestvine, mensae exquisitissimis epulis exstruebantur; * vestis blattarum epulae; tp. hrana, naslada za oči, za sluh, dare epulas oculis alcja, Plaut.; pars animi — saturata bonarum cogitationum epulis; avidum hominem ad has discendi epulas recepi.

Equa, ae, f. kobila, bedevija.

Eques, itis, comm. [equus] 1) konjanik, ille eques sex dierum spatio longitudinem Italiae transcurrit; * momak i konj; e. peditesque. Često eques collect. = equites. 2) vitez, collect. viteštvo, vitezovi; + spectare in equite, u viteškim klupama; također = * naobraženi ljudi, satis est equitem mihi plaudere.

Equester, stris, stre (rjetko -stris, e), adj. [eques] 1) konjanički, na konju, statua, arma; pugna, proelium e.; militia, vojna služba na konju; terror e., od konjanštva, ordo; census e., imetak, što ga je morao vitez imati; dignitas, locus; supst. equester = eques, Tac.

Equidem, adv. pojačano quidem svakako, doista, i dopušno: dakako, istina: 1) dodaje se glagolu u 1. licu sing., te se tako ističe: ja doista, ja doduše, tako u Cic. u Hor. i u Verg.; equidem ego; nihil equidem novi;

- vellem e. idem posse gloriari, quod Cyrus, sed tamen etc. 2) i s prvim licem pl. pa i s drugim i trećim, scitis equidem, de poenis possumus equidem dicere, *Sall.*; insanit hic e., *Plaut.*; kadšto i pojačano sa: edepol, hercle, ecaster (*Plaut.*), certe (*Plaut. Verg.*).
- † **equile**, is, n. [equus] kònjúšnica.
- equinus**, adj. [equus] konjski, seta.
- equiria**, ōrum, n. [equus] ekvirije (*Martu* na čast slavljena svetkovina s utrkvanjem na konjima na Martovu polju, *Ov.*).
- equitabilis**, e, adj. [equito] (rijetko) prikladan za konjaništvo, planities, *Curt.*
- equitatus**, us, m. [equito] 1) konjaništvo, i u pl. 2) viteštvo, vitezovi.
- equito**, i. [eques] jahati i igrati, in his equileis; cum ille in nostro exercitu e., kad jo konja igrao; *apst.*; * flamma per taedas, Euris per Siculas undas, *huji, buči.*
- equilēus** (ēcūl.), i, m. [dem. od equus] 1. konjica. 2) konjito (drveno mučilo), in equuleum conjici, imponi, ire.
- equulus**, i, m. [dem. od equus] kònjōe, konjica.
- equus**, i, m. konj, u opr. sa equa, pastuh. Napose o konju za vojnu službu, merere equo, na konju služiti, biti konjanik; ad equum rescribere, učiniti vitezom, ex equo pugnare; in equo; (*Nep.*) equo vehi; equus Trojanus, kojim *Grci* osvojiše *Troju*, *Verg.*; u priliči, o potajnoj zasjedi, intus, intus inquam, est equus Trojanus. Napose a) * equus bipes = morž. b) * pl. kao što u *Hom. Iliad.*, bojna kola. c) equi virique, konjanici i pješaci, konjaništvo i pješadija, *Liv.*; equi viri, equi Numidaeque = equites peditesque Numidici, *Sall.*; otuda post. equis viris, viris equisque, equis virisque = sa svojom snagom.
- ex-rādīcltus** ili **ex-rādīcltus**, adv. stubòkom, sasvim, jednom *Plaut. Most.* 5, 1, 63.
- ex-rādīco**, i. [e-radix] (upr. iskorijeniti) tp. u propastiti, uništiti, u šali e. hominum aures alqa re, = namučiti pripovijedanjem čega.
- ex-rādo**, rāsi, rāsum, 3. 1) istrúgati, izgrèpsti, † alqm albo senatorio, izbrisati; * genas, obrijati. 2) * istrijebiti, iščupati, uništiti, ukloniti, elementa cupidinis pravi; tempora vitae, zabòraviti; curam corde.
- Erāna**, ae, f. [Erana] Erana, grad u Ciliciji.
- † **ērānus**, i, m. [Eravos] zadruga u Grka za uzajamno podupiranje, prilog, prinos, milost.
- ērāsius**, i, m. [Erasiros] Erasin, rijeka u Argolidi, s. *Kephalari*, *Ov.*
- * **ērāto**, us, f. [Erati] Erata, muza erotske poezije i uopće muza.
- ērāstōsthēnes**, is, m. [Erastosthēs] *Eratosten*, grčki matematik, geograf i pjesnik (276—194 pr. Is.).
- erelisco**, erotum, gl. hercisco, herctum.
- ērēbus**, i, m. [Erēbos] *Ereb*, bog tmine, sin *Haosov.* 2) * podzemni svijet, carstvo pokojnih.
- ērēchthēus**, ei, m. [Erēchthēs] *Erehtej*, kralj atenski. Odalle a) * **ērēchthēus**, adj. *Erehtejev.* b) * **ērēchthīdas**, ōrum, m. *Erehtejević* = *Atenjani.* c) * **ērēchthis**, idis, f. *Erehtejevića*, t. j. *Orithya* i *Procris*.
- ērectus** adj. s komp. [partic. od erigo] 1) uspravljen, uspravan, status; proraē. 2) tp. a) uzvišen, veledušan, celsus et erectus, † animus, † ingenium; u slu sm., ohol, gizdav, e. et celsus; (*Tac.*) erecto incessu. b) pozoran, pažljiv, revan, judices; † animi; civitas erecta expectatione, uzrujano očekujući; vos e. ad libertatem recuperandam, željni, da ild. c) hrabar, srčan, živ, animus magnus et e.; si quis est paulo erectior; nunc sum multo erectior.
- ē-rēpo**, rēpsi, rēptum, 3. 1) intranz. izmiliti, ispuzati, *Plaut.*; penjati se, pòpēti se uz . . . , a tergo insulae per aspera et devia ad alqm, *Suet.* 2) tranz. pòpēti se na . . . , montes, quos erepsimus (= erepsissemus), *Hor. sat.* 1, 5, 79.
- ēreptio**, ōnis, f. [eripio] grabež, otimanje, jednom *Cic. Verr.* 4, 5, 10.
- ēreptor**, ōris, m. [eripio] otimač, libertatis; (*Tac.*) terrarum ereptores.
- ērētrīa**, ae, f. [Erētria] *Eretrija*, grad na *Eubeji*. Odalle 1) **ērētrīcus** i **ērētrīensis**, adj. *eritrejski*; supst. -enses, ium, m. *Eretrijani*. 2) **ērētrīkel** ili -trīcl, ōrum, m. pristaše filozofije filozofa *Menedema Eretrijanina*.
- ērētum**, i, n. [Erētus] *Eret*, sabinski grad uz rijeku *Tiber*, s. *Rimane*; odalle -tīnus, adj. *eretski*.
- ergā**, praep. s acc. 1) (pretkl. rijetko) o prostoru: naprema, blizu. 2) o prijateljskom mišljenju i postupanju: prema, benevolus e. alqm; voluntas erga alqm; bonitas erga homines; odium erga (na) regem; mores erga necessarios declarare; (kasno) o duševnom odnošaju uopće; anxii erga Sejanum; (pretkl.) zapostavlja se svojemu padažu.
- ergastūlum**, i, m. [Ergastoum] radionica za robove i kadšto za dužnike, robijašnica, u pl. i kažnjenici.
- ergō**, adv. [Ergo, kadšto ergō u značenju 2)] 1) (arhaiet.) za gen., radi, poradi, legis e.; virtutis e.; funeris e.; victoriae e.; (*Verg.*) † illius e. 2) zato, stoga, dakle; e. igitur, *Plaut.*, def. itaque ergo, *Ter. Liv. Napose a)*

u log. zaključivanju; daklem, stoga, quis tam esset ferreus, qui eam vitam ferre posset? Verum ergo illud est etc. b) u pitanju, koje sadržava izvod: daklem, ponajv. sa značenjem negodovanja, dedemus ergo Hannibalem? quid ergo? također u pitanju, koje sadržava takozvani posljedak ili zaključak a majori ad minus, ergo illi intellegunt, quid Epicurus dicat, ego non intellego? (sr. an). e) kod imperativa: daklem, tã, tace e.; intro e. abeant! d) kao što igitur, da se opet nastavi govor prekinut parentezom; daklem.

* **Erichtho**, us, f. [Ἐριχθῶ] *Erihta*, vračara tesalska.

Erichthonias, ii, m. [Ἐριχθόνιος] *Erihtonije*, 1) atički heros = Erechtheus, Verg. Ov. 2) kralj trojanski, sin Dardanov, otac Trojev (Tros). Odatle * **Erichthonius**, adj. = atenski.

Erictus, ii, m. milil. t. t. jež (greda sa željeznim šiljcima za obranu).

* † **Eridanus**, i, m. [Ἐριδανός] *Eridan* 1) milsko ime riječi Padu. 2) zvijezde.

Erigo, rēxi, rēctum, 3. [e-rego] 1) uspraviti, pōdici, pōstaviti, malum (*katarku*); scalas ad moenia, prislōniti; hastas; oculos, pōgledati gore; natura hominem erexit, uspravila: se, sese erigere, pōdici se. Napose a) pōdici, sagraditi, turres; * pyram; † castra, utāboriti se; donec erecta in arcem via est, nāčinjena je, Liv., medijal., dizati se, erigi, * insula Sicaniū juxta latus erigitur; † petra in mitrae modum erecta est. b) četv povesi na . . . , agmen in adversum clivum, collem; in tumulum; aciem in collem. o) * e. fluctus, dizati (o Etni) bacati; crinibus angues; * alnos caelo, činiti, da rastu do . . . 2) tp. uzbuditi, uzrjavati, nāpēti, učiniti pozornim, pōdici. a) e. mentes auresque; animos ad audiendum; auditor erigatur, neka bude pozoran; † haud quaquam erecto animo eas (pozorno) voces accipiebat; † erecta quae astabat multitudine; erectos intuentes iudices; expectatione certaminis senatum; † erecta in Othonem studia; aculeos severitatis in rem; e. se. b) pōdici, utješiti, ohrabriti, razgovoriti, smučdena, učovljena, alqm, animum; † alqm ili animos ad spem; † erecto animo capesseret vitam; se; se in spem legis, statim opet nadati se.

Erigone, es, f. [Ἐριγώνη] *Erigona*, kći Ikarova, po smrti kao zvijezde premještena na nebo, virgo, Ov.; ime tragediji Q. Cicerona. Odatle * -gōnēus, adj. *Erigonin*, canis, t. j. pās Ikarov, zvijezda.

Erigonus, i, m. [Ἐριγών] *Erigon*, rijeka u Mačedoniji.

Erinne, es, f. [Ἐριννη] *Erina*, pjesnikinja sa otoka Lezba, Prop.

* **Erinys** ili **Erinyes**, yos, [Ἐρινύς] *Erinija* 1) = Furia. 2) tp. a) srda, bič, nesreća, Troiae et patriae communis (o Heleni). b) bijes, bjesnilo.

Eriphyla, ae, f. ili -le, es, f. [Ἐριφύλη] *Erifila*, žena Amfjarajeva, koja je muža svoga izdala za derdan, što ga je zato dobila od Polinika, pa ju je zato sin njezin Alkmeon ubio.

eripio, ripui, rēptum, 3. [e-rapio] *istrgnuti*, otrgnuti, otkinuti, izadrijeti, skinuti, izvući, trgnuti, alqm ex equo, familiaris sui subalare telum (ispo panuha, ispod odijela); (Com. Hor.) oculos alui; * caput collo; * rates ab infimis aequoribus; * sua sede deam; * alqm mediā turba (sr. eligo, eruo); (Ter.) alqm domo; * ensem vaginā, * flagrantem torrem ab igni; primam (vocem) ab ore loquentis, primi (duje) odmah riječ; vela, skinuti. 2) u užem sm.: istrgnuti iz ruke, iz ustiju, s tijela, otkēti, ugrabiti, tantum bolum alui ex faucibus, Ter.; horum faces e. de manibus et gladios extorquere; * haedum lupo, oleti; u prilici, partam victoriam alui e manibus. Odatle a) uopće: otkēti, otkēti, ugrabiti, alqd ab alqo, alqd alui; ereptis ab eo duabus legionibus; (Ter.) alqm ab alqo, odvesti; omnes copias (blago), omne militare instrumentum; alui vitam, spem, lucem, semestre imperium, libere decernendi potestatem; usus navium eripitur, propade; * tempora certa modosque, odūzēti; * jocos, venerem etc. ugrabiti; * vatibus omnem fidem, * prospectum oculis; posse loqui eripitur; * vix tamen eripiam, quin velis, prepriječiti te; * illis eriperes verbis mihi sidera caelo lucere, mogao bi me utjeriti da . . . , t. j. da sunjam o najjasnijoj stvari; pregn., eripi, smrt ugrabi koga, umrijeti, in ipso robore aetatis, rebus humanis, Curt. b) u dobru sm.: istrgnuti = izbaviti, osloboditi, spāsti koga od ili iz . . . , alqm ex manibus hostium; alqm e flamma atque ferro ac paene ex faucibus fati; Cannas velut e faucibus Hannibalis; se flammā (= osude), † se hosti, † se fugā, † se hosti fugā; alqm ex servitute, periculo i st., alqm a morte; e. reum; civitatem periculis ereptam esse; per eos, ne causam diceret, se eripuit, izmače sudu, te mu se ne treba pravdati; * eripe te morae; uopće kakvo zlo ukloniti, alui errorem, timorem, osloboditi koga od; * eripe fugam, spāsi bijeg, t. j. bježi, dok je jošte možno.

Erisichthon, ōnis m. [Ἐρισιχθών] *Erisichthon*, sin tesalskoga kralja Trijope, koji je pošekao gaj Cererin, te je za kaznu tako strašno ogladnio, da je sâm sebe pojio.

erōgātio, ōnis, *f.* [erogo] *izdavanje, isplata*, pecuniae; (*Tac.*) necessitas erogationum, *potrebni troškovi*.

ērōgīto, 1. *ispitivati, ispitati*, *Plaut.*

ērōgo, 1. *izdati, potrošiti* (*upitavši prije narod i dobioši dozvolu za to; daklem o državim novcima, odt. i o izdavanju, trošenju uopće*), pecuniam ex aerario; pecuniam in classem; unde pecunia in eos sumptus erogaretur; pecuniam in alqm, *zapisati komu, Tac.*

errābundus, adj. [erro] *lutajući, tumarajući* (*prolazno*); err. illi domos suas pervagabantur, *Liv.*; agmen err. fertur, *Curt.*, † *naves*; † *trimemis*; * *vestigia bovis*.

errāticus, adj. (*rijetko*) *lutajući, tumarajući*, vitis serpens multiplici lapsu et erratico; * *Delos*.

errātio, ōnis, *f.* [erro] (*rijetko*) *lutanje, tumaranje*, hoc multo propius ibis et minor est e., *Ter.*; nulla in caelo e.

errātum, i, *n.* [*partic. od erro*] *pogrješka, griješka*.

errātus, us, *m.* [erro] *lutanje, tumaranje*, * *longis erratibus actus*.

1. **erro**, 1. 1) *lutati, tumarati, skitali se* (*ne od svoje volje*); *zalutati, zaci s puta*, vagus et exsul erravit; circum villulas; per urbem (*o konju*); (*Hor.*) per lucos; * *inter audaces agnos* (*o vuku*); astra illa non re sed vocabulo errantia (= planetae); stellae quae errantes et quasi vagae nominantur, (*zvijezde*) *prehodnice, planete*; (*Hor.*) stellae sponte sua iussaene vagantur et errant; * *o rijekama*; * *o kosi raspletenju*; * *odima: zujerati*, * *o ognju, širili se*; *trans. prolutati*, * *litora errata*; * *terrae erratae*; (*preth.*) *erranti monstrare viam*; *errare viā, zaci s puta*; † *a classe*; (*Liv.*) *natura errans in alienos fetus, zālazēdi*; ita totus errat, ut, *tako se sav pomeo, da . . .* 2) *tp. tumarati, zalutati s istine, zaci od istine, varati se*, ne vagari et errare cogatur oratio, *da govor ne zastrani, nemogući opet naći pravoga puta*; eo fit, ut errem et vager latius; * *ne tuus erret honos, ne bude neizvjesno, dvojbeno*; * *rumoribus errant*; (*Plaut.*) *erro, quam insistas viam, ne znam*; *erravit, lapsus est; vehementer, valde*; (*Ter.*) *totā viā, sasvim, cum multis e*; *errare sa si*; *erratur in nomine*; (*Ter.*) *e. de alqa re*; (*Ter.*) *quid erret*; in alqa re, in alteram partem, *Quint.*; * *s acc.*, *tempora, u kronologiji*; *abl. partic. perf. apsl.*, cui errato nulla venia, recte facto exigua laus proponitur; *iz bludnje pogriješiti*, *Sall.*; * *in amicitia*; non intra verba ac voces, *Tac.*

2. **erro**, ōnis, *m.* [erro] *skitāč, protuha, Hor.*

error, ōris, *m.* [1. erro] 1) *tumaranje, lutanje, krivudanje*, e. ac dissipatio civium; per tortuosi amnis sinus flexusque errorem volvens, *amo tamo krivudajući, Liv.*; † *navium*; * *pelagi erroribus actus*; * *o labirintu*; *tp. dvodumljenje, dvojba*, qui tibi aestus, qui error, quae tenebrae erunt; castra nihil aucta errorem faciebant, *varaše*; *nominum e. inanet*; *errores temporum*; 2) *zalaz s pravoga puta, zabluda, zastrana*, errore viarum; (*Plaut.*) *reduxit me ex e. in viam*; † *jumenta nullo regente decesserant militari viā et errore delata per quattuor stadia etc.*; * *o strigelou: prōmašanje, māška; napose tp. bludnja, zabluda, opsjena*, in errorem induci, *rapi, prēvariti se*; *errore duci*; *errorem tollere*; *eripere alicui errorem*; *errore insidiatoris*; e. *mentis*; * *fanaticus*; *pravitatis erroribus, što iz njihove smētenosti pōtječu*; in bonorum errore, *glede na . . .*; * *e. malus, ljuvena strast*; e. *veri* (*Tac.*), *s obzirom na istinu*, * *locorum*; per errorem; *i ono, što koga vara: obmana, varka, prijevara*, errore se ab insidiis munire, *Liv.*; aliquis latet e., *Verg.*; * *neznanje, neumijede quo virtus, quo ferat error*; * *sujsma, strah, bojazan*; *prōmašanje, pogrješka, griješka* ferendus tibi in hoc meus e.; sive ipsorum perturbatio sive error aliquis sive etiam fortuna etc.; *u moralnom sm.*, *zabluda, pogrješka*, * *errorem misero detrahe*; † *juvenili errore*; * *Error, personific.* = *Ἄτη, Opsjena*.

ērūbesco, bui, — 3. * *porumenjeti, pocrvenjeti*; *napose od stida, zastidjeti se, stid me, bojati se*, alqa re, in alqa re; propter alqd; *apsl.*, (*rijetko*) *s inf.*; *s acc.*, * *jura fidemque*; * *fratres*; † *fortuita*; *odt. erubescendus, čega treba da se čovjek stidi*, * *ignes*.

ērūca, ae, *f.* *vresta kupusa, Hor.*

ēructo, 1. 1) *izrigati, bacati, bljuvati*, turpissime eructando; * *saniem*; *tp. e. sermonibus suis caedem bonorum, u vinu izbrbljati*. 2) *uopće: rigati, bacati*, * *arenam*; (*Just.*) *flammas*.

ērūdio, 4. [e-rudis] „*izvući iz divljaštva*“; *po tome: poučavati, obrazovati, naobraziti*, studiosos discendi e. atque docere; filium doctrinis; filios ad majorum instituta; alqm in jure civili; exercitum doctrina militari; literae, quae me erudiant de omni re publica, *da me pouče*; (*Just.*) *Athenas erudiendi gratiā missus, da se naobrazi*; * *s inf. i quaest. indir.*; (*Tac.*) *eruditus s inf.*

ērūdite, adv. *s komp. i sup.* [eruditus] *naobraženo, učeno, vješto*.

eruditio, ōnis, f. [erudio] 1) obuka, nastava. 2) više naobraženje, učenost, znanost, e. atque doctrina.

eruditus, adj. [dem. od eruditus] prilično lukav; polukav, jednom Cat. 57, 7.

eruditus, adj. s komp. i sup. [partio. od erudio] naobražen, učen, pun znanja, homo; eruditior literis; eruditissimus disciplinā juris; † animus disciplinis; tempora, saecula e., prōsvjetljen; aures, vješte, u vještaka; voce erudita et Romanis Graecisque auribus digna; res digna auribus eruditis; oratio e. govor umiješan, latae eruditaeque disputationes; docto atque erudito; supst. **erudit**, ōrum, m. učenjaci, vještaci, stručnjaci (sr. doctus).

erumpo, rūpi rūptum, 3. 1) tranz. prōdirati, provaliti, provreći, izbaciti, * fontibus dulces liquores; * nubem; (Tac.) Pontum (o ribama); se e., provaliti, nārūpiti, portis se foras, jednom Caes. b. c. 2, 14, 1.; * unde altus primus se e. Enipeus; (Cael. u Cic. ep.) invidiosa conjunctio — ad bellum se e.; tp. **ōčitovati**, gaudium, Ter.; iram; stomachum in alqm **izrigati**; in naves doloris iracundiam. 2) intranz. navaliti, prōdrijeti, bānuti na polje, nārūpiti, abiit, excessit, evasit, erupit; ignes ex Aetnae vertice e., sipati; napose o vojsci, portis ex castris; inter tela hostium; per hostes, protući se; duabus simul portis erumpitur; (Curt.) qua cuique ad fugam patebat via, erumpunt (sc. ad fugam). Odt. tp. a) iracundia e., bukne, sermones iniquorum in suum potissimum nomen e.; erumpunt omnia, izade na vidjelo. b) najedanput prijeći na što; svršiti se, † ad minas, † in jurgia; † in omne genus crudelitatis; haec quo sint eruptura, timeo; omnium scelerum ac veteris furoris et audaciae maturitas in nostri consulatus tempus erupit, t. j. stara je bijesna dr-zovitost za našega konzulstva dozrela i provalila; furorem, erupisse in meo consulatu.

erūo, ui, ūtum, 3. 1) iskopati, izriti, mortuum; * aurum terrā; * humum, * terram; * aqua remis eruta; * missā latus hastā, probosti; * eruitur oculos (= oculi ei eruuntur); * e. segetem; * caprificos sepulcheris. 2) tp. a) **dići koga**, naći trag, istjerati, na vidjelo iznijeti, servum fugitivum inde; † alqm ex latebris; memoriam alejs rei ex annalium vetustate; no memoriam exercitatione, vježbanjem pojađati; hoc mihi erui non potest, od toga se ne dam odvratiti. b) izvuci, alqm difficultate nummaria. 3) raskopati, razvaliti, * urbem; * opes et regnum, upropastiti; (Tac.) civitatem.

eruptio, ōnis, f. [erumpo] provala, Aetnaeorum ignium. Napose milit. t. t. provala,

(n. pr. iz grada), facere e.; eruptione pugnare; e. in provinciam; eruptiones oppidanorum; ab eruptionibus cavere.

erus gl. herus.

* † **ervum**, i, n. [ὀρεος] grahorica, (Lathyrus pratensis, Linn.)

erycinus, Eryxus, gl. Eryx.

Erymanthus, i, m. [Ἐρύμανθος] 1) Erimant, gora u Arkadiji, gdje je Herkul ubio vepra, Hor. Verg. Ov. Odt. Erymanthis, idis, f. (pjesn.) i -thlus, adj. erimantski. 2) rijeka na granici Elide, Ov.

Erysichthon, ōnis, m. [Ἐρυσίχθων] Erisihton, tesalski kraljević, čiju sudbinu pripovijeda Ovidije.

* † **Erythrae**, ae, f. [Ἐρυθρα] Eriteja, malen otok u zalivu gaskom (Gades), odakle je Herkul Gerijonu otjerao govoda. Odt. * -thēis, idis, adj. [Ἐρυθρίης] eritejski.

Erythrae, ōrum, f. [Ἐρυθραί] 1) Eritra, grad u Eoliji. 2) jedan od dvanaest jonskih gradova u Maloj Aziji. Odt. Erythraeus, adj. eritarski; supst. -thraei, m. Eritrani.

Erythras, ae, m. [Ἐρυθρας] i Erythrus, i, Eritra, mitski kralj u južnoj Aziji, po kome je prozvano Eritrejsko ili Crveno more, Indijsko more s arapskim i perzijskim zalivom, Curt.

Eryx, yeis, m. [Ἐρυξ] 1) Eriks, gora sa gradom istoga imena na zapadnoj obali Sicilije s glasovitim hramom božice Venere; gora se zove i Eryxus mons. Odt. Eryxinas, adj. erički, Venus Erycina, i * samo Erycina, Eričanka; * concha, bisernica (jer je Venera, rodivši se, doplivala na školjci do otoka Cipra). 2) sin Bute i Venere, po kome se gora prozvala.

esca, ae, f. [edo] jelo (gotovo), dii nec escis nec potionibus vescuntur; (Hor.) e. prima, prvo kolo jela kod objeda; odt. i méka, tp. escam malorum appellat voluptatem.

escarius, adj. [esca] méčni, vincla, Plaut.

escendo, ēndi, ēsum, 3. [e-scando] 1) intranz. **ispēti se**, uzadi, **pōpēti se**, lu rotam; in mālum (jarbol); in rostra; in tribunal; in cationem; in equos, pōsjesti, **izjahati**; in currum; in navem; in tertiam contignationem; Pergamum, Delphos, **otputovati** (gore) u...; tp. contemptus supra non e. 2) tranz. (Tac.) equos, rostra.

escensio, ōnis, f. [escendo] **pristajanje**, **iskrovanje**, Liv. Curt.

escensus, m. [escendo] **ispinjanje**, capta escensu munimenta, jedn. Tac. ann. 13, 39.

escit, **escunt**, gl. sum.

esculentus, adj. [esca] **jediv**, frusta, animalia; supst. **esculenta**, ōrum, n. jela.

esito, i. [frequent. od edo] (pretkl. i kasno) **obiđavati jesti, jesti**.

Esquillae, ārum, f. [mj. Exquillae „izvòngrad-ski“] najveći od sedam brežuljaka rimskih. Na jednoj glavici bilo je groblje za sirotinju i za robove i stratište. Mecen je sagradio ondje palaču i pretvorio taj kraj u perivoj. Odatle **Esquillinus**, * -lus, adj. eskvilinski.

essēdarius, ii, m. [essedum] esedarac, boжник na kolima u Gala i Britānācā, † kao gladijator, u igrama u Cirku.

essēdum, i, n. [* samo u pl.] Galska bojna kola na dva točka; u Rimljanā i kao svečana kočija ili kao putna kola.

estrix, icis, f. [ēdo] jelica, žderalica, jedn. *Plaut. Cas. 4, 1, 20.*

ēsūriālis, adj. [esuries] gladan, feriae e. u šali, *Plaut.*

ēsūries, ei, f. [esurio] glad, *Cael. u Cic. ep.*

1. **essurio** i **ēsūrio**, 4. [desid. od ēdo] 1) htjeti jesti, gladan biti, odatle gladovati, *Ter. Cael. u Cic. ep. 2) tp. gladan biti degn, veoma željeti, ginuti za čim, aurum, Plaut.; apsl., Curt.; * pas. nil ibi, quod nobis esuriatur.*

2. **ēsūrio**, ōnis, m. gladnik, gladnica, *Plaut.*

ēsūritio, ōnis, f. gladòvānje, glad, i u pl. *Cat.*

et [od ēu] konjkt. (pjesnici taj veznik per licentiam poetarum i zapostavljaju) najopćenitiji spojni veznik za jednostavno i vanjsko spajanje pojmova i rečenica; često se upotrebljava kao atque i que, i, te, *Osb. se upotrebljava.*

I. kad se nadovezuje istovrsno, slično ili protivno, 1) kod riječi kao što su: idem, par, similis, aequae, alius, gdje inače stoji ponajv. atque, hrv. kako, kao što, non eadem nobis et illis necessitudo impendit; omnia fuisse in Themistocle paria et in Coriolano = omnia in Th. et in C. f. p.; similem sibi videri vitam hominum et mercatum; aequae amicos et nosmet ipsos diligamus; non alia causa est aequitatis in uno servo et in pluribus. 2) kad se dopunja kakav pojam ili rečenica: i, a i, i tako, i ujedno, i k tomu, plures inventi, qui in Crustumini nomina darent. Et Romam indi frequentur migratum est, a i u Rim preseliše se mnogi; et videte, quantum inter meam sententiam vestramque intersit; odt. kadšto, osobito u kratkim i prijelaznim izrazima, koliko nešto slabije etiam, i u samoga Cic., ubi tunc eras? Romae. Verum quid ad rem? et alii multi; fateor me sectorem esse; verum et alii multi; tako *osb.* et ille, et illud, et illa, simul et ille, iste, et ipse, et nunc, quin et; u pjesnikā i kasnijih pisaca nerijetko *uopće* = etiam (sr. *nač.*) 3) kad veže dva istodobna događaja ili jedan iza dru-

goga neposredno slijedeći događaj, nav. u pjesnikā, u prozi već u Liv.: i, te, to, a to; slično u pjesnikā iza imper., da se nadoveže posljedica, što će nastati odmah, kako se ispuni sadržani u imper. *uvjet*; i, te, pa, dic, et eris mihi magnus Apollo. 4) kad veže dva u uzročnom odnošaju među sobom stojeća predikata; i, te, te tako, i tako, te stoga, pons est interruptus et reliqua multido equitum interclusa; aberant ab aqua longius, et praesenti malo (dat.) aliis malis (abl.) remedia dabantur.

II. da se nadoveže jači pojam, koji treba osobito naglasiti, 1) kad se dodaje nešto općenito: i *uopće*, te *uopće*, Chrysippus et Stoici; siderum magnitudines, intervalla, cursus et cuncta caelestia; cum Verginius maxime et tribuni de lege agerent. 2) da se nadoveže specijalniji i konkretan pojam ili misao općenitu pojmu ili misli: i to, kadšto = *naim*, to jest [(sr. que c)], interclusum itinere et Ligeri; iniquo loco et leniter declivi; languore militum et vigiliis; loci natura et valle altissima; aditu et foro prohibebatur; video te velle alte spectare et in caelum migrare; qui obtemperet ipse sibi et decretis suis pareat. *Old. i tada, kad se koji pojam osobito ističe, gdje se često prediduća riječ opetuje, navlast. i pred pokaznom zamjenicom, kadšto riječom quidem pojačano: i to, a to, pa i, i k tomu još te, laudat, et saepe, virtutem; vives, et vives ita, ut nunc vivis; errabas, et vehementer errabas; id, et facile, effici posse; magna vis est conscientiae, et magna in utramque partem; severitatem in senectute probo, et eam modicam; meministi profecto, Attice, et eo magis duo milia jugerum, et quidem immunia; odatle i et maxime, i to osobito, poimence kao što *nač. málwta*; ovamo ide i osobita retorska poraba izraza et quidem, kad se, što je bilo rečeno, u odgovoru ili potvrđuje ili pobija (u konfirmaciji ili elevaciji), hrv. *dakako, no, ali*, torquem detraxit hosti. Et quidem se texit, ne interiret; rarum genus. Et quidem omnia praeclara rara. 3) kad se dodaje protivno: a *uza to, pa opet*, plurimum facere et minimum ipse de se loqui; quod (canorum) equidem adhuc non amisi; et videtis annos; navlast i u strasnim usklikima ili pitanjima, et hanc urbem vos non hostium ducitis? et hi postulant, ut sacrosancti habeantur! 4) kad se navode općenite istine, navlast. donji stavak (propositio minor) u zaključku: a, pak, (sr. atque, atqui), qui in morbo sunt, sani non sunt; et omnium insipientium animi in morbo sunt; omnes insipientes igitur insaniunt. 5) naglašuje, da što jest, da se što zbiva: i u istinu, a doista, ponajv. s glagolom nepo-*

sredno shijedećim, ad triumphum decessisse Romam Papirium Cursorem scribunt. — Et fuit vir haud dubie dignus omni bellica laude; et sunt illa sapientis; jače et vero. 6) *iza poricanja prividno u protivnom (adverzativnom) značenju: nego, već, animo non deficiam et id quod suscepi, quoad potero, perferam; kadšto nastavlja negaciju, ili, ni, niti, neque sibi nudanda litora et relinquendos portus existimabat.* 7) et non v. non.

III. korespondujući et — et, i — i, koli — toli, — koje — koje, što — što, dajući raznim po sebi pojmovima za predstavu istu vrijednost (sr. cum — tum). Mjesto et — et nalazi se rjeđe 1) que — et, ali samo kad se vežu dvije riječi (a ne rečenice) legatique et tribuni, Sall. Liv. 2) et — que (u kasnijih pisaca), kad se dvije rečenice ne vežu baš tijesno. 3) neque — et, et — neque (u najboljih pisaca) ne samo ne — već (nego) i, s jedne strane (istina) — (a) s druge strane ne polazeći od slabijega k jaćemu ili obrnuto, nec miror et gaudeo; et quidquid honestum esset, id utile esse, nec utile quidquam, quod non honestum. 4) kadšto ne slijedi osb. radi poduljega umetka (parenthesis), drugo et, nego se nalazi per anacoluthiam druga koja konstrukcija [tako zvano et pendens; sr. aut 2) d) nec II. 4)], at et morbi perniciosiores pluresque sunt animi quam corporis. Hi enim ipsi odiosi sunt — Qui vero probari potest ut sibi animis mederi non possit etc.

et-ēnim, konjka. (stoji u prozi na početku rečenice u pjesniku i zaposlavljenom) obrazlaže ili razjašnjuje ili potvrđuje, sprijed rečeno: jer, naime, i doista, i u istinu, pa zaista.

Ēteokles, is, i eos, m. [Ἐτεοκλῆς] Eteoklo, sin Edipov i Jokastin, brat Polinikov.

Ētēsīae, ārum, m. [ἔτησιαι σο. ἔτημοι] vjetrovi godišnjaci; (za pasjih dana) po 40 dana duvajući vjetrovi, pasatni vjetrovi.

ēthōlōgus, i, m. [ἠθολόγος] (rijetko) etolog, koji u šali običaje i značaj drugih prikazuje, mihi eth.

ētiām, konjka. [et-jam] 1) da se nadoveže važniji pojam (sr. quoque), i također, dā i, dāpače, upravo, haec omnes sapientes summa, quidam e. sola bona esse dixerunt; qui e., dapače, što više? non solum, modo — sed, verum etiam. Odatle često uz komparative: jošte, majores c. difficultates orientur; e. magis. 2) u potvrđnim odgovorima: dā, dakako, doista, tako je, istina, numquid vis? E.; ut mox venias; misericordia commotus ne sis. Etiam; quid superest? Etiam;

novi tibi quidnam scribam? quid? Etiam. 3) u prijateljskom razgovoru, a) uz imperative pojačava: ta, nuder, der, circumspice e., Com. b) kad se u zlovolji pita: pa jošte, jošte i, etiam clamas, carnifex? is mihi etiam gloriabitur? ili kad je u pitanju zapovijed, e. taces? — tā šuti. 4) s pretežnijim značenjem vremena o sadašnjosti, budućnosti i prošlosti: jošte, sveudilj jošte, cum iste etiam cubaret, hic in cubiculum introductus est; non dico fortasse etiam quod sentio; quamdiu etiam furor iste tuus nos eludet? i nondum, vixdum etiam; napose u svezi etiam atque etiam; opet i opet, svejednako, bez prestanka, opetovano, krepko, discere; affirmare; cogitare; rogare.

ētiāmnum i **ētiāmunc**, adv. i sada, sada jošte, sveudilj jošte (daklem gledom na sadašnjost; sr. etiamtum), e. mulier intus est? etiam, Plaut.; de materia loquor orationis etiamunc; o prošlosti ili budućnosti upotrebljava se samo, kad je prošlo ili buduće sa sadašnjosti u lijesnoj jošte svezi, o prošlosti i onda, kad se govoreći živo u mislima prenese u prošlost, stoga osb. u povjesniku, senectus aufert eam veritatem, in qua etiamunc erat Scipio; etiamunc circa haec loca commorabor; dixisti, paulum tibi esse etiamunc morae, quod ego viverem; ti qui in jugo constiterant, nullo etiamunc usu rei militaris percepto. — O etiam nunc gl. etiamtum.

ētiām-si, koncesivna konj. i ako, ako i, premda, akoprem, ma i, s ind. i skonj., ista veritas etiamsi jucunda non est, mihi tamen grata est; quod etiamsi nobilitatum non sit, tamen honestum est; i bez glagola, hunc librum e. minus nostra commendatione, tuo tamen nomine divulgari necesse est.

ētiāmnum, **ētiāmunc**, adv. onda jošte, tada jošte, sveudilj jošte, jošte (o događajima iz prošlosti, koji su poslije prestali, sr. etiamnum), e. vita hominum sine cupiditate agitata; omnes e. retinebant illum Pericli sum. Od etiamtum (etiamtunc) pak i od etiamnunc (etiamnum) valja razlikovati etiam tum (etiam tunc), etiam nunc, kako se i bolje piše, kad etiam nema temporalnoga značenja nego spojeno sa tum, nunc = i onda, i sada, etiam tum, cum veri simile erit alqm commisisse, in suspitione latratote; quae si manet, salvi etiam nunc esse possumus; vos cunctamini etiam nunc.

Ētrūria, ae, f. Etrurija, zemlja u srednoj Italiji, meton. = Etrusci, Etruriae animos reconciliare, Liv. 5, 5, 10, Odt. Etrusena, adj. etruski; supst. -sel, ōrum, m. Etrusćani.

et-si, koncesivna konj. 1) *i ako, ako i, premda, ma i, sindik. i skonj.*, *i bez osobita glagola sa slijedećim tamen, at, certe, saltem.* 2) *bez apodoze ograničujući ili ispravljajući prije rečeno: akoprem, no, ali, (= češćemu quamquam), habet enim res deliberationem; e. quae fuit temeritas?*

eu, interj. [εὐ] *dobro! pravo! Com. Hor. I pojačano enge [εὐγε] (Com.), krasno! vrlo dobro! izvrsno! živio!*

Euadnē, es, f. [Εὐάνθη] *Euadna, kći Ifova, žena Kapanejeva, jednoga od sedmorice junaka pod Tebom, za kojim, kad su ga spaljivati, skoči i ona u vatru, Verg. Prop. Ov.*

* **euau**, (euhan), interj. [εὐαὐ] *usklik bakhantica i pridjev Bakhov.*

Euander dri, m. i -drus, i, m. [Εὐάνδρος] *Euandar, po priči sin Karmentina, koji je naseljenike iz Arkadije u Italiju doveo, i na palatinskom brežuljku grad sagradio. Odt. * Euandrius, adj. Euandrov, -ensis, Euandrovičev t. j. Palantov (Pallas bijaše sin Euandrov).*

* **euans**, antis = εὐάντων, *euau ključiti, euaujući; euantes, orgia, uz radosnu viku orgije slaveći (o bakhanticama).*

euax, interj. *iju! ijujuj! Plaut.*

Eubea, ae, f. [Εὐβοία] *Eubeja, otok u Egejskom moru, naprama Beotiji, s. Negroponte. Odt.*

Euboleus, adj. 1. *eubejski.* 2) * *o gradovima i nal., na obali, naprama Eubeji, Anothedon E., litus E. = Aulis.* 3) * *kumejski, jer je bio grad Cumae u Italiji naseobina eubejska, urbs = Cumae; carmen E., proroštvo Sibile Kumljanke.*

Eucledes, is, m. [Εὐκλείδης] 1) *Euklid, filozof iz Megare, osnivač megarske škole.* 2) *glasovit matematik, rođen g. 308. pr. Is.*

Euēnus, i, m. [Εὐήνος] *Euen, rijeka u Eliotiji, Prop. Ov. Odt. * Euēnius, adj. evenski.*

Eulas (-hias), iadis (-hiadis) [Εὐίας] *Euijada, bakhantica, jedn. Hor. carm. 3, 25, 9.*

Eulus (-hius), i, m. [Εὐλος, ijuhujući] *Euije, pridjev Bakhov.*

Eumēnes, is, m. [Εὐμένης] 1) *Eumen, vojvoda Aleksandra Velikoga.* 2) *ime mnogim kraljevima pergamskim.*

Eumēnides, dum, f. [Εὐμενίδης] *Eumenide, dobrohotne, eufem. ime Furijama.*

Eumolpus, i, m. [Εὐμόλπος] *Eumolp, po priči Tračanin, utemeljitelj eleuzinskih misterija i svećenika Cererinih. Odt. Eumolpidae, i, m. [Εὐμόλπιδαι] Eumolpovići, ugledna porodica svećenika u Ateni.*

eunūchus, i, m. [εὐνούχος] *uškopljenik, hadum; ime komediji Terenocijevoj (so. fabula zato f.).*

* **euae** (euhoe), interj. [εὐαί] *iju! usklik bakhantica.*

Euphorbus, i, m. [Εὐφορβος] *Euforb, sin Pantotejev (Panthoos), Trojanac, Ov.*

Euphōrion, ōnis, m. [Εὐφορίων] *Euforijon, grčki pjesnik iz Halcide (Chalcis) na Eubeji.*

Euphrātēs, is, m. [Εὐφράτης] 1) *Eufkrat, rijeka u Aziji; * meton. stanovnici uz Eufkrat.* 2) *filozof stočki, prijatelj Pliniju mlađemu.*

Eupōllis, idis, m. [Εὐπολῖς] *Eupolia, Atenjanin, pisac komedija oko g. 430. pr. Is.*

Euripides, is, m. [Εὐριπίδης] *Euripid, tragik grčki, Atenjanin, r. g. 480—405. pr. Is. Odt.*

Euripidēs, adj. *Euripidov.*

euripus, i, m. [εὐριπός] 1) *morska vrata, prodor; navlast. kao nom. pr. morsko ždrijelo među otokom Eubeom i kopnom.* 2) *(od ljudi iskopân) prokop, kanao; napose (Suet.) oko cirka (circus).*

Eurōpā, ae, (ili -pe, es), f. [Εὐρώπη] 1) *Europa, kći Agenora, kralja feničkoga, od Jupitera na Kretu odvedena, mati Minoja i Sarpedona.* 2) *po njoj prozvani dio svijeta Europa. Odt. Europaeus, adj. [Εὐρωπαϊός] a) * Europin. b) europski.*

Eurōtas, ae, m. [Εὐρώτας] *Eurot, najveća rijeka u Lakoniji, dan. Basilipotamo.*

* **eurōus**, adj. [eurus] *istočni ili jugoistočni.*

eurus, i, m. [εὐρος] *jugoistočnjak (vjetar); * pl. istočnjak; † uopće: vihar.*

Eurybiādes, is, m. [Εὐρυβιάδης] *Euribijad, kralj lacedemonski, nasljednik kralja Leonide.*

Eurýdēe, es, f. [Εὐρύδεια] *Euridika, 1) žena Orfejeva, po koju je išao u podzemni svijet; no budući da se putem na nju obazreo, prije nego je došla na ovaj svijet, premda mu bilo zabranjeno, morade se ona natrag vratiti. Ov. 2) mati Filipa, kralja macedonskoga. 3) žena Aridejeva. 4) žena Ptolemeja Filopatora. 5) žena Lizimahova. 6) žena Gencijska.*

Eurýmides, ae, m. [Εὐρυμίδης] *sin Eurimov, Eurimovis = Telemus, gatač, Ov.*

Eurýnōme, es, f. [Εὐρυνόμη] *Eurinoma, kći Oceana i Tetije (Tethys), mati Leokotajina (Leucothoe), Ov.*

Eurýpylos, i, m. [Εὐρύπυλος] *Euripil, 1) sin Herkulov, kralj na otoku Kosu, Ov. Odt. * Eurýpyllis, idis, adj. = Kojski. 2) sin Eujemonov, Tesalac, grčki vojnik pod Trojom.*

Eurysthēnes, is, m. [Εὐρυσθένης] *Euristen, kralj lacedemonski.*

Eurystheus, i, m. [Εὐρυσθένης] *Euristej, sin Stenela, kralja u Miceni, unuk Perzejev, naloži Herkulu na zapovijed Junoninu dvanaest mučnih djela, Verg. Ov.*

Eurytus, i, m. [Εὐρύτος] *Eurit*, kralj u Ehaliji (Oihalia) na Eubeji, otac Jolin, koja se zato zove Eurytis, idis, f. Euritovica, Ov.

Euterpe, es, f. [Εὐτέρπη, nasladujuća] Muza glazbe, Hor.

Entrāpēlus, i, m. [ἐντράπηλος] domišljan, pri-djev P. Velumniju, Cic. Hor.

euxinus, adj. [εὐξείνιος] upr. gostoljuban, pri-djev Ornomu moru, ponajv. Pontus E.; i * mare, * aquae, * litus; * i samo Euxinus.

Evadne, (kriv način pisanja) gl. Euadne.

ē-vādo, vāsi, vāsum, 3. 1) intranz. 1) *izaći*, *izlaziti*, ex corpore; balneis; oppido; * silvā; undis; in terram, *stupiti na kraj*, *iskroati se*; inter virgulta; ante ora parentum. *Napose iz pogibli ili neprihite izaći*, *umaknuti*, *uteći*, ex manibus hostium; e periculo, (Liv. 21, 33, 5) periculo; e morbo, ex fuga; ex insidiis; ab iudiciis; inter stationes; (Verg.) pugnae. 2) *uzaći*, *pōpēti se*, *izaći*, in muros; ex sedibus in haec loca; (Verg.) ad fastigia, ad auras. 3) tp. a) *kakogod proći*, *svršiti se*, quo haec evasura sint; beneficia huc evasere, *ovim su urodila plodom*; pestilentia e. in longos morbos *svršila se* (o. i.); *svršiti se*, e. id quod somniavimus; o ljudma, *hijeti izaći* na . . . , *smjerati*, (Ter.) timeo, quorsum evadas. b) o *čeljadi*: *izaći*, *postati*, evasit juvenis indolis regiae; perfectus Epicureus; eos non posse oratores evadere. II) tranz. 1) *proći kroza što*, *prevaliti*, media castra, Liv.; ripam, spatium, Verg.; amnem, Tac. 2) *pōpēti se* na . . . , *ardua*, Liv.; altos gradus, Verg. 3) *uteći*, *umaci*, *pōbjedi iz . . .*, * flammam; † insidias.

ē-vāgino, i, [e i vagina] (*kasno i rijetko*) *pōvaditi iz korica*, gladio sua sponte evaginato.

ē-vāgor, dep. 1) *skitati se* *nāokolo*, *potucati se*, late; (Phaedr.) noctu suspenso gradu (o mački); o vojsci = *zakrenuti na stranu*, nullo ad evagandum spatio relicto; tp. appetitus e. longius, *lutaju*, *zabrazde*; vis morbi. 2) *prekoračiti*, *prestupiti*, ordinem rectum, jedn. Hor. carm. 4, 15, 10.

ē-vālesco, lui, — 3. 1) (Tac.) *ojàčati*, *rasti*, in tumultum; ad usque bellum; nomen e., *zavlada*, *uobičaji se*. 2) * *moći*, *kadar biti* (osb. u perf.), s inf.

ē-vānescō, nui, — 3. *nestati*, *izginuti*, *proći*, *propasti*, e. vinum et salsamentum vetustate, *ishlapiti*; * ex oculis in auras; tp. ne cum poëta scriptura evanesceret, Ter.; memoria alcjs; spes; rumor; fama; orationes evanuerunt (*veoma su rijetki*), vix jam ut appareant; * omnis vis herbarum.

ēvānīdus adj. [evanesco] *prolazan*, * pectora. evans gl. euans.

ē-vasto, 1. *pōharati*, *opustošiti*, agrum, vallem; culta evastata sunt bello, Liv.

evax gl. euax.

ē-vāho, vēxi, vēctum, 3. 1) *izvesti*, *iznijeti*, *ukloniti*, signa ex fanis; aquas; prima tranquillitas maris (duas classes) in altum. *Odatie pas*. a) *evehi equo*, *curru*, *navi*, *izjahati*, *izvesti se*, *odjedriti*, e. mari Aegaeo; ad aquites; in hostes; in (protiv) ancoras; † *ratibus ad regem*; † *insulam*, na . . . , *put . . .*; † e. os amnis, *iz ušća rijeke*. b) tp. e. Piraeo evecta eloquentia est; (Tac.) fama evecta (*raznesen po*) insulas; spe vana evectus, *zanesen*; inconsultius evehi, *odviše se zanijeti* (u govoru). 2) *uzvesti*, *uznijeti*, *pōpēti*, *podći*, *uzvisiti*, (samo medijal., evehi) in collem; * per auras; tp. † *alqm ad consulatum*, † *imperium ad summum fastigium*; † *privatum supra modum evectae opes*; * *alqm ad deos*, † *alqm ad aethera*, s *bogovima izjednačiti* (u blaženstvu, slavi).

ē-vēllo, vēlli, vūlsum, 3. 1) *istrgnuti*, *iskinuti*, *iščūpati*, *izvaditi*, arborem; * truncos; pilum; alcuī linguam; * spinas agro, animo; post. * *plantam caeno* = *ostaviti se ludorija i prostacina*. 2) tp. *iščūpati*, *ukloniti*, *uništiti*, *istrijebiti*, *izbrisati*, aculeum severitatis; importunitatem ex mentibus; alcuī scrupulum ex animo; radicibus actiones alcjs, *pobiti*, *osijetiti*.

ē-vēnlo, vēni, vēntum, 4. 1) (*rijetko*): *izaći*, *postati*, rus, Plaut., * *pulchrior evenit*. 2) tp. *izaći*, a) *dogoditi se*, *događati se*, *zbiti se*; s dat. *zàpadē*, *dopade*, *snade*, *zàdesi koga što*, quidquid praeter spem eveniat, Ter.; timebam ne evenirent, quae acciderunt; pax e., *ućini se*, *sklopi se*; forte evenit ut; ut plerumque evenit; nihil mihi improviso e.; auspicia, quae sibi secunda evenerint; provincia alcuī e. (*sa i bez sorte*); cui Gallicum bellum; legiones urbanae e.; † si quid sibi eveniret, *eufem.* = *ako bi umro*. b) *izaći*, *svršiti se*, haec bene, prospere, feliciter, bene ac feliciter (*ili secunda*) eveniunt; res legioni feliciter e.; cuncta prospera eventura; ne aliter quid eveniat; pugna adversa ei e.; bonis male e., *dobri zlo prolazē*; (Com.) ex sententia, quo, quorsum.

ē-ventillo, 1. (*kasno*) *izvijati* = (*vijanjem*) *očistiti*, terrestrem spiritum.

ēventum, i, n. [evenio] *svršetak*, *konac*, *posljedak*, *ponajv. u pl.*; *sing. događaj*, Cic. r. p. 3, 9, 14. Att. 3, 8, 4.

ēventus, us, m. [evenio] *izlazak*, *konac*, *svrha*, *uspjeh*, *sreća*, *sudbina*, *pugnae*; *diei*; *belli*; *fortunarum*, *odluka . . .*, e. *navium suarum*; alcjs; *pl. belli* (*zgode i nezgode*), for-

tunae, secundi rerum (*uspjesi*); qui quosque eventus exciperent; malos e. habere, *zlo se svršiti*; * *oilj, meta*, semper ad eventum festinat.

Euenus, Eueninus, gl. Euenus, Eueninus.

ē-vērbōro, 1. † *izbijati, išibati*, mare remis = *veslati*, fluctus; *razbiti, tući, biti*, * clipeum alis; † os oculosque hostis.

ē-vergō, — 3. *činiti, da izvirē*, Liv. 44, 83.

ē-verrētūlum, i, n. [everro] *metla, u prilici*, iudicium de dolo malo e. malitiarum omnium; quod unquam hujusmodi e. ulla in provincia fuit? (o Veru).

ē-vērro, vēri, vēsum, 3. *izmesti, odati u prilici* = *oplijeniti*, fanum, eversum atque extersum, Cic. Ver. 2, 21, 51.

ē-versio, ōnis, f. [everto] 1) *izvaljivanje, izvala, columnae*. 1) *tp. prevrat, uništenje, zator*, omnis vitae; rerum publicarum; † rei familiaris; † dignitatis.

ē-versor, ōris, m. [everto] *razoritelj, iskopnik, zatornik*, hujus imperii; * regnorum Priami.

ē-vērto, vērti, vēsum, 3. 1) *upr. izvrnuti a) zakrenuti, vijati āmo tamo*, cervices, Ter.; * *aequora ventis*, * *aquas, ūzbūrkatī*. b) *razoriti, uništiti, razvaliti, pōruti*, navem, aedificia, † currum, * arborem, * equum. 2) *tp. a) razoriti, urbem*; * castellum. b) *prevrnuti, prevaliti, uništiti, upropastiti, pobiti*, funditus *stubbōkom*, civitates, funditus amicitiam; penitus virtutem; leges, testamenta, definitionem; (Tac.) imperium; * triumphum cladibus; alqm (*politički*) *strmoglavitī*, Cic. fam. 5, 2, 8. c) *prōtjerati, istjerati odakle*; * *totos in apertum aequor e., baciti; odalle alqm bonis, lišiti, prēvariti*; pupillum fortunis patriis.

ē-vestīgātus, adj. [ex i vestigo] (*rijetko*) *nā-njušen*, Ov. met. 15, 146.

evias gl. euias.

ēvidens, tis, adj. s komp. i sup. [e-video] *očevidan, očit, bjelōdan, jasan*, quid est evidentius? evidentissimum id fuit.

ēvidenter, adv. s komp. i sup. [evidens] *očevidnō, očito, jasno, bjelōdano*.

ēvidentia, ae, f. [evidens] *očevidnost, bjelōdanost, navlast. živo predōčivanje u govōru*.

ē-vīgīlo, 1. I) *intrans. 1) † probuditi se*. 2) *bājeti*, in quo e. curae et cogitationes meae. II) *trans. 1) * probājeti, noctem*. 2) * *bāijuci noću, kod svijēće* = *pomnjivo izraditi, libros; tp. consilia evigilata cogitationibus, dobro prōmozgāne*; etsi nobis evigilatum fere est, *premda smo se za sebe dovoljno brinuli*.

† *ēvileseo, ui*, — 3. [vilis] *pōstajati bez cijene, bez vrijednosti*.

ē-vīncio, vīnxi, vīnctum, 4. *obāviti, oviti, omotati*, caput diademate, Tiridatem insigni regio, Tac.; * *evincta suras cothurno*; * *evinctae palmae*; * *folliis caput evinctus*.

ē-vīnco, vici, victum, 3. 1) (*sasvim*) *pobijediti, nadvladati, svladati*, miles e. omnia, *sve zapreke, teškōde svladati*; (Tac.) imbelles Aeduos; * *somnos*; * *rogus evictus, kajaj se duša izvinula*; * *platanus caelebs evinctet ulmos, posve de istismuti*; *također dizati se nada što, nadvisivati*, * *aequora*, * *litora*; * *oppositas gurgite moles*. 2) *tp. a) nagovoriti, skloniti, ganuti, omekšati, navlast. u pas. dam se skloniti, umoliti i nal.*, * *evinci lacrimis*, * *precibus*, * *dolore*; (Tac.) *blandimentis vitae evicta, evinci ambitu civitatis in gaudium, supremis ejus necessitudinibus ad miserationem evinci*; (Suet.) *nec ut revocaret unquam ullis populi precibus potuit evinci*. b) *jači biti od . . . , nadvladati, održati pobjedu nad . . . , misratio justa sociorum e. superbiam ingentiam*, Liv. c) *protiv zapreke prōdrijeti dim, isposlovati, izraditi s ut*. d) *slavodobitno, nepobitnim razlozima dokazati, s acc. c. inf.*, Hor. sat. 2, 8, 250.

ēvīro, 1. [ex i vir] *uškopiti, uštrojiti, ōslabiti, raznježiti*, * *corpus*.

* **ēviscōro**, 1. [e-viscera] *isporiti drob, rasporiti*.

ēvitābīlis, e, adj. [1. evito] (*pjesn. i kasno*) *izbježiv, uklonljiv*.

1. **ē-vīto**, 1. *umaci, kloniti se, ukloniti se*, suspicionem; impendentem tempestatem; fugā periculum; † *hoc malum equi velocitate*; * *fraxinum*, * *tela amictu*; * *meta evitata rotis*.

2. * **ēvīto**, 1. [e-vita] (*zastarjelo*) *lišiti života, rāstaviti sa životom, ūsmrtiti, vitam alcui*.

Evius gl. Euius.

† **ēvōcātio**, ōnis, f. [evoco] *poziv dužnika na sud*.

ēvōcātor, ōris, m. [evoco] *pozivāč na oružje, buntovnik, jednom Cic. Cat. 1, 11, 27*.

ē-vōco, 1. 1) *izazvati, izazivati, pozvati* (*iz . . . , napolje*), *dozvati*, alqm foras, Ter.; alqm e curia; mercatores undique ad se; alqm literis; * *non vigil ales cantibus Auroram*; * *Lucifer ignes Aurorae*. *Napose a) evocare (izazivati) magna cum contumelia nostros ad pugnam*. b) *o vojvodi, e. deos, bogove opsjednuta grada pozvati, da ga ostave*. c) *uredovno pozvati preda se, principes cujusque civitatis ad se; alqm ad colloquium, ad causam dicendam; napose vojne službe radi pozvati kamo, podići, sabrati, poslati*

legiones (ex hibernis); exercitum a Pelusio Alexandriam; omnes ad collem muniendum; centuriones; multos spe praedae *ili* praemiorum; *odt.* evocati, *dosluzili vojvici, koje su u velikoj pogibli pozivali, da opet stupe u vojku.* d) *podici, uzvisiti na što*, propter singularem scientiam rei militaris ad eum est honorem evocatus, *Caes. b. G. 7, 57, 3. 2) tp. izazvati, izmamiti, uzbuditi, uzrujati, dražiti*, tacitas cogitationes in medium; probitas praemiorum mercedibus evocata; misericordia nullius oratione evocata; ne meam *supnadivav* evocarem; cupiditas multos longius.

evoe gl. euoe.

ē-vōlo, 1. 1) *izletjeti, poletjeti*, aquila e. ex quercu; * madidis Notus alis; *poletjeti (iz gnjezda, o poletarcima)*, pullos suos excludere in nido, qui evolent clamatores. *Odt. izletjeti = pohitjeti, pōhrliti napolje, uteći*, e. atque excurrere foras; ex urbe, e senatu; e vinculis; e. conspectu; ex omnibus partibus silvae; *apsl.*; *tp.* ex aliojs severitate, e poena; animus tanquam e custodia vinculisque corporis e; oratio sic. e., ut etc., tantos processus efficiebat, ut evolare, non excurrere videretur, *leteći doći do cilja*. 2) *poletjeti u vis, ūznijeti se*, * concussisque levis peninis sic evolet ales; † cum altissime evolasset (aquila); *tp.* nihil est in tota natura rerum, quod se universum profundat et totum repente evolet, *podiglo do savršensiva*; e. altius, *poletjeti više = pōpēti se do više časti i moći*, illos dolent evolasse.

ēvōlūtio, ōnis, f. [evolvo] *razmatanje smotka, t. j. čitanje, poëtarum, jedn. Cic. fin. 1, 7, 25.*

ē-vōlvo, vōlvi, vōlūtum, 3. 1) *izvaljati, vāl-jati napolje, koturati, kotrljati*, † fumus *kūljā* specu, † ex tuguriis evolutus; * ex aequore Titan rotantes e. equos; (*Liv.*) ad aures militum dicta ferocia evolvebantur, *t. j. circulis tribunorum*; (*Tac.*) evolvuntur per humum; * flumen e. se in mare *valja se, leće*; † extra munimenta se amnis; *tp.* e. se ex his turbis, *izaci, izvuci se*, hac re se omni turba, *Ter.*; illos ex clandestina praeda, *otjerati ih od . . ., otēti im plijen*, evolutus illis integumentis dissimulationis, *komu je krinka himbe sūderāna*; (*Tac.*) evolutus sede patria rebusque summis, *zbačen, lišen*. 2) *razmotati, razviti, odmotavati, otvoriti*, volumen epistolarum; anguis repente evoluta; * vestem; * o *Parkama*, fusos meos, *doprestiti, odt. * odrediti*, quod nolim nostros evoluisse deos = *otvoriti čitanja radi, otitati*, librum, poëtas; * versus; *tp.* * *urediti*, quae postquam evolvit; *razviti, razmrsiti, razjasniti*, notionem animi complicatam, exitum

criminis; *predočiti, opisati, razložiti*, naturam rerum, * seriem fati, * futurorum arcana, * oras belli, * haec. 3) * *svaliti, odvaliti*, jactas silvas.

ē-vōmo, vōmui, vōmūtum, 3. *izbljivati, povratiti*, conchas; † haustum venenum; † mare multam arenam; (*Tac.*) nisus evomentis adjuvare; *tp.* quae (urbs) tantam pestem evomit forasque projecit = *oprosti se tako pogubna čovjeka*; in quo tu, accepta et devorata pecunia, evomere (*povratiti*) non poteris; e. iram in alqm (*Ter.*), virus acerbatis apud alqm, *izbljivati*; in alqm absentem orationem ex ore impurissimo.

ē-vūlgo, 1. *prōnijeti među narod, razglasiti, objaviti*, jus civile, *Liv.*; Octaviae injurias, *Tac.*; sic evulgari jussit *sacc. c. inf.*, *Tac.*; evulgatus (*narodu izložen*) pudor, *Tac.*

ēvulsio, ōnis, f. [evello] *vađenje, dentis, jedn. Cic. n. d. 3, 22, 57,*

ex gl. e.

ēx-ācērbō, 1. *ozlojediti, razljutiti, rasrditi*, contumeliis hostis; aliqua ira exacerbarentur animi; irritato exacerbatoque in se militum odio; † exacerbatus, quod etc.; † hoc magis exacerbatur (*to ga ljude boli*) quod etc.

exāctio, ōnis, f. [exigo] 1) *istjeranje, prognanje, regum*. 2) *utjerivanje, pobiranje*, pecuniarum; capitum atque ostiorum, *udaranje poreza na . . ., glavarina, vratarina*; i što se *utjeralo, prihod, dohodak*, ex. prior; (*Asin. Poll. u Cic. ep.*) exactiones (*dade*) publicae; *nādzirānje javne gradnje, operum publicorum*.

exāctor, ōris, m. [exigo] 1) *izgonitelj, regum*. 2) *utjerivač, pobirač*; *odt. ex. promissorum, koji tjera, da se ispune obećanja*; ipse imperator et exactor circumibat *on je zapovjedio i sam izvršio obilazeći*; ex. supplicii *izvršitelj*, † disciplinae gravissimus.

exactus, adj. s. *komp. i † sup. [partic. od exigo] (dōtjerān), tačan, potpuno*, numerus, *Liv.*; † cura exactior; † vir exactissimus; * exactior morum fabraeve artis.

ex-ācūo, acūi, acūtum, 3. *izoštriti, zaoštriti, nabrusiti*, * dentes, * palatum; u *prilici* mucronem alqm tribuniciū — in nos; cum animus — exacuerit illam, ut oculorum, sic ingenii aciem; *odt. obosti, podbadati, potpaliti, nadražiti*, alqm (ad, in alqd); (*Nep.*) exacui irā; † se invicem ad amorem immortalitatis; * animos in bella.

ex-adversum *ili -sus*, 1) adv. *nāpremāse, jedan prema drugomu, Com. i s dat., ei loco prema onomu nj.*, *Ter. II) praep. s acc. prema, naprema, Athenas.*

exaedificatio, ōnis, f. [exaedifico] u *prilici*: dogradnja, sàvršeno izvedenje, ex. historiae, jedn. *Cic. de or.* 2, 15, 63.

ex-aedifico, 1. 1) dograditi, gradnju dovršiti, oppidum, Capitolium, mundum; u *prilici*, opus. 2) (*Plaut.*) alqm ex aedibus izbaciti.

exaequatio, ōnis, f. [exaequo] izravnanje, izjednačenje, upoređivanje, *Liv.* 34, 4, 14.

ex-aequo, 1. † izjednačiti, izravnati, tumulos tumulis; reliquam oris cutem ad speciem levitatis = na glatko, do gola obrijati; *tp. po unutarnjoj kakvoći (vrijednosti, dostojanstvu itd.) posve izjednačiti*, libertatem, jura, periculum, učiniti za svejednaku; e. facta dictis, treba, da se dostojno opišu; bonis (m.) exaequari; exaequatus cum imperatore labor, s vojvodom jedan; exaequare se cum alquo, sasvim izjednačiti se s kim, usporediti se s kim, ex. se cum inferioribus; † se diis; i pas. Pompejus neminem secum dignitate exaequari volebat.

ex-aestuo, 1. užavreti, ključati; bibati se, udarati, mare; † materia e terra; * *tp. užavreti*, planuti, mens ira; dolor. Napose † od vrućine kipjeti, uskipjeti, gorjeti, omnia fervore solis; Aegyptus torrente calore solis; ut exaestuarat, ugrijavao se, svrućio se.

exaggratio, ōnis, f. [exaggero] zagaćivanje, nàsipanje, (alii: aggeratio) *Justin.*; pòdizanje srca, amplitudo et quas iquaedam ex. quam altissima animi, jednom *Cic. Tusc.* 2, 26, 64.

ex-aggrero, 1. 1) nàsipati, zagatiti, planitiem aggesta humo ex.; illud spatium (maris); † mortem morti, smrt na smrt sipati. 2) *tp. a) umnožati, povećati*, rem familiarem; * opes. b) riječima uzvišivati, povećavati, slaviti, istaknuti, sextulam suam, kazati, da je veća nego li jest; beneficium; virtutem verbis; oratio alta et exaggerata; alqd sa i bez oratione.

exagitator, ōnis, m. [exagito] kuditac, napadáč, psovač, jednom *Cic. or.* 13, 42.

ex-igito, 1. (izgoniti) *tp. a) goniti*, hajkom umoriti, mučiti, progoniti, alqm bello; multos annos a finitimis exagitati; * omnes di exagitent me; quos conscius animus exagitabat; * exagitet nostros manes; ne ostaviti se čega, dissensionem; res vulgi rumoribus exagitata, o kojoj svijet mnogo govori. b) žestoko napasti, koriti, kудiti, ispsovati, alqm; fraudes; hanc dicendi exercitationem; hujus disputationibus exagitatus maxime orator est. c) uznemiriti, porèmetiti, rem publicam seditionibus; mutiti, buntiti, ple-

bem, vulgus. d) o afektu, probuditi, zadati, maerorem; * furores corde; (*Tac.*) odium; conscientiam alcjs.

exagoga, ae, f. [ἐξαγωγή] izvoz robe, *Plaut.* ex-albesco, bui, — 3. *tp. poblijedjeti od straha i nal.*

exāmen, inis, u. [starolat. exagmen] 1) roj, apum; vesparum; *tp. jato, rpa, rulja uopće*, servorum, * juvenum. 2) a) jezičac u vage. b) * istraživanje, ispit, examina legum servare, ispitati.

exāmino, 1. [examen] a) vagnuti; u *prilici*: uvažiti, alqd ad certum pondus, diligenter omnium verborum pondera; aer examinatur tanquam paribus ponderibus, stoji u ravnojvjesju. b) *tp. ispitivati, istraživati*, i * † o sudbenoj istrazi.

examussim gl. amussis.

exānclo bolje exāntlo ispljuskati vodu, 1) iscrpsti, vinum, ispići, *Plaut.* 2) *tp. pòdnijeti, pretrpjeti*, omnes labores (*Cic. Tusc.* 1, 49, 118. inače pjes.).

exānimālis, adj. [anima] (*Plaut.*) 1) ubijen, mrtav. 2) smrtonosan, cura.

exānimātio, ōnis, f. [exanimio] zaustavljanje disanja; gušenje, *tp. prèpadanje plašljivoa, užas.*

exānimis i (rjede) exānimus, adj. [animo] bez duše — mrtav, oblik is, corpus, *Liv.*, * decedit e.; * artus, oblik -us, corpus *Liv. Verg.*; juvenis, *Verg.*, * *tp. polumrtav od straha, oblik -is.*

exānimo, 1. [exanimis] 1) zaustavljati disanje, samo u pas., zadihati se, milites e. cursu; currit exanimatus; verba exiliter exanimata, slabim dahom izuštene. 2) usmrtiti, ubiti, alqm; se taxo. 3) *tp. onesvjestiti, smutiti, zabuniti, uznemiriti, plašiti, mučiti, omamiti, sasvim oslabiti*, te ex. metus; † exanimati (izvan sebe) metu; * aegros; exanimata uxor; † corpus verberibus; * alqm querelis, umarati.

exantlo gl. exanclo.

ex-ardēscō, ārsi, ārsim, 3. 1) raspaliti se, nulla materies tam facilis ad exardescendum est; u *prilici*, excepi flammam et solus pro patria exarsi, t. j. žrtvovao se za d. 2) *tp. a) raspaliti se*, hoc dolore; desiderio; ira prežestiti se, amore; ad spem; in perniciosam seditionem (tekar *Liv.*), in iras, *Verg.*; infestius ex., razjariti se; (*Curt.*) adeo exarsit, ut etc.; (*Tac.*) animis ex., o govorniku, = vatreno, užvišeno govoriti, in omni genere amplificationis exarsimus, *Cic. or.* 29, 102. b) buknuti, planuti, exarsit bellum; injuria; ex quo amor, amicitia ex.; ambitio; proelium, (*Tac.*) seditio, * dolor, * violentia alcjs; * o ojeći: poskođiti, in immensum.

ex-āresco, āruī, —, 3. 1) *presahnuti, prēsati*, fontes; amnes; lacrimae. 2) *t. p. presahnuti, gubiti se, nestajati*, facultas orationis; flos veteris ubertatis; opinio vetustate.

† **ex-ārmo**, 1. *razoružati*, alqm. 2) *tp. = pobiti*, accusationem.

ex-āro, 1. 1) *izorati*, deum; hominem; puerum; *odt. izorati, orući dobiti, stedi*, plus quam decem medimna ex agro; hae literae hoc, quantum est ex Sicilia frumenti hornotini, exaraverunt, *ovo je pismo izradilo žito, koliko ga ljetos došlo iz Sicilije*. 2) *uzorati*, * frontem rugis senectus, *t. j. mršti*; *tp. (pisaljkom po voštunaj tablici kao orući) napisati, sāsčuviti, na brzu ruku zabilježiti*, hoc literularum; exaravi ad te harum exemplum in codicillis; (*Phaedr.*) librum tertium Aesopi stilo; † versus; † binos codicillos.

exasciātus, adj. [ascia] *ōtesān, gotov, jednom Plaut. As. 2, 2, 93.*

ex-āspēro, 1. 1) *učiniti što rapavim i neravnim*, exasperato fluctibus mari, *uzibivati*. 2) *tp. a) učiniti surovim i divljim, samo u pas., durati tot malis exasperatique, pōdivljati, Liv. b) razdražiti, ogorčiti, razljutiti*, animos; Ligures; † magis exasperabatur.

ex-auctōro, 1. *otpuštiti od vojne službe, otpustiti*, alqm; *odt. sramotno otpustiti, = zbaciti, svrgnuti*, se, *ostaviti se službe*, (sr. mittere alqm, missionem dare alqui).

ex-audio, 4. 1) *razabrati između drugoga, jasno, razgovijetno čuti*, clamorem; sonum tubae; maxima voce, ut omnes ex. possint, dicam; *s oslabilim značenjem: čuti*, * tua te carissima Thisbe nominat, exaudi; † vix proximis exaudientibus. 2) *ušlišati*, diras, Liv.; * nulli exaudita deorum vota precesque; * *slušati* (*čije opomene i nal.*), monitor non exauditus.

ex-augeo, auxi, auctum, 2. *veoma umnožiti*, benefacta majorum suorum, Plaut.; *potvrditi*, alqui eam opinionem animo, Ter.

ex-augūrātio, ōnis, f, *rasvećenje, ukinuće posvete hrama, jednom Liv. 1, 55, 3.*

ex-augūro, 1. *rasvétiti, posvećenje ukinuti*, fana sacellaque.

ex-auspicio, avi, —, 1. *pod srećnim znamenjem izaći*, ex vinculis, jednom Plaut. Capt. 3, 5, 108.

exballisto, 1. [ballista] *kao metalom izmētati, izlukaviti* (u igri od riječi), Ballionem, jednom Plaut. Ps. 2, 1, 10.

ex-bībo, = ebibo, Plaut. mil. 3, 2, 19.

ex-caeco, 1. 1) *oslijepiti*, alqm. 2) *rijeku i nal. začepiti*.

† **excalceo**, 1. *izuti cipele*, pedes; excaleceatus, *izuvén, bos.*

excandescētia, ae, f. [excandesco] *jedljivost, pršljivost, jednom Cic. Tusc. 4, 9, 21.*

ex-candesco, dui, —, 3. *raspaliti se, uskipjeti*, irā; *bez irā, Cael. u Cic. ep.*

* **ex-cānto**, 1. *ispjevati, čarajući dozvati k sebi*, clausas puellas; *skinuti*, sidera voce Thessala.

ex-carnīficio, —, ātum, 1. 1) *isjedi, iskomadati*, alqm; † alqm minutissimis ictibus. 2) *tp. (Ter.) duševno udariti na muke, mučiti*, alqm.

ex-cāvo, —, ātum, 1. *izdupsti*, ex una gemma praegrandi trullā excavatā.

ex-cēdō, cēssi, cēssum, 3. 1) *intraz. 1) izaći, otići, udaljiti se, ostaviti mjesto*, e medio, ex istoc loco digitum transversum, Ter.; ex pugna; ex Italia; ex via; urbe; proelio, pugna; viā; loco, *maknuti se s mjesta*, acie; agro hostium in Boeotiam; Arimino; extra vallum; ita Crotone excessum est; ex. ex tenebris in lucem; *apsl.*; *tp. a) ex. ex ephebis* (o *Grcima, Com.*), e pueris, *dječaku dob prevaliti*; ex. e vita, de vita, a vitā, (Tac.) samo excedere = *preminuti, umrijeti*; e memoria, *zabōraviti se*; (Ter.) cura ex corde; *apsol.*, *proći, nestati*, omne malum; omnes corporeae pestes. b) insequentia exc. in eum annum, *pada još u ovu godinu*; excessisse pugna ad Trebiam in annum Cn. Servilii non potest; res ex. in magnum certamen, *izmetnu se u . . . c) udaljiti se, odstupiti od . . .*, † ex pristina consuetudine; * *ustupiti što, palmā*; i *udaljiti se od pravoga predmeta, zastraniti*, *zadi*, paululum ad enarrandum, Liv.; † si longior fuero in hoc, in quod excessi. 2) (*dalje*) *izaći, doći*, in Pontum, usque Aegyptum, Just.; ut nulla (pars) excederet ultra; *tp. eo laudis, tako se uzmijeti, prošlaviti*; tantum ea clades novitate et magnitudine excessit, *nadvisi prijašnje. II) tranz. a) izaći iz . . ., ostaviti*, curiam urbem. b) *izaći*, † Tiberis alveum exc., *razlije se*; *tp. prekoračiti, prestupiti, naditi*, summam trium milium; modum; tempus finitum; fama rem exc., *nadilazi istinu*; * fidem; (Plin. ep.) immanitate et saevitia crimina etc.; (Tac.) exc. fastigium equestre, excessa unione, *pokle se prešlo preko jedinice*; (Just.) nemine tantum ceteros excedente, *ne odlikujući se od . . .*; excedere so. relationem, Tac. ann. 2, 33. = egredi relationem v. relatio.

excellens, tis, adj. s. komp. i sup. [partic. od excello] 1) † *upr. uzvišen, visok*, loca; tumultus. 2) *tp. odličan, izvrstan, osobit*, natura; scientia; virtus; inter tot aequales; nihil illo excellentius vel in vitiis vel in virtute.

tibus; * cygnus; † excellentissimus triumphus, † cultus.

excellenter, adv. s komp. [excellens] *izvrsno, odlično*.

excellētia, ae, f. [excellens] *uzvišenost, odličnost, izvrsnost*, animi; exc. praestantiaeque reliquarum bestiarum, *prednost pred . . .*, propter excellentiam, *osobito, nar izočin*; i pl. excellentiae quaedam, *odlična lica*.

ex-cēllo, — 3. (excellui ima tekao u Gelija) *upr. pomilati se, tp. 1) odlikovati se, nadmašivati*, quantum inter omnes unus excellat; inter quos; (*rijetko*) in quibus tu longe aliis (*pred drugima*) excellis; exc. animi magnitudine, ingenio, abstinētia; dignitate; singulis vitiis aut etiam pluribus; improbitate; in aliqua arte et facultate.

excēlse, adv. [excelsus] *tp. o slogu: uzvišeno. ornat exc., Plin. ep; excelsius dicere, jednom Cic. or. 34, 119.*

excelsitas ātis, f. [excelsus] *tp. uzvišenost, uznositost*, animi, *jedn. Cic. off. 3, 5, 24.*

excelsus, adj. s komp. i † sup. [excello] 1) *nadvišujući, visok*, mons, locus; porticus; aves; cornu excelsius; vertex montis; † statura; *supst. excelsum*, i, n. *visoko mjesto, visina*, simulacrum ponere in excelso; * aspicere ab excelso. 2) *tp. uzvišen, visok, velik*, animus; homo; *po staležu, dostojanstvu: uzvišen, visok, odličan*, in excelso et illustri loco sita laus tua; in excelso aetatem agere, *u visoku položaju*; cuius opes in excelso sunt, *na vrhuncu*; excelsa et alta sperare, *časti i dostojanstva*; o slogu: *uzvišen, visok*, (orator) grandior sit et quodammodo excelsior; neque eos quidquam excelsum magnificumque delectat.

exceptio, ōnis, f. [excipio] 1) *izuzetak, ograničenje*, sunt in lege duae exc.; sine ulla exc.; cum exc. 2) *t. t. sudbeni prigovor, prosvjed, protest protiv tužitelja*, dare alicui exceptionem.

excepto, i. [intenz. od excipio] (*rijetko*) *izvaditi, uzeti; uzdići, dočekivati*, barbatulus mullos ex piscina; a sociis sublevatus murum ascendit, et eos rursus exceptans in murum extulit; * auras, *u sebe vući, udisati*.

ex-cērno, crēvi, crētum, 3. (*rijetko*) *izlučiti, odijeliti, odlučiti*, ex captorum numero excreti Saguntini, *Liv.*; * haedi exc.

excērho, cērpsi, cērptum, 3. [ex-carpo] 1) (*upr. iščupati*), *izvaditi, istrijebiti*, semina pomis, *jedn. Hor. sat. 2, 3, 272. 2) tp. a) izabrati, izabirati, izvaditi, odabrati*, ex malis si quid inest boni; *napose bilješke iz koje knjige ispisivati, izvaditi, bilje-*

žiti, quod quisque commodissime praecipere videbatur; nomina (*iz popisa, imenika*); † nihil legit quod non exciperet; † librum. b) *izlučiti, ispuštiti, izostaviti, izbri- sati*, alqd de numero; * ego me illorum numero. c) † *kao odlična istaknuti koga, napomenuti*, paucos.

excēssus, us, m. [excedo] 1) *odlazak, alisamo tp. rastanak sa životom, preminuće*, e vita, vitae; post obitum vel potius exc. Romuli; (*Tac. Suet.*) *smrt uopće. 2) tp. udaljivanje, zastranjivanje, digresija.*

excētra, ae, f. *zmija*, *Plaut. i na pjesničkom mjestu u Cic.*; *tp. (Plaut. Liv.) o zlobnoj ženi, zmaj.*

excēdium, ii, n. [excidere] *uginjanje, propadanje, rasap, razvala, osb. o zgradama, gradovima i nal.*, urbium relictarum; * Libyae; * summas arces Italum excidio dare; Carthaginis; * Trojae excidia, *razvaline Tr.*; * meorum; † legionum.

1. **excīdo**, cīdi, — 3. [ex i cado] 1) *ispasti, ispadati, spasti*, sol e mundo; omnes illi nefarii gladii de manibus crudelissimis; * vinculis, *izmaći*; elephantum in flumen; ut cuiusque sors exciderat, *izade*; nomen sorte; dentes exc., *Plaut.*; literae in via. 2) *tp. a) umaći, izmigojiti se, uteći*, quodammodo victoria e manibus; * in vitium libertas, *izvrže se . . .*; verbum ex ore alicui alui, *izlani se riječ komu*; libellus me invito; oratio; * vox per auras; * nefas ore. b) *ispasti, osb. iz pameti, zaboraviti se*, de memoria; memoria arcis excidit; pacis mentio ex animis omnium; cogitatio mihi non exc.; * nomen tuum mihi, † Xenophon non excidit mihi; * excidit optarem, *zaboravih, da. c) nestajati, ginuti*, vultus, oratio, mens; * vera virtus; * luctus, * spes; * illa metu, *snebi se, odh. a) izgubiti, lišen biti*, † regno; * primo aevo; (*Ter.*) uxore. b) *propasti, ne uspjeti*, * magnis ausis.

2. **excīdo**, cīdi, cīsum. 3. [ex-caedo] 1) *isjedi, odsjedi, izrezati, okresati, pòsjedi*, lapides e terra; arbor excisa, non evulsa; omnibus arboribus longe lateque in finibus Massiliensium excisis et convectis; alicui linguam; saxum, *izdupsti*; † montem; * latus rupis in antrum, *kao pećinu*; * columnas rupibus, *sjekuci isklesati. 2) rāsjeti, razvaliti, pòrušiti, razgraditi, uništiti*, portas, *razbiti*; domos; urbes; * murum; * Trojam; *tp. ukloniti, pròtjerati*, tempus ex animo; * vitium irae; † alqm numero civium, *izbaciti iz . . .*

ex-cleō, cīvi, cītum, 2. (*rijetko*) *exclo, ivi, itum, 4. (osb. često u Liv.) 1) dići koga, izazvati, pozvati, izvući, istjerati*, quid est quod

me excivisti ante aedes? *Plaut.*; * suem latebris; illa res consulem alterum ab urbe exc.; * animas imis sepulcris; † artifices e Graecia; *napose vojnik*; *naseonike*, *podici*, *skupiti*, *krenuti*, sedibus exciri; juventutem Celtiberorum; Antiochum in Graeciam; Romanos ad auxilium urbis obsessae; mercede exciti ab hostibus; (*Tac.*) auxilia e Germania. 2) *tp. a)* o djelatnosti duše, o strasti, *uzdrmati*, *uzbuniti*, *dražiti*, *potaknuti*, *skloniti* koga na... *pòplašiti*, juvenus largitionibus excita; hostem ad dimicandum acie; (*Tac.*) ea caedes Bructeros, *ganu*; *navlast.* exc. alqm *sa i bez somno ili ex somno*, *pròdrmati iz sna*, *probuditi*; * Thyias commotis excita sacris, *uzbunjena* (*Salk.*) conscientia mentem excitatam vastabat. *b)* stanje probuditi, *uzrokovati*, tumultum, tumultum in portis; timorem; (*Plaut. Tac.*) alqui lacrimas; † poenitentiam; * molem, *pòdići oluju*; * *ùplašiti*, pulsuque pedum fremit excita tellus.

excipio, cēpi, cēptum, 3. [ex i capio] 1) *izvaditi*, *izvuci*, alqm ex mari; * alqd sorti, *ne dati ždrebati* = *prije nego se plijen ždrebati stane*, od njega uzeti dio te ga kao osobitu počasnici komu dati; *tp. a)* osloboditi, alqm servitute. *b)* *izuzeti*, *izvaditi*, alqd, alqm; excepto alqo, *osim koga*; excepta virtute; excepto biduo; s quominus *ili sa ne*; * excepto, quod etc. *Odt.* = *ugovoriti*, *odrediti*, lex exc. ut liceret; in foederibus exceptum est, ne. 2) *ùhvatiti*, *dočekati*, sanguinem paterā; moribundum; filiorum extremum spiritum; rorem ex pellibus; exc. se in pedibus, *Liv.*, pedibus, *Curt.*, *dočekati se*, *skočiti na noge*; † corpus clipeo, *ùpirati na...*, † corpus poplitibus exceptum, *uprto na...* *Odt. a)* u neprijateljskom smislu, *ùhvatiti*, *pohvatati*, *zarobiti*, *zasužnjiti*, fugientes; servo in pabulatione; navem; * caprum insidiis; * aprum; uros; *tp.* laudem; voluntates hominum, *ujàgmiti*, *steći*; * senes, *prèvariti*; *navaliti*, *nàrupiti*, *ùdariti* (*osb. vrebajudi na koga*); Orestes incautum; *pregn. pogoditi*, *ubiti*, † aves; * alqm in latus, *raniti*. *b)* *dočekati*, *primiti*, alqm ex fuga; scaphis excipi; Hirrum cum sex legionibus, *prikupiti k sebi*; alqm clamore, plausu; † adventum alejs incredibili honore; alqm *počastiti*, * alqm hospitio, † hospitaliter, † epulis; terra, patria alqm exc.; * silva ferum; vulnera, *dopasti ranā*, tela, * ictus, *dobiti*; porticus Arcton = *leži k sjeveru*; dolores, pericula, *invidiam*; laudem ex alqa re; (*Nep.*) has partes; rem publicam, *obranu itd. na se uzeti*. *Odt. sjetilima primiti*: *čuti*, *òsjetiti*, *slušati*, *odl. i* † *pisati* (za kim), versus; orationem; *navlast. sluhom*, što prisutni govore, *uloviti*,

ponajv. hotimice i potajno, prisluškivanjem doznati, prisluškivati, slušati, rumores; sermonem eorum; nihil citius (maledicto) excipitur; (*Quint.*) utor verbis iisdem quae ex Afro Domitio juvenis excepi; *takoder shvatiti*, *razumjeti*, *tumačiti*, assensu populi excepta vox; † sententiam gravius; † alqd comiter. *c)* *podnositi*, *održati*, quae (publicae) omnem vim fluminis exciperent; impetum hostium; vada. *d)* *pristajati za kim*, *pridružiti se*; *izmijeniti*, pestilens aestas tristem hiemem; *apsl.*, turbulentior inde annus exc.; legionem, alios; *takoder za kim riječ prihvatiti*, alqm. *e)* *nàstaviti*, proelium dubium; memoriam viri. *f)* *čekati*, *zapaniti*, *zadesiti*, *snabi*, qui eventus quosque exciperent, *Caes.*; bellum grave, via, labor, seditio eum exc., *Liv.*; casus me, *Verg.*

excitatus, adj. s komp. i sup. [*partic. od excito*] *živ, žestok, jak, silan*, sonus; clamor excitator.

ex-cito, 1. 1) *dići koga*, *dignuti*, *probuditi*, *uskrisiti*, *pozvati*, alqm a porta, vox illa me foras, *Plaut.*; alqm a mortuis, ab inferis; * unde animae excitantur; * Simonidem; clamore excitatum praesidium Romanorum, *dozvan*; exc. feras, *krenuti*, *dići*; * cervum nemorosus cubilibus. 2) *dići*, *podici*, *dizati*; *pozvati*, vapores ex aquis; * pulverem agris; excitati curia excesserunt; exc. reum; triarios, *na boj*; *na sudu*, recitatores; lectores; testes, *da svjedoče*; me primum excitatum jussumque dicere; † alqm spectaculo; *podici*, *sagraditi*, turrim; sepulcrum; * aras; *iskrèsati*, ignem; incendium; sarmenta excitantur cultura, *dikati*; *tp. a)* excitata fortuna, *rastuda sreća* (*prolivno inclinata*). *b)* *duševno podici*, *ohrabriti*, *ùtješiti*, *razgovoriti*, maestum ac sordidatum senem; afflictos; animum amici jacentem. *c)* *probuditi*; *pobuditi*, *potaci*, *osokòliti*, *pòticati*, *podbadati*, *uzrokovati*, alqm e somno, somno; vigilem, † canes; alqm; alqm ad bellum, ad, * in virtutem; ad laborem et laudem; dormientem, * iras; laudes, suspicionem, plausum, tragoedias, risus, amores, (*Cael. u Cio. ep.*) varios sermones; alqui memoriam, *òživiti*.

exclāmātio, ōnis, f. [exclamo] kao retor. figura, *usklik, uzvik*.

ex-clāmo, 1. 1) *apsl. iza grla vikati*, *viknuti*, quam maxime; majus; Latine; conficiones, *klicati*. 2) *zvati*, *povikivati*, s acc. a. inf., *Com.*; s ut; u upravnom govoru, mihi libet exclamare: pro deum etc.; † alqd = *glasno govoriti*; (*Anton. u Cio.*) alqm, *zvati čije ime*.

exclūdo, clūsi, clūsum, 3. [ex-claudio] 1) *isključiti*, *ne pustiti unutra*, *odbiti*, *òtjerati*,

alqm istinc, *Ter.*; * poëtas Helicone; * ictus (žestoke zrake sunčane); alqm moenibus, a portu; exclusi eos, *ne pustih ih k sebi*; o mjestu: *odijeliti, odlučiti*, locum; † partes urbis; † partem operibus a reliqua parte urbis. *Od.* *tp.* a) *isključiti od čega, udaljiti, ne dati komu do čega*, alqm ab hereditate, ab extremo conspectu liberum; his praemiis et honoribus; Crassus tres legiones decernit nec excludit (*ne isključi*) Pompejum. b) *isključiti, ukloniti, otjerati*, alqm a re publica; petitorum; cupiditatem; actiones; ne exceptione excluderetur. c) *prësjeti, priječiti*, alqm a re frumentaria, a redditu, a navigatione; cohortes ab acie; temporibus excludi; amicitia nullo loco excluditur; opes excludunt (*priječi*) amicitias fideles. 2) *izbiti, oculum*, *Com. napose: izleći, pullos ex ovis*; a quibus (matribus) pulli exclusi sunt; † excludi, *izleći se, o pilicima*.

exclusio, ōnis, f, *isključenje, Ter.*

excogitatio, ōnis, f. [excogito] *izmišljanje, izumljivanje*.

excogitatus, adj. [partic. od excogito] *izabrán, po izbor, excogitativissimae hostiae, jedn. Suet. Cal. 22.*

ex-cogito, 1. *izmisli, izumljeti, iznaći, pronaći*, alqd; † alqd in alqm; † non excogito cur etc.; *apsl.*

ex-cōlo, cōlui, cōlūm, 3. 1) *briljivo obraditi, uresiti, iskititi, poljepšati*, * excultae opes; † marmoribus parietes; † urbem; † regionem ad luxum, † orationem. 2) *tp.* a) *naobraziti, ugladiti, oplemeniti, usavršiti*, animos doctrinā; ingenia disciplinis; se philosophiā; omni vitā atque victu excultus; † artibus studiorum liberalium excoli. b) † *učiniti uglednim, uzvisiti, slaviti, glorijati*; alqm ornare excolereque. c) * *pōštovati, klanjati se komu*, alqm; deos.

ex-cōquo, cōxi, cōctum, 3. 1) * *kuhajuci ukloniti*, vitium metallis istopiti, omne per ignes vitium; terram, *premōriti*; ferrum t. j. *kāliti*, *Ov.*; *tp.* (Com). malum alcui, *poparu skuhati*. 2) *stopiti*, arenas in vitrum, *Tac.*; tam excoctam reddam atque carbo est, *Ter.*

excoors, dis, adj. [ex-cor] *bez glave, bezuman, lud, nerazuman* (sr. vecors).

excrementum, i, n. [excerno] *izmet, oris, slina*; excrementa oris aut narium (bale).

ex-crēscō, crēvi, crētum, 3. *izrasti, porasti*, excreti haedi, *odrāsiti*; † in haec corpora quae miramur; † *tp.* litium series ubique majorem in modum excreverat, *naraste, ote mah.*

excruciābilis, adj. [excrucio] *dostojan, da se udari na muke, Plaut.*

ex-crūelo, 1. 1) *izmučiti, mučiti, namučiti koga muka*, alqm igne atque omnibus

tormentis; alqm fame vinculisque; Adherbalem excruciatum necat; *za šalu* (Plaut.) e. diem, *ubiti, razuzdāno provesti*; fumo excruciatum izmučen; † e. doloribus. 2) *tp.* *izmučiti, namučiti, mučiti, uznemirivati*, ipsus se e., id ego excrucior, hoc sese e. animi, *Plaut.*; haec sunt, quae me excruciant, *Ter.*; * excrucior.

excubiae, ārum, f. 1) *ležanje izvan kuće, Plaut.* 2) *straženje, straža*, excubiae, vigiliae; * † agere e. alcui, *stražu stražiti, bitina straži kod koga*, * vigilum canum; * divum aeternae (o vječnoj vatri). 3) *straža = strażari, Tac. Suet.*

excubitor, ōris, m. [excubo] *stražar, straža*. † **excubitus**, us, m. [excubo] *straženje, straža, ležanje na straži*.

ex-cūbo, cūbui, cūbūm, 1. 1) *izvan kuće, pod vedrim nebom ležati*, armati in agro. 2) *stražu stražiti ili čuvati, stražiti*, legiones in armis (pod oružjem), pro castris, ad mare; in porta; ad portum, o brodovima, * per muros; * Cerberus ante fores; * Cupido in pulchris genis, *vreba. Od.* 3) *tp.* *ne spavati, budan biti, starati se*, pro alqo e. et vigilare; sapiens semper excubat animo; consilio, labore; (Planc. u Cio. ep.) curam rei publicae apud vos excubare, *ne spava*.

ex-cūdo, cūdi, cūsum, 3. 1) * *iskresati, ukresati*, scintillam silici; silicis venis abstrusum ignem. 2) *skovati, kovati*, * aera; † ferrum; *Od.* *tp.* *uopće umiješno stvoriti, napraviti, naćiniti, pismeno*, aliquid ἡρακλειδίων; † unum librum; † effinge alqd et e., quod etc.; * ceras.

ex-cūlco, 1. [ex-calco] 1) *izgaziti, Plaut.* 2) *utrti, nabijati*, singuli ab infimo solo pedes terrā exculcabantur, *prostor po od stopu visok* *Caes. b. Gall. 7, 73, 7.*

ex-cūrātus, adj. [partic.] *pomno gojen, dobro opskrbljen, izabrán, Plaut.*

ex-cūrro, cucurri (cūrri), cūrsum, 3. 1) *intranž. 1) istrčati, proirčati, pōhrliti na polje, izletjeti*, aliquis excurrat (sc. domo); ut ante me excurrerent; ad alqm; in publicum; in Pompejanum, *navratiti se*; † fons exc. ex summo cacumine montis, *izbija*; (Plaut.) in malam crucem, *otići do bijesa. Napose o vojn. govoru, provaliti, navaliti, nārūpiti*, omnibus portis; ex Africa; in fines Romanos. 2) *tp.* a) quorum animi spretis corporibus evolant atque excurrunt foras; orationem pariter cum sententia excurrere, *teče jednako sa . . .*, campus in quo excurrere (*pokazati se*) virtus possit. b) *pružati se, prōstirati se*, paeninsula ab intimo sinu, * Sicania in aequor; u govōru, *isticati se*, productiora alia et

quasi immoderatus excurrentia. c) *zastraniti*, *zadi*, oratio longius. II) *tranz.* (rijetko) *protrčati*, prope jam excursu spatio, *Ter. Adelph.* 5, 4, 6.

excursio, ōnis, f. [excurro] 1) *istrčavanje*, *brzanje prema slušateljima*, e. oratoris rara esse debet; † *izlet iz grada na selo*; *pren.*, *prostor*, *polje*, in quibus (vacuis tabellis) libera adjiciendi sit excursio, *Quint.* 10, 3, 32. 2) *Napose milit. t. t. četovanje*, *provala*, *navala*, nostri crebras exc. ex oppido faciebant; excursio nocturna Catilinae; u *prilici*, prima e. orationis.

excursor, ōris, m. [excurro] *trčkaloo*, *uhoda*. **excursus**, us, m. [excurro] 1) *odlazak*; *izvor*, *izlet*, † *navigiorum*, † *fontis*; * *apum*. 2) *kao milit. t. t. četovanje*, *provala*, *navala*; *tp.* † *zastranjivanje u govoru*, *digressija*.

excusabilis, adj. [excuso] *oprostiv*, * *delicti pars*.

† **excūsāte**, *adv.* s. *komp.* *excusatus*, *bolje* *opravdāno*.

excūsatio, ōnis, f. [excuso] *opravdanje*, *izgovor*, s. *gen. subj.*, *alcs*; s. *gen.*, *čim*, *radi čega*, *peccati*; *oculorum*; *aetatis*; † *accepta aetatis excusatione ab Artabazo*.

† **excūsātus**, adj. [*partic. od excuso*] *opravdan*.

excūso, 1. [ex-causa] 1) *opravdati se*, *izgovoriti se*, se *alci* *ili* *apud* *alqm*; se *de* *alqre*; volo me excusatum *alci*; exc. tarditatem *literarum*; † *verba* *alci*, *kod koga*; *iudex excusatur* *Areopagites* *esse*, *opravdava se* *tim*, *što* *itd.*; * *habere excusatum*, *držati koga* *opravdanim*; *ignorationem* *nunquam* *antea* *visi* *regis excusans*, *opravđavajući se* *radi nepoznanja kralja* *tim*, *što ga nikada prije nije vidjela*, *Curt.* 3, 12, 17. 2) *izgovarati se*, *zavrzivati* *što*, *morbū*, *valetudinē*; s. *acc. o. inf.*, *Plaut. Suet.*; s. *quod*, *Tiberius*, *quod* *supremis* *in* *matrem* *officiis* *defuisset*, *magnitudinem* *negotiorum* *per* *litteras* *excusavit*, *Tac.*; *homiuem* *Germanos* *nunquam* *satis* *excusatos*, *quod* *Tac. ann.* 1, 59.; *apsl.*, *izgovarati se*. † *tp.* (*alci*) *alqm*, *izgovarajući se* *odbiti*, *uskratiti*, *medijal.* *excusare* (*se*), *excusari*; *cui* *excusari* *mallet*, *čemu* *bi* *se* *volio ukloniti*, *đeti*.

excūtio, cūssi, cūssum, 3. [ex-quatio] 1) *istresti*, *otresti*, *isturati*, *izbiti*, *izbaciti*, *litteras* *in* *terram*; *ancoram* *e* *nave*, *spustiti*; * *pulverem* *digitis*, *đbrisati*; † *oculum*; (*Plaut.*) *cerebrum* *alci*; *equus* *equitem*; † *jugum*; † *currus* *excutebant* *eos*, *a* *quibus* *regebantur*; † *alqm* *e* *puppi*; *tp.* * *magnum* *deum* *pectore*, *o Sibiti*, *braniti se* *od nadahnuća boga*; * *Ju-*

nonem (*od Junone udahnutu odluku*) *pectore*. *Napose* a) *milit. t. t. koplja*, *strijele* *i* *nal.* *bacati*, *metati*, *odāpinjati*, *glandem*, *Liv.*; † *tela*; † *sagittam*; † *hastas* *tormentis*; † *lapides* *fundis*; † *tela* *tormentis* *in* *alqm*; † *tormenta*. b) *istjerati*, *prognati*, * *alqm patriā*; * *executi* *cursu*, (*na moru*) *bađen biti*; (*Ter.*) *se*, *nosi se*, *tornjaj se*; *i* *istisnuti*, *lacrimas*, *Ter.*, *sudorem*, *Nep.*; *risum* *sibi*, *prunuti* *druge* *na smijeh*; * *somno* *executi*, *prunuti se*, *trgnuti se* *iza sna*. c) *izāsūti*, *izliti*, *stresti*, *izbaciti*, † *procellae* *excusserunt* *imbrem*; † *nec* *ulla* *vi* *executi* *poterat* (*arena*); † *excussis* *etiam* *radicibus*; * *excussi* *manibus* *radii*, *ispadoše* *iz* *itd.* d) *istjerati*, *otjerati*, *prognati*, *ukloniti*, *upr.* u *prilici* * *onus* (*plod utrobe*) = *prerano roditi*, *pobaciti* *dijete*, * *Teucros* *vallo*; * *metum* *de corde*; * *somnum*; † *ebrietas* *excuitur*, *nestane*, *mine*; † *Senecam*, *izbaciti*, *izbrisati* (*između pisaca*, *koje treba čitati*); * *Chloēn*, *zapustiti*, *odagnati*; *studia* *de* *manibus*; *excussis* *deliciis* (*sc. ex* *manibus*, *Cic. Verr.* 4, 23, 52.); *opinionem*; *conceptae* *mentis* *intentio* *morā* *et* *interdum* *iracundiā* *excuitur*; *odalle* *izbiti* *komu* *što*, * *agnam* *ore* *lupi*; * *līssiti*, * *alqm* *scaeptris*; *navis* *excussa* *magistro*; * *razbiti*, *foedus*. e) *ispružiti*, *širiti*, *braccia*; *excusso* *lacerto*; *rudentes*, *razmotati*. 2) *tresti*, *mahati*, * *caesariem*, * *pennas*; *napose* *pretresati*, *pretražiti* *odijelo*, *pallium*, *Plaut.*; *non* *excutio* *te*; *ispitati*, *alqm*; *illud*; *verbum*; * *puellas*; † *delata*.

exdōrsuo, 1. [ex i dorsum] *izvaditi kosti iz* (*ribe*), *Plaut.*

exec . . . *gl.* *exsec.*

ex-ēdo, ēdi, ēsum, 3. *izjesti*, *pojesti*, *potrošiti*; *post.* *tute* *hoc* *intristi* (*intrivisti*), *tibi* *omne* *est* *exedendum*, *kako* *si* *udrobio*, *onako* *i* *leusaj*; *alqm* *prōžtrijeti* *čij* *imutak*, *Ter.* 2) *izglodati*, *izdupsti*, *exesis* *posterioribus* *partibus* *versiculi*; *monumenta* *vetustas* *exederat*; *exesus* *locus*; *tp.* *izjesti*, *izjedati*, *gristi*, *mučiti*, *acritudo* *exest* *animum*; * *penitus* *maestas* *exedit* *cura* *medullas*; † *animos* *cogitationibus*; (*Tac.*) *quae* *per* *tot* *annos* *exedere* *rem* *publicam*; *urbem* *nefandis* *odiis*, *istrijebiti*, *uništiti*.

exēdra, ae, f. [ēšēdra] *eksedra*, *dvorana* *okrugla*, *sprijeda* *đvorena*, *pokrivena*, *sa* *sjedalima* *uza* *zid*, *za* *predavanja* *i* *znanstvene* *razgovore*, *zbornica*.

exēdrium, ii, n. [ēšēdriov] *dem.* *od* *exedra*, *jedn.* *Cic. fam.* 7, 23, 3.

exēmplar, āris, n. [exemplum] 1) *primjer*, *uzor*, *antiquae* *religionis*; * *exemplaria* *Graeca*; *ad* *ex.* *Siculi* *Epicharmi*; † *ad* *ex.* *primi* *libri*. 2) *prilika*, *verum* *amicum* *qui* *intuetur*, *tan-*

quam exemplar intuetur sui; *i prijepis, kopija*.

exemplāris, e, [exemplum] *supst.* exemplares (sc. libri), *prijepisi*, omnium literarum, *jedn. Tac. hist. 4, 25.*

exemplum, i, n. [od eximo] (*izvađeno iz mno- žine istoovrsnih stvari, kao uzor*), 1) *primjer, uzor*, vitiosi principes plus exemplo quam peccato nocent; earum rerum exemplum capiebat ex similitudine ineuntis aetatis, *kao primjer ili pokus za to uzimaše sličan slučaj iz mladih godina*; contra vetustatis exempla; e. rei habere, instituere; confirmas illud exemplo quod affers; exemplo Titii, *ugledavši se u T.*; fecit illud pessimo exemplo, *te tim dao vrio zao primjer*; exempli causā, *gratiā (u klas. latin- štini samo u potpunosti rečenici uz glagol)*, exempli c. paucos nominavit, *primjera radi, za primjer*; exempli causā illud nomen in aliquot libris invenerant, *da navedem primjer*; unam rem exempli gratiā proferre; † in exem- plum. *Napose poučan ili strašan pri- mjer, postupak za ugled*, superioris aeta- tis exempla; hujus urbis exemplo; exemplum severitatis edere; ut arcendis sceleribus nobile exem. esset; mala (*nlo uporavljeni*) exempla; omnia exempla cruciatusque in alqm edere, *svakojako kazniti i mučiti koga drugoga za strah*; statuere exemplum in alqm (*Ter.*), in alqo; exempla in eum fient, *kaznit će se dru- gim za ugled, Ter.*; exempla in alqm facere (*Com.*), edere; † exemplo supplicii deterrendos reliquos existimavit; (*Tac.*) omne magnum e. habet aliquid ex iniquo; mereri novissima e.; *odatle a) postupanje, pravilo, mjera, način*, alqd aliorum exemplo institutoque fa- cere; more et exemplo populi Romani; quae- stionem habuit eodem e. quo etc.; ut hujus urbis jura et exempla corrumpere, *prava i uzore*; † singulare omnium saeculorum exem- plum ausae; eodem exemplo totam urbem circumire posse, *na isti način, kako su s jedne strane podigli nasip. b) o spisu: sadržaj, izraz, oblik*, literae allatae sunt hoc e.; epi- stolarum exemplum; literas uno e. ad alqm dare. c) *prepòčinjanje, model, slika, portrait*, pingere e., *Plaut.*; superposuit altissimam turrin in exemplum (*na način*) Alexandrini Phari, *Suet.*; u *slikarstvu i ki- parstvu: izvornik, original*, ab animali exemplo (*protivno mutum simulacrum*); *pri- jepis, kopija*, tabulae eodem e., *jednake, sudačajuće se sasvim (s izvornikom)*; e. epi- stolae Domitii supposuit; *obrazac, formu- lar. koncept*, literarum; e. in pila lapidea incisum. 2) *odnosno dobar i srsi shodan, uzor, ugled, primjer*, e. innocentiae; pro- ponere e. ad imitandum; (*Ter.*) capere de alqo,

sumere ab alquo exemplum; cum Vario spe- ciosum exemplum Fabium objiceret.

exentēro, 1. [ἐξεντερω] 1) (*kasno*) *izvaditi drob, isporiti, leporem*. 2) (*Com.*) *tp. a) isprazniti, marsupium alcjs. b) mučiti, alqm.*

ex-ēo, ii, (ivi, *rijetko*), itum, ire, I) *intrans.* 1) *izići, otići, izlaziti, poći, pòlaziti*, hinc ab Thaide, *Ter.*; hinc *Nep.*; ex oppido; de triclinio; de finibus; a patria; portā domo; * statione; de, ex navi; Ostiae, *iskrcati se u Ostiji*; in terram, *izaci, stupiti na kraj*; in solitudinem; * e conspectu, v. conspectus 1); * multis e visceribus sanguis; * cruor; * am- nis, *izlije se*; * per septem portus in maris aquas, *utjecati*; e. ad alqm. *Ter.*; e. obviam; exitur; non posse clam exiri; sors, nomen e., *izade, kod izdrebjanja*; * de stamine pampinus; * arbor stirpibus ab imis, *tjera, raste*; * col- les exire videntur; * cruribus auras in aethe- rias, *divati se, izdići se*; * exiit ad caelum arbor, *pòdiže se. Napose o vojsci: otići, poći, pòlaziti, krenuti se, dići se*, in provinciam; ad pugnam; in aciem; exeunt pa- ludati; (*Com.*) classis e., *odjedri*; *tp. e. de, e vita, preminuti, umrijeti*; e ludo alcjs; nihil tale e. ex ore ejus = *ne izusti on*; e patricijs, *istupiti između p.*; e. de potestate (sc. mentis), *s uma sići*; e. aere alieno, *oslo- boditi se. b) o posljetcu, uspjehu, rezultatu: izaci, uspjeti*, libri ita e., *takve su, kad su gotove*; * urceus e., *izade*; * statuā taciturnius exit. c) *izaci u javnost, izaci u svijet, prònijeti se, razglasiti se, pròđuti se*, fama exiit, *puče glas*; libri exierunt; oratio mea exire atque in vulgus emanere poterit, u *Nep.* exiit in turbam s acc. c. inf. d) o *re- menu: istedi, minuti*, dies indutiarum exiit; exeunte (na izmaku) anno quinto; * e. in hunc mensem, *padati, pasti na ovaj mj. II) tranz.* 1) *prekoračiti, prestupiti, izaci, prijeći preko čega, limen, Ter.*; * modum. 2) * *ukloniti se, tela oculis*; vim viribus.

exēquiae, etc. *gl.* exsequiae.

exēceo, cui, citum, 2. [od arceo *držati u miru*] *upr. „iz mira izvesti“* 1) *micati, kretati, svendilj zabavljati, dati posla komu, umarati, mučiti itd.*, pugnosc in te exercebo. *Plaut.*, ego te exercebo hodie, ut dignus es; servos, *Ter.*; * famulas ad lumina longo penso; * tauros; * equos aequore campi, *igrati*; * tur- binem magno in gyro vacua atria circum, *goniti po . . .*; * apes exercentur; * (Maeandros) assiduas aquas; * exercita cursu flumina, *bez prestanka tekude*; * qualis undas Auster, *bije*; * ignem Eurii; * assiduis brachia telis; * ma- nus; * linguas. *Od.* * *těžiti, obradivati, prekupati*, solum presso sub vomere; hu-

mum in messem; paterna rura bubus suis; ferrum, *kovati*, telas, *presti*. 2) *tp. a) mnogo posla zadavati, uznemirivati, mučiti*, alqm; ambitio ex. animos hominum; candidati exerciti omnibus iniquitatibus; exerceri de praedio, *imati mnogo briga simanja*, *exerceri poenis, curis. *b) neprestanom radnjom zadržavljati, vježbati, uvježbati, uvještiti, izobraziti*, juventutem; corpus; membra, ingenium; memoriam, stilum; se venatione, quotidianis commentationibus, in subitis dictionibus; *napose kao milit. t. t. vježbati*, e. copias, remiges; Macedonas in armis; exerceri armis, *vježbati se u oružju*; in venando; e. se in curiculo; se Jovi; se hoc genere pugnae; ludicra exercendi aut venandi consuetudo; ceteris in campo exercentibus, *dok su se ostali vježbali*. 3) *izvršivati, baviti se, upravlјati*, medicinam; † cauponam *krčmariti*, † officinam (*držati*) promercalium mercium; artem; jus civile; iudicium; quaestionem (*odrediti*) inter sicarios; quaestionem liberius, aspere violenterque, *držati*; vectigalia, *upravlјati*; legem confestim exerceri; avaritiam in alqm, in alqo, *tvrd, skup biti prema . . .*; gratiam in illa re, *dopuštati*; inimicitias cum alqo, *biti u neprijateljstvu s kim*; victoriam foede in captis, *t. j. nemilo postupati sa zarobljenicima*; regnum in plebe, e. familiariter inimicitias; victoriam, *okoristiti se p.*; fortuna exercet (*pokazuje, vrši*) in alqo vim suam; * iras; * dura imperia; † iustitiam; metalla auri atque argenti, *vaditi dohodak iz . . .*; † vineas, campos curare et e., *obrađivati, tēžiti*; † Africam et Aegyptum; † studiosius mare quam terras; * arma, *vježbati se u oružju*; † arma contra patriam, *nositi*; † fetus bellis, qua secunda adversum circumjectas nationes exercuerat, *vodio*; * palaestras; * cantus, *pjevati*; * balatum, *blejati*; * choros, *igrati*; * pacem, *obdržavati*; * hymenaeos, *obdržavati, slaviti*; * vices, *izmjenjivati se, izmjenice obavljati službu*; * labores in cassum, *podnositi*; * diem, *dan preraditi, dnevni posao obaviti*; † maestam vigilantiam et malas curas.

exercitatio, ōnis, f. [exercito] 1) *vježbanje, vježba*, juventutis; superiorum pugnarum; (*Quint.* 10, 7, 25.) illa e. cogitandi, *koja sastoji u razmišljanju*; i *vještina*, dicendi (*opp. ratio, teorija*); superiorum pugnarum in armis. 2) *izvršivanje, izvođenje*, virtutum; stuprorum et scelerum.

exercitatus, adj. s komp. i sup. [partic. od exercito] 1) *zadržan, u poslu*, agris subigendis; facilius (famem fert) inexercitatus quam e. homo; *uvježban, vješt, vičan*, in armis, in uxoribus necandis; lictores ad pulsandos verberandosque homines exercitatisimi; homo

et in aliis causis e. et in hac multum et saepe versatus; Etrusci ostentorum exercitatisimi interpretes. 2) *vrlo uznemiren, izmučen, potišten*, curis e. animus, * Syrtis noto šiban; † non sane alias exercitator Britannia fuit.

exercitium, ii, n. [exerceo] (*rijetko*) *vježba, vježbanje*, militum, Tac.

exercito, 1. [intenz. od exerceo] (*rijetko osim partic. exercitatus*), (*svojski*) *vježbati, uvježbati*, corpus atque ingenium, Sall.

exercitor, ōris, m. [exerceo] *vježbač, učitelj*, Plaut. Trin. 4, 3, 9; *mučitelj*, Plaut. Trin. 2, 1, 4.

1. **exercitus**, adj. [partic. od exerceo] *izmučen, zlokoban, nesrećan*, quid magis sollicitum, magis exercitum dici potest? * Iliacis fati; * curis; * adversis rebus; (Tac.) aestates militia.

2. **exercitus**, us, m. [exerceo] 1) *vježba*, Plaut. 2) *uvježbana momčad, vojska*, fortissimorum militum; paratus atque instructus; e. pedester, *pješadija*; terrestris; navalis; tiro; † veteranus; *pl. navlast. pješadija u opr. sa konjaništvom*, e. equitatusque, *ili kopnena vojska u opr. s brodovljem*; * *jato, četa, uopće*.

exhalatio, ōnis, f. [exhalo] *isparivanje, izlaplјivanje*, exhalationes terrae.

ex-hālo, 1. *isparivati, izlapti, izdahnuti*, * nebulam; crapulam, vinum, *t. j. rastrijezniti se*; * vitam, * animam = *pustiti, ispustiti dušu, samo exhalare, jednom Ov. met. 7, 581.*

ex-haurio, hausi, haustum, 4. 1) *iscorpsti, isorplјivati*, sentinum. 2) *onelekućini: ukloniti, izvaditi, izbaciti, iskopati*, manibus terram; * humum; pecuniam ex aerario; praedam ex agris; uno Catilina exhausto; *tp. a) istrošiti, uništiti, upropastiti*, homines sumptu, plebem impensis, facultates patriae; sermo hominum exhaustus est, *t. j. prestade*; † vires, † corpora; † pudorem; actionem. *b) izvršiti, pōdnijeti, pretrpjati, investiti*, mandata; vim aeris alieni, *isplati*; labores, tantum laboris, dura et aspera belli, Liv.; * periculum, * bella; * poenarum satis est exhaustum; * alqd bellando; * *supst.* exhaustum, labor, cui nunquam satis exhausti est = *koji se nikad ne može svršiti*; † noctem, *provesti*.

ex-hērēdo, 1. *razbaštiniti, isključiti od nasljedstva*, alqm.

ex-hēres, ēdis, adj. *rāzbaštīnjen, isključen od nasljedstva; u šali* facere alqm e. vitae suae, *lišiti života, Plaut.*

exhibēō, ui, itum, 2. [ex-habeo] 1) *pružati, podati, dati, pribaviti, donijeti, poslati; a) kao sudbeni t. dovesti koga na prèsluđānje, donijeti, navesti što, pupillum, fratres; † testem; librarium illud legum vestrarum; † rationes; † testamenti tabulas. b) izdati, izručiti, predati, povratiti, omnia alicui integra; servum; † ad exhibendum formulam accipere. 2) tp. a) dati, podati, pružati, prikazati, prèdstaviti, pokazati, populo Romano philosophiam; † populi R. oculis spectaculum; † pignus indicii; * querulos ore gemente sonos, pustiti, ispustiti; * linguam paternam (odaje zao jezik odev); * artem solidum decus, pravi sjaj; * Pallada, prikazao je P. = ukazao se kao P.; * se alicui nudas (o božicama); † se adorandum adeuntibus; † veritatem, iznijeti; odt. i † u kazalištu i nal. prikazati, comoediam publicis spectaculis; naumachiam; ad ferrum quadringentos senatores, pod mač okrenuti, pòsjeći. b) (djelom) pokazati, iskazati, izvršivati, † alicui humanitatem; † se tribunum; † virtutem, † bellum, † pro fratre hostem; * fidem vocis; * fidem exhibent promissa = potvrdju se, ispunjaju se; † alicui fidem; † alicui ministratorem, biti; † professum adversus Phocenses ducem. c) uzrokovati, zadati; dati, dopustiti, alicui negotium, molestiam, * curam; via tutas, uđiniti; * rem salvam; liberam contionem alicui, Liv., † librum; † actionem alicui. d) (kasno) uzdržavati, hraniti, vitam misere, kukavno živjeti, alqm alimentis.*

ex-hilāro, 1. (rijetko) *razveseliti, tam exhilaratam esse servitutem nostram; † alqm.*

ex-horrēseo, rui, — 3. 1) *intrans. zgroziti se, groza me hvata, prèpasti se, metu, od straha, in (pred, od) alqo; * aequoris instar. 2) tranz. zgroziti se, zgražati se, prèpasti se od čega, * vultus amicos; † domini appellationem.*

exhortātio, ōnis, f. [exhortor] *hrabrenje, pòticānje, Plano. u Cic. ep.; † pl.*

ex-hōrtor, dep. 1. *hrabriti, potpaliti, podbadati, * alqm; * trepidos cives in hostem; * equos; * tauros in illum; * sese in arma; * dolentem; † alqm in hanc spem; † sa ut.*

exigo, ēgi, āctum, 3. [ex i ago] 1) *istjerati, otjerati, protjerati, izagnati, prognati, omnes foras, virum a se, Plaut.; uxorem, Ter. Suet; pulsum hostem e campo; exegit (sa. domo), Cic. Phil. 2, 28. 69.; reges ex*

*hac civitate; * tyrannos; cervam e montibus; † maculam, izvaditi mrlju; * otium; curas, otisnuti, Hor. carm. 3, 14, 14 (drugi; eximet); labore lassitudo omnis e corpore, Plaut. Capt. 5, 4, 4.; † pauci telis hostium exacti, koji su se protukili kroz . . .; napose a) * izlijevati, u more, aquas. b) zamahnuti, mahati, potegnuti čim, ensem. c) * zātjerati, validum ensem per medium juvenem. d) rasprodati, prodati, agrorum fructus, Liv.; pren., a) exigi, propasti (εξπάλισθαι). β) goniti, mučiti, Orestes exactus furiis ipse suis, jedn. Ov. trist. 4, 3, 69. i sl. γ) novce, carinu, daće, porez, kamate i nal. utjerati, naplatiti, pobirati, zahtijevati, accerbissime pecunias imperatas; nomina sua; (Hor.) dum aes exigitur; vectigalia; pensionem; mercedem; equitum peditumque certum numerum a civitatibus; obsides ab alqo; vigiliae vicatim exactae; viam (zahtijevati, da se cesta gradi); sarta tecta sacris publicis (sr. sarcio); odt. uopće: zahtijevati, iskati, tražiti, expectabo ea quae polliceris, neque exigam; omnibus ex rebus voluptatem; promissum ab alqo; id quod petat; exigere magis quam rogare; * poenas de alqo ili alicui = kazniti; (Liv.) piacula ab alqo; † e., ut; † si ita res familiaris exigit; † cum res exigit; i† (strogo) držati, odrediti, zakonom odrediti, gladiatorum pugnas severissime; disciplinam acerrime. δ) željeti, znati, pitati, † causam tristitiae; * facta alcjs; † ab alqo, cur etc. 2) o vremenu: proći, prevaliti, prijeći, mediam dies exegerat horam; Phoebus aestivos spatiosius ignes, t. j. čini duge ljetne dane. Odt. tp. a) vrijeme prevaliti, svršiti, provesti, proživjeti, prebòraviti, exacta aetate, na kraju vijeka, veoma star; eodem anno Q. Fabius Max. monitor exactae aetatis; ante exactam hiemem; aestas exacta erat; † exactos menses; (Just.) exacta pueritia; † ullum tempus jucundius; † diem supremum noctemque; (Sall. Tac.) vitam; * tempus vitae; (Ter.) quo studio vitam suam te absente exegerit; i podnositi, trpjeti, aerumnam, jedn. Plaut. Capt. 5, 4, 12. b) dotjerati do kraja, dovršiti, proživjeti, izvesti, izvoditi, * monumentum aere perennius, pòdigoh; * opus; * carmina exacta; * versus; * per hie-mes aestusque etc. spatiis quattuor annum; † commentarii ita sunt exacti, ut etc. 3) po mjeri tačno izmjeriti, odmjeriti prema čemu; uopće: istražiti, ispitati, prosuditi, ocijeniti, iskušati columnas ad perpendicularum; † pondus margaritarum sua manu; ad summam veritatem legitimum jus; ad vestras leges atque instituta ea quae Lacedaemone fiunt; * rationem (proučiti nauk) saporum;*

odl. i an) rāspravljati, vijedati, razmatrati, razmišljati, haec exigentes (sc. inter se). *Liv.*; † quo (die) de his coram exigere possimus; * tempus secum ipsa modumque; *odl.* * non satis exactum (*sigurno*), quid agam; * nec satis exactum est, corpus an umbra forem. *bb) † prema čemu urediti* suo equorumque cultu ad luxuriam magis quam ad magnificentiam exacto.

exigue, adv. [exiguus] *oskudno, slabo, malo*, sumptum praebere, *Ter.*; e. (*u kratko*) scripta est (epistola); celeriter exigueque dicere de etc.

exiguitas, ātis, f. [exiguus] *tjesnoća, malina, oskudica*, castrorum, pellium, copiarum, temporis; † fisci; † terrae; propter eorum exiguitatem, *jer nije važno*.

exiguus, adj. s * † sup. „tačno odmjeren“, *tjesan, oskudan, malen, neznatan, kratak, majušan*, spatium; castra, † aedificia; pars terrae; exile et e. cor; corpus, *vilko*; mus; * toga, *tjesna*, * torques; *supst.* exiguum campi, spatii, *malo, Liv.*; numerus oratorum; copiae; facultates; fructus; * census; † pabulatio; * *supst.* exiguum malo, aquae; * exiguum tument vela; † vox, *slab*; * sonus; tempus; dies (*rok*); vita, *kratak*; * finis libidinum; † *supst.* exiguum temporis; exiguum dormire, *tp. o obujmu, cijeni, važnosti koje stvari, malen, neznatan, slab, loš*; exiguis quibusdam finibus totum oratoris munus circumscribere; gyrys quidam; laus; * solacia; * munus; * elegi; perquam exiguum sapere, *malo*.

exilis [od ile. ilia, „bez bokova“] adj. s komp. 1) *mršav, lanak, vitak, tankovit, slab, kratak*, pecudis jecur; bovis cor; (*Hor.*) femur; † ramus; solum e. et macrum; † o čovjeku. 2) *Napose* * domus e., *siromašna*, * domus Plutonia, *pusta, bez radosti*; * via; (*Nep.*) res exiles, *malena sredstva, imetak*; *tp.* e. oratio, genus dicendi, *šuhopāran, mršav*; † o govorniku, (fiuntque pro) pressis exiles; (*Plaut.*) e. omnium aegritudinum = *prost od itd.*

exilitas, ātis, f. [exilis] *mršavost, oskudica, slabost, siromaštvo u besjedi* (opp. ubertas et copia).

exiliter, adv. [exilis] *mršavo, lanko, tp. a) o glasu, tanko, slabo*, verba exiliter examinata. *b) slabo, mlilavo, bez snage, šuhopārno*, jejune et e. disputare; annales e. scripti.

exillum *gl.* exsiliium.

eximie, adv. [eximius] *izabrāno, vanredno, osobito, izrrsno*.

eximius, adj. [eximo] 1) *izuzet*, tu unus e. es; te illi unum eximium, cui consuleret, fuisse; (*Ter.*) neminem e. habeo. 2) *odabrān, iz-*

vrstan, vanredan, osobit, ingenium; opinio virtutis; virtus; gloria; pulchritudo; spes; facies; haec.

eximo, ēmi, emptum, 3. [ex-emo] 1) *izuzeti, snimiti, skinuti, oduzeti, uklinuti, brisati iz . . .*, † digito anulum; † alci dentem, *izvaditi*; * caeco acervo; alqm de numero proscriptorum; * alqm ex, de reis; diem ex mense; * exempta spinis de pluribus una; † turbae quamvis honorum auctorum eximi; † se hominibus, *odijeliti se, odvojiti se od . . . Napose a) izvaditi = osloboditi, izbavititi, oprostiti*, alqm tanquam e vinculis; agrum de vectigalibus; alqm ex obsidione *ili* (*Liv.*) samo obsidione, *osloboditi od opsade*; alqm ex culpa; se, reum fortunae ejus diei, crimine; cives servitio, servitute, rem miraculo = *uzeti stvari čudnovitost*. *b) tratiti, potratiti, gubiti*, diem dicendo; calumniā dicendi tempus; ea res illum diem; † tempus. 2) *uzeti, oduzeti, odmaći, uklinuti*, id quod me angebat; eam religionem; † discrimen nationum; * dies festus atras curas, *tjerati*, * onus sollicitis animis; † alqm servitio, † morti, † crimini, *osloboditi koga od . . .*; † omnem cunctationem alci; † tempora otiosae peregrinationi; (*Curt. Tac.*) exempta dubitatio est, e. dubitatio; (*Tac.*) plurimis mortalium non eximitur, quin etc., *ne može se izbiliti iz glave, da . . .*

ex-inānlo, 4. *isprazniti, iskrcati, isitovariti*, navem, agros, gentes, *opljeniti, opljčkati*, civitas, † provincia exinanita; † regionem frumento; † ultimam aciem.

ex-lnde, (exim, na kraju *oslabljeno exin*) adv. 1) (*pretkl. i kasno*) u prostoru; *odavle, odandle*. 2) o (lokalnom) redu ili vrsti: *nato, izhtoga*, exin mari finitimus aer. 3) u izbrajanju ili u redanju činā itd.: *potom, onda, zatim, Tac*. 4) u vremenu: *nato, onda, potom*; (*kasno*) *otkada, otkako*. 5) *kauzal, prema tomu (kako), Plaut.*

existimatio, ōnis, f. [existimo] 1) *cijenjenje; sud, mnijenje* non illi tacita e., sed vehemens et liberum populi R. iudicium; communis, vestra e. est; vir optimus omnium existimatione; i (*Suct.*) *čedno izuštена izjava*. 2) *mnijenje, koje drugi o kom imadu: dobar glas, poštovānje*, bona; integra; magna; violare, oppugnare, laedere, offendere existimationem alcjs; facere alqd contra ex. alcjs: *i dobar glas = vjera, veresija, debitorum*.

existimātor, ōris, m. [existimo] *rasudivāč, kritičar*.

existimo (existūmo), 1. [aestimo] 1) *cijeniti, procijeniti, prosuditi, držati za što*, alqd flocci, *Plaut.*; magni ejus opera existimata

est; (*Sulpio. u Cic. ep.*) omnia minoris; + magni e. s. inf.; alqm avarum, idoneum; te sapientem et appellant et existimant, *i drže te s razlogom za m.*, alqd turpe; (*Nep.*) magnam existimavit quaestum memorem gratumque videri; princeps oratorum existimatus est; in hostium numero existimari; utcumque haec animadversa aut existimata erunt. 2) *držati, misliti, mniti, biti toga mnijenja*, s. acc. c. inf. u pas. s. nom. c. inf., existimatur nescire rectum; *nelično*; (*Ter.*) c. quaest. indir. quod ego nullo modo existimo; ita intellegimus vulgo existimari; bene *ili* male existimatur de aliquo *misliti se*. 3) *prosuditi, odlučiti, suditi*, quotidianae vitae consuetudinem, *Ter.*; ex eventu de consilio alcjs; exstant orationes, ex quibus existimari de ingeniis eorum potest; c. quaest. indir.; *narlost. kao liječn. l. t.* ut Antistius medicus existimabat, *Suet.*; *supst.* existimantes, *kritičari*.

existo gl. exsisto.

exitibilis i exitiālis, e, adj. [exitium] *poguban, opasan, zlokoban*, prodigiorum eventus exitiab., bellum exitiabile, tyrannus exitiabilis; exitus exitialis; * donum Minervae exitiale.

exitio, ōnis, f. [exeo] *izlazičnje, jedn. Plaut. Truc. 2, 6. 30.*

exitiosus, adj. [exitium] *poguban, pogibetjan, opasan, zlokoban*, conjuratio; exitiosus esse rei publicae; (*Tac.*) Otho luxu, suavitia, audacia rei publicae exitiosior dicebatur.

exitium, ii, n. [exeo] 1) *propast, pogibija, razor, rasap*, urbis; ego tibi exitio fui; i u pl. omnibus exitiis interii, *Plaut.*; metu crudelissimorum e. carere non possumus; rapinis et incendiis et omnibus e.; civitatum afflictarum extremi exitiorum solent esse exitus, *posljednje i konačne nesreće*. 2) *meton. o čovjeku, koji koga upropašćuje: propast, nesreća*, * tunc genti.

exitus, us, m. [exeo] 1) *izlazičnje, izlazak, odlazak*, omni exitu et pabulatione interclusi; exitum sibi parare; asservare singulorum exitus. 2) *izlaz* = mjesto, *kuda se izlazi*, portarum; portus; aedificii; septem exitus ex domo fecerat; u *prilici*, quae plurimos exitus (*porvoti*) dant ad ejusmodi digressionem; exitus ab utroque datur (*obanijest*) conturbato erraticque regi. 3) *tp. a) svršetak, zaglavak, konac*, orationis; mimi, fabulae; argumenti; anni, oppugnationis; ad e. adducere alq, *svršiti, dotjerati do kraja*; e. vitae; in exitu est meus consulatus; perditae civitates solent exitus exitiales habere; tristes e. habere. *Napose konac života, smrt*, humanus; boni bonos

e. habere. + exitus alcjs. b) *uspjeh, svrha, cilj, posljedak, sudbina, sreća*, eventus causae et e. rerum; victoriae, belli; haec omnia meliores e. habebunt; e. fuit orationis; ut nullas e. imponeretur sermonibus; disceptatio sine exitu fuit; ad exitum perveniri non potest; * futuri temporis exitus; *posl. * exitus acta probat*.

ex-lēx, āgis, adj. *bezakon, koga zakon ne veže*, tu unus es e.

ex-obačero, i. smjerno moliti, zāklinjati, jednom *Plaut. As. 1, 3, 93.*

ex-ōcūlo, i. obēzočiti, oči iskopalī, lišili oči, *Plaut.*

exōdium, ii, n. [ἐξόδιον] (*upr. izlaz, zaglavak*) *eksođij, komična zaključna igra, osv. poslije alelunā, za careva iza tragedije prikazivana.*

ex-ōlesco, ēvi, ētum, 3. *proći, nestati, izaći iz običaja, zāstarjeti*, favor patris, *Liv.* + antiquitus instituta; + Graeci amictus, + rumor, + dolor, + disciplina per desidiam; (*Suet.*) paene jam exolescentibus literis.

exōlētus, adj. [exolesco] 1) (*dōrastao do bluda*), *rāspušten, (dječak) bludnik, milosnik*, scorta; exoleti; (*Tac.*) remiges. 2) *zāstaro, što već nije u običaju*, exoleta vetustate annalium exempla; e. jam vetustate odium; + *supst.* exoleta revocavit (*opp. nova*).

ex-ōnēro, i. 1) *rāsterečiti, istovariti, iskrati*, navem. *Plaut.*; + naves; + ventrem; + stomachum, *iščistiti se*; * colos, *opresti*. *Napose a) (pretkl. i kasno) riješiti se koga, pōlisnuti*, alqm ex agro; multitudinem in proximas terras. b) * + se e., o *rijetkama: nječati u more*. 2) *tp. riješiti*, civitatem metu; liberare atque e. fidem suam, *Liv.*, + animum sollicitudine, + se. *pōnjeriti se komu, kazati tajnu*; + conscientiam suam *olākšati*; + exonerari laborum meorum partem, *da mi se oduzmē itd.*

exoptābilis, adj. [exopto] (*rijetko*) *poželjan*, *Plaut.*

exoptātus, adj. s. komp. i sup. [partic. od exopto] *poželjen, ugodan, drag.*

ex-opto, i. 1) (*pretkl.*) *izabrati*, exopta id quod maxime vis tibi evenire. 2) *poželjeti, zaželjeti, željeti*, ea maxime; Samnitium adventum; pestem alcuī; s. inf., s. ut; *apst.*

exōrābilis, adj. s. + komp. [exoro] *umoljivo, ublaživo*, iracundiae; ullum minus esse e.; * non e. auro; illis in multorum saepe personam per gratiam et preces exorabilibus, *buđuci oni milostivni, blagi prema . . .*, *Suet. Aug. 27.*

exōrābūla, ōrum, n. [exoro] *sredstvo, čim se tko može umoliti, molbe*, *Plaut.*

exōrātor, ōris, m. [exoro] *izmolitelj, jednom Ter. Hecyr. prol.*

ex-ōrdior, ōrum, sum, dep. 4. *pōčeti, pōčinjati, zasnovati, osb. o tkarju, zāmetnuti, facinus, Plaut., pertexere quod exorsus sis; bellum a causa tam nefanda; dicere; † orationem; * preces; ab ipsa re; apsl.; partic. exorsus pasiv. u Plaut., * exorsa, n. a) početak. b) uvodi, longa.*

exōrdium, ii, n. [exordior] *upr. osnova (u tkalca) početak, začetak, hujus mali; vitae; institutae rei publicae; * exordia primae pugnae; * exordia, proa počela vasionoga svijeta. Napose početak govora, uvod, dicendi; apsl.; * quae prima e. sunt.*

ex-ōrior, ōrtus, sum, dep. 4. *izaci, izlaziti, pomoliti se, pokazati se, pōdici se, dići se, nastati, canicula; * sol; † nimbus; † ventus a mari; * exoriens annus; * supst. exoriens, sc. sol, izlazeće sunce, jutro; omnes exorti, provališe; promulgatio exortitur, izade; tp. a) odmah iza čega ili silom ustati, dići se, pojaviti se, iznebuha i iznenada kao neprijatelj osvanuti (sr. orior), repentinus Sulla nobis; exortus est servus (kao tužitelj); sic anuli beneficio exortus est rex Lydiae, postade; kao osobina, ego nunc paulum e., ustajem iz nesreće = pridizem se, oporavljam se, Cic. Att. 7, 26.; id cum contingerit exoriat (roditi se) amor necesse est. b) nastati, postati, stati, poroditi se, poteći, † flamma repente e silvis undique, lukne; † fremitus; mora; alejs rei ili de alqa re fama, porodi se, i s acc. c. inf. Liv.; * discordia inter cives; honestum, quod ex virtutibus e.; alius dominus ex conscientia peccatorum; timor; (Ter.) a Myrrhina haec sunt exorta.*

exornāto, ōnis, f. [exorno] *ukrašenje, kicenje, nakit govora; kao retor. figura = razlaganje s razlozima.*

exornātor, ōris, m. [exorno] *kitilac, krasitelj, jednom Cic. de or. 2, 12. 54.*

ex-ōrno, i. 1) *opremiti, opskrbiti, snabdjeti, vicinitatem armis. Odalle narediti, prirediti, naredivati, nuptias (Plaut.), prigotoviti; aciem; † classem; † tabernaculum alqui, razapēti; convivium; satis providenter pro rei natura; odredbe učiniti, Sall.; hominem, postaviti, Plaut. 2) iskititi, urešiti, ukrasiti, veste varia, Ter.; terra aedificiis exornata; locum in palaestra; orationem; domus exornata atque instructa; eum exornatum; u šati (Ter.) Syrum ego adeo exornatum dabo . . . izlupati, izlijemati; tp. prōslaviti, slaviti, uzvisiti, philosophiam falsā gloriā; † alqm praeturā, uzvisiti,*

pōpēti na . . . ; mors honesta saepe vitam quoque non turpem; rei publicae dignitatem.

ex-ōro, i. *molbama skloniti, ublažiti, izmoliti, isprositi, isposlovati, izraditi, alqm ut; exorari, i s ut; (Plaut.) sine te exorari; * carmina deos; * pacem deum; (Plaut.) alqm alqd, (Ter.) vix id exoro; (Just.) a filii caede amicorum precibus exoratus, odvraćen.*

exōrsus, us, m. [exordior] = exordium, jedn., Cic. de imp. P. 4, 11.

exōrtus, us, m. [exorior] *istok, ishod, ab occasu solis ad exortus, jednom Liv. 21, 30, 4; češće u potonjih.*

† ex-oscūlor, dep. 1. *izljubiti, alqm.*

exōsso, i. [ex-os] *pōvaditi kosti iz . . . , congrum, Ter.*

exōstra, ae, f. [ἐξώστρα] *eksōstra, okretāljkā (u kazalištu, kojem se zadak pozorišta pokazuje, kao unutrašnjost kuće).*

ex-ōsus, partic. a) *mrzeći, * alqd, * alqm; † exosus sum, zamrzio sam, mrzim, mores, parricidium. b) (kasno) mrzak, omrzao, universis.*

exōtīeus, adj. [ἐξωτικός] (Plaut.) *inostran, tuđ, Graecia = Graecia Magna; supst. exoticum, inostrano odijelo.*

ex-pallesco, lui, — 3. ** † poblijedjeti, blijedjeti; * tp. uplašiti se, haustus Pindari fontis.*

ex-pallīatus, adj. *bez plašta, jednom Plaut. Cas. 5, 3, 6.*

ex-pallīdus, adj. *veoma blijed.*

ex-pālpo, i. ili -por, i. dep. *laskajući izmamiti, izlaskati, Plaut.*

expalpōnīdes, nummorum, *mamiaspra, jedn. Plaut. Pers. 4, 6, 22.*

ex-pāndo, pāndi, pāsum (pāsum) 3. *raširiti, razapēti, expassae delubri fores, širom otvorena, Tao.*

expāpillātus, adj. [ex i papilla] *zagačjen, gol do prsiju, jednom Plaut. mil. 4, 4, 44.*

ex-pātro, i. *rašiti, jednom Cat. 29, 17.*

ex-pāvēscō, pāvi, — 3. *prēpasti se, trgnuti se, uplašiti se, ad alqd, Liv.; * ensem; † speciem adulantis; † insidias; † famosos libellos.*

expēctōro, i. [ex-pectus] (prell.) *iz prsiju tjerati, pavor mihi omnem sapientiam ex animo.*

expēcūllātus, adj. [peculium] *osobine, imulka lišen, jednom Plaut. Poen. 4, 2, 21.*

ex-pēdio, i (ii), itum, 4. [ex-pes] *(upr. nogu iz zamke izvuci, izvaditi) 1) razvezati, drješiti, izbaviti, izvuci, nodum; se ex laqueis, * alqm illigatum Chimaera; * caput laqueis mortis. Odatle a) iz neprilike ili pogibli: izbaviti, izvuci, oprostiti, osloboditi, se*

ab omni occupatione, (*Ter.*) se ex turba, se crimine; * expediri (*izbaviti se, iznijeti živu glavu*) inter flammam et hostes; * Claudias manus per acuta belli; * discum, jaculum trans finem, *baciti, pustiti*; * curis vagor expeditis, *oprostivši se brigā (drugi: expeditus, prost od . . ., bezbrižan)*. b) (*u teškim prilikama*) *promicati, dohvatiti, smočiti, izmaći; opraviti, riješiti, svršiti, izvesti*, rem trumentariam; naves; iter fugae, *Liv.*; alias pressione ad aedificia sibi locum; negotia, res; nomina sua, *dugove svoje isplatiti*; exitum orationis; prope jam expeditam Caesaris victoriam interpellaverant; (*Tac.*) consilia; alcuī vicarium; jus auxilii sui, *istražiti; također u govoru razviti, pripovijedati, Ter. Verg.*; de caede, *Tac.* 2) *izvaditi, iznijeti, pripravit, spremi, urediti*, arma, virgas, naves, legiones, remigem militumque; * Cererem canistris; se, *spremiti se, pripravit se na boj*, se ad oppugnationem urbis, se ad pugnam; (*Tac.*) expedire ad bellum, *spremati se na boj ili rat, oružati se*; quoties expeditur; * manus, *oružati se na boj*. 3) expedit alqd *ili impers.* expedit, *upr. korisno je, probitačno je*, quod utile sit, quod expedit; non idem ipsis expedire et multitudini; aliis aliud e.; si ita expedit; (*Ter.*) expedit bonas esse vobis; (*kasno*) omnibus ut etc.

expēdite, adv. s. komp. i sup. [expeditus] *lako, brzo, hitro*.

expēditio, ōnis, f. [expedio] *pohod, vojna, expeditionem (u boj) ire, milites, mittere*.

expēditus, adj. s. komp. i sup. [partic. od expedio] *upr. odriješen, (opp. impeditus)*. 1) o *čeljadi*. a) *nēpriječen, lako odjeven, bez tereta*, obviam fit ei Clodius e. in equo; * Sagana, *zaprégavši se; supst. expeditus, lak pješak; navlast. kao milit. t. t. lako družan, s malo prtljage, spreman na boj, exercitus; legiones; cohortes; copiae; antesignani; pedites equitesque; classis, brzo ili na boj spremno; supst. expediti, lake čete, e. levis armaturae*. b) *bez tereta, prost, lak*, omnibus membris expeditis; erat expeditior, *slobodniji*; ut e. in Galliam proficisci posset; *odt. gotov, spreman, pripravan, brz*, homo e. et paratus; ad caedem; ad dicendum. 2) o *stvarima* = *bez zapreka, lak, iter; locus, prosto; receptus, lak; pecunia expeditissima, gotovi*; quo expeditiore re frumentaria uteretur, *da bi sebi slobodnije nabavljao živež; nomen, dug, koji se lako plaća = siguran; fides; victoria; + cena, koji se može bez muke smočiti*; expedita erat et facile currens oratio, *lak, hitar*; e. ac profluens dicendi celeritas; copias in expedito (*u pripravi*) habere, *Liv.*; promptus

hoc et in expedito positum *gl. 1. promptus 2)*.

ex-pēllo, pūli, pulsum, 3. 1) *istjerati, otjerati, prōtjerati, izagnati, prognati, i nal.*, alqm; pecus; praesidia; naves ab litore in altum; + ratis expellitur, *otisne se od kraja*; + naves in ripam expulsae, *bačene*; alqm ex urbe patria; ex civitate, ex re publica; alqm domo, agris, possessionibus, regno, regno domoque, hostes finibus; alqm in provinciam; alqm in exsilium i samo expellere, *prognati iz domovine; supst. expulsi, prognatici*; expulsa atque exturbata filia; * sagittam arcu, *odapēti*, * se in auras, *ugledati božje svjetlo, roditi se*. 2) *tp. baciti od sebe, istjerati, izagnati, ukloniti, izbaciti, + vitam; * animam; * helleboro morbum hilemque; * somnos; * spem; posl. * naturam furcā; dubitationem; memoriam; + sententiam, zabaciti*. b) *lišiti koga čega*, alqm vitā, potestate; + ipse suo regno expulsus forsitan utraque re expelleretur, *štelovati, gubiti ovdje i ondje*.

ex-pēndo, pēndi, pēnsu, 3. 1) *vagati, vagnuti*, alqm, *Plaut. Odalle izmjeriti, odmjeriti, aurum, hominem auro, Plaut.*; *tp. u duhu izmjeriti, procijeniti, razmisliti, ispitati, istražiti, prosuditi*, argumenta causarum; omnia, testem; e. atque aestimare voluptates; (*Tac.*) consilia belli; * ire expenso gradu, *odmjerjenim korakom*. 2) *novae za isplatu vagati, odalle platiti, isplatiti*, auri pondo centum; * nummos. *Odt. a) partic. expensum, trošak*, ratio accepti et expensi, *račun o prihodu i rashodu*; ferre alcuī alqd expensum, *zaračunati (opp. acceptum ferre alqd) gl. accipio, fero*; expensum muneribus ferre, *pod stupcem „poklona“ zaračunati*, terna milia in singulos menses ex ephemeride expensum sumptui ferre, *u trošak zaračunati*, sine fenore expensas pecunias ferre, *bez kamata uzajmiti; u prilici*, alcuī legionem expensam ferre (*Cael. u Cic. ep.*), *predati*. b) *tp. platiti, * poenas alcuī, kaznu trpjeti, kažnjen biti; * scelus, platiti = kažnjen biti za . . .*

expergē-flo, factus, sum, 3. + *probuditi se*, expergefactus e somno; repente expergefactus; *Od toga se razvio akt. oblik expergefacio, fēci*, 3. *üzrokovati, probuditi*, flagitium probrumque magnum, *učiniti, Plaut.*; si forte e. te posses, *Cic.*

ex-pergiscor, pērrēctus sum, dep. 3. [expergo] *probuditi se*, si dormis, expergiscere; *tp. probuditi se na nov rād, nov život, dići se*, nobilitas experrecta; quin igitur expergiscimini?

experiens, tis, *adj.* i *supst.* [*partic. od experior* „mnogo kušajući“] 1) *poduzetan, odvažan, rladin*, promptus et e.; acer et e.; † Ulixes. 2) * *postojan, laborum*.

experientia, ae, *f.* [*experiens*] 1) *pokus, patrimonii amplificandi*. 2) *iskustvo, vježba, vještina, znanje, † rerum; * apibus quanta e. parcis*.

experimentum, i, *n.* [*experior*] *pokus, pokušaj, dokaz, experimentis cognitum erat; hoc maximum est e.; (Tac.) dare e. lenitatis*.

ex-perior, pētus sum, *dep. 4.* 1) *kušati, pokušati, iskušati, pokušati, oglédati*, vim veneni in alqo; fortunam, fidem, amorem. taciturnitatem alcjs; novas amicitias; amicos; in periclitandis experiendis pueris; † in quo eloquentia totas vires suas e.; † se alqare; extrema omnia; ultima; extremum auxilium; rei eventum (*Caes. b. G. 3, 4, 4*), čekajući pokušati; libertatem, poslužiti se slobodom; sua propria mala bonaque; licentiam vocis et linguae, usuditi se; imperium, slaviti na kocku; iudicium populi Rom., pustiti, da narod rimski presudi; s *inf.*, *Ter.*; s *ut*; * aëra pennis t. j. letjeti; expertum sc. corrigere; *apst.*, si iterum experiri velint; cum se bis expertos dicerent; conandum atque experiendum iudicat; *napose u neprijateljskom sm.*, pokušati = oglédati se s kim, uhvatiti se s kim, Romanos; * inter uos quid possit uterque experiamur; *na sudu: pravdati se, dokazivati svoje pravo, cum alquo; gravi iudicio; de tantis injuriis*. 2) *iskusiti, iz iskustva poznavati, doživjeti itd.*, id; omnia quae dico expertus in nobis; † animum, † viros alcjs; * Turnum in armis; alqm fortem inimicum; * illam (terram) colendo patientem vomeris; * fidelem (aquilam) in Ganymede; s *acc. o. inf.*; experiri libet, quantum audeatis; verum falsumne esset relatum; † utrumne — an etc.; † s *an*; *apst.*, de me experior, vidim na sebi; experiendo (*iskustvom*) magis quam discendo cognovi; iudicare difficile est nisi expertum (*iz iskustva*); *napose neugodno iskusiti, podnositi, pretrpjati*, nondum alteram fortunam; † graves et periculosas valetudines per omnem vitam aliquot.

expers, tis, *adj.* [*ex i pars*] *bez dijela, nedionik, periculatorum; consilii; uopće: nemajući, prost od . . . , bez, rationis; omnis curae; eruditionis; literarum Graecarum, ne-vješt; * legis Latinae; * viri, * vis consilii; * vinum maris, bez morske vode; * expertia frugis, bez poučne jezgre; s abl., domo, Plaut.; fana atque fortunis, Sall.*

expertus, atq. *sa sup.* [*partic. od experior*] 1) * † *iskusan, vješt, miles belli*. 2) *pas. pro-*

kušan, vetus expertusque miles; vir virtutis expertae.

expētendus, *adj.* [*partic. od expeto*] što je vrijedno željeti, želje vrijedan, res expetendae.

expētesso, — — 3. [*expeto*] (*veoma*) željeti, žudjeti, alqm, consilium ab alqo, *Plaut.*

ex-pēto, pētivi, pētītum, 3. 1) *tranz. dđhvati se čega, mare medium terrae locum, teži k središtu zemlje; odl. željeti, tražiti, ići za čim, pecuniam, vitam beatam, amicitias; alqd cupide, summa cupiditate, sitienter; mortem; divitias; vitam alcjs, radi komu o glavi; sibi alqm (za ženu), Ter.; unde sibi omnes sui cives consilium; auxilium ab alqo, tražiti, moliti; jus ab invitis, zahtijevati, iskati; poenas ab alqo, kazniti koga; poenas debitas; supplicium; † omni voto, † omnibus votis alqd, † mortem voto; † decus occisi regis, slavu, da si kralja ubio; (Cim. Curt.) s *inf.*; jedn. Cic. Qu. f. 1, 1, 1. 2) *intrans. a) e. in alqm, snaci koga, dogoditi se komu, in eum omnes clades hujus belli; u Plaut. i aleui i apst. b) doseći, trajati, aetatem expetit, Plaut.**

explāto, ōnis, *f.* [*expio*] *pomirba, pokušanje, scelerum in homines et impietatum, fa-norum, foederis.*

expilāto, ōnis, *f.* [*expilo*] *pljačkanje, plijenjenje.*

expilātor, ōris, *m.* [*expilo*] *pljenitelj, pljačkaš.*

expilo, i. *optijeniti, opljačkati, socios, aerarium; thesauros; u prilici sumenda sunt nobis ab iis ipsis, a quibus expilati sumus.*

ex-pīngo, pīnxi, pīctum, 3. *klas. samo tp. nāslikati = živahno opisati, regiones et oras, jedn. Cic. Tusc. 5, 39, 114.*

ex-plo, i. 1) (*grješno djelo svetim činom odriješiti od grijeha, oprostiti od grijeha odriješiti*, filium pecuniā publicā; quae violata sunt; haec superioris aetatis exempla expiata Saturnini atque Gracchorum caedibus docet; * detestationem victimā; * scelus; * poenas, pretrpjati kaznu i tako se očistiti od krivnje; * nondum expiati cruores; forum a sceleris vestigiis. 2) *zločin okajati, popravit, scelus supplicio; alcjs scelus; tua scelera dii in nostros milites expiaverunt = okajali su na našim vojnicima; incommodum expiatur virtute eorum; † cladem victoriis. Odalle odvratiti, učiniti neškodljivim, prodigium, vocem nocturnam; procurare atque o. quae dii significant. 3) *srđbu božanstva pomiriti, pokorom ublažiti*, poenis mortuorum manes; expiatum est, quidquid ex foedere rupto irarum in nos caelestium fuit; † dolor expiatur, srđba popušta.*

expiscor, dep. 1. za se izvaditi ribu; samo tp. *istraziti, ispitati*, Ter.; omnia ab illo; nihil.

explānāte, adv. [explanatus] (kasno) razgovijetno, jasno; s komp. u Cic. or. 33, 117.

explānātio, ōnis, f. [explanatio] razjašnjenje, tumačenje; i kao retor. figura.

explānātor, ōris, m. [explanator] tumač, oraculorum et vaticiniorum, jedn. Cic. de div. 1, 51, 116.

explānātus, adj. [partic. od explanatio] razgovijetan, jasan, vocum impressio, razgovijelno, otržito izgovaranje riječi, jedn. Cic. Acad. 1, 5, 19.

ex-plāno, 1. tp. razjasniti, razviti, razložiti, tumačiti, jasno kazivati, rem obscurem interpretando; alqd conjecturā; pauca de illa re.

explēmētum, i, n. [expleo] ispunjalo, hrana, Plaut.

ex-pleo, ēvi, ētum. 2. 1) ispuniti, nāpuniti, fossam aggere, zāsūti; locum, munitionem, nāpuniti vojskom; (Plaut.) ceras, popisati; ciboria Massico; * bovem frondibus, nāsītiti, nahraniti. 2) tp. a) dōpuniti, aurum quod summam talenti Attici explet; napose kao milit. t. t. o vojsci, trium milium numerum, Liv. † quattuor milia; † o broju vojske, ducenta milia. b) ispuniti, zāsītiti, zadovoljiti, ugasiti, animum gaudio, Ter.; sitim, odium, (Tac.) cupidines; animum, iskaliti srce, me (Ter.), ispuniti mi želju; alqm divitiis, amicos muneribus, obāsūti, scribendo te; animi cupidinem; * animum ultricis flammac, t. j. žestokom osvetljivošću; * expleri, nāgleđati se. c) dōpuniti, pōpuniti, exercitum, legiones, cohortes; eum numerum; quod utriusque defuit, quod deperierat; deminutum patrum numerum; explebo numerum, pōpunil du broj sijenā, t. j. vratiš du se k njima; centurias, tribus, potrebit broj glasovā dobiti, Liv.; odt. dovršiti, justam muri altitudinem; damnationem, (nadošavši) broj sudaca popuniti te tim osudu, uzrokovati; vitam beatam cumulate, potpuno blaženim uđiniti; munus (Cic. fl. u Cic. ep.) officium, ispuniti, svršiti, zadovoljiti; † munia ducis, vršiti; † vicem officii; † oraculi sortem; † supplicium, ovršiti; tercentenas urbes erroribus, lutati po . . ., * quinque orbes cursu, pet puta protrčati naokolo, oprtrčati trkalište; * triginta orbes imperio, t. j. punih trideset godina vladati; i vrijeme ispuniti, navršiti, doživjeti, pretrajati, expletum annum habeto, punu godinu; * annos fatales; expletis jam ad pariendum mensibus; (Tac.) septem et triginta annos vitae, duodecim potentiae, supremum diem = preminuti.

explētio, ōnis, f. [expleo] potpunjanje, dopunjanje, naturae, jedn. Cic. fin. 5, 14, 40.

explētus, adj. [partic. od expleo] potpun, omnibus suis partibus; e. et perfectus, e. atque cumulatus.

explēate, adv. [explicatus] razgovijetno, jasno, razumljivo, et rebus et verbis dicere, jedn. Cic. de or. 3, 14, 53.

explēctio, ōnis, f. [explico] 1) razmotavanje, razmatanje, rudentis. 2) razvijanje, razlaganje, tumačenje, illa fabularum e. et enodatio nominum, tua ista; illa; erat (Crasso) mira in disserendo e., dar, vještina razvijanja.

explēctor, ōris, m. [explico] razvijāč.

explēctrix, Icīs, f. [explico] razvijāčica, oratoria vis dicendi, e. orationis perpetuae, školovana sila govornička razvija neprekinut govor, jedn. Cic. Acad. 1, 8, 32.

1. **explēctus**, us, m. [explico] razvijanje, difficiles habere explicatus, jedn. Cic. n. d. 3, 39, 93.

2. **explēctus**, adj. s komp. 1) uređen, uređan, provincia. 2) razgovijetan, jasan, Peripateticorum quidem explicata causa est; explicatam rationem salutis habere.

explēctus, adj. [explico] „razmrsen“ lak, consilium explicatius, jedn. Caes. b. c. 1, 78, 3.

ex-plīco, cavi ili pjesnički cui, cātum ili pjes. citum (u Cic. samo prvi oblik, u Cez. oba) 1. 1) razviti, razmotavati, razastrijeti, vestem; volumen, * pennas, razviti, * serpens e. orbes; * agmen confusum, razmrsiti, uređiti; * frontem, razvedriti (lice); * vino contractae seriae frontis; tp. a) u prostoru: prōstirati, raširiti, razmāci; napose vojsku: razviti, raširiti, forum laxare et usque ad atrium Libertatis explicare; Capua planissimo in loco explicata; (Suet.) intestina sua explicari (prostiru se) per omnem terrarum ambitum; e. legiones, ordines, aciem; multitudo navium explicari non potuit; † equitatum, † classem; se turmatim; * per obstantes catervas explicuit sua victor arma, protuče se. b) zāmrseno razmrsiti, razmotati, uređiti, na distac izvesti, svršiti, opraviti, negotia alejs; † rem frumentariam, nābaviti; † onera; nomen, dug namiriti, platiti; solutionem; consilium, res, fugam, mandata, praecepta; * nihilo plus explicet, opraviti; captiones, izvuci se iz . . .; iter, prijeti, prevaišiti; de hortis explica, posao o vrtu izvedi. Odalle iz nepovoljna položaja iskopati, izbaviti, osloboditi, rem publicam; Siciliam multis cinctam periculis; (Pompej. u Cic. ep.) operam da, ut te explices, da se iskopaš. c) razviti, razložiti, razlagati, raz-

tumačiti, pripovijedati, razjasniti, raspraviti, vitam illius, causas rerum, res gestas narrando; verbum explicare excutereque; alqd apertissime; de aegritudine; summorum oratorum Graecas orationes, *slobodno prevesti*; (Nep.) Romanorum imperatores; *takoder iznaći, odgonenuti*, illius Verrucios; quid esset optimum factu.

ex-plōdo, plōsi, plōsum, 3. [plaudo] 1) *pljeskajući istjerati, lupajući isprati, ispsikati* (glumca), esibilo et e. histrionem; comoedum sibilis; (Hor.) explosa Arbuscula. 2) *s prèziranjem zabaciti, ne odobravati*, illam sententiam; hoc genus divinationis.

explōrāte, adv. [exploratus] *izvjesno, sigurno*.

explōrātio, ōnis, f. [exploro] *ispitivanje, istraživanje, Tao*.

explōrātor, ōris, m. [exploro] 1) *istraživač, ispitivač*, Plaut., navlast. kao *milit. t. t. uhoda, špijun*, e. viae, Suet.; *često u pl. osb. u Caes., izaslāne čete, detachments* (odjeti), da obađu koji kraj pretražujuć ga.

explōrātōrius, adj. [exploro] *uhodarski, corona, nagrada onima, koji su neprijatelja uhodili i prognili*, jedn. Suet. Cal. 45.

explōrātus, adj. s komp. i sup. [partic. od exploror] *poznat, siguran, pouzdān*, spes *torda*, victoria; mihi exploratum, *uvjeren sam, znam*, exploratissimum est; alqd exploratum ili pro explorato habere, *za pouzdano držati*; deus exploratum habet, fore etc.; literae exploratae a timore, *osiguravajući od...*

explōre, i. *ispitati, istražiti, razviđeti, pronaći, pregledati, pretražiti, ući u trag*, Africam; idoneum locum castris; regiones; de Macedonico bello; regis animum; de voluntate alcjs; fugam domini, *vrebat na zgodu bijega*; insidias ovilia circum; * manus caecum iter explorat; * portas *(jesu li čvrsta)*, * robora fumus *(može li probijati u drvo)*; (Tac.) gustu alqd, *pokušati*, epulas, cibos potusque, secundae res acrioribus stimulis animos; *napose: uhoditi, istražiti, pretražiti*, loca atque tempora cuncta; hostium iter, consilium, rationes, itinera egressusque ejus; c. *quaest. indir.*; (Liv.) explorato, ante explorato, *pošto je saznao, uhodio*; † s acc. c. inf.; † delata.

explōsio, ōnis, f. [explodo] *izlupanje, ispsikanje*, jedn. Caes. u Cic. ep. 8, 11, 4.

ex-pōlio, 4. 1) *izgladiti, ugladiti*, * libellus pumice expolitus; (Ter.) nulla mala re esse expolitam muliebri, *nalikana*. 2) *tp. ugladiti, izobraziti, dotjerati*, literas, jura,

leges, Plaut., alqm doctrinis omnibus; nihil ab omni parte natura expolivit; vir omni vita excultus atque expolitus; o *govorniku* partes non eadem ratione.

expōlitio, ōnis, f. [expolio] 1) *gladjenje, ugladivanje*, urbana, *kuće u gradu*. 2) *tp. o govoru: kićenje, ukrašivanje*.

expōlitus, adj. s komp. i sup. 1) *izgladen, čist, svijetao*, * dens. 2) *tp. ugladen, izobražen*.

ex-pōno, pōsui, pōsitum, 3. 1) *izložiti, izlagati, postaviti na...* argenti pondus, copias in collibus, vasa Samia *postaviti na ugled*; mea me populo fortuna videndum; o *mjestu*, expositus, *postavjen, stojeći (na otvorenom mjestu)*, expositae prope in ipsis litibus urbes, Liv.; rupes exposita (= exposita) ponto, *vireći u...*, Verg. Napose a) *izložiti dijete*, infantem ad necem, Plaut., in proxima alluvie pueros, Liv., puerum, Just. b) *iskrcati*, milites ex navibus, navibus in terram *pristati*, in terra; alqm in litore, in Africa; (Hor.) quartā vix demum exponimur horā; frumentum, *u zlu sm.*, * os Orphei arenis; (Plaut.) *napolje baciti*. c) *kao t. t. poslovnoga jez.*, e. pecuniam alci, *staviti na raspolaganje*. d) *izvrći, predati, daviti*, domus patens atque adeo exposita cupiditati et voluptatibus; † contra magnas copias expositum se videre, (Tac.) inermes provincias barbaris nationibus; (Suet.) ad omnium convicia expositus. 2) *tp. a) izložiti, predati, objaviti, prikazati*, rem ante oculos; in oculis conspectuque omnium; vitam ad exemplum; praemium sceleris, *odrediti*; erant huic studio maxima exposita praemia. b) *u govoru ili pismu: razložiti, razlagati, prikazati, pripovijedati, raspravljati, dokazivati*, rationem illius operis, narrationem, rem pluribus verbis; vitam alcjs; copias suas *(bojne sile)*, de alqa re, (Nep.); (Just.) condiciones pacis, *staviti*, orationem obliquam, *sastaviti neupravan govor*; expone, animos remanere post mortem; (Curt.) vidisse se exponit speciem draconis etc.; summum bonum vacuitatem doloris; *tečaj i sadržaj govora priopćiti*, quam orationem in Originibus suis exposuit ipse Cato; cujus contra Tib. Gracchum (oratio) exposita est in Fannii annalibus; ex quibusdam capitibus expositis nec satis explicatis.

ex-porrigo, rēxi, rēctum, 3. (pretkl. i kasno) *rastegnuti, raširiti, razmaknuti, prōstirati*, exporge frontem = *izgladi, razvedriti*, Ter.; † equites in longitudinem, † munitiones propius eorum aciem.

exportatio, ōnis, f. [exporto] *izvoz*, mercium, jedn. Cic. off. 2, 8, 13.

ex-pōrto, 1. 1) *iznijeti, iznositi, ōdnijeti, ukloniti, izvoziti, izvesti, pōnijeti sa sobom*, sua omnia; signa ex fanis plaustris evecta exportataque esse; * corpora luce carentum tectis; res, quae exportantur; aurum ex Italia quotannis Hierosolyma. 2) (*rijetko*) *prognati, izagnati*, portentum in ultimas terras exportandum.

ex-pōsco, pōposci, — 3. (*silno veoma*) *zahltjevatī, (vrūce) moliti, tražiti, iskati*, signum proelii; misericordiam; victoriam ab dis; quod deos expoposci, pacem deum, pacem precibus, *Liv.*; votis precibusque pacem, *Verg.*, opem Cupidinis timidis votis, *Ov.*; * *s inf.*; (*Liv.*) plebem precibus, darent *Napose* e. alqm, *zahltjevatī koga, neka ga predadu, da se kazni*; (*Tac.*) alqm ad poenam.

expōstīcius, adj. [expono] *izložen*, puella, *jedn. Plaut. Cas. prol. 79.*

expōstīto, ōnis, f. [expono] 1) *izlaganje djeteta*, infantis. 2) *tp. razlaganje, razvijanje, opis*, summi boni.

expōstītus, adj. [*partic. od expono*] *izložen*, 1) *nāpomōl, pred ođima*, * *Sunion*. 2) *tp. narudan, pristupan*, ingenium, laborem, fidem suam populo R. promptam expositamque praebere; (*Quint*) voluptatem expositis (*običnomu i poznatomu*) dare; † homo, *prišupan, uljudan*.

expōstīlātio, ōnis, f. [expostulo] 1) *silno zahltjevanje*. 2) *tužba na koga, žaoba*, cum esset e. facta; i pl.

ex-postūlo, 1. 1) *silno zahltjevatī, tražiti*, alqd ab alqo; (*Tac.*) *s ut, i acc. c. inf.*; alqm ad supplicium. 2) *lužiti se, žuliti se na koga, povući koga na odgovor ili račun, prēpirati se*, cum alqo de alqa re: e. et queri *s acc. c. inf.*; (*Tac.*) e. cur etc.

expresse, adv. [expressus] † *očevidno, jasno*, dicere.

expresus, adj. *s komp. [partic. od exprimo]* *istisnūt*, 1) *o izgovaranju riječi u zlu sm.*, literae expressae, *usiljeno (s afektacijom) izuštena*. 2) *t. t. o djelima plastičke umjetnosti: živ, očigledan, jasan*, species deorum nihil habet concreti, nihil expressi, nihil eminentis; est gloria solida quaedam res et expressa; signa sed adumbrata virtutum; effigies; † quid in omni genere laudis ad exemplar antiquitatis expressius?

exprīmo, prēssi, prēssum, 3. [premo] 1) *istisnuti, izāžēti, istifeštiti*, lacrimulam oculos terendo, *Ter.*; † sucus ex sesama expressus; † spiritum. *Napose o izgovaranju: jasno izgovoriti*, literas putidius; *tp. istisnuti fizičkom ili moralnom silom: prinuditi, nāljerati, prisiliti, istjerati, iznuditi*,

vocem; alcuī confessionem; nummos ab alqo blanditiis, *izmamiti*; cur tu in iudicio exprimis, quod non fit in campo? *s ut (Cic.)*; expressi ut negaret etc.; legem ex natura ipsa; † laetitiam, † risum. 2) *o plastičkom umjetniku: živo prikazati*, * expressi vultus per aeneas signa; * unguis aere; * figuras; † simulacra ex auro; † vestis exprimens singulos artus; *tp. a) u govōru ili u pismu: jasno prikazati, opisati*, Mithridaticum bellum totum ab hoc expressum est; praescriptum aliquod aut formulam; dicendo sensa; mores alcjs oratione; in Platonis libris omnibus fere Socrates exprimitur; jam illius perfecti oratoris et summae eloquentiae species exprimenda est; *nasljedovati koga ili što, prevesti, prevoditi*, verbum de verbo, *Ter.*; verbum e verbo; fabellae Latinae ad verbum de Graecis expressae; alqd Latine. b) *ponašanjem nasljedovati, ugledati se u...*, oratorem imitando effingere atque e., imitari atque exprimere; alcjs vitam et consuetudinem; vitia imitatione ex alqo expressa. 3) *poditi*, agger expresserat turres; † aquam *crpsti*, ex mari rotis.

exprōbrātīo, ōnis, f. [exprobro] *prebacivanje, prekoravanje*, immemoris beneficii, *Ter.*; alcuī veteris fortunae, *Liv.*; † tacita; † stultitiae.

exprōbro, 1. [ex-probrum] *prebaciti, prebacivati*, alcuī alqd, de alqa re; *s acc. c. inf.*

ex-prōmo, prōmpsi, prōptum, 3. 1) *iznijeti, izvaditi*, omnes apparatus supplicii, *Liv.*; * maestas voces, *govoriti*. 2) *tp. a) iznijeti na vidjelo, pokazati*, crudelitatem suam in alqo; vim eloquentiae in illa causa; apud eos ipsos, quod ab iis didicerimus. b) *u govōru: iznijeti na vidjelo, pokazati, otkriti, ōčitovati*, omnia sua occulta, *Ter.*; leges de religione; suum, Memmii, Metelli Nepotis odium; causas et ordinem belli; quid in quamque sententiam dici possit; (*Tac.*) sententiam, *s acc. c. inf.*

exprōmptus, adj. [*partic. od expromo*] *pripravan, gotov, pri ruoi*, malitia atque astutia, *jedn. Ter. Andr. 4, 3, 8.*

expugnābīlis, adj. [expugno] *osvojiv, jedn. Liv. 83, 17, 8.*

expugnātīo, ōnis, f. [expugno] *osvajanje, uzede, osb. na juriš*, urbis, castrorum; expugnationes nocturnae aedium.

expugnātor, ōris, m. [expugno] *osvājāč*, urbis, coloniae; *tp. pudicitiae, opādāč.*

expugnax, ācis, adj. [expugno] *dobitan, djelujući, krepak*, expugnacior herba, *On. met. 14, 21. (drugi: expugnantiior).*

ex-pūgno, 1. 1) *na boju dobiti, svladati, nadvladati, nadživati, osvojiti, osvaja-*

*jati, uzeti, pobijediti, urbem, castellum, castra, naves; urbem obsidione; hostes, per vim; stipendiariis Aeduorum expugnatis; famemes obsessos expugnavit; (Nep.) si eos extinguere voluerimus etc., nosmet ipsi nos expugnaverimus. 2) tp. a) svladati, predobiti, olēti, uništiti, animum (srce, mišljenje); pertinaciam legatorum; † expugnatus precibus uxoris; e. pudicitiam, olēti poštenje, deus muliebre; regnum; quaestiones, osiženiti, prepriječiti. b) istisnuti, iznuditi, natijerati, aurum a patre, Plaut.; legationem; s ut, s müköm ispostovati, učiniti da...; expugnatum est, ut etc., * coepta, svršiti, izvesti.*

expulsio, ōvis, f. [expello] (rijetko) istjeranje, prognanje, i u pl.

expulsor, ōris, m. [expello] izgonitelj, tyranni; bonorum, s dobara, imanja.

expultrix, icis, f. [expello] izgoniteljica, (o filozofiji), vitiolum, iedn. Cic. Tusc. 5, 2, 5.

ex-pūngo, pūnxi, pūnctum, 3. upr. bodući izbrisati, preortati, nomen (u knjizi dugovnici), manipulum (iz popisa vojnika), Plaut.; decurias rerum actu, d. sudaca prègledati (umrlje, nesposobne izbrisati i nal.), Suet.

expurgatio, ōnis, f. [expurgo] òpràvdānje, ispričavanje, Plaut.

ex-purgo, 1. 1) òdistiti, čistiti, (Hor.) quae poterunt unquam satis expurgare (me) cicutae, izliječiti od pjesničke vatre. 2) tp. expurgandus est sermo; navlast. oprati, òpràvdati, ispričati, se, Ter.; se parum, Sall.; † expurgaturum (objecta) asseverans.

ex-pūtesco, — 3. sagnjiti, iedn. Plaut. Cure. 2, 1, 26.

ex-pūto, 1. pròmisliti, razmisliti, uvažiti, rem, Plaut.; quid eum a tanta gloria avocarit, exputare non possum, dòmisliti se, razumjeti, doviti se, Planc. u Cic. ep.

Exquillae gl. Esquiliae.

exquiro, sivi, sīum, 3. [ex i quaero] upr. koga istražiti, 1) pomnjivo pitati koga za što, ispitivati, upitati..., alqd ab, ex alqo, iter; sententias, pitati za..., (Plaut.) alqm, ispitati, ispitivati. Napose a) udarena na muke ispitivati, prèslušati, Ter.; † de alqo, koga. b) sakriveno ili što je pri ruci istraživati, ispitivati, verum, veritatem; eorum tabulas; facta alqis ad antiquae religionis rationem. 2) izabrati; izmisliti, honores singulares alqui; verba ad sonum. 3) zahtijevati, tražiti, očekivati, haec non nimis a Graecis, ne trāžim u Grkā.

exquisite, adv. s komp. [exquisitus] izabrano, brižljivo, duboko i oštroomno, bistrio, izvrsno, de eo crimine accurate et e. dis-

putare; rationes exquisitus a philosophis colliguntur.

exquisitus, adj. s komp. i sup. [partic. od exquiro] izabrān, ispitān, duboko pròmisljen, pròmogān, izvrsan, ingentum, ars, iudicium, supplicium; rationes; accuratius et exquisitus dicendi genus; verba exquisitissima; magister; munditia nimis e., odviše brāžena, prètjerana.

ex-sacrificō, 1. žrtvu svršiti, iedn. pjesnik u Cic. de div. 1, 21, 42.

ex-saevio, 4. izhješnjati se, utišati se, prestat, reliquum tempestatis, iednom Liv. 30, 39, 2.

ex-sanguis, adj. 1) beskrvan, hostes enervati atque e., corpora mortuorum; nasus; * umbrae; tp. a) pobljedio, blijed, color; * herbae; † os; † multis vulneribus; * † metu; † sollicitudine; * diffugimus visu exsanguis; * blijed = čineći koga blijedim, cuminum. b) umoran, iznemogao, òslabio, slab, defessis atque exsanguibus; † inermes quoque et nudi et e.; † vires finitimorum; † o besjedi, militav.

ex-sarcio, (exsercio), sārsi, sārtum, 4. upr. iskrpiti, pokrpiti; odt. tp. nāknaditi, nādòmjestiti, pòpraviti, sumptum suum opere rustico faciundo, Ter.; id aliis rebus.

ex-sātio, 1. 1) nāsiliti, zasiliti, vino ciboque. 2) tp. zāsiliti, zadòvoljiti, mors noxiorum saevitiam eorum non e.; morte alqis exsatiari; † laudem; * domus exsatiata clade.

exsātūrabilis, adj. [exsaturō] zasitan, pomirljiv, nec e. pectus, iednom Very. Aen. 5, 781.

ex-sātūro, 1. = exsatio, zāsiliti, 1) * upr., belua exsaturanda visceribus meis; libido. 2) tp., ejus cruciatu atque supplicio poscere oculos animumque e.; * odiis exsaturata quievi.

exscensio, etc. v. escensio etc.

ex-scīndō, scīdi, scīsum 3. istrgnuti, istrijebiti, razoriti, uništiti, satrti, Numaniam; curiam; urbes, † hostem; * gentem, * domos.

ex-serco, 1. * † izráknuti, izrakati se, iskāšljati se, raknuti.

ex-seribo, scripsi, scriptum 3. 1) ispisati, prepisati, tabulas in foro; literas (listove). 2) † prepòčēti, prepòčēnjati, prerisati, prèslīkati, imagines; † tp. (sasvim) naličiti, nalik biti na..., alqm similitudine. 3) zapisati, zabilježiti, nomina, Plaut.; sacra omnia exscripta exsignataque, Liv.

ex-scūlpo, scūlpsi, scūlptum 3. 1) izdjelati, izrezati, islēsat, alqd e quercu quod videretur simile simulacri; tp. verum ex alqo,

- iskopati*, (Ter.) 2) *istrugati*, *izbrisati*, *versus*, jedn. *Nep. Paus.* 1, 4.
- ex-sēco**, *sēcui*, *sēctum*, (Plaut. *exico*) 1. 1) *izrezati*, *isjēci*, *odsjēci*, *linguam*; *fundum armarii*; *tp.* * *quinas mercedes capiti*, *peterostruki* *dobitak izvaditi iz glavnice*; *nervos rei publicae*, *podsjēci*, *uništiti*; † *exsectus et exemptus honoribus*, *lišen*. 2) *uškopiti*, *exsectum Caelum a Saturno*; † *exsectis uštrojiti*, *virilitatem restituere non posse*.
- exsēcrābilis**, *adj.* [exsecror] 1) *prokletstva dostojan*, *proklet*, *mrzak*, *fortuna nomen*, *Liv.*; *superbia*, *Eutr.* 2) *prōklinjāci carmen*, *obrazac proklinjanja (formula)* *odium*, *strašna*, *Liv.*
- exsēcrandus**, *adj.* [exsecror] *koga treba prokletiti*, jedn. *Eutr.* 6, 19.
- exsēcrātio**, *ōnis*, *f.* [exsecror] 1) *prōklinjanje*, *prokletstvo*. 2) *zakletva*, *prisega s proklinjanjem samoga sebe (ako ne bi riječi održao)*; *i u pl.*
- exsēcrātus**, *adj.* *sa sup.* [partic. od exsecror] *proklet*, *klet*, *populo Romano*; *columna*, *proklet*.
- exsēcor**, *dep.* 1. [ex i sacer = proklet] 1) *prōklēti*, *prōklinjati*, *kleti*, *alqm*; *consilia Catilinae*; * *bellum*; *e. in alqm*, *prokleti koga*; *proklinjati željeti*, *exsecratur*, *primum ut naufragio pereat*, * *sam sebe prokleti*, *exsecrata civitas*. 2) *prōklinjāci samoga sebe prisēci*, *zāklinjati se*, *haec exsecrata civitas*.
- exsectio**, *ōnis*, *f.* [exseco] *izrezivanje*, *isijēcānje*, *fundi*, *linguae*.
- † **exsēcūtio**, *ōnis*, *f.* [exsequor] *izvršivanje*, *negotii*; *izvōdēnje*, *izvršivanje*, *sententiae*; *izvršujuća vlast*, *Syriae*, *u Siriji*.
- exsēcūtor**, *ōris*, *m.* [exsequor] *progonitelj*, *osvetnik*, *offensarum inimicitarumque*, jedn. *Suet. Vesp.* 14.
- exsēcūiae**, *ārum*, *f.* [exsequor] 1) *svečani sprovod*, *svečani pogreb*, *ire exsequias*, *ici na sprovod*, *Ter.*; *prosequi exsequias funeris*; *carere justis exsequiarum*. 2) *mrtvo tijelo*, *ostaci mrtvaca*, *Eutr.*
- exsēcūiālis**, *adj.* [exsequiae] *spvodni*, *pogrebni*, *carmen (pjesma)*, jedn. *Op. met.* 14, 429.
- ex-sēquor**, *i exequor*, *sēcūtus sum*, *dep.* 3. *prati koga do kraja*; *napose* * *sprovesti do groba*, *alqm omni laude et laetitia*; *kav neprijatelj progoniti*, *alqm ferro et igni*; *slijediti stranku*, *pristajati uz str.*, *držati s kim*, *sectam meam*; *tp. a)* *slijediti*, *tjerati*, *nastojati*, *postići*, *exsequuntur suam quisque spem*, *sua consilia*. *b)* *izvesti*, *izvršiti*, *imperium*, *Ter.*; *mandata*; *aeternitatem*, *vječnu ideju izvesti*; † *munia ducis*; *scelus*, *učiniti*; † *omnia justius*; † *quae obtulerat*; * *annua vota et pompas ordine*, *godišnje zavjete i ophode svečano slaviti*; *pas.*, *imperio exsecuto*, *Just.*; *i tražiti*, *jus suum armis*, *svoje pravo oružjem održati*; *napose kao sudbeni t. t. tražiti*, *nadi*, *dobiti*, *formulam juris exsequendi constituere*. *c)* *kao osvjetnik progoniti*, *kazniti*, *osvetiti što*, *osvetiti se za . . .*, *jura violata*, *dolorem*; † *injurias hospitem accusationibus voluntariis*. *d)* *nastaviti*, *ustrajati kod . . . alqd usque ad extremum*; *incepta*. *e)* *riječima* = *proći*, *pripovijedati*, *razviti*, *opisati*, *kazivati*, *alqd*, *numerus*, *kazati*, *navesti*. *f)* *u mislima proći* = *izmisliti*, *dōmisliti se*, *pronaći*, *ispitati*, *alqd quaerendo*, *inquirendo*, *sciscitando*, *percunctando*, *i ako sprijeda stoji quaerere*, *samo e.*, *Liv.* *g)* *pōdvrći se zlu*, *pōdnijeti*, *trpjeti*, *egestatem*, *aerumnam*, *mortem*, *ismrtiti se*. *Plaut.*; *fatum alcjs*; *cladem illam fugamque*.
- ex-sēro**, *rijetko exēro*, *rui*, *rtum*, 3. 1) *pomoliti*; *linguam*, *isplaziti*; * *caput ponto*, * *brachia aquis*; * *caput altius*; *zāgaliti*, *rāskriti*, *exsertis umeris (abl. qual.) animadvertebantur*; * *exserta mamma*; * *unum exserta latus*. 2) *tp. a)* † *poslužiti se*, *in librum tuum jus*, *quod dedisti*. *b)* (*Phaedr.*) *iznijeti na vidjelo*, *pokazati*, *objaviti*, *haec narratio*; (*Suet.*) *principem*, *svoju moć kao vladar*.
- exserto**, 1. [intenz. od exsero] (*rijetko*) *izmilati*, *pomaljati*, *ora*, *Verg. Aen.* 3, 425.
- ex-sībilo**, 1. *ispsikati*, *izviždati (glumca i nal.)*.
- exsēcātus**, *adj.* [exsicco] *sūhopāran*, *genus orationis*, jedn. *Cic. Brut.* 84, 291.
- ex-sleco**, 1. 1) *posahnuti*, *arbores*. 2) = *isprazniti*, *iskapiti*, *iskapljivati*, *lagoenas*; * *vina culullis*.
- exsīco**, (Plaut.) = *exseco*.
- ex-signo**, 1. *popisati*, *zabilježiti*, *omnia istaec*, *Plaut. sacra omnia exscripta exsignataque*, *tačan popis svih ž.* *Liv.*
- exsilio**, *starije exillio*, *exulio*, *ilui*, — 4. [exsalio] 1) *iskočiti*, *skočiti napolje*, *poltjeti van*, *foras*, *Plaut.*, *ad alqm*, *Ter.*; *principes exsiluerunt*, *otpiriti*; * *domo levis exsilit*; * *in siccum*; * *oculi*; † *e mari vicnuli se (o ribi)*; * *domo (o mišu)*. 2) *skočiti na noge*, *dipiti*, *poskakivati*, *de sella*; *gaudio*; *in (kod) M. Annii testimonio*; † *ex sella sua*; * *stratis*; * *loco silvae*; * *lunares equi exsiluistis* = *prenesēni kao konji mjesečevi (Lune) na nebo*.
- exsilitum** (*starije exil.*), *ii*, *n.* [exsul] 1) *bōravljēnje izvan domovine*, *progonstvo*, (*dōbrovoljno*, *ili nēdobrovoljno kao kazna*,

progon v domovine, sr. relegatio, deportatio, interdictio), exsilium non supplicium est, sed perfugium portusque supplicii, nam qui volunt poenam aliquam subterfugere aut calamitatem, eo solum vertunt ect. *Cic. p. Caec.* §. 100.; Camillus damnatus in exsilium abiit; ire, proficisci, pergere in exsilium; ejicere, pellere, (*Nep.*) expellere, (*Liv.*) agere in exsilium, *prognati* iz domovine; esse in exsilio; de exsilio reducere, revocare; * aeternum. 2) *bōravīšt*: *prognatika*, mjesto *progonstva*, egredi exsilium; * † pl. 3) u pl. *prōgnanīci*, jedn. *Tac. hist.* 1, 2, 2.

ex-sisto, *starije* *existo*, *stīti* (titi) 3. 1) *izmoliti se*, *izaci*, *pomoliti se*, *pomāljati se*, *istaci se*, cornu a media fronte; inter coagmenta lapidum palma ex pavimento; speluncā; ab inferis; equus summersus e., *pomoli se*; ex latebris; vox ab aede Junonis ex arce; † o *vojnicima*, ex collibus, subito. 2) *javljati se*, *pokazati se*; *nastati*, *izvirati*, *postati*, *bivati*, *često s nom. predikala*, motus malacia; *Ilis illa*; dissensio, hoc loco quaestio; avaritia ex luxuria; ex, de rege dominus; ex amicis inimici; hujus ex uberrimis sermonibus doctissimi viri; poetam bonum neminem sine inflammatione animorum; ex quo existit, ut *odalle shijedi*, da . . .; talem existere eloquentiam; e. terror, bellum; quod (maleficium) ita raro existit (*dogodi se*); ut etc.; ne in eum existam (*budem*) crudelior; cujus adiutor existissem; huic causae patronus; victor; sic insulsi.

ex-solvo, *sōlvi*, *solūtum*, 3. 1) *odriješiti*, *razriješiti*, *razvezati*, restim, *Plaut.*; e. (venas) ferro, *otvoriti*, *sječī žilu*, alvus exsoluta, *proljevo*, *lįjavica*, (*f.*), *Tac.*; alqm vinculis, *oprostiti*, *Plaut.*, * se corpore. 2) *tp. a*) * famem, *nājesti se*, (*Tac.*) plerique exsoluti legis nexus, vinculis exsolutis; (*Tac.*) obsidium, *oduštati od . . .*, *odriješiti*, *osloboditi*, *izbaviti*, se occupationibus, (*Ter.*) se suspicione; alqm crudelitatis vituperatione; (*Tac.*) alqm poēna; (*Tac.*) praetoriarum cohortium curā solvi; *napose tao t. t.* nomina sua, *odužiti se*, *isplatiti dugove*, pecuniam alicui, † aes alienum. b) *uopće*; *učiniti*: *ispuniti*, (*Liv.*) pretia poenasque, *dijeliti*, recte factis gratiam, *iskazati*, fidem, *održati*, vota, iusjurandum; (*Tac.*) beneficia, *vratiti*, poenas morte, *platiti smrcu*.

ex-somnis, *čl. j.* [ex-somnus] (*pjesn. i kasno*) *bēsanati*, *budan*, ali ne u *Horacija*: ex somnis stupet *Euhias*, *prenuvši se iza sna*. **ex-sorbeo**, sorbui, — 2. 1) *isrkati*, *posrkati*, *popiti*, sanguinem; gustaras sanguinem civilem vel potius exsorbueras; † multas arbores cum magna soli parte, *ōdnijeti*. 2) *tp. e.*

difficultates, *progūtati*, *podnositi*; praedas, *prōždrijeti*.

ex-sors, *tis*, *adj.* 1) * *pod ždrijeb nepotpadajući*, *bēždreban*, ducent Aeneae equum exortem *bīrāna*, *nēždrebanā*; exsortem ducere honorem, *osobit*, *izvanredn.* 2) *bez dijela u čem*, *bez*, culpae, amicitiae; * eos secandi, *koji sam ne reže*.

ex-spātor, *dep.* 1. *zaci s puta*, equi; longe equis; *izliti se*, * exspatiata flumina.

expectatio i **expectatio**, *ōnis*, *f.* [expecto] *izglédanje*, *iščekivanje* od želje ili od straha, s *gen. subj. i obj.*, hominum; vestrarum literarum; magna cum audiendi e., tanta e. fuit visendi Alcibiadis; expectationem sui facere, concitare; sum in expectatione omnium rerum *Planc. u Cic. ep.*, *vrlo sam rad znati*, *kako će sve to biti*; expectatione Galliarum, *iščekujući zaključke o Galiji*; pendeo animi expectatione Corfiniensi *vrlo sam željan znati*, *što će se zbiti u C.*; Varronis sermo facit expectationem Caesaris = de Caesare; movere expectationem de alga re; angebar singularum horarum expectatione, *svake ure*; crebras expectationes nobis tui commoves; u pl. duae; i *apsl.*; caeca expectatione pendere; e. alicui non parvam afferre; est adventus in expectatione, *očekuje se*; esse in expectatione (*Plaut.*), *očekivati*; explere e. alcjs rei, imponere e. alicui rei; adduci in e.; praeter expectationem esse; † supra expectationem; † contra expectationem omnium; † expectatione minor.

expectatus, *adj. s komp.* (*Plaut.*) i *sup.* [partic. od expecto] *iščekivan*, *željen*, *dobro došao*, *pōvōljan*, carus omnibusque e. venies; expectati ad summam dignitatem, o *kojima se moglo očekivati*, *da će se pōpēti na najviše časti*; adventus; literae; † lux; * ante expectatum, *prije nego se očekivalo*.

ex-spēto *starije* **expecto**, 1. *izglédati*, *očekivati*; a) *željno izglédati*, *iščekivati* ili *sa strahom očekivati*, *čekati*, *nadati se*, *slutiti*, *željeti*, *bojati se*, longiores epistolas expectabo vel potius exigam; etsi literae tuae recte sperare jubent, tamen expecto recens alqd; finem laborum; praemia ab alqo, omnia alcjs amicitia; testamenta; (*Ter.*) malum, mortem; majorem Galliae motum; casum; alqd iusti incommodi; s *acc. .c. inf.*, *Liv.* 48, 22, 2., *sa spero spojeno*, *Ter. Phorm.* 5, 9, 36.; *apsl.*; * oleae falcem rastrosque. b) *mirno očekivati*, *čekati*, *pričekati*, alqd, alqm; s dum, † donec; *sa si*, ut, s *quaest. indir.*; expectari diutius non oportere, quin etc.; *apsl.*; * me tranquilla senectus e.; * cenantes, *dok dñjediju*; † classis

alqm; † fruges maturitatem; praemia nos; † fata eum.

exspargo, — sum, 3. [ex i spargo] *izàsati, poprskati*, Verg. Aen. 3, 625. sanieque exspersa natarent limina; (*ali se pravije čita*: sanieque aspersa n. limina).

ex-spēs, adj. samo u nom. sing., bez nade, * enatat e., * esset inops e.; (*Tac.*) vitae.

expiratio, ōnis, f. [exspiro] *isparivanje, izlavljanje*, expirationes terrae, jedn. Cic. n. d. 2, 83, 83.

ex-spīro, 1. 1) * *tranz. ispuhnuti, ugasiti*, flammam pectore; auris *ili* animam, *izdahnuti, ispuštiti dušu*. 2) *intrans. duva-jući izadi, provaliti*, vis ventorum; (*Liv.*) = e. animam.

ex-splēndēscō, splēndui, — 3. tp. *sjati, odlikovati se, o ljudma*, clarius, jedn. Nep. Att. 1, 3; o *duševnim darovima*, Suet. Tit. 3.

ex-spōllo, 1. *optijeniti, optjačkati*, fana atque domos; sese; † corpus; tp. exercitu et provinciā Pompejum; alqm nostro auxilio.

ex-spūo, *starije expuo*, spūi, spūtum, 3. upr. *ispljunuti, izbljuvati*, tp. *islisnuti, ukloniti*, lacrimam, miseriam ex animo, Com.; * alqm; * hamum, *izbaciti, pustiti*.

* **ex-sterno**, 1. *uplusiiti, prepasti*, alqm; externati equi, *poplascuti*.

ex-stillo, 1. *sliziti, krmeljati*, oculi, Plaut.; lacrimis, *rasplakati se*, Ter.

ex-stimulātor, ōris, m. [exstimulo] *podbadač bunilelj*, jedn. Tac. ann. 3, 40.

ex-stimūlo, 1. *podbadati, poticati*, * † alqm; * cessantia fata, t. j. *smrt uskoriti*.

extinctio, extinctio, ōnis, f. [extinguo *bolje* extinguo] (*rijetko*) *uništenje*, Cic. Tusc. 1, 49, 117.

extinctor, *bolje* extinctor, ōris, m. [extinguo] 1) *gasilac, požarnik*, incendii. 2) *uništitelj, zatornik, satirač*, patriae, conjurationis, domestici belli; † regiae domus.

extinguo, *bolje* extinguo, stinxi, stinctum, 3. [sync. * extinxti, mjesto extinxisti; * extinxem, mjesto extinxissent] 1) *ugasiti, utrunuti*, ignem, incendium; extincto calore; * cinerem; *medijal*, *extingui, utrunuti se*, consumptus ignis. 2) tp. a) *isušiti*, aquam rivis. Liv.; † sucum. b) * *ugasiti, sitim*. 3) *utrunuti svjetlo života, usmrtili, pogubiti*, seni animam, Ter.; alqm morbo; liberos multos aut ferro aut fuga; *extingui, izgubiti glavu, umrijeti, poginuti, zaglaviti*, osb. *prije vremena*, extincto calore occidimus ipsi et extingui mur; *često u partic. perf. pas.*; (*Eutr.*) *usmrđen, ubijen, posjeđen, uništen biti*, a Lucullo centum fere milia regis extincta sunt; secundo (proelio)

omnes Mithridatis copiae, a quo ingentes Almannorum copiae extinctae sunt; (*Eutr.*) *pogubljen*, (Regulus) omnibus suppliciis extinctus est. 4) *istrijeviti, iskorijeniti, uništiti, zatrti; oslabiti, formam*, Ter.; extincto senatu; gratiam, furorem alejs; invidiam; infamiam; extinctae potius amicitiae quam oppressae esse videantur; memoriam tanti flagitii non extinctam illam quidem, sed repressam; familiā prope jam extincta; *napose: zatrti uspomenu čega, zabòraviti*, ea quae antea scripserat; vocem alejs temerariam silentio; sermo oblivione posteritatis extinguitur; non posse eam (contumeliam) extingui; rumor extinguitur.

extirpo, 1. [ex-stirps] *iskorijeniti, iskoriti*, arbores, lucus, Curt.; tp. vitia; perturbationes; humanitatem ex animis.

exto *starije exto*, — 1. 1) *izmilati se, stršiti*, capite solo ex aqua; summo pectore; * aqua; * ferrum de pectore, * ossa sua lumbis; * super aequora celso collo; (*Tac.*) modo pectore, modo ore tenus. 2) *istadi se, izadi na vidjelo, vidjeti se*, quo magis id quod erit illuminatum, exstare atque eminere videatur; e. studium, officium, meritum; benignitatis memoria; fortitudinis vestigia; *impers. exstat, vidi se, jasno je, a acc. c. inf.*; apparet atque e. utrum — an; *navlast. ima jošte, postojati*, epistolae Philippi; non alius; * domina.

ex-structio, ōnis, f. [exstruo] *pòdizanje, gradnja*, ea; exstrukiones tectorum, † villarum.

ex-strūo *starije extruo*, etc. 3. 1) *naslagati, podići, postaviti, sagraditi, naložiti, nagomilati, nakupiti*, rogam, sepulcrum; magnum acervum librorum; † templum suā pecuniā; mare, *zgrade u moru sagraditi*; satis exstructa altitudo muri, *dolu visok; u prilici*, in area sibi civitatem arbitrato suo; * divitias in altum, *na gomilu složiti, odt. c. mensas epulis (dapibus) obilato postaviti stol*; exstructae mensae, *puni jelā*; * canistra, *uvršeno napuniti*; * focum linguis. 2) tp. *podići, postaviti, sagraditi*, exstrue animo altitudinem excellentiamque virtutum; accurate non modo fundata verum etiam exstructa disciplina.

ex-sūdo *starije exudo*, 1. 1) * *intrans. iznojiti se*, inutilis humor. 2) *tranz. tp. znojiti se izraditi, podnositi*, certamen ingens Liv.; * causas (*parnice*) Latine.

ex-sūgo *sūxi, sūctum* (exsugeo, fut. exsugebo Plaut.), etc. 3. *isisati, ispiti*, sanguinem, Plaut.; *exsucta medulla, istrošen, izmožden*.

exsul *starije exul*, ūlis, comm. (*po držanju starih od solum; ali prema prae-sul, con-sul bit*

će od salire uskok) *prògnānik*, uskok, re-legatus, non exsul. *Ov.*; domo, patriā; * patriae quis e. (izbjegavši) se quoque fugit; † orbis terrarum; * mundi; * e. mentis domusque, bez ild.

exsulo, *starije exsūlo*, 1. [exsul] *biti prògnā-nik, u progonstvu živjeti*, abire exsulatum, u progonstvo; animo e. atque vagari; * per oras extremas, * Protei ad usque columnas; *apsl.*; e domo (*Ter.*), ne smjeti doći kući; (*Curt.*) in regno; res publica, *propalaje*, ne postoji više.

exsultābundus, *starije exult*, *adj.* [exsulto] (*ri-jelko*) *poskakujući, igrajući, kličući od veselja, veseo*, *Just.*

exsultans, *starije exultans*, *adj.* *sa sup.* [partic. od exsulto] *rāzuzdān, ne držeći se mjere, prekomjeran o govorniku i o govōru* (*Quint.*) (pro) compositis (fiunt) exsultantes; exsultantia coërcere.

exsultantius, *adv.* *rāspušteno, rāzuzdāno, preko mjere, samo u komp., jedn.* *Plin. ep.* 3, 18, 10.

† **exsultatio**, *ōnis, f.* *poskakivanje, poci-kivanje.*

exsultim, *adv.* [exsilio] *poskakujući veselo, jedn.* *Hor. carm.* 2, 11, 10.

exsulto, *starije exulto*, 1. [frequent. od exsilio] 1) *poskakivati, igrati, poigravati*, equi ferocitate; * taurus in herba; * vada. * medicamen, *uzavri, uskipi*; † Britannorum copiae per catervas et turmas e., *bibahu se po . . .* 2) *tp. a)* o poleu govora: *uznositi se, zā-nijeti se, hvaliti se, razmetati se*, oratio philosophorum in laude virtutum; campus, in quo e. possit oratio; audacius; verborum audaciā. *b)* o strastima i nal.: *rāzuzdān, rāskalašan biti*, furor; appetitus quasi exultantes sive cupiendo sive fugiendo; *navlast, nestalašan biti, podvikivati, poci-kivati, kličati od radosti, laetitii, gaudio, od veselja, od radosti*; victoria, *neizmjereno rādo-vati se p.*; * successu; † gloriā; † gestis; in ruinis alterius; in funeribus rei publicae exsultantem ac tripudiantem.

exsūpērābills, *ac, f.* [exsupero] *predobitan, non e. saxum* (*Sizifov*).

exsūpērantia, *ac, f.* [exsupero] *isticānje, vir-tutis, jednom* *Cic. Tusc.* 5, 36, 105.

ex-sūpēro, *starije exupero*, 1. 1) *uzdići se nadā što, dizati se nadā što, nadviši-vati što, pomilati se iz . . .*, * flammae; * angues undas; * jugum, *prekoračiti, prijeći*. 2) *tp. nadvladati, svladati, predobiti, pobijediti*, omnium ingenia, *Sall.*; multitudo Gallorum omnem sensum talis damni exsuperans, *Liv.*; * materia vires meas; (*Liv.*)

omnes Tarquinius superbiā; alejs laudes; * consilium caecum; * moras; *apsl.*

ex-sūrdo, 1. [surdus] *upr. oglišiti se; pren.* (*Hor.*) palatum, *otupiti*.

ex-sūrgo, *exsūrrēxi*, 3. *ispraviti se, uzdići se, dići se, ustati, nastati*, a genibus, foras, *otići*, *Plaut.*; ex insidiis; nova repente acies exsurgens; e. in colles *uzaći, penjati se na . . .*, *Tac.*; *tp. a)* u neprijateljskom sm.: *dići se na ili protiv . . .*, *držati se*, invidia eorum e. rursus plebs; (*Tac.*) adversus, contra alqd. *b)* *pridići se, opōraviti se*, res publica; Pompejanorum causa; e. atque erigere se.

ex-suscito, 1. *probuditi, buditi*, alqm; * flammam aurā, *raspiriti, potpiriti, pi-riti*; u *prilici*: *uzbuditi, uzrokovati*, ne quandoque parvus hic ignis magnum incendium exsuscitet, *Liv.*; i *duševno*: *uzbuditi, pō-dići, potaknuti*, cura animos.

exta, *ōrum, n.* *utroba*, (t. j. srce, pluća ili bijela džigerica, jetra ili crna džigerica, sk-zina; sr. viscera, intestina), *osb. u žrtvene ži-votinje, iz koje su proricali haruspices*.

ex-tābesco, *tabui*, 3. * † *ginuti*, corpus macie extabuit, *propalo je, nestalo ga od . . .*; *tp. nestati*, opiniones vetustate, *nestalo ih*.

extāris, *adj.* [exta] *utrobnji, aula (= olla), utrobnjak, lonac za kuhanje utrobe*, *Plaut. Rud.* 1, 2, 47.

extēmplo, *adv.* (ex templo. Vjerojatno prvobitna augurska formula = „odmah po svršenim auspicijama“) u taj čas, *odmah*, postquam introiti, e. morbum ejus cognovi; i (*Plaut.*) cum e. = *odmah, kako, čim, istom*; (*Liv.*) e. — mox; e. — mox postremo.

† **extempōrālis**, *adj.* [ex tempore; v. tempus] *što se smjesta zbiva, govori, nepri-pravljen, color gl. effulgeo; actio; e. fortuna, zaviso od slučaja; e. temeritas, drskost ishi-trena govora; successus; facilitas; facultas; figurae*.

extempōrālitās, *ātis, f.* *dar ili vještina go-voriti smjesta, ekstemporovanje, jed-nom* *Suet, Tib.* 3.

ex-tēndo, *tēndi, tēntum ili tēnsum*, 3. 1) *ras-tegnuti, razāpēti, raširiti, pružiti, opružiti*, brachium, digitos; extento capite; * pennas nido; * sementem = *sijati*; * extentu plaga; *post. (Hor.) ire per extentum (rāzapētu) funem* = *poduzeti ili izvesti šlogod vromu teško*; kao *milit. t. t.*, † cornua (razviti) aciei; * agnem latius, † ad mare; *pregn.*, *oboriti na zemlju*, * alqm moribundum; * alqm arenā; * † extendi, *izvāljen ležati*; * in vacuum; * antro; se magnis itineribus e., *hitnim hodom naprezati se, niše pila na dan prevā-liti nego obično, jednom* *Caes. b. c.* 3, 77, 3. 2

*lp. a) protegnuti, protezati, pròstirati, širiti, spem suam in Africam; * nomen in ultimas oras; odalle proširiti, raširiti, razmaknuti, povećati, † verba; † extendi epistolam, † me epistolā, narasla poslanica; * agros; * stagna; † pretia usque eo, povisiti; fenus in usuras extendere, kamatama množiti izajmljenu glavnicu, Tac. (Ierm. 28. b) o vremenu: protezati, protegnuti, produ-
ljiti, † variis sermonibus vespera extenditur, proci di se, prolazi; * curas in annum venien-
tem; ab hora tertia ad noctem pugnam, oleg-
nuti, Liv.: comessationes ad mediam noctem;
i produžiti, produžiti, suam aetatem, Plaut.; * extento aevo, u poznom vijeku, u kasna vremena; † memoriam sui operibus.
c) e. se supra vires, napinjati se, napreza-
ti se; e. itinera, postojanim, ustrajnim hodom
idi, marširati, Liv., e. avidos cursus, trkom
brčati, Verg.*

extensus, adj. s † komp. i sup. [partic. od ex-
tendo] rásstěgnut, širok, prostran, exten-
sissima castra, Liv.

ex-těsto, 1. (Plaut.) pòkušati, kušati, vires
tuas alieno ostio; quid tu venisti extentatum?

extěnuatio, ōnis, f. [extenuo] (rastanjivanje)
kao retor. t. t. umanjivanje, (uticaj, opp.
exaggeratio).

extěnuatus, adj. sa sup. [partic. od extenuo]
oslabljen, neznatan, slab, malen, * vo-
stignia; copioiae, Brut. u Cic. ep.

ex-těnuo, 1. 1) rastanjiti, razrijediti,
drobiti, aer extenuatus; e. zvalati cibum;
sorles extenuatus, da su usahle; * extenuari
in aquas, rustopiti se u rijetku vodu; o spu-
slanju glasa; a quibus extenuatur (aliquid)
napose kao milit. t. t. otegnuti, pružati u
daljinu, angustiae e. agmen; acie extenuata;
† Numidae extenuati. 2) tp. umaliti, uma-
njiti, stěgnuti, sniziti, sumptus; spem;
crimen; vires; aciem; * curas; * mala; mole-
stias omnes; locupletissime ejusque census,
manji očitovati nego jest, verhis suum munus.

extěr, tēra, tērum, adj. [ex] izvanji, spo-
ljašnji, inostran. inozemski, tud, na-
tiones et gentes, civitates; exteri, inostranci,
tudinoi. Odalle:

1) komp. extěrlor, us, izvanji, spoljašnji,
collis, munitiones; hostis, izvan bedema; val-
lum; orbis; * exteriorem ire aleui, s lijeva ići
uz loga.

11) supst. A) extrēmus, 1) u prostoru: kraj-
nji, oppidum. pars; † regiones; i samo u
krajnjoj česti jednoga istoga predmeta; fines;
pons, kraj, konac mosta; lingulae, na krajnjem
koneu; impedimenta, zadnja čest prtljage;
agmen; in extremo libro, na kraju knjige, ex-

tremo anno, koncem godine; supst. extremum,
aestatis, provinciae; extremi, zapleće, zalede,
zadnja četa; extremum (konac) habet, ad ex-
tremum vitae; * in extremum; erat in extremo,
bijaše pisano na kraju lista; extrema, kraj,
konac, agri; * smrt; ad extremum, adv., na
kraju, do kraja, na posljedak, napokon, sasvim;
* extremum, adv. najposlije, napokon, na po-
sljetku; extremo, napokon, najposlije, Nep. 2)
u vremenu: posljednji, mensis; finis vitae;
manus e. non accessit operi, djelo nije dotje-
rčano; (Tac. agr. 30.) nos terrarum ac liber-
tatis extremos, koji na kraju svijeta stanu-
jemo [po 1)], te smo slobodu posljednji sačuvali.
3) pokazujući stupanj svojstva, a) krajnji,
najveći, najviši, fames; periculum; bono-
rum, bonum; malorum; † ad extrema ventum
est. b) posljednji, najmanji, najslabiji,
najlošiji, najgori, najniži, najprostiji,
in extrema spe salutis; extremi ingenii est,
qui etc., Liv.; * haud Ligurum e.; (Just.) sors.
c) u pogibelnim prilikama, krajnje, po-
sljednje, auxilium; senatus consultum; con-
dicio; odalle u pogibeljnom položaju samom,
krajnji, najopasniji, najpogibelniji,
najljući, tempus vitae, krajnja pogibao (ži-
vota); fortuna, najveća nesreća, nevolja, in
extremis suis rebus, u krajnjoj pogibli; ad
extremum, za krajnju nevolju. B) extimus,
(extum.), (rifetko) = extremus 1).

ex-těrebro, 1. 1) provrtjeti, aurum. 2) tp.
istisnuti, iznuditi, Plaut.

ex-těrgo, tērsi, tērsim, 2. obrisati, trti,
otirati, manus, Plaut.; tp. fanum eversum
atque extersum t. j. oplijenjen.

extermīno, 1. [ex i termino] 1) tjerati preko
granice, iz zemlje, istjerati, pròtje-
rati, prognati, alqm ex urbe, urbe, de civi-
tate. 2) tp. pròtjerati, izagnati, istrije-
biti, auctoritatem senatus e civitate; quaesti-
ones physicas.

externus, adj. [ex] izvanji, spoljašnji, te-
por, visio, pulsus; commoda, incommoda, res;
supst. externa, ōrum, n. izvanje stvari (opp.
interiora). 2) inostrani, inozemski, izva-
nji, tud, hostis, populi, loci; timor, terror,
od izvanjega neprijatelja; auxilia, * gens;
* amor e. = ljubav k tudinon; supst. exter-
nus, i, m. * † inostranac, tudinao; ex-
terni, u užem smislu stran, nekudašnin, ili
nedomaći; (Tac.) externa, ōrum, n. inostrano,
tudo; (Cic.) externa (stranih primjera) liben-
tius in tali re quam domestica recorder; ex-
terna (neprijateljstvo) velare, Tac.

ex-těro, trivi, tritum, 3. † protrti, rastrti,
opus poliat lima, non exerat; rāzgaziti,
nives.

ex-terreo, ui, itum, 2. *uplašiti, pòplašiti, smutiti*, periculo suo alqm, ut etc.; † Cheruscos; † vi ac minis alacres, *zàplašiti*; † ceteris ad dicendum testimonium exterritis, *zastrašivanjem nàljerani, da . . .*; † ad praecavendum exterritus; † falsa exterritus; * strepitu exterruit orbem.

ex-tèxo, tèxui, tèxtum, 3. *tp. isprazniti kesu, oskupiti, jednom Plaut. Bach. 2, 3, 5.*

ex-timesco, mui, 3. *pobojati se, pòplašiti se, plašiti se*, alqjs adventum; de formis; ne id eveniret; sibilis; (Ter.) patrem.

extimus gl. *exter* 2) B).

extinctio, **extimctor**, **extinguo**, *bolje nego extinctio, itd.*

extispex, icis, m. [exta-specio] *drobògled* (qui exta spicit).

extispicium, ii, n. [exta-specio] *razgledanje droba, jednom Suet. Ner. 56.*

ex-tòllo, ima samo oblike od prezentske osnove, — 3. *dizati, dignuti, pòdizati, podići*, pedem domo, *Plaut.*; pugionem alte; ut se nequeat extollere; ex illa miserabili hominum jumentorumque strage se e. ac levare, *iskopati se iz . . . i ustati*; u *prilici*, alqm percussum suis manibus; * in sublime armatum. 2) *tp. a) rijeđima uzvišivati, slaviti, veličati, hvaliti*, alqm in caelum laudibus, *kovati u zvijezde*; alqd verbis, laudando, laudibus; alqd in majus, *pretjerivati, pretjerati*. b) e. animum ili alqm, *uzvisiti lično*, e. se. *podići lični svoj ponos, čutjeti svoju vrijednost (opp. se summittere)*, e. se magnis; e. animos, *pònjeti se*; (*Just.*) alqui animos, *osokoliti*, (*Tac.*) adolescentium animos praematuris honoribus ad superbiam, c) caput e. (*o slobodi*), *smjelo glavu dizati, jacentem, podići, utješiti*; novos; (*Tac.*) alqm supra ceteros. d) (*Tac.*) *pòljepšati, ukrasiti*, hortos insigni magnificentia; Bajarum suarum piscinas. e) (*Plaut.*) *odgoditi*, res serias in alium diem.

ex-tòrqueo, tòrsi, tòrtum, 2. 1) *izvinuti, izbiti*, arma e manibus, sicam de manibus alqui; *napose o novcima i blagu i nal.*, *iznudit*, *silom dobiti*, obsides summa cum contumelia; talenta Attica quinquaginta; o *udima ljudskoga tijela*; *išćasiti, ugànuti*, † omnibus membris extortus et fractus, *kjakač i hrom, kjast*; *navlast. udariti, staviti na muke, mučiti*, extorque nisi ita factum est, *Ter.*; in servilem modum lacerati et extorti, *Liv.* 2) u *prilici*: *izvinuti, ugrabiti, olēti, iznudit*, *nagovaranjem, molbom, silom i nal.*, sententias de manibus iudicum vi quadam orationis; victoriam hosti; confessionem erroris civibus; alqui beneficium, regnum; suffragium populi per viam; opinionem ratio

convellet, veritas extorquebit; s ut, extorsisti ut faterer, *jednom Cic. Tusc. 1, 7, 14.*

extòrris, e, adj. [ex-terra] *prognan* (iz domovine, *stoga bijedan i nesrećan*), exsulem, extorrem populum R. agere ab solo patrio in hostium urbem; hinc e. profugerunt; e. patria, domo, agro Romano.

extòrtor, òris, m. [extorqueo] *izbijâć, olēmâć*, bonorum, *jednom Ter. Phorm. 2, 3, 27.*

extrâ, [extrâ sc. parte] 1) *praep. s acc. 1) izvan, spolja*, e. aciem, e. urbem, provinciam; e. modum, *preko mjere*, * e. numerum modumque, *bez takta*; e. periculum esse; e. conjurationem, *nedionik urote*; e. jocum, *bez šale*; e. culpam; e. consuetudinem; e. ordinem, *izvanredno, neobično*. 2) *izvan, osim, izim, razma, do*, e. ducem reliqui rapaces. II) *adv. 1) izvana, spolja, napolju, napolje*, quaedam bona et in corpore et e.; quae c. sunt; (*Hor.*) e. in nuce; excedere e.; * exterior sitae. 2) e. quam si, *van da, osim ako, već ako*.

ex-trâho, trâxi, trâctum, 3. 1) *izvući, izvaditi, vući*, rete ex aqua, *Plaut.*; telum e corpore, * telum de vulnere; * alqm turbâ; ferrum; † alqui anulum, *skinuti*. *Odđ. a) izvesti, odvesti, izvući napolje, izmamiti*, copias e. hibernaculis, in aciem; alqm vi in publicum; alqm domo, ad certamen; velut ab inferis extractus; *tp. scelera in lucem, iznijeti na vidjelo*. b) *odriješiti, olēti, oprostiti, osloboditi, izbaviti, spâsti*, urbem ex periculis, (*Ter.*) se ex alqo malo; religionem ex animis hominum, *iščupati, iskorijeniti*. c) *uzvisiti, pòdignuti*, alqm ad honorem, *Liv.* 2) *zavlađiti, zatezati, odgoditi*, obsidionem; res variis calumniis; bellum in tertium annum; certamen usque ad noctem, rem in consulum adventum; alqm, *vući za nos*; triduum disputationibus, *pòtratiti*, dies dicendi morâ, *tratiti*; aestatem sine ullo effectui; † *uopće: provesti, provoditi*, noctem vigiliis, inter preces.

extrâneus, adj. [extra] *izvanji, vanjski*, *spoljašnji*, res; ornamenta; *supst. extraneus*, ei, m. *inostrânac, tuđinac*.

extra-ordinârius, adj. *vanredan, prekorudan, neobičan*, pecuniae, *ne od običnih dohodaka dolazeći*; equites, cohortes, *odabrân, po izbor*; imperium; cupiditates.

extrarius, adj. [extra] 1) *izvanji, izvanjski*, res. 2) † *in ôstran, tuđ*, canis e trivio; *supst. extrarius, tuđinac, nerodak, Ter.*

extrēmītas, âtis, f. [extremus] *krajnost, konac*, mundi; † *obrub, lacus*.

extrēmus gl. *exter*.

extrico, i. (*fut. extricabor kao dep. Plaut.*) [extricæ] 1) *izmotati, isplesti, iskopati*,

* *cervas plagis extricata*. 2) *tp. sastaviti, skucati*, (Hor.) nummos; (Vatin. u Cic. ep.) de alqo nihil, *nikakva glasa*; (Phaedr.) nihil. **extrinsecus**, adv. [extra] 1) *izvana, spolja*, metus belli e. imminentis. 2) *izvana, na spoljašnjoj strani*, columna e. inaurata; (Eutr.) *tp. osim toga, jošte*.

ex-trudo, trūsi, trūsum, 3. *isturati, izgurati, istjerati*, alqm domo, foras (Com.); alqo hinc, eo alqm invitum, Ter.; alqm in viam; extrudi a senatu in Macedoniam; alqm, *ukloniti, otpaviti*; extruso mari aggere ac molibus, *ako je more . . . potisnuto*; * merces, *proturati, prodati*.

ex-tūneo, 2. *naduti se, jednom Plaut. Truo*. 1, 2, 97.

ex-tūndo, tūdi, tūsum, 3. *izbijajući razbiti, razlupati*, calcibus frontem, Phaedr.; *tp. kujući stvarati, skovati*, a) *upr. = caelare, iz plohe lik uzvesti*, lapsa ancilia caelo. b) *uopće: steci, zgđtoviti, stvoriti; izvesti, sastaviti, izdbraziti*, priusquam id extudi, Plaut., * artes; * quis deus hanc nobis artem; * vitae mortalis honorem; † librum; † alqd convicio, precibus; * *protjerati, ukloniti*, labor fastidia (so. sibi).

ex-turbo, 1. *jatovice izgoniti, istjerati, protjerati*, foras, Plaut.; alqm civitate; e. et expellere plebem ex agris; (Tac.) Octaviam, *otjerati*; alqm ex possessionibus, fortunis omnibus; *tp. mentem alcjs, smesti*; spem pacis, *uzeti, lišiti*; (Plaut.) *alcui aegritudinem ex animo*.

ex-ubero, 1. [uber] 1) *obilno sukljati, izvirati*, * alte spumis amnis, 2) *tp. a) obilan biti, obilovati, razlijevati se*, * luxuria foliorum umbra; † lucrum exuberabat; † ex multa eruditione admirabilis illa eloquentia ex. b) *obilovati, obilno imati čega, bogat biti čim*, * annus pomis; † tam lato faenore.

exul gl. exsul.

ex-ulcero, 1. *upr. činiti, da se što gnoji*; *tp. a) gorim učiniti, pokvariti*, ea quae sanari nequeunt; † dolorem; vestram gratiam; res ab ipso rege clam exulceratae. b) *raniti, uvrijediti*, exulceratus animus; animi ignominia exulcerati.

exule gl. exsulo.

* **ex-ultilo**, 1. *zaurlati, zavijati*, nactus silentia ruris exulat, Ov. *Češće particip pf. pas.* Cybelēa mater exululata, Ov. *vijūči dozvana*; *ali Bacchē . . . exululata*, Ov. *vijānjem probudena*.

ex-undo, 1. *izlijevati se, razlijevati se*, vi tempestatum in adversa litora, Tac.; *tp. izvirati*, ex multa eruditione exundat et exuberat illa admirabilis eloquentia, Tac. (sr. exubero).

ex-ungo, ūnxi, unctum, 3. *potrošiti na pomasti*, Plaut.

ex-ūo, ūi, ūtum, 3. 1) *svući, svlačiti, izuti, skinuti, odložiti*, * summa amicula; * alas; * pharetram umero; * alcui clipeum; * hordea de palea, *grūhati, grūšiti*; * membra pellibus; * artus membrorum, *otkriti, zagaliti*; * ex. se monstris, *pravu priliku opet na se primiti*; * exuitur cornua et annos. 2) *tp. a) mihi ex animo exui non potest, esse deos, ne može mi se uzeti (vjera) da . . .*; se ex laqueis, *isplesiti se iz . . .*, *oprostiti se*; hominem ex homine, *svući svu čovječnost*; jugum, se jugo, *zbaciti jaram*; omnem humanitatem; antiquos mores, servitutum; † animam = *umrijeti* (Tac.) magistrum; vitia, cupidinem gloriae, otium, ferociam, tristitiam et arrogantiam et avaritiam, imposita munia; jussa, Tac.; pacem, fidem, pacta, *prekršiti, pđgaziti*, Tac. b) *lišiti, oteti, komu što*, † alqm bonis paternis, tribunatu; se agro paterno, *prodati*, Liv.; *kao milit. t. t., oteti neprijatelju, siliti ga, da što ostavi*, hostem impedimentis, castris, armis; Lepidus exutus.

ex-urgeo, ūrsi, —, 2. *izžēti, iscijediti, jednom Plaut. Rud.* 4, 3, 60. i sl.

ex-ūro, ūssi, ūstum, 3. 1) *ispaliti*, aliis scelus exurit igni; exustae tuae genae. 2) *spaliti, sažēti, popaliti*, alqm vivum; clivus ad solum exustus est; oppida; † villas; † opes; * classem; *odalle a) izjesti*, † vis veneni ferrum. b) *isušiti, iskvariti*, * exustus ager, * palus; loca exusta solis ardoribus; u *prilici*, exustus (ūveo) flos siti veteris ubertatis exaruit. c) * *paliti, sažēti*, * sol graciles artus; omnes ranas unus lacus; *pripicati, paliti*, † fervida sole exurente vestigia; * antra positae exusta caminis; *tp. užēti lju-bavlju*, deos.

exustio, ōnis, f. [exuro] *sāžizānje, spaljivanje*, exustiones terrarum, jednom Cic. r. p. 6, 21, 23.

ex-ūvlac, ārum, f. [ab exuendo dictae Festus] *svučeno, osb. a) svlāk zmijinji. b) (pretkl. pjesn. i kasno) odora, odijelo. c) neprijatelju djele: odora, oružje, plijen* (sr. spolia), non militum tantum sed etiam imperatorum; * Mezentii; nauticae, *keljunovi neprijatelju oteti brđdōvā*; u *prilici*, † virginiae; tu ornatus hujus exuviis venis.

F

F., *krat.* = Filius.

fāba, ae, f. bob; *post. gl.* cudo.

fābālis, adj. (faba) bobov, * stipula.

fabella, ae, f. (dem. od fabula) 1) pripovjedića, pričica. 2) basna. 3) kratka gluma.

1. **fāber**, bri, m. (od facio) radnik (koji što pravi od tvrde građe, od drveta, kamena, kovine) daklem = stolar, tesar, kovač i dr., f. ferrarius, kovač, Plaut., f. tignarius, drvodjelja, tesar; * f. ebōris, marmōris, aeris; u pl. često uopće obrtnici, napose u vojske, praefectus fabrum = fabrorum; *postlov.* tractant fabrilia fabri, Hor.

2. **fāber**, bra, brum adj. radin, poslen, majstor-ski, * ars.

Fābius, Fabije, ime staru i moguću plemenu rimskomu. 1) Numerius F. Pictor, u početku drugoga rata punskoga, ljetopisac rimski. 2) Quintus F. Maximus Cunctator, oprezni protivnik Hanibalov za drugoga rata punskoga. 3) Q. F. Maximus Allobrogicus, konzul god. 121. pr. Is. dobitnik naroda alobroškoga. — Adj. **Fābius**, Fabijev, fornix; lex; Fabia tribus, jedan od 35 tribusa (kotara), Hor. Odll. **Fābiānus**, fornix, pōdignūt od Kv. Fabija Maksima; *supst.* Fabiani, Fabijevci, ljudi iz Fabijeva tribusa.

fābro, adv. (2. faber) radino, umjetno, majstorski, vješto, Plaut.; odallē **fābrōfācio**, fāci, fāctum, 3. 1) vješto, umjetno, majstorski graditi, classem, Aurel. Vict.; češće (Liv.) fabrefactus, vješto izrađen, umjetno nađinjen, ex aere multa; argenti aerisque. 2) tp. snovati, krojiti, fallaciam, Plaut.

fābrica, ae, f. (1. faber) 1) (sc. officina) radionica n. pr. ledvaonica, stolarnica, Ter. Cic. 2) (sc. ars), umjetnost, zanat, obrt, pictura etf., graditeljstvo, neimarstvo. 3) umjetno izradivanje, obrazovanje, aeris et ferri: f. membrorum nostrorum, confectionis ejus (materiae) fabricam habere, znati izradivati; (Justin.) nerariae artis, kollarstvo; tp. (Com.) varka, hitrina, lukavština.

fābricātio, ōnis, f. [fabricor] građenje, sazdanje, stvaranje, hominis, tp. umjetna tvorba, umjetnost, in verbis, in oratione.

fābricātor, ōris, m. [fabricor] graditelj, neimar, tanti operis; minutorum opuseulorum; * doli (trojanskoga konja), * mortis, uzročnik.

Fābricius, Fabricije, ime plemenu rimskomu, iz kojega se odlikovao Gajus F. Lucius u ratovima s kraljem Pirom i sa Samni-

anima junaštvom i nepodmitljivim poštenjem. — Adj. **Fābricius**, Fabricijev, pons, Hor. Odallē **Fābriciānus** adj. fabricijski, venenum.

fābrico, 1. i **fābricor**, 1. [faber] izradivati od tvrde građe: tesati, rezati, kovati, klesati; *pren.* uopće: praviti, graditi, stvarati, priredivati, 1) **fābrico**, a) upr., * arma; * moenia Trojae Neptuni fabricata manu. b) *pren.*, mundus globosus est fabricatus; † ut caelandum (opus) non ex integro fabricandum sit. 2) **fābricor**, a) upr., gladium, fulmen, signa (kipove). b) *pren.*, hominem; natura fabricata est sensus nostros mentemque et totam fabricam hominis; verba; napose (Plaut.) snovati, kovati, plesti, fallaciam; quod lubet.

fābrilis, adj. [faber] obrtnički, umjetnički, majstorski, scalpum; erratum; opera fabrilis, kovačka (ili tesarska) djela; *supst.* fabrilis, ium, n. posao, zanat, tractant f. fabri, Hor.

1. **fābula**, ae, f. [dem. od faba] bōbac, jednom Plaut. Stich. 5, 4, 8.

2. **fābula**, ae, f. [for] 1) pripovijest, pripovijetka, non longa est f., de te fabula narratur, Hor. i u zlu smislu, što svijet o kom govori: govorkanje, predmet govorenja, † quantum apud devictas gentes fabularum fecerat, dao gradiwa govorenju; fabula flo ili sum, govori vas grad o meni; † in fabulis sum, govori se o meni; * fabula tota jactari in urbe; * fabula quanta fui; i † razgovor, zabava, f. convivales; fabulis tempus conterunt; fabulas eorum et disputationes. 2) napose: pripovijest izmišljena, izmišljotina, num me cogis etiam fabulis credere? fabula tantum, sine auctore credita (pusti, nesigurni glasovi); f. fictae; poëticae; * non fabula rumor ille fuit; * fabulae manes = fabulosi [milsko carstvo mrtvih]; (Com.) fabulae; trice! puste riječi! nos jam fabula (ništa) sumus. 3) pjesma, t. j. a) basna, (kao vrsta pjesništva), Phaedr. odallē lupus in fabula, mi o vulcu, a vuk na vrata (ako tko dođe, upr. kad se govori o njem). b) predmet, radnja, dramatične pjesme, sujet, Hor.; zato: drama, gluma, tragedija, komad, agere, docere, dare, prikazivati, dati. o) epska pjesma, n. pr. (Hor.) o Iljadi; tp. non solum unum actum, sed totam fabulam conficissem; fabulam compositam Volsci belli, volštanski rat da je dogovorenā lakrdija; slično

tomu (Com.), quae haec est f.? kakva je to la-krđija? što će to reći?

fabularis, adj. [2. fabula] pripovijedni, basnen, historia f., priča, Suet.

fabulātor, ōris, m. [fabulor] pripovjedač, zabavljač, Suet.

fabūler, dep. 1. [2. fabula] naklapati, razgovarati se (o ugodnoj zabavi, da se skрати vrijeme) inter se, Plaut.; alcuī, Ter.; + cum alqo; + apud alqm; homines f., filiam mihi inventam esse alqd; (Liv.) quid Serg. Galba fabuletur, brblja.

fabulōsus, adj. s + komp. i + sup. [fabula] a) u priči mnogo pominjani, glasoviti, Hydaspes; palumbes. b) + pun priča, carmina Graecorum. c) + prijatelj priča antiqitas,

facesso, sivi, situm, 3. [intenz. od facio] 1) tranz. izvorsivati, vršiti, * praecepta; * jussa; * jocos zbijati; osb. u zlu sm., učiniti, zadati, alcuī negotium, periculum; ukloniti, dictum (Plaut.), propustiti, ne izvršiti. 2) intranz. (sc. se) nositi se, tornjati se, hinc, propere, Ter.; propere ex urbe; facesse hinc Tarquinius; (Just.) amicitia facessit prestaje.

facēte, adv. s komp. i sup. [facetis] samo tp. 1) milo, krasno, uglađeno, Com. 2) dosjetljivo, šaljivo, ridicule et f.

facētia, ārum, f. [facetis] 1) šaljiva dosjetka, šala, u koje je cavillatio i dicacitas (sr. cavillatio, dicacitas), cum duo genera sint facetiarum, — illa a veteribus superior cavillatio, altera haec dicacitas nominata est. 2) = cavillatio (peckanje, podrugljivo šaljenje), sales in dicendo multum valent, quorum duo sunt genera, unum facetiarum, alterum dicacitatis. Utetur orator utroque; sed altero in narrando aliquid venuste, altero in jaciendo mitiendoque ridiculo; (Tac.) f. acerbac, asperae; u Plaut. i sing. facetia, smiješnost kakva događaja.

facētus, adj. s + komp. i + sup. 1) fin, krasan, lijep, faceti victus, Plaut. est qui inguen ad obscenum subductis (tunicis) usque f. (t. j. kako on misti) Hor. sat. 1, 2, 26.; o ponašanju i govorenju. fin, uglađen, mio, ljubak, mulier Ter., orator, sermo, oratio, * supst. **facetum**, i, n. milina, ljupkost; i prijazan, uljudan, umiljat prema drugima, ut cuique est aetas, ita quemque facetus adopta, Hor. 2) o govoru: šaljiv, dosjetljiv, smiješan, homo f. et urbanus; facetus esse voluisti; genus jocandi f.

facies, iēi, f. (od facētum, kao što acies od acētum, sjajanje) 1) sjajna ljepota, lice, oblik, obličje, vanjština, spoljašnost, nutrix qua sit facie, mihi expedi, Plaut.; plerisque

ejus faciem ignorantibus; decora, Hor.; quali sit facie, sura etc., Hor.; * f. loci, urbis, carceris; + urbium faciem praestare; * longa quibus f. ovis erit; * facie praestant; * montis; tp. lice, pogled, kakvoća, način, vrsta, oblik, insolita; senatus, civitatis; belli; totius negotii; (Plaut.) ad istam faciem est morbus; takve vrste, takva; * in faciem unam, na jedan način; (Tac.) proximus dies faciem victoriae latius aperuit; (Tac.) dum positus loriceis et galeis in faciem pacis veniretur; i (Tac.) vid, izlita, u opreci sa ozbiljnosti, facie consilii publici; pogled Tac. i Verg. 2) lice u čovjeka, obličje, obraz, in f. vultuque inorat recordia; f. egregia, honesta, Ter.; decora, praeclara, Sall.; nosse alqm de facie (u glavu); * nec faciem litore dimovet; * f. hispida; + pl.; u prilici formam et tanquam faciem honesti (lice kreposti) vides; stično qui (praeceptor) faciem (pravo lice) eloquentiae, non imaginem praestaret, Tac. dial. 34.; * lijepo lice, ljepota, cura dabit faciem, faciem quaerere, tržiti lijepo držanje lica.

facile, adv. s kom. i sup. [facilis što se dade učiniti] 1) lako, bez muke, nehotice, bez truda, facile alqd ediscere; f. indicabat ipsa natura vim suam; za pojačanje znamenite tvrdnje, bez sumnje, jamačno, f. princeps, f. primus; vir totius Graciae f. doctissimus; Thucydides dicendi artificio f. vicit omnes; non (haud) f., nelako — teško, jedva (blaži oblik poricanja), non f. in ullo maiorem diligentiam cognovi. 2) lako, drage volje, rado, f. omnes perferre et pati, Ter.; f. pati (dopustati) s acc. c. inf.; facillime audiri. 3) lako, ugodno, udobno, vivere, agere, Com.; + agitare; nusquam facilius sum.

facilis, adj. s komp. i sup. [facio] upr. izvodljive, što se lako može učiniti. 1) lak, bez muke, res, causa; ascensus, aditus; iter; distinctio; favor; remedium (polagano djelujući); concordia; * victus f., što se može lako pribaviti; * f. somnus, kojim lako lako usne; * f. lutum, što je lako obradivati; + humus; * jugum, lako podnosljivo; * jactura, što se lako pregori, malen; * snevitia, koja se lako skida; illud erat f. ad credendum (vjerovati); res facta f., nihil erat dictu facilius, Ter.; id dictu quam re facilius erat, Liv.; facile intellectu, Nep.; + facile est intellectu; nec (Cyclops) visu facili; facile est hoc intellegere; (Liv.) facilius explorari; (Tac.) facili corrumpi; i s ut, quod ei fuit facillimum, ut in agrum Rutulorum procederet; (Liv.) res est in facili, laka; * + e, ex facili, lako, s dat. priklađan, zgodan, zu ili na, campus f. operi; Macedonia f. divisui; acies f. partienti, f. jungenti, Liv. 9, 19, 8.; o prilika: povoljan, zgodan, res;

fortuna. 2) o *čeljadi*: *pripravan, gotov, voljan*, f. commercio; (*Tac.*) f. bello, capessendis inimicitiis; * *amori* + s. ad. in (*c. abl.*). 3) o *čovjeku, koji što lako čini i vješto*: *okretan, vješt*, f. et expeditus ad dicendum; + sermone Graeco; * *faciles victu, ugodno živući*; o *stvarima*, * *manus f., okretne, gipke*; * *tornus (koliko ga vodi vješta ruka)*; * *facili corpore onus ferre*; * *f. oculi, okretne*. 4) o *znajući*: *prijazan, ljubazan, voljan, poptuljiv, miroljubiv, uljudan, ugodan, usrdan, uslužan, blag, dobrostiv*, benignus et facilis, lenis et facilis; f. et liberalis pater; f. in rebus cognoscendis, in hominibus audiendis admittendisque; f. ad concedendum; (*Liv.*) f. impetrandae veniae (*dat.*); (*Verg.*) o *zemlji*, facilis pecori; (*Sall.*) f. amicitia; (*Tac.*) sermone; facilem alqm habere; (*Ter.*) facilem benevolumque alqm sibi reddere; mores f.; * *animi*; * *Nymphae*; * *dii f. in tua vota*; + f. in vitricum.

facilitas, *stis*, f. [facilis] 1) *lakoda u radu, okretnost, vještina*, f. partiendi camporum spatia; f. oris, *izgovor*; + *lakoda ili okretnost u prikazivanju, u izrazu*, f. extemporalis, verborum; firma; oratio prae se fert felicissimam facilitatem, s. *lakodom napisano (ili natuknuto?) Quint.* 10, 3, 7. 2) *lakoda kao svojstvo onoga, koji se lako na što privoli ili skloni*: *naklonost, uslužnost, blagost, uljudnost, ljubaznost, društvenost*, f. et lenitudo animi, comitas et f., f. et humanitas; f. in audiendo; actione leni facilitatemque (*dobrodušnost*) significanti, *Cic. de or.* 2, 43, 184; + imperii; + magno mihi f. (*u otpuštanju duga*) stetit; u *zlu sm.*, prava f., *Ter.*; f. ad ulteriorum (*sklonost na . . .*), *Tac.*; *lakoumnost, Suet. Cl.* 29.

facinorōsus (faciner.), *adj. s. (kas.) komp. i (Cic.) sup.* [facinus] *opak, zločest*, civis; vita; facinerosissimi sicarii.

facinus, *ōris*, n. [facio] a) *čin, djelo*, f. praeclarissimum, pulcherrimum, egregium atque mirabile duorum Carthaginiensium; f. nefarium; f. inauditum et singulare; f. virilis audaciae; o f. indignum etc. v. *indignus*. *Odd.* *osb.* a) *nedjelo, zločin, opadžina*, scelus et f.; f. committere, patrare, obire, facere, in se admittere; f. est vinciri civem Romanum, scelus, verberari; *ono, čim se opadžina učini*, * f. excussit ab ore, t. j. *čašu s otrovom*. b) *stvar, događaj, Com.*

facio, *fecit, factum, facere (arch. oblici fut. exact. faxo, faxit, faximus, faxitis; faxem [nam. fecissem]; face namj. fac.; faxitur) I. tranz.* a) *činiti, tvoriti, stvarati, praviti, napraviti, graditi, sagraditi, načiniti*,

stvoriti, proizvesti, scuta ex cortice; ignem ex lignis viridibus *izviti*; arma; opus; turres; munitionem; f. pontem in Arare, in (*preko*) Istro; summa difficultas faciendi pontis; f. classem, *graditi*; f. castra; literas ad alqm, *pisati komu*; f. sermonem inter nos habitum in Cumano, *napišem, sastavim*; f. sibi anulum; phalerae pulcherrime factae (*izrādjena*); f. corpus, *debljati, gojiti se*; f. vela, *razapēti, gl. i velum*; sibi binos imperatores f., *izabrati*; cohortes f., *kāpiti*; f. orationem, *versus*, (*Tac.*) *versus pro eo, sastaviti, slagati*; f. librum, epigramma, poema, *sastaviti, napisati, složiti*; * *carmina*; homo ad ista expedienda factus, *kao stvoren (vješt)*; ex industria factus ad imitationem stultitiae; b) *učiniti, stvoriti, izvoditi, poduzēti, opraviti, raditi, ili se obj. stajēći uz f. pretvori u glagol, f. initium, početi f. finem, svršiti (sr. finis 2) a)], f. gradum, koračiti, f. iter (putovati)*; f. indutias, pacem, *načiniti, ugovoriti, sklopiti*; comitia, *držati*; facere injuriam, furtum, fraudem, caedem (*učiniti krv*), vim, *učiniti*; facere impetum in hostes, *udariti na*; f. facinus, *učiniti*; f. alicui medicinam, *liječiti koga*; *osb. (Com.) facis injuste, facis injuriam si etc., kao blaži ukor*; f. proelium, *zametnuti b.*; f. bellum, *započeti r., zaratiti se*; alicui, *zaratiti se s kim*; f. promissum, *ispuniti, držati o.*; imperatum, imperata, omnia quae imperarentur f., *izvršiti, dati*; stipendia f., *vojnu plaću služiti* = *vojnici biti*; sementes, *sijati*; incendium f., *zapaliti*; iudicium f., *presudu izreći*; silentium, *šutjeti*, s. fabulae (*Plant.*) *glumu tiho gledati*; *nasuprot f. silentium classico, načiniti tišinu (Cic.) [po o]*; fugam f., *bježati, ili [po c] rāstjerati*; f. deditionem, *predati se*; (*Quint.*) f. vires, usum, ad faciendam phrasin; f. verbum, r. *reči*, verba, *govoriti, f. modum, odrediti mjeru*; f. periculum, *kušati*; multa impure ac tetre f.; alqd in alqo; quod in Nervii (*na c. loc. ili s c. i.*) fecisset; foeda in civibus facinora f.; omnia amici causa f.; ego plus quam feci, facere non possum; quid faciam, *što da učinim? šta ću?* * quid facerem; quid hoc, de hoc homine facias? *što ćeš od ovoga čovjeka ili s ovim čovjekom (učiniti)?* quid huic, illi facias? *što ćeš u pogledu ovoga (onoga) učiniti?* quid faceret Chrysippus huic conclusioni? *što bi mogao Hr. izvodu (zaključku) prigovoriti?* quo facto, *potom, zatim; elipt. Cic. Brut.* 51, 192. si auditor omnino tamquam equus non facit, *upravo ne čini, što konjanik hoće* = *ne sluša, jest kao čudljiv konj.* c) *učiniti, uzrokovati, pobuditi, stvoriti, napraviti, dati, zadati, spremiti, pripremiti, i sl., ili se obj. uz f. stajēći pretvara u glagol, f. admirationem alcujus rei; + famam exitii*

sui; f. clamores, desiderium, suspicionem, spem, f. sibi magnas opes (*stedi*); f. alcuī potestatem, copiam dicendi, *dati priliku*, *dopustiti*; f. nomen, cognomen alcuī rei, *nāđenuti*; * f. alcuī auspiciū, *koga na što potālenuti* (*privoliti, pozivati*); f. alcuī silentiū [*gl. b*]); orationi audientiam f., *pribaviti*; alcuī favorem, moram, periculum, injuriam, insidias; f. alcuī negotiū, *zadati posla*; magnum f., *učiniti nešto veliko ili vele zaslužno* [*gl. magnus 2*] o); f. praedam (*plijeniti, zaplijeniti plijen*), praedas ab alqo; facere (alcuī) fidem, *uvjeriti, naći vjeru*; divitiae animos faciunt, *hrabrili, sloboditi*; (*Plaut.*) f. alcuī suaviū, *poljubiti, cjeľivati*; f. gratiam alcuī rei alcuī, *oprostiti, otpustiti*; f. alcuī transitū, *propustiti koga*; (*Curt.*) f. locū (*dati priliku*) mendacio, f. (*dati*) exemplū alcuī rei; f. speciem agminis magni (*imati vid, biti nalik na . . .*), castellorum, maris, turrium; f. (*spremiti*) ludos, sacra, sacrificiū, res divinas, cenas; f. conjurationem, *načiniti*; f. sibi viam, *utriti, prokročiti*; (*Just.*) facere duo stadia, *prevaliti, prijeći*; si quid es facturū (*Cic. Tusc. 5, 5, 13.*), *ako hoćeš što protiv mene opraviti*; *odt. refleks. kao „diniti sebi štetu“ = trpjeti*, jacturam, damnum detrimentum (*štetovati*), naufragiū (*brod se razbije*). d) *nastojati, gledati, da nastupi koje stanje ili čin, s ut ili ne*; * illum timere facit; ut scirent, se facturū, *dati na znanje*; fac sciam, *gledaj, da doznam, ded mi javi*; (*Nep. Paus. 2. 4.*) certum hominem ad eum mittas face, *deder pošalji*; *osb. se upotrebljava facere ut često, da se pojam djelatnosti jače naglasi, ili čin kao važniji, znamenitiji označi*, faciendū putavi, ut ad te scriberem; feci non invitū, ut, prodessem multis rogatu tuo; visum est faciendū — vos certiores facere, *jedanput Serv. Sulp. u Cic. fam. 4, 12, 1.*; s dva acc. *koga ili što učiniti, načiniti čim, pđstaviti, izabrati za, imenovati*, iudicem iratum, alqm consulem, heredem, alqm disertum; i f. alqm = *učiniti koga poglavarom Cic. p. Mur. 25, 50. p. Planc. 4, 9, 6, 14.*; (*Entr.*) f. se dictatorem, se consulem, caesarem se in Gallia, *učiniti se, nāmetnuti se*, alqd ili alqm missum f. *pustiti, otpustiti, kaniti se* (sr. mitto) alqd reliquū f., *đstaviti, propustiti* (sr. reliquus); *učiniti što čijim*, f. alqd dicionis, potestatis suae, sui imperii, *pod svoju vlast spraviti, osvojiti*; Thebae populi Romani jure belli factae sunt, *pripasti, zapasti*; (*Sall.*) neque gloriam meam laborem illorum faciam, *ne ču sebi u slavu pisati tridovā njihovih*; alqd lucri f. = *dobiti*; nihil reliqui f. = f. ut nihil sit ejus, quod reliquū est, *ništa ne đstaviti*; (*Tac.*) f. aliquid sui muneris, *zahitjevati, da se što drži za čij dar, darovati*; f.

alqm terram suam, *osvojiti, podvrći*, (*Ter.*) f. alqm suū, *stedi prijatelja u kom, sprijateljiti se s kim. Osb. s partic. u govoru ili u spisu, prikazati, predočivati koga*, Xenophon Socratem f. disputantem, *prikazuje S.*, gdje govori; non faciet rem publicam loquentem; *rjede se spaja, kao da je verbum dicendi, s acc. c. inf.*, poētae impendere apud inferos saxum Tantalō faciunt; *jedanput Cic. Tusc. 5, 39, 115. i: Polyphemum Homerus cum ariete etiam colloquentem facite ejusque laudare fortunas. e) izriče samo pđmišľjeno: graditi se*, facio me alias res agere; *užđti, reći*, faciamus, *da rečemo deos non esse*; fac animos non remanere post mortem. f) o ojenj: *đtovati, oijeniti, kajati*, alqm, alqd magni, pluris, parvi, minimi, nihili, maximi, quanti, tanti; *odatle jamačno i aequi bonique facere alqd, řđdovđľjan biti, řđdovđľjiti se čim. g) o zanatu: baviti se čim, đpravľjati*, f. praeconium *telaliti, biti glasnik*; f. argentariam; (*Phaedr.*) f. medicinam, *biti liječnik, lijeđiti. h) mjesto posebnoga glagola, kaošto i činiti, noviv*, an Scythes Anacharsis potuit pro nihilo ducere pecuniam; nosrates philosophi facere (*t. j. prězirati*) non potuerunt?

II. intrans. 1) s adv. ili sličnim izrazima: *činiti, raditi, postupati, vladati se*, humaniter; amice; bene; bene fecit quod abiit; f. imperite, recte aut perperam, recte atque ordine, bene atque strenue; (*Com.*) bene facere alcuī, *sluđiti, koristiti komu*; male f., *uđđiti, škoditi*; f. aegre, *uvrijediti*; bene f. rei publicae (*opp. dicere i scribere*), *Sall.*; f. contra rem publicam, *raditi protiv države*; facere non possum quin scribam, *ne mogu, već da . . . 2) f. cum ili ab alquo, biti uz koga, pristajati uz koga, držati s kim* (*opp. facere adversus aliquem, biti protiv koga, pristajati uz protivnu stranku, biti suparnikom*); idem sentire et secum facere Sullam; unā facere Sullam; * jura facientia cum alquo, *koga su u priloz. 3) řrtvovati*, Junoni Sospitae; voverat Jovi Victori pocillum mulsi sese facturū, *Liv. 10, 42, 7.*; s abl. *živinčeta, koje treba řrtvovati*, quot agnis, *Plaut.*; vitulā pro frugibus f., *Verg. 4) biti za što, sluđiti na što, koristiti, pomagati, vrijediti, đđlikovati, slagati se*, * ad talem formam non f. iste locus; * non faciet capituli dura corona meo; * nec caelum nec aquae faciunt nec terra, *ne čini mi dobro, ne prija*; **facteōn**, řaljivo na grčki obľik izvrmuto = faciendum, *valja ili treba điniti*, φιλοσοφείν et istos consulatus non flocci f., *za ništa držati, Cic. Att. 1, 16, 13.*

factio, đnis, f. [*facio*] 1) (*rijetko*) *đinjenje, radnja*, quae haec f. est (*Plaut.*), *što je to?*

što se tu radi? testamenti f. = pravo oporuku učiniti. 2) sloga u radu, pristajanje uz koga [od facere cum alqo II. 2]] zato a) vez rodbinski, svôjta, rod, rodbina, privrženici, prijateljstvo, neque nos tantâ factione quantâ tu sumus; o cehovima (zadrugama zanatlijskim), f. medicorum, škola. b) politički privrženici, pristase, stranka, in singulis domibus f. sunt (stranke); factiones dissensionesque; nobilium, paucorum; Galliae totius f. esse duas; forensis f.; haec inter honores amicitia, inter malos f. strančarstvo est; ut exsistat ex rege dominus, ex optimatibus f. (= oligarchia); (Phaedr. 1, 2, 4) factionum partes, razdieljene stranke; (Suet.) privrženici glumca u kazalištu ili u cirku, prijatelji, pristase, histrionum, pantomimorum f.; četa utrkivača u cirku; i urota, zavjera, sine factione amicis officia praestanda existimabat, Nep.; oppressus est factione militari, Eutr.

factiosus, adj. s (kasn.) komp. i + sup. [factio] gotov na rãd, na političke spletke sklon, kolovoda stranke, strančar, f. audaxque; largitores et f.; complures novi atque nobiles f.; neque factione cum factioso; (Plaut.) f. linguâ, okretna jezika, junak na divanu.

factito, 1. [frequent. od facio] činiti, raditi, quod ne Graeci quidem veteres factitaverunt; * f. versus (slagati); + carmina in principem; quaedam publica sacra per ipsos reges factitata erant. Osb. a) (rijetko) učiniti, imenovati, postaviti koga za, alqm heredem. b) baviti se čim kao obrtom [sr. facio I. 1) g)] accusationem, + delationes, + coactiones argentarias.

facto, 1. [intenz. od facio] praviti, obavljati, gotoviti, opus Plaut.; stedi, teći, lucrum ingens, Plin.

factor, ōris, m. [facio] upr. činitelj, tvorac, odt. (Plaut.) f. pilae, lōptāš.

factum, i, n. [partic. od facio] čin, djelo, veže se i kao partic. s adv.: recte, bene, male, egregie, fortiter f., i kao supst. s adj. i dr.: bonum, malum, egregium, f.; illius, meum f., nullum paulo fortius f.; dicta factaque, facta dictaque alejs, gl. dictum; illustria f.; * + fortia, + fortiora f.; * mortalia f.; + događaj. Osb. a) bonum factum; kao uođ u zapovijedi poglavarstvene: bilo u dobar čas! u ime božje! b) * f. boum = έργα βούρ, radnja volova, oranice.

factus, adj. s (prethl.) komp. [facio] 1) učinjén, stvoren, factius nihilo facit (Plaut. Trin. 2, 3, 2.) ne učini (stvar) ništa bolje učinjeno (nego već jest; ništa mu ne pomogne).

2) (umjetno) izrađen, sastavljen, umjetnički, argentum f. (kovano sr., srebrnina); tp. oratio polita atque f. quodammodo; verbum; * versiculi f., umjetni; o licu: stvoren, česân, obrazovan, izobražen, f. institutusque ad alqd; alqm dominatum domique factum habere; ad unguem f. homo, potpuno izglađen, savršen (sr. unguis); * miles amori f.; + factus naturâ ad alqd.

facula, ae, f. [dem. od fax] zubljića, bakljica, tp. Plaut.

facultas, ātis, f. [od facul, zastar. oblik = facile] 1) lakoba, mogućnost, sposobnost, prilika. zgoda, dii date facultatem huic parienti (Ter.); ut haec quoque copia facultatem afferat non semper eodem modo desinendi; reliquis fugae f. datur; dare alcuī f. ad dicendum; facere alcuī f. iudicandi; nonnunquam nobis datur, conceditur, offertur i sličn. f., ut etc.; est in alqo f., ut; res habet f., moguća je; si facultas erit; quoad f. tulit, na koliko je bilo moguće; res mihi videtur esse facultate (u praksi) praeclara, arte (u teoriji) mediocris; multae f. mihi dabantur, mnoge prilike, kod kojih mi je bilo moguće; consideremus ceteras f., ostale prilike, koje su činile stvar lakom; f. belli, sredstva za r., novci = troškovi; nummorum; f. talium sumptuum; + grada, facultas praecepta scriptoribus. Odatle sposobnost, okretnost, vještina, facultas dicendi; f. dicendi et copia; ingenii facultates, darovi duha; kadšto, ako se može iz smisla razumjeti, pobiža oznaka pojmu, facultas sama = f. dicendi, govornički dar, rješitost; erat in splendore verborum elegans, compositione aptus, facultate copiosus; si illum flagrantem studio et florentem facultate audire potuisses; ex his studiis haec quoque crescit oratio et facultas, umiješnost i okretnost govora (Cic. Arh. 6, 13.); i zadaća, oratoris. 2) mogućnost, prilika, zgoda imati što, stedi što, čega dosta ima: zaliha, obilje, sredstva, omnium rerum summa f., facultates omnium rerum, navium; non magnis facultatibus, nemajući velika sredstva na raspolaganje; cujus rei summam f. habebant; cujus generis erat in senatu f. maxima, kakih ljudi bijaše vrlo mnogo u senatu; quae non semper f. datur; odatle često u pl. = opes, sredstva, novčana sredstva, imutak, novci, bogatstvo.

facunde, adv. s (kasn.) komp. [facundus] rjeđito, lako i ugodno.

facundia, ae, f. [facundus] (nema u Cic.) rješitost, govornička vještina, f. Graeca; * f. praesens, očevidna; * f. praiceps, drzak govor.

facunditās, ātis, *f.* [facundus] *govorljivost*, jednom Plaut. Truo. 2, 6, 13.

facundus, *adj.* s + *komp.* i + *sup.* (od fari: qui facile fantur, facundi dicti, Varro) *lako i okretno govoreći, rječit, okretan, vješt govornik*, vir; oratio; (Quint.) antiqua comoedia facundissimae libertatis (slobodoumnost); * dicta; * lingua; * vox.

faecula, ae, *f.* [dem. od faex] *talog vinski, sriješ, birska*, Hor.

faenilla, faenum, *gl.* fenilla, fenum.

Faesulae, ārum, *f.* Fezula, *gr. u* Ertruriji, s. Fiesole; *odlatle -lānus*, *adj.* fezulski; *supst.* -lāni, ōrum, *m.* Fezuljani.

faex, eis, *f.* * + *tālog, drōždina, trōp.* Odv. *pren.* a) = faecula, Hor. b) *kiselica, drōžde*, corna condita in liquida faece, Ov. *driženak u ...* Odt. c) *ostaci suhih stvari*, nihil terrenae f., Ov. *tp. smēt*, f. populi, plebis, *svjetina*; f. Romuli; sordem urbis et f.; tu quidem de faece hauris, *govoriš samo o najlošijim govornicima*.

fāgīneus, * fāgīnus *adj.* [fagus] *bukov, alveus, frons; pocula, scyphus*.

fāgus, i, (i us Verg.) *f.* [φῡγός] *bukva*.

fāla, ae, *f.* *upr. opsađna kula, stoga* (Plaut.) subire sub falas, *izvorci se najvećim pogiblima mala dobilka radi*.

fālārīcā, ae, *f.* (phalar.), 1) * *ručno koplje, falarika*. 2) *ognjeno koplje (smolom i inim gorivom čmotāno, koje se kalapultom odāpi-njalo na neprijateljske utvrde ili u neprijateljski tabor)*.

falcārius, i, *m.* [falx] *srpār*; inter falcarios, *iz srpārā, u srpārskoj ulici*.

falcātus, *adj.* [falx] 1) *srpat, na srpe, currus f., orla bojnih kola*. 2) *srpast, kriv, ensis, cauda; sinus curvos in arcus*.

Falcīdīus, *adj.* Falcidije, *ime plemenu rim-skomu*; Gajus F. bijaše za Cicerona *tribun pučki*; *adj.* Falcidiānus, Falcidijev.

falcifer, ēra, ōrum, *adj.* [falx-fero] *srpōno-san, manus; senex f. = Saturnus*.

Fālērīl, ōrum, Falerij, *gl. grad etrurskog plemena falištanskoga; i grad se zvao upr.* Falisci, s. Civita Castellana. *Odlatle Faliscus, adj. falištanski*.

Fālernus, *adj.* falernski, *ager F., Falernska (zemlja) u Masičkom gorju u Kampaniji, na glasu s izvrsna vina; mustum, vites, prela, uvae F.; supst. Falernum (sc. vinum), falernac, fal. vino; (sc. praedium) imanje ili gospoštija Pompejeva*.

fallācia, ae, *f.* [fallax] *prijevara, lukāv-ština, pletke, fraudes et f., per dolum et f., sine fuco et f.; * f. deductae lunae, o čarobništvu, koje tobože znade mjesec i nebo sma-miti na zemlju*.

fallācī-lōquus, *adj.* [loquor] (*pretkl.*) *prije-varno govoreći, varav, jednom u pjes. mjestu kod Cic. fn. 4, 25, 68*.

fallācīter, *adv.* sa *sup.* [fallax] *prijevarno, varavo, himbeno*.

fallax, ācis, *adj.* [fallo] *prijevaran, himben, lažan, lukav, f. nuntius; arte fallaci; herbae; (Tac.) campi; spes; oculorum fallacissimus sensus; * fallacior undis; s gen., Tac.*

fallo, fēfēlli, fālsum, 3. [*srodn. sa opāllō*] *upr.* 1) *učinili da što padne, da pōklizne, saxa lubrica vestigium, gradus instabilis alqm, Curt.; odlatle varati, prēvariti, pomēsti, alqm; alcjs opinionem, prēvariti koga u mni-ženju njegovu; + alcjs iudicium; spes eum fallit, vara se u nadi, nada ga prēvarila; opinio me fefellit; tantum se opinionem fefel-lisse; neque eum prima opinio; fallit me tem-pus, dies, res, varam se u itd.; id me fefellit, u tom sam se prēvario; (Curt.) si prior (mu-rus) fefellisset, izdati = srušili se; * ager fe-fellit dominum, izdade = ne urodi; * non te sententia f.; nisi omnia me fallunt, ako se posve ne varam; (Ter.) nisi quid me fefelle-rit; nisi me fallit animus; nisi me forte fallo; alqm falsum habere, prēvariti; fallendo, pri-jevarom; impers. me fallit, varam se, ne znam: nisi me fallit; nec eum fefellit; i neque Cae-sarem fefellit quin — initium victoriae orire-tur kratko za quin intellegeret — initium victo-riae oriri (Caes. b. c. 3, 94, 3); nec me multum fallit, quin — sit, quod velit, Ter.; s acc. c. inf., Ter., Verg., Curt.; non multum me fallit (tako se mogu dōmisliti), quid sitis responsuri; tako u pas. fallor, varati se, prē-variti se; nisi, si non fallor; illi falsi sunt, prevarili su se. Napose a) *obēćanje, ob-vezu ne držati, zakletvu, povrijediti, prestupiti, pōgaziti, okrenuti (vje-rom), fidem, + promissum; * mandata; * no-mina (= nomen sc. Brutī), ne raditi prema imenu svomu, t. j. drukčije raditi, nego se očekivalo od imena njegova (Brutus = Glu-pak); * depositum, na prijevaru prisvojiti; * matris cineres opertos, krivo zaklinjati se materinim itd.; si fallo (obrazac zaklinjućih se) ako prevarim, vjerom krenem. b) * iz-misliti, nāsljedovati, faciem alcjs; sua terga lupo, metnuti na se vučetu, da se ne može razaznati; furta, potajno učiniti, sakriti. c) tājom provoditi, provesti, noctem potkratiti, labores, sermones; curam vino, somno, zabōraviti na ... , studium laborem, t. j. da se trud ni ne dōsjedā; curas labor, čini zabōraviti. 2) *neōpažen biti od koga, ne biti viđen, od koga ili komu sakriven biti ili ostati, nepoznat biti ili ostati komu, * custodes, * deos, * multa dominum;***

* atria servanem clientem postico; *kadšto s partic. ili u partic. uz verb. finit.* = *neopazhen, nepoznat, potajno*, (Liv.) nec veniens fefellit Tusculanum ducem, opazi ga T. voda, gdje ide; fallens ascenderat, *neopazhen bješe uzasio*, Liv.; fallit hostis incedens, *neopazhen (potajno) dolazi*, Liv.; fefellere insidiae; ne falleret bis relata eadem res, *zavesti, pomesti; prevartiti*, Liv.; ut prima luce aggressus falleret; non fefellere ad Tifernum hostes innoculta valle instructi; * qui natus moriensque fefellit, *nepoznat se rodio iumro*; * longe fallens sagitta, *neopazhen pogada*; * semita fallentis (*neopazhenā, u tihoj zabiti provedena*) vitae; * nequidquam fallis dea, *izalud od mene kriješ, da si božica*; * aetas fallit, *prolazi (da se ni ne osjeća)*; * retia l, *izmaći, uteći (neopazhen) iz* . . .

falsarius, i, m. [falsus] *krivotvorac, iskri-nitelj, n. pr. oporuke*, Suet.

falsi-dicens, adj. [dico] *lažljiv, lažan*, Plaut.

falsi-ficius, adj. [facio] *lažan, jednom Plaut. mil. 2, 2, 36.*

falsi-jūrius, adj. [juro] *krivokletnik, krivotoran, jednom Plaut. mil. 2, 2, 36.*

falsi-lōquus, adj. [loquor] *lažitorba, lažljiv, Plaut.*

falsimōnia, ae, f. [falsus] *prijevvara*, Plaut. Bacch. 3, 6, 12.

falsi-pārens, tis, adj. *izmišljena oca (= Herkula) imajući. jednom Cat. 68, 112.*

falso, adv. [falsus] *lažno, lažljivo, nēistinito, krivo*, f. memoriae proditum est; f. dicebatur vivere; f. queri, vituperare; i elipt., falso sc. sperans, *krivo, izalud*, Nep.; in talibus rebus aliud utile, aliud honestum videri solet; falso! *krivo! bez razloga.*

falsus, adj. s + sup. [fallo] 1) *pas. izmišljen, pātvooren, lažan, varav, kriv, nēistinit, neprav, neiskren, bez razloga, lacrimula*, Ter.; gaudium (*nečist*), visum; spes, suspicio; testis; literae; tua f. infamia; * genitor; * Simois, *jonāčinjen*; * formido, *ništav*; falsae vocolae, *previsoki pohugasovi, nenaravni glasovi, falzeti (opp. certae)*; falsum esse ut (*jednom Cic. de div. 2, 31.*) = falso fieri ut; *supst.* + falsus, i, m. *laža, lažac, varalica*; falsum, i, n. *nēistina, laž, falsum scripseram; falsum dicere, scribere, judicare; falsum sentire, krivo misliti*; * falsum jurare, *krivo priseći*; + *prijevvara*; falsa, ōrum, n. Hor. Tac.; in falsum, *uzalud*, Tac. 2) *akt. lažan, lažljiv, dvoičan, himben*, homo ambitio multos mortales falsos fieri subegit, Sall.; ne falsi intellegentur, Tac.; * Sol; * f. sodalibus, *nevjera*; * opprobria f, *nezastužen*.

fālx, cis, f. *srp, kosa*, premere vitem falce, Hor.; *kulka za rušenje zidinā, f. murales.*

fāma, ae, f. [φῆμη, fari] 1) *glas, priča*, f. est, *glasa se*; f. nuntiat, *javlja*; f. venerat, *bješe pukao, dopade*; f. exierat, *bješe se pročulo*; fama manat, *gl. ide*; f. precrebuit, *raznio se gl.*; fama accipere, *po čuvenju saznati, čuti*; f. de aliqua re affertur, perfertur, pervenit ad alqm, *gl. stiže*; f. praecurrit; fama ac literis, *usmeno i pismeno*; f. de alqa re, alqis rei, o čem; * *personif. kao božica glasa, kći zemlje (Terra), brzōnoga, svevida, koja trčedi raste.* 2) *javno mnijenje, glas naroda*, f. popularis, *dobar glas u naroda*; f. et opinio hominum; f. forensis. *Osb. glas, na kojem je tko*, de alqo; bona, integra, mala, turpis; sapientiae, bene loquendi; ad deos immortales benevolentia famaue alqm tollere, (*zahvalnom*) *blagohotnošću i (slavećim) glasom*; beneficiis excellentes viros in caelum fama ac voluntate tollere; *pregn.* = bona fama, *dobar glas, slava, poštenje, dika, ponos*, hujus omnis fama atque existimatio; rerum gestarum; fama nobilis; fama consulere, servire, parcere; famam afferre, laedere; famam collectam servare; famam (*poštenje*) sororis defendere; * cognita fama; fama et corpore (*gubitkom dobra glasa i slobode*) creditoribus satisfacere, Liv. 6, 34, 2; * fama Pylia, *ponos (dika) Pilski, t. j. slavni Nestor*; * Argivae f. (*dika, ponos*) pudicitiae = Euadne; i = mala fama, *zao, rdav glas*, famam in se trastulit, Ter.; fama atque invidia, Sall.; moveri fama, Verg.; *predmet govōrēnju*, ego ero f. foris, o *meni će govoriti*, Ter.

fāmēliens, adj. [fames] *izgladnio, gladan, gladnik*, Com.; = *oskudan, (kasn.) convivium.*

fāmes, is, (abl. *gotovo uvijek fame*) f. 1) *glad*, cibi condimentum esse famem; alqa re famem tolerare, depellere, explere (*utoliti*), * propellere; extremam famem sustentare; * *kao lice i božica*; i (Eutr.) *glad = gladovanje*, Sargentini fame victi sunt, Numantiam diu obsessam fame confecit, Aristonicum fame ad deditionem compulit; *stoga a) glad (s nero-dice)*, fames, quae tunc erat in hac mea Asia; in fame (*za gladi*) frumenti exportare. b) (Ter.) *gladōvānje, najveće siromaštvo, uboštvo.* 2) *tp. a) glad = požuda, pohlepa*, * auri, * argenti; (Curt.) ex longa fame satiaret se auro, omnium satietate parasti famem ut quo plura haberes, acius, quae non habes, cuperes. b) *siromaštvo, mršav jezik, jejunitas et f.*, *jednom Cic. Tusc. 2, 1, 3.*

fāmīgērātio, ōnis, f. [fama-gero] *razglašivanje, blebētānje, jednom Plaut. Trin. 3, 2, 66.*

famigërator, òris, m. [fama-gero] *razglašivač, brblješa*, Plaut.

familla, ae, (gen. as, iza riječi: pater, mater, filius, filia), f. [srodno s famulus] 1) *kućanstvo, svo čeljad pod jednim krovom, t. j. a) družina, sluge i robovi*, familiam intellegamus, quae constet ex servis pluribus; familiam Catonianam vendere; (Phaedr.) Aesopus domino cum solus esset familia (sua družina); f. Martia, robovi pripadajući hramu Marlovu; napose podanici kojega velikaša, Orgetorix ad iudicium omnem suam f., ad hominum milia decem, undique coëgit. b) *kuća (dom) = družina, slobodni i robovi, kućanstvo s domaćinom na čelu* (dominus), pater, patres familias ili familiae, domaćin; † patres familiarum; mater familias ili familiae, matres familias ili familiae, familiarum, domaćica; filius familias, filii familiarum, sin (kućevni, koji je jošte pod vlasti oćevom), daklem nedorastao, malodoban sin; herciscundae familiae (gl. hercisco); (Ter.) decem dierum vix mihi est familia, hrana za deset dana. 2) *porodica, kao dio plemena* (gens), obitelj, kuća, đnaćena prezimenom (cognomen) Rimljanina, vetus et illustris f.; plebeja; Sulla gentis patriciae nobilis fuit, familiā prope iam extincta; kadšto je familia = gens (pleme, rod) f. Junia, Claudia. 3) *tp. a) četa, družba gladijatora, pod lanistom* (gl. lanista) kao gospodarom, f. gladiatoria, gladiatorum; i (Plaut.) družba glumaca. b) *o sljedbi filozofskoj, družba, škola*, tota Peripateticorum; tota illa; ducere f., na čelu (kolovoda, glava) bili [sr. duco 1) c)].

familiaris, adj. [familia] 1) *družinski; samo kao supst. = rob, sluga, kao oikérs*, Plaut., i Liv. 1, 89, 2. quidam familiarium. 2) *kućevni, domaći, u kući*, filius, domaći sin, Plaut.; copiae f., imutak; lares; dignitas f., kuće; res f., kućanstvo, gospodarstvo; (Tac.) pecunia f., vlastiti (svoj); principis in Asia res domesticae ac familiares, domaći i kućevni poslovi; res f. principis, gospoštije carske, Tac. 3) *porodični*, funus f., u kući; consilium f., kao predaja porodice. 4) *tp. [s komp. i sup.] a) u kući, s obitelji poznat, prijatelj, domaći, iskren*, familiarior nobis; amicus f.; napose kao supst. (pouzdan) prijatelj, pouzdanik; familiarissimus meus; poznatnica, prijateljica, uzdanica, f. tua. b) *o stvarima: uzdan, poznat, prijazan, prijateljski, običan, udomaćen*, sermo; jura f., prava prijateljstva; aditus familiarior; familiare oculis gratumque id spec-taculum fecit, Liv.; † familiare est mihi, s inf., običaj; c) *u govoru vjerozakonskom haruspikā znači f. onaj dio klanice, koji domovinu*

i domaće poslove znamenuje (u opreci sa neprijateljskim i inostranskim), fissum f. (opp. f. hostile); caput jecinoris a familiari parte caesum; quae pars inimici, quae pars f. esset.

familiāritas, ātis, f. [familiaris] 1) *pouzdanost drugovānje, pouzdanost, prijateljstvo*, cum illo mihi est, intercedit f., prijateljujem, sprijateljujem se; in familiaritatem alejs venire, intrare, se dare, sprijateljiti se; (Ter.) familiaritatem conflare, sklopiti prijal., sprijateljiti se. 2) (Tac.) *prijatelji, pouzdanici*, e praecipua f. Neronis; (Suet.) omnes amicitiae et familiaritates.

familiāriter, adv. s komp. i sup. [familiaris] *pouzdanost, prijateljski*, arridere; vivere cum alqo f., (Nep.) familiaris; familiarissime uti alqo; f. ferre mortem alejs (Ter.), kao prijatelj žaliti smrt čiju; odio es nimis f. (Plaut.) omražen si mi svojim odvise prijateljskim ponašanjem; f. causam nosse (Quint.), lačno.

fāmōse, adv. slavno, glasovito, sa slavom, Aur. Vict.

fāmōsus, adj. s † komp. i sa † sup. [fama] 1) *glasovit, slavan, na glas*, † urbs — Jerusalem, * mors. 2) *zloglasni, na zlu glas*, si qua erat f., regis largitio; (Hor.) si aut sicarius (foret) aut alloqui f.; * famosae, bludnice. 3) *uvredljiv, sramotan*, † libelli, * versus, brukavice, pasquile; † carmina, pogrđne pj.; * carmen; * pudor.

fāmūlaris, adj. [famulus] *ropski, poslužnički*, vestis; * jura f. dare, podjarmili.

fāmūlātus, us, m. [famulus] *služenje, služba, momāštvo*, esse in famulatu, služiti; f. virtutis servientis voluptati; (Tac.) in hoc orbis terrarum vetere famulatu.

fāmūlor, dep. i. [famulus] *služiti, robovati, biti podložan*; * alicui.

fāmūlus, i, m. i — la, ae, f. (starolat. famul, Ennius, oscički famel, upravo kućanin, stoga kao oikérs o robu) *sluga, sluškinja, momak, momica, čovjeku ili božanstvu, alejs*; * sacrorum; * Vulcani, pomoćnici ili djetidi; tp. si virtus famula fortunae est; * tradiderat famulas jam tibi Rhenus aquam, služeći.

fāmūlōsus, adj. [fanum] *bjesneći, uškibeći, odiševljen, pōmāman, strāšan*, f. Galli, svećenici božice Cibele; philosophi isti, superstitiosi et paene f.; homo f., sājār; † multitudo; * carmen; cursus; jactatio corporis; * error.

fandum, i, n. v. for.

Fannius, Fanije, ime plemenu rimskom; Gajus F., povjesnik jedan a drugi govornik za Scipijona Afričanina mladega; također mladi jedan porjesnik u vrijeme mladega

Plinija; Fannia, kći Trazeje i Arije. Odalle Fanniānus, adj. Fanijev.

1. **fānūm**, i, n. [mjesto * fas-uum, od fas, kako se vidi iz oscičkoga fesnum] *svetište, pō-svēćeno mjesto, hram s okolišem* (aedes, hram kao zgrada, a delubrum hram kao oš-tilište [od grijehova]; sr. aedes, delubrum), *svetište, svetinja, fana atque delubra; † fana uz templa; Apollinis, Herculis, Dianae.*

2. **Fānum**, i, n. *Fan, gr. primorski u Umbriji, s. Fano.*

fār, farris, n. 1) *pīr, najstarija hrana Rimljanina; * pl. 2) kaša, (krupno) brašno, osb. žrtveno brašno, * farre pio (mola salsa) et plena supplex veneratur acerra; * farre pio placant et saliente sale; * salsa farra; i (Hor.) kruh, hljeb, (mrvljen), cui satis una farris libra foret; non sine farre.*

farciō, ārsi, ārtum, ā. *nabiti, nabijati, sabiti, pulvinus rosā fartus; † parietes sine caemento medio farti; partic. kao supst. fartum, i, n. nadjev; šaljivo (Plaut.) non vestem mulieris amant, sed f. vestis = tijelo, lice; f. facere ex alqo, sasjeci, isjeci koga na komadiće.*

Farfārus, i, m. *Farfar, sabinsko ime za rijeku Fabaris.*

farfērus, i, m. *podbjel, (Tussilago farfara, Linn.) Plaut.*

fārīna, ae, f. [fār] *brašno, mūka, a) od žita, pren. materna tibi f. (matī ti bijaše brašno od) ex crudissimo Ariciae pistrino, Cass. Parm. u Suet. Aug. 4. b) * † brašno od drugih stvari, † marmoris. c) vrsta, nostrae f.*

farrāgo, inis, f. [fār] *mješovita krma, Verg.*

fārtor, ōris, m. [farcio] *kljukač živadi, Com. Hor.*

fas, n. (samo u nom. i u acc. sing.) *Probitno adj. fas est, dopušteno je, pristojno, pravo, ljekovito je; pristoji se; potom supst. (božansko) pravo (od boga) sudeno, usud, sudbina, zakon, contra jus fasque; sicut jus fasque est; (Tac.) f. gentium, međunarodno pravo; (Tac.) id fas armorum et jus hostium est; nihil quod aut per naturam f. sit, aut per leges liceat; per omne f. et nefas (u svem dobru i zlu) alqm sequi; fas est, pristoji se, slobodno je, smije se, i moguće je, huic legi abrogari fas, non fas est; si hoc est fas dicere, dictu; f. non putare s inf.; non esse f. Germanos superare, si etc.; * f. omne est, meis te fidere regnis; ultra f., više nego li je pravo (pristojno); personif. audi Jupiter, audite fines, audiet Fas; fas obstat, ne da usud; osb. fas est s inf. i s acc. c. inf., sudeno je, usud je usudio.*

fascia, [vulgarno fascea] ae, f. *trāk, povoj, vrvca; povoj za povijanje bolesnih ili ra-*

njenih uda; u obuće: obivača; povoj kojim su rimski mekoputnici vezali stegna; fasciae = zonn, pojas, Just. 38, 1, 9.; (Tac. Prop.) užene: oplićak. (Suet.) povčaća, diadem: vrcen oko kraljevskoga dijadema; povoj, pā za djecu; f. lecti, u postelje.

fasciōulus, i, m. [dem. od fascis] *svežanj, smotak, epistolarum; * librorum; florum, kita cv.*

fasciō, i, ureći, pogledom ili riječju, * nescio quis oculis teneros mihi f. agnos; * malā lingva.

fasciūm, i, n. [ἀσχυρ] *muški ūd, lijek od urokā, Hor.*

fasciōla, ae, f. [dem. od fascis] *povojak, vrvca oko golijeni, kake su nosile ženske, (Hor.) bolesnici i mekoputni ljudi (sr. fascis, focale), zato i o Klodiju, koji se obukao kao ženska.*

fascis, is, m. 1) (sing.) *svežanj, smotak, snop, breme, sarmentorum, † stramentorum ac virgultorum, † lignorum, † epistolarum; * fasces sc. haedorum; * sub fasce (o pčelama); o ratnoj prtljazi; injusto sub fasce. 2) napose pl. fascēs, svežanj prūća, sa sje-krom u srijedi, kao znak vlasti vladalačke. Ove su fascēs lictori nosili ispred najviših činovnika, koje za izvršivanje izrečene kazne, koje kao simboličko zlamenje vlasti njihove; f. praeferre, anteferre; f. habere, demere secures de f.; summittere f. alcuī, spustiti f. pred kim s poštovanja; i pren. prednost dati komu, pustiti koga preda se; demissi populo f.; f. corripere, prisvojiti konzulsku vlast; fascēs projicere et imperium deponere; cujus tum f. erant, u koga je bila onda vlast (vlada); fascēs laureati, iza održane pobjede (Tac.) versi, okrenuti (na sprovodu konzulā i dr.); * † tp. = najviše državne časti, poimence konzulstvo; * f. petere, † suscipere.*

fasti gl. 1, fastus 2).

fastidio, ā. [fastidium] 1) *gaditi se na što, grstiti se na što, olus, omnia praeter pavonem rhombumque (Hor.); virum, Suet. 2) tp. u duševnom sm.: prèzirati, odbijati, malo cijeniti, ne hajati, žao mi je preces alcjs, oglušiti se molbi; † alqm; quid hic fastidis, pròbirāš mnogo, Plaut.; s inf.; plebs fastidire coepit, munus vulgatum a civibus isse in socios, ljutiti se, s negodoivanjem gledati; f. in recte factis, nezadovoljan biti čim, zibavljati čemu; * si quod vitium est, non f., ne odviše strogo suditi; * infundere poculum non fastidienti sc. me; * somnus non f. humiles domos; (pretl.) is mei f.*

fastidiōse, adv. s komp. [fastidiosus] *gadno, gnusno. 1) gadljivo, probirljivo, dili-*

genter et prope f. judicare; (*Phaedr.*) f. *iza duga vremena* recipior in caelum. 2) *prezirno, bahato, neprijazno*. 3) *mrsko, nerado, preko volje, stomachans*.

fastidiosus, adj. s komp. i + sup. [fastidium] *pun gađenje, gnusanje, razmāžen, illic f. est. Plaut.* 2) *tp. gadljiv, prezirajući, prohirljiv, komu je teško ugoditi, razmāžen, baneći se, mrzeći, nezadovoljan; odav. gadeći se, ne biti prijatelj, literarum Latinarum; * terrae; f. in causis recipiendis; f. mollesque mentes; + fastidiosissimum.* 3) * (*akt.*) *gadan, mrzak, copia, aegrimonia*.

fastidium, ii, n. [fastus] 1) *gad, gađenje, cibi satietas et f. protivština od . . . ; i o vidu: mrzost; o njemu: smrad, gnus.* 2) *tp. duševno gnusanje, mrzost, preziranje, razmāžen ukus, manisānje (prosudujući što) nadutost, oholost, bahatost, hoc est delicatissimi f., kaže vrlo razmāžen ukus; f. audiendi; f. rerum domesticarum; + fastidio esse alci, omrznuti; * u pl. pati superba f. alcjs; * spectatoris fastidia ferre superbi; * mala; f. et superbia; f. arrogantiaque; f. et contumacia; f. alcjs non posse ferre.*

fastigāte, adv. *strmeno, nagnuto, šiljasto, Caes. b. c. 2, 10, 5.*

fastigātus, adj. [partic. od fastigo] *nagnut, položit, strm, zašiljen, collis, testudo; in acutum cacumen.*

fastigium, ii, n. [fastus-ago] 1) *zabat, pročelje u kuće, osv. u hrama često s uresima, utilitatem templi fastigii dignitas consecuta est; f. Capitoli; fastigia templorum; * domus; i čitav krov; pren. operi inchoato tamquam f. imponere, kao krov metnuti na itd., ovjēčati = svršiti.* 2) *najviši dio kojegod stvari: vrh, sljeme, vrhunac, površina, kraj gornji i donji nagnutih ploha, colles pari altitudinis fastigio; + muri; + moenium, + aquae razina; + fontis, izvor; * scrobibus quae sint fastigia (dublina); scrobes angustiore ad infimum f. (dno); napose: strmen, obronak, pristranak, ab oppido declivis locus tenui fastigio vergebat; paulo leniore fastigio; capreoli molli f.; musculi; iniquum loci ad declivitatem f. (Caes. b. G. 7, 85, 4.); f. scrobis.* 3) *pren. visina, vrh, najviši stepen, in summo f. esse; pari f. stare, na jednakoj visini, Nep.; magnitudinis, regni, regnum ad summum f. evehere, Curt.; summum f. privati hominis implere, Plin. ep.; odl. čast, dostojanstvo, mjesto, služba, stalež, dictaturae f. semper altius fuit, curatio altior suo f., odviše visoko za položaj njegov, Liv.; paternum, regium, Curt.; ad summum f. deligi,*

summum fastigium, id summi fastigii vocabulum, mortale f., Tac. summa sequar f. rerum, najznamentiji događaji.

1. **fastus**, [for] 1) adj. **fastus**, 3. (*od fas*) *koledarska riječ, upravo „sa fas označen.“ dies fasti, dani u pontifikalnom koledaru označeni dodatkom fas; daklem sudni dani: dies fasti, per quos praetoribus omnia verba sine piaculo licet fari . . . nefasti, per quos dies nefas fari praetorem; do, dico, addico Varro.* 2) *supst. fasti, orum, m. sudbeni dani (dies fasti). Popis ovih, vrlo važan za javni život, bijaše dugo samo patricijima pristupan, dok ga nije u prijepisu Cn. Flavius ujedno s legis actiones g. 305. pr. Is. na svijet iznio. Ovaj se popis malo pomalo raširio, te je sadržavao potpun koledar navodeći dane i važne događaje godišta, blagdane i praznike, imena najviših činovnika (konzula, diktatora itd.) i više sl. Prevesti se može i sa: ljetopisi, kronika. Po tome popravljenom koledaru spisao je Ovidije pjesmu pod imenom fasti (koledar praznika i blagdanā), ali samo za prvih 6 mjeseci od godine. Osim ovih fasti imali su postlje i f. Capitolinus ili consulares ili magistratum, popis (imenik) najviših činovnika za svaku godinu od g. 508. do 354. pr. Is.; si appellandi sunt consules, quos nemo est quin non modo ex memoria, sed ex fastis evellendos putet; hos consules non dicam animi hominum, sed fasti ulli ferre possunt?*

2. * + **fastus**, us, m. *oholost, nadutost, preziranje; oženama: stidljivost, hladnoća, f. erga rem, Tac.; * pl. — * fastus, num = fasti.*

fatalis, adj. [fatum] 1) *udesom određeni, sudbinom određen, suđen, usuden, necessitas, casus; annus ad interitum hujus urbis, dux ad excidium illius urbis f.; i sudbunosani, koban, bellum; * virga; * stamina; * pignora (o Paladiju); libri f., knjige sudbunosne (o knjigama Sibilinim); * deae f., usudnice ili rodenice (= Parcae); (Tac.) dies f., suđeni dan = dan smrtni; + hora f., smrtna ura.* 2) *u zlu smislu; * zlokoban, poguban, nesretan, smrtunosan, smrtni, ubojit, ubojni, lignum; aurum; monstrum; iudex (= Paris); equus; machina; telum.*

fataliter, adv. [fatalis] *kako je suđeno, kako je usud usudio; f. mori, naravnom smrću umrijeti, Eur.*

fateor, fassus sum, dep. 2. 1) *priznavati, ispovijedati, tajiti, verum; * peccatum * paupertatem; f. de se; s acc. c. inf.; * samo s inf.; * squaest. indir.; si fateris; * parentet., fateor, num fateor, fatebor enim; pas., qui (ager) publicus esse fateatur (Cic. agr. 2, 21, 57.) i fassus pudor (Ov.). 2) *uopće: očitovati, obja-**

*viti, pokazati, odavati, * iram vultu; * animum, se suasque flammās; * † s acc. c. inf.; (Planc. u Cio. ep.) fidem alejs, slaviti, — inf. faterier, Hor.*

faticānus *iti -cānus, adj. [fatum-cano] proročki, Ov.*

fatidicus, *adj. [fatum-dico] proročki, prorok, proročica, gātār, anus; * vates, * deus; † numen; † puella; † libri; supst. fatidicus, i m. prorok, gatar.*

fatifer, *fēra, fērum, adj. [fatum-fero] smrti-nosni, smrtini.*

fatigātio, *ōnis, f. [fatigo] umor, equorum; † laboris; i (kasno) draženje, peckanje, tistranje, levis; verbi.*

fatigo, *1. (Mjesto * fati-igo kaošto rem-igo od agere; oznaka je u * fatis umor, od čega je ad-fatim i fatisci) 1) upr. do umora tjérati, goniti, stoga: umòriti, utruditi, izmučiti, òslabiti, * cervos jaculo cursuque; * equos; * juvenum terga hastā; * quadripedem citum ferrata calce; * armenta sole; * tanto magis ille f. os rabidum (o Apolonu, koji kroti oduševljenje Sibilino); † horrendo stridore aures; * sonitu vicina (o rijeci); * dentem in dente; (Tac.) dextram osculis, izljubiti; * fluctus, silom se uprijeti (odoljeti); * silvas, neprèstano trèati ili lov loviti po . . .; diem noctemque remigio, dan i noć veslati; f. se atroci pugna, Liv.; * nix ingredientes; neque insomniis neque labore fatigari (malaksavati, slabiti); multo labore proeliisque, itinere fatigati; † elephantum vulneribus fatigati, iznemògli; * noctes de alqo, tugujući za kim, provèsti čitave noći. 2) tp. navaliti, zadkupiti, mučiti, moriti; ukrotiti, svladati, tjelesno ili duševno, † lolium tribulique fatigant triticeas messes, priječe rasteenje pšenice; non amplius quam triduum fame fatigatus; verberibus, tormentis, igni fatigati; † plebem agri annonae; senectus aegro et corpore fatigabatur, imade se boriti s . . .; alqm precibus, suppliciis, i samo f. alqm de alqa re, moibom navaljivati na koga = dosađivati komu, umekšati, skloniti, * Vestam prece; alqm verbis; fatigatus a fratre, uti aetati concederet; alqm, ne; socios, nagnati, natjerivati, podbadati; * Martem, traže silom rat; f. se, animum, * animum consiliis; * pectora quantis f. ruinis; * Juno, quae mare nunc terrasque metu caelumque fatigat, plaši; * † victoris indulgentiam; † naturam quoque.*

fatilōqua, *ae, f. [fatum i loquor] upr. proročica, vràčara, gātara, jednom Liv. 1, 7, 8.*

fatisco, — — 3. 1) * zijevari, ràspući se, tellus; janua, otvore se, jápè; naves rimis;

area. 2) (Tac.) tp. òmlitaviti, malaksavati, iznemòći, jenjavati, popuštati, non Tiberius, non accusatores f.; seditio; dum copia f., množini slučajeva podleći.

fatultas, *ātis, f. [fatuus] zijanje, glupost, bedastoća.*

fatua, *gl. 2. Fatuus i fatuor.*

fatum, *i, n. [for] upr. rečeno, 1) pl. próroštvo, Sibyllina; ex fatis quae Veientes scripta habebant. 2) sudenje, sudbina, usud, necessitas fati; fatum est ordo seriesque rerum, cum causa causae nexa rem ex se gignat; Stoici omnia fato fieri dicunt; te non fato, sed opera sua consulem factum; implere f., = učiniti, da se sudenje ispuni (zbude), * sic erat in fatis, tako bijaše sudeno; si fatum (sudeno) tibi est convalescere; fatum fuit s acc. c. inf., (Sall.) cui fatum foret urbis potiri; kadšto sudbina zavisna od bogova: * volja, odluka božanstva, fata Jovis, fato divum; meton. (Plaut. Just.) ono, o čem visi čija sudbina; * pl. personif. = Parcae (sudenice). 3) sudbina unaprijed određena, usud, osobito sudeni konac života, sudeni čas smrti, * f. mihi instat triste; * bona; acerba; suo quisque fato natus est; maturius exstingui quam fato suo (nego mi je usud usudio); fato cedere, sudbini se pokoriti = preminuti, prèstaviti se s ovoga svijeta; (Tac.) fato obire, (Just.) perire; (Tac.) finem vitae sponte an fato implevit; * fata proferre, život produžiti; * meton. pepeo spaljena mrca. Napose sudbina = zla kob, propast, silovita smrt, impendet f. aliquod; haec ita multa quasi fata impendere amicitiae; urbs ex faucibus fati erepta; * fata celerrima; * Iliaca; konkr. duo illa reip. paena fata ona dva gotovo zla duha. fatuor, dep. 1. [2. Fatuus] nadahnut biti, Fauno fuit, uxor nomine Fatua, quae assidue divino spiritu impleta, velut per furorem futura praemonebat. Unde adhuc, qui inspirari solent, fatuari dicuntur, Just.*

1. **fatuus**, *adj. (zajajući) benast, budalast, tupòglav, slabouman, fatuus et amens; puer; monitor non f.*

2. **Fatuus**, *i, m. [for] (kasno) upr. Fatuus, prorok, ime Faumu, kao proroku, odl. i Fātua, ae, f. Fatua, kći ili žena njegova (sr. fatuor).*

faucēs, *ium, f. (* abl. sing. fauce) 1) ždrijelo, t. j. početak jēdnjaka, dušnika, odatle meton, ždrijelo, čeljusti, * sitis urit fauces, * arente fauce; * elidere fauces; * fauce improba incitatus = proždrljivost; cum inexplēbiles populi f. exaruerunt libertatis siti; eripite nos ex eorum faucibus (čeljusti), Crass. u Cio.: urbem ex belli ore ac faucibus ereptam esse; cum faucibus premeretur, došla mu voda do*

guše, nož mu pod grlom; (Plaut.) jam faucibus teneor, drže me za grkljan, nož mi je pod grlom; Catilina cum exercitu faucibus urget, već nam za vratom sjedi, Sall.; premit fauces defensionis tuae, ugušiti obranu = prepriječiti. 2) tp. (samo pl.) a) ždrijelo, klanac, (nakoliko vodi u prostranije mjesto; angustiae nasuprot tjesnac, u gorama, ulicama, kud se jedva može prolaziti), gudura, macelli; portus; faucibus (dohod, pristup) obsessis morska otoka, Helleponti, Liv., Abydi, Verg.; prevlaka, angustae, artae; angustiae atque fauces Graeciae; (Just.) Italiae; ušće, * siccae. b) ždrijelo, ponor, bezdan, patefactis terrae faucibus; * Orci; * alrae.

Fauna gl. 2, Fatuus i Faunus.

Faunus, i, m. Faun, milski kralj u Laciju, unuke Saturnove, otac Latinov, po smrti kao proričući bog šumski poštovan, kadšto nesašan i razbiđan demon, zato su ga miješali kasnije s grčkim Panom, a sinove Faune rodene od Faune ili Fatue s grčkim Panima i Punićima.

fauste, adv. [faustus] sretno, povoljno, jedn. Cic. p. Mur. 1, 1.

faustitas, ālis, f. [faustus] blagoslov, sreća, kao božica = personif. rodnost njičā, Hor. carm. 4, 5, 18.

Faustulus, i, m. Faustul, u priči pastir u albanskoga kralja Amulija, koji je izložen u bratru Romulu i Rema spasio i odgojio.

faustus, adj. [faveo] 1) blagosloven, sretan, berićetan (po milosti bogova; sr. felix, prosper), omen povoljan; quod bonum, faustum, felix fortunatumque sit, kao želja = u dobri čas, bože daj sreću, u ime božje! dies f. et felix, Ter.; dies f. alicui; * ire pede fausto. 2) supst. **Faustus**, i, m. Faust (Srećko) pri-djev rimski, tako se zvao osim drugih sin diktatorova Sule, a kći Fausta, udana za Milona.

fautor (zastarjelo i **fāvitor**), ōris, m. i -trix, icis, f. [faveo] zaštitnik, prijatelj, pokrovitelj; zaštitnica, pokroviteljica, pomagač, (gl. favor), dignitatis alcjs; studiosi et f. victoriae illius, koji su mu željeli pohjedu; f. honorum, optimatum, nobilitatis; laudis; (rijetko) fautorem esse accusationi, prijati, željeti dobar uspjeh; * apsol. pljèškāč; Thais est fautrix nostrae familiae, Ter.; regio suorum f.; (Nep.) naturam habuit fautricem in etc.. bila mu čud nagnuta u idā.

faveo, fāvi, fautum, 2. (vrūce) željeti, tražiti; ugrijati se za što = povoljan, sklon biti; pomagati, bitina ruku; zaštitivati, pristajati uz, (gl. favor), alicui; faveo orationi tuae, ne zamjeravam ti tvojih

riječi; favetur ei; f. honori, dignitati, laudi, industriae, voluntati, rebus alcjs, rebus Gallicis; legi, accusationi; * † apsol., favere, favens, napose o bogovima, † dii faveant, bili nam bogovi milostivi; * faventes venti, pogodni ili u krmu; supst. faventes; osb. a) * † o gledaocima u kazalištu ili u cirku, pljeskajući, pohvalu pokazivati, pljeskati, odobravati, Miloni; quod favisce me tibi, što sam ti to odobrio, Cic. Phil. 2, 8, 21. b) t. l. kod žrtava i bogoslužnih svečanosti i dr., linguis, i * lingua, * ore f. na jezike paziti, t. j. ili pobožne riječi govoriti, ili šutjeti, (ἐὐφημῆν, dicere bona verba); i * linguis animisque f.; apsol., favete, šutite! tiho! Ter.

favilla, ae, f. vrūc pepeo, pūhor, favillae plenus, Ter., f. tepida, Suet.; * vrūc pepeo mrtvaca; u prilici * iskra = izvor, klica, prima mali venturi.

Fāvōnius, ii, m. Hor. 1) Favonije, topli zapadnjak, koji duva sredinom veljače (u Italiji), znači početak proljeća; † pl. 2) ime rimsko.

fāvor, ōris, m. naklonost, milost, blagovolja, zaštitivanje (sr. gratia, studium), populi, plebis; in favorem alcjs venire, imiliti se komu; favore alqm amplecti, favorem alicui addere, conciliare; (kasno) in favorem ultionis, zaradi itd.; (Quint.) excipimus nova illa cum favore ac sollicitudine (sucešćem i nemirum); napose: pljesak, priznanje u kazalištu i dr., ei, — qui rumore et ut ipsi loquuntur, favore populi tenetur et ducitur; quod studium et quem favorem socum in scenam attulit Pannurgus? † histrionalis.

† **fāvōrābilis**, adj. s komp. [favor] 1) mio, omilio, drag. 2) predobivajući u naklonost, oratio, Tac.

† **fāvōrābiliter**, adv. s pljeskanjem.

fāvus, i, m. sāt, fingere favos; * med.

fāx, ācis, f. 1) lūč, zūblja, faces undique ex agris collectae; f. incendere; ardentes f. in tecta jacere; f. nuptiales, * maritae, kojom se svijetlilo kod svadbe; facem nuptiis accensam, Just.; * svadba, face nuptiali digna; * fax utraque, lūčka svadbena i pogrebna; ejus omnium incendiorum fax = početnik pren. o Antoniju. 2) tp. a) svjetlost mjesečeva, sunčeva, svijetla, * Phoebi f.; * crescentem face Noctilucam; f. caelestes illi caeli, meteor, * de caelo lapsa per umbras stela facem ducens multa cum luce cucurrit; i * faces, žarke (bistre) oči. b) faces dicendi, vatrena rječitost; cum quasi faces dolores ei admove-rentur, najljude boli; dolorum admove-rentur faces, dolor ardentes faces intentat; neque in parvis rebus adhibendae sunt hae dicendi faces = quibus rebus animi hominum mo-

ventur, kako odmah prije veli Ciceron; cum homini vehementi, Philippo quasi quasdam verborum faces admovisset, *riješima se služio na srdžbu potpaljujući*; corporis facibus inflammari ad omnes cupiditates = corporis incitamentis; subicere faces invidiae alcijs, *uspaliti, uzrokovati*; alciui ad libidinem facem praeferre, *na razbludu svijetliti* = *navratiti na...*; facem bello praeferre, *ratnu baklju upaliti, Tac.*; (Plin. ep.) fax accusationis.

faxim etc., **fāxo** = fecerim, fecero, v. facio.

fēbricula, ae. f. [dem. od febris] *grozničica, slaba groznica*.

fēbriculōsus, adj. [febris] *grozničav*.

fēbris, is, (acc. febrim, abl. febri, kasnije -em, -e, ali gen. pl. februm) *groznica*; febrim ili febrem habere; febri carere; Romam venire cum febri; febres accedunt; Febris *personif.* *kao božica*.

fēbrua, ōrum, n. 1) *čistilo, Ovid.* 2) *praznik čišćenja i pomirbe, što se svake godine slavio mjeseca februarija, Ov. Odalle fēbruārius*, adj. *očisni, pomirni*, Kalendae, Nonae, Idus; f. mensis i samo Februarius, *Februarije*.

fēcunditas, ātis, f. [fecundus] *plodnost, rod-nost*, terrae, mulieris, agrorum; Fecunditas *personif.* *kao božica, Tac.*; pren., volo se efferat in adolescente f., *plodnost duha ili talenta*; (kasno) *plodnost* = *obilje*.

* **fēcundo**, i. [fecundus] *činiti plodnim, rod-nim*, Aegyptum nigrā arenā.

fēcundus, adj. s. komp. i sup. [osnova feor, feri, odalle fetus etc.], 1) *plodan, rodan, obilat, bogat*, mulier, terra; seges; * gens (rod, pleme); * lepus (skotan); (Tac.) terra pecorum, provincia annonae, mare (puno riba); * viminibus; (kasno) Hispania in omnia frugum genera, u svakoj vrsti žita. 2) *act. oplodjujući*, * dextrae fecundae verbera (udarci kožom zaldane životinje, *kajim se čine, kako se držalo, žene plodne*); * imber; * aurum, o Danaji; * calices, *bogateći duh mislima*. 3) *tp. a) bogat, obilat, pun*, amor melle et felle f., *Plaut.*; saecula f. culpae, *Hor.*; Lugdunensis colonia f. rumoribus, *Tac.*; acerrima et fecundissima eorum studia, *Tac.* b) *čega ima obilno; obilan, izdašan*, quaestus; * fons, *obilan vodom*; * colles; * specus uberibus aquis; Aemilium genus bonorum civium f., *Tac.*

fel, fēllis, n. *žuč*; *odl. a) * otrov*, f. vipereum, veneni. b) *tp. žuč, čemer*, * omnia jam tristi tempora felle madent; † plurimum fellis habere; *jēd, gnjēv*, f. atrum, *Verg.*

fēlis i **fēllis**, is, f. *mačka, mačak*; *tp. (Plaut.) lupež, kradljivac*.

fēlicitas, ātis, f. [felix] 1) † *plodnost, plodovitost*, terrae; vocis, tanquam in nullo cognovi, f. 2) *sreća, srećno stanje, blaženstvo*, summa, incredibilis; (dobra) *sreća u pothvatima i djelima, dobar uspjeh*, rerum gestarum; † rara temporum felicitate; (*Eutr.*) ingenti proeliorum f., *sprevelikom srećom u bitkama*; pl. bonae f., *Ter.*; felicitates, *Cic.*; *personif.* Felicitas *kao božica*.

fēliciter, adv. s. komp. i sup. felix 1) *plodno, rodno, jedn.* *Verg. georg.* 1, 54. 2) *srećno*. vivere, navigare; rem f. gerere; (*Quint.*) et variis figuris et verbis felicissime audax *Quint.*; * nec tua quam Pyrrhi felicius ossa quiescant; *kao usklit, dobra ti (vam) sreća! u dobar čas bilo! feliciter velim*; (*Suet.*) f. patruo, *blāgo stricu!*

fēlix, īcis, adj. s. komp. i sup. [osnova feo] 1) *plodan, rodan*, * arbor; * † rami; * silvae; * regio. 2) *srećan, blažen, vir; illi* (*Sullae*) felicissimo omnium ante civilem victoriam, *Sall. Jug.* 95, 3; Asia f. in te retinendo; Graecus ab omni laude felicior; * ita sim felix (*tako mi sreće ili zdravlja!*); * aetas felicior; * saecula; * omen; f. cerebri, *srećnih moždani, srećne duđi*; * s. inf., * bogat. 3) *akt. srećan, povoljan*, quod bonum, faustum, felix fortunatumque sit, *u dobar čas bilo! (sr. faustus)*; quod tibi mihiue sit f. (*urođilo srećom!*); * auspicia; * hostia; * sis felix tuis; * mālum, *ljekovit*.

fēmen, gl. femur.

fēmella, ae. f. (dem. od femina) *ženica, djevojka, jedn.* *Cat.* 55, 7.

fēmīna, ae. f. [osnova feo, upr. „porađajuća“ sej žena, et mares deos et feminas esse dicitis; * kao adj. *ženski, turba f.*; kao psovka, *prēlac*, o čovjeku meku, *kajim se više miješa sa ženskinjem nego s muškaroima, Suet. Just.* 2) o životinji: *ženka, samica*, bestiarum aliae mares, aliae f. sunt; bos f. (*krava*), porcus f.

† **fēmīnalla**, ium, n. [femen] *feminalije, puvaji, kajim su mekušci ovijali stegna čuvajući se od zime*.

fēmīneus, adj. [femina] 1) *ženski, kadšto* = feminae (genit. obj.) *žene*, * manus; * Marte femineo cadere, *od ženske ruke*; amor f., *žene (prema ženi)*; * poena f., *žene (na ženi odf-šena)*. 2) *što ženama dolikuje, ženski*, * pectus; * plangor.

fēmūr, ōris, i *starije fēmus*, oris, n. *stegno, bedro*.

fēnēbris, adj. [fenus] *kamatni*, lex f., o lihv ili o kamatama; res f., (*Tac.*) *malum f., dugovni poslovi, nevolja od lihve ili od dugova*; † pecunia f., *glavnica*.

fēnērātio, ōnis, f. (feneror) *lihvarenje, li-hva*.

fēnērāto, adv. [feneror] s *lihvom, s kamata, s velikom štetom, Plaut.*

fēnērātor, ōris, m. [feneror] *novčar, glavničar; u zlu sm. kamatnik.*

fēnēro, i. [fenus] 1) *nôvce davati na kamatu, lihvariti, kamatovati, Liv. 2) (Ter.) okamatiti, vratiti s kamata, istuc tibi; feneratum istuc beneficium pulchre tibi; † uzāimati = davati, suum lumen sideribus.*

fēnērōr, dep. i. [fenus] *novce na kamate davati, pecunias; binis centesimis, s dva postotka na mjesec = 24 postotka na godinu; pren. f. beneficium, dobročinstvo dati na kamate, lihvariti dobročinstvom; apsl. lihvariti, kamatovati; pregn. globiti lihvarstvom, provincias.*

fēnestella, ae, f. [dem. od fenestra] *upr. † prozorčić; Fenestella (porta) Vratašca u Rimu (sr. Dvorce u Zagrebu), Ov.*

fēnēstra, ae, f. (a graeco vocabulo conversum (izvornuto) ἀνὸ τοῦ φανῆν Nonius), fenestrarum angustiae; fenestrae ad tormenta mittenda, *rupa, (Plin. ep.) triclinium quod fenestris caret; * juncta, zātvooren; * patula, ðlvoren; * cavae; * lucem admittere fenestris; * lato dedit ore fenestram, zjalo; pren. eas partes, quae quasi fenestrae sint animi; tp. prilika, zgoda, fenestram ad nequitiam patefacere = ultri put, dati priliku, Ter.*

fēneus, adj. [fenum] *od sijena, homines, (od stame muž) strašilo.*

fēniculārjūs, adj. [feniculum] *komoračov, moračov; campus f. komoračovo polje, ravnica u sjevernoj Hispaniji, utrum ipse in Fenicularium an in Martium campum cogitet, da li u Hispaniju (u ral) ili na Martovo polje (u narodnu skupštinu, comitia).*

fēnilla, ium, n. [fonum] *sjenik, Verg. Ov.*

fēnum i **faenum**, i, n. [srod. s fetus] *sijeno; posl. fenum esse, sijeno jesti = biti glup; fenum habet in cornu, rado bode (jer su volovima bodačina sijeno rezali za rogove), Hor.*

fēnus ōris, i **faenus**, (faenus dictum a fetu et quasi fetura quadam pecuniae; nam et graece τόκος dicitur ἀνὸ τοῦ ἱκένει Varro.) *urođ. 1) dobit, kamate od glavnice uzājmljene, pecuniam alcuī dare fenori ili (Plaut.) fenore, na kamate (lihu); pecuniam fenore accipere; (Plaut.) sumere pecuniam fenore uzēti od koga na kamate; pecuniam occupare grandi fenore, uzāimati (davati) komu novce na velike kamate; nummos ponere in fenore, dati na dobit; (Suet.) pecuniam graviori fenore collocare uložiti; u zlu sm. lihoa, lihvarenje, fenore*

*rem partam habere, Plaut.; f. iniquissimum; * occultum; fenore trucidari; tp. dobitak, korist; dugovi, s velikih kamata fenore obrui, mersum esse, laborare, Liv. 2) (Plaut. Tac. Suet.) glavnica, horti et f. et villae; tam lato fenore exuberat; f. agitare, poslovali novcima ili glavnicom.*

fēnuscūlum, i, n. [dem. od fenus] *malena dobit ili kamatica, Plaut.*

fēra, ae, f. (sc. bestia) *zvijer, gl. ferus.*

fērāciter, adv. *samo u komp. [ferax] plodno, bujno, jedn. Liv. 6, 1, 8.*

fērālis, adj. 1) *mrtvački, pogrebni, ukopni, * carmen, pogrebna p., * vestis; * cupressus; munera f., žrtve za mrtvace; † reliquiae f. = pepeo; * dies, * tempus f. = feralia, ium, n. mrtvački dan, koji se svetkovao dne 19. februarija; u (Tac.) pogreb, ukop. 2) tp. smrtan, poguban, ubitačan, annus, bellum, exercitus, Tac.*

fērax, ācis, adj. s *komp. i sup. [fero] 1) plodan, rodan, ager; Sardinia; * rus, * plantae; * † s gen., * abl.; tp. obilat, bogat, pun, nullus feracior (jedriji) locus est quam de officiis; aetas virtutum; * f. prolis novae lex marita; † f. artibus.*

fērēcūlum, i, n. [= fericulum od fero] 1) *nosila, spoliolum, Liv.; pomparum, na kojima su za svečanih ophoda nosili kipove bogova i ljudi, i † pepeo od spaljena mrca, i plijen kod trijumfa. 2) napose * † služavnik, na kojem se jela služe, odalle meton. kolo jelā, jela, zdjele.*

fērē, adv. [po svoj prilici imper. od fero] 1) *od prilike, malo ne, golovo, neko, oko, do, f. abhinc annos quindecim; tota f. castra; semper fere; satis f.; haec f.; omnes f.; eodem f. tempore; quinta f. horā; s negacijom (stojeci uvijek za njom) = gotovo, baš, upravo. tako lako, non f.; nihil aut non f. multum; nihil, nemo, nullus f. 2) pregn. = semper fere. malne vazda, malne svuda, ponajviše, obično, uopće, fit f., ut etc.; ut sunt f. domicilia Gallorum; qui (sermo) tum f. multis erat in ore; (Hor.) qui timet his adversa, fere miratur eodem pacto etc.; (Hor.) paria esse f. peccata; kadšto pōjačan dodatkom plerumque; non fere, malokad, rijetko.*

fērētārjūs, ii, m. [fero] *ferentarac, strijelac, lako oružani pješaci, oboružani pracom i kopljem stajali su na krilu bojnoga reda te su začinjali boj, kopljanik, sing. collect. u Tac., pl. u Sall. šaljimo (Plaut.) pomoćnik u nevoji.*

Fērētīnum, i, n. 1) *Ferentin, grad s. Ferento; ođl. a) -tīnus, adj. ferentinski, aqua F., rječica blizu F.; supst. Ferentina, ae, f. (sc. dea) „Ferentinka“ štorana u F. božica b)*

-tinas, ātis, adj. ferentinski; supst. -tīnātes, um, m. Ferentinci. 2) grad u Etruriji, možda s. Fiascone; odv. (Tac.) -tīni, orum, m. Ferentinci.

Feretrius, ii, m. Feretrije, pridjev Jupiterov, kojemu se najbolji plijen (spolia opima) prinosio na feretru i posvećivao; Pljendnoša. * **ferētrum**, i, n. [fero; = φέρειν] nosiljka, napose mrtoačka.

feriae, ārum, f. praznici. (Rimljani su dijelili dane na dies festi i profesti. U prve nije sud sudio, a privatni su poslovi počivali. Feriae bile su ili publicae ili privatae po tome, dali je praznovao čitavi narod ili pojedina porodica. Javni su praznici bili kao i u nas feriae statae (nepokretni) ili conceptivae (pokretni). Pokretno određivali su pontifeksi. U osobitim zgodama bilo je i vanrednih praznika feriae imperativae, zapovjedeni. Latinae; novendiales; forenses, sudski praznici; † messium f., žetveni pr., ferias habere triduum; ferias agere, imati pr., praznopol: * longae f. (pokaž, mir); (Plaut.) besposlen život.

feriātus, praznujući, počivajući od posla, dokolan, deus a negotiis publicis; * male f., u zao čas po se; † toga, † dies f., praznik.

ferinus, adj. [ferus] zvjerski, divljački, * lac, * vox, divlji; cuedes f., ubijanje zvjeradi ili divljači, vestis f., od zvjerske kože; caro f. ili * samo ferina, divljač, divljačina.

ferio, (u perf. i u supinu upotrebljava se ici, ictum, od ico, 3.) 4. 1) udarati, tući, lupati, sunuti, bosti, sjeći, klati, murum ariete, razbijati; * alqm telo, probòsti; † alqm pugione; * feriri ab angue, ujesti; f. frontem, biti (udarati) se po čelu; f. parietem, adversarium; * mare = veslati; his spectris si oculi possent feriri, vidjeti; * sol radiis f. cacumina, ulara (obasjava); * clamor f. aethera, dopire do . . .; * f. sidera vertice, do zvijezda doseći ljemnom (u ponosiloj samosvijesti) uvas pede, gaziti; * retinacula ferro, räsjeći; apsol. contra ferire; alqd f. sensum, animum, udara = dje-luje na . . . 2) napose a) bijući itd. u smrtiti, ubiti, probòsti, zaklati, hostem; alqm securi posjeći, porcum, leonem, * agnam; stoga f. foedus, sklopiti savez (budući da se kod sklapanja klata svinja); * ne quis amicus frigore (hladnoćom) te feriat, ne ubija te = ogorčava ti život. b) udariti = izvoditi, izgovoriti, * verba palato, mucajući govori. 3) tp. a) pogadati, multa patent in eorum vita, quae fortuna feriat, što udes bije. b) medium f., sredinom ici ili udariti, držati se sr., Cic. fat. 17. o) (Com. i pjesn.) prèvariti (za što), alqm munere; arte viros.

feritas, ātis, f. [ferus] divljaštvo, surovost, divlja ili surova čud, f. quaedam et im-

manitas; homines ex feritate ad justitiam atque mansuetudinem traducere; f. tauri, leonis.

ferme, adv. [od firmus] (često u Com. i Liv.) gotovo, od prilike.

fermentum, i, n. [nam. fervimentum od ferveo] 1) (Tac.) kvas, kvasac. 2) * piće od kvasena ječma, vrsta piva. 3) tp. (Plaut.) uskipjeti gnjev, ljutina, srdžba, uxor mea nunc in fermento est, jacet, ljutiti se.

fero, tāli (Com. tetuli, tetulisse, tetulero, tetulisse), lātum, ferre [kor. fer = φέρω; zastar. tulo = tollo; i zast. tulo = τῶ], f. nositi na sebi, uza se, u sebi donositi, imati, onus Ter.; furcam; retia; * deos in sinu; * nuceš sinu; (Tac. hist. 5, 16) qui fugam animis, qui vulnera tergo ferunt; (Tac.) ad conjuges vulnera ferunt; faces in Capitolium; alqm ex proelio, odnijeti; lectica ferri per opidum, † in Capitolium. Napose a) ventrom f., nositi čedo pod pojasom, * ferre alqm. b) kao vojnički t. t., arma f. posse, dōrastao za oružje; arma f. contra, adversus, in alqm, dići se, ici na koga; signa f., dići zastave . . . pita-ziti, krenuti se (na put) in hostem, navaliti, napasti, zagnati se na c. acc., signa infesta ad urbem Romam; (Just.) quā impetum tulisset, udariti, nārupiti. c) upisati u kućnu knjigu, f. acceptum, expensum i sličn. (v. accipio, expendo). d) pismeno ili usmeno raznositi razglasiti, u pas. glasati se, ici od usta do usta, sve govori o čem, cujus scripta feruntur; omnibus sermonibus alqd f., svojedruko napòminjati; * vivus per ora ferretur, živjet će u pamići naroda; f. laudibus alqd, hvatiti, slaviti; quod me puero tantopere ferretur; multa ejus responsa, acta ferebantur; f. alqm inventorem omnium artium, slaviti kao, proglasiti; se belli ducem potiorē; † consulem se ferens; * alqd honore indignum; * fers te nullius egentem, gradiš se kao da; * non sat idoneus pugnae forebaris, kazivito se za tebe, da nijesi, držali su te za; stoga ferunt s acc. c. inf., fertur i feruntur s nom. c. inf., kazuju, pripovijedaju; priča se, govori se, glasa se, da; parent, ni ferebant, sicut fertur, ut temporibus illis ferebatur; fama ferre, raznositi glas, uopće govoriti s acc. c. inf.; * ita fama ferebat, glasalo se. e) odnijeti sa sobom, pren. nihil aliud ex certamine, fortunam; calumniam f. (Cael. u Cic.) opadānje kriva tužitelja; veniam peto feroque, dobiti; (Aug. u Suet. Aug. 28.) moriens ut mecum feram spem s acc. c. inf.; alqd tacitum ferre, non tacitum tulisse gl. tacitus 2); alqd impune, (Ter.) inultum f., proći bez kazne, (Plaut.) non feret, quin vapulet, ne će proći bez batina; odav. odnijeti, dobiti, postići,

zadobiti, partem praedae; victoriam ex alqo, *održati nad*; praemium, laudem, palmam, primas; fructus ex republica; responsum ab alqo; * plausus; * omne punctum; * munuscula; * pretium; * nomen iniqui, insani; * non temere a me quivis idem feret; *t. l. repulsam* (a populo), *odbijen biti*, *propasti kod izbora*; centuriam, tribus f., *dobiti glas centurije itd.*; † suffragia; *u zlu sm.*, *oteti*, *otimati*, *uzeti*, * omnia fert aetas, *uništuje*; * Pergama, * fata te; *stoga ferre et agero, odnijeti i odvesti = plijeneci odvesti (živo i neživo)*; *slično* * rapere et ferre, *pljačkajući odnijeti (sr. ago)*; *tp. 1) nositi, inuti*, alqm in oculis, oculis, *ljubiti koga nada svo*, *paziti ga kako zjenicu u oku*; prae se alqd f., *oditovati*, *proglasiti*, *pokazivati*, *iznijeti na vidjelo*, *otkriti (opp. dissimulare)*; paulo apertius, apertissime alqd, *posve jasno*; † vultu laetitiam; *s acc. o. inf.*; obscure f., clam ferre, *kriti*, *tajiti*, *zatajati*; † cognomen Torquati; personam alienam, *tudu obrazinu nositi*, *prevarati se. 2) podnositi zlo, trpjeti*, *snositi*, f. alqd toleranter, patienter, facile, aequo animo, alqd moleste, graviter; iniquo animo, magno dolore, loco ignominiae; quam rem nobilitas aegerrime tulit; graviter sibi dari uxorem f., *Ter.*; aegre f. *s acc. c. inf.*; moleste fers de illo; * non f. *s acc. c. inf.*; * f. *s inf.*; * jugum ili juga; * militiam et bella; * imperium; f. et perpeti; non feram, non patiar, non sinam; f. contumaciam alcjs, impetum (*uzdržati*); optimates; non ferendum, facinus, lex, *nesnosan*; non ferendum *s acc. c. inf.*; ferendus non est; *napose o vinu*, f. annos, aetatem, vetustatem, *stareost podnositi*, *dugo se držati*, *trajati*; *pren. * o knjigama. f) noseći micati*; *napose: brzo odnijeti, odvesti, otjerati, potjerati*, i ferre se ili ferri, *brzo ići*, *hitjeti*, *odjuriti*, *letjeti*, *srnuti*, *jahati*, *odvesti se*; *skočiti*, *teći*, *zagnati se i slc.*, i o beživo, *letjeti*, *dizati se*, *spuštati se*, *steći se*, *ulijegati se*, *padati itd.*, quo ventus ferebat, *pukati sr. Caes. b. G. 4. 15. 3.*); * † venti ferentes pogodni (*u krmu*); *pren.*, ferentes (*u trku*) equos frenis quibusdum coarctamus, *Quint. 10. 3. 10. sr.*; (*Quint.*) si feret flatu, *ako jednom krenemo ili zajedrimo*; * quocunque pedes ferent, *noge zanesu*; * domum pedem f., *ići*; * pedem f., *dići (na ples)*; * gradus ingentes f., *ići s velikim koracima*; * gressum ante f., *naprijed ići*; * f. gressus in castra, *krenuti put t.*; * caelo supinas manus, *dizati*; se ferre alqui obviam, *ići komu u susret*; (*Nep.*) ad se ferentem so. se, *navaljujućega*; * se extra tecta, *otići iz*; * qui se ferebat, *ponosito idaše*; se ferre suasorem, *ukazati se*, *pojavit se kao*, *Liv.*; Sertorium se aut Mau-

nibalem ferens, *graditi se*; † palam se ferre, *javno se ukazati*; * quem sese ore ferens *prilazivati se čim*; * ingentem sese clamore ferebat, *šepiri se*; ferri ad alqm omni celeritate, in aliam partem; ferri flumine; cursu in hostem, *napasti*, *zagnati se na*; quocunque feremur, *kamo nas valovi zanesu*; fertur navis tempestate Naxum, *bude zanesena*, *bačena*; * nave magna, *vozili se*; * ponto, * undis; quictiore aequore; * ferri pennā per aethera, *uzletjeti na krilima*; * incerto pede ad etc.; * mons fertur in abruptum; * equo, *jahati*; * saltu super venabula, *preskočiti*; Rhenua citatus fertur per etc., *brzo niz ili kroz*; * classis interrita, *plovi*; * gurgite; stellae circa terram, *okreću se*; deorsum ferri, *naniz teći*; vitis ad terram, *spušta se*; † fumus ad caelum usque fertur, *diže se*; alqm f. (*o krmilu*), *zanijeti*, *odnijeti*; * alqm retrorsum; alqm in arma; * alqm errantem fretis aestuosus in bellum; * fluminis ritu ferri, * per mala, * injuriis ventis (*dal.*) ferri; *tp. * alcjs gloria ad caelum fertur, dopire*; alqm in, ad caelum laudibus f., *u zvijezde kovati*, *slaviti*; *tako i alqm laudibus*, summis laudibus, praecipua laude f.; * quem tulit ad caelum ventoso gloria curru, *uzvisiti*; rem supra f. quam fieri potest, *više nego što se može slaviti*, *prethjerivati*, in majus ferri; omni cogitatione ferri ad alqd, *svu misao obratiti na što*; in eam partem oratione, *ići tamo u toranjama*; eloquentia cursu magno sonituque fertur, *letjeti*, *teći*; quo cujusque animus fert, *vući*, *Sall.*; * istuc mens animusque fert, *vuće*; * fert animus *s inf.*; (*Sall.*) si maxime animus ferat, *ma kako srce željelo*; ferri crudelitate et scelere, avaritia, *predati se čemu*, *zanijeti se čim*, qui effrenati feruntur aut lubricine aut iracundia, *ljerati*, *obuzati*; ferri ad studium audiendi, † studio, *vući*; tanto odio ferri in alqm, ut etc. *mrziti na*; * numeris solutis ferri (*o Pindaru*).

II. 1) nositi, donijeti, donositi, prinijeti, prinositi, priložiti, alqd a domo ad alqm; alqui complexum, *ljjeti koga zagrliti*; venenum; * alqui praemia, * signa (*dati*), * osculum (*poljubiti*); f. alqui tributum, *plaćati*, * tributa; * liba Baccho, sacra divis, *prinijeti*, * crinem Diti, *posvetiti*; suprema cineri, *iskazati posljednju ljubav*; via fert Verruginem, *vodi u*; auditus atque itinera duo, quae extramurum ad portam ferebant, *voditi*; *pren.*, f. alqui subsidium, auxilium, opem, *pomoći*, fraudem, *prevariti*, *škoditi*, perniciem, *upropasti*, luctum et lacrimas, *zadati itd.*; (*Tac.*) nimia luxur cupiditas infamiam et periculum Neroni tulit, *nanese*, *uzroči*; * stomacho tumultum; * finem alcjs rei ili alqui rei, *dotjerati što do kraja*, *dovršiti*; alqui fidem f., *vjetrovati*; *

quid fert (*reči će, znači*) iste tumultus? caput luendae sponsionis causā; quod eo quo intendas, ferat (*vodi*) deducatque; si qua ad verum via ferret (*vodi*) inquirentem; praecepta et quasi vias quae ad eloquentiam ferent (*vode*) tradere; (*Quint.* 10, 1, 11.) alia (verba) ad eundem intellectum feruntur, *pretaze u; i sa sobom nositi, donositi, * commoda secum; * plura tollenda relinquendis.* 2) *nositi = roditi, radati plod, donositi, proizvodi, dati*, terra fruges f. potest; * piper et tus; *tp.* haec aetas oratorem prope perfectum tulit; hos aetas tulit; tulit hunc aetas nostra elegantissimum poetam; † decem oratores Athenis una aetas; * quae te tam laeta tulerunt saecula? * haec seges ingratos. 3) *usmeno donijeti = javiti, iznijeti, govoriti, razložiti, * si vera fero; * responsa Turno; * mihi fama tulit s aca. c. inf.; (Tac.) commentarii ferebant; * preces Junoni, prinositi; nupose* f. suffragium, *glasovati (u skupštini, comitia);* rogationem ferre (*predložiti*) de alio, contra *ili* in alium, ad populum; ut de eorum imperio ad populum feratur, *prijedlog učiniti, predložiti*; ferre (*predložiti*) ad populum, ut etc.; ad plebem, vellent iuberentne etc.; f. de aliqua re *ili* ut etc.; (*Liv.*) lato ad populum, ut etc.; aliam, *pomuditi za žemu; legem, zakon predložiti, i prodrijeti sa zakonom,* conditionem f., *staviti u;* legem, privilegium de aliqua re; sententiam ferre de etc., *glasovati, o narodu i sucima;* de quibus tres vides sententias ferri, *dati;* f. alicui iudicem, *o tužitelj, tuženiku suca predložiti; tp. uopće: tužiti.* 4) *sa sobom nositi, donositi, zaktijevati, iskati, dopuštati i sličn.,* natura fert ut etc.; quid res, quid causa, quid tempus ferat; quae libido fert; ut aetas illa f.; uti fors f.; * quidquid fors fert; ut mea f. opinio; si vestra voluntas feret; consuetudo, natura, opinio, spes f.; si res ita tulisset; meae rationes ita tulerunt; ita tulit casus infestus, ut etc.; † si fors ita fert; * Trojae sic fata ferunt.

ferocia, ae, f. [ferox] *divljaštvo, srčanost, odvažnost*, juvenum; Romana virtus et f.; (*Tac.*) si quid ardoris et ferociae miles habuerit; *u prijekornom sm., divljaštvo, razuzdanost, neobuzdanost; victoriae.*

ferocitas, ātis, f. [ferox] = ferocia, *srčanost, odvažnost*, equorum, *žestina; u prijekornom sm., razuzdanost, drzovitost, victoriae.*

ferociter, adv. s. komp. i sup. [ferox] 1) *hrabro, junački*, strenue ac f. facta; f. adaequitate; ferocius decernere; cum aliquo ferocissime stare pro Romana societate adversus Puni-

cum foedus. 2) *divlje, obijesno, prkosno, drzovito, okolo*, respondere, ferocius loqui. **Feronia**, ae, f. *Feronija, sabinska božica, osb. štovana u Taracini, Kapeni i drugdje, zaštitnica slobodnjaka, srodna s Telurum (Tellus).*

ferox, ōcis, adj. s. komp. i sup. [ferus i * ox = „divlji i brz“] 1) *u dobru sm., divlji, srčan, hrabar, neustrašiv, ratoboran*, juvenis; feroces ad bellandum viri; ferociorum civitatem reddere; f. animus; feroces militum animos mollire; (*Tac.*) adversus pericula, *u pogiblima.* 2) *češće u prijekornom sm.: divlji, prkosan, obijestan, drzovit, nenekrotiv, bijesan, žestok*, victoria eos ferociiores et impotentiores reddidit; (*Sall.*) animus, *prkos; oratio; * infremuit ferox; * currit f. aetas, plakovito leti; * equus, žestok, bijesan; (Nep.) elephantus ferocissimus; * scopulis ferocior, okrutan; expugnato decore muliebri, obijesno radujući se s c. g.; s inf., Plaut.; * mentis; (Tac.) linguae; (Tac.) f. scelerrum, drzovit u . . . , brz na . . .*

feramenta, ōrum, n. [ferum] *željezno oruđe, okovano oruđe, tonsoria, brilva; bona; (Hor.) cras f. Teanum tolletis.*

ferraria, ae, f. (sc. fodina) [ferrarius] *željezni ili gvozdeni rudnik.*

ferrarius, adj. [ferum] *željezni, gvozden, faber f., kovač, Plaut.; † metalla, željeznih, gvozdenih rude; † officina, kovačnica.*

ferratilis, adj. [ferum] *u gvožđu, genus f. okovani robovi, zakovano društvo, šaljivo jed. Plaut. Most. 1, 1, 18.*

ferratus, adj. [ferum] *zakovan, hasta; * agmina, u oklopu; * postes belli; servus, lancima sapel (Plaut.); † aquae, željezovit; (Tac.) objices portarum, željezni; * orbes, točkovi; supst. ferrati, ōrum (sc. milites), m. oklopnici.*

ferrus, adj. [ferum] 1) *željezan, gvozden, clavus; trulla; hamus, talea, manus, kulca u verigā b); * seges telorum; * imber (od strijelā).* 2) *tp. a) tvrd, tvrda srca, nemilosrdan, okrutan, bezdušan, quis tam esset ferreus, durus et f.; bellum, strašan; os f.; bezobrazan, drzovit; * sors, težak, ljut, nemio; * saecula, * proles, željezni vijek; scriptor, kojemu je slog tvrd ili neskladan. b) jak, krepak, postojan, nepomičan, tvrd, neustrašljiv, corpus et animus Catonis; * vox, gromotan; somnus, tvrd = smrt.* 3) † *željezan, color.* 4) = ferrarius, † fabrica, kovačnica.

ferricrepinus, adj. [ferro—crepo] *gvoždem zvekećući, oreći se od gvožđa, insulae f., šaljivo t. j. ergastula, radionica (kaznionica) za robove, jednom Plaut. Asin. 1, 1, 21.*

ferriterium, ii, n. [ferriterus] *tarionica željeza, šaljivo* = ergastulum, *stan robova, jednom Plaut. Most. 3, 2, 55.*

ferriterus, i, m. [ferrum—tero] *tarigvožde, šaljivo* = rob *zakován, jednom Plaut. Trin. 4, 3, 14.*

ferritribax, ācis, m. [ferrum—tribw] = ferriterus, *Plaut. Most. 2, 1, 9.*

* **ferrugineus**, adj. [ferrugo] *rdav, tamnosmed, zagasit, mrk, palliolun, Plaut.; * hyacinthus; * cymba, Harontov.*

ferrugo, inis, f. [ferrum] 1) *† rđa; tp. * † zavist, jal. 2) meton. māst (boja), rdava, modrocruvenkasta, sinja, tamnosmeda, ili uopće mrka, zagasita, * Iberskog grimiza; * bogova morskih; * podzemnoga svijeta (podzemlja); * zamagljena sunca.*

ferrum, i, n. 1) *željezo, gvōžđe; meton. orude željezno, n. pr. * sjekira, * plug, * kovrdilo (za kovrčenje kose), * pisaljka, * britva ili nōžice (škare, makaze), napose: oružje (mač, koplje i dr.), ferro, cuni ferro, oružjem, s mačem (uruci), družanom rukom, ferro ignique, ferro atque igni, (rijetko) igni ferroque, ognjem i mačem, minari, vastari; † per ignes ferrumque petere alqd, † alqm ferro consumere; † ferro flammaque consumi; † ferro se interimere; † stringere ferro; † multos ferro aut fuga exstinxit; ipsum fame ferroque clausum tenet; semperne in sanguine, ferro, fuga versabimur? Sall. Jug. 14, 10.; ferro (mačem) decernere, jednom Cic. Att. 2, 16, 4. šaljivo o Pompeju, tam vehemens vir tamque acer in ferro, lako vatren u boju, junačina, nebojša; * ferro lacessere, * cernere; ad ferrum exhibere senatores, na gladijatorsku borbu, Suet.; f. armare, oštiriti, Quint. 2) * tp. o nemilu srcu, kamen, in pectore ferrum gerit; rigidum ferri semina pectus habent.*

ferrumino, i, f. [ferrumen, lēm, lijep] *stijepiti, zalijepiti, † muros bitumine; pren. šalj. labra labellis, prilijepiti, Plaut.*

fertilis, adj. s komp. i sup. [fero] 1) *rodan, plodan, obilat, bogat, pun, ager quamvis fer. sine cultura fructuosus esse non potest; * Africa; * annus; * herba; * seges; * oliveta; * serpens; ager f. aliorum fructuum, Gallia f. hominum frugumque; insula agro, Liv.; campus ubere f., obilat plodom; tp. * pectus; * horae. 2) ploddivoran, Nilus; dea f. = Ceres; Bacchus f., davalac plodnosti.*

fertilitas, ātis, f. [fertilis] *plodnost, rodnost, agrorum, loci; † odorum; i o ženama, Rheae; barbara, ženā.*

* **fertus**, adj. [fero] *rodan, plodan, na pjesničkom mj. u Cic. or. 48, 163.*

ferula, ae, f. [nonnulli ferulam a feriendo ducunt; hac enim pueri castigari solent, Isidorus]

prut, šiba, trstika, melon. žuka; Hor. Ov.

ferus, adj. [φις = θής] 1) *divlji, neukroćen, nētežen, pust, samonikao, u pustoši rastući, živući, bestiae aut cicures aut f.; belua; victus; * fructus; * mons, † equus; supst. a) fera, ae, f. (so. bestia) zvijer, u pl. zvjerad; * o morskoj nemani; * o zviježđu, magna minorque f., veliki i mali medvjed ili kola. b) * ferus, i, m. zvijer, divljak (Ov.), vol (Ov.), konj i drveni trojanski (Verg.) = fera. 2) trop. o značaju i naobraženosti: divlji, okrutan, nemilosrdan, tvrda srca, surov, nēotesān, immanis et ferus; vita agrestis et f.; homines f. ac barbari; * Britannos hospitibus feros, fucinus foedum ac ferum (iz divlje čući pōtelcao); * hiems, ljuta; * sacra, okrutne (o žrtvi donjeka); * ensis, oštar; * bellum; * caedes; * diluvies; * dolores, ljut; * corda; * Jupiter; * Aeneas; * Carthago.*

ferve-facio, feci, factum, 3. *ušjati, skuhati, pix, jacula fervefacta; vinum fervefactum, varēnik.*

fervens, tis, adj. s komp. i sup. [partic. od ferveo] 1) *usjan; vreo, kipući, aqua, ključajuća voda; glandes; jus (juha); * rota; * vulnus, jošte topla, mlada rana. 2) tp. žestok, nāpržil, animus; * rapido ferventius amni ingenium; latrones, bijesni, ljuti, Plaut. u Cic. ep.*

ferveuter, adv. su sup. [fervens] *žestok, f. loqui de damnatione, ferventissime concerpi, Cael. u Cic. ep.*

ferveo, ferbui, — 2. i preterlas. * **fervo**, — — 3. 1) *vreti, ključati, vruć biti, o jestvinama, Hor.; pren. * o jaku gibanju i neniru: vreti, bućati, zaujati, omnia vento nimbisque. 2) a) * vrvjeti, examina (apum) de bove, kuljaju iz...; opere omnis semita, vrvi poslednecima, instructo Marte Leucaten, o pōrēdānom brodovlju; tp. * fervet immensusque ruit profundo Pindarus ore, uji, bući. b) o strastima: kipjeti, gorjeti, plamtjeti, planut, usque eo fervet; * caede, hješnjeti; * animus ab ira; * pectus avaritiā; * opus fervet, reruo se radi ili nastoji oko...*

fervesco (fervisco) —, — 3. [ferveo] *užavreti, ugrijati se, Plaut.; fervescentes aestus, Plin. ep.*

fervidus, adj. s komp. i sup. [ferveo] 1) *vruć, vreo, ključajući, kipući, usjan, gorući, pars mundi; * Aetna; * ictus (sunca); * sidus; * rotae; * aestus; * axis; * aequor; * mustum; * merum fervidius; * vina; † diei fervedissimum tempus. 2) tp. vatren, žestok, fer. ingenia, vatrenjaci; genus dicendi; oratio fer-*

vidior; * puer — Cupido; * juvenes; * florente juvena.

fervor, ōris, m. [ferveo] 1) vrenje, ključanje, žar, žega, var, fervor atque aestus; mundi; * icto accessit fervor capiti, o nekom, koji se opio; maris, Oceani; * † pl. 2) tp. vrućina = var, žestina, napržitost, f. animi; mentis; aetatis; * pectoris; maris, būćinje; Cic.

Fescenninus, adj. fescenijski, iz Fescenije (Fescennia) u Etruriji, * acies; u tom su gradu Fescennini versus ili postali ili osobito ovali; Fescennini versus bile su rugalice runjava sadržaja, koje je vinom ugrijana mladež pjevala na pirovima i dr., versus F., Liv.; licentia F., Hor. Vjerojatno je, da je pučkim etimologisanjem izvedena ova riječ od fascinum tako, da su ove rugalice prvobitno po runjavom njihovu sadržaju dobile ime.

fessus, adj. [fatiscor] umoran, trudan, iznemogao, oslabio, sustaao, mlitav, slab, Romani itinere atque opere castrorum et proelio fessi lassique erant; fessus inedia fluctibusque; vulnere; morbis; de via; plorando; corpus vulnere; cursu; * viator; * Graji (s desetgodišnje borbe); * fessus annis, * aetate, ostario; * militia; * fessi vomere tauri; * fessierum, od muka i nevolja; f. aetas ostarjelost, Tac.; * artus f., nemoćan, bolestan; * naves, star, trošan; * † res fessae, nevolja, muža; † cuncta discordiis civilibus fessa.

festinanter, adv. s † komp. [festino] žurno, brzo, naglo, na brzu ruku.

festinatio, ōnis, f. [festino] žurenje, hitnja, celeritas et f.; omni f. properare in patriam; ignoscas huic f. inae; (Nep.) f., ut ea explicem.

† **festinato**, adv. [festino] žurno, brzo, hitro, naglo.

festino, i. intrans. hitjeti, žuriti se, žuriti se, brzati, quid festinas? Ter.; oratio f. ad actum ejus singulare; (Hor.) semper ad eventum; * esseda; * naves; * cuncta manus; cuncta ad bellum; † ad res repetendas; * in agenda re; nisi tui festinarent; (Suet.) festina lente, tko polako pođe, prije doma dođe. 2) tranz., uskoriti, dospješiti, požuriti se, žurno činiti (gađe nego propero, zato često s prijekornim značenjem), s inf., (Cic.) tanto opere migrare, (Sall.) abire, (Hor.) componere lites; i Curt. Plin. ep. Tac.; (Sall.) id modo festinabat, Bocchi pacem imminuere; * fugam f.; * jussa Sibyllae; * vestes, brzo olučiti, metnuti na se; * poenas; (Tac.) f. mortem in se; (Tac.) nec virgines festinantur, ne udaju ih odviše rano; * festinatum iter, † nuptiae, uskoren, pobježen.

* **festinus**, adj. [festino ili fero] brz, hitar, žuran, nagao.

festive, adv. sa sup. [festivus] 1) veselo, ljubazno, lijepo, prijatno, alqm accipere, Plaut. 2) o govoru: dosjetljivo, pristojno, vragolasto, šaljivo, belle et f.

festivitas, ātis, f. [festivus] 1) (Com.) zadovoljnost, prijatnost, radost; kao ljubazan nagovor, mea f., moja radosti! dušice moja! srce (zlato) moje! 2) uljudnost, prijaznost, patris mei, Ter.; † infans insigni f. 3) u govoru: vesela dosjetka, f. et facitiae; festivitas et lepor; festivitate debet habere oratio; u pl. o govoru, dosjetke, nakit.

festivus, adj. s komp. i sup. [festus] (pretkl. i kasno) 1) veseo, radostan, prijatan, locus, ludi; convivium festivissimum; facinus lepidum et f., nešto smiješno i šaljivo; operam f. praebuit, lijepo nam je bio na pomoći. 2) lijep, ubav, pristao, uglađen, aedes festivissimae, femina (Com.); počma; copia (librorum), onelike; o značaju ili ponašanju: srdačan, drag, blag, prijatan, dražestan, pater festivissime, caput, blaga (dobra) duša; alicui facilis et f., Ter., puer; pueri quibus nihil potest esse festivus. 3) u govoru: veseo, šaljiv, dobre volje, oratio, dosjetljiv; acroama, zabavan; sermo; homo.

festuca i **fistuca**, ae, f. meton. prutić, (ea ingenuan' an festuca facta e serva libera est?) Plaut. kojim se pretor talnuo roba puštajući ga na slobodu, Plaut. tp. slānka, herba crevit in festucam, Plin. klāsa. 2) mālaj, tigna sesquipedalia . . . fistucis adegerat, Caes.

festus, adj. svečan, dies f., praznik, blagdan; natalem (diem) festum habere, rodendan slaviti; dies festos agere, celebrare; * f. lux (= dies); * tempus; * luces; * dapes, * festi fronde; * chorus; * pagus na svečan način; (Tac.) vestitus (strijabo, svečano), domus festi ornatu, f. Antiochensium plebem; (Plin. ep.) clamores, veselo klicanje; * supst. festum, i, n. svētkovina, svečanost; i pl.

Fesulae, etc. v. Faesulae etc.

fētialis i **faetialis**, adj. fecijalski, jus; legatus glasnike (ponajviše 4 f. glasnika za sklapanje saveza itd.), caerimoniae, fecijalski; ponajviše kao supst. **fētiales**, ium, m. fecijali, zbor od 20 svećenika u Rimu, koji je s nekim ceremonijama mir, primirje i saveze sklapao, razmirice i zavade s tuđim državama razvodio, nepravedne (impia) ratove prijećio, od država, koje su savez prekršile ili Rimljane uvrjedile, zadovoljštinu tražio, a ne dobioći je rat navješćivao.

fētura, ae, f. [fetus us, m.] 1) rađanje, rasplod. 2) u ljudi, podmladak, omladina; mlād u životinje.

1. **fētus**, adj. [osnova fe-o, odatle i fecundus etc.] *òploden*. 1) o životinji: *bred, skotan*, * *pecus*, o ovci: *sjanjna*; * *vulpes*; * *ager*, *plodan*, *rodan*. 2) *tp.* o zemlji i o bilju i dr., *rodan*, *plodan*, *obilan*, *terra* f. *frugibus*; * *machina* f. *armis*, o trojanskom konju; * *loca* f. *furentibus austris*, gdje često bjesne silni vjetrovi; * f. *furore Megaera*. 3) * o onom, što se je rađalo, kotilo ili okotilo (oždrijebilo, oprasilo, ožagnjilo, oštenilo itd.), *lupa*, *ursa*, *ovis*.

2. **fetus**, *us*, m. [osn. fe-o, odakle fecundus etc.] u ljudi, rađanje; u životinje: *kodjenje, léžē-nje, rasplođ*, f. *educatio*; *labor* (*trud*) *bestiarum* in fetu; *capram* *sex* *hoedos* *unu* *fetu* *edidisse*, *okozila* na jedan put *čjarida*; i f. *terrae*; *rastenje*, *pl.* 2) *meton.* *plod*, *rod*, *urođ*; *mlade(-eta)*, *mlād*, *omladina*, *fetus* *procreare*, *roditi* *rod*; *fetum* *fundere*, (o *njivi*) *ēdere*, * *dare*, *radati*, *urođiti*, * *suis*, *prase*, *odojče*; * *ovium*, *jagnješće*; * *pecorum*; * *uljevi* (*pčele*); * f. *arbori*, *voće*; * *tritice*; f. *nucis*, *mlad oruh* (ili *ogranak orahov*); (*Tab.*) *fetus* *novi*, *mladiće*, *ogranaci*; *tp.*, *nec ulla aetate oratorum* f. (*uspjehvanje*) *uberius* *fuit*; *ex quo triplex animi* f. (*plod*) *exsistit* (o tri glavne česti *filozofije*); † *nobis scripta nostra tanquam recentes* f. *blandiantur*.

fex v. **faex**.

fi, *interj.* *znači* *gađenje* ili *grštenje* na zaduhu i *smrad*, *pi!* *fi!*, *Plaut.*

fibra, *ae*, f. 1) *vlakno*, *vlakance*, u *biljke*, u *droba*, *napose* u *jētārā*, *stirpium*, *radicum*; *quid fissum* in *extis*, *quid fibra* *valeat*. 2) *meton.* *fibrae*, *drob*, *utroba*.

Fibrēnus, *i*, m. *Fibren*, *rječica* *nedaleko* od *Arpina*, *pritok* *rijeke* *Lirisa* u *Laciju*, s. *Fibreno*.

fibula, *ae*, f. [*mjesto* *figibula* od *figo*] *gvozdac*, *predica*, *spona*, *skōba*, *kopčā*, *igla*, f. *subnectit* *vestem*, *Verg.*, *fibula* *auro* (= *ex auro*) *crinem* *internectit*, *igla* *ukosnica*, *Verg.*, *trabes* *fibulis* *distinebantur*, *skōbe*, *Caes.*; *binis* *utrimque* f. *ab extrema* *parte* (*abl. aps.*), *buđući* s *jedne* i s *druge* *strane* po *dvije* *skobe* na *kraju*, *Caes.* b. g. 4, 17, 6.

Ficāna, *ae*, f. *Fikana*, *gr.* u *Laciju*, na *pō* *pula* *među* *Rimom* i *Ostijom*.

ficēdula, *ae*, f. [*figus-ēdo*] *grmuša*, *volić*, (*vrsta* *drozga*).

Ficēdūlenses, *ium*, m. *šaljivo* *ime* *vrsti* *vojnika* po *ficidula*, *grmušari* *Plaut.*

fictē, *adv.* [*fictus*] *izmišljeno*, *prividno*, na *izliku*.

fictilis, *adj.* [*fictus* od *figo*] *zemljan*, *glinen*, od *zemlje*, od *gline*, *vasa*; *figurae*; * † *supst.* **fictile**, *is*, n. (*sc. vas*), *ponajviše* u *pl.*, *zem-*

ljana (*glinena*) *posuda*, u *pl.* *zemljano posuđe*.

fictor, *ōris*, m. [*figo*] *graditelj*, *tvorac*, *kaji* *gradi*, *tvori*, od *gline*, od *drvela*; *kipar* *pictores* *fictoresque*, *stikari* i *mjedolivci*, *ujedno* s *kiparima* i *dr.*; *napose* *tvorac* *žrtava* od *tijesta* ili *voska*, *kaje* *su* *kadšto* *primosili* *mjesto* *živih*, *pekar* *žrtvenih* *kolača*, *koláčār*, *elastičār*, *Enn.* u *Cic.*; *tp.* *tvorac*, *začetnik*, f. *fortunae*, *vitae* *agenda*, *Plaut.*; * *fandi*, *mājstor* u *izmišljanju*, o *Uliksu*.

fictrix, *icis*, f. [*fictor*] *graditeljica*, *tvoriteljica*, *jedn.* *Cic.* n. d. 3, 39, 92.

fictūra, *ae*, f. [*figo*] *gađenje*, *tvorjenje*, *Plaut.*

fictus, *adj.* [*partic.* od *figo*] *stvoren*, *izmišljen*, *hanjen*, *lažan*, *lažljiv*, *licemjerman*, *dii*; *vultus* f. *simulacrique*; *fabula*; *narrationes*; *carmen*, *izmišljotine* ili *bajke* *sadržavajuća*; *supst.* *fictus*, *lažac*, *licemjerac*; * *fictum*, *i*, n. *izmišljotina*, *varka*, *obmana*; * *ficta* *rerum*, *smiješne* *dosjetke*, *šale*.

fictula, *ae*, f. [*dem.* od *figus*] *smokvica*, *jedn.* *Plaut.* *Stich.* 5, 4, 8.

Ficulēa, *ae*, f. *Fikuleja*, *gr.* u *Sabinskoj*. *Od.* *-lensis*, *adj.* *fikulejski*; *supst.* *Ficulenses*, *ium*, m. *Fikulejani*; in *Ficulensi*, *ne* *fikulejskoj* *gospoštiji* (*dobru*).

ficulus, *adj.* [*figus*] *smokvin*, *lignum*, *jedn.* *Hor.* *sat.* 1, 8, 1.

figus, *i* i *us*, f. 1) *smokva* *plod* i *drvo*; 2) *smokva*; * *prima* f. = *početak* *jeseni*, *Hor.*

fidēlia, *ae*, f. *zemljana* *posuda*, *lonac*; *posl.* *duo parietes* *de eadem* *fidelia* *dealbare*, *iz* *jednoga* *lonca* *dva zida* *okrčiti*, u *jedan* *mah* *dva* *posla* *obaviti*, *Cur.* u *Cic.*

fidēlis, *adj.* [*fides*] 1) *vjeran*, *pošten*, *pōuzdān*, *iskren*, *amicus*; *fidelissima* *conjug*; *amicitia*; *animus*; *doctrina*; *domus*; *ars*; *ager*; * *ales*; * *canis*; * *monitus*; * *mens*; * *silentium*; * *lacrimae*; *iskrene*, od *srca*; (*Quint.*) *fideli* *stilo* (*zdušnim* *vježbanjem* u *pisanju*) *sic* *formatur* *oratio*, *ut* *etc.*; f. *alcui* ili *in* *alqm*, *in* *alqo*, *prema* *komu*; in *amicitiis*; *supst.* *fideles* *tui*, *uzdanica* *tvoja*. 2) *čvrst*, *jak*, *postojan*, *trajan*, * *lorica*; † *custodia*.

fidēlitas, *ētis*, f. [*fidelis*] *vjera*, *vjernost*, *zdušnost*, *erga* *amicum*, *Plaut.*; *erga* *patriam*, *Planc.* u *Cic.* *ep.*; *amicorum*.

fidēlītēr, *adv.* s *komp.* i *sup.* [*fidelis*] 1) *vjerno*, *pošteno*, *pōuzdāno*, *zdušno*, *per* *quorum* *loca* f. (*bez* *pogibli*) *mihi* *pateret* *iter*. 2) *pravo*, *kako* *valja*, f. *inservire* *valetudini*, *Tiro* u *Cic.* *ep.*

Fidēnae, *ērum*, f. (-na, *ae*, f. *Fidena* *jedn.* *Verg.* *Aen.* 6, 773.) *grad* *sabinski* u *Laciju*; *otuda*

Fidēnas, atis, adj. *fidēnski*; *supst.* **Fidēnātes**, ium, m. *Fidenjani*.

fidens, tis, adj. [*partic. od fido*] *slobodan, srčan, hrabar, homo; animus, junački*; * \dagger f. s. gen. animi.

fidenter, adv. s. *komp.* [*fidens*] *pouzdanō, slobodno, srčano, hrabro*.

1. **fidēntia**, ae, f. [*fidens*] *uzdānje u samoga sebe; srčanost, smionost, hrabrost*.

2. **Fidēntia**, ae, f. *Fidencija*, grad u Galijskoj cispadanskoj na sjeverozapadu od Parme.

1. **fides**, ei, (*arhaist. gen i dat. fide*) f. 1) *uzdānje, pouzdanje, vjera, fidem, fidem parvam, minorem habere alcuī ili alcuī rei, vjerovati, pouzdati se (malo, manje); alcuī rei fidem tribuere, adjungere, * \dagger dare, * ferre; * \dagger addere, pouzderovati; (Ter.) est mihi fides apud alqm; * ubi prima f. pelago, kako smo vjerovali itd.; * ut non sit mihi prima f.; * nec vana fides (vjera), genus esse deorum; \dagger cum vix f. esset s. acc. o. inf.; * tibi maxima rerum verborumque f., vjera, istina; * quaecunque mihi fortuna fidesque est; * fidem habere, stedi pohvalu, dopasti se; * commissa fide = fidei, (što se komu pouzderilo), tajne; * certa segetis, tvrda nada, očekivanje; * f. arcani prodiga, nenjera, propter fidem (na vjeri), decepta (Ter.), per fidem decipere, fallere, violare, na vjeri (prevariti); cum fide s. pouzdanjem, pouzdano; quod mihi cum fide semel impositum est; fidem facere, uvjeriti, osvjedočiti; facta fide immortalitatis, pošto se vjera na besmrtnost (Romulovu) stvorila, pošto se u besmrtnost vjerovalo, Ambiorigem ostentant fidei faciendae causa; aliquamdiu fides fieri non poterat, nijesu ga mogli uvjeriti; aptum quiddam ad fidem faciendam, što je podobno (ladro) uvjeriti; de fide alcjs, fidem alcuī, alcuī rei, fidem derogare (umanjiti vj.); *odt. kao t. t. u poslovnom jeziku: vjera, veresija, fides concidit, pade, de foro sublata est, nestade, f. deficere coepit, malaksarati; fidem alcuī abrogare, ustegnuti vj.; fidem moliri, renovare; cum f. totā Italiā esset angustior (omalena); homo sine re (inulka), sine fide, sine spe; pecuniam mutuam sumere (uzajmiti) fide amicorum; haec fides atque haec ratio pecuniarum, quae Romae quae in foro versantur etc., ovdješnja veresija i novčarstvo.**

2) *meton. što pouzdanje uzrokuje, a) vjera = vjernost, pouzdanje, iskrenost, zdušnost, savjesnost, vjerno vršenje dužnosti, f. in, erga alqm; egregia; sincera fide in pace esse; imperatoris; fidem erga alqm conservare, (alcui) praestare, vjernost sačuvati, vjeran biti; \dagger f. promisso exstitit, držalo se; f. laedere; alqd fidei alcjs*

*committere; fidei alqd credere; in fide manere; cum fide agere, defendere, zdušno, po duši [različito od 1]); testimonium secundum fidem et religionem dicere, po dužnosti, po duši; homo, hostis sine fide, nevjeran, bez vjere; fidem vestrum oro atque obsecro, judices; (Com.) dii, vestram fidem, bogovi, vaše mi vjere! * per, si qua est, quae restet adhuc mortalibus usquam intemerata fides, oro; (Tac. dial. 35. quales, per fidem etc. (vjere mi! na vjeru)!), pro deorum, pro deum atque hominum fidem [lako mi poštenja (vjere, istine) u bogova i ljudi!], pro deum fidem! (boga mi!); kao jurist. t. t. bona, ili ex bona, optima fide, po duši, zdušno, iskreno, po svojem zdušnom uvjerenju, kao poštenjak, sine lege judicis, in quibus additur ex bona fide; *odt. \dagger bonae fidei vir; neque enim se bona fide (zdušno, pravo, ozbiljno) in multa simul intendere animus potest, Quint. 10, 3, 23; judicia de mala fide, zarad prijekare; Fides (vjera) personif. kao božica. b) uvjeravanje, obećanje, dana riječ, jamstvo i slič. (sr. auctoritas), fide mea, na moju riječ; fides et iurjurandum, obećanje pod prisegu; dare dextras fidemque; fidem alcuī dare (zadati riječ, dati vjeru), de aliqua re, inter se; fidem accipere, interponere; fidem suam obligare; fidem solvere (održati riječ), Ter., exsolvere, Liv.; fidem suam liberare (držati riječ); fidem servare, conservare, držati r., fidem fallere, frangere, prodere, mutare, laedere, violare (krenuti vjerom, pogaziti riječ ili vjeru), (Nep.) amittere; fidem alcjs implorare; eos ab se per fidem (pouzderavajući) zadanoj riječi in colloquio circumventos, Caes. b. G. 1, 46, 3.; * perjura patris f., izdajstvo: * quoties fidem (sc. mutatam, vjerolomstvo) mutatosque deos flebit; contioni edicto addidit fidem, dao je jamstvo; fides ejus rei penes auctores erit, za istinu jamčit će pisci; teneri fide, mučati; * o uvjeravanju ljubavi u erotiku; napose: obećanje zaštite, sigurnosti (života), sigurna pratnja, sigurnost državom zajamčena; zaštita, obrana, pomoć, fidem publicam dare alcuī jussu senatus; fide publicā jussus est dicere; fide acceptā venerat in castra Romana; committere se (Ter.) ili (Liv.) venire in fidem alcjs, (Caes.) venire, permittere se in alcjs fidem ac potestatem, predati se na milost i nemilost; committere se suaeque omnia in fidem atque potestatem populi Romani; conferre se in alcjs fidem et clientelam; in alcjs amicitiam et fidem, sequi fidem alcjs (uteći se pod čije krilo, staviti se pod čije okrilje), (Ter.) commendare se alcuī in fidem et clientelam; in alcjs fide esse, biti pod zaštitom; alqm in fidem recipere, staviti pod svoje okrilje; deum atque**

hominum fidem implorare; (Plaut.) dii, obsecro vestra fidem.

3) što je vjere dostojno, a) vjerodostojnost, pouzdānje, uzdanica, istina, sigurnost, izvjesnost koje vijesti (sr. auctoritas), orationi fidem afferre; alejs rei fidem imminuere; fides tabularum; literae habent auctoritatem et fidem; alqd facit fidem iudicii mei [različito od 1]); fides sit alcuī, čini se komu nevjerovatno; adlita rei fides, stvar je postala nevjerovatnija; * dare fidem alcuī rei; si qua fides vero est; † fidem quaerere. b) siguran (vjerojatan) dokaz, manifesta fides s. acc. c. inf.; * f. manifesta (sc. urbis captae); ad fidem criminum, * sum fides vocis (dokaz sam o) * izvjesnost = siguran uspjeh, verba fides sequitur, ispunjaju se; fidem nancisci, zbiti (ispuniti) se; promissa exhibuere fidem, ispunise se; en haec promissa f. est, evo tako se obećanje (prorocišta) ispunja; pollicitam dictis adde fidem, održi riječ (obećanje).

2. fides, ium, f. (* sing.) 1) (upr. struna, žica). 2, melon. glazbilo sa žicama, lira, lutnja, citara, f. et tibiae; canere fidibus, (Ter.) scire; discere, docere fidibus; * fidibus Latinis, pjesma; * Aeoliis, * canoris, * severis; * Teia; sume fidem.

fidicen, inis, m. [fides-cano] 1) citaraš. 2) pren. * pjesnik lirska.

fidicina, ae, f. [fides-cano] citarašica, Plaut. Ter.

fidiculus (-culus) adj. [fidicen] citaraški, jedn. Plaut. Rud. prol. 43.

fidicula, ae, f. [dem. od 2. fides] češće u pl. 1) citarica, lirica, jedn. Cic. n. d. 2, 8, 22. 2) † uže, konop, mučilo za robove.

Fidius, ii, m. [fides] Fidi je, prijev najvišemu bogu Jupiteru kao bogu vjere, grčki Zeus ianios i sabinski bog Sancus, spojen s deus (dius = Jupiter, divus), per deum Fidium, vjere mi, tako mi boga! Plaut.; me Dius F. = mehercules, formula uvjeravanja = ti bože znaš! boga mi! apsol. Sanco Fidione referrem, Ov. fast. 6, 213.

fido, fisis sum, — 3. [srodn. s 1. fides] uzdati se, vjеровати, pouzdati se u... sibi; hac duce; prudentia; * nocti; * ope; * fuga, * fugae; s. acc. c. inf.; * s. inf.

fiducia, ae, f. [fido] 1) pouzdānje, ūzdānje u koga ili u što, habere fiduciam rerum suarum; f. alejs, u koga; sui, ūzdānje u samoga sebe; (Com.) mea, tua, u me (se) itd.; loci; f. arcae meae, uzdajući se u svoju kesu; qui tuae mandatus est fidei et fiduciae = poujeren pasoi, Plaut.; * quae sit f. capto, u što se uzda sužanj; * humanis quae sit f. rebus, ko-

liko se može uzdati u ljudske stvari; napose; ūzdānje u samoga sebe, odražnost, hrabrost, plenus fiduciae; non minore animo ne fiducia; qua fiducia castra expugnari posse confidimus? † consilia plena fiducia. 2) jurist. t. t. a) predavanje stvari vjerovniku na vjeru pod unjetom, da je mora vratiti, kad se izmiri dug, per fiduciae rationem fraudare alqm; formula fiduciae; iudicium fiduciae; sudbena istraga o tom, što se stvar dana komu na ostavu ne će da vrati; in fiducia, in fiduciis, u stvarima predanim komu na vjeru. b) kao zalog poujerenja svojina, zalog, hipoteka, f. accepta; ostava, f. accipere, primiti ostavu, da je onda izručim oblasti; committere fiduciam alcuī.

fiduciarius, adj. [fiducia] na vjeru poujeren, na privremeno posjedovanje, na privremenu upravu, fiduciarium operam obtinere, biti poujerenikom, Cars. b. c. 2, 17, 2; urbs; † regnum, † imperium, † dominatio.

fido, adj. s. komp. i sup. [fido] pouzdān, pošten, vjeran, amicus f.; conjux; * s. gen. regina tui fidissima, lebi tako vjerna; pax; fuga, bez pogibli; custodia canum; (Liv.) animus, pouzdan; ne quid usquam fidum proditori esset, da ne bi nigdje vjere bilo (riječ se održala) izdajici; † * alcuī; * † rebus alejs; * ensis; * aures; * silentia; † pons; † potentia; † oratio; † oppidum impulsu; * nox fidissima arcanis; * statio male fida carinis, ne siguran; (Liv.) fidissimum annonae subsidium o Sicilijs; † mons f. nivibus.

fido, fixi, fixum, 3. 1) pripojiti, priterditi, pribosti, ūdariti u... clavum; mucrones in cive, zātjerati, (Hor.) arundo in vertice fixa; † sarissam in medio gutture; † sagitta in medio crure fixa, zabola se; f. clavum zubiti; * Necessitas clavos summis verticibus; virus in venas, ušticati u...; humo plantas, saditi; * in trivio fixum esse (ležati na...) ob assem; * in gelida ripa; acus figit comas, sapinjē; * oscula, cjelivuti; * dicta animis, usaditi u pamet, upamtiti; (Tac.) dictata vocesque quas penitus animo figeremus; * modum nequitiae, doskočiti, na pul stati; † figere alqm in cruce, † alqm cruci, pribiti, na križ prōpēti, arma i sličn. in postibus, * ad postes, * postibus, oružje svoje ili tuđe (za znak pobjede) po svršenu ratu o vrata objesiti; * dona columnā kao prilog u hramu; f. leges, javno pribiti, proglasiti, tabulam immunitatis; senatus consultum aere publico (Tac.) usjedi; * animo fixum sedet, zabijeno je u glavu, upisano u pamet. 2) tp. a) uprijeti, upirati, upraviti, mentem in aliqua re, zadupsti se u što; * oculos, * vultus in virgine; oculos solo, oči uprijeti u zemlju;

* pupulas cibo (*dat.*); (*Tac.*) Caesar in silentium fixus, *zadržan u m. b*) * *ustaviti*, vestigia = *stati, ustaviti se*; fixus manebat, *kao prikován slujaše, ne micaoše se s mjesta.* c) *okovati*, caligulas auro, *pòbiti zlatnih čavala u . . .*, *Just.* d) *probosti*, *probušiti*, * *cervos, ubiti*, * *columbam*; † *animalia*; † *figi telis*; † *pilorum missu*; *tp. bockati*, *peckati*, maledictis f. alqm i samo, f. alqm, *psovati*, *grditi*, * *figi dolore, probadati*.

figulus, i, m. [figo] (*pretkl. i kasn.*) *lòndšar*, — *figulus*, *Figul*, pridjev rimski gl. Nigidius.

figura, ae. f. [figo] *lik, figura, oblik, slika, prilika, oris*, (*Ter.*) *animantium forma et f.*; f. *hominum*, f. *humana*; *muliebris*; *ficilis*; *navium*; * *lapidis figuram trahere (primiti)*, * *fallax f.*, *ljepota*; *formam aliquam figuramque (animorum) quaerebant*; (*Tac.*) *formam ac figuram animi magis quam corporis complectantur*. *Napose* * *sjena pokojnoga, atom*, *illas igneas Epicuri*, *Quint.* 2) *tp. a) oblik, svojstvo, kakvoća*, *negotii*; *vocis, obrazovanost*; † *orationis*; *optima species et quasi figura dicendi = uзор (idejal) vječitosti*; *quoddam quasi forma figuraque dicendi*; *vrsta, rod*, * *figuras (vrste životinja) rettulit antiquas*; * *mille f. pereundi*. b) *kao govornički t. t. (tek od Kvint.)*, *lik, figura (govornička; sr. figuro)*, *figurae sententiarum et verborum [sr. forma 2], insignis, lumen 2) a)]*; *pripravljao je za tu porabu Cic. de opt. gen. or. 5. sententias et earum formis tanquam figuris*; † *podrugljivo peckanje*.

figuro, i. [figura] 1) *likovati, praviti, stvoriti*, *mundum*; *figurata terga boum.* 2) *tp. a) * os tenerum pueri, stoara mu jezik.* b) † *ponišljati sebi*, *inanes species anxio animo.* c) † *u rtor.*, *prilikama i figurama uresiti, nàkiliti*, *plurima mutatione figuramus, služimo se figurom izraza radi izmjene*; *egregie, krasno govorili u figurama*; *varie f.*

filia, ae. f. *kći*; * *pinus f. silvae*; * *Massilia Grajum f.*, *utemeljena od Grka*.

filicatus (fel.), adj. [filix] *papraču (izrezuocanom) ukràšen, samo tp.*, *paterae, lances.*

filiole, ae. f. [*dem. od filia*] *kćerica, kćerka*; *sarkast. o mekoputnu čovjeku, Cic. Att. 1, 14, 5.*

filioles, i, m. [*dem. od filius*] *sinak, sinčić.*

filius, ii, m., *sin*; *filii, djeca uopće*; * *filii Celtiberiae, stanovnici C., Celtiberoci*; *post. a) terrae f.*, *něpoznàta roda.* b) (*Hor.*) *f. fortunae, srećko.*

filix, icis, f. [filix] *paprat*; *uopće korov.*

filum, i, n. 1) *nít, u tkanju ili u predi*, *capite velato filo, meton. = vunena povezača*; * *filum velatus*; * *velamina filo pleno, grubo tkanje*;

post. pendere filo (tenui), o (*tankoj*) *níti vi-sjeti*; o *drugim stvarima*: * *croci, vlakna*; * *lyrae, žice*; * *nít života, koju predi Parke, trium sororum*; *extrema f. legere.* 2) *tp. o govornu, umjetninama i umotvorinama: nàčin u izradivanju, oblik, slog, tenue argumentandi f.*, *oratores illi erant paulo uberiore filo*; *aliud quoddam f. orationis tuae*; * *poemata deducere tenui f.*

Fimbria v. Flavius.

fimbriae, arum, f. *rěse u odijela, vlakna*; f. *kòvrčice*, *cinnorum, Cic.*

fimbriatus, adj. [fimbriae] *rěsana nàkiden* Suet.

fimas, i, m. *fumum*, n. *gnoj, dubre*; *tp. blato, kal, nečist (f.)*.

findo, fidi, fissum, 3. *cijepati, rascijepiti, kalati, raskoliti*, * *lignum*; † *equus ungulis fissis*; * *agros sarculo*; * *terras vomere, razdrati*; * *aëra, letjeti*; * *fretum*; * *aequor, sjeći, brođiti*; * *dies hic f. mensem, raspolavlja*; * *via se findit in partes ambas, dijeliti se*; *hac insula quasi rostro finditur Fibrenus, razdvaja se*; † *o valovima*; *findor, pukao bih od jeda, Plaut.*; *cor meum et cerebrum finditur, hoće da pukne (od jeda), Plaut.*; * *via scinditur cuneis, krći se*; * *inimicam terram rostris, vrtjeti u itd.*

fingo, finxi, fictum, 3. 1) *tvoriti, stvarati, praviti, graditi, pripravljati i stiči.*, *nidos, favos, corpus*; † *domos*; *natura fingit hominem*; *quae natura prona atque ventri oboedientia finxit*; * *opprobria in quemvis*; *napose o plastičkim umjetnicima, e cera*; a *Lysippo fingi volebat*; *ars fingendi, kiparstvo*; *imago facta, kip*; * *versus*; * *carmina*; * *vultum in pejus, nagrditi*; † *poemata*; * *verba*; * *cujus (libri) velut vanae fingentur species*; * *sua (svoj upliv) minora, prikazivati*; a *qua (mente) is (vultus) fingitur, koja se u obličju izražuje*; * *lambendo mater in artus fingit*; * *mella, praviti*; * *corpora lingua, o vučici, ližući jezikom dati pravo lice*; * *s drugotnim pojmom redanja: urediti, uređivati, prirediti, udesiti, potkresati, kititi*, *vitem putando*; *comas*; *crimen*; *fingi curā mulierum*; *se fingere alicui, kititi se za koga*; *vultum, uđiniti se prijatan, ljuveno gledati (na koga)*; (*Ter.*) *vultus quoque hominum fingit, i obličja ljudska zna pretvarati.*

2) *tp. a) pretvoriti, prenàpraviti, predobraziti*, *vitam subito flecti fingique non posse*; * *miserum fortuna Sinonem, učiniti.* b) *obukom stvoriti, nadobraziti, obrazovati, vladati, urediti, birati*, *oratorem, vocem, animos*; *se totum ad arbitrium alcjs*; *se ex forma rei publicae, raditi prema*; * *equum ire tenera cervice*; * *fingitur artibus*

(vježba se u ljubavnim hitrinama) virgo; * voce paterna fingi ad rectum, upućivati se. o) u duhu stvarati, pomišljati, predstaviti, predočiti sebi, animis, cogitatione imaginem rei; opiniones; novas sibi religiones ex loco; ex sua natura alios fingere, po sebi suditi druge; i s 2 acc.; (Just.) profectioem, mistiti, spremati se na polazak; finge, fingite, pomišli, pomišlite, s acc. c. inf. d) izmisliti, izmišljati, slagati, hiniti, fallaciam, Plaut., causas Ter. Ovid.; verba, lagati, pretvarati se, šarati; * sibi convenientia; non visa, izmisliti; ne finge, ne izmišljaj na me; f. crimina in alqm; ficta ad voluntatem; f. vultum, pretvaram lice, gradim (kažem) se miran i bez straha [dručkije nego pod 1)], Caes. b. G. 1, 39, 4.; * ficto pectore fatur, himbenim srceem; * se pavidum, graditi se itd.; * † s acc. c. inf.

finiens, tis, m. [partio. od finio] (sa. orbis), obzor, horizont.

finis, 4. [finis] *graničiti, mediti*, Rhenus finit imperium populi Romani; signum animo; lingua finita est dentibus; tp. a) *omediti, ograničiti, stegnuti, stezati*, cupiditates; censuram; * *sitim, gasiti*; tristitiam. b) *odrediti, ureći, uglaviti*, modum alicui rei; locum; tempus; diem (rok); mors est finita omnibus, sudena je; impers. finitur ne, odreduje se, neka ne. o) *dovršiti, dočeti, zaključiti*, bellum; * alicui vitam; † vitam suspendio; † miserrimam vitam pessima morte; † vitam per vulnera; * prandia moris, zaključiti čim; * studia, * amores, oslaviti se, odreći se; kao u rel. t. t. ut sententiae verbis finiantur, svršuju se periodički; nec solum componuntur verba, sed etiam finientur; aptam et finita pronuntiare, zadkržben; *prestati govoriti, zamuknuti, svršiti*, * finierat; (Tac.) *svršiti* = *preminuti, umrijeti*, finiit anno aetatis vicesimo; pas. finiri morbo, Plin. ep.; † * finiri, umrijeti.

finis, is, m. (rijetko f.) abl. e, starije i, gen. pl. um, 1) *meda, granica*, loci, regni; quem ad finem, dokle, kako daleko; * ultra finem; fines agrorum; pl. često zemlja, kraj, država, in finibus Eburonum; angusti, lati; extremi, primi, krajina; neque quisquam agri modum certum aut fines habet proprios; * *za lade pristanište*.

2) tp. a) *meda, granica*, constituendi sunt qui sint in amicitia fines et quasi termini diligendi; oratoris facultatem sui ingenii finibus describere; (Hor.) certi; * naturae; * exiguo fine libidinum t. j. jer malone svaka meda mora uzmaći pred požudom. b) *cilj, meta*, ad eum finem, tako daleko, dotle; quem ad

finem, tako daleko, dotle; quem ad finem, do kojega vremena, dokle; pectoris fine, da do...; * nulla aula divitem manet certior fine destinata orci rapacis, nego li sigurni cilj, koji je Ork za sve; * *excludat iurgia f.*, određeni broj godina; o) *kraj, konac*, finis vitae; finis laborum; ad finem venire, svršiti se; ad finem adducere, svršiti; finem facere loquendi, Tusculanarum disputationum konac učiniti = svršiti; injuriis; * fine dempto illi extempto bez kraja; * operum; * amorum; * quaerendi; * Brundisium finis est longae chartae viaeque; konac života, smrt, Tac.; * quem mihi, quem tibi finem di dederint; * supremus finis; tp. najkrajnje (iđ. idos), vršak, vrhunac, bonorum, malorum, honorum najveće dobro, zlo, najviša čast; tres sunt fines expertes honestatis, tri vrste određivanja najvećega dobra; glavni cilj, glavna svrha, domus finis est usus; qui finis istius consilii est? * certus; * spe finis; ad eum finem, u tu svrhu, Tac.

finite, ado. [finio] *ograničeno, umjereno*, f. avarus erit, jednom Cic. fin. 2, 9, 27.

finitimus, adj. [finis] 1) *graničeci* (s kim), *susjedni, medaš, susjed*, Galli sunt finitimi (medaši) Belgis; aer mari; * Boreae (dat.); provincia f.; bellum f., s medašima; * arma f., medaša, susjedsko; supst. *finitimi*, ōrum, m. medaši, susjedi. 2) tp. *graničeci čim*, u svezi su čim, srodan ili veoma sličan čemu, nomen periculo; metus est f. aegritudini; pošta est f. oratori; artium et studiorum quasi finitima vicinitas, medaštvo i susjedstvo.

finitor, ōris, m. [finio] *razmedavač, mjerač*.

fio, factus sum, fieri (prema glagolu suo, fore, fui, futurus „biti“, stoji, * *fui, fio, fio*, sa značenjem inchoativnim „bivati“ i to u pas. značenju, t. j. aktivnom intraz.) *bivati, postajati, nastati, stati, zbiti se, dogoditi se, desiti se, radati se, poroditi se, rasti, biti i dr.*, Arabia, ubi absintium fit, Plaut.; fit fletus gemitusque, clamor maximus; carinae f. levi materia; testudo ex ligno facta; id ei loco nomen factum, nadjeno; fit alicui furtum, pokraden bude tko, Plaut.; factum volo, hoću, zadovoljan sam; alicui factum (esse) velle, dobro misliti po ili za koga, dobro htjeti, Ter.; dictum factum, što, rekao, to i učinio, odmah, gl. dico 1); mihi non fit veri simile, meni se ne čini vjerojatno, Ter.; contempsit te nec potest fieri (ne rodi, ne može biti) me quidquam superbius; fit pons, sagradi se; statua ei fit, podigne mu se; senatus consultum; initium, začne se; proelium, zametne se; pecculatus, počini se; certior fieri, obavijestiti

se, dobiti glas, saznati; consulem etc. f. (za-brân, postavljen za) = designari (sr. Sall. Jug. 92, 2. „fieri omnes dicuntur magistratus, qui populi suffragio declarantur); plurimi fieri, veoma cijenjen, štovan biti; quum pro populo fieret, kad se žrtvovao (zaklao) za...; fit, biva, događa se; interea fiet aliquid, Ter.; fieri non potest, ut, nije moguće, da; fieri potest, može biti; f. non potest, quin (pokr. i rijetko) f. aliter non potest, quam ut, nije drukčije moguće, nego da; ita fit, ut, tako biva, da; odatle skijedi, da; qui, quo, eo, inde fit, ut, kako itd., biva da, Hor.; quo, quibus rebus factum est, ut, quo fiebat, ut, tako se zbito, te, Nep.; † unde factum est, ut; quo facto, potom; id ne fieri posset, obsidione — fiebat, est factum, ne, v. ne II) o); ita ut, ut fit, ut fieri solet, kako to biva; multo fit aliter, posve drukčije biva (obično je), Nep.; quid fit, koliko iznosi, što to čini (kod računanja), Hor.; fiat, neka bude! bilo! Com.; quid illo fiet? što će biti od njega? quid fiet populo Ulubrano? quid fiet artibus? (Plaut.) quid minore sit factum filio, zbito se s njim, (Ter.) quid me fiat? (Nep.) quid his fieri vellet; (Cic.) quid de Tulliola mea fiet? quid de his f. placeat, qui etc.; quid f. signis velit, da se učini od...; quidnam facerent de rebus suis; idem fit ceteris per praetores; si quid eo factum esset, ako bi ga snašla nesreća; Pompejo melius est factum gl. bene 1) c).

firmāmen, īnis, n. [firmo] pōdupōranj, potpora, jednom Ov. met. 10, 491.

firmamentum, i, n. [firmo] 1) pōdupōranj, potpirāč, potpora, tigna quae firmamento esse possint. 2) tp. f. accusationis; duo egregia f. rei publicae, auspicia et senatus; alterius partis, quae multo plus firmamenti ac roboris habebat, snagu. 3) glavni dokaz, glavna stvar (to svjedočje).

† **firmātor**, ōris, m. [firmo] utvrđivač, podupirāč, pacis.

firmē, adv. s. komp. i sup. [firmus] 1) † upr. čvrsto, tvrdo, krepko, jako, f. insistere. 2) tp. čvrsto, tvrdo, održano, sigurno, alqd comprehendere; † graviter et f. respondere; firmissime asseverare.

firmitas, ātis, f. i firmītudo, īnis, f. [firmus] tvrdoća, čvrstoća, jakost, trajnost, firmitas materiae, corporis; firmitudo operis; tp. postojanost, trajnost, značajnost, snaga (duševna), firmitas i firmitudo animi; ea amicitia non satis habet firmitatis; firmitas vitae; (Planc. u Cic. ep.) exercitus; (Tac.) firmitudinem simulare.

firmiter, adv. [firmus] tvrdo, čvrsto, krepko, insistere; u prilici, alqd stabilire, in suo gradu collocari.

firmo, i, [firmus] utvrditi, učvrstiti, osnažiti, podupirati, † gradum, * vestigia, čvrsto stajati; † proxima aestuariā aggeribus et pontibus; † firmato vultu, tp. a) utvrditi, pojačati, čuvati, ograditi, okrijepiti, locum munitionibus; aciem; imperium, pacem; animum; * mentem; * aditum urbis; † cornu subsidii; corpus labore, cibo, okrijepiti; vocem; alqm praesidiis, celama, praesidium, povećati posadu; † vexatos milites quiete; † valetudinem; † cibo ac potione firmari, krijepiti se; * vires; civitates obsidibus, utvrditi u vjernosti. b) ohrabriti, solkoliti, nostros; * animum praesenti pignore; * labantes consilio patres; † cunctos alloquio; † ex terrore firmari. c) izjavu, mnijenje itd. svoje potvrditi, utvrditi, ukrijepiti, uvjeriti, alqd jurejerando, potvrditi zakletvom, zaklinjajući se uvjeravati; (Ter.) f. fidem (obećanje), fidem alcuī (uvjeriti koga); † tvrditi, uvjeravati, s acc. c. inf. d) dokazati, pokazati, naturam fati ex divinitatis ratione.

Firmum, i, n. Firm, grad u Picenskoj, s. Fermo; odatle Firmānus, adj. firminski, iz Firma; -māni, ōrum, m. Firmijani.

firmus, adj. s. komp. i sup. 1) jak, krepak, snažan, silan, corpus; firmus ac valens quam primum venias; firmissimi remiges, veoma krepki; vires; ramus; † solum; * janua, * arbor, * sera, * robora; vina, jako, staro vino; † vixdum f. (ozdravio) a gravi valetudine; regnum, res publica, civitas; f. ad defensionem. (Planc. u Cic. ep.) ab equitatu, jak čim; * ager non f. pascere, ne sveudilj za... 2) tp. postojan, ustrajan, pōzdān, siguran, prav, istinit, amicus; accusator, držeći se čvrsto istine; * vir in suscepta causa firmissimus; firmior in sententia; animus; ratio stabilis firmaque; spes; literae, s pouzdanim glasovima; neque firmum esse posse sc. se demitti, otpust njihov mogao bi biti nepouzdan; (Ter.) nihil satis firmi video, nikakva pravna (valjana, krepka) razloga; candidatus, siguran kandidat.

fiscālis, adj. [fiscus] (kasno) tičući se fiska, (blagajnice državne ili carske privatne, fiscus), fiskalski.

fiscina, ae, f. [fiscus] kōšarica, kōtarica.

fiscus, i, m. košara od novaca, blagajna; napose za republike: državna blagajna = aerarium; † za careva: carska privatna blagajna.

fissilis, adj. [fundo] 1) cijepak, što se daje cijepati, * cuneis f. robur; * lignum. 2) rascijepljen, raskoljen, caput, izlijemān, Plaut.

fissio, ōnis, f. [findo] *cijepanje, dioba, jedn.* Cic. n. d. 2, 63, 159.

fissum, i, n. [partic. od findo] *samo u harus-pikā (haruspices) pukotine u jetrima (crnoj džigerici).*

fistula, ae, f. māl̃j, bat.

fistula, ae, f. 1) *cijev, napose u vodovoda, čunak (ponajviše od olova). 2) trska (od više manjih ojevčica sastavljena), frula (pa-slirska); svirala (σῦρις); (Cic.) eburneola. 3) nekaki čir.*

fistulātor, ōris, m. [fistula] *svirao, frulač, jednom Cic. de or. 3, 61, 227.*

fistulātus, adj. [fistula] *cjevnat, šupalj, tabulae.*

fixus, adj. [partic. od figo] *pribit, udaren, dake: čvrst, stalan, nepromjenljiv, nepomičan, održen, vestigia; bonum; decretum; maneat et fixum sit, da stoji tvrdo; * flammae, nekretnice (zvijezde).*

flabellifera, ae, f. [flabellum i fero] *lepez-dnoša (ropkinja), jednom Plaut. Trin. 2, 1, 22.*

flabellulum, i, n. dem. od flabellum, *lepezica, mahalica, jednom Ter. Eun. 3, 5, 50.*

flabellum, i, n. [upr. dem. od flabrum] *lepeza, mahalica, * flabellum caudae (razvijena krila) pavonis; pren., ejus lingua quasi flabello seditionis illa tum est egentium contio ventitata.*

flabillis, adj. [flo] *uzdušan, zračan, jednom Cic. Tusc. 1, 27, 66.; nihil f. aut igneum.*

* **flabra**, ōrum, n. [flo] *duvanje, ventorum; austri; konkr. vjetrovi.*

flaccus, — — 2. [flaccus] *mlitav biti, malaksavati, Messala f., klone duhom tražeći službu, pala mu krila.*

flaccesco, — — 3. [flaccus] *vehnuti, sahnuti, tp. mlitavjeti, malaksavati, oratio, Cic. Brut. 24, 93.*

flaccus, adj. *mlitav, pren. s klempavima ušima, klém̃po, Cic. n. d. 1, 29, 80. Odalle Flaccus, Flak, pridjev više rimskih plemena i pjesnika Horacija.*

flagello, i. [flagellum] *bičovati, † alqm; * ro-bora parte caudae.*

flagellum, i, n. [dem. od flagrum] *bič, kandžija, napose za kažnjivanje robova i zločinaca (sr. scutica) caedi flagellis; * horribile; * sublimi f. tange Chloen (o Veneri); * remen u koplja; * vršike u loze; * hvataljke u morskih polipa.*

flagitatio, ōnis, f. [flagito] *živo zahtijevanje, živa molba; i u plur., crebrae f. populi.*

flagitator, ōris, m. [flagito] *silovit zahtjeva-vač, napose da se dug plati, riječ održi, triumph; pugnae; o tužiteljju (Liv.).*

flagitiose, adv. s komp. i sup. [flagitiosus] *sramotno, prijekorno, ružno, gadno, mrsko.*

flagitiosus, adj. s komp. i sup. [flagitium] *sramotan, prijekoran, ružan, mrzak, gadan, homo; civitas; vita; socordia; (Sall.) s dat., viro.*

flagitium, ii, n. [od flagito, upr. silovito zahtijevanje] 1) *sramotno, ružno, sramota, prijekor, nevaljalstvo, stupra et f.; seclera et f.; flagitia atque facinora; † flagitia atque dedecora; facere, committere (počinjati), dicere f., tanta f. et facere et dicere; (Sall.) flagitiis se decorare; ista flagitia Democriti, sramotne riječi; napose svaki prekršaj, kojim vojnik vojničku svoju čast krnji, te se tim sramoti, quo cujusque animus fert, eo discendunt, neque id flagitium militiae dicitur; (Tac.) flagitia militiae, sramotno vladanje; non poenam flagitii tolli dico oportere; (Tac.) scutum reliquisse praecipuum f.; odalle (Com.) kao psotka, f. hominis, gad, grđoba. 2) iz sramotnih djela potekla sramota, rāg, pogrdā, neque gloriā movemini neque flagitio; flagitii plenus atque dedecoris; flagitium (za nešto sramotno, nepošteno) putas praeesse agro colendo.*

flagito, i. *silovito i žestoko zahtijevati, iskati, tražiti, prositi, alejs auxilium, alqd, alqm ab aliquo; ab aliquo promissa per literas; alqm alqd; flagitatur alqd ab alqo, ili = zahtijeva se, da tko što učini, ili = netko nešto zahtijeva; f. ut, i s osobitom kratkoćom flagitabam, ut de me sententias dicerent = ut de me sententias dicere liceret; sr. peto 3) b); * s inf. refeci; † ministros in tormenta; apst.; napose a) o stvarima: silno zahtijevati, tražiti, iskati, quae tempus f.; quid artes a te flagitent; causa f. b) željeti, znati, rado saznati, crimen; * s quaest. indir.; (Plaut.) nomen flagitatur. c) tjerati, goniti na sud, alqm peculatorem, jednom Tac. hist. 1, 53.*

flagrans, tis, adj. s komp. i sup. [partic. od flagro] *gorući, plamteti, vruć, aestus; * oculi; * genae, žarak; * oscula; flagrans sidero clipeo, sjajudi; † oculis; tp. plamteti, žestok, strastan, živahan, živ, divlji, multitudo; cupiditas; te flagrantissimum acceperam; † quis (moris) flagrantem retineret; * tumultus f., strasan; * amor; † flagrantior inde vis.*

flagranter, adv. [flagrans] *vruće, žestoko, flagrantissime cupere, Tac. ann. 1, 3.*

flagrantia, ae, f. [flagrans] *žar, vatra, oculorum; tp. f. flagitii, pohota sramote, besramnik, Plaut.*

flāgrītriba, ae, m. [flagrum i tribu] *taribič*, šaljivo o robu, koji se često šiba, jedn. Plaut. Pseud. 1, 2, 5.

flāgro, 1. 1) plamenom gorjeti, plamom plantjeti, buktjeti, onerariae f.; * telum flagrans, munja; * arae. 2) tp. plantjeti, gorjeti, o zlu, o strasti, o stanju i sličn., Italia flagrat bello, gori ratom, convivia, quae domesticis stupris flagitilisque flagrabunt, na kojima će bludi i sramotna djela plamenom buknuti; f. infamia, biti na zlu glasu; * rumore malo; f. invidia, s najvećom se mržnjom mrzi na koga; inopia, mučen oskudicom; gorjeti, upaliti se, f. cupiditate, desiderio, amore, odio, alejs rei studio; recentibus studiis flagrans, jošte oduševljen sa skorašnjih ulisaka onih nauka na tebe; flagrabat domus studio et cupiditate hominum, bijaše puna ljudi s gorućom ljubavlju i željom; ut ejusque studium flagrabat; vitia libidinis f. (gorahu u njega) apud illum; * flagrans amor Heben, paleći, ginući za ..; gorjeti = vruće željeti, s inf., ire in aciem — furore quodam et instinctu flagrabant, Tac. hist. 2, 46.; (Tac.) flagrantissimā (najjača, najveća) eo in tempore gratia Pallas.

flāgrum, i, n. bič, kandžija, (Plaut.) gymnasium flagri, škola biča, t. j. rob, koga su često šibali.

1. * **flāmen**, īnis, n. [flo] 1) duvanje, Borea, surdas flamine tunde fores; i vjetar, ingens; ferunt sua f. classem. 2) sviranje, glasovi spirale, flamina tibiae.

2. **flāmen**, īnis, m. (od flare „nažigati“ žrtve) osobit svećenik određeni za jedno božanstvo. Drži se, da ih je Numa osnovao. Tako su bila tri majores (patriciji), fl. Dialis za Jupitera, Quirinalis za Romula, Martialis za Marta i 12 minores (plebejci) za manje bogove. U carsko doba bilo je flamina i za pobožene careve: fl. Augusti Tac. Najznamenitiji bio je flamen Dialis, u veliku ugledu, ali u slobodi svojoj veoma stegnut ceremonijama. Tako nije smio preko noći ostati izvan grada, nije smio vidjeti oružanu vojsku, niti je smio koga da vidi, gdje na praznik radi. Nije smio na sebi imati prstena, ni uzla (znak ropstva). Zenidba je njegova konfariacijom sklopljena bila nerazrešiva. Ako mu je žena umrla, valjalo mu se časti odreći. f. Dialis, Martialis; Quirinalis (Romulov, Romulus); flaminem capere, prodere, inaugurare.

flāminīca, ae, f. žena-flamina Jupiterova (flaminis Dialis), koja ga u poslovima njegovim pomagala, te je bila vele štovana.

Flāminius v. Quintius.

flāminum, ii, n. [2. flamen] dostojanstvo flamina, flamenstvo.

Flāminius, Flaminije, ime plemenu rimskom, od kojega je najpoznatiji Gajus Fl., koji je kao konzul poražen u boju kod jezera Trazimenskoga g. 217. pr. Is.; kao cenzor sagradio cirk i jednu vojnu cestu; adj. Flaminijev, flaminijski; adv. Flāminianus, adj. Flaminijev, flaminijski.

flamma, ae, f. (od osn. flag, od koje i flag-ro) 1) plamen, comprehendere, concipere f., plantuti, upaliti se; effusa f.; * Colchicae; Achivae; pren. eripuit se flammā, oteo se osudi; poslov. e flamma petere cibum, o veoma gladnu i veoma prostu čovjeku, Ter.; * prius undis flamma (sc. misceatur), prije će se voda s vatrom združiti; * unda dabit flammās; = * zvijezde, munje; * zublja, luč; * vatra, žar očiju, stare flammā; * o kacigi, vomere flammās. 2) tp. a) f. belli. b) f. amoris, * flamma, plam, žar = vruća ljubav, ljubavni žar ili plamen; f. gulae, pasji glad; ea flamma crescit, plam = žestoka želja časti; vis et quasi flamma oratoris; * ultrix flamma, žar ili plamen osvele.

flammeārius, ii, m. [flammeum] graditelj vjela, vjela, koprénar, jedn. Plaut. Aul. 3, 5, 36.

flammeus, adj. [flamma] 1) plamen, žarak, vatre, stellae; * lumina f., žarke oči; od. supst.

† **flammeum**, i, n. (sc. velum) (plamena) komora, vdo za nevjestu na svadbi, * f. capere.

flamifer, ēra, ērum, adj. [flamma-fero] plamonosan, plamenit, žarak, vatre, pinus; vis; crinis.

flammo, 1. [flamma] 1) * intranz. plantjeti, buktjeti, gorjeti (samo u partic. praes.), lumina (plamenit, žarak); fenum. 2) tranz. upaliti, užeci, u pas. i plantjeti, gorjeti, raspaliti se, * aetherio flammatus Jupiter igni; * Phaethon flammatus; † ut interirent aut crucibus affixi auf flammandi; tp. potpaliti, užeci, raspaliti, podžeci, ugrijati, † arrogantia (razjariti) omnes; * flammato (srdit) corde.

flammula, ae, f. [dem. od flamma] plamčak.

flātus, us, m. [flo] duvanje vjetra, dah, vjetar, * secundus; * hiberni; pren., si feret flatus, v. fero, I. f); ad id, unde aliquis flatus ostenditur, vela do; od. prospero flatu fortunae uti; is cujus animum nec prospera fortuna flatu suo efferet, nec adversa infringet; napose a) † vjetrovi (u trbuhu), nádam. b) † o duhanju mjehova, ignem flatu accendere; o) dísānje. d) dahtanje kónjā. e) * sviranje, * tp. nadutost, oholost.

* **flavens**, tis, adj. [*partic. od flaveo*] *žuto-crven*, kao *dukat žut, žut, plav, arena*; *cera*; *coma*; *prima lanugine malas*; *flaventia cultu (polja, usjevi)*.

* **flavenco**, — 3. [*flaveo, flavus*] *žutjeti, po-žutjeti, plavjeti, kao zlato zrelo žito i dr.*

Flavina, ae, f. *Flavina*, grad u *Etruriji*.

Flāvīnus adj. iz *Flavine, flavinski, arva, Verg.*

Flāvius, *Flavije*, ime plemenu rimskom, od kojega su najpoznatiji 1) Gnejus Fl., pisar *Apija Klaudija Ceka*, gl. 1. fastus. 2) Gajus Fl. Fimbria, *pristaša Marija i Cine*, koji je kao legat L. Val. Flaka u ratu protiv *Mitridata* nagovorio dio vojske, da se pobunio protiv Flaka, a kasnije sam sebi smrt zadao, jer ga Sula optočio i opsjeo u *Pergamu*. 3) (Suet.) car. Fl. Vespazijan i sinovi njegovi *Tit i Domicijan*. — *Odatle a) Flāvīālis*, m. (sa i bez flamen), flamen (osobit svećenik) plemena *Flavijeva*. b) *Flāvīānus*, adj. *Flavijev*, partes = *pristaše Vespazijanovi, Flavijevci, Tac.*

flāvus, adj. *plav, žut, crvenožut, žutocrven, zlatokos*.

flēbilis, adj. [*fleo*] 1) *pas. žaljenja dostojan, nevoljan, jadan, tužan, žalostan*, illa species; *vigiliae*; * *Ino*; * *multis ille bonis f. occidit, nulli flebilior quam tibi*. 2) *act. a) * ultor grozan. b) plačan, tužan, suzan, vox, modi; gemitus; aegritudo; habebat flebile quiddam in conquestionibus; * sponsa.*

flēbilit̃er, adv. [*flebilis*] *plačno, tužno*.

flēcto, ēxi, ēxum, 3. I. tranz. 1) *pregnuti, pregibati, saviti; ukriviti, okrenuti; upraviti, upravljati, krenuti, krétati*, membra; *flexi fractique motus, svakojako gibanje i kretanje glumačko*; f. equos; * *equum, krotiti*; *currum de foro in Capitolium*; † *navem*; iter *Demetriadem udariti putem . . . (no f. iter suum, viam, promijeniti = udariti ili krenuti drugim putem)*; * *arcus*; * *acies (= oculos) huc, svrnuti okom*; * *oculos*; * *vultus ad alqm, * cursus in etc., upraviti, krenuti*; hinc *silva se flectit sinistrorsus, naokolo le-tjeti, vrtjeti se naokolo*; * *in anguem*; * *in vitium*; *takoder (Tac.) flexo in vesperam die, nagnuvši se; napose f. vocem, zavijati glasom (pjevujući) flexus sonus s. promijenjenom jačinom glasa (tona), decrescendo i crescendo*. 2) *tp. a) protezati na koga, versus qui in Tiberim flecterentur, jedn. Tac. ann. 6, 29. b) upraviti, skloniti, preokrenuti, promijeniti na blag način*; alqm, *animum*; f. *ingenium alcjs, animos flecti quam frangi, putabat cum tutius tum facilius esse; flecti animo atque frangi*; * *f. fata deum, * superos*; * *alqm mollibus imperiis; (Tac.) flexos ad*

modestiam si videat, odvratiti od čega, spes eum a proposito f.; a studio ad imperium, obratiti. d) u brodarskom jeziku: obači, jedriti naokolo, promunturium, Leucatum.

II. intranz. *krenuti, poći, otputovati, marširati*, ex *Gabino in colles Tusculanos*; ad *Oceanum*; *tp. iz brodarskoga jezika: kloniti se (koga), ut eam flectas te rogo; obratiti se, dati se na, (Tac.) f. ad sapientiam, in ambitionem; huc flexit, ut etc.*

fleo, ēvi, ētum, 2. 1) intranz. *plakati (roneći suze) f. de alqa re; flens, flentes; fletur; alcu, pl. pred kim, isplakati se; † alqm flere co-gere, do suza ganuti*; *flebit = zlo će proći*; * *multa, gorko*; † *effusus*. 2) tranz. *plakati za kim, oplakivati, žaliti, tužiti (za kim)*; * *alqm*; * † *alqd*; * *amore*; *isplakati*; * *s. acc. c. inf.*; * *multum fleti ad superos*; * *flenda fortuna, jadona, tužna*; * *nata fleatur*.

fletus, us, m. *plač, jauk, mulierum*; f. *tacitus, jecanje*; *magno fletu*; *prae (od) fletu*; *fletum populo movere, ganuti do suza, rîsplakati*; *uopće: jako ganuće ili tronuće, sic egit (Roscius), ut — fletum etiam inimicis atque invidis excitaret; * ducere fletum (kroz pluć uzdisati), longas in fletum voces.*

Flēvo, ōnis, m. (so. lacus) jezero u sjeverozapadnoj Germaniji na obali samoj, kroz koje je protjecao rukav *Rajne Flēvum ostium*. Na njemu je bio *Flēvum castellum, fleovski ka-steo, frizijski, Tac. U 13. je stoljeću obija jezero pretvorila u zaton, današnje Zuiderzko jezero.*

* **flex-ānīmus**, adj. (pretkl.) 1) *ganutljiv, dir-ljiv*. 2) *ganut, dirnut u srce*.

flexibīlis, adj. [*flecto*] 1) *gibak, vitak, prū-tak, mek, materia rerum; vocis genus*. 2) *tp. a) gibak, nježan, oratio; actas. b) pro-mjenljiv, nêpostojan, quid potest esse tam flexibile?*

* **flexilis**, adj. [*flecto*] *gibak, vitak, prūtak, cornu; aurum*.

flexī-lōquus, adj. [*flexus-loquor*] *dvouman, prevrtljiv, oraculum, jedn. Cic. de div. 2, 56, 115.*

flexio, ōnis, f. [*flecto*] *savijanje, pregiba-nje, kretanje, laterum, kretanje tijela*; *tp. a) o putu: obaviti, zavoj; devarticula fle-xionesque, izgovor, ševrdanje, strampu-tica. b) o glasu: previjanje, modulacija, molliores et delicatiores in cantu flexiones, pasaže, modorum flexiones.*

flexī-pes, pēdis, adj. [*flexus-pes*] *krivonog, ěgav, jedn. Ov. met. 10, 99.*

flexuōsus, adj. [*flexus*] *zavojit, vijugast, iter.*

flexūra, ae, f. [*flecto*] *zavoj, zavojica, an-gustiae flexuraeque vicorum, Suet.*

flexus, us, m. [flecto] *zavoj, vijuganje, krivudanje*, aures duros habent introitus multisque cum flexibus; in aliquo flexu viae; flexus vallium; * Labyrinthi fl.; † Rhenus modico flexu (*ökeköm*) in occidentem versus; † o *gorama i obalama*, media flexu modico sinum faciunt; *strampulica, zalaz*, in quo flexus est ad iter Arpinas; *kao t. t. govornički: prekret, prijelaz na specijalno*, haec recta et in nullos flexus recedentia, Quint. 10; 5, 12; *napose: prekret, gdje su se utrkivati okretati oko cilja (meta) u cirklu, odt. prijelaz u drugo stanje, prekret*, in hoc flexu quasi aetatis; si infinitus forensium rerum labor aetatis flexu constitisset, *pod konac života*; videre itinera flexusque rerum publicarum; (Tac.) autumnus flexu, *na izmaku ili pod konac jeseni*.

* **fletus**, us, m. [od neobič. fligo] (*rijetko*) *udaranje, lupanje*.

flo, 1. 1) *intrans. duvati, duhati, puhati*, ventus; auster; * velis aura fl. secunda meis; o *ljudma, ustima*, simul flare sorbereque haud facile est, Plaut.; * o *glazbilo: svirati*, tibia. 2) *trans. a) † napuhati, nanijeti*, pulvis vento flatus; *svirati u šlo, * tibia flatur*; * o *herojskim pjesnicima*, rauco praeconia classica cornu. b) *korine topiti, lijevati, kovati*, quae ratio aut flandae aut conflandae pecuniae, Cic. p. Sest. 30, 36.

flocens, i, m. *pahuljica, pramičak vane*. Odt. tp. *stvar bez cijene, malenkost, (probijena) para*, non flocci facio, existimo, pendo alqm, ulqd, apst. (u svakidašnjem razgovoru u Plaut. i Cic. cp.), *ništa ne cijeniti, ne mariti, ne brinuti se; pretkl. i bez negacije: malo se brinuti za . . . famam flocci fecit*.

Flōra, ae, f. *Flora, božica cvijeća, Cvijeta, božica proljeća. Odalle Flōrālis*, adj. *Florin*, sacrum; *supst. Flōrālia*, ium, n. (so. sacra), *floralije, svetkovina na čast božici Flori, Ov. (dne 27. aprila)*.

flōrens, tis, adj. s komp. i sup. [partic. od floreo] *cvatuci, imuci, bogat, moćan, ugledan, odličan, sjajan*, liberi; homo florentissimus; florentem (u najvećem naponu) et illustrem adolescentem; florens aetate, ingenio, opibus, honoribus, liberis, propinquis, affinis, amicis; res florentes, florentissimae; res publica; castra, *sjajno svim snabdjeven*; philosophia nihil florentius, nihil praestabilius hominum vitae datum est, *krasnije, dragocjenije*; quae florentiora visa; florentissimi ordines (*redovi, staleži*); quoddam insigne et fl. dicendi genus; o *metafori*, modus nullus est florentior in singulis verbis, *krasniji, bolje is-*

kiden; supst. (Nep.) florentior in singulis verbis, krasniji, bolje iskiden; supst. (Nep.) florentes (sretni) opp. afflictii.

flōreo, ui, — 2. [flos] 1) *cvasti, cvjetati*, arbor; terra; * segetes; * vinea; * annus; * florentes ferulae; o *riječima: * doći u običaj*, juvenum ritu florent modo nata virentque; *pun biti, sjati*, tibi floret ager; florentes aere catervae, * o *vinu (u sudu, buretu): pjeniti se*. 2) tp. *cvasti, (po položaju, imulku, moći, ugledu, časti i sl.) sjati, odlikovati se, ugledan biti, moćan, imuci, bogat*, floret Epicurus; in singulis dicendi generibus singuli floruerunt; in patria, in curia, in re militari; in populari ratione, *biti ljubimac puka*; f. aetate, *biti u cvijetu, dobi, auctoritate*, laudibus, gratia, honore; acumine ingenii, rerum gestarum gloria; omnibus copiis *imati svega izobila*; familia, quae viris fortissimis floruit; i o *stvarma*, Graecia f. opibus, gloria; eorum auctoritas maxime f.; meus adventus f. incredibili hominum multitudine et gratulatione, *odlikovan, prđstavljen bi*.

flōrēscō, — 3. [inchoat. od floreo] 1) *pōčinjati cvasti*, pulejum (*buhāč, buhinja trava*) aridum, Cic. de div. 2, 14, 33. 2) tp. *prōcvasti, prōcvjetati, doći u sjajan položaj*, hic (eloquentia) f.; ad summam gloriam; † patria nostra.

* **flōrens**, adj. [flos] 1) *od cvijeća, coronae*; *serta*. 2) *cvjetan, rura*.

flōridūlus, adj. [dem. od floridus] *lijepo cvatuci, jedn. Cat. 61, 193*.

flōridus, adj. [flos] 1) * *cvatuci, ramuli; pinus; lakoder: od cvijeća, cvjetan, * corollae*; * *serta*; * Hybla; *supst. florida et varia, šarenost obilje cvijeća*. 2) tp. *cvatuci. a) mladahan, živ, * aetas; * puellula; * Galatea floridior pratis; † forma. b) o govorniku: kićen, Demetrius est floridor, ima bolje kićen govor*.

flōrilēgus, adj. [flos-lego] *beruci cvijeće, jedn. Ov. met. 15, 366*.

flos, flōris, m. *cvijet, pl. cvijeće, * cvjetni vijenci; sok od cvijeća, med, vosak, * verno flores apīs ingerit alveo; * fucoque et floribus oras explent; o spisu, u prilici, breve velut florum corpusculum feci, Just. 2) tp. cvijet (godina), napon, mladenačka snaga, dika, jezgra čega i sl., Graeciae, virium, aetatis, juventae; * samo flos, mlada ljeta; † in primo flore exstingui; flos juventutis, nobilitatis, civium, populi, * virum; Gallia f. Italiae; vitae f., sjaj, slava; f. dignitatis; i o govorniku: ures, nakit, Origines ejus (spis Katonov) quem florem aut quod lumen eloquentiae non habent? pigmentorum florem et colorem (u izrazu) defuisse; omnes eosdem*

volunt flores, quos abhibet orator in causis, persequi (*prisvojiti sebi*); oratio sit conspersa verborum sententiarumque floribus, * o *prvoj bradi*: *nâusnica* (*prvi brčić*).

flosculus, i, m. [*dem. od flos*] *cvijetak, cvjetić*; *tp. ures, dika*, * o qui f. es Juventiorum; *napose pl. o govōru*: *ures, kićeni i krasni izrazi*, omni ex genere orationis flosculos carpam; † juvenibus flosculos omnium partium in ea quae sunt dicturi, congerentibus.

fluctuatio, ōnis, f. [*fluctuo*] † *bibanje, neodlučnost, animorum, Liv.*

fluctuō, i. [*fluctus*] 1) *talasati se, bibati se, mare, Plaut.*; *odt. tp. a) letējati se; prelijevati se*, * tellus aere renidenti. b) * o *strastliuzrujanosti*: *kijetiti, bućati, bješnjeti*, magno curarum irarum aestu; ira intus. 2) *valovima nošen biti; kolebati se, partic. praes. kao supst.*, quid est tam commune quam terra mortuis, mare fluctuantibus, *plivajućim lešinama, jedn. Cic. pro Rosc. Am. 26, 72*; *tp. u odluci, kolebati se, sumnjati se, neodlučan biti*, acies fluctuans; oratio quasi fluctuans, *nerazmjeran*; sententia fluctuans; in suo decreto, *ne odlučiti, jošle*; * animo nunc huc nunc illuc; * vario aestu.

fluctuor, i. dep. [*fluctus*] *tp. ljuljati se, libati se, kolebati se, neodlučan biti*, inter spem metumque tantae rei conandae, animo *s quæst. indirec. Liv.*; † animo.

fluctuosus, adj. [*fluctus*] *valovit, ūzbŭrkŭn, mare, Plaut.*

fluctus, us, m. [*fluo*] *bibanje, talasanje, bibavica, val*, fluctu (maris) allui, operiri fluctu; declamare ad f.; * medio fluctu, *sred mora*; fluctibus compleri; fluctus sedare; minus magnos fluctus ibi fieri; * ire per longos f., *širokim morem*; excitare fluctus in simpulo, *mnogo vike ni za što, u prilici: valovlje, olŭja, nemir*, jactari populi fluctibus, *o burnom gibanju puka*; fluctus contionum, *burne skupštine*; committere se civilibus f., *valovima i oluji političkoga života*; emergere e fluctibus servitutis.

fluens, tis, adj. [*partic. od fluo*] *tekuci, a) mirno tekuci, skludan*, tracta quaedam ac f. oratio; † elegi. b) *jednoličan, razvučen*, dissoluta aut f. oratio; dissipata et inculta et f. oratio. 2) *omlitavio, mlitav, klempav*, buccae, *laloke* (no Cic. in Pis. 11, 25. *kapa-jući pomastima*; † fluentibus membris.

fluentiosus, adj. [*fluentum isonus*] *valovljem šumedi, būčan, jedn. Cat. 64, 52.*

fluentum, i, n. [*fluo*] *struja, voda, fluenta Xanthi; Tiberina.*

fluens, adj. [*fluo*] 1) * *tekuci, cruor*; 2) *to. a) talasajući se niz ... , aljkav vestis. b)*

po svojoj naravi, mek, nježan, mlitav, bez snage, slab, corpora; * lacerti; *također akt. slabeći, umarajući, calor, jedn. Ov. met. 15, 362.*

fluō, i. 1) *plivati, ploviti*, navis in alto; alveus; † cumuli sarcinarum; *napose: bibati se, ljuljati se, valovito se gibati*, * vela, * lora; * haec si quis tempestatis prope ritu mobilia et caeca fluitantia sorte labore red-dere certa; (*Tac.*) testudo vestis fluitans *bōran*, praelongis hastis fluitans laboransque miles. 2) *tp. kolebati se, klimati se, neodlučan biti*, dubiae spe pendulus horae, *Hor. fluitat fides, Tac.*

flūmen, inis, n. [*fluo*] 1) (*tēkŭcŭ*) *struja*, flumine secundo, *niz vodu*; flumine adverso, *uz vodu*; fl. vivum, *živa voda*; * f. fontis; * Co-cytus errans flumine languido, *tijek, jedn. Caes. b. c. 1, 51, 3. pl. = vode, valovi*. 2) *rijeka*, f. fluit per urbem; f. Rhodanus; flumina in contrarias partes fluxerunt. *Odt. pren. a) o drugim tekucinama, potok, n. pr. od krvi, * suzŭ. b) o bogatstvu riječi govornika i pjesnika, rijeka, obilje, f. orationis, verborum; ingenii.*

Flūmentāna porta [*flumen*] *Riječna vrata, vrata rimska kraj Tibera, kroz koja se išlo na Martovo polje; u šali, dobro (gospoštija) pred Riječnim vratima.*

* **flūmīneus**, adj. [*flumen*] *riječni, aqua, tekuća; cygnus, avis (labud), volucres (labudovi).*

fluō, xi, xum, 3. 1) *teći, a) ponajprije o tekucinama*, inter fines Helvetiorum et Allobrogum Rhodanus fluit; flumina in contrarias partes f., *razlijevati se*; * fluit de corpore, in terram sudor; * aes rivis; *u prilici; teći*, ex ejus ore melle dulciior fluebat oratio; * carmen vena pauperiore; *napose kapati, mokat biti*, buccae fluentes gl. fluens, 2) fluvius sanguine; * f. sudore (*suze*) *od znoja tekukomu niz lice*, * cruore. * tabo; madida fluens in veste, *kapljući. b) o nelekucinama a) teći, curiti, istjecati, širiti se, talasati se, padatiniz, klonuti, rušiti se*, multa luna manant et fluunt *proistjede*; * fluens *izliv gadenja, nausca*; † acies effuse in alqm f., *navaljuje na ...*; * turba fluit castris, *vrijeli, grmili iz ...*; fluens vestis, *bōrnŭ*; * comae per levia corpora fluentes, *padajući niz ...*; * rosae fluant per mea corpora; * ad terram fluit cervix; * ramos compesce fluentes, *divljake (grane)*. β) *gubiti se, iznemodi, slabjeti, malaksavati, nestajati*, vires lassitudine; sudore et lassitudine membra; † fluentibus membris; f. mollitie, *rŭsplinuti se u ...*; f. (*ispadaju*) arma de manibus; * f.

poma, *padati*; u *prilici*, f. voluptas corporis, *nestaje*; cetera nasci, occidere, fluere; * tarda fluunt tempora; † labor ille, carens rectore, fluit *ništetan ili zaludan je*.

2) *tp. a) malo pomalo širiti se* Pythagorae doctrina longe lateque; multum fluxisse de scriptis nostris sermonem; * hoc fonte derivata clades in patriam populumque fluxit; † cuncta in Mithridatem fluxere, *prijede na ... b) izvirati, proizlaziti, dolaziti, postati*, haec omnia ex eodem fonte fluxerunt; ab isto capite fluere necesse est omnem rationem bonorum et malorum. *c) teći, bez zapreke napredovati, od ruke idi, malo pomalo dospijevati, dolaziti*, causae ab aeterno tempore fluentes in aeternum; in rebus prosperis et ad voluntatem nostram fluentibus; † res fluxerunt eodem cursu; * cum flueret lulentus; *napose o govorniku i govoru, jednako, bez prekida, lako, mirno teći, skladan biti*, (Herodotus) sine ullis salebris quasi sedatus amnis f.; oratio Calidii ita libere fluebat, ut nusquam adhaeresceret; cum fluxerunt continuae plures translationes; † haec omnia fl. illaborata; u *zlu sm. neskladno teći, vući se, rastezati se, razvlačiti se*, ne fluat oratio, ne vagetur.

fluvialis, adj. [fluvius] *riječni, poločni, vodeni*, * undae; * arundo; * anas, *divlja patka*.

fluvialis, adj. [fluvius] = fluvialis, testudo, *kornjača*; naves, *lade*; † piscis.

fluvius, ii, m. [fluo] = flumen, *tekuća voda, rijeka, samo u pjesnika: secundo ili adverso fluvio*; * *tekucioe*, recentes.

fluxio, ōnis, f. [fluo] *tječnje*, aquarum, *poplava, povodnja*.

1. **fluxus**, adj. [fluo] 1) *tekuci, židak*; odt. a) *niz leđa padajući, spao*, crines, Tac.; * amictus *bōran*. b) *nezatēgnut*, habena; (Tac.) arma. 2) *tp. a) (Tac.) raspadajući se, rušeci se, trošan, slab*, murorum aevo fluxa; corpora. b) *bjeguci, promjenljiv, nepostojan, prevrtljiv, slab, truo, loš*, gloria; fides; † auctoritas; animus, *bez značaja*; † animi fluxioris esse, *ponešto rutave duše biti*; res, *poremećen, slab, loš*; res humanae; (Tac.) mens senio, *oslabio, dječinski od ... studia zaludnji*.

2. **fluxus**, us, m. [fluo] (*rijetko*) *tječnje, tijek*, sanguinis, *protjev krvi*, Just.

focale, is, n. [nam. faucale od fauces] *ovratnik*, (što su ga nosili bolesnici i razmaženioci), Hor.

focillo, (focillo) 1. [foculus] *smrzla i ozebla od grijevati, oživljavati*, alqm; societas re-creationibus variis male *focilata*.

foculus, i, m. [dem. od focus] *prijenosno ognjište, žeravnica*, Plaut.

focus, i, m. [srodn. s foveo] *ognjište, odt. kuća, obitelj, porodica, kuća i kućište*, ejicere alqm domo et patriis focus; arae focusque; * ager habitatus quinque focus, *5 obitelji*; odt. a) * *garište lomače*. b) *žrtvenik*. c) *oganj, vatra, žar*.

fodileo, 1. [fodio] 1) * *gurati*, latus alui. 2) *tp. mučiti, vrijeđati, žalostiti*, animum Cic. Tusc. 3, 16, 35.

fodio, fōdi, fōssum, 3. 1) *intrans. kopati*, in fundo, Ter.; apst. 2) *trans. a) kopati, kopajući praviti, obradivati, težiti kopajući*, scrobes, fossam, puteum; * cubilia; (Plaut.) hortum; *takoder kopati, vaditi*, argentum. b) *bosti, probosti, prosukati*, alqm stimulis, † telis; aversos (elephantos) sub caudis; † militem hastā, † latos barbarorum artus, nuda ora; † repugnantes, *udarati po ... ejeci*; * equum calcaribus, *obosti konja*; (Ter.) noli fodere se. latus, *gurati u bočinu*; *tp. pungit dolor — fodiat sane, probadati*.

foecunditas etc. gl. fecunditas etc.

foede, adv. s komp. i sup. [1. foedus] *ogavno, ružno, gadno, gnusno, mrsko*.

foederatus, adj. [2. foedus] *savezni, u savezu*.

foedifragus, adj. [2. foedus i frango] *vjeroloman*, Cic. off. 1, 12, 38.

foeditas, ātis, f. [1. foedus] 1) *ogavnost, ružnost, gnusnost, grdoba, vulnerum*; Alpium; vestitus. 2) *moralna grdoba, ružnost*, eos foeditate sua turpitudine ipsa deterreat.

foedo, 1. [1. foedus] 1) *nagrđiti, nakaziti, obružiti, okaljati, zaprljati, gnusnim učiniti itd.*, * Harpyiae omnia foedant contactu suo; * vultum alcja cinere; * pectora pugnis; * quae causa indigna serenos foedavit vultus; (Tac.) ora f.; * ferro latebras Argolicas, *rašjeći*; * volucres, *ubiti*; (Plaut.) copias, *posjeći*; (Liv.) agri foedantur, *pustošiti, harati*. 2) *tp. pogrditi, osramotiti, okaljati, itd.*, gloriam rerum gestarum senectutis dedecore; annus foedatus multiplici clade, *đjaditi*; (Curt.) bona animi cupiditate vini; (Tac.) vestis serica viros, principem sordidis ministeriis, senatores plures per arenam (*gladijatorovanjem*), nonnihil in Sarmatarum habitum foedantur; * me vivum miseriā, *rastužiti*.

1. **foedus**, adj. s komp. i sup. *gadan, gnusan, ružan, sramotan*, locus; oculi, *izbuljene*; vultus; tempestates, strages, monstrum; (Tac.) volucres; pestilentia foeda pecori, *strašan, poguban*; i u moralnom pogledu, illo tyranno nihil taetrius, nihil foedius; homo f., *preziran*;

foedissimus quisque, opak, Tac.; facinus (Ter.), bellum, mrzak; mors; luxuria senectuti foedissima; quid foedius? s inf.; foedum inceptu, f. exitu, Liv.; * foedum relatu, užasno, da se pripovijeda.

2. foedus, ēris, n. savez, pogodba, ugovor, foedus, foedera facere cum alqo, icere, ferire, percutere, učiniti, sklopiti; * foedera pangere; f. frangere, rumpere, violare, * solvere, * excutere, razvrdi; f. accipere; f. et amicitiam petere; ex foedere, po ugovoru; contra f.; f. civile et humanum; amorum, scelerum; foedus, prijateljski savez, prijateljstvo (Cic. Arn. 2, 26, 83); * f. amicitiae; (Just.) hospitii; u svezi misli samo foedus, mirovni savez (Eutr. 4, 17.); foederis necessitatem mutare, od nevolje sklopljen mir dōkinuti (Eutr. 10, 17.); * foedus thalami, ženidbena sveza, udaja; * foedera caelestia, (ženidbe i udaje) nebesnikā; * non aequo foedere (nesretno) amantes; * castitas certo foedere, vrlo svezana; * † foedera, savezne ploče; * uopće: a) naredba, zakon, b) * obećanje contra data f. foedera per divos dabas.

foenum, foenus gl. fenum, fenus.

foeteo, — 2. (Plaut.) smrdjeti, anima (dāh); tp. sermo, gadi ili grsti mi se.

foetidus, adj. [foeteo] smrdljiv, os; † corpus.

foetor, ōris, m. [foeteo] smrad, † oris, smrdljiv dāh iz ustiju; tp. ogavnost, gnušoba, Aug. u Suet. Aug. 86.

fōllum, ii, n. [srodno s fōllor] list biljke, pl. lišće; * pl. o vijencu.

folliculū, i, m. [dem. od follis] kožna vreća, mješčić, napose: balon, jedn. u Suet. Aug. 83.

fōllis, is, m. mijek, mješina; kesa od novaca, Plaut.; napose: mijek, mjekovi n. pr. u kovača; također f. fabrilis.

follitū, adv. [follis] kesu po kesu (za novce), jedn. Plaut. Epid. 3, 2, 15.

fōmenta, ōrum, n. [nam. fovimenta od foveo] 1) topli oblozi, melem, fomenta parare, Hor.; frigidum, hladan oblog, Suet.; fomenta adhibere corpori, metati obloge na . . . , Curt.; u Hor. ep. 1, 3, 26. frigida curarum f. relinquere, po svoj prilici: brige za zemaljske stvari, koje duh miltave i za uzvišene stvari ga čine nespособnim; također: zavoj, za rane, Tac. 2) tp. utjeha, umirenje, virtutis, fortitudinis fomentis dolor mitigari solet; (Tac.) militaribus animis adhibenda fomenta (valja blažiti), ut ferre pacem velint.

* † fōmes, itis, m. [foveo] gorivo, trūd.

fōns, tis, m. 1) izvor, * izvor-voda, voda; pren., * Pindaricus. 2) tp., izvor, početak, postanak, uzrok, f. philosophiae, juris,

mali; fons et caput; philosophorum greges ab illo fonte et capite Socrate; a fonte repetere; legum fontes et capita; * rerum caput hoc erat et f.; * fontes remoti = auctores.

fontānus, adj. [fons] od izvora, izvor, * ora. Fontējus, Fonte, ime plemenu rimskom; Marcus F. radi globljenja tužen, od Cicerona branjen govorom jošte sačuvanim te riješen. Odalle Fontējanus, adj. Fontejev, fontejski.

* † fonticulū, i, m. [dem. od fons] izvorac, vršoce.

fontinālis, adj. [fons] izvor, porta, vodena vr., Liv.; supst. Fontinallis, is, m. bog izvora, Plaut.

fōr (prvo lice nije obično) fatus sum, 1. dep. [ostar. i pjesn.; sr. fatus, fatum] govoriti, u klas. prozi sinonimno s loqui, ali kratko kako običavaju bogovi, orakuli, proroci, objavljati, kazati, ad eos is deus, qui omnia genuit, fatur; * alqd, * alcui; * Tarpejum nemus, opjevati, pjevati u pjesmi; * apst. prorocati, proroci, pas. (prekl.) fata fanda; * fandum, upr. što se smije reći, pravda, pravica, memor fandi atque nefandi, pravice i krivice; fando accipere (Plaut.), audire, po čuvenju saznati, čuti, gdje se pripovijeda; * talia fando, tako govoreći; fare age, nuder reoi (govdri), reoi de; * hāud mollia fatu, ne (baš) ugodno reći, pripovijedati.

fōrābills, adj. [foro] probu šljiv, provrtljiv, Ov. met. 12, 170.

fōrāmen, inis, n. [foro] bušotina, rupa, operculi; * tibia foramine paucio, na malo rupica; † cloacae.

fōras, vdv. (upr. ostarjeti aco. od fora = pred vrata; = δίρας, δίραζε), van, napolje, na dvor (sr. 1. foris), ire, se edere, se promnere, izaci napolje, Com.; f. efferre, dare, iznijeti, razglasiti, obžaniti, proferre; (Ter.) locitare agellum, dati pod zakup tuđim ljudma.

fōreōps, cīpis, m. i f. (sastavljeno od * formus = δῆμος i capere, stoga u starolat. pl. formucapes, „grabivatra“) klješta, Ov.

* † forda, ae, f. upr. noseći, sc. bos, bređa. fōrē, inf. i fōrem, es, etc. impf. conj. [sr. fōw] sporedni oblici glagola esse, ono = futurum (am, um) esse ili = inf. fut. h glagolu fio, ovo = essem, etc.; rijetko u klas jeziku fore = esse kod fut. partic., fore venturum, facturos fore; * forem etc. = fuisset etc.

fōrensis, adj. [forum] na trgu, s trga, javni, vestitus, svečana, stajaca odjeća, supst. † forensia, ium, n. (sc. vestimenta), stajace haljine; turba, factio f., besposličari na trgu, koji bi se lasno dali podmititi; * veluti innati triviis ac paene forenses; pripadajući na fo-

rum kao sudište, sudni, sudbeni, pred sudom, causa, parnica, opera; militia, o rječitosti, Nep.; Mars, javno govorništvo.

Fōrentum, i, n. *Forent*; grad u Apuliji, s. *Forenca*. — *Odatle Fōrentāni*, ōrum, m. *Forencāni*.

forfex, ūcis, f., škāre, nožice.

1. **fōris**, adv. [abl. pl. od *fora*, „pred vratima“] 1) *vani*, *napolju*, *spolja*, *izvan kojega mjesta* (gl. *foras*), *intra vallum* et f. *Napose vani* = *izvan kuće*, u drugih ljudi, cenare, cenitare; *foris* valde *plauditur*; (Ter.) f. *sapere*, *druge mudro savjetovati* (a sebe ne), *izvan grada*, *države*, *senata na bojnopolju*, u *taboru*, u *ratu*, parvi sunt f. *arma*, nisi est *consilium domi*; ita et *domi dignitas* et f. *auctoritas retinebitur*. 2) *izvana*, *spolja*, quae f. ad eum *deferentur*; f. *petere*.

2. **fōris**, is, f. (obično u pl. *fores*, ium) *krilo u vratu*, *vrata*, *cubiculi*; *januam claudere* et ad *fores* *assistere*; (Ter.) *fores crepuerunt*; u *prilici* quasi *amicitiae fores aperire*; tp. *utaz*, *equi aenoi*; * *caeli*.

forma, ae, f. [μορφή] 1) *lik*, *oblik*, *slika*, *obraz*, *lice*, *figura*, *stās*, *animantium omnium*; *humana*; *hominis*; *species formaeque pugnae*; *imperatoria*. *Odt.* a) *krasan oblik*, *ljepota*, *virgo formā excellens*; *česće u pjesnikā*; *meton.* = *ljepotica*, *krasotica*, (Ter.) b) *slika*, *prilika*, *obraz*, *znak*, *figura*, *formae virorum*; *describere formas in pulvere*; *unius et viginti formae (znaci) literarum aureae*; *stvor*, *komad*, * *formae magnorum luporum*, * *ferarum*, * *deorum* = *vuci itd.* 2) tp. *duševno*, *slika*, *nacrt*, *osnova*, *oris*, *način*, *vrsta*, *kakvoća*, f. et *notio viri boni*; f. *communium temporum*; f. *rei publicae*, *officii*, *totius negotii*, *vitae beatae*; *habes formam eorum (nacrt sustava onih)*, de quibus loquimur, *philosophorum*; non modo *partes orationis*, sed etiam *causas totas alias* *alia forma dicendi esse tractandas*; *paene innumerabiles quasi formae figuraeque dicendi*; nequaquam eadem est *tum rei f. apud Romanos*, *nije bilo tako tada itd.*; * *formae scelestum*, *vrste*; quae f. (*vrsta zločina*) *fortunave mersit*; (Tac.) *cujus (scripti) talis f. fuit*, u *kajem je ovo po prilici stajalo*; i *napose govorničke figure*, *sententiarum orationisque formis*, quae *Graeci vocant σχήματα*; i *samo izvanje lice (oblik) koje stvari*, *spoljašnost*, *usus est familia*, si *utilitate judicandum est*, *optima*, si *formā*, *vix mediocri*, *jednom Nep. Att. 13, 3. 3) model*, *kalup*, * si *scalpra et formas sutor non emat*; *kālupao* (*novčani*), *slika*, *oblik*, *argentum formā signa-*

tum, *kovano*, (Curt.) *obrazac pisma*, t. j. *promjene i natpisi u njemu*, (Suet.)

formālis, adj. [forma] *po obrascu sastavljen*, *formalan*, *epistola, otpis carev u službenom slogu*, *okružnica*, (Suet.) *Dom. 13.*

† **formātor**, ōris, m. [formo] *obrazovatelj*, tp. *morum*; *alienorum ingeniorum*.

Formiae, ārum, f. *Formija*, grad u Laciju na medi *Kampanskoj*, s. *vina na glasu*. *Odt.* **Formiānus**, adj. *Formijanski*, supst. -*iani*, ōrum, m. *Formijani*; **Formiānum**, i, n. *Formijan*, *dobro ili gosposhtija kod Formija*.

formica, ae, f. [sr. μύρμηξ] *mrav*, (Plaut.) *Hor. Ov. Suet.*

formicinus, adj. [formica] *mravinji*, *jednom Plaut. Men. 5, 3, 12.*

formidābilis, adj. [formido] *strašan*, *strahovit*, *grozan*, * *Orcus*; * *lumen (oko)*; * *nec f. ulli*.

1. **fōrmīdo**, i, groza me hvata, koža mi se ježi, prepasti se, bojati se, strah me, intr. *Cael. u Cic. ep.*; tranz. (od) *koga ili čega*, *omnia*; † *alqd*; † *auxilia*; *illius iracundiam*; * *judicis acumen*; * *formidatus (strašan) Parthis (dat.)*; * *formidatus classe*; * *aquae formidatae*, *strah od vode*, *bjesnoća*; (Plaut.) *Hor. s' inf.*; (Plaut.) *s ne*; (Plaut.) *auro*, *za novce se vrlo bojati*.

2. **fōrmīdo**, īnis, f. [1. formido] *velika bojazan*, *groza*, *strah*, *strava*, *užas*, *cunctos f. cepit*, *preuze*, *obuzme*, *formidinem alicui injicere*, *addere*, *facere*, *ostentare*, † *incutere*, *prepasti*, *zadati strah*, *utjerati u strah*; *formidine exagitari*; * *misera*; * *mortis*, * *poenae*, * *fustis*, *strah od..*; *meton. strašilo*, *strah*, *formidini esse*; *ignoratio rationis finxit eas formidines*; *ex ignoratione rerum existunt innumerabiles f.*; * *furum aviumque*.

formidōlose, adv. [formidosus] *strašno*, *grozno*, *strahovito*, *užasno*.

formidōlosus, adj. [formido] 1) *strašan*, *grozan*, *strahovit*, *užasan*, *hostis*; *locus*; *virtus*; *potentia*; *bellum formidosissimum*. 2) *bojāzljiv*, *plašljiv*, *strašljiv*, (Ter.) *formidosior hostium*, *od neprijatelja*, (Tac.)

formo, i, [forma] 1) *likovati*, *obrazovati*, *materiam*; *ceram*; *verba*; *orationem*; * *lapsos capillos*, *rāspraviti*; † *comam in gradus*, *plesti*, *oplesti*; † *versus citharā*, *uz c. pjevati*; *odatle likovati*, *urediti*, *udesiti*, *redati*, *stvoriti*, *formatis omnibus ad belli et pacis usus*, (Liv.) † *de severitate ac disciplina majorum circa educandos formandosque liberos*; * *format natura nos intus ad omnem fortunarum habitum*; (Just.) *regnum*; (Suet.) *for-*

matus in admirationem, s. *hinjenim divljenjem*; napose obukom ili navikom obrazovati = *naobraziti, poučavati, odgojiti, naputiti, priučiti*; * puerum dictis; * formandae mentes studiis; * praeceptis f. peclus, * voce feros cultus hominum; * boves ad usum agrestem; (Curt.) ingenia hominum; (Just.) ingenia legibus institutisque; f. se in mores alcijs; f. animos, *djelovati na . . . , obrađivati, nagovarati, nadržavati*. 2) od koje stvari tvoriti, praviti, izvesti, graditi, signum in muliebrem figuram; * moenia urbis; (Tac.) ita formatis principis auribus, ut etc.; * classem; *naslikati*; * formatum cum cornibus Ammon; *sastaviti, napisati, + librum*; + hanc tragoediam disposui jam et intra me ipse formavi; o drani. *pjesniku, stvoriti, prikazati*; * novam personam; quatuor modis formatas in animis hominum deorum esse notiones; gaudia tacita mente, *pomisliti*; *snovati* (Just.) in futura consilium.

* **formose**, adv. [formosus] *lijepo, krasno*.

formositas, ātis, f. [formosus] *ljepota oblika ili stasa* = forma, t. t. *uglađen način ponašanja u općenju*.

formosus, adj. s. komp. i sup. [forma] *lijepa lika ili stasa, ljepotik, lijep, krasan*, formosus an deformis; virgines f.; * mulier; ea forma ullam negat esse pulchriorem Plato, * pecus; * anni tempus - *proljeće*; * formosius telum jaculabile; * arma; * arbutus.

formula, ae, f. [supr. dem. od forma] 1) *ljepota, krasota, jednom Plaut. Pers. 2, 2, 47*. 2) *pravilo, propis, odredba, po kojoj valja da se što uredi i udesi*, censendi, *cjenik, tarifa, taksa*; milites accipere, paratos habere ex f., *po saveznom ugovoru*; referre alqm in sociorum formulam, *pod istim uvjetima, pod kojim su drugi primljeni među saveznike*; + Africam in provinciae formulam redigere, A. kao provinciju urediti, u provin. *pretvoriti*; f. consuetudinis; napose: *odavna postojeća uredba, kakvoća, disciplinae*; discendi, *vrsta*; kao *pravni t. t., obrazac, formular*, stipulationum, testamentorum, sponsonis; *sudbeni obrazac ili postupak*; po kojem se moraju *parnice pravomoćno voditi i presuđivati*; + formulam intendere injuriarum, *tužiti radi . . .*; + formulā excidere, *cadere, parnicu izgubiti, propasti*; *stoga tp. uopće: pravilo, načelo, mjerilo, zakon*, haec formula Stoicorum; formula quaedam constituenda est; (Hor.) haec magnos f. reges excepto sapiente tenet.

* **formacilis**, adj. [formax] *pećni, dea, boginja krušnih (hljebnih) peći* (sr. formax); **Formacilia**,

ium, n. *Fornakalije, svelkovina na slavu božice krušnih peći*.

fornax, ācis, f. *peć, viganj*, ardens; * undantem ruptis fornacibus Aetnam; * sulphureis ardet fornacibus Aetna; * recoquunt fornacibus enses; * *personif. božica krušnih peći*.

fornicatus, adj. [fornix] *sveden, svodni, paries*; via f., *ispod svodova; ulica na Martovu polju*.

fornix, icis, m. *svod, luk*; u pl. i: *arkada*; parietis; pilis (pontis) fornice imponere; duos f. in foro boario fecit; * alti saxi, o *spilji*; napose f. Fabii, ili Fabius Fabianus. *slavoluk, što gaje podigao Q. Fabius Maximus Allobrogicus na cesti „via sacra“ blizu zgrade „regia“*. Odalle a) *provalna vrata na tvrđavi*. b) *podzemni svod, prosta krčma i bordel, Hor.*

fōro, i. *vrjeteti, bušiti, provrtjeti, probušiti*.

Forojullensis, adj. od Forum Julii (grad u narbon. Galiji, s. Fréjus; gl. forum), *forojuljski, colonia, oppidum*; supst. Forojulenses, Forojulijani, Tac.

forpex, icis, f. *màše (máša), kljješča* (za vatru), jednom Suet. Aug. 75.

fōrs, f. samo u nom. i abl. sing. [fero] I. kao supst. *slučaj, udes, sudbina*, ut fors tulit; * haec f. viderit; * seu ratio dederit seu fors objecerit; * nulla mihi te fors obtulit; forte quadam divinitus; (Com.) fors fuit (= sit), *u dobri čas bilo! bilo srećno! personif., dea Fors, Fors Fortuna dobru sreća*.

II. kao adv. 1) * *nom. fors = forlasse, može biti, fors et, možda i 2) abl. forte, slučajno, iznenada*, forte temere; pars forte, pars consilio oblata; forte evenit, ut etc.; erat f. brumae tempus, *bijaše upravo (baš) itd.*; često se dodaje pojačanja radi, f. fortunā, s. *dobrom srećom, na sreću*; casu aut forte fortuna; napose *ponajviše s konj. si, sin, nisi, ne, num spojeno, znači nešto neodređeno; možda, može biti, kako, baš, često se i ne prevodi* (sr. fortasse, forsitan), si quis vestrum f. miratur; *takoder si forte (sc. contingit = ti vixit, ako sreća posluži*.

fōrsan, adv. (stegn. iz fors an) *možda, može biti; tek u Liv. i kasnijih, i u pjesnikā*.

fōrsit, adv. (od fors sit) *možda, može biti, jedn. Hor. sat. 1, 6, 49*.

fōrsitan, adv. [fors sit an] *moguće, da; može biti, možda, može biti, da (više dvajbno i neodređeno, nego fortasse. Po postanju svojem zapravo s konjunktivom glavnih vremena, potom kao umetnuta rečenica s konjunkt. spo-*

rednih vremena; čisto adverbijalno s indikativom, f. quærat; longiorem orationem causa forsitan postulat; illi, forsitan et publica, sua certe liberata fide, in castra redierunt.

fortassē (-tāssis, Plaut.) adv. 1) možda, može biti, da (i vjerojatno, da; stoga ponajviše s indik.), po svoj prilici, valjda, f. dices. 2) a) (u razgovoru) mjesto cijele rečenice u odgovoru, Sy. hui tardus es. Ch. fortasse. b) (Com.) s acc. c. inf. ili samo c. inf., može biti, da fortasse te illum mirari coquam. c) uz brojeve, do, blizu, oko, jedno, triginta f.

forticulus, adj. [em. od fortis] prilično jak, hrabar, Cic. Tusc. 2, 19, 45.

fortis, adj. s komp. i sup. 1) fizično, jak, krepak, snažan, silan, čil, čvrst, kršan, tvrd, fortis visa est, Plaut.; † filiamque tuam fortes (čile i zdrave) invenire; * agricola; * colonus; * fortes tauri; * juvenci ad aratra; * equus; * latus (prsi); * Falernum (falernsko vino); napose: † jak bojnim silama, moćan, silan, oppidum, accessione virium fortior, ojačan; (Plaut.) fortis familia; o stvarima; čvrst, jak, ustrajan, ligna; fortiozem pontem. 2) pren. a) moćan, silan, nepredobitan, pignus fortissimum, Curt.; adeo illis fortior (veća) taciturnitatis cura quam vitae; Just. b) duševno jak: neustrašljiv, srčan, hrabar, krepak, značajan, postojan, muževan, o vojnicima: hrabar, junački, fortis ac strenuus; manu fortis, junačke mišice; viri fortissimi; vir ad (u) pericula fortis; vir contra audaciam fortissimus; post. fortes fortuna adjuvat, junaku Bog pomaže (što se ne počne, to se i ne dospije; (Hor.) rebus in angustis animosus atque f. appare; f. animus; * pectus; factum, junaštvo; fortissima opera; * samo fortia; što oduje junaštvo, junački, hrabar, silan, oculi; f. cupiditas; oratio; * verba; dicendi genus; * epos; f. consilia; * s inf.; i (Quint.) o govoru, (flunt pro) fortibus temerarii, sola fortia et abrupta; (Quint.) cui forte quidem (ingenium) sed indomitum contigerit; * f. Alexandri vultus, junačko oko; * scriberis fortis, kao junak; * erit ille f. (junak, delija), qui etc.

fortiter, adv. [fortis] 1) jako, vrlo, svojski, dobro, astringere, Plaut.; lora attrahere; * fortius res secare. 2) pren. a) marljivo, živo, zdravo, venari; * absumere paternas res. b) hrabro, junački, postojano, bellum gerere; pugnare; fortissime resistere; (Hor.) perire, occupare portum, spinas animo evellere.

fortitudo, inis, f. 1) jakost, tjelesna snaga, Phaedr. 2) tp. hrabrost, junaštvo, neu-

strašljivost, pl. fortitudines, junaštva, junačka djela; f. animi, duševna snaga.

fortuito (itu, Plaut. Aul. 2, 1, 41) adv. [fortuitus] slučajno, nehotice, casu et f.; temere ac fortuito.

fortuitus, adj. [fors] slučajni, nehotičan, o govoru: nenadan, bez priprave, bonum; subita et fortuita oratio; † subiti sermonis contextus, govor u svezi bez priprave; * f. caespes, kakavgod, običan; (Tac.) naufragium, supst. fortuita, drum, n. slučajne stvari, slučaj, slučajna dobra, Tac.

fortuna, ae, f. [fors] 1) sudbina, sreća, udes, fortuna est domina rerum externarum et ad corpus pertinentium; fortuna belli; fortunam experiri, periclitari; fuit magnae fortunae, bila je velika milost sreće; fortuna comprobat consilium; * si qua super fortuna laborum est, ako jošte što sreća dade učiniti; personif. Sreća, Fortuna (božica); † ludus (igračka) Fortunae; (Aur. Vict.) Fortunae pila, titrenka sreće; * Fortunae filius, srećko; dobronrečnik; Fortunae rivus = potok, koji teče zlatom, sr. rivus. 2) sudbina, sreća, kob (dobra ili zla), fortuna adversa (nesreća), durior, misera, extrema; secunda, prospera (dobra sreća) florentissima, eadem fortuna uti (imali) eandem fortunam ferre; nominis, slavno ime, čast, sjaj; * venimus ad summum (vršak) fortunae; (Nep.) fortunam; suam oculere, nullam se junctam ab eo sibi vult f.; također pl. prilike sreće, sudbina, sreća, se suas civitatisque fortunas ejus fidei permissurum; exitus, eventus fortunarum; desperare suis fortunis; fortunae secundae; fortunas secundas amittere; ejus laudare fortunas; fortunas suas laudare (Ter.), accusare; desto prema savezu: sreća ili nesreća, dobra ili zla sreća, fortunam sibi ipse facere; fortuna deest; hoc deest ad fortunam; a fortuna deserit; repentina; * quae sit f. facillima, najlakši put k uspjehu; * arte emendare fortunam; također u pl. fortunae, srećne prilike, sreća, per fortunas provide, tako ti sreće! cum aliquem offensum fortunā (drugi: fortuito) [na koga ga je namjera namjerila] videret minus bene vestitum, Nep. Cim. 3, 2.

3) izvanjski položaj, sudbina, prilike, imetak, čast, dostojanstvo, čin, est infima f. servorum; † f. regia stirpe genitae (liceri kraljevskoga roda, kraljevine); † fortunae insignia; gradus (pl.) dignitatis fortunaeque; in utraque fortunā; * intra fortunam debet quisque manere suam. Napose, ponajviše u pl., darovi sreće, blago, imetak, bogatstvo, adimere alicui fortunas bonaque; fortunis maximis ornatus; fortunae exercitus, mi-

litum; gratia fortunaque crevit; * quo mihi fortunam, si non conceditur uti; često sa caput [sr. caput 2]) jer je bila s kriminalnom kaznom spojena konfiskacija (zapljena za državu) imulka; * sreća = dio od čega, triplicis fortuna novissima regni.

fortünāte, adv. s komp. [fortunatus] srečno, često, blaženo.

fortünātus, adj. s komp. i sup. [partic. od fortunatus] 1) srećan, čestit, blažen, o čeljadi; također res publica; illius exitus; vita (Hor.); ingenium fortunatius arte; * s gen., laborum, sretan u nesreći. 2) srećan po imutku, bogat, imućan, imašan, f. homo et nobilis; quibus jam licet esse fortunatissimis; i supst. nec quidquam insipiente fortunato (od bezumna imućnika ili bogaca) intolerabilius fieri potest, jedn. Cic. Lael. 15, 54.

fortūno, 1. [fortuna] učiniti srećna, usrećiti, blagosloviti, sreću dati, udijeliti, patrimonium tibi dii fortunent; * quaecunque deus tibi fortunaverit horam, usrećiti (koga čim), podariti; * honorem alui.

1. **fōrūll**, ōrum, m. Forul, gradić u Sabinskoj.

2. **fōrūll**, ōrum, m. prētinci, polica za knjige.

forum, i, n. 1) (zastarjelo) prostor pred grobom, jedn. Cic. legg. 2, 24, 61. 2) trg, pijaca, čaršija u gradu, ad forum ire, Ter.; recta per forum redire, Phaedr.; statua Praeneste in foro statuta; f. Romanum. Kad je „forum“ samo, valja uvijek misliti na „forum Romanum“. To je bilo srce prometa. Leži među Kapitolom i Palatinom duguljast četverokut 210 metara dug, na podnožju Kapitola 65 na drugom kraju neko 40 metara širok. Dijelio se na dva dijela, zapadni bio je forum u užem smislu, istočni se zvao komioj, na kojem su se držale narodne skupštine. Na međi obiju fora bila je stara govornica (rostra vetera). Naokolo bio je trg opkoljen javnim zgradama, dućanima i mjenjačnicama. Osim ovoga forum-a kao mjesta za prometne poslove, državne i sudbene rasprave, bilo je u Rimu i drugih n. pr. f. Augusti, Caesaris (Suet. Ov.), i kao sajmišta ili pijace u užem smislu, f. boarium, volujski trg, tako prozvan po biku od mjedi, što je ondje stajao; f. olitorium, zeleni trg, f. piscatorium, riblji trg. Napose a) tržište, trgovište, opidum nomine Varga, forum rerum venalium maxime celebratum; posl. foro uti, koristovati se prilikom dobitka, Ter. b) trg za promet, napose za mjenjače ili novčare, triduum foro dare operam, potuocati se po trgu u novčanim poslovima, Plaut.; jam triginta annos in foro

versari, pazariti, poslovali (kao trgovac ili mjenjač); cedere foro, propasti, bankrotirati; fidem de foro tollere, javnu veresiju potkopati, haec ratio pecuniarum, quae Romae et in foro versatur, promētānje novaca na forum-u. c) kao mjesto, gdje su se sudbene rasprave i parnice vodile, i uopće državni poslovi raspravljali i obavljali, poimence i govori narodu s govornice (rostra) govorili, forum attingere, početi baviti se državnim poslovima a osb. pojaviti se kao govornik pred sudom; in foro esse coepisse, početi baviti se državnim poslovima, ili biti odvjetnik; de foro decedere, iz javnoga se života natrag povući, odreći se državnih posla; verba de foro (s ulice) arripere = služiti se riječima običnim na trgu; * indicere forum, odrediti ili oznočiti mjesto i vrijeme za sudbene rasprave i javne poslove; † non minimum terrorem foro (sakupljenju na forum-u puku i sućima) inferre; * omne f. quem spectat et omne tribunal; (Tac.) fori tabes, otrov, kuga forum-a = obične na forum-u kao sudištu podle strasti i sl. d) sudišni ili okružni grad koje provincije, grad u kojem je zemaljski glavni sud sudio u određeno vrijeme, dan suda ili sudbeni rok; ne quis extra suum forum vadimonium promittere cogeretur; civitates, quae in id forum convenirent; f. agere (sud činiti) Tarsi; Appius ibi forum agit [sr. conventus 2)]. Odl. ime mnogim gradovima po Italiji i po provincijama, n. pr. Forum Appii, Forum Aurelium, Forum Corneli, Forum Gallorum svi u Italiji, Forum Julii (u Galiji).

fōrus, i, m. ponajviše u pl., samo prekl. u sing.; u pl. i: fora) 1) prolaz, hodnik na brodu, alii malos scandunt, alii per foros cursant. 2) sjedala u kazalištu, oirku itd., redovi, sjedala, spectacula sibi quisque fecerunt; fori appellati. 3) * okca u sātu. 4) † kockarica, daska za kockanje.

fōsl, ōrum, m. Fožani, germansko pleme uz Fuzu u sjevernoj Njemačkoj.

fossa, ae, f. [fodio] 1) jarak: 2) jama, rupa, Liv. 23, 47, 6.; 3) Rheni f., korito, jedn. Cic. in Pis. 33, 81.

fōssio, ōnis, f. [fodio] kopanje, kopnja.

* † **fōssor**, ōris, m. [fodio] kopač, težak, odl. = prostak.

fōssūra, ae, f. [fodio] kopačenje, pl. montium, Suet.

fōvea, ae, f. [fodio] jama, napose: jama, (u koju se lovi zvjerad).

fōveo, fōvi, fōtum, 2. 1) grijati, topliti, krijepiti, okrijepiti i sl., pullos pennis; pulli a matribus exclusi fotique; † tepore terras; napose a) * alqm sinu, gremio, ljubazno uzeti na krilo; * alqm amplexu molli, nježno za-

grliti; * f. castra, *opkopati se*; * humum; * Larem sub terra, *drže se pod zemljom* (o pčelama); * hiemem luxu, u *raskoši provoditi*. b) o bolesnim udima: *grijati, pariti*, vulnus lymphā, *umiti*; * ora, *čistiti, ispirati*; * colla, *naslanja se vratom* (na drvo). 2) *njegovati, gojiti, zakriljivati, podupirati, potpomagati, brinuti se za* . . ., alqm; sensus hominum; voluntatem patrum; alqm certa spc; * bella, *razolačiti*; * inanem famam; * vitam; * vota animo; † ingenia et artes; suum sanguinem f. ac tollere, alqd in pectore, *nositi, imati*, Plaut.

fractus, adj. s komp. [partic. od frango] *slomljen, slab, mlilav, nekaj, smalaksao, nemoćan*, animus; quid est tam fractum, tam minutum? *fractior animo, većma klonuti duhom, popareniji*; † f. pronuntiatio; o glasu, fractum (genus vocis), *mukao*; o izrazu, (Quint.) corruptum et omnibus vitiis f. (*oslabljen*) dicendi genus; * vox, *mekušan, nemuževan*.

† * *frāga*, ōrum, n. *jagode*.

fragilis, adj. s † komp. [frango] 1) *lōman, krhak*, * cadus, * ramus; * rates; myrthus; o glasu, koji nastaje lomljenjem: *praskajući, praskav*, lauri fragiles; manus f. increpuere pollicibus (*pucketajući prstima*). 2) tp. *lōman, mlilav, slab, nemoćan*; *prolazan, nepostojan, kratkotrajan*, divitiarum et formae gloria fluxa et f.; res humanae f. caducaequae; fortuna populi; corpus; * anni; * fragili illidere dentem; * Pediatia, *nježna, slabašna*.

fragilitas, ātis, f. [fragilis] 1) † *lomnost, krhkoca*. 2) tp. *lomnost, slabost, nestalnost, kratkotrajnost*, humani generis imbecillitatem fragilitatemque extimescere, Cic. Tusc. 5, 1, 3; † humana; † mortalitatis.

fragmen, inis, n. [frango] *ulomak, odlomak*, komad u pl. i *ostaci, komadi*, * ingens montis, o *stijeni*; fragmina navigii, ratis, † panis, *komad*; † subseiliorum; * taedas et fragmina (*iverje*) ponere.

fragmentum, i, n. [frango] *ulomak, komad*, u pl. *razvaline*; lapidis; acutum (hastilis); fragmenta ramorum *grānje*, tegularum *crepine*; * ramea (*grānje*); (Curt.) avulsarum tabularum remorumque.

frāgor, ōris, m. [frango] upr. *lōmljava, pren. praska, prštanje, trijesak, gromot, tutanj, štropot*, kako se čuje, kad se štoloni, ruši, grmi i sl., tectorum, quae diruebantur, Liv.; † caeli, † ingens; † vastus illic f.; * fragorem silva dat, *prasmuli*; * subitoque fragore (*trijeskom*) intonuit laevum; * pelagi, o *morškom bućanju*; * o vici ili jauku onih, koji cvile.

frāgōsus, adj. [fragor] *lōman, krhak*, odt. 1) *neravan, hrpav, kršak*, * silva. 2) *bućan, šuman*, torrens.

frāgro, i. *mirisati*, * odore Assyrio; thymo fragrantia mella; † unguento.

frāmea, ae, f. (uzelo iz njemačkoga) *kòplje u Germanu, Tac.*

frāngo, frēgi, fractum, 3. 1) *lomiti, razlomiti, prelomiti, slomiti, smrviti, zdrobiti, razbiti, iskomadati i sl.* hastam, anulum aureum; domum lapidum coniectu; * corpora ad saxum; * cerebrum; * lagoenam; * januam, *razbiti, obiti*; f. gulam laqueo, *zadaviti*; * guttur parentis, *skrhati vrat*; cervices civium Romanorum in carcere; * cervicem alicujus; levem et imbecillam (fortunam) ab animo firmo et gravi tanquam fluctum a saxo frangi, *razbija se o klisuru*; (Plaut.) fores, *lupati na* . . .; * caules, *zalomiti*; * glabras rastris, *razbijati*; * fruges saxo, *samljeti*; * orbem, *razvaliti*; * alqm, *ruzderati*; *slomiti* (n. pr. ruku, nogu itd.), brachium; crus; (Ter.) navem, *razbije se brod*; naves franguntur, *razbiju se*; * fractae naves, *razbijeni brodovi*, *brodolom*; * cornu, † coxam; * omnis res mea (*imutak*) Janum ad medium fracta est, *propade* (slika uzela od brodoloma); se frangere o vrućini i studeni: *jenjavati*; * fracti sonitus tubarum, *oreći se, sad jači, sada slabiji*; * voces fractae, *slabački, prekinuti*; hoc non est dividere (*razdijeliti*), sed frangere, *iskomadati*; * f. diem morantem mero, *potkratiti*.

2) tp. a) *slomiti, skršiti, poraziti, ponižiti*, contumelia non fregit eum, sed erexit; Clodium; † socios; † Scythas; (Just.) animos; (Nep.) frangi, *klonuti duhom, pala su krila*; † detrimento frangi. b) *slomiti, oslabiti, umanjiti, pobiti*, vim, opes; furorem alcjs, *ublažiti*; sententiam alcjs, *prijedlog pobijati*; consilium alcjs, *osujetiti, razbiti*; audaciam; bellum proeliis; proeliis frangi, *oslabiti*; se laboribus, *umoriti se*; me ipsa sua auctoritate frangeret, *uzdrmati mnijenje, dobiti na svoju ruku*; soriten, *pobiti*, † rerum pondera minutissimis sententiis; * virtus fracta est; * fractus membra labore. c) *slomiti* = *ukrotiti, svladati, nadvladati, nadjačati, uništiti, satrti*, classis Coreyraeos; nationes; libidines; cupiditates; impetum, *odbiti*; concitatos animos, *razdrūženu srca umiriti*; * fracti bello, *iznemogli*; * imperium; † pedum dolorem abstinentia, sanctitate vicit et fregit, *ublaži*; * frangi cupiditate, metu, dolore, *osvoji, popade koga*; f. se, *svladati se*. d) *umilostiviti, umekšati, uzdrmati, potresti dušom*, fletus fregere virum; te ut ulla res frangat! *miseriordia frangi, smilovati se*; alqa

re ita flecti animo atque frangi, ut etc. *smilovati se*; e) *prekršiti, pogažiti, povrijediti, ne držati*, fidem; foedus; dignitatem suam; * *mandata, ne kako valja opraviti, izvršiti*.

frāter, tris, m. 1) *brat*, f. gemini, * *gemelli, blizanci*; fr. germanus, rođeni brat; f. patruelis i samo frater, *bratučed, (očina brata sin)*, i *svāk, svojak (sestrin muž)*; i majčine sestre sin, *bratučed*; *bliznji rođak*; pl. fratres *braća i sestre*, Tac. Eutr.; uopće: po Bogu *braća, sugrađani, zemljaci*, sceleris pudet fratrumque; u državnom jeziku, počasnno „*braća*“ za saveznici, Aedui a senatu fratres appellati. 2) tp. a) *kako u nas: brate, brāco, brāle*, u razgovoru Timarch u Cic. Verr. 3, 66, 155. Hor. ep. 1, 6, 54. b) fratres, *braća, sestre o stvarna iste vrste n. pr. o knjigama* * positi ex ordine fratres.

frāterculus, i, m. [dem. od frater] *brālac, brāle, pobro, riječ od mila*, Timarch u Cic. Verr. 3, 66, 155.

frāterne, adv. [fraternus] 1) *bratski*. 2) tp. *srdačno, usrdno*, ab alio amari.

frāternitas, ātis, f. [fraternus] *bratimstvo, pobratimstvo*, Tac.

frāternus, adj. [frater] 1) *bratski, često = fratris (gen. subij. i obj.)*, amor, hereditas, od brata; * mors, *bratova*, f. undis, *ovalu*; * nex, *krv Rema učinjena od brata Romula*; * lyra, *Merkurova, što ju je bratu Apolonu darovao*; * mores. 2) neupr. a) *bratski, rođački*, * fraterna peto, *oružje bratučeda Ahila*. b) *bratski, srdačan*, amor in nos; * animi; * foedus.

frātriciāda, ae, m. [frater i caedo] *bratoubilač, bratski krvnik*.

fraudassim = fraudaverim, perf. konj. od fraudo, što gl., Plaut.

fraudatio, ōnis, f. [fraudo] *varanje, prijevara*.

fraudator, ōris, m. [fraudo] *varalica*.

fraudo, i. [fraus] 1) *varati, prevariti, uopće; lišiti, oglobiti, zakinuti*, creditores; * fraudatis lucernis (Hor. sat. 1, 6, 124); alqm magnā pecuniā; cibo victuque, milites praedā; * alqm somno; † alqm suā laude; † fraudari communi gentium jure; f. se victu suo; † alejs aures debita appellatione. 2) *zatōmiti, pronèvjeriti, kradom otēti*, stipendium militum; restituere fraudata; (Just.) propter fraudatas (odbijen) nuptias.

fraudulentia, ae, f. [fraudulentus] *prevārljivost, lupeštvo*, Plaut.

fraudulentus, adj. s (prekl. i pokl.) sup. [fraus] *prevārljiv, lupeški, lukav*, Carthaginien-nes; * dux; venditio.

fraus, dis, f. (gen. pl. fraudium, Cic., fraudum Tac. 1) *prijevara, varka, pleika, opsjena, lukāvština (sr. dolus)*, fraude ac dolo Hannibalis; perspicere f. alejs; fraudem facere legi, senatus consulto, *prijevarom mi-moići te tako bez kazne prekršiti, povrijediti*: per fraudem; (Liv.) fraude agere = fraudulenter, *varavo*; omnes ejus fraudes ac fallaciae; sine fraude, bez *prijevare*, * fraude malā, *lupeški*; * fraude caeli sereni deceptus; *napose a) (Com.) kao psotka: lupež, fur, fugitivo, fraus populi. b) varanje, obmana samoga sebe, bludnja*, incidere, delabi in fraudem, *privariti se*; * fraus loci et noctis kad čorjek ne zna, gdje je; † locorum fraude deceptis. 2) *prijevarom naneseno šteta, gubitak*, alicui fraudem ferre ili fraudi esse; quod sine fraude mea populi que Romani Quiritium fiat, facio; si vitandae, non ferendae fraudis causa hoc consilii capimus; sine fraude esse; i uopće: *nevolja, nesreća, neprimlika*, in eandem fraudem incidere, Ter.; fraudem agere, Verg. 3) *zlo djelo, zločin*, fraudem concipere, suscipere, * committere; fraudem capitalem admittere, in fraudem incidere (učiniti), impellere; impia fraude obligari; re publica violanda fraudes inexpiabiles concipere. 4) *personif. Fraus kao božanstvo*.

frausus siet = fraudaverit, (Plaut.) metuo ne quam fraudem frausus siet, da je koje pleike zapleo.

* † **fraxineus** i (jedn. Ov. her. 11. 76.) **fraxinus**, adj. [fraxinus] *jasenov*, hasta.

fraxinus, i, f. * † *jasen*; melon. * (jasenovača) *koplje*.

Frēgellae, ārum, f. *Fregela*, grad volštanski (Volscorum) u Laciju, s. Ceprano. (adv. -lānus, adj. *fregelski*; supst. -lāni, ōrum, m. *Fregeljani*).

Fregēnae, ārum, f. *Fregena*, malen grad primorski u Etruriji.

* **frēmēbundus**, adj. [fremo] *bučan; žuboreći; žamoran, dahlav, zaduhvan, zapuhan, grmeći*.

frēmītus, us, m. [fremo] *dahlanje muklo; gromot, štropot, šum, tatanj, mrmljanje, zūjanje, bućanje, žubor, napose mnoštvu ljudi, koji se među sobom razgovaraju, maris*; * aequoris; * marinus; f. armorum, *zveka*; f. castrorum; terrae; equorum, *dahlanje*, universi senatus; * apum, *zujanje*; f. egentium; * virum, *klicanje, pocikivanje*, * plausu volat fremituque secundo, *pohvala*; dein f. increbuit, postea clamor etc.; † fremitus (pl.) concionum; fremitum voce vincere, *nadvikati*; † urbis, *kao znak negodovanja: mrmljanje, gentis, glasno nezadovoljstvo*; (Tac.) fremitu aspernari.

frēmo, ui, itum 3. [fremu] *dahtati, rzati* 1) *intrans.* rikati, urlati, urlikati, zavijati, tūtnjiti, būčati, zujati, štropotati, žuboriti, mrmlati, dahtati, vikati, larmati, napose o mnoštvu ljudi: mrmlati, mrm-lajući kazati svoje mnijenje, zado-voljstvo ili nezadovoljstvo, * leo, riče; * lupus, zavija; * equus, rže, brēkće; * venti, uče, uje; ripae, būče; * patres erecti gaudio f., non pro communicatis, sed pro amissis honoribus, ne kao da su — nego kao da itd.; * cuncti Dardanidae simul ore f., na glas pohvaliti; * laetitia ludisque viae plaususque, oriti se ili razlijevati se od . . .; * laetitia f., podvikivati od veselja; * magno clamore, glasno javkati, cviljeti; * animis, od ljutitosti škripati zubima; acerba, škripati od boli; rumor de tibicine f. in theatro, mukao glas prši, čuje se. 2) *trans.* mrm-lajući, očitovati, tužiti se, priječiti, s acc. c. inf., consula-tum sibi ereptum (sc. esse), Cic. Att. 2, 7, 3.; Pedum expugnandum ac delendum senatus f., Liv.; f., non se — toleraturos, Tac.; s uprav-nim govorom, Liv.; haec fremebat plebes, Liv.; omnes eadem f., Verg.; f. arma, bješnjeti za . . ., bučno zahtijevati, Verg.

frēmor, ōris, m. [fremo] (rijetko) *žamor*, mrmlanje, varius, Verg.

frendo 3. i **frendeo**, 2. *kasnolat.* frendui, pretkl. —, ēsum i essum, 1) škripati, škrgutati od ljutine, od boli, ljutiti se, frendens gemensque, (Plaut.) dentibus; * leo; * tumida f. Mavortius ira; tp. + škrgućući, progovoriti, s acc. c. inf.; apsl.

frēno, 1. [frenum] 1) ūzdati, namāći, naba-citi uzdu, žvaliti, zažvaliti, zaūzdati, zaūzdavati, + equos; * ora cervi capistris, ulariti, zaulariti, * colla draconum; equites frenati, sa zaūzdanim konjima. 2) tp. zaūz-dati, ukroćiti, upitomiti, pokoriti, voluptates temperantiā; furorem; ne quis timore frenari eos dicere posset, quominus de eo li-bere querantur; * gentes justitiā; * glacie cur-sus aquarum; * ventos vincilis.

Frēntāni, ōrum, m. *Frentanci*, pleme sam-nitsko uz Jadransko more. Odatle **frēntans**, adj. *frentanski*.

frēnum, i, n. [od frendo; u pl. u prozi ponajv. freni ali i frena] *uzda, žvala, upr. i pren.* (sr. habena), frenos recipere, (Liv. Verg.) fre-num accipere, podnositi, trpjeti; alui frenos adhibere, zaūzdavati; Mutinam illi exsultanti tanquam frenos furoris iniecit, namāće, nabaci uzdu; (Tac.) imposuit veluti frenos eloquen-tiae; mordere iskesiti zube na . . .; frenos in-hibere, ducere, pritegnuti uzdu; (Liv.) frenos dare, * remittere, pustiti uzdu; * jam vaga

prosiliet frenis natura remotis; frena (*krmito*) imperii; (Curt.)

frēquens, tis, adj. s komp. i sup. *čest*, mno-gobrojni. 1) o čeljadi: mnogi; mnogobrojni, nazočan, pun, senatus convenit f., potpun; legatio; frequentes fuimus, puno; ca-pite arma frequentes, listom; frequentissimus potpun legationum conventus; f. Platonis au-ditor, marljiv; erat Romae f., često je dolazio u . . .; secum frequentem ad signa sine com-meatu fuisse, biti malne svejednako i bez do-pusta kod zastave (u vojsci); cum alqo fre-quentem esse, često se sastajati, mnogo dru-govati s kim; (Tac.) f. secretis, česti dionik.; f. in castris miles, marljiv, vrli vojnik (ujed-ljivo o strasnu igraču); + sententia, većinom glasova prihvaćen. 2) o mjestu: često (puno, mnogo) polažen, pun, pun naroda (sta-novnikā), nāpūčen, bogat, theatrum; mu-nicipium; castellum; loca f. aedificiis, puna; utra pars vicis frequentior esset, ima više; locus custodiis, puno str.; + nemus pavonum multitudine f., nāpunjen . . .; jedn. Tac. ann. 4, 65, mons talis silvae frequens, obilujući. 3) o stvari: čest, opetovan, običan, f. pocula, obilale; frequentes honores delati sunt, mnoge, često; frequentior familiaritas.

frēquentātio, ōnis, f. [frequentio] *česta poraba*, gomilanje, argumentorum.

frēquenter, adv. s * + komp. i sup. [frequens] često 1) često, mnogoputa, višeputa. ventitare. 2) u velikom broju, puno, mno-gobrojno, Romam f. migratum est.

frēquentia, ae, f. [frequens] *nazočnost* (pri-sutnosti) mnogih, velik broj, množina, sila (svijeta), mnogobrojna skupština; vestrum; maximā vulgi frequentia, naloga, na-vala; frequentia epistolarum, sepulcrorum; Thucydides ita creber est rerum frequentia, ut, obiluje množinom.

frequentio, 1. [frequens] 1) mnogo, često, pō-laziti koga, Marium; + ne coetu salutantium frequentaretur; + juventutis concursu frequen-tari, slavljen biti; domum alejs; ludos, dies ferias, rpimice pōlaziti, slaviti, triumphum; * sacra; + dies sollemnes; (Plaut.) f. alqm, često vidati kod sebe; + quorundam illustres exsequias usque ad rogam, ići sa sprovodom sve do lomače (groba); također: mjesto nā-puniti (svijetom, ljudstvom), naseliti, ur-bes; solitudinem Italiae; ea loca pecore atque cultoribus frequentabantur, bijahu puna; pren. est quasi luminibus frequentanda oratio sen-tentiarum atque verborum, nāpuniti, obilno iskititi; genus orationis sententiis frequenta-tum, obilat, pun, bogat. 2) često diniti, pōt-hvatiti se, poduzeti, upotrijebiti, slu-žiti se, ponavljati, verbi translationem;

exempla frequentata apud Graecos; * Hymenaeae frequentant, *viču te viču H. 3*) u veliku broju *sakupiti, sabratī, sazvatī, populū*; hic dies scribas ad aerarium frequentavit; f. multa acervatim, gomulati.

fretensis, e, adj. [fretum] *tijesni, što se tiče morske užine (ždrijela), mare, morsko tijesno kraj Sicilije (Mesinsko), jedn. Cio. Att. 10, 7, 1.*

fretum, i, n. [abl. i fretu od oblika fretus; 1) *morska užina, tijesno, konao, Siciliense, Siciliae, fretorum augustiae, tanquam in fretu; perangusto fretu; maris nostri et Oceani, Oceani, vrata gibraltarska; često = morsko tijesno sicilsko (Mesinsko) (sr. fretensis); također = fretum Gaditanum; u Curt. tijesno među gradom Tyrom i kopnom. 2) * † uopće: more.*

1. **fretus**, adj. upr. *utvrđen, pōduprt; tp. uzdajući se u...; i u zlu smislu: ohol, nadut, pōnosēći se čime, diis; auxilio vestro; opulentiā, ingenio; qui voce freti sunt; s dat., Liv.*

2. **fretus**, m. gl. fretum.

frico, cui, etum i cātum, 1. trti, otrti, senem; * *genua (koji na koljenima moli), Plaut.; * costas arbore, trti o drvo.*

frigē-facto, 1. učiniti hladnim, ohladiti, jedn. Plaut. Poen. 3, 5, 15.

frigeo, xi, — 2. [frigus] 1) *biti hladan, studen, totus f., Ter.; † vulnus frigente sanguine intumuit; * corpus frigentis, ohladnjeloga = mrtvaca; f. effectae in corpore vires; posl. sine Cerere et Libero friget Venus, Ter. 2) tp. a) biti hladan = biti bespōslen, nē-radin, mlitav, zāpinjati, zāpēti, cum omnia consilia frigerent; iudicia f.; (Cael. u Cio. ep.) Curionem valde frigere; (opp. calet); (Ter.) ubi friget (sc. sermo). b) hladno dōčekān biti, ne dopadati se, ne militi se komu, ne mariti za koga ili što, tibicen ille f. ad populum; plane jam frigeo; friget patronus ille Antonius; (concio prima Pompeji) frigebat.*

frigēro, 1. [frigus] (rijetko) hladiti, Curt.

frigesco, — — 3. [frigeo] *hladnjeti, ohladnjeti, zepsti, ukočiti se, pedes manusque; cruore siccato frigescentis vulnus; tp. mlitavjeti, homo, Cael. u Cio. ep.*

frigidārius, adj. [frigidus] *hladeći; balinei celsa, hladionica u kupalištu, Plin. ep.*

frigide, adv. s komp. i sup. [frigidus] *hladno samo u pren. smisl.: mlitavo, nemarno, agere, Cael. u Cio. fam. 8, 10, 13.*

frigidē-facto, 1. [frigide i facio] *hladiti, ras-hladivati, jednom Plaut. Rud. 5, 2, 39.*

frigidūlus, adj. [dem. od frigidus] (rijetko) upr. *tp. nešto hladan, nešto mlitav, Verg. i Cat.*

frigidus, adj. s komp. i sup. [frigeo] 1) *hladan, studen, flumen frigidus; locis frigidissimis (abl. aps.), premda je kraj veoma studen; * sanguis; * imber; * rura; Praeneste (jer visoko leži); * noctes (jer samotne); posl., aquam frigidam suffundere = iščešljati, Plaut.; o mrtvacu: hladan, ukočen, * Eurydice; * lumina; † frigidus artus (po udima); * su. Jove frigido, pod vedrim nebom; † supst. frigida, sc. aqua, hladna voda, studena voda; aktiv. * od čega bude čovjeku hladno; grozan, grozovit, strašan, sidera; Aquarius; quartana, četvrtlača (groznica); mors; horror; rumor; cymba Stygia. 2) tp. a) bez vatre i života, hladnokrvan, tup, mlitav i sl., lentus in dicendo et paene f.; accusator frigidissimus; literae, prazan; * f. in Venerem; * apum tecta, prazan; frigidus (hladnokrvan) Aetnam insiluit; akt. hladeći, slab curarum fomenta gl. fomentum 1). b) hladan, dosadan, neslan, sūhopāran, calumnia; verba; * solacia; † res; † negotia; frigidī (mrtav, neslan) et arcessiti joci; † leve ac frigidum sit his addere; † qui — quamlibet illud frigidum (neslane misli) et inane extulerunt; frigidiores, o ljudma: nedosjelljivi, dosadni.*

frigo, xi, etum (ili xum) 3. [φρύγω] *pržiti, frictum cicer, Plaut. Hor.; nuces, Plaut.*

frigus, ōris, n. [φρύος] *studen, zima, vis frigoris ac caloris; također u pl. mrazovi, zima; osb. a) * zima (doba godišta), zimno doba, non aestate, non frigore (zimi); frigoribus, zimi. b) * studen smrti, smrt, membra solvuntur frigore. c) * groza, strāva, užas, membra Aeneae solvuntur frigore. d) * ledena, studena zemlja, non habitabile. 2) tp. a) mlitavost, nemarnost, besposlica, Cael. u Cio. ep. Ov. b) † hladan doček, * neprijazan, nemilost.*

frigūtlo, — — 4. upr. *ovrkūlati; odalle mucatī, tepati, Plaut.*

Frīsi, ōrum, m. *Frīžani, plemo germansko među rijekama Emzom i Rajnom, Tac.*

frivōlus i fribūlus, adj. *jādan, besojen, neznan, malo vrijedan, nescio, quid frivoli, sitnica, trica; leviter frivolo auspicio mente recreata; (Phaedr.) vanus animus aura captus frivola; frivolo amentique similis; quod est in primis f. ac scaenicum.*

* † **frondātor**, ōris, m. [frons] *krēsāč (koji kreše grānje).*

frondeo, — — 2. [frons] (ponajv. pjesn.) *u listu biti, zelenjeti se, * silvae; * nomus nigra ilice.*

* **frondesco**, — 3. [frondeo] *listati, prolistati, zelenjeti*, hasta; virga metallo.

* **frondeus**, adj. [frons] *lisnat*, nemus; casa, *šumnjača*; tecta, *šumnati krovovi* = *krošnja-sto drveće*.

frondosus, adj. [frons] (*ponajv. pjesn.*) *lisnat, brsnat, šumnat, zelen*, rami, *brsnate grane*, *Liv.*; * *vitis*; * *Ida*; † *montes*; * *aestas*.

1. **frons**, dis, f. *list, lišće, brsnata grana*, via interclusa frondibus et virgultis; * *nudi sine fronde campi*; * *acidiae*; * *strictae*; * *agrestes*; * *frondibus (kitnasto drveće) lacti colles*; * *vijenac od brsnatih grana*; * *funerea, vijenac od čempresa*.

2. **frons**, tis, f. 1) *čelo*, contrahere frontem, *mrštiti se*; † *remittere*, (*Ter.*) *exporrigere*, * *explicare, razvedriti lice*; *ferire, percutere frontem, udariti se rukom po čelu kao znak ljutnje*; f. *cervi*; * *taurina*. *Osb. čelo, lice, obraz, pogled*, fronte occultare sententiam; f. est animi janua; verissimā f. (*najiskrenijim licem*) alqui dicere; haec fero fronte et vultu bellissime (*s vedrim čelom i licem*); tabella frontes aperit (*s vedrim licem daje glasovati*), mentes tegit; f. *pristina, staro poštenje*; * *doctae frontes*; * *sollicita f.*; * *f. proterva, bezobraznost*; f. *urbana, gradska (u građana obična) bezobraznost*; * *fronte spem serenat, pokazuje nadu vedrim licem*. 2) *čelo, pročelje, lice*, aedium; castrorum; exercitus; * *navium*; * *januae*; * *scaenae*; collis in frontem (*sprijeda*) fastigatus; unā f. contra hostem castra muniunt; aequa, recta fronte, u *ravnom, upravnom bojnomo redu*; † (*o nasipu*) in adversum ventum non latere, sed recta fronte (*upravo*) direxit; aequare frontem; dextra fronte, *na desnom križu, Tac.*; a, in fronte, *sprijeda (opp. a tergo i a latere)*. *Odale a) * okrajika u knjižice. b) * kod mjerenja njiva: širina, mille pedes in fronte. c) lice u čovjeka, oblik, spoljašnost, vid, u opreci s umularnjom vrijednosti*, in fronte ostentatio sit, intus veritas occultetur; homines fronte magis et oratione quam ipso beneficio reque capiuntur; fronte (*prividno*) an mente; † *deorum in frontem, kao što se vidi*; (*Phaedr.*) *decipit frons (vid, pogled) prima multos*.

frontālla, ium, n. [frons] *ures na čelu u kónjā*.

fronto, ōnis, adj. [frons] *čelat*, equos (deos) *silos, flaccos frontones capitones? jednom u Cic. n. d. 1, 29, 80*.

fructuarius, adj. [fructus] *rodan, plodan*, ager, *od koje se svake godine nešto žitarine plaća*.

fructuosus, adj. [fructus] *plodan, rodan, probitačan, koristan*, ager quamvis fer-

tilis (*od naravi*) sine cultura fructuosus esse (*u istinu plodom uroditi*) non potest; praedium; orationes; locus fructuosissimus; hae virtutes generi hominum fructuosae putantur; tota philosophia frugifera et fr.; fructuosum est s. inf.

fructus, ūs, m. [fruor] *poraba 1) apstr. uživanje, užitak*, meus f. est prior, *ja imam prvi pravo na užitak, Plaut.*, ad animi mei fructum, *na moj duševni užitak*; capere fr. (*nasladu*) oculis ex ejus casu, *pariti, nasladivati oči nesrećom*. 2) *konkr. plod, rod, ljetina*, frugum reliquorumque fructuum perceptio; demetere, percipere fructus; fructus ex arboribus, *voće*; agrorum, praediorum, metallorum, *dohoci*; omnibus fructibus amissis domi nihil erat, quo famem tolerarent; fructus pecuniae, *kamate*; alicui fructum ferre, *o provincijama*; fructum edere ex se, *o životinji: koristovati, korist nositi*; fructui magno esse alicui, *veoma koristovati*; in fructu habere, *za korisno držati*. *Odi. korist, dobitak, užitak, plata*, fructum (et utilitatem) capere, percipere, ferre ex aliqua re, *vaditi korist, koristovati se čim, alcjs rei, primiti u čem plaću za što: ex accusatione diligentiae fructum ceperat, u tužbi bješe našao nagradu za . . ., tužbom se bješe nagradio ili naplatio za . . .*; mens labor ex vestro iudicio fructum est amplissimum consecutus sc. sui, *nagraden je vašim . . .*; fructus vitae superioris, divitiarum, ingenii, verae virtutis, voluptatum; * *fructus decerpere ex alga re*.

frūgālis, adj. [frux] *komp. (prekl.) a sup. klas. uredan, čestit, pošten, štedljivo*.

frūgālitās, ātis, f. [frugalis] *urednosti, štedljivost; čestitost; u višem smislu: razboritost, trijeznost*, reliquas etiam virtutes frugalitas continet; ejus (frugalitatis) videtur esse proprium, motus animi appetentes regere et sedare; f., id est, modestia et temperantia.

frūgāliter, adv. [frugalis] *uredno, štedljivo; čestito, pošteno, trijezno, razborito*.

fruges, frugl gl. frux.

frūgifer, fēra, fērum, [fruges-fero] *plodan, rodan, obilat*, ager; * *messes*; * *ara*; * *arbores*; * *numen, o Cereri*; *tp. philosophia*; hoc illud est praecipue in cognitione rerum salubre ac f. s. acc. c. inf.

frūgīlēgus, adj. [fruges-lego] *kupizarno, formicae, jednom Ov. met. 7, 624*.

frūmentārius, adj. [frumentum] 1) *žitni*, res, *hrana, zaira*; largitio; lex; loca, provinciae, *žitne*; navis, *lada žitarica*; supst. -rius, i, m. *žitār, † frumentarii, kao milit. t. t. žitar, nabavljač hrane; (kasno) špijun, uhoda*.

frūmentātio, ōnis, f. [frumentor] 1) *vojni t. t. furažovanje (nabavljanje krme)*; fru-

mentationes, *odjeli krmara poslani po krmu.*
2) + *dioba žita, hrane.*

frumentator, ōris, m. [frumentor] *kupac žita; kao vojni t. t. krmār (nabavljač hrane, krme).*

frumentor, 1. [frumentum] *vojni t. t. nabavljati, furazovati.*

frumentum, i, n. *žito*, frumenti magnus numerus; triginta dierum f. militi datum; *pl. osobito žita u polju, frumenta serere; frumenta ex agris convehere; frumenta in agris matura non erant; * žitno zrnje; frumentum decumanum, žitni desetak, od uživanja državnih njiva (ager publicus; sr. decimanus), f. in cellam, za kuću namjesnikovu i kohorte njegove; f. emptum, imperatum, za potrebu republike, da se podijeli med narod, Cic. div. in Caec. 10, 30. i Tac. Germ. 23.*

fruniscor, nitus sum, dep. 3. [fruo] *uživati. Plaut.*

fruo, * + fruius *rijetko* + fructus sum, dep. 3. 1) *uživati, gaudio, Ter.; voluptate, vita, civitate, pace; amicitiae recordatione, s veseljem se sjećati; fr. officio, vršeći dužnost koristovati se, fr. anima; apsl; (Just.) voto; * votis (= steći, što tko želi); * alqā aureā, o ljubavnoj slasti; numerus (verborum) liberiore quadam fruitur licentia; (pretkl.) fr. ingenium, no klasički u partic. fut. pas., ad rem fruendam oculis, pariti oči, Liv.; nobis haec fruenda za nastadu relinquere; florem aetatis fruendum praebere; u svezi s esse upotrebljava se gerundium (neutr. s. partic. fut. p.), n. pr. fruendum sapientia est, i sam zarad konciniteta veli Cic. fin. 1, 1. non paranda nobis solum sed fruenda sapientia est (sr. fungor, utor). 2) *jurist. t. t., uživati, imati užitak, filius certis fundis patre vivo frui solitus erat; locare agrum Campanum fruendum.**

Frūsino, ōnis, m. *Fruzzino, grad volštanski u Laciju, s. Frosinone. Odalle Frūsinas, adj. supst. -ātes, um, m. Fruzzinjani.*

frustillātum, adv. [frustilum, dem. od frustum] *komad po komad, pumalo, differre, jedn. Plaut. Curc. 4, 4, 20.*

frustrā, adv. [po osnovi fraus, sporedni oblik * frūs, * frudis nam. frustera] *upr. prijevarom* 1) *krivo, lažno, f. esse, varati se, prèvaren biti; ut illi f. sint, Plaut. Sall.; f. ductare (Plaut.), habere (Tac.) alqm, titrati se kime. 2) zalud, ūzalud, badava, f. laboratum est; f. auxilium implorare; (Sall.) frustra esse, ne poći za rukom; + sed id frustra; + nec frustra; * frustra; nam etc.; f. habere, zane-mariti, ne hajati, Tac. 3) badava, bez svrhe, samo onako, tempus conterere, alqd facere.*
frustrāto, ōnis, f. [frustro] *zavaravanje, zaludivanje; osujediivanje, prèmašā-*

nje, optumas f. dare in comoediis, majstorski prikazivati prèvarena, Plaut.; Gallorum; legis tollendae; tantae rei; variae frustrationes, Just.

frustratui, dat. m. frustratui habere, *zaludivati, titrati se, Plaut. Men. 4, 3, 21.*

frustror, dep. 1. [frustra] *varati, prèvariti, obmanjivati, 1) akt. ego me, Plaut.; vos; frustrantur spe, izdaje ih nada; pauci in pluribus minus frustrati, prèmašiti; (Just.) variis dilationibus frustratus; (Aurel. Vict.) Hannibal a Fabio frustratus. 2) dep., alqm, Ter.; se, Ter. Hor.; cum alios tum etiam se ipsum; alqm spe auxilii; Jugurtham spe, izdati, varati; + expectationem alejs; * inceptus clamor frustratur hiantes, zàpinjē (u grlu); apsl., vide ne frustretur; (Tac.) frustratus est; tp. osujetiti, razbiti, razvrđi, + improbas spes hominum; + rami ictus; + damnationem; * parentum gaudia falsis lacrimulis; * conatus.*

frustulentus, adj. [frustum] *nàtrūnjen komadiciima (mesa), aqua, jednom Plaut. Curc. 2, 3, 34.*

frustum, i, n. [fruo] 1) *komad, kus, mrvā, frusta esculenta; (Hor.) semesa lardi; (Verg.) in frusta secare; * meri, ghljāj. 2) pren., (Plaut.) šaljivo, frustum pueri, dragane!*

frutex, icis, m. 1) *grm, džbun, šibljāk, Ov. Phaedr.; u pl. gfmlje, šiblje, panj, deblo. 2) tp. kao psonka: bukvān, tikvān itd. Plaut.*

fruticētum, i, n. [frutex] *(pjesn. i kasno) grmlje, būs.*

fruticor, dep. 1. [frutex] *(rijetko) būsati se, mladice ljerati.*

fruticōsus, adj. [frutex] *būsati, grmovit, kitnasti.*

frūx, frūgis, f. [fruo] 1) *plod, rod, usjevi, žito, sočivo, * sterilis sine fruge tellus; ubertas frugum et fructuum; ager frugum fertilis; vacuus frugum; * medicatae fruges, trave vradarice; * quibus jugera fruges et Cererem ferunt; * salsae f. = mola salsa, pòsoljena kaša; * voće, žir, quercus et illex multa fruge pecus juvet. 2) tp. plod, plodovi, korist, vrijednost, fruges industriae, bonam frugem libertatis ferre; expertia frugis, bez oijene, vrijednosti; osb. moralna vršina, ad bonam frugem se recipere, pòpraviti se, opamēiti se, odalle dat. frugi (na korist), adj. = (u kasnijih) frugalis χρησικς, χρησιός, štedljiv, ūmjeren, odalle vrijedan, čestit, pošten; u višem sm., razborit, pametan, trijezan (sr. frugalitas), parcus hic vivit frugi dicatur, Hor.; + cena, prost; + atrium; homo, servus frugi (opp. nequam); Antonius frugi factus est; permodestus et bonae frugis; * sum bonus et fr.; * sic tibi Penelope fr. est; * (populus)*

fr. castusque verecundusque coibat; vita fr. Cic. fil. u. Cic. ep.; odalle Frugi kao pridjev, gl. Calpurnius.

fū, interj. *pi, fi*, Plaut.

fūam, **fūas**, etc. gl. sum.

fūcātus, adj. [partic. od fuco] *nābijeljen, narūmenjen*; odalle tp. *nākičen*; *patvoren, prividan*, nitor (opp. naturalis); candor et rubor; signa probitatis non f. forensi specie.

Fūcīnus lacus, *Fucīnsko jezero u južnoj Italiji, u zemlji Marza, s. Lago di Celano.*

fūco, 1. [fucus] *bojādisati, napose: bijeliti, rumeniti*, * vellera hyali colore; † tabulas colore; † vestes; † color stercore fucatus crocodili; * fucandi cura coloris.

fūcōsus, adj. [fucus] *upr. nākičen, narūmenjen, nabijeljen, tp. nākičen, patvoren, lažan, merx*; amicitia, *prčinjeno*.

1. **fūcus**, i, m. [φῦκος] 1) *morski lišaj za rumenjenje, stoga uopće: * grimiz, * crvenkasta voština (= propolis); * rumenilo; tp. lažljiv nakit, licemjerstvo, himbenost, lažljivost, color venustatis non fuco illitus sed sanguine diffusus (u prilici o govoru); sine fuco ac fallaciis, ne znajući nikakve himbe; fucum facere (Q. Cic.), alui (Ter.), varati, prvariti; * mercem fucis gestare.*

2. **fūcus**, i, m. *trāt (u pčelā), Verg.*

fue gl. fu.

Fūsius, *Fufije, ime plemenu rimskom; a) Quintus F. Calenus, pučki tribun, legal Cezarov u Galiji i Hispaniji, (Hor.) ime nekakomu glumcu.*

fūga, ae, f. [φύγη] 1) *bijeg, bjēžān (f.) bje-ganje, praiceps, bez obzira; Italiae, bijeg u Italiji; fugā ejus, po njegovu bijegu; (Just.) equi; † Pharsalici proelii, esse in fuga, bili na bijegu; fugam parare, comparare; fugam petere, capere, udariti u bijeg, nagnuti bježati, facere (znači bježati i natjerati u bijeg, uzrokovati); hostes in fugam convertere, dare, con-jicere, (Liv.) vertere, (Just.) agere, impellere, natjerati u bijeg, razbiti; in fugam se dare, conferre, con-jicere, fugae se mandare, dare, commendare, udariti u bijeg; * fugam dare, bježati ili dati ispust, sistere fugam, obustaviti, gl. sisto 1) b); * immittere f., želja bijega ili uteći; fugā salutem petere, u bijegu spās tražiti, sibi, za se, fugā Tibur petunt; salutem fugā sperare, ex fuga (na bijegu) in templum Minervae se con-jicere; fugā (bježeći) se recipere ad alqm; ex fuga (na bijegu) odahnuti, odmoriti se; claudere fugam, sredstvo, prilika, da čonjek uleće; fugam explicare; * reperire, * † quaerere; fugam passim fieri coepta est; * celeres fugae; * servorum, utje-*

*cānje. Napose: bijeg iz domovine, dobrovoljni izgon, progon, exsilium et f.; fugas, Tac. 2) tp. a) utjecānje, bježanje od zla, zazor, strah, laborum et dolorum; bellandi; literae vastioris; * leti; * paupertatis; * culpae. b) tšk, brza vožnja, brzina, expectet facilem fugam (vožnju) ventosque ferentes fuga temporum; fugam dare, bježati, pobjeći; quare fugam morbi, gledaj, da bolesti nestane.*

fūgācius, adv. u komp. [fugax] *za bijeg sklonije, pripravnije na bijeg, bellum gerere, jednom Liv. 28, 8, 3.*

fūgax, ācis, adj. s komp. i sup. [fugio] 1) *bje-gući, brz, hitar, lak, fugacissimus dux, ho-stis; * caprea; * s gen. ambitionis, bježeći od.; kloneći se; * Pholoē, stidna, ne hoteći čuti za prosee; * lymphā, tekući; * vir, bježeći; * fu-gacior aura, brz; * atra cura sequitur fuga-cem. 2) tp. brz, prolazljiv, kratkotra-jan, kratak, haec omnia brevīa, fugacia, caduca; * anni; † blanditiae, časovit.*

fūgiens, tis, adj. [fugio] *bježeći od, bojeći se, s gen. laboris, nērādin.*

fūgio, fūgi, fūgitum, fugere [φύγω] 1) *intrans. bježati, 1) u užem smislu: pobjeći, uteći, utjecati, umaći, senex exit foras; ego fugio, Ter.; intro, potrcati unutra, Ter.; hinc, Verg.; e conspectu ilico, Ter.; cervam videre fugere, sectari canes, Ter.; longe, Hor.; * tenuis fugit, ceu fumus, in auras; omne animal appetit quaedam et fugit a quibusdam; apsol.; * fu-gienti obsistite; posl. gl. casa; napose u ratu o vojniciu: bježati, udariti u bijeg, ex proelio; ex ipsa caede; in provinciam; in omnes partes, razbjeći se; fugientes persequi; † priore proelio eum fugisse; o uskokima: bježati, pobjeći, a Troja; ex oppido; cum magna pecunia; nave ad salutem; o prognan-cima, kao φύγω, ex patria; o uteklīm robovima, (Hor.) nec furtum feci, nec fugi. u širem smislu, o brzu odlasku: letjeti, od-letjeti, rijetko u prozi, Camilla super amnem; fugiunt nubes; * hasta fugit; currus fugiens, o sunčanim kolima; fugientia flumina; fugiens pinus (lada, brod), rivus; fugiente penna; fuga, quo descendere gestis (o knjizi); causa morbi venis, pobjeći iz, ostaviti; fugientia captat; o mjestu = recedere, * izmicati, gubiti se ispred očiju, portus fugiens ad litora; Italia fugiens; napose u jurist. izrazu, si telum manu fugit, izmuci hie, imprudentia teli emissi, kao Cic. de or. 3, 39, 158 veli; tp. i pregn. bje-žati, letjeti brzo, prolaziti, nestajati, ginuti, gubiti se, vinum fugiens, lako (koje se ne da čuvati), memoria f. in annalibus di-gerendis; * ocelli, umirući; * vires cum san-guine; e corpore setae, spadati s c. g.; * tem-pus; * invida aetas; * annus; * hora; † dies*

fugiens, na izmaku; * mensis fugiens, *izmak ili svršetak mjeseca*.

11) *tranz.* 1) *bježati od koga ili čega, kloniti se, čuvati se*, cerva fugiens lupum; * lupus me f. inermem; * vox alqm, *izdavati, nestajati*; * velut qui currebat fugiens hostem; * o *polit.* *bjeguncima, uskocima*, Salamina patremque; patriam; *stoga* * patriae quis exul se quoque fugit (*ti sam sebi, savjesti svojoj*)? concilia conventusque hominum, conspectum alcjs; * vesanum poctum; *pren.* laborem; culpam; mala; recordationes; vituperationem alcjs rei; mortem; ignominiam et dedecus; semper fugienda est injuria; * pauperiem; * opprobria culpa; * vitia; * magna; † * fugienda; *gl.* i fugiens. *Od.* ne voljeli, *odbiti, prèzirati*, ne primiti, alqm judicem; procuratorem rei publicae; iudicium senatus; * saeva Proserpina nullum caput fugit, *poštedjeti*; *propustiti, čuvati se, bojati se, s inf.*, neque illud fugerim dicere; *češće u pjesnikâ, osb. i imper.* = noli, fuge quarere, *nemoj pitati*. 2) *utedi, izmaći se, umaći*, * Acheronta; * manus avidas heredis; * insidiatorem; * iudicium illud. *Često tp.* alqd alqm fugit, *ne opaža se, nije poznato, ne pominje se*, nulla res f. scientiam ejus, *ne ostaje njemu nepoznata*; res f. aciem oculorum, aciem, *neopažena ostaje*; haec ratio senatum; fugit eos et praetervolat numerus; *često impers.*, illud alterum quam; sit difficile, te non fugit, *dobro znaš*; non fugisset hoc homines Graecos, *bili bi opazili*; cui rei fugerat me rescribere, *zaboravio sam bio*; de Dionysio fugit me ad te antea scribere.

fugitivus, adj. [fugio] *pòbjegljiv, bjegunac*, servus, f. a dominis, a legibus; (Com.) argentum hoc f., *što se rado izmiče*; *osb. supst.* fugitivus, i, m. *bjegunac*; (rob), *kadšto psovka za robove*; o vojniku: *prebjeg*; s gen. Hor.

fugitans, tis, adj. [partic. od fugito] *bježeći od čega, čuvajući se, bojeći se*, litium, jedn. Ter. Phorm. 4, 3, 18.

fugito, i. [intenz. od fugio] 1) *intrans.*, *bježati*, Ter. 2) *tranz.* *bježati od, kloniti se, uklanjati se, čuvati se, bojati se, ne hljetiti*, alqm, Ter.; alqd; s inf., Ter.

fugitor, ōris, m. [fugio] *prebjeg, bjegunac*, jedn. Plaut. Trin. 3, 2, 97.

fugo, i. [fuga] *nâtjerati u bijeg; razbiti, raspršati, prôtjerati, prognati, ukloniti*, alqm; * Phoebus f. astra; * flammas a classe; * maculas ore; * tenebras Latio; Musa mea me f., *prognati me iz domovine*; * hoc f. audacem poetam, *plaši, odvraća*.

fulcimen, inis, n. [fulcio] *pòdupòranj*, Ov. fast. 6, 269.

fulcio, fūlsi, fūltum, 4. 1) *podùprijeti, podùpirati*, porticum; vitis nisi fulta est, fertur

ad terram, *koliti, priticati*, caput Pallantis fultum; * caelum vertice = *nositi*; * pravis male fultus talis; * latus molli fultus hyacintho; * postes, *utorditi, zàprijeti*; janua serâ, *zàtvoriti, zamàndaliti, prevući prijevornicu*; * pedibus pruinas, *zgaziti*. 2) *tp.* *podùpirati, potpomagati, uzdržati, ne dati da što padne*, amicum labantem; rem publicam; imperium; urbem societatibus; alqm literis, *utorditi u mišljenju*; nullis recentibus subsidiis fulta prima acies fuit; * serie genus (*obitelj* = *imati potomakâ*); * aerumnis cor fulta, *jadima u srou pritisnula*.

fulerum, i, n. [fulcio] 1) * *noge u krevetu*; * † *noge u divanu*. 2) * *meton., krevet*.

fulgeo, ūlsi, — 2. [* fulgo, — 3.] 1) *blistati, sijevati*, si fulserit, *ako sijevne*, si tonuerit; Jove *ili* caelo fulgente, *kad munje sijevaju*; *tp.*, o Periklu *kao silnom govorniku*, fulgere, tonare, *sijevati i grmjeti*. 2) *blistati (se), sjati, svijetliti se, cakliti se, (sve, od čega oči bliješte; tecta ebore et auro fulgentia; qui fulgent purpurâ; * luna fulgebat, svijetliti; * hederâ; * fulgentes Cycladas et Paphon (od mramora); paribus in armis; * fulgentes aere catervas; * oculi fulgentes, krijeseće se; † exercitus armis; † fulgentes armis: virisque campi; tp. sjati, istaći se, pokazivati se, indoles virtutis jam in adolescentulo; * virtus fulgens honoribus; * fulgens (sjaajan, odličan), imperio Africae; † sacerdotio*.

fulgōr, ōris, m. [fulgeo] 1) * † = fulgur. 2) *sijevanje munje, sjaj, sijevak*, candelabri, solis; † auri; * † armorum, (Tac.) fulgores armorum; * insani; * non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem, *gdje, fulgor znači sjajan početak, prema kojemu nije nastavak, a lux sjajni nastavak prema smjeronomu, prostomu početku*. 3) *tp.*, *sjaj, slava, dika*, dempto hoc uno fulgore nominis Romani, Liv.; * nominis, *slavno ime*; * urit suo fulgore; † tanti numinis; † apst.

fulgur, ūris, n. [fulgeo] *munja, svjetlica, sijavica*, caeli fulgura; vis fulgurum; * † = fulmen, *strijela gromovna, grom*, feriunt summōs fulgura montes; *sjaj, sjajnost*.

fulgurālis, adj. [fulgur] *munjevni, samo libri f.*, o munjama (*kako ih valja pomiriti*).

fulgurātor, ōris, m. [fulguro] *upr. múnjāč, svećenik, tumač múnjâ*.

fulguritus, adj. *munjom ôšinut*. Plaut.

fulgurat, (fulgur) *sijeva i ličnu*; Jove tonante, fulgarante; † *tp.* o silnom govorniku.

fulica, ae, f. *liška, nekaka vodena ptica* * *uza to oblik: fulix, icis, f.*

fuligo, inis, *čadâ, čad.*

fullo, ōnis, m. *váljār*, (koji je togu čistio i kredom pobijelio), *Plaut.*

fullōntica, ae, f. [fulo] so. ars, *valjarija*, *Plaut.*

fullōnius, adj. [fullo] *valjarski*, fructus mihi potandus est f. *šalj. moram se dati gaziti. Plaut.*

fulmen, inis, n. [mjesto fulg-men od fulgeo] 1) *munja, gromovna strijela, grom, trijesak*, deflagrare ictu fulminis; inter fulmina et tonitrua; fulmine ictus, percussus, *munjom ošinut*, Jovi fulmen (*strijela gromovna*), fabricatos esse Cyclopas in Aetna; Jovi primum donum f. aureum pondo quinquaginta fieret; * caducum; * minister fulminis (o *Jupiterovu orlu*). 2) *porazna sila: udarac, velika nesreća, poraz*, contemnere f. (*udarce*) fortunae; duo fulmina domum perculerunt; ecce quartae (literae) fulmen (*jer bijaše u pismu vijesti o strašnu iznenadnu događaju*); * apri fulmen habent in dentibus; fulmina verborum; duo fulmina imperii nostri, o oba *Scipijona u Hispaniji*; fulmen dictatorium (o *vlasti diktatorskoj, koja svaki otpor uništjuje*) in se intentatum; † tot circa me jactis fulminibus quasi ambustus; * minimamque tuo de fulmine (o *oštroj kazni*) partem deme; * tanti fulminis.

fulmenta, ae, f. [fulcio] *péla u cipale*, *Plaut.*

* **fulmineus**, adj. [fulmen] 1) *munjenní od munje*, ignis, *sijepak munje*; ictus, *grom, trijesak*, 2) *gromovni, obarajući, porazan, smrtonosan*, Mnestheus; rictus lupi; os (apri); ensis.

fulmineo, i. [fulmen] * *gromom udarati, grmjati, fulminat, munje sijevaju, grmi i sijeva*; * † Jupiter fulminat: * *tp. — bješnjati*, Caesar f. bello; o očima — *krijesiti se*, * f. illa oculis.

fultura, ae, f. [fulcio] *pōdpōranj, podupirāč*, † corporis fulturis animus sustinetur, *duh se uzdržava s pomoću tijela*; * *tp. okrepa*, ingens f. accedit stomacho ruenti.

Fulvius, *Fulvije*, ime plemenu rimskom, iz kojega su najpoznatiji 1) Marcus F. Flaccus, konzul 125 pr. Is., kao pristaša C. Grakha na zapovijed senata ubijen. 2) Marcus F. Nobilior, konzul 189. pr. Is., prijatelj pjesniku Eniju. 3) Fulvia, udata za P. Klodija, potom za G. Kurijona, napokon za trijumvira M. Antonija. Odt. **Fulviaster**, tri, m. *nasljedovalac Fulvija u laganju, lažitorba poput Fulvija* (o Postumiju).

fulvus, adj. *crnenkastožut, tamnožut, ugasitožut, smeđožut, žućkast*, o životinjama i koži njihovoj, o kosi, o pijesku, zlatu, svjetlosti, o oblacima, *Verg. Hor.*, † o vosku, † o vinu.

* **fūmeus**, adj. [fumus] *dimljiv, diman, pušeci se, zadržan*.

fūmidus, adj. [fumus] *diman, dimeći se, pušeci se*, * *templa caeli*; * *taeda*; * *tecta*; * *amnīs*.

* **fūmifer**, fēra, fērum [fumus-fero] *diman, dimeći se, pušeci se*, * *ignes*; * *nox* (sub antro Caci).

fūmifico, i. [fumus-facio] *kāditi, pokaditi, jedn. Plaut. mil. 2, 5, 2*,

* **fūmificus**, adj. [fumus-facio] *pāran, pušeci se*, * *mugitus* (taurorum).

fūmo, i. [fumus] *dimiti se, pušiti se*, agger; villae passim incendiis; arae sacrificiis; domus (ognjište u kući) fumabat, o *sjajnim gozbama*; * *loca sulphure*; tepidus cruor ad aras; * *trifida fumantia flammā corpora*; * *equum fumantia colla*; * *fumans subvomere taurus, pušeci se*...

fūmōsus, adj. [fumus] *pun dima, zadržan, čađav*, imagines f., *slike preda, jer su se uz ognjište činale*; * *foci*. * *arae*; * *cadus*, *jer se vino metalo na neko vrijeme u pušnicu, da se dimom blaži*; * *perna, sušena u dimu*.

fūmus, i, m. *dim, para, miris, ganearum*; fumo atque ignibus significabatur; significatione per castella fumo facta; fumi incediorum, *stupovi od dima*; * *vendere fumum i fumos. dim prodavati, t. j. opsjenjivati; post. (Plaut.) flamma fumo est proxima, gdje se puši ima i vatre*; (Plaut.) fumo comburi nihil potest. flammā potest; * *tp. vertere omne in fumum et cinerem, obratiti u dim i pepeo — rāsiti, rasteci*.

fūnalis, adj. [funis] *konopni*, equus f., *konj povodnik*, *Suel.*; *supst. funale*, is, n. 1) *konopac u praće*. 2) *noštana svijetla, voštanica*, * *Duilius delectabatur crebro funali et tibicine*; *funalia lucida*; f. vincunt noctem; * *srijetnjak*.

fūnambūlus, i, m. [funis-ambulo] *pelivān, (tko igra na konopu, Ter. Suel.*

fūnetio, ōnis, f. [fungor] *obavljānje, opravljānje, vršćenje*, f. muneris illius; s gen. subj. i obj., labor est f. quaedam vel animi vel corporis gravioris operis et muneris.

fūnda, ae, f. [2. fundo] 1) *prāća*. 2) * *vrška, vrška, (mreža)*.

* **fūndāmen**, inis, n. [1. fundo] *temelj, osnov*, fundamina alio rei jacere, ponere, *pōstaviti, udariti temelj*.

fūndamentum, i, n. [1. fundo] *temelj, osnov*, a) *upr. (većinom u pl.), fundamenta urbi* (urbi novae; domūs) *agere, jacere*, * † *locare, temelj udariti, pōstaviti*; a fundamentis disjicere domum, arcem, diruere Pteleum, *stubbokom*. b) *tp. fides est f. justitiae; pietas est f. omnium*

virtutum; † meorum operum; fundamenta jacere pacis, salutis.

fundator, ōris, m. [1. fundo] *utemeljitelj*, *osnovač*, urbis, Verg.

Fundi, ōrum, m. Fund. grad primorski u Laciju, s. Fondi. Odd. Fundanus, adj. fundski; supst. -āni, ōrum, m. Fundani.

fundito, 1. [intenz. od 2. fundo] *prāčkōm bacati*, *metati*, *odāpinjati*, tp. (o ženi blebēluši), verba, *sipati*, *rigati*, Plaut.

funditor, ōris, m. [funda] *pračar*, (lako oružan vojnič).

funditus, adv. [fundus] *iz temelja*, *stubbōkom*, *posve*, upr. i *pren.*, monumenta delere, † templum destruere; vincere; perire, *stubbōkom propasti*; repudiare; haec amicitias f. evertunt.

1. **fundo**, 1. [fundus] 1) * *zādnliti*; *ūdariti*, *osnovati*, navem, *zādnliti brod*, carinam, Plaut. puppim carinā; arces; parvas sibi aedes; robor fundatura naves, *hrastovina*, *koja treba da zadni brodove*; *utvrditi* (na dnu mora), *čvrsto držati* (na dnu mora), ancora f. naves dente tenaci. 2) tp. *utemeljiti*, a) *utvrditi*, *osigurati*, hostium imperium; res publica tam praeclare fundata; † opes suas; * urbem legibus; * pecunia fundata nitidis villis, *sigurno* (dobro) *uložen na . . . b) temelj ūdariti* (pōslaviti), *osnovati*, *zavesti*, nihil veritate fundatum; accurate fundata disciplina (sustav; opp. extructa).

2. **fundo**, fūdi, fūsum, 3. 1) upr. A) o *tekucini*: *liti*, *lijevati*, *prōliti*, *sipati*, sanguinem o patera; * lacrimas, *roniti*; * sanguinem de regno; pateram (pliticu izliti) vaccae media inter cornua; * humi merum, *izliti*; *medijal*, imber fusus, *pūstati*, flamma e capite, Lāv.; * ater ubique cruor funditur, *razlijevati se*, *liti*; *takoder sāsūti*, *liti na . . . picem* reliquasque res, quibus ignis excitari potest; † hanc (aquae vim) locis superioribus in Caesaris partes. *Stoga a) † lijevati*, *lijevajući praviti*, *sāliti*, *salijevati* od kovi. b) * *politi*, *nākvasiti*, tempora mero.

B) o *stvari netekućoj*, a) *sipati*, *izāsūti*, *prōsūti*, *sāsūti*, segetem in Tiberim; nuces fusae. b) *povaliti*, * corpora humi; * alqm resupinum; *stoga*: *mnoštvo pōtisnuti*, *ōljerati*, hostes de jugis; Gallos de delubris vestris; *napose o vojsci i neprijatelju*: *razbiti*, *pobiti*, copias hostium; Marlonium; alqm caedere fundereque, fundere fugareque, (rijetko) fugare fundereque, *hametom potući*; *takoder* (Sallust. Jug. 65, 15.) nobilitate fusa per legem Maniliam; *medijal*, fundi turpi fuga, *raspršati se*. c) *pustiti*, *da se što širi*, *širiti*, *medijal*, *širiti se*, vitis funditur;

osb. (u daljinu) *mustiti* (kopljā, strjelice i dr.), *metati*, *odāpinjati*, * tela; *stoga † late*, latius incendium, *širiti*; * luna per fenestram se f., *izlijevati se*, *probijati*; u *prilici*, (virtutes et vitia) fundi *raširiti se*, *širiti se*, quodammodo et dilatari; (Quint.) fundere (potanje pripovjediti) quae naturā contracta sunt; quod maximas partes continent, latissimeque funditur. d) *proliti*, *dati*, * multo vitam cum sanguine; * se f. (poteći) plenis portis; tp., *bez muke*, *nehotice ili obilato radati*, terra fundit fruges et alia; ova fetum; f. alqm ex utero, * alqm, *lako roditi*; * opes (o pjesniku); * maculae, quas humana incuria fudit; profectus non a summo petitus studiorum fructus et fundit uberius et fidelius continet, Quint.; *napose o govōru*: *sipati*, sonos inanes; versus hexametros ex tempore; senarium; oracula; grave carmen; quae poëtarum vocibus fusa; incondite fundit, quantum potest; * haec dicta; preces pectore ab imo; * convicia in alqm, *sipati pogrde*, *grđiti*; * opprobria; * preces obseratis auribus; *inutak itd. rāsūti*, *rāsipati*, *rastedi*, * opes; tu verba fundis hic, sapientia? Ter.

fundus, i, m. 1) *dno*, *pōd*, armarii; dolii; collis *podnožje*; * aequora ciere fundo, *sa* (od) *dna*; * aestuat imo fundo (u dubini), o Etni; * vertere res Phrygiae fundo, *stubbōkom*, *sasvim uništiti*, *satrti*; *pren.*, largitio non habet fundum (kao što, hačea Danaidā) — *nema mjere ni kraja*; *jurist. t. t.*, fundum fieri legis, *primiti*, *potorditi*. 2) *zemlja*, *imanje*, (njive, sa zgradama) *zemlja*, fundos nostros obire; bonitas praediorum (nam fundos decem et tres reliquit, qui Tiberim fere omnes tangunt; f. populi Romani (o polju oko Kapue); * inopem laris et fundi.

funēbris, adj. [funus] 1) *sprovođni*, *pogrebni*, *ukopni*, vestimentum, *crnina*; epulum, *dān*; concio; justa funebria i *samo* funebria, *sprovod*, † *pompu*; * *cupressus*; * *snera*, *žrtvovanje ljudi*. 2) * *poguban*, *smrtlōnosan*, *smrtan*, *ubilačan*, *crn*, *helum*; ligna, o *jednom listu*.

* **funēreus**, adj. [funus] 1) *sprovođni*, *pogrebni*; *mrtvački*, *fax*, *pogrebnabalklj*; *frons*, *mrtvački vijenac* = *grana čempresova*. 2) *smrtlōnosan*, *nesretan*, *poguban*, dextra; bubo; os (hubonis); torris.

funēro, 1. [funus] *ukopati*, *sahraniti*; *stoga* * (consequens pro antecedente), *ismrtiti*, *ubiti*, prope funeratus arboris ietu.

funesto, 1. [funestus] *krvnim djelom skvrniti*, *okaljati* (u vjerozakonskom obziru), aras ac templa humanis hostiis; curiam; concionem contagione carnificis.

funestus, adj. s komp. i sup. [funus] smrću ili krvlju okaljati, oskvnjati, zavijen u crno, tužan, žaloban, crn; familia, rastiženâ sa smrti jednoga od svojih, u crnini; * domus; manus, krvav; annales velut f. (kao da i sami tuguju) nihil praeter nomina consulum suggerunt. 2) smrtonosan, smrtnan, poguban, zlokoban, krvoločan, tribunatus; fax; dies funestior; * omen; * volucris; * veternum, smrtni san; † laudes; s dat. funesta rei publicae pestis, (Planc. u Cic. ep.) victoria orbi terrarum; (Eutr.) Caligula sceleratissimus, najkrvoločniji.

fungius, adj. [fungus] od gljive ili od gljivâ, šalj., hic pol f. genere est, jedn. Plaut. Trin. 4, 2, 9, ovaj, duše mi, vuče lozu od gljiva.

fungor, functus sum, dep. 3. vršiti, obaviti, obavljati, opravljati, izvršivati, ispuniti, navršiti, pretrpjeti, prepatiti, davati, plaćati, munere, učiniti uslugu; officio; officiis justitiae; † officio supremo in alqm, iskazati komu posljednju ljubav; muneribus corporis; munere virtutis; honoribus; munere aedilicio; magnificentissima aedilitate; † consulatu; † quaesturâ; † praeturâ; * vice cotis, obavljati službu, biti mjesto brusa; more barbarorum, držati se; * † morte, fato, (rijetko) vitâ = umrijeti, * caede, činiti krv, klati; * virtute, dokazati; † gaudio, kazati se veseo, † gratulatione, čestitati komu, radovati se komu; * ter aevo functus, proživio tri vijeka, sr. aevum 3); * focus f. accenso igne, ima vatre; * functum esse dapibus, svršiti; * lacrimis pro somno, suze roniti, a ne spavati; * functus sepulcro, ukopati; † f. periculis, pretrpjeti, biti u . . .; quid aratorem ipsum arationis nomine muneris in re publica fungi (davati, plaćati) ac sustinere velitis; † stipendio functum esse, islužiti, o vojniku; † fungi eo sumptu, namiriti, platiti; † duplici numero militum, dati; s acc. neklasično; militare munus fungens, jedn. Nep. Dat. 1, 4; hominum officia, suprema erga memoriam filii munera, posljednju ljubav i počast iskazati, Tac.; diem (sc. supremum) = umrijeti, Just.; inače u klasičko doba samo kod gerundiva, pa i ovdje nikada u svezi s glagolom esse (sr. fruor), oculus conturbatus non est probe affectus ad suum munus fungendum; muneris fungendi gratiâ, ali hoc munere fungendum est, a ne hoc munus f. e.; † dies fungendi muneris.

fungus, i, m. (sr. σπόγγος) 1) (Hor.) gljiva; tp. (Plaut.) bukvâ, tikvâ. 2) * izgorak (na svijetli, s čega dobro ne svijetli).

funiculus, i, m. (dem. od funis) konopac, uzica.

funis, is, m. konop, uža, ancorae pro funibus ferreis catenis revinctae; funis ancorarius, sidrenjak; (Hor.) ducere funem = zapovijedati, opp. sequi funem = slušati.

funus, ěris, n. 1) sprovod, pogreb, pokop, funus, quo amici conveniunt ad exsequias honestandas; in virosum fortium funeribus ornamentisque; justis funeribus confectis, svakolika pogrebna svečanost; paterno funeri omnia justa solvere; maerore funeris; (Ter.) funus adjuvare, pomoći kod . . .; funus alui facere, * instaurare; alui ducere, pobrinuti se za . . .; in funus venire, doći na sprovod (k pogrebu), in funus prodire, ići sa sprovodom; funere, funere ampliore efferri, svečaniye sahraniti se; † funus efferri, gl. 1. efferro 1); funus celebrare; f. alcijs videre = smrt čiju dočekati, doživjeti; f. alcijs ducere, sprovod voditi, ići na čelu (o obrazilama pradjedovslim); napose * mrtvo tijelo, mrtvac, arena teget f. meum; lacerum; vicinum, mrtvo tijelo susjedovo; * funera senum; sjene (duše) pokojnika. 2) smrt, napose silovita, ubistvo, krv; propast, pogibao, zator, rei publicae; * parare f. imperio, grob; * crudeli funere extinctus; * sub ipsum funus, na smrti, na umoru; edere funera, činiti krv, ubijati; * la-crimosa Trojae funera; * movere funera genti; * pavere funera; * foedasti funere vulsus; paene funera rei publicae, o pogibelnim ljudima: krovici, o Gabiniju i Pizonu, Cic.

fuo, ěre, gl. sum.

fur, furis, comm. [fure] kradljivac, kradljivica, non f. sed emptor; † f. verborum; kao psotka: lupež, nitkov, ništarija, Com. i Verg.

furcifer, adv. [furax] lupeški, furacissime scrutari, jednom Cic. u Vat. 5, 12.

furax, ěcis, adj. s komp. i sup. [fur] kradljiv, lupeški.

furca, ae, f. 1) vile, viljuška, a) polom sve račvast, posl., * naturam expellas furcâ (vilâ = silom), tamen usque recurret, hoh u stijenju bacati. 2) o račvastim stvarima, a) sôha, račve; * furcas subiere columnae, sôhe (račvastie potpore) izmijenise stupovi. b) vrsta klata nalik na slovo V, što su ka-žjeniku oko vrata metali, a ruke mu za kra-jeve vezali, klato; stoga (Hor.) ire sub furcam, u najsramotnije ropstvo pasti. c) † klanac, Furcae Caudinae.

furcifer, ěeri, m. [furca-fero] klato noša, psotka obješanjak, ličinar.

furcilla, ae, f. [dem. od furcula] vilidice, furcilla extrudimur, kaošto furca expelli [gl. furca 1)]; * Musae furcillis praecipitem agunt.

furcillo, 1. [furcilla, furca] (rašljama) podupirati, tp. meam fidem, jednom Plaut. Ps. 2, 2, 36.

furcula, ae, f. [dem. od furca] 1) račvast poduporanj. 2) tjesnac, klanac, furculae Caudinae.

furenter, adv. [furo] bijesno, pomamno, goropadno, irasci, jednom Cic. Att. 6, 1, 16.

furfur, ūris, m. mekinje, posije, pljeva, Plaut, Phaedr.

furia, ae, f. [furo] (ponajviše u pl.) * bijes, bjesnoća, gōropād, pomama, mahnitost, furias concepit, pomami se; f. canum; in furias ruunt, ljuven bijes, pomama; furiae justae, pravedna srdžba; ponajviše kao nom. pr. Furiae (grčki Έρινίς, Ερινιδίς, Alecto, Maegera i Tisiphone), Furije, Srde, božice osvetnice, koje su neprirodne zločine osvećivale, napose one, koje su kazni ljudske pravde izmakli (personif. zla savjest), eos (parricidas) Furiae agitant non ardentibus tædis, sicut in fabulis, sed angore (griznjom) conscientiae; Furiae fraternae, koje kažnjuju zločin bratov; agitantibus Furiis sororis ac viri (interfectorum); Furiae parentum, koje osvećuju krv pōdinjenu na roditeljima; scelerum Furiis agitatibus Orestes, Verg. Furiae Catilinae, zloduh Katilinin, koji ga tjera na crna djela; pren. i u sing., o pomamnu, mahnitu čovjeku, pomamnik, pomama, illa Furia, illa Furia religionum (= Clodius); his muliebribus instinctus Furiis, od ove paklene žene podboden ili pōtaknūt.

furiālis, adj. [furia] 1) pomaman, bijesan, paklen, goropadan, incessus, vox; membra; * arma, bakhanticā; * Erichtho, pomamna poput bakhantičā, oduševljena. 2) * pomamljujući, pomaman, vestis.

furiāliter, adv. [furiālis] pomamno, mahnito, goropadno, bijesno, pakleno, f. odit, jednom Ov. fast. 3, 637.

furibundus, adj. [furo] 1) bijesan, pomaman, goropadan, f. homo ac perditus; impetus; * taurus. 2) nādahnūt, zādahnūt, oduševljen, ūshiden, praedictio.

Furina, ae, f. nepoznata u Rimljanū božica.

fūrinus, adj. [fur] lupeški, tatski, forum, jednom Plaut. Ps. 3, 2, 2.

* **fūrio**, 1. [furia] pomamiti, činiti koga pomamnim, rasplamijeti, u pas. pomamiti se, pobješnjeti, pogoropaditi se, libido, quae solet matres f. equorum; u partic. praet. pas., pōmāmljen, pomaman, pobjesnio, goropadan, besvjestan, furiosa mente Coroebus; furia ignes (amoris), žestok, silan.

furiōse, adv. [furiosus] pōmāmnno, goropadno, mahnito, alqd facere.

furiōsus, adj. s komp. i sup. [furia] npr. pui Furiā ili Srdā (sr. furalis), odatle pomaman, goropadan, mahnit, orator; mulier f. non morbo, sed scelere, cupiditas; inceptum; genus dicendi; † consternatio; * votum; * peccatum furiosius; * tibia, koja raspaljuje.

Furius, Furije, ime plemenu rimskom; 1) Marcus F. Camillus, pobjednik Galā g. 390. pr. Is.; Furiani, Furijevoi t. j. vojnici Kamilovi. 2) Aulus F. Antias, pjesnik i prijatelj Kv. Katula, oko 100. g. pr. Is. 3) Marcus Bibaculus, pjesnik latin. i suvremenik Horacijev. 4) F. Crassipes, drugi muž Tulije, kćeri Ciceronove. — Adj. **Furius**, Furijev.

furnāria, ae, f. [furnus] (so. ars) pekarija, furnariam exercere, jednom Suet. Vit. 2.

furnus, i, m. (Plaut. Ov.) (krušna) peć, pekarnica; i grijalica, gdje su se grijali besposličari, Hor.

fūro, (ui) —, 3. bješnjeti, goropaditi se, mahnitati, insanire ac furere; f. ot bacchari; Catilina furens audaciā; id f., u tom; agrariae legis tribunicis stimulis plebs furebat; † belluae in suos acrius furunt; † f. adversus liberos Germanici filii sui; * f. hunc furorem, nahnješteti se; * s gen. animi; s abl. animis, rāzjāren biti. Clodius furit a Racilio se vexatum contumaciter urbaneque, ljesni zato što . . ., vesanos vultus et furentia ora; * furit repere, pomamno tražiti; * furere alquā, † in alquā, pomamiti se, ginuti za kajom; * Neptunus furens, bučeći valovi; * tempestas; * ignis; * stella vesani Leonis; * mugitibus aether concussus; * ardor edendi; † hoc acrius f. fretum; * dulce mihi est furere, nestušan biti.

1. **fūror**, dep. 1. [fur.] krasti, ūkrasti, alqd; alqd alcui, ab alquo; alqd ex iis (rebus); † alqd ex alquo loco; tp. civitatem, izlideniti, luhavētinom steći, speciem alcjs, graditi se; * oculos labori, ukloniti, maći od . . ., * patri equos; apsol., krišom ūdariti na neprijatelja, prēvariti, (Tuc.) melior furandi quam bello, u ratnoj varci, nego li u otkorenom boju.

2. **fūror**, ōris, m. [furo] bješnjenje; bijes, bjesnoća, gōropād, pōmama, f. et amenitia; caeci furore in vulnera ruunt; hinc constantia, illine f. pugnat; † impendiorum, u trošenju; * caccus; (Hor.) ira f. brevis est; * ljubavna pomama, ljuven bijes; * pl. ljuvene zgode; napose: mahnitost demagogā, koji snuju ubilačne osnove po oladžbinu, scelus ac furor, o namisli Katilininoj, zlotvoru, pomamna namjera; non paruit ille T. Gracchi temeritati, (smjele, drzovite osnove), sed praefuit, nec se comitem illius furoris (silna žestina u izvođenju onih osnova), sed ducem praebuit; * furor civilis; * ut tibi sim furor = uzrok bjesnilu, ljutosti; * f. caeli ac maris

* caeli, bućanje, o proročkom nadahnuću i pjesničkom oduševljenju, praesagatio, quae inest in animis, si acrius exarsit, furor appellatur; sine f. (nadahnuće) magnus poeta esse non potest; * personif. Furor, duh osvete, strahilo, nocturnus.

furtificus, adj. [furtum-facio] *kradljiv, lupeški*, Plaut.

furtim, adv. [fur] *samo tp. kradom, krišom, tajom, potajno*, f. profisci; senatus consultum f. factum est; (Tac.) *furtim* (potajnim navalama), magis quam bello (u otvorenom ratu).

furtive, adv. [furtivus] *kradom, potajno, tajom*, (Plaut.); (Ov.) f. data munera.

furtivus, adj. [furtum] 1) *ukraden*, virgines, *otete, ugrabljene*; strigilis, colores, Hor.; an signa noctu tamquam furtiva in aerarium deportantur? Liv. 2) *potajan, skroviť, tajan, sakrit*, iter; † victoria, *izlikavljena*; * libertas, *krišom komu data*; * amor; quem furtivum partu edidit, u potaji rodila; za tajnu ljubav zgodan, * nox; * vir, sakriven milosnik, tajni ljubovnik, * mens, (misao).

furtum, i, n. [fur] 1) *krada*, furtum facere, *krasti*; f. facere aleis rei, *krasti, ukrasti što*; furti damnari; furtum Lemnium, *Prometrijeva s Lemna ućinjena*; * foedera solvere furto (otmicom Helene). 2) *ukradeno, ukradena stvar*, furta illa Syracusis erant exportata; furta recludere, * ligurrire. 3) *tajna prijetvara, likavština, lopovština, oiganija*. * f. jocosum, o Merkuriju, koji je već u kolijerci pokazao vještinu u šaljivoj kradji; * furto laetatus inani; furto = furtim, potajno, *kradom*, Verg. Liv. Curt.; često *tajna, skroviť ljubav, tajni sastanci ljubovnika*, Verg. Tib. Ov.; *nenadane, protiv neprijatelja izvedene navale, zasjede, varke, u ratu*, furta belli, Verg.; furtum noctis, furto noctis, Curt. Tac.; furto non proelio opus esse, Curt.; *tajni izgonor, izlika, cessationis Qu. Cic. u Cic. sum. 16, 26*.

furuncul, i, m. [dem. od fur] *malen kradljivac, lupež*, Cic. in Pis. 27, 66.

* **furvus**, adj. *crn, laman, mrk, (dvojb.) alac (sna)*; equus, *vrđnac*; antra, *podzemni svijet, podzemlje*; Proserpina, *crna = podzemna, u podzemnom svijetu*.

fusca, ac, f. [srodno s furca] *vile trozube*, napose: *trozub Neptunov*; † *oružje mrežara gladijatora* (retinarii, vrsta gladijatora).

* **fuseo**, 1. [fuscus] *crniti, vraniti, u pas. crnjeti, potamnjeti*, fuscantur corpora, *smagru (od sunca) fuscant inertia (nemarnost u čišćenju) dentes*.

fuscus, adj. s (kasn.) komp. 1) *laman, mrk, crnkast, crnomanjast, osmagao, pur-*

pura; cornix; * nox fuscis alis tellurem amplectitur. 2) o glasu: *mukao, pròmukao, hrapav*, (opp. canorus, candidus).

fuse, adv. s komp. [fusus] *opširno, potanko, na dugo, na široko*, dicere; haec uberius et fusius disputabantur.

fussile, adj. [2. fundo 3.] *topljen, rastopljen, tekući*, argilla, *mek*; * aurum.

fusio, ōnis, f. [2. fundo, 3.] *izliv, istjecanje*, inundum esse ejus (dei) animi fusionem universam, *izliv, jednom Cic. n. d. 1, 15, 39*.

fustis, is, m. (abl. i fuste, Hor. sat. 1, 3.) *kijača, čula, toljaga*, male mulctati clavis ac fustibus; † fusti necare, ferire decimum quemque, † alqm percutere, *batinama ubili* (gl. lustrarium); (Hor.) fustes recisi, *pruće, šibljje, granje*.

fustitūdīnus, adj. [fustis i tundo] *batinovac, mjesto, gdje se robovi batinaju, jednom Plaut. As. 1, 1, 21*.

fustuarium, ii, n. [sc. supplicium; fustis] *kijačka smrt, ubijanje kijačama (smrtna kazna za vojnike, koji su odhjegili ili svoje mjesto ostavili), merere ili mereri*.

1. **fusus**, i, m. *vreteno*, Verg. Ov.

2. **fusus**, adj. s (kasn.) komp. [partic. od 2. fundo 3.] 1) *razliven = izvaljen, pružen* humi; sub remis; * *pružajući se, širok prostran*, campi fusi in omnem partem; o tijelu, *čvrst, plećat*, fusa et candida corpora, Liv.; također * *raspušten*, crines; fusus barbam, *brade niz prsi spale*; † toga, *široka*. 2) *tp. o govoru ili pismu: opširan, razvučen, rasteĝnut*, genus orationis fusum atque tractum; genus sermonis fusum (stiven) ac profluens (opp. concisum); † Herodotus.

futātim, adv. [2. fundo, 3.] *pljaskom, obilato*, jednom Plaut. Truc. 4, 4, 21.

futile i (futt.), adv. [futilis] (Plaut.) *nezalud, zahman, badava*.

futillis i (futt.), adj. [2. fundo, 3.] *futiles* dicuntur, qui silere tacenda nequeunt, sic et vasa futilia a fudendo vocata, Festus. 1) *propustljiv, canes f., koji se lako p. . . (vacant) od straha*; glacies, *tanak*. 2) *tp. nepouzdan, tašt, besacjen, ništetan, nevaljao, zaludnji*, servus; haruspex; laetitia; alacritas; sententiae; † tempus, *kralko, brzo prolazeće*.

futilitas i (futt.), atis, f. [futilis] *ništavost, praznost, naklapanje, brbljanje*, napose Cic. n. d. 2, 28, 70.

futuo, ui, ūtum, 3. (srodno s putuo) „*saditi*“, „*roditi*“, *leći sa . . ., obljubiti*.

futurus, adj. [partic. od sum] *budući*, res; *supst. futurum*, i, n. *budućnost*, * *haud ignara futuri*; videre in futurum, Liv.; -ra, *črūm*, u. *budućnost*, prospicere, Cic.

G

G je slovo nastalo na lat. zemlji za razliku od C (koje je zauzeo mjesto K). Nalazi se kao kratica G. = Gajus mjesto Cajus.

Gabali, *örum*, m. *Gabali*, pleme u jugoistočnoj Italiji, štitenici Arvernski. Ime njihovo živi i danas u pays de Gévaudan u Cevennama (départ. Lozère) C.

Gabli, *örum*, m. *Gabi*, grad u Laciju, koji je osvojio Tarkvinije Superb. Odalle **Gabinus**, *adj.* gabijski; *supst.* -bini, *örum*, m. *Gabiniani*.

Gabinus, *Gabinije*, ime plemenu rimskom; *Aut.* G. učinio kao pučki tribun g. 67. pr. Is. svojim zakonskim prijedlogom (lex Gabinia), te se vrhovno zaponjednštvo protiv gusara (piratae) ponjelo Pompeju; konzul g. 58. pr. Is.; kao namjesnik (prokonzul) u Siriji uspostavio na prijestolje, bez naloga rimskoga starješinstva, Ptolomeja Auleta, kralja egipatskoga. *Adjekt.* **Gabinus**, *Gabinije*. Odalle **Gabinia** *us*, *adj.* *Gabinije*, *gabinijski*; kao *nom. pr.* *Gabinianus*, i, m. *Gabinijan*, glasoviti učitelj govorništa (rhetor) za cara Vespazijana.

Gade, *iun*, f. *Gād*, nasobina femička u jugozap. Hispaniji, s. Cadix. Odalle **Gāditanus**, *adj.* gadski; *supst.* **Gāditi**, *örum*, n. *Gadani*; (*Plin. ep.*) -*anae*, *örum*, f.

gaesum, i, n. (riječ celtika) *gez*, teško *gal*-sko koplje.

Gaetul, *örum*, m. *Getuljani*, stanovnici Getulije, zemlje u sjeverozapadnoj Africi, (u današnjem Maroku). Odalle a) * + **Gaetulus**, *adj.* *getulski* = *afrički*. b) + **Gaetulicus**, (*tetula*), kao *adj.* *pridjev* Korn. Kose, vojvode rimskoga.

Gajus *gl.* *Cajus*.

Galesus, i, m. *Galez*, rijeka u donjoj Italiji, blizu Tarenta, s. *Galeso*.

Galanthis, *idis*, f. (*γᾰλᾰνθίς*) *Galanthis*, ime sluškinji Alkmeninoj tako prozvanoj, jer ju je Lucina u lasicu (*γᾰλή*) pretvorila O.

Gālatae, *örum*, n. [*Γαλάται*] *Galačani*, keltsko pleme, koje se u 3. stoljeću pr. Is. naselilo u jednom kraju Galacije. Odalle **Gālätia**, *ae*, f. *Gulacija*, zemlja u Maloj Aziji; zvala se i *Gallögracia*. kao što *Gallögraci* = *Galatae*, *Tac. Just.*; također kasteo među gradovima Kapuom i Kaudijem.

Gälätöa, *ae*, f. [*Γαλάτεια*] *Gatateja*, 1) morska nimfa, *Ov.* 2) ime djevojci seljanci, *Ov.* 3) ime prijateljici Horacijevoj, *Hor.*

galba *ae*, f. *galba*, 1) nekaki orn, tódjaseu, *Suet.* 2) m. (u celtskom jeziku), trbušina, kao *pridjev* = *trbonja*, *pridjev* (cognomen) plemenu *Sulpicije*, napose kao *nom. pr.* *car* (*galba*, *Suet.* Odalle **Galbiäni**, *örum*, m. *Galbinovci*, *prizrenici* toga cara, *Tac.*

galbāneus, *adj.* [*galbānum*] *galbanov*, *jednom* *Verg. georg.* 3, 415.

galbānum, i, n. [*γαλβάνη*] *galban*, *smolu* od *mekke* *bižke* u *Siriji*, *kojom* su *kadeći* *gamul* *tamanili*, *Suet.*

galbeum, i, n. i **galbeus**, i, m. *vunen* *zavoj*, u *koji* su *lijekeve* *zamatali*.

galea, *ae*, f. *kaciga* (od *lasiče* *kože*; *sr.* *cassis*).

galeo, i. [*galea*] *udarili* *kacigu* na *glavu*, *pokrili* *kacigom*, + *milites* *jubet* *galeari*; s *kacigom*.

galeotae, *örum*, m. [*Γαλεῶται*] *tumač*, *interpretes* *portentorum* *tum* in *Sicilia* *galeotae* *nominantur*, *Cic. de div.* 1, 2, 39.

galeriūlum, i, n. [*dem.* od *galerum* ili *galerus*] *šubara*; *naposc.* *vlasiljica*, *Suet.*

galeritus, *adj.* [*galerus*] *sa* *šubarom*, *šubarom* *pokriven*, g. *Lucio* = *seljak*, *jednom* *Prop.* 4, 1, 29.

gälörum, i, n. i **gälörus**, i, m. *šubara*, *Verg.*; *napose* *vlasilja*, *baroka*, *Suet.*

Gäliäel, *örum*, m. *Galilejci*, u *Palestini*, *Tac.*

Galla v. *Galli* I), 3. *Gallus* 2).

Gallaecia, *ae*, f. *Galecija*, u *Hispaniji* u *današnjoj* *Galiciji*, *Just.*

Galli, *örum*, m. 1) *Gali*, *skupno* *ime* *celtskih* *plemena* u *gornjoj* *Italiji*, u *Francuskoj*, u *južnom* *Podunavlju* i u *Maloj* *Aziji*. U *sing.* *Gallus*, i, m. *Gali*, **Galla**, *ae*, f. *Galka*. Odalle 1) **Gallia**, *ae*, f. *Galija*, *naime* *G. cisalpina* ili *citerior*, *gornja* *Italija*, *G. transalpina* ili *ulterior*, *sadašnja* *Francuska*, *ujedno* s „*G. Belgica*“, *sa* *sadašnjom* *Belgijom* i *Holandijom* *do* *rijeke* *Reua*. 2) **Gallieus**, *adj.* i *adv.* **Galliee**, *galski*; *ager* *Gallicus* ili *provincia* *G.*, *čest* *Umbrije* u *Italiji*; *supst.* **Galliea**, *ae*, f. (*sc.* *solea*) *vrsta* *galske* *obuće* (*italij.* *galossia*, *franc.* *galoches*). 3) **Gallieanus**, *adj.* *galski*, *iz* *rimске* *provincije* *Galije* (u *gornjoj* *Italiji*, *ager* (*Gallicus*) *legiones* *G.*, *rimске* *legije* u (*italiji* *cisalpinskoj* *stojeće* ili *čestimice* od *Gala* *sustavljene*; *G. res*, *poslovi* *Rimljanā* *među* *njima* *samim* u *Italiji*: *supst.* **Gallieani**, *örum*, m. *Galikani*. II. *Gallus*, *Galli*, v. 3. *Gallus*, 2). **Galla**, *ae*, f. v. *Galli* I) 1).

Gallīcānus, v. Galli 1) 3)

Gallīcus v. Galli 1) 2), 3. Gallus 1).

gallīna, ae, f. [1. gallus] kokoš; tp. kao riječ od mīla kókica, Plaut.; * gallinae albae filius, vidovito dijete, srećko; (Suet.) ad Gallinas, „u Kokošincima“, vila kod Rima.

gallīnūceus, adj. [gallina] kokošji, gallus g., pijetao, pijevac, kokot, oroz, i samo † gallina-ceus, m.

gallīnārius, adj. [gallina] kokošji, u klas. jeziku samo silva g., Kokošja šuma u Kampaniji blizu Kume; supst. gallīnārius, ii, m. kokodšār (koji kokoši hrani).

Gallōgræcia, **Gallōgræci** v. Galatea.

Gallōnius, ii, m. Galonije, plebejsko plemensko ime. 1) P. Gallonius, gourmand, koji je prvi iznio jesetru na stol, Hor. 2) C. Gallonius, zapovjednik Pompejevaca u te Gadu Caes.

1. **gallus**, i, m. pijetao, pijevac, kokot, oroz; * sub galli cantum, u pijelle.

2. **Gallus**, i, m. Gal, v. Galli 1).

3. **Gallus**, i, m. [Γάλλος] Gal, 1) pritor Sangerija u Bitiniji. Po priči pobjesni čovjek od vode njegove, zato se zovu svećenici frigijske Cibele Galli, drum, m. 2) koji su se u bjesnilu sami škopili, Suet.; u šali i Galla, (radi nškopljenosti). Odatle Gallīcus, adj. galski, ličuci se svećenika Cibelinih, turba G. = (pren.) svećenici Izidini, Ov.

4. **Gallus**, Gal, pridjev mnogim rimskim plemenima: C. Cornelius Gallus, pjesnik, govornik, državnik, prijatelj Augustov i Vergiljev.

gāmēllon, ōnis, m. [γαμηλιών] gamelijon, sedmi alički mjesec = druga polovica januara i prva februara, jednom Cic. fin. 2, 31, 101.

gāneum, i, n. podrum; loca subterranea, quae ganea Graeci vocant Isidor. (dor. γᾱ = γῆ); odatle: **gānea**, ae, f. podrumska krēma, krēma; pren. pijančovanje.

gāneo ōnis, m. [ganeu] razuzdanik, raskošnik, pijandura, (polaznik zloglasnih kuća; sr. heluo, nepos).

gāngāba, ae, m. (pers. riječ) trhōnoša, jedn. Curt. 3, 13, 7.

Gāngārīdae, ārum, m. [Γαγγαρίδαι] Gangaride, pleme na dolinom Gangu u Indiji, u s. Bengalskoj, Verg. Curt. Just.

Gānges, is, m. [Γάγγης] Gang, rijeka u Indiji, zlatonosna i s dragoga kamenja na glasu. Odatle * **Gāngētīcus**, [Γαγγητικός], * **Gāngētis**, idis, f. Γαγγήτις adj. gāngski, uz Gang, * terra G., „Pogangje“ = India.

gannio, 4. ževkati, levtati, lajati; pren. o svadljivcima: lajati, Ter. quid ille gannit?

Gānŷmēdes, is, m. [Γαννυμήδης] od γᾱνος = okrep-ljujući napitak i μῆδεσθαι brinuti se] Gani-

med, sin trojanskoga kralja Tro-a ili Lao-medona, ličp mladenac, kojega uznesu Jupiter po svojem orlu s Ide na nebo, te ga mjesto Hebe učini točcem (peharnikom) svojim.

Gārāmantes, um, m. [Γαράμαντις] Garamante, pleme u unutarnjoj sjevernoj Africi, za Getulcima (u današnjem „Fezzan“-u). Odatle * **Gārāmantis**, idis, f. adj. garamantski; * uopće afrički, * Nympha G., mati kralja Jarbe od Jupitera.

Gargānus, i, m. Gargan, šumovita gora u Apuliji dopirući do Jadr. mora, kojom često bijesne oluje, danas Monte Gargano ili Monte di S. Angelo. Odatle **Gargānus**, gđj. Garganski, Hor.

Gargāphlō, ēs, f. [Γαργαφία] Gargašija, dolina, Dijani sveta, s izvorom istoga imenu nedaleko od Plateje u Beotiji, Ov.

Gargāra, drum, n. [Γὰρ γὰρ] Gargar, najviši vrh Ide, u Miziji (Troadi), s gradom istoga imena na podnožju iste gore.

Gargettus i, m. [Γαργητιός] Garget, kolar (δῆμος) u Atici, poslojbina Epikura filozofa, koji se odatle i **Gargettius** zvao, Gargećanin.

Gargilius, ii, m. Gargilije, ime nekakomu nazovilovcu, Hor.

garrio, 4. [γᾱρῶ] brbljati, blebētati, čerētati, quidquid in hucam (na jezik) venit; plura (pismeno); * fabellas, pripovijedati; * libellos, napisati; prez. o filozofima, in gymnasiis; (Plaut.) nugas.

* † **garrūltas** ātis, f. [garrulus] brbljavost, jezičnost, * garrulitas studiumque immane loquendi; (pueros) facie et garrulitate amabiles, Suet.

garrūlus, adj. [garrio] brbljav, jezičav, † disciplina, * percontator; * garrulus (brbljavac) hunc consumet; * forum; * lingua; * rivus, žuboreći; * lyra, zvučna; * hora g., za brbljanje, naklapanje; o čovjeku, koji tajne izbrbljava, brblješa, Hor.; i o životinji, * hirundo, * cornix.

gārum, i, n. [γᾱρὺν] riblja umaka, od malenih rasoljenih ribica razne vrste, vrlo omiljela u Rimljanā, Hor.

Gārūna (Gārūna), ae, m. Garumna, rijeka u Italiji, s. Garonne. Odatle **Gārūmul**, drum, m. Pogarunnjaci, pleme u Italiji, koje slaniče uz Garumnu.

gaudēo, gāvisus sum, 2. [γαῖω] 1) veseo biti, veseliti se, rādovali se, aliqua re; correctione; aequitate; ingenio suo, raditi po srcu; * equo acri, veselo jahati; * equis; * pictis tabellis; * sorte sua; * dato (consilio); * inhumato, tomu, što tko nēpokopān leži; s acc. pron. n. id (Ter.), quod, čemu, radi čega, Ter. i Cael. u Clo. ep.; također gaudium, dolorem alius, Ter. i Cael.; s dat. comm., mihi gaudeo,

za se, što se mene tiče; * s in i abl.; * s part. (kako χαίρω), gaudent scribentes, s veseljem, rado, po volji pišu, gaudet potitus, što je dobio; de Bursa; s acc. c. inf., Scipionem esse natum, et nos gaudemus, et haec civitas, dum erit, laetabitur; * † s inf.; s quod, * si, (Plaut.) cum ili quia; apsol., gaudendi locus; (Hor.) gaudeat an doleat; gaudens ferus, Phaedr. Napose a) g. in sinu, * in tacito sinu, * in se, u sebi, potajno veseliti se, rđđovati se, kadšto sa značajem zloradosti = smijati se potajno ili iza leđa. b) * infinitiv gaudere (χαίρειν) = salvere, veselje, sreća, pozdrav (moj), Musa refer (odnesi) Celso gaudere. 2) voljeti, rado vidjeti, rado čuti, rado slušati, prijatelj biti, scena gaudens miraculis, Liv.; * g. praenomine molles auriculae; * brachia gaudentia loris, Prop.; gaudentem (rado, s veseljem) numo te addicere, Hor.; animo gaudenti, veseo.

gaudium, ii, n. [gaudeo] 1) radost, veselje, gaudium atque laetitia; saltus superati, nad o. i. s c. g., † quod gaudium consurgendi; gaudio (od radosti) lacrimare, triumphare; gaudiis exultare, (Q. Cic.) gaudio exsilire, od veselja poskakivati; gaudio fungi, radost očitovati, Tac.; pl. gaudia, napose očitovanje radosti, radost na razne načine očitovano, feminarum gaudia insignia erant et luctus; (Sall.) gaudium atque laetitiam agitare, luctus atque gaudia agitabantur; takoder: užitak (od putenih slasti, nasladi) gaudia corporis, (putene) slasti, naslade; pestiferum hinc abstulit gaudium; * impermissa gaudia; * ferre, * capere; * personif., mala mentis; predmet radosti, radost, ljubimac, milje i omilje, fugiunt tua gaudia; * gaudium haeredis tui; dum sequeris Clytium, nova g.

gaulus, i, m. [γαῦλος] kùtlača, orpāč, jednom Plaut. Rud. 5, 2, 32.

Gaurus i, m. Gaur, grad u Kampaniji, s vina na glasu s. Monte Gaur.

gausape, is, n. (i gausapes, is, m. i gausapum, i, n.) [γαυάπης] đupavac (đupavo vuneno tkanje) (Hor.) za brisanje stolova, otirāč.

1. **gāza**, ae, f. (pers. riječ) blago perzijskoga kralja i uopće: blago, custos gazae regiae; Macedonum gaze; donis ex Hieronis gaze ab Epicyde donatus; ab auro gazaque regia manus, oculos, animum abstinere; † pl. blago, bogatstvo, imutak uopće; i * sing. hrana, zalika, gazā laetus agresti.

2. **Gāza**, ae, f. [Γάζα] Gaza, grad u Palestini, jer je Kambiz ondje za egipatske vojne ostavio blago svoje, dan, Gazza, Curt.

Gedrosia, ae, f. Gedrozija, južna obala Beludžistan-a; supst. † Gedrosi, ōrum, m. Gedrozijani.

Gēla, ae, f. [Γέλα] Gela, grad i Gelas, ae, m. rijeka na Siciliji, Verg. Ov. Odt. 1) * Gelous, adj. gelski. 2) Gelenses, supst. Geljani.

gēlīde, adv. [gelidus] ledeno, studeno, samo tp. = hladno, mlitavo, jednom Hor. ep. ad Pis. 171.

gēlīdus, adj. s komp. i † sup. [gelu] leden, studen, mrazovit, aqua; supst. gelida, ae, f. (sc. aqua); gelida loca; Lirem multo gelidorem; gelidas fontium perennitates; * nox; * humor = led; * December; * foci, na kojima se nikad vatra ne loži; * tyrannus = Boreas; * tp. od smrti, od zime, od straha i sl. ukōčen; leden, studen, ukočen, sanguis (u starca); mors; tremor; horror; timor; pallor; gelidus tardante senecta.

Gēle, ōnis, m. [Γέλων] Gelon, kralj sirakuski.

Gēlōni, ōrum, m. [Γελωνί] Geloni, plemo scitsko duž Boristena (Dnjepra, u Ukrajini), Verg., Hor.

Gelous, gl. Gela.

gēlū, ūs, n. (obično samo abl. sing.) mraz, ciča zima, studen, led, gelu rigere; * rura gelu claudit hiems; * hiems adoperta gelu; gelu adstringere nivem, u led pretvoriti, slediti; † nives gelu constrictae, sledeni, zaleđeni; * ukočenost starih ljudi.

gēmēbundus, adj. [gemo] uzdišući, stenjući, jecajući, jednom Ov. met. 14, 188.

* **gēmellipāra**, ae, f. [gemellus-pario] bliznakinja, majka blizančica, * dea i diva = Latona.

gēmellus, adj. [dem. od geminus] * dvogub, dvostruk; blizanac, blizanica, blizanci, fratres; * supst. gemellus, i, m. blizanac, gemelli; cetera paene gemelli fraternis animis; * o životinji; tp. gemella legio, blizanica (od dvije legije načinjena), jednom Caes. b. c. 3, 4, 1.; bliznovi, jednak, nequitia et nugis pravorum et amore.

gēmīnātio, ōnis, f. [geminio] predvostručanje, verborum.

gēmīno, i. [geminus] 1) predvostručati, predvostručiti, geminatus sol, podvostručeno; geminata verba, opetovane; * victoria; * plausum; * honorem; * aera, udarati pločom o ploču. 2) spariti, sparivati, sjeđiniti, * agnos tigribus; † castra legionum.

gēmīnus, adj. [γαμέω] 1) blizanac, blizanica, dvostruk, dvoje, gemini fratres, gemini, blizanci, bliznovi; (Plaut.) g. frater, frater germanus geminus, hic ejus g. est frater — ac geminissimus; * pueri; * proles; * Castor, * Pollux; * ovum = Helena, koja se po priči izvalila s Poluksom iz jednog istog Ledina jajeta; * Gratia cum geminis sororibus. 2) dvostruk, dvoji, oboji, (Ter.) ex unis mihi

geminas (*dvije, par*) fecisti nuptias; * portae, *dvaja*; * pes; * pedes; * nares; * acies, *oba oka*; * videre geminum, *dva*; † gemino mortis. funerum vulnere. *Stoga a*) * Chiron, *dviliki* (= *čovjek i konj*); * Cecrops, *po zmijsinjin nogama*. b) *nalik, jednak, isti*, audacia; geminus et simillimus nequitia; quae (memoria) est, gemina literaturae quodammodo; illud geminum consilium Catilinae et Lentuli.

gēmītus, us (i, *Plaut. Aul.* 4, 9, 11.), m. [gemo] 1) *izdisanje, uzdisaj, stenjanje*, morientium; gemitus fit; vulnere, *od ranā*; Liv.; gemitum de pectore ducere *ili* edere; * gemitum dare a pectore imo, *ili* petere de alto corde, *duboko uzdahnuti*, * gemitum ciere, *uzdahnuti*; * ingentem g. ad sidera tollere; * † *pl.*; * *bolovi, tuga, žalost*. 2) * o *stvarma: tulanj, tutnjava, gromot, buka*, tellus, cavernae dedere gemitum, *zatlutnjili*; pelagi; plaga facit gemitus.

gemma, ae, f. 1) *pupoljak, oko u trsa, u drveta*, ineunte vere exsistit ea quae g. dicitur. 2) *dragi kamen, (izdjeljeni od providne tvori; sr. lapis, margarita)*, gemma aut margarita; *tp. oko u repa pavnova*, Ov. Odi. a) * *predmet načinjen od dragoga kamena*, u. pr. *čaša, bibere ex g.* b) *prsten pečatnjak, pečat*, imprimere *udariti* gemmam, gemmā signari. c) *biser*.

gēmmātus, adj. [gemma] *dragim kamenjem urešen* Liv. Ov. Suet.

gēmmeus, adj. [gemma] 1) *od dragoga kamenja, trulla*. 2) *dragim kamenjem urešen, *juga; napose a) † sjajući kao dragi kamen, blistajući se, † Euripus; † prata; * cauda pavonis*.

gemmifer, fēra, fērum, adj. [gemma-fero] *biserast, * mare* [sr. gemma 2) c)].

gēmmo, i. [gemma] 1) *pupiti, napupiti, propupčati, tjerati, vites*. 2) * *sjati, blistati se dragim kamenjem, scepra*.

gēmo, ui, itum, 3, 1) *intrans. a) stenjati, izdisati, uzdahnuti*, (Psiloctetae) concedendum est gementi; desiderio alcijs; * multa, *mnogo*; * noctua, *čuk čučē*; turtur, *gukati*. b) * o *neživu: tutnjiti, šušati, praskati, škripati, oriti se, hujati, bučati, šumjeti, fenestra; cymba; mare; navis; malus; antennae; gubernaculum*. 2) *trans. izdisati s čega, za kim, tužiti za kim, oplakivati, žaliti, žalostiti se*, haec gemebant boni; virtutem; * Ilyn flebiliter; * s acc. o. inf., *sulfura contemni vicus gemit; paucis ostendi* (sc. te) *gemis*; hic status una voce omnium gemitur.

Gēmōniae, ūrum, f. (sc. scalae) *Gemonske stube na obronku brežuljka Aventinskoga, niz koje*

su kukama vulci lešine zločinaca smaknutih u tamnici zvanoj „carcer Mamertinus“ i u Tiber bacali, Tac. Suet.

gēna, ae, f. [gigno] 1) *jagodice, obraz, lice* 2) * *očnica, * oči, * zjenice*.

Gēnābūm, i, n. (po starom pravopisu Cenabum.) *Genab, glavni grad karnutiški na Loiri, prozvan civitas Aurelianae, danas Orleans*. Odo. **Gēnābensis**, adj. *genapski*; supst. -enses, ium, m. *Genabljani*.

Gēnauni, ōrum, m. [Γεναῖοι] *Genaunci, alpinsko pleme u Reciji u donjem Poinju, Hor.* **Genēva**, (ne Geneva), ae, f. *današnja Genēva, grad alobroški na medu Helvetskoj*.

gēnēalōgus, i, m. [γενεαλόγος] *rodopisac, koji sastavlja rodovnike (genealogije), genealog*.

gēner, ēri, m. 1) *zet*. 2) *pren. a) vjerenik, zaručnik ili ljubovnik kćerin. b) (rijetko) zet, sestrin muž, Nep. Paus. 1, 2. Just. 18, 4, 8. c) (Tac.) muž unukin ili praukin*.

gēnērālis, adj. [genas] 1) *roda, plemena, vrste*. 2) *općenit, opći, (opp. singuli, specialis), quaestio; decorum*.

gēnērālīter, adv. [generālis] (rijetko) *uopće, uploške, definire*.

gēnērātīm, adv. [genus] 1) *po rodovima, plemenima, vrstama, g. constituere, po plemenima; componere; illa artificiose digesta generatim, na poglavljia razređeno; Caesar omnibus g. gratias egit, svakoj vrsti slušateljā napose t. j. po zaslugama njihovim*. 2) *uopće de ceteris civium Romanorum suppliciis singillatim potius quam g. atque universe loqui*.

gēnērātor, ōris, m. [genero] *roditelj, stvoritelj, tvorac, nosse generatores suos, praroditelje, praoce; * Acragas magnorum g. equorum*.

gēnēro, i. [genus] *radati, roditi; stvarati, stvoriti, izvoditi, sazdati, u pas. i poroditi se, postati, dolaziti, (rijetk ova pripada uzvišenomu slogu), deus generavit hominem; ita generati a natura sumus; ab origine ultima stirpis Romanae generatus; Hercules stirpe generatus; * unde nil majus generatur ipso (Jove); † terra animalia g.; † arbor ex radice generata; † o duševnom stvaranju, proizvesti, pisati, stvoriti*.

gēnērōsius, adv. komp. [generosus] *plemenitiije, veledušnije, generosius, jedn. Hor. carm. 1, 37, 21*.

gēnērōsus, adj. s komp. i sup. [genus] 1) *plemenit, plemenita roda, fortissimum quemque generosissimum existimo; generosus, ut ita dicam, ortus amicitiae; * dispositas generosa (pun pradjedova) per atria ceras; takoder plemenite pasmine, izvrstan*,

plemenit, forma dicendi, *vinum; *testa) (*ljuslura*); *pecus; *insula g. metallis; *palmitē colles; *pruna; *flos; *odl. od plemenita roda, plemenit, prirodan*, id quod natura ipsa et quaedam generosa virtus statim respuit; splendidam quandam rationem dicendi tenet voce, motu, forma etiam magnifica et generosa. 2) *tp. plemenita srca, veledušan, ponosil, animus; condiscipuli.*

† *gēnēsis*, is, f. [*yénas*] *upr. rađanje, pren. stanje zvijezda pri dijemu porodu, konstelacija.*

gēnētivus (*gore genitivus*), adj. [*gigno*], *od poroda, prirodan* *imago; *nomina plemenski imēna; † *nota mādež.* 2) † u gramatici (casus) *gen. genitiv.* Kvint.

gēnētrix, (*nevalja genitrix*), icis, f. [*gigno*] 1) *roditeljka, mati*, *Aeneadūm, *praroditeljka, pramati*; *magna deūm = *Cibela*; † *Venus.* 2) *tp., roditeljka, mati*, *Ceres frugum; † *virtutum.*

Gēnēva v. *Genava.*

gēnālīs, adj. [*genius*] 1) *geniju pūsvēćen, svadbeni, ženidbeni, torus, lectus; *praeda g., djevojke otele, da se učine žene.* 2) *veseo, *radostan, ugodan, svečan, slavan, festum; hiems; rus; uva, sladak; platanns; sarta (kod pida vina).*

**gēnālīter*, adv. [*genialis*] *veselo, ugodno, zabavno.*

gēnolūātus, adj. [*geniculum*] *koljencat, culmus.*

gēnista, ae, f. *ž ũ k a* (*Spartium junceum* L.) *vlakno, kojim se vinograd veže, Verg.*

gēnītālīs, adj. [*geno = gigno*] *plodan, rođan, oplodujuć, † vis; * semina; * arvum; * membra, porođni udi; † dies, dan rođenja, supst. Genitalis, pridjev Dijanin, zaštitnice porođa,*

gēnītīvus gl. *genetivus.*

gēnītōr, ōris, m. [*geno = gigno*] *roditelj, otac, nihil ab optimo et praestantissimo genitore melius procreatum; *Saturnius; *deūm = Jupiter; *Pelopis = Tantalus; *profundi i samo genitor = Neptunus *često = Anchises.* 2) **tp. začetnik, uzročnik, g. usus, jezični običaj koji stvara.*

gēnītrix, v. *genetrix.*

gēnītūra, ae, f. [*gigno*] *zvijezda rođenja, konstelacija, nativitet.*

genitus v. *gigno.*

gēnūs, ii, voc. *genī* (*od gignere, hrv. tudica: genij*) *genij, bog, koji upravlja naravi ljudskom, koji djeluje kod stvaranja i kod poroda čovječjega, prati ga kao duh čuvar kroz život, te mu određuje sudbinu, dijeli s njime radost i žalost pače i po smrti čovječjoj živi kao*

lar: scit genius, natale comes qui temperat astrum, naturae deus humanae mortalis in unum quodque caput, voltu mutabilis, albus et ater Hor. ep. I. 7. 94. *sad sklon, sad nesklon. Kao što čovjek, tako ima i svako mjesto, svaka država, svako stado, svako pojedino stanje i djelovanje svoga genija, koji je s njegovom eksistencijom usko svezan, genius loci Verg.; urbis Romae. Geniju se žrtvovalo u blagdane, osobito na rođendan i kod svadbe; cras genium mero placabis* Hor.; *natalem libo testificare tuum* Ov. *Stoga se govorilo: indulgere (bona multa facere) genio = geniju (t. j. sebi) ugadati, biti dobre volje, nasuprot tomu defraudare genium suum, genija svojega varati = čemeriti sebi život, najpreče potreštine uskratiti, Com.; belligerare cum genio suo, sa svojim genijem (t. j. želucem) ratovali, o skupcu, Com.; (Hor.) genium curare vino, ugadati sebi vinom, zabavljati se; (Ov.) December genis acceptus dobro došao (jer se u zimskim mjesecima nije radilo na polju, pa su se osobito mjeseca decembra častili slaveći „Saturnalijs“); sapis ad genium, imaš ukus, znaš što je dobro, Plaut.; genium suum propitiare, svojega genija milostiviti, moliti mu se = imati samomu sebi, a ne milosti drugih (n. pr. carevā) na svemu zahvaliti, Tac. dial. 9. 2) tp. domaćin, tako zvan od čankolizu, Plaut.*

gēno v. *gigno.*

gens, tis, f. [*geno = gigno*] 1) u užem smislu, *skup od više porodica, svezanih zajedničkim plemenskim imenom (nomen gentile ili gentis), zajedničkim porijetlom, i osobitim svetim obredima u Rimu (isprva samo o patricijima), pleme, koljeno, (daklem politički pojam; sr. genus), gens Tarquiniorum, češće gens Julia, Cornelia etc.; homo gentis patriciae; sine gente, bez preda, Hor. Od. a) patres majorum gentium, lozu vučući od starijih senatora, minorum gentium, kojih su obitelji došle u senat tek za Tarkvinija Priska; odl. pren. dii minorum gentium, drugoga reda ili niži; qui quasi majorum gentium est Stoicus, t. j. izvrsne vrste. b) *porod, potomak, Aeneas gens deūm. c) (pjesn. i kasno) o životinji: pleme, pasmina.*

2) u širem sm.; *pleme, puk, samo kadšto = natio, Suevorum longe maxima Germanorum omnium; ex gente et numero Germanorum; exterarum nationes et gentes; g. Allobrogum; Aequorum magna g.; jus gentium, međunarodno pravo; često ubi, ubicumque, longe, (Ter.) nusquam gentium, gdje . . . na (u) svijetu, za boga; (Ter.) minime gentium, podni-pošto, nikako, pod živu glavu ne; (Tac.) gentes, barbari, inostranci, Nerimljani;*

u najširem smislu (rijetko) = genus, gens humana, čovječanski rod; (rijetko) narod = općina kojega grada, Caesar Gomphos pervenit, quod est oppidum Thessaliae; quae gens — legatos miserat; ejus gentis cives; (rijetko) kraj, zemlja (ἔθνος), Cataonia, quae gens jacet supra Ciliciam; ipsum in eam gentem iturum.

gēnticus, adj. [gens] narodni, mos, Tac.

gēntilius, adj. [gentilis] plemenski, sacrificia, sacra; † nomen.

gēntilis, adj. [gens] 1) [po gens 1] jednoga roda, jednoga plemenu, plemenski; plēmenik, nomen g.; * manus gentilis, o 300 Fabijā, koji su pošli protiv Veja; † stemma μ., rodovnik; quod g. in illo videbatur, prirodeno, Suet.; supst. plēmenik, čovjek istoga plemena, tuus; mei; gentiles deorum. 2) [po gens 2] (Tac.) istoga naroda, narodni, zemljački, otadžbinski, solum; religio.

gentilitas, ātis, f. [gentilis] plemenjaštvo, srodstvo, i u pl.

gēnū, ūs, n. [γόνυ] koljeno, accidere genibus alcjs; † se ad gēnua projicere, † provolvi genibus, † advolvi genibus alcjs, kleknuti na koljena pred kim, pasti ničice pred kim, † ad gēnua admittere, pustiti, da klekne, † gēnua ponere, summittere, * inclinare, prekloniti koljena pred kim; * gēnuum orbis, čašica (u koljena); * Phraates genibus minor, klečeći ponizno, * kao mjesto tjelesne ili životne snage, dum gēnua virent; * gēnuum junctura, pregrbao u koljenu, koljeno.

Gēnua, ae, f. Genua, primorski grad u Liguriji, s. Genova.

gēnuūlla, ium, n. [genu] podveza, jednom Ov. met. 10, 593.

1. **gēnuūnus**, adj. [geno] prirodan, naravni, virtutes.

2. **gēnuūnus**, adj. [gena] obrazni, od obraza, dentes, kutnjaci.

gēnus ēris, n. [γένος] 1) porod, pleme, koljeno; podrijetlo, porodica genus humanum, Romanus; genere primus; auctores generis mei, stari, pradjedovi; propter ignorantem stirpis et generis, njihova roda i plemena; (Just.) genus facere, nastaviti, dalje ploditi rod ili pleme; * ducere genus ab alquo, lozu vući od ..., biti roda čijega; napose * gospodski (visoki) rod, plemstvo, et genus et virtus; et genus et formam regina Pecunia donat; et g. et nomen; * nizak rod, fortuna non mutat g.; pleme, narod, genus Numidarum; * genus vatū (rod, ceh); prezirno, * smet, ambubajarum; o životinji: pascmina, bagra, pleme, vrsta, varia genera

bestiarum; * genus piscium; također, muški i ženski rod, virorum, muliebre; * potomak, deorum; Japeti = Prometheus; Adrasti = Diomedes; Jovis = Perseus; Aenae = Octavianus. 2) rod, vrsta, hominum; armorum; telorum; cujusque generis homines; omni ex parte in suo genere perfectum; * stultitiae; * tragicae Camenae; * diversum; pauca ejusdem generis, istoga sadržaja; ejusdem generis complura, više takvo; conventus is, qui ex variis generibus constaret, od različitih vrsta ljudi, od ljudi različita političkoga mišljenja; genus Atticorum; također općeniti pojam, slučaj, načelo (opp. species, vrsta, posebni slučaj), de ipso universo genere infinita quaestio est; omnia a tempore atque homine ad communes rerum et generum summas revolventur; ad generum universas quaestiones referuntur (causae).

3) vrsta, način, kakvoća, prilika, stanje, genus vitae, g. pugnae; poenae; elaborare in utroque genere, u jednoj i drugoj struci, de toto hoc genere, o tome uopće; genus dicendi, način govorenja, predavanja, pisanja, slog, govor; (Hor.) scribendi; (Nep.) hoc g. scripturae; u svezi riječi samo genus num. genus dicendi poeticum, jedn. Quint. 10, 1, 28. genus ostentationi comparatum; genus belli (vrsta, način, kakvoća r.) hoc est; malefici generis (vrste) animalia; aliquid id genus (nešto takvo) scribere; quod genus, (koje vrste, kakva) virtus est; quod genus, kao što na primjer; quo in genere (takvo dakle, kao takvo dakle) sperare videor Scipionis et Laelii amicitiam notam posteritati fore (od ovoga quo in genere valja razlikovati slijedeći quo in genere); cujus generis (koje vrste, kakvih ljudi) cum magnus numerus esset; in omni genere, in hoc, in isto, in eo, quo in genere, alio in genere, u svakom, u ovom, u tom, u kojem, u nekom pogledu ili obziru; in omni genere vitae, u svakom položaju ž.; genere, po (u) kakvoći, kakvoćom, kvalitativno u opr. sa magnitudine, numero, crescendo; aestimatio virtutis genere, non crescendo valet; quae genere, non numero cernerentur; ea aestimatio genere valet, non magnitudine; napose vrsta pjesništva, Phaedr. 2. prol. v. 1.

Gēnūsus i, m. Genuz, rijeka, koja utječe u more južno od Drača.

gēōgrāphia, ae, f. [γεωγραφία] zemljopis, jedn. Cic. Att. 2, 4, 3.

gēōmētros, ae, m. [γεωμέτρης] mjerāč.

gēōmētria, ae, f. [γεωμετρία] mjerstvo.

gēōmētricus, adj. [γεωμετρικός] mjerstveni, geometrički; supst. geometrica, ōrum, n. poučci iz geometrije.

Geraesticus portus, m. *Gerestičko pristanište kod grada Teja u Joniji.*

Geraestus, i, f. [*Γέραστος*]; *Gerest*, grad na Eubeji.

Gereonium, ii, n. *Gereonij*, grad u Apuliji.

Gergithos (-thus), i, *Gergit*, grad u Aziji kod Ilija.

Gergovia, ae, f. 1) *Gergovija*, grad arvernski (Arvernorum) u Galiji Akvitanskoj blizu s. Clermont-a. 2) grad bojski (Bojorum) na istoku riječi Ligeru (Loire).

Germālus, (Cerm.), i, m. *Germał*, kraj na sjeverozapadnom obroncu Palatina.

germāne, adv. [germanus 2] *istinilo, iskreno*, jedn. Cic. Qu. fr. 2, 15, 2.

Germāni, ōrum, m. *Germani*, ime za sve narode na desnom brijegu Rajne. Odt. 1) *Germānus*, adj. *germanski*, herbae, Ov. 2) *Germānia*, ae, f. *Germanija*, pl. (Tacit.) *Germaniae*, gornja i doljna Germanija na lijevoj obali Rajne. 2) *Germānicus*, a) adj. *germanski*. b) kao nom. prop. pridjev mnogim vojskovođama, koji su slavođobitno vojevali u Germaniji, osob. sin Druza Klaudija Nerona, brat Tiberijev, a pastork Augustov; također (Quint. 10, 1, 91.) car Domicioj i drugi. Odt. (kasno) *Germānicianus*, adj. *germanski*, exercitus; *Germaniciani* (sc. milites), Suet.

germānitas, ātis, f. [germanus 2] 1) *bratstvo, bratimstvo, sestrinstvo*, moveat te memoria germanitatis (među Perzejem i Demetrijem kao sinovima Filipovima). 2) *tp. bratstvo među građanima t. j. među naseobinama od jedne majke.*

germānus, adj. [srodno s germen] 1) o bradi i sestrama od istih roditelja (ili barem od jednoga oca), *rođeni, pravi, frater, soror*, rođeni brat, sestra. Odt. supst. -*germānus*, i, m. i -*na*, ae, f. *rođeni brat, rođena sestra*, Ter. Verg. Ov.; o životinjama (pretkl.), ejus (arietis) *germanus*. 2) *tp. a) bratimski, bratski, sestrinski*, in germanum modum, kao rođeni brat, Plaut.; * *caedes, ubiće brata (ili sestre)*; (Just.) sic fratres quasi et germanis casibus exules etc. b) *pravi, pulci, živ, korjeniti*, illi veteres et g. Campani; iustitia; patria; ironia, *pūkā* i . . .; hos g. hujus artis (dicendi) *magistros, pravi, pravcati učitelji govorništa*, ex professo, germanissimus Stoicus, *pravi pravcati*.

germen, inis, n. [iz gerimen od gero] 1) * *ključ, pupoljak, oko, mladica*. 2) *porod, potomak*, * *generosum*; (kasno) *servile, pleme, rod*.

germūo, i. [germen] *ključati, tjerati, proključati*, termes olivae, Hor.

1. *gēro*, gēssi, gēstum, 3. 1) *upr. nositi, imati*, spolia ducis hostium caesi; galeam venatoriam in capite; clavam dextra manu; vestem; hastam; * *virginis os habitumque*; * *vulnera*; * *serta*; * *lumen (oko) unum media fronte*; * *jocos (o vinskome vrču, lrdagu)*, † *effigiem alcis rei, prikazivati, naličiti na što*; također *i nositi kamo, dođaviti*, saxa, tela in muros; cum pro se quisque gereret, sc. terram; pregn. * *roditi, rađati*, platani malos gesere; terra viros, silvas, arbores i sl.

2) a) *pred sobom nositi, iznositi na vidjelo, pokazivati, prikazivati*, a) prae se alqd (češće prae se ferre). affectionis ratio perspicuam conjecturam; quod quandam utilitatem. † o *licima*, animum altum et erectum. b) *personam alcis genero, prikazivati čije lice, zastupati*; quam personam g. velimus, koju demo ulogu igrati; personam civitatis g. državu zastupati; *stoga* † gerere alqm, *posamili se kao, graditi se čim ili kao*, heredem regni, regem. γ) *se gerere u prozi samo sadv. ili adverbijalnim izrazom, vladati se, ponašati se, držati se, honeste; excellentius odličnije mjesto zauzimati*; sic; pro ciye, *vladati se kao građanin, uživati prava građanina*; hoc, quo modo; (Liv.) medium = in medio, *ne pristajati ni uz jednoga ni uz drugoga*; dis minorem te g. b) *na sebi ili u sebi nositi, imati, gojiti, pokazivati*, similitudinem quandam speciemque sapientium; unum invictum, fortem; super fortunam animum; aliter atque animo gerebat, *nego je u srcu nosio, u sebi mislio*; muliebres inimicitias; veteres inimicitias cum Caesare; odium in alqm, *mrziti na koga*, (Com.); iras; * *curam pro alqo, brinuti se za koga*; *odnjetiti, (sa sobom) pōnjetiti, dobiti*, * *nomen decusque*; * *fortitudinis praemia*. o) *djelo, služba itd.*; *vršiti, izvršivati, obavljati, ispunjavati, raditi, dopravljati i sl.*, u pas. *bivati, ždivati se, događati se*. negotium ili rem bene, prospere, male g., *sretan ili nesretan biti u poslu, dobro ili zlo upravljati kućom, imućkom, poslovima svojim, dobro ili zlo gospodariti, rem ili res male g., zla sreću kad komu posluži (u ratu), i u parnicama za imutak*, tu tuum negotium gessisti bene = *dobio si, dobro si dopravio*; *stoga u ratu, sretno ili nesretno boriti se, također negotium, rem bene g., iznenada potući neprijatelja, rem, res g., o zapovjedniku: zapovijedati, imati zapovjedništvo*; negotii gerentes, bene negotii gerentes, *dobri poslovači*; rei male gerentes, *zli poslovači*, Plaut.; *nadalje res magnas g., velika djela izvesti*; gladiis res geri coepta est, *dodaše na noževne apsl., spes gerendi, štojod (veliko) učiniti*, dum haec in colloquio gerun-

tur; his rebus gestis; (*Nep.*) his de rebus si quid geri volueris, da se u ovom štogod učini; * dignus intus (izvan pozorišta) geri; res gesta, događaj, zgodna, češće res gestae, res gestae alcis, junačka djela, junaštva, zadatci, koji treba riješiti; † magnopere res gestae; to isto i supst. n. gesta, ōrum; bellum gerere, ratovati, rat voditi, cum alqo, adversus, in alqm; takoder u prilogi o postanku očita neprijateljstva, cum eo bellum gerere, quicum familiariter vixeris; g. rem publicam, o vojvodi i vojnicima, rat voditi ili ratovati za državu, borili se za domovinu, ponajv. s dodacima, feliciter, prospere, egregie i sl.; u zeugmi, pacem an bellum gerens (*Sall. Jug.* 46, 8), mir imajući ili . . .; seu pacem seu bella geram, *Verg. Aen.* 9, 279.; * rem g., djelo izvesti (u ratu); *Nep.* post rem gestam, poslije izvršenja čina (napada, coup); * res gerere, održati pohjete, predobiti; no takoder rem publicam gerere, res gerere, državom upravljati, bene, pulcherrime, bene atque decore, dobro (sreću) države promicati; magistratum, državnu službu vršiti; honores; potestatem; imperium; comitia, † censum, držati; morem gerere alcuī, raditi komu po čudi (vojci), ispuniti komu volju, slušati koga, ugadati, sr. mos. 3) o vremenu (rijetko), provoditi, provesti, boraviti, preboračiti, proživjeti, (*Sulpic. u Cic. ep.*) aetatem cum alqo, vijek vjekovati; † primae adolescentiae tempus tantā inopiā, ut etc.; stoga † annum gerens aetatis sexagesimum ac nonum, imati godinā . . ., godina je komu . . .

2. gēro, ōnis, m. [gero] nosilac, nosac, ite hac — foras gerones, jedn. *Plaut. Truc.* 2, 7, 1.

Gērōnium, li, n. Geronij, grad u Apuliji, s. Torre di Zoppa.

gerrae, ārum, f. [γῆρα] upr. pletar, odt. tp. trioe i kućine, sitnice, ludorije, *Plaut. gerro*, ōnis, m. [gerrae] lukrdijak, jedn. *Ter. Heaut.* 5, 4, 10.

gerūli-fingulus, i, m. [gero-fingo] šaljivo: pomagati, sukrivati, jedn. *Plaut. Bacch.* 3, 1, 14.

* † gērūlus, i, m. [1. gero] nosilac, nosac, trhonoša.

Gērŷon, ōnis, m. ili * Gērŷones, ae, m. [Γερῶν ili -ωνς] Geron mlt. kralj s tri ljeta na otoku Eriteji u gadskom (Gaditanus) zativu, komu je Herkul ljeta goveda oteo.

gestāmen, inis, n. [gesto] 1) * nošnja, n. proružje, breme, ures, clipeus magni g. Abantis; ista decent gestamina humores nostros = oružje. 2) (*Tac.*) nosita, na čemu se tko nosi, g. sellae, lecticae, i samo gestamen.

† gestatio, ōnis, n. [gesto] prošetnja u kolima, u nosilima.

† gestator, ōris, m. [gestō] nosilac, nosac.

† gestatōrius, adj. [gestator] nosači, sella, nosiljka (stolac) [a lectica, nosila].

† gesticulatio, ōnis, f. [gesticulator] kretnja rukama, gestikulacija.

† gesticulor, i. [gesticulus dem. od gestus] kretati rukama, gestikulovati, kretati se pantomimično, carmina; apsol.

1. gēstio, ōnis, f. [gero] (rijetko) izvršenje, vršenje, izvršivanje, negotii, Cic. de inv. 1, 26, 37.

2. gestio, i. [gestus] (stari imperf. gestibant *Plaut.*) tijelom očitovati, osb. radost, želju, stoga a) vrlo se radovati, od veselja poigravati, poskakivati, obijestati biti, quid gestiam? *Ter.*; laetitia, nimia voluptate; animus gestiens rebus secundis, srce obijesno s prevetlike sreće; † laetitia gestiens, prekomjerno; † tp. libertate dialogorum, služiti se slobodom itd., b) živom željom željeti, požrtjeti, željan biti, haec scire; agere gratias; (*Ter.*) gestio illum mihi in conspectum dari; takoder apsol. pugni mihi gestiunt (*Plaut.*) serbi me ruca = hoće mi se tući; ali scapulae mihi g., serbe me leđa = hoće mi se batiti, *Plaut.*; nostri animi forensibus negotiis atque urbano opere defessi g., veoma žele ili čeznu t. j. za tim, što odmah stijedi, volitare cupiunt vacui cura ac labore; * o labudovima studio lavandi, živo željeti, da se okupaju.

gēstilo, i. [frequent. od gesto] (prekl. i kasno) nosati, anulum.

gēsto, i. [intenz. od 1. gero] 1. tranz. nosati, puerum in manibus (u naručju), caput in pilo. Odt. a) pas. dati se nosati, voziti se, jahati. b) tp. (*Com.*) alqm in sinu, na srecu nositi, ljubiti kao oko u glavi, oculis g.; g. animum alcjs, znati čije mišljenje, dobro poznavati; (*Plaut.*) pren. donositi, raznositi (novine), razglašivati, dokazati, crimina. 2) † intranz. (rijetko) voziti se, jahati prošetati se.

gestor, ōris, m. [1. gero] donosac novina, stokućanin; doušnik, opadlaš, *Plaut.*

gēstus, us, m. [1. gero] 1) držanje, kretanje, kretnja, corporis, * edendi, kodjela, † avium, kretanje. 2) kretanje, kretnja (tijela), gestikulacija, napose (umjetno) kretanje ruku u govorniku i glumaca (često u opreci sa motus. kretanje svega tijela), i u pl. i (coll.) u sing., agere g., rukama mahati, gestikulovati, kretati se; in gestu peccare; nonnulli gestus bistrionum; quasi aliquos gestus orationis.

Getae, ārum, m. [Γῆται] *Gete*, tračko pleme, isprva na Hemu, (Balkanu), kasnije među ušćem Dunava, Tisom i Marošom. Pod Decibalom u Trojanovo doba znameniti, ali ih ovaj pobijedi g. 106. po Isk.; rijetko u sing. **ġēta**, ae, ili **ġētes**, ae, m.; * *Getes* i kao adj.; *odt.* **ġētrus**, adj. *getski*, i pjesn. = *trački*; * **ġētiŋe**, adv. *getski*, *trački*.

Getuli v. *Gaetuli*.

gibba, ae, f. *gřba*, *gřra*, jedn. *Suet. Dom.* 23.

gibber, adj. † *grbav*, *gřrav*, o ljudma.

Gigas, antis, m. [Γίγας] (ponajv. u pl.) *Giganti*. Homerska priča zove gigantima divski narod na bajnom zapadu. Kralja njihova *Ĥrimenlona* istrijebi s čitavim pokoljenjem njegovim *Zeus* poradi opaćina njihovih, *Aleksandrijsko* doba ispremiješalo je ove gigante sa starom pričom o *titanskom* boju i tako je nastala priča o *gigantomahiji*. *Zmijonogi* giganti navale na *flegrejskim* poljanama (ili na drugim vulkanskim krajevima) na *Olimpijane*, ali podlegnu svi skupa. *Odt.* * **Gigantēus**, adj. *gigantski*, ora *litoris*, kod *Kume* i *Puteola* u *Kampaniji*.

gigno, ġenui, ġenitum. 3. [γίγνομαι, γέννομαι] *roditi*, *rađati*, *stvoriti*; *Jupiter* *Herculem* ex *Alcmena*; g. *liberos*; ova, *nositi*, *snijeti*; * *genitus* *diis*, * *de sanguine* *deorum*; * *vaccum* e *terra* *genitam*; *deus* *animum* ex *sua divinitate*; quae *terra* *gignit*; *natura* *nos* *genuit* ad *maiora* *quaedam*; † *ubi* *crocum* *gignitur*, *raste* *supst.* *gignentia*, ium, n. (*Sall.*) *Jug.* 79, 6, 93, 4), *organska* *tjelesa*, *bilje*. 2) *tp.* *stvoriti*, *osnovati*, *uzrokovati*, haec *ipsa* *virtus* *gignit* *amicitiam*; *is* *eloquendi* *copiam* *in* *hac* *urbe* *genuit*; * *certamen*; * *iram*; *in* *animorum* *permutatione* *aliqua* *aut* *gignenda* *aut* *sedanda*; *Plato* *idēus* *gigni* *negut*; *odia*; *gigni* *ex* *aliqua* *re*.

gilbus i **gilvus**, adj. *bljedodožuckast*, *equus*, *kulaš*, *Verg.*

* † **ġugiva**, ae, f. *dēsni*, *zuberine*.

glāber, bra, brum, adj. s *komp.* (*Plaut.*) *gladak*, *Plaut.*; *Cat.* *Phaedr.*

Glābrio, ōnis, m. (= *māġjo*, *óóso*) (*Habrijon*, pridjev *plemenu* *Acilijevu*).

glāciālis, adj. [*glacies*] (*pjesn.* i *kasn.*) *leden*, *hiems*, *ljuta* z.; *frigus*, *oića*; *Scythia*.

glācies, ēi, f. *led*; *lubrica*, *poledica*; * *pl.*

glāelo, i. [*glacies*] *u* *led* *pretvoriti*, *u* *pas* *smrzavati* *se*, *mřznuti* *se*, *nives*, *Hor.*

glādiātor, ōris, m. [*gladius*] *mačovalac*, *gladijator* u *bajnoj* *igri*, koja se isprvu davala kod *sprovoda* i *gozbe*, a potom *javno* za *zabavu* *puka*. *Gladijatori* su *bili* *robovi*, *sužnji* ili *zločinci*, *kadšto* i *slobodnjaci*, koji su se za

nisku *oġenu* *nāimali*; kao *psovka*, *pustaija*, *razbojnik*; također *gladiatores* = *gladijatorske* *igre*, *dare*, † *edere* g.; *gladiatoribus*, na *gladijatorskim* *igrama*.

glādiātōrius, adj. [*gladiator*] *gladijatorski*, *ludus*; *certamen*; *familia*, *družina* *gl.*; *spectaculum*, *munus*, *igra*, *borba* *gl.*; *theatrales* *gladiatorii* *que* *consessus*, *skřp* za *gledanje* *t.* i *g.* *igara*, *consessu* g.; *tempus* g.; *locus* g., *mjesto* za *gledanje* *g.* *borbā*; (*Trv.*) *animus*, *gladijatorsko*, *supst.* **gladiatorium**, ii, n. (*sc.* *praemium*, *auctoramentum*, *što* *gl.*) *kapara*, za koju su se *slobodnjaci* *nāimali* za *gl.* *borbe*, jedn. *Liv.* 44, 31, 15.

glādiātūra, ae, f. [*gladiator*] *borba* *gladijatorska*, jedn. *Tac. ann.* 3, 43.

glādius, ii, m. *mač* (*nož*, *kojin* *se* i *sjeklo* i *bolo*), *gladium* *stringere*, *destringere*; *gladium* (e *vagina*) *educere*; * *gladium* *nudare*; g. *condere*. *Napose* a) *tp.* = *krv*, *krvno* *djelo*, *impunitas* et *licentia* *gladiatorum*. b) *post.*, *suo* *sibi* *hunc* *gladio* *jugulo* (*Com.*), *pobiti* *ga* *njegovim* *vlastitim* *riječima*; *plumbeo* *gladio* *jugulari* = *slabim* *dokazima* *pobijen* *biti*, *t. j.* *bez* *truda* i *muke*; *tako* i *tuo* *gladio* *conficiatur* *defensio*; (*Hor. sat.* 2, 3, 276.) *scrutari* *ignem* *gladio*, *vatru* *mačem* *rasprćati*, *t. j.* *gdje* *već* *bjesni* *vatra* *strasti* (*ljubavi*), *jošte* *okrutnost* *pridati* (*addere* *cruorem* *stultitiae*), *mahnitost* *dakle* *učiniti* *potpunom*.

glācha, **glāesum** v. *glēba*, *glēsūm*.

glāndifer, fēra, fērum, adj. [*glands-fero*] *žirovan*, *žirōnosan*, *quercus*.

glāndiōnīda, ae, f. (*jednom* *Plaut. Men.* 1, 3, 27.) i **glāndiōnīdium**, ii, n. [*glands*] *komad* *tečne* *vralnine* u *svinje*, *Plaut.*

glāns, dis, f. 1. *žir*, *želud*. 2) *preu*, *zrno*, *tane*, (*od* *olova* ili *od* *gline*, *što* *su* *ih* *praćari* *iz* *pruće* *metali* *na* *neprijatelje*).

glārēa, ae, f. *kamičak*.

glāucōma, ātis, n. i ae, f. [*γλαυκωμα*] *biōna*, *mrena*, *odt.* (*Plaut.*) *post.* *obicere* *alcul* *glaucomam* *ob* *oculos*, *zāsjeniti* *oči*, *Plaut.*

1. **glāueus**, adj. [*γλαυκός*] *modrikastosir*, *golūbast*, * *equus*. *čulaš*, *zelenko*; * *ulva*; * *salix*; * *amictus* *Arethusae*, *sinji*; * *ardentes* *oculos* *intorsit* *lumine* *glauco*, *žaruk*; * *sorores* g. = *Nereides*.

2. **Glāueus**, i, m. [*Γλαυκός*] *Glauk*, 1) *proriđuci* *boy* *morski*, *Glauci* *chorus* = *Nerejevice* (*Nereides*) *Verg.* (*ov.* 2) *sin* *Sizifov*, *Verg.* 3) *voda* *Licijana* u *trojanskom* *ratu*, *prijatelj* *Dijomedov*, *Hor.*

glēbā i **glāeba**, ae, f. 1) *gruda* *zemlje*, *grumen*, u *pl.* *grūmēnje*, *non* *ulla* *agri* *gleba*; *in* *os*; * *versare* *glebas*; * *grūda* = *njiva*, *zemlja*, *uber* *glebae*. 2) *komadić*,

mrova, mrvica, sevi ac picis; (*Just.*) *glebae aureae*.

† *glēbūla i glāebula*, ae, f. [*dem. od gleba*] *grudica, grumenčić, mrvica*, g. ex Parthico metallo, *zlutna ruda*.

glēsūm i glaesum, i, n. (*ludica anglosaski*; *glær*) *jantar, ćelibār, u Germanū jedn. Tac. Germ. 45.*

glisco, — — 3. *upr. o vatri: ražariti se, upaliti se; odt. tp. rasti, množiti se, predtēti mah, odolijevati, (Liv.) gliscens in dies seditione; bellum gliscens jam per aliquot annos; * accenso g. violentiae Turno; (Tac.) g. numero, gliscentibus negotiis, gliscens discordiae remedium, i gliscere singulos, rasti (u bogatstvu i sjajnosti življenja), bogatjeti.*

glōbōsus, adj. [*globus*] *ōkrūgao*, mundus; terra; saxum; stellae.

glōbus, i, m. *kruglja, okrugla gruda, lopla, (pučki izraz za sphaera), globus terrae; stellarum; globi animadversi in caelo, ognjene kruglje ne nebu; * † globi flammurum, gomile od plamēnā; * sanguinis, grude k.; odt. gomila, množina, sila, globus circa Fabium, sila svijeta; (Tac.) globi militum, čete; napose: društvo u koju sorhu, klub; u zlu sm., klika (clique), consensionis; conjunctionis; nobilitatis.*

glōmēro, 1. [*glomus*] (*ponajv. pjesn. i kasn.*) 1) *smotati u klupko, smotati, smatati, saviti, * lanam in orbes; * viscera glomerata; * annus glomerans so. se valjajuća se; o golovljenju jela: sukati, gibati, valjati, * frusta mero; (Liv.) cum grandinem venti velut glomeratam in terras agunt; * o konjaniku, g. gressus superbos ponosito prednje noge (u huku) bacati, ponosito kasati, Verg. Georg. 3, 117; * quem circum glomerati. 2) *rpimice gomilati, nagomilati, zgrtati, zgrnuti, * incendia; tempestatem; * agmina fugā; * clades saeculis gl.; * se; * glomerantur apes in orbem; hostes; (Tac.) legiones glomerantur in testudinem.**

glōmus, ēris, *smōlak*, lanae, Hor.

glōria, ae, f. (*sr. clarus*) 1) *slava, dika, čast*, gloria est frequens de aliquo fama cum laude; gloria est, si diligit multitudo, si fidem habet, si cum admiratione quadam honore dignos putat; excellens ejus g. in re militari; esse in magna gloria; gloriae fore; alqm gloriā afficere; gloria fortitudinis (*radi junaštva*), rei militaris, rerum gestarum; gloria posteritatis (*kod potomstva*), spe posteritatis fructuque duce; gloriam (*slavu uopće*), qui spreverit, veram habebit, Liv. 22, 39, 19.; * armenti gloria, taurus, dika, gizda. Odt. u pl. = *slavna (ju-*

načka) djēla, meretricum, Plaut.; veteres Gallorum gloriae; Tac.; *prilike za slavu*, provinciae, magistratus, gloriae, triumphique, Sall. Jug. 41, 7.

2) *slavičnost, slavoiljublje, ponos, hvalisavost, (lula) oholost*, ostentatio et gloria; gloriā ducti; gloriā elati. * generandi mellis; * gloria quem supra vires et vestit et ungit.

glōriatio, ōnis, f. [*glorior*] *hvalisanje*, Cic. fin. 3, 8, 28. 4, 18, 50.

glōriōla, ae, f. [*dem. od gloria*] *nešto slavice*, vivum gloriolā suā perfrui; gloriolae insignia.

glōrior, dep. 1. [*gloria*] *hvaliti se, ponositi se; u zl. sm.: hvalisati se, hvastati se, razmetati se*, idem quod; haec; aliqua re, de alqa re; de alqo (*kao zemljakom*); g. in alqa re, *dičiti se čim; s acc. o. inf., s quod, † quantum; apsol.* est in alqa vita praedicabile alqd et gloriandum, *slave dostojno.*

glōriōse, adv. [*gloriosus*] 1) *slavno, dično.* 2) *hvalisavo, hvastavo.*

glōriōsus, adj. s. komp. i sup. [*gloria*] 1) *slavan, dičan*, factum; mors; fuga nobis g.; gloriosus alcuī. 2) *hvalisav, hvastav, gizdav, slavičan*, miles, *takoder ime komediji Plautovoj*; gloriosus fuisti; epistola; † animus; *supst. avari species, gloriosi, hvališa.*

glūbo, — — 3. 1) *oljūštiti.* 2) *tp. ogutiti, oderati, Cat.*

glūten, īnis, n. (i *glūtīnum*, i, n.) *kēlje, tutkato, Verg.*

glūtīnātor, ōris, m. [*glutino, keljiti*] *keljitelj listova, knjigoveža.*

glīcēra, ae, f. [*Γλυκερά*] *Glicera, ljubaznica Horacijeva i ljubaznica Tibulova, Hor.*

Gnaeus, skraćeno Gn. od *gnaeus*, i, m. *mādež; po tome je Gnaeus čovjek, koji ima madež.*

gnārus, adj. [*nosco γινώσκω*] 1) *vješt, vičan, umijuć*, loci, rei publicae, Latinae linguae; *sa quest. indir.; s acc. c. inf., Liv. Curt. Tac.; (Tac.) apsol. 2) (Tac.) poznat.*

Gnātho, ōnis, m. [*Γνάθος*] *Gnaton*, *upr. pojedivač, ime čankolizu u Terencija; odt. uopće: nevrijedan čankoliz, Odalle Gnathontei, ōrum, m. Gnatonovci = čankolizi.*

Gnātia, ae, f. (*u pučkom jeziku za Egnatia*), *Gnacija, grad s pristaništem u Apuliji, s Torre d' Agnazo ili d' Egnasia, jedn. Hor. 1, 5, 97.*

gnāvitas, etc. v. navitas.

Gnīdus, v. Cnidus.

Gnōssus i Gnōsus, i f. [*Κνωσός*] *Knos, grad na Kreti, gdje je Minaj (Minos, otac Ariadne) stolovao. Odt. 1) * (Gnōsiacus, adj. gnoski; i i kretske. 2) Gnō-ias, ādis, f. adj. Kretanka, supst. = Ariadne. 3) Gnōsis, idis, f. adj. kret-*

ski; supst. = *Krećanka, Arijadna*. 4) * *Gnōsias*, adj. *gnoski; kretski*; supst. u f. = *Ariadne*; u pl. = *Gnošani*.

Gōmphi, ōrum, m. [Γόμφου] *Gomf*, grad u *Tesaliji*, s. *Skumbos*. Odt. *Gomphensos*, ium, m. *Gomfiljani*.

Gōnni, ōrum, m. [Γόννοι] i *Gonnus*, i, f. *Gon*, grad u *Tesaliji*.

Gordael, (*Gordyaci*) montes, *kurdske gore* u *Armeniji*. Odt. *Gordael*, ili - *yael*, ōrum, m. *Kurdi*, pleme veliko-armensko na gornjem *Tigru*.

Gōrdium, ii, n. [Γόρδιον] *Gordij*, glavni grad *Frigije* (gl. *Gordius*).

Gōrdius, ii, m. [Γόρδιος] *kralj* u *Velikoj Frigiji*, koji je postao od seljaku kralj. Otac kralja *Mide*, poznat s nerazdrješiva čvora, za koji se pričalo, da će onaj zavladatai svomkolikom *Azijom*, koji ga razriješi. *Aleksandar* ga je *Veliki* presjekao, *Curt. Just.*

Gōrgē, ēs, f. *Gorga*, kći *Enejeva* (*Oeneus*), sestra *Meleagra* i *Dejanire*, prćenorena u *plivu*, *Ov.*

Gōrgias, ac, m. [Γοργίας] (*Gorgija*, 1) na glasu *sofista* za *Solerata*, rodom iz *Leontina* na *Siciliji*. God. 427. došao je kao poslanik svoga grada u *Ateni*, gdje se svojim majstorskim govorništvom prćslavio i osnovao umjetno govornišтво u *Atici*. 2) *Atenski retor* (učitelj govornišтва), učitelj *Cicerona* mlađega. 3) nekiki *Macedonac*, *Curt.*

Gōrgo, (i *Gorgon*, ōnis i ūs, f. [Γοργώ] ponaj. u plur. *Gorgones*, *Gorgone*, tri kćeri *Porkija* i *Ketone* (*Phoreys* et *Ceto*; *Stheino*, *Euryale* i *Medusa*), djevojačka strašila, zmijokosa, od pogleda kojih se čovjek skamenio. Stejna i *Eurijala* bile su besmrtnice. *Meduza* (καὶ ἑστὶν *Gorgo* zvana) smrtna. *Perzej* poslan od *Polidekta* odrubi joj glavu. Iz njezine se krvi rodi krilati konj *Pegaz*. Odrubljenu glavu nosi *Atena* na oklopu. Odatle * *Gōrgōneus*, adj. *gorgonski*, *Gorgonin*, *Meduzin*, *crinis*; *venenis* *Gorgoneis* infecta, čudjenčima zmijsuna; *equus* g. = *Pegasus*; *lacus* = *Hipokrena* (izvor) na *Helikonu*, na mjestu, gdje je *Pegaz* udario nogom o zemlju.

Gorgobina, ac, f. *Gogobina*, grad *bojski* (*Bogorum*), možda s. *Gergeau* kod *Orleansa*, jedn. *Caes. b. g.* 7, 9.

Gorneac, ōrum, f. *torda* u *Armeniji*, danas *Khorien*, *Tao*.

Gortyna, ac, f. [Γορτίνα, Γόρτυρα] *Gortina*, grad na *Kreti*. Odt. a) *Gortynius*, adj. *gortinski*; * *kretski*; supst. *Gortynii*, ōrum, m. (*Gortinoi*). b) * *Gortyniacus*, adj. *gortinski*, *kretski*.

gorytas, pā *starome pravopisu* i *corythus*.

Gōthini, ōrum, m. *pravije Cotini*, u prednjim

Karpatima, nijesu *Germani*, nego ostalo *Celta*, *Tao*.

Gōtōnes, um, m. *Goti*, germ. pleme na donjoj *Visli*, *Tao*.

grābātus, [κατάβανος] upr. *krevet*; posteljnica (vojnička), sofa, (pokućstvo ubogih ljudi).

Gracchus gl. *Sempronius*. Odt. *Gracchānus*, adj. *Grakhov*, *grakski*.

grācellis, (jedn. *Ter. Eun.* 2, 3. 22. u pl. *gracilac*) adj. s + *komp.* i + *sup.* 1) *tanak*, *vitak*, *virgo*, *Ter.*; *equi hominesque paululi et g.* *Liv.*; *puer. Hor.*; *capella, Ov.*; *hibiscum, Verg.*; *catena, stamen, cecumen, umbra, Ov.*; * *gracili* sic tamque *pusillo*; + *erura gracilima*. 2) *tp. a)* + *mršav*, *slab*, *sirōmašan*, *ager*; *vinde-mine. b) ogovōru: prost, priprost, jedno-slavan, nēkican*, * *materia*; + *praefationes*; (*Just.*) *vox, tanak, fin.*

grācilitas, ātis, f. [*gracilis*] *vitkost*, *tančina*, *suhonjavost*, *summa gracilitas et infirmitas corporis*; + *erurum*; *qui non tam habitus corporis opimos quam gracilitates consecretantur.*

grācūlus, i, m. *čavka*, *Phaedr.*

grādātūm, adv. [*gradus*] *korak po korak*, *postupice*, *malo pomalo*, *aliquo pervenire*; *pedetentim et g. accessus a te ad causam facti*; *g. aliquid addere*; *g. amicos habet*, *različnih stupnjeva*.

grādātio, ōnis, f. [*gradus*] *retor. figura*, *postupno dizanje*, *rastenje*, *kajim se prediduća riječ opetuje*, *te jačom ispravlja*, *stupnjevanje u izrazu*, *grō. κλιμαί (ljestve)*. + **grādātus**, adj. [*gradus*] *postepeno odičljenje*, *luxus*.

grādior, grāsus sūm, *dep. 3.* [*gradus*] *stupati*, *koračati*, *ići*, *fidenti animo ad mortem*, * *longe, široko* (ili *velikim koracima* *koračati*); * *lente*; *partic. perf.*, *gressi per opaca viarum*, jedn. *Verg. Aen.* 6, 663.; o *životinjama*; (*volucres*) *serpentes quasdam, quasdam esse gradientes*.

grādīvus, adj. (po svojoj prilici = * *gravidivus* t. j. „silni“ *boy*) pridjev *Martov*, *Mars* cum saevit (*Gradivus* dicitur, cum tranquillus est *Quirinus*, *Servius*. *Poslije* je po pučkaj etimologiji izvedeno od *gradior* *Mars*; * *pater*, * *rex*; * *supst.*, *magnus Gr.*, *Gr.*

grādus, us, m. 1) *korak*, *gradum facere*, *koračiti*, *koračati*, *stupati*; * *ingentes g. ferre*, *golemim koracima* *koračati*; *gradum inferre in hostes*, *stupati protiv . . .*, *gradum conferre*, *pobiti se*, *doći na šake*, * *sastati se na razgovor*; * *gradum celerare* ili * *corripere*, *žuriti se*; *to isto gradum addere* (*so. gradui*); * *gradum sistere* ili * *sustinere*, *stati*, *ustaviti se*; *gradu citato*, *pleno gr.*, *brzim korakom*, *brzo*; *ingenti gradu* (*Homerovo μακρὰ βῆμα*)

pontem obtinere; pressus gradus; modicus gr.; * gradum referre, natrag ići, izmiciati; također o spondajskom stihu; u prilici, korak na što ili k čemu (čin s uspjehom) gradum facere ex aedilitate ad censuram, koraknuti . . . odmah postati cenzorom; eo gradu via facta est ad consulatum; prius gradus imperii (prvi korak do gospodstva) factus est; gr. reditus mei, na povrat; * korak k čemu = dolazak, mortis 2) o gladijatorima i ratnicima, stajalište, mjesto, položaj (što lik zauzima); in suo quisque gradu obnixi; de gradu, s mjesta (mačovati); * stare in gradu; alqm gradu movere, demovere, pötisnuti s mjesta (gdje dobro stoji); u prilici, gradu dejici, depelli, smésti, zabuniti se; (Nep.) iterum ab eo dem gr. depulsus est. 3) meton. stuba, skalin; prečanica u ljestava; najčešće u pl., gradus scalarum, templorum; alqm per gradus dejicere, niz stube; u plur. klupe jedna viša od druge, sjedala u kazalištu, Suet. Odt. tp. stupanj časti, dobi, srodnosti (koljeno, pās) itd. čin (rang), aetatis; peccatorum; officiorum; omnes honorum gradus; pervenire ad altiorum gr., ascendere altiorum grad., pöpēti se na . . . ; imperii gradum (mjesto) secundum tenere, biti u dostojanstvu prvi do kraja, Nep.; temporum gradus; sunt plures gr. societatis humanae; gr. sonorum; † nullo gradu contingere alqm, ne biti nimalo u rodu; † a matre (po materi, po mljeku) alqm artissimo gradu contingere; gradus (čin, dostojanstvo) senatorius; (Nep.) eodem gradu fuit apud Alexandrum, u istom dostojanstvu (ugledu) . . . ; † gradum in militia obtinere; † in secundo gradu (mjestu) se continere; suum cuique honorem et gradum (čin i dostojanstvo) redditum; † pren. o kosi: pletēnica, comam in gradus formare, frangere.

Graeca, Graecāneus, Graece, v. Graeci.

Graeci, ōrum, m. [Γραικοί] Groi, sing. **Graecus, Grk, Graeca, Grkinja.** Odt. **Graecus, adj. grčki;** G. fidē mercari, gotovim novcima, Plaut.; Graeci homines, s prezir, kao što Graeculus d); supst. **Graecum, i, n. grčki** (jezik, knjiga), Graeca leguntur etc.; e Graeco in Latinum convertere; semper cum Graecis Latina conjungi. Odt. a) **Graece, adv. grčki,** loqui; scire, nescire, b) graecisso, i. [Γραικίζω] grkovati, povoditi se za Grcima, (nasljedovati) Grke, grčki kretati se (gestikulovati) jedn. Plaut. Men. prol. 11. c) * graecor, dep. i. na grčku živjeti, Grke slijediti, Hor. sat. 2, 2, 11. d) **Graeculus, grčki,** [adj. dem. = Graecus] s prijekom kao narod u vrijeme rimskih pisaca preziran i izopāčen, verbi controversia jam diu torquet Graeculos homines, donječuljke u Grčkoj; tako i supst. Grčić (o

grčkim filozofima i retorima u Rimu). 2) **Graecia, ae, f. Grčka zemlja** [Γαλλίς] Grčka, i a) prava Grčka, i b) magna (i major) G., Lojtna ili Južna Italija = mnoge ondje utemeljene grčke naseobine, također (Plaut., gdje Grk govori) G. exotica i parva; samo Graecia Cic. p. Arch. 5, 10. Tusc. 5, 23, 86.; * magna Graecia = Italia; Graecia = Graeci, illa quae nostri majores assecuti sunt, neque cum Gr. neque cum ulla gente sunt conferenda, Cic. Tusc. 1, 1, 2. 3) † **Graecāneus, adj. grčki,** od Grkā dolazeći (lozu vukući), od Grkā primljen, na grčku načinjen.

Graecia, graecisso, graecor, v. Graeci.

Graecostasis, is, f. [Γραικόςτασις] Grekostaza, zgrada na foru do vijećnice, gdje su isprva primali grčke kasnije i druge poslanike.

Graeculus, Graecus v. Graeci.

Grāi i Grāji, ōrum (pjesn. i um), m. stariji i ponajv. pjesn. oblik za Graeci, Groi napose = klasički i junački narod drevnosti; sing. Grajus, i, m. Grk, Cic. n. d. 2, 36, 91. Verg. Hor. Odt. Grajus, adj. grčki, * Camenae; * manus; * urbes; Hercules, Nep.; saltus, Alpes, Nep. Tac.

Grājocēli, ōrum, m. Grajoceljani, galsko pleme u grajskim Alpama oko Mont Cenis-a, jedn. Cnes. b. G. 1, 10. 4.

*** Grājūgēna, ae, m. [Grajus-gigno] Grk rodom.**

Grājus v. Graji.

grallātor, ōris, m. [gralla hodulje] hōduljār jedn. Plaut. Poen. 3, 1, 27.

grāmen, īnis, n. [srodno s cresco] trava, busen, graminis herba, stabljika u travu, Liv. Verg.; graminis herbae, Ov.; * tenerum; tenax; * remotum, s udātjenē liade; molle; * viride; carpere gr.; * Martium, campi Martii; * pl.; također * pašā, pašnjak, immemor, graminis. 2) * † biljka, rastlina uopće.

grāmīneus, adj. [gramen] travni, gr. corona (obsidionalis), vijenac, što su ga davali izbačiteljima gradovi izbačeni od opsade; * campus, * palaestra, * caespes; hastae gr., od trstike.

grammāticus, adj. [γραμματικός] jezikoslovni, gramatički, ars; tribus gr. cehovi gramatičara, filologā, equites, Hor. Odr. supst. a) grammaticus, i, m. jezikoslovac, kao tu-mač starijih spisa, napose pjesničkih: kritik, gramatik, filolog. b) grammatica, ae. f. i -eē, ēs, f. i -ea, ōrum, n. filologija.

Grampius, (ne valja Graupius) mons, gora u Kaledoniji (Škotskoj), danas Campian hills, Tac. grānārium, īi, n. [granum] žitnica, hambur, ponajviše u pl. (sr. cūmera).

* † **grandaevus**, adj. [grandis-aevum] *staroviječan, starovremešan*, Nereus g., *slarac*.

* † **grandesco**, — 3. [grandis] *rasti, velik bivati*.

grandiculus, adj. [dem. od grandis] *povelik, globi*, *Plaut.*

grandifer, fēra, fērum, adj. [grandis-fero] *koristan, probitačan, arationes*, jedn. *Cic. Phil. 2, 39, 101, inače kasno*.

grandiloquus, adj. [grandis-loquor] 1) *izvišeno govoreći, veličanstven u besjedi*, grandiloqui, ut ita dicam, fuerunt etc.; (*Quint.*) Aeschylus, sublimis et gravis et gr. saepe usque ad vitium. 2) *u prijetnom smislu, hvastav, hvalisan, supst. isti grandiloqui*, jedn. *Cic. Tusc. 5, 31, 89, o Stoicima*.

grandinat, impers. l. [grando] *tuča (grād, led) pada*.

grandio, 4. [grandis] *povećati, povećavati*, gradum, l. j. *du brže ide*, *Plaut. Aul. 1, 1, 10*.

grandis, adj. s komp. i † sup. *velik, jak, pun, znan, znamenit, veličanstven*. 1) upr. a) o stvari napose o prirodinama i obrtinama, illex; saxum; fetus cervi; hordea, zrna; vas; pecunia; aes alienum; fenus; pondus argenti; epistola, dug, opširan; liber; literae, relikva (uncijalna) slova; vox; coenae; † convivium. b) o ljudima i životinjama: odrastao, ponarastao, star, vremešan, staroviječan, mator, puer; adolescens, sa i bez natu star; † gr. aevo, * grandior aevo; * alumnus, plemenit — Achilles; odl. i o dobi samoj, grandior aetas, starija dob. 2) tp. velik, jak, gotem, znamenit, silan, veličanstven, vitium; res grandiores; exemplis grandioribus uti, bolji, jači; * grande munus; * dos, gospodski, znan; * certamen; * malum; * praemia; grandia cum parvis; ingenium; (*Tac.*) grande patientiae documentum, mortis gr. solatium; napose o govoru i govorniku: izvišen, svečan, veličanstven, genus dicendi, carmen, oratio; oratores gr. verhis; caudicibus amplius atque gr.; Thucydides rerum gestarum pronunciator sincerus et gr. etiani fuit.

granditas, ātis, f. [grandis] tp. *uzvišenost, uznosilost, veličanstvenost u izrazu, verborum; † non illi granditas defuit*.

granditer, adj. [grandis] tp. *izvišeno, veličanstveno, svečano, * sonare*.

grandisculus, adj. [dem. od grandis] *izvrastao, odrastao, virgo*, jedn. *Ter. Andr. 4, 5, 19*.

grando, inis, f. *tuča, grād, (i u pl.); † g. saxen, dažd od kamenja*.

Granicus, i, m. [Γρανικός] *Granik, rijeka u Mizijsi, poznata s pobjede Aleksandra V. nad Perzijancima g. 334. pr. Is.*

grānifer, fēra, fērum, adj. [granum i fero] *zrnodnosci, agmen (o mravima), jedn. Ov. mel. 7, 638*.

grānum, i, n. *zrno; jezgra, koštica, špica, gr. fici*.

grāphārius, adj. [graphium] *pisaci, theca, tok pisaci*, jedn. *Suet. Cl. 35*.

grāphico, adv. [graphicus] *slikovito, vrlo fino*, *Plaut.*

grāphicus, adj. [γραφικός] upr. *risači, slikoriti*, tp. (*Plaut.*) o ljudima: *lukav, previjan, prefrigan, fur, servus, nugator*.

* † **grāphium**, ii, n. [γραφήιον i γραφειον] *pisaljka*.

grassator, ōris, m. [grassor] *skitač, polikāč, razbojnik, pustaija, g. et sicarii*.

grassatura, ae, f. [grassor] *potuocanje, skitnja, zasedanje*, grassaturae et latrocinia, *Suet. Tib. 37*.

grassor, dep. l. [intenz. od gradior] 1) *stupati, hoditi, ići*, *Plaut. Ov.*; per omnes nervos articulosque humore pestifero grassante, širiti se po... *Just.*; napose: *skitati se, tamarati*, in Suburra, *Liv. 2) tp. a) stupati*, ad gloriam virtutis viā, *Sall.*; in possessionem agri publici, *zalijetati se, hlepiti*. b) *u svezi s abl., postupati, raditi, lađati se posta, jure, non vi, skijediti put prava, a ne sile*; cupidine atque irā; consilio; assentando multitudini; ut in te hac via grassaremur; (*Tac.*) dolo (*lukavo*), dissimulatione, veneno (*trovati*), ferro, *lađati se*; * obsequio, *pokazati se poniznim, osb. (pokl. i kasn.) nemilo i neprijateljski postupati, bješnjeti, napadati*, adversus deos, in alqm, in alqo. *Just.*; neque avaritia solum, sed etiam crudelitas in capta urbe grassata est, *Curt.*; Romam pestilentia grassata est, *zavlada, stade moriti u...*, *Aurel. Vict.*; vis grassabatur, *Tac.*

grāto, adv. [gratus] 1) *rado, dragē volje*. 2) *zahvalno, sa zahvalnošću*.

grātes, f. pl. (redovno samo nom. i acc.) [gratus] *hvala, jedn. Cic. r. p. 6, 9. u svečanu govoru, grates tibi ago, summo sol, vobisque, reliqui caelites, hvale davati; često u pjesnikā i povjesnikā spojeno s agere (hvaliti, zahvaliti) i habere (zahvalan biti); lakoder (Curt.) dextrum ejus amplexi grates habebant velut praesenti deo, vobis quidem, o fidissimi piissimique civium atque amicorum grates ago habeoque etc.; (Tac.) legionibus laudes et grates habere, benevolentiae patrum g. agere, Agrippinam iisdem quibus principem laudibus gratibusque (abl. rijetko) venerati*

sunt; * grates persolvere (*Verg. Aen.* 2, 537. *sarkast.*), * referre (*odužiti se*), * dicere (*hvaliti, zahvaliti*).

grātia, ae, f. [gratus] 1) *milina, milokrvnost, dražest, prijatnost, ljubkost*; † oris, † plenus est iucunditatis et gratiae; † sincera illa sermonis Attici; * formae; * nec desit iucundis g. verbis; *kao nom. pr. Gratiae*, ārum, f. [Xáρις] *Gracije, kćeri Zeusa i Eurinome, obično tri* (Euphrosine, [veselje], *Aglaia [sjasnost], Thalia [cvijeta], simboli miline društvenoga života*.

2) *milost, ljubav, usrde, usluga, uslužnost, ugodljivost*, *al cui gratiam dare facere* (*Com.*); *gratiam dicendi facere, dopuštati, da govori, Liv.*; † *gratiam reddendi equi facere*; in beneficii loco et gratiae; nullam esse gratiam, quam non capere animus meus posset; *napose* (*Liv.*) in gratiam alcjs, *komu za ljubav ili za volju, rudi*; in gratiam iudicii, *radi povoljne presude t. j. jer ga narod oprostio*; gratiae causā, *iz udvornosti*; *abl. gratiā, radi, zaradi, za volju*, hominum gratiā; cibi gratiā aut potionis; honoris gratiā; exempli, verbi gratiā, *n. pr. (sr. exemplum, verbum)*; sui purgandi gratiā, *da se opravda*; nuntii perferendi gratiā, *hujus accusandi gr. (da bude optužen)*; simulandi g.; (*Ter. Sall.*) ea gratiā, *zato*; (*Plaut.*) quā gratiā, *quanam g., hac g., meā g.*; *odt. a) oprost, oproštenje (iz milosti ili iz ljubavi)*, omnium tibi gratium facio, *opraštam*, delicti gratiam facere, *oprostiti, prezreti*; † *criminum, praštanje*; (*Plaut.*) de cena facio gratiam, *hvala na objedu, ne mogu doći*. b) *zahvalnost, hvala, napose u svezi gratias agere, hvaliti, zahvaliti*, magnas ingentes (*Ter.*), *mirificas (od neba do zemlje)*; *al cui*, *al cui pro alqa re (na čemu)*, de matre; † *Domitiae inimicitias*; s quod; gratiarum actio, *zahvala*; gratiam habere *al cui, zahvalan biti, rijetko o više lica gratias h., a o jednom (u Plaut.) s dodanim summas, ili radi skladnosti (concinntas)*, *al cui laudes gratiasque h. magnas*; *maximas gratias et habere et agere*; *sa quod*; gratiam referre, *pokazati se djelom zahvalan, odužiti se, i iron. vratiti šilo za ognjilo, osvetiti se*; *gr. r. bonam, praeclaram, meritam debitamque*; gratiam referre *parem, dati milo za drago, vratiti žao za sramotu; rijetko i to radi skladnosti*, gratias referre, *kao što me praesentem tibi gratias relaturum, hos omnia tibi illorum laborum praeemia pro me persoluturos*; honores eis habeantur gratiaeque referantur; gratiam referre *pro alqa re*; nullam officium referendā gratia majus est, *od iskazane zahvalnosti djelom*; accidit ut optime dictis gratiam prava iudicia non referant, *us-*

krate zasluženo priznanje, Quint. 10, 1, 19; *i vratiti, naplatiti — osvetiti se*, se intellexisse, quos fidos amicos haberet, quos infidos, cum jam neutris gratiam referre posset; (*rijetko*) gratiam reddere, *Sall. Curt.*, * *rependere*; meritam dis immortalibus gratiam justis honoribus et memori mente persolvere, *Cic. p. Plane.* 33, 88; gratiam ferre *alcis rei, primati . . .*; gratiam debere, *dugovati*; (*u razgovoru*), gratia est, *hvala! i hvala ti = ne ču, ne primam, diis gratia, hvala bogu! abl. gratiis, (Ter.), stegnut u gratiis, ado. badava, muke (upr. samo za hvalu), facere alqd g.; habitare g., imati besplatan stan*.

3) *milost, (koju tko ima u drugih), umilje, ljubav, prijateljstvo, poštovanje*, in gratia esse, *biti u milosti*; gratiam inire, *ab alqo, apud alqm, ad alqm, † alcjs, umiljiti se u koga ili komu, omiljeti komu, g. alcjs sibi conciliare*; plures ineuntur gratiae, *kod više ljudi*; bonas gratias attulit; (*Tac.*) *externas gratias quiescere*; bona gratia. *Odt. a) (umiljem stečen) ugled, upliv, gratiā valere florere*; gratiā pro alqa re niti; privatā gratiā devictus; † *modicae apud alqm gratiae esse*. b) *prijazne prilike, u kojima je tko s kim, prijateljstvo*, in gratiam redire *cum alqo, opt se pomiriti, sprijateljiti*, *alqm apud alqm ponere in gratia, in gratia maxima*; (*Ter.*) *cum gratia, dobrim načinom, dragē volje, cum bona g., ljubazno, prijateljski, cum mala g., mržnjom, neprijateljski*.

Grātīdīus, *Gratidije, ime obitelji rimskoj, iz koje je bila Gratidija, baba Ciceronova. Odt. adj. Grātīdīanus, Gratidije v.*

grātificātio, ōnis, f. [gratificor] *uslužnost, ugodljivost*.

grātificor, dep. 1. [gratus-facio] *ugoditi, po volji učiniti, učiniti ljubav, uslugu, uslužan biti; pokloniti, žrtvovati, al cui; † odiis alcjs; pro alqo; hoc, nihil, u tom, ni u čem, tim, ničim; populo aliena et sua; potentiae paucorum decus atque libertate suam. grātīs v. gratia 2), b).*

grātīōsus, adj. s komp. i sup. [gratia] 1) *uslužan, ugodljiv, usrdan, ljubazan, grātiosi in dando et cedendo loco, jedn. Cic. Brut.* 84, 290. *Odt. (Liv.) iz milosti pōdijeljen, misio*. 2) *mio, drag, omiljo, miljenik, homo, grātiosus alicui, apud alqm; in sua tribu; in provincia; causas apud te rogantium esse grātiosiores quam vultus, većma potiću te nu milost nego . . .*

grātīs adv. v. gratia 2) b).

grātor, dep. 1. [gratus] 1) *čestitati, invicem inter se, Liv.*; * *al cui*; * *sibi*; † *s acc. c. inf.*; * *reduces so. eos esse, čestitati sretan po-*

oratale, veselo dočekati ili pozdraviti; † apsl. 2) zahvaliti, zahvaljivati, Liv. Ov.

Gratius, Gracije, ime plemenu rimskom. 1) Gratius, tužitelj pjesnika Arhije. 2) Gr. Faliscus, pjesnik lat., suvremenik Ovidijev.

gratuito, adv. [gratuitus] *besplatno, bađava, muke, causas et non gravate et g. defendere; quae ante vostra beneficia g. faciebam (opp. accepta mercede); također ne očekujući plaće, nagrade, gratuito potius malus atque crudelis erat; tako i mediocribus multis g. civitatem in Graecia homines impertiebant, Cio. pr. Arch. 5, 10; † gratuito aut levi fenore; † g. (ne tražeći od novaca kamate) alqm obstringere.*

gratuitus, adj. (sr. gratiis od gratia) *besplatan, nesebičan, neplaćen, poklonjen, dobrovoljan, comitia g., bez plaćenih, (kupljenih) glasova; suffragia; † pecunia g., bez kamata (komu uzajmljen); † frumentum; † gratuito (besplatno) in circo loca (za puk); † subsellia; † cicatrices, nenagrđen; g. amicitia; probitas, liberalitas, spes, pax; satis superque gratuito furoris in multitudine credentes esse.*

gratulābundus, adj. [gratulor] *čestitajući, Liv. Suet.; s dat. patriae, Just.*

gratulātio, ōnis, f. [gratulor] 1) *očitovanje radosti, čestitanje, radost, radosna vika, summā cum civium g.; laudis nostrae, radi itd.; (Curt.) adeo victoria non omen modo, sed etiam gratulationem praeceperant; † fungi mutuā gratulatione, čestitati medu sobom; apsol.; gratulationes fiunt; također: radost sa svoje sreće, radostan dan, veselje, ne Murenāe recentem gratulationem nova lamentatione obruat; in sua gratulatione; de tanta voluptate et gratulatione. 2) zahvalna svečanost, blagodarenje, discernere alqui gratulationem conservatae rei publicae, gratulationem rei publicae bene gestae; preces gratulationesque.*

gratulor, dep. 1. [gratus] 1) *čestitati, veniunt gratulatum; g. alqui; impil cives gratulantur inter se; alqui de filia, de reditu; (alqui) in alqa re (na ili kod); adventum (na ili radi), Ter., alqui victoriam; libertatem recuperatum; alqui ili apud alqm i samo g. s acc. a. inf.; alqui i samo g. s quod; g. sibi, * † g., čestitati sebi. 2) hvaliti, zahvaliti, npose bogovima, (Ter.) alqui; (Phaedr.) alqui iudicio.*

grātus, adj. s komp. i sup. 1) * *ugodan, ugodljivo, prijazan, mio, drag, ljubak, ljubazan, ljubljen, Antium; conviva; mensae; gratior una tribus; * gratior (ugodnije) it dies; gratissimus comitum; armenta sc. domino. 2) ugodan, drag, cijenjen, povoljan, prijatan, mio (po cijeni, koju što za nas ima)*

*ista veritas etiam si jucunda (ugodna) non est, mihi tamen g. (draga) est; tyrannum occidere, beneficio gratum (t. j. korisno) est; diis immortalibus gratum potius quam grave; * quod adest, gratum juvat. Često gratum alqui alqd facere, udiniti mu uslugu ili ljubav; nihil mihi gratius (ničim mi bolje ugoditi) potest; gratissimum mihi facies, najvećom češ me hvalom obvezati; gratum, gratum acceptumque habere alqd; oratoribus fit gratissimum, si etc.; * gratum est s quod ili s quidquid etc., ili s licent i inf. dobro je; gratus, ugodnik, Suet. 3) zahvalan, g. esse erga alqm; gratum se praebere alqui; grati in te bene merito; grati ac memores beneficii; grata memoria alqm prosequi; male gratus, nezahvalan; g. animus, haruo srce, zahvalnost; gratum (t. j. korisno) mihi esse potuit, Ter.*

grāvante, adv. = *gravate, gravatim, što v., haut g., jedn. Liv. 21, 24, 5.*

grāvastellus, i, m. *sjedoglavac, starina, jedn. Plaut. Epid. 5, 1, 14.*

grāvāto i -tim, adv. [gravor] *teško, nerado, g. ille primo; non ili haud g., rado, ne ustručavajući se.*

grāvōdinōsus, adj. [gravedo] *u hunjavici ili kihavici, jedn. Tusc. 4, 12, 27.*

grāvōdo, inis, f. [gravis] *sustalost, hunjavica ili kihavica.*

* **grāvō-ōlens, tis, adj.** *jako mirišući, vonjajući, smrdljiv; Avernus, kužni.*

grāvesco, —, 3. [gravis] 1) *otěžati, otěžčati, * namus omne g. fetu, pun je. 2) pokvariti se, idi na gore, valetudo Augusti; mala.*

grāvīditas, ātis, f. [gravidus] *trudnost, pl. jedn. Cio. n. d. 2, 46, 119.*

grāvīdo, 1. [gravis] (rijetko) *upr. (pretki. obremeniti, oploditi, u pas. zatrudnjeti, zatrudniti, gravidari ex alquo; tp. (Cio.) terra gravidata seminibus, oplodena.*

grāvīdus, adj. [gravis] 1) *trudan, noseći, sdjetan, brèmenit; skotan, bred, grvida ex alquo; od . . .; virgo ex eo compressu grvida facta est, Ter.; grvida puero, trudna s dječakom, Plaut.; supst. grvida, trudna žena; elephantus, Plaut.; * muraena; * equae, suždrebnje; * pecus, sjanjna, skodzna. 2. * tp. pun, pun puncat, nālrpān, plodan, rodan; nubes, aristae, manus; pharetra g. sagittis; semine terrae; ager auctumno; urbs bellis; Italia imperiis; Amathus metalli.*

grāvīs, adj. s komp. i sup. 1) *težak na tezulji, natovaren, nākrčān, opterećen, pun (opp. levis), amiculum; onus; navis, natovaren; agmen g. praeda i samo grave; (Tac.) miles, teško ndoružān; nubes g. imbre; aes g. v. aes; cibus gravis = probavna; * corpus, zātvoren, zapečen; terra, grudav; * g. terrae, zemlji do-*

sulan ili legotan; * tellus, *plodan*; gravis vulnere, aetate et viribus gravior, *iznemogao*, *slab od . . .*; oculi, *mutne*; oculi vino et somno g., *dremovne*; * g. annis miles, * g. morbo; † quasi vinculis gravis; * asperitas; *trudan*, sacerdos gravis Marte, *od . . .*; *ta-koder*: visok, pretium; † graviore fenore, *vedi*; *onjuhu*: silno vonjajući, smrdljiv, * hircus in alis, chelydri; o glasu: dubok, bas (opp. acutus, visok, tanak, sopran), vocem recipere ab acutissimo sono usque ad gravissimum; za tijelo tegotan, nezdrav, škodljiv, tempus anni; * pomifero grave tempus anno; auctumnus; hiems; vulnus, *ljuta*; morbus, *teška*; pestilentia; * Minturnae; † solum caelumque juxta grave.

2) tp. A) u zlu smislu a) tešak, tegotan, nepriličan, nepovoljan, pogibeljan, poguban, neprijateljski, labor; onus; usurae; senectus; bellum, *ljut*; si gravior quid accidat, ako bi se dogodila nesreća: si tibi non graves sumus, dosadujemo, (Hor.) si grave non est; * sol; * virus; * militin; * minus et gravis Appia tardis; * limus; * nuntius gravior, *crn*, *tužan*; * contumeliae; * amicitiae principum; * Persae. b) strog, oštar, nemio, senatus consultum; edictum; poena, supplicium; iudicium; gravior iudex; (Tac.) Livia, gravis in rem publicam mater; alqd gravior statuere in alqm, sentire de alqo; i žestok, ljut, silan, strašan, znamenit, * ictus; * aestus; * graviore casu decidere; * ruinae; * curae; * irae; bellum; (Liv.) spes in dies hostem faciebat graviozem (jačim silnijim).

B) u dobru smislu, a važan, znamenit, krepak, jedar, causa; sententia; epistola gravis et rerum plena, carmen grave plenumque, jedra i punoglasna; quae mihi ad spem obtinendae veritatis gravissima sunt (opp. ad motum animi et ad omnem impetum dicendi contentioneque leviora); nec unquam fuit apud populum gravior (krepčiji) oratio; quis illo gravior fuit in laudando? (Quint. 10, 2. 23.) in asperis gravibusque causis (u kajima bi bila „asperitas et gravitas orationis“ na svom mjestu); supst. hoc totum — spretno a subtilibus, repulsum a gravibus (od važnijih, većih govornika), Cic. or. 27, 98.; a gravissimo (n.) discedens, 31, 111.; ugledan, pouzdan, testis; auctor; testimonia; historici; defensores optimatum ipsique optimates gravissimi — numerantur, smatraju se za branitelje opt. i sami za najznamenitije opt. [opt. nar' izočin], Cic. p. Sest. 44, 97. b) ugledan, viđen, oijenjen, štovan; u govoru: uzvišen, dostojanstven, svečan, civitas; auctoritas gr. et magna; auctoritate graviores; homo gr. aetate

et meritis; Stoicus gravissimus; omnes gravioris aetatis; caeremonia; tum graves sumus tum subtiles; * iambus; * thyrsus; * exemplum, za ugled; * carmen; incepta, uzvišen uod; * Camenae Stesichori; * Aesopus. o) značajan, postojana značaja, muževan, vrijedan, homo bonus et gr., homo gravissimus; vir moderatus et gr.; animus, Ter.; genus epistoliarum severum et grave; an gravius alqd scribam?

Graviscas, ārum, f. Graviska, nezdravo, burovo mjesto u okolini Tarkvinija.

gravitas, ātis, f. [gravis] 1) težina, težina, teret, breme, armorum, navium; moveri gravitate et pondere; paucitatem enim pedum gravitatis suae (= gravissima sua) tarditate compensat (spondeus), Cic. or. 64, 216.; napose, * plod utrohe, zametak. Odl. a) teškoća (bolna tijela), tromost, mlitavost, corporis; membrorum; linguae, tromost jezika. b) skupoca, dragoca, annonae (Tac.). c) nezdravilje, škodljivost, caeli, loci. 2) tp. a) žestina, veličina, belli, morbi, † sumptuum; injuria gravitate tutior. b) uglednost, značenitost, važnost, gr. et amplitudo civitatis; imperii. c) moralno dostojanstvo, krepčina; ulisak, uđinak, uzvišenost, dostojanstvenost govora, veličanstvenost, lepos mixtus gravitate in dicendo; orationis; sententiarum; genus hoc sermonum plus videtur habere gravitatis; cum gravitatis locis (= gravissimis locis) utitur, Cic. or. 3, 111.; personam gravitatis severitatisque non appetivi. d) moralna zbilja, dostojanstvo, cum gravitate et constantia vivere; comitate condita gr.; hanc auctoritatem gravitatis et consilii sui, radi postojana njegova značaja i državničke mudrosti; Lacedaemoniorum.

graviter, adv. s komp. i sup. [gravis] 1) teško, * cadere; * hasta graviter pressa, t. j. duboko; odl. a) slabo zlo, gr. se habere, pozlilo mu je, zlo mu je. b) o glasu: duboko, muko, gr. sonare. c) teško, žestoko, ljuto, jako, pelleret fores, Ter.; * ferire alqm; fundā ictum esse; gravior accidere; gravissime afflictae erant naves. 2) tp. A) u prijekornom sm., a) teško, ljuto, jako, silno, aegrotare; dolere; terrere. b) nerado, sa zlovoljom, sa žalostću, audire, Ter., alqd accipere, ferre; gravior aequo habere. c) strogo, oštro, nemilo, agere, decernere de alqo; in alqm dicere; gravior vindicare in alqm. B) u pohvalnom sm., a) važno, krepko, živo, gr. et copiose tractare alqd; magna gr. dicere; gravissime dicere; his de rebus non satis gr. conqueri posse; singuli casus gr. dicuntur dolenter. b) s dostojanstvenom zbiljom, utrumque egit gr.

gravo, i. [gravis] *natòvariti, priliskivati, tištati, caput, škodi glavi (o podneblju), * membra gravabat onus; gravatus vulneribus (bolujući od . . .), vino somnoque (nàdòlòdan); + mens ebrietate gravata; + corpus anxietate gravatur; * oculi morte gravati, ùkòòene; tp. a) tištati, dosadivati, * officium quod me gr.; * mala. b) uđiniti težim, * fortunam; (Tao.) invidiam matris.*

2) kao dep. **gravor**, i. a) *teško latiti se čega, zatezati se, ustruđavati se, pre-mišljati se, + ljutiti se, srditi se, primo gravari coepit; ego non gravarer, si etc.; + gravatus Vitellius, ljutit; + ob nimiam contumaciam gravatus. b) nerado dati, nerado na se ùzèti, podnositi, alquam, Plaut.; * Pegasus equitem gravatus Bellerophontem, ne hjede nositi, zbaciti sa sebe; s inf.; quae voce gravaris so. dare; + gr. matrem, ne modò podnositi ili trpjeti; + aspectum civium; + quae si quis gravabitur, što ako bude komu teško.*

grégális, adj. [grex] *tp. prost, prostački, amiculum gr., prostoga vojnika; (Tao.) habitus; supst. gregales, drugovi, braća, znanci; u zn. sm., rdavi drugovi, rde, Catillinae.*

grégárlus, adj. [grex] *tp. prost, običan, miles gr., proslak, + eques; (Just.) militia, slušba prostoga vojnika.*

grégálmis, adv. [grex] *jatomice, rptimice.*

grémium, ii, n. 1) *krilo, sedere in gremio alcjs; * gremio accipere (u krilo), * detinere alqm; * sterni gremio telluris, t. j. na zemlju; * in vestris pono gr., u vaše ruke polažem. 2) tp., krilo, a) = njega, briga, pažnja, sigurnost abstrahi e sinu gremioque patriae; soror in fratris manibus (naručju) et gremio ac sinu matris educabatur; + quam (Cremonam) e gremio Italiae raptam (so. esse); * gremiis abducere pactas, materam iz naručja. b) dubina, utroba, sredina, terra gremio mollito et subacto semen excipit; medio Graeciae gremio.*

gréssus, us, m. [gradior] *korak, hod, stupanje, * gr. delicatus et languidus; * gressum tendere ad moenia, ùpraviti . . .; * ferre gr., idi, * gr. inferre, unidi; * gr. recipere, ùzmi-cati; * gr. comprimere, stati; * gr. anteferre, idi naprijed ili pred kim; gressus glomerare; * huc dirigere gressum, ovamo ùpraviti, krmiti lađu.*

gréx, égis, m. 1) *stado, krdo, greges armentorum reliquique pecoris; * avium, jato; * lanigeri; * fugientes agitato grege cervos; vir gregis ipse caper; (starinska formula u Liv.) gr. suillus (đopor), ovillus, caprinus, bovinus,*

*(gomila, čorda). 2) tp. četa, gòmila, rpa; društvo, kolo, klub, družina, nikad u polit. sm., me in vestrum gregem recipiatis, Ter.; scribe hunc tui gregis, primi u kolo prijatelja svojih, Hor.; in nostro, ut ita dicam, grege; gr. philosophorum; * niger gr., tamna četa (sjenà, o pokojnima); * regum in proprios greges (= podanici) imperium; kao voj-nički t. t., grege facto, u rpi, + uno grege; napose o glumcima i sl., družina, družba, Com., + gregem ducere; sa značenjem prezi-ranja, svjetina, fukara, in grege annumerari, mnoštvo prostih odevjetnika; * Epicuri de grege porcus; * indocilis.*

Grédli, òrum, m. *Grudani, pleme u belgijskoj Galiji, sada Groede, Caes.*

grús gl. *grus.*

+ grámus, i, m. *kup zemlje, humac, (niži nego tumulus).*

grúanlo, grúndio, 4. *roktati.*

grúnnitus ili pravije grúnditus, us, m. [grunnio ili grundio] *rdòktanje, suis, jedn. Cio. Tusc. 5, 40, 116.*

grús (oblik gruis, Phaedr.) *uis, f. [sr. γέρας] ždrál.*

Grýnòus, adj. [γρύνος] *grinejski, iz Grineje, grada u Eolidi, Verg.*

grýps, grýpis, m. [γρύψ] *grif, (nakaza s lavljim tijelom, s krilima i s orlovom glavom) Herodot ih spominje kao čuvar zlatnih rudnika u borbi s Arimaspima, koji su uvijek na konjima; posl. junguntur jam grypes equis, o stvari nemogućoj, Verg. eol. 8, 27.*

Grýpus, i, m. [γρύπος] *Krivonosi, Just.*

*** gubernaculum, prozaid. gubèrnàcùlum**, i, n. [gubernio] 1) *krmilo, timun. 2) tp. ùpravljànje (klas. uvijek u pl.) tenere g. rei publicae; sedere ad g. rei publicae, ad gubernacula; repellere alqm a gubernaculis civitatum; recedere a gubernaculis, Qu. Cio. fam. 16, 20.*

gubèrnàtlo, ònis, f. [gubernio] 1) *krmiljenje, jedn. Cio. fin. 4, 27, 76. 2) tp. vladanje, ùpravljànje, tantarum rerum; consilii.*

gubèrnàtor, òris, m. [gubernio] 1) *krmār. 2) tp. ùpravljàč, upravitelj, rei publicae; civitatis.*

gubèrnàtrix, icis, f. [gubernio] *upr. krmarica, odh. tp. (rijetko) upravljačica, Ter.; civitatum, Cio.*

gubèrno [γυβερνώ] i. 1) *krmiti, timuniti, aps.; (prethl.) navim; (Liv.) g. e terra (posl.), s kopna krmiti t. j. sa sigurna mjesta druge u pogibli upućivati; in tanta tempestate g. non posse (o tribunima narodnim). 2) tp. ùpravljati, vladati, voditi, rem publicam, orbem terrarum; motum fortunae; vitam; iter meum; Caesar consiliis meis gubernatus.*

Gugerni, *örum*, *m.* *Gugernjani*, *plame germansko u s. Klevskoj (Cleve blizu Rajne), Tao.*

gula, *ae, f.* *jědnjak*, *ždrijelo*, *grkljan*, *o grkljanu*, *koji osjeća slast*, *gulam frangere laqueo*, *udaviti*; *obtorā g*; *tp.* = *proždrljivost*, *đblapōrnost*, *irritamenta gulae*; * *gulae parens*, *izješa*, *oblapornik*, * *gula quo ducit*; † *gulae temperare*; † *gula ac ventre sibi ipse hostis Vitellius*.

gūmīa, *ae, f.* *oblapornik*, *izješa*, *jedn. Lucil. u Cic. An. 2, 8, 24.*

gurgēs, *itis, m.* 1) *vir*, *vrtilog*, *vrtlađa*; *uopće* * *svaka duboka voda*: *rijeka*, *jezero*, *more*. 2) *tp.* *ponor*, *bezdana*, *propast*, *divitias in profundissimum libidinum suarum gurgitem profundere*; *tu g. atque heluo*, *izješica*; *o rasipniku i pijanici*, *g. ac vorago patrimonii*; *quem gurgitem (pijanicu)*, *quam voraginem!*

Gurgustidōnīl campī [*gurgustium*] *za daju Konopske poljane*, (*gdje se boj bje u konobama, krčmama*), *Plaut. mil. 1, 1, 13.*

gurgustium, *il, n.* *koliba*, *krčmīca*.

† **gustātorium**, *il, n.* [*sc. vas*; *gusto*] *stolno posuđe*.

gustātus, *us, m.* [*gusto*] 1) *kūšānje*. 2) *osjećānje teka*, *tek*, *pomorum*; (*uva*) *peracerba gustatu*; *tp.* *verae laudis gustatum osjećānja smisla*, *non habere*.

gusto, *l.* [*gustus*] 1) *okusiti*, *kušati*, *založiti*, *zakusiti*, *aquam*; *anserem et leporem*; *apsol.*, *nemo gustavit unquam cubans*, *niko nije nikad šalabronuo sjedeći za stolom*; † *lavabatur*, *deinde gustabat*, *šalabronuo bi maliko*. 2) *tp.* *okusiti*, *kušati*, *uživati*, *physiologium primis*, *ut dicitur*, *labris*; *studia literarum sensu*, *nasladiвати se*; * *lucellum*, *conducit na...*; *nullam partem sanae rei publicae*, *utit se*; *sanguinem civilem* = *protijevati*; *Metrodorum*, *nekoliko vremena slušati*.

gustus, *us, m.* [*sr. yvū; yvūnas*] *kūšānje*, *explorare epulas gustu*, *gustu libata potio*, *unuprijed okušeno*, *Tao. Odt. † kušanje*.

gutta, *ae, f.* 1) *kāp*, *guttus imbrum*; † *g. manutis sanguinis* = *suzna*, *On.*; *post.*, *gutta cavat lapidem*, *On.* 2) *tp. a)* * *u pl.*, *pjege* (*na životinji*). *b)* *mrvića*, *consilii mrvičak*, *Plaut.*

guttatim, *adv.* [*gutta*] *kap po kap*, *Plaut.*

guttula, *ae, f.* [*dem. od gutta*] *kapljica*, *Plaut.*

guttur, *ūris, n.* *grlo*, *grkljan*, *guttur alejs frangere*, *vrat slomiti*, *Hor.*; * *guttura fodere cultro*; * *modicos tremulo fundere e gutture cantus*.

guttus, *i, m.* [*gutta*] *kapalica*, *posuda*

stijesnim grlicem, (*iz koje vino*, *ulje*, *pomast kaplje*), *Hor.*

Gyāros, *i, f.* [*Γυαρος*] *Gijar*, *otok cildadski*, *s. Calaitro*.

Gyas ili Gyēs, *ac, m.* (*piše se i Gygos*) [*Γύης*] *a)* *stostruki div*, *Hor. Ov. b.* *Trojanac*, *drug Enejin*, *Verg. c)* *Latinac*, *koga je ubio Eneja*, *Verg.*

Gyges, *is ili ae, m.* [*Γύγης*] 1) *gl.* *Gyas a)*. 2) *Gig*, *ugodnik kralja Kandaule u Lidiji*, *kojega ubivši zasio je sām na prijestolje*. *Odt.* * *Gygaeus*, *adj.* = *lidski*, *lidjski*. 3) *lijep mlađić*, *rodom iz Gnida u Kariji*, *Hor.* 4) *Trojanac*, *ubijen od Turna*, *Verg.*

Gylippus, *i, m.* [*Γύλιππος*] 1) *Gilip*, *Arkadanin*, *koji je došao s Evandrom u Italiju*, *Verg.* 2) *vajvoda spartanski u peloponeskom ratu*, *Just.*

gymnastarchus, *i, m.* [*γυμναστικός*] *gimnazijarh*, *nadzornik gimnazije*, (*rvališta*).

gymnastum, *il, n.* [*γυμναστήριον*] *gimnazija s nasadima*; *rvalište i uopće igralište za djecu*; *ujedno i zborište filozofima* (*sr. Academia, Lyceum*); *često i kopalište slavnih muševca*; *u šali*, *alqm habere gymnasium*, *t. j. talupati*, *izbijemati koga*, *Plaut.*; *g. flagri*, *vježbalište biča* = *čovjek koga mnogo batinaju*. *Plaut.*; *ime vrtu Ciceronovu u Tusculanu*.

gymnasticus [*γυμναστικός*] i **gymnicus**, [*γυμνικός*], *adj.* *gimnastički*, *rvalištni*; (*Plaut.*) *ars g.*, *gymnastica*, *exercitus g.*, *vježba tijela*; *ludi gymnici*; *certamina gymnica*, *Suet.*

gynaecōum ili -elūm, *ei ili li, n.* [*γυναικείον*] i **gynaecōntis**, *idis, f.* [*γυναικωνίς*] *ženski stan u Grka*, *unutarinja čest kude*, *gdje su žene stanovale*.

Gyndes, *is, m.* [*Γύνδης*] (*hind*, *rijeka u južnoj Asiriji*, *pritok Tigru*, *s. Kerah ili Kara-su*, *Tib. Tao.*

gypsātus *kao adj.* *od gypso*, *osadren*, *manibus gypsatis*, *posve posadrenim rukama u glumaca*, *kad su ženske uloge prikazivati*; * *pes* = *robova* (*jer su sadrom bilježili nogu robovima na trgu*).

gyras, *i, m.* [*γύρος*] *kružno gibanje*, *krug*, * *gyros trahere*, *viti se u zavoje*, *o zmiji*; * *gyrum ducere*, *kružiti*; * *flecti in gyrum*, *o jastrijebu*: * *volare ingenti gyro*; † *in gyrum*, *ndokolo*: *napose o krugu*, *u kojem konji igraju*, *kad se biraju (vježbaju)*, *equum in gyrum carpere*, *uokolo trčati*; * *gyros dare*, *konja u okolo tjerati*; *o beživ.*, *o zvrku* (*trochus*), *o strijeli*; *odl.* * *mjesto gdje konji igraju*, *paigrišta*. 2) *tp. a)* * *okret*, *kolo*, * *bruma trahit diem interiore gyro*, *Hor.* *b)* *put*, *polje*, *kajim valja da se tko kreće (djetlovati)*, *oratore in exiguum gyrum compel-*

lere; homines secundis rebus effrenatos tanquam in gyrum rationis et doctrinae duci oportere.

Gythēum, -i -ium, ei wī ii, n. [Γύθειον i Γύθειον] Gitej, grad s pristaništem u Lakoniji, s. Palospoli.

H

HS. v. sestertius.

ha, interj., ha! aha! usklik divljenja, Plaut.; ha ha, ieraz smijanja ili ruganja, Com.

hābēna, ae, f. (ab habendo, quod his, equos habemus Isidor.) pōvodac. 1) * remen u praće, u bića, odt. meton. * bič ili kandžija, pendens. 2) ponajv. u pl. uzda, vodiće, habenas remittere, * habenas effundere manibus, * laxas dare, pustiti, popustiti uzdu; † laxatis, † effusis, (Liv.) effusissimis, * datis habenis, u propanj, habenas adducere, zaustezati, * premere, pritegnuti; u prilici, * irarum omnes habenas effundere; pren., * o jedrima, immittere habenas classi = jedriti svim jedrima; * furit immissis Vulcanus habenis = silno; * nec moderator habenis (jedra) utitur. 3) tp. upravljānje, vođenje, cui (senatui) populus ipse moderandi et regendi sui potestatem quasi quasdam habenas tradidit; * habenae rerum (države); * populi.

hābēntia, ae, f. [habeo] imutak, Plaut.

hābeo, ui, itum, 2. U toga se glagola razlikuju četiri stupnja razvitka: A) glavno značenje držati, koje se nalazi jedino u složenim glagolima; B) od toga se razvija značenje posjedovati, a potom C) imati; napokon slabi u kasnoj latinštini do pomoćnoga glagola; držati, imati, nositi, posjedovati, coronam in capite, in collo; (Ter.) anulum in digito; † frequens arbor faciem quercus habet; * vestis bona quaerit haberi, da se nosi; nulla taberna meos habeat neque pila libellos, o prodaji lenjigā; * altera vestes ripa meas habuit, na drugoj obali bijaše odjeća moja; * habent Tartara Panthoiden; qui (metus) maior absentes habet, spopade; * tunicae manicas habent; † arma, nositi, upotrebljavati, * thalamus, * pontus, * Tartara h. alqm; epistola nihil habebat (ništa ne bijaše u listu), quod non recte legi posset; alqm secum, apud se h., uza se imati; alqm ad manum (pri ruči) catervas flagitiosorum hominum circa se; † alqm in partibus, na svojoj strani; alqm in vinculis, in libera custodia, milites in stativis castris, exercitum inter hiberna Romanorum, u gvožđu držati; semper eos in armis Galli habebant, držahu ih pod oružjem; in potestatem, in custodiam h., gl. in III.; u prilici; pudicitiam in propatulo, nuditi na prodaju,

prodavati, (Tac.) arma procul, rat izbjegavati kloniti se; alqm in bello, zaplesti u . . .; habere Capuam, urbem, stanovati u., * moenia, * hostis habet muros (osvojene, zadržite drži): urbem Romam condidere atque habuere initio Trojani, držaše; † non incolas suos urbes, non cultores habent terrae; o drāgūj, habeo. non habeor a Laide; animus habet cuncta neque ipse habetur; habere uxorem, servos, divitias, agros, regnum, ingenium, lines, nomen regium, auctoritatem; † num ullam auctoritatem ejus literae habuerunt? habere multa in animo atque virtute; h. dissimiles naturas, talem vitae exitum; apsol., imati posjedovanje, imutak, biti imućan ili imašan, habere in Brutiis, in Vejente; habet in nummis, in praediis urbanis, ima u gotovu, imanja u gradu; qui habet, ultro appetitur, lko ima, bogataš; * amor habendi, pohlepa na imutak, lakomost; habere alqd in sua potestate; † vocem, † fortunam in potestate; alqd in manibus, imati u rukama, raditi na čem; alqm in manibus, na rukama nositi; alqd semper in ore atque animo, imati na jeziku i u misti, govoriti i misliti o čem; in animo ili samo animo s inf. u misti imati, namjeravati, hojjeti; ea modo cum animo h., quibus etc., imati na misti, misliti u sebi, Sall. Jug. 11, 8.; h. alqm in animo, misliti na koga, sjećati se, spominjati se; † ante oculos, imati pred očima, misliti na što, pamtili; in alqm alqm ili alqd, u kom imati koga ili što, Curt. Just.; habere febrem, † capitis dolorem (glavobolju); timorem (strah je koga), animum fortem; amorem, odium erga, in alqm, ljubiti; mrziti na koga; bonum animum, srčan biti, ne bojati se; spem de alqm, imati, gojiti, spem in alqm, uzdati se u . . .; ali (Com.) habere suspicionem adulterii, sumnja je na koga, da je učinio preljub; annos circa sexaginta, ima mu neko 60 godina, Nep.; habere alcuī fiduciam, fidem, uzdati se u . . ., vjеровати komu; honorem, čast iskazati, štovati; gratiam v. gratia. 2) b); studium et officium erga alqm, pokazivati, vim in inquirendo, biti strog u ili kod . . .; neque modum neque modestiam habere, ne znati, ni načina, ni mjere ni granice, cilja nemati; Caesar hoc habebat, imadaše ovaj običaj, (Hor.) Sardus habebat

ille Tigellius hoc, *imađase zlu navadu, zao običaj, (Hor.)*; virtus hoc habet, ut, *ima ovu osobitost*; locus nihil religionis habet (*nema u sebi*); res maritimae celerem motum habent, *pomorski rat zahtijeva brzo kretanje*, pons habet circuitum, *na most se ide okolišću*, profectio voluntatem h. non turpem, *ne bijaše sramotne namjere u . . .*, pars difficillem habet oppugnationem, *uzrokuje, ima posljedicu*; castrorum mutatio quid habet? *koju ima posljedicu . . .*? pars aditum habet, *ima, dopušta*; (*Entr. 10, 10.*) Illyricum res novas habuit, *u I. buknuše nemiri*; res facilem habet explicationem, *lako se tumati*; misericordiam spoliatio consulatus magnam habere debet, *buditi, uzbuditi*; habere obsides, beneficia ab alqo, *primiti. Napose a) (pretkl.) = habito, boraviti, nastavati, stanovati, prebivati, Syracusis h.; ubi nunc habet? b) habere sibi alqd, nešto za se zadržati, haereditatem; honores, imperia, triumphos, provincias, alia praeclara laudis insignia; često kao obrazac raspusta ženidbe, istam suas res sibi habere jussit = otpusti je; res tuas tibi habe, zadrži ili uzmi, što je tvoje, odsele smo raženjeni, također = raskršteno se; u šali (Com.) amor, res tuas tibi habe, t. j. ne ću, da se lobom više bavim. c) t. t. o gladijatoru, hoc habet, dobio ga = ranjen je. d) * životinju (rasploda, hrane itd. radi) držati, gojiti, pecus, pecora; imati koga u koju svrhu kod sebe ili pri kući, domi diribitores, (Com.) alqam. e) s inf. imati, moći, kadar biti, habeo dicere, haec habui dicere; pro certo illud habeo affirmare; an melius quis habet suadere? također s quaest. nemam što da ti pišem; non habeo, quod dicam. f) u pameli imati, znati, poznati, habes consilia nostra; habes, ut, brevissime potui, genus iudicii; (u prijateljskom razgovoru) sic habeto, znaj, toliko znaj, s acc. c. inf., sic habetote, hodie omnes sic habent, Cio. Verr. 6, 25, 64. ibique et inde usque ad nostram memoriam Romani sic habuere, tako misliš . . ., Sall. Jug. 113, 2, sic habeto, mi Tiro, Cio. fam. 16, 4, 8; non habeo quid dicam, quod me recipiam; habes ad duas epistolas proximas. Osobite konstrukcije a) s dva acc., imati koga ili što za ili kao . . ., alqm collegam; patrem obvium, sresti oca; reliquas civitates stipendiarias; habere alqm acerbum, neko je ljut na me; (Sall.) virtus clara aeternaque habetur, drži se za . . . (ili je . . .); habebantur fidelissimi, ukruživahu se najo, dokazaše da su najo. β) s partic. perf. pokazuje se radnja svršena, domitas habere (ukrotiti) libidines; ita scriptum napisati h. vectigalia redempta h., uzeli pod zakup; civitates sibi obstrictas, equitatum*

coactum, aciem instructam; legibus sanctum, zakonima određeno, id effectum, osb. cognitum, perspectum, exploratum, deliberatum, persuasum, propositum, susceptum habeo, upoznao sam itd. γ) kasno s partic. fut. pass., statuentum, respondendum habeo, treba da odlučim itd.

2) držati, a) koga ili što u kakvu stanju, držati, alqm in magno honore, magno honore, veoma štovati, in odio, mrziti na . . .; (Plaut.) alqm sollicitum, mučiti ili dosadivati (molestikanjem), i = neprestane brige zadavati; mare infestum, činiti m. nesigurnim, uznemirivati; Numidas toto die proelio intentos; neque ea res me falsum habuit = nijesam se u tom prevario; gratia Pompejum impunitum habuit, svejednako praštala mu kaznu; (Tac.) Maroboduum regis nomen invisum apud populares, Arminium pro libertate bellantem favor habebat. Odt. = postupati s kim, alqm bene (Plaut.); male (o vojnicima), nepriličano biti, dosadivati komu; alqm liberalissime, s prevelikim poštovanjem postupati s kim; exercitum luxuriose (dati vojsci živjeti raskošno ili razuzdano), pudicitiam parum honeste (nimalo ne štovati); alqm levi, laxiore, duro imperio, blago itd. gospodovati nad kim, Sall. Tac.; alqm superbe; virgines sancte, caste sancteque, Curt.; plebs servorum loco habetur, s pukom se postupa kako s r.; alqm ludibrio, rugati se komu, litali se kim; rem publicam quaestui, obogaćivati se upravom države; (matrem et uxorem Darei) haberi u reginas praecepit, Justin.; † alqm pro uxore. b) držati, obavljati, senatum, concionem, auspicia; orationem; verba, govoriti; verba atque orationem adversus rem publicam; sermonem, razgovarati se; querelam, tužiti se; ludos; h. iter ad alqm, ad legiones (legijama nasusret putovati), in Aegyptum, Sardiniam, ex Macedonia in hiberna Apolloniam Dyrrhachiumque; (Just.) gentes per quas iter habebant; apsol., h. iter, biti na putu, putovati, Nep. Eum. 8, 7.; (Sall.) aetatem h. (hotimice provoditi, kojega značenja nema u agere) procul a re publica, qui demissi in obscuro vitam h., ubi adolescentiam habuere, ibi senectutem agunt.

3) držati, smatrati za . . ., uzimati za . . ., brojiti, uvrstiti u . . ., alqm fidelem; habebatur ejus filius; alqm pro amico, alqd pro certo (za istinu); alqd in rebus maxime necessariis; omnia in benignitate habebantur; alqd in gratia, in gratiam habere; alqm in deorum numero, illos hostium numero; nefas h. alqd facere; satis habeo hoc facisse, te videre, za dovoljno držim = zadovoljavam se, zadovoljan sam, da . . . (opp. parum h., ne za-

dovoljavam se); auctoritas magni habetur, mnogo se cijeni; habere alqd honori, laudi; tempori cedere semper sapientis et habitum; h. alqd religioni, držati za grijeh (Ter.), alqd studio sibi h., držati za svoj posao; paupertas probro haberi coepit, držati se za sramotu, bili na sramotu.

4) se habere i samo habere, biti (jesam), se bene, praeclare; res sic, ita se habet; sic, ita se res h.; male enim se res habet; bene habet, dobro je, (Hor.) sic h.

habilis, adj. s komp. [habeo] 1) što se lako drži i rukovodi: udesan, naruđan, zgodan, lak, prikladan, priliđan, pristao, * arcus; † nave velis; * lateri clipeus; calcei; figura corporis; bos h. feturae, valjan za . . ; ingenium h. ad res diversissimas; ingenium habilis ad rem; † h. publico muneri; † h. capessendae rei publicae; † habiles (skloni) militiae et ad omnia parati; in hisdem rebus habiles, vrsni, vješti u . . 2) * gibak, okretn, brz, hitar, lak, živ, currus; puella; vigor.

habilitas, ātis, f. [habilis] gipkost, okretnost, habilitates corporis, jednom Cic. leg. 1, 9, 27.

habitabilis, adj. [habito] zgodan za nastanvanje, prikladan za stanovanje, regiones, strane, u kojima se može prebivati; cinguli (terrae); * media plaga; * orae.

habitatio, ōnis, f. [habito] stan, bona; merces habitationis i † habitatio, kućarina.

habitator, ōris, m. [habito] stānōvnik, stanar, (koji stanovinu plaća), mundi h. Lamiae (iz obitelji Lamijine).

habito, i. [frequent. od habeo] 1) tranz. nastavati, * urbes; * casas; haec pars urbis habitatur frequentissime, ima najviše stanovnikā; * agellus habitatus quinque focis, sa pet ognjišta; quae sit tellus habitanda u kojoj zemlji valja stanovati. 2) intranz. stanovati, obitavati, in illis aedibus; peregre; pagatim; alibi; ibi; cum aliquo, zajedno s kim, apud alqm, u koga = u njegovoj kući; habito triginta milibus aeris, stanovine plaćam ili stan me stoji 30.000 āsa; bene, udobno st., imati udoban ili prostran stan; Athenis, in via, uz cestu (drum), in montibus; gratis in alieno; (Nep.) Argos habitatum (živjeti) abire; habitari in luna, da ima ljudi na mjesecu; * † supel. habitantes, stanovnici; u prilici, metus h. in vita beata, animus cum curis h. Odatle tp. a) boraviti, stajati, in foro, in rostris, in subselliis; in oculis, pred očima svijeta; quorum in vultu h. oculi mei. b) trajno dimaviti se, zanimati se, cum illis studiis; in hac una ratione tractanda; napose u govorenju, kod čega zadržati se, zadržati se,

ibi commorer, ibi habitem, ibi haeream, in bonis haerere et h. suis.

habitus, ōnis, f. [habitus, partic. od habeo] spoljašnjost, vanjšina, stās, struk, corporis, Ter.

habitu, — — 4. [desid. od habeo] hotjeti, imati, željeti, jednom Plaut. Truc. 1, 2, 47.

1. **habitus**, adj. s komp. i sup. [partic. od habeo] (pretkl.), upr. držan, 1) s adv. nekako kakvoće, nekakav, equus male h., loš; ut patrem tuum vidi esse habitum, kakve čudi. 2) napose ugojen, gojan, si qua est habitior paullo.

2. **habitus**, us, m. [habeo] 1) držanje tijela, spoljašnjost, kakvoća, lice, hab. oris, obličje; h. oris lineamenta; † decorus, krasota; † haud indecorus; † habitus (držanje tijela), in quo mors quemque deprehenderat. Napose spoljašnost uopće, = koja se pokazuje u odjeći i u oružju: nošnja, kroj, vestis; duo signa virginali habitu atque vestitu; Punieus cultus habitusque; pastorum, pastoralis; odatle meton. † odjeća, odijelo, 2) tp. kakvoća, stanje; napose: stanje tijela ili duše, naran, zdravlje, volja, mišljenje, (javno) mišljenje, imućstvo; (Curt.) pro habitu fortunae; Italiae; illorum temporum; novae fortunae et ingenii; naturae ipsius prope divinus, prirodna spsobnost; moderandis ad civilem habitum honoribus; h. in integerrima aetate; optimo habitu, u najboljem zdravlju; † corporis; virtus est h. animi naturae modo atque rationi consentaneus, stanje; erat non admodum simplex habitus animorum inter Achaeos; † provinciarum; kao filozof. t. t., potpuno razvijeno stanje (tijela i duše), razvoj, osobina, svojstvo, Cic. de inv. 1, 25, 36. 2, 9, 30.

habe v. hic 1).

habe-tēnus, adv. dotle, 1) u prostoru, a) * upr. dovre, dotle, h. est illa dominum secuta; dotle u tolikoj mjeri, ili obujmu, Ov. met. 13, 700. sr. Tao. Germ. 35. b) o mjestu, do kojega je tko došao u govorenju ili pisanju; dovre, dotle, h. de amicitia locutus sum; odatle napose o načinu, kojim tko govor prekida te prelazi na što novo, sed haec h., sed h., atque haec h., toliko o tom, dosta o tom. 2) a) o vremenu (pjesn. i poklas., jednom Liv. 7, 26.), dok, dotle, do ovoga časa. b) o cilju, do kojega se što učiniti može ili smije itd., s quatenus, quoad, quod, ut, ne, (Tao.) dotle, na toliko, u toj mjeri, u tom obziru, u tu svrhu; također: samo dovre, dotle (a ne dalje), u toliko, na toliko, artem quidem et praecepta duntaxat hactenus (haec) requirunt, ut; nunc autem h. (samo u toliko) admirabor eorum tarditatem

etc.; h. reprehendet, si qui volet, nihil amplius; * h. indulsisse juvat.

Hādria i Adria, ae, *Hadrija*, I) f. A) grad u Picenskoj, rodno mjesto cara Hadrijana, s. Atri. Odt. **Hadriānus**, adj. *hadrijanski*; supst., car Hadrijan, Eutr. Aurel. Vict. B) grad u Veneciji, na obali po njemu prozvanoga Jadranskoga mora (mare Hadriaticum), s. *Adrija*. Odt. **Hādriāticus** (Adr.), i **Hadriānus** i * **Hādriānus**, adj. *Jadranski*, mare H.; supst. Hadriāni, ōrum, m. *Hadrijani*. II) m. * † *Jadransko more*.

Hadrumētum, -mētīnus v. Adrumetum.

Haedilla, ae, f. *Hedilija*, gora u Sabinskoj, [dem. od haedus] jare, Hor.

haedillus, i, m. [dem. od haedus] jarešće, riječ od mila, jednom Plaut. Asin. 3, 3, 77.

haedīnus (hoed.), adj. [haedus] jareći.

Haedul (Aedui), ōrum, m. *Heduanci*, pleme galicko među rijekama Ararom (s. Saone) i Ligerom (s. Loire).

haedus, i, m. 1) jare. 2) * dvoje zvijezde, Haedi (i sing.), koje nagovješćuju oluju, pluviales; impetus orientis Haedi.

* **Haemōnīa**, ae, f. [*ἡμονία*] *Hemonija*, staro ime Tesaliji. Odt. 1) * **Haemōnis**, idis, f. *Tesalka*. 2) * **Haemōnius**, adj. *tesalski*, puppis, lada Argo; juvenis = Jason; puer ili heros = Achilles, equi = konji Ahilovi.

Haemus, i, m. [*ἡμος*] *Hem*, gora u sjevernoj Traciji, s. *Veliki Balkan*.

haerēditas v. hereditas.

haereo, haesi, haesum, 2. 1) *visjeti*, držati se čega, hvatati se; *prilijepiti se za*, *zāpinjati*, *nāsjesti*, pugnus in mala, Ter.; in equo, * equo, čvrsto sjediti na . . .; * *crinibus*; * *capiti*; * *in saxis*; † *classis in vado*, *nāsjesti*; terra radicibus suis, *stoji ili počiva*; * h. amplexibus, t. j. *grliti*; * *haeret pede pes*, *drži se*; * h. parietibus scalae, *pristlonjene su*; * *male in pede*, *klamitati* (o oipeli); *napose*, * *hasta haesit*, *zapela*. 2) tp. a) *bōraviti*, *stanovati*, hie; in libris, *bavili se knjigom*; † *circa muros urbis*. b) *držati se koga*, *prilijepiti se kao čičak za koga*, *prililiti se uz k.*, *pratiti*, * † h. *alcui*; u *neprijateljskom sm.*, h. in tergo, † in tergis, † *tergis hostium*, *sjediti za vratom*, *biti za leđima*; * *visceribus cervi*. c) *prikrpina*, *zadnji bit*, ne in turba quidem plebejum, Liv. d) *ostajati*, *ustrajati*, *držati*, ne modi se oteti, illi haesit in animo, Romae omnia venum ire, *ostalo mu je u pameti*, da . . .; in bonis h. et habitare suis (o *govorniku*); in causa semper; h. in mentibus; dolor animo influxus haeret; h. in oculis, *vazda biti pred očima*; * in vultu patris, *upirati oči u oca*;

visae cupidine virginis haeret, *pilji u . .*; memoria rei h. in alqo; haer. in memoria, * in pectore; * *haerent infixi pectore vultus verbaque*; * *menti, živo se opominjem (čega)*; crimen, peccatum h. in alqo, *biti*; crimen *alcui*; in eadem sententia; in iis poenis quae etc.; potest hoc homini huic haerere; h. illa rei publicae turpitudine; quod privatarum rerum dedecus non haeret infamiae? *kajega prijekora nema na tvojem zloglasnom imenu?* Cic. Cat. 1, 6, 13. * cetera (vitia) stultis haerentia. e) *stati, zāpēti, zāpinjati, sūstaviti se, obāmrijeti*, * *haesit continuitque gradum*; * *vox faucibus haesit*; (Ter.) *lingua h. metu*; aqua haeret gl. aqua (sr. lutum, salebra); odt. u *prilici*, * *zāustavijati se, stati, prēstajati*, Aeneae manu victoria; amor; u *zabuni* (smetnji) *biti*, ne *znati* (što *valja raditi*), *neodlučan biti*, in multis nominibus, ne *modi pogoditi*; h. quid faciam; haerebat nebulo; haerere homo, versari, rubere. haeres gl. heres.

haeresco, — — 3. [haereo] (prekl. i Liv.) *prilijepiti se, stati, zāpinjati*.

haerēsis, is i eos, f. [*ἡρασις*, *izabrāno*] *filozofska škola*; *inkoder posao*.

haesitābundus, adj. [haesito] *neprèstano zāpinjajući*, jednom Plin. ep. 1, 5, 13.

haesitāntia, ae, f. [haesito] *neprèstano zāpinjānje u govorenju, mucanje*, linguae, jednom Cic. Phil. 3, 6, 16.

haesitātio, ōnis, f. [haesito] 1) *zāpinjānje* (u govoru). 2) *neodlučnost, smetnja*.

haesitātor, ōris, m. [haesito] *neodlučnik*, *oklijevalo*, jednom Plin. ep. 5, 11, 2.

haesito, 1. [intenz. od haereo] 1) *zāpinjati*, *nāsjedati*, *ostajati*, in vadis; *apsol.* 2) tp.

a) h. *lingua*, *zāpinjati jezikom*, *mucati*. b) *biti neodlučan, skanjiati se, biti u zabuni, kolebati se, ne znati*, (što *valja raditi*), cum haesitaret Catilina, *zāpinjao, okolišio, nije htio govoriti*; non haesitans respondet; haesitans (*nesiguran, nevjest*) in majorum institutis; † inter spem et desperationem, *kolebati se među . .*; † de mutando rei publicae statu diu haesitatum erat, *razmišljati, vjedaati*; † diu multumque h., quid facere deberem, interdum h., an potius etc.

hāhae, **hāhāhae**, **hāhāhē**, interj. *hahaha!* *izraz smijanja*, Com.

haleōdo, **haleyon** etc. v. alcedo, alcyon etc.

Hales, ētis, m. *Halet*, rijeka u Lukaniji.

Hālēsa ili **Hālaesa**, ae, f. [*ἡλασα*] *Haleza*, grad na Siciliji. Odt. **Hālēsīnus**, ((Halaes.)), adj. *haleski*; supst. -sīni, ōrum, m. *Haležani*.

Hāliacmon, ōnis, m. [*ἡλιάκμων*] *Halijakmon*, rijeka u Macedoniji, s. *Bistrica*.

hálliaētos, i, m. [ἁλιεύς] *morski orač*, Ov.

Hállartus, i, f. [ἁλιάρτος] *Haliart*, grad u Beotiji. Odt. Hállartil, ōrum, m. Hállartani.

Hálliearnassus, i, f. [ἁλικαρνασσός] *Halikarnas*, grad u Kariji, s. Boudrum (Boudroum). Odt.

1) Hálliearnassenses, ium, ili (Tac.) -sili, ōrum, Hálliearnasani. 2) Hálliearnassens, ei, m. [ἁλικαρνασσεύς] *Halikarnasani*.

Hállieyas, ōrum, f. [ἁλιεύς] *Haličija*, grad na Siciliji. Odt. -eyensis, adj. haličijski.

hállitus, us, m. [halo] *dāh*, * *afflare* extremum hallitum, *izdahnuti*, *dušu pustiti*; * *extremus* si quis super h. errat; *takoder* * *para*, *isparivanje*.

hállie, i. *dahnuti*, *disati*; *mirisati*, arae sertis recentibus; croceis halantes floribus hortū; auras quae de gelidis h. vallibus.

hállēphanta ae, m. [ἁλοφάντης] *za šalu prema ovčarstvu* storena riječ, *halofant*, *prokazivač onih*, koji protiv zabrane izvoze sol, *stoga* = *lopov*, *ništarija*, Plaut.

hállēcinor, (hall.) Hállēntium, Hállēntinus gl. alucinor, Alundum, Aluntinus.

Halus, i, f. Hal, grad u Astriji, Tac.

Hályattes v. Alyattes.

Hályis, yos, m. [ἅλις] *Halis*, rijeka u Maloj Aziji, s. Kisil-Irmak.

hállia, ae, f. [ἅλῃ] *vedro* (za vodu), Plaut.; * *kabao* (za gašenje vatre).

Hálliadryas, ādis, f. [ἡμαδρύς] *Hamadrijada*, nimfa drveća, Odt. Ov.; dat. Hamadryasin, Prop.

Hálliaae, ōrum, f. Hállia, mjesto blizu grada Kume, jedn. Liv. 23, 35.

hálliatilla, adj. [hamus] *kukast*, piscatus, Plaut.

hálliatus, adj. [hamus] 1) = hamatilis, * *ungues*; * *arundo*; * *sentes*; *bodljiv*, *takoder* *kukast*, *iskrivljen*, *zguren*, corpora, * *ensis*. 2) * *tp. mamilijiv*, munera.

hálliaxōga, ae, m. [ἡμαξωγός] u šali, *koldvoznik*, na kolima odvozeći, jedn. Plaut. Truo. 2, 7, 2.

hálliaxo, i. [ἡμαξα, kola] *zaprēgnuti u kola*, jedn. Plaut. Truo. 2, 2, 21.

Hálliear, āris, m. [ἡμῖλες] *Hamilkar*, ime više Kartažana, imenito otac Hanibalov, s prijevom Barke.

hállieōta, ae, m. [hamus] *udičar*, Plaut.

Hammon v. Ammon.

hállēlus, i, m. [dem. od hamus] *kukica*; piscatorius, *udica*, Plaut.

hállus, i, m. 2) *kuka*, ferrei; * *lorica* conserta hamis, *landani oklop*; * *hamis* auroque trillix v. trillix; *takoder* *mač* *krivāš*; *napose* *udična kuka*, *udica*, pisces capiuntur hamo, *udicom*; u prilici, * *opertus*, *poslov*. (Plaut.)

hamum vorat, *grize*, *ide* na *lijepak*, *mēka* na *udici*, insidiatore fugere praeroso hamo, Hor. 2) *panče*, *šapci* u *jastrjeba*, jedn. Ov. met. 11, 342.

Hállēthal, ālis, m. [ἡνίθαλ] *Hanibal*, ime više Kartažana, od kojih je najglasovitiji bio Hanibal, *Hamilkara Barke* sin, *vojvoda* u *drugom ratu punskom*.

Hállēno, ōnis, m. [ἡνών] *Hanon*, ime više Kartažana, od kojih je najglasovitiji vojvoda Hanon, koji je *Afriku* *oplovio*.

hállē, ae, f. *kotac*, *svinjac*; (Plaut.) *kao psoka*.

hállēlōstio, ōnis, f. [hariolor] *prorioānje* jedn. Enn. u Cic. de div. 1, 81, 86.

hállēlōler, dep. 1. [hariolus] *gatači*, *prorioati*, *quaestus* causā. 2) (pretlct.) *blutiti*, *bunoati* *budaliti*, (prezirnno).

hállēlōlus, i, m. i (Plaut.) -la, ae, f. *gatar*, *vrač*; *vračara*, *gatarica*, (prezirnno).

Hállēdīus, ii, m. [ἡρμόδιος] *Harmodije*, gl. Aristogiton.

1. **hállēdīa**, ae, f. [ἡρμόνια] *sklad*, *harmonija*, Cic. Tusco. 1, 10, 20. (pl.) 18, 41.

2. **Hállēdīa**, ae, f. *Harmonija*, kći Marsa i Venere, Ov.

1. **hállēpāgo**, i. [ἡρπάγω] (Plaut.) *ugraditi*, *dišti*.

2. **hállēpāgo**, ōnis, m. [ἡρπάγω] *kuka*, *zakučnica*; *napose* u *ratu*: *šaklja*, *za rušenje zidina* i *zakačivanje brodova*. 2) (Plaut.) *lupež*, *lopov*.

Hállēpālus, i, m. 1) *Harpal*, rob Ciceronov. 2) *prijatelj Aleksandra Velikoga* iz mladosti, Curt.

* **hállē**, es, f. [ἡρπη] *srpast mač*, *krivāš*.

Hállēpāl, ae, f. [ἡρπῖα] 1) jedna od Harpija, *mitska bića*, *grabiliče* koje su sve *grabile* i *poganile*, Verg. Hor. 2) *pās Aktejonov*, Ov.

hállēundo, v. arundo.

hállēuspex, icis, m. *haruspik*, u Rimljana *etrurski* *vrač* *utrobnik*, koji *vrađa* iz *droba* *zaklana* *životinja*; *uopće* *vrač*.

hállēuspica, ae, f. [haruspex] *vračara*, jednom Plaut. mil. 3, 1, 99.

hállēuspicius, adj. [haruspex] *vračarski*. Odt. **hállēuspicius**, ae, f. (sc. ars) ili * + **hállēuspicius**, ii, n. *vračarstvo*.

Hasdrūbal, ālis, m. *Hasdrubal* se *zvalo* više Kartažana, 1) *Magonov sin*, *utemeljitelj* *moći kartaške*, Just. 2) *Hanonov sin*, *borac* na *Siciliji*, *za prvoga punskoga rata*. 3) *Hamilkarov zet*. 4) *Hamilkarov sin*, *brat Hanibalov* i *poslije njega najvrlji* *vojvoda* u *drugom ratu punskom*. 5) *Giskonov sin*. 6) *vojskovođa* u *ratu protiv Mazinise*, a *kasnije* u *trećem ratu punskom protiv Rimljana*.

geminas (*duoje, par*) fecisti nuptias; * portae, *duoje*; * pes; * pedes; * nares; * acies, *oba oku*; * videre geminum, *dva*; † gemino mortis. funerum vulnere. *Stoga a*) * Chiron, *dvolički* (= *čovjek i konj*); * Cecrops, *po zmajinim nogama*. *b*) *nalik, jednak, isti*, audacia; geminus et simillimus nequitia; quae (memoria) est, gemina literaturae quodammodo; illud geminum consiliis Catilinae et Lentuli.

gemitus, us (i, *Plaut. Aul.* 4, 9, 11.), m. [gemo] 1) *uzdisanje, uzdisaj, stenjanje, morientium*; gemitus fit; vulnere, *od ranā*; *Liv.*; gemitum de pectore ducere *ili* edere; * gemitum dare a pectore imo, *ili* petere de alto corde, *duboko uzdahnuti*, * gemitum ciere, *uzdahnuti*; * ingentem g. ad sidera tollere; * † *pl.*; * *bolovi, luga, žalost*. 2) * *o stvarima: tūtanj, tutnjava, gromot, buka*, tellus, cavernae dedere gemitum, *zatutnjiti*; pelagi; plaga facit gemitus.

gemma, ae, f. 1) *pupoljak, oko u trsa, u drvetu*, ineunte vere existit ea quae g. decitur. 2) *dragi kamen*, (*izdijeljeni od providne tvori*; sr. lapis, margarita), *gemma* aut margarita; *tp. oko u repa paunova*, *Ov. Od.* a) * *predmet načinjen od dragoga kamena*, u. pr. *čaša, bibere ex g.* b) *prsten pečatnjak, pečat*, imprimere *udariti* gemmam, *gemma signari*. c) *biser*.

gemmaus, adj. [gemma] *dragim kamenjem urešen* *Liv. Ov. Suet.*

gemmeus, adj. [gemma] 1) *od dragoga kamena*, *trulla*. 2) *dragim kamenjem urešen*, * *juga; naposea* † *sjajući kao dragi kamen*, *blistajući se*, † *Euripus*; † *prata*; * *cauda pavonis*.

gemmifer, fēra, fērum, adj. [gemma-fero] *biserast*, * *mare* [sr. *gemma* 2) c)].

gemmo, i. [gemma] 1) *pupiti, napupiti, propupčati, tjerati*, vites. 2) * *sjati, blistati se dragim kamenjem, sceptra*.

gemo, ui, itum, 3, 1) *intrans.* a) *stenjati, uzdisati, uzdahnuti*, (Psiloctetae) concedendum est gementi; desiderio *alcjs*; * *multa, mnogo*; * *noctua, čuk čučē*; *turtur, gukati*. b) * *o neživu: tutnjiti, šušliti, praskati, škripati, oriti se, hujati, bučati, šumjeti, fenestra*; *cymba*; *mare*; *navis*; *malus*; *antennae*; *gubernaculum*. 2) *trans.* *uzdisati se čega, za kim, tužiti za kim, oplakivati, žaliti, žalostiti se*, haec gemebant boni; *virtutem*; * *Ityn flebiliter*; * *s acc. c. inf.*, *sulfura contemni vicus gemit*; *paucis ostendi (sc. te) gemis*; hic status una voce omnium gemitur.

Gemōniae, ārum, f. (sc. *scalae*) *Gemonske stube na obronku brežuljka Aventinskoga, niz koje*

su kukama vukli lešine zločinaca smaknutih u tamnici zvanoj „carcer Mamertinus“ i u Tiber bacali, Tac. Suet.

gena, ae, f. [gigno] 1) *jagodice, obraz, lice*. 2) * *očnica*, * *oči*, * *zjenice*.

Genābūm, i, n. (po starom pravopisu Cenabum.) *Genab*, glavni grad karnutski na Loiri, prozvan civitas Aurelianus, danas Orleans. *Odv. Genābensis*, adj. *genapski*; *supst. -enses*, ium, m. *Genabljani*.

Genāuni, ōrum, m. [Γενάωνι] *Genaunci*, alpinsko pleme u Reci i u donjem Poinju, *Hor. Genāva*, (ne Geneva), ae, f. *današnja Genēva*, grad alobroški na međi Helvetskoj.

gēnēalōgus, i, m. [γενεαλόγος] *rodopisac, koji sastavlja rodovnike (genealogije), genealog*.

gēner, ēri, m. 1) *zet*. 2) *pren.* a) *vjerenik, zaručnik ili ljubovnik kćerin*. b) (rijetko) *zet, sestrin muž*, *Nep. Paus.* 1, 2. *Iust.* 18, 4, 8. c) (*Tac.*) *muž unukin ili praukin*.

gēnērālis, adj. [γενεαλ.] 1) *roda, plemena, vrste*. 2) *općenit, opći*, (opp. singuli, specialis), *quaestio*; *decorum*.

gēnērālīter, adv. [generālis] (rijetko) *uopće, uploške*, *definire*.

gērērātīm, adv. [genus] 1) *po rodovima, plemenima, vrstama*, g. constituere, *po plemenima*; *componere*; illa artificiose digesta generatim, *na poglavlja razređeno*; Caesar omnibus g. gratias egit, *svakoj vrsti slušatelju napose t. j. po zaslugama njihovim*. 2) *uopće de ceteris civium Romanorum suppliciis singillatim potius quam g. atque universe loqui*.

gērērātor, ōris, m. [genero] *roditelj, stvoritelj, tvorac*, nosse generatores suos, *praroditelje, praoce*; * *Acragas magnorum g. equorum*.

gēnēro, i. [genus] *radati, roditi; stvarati, stvoriti, izvoditi, sazdati, u pas. i poroditi se, postati, dolaziti*, (riječ ova pripada uzvišenomu slogu), deus generavit hominem; ita generati a natura sumus; ab origine ultima stirpis Romanae generatus; Hercules stirpe generatus; * *unde nil majus generatur ipso (Jove)*; † *terra animalia g.*; † *arbor ex radice generata*; † *o duševnom stvaranju, proizvesti, pisati, stvoriti*.

gēnērōsius, adv. komp. [generosus] *plemenitiije, veledušnije*, *generosius, jedn.* *Hor. Carm.* 1, 37, 21.

gēnērōsus, adj. s komp. i sup. [genus] 1) *plemenit, plemenita roda, fortissimum quemque generosissimum existimo*; *generosus, ut ita dicam, ortus amicitiae*; * *dispositas generosa (pun pradjedova) per atria ceras; lakoder plemenite pasmine, izvrsian,*

aurium; aures; * os t. j. bez teka, * color, bijeda; dolor, tup. b) o duhu, tup, tupd-glav, nēdotupāvan, homo; ingenium; exercitus, bez vatre, Sall.; hebetior in suo negotio, Curt.

hebesco, — 3. [hebeo] otupjeti, oslabiti, acies; † sidera, poblijedjeti; tp. acies mentis, virtus.

hēbēto, 1. [hebes] 1) zatupiti, istupiti, hastas; ferrum hostium. 2) tp. istupiti, slabiti, umaliti, vires rei publicae, Just., * al-cui visus; * flammās; dies sidera, potamnjue, čini bijedjeti; (kasno) arcus pluvia hebetati. **Hēbraeus**, adj. hebrejski, židovski, Tao.

Hēbrus, i, m. [Ἑβρος] Hebros, rijeka u Tračiji, s. Marica, Verg. Hor. Ov. 2) ime mladiću u Hor. 3) nekaki Trojanac, Verg.

Hēkēto, es, * ae, f. [Ἑκάτη] Hekata, „na daleko djelujuća“, kći Tīana Perzeja i Asterije, koja gospoduje na nebesima, na zemlji i u moru, a napose bijaše štovana kao podzemna božica čarolija, carstva duhova, stoga često pominje-šana s Prozerpinom i s Dijanom. Odatle * **Hēkātēs**, idis, f. i * -tēs, adj. Hekatin, ča-robni.

Hēkēto, ōnis, m. [Ἑκάτων] Hekaton, stoički filozof, učenik Panetijevo.

Hēkātompŷlos, i, f. [Ἑκατόμυλος = grad od sto vrata] Hekatompil, glavni grad u Partiji, Curt.

Hektor, ōris, m. [Ἑκτωρ] Hektor, sin Prijamov i Hekubin, najveći junak Trojanski, od Ahila ubijen. Odatle **Hektōreus**, adj. Hektorov; pren. trojanski, rimski.

Hēkūba, ae, f. [Ἑκάβη] Hekuba, kraljica tro-janska, žena Prijamova, a mati Hektorova.

Hēcŷra, ae, f. [Ἑκρά = svekrva, punica] ime komediji Terencijsvoj.

hēdēra (ed), ae, f. bršljan, Bakhju posvećen; vinopije i pjesnici ovjenčavahu se njime; i Bakhov štap (thyrsus) bijaše njim ovjen.

hēdēriger, gēra, gērum, adj. [hedera-gero] br-šljanonosan, jednom Cat. 68, 23.

hēdērōsus, adj. [hedera] pun bršljana, jedn. Prop. 4, 4, 8.

hēdŷochrum, i, n. [ἡδύχρον] miomirisni par-fum, jednom Cic. Tusc. 3, 19, 46.

hel, interj. vaj, joj, kuku, h. mihi, h. mihi misero, Com. Verg.

hela, v. eia.

Hēlēna, ae, ili -ne, es, f. [Ἑλένη] Helena, 1) kći Jupiterova i Ledina, sestra Kastorova, Poluksova i Klitemnestrina, žena Menelaja, kralja spartanskoga, koju je Paris oteo i u Troju odveo, te je tako bila uzrok ratu trojanskomu. 2) mati Konstantina Velikoga, Aurel. Vict. Eutr. 3) pridjev gradu Iliberu u Hispaniji, Eutr.

Hēlēnus, i, m. [Ἑλένος] Helen, sin Prijamov i Hekubin, glasoviti vrač.

* **Hēlēades**, dum, f. [Ἑλεάδης] Helijsvice, kćeri Helijsve, a sestre Fajetonove, po njegovoj smrti pretvorene u topole; nemus Heliadum, topole; lacrimae Heliadum, jantar.

Hēlēce, es, f. [Ἑλέκη, zavoj] Helika, 1) veliki medved, velika kola, zvijezde. 2) (Ov.) pri-morski grad u Ahaji.

Hēlēcon, ōnis, m. [Ἑλικών] Helikon, gora u Beotiji, posvećena Apolonu i Muzama, Verg. Ov. Odatle * **Hēlēcōnius**, adj. helikonski.

hēlēcēmīnus, i, m. [ἡλεκίμινος] sunčana soba, (naprema južnoj strani) kao zi-movište, jednom Plin. ep. 2, 17, 20.

Hēlēdōrus, i, m. [Ἑλεδώρος] Helijsodor, gla-soviti učitelj govornišтва u vrijeme Horaci-jevo, Hor.

Hēlēpōlis, is, f. [Ἑλεπόλις] Helijsopol, grad u doljnom Egiptu.

hēlēx, icis, f. [Ἑλέξ, zavojil] nekaka lozasta biljka, jednom Cic. de univ. 9, 27.

Hēlle, es, f. [Ἑλλη] Hela, kći beotskoga kralja Atamanta i Nefele. Da se ukloni progonoštvu macehe Inone, pobježe s bratom Frikom na ovnu zlatorunu u Kolhidu, ali pada s ovna te se utopi u morskom prodoru, koji se po njoj nazvao Helespont (Dardanella), Prop. Ov.

hēlēbōrōsus, adj. [helleborus] čemerikast, koji nije pri zdravoj paméti, jednom Plaut. Rud. 4, 3, 67.

hēlēbōrus (elleb.), i, m. i -rum, i, n. [ἡλέβορος, ἡλέβορος] čemerika, kukurijek; starima lijek od mahitosti, Plaut. Verg. Hor.

Hellespontus, i, m. [Ἑλλήσποντος] Helespont, Helino more, po Heli prozvan morski prodor među Europom i Azijom, s. Dardanella; odatle kadšto zemlju uz ovaj morski prodor, meton. (Nep. Timoth. 3, 1.) stanovnici uz Helespont. Odatle * **Hellespontiacus** i * **tius**, adj. helespontski; supst. -tius, il, m. Helesponci-anin, stanovnik uz Helespont.

hēllatio, ōnis, f. [helluor] raskošnost, gozbovanje, Cic. post red. in sen. 6, 13.

hēlluo (hēluo), ōnis, m. raskošnik, rasipac, rasipnik, (jače nego nepos); h. patrimonii, raspikuća, patriae, koji državne novce trati, kradikesa.

hēlluor (hel), dep. i. [helluo] raskošno ži-vjeti, gostovati, častiti se; pren. quasi h. libris; tranz. prōsūti, prōsipati, prōždrijeti, cum aliquo rei publicae sanguinem.

Hēlōtes, tum, ili -tae, ārum, i **Ilōtae**, m. [Ἑλλω-τες ili Ἰλλῶται] Heloti, nevoljnici (robovi) Spartānaca.

helvella, ae, f. *sitno povrće, zelen, jednom* Cic. *fam.* 7, 26, 2.
Hēlvētīl, ōrum, m. *Helvećani, narod u današnjoj Švajcarskoj. Odatle Helvētius, i-ticus, adj. helvetski.*
Hēlvīl, ōrum, m. *Helvljani, celtско племе u Galiji (u Provinciji).*
hēm (em), interj. *usklid čuđenja ugodnoga i neugodnoga, hm, ej, e, ah, oh, o, gle, ala, Com. Cic.*
hēmērōdrōmus, i, m. [*ἡμερόδρομος*, koji vazdan trči] *držac, teklić, tatarin.*
hēmīcillus, i, m. [*ἡμικύλλος*] *māzgovo (kao psovka), jednom Cic. Att.* 13, 51, 1.
hēmīcylīum, ii, n. [*ἡμικύλιον*] *polukrug, jednom Plin. ep.* 5, 6, 33.; *odatle napola okrugli naslonjač, počivalo za starije ljude, Cic. Lael.* 1, 2.
hendēkasyllābī, ōrum, m. [*ἑνδεκάσλλαβος*] *se. versus, hendekasilabi, stihovi jedanaesterci, Cat. Plin. ep.*
Hēnētī gl. Veneti.
Hēnēchl, ōrum, m. [*Ἡνώχιοι*] *Henijohi, narod oko Urala, Aurel. Vict. Odatle * -ēchus, adj. henioški.*
Enna etc. v. Enna.
hēpātārius, adj. [hepar = *ἥπαρ*] *jetren, orne džigerice, morbus, jetrobolja, jedn. Plaut. Curc.* 2, 1, 24.
Hēphaestia, ae, f. [*Ἥφαίστια*] *Hefestija, grad na otoku Lemnu.*
Hēphaestlon, ōnis, m. [*Ἥφαίστιον*] *Hefestijon, prijatelj i vojvoda Aleksandra Velikoga, Nep. Curt.*
hēptēris, is, f. [*ἑπτήρης*] *sedmeroveslarica, (ladu sa sedam redova klupa za veslače).*
hēra (ēra), ae, f. 1) *domaćica, hera major i minor gospođa i kći domaća, gospođa i gospođica, Plaut.* 2) * *uopće: gospodarica; * = domina, draga, ljubovnica.*
Hērclēa (-īa), ae, f. [*Ἡράκλεια*] *Herkulovac (grad), ime mnogim gradovima u Lukaniji, naseobina tarentska. 2) u Akarnaniji. 3) H. (Pontica) u Bitiniji uz Crno more. 4) H. Minōa) u južnom primorju stoilskom. 5) u Ftijotidi u Tesaliji, prije Trahis zvana. 6) H. (Sintica) u Mačedoniji. Odatle a) Hērclēenses, ium, m. Heraklejanī. b) Hērclēotes, ae, adj. Heraklejanin, iz H.; supst. -tae, ōrum, m.
Hērclēum, n. [*Ἡράκλειον*] *Heraklej, grad u Mačedoniji na međi Tesalije.*
Hērclētus, i, m. [*Ἡράκλειτος*] *Heraklit, grčki filozof iz Efeza oko g. 500 pr. Is. privrženik jonske škole.*
1. Hēraea, ae, f. [*Ἡραία*] *Hereja, grad u Arkadiji.*
2. Hēraea, ōrum, n. [*Ἡραία* od *Ἥρα*, Juno] *Hereje, svetkovina Heri u slavu.**

hērba, ae, f. 1) *zēlēn, stabljika, pāulj, n-pose u trave ili žita, trava, (mlad) usjev; graminis herba pura; in herba se abjicere; herbis non fallacibus; jam in herbis esse (o žitu); * seges eludit messem fallacibus herbis; primis segetes moriuntur in herbis; frumenti; † laus velut in herba (u zelenoj biljci) vel flore praecerpata (požeta) ad nullam certam et solidam pervenit frugem; poslovica, messis tua adhuc in herba est = prērano je još za te, da žanješ. 2) zēlēn, povrće, herbas condire; * vivere herbis; herba (trava) veneni.*
hērbēscō, — — 3. [herba] *klāsati, vlatati, zelenijeti se, semina; viriditas herbescent.*
hērbīdus, adj. [herba] *travni, zelen.*
*** † herbifer**, fēra, fērum, adj. [herba-fero] *travonosan, travni.*
herbigrādus, adj. [herba gradior] *travom hodajući, jednom na pjesničkom mjestu u Cic. de div.* 2, 64, 133.
Hērbīta, ae, f. [*Ἡρβίτα*] *Herbita, grad na Siciliji. Odt. Herbitensis, adj. herbitski; supst. -tenses, ium, m. Herbitani.*
*** herbosus**, adj. [herba] *travni.*
herbūla, ae, f. [dem. od herba] *travka.*
herciseo, — — 3. [= heretum cieo] *t. t. dijeliti baštinu, nasljedstvo, herciscundae familiae causam agere, voditi parnicu za dijeljenje nasljedstva; heretum (supin.) ciere [gl. cieo 1) e)], dijeliti baštinu, Cic. de or.* 1, 56, 237.
Hercūlānēum, i, n. [*Ἡράκλειον*] *Herkulan, 1) grad u Kampaniji, provalom Vezuva zasut 79. god. po Is. Odatle a) Hercūlānensis, adj. herkulanski, fundus; supst. in Herculanensi, u herkulanskom kotaru. b) Hercūlāneus, adj. herkulanski, via. 2) grad u Samniju, s. M. Arazzo, Liv.*
Hērcūles, is, m. [*Ἡρακλῆς*] *Herkul, najslavniji heroj grčki, sin Jupitera i Allomene, žene Amfitrionove. Zato se priča za nj, da ga je Junona neprestance progonila, i budući da ga sudbina rođaku Euristeju podložila, izvede na njegovu zapovijed ono 12 na glasu mučnih djela i učini jošte mnogo velikih i zaslužnih čina, dok se nije sâm spatio, jer mu je odijelo poldonjeno od supruge Dejanire nesnosne boli zadavalo. Među bogovima dobi Hebu za ženu. Smatrali su ga i za pratioca i vođu Muza, Suet. Aug. 29. Tírski Hercules (Curt.) upravo Melkart, ujedno je i bog trgovaca ili trgovine; Herculis columnae, termini gl. columna, terminus. — Kod zaklinjanja služio je Rimljanima voc. Hercules ili Hercule i u razgovoru stegnut oblik Hercle, tako mi Herkula! boga mi! u istinu! doista! zaista! ili me Hercules, me Hercule, me Hercle,*

po svoj prilici = ita me, Hercules, adjuves. Ciceron doduše upotrebljavu uz kraći oblik hercle i puni hercule, ali zabacuje oblik me hercules, kako sâm piše orat. 47, 157., te veli *mjesto toga me hercule*. Kadšto (Com.) hercle corte, h. sane, sane h., minime h. *Odatle a) Herclāneus, adj. Herkulov, Plaut.* b) * *Herculēus, adj. Herkulov, Trachin H., od H. osnovan; hostis H. = Telephus, Herkulov sin; hospes t. j. Kroton; urbs hospitis H. = grad Kroton; urbs = Herclaneum, litorn, kod Herkulaneja; labor; gens H. = pleme Fabijevo, koje od H. tozu vuče; arbor H., topola, Herkululu posvećeno drvo; (Aurel. Vict.) sacra, svetkovina naređena Herkulu na čast.*

Hercynia silva, također (Tac.) saltus Hercynius i supst. Hercynia, Heroinska šuma, seže po Cezaru od Schwarzwalda do Karpata.

hero gl. heri.

heredītiarius (haered.), *adj.* [heres] 1) *nasljedni, baštinski, auctio.* 2) *nasljedjen, baštinja, cognomen; controversia; † agri.*

hereditas (haered.), *f.* [heredes] 1) *apstr. baštinja, baština, hereditate possidere; hereditate relictum odium; hereditas gloriae, (kasno) scientiae.* 2) *nasljedstvo, baština, nasljedak, očeovina, h. accipere, consequi, capere; hereditatem adire, cernere, relinquere; accipere ex hereditate; h. caduca gl. caducus; poslovi, hereditas sine sacris (Plaut.), velik dobitak bez muke (po troškovima, koje je često preuzeće porodičkih žrtava [sacra] baštiniu nalagalo).*

hereditum, ii, n. [heres] *baština, djedovina, jednom Nep. Cat. 1. 1.*

Herenius, ii, m. *Herenije, ime plemenu rimskom, iz kojega je osobito poznat H. Senecio, povjesnik i prijatelj Plinija mlađega. Odatle Herennianus, adj. Herenijev.*

herēs *gore (eres), ēdis, m. nasljednik, baštini, facere, scribere, instituere alqm heredem; h. ex dimidia parte, s. polovine; heres sum alejs i alcu, heres secundus, koji po smrti prvoga, ili ako taj ne će baštinu da primi, postane baštini; † h. ex asse gl. as; bonorum omnium; tp. nasljednik, baštini, Academiae; regni; * laudis; † paterni odii.* 2) ** podmladak, o glavama Hidrinim.* 3) *= herus, vlasnik; gospodār, Plaut.*

heri, here, adv., jučer; h. vesperi, sinoć; u pren. sm., hodie atque heri, onomačne, nedavno, skorice, ovih dana, malo prije.

herifuga (erif.), *ae, m.* [herus-fugio] *uskok, bjegunac, koji gospodaru uteče, jedn. Cat. 93, 51.*

herilis (eril.) *adj.* [herus i hera] *gospodarev, gospodaričin, imperium, negotium, Plaut.*

filia, filius, domaći, Plaut. Ter.; mensa, gospodarev, Verg., pensum, što ropkinja treba da učini za gospodaricu, nutus Hor.

Herillus, i, m. [Ἡράλλος] *Heril, stoički filozof iz Kartage, učenik Zenonov. Odatle Herilli, ōrum, m. Herilovci.*

Herma gl. Hermes.

Hermæum, i, n. [Ἑρμαῖον] *Hermez, upravo hram Hermov (Mercurijev), odatle ime mjestu u Beotiji; † vrtina dvorana, Hermez.*

Hermagoras (-ra), ae, m. [Ἑρμαγόρας] *Hermagora, grčki retor na Rodu.*

Hermathēna, ae, f. [Ἑρμῆς — Ἀθηναῖα] *Hermathēna, dvoglavi kip, od glave Merkurijeve i Minervine.*

Hermērales, is, m. [Ἑρμῆραλῆς] *Hermerakle, dvoglavi kip od glave Merkurijeve i Herkulove, jednom Cic. Att. 1, 10, 3.*

Hermes ili -ma, ae, m. [Ἑρμῆς] *u plur. kipovi Hermovi, Hermi, kipovi boga Merkurija bez ruku i bez nogu na četverouglu stupu, kakvih je bilo mnogo osobito u Ateni po trgovima i pred ulazima mnogih hramova i kuća.*

† Herminius mons, ii, tis, m. *gora u Luzitani, Herminska gora.*

Hermiōne, es, f. [Ἑρμιόνη] *Hermijona, 1) kći Menelajeva i Helenina, Ov. 2) grad u Argolidi. Odatle Hermiōneus, [Ἑρμιωνεύς] adj. Hermijonski.*

Hermionones, a ne Hermiōnes, num, m. *pleme germansko, među Labom i Vislom, od germanskoga Ermnas „Uzvišeni“, pridjev Tyru, Ziu) skupno ime za germanska plemena. Po imenu triju Mannovih sinova: Imbus-u, Ermnasu i Istvasu (pridjev včliti bogova) dijele se zapadni Germani na: Ingevone, Herminone i na Istavone. Ova priča ne obuhvata istočne Germane. K Herminonima pripadaju Hermanduri, Semnoni, Markomani, Tac.*

Hermōdōrus, i, m. *Hermodor, 1) knez u Efezu. 2) graditelj iz Salamine.*

Hermundūri, ōrum, m. *Hermunduri, germanska plemena u Tirišskoj, Tac.*

Hermus, i, m. [Ἑρμῆς] *Herm, glavna rijeka u Lidiji, Verg., dan. Kedis Čaj.*

herus, ae, f. *u dijalektu = saxum Festus; po tome su: Hernlei, ōrum, m. „gorštaci, stjenjaci“, pleme u Laciju. Odatle Hernieus, adj., hernički; supst. in Hernico, u zemlji herničkoj, Liv.*

Hērōdōtus, i, m. [Ἡρόδοτος] *Herodot, povjesnik grčki, rođen g. 484. pr. Is.*

hērōicus, adj. [ἡρωικός] *herojski, tempora; personae; † carmen, epska, junačka pjesma; versus; † heroici, epici (pjesnici).*

* **hērōina**, ae, f. [ἡρώνη] *herojina, junakinja*.

hērōis, idis, f. [ἡρώϊς] *polubožica, herojinja, herojida*, * dat. plur. heroisin; heroides ac deae, *Suet.*

hēros, ōis, m. [ἥρως] 1) * *polubog, heroj, počasno ime čovjeka, komu je otac ili mati božanstvo*, Laërtius; Troius. 2) *poštenjaković, junadina*, h. noster Cato; heroibus nostris (o *Kasiju i Brutu*); iron. o *Klodiju*.

hērōus, adj. [ἥρως] = heroicus, pes, od *ep-skoga stiha*; versus h. i samo herous, *epski stih* (hexameter); (*Quint.*) lascivus in herois (u *metamorfozama složenim u herojičkom mjerilu*) quoque Ovidius.

Hērōlā, ae, f. *Herziliya, žena Romulova, dčeta Sabinjanka*.

Hērtha, ae, f. *Herta, božica Germanska* = *matij zemlja*, po *Tac.* (božje Nerthus).

hērus i **ōrus**, i, m. 1) *domaćin, gospodār prema služimčadi, gospodīn*, adhibenda saevitia ut heris in famulos; h. major, h. minor, *stari gospodīn, mladi gospodīn* (gospodar i njegov sin). 2) * *uopće: gospodar, vlašnik* (dobra), *vlastelin, dives; festinans; propriae telluris*; herus tuus, *gospodīn* = *suprug*; * *napose o bogovima heri caelestes*.

Hēsīōdus, i, m. [Ἠσίοδος] *Heziod, grčki pjesnik iz Kume ejolske* (Cumae) u *Malaj Aziji*, ali se *preselio u Askeru u Beotiji*. *Odatle Hēsīōdēus* ili *-dīus* [Ἠσιόδευς], adj. *Heziodov*.

Hēsīōne, ēs, i -na, ae, f. [Ἠσιώνη] *Heziona, kći Laomedonta, kralja trojanskoga*, *Verg. Ov.*

Hēsperus, i, m. [Ἑσπερος] *večernjača, večernica*. *Odatle a) * Hesperius*, adj. = *zapadni*, litus; undae * *rex* = *Hesperus* ili *Atlas*; terra = *Italia*; *supst. Hesperia*, ae, *zapadna zemlja, Italija za Grke, Hispanija za Rimljane*. b) *Hespēris*, idis, f. *zapadni*; *odatle supst. * -rīdes*, um, f. *Hesperovica, kćeri Hespera* ili *Ereba* i *Noći* (Nox), koje su na nekakom otoku u *Oceanu* čuvale vrt sa zlatnim jabukama.

hēsternus, adj. [heri] *jučerašnji, dies*; * *nox*; decus; (*Ter.*) *jus*; (*Just.*) *merum*, što se *jučer pilo*; * *corolla, jučerašnji, jučer na glavu metnut*; * *crines*; * *stipes*; *Lar*, *kajemu je bio već jučer žrtvovao*; *hēsterno*, adv. *jučerašnjega dana, jučer, jednom Cio*. *Vat.* 1, 3.

hētaeria, ae, f. [ἑταῖρα] *heterija, pobožna bratovština*, *Trajan. u Plin. ep.*

hētaerice, es, f. [ἑταῖρική σο. ἑπός] *prijateljsko krilo macedonskoga konjaništva, jednom Nep. Eum.* 1, 6.

heu, interj. 1) *usklik jauka i boli, jao! oh! joh! ojme! joj! vaj! avaj! kuku! vajme!*

*heu me miserum! * heu stipem invisam; * foederis heu taciti.* 2) (*Plaut.*) *usklik čuđenja a! e! ala! h. edepol specie mulier!*

heurētes, ae, m. [ἑυρέτης] *izumilac, obretnik, jednom Plaut. Ps.* 2, 4, 9.

heus! interj. *e! ej! aj! he! hej! haj! čuješ! čujte! čuj de!* heus tu quid agis? (*Ter.*) h. puer, heus, heus, *aperite ostium*.

hexāmēter, tri, m. [ἑξαμετρος] versus h., h. versus, *stih od šest stopa, heksametar*.

hexāpŷlon, i, n. [ἑξαπύλων] *šestovrāde, vrata ili kapija sa šest ulaza u Sirakuzi, Liv.*

hexōris, is, f. [ἑξήρης] *šesteroveslarica, sa šest redova klupa, Liv.*

hiātus, us, m. [hiō] *zjalo, šdrijelo, propast, bezdana, oris*; terrae; * *speluncae*; * *apsol.* = h. oris; * *quid dignum tanto feret hic promissor h., što vrijedi, da je toliko usta razvalio; o izvanrednoj objavi.* 2) *tp. pohlepa, požuda, pohota, praemiorum, jednom Tac. hist.* 4, 42. 3) *t. t. zijeve, kad se sastanu dva samoglasa u govoru, hijat*.

Hībēres, **Hībērus** etc. v. *Iberes* etc.

hibernacŷlum, i, n. [hiberno] 1) *sing. zimni šator; stan, jednom Plin. ep.* 2, 17, 7. 2) *pl. zimski šatori, zimovnik, zimovište, hibernacula etiam (za opsade Veja), res nova militibus, aedificari coepta*.

Hibernia, ae, f. *Irska*.

hibernō, i. [hibernus] *t. t. o vojnicima, zimovati*.

hibernus, adj. [hiems] *zimni, zimski, mensis*; tempus; † *tempus anni*; * *annus, zimno doba, zimnje vrijeme*; * *flumen, zimi narasla*; * *soles*; * *Lycia, gdje Apolon zimuje*; * *Alpes, studene*; * *ventus*, * *Neptunus*, * *aequor*, * *mare, burno, izbarkano*; † *legio zimujuća*; castra h. i *supst. hiberna*, ōrum, *zimovnik, zimovište uopće, Caesar exercitum in hibernis collocavit, Caes. b. G.* 3, 29, 2. *Sall Jug.* 103, 1.

hibiscum, i, n. [ἵβισκος] *sljez, Verg. (Althaea officinalis, Lin.)*.

hibrida (hybr.) ae, comm. a) *melez, sūstri-mak, dijele Rimljanina i inostranke, ili slobodnjaka i ropkinje, Hor., pisao b. Afr., Suet.*; b) *pridjev rimski*.

hibus = *hic* od *hic*, koji gl., *Plaut. Curc.* 4, 2, 20.

hic, **haec**, **hōc**, (pojačano *hice, haecce, hocce*, upitno: *hicine, haecine, hocine*), *pron. dem. ovaj, ova, ovo, naznačuje* 1) *uopće što je govorniku najbliže ili što sebi pomišlja. Zato se hic hrvatski često prevodi a) sadašnji, nazočan, ovdješnji, hic munitissimus habendi senatus locus; horum ora vultusque; omnes hi, quos videtis adesse; haec praesens maestitia, quam cernitis; haec consuetudo, ov-*

dješnji; (Com.) hic homo — ego, (Hor.) hunc hominem — me; napose znači haec ne rijetko savkoliki vidljivi svijet, ili Rim i rimsku državu. b) ovaj = sadašnji, hic annus; hic mensis; hoc tempus; haec, ove = sadašnje prilike, opus vel in hac magnificentia urbis conspiciendum; haec et antiquitatis memoria; superioris Africani filius, qui hunc Paulo natum adoptavit; haec, quae nunc tenet saeculum, negligentia; također znači najbližu prošlost ili najbližu budućnost, quoniam de criminibus superioris conjurationis Hortensium diligenter audistis, de hac conjuratione, quae me consule facta est, hoc primum attendite; hic proximis Nonis; dilectus horum annorum, ovih posljednjih dviju godina. Stoga se upotrebljava hic ne rijetko i o tom, što je govornik malo prije napomenuo, ili odmah poslije nečega drugoga hoće da napomene, te se u ovom drugom sluđju može prevesti sa: slijedeći, što valja od sequens točno razlikovati, hi (najprije napomenuti) Catilinae proximi familiaresque erant; haec quidem de rerum nominibus; locutus in hanc fere sententiam dicitur; genus hoc erat; nullam virtus aliam mercedem laborum periculorumque desiderat praeter hanc (upravo rečene) laudis et gloriae (sr. ille i iste); također s objektinom rečenicom, koje sadržaj pron. hic unaprijed navješćuje i uvodi, hoc ille videt, non esse etc.; baš tako sa slijedećim quod ili quia, ut ili ne. c) o čemu se osobito radi, o čemu se baš govori, naš, i sl., hic sapiens, de quo loquor; haec duo, de quibus agitur; in his causis; in hoc crimine; haec studia. Stoga znači kadšto hic u opreči sa ille ono, što je po poređanju riječi doduše dalje, no u misli bliže, Cave Catoni anteponas ne istum quidem ipsum, quem Apollo sapientissimum judicavit; hujus (Catonis) enim facta, illius (Socratis) dicta laudantur. Također znači hic liica govorniku bliža n. pr. klijente (šticenike), stranku govornika, zemljaka i sl., cum hujus periculi propulsatione; hujus innocentiam; hic, qui mecum consul fuit; his, quorum ratio mihi probatur; huic ipsi nostro Mario.

2) ove vrste, ovaki, haec gratia (tako slaba); hoc animo, his et talibus aliis. Napose valja pamtiti. 3) po nekakoj atrakciji stoji često hic mjesto hujus rei, harum rerum; hic dolor = hujus rei dolor; hoc metu, strahom od toga; haec pulchritudo = harum rerum (caelestium) pulchritudo. Napose a) abl. hoc, zato, stoga, zaradi toga, sa quod, kod komp. time. b) hoc est, to jest, to će reći, razjašnjujući prije rečeno, honos amplissimus, hoc est, consulatus. c) hoc s gen. quid hoc hominis, ne-

goti est, kakav je to čovjek, kakva je to stvar? hoc commodi est quod etc., ovo je dobro kod toga što itd. d) (pretkl.) hoc kadšto pleonastički kao subjekt kod neličnih glagola hoc lucescit, sviće, dani se. Odalle je stvoren kao adv. e) hoc = huc 4), koji gl. Osim toga valja opaziti:

1) hūc (abl. sing. f. od hic, sc. viā ili parte) a) ovim putem, ovuda, ovdje, h. pater venit; (Ter.) hac illac = svuda, posvuda. b) (Com.) ovamo.

2) hīc (u starije doba često pisano heic.) ovdje, na ovom mjestu; h. assum; s gen., h. vicinia, ovdje u susjedstvu, Ter.; * hic — illic, ovdje — ondje, s ove — s one strane. Odalle a) ovom prilikom ili zgodom, u ovoj stvari, hic, quantum in bello fortuna possit, cognosci potuit; osobito da se izrazi začuđenje nada tim ili neodobravanje onoga, što su drugi rekli ili učinili, i sada, i ovdje, hic tu es me abesse urbe miraris etc.; hic mihi quisquam mansuetudinem et misericordiam nominat. b) u vremenu: sada, nato, potom.

3) hīc, a) upravo o prostoru: odavle, s ove strane, h. Romam venit; tp. h. incipiam. b) odavle = ovdje, s ove strane, na ovoj strani, hinc pudicitia pugnat, illinc stuprum; odavle h. — h. ovdje — ondje, s ove — s one strane; Liv. Curt.; * h. atque h., s obje strane, na obje strane; † hinc inde, h. et inde, s obje strane; (Aurel. Vict.), hinc — inde, ovdje — ondje. c) znači izvor, rod i povod: odavle, odalle, iz toga, zato, h. furta nascuntur; h. illae lacrimae gl. lacrima; (Ter.) hinc (od ovoga čovjeka) scibo jam, ubi siet. d) (Tac.) s vremenom, onda, nato, potom; i (Plaut.) = abhinc.

4) hūc (odavle upitno hucine; * hoc starinski mjesto huc), a) upravo, o prostoru: ovamo, amo, pater huc me misit; h. vicinia (Ter.), ovamo u susjedstvo; h. illuc (h. et, atque illuc), amo tamo, sada ovamo, sada onamo, currere, volare; * h. et h., * h. atque h.; * nunc h., nunc illuc; tum h., tum illuc. b) drugim prilikama: ovamo, k tomu, na ovo mjesto, tako daleko, dotle, na to i sl., h. accedit; huc addit, addunt etc., h. adjecerat etc., no * huc adde ili adjice; h. pertinet; rem huc deduxi; huc te pares = ad hanc rem jednom Cic. fam. 1, 7, 9.; h. malorum (dotle u . . .) ventum esse, Curt.; h. confidentiae venerat, Tac.

hiēmālis, adj. [hiems] zimski, zimni, tempus, vis; također būran, navigatio; aquae, od zimskih kiša potekle; * nimbus.

hiēmo, 1. [hiems] a) zimovati, * mediis in undis; in urbe; napose o vojnicima, zim o-

vati, legiones circa Aquilejam; Dyrrhachii; trinis hibernis; hiemando continuare bellum. b) * *zimno*, *burno*, mare.

hiems (hiemps), *emis*, f. *zima*, hieme, *zimi*; (Suet.) hieme aumi; * *kao lice*; hieme et aestate, *zimi i ljeti* = u svako doba od godišta; * *acris h*; * *personif.*; *zima*, letalis h. in pectora venit; u *prilici*, * h. amoris mutati, *ohladdenje ljubavi*; * *godina*, *ljeto*, plures hiemes, *ultima h.*; * *post certas h.* 2) *kiše*, *oluja*, jer se u južnim zemljama zima najviše time pokazuje Nep. Verg.

Hiera Cōmē, Hieras Comes, f. [*Ἱέρα κόμη*] sveto selo] *Hijerakoma*, mjesto u Kariji.

Hiero, *ōnis*, m. [*Ἱέρων*] *Hijeron*, ime dvjema vladarima u Sirakuzi, a) Hiero I. (477—467. pr. Is.), zaštitnik Pindarov, Simonidov. b) Hiero II. (269—215 prije Is.), za prvoga rata punskoga saveznik Kartage, potom Rimljana. Opatle **Hierōnēus** adj. *Hijeronov*.

Hierocæsārēa, ae, f. [*Ἱεροκασάρεια*] *Hijerocezareja*, grad u Lidiji, Tac. Odatle supst. **Hierocæsarienses**, ium, m. *Hijerocezarejani*, Tac.

hierōnicæ, *arum*, m. [*Ἱερωνικά*] *dobitnici* u svetim igrama, Suet.

Hierōnŷmus, i, m. [*Ἱερώνυμος*] 1) *Hijeronim*, unuk *Hijerona Drugoga*, vladar u Sirakuzi. 2) H. Rhodius, filozof peripatetičke škole, suvremenik Ptolemeju Filadelfu.

Hierōsōlŷma, *arum*, n. + *-mā*, ae, f. [*Ἱεροσόλυμα*] *Jerusalim*. Odatle **Hierōsōlŷmārius**, adj. *jerusalimski*, *šaljiv pridjev Pompejev*.

hiēto, i. [*intens.* od *hio*] *zjati*, *prizjavati*, Plaut.

hilāre, adv. [hilaris] *veselo*, *zadovoljno*.

hilāris i *-rus*, adj. s komp. i sup. *veseo*, *dobre volje*, *vesele duđi*, animus hilaris, esse vultu hilari atque laeto; hilariores literae; u srednjoj vrsti govora, quaedam etiam paulo hilariora (opp. multa attenuata), Cic. or. 30, 108.

hilāritas, *ātis*, f. (pretkl.) *-tudo*, *inis*, f. [hilaris] *veselost*, *dobra volja*, *veselje*, *jo-vijalnost*, h. et laetitia; summa h. erat in eo.

hilāre, i. [hilaris] *razvedriti*, *razgditi*, *razveseliti*, alqm; sensum; * multo convivio Baccho; (ut) terra cum caelo hilarata esse videatur.

hilārius, adj. [dem. od hilaris] *veseo*, *dobre volje*, jedn. Cic. Att. 16, 11, 8.

hillae, *arum*, f. [demin. od *hira* crijevo] *kobasice*, Hor. sat. 2, 4, 60.

Hilōtae gl. Helotes,

hilūm, n. (pretkl.) *vlakance*, odatle *mrvičak*, neque proficit hilum, u Cic. Tusc. 1, 5, 10. iz jednoga pjesnika.

Himēlla, ae, f. *Himela*, potok u Sabinskoj, koji utječe u Tiber, Verg. danas Imcio.

Himēra, ae, f. [*Ἱμέρα*] 1) ime dvjema rijekama na Siciliji, 2) **Himēra**, *arum*, n. grad na sjevernoj obali Sicilije uz jednu od ovih rijeka. **hinc**, gl. hic 3).

hianŷtus, us, m. [hinio] *rzanje*, *njisak*.

* + **hinūleus**, ei, m. *jelenče*, *lāne*.

hiō, i. 1) *intrans.* *zjati*, *otvoren biti*, oculi h., Plaut.; *concha hians*; * *nec flos ullus hiat pratis*; tp. o govoru: *zjati*, *ne biti suvisao*, loqui mutila et hiantia; + *hians compositio*; *napose o ljudma i životinjama*: *zijeovati*, *razvaliti usta*, *otvoriti kljun*, sitis et calor hiantes caedendos capiendosque affatim praebibat, Lio.; + *ore hianti*; * *lupus*; * *canis*; u *prilici*, a) o požudi, *těžili na što*, *tražiti*, *iskati*, domus hiare ac poscere aliquid videtur; * *emptor*; * *corvus hians* (o baštinaru, koji vrebna na nasljedstvo); (Tac.) hiantes in magna fortuna amicorum cupiditates. b) od čuda *zjati* = *zadržiti se*, od čuda se *snebiti*, *kameniti se*, jedn. Verg. georg. 2, 508. II) *trans.* *izustiti*, *kazati*, carmen facit lyra.

hippāgōgi, f. [*ἵππαγωγὴ*] *konjunosne lade*, brodovi za prijevoz konja, jednom Liv. 44, 28, 7.

Hippārchus, i, m. [*Ἱππαρχος*] 1) *Hiparch*, sin *Pizistratov* (sr. Aristogiton). 2) grčki matematičar i astronom oko g. 160. pr. Is.

Hippias, ae, m. [*Ἱππίας*] 1) *Hipija*, sin *Pizistratov*. 2) *glasoviti sofist* iz Elide. 3) nekaki *Tesalac*. 4) *prijatelj Perzeja*, kralja macedonskoga.

Hippo, *ōnis*, m. [*Ἱππών*] 1) *Hipon*, grad u Numidiji, i H. Regius prozvan. 2) grad u afričkoj provinciji „Zeugitana“, nedaleko od Utike. Odat. * *-ōnensis*, adj. *hiponski*. 3) grad u *Hispaciji*.

hippōcentaurus, i, m. [*ἵπποκένταυρος*] *mitski stvor*, *napola čovjek*, *napola konj*, *hipocentaur* (sr. Centaurus).

Hippōcrātes is, m. [*Ἱπποκράτης*] *Hipokrat*, *glasoviti liječnik grčki* s otoka Kosa oko g. 440. pr. Is.

Hippōcrēne, es, f. [*Ἱπποκρήνη*] *Hipokrena*, *konjski izvor* na Helikonu, koji je procvetao ondje, kako pričaju, gdje je konj Muza, Pegaz, kopitom udario o zemlju, Ov.

Hippōdāme, es, f. ili *-mā*, ae, f. [*Ἱπποδάμη*, *-μα*] 1) *Hipodama*, žena *Piritajeva*, Prop. 2) kći *Enomaja*, kralja u *Pizi*. *Poslovica* Hippodamias regnum, *velika sreća*, Prop.

hippōdrōmus, i, m. [*ἵπποδρόμος*] *hipodrom*, *trkalište za konje i kola*, Plaut. Plin. ep

Hippolyte, es, f. [Ἱππολύτη] 1) *Hipolita*, kraljica amazonska, žena Tezejeva, mati *Hipolitova*. 1) (Hor.) žena kralja Akasta.

Hippolytus, i, m. [Ἱππόλυτος] *Hipolit*, sin Tezejev, ne pristade na grješnu ljubav macehe svoje Fedre; zato ga kod oca oorni, te su ga na njegovu kletvu poplašivši se konji rãstrgali, ali ga *Eskulap* oživi, te bude pod imenom *Virbius*, kaje se i sinu njegovu nadjelo, kao heroj šlovan u *Arieti*.

hippomanes, is, n. [ἵππομανής] upravo konjska bjesnoća, sluz od upale u kobila, *Verg. Tib. Prop.*

Hipponax, actis, m. [Ἱππώναξ] *Hiponakt*, pjesnik ujedljivih jamba, rodom iz *Efeza*, oko g. 550. pr. Is. Umjetnici *Bupal* i *Atenis* prikazivali su ga ružnijim, nego što je u istinu bio. Zato ih je u svojim ujedljivim pjesmama progonio, dok su se objesili. Odatle **Hipponacteus**, adj. *Hiponaktov*, praeconium, podrugljiva pjesma *Licintija Kalva*; supst. in oratione *Hipponacteos* (izumljene od *Hiponakta* jambičke stihove) effugere vix posse.

Hippotades, ae, m. [Ἱπποτάδης] *Hipotović*, pridjev *Ejolu*, unuku *Hipotovu*, *Ov.*

hippotoxōta, ae, m. [ἵπποτοξότης] strijelac konjanik, strijelac na konju.

hir, indecl. n. [χίρ] (pretkl.) *ruka*, jedn. *Luoi* u *Cic. fn.* 2, 8, 23.

hirā, ae, f. prazno crijevo, *Plaut.*

hircus, adj. [hircus] *jarčji*, *jarčji*, *barba*, *Plaut.*; folles, od *jarčje* kože, *Hor.*; udarajući na prčevinu, *alae*, *Plaut.*

hircus, adj. [hircus] udarajući na prčevinu, *Plaut.*

hirculus, i, m. [dem. od hircus] *jare*, *jarid*, jedn. *Cat.* 19. 16.

hircus, i, m. 1) *jarao*, olere *hircum*, udarati na prčevinu, *Hor.*; također (*Plaut.*) kao *peovka* = gadan čovjek ili bestidnik; h. *vetulus*, o *Tiberiju*, *Suet.* 2) *prčevina*, *Hor.*

hirnea, ae, f. *krčag*, *Plaut. Demin. hirnula*, ae, f. *Cic.*

Hirpini, ōrum, m. *Hirpinoi*, pleme samnitsko u doljnoj Italiji. Odatle **Hirpinus**, adj. *hirpinski*.

hirsutus, adj. s komp. 1) *kosmat*, *rutav*, *čupav*, * *supercilium*; * † *comae*; * *crines*, * h. *setis vellera leonis*; * *castaneae*, *bodljiv*; * *imagines*, *slike drevnih Rimljana iz vremena*, dok su nosili *dugu kosu i bradu*; *aliae* (animantium) *villis vestitae*, *aliae spinis hirsutae*; † *capillo raro*, *hirsutus cetera*; * *ferae*, * *leo*; * *canis*; * *Hiems hirsuta capillis*. 2) *tp. surov*, *ndotesān*, nihil est hirsutius illis (*annalibus*), jedn. *Ov. trist.* 2, 259.

Hirtius, *Hiroije*, ime plemenu rimskom, od kojega su najpoznatiji *A. Hirtius*, prijatelj *Ce-*

zarov, pisac 8. knjige od *Caes. bell. Gall.*, koji je pao u boju kod *Mutine*. Odatle **Hirtianus**, adj. *Hiroijev*; **Hirtinus**, adj. *proelium* kod *Mutine*, *Asin. Poll. u Cic. ep.*

hirtus, adj. *čupav*, *kosmat*, *rutav*, *runjav*, *tunica*; † *comae*; † *ora*, *bradat*; * *capilli*; * *crinis*; * *setae*; * *capellae*; * *tp. divlji*, *surov*, *zãpušten*, *ingenium non incultum et turpiter h.*

hirudo, inis, f. *pijavica*, *Plaut.*; u *prilici*, h. *aerarii*; * *plena cruoris h.*

hirundinarius, adj. [hirundo] *lastavičji*, *lastin*, *Plaut.*

hirundo, inis, f. *lastavica*, *lasta*, *Plaut. Ov.*; *prima*, *glasnica proljeća*, *Hor.*; *tp.* kao *riječ od mila*, *Plaut.*

hisco, — — 3. [hio] 1) *intrans.* a) * *otvoriti se*, *pući*, *tellus h.* b) *zaustiti*, *pisnuti*, non audent h.; * *raris vocibus*. 2) * *trans.*, *izustiti*, *kazati*, *progovarati*, *quidquam*; *reges et facta*, *pjevati*, *spjevati*.

Hispania, is, f. *Hispal*, grad u jugozapadnoj *Hispaniji*, s. *Sevilla*. Odatle **-lenses**, ium, m. *Hispaljani*, *Tac.*

Hispani, ōrum, m. *Hispanci*, *Španjolci*. Odatle 1) **Hispania**, ae, f. *pirencjski poluotok*, *Španjolska i Portugalijska*, razdijeljena na *H. citerior* ili *Tarraconensis*, i *ulterior* ili *Lusitania i Baetica*. *Stoga pl. po ovoj razdiobi*. 2) **Hispanicus**, adj. *hispanski*, *fretum*, kod grada *Gadesa*, *Suet.* 3) **Hispanus**, adj. *hispanski*, *Tac.* 4) **Hispaniensis**, adj. *hispanski* = u *Hispaniji* *nalazeći se*, *legatus*; *casus*, *konao* ili *svršetak rata s Pompejevim legatima* (*vojvodama*) u *Hispaniji*; *iter u Hispaniju*.

hispidus, adj. *kosmat*, *rutav*, *runjav*, *čupav*, *rapav*, * *sus čekinjava*; * *facies*; * *frons*; * *agri*.

Hister, gl. *Ister*.

historia, ae, f. [ἱστορία] 1) (*rijetko*) *ispitivanje*, *istraživanje*, i tako *stečeno znanje*, ut est in omni h. *curiosus*; si quid est in ea *epistola* *historia dignum*, *vrijedno*, da se znade. 2) *pripovijest*, *pripovijedanje*, *toga*, čemu je *tko bio svjedok*, *satis* *historiarum est*, *Plaut.*; * *historiae amarae*; * *maxima h.*; odatle * *ono*, što se *pripovijeda*, *predmet pripovijedanja*, uti *feres nobilis historia*, da bi vas *grad* o tebi *govorio*. 3. *napose*: *povjest*; *historička znanost*; *pripovijedanje događaja*, *pisanje povjesnice*, *prima est historiae lex ne etc.*; *Graeca*; † *fabularis*; *Italici belli et civilis*; in quibus (*scriptis*) *perpetuam rerum gestarum historiam complecteris*; *historiae fides*, *historička vjernost*; † *historiam componere*; (*Just.*) *res Romanas Graeco peregrinoque sermone in historiam*

conferre = rerum Romanarum historiam G. p. s. perscribere; *posl.* (*Plaut.*) historiam scribere, nešto sâm, na svoje oči vidjeti holjeti; u *pl.* opisivanje pojedinih dijelova povjesti, povjest, historičko djelo povećega opsega, Graecae; scribere historias *Nep. Quint.*; a perpetuis suis historiis ea quae dixi, bella separaverunt; (*Quint.*) est et alius ex historiis usus; * pedestribus dices historiis proelia Caesaris.

† **histōrice**, *adv.* [historicus] *povjesnički, historički.*

historicus, *adj.* [ιστορικῆς] *povjesnički, historički*, genus, način pisanja, slog; nec historico sed prope quotidiano sermone explicatae (narrationis); * fides; *supst. historicus*, i, m. *historik, povjesnik, i istraživač povijesti ili događaja i pisac povjesti.*

Histri, Histria etc. *gl.* Istri etc.

histriceus, *adj.* [zastarjelo *hister* = *histrio*] *glumački, h. imperium, kazališna uprava, Plaut.*

histrio, *ōnis, m. glumac, acteur.* (*Po Liviju etruska riječ, a znači „pantomima“.* Vjerojatnije je, da potječe od grčkoga * ιστορίων te znači „priповједач“.)

histrionālis, *adj.* [histrio] (*Tac.*) *glumački, modi; studium, favor, za glumce.*

histrionia, *ae, f.* [histrio] *glumaštvo, jedn. Plaut. Amph. prol. 90.*

hiulce, *adv.* [hiulcus 2] *sa zijevo, s prekidanjem, (hiatus, zjev) loqui, jedn. Cic. de or. 3, 12, 45.*

hiulco, i. [hiulcus] *činiti zjati, činiti, da se rasjedne, agros, jedn. Cat. 68, 62.*

hiuleus, *adj.* [hiol] 1) * *zjajući, raspukao, rāsahao, arva h. siti (= od suše).* 2) *tp. a) o govoru: isprkidan, neskladan, concursus verborum; voces. b) (Plaut.) pohlepan, lakom na.*

hōe v. huc pod hic 4).

hōdie, *adv.* [hoc-die] 1) *danās; h. mane, jutros; hodie nunquam ad vesperum, do večeras; nočas.* 2) *tp. a) jošte danās, odmah, baš (upravo) sada, Ter. Hor. b) dan danās, sada, u sadašnje doba, u naše dane, hodie quoque, jošte dan danās, jošte sada; hodieque a) i danās jošte, a i danās jošte. β) † = hodie quoque.*

hōdiernus, *adj.* [hodie] *današnji, edictum; dies; h. die; ad hodiernum diem, do današnjega dana, do dan danās.*

hoedus v. haedus.

holus, *holeris, gl. olus.*

Hōmērus, i, m. [Ὅμηρος] *Homer, najstariji i najslavniji pjesnik grčki, otac pjesništva ep-skoga, neznana podrijetla (ἐκτὰ πόλιν διεπρόουιν*

περὶ πόλιν Ὀμήρου. Σύμωνα, Πόδο, Κολοφών, Σαλαμίς, Ἴος, Ἄργος. Ἀθήναι), po narodnom uvjerenju bio je Jonjanin. *Ordalle Hōmēreus, † -ias, adj. Homerov, Agamemno, u Homera; Hōmērōnides, ae, m. nasljedovalac Homera, jedn. Plaut. Truo. 2, 6, 4.*

hōmērida, *ae, comm.* [homo-caedo] *ubojica, kronik, ubilica, krvnica, * u dobru sm. o Hektoru = Homerovo ἀνδροφόνος (ljudomor) koji je mnogo neprijatelja pobio.*

† **hōmēridium**, ii, n. [homo-caedo] *ubojstvo, krv.*

hōmo, *īnis, [arhaist. homonis] comm. čovjek (muž i žena); sr. mas i vir, genus hominum, čovjeđi rod, čovječanstvo; h. adolescens, senex, servus, Com., homo nemo, nijedna živa duša, nitko žin; u pl., ljudi, uopće, i ljudi, koji žive uz pojedince, bližnji, inter homines esse = živjeti ili s ljudma općiti, (Hor.) paucorum hominum esse, s rijetkima drugovati, družiti se; ab hominibus relegare, između ljudi, iz čovječanskoga društva; hominum utilitas; ab augendis hominum utilitatibus non recedere, bližnjega; monstrum hominis, grdosija, Ter.; odium hominis, mrziti čovjek; s negodoivanjem i s preziranjem, quid hominis es, Ter.; u opreci sa ženom, mi homo et mea mulier, Plaut.; napose a) u dobru smislu: pravi, razborit čovjek, čovjek od riječi ili tvrde vjere, si homo esses, homo sum, humani nihil a me alienum esse puto, Ter.; jam fiet homo, Hor.; quoniam homo est et nos diligit; si vis homo esse, recipe te ad nos; homines visi sumus, pokazati smo se ljudi; hominem ex homine tollere ili exuere; virum te putabo, hominem (za ukusna čovjeka) non putabo. b) u zlu smislu: slabo, grješno stvorenje, fateor me saepe peccasse, homo sum. c) h. tui, tvoja djelat, rod; h. alicujus, rob; arcesse homines, Plaut.; † homines linguae suae, zemljaci njegovi. d) na mjesto pron. demonstr. s obzirom na rečeno već lice (sr. vir), collocari jussit hominem in aureo lecto; vide, quid homini tribuam; ut est captus hominum; kadšto sa značenjem preziranja, circumsistunt hominem; (Com. Hor.) hic homo = ja (sr. hic); također (Ter.) homo = aliquis. e) *pl. pješaci, homines equitesque; ovi s porodicama svojim; stanovnici u opreci sa gradom, nec urbi nec hominibus, Liv.**

Hōmōle, *es, f.* [Ὁμόλη] *Homola, gora u Tesaliji, Verg.*

hōmūllus, i, m. [dem. od homo] *čovječuljak, hic h., ovaj kukavni čovjek.*

hōmunculo, *ōnis, m. i hōmunculus, i, m. [dem. od homo] čovječuljak, u opreci s bogovima; homuncio i (Ter.) momak.*

honestas, ātis, f. [honestus] 1) *čast, ugled*, honestas, gloria; h. et decus; laus et h.; *pošténje, čestitost, dobar glas*, omnem h. amittere; quas familias honestatis amplitudinisque gratiā nomino (sr. honor); honestates, *odlikovanje*, i honestates civitatis (Cic. pro Sest. 51, 109.) = *sva ugledna lica, štovanja vrijedni ljudi*. 2) *pristalost, pristojnost, pošténje*, vitae; ab omni honestate remota; *takoder o neživom: pristalost, dostojanstvo, ljepota*, in rebus ipsis; testudinis. 3) *krepost, čudorednost, pristalost, pristojnost, plemenito srce*, i sk., ubi est dignitas nisi ubi honestas tota his quatuor virtutibus continetur; perfecta forma honestatis.

honeste, adv. s komp. i sup. [honestus] 1) *pošteno, čestito, pristalo, pristojno, dostojno*, cenare; se gerere; † honestius dono dare; parum honeste habere pudicitiam, *odviše malo štovati, oijeniti*; † h. natus, *poštena roda*. 2) *kreposno, vivere*.

honesto, 1. [honestus] *štovati, odlikovati, resiti, oplemeniti*, alqm; alqm laude et honore; domum.

honestus, adj. s komp. i sup. [honor] 1) *ugledan, štovan, oijenjen, poštovan, odličan, znatan, štovanja vrijedan*, homo h. et nobilis; h. familia; honesti homines; honesto loco natus, *čestita roda*; honesti ex juventute, *mladići iz poštovanih obitelji*; honestissimi sui generis, *najugledniji od svoga roda (među njima)*. 2) *što je vrijedno štovanja: pristao, pristojan, pošten, čestit, poštovan, convivium; dies; honestarum rerum egens, ne mogući živjeti prema staležu; divitiae, pošteno stečeno; amicitia; spes; mendacium; supst. bonum honestumque; honesta petere, facere, često i honestum, dobro, kreposno, krepost, napose što nije protiv države i koristiti njezine, ili se ne opire priznanim načelima državnim i pravnim*. 3) *pošten, a) = što se ugodno sluša: blagoglasičan, lijep, oratio; nomen h. et probabile; (Ter.) honesta oratio est, to valja! b) * lijep, pristao, krasan, plemeniti, facies; eunuchus; pectus; os; u Nep. dignitate erat honesta; supst. u Hor. honestum, nešto ljepo*.

honor, starije **hōnos**, ōris, m. *čast, poštovanje, pošta*, decorari honoribus amplissimis; esse in honore apud alqm; habere, tribuere; † reddere, * praestare alqui honorem; afficere, augere alqm honore, *štovati*; in honorem adducere alqm; summo honori alqui est, *na najveću je čast komu*; esse alqui honori, *nastojati oko čije časti, prēmiciati je, pomoći mu do časti*; ut eorum augeant opes

eisque honori sint et dignitati; honori alqd ducere alqui, honori ducitur (v. duco); * honorem nominis hujus dare, *počastiti ovim i.*, si quis Amatae tangit honos (*štovanje*) animum; alqm, alqm honoris causā, gratiā nomino, *sa svim poštovanjem*; honoris alqjs causā, * † in honorem alqjs, *komu na čast, da komu čovjek iskaže poštovanje i pažnju*; (Tac.) restituit aram honorique patris princeps ipse cum legionibus decurrit; ad honorem alqjs, *Liv.*; honores caelestes, divini, deorum, *Curt.*; honorem praefari ili dicere, *moleći oproštenje za nepristojnu riječ, što će je upotrijebiti: dopustite! da oprostite! s dopuštenjem govoreći, u Curt. 5, 1, 22.* h. sit auribus; h. verborum, rerum; *štovanje, pošta, što se iskazuje riječima ili djelom*; Hannibale omni rerum et verborum honore exsequias celebrante, *Liv.*; * supremus h., *posljednja čast = pogreb, sprovod*; sepulturae honore non carere; * mortis honore carere; communi in morte honore carere. *Napose a) čast = služba, počasni ured, tribunicius, extraordinarius; amplissimus = konzulstvo, honores amplissimi, najviše časti (službu) uopće; honores petere, capere; curuli honore uti; ad honores ascendere, pervenire; honoris gradus, cursus honorum; honore acto; honoribus operam dare; nihil praestantius honoribus (od visokih časti građanskih), imperlis (od visokih vojnih č.; sr. imperium, magistratus); odatle i počasni naslov, honore militari appellare tribunos militum; honorem dare; honore contentum esse; * pohvala, meros h. audire; (počasna) plata, nagrada, h. medici; medico honorem habere; baština ili zapis; * iskazana bogovima čast, štovanje, * žrtve, priloz, lijevanice (libatio), svečanost, slava; * pjesma u hvalu, suum honorem dicere Baccho. b) svojstvo predmeta, koje čast donosi: * dražest, dragost, milina, ures, nakit, dika, ljepota, krasan dar, cinctus honore (vijencem) caput; oculis laetos afflarat honores; h. silvarum = lišće; honores ruris; quoscunque feret cultus tibi fundus h. c) personif., bog časti.*

honorabilis, adj. [honoro] (*rijetko*) *častan, čestit*, haec ipsa sunt h.

honorarius, adj. [honor] *na čast službeni, počasni*, vinum, frumentum h.; arbiter; † tumulus; † ludi; docere debitum est, delectare honorarium, *biva časti radi; supst. hōnorarium, li, n. (počasni) dar, počasnica, jabuka, douceur*.

honoratus, adv. [honoratus] s komp. (*Just.*) *časno*.

honoratus, adj. s komp. i sup. [honoro] 1) pđštovan, ugledan, homo honoratior apud alqm; senectus; i o onom, koji čast (državnu službu) obnaša ili je obnašao, Liv.; * comae, višega činovnika. 2) častan, ugledan, odličan, militia; decretum honoratissimum; † ministeria (časti, službe); * rus.

honorifice, adv. s komp. (-centius) i sup. (-centissime) [honorificus] časno, s poštovanjem.

honorificus, adj. s komp. (-centior) i sup. (-centissimus) [honor-facio] častan, dinedi uglednim.

honorio, i. [honor] štovati, pđštovati, darivati, nagraditi, alqm; virtutem; me regnumque meum gloria honorasti; (Aurel. Vict.) alqm luctu; plebei scitum, quo oneratus sum magis quam honoratus; (Liv.) alqm sella curuli, (Curt.) donis; (Aurel. Vict.) alqm dignis muneribus; † certantium quemque; slaviti, diem, jedn. Liv. 5, 28, 4.

* † **honorus**, adj. [honor] (rijetko) častan, ugledan, dičan.

* † **hoplomachus**, i, m. [ὁπλομαχος] teško naoružan borac, gladijator.

1. **Hōra**, ae, f. Hora, ime među bogove uvrštenoj Herzili, Ov.; sr. Hersilia.

2. **hōra**, ne, f. [ῥα] 1) ura, sat u Rimljana jednake duljine, budući da su dan dijelili od istoku do zapada sunca na 12 ura, ljeti i zimi. 21. III. i 21. IX. mjeseca pada hora prima od 6--7 iz jutra, po našem računu zimi kasnije ljeti ranije. Hora sexta je naše podne („siesta“). Napose a) una hora, in hora, (Plaut.) in una hora, za sat, dok sat mine; hora quarta, decima itd. (od ishoda sunca); quota hora est; koliko je sati? hora prima noctis; horae legitima, zakonom određeno vrijeme za govorenje. b) * mutari in horas, svaki sat ili čas; † amicus omnium horarum; * vivere in horam v. in. 2) pl. = dobnjak, ura, sat, mittere ad horas, poslati koga da gleda, koliko je sati, machinatione quadam moveri aliquid videmus, ut sphaeram, ut horas. 3) * uopće: vrijeme, doba, crastina; variis mundum temperat horis; mihi porriget hora; * doba od godišta, temporis; flagrantis atrox Caniculae. 4) kao vlastito ime, Hōrae, ārum, f. [ῥαῖ] Hore, djevice reda u prirodi i godišta, koja se pravilno vraćaju, kćeri Jupitera i Temide.

hōraeus, adj. [ῥαῖος] u salāmuri, u rasolu (od ribica), Plaut.

Hōrātius, ii, m. Horacije, ime plemenu rimskomu 1) Horaciji, trojci, koji su za kralja Tula Hostilija nadvladali tri albanska Ku-

rijačija; sestra njihova Horacija. 2) Horatius Cocles, koji se junački upro vojsci kralju Porzene. 3) pjesnik Quintus H. Flaccus, rođen u Venuziji g. 65. pr. Is., umro 8. pr. Is.

hordēus, adj. [hordeum] ječmen, jedn. Plaut. Cas. 2, 8, 58.

hordeum, i, n. ječam; * pl.

hōria, ae, f. čamac, čun, Plaut.

hōriōla, ae, f. [dem. od hōria] čamac ribarski, jedn. Plaut. Trin. 4, 2, 100.

hornōtinus, adj. [hornus] ljetošnji, frumentum.

* **hornus**, adj. [ῥῆνος] = hornotinus.

hōrōlōgium, ii, n. [ῥορολόγιον] sat, ura sunčanica ili vodeni sat.

hōrrendus, adj. [gerund. od horreo] 1) strašan, užasan, grozan, strahovit, carmen. Liv.; stridor, Curt.; * monstrum; * nox; * Sibylla, grozna, časna; * horrendum sonare. 2) divan, zamjeran.

hōrreo, — 2. 1) stršiti, ježiti se, * hastae horrentes; * capilli; * comae; † horrenti capillo. 2) pren., stršiti čim ili od čega, phalanx horrens hastis, Liv.; * seges h. aristis; * draco squamis; mare fluctibus, ustalasa se, diže se na valove; * corpus ut impulsae segotes aquilonibus, strestli se, uzdrhtati; * saevia verba minis; apst., terga horrentia suum (= horrentia setis), čekinjav. 3) o živim stvorovima, a) kojima se koža od zime steže, * ježiti se, zgroziti se, upropastiti se, tresti se, drhtati od zime; o zemlji, posetne uno tempore florere, doinde vicissim horrere terra? trnuti. b) od straha drhtati, zgražavati se, groza ili jeza me hvata, prepasti se, strašiti se, protrnuti od straha, animo; quorsus eruptura sit dominatio; horreo, ne; h. alqd; crudelitatem alejs; nomina gentium, periculum; (Hor.) te negliget aut horret; h. dicere; quae horrere solso, diviti se, čudedi se gledati, čuditi se; h. numen divinum; * strašan i divlji biti, bješnjeti, tempestas toto h. in anno.

hōrrēscō, rui, — 3. [inchoat. od horreo] zgražavati se, groza me hvata, spopada me jeza, * villis, * setis, bivam čekinjav; * ensibus strictis; * segetes h. flabris, slanu seteljavati; * h. morsus (acc.); non horruī progredi.

horreum, i, n. spremnica; žitnica, hambar; pivnica, podrum; za pčele: ulište košnica, * za mrave: mravinjak, † za kipeve: kipevjak.

horribilis, adj. s komp. [horreo] strahovit, strašan, grozan, užasan, species; casus; formidines; † cicatrix. 2) (u razgovoru) strašan, vanredan, čudnovat, prekomjeran, celeritas.

horride, adv. s. *homp.* [horridus] *samo tp. a) nãkidenò, prosto, priprosto*, vivere; dicere; tisdem ornamentis utetur horridius, *tako, da govora odvise ne ukrase. b) strogo*, alqm alloqui, jedn. *Tao. histor. 1, 82.*

horridulus, adj. [dem. od horridus] *samo tp. odvise prost, priprost*, orationes; tua illa.

horridus, adj. s. *homp.* [horreo] 1) *stršedi; rapav, rutav, runjav, đupav, bodljikav, čekinjav, barba, jecur, * myrthus h. hastilubus; * sus. 2) surov, divlji, mrzak, gadan, prostački*, deformis atque horridus homo; horridum militem esse debere, non caelatum auro et argento; campus, *pust; (Ter.) virgo, nekidenà, * pastor; * locus; * humus; * hiems, ljuta; * aequora, üzburkano. 3) * dršdući od zime, grozan (radi zime) leden*, si premerem ventosas horridus Alpes; bruma horrida gelu. 4) *tp. a) o značaju i ka-levoći: divlji, surov, nãotesan, mrzak, takoder u boljem smislu: prost, priprost, nekiden, Tubero vita et oratione horridus; † unum agreste et h. genus est, quos sapientes vocant; † vir paulo horridior et durior; * te neglexet horridus; * gens; † ingenium; verba, scripta, oratio; * numerus, nepravilan, neurđen; prisco illo dicendi et horrido modo; in antiquis tabulis illo ipso horrido obsoletoque tenemur. b) grozan, strašan, užasan, strahovit, * bellum; * macies; * proelia; * fata; horridiore aspectu esse, biti strašan pogledati (o ljudma); (Tao.) acies.*

* **horrifera**, fēra, fērum, adj. [horror-fero] 1) *leden, studen, Boreas. 2) grozan, strašan, užasan, Erinys.*

* **horrifacio**, i. [horror-facio] 1) *điniti rapavim, neravnim, burkati, talasati*, venti h. mare. 2) *apsol. strašiti, zadati strah, užerati u strah.*

* **horrificus**, adj. [horror-facio] *zadajući strah, grozan, strašan*, letum.

* **horri-sonus**, adj. *strašno zvučedi, bačan, fremitus; cardo (škrípajući); frekum.*

horror, ōris, m. 1) *ježenje od zime, ježnja, srsi*, jam sine horrore est; † horrore cor-pora afficere; * frigidus h. membra quatit. 2) *groza, strah, užas, strava*, qui horror me perfudit; * me luridus occupat horror; † corda horrore perstringere; (*Eutr.*) horror vultus, *strahovit pogled, napose: sveti strah*, animos horrore imbuiere; perfusus horrore venerabundusque.

hōrsūm, adv. [huc i vōrsūm] (*pretl.*) *ovamo.*

Horta, ae, f. *Horta*, grad u Etruriji. *Odalle*

* *-tīnus*, adj. *hortski.*

hortāmen, inis, n. [hortor] *poticalo, eventus* Decii ingens h. erat ad etc.; * longo hortamine uti; *pl. Tao.*

hortāmentum, i, n. [hortor] *pòticānje, slobòdēnje*, hortamento esse, *Sall.*; hortamenta animi, *Liv.*; virtutis, *Just.*

hortatio, ōnis, f. [hortor] *slobòdēnje, pòticānje, podbadanje*, h. non est necessaria; clamor permixtus hortatione; hortatione agere cum alqo, *poliđudi*; hortatione ad philosophiam; *spis Augustov, Suet.*

hortator, ōris, m. [hortor] *podbadač, potikáč*, studii; hortatores ad me restituendum fuerunt; * animorum; * pugnae; † mihi certo jucundus hic magis quam studiorum h. videtur esse recessus.

hortatus, us, m. [hortor] = hortatio, u sing. *clas. samo u abl.; pl.*

Hortensius, *Hortenzije*, ime plemenu rim-skomu; Quintus H. Hortalus, rođen 114 pr. Is., prije Cicerona najvedi govornik rimski. *Odalle Hortensiānus*, adj. *Hortenzijev, Suet.*; illa Hortensiana, *filozofjski spis Ciceronov pod imenom „Hortensius“, Cic. Att. 4, 6, 3.*

hortor, dep. i *sokòliti, slobòditi, podba-dati, pòticati*, alqm, ad alqd, ad perficiendum; alqm de alqa re; h. alqd; quod quidem illum soleo hortari; pacem, pacem amicitiamque; (*Verg. Liv.*) in alqd; s ut, ne; (*rijetko*) *sa sam. konj. Caes. b. c. 1, 21, 4. st. Verg. Aen. 8, 129.; (rijetko) s inf. Cic. Nep. Ov., saoc. o. inf. pas. Verg. Aen. 2, 33. duci (molem equi) intra muros h.; sa sljedećim upravim govorom, Hor. ep. 2, 2, 35.; * vitulos, obuđavati, vježbati; apsol., monere alii, alii hortari. Napose a) u vojničkom jeziku: sloboditi, hrabriti, sokòliti, potpaliti, pauca hortatus milites; suos. b) o stvari, pòticati, nago-niti, opđminjati, multae res Gallos ad hoc consilium h; rei publicae dignitas minora haec relinquere h.*

hortulus, i, m. [dem. od hortus] *vrtao, bašćica; ponajviše pl. park, perivoj, pren.*, Epicurus hortulos suos irrigavit.

hortas, i, m. *vrta, bašća, ograda; plur. napose park, perivoj; (Hor.) povrće.*

hōspes, itis, m. 1) *gost, a) koji se očekuje*, recipere hospitem, h. meus. b) *gostoprimalo, tko gosta prima*, alter ad cauponam devertit, alter ad hospitem. 2) *stranac, tuđinao*, h. hujus urbis, u ovom g.; nos hinc Romae jam non hospites, sed peregrini atque advenae nominabamur; *odalle tp. nevješt čemu, hospitem in agendo esse.*

hospita, ae, f. *gl. hospitus.*

hospitālis, adj. *skomp. i sup.* [hospes] *gostin-ski, dočekljiv, gostoljub*, sedes; cubiculum h., *gostinaka; deversorium; beneficia,*

prema gostima; caedes hos., *gosta*; Jupiter zaštitnik *gostoljubija*; (*Curt.*) dii; nullum h. jus in iis servandum censuerunt; (*Ter.*) tessera, hospitalem esse in alqm; homo hospitalissimus, *vrlo dočekljiv*; domus; * umbra, *vabeći hlad*; * pectus, *čovjekoljuban*.

hospitalitas, ātis, f. [hospitalis] (*rijetko*) *dočekljivost, gostoljublje*.

hospitaliter, adv. [hospitalis] *gostoljubno, dočekljivo*.

hospitium, ii, n. [hospes] 1) *gostoljublje*, h. eos conjungit; hospitium mihi est iū intercedit cum aliquo; alejs hospitio usus sum; facere h. cum alqo; jungere, conjungere, renunciare hospitium. 2) *gostoljuban doček, gošćenje, časćenje, čast, pošta*, accipere, excipere, recipere alqm hospitio, *gostoljubno primiti, dobro dočekati*; alqm hospitio agresti accipere, *po seoski pogostiti, počastiti*, alqm hospitio magnificentissimo accipere, *vrlo ajajno*; invitare alqm hospitio, *pozvati na gozbu*; * hospitio arena prohiberi t. j. *odbiti od obale*; solvere animum artum hospitii (*dat.*) 3) *gostoljubno mjesto, noćište, konak, boravište kod gosta* [gl. hospes 1]; sr. *deversorium, caupona*, discedere ex h.; parare h.; publicum h.; adducere alqm in h.; h. renunciare; divisi in hospitia; * *ležaje, brlag za životinje*.

* **hospitius**, adj. (*samo u sing. i n. pl.*), 1) * *inostranski, tuđ, navis*; aequora; u *prozi* supst. *hospita*, ae, f. *tuđinka, inostranka, gošća*. 2) * *gostoljuban, dočekljiv, uxor hospita* Teucris; terra; unda hospita plaustis (*sc. gelu concreta*), *preko kojega kola idu*; u *prozi* supst. *hospita*, ae, f. *dočekljiva domaćica, gostoljupka*.

hostia, ae, f. *životinje za žrtvanje, žrtva klanica, žrtva, obično za pomirenje bogova*, immolare, * mactare, † caedere hostias; immolare, rem divinam facere; sacrificare hostias, per hostias dis supplicare, *zahvalnu žrtvu žrtvovati, prinijeti*; (*Tac.*) humana, *ljudska žrtva, čovjek bogovima na čast žrtvovan, zaklan*.

hostiatus, adj. [hostia] *imajući životinje za žrtvu, jedn. Plaut. Rud. 1, 5, 12*.

hosticus, adj. [hostis] *tuđ, neprijateljski, Plaut.*; ager; * ensis; * tellus; * moenia; supst. -cum, i, n. *neprijateljska zemlja, s praep.*, in hostico, *Liv.*

hostilis, adj. [hostis] 1) *neprijateljski, neprijateljev, terra*; expugnatio; metus, *od neprijatelja*; bella h. (*s vanjskim neprijateljima, u opreci s domaćim ratovima*); condiciones h., *s neprijateljem ugovljeni*; † arma; (*Eutr.*) h. manu, *rukom neprijatelja*; * naves, *kao t. t. u haruspiciu, para, čest jelara (crne*

džigerice) i ostaloga droba, koja znači neprijatelja (opp. familiaris). 2) o mišljenju i čuvstvu: neprijateljski, odium; † animus hostile quid; hostilia facere, audere, pati; hostilem in modum.

hostiliter, adv. [hostilis] *neprijateljski*.

Hostilius, i, m. *Hostilije, ime plemenu rimskomu*; Tullus H., *treći kralj rimski. Odatle Hostilius, adj. Hostiljev*.

hostimentum, i, n. (*rijetko*) [hostio] *izmirenje, izravnanje, Plaut.*

hostio, ā, izravnati, izmiriti, vratiti, *Plaut.*

hostis, is, comm. „gost“ *tuđinao, došljak*, (*sr. Cic. off. 1, 2, 37.*), *odatle neprijatelj ratujući*; socii atque hostes, cives hostesque; pacatus an hostis sit; Hannibal natus adversus Romanos hostis; se quam primum posset, hostem fore populo Romano, (*Liv. 27, 35, 5.*), praesciscere quam quisque eorum (*od oba za buduću godinu izabrana konzula*) provinciam, quem hostem haberet; (*Liv. 41, 8, 4.*) mentio tantum de provinciis Sardinia Istriaque et utriusque (*obiću konzula*) hostibus fuit, qui in his provinciis bellum concivissent; hostem alqm judicare, *za neprijatelja (izdajicu) domovine*; confligere cum hoste, *kao neprij., capta h., zarobljena neprijateljica, Liv. Odatle uopće — očit neprijatelj, koji radi neprijateljski u privatnim prilikama, dušmanin*, omnes nos statuit ille non inimicos, sed hostes; h. omnium hominum; diis hominibusque hostis; * *napose neprijatelj u ljubavi, nuzljub, rival, u Plaut. protivnik na sudu*.

huc, hucine v hic 4).

hul, interj. ej! e! o! ah! ala! hu! *Ter. Cic. hujusmodi ili hujusmodi, ove vrste, ovaki, ovakav, taki*.

humane, adv. s komp. i sup. [hūmānus] 1) *čovječno, pametno, razborito, mirno, pati, Ter., loqui, Cael. u Cic. ep.*; ferre morbos toleranter atque humane; humana humane ferre; si qui forte — aliquid fecerunt humanius, nešto čovječnosti popustiti, *odveć čovječno postupati*; ironički *Hor. ep. 1, 2, 70, intervalla h. commoda, (ironički o „nečovječnim“ razmacima) „ljudski pristojni“*. 2) *čovjekoljubno, ljudski, prijazno*.

humanitas, ātis, f. [humanus] 1) *čovječnost, čovječstvo (čim se čovjek razlikuje od nijeme životinje), čovječja čud, ljudsko dostojanstvo, čovječje čuvstvo, commune humanitatis corpus; magna est vis humanitatis; natura certe dedit, ut humanitatis non parum haberes; id quod est humanitatis tuae; što si sebi kao čovjeku dužan; exuere omnem humanitatem. Napose 2) blagost, milokrvnost, prijaznost, uljudnost, udvornost,*

humanost; humanitas et mansuetudo; clementia et humanitas; aequitas et h.; summa in alqm h.; facilitas atque h. tua; edictorum; humanitate alqm capere. 3) prava čovječja, plemenitija, općenita obrazovanost, i kao posljedica ove i: uglađen ukus, za pristojnost, uglađenost u vladanju i govoru, fin način ponašanja, vita humanitate perpolita; communium literarum ac politioris humanitatis experts; a cultu atque humanitate provinciae longissimae absunt; hac vestra humanitate; stoga napose artes, quibus ad humanitatem aetas puerilis informari solet, nauke, znanosti, umjetnosti, koje ne pripravljaју za pojedinu znanstvenu struku, već za znanost samu po sebi i za neko više zvanje uopće, te im je stoga ponajprije svrha prava čovječja, općenita obrazovanost, ka kojoj su i Rimljani računali ne samo proučavanje jezika, već i pjesništvo, govorništvo, filozofiju, povjest i matematiku, dakle = artes liberales, ingenuae, bonae, optimae, humanitetae nauke, kako dokazuje klasično u tom obziru mjesto u Gelija N. A. 13, 16.; sr. Cio. p. Arch. 1, 2.

humāniter, adj. [humanus] čovječanski; ljudski, kako da čovjek to podnosi, t. j. ravnodušno, mirno; h. vivere, upravo čovječanski uživati život; napose uljudno, ljubazno, prijazno, udvorno.

humānitus, adv. [humanus] 1) čovječanski, ljudski, si quid mihi h. accidisset [euphem. gl. accido 2) a]. 2) (rijetko) kako se čovjeku pristoji, uljudno, prijazno, ljubazno, Ter.

humānus, adj. s komp. i sup. [homo] (v. humanitas i homo) 1) čovječanski, čovječji, ljudski, čovjeka dostojan, plemenit, u ljudi običan, species; vita; * casus; genus h., čovječji rod, čovječanstvo; scelus h., protiv ljudi; * dapes, od čovječjega mesa: voluptas humanissima, najplemenitija; attulisti alqd humanius horum recentiorum, plemenitije mišljenje novih Epikurovaca; qui se humanis vitis contaminavissent, običnim u ljudi opaćinama; humana et usitata ratio; h. sensus actoris; humanum est, jest čovječje; humanum id quidem, quid ita existimas; res humanae, čovječanske stvari, poslovi; sve zemaljsko, što se ljudma događa ili dogoditi može, zgode ili nezgode, dobra ili zla sreda, vremena sreda ili nesreda, res humanae fragiles caducaeque sunt; rerum humanarum contemptio; res humanas contemnere; amicitiam omnibus rebus humanis antepone, etika i dijalektika i što ova pripada (sr. divinus); supst. humanum, i, n. i plur.

humana, ljudski udes, sudbina, sreda dobra ili zla, homo sum, humani nihil a me alienum puto, Ter. Heaut. 1, 1, 25.; sr. Cio. off. 1, 9, 80 (koji sam humani na mjestu Terencijevu tumači riječima: illa quae ceteris [hominibus] aut prospera aut adversa eveniunt); quae fateor humana esse, et multis bonis viris accidisse, Cio. leg. 1, 17, 43.; nasuprot tomu humana u Cio. or. 34, 120. o jus civile i povjesti (opp. divina); divina humanaque, sve, što da ljudma bude sveto, Hor. sat. 2, 3, 95. 2) čovjekoljubiv, blag, dobrotiv, ljubazan, uljudan, prijazan, facilis et h.; moderatus et h.; humanus erga alqm; homo humanissimus; (Planc. u Cio. ep.) moderatissimi atque humanissimi sensus fuit; ingenium. 3) fino, plemenito, općenito nadraženo, obrazovan, uglađen, uljudan, pristojan, udvoran, Syracusani, homines periti et h.; gens h. atque docta; Scipio, homo humanissimus; sit sanctum apud vos humanissimos homines hoc poëtae nomen, quod nulla unquam barbaria violavit. 4) (rijetko) humanus supst. = homo, possum falli ut humanus, Cio. Att. 13, 21.; pulcher et humano major, Ov.; primus humanorum post Herculem, Just.: nasuprot ne ide ovamo Liv. 8, 9, 10. augustior humano visu, od ljudske prikaze.

humilis, ōnis, f. [humo] ukop, pogreb.

* **humecto** (ūnecto), i. [humectus] vlažiti, dvlažiti; napose suzama obliti.

* **hūmeo** a ne valja umeo, — — 2. vlažan, mokar biti, većinom u partic. * + humens, tis, vlažan, mokar; supst. humentia, ium, n. mokro, mokre stvari, močvare.

humērus bolje umerus.

* + **humeseo**, (ūm), — — 3. [humeo] mokar, vlažan postajati, pdkisnuti.

humīde bolje nego umīde, adj. vlažno, mokro, jedn. Plaut. Most. 1, 2, 67.

humīdus bolje nego umīdus, adj. s komp. i sup. [humeo] vlažan, mokar, sočan, terrena et humida suo pondere in terram et in mare feruntur; ligna; naves; materia; lectus, od suza, Cio.; * lumina; * nox, rosna; * maria; * mella; * Ide, vrelovita, puna izvorā; * vina; * regna, o rijeci Peneus; + supst. humidum, i, n. in humido; paludum.

humīfer (ūmīf.), fēra, fērum, adj. [humor-fero] vlagonosan, vlažan, jedn. na pjesničkom mjestu u Cio. de div. 1, 11, 15.

humilis, adj. s komp. i sup. [humus] 1) nizak, malen, arbores; vites; navis; turris; munio humilior, * domus; * Forentum, u nizini ležeći; * avis volat h.; + solum humillimum; o stas, statura humili esse; + quorum nemi-

nem edeo h. esse; * h. Cleonae, *malene*, *si-čušne*, *majušne*; *nedubok*, * fossa; † convallis; † radix. 2) tp. a) po činu, po dostojanstvu, po staležu, po ugledu, plemenu, kalovodi: *nizak*, *neugledan*, *neznatan*, *prost*, *slab*, *malen*, *ubog*, *siromašan*, *oskudan*, *potreban*, *kukavan*, natus parentibus h.; homo humillimus de plebe; humili loco ortus; (Aurel. Vict.) humillimo loco natus; civitas; alqm humiliorem redigere; quos et quam humiles accepisset; homines multis rebus humiliiores sunt quam bestiae, *gori*, *slabiji*; res h. contempta; nihil abjectum, nihil humile; (Balb. et Opp. u. Cio. ep.) homines humiles; * ex humili potens; ars; vestitus; cultus; fortuna; sepultura; * aqua; *supet*. (rjetko) oratorum laus ita ducta ab humili venit ad summum; omnes non improbi humiles; humiliiores (opp. potentiores, Caes., u. Hirt. opulentiiores). b) o govorniku: *nizak*, *prost*, *nekičen*, *svakidašnji*, *običan*, oratio h. et abjecta; verbum h.; genus dicendi, orationis; sermo demissus et h.; (Hor. ep. ad Plones v. 229.), humili sermone, *kojim se u prostim lječmama govori*; † verba humilia et vulgaria; * humili modo loqui; † alter (Macr.) h. c) o misljenju, o volji, čući, a) *nizak*, *malisav*, *neznatan*, *puzav*, *prost*, *podao*, *potišten*, timido animo, humili, demisso fractoque; mens h.; nemo est tam h., qui etc.; nihil humile cogitare; * mulier non h., *plemenita* (o Kleopatri); † curae h. et sordidae; † Vitellius h., *puzavac*. β) *ponizan*, *pokoran*, * h. decisis pennis, *ščučuren*, *škunjen*, *pokoran*; animo demisso atque humili; prece et obsecratione h. ac supplicii uti; orari h. et supplicii oratione, * h. supplexque; (Ter.) ut res se dant, ita magni humilesque sumus. γ) *ponizan*, *snuzđen*, *pokunjen*, *malodušan*, humili animo ferre; (consulum) h. mentes; * pavor.

humilitas ātis, f. [humilis] 1) *nizina* (opp. *visina*), arboris; navium; animalium, *malen stas*; siderum, *nisko stanje*. 2) tp. a) *nizina* *roda*, *dostojanstva*, *dina*, *staleža*; *nizak rod*, *ugled*, *mod*, *neznatnost*, *malen ugled*, generis; propter humilitatem in hominum humilitate versatur; humilitatem alicui obicere; id se facile ex humilitate sua probare posse; illorum humanitate, u. njihovu *poniženju*; h. et obscuritas; despiciere humilitatem alicjs. b) *snuzđenost*, *pokunjenost*, *klonuće duhom*, *malodušnost*, metus habet humilitatem, *jednom Cio. Tusc. 3, 13, 27.* c) *poniženost*, *potištenost*, *puzavost*, *poniženje samoga sebe*, saepe magnificentia plus proficit quam h. et obsecratio; huic humilitati vel exsillum fuisse vel mortem anteponebam; causam dicentium h.

humiliter, adv. s. komp. sup. [humilis] tp. *ponižno*, *ponižujući*, *puzavo*, *podlo*, *potišteno*, sentire, servire; † eadem facta claritate vel obscuritate facientium aut tolluntur altissime aut humillime deprimuntur, *vrlo duboko*.

humo, i. [humus] *mrhvaca pokriti zemljom*, *pogrèpsiti*, *sahraniti*, *ukopati*, in terram cadentibus corporibus iisque humo tectis, e quo dictum est humari; penitus humari; militari honestoque funere alqm h.

humor a ne umor, ōris, m. [humeo] *mokrina*, *vлага*, *tekućina*, *voda*, nares humorem habent; humor nocturnus; humores marini; † h., qui ex utroque amne manat; † quidquid occulti humoris usquam manaret; * circumfluit, *more*; * defluit saxis agitatus humor; * caeli mobilis h., *kiša*; * gelidus h., *snijeg*; h. Bacchi, * musti, *vino*; * h. lacteus, *mljeklo*; * roscidus, *rosa*; h. (suze) labitur in genas; * caret os humore, *slina*; *okrepa bilja*, Verg. georg. 2, 331, 424.

humus, i, f. *zemlja*, *tle*, *površje zemlje*, *pabulum humi*; humus injecta; (Sall.) humi arido atque arenoso; arenam humo excitare; * mandare humo corpus; * humum mordere, *od boli gristi zemlju*; * propter humum volare; * fundit humo victum tellus; humi *kao što župat, na zemlji, i na zemlju*, humi jacere, retineri; stratus humi; locus circiter duodecim pedes humi depressus; † abicere corpus humi, † prosternere alqm h.; * virilem ponere vultum h.; * fundere corpora humi; * serpere h. [sr. a)]; * volvitur ille excussus h.; † projectum h. jugulavit; humo, *sa zemlje*, surgere; * *na zemlji*, sedere. Napose a) * *za oznaku niska*, *prosta u govornu*, u misli, *serpit humi*, *po zemlji*, repere per humum; humo affigere. b) = terra, *kraj*, *zemlja*, h. Punica, Pontica; *takoder* * = *podzemni svijet*, *podzemlje*, *had*, pretium vitae grata rependit h.

* **hyacinthus**, adj. [ῥακινθίος] *hijacintov* [gl. hyacinthus 2)], jedn. Cat. 61, 93.

Hyacinthus, i, m. [ῥάκινθος] 1) *Hijacint*, *mladić Lacedemonac*, *koga je Apolon ljubio*, *ali nehotice hicem diska ubio*; *iz njegove krvi je uzrastao svijet hyacinthus*. Odalle **Hyacinthia**, ōrum, n. [ῥακινθία] *svetkovina Hijacintova*, *što su njemu na čast Lacedemonci po tri dana svake godine slavili*. Ov. 2) * † *ovijet*, *hijacinta*; *ali ne naš hijacint (zumbul)*, *već nekaka perúnika*.

* **Hyades**, dum, f. [ῥάδες, „daždeće“, od ἔω] *hijade*, *sedam zvijezda*, *koje čine glavu biku (zvijezdu) ishoda je njihov (7—21. svibnja) obično kišu nagoviještao*, *stoga pluviae, tristes*. U

priđi kćeri Atlantove i sestre (po drugima: kćeri) Hijantove, također sestre Flejadā.

hysaena, ae, f. [ἡσάνα] *hijena*, Ov.

hyalus, i, m. [ἡαλος] *staklo*, jedn. Verg. georg. 4, 385.

* **Hyantēus**, adj. [Ἰάντειος] *Hijantski* = beotski [od nekadašnjih stanovnika Beotije, Hijanatā (Hyantes)]; * *supst.* **Hyantius**, = Beocanin, o Akteonu, unuku Kadma, kralja beotskoga.

Hyārētis, idis, f. [Ἰάρετις] *Hijarot*, rijeka u Indiji, Curt.

Hyas, antis, m. [Ἰας] *Hijant*, sin Atlantov (Atlas), brat (po drugima: otac) Hijadā. Ov.

Hybla, ae, f. [Ἰβλα] 1) *Hibla*, brdo na Siciliji, puna cvijeća za pčele. Odt. * **Hyblaeus**, adj., hibalski. 2) ime trima gradovima sicilskim; odatle -enses, ium, m. *Hibljani*.

hybrida, v. *hibrida*.

Hydraspeus, is, m. [Ἰδράσπης] 1) *Hidasp*, rijeka u Indiji, utječe u Ind. s. Behut ili Dželun, Verg. Curt. Just. 2) drug Enejin, Verg. 3) ornao, Hor.

hydra, ae, f. [Ἰδρα] *zmija vodena*, napose a) mnogoglava lernejska, 'što ju je Herkul ubio, *hidra*; odatle u posl. o lakšim stvarima (opp. Hercules) u Cio. de or. 2, 17, 71.; Lernaens pugnet ad hydras = da se stavi u najvode pogibli, Prop. b) čuvarica na ulazu u podzemni svijet sa 50 glava u Verg. c) kao nom. prop. * = *Ehidna*, mati Cerberova (sr. Echidna). d) * *hidra* kao zvijezde.

† **hydraulēs**, ae, m. [Ἰδραυλῆς] *hidraul*, orguljās na vodenim orguljama.

hydraulēus, adj. [Ἰδραυλικός] *hidraulski*, organa, vodene orgulje.

hydraulis, i, m. [Ἰδραυλός] *vodene orgulje*.

hydria, ae, f. [Ἰδρία] *krčag*, vrč za vodu; odatle uopće: vrč, žara (čisto lat. urna, u Cio. samo u grčkom odnošaju), conjicere sortes in h.

hydrōchous i, m. [Ἰδρωχός] *vodeničak*, zvijezde, jedn. Cat. 66, 94.

hydrōpleus, ae, j. [Ἰδρωπικός] *hidropičan*, imajući debelu, vodenu bolest, Hor.

hydrops, opis, m. [Ἰδρωψ] *debela*, vodena bolest, Hor.

1. * **hydras**, i, m. [Ἰδρας] *vodena zmija*, uopće: *zmija*; kao atribut u kosama Furijā i u Meduze.

2. **Hydras**, untis, f. [Ἰδραδος] ili **Hydrantum**, i, n. *Hidar*, grad u Kalabriji.

hýems gl. *hiems*.

Hýlaeus, i, m. [Ἰλαῖος] *Hilej*, šumski čovjek, divljak, nekaki Centaur, Verg.; odatle * **Hylaenus**, adj. *Hilejev*.

Hýlaas, ae, [Ἰλας] *Hilas*, pratilac i ljubimac Herkulov na vojni argonautskoj, Ver.

Hyllus, i, m. [Ἰλλος] *Hil*, sin Herkulov, Verg.

* **Hýmen**, ōnis, m. [Ἰμην] 1) *Himen*, bog svadbeni. 2) *svadbeni ili svatovski pjesma*.

* **Hýmēnaeus**, i, m. [Ἰμηναιός] = *Hymen Himenej*, 1) 2); također *svadba*, o životinjama: parenje.

Hýmettus, i, m. [Ἰμῆτις] *Himet*, gora u Atici, na glasu s mramora i s meda, odt. * **Hýmettius**, adj. *himetski*.

Hypaepa, ōrum, n. [Ἰπαιπαι] *Hipepa*, gradić u Lidiji, Ov. Odatle (Tac.) -pēni, ōrum, m. *Hipepljani*.

Hýpānis, is, m. [Ἰπανίς] *Hipan*, rijeka u Sarmaciji, s. Bug.

Hýpāsis (Hyph.) is, m. [Ἰπασίς, Ἰφασίς] *Hipaz*, najistočnija rijeka indijska, s. Beah ili Beyah, Curt.

Hýpāta, ae, f. [Ἰπάτη] *Hipata*, malen grad u Tesaliji. Odt. **Hypataeus**, adj. *hipatski*; *supst.* **Hypataei**, ōrum, m. *Hipadani*.

† **hýperbāton**, i, n. [ὑπερβατον] *premjesta* rijedi, čisto lat. *transgressio* (retor. figura).

Hýperbōreī, ōrum, n. [Ἰπερβόρειοι, βόρος = ὄρος „Zagorci“] *Hiperborejci*, mitski narod na najkrajnem sjeveru kraj oceana. Odt. * **Hýperborēus**, adj. *hiperborejski*.

Hýpēriōēs, is, m. [Ἰπериόης] *Hiperid*, govornik atički, suvremenik Demostenov.

* **Hýpērion**, ōnis, m. [Ἰπερίων] 1) *Hiperijon*, jedan Titan (sin Urana i Geje [= zemlje]), muž Teje, a otac Helija (Sol), Selene (Luna) i Eoje (Eos, Aurora). 2) *mjesto Ἰπериοντων = Ἰπериονίδης*, sin Hiperijonov = Helios, bog sunca. Odatle * **Hýpēriōnis**, idis, f. *Hiperijonovica*, kći H. = Aurora.

Hýpermestra, ae, f. [Ἰπερμήστρα] *Hipermestra*, kći Danajeva (gl. Danaides), Ov.

Hýphāsis v. *Hypasis*.

† **hýpōcaustum**, i, n. [ὑποκαυστον] *ispodnja grijalica*.

hýpōcrītēs, ae, m. [ὑποκριτής, odgovarač, tumač] *mim* (mimus), koji je prikazivanje pravoga glumca kretnjom tijela pratio.

hýpōdidascālus, i, m. [ὑποδιδάσκαλος] *podučitelj*, jedn. Cio. fam, 9, 18, 4.

hýpōmnēma, ātis, n. [ὑπόμνημα] *bilješka*, jedn. Cio. fil. u Cio. fam. 16, 21, 8.

hýpōthēca, ae, f. [ὑποθήκη] *zalog*, nepokretni zalog, hipoteka, (sr. pignus), Cio. fam. 13, 56, 2.

Hypsaea, ae, f. *Hipseja*, Rimljanka iz konzularskoga plemena Plaucija Hipseja, poznata sa svoje sljepoće, odatle s dosjetljivim oksimoronom H. caecior illā — spectes, Hor. sat. 1, 2, 91.

Hypsaeus, i, m. *pridjev P. Plaucija*, sr. Hypsaea.

- * **Hypsipileus**, adj. *Hypsipilin*; *Hypsipila*, kći *Toanta* (Thoas), *kralja na Lemnu*, tellus = *Lemnos*.
- Hyreāni**, ōrum, m. (Tac. Cat.) *Hirkanci*, stanovnici zemlje *Hyreāna*, ae, f. provincije perzijske uz Kaspijsko more, prozvanog „mare Hyrcanum“; *Macedones H.*, *Macedonci s Hirkancima* pomiješani u *Lidiji*, Tac. ann. 2, 47. Odatle adj. *Hyreānus*, *hirkanski*, mare, Prop. Aurel. Vict.; sinus, Prop.; campus, *Macedōnācā hirkanskih* (gl. malo više: *Macedones H.*) *Liv.*; *Hyreānius*, *hirkanski*, Curt.
- Hýrie**, es, f. [Υρίη] *Hirija*, grad i jezero u *Beotiji*, Ov.
- Hýrieus** (trosložno), ei, m. [Υριεύς] otac *Orijonov* (Orion). Odatle *Hýrieus*, adj. *Hirijejev*, Ov.
- * **Hýrtakides**, ae, m. [Υρτακίδης] *Hirtaković*, sin *Hirtakov* = *Nisus*.
- Hystaspes**, is, m. [Υστάπης] *Histasp*, otac *Dareja*, *kralja perzijskoga*, odt. *Darius Hystaspis* (sr. filius), *Histaspović*.

I

- Iacchus**, i, m. [Ιαχος] *Ijak*, ime mističnomu *Bakhu*, * meton. = vino.
- * **Iambēus**, adj. [ιάμβειος] *jampski*.
- Iambus**, i, m. [ιαμβος] a) *ijampska stopa*, (u —) *Hor.* b) *ijampska pjesma*.
- Iapētus**, i, m. [ιαπειτός] *Ijapet*, *Titan*, otac *Prometejeva*, *Epimetejeva*, *Atlantov* i *Menetijeve*, * genus *Iapeti* = *Prometej*; * satus *Iapeto*. Odt. * **Iāpētōnides**, ae m. *potōmak* [Ijapetov = *Atlas*.
- Iāpides**, um, m. *Ijapiđani*, narod u sjeverozap. *Iliriji*. Odatle 1) * **Iāpys**, ydis, adj. 2) **Iāpidia**, ae, f. *Ijapiđska zemlja*.
- Iāpŷx**, ygis, m. *Ijapig*, 1) sin *Dedalo*v, vod jedne naseobine u dolinu *Italiju*. Odatle **Iāpŷgla**, ae, f. *Ijapigija*, šest *Kalabrije*, * *Kalabrija*, * *Apulija*. 2) *Ijapigao*, a) ime riječi u *Apuliji*, * *Iapygis arva* = *Apulija*. b) * *sjeverozapadnjak*. b) * kao adj. *ijapiđski*. Odt. * **Iāpŷgius**, adj. *apulski* ili *kalabrijski*.
- * **Iarba** i * **Iarbas**, ae, m. *Ijarba*, *afrički kralj*, nuzljub *Enejin*. Odatle * **Iarbita**, ae, m. *potōmak* *Ijarbin* = *Mauretanac*.
- * **Iardānis**, idis, f. *Ijardanoviće*va, kći *Ijardanova* = *Omphale*.
- * **Iāsides**, ae, m. *Ijazije*vić = *Palinurus*.
- * **Iāsīs**, idis, f. *Ijazije*vićeva, kći *Ijazije*va = *Atalanta*.
- Iāsūs**, ii, ili **Iāsōn**, ōnis, m. [Ιάσους, Ιασών] *Ijazije*, sin *Jupiterov* i *Elektrin*, brat *Dardanov*, ugodnik *Cererin*, Verg.
- Iāson**, ōnis, m. [Ιάσων] *Ijazon*, sin *tesalskoga kralja Ezona*, voda *argoplavcima* u *Kolhidu*. Odatle * **Iāsōnius**, adj. *remex*, *argoplavci*; *carina*, brod *Argo*. 2) *ti*ran *ferski* (Phrae) u *Tesaliji*.
- Iaspis**, idis, f. [ιασπίς] *dragi kamen zelene boje*, *jaspis*, Verg.
- Iassus**, i, f. *Ijas*, grad u *Kariji*. Odatle supst. -eases, ium, m.
- + **Iātralliptes**, ae, m. [ιατραλείπτης] *ijatralipt*, liječnik, koji trenjem, mazanjem, kupanjem i pranjem liječi.
- Iāzyges**, gum, m. [ιάζυγες] *Ijazigi*, *sarmatsko pleme* uz *Dunav*, Ov. Tac. Odt. * **Iāzyx**, ygis, adj.
- Ibēres**, (Hib.), rum, m. [Ιβηρες] *Iberci*, grčko ime *Španjōlācā*; * u sing. *Iber*, ris, *Iberac*. Odatle A) **Ibērus** (Hib.), adj. *Španjolski*; pastor. = *Geryon*. Odatle supst. a) * **Ibērus** (Hib.), i, m. *rijeka Ebro* u *Španjolskoj*. b) * **Ibēri**, ōrum, m. = *Iberes*. B) **Ibēria** (Hib.), ae, f. [Ιβηρία] *Španjolska*. C) **Ibērieus**, adj. *španjolski*.
- Ibi**, adv. (is) *ondje*. 1) o prostoru: *ondje*, *onamo*, *takoder* = in iis, apud eos. 2) o vremenu = *potom*, *onda*, *ibi infit*; *ibi ira suppressa*; (Ter.) i. demum; *ibi primum*. 3) u toj stvari, u tome, *ibi juvenutem suam exerceuit*, *ibi nos reperiet*; (Ter.) *sum ibi*, *ja sam za poslom*.
- Ibidem**, adv. (ibi-dem) 1) na istom mjestu, *upravo ondje* (ovdje), i. fuerunt alii; *hic ibidem*; (Plaut.) i. loci res est, *na istom mjestu*; *upravo onamo*, i. eam una traho. 2) *upravo kod toga*, *upravo u tom*, *laesit in eo illum*, *sublevavit* i.
- Ibis**, is i **Idis**, f. [Ιβίς] *ibis*, vodēnā ptica u *Egiptu*, *Izidi* posvećena.
- Ibycus**, i, m. [Ιβυκος] *Ibik*, 1) grčki lirski pjesnik oko 550. g. pr. Is., poznat po *Schilero*vaj pjesmi, *Rheginus* I. 2) (Hor.) *inače nepoznato lice*.
- Icadus**, ii, m. *Ikadije*, *zloglasan gusar*.
- Icāria**, ae, f. *Ikarija*, otok *Egejskoga mora*, Plin. ep. 7, 4, 3.
- Icārius**, ii, m. [Ικάριος] *Ikarije* 1) otac *Penopolin*, Ov. Odt. * **Icāriōtis**, idis, f. [Ικαριώτις] a) *Ikarije*va, kći *Ikarije*va = *Penelope*. b) adj. *ikarski*. 2) v. *Icarus* 1) 2).

Icarus, i, m. [*Ἰκαρος*] Ikar 1) Atenjancin, koji je Balha Vjeko dočekao, kad je pod vladom Pandijonovom došao u Atiku. Zato dobi od njega trs na dar, koji on prvi ondje zasađi. Po smrti bi uvršten sa kćerju Erigonom u zvijezde. Prop. Ov. 2) sin Dedalov, koji je načinio već sebi i sinu umjetna krila, letio s Krete te u more pao, jer je previsoko letio a sunčana mu žega rastopila krila. Ovo se more prozove po njemu ikarskim (u optječe otok Ikar ili Ikariju u Egejskom moru), Hor. Ov.; * **Icarus**, adj. pod 1) i 2).

Iccireo v. **ideireo**.

Icelos, i, m. [*Ἰκελος*] prvobitno „slični“ brat Morfejev, Ov.

Icenl, ōrum, m. **Icenjani**, narod u Britaniji, Tac.

ichneumen, ōnis, m. [*ἰχθυήμων*] ikneumon, vrsta lasice, koja uništuje krokodilska jaja.

ico, ili * **ielo**, **iel**, **ietum**, 3. (upotrebljava se samo *iel*, *icit* [kao 3. lice sing. indic. praes. i perf.] *icere*, *icisse* i *ictus*) pogoditi (udaracem, guranjem), tući, gurati, udarati, femur alcijs, Plaut., *ictus lapide*, pugno; gravi vulnere; funda adversum femur, tragula gravifer *ictus*, corrui *icta* (Liv.), *indicit ictus* Turnus (Verg.); * *pinus icta ferro*; fulmine ili e caelo *ictus*, pogođen; * *caput ictum*, vinom nakićen; (Entr.) subito sanguine *ictus*, pala mu kap; u prilici, domestico vulnere *ictus*, domaćom boli ranjen, Tac.; * *nec vellent ictae*, (koga pogodi pogubna strijela) limen adire domus. Odatle a) jer se za potvrdu saveza ili ugovora udarila životinja za žrtvu, t. j. zaklala, postade foedus i, = savez učiniti, sklopiti. b) tp. *ictus*, vrlo uzrujan, osobito neugodno, uznemiren, *ictus conscientia*; nova re; rebellione; metu *icta*; * *desiderijs*, koga čežnja mori.

icōnŭsus, adj. [*ἰκονικός*] likovno prikazan, simulacrum, jednom Suet. Cal. 22.

ictis, idis, f. [*ἰκτίς*] vrsta lasice, Plaut.

ictus, us, m. [*ἰκός*] 1) udarac, ubod, hitac, gladiatorius; telorum; pilorum; securis; scorpionis; fulminis; moenium; † gladiatorum; * solis; * fervidi; * pollicis, o udaranju o strune palcem, slič. * *ictus senos reddere*, o jambu, t. j. trimeter; * *ictibus aëra rumpere*, o vodi, na mahove raste; † *ictus calcis*, udarac kopitom; napose, † *juriš*, nasrtaj, uno ictu contendere; sub ictum dari, na udarcu biti neprijatelju; singulis velut ictibus bella transigere, jednim udarcem, jednim nasrtajem. 2) tp. i. novae calamitatis; voluptas non habet ictum quo animum pellat, ništa, čim bi se moglo na dušu djelovati; † sub unum fortunae ictum regni vires cadere pati, propustiti kako sudbina hoće.

icuncula, ae, f. [dem. od *icon* (*εἰκόν*) *kép*] kicpac, ikonica, puellaris, jednom Suet. Ner. 58.

Ida, ae, f. [*Ἰδῆ*, *Ἰδῆα*] Ida, 1) brdo u Frigiji u Troadi; najmilije obitavalište Cibelinu, Verg. Ov. Odatle **Idaeus**, adj. pastor, Cic.; * *judex* ili *hospes* = Paris; mater Id., Cic., * *parens deum* = Cibela; * *naves*, trojanski; * *collis* ili *jugum*. 2) brdo na Kreti, na kojem se odgojio Jupiter, Ov. Odatle * **Idaeus**, adj.

Idallum, ii, n. [*Ἰδάλιον*] Idalij, rt i grad na otoku Cipru s hramom i s lugom Venerinim, Verg. Odatle a) * **Idallus**, adj.; * *astrum Id.*, zvijezda Venera; * *supst. Idalla*, ae, f. sc. terra, kraj idalski. b) **Idallus**, es, f. [*Ἰδαίη*] prezime Venerino.

ideireo adv. stoga, zato, i. vos moneo; sa quia, quod, i si, ut, ne, quo (da tim).

idem, eadem, idem, pron. dem. [is-dem] isti, (označuje lica ili stvari jednake, jedne vrste), i. Mithridates; i. semper vultus; idem velle atque idem nolle; par atque idem periculum; amicus est tamquam alter i., jednoga srca prijatelj, kao drugi ja; ego idem, hic idem, i i. hic, ille i., i i. ille; i. iste Mithridates; qui i.; unus et i., unus idemque, jedan isti; uno et eodem statu; uno eodemque tempore, verum esse unum et idem Socrates dicebat; idem (n.) juris; (Tac.) idem audaciae; eodem loci, na istom mjestu. Napose a) kad se istište istovjetnost subjekta, ako se istomu subjektu nov predikat dodaje, onda se idem prevodi sa i, također, isto tako, opet, premda (što se razlikuje od etiam, quoque tamen) ex quo efficitur, ut quidquid honestum sit, idem sit utile; vir innocentissimus idemque doctissimus; cum optimam et praestantissimam naturam dei dicat esse, negat idem, esse in deo gratiam; atque idem ego hoc contendo. b) s pron. relat. ili sa et, ac (atque), katkada sa ut, quam, quasi, i (ponajviše * †) sa cum ili dat., što mi sa „kao što“ prevodimo, eadem virtus, quae, in proavo; non eadem nobis et illis necessitudo impendit; non idem ipsis expedire et multitudini; haec eodem tempore Caesari mandata referebantur, et legati — veniebant; eodem tempore pons effectus nuntiabatur, et vadum reperiebatur; idem valere ac etc.; sensu amisso fit idem, quasi (dogada se isto, u istom stupnju kao da) natus non esset; eisdem verbis, ut actum est; eandem potestatem, quam si lata esset lex; (Liv.) in eadem mecum Africa geniti; (Hor.) idem facit occidenti, (jednom Cic. fam. 9, 6, 3.) quod non idem illis censuissemus; (jednom Quint. 10, 1, 14.) non semper haec inter se idem faciunt (konstruirano kao similis).

Identidem, [valjda sinkop. od idem et idem] ponovno, češće, quærere.

Id-ēē, adv. stoga, zato; obično sa quod, quia, quoniam, ili sa ut, ne; non quin — ideo potius — sed ut etc., *Liv.* 2, 15, 2.

Idiōtes, ae, m. [ιδιώτης] upravo: nestručnjak, nēznājša, nevješta.

Idisiavise, i, m. poljana „Idisen-Wiese“, livada vještica; ravnicu među Vezzerom i Leinom, *Tao.*

Idmon, ōnis, m. [ιδμων] Idmon, otac Arahin; *odalle Idmonius*, adj. Ov.

† **Idolum**, i, n. [ιδωλον] prilika, slika, opsjena; u duši: predstava.

Idōmēneus, ei, m. [ιδουμενός] Idomenej, sin Deukalijona, kralja kretskoga, *Verg.* Ov.

Idōmēne, es, f. Idomena, grad u Mačedoniji, *Odalle* * **Idōmēnius**, adj. Idomenski.

Idōneē, adv. [idoneus] zgodno, prikladno, jednom *Cic.* de inv. 1, 15, 20.

Idōneus, adj. prikladan, zgodan, sposoban, spretan, ad alqd; locus ad aciem instruendam opportunus atque id.; idonei ad hoc negotium; *sa dat.*, deligere castris idoneum locum; idoneum novis rebus; češće u pjesnikā, * vixi puellis nuper idoneus, *dobrodošao, mia*; *sa inf. subjekta*, idoneum (zgodno) visum est dicere; *naprotiv*, * fons rivo dare nomen id.; *sa qui s konj.*, rem id. de qua quaeratur; Laelii persona mihi idonea visa est, quae de amicitia dissereret; *apsl.*, auctor, testis id., vjerodostojan, pouzdān; homo; homines id.; accusatores, defensores; imperator, equus, *vrli*; tempus, locus id., zgodan, tempestas, pogodan; ventus; verba minus idonea; † conductor; † debitor, koji može platiti; ejus vis valet multum, cum est complexa idoneam naturam, *čuljivo srce*; * *supst.* idonea bello, vitae; kadšto se predmet, na koji se proteže idon., može misliti, idoneis hominibus indigentibus de re familiari impertiendum, *ljudi, koji su prikladni, da prime dobročinstva — vrijedni ubogi*; i onaj koji je zaslužio kaznu, *kažnjiv*, novum illud exemplum ab dignis et idoneis ad indignos et non idoneus transfertur, *Sall.*

Idūmaeus, adj. idumejski, koji pripada kraju Idumeji u Palestini, * palestinski.

Idus, uum, starolat. *eldūs*, uum, f. sredina mjeseca; zato petnaesti dan mjeseca maria, maja, julija, oltobra (skraćeno; *Marmajulok*), a trinaesti ostalih mjeseci, idus; * Idus agere eo. Apriles, 13. aprila, dan rođenja Mecenateva. Na Idē pladale su se kamate, *odl. n. pr.* ruinae fortunarum tuarum impendent proximus Idibus; * redigere Idibus pecuniam, o *liharu*; octonis referentes Idibus aera, *pla-*

cati školarinu na dan Idā kroz 8 mjeseci (to-liko je školska godina rimska trajala) u Hor. sat. 1, 6, 75.

Idjia, (troslužno), ae, f. [ιδία] Idija, majka Medejina.

† **Idyllium**, ii, n. [ιδύλλιον] pastirska pjesma, idila.

Igilium, ii, n. Igilij, potocić na toskanskoj obali.

Igitur, konj. u ovim prilikama, daklem stoga, o tome, accidisse igitur his, quod plerumque hominum nimia pertinacia atque arrogantia accidere soleat, uti etc.; *napose često u nužnom zaključivanju (slabije od ergo)*, si mentiris. Mentiris autem; igitur mentiris; u *upitnim rečenicama, koje imadu u sebi zaključak*, in quo ig. est tua disciplina? kod imper. daklem, vide igitur; kod konj. sit igitur cura elocutionis quam maxima. *Napose a) kad se nastavlja prekinuta misao iz parenteze: daklem, sunt nonnullae disciplinae quae etc. (nam qui etc.) hae disciplinae ig. b) kad se u kratko još jednom nabrajaju pojedine stvari: u kratko, riječju, pro imperio, pro exercitu, pro provincia etc., pro his igitur omnibus rebus. c) kad se speotajno nastavlja misao uopće samo nātuknuta, daklem, nunc juris principia videamus; ig. doctissimis viris proficiaci placuit a lege etc. Obično stoji iz jedne, a kadšto i iz dvije i više riječi, koje su u uskom savezu, ali i to u zaključivanju, često stoji i u Cic. u zmadnju pod c) spomenutom, najprije; u Sall. uopće obično na prvom mjestu rečenice.*

Ignarus, adj. *sa sup.* [in-gnarus] 1) nevješt, neiskus, nepoznat, hujus oppidi ig.; ig. physiorum; faciendae orationis; ignari, quo essent loco; non sumus ignari s acc. a. inf.; me ignaro, bez moga znanja; ab imposito dicendi ignaroque; * ignara mariti, *nēudata*: * ante malorum, ne panteći, ne spominjući se; (*Tac.*) de caede Galbae; * quisnam ignarum nostris appulit oris? * ignarum (komu nije poznata obala laurentska) Laurens habet ora Mimanta; * si quis laudat Arelli sollicitas ignarus (ne znajući kakve mu brige zadaje) opes; * ignaros (nepažen) subit; pas. nepoznat, regio hostibus ig., *Sall.*; * proles parenti; (*Tac.*) pes occulta et vigilibus ignara, nepoznat putovi; *apsl.* lingua, *Sall.*; * montes.

Ignave, adv. s komp. [ignavus] 1) tromo, mlitavo, bez snage i energije, ignave multa (eo. dicere eos) fatetur, *Hor. ep.* 2, 1, 67.; summas carpentem ignavius herbas, *Verg. georg.* 3, 465. 2) strašljivo, bojažljivo, ne quid timide, ne quid ignave faciamus, *jedn. Cic. Tusc.* 2, 28, 55.

ignāvia, ae, f. [ignāvus] 1) *lijenost, tromost, nemar, odt. i bojažljivost, strašljivost*, socordia et ig.; aetatem agere per luxum et ig.; timiditas et ign.; tua ingnavia etiam inertiam afferet; ignavia est contraria fortitudini. **ignāviter**, adv. (rijetko) = ignave 1) an ego, cum omnes caleant, ign. aliquid faciam? Cic. Att. 15, 6, 2.; castra non ignaviter munire, pisao b. Afr. 81.

ignāvus, adj. s komp. i sup. [in-gnavus = navus] *trom, lijen, bespòslen*, homo ignavior; senectus; * otia; * apes; * anni; (Tac.) legiones operum et laboris ignavae; * pecus, *trutovi*; * gravitas, *nepomidan*; * aqua; * nemus, *nepiodan*; * hiems colono, *bez posla*; * palatum, *nijemo, bez glasa*; i akt. *umara-jući*, * frigus; * aestus; * somnus; genus interrogationis ignavum et inera, odt. i *strašljiv*, ignavissimi homines (opp. fortissimi viri); ign. miles ac timidus; ignavissimus ac fugacissimus hostis; * canis; *supst.* bonus ignavus; ex ignavo strenuum fieri; ignavis et imbecillis.

ignēscē, — 3. [ignis] *upaliti se, užeti*, mundus; * lumen capere atque ignescere (animam) sensit; tp. *zapatiti se, planuti*, * irae Rutulo.

igneus, adj. [ignis] 1) *ognjen, vatren, sol*, sidera; vis, celeritas, motus, *sličan vatrenu*; * vis caeli; * arces; * aestas, *kō živa vatra*; * Chimaera, *vatròmetnā*; * Aetne; * *ognjè-vit*, astra. 2) tp. *žarak, vatren, furor*; vigor; Tarchon.

ignicūlus, i, m. [dem. od ignis] u klas. jeziku samo tp. *zàmetak, iskra*, sunt in animis quasi virtutum igniculi et semina; natura parvos nobis dedit igniculos etc.; *jacit igniculos viriles, iskre muževne čudi*; sing. *vār*, feramus igniculum desiderii tui.

ignifer, fēra, fērum, adj. [ignis-fero] *vatròno-san, vatren, axis*.

ignigēna, ae, m. [ignis-gigno] u vatri rodenti = Bacchus, jedn. Ov. met. 4, 12.

* **ignī-pes**, ēdis, adj. (rijetko) *vatrònog, vatreni, equi*.

ignī-pōtens, tis, adj. *vatròmodan*, (koji vlada vatrom), pridjev Vulkanov, deus; i *supst.* Ignipotens.

ignis, is, m. 1) *vatra, oganj*, fumo atque ignibus; junctis ex anima tenui et ex ardore solis temperato ignibus (o *zvjezdama*); capere ignem ab igne, *svjetlost zapaliti na svjetlosti*; concipere, comprehendere ignem; * ignem accendere; operibus inferre, † subicere ign.; pluribus simul locis ignes coordi sunt; igni spectatus, *vatrom iskušān, pròkušān*; napose (stražarska) vatra, ignes in castris fieri

prohibuit; * Thessali; u *prilici: glāvnja*, eas res, quas malas esse opinemur, lacerant, vexant, stimulos admovent, ignes adhibent, respirare non sinunt [sr. fax 2) b)]; o *boji (masti) svjetlosti vatre, zažara*, ignis oculorum; eo igne qui est ob os offusus; * clarus occultum Andromedae pater ostendit ignem; * sacer ignis, *plamènik, vrbanao*, (Curt.) *sveta vatra Perzijskà*; * o munji; * o *sunou i zvjezdama*. 2) tp. a) *vatra strasti, gnjeva, bjesnoće, napose ljubavi, oduševljenja*, huic ordini ignem (povod mržnji) novum subijci non sivistis; * exarsere ignes animo; * medioque in crimine caedis et igni, *usred strastvenih prigovora, što ih podigoše seljaci pred Latinom protiv Tròjanskà zbog umorstva, što ga počinise*; * Philidis ignes; * si remanent ignes tibi pectoris idem; * caeco igni carpi; * aetheri ignes; i * *ljubovnik, ljubovnica*, ign. meus; miseram tuis dicens ignibus uri. b) *vatra duha*, quidam divinus ignis ingenii et mentis. c) *požar; tako o ratu, o Hanibalu*. — O aqua et igni interdicere alicui v. interdicto; ferro ignique v. ferrum. d) *poslov. (Hor.) kad se hoće reći, da je što vanredno teško i pogibljivo*, incedere per ignes, *idi, stupati životom žeravicom*; ign., mare, ferrum; currere per mare, per saxa, per ignes; mittere medios per ignes.

ignōbīlis, adj. s komp. i sup. [in-nobilis] 1) *nēpoznāt, neznatan*, homo; non ignobilis magister dicendi; civitas. 2) *po rodu neznatan, priprosta roda*, virgo, Ter.; familia; * regnum Tulli; * *supst.*, fuit haud ignobilis Argis, qui etc.; *takoder prost, neznatan*, agmen, Liv.; vulgus, Vergy; *stoga psovka: nevāljalao, rđa, nitkovid*, Plaut.

ignōbīlitas, ātis, f. [ignobilis] a) *nēpoznatost, neuglednost*, ignobilitas aut humilitas; * virorum. b) *nēplemenit, prost rod, generis*.

ignōbīlīter, adv. [ignobilis] (*kasno i rijetko*) *prostački*.

ignōmīnia, ae, f. [in-nomen] upr. *rdav glas*. 1) *kao polit.-jurid. t. t. gubitak poštenja građanskoga, pogrda, poruga, sramota*, (u povodu građanske ili vojne kazne, koja se opet može popraviti; sr. infamia), animadversio censoris ignominia dicitur; notare, afficere alqm. ignominia, ignominiam alicui injungere, inferre, inurere; ignominiam accipere, suscipere, ferre, habere. 2) *uopće: poruga, sramota, rug, gen. obj. amissarum navium; familiae; s gen. subj., senatus, mortis; Corfniensis, korfmijeska, Caes, b. a. 2, 32, 13*.

ignōmīnlōse, adv. [ignominiosus] (*kasno i rijetko*) *sramotno, ružno*.

ignōmīāōsus, adj. [ignominia] sramotan, fuga, dominatio; * dicta; supst. nec concilium inire, ignominioso fas, Tao.; ignominiosis notas dempsit, Suet.

ignōrābīlis, adj. [ignoro] nēpoznāt, što se ne da razaznati, Plaut.; jedn. Cio. de div. 2, 82, 99.

ignōrantia, ae, f. [ignoro] neznanstvo, nevjestvo; nepoznavanje, s gen. subj. lectorum, s gen. obj. loci, bonarum rerum; apst.

ignōrātio, ōnis, f. [ignoro] neznanje, neumijeće, futurorum; causarum; sui; † regis; (rjetko) de alqo; apst.

ignōro, 1. [ignarus] biti nevjest čemu, ne umjeti, ne znati, ne poznati ili ne htjeti poznati, alqd; ignoratum a Syracusanis sepulcrum; ignoratus Romanos aggreditur; Cn. Octavii eloquentia fuerat ante consulatum ignorata; * ars ignorata nepoznavanje umjetnosti; ignorante rege, uter esset; s acc. o. inf.; jedn. u Cio. p. Flaco. 27, 64. sa quin u negat. pitanju, quis ignorat quin [er. quin I.]; non ignoro, poznajem dobro, znam dobro, s acc. o. inf.; s quaest. indir.; adj. reversus ille, eventus belli non ignorans, znajući dobro, kako je ratna sreća nēpostojāna, jedn. Caes. b. G. 6, 42, 1.; i ign. alqm de alqo, obiđ. kad je govor o značaju i načinu mišljenja, rjeđe o licu Aristidem, Nep.

ignoscens, tis, adj. [part. od ignosco] na praštanje sklon, praštajući, pomirljiv, animus ignoscentior, jedn. Ter. Heaut. 4, 1, 32.

ignosco, ōvi, ōtum, 3. (složeno od prijedloga in, a ne od privativnoga in, po tome zači: „razumjeti“, „nvidati“, odt. praštati, oprostiti, alqd Ter.; alicui; alicui alqd; inscitiae, festinationi, adolescentiae alqjs, komu rāsta itd.; apst., ignosce, ignotum est, Ter.; ignoscendi ratio; ad ignoscendum; (Ter. Verg.) ignoscendus; (Ter. Cio.) ignotus.

1. **ignōtus**, v. ignosco.

2. **ignōtus**, adj. s komp. i sup. [in-gnotus=notus] 1) pas. nēpoznāt, tuđ, stran, homo; gens; locus; jus applicationis obscurum et ignotum; nos pluribus ignotissimi gentibus; supst., quidquid sine detrimento commodari possit, id tribuatur vel ignoto. Odt. * niska, prosta roda, prost, mater Achivi. 2) akt. (rjeđe) = ignarus, nevjest, nēpoznāt, nēpāđen u što, supst. alqd ignotis notum facere; ignoti cum faciem ejus intuerentur.

igūvium, ii, n. Iguvij, grad u Umbriji. Odt. supst. Igūvini, ōrum, ili -vinātes, tum, m. Iguvijani.

Ilerda, ae, f. Ilerda, tvrđava u sjeveroistočn. Španjolskoj s. Lerida.

Ilergetes, um, m. Ilergeti, narod u sjeveroist. Španjolskoj, glavni grad Ilerda.

Ilex, icis, f. oer, Hor. Verg.

ilia, ium, n. 1) crijeva, slabina, suffodere ilia Codro. 2) * želudac i crijeva, o dura messorum ilia; * i u životinjā.

Iliā, Iliacus, Iliades, Ilias etc. v. Ilion.

ilicet (ill.), adv. [od licet, idi, dopušteno je] 1) (Com.) a) može se ići? da idemo! idi! ilicet: quid hic conterimus operam frustra? b) usklik, kad tko misli, da je što propalo, s bogom! propade; actum est, i.; i., mandata heri perierunt. 2) odmah, smjesta.

ilico (ill.), adv. [in loco] 1) na mjestu, ondje, sta i. Ter. 2) o vremenu: odmah, smjesta.

Ilienses, ium, m. 1) Ilijenšani, puk na Sardiniji. 2) v. Ilion 4).

ilignus, adj. [illex] očerov, Ter. Hor.

Ilion, ii, n. ili Ilios, ii, f. [Ἰλιον, Ἴλιος] i Ilium, ii, n. pjesn. ime glavnoga grada trojanskoga, Troja. Odt. 1) * Iliacus, adj.; carmen I. = Ilijada. 2) * Iliades, ae, m. [Ἰλιάδης] a) Trojanac = Ganymedes. b) sin Ilijin [v. 5) b)] = Romulus ili Remus; Iliadae fratres, Romul i Rem. 3) Ilias, ādis, f. [Ἰλιάς] a) * Trojanica često u pl. b) pjesma Homerova, Ilijada; * o povećoj pjesmi, longas condimus Iliadas. 4) Iliensis (kasno), adj. ilijski; supst. -enses, ium, stanovnici ilijski, Trojanci. 5) * Ilics, adj. trojanski. Odt. supst. a) Ilii, ōrum, m. (Plaut.) Trojanci. b) * Iliā, ae, f. Trojanica = Rhea Sylvia, mati Romula i Rema.

Iliōna, ae, ili * -nē, es, f. [Ἰλιόνη] Ilijona, 1) (Ilione) najstarija kći Prijama i Hekube. 3) (Iliona) ime komediji Pakuvijevoj.

Iliōneus, ei, m. 1) Ilijonej, sin Nijobin, Ov. 2) nekaki Trojanac, Verg.

* **Ilithyia**, ae, f. [Ἠλιθύια] Ilitija, božica poroda, lat. Juno Lucina.

illā v. ille 1).

* **illābēfactus**, adj. [in-lab] nepomičan, tord, vincula, concordia; manere semper illabefactum.

illābor, lāpsus sum, dep. 3. [in-lab] pòkliznuti se; pasti, srušiti se, potonuti, otpuzati, oteći, quo primo illabuntur, quae accepta sunt ore; * si fractus illabatur orbis, * illapsus truncus cerebro; tp. i. in animos civium, * animis nostris; quae (voluptas) ad sensus cum suavitate afflueret et illaberetur.

† **illābōrātus**, adj. [in-lab] neobraden, bez muke nāčinjen, haec omnia fluunt i.

illābōro, 1. [in-lab] izmučiti se domibus, gradnjom kuća, jedn. Tao. Germ. 46, 5.

illac, adj. [ille] onamo, ondje, hac atque i., hac i., Ter.; illac facere, biti uz onu stranku, pristajati uz onu stranku.

illacessitus, *adj.* [in-lac] *nerazdražen, ne-uznemiren, Tac.*

illacrimabilis, *adj.* [in-lacr.] (*Hor.*) 1) *ndopla-kân*, omnes illacrimabiles urgentur longa nocte. 2) *neumoljiv, koga suze ne diraju, Pluto.*

illacrimo, 1. i -mor, *dep. 1.* [in-lacr] 1) *opla-kivati, plakati nad...* Socratis mortis illacrimari, (*Just.*) mortem aleja; *apst.* illacrimare, *plači, Hor.,* illacrimans, illacrimasse; (*Liv.*) gaudio illacrimare, *od radosti; errori (Liv.)* * malis, (*Tac.*) caedibus parentum illacrimare; (*Tac.*) illacrimabunt s. acc. o. inf. 2) * *intrans. o neživu, suze roniti, ebur maestum illacrimat templis, kaplje.*

illaesus, *adj.* [in-laedo] *nepovrijeđen, čitav, * partes, * artus, * corpus.*

* **illaestabilis**, *adj.* [in-laet] *neveseo, žalostan, sjetan, murmur; ora (jer je pjeskovita i neplodna).*

illaqueo, 1. [in-laqueus] *upr. zaplesti, zamrežiti, samo u prilici, illaqueatus omnium legum periculis; (Hor.) munera navium saevos duces.*

illaudatus, *adj.* [in-laud.] 1) *† nehvaljen, nėsłavan; 2) neslavan, Busiris, nemilosrdan.*

illatus v. *illotus.*

ille, a, ud, *starolat. ollus, pron. dem. onaj, označuje za razliku od hic ono, što je od govornika prostorom, vremenom ili predstavom udaljenije. Zato se ille često prevodi sa a) ondješnji, onostran, nenadočan, veneramini illum Jovem; illos, quos jam videre non possumus (opp. hic, quos vides); illa consuetudo, ondješnji; ille exercitus, vojska s one strane, prijeko. b) prošli, pređašnji, ondašnji, qui illorum temporum historiam reliquerunt; non antiquo illo more, sed hoc nostro; philosophia non illa de natura, quae fuerat antiquior, sed haec etc.; Marius sextum jam illum consulatum gerentem, koji je tada već šesti konzulat obnašao, upr. ondašnji konzulat kao šesti. Zato pokazuje ille često ono što je govornik već prije spomenuo, te se prevodi sa pđmēnuli, rečeni itd., illa pastorum convenarumque plebs (što je u prvaj knjizi Liv. već spomenuo). Iz ovoga se značenja pod a) b) tako tumači, kako dobiva ille značenje poznat, slavan, uopće znāmenit, velik, odličan itd., Antipater ille Sidonius; ille moriens apud Mantineam Epaminondas; illud Solonis, glasovita riječ S.; quae (oratio) sic probata est, ut eam quotannis ut scis illo die (za koji ti znaš) recitari necesse sit; Medea illa, razglāšena ili zloglasna M., illas fortunas, onaj znatni imetak;*

ad meum sensum et ad illud sincerum iudicium, po tvajem priznanom sudu; illa superbia et importunitate, zbog tvoje zloglasne, razglāšene itd.; u historikā (ako i ne u Cic.) = tantus, tam egregius; illo corporis robore, illa multitudine. c) *kad što govornik samo mimogred spominje, kao neznatno, što nije za stvar bitno, napose o tužiteljju, kad ne će govornik, da se direktno na nj svrne, L. ille Torquatus, ut ille vidit (sr. iste, hic); stoga se proteže često ille na nešto, što je po stijedu riječi bliže ali po smislu dalje, has partes lenitatis et misericordiae, quas me natura ipsa docuit, semper egi libenter, illam vero gravitatis severitatisque personam non appetivi; sapientius nostri quam Graeci; illi convivio et convivio — nos convivio, i primjer pod hic 1) o). Napose se ille upotrebljava d) kad se hoće silnije upozoriti na ono, što slijedi, cum alia mirabilia, tum illud imprimis; naročito sa slijed. inf., ut ille quod. Slično osobito u pjesnikā, kad hoće da silnije pozornost svrate na prediduću objekt, nalik na homer. δῖς, rectius occupat nomen beati qui etc., non ille etc.; arma virumque cano, qui etc. multum ille et terris jactatus et alto. Nadalje ille quidem kad se pozornost svraća na subjekt ali se i steže, hrv. svākāko, dākako, hi autem ponunt illi quidem prima naturae, sed ea se jungunt a finibus et a summo bonorum; novitates non sunt illae quidem repudiandae, vetustate tamen etc.; severitas habet illa quidem gravitatem, sed amicitia remissior esse debet. e) mjesto nomina kojega, da bude rečenica jasnija, habere certos locos, qui, ut literae ad verbum scribendum, sic illi ad causam explicandam statim occurrant; et patres vestros, asperrimos illos ad condicionem pacis; isto se tako upotrebljava ille makar i bilo već jedno u rečenici, ego quae sunt oratori cum illis communia, non mutuor ab illis. f) ille stoji u čudnom odnošaju sa is, bilo pred njim, bilo za njim, jer se oboje proteže na jedno lice, makar se ono spominje u opreci ili ne spominje, non est amici talem esse in cum, qualis ille in se est; qui et ipse illis consuluit et his vicissim percarus fuit. g) katkad stoji ille mjesto spolnika, koji latinština nema, ali opet nije zato spolnik, nunquam illum aspectum dicebat; illa victa pobjednica; ex quo illa ostenta, monstra, portenta, prodigia dicuntur. h) hic et ille, isto tako ille aut ille, ikogod, taj i taj. i) * ex illo, otada, od onda. Odtuda adv. 1) illā (Plaut. Tac.) onuda, ondje, na onoj strani, onim putem, ire; vides eum; s glagolima kretanja, on u da, onamo, † hac vel illa cadit; * revertetur illa, qua (gdje, kuda) etc. 2) ille (illoi, stari dat.)*

a) *onamo*, venit, accessit. b) *tp. tam o, onamo*, haec eodem i. pertinent, *jednom* *Caes. b. G. 4, 11, 4*.

illecebra, ae, f. [illicio] (*češće u pl.*) *vāb, mēka, dražilo*, virtus suis i. hominem trahere debet; maxima i. peccandi impunitatis spes; illecebra juventutis, *dar ravòđenja mladeži, tp. (Plaut.) vabao, māmāo*.

illecebrōsus, adj. [illecebra] *zamaman, zavodan; komp. Plaut. Bacch. 1, 1, 54*.

illectus, us, m. [illicio] *mamljenje, jednom Plaut. Bacch. 1, 1, 21*.

illepide, adv. [illepidus] *neuslužno, prosto, Plaut. Hor.*

illepidus, adj. [in-lep] *neuslužan, neukusan, prost, Com.; *deliciae; †dictum Baeticorum non ill.*

illix, icis, adj. [illicio] *supst. vabao; zavodnik, Plaut.*

illibitus, adj. [in-libo] *neāmānjen, čitav, divitiae; vires; imperium; (Tac.) gloria*.

illiberalis, adj. [in-libr.] *slobodna muža nedostojno, stoga: nēplemenit, nevrjedan, nepristojan, prost, facinus, Ter.; i. quae-stus; jocandi genus; adjectio, skup, torā, škrt, Liv. 38, 14; i. in alqm. = neudooran, neuslužan; artificium ad cognoscendum non i.*

illiberalitas, ātis, [illiberalis] *škrtarenje, napose: škrtost, skupost, Curii; i. avaritiaque*.

illiberaliter, adj. [illiberalis] *nēplemenito, prostački, prosto; napose škrtō, facere; aestimare*.

1. **illuc**, illaec, illoc i. illuc, *pron. dem. [ille-ce] (pretkl.) on glavom, ona glavom, ono glavom, monstra mihi illuc; ubi illic est, scelus? quid illuc est? onaj ondje, sa ne, illucine*.

2. **illuc**, adv. 1) *ondje, onamo, Com. Caes.; pregn., *ondje, na onom svijetu; pren. u onom liou ili stvari, bellum a Vitellio coepit et initium illic fuit, Tac.; illic ubi opus est, nihil verentur, Ter.; vivimus illinc, u Mecenata, Hor.*

illucet v. illicet.

illucio, lēxi (illexe = illexisse *pretkl.*), lectum, 3. [in-lacio] *navabiti, namamiti, razdražiti, nadržkati, obično u zl. sm. (sr. allicio) zavesti, alqm ad alqm, in hanc fraudem, Plaut.; juventutem; conjugem in stuprum; alqm ad bellum; (Aurel. Vict.) per dona milites, sa ut; s inf. (Tac.) illectus a divo Augusto — ducere uxorem, illiciebantur perstimulare; s konj., Tac. ann. 6, 36; illectus eo praemio; ab eisdem illecti sumus*.

illucitator, ōris, m. [in-licito] *nadbijāč, prividni kupac, (kod dražbe onaj, koji u korist*

prodavcu više nuda te tako kupce sili, da više dadu).

illucitus, adj. *nedōpušten, exactiones; coetus (pl.) supst. n. illicita, ōrum*.

illuco v. illico.

illido, isti, isum, 3. [in-laedo] 1) *udarati o što, nātjerati i sl. (hotimice sr. offendo), *manus ad vulnus; *caestus in ossa; *naves vadis; *dentem fragili; †caput foribus. 2) tp. razbiti, smrviti, razlupati, serpens compressa atque illisa morietur; †pulsu maris alqd illiditur*.

illigo, i. 1) [in-ligo] *privezati, pritvrditi, prikopčati, učvrstiti, literae in jaculo illigatae; alqm in currum; ut artius illigata tenerentur (figna); crustas in aureis poculis; *aratra juvenis; napose sa sporednim pojmom, da se što slobodno ne kreće već sa zaprekom, *inutilis inque ligatus incedebat; †se locis impeditis; †illigatus (natōvaren) praeda. 2) tp. a) spajati, vezati, sklopiti, sententiam verbis; in quo (orationis genere) omnes verborum, sententiarum lepores illigantur; iis condicionibus illigabitur pax. b) zaplesti, zamrsiti, sàpēti, obavezati, ita sunt illigati angustis et concisis disputationibus; illigari bello Romano; sermonibus; †alqm lento veneno; i. se sociali foedere cum Romanis; alqm pignoribus, †conscientia*.

illim, adv. = illinc, *odatle, starodrevno u Cic. Phil. 2, 31, 77. Att. 9, 14, 2*.

illimus, adj. [in-limus] *bez mulja, bez biata, jedn. Ov. met. 3, 407*.

illius, adv. [illim-ce] *odatle; pren. s one strane, na onoj strani, Cic. Att. 9, 7, 4*.

illino, lēvi, litum, 3. [in-lino] 1) **mazati, liđiti čim, collyria oculis; aurum vestibis illitum, uvezeno; bruma nives Albanis oris; alqd chartis, podrugljivo: istom stogod napisati, nadrljati. 2) naliditi, nāmazati, facem taedamque et malleolos pice, Liv.; navem bitumine ac sulfure illitam, Curt.; palatum alejs noxio medicamine, Tac.; *pocula ceris; u prilici, color venustatis fucco illitus; donum inimicorum veneno illitum fore, u otrov umočen, pōtopljen*.

illiquēfactus [in i liquefacio] *rāstopljen, tanquam i. voluptates, jedn. Dio. Tusc. 4, 9, 20*.

illiteratus, adj. *sa sup. [in-lit.] neškoloivan neudčen, koji nije znanstveno nadbražen, vir; †servus; o stvarma, neznanstven, bez učenosti, multa; †literae illiteratissimae*.

illo, illoc v. ille 2), i. illic, illuc.

illotus (illaut.), adj. [in-lotus] *nēprān, nečist, prljav, manus, Plaut.; *echini; *toralia; *sudor i., nēoprān*.

illue (Com. illoc), adv. [ille] 1) *onamo, ire; huc atque i., (Hor.) huc et i., oovamo i onamo;*

pregn. onamo, na drugi svijet, cum illuc ex his vinculis emissi feremur. 2) *pren. onamo, na onu stvar*, *Nep. Hor.*; *k istim ljudma*, i. facere, *držati se, pristajati uz istu (onu) stvarku*.

illuceo, — 2. [in-luc.] (*rijetko*) *svijetliti kraj čega*, capiti tuo pix i., *Plaut.*

illucesco, luxi, — 3. [in-luc.] 1) *intrans. svitati, svanuti*, sol tertio die i.; illucescet aliquando ille dies; * illuxit dies; † nocte, cui illuxit dies caedit; *impers. illuxit, svanulo je, svanu*, ubi illuxit; (*Aurel. Vict.*) ubi primum illucescere coepisset; *tp. vox et auctoritas consulis i. populo Romano in tantis tenebris, zasja; u pritici*, qui noctis quam paene supremam habuimus, novum sidus illuxit, *Curt. 2*) (*Plaut.*) *trans. obàsjeti, alqm*

illūdo, lūsi, lūsūm, 3. [in-ludo] *intrans. i. trans. 1)* * *igrati se*, i. chartis, *igrajući bacati*; palla i. talis, *oko gležanja titra. 2)* *u zlu sm.*, *igrati se s kim, titrati se, šaliti se, rugati se, ismježivati, itako prèvariti, varati, alqm*; praecepta; artem; * virtutem verbis; dignitati horum virorum, (*Com.*) in alqm i. in alqo; * rebus humanis; * capto; † signis et aquilis per superbiam; * vestes auro illusae, *zlatom izvezena*; multis vadimonis desertis saepe illusi destitutique; * illusi pedes, *prèvarene, klecajuće*; (*Tac.*) saevitiam Neronis per istiusmodi imagines illuisse, *varav u igru igrata*; *odt. upropastiti, škoditi, osramotiti, iskvariti, obružiti*, * cui (frondi) silvestres uri (*Ter.*) paene illusi vitam filiae; (*Tac.*) Q. Vari corpus, pueritiae Britannici, pecuniae.

illūmināte, adv. [illumino] *svijetlo, jasno*, dicere, *jedn. Cic. de or. 3, 14, 53.*

illūmino, 1. [in-lumen] *osvijetliti, rasvijetliti*, luna illuminata a sole; *tp. ukrasiti, rasvijetliti*, translatus quod tanquam stellis quibusdam notat et illuminat orationem; (concinntas) verborum collocationem i. his luminibus, quae etc.; orationem sententiis.

illūnis, adj. [in i luna] *bezmjesedan, nox, jedn. Plin. ep. 6, 20, 14.*

Illurgavonenses (i. Illergavonenses, *Liv.*), m. *Ilurgavonci*, *narod na istoku Hispaniae citerioris*; adj. -nensis.

illūsio, ōnis, f. [illudo] *ret. figura, ironija, podrugivanje*.

illustris, adj. s. komp. i. sup. 1) *osvijetljen, svijetao, sjajan, jasan*, stella; lumen; domicilia; illustri et claro quodam loco; solis candor illustri et claro quodam loco; solis candor illustrior est, quam ullius ignis; (*Tac.*) nox sideribus i., *zvjezdovita noć. 2)* *tp. a) jasan, bjelodan, bistar, znāmenit*, est

plus aliquanto illustra, quam dilucidum; altero fit, ut intellegamus, altero vero, ut videre videamus; factum i. notumque omnibus; rationes certae illustresque; quae testata sunt et illustra, major atque illustrior res. b) *sjajan, slavan, odličan, izvrstan*, illustriore loco natus; causa; ad laudem illustrius; major atque illustrior res, *znamenitija*; vitae ratio; illustribus in personis temporibusque; haec expressiora illustrioraque futura sint; illustrissimum proelium, *Nep.*; sidus cometes sanguine illustri semper Neroni expiatum, *Tac.*

illustrus, adv. s. komp. [illustris] (*rijetko*) *očevidnije, jasnije*.

illustro, 1. [illustris] *rasvijetliti, 1) osvijetliti, rasvijetliti*, sol omnia sua luce i.; * qua sol habitales illustrat oras. 2) *tp. a) razjasniti, staviti pred oči, predoditi, oditovati, protumačiti, bjelodano, razgovijetno učiniti*, jus obscurum et ignotum patefecere et i.; verum; consilia; omnia illustrata, patefacta, comperta sunt per me; genus scriptionis; philosophiam veterem; hoc latinis Literis. b) *pròstaviti*, hominum injuria tuam amplitudinem i., Demetrii orationem illustrant quasi stellae quaedam translata verba atque immutata, orationem sententiis; alqm laudibus; * alqd satiris Musaeque pedestri; † familiam illustravit Serv. Galba consularis.

illuvies, ēi, f. [in-luo] 1) *neoprānština, gad, prljavština, nečistoća*, ancillula pannis obsita, neglecta, immunda illuvie, *Ter.*; cultus ex illuvie tabeque squalida, *Liv.*; illuvie ac squalore obsitus, *Tac.*; * morbo illuvieque peresus. 2) (*Just.*) *povodanj, poplava*; (*Tac.*) *poloj, Curt.*) *blato*.

Illyrii, ōrum, m. *Iliri, narod u današnjoj Dalmaciji i Arbaniji. Odt. 1) Illyrius, adj. ilirski; odt. supst. Illyria, ae, f. Ilirija; i pl. (ger je bilo i grčkih i rimskih Ilira), Prop. 2) Illyricus, adj. ilirski, odt. supst. Illyricum, i, n. Ilirija. 3. Illyris, idis, f. ilirski, kao supst. Ilirija, Ov.*

Ilus, i, m. [*Ilus*] 1) *Il, sin Trosa, kralja trojanskoga. 2) = Iulus, pridjev Askanijev, Verg.*

Ilva, ae, f. *Ilva, otok u Toskanskom moru, s. Elba.*

Imachara, ae, f. *Imahara, grad na istočnoj obali Sicilije. Odatle -rensis, adj. imaharski; supst. -renses, ium, m. Imaharani.*

Imāginārlus, adj. [imago] (*ponajv. kasno*) *utvoren, prividan, fascies, Liv.*

† **Imāginātio**, ōnis, f. [imaginor] (*rijetko*) *utvara, priviđenje*.

† **Imāginor**, dep. 1. [imago] *utvarati sebi, pričinjati*, balinea et fontes.

Imāgo, inis, f. 1) *kip, podoba, slika, (plastično ili slikano, originalu slično, osobito*

u licu) zato napose poprsje; neque pictam neque fictam imaginem suam passus est esse; statuæ et imagines; omnes imagines omnium statuasque; juvenem, effigiem atque imaginem ejus; imag. animi vultus est, indices oculi; hic qui adest, imago animi et corporis tui; Alexis i. Tironis; * lunae, odajev; * pojava, pogled, vrata, plurima mortis im. smrt u različnoj podobi; Turni; često (ponajv. pjesn.) sjena podzemna, utvara, klápa, imagines mortuorum, Cic.; magna mei sub terras ibit i.; semper tua dicar imago, uvijek ću se zvati tvoja sjena. Napose a) ponajv. u pl. imagines, imagines majorum, obazine vošlane predâ, što su čvali rimski plemići (nobiles) u atrijima, svaka s napisom (titulus) sadržavajući ime pokojnikovo, čast, zasluge. Ove su obazine nosili kod sprovoda svakoga plemića. Odt. i. fumosae dimljive (po dimu, koga je bilo po atriju na ognjištu) non habeo imagines, nemam (slavnih) preda, obratno homo multarum imaginum, koji ima mnogo preda; vir honestissimae imaginis futurus ad posteros; jus imaginum (imaginis). b) s vida pren. na sluh (sa i bez vocis): jeka, gloria virtuti resonat tanquam imago; * jocosa; * deceptus imagine vocis.

2) tp. a) slika i prilika, kako se prikazuje mašti, mislima: predstava, ideja, misao, haec conficta arbitror a poetis esse, ut expressam imaginem vitae cotidianam videremus; imaginem antiquitatis diceret intueri; imagines, quae idola nominant; imagines extrinsecus in animos nostros per corpus irrumpere; meorum temporum imaginem video in rebus tuis; (Curt.) cum tanti periculi imago oculis oberaret; (Quint.) recentes rerum imagines, predstave; (Quint.) rerum imagines (likovni zorovi), quas vocari parvitas indicavimus; * genitoris; * pietatis. b) oprečno zbilji: utvara, opsjena, fantom, sjena, artis imago quaedam et similitudo; imaginem rei publicae nullam relinquere; umbram equitis Romani et imaginem videtis; consecatur nullam eminentem effigiem, sed adumbratam imaginem gloriae; umbra et imaginibus utimur. c) ret. t. t. prilika, slika; (Hor.) si ego hac compellor imagine; (Hor.) haec a te non multum abludit imago.

Imaguncula, ae, f. [dem. od imago] kipa c, sličica, jedn. Suet. Aug. 7.

Imbecillitas, ātis, f. [imbecillus] slaboca, virium; valetudinis; materiae, drva; corporis: animi; consilii; magistratuum; † slabo zdravlje, bolešljivost, nemoć, propter imbecillitatem atque inopiam; i. et fragilitas generis humani: (Just.) sociorum.

Imbecillus, adv. s. komp. [imbecillus] (rijetko)

slabašno, horrere dolorem; assentiri, skanjavati se, oklijevati.

Imbecillus, adj. sa komp. i sup. (-illissimus) slab, nemoćan, bolešljiv; duševno slab, malodušan, senes; et valetudine et natura imbecillior; i. animi atque anilis; i. accusatores; ignavis atque imbecillis; o stvari: slab, krhak, regnum; imbecillior est medicina quam morbus; * aetas; † suspitiones.

Imbellis, adj. [in-bellum] neratoboran, za rat nespособan, kukavan, exercitus; turba; multitudo; quietus, imbellis; strenui et i.; ignavi et i.; i. timidique; res imbelles, kukavno držanje: miran, miroljubiv, nemoćan, Asia; rebus injustis justos maxime dolere, imbellibus fortes; annus; * columba; * lacerti; * lyra; * telum; * Tarentum.

Imber, bris, m. [ἰμβρος] 1) pljusak, plähâ kiša, i. lactis, lapidum, sanguinis; imber lapideus, sanguineus; * densissimus; (Tac.) piscinae servandis imbribus, kišnica, daždevica. Odt. a) * nevrijeme, caeruleus i. noctem hiememque ferens. b) uopće * vlaga, suza. c) * ferreus i., koplja padaju kao dažd.

Imberbis i **imberbus**, adj. [in-barba] golobrad, pater; adolescentulus; * juvenis; * quae imberbi didicere.

Imbibere, bibi, —, 3. popijati, u klas. jeziku samo tp. a) popiti, primiti, usvojiti itd., opinionem malam animo de alqo; tantum certamen animis imbibent, srce im bijaše puno kuge. b) našumiti, nakaniti, odlučiti, quod initio consulatus imbibere; sa inf., jedn. Cic. p. Quint. 6, 72.

Imbitus, — 3. [in-b.] unidi, ilaziti, Plaut. Epid. 1, 2, 42.

Imbricatus, icis, f. [imber] žljebnjak (opčka), Plaut.; * angusti imbrice tecti, nizak krov od žljebnjaka; † grst.

Imbricatus, adj. [imber] kišovil, daždovit, auster, Plaut.

* **Imbrifer**, fēra, fērum, adj. [imber-fero] kišonosan, kišovil.

Imbro (-us), i, f. [ἰμβρος] Imbro, otoku Egejskom moru među Lemnom i Samotrakom. Odt. Imbrus, adj. imbarski, Ov.

Imbuo, ui, ūtum, 3. [ἰμβύω] 1) pojiti, nakvasiti, navlažiti, umočiti, uroniti, gladii imbuti sanguine; * oscula, quae Venus quinta parte sui nectaris i., * quo semel est imbuta recens servabit odorem testa diu. 2) tp. a) našumiti, okaljati, okužiti itd., opinio deorum mentem alqis; pectora pietate, religione imbutus; imbutus admiratione, crudelitate, superstitione; imbutus macula sceleris; bellum odio imbutum; colonorum caede imbutis armis; gladium scelere; animus imbutus malis arti-

bus; avaritia tanquam venenis malis imbuta. b) *prinuđavati, obrazovati, uputiti, uvesti, upoznati, sprijateljiti, napose u prvom podelima koga pouđiti*, animum tenerum opinionibus; alqm vitiis; pectora religione; imbui turpissimis cupiditatibus; se studiis talibus; imbutus alqo usu, *čovjek, koji ima nešto iskustva*; certaminibus plebejis; dialecticis; literis; (Hor.) literulis Graecis; lex, ad quam non instituti, sed imbuti sumus; (Tac.) imbuendis sociis ad officia legum, nec quidquam (= ulla re) prius imbuntur quam contemnere deos. c) * *kušati, upoznavati*, terras vomere, *prvi put orati*; bellum sanguine; exemplum palmarum primae, *bili za ugled komu*; illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten = *prvi je plovio*.

Imitabilis, adj. [imitor] *što se može, što se dade nasljedovati, nasljedljiv*, orationis subtilitas i. illa quidem videtur esse; * non i. fulmen; † tu mihi maxime i.

* **imitāmen**, inis, n. i. † **mentum**, i, n. [imitor] *nasljedovanje, apstr. i. konkr.*

Imitatio, ōnis, f. [imitor] *nasljedovanje* (Eutr.) ad imitationem (po primjeru) fratris; napose o nasljedovanju govornika, Quint.

Imitator, ōris, m. [imitor] *nasljedovač, nasljedovatelj*, rei, hominis; apsl.; u žlu smislu: *majmun*, Hor. ep. 1, 1, 19.

Imitatrix, icis, f. [imitor] *nasljedovačica, nasljedovateljica*, gloriae; voluptas i. boni.

Imitor, dep. i. [minus] *nasljedovati*, alqm, alqd; (Nep.) alqm in alqare; vitia, praeclarum factum; alcjs consuetudinem; falso manum (rukopis) alcjs; (Curt.) imitando alqm effingere atque exprimere; *part. perf. imitatus pas.*, imitata et efficta simulacra, Cic. Tim. 3.; o *neživom: nálikovati*, humor potest imitari sudorem; * cornua lunam imitata; * lana imitata violas, *kao ljubica*; * nemora in domibus sacros imitantia lucos; *pren. zamijeniti sličnim*, ferrum sudibus; pocula vitea fermento atque acidis sorbis. 2) *prepòđinjati*, *prepòčeti*, luctum penicillo; pulchritudinem Coae Veneris; sine imitandorum carminum actu, bez gestikulacije, *kakva se hoće, da se sadržaj pjesme predoči*, Liv. 7, 2, 4.; * molles capillos aere; * argillā; * juvenem mutata figurā, *prikazati se mladicom, zamijenivši podobu božansku čovječjom*; * putre solum arando, *oranjem učiniti sipkom zemlju*; * gaudium, *prikazati se veselim*, (Tac.) maestitiam.

Imitadesco, dui, — 3. [in-mad.] *ovlažiti, pokisnuti*, * genae lacrimis.

* **immane**, adv. [immanis] *strašno, grozno, užasno*.

Immane, adj. (manus „mio“, Manes) 1) *preko-mjerno, neprirodno velik*, ingens immanisque praeda; pecunia; poculum; anguis; avaritia; * corpus, *divsko*; * immane quantum discrepat, *silno*. 2) o *značaju: neizmjeran, strašan, grozan, užasan, divlji*, hostis ferus et i.; i. et vasta belua; gens; esse immani (zvjerske) acerbaque natura; mores feri immanisque natura; tantum tam immane facinus; * janitor aulae; * orae; * coepta; * vitium; (Eutr.) immanissima proelia; *supst. quamvis fabulosa et immania credebantur, Tao*.

Immanitās, ātis, f. [immanis] 1) *strahota* od . . . , frigoris, Just. 2, 1, 6. 2) *divljaštvo, surovost, nečovječnost*, gentes immanitate efferatae; feritas et i. beluae; vitiorum; morum; animi; gentium; in aspernandis voluptatibus; i. (nečuvena novotarija) ista verborum.

Immansuetus, adj. [in-mans.] s. komp. i. sup. *neupitomljen, neukroćen, divlji, surov* gens; * ferox immansuetusque; ingenium; * ventus.

Immaturitas, ātis, f. [immaturus] 1) † *nezrelost*, sponsarum. 2) *rād u nevrjeme, žurba, jedn.* Cic. p. Quint. 26, 82.

Immaturus, adj. [in-mat.] * † *nezreo*, puella, tp. *preran, nezgodan*, mors non potest esse immatura consulari; interitus C. Gracchi; consilium; tibi immaturo vita erepta est; * i. filius obiit; * iter mortis.

* **immēdiēbīlis**, adj. [in-med.] *neizlječiv*, vulnus; telum, *od koga je rana neizlječiva, smrtna*.

Immēmōr, adj. [in-mem.] *ne pamteći, zaboravan, ne misleći, bešćutan*, beneficii; istaec commemoratio quasi exprobratio est immemoris beneficii, *kao da se tko ne ajća dobročinstva*, Ter.; rerum a se gestarum; libertatis; difficultatum; * equus herbae i., * cervus graminis; rerum romanarum, *rimске povjesti*; i. ingenium, *zaboravljiva*; nox i. quietis, *koje se nije ni mislilo na san*; * pectus i.; * ingratus et i., (Plaut.) suum qui officium facere i. est; † s. acc. c. c. inf.

Immēmōrābīlis, adj. [in-mem.] (Plaut.) 1) *nepomenljiv, što se ne da pomenuti*, versus. 2) *šutljiv, mučaljiv*.

Immēmōrātus, adj. [in-mem.] *nepò mēnu t*, stoga *supst. immemorata, novosti*, Hor. ep. 1, 19, 33.

Immēnsitas, ātis, f. [immensus] *neizmjernost, neizmjerne veličina*, latitudinum, altitudinum; immensitates camporum.

Immensus, adj. [in-metior] *neizmjeran, neograničen, nedogledan, i. nat.*, magnitudo regionum; mare; campus; tempus; * nox;

* pondus argenti; fines ingenii; deum esse immensum et infinitum; * immensusque ruit profundo Pindarus ore; *supst. immensum*, i. n. *neizmjeran prostor, neizmjernost daljine, dubine, loci, altitudinis, Liv.*, * + per i.; *adv. in, ad immensum; Sall. Liv.*; * immensum crescere, + attolli, + gliscere; + colles i. editos; * *s inf.* immensum est, *neizmjerno je, da itd.*

immērens, *adj.* [in-mer] *nezàslužen, nekriv, prav, nedužan, Nep. Hor. Suet.*

immērgo, *mērsi, mērsu* 3. 1) *potopiti, uoniti*, immersus in flumen; * nautas pelago, * alqm undā, + se alto. 2) *uopće: turiti u.. manum in os leonis, Just.*; se in mediam contentionem, *uturati se u skupštinu, Plaut.*; se inter mucrones hostium, *baciti se, Just.*; *tp. i.* se blanditiis in consuetudinem alcjs, *ugnijezditi se itd.*

immērito v. immeritus.

immēritus, *adj.* [in-mer] 1) * *akt. nekriv, nevino, gens; vestis; locus; i. mori, koji nije vrijedan smrti; supst. (Plaut.) immerito meo, bez moje krivnje.* 2) *pās. nezàslužen, nekriv, prav*, laudibus haud immeritis, testis meriti atque immeriti triumpho, *Liv.*; * immerita ope. — *Adv. immerito, nezàsluženo, nevino, nekrivo; i (Ter.) immeritissimo.*

immersābills, *adj.* [in-mer] *nepotopljiv, adversis rerum undis, jednom Hor. ep. 1, 2, 22.*

immētātus, *adj.* [in-met] *neizmjeren, jugera jedn. Hor. Carm. 3, 24, 12.*

immīgro, i. [in-migro] *sēliti se u...*, in domum et hortos paternos; in domicilium; in suum locum, *(Plaut.) illo; tp. (Plaut.) i. in ingenium suum = postati svojim gospodarom; avaritia luxuriaque in rem publicam; ut ea (translata) verba non irruisse in alienum locum, sed immigrasse in suum (svoje mjesto zauzeti) diceret.*

immīneo, — 2. [in-m.] *stršiti nad čim, nadvisivati*, quercus ingens arbor praetorio imminebat, *Liv.*; *apst.*; * pinus villae imminens; * arbor antro; * nemus desuper imminet; * imminente luna, *na mjesecini*; gesta ei imminenti (*sr. Cic. de or. 2, 55, 225*); cetera in ore hominis imminens (*sr. Cic. p. Sest. 55, 118*). *Odd. a) o prostorijama: ticati se čega, mediti s kim, graničiti s čim*, tumulus moenibus imminens, carcer imminens foro; muro aedificia; * collis urbi. b) *u neprijateljskom sm., blizu biti, prijetiti, sljeđiti koga ustopice, hostes; agmen; * imbres imminentes; Parthi Ciliciae; Aegina Piraeo; castra Romana Carthaginis portis; * tergo fugacis; * imminet hic sequiturque*

parem. 2) *tp. a) biti blizu, čekati*, non videre, quae quotidie i.; mors quotidie i.; + summum discrimen. b) *prijetnjom pridobiti, zaprijetiti, deznuti, téžiti, vrebati koga...*, *zàsjedati*, duo reges toti Asiae; quae (plebs) fortunis vestris imminebat; hujus mendicitas aviditate conjuncta in fortunas nostras i.; in occasionem exercitus opprimendi; + occasioni; + deditio, *sklon biti na itd.*; Verres avaritia semper hiante atque imminenti fuit, *krvolóne*; i. ad caedem; ei potestati; temporibus iniquis regum; animo in propinquam victoriam.

imminuo, ūi, ūtum, 3. [in-m.] 1) *umanjiti, prikratiti, súziti, ograničiti*, copias; (*Aurel. Vict.*) numerum praetoriarum cohortium; alqd de voluptate; si quae in membris prava aut debilitata aut imminuta, *osàkaceno*; aestivorum tempus; suas (res) imminui; imminuitur alqd de pace; * se dolor; * quantum hinc imminuet, *t.j. kako će malo úžeti od preostalih mi dobara (Fortuna)?* 2) *tp. óslabiti, uvrijediti, upropastiti, uništiti, u pas. i propasti, srušiti se, opes plebis; mente imminuta; (Plant.) pudicitiam; jus, jus libertatis; libertatem; majestatem; bellum; cupiditatem; pacem, osújetiti; (Tac.) corpus otio, animum libidinibus; (Tac.) Rufum; (Tac.) Augusta se violari atque imminui querebatur; * damnosa quid non imminuit dies?*

imminūto, ōnis, f. [imminuo] *umanjivanje, slabljenje, ozljeda, corporis (sakatost); dignitatis tuae.*

immisceo, mīscui, mīxtum, 2. [in-m.] *umiješati, pomiješati među*, veteribus militibus tiroes među stare umiješati novake; togati immixti turbae militum; equites immiscentes se peditibus; * manus manibus, *doći na šake*, * rutilo immiscerier (= immisceri) igni; se peditibus, *Liv.*; * se mediis armis; * se nocti; + vos meorum militum corpori; *tp. i.* sortem regni cum rebus Rom., *zàpresti*; i. se bello, colloquiis montanorum.

immisērābills, *adj.* [in-m.] *bez milòsřđa, bez pomilovanja (koga tko ne zashužuje), jedn. Hor. Carm. 3, 5, 17.*

immisēricordīter, *adv.* [in-m.] *nemilòsřđno jedn. Ter. Ad. 4, 3, 29.*

immisēricors, dis, *adj.* [in-m.] *(rijetko) nemilòsřđan.*

immissio, ōnis, f. [immito] *(rijetko) óstavljānje, sarmentorum, ogranaka.*

immitis, *adj. sa (prekl. pjesn. polk.) komp. i + sup. [in-m.] 1) opor, trpak, nēzreo, * uva. 2) pren. neblag, tvrd, okrutan, nemio, hrpav, divlji, homo natura et moribus i. ferusque; * tyrannus, o Plutonu; * Achilles; * Glycera (skutka, podrugljivo);*

* Parcae; caedes; animus; (Ov. *Liv.*) oculi; † mandata; † i. et turbidum caelum; † Gyarum i. et sine cultu hominum esse; * venti; * immitior hydro; * nidi, *lastavica neprijaznih pčelama*; * mors; * ara, *na kojem se ljudi žrtvuju*; * *supst.* ut placidis coeant immitia. **immitto**, misi, missum, 3. [in-m.] 1) *poslati*, *pustiti koga u što*, alqm in urbem; gladiatores in forum; servos ad spoliandum fanum; * socios portis; equum ad legionem tironum, *navaliti konjma na*, *Galb. u Cic. ep.*; ejus generis (juvencorum) multitudinem magnam dispalatam so. in Romanos, *Nep.*; * corpus in undam *zaroniti*; * alqm mediis flammis; se in specum, *Liv.*; * immiti (*baciti se*) undis; * quo se ardens immittere posset; * se antro; * immissi (*koji su provaliti*) Danai; *kao t. t. o pretoru, u posjed koga staviti*, alqm in bona alcjs; *napose a) vojn. t. t. protiv neprijatelja poslati; idi na koga, equitum*; † cohortes in hostes; naves pice completas in classem Pompejanorum, *navaliti (šim na što)*; effrenatos in eos equos; † arietes in aedificia, *udariti, namjestiti*; se in medios hostes, *baciti se. b) baciti, bacati se šim, odapinjati, spustiti se na . . . , tela, tela tormentis*; pila in hostes; * hostile; * ratem vadis; coronam caelo; alqm in armatas hostium copias. c) *uglobiti, usjeći*, tigna machinationibus in flumen; trabes insuper immissae; *vesti* aquam canalibus; † mare in Lucrinum lacum; * filis immittitur aurum; * feraces plantas. d) *potajno ili neprijateljski poslati, navrhkati koga na koga ili na što, nadrškati*, Tarquinium a Cicerone immissum ajebant; † immisso percussore; † imm. indices, * testes subornat; immissus in rem publicam; imm. alcui injuriam, *htjeti krivo učiniti. e) idi, pustiti, podbošti, nadrškati*, stultitia quasi quasdam furias immittit atque incitat; equum in alqm; * equos; * canes; * juga = equos jugales; * habenas classi, *pustiti = punim jedrima ploviti*; * furit Vulcanus immissis habenis; * frena; * velis rudentes, *napēti konope jedrom*; † rudentes; * laxis funes, *spustiti konope (da vjetar nadme jedra)*; *stoga rasti*, immissi alli in alios rami (*porasiti*); * palmes laxis immissus habenis; * immissus *takoder dug, barba (pala brada)*, capilli. 2) *tp. a) * zadati, uzrokovati*, alcui curam; exitium, fugam. b) *ostaviti*, in eo loco senarium imprudens, *izmakne mu s.*

immō a ne imō, adv. [po svoj prilici od * in-emo, * in-imo] upr. *usuprot, dapače, stoga* 1) *čestica, kojom se sadržaj pitanja ispravljja. Ako ispravak uklanja neizvjesnost, što je u pitanju, onda se prevodi sa: jest, da, dapače, sva-*

*kako, dakako, naravno, te se često pojačava sa certe, etiam, vero, hercle, edepol, hoc intellexisti? an nondum etiam ne hoc quidem? immo callide. Causa non bona est? Immo optima; (Hor.) quid tu? nullane habes vitia? Immo alia et fortasse majora. Ecquid placeant me rogas? Immo hercle vero perplacent; hic tamen vivit; vivit? immo vero etiam in senatum venit. Ako li ispravak stoji mjesto pitanja, onda znači immo: ne, nego pače, etiam fatetur de hospite? immo pernegat; quem hominem? levem? immo gravissimum; nobilem? immo constantissimum; familiarem? immo alienissimum; Ubi fuit Sulla? num Romae? immo longe abfuit; Non igitur, patria praestat omnibus officiis? immo vero. Često ima u sebi immo pojam zlovolje, začudenja, gle! eto! nuto! čuj samo! zaista! Verum vis dicam? i. etiam narrationis incipit mihi initium. 2) *napose se sa immo (u Cic. jošte ne) ispravljja ili istide predidući izraz: pače, simulacra deūm, deos immo ipsos ablatos esse, Liv. Slično u komikā i u svakidašnjem govōru, i. si scias, audias i slično „koliko više bi ti, da“ itd. Isto tako Cael. u Cic. ep. admiraris amentiam; i. si actionem — audisses.**

immōbīlis, adj. s komp. 1) *nepokretan, postojan*, terra; phalanx, † cunei; † currus; † animal; * immobilior scopulis. 2) *tp. postojan, nepromjenljiv*, † precibus et invidiae; * Ausonia, *dosada mirna*; † pietas.

immōbīlitas, ātis, f. [immobilis] (*kasno i rijetko*) *nepomičnost, aquae.*

immōdērāte, adv. s komp. [in-m.] 1) *nepravilno, bez pravila*, moveri; vox imm. profusa. 2) *neumjereno, razuzdāno, vlvēre*; immoderatus ferre (*izgubiti svijest o. g. casum incommodorum suorum.*)

immōdērātio, ōnis, f. [in-mod.] *neumjerenost, verborum, jedn. Cic. p. Sull. 10, 30.*

immōdērātus, adj. s komp. [in-mod.] *bez mjere, neizmjeran*, cursus; * caelum; *tp. neumjeren, pretjeran, razuzdān, Alexander*; tempestates; incendium; intemperantia; potus et pastus; fortitudo; oratio; libertas; * res immoderata semper cupere.

immōdeste, adv. [in-mod.] *neumjerenost, raskalāšno, razuzdāno, amare, Plaut.; gloriari, Liv.*

immōdestia, ae, f. [in-mod.] *nečednost, razuzdanost, neposlušnost, Nep. Tac.*

immōdestus, adj. [in-mod.] *neumjeren, nečedan, razuzdān, mores, Plaut., in vino, Ter.; genus jocandi; † fautores histrionum.*

immōdīce, adv. [in-mod.] (*rijetko*) *neumjerenost, bez mjere, gloriari, Liv.*

immodicus, *adj.* [in-mod.] 1) *neumjeren, prètjeran, velik*, * frigus; * rostrum; † tempestates; † oratio; † inimicitiae. 2) *tp. što prestupa mjeru, razuzdān, prètjeran*, imperia; lingua; * rixae; imm. in numero augendo; lingua; *s gen.* † laetitiae et maeroris; † animi.

immodulatus, *adj.* [in-mod.] *neskladan, nemelodičan, jedn. Hor. ep. ad Pis. 163.*

immolatio, *ōnis, f.* [immolo] *žrtvovanje*, in ipso immolationis tempore; (*Tac.*) nefandae immolationes.

immolator, *ōris, m.* [immolo] *žrtvujući, žrtac.*

immolitus, *partic.* [in-molior] *sazidān, sagrađen, jedn. Liv. 39, 44, 4.*

immolo, 1. [in-mola] *upr. umějati, pōsipati žrtvenim brašnom* (mola), *odt. žrtvovati*, homines; bovem; hostias; se; Dianae vitulum; *impers.* pluribus diis immolatur; quibus hostiis immolandum cuique deo; *apst.*; * *žrtvovati*, alqm; inferias umbris.

* **immōrior**, etc. *dep. 3.* [in-mor.] *umrijeti od čega*, illa sorori; *tp. studiis, iskidati se od posla, do smrti se ućiti.*

† **immōror**, *dep. 1.* [in-mor] *zabaviti se, zadržavati se, tp. honestis cogitationibus.*

immorsus, *adj.* [in-mordeo] 1) *najeden.* 2) *razdražen, stomachus, koga treba kobasicama i bulom (šunkom) dražiti, Hor.*

immortalis, *adj.* [in-mort.] 1) *besmrtan*, animus; dii; natura; *supst. ex immortalis* procreati; *pl. (Curt.)* immortales, *besmrtnici* = bogovi, a u *Peziāndā* odabrana četa boraca, jer se, kako je koji umr'o, njegovo mjesto popunilo. 2) *pren., a) neprolazan, vječan, besmrtan*, memoria et gloria; opera; fructus amoris; (*Planc. u Cic. ep.*) immortales gratias ago, *hvala do smrti*; † tributa; in proverbium venit, amicitias immortales, mortales inimicitias esse debere, *Liv. 40, 46.*; immortalis memoria (*nēzaborāvna*) percepta retinebat beneficia, *Nep.*; *slavan do vijeka, (gen.) fieri i.*; † immortalis Sallustii velocitas. b) * *blazen kao bogovi.*

immortalitas, *ātis, f.* [immortalis] *besmrtnost*, animorum; vita beata immortalitate cedens caelestibus; *i pl.*; *besmrtna čest*, *Curt. 10, 6, 7. Odt. tp. a) besmrtna slava, i. consequitur illam mortem; i. gloriae; immortalitati commendare, tradere. b) (Ter.) najveće blaženstvo.*

immortaliter, *adv.* (immortalis) *neizmjereno, beskrajno, gaudeo, jedn. Cic. Qu. fr. 3, 1, 3, §. 9.*

immotus, *adj.* [in-m.] 1) *nepokretan, nepomičan*, ut (arbores) immotae starent, *netakmāta, Liv.*; *

arbor; * aquae; † dies, *bez vjetra*; † supercilia. 2) *nepromijenjen, pōuzdān*, * immotas aures praebet mugitibus; † pax; * mens; * fata; * si mihi non animo fixum immotumque sederet, (*Tac.*) immotum adversus eos sermones fixumque Tiberio fuit *sa inf.*

* **immūgio**, 4. [in-mug.] *zatutnjiti, tutnjiti*, Aetna; luctu.

immulgeo, *si, sum, 2.* [in-mulg.] *musti u što*, * teneris ubera labris.

immunditia, *ae, f.* [in-m.] *neoprānština, nečistoća, Plaut.*

immundus, *adj.* [in-m.] *nēoprān, nečist, zaprljan*, homo, *Plaut.*; *Natta, Hor.*; * canis; * contactus; * popina; * pauperies; * visus; * dicta, *proste.*

immūniflens, *adj.* [in-mun.] *nedarežljiv, nepōdatljiv, jedn. Plaut. Trin. 2, 2, 69.*

immūno, 4. [in-mun.] *utvrditi o što*, praesidium, *jedn. Tac. ann. 11, 19.*

immūnis, *adj.* [in-munus] 1) *prost od službe, od poreza, od dāće*, ager; civitas i. et libera; populi i., *prosti od plaćanja zemljarine, i od nesposrednoga podaništva namjesnika, koji su mogli i izvan zemlje stjecati posjed*, *Cic. Verr. 4, 9, 21*; cives apud Jugurtham immunes; imm. militia; (*rijetko*) *s gen.* portitorum, *Liv.*; ceterorum nisi propulsandi hostis, *Tac.*; * *i uopće: prost od dužnosti*, bos curvi aratri; fuci, *nēradini*, manus, *bez žrtve*; tellus; * *prost od prinosa na gozbu (ἀνιμῆλος)*, non ego te meis immunem mediator fingere poculis; * *bez dara, nenādāren.* 2) *tp. a) neuslužan*, non est inhumana virtus neque immunis neque superba. b) *ōprošten, prost*, * tanti belli; * tanti boni; mali; * caedis; * stella i. maris, *koja nikad ne utone, ne zapadne (u more).*

immūnitas, *ātis, f.* [immunis] 1) *oprost od javnih dužnosti i dāće*, omnium rerum; provinciae; *u pl. također: povlastice, privilegija.* 2) *uopće oprost*, magni muneris.

immūnitus, *adj.* [in-mun.] *neutvrdjen*, castellum; *netāracān, nekaldimisan*, via.

* **immurmūro**, 1. [in-mur] *mrmati u što*, *šaptati komu*, terrae; undis; agmen so. mihi; auster silvis.

1. **immūtābīlis**, *adj.* [immuto] *promjenljiv, promijenjen, jedn. Plaut. Epid. 4, 2, 8.*

2. **immūtābīlis**, *adj.* [in-mut.] *nepromjenljiv.*

immūtābīlitas, *ātis, f.* [2. immutabilis] *nepromjenljivost, jedn. Cic. de fat. 9, 17.*

immūtātio, *ōnis, f.* [immuto] *promjena, zamjena u govōru, os. = metonimija.*

1. **immūtātus**, *adj.* [in-mut.] *nepromijenjen.*

2. **immūtātus**, *part. od immuto.*

† **immutesco**, tui, — 3. [in-mutus] (rijetko) *zanijemiti*.

in-mūto, 1. [in-m.] *promijeniti, pretvoriti, u zlu sm., iskviriti*, ordinem verborum *izvnuti*; rem publicam; animum tuum immutatam; alqd de institutis priorum; *kao rel. t. l. = metonimski upotrebljavati*, Ennius i. Africam pro Afris; immutata verba; immutata oratio, *alegorija*.

imō, v. immo.

impācātus, adj. [in-pac.] *nemiran*, * Iberi.

impar, āris, adj. [in-p.] *nejednak, lihi*, numerus; i. benevolentia; * carmina imparibus facta modis, *elegijski stihovi*; * pes; * toga dissidet impar; = inaequabilis, *raznolika*, (Hor.) ludere par impar *lihati se*, (Hor.) nil fuit unquam sic impar sibi; = dispar, *po svojstvu među sobom nejednak*, (Hor.) Veneri placet impares formas atque animos sub juga ahenae mittere. *Napose snagom, i vrijednošću nejednak jedan drugomu = nedōrastao komu*, alci; impar, consilio et viribus, *razboritošću, lukavošću itd.*, numero; materno genere, *po materi nije mu suorst*; * facies nobilitate impar; impari juncta erat, *nije bila udata prema sebi*; * o predmetu, *komu nije dovoljno dōrastao*, pugna; certamen; certavi imparibus, *s jačim*.

impārātus, adj. [in-par.] *nēpripravan, nēsprēman*, paratus incidit in imparatos; omnibus rebus imparatissimus.

impārīlis, adj. [in-par.] *nējednāk, jedn. Aurel. Vict. Caes. 14, 9.*

impārīter, adv. [in-par.] *nējednāko*, versus i. iuncti = *elegijski stihovi, jedn. Hor. ep. ad Pis. 75.*

impartio, v. impertio.

* **impatius**, adj. [in-p.] (rijetko) *nēhrānjen = gladan*, leo.

impātībīlis, adj. [in-patior] *nesnosan, nesnosljiv, klas. samo jedn. Cic. fn. 2, 17, 57.* dolorem vos impatibilem facitis.

impātīens, tis, sa † komp. i † sup. [in-pat.] *koji što ne može pōdnijeti, slab od...* * irae; * vulneris; * viri; * nympharum; * viae; † spei; † veritatis, † solis, † pulveris, † tempestatum; i o *neživim stvorovima*, * cera i. caloris; † navis i. gubernaculi; * animus, *koji ne može sobom vladati*.

† **impātīenter**, adv. s komp. i sup. [impatiens] *neustrpljivo, nepodnosljivo*.

† **impātīentia**, ae, f. [impatiens] *netrpjivost, nepodnosljivost, retinere silentii impatientiam*; ad impatientiam dilabi.

impāvīde, adv. [in-pav.] (rijetko) *neustrašljivo, liv.*

impāvīdus, adj. [in-pav.] *neustrašljiv, neprēstrašen, srčan, pectora, Liv.; belli*

Martisque discrimen impavidus subibo, *Curt.*; * leo; * impavidum ferient ruinae; * Gradivus; * soni.

impēdimentum, i, n. [impedio] 1) *zapreka*, impedimentum alci facere *ili inferre*; moram et imp. inferre alci rei; (Tac.) ne ponti injiciendo imp. hostiles turres afferrent; haec res est impedimenti loco *ili impedimento*; milites sibi ipsos ad pugnam (*što se tide bitke*) impedimento esse; Gallis magno ad pugnam erat impedimento, quod; vicit impedimenta naturae. 2) *u pl. prtljaga, obiđ. vojn. t. t. vojna prtljaga, teška bagaža (u koju se broji tovarna životinja i pratnja; sr. sarcinae)*, impedimenta et sarcinae; conferre se ad imp. et carros suos; parare, locare imp.; *napose mjesto jumenta*, magnum numerum impedimentorum ex castris produci.

impēdīo, ā, [in-pes] 1) *zāpletati, zāmrežiti, omotati, oviti, uplesti, zamrsiti*, se in plagas, *Plaut.*; elephantum impediti ramis arborum; * vincula i. pedes; * crura alci; * orbis orbibus; * caput myrto; * equos frenis, *nabaciti konju uzdu, uzdati*; * vitta comas; † crus pellibus; † cornua sertis; * crines; † alqm amplexu, *zāgriliti*; *napose učiniti što nedōhodnim, nepristupnim, zatvoriti*, locum, iter; muritionibus saltum; † ea quae plana sunt, novo munimenti genere. *Odd. zamrsiti, zāplesti*, se nuptiis, curae i. me, *Ter.*; te ipse impediēs; mentem dolore; causam alci; exercitum eadem fortuna, quae impediērat (*smēla*), expeditit. 2) *zāpriječiti, priječiti, zāustavljati, braniti komu*, alqm, equitatum, exercitum; alqm vero bonoque, † alqm fugā; alqm ad capiendam fugam, *u bijegu*; alqm in jure suo; iter; oppugnationem; prospectum; nullius amicitia ad pericula propulsanda; *sa ne*; nulla re impediōr quin etc.; nihil, impedit quominus etc.; pudor impedit me haec exquirere; * genua impediunt, *klecaju*; solutio impeditur, *zāpelo je*; quae obstant et imp.; de Fausto, *za Fausta zapreke stavljeni*; nihil, non impedio = *s moje strane slobodno*.

impēdītio, ōnis, f. [impedio] *zapreka, klas. samo: animus liber omni impeditioe curarum, Cic. de div. 1, 51, 115.*

impēdītus, adj. s komp. i sup. 1) *prijeđen, smētan, natōvaren, opterećen, kao vojn. t. t. o vojnicima: opterećen, nēsprēman na boj (opp. expeditus)*, itinere, sub onere; impeditos aggredi; miles; agmen; comitatus, *troma pratnja*; naves, *koji ne mogu broditi*. 2) *težak, tegotan, nedōhodan, nepristupan, zao, itinera*; saltus; (*Brut. u Cic. ep.*) locus impeditissimus ad iter faciendum;

navigatio; tempora rei publicae; nec in bella gerentibus nec in impeditis, *kajima se zapreke stavljaju u nastojanju*; victoribus nihil impeditum; omnium animis impeditis, *budući da su misti svih (spremanjem da odbrode) zakupljene bile*; quid horum non impeditissimum? *mnogo zaprekā*; (Tac.) impeditissimae orationes, *trom, lijen*.

impello, pūli, pūlsum, 3. [in-pello] 1) * *udara* rati o što, *biti (bijem)*, animae lintea; chordas pollice; aequora remis; auras mugitibus; maternae impulit (*zape, doprije do*) aures luctus Aristaei; arrectas aures = *pozorost sve više nāpinjati*; *odl. otisnuti, odbaciti, odrinuti, otjerati, odmicati*, impelluntur, feriuntur, cadunt; biremes subjectis scutulis; hostem universis viribus; aciem; alqm in fugam atque in latebras; alqm in hunc casum, † in periculum, † in fraudem; † in peregrina ac devictarum gentium mala; * montem cuspide in latus; * navem remis; * undas; sagittam nervo (*odhpēti*); * impulsus est domus; * impulsae (*zalelejali*) segetes aquilonibus; (Tac.) placidum aequor mille navium remis strepere aut velis impelli; (Tac.) cohortes fugientium agmine impulsae; * arma, *mahati*. *Odl. a) pregn., zadati posljednji udarac, upropastiti*, alqm praecipitantem, *nesretnika u veću nesreću turiti*; (Tac.) alqm ruentem; (Tac.) impulsas Vitellii res audietis; (Tac. Agr. 25.) cum simul terra, simul mari bellum impellitur, *vodi se*; * animum labantem. b) (Hor.) legentem aut tacitum quovis sermone, *žestoko, nenadno zabuniti, prēkinuti*. 2) *tp. pōticati, potadi, skloniti, nātjerati, zvesti, dražiti*, ad scelus, ad bellum, ad artem; in fraudem, in sermonem, in spem; (Tac.) animos; (Tac.) singulos militum in eversionem Viennensium; alqm *sa ut*; (Curt. 6, 10, 26.) vos quae sentiebam, ne reticerem, *impulistis*; (Liv. Tac. i pjesn.) *s inf.*; impulsus occasione, *irā; apsl.*

im-pēdeo, — 2. [in-pend.] 1) *visjeti nad, nadvisivati*, saxum imp. Tantalus, gladius cervicibus ejus; montes. 2) *tp. visjeti nad glavom, prijetiti, čeka koga što*, omnibus terror imp.; omnes in me terrores periculaque; inexpressibiles poenae iis, a quibus etc.; haec quasi fata amicitiae; tantum rei publicae sceleris a consulibus; *jedn. Ter. Phorm. 1, 4, 2. tanta mala me*.

impēdlo, adv. [impēdium] (*konverz.*) *kođ komparat. znatno, obilato*.

impēdiōsus, adj. [impēdium] *rasipan, ras-trošan, jedn. Plaut. Bacch. 3, 2, 12*.

impēdītum, ii, n. [impēdo] 1) *trošak*, sine imp.; † reditus et impēdia (civitatis); impen-

dio privato, publico; *osb. † gubitak, žrtva*, tantulo impendio ingens victoria stetit; parvo imp. 2) *troškovi zajma, kamate glavnice*, fenus et imp.; *pren.*, impendiis etiam augere largitatem tui muneris.

impēdo, di, sum, 3. [in-pendo] *upr. odmjereni na tezulji, odvagati*. 1) *trošiti, izdati*, pecuniam in alqd; sumptum. 2) *uopće upotrijebiti, potrošiti*, quid censetis voluisse impendere laboris, operae, pecuniae, ne etc.; † quadriduum Caprearum secessui.

impēstrābilis, adj. [in-pen.] 1) *neprobojan, neprobitan*, silex, ferro, *Liv.*; quae imp. quaeque pervia, Tac. 2) (Tac.) *nepredobitan, nepobjedljiv*, pudicitia Agrippinae.

impēnsa, ae, f. [impēdo] 1) *trošak*, imp. pecuniae faciendae erat; facere impensam (*trošiti*) in alqd; parcere impensae; impensam praestare alicui; sumptus et impensae; * cenarum, *na časti*; † itineris; † aedificii dilabentis; nullā impensā, sine publica imp. 2) *tp. žrtvovanje, uporaba, officiorum, Liv., * cruoris sui; * operum; (Nep.) impensis suis, na račun dobra glasa*.

impense, adv. s. *komp. i sup.* [impensus] 1) (*kasno*) *s velikim troškom, dragocjeno*, alqm humare, bibliothecas impensissime reparare. 2) *prekōmjerno, neizmjerno, važno, silno, žestoko, jako*, nunc eo facio id impensius; impensius modo (*preko mjere*) rebus suis diffidere; impensius modo legatos supplices mittere; impensius orare; impense milites retinere; † imp. petere, rogare ut etc.; cupiditate eadem imperii multo impensius accendi; (Aurel. Vict.) Graecis literis impensius eruditus.

impensus, adj. *sa (pretkl. pjesn. kasn.) komp. i (kasn.) sup.* [impēdo] *mnogo upotrebljavān*. 1) *o cijeni: skup, drag, dragocjen*, nihil impensius est homine ingrato, Plaut.; impenso pretio, * *samo impenso*. 2) *znatan, jak, čvrst, silan, žestok, velik*, (Plaut.) cibo iste factus impensior; voluntas erga alqm; * † cura impensior; † impensissimae preces.

impērātor, ōris, m. [impero] 1) *zapovjednik, vođa*, histrius (Plaut.) *vođa glumaca*; bini imp. = *konzuli*; dux et imperator vitae mortalium animus est; † Macedonise; i *pridjev Jupiteru*. 2) *vrhovni zapovjednik, vojvoda na kopnu i na moru, odl. i veliki admiral (koji vodi rat suis auspiciis; sr. dux)*, alter (imperator) libere ad summam rerum consulere debet; imp. fuit summus et mari et terra. *Napose počasni naslov, što ga davala vojska i senat vojvodi po znatnoj pobjedi, kao takav se stavljao obično iza imena; † od Cezarova doba bijaše to stalan*

naslov rimskih careva, pred ili za imenom ili bez imena.

imp̄r̄atorius, adj. [imperator] *zapovjeda- nički, vojvodski*, manubiae; partes (zadaca, služba), consilium; jus; laus; labor; nomen; forma; † carski.

imp̄r̄atrix, icis, f. [impero] (rijetko) *gospodarica, vladarica*.

* **im̄perceptus**, adj. s. (kasn.) komp. [in-percipio] (rijetko) *neopazhen, neotkriven*, percepta fraude.

im̄perco, — — 3. [in-parco] *štedjeti*, alcui, Plaut.

* **im̄perditus**, adj. [in-perdo] *neupropšten, neubijen*.

im̄perfectus, adj. [in-perf.] *nesvršen, nepotpun, nesavršen*, imperfecto (n.) nec absoluto, jedn. Cic. Tim. 4.; † commentarius; † bellum; † opera; † pars; * quaedam.

im̄perfectus, adj. [in-perfodio] *neprobđen, neproboden*, jedn. Ov. met. 12, 496.

im̄p̄r̄iosus, adj. [imperium] 1) *moćan, moguć, uzmožan, gospodujući, vladajući*, populi; urbes; dictatura; * imp. sibi, koji oblada sobom, svlada sebe; * virga = fascies. 2) *kao ukor, zapovjednički, silovit, despotičan, tirjanski, tvrd*, philosophi nimis imp.; familia imperiosissima; cupiditas honoris quam dura est domina, quam imp., quam vehemens; * Proserpina; * imperiosius (silnije) aequor. — *Pridjev diktatoru L. Manliju Torkvatu i sinu konzulu T. Manliju T.*

im̄p̄rite, adv. s komp. i sup. [imperitus] *neiskušano, neiskusno*.

im̄p̄ritia, ae, f. [imperitus] *neiskustvo, nevještna, neukost, neznanstvo*, legati; apsk.; † imp. et rusticitas; † juvenum.

im̄p̄rito, 1. [intenz. od impero] 1) *zapovjedati, zahtijevati*, quod antehac pro jure imperitabam meo, s ne, Plaut.; aequam rem, Hor. 2) *zapovjedati, vladati, gospodovati*, alcui; Africae; oppido; lubido imperitandi; decem imperitabant; superbe avarique imperitatum victis esse; * imp. legionibus; * nemori; * equis, *upravljati, vodkati*.

im̄p̄ritus, adj. [in-per.] s komp. i sup. *neiskus, nevjest, neznajući, neuk*, juris civilis non imp., nostrae consuetudinis; usus militaris; generis pugnae; rerum v. res I) 1) a) i 3); morum (koji nema iskustva života), Cic. pr. Rosc. A. 49, 143.; homines imp.; † plebs; (Plaut.) ingenium; često supst. oratorem ab imperito dicendi ignaroque distinguit una res; dicere apud doctos imperitosque.

im̄p̄rium, ii, n. [impero] 1) *zapovjed, propis, nalog, naredba*, heri imp., imp. exe-

qui, Plaut. Ter.; imp., (Hor.) *jus imperiumque Caesaris accipere*; imp. abnuere, *ukloniti se zapovijedi, ne slušati*; imperium auspiciumque; contra imperium; imperia administrare, *izdavati, upravljati*; parere, obtemperare imperio; imperio alcijs; amici imperia; * mollia; * rerum hominumque imperiis minor. 2) *pravo zapovijedi izdavati, gospodstvo, vlast, državna vlast, veličanstvo, vlada*, si quid imperi est in te mihi, meum imp. in te, non in me tibi'st, Plaut.; qui habes imp. in beluas, mater, cujus sub imperio'st, mala, imp. habere in alqm, Ter.; imperio ejus, *za njegove vlade*, Liv.; regere urbem imperio, *kao kralj, Liv.*; cadere sub populi Rom. imperium, sub populi Rom. imperium redigere; decertare, dimicare de imperio; imp. domesticum, *u kući*; caelestium, *nad bogovima*; provinciae; (Nep.) summa imperii custodiae, *vrhovno zapovjedništvo nad tamnicama*; * Jovis in reges; tenebat non modo auctoritatem, sed etiam imp. in suos; terra nunquam recusat imp.; † o carskoj vladi; pren., animi imperio uti, *biti (stajati) pod gospodstvom duše*; si in animis hominum regale imp. sit; i u pl. *kad se napominju pojedini čini, u kojima se vidi vladarska moć; ukazi, zapovijedi, pravo veličanstva itd.*; non posse ejus imperia diutius sustinere; sua esse ejusmodi imperia, ut; a populo Romano imperia perferre; novis imperiis studere, *na promjenu vlade težiti*; peractis imperiis, *svršivši vladarske poslove*, Hor. carm. 4, 14, 40. *Napose a) uredovna vlast, poglavarstvena moć, dijelom civilna, koja je u sebi sadržavala vlast sudačku, vlast kazne, kao što i jus edicendi, agendi cum populo (sr. edico, ago), pravo pozvati koga na sud i zatvoriti ga; dijelom vojnička, ali imperium se rjeđe upotrebljava o civilnoj vlasti, n. pr.: imp. civile; pro imperio summovere; o Kv. Ciceronu kao propretoru azijskom bez vojne vlasti, in provincia cum summo imperio ac potestate versaris; zatim qui togatus in re publica cum potestate imperioque versatus sit, i redovno u formuli in imperio esse, pod čim se razumijeva poglavarstvo s civilnom vlasti, koja se stjecala sa službom; mnogo se češće upotrebljava imperium o vojničkoj vlasti, vrhovno zapovjedništvo, komanda, n. pr. semestre; quinquennii = quinquennale, belli; summa imperii; summa imperii bellicae administrandi; alqm bello imperioque praeficere; sine imperio; cum imperio, s vrhovnim zapovjedništvom, praeficiebatur cum imperio; imperia novi generis constituere in alqm, novu vrstu vojničke vlasti uvesti protiv koga; imperia magistratusque, dostojanstvo u ratu i u miru; duo imperia; iron., imperium judicio-*

rum tenere velle, *sa sudovima zapovijedati htjeti*; naročito u formuli cum imperio esse, što se upotrebljava o konzulima, pretorima i namjesnicima u provinciji s vojničkom vlasti. Ova se vlast davala napose lege curiata već izabranomu magistratu; isto tako znači imperium redovno: vojnička vlast ili služba, dostojanstvo s imperium-om, kraj honores, potestas, magistratus, kao a Cic. Lael. 15, 54, 17, 63. b) meton. a) vladarova zemlja, država, carevina, osb. rimska, finium imperii nostri propagatio; salus imperii; huic imperio; populi R.; (Hor.) adiectis Britannis imperio. β) pl. činovnici, poglavarstvo, oblast, Caes. b. c. 1, 31, 1. nacti vacuas ab imperiis Sardiniam et Siciliam; 2, 32, 4. erat plena lictorum et imperiorum provincia; zapovjednik, Cic. legg. 3, 3, 9. imperia, potestates, legationes ex urbe exeunto.

imperjuratus, adj. nekrivokletan, Ov.

impermissus, adj. [in-perm.] nedopušten, gaudia, jednom Hor. carm. 3, 6, 27.

impéro, i. 1) zapovijedati, propisivati, nalogati, narediti, alqd; sa ut, ne; i s prostim komj., huic imperat quas possit adeat civitates; s aca. c. inf. (no u klas. prozi samo s inf. pas. ili inf. dep. koji se upotrebljava kao da je pas.), naves actuarias, pontem imperat, i jedn. u Caes. b. c. 3, 42, 3. Eo parte navium longarum convenire (od nemara kao da skljudi jubet mjesto imperat); * + s inf.; (Ter.) animo nunc jam otioso esse impéro; * jungere equos Titan velocibus imp. horis; + equitatuque (= equitatuque) procedere ante agmen imp.; i lično u pas. po analogiji od jubeor, nalaže mi se, dužan sam, (Hor.) haec ego procurare et idoneus imperor et non invitus; jednom i u Cic. Verr. 5, 27, 68. deduci imperantur; cum ipse Jugurtha ad imperandum Nisidium vocaretur, da mu (rim. vođa) dade zapovijedi; nunc ades ad imperandum (= ut tibi alqd imperem) vel ad parendum potius; sic enim antiqui loquebantur; (Ter.) omnia faciam, impera; (Hor.) dis te minorem quod geris, imperas; * clarus Anchisae Venerisque sanguis. Odalle a) partic. impēratum, i. n. zapovjeden; nalog, naredba, imp. facere; venire ad imp. b) napose odrediti što i to a) kao publicističan i vojnički t. t. odrediti, naložiti, da se što nabavi, zapovijedati komu, da što dade, civitatibus equites, — pecuniam, obsides, arma, milites; pecunias privatis; frumentum sibi in cellam. β) kao t. t. u privat. životu, cenam alqui; domi non imperaram, ništa nijesam odredio bio o objedu; (Ter.) propisati (o liječniku i primalji). γ) (Ter.) imp. sibi alqd, sam sebi naložiti, odlučiti što učiniti,

imperavi egomet mihi omnia assentari. 2) vladati, gospodovati, zapovijedati, odrediti, alqui; omnibus gentibus; etiam invitis; crudeliter; superbe et crudeliter; tp. sibi, cupiditatibus, svladati, zauzdavati; (Cael. u Cic. ep.) cum, ut ea solveret, sibi imperare (odlučiti se) non posset; često apsl., in puce; domi; illo imperante, pod njegovim vrhovnim zapovjedništvom; * imperare arvis, obradivati; + nimis imp. voci, odviše zahtijevati, siliti.

imperspicuus, adj. [in-persp.] neprovidan, nepronicav, zadržati, judicium ingenia, jedn. Plin. ep. 1, 20, 17.

* **imperterritus**, adj. neustrašeno.

impértis, 4. (jedn. u Ter. Ad. 3, 2, 22, inf. dep. heram hoc malo impertiri) [in-partior] dodijeliti, udijeliti, dati, a) alqui alqd, alqui de alqa re, alqui civitatem, laudem, unum diem, partem oneris; tempus cogitationi huic, upotrijebiti; dolorem suum alqui, priopćiti; alqui multam salutem, pozdraviti od srca; se talem alqui, pokazati se. b) nadijeliti itd. alqm alqa re, — alqm nuntio, plurima salute (Plaut. Ter.), + alqm osculo; (Nep.) doctrinis quibus aetas puerilis impertiri debet, s kojima se upoznavati treba; nullo honore impertitus.

impervius, adj. [in-perv.] neprólazan, neprohodan, * amnis; + iter; + lapis ignibus neupaljiv.

impēte v. impetus.

impētibilis v. impatibilis.

impētrābilis, adj. [impetro] 1) dokùčljiv, dostižan, pax; venia; omnia; triumphus; * Junoni votum facere imp. 2) (Plaut.) koji što lako postigne, isposluje, impetrabilior nullus est; dies, kojega mi se ispunila želja. **impētrātio**, ōnis, f. [impetro] dostizanje, u pl. jedn. Cic. Att. 11, 22, 1.

impētro, i. [in-patro] 1) (Plaut.) izvesti, dočeti, dovršiti, incipere facilius est quam imp. 2) molbom isposlovati, izraditi, postići, alqui civitatem; alqd ab alqo; ab alqo, ut; + imp., ne; apsl., uslišiti se, ad impetrandum; re impetrata; u Liv. impetrato (pošto se isposlovalo) ut; i u kratko cum, ut dilectum haberet (= habere liceret), neque impetrasset etc. (sr. peto, postulo); (Ter.) veniam; optatum; honor dignitate impetratus; imp. de alqa re (Caes.), željeno postići, što se tiče koje stvari, de indutiis; ab eo de sua ac militum salute impetrari posse; quod (konjka.) de suas salute impetraverit; non imp. ab animo potuit, ut etc., svladati se, skloniti se na to itd. — Sporedna forma u jeziku haruspika **impētrio**, 4. t. t. nastojati steći povoljnim znacima, solent impetriri magnae res avibus; (Plaut.) impetratum est, postiglio se.

impētus, *us*, *m.* (**u* *abl.* i impete, *neobičan dat.* impetui, *mjesto toga ima u Planc. Cic. fam.* 10, 24, 3. impetu; *isto tako ne upotrebljava se gen. pl.* impetuum, *dat. i abl.* impetibus) [*in-peto*] 1) *brzo napredno micanje, brz lfk, tijek, navala, nasrtaj, sila, želina, os. nasrtaj, napadaj, tantos impetus ventorum; fluminis; in magno impetu maris atque aperto; quinquere mis praelata impetu, projurivši kao strijela; * natantis trabis; caeli; impetu capto, zamahnuvši; eorum iratos animos atque horribiles impetus; impetum facere (navali) in alqm, in fines, in agros, in provinciam; (Liv.) impetum dare in alqm, navali; impetum sustinere, excipere, ferre, propulsare; magno impetu oppugnare; navium, classis; in omnes partes impetus capti; tanto impetu ire subsequi eodem impetu; oppidum continenti impetu (jednom navalom) petere; † in tanto impetu cursuque rerum; † fortunae; kao medicinski t. t., imp. sanguinis, navali krvi, krvotok, Aurel. Vict. 2) tp. a) želja, požuda, jako nagnuće, animi, dicendi, imperii delendi; ea res saepe temptata impetus ejus (njegovu vruću želju) consiliaque tardabat; * impetus est s inf. b) želina, strast, naglost u srcu, kad se govori i radi, animi, belli; ut istius animos atque impetus retardaret, želinu i naprasitost; † C. Gracchi; (Just.) multitudinis, bijes svijetne. Napose a) brza, nerazborita odluka, † capere impetum regis occidendi; † moriendi; impetu magis quam consilio; (exercitus Romanus) non impetu (naprasito) potius bella quam perseverantia gerat. β) polet duha, u govoru itd., aliter in ea (oratione) nec impetus ullus nec vis esse possit; imp. divinus, oduševljenje; * sacer; † calor et impetus.*

impēxus, *aps.* [*in-pecto*] 1) * čupav, nedešijân, barba, 2) tp. nekiden, krapav, jedn. Tacit. dial. 20, 3.

imple, *adv.* [*impious*] bezbožno, nemarno.

implētas, *ātis*, *f.* [*in-piet.*] bezbožnost, opakost, nemarnost u dužnostima, impietatis duces; (Tac.) in principem, uvreda veličanstva.

implēger, *gra*, *um*, *adj.* [*in-p.*] nelijen, neumōran, krepak, patiens et imp. in itineribus et laboribus; in scribendo; ad labores belli; ingenium; militia; * equus; * s inf., † militiae, u itd.

implēgre, *adv.* neumōrno, smjesta.

implēgritas, *ātis*, *f.* neumornost, krepkoća, jedn. Cic. r. p. 3, 28, 40.

implēgo, *pēgi*, *pactum*, 3. [*in-pango*] 1) udariti o što, udariti koga čim, turati, ljerati, pugnum in os, Plaut., al cui lapidem, nabacati se na koga, Phaedr.; fustem al cui,

Cael. u Cic. ep.; † caput parietis; † navem; † impactus litoribus; * clitellas, udariti, trenuti čim; al cui compedes (Plaut.), okovati koga; * agmina muris, ljerati ka . . ; hostes in vallum, impingi (nagaziti, namjeriti se na) Flavians, Tac. 2) tp. al cui epistolam, na vrat poslati; al cui calicem mulsi, nadjerati, da uzme, (Ter.) al cui dicam v. dica.

implēo, 1. [*impious*] oskvrniti, se erga alqm, griješiti protiv koga, Plaut.

implēus, *adj.* [*in-pius*] 1) bezbožan, opak, nemaran naprema bogovima, roditeljima, domovini itd., civis; impius et sceleratus; dii imp. (Tac.), koji se zovu, kad se kune; * turba (erjetina, fukara); * saecula; † erga parentes; supst. poenae in impios. 2) o stvarma, što ih upotrebljavaju bezbožnici: bezbožan, opak, mrzak, poguban, ubitačan, bellum, * arma; * facta; * ensis; * manus; cervix; * ratis Ajacis; * rates; * preces; * clamor; * Poenorum tumultus; * proelia, građanski ratovi; * caedes; * venenum; * tura; * Tartara gdje stanuju bezbožnici; † tantum impiorum, gubavoi; i = zao, loš, rđav, habitatio, Plaut.; * poēta, * carmen.

implēcābīlis, *adj.* [*in-plac.*] nepomirljiv, al cui, in alqm; odium, Nep.; iracundiae; † frater; * i. ardet; * Stygii caput i. fontis.

implēcābīlius, *adv.* [*implacabilis*] samo u komp., nepomirljivije, implacabilis al cui irasci, eoque i. nutriebat, Tac.

* **implēcātus**, *adj.* [*in-plac.*] neušišikân, Charrydis; nesit, nezāsiden, gula.

* **implēctus**, *adj.* [*in-plac.*] neblag, osoran, divlji, neprijazan.

implēnus, *adj.* [*in-planus*] neravan, inter plana (visine) urbis, jedn. Aurel. Vict. 27, 2.

implecto, — *xum*, 3. [*in-pl.*] samo u partic. implexus, upleten, * implexae crinibus angues (acc.); tp. (Tac.) vidua implexa luctu continuo, zavijena u orno, u tuzi.

impleo, *ēvi*, (* *implesem* mj. *implevissem*), *ētum*, 2. [*in-pleo*] 1) nāpuniti, ispuniti, amphoram ad summum, Plaut.; gremium frustis, rjede s gen., ollam denariorum; multos codices earum rerum, quibus etc.; volumina de istis rebus; quattuor implevit grandes libros; alqm fustibus (Plaut.), izlijemati; urbem lamentis, * caelum votis; * manum pinu = pograbit; * dextram scyphus; * foros flammis, zapaliti; * vela ventis secundis, nāduti, nāpēti itd.; maria terrasque foeda fugā, prikriti; urbs impletur sc. contagione pun je kužne bolesti. Napose jelom i pilom nāpuniti, nāsītiti, * implentur (nasite se) veteris Bacchi pinguisque ferinae. b) uđinīti trudnu, noseđu, alqm; illam ingenti Achille. c) (po-

najviše *† *ispuniti broj, dōpuniti*, equestres facultates, *dodati koliko treba za viteški census; broj, mjeru, dōpuniti, postići*, impleta ut essent sex milia armatorum, *Liv.*; † in quibus eques triginta milia implebat. *Odd.* † vera bona, quae in virtutibus sita sunt, impleverat *postize potpuno*, * magnas Graecorum (*grčkih pjesnika*) implere (*dopuniti*) catervas; *o mjesecu*, * luna quater junctis implebat corinbus orbem; † cum aut inchoatur aut impletur luna. 2) *tp. a) nāpuniti, pokriti*, portentum pectus anxiiis curis, florem juventutis spei animorumque, omnia potestatis suae, adolescentem suae temeritatis, religionis, hostes fugae et formidinis, *Liv.*, * pectus falsis terroribus; * urbem nomine, *ozloglasiti, razglasiti*; † alqm spe; † ceterorum rudes animos, *okuziti, usaditi*; * saevissimum Turnum nuntius = *prianja tako za vjest, da sve ostalo zaboravlja*; † i. vestigia alcjs, *ugledati se u koga. b) nāsiti, zadovoljiti, umiriti*, sese regum sanguine; Demosthenes non semper implet aures meas; * odium novercae; † osculis, lacrimis dolorem suum; † desideria naturae, * amorem. c) *navršiti*, * quater undenos Decembres; † finem vitae sponte an fato; † annum septimum et sexagesimum, † annos quattuordecim. d) † *ispuniti mjesto, zamijeniti koga*, vicem alcjs; locum principem. e) *svršiti, izvesti, ispuniti*, non polliceri, quod non possim implere, (*Liv.*) fata, *volju sudbine*; (*Curt.*) oraculi sortem, votum; † promissum; officii partes; * partes; * leges.

implicatio, ōnis, f. [implico] 1) *zaplet*, nervorum; *pren. upletaj*, locorum communium. 2) *zamršaj*, rei familiaris.

implicatus, adj. [partio. od implico] *zamršen, zapleten, o govōru*.

impliseor, — dep. 3. [implico] *zaplesti se, zabuniti se, smēsti se*, jedn. *Plaut. Amph.* 2, 2, 95.

implikto, adv. [implico] *zamršeno, zapleteno, smēteno, jednom* *Cic. de inv.* 2, 23, 69.

implikto, 1. [intenz. od implico] *smotati*, delphinus i. orbes varios, *pliva u raznovrsnim zavojima*, jedn. *Plin. ep.* 9, 38, 5.

implico, āvi, ātum, (*uvijek u Cic.*) *ili cui, citum*, 1. [in-plico] 1) *zapletati, uplesti, a) upr.* implicari remis, *zaplesti se veslima*; ordines conjuncti inter se et implicati; * implicitus laqueis; * implicari in complexum alcjs; * Julius i. se dextrae (patris), *privine se*; † acies inter se implicuere, *promiješati se*; * orbes; (*Curt.*) simul erant emissa (tela, in eisdem incurrentia implicabantur, *zapletu se među sobom. b) tp.*

a) *dobro i duboko uroniti, saoposti*, vim suam dii immortales hominum naturis (*dat.*) implicant; * ignem ossibus (*žar ljubavi*). β) *pripojiti, privezati za što, svezati, prikovati (obič. u pas.)*, implicare, implicari alqa re; voluptas penitus in omni sensu implicata insidet; haec fides atque haec ratio pecuniarum, implicata est cum illis pecuniis Asiaticis et cohaeret; implicata inscientia impudentia est; implicari (*vezati se za*) alqo certo genere cursuque vivendi; alienis nimis implicari, *tudim se odviše vezati; često o rodbinstvu i prijateljstvu*, se implicet primum civium, deinde omnium mortalium societate; implicatus familiaritate, familiaritatibus nostris, consuetudine et benevolentia; *apsol.* implicati ultro et citro vel uso vel officiis = familiaritate implicati po usus *ili officia*, *Cic. Lael.* 22, 85. 2) * *oviti, saviti, ovijati, omatati*, lacertos circa colla, brachia collo; tempora ramo, crinem auro; comam laeva; elabi volentem; implicatus crinem et caput viperis; *tp. zaplesti, zamršiti, zamēsti, prikovati, začarati itd.*, implicari alqa re, *zapleten biti, doći u savez*; aciem; * alqm bello; alqm incertis responsis; tanti errores implicant nos; implicari morbo, *oboljeti*; negotiis, erroribus; tyrannide; animos suis angoribus et molestiis implicatos severitatem, (non tam propensus ad misericordiam), quam implicatus ad *kako vezan (sputan) za strogost*, jedn. *Cic. p. Rosc. A.* 30, 85.

imploratio, ōnis, f. [imploro] *zazivanje u pomoć, pomaganje*, illius; *sa gen. obj.* omnium deorum et hominum et civium; *apsol.*

im-plōro, 1. (*plačući i jadikujući*) *zazivati, zazvati*, nomen filii; *napose a) na pomoć zazivati*, deos; alqm; auxilium; fidem, misericordiam alcjs; memoriam Heracliti = *zazivati H. da priteče njegovoj pameti u pomoć*; * nomine Turnum; (*kasno*) i. alqm in, ad auxilium. b) *moliti* auxilium; a populo Romano; * auxilium; mulieres i. ne etc.; * opes hominis; * caelestes aquas.

implūmis, adj. [in-pluma] *golšav, gol*, pulli; * † fetus.

impluo, ui, — 3. [in-pl.] * *nakisivati, nakisnuti* Peneus summas aspergine silvas; *tp. (Plaut.)* malum impluit alicui, *batine cure na koga*.

impluviatus, adj. [impluvium] *nalik na impluvij* = *četverokutan*, jedn. *Plaut. Epid.* 2, 2, 40.

impluvium, ii, n. [impluo] „*kišno dvorište*“ *impluvij, dvorište, kućna bašča*; impluvium locus sine tecto in aedibus, quo impluere imber in domum possit, *Asconius. Oke ovakoga č-*

terokulnoga dvorišta s baščom bili su trije-
moci otvoreni.

impolite, adv. [in-p.] *neuglađeno, pripro-
sto*, jedn. Cic. de or. 1, 49, 214.

impolitus, adj. [in-p.] *neuglađen, neizobra-
žen, nesavršen*.

impollutus, adj. [in-poll.] (*rijetko*) *neoskv-
njen, neokaljān*, virginitas, Tac.

impōno, posui, etc. (*prell.* -pōsivi, -posisse;
* *partic.* impostus) 3. [in-pono] 1) *pōstaviti*,
staviti, stavljati, na što, pedem in undam,
Plaut.; alqm in rogam, * alqm rogo, rogis;
in equum, in plastrum, * cymbae; dextram
in caput; † pedem super cervicem; (Aurel.
Viol.) pueros alveo; * ramum flammis; * fata
duorum (u *zdjelicu od vage*); * ebur, *obložiti*;
* alqm sepulcro, *pokopati; sahraniti*, (Nep.)

ubi telum erat impositum, *zākopāno*; coloniam
in agrum Samnitium, praesidium Medione,
huc praesidium, Liv.; † praesidium arci; alci
coronam, clittas bovi; * dona aris; * dapes
auro, *na zlatne zdjele*; * libum Jano, *žrtvo-
vati*; * coronas puppibus, *ovjēncati*; * ingenti
mole sepulcrum viro, *podici nad . . .*; * Pel-
lion Olympo, *pōstaviti na . . .*; * arces mon-
tibus; * ilex imposita saxis cavis, *stojēci
na . . .*; claves portis, *utāknuti*; † portis fores
turresque, *nāmjestiti na vratima*; * manum
calathis; * alqm caelo, *prēnijeti u . . .*; * im-
poni cervici alcjs, *ajesti komu za . . .* Napose
ukroati, milites in naves, *u savezu i samo*
imponere; aeris magnum pondus ad militarem
usum in naves; per istos quae volebat, clam
imponenda; * alqm carinae. 2) *tp. a) nato-
žiti, nalagati, nalđvariti, nāmetnuti*,
alci onus, labores, negotium, partes illas, ne-
cessitatem; civitati leges per vim, civitati sti-
pendium, vectigal agris; tributum in singula
capita; veluti frenos etc. v. frenum; invidiam
belli consuli; * leges locis; * morem pacis,
urediti; * impositum est alci *s inf.* b) *me-
tati na što, staviti na što, uzrokovati*,
* extremam manum alci rei; * manum su-
premam, *ōtisnuti kraju, dovršiti*, (Tac.) im-
ponite quinquaginta annis magnum diem,
okrunite; impensam alci rei, *na što trošiti*,
Liv.; finem alci rei, *učiniti kraj*, Liv.; * fi-
nem pugnae, *dovršiti*; modum alci rei, Liv.;
alci nomen *s gen. ili acc. imena nādjēnuti*;
(Hor.) cognata vocabula rebus; cognomen
alci; * majestatem verendam; alci vulnus
(*zadati*), plagam, vim (*učiniti*), labem contu-
meliam; fraudi speciem juris. o) *u položaj, u*
stanje staviti, jedn. Cael. in Cic. fam. 8, 17,
l. cujus amicitia me paulatim in hanc perditam
causam imposuit. d) pōstaviti u službu,
nāmjestiti, postaviti nad čim, učiniti
koga čim, alqm villicum; alqm in portis fruc-

tus servandi gratiā; centuriones ad portas
oppidi et custodias; † alqm legionibus; regem
Macedoniae; triginta viros devictis Athenien-
sibus; Masinissam in Syphacis regnum; nullo
quasi imposito, *kao da nije nitko nāmjesten*.
e) *slāgati komu što, nāmazati koga,*
dati komu rog za svijeću, alci; Catoni
egregie; si mihi imposuisset alqd (*nom.*).

impōrto, 1. [in-p.] 1) *unositi, uvoziti, uvo-
diti, uvesti*, commeatus in urbem; impor-
tari vinum ad se non sinunt; importata ju-
menta. 2) *tp. a) importatae artes. b) uzroko-
vati, donositi, dōnijeti*, detrimenta rebus
publicis; alci pestem, incommodum (*učiniti*);
discordia civilis quas importet clades; per-
turbationes; aegritudines anxias; * odium li-
bellis.

importāne, adv. [importunus] (*rijetko*) *bēzob-
zīrno, silovito, nemito*, insistere; (*kasno*)
tyrannica crudelitate multas civitates i. vexavit.

importāntas, ātis, f. [importunus] *bēzobzīr-
nost, osornost, silovitost, drzost*, ani-
culae, Ter.; matris; animi, scelerum.

importānus, adj. s † *komp. i sup. [opp. oppor-
tunus]* 1) (*rijetko*) *po mjestu nendručan,*
nezgodan, sedes huic nostro non i. sermoni,
Cic.; locus i. machinationibus, Sall., † Ar-
menia id temporis; o vremenu, *nezgodan*,
tempus, jedn. Cic. de or. 2, 5, 20. 2) *neprī-
ličan, dosadan, mrzak, tegotan, mučan*,
vi regere patriam importunum est; * paupe-
ries; * bellum; * argenti vis; * canit impor-
tuna, o čuku *zloglasniku, jer pjevajući tobože*
smrlu govješćuje. 3) *bēzobzīran, drzovit,*
osoran, silovit, surov, nemito, name-
lan, i. et amens; i. et crudelis; hostis, tyran-
nus; natura, vultus, libidines; * volucres; * stis
fanesque argenti; * eripietque curule cui volet
i. ebur; * i. (*ohol*) amat laudari; * importunus
transvolat.

importāosus, adj. [in-port.] *bez luke, bez pri-
staništa*, mare; litus.

impos, ōtis, adj. [in-pot, odt. potis] *nemočan,*
nesvoj gospodar, sui animi, animi, Plaut.

impossibilis, adj. [in i possum] *nemogućī*.

impōtens, tis, adj. s *komp. i sup. [in-p.]* 1)
nemočan, slab, iznēmogao, homo infans
aut i.; ad opem impotentium. 2) *ne budući*
gospodar čemu, ne znajući svladati,
gens rerum; equi regendi; laetitiae, irae; † sui
ob sitim; † animi. 3) *od strasti ne mogući se*
nadōladati, a) strastan, sāmōvōljan, rā-
zudān, pohlepan za vladom, despot-
ski, homo i.; iracundus et i.; ferox et i.; ani-
mus; (Just.) militibus, *despotski protiv itd.*;
(Tac.) mater impotens (*pohlepna na vladanje*),
uxor facilis; * i. sperare, *u ufanju*. b) o stvarma;

*râzuzdân, prëtjêran, neizmjeran, strašân, silan, laetitia; postulatam; injuria; dominatio, dominatus; (Liv.) rabies; * Aquilo.*

impotenter, adv. s komp. i sup. [impotens] 1) *nemođno, elephantî impotentius regebantur, golovo se ne mogahu upravljati, Liv.* 2) *neizmjereno, râzuzdâno, despot-ski, Liv.*

impotentia, ae, f. [impotens] 1) *nemođ, potreba, siròmaštvo, jedn. Ter. Ad. 4, 3, 16.* 2) *sâmovolja, raskalađenost, razuzdanost, strastivenost, napose despotizam, animi; † muliebris; † militum; * astri aestuosa, silan žar.*

impraesentiarum, [skraćeno = in praesentia rerum] u ovim prilikama, za sada, u ovaj čas, Nep. Tac.

impransus, adj. [in-prandeo] *nedoručko-vavši, nâtašte, Plaut. Hor.*

impræcor, dep. 1. [in-pr.] *zlo željeti, † alcuî diras, † mortem, † populo tales filios talesque conjuges; * litora litoribus contraria.*

impræssio, ōnis, f. [imprimo] *utiskivanje, napadaj, navala, cuneo impressionem facere, navaliti; facere imp. in sinistrum cornu; † in fines hostium; non ferre impressionem Latinorum; i u grad. životu, non imp., non vis; me vi et impressione evertere. 2) tp. a) u oratorskom skladu, impressiones, dizanje i spuštanje glasa. b) jasan izgovor, explanata vocum. c) kao filoz. t. t. u p. utisoi, što ih svijet čini na dušu.*

imprimis, adv. [primus] *prije svega, osobito, navlastito.*

imprimo, præssi, præssum, 3. [in-premo] 1) *utisnuti, otisnuti, in quibus Platonis sunt impressa vestigia; sulcus altius impressus; sigilla in cera; † ignoti anuli sigillo impresso; * signa tabellis; * signum pecori; * aratrum muris, pustiti, da prode preko zida; * impresso genu, uprvši; * notam labris dente; * impressâ lanâ; tp. alqd in animo, in mente, menti, utiviti, zabiti u glavu; memoria tabulis publicis impressa; quorum lectione duplex imprimeretur delectus rei publicae; visa, inchoatae intelligentiae in animis imprimuntur; visum imprimit et signat in animo suam speciem; in omnium animis impressa natura notionem deorum; menti subtiliter impressa, oštroumno shvaćeno. 2) *zabilježiti utisnâvši, an putamus imprimi quasi ceram animum (da se dade kao u vosak ubilježiti); * crater impressus signis; signo suo impressae tabellae; tp. impr. omnia municipia vestigiis flagitiorum, u svim municipijima ostaviti tragove svoje sramote; quae tot vestigiis impressa.**

imprōbatio, ōnis, f. [improbo] *neodobravanje.*

imprōbe, adv. s komp. i sup. [improbus] 1) *nepoštèno, zlo, opako. 2) drsko, bezobrazno, bezočno, improbissime respondere; * decerpere oscula.*

imprōbitas, ātis, f. [improbus] (moralna) *zloća, nevaljalost, nepoštenje, impr. per-versitasque; impr. et gratia; simiae, besramnost.*

imprōbo, 1. [in-pr.] *neodobravati, zabacivati, koriti, alqd, utrumque consilium; ista studia, iudicium, pobiti presudu, frumentum, ddbavljeno odditi; alqm testem, kao svjedoka; * choreas; apsl.*

imprōbus, adj. s komp. i sup. [in-pr.] 1) *fi-zički nevaljao, zao, loš, merces, postes, Plaut.; defensio. 2) moralno zao, nepošten, nevrijedan, nevaljao, opak, homo impr. et nefarius, imp. et perfidiosus; malus improbius fit; supst. non de improbo, sed de callido improbo dicimus; improbi; * imp. te horret (psovka napola u šali), tor-doglavao, i o stvarma, testamentum, nezakonita oporuka; lex; * dicta; * improbo iracundior Adria; * ora; * divitiae. 3) Napose a) *neizmjeran, prëtjêran, bezuman, * mons; * labor; * rabies ventris, nezasićen glad; * anser; * anguis, proždrljiv; * eques, neumoran; * cornix ludu (jer neprestano za kišom viče); * amor; * puer. b) bezobrazan, drzak, prodrzljiv, bezbožan, * Aeneas; * ales; * Siren; * carmina, nečiste, sramotne.**

imprōcūrus, adj. [in-pr.] (rijetko) „nevelik“, *neugledan, silan, pecora, Tac.*

imprōfessus, adj. [in-pr.] (rijetko) *neprijavljen, Suet.*

impromptus, adj. [in-pr.] (rijetko) *negotov, nebrz, lingua, Liv.; † apsl.*

imprōpëratus, adj. [in-pr.] *neuskoren, nebrz, trom, vestigia, jedn. Verg. Aen. 9, 798.*

* **imprōprius**, adj. [in-pr.] *nepravi, nepri-stao; supst. impropria, neprikladni izrazi, Quint. 10, 3, 20.*

improsper, ēra, ērum, adj. [in-pr.] *nespasonosan, nepovoljan, Tac.*

improspere, adv. [in-pr.] (rijetko) *nesretno, nepovoljno, Tac. ann. 1, 8.*

imprōvide, adv. [improvidus] *nesmotreno, neprežno, Liv. 27, 27, 11.*

imprōvidus, adj. [in-pr.] 1) *ne predviđajući, ne sluteći, neprežan, hostes improvidos opprimere; (Liv.) futuri certaminis; (Tac.) consilii. 2) neoprezan, nesmotren, bezbrižan, senes imp. et creduli; imp. et negligentes duces; mentes hominum; * pectora; † a gen., futuri; astas puerorum; † tela.*

imprōvisō, v. improvisus.

imprōvisus, adj. s + komp. [in-pr.] *neprèdviden, nenadan, nèsličen, res; bellum; * imp. cuetis; (Tac.) quo improvisior graviorque pestis fuit; n. supst. improvisum, Tac.; stoga de, ex improviso i samo improviso, nenadno, iznenada.*

imprūdēns, tis, adj. s komp. i sup. [in-pr.] 1) *ne znajući, ne slutići, ne nadajući se, aggredi, opprimere alqm imprudentem; insciens atque impr. dico atque facio omnia, Ter.; imprudens praeteritis videris; imprudente Sulla, bez znanja itd.; imprudentibus militibus, dok vojnici ništa ne opaziše; * nunquam imprudentibus imber obfuit, seljake ne iznenadi nikad tako kiša, da nijesu bili na oprezu. 2) ne-oješt demu, legis, maris; * laborum, o čodku, (kaje jošle ne poznaje zlo vrijeme) + non impr. s acc. c. inf.*

imprūdentē, adv. s komp. [imprudens] 1) *s neznanstva, bez znanja. 2) neznajući, nerazborito, neoprežno.*

imprudentia, ae, f. [imprudens] 1) *neopreznost, nesmotrenost, naglost, nehotičnost, praetorum; teli emissi, odapinjući st.; quo ne impr. quidem oculorum adjici fas fuit, nehotice svrnuli pogled; per imprudentiam, nehotice. b) neznanstvo, neznanje, nevjčstina, i nerazboritost, eventus, Liv.; imprudentiā paene admissum facinus; si quid fecerim imprudentiā lapsus; Dionis, praetorum, Nep.; per, propter imprudentiam.*

impūbes, ōris, (pjesn. i kasno impūbis, e), adj. 1) *neodrāstao, nezreo, filius; * puer; * mālae, jošle golšava; supst. impuberes, dječaci. 2) nēženjen, čist, nevin, qui diutissime impuberes manserunt.*

impūdēns, tis, adj. [in-p.] *s komp. i sup. bèsrāman, bezòbrazan, bèzočan, os, Ter.; cum imp. fuisset in facto, tum impudentior videretur, si negaret; (Hor.) impudens liqui patrios penates etc.; mendacium; literae; pecunia, bezobrazno mnogo.*

impūdēntē, adv. s kom. i sup. [impudens] *bèsrāmno, bezòbrazno, bèstīdno.*

impūdēntia, ae, f. [impudens] *bèsrāmnost, bezobraznost, bèstīdnōst, imp. atque audacia; scribendi.*

impūdīcē, adv. [impudicus] *bèsrāmno, sramotno, samo sup. impudicissime, jedn. Eutr. 8, 22.*

impūdīcītia, ae, f. [impudicus] *(pretkl. i kasno) bèsrāmnost, bèstīdnōst.*

impūdīcus, adj. s (pretkl.) komp. i sup. 1) bèsrāman, kurviš, homo; mulier; pren., P. Clodii impudentia. 2) (Plaut.) bèstīdan, drzak, facinus.

impugnātio, ōnis, f. [impugno] *jurišanje, jedn. Cic. Att. 4, 3, 3.*

impūgnō, 1. [in-p.] *nāpasti, jurišati na, terga hostium; patriam; (Just.) Syracusas, pòdsjedati; apst. Odt. uopće: boj biti, boriti se, udariti na . . ., regem; + veneficiis impugnari; osb. riječima etc., plebem; + dignitatem alcjs; + sententiam; nostra (ingenia); apst., tempus impugnandi.*

impūlsio, ōnis, f. [impello] 1) *udarac, izvanji utisak, jedn. Cic. de univ. 5, 14 2) tp. nagon, Cic. de inv. 2, 5, 17. 19. 2, 6, 20.; napose kao ret. figura: povod, poticaj, imp. ad hilaritatem.*

impūlsor, ōris, m. [impello] *podbadač, perfectionis mene suasor et imp.; (Ter.) me impulsore, na moje poticanje; ferociā aetatis et pravīs impulsoribus, Tac.*

impulsus, us, m. *(gotovo samo u abl. sing. [impello] 1) udarac, mah, tīr, moveri non alieno impulsu sed sua sponte; scutorum impulsu; * impulsu quo (pecīne) maximus intonat aether; + turbare, o nametanju naroda. 2) tp. nagon, poticanje, meo, suo, vestro, eorum, patris impulsu; simili, libidinum impulsu; brz domišljaj, dosjet, Cic. de inv. 2, 5, 19.*

impūne, adv. s komp. i (pretkl.) sup. [impunis] *nēkažnjeno, bez kazne, alqm occidere; habere (Ter.), facere, proći bez kazne; si non dederit, imp. sit; * non imp. scelus hoc sinit esse; tp. bez štete, bez gubitka, bez pogibli, imp. in otio esse; * revisere aequor; * tendere noctem aestivam sermone; * impune putans, tlapedi, da će uspjeti.*

impūnitās, ātis, f. [impune] *nēkažnjenost, sigurnost od kazne, peccandi; alcuī veniam et imp. dare. Odt. razuzdanost, sloboda, gladiatorum; flagitiorum; superfluens juvenili quadam impunitate et licentia.*

impūnīte, adv. [impunitus] *(rijetko) nēkažnjeno, Mat. u Cic. ep.*

impūnītus, adj. s komp. [in-pun.] *nēkažnjen, bez kazne; injuria, libido, res; odt. rāzuzdān, rāskalāšan, libertas, licentia, mendacium.*

impūrātus, adj. sa sup. *[partic. od impuro] zāmfljān, zāmazān, gadan, mrzak, prljav, belua, Plaut.; ille, hic, Ter.*

impūre, adv. sa sup. [impurus] *nečisto, tp. gadno, mrsko.*

impūrītās, ātis, f. *(pl. jedn. Cic. Phil. 2, 3, 6.) i impūrītia, ae, f. [impurus] (jedn. Plaut. Pers. 3, 3, 7.) moralna nečistoća, gnusoba.*

impūrus, adj. s komp. i sup. [in-purus] 1) *(rijetko) upr. nečist, * mater. 2) tp. moralno nečist, gnusan, gadan, prošt, homo; aleatores, adulteri; ex impuro adolescente et*

petulante; animus; * mores; (Ter.) homo non imp., anus haud imp., vrlo čista.

1. **imputatus**, adj. [in-puto] (rijetko) neobrezan, vinea, Hor.

2. **imputatus**, partic. od imputo, što gl.

imputo, 1. [in-p.] uračunati, napose upisati sebi ili drugomu što kao zaslugu ili krivnju, uračunati, upisati, * alui beneficium; † nec data (munera) imp. nec acceptis obligantur; * natum illis; (Just.) huic imputari victum Hannibalem, huic Carthaginem deletam.

imulus, [dem. od imus] najdonji, oricilla, jedn. Cat. 25, 2.

Imus, v. inferus III. 2).

In, praep. I. s abl., tv, pokazuje, da je što u unutarnjosti koje stvari (sr. e, ex), a ta je unutarnjost dubina ili površina 1) o prostoru na pitanje gdje? u, na (c. loc.), esse in Sicilia, in urbe, in foro; in Sicilia tota, na svoj Sic. (prosti abl. bilo bi „po svoj S.“); dicere in senatu, sedere in solio; coronam habere in capite; ponere alqd in mensa; navigare in Italia, duž obale Italske; pontem facere in flumine, preko rijeke sagraditi most; in flumine pons est; cohors in statione; in vinculis esse, in custodiis teneri, in acie stare, versari; in armis esse, naoružan, excubare in armis; * esse in veste domestica; * horridus in jaculis; patriis missus in armis; in eo loco sunt res nostrae, naše stvari stoje ovako; in oculis esse, situm esse na oko biti, ležati; in manibus habere, esse, v. habeo i manus; in Sequanis, u Sekvanskoj; Caesaris in barbaris nomen erat obscurius; in milibus passuum tribus, u prostoru od itd.; (Phaedr.) canes bibere in flumine, vodu u rijeci (na mjesto ex). 2) o vremenu a) kad se označuje vrijeme, za koje se što događa: za (c. g.), u, na, in multis annis; in omni aetate; in sex mensibus; ter in anno, in die, in hora, (rjeđe) samo die, Quint. 10, 3, 8; in pueritia, in adolescentia, in bello, in pace, semel in vita; in itinere; in ipso negotio; in qua potestate, za koje službe: s gerund.; u, kod, in deliberando; in quaerendis suis. b) za oznaku prilike vremena, hoc in tempore, upravo sada, Ter.; in tali tempore; in eo est ut, doli dode da; i res in eo est ut, Liv.; in tempore, u (pravo) vrijeme, Ter. Liv. 3) a) za oznaku razreda, koliko, koju što ide, među (c. i.), u, in his, in quibus; in Epaminondae virtutibus commemoratur; habere, numerare alqd in alqa re, in bonis, in beneficii parte; annumerari in grege; res hostium in praeda capta, nalažeći se u, među plijenom = kao plijen; u obliku, adhibere locorum simulacrorumque rationem, quae in arte traditur, kao sustav,

sustavno; scripsi tres libros in disputatione et dialogo de oratore, dijalogično; in mandatis dare v. mandatum; † in paucis (osobito) erat carus alui; † in paucissimis animo eminens. b) sa esse, inesse, kad se naznačuje predmet, koji ima kakvu vlastitost ili komu što pripada, u s genitivom u hrvatskom, est in alqo summa auctoritas, animus, virtus, studium, consilium; in navibus est firmitudo; haec est societas, in qua omnia insunt. c) sa esse, exsistere, apparere, cerni, cognosci etc., kad se označuje objekt, u koga ima što, ili se ukazuje, jest u . . . fortitudo cernitur in periculis subeundis, officium existit amici in periculis adeundis, preuzimanjem pogibli; victoria fuit in eo, ut; est quaedam calamitas in amicitias dimittendis = amicitiarum dimittendarum; quartum sequitur in eadem pulchritudine; in eadem brevitate reperiemur; in his operibus si quis illam artem comprehenderit, na koliko je u . . . itd.; in eis perfectio atque absolutio judicatur = perfectionis iudicium positum est; quo in genere = cuius modi ili qualis; res est in integro, in facili, in difficili = integra, facilis, difficilis. d) kao se naznačuje radnja ili stanje, u kome se što nalazi, in motu, in maximis luctibus esse, in vitio esse etc. e) kad se navode prilike, u kojima što diva: u, pod, kod, često stoji mjesto potpune adverbijalne rečenice kratko, energično, in vino (u vimu) immodicum esse, Ter.; in tanta paupertate decessit, ut; illud vigiliarum munus in tuo nomine apparuit, pod tvojim i.; qui in magno aere alieno (kod mnogo dugova) magnas etiam possessiones habent; multa in vestro timore sanavi, jer se bojaste; in portoriis Italiae tollendis, kad se radilo o ukinuću carine; principes in salute optinatum temeritatem multitudinis et tabellae licentiam pertimescebant = kad se radilo (u kriminalnoj parnici) o eksistenciji kojega njihovih članova; sed quid ego populi R. animum virtutemque commemoro — in eo homine, kad je govor o jednom čovjeku; in probis maxime in promptu est, si quid tale dici potest; — contraque in laudibus (kad valja hvaliti), quae magno animo — gesta sunt, ea nescio quo modo quasi pleniore ore laudamus, quod item ad contrariam laudem in virtute dici potest, kad se radi o kreposti; in hac laude industriae meae reus ne elabatur summum periculum est; alter uti dixit Isocrates in Ephoro et Theopompo (gde prosuduje E. i T.), frenis eget, alter calcaribus; fuit ornandus in lege Manilia (kod Manikijeve zakonske osnove) Pompejus; (Quint.) scriptores quidem iambo- rum veterisque comoediae etiam in illis (kad ih upotrebljavaju) saepe laudantur. f) u po-

glédu, što se tiče, o stvari, facere, efficere, dicere alqd in alqo; judicare in alqo; in tabella quanta sit facta labes; in hoc homine non accipio excusationem; gratias habere in alqa re; hoc in amicitia, in virtutibus dicitur, carere in morte non dicitur „izraz carere“ ne upotrebljava se o smrti; sed ne vivus quidem bono caret, si eo non indiget. Sed in vivo intellegi tamen potest, regno te carere; dici autem hoc in te satis subtiliter non potest; posset in Tarquinio, cum regno esset expulsus; at in mortuo ne intellegi quidem potest; quid tibi vis in geminis? hrv. „što ćeš s blizancima, što će ti blizanci?“; Pompejus noster in amicitia P. Lentuli vituperatur, u poglédú prijateljstva s L.; dissimilem se praebere in utroque; accusare, vituperare, laudare, gloriari, laetari, exultare in alqa re; (Quint.) Alcaeus in parte operis aureo plectro merito donatur; u listovnom slogu i dijalogu bez odnošaja na glagol glavne rečenice, in reliquis officiis (o), cui tu tribuisti praeter me ut etc.

II. s acc., et, kad se naznačuje micanje ili pravac u što (dubinu ili površinu) (sr. ad 1) o prostoru: na pitanje kamo, kuda? u, na, (c. acc.) k, ad urbem vel potius in urbem exercitum adducere; ire in illam urbem, mittere in ultimas gentes; ascendere, suspicere in caelum, k nebu; confugere in aram, na ollar; efferre in umeros; in Galliam versus; † in meridiem versus. 2) o vremenu, a) kad se kaže vrijeme, u koje se što proteže: u, do, bellum in hiemem ducere; alqd in omne tempus perdidisse, za sve vijekove; (Hor.) dormire in lucem; † dicere in noctem. b) kad se vrijeme određuje, za kojega što traje: za, na (c. acc.), magistratum creare in annum; concilium in diem certam indicere; in aliud tempus reservari; frumentum in hiemem provisum non erat; invitare alqm, differre alqd in posterum diem; (Liv.) usque in adventum ejus tenuit urbem; (Tac.) in ea tempora natus es, quibus etc.; in perpetuum, za uvijek; in aeternum, za sve vijekove, in futurum, in praesens; in praesentia so. tempora, za sada; praedicere in multos annos; in tempus, prema prilikama, † na vrijeme, † na kratko vrijeme, † za časak; in reliquum tempus, za budućnost; in singulos annos, od godine do godine, godinu za god.; in annos, na godine; in longiorem diem, na kasnije dane; in singula diei tempora, svaki sat; napose a) in diem, za dan, za kratko vrijeme, in diem raptò vivere; in diem vivere, skrbiti se za jedan dan, živjeti bezbrižno; i za svaki dan, svaki dan, minorem in diem urbem Saguntini faciunt; (Hor.) cui licet in diem dixisse: Vixi; na određen dan, praesens quod fuerat malum, in diem abiit, Ter.;

*fundum emere in diem solvendum, Nep. β) in dies, za pojedini dan, na pojedine dane = in singulos dies, panem in d. mercari; za svaki pojedini dan, od dana do dana, svaki dan, sve, sveđ, skomp. (sr. quotidie), quem plus plusque in dies diligo; mihi scito in dies majori curae esse dignitatem tuam; isto tako in horas, od sata do sata, svaki sat (ponajv. pjesn.) ali i za pojedini sat, i in horam, za sat, za časak, in horam vivere; sr. a) β) 3) u drugim prilikama, a) o mjeri, da se označi pravac po dimenziji = u, sex pedes in longitudinem, latitudinem, altitudinem, u duljinu itd. b) o dijelovima, na koje se što dijeli: u, na (c. acc.) Gallia est omnis divisa in partes tres; annum in duodecim menses describere; odt. distributivo, kad se što dijeli na poedinosti: na, describere censores binos in singulas civitates; sextantes conferuntur in capita, quaterna in singulos jugera, in singulos modios; frumentum assibus in modios aestimatum. c) kad se naznačuje cilj, svrha radnje, bez obzira, da li se išlo za uspjehom ili ne: k, na, za (c. acc.), radi, pecunia in rem militarem data; alqo mitti in praesidium, za posadu; alqm legere in id certamen; in haec obsides accepti; in supplementum classis dari; ad Caesarem in jus adierunt = da im se sud sudi; praecepta dare in alqd; in speciem, prividno, tobože; in hanc tam opimam mercedem arma capite, Liv.; ostentabatur in spem Pomptinus ager, Liv.; in spem pacis solutis animis, Liv.; in spem totius orbis occupandi gerebatur bellum, Curt.; omne militabitur bellum in tuae spem gratiae, Hor.; alqd in exemplum intueri (za ugled), assumere, Quint.; tanquam non utilitate publica, sed in saevitiam unius absumerentur, Tac.; quod si in nullius mercedem negotia tueantur, Tac.; in mortem centurioni ferrum destringenti, Tac.; * trepidare in usum aevi; * † in honorem alcjs; * in hoc, ut, k tomu da d) kad se prijelaz naznačuje iz jednoga oblika u drugi, iz jednoga stanja u drugo, * mutare viros in deformem animal; † in sollicitudinem versa fiducia est; * dilabi in cinerem; * verti in avem, * mutari in alitem; * desinere in piscem; * provehere vim in majus. Odt. e) kad se što sudara s čim, kad je što prema čemu, kad se način naznačuje = prema, na, po, in rem esse, shodan biti; tradere regnum in fidem alcjs, na vjeru; vaticinantis, hostilem, servilem in modum; praeclara classis in speciem; in eandem sententiam loqui; disputare in utramque partem; jurare in verba alcjs v. juro; indicium accipere in ea ipsa verba; foedus in haec fere verba conscriptum; (Tac.) secuta sunt Claudii*

verba in eandem clementiam; (imperium) per omnes in orbem ibat, *redomice na okolo*; in orbem pugnare i *slučno*, u obliku kruga; in morem, *po ob.*; * in hunc morem; * in morem Salium; * in plumam, *poput pahuljica*; * in numerum, *po taktu*; † in barbarum, *poput bar.*; *odt.* in universum, u cijelom, *uopće*, in tantum, in incertum (*Liv.*); in vicem, * in vices, *izmjenice*. f) naznačuje se predmet, na koji čini ili čuvstva prijatno ili neprijatno djeluju: *protiv, naprema, nad, na (c. acc.)*, clementia uti in alqm; voluntas, amor, benevolentia, beneficium, merita in alqm; contiones habere, carmen scribere in alqm; * joci in morbum; bono animo esse in alqm; sedere iudices in alqm; omnia a me in te profecta sunt; ne idem eveniat in meas literas, *moje listove*; severus, indulgens in alqm; * mendax in parentem; amor in patriam, impietas in deos; habere potestatem in alqm; regnum in aves; * regum imperium in proprios greges.

III. *katkada stoji in s acc. (kao što ti.) gdje bi očekivali abl., jer ima glagol mira u sebi pojam kretanja, n. p. esse in potestatem alqjs, doći pod čiju vlast i biti u čiju vlasti, habere in custodiam, in potestatem; adesse in senatum; asservare alqm in carcerem; probari in vulgus, in vulgus ignotus; res in vadimonium esse coepit; (Plaut.) haerere in amorem, mihi in mentem fuit, Sall. Jug. 112, 3.; obratno pak stoji kod mnogo glagola kretanja, kao ponere, collocare, abicere i slučn. in s abl., gdje bi mogao stajati in s acc., jer ima glagol kretanja u sebi pojam mira.*

In-accessus, adj. [accedo] *nedohodan, nepriступan*, * lucus; † per inaccessa mapalium.

Inachus, i, m. [*Ἰναχος*] *Inah*, bog rijeke i mitski kralj u Argu, otac Ijoin (Io), Hor. Ov. *Odt.* 1) * **Inachus**, adj. *argivski, ili grčki*; In. juvenca, bos = Jo; heroinae In. = Dana-jevice kao Argivke. 2) * **Inachides**, ae, m. *Inahović potomak Ijoin*, = Perseus i = Epaphus (sin Ijoin). 3) * **Inachis**, idis, f. adj. *Inahovica*, kao *supst. kći Inahova* = Io.

Inassuetus, **inadenuatus** v. **inassuetus**, **inattenatus**.

In-astutus, adj. [aduro] *nezapaljen*, Ov. her. 12, 93.

In-aedifico, 1. 1) *dozidati, prinoviti*, inae-dificatur sacellum in domo; alqd in loca publica; † tecta celeriter erant inaedificata. 2) *zagraditi, zakrčiti*, vicos plateasque portas; sacella.

In-aequabilis, adj. *neravan, njeđnāk*.

Inaequabiliter, adv. [inaequabilis] (*pretkl. i kasno*) *njeđnāko*.

In-aequalis, adj. 1) *neravan, njeđnāk*, † loca; * calices, *manji ili veći*; * auctumni, *promjenjive*; * vixit inaeq.; † nihil est ipsa aequalitate inaequalius; † res inaequalissimae, *vrlo razne vrijednosti*. 2) * *koji što njeđnakim čini*, tonsor koji kosu njeđnako reže, procellae, *kaja more bārka*.

Inaequaliter, adv. [inaequalis] *njeđnāko, različnim načinom*.

In-aequatus, adj. *neravan, jedn.* Tib. 4, 1, 48.

In-aequo, 1. *poravniti, jedn.* Caes. b. c. 1, 27, 4.

In-aestimabilis, adj. *neprocjenjiv*, nihil tam incertum nec tam in. est, quam animi multitudinis; perjurium, *najsramotnija*. *Odt. a) neprocjenjiv, od velike neprocjenjive vrijednosti, gaudium. b) nevrijedan, bez cijene, jedn. Cic. fin. 3, 6, 20.*

In-aestuo, 1. (*rijetko*) *uzavreti, u pritici*, meis praecordiis libera bilis, Hor. epod. 11, 15.

In-alpinus, adj. † *alpinski*; *supst.* — in, ōrum, m. *alpinci*, Arut. u Cic. ep.

In-āmābilis, adj. *neljubazan, neprijatan, omražen, grozan*, † id genus operis; * regnum (inferorum); * palus o riječi *Stiksu*; * locus.

In-āmāreseo, rui, — 3. *grknuti, jedn. Hor. sat. 2, 7, 107.*

In-ambitiosus, adj. *nečastoljubiv, netašt, jedn. Ov. met. 11, 765.*

Inambulatio, ōnis, f. [inambulo] *hodanje, šetanje, n. p. na govornici, kao kretnja govornikova*; * lecti, *zibanje*.

In-ambulo, 1. *šetati, hodati po . . .*, in porticu, in gymnasio, in viridi opaeaque ripa; in foro cum filio.

In-amoenus, adj. (*rijetko*) *neugodan, njeveseo*, * regna (o podzemnom svijetu); † quanquam id genus operis inamabile, inamoenum.

Ināniae, ōrum f. [inanis] *praznina, jednom Plaut. Aul. 1, 2, 6.*

Inānī-lōgus (ili -lōquus od loquor) adj. *tričar, koji tričarije govori, jednom Plaut. Ps. 1, 3, 24.*

Inānimentum, i, n. [inanio, prazniti] *praznina, jedn. Plaut. Stich. 1, 3, 19.*

Inānīmus, adj. [in-anima] *neživ, mrtav*; *supst.* inanimus, (pl.) inanima.

Inānis, adj. s komp. i sup. 1) *prazan (što bi trebalo da je puno, dakle izriče uitor)*, vas; domus nuda et i.; navis, *nekrat*; literae, *bez sadržaja*, equus, *bez jahača*; corpus, *bez života* = *mrtvo*; * currus, *bez vozača*; * laeva, *bez pralenc*; * funus, *bez lešine*; * umbra; * tumultus, *bez mrca*; * regna, * regna Ditis; * Tartara, *carstvo ajenā*; * lumina, *sljep*; * galea, *skinuta, od uzeta*, ali i [po 2)] *aj kacida za igru, ne za boj*; * vulnera; * mor-

sus; *neobično* non animum — pascat prospectus inanem, *oko pāsti pogledom praznine*, Verg. georg. 2, 285.; * *s gen.*, lymphae, animae; * *abl.*, epistola alq re utili et suavi; * *supst.* inane, praznina, prazan prostor, interjecto inani, in infinito inani; per inane, * *per inania*; * *i vacuum*. * *magnum*. Napose a) praznim rukama, praznih ruku, redire, reverti; * *si pulset inanis*. b) *sirōmašan*, bez sredstava, neobogađen, oplijenjen, civitas; egantes inanesque discedere; Siciliam inanem offendere; * *prazna želuca*, nā-taštr, venter. 2) *tp. a) prazan*, ništetan, tašt, eloctio; sonus vocis; res; * *verba*; * *s gen.*, omnia plena consiliorum, inania verborum; quae inanissima prudentiae reperta sunt; *supst.* inane, * *i. abscondere soldo*; + quamlibet illud frigidum et *i. b) prazan*, tašt, nekoristan, hvastav, zaludnji, contentiones, cupiditates, cogitationes; animus; ingenia; nihil in me inane; * *spes*; * *minae*; * *opera*, + *belli*; * *captare inania*; * *inanes*, u prijekornu sm. prazne tikve, bukeve.

Inānitas, ātis, f. [inanis] 1) praznina. 2) *tp. ništetnost, taština*.

Ināniter, adv. [inanis] tašto, zaludno, nekorisno, isprazno.

* **In-ārātus**, adj. nēorān, naugaru, ūgāren.

In-ardesco, rsi, — 3. 1) * *zapaliti se*, užedi se, alcjs umeris; nubes solis radiis. 2) *tp. uspaliti se, ūgrijati se*, * *specie praesentis*; + *cupidine vindictae*.

+ **In-āresco**, rui, — 3. *sušiti se, osušiti*, vi solis; *tp. usahnuti*, liberalitas nimia profusione.

* + **In-ārīmō**, ēs, f, [ἐν Ἀρῖμοις] = Aenaria, što v.

In-assuētus, adj. * *neōbikao*, equi.

In-attēnuatus, adj. *neōslabljen*, *neūmānjen*, jedn. Ov. met. 8, 844.

In-audax, ācis, adj. *plašljiv, strašljiv, kukavica*, jedn. Hor. carm. 3, 20, 3.

In-audio, i. *nāđuti što kao tajnu*, alqd de alqo; de alq re ex alqo; re inaudita fore ut.

In-auditus, adj. 1) *nečuvēn*, novus et i; incredibilis et i; (Tac.) i. volucres. 2) + *nesāslušan*, res; alqm inauditum punire damnare.

In-augūrātō v. inauguro 1).

In-augūro, i. 1) *intrans.* augurijs držati, ptice pilati, i. fierine possit alqd; *abl. partic.* apst., inaugurato, poslije držanih augurija. 2) *trans.* posvetiti (držanjem augurijā), locum; flaminem uvesti; regem sacrificum; augurem.

In-aures, ium, f. *naušnice, oboci*, Plaut.

In-auro, i. [inaurum] 1) *pozlatiti, u klas. perijodu samo partic.* inauratus, status; columna;

* *vestis*; *zlatom prōtkānā*. 2) *tp. pozlatiti, u šali obōgaliti kogn vrlo*, te velle a Caesare inaurari; te fortunae rivus inaurat v. rivus.

Inauspicāto, adj. [inauspiciatus] bez auspicija, jedn. Cio. de div. 1, 17, 33.

In-auspicātus, adj. *gdje nije bilo auspicija*, lex, primljen bez ausp., Liv. 7, 6, 11.

* + **In-ausus**, adj. *nepōkušan, nepōdužet*.

Incaednus, adj. [in-caedo] *nēsjeđen*, * *silva*; * *lucus*.

In-cālesco, lui, — 3. 1) *ūgrijati se, zažariti se*, vino; + *mero*; *incalescente sole*; * *toga lacrimis, toplim suzama nākvasi se*. 2) *tp. uspaliti se, zažariti se afeklom*, * *ipsa quoque incalui*; * *animi equorum*; * *deo (dat.) za ild.*; * *incaluit pelagi deus*; (Tac.) *hendi-jadizom*, nocte ac laetitia.

* **In-calfācto**, etc. 3. (rijetko) *ŋgrijati, raspaliti*.

In-callide, adv. (rijetko) *nesmotreno, nēoprēzno*.

In-callidus, adj. *nesmotren, nēoprēzan, nerazborit*, servus non i; non i. homines; + *juvenis i.*, *nevješt svijetu, nepolitičan*.

In-candēscō, dui, — 3. 1) *zabijeljeli*, * *torta remigio spumis incanduit unda, zabijeli pje-nom*. 2) * *zažariti se, ūsijati se*.

* **In-cānesco**, nui, — 3. *sijedjeti*.

Incantātus, adj. [incanto] *čaranjem pōsvēčen*, vincula (ljubazni okovi), Hor. sat. 1, 8, 49.

In-cānus, adj. *prosijed*, homo, Plaut.; * *menta*; * *labra situ*.

Incassum v. cassus.

In-castigātus, adj. *nēkažnjen, nēkoren*, jedn. Hor. ep. 1, 10, 45.

Incaute, adv. s + *komp.* [incautus] *nēoprēzno, nesmotreno; bezbrižno*.

In-cautus, adj. s *komp.* 1) *act. koji nije na oprēzu, bezbrižan, bezazlen*, incautus oppressus est ab hoste; hic homo, i. et rusticus; juvenis incautus a fraude fraterna, *koji se nije nadao lukavosti od brata*; ad credendum pavor i.; ab rebus secundis, *zbog ild.*; * *s gen.*, non i. (brinuci se za) futuri. 2) *pas. a) * nenadan, neprēdviden. b) nēčuvān, nesiguran*, tenebrae; + *iter incautum hostibus*.

In-cēdo, cēssi, cēssum, 3. 1) *stupati, idi od-mjerenim korakom, (veličanstveno, ozbiljno, ponosno)*, ovans victoriā i.; per ora vestra magnifici; omnibus laetitias; * *ego*, quae divum regina incedo, * *superbus meo malo*; pedes, *pješke*; (Eutr.) *laevum alcui (o lijevu) i.*; * *molliter*; * *durius*; * *solus, lutati*; * *pueri incedunt sc. equis, jašu*; + *pedibus*, + *equis*; *viā*; *quacunque*; * *tota in urbe*; + *propius, pristupiti*; + *undique nuntii, qui etc.*; (Liv.)

incessit, quā duxit praedae spes; † scaenam, stupit na; † fontem aquae Marciae nando; (Just.) Aegyptum; *često o vojnicima, kad dolaze odmjerenim koracima, marširajući, stupati*, in hostes perculsos; segnius; presso gradu; paulatim; † propius; usque ad portas, Liv.; regina ad templum, Verg.; *pren.*, postquam tenebrae incedebant, *kad se mrak hvatao, kad se stalo mračiti*, Tac.; occultus rumor i. s. acc. c. inf., Tac. 2) tp. a) facilius ad inventionem animus incedet; (Tac.) incessit itineri et proelio, ode na itd. b) (gotovo jedino u perf. i plqqf.) o afektima, *nāpasti, spopasti, svladati, obuzeti*, magnus omnium incessit timor animis; exercitui omni tantus dolor; cura patribus; admiratio, cupido alqm; timor patres, ne etc.; vis morbi in castra; *apsl.*, *navaliti, zavladatai*, cupido gloriae; libido, superbia atque lascivia; magnus timor sagittarum; tantus eo facto timor; religio s. acc. c. inf.; (Tac.) pro modestia ac pudore ambitio et vis incedebat, incedebat deterimine cuique licentia etc.

in-cēlēbrātus, adj. (rijetko) neōglāšen, neōbznānjen, ab algo, Tac.

in-cōnātus i in-cōnis, adj. „nējedāvši“ gladan, Plaut.

† **incendiārius**, ii, m. [incendium] palikuća.

incendium, ii, n. [incendo] 1) požar, vatra, facere, excitare, conflare; *konkr.*, in sinistrum cornu, quod incendio similis quam proelio territum cesserat flammis = incenso s. quam proelianti; * Cacum incendia (vatra, žeravica) vana vomentem; i * o žeravici, o plamenu haljine u otrov nāmočenē; * b aktija, zublja, incendia poscere; jactas incendia dextrā; *pregn.*, * gubitak, šteta prētrpljena vatrom. 2) tp. a) pogibao, propast, invidiae, civitatis; belli civilis; * tanti incendia belli; paene in ipso urbis incendio atque in desperatione omnium; se populare i. priore consulatu semiustum effugisse; incendio alieni iudicii conflagrare; communi deflagrare (sr. amburo); meum. b) vatra afekta i strasti, cupiditatum; relictis jam animorum incendiis; * excitare i., ljubavni žar.

incēdo, di, sum, 3. [candeo] 1) upaliti, užeti, aedificia virosque, oppida; cupas; classem naves; tus et odores, lychnum; * altaria, vatru na žrtveniku naložiti, * votis (dat.) aras, za zavjetovane žrtve; * incensi aestus, vrućica. 2) rasvijeliti, luna incensa radiis solis; * squamam fulgor. 3) tp. a) upaliti strašću, raspaliti, ražestiti, razdražiti, alqm (Ter. Hor.), iudices; i. animum alcjs, * animum dictis; * alqm querelis, muditi; cupiditatem, odia; † incendit ea contumelia legionum

iras; *napose raspaliti (srce za ljubav), užeti (ljubavju)*, alqm; amore, ira, desiderio, dolore incensus; i philosophiam cognitionis cupiditate incensam; incendi gloriā ad studia; juventutem ad facinora; † aleni animum ad persequendum; alqm pollicitando; (Tac.) belli civilis causā populum per contiones; animos iudicium in alqm; adeo erat incensus, *tako se ražesti*; (Ter.) incensus alcui, *na koga*; † equus incensus calcaribus. b) ražariti, nāpuniti, * caelum clamore; * maestam clamoribus urbem; (Just.) regiam luctu. c) umnožati, povećati, * vires; * luctus; * haec fletu et pectus atque os manibus verberans; † hos vulgi sermones audita mors adeo i. d) upropastiti, uništiti, genus tuum, jedn. Plaut. Trin. 3, 2, 49.

incensio, ōnis, f. [incendo] (rijetko) požar, Capitoli.

1. **incensus**, partis. od incendo.

2. **in-census**, adj. nēcijenjen (po cenzoru); *supst.* incensl.

incēptio, ōnis, f. [incipio] (rijetko) počinjānje, začetak, tam praeclari operis; (Ter.) nakana.

incepto, i. [intenz. od incipio] 1) tranz. začinjati, počivati se, quod inceptat facinus? quid inceptas? Ter. 2) intranz. zadržati se s kim, uhvatiti se, cum algo.

inceptor, ōris, m. [incipio] začelnik, jednom Ter. Eun. 5, 8, 5.

inceptum, i, n. i (rijetko) -tas, us, m. [incipio] začinjānje, početak.

1. **incerto**, adv. [incertus] nesigurno, Plaut.

2. **incerto**, i. [incertus] učinili što nesigurnim, sumnjivim, Plaut.

incertus, adj. 1) pas. nesiguran, nepouzdan, sumnjiv, nuptiae, Ter.; res; iter; sedes; rumores; victoria; exitus; spes; responsum; casus; aetas; incertis ordinibus, *jer su redovi nepouzdati bili*; tempora; amicus certus in re incerta (u nuždi) cernitur, Enn. u Cic.; incerto vultu, *nemirnim pogledom*; vultus incerti, *smeteno lice*; * os, *tepajući, nerazumljivo*; * luna i., *slaba, nestalna mjesecina*; * sol; * sudor, *izmjeničan*; * menses, *promjenljivi*; * tres caeca caligine soles, *mutni dnevni*; * securis, *koja ne pogada*; † utrum, an etc. incertum est, † incertum an; (Curt.) s ne, an; što se ne da pravo razaznati, i. infans, mascula an femina esset; incertos socii an hostes essent; incerti quidnam esset, Sall. Jug. 40 5.; *kao supst.* incertum, nesigurno, creatus in incertum na neodređeno vrijeme; ne cuius incerti vanique auctor esset; Liv. 4, 13, 9.; in incerto esse, habere; revocare in, ad incertum, učiniti nesigurnim; (Liv.) in incerto relinquere; *abl.* *aps.* incerto (budući da nije bilo

sigurno) quid peteret, *Liv.*; Alexander incertum (est) qua fide pacem fecit, *Liv.*; i incerta (*nestalna sreda*) belli, *Liv.*; i fortuna, i maris; * incerta canere, * incerta futuri. 2) *akt.* = *bez pravoga znanja, ne znajući*, incertus sum, quid dicam, *Ter.*; cum i. essent, ubi esses; incerti ignarique, quid potissimum facerent; incertus rerum suarum, *Liv.*; animi, *Ter. Liv.*; consilii, *Curt.*; i locorum, *ne znajući gdje je*; i sententiae; i ultionis; (*Plaut.*) me incerto, *bez mojega znanja*.

incesso, sivi, 3. [intenz. od *incedo*] *navaljivati, napadati, jurisati na* . . ., alqm jaculis saxisque, *Liv.*, i missilibus; * muros; * telis; (*Liv.*) pilis; i coeno; *tp. riječima napadati na* . . ., *grditi itd.*, * alqm dictis protervis, i criminibus, i conviciis, * dictis amaris; i uxorem Vitellii, tanquam superbe saeveque egisset.

incessus, us, m. [*incedo*] 1) *stupanje, hod, citus, tardus, rarus, longus*; (*Hor.*) *Turbonis*; * *incessu tacito progressus*; i erectus; * *vera incesso patuit dea*; *incessum fingere*. 2) (*Tac.*) a) *neprijateljska navala*, primo incesso solvit obsidium; tres *incessus*, totidem agmina parantur; i *provala u zemlju*. b) *ulaz*, alios *incessus* hostis claudere, *Tac. ann. 6, 33*.

inceste, adv. [1. *incestus*] *nečisto, grješno*.

incesto, 1. [1. *incestus*] *sramotom okaljati, pogrditi, okaljati, obeščastiti*, * *classem funere*; *napose obljubiti, oskvrniti, obeščastiti*, puellam, *Plaut.*; * *thalamos novercae*; i se.

incestum v. 1. *incestus* 2).

1. **incestus**, adj. [*in-castus*] 1) *moralno i religiozno nečist, đkaljān, grješan, bezbožan*, an triste bidental moverit *incestus*, *Hor.*; concessa apud Judaeos, quae nobis *incesta*, *Tac.* 2) *napose bludan, nečist, rodoskvrni*, os; flagitium; sermo; i virilitas; *judex, o Parisu*; * *amores*; * si *incesta* perit; *supst. incestum*, i. n. *blud, nečistoća, rodoskvrnje*, *incestum* pontifices supremo supplicio sanciunt, *Cic. legg. 2, 9, 22*. i *incesto* polluere, i *incesti* damnare; ab *incesto* id eo loco nomen factum, *Liv. 8, 15, 8*.

2. **incestus**, us, m. (*rijetko*) = *incestum*; v. 1. *incestus* 2).

inchoatus (*inchoat.*), adj. [*partia. od inchoo*] *započet, nepotpun*, res i. et rudis; i et mancus; i. officium, non perfectum; magis inchoatae quaestiones quam ad exitum perductae; *supst.*, perfecta anteponuntur inchoatis.

inchoo (*inchoo*), 1. *započinjati, počinjati, započeti, uvoditi, zasnovati* (u *opreici sa dočimanjem*; sr. *ordior, incipio*), templum; signum; hominem; novas alias (naves); prima

initia libertatis; initia belli inchoata a Philippo; i. mentionem alejs rei, *prethodno napomenuti*; res quas (communis intellegentia) in animis nostris inchoavit, *zasnova*; * nil altum; * *spem longam (začeti)*; i luna inchoatur, *mlad je*; i i. sermonem; * *aras nocturnas stygio regi, započeli žrtvovati. Napose a) započeli razvijati, predočivati, opisivati, uvoditi, philosophiam (nauk fil.) multis locis*, quas in consulatu gessimus, ille attigit versibus atque inchoavit; quod mihi de oratoribus inchoavit; eum (*govorniku*) quem volumus. b) (*Tac.*) u *senatu predložiti, progovoriti o čem*, inchoante Caesare de etc.; inchoantibus primoribus.

1. **incido**, cidi, — 3. [*in-cado*] 1) (*slučajno*) *pasti u, pasti na što, srušiti se*, belua in foveam; saxum in crura; capitibus nostris; * *turris super agmina Danaum late*; i quos inciderat (*ballista*); * *ad terram*; i *apsol.*, tela incidentia. *Napose: iznenada na što doći, naći na što, nagažiti*, in alqm ili alcu; fortuito in sermonem vestrum; in insidias; inter catervas armatorum; in manus alejs; qui (oculi) quocunque inciderunt; i ut incidere (oculi) in Calin quendam. *Odt. tp. a) pasti u što, (slučajno) dospjeti, zaplesti se*, in morbum; in furorem et insaniam; in cupiditatem; in varios sermones; in sermonem (*sa. hominum*), *doći na jezike*; in hujusmodi amicitias casu; in invidiam; in alterum (genus injustitiae); quod in id rei publicae tempus non incideris sed veneris; in eam ipsam mentionem; in eum sermonem, qui etc.; quae res tandem inciderat? o čem *bješe govor*? in opinionem, *doći na glas, imati mišljenje*; non possum in ullam aliam i. opinionem; incidunt in contentionem honoris; mihi in mentem i., *pade mi pa um; dođe mi na pamet*; (*Ter.*) ut aliud ex alio incidit. *dođe na pamet*; incidit mihi suspitio; i. in Diodorum, *pristati uz Diodora*. b) *po, dobi pripadati kamo, ići*, bella gravissima in ejus aetatem; in hunc diem mysteria; quorum aetas incidit in eorum tempora. c) o *dogadaju: dogoditi se, zbiti se, nastati (nenadno se ukazati tako, da se dogadajem mišenja stanje; sr. accido)*, hi (equites), cum est usus atque aliquod bellum incidit (quod ante Caesaris adventum quotannis accidere solebat); saepe i. (*nastanu*) tempora cum etc.; res, periculum, casus i.; (*Hor.*) seu dura valetudo inciderit seu tarda senectus, *dođe*; potest incidere quaestio; potantibus de uxoribus mentio i., *kod čaše vina zavrže se razgovor o itd.*; i i. sermo de Catullo Messalino; contentio inter ipsos i.; forte ita i. ut *ili ne*; i. saepe, ut d) o *duševnom stanju, volji: sresti, dogoditi se, snadi, svladati, sruvati*,

* manibus tremor; terror (*spopade*) exercitui; multis tales casus; regi adversa valetudo; * si quid durius tibi inciderit; quibus adversum bellum i.; pestilentia gravis in urbem agrosque (*zavlada u . . .*); * bellator deus animos, *osvoja = oduševljava*. 2) *hotimice navaliti, provaliti*, patentibus portis; castris; o *riječama*, hi duo amnes confluentes incidunt oriundi flumini; *također neprijateljski napasti, navaliti na . . .*, in hostem; (*dat.*) ultimis; * navigiis; * flamma in segetem; * super agmina.

2. **incido**, cidi, cisum, 3. [in i caedo] 1) *urezati, usjeći, udupsti, ukləsati*, arborem, u drvo; † alejs manum; leges in aes, leges; nomina in tabulas; * leges ligno; summam sepulcro; tribus locis foedus incisum literis (*pismeni*) esse; * amores arboribus; * dentes, *urezati u pilu*; * faces, *rezati, tesati*; * marmora notis, (*uklesanim*) *napisom ispisati*; *također obrezati*, pinas; * vites, falce. 2) *razrezati, razdijeliti*, linum; † vincula; * funem, *presjeći*; † venas, *otvoriti*; pulmo incisus. 3) *tp. a) prekinuti, priječiti*, sermonem; poema; omnem deliberationem; * ludum; vocis genus crebro incidens, *na odmor*. b) *odrezati, odsjeći, odžezeti* (sr. abscido), incisa omni spe, spe reditus incisa, *Liv.*; * lites; media, *u kratko svršiti*, *Cic. Phil.* 2, 19, 47.

incile, is, n. [mj. incidile od incido] *jāz*; u *prilici*, tanquam in quodam incili jam omnia adhaeserunt, *Cael. u Cic. ep.*

in-cingo, cinxi, cinctum, 3. *opasati*, incinctus cinctu Cabino, *Liv.*; * incingi angue, * zonā, * lauro; * incinctus (*odjeven*) pellibus; *uopće opasati*, urbes moenibus.

inciso, — — 3. [cano] *zapjevati, zapòdinjati* (*pjesmu*), varios modos, *Prop.*

incipio, cēpi, cēptum, 3. [in i capio] *upr. zgrabiti, stoga 1) tranz. poduzēti, početi, zapòdinjati*, iter; bellum, oppugnationem; opus; facinus; (*Ter.*) quid incipiam; † verbum petant, quo incipiant; *inf.*, bella gerere; maturescere (*o žitu*); * quā crux esse i.; † incipit Demosthenes vester — fere eodem mense extitisse; *apsl.*; *zapjevati, progovoriti*, sic statim rex; a Jove; * incipe, Damoeta; tu deinde sequere, Menalca. 2) *intrans. začinjati se*, ver; febricula; † principium anni mense Decembri.

incipisso, — — 3. [incipio] (*revno*) *zapòdinjati*, *Plaut.*

incise i -im, adv. [2. incido] *odsječeno, kratko* (v. incisum; sr. membratum), dicere.

inciso, ōnis, f. i incisum, i, n. [2. incido] *ret. t. t. zarez, odsjek perijoda, malena po*

smislu potpuna rečenica, kojom se govor kao dijeli na više komada, xóμμa (sr. membrum). **incitamentum**, i, n. [incito] *dražilo, poticalo*, periculorum, *na ild.*; † ad honeste moriendum; † incitamenta irarum; † uxor quae incitamentum mortis et particeps fuit; † id maximum erat bellantibus i.

incitāte, adv. s. komp. [incitatus] *brzo, žurno, žestoko*, o govōru, incitatus ferri, fluere.

incitātio, ōnis, f. [incito] *pòticānje, poticaj, pobuđivanje*, languentis populi; animi; iudicis; *pas. brzo krétānje*, sol fertur tantā i. (*brzinom*); vis atque i.; orationis, *polet*. 2) *tp. nagon, poticaj*, mentis i. et permotio divina; quaedam animi.

incitātus, adj. s. komp. i sup. [partic. od incito] *pòspješēn, brz, nagao*, naves; equi; equo incitato, equis incitatis, *u skoku, skokom*; cursu incitato; incitatus cursu; fugā incitatus, *u brzu bijegu*; incitatissima conversio; *u priliču, o govōru i govorniku*, cursus in oratione incitator; Thucydides incitator fertur.

in-cito, 1. 1) *u brzo gibanje staviti, pòtjerati, pòticati*, equos; naves remis incitari; currentem v. curro; incitare se i. *medijal.*, incitari, *srnuti, srlati naprijed*; se ex castris; motus siderum incitantur, *biva brži* (*opp. retardantur*); *tp. potaknuti, podbosti, dražiti, uzrujati ild.*, alqm imitandi cupiditate, alqm ad id bellum; hos praemiis pollicitationibusque incitant; ad scribendum, (*Trebon. u Cic. ep.*) in studia; in eam me partem *da sam se uzrujao u tom pravcu*; incitata illa sua vecordi mente, *žestoko uzrujāna njegovom mahnilošću*; incitato furore. *Napose a) zānijeti*, terrae vis Pythiam; quasi mente incitati. b) *nādrškati, razljutiti*, alqm in, † contra alqm; civitas ob eam rem incitata; † incitatus, *apsl.* 2) *pregn., nabujati, povećati, povisiti*, amnis incitatus pluviis, *Liv.*; † dolorem alejs; † poenas; consuetudo exercitatioque eloquendi celeritatem.

1. * **incitus**, adj. [in-cieo] *zāmāhnut* hasta.

2. **incitus**, adj. [in i cieo] *nepòmičan, nepokretan*, samo u frazi ad incitas redigere alqm = *potući koga* (u igri kad se kameni ne mogu dalje vući), *Plaut. calculos*, qui omnino moveri non possunt, incitos dicunt, *Isidorus*.

in-civilis, adj. (*kasno*) *neprijazan, tvrd, nemio, okrutan*, ingenium; animi; multis incivilibus (*nepravde*) gestis.

incivilius, adv. [incivilis] (*rijetko*) *nepristojnije*, incivilius, *Suet.*

in-clāmō, 1. [intenz. od inclamo] *vikati na koga, jedn. Plaut. Epid.* 5, 2, 46.

in-clāmo, 1. *zvati glasno, doviknuti na koga, zvati, vikati*, alqm nomine; alqm magna voce; (*Plaut.*) alqm acriter; s. *quaest.*

direct., *Hor.*; *s. dat.*, * *tūmidae puellae*; *ujedno sa ut, Liv.*; (*kasno*) *contra alqm voce quam maxima*; *napose: zvati u pomoć, nemo patronorum inclamavit*; *si inclamavero, advola.*

† *inclāresco*, *rui*, — 3. [*clarus*] *pròslaviti se.*

in-clēmēns, *tis*, *adj. s. komp. (rijetko) nemio, tvrd*, *dictator*; *verbum, Liv.*

in-clēmēnter, *adv. s. komp. neštedice, nemilice.*

in-clēmēntia, *ae, f. nemilòstde, nemilost, strogost, osornost*, * *divum*; * *mortis*; (*kasno*) *caeli.*

inclinātio, *ōnis, f. [inclinio] 1) nàginjānje, sagibānje, corporis; odatie inc. vocis, izmjenično dizanje i padanje glasa. 2) tp. a) nàginjānje, nagnuće, sklonost na što, quaedam ad meliorem spem; napose naklonost prema . . ., volja, voluntatis; voluntatum; animorum; iudicium ad nos; (Tac.) variae in hunc aut illum Vitellii inclinationes. b) okret, promjena, maximae inc. temporum; ratio atque inc. temporum; † utendum inclinatione (promijenjena volja) ratus.*

inclinātus, *adj. s. komp. [partio. od inclino] 1) nagnut, sklon; stoga o glasu: rastudi padajući, nēpostojān, vox; inclinata ululante voce canere. 2) a) propadajući, propao, fortuna; res; * domus. b) sklon na što, odan, prijatan čemu, animus ad pacem inclinatio; plebs ad Poenos inclinatio; nihil magnopere ad patrum aut plebis causam inclinati; † inclinatae ad suspicionem mentes.*

in-clino, *1. nagibati, nagnuti, malos (jardole); * genua arenis, na pijesak; * aquas ad litora, navesti; * super Actaeas arces cursus; * oculos euntes, zaklopiti oborene oči; fretum aestu inclinatum est, struja se nàže najprije u morskoj užini; sol inc. se, sjeda; medijalno, dies inclinatur in pomeridianum tempus; * meridies inclinat; * domus inclinata, uginjati se; † rupes incl. ad orientem; kao vojn. t. t. acies inclinatur iti inclinat, izmiče; inclinare ad fugam; res inclinatur in fugam; paululum inclinari timore; inclinatae erant tyrannorum copiae. 2) tp. a) upraviti na drugoga, svaliti, omnem culpam in alqm; onera in dites a pauperibus; napose: mnijenje, smisao, sklonost, animo in hanc sententiam, predobiti za . . .; haec animum inclinant, ut credam, sili me, da vjerujem; takoder inclinare i inclinari, nàginjati k . . ., inclinare ad Stoicos; ad bellum, ad pacem inclinant animi, sententia senatus inclinat ad pacem, multorum sententia eo, ut; inclinavit sententia s inf., Liv.; animus inclinat, ut, Liv.; * pluribus hisce inclino; † inclinare in stirpem regiam studiis.*

b) odlučiti, pretegnuti, okrenuti, fortunā inclinante omnia; fraus rem inclinavit; Inclinata res est, napola propala; jam inclinata victoria; † primus inclinavit eloquentiam; fortuna se inclinat.

inclūtus v. inclutus.

inclūdo, *si, sum*, 3. [*in-claudio*] *1) zaključati, zatvoriti, zátvarati, alqm in carcerem; ibi in carcere includi; * alqm equo; * alqm antiquo ludo, zatvoriti u itd.; castellum castris; castra majoribus castris; se moenibus; animus in corpore inclusus; * pars mundi inclusa caloribus; u prilici, nullis neque temporis neque juris inclusus angustiis, stegnūt; * undique Teuceri densa coronā, opkoljeni; * undique colles cavi; * huc aliena ex arbore germen, ucijepiti; illa commentatio inclusa in veritatis lucem proferenda est, što biva među četiri zida (slika uzela od djevojke, koja se bavi u ženskom odjelu kuće te malo kad izlazi); (Curt.) Callisthenis vox carcere inclusa est. 2) zaključati, zatvoriti, začepiti, priječiti, suzdržati, viam vocem, spiritum; vocis iter. 3) tp. a) zatvoriti = uokviriti, urezati, emblemata in scyphis; * inclusum buxo aut Oricia terebintho ebur; * scaeptrum artificis manus aere decoro, okovati; * suras auro, oviti; verba versu, sastaviti u . . .; oratio inclusa libro quinto, što je u petoj knjizi; * sententiam versibus, sastaviti u stihovima; * tempora fastis, ubijeziti; alqm in formam eloquentiae; ea oratio in eam formam, quae est insita in mentibus nostris, includi sic potest (može se reći, da je prema uzoru), ut etc.; in peroratione, quam ipsa (haec forma) includit orationem in epistolam; aliquid orationi, kao epizodu umetnuti. b) zaključiti, završiti, † hujus actionem vespera inclusit; * forsitan includet crastina fata dies.*

inclūsio, *ōnis, f. [includo] zatvor, tamnica, jednom Cic. Vatin. 10, 24.*

inclūtus (*inclit. ili inclyt.*) [*κλυω, clueo, κλυτός*] *sa + sup. ōuven, slavan, znāmenit, glasovit, populi regesque; augur; leges Solonis; templum; vir inclitae famae; * incl. bello moenia Dardanidum.*

in-coctus, *adj. (pretli.) nēkuhān, nepēđen. in-coenātus, etc. v. incenatus etc.*

in-cōgītābīlis, *adj. (Plaut.) i in-cōgītans, tis, adj. (Ter.) nepròmišljen, nēsmotren.*

incōgītāntia, *ae, f. [incogitans] nēsmotrenost, jednom Plaut. mero. 1, 1, 27.*

in-cōgītātus, *adj. nēsmotren, nepròmišljen, Plaut.*

in-cōgītō, *1. izmišljati što protiv koga, fraudem alcu, kako da ga prevari, jednom Hor. ep. 2, 1, 122.*

in-cognitus, *adj.* *něpoznāt, neznán*, res; vocabula nobis inc.; hoc Gallis erat inc.; *inc. oculis nostris, *něviděn*; *sagitta, *nenadna*; mihi fratrem incognitum qualis futurus esset, dederunt; †habere alqm inc.; *n. sup. (rijetko)* incognito assentiri; iudicium tollit incogniti et cogniti, *kriterij među poznatim i nepoznatim*; incognita pro cognitis habere; *napose a) kao t. t. neistražen*, incognita re iudicare; alqm causā incognitā condemnare. *b) nepriznato, supst.* incognita veniere, *Liv. 5, 16, 7.*

incōho v. *inchoo*.

incōla, *ae, comm.* [in-colo] *stānōvnik*, Syracusani; loci; ejus insulae; mundi; incolae pene nostri, *zemljaci*; *incola turba, *domaća*; *i o životinjama*, bestiae inc. aquarum; quaedam stagni inc.; *i *aquilones, domaći*; *napose došljak (sr. peregrinus).*

in-cōlo, *cōlui, cōltum*, 3. 1) *tranz. nastavati, stanovati na*, u . . . , urbem; Delum; *supst. incolentes*, ium, m., *Liv.*; u *perf. takoder = bili stānōvnik*, (Hor.) Lydorum quidquid Etruscos inc. fines. 2) *intrans. stanovati, prebivati gdje*, cis illi trans. Rhenum; inter mare Alpesque; ubi.

incōlūmis, *adj.* *čitav, zdrav, nekrnj*, exercitum salvum et inc. reducere; esse inc.; omnibus navibus incolumibus, equitatu, exercitu incolumi (*abl. abs.*); alqm incolumen (*nerāstūžena*) dimittere; inc. conservatus est, *někažnjen*; incolumes a calamitate; tu nec solvendo eras nec te ullo modo fore inc. putabas, *da ćeš sigurne biti od bankrota*; eamque (provinciam) nisi adeptus esset, se inc. nullo modo fore arbitratur; res; *caput; *genae, *ovatuća*; *virtus, *krepostan čovjek, dok je na životu*; *vita famaue, *bez ljage*; *incolumi gravitate, *něpovrijedenē itd.*

incōlūmītas, *ātis, f.* [incolumis] *nepovrijedenost, cijelost, čitavost, sigurnost (sr. salus)*, inc. est salutis tuta et integra conservatio; mundi; eorum incolumitates, quibus salutem dedisti; inc. ab alqo.

incōmītio, 1. [in i comitium] *prinuditi koga, da dođe u komicij*, *Plaut. Curc. 3, 30.*; *sr. inforo.*

in-cōmītātus, *adj. (pretkl. i pjesn.) nēprađen, bez pratnje*; *Cic. de or. 1, 55, 234.* ejus artem cum indotatam et incommittatam videres (*sr. inemptus*).

in-commendātus, *adj. neprepōrūđen = izložen, prēpušten*, tellus sc. ventis, *jednom Ov. met. 11, 434.*

incommōde, *adv. s komp. i sup.* [incommodus] *nezgodno, neprilično, u nevrijeme.*

incommōdisticus, *adj. za šalu stvorena riječ = incommodus, jednom Plaut. Capt. 1, 1, 19.*

incommōditas, *ātis, f.* [incommodus] 1) *nepri-lika, nezgoda, neudobnost*, alienati illius animi; temporis; *šteta, kvar*, *Ter. Andr. 3, 3, 35.* 2) (*Plaut.*) *nepristojnost, neudvor-nost*, abstinere se incommoditate.

incommōdo, 1. [incommodus] (*rijetko*) *nepri-like činiti, zadavati, dosadivati*, *alcui, Ter.*; nihil tibi, *Cic.*

incommōdum, i, n. [*n. od adj. incommodus*] 1) *nepri-lika, nezgoda*, *incommodo tuo, da bi ti bilo neugodno; u kontekstu i samo in-commodo*; †incommodis repugnandum; *multa in. circumveniunt senem. 2) *tegoba, protivnost, dosadnost, šteta, nepo-voljnost, napose uratu: gubitak, nesreća, poraz*, affici incommodo; inc. accipere, capere; *alcui ferre, afferre, dare, importare*; inc. valetudinis, *lécānje, slabo zdravlje*, *no-stro inc. detrimentoque.*

in-commōdus, *adj. sa sup. nezgodan, nepri-ličan, neugodan, dosadan, tegotan*, iter; colloquium; severitas morum; valetudo, *slabo zdravlje, lécanje*; non inc. voce, *bez nepri-jazne riječi*; non incommodo videtur; *alcui incommodum esse.*

in-commūtābīlis, *adj. (rijetko) nepromjēn-ljiv*, rei publicae status.

in-compertus, *adj. nēispītān, nēdoznān, nēdliūđen, Liv.*

incompōsite, *adv.* [incompositus] *bez reda, ne-uredno*, hostis neglegenter et inc. veniens; †fugere; *pren.*, dicere.

in-compōsitus, *adj. neūrēđen, neuredan*, agmen; hostes; †theatrum, *nepravilno gra-đeno*; *incomposito pede (*posrćući*) currere versus Lucili; *nēokrētan, nepravilan*, *motus; †Aeschylus; †ipsis etiam quibus utitur armis.

†**in-comprēhensībīlis**, *adj. nedokučljiv, nēdōhōdan*, in disputando inc. et lubricus.

in-comptus, *adj. s †komp. 1) nēkičen, ču-pav, neūrēđen*, *caput; †incomptior capillus; †signa (*zastave*). 2) *tp. neumjetan, priprost*, oratio; *cujus artem cum indota-tam et incomptam videres (sr. incommittatus); *versus.*

in-concessus, *adj. 1) *nēdōpušten, zābrā-njen. 2) †zabranjen, nemoguć*, *alcui.*

in-concilio, 1. (*Plaut.*) 1) *pridobiti za se*, alqm. 2) *pridobiti koga za se ili protiv drugoga = pletkariti.*

in-concīnnus, *adj. nespretan, nezgrapno*, qui — in alqo genere inc. aut multus est; *asperitas agrestis et inc.

in-concūssus, *adj. neūzdrāmān, pōstojān*, *pax, Tac.*

incondīte, *adv.* [inconditus] *neūrēđeno, ne-umjetno, nezgrapno*, *ille rudis inc. fundit*

quantum potest; Graecos versus dicere; cogitare; (*Aurel. Vict.*) tantam contumeliam imponere.

inconditus, *adj.* [condo] *neùrēden, nepravilan, acies; libertas; osob. o govōru, neumjetan, nepravilan, prost, genus dicendi; consuetudo; verba, carmina; † rudi et incondita voce; † Scythis non ut ceteris barbaris, rudis et inc. (neizōbraženo) sensus est; * haec inc. studio jactabat inani.*

† **in-congruens**, *tis, adj. (rijetko) nedosljedan, sententia aliojs.*

in-considerantia, *ae, f. [in-considero] (rijetko) nerazboritost, nesmotrenost, nepromišljenost, Cic. Qu. Fr. 3, 9, 2. Suet. Claud. 39.*

inconsiderate, *adv. [inconsideratus] (rijetko) neprōmišljeno, nerazborito, nesmotreno.*

in-consideratus, *adj. s komp. i sup. 1) pas. nesmotren, nerazborit, neprōmišljen, nerazudljiv, cupiditas; inconsideratissima temeritas. 2) akt. nesmotren, nerazborit, homo; inconsideratior in secunda quam in adversa fortuna.*

in-consolabilis, *adj. (rijetko) neutješljiv = neizljeđiv, * vulnus.*

in-constans, *tis, adj. s komp. i † sup. nepostojān, nestalan, promjenljiv, homo; literae.*

inconstanter, *adv. sa sup. [inconstans] nepostojāno, nedosljedno, loqui; haec inconstantissime dicuntur.*

inconstantia, *ae, f. [inconstans] nepostojanost, nestalnost, promjenljivost, mentis; famam inconstantiae pertimescere.*

inconsulte, *adv. s komp. [1. inconsultus] neprōmišljeno, nesmotreno.*

1. **in-cōsultus**, *adj. 1) nepītān za savjet, senatu inconsulto; † inconsulto se. 2) ne primivši savjeta, bez savjeta, jednom Verg. Aen. 3, 452. 3) neprōmišljen, nesmotren, homo inc. et temerarius; ratio (postupak); largitio; pugna, certamen.*

2. **inconsultu**, *abl. [in-consulo] ne pitajući, inconsulto meo, jednom Plaut. Trin. 1, 2, 130.*

* **in-consumptus**, *adj. nepōtrošen, cio, čitav.*

in-contaminatus, *adj. (rijetko) neōkāljan, Liv.*

in-contentus, *adj. [contendo] nēnapēt, fides, jednom Cic. fn. 4, 27, 75.*

in-continens, *tis, adj. neobuzdān, lakom, Plaut.; Tityos, manus, Hor.*

incontinenter, *adv. [incontinens] neobuzdāno, lakomo, nihil inc. facere.*

incontinentia, *ae, f. [incontinens] neobuzdanost, lakomost.*

in-conveniens, *tis, adj. nesuglasan, nestičan, Caes. u Cic. ep.; corpus, Phaedr.*

* **in-cōquo**, *cōxi, cōctum, 3. ūkuhati, skuhati u čem, cruorem herbis, radices Baccho; erucas; pregn., potopiti, bojadisati, vel lera Tyrios incocta rubores.*

in-correctus, *adj. nepōpravljen, jednom Or. trist. 3, 14, 23.*

incorrupte, *adv. s komp. [incorruptus] nepōdmīeno = nepristrano, judicare.*

in-corruptus, *adj. s † komp. i * sup. 1) neiskvāren, neōštećen, sucus et sanguis inc.; templum; incorrupta sanitate esse, zdrav kao kremen; † praeda, nēsmānjen; † amnis. 2) tp. a) neiskvaren, nepristran, čist, prav, animus; sensus; judicium; pura et inc. consuetudo (čist jezik); * † fides; † incorrupta perferre; † quonam modo incorruptum foret, kako bi se najsigurnije saznalo. b) besprijekeoran, neporočan, nepōdmīen, nepothupljiv, testis; virgo; * custos incorruptissimus; † vita; † inc. adversus blandientes.*

in-crēbrēsco *ili -bēscō, crebrui (bui), — 3. ūčestati, povedavati se, širiti se, ventus; * murmur; numerus; fama belli; rumor, Liv. Curt. Suet.; * late Latio nomen; consuetudo; sermo nonnullorum; increbuit proverbio, postade priječje s acc. o. inf.*

incrēbro, *1. [in-creber] često činiti, jednom Plaut. Truo. 1, 1, 29.*

in-crēdibilis, *adj. 1) nevjerojatan, auditu, dictu memoratu, † dictu audituque; i (Cic. de imp. Pomp. 21, 62.) quid tam incredibile quam ut etc. = quam fieri potuisse, ut etc.; (Just.) incredibile quantum, neizmjereno; incredibile (nenadano) hoc mihi obtigit, Ter.; supst. incredibilia, n.; pren. nevjerojatan, vanredan, crimen; fides; vis ingenii; furor. 2) (jed. Plaut. Bacch. 4, 3, 3.) nevjerojatno, nepozdāno.*

incrēdibiliter, *adv. [incredibilis] nevjerojatno.*

in-crēdulus, *adj. nevjeran, * patronus.*

incrēmentum, *i, n. [increasco] 1) rastenje, vitium; urbis. 2) tp. a) prirast, priplodak, incr. afferre alicui rei; † esse incremento, rasti, prirašćivati; (kasno) capere incrementa virium. b) podmladak, dopunjak, * populi incrementa futuri; † incremento (novim četama) renovabatur (exercitus); † magnorum praefectorum et ducum haec incrementa (sjemenište) sunt et rudimenta; † legata cum incremento (s kamatama) restituere. c) * hranjenik, pitomac, Jovis.*

in-crēpito, *1. [intenz. od increpo] 1) intranz. dovikivati, a) * potpaljivati, sokoliti. b) * psovati, grđiti, ob invidiam ubi. 2)*

tranz. a) *òsjeći se, izgrđiti*, incr. atque accusare reliquos Belgas; vocibus, verbis; * aestatem seram. b) * *prebacivati*, alui rugas.

in-erēpo, ūi, itum, 1. 1) *intrans. zašušati, zadržati, zveketati, bučati*, discus; arma; * *clipeo*; * *mālis, zubima škrgulati*; * *alis; tp. oglasiti se, micati se, dizati se*, suspitio tumultus; quidquid increperit, Catilinam timeri; * *đoviknuti*, increpat ultro. 2) *tranz. s acc. rei* * *činim, da što šušti, da se ori, zatuinji, oglasi čim*, lyram; increpuit quantis viribus unda latus; Jupiter atras nubes; tubā ingentem sonitum; ruinas; *s acc. c. inf.*, timeri hostes; *takoder vrlo uzrujati, ūzdrmati, opojiti*, pectus, *Hor. epod. 17, 28; napose a) napasti na koga riječima, grđiti na glas, psovati, ismijati*, Tullium nomine, equitem clara voce, *Liv.*; * *alqm dictis*; alii alios increpantes timidos vocant; † desertorem proditoremque increpant; † *alqm avaritiae, segnitiae, zbog..*; * *alqm lyra, ne, takoreći oglasiti sa = opomenuti, odvraćati, da ne itd.* b) *prebaciti*, perfidiam; omnem orationem traduxi et converti in increpandam Caepionis fugam; mollitiem ignaviamque; * *moras alui*. c) * *tužiti za...*, *judikovati*, absumptum Itym; *s acc. c. inf.* d) * *osokoliti, potaknuti*, morantes aeris rauci canor; tardos boves stimulo.

in-erescō, ēvi, — 3. 1) *rasti na ili u čem, narasti, prirasti*, * *squamae cuti*; * *lacrimis flumina*; * *tolorum seges jaculis increvit acutis, uzraste preoštrim itd.* 2) *uopće: rasti, množiti se*, audacia, *Liv.*; * *dolor*; † *vale tudo*; † *tussis*; † *ingenium alcjs amplissimis operibus*; * *animis irae*; ne *incresceret, da se ne uzvisi (nad Bolanom) Tac. Agr. c. 8.*

in-erētus, adj. [part. od incerno] *pōsūt*, piper album cum sale nigro, *jednom Hor. sat. 2, 4, 75.*

in-eruentatus, adj. *někrvāv, jednom Ov. met. 12, 497.*

in-eruentus, adj. *někrvāv*, haud incr. proelium, *u kojoj je krv tekla*; victoria; † *pax*; miles incr. rediit, *neprolivši krvi*; exercitus.

in-erūsto, 1. [in-crusta] *đkorjeti (dobiti koru)*, *zamazati, zaprljati*, vas sincerum, *Hor.*

in-cūbo, cūbui, cūbitum, 1. 1) *ležati na čemu ili u čemu*, stramentis; cortici; caetris suppositis. *Napose ležati u hramu, izgledajući objavu*, in Pasiphae fano; * *pellibus*; (*Plaut.*) *Jovi, u hramu Jupiterovu*; o *pticama, sjediti na jajima, nidis*. 2) *tp. a)* * *ležati gdje = zadržavati se, boraviti, ostati*, Erymantho; *pasti, raširiti se nad*

čim, * *nox ponto*; † *nox profundo (na more) incubans*. b) *brižno čuvati, sjediti na...*, pecuniae; istos incubantes publicis thesauris ex praeda clandestina evolvas; * *de-fosso auro*; * *divitiis*.

in-cūdo, 3. *zalesati, samo u partic. perf. pas.* lapis incusus, *kamen pōsječen (za ručni mlin)*, *Very. georg. 1, 275.*

incūleo, 1. [in-calco] *upr. ūgaziti, nabijati; odalle tp. a) ūkrpati*, verba Graeca; inania verba; *takoder uplesti (tako, da se ne opaža uz malen prostor, o govorniku)*, de firmissimis alia prima ponet, alia postrema inculcabitque leviora, *Cic. or. 15, 50; pregn.*, *ἀφ' ὧν ἐρεβρις locis inculcatum, smnogo dōdātākā ūmno-žen*. b) *utuviti, zabiti u glavu*, tridatur vel etiam inculcetur; inculcarisne, ut. c) *nā-metnuti, nametati*, qui se auribus nostris inculcant; imagines oculis; libertatem.

in-cūpātus, adj. *neporočan, bezprijekoran*, * *comes*; * *vita fidesque*.

in-cūlte, adv. *s komp.* [1. incultus] 1) *neūgladen, bez finijega užitka, prosto, su-rovo*. 2) *o govōru: neumjetno, nēkičeno*.

1. **in-cūltus**, adj. 1) *nērāden, nētežen*, locus; ager, regio; via, *neprokrčen*; * *supat*. **in-culta**, n. *pustoš*; * *salictum, što raste samo od sebe*; quid incultius oppidis? * *trames, samotan*, * *avaria*; *neūrēden, nēkičen, zā-pušten izvana, gadan*, homines intonsi et inc.; † *acies*; * *comae*, * *canities*, * *genae*; vita inc. et deserta ab amicis, *život bez sućuti sa strane prijatelja*. 2) *tp. neizōbražen, nēotesān, surov, divlji*, homo, ut vitā, sic oratione durus, incultus, horridus; incultis moribus; * *ingenium*; * *versus, neūgladeni, krapavi*.

2. **incūltus**, us, m. [incolo] 1) *nebriga, nē-mar u vanjštinu*, suos honores (*počasni spomenik*) desertos esse per inc.; incultu, tenebris. 2) *nedostatak izōbraženosti*, inc. et socordia, inc. et negligentia; ingenium incutu torpescere sinere.

incūmbō, cūbui, cūbitum 3. [in-cubo] 1) *leći na što, sagnuti se, nasloniti se o što, ūprijeti se*, * *toro*, * *remis*; * *ad alqm, † in alqm*; in gladium; * *ejecto (equiti), baciti se na itd.*; * *pelago*, * *ferro (nabosti se na...)*; * *super incumbens, pružen nad*. *Napose a) neprijateljski navaliti, ići na koga*, in hostes, in Macedoniam; * *clamore magno; provaliti na ili u... , prōdirati*, * *terris cohors februm*; * *tempestas silvis*; † *acrior per spiramenta cavernarum ventus*. b) * *ti-cati se čega, stajati tik do čega*, laurus arae; *silex ad amnem*. 2) *tp. a) dati se na što, primiti se posla, nāpēti se za što, zaūzēti se za što, naklon biti čemu, in*

causam; toto pectore ad laudem; omni studio ad id bellum, et animis et opibus in id bellum; in Caesaris cupiditates, *podupirati*; † in huc cogitationi; † huc; quocunque incumbit orator, *kolikogod se nâpinjao govornik, da djeluje*; eodem inc. municipia, coloniae, tota Italia; inclinatio voluntatum ad bonum virum; hi mores tantum jam ad nimiam lenitatem et ambitionem; *sa ut, jednom Liv. 10, 15, 8; s inf. Verg. georg. 4, 250. Tac. hist. 2, 10. b) odlučiti što, alui rei; * fato urgenti, pòspješiti. c) pogoditi svom snagom, jam inclinata (judici) reliqua inc. oratio; in me unum omnis illa inclinatio communium temporum; † invidia mihi inc.*

incunabula, ōrum, n. 1) *pēlene, Plaut. 2) tp. a) kolijevka = rodno mjesto, prvo sijelo ili stan, nostra; * Jovis; takoder djetinstvo, inde ab incunabulis, Liv., † locus incunabulorum. b) začetak, izvor, incunabula nostrae veteris puerilisque doctrinae; de oratoris quasi incunabulis dicere.*

in-cūrātus, adj. *nezâcijeljen, nezâmlâđen, ulcera, jednom Hor. ep. 1, 16, 24.*

incūria, ae, f. [in-cura] *nedostatak brige, nepar, ravnodušnost, tantae rei; * humana; apsl.*

incūriōse, adv. *s + komp. [incuriosus] bezbrižno, nemarno.*

† **in-cūrōsus**, adj. 1) *bezbrižan, ravnodušan, nemaran, in capite comendo; s abl. serendis frugibus; s gen. proximorum aetas suorum. 2) zanëmâren, nemarno rađen, finis; historia.*

in-cūrro, cūrri, (običnije nego cucurri), cursum, 3. 1) (*hotimice*) *natrčati na, nasrnuti na što, in columnas, postovica = glavom o zid; * armentis; napose neprijateljski navaliti, napasti, in alqm i alui; (Liv.) ab latere Mauris; hostium latus (Tac. takoder novissimos); levi armaturae hostium; * Romano (mj. Romanis); * densis armis (abl.); apsl., Nep.; i provaliti, in Macedoniam, in agrum alcjs; u prilici: navaliti na koga, iščèšljati, in tribunos; (Trebon. u Cic. ep.) in alqm tanta libertate verborum. 2) (slučajno) *nâgaziti na koga ili na što, naići, nâmjeriti se na . . . , inc. atque incidere in alqm; non invadere in alqm, sed incurrere; apsl., qui nusquam incurrat, nagrâisati; † leo; o riječi: † brzati niz, amnis per saxa; alveo, koritom; tp. a) inc. in oculos, sresti; in quantum hominum facietorum urbanitatem incuratis, ispòstavljâte se; non solum in oculos, sed etiam in vuculas malevolorum. b) dosezati, protezati se u . . . , graničiti čim, mediti, privati agri in publicum Cumanum.**

jednom Cic. leg. agr. 2, 30, 82. c) o vremenu: padati na . . . , in alqm diem; † natalem Circensibus. d) čitajući, govoreći, slušajući, pišući doći na što, nâmjeriti se, in alqd; in memoriam notam et aequalem; in multos Autronios; incurret etiam in illum memorabilem annum suum. e) pasti u zlo, dòspjeti, in maximam fraudem; in morbos; in reprehensiones; in odia hominum; † in perniciem. f) pogoditi, stidi, snaci, dogoditi se, casus qui in sapientem potest inc.; in alqm bene meritum. g) zbiti se, dogoditi se, nastati, tempora; subsiciva quaedam tempora; takoder sudjelovati, nâtjecati se, etsi incurrunt tempora et personae, tamen intellegendum est non ex iis — pendere causas.

incūrsio, ōnis, f. [incurro] 1) *navala, navaloga, atomorum. 2) neprijateljska navala, napadaj, čètovânje, inc. atque impetus armatorum; facere inc. (provaliti) in fines Romanorum; hostem ab incursionibus prohibere; inc. seditionis.*

in-cūrso, i. [intenz. od incurro] * *natrčati na . . . , nasrnuti, ramis, rupibus. Napose a) neprijateljski nasrnuti na, navaliti, in hostem; agros, provaliti, † aciem; agmen incursatum ab equitibus; incursabit in te dolor meus, napast će itd. b) † inc. oculis, auribus, sresti, suočiti se.*

incūrsus, us, m. [incurro] 1) *navala, sila, † fluminis; * undarum; * timendi. 2) nasrlaj, navala, impetus armati ceterorumque inc.; equitum; primo incursu; luporum.*

* **incurvīscō**, (incurvesco), — 3. [incurvus] (*pretkl. i rijetko*) *savijati.*

incūrvo, i. [incurvus] *sagnuti, savijati, bacillum; * arcum; * membra incurvata dolore.*

in-cūrvus, adj. *svinut, kriv, bacillum; * aratrum; o licu, Ter.*

incūs, ūdis, f. [incudo] *nâkôvanj; postlov., eandem inc. tundere, istu kozu derati; * male natos incudi reddere versus, prekovati; (Tac.) juvenes positi in ipsa inc. studiorum, koji se jošte znanostima bave.*

incūsitiō, ōnis, f. [incuso] *objeđenje, osvada, jedn. Cic. de or. 3, 27, 160.*

incūsō, i. [in-causa] *objedili, okriviti, optužiti, tužiti se na koga ili na što, ôpadati koga, me, absentem te, Ter.; vehementer alqm; injurias Romanorum; † intemperiem caeli; * factum alcjs; † alqm luxus et superbiae; † s acc. o inf.; * s quæst. indir., multaque se inc., qui non acceperit etc.*

† **incussus**, abl. m. [incutio] *udarânje, armorum incussu.*

in-custōditus, adj. 1) *nèčûvân, * ovile; † urbs; † transitus; † secreti et inc., neopažen; odt.*

(*rijetko*) a) *neopažen, propušten, zanemaren*, observatio dierum, Tac.) b) *nepristajen*, amor, Tac. 2) + *něoprězan, něsmotren*.

incūtio, cūssi, cūssum, 3. [in-quatio] upr. 1) *udarati o što, udariti po čemu*, scipionem in caput; arietem muro; + ictus flagellorum ossibus. b) *baciti za kim ili na što*, faces et hastas; imber grandinem incutiens. 2) *tp. nătjerati koga u što, zădati, uzrokovati*, alcuī timorem, metum, + terrorem, (Liv.) pavorem, * pudorem, *probuditi stid*; + sollicitudinem alcuī, animo; errorem; tanta admiratio singularum rerum incussa sc. legatis; movendo inde thesauros religio incussa erat; religionem animo, + alcuī, (Plaut.) morbos; alcuī foedum nuntium, *saopćiti*; * alqd negotii alcuī, * desiderium urbis, * minas, *pokazati*; * vim ventis, *naoružati*.

indāgātio, ōnis, f. [1. indago] *njuškanje, istraživanje*, veri; initiorum.

indāgātor, ōris, m. [1. indago] (*pretkl. i kasno*) *pogonič, njuškalo, ispitāč*.

indāgātrix, icis, f. [1. indago] (*rijetko*) *ispitāčica*, philosophia, ind. virtutis.

1. **indāgo**, 1. 1) *njuškati*, canis natus ad indagandum. 2) *tp. istraživati, ispitivati, iznaći inusitatas vias*; indicia communis exitii.

2. **indāgo**, īnis, f. *opasivanje šume (mrežom ili lovcima), zagrada, obor*, velut indagine (kod lova s pogoničima ili hajkačima), dissipatos Samnites agere; + campum velut indagine insidiis circumdare; * saltus indagine cingere; * colles indagine claudere.

indē, adv. [is] 1) o prostoru: *odanle, ddonud*; * inde Stygia prospexit ab unda; * inde Forum Appi. 2) *pren. a) odatle, odtuda, iz toga*, inde (= ex ea audacia) omnia scelera gignuntur; erant duo filii, inde majorem adoptavi = *starijega od (između) njih*. b) *ste strane*, spectare, pugnare. 3) o vremenu a) *nato, zatim, potom*. b) *od tada, od toga vremena, od ono doba*, inde usque repetens; (Liv.) omne inde tempus, *svaki čas od sada*. c) *s ab i abl., tja od, počevši od*, jam inde a principio; jam inde ab incunabulis; (Ter.) jam inde a pueritia, ab adolescentia; (Tac.) inde usque a pueritia. 4) *uzročno: zato, stoga* intervenit — regni cupido atque inde foedum certamen coortum Liv.; inde labor aditus, Tac.; eruditio in eo mira et libertas, atque inde (*poradi njegova slobodoumja*) acerbitas et abundantia salis Quint. 10, 1, 94; + inde est quod.

* **in-dēbitus**, adj. *ne pripadajući, nedužan*, praemia; non ind. regna posco meis fatis, *sudbinom zadržano*.

+ **in-dēcens**, ntis, adj. *nepristojan*, nihil tam ind. est; risus.

in-dēcēo, — — 2. *ne pristojati se, ne dđlikovati*, alqm, jedn. Plin. ep. 3, 1, 2.

* **in-declīnātus**, adj. *neprđmijenjen, čvrst*.

in-dēcōre, adv. [indecorus] *nepristojno*.

* **indēcōris**, adj. [in-decor] *něslāvan, sramotan*, ind. esse s dat.; genus (acc.), *něplemenit rodom*.

in-dēcōro, 1. [indecor] (*rijetko*) *sramotiti, nagrditi*, bene nata culpa, Hor. carm. 4, 4, 36. (*drugi dedecorant*).

in-dēcōrus, adj. *nelijep, ružan; nepristojan, něslāvan, sramotan, gadan*, nihil malum, nisi quod turpe, i.; indecorum est *inf.*; + fugā ac latebris; + i. atque humilis; * pulvis non in; *supst. indecorae, ārum, f. misli se mulieres nepristojne*, Cic. Att. 9, 10, 2.

in-defensus, adj. *něštićen, nēcūvān*, Liv. Tac.

in-dēfessus, adj. *něumōran*, * dextra; * agendo.

in-dēflētus, adj. *neđplakan, jedn. Ov. met. 7, 611*.

in-dējectus, adj. *neđboren, jedn. Ov. met. 1, 289*.

* **in-dēlōbīllis**, adj. *nerazorljiv, besmratan*.

in-dēlībātus, adj. (*rijetko*) *nětaknūt, neđkāljan, nēnacēt, đitar*, virgo; opes.

indēmātus, adj. [damno] *neđsūđen*, civem i. interficere.

in-dēplōrātus, adj. *neđplakan, jedn. Ov. trist. 3, 3, 46*.

* **in-dēprehensus**, (indeprens.), adj. *neđpažen*, error.

indestriētus, adj. *neđpržnjen, nětaknūt, nepđvrijeden, jedn. Ov. met. 12, 92*.

in-dētōnsus, adj. *něstrižen, jedn. Ov. met. 4, 13*.

in-dēvītātus, adj. *neukloniv*, telum, Ov. met. 2, 605.

indēx, icis, comm. 1) *prokazivāč, prokazivačica*. Napose *izdajica, uhoda*. 2) o predmetu, a) vox ind. stultitiae; ut imago est animi vultus, sic indices oculi; + clamor, ind. alacritatis; + vultus, animi index; + linguae violentia, scelesti animi ind.; + maestitia, desperationis ind.; + lacrimae, poenitentiae indices; * anulus ind. auctoris; * digitus ind. *ui* (Cic. Att. 13, 46, 1.) *samo ind., kažiput*. b) *ime knjizi, nătпис slici i sličn.* c) + *popis, kazalo*, poetarum; rerum gestarum. d) * *kamen kùšāč*.

Indi, ōrum, m. *Indi*. Odt. a) *sing. Indus, i, m. Indi*, Verg., *također voda slonova*; * *Etiopljanin*, * *Arapin*. b) *India*, ae, f. [*India*]

Indija. o) * **Indus**, [*Indós*] ebur, dens, *slonova kost* i **Indicus**, adj. [*Indwós*] *indijski*, elephant, *Ter.*; ebur, *Hor.*; bellum, scuta, mare, *Curt.*

indicatio, ōnis, f. [i. indico] (*pretkl. kasn. riječko*) *određivanje cijene, procjenjivanje*.

indicens, tis, partic. [in i dico] *koji ne kaže, samo*, non me indicente, *Ter.*; me indicente, *bez moje zapovijedi*.

indictum, ii, n. [index] 1) *odaja, prijava, conjurationis*; Tarquinii regis; ind. facere, *Ter.*; † ind. deferre ad alqm; profiteri ind. v. profiteri; † offerre ind.; indicio alcjs, na (c. acc.) *itd.*; *Od. a) dopuštenje prijave, postulare*; tibi postulas ind. dari. b) *nagrada za prijavu, za odaju*, edictum cum poena et indicio; partem indicii accipere. 2) *znak, znamenje, biljega, dokaz*, indicia et vestigia veneni, sceleris; benevolentiae; innocentiae, desperationis, moderationis, animi alienati; * irae deum; opulentiae, cursus, *Curt.*; indicia manifestis vinci, *Curt.*; * versisque viarum indicia, *tragovi*; indicio esse alcjs rei, *Cic.*, alcui rei, *Nep.*, de alqo, *s quaest. indir.*, *Ter. Nep.*; indicio esse; indicia recentibus (o tvorbi novih riječi za nove pojmove), *Hor. ep. ad Pisson. 49.*; *također* † *spomenik*, indicium stirpis ejus diu mansisse, *viam Vitelliam etc.*

1. **indico**, 1. [intenz. od 2. indico] *prijaviti, prijavljivati, odati, otkriti, rem patri, Ter.*, dominae, alcui de epistolis; dolorem lacrimis; vultus ind. mores; (*Ter.*) hoc res ipsa ind.; quae res indicabat populares esse (sc. eos), *Sal.*; ad amnem ruinis recentibus pontis indicantem iter, *Liv.*; neque prius vim adhibendam putaverunt quam se ipse Pausanias indicasset, *dok se sam ne oda*; se ind., *pokazati se, kakav je tko*; ut me tibi indicem, *da ti se otkrijem*; * † s acc. c. inf.; *napose a) prokazati sudu zločin ili zločinca, odati, conscios*; † participes sceleris; de conjuratione; nisi de eo indicaret etc. b) *odrediti cijenu kojoj stvari, procijeniti, quanti, Plaut.*; fundum alcui.

in-dico, dixi, dictum, 3. *oglasiti, obznaniti, odrediti, uređi*, diem comitiis; diem pugnae; concilium in eum locum Galliae, in diem certam; concilium; diem concilii; comitia, justitium; † ferias; * indictis Latinis (feriis) t. j. *na početku, u blizini itd.*; ind. funus; bellum populo R., *salvio Hor.* ventri; inimicitias; † similitatem; spectaculum finitimis, *Liv.*, spectacula, *Curt.*; * honorem (*svetkovinu zahvale*) templis; * iter, *vojnu*; * curva choros indixit tibia Bacchi; * leges; † supplicium; † mortem; exercitum alqo, ad portam, *zapovjediti, da*

ide, 'opremiti; napose naložiti dužnost, nametnuti, tributum; † argenti pondus; † familiaribus cenas, *pozvati se na ručak k. .*; † si qua alia praesens usus indixerat.

1. **indictus**, adj. [in i dico] *nerêđen, nêkâzân*, ut indicta sint; * ind. carminibus nostris, *nedpjevân*; * dicere indictum ore alio; * proferre indictâ causâ, *bez sâslušanja, bez ôhrane*, alqm capitis condemnare, civem occidere; damnari; † alqm trucidare.

2. **indictus**, partic. od 2. indico, *što gl.*

Indicus v. Indi.

indidem, adv. [inde-idem] *upravo odanle; i. Ameriâ, također iz A.*, i. ex Achaja; i. verbum duci potest, *od iste stvari*.

in-diffrens, tis, adj. *ravnôdušan* = *ni dobar, ni zao*; circa victum, *koji nije probirâč, jedn.* *Suet. Caes. 58.*

indifferenter, adv. [indifferens] *ravnôdušno, Suet. Dom. 23.*

indigena, ae, comm. [indu = in i gigno] *urođenik (opp. advena), domaći, miles*; * Fauni Nymphaeaeque; * Latini; potio; * aper; * † indigenae.

indigentia, ae, f. [indigena] *oskudica, oskudijevanje, potreba (subjektivno, kad tko bolno čuti, da nema; sr. inopia)*, a natura potius quam ab indigentia orta amicitia; amicitiam ex inopia atque ind. natam; *također fil. t. t., nezadovoljstvo*.

indigeo, gui, — 2. [indo = in i ego] *némati, potreban biti, treba komu što, trebati*, pecuniâ; quibus rebus; medicinâ; hujus patris, *Ter.*; tui consilii; † indigens somni, *sanan, pospan*; alcjs bona existimatione; utrumque per se indigens alterius auxilio eget; *supst. indigens*, tis, m. *potrebni, siročmah; također potreban biti, željeti*, non auri, non argenti, *Cic. p. Sull. 8, 25.*

1. **indiges**, stis, m. (*poredi indigitare* = indu-agitare *zazivati, obožavati*) *obôžâvân, heros*: patrii dii sunt, qui praesunt singulis civitatibus, ut Minerva Athenis; indigetes autem proprie sunt dii ex hominibus facti. *Servius*. Juppiter; (*Verg.*) Aeneas; (*Tib.*) deus; (*Verg.*) dii patrii, Indigetes; dii i., *heroji*.

2. **indiges**, is, adj. [indigeo] *potreban, jedn.* *Pacuv. u Cic. de or. 2, 46, 198.*

in-digestus, adj. *neûrêđen, moles, Ov.*

indignābundus, adj. (*rijetko*) [indignor] *zlovoljan, ljut, srdit, Liv.*; † s *upravn. govorom*.

indignans, tis, [partic. od indignor] adj. *zlovoljan, srdit*, * pectus; * verba; * venti; * aequor.

indignatio, ōnis, f. [indignor] *zlovolja, srdžba, gnjev*, indignationem movere, *Liv.*, comprimere, *Curt.*; *kao ret. t. t. pobuda gnjeva*

indignatiuncula, ae, f. [dem. od indignatio] *srdžbica, gnjevid, jedn. Plin. ep. 6, 17, 1.*

in-digne, adv. 1) *nedostojno, nòvrijedno, sramotno, uvredljivo*, alqm injuriā afficere, *Ter.*; indignissime perire, cervices frangere civium Rom. 2) *zovoljno, srdito*, i. passus, *ràšđen radi toga*; i. pati s acc. o. inf., *Nep. Phaedr.*; * † s quod i skonj.; † id, quod i. ferens; (*Just.*) eam rem i. ferre; nobis quid hoc indignius aut minus ferendum videri potest?

indignitas, stis, f. [indignus] 1) *nedostojnost, zloća, potištenost, accusatoris (jer bijāše rob)*; rei. *Napose nedostojno, uvredljivo postupanje, sramota*, omnes ind. et molestias perferre. 2) *srditost poradi nedostojna postupka, ljutitost*, tacita poterit esse nostra ind.?

indignor, dep. 1. [indignus] *držati za nedostojno, sramotno, srditi se, ljutiti se na . . . alqd, † de aliqua re; s quod, * s quandoque; s acc. o. inf.; * † sa samim inf.; † sa si*; indignandus, *na što se čovjek mora srditi, vrijedan srdžbe*; * o neživu, pontem indignatus Araxes, *ne pòdnosi*; * cena Thyestae narrari indignatur privatis carminibus, *ne ljubi = mrsko je, ako itd.*

in-dignus, adj. s komp. i sup. 1) *nèvrijedan, nedostojan, neprikladan, za ili na što*, alqa re, * alcjs rei; * sa supin. na v; s relat. *rečenicom s ut, * s inf.; apsl. tako, da se ono čega tko nije vrijedan ili što ne zaslužuje, mora dòpuniti iz saveza, calamitates hominum indignorum, koji takove ne zaslužuju; illud exemplum ad ind. (nevine) et non idoneos transfertur; * circumdat vincula collo indigno; * cur eget indignus (nezaslūženo, krivo) quisquam, te divite; * deferre fasces indigno; * heres; * poēta, nedòrāstao predmetu; * indignae manus ili palmae, nèpozvānc; * scripta, bez sadržaja. 2) *nepristojan, neprimjeren, sramotan, gadan, ružan, mrzak, raspòljujući*, haec sunt ind. genere vestro; quod ipsis, sua fide esset ind.; non indignum (= prikladno) videtur memorare etc.; * indigni rumpere foedus = quibus indignum est; * indigna tragoedia (est) effutire, *ne pristāji se tr. itd.*; mors; nihil illo est indignius; * hiems = *cića zima; kao usklik, facinus ind.*, ind. facinus! (*Ter.*) quam ind. facinus! *sramotē li! s acc. o. inf.; takoder parentet.*, ind. facinus, *Ter.*; indignum quod sit majoribus ortus, *Hor.**

* † **indigus**, adj. [indigeo] *potreban, s gen.*

in-diligens, tis, adj. s komp. *nèbrižan, spor, trom, nēmāran*, si indiligentiores fuerint; pater familias non ind.

indiligenter, adv. s komp. [indiligens] *nèbrižno, nēmārno, lakoumno.*

indiligentia, ae, f. [indiligens] *nèbriga, nēmār, sporost, zanemarivanje*, Aeduarum; ind. suae ac doloris; literarum missarum; (*Tac.*) veri, u traženju istine.

indipiscor, dēptus sum, dep. 3. (*prethl. i -sco, — — 3.*) [indu = in i apiscor] 1) *stići, navem, ceteras (triremes), Liv. 2) polučiti, postići, (Plaut.) divitias.*

in-direptus, adj. *nèplijenjen, jedn. Tac. hist. 3, 71.*

in-discretus, adj. 1) † *nerāzlūđen, nerāstavljen, neddijeljen*, suus cuique sanguis (= djeca) indiscretus, *nezazlūčiva*; ita sunt inter se connexa et indiscreta omnia, *nerazdruživo. 2) verāzlūđen, bez razlike, † ad eam diem indiscreti (bez razlike staleža) inibant; † indiscretis vocibus, viđuci jedanjedno, drugi drugo; † indiscretum (jedno isto) et innoxium est s inf.; * simillima proles, ind. suis, što se teško razaznaje; (Eutr.) convivia, kod kojih ga ne òdlikovāše kao imperatora nada druge.*

indiserte, adv. [indisertus] *nèrječito, jedn. Cic. Qu. fr. 2, 1, 3.*

in-disertus, adj. *nèrječit, homo, interpres (prevodilac); prudentia; supst. indiserti.*

in-dispositus, adj. *neuredan, jedn. Tac. hist. 2, 68.*

in-dissolubilis, adj. *nerazrješiv, nerazdruživ, o ljudma, jedn. Cic. de univ. 11, 35.*

in-distinctus, adj. * † *nerāzlūđen; † neuredan, nejasan, zāmřšen, defensio.*

in-dividuus, adj. 1) *nedjeljiv, corpora, atomi; supst. individuum, atom. 2) (Tac.) nerazdružljiv.*

in-do, dīdi, dītum, 3. 1) *staviti, metnuti, položiti, u ili na što, guttam vini in os, fenestras, ignem in aram, alcuī compedes, koga u gvožde, Plaut.; † venenum vulneri; † alqm lecticae; † vincula; † castella rupibus, podići na . . .; † pontes, sagraditi preko (rijeke); † custodes inditi, pridāni; (Eutr.) ornamenta gemmarum vestibus, uresiti, ukrasiti itd. 2) tp. *nādjenuiti*, puero ab egestate Egerio nomen inditum, *nādjenuito*, Superbo ei Romae inditum cognomen, *Liv.*; † quod illi vocabulum indiderant ex nomine urbis; † i. novos ritus, *vesti*, alcuī pavorem, *zadati.**

in-docilis, adj. 1) *tupòglav, tvrdòglav, nerado uđeci; i. et tardus; * grex, lupi; * colum, tvrd, oporan; * s inf., nèvikao. 2) * neuk, nevješt, neizòbražen, surov, animus; genus; guttur (avis). 3) pas. a) *neučljiv, usus (gen.) disciplina. b) neučen, neumje-**

tan, nepòkâzân, via; numerus, neškolo-
van.

indòcte, adv. [indoctus] *nèučeno, nespretno,*
verba facere, Plaut.; non ind. solum, verum
etiam impie faciat, si etc., Cic. n. d. 2, 16, 44.

in-dòctus, adj. *s komp. i sup. nèučén, nepò-*
učen, neizòbražen, nespretan, nevjèšt;
** s gen.; * s inf.; i. consuetudo (opp. ars et*
*doctrina); mores, Plaut.; * indocto arcu se*
*exeruit; * canet indoctum nešto neumjetno;*
supst. indoctissimi.

indòlentia, ae, f. [in-doleo] *neosjetljivost*
za bolí.

indòles, is, f. [indu = in-olesco, *rasti; samo*
u sing. u klas. jeziku] prirodno svojstvo,
naravne sposobnosti, dar, servare ind-
oleum (o plodovima i životinjama), Liv.; ado-
lescentes bonâ ind. praediti; virtutis, ad vir-
tutem; praeclara ad dicendum; † morum; †
† specimen indolis dare; animi ingenique cum
hac indole virtutum atque vitiorum; (Plaut.)
ingeni; fuisse in eo C. Laelii aut M. Catonis
materiem atque indolem, sposobnosti itd.

indòlesco, lui — 3. [doleo] *1) bolno ôsjeđati,*
tactum hominum velut vulnera, jedn. Just. 12,
13, 9. 2) žalostiti se nad čim, boli me
*što, s acc. c. inf.; * id ipsum; * (abl.) nostris*
*malis; * s quod ili s quia; (Tac.) apst.*

in-dòmâbîlis, adj. (rijetko) *neukrotljiv, Plaut.*

in-dòmîtus, ad. *neukroćen, neupitmljen,*
*divlji, (Plaut.) mulier; pastores; * agricolae;*
*† gens; * Dahae; † regio; * nubes, o biko-*
vima; ingenia Gallorum, cupiditates; furor;
*libido; * amor; * Mars, žestok boj; pren., ne-*
*predobitan, † ager, nèorâna; Hercules; **
*dextra; * mors; * irae; * vires * undae, divlji;*
** licentia, râzuzdân; * rabies; † ingenium,*
koi se ne zna obuzdati.

in-dòrmio, 4. 1) * *spavati na, unctis cubilibus;*
congestis saccis; ostro. 2) tp. spavati kraj
ôga, prospavati, tantae causae; huic tem-
pore; in isto homine colendo tam diu, zgodu,
da se tomu mužu iskaže štovanje; † malis
suis, bezbrižan biti uz, itd.; † longae desidia,
ležati u itd.

in-dòtâtus, adj. *bez miraza ili prôije, ne-*
ôpremljen, virgo, Ter., soror, Hor.; pl.
supst. indotatae, Ter.; tp. ars, bez miraza rje-
*đitosti; * corpora, spaljena bez posljednje*
časti.

† **in-dûbîtatûs, adj.** *nedvojben, bez sum-*
nje.

* **in-dûbîto, 1.** (rijetko) *sumnjati, dvojiti o*
čem, viribus tuis.

† **in-dûbîus, adj.** *nedvojben, bez sumnje.*

indûctiae, Indûctiomârus v. indutiae, Indutioma-
rus.

in-dûco, (perf. syno. inducti, Ter.), etc. 3. I.
uvèsti, dovèsti, voditi, exercitum in Li-
gures, in Macedoniam, Aegyptum, in aciem;
*milites in pugnam; * messorum arvis; † filiae*
novercam, u kuću; alqm in regiam habitandi
*causâ; † alqm gladio in possessionem; * apst.,*
metuens induceris, u kuću bludnice; napose a)
dovesti na pozorište, prikazivati, per-
sonam Britannici jureconsulti; † inducta est
*Afranii togata; * Terentii fabula; * quem mise-*
rum vixisse inducit; tp. tako reči dovesti
na pozorište, glumiti, predôčiti, pri-
kazati, rationem Epicuri; causam; (Tac.)
postea cognitum est ad introspiciendas etiam
procerum voluntates inductam dubitationem. o)
dovesti u arenu, narvalište, gladiatores;
juvenes armatos; † elephantum in circum. d)
vodu kamo voditi, navratiti, † aquam in
*domos; † mare urbi; * satis fluvium rivosque*
sequaces. e) voditi kao voda, turmas,
Verg. Aen. 11, 620.; tp. uvèsti, izmisliti,
morem novum judiciorum in rem publicam;
nomen fictae religionis; novum verbum in lin-
*guam; hoc in mores nostros; * thyasos Bac-*
chi; † bonum an malum (exemplum) induce-
retur; † vincla et laqueus inducuntur; † sermo
insiticius et inductus, tud.; † si nihil inductum
et quasi devium loquimur; takoder: navesti,
navoditi u govôru ili u spisu, gravem
personam; Gygen; muta quaedam loquentia;
Tiresiam deplorantem caecitatem suam. Odđ.
zapôdčeti, sermonem hominum; sermo in-
ductus a tali exordio. b) zaračunati, zapi-
sati u troškovnik i dohodovnik, in rationibus;
pecuniam in rationem; alicui agros pecuniâ
ingenti, uračunati, upisati. c) napûttiti,
skloniti, pôtaknuti, pôticati, zvesti,
nâmazati, prèvariti, vide quo me inducas,
Ter.; animum in errorem, alqm ad bellum, ad
misericiordiam, ad pudendum, ad pigendum;
alqm, ut mentiatur; alqm spe, pretio; inductus
*spe, cupiditate; * pretio; alqm. d) inducere in*
animum i više drevno i. animum, odlučiti
se na što, nâumiti, (osb. o stvarma zna-
menitim i teškim, gdje se treba svladati),
svladati, odvažiti se, pregorjeti, sinf;
s ut ili sne, ili † s predidubom negacijom,
quominus.

II. prikriti, prevući, obući, tectorium; co-
*ria super lateres; scuta pellibus; * nubem; †*
*nubilum; * varias plumas membris; * umbras*
*terris, fontibus; * fontes umbrâ; * inducta*
cornibus aurum victima; toga inducitur artus;
† calceum sibi; † pontem flumini ex maceria,
sagraditi preko itd. Napose pisano na vošta-
naj ploči ôkrènutôm pisaljkom (stilus) prevući
= izbrisati, (opp. relinquere, ôstaviti), no-
mina (dugove); odđ. dðkinuti, izbrisati,

senatus consultum; locationem; † decretum; † venditionem.

inductio, ōnis, f. [induco] *navođenje*, inductiones aquarum; juvenum, *pristup u arenu*. 2) tp. a) ind. animi *sklonost*, odluka, namjera. b) kao ret. i. t. *indukcija* = način dokaza, gdje se sličnim primjerima dokazuje; izmišljeno *navođenje ličā*, *prozopopojija*. c) ind. erroris, *zavodenje u bludnju*.

inductor, ōris, m. [induco II.] *navlađilac*, inductores nostri tergi = *lijemāči naših leđa*, *mlaoci*, jedn. *Plaut. Asin.* 3, 2, 6.

inductula, ae, f. [induo] *indukula*, ženska donja *haljina*, jedn. *Plaut. Epid.* 2, 2, 39.

indulgen, tis, adj. s komp. i † sup. [partic. od indulgeo] *milostiv*, *blag*, pater; irarum i. (uslužni) ministri; civitas in captivos minime i.; indulgentius nomen maternum; † indulgentissime imperator.

indulgenter, adj. [indulgens] *blago*, *dobro* *stivo*.

indulgentia, ae, f. [indulgens] *popustljivost*, *obzirnost*, *milost*, *dobročtivost*, *blagost*, (opp. severitas), naturalis i. et benevolentia; filiarum, *prema itd.*; tanta Hannibalis in captivos, *Liv.*; ejus nimia in Lepidum. *Plano. u Cic. ep.*; fortunae, *Liv.*; * caeli, *blago podneblje*; † *naklonost*, principis; *napose: nježna ljubav*, *nježnost prema djeci*, *roditeljima* educari in sinu et i. matris.

indulgeo, lsi, ltu, 2. 1) intranz.: *biti obziran*, *blag*, *popustljiv* *biti prema komu*, *sklon se pokazati*, *voljeti komu*, *prednost davati*, *biti komu na volju*, *kroz prste gledati*, *alcui*; huic legioni; Aeduorum civitati Caesar praecipue; debitori; sibi, *biti popustljiv prema sebi*, *sibi liberalius (odviše sebi ugoditi)* quam ut etc., sic sibi i., ut etc., *tako sebi ugadaše, da itd.*; * i. sibi dirus hydrops; (pretkl.) *alqm*; nihil (ni u čemu) his ad Antonium violandum; peccatis; *alcjs ardori*, † *amori*, † *precibus*; † *fortuna alcui*; tp. a) *podati se čemu*, *priđnjati za što*, *sklon biti na..*, novis amicitias; *dolori*; *somno*; * *animo*; * *choreis*; * *vino*; * *lacrimis*, *pustiti suze*; * *ordinibus*, *raširiti*, *razmaknuti*; * *hactenus*; *cujus et annis et generi futa i.*; si aviditati indulgeretur. b) *njegovati*, *čuvati*, *valetudini*, * *lbori*; * *hospitio*, *gosta*. 2) tranz. *dopuštati*, *darovati*, *alcui sanguinem suum*. *Liv.*; † *commeatum*; † *largitionem*.

indumentum, i, n. [induo] (*kasno*) *odijelo*.

induo, ui, ūtum, 3. [induo] 1) *odjeti*, *obući*, *navući*, *alcui tunicam*, *arma*; * *vestes umeris*; *vestem*, *togam*, *Suet.*; *torquem* *sibi*, (*Aurel. Vict.*) *cervici suae*; *galeas*, *staviti na glavu*; *anulum*; * *anulum articulis*, *staviti na prst*;

socci quibus indutus obuven esset; *duabus quasi personis kao s dvije obrazine indutus*; *longam indutae (virgines) vestem*, *Liv.*; * *scalas*, *na glavu natači hestve*; † *indutus thoracem*, † *carbasa*, † *paenulas*, * *quidlibet*; *Androgei galeam clipeique insigne decorum induitur*; (*Ter.*) *indui vestem*; *tegumen torquens immane leonis — cum dentibus albis indutus capiti*, *Terg. Aen.* 7, 666.; * *cratera coronā, ovjencati*; * *se pomis*, *in florem se induit arbor*; *venti se in nubem (Cic.)*, *zaviti se*; *se in nubem*, * *se mucrone*, *probosti se*; * *homines in vultum ferarum*, *predobraziti se*; *takoder i. se*, *dospjeti kamo*, *zablesti se*, *zāpēti gdje*, *stimulis*, *vallis acutissimis*, *hastis se i.* 2) tp. a) *odjeti*, *opskrbiti čime*, *uzēti (na se)*, *prisvojiti sebi*, *dii induti specie humana*; *formā hominum indutate beluae*, *u čovječjoj podobi*; (*Tac.*) *animum bonis artibus non induerat*; *figuras hominum*; * *formam mortalem*; * *vultus pueri*; *spem*, *Liv.*; *imaginem mortis (= somnum)*; † *falsos pavores*; † *plurimum adulationis*; † *diversa*; † *mores Persarum*; † *societatem alcjs*; † *munia ducis per eos dies*; † *seditionem*; † *hostilia adversus alqm*, *upustiti se u nepr.*; † *proditorem et hostem*, *izdajica i.*; (*Tac. ann.* 6, 20.) *qualem diem Tiberius induisset (kake je bio volje)*, *pari habitu*, *haud distantibus verbis*; *sibi cognomen*, *sibi novum ingenium*; *alcui speciem latronis*, *nasljedovati koga kao itd.*; † *speciem alcui re. b)* i. *se in alqd*, *zablesti se u što*, *dospjeti kamo*, *se in laqueos*, *se in captiones*; *indui confessione sua*.

induresco, rui, — 3. [induro] 1) * *otvrdnuti*, *tvrdnuti*. 2) tp. * *corpus ipso induruit (otvrdnu)* usu; † *miles induruerat pro Vitellio*, *drža vjeru*; † *tam obstinate magis ac magis (Atticium) induruisse*, *ostaje vjeran odluci*.

in-dūro, 1. 1) *činim tvrdim*, * *nivem Boreas*. 2) tp. *utvrdnuti*, (*Liv.*) *hostium timor induratus resistendo*, *otporom utvrdnu neprijatelji za strah*; (*Iust.*) *assiduus bellis indurata virtus Macedonum*.

Indus, 1) adj. v. *Indi*. 2) *supst.* *Indus*, i, m. a) *Ind*, *rijeka u Indiji*. b) *rijeka u Frigiji i Kariji*.

induslārius, ii, m. [indusium] *košuljār*, jedn. *Plaut. Aul.* 3, 5, 35.

induslātus, adj. [indusium] *u košulji*, jednom *Plaut. Epid.* 2, 2, 47.

industria, ae, f. [industrius] *poslenost*, *radinost*, *prometnost*, *marljivost*, *ponere industriam in scribendo*; *fructus industriae*; *naturam industriā vincere*; *in omnibus rebus singulari fuit i.*; *magnā industriā bellum apparavit*; *quorum egregia in ea re fuisset i.*, *kaji su se osobito brinuli*; *takoder pl.*; *adverbijal.*

de, † ex i., (*rijetko prethl. i kasno*) ob industriam ili samo industriā, hotimice, s namjerom, navalice.

industrie, adv. [industrius] *marljivo, prometno*.

industrius, adj. sa (*prethl.*) komp. [industo = insto] *postojan, poslen, prometan, marljivo, radin*, vir acer et i. in rebus gerendis.

indutiā, ārum, f. [od starolat. endo-itiae, od * endo-itare = in-itare: „dogovor“, ali samo o primirju] *primirje*, per (za o. g.) indutias; indutiārum jura; indutias facere, agitare, violare; postulant ut sint i.; *tp. mir, mirovanje, sudostaja*, litium, *Plaut.*; in foro, *Plin. ep.*

Indutiomārus, i, m. *Induciojmar, knez treverski*.

indutus, us, m. [induo] *odijelo*, ea, quam indutui gerebat, vestis, *Tac. ann.* 16, 4.

induviae, ārum, f. [induo] *odijelo*, *Plaut.*

Inēdia, ae, f. [in-ēdo] *gladovānje, post*, necatus vigiliis et inedia; inediā consumi, † confici, † vitam finire.

In-ēditus, adj. *nēizdān, jošće nēpoznāt, jedn. Ov. ex Pont.* 4, 16, 39.

In-ēlēgans, tis, adj. *nelijep, bez ukusa, prost*, ratio, copia orationis non i.; † sermo; delicias.

In-ēlēganter, adv. [inelegans] *nēbrāno, neukusno, nelijepo*.

In-ēluctābilis, adj. *neoboriv, neodvratan*, * fatum; tempus.

In-ēmōrior, — dep. 3. *mirucati pokraj čega*, spectaculo, *jedn. Hor. ep.* 5, 34.

In-emptus, adj. *nēkūpijen*, dapes, što ih je kod kuće zgotovio; † nekupljen, consulatus.

In-ēmarrābilis, adj. *neopisiv, neprotumačiv*, tabes, labor, *Liv.*

In-ēmōdābilis, adj. [in-enodo] *nerazrješiv, nerazumljiv, jednom Cic. fat.* 9, 18.

In-eo, ii, itum, 4. I. *intran.* ulaziti, unići, i. in urbem; *apst. (Plaut.)* inibitur tecum; † ut ovans iniret; *tp. o vremenu: pòčēti, započēti, pòčinjati*, iniens aetas, doba, koje započinje = doba mladica; ineunte aetate, ab ineunte aetate; ab ineunte adolescentia; † ineunte anno; * hoc decus aevi inibit, *nastupit č.*

II) *trans.* ići, stupati u ili na, urbem, agrum, viam, domum; convivia; * lucidas sedes (o Romulu, da je sio među bogove), * nemus initur nullis equis: *napose: leđi s kim, pāriti se*, † reginam; † Pasiphaēn (o biku); *vaccam, Liv.*; † *apst.*; *tp. a) o vremenu, započēti, zapòčinjati, u pas. inita (na počētku) hieme, aestate, proxima aestate; secunda vigiliā, b) nastupiti službu, zapòčēti, pòthvatiti se čega, spojiti, sklopiti, učiniti*, consulatum, magistratum; † imperium;

proelium; bellum cum alqo; societatem; munus alejs nexum; consilium; ad hunc interficiendum talem inuit rationem, *učini takve odredbe*; alqam viam, qua etc., rationem alejs rei, *pro-računati*; numerum interfectorum; *kazati*; suffragia, *glasovati*; gratiam ab alqo, apud alqm; * cursus, *navaliti*; * somnum; † formam vitae.

Inepte, adv. [ineptus] *nezgodno, neprilično, neskladno, ludo*.

Ineptiae, ārum, f. (*samo Com. u sing.*) [ineptus] *ludorije, trice, ojeptilačenje, paene aniles; i neslanost*.

Inēptio, 4. [ineptus] *bunoati, trabūniti, ludovati, Cat. Ter.*

Inēptus, adj. s komp. i sup. [in-aptus] *nezgodan, nespretan; neskladan, lud, benast, pedantičan, bez takta*, quem nos ineptum vocamus, is mihi videtur ab hoc nomen habere, quod non sit aptus, idque in sermonis nostri consuetudine perlate patet. Nam qui aut tempus quid postulet non videt, aut plura loquitur, aut se ostentat, aut eorum, quibuscum est, vel dignitatis vel commodi rationem non habet, aut denique in aliquo genere (*u kajemgod poglědu*) aut inconcinnus aut multus est, is eneptus esse dicitur, *Cic. de or.* 2, 4, 17; res; quid nunc sim ineptus? *čemu da se duže kitim? (Hor.)* sine vivat ineptus, *pislićar, ineptae chartae, makulatura*.

In-ēquitābilis, adj. *nejahaci, za jahanje neprkladan, jedn. Curt.* 8, 14, 4.

Inērmis, i -mus, adj. [in-arma] *nēoružān, bez obrane*, miles; ager *nēčuvān*; quos aliquamdiu inermos metuissent; ne quis inermibus imparatisque militibus (*apl. abs.*) ab latere impetus fieri posset; † legati, *bez vojske*; † provinciae, *bez straže*; * brachia; *tp. † senectus, bez djece*; in philosophia, *nespreman, nēpotkovān*; * carmen, *neujedljivo, ne vrijeda jući*; * amor.

In-ērrans, tis, adj. *ne bludedi*, stellae, = *stajalice* (fixae).

In-erro, i. I) *lumarati, bluditi kuda*, † montibus; * versus noster summo in ora. 2) † *tp. imati pred očima*, memoria imaginis oculis.

Iners, adj. s komp. i sup. [in-ars] *nespretan, trom, lijen, besposlen, nenješt, plašljivo, mlitav, gerro, iners, fraus, Ter.*; artes, quibus qui carebant, inertes nominabantur; poēta; homo inertior, ignavior; senectus iners ignava; otium; nota censoria, *zaludan*, querelae; ignavum atque iners genus interrogationis; (*Tac.*) nulli sensus tarda et inerti structura componantur; * tineae, *nenježe*; * versus, *nespretni*, voces, *ništelan*; * aqua, *mltva*; * pondus, *ukočena*; * glacies, *trom*; * bruma; * terra, *nepomična*; * glebae, *neplodna*; * stomachus,

*koji ne probavljā; * horae, satovi odmora; * tempus, kad se ne radi ništa; * frigus, koja čini tromim; * somni. Napose bojažljiv, plašljiv, i. et imbellis; * in proelia trudere inertem; * pecora; * corda; † inertissimae manus.*

Inertia, ae. f. [iners] nespretnost, neješćina, tromost, nesposobnost. 2) besposlenost, zlovolja, neradinost, lijeznost, tromost, segnitie et i.; i. laboris; tua ignavia etiam inertiam afferet; me ipse inertiae nequitiaeque condemnno.

In-eruditus, adj. neučen, neobrazovan, Epicurus.

In-esco, i. [in-esca] namediti, mamiti, samo (Ter. Liv.) tp. alqm spe beneficii.

In-evitabilis, adj. neizbježiv, † sors fati; † fatum; † crimen; * fulmen.

In-exeitus, adj. neuzrujan, miran, jednom Verg. Aen. 7, 623.

In-excusabilis, adj. što ne treba opravdavanja, ne te retrahas et i. abstes bez opravdanja; dampus.

In-exerctatus, neješć, histrio; miles; copiae; prompti et non i. ad dicendum.

In-exhaustus, adj. 1) neiscorpen, neoslabiljen, pubertas, Tac. 2) neiscorpljiv, metalla, Verg.

In-exorabilis, adj. neumoljiv, neodvratan, judex; in ūi adversus alqm; (Curt.) animus in devictos; † delictis, za, protiv; res; † disciplina, neumoljivo stroga; * † odium.

In-experrectus, adj. neprobudljiv, ne probudivši se, jedn. Ov. met. 12, 317.

In-expertus, adj. 1) act. neiskusan, nepoznat s čim, nevidan čemu, s dat. bonis; † * s gen.; (Liv.) animus ad contumeliam; * inexperti, apsl. 2) pas. nekušan, neiskušan, fides militum; † legiones; † Rufus bellis i.; * puppis; * ne quid inexpertum relinquit; * nihil, nec quidquam i. omittere, relinquere.

In-expiabilis, adj. 1) nepomiran, nepomirljiv, (što se ničim ne dā smiriti), religio; scelus; † facinus; fraus. 2) nepomirljiv, tvrdokoran, homo; odium; bellum; † praecipuam et i. sibi invidiam hinc maxime movit.

In-explorabilis, adj. (u klas. prozi samo u priliči pren. i rijetko) nezāsitan, populi fauces; (Liv.) vir i. virtutis.

* **In-expletus**, adj. nenāsiden, inexplcto lumine spectare formam, ne moči sē sit nagle-dati itd.; inexplctus (neprestano) lacrimans.

In-expleabilis, adj. 1) † nerazmrsljiv, nerazrješiv, vinculum. 2) tp. a) nedobitan, viae continuis imbribus, neprolazan; legatio, neizvedljiv; res difficilis et i.; facilitas,

što ničemu ne vodi; † morbus, neizlježiv; † bellum, beskrajan. b) nedokučljiv, neprotumačiv, nedohilan, haec inexplicabilia esse dicitis, jedn. Cic. Acad. 2, 29, 95.

In-exploratus, adj. [exploro] neistražen, neispitān, stagni vada, Liv.; stoga abl. explorato, neobavijestivši se prije, Liv.

In-expugnabilis, adj. nepredobitan, urbs, arx; (Just.) exercitus; via, neprohodan; * gramen, neiskorjenljiv; u priliči: postojan, volumus eum, qui beatus sit, totum esse inexpugnabilem, saeptum atque munitum, jedn. Cic. Tusc. 5, 14, 41.

In-exspectatus, adj. neočekivan, nenadan, * hostis adest; † omnia.

* **In-extinctus**, adj. neugāšen, neutrnut, ignis; fames, nenāsiden, libido, nezasićna; nomen, besmrtno.

In-exsuperabilis, adj. (Liv.) neprolazan, Alpes; munimentum; altitudo. 2) nepredobitan, vis fati; n. pl. supst. inxsuperabilibus vim afferre, nemogude htjeti učiniti mogućim; tp. nedostiživ, i. haec erant.

In-extricabilis, adj. nerazrješiv, nerazmrsljiv, * error (o labirintu).

In-fabre, adv. neumjetno, nezgrapno, vasa non i. facta; * sculptum.

In-fabricatus, adj. neizdjeljan, jedn. Verg. Aen. 4, 400.

† **Infaceto**, (infic.), adv. [infacetus] nedosjetljivo, neslano, neoštoumno, non i.

In-facilius, arum, f. nezgrapnosti, sūhopārnost, jedn. Cato. 36, 19.

In-facetus, (infic.) adj. nedosjetljivo, sūhopāran, neslan, homo non i.; * idem infaceto est infacetiore rure; mendacium non i.; † dictum non i.

In-facundus, vdi. s komp. nērječit, nēješć govoru, (sr. facundus).

Infamia, ae. f. [infamis] zao glas, sramota, pogrdā, in infamia esse; res est mihi infamiae, Ter.; infamiam habere; infamiā aspergi, flagrare; † infamiam capere; infamiam inferre, movere; infamiam sarcire; (Tac.) poenam vel infamias subire; duarum legionum, nastala zaustavljanjem dviju legija; * što koji predmet ozloglašuje, Cacus i. (bruka) silvae; nostri saeculi; napose gubitak građanske časti kao posljedica sudbene osude poradi koga zločina (sr. ignominia), paupertatem, ignominiam, infamiam timet.

Infamis, adj. [in-fama] ozloglašen, razglašen, sramotan, alqā re; † ob alqd; vita; annus; tabella; Alpes frigoribus infames; * scopuli; * acipenser; * carmen (basma).

Infamo, i. [infamis] 1) ozloglašiti, izvikati, † Senecam; † adversarios; * se; * deae infamatae. 2) sumnjičiti, okriviti, koriti,

rem, *Liv.*: hunc infamatum a plerisque tres gravissimi historici summis laudibus extulerunt, *Nep.*; (*Aurel. Vict.*) impudicitiae infamari.

in-fandus, adj. [for] *neizrecoiv*, *neiskāzān*, *nečuven*, *gadan*, *neprirodan*, *užasan*, *res*; *epulae*; *caedes*; *merces*; a corpore ejus impuro atque infando, *tako smradno, da nema jezik riječi, da ga valjano označi*; * *caput*, * *mors*; * *dolor*; *supst.* infanda, *nedjela*; * infanda *furens*; * infandi, *bezakonici*, *bezbožnici*, * infandum *ili* infanda! *sramote li! užasa li!*

in-fans, tis, adj. *sa sup.* [in-for] 1) *koji ne može govoriti, nijem*, *puer infans natus*; * *statua*. 2) *bez govorničkoga dara, nérjeđit*, *infantes et insipientes homines*; ne infantissimus existimarer; *Fanii historia* neque nimis est infans neque perfecte diserta; nihil accusatore *Lentulo* infantius; * *infans pudor*. 3) o *djetelu*: *nejak, mlad, malen, nedodrastao, napose puer, filius*; *supst. comm.* *maleno djetete*, *ingenuus i. semestris*; *infantibus* parcere; † *infantes parentibus* orbatae; † *quartum intra mensem* defuncta infante; *takoder dijete u utrobi*. *Odd. a)* * *djetinji*, *pectora*; *infanti vagiat ore puer, tepajući djetinski*. *b)* *djetinjski*, *benast*, *omnia haec infantia* fuerunt.

infantia, ae, f. [infans] 1) *nerjeđitost*, *accusatorum*. 2) † *djetinjstvo*, *prima ab infantia*, *izmāla*.

infantilis, adj. [infans] (*rijetko*) *djetinjski*, *infantilibus* blandimentis, *Just.* 17, 3, 20.

in-ferclo, ili — *ferclo*, etc. 4. *trpati u što*, *umetati*, u *prilici* inferciens verba quasi rimas expleat,

in-fituo, i. [in-fatuus] *zaluditi koga*, *alqm*; † *alqm* verbis.

in-faustus, adj. 1) *zlokoban*, *zlosretan*, † *introitus*; † *dies*; † *auspicium*; * *nomen*; * *puppae*. 2) *nesretan*, *bellis jedn.* *Tac. ann.* 12, 10.

infector, ōris, m. [inficio] *mastilac*, *farbar*.

1. **infectus**, adj. [in-factus] 1) *neučinjen*, *ne-urāđen*, *nesvršen*, *damnum*; * *cursus*; * *scelus*; pro infecto habere; infecta referre, infectum facere, *Plaut.*; infectum fieri nequit, *Ter.*; * † reddere infectum; * alqd i. esse velle; * *facta atque infecta (istinito i. izmišljeno)* canere; omnia sint pro infecto; infecta re, *ne obavivši ništa*, (*Nep.*) infectis rebus; infectis iis, quae etc., *Caes. b. o. 1*, 33, 4; infecto bello, i. pace victoriā, *Liv.*; i. negotio, *nemogući*, nihil ei i. ratus, *jednom Sall. Jug.* 76, 1, 2) *nedobrāđen*, *někovān*, *argentum*; * aurum.

2. **infectus**, v. inficio.

in-fecunditas, ātis, f. (*rijetko*) *nerodnost*, *neplodnost*, *terrarum*, *Tac.*

in-fecundus, adj. (*rijetko*) *nerodan*, *neplo-dan*, *ager arbore*; * *ingenii fons*.

in-felicitas, ātis, f. 1) *duševna neplodnost*, nostra potissimum tempora damnamus hujus infelicitatis, ut nunc demum nihil crescat, *jedn. Quint.* 10, 2, 8. 2) *zlosretnost*, *zla sreća*, *nesreća*.

in-felicitas, adv. s † *komp.* *nesretno*, *zlosretno*.

infelleo, i. [infelix] *činiti nesretnim*, *uněsređiti*, *jedn. Plaut. Curo.* 2, 3, 30.

in-felix, icis, adj. s *komp. i sup.* 1) * *nerodan*, *neplodan*, *tellus i. frugibus*; *lolum*; *oleaster*. *Neplodno drvo* upotrebljavati su za vješala, *stoga arbor i. = vješala*, *arbori i. suspendere*; *odd. infelicissimis lignis semustilatum* (*P. Clodii cadaver*), *Cic. p. Mil.* 13, 33. 2) *nesretan*, *zlokoban*, *bez blagoslova*, *beskoristan*, i. rei publicae, *po državu*; i. forma; erga plebem *Rom.* *studium*; † *proelium* * *patria*; * *thalamus*; * *exsiliium*; * *monstrum* (*o trojan. konju*); * *fama*. *zloguk*, * *animi*, *u srou*; * *studiorum*; (*Tac.*) *dextra*, *fecunditas*, *preces*; (*Hor.*) *infelix* (*badava*) *operam* perdas; † *verborum cavillatio*.

infense, adv. s *komp.* [infensus] *neprijatelj-ski*, *dgōrđeno*, *srdito*.

infenso, i. [infensus] (*Tac.*) *neprijatelj-ski* *postupati*, *uznemirivati*, *nāpastovati*, *Armeniam bello*, *pabula*; *apst.* quasi diis infensantibus, *kao da se srde*.

infensus, adj. [in i fendo, *koje se ne upotreb-ljava*] *dgōrđen*, *rāzljāčen*, *srdit*, *hostis*; *animus inimicus et i.*; *infensi et irati*; *infensi* *intentique*; i. *alcui*; † *opes principibus i.*, *škodljiva*; * *odii et criminibus*; * *hasta*; † *servitium i.*, *mrsko*, *tegotno*; † *valetudo*, *slabo zdravlje*.

inferiae, ōrum, f. [infero donositi] *žrtve u čast pokojnicima*, *žrtve za mrtvace*, *inferias* afferre, † *instituere*, * *mittere*, * † *dare*, * *absenti* ferre; * *Juno victorum nepotes* (*Rimljane*) rettulit *inferias Jugurthae*.

inferior, — us v. inferus II), infra.

infernus, adj. [inferus] 1) *donji*, *partes*; *stagna*, *dolje u zemlji*. 2) *napose: podzemni*, *podzemnomu svijetu pripadajući*, *dii*; * *rox i.* = *Pluto* * *Juno i.* = *Proserpina*, * *palus i.* = *Styx*; * *lacus*, *avernsko jezero*; * *ratis*, *Harontov čamac*; * *inferni* = *inferi* [v. inferum I) b) α)] † *inferna*, *ōrum*, n. *podzemni svijet*.

in-fēro, tāli, illātum, ferre 1) *unositi*, *nositi*, *baciti u*, *melnuti*, *dōnijeti kamo*, *u što*, *na što*, *spolia templo* (*dat.*); *scalas ad moenia*;

alqm in ignem; ignes tectis; ignem aggeri, operibus, *potaknuti*, * ignem gentibus, *donijeti*; * deos Latio; * rates arvis; vallum usque ad stationem, *načiniti*; alqm in equum, *posaditi*; in scopulum, *nasulenti*; † semina arvis; † fremitus in castra infertur; † huc insignia; bellum i. alqui, *zàratiti se s kim*, *zavojštiti na koga*; bellum contra patriam; bellum illatum defendere; arma i., *Liv.*, usque a rubro mari Italiae, *Nep.*; bellum i. in Italiam, *prčinijeti*, *Nep. Hamilc. 4, 2.* (*različno od bellum i. Italiae*); signa inferre, *bojne znakove (zastave) kamo nositi* = *ulaziti, unići*; eo signo legiones illato; † Cordubam; *osb. navaliti na . . .*, signa i. portae, in hostem; † hostibus; eo; dextro cornu adversus Faliscos sinistro contra Vejentem intulit signa; (*Tac.*) utrumque exercitum Rheno devectum Frisiis intulit; i. pedem, *uljesti, unići*, (*Plaut.*) in aedes; * gressum; * nostro limine intulit pedes; *u neprijateljskom sm*, pedem alqui, *navaliti na . . .*, gradum, pugnam; *isto tako se inferre*, se i. alqui; quo se Catilina i., *kamo se K. htjede baciti*; * per medios; * foribus; inferri in urbem; in ignes medios equo, *skečiti*; flumen mari infertur; i. se in periculum, *baciti se*; se ipse inferebat (*umiješa se*) et intro dabat; * se socium, *pridružiti se*; * se alqui, *približiti se*; *napose a) pokopati, sahraniti*, alienum; corpus eodem. *b) upisati*, rationes; † pecuniam aerario; † rationibus inferri; *odt. uračunati*, sumptum civibus. *c) * prinositi, žrtvovati*, honores Anchisae; cymbia. *2) tp. a) zàmetnuti, spomenuti*, sermonem; mentionem alqis rei, *napominjati*; eum de loco et tempore ejus rei controversia inferretur; crimina; *navoditi*, causam; causam belli alqui, *tražiti izliku za rat*; † causam alqui, *stvar za izliku protiv . . .*; (*Phaedr.*) causam jurgii intulit. *b) počiniti, uzrokovati, nanijeti, zadati*, alqui terrorem, mortem, periculum, injuriam; spem; injurias in alqm; alqui certamen, *zavoditi se s kim*; moram; misericordiam; invidiam, *na stojim pobuditi*. *c) ret. t. t. (rijetko) zaključivati*.

inferus, adj. *1) poz. donji samo a) u sing. n.* limen i., *Plaut.*; mare i., *Toskansko more*; *u listovnom slogu i bez mare. b) u pl. a) m. dii i., podzemni bogovi; napose kao supst. inferi*, ōrum, m. *podzemnici, pokojnici, podzemni svijet*, apud, ad i. excitare, revocare alqm ab i.; (*Liv.*) existere (*uskersnuti*) ab inferis. *β) n. infera*, omnia supera infera, *sve što je nad i pod zemljom*; loca i., * per flumina i. juro.

*II) komp. inferior, 1) nižji, locus; pars; angulus; spatium; labrum, donja usnica; * ferri*

in inferius na nižje, dolje; dejectus in inferiorem locum; ex i. loco dicere, *dolje, sa zemlje (ne sa govornice)*; † inferiores, *stanovnici donjega grada*; *supst. † inferiora, donji dije- lori, † muri. 2) tp. a) o vremenu; kasniji, mladi*, aetate; erant i. quam illorum aetas; * *po redu*, versus, *pentametar. b) brojem, snagom, dostojanstvom, svojsvom itd. nižji, manji*, numero navium, dignitate non i., inferiorem esse fortunā, animo; copiis; † velocitate; supplices inferioresque; i. ordines, *niža centurijonska mjesta, centurijons- tva*; inferiores extollere, *podanike nižje (opp. superiores)*; non inferior quam magister; causa; * effigies; * inferiora sequi, *za neznatnijim ići*; nostros non esse inferiores, *ne podliježu*; humanos casus virtute inferiores putare, *držati, da podliježu kreposti. držati, da krepost premaže itd.*; † Alexandrum inferiorem fore, *pobijeden*.

III. sup. 1) infimus, a) najdonji, najnižji, terram esse infimam; radices montis; in infimo foro, *na najdonjem kraju fora, Plaut.*, i. collis, *najdonji kraj brežuljka*; ad infimos montes; ad infimum Argiletum, *na najdonjem kraju Argileta*; ab infima ara, *s najnižega mjesta žrtvenika*; ab infimo solo, *s tálā*; ab infimo, *ozdo*, ad infimum, *do dolje ili nizdolje*; * infima aequora, *bezdan, ponor mora. b) tp. najnižji dostojanstvom, staležom, cijenom, vrijednošću, najgori*, faex populi; condicio servorum; infimo loco natus; ordines (*centurijoni*); * gens; † ex infima plebe; *supst. infimi, ōrum, m. najnižji, najneznatniji; pren. precibus infimis (poniznomi) alqd impetrare ab alqo, petere ut, Liv. 2) imus, a) najdonji, dostojanstvom najnižji*, sedes; * conviva, *kaji na kraju sjedi (leži)*; * lectus (*mjesto kod objeda*); * Janus; vox, *najnižji glas po žicama na tetra- kordu, Hor. sat. 1, 3, 7.*; *supst. ab imo, ozdo*; * ab imo suspirare, *duboko (teško) ūzdisati*; * ab imo vertere, *s temelja*; * ex imo; * imo, *dolje, u dubini*: * ab imo ad summum; * medio ne discrepet imum; * servetur ad imum (persona), qualis etc.; * petere ima, *pasti na dno*; * ima, *podzemni svijet*; * s gen. gurgitis, fontis, pedis; * spiritum ducere latere imo, *sa dna duše*; * ab imo pectore: ab imis unguibus (*od pete do*) ad verticem summum; † ad imos pedes; * in fundo imo; * ex imo tumulto; * imo aequora petere, *duboko pod*; * ad manes imos, *duboko dolje k manima*, desidere; * superi imique deorum; * insignes et imi, *najnižji*; * ima mutare summis; † summa et ima miscere. *b) * o vremenu: posljednji, mensis*; ad imum, *do posljednjega, napokon. in-fervēscō, fērbui*, — *β. (rijetko) uzàvreti*, hoc confusum sectis herbis, *Hor.*

infeste, adv. s komp. i sup. [infestus] neprijateljski, ôgôrčeno.

infesto, 1. [infestus] † *nâpadati, napasti, uznemiriti, uznemirivati*, munitiones; greges Numitoris; * quas Scylla infestet aquas.

infestus, adj. s komp. i sup. [in-fendo] 1) pas. *uznemîren, nesiguran, pogibeljan*, vita; iter; via; statio; agrum infestum reddere, facere; infestum habere alqd, *nesigurnim činiti, uznemirivati*; si hujus salus esset infestior; pars Ciliciae infestissima. 2) akt. *opasam, uznemirujudi, neprijateljski*, superbiae alqjs; pestis rei publicae; animo infestissimo; infestis oculis conspici; * pinus; * vulnus; infestus equum admisit in illum; infesto exercitu, agmine, infestis signis, *često o vojsci spremnoj na navalu itd.*, ad alqm ire; consistere infestis signis contra hostem, *pôslaviti se čelom protiv neprijatelja*; infestis pilis procurrare, *nâperenim kopljima*; † lanceâ infestâ; * tela inf. tulere; inter omnia inimica infestaque; *supst.* * infesta, ōrum, n. nevolja.

inficere, fâci, fâctum, 3. [in-facio] „ûmetnuti“ *boju, odalle 1) bojâdisati, umakati, močiti, kisati, izmiješati*, se vitro, *nâmazati se*; aequor, * rivos; * cultros; † locum sanguine, *omastiti krvlju*; * nigri volumina fumi infecere (*zamračiti*) diem; * ora pallor albus inficit, *problijediti kao krpa*; * virgo deducta marito inficitur teneras, ore rubente, genas, *lišca nevjestina zažariše se*; * hoc (dictamno) fsum labris splendentibus amnem (= aquam) inficit, *pomiješa tim*; *napose* „ûmetnuti“ *otrov, otrovati, ôkužiti, iskvariti*, pocula veneno infecta, *Just.*; * pocula; * Gorgoneis Aleto infecta venenis, *noseći na sebi zmije otrovnice*; * quique halitus exit ore niger Stygio vitiatas inficit herbas; * pabula tabo. 2) *pren.* a) (*rijetko*): *zapotiti, zapajati*, * (puer) jam infici debet iis artibus, quas si dum tener est combiberit etc., *Cic. fin.* 3, 2, 9. b) *otrovati, ôkužiti, natepsi, okaljati*, animum umbris, deliciis, otio, languore; imbuti et infecti Romanis delinimentis; cupiditatibus et vitiis principum infici solet tota civitas; (*Tac.*) rex hostium artibus infectus, crebrae muliebribus blandimentis infectae literae, tempora ista adeo infecta et adulatione sordida fuere; (*Cic. Att.* 1, 13, 2.) hoc quod infectum est, *sadašnja ôkuženost*; * scelus infectum, *kajim su ôkuženi, ljaga grijeha*.

in-fidells, adj. s komp. i sup. *nevjeran, nepôšten, vjeroloman, infidelissimi socii*.

infidelitas, âtis, f. [infidelis] *nevjera, nepôštenje, amicitiarum*; (*Planc. u Cic.*) exercitus ejus.

in-fidus, adj. *nevjeran, nêpouzdan, nêpostojân, amicus; ingenium; pax; civitas; societas regni; fuga; facinus*; (*Tac.*) gens ut segnis ad pericula, ita infida ad occasiones.

in-figo, fixi, fixum, 3. 1) *ûdariti, uvrtjeti, usaditi, ubosti u što*, gladium hosti in pectus; hamos; pila infixa; sidera certis infixa sedibus; † sagitta per thoracem infigitur, *probija*; * hasta infigitur portae, *zape u . . .*; * sagitta arbore; * alqm scopulo, *razmîskati*; * vulnus infixum, *kopljem zadana runa*. 2) *tp. napose u partic. perf. usaditi, utvrditi*, cura erit infixa animo, *zâsjedi*; in hominum sensibus positum atque i. est; animus infixus est in patriae salute, *ûperen, ûpravljen*; † quae sunt inculcanda, infigenda; (*Tac.*) infixum mihi est vitandi, *tvrdio odlučih itd.*

infimâtis, is, m. [infimus; sr. nostras, vestras] *prostak, fukara, Plant. Stich.* 3, 2, 37.

infimus v. inferus III).

* **in-fido**, fidi, fîssum, 3. *ûrezati, ûsjedi, rezati, sjedi u . . .*, sulcos telluri; sulcos (mari), *brâzditi (vestati, broditi)*.

infinitas, âtis, f. [infinis] *beskrajnost, neizmijerna daljina, beskrajan prostor, locorum*; in omnem i. peregrinari.

infinite, adv. [infinitus] *beskrajno, partes secare et dividere; perorare; concupiscere; također: općenito, apstraktno, (oratio) infinite de universo genere quaerentis; quaecunque res posita sit.*

in-finitio, ōnis, f. *beskrajnost, jednom Cic. fin.* 1, 6, 21.

in-finitus, adj. 1) *bêskrajan, neogrâničen, neizmjeran, bezbrojan, altitudo; imperium; spes; odium; potestas; multitudo; bellum, bez kraja i konca, na život i na smrt; tempus; labor; occupationes; † curae; † cunctatio; si cui nimis infinitum videtur, preopširno; supst. infinitum, i. n. neizmjernost, bêskrajnost, bezbrojno mnoštvo, auri, Eutr.*; infinita animo complecti, *Curt.* 2) *neôdrêden, općenit, apstraktan*, infinitior distributio: quaestio; *Quint.* 10, 5, 11.; res; conjunctiones ili conexas.

infirmâtie, ōnis, f. [infirmus] (*rijetko*) 1) *oslabljenje = ukinuće presude, iudiciorum.* 2) *pobijanje, rationis.*

infirmus, adv. [infirmus] 1) *slabo, ne ôsobito, animatus; † mlilavo, dicere.* 2) † *malôdušno.*

infirmas, âtis, f. [infirmus] 1) *nemod, slaboda, mlilavost, klimavost, corporis; virium; valetudinis; † naturae; puerorum; (kasno) boležljivost; meton. slabi spol = žene, Liv.* 34, 7, 15. 2) *tp. duševna slaboda, nêpostojân značaj, prevrtljivost, ne-*

postojanost, animi; Gallorum; bonorum; judiciorum; *apsl.* (Caec. u. Cio. ep.) *tupò-glavost*.

infirmo, 1. [infirmus] 1) *slabiti*, promiscuis militum commeatibus legiones. 2) *tp. slabiti*, *potresti*, *uzdrmati*, fidem testis; tormenta corrumpit spes, infirmat metus, *nada zavodi mučila*, *strah ih slabi*; *napose pobijati*, res tam leves; quae vos infirmatis atque tollitis; *diči*; *ukinuti*, legem.

in-firmus, *adj. s komp. i sup. slab*, *nejak*, arbor; milites; hostes; auxilia; * ovis, *nejaka*; civitas; valetudo; *inf. ad resistendum*; + fama, infirmissimum adversus fortes telum; + cicatrix, *koja se tek zamladuje*; *napose tjelesno iznemogao*, *slab*, *nemoćan*, sum admodum *inf.*; + *boležljiv*, *nalož*, homo, corpus; * caput, *bolan*; 2) *tp. slab*, *neznaćan*, nuptiae, *nevaljana*, *pravno nevaljana*, *Ter.*; cautiones; res ad probandum; *duševno i moralno slab*, *neodvažan*, *tup*, *nepostojana značaja*, animo infirmo esse; adoriri impeditos in agmine et infirmiore animo, *manje hrabre*; *inf. mollisque naturā*; infirmiores; *strašivice*; (*Hor.*) sum paulo infirmior, *malo slabijega duha*; animus (*Ter.*), *něpouzdan*.

infir (ab eo quod est fit, *Festus*), *verb. def. stane*, *počinje*, ibi postulare, *Plaut. Verg.*; *napose* (*Liv. i pjesn.*) *stane govoriti*, ibi *inf. s acc. c. inf.*

infirtilis, *adj.* [infirtilis] *poričući*, *odbijajući*, quaestio.

infirtilis, *acc. pl. f.* [in i fateor] *samo u savezu s inf. ire* (*obično s negacijom*), *poricati*, *tajiti* (*sr. infitior i 1. eo*), quod nemo it *inf.*, *Nep.*; amicitiam, quae nobis cum Philota fuit, non *inf. eo*, *Curt.*; *s acc. c. inf.*, *takoder s predidućim opd. acc.* (*alterum*), *Liv.*; *apsl.*, *Tac.*

infirtilio, *ōnis, f.* [infirtilis] *poričanje*, *tajenje*, negatio infirtilioque facti; *apsol.*

infirtilior, *ōris, m.* [infirtilis] *tajilac*, lentus, *tvrdokoran*.

infirtilior, *dep. 1.* [infirtilis] *tajiti*, *ne priznavati* (*s razloga subjektivnih i s obzirom na svoj interes*; *sr. nego*), *id*; crimen; + facinus; + rem manifestam; verum infirtiliendo dolere; * fama factis infirtilianda tuis; in foedere Numanino infirtiliendo; *s acc. c. inf.*; *s inf.*, *apsl.*, *napose*; *krivnju*.

inflammatio, *ōnis, f.* [inflammo] (*rijetko*) 1) *potpaljivanje*, inferre inflammationem (*zublju*) tectis. 2) *tp. žar* (*o pjesniku*), animorum.

in-flammo, 1. 1) *rasplamtiti*, *potpaliti*, *upaliti*, taedas iis ignibus qui etc.; classem,

urbem; animus ex inflammata anima constat. 2) *tp. usplamtiti*, *ražariti*, *razdražiti*, populum in improbos; cupiditates, odium; corporis facibus inflammari ad cupiditates; *takoder* omnem morem (*cijelo bide*) Lacedaemoniorum inflammatum esse cupiditate vincendi; inflammatus (*ražaren*) insolita victoria; his dictis incensum animum inflammavit amore; * ereptae magno inflammatus amore conjugis; *napose o govorniku*, nulla me ingenii sed magna vis animi inflammata, ut me ipse non teneam; inflammatus ipse (*orator*) et ardens, *vatren i ražaren*; *takoder govoriti vatre-nim govorom*, non praeparatis auribus infl. rem, *ili žrtvovati raspāljenōj zavisti*, quae si inflammanda sunt.

inflāte, *adv. ali samo s komp. u Caes.* [inflatus] *naduto*, *hvastavo*, haec ad eum latius atque inflatus perscribat; haec ab ipsis infl. commemorabantur; infl. fama percerebruerat.

inflatio, *ōnis, f.* [inflo] *nadimānje*, *nādam*, inflationem magnam habere (*uzrokovati*); + praecordiorum, *upala prsiju*.

1. **inflatus**, *adj. s komp. i sup.* [*partic. od inflo*] 1) *naduten*, *nadut*, collum; * capilli, *raspletēna*. 2) *tp. a)* *nadut*, *ohol*, *gizdan*, laetitia, spe, regiis animis; inflator juvenis. b) *uzrūjan*, *vatren*, *raspāljen*, animus; putali et feneratorum gregibus.

2. **inflatus**, *us, m.* [inflo] *duvanje*, *puhanje*, tibicinis; eae (tibiae) inflatum non recipiunt, *ne daju ni glasa od sebe*; * adesum inflatu renovatum est jecur; *tp. nadahnute*, alquo instinctu inflatuque divino.

in-flēto, *flēxi, flēxum, 3.* 1) *savijati*, *kriviti*, bacillum; cum ferrum se inflexisset; * inflexi aratri; *medijalno*, sinus inflectitur ad urbem. 2) *tp. a)* *previjati glas*, inflexa ad miserabilem sonum voce; inflexa voce; sonus inflexus, *spušten glas*; * voces cantu. b) *savijajući promijeniti*, *mijenjati*, vestigium sui cursus; vestros oculos, *vašu pozornost povući na se itd.*; magnitudinem animi = *umanjiti*; jus gratia, *izvrnuti*; *slično infl.* orationem, *u govoru krivudati*; *takoder* * *ganuti*, *dirnuti*, sensus; precibus inflectere (*imper.*) nostris.

* **in-flētus**, *adj. neodplakan*.

+ **in-flexibilis**, *adj. (rijetko) tvrdoglav*, obstinatio.

inflexio, *ōnis, f.* [inflecto] *povijanje*, quasi helices, *bršljana*; laterum fortis ac virilis, *držanje prsiju*.

in-fligo, *fixi, flectum, 3.* *udariti čim, na . . .*, alcu securium; * puppis inflecta vadis; *pren.* infl. alqd in adversarium, *napasti*; *pregn.* alcu vulnus, plagam, *udariti*, *zadati*; alcu

turpitudinem, (*Just.*) detrimenta, uzrokovati, učiniti.

in-flō, 1. 1) *duhati u...*, *piriti u...*, *puhati u...*, ex hac vi nonnunquam animi alqd inflandum est illi lenitati, *Cic. de or.* 2, 53, 212. 2) *nadimati*, *naduti*, *nāpēti*, *utrem; amnis inflatus (*nabujala*) aquis; *venas; *carbasus inflatur austro; *inflatus venas laccho; *se; *rugosam pellem, validius se, o žabi u basni; *ambas buccas alcui, protiv koga, o srdžbi. 3) (o glazbi) *svirati*, tibus, *calamos leves; *ebur (*frulu*); (*Liv.*) tubam insciant, *trubiti*; *apst.*, tibus; *pregn.*, inflare sonum, *zaglasiti*, verba inflata, *nadute*; *tp.* paulo inflavit vehementius (o piscu), nešto se više hvaliti; o glasu ili tonu (*crescendo*), a quibus inflatur (alqd). 4) *tp.* *naduti*, *uzoholiti*, *uzvisiti*, animos ad superbiam; +impios animos; *spem*, *Liv.*, *spem* alcjs, *Curl.*; inflasse vana spe atque inflatos esse; alqd etiam inflabat animos classis Rhodia; *alqm, oduševiti.

in-flūo, flūxi, —, 3. 1) *ūtjecati*, *tedi u...*, Rhenus in Oceanum; quo Rhenus influit; lacum; *huc Lycius; + influens amnis; o govoru, ex illa lenitate ad hanc vim acerrimam influat oportet alqd. 2) *tp.* a) *prōdrijeti*, *prōdirati s velikom silom*, *provaliti*, copiae in Italiam influentes. b) *ulagivati se*, *ulagati se* (*sr.* insinuo), in universorum animos tanquam infl.; quibus blanditiis C. Papirius nuper influebat in aures contionis.

in-fōdio, fōdi, fōssum, 3. *ukopati*, *ukopavati*, *zāsūti*, *zāsipati*, taleas in terram; hominem (mortuum), *corpora terrae, *zakopati*; *fruges; *infossus puer.

informātiō, ōnis, f. [*informo*] *predodžba*, *pojma*, dei, o bogu; sententiae; verbi, opis pojma riječi; antecepta animo rei quaedam; in animo insita.

informis, adj. [*in-forma*] 1) (*rijetko*) bez oblika, *grd*, *ružan*, alvei, *Liv.* 2) *ružan*, *nāgden*, *cadaver; *color; *hiemes; *terra niveis aggeribus; *albis ossibus ager; *situs; *letum (*ohješenjaka*); + exitus.

in-formo, 1. 1) *oblik dati*, *praviti*, *graditi*, *clipeum; + Martem cerā. 2) *tp.* a) *likovati u duši*, *predstaviti sebi*, *predstaviti*, deum conjecturā, *predstaviti sebi boga u obliku*; oratorem, *nāortati uzor* (*ideal*) govornika; cogitationem, *osnovu osnovati*; quod ita sit informatum anticipatumque mentibus nostris, *jer predstava ili prenagla pōmīsao leži u našem razboru*; causam; adhuc adumbratum iudicium filii. b) *obrazovati*, *napose obukom*, animus a natura bene informatus, *ūrēden*; aetatem puerilem ad humanitatem.

infōro, 1. [*in i forum*] *voditi na trg* — *tužiti koga pred sudom*, *šaljivo jednom Plaut. Curc.* 3, 30.

in-fortūnātus, adj. (*rijetko*) *nesretan*.

infortūnium, ii, n. [*in-fortuna*] *nesreća u svakidašnjem govōru* = *kazna*, *batine*, *Com. Liv.*

infrā [*mjesto inferā sc. parte, od inferus, a, um*], 1) *adv.* a) **pod zemljom, u podzemnom svijetu*; *dolje*, *infra scripsi, dolje u pismu*; **u smislu komp. s quam, infra quam solet esse*, — *komp. inferius, *niže, dublje, currere*; **niže dolje*, *persequi, navoditi, pripovijedati*; *tp.* + *po dostojanstvu, mjestu, po vrijednosti manje, niže*. II) *prep.* s acc. 1) *niže*, *ad mare infra oppidum*; *infra caelum*. 2) *tp.* a) o vremenu = *za* (c. i.), *iza*, *Homerus non infra Lyncurgum fuit*. b) *po veličini*: *za, manji od*, *ursi sunt magnitudine infra elephantos*. c) *po vrijednosti, mjestu, ugledu*; *ispod, manji od*, *quem infra omnes puto*, *Ter.*; *omnia infra se esse*; **prae-gravat artes infra se positas*; **infra censum ingeniumque Lucili*; *supstantivirano, jednom Cic. or.* 1, 4. *in poētis non Homeri soli locus est aut Sophocli aut Archilochi sed horum vel secundis vel etiam infra secundos* = *rois infra secundos već i oni, koji niže od S. stoje* (*sr.* supra).

infractio, ōnis, f. [*infringo*] *samo tp.* *infractio quaedam animi* (*malodūšje*) et *demissio, jedn. Cic. Tusc.* 3, 7, 14.

infractus, adj. s (*kasn.*) *komp.* [*partic. od infringo*] *samo tp.* 1) *slomljen, snužden, tužan, iznemogao*, animus; oratio; **Latini*; **Juno*; + *ira*, + *animi magnitudo*; + *nunquam infractus et abjectos recessisse*. 2) o jeziku: *isprèkidan, neblagodglasen, n. pl. supst. infracta loqui*.

in-frāgilis, adj. *neōslabljen, *vox*.

* **in-frēmo**, fremui, — 3. *roktati, škrgutati*, *aper.*

1. **in-frēnātus**, adj. (*rijetko*) *nēzauzdān*, equites, *na nezauzdanim konjma*, *Liv.*

2. **infrēnātus**, v. *infrēno*.

in-frendeo, — 2. *škrgutati*, **dentibus*.

* **infrēnis**, i * -nus, adj. [*in-frenum*] *bez uzda, nēzauzdān*, equus; *Numidae, na nezauzdanim konjma*.

in-frēno, 1. 1) *uzdati, zaūzdati*, equum; * *curtus, upreći*. 2) *tp.* *držati na uzdi, obuzdavati*, *Cic. in Pis.* 19, 44.

in-frēquens, tis, adj. s *komp. i sup.* 1) o čeljadi: *malobrojan, rijedak, nečest*, hostes; agmen; copiae infrequentiores; *senatus, malobrojan; nepotpun za stvaranje zaključaka*; *sum Romae infr.*; * *cultor deorum, rijedak*; *miles* (*Plaut.*), *koji nije rado u ta-*

boru; (*Aurel. Vict.*) ob amorem mulieris infr. 2) o prostoru: slabo položeno, slabo napučen, samotno, pust, pars urbis infr. aedificiis erat; signa (zastave) sc. armatis, slabo opasane, infrequentissima urbis sc. loca; causa, gdje ima malo slušaca = neznatna.

infrequentia, ae, f. [infrequens] 1) malobrojnost, nepotpunost, senatus. 2) (*Tac.*) samotnost, zapuštenost, locorum.

infringo, frēgi, fractum, 3. [in-frango] 1) lomiti, prelomiti, prekidati, prekinuti, remus infractus, (lamanjem svjetlosti u vodi) prelomljeno; vestes, pöderati; * lilia, otrgnuti; * tela; * infracta arundine telum. 2) tp. lomiti, skršiti, oslabiti, spem; militum vim; res ili conatus adversariorum; alqm ili animum (srce) alcjs; numerum, ambitum verborum, prekidati; * vires; * famam; † potentiam; † jus consulis. 3) * udarati o što (i razbiti), cratera alcui; (*Ter.*) colaphum alcui, priijepiti; lumbos postibus et liminibus, izraniti na čem, o što.

in-frons, dis, adj. bezlisan, bezdrvan, ager, jednom *Ov. ex Pont.* 4, 10, 31.

† **in-fructuosus**, adj. tp. besplodan, zaludan, bezuspiještan, preces; militia.

in-fucatus, adj. nalichen, u prilici, vitia, samo izvana prikrite, jednom *Cic. de or.* 3, 25, 100.

infula, ae, f. vrvca, povezača, infula; napose bijela vrvca s grimiznim prućima, što su je nosali svećenici oko glave ili drugi tražeći zaštitu kao znak nepovredljivosti; kadšto kitili su njome životinje određene za žrtvu; tp. his insignibus atque infulis imperii Romani venditis, državna zemljišta u pravom smislu, u koja se ne smije dirati.

infulatus, adj. [infula] u infuli, *Suet.*

in-fulcio, fūlsi, fūltum, 4. trpati u koga, kljukati, alcui cibum, jednom *Suet. Tib.* 33.

in-fundo, fūdi, fūsum, 3. 1) ulijevati, sipati u ili na..., venenum; * majus poculum alcui; * nimbium desuper alcui; * ceram tabellis; † merum super altaria; * pulverem; * mentem per artus; a) napose: * baciti, pružiti, položiti, infusus gremio; infusus collo amantis, oviti se oko vrata; umeris infusa capillos, kojoj pade kosa na ramena. b) † baciti, upraviti, vim sagittarum ratibus. c) infundi, rasprostirati se, † agmina infusa prekrili in Graeciam; † tepor solis infusi; * sole infuso sc. terris = u svitanju. 2) tp. orationem in aures alcjs, usati u uši, uspjati govorom kod koga; nihil ex illius animo, quod semel esset infusum (što mu se jedanput saopćilo), unquam effluere potuisse; vitia in civitatem, rasprostirati; † detrimenta civitati; cum homines humiliores in alienum

eiusdem nominis infunderentur genus, kad se miješaju.

in-fusco, 1. 1) mžđiti, vrđniti, orniti, * veltera maculis pullis, 2) tp. iskvariti, nagrđiti, nec eos (njihov jezik) alqa barbaries domestica infuscaverat; (*kasno*) victoriae gloria macula infuscatur; (*Plaut.*) merum; ne quid infuscaverit.

Ingaevōnes, num, m. *Ingenovci*, pleme germansko, *Tac.*

Ingauni, ōrum, m. *Ingaunijani*, pleme ligursko na istočnoj strani Alpā.

* **in-gēmīno**, 1. 1) tranz. podvostručiti, ponoviti, opetovati, voces quater; ictus; vulnera lateri; ing. Creusam, zove opetovano; ing. me miserum. 2) intranz. podvostručiti se, ponavljati se, opetovati se, pomnožiti se, clamor; curae; ingeminant plausu, odobravaju po više puta; hastis, bacaju koplje za kopljem.

ingēmisco, mui, — 3. [ingemo] ūzdisati, ūzdihavati, pueri ingemiscunt; in hoc; s acc. c. inf.; * ulli malo; † ad alqd.

in-gēmo, — — 3. = ingemisco, intranz., in alqa re; condicioni suae, *Liv.*; * exsiliis; * duris laboribus; † agris, obrađujući polja; * limen; * tranz. ūzdisati nad..., interitum alcjs.

in-gēnēro, 1. usaditi, metnuti u..., natura amorem quandam in eos qui etc.; non ingenerantur hominibus mores; ingenerata familiae frugalitas, prirodjena; animum esse ingeneratum a deo; societas, quam ingeneravit natura.

ingēnīlātus, adj. [ingenium] (rijetko) od prirode dobrodušan, *Plaut. mil.* 3, 1, 135.

ingēnīlōse, adv. [ingeniosus] duhovito, oštroumno, dosjetljivo.

ingēnīlōsus, adj. s komp. i sup. [ingenium] 1) o stvarima, * od naravi prikladan za ili na, ager ad segetes; terra colenti, plodna. 2) o čeljadi: darovit, duhovit, oštrouman, dosjetljiv i nal., homo ing. et sollers; istum hominem ingeniosum et intelligentem; * in, ad alqd; * res est ing. dare, treba mnogo razbora.

ingēnītus, adj. v. ingigno.

ingēnīum, ii, n. [in-gigno] 1) prirodjenā čud, narav, svojstvo, * camporum suopte ingenio tumentium; * arborum; † montis; † cum honesta suopte ingenio peterentur; ut imperium suo (sc. ingenio, bičem) vehemens mansueto permitteretur ingenio (značaj po 2) a)], *Liv.* 2, 30, 4; † o životinjama, praiceps. 2) o čeljadi, a) po moralnosti: čud, narav, temperāmenat, značaj, mulierum, bonum, durum, *Ter.*; malum pravumque; varium, vanum; mobile; avidum; integrum, neiskvarenā;

virile; placidum; * candidum pauperis; libertas ingenii, *slobodoumlje*, mobilitas ingenii; pro ingenio; ingenium flectere; ingenio suo vivere; † uti ingenio suo; (*Ter.*) redire ad ing., *dodi na staro*. b) *po razboritosti, po talentu; napose: govornički dar, oštoumlje, dosjetljivost, fantazija*, tardum; acerrimum; acutum; magnum; † pulcherrimum; ingenii acies, acumen, vis, celeres motus; accusatoris; ad fingendum; * ingenii vena; ingenio abundare; cum ingenio versari in alqare; extremi ingenii esse, *najveći tupoglavac*; ingenium alere, exercere, acuere; promptus ingenio, *pametna, bistra glavica*; (*Eutr.*) subtilis ingenio; et ingenio et justitia praestantissimus; hominum ingenia; ingenia magna scriptorum, *umni pisci*; * † samo ingenium, ingenia, *oštrouman, genijalan čovjek, genije, ljudi umnici, o stvarma*, † munificentiae; † terrarum; † aulae; † noctium suarum ingenia.

ingens, tis, *adj.* [in i geno = gigno] *neizmjereno velik, neizmjeran, golem, znamenit, jak, silan*, campus; aquae; pecunia; clamor; aes alienum; numerus; magnitudo corporum; populi; flagitium, gratiae, *Ter.*; cura; gloria; animus; vir ingentis spiritus; * bellum; ingens viribus, *Liv.*, ing. visu, *Tac.*; † vir ingens animi, *jaka duha*; † ingens rerum; * Antiochus (*budući da je vodio neizmjernu vojsku na Rimljane*); Idomeneus, *junak*; *supst.* † ingentia promittere.

ingēnue, *adv.* [ingenuus] 1) *kako dđlikuje u slobodi rođenu čovjeka, prema rodu, prema staležu, educatus*. 2) *plemenito, prostodušno, iskreno*.

ingēnuitas, ātis, *f.* [ingenuus] 1) *slobodan rod, stalež čovjeka rođena u slobodi, ornamenta ingenuitatis*. 2) *tp. plemenitost, iskrenost (kako se pristoji čovjeku slobodnu)*.

ingēnuus, *adj.* [in-gigno] 1) *prirođen, prirodan, naravan, indoles, Plaut.*; color, *Prop.* 2) *u slobodi rođen, od slobodnih roditelja (sr. liber), homo; ing. est an libertina? † supst. ingenuus*. 3) *tp. plemenit, pristojan, slobodan, animus, vita; artes; studia; timiditas; * amor; * oculi manusque, plemenitih, izdobraženih; plemenit, velikodušan, iskren, * leo; također * slabšan, razmāžen, vires*.

in-gēro, gēssi, gēstum, (*imper. inger, Cat. 27, 2*). 3) 1) *nositi, sipati, bacati, metati na, tela, saxa, ignem; saxa in subeuntes, Liv.*; jacula in hostem, tela, missilia in alqm, *Curt.*; * ligna foco; * alqui calices amariores nāpuniti, *nāsuti*; † alqui osculum, *poljubiti*; † ver-

bera; † se omnium oculis, *prikazati se svima*, † eo; † vinum, oleum ingeritur, *sipa se, ulijeva se, proždire se; tp. psovke dobacivati, probra, Liv.*; † omne probri genus; convicia alqui; † contumelias; (*Ter.*) multa mala. 2) *nārinuti, nāmetnuti, alqm (za suca)*; † alqui nomen; † quorum nomen parentes prius liberis ingerunt; (*Just.*) alqui omnia imperia.

in-gigno, gēnui, gēnītum, 3. (*samo u perf. akt. i † u partic. pas.*) *porodom usaditi*, natura ingenuit homini cupiditatem veri videndi; † ingenita nobilitas; † vitia ingenita; † ingenita (*prirođene prednosti*) omittere.

inglōrius, *adj.* [in-gloria] *nēslāvan, bez slave, homo; vita; † militiae; u ratu; * rex apum*.

inglūvies, ei, *f.* 1) *ždrijelo zmijino, Verg. 2) tp. proždrljivost. Hor.*; Vitellius notabilis ingluvie et voracitate, *Eutr.*

ingrāte, *adv.* [ingratus] *nēzahvālno, ingr. abuti nostra facilitate; † alqd ferre, nezahvalno primiti*.

ingrātificus, *adj.* [ingratus i facio] *nēzahvālan, jedn. u jednoga pjesnika u Cic. p. Sest. 57, 122*.

ingrātīlis, i ingrātīlis, *abl. pl. od inače neobičn. supst. ingratia = nezahvalnost, adverbijalno = preko volje, nerado, Com. i jedn. Nep. Them. 4, 4*.

in-gratus, *adj. s komp. i † sup. 1) neugodan, nemio, nedrag, mrzak, omražen, fuit haec oratio non ingr. Gallis; non ingr. negligentia; * vita, jđdovānje; * otium; * labor; ingrata ingluvie, gadne; * jocus; * frons, neprijazno lōe. 2) nēzahvālan, homo; in alqm; nihil ingratus; ingr. patria; ingrati animi crimen; † ingratisimi cives; * forum; † fama; * ingrata tua, koja se ne zadovoljava lako; * ingr. salutis, za sp.; * cinis, koji ne može naplatiti usluge. 3) bez zahvalnosti, nēzahvālan, labor; sin ingrata esse sciam; et id erit ingratum, *Ter.*; * omnia sunt ingrata; * pericla; * cubile*.

in-grāvesco, — — 3. *otēžati, tp. a) tromjeti, corpora exercitationum defatigatione, čute se tromima; † falsis, neistinom sve više prōpadati. b) rasti, ali različno od crescere i augeri, tako, da se dajeda koje težim, koje ozbiljnim, morbus; fenus; annona; alter (Caesar); aetate ingravescente; hoc studium (philosophiae) quotidie; (Eutr.) ingravescento aevo.*

* **in-grāvo**, 1. *otegōivati, otegotiti, haec illa casus meos ingr.; dosadivati, dotežati, annis ingravantibus*.

ingrēdior, grēssus sum, *dep. 3. [in i gradior] 1) idi, stupati u što ili na što, unidi, ulaziti, intra munitiones; in stadium, in vitam;*

† ad deos penates; * castris, u tabor; * donis s darovima; domum, pontem Milvium, viam (nastupiti); mare, idi na more; u prilici, vestigia patris, † procelli; pericula; i neprijateljski navaliti, napasti na koga, alqm; † na sudu; pren., a) upustiti se, upustati se u što, in eam orationem; in causam; in bellum; † in rem publicam, stupiti u državne poslove. b) začeti, upustiti se u što, iter; nastupiti; disputationem; orationem; † defensionem; † horum crimina; † famam; (kasno) imperium; s inf.; scribere, dicere; * consilio versare dolos ingressus; * apsl. začeti govoriti. 2) hodati, stupati, tardius; in arvis; per nudam infra glaciem; † pedibus, idi na noge, pješke; † peditem per nivem.

Ingressio, ōnis, f. [ingredior] 1) ulaz, pristup, fori; tp. uvod, početak. 2) (o govornu) tečaj.

Ingressus, us, m. [ingredior] 1) † ulaz, pristup, in ipso ingressu meo, u provinciju; također † neprijateljska provala, hostiles; pren. početak, * ingressus capere, začeti; † operis. 2) stupanje, hod, ingressus, cursus, accubitus; prohiberi ingressu, ne bi mogli ni koraka učiniti od svoje volje, instabilis.

Ingruere, ūi, — 3. [in-ruo] udariti u što, * ingruere infensos hostes; * Italis; pren. udariti, navaliti, morbi in agrestes; pestilentia in boves; periculum, bellum ingruit, bukne, Liv. Verg.; † vis externa.

Inguen, inis, n. slabodina, slabina, Verg. Ov.; stid, Hor. Ov.; dir oko srama, budoni.

Inguis, 1. [in-gurges] u vrlog, u bezdanu baciti, tp. a) ing. se in tot flagitia, baciti se u vrlog sramote; se in copias alcjs, plivati u čijem blagu. b) natokati se, se in vinum (Plaut.); ing. se.

In-gustatus, adj. nakušan, jedn. Hor. sat. 2, 8, 30.

In-habilis, adj. 1) nepriručan, nespretan, nepriličan, navis; telum ad remittendum; † inhabiles corporum moles. 2) tp. nespretan, neprikladan, ad consensum, Liv.; † inhabiles inferendis icibus † studiis.

In-habitabilis, adj. (rjetko) gdje se ne može stanovati, nenaseljin.

† **In-habito**, 1. nastavati, eum secessum; Galliam; apsl. inhabitantes, stanovnici.

In-haereo, haesi, haesum, 2. 1) visjeti u ili o čem, utvrditi, prilijepljen biti, držati se, sidera sedibus suis; ad saxa; † alci; † patris cervicibus; † leoni; † fugientium tergis, biti za vratom; lingua, prirastao; * arbor colibus. 2) tp. * alci semper, privržen, vjeran biti; * studiis; * oculis; biti pred očima; vir-

tutes virtutibus inhaerent; in mente; in visceribus illud malum, sjelo u itd.; opinatio inhaerens.

In-haeresco, haesi, haesum, 3. visjeti u ili o čem, zadržati, ugreznuti, in sordibus; * dextram amplexus inhaesit; * canis inhaesuro similis, kao da se hoće zagmati na zeca; tp. poetae penitus in mentibus, ostaju.

In-halo, 1. začisati, začarati na..., isto ore foetido nobis teterrimam popinam, vonj jelâ, Cic. in Pis. 8, 13.

In-hibeo, hibui, hibitum, 2. [in-habeo] 1) za-državati, zadržati, prijeđiti, zaustaviti, frenos, tela; * equos; † suos manu; † manum alcjs; † profluvium sanguinis; † incendium. Napose kao t. t. brodarski, inh. navem retro ili samo inh., † inh. remis, veslati natraške, (ne okrenuvši broda); u Cic. ima ovaj glagol i smisao: veslima zaustaviti brod, Cic. de orat. 1, 33, 153; tp. impetum victoris; si te illius imploratio et vox non inhibebat; † cursum, stati, zaustaviti se; † fugam; † transitum; † spem; † crudelitatem; † lacrimas; † volentem loqui; † prijeđiti, inhibemur ne da nam se vjerovati, credere; s quominus, quin. 2) latiti se, upotrijebiti, vršiti, imperium in de-ditos, supplicia alci; damnnum, (novčanu) globu; modum, mjeru postaviti.

In-hibito, ōnis, f. [inhibeo] zaustavljanje, prijeđenje, remigum, veslanje natraške; v. inhibeo 1).

In-hilo, 1. zijevati za čim, ziniti, a) od požude, uberibus lupinis (o Romulu); u prilici, žuditi, ozeznuti za čim, * alqd; † alcjs opibus; † hortis; * apsl., congestis undique saccis indormis inhians. b) * od znatiželje zijati za čim, postes; pecudum reclusis pectoribus. c) * od čuda ziniti, zijati, Cerberus inhians; turba attonitis inhians animis, ut etc.

Inhoneste, adv. [inhonestus] nepošteno, sramotno.

Inhonesto, 1. [inhonestus] obeščastiti, sramotiti, pogrditi, palmas, jedn. Ov. trist. 4, 8, 19.

In-honestus, adj. s komp. i sup. 1) nepošten, nečudredan, sramotan, homo inhonestissimus; vita; cupiditas; * † factu; * inhonesto (za nepošten bijeg) vela parare; * po staležu, neznatan, neugledan, inhonestus matre ignota. 2) gadan, ružan, grd, Ter. Verg.

In-honoratus, adj. s komp. i sup. 1) nečasćen, neštovan, bez časti, bez ugleda. 2) ne-nadaren, bez počasna dara.

In-hōmōrus, *adj.* [in-honor] (*kasno*) *něpošto-vān*, *něuglědan*, inhonoros sinens. 2) *ru-žan*, *gadan*, *signa*, *bez uresa*, *Tao*.

In-hōrreo, — 2. *kočiti se*, *acies*, *jedn.* *Liv.* 8, 8, 10.

In-hōrresco, *ru.* — 3. 1) *zadržeti kočiti se*, *kočiti se stržiti*, * *aper inh. armos*, *ko-striješi četine na pregipku*; * *messis spicea campis*, *strži klawem*. 2) * *pōdinjēm drh-tati*, *tresti se*, *uzrujavati se*, *zgražati se*, *mrštiti se*, * *aēr*; * *veris adventus mobilibus foliis*; * *inhorrui unda tenebris*, *ustala-sq se crnīm valovljem*; * *† mare*. 3) *odzime ili od straha zgražati se*, *stresati se*, *drhtati*, *† domus principis*; *† vacuis*, *od praznine*; *tranz.* (*Aurel. Viot.*) *vim tantae se-veritatis*, *od tld.*

In-hospitālis, *adj.* *negostoljubiv*, * *Caucasus*; * *Pontus*.

In-hospitālitās, *štis, f.* *negostoljubivost*, *Cic.* *Tusc.* 4, 11, 25, 27.

* **In-hospitūs**, *adj.* = *inhospitalis*.

In-hūmāne, *adv. s komp.* *nědovječno*, *nemi-lie*, *bezobzirno*; *něplemēto*, *pro-stački*, *alios autem dicere multo etiam inhu-manus*.

In-hūmānitās, *štis, f.* [inhumanus] 1) *nědovječ-nost*, *okrutnost*, *barbarsvo*. 2) *nědo-statak obrazovanosti i humaniteta*, a) *neudvornost*, *bezobzirnost*. b) *skupost*, *škrtost*.

Inhūmāniter, *adv.* [inhumanus] *nepristojno*, *neudvorno*, *bezobzirno sr. inhumane*.

Inhūmānus, *adj. s komp. i sup.* 1) *nědovje-čan*, *okrutan*, *nemio*, *barbarski*, *homo*; *scelus*; *vox*, *čovjeka nedostojan izraz*. 2) *koji nema izobraženja i humaniteta*, a) *neulju-dan*, *nepristojan*, *neudvoran*, *nědedan*, *neuslužan*, *nemio*, *bezobziran*, *homo*; *neglegentia*. b) *neuglāden*, *neizōbražen*, *aures*.

In-hūmātus, *adj.* *něpokopān*, *nesāhrā-njen*.

In-ibi, *adv.* 1) *upravo ovdje*, *ondje*, *Plaut.*; i. *emit*, *među onima*, *Plaut.* 2) *o vremenu*: *blizu*, *skoro*, *inibi est*, *bit će skoro*, *pretkl.* i *jedn.* *Cic. Phil.* 14, 2, 5.

In-icio v. *injicio*.

Inimice, *adv. s komp. i sup.* [inimicus] *nepri-jateljski*.

Inimicitiae, *šrum, f.* [in-amicitia] *upr. neprija-teljsko mišljenje i očitovanje*, *nepriatelj-stvo*, *inimicitias capere*, *Ter.*, *† capessere*, *suscipere*, *gerere*, *exercere*; *quid inimicitiarum creditis* (me) *excepturum fuisse*, *Curt.* 6, 10, 18.; *sunt*, *intercedunt mihi in.* *cum alqo*; *ini-micitias deponere* (*Anton. u Cic. ep.*), *ponere*,

(*Cael. u Cic. ep.*); * *truces*; *u sing. samo pretkl. i jedn.* *Cic. Tusc.* 4, 9, 21. *filozof. jeziku*, *da se označi apstraktni pojam kao predstava roda*, *pod koju pripadaju pojedini slučajevi.*

Inimico, 1. [inimicus] *ōmraziti*, * *urbes*.

Inimicus, *adj. s komp. i sup.* [in-amicus] 1) *ne-prijateljski* (*u privatnom životu*) *mrzak*, *nepogodan*; *neprijazan*, *nenāklonjen*, *alcui*, *animus*, *animorum motus*; *lammae*, *pre-zirateļj*; * *dis inimice senex*, *zāpuštenī od svih bogova*; *consilia cum patriae tum sibi inimica*; *inimicior eram hule quam ipsi Caesari*; *nec quidquam inimicius quam illa* (*oratio*) *versibus*; * *poguban*, *škodljiv*, *odor nervis*; *fulmina*; *castra*, *Verg. Aen.* 9, 815.; * *inimicum* (est) *lippiis et crudis s inf.*, *škodi*, *nije za*; *supst. inimicus*, i, m. *ne-prijatelj*, *dušmanin*, *populi Romani*; *meus*; *quod eum infestum inimicum Cn. Pompejo cognoverat*; *communis salutis inimicis praec-eps agor*; *plenior inimicorum*; *inimicissimi Sthenil*, *najveći neprijatelji tld.*; *inimica*, ae, *f. neprijateljica*. 2) * = *hostilis*, *terra*; *tela*; *castra Argivum*; *insigne*.

Inique, *adv. s komp. i sup.* [iniquus] 1) *nějed-nāko*, *certatio iniquius comparata*, *Ter.*; *ini-quissime comparatum est*; (*Aurel. Viot.*) *divi-dere*. 2) *pren.*, a) *nepravedno*, *nepravo*. b) (*rijetko*) *nestrpljivo*, *ferre alqd.*

Iniquitas, *štis, f.* [iniquus] 1) *nejednākōst*, *neravnost tla*, i *pl.*, *loci*, *locorum*; i *ne-jednakost položaja*, *condicionis*, *Caes. b.* *G.* 7, 19, 3. 2) *nepovōljnōst*, *něpovōljne prilike*, *loci*; *temporis*; *temporum*; *rerum*. 3) *nepravednost*, *nepravedan zahtjev*, *prētjeranā strogost*, *hominis*; *† exitii*.

Iniquus, *adj. s komp. i sup.* [in-aequus] 1) *ne-jednāk*, *neravan*, *strm*, *locus*; *ascensus*; * *mons*; * *dorsum*; * *pugna* (*pješaci protiv ko-njaništva*). 2) *nezgodan*, *něpovōljan*, *šte-tan*, *opasan*, *nepriličan*, *locus*; *loci ad declivitatem fastigium*, *Caes. b. G.* 7, 85, 4.; *† palus iniquus nesciis*; *defensio angustior et ini-quior*, *kao na nepovoljnu zemljištu*; *certa-men*; *condicio*; *tempus*; (*Plaut.*) *hoc in.* *est comico choragio*; * *prekomjeran*, *prētje-rān*, *sol*, *prevrude*; *pondus rasti*, *preteška*; * *spatia*, *odviše tjesan*. 3) *něpravedan*, *ju-dex*, *pristran* *Ter.*; *quid iniquius dici potest?* *iniquum est* (*nije pravo*) *s inf.*; *condicio*; (*Ter.*) *causa*; (*Hor.*) *lex*; (*Verg.*) *sors*, *casus*; *pax*; *supst.* *per aequa per iniqua*, *pravim i nepravim popušlanjem*, *ovako ili onako*, *Liv.* 4) *neprijazan*, *nemio*, *nesklon*, *němi-lostiv*, *ljūt*, *srdit*, *in alqm*, *Ter.*; *alcui*; *animo iniquissimo*; * *caelestes*; * *Juno*; *supst.* *Venerem unam excludit ut iniquam*, *kao ne-prijateljicu*; *mei iniqui*; (*Liv.*) *aequi atque*

iniqui ili iniquique. 5) *zlovoljan, neravnodušan*, animo iniquo (*neravnodušno*); pati (*Ter. Liv.*), ferre; animo iniquissimo mori; * ut iniquae mentis (*zle volje*) asellus.

Initiatio, ōnis, f. [initio] *posveta bogoslužja*, jedn. *Suet. Ner. 34*

Initio, i. [initium] *posvetiti ili uputiti u tajno bogoslužje osb. u Cererine misterije*, alqm Cereri eo ritu; alqm Bacchis, u *bakhanalijske*; tp. puerum, *upisati u grad. listinu* (imenik *gradanā*), *Ter.*; *uopće uputiti, posvetiti, munditiis, nastojati oko ... Plaut.*; † literis.

Initium, ii, n. [ineo] 1) *početak*, belli; orationis; in. dicendi sumere, in. caedis, configendi facere; † pauca repetere ab initio; alqd altiore initio; in. capere, ducere, ab alqa re; initia mensium, belli, rerum; ab initio, od *zabětki*; initio, u *počátku, isprva*, 2) pl. a) *počela, elementi*. b) *počela, elementi, koje znatosti*, initia mathematicorum; in cognoscendi, *načelo upoznaje*. c) † *početak vlade*, initia Tiberii auditis; novis initiis (*kralja*) opus est. d) *auspicije, kojima se sve pōčinje*, jedn. *Curt. 5, 9, 4*. e) *tajno bogoslužje*; * *sprave, što su se upotrebljavale kod tajnoga bogoslužja*.

† **Injectus**, us, m. [inicio] *naslāgānje*, injectu multae vestis opprimi.

Injeto (inīc.), jēci, jēctum, 3. [in-jacio] *baciti, metnuti, metati, položiti, pustiti u ili na što*, manum foculo; milites eo = in naves, *utrcati*; ignes sc. in domum; tigna, *metnuti*; refl. se (*baciti se*) in hostes, * in agmen, (*Ter.*) se in ignem, * se per ignem saltu; * se morti, *smrti u ...*; pren., animus se injicit (*zadube se*) in alqd, jedn. *Cic. n. d. 1, 20, 54*; tp. a) *zadati, uzrokovati*, alqui formidinem, timorem, metum, terrorem, spem, religionem, alacritatem et studium, certamen, tumultum, scrupulum, cunctationem, suspicionem, admirationem; alqui mentem, ut etc., (*Ter.*) verba, *upadati, miješati se u govor*. b) *spomenuti, izjaviti, dčitovati*, inj. alqui nomen ejuspiam; de alqa re, *spomenuti što*; nuper inject. 2) *baciti, staviti što na ili u što*, pallium in alqm (*Plaut.*), alqui, *zagrnuti, zagrati kabanicu*; pontem flumini, *premostiti rijeku*; catenas alqui, *okovati koga*; securim, frenos alqui; * terram alqui; * brachia collo, *saviti oko*; injectis manibus; * vincula; vincula animo; laqueum; *također općenito*: * *bacati, metati, tela*; hastam eminus. *Napose* inj. alqui manum, manus, *kidisati komu*, a) *utišati koga, u prilici*, mihi veritas manum inject. b) *zapōsjesti što kao svoje bez sudbene odluke, pōgrabiti, virgini*

minister decemviri; in jura; * *inijcere manum* Parcae; † manus spoliis alqis; † quieti ejus manus inj., *silom ga trgoh iz njegova mira*. c) *pozvati na sud*, *Plaut. Curt.*

In-iūcunde, adv. *ali samo u komp. neugodno, neprijazno*, jedn. *Cic. Att. 1, 20, 1*.

In-iūcunditas, ātis, f. [injuendus] *neugodnost*, jedn. *Cic. n. d. 2, 55, 138*.

In-iūcupus, adj. 1) *neugodan*, labor nobis. 2) † *neprijazan*, adversus malos.

In-iūdicātus, adj. [in i judico] *neōdlučēn*, jedn. *Quint. 10, 1, 67*.

In-iūngo, jūnxi, jūnctum, 3. 1) (*rijetko*) *uglaviti*, tigna in asseres, *Liv. 2*) *primāti, spojiti*, vineas et aggerem muro; tecta injuncta muro portisque, *što dopirahu do itd.*, *Liv. 3*) tp. a) *nānijeti, uzrokovati*, alqui injuriam, ignominiam; (*Brut. u Cic. ep.*) detrimentum rei publicae. b) *natōvariti, nāmetnuti, naprtiti*, alqui laborem, onus, leges, munus; civitatibus servitutem; sibi inimicos, *priskrbiti sebi*; † inj. (alqui) ut; † nec sibi ullius rei moram necessitatemque injungebat, quin — persequeretur, *niti se dao i čim inače potrebnim zadržati, da ne progoni*.

In-iūratus, nēzaklēt.

In-iūria, ae, f. [in-jus] 1) *nēprāvda, povreda prava, nasilje, krivica*, offerre (*Ter.*), facere, inferre, imponere alqui, in alqm immittere, jacere injuriam; injuriā alqm afflicere; injuriam accipere; (*Ter.*) tibi a me nulla orta est inj.; defendere, repellere, propulsare injuriam; per inj., *nēpravedno*; injuriā, *nēpravom*; injuriis (*kao ingratii*) jedn. *Cael. u Cic. ep.*; tua, *što je ti uđini drugomu ili drugi tebi*; sua; sociorum, *nanesena saveznicima*; omnium temporum injurias inimicorum in se commemorat, *Caes. b. c. 1, 7, 1*; injuriae rectorum legatorum, *nēpravda pōčinjena pridržanjem poslanikā*; praetor decernit injuriam, *što je protiv prava*; *također oskvrnjenje žene*, *Plaut. 2*) *napose* a) *obično u pl. kao suđb. t. t. uvrede, pogrde*, una inj. est tecum, *parnica zbog uvrede*, injuriarum dicam alqui scribere, *Ter.*; actio injuriarum. b) (*Com.*) *nēpravedna strogost, paterna*. c) *nēpravedan posjed*, obtinere inj., *Liv. 3*) *osveta zbog pretřpljenē nēpravde, kazna za itd.*, consulis; * caedis. 4) *ozljeda, nēpravda, šteta, škoda*, vinculum; † sine injuria; ab injuria oblivionis alqm asserere, *ōtēti koga zaboravu*.

In-iūriōse, adv. u komp. [injuriōsus] *nēpravedno, protiv prava*.

In-iūriōsus, adj. [injuria] *nēpravedan*, in alqm; vita; * tp. venti, *drski*; pes; *podrugljiva*.

injurius, *adj.* [in-jus] *nèpravedan*, homo, *Ter.*; injurium est, *Com.*; quin sit injurium. **in-jussu**, *abl. sing.* injussu suo, *alcjs*, *bez zapovijedi*; *† apsl.*

* **in-jussus**, *adj.* [*partic. od jubeo*] *bez zapovijedi*, *sam od sebe*, *od svoje volje*.

in-juste, *adv. s komp. i sup.* [injustus] *nèpravedno*, *nèpravo*, *krivo*, *facere*; multa inj. fieri possunt; inj. facta, *nèpravedna djela*; injustissime nihil officere alicui.

injustitia, *ae, f.* [injustus] *nèpravednost*, *nèpràvda*, *nèpravedan postupak*; *napose nèpravedna strogost*.

in-justus, *adj. s komp. i sup.* *nèpravedan*, *hoimo*; * inj. *noverca*, *stroga*: incommoda injustissima; * regna, *nèpràvdòm stèčena*; * deus (*b. zavisti*); * *supst. injustum*, *i. n. nèpravda*, *metu injusti*; *tp. tegotan*, *dosadan*, *težak*, *onus*; * fascis.

inl . . . iam . . . v. ill . . . imm . . .

in-nābilis, *adj. ne tekuci*, *jedn. Ov. met. 1, 16.*

in-nascor, *nātus sum, dep. 3. roditi se, rasti*, *nastati u ili na čem*, *felix agris, Hor.*; *sallata innata muris, Liv.*; * *innatus murex, prirode školjke*; * *Fauni velut innati triviis; (Just.) eodem solo innati; pren., in hac elatione animi cupiditas innascitur; cupiditas belli gerendi innata est, prirodena*; *alacritas naturaliter innata omnibus; animis insitum atque innatum, prirodeno.*

in-nāto, *1. 1) plivati u . . . pisces in concham hiantem; * unda dulcis freto, grne u . . . teče u . . . 2) plivati na ili u čem, * undam alnus; * lactuca acri stomacho; † innatant insulae; u prilici, innatans verborum facilitas, površna; Quint. 10, 7, 28.*

in-nāvigābilis, *adj. neplovan, nebrodiv, jedn. Liv. 5, 15, 1.*

in-nēcto, *nēxui, nexum, 3. 1) navezati što o što ili oko čega, oviti, omotati, sastaviti, svezati, zaplesti, * paribus palmas amborum armis; * fauces laqueo; * colla auro (zlatne ovratnice) innectuntur; * vincula gutturi; (kasno) capiti diadema; * quis (vinculis) innexa pedem (privēzāna nogom) pendeat (avis); † innecti cervicibus, oviti se oko itd.; innectitque (plete) comas (prame). 2) tp. * fraus innexa clienti; † innexus (zapleten u) conscientiae alcjs = *znajući što ujedno s drugim kim*; † Hyrcanis innexus (srodan, tijesno svezan) per affinitatem; * causas innecte (spomeni, opleti jedan za drugim) morandi.*

in-nitor, *nixus, mlade nixus sum, dep. 3. odapirati, odaprijeti se o ili na što, uprijeti se, upirati se, scutis; cuspide parmaeque; hastā; * baculo; * templa innixa*

*columnis; * alis, letjeti; (Nep.) in cubitum; † servis duobus; u prilici, † artium adminiculis; tp. † salutem suam incolumitate Pisonis inn.*

in-no, *1. 1) plivati na ili u čem, aquae (dat.), Liv.*; † *classis mari*; * *s acc.*; *innantes beluae; (Suet.) innantibus beluis; Nymphae innabant; * innans Maricae litoribus, tekuci uz. 2) ploviti po Stygios lacus.*

in-nōcens, *tis, adj. s komp. i sup. 1) neškodljiv, nevin, * innocentis pocula Lesbii; epistola. 2) nedužan, nevin, nekriiv, uopće: pošten, nekažnjiv, homo; innocentem damnare; † sanguis; † factorum, u . . .; napose nèsebičan, pravedan, praetor; abstinentia.*

in-nōcenter, *adv.* [innocens] *nedužno, nevino, nekažnjivo, innocentius agere.*

innōcentia, *ae, f.* [innocens] *nedužnost, nevinost, poštenje, nekažnjivost, nèsebičnost; također nevinost = nevini, innocentiam judiciorum poenā liberare.*

innōcūe, *adv.* [innocuus] *† neškodljivo, bez štete, o strjelicama; evadere.*

innōceus, *adj.* [in-noceo] *1) neškodljiv, * herba; * litus, sigurna pasiv. nedštećen, * carinae; † iter, siguran. 2) nevin, pošten, * homo; * agere causas inn., nevinih.*

* **in-nōtesco**, *tui, — 3. na glas dolaziti, alqa re; apsl.*

in-nōvo, *1. obnoviti, se ad suam intemperantiam, povratiti se opet itd., jedn. Cic. in Pis. 36, 89.*

in-nōxle, *adv.* [innoxius] (*rijetko*) *nekažnjivo.*

in-noxius, *adj. 1) neškodljiv, * anguis; † potio; Od. nevin, nekriiv, bezazlen, servus; * verba; (Liv.) s gen. criminis; (Curt.) initi consilii in caput regis. 2) nedštećen, neprijeporan, ipsi innoxii, Sall.; † navigia, † iter; † nezàslužen, paupertas; mors Demetrii.*

in-nūbo, *etc. 3. udati se, priženiti se, quo innupserat; thalamis nostris, dočina moje mjesto kao žena.*

* **in-nūbus**, *adj.* [in-nubo] *nēudāta; laurus, djevičanska.*

in-nūmērābilis, *adj. nebrojan, bezbrojan.*

innūmērābilitas, *ātis, f.* [innumerabilis] (*rijetko*) *bezbrojnost, bezbrojna množina.*

innūmērābilit̃er, *adv.* [innumerabilis] *nèbrojenō, bezbrojno.*

* **in-nūmērus** *adj. bezbrojan.*

in-nuo, *etc. 3. namagnuti, alcūl, Com.*; ubi innuerint, *Liv.*; † *i. digito.*

* **in-nuptus**, *adj. nēudāta; * Minerva, djevičanska; supst. innuptae, djevice; (pretkl.) i.*

nuptiae, ženidba, nevrjednica ovoga imena, nesretan brak.

† **In-nūtrio**, 4. odgojivati, odgajati na čemu, ili kraj čega, homo innutritus mari; pren., pessimis innutriti.

Ino, ūs, ili ōnis, f. [Ina] Inona, kći Kadmova, žena Atamantova, majka Learhova i Melicertova, mađuha Friksu i Heli (v. Athamas i Helle), old. * **Inōus** [Inwos] adj. Inonin.

In-oblitus, adj. ne zaboravivši, pamteći, jedn. Ov. ex Pont. 4, 15, 37.

In-obrūtus adj. neobasat, jednom Ov. mel. 7, 356.

In-observābils, adj. neznatan, nezamjetan, * error.

† **In-observantia** ae, f. (rijetko) nepažljivost, neurednost.

* **In-observātus**, adj. nepažen.

In-offensus, adj. 1) nezaustavljen, neprijeđen, * pedem i. referre. 2) tp. neprijeđen, nesmetan, neprèkinut, prost, † iter; * mare; * vita; † cursus honorum.

In-officōsus, adj. (rijetko) protiv dužnosti, neuslužan, in alqm; napose testamentum, protiv dužnosti, jer se na bližnje rođake ne misli, kako bi valjalo.

In-oleseo, ēvi, ētum, 3. urasti u, * libro, u liku.

In-ōmīnātus, adj. proklet, nesretan, jedn. Hor. epod 18, 38.

Inopia, ae, f. [inops] nedostatak, neimanje, nevolja, siromaštvo, oskudica, neimaština, frumenti, rei frumentariae, frumentaria, omnium rerum; navium, victus, cibarium; agri; loci, nedostatak mjesta; consilii, zbunjenost, stanje, u kojem ne zna čovjek sebi pomoći; inopiae subsidium; suis opibus aliorum inopiam levare; inopia aerarii, isorpena državna blagajna; hujus inopia (nepriika), et solitudo; inopiae praesidio esse, t. j. onima, koji nemaju branitelja; (Ter.) animum inopia accendere, o bludnici, odbijanjem potpaljivati, o govorniku nedostatak misli i riječi, siromaštvo, i. et jejunitas, Cia. Brut. 55, 202.

In-ōpīnābils, adj. (kasno) nenādan, neočekivan, res.

In-ōpīnans, tis, adj. ne sluteći, ne nadajući se, preko nade, iznenada inopinantes eos oppressit; inopinante Curione, inopinantibus Achaeis.

† **Inōpīnanter** i **Inōpīnāto**, adv. [inopinatus] nenādno, iznenada.

In-ōpīnātus, adj. 1) nenādan, neslučen, res, malum; cum hoc illi inopinatum accidisset; † finis vitae; (Just.) bellum; supst. nihil inopinati; ex inopinato, nenadano, iznenada. 2)

(rijetko) ne sluteći ništa, alqm i. opprimere, iznenada.

In-ōpīnus, adj. nenādan, * visus.

Inōpīsus, adj. [inopia] vrlo potreban, consilii, jedn. Plaut. Poen. 1, 1, 2.

In-ops, opis, adj. [in-ops, opes] nemajući pomoći, 1) bez pomoći, bez sredstava, napose = siromašan, potreban, ubog, (Hor.) magnas inter opes i.; inopes coacti sunt ad opulentiorum auxilium confugere; aerarium inops (bez novca) et exhaustum; insula; * cupidus, nezasićna. 2) potreban, ubog, siromašan čim, ab amicis ili amicorum, bez prijatelja, consilii, zbunjen, neznajući sebi pomoći, verborum i. verbis; somni cibique, bez sna i. bez jela; * paterni ruris et fundi; * rerum, slab (o stihovima); auxillii, humanitatis; * pacis, bez mira; * mentis, * animi; uopće * bez moći, slab, inf. 3) tp. siromah riječima, i. mislima, mršav, kukavan, lingua, oratio; disciplina; causa; uopće: kukavan, jadan, * senecta; * inopis animi esse.

In-ōrātus, adj. samo re inorata, ne progovoreći o stvari, Cia. p. Rosc. A. 9, 26.

In-ordinātus, adj. neurēden, o četama = ne uvrstan u red, supst. nered, alqd ex i. in ordinem redigere, jedn. Cia. de univ. 3, 7; o izrazu, inordinata digerere.

In-ornātus, adj. 1) nekiden, neurēšen, mulier; * comae. 2) a) o govornu, nekiden, orator, * verba. b) * nehvaljen, neslavljen.

Inōus, imprimis v. Ino, imprimis.

Inquam (defektivni glagol); 1) lice inquam ostatak je lat. aorista . . . am = or. Ostali oblici: inquis, inquit, inquiunt i. rijetki imperativi inque, inquitto prezentski su oblici) velim, kažem, 1) kad se čije riječi navode direktno, Romulus, Juppiter, i., tuis jussus avibus etc.; Haec, inquit, a me, Vercingetorix; vincite, inquit, si ita vultis, Labienus; Quid tandem novi? Nihil sane, inquit Brutus, quod etc.; rijetko s dat. inquit mihi; (Ter.) eccum me, inque, reoi. 2) kad tko ponavlja svoje riječi te ih naglašuje, velim, hunc unum diem, hunc unum, inquam, diem; napose iza parenteze. 3) had se misao prije samo natuknuta naglašuje te izvodi ili kad se, što je već rečeno, kratko i jedro slegne; u ovom se slučaju ne ponavlja nijedna već rečena riječ, sed haec omnia (quae de ornatu orationis dixi) perinde sunt, ut aguntur. Actio, inquam, in dicendo una dominatur; omnes vincendi studio tenebamur etc. Omnes, inquam, vincere volebamus, ne pak, omnes, omnes, i. 4) inquit kod prigovora, koji se spominju = veli, veli se, kaže se. 5) kalkad pleonast., hoc adjunxit;

Pater, i., meus etc.; *kadšto se ponavlja, kadšto ne ponavlja.*

in-quiēs, ētis, *adj.* = inquietus, *nemiran*, Tac. *Just.*

† **in-quiēto**, 1. [inquietus] (*rijetko*) *uznemirivati, napastovati*, victoriam; ne quem officii causā inquietaret; multis undique libellis et tam querulis inquietor.

in-quiētus, *adj.* s + *komp.* i + *sup.* *nemiran*, homo; animus; ingenia; * praecordia. *uplašeno.*

in-qui-līnus, i, m. [mj. incolinus od incola] *najamnik, stanar*, te inquilino, non domino; (Suet.) praediorum, privatarum aedium; (Just.) regionum; o Ciceronu, inquilinus civis Romae, *došljak*, (jer ne bijaše rodom rimski građanin, već iz municipija arpinskoga).

in-qui-nāte, *adv.* [inquinatus] (*rijetko*) *nečisto*, admodum i. loqui, multi i. loquentes, Cic. *Brut.* 37, 140. 74, 258.

in-qui-nātus *adj.* s *komp.* i *sup.* *okaljān*, *pōgřđen*, homo vita omni; ratio sordidissima et inquinatissima; sermo inquinatissimus; *nečist, neplemenit, verba.*

in-qui-no, 1. *okaljati, zaprijati*, vestem, Plaut.; * aquam venenis; aqua cadaveribus inquinata; *tp. okaljati, obružiti, pogrditi*, amicitiam nomine criminoso; famam alterius; se vitis atque flagitiis; libidinibus inquinari; * aere tempus aureum, *iskvariti.*

in-qui-ro, sivi, sītum, 3. [in-quaero] 1) *tražiti, potražiti, iskati*, corpus alcjs; (Just.) sedes; u priioci, quam (veram honestatem) unam natura maxime inquit. 2) *proničući u stvar istraživati*, (sr. anquiro), diligenter in ea; i. in se; * in annos, *pitati za . . .*; omnia ordine; (Hor.) vitia alcjs; s *quaest. indir.*; *napose: tražiti razjašnjenja i dokaze za tužbu protiv koga*, in competitores; in Siciliam; de iis (sermonibus), quorum etc.

in-qui-sītio, ōnis, f. [inquiero] 1) + *traženje*, novorum militum; esse alicui inquisitioni (Plaut.), što tko mora da traži = *nije ovdje*. 2) *istraživanje, ispitivanje, veri*; kao *sudb. t. t. iskanje razjašnjenja i dokaza za tužbu*, candidati, accusatoris, *protiv iđd.*; + inquisitionem annuam impetrare.

in-qui-sītōr, ōris, m. [inquiero] + *koji uhodi sumnjiva lica: uhoda, špijun*; *napose istražnik razjašnjenja i dokaza za tužbu protiv . . .*

in- . . . v. irr. . .

† **in-sālūber**, bris, bre, *adj.* *nezdrav*, cibi; hic (flumen Oxus) i. est potui.

* **in-sālūtātus**, *adj.* (*rijetko*) *nepōzdravljen*, s *imezom*, inque salutatam linquo, Verg. *Aen.* 9, 288.

in-sānābīlis, *adj.* *neizljeđiv*, morbus, * caput tribus Anticyris i., *tp. contumeliae*; ingenium; nihil insanabilius esset; *supst. remedia insanabilibus adhibere*, Curt.

in-sāne, *adv.* s *komp.* [insanus] *ludo, mahnito*, in silvam non ligna feres insanus, Hor.; *vrlo žestoko*, amare, esurire, Plaut.

in-sānīa, ae, f. [insanus] *ludost, mahnitost*, pl. *luda ili mahnita poduzeca, ludost*; concupiscere alqd ad insaniam, *do ludosti*; belli, *luda želja rata*: * *pjesničko oduševljenje*; *napose, luda pretjeranost, lud trošak*, villarum, vestium, *gizda*; libidinum, *luda ili mahnita raskalāšnost*; res ad hanc insaniam venerit.

in-sānīo, 4, [insanus] *ludovati, mahnitati, bješnjeti*; *napose: biti trajno u moći strasti in petendo consulatu, nunc quoque consul insanit*; nisi ego insanio; ex amore, Plaut.; ex injuria; * *insanire (u bijesnoj radosti plivati)*, juvat; * o *moru, buđiti*: * *amores (acc.) alcjs, pomamiti se s ljubavi*; * *statuas emendo*; * in libertinas; * *laeso signo lagoenae, uzavreti kao bijesan*; * *similem errorem, slično se pomamiti*; *sollemnia, za modom*; (Ter.) i. cum ratione, *kod pameti ludovati*, (Hor.) certa ratione modoque, *sistematično i metodično*: * *quā stultitia me insanire putas*; * *insaniens sapientia, luda.*

in-sānītas, ātis, f. [insanus] (*riječ, što je stvori za opreku prema sanītas* Cic. *Tusc.* 3, 4, 8, 5, 10. *nezdravljje.*

in-sānus, *adj.* s *komp.* i *sup.* (upr. *nezdrav*) 1) *bijesan, mahnit, lud*; *supst. quod idem contigit insanis*. 2) *mahnit, nerazborit od strasti, homo; contio*; * *vates, oduševljen, fluctus, bučan*; * *ventus*; * + *forum, pun nerazborite buke*; *takoder * aktiv. aqua, što čini bijesnim*. 3) *tp. prèvelik, previsok, prežestok, odviše velik, moles, montes*; *trepidatio*; cupiditas insanior; * *labor*; * *amores*; * *fulgores*; (Plaut.) n. insanum kao *adv.* = *prekōmjerno*, i. magnus.

in-sātīābīlis, *adj.* 1) *nezāsitan*, cupiditas; animus; avaritia; + *manus*; + s *gen. sanguinis*. 2) *ne siteći = čega se čovjek ne može zāsiti, nāgledati*, pulchritudo; insatiabilior species.

+ **in-sātīābīlīter**, *adv.* [insatiabilis] *nezāsitno.*

in-sātīlītas, ātis, f. *nezāsitnost, jedn.* Plaut. *Aul.* 3, 5, 18.

in-sātūrābīlis, *adj.* *nezāsitan, jedn.* Cic. *p. Sest.* 51, 110.

in-sātūrābīlīter, *adv.* [insaturabilis] *nezāsitno, jedn.* Cic. *n. d.* 2, 25, 64.

in-scendo, di, sum, 3. [in-scando] = *ascendo, unīći; uspēti, popeti se, currum, in-*

scendo (sc. navem), *Plaut.*; † equum; † inscensio equo.

inscensio, ōnis, f. [inscendo] ukroanje, in navem, *Plaut.*

in-sciens, adj. 1) *ne znajući, bez znanja*, me insciente factum est; inscientibus cunctis; ipsis; (*Ter.*) insciens fecit, *nehotice*; utrum inscientem vultis contra foedera fecisse an scientem? 2) (*Ter.*) *lud, benast.*

inscinter, adv. [insciens] *nespretno, ludo*, facere; turba a Graeco i. inflata.

inscientia, ae, f. [insciens] *neznanje, nevješćina*, i. et error; vulgi; i. locorum; belli.

inscite, adv. s. komp. [inscitus] *nespretno, nesklapno*, naves i. factae; i. comparare alqd cum alqa re.

inscitia, ae, f. [inscitus] *nevješćina, nespret-nost, barbarorum*; i. rerum; *neiskustvo*; negotii gerendi; † erga domum suam; *apsl. Com.*

inscitus, adj. s. komp. i. (*pretkl.*) *sup. nevješt, nespretan, nerazborit, lud, benast.*

inscio, [in-scio] *ne znajući, nevješt*, homo, medici inscii imperitique; quem inscii (*ne znajući*) misistis; me inscio, *bez moga znanja*; non sum i., *znam vrlo dobro*; i. omnium rerum; * aevi futuri; * equus aevi, *koji ne čuti jošle snagu svoje mladosti*; * culpa; *bez ild.*; inscii quid in Aeduis gereretur, *Caes. b. G. 7, 77, 1.*; inscia Dido. insideat quantus miserae deus, *Verg. Aen. 1, 179.*

in-scribo, scripsi, scriptum, 3. 1) *upisati ili napisati, pisati što u... ili na čem*, alqd in basi; nomen suum, sua nomina in libris, in libellis; in periculo suo, *u zapisnik svoje parnice*; s. dat., jedn. *Cic. de harusp. resp. 27, 18.* monumentis; i. samo inscribere, cum i. non liceret sc. nomen suum; *u prilici*, orationem in animo; sit inscriptum in fronte uniuscujusque civis; (*p. a*) *prispisati sebi, prisvojiti sebi*, sibi nomen philosophi. b) * *upisati za začetnika, označiti što kao uzrok*, deos sceleri, *bogove upotrijebiti za izliku kojemu zločinu*; dextram leto alcjs. 2) *natpisom obilježiti*, statuas; † aras; epistolam patri, *list upraviti na*; † glans inscripta, *iščarana*. *Napose a*) *ime knjizi, dati, nazvati*, libros inscripsi rhetoricos; liber qui Oeconomicus inscribitur, *što se zove*. b) (*Com.*) *ispisanom tablicom nuditi na prodaju ili za zakup*, aedes venales, aedes; † alqm literatorem, *razglasiti kao l.* o) * *označiti, obilježiti*, flores inscripti nomina regum; sua quemque deorum inscribit facies; versa pulvis inscribitur hasta = *izbrazdi se prah.*

inscriptio, ōnis, f. [inscribo] 1) (*rijetko*) *natpis, nominis*. 2) *natpis na kipu, naslov knjizi.*

in-sculpo, sculpsi, sculptum, 3. 1) *urezati, usjeći*, summam patrimonii saxo, *Hor.*; † elogium tumulo; foedus insculptum columna aeneā, *Liv. 2*) *tp. usaditi*, natura in mentibus insculpsit; res insculptas in animo.

in-sēco, sēcui, sectum, 1. *rezati, zarezati*, gurguliones; cutem, *zarežati kožu.*

insectatio, ōnis, f. [insector] 1) (*rijetko*) *progonjenje, hostis*. 2) *tp. napadānje na... podrugivanje, pogrda, opadānje, alcjs*; † temporum Claudianorum obliqua i.

insectator, oris, m. [insector] *progonitelj, plebis*; *tp. † kārāč, vitiorum.*

insector, dep. i. i (*Plaut.* fut. insectabit) 1. *progoniti, napadati na... , aquila alias aves insectans et agitans*; Furiae impios; * herbam rastris *ispljeti*; *part. praes. kao supst.* multae bestiae insectantes (*svoje progonitelje*) — depellunt, jedn. *Cic. n. d. 2, 50, 127.*; *tp. riječima progoniti, napadati na, ismijati, podrugivati se*, alqm maledictis, contumeliis, inimice; * ultro alqm, *koriti*, † *pas.* ab iis insectatus.

in-sēnesco, nui, — 3. *starjeti uza što ili u čemu*, * libris; * malis; † negotiis; † singulis actionum partibus.

in-sēpultus, adj. *nēpokopān*, acervi civium; alqm insepultum projicere; insepultum periisse; sepultura i. *pokop nepokop, proklet, nesrelan.*

in-sēquor, sēcūtus sum, dep. 3. *pristajati za kim, slijediti slijedom, slijediti, osb. o vremenu ili o redu*, equitatus insequens; * casus; * cineres atque ossa alcjs; * pinum oculis, *za brodom nepomično gledati*; hunc Thucydides insecutus est; † scripta insequentia; annus insequens; insequentibus diebus; † insequenti die, † nocte; (*Phaedr.*) nox insecuta est. *Napose a*) *pergam atque insequar longius*, *poći ću svojim putem dalje*, *Cic. Verr. 3. 20, 51. b*) *idi za čim, truditi se*, non te insequor ut erudiam; * *s inf.* convellere vimen. o) *progoniti, idi u potjeru za kim*, hostem; cedentes; fugientes; alqm gladio stricto; alqm clamore et minis; alqm per solitudines; per octoginta stadia; * ora alcjs manibus, *čušnuti*; * arva jacto semine; *neprèstano obrađivati*; * alqm bello, *zaratiti se s kim*; *apsl.*; *takoder: koriti, navaljivati*, alqm irridendo; turpitudinem vitae; *apsl. d*) *pregn. slići koga idući za njim, snući*, mors insecuta Gracchum est, *Cic. de div. 2, 29, 62.*; te mea quem spatiis propioribus aetas insequitur, *Verg. Aen. 9, 275.*

1. **in-sēro**, sēvi, sītum, 3. 1) *zāsijati, zasaditi među... , * oleae truncos; * cijepiti*,

kàlamiti, arbutus inseritur fetu nucis; insita mala; *adv.* in Calatinos Atilios insitus *uvš-šten*, † insitus (*utisnūt*) et adoptivus. 2) *tp.* a) *usaditi, davati*, eloquentia i. novas opiniones; (*Hor.*) vitia. *Napose partic.* insitus, *priròden, ukòrijenjen*, virtus; opinio; natura, *značaj naroda*; i. menti cognitionis amor; i. quendam animi furorem; huic populo ita fuerat libertas insita; hoc naturā insitum est, ut; insitum est militibus vincere. b) *sje-diniti, vezali*, corpora animus, *jedn. Cic. de univ.* 12, 38.

2. *in-sēro*, rui, rtum, 3. 1) *staviti, metnuti, nāmjestiti što u što*, collum in laqueum; falces longuriis insertae; cibum alicui in os; * insertae fenestrae *ūmetnuti u zid*; † gemmas soleis, * seram posti; oculos in curiam, *nosom zabosti*; * oculos in alcjs pectora, (*Lir.*) caput in tentoria; † praedia agris meis vicina atque etiam inserta, *što graniče mojima, a i leže u njima*; * alqm stellis, * valibus, * choro, *prēmjestiti u itd.* 2) *tp.* a) *ucijepiti*, jus, quod quaedam innata vis inseruit, *jedn. Cic. de inv.* 2, 53, 161. b) *primiješati, uplesti, ūmetnuti, dodati*, deos vel minimis rebus; fabula huic loco inseritur; * jocos historiae; * rixas, † rationes orationibus; † ignobilitatem suam magnis nominibus; † nomen famae, *pròslaviti*; † scriptis alqd; † illis (historiis) inseri; * i. se bellis, *miješati se u . . .*, (*Eutr.*) se proclis; † i. sese fortunae; † inserentibus se centurionibus.

insērto, 1. [*intex. od* 2. *insero*] *upletati, stavljati u ili za . . .*, * clipeoque sinistram i. aptans.

in-sērvio, (*ful. inservibis Plaut.*) 4. 1) *podložan biti, kao vazal, reges inservientes, podanici, jedn. Tac, hist.* 2, 81. 2) *tp.* a) *biti na službu, ugadati*, alicui, (*Plaut.*) alqm; temporibus, *vladati se prema prilikama*; nihil est a me temporis causā inservitum, *nikad ne okrenuh opakije pò vjetru*. b) *odan biti čemu, brinuti se za što, nastojati, pòspješiti*, honoribus, suis commodis, artibus; studiis alcjs, *nadmelati se*; firmitati corporis; inservi sc. valetudini.

* *in-sibilo*, 1. *šuslali u, zviždali u što..* *insideo*, sēdi, sēssum, 2. [*in-sedeo*] 1) *sjediti u ili na čemu*, equo; * toro; † insidens capulo manus, *držedi rukom za držak; tp. usaditi se, vladati*, facile in animo forti insedit oratio; fictum crimen in animo; † dolor pedibus. 2) *vajn. l. t., zaòkupati, zapremili*, fauces, locum; * arces; *napose: nastavati, stanovati*, ea loca. *Tac. ann.* 12, 62.

insidilac, ārum, f. [*insideo*] 1) *zasjeda, busija, i ljudi i mjesto*, insidias locare, collo-

care, instruere, struere; † insidiae cooriantur; invadere alqm ex i.; milites collocare, signa ponere in insidias intrare; ex i. consurgere; * Danaūm, * explorare i. ovilia circum, *vuk ūčaru*. 2) *tp. zasjeda, zamka, lukāvština, hitrina (takoder govornička)*, per insidias, per dolum atque i., i samo i., *lukavo; s gen. obj.*, caedis; i. vitae facere, ponere; i. ponere contra alqm; i. alicui parare, i. opponere, tendere, collocare, struere, adhibere, comparare, † comparare in caput alcjs, † impias i. capiti alcjs; † insidias praeparare in caput alcjs; *podmuklōst, himba, varka, prijevara*, * noctis; † omnibus i. temptatus.

insidiātor, ōris, m. [*insidior*] 1) † *zasjedač*, 2) *tp. zasjedač, vrebāč*, viae, imperii.

insidiōr, dep. 1. [*insidiae*] 1) *zasjedati komu, vrebati na . . .*, *adv. tp. raditi komu o glavi, zāmetnuti mrežu, vrebati na . . .*, alicui; (*Nep.*) Piraeo; in legatis insidiandis, *Cic. p. Caelio*, 21, 51.; † capiti; † stirpi alcjs, * lupus ovili; * natura; † *partic.* insidiantes, *zasjedači*. 2) *vrebati, paziti na što*, somno maritorum; tempori; *apsl.*

insidiōse, *adv. sa sup.* [*insidiosus*] *lukavo, zasjedno*.

insidiōsus, *adj. s komp. i sup.* [*insidiae*] *lukar, himben, pletkar, opasan*, amici; quis insidiosior? locus; bellum; clementia alcjs; * facies oculis meis; * verba; (*Aurel. Vict.*) ingenium.

in-sīde, sēdi, sēssum, 3. 1) *sjesti na ili u . . . spustiti se*, * apes floribus; * quantus miserae deus, *na krilo itd.*; digiti membris, *pòznaju se*; † Capitolium insessum diris avibus, *sjedošē na . . .* 2) *nastaniti se, naselili se*, * jugis; * cineres patriae supremos atque solum, quo Troja fuit; *zaūzēti, zapremili*, tumulos, viam, itinera; † arcem milite; semen in locis insedit; *tp. usaditi se, upisati se, upiljiti se*, in memoria; † verba memoriae; oratio in animo; tibi suspitio; macula in nomine.

insigne, v. insignis.

insignio, 4, (*imperf.* insignibat *Verg. Aen.* 7, 790.) *òdlikovati, zabilježiti*, * agros tropaeis; * clipeum Io (*kao kip*) auro insignibat; † oratorem vestibus fucatis, *iskititi*; Postumius nulla tristi nota est insignitus, *nije obilježēn*; funeribus, calamitatibus insignitur; † alqm.

insignis, *adj.* [*in-signum*] *obilježēn, čudnovāt, nāpadan*, uxores auro et purpura; † vestis i. auro et purpura; * bos maculis et albo; vestis, *osobito odijelo, odlično*; insignis ad deformitatem, *za čudo gadan*; (*Tac.*) consilio, manu; voce i. hosti, conspicuus suis, Armij-

nus manu, voce, vulnere; *tp. znamenit, osobit, odličan, izvrstan, kao pohvala i kao ukor*, virtus Scipionis; gaudia; annus incendio ingenti; calamitas; insignior contumelia; * *Homerus, slavni, vrhi*; * Camena, *uvršena pjesma*; * *baca, dragodjena*; * dicere insigne, *velepjesan*; homo omnibus insignis notis turpitudinis, *očigosan*; improbitas; quae insignia et paene vitiosa sunt; (*Ter.*) alqd insigne facere alicui, *zapisati komu za uho*; i. ad laudem viri, i. ad irridendum vitium; *supst.* insignem (*odličnika*) attenuat deus, insignes et imos; *napose insigne*, is, n. 1) *biljeg, obilježje, znak, napose: službe, dostojanstva itd., počasni znak (više puta pl.)*, insigne (*kriterij*) veri; * insignia morbi (*mekopulnosti*); (*Suet.*) insigne vestis latus clavus; * insigne inimicum umeris gestabat (*o pojasu Palantovu* (Pallas) *što ga nošase Turn kao nakit*); ex colore vestitus, quo insigni (*kao obilježje*) in proelio uti consuērat; insigne pacatum, *pomiran*; (*Hor.*) projectis, insignibus, anulo equestri Romanoque habitu; (*Hor.*) constitit insignibus raptis puer (*o kidenom odijelu praetexta et bulla*); insignia imperatoris, imperii, sacerdotum, pontificalia, regia, † familiarum (*prezimana*), † triumphorum, † prae-turae, † deorum; insignia laureae, *Caes. b. c. 3, 71, 3*; insignia militaria i. samo insignia (*ures oružja, osb. kacide*), id se a Gallicis armis atque insignibus cognovisse; ad insignia accommodanda; tectis insignibus suorum occultati signis militariibus; (*Tac.*) legiones, non laetae, ut assolet, neque insignibus fulgentes; navem Brutii, quae ex insigni (*admiralskoga barjaka*) facile agnosci poterat; * nocturnum, *noćni znak (signal)*; vexillum proponendum, quod erat insigne, cum ad arma concurrere oportet; illud insigne penatum hospitaliumque deorum; *opisujući*, * *Danaum, oružje, osb. štitovi i kacide, koliko se razlikuju od trojanskih*; † regiae vestis insignia; * Androgei galeam clipeique insigne (*ures*) decorum; *napose pl. sjajna djela, kipovi itd.; što se izlagahu prigodom svetkovina itd.*; quae in amplo ornatu scenae aut fori appellantur insignia, *Cic. or. 39, 134, tp. insignia pacis, victoriae, laudis, gloriae, virtutis, mundi*; quasi verborum insignia, *osobito sjajna mjesta*; haec quae sunt orationis lumina et quodammodo insignia.

insigne [insignitus] i. **insigne**, *adv. s komp.* [insignis] *izvršno, osobito*.

insignitus, *adj. s komp. [partic. od insignio]* 1) *poznat, jasan, imago*; notae veritatis. 2) *osobit, duven, izvrstan, ingnomina* insignitior, *Liv.*; insignitius flagitium, *Tac.*; Capito insignitior infamia fuit, *Tac.*

insillo, lui, siltum, 4. [in i salio] *skočiti u ili na*, in equum; in phalanges; * *prorae pup-pique*; * *supra tignum*; * *undas*; * *Aetnam*; *tp. (Plaut.) in malum cruciatum*.

insimulatio, ōnis, f. [insimulo] *okrivljivanje, tužba*, probrorum; criminis.

in-simulo, i. 1) *izmisлити što na . . . , okri-viti, potvoriti koga čim, optužiti*, alqm falso crimine; alqm proditiōis, probri; *s acc. o. inf.*; *kasno u pas. s nom. o. inf.*; quod ego insimulo; callidam malitiam inimici; se peccati, quod etc.; neque aliud quam patentia aut pudor insimulari potuit.

in-sincerus, *adj. nečist, iskvāren*, * *cruor*. **in-sinuatio**, ōnis, f. [insinuo] *ret. t. t. živ uvod govora, koji do sroa dopire*.

in-sinuo, i. 1) *pōdirati u . . . , ordines, u praznine neprijateljā*; * *tibi insinuentur (u krilo ti palo) opes*. *Napose i. se i samo insin-uare, prōdirjeti, prōdirati, pristupiti*, se in equitum turmas; flumen se inter valles, *vijuga se*; quā te insinuaveris, retro via repe-tenda; Tigris mari se i., *sastavlja se sa . . .*; insinuare in forum; Zeno se in antiquam phi-losophiam i.; se in sermonem hominum, *upu-stiti se u itd.*; se in causam; * *tremefacta no-vus per pectora cunctis i. pavor, izvūče se*; *tp. se in familiaritatem, in consuetudinem alcjs, prijateljstvo čije po malo sticati, ugniježditi se, uvući se u . . .*; se i. *ili samo i. alcui, stedi čiju naklonost*; † insinuari Augusto. 2) (*kasno*) *tako reči ucijepiti, usaditi, vitam mo-resque feris gentibus*.

insipiens, tis, *adj. s komp.* [in-sapiens] *nemu-dar, nerazborit, nepametn, lud*; *supst.* ins. fortunatus.

insipienter, *adv.* [insipiens] *nemūdro, neraz-borito, ludo*.

insipientia, ae, f. [insipiens] (*rijetko*) *nemū-drōst, nerazboritost, ludost*.

in-sisto, stiti, —, 3. 1) *pōstaviti se na ili u što, pristupiti, stupiti, stati*; in jugo; jacentibus (*dat.*); * *marginē ripae*; * *limen*; † i. in sinistrum pedem; i. firmiter, *čvrsto stupati*; * *peditum primis vestigia plantis, pro-hodati (o malo djeci)*; * *imperii jugo*; † villae, quae secutae fluminis amoenitatem margini insistent, *sagrādene su na itd.* *Napose a) i. iter, nastupiti, udariti putem, tp. i. viam, domandi; alcjs vestigiis, stupati za itd.*; in tanta gloria insistentes, *što stoje na tako pro-stranu polju slave, (Ter.) prave i. b) prista-jati za kim, slijediti slijedom, progono-niti*, referentibus pedem, *Liv.* 2) *svojski se daviti čim, zānimati se, nastojati svoj-ski o . . . , totus et mente et animo in bellum insistent*; rationem belli; munus; insiste hoc negotium; (*Liv.*) *spei štjeti u nadi*; (*Tac.*)

caedibus; * rebus magnis; * sic institit (*zadržati*) ore, *započe ustima*. 3) *nepomično stajati, stati*, stellae; † insistentibus et irradientibus, qui etc. *tp. n) stāti, prèstati*, oratio; singulis (peccatorum gradibus) *zadržati se kod.. b) ostati kod..*, importune; *s inf.*; † crudelitati; * sic adeo insistit, *ostaje upravo kod te misli*. o) *sumnjati se, dvojiti*, in reliquis rebus, *jedn. Cio. Acad. 2, 33, 107.*

† *insistius ili -titius*, adj. [l. insero] *prèci-jepljen*, *ip. sermo*, *s inozemstva k nama prèsadèn.*

insistio, ònis, f. [l. insero] *precojepljivanje*, *pl. insitiones*, *razne vrste cjepljenja*.

insistivus, adj. [l. insero] * *cjepljenje*, *kà-lamijènje*; *tp. nepravī, krivī, pòdmēt-nāt*, Gracchus, *lažni Grak*; (*Phaedr.*) liberi, (*Aurel. Vict.*) artes.

* † *insistor*, òris, m. [l. insero] *cjepilac, ka-lamilac*.

insolabilis, adj. *nedruževan, nèpogodan*, *nesnosljivo*, homines generi humano, *Liv.*; † nurui; † praecipitem et insociabilem credebant; † regnum.

insolabiliter, adv. *neutješljivo, jedn. Hor. ep. 1, 14, 8.*

insolens, tis, adj. *s komp. i sup.* [soleo] 1) *neòbikao, nevješti*, belli; in dicendo; infamiae; † audiendi quae faceret; *apsol. (Com.) quid tu Athenas insolens? koji ne običavaš ovamo dolaziti, protiv običaja?* * insolens (*neòbikao pogledu*) emiratur. 2) *neobičan, prekòdmje-ran, prètjeran*, verbum; laetitia. 3) *o ponašanju: obijestan, ohol*, in. et superbus; i. ostentatio; alacritas; * exercitus, *pobjedonosna*; * ludus, *okrutna, opaka*; i. in re nota et pervulgata; † utrum secundis rebus insolentiores an adversis timidiore essent; i. in re aliena, *neumjerén i rasipan*; non fuisse insolentem in pecunia.

insolenter, adv. *s komp. i sup.* [insolens] 1) (*rijetko*) *protiv običaja, neòbično*. 2) *òuònovato, prètjerano*, his festivitibus insolentius abuti. 3) *obijesno, oholo, bahato, besramno, drsko, drzovito*, se efferre; hostem insolenter atque acriter nostros insequentem; † incaute atque ins. succedere.

insolentia, ae, f. [insolens] 1) *neòbičnost, nepoznavanje*, iudiciorum, fori. 2) *neobičnost, novost*, loci, verborum; peregrina; (*Entr.*) rerum secundarum, *neòbična sreća*. 3) *prekomjernost, prètjeranost, osb. o rasipnu životu, rasipnost*, huius saeculi. 4) *obijest, precojenjivanje, bahatost*, hominis; ex insolentia arrogantia; (*Aurel. Vict.*) insolentiae nemini esse; (*Phaedr.*) *pl. noxiorum insolentiae*.

insolesco, — — 3. [in-soleo] *pònijeti se, uzoholiti se*, per licentiam animum humanum; † rebus secundis.

insolitus, adj. *nestalan, nèpostojān, slab*, *jedn. Ov. met. 15, 203.*

insolitus, adj. 1) *akt. neòbikao, nèvikao, nevješti*, rerum bellicarum; insoliti ejus tumultus equi; exercitus ad laborem; *apsl.*, feminas in tantum conventum virorum insolitas (*protiv njihova običaja*) invitasque prodire cogis; * insolitae (*protiv naravi svoje*) fugiunt in flumina phocae. 2) *pas. neòbičan*, i. mihi loquacitas; † i. labor; † novum et moribus veterum insolitum.

insomnis, ae, f. [insomnis] *nespavanje, besanica*, *Ter. Suet.*; carere insomniis, *nemati besanice*; insomniis fatigari.

insomnis, adj. [in-somnus] *bèsanān, ne spavajuci*, * draco; * nox.

1. * † *insomnium*, ii, n. [in i somnus] *san, prikaza sna*.

2. *insomnium*, ii, n. [in i somnus] = insomnia, *besanica*, * una tuis insomnia portet ocellis.

* *in-sōno*, sōnui, —, 1. 1) *intrans. zazvuđati, šumjeti, huđiti, oriti se*, unda; calamis; impulsu; vento nemus, *gajem tulnji*; nervus ab arcu; Boreae spiritus alto Aegaeo; flagello, *puckati*. 2) *trans. zajeđati òime*, verbera.

in-sōus, tis, adj. 1) *nekriv, nevin*, crimine regni; * fraterni sanguinis; culpa; arguere alqm insontem; insontes sicut fontes circumvenire. 2) * *nešetan, neškodljivo*, Cerberus; curae.

* *in-sōpitus*, adj. *neuspāvān = besanān, budan*, draco.

† *inspēctio*, ònis, f. [inspicio] *prijegled o pisanom*, rationum.

in-spēcto, i. *motriti, promatrati, nadgledati*, *Plaut.*; timorem de illo meum, *Brut. u Cio. ep.*; inspectata spolia Samnitium, *Liv.*; *češće* (u *Cic. samo*), inspectante alqo; me, rege, populo, exercitu, inspectantibus nobis, *pred čijim očima*.

in-spērans, tis, adj. *ne nadajući se, ne očkujuci*, *samo insperante hoc*, *Ter.*; insperanti mihi et Cottae, *preko nade*, *Cio.*

in-spērātus, adj. *s komp. nènādan, neočekivān*, gaudium, *Ter.*; pecuniae; pax; i o *neugodnim stvarima = nenadan*, malum; ex insperato, *neočekivano, nenadno, iznenada*.

inspērgo, spērsi, spērsus, 3. [in-spargo] *pò-sāti, pokropiti*, molam et vinum; *prem.* (*Hor.*) naevos egregio corpore inspersos.

inspicitō, ēxi, ēctum, 3. [in-specio] 1) *pògledati u što, gledati na što*, tanquam in speculum in vitas omnium, *Ter.*; * speculum; * Romam Eos, *pregledati*; Gallia (Germania)

in meridiem etiam inspicitur, *proteže se k podnevu tako blizu, da se odanle može poveriti u nju*, Tac. Agr. 10.; *zagledati u, čitati, leges, napose libros* (Sybyllinos); * verba; † literas; † rationes, *pregledati*. 2) *razgledati, ogledati, tačno istražiti, motriti, nadgledati, candelabrum*; * equos; arma; * domos (*kao uhoda o trojan. konju*); viros; equos; † domum venalem; * urbes et mores hominum (o *Odiseju*); exta, *žrtava*, * fibras; aes alienum; singulos milites, opus, legiones; juventutem armaque et urbis vires; o *poslanicima, rem; res sociorum*. 3) *promatrati, razmatrati, istraživati, promišljati, alqm (značaj, način života) a puero, † proprius; * fidem; * sa si, da li, ne bi li, s * quest. indir.*

inspico, 1. [in-spica] *zaošljiti, zaoštriti, (tako, da je na klas nalik) faces ferro acuto, jednom Verg. georg. 1, 292.*

in-spiro, 1. 1) *intrans. duvati, puhati u ili na što; † aurae inspirantes ramis arborum; * conchae, svirati na itd.* 2) *trans. a) udahnuti, zadahnuti, * venenum morsibus; * virus; * vipeream animam; † animas; * se (Fames) viro; tp. a) usaditi, zadahnuti; occultum ignem; † fortitudinem; * magnam cui mentem animumque Delius i. vates. b) † oduševiti, qui inspirari solent, fatuari dicuntur.*

in-spōllātus, adj. *nēotēt, * arma.*

inspuo, 3. *pljuvati u itd., apst., Suet. Vesp. 7.*

in-spūto, 1. [frequent. od inspuo] *popljuvati, alqm. Plaut.*

in-stābills, adj. *nēstanovan, što nije za stajanje, * tellus; † locus ad gradum.* 2) *nēpostojān, klimav, gibak, ingressus; pedes, ne stupajući čvrsto (pješač); hostis i. ad conferendas manus, koji nije za šakanje; * cymbae; † naves, † gradus.* 3) *tp. nestalan, nepostojan, motus (rerum maritimarum); * animus, † fortuna; † manus, razbojničke.*

instans, tis, adj. s † komp. [partic. od insto] 1) *sileći, semper instans sibi (koga ništa ne zadržava, da naprijed ide) Thucydides, Quint. 10, 1, 73. 2) sadašnji, nazočan, prijeleći, bellum, periculum; supst. instantia, ium, n. sadašnjost, sadašnji položaj. 3) † silan, instantior cura.*

† **Instāter**, adv. s komp. [instans] *silno, žestoko, petere, pronuntiare; instantius concurrere, flagitare.*

instāntia, ae. f. [instans] 1) *sadašnjost, neposredna blizina, jednom Cic. fut. 12, 27. 2) † žestina u govoru; † pomnivosť, ustrajno izučavanje.*

instar, n. indecl. (supstativiran infinitiv instāre s olpalim e „stati = namjestiti se“ o jezicu na tezuji), *prema tomu se prevodi: jedne težine, jednako težak, isto toliko, jedne veličine; zamjena, jednaka stvar; kao što, poput, navis urbis inst. (jedne veličine) habere videtur, jest poput grada; parvum inst. eorum, slaba zamjena; est tanquam animi instar in corpore; terram quasi puncti in. prikazuje središte obtinere; * quantum i. in ipso, kolika je važnost u njega! [sr. quantus 2)]; odalle acc. instar, † ad instar c. gen., poput, kao, od prilike, i. muri; cohortes quaedam, quod i. legionis videretur, toliko njih, te se pričinjavalo, da je legija; epistola i. voluminis, tolik, koliko knjiga; Plato mihi est i. omnium, više mi je od svih; erat mortis i., isto kao što i smrt; vix minimi momenti i. habet, ni koliko sjena; habet i. septuaginta (epistolarum); † numerus duarum legionum i. erat.*

instauratio, ōnis, f. [instauro] *ponavljanje, obnova, ludorum; sacrorum.*

instaurativus, adj. [instauro] *obnovljen, opetovan, ludi, jednom Cic. de div. 1, 26, 55.*

instauro, 1. 1) *obnoviti, obnavljati, osobito stvari, u neko vrijeme ikod nekih svetkovina, ludos; ferias Latinas; sacrificium, sacra; * epulas; * diem donis, posvetiti. 2) uopće: obnoviti, bellum, scelus, caedem; * proelium; * animos, ohrabriti srca; prirediti, pripravit, prikazati; * choros; † sacrum diis loci; * naplatiti, dati šilo za ognjilo, talia Grajis.*

in-sterno, strāvi, strātum, 3. 1) * *pokriti, prostrti, prostirati, pulpita modicis tignis; pontes, sagraditi. 2) pokriti, pokrivati, equus instratus speciosus, sjajnijim pokrōcem; equi instrati frenatique, dšedlāni i zhuždāni; * instrati ostro alipedes; * pelle leonis insternor.*

instigator, ōris, m. [instigo] *(rijetko) podbadač, Tac.*

instigatrix, f. [instigo] *podbadačica, bunteljica, jednom Tac. hist. 1, 51.*

instigo, 1. *pōlicati, potaknuti, buniti, drškati, alqm, Ter.; Romanos in Hannibalem; instigari conscientia; te instigante, tvojim pōticānjem; * cunctique sequentem inst. studiis; * variis vocibus alas.*

in-stillo, 1. 1) *kapati u . . . kačkati u . . . oleum luminī, * merum in ignes, lijevati; tp. * i. praeceptum auriculis, prišanuti. 2) * kapati, padati na . . . guttae in saxa.*

instimulātor, ōris, m. [instimulo] *poticaltelj na . . ., začetnik, seditionis, jednom Cic. dom. 5, 11.*

* **in-stimūlo**, 1. *pōlicati, podbadati, alqm; verbis.*

instinctor, ōris, m. [instinguo] (*Tac.*) *podbadač na . . . , začetnik*, belli, sceleris.

instinctus, us, m. [instinguo] (*gotovo samo u abl. sing.*) *podbadanje, pōticanje, nukanje*, instinctu divino; sine caelesti aliquo mentis instinctu; † instinctu decurionum.

in-stinguo, stinxī, stinctum, 3. (*ponajv. u partic.*) *pōticati, potaknuti, podbadati, podbošti*, instinctus vocibus, furiis, audacia, furore, spiritu divino; † belua rabie instincta.

in-stipulor, 1. dep. *tražiti vjeru u koga, riječ, Plaut.*

instita, ae, f. *pōrub, obrub, na tunici u rimske gospođe, Hor.*

instīto, ōnis, f. [insisto] *mirovanje, stellarum institutiones, jedn. Cic. Tusc. 1, 25, 62.*

institor, ōris, m. [insto] *starješār, kramar, koje u daščari kao prodávac, koje kao kućarac.*

institutio, stitui, ūtum, 3. (*arhaist. institivi, Plaut.*) [in-statuo] 1) *upr. a) staviti, stavljati u, ūnijeti, unositi*, argumenta in pectus multa, *razmatrati o čem, Plaut.*, alqd in animum *zapiliti sebi u glavu, Ter.*; * *vestigia = stupati hodati*; * *nuda vestigia pedis sinistri, bili u boju golom lijevom nogom*; ut — ei pulvinar sit institutum, *Nep.*; † arborem ab ipso institutam; (*Aurel. Vict.*) *olera. b) pōstaviti, pōdići, osnovati, sagraditi, graditi, sazidati, prirediti, turrin*; pontem; vineas, *nasaditi*; naves; munitiones; officinas; pila, *praviti*; metalla; opus; * *templum Phoebo*; * *epulas, gotoviti*; * *dapes*; † *convivia*; * *amphora coepit institui, graditi se; napose: nāmjestati, narediti vojsku, porēdati je, aciem*; aciem sex cohortium; † *partem copiarum pro vallo. 2) pripravljati, što treba, spremati, poduzeti, pōthvatiti se, dilectum*; iter; viam; historiam; orationem, sermonem longiorem; condicionem, *staviti*; * *vitae labores*; alqos sibi amicos, *učiniti*; sibi questum, *priskrbiti*; s *inf.*, *pōčēti, nakaniti*; * *amphora instituta fumum bibere. 3) pōstaviti, ustanoviti, uvesti, narediti*, alqd; exemplum; orationem pontis; remiges ex provincia, *nāmjestiti*; portorium; census; dies festos; legem, poenam; alqm heredem (*baštinikom*), tutorem; s *ut*; antiquius institutum est, *ut, stari je običaj, da*; † *sa samim konj.*; s *inf.*; * † s *acc. c. inf.*; ut instituerant, *kako je naredio, po svojem običaju*; *također: urediti, civitates*; civitatum mores; ita ab adolescentia vitam instituisse (*takav mu smjer dao*), *ut etc.*; (*Quint.*) *familiae bene instituta, dobro odgojena služinčad. 4) obučavati, naučati, učiti, izobražavati, nastaviti*, alqm,

alqm a puero; alqm ad dicendum, alqm doctrinā liberaliter; † *elephantos, vīrati, vježbati*; s *inf.*, * *Pan alqm calamos cerā conjungere plures*; * *Daphnis curru subjungere tigres etc.*; * *Ceres ferro mortales vertere terram.*

institūto, ōnis, f. [instituo] 1) *uredba (apstr. = uredivanje; sr. institutum), naredba, postupak*, rerum; movendi; institutionem suam conservare. 2) *nastava, pouka, nauka, običaj*, de alqa re; † *Cynica, načela*; † quaedam genera institutionum, *vrsta, način.*

institūtum, i, n. [*partic. od instituo*] 1) *uredba, naredba, ustanova (konkr. = uređeno; sr. institutio), običaj, navada, disciplina*, instituta majorum; parere institutis patriae; superius inst. servare; ex inst., *po običaju*; decedere instituto, *Liv.*; instituto patrio, more institutoque majorum; instituto suo, *po svojem dosadašnjem običaju, Caes. b. G. 1, 50, 1*; mores, instituta, facta. 2) *poduzeće, nakana, namjera, osnova*, institutum vitae capere, *osnovati osnovu za život*; non ad nostrum inst. pertinet; instituta absolvere. 3) *uputa, napose instituta philosophiae, philosophorum, Peripateticorum, običajne forme filozofskoga nauka i praktične škole, ono što mi metodom škole zovemo (opp. praecepta).*

in-sto, stīti, — 1. 1) (*prekl.*) *stajati na čemu ili nad čime, u prilici*, rectam viam, *nastupiti*; *također stati, ugniježditi se, nāmjestiti se*, instructos; † in medio triclinio; * *jugis. 2) pristajati za kim, ići ustopice za kim*, Marcellus instabat vestigiis; *odl. navaliti na koga s kojegod strane, otkupiti ga, dosadivati mu, (sr. urgeo), hosti*; hostes; * *praecedentibus, prelēći*; * *equis; apsl.*, acrius, cupidius; ferro; si instetur; † ubi instaretur cedens. 3) *tp. a) o vremenu: blizu biti, predstōjati*, dies, nox, hiems; bellum, clades; nihil mihi; (*Plaut.*) exitium eum inst.; * *quantus inst. navitis sudor tuis*; * *fatum mihi triste, čeku me*; * *instanti senectae*; * *quod instat*; (*Ter.*) partus prope; *supst. v. instans 1). b) * bavili se neprēstano čim, posveliti se čemu svom dušom, nastojati oko čega, operi*, currum Marti; *odalle ne popustiti, ne odustati od . . . , ūprijeti se o što, postojano i silno zahtijevati, unum de indutiis, što se tiče primirja zahtijeva čvrsto jedno*; de Milone; s *ut, s inf.*; *apsl.*; često u *Liv.*, Marcellus vestigiis istitit (*upre se o to*) sequi; *također: ustrajno tvrditi, ille i. factum (esse) Ter.*; instat capi stationes, *Liv.*

in-strātus, adj. *nēprostiť, cubile, jedn. Verg. Georg. 3. 230.*

in-strēnue, adj. *neodvažno, bojažljivo, kao kukavica*, mori, *jednom Just. 17, 2, 1.*

in-strēnuus, adj. *neodvažan, nemaran*, homo, *Plaut., animus, Ter.*; † *kukavica*, non inst. dux, *voja junak.*

in-strēpo, pui, pītum, 3. *škripati*, sub pondere axis, *jednom Verg. georg. 3, 172.*

instrūcte, adv. s. komp. (*rijetko*) [instructus] s. *velikom pripravom, sjajno*, ludos opulentius instructiusque fecit, *Liv. 1, 35, 7.*

instrūctio, ōnis, f. [instruo] 1) † *podignuće, zidanje*, balnei. 2) *redanje*, militum.

instructor, ōris, m. [instruo] *gotovilac*, instructores convivii, *jednom Cic. post red. in sen. 6, 15.*

1. **instructus**, adj. s. komp. i sup. [partic. od instruo] 1) *skunabljen, snabdjeven*, Graecia copiis; * *decem vitis instructor*; rebus instructissimus; nihil ad irritandas illiendasque immodicas voluptates instructius (*prikladnije*), *Curt. 5, 1, 21. 2) poučen, upućen*, in jure civili; omnibus artibus; instructior a jure civili; ad dicendum instructissimus a natura.

2. **instructus**, m. [instruo] *oprema*, *jednom Cic. de or. 3, 6, 23.* quocunque ingreditur (oratio) eodem est instructu (sc. sententiarum) ornatuque comitata.

instrumentum, i, n. [instruo] 1) *sprave od svake ruke, oruđe*, villae, hibernorum, militare, militiae, belli, (*Phaedr.*) rusticum; † *venatorium*; instr. hoc forense, *obično oruđe forumske routine*; *apst., putne sprave*; * *instrumenta necis*; (*Just.*) *luxuriae* (o odijelu), *culinarum argentea*, flagella ceteraque servilis metus instrumenta, *sredstva kazne*; * *anilia, odijelo*; *takoder * ures na knjizi*; † o *izvorima, dokaznicama*, publicum; imperii. 2) *tp. zaliha, obilje*, o *govorniku*, oratoris, *causarum*; *pomagala*, instrumenta bonitatis, virtutis *luxuriae*, regni; ad obtinendam sapientiam.

in-strūo, strūxi, strūctum, 3. 1) *upr. graditi u što, uzidati*; *stoga gradeći namjestiti*, contabulationem in parietes; tigna. 2) *sagraditi, podići, sazidati*, muros, machinationem; † *aggerem*; * † *opus*; officinas; * *mensas, prostrijeti stol.* 3) *redati, porédati, postaviti*, *osb. vojnike*, aciem; copias; adversus Samnites primam ac tertiam legionem pro dextro cornu; funditores; elephantos, *Liv.*; acie instructa pugnare, *momak do momka*; *insidias, zasjede stavljati*, *Liv. 6, 23, 6.* 4) *urediti, narediti, shodno odrediti*, litem; accusationem, *pribaviti sve, što za tužbu treba*; testes, *uputiti svjedoke u sve, što im treba*; instructus ad caedem, *za umorstvo namje-*

šten; i. fraudem, *igrati*; (*Cat. Just.*) *insidias* alcui (*sr. 3.*); *takoder narediti govor*, in instruendo dissipatus, *Cic. Brut. 59, 216.* 5) *snabdjeti, spremiti*, naves omnibus rebus; omnibus curat rebus instructum; * *alqm armis*; Romanus dimicationi ultimae instructus intentusque, *Liv. 1, 15, 2*; statio instructa in subitos tumultus; instruere exercitus, classem, † *bellum*; agrum; aedes instructas locare, *urédene*, s. *pokućstvom*; emit, instructos (horios) s. *inventarom*; classis instructa atque ornata *spremnno za jedrenje*; exercitus paratus atque instructus; naves instructae; tectis instructisque scaphis; quod erant honesto loco nati et instructi liberaliter, *gospodski uređeni*; * *orientia tempora notis instruit exemplis*; * *ille dolis instructus (pun) et arte Pelasga*; i. se ad alqd, se alqa re; * *seque armat et instruit irā. Napose: opremiti se znanjem*, * † *poučavati, učiti, poučavati*, artes, quibus instruimur ad usum forensem, *jednom Cic. p. Caet. 30*; † *ignorantiam alcjs*; * *cultibus alqm*, * *dei ritibus instruitur.*

in-suāvis, adj. s. komp. i sup. *neugodan, neprijatan*, vita, litera; (*Hor.*) *habeare insuavis* (*neuslužan*), acerbus.

Insūbres, ium, m. *Insubri, pleme u Galiji cisalpinskoj*; **Insuber**, bris, adj.

in-sūdo, i. (*rijetko*) *znajiti se uza što*, * *libellis manus.*

insuēfactus, adj. [partic. od insue-facio, što se inače ne upotrebljava] *priučen, navikao*, equi, *jednom Caes. b. G. 4, 24, 3.*

in-suēscō, suēvi, suētum, 3. 1) *tranz. priučiti, priučavati koga na što ili čemu*, * *pater hoc me i.*, ut etc.; ita se a pueris insuetum. 2) *intrans. priučavati se čemu*, ad alqd; s. *inf.*; † *corpori.*

in-suētus, adj. 1) *akt. neobikao, nepriučen na što*, operum; laboris; navigandi; hujus generis pugnae; s. *dat.*; moribus, *Liv.*; ad stabilem pugnam; corpora i. ad onera portanda; s. *inf.*, vera audire; *vinci.* 2) *pas. neobikao*, solitudo; † *res*; * *iter*; * *adv. insueta* (acc. pl.) *rudere.*

Insūla, ae, f. 1) *otok, ostrvo* (*Hor.*) *ins. divites, blaženih.* 2) (*samotna*) *kuća pod najam, osamica.* 3) *dio grada Sirakuze.*

insūlānus, i, m. [insula] *otodanin, ostrvoljanin*, *jedn. Cic. n. d. 3, 18, 45.*

insūlāres, ium, m. *samoćari, čuvari i stanovnici samotna hrama*, (*sr. insula 2*) *jedn. Just. 23, 2, 2.*

insūlse, adv. [insulsus] *neślāno, sūhopārno, dosadno*, non ins. interpretari; (*Entr.*) *multa gerere crudeliter et ins.*

insūlsitas, atis, f. [insulsus] *neslanost, sūhopārnost, dosadnost*, villae, Graeco-

rum; (Aurel. Viot.) insulsiatate (neolesanošču) offendere.

insulsus, adj. [in-salsus] 1) *něslān, nete-
čān, gula, komu su mile neslane stvari.* 2) *tp. sūhopāran, dosadan, homo; ado-
lescens; * insulsiatissimus homo; genus ridiculi;*
supst. insulsiat, arum, f. ludi stvorovi.

insulto, i. [intenz. od insilio] 1) *skakati na,
po, u, oko čega, fores (Ter.); * busto;*
fluctibus; floribus; nemora, šumama, apsl. 2) *obi-
jestan, nestajan biti prema komu,
rugati se, ismjeivati, alui in calami-
tate; in rem publicam; † patientiam alcijs; *
morte alcijs; † omnium capitibus, svima se
podrugivati; apsl. * victor insulsiat; * Ru-
tuli; hostis jam minime toleranda superbiā,
Liv.*

insultura, ae, f. [insilio] *pōsjedānje konja,
jedn. Plaut. mil. 2, 3, 8.*

in-sum, esse. 1) *biti u, na čemu, biti kraj
čega, nālaziti se, nummi in marsupio,
Plaut.; * anulus digitis; * comae capiti; *
quae inerat hesterna canistris.* 2) *tp. biti u ili
na čemu, nālaziti se, imati što, ima što
u koga, u Cio. uvijek s in o. abl. ne sa sa-
mam dat., izuzevši radi konoiniteta off. 1, 42,
151, quibus artibus aut prudentia major
inest aut non mediocris utilitas quaeritur, u
ostalih klas. pisaca takoder sa samim dat.;
cura inest alui, ut; apsl.*

in-sūmo, sūmpsi, sūmptum, 3. 1) *upotrije-
biti, trošiti na što, sumptum in rem; †
operam in aliqua re; † operam libellis; † pau-
cos dies reficiendae classis; * nullum verbum
(izgubiti), quin etc. 2) (rijetko) animum do-
mini interficiendi, odlučiti, nakaniti, Tac. ann.
14, 44.*

in-sūto, ūi, ūtum, 3. *ušiti, zašiti u što, alqm
in culeum; * insutus pelle; tp. * ušiveno
olovo, terga boum insuto plumbo, o cestu
(Caestus).*

in-sūper, adv. 1) *povrh toga, odžgō.* 2) *preko toga, osim toga, k tomu, stipendio
i. imposito; aliam i. addere ignominiam; i.
etiam, etiam i.*

in-sūpērābīlis, adj. 1) *nēprolazan, neprō-
hodan, Alpium transitus via.* 2) *nedobitan,
* genus bello; * fatum, neizlježiva; † valetudo,
neizlježiva.*

in-sūrgo, surrexi, surrectum, 3. 1) *ispraviti
se, uzdići se, dići se, ustati, † si forte
prolapsus est, attolli et insurgere haud licitum;
napose * i. remis, prionuti za v, o veslačima,
kaji se veslajuči diču s klupā, da tim snaž-
nije grabe vodu; * Entellus ostendit dextram
insurgens; * o zmiji. Odt. * aquilo i, diže se;
tenebrae campo, * silex speluncae dorso diže*

*se na . . . ; † pone tergum silva; * vastius in-
surgens decimae fuit impetus undae; tp. a) †
poletjeti [sr. assurgo b)] Horatius aliquando.
b) † podići se, pojačati, Caesar; Romanas
opes. c) * dići se protiv ili na . . . , suis
regnis.*

in-sūsūrro, i. *šānuti na . . . šaptati, alui,
alui cantilenam; in aures, ad aurem; pren.,
Favonius i. navigandi tempus esse šapčēnam,
da je itd.*

* **in-tābēscō**, bui, — 3. *topiti se; cera igni;
glans medio caelo; odt. ginuti, trošiti se,
videndo (o personif. jalu ili zavisti).*

in-tāctus, adj. 1) *nētaknūt, nix, (sāčūvān)
lanjski, ne okopnio; intactis assidere muris,
ne navalivši na njih; * intactae segetis (tako,
da se čini, da se jedva dotiče) per summa vo-
laret gramina; * Britannus, nepōbijeden; * i.
cervix juvencae, neujārmljen; * Pallas, djevi-
čanska. 2) *napose, a) nepōvrijeden, nē-
ranjen, cio, čitav; takoder prost od itd.,
i. profugit; intactum alqm dimittere; * i. juven-
tus; i. juvenus; † urbem intactam (nēplijenjen)
relinquere, † pontem i. sinere; i. infamiā cupi-
ditate; i. religione, koga ne boli duša; † su-
perstitione; † regia; (Just.) ab alieno imperio
intacti; i. Liv. svet, ausi sunt sacrilegas ad-
movere manus intactis illis thesauris. b) nē-
kušān, nihil i. pati, sve pōkušati; bellum i.
trahi, tako, da se ništa ne čini, za nastavak,
ili svršetak; * carmen Graecis; * saltus, nē-
pjevān; quid intacti nefasti liquimus; koji
grieh njesmo učinili?**

in-tāmīnātus, adj. *nedokāljan, čist, honores,
Hor. carm. 3, 2, 18.*

in-tectus, adj. (Tac.) 1) *nepokriven, homo
prope, i. gol, pedes i. bos, bez sandala;
intecto capite; corpus. 2) tp. iskren, ut ob-
scurum adversus alios sibi uni incautum in-
tectumque efficeret, jedn. Tac. 4, 1.*

intēgellus, [adj. dem. od integer] (rijetko) *pri-
lično cio, nētaknūt.*

intēger, tēgra, tēgrum, adj. s komp. i sup. [in-
tag, tango] *nētaknūt, odt. 1) fizično i mate-
rijalno a) nepōvrijeden, nedšteden, čit-
tav, cijel, zdrav, čil, in. intactusque; inte-
gros (nēranjene) pro saucis arcessere; quod
integros (nepōbijedene) superavissent; * victor,
siguran (da će pobijediti); * nec superstes in-
teger, t. j. poslije tvoje smrti živjet ću samo
napola; * aper, jošte svjež, koji nē tuknē; mu-
nitiones, pars sublicarum; loca, nēplijenjena;
gentes, gens a cladibus belli; omnibus rebus
int; incolumesque; † quo facilius ab integris
(nezādūžena) sumptuosos discerneret; integras
possessiones tenere, nedokrjene zadržati; nul-
lum esse jus tam sanctum atque integrum
(sveto, nepovredljivo), quod non ejus scelus*

atque perfidia violarit et imminuerit; † parum integra veritate, *ne obziruci se mnogo na istinu*; fortuna, fama, existimatio, opes; int. (cijel) famem ad ovum affero; novus et int. labor; *iznova podimjaci*; bellum, nov, još nedovršen, rursus tanquam ad int. bellum cuncta parat; re integra, *kad se još ne ništa nije dogodilo*; integerrima omnia ad pacem sunt, *sve ostaje, kako je sada*; odl. in integrum restituere, *uspòstaviti u predašnje stanje, ali i ukinuti kaznu*; de, ab, † ex integro, *sasvim iznova*; napose: *nepòmiješan, čist*, anteponantur integra contaminatis; * fontes; * sapor vini. b) *neoslavljen, krepak, u potpunosti snazi, posve zdrav, čistav, čist, neoběščašćen*, milites integris viribus; copiae; Numidae; int. et recentes; integrior exercitus; integris corporibus animisque; † corpora sana et integri sanguinis; int. a labore; integ. valetudo; (Ter.) aetas; * int. aevi, * aevo, u naponu; * sanguis, *mlada*; liberos conjugesque integras (*nětaknute*) ab istius petulantia conservare; (Ter. Cat.) virgo; *takoder = trijezan*, Cic. de div. 1, 29, 60. c) o vremenu: *neprikrācen, cio, annus*; * integro die, *za čitava dana, u jutru*. 2) u duševnom i u moralnom pogledu a) *neodlāčen, nēriješen, causa*; offensiones, *nepòravnjene*; certamen; consilium; res; re integra; in integro res est, est (mihi) integrum, *još mi je slobodno*; non est integrum s ut = n. e. int. factu ut, ei (Dionysio) ne int. (*slobodno*) quidem erat, ut ad justitiam remigraret; neque est int., ut meum laborem — non impertiam; integrum (*slobodu*) reservare, dare; integrum rem relinquere. b) *novak u čemu, početnik, rudis et int.* c) *razborit, bestrastan, nēpristran*, integrum se servare; int. testes; quid hac quaestione dici potest integrius? * integer (*nēpristran*) laudo; * mens, *zdrava*; * int. mentis, * animi; * adhuc int., *jošte nezāstijepljen ljubavlju*. d) *neiskvāren, neporočan, pošten, čist*, integri et sinceri; ingenium; se integros castosque conservare; homo; natura; vita; int. a conjuratione, *nekriv, neupleten u...*; † proconsulatus, *něsebičan*, * Diana, *čista, djevičanska*; * int. vitae scelerisque purus.

in-tēgo, texi, tectum, 3. *prikriti, prevuci*, alqd alqa re; *takoder tp. čuvati, kriti*, cum loci altitudine, tum vallo etiam integri Romanos.

intēgrasco, — — 3. [integer] *obnoviti se, jedn.* Ter. Andr. 4, 2, 5.

intēgrātio, ōnis, f. [integer] (*rijetko*) *obnova*, Ter. Andr. 3, 3, 23.

intēgre, adv. s komp. i sup. [integer] 1) *neiskvāreno, pravo, čisto*, dicere. 2) *nē-*

pristrano, neporočno, nēsebično, čisto, pošteno, incorrupte atque integre judicare; † sordem atque avaritiam alcjs multare; meus labor, in privatorum periculis caste integreque versatus, *čisti pošten*.

intēgritas, ātis, f. [integer] 1) *čistavost, nepovrijeđenost*, corporis, unguiculorum. 2) tp. a) *čistoća, neiskvarenost*, sermonis Latini. b) *svježost duha*, Cic. Acad. 2, 17, 52. c) *neporočnost, pošćenje, nēsebičnost, nepodmitljivost*, int. et continentia; hominis poštena namjera; vitae.

intēgro, 1. [integer] *pòstaviti na predašnje mjesto*, artus uložiti, ulagati, in pravum elapsos. Odl. a) *obnoviti*, lacrimas, seditionem, pugnam, Liv.; † luctum; * carmen. b) *duševno okrijepiti*, animus defessus audiendo aut admiratione integratur, *jedn.* Cic. de inv. 1, 17, 25.

intēgumentum i integumentum, i, n. [intego] *pokrivalo, pokrivač, pren. obrazina*, dissimulationis; istius insignis nequicia frontis involuta integumentis; (Plaut.) *šaljivo int. corporis alcjs = nerazdruživ pratilac*.

† **intellectus**, us, m. [intelligo] *razumijevanje, pòimānje, boni, mali; insidiarum; pas. pojam, smisao*, intellectum habere.

intēllēgens, tis, adv. [partic. od intellego] *razborit, razuman, znajući, napose: vješt umjetnosti*, int. vir. orator dicendi existimator iudicium; in hisce rebus int. esse; *supst. i apsl. intellegentes, vještaci, majstori koje znanosti, struke, umjetnosti* Cic. Brut. 49, 183. † principis nostri intellegens.

intēllēgenter, adv. [intellegens] (*rijetko*) *razborito, razumno, audiri; † lectitare*.

intēllēgentia, ae, f. [intellegens] 1) *razboritost, razum, pòimānje, vještina, vještastvo, napose koje umjetnosti ili znanosti*, intellegentiam juris habere; pecuniae quaerendae; (Just.) somniorum intellegentiam (*umjetnost tumačenja sanova*) condere. 2) *uopće: razum, upoznavanje*, res sub intellegentiam cadentes; int. communis; fretus int. vestra.

intēllēgo, lexi, lectum, 3. (perf. syna. intellexi Ter., Cic.; arhaist. konj. plsqperf. intellexes mj. intellexisses, Plaut.) [interlego] *razābirati*. 1) *opazavati, opaziti, vidjeti, razumjeti, čuti, čutilima ili umom*, intellexi, *ti si opazio pravo*, Ter.; ex vultu cujusdam ephori intellexit, insidias sibi fieri; ex tuis literis int. te audisse etc.; ex qua intellegitur, potest intellegi, intellegendum est s inf., s quaest. indir.; propositio ex se intellegitur, *vidi se samo od sebe*; * intellecturis auribus uti (*ali ne o očima po Quint. 10, 1, 14.*) 2) *poznati*,

razumjeti, pojmiti, alqd; ut intellegatur, quid quisque dicat, *da se razumije itd.*; ut ea, quae dicamus, intellegantur; malo non intellegi orationem meam [*ali ne me (alqm) u tom smislu; sr. a)*] quam reprehendi; int. quid sit deus; int. ista esse vera; int. magna ex parvis; homo ad duas res, ad intellegendum (*da misli*) et ad agendum est natus; intellegendi auctor, *majstor u mišljenju; (u razgovoru) intellexin'*? *jest li razumio? i u odgovoru*, Probe sc. intellexi ili intellego. *Napose a)* non multum in alqa re int., *ne razumjeti mnogo*; nihil int.; *naime o razumijevanju i sudu vještaka u umjetnosti*, ista, haec int.; non tam multum in istis rebus; quam pulchra essent. *b)* *uopće predstaviti sebi, pojmiti, imati ili stvoriti sebi ideju o čemu, misliti sebi, s dvostrukim acc.*, qualis differentia sit honesti et decori, facilius intellegi quam explanari potest; in tribus rebus — difficilibus ad eloquendum, sed satis erit intellegi; Antonio dicente, etiam quid tu intellegas, sentiemus, *i tvoje misli*; sanguinem quid intellegis? hoc intellegi volo, *hoću, da se tako razumije*; motum illum ex aeterno intellegi convenit, *valja držati, da je od vijeka*; vel hoc intellegant (*sa shjed. acc. c. inf.*), *valja, da to ovako razumiju, da itd.*; ex quo esse beati atque aeterni intellegantur; † ea quae non dicunt sed intellegi (*već hoće, da se razumije*) volunt; illa est *svašta*, in qua (*kod koje, ako se ta riječ upotrebljava*) intellegitur ordinis conservatio, *jedn. Cic. off. 1, 40, 142. d)* † *proniknuti u čij značaj, biće čije pojmiti, upoznati, valjano znati prosuditi koga*, alqm.

Intemelli, ōrum, m. *Intemeljani*, pleme ligursko na istočnoj strani Alpā. *Odt. Intemellum*, ii, n. [*Ἰντεμέλιον*] (*potpuno Albium Int. Tac.*) glavni grad Int.

Intemērātus, adj. *nepdvrijeđen, neokāljan, neòskvñjen*, † int., impollutus; † quid enim per hos dies inausum intemertumve vobis? * munera, *dar suhoga vina*.

Intemperans, tis, adj. *ea sup. bez mjere, neumjeren, koji se ne zna svladati*, intemperantis est etc.; animus; *napose: neobuzdan u putenim nasladama*.

Intemperanter, adv. s komp. [intemperans] *neumjerenost*.

Intemperantia, ae, f. [intemperans] *neumjerenost, razuzdanost, nepokornost, obijest, vini, u pilu*; libidinum; * linguae; militum; Pausaniae.

Intemperāte, adv. *neumjerenost, vivere*.

Intemperatus, adj. *neumjeren, pretjeran, benevolentia*; intemperatissimae perpotationes; fui paulo ante intemperantior, *nešto slobodniji*.

Intemperiae, ārum, f. [in-tempero] (*pretkl.*) tp. *bijes, mahnitost*, quae te int. tenent?

In-tempēries, ei, f. 1) (*Liv.*) „nevrijeme“ caeli, *nezdrav uzduh, zrak, aquarum, premnogo kiše*; verna, *nestalno, nepostojano vrijeme*; i uopće (*Plaut.*) *nevrijeme, zlo vrijeme*. 2) tp. a) *neumjerenost, ebrietatis, jedn. Just. 12, 13, 10. b)* *neumjerenost ponašanje, hiri*, amici; cohortium, *opornost*.

Intempestive, adv. [intempestivus] u *nevrijeme*.

In-tempēstivus, adj. *nezgodan, nepriličan*, epistola; * timor; † convivium; † honos.

Intempēstus, adj. [in-tempestas] 1) int. nox, *mrtva, gluho doba noći*; * *personifik.* 2) * *po položaju nezdrav*.

In-tēndo, tēndi, tēntum, 3. 1) *nāpēti, nāpinjati, pritegnuti, pritezati*, dextram ad statuam; chordas; corpus; fauces; tabernacula velis, *razāpēli*; † arcum; arcum in alqm; * brachia remis; * numeros nervis, *pjesn. inverzija mj. nervos int. numeris, nāpēti žice za sklad*; † nubes se int. caelo, *oblaci se rāzastpli po nebu*; nox se intendit. *Napose a)* * *nāmjestiti*, vinculla collo, *okovati vrat*. *b)* *nāpēti*, * brachia tergo, *cestom* (caestus); * locum sertis, *oviti. o) prijeteci upraviti*, tela, hastas; † ictus; telo intento stare (*trgnutim mačem*); † telum in jugulum; * sagittam, *odāpēti*; † sagittas; aciem aciem in omnes partes; u *prilici*, intentus est arcus in me unum; intenta signa legionum existimari cervicibus ac bonis vestris. 2) tp. a) *ūpēti, napeti, nāpinjati*, animum, ingenium; se ad firmitatem; † leges, *poostrići. b) pomnožiti, povēdati*, se intendentibus tenebris, *uza sve veću tminu*; † int. formidinem, † curam alcjs; * vocem cornu; † pretia alimentorum; i † s *naporom što činiti*, fugam, *udariti u bijeg*; novum alveum. o) *nekamo revno težiti na, upraviti, nišaniti*, iter in locum; † fugam ad Euphratem; † longe diversam fugam, *sasvim na protivnu stranu bježati*; oculos; *odt. s adverb.*, kao: quo, quocumque, *idi, podati se, obratiti se kamo*, animum ad; in alqd; int. considerationem in alqd, (*Liv.*) cogitationes ad alqd; † eruditionem ad rem; totum in Hispaniam Hannibalemque int. bellum; * curas; suos ad curam custodiae, *Liv.*; † int. se i † *samo int. in*, ad alqd, *alcui rei*; † huc potius intenderet etc. quam — malas curas exerceret; *odt. int. alqd, namjeravati, pripravljeni se na što, početi*, longiorrem fugam; quod animo intenderat; s *inf.*; non quod intenderat, ut Adherbalis potiretur, *efficere potuit*; † s ut. d) *groziti se, prijetiti komu, nastojati komu zlo nanijeti*,

alculi litem, actionem, *kušati podići*, (Ter.) fallaciam in alqm; int. periculum in omnes, *hitjeti sunovratiti u pogibao*; crimen in alqm, *adulterii crimen* alculi; *mutua accusatione* intenta; *intento mortis metu*. e) *protiv prigovora tvrditi, uvjeravati*, id quod intenderemus, confirmare; intendere coepit, se oportere facere; quomodo nunc intendit.

in-tentatus, adj. *nepòkušan*, Verg. Hor. Liv. quibus intentata nites Hor. *pred očima kojih sjāš, jer te ne poznaju*.

intēto, adv. s. komp. [intentus] *nāpēto*, *pozorno*, *revno*, intentius bellum apparare; *pronuntiare*.

intētito, ōnis, f. [intendo] 1) *napetost, pružanje*, corporis. 2) *nāpinjānje duha*, animi. *Napose: nāpēta pažnja, pozornost*, lusus, *na igru*; *briznost*, *pomnja*, *skrb za...*, rei familiaris obeundae. 3) *tužba na sudu, osvada*.

intēto, [intēto. od intendo], 1. 1) *nāpēti, pružati, upravit, držati neprijateljski*, manus in alqm, sicam *trgnuti*, alculi, arma, gladii intentantur alculi; volumen alculi; *stipitem*; * *torvos sinistra angues*. 2) *tp. prijetiti, groziti se čime*, arma Latinis; * alculi mortem; *terror* alculi; *ictus*; *apst.*, quasi intentantis loco.

1. **intentus**, adj. s. komp. i sup. [partic. od intendo] *nāpēti*, *tp. = pozoran*. a) *revno zābavljen čim, revan u...*, *pažljiv*, intentus operi; *servilibus officiis*; intentus algo negotio; s. inf.; *senatus nihil sane int*; o *četa: spreman na boj*, instructi intentique, parati intentique, infensi intentique. b) *pozoran, osobito pažljiv, budan*, alculi rei, in ili ad, (*rijetko*) adversus rem; *quaest. indir.* (Liv.) *intenti*, quam mox signum daretur; *intentiones* utrimque custodiae, *bijahu pažljivo*; *int. oculi*; * *intenti ludo*; * *mens int. malis*; * *intenti ora tenebant*; * *intentis omnibus*. c) *napet, brižan, revan*, *intentsissima cura*, Liv.

2. **intētus**, m. [intendo] *pružanje*, pl. *palmarum*, jedn. Cic. p. Sest. 55, 117.

* **in-tepeo**, — — 2. *mlāk biti*.

* **in-tēpesco**, pul — 3. *bivati mlak*.

Intēr, praep. s. acc. [in i adverbijalni dočetak ter] (*kadšto se nomena na više načina zapostavlja kao: quae si quos inter societas aut est aut fuit, quas inter et castra, saxa i. et alia loca; od nomena odlučeno, * utinam inter errem nuda leones*).

1) o prostoru o dvojici, ili o više njih: *među, sred, u, okružen, (a. inst. ili od) i slič.*, mons Jura est inter Sequanos et Helvetios;

proeliari i. equites; *insula i. vada sita*; *† i. vicos aut i. vias manere*; (Com.) *i. vias, usput*; *† i. signa atque vexilla*; *† visum i. (u) manus Pisonis libellum*; *haec agger i. manus (pod rukama) proferebatur*, Caes. b. c. 2, 2, 3.; *interque manus (nošenu na rukama, pod pazuhom) sub tecta reponunt (illam)*, Verg. Aen. 9. 502., *manus i. maestorumque ora parentum etc.*, Verg. Aen. 2. 681.; *ante oculos interque manus sunt omnia vestras*, Verg. Aen. 11. 311., *te se dade rukama pipati*; * *pasci (hraniti se) i. quercus et ilices, t. j. čim*; * *i. niveos virideque capillos, uršēn čim*; cum Hercules inter homines esset; *inter falcarios, i. lignarios, među kosarima, drvarima, u kosarskoj ulici*; *accusare inter sicarios, optužiti s krvi iz potaje*; *inter pauca, i. paucos, osb.*; *i. cetera, prije svega, osb., i Liv.*; * *i. cuncta, * i. omnia, prije svega; s. glagolima kretanja, i. stationes hostium emissi = em. ut i. stationes h. essent, Liv.*; *venire i. fagos, te magna i. praemia ducet*, Verg.

2) o vremenu a) *među*, luce inter horam tertiam et quartam tenebrae obortae fuerant; ut dies XLV. inter binos ludos tollerentur. b) *za (o. gen.) (sr. per; tačnije nego li in ili sam abl.) bina postea inter tot annos unus inventus est, qui etc.; qui i. annos XIV (za cijelo vrijeme od...) tectum non subissent*, Caes. b. G. 1. 36, 7.; *i. omne tempus; i. ipsum pugnae tempus; i. colloquia cunctationemque*; * *i. cenam*; * *i. epulas*; * *i. vina*; * *inter munera Liberi*; *i. tumultum*; quae *i. commissum jam certamen erumperent*; (Tac.) *verbera i. (sred) ac contumelias*; * *i. caedes*; (Plaut.) *i. rem agendam*; * *inter agendum*; *† i. canendum*; *† i. bibendum*; * *i. media carmina, usred predstave*; * *i. verba, usred govora*.

3) o drugim prilikama a) *u, kod, sred*, nobis *i. has turbas senatus tamen frequens flagitavit triumphum*; *i. fugae pugnaeque consilium oppressi*; *i. haec parata atque decreta, kraj ovih priprava*, Sall.; *i. ambiguos, quos etc., budući da su se skanjivali, i. Gotharzi pleraque saeva, Tac.*; * *i. vilia, uz kukavan život*; * *i. strepitus nocturnos*; * *int. spem curamque*; * *i. gaudia*; * *i. haec, kod, pored tolikoga veselja*; *i. haec, i. quae, međutim Liv. Curt.*; *habitare i. sacra penatesque nostros, imajudi svoje itd.*; Liv. 5, 53, 8.; *neutris cura posteritatis i. infensos vel obnoxios, kod neprijateljske ili ropske duše, Tac. hist. 1, 1.*; *i. duos, kod dva pretendenta, 1, 50. b) kad se navodi mnoštvo ili razred, u kojem se tko nalazi kao takav ili onaki, u koji se tko broji, među, ignavi et imbelles i. hostes erant; potens vir i. sui corporis homines; adolescens*

minibus i. ipsos societas; societas hominum i. ipsos; quae res eos in magno diuturnoque bello i. ipsos habuit. β) *takoder za oznaku medusobne blizine, sličnosti, i tomu protivnoga: međusobno, među sobom.* Marius colles propinquos i. se occupat (*ne* sibi p. i. se); postquam haud procul i. se aberant; res i. se similes; pessuma ac diversissima i. se mala; communia esse amicorum i. se omnia, *Ter.*; multa sunt civibus i. se communia.

Intëramnā, ae, f. *Interamna*, gradu Umbriji. 2) u Laoiju; odt. -as, ātis, adj. *interamnan-*ski; supst. ātes, ium, m. *Interamniani*.

inter-bibo, — — 3. *ispijati*, fontem, *jednom*
Plaut. Aul. 3, 6, 22.

intercālāris ili **intercālārius**, *adj.* [intercalo] (*ūmetnūt*) **prijestupan**, dies, mensis; calendae i. **prijestupne kalende**.

intercǎpȅdo, ȳnis, *f.* [intercipio] *prȅkĩd.*

inter-cēdo, cēssi, cēssum, 3. (*sync. inf. perf.* intercesse *Ter. stupiti, dōdī medū što*, si tertius i., *Plaut.*; si nulla aegritudo huic gaudio i., *Ter.*; inter singulas legiones impediendorum magnam numerum intercedere; *io mjestu ležati, biti medu . .*, palus, quae perpetua intercedebat; silvae, quae intercedunt inter ipsos atque Ariovistum; *odt. a) o vremenu: (medutim), prodi, prđlaziti*, pauci dies; nox nulla; vix annus intercesserat ab hoc sermone etc.; nullus dies. *b) prijeđedi umiješati se, napose kao t. t. o pučkim tribunima: prigovoriti, prosvjedovati*, legi, alcei; praetori non i. tribunos, quominus etc. intercessurum (se) etiam, si; † quod ne fieret, consules amiceque i.; † de cognomine; *uopće: protiviti se, đprijeti se*, non quia intercedendum putem imaginibus, quae etc., *Tac. Agr. 46.*; nihil intercedi (*ništa da ne smeta*), quominus etc.; (*Just.*) *apst. mandata patriae* intercedunt. *c) posredovati, jamđiti*, pro alquo; cum vestra auctoritas intercessisset, ut; i. magnam pecuniam pro alquo *pribaviti svojim jamstvom. d) o događajima: dogoditi se, sluđiti se (medutim)*, magni casus; inter bel-lorum curas res parva. *e) o ođnošaju dviju lica ili stvari: postojati, biti medu . .*, vetus inter nos usus i.; necessitudo, hospitium.

simultas, inimicitiae, bella, causae necessitudinis alicui cum alquo; inter quos magnarum rerum non solum aemulatio, sed obrectatio tanta i.

Interceptio, ōnis, f. [intercipio] *òtimânje ispod ruke, jedn. Cic. p. Cluent. 60, 167.*

Interceptor, ōris, m. [intercipio] *zatomilac, praedae; alienae litis (objekt tužbe); † donativi.*

Intercessio, ōnis, f. [intercedo] 1) *prigovor, prosvjed. 2) posredovanje, jamčenje.*

Intercessor, ōris, m. [intercedo] 1) *prigovarač, prosvjednik, legis; dictaturae; malae rei. 2) posrednik, jamac.*

1. **Intercedo**, ōdi, ōsum, 3. [inter-caedo] *pròrezati, rãzrezati, probosti, montem probiti, pontem, razvaliti; † venas fontis, odvesti; † jugum mediocri valle intercisi a castris, odijeljen; † colles intercisi vallibus; prësjeđeni; napose † i. commentarios, izrezati listove iz računarske knjižice.*

2. **Intercedo**, ōdi, = 3. [inter-cado] *pasti među što, nullum telum vanum inter arma et corpora; tp. a međutim se dogoditi, sluđiti se, si quae i. b) izgubiti se, propasti, sortis humanae commercium vi metus, (Tac.); * alcu; (Liv.) memoriã alcjs, ispasti iz . . ., zabòraviti se; * inimici; * nomen; * alqd tibi.*

Intercedo, — — 3. [inter-cano] *pjevati uza što, jedn. Hor. ep. ad Pis. 194.*

Interceptio, cēpi, cēptum, 3. [inter-capio] 1) *uhvatiti, uloviti, dòčekati, ùzēti pila; naves; literas, uzeti; commeatum; complures hostium; venenum; a suis interceptus, odrùžen; * hastam, pògoden kopljem drugomu nãmijenjenim; napose predēti, ùgrabiti; honorem; agrum ab alquo; † pecunias e publico; * alcu urbem; * intercepta colla, bez vrata; odl. prije vremena, prije reda oteti, ùgrabiti, pas. ùmrjeti, † interceptus veneno, † rex mortalitate interceptus; interceptus; * i. Cererem, usjev ùništiti; † qui Dareum cum Besso interceperat, koji D. sa B. otpravi s ovoga svijeta. 2) prèkinuti, prësjeđi, medium iter; omnia opportuna loca; † pedestre iter; † usum aurium.*

Interese, adv. [intercisi] *prèkinuto, dicere.*

Intercludo, ūsi, ūsum, 3. [inter-claudio] 1) *zaključati, zatvoriti, prijeđiti, alcu fugam, aditum; † spiritum, disanje. 2) rãstaviti s kim, ne dati komu doći do, alqm re frumentaria, commeatu, ab exercitu. Odl. prijeđiti, dolore intercludor, quominus etc.; * saepe illos aspera ponti interclusit hiems; također prësjeđi, rãstaviti, alqm in iis*

insidiis, quas etc., angustiis intercludi; Caesarem exercitibus et locorum angustiis facile intercludi posse.

Interclusio, ōnis, f. [intercludo] *prijeđenje, zaustavljanje, animae, disanja, jedn. Cic. de or. 3, 46, 181.*

Intercolumnium, ii, n. [inter-columna] *interkolunij, razmak među stupovima, prostor među dva stupa.*

Intercurso, curri, cursum, 3. 1) *upr. trčati među odl. a) stupiti među što, posredovati, jedn. Cic. Phil. 8, 6, 17. b) pòtkrasti se, umiješati se među . . ., his laboriosis exercitationibus dolor nonnunquam. 2) među tim poteće, ipse i. Vejosa, jedn. Liv. 5, 19, 4.*

Intercurso, i. [intenz. od inter-curo] *opetovano dolijetati, segnius intercurrent barbari, Liv. sve slabije dolijetaju navaljujući.*

Intercursus, us, m. *nagli dolazak intercursum narupivši, Liv.*

Intercus, ūtis, adj. *pòtkošan, aqua i, vodenã bolest.*

Interdictio, dixi, dictum, 3. 1) *prigovoriti, zabraniti, ne dati, alcu alqa re; † alcu domo, † domo; (Nep.) interdici non poterat socero (abl.), genero (dat.); male rem gerentibus patriis bonis interdici solet; * † alcu alqd; * interdicta voluptas; nullo proposito praemio, sed etiam interdicto; † (rijetko) bez dat. s acc. o. inf.; (s dat. i bez dat.) s ne, ut ne; praecipit atque interdicat — unum omnes peterent (zavisno od praecipit) Induciomarum neu (s obzirom na i.) quis quem prius vulneret etc., Caes. b. G. 5, 58, 4; u savezu apl., Ter.; * petere interdicta. Napose i. alcu aqua et igni = zabraniti komu vodu i vatru, prognati (v. interdictio); i. sacrificiis, isključiti iz bogoslužja, izopćiti. 2) t. t. o pretoru: privremeno odrediti, dok se prijeporna stvar sudbeno ne riješi, osv. kod tužaba o posjedu, de vi; s ut; uopće, odrediti, oštro naložiti, familiae valde i. ut uni dicto audiens sit, jedn. Cic. r. p. 1, 39, 61.*

Interdictio, ōnis, f. [interdico] *zabrana, i. aquae et ignis, izgon, (izrečen čas protiv odsutna građanina rimskoga, koji je sam od sebe otišao u izgon, da se ukloni većoj kazni, kojim se njegov dragovoljan izgon pretvaru u zakonit, čas protiv prisutna, uslijed koga je morao otići u izgon).*

Interdictum, i, n. [interdico] 1) *zabrana, 2) t. t. privremena naredba, odluka pretorova, interdikt osv. u parnicama o prijepornu posjedu (sr. interdico), interdicto cum alquo contendere; i. odredba pretorova, kojom se daje skrbnik ludaku ili slaboummu. Hor. Interdiu i (prekl.) -dius, adv. [inter-dies] obdan, danju (opp. nocte ili noctu).*

inter-dūctus, us, m. *interpunkcija*, jedn. *Cic. or.* 68, 228.

interdum, adv. *kadšto*, (sr. nonnunquam). interdum — alias, (Ter.) nonnunquam — interdum; interdum — nonnunquam; interdum; † interea.

interdūo (= interdo) i **interdūm** (drevna forma konjunktiva) *mariti, hajdži*, Plaut.

inter-eū, adv. 1) *medutim*, i. tamen dum haec etc.; cum i; (Com.) i. loci. 2) *kadšto*, suprotno: *medutim ipak, opet* cum i. * tamen i.

inter-co, ii, itum, 4. *zalažiti, prestajati, iščezavati, pòginuti, izgubiti se, propadati*, (Irepcije od pereò), muriae stilla magnitudine maris; sacra; ignis; literae; naves naufragio; navis, * segetes; * novae lunae; * aestas; pecunia publica largitione magistratum quotannis, *ne ostaje ništa*; usus tormentorum, *osujeti se*; labor; * verba; * verborum vetus aetas; † itineris vestigia; † summum illud (numen) et aeternum neque imitabile neque interitum, *prolazan*; o *čeljadi*: *pòginuti*, aut ferro aut fame; vel hostium ferro vel inopia (Plaut.) qui per virtutem perit (*lijelom pogibe*), at non interit (*ne propada, čije ime i slava ne propada*) non interire animas; intereo ab alquo; † multa milia interisse (*kasno*) suis manibus; (Ter.) *interit, propadoh*; (Hor.) *inteream si etc., propao, ako itd.*

inter-ēgulto, i. *jahati među*, s acc., ordines; † agmina; *apsol.*

interfūto, ōnis, f. [interfor] *upadānje u riječ, prekidaње govora govorom*.

interfēctio, ōnis, f. [interficio] (*rijetko*) *ubice, umorstvo*.

interfēctor, ōris, m. *krvnik, ubica, ubojica*, eorum; (Just.) fratris, parentis sui.

† **interfēctrix**, icis, f. [interficio] (*rijetko*) *krvniča, alejs*.

interficio, fēci, fectum, 3. [inter-facio] *ubiti, usmriti, umoriti, uopće* (sr. neco, jugulo, occido, trucid) alqm; alqm insidiis; exercitum (Nep. Eutr.), *hametom potući, uništiti*, se ipsi interficiunt, jedn. *Caes. b. G.* 5, 37, 6. *ali samo se i. Serv. u Cic. ep. Curt.* 8, 11, 20.; * *messes*, (Plaut.) *fructum, uništiti*.

inter-fio, (preth.) *propasti, pòginuti, pogibati*.

inter-fūo, uxi, — 3. *tedi među . . .*, Naupactum et Patras; aurum argentumquo cumulo aliarum rerum interfluens, Liv.; † media moenia; † saxa.

inter-fōr, dep. 1) (*ne upotrebljava se u prvom licu prez. indik.*) *prekidati komu govor, presjeći komu riječ*, alqm; *apsol.*, Liv. Verg.

interfūsus, [inter. i fundo] *razliven među . . .*, * novies Styx interfusa; nitentes aequora Cy-

cladas; * maculis interfusa genas, *pjegavih lišća*.

inter-ibi adv. *medutim*, Plaut.

interim, adv. [inter] 1) *medutim, među to* (o časovitu događaju; sr. interea). Odt. a) *za sada*. b) *pored svega toga*. 2) † *kadšto* interim — i. *sad — sad*.

interīmo, ēmi, emptum, 3. [inter-emo] *upr. isred rada uzēti koga*, odt. *maći, uništiti, usmriti*, alqm; alterum jussit interfici, quia viam demonstravisset interimendi sui; stirpem fratris virilem; se; * uxorem laqueo; me oratio, Plaut.; me interimunt et exanimant hae voces Milonis, *zadāja mi smrti strah*; i. *sacra*.

interīor, adj. u komp. (sr. intimus) [intra] *unutarnji*, pars aedium; * domus; nationes i., u *unutarnjoj zemlji, nutranjski*; (Eutr.) Arabes, u *unutarnjosti zemlje stanujući*; epistola interiore, *usred lista*; supst. interiora regni (Liv.) *unutarnjost kraljevine*. Odt. cursus, * *gyrus i. — manji*, * *rota i.* (kod utrčavanja) *kolo bliže cilju*; * *notā Falernum, vrsta, koja se čuva u pivnici, dalje unutra, t. j. plemenitiye*; * i. *radit iter, drži više iznutra trkalište*; * *ibat interior t. j. (kao odličniji) desno pratioču*; naves i. *icibus tormentorum, bile su preblizu, da bi ih pogadala metala*, i. *periculo vulneris, bliže neprijatelju tako, da ga nije mogao raniti*; tp. *societas, amicitia i. iskrenije, pouzdanije*; † *aulici*; interius est ejusdem esse civitatis; consilia; timor i., *veći*, literae, čemu treba dubljega istraživanja.

interītio, ōnis, f. (*rijetko*) i **interītus**, us, m. [interio] *propadānje, propast*, interitus legum, exercitus, Caesaris, consulum; voluntarius; pl. *omnium interitus atque obitus*.

interīus, 1) komp. *od interior, koje v.* 2) komp. *od intra, što vidi*.

inter-jācoo, — — 2. *ležati među . . .*, s dat.; *apsol.*

interjēctus, us, m. [interjicio] *umetak*, interpositu interjectuque terrae (*među sunce i mjesec*); † *interjectu temporis, dopuštenim rokom*; † *interjectum (rok) dierum paucorum petere*; † *interjectu noctis, iza noći*.

interjicio (interjāc.), jēci, jēctum, 3. *baciti, staviti, metnuti među što, umiješati među . . .*, cohortes; *pren.*, † *preces et minas*; † *pleraque sermone Latino. Često partic. interjectus, stojeći, ležeći, nalazeći se među . . .*, solitudines; aer interj. inter mare et caelum; nasus oculis; regio inter Romam et Arpos; quasi longo interjecto intervallo, *iza mnogo vremena*; longo spatio navigationis interjecto; spatio interjecto, *u daljini*; o *vre-menu*, aliquot diebus interjectis, *nakon . . .*;

anno interjecto; interjecto spatium, *iza nekoliko vremena*; hac mora interjecta, *za toga oklijevanja*; librum interjicere, *pisati među relke*. **inter-jungo**, junxi, junctum, 3. *(rijetko) među sobom svezati, spojiti*, tum dextrae interjunctae, *rukovati se*, Liv.

inter-labor, lāpsus, sum, dep. 3. *provladiti se, teći*, * inter enim labuntur aquae, Verg.

inter-lēgo, lēgi, lectum, 3. *zbirati, s tmežom*, frondes interque legenda, *da gdješto otkinu*, Verg. georg. 2, 366.

inter-lino, lēvi, litum, 3. 1) *mazati među* . . ; caementa luto interlita, Liv., muri bitumine interliti, Curt. 2) *dokaznice brisanjem pojedinih riječi iskriviti*, tabulas testamentum.

inter-lōquor, locūtus sum, dep. 3. *prėsjeđi komu riječ, mihi*, Ter.; † ipse raro et breviter interlocutus.

interlūceo, ūxi, — 2. 1) *probijati svjetlošću, prosijevati*, duos soles interluxisse; † terrena quaedam atque etiam volucra animalia plerumque i. (u jantaru); *impers! noctu interluxisse, da se na jednom provedrilo i opet smrklo*. 2) * *providan biti, tanak* . . , corona (militum). 3) *tp. pokazivati se, vidljiv biti*, quibus inter gradus dignitatis et fortunae alqd interlucet, *(ima razlika)*.

interlūnium, ii, n. [interlunus, adj., inter-luna] *mijena, mlada*, sub interlunia, Hor.

inter-lūo, — = 2. *o vodi, prōtjecati, teći među* . . , † fretum quod Capreas et Surrentum interluit.

inter-menstruus, adj. *među dva mjeseca*, intermenstruo tempore, *za mlada*, za mijene; *supst. intermenstruum*, i, n. *mlad, mijena*.

1. **in-tōrminātus**, adj. *neograničen, neizmjeran*, magnitudo regionum.

2. **inter-minatus gl.** interminor.

inter-mīnor, dep. 1. (Com.) (i -no, Plaut.) *prijetiti, groziti se*, viro vitam, *prijetiti, da će mu uzeti život*; s acc. c. inf.; *prijeteći zabraniti, s ne*, Plaut. Ter.; (Hor.) *pasiv*, cibus interminatus.

inter-misceo, miscui, mixtum, 2. *miješati, pomiješati među* . . , * *aleui undam*; * *foris petita patriis verbis*; (Liv.) *turbam indignorum dignis*; (Liv.) *intermixti hostibus*.

intermīscio, ōnis, f. [intermitto] *popuštanje, prekidanje*, officii; epistolarum, *dopisivanja*; verborum, *isprekidanost rečenica*; per intermissiones has intervallaque.

inter-mitte, mīsi, mīssum, 3. 1) *tranz. 1) metnuti, staviti među, umetnuti, u partio. perf. pas.*, trabes paribus intermissae spatiis; *valle intermissa, budući da je bila dolina među itd. okraj doline*; intermissa nocte, *budući da je međutim nastala noć*; također *ostaviti*

prazno među, prosto, pusto, u partio. perf. pas., pars oppidi a flumine intermissa, *gdje rijeka prestaje, kamo ne dopire*; loca custodibus intermissa; *quā erat opus i., gdje bijaše praznina*; per intermissa munimenta, *moenia, rupe*; † nunc continua, nunc intermissa (*ostanjeni*) tecta villarum; medioeribus spatiis intermissis, *u priličnim razmacima*; perexiguo intermisso spatium; intermissis circiter passibus CCCC, *do 400 koraka udaljeno*. 2) *prem. a) djelovanje privremeno prekinuti, ostaviti, iter*; opus; studia; proelium; ludorum sollemnia; cultum agrorum; * *laboram*; * *bella (o Veneri)*; non intermisso navigandi labore; *s inf.*; *pas. medijal. popustiti, prestati*, media circiter nocte vento intermisso, *kad oko ponoći nasta bezvjetarje*; intermissa libertas; paulum, *intermissā flammā*; † intermissus tam diu mos; genus vocis intermisso spiritu, *glasovi izvedeni prekinutim disanjem, staccato*; * *intermissa verba, isprekidane*; ali verba ab usu quotidiani sermonis, *intermissa, što se ne upotrebljavaju više*. b) *vrijeme propustiti, puštati, da prođe*, diem, noctem tempus; nullum tempus, diem, quin; tempus a labore, ab opere intermittitur, *odmarā se lko od posla*; nulla pars nocturni temporis ad laborem intermittitur, *nijedno doba noći ne propušta se*; triduo intermisso, quinque, paucis intermissis diebus, *iza ili nakon itd.*, intermisso spatium, *iza nekoliko vremena*. 3) *službu na neko vrijeme ne pōpuniti*, magistratibus intermissis, *jedn. Caes. b, G. 7, 33, 4*.

II) *intrans. za malo odustati, prekinuti se, prestati*, quā flumen i., *ne teče*; hostes subeunt, non i., *bez prestanka dolaze, primate se*, navaljuju; † non i. proelia; sic canere coepisse, *ut nihil intermitterent, bez prestanka*.

inter-mōrior, mortuus sum, dep. 3. *mirući, sahnuti, prōpadati, u prilici*, civitas intermoritur; intermoriuntur reliquiae conjurationis; memoria intermortua; conationes intermortuae, *kao zamrle, (kao da ih nema više)*; (Bithyn. u Cic. ep.) nullum officium tuum apud me intermoriturum (esse); † ignis, *događa*; također *gotovo mrijeti, onesvijestiti se*.

intermūdia, ōrum, n. [inter-mundus *prijevod grčkoga μετακόμια*] (sc. spatium) *prostori među svjetovima*; tanquam ex Epicuri intermundis descendisset Cic., *jer po Epicurovu nauku među tim svjetskim prostorijama bogovi žive ne upravljajući svijetom*.

inter-mūralis, adj. *među zidovima*, amnis, *jedn. Liv. 44, 46, 7*.

inter-natus, adj. *zarađao među* . . .

internecio (internecio) ōnis, f. [inter-neco] *pokolj, poraz, exercitus, hametom potučena; civium; ad internecionem deleri, sasvim; Lucerni ad i. caesi; illa bella, quae ad internecionem (na život i na smrt) gesta sunt; ad i. adducere gentem; prope ad i. gente ac nomine Nerviorum redacta; † ad i. persequi.*

internecivus (internecivus), adj. [internecare] *krvni, zatoran, bellum; (Just.) odium.*

inter-neco, — 1. *poklati, potući, uništiti, hostes, jedn. Plaut. Amph. 1, 1, 34.*

* **inter-necto**, — 3. *vezati, fibula crinem auro, zlatom veže.*

inter-niteo, — 2. (Curt.) *prosijevati, prosjaivati, probijati, qua sidera internitebant; internitente lucis fulgore; gemmae internitentes, caeli fulgor internitens.*

internodium, ii, n. [inter-nodus] (*prekl. i pjesn.*) *prostor među dva zgloba.*

inter-nosco, nōvi, — 3. *razabirati, razaznavati, razlikovati, geminos; visa vera sint an falsa; secerni blandus amicus a vero et internosci potest; (Hor.) i. mendacem verumque amicum.*

inter-nuntio, i. *preko posrednika raspričati, s quæst. indir., Liv. 42, 39, 4.*

inter-nuntius, ii, m. i -tia, ae, f. *posrednik, posrednica.*

internus, adj. [intra] *unutarnji, domaći, * arae; † discordiae; † bellum; † supst. interna, ōrum, n. domaći poslovi.*

in-tēro, trivi, tritum, 3. *udrobiti, posloviđ. (Tac.) tute hoc intristi; tibi omne est exedendum.*

interpellatio, ōnis, f. [interpello] *prekidanje, smetanje, zapreka, in literis sine alia interpellatione versari; † opportuna.*

interpellator, ōris, m. [interpello] *prekidáč, smutljivac, sine interpellatoribus.*

inter-pello, i. 1) *præsjeći riječ, prekinuti, zaletjeti se u riječ, prigovoriti, crebro dicentem; loquentem ducem; interpellando trahere tempus; pregn. (jedn. Cic. Verr. 2, 1, 28.), navesti kao prigovor, quod interpellavit Hortensius. 2) uopće: prijeđiti, smetati, zaustavljati, prekidiati, alqm in jure suo; comitia, victoriam, osujetiti; † otium bello; tota res bello interpellata; † satietatem epularum ludis; i s ne, (Brut. u Cic. ep.) quominus; s inf., quantum interpellat inani ventre diem durare, t. j. koliko je dosta, da ustrajem itd., jedn. Hor. sat. 1, 6, 127. 3) † napadati, navaljivati na koga molbama ili pitanjima.*

interpellis, e, [inter i polio] *gladanjem podočljen, iskićen, veteres mulieres, Plaut.*

inter-pōlo, i. [inter-polio] (*o sulnaru*): *snova uglatiti, uglačati, togam praetextam, nanovo urediti, i. tabulas iscriviti.*

inter-pōno, pōsui, pōsitum. 3. 1) *staviti, metnuti, položiti što među što, pilas, elephantos; † pedites turmis; † levem armaturam inter equites; † rege interposito, umiješavši kralja; † interposita locorum iniquitate. Napose: uplesti, u metnuti u govor, nullum verbum; ne inquam et inquit saepius interponeretur; takoder u metnuti, menses intercalares. 2) tp. a) o vremenu: puštati, da mine, prode, pas. prodi među..., spatium ad recreandos annos; spatio interposito, iza nekoliko vremena; paucis diebus interpositis, nakon itd.; interposita nox. b) dopustiti, da se što dogodi, da što nastane, moram, zavući, zategnuti; nullam moram insequendi Antonium, upotrijebiti svači čas, nullam moram, quin, ni časa ne pōčasiti itd.; tridui morā interpositā, oklijevajući tri itd.; neque ulla belli suspitione interposita, budući da nije bilo nikakve sumnje; nulla dubitatione interposita; † non longa cunctatio interponitur; i. operam, studium, laborem, uložiti. c) posredujući ili prijeđći dopustiti, da se što dogodi, uđiniti, da se što dogodi; napose: navesti kao razlog, odrediti, upotrijebiti kao izliku, i lice koje uplesti, pozvati za posrednika, pomoćnika, učesnika, svjedoka, iudicium suum, edictum; decretum; auctoritatem; multas querelas de re publica; fidem suam in alqd, † in alqa re, zadati riječ tako reći kao zalog; takoder fidem reliquis (dat.) i., omni fide interposita; fidem publicam (zadati), iusjurandum i.; interposita causā, pod izlikom; inter iudices, testes, accusatorem; se interponere, posredovati, umiješati se, uđinuti se, se in pacificationem, se bello; † se scriptis Caesaris; se audaciae alqis, protiviti se, oprijeti se; aps. se i. d) iscriviti, (umecima) ili pōdmetnuti, rationes populorum, Cic. Verr. 3, 75, 175.; interpositi sunt gladiatores „pōdmetnuše (t. j. Sula) gladiatore, t. j. ljude namijenjene ad caedem ac tumultum, izdavaše za gladiatore“.*

interpōsitiō, ōnis, f. [interpono] *umetanje, upletanje, certarum personarum, jedn. Cic. de inv. 1, 6, 8.; napose: umetanje riječi u spis već gotov, una; † novorum.*

interpōsitus, m. [interpono] *dolazak među što, interpositu terrae, (među sunce i mjesec) jedn. Cic. n. d. 2, 40, 108.; sr. interjectus.*

interpres, ōtis, comm. 1) *upr. posrednik govornik, odl. posrednik, pacis; iudicii corumpendi; * divum, o Merkuriju; * harum curarum, uzročnica ljubavne muke, o Junoni,*

jer sklapa ženidbe. 2) tumač, juris; poeta-
rum; interpretes internuntique Jovis, o augu-
rima: i. comitiorum, da li valjaju comitia (o
haruspica); divum, gatač (Verg.), gatačica,
Liv. 3) tumač, appellare, audire alqm per i;
loqui sine interprete; odi. i. prevodilac.

interpretatio, ōnis, f. [interpretor] tumačenje,
juris; + sinistra erga eminentes interpret; na-
pose konkr. prijevod, (prevodeno), foe-
deris.

interpretor, dep. (u perf., osb. u partic. perf. i
pasivno) 1. [interpres] 1) biti posrednik;
memoriae alejs, pomoći, t. j. pogoditi, jedn.
Plaut. Epid. 4, 1, 25. 2) tumačiti, razlo-
žiti, somnia, fulgura; religiones, razjasniti;
fallaciter portenta; nomen legis; s. acc. o. inf.,
pomoeium postmoerium esse, Liv. Napose
a) prevoditi (više prema smislu), etiašav
non hanc, quam interpr. modestiam; episto-
lam, scriptores; pasiv., ubi ex Graeco carmine
interpretata recitavit; ut ex libris ex Punicis
interpretatum est. b) razumijevati, shva-
ćati, pojmiti, prosuđivati, male; alqd in
mitiorem partem; felicitatem alejs grato animo,
drage volje priznati; + beneficia grate; sen-
tentiam alejs recte; voluntatem alejs; eam sa-
pientiam interpretantur, oni razumijevaju to
pod mudročću; modestia haec, quam ita in-
terpretamur, ut dixi, u rečenom smislu; quo-
rum facta quemadmodum interpretaris? kako
sudiš o njihovim djelima? omnia ista ego alio
modo interpretor, o svem tom sudim ja druk-
čije; me de tua liberalitate ita interpretaturum,
da ću ovako suditi o . . . ; interpretabatur se
jurejurando esse liberatum, on je tumačio, da
itd.; quid eos interpretari putas, cum hoc fa-
ciunt? što misliš, da hoće reći njihov postu-
pak? tu, quid ego privatim negotii geram,
interpretabere imminuendo honore senatorio?
hoćeš li, što ja lično radim, tako da tumačiš,
da umanjiš senatorsko dostojanstvo? (Tac.)
apud civitatem cuncta interpretantem, koji svemu
pripisuje neku važnost, famam alejs, pojmiti,
protumačiti sebi. c) zaključivati, izvo-
diti, consilium ex necessitate, voluntatem ex
vi interpr., iz nužde zaključivati na namjeru;
quae (hominum vestigia) ille non ex agri con-
suetudine, quam cernebat, sed ex doctrinae indi-
ciis interpretabatur. d) izraziti se o čem
odlučno, odlučiti, neque, recte an perpe-
ram, interpretor, jednom Liv. 1, 23, 8.

inter-primo, prēssi, prēssum, 3. [premo] zgnje-
ćiti, alcuī fauces, jednom Plaut. Rud. 3, 2, 46.

interpunctio, ōnis, f. [interpungo] rāstavlja-
nje riječi tačkama, interpunctione verbo-
rum, jednom Cic. p. Mur. 11, 25.

inter-pungo, pūnxi, pūnctum, 3. razlučivati,
rāstavlјati riječi tačkama, interpuncta

narratio, kako treba rāstavlјeno; supst. in-
terpuncta verborum, omanja stanka, pauza
(među krajem jedne i početkom druge reče-
nice u periodu) interpunctioja, interp. ar-
gumentorum, odmor, stanka među pojedinim
dokazima, Cic. de or. 2, 41, 177.

inter-quiēseo, quiēvi, — 3. pođivati, miro-
vati, stati malo međutim, cum haec dixissem
et paulum interquievissem; + u čitanju; +
pren. lites.

inter-regnum, i, n. među vladā, 1) za krā-
ljevā, vrijeme među smrću jednoga kralja i
izborom njegova nasljednika, za koje je imao
svakih pet dana drugi senator kao interrex
(s ostalim senatorima) najvišu vlast. 2) za
republike, vrijeme, kad nije bilo konzula s ko-
gagod razloga; za izbor novih konzula i za
privremeno izvršivanje najviše vlasti bi iza-
brān senator iz patricijskoga staleža za in-
tereksa, interregnum inire, nastupiti među-
vlade; eo anno interr. initum, nasta među-
vlade; res ad interr. venit, adducitur.

inter-rēx, ēgis, m. privremeni kralj, in-
tereks; v. interregnum; interregem prodere,
creare.

interritus, adj. neustrašljiv, + ad omnia;
+ vultu interrito; + animi magnitudo; * classis
int. fertur, neustrašena; * mens leti.

interrōgātio, ōnis, f. [interrogo] pitanje, na-
pose a) kao sudb. t. t., ispitivanje, saslu-
šavanje, apsl.; + testium. b) t. t. dijalektike,
jer su dijalektici često izvodili silogizme pi-
tanjem, zaključak, silogizam.

interrōgātiuncula, ae, f. [dem. od interrogatio]
kao t. t. dijalektike, neznatno pitanje, mi-
nutae, angustae interrogatiunculae.

inter-rōgo, 1. 1) pitati, upitati što ili za što
koga, me Graece, is cum interrogaretur, utrum
(kajega od oba) pluris patrem matremne fa-
ceret; + s ubi, cur; illud; haec; pusionem
quendam quaedam geometrica; (Tac. Agr.
34.) vestros oculos interrogate; sententiae in-
terrogari coeptae sunt; sententiam interroga-
tus; supst. ad interrogata respondere. Napose:
na sudu pitati, saslušati, testem; bene
testem; + testes in reos. 2) tužiti koga,
zvati na sud, lege ili legibus; + aps.

inter-rūmpo, rūpi, rūptum, 3. 1) razvaliti,
rāstrgati, rāstaviti, razlomiti, pon-
tem; interrupto (prēsječkāvši) medio agmine;
interrupta acies; + venae interruptae, otvorene;
interruptae voces; hos interruptos esse, rā-
stavljēni; * interrupti (pojedine) ignes; neque
tam facile interrupta contexto; tp. prēki-
nuti, smētati, orationem; colloquia; iter;
interruptum officium, interr. consuetudo; *
opera.

interrupte, adv. [interruptus] *prèkinûto, is-prèkîdâno*, non interr. narrare, *jednom Cic. de or. 2, 80, 329*.

inter-saeptio, saepsi, saeptum, 1) *ograditi, za-čèpiti*, foramina; quaedam operibus. 2) *pren. prèsjedi*, iter; urbem vallo ab arce, *odijeliti*; alcui conspectum abeuntis exercitus; *zastrijeti*.

inter-scîndo, scîdi, scîssum, 3. *ràstrgati*, *razvaliti*, pontem, aggerem; † venas, *otvoriti*. *Odale ràstavljeni, dijeliti*, Chalcis adeo arto interscinditur freto.

intersæpio v. intersaeptio.

1. **inter-særo**, sævi, situm, 3. (*pretkl. i pokl.*) *si-jati među*, *partio*. † intersitus *nalazedi se u*, *među itd.*, *praedia agris*.

2. **inter-særo**, særui, sèrtum, 3. *ûmetnuti, do-dati*, * oscula mediis verbis; intereuserens causam, *navodeći za uzrok, Nep.*

† **inter-sisto**, stîti, 3. *stâti u . . .*, *zâpèti, zâpinjati*, non interistentes offensantesque.

inter-spîrâtio, ônis, f. (*rijetko*) *prèdisânje*.

inter-stinctus, adj. [*partic. od interstignuo*] 3. *piknjicama posut*, facies interstincta medicaminibus, *posuto, Tac.*

inter-strâsus, adj. [*partic. od neòbičnôga intersterno*] (*rijetko*) *među što pòstavljen*, *metnut*, arenae vice bitumine interstrato, *Just.*

* **inter-strêpo**, —, —, 3. (*rijetko*) *kliktati*, olores anser, *graktati*.

inter-strîngo, —, —, 3. *stegnuti, sâpèti*, gulam, *sapeti grlo (komu) jednom Plaut. Aul. 4, 4, 31*.

intër-sûm, 1) *biti, nâlaziti se, ležati među . . .*, a) o prostoru, Tiberis inter eos; via. b) o vremenu, XLVI anni inter primum et sextum consulatum; *aps. Odalle tp. razlikovati se*, hoc pater ac dominus (*Ter.*) *tim ili u tom itd.*; quod ab eo nihil; in his rebus nihil omnino, *nema posve nikakve razlike*, tantum id interest, *veneritne — an etc.*; int. alqd inter laborem et dolorem; inter optime valere et gravissime aegrotare nihil prorsus interesse; *jednom Cic. Att. 5, 19, τὸ νῦν αὖτ' interest τοῦ φθονεῖν (po grčkoj konstrukciji)*. 2) *biti kraj čega ili u čem, prisutan biti, biti kod, u ili na . . .* (*sr. assum*), in convivio; in rebus; negotiis; convivio; rebus divinis; proelio; * intererit Sattyris paulum pudibunda protervis (*Tragoedia*), *pojavit se među satirima (na koliko su se satirdrame odmah iza tragedije prikazivale)*; † sacrificanti; *apsl. 3) impers. interest, stoji do toga, stalo je do toga, znamenito, važno, zanimivo je, meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, meni, tebi itd, je do toga;*

također *cuja mjesto* *cujus*; *alejs*; *rei publicae*; *magni*, *permagni*, *parvi*, *pluris*, *tanti*, *quantum*, *valde*, *magis*, *maxime*, *magnopere*, *quantopere*, *parum*, *minime*, *multum*, *tantum*, *plus*, *plurimum*, *paulum*, *nihil*, *alqd*; *hoc*, *id*, *illud*, *quod* *int.*; *s inf. ili s acc. o inf.*, *s ut, ne ili s quæst. indir.*; *jednom Cic. Att. 3, 19. meâ loci natura interesset*; *magni ad honorem nostrum (po itd.)*, *quam etc.*; (*rijetko*) *u tom smislu s gen.*, *multum int. rei familiaris tuas (što se tiče tvoga imutka, za tvoj itd.)* *te venire, Cic. fam. 4, 10, quanto opere rei publicae communisque salutis intersit, manus hostium distineri, Caes. b. g. 2, 5, 2; † nihil significationis intersit.*

* **intër-tæxo**, tæxui, tæxtum, 3. 1) *ûtkati, uplesti*, flores hederis. 2) *protkati*, *chlamys auro intertexta*.

intër-trâho, trâxi, 3. *ispod ruke ûzèti, jedn. Plaut. Amph. 2, 2, 41*.

intèrtrimentum, i, n. [*inter-tero*] 1) *istarak*. 2) *tp. gubitak, šteta, kvar*; *sr. detrimentum*.

intèrturbâtio, ônis, f. [*interturbo*] *smètnja, zabuna, nemir*, animi, *jednom Liv. 23, 8, 7*.

intër-tûrbo, 1. *zabunili, uznemirivati, smétati, Plaut.*

intervallum, i, n. [*inter-vallus*] *upr. prostor među dvije palisade, 1) međuprostor, udaljenost*, signi; *locorum et temporum*; *pari interv.*; *ex intervallo, iz daljine*; (*Verg.*) *longo sed proximus intervallo*. 2) o vremenu: *međudoblje, vrijeme među . . . rok, stanka, literarum*; *annum regni = interregnum*; *sine intervallo (bez prestanka) loquacitas*; *dicere intervallo, na odmore*; *ex intervallo, iza du-ljega vremena*; *ex tanto intervallo, tanto int.*; *longo, satis longo interv.*, (*Suel.*) *magno interv.*; *hoc intervalli datum*. 3) *razlika*, quantum intervallum inter te et illum interjectum putas? † **inter-vello**, vèlli i vûlsi, vûlsum, 3. *pren. iš-čûpati (isred . . .)*.

inter-vènio, vèni, vèntum, 4. 1) *doći među ili u što za radnje, dolaziti ka . . ., naći se, ukazati se kod*, huic orationi; † *incendio*; (*Ter.*) *neminem curiosum intervenire (stati na put, smétati) nunc mihi, qui etc.*; (*Ter.*) *uhi de improviso interventum est mulieri*; *apsl. 2) tp. a) o vremenu: (međutim) dogoditi se, i tim prèkinuti, smétati, protiviti se, prijeđiti, na put stati, nox proelio*; * *plau-gor verbo omni, za svakom riječi udari se u prsi*; *Sabinum bellum coeptis, prekinu itd.*; his cogitationibus avitum consilium; *exigua fortuna sapienti*; (*Ter.*) *nulla mihi res posthac potest intervenire tanta, quae etc.*; (*Ter.*) *narrabit omnem rem, quae inter nos intervenierit, što se dogodi*; (*Tao.*) *ludorum dies, qui cogni-*

tionem intervenerant; *apsl*, mirificus quidam casus; ultimum de caelo, quod comitia turbaret; affinitatem, cognationem, praeterea foedus intervenisse, *nastade*. b) *posredovali ili prijeđiti, miješati se u što, svojim ugledom djelovali na što s ne; † villicus; † o vladaru preloru.*

Intervētor, ōris, m. [intervenio] (*rijetko*) *prekidač, mutljivac*, vacuo ab interventoribus del.

Intervētus, us, m. [intervenio] *dolazak*, hominis; noctis; malorum; † *tp. pomoć, posredovanje.*

Inter-vërto (*starije* intervörto), vërti, vërsum, 3. 1) *pronõvjeriti, zatõmili*, regale domum; † publica vectigalia; novies millies HS paucissimis mensibus, *räsuti*; interversis patroni rebus; *pren.*, promissum et receptum (consulatum) interv. et ad se transferre; interversa (*prekođivši*) aedilitate. 2) *õteti, prèvariti*, alqm muliere, *Plaut.*

Inter-viso, visi, 3. *od vremena do vremena pohoditi, pòlaziti*, domum, *Plaut.*; crebro intervisio; alqm; (*Ter.*) ubi femina manipulos intervisat (*na neko vrijeme pohoditi*), signa adent.

Inter-vólto, 1. [*intenz. od intervolo*] *obljetati među, jednom Liv.* 3, 10, 6.

Intestābilis, adj. s † komp. (*koji nije vrijedan, da bude svjedok*), *sloga nepošten*, homo improbus intestabilisque; (*Hor.*) int. et. sacer; † saevitiae.

Intestātus, adj. 1) (*Com.*) *neposvjedočen, nedõkázán svjedocima, i neupoznan u igri riječi u Plaut. mil.* 5, 1, 23. 2) *koji (pred smrti) nije uđinio oporuke*, mortuus est int.; *odalle abl. intestato mori, bez oporuke.*

Intestinus, adj. [intus] 3. 1) *unutarnji, domaći, obiteljski*, malum, perniciēs; bellum; caedes, ubistvo rođaka. *Napose kao supst. intestina*, ōrum, n. *orijsa*, (*sr. exta, viscera*), *utroha.*

Int-tæxō, tæxui, tæxtum, 3. 1) *utkati, uplesti*, * *purpureas notas filis*; * *intextus puer*, * *intexti Britanni*; *po svoj prilici isto tako*, viminibus intextis, *Caes. d. G.* 2, 33, 2. * *costas, namjestiti*; * *tribus tauris intextum opus, trima bičjim kožama prevuđeno*; *tp. uplesti, umiješati, ispreplesti, i u govoru*, venae toto corpore intextae; alqd in causa; parva magnis; * *facta chartis, napisati*. 2) *oplesti, oviti, omotati*, * *hastas foliis*; * *palmas paribus armis*; * *truncos*; † *vestes auro intextae, zlatom izvezene, prõtkane.*

Intibum, v. intūbum.

Intime, adv. [intimus] (*rijetko*) 1) *najpouzdanije, najiskrenije, usrdno*, alqd uti, 2) *što toplije*, commendari alicui ab alqd.

Intimus, adj. [intra] *sup. od interior* 1) *najunutarniji*, in int. sacrario, u *najunutarnijem svetištu*; abdidit se in int. Macedoniam, u *nutrašnost Macedonije*; spelunca intim., *najunutarniji dio spilje*; * *angulus, najskrovitiji*; *tp. a) najkrepđiji, najjači*, vis Scipionis; † *vires*. b) *dubokõuman*, disputatio; philosophia; artificium; disputatio est intimae artis, *pripada na najtanje polje umjetnosti*. o) *najskrovitiji, najpouzdaniji, najiskreniji, najusrdniji*, consilia; amicus; † *intimi amicorum*; amicitia; familiaritas; intimus alicui, *najpouzdaniji prijatelj*; (*Ter.*) int. est consiliis eorum; *supst. intimus*, 1. m. *pouzdanik, glavni prijatelj*, *Catilineae*; ex meis intimis; qui ex intimis regis ab amicitia ejus defecerat.

Int-tingo (*ili -tinguo*), tñxi, tñctum, 3. *umõđiti, potopiti*, * *faces sanguine*; quond intingitur, *Quint.* 10, 3, 31.

Intolerābilis, adj. *nesnosan*, frigus; dolor; saevitia; multo intolerabiliorem eum futurum.

Intolerāndus, adj. *nesnosljiv, nesnosan*, tyrannus; hiems; cruciatus; superbia; imperium.

Intolerāns, tis, adj. s komp. i sup. 1) *akt. ne podnoseći, ne trpeći*, corpora intolerantissima laboris; intolerantior rerum secundarum; † *vir aequalium int.*; † *caelibis vitae*. 2) * † *pas. = intolerabilis.*

Intoleranter, adv. s komp. i sup. [intolerans] *nesnosljivo*, i. dolere, *nepodnosljivo bolovati*; *sloga uopće: prekõmjerno, bez mjere, nesnosno*, intolerantius se jactare; intolerantius Gallos insequentes legio decima tardavit *Caes. d. G.* 7, 51, 1; intolerantissime gloriari.

Intolerantia, ae, f. [intolerans] *nesnosljivost, nesnosnost*, regis; † *morum.*

Int-õno, tonui, 1. 1) *intrans. * grmjati, zagrmjeti*, pater (Juppiter) ab alto caelo; * *u prilici*, Fortuna simul intonuit, *erdi se*; * *cum deus (car) intonuit*; * *impers.*; *tp. grmjati, oriti se*, vox perniciosa designati tribuni; * *Furiarum maxima voce*; * *Aeneas horrendum intonat armis*; * *clipeum (nom.) super int. ingens*; * *canis latratu*. II) *trans. zaoriti, zagrmjeti õim*, haec, *Liv.*; * *minas*; * *hiems intonata fluctibus Eois*, *bura koja zahuđi, istočnim valovljen.*

Int-õnsus, adj. *nèstrižen, nèđiđán*, * *capilli*; * *caput*; coma, *Curt.*; *napose duge kose i brade*, deus (*o Apolonu*), *Ov.*; *o najdrevnijim Rimljanima, koji se nijesu šišali*, * *avi*; * *Numa*; * *Cato*; homines intonsi et inculti; * *Getae*; * *Philippus, õupavi*; *tp. * montes, õumovit, zelen*; capita quercuum.

in-torqueo, tōrsi, tōrtum, 2. 1) *omotati, obāviti*, paludamentum circa brachium, *omotati*; * *angues capillis, ūpletati*; *odatie a* * *usukati, oplesti*; funes intorti; intorto verbere. 2) *ōmaškē baciti*, * *telum in hostem*; * *hastam equo*; * *jaculum alui*; vortice intorti affligebantur; † *navem vorticibus*; * *ardentes oculos lumine glauco, igrati očima*. 2) *izvrnuti, izvrtati*, mentum in dicendo; † *talum, iščašiti*.

intrā [mj. *interā* so. parte], *komp. interius*, 1) † *adv. unutra, iznutra*. II) *praep. c. acc.* 1) *o prostoru izražuje, daje što sa svih strana opkoljeno, unutra, s glagolima kreiranja u (sr. inter), i. parietes; i. praesidia esse, se recipere; intra montem Taurum regnare; int. multitudinem sagittas jaciebant; * i. prima limina, odmah na ulazu u palaču, na pragu*. 2) *o vremenu, za, prije, i. viginti dies moritur; i. decimum diem quam Pheras venerat, prije no što je prošao 10. dan, otkad itd., i. triduum quam; † i. juventam, za moje mladosti; lucem i., jednom Tac. ann. 4, 48. 3) kad se određuje broj, mjera, granica, intra fortunam debet quisque manere suam, Ov.; † i. vos futura, među vama ostati; † se i. silentium tenere, šutjeti; katkad prividno = infra, kao što se obično krivo tumači, secunda clasia intra centum usque ad quinque et septuaginta milium censum instituta, upr. unutra stotisuća do 75.000, daklem stotisuća i ispod do 75.000, Liv. 1, 43, 4; epulari non modo non contra legem, sed etiam intra legem, Cic. fam. 9, 26, = *već u ili po zakonu*; modice hoc faciam, aut etiam intra modum, Cic. fam. 4, 4. = *u krajnjim granicama, mjere šutnje*; † Hortensii scripta intra famam sunt, na starom su glasu, † Veneris intra naturale desiderium usus, ne iduci preko naravne potrebe; intra spem veniae cautus, Hor. ad Pis. 266. u nadi oprosta.*

intrābilis, adj. [2. intro] *pristupan*, os amnis, jednom Liv. 22, 19, 12.

in-tractābilis, adj. *što se ne da raditi, svladati*, * *genus bello nepobjedljiv, † frigore loca, gdje se ne da stanovati*; * *bruma, nesnosna*.

in-tractātus, adj. (rijetko) *nětaknūt, nekušān*, equus, *nědirān konj*; * *scelus, nepokušan*.

in-trēmō, — 3. *potresti se, zatutnjiti*, * *genua timore*; * *terra, * malus*.

intrēpīde, adv. [intrepidus] *neustrašeno*.

in-trēpidus, adj. *neustrašen, † minantibus*; † *intrepidi se receperunt*; * *pro se*; * *vultus*; † *hiems i., miran zimdonik*.

in-trībūo, tribui, tributum, *prinositi, prilagati*, jednom Trajan u Plin. ep. 10, 24. (35.)

intrīco, i. [in-tricas] *zaplesti, smēsti*, alqm, Plaut. Q. Cic.

† **intrīnscus**, adv. (rijetko) *iznutra, unutar; unutri*.

in-trītus, adj. [-tero] *upr. nēotři, adv. nēslabijen*, cohortes a labore i.; jednom Caes. b. G. 3, 26, 2.

1. **Intrō**, adv. *unutra*, i. ire, (Com.) *abire alqm i. ducere, Ter.*; alqm i. *vocare ad alqm; tribus i. vocare ad suffragium; cibum i. ferre; † ferum intro clam cubiculum ferre*.

2. **Intro**, 1. *unīdi, ūlaziti, prōdrijeti u . . . pomocrium, limen, fines, montes, insidias, locum; † flammam, † vada; quo; intra praesidia; ad munimenta; intratae silvae, Liv.*; * *in hortos*; * *portus, jedriti u itd.*; * *maria, pohoditi, pōajetiti*; * *ripas fluminis, stupiti na . . .*; † *apst.*; *tp. in rerum naturam; in haec, quae patefecit oratione sua Crassus, intrare, upustiti se; i. in alcjs familiaritatem, sklopiti s kim prijateljstvo*; † *animos gloriae cupido, osvaji*; † *pavidos et conscientia vecordes metus, spopasti*; † *quos jam pudor et gloria i.*; * *medullas notus calor*.

intrō-dūco, dūxi, ductum, 3. *voditi unutra, uvesti*, legatos in senatum, copias in fines Bellovacorum; naves eo; mox introductus (u sobu = *pušten pred koga*); *tp. a) uvesti, dōnijeti*, philosophiam in domos; ambitionem in senatum; consuetudinem; novum in re publica introductum exemplum. b) *navesti, dovesti pred koga, tvrditi*, personam, deliberationem; s *acc. c. inf.*

intrōductio, ōnis, f. [introduco] *uvod, uvōdēnje, jednom (pl.) Cic. Att. 1, 16, 5*.

intrō-ēo, ii. itum, 4. *unīdi, ūlaziti*, ad amicam; *Ter.*, in urbem; domum. † *urbem*; *portā, kroz vrata*; *tp. introire (in vitam; opp. exire e vita), Cic. Lael. 4, 15*.

intrō-fēro, tūli, ferre, *unositi, nositi unutra*, cibum liberis; ad mulierem, lecticā in urbem introferri; *sr. intro i.*

* **intrōgrēdior**, grēssus, sum, 3. *dep. [gradior] (rijetko) ūlaziti, unīdi*.

intrōitus, us, m. [introeo] 1) *ulaz, Smyrnam; in urbem, in portum*; *tp. a) † početak službe, sacerdotii. b) početak, pristup, predigra*, defensionis; fabulae Clodiana. 2) *konkr. pristup, ulaz, omnes i. praeclusi erant*.

intrō-mitto, mīsi, missum, 3. *poslati, pustiti unutra*, alqm ad alqm; legiones; neminem in aedes.

intrōrsūm *ili -sus*, adv. [introversum ili introversus] 1) *prema nutarnjosti, unutra*, accipere hostes i. in castra; i. perspicere; hanc (silvam) longe i. pertinere, *prema nutarnjosti*,

u zemlju. 2) (Liv. Hor.) (na pitanje: gdje?) *unutra.*

intrō-rumpo, rūpi, rūptum, 3. *prōdrījeti, provaliti, rectā in aedes, Plaut. huc, Ter.; eā Caes.*

intro-spēcto, 1. *gledati unutra, jedn. Plaut. Most. 4, 2, 27.*

introspecto, spēxi, spēctum, 3. [-specio] *gledati u . . . domum tuam; omnium casus; tp. gledati na ili u što, promatrati, razmišljati, rasuditi, ispitivati, + aliorum felicitatem negris oculis; penitus in omnes rei publicae partes; introspecte in mentem tuam ipse.*

intrō-vōco v. 1. intro.

intūbum, i, n. *andivija, vodōpija, Verg.*

intueor, dep. 2. (pretkl. *indu-tueor, Ennius; Nep. i intuor, intuitus, sum, dep. 3.*) 1) *uprijeti, upirati oči u što, naturam i. atque perspicere; solem; terram; alqm, in alqm; huc atque illuc; + cubiculum montes, gleda k . . .* 2) *promatrati, alqd; se ipsum; non aequo animo pauperes alienam opulentium intuantur fortunam; napose diveći se, s poštovanjem promatrati, alqm; in, ad alqm; obzirati se na što, pred očima imati, razmišljati, id; causam ignominiae, ignominiam; bellum; Vejōs; quid se facere par esset.*

in-tūmesco, tūmui, 3. 1) *oteći, dtjecati, nabujati, * venter, + vulnus; + corpus ulceribus, + mare; * humus viperis, zemlja se nadvu lutićama.* 2) *tp. a) + dizati se, rasti, quo plenior et gravior intumescat vox percussu; intumescēte motu (pobuna srjetine). b) + nāduti se, nādīmati se.*

in-tūmūlātus, adj. *nēpokopān, jednom Ov. her. 2, 136.*

in-tūrbīdus, adj. (Tac.) 1) *miran, spokojan, externis rebus annus; juvenia.* 2) *neprijatelj nemirima.*

intūs, adv. [in] 1) (Com.) *iznutra, obsero ostium i.; i. exire, egredi, evocare.* 2) (na pitanje: gdje?) *unutra, i. in corpore esse; * tali intus templo; i. domum, Plaut.; i. cellam, Liv.; napose: u kući, u gradu, u okolu i slič.; extra et intus hostem habere; estne frater i.? je li kod kuće?; * i. (u svojem želucu) habes quod pscis; * aurum i. (u ormaru) positum; * intus (izvan pozorišta) digna geri; * adductos i. agere equos, tjerati više unutra t. j. bliže meti (o pjesniku, koji se odviše udaljuje od svoga predmeta); prirjeđe, intus canere v. cano. Odatle u unutar-njosti, u duši, u srcu, nec hae (cupiditates) sese foris solum jactant, sed intus etiam in animis inclusae inter se dissident; (Tac.) palam compositus pudor, intus summa apiscendi libido etc. 3) *unutar, ire; * duci.**

in-tātus, adj. 1) *neutvđen, nesiguran, castra; urbs; + quod defendentibus intutum petebant; + supst. intuta (nesigurna mjesto, moenium.* 2) *nesiguran, nēpouzdan, latebrae; amicitia; intuta quae indecora.*

inūla, ae, f. *ōman, ovnika (Inula helenium, Linn.) Hor.*

in-ūltus, adj. *neōsvēden, nēkažnjen, injuriae; inulti pereunt; ne i. esset; id inultum numquam feret, Ter.; * precibus non linquar inultis, t. j. moja će molba biti uslišana; * aut famam patieris inultae, pa se ne će reći, da nijesi osvećen; alqm inultum sinere; esse pati; hostes inultos abire pati; * dum catulos ferae celent inultae, bez pogibli, sigurne; inulto, adv. nēkažnjen, bez kazne, Hor. sat. 2, 3, 189.*

in-ūmbro, 1. *zāsjeniti, osjeniti, + multa riparum amoenitate inumbratus (amnis); + vespere inumbrante, kad se smrkavalo; exstructos toros obtentu frondis.*

inundātio, ōnis, f. [inundo] *povodanj, poplava.*

in-undō, 1. 1) *tranz. pōplaviti, Tiberis campum; Enna inundabitur vestro sanguine; imbres campis omnibus inundantes; pren. o mnoštvu ljudi, Cimbri Italian, Just.; * Troēs inundant, izliju se; + Europa inundata est exercitibus.* 2) ** intranz. prēsipati se, puniti se, fossae sanguine (drugi; fossas).*

in-ūngo, ūnxi, ūnctum, 3. (Hor.) *nāmazati, oculis inunctis; inungi, mazati se*

inurbāne, adv. [inurbanus] *neūgladen, nepristojno, proslacki.*

in-urbānus, adj. a) *neūgladen, erat ejus (orationis quidam tanquam habitus (dranje) non i. b) nepristojan, neuslužan, neudvoran, non essem tam i. ac paene inhumanus. c) nedosjetljiv, homo (Hor.) dictum.*

in-ūro, ūssi, ūstum, 3. 1) *žigosati, notam vitulo, Verg. 2) tp. ūzrokovati zlo, učiniti zlo, mala rei publicae, alqui leges; notam turpitudinis vitae alejs, maculam genti; odium inustum (duboko ūsādena) animis hominum; motus in ipso oratore impressi atque inusti videbuntur; takoder inuri notā alejs rei, žigosān čim, nota censoriae severitatis; signa probitatis — domesticis inusta notis veritatis. 3) *zapatiti, * vulnere sanguis inustus.**

inūsītāte, adv. s komp. [inustatus] *neōbično.*

in-ūsītātus, adj. s komp. *neōbičan, nečuven.*

in-ūtīlis, adj. s komp. i sup. *nēpotreban, nēsposoban, nekoristan, ad alqd; homo i. ad pugnam, bello; i štetan, poguban, civis seditiosus et i.; oratio civitati; * inutilior sibi; * aurum; * inhonestum et inutile factu.*

Inutilitas, ōis, f. [inutilis] škodljivost, jedn. *Cic. de inv.* 2, 52, 158.

Inutiliter, adv. [inutilis] nekorisno, † štetno.

Inuius, i, m. [ineo] Inuij, bog Pan kao oplo-ditelj stada, *Liv.*; castrum Inui, primorski grad u Laciju, *Verg.*

In-vādo, vāsi, vāsum, 3. 1) *ići, stupati na što ili za čim, prōdrijeti u...*, *provaliti u...*, *navaliti na...*, *doći u...*, in eas urbes vi cum exercitu imperioque; * portum, * viam, * Italiam; † tria milia stadiorum, *mađi se naprijed* = 3000 st.; * u *prilici, smjelo poduzeti, pōthvatiti se čega, pōčeti*, alqd magnum, Martem (boj) clipeis, *napose a) neprijateljski navaliti, napasti na...*, *provaliti u...*, *prōdirati, i riječima napasti, napadati*, in Asiam, in hostem; castra (*Liv. Verg.*), urbem, agmen; hostis invaditur; ignis i, vis morbi; pestis in vitam; pestilentia populum; † alqm minaciter, *apsl.* contagio quasi pestilentia invasit; o *strasti itd., spopasti, obuzeti*, vis avaritiae in animos eorum; alqm lubido, metus, cupido, terror; furor improbis; eos atros belli fama invasit, *puče među njima...*; *apsl.*, terror invasit, *nastade*. b) *zagnati se u...*, *prisvojiti sebi što silovito*, in quod ipsa invaderet; in alcjs praedia, fortunas; (*kasno*) regnum; † dictaturam; (*Sall. Jug.* 20, 6,) totum ejus regnum animo jam invaserat. c) *zagriliti*, in collum.

In-vālēsce, lui, — 3. *ojāđati, ojađavati, otimati mah, rasti, stedi važnost, tantum opibus*; † prout invaluisse; † verba, *bivaju obična*, † libido.

In-vālīdus, adj. s † *komp. i † sup. nejak, nemodan, slab, náoš*, milites; invalidus senectā; statio; * vires; † moenia adversus irumpentes.

In-vāsor, ōris, m. [invado] (*kasno*) *napādāč*.

Invectio, ōnis, f. [inveho] 1) *uvoz robe*, rerum. 2) *ulaz*, eodem flumine. 3) *napadānje, psovanje*, (*pl.*) *Cic. inv.* 2, 51.

In-vēho, vēxi, vēctum, 3. 1) *uvoziti, unositi, nositi u...*, pecuniam in aerarium; vinum in Galliam; terrae motus mare fluminibus, u *prilici*, divitiae avaritiam, *donosi*; quae (mala) tibi casus invexerat, *žrokovao*. 2) *pas. i partio*. invehens *medijal.*, a) curru, equo, navi ili i *samo i.*, *voziti se u...*, *jahati u...*, *jedriti u...*, urbem; litori, *k obali*; in portum; nave ad ostium porius; carpendo in forum; curru Capitolium; * Centauro, *na Centauru (brodu) voziti se*; * alveo, *zajedriti u ušće*; * moenia triumpho, *ulaziti u itd.*; corpori patris vehiculo, *preko tijela itd.*; * per auras invehens curru; * angues invectas, *do-*

letjele; * quattuor equis, *vozi se na četiri konja*; * caelo aperto, *voziti se nebom itd.*; * caelo. b) *ići, navaliti, napasti na koga*, in alqm; † hostis i; *također invehunt se fluctus, prōdiru*; *napose tp. riječima napasti, navaliti na...*, *koriti*, acerbius, vehementer petulanter in alqm; (*Nep.* multa nonnulla (*vrlo jako, ponešto*) invehens in eum; * *apsl.*

In-vēndībīlis, adj. (*što se ne može prodati*), *neprodajan*, jedn. *Plaut. Poen.* 1, 2, 128.

In-vēnīo, vēni, vēntum, 4. 1) *naći na što, naći, nalaziti, primiti, dobiti*, hostem populabundum; (*Ter.*) alqm in culpa, Pamphilam inventam esse civem; * primus et invenior s *inf.*; ipsis durior inventus est, *nadoše ga tordim*; inveniuntur qui etc. i. (*vidjeti, citati*) apud plerosque auctores; † veniam ab hoste; (*Ter.*) sine invidia facillime laudem; (*Ter.*) rem et gloriam armis belli, labori inventa bona; (*Sall.*) ex quo illi gloria opesque inventae; aditum sibi ad obsides Tarentinos; lintribus inventis (*čamoj, što ih slučajno nadoše*) sibi salutem repperunt; * mortem manu, *od neprijateljske ruke*.

2) *doznati, saznati, iznaći, otkriti, izumjeti, izmisliti*, alqm; locum, ubi esset; argenti venas penitus abditas; conjurationem, *otkriti*; (*Tao.*) viam ferro; * membra poëtae; inveniebat ex captivis s *aco. c. inf.*; * ingentem comitum affluxisse novorum i. (*vidim*) admirans numerum; cum — invenire — esse praedatus, jedn. *Cic. Verr.* 4. 1, 3.; (*Ter.*) fallaciam; nihil acute inveniri potuit in eis causis, quod ille non viderit; * s *inf.*; * tormentum; * verba; * jura; * ignotum genus Camenae; * poëma; licentiam Fescenninam; certum inveniri, s *quaest. indir.* (ne—an), *sigurno se saznati*; inventae res, *skup svega duševnoga života u znanosti, umjetnosti, uredbama običajima*, (*opp. actae res; or. inventum*).

3) *izvršiti, učiniti, izvesti*, per me inventa salus; inventis auspiciis, *pronaći, uvesti*. non inventas solum (artes), sed etiam perfectas.

4) * i. se, *nadi se, dolor—pōnovi se*.

Inventio, ōnis, f. [invenio] *apstr. iznalaženje, izumijevanje; dar izumijevanja*.

Invēntor, ōris, m. [invenio] *izumijevač, iznašasnik, začelnik*, i. ac machinator bellicorum tormentorum; novorum verborum legis; Zeno inventor et princeps Stoicorum fuit.

Invēntrīx, Icīs, f. [invenio] *iznašasnica*, illae omnium doctrinarum inventrices Athenae; tu (philosophia) i. legum fuisti; (*Verg.*) oleae Minerva.

invenitum, i, n. [partio. od invenio] konkretno. *izum, iznašanje*, i. meum est; inventa (načela) Zenonis, i. (nauke) philosophorum; nostrorum majorum inventa, kulturna povjest prošlosti.

† **invenuste**, adv. [invenustus] neljupko, nemišljivo.

in-vēnustus, adj. 1) nemišljivo, neljubak, actor; * res. 2) nesretan u ljubavi, jedn. Ter. Andr. 1, 5, 10.

in-vērēcundus, adj. sa (prel.) sup. bestidan, besraman, bezobrazan, bezočan, bezobziran, homo inverecundissimus, Plaut.; animi ingenium, Cic. de inv. 1, 45; * deus o Baku, koji lišava čovjeka pijana stida, (sr. in vino veritas).

in-vērgo, 3. nagnuti; izliti po... isuti po...; liquores in me, Plaut.; * vina fronti; * super invergens carchesia.

in-versio, ōnis, m. [inverto] upr. obrat; i. verborum, ironija.

in-vērtō, vērti, vērsus, 3. 1) izvrnuti, obrnuti, obraćati, in locum anulum; alveus navium inversus; * i. terras vomere = preorati, * campum; * i. mare, uzburkati; * i. vinaria, sipaju, pune, * caelum (o noći); * inversus annus, koja se nagađa, istekla god. 2) tp. izvrnuti, iskriviti, gorim činiti, verba, zasukane, i (Ter.) verba inversa, izvrmute; * i. virtutes, izvrnuti zlim tumačenjem u grijehe; mores inversi, izopačeni, (Tac.) quae in vulgus edita ejus verba invertere (izvrmute) supersedeo.

in-vespērascit, — — 3. impers. mračiti se, mračiti se hvata, jedn. Liv. 39, 50, 1.

investigatio, ōnis, f. [investigo] nanjuškivanje; istraživanje, veri; rerum; naturae.

investigātor, ōris, m. [investigo] njuškalo; istraživač, conjurationis; rerum.

in-vestigo, i. 1) ići za tragom, tražiti (upr. o locu sr. indago), Cic. n. d. 2, 63, 158; odt. tražiti naći, otkriti, alqd; nihil; verum, conjurationem; hominem; diligenter de alqd.

in-vētērāscō, āvi, ātum, 3. starjeti, ostarjeti, osb. udomaćivati se, ugnijezditi se, ukorijeniti se, aes alienum; exercitum hiemare atque inveterascere in Gallia; macula, opinio, consuetudo; inveteravit in nostra civitate, ut etc., posta star običaj, da itd.; si inveteravit, ako zastari, ako se odgodi.

invētērātio, ōnis, f. [invetero] zastara, inveteratio in corporibus aegre depellitur Cic. zastarjela bolest.

invētēro, i. [vetus] postarati, starim učiniti, † novitatem peregrinam; međijalno, inveterari; ostati neprò mijenjen, ne postarati se, Cic. n. d. 2, 2, 5; partio. inveteratus kao

adj. star, utvrdjen, amicitia; ira; invidia; (Nep.) licentia; servitus; gloria; † mos; † auctoritas; † virtus.

in-vicem, i rastavljeno in-vicem adv. [v. vicis] 1) „na izmjenu“, izmjenice, zamjenito, za izmjenu, hi rursus invicem anno post in armis sunt, illi domi remanent; defatigatis i. integri succedunt; multis invicem casibus victi victoresque; his i. sermonibus nox traducta est; non praedo nec populationum i. (opet) ultor; (Hor.) i. moechos anus flebis. 2) (lek od Liv.) izmjenice, među sobom, na obje strane, jedan drugomu itd. haec i. obstant; i. diligere; flagitia i. objectaverunt; (Liv.) i. inter se gratantes; multae i. clades. 3) naprotiv, nasuprot (tomu) requiescat Italia, uratur i. Africa, Liv.; † habes res urbanas, i. rusticas scribe.

in-victus, adj. sa sup. [vinco] nepobjedjen, nepredobiven, ili nepredobitan, nepobjedljiv, imperator; * adamas; i. ab hostibus animus; * corpus i. a vulneri; a labore; † i. in hostem et in mortem animus; invictum se a labore praestare; corpus i. ad laborem; † i. adversus gratiam animus; Hannibal i. armis; tp. pietas (Plaut.) tvrda; defensio i. nepobjedna; civitas sibi quaedam invicta fecerat, postavi sebi sama neke neodoljive zapreke, Liv.

invidentia, ae, f. [invideo] (rijetko) filoz. i. t. zavist.

in-video, vīdi, visum, 2. 1) (prel.) i pjesn.) zavidnim okom gledati, ureći, alq; apst. 2) zavidjeti, ne priustiti, alqui; alcjs virtuti; u pas. invidetur alqui, alcjs virtuti; * alqui alqd; alqui alqa re, Liv. i kasniji; takoder † alqa re; alqui in alqa re; alqui alcjs rei, jedn. Hor. sat. 2, 6, 84; * s inf. ili s acc. c. inf; alqui s quod (što, da), Asin. Poll. u Cic. ep. i. alqui, koga iz zavisti zapostavlja, jedn. Cic. fam. 5, 21, 2; apst., * ego cur invideor; supst. invidens, zavidnik, jedn. Cic. Tusc. 4, 8, 17; invidentes, neskloni (o slušateljstvu), Tac. dial. 31; * invidendus, vrijedan zavisti = sjanjan, krasan, aula postes.

invidia, ae, f. [invideo] a) aktiv. zavist, proditus est invidia ducum; res habet invidiam; * invidiae fuimus, predmet zavisti, posl., absit invidia verbo, ne zamjerila (mi) se riječ, Liv. b) pas., omraza, ogovaranje, opadanje, mržnja, osb. naroda na državnike, esse minori invidiae, mržen biti... alqui esse invidiae; esse in invidia ili invidiam habere, omražen biti; adducere alqm in invidiam, omraziti; regnare sub aliena ili alterius i., tako da na drugoga pada omraza; i. dictatoria, decemviralis, protiv diktatora itd.; invidia

facti, zbog čina, illius temporis; također u pl. procellae invidiarum.

invidiosē, adv. u + komp. [invidiosus] *zavidno*, *mrsko*, *gorko*, alqm criminari; † queri alqd; Just. invidiosus in alqo conspicit.

invidiosus, adj. s komp. i sup. [invidia] 1) *zavidan*, *ljubomoran*, * dea formosis; * vetustas; supst. omnes malevoli, iniqui, i. 2) *zavidan*, *vrijedan* *zavisti*, * invidiosa suis; * turba vetus quam non i. fuit = *kako nezna*; * est in aqua dulci non i. voluptas; 3) *pun mrnje*, *mrzak*, *dmražen*, *nemio*, *nedrag*, * ante Jovem stetit invidiosa; * Venus i. mihi; crimen; nomina (*nazivi*); numerus (*ritmički period proze*) *zove* Cic. or. 61, 170. i 66, 222; damnatio invidiosissimum futurum; neque id ego dico, ut invidiosum sit in eos; lectio senatus; nomen sapientiae.

invidus, adj. [invideo] *zavidan*, populus potentiae; * vicus aegris; * aetas; * cura; * flatus, o jugu (*vjetru*); * taciturnitas; * nox i. coeptis nostris, *nepovoljna*, *nezgodna*; supst. invidus, *zavidnik*, laudis; invidi malevoli et lividi; Scipionis; mel.

* **in-vigilo**, i. 1) *stražiti kod* . . . , malis. 2) *tp. paziti na* . . . , *brinuti se o što*, * victu (*mj. victui*); * venatu (*mj. venatu*); * Pleris choris; * pro nostris casibus.

* † **in-violābills**, adj. *nepovredljiv*.

inviolāte, adv. [inviolatus] (*rijetko*) *nepdvrijedeno*.

in-violātus, adj. 1) *nepdvrijedan*, *čitav*, invulnerati] inviolatique vixerunt; inviolatā vestra amicitia; *bez povrede vašega pr.*; ne quid inviolatum relinqueret; (*kasno*) ne quo jus vel fas inviolatum praetermitteret; (*kasno*) statua. 2) *nepovredljiv*, religione inviolatos eos, tum lege etiam fecerant; tribunus plebis; templum; nomen legatorum.

in-vistātus, adj. [visito] *nèviden*, *sasvim nov*, *nedbičan*, *rijedak*, magnitudo; forma; acies.

in-viso, visi, visum, 3. 1) *nadglédati*, *nadzirati*, res rusticas; domum nostram; domos et res suas. 2) *pohoditi*, *posjetiti*, alqm; * Delum; * urbes. 3) *zagledati*, nostros colles, jedn. Cat. 64, 233.

1. **invisus**, adj. s + komp. i + sup. [partic. od invideo] 1) *dmražen*, *mrzak*, homo; res; negotia, alqui; alqui ob eadem vitia, Liv.; (*kasno*) invisī apud incolas; decora i. reddere; Liv.; † liberalitatem suam i. facere; † i. Macedonum nomen avaritia eorum ac libido barbaris fecerat; iudicium i. ipsis iudiciis; * oppressi. 2) *aktiv. mrzeći na* . . . , *neprijetelj*, tibi, jedn. Verg. Aen. 11, 364.

2. **in-visus**, adj. [video] *nèviden*, *jošle neviden*.

invitāmentum, i, n. [invito] *mamilo*, *vabilo*, i pl.; (*Aurel. Vict.*) invitamento esse ad imitandum.

invitātio, ōnis, f. [invito] 1) *poziv*, benigna, benigna et hospitalis; in Epirum; ad invitationes (*uzov*) hospitum, *da počasti goste*. 2) *tp. poziv* s ut konj., i *opomena sebi samomu*, quadam invitatione ad dolendum. **invitātus**, m. = invitatio. u obl. sing. s tuo, jedn. Cic. fam. 7, 5, 2.

invite, adv. s komp. (*rijetko*) [invitus] *nerado*, *preko volje*.

invito, i. 1) *pozvati koga zagosta i častiti*, alqm ad cenam, hospitio, in hospitium; alqm domum suam *ili* tecto ac domo, per domos, apparatis epulis, comiter, i. eum, ut; * genialis hiems, *poziva* (*na svečanost*). Odt. a) (*Plaut.*) alqm poculis, *napijati komu*; i. se (*Com.*) *ugadati sebi*, *častiti se*. b) *udvoran biti*, *udvorno postupati s kim*, Plin. ep. 7, 31, 7. c) *uopće: pozivati*, *mamiti*, alqm in legationem; † hostes ad deditionem; † ad dimicandum, *izazivati*; * Aeneam solio, *na prijestol*; * hostem ultro moenibus, *u zidine*; * s inf.; † s ut; i. et allicere appetitum animi; alqm praemis ad alqd; praeda, his rebus invitatus; ingenia, quae gloria invitantur; i. assentationem, *namamiti na laskanje*; * i. somnos; † ubertas terrae.

invitus, adj. sa sup. [in-volo] *nerado*, *preko volje*, invitus hoc feci; invitissimum eum dimisi; me, te, se invito, me invitissimo; invita in hoc loco versatur oratio; invita lege agere; * invito Olympo; * invitis oculis aspicere; * ridere invito vultu; * verba non invita sequentur; * ope invita, *nerado pružena*; † lubrica est fortuna nec invita teneri potest.

invius, adj. [in-via] *bez pūta*, *nepròhodan*, *nepròlazan*, *nepròkřđen*, saltus; supst. invia, ōrum, n. *nèutřta mjesta*; * maria Teucris; * invia virtuti nulla via est.

† **invocātio**, ōnis, f. [in-voco] *zaziv*, *zazivanje*.

1. **invocātus**, adj. *nezvan*, *něpozvān*.

2. **invocātus** v. invoco.

in-voco, i. *prizivati*, *osb. za svjedoka ili u pomoć pozvati*, *zapomagati*, Junonem in pariendo; opem deorum; deos testes; † deos precibus; † fidem militum; † leges, quem invocant, *što prizivaju kao Jupitera*, omnes Jovem, Enn. u Cic. n. d. 2, 2.; † alqm dominum *kao gospodara*; (*kasno*) nomen Acerbae.

involātus, m. [involo] *lijet*, ex alitis involatu, *iz lijeta*, jedn. Cic. fam. 6, 6, 7.

in-volūto, i. [intenz. od involo] (*rijetko*) *lepètati*, * comae umeris.

in-volo, i. 1) *upr. letjeti u ili na što*, odt. *tp. neprijateljski na koga ili na što navaliti*,

bacili se u ili što alui in oculos, in capillum, Ter., † ad alqm, (Plaut.) alqm; (Tac.) castra; (Tac.) animos cupido eundi, želja za polaskom obuzimā; napose: pritisnuti posjed, in possessionem quasi caducam ac vacuum; * pallium, prisvojiti.

involūcerum, i, n. [involvo] zastor, pokrivalo, zamot, tp. multis involucris simulationum tegitur uniuscujusque natura; per involucra atque integumenta alqd perspicere (sr. integumentum).

involūtus, adj. sa sup. [partic. od involvo] zastreš, taman, nerazumljivo, res.

in-vōlvo, vōlvi, vōlutum, B. 1) valjati, koturati na što, cupae involutae labuntur; * Olym-pum Ossae; * mons involvens secum silvas, valja sa sobom; * involvitur aris (teturajući odvalja se preko ...) in caput inque umeros. 2) omatati, oviti, zamatati, zaviti što u ..., pokriti, sinistras sagis; manum ad digitos usque; sal in linteo involutum; involutum candelabrum; * nemus flammis; * nox umbrā diem; (Phaedr.) se farinā; (Just.) onera arenae involucris involuta; tp. se literis, zakopati se u knjige; bellum pacis nomine involutum, pod plaštem ...; * vera obscuris, * se sua virtute, zamotati se u itd.; † fraudibus involuti, pletkaši, varalice.

involūtus, i, m. [involvo] zavijač, (gusjenica, koja se u list zavija) jedn. Plaut. Cist. 4. 2, 63.

in-vulgo, i. (rijetko) objaviti.

in-vulnērātus, adj. nēranjen, jednom Cic. p. Sest. 67, 140.

1. * **īō!** interj. o, jao! vaj me! izraz boli ili (osb. io triumphe) veselja i juju!

2. **īō**, ūs ili ōnis, f. [īō] Iona, kći argivskoga kralja Inaha, koju je ljubio Jupiter, ljubomorna Junona pretvorila je u kravu, koju je čuvao stooki Arg (Argus), Plaut. Prop. Ov.

īōlāus, i, m. [īōlaos] Iolaj, sin Ifiklov, drug Herkulov, Ov.

īoleus, i, f. [īolkos] Ijolk, grad u Tesaliji, gdje je ljazon brod Arg sagradio; odt. * **īoleiāeus** [īolkiaeos], adj. ijolčki.

īole, ēs, f. [īolē] Ijola, kći Euritova u Epahiji, koju je Herkul oleo, te je dao sinu Hihu za ženu, Ov.

īōnes, num. m. [īōnes] Ijonjani, jedno od četiri glavna plemena Grčke. Odluda 1) **īōniāeus**, adj. [īōniakos] ijonski. 2) † **īōniēus**, adj. [īōniakos] ijonski. 3) **īōnius**, adj. [īōnios] ijonski, mare, * aequor, * sinus, * samo Ionium, more među Italijom, Sicilijom i Grčkom; Ioniae coloniae, Ov. Odt. supst. **īōnia**, ae, f. [īōniā] pokrajina Male Azije.

īōsēphus, i, m. [īōsephos] Josip, židovski povjesničar, Suet.

īōta, n. indekl. [īōta] grčko slovo jota, jedn. Cic. de or. 3, 12, 46.

īphīs, ādis, f. [īphias] Ifijevica, kći Ifijeva (Iphis) = Euadne, Ov.

īphērātes, is, m. Ifikrat, atenski vojvoda. Odt. **īphērātensis**, adj. Ifikratov, milites.

īphīgēniā, ae, f. [īphigēniā] Ifigenija, kći Agamemnona i Klitemnestre, koju je odvela božica Dijana u taurski Herzonez iz Aulide, kad su je hjęli Grci njoj žrtvovati za pomirbu. Ondje je učini Dijana svojom svećenicom.

īphitas, i, m. [īphitos] Ifit, sin Euritov, od Herkula ubijen. **īphitides**, ae, m. Ifitović = Ceran (Coeranus) Ov.

ipse [is i pse (pretkl.) i ipsus], ipsa, ipsum, gen. ipsius, * ipsius, dat. ipsi (supstantivno i adjektivno) pokazna zamjenica, kojom se označuje lice ili stvar kao najvažnija i glavna, odjeljujući je od svake druge. Odt. 1) **sām**, **sāma**, **sāmo**, (ne drugi za nj) ipse fecit; tu ipse, ego, is, ille, hic, iste ipse; par est, primum ipsum esse virum bonum, tum alterum sui similem quaerere; non quaesivit, ubi ipse tuto viveret, sed unde praesidio esse posset civibus suis; navis tantum jactura facta est, ipsi (brodari) incolumes evaserunt; ipse (sam glavom) cum legionibus proficiscitur; također mjesto is ipse, on sām, osb. sa slijedećom relativnom rečenicom, ipsum esse Dumnorigem, upravo onaj D.; quod ipsi, qui audiunt, perniciosum est; ipsis ad quorum commodum pertinebat; jedan sām, naturis aliorum irridendis, ipsorum (same svoje) ridicule indicandis — risus moventur; est gradatio quaedam — et imago et sibi ipsi responsio; fortunam a deo petendam a se ipso sumendam esse sapientiam. O konstrukciji zamjenice, ipse valja pamtiti: A) ipse stoji u nominativu, kad je u savezu s kojim kosim padežom (casus obliquus) lične zamjenice, koja služi za povratnu (reflexivum) i to, ako subjekt treba opisati i istaknuti, da stoji u izričnoj ili samo u pomišljenoj opreci s drugim; ako li se ističe objekt, u izričnoj ili samo u pomišljenoj opreci s drugim objektom, onda stoji u istom kosom padežu sa zamjenicom ličnom (= refleksivnom), non ego medicina (ne trebam lijeka od drugih); me ipse consolor (ja se sam tješim, a nitko drugi); mentis acies se ipsa intuens nonnunquam hebescit; tu te ipse in custodiam dedisti; Catilina se ipse dignum custodia judicavit; Junius necem sibi ipse conscivit (sām sebi, ne drugi); quam (disputationem de amicitia) legens te ipse cognoscet (gdje nije moglo nikako stajati te ipsum, budući da je se ipsum stalna fraza za spo-

znaju samoga sebe, a dodanim ipse mogla se samo označiti opreka lica, koje govori. [Le-lija i Atika] kao djelujući subjekt ili ipse je = sām po sebi, drágē volje [v. 4]) tu cum rem publicam nosque conservas, fac ut diligentissime te ipsum custodias (oprečno sa rem publicam nosque); suis incommodis graviter angi non amicum sed se ipsum amantis est; tanta religionis vis fuit, ut quidam imperatores etiam se ipsos pro re publica devoverent (ne svoje vojnike, već sami sebe); rationem dicendi per te ipsum, usum autem per nos percipere voluisti; u Cio. Tusc. 1, 27, 67. spojena su oba slučaja, non valet tantum animus, ut se ipsum ipse videat, at ut oculus, sic animus, se non videns, alia cernit. Toliko uopće: osim toga valja još opaziti (sr. Cio. Lael. 1, 5. i 8, 26.): a) stoji li ipse neposredno pred pron. pers. a opreka nije izvedena, onda je redovno nominativ ipse, nemo est qui ipse se oderit. Ipse enim se quisque diligit non ut aliquam a se ipse mercedem exigit caritatis suae, sed quod per se sibi quisque carus est (sr. Cio. Lael. 21, 80.) dode li ipse k per me, per se, tako da, per me, per se, znači po sebi, za sebe, sām od sebe, [a ne preko mene, preko sebe, kao što gore pod A) iz Cio. de or. 2, 3, 11. rationem dicendi per te ipsum etc.], i onda stoji ipse u nominativu, jer i samo ipse znači „sām po sebi, za sebe, sām [gl. 5]) ili sām od sebe, [gl. 4]) te se time samo ističe i razjašnjuje jednostavno per me, per se, si res verba desideraret ac non = per se ipsa loqueretur; agam per me ipse et molliar; parum tuta per se ipsa probitas est; multis rogantibus, aliis per se ipse (sami od sebe) dare beneficia. c) sa memet, mihimet, nosmet, semet, nobismet, pak spaja Ciceron barem, ako i ne ostali klas. prozaioti, ipse u istom padežu, jer ono prikopčano met više naglašuje me, mihi itd. (sr. met), ita tuli (legem de ambitu), ut eam, quam mihimet ipsi jam pridem tulerim de civium periculis defendendis, non abrogarem, Cio. p. Mur. 3, 5.; nisi nosmet ipsos valde amabimus; cum corrigimus nosmet ipsos quasi reprehendentes; nolite vosmet ipsos consolari. Naprotiv toga u Sall. nisi nosmet ipsi vindicamus in libertatem, u Liv., a cujus crudelitate vosmet ipsi armis vindicastis i češće. d) Ciceron voli osobito nominativ ipse, ipsi, ondje, gdje radi refleksivnosti nema bitne razlike u misli, da li se veže opreka, koja se izriče sa ipse, sa subjektom ili objektom, budući da je oboje jedno isto lice, a mi očekujemo kosi padež (casus obliquus) od ipse i oštriju opreku obje-kata, nego li što je izražava samo pronom.

person., non ita abundo ingenio, ut te conso-ler, cum me ipse non possim t. j. budući da sam sebe ne mogu tješiti, [me ipsum značilo bi: budući da sebe sama ne mogu tješiti, a kamo li tebe]; quid est negotii continere eos, quibus praesis, si te ipse contineas; non potest exercitum is continere imperator, qui se ipse non continet „koji sam sebe ne obuz-dava“, ego omni officio ceteris satisfacio omni-bus, mihi ipse nunquam satisfacio.

B) kadšto stoji ipse već u Livija u nepravilnoj apoziciji, budući da se slaže slobodnije po smislu, causa ipse pro se dicta damnatur (kao da se kaže cum causam pro se dixisset), Liv. 4, 44, 10.; quid aliud nobis quam caedem Crassi amisso et ipse Pacoro infra Ventidium dejectus Oriens objecerit, Tac.

Napose 1) ipse znamenuje domaćina ili go-spodara, on, a ipsa domaćicu, ona, ego eo quo me ipsa misit, Plaut.; ipse dixit (αὐτός ἔφη). On sam „meštar“ reče (poznata formula pitagorovačka).

2) upravo, baš, neposredno, tačno, non dubitavit id ipsum, quod arguitur, confiteri; ea ipsa causa belli fuit; † hoc ipso (upravo, time) fiunt superiores, quod etc.; eo ipso (abl. causae), upravo stoga, i u Cio.; ipsum (upravo on) esse Dumnorigem [sr. 1)]; natali suo ipso die, uoči, licem na . . .; ex ipsa caede fugere, neposredno iz ili iz samoga itd.; incidere in ipsam flammam civilis discordiae (usred pla-mena), sub ipso vallo, in ipsis ripis, na samom ili tik do itd.; (Hor.) ad ipsum mane, do sa-moga (ili bijeloga) jutra; triennio ipso minor, upravo tri g., potpuno tri g.; nunc ipsum, tum ipsum, upravo sada, upravo tada; an haec ipsa vis est; pravo nasilje; ipse populus R., pravi n. r.; quod genus ipsius orationis (govora u užem smislu t. j. elocutionis) opti-mum judicarem.

3) pače, čak, sām, i, isti, ipsa virtus con-temnitur.

4) sām, sām od sebe, sām po sebi, od svoje volje, non ipse aliquid a me promi-sisse, sed fortuito in eum sermonem incidisse videar; valvae se ipsae aperuerunt; ipse mea, tuā, suā sponte; ipse per se, posve sām od sebe.

5) (sām) po sebi, za se, sām, već, erat ipse immani acerbique natura; esse aliud artem ipsam, aliud quod propositum sit arti; ipso terrore, već samim str.; ignoratio rerum e qua ipsa (već samo) horribiles existunt saepe formidines.

6) et ipse, isto tako i on, sa (c. instr.), gdje se isti predikat o novom subjektu naglašuje tako, da se taj novi subjekt barem za čas po-

kazuje kao važniji (u Cio. rijetko p. Caec. 20 58, jer on sâm kao što i Cez. i Sal. vole mjesto toga item ili samo ipse no češće se nalazi et ipse u Liv.) često u samo pomišljenoj opreci, victor ex Aequis transit in Volscos et ipsos bellum molientes, koji su se također (i sa svoje strane) spremali na rat; Hannibal — supra septem milia hominum domos remisit, quos et ipse gravari militia senserat, Liv. 21, 23, 6.; atque ipse, i (također, u, i, Caes. b. G. 7, 32, 4.) alterum Cotum, antiquissima familia natum atque ipsum hominem summae potentiae; ipse quoque, Liv.

7) (Plaut.) *ipsissimus*, i. sum, ja sam glavom, dušom i tijelom.

Irā, ae, f. *srđžba*, *gnjêv*, *ljutina*, *osveta*, *bjesnoća*, † in regem; fugae, zbog itd.; dictatoris creati; irae suae, paternae, na se, na oca; * ira deūm, *prokletstvo bogova*, irae caelestes, *bogova*; irarum ardor; * irae tristes, graves; * esse alicui irae, *dmražen biti*; † esse pervicacioris irae, *postojanije mrziti*; * *ljuven bijes*, mea cum conferbuit ira; * o zmiji, attollentem iras; * o vjetru, temperat iras; dirimere infestas acies, d. iras = iratos, Liv.; meton. *povod srđžbi*, Ov. ex Pont. 4, 3, 21.

Irācunde, adv. sa sup. [iracundus] *gnjevljivo*, *naprŕito*.

Irācūndia, ae, f. [iracundus] 1) *naprŕitost*, *gnjevljivost*. 2) *ljutina*, *srđnja*, prae iracundia vix sum apud me, Ter., ir. cohibere, (Ter.) reprimere; in eas indiligentiae suae ac doloris (radi njegove nepozornosti i time uzrokovane boli) iracundiam erupit, Caes. b. c. 3, 8, 3.; iracundiam suam dimittere rei publicae, radi države; i pl.

Irācūndus, adj. s komp. i † sup. [ira] *naprŕit*, *gnjevljiv*, *srđit*, *ljutit*, *žestok*, *senex*; ir. in, (kasno) adversus hostes; iracundior est paulo, Hor.; * leo; * fulmina srđiti u gnjevu odāpēti; * classis Achillei.

Irascor, — dep. 3. [ira] *srđiti se*, *gnjeviti se*, *ljutiti se* na . . . (kao neprijatelj, ali da uzrokuje strah; sr. indignor, stomachor), furenter; (Plaut.) de nihilo; alicui, † scelerī, non nomini alcjs; nostram vicem, za nas; apsl.; * taurus in cornua, srđi se na rogove, t. j. iskazuje sroe rogovima.

Irāte, adv. [iratus] *srđito*, Phaedr.

Irātus, adj. s komp. i sup. [ira] *srđit*, *rāz-ljūcen*, *gnjevan* na . . ., alicui; ob ea senatui, Liv.; de iudicio et de villico; cum iratior factus esset; † animus; * manus; * irati regum apices, *srđžba okrunjenih glava*; * iratis precibus, *kunuci i proklinjuci*; * mare ir., *srđito*, *burno*; * sitis, *ljuta*; * venter, *glad*.

Iris, īdis, f. [īre] *Irida*, *božica dugē*, *kći Tau-mantova* (Thaumas), *glasnica bogova*, Verg. Ov.

Irōnīa, ae, f. [īronīa] *ironija*.

Irrāsus, (in-r.), adj. *nēšišān*, *capite*, Plaut.

† *Irrātīōnālis*, adj. [in-rat.] *nerazborit*, *nē-razūman*, usus quidam, *neznanstvena*, *mehanična vježba*.

Irraucēscō, rausi, — 3. [in-raucus] *hrapavjeti*, *ohrapavjeti*, jedn. Cio. de or. 1, 61, 259.

† *Irrēligiōse*, adv. [irreligiosus] (rijetko) *bez-božno*.

Ir-rēligiōsus, adj. *nenabožan*, *bezbožan*, Liv. Plin. ep.

* *Irrēmēbīlis*, adj. [in-remeo] *nepovratan*, *unda*, *preko kojega nema povratka* (o rijeci Stiksū); error, *nerazdrješiv*.

Irrēpārābīlis, adj. [in-rep.] *nenaknadljiv*, * tempus.

* *Irrēpertas*, adj. [in-rep.] *neotkriven*, aurum, *nēskopāno*.

Irrēpo, (in-rep.) *rēpsi*, *reptum*, 3. *pŕzati*, *mi-ljeti u, k, do*, *dōpužē*, *dovuče se u se-nat*; veneno paulum irrepente; tp. *uvući se* (sr. influo, insinuo), in mentes hominum, in tabulas municipiorum, in testamenta locupletium; † impudentia; † militares animos; † apsl., *uvući se kao prijatelj*.

* *Irrēprēhensus* (in-repr.), adj. *neprijekōran*, *besprijekoran*.

Irrēquīētus (in-req.), adj. *bez počinka*, *nēu-mōran*, * Charybdis; * bella.

Irrēsectus (in-res.), adj. *nēobrezān*, pollex, jedn. Hor. epod. 5, 47.

Irrēsolūtus (in-res.), adj. *nerāzdriješen*, jedn. Ov. ex. Pont. 1, 2, 22.

Irrētio, 4. [in-rete] *uhvatiti u mrežu*, *zā-mrežiti*, *zaplesti*, alqm; tp. alqm corruptelarum illecebris, laqueis interrogationum; se erratis.

Irrētortus (in-ret.), adj. *nēokrēnut*, oculo i. ne ogleđavši se, jedn. Hor. carm. 2, 2, 23.

† *Irrēvērens* (in-rev.), tis, adj. *nesmjeran*, *ne poštujući*, *ravnodušan prema*, operis.

† *Ir-rēvērentia*, ae, f. [irreverens] *nēpošto-vānje*, *nesmjernost*, *čednost prema viđima*; studiorum, *nerazborito ravnodušje za itd.*

Irrēvocābīlis (in-rev.), adj. 1) *što se ne po-riče*, * verbum. 2) tp. *nepromjenljiv*, casus, Liv.; constantia; † *nepomirljiv*, Domitiani natura irrevocabili.

* *Irrēvocātus*, (in-rev.) adj. *nēpozvān*, *da ponovi*.

Irrideo, (in-rid.) risi, risum, 2. 1) *intrana. smijati se*, *rugati se*, apsl. 2) *trana. ismje-*

*hivati, rugati se komu, šalu zbijati s kim, alqm; per jocum deos; Romam; * rursus procos irrira (predmet ruglu) experior; (Plaut.) irrisum habere alqm, šalu zbijati s kim.*

irridicūle, adv. *nedosjetljivo, jedn. Caes. b. G. 1. 42, 6. u savezu s non.*

irridicūlum, i, n. [irrideo] *rūg*, esse irridicūlum, habere alqm irridiculo, *Plaut.*

irrigātio, ōnis, f. [irrigo] *natapanje, zaplava, agrorum; irrigationes.*

ir-rīgo, 1. 1) *navratiti, voditi tekucinu kamo, * imbres; pren., * somnus quietem per membra, širi (kao blagu rosu) po udovima.* 2) *natapati, topiti, Nilus Aegyptum; hortulos Epicuri fontibus; circus Tiberi superfuso irrigatus, pòplavljén; * auro culta (o Paktolu); * sopor fessos artus, okrepilje uda; šaljivo (Plaut.) alqm plagis, obdātū batinama, izljemati.*

* **irriguus**, adj. [irrigo] 1) *akt. natapajući, fons; aqua.* 2) *pas. nàtopljen, hortus; pratum; corpus mero, nàkiden, nàkvašen.*

irrisio, ōnis, f. [irrideo] *podrugivanje, ismjeivanje.*

irrisor, ōris, m. [irrideo] *podsmijevāč, rūgāč, isti irrisores; hujus orationis et sententiae; (Aurel. Vict.) irrisor potius quam blandus.*

irrisus, us, m. [irrideo] *ismjeivanje, ruganje, podrugivanje, ruglo, irrisui esse; (Tac.) alqui irrisui esse; (Liv.) ab irrisu (od rugla) linguam exserere; (Plaut.) irrisui alqm habere; † s gen. obj., pueri; non sine irrisu audientium.*

irritābilis, adj. [irrito] *razdražljiv, gnjevljiv, animi optimorum hominum; (Hor.) genus vatū.*

* **irritāmen**, inis, n. [irrito] *dražilo, potioalo na... i pl.*

irritāmentum, i, n. [irrito] = irritamen, certamen; gūlae; * malorum; † pacis.

irritātio, ōnis, f. [irrito] *draženje, podbadaanje.*

irrito, 1. 1) *dražiti, pòticati, podbadati, obs. na gnjev ražestiti, ogorčiti, razljutiti, alqm; barbarorum animos; ad certamen; * pectus; * virum telis.* 2) *pòticati, pobuditi, uzrokovati, iram; sibi similitates; * voluptatem, † voluptates; * vitia. — partic. irritatus, razdražen, sredit, Ter.; ira, Verg.*

irritus, adj. [in-ratus] 1) *nevàljao, quod erat ratum, irritum est, Ter.; testamentum.* 2) *zaludan, tašt, isprazan, jalov, quasiatio caputū; inceptum; * tela; * dona; †*

*ictus, māska, pròmašen udarac; * † labor supst. ad irritum cadere, redigi, † in ir. cadere, pròmašiti se, osujetiti se; o licu: zaludnji, bezuspješan, nespretan, * irritus urget; † irridi dissuadent; † legationis, † spei, u itd.*

irrogātio, ōnis, f. [irrogo] *dosuda, multae.*

ir-rōgo, 1. (irrogassit *arhaist.* = irrogaverit, Cic. legg. 3, 3, 6.) *upr. narodu što protiv koga predložiti, s privolom naroda naložiti, dosuditi, alqui legem, privilegium, multam, poenam; odt. uopće: naložiti, odrediti, dosuditi, * poenas peccatis; † sibi met mortem; upotrijebiti na što, cui (labori) tamen non plus irrogandum quam quod etc. Quint.*

* **ir-rōro** (in-roro), 1. 1) *trans. porositi, nàkvasiti, nàvlažiti, crinem aquis; terras.* 2) *intrans. rositi, sipiti, lacrimae foliis; liquores capiti.*

ir-rūcto, 1. *izrignuti se, alqui in os, Plaut.*

ir-rūmpo, (in-r.), rūpi, rūptum, 3. 1) *provaliti, pròdrijeti, uturati se u što, intro, Ter.; in castra; in partem hostium; in aedes; ad se; domum alqis; (Sall.) portam; † Italiam; * interiora domus; * thalamo; apst.; in alqis patrimonium; (translatio) deducta esse in alienum locum, non irrupisse videatur.* 2) *tp. uopće pròdrijeti, zapiliti se, imagines in animos per corpus; * curae; in nostrum fletum irrumpes, hodeš li silom prèkinuti; (Tac.) quietem ejus.*

ir-rūo (in-ruo), ui, — 1) *banuti, provaliti, rupiti naglo i nepròmišljeno, in aedes, Ter.; in mediam aciem; huc prorsus se, Ter.; in alienas possessiones; in alienum locum; tp. ne quo irruas, da ne pòstnèš; in odium offensionemque populi Romani kao sljep rupiti na...*

ir-rūptio, ōnis, f. [irrumpe] *provala, navala, kao vojn. t. t., ir. nulla facta est; † hostis.*

ir-rūptus, adj. *nèslomljen; neslomljiv, jedn. Hor. car. 1, 13, 18.*

irus, i, m. [Iros] *Ir, projak u kući Ulissovaj na Itaci; posl. = kukavac, siromak (opp. Croesus), Prop. Iru et est subito, qui modo Croesus erat, Ov.*

Is, eš, id 1) *pokazuje na predmet veđ napòmenut ili koji će se tek napomenuti. Odt. naznačuje a) kao objekt ili subjekt sljedeće rečenice veđ napòmenut predmet, te stoji prema hrvatskomu: on -a -o; ako li je spojen sa supstantivom, onda stoji prema hrvatskomu: ovaj, ova, ovo; taj -a -o; isti -a -o, hostes constituerunt domum reverti. Ad eam sententiam haec quoque ratio eos adduxit,*

quod etc.; post ejus mortem Helvetii id quod constituerant facere conantur, ut e finibus suis exeant. *b)* kad je is u savezu s prednjom ili stijedomom relativnom rečenicom, kojom se sadržaj pojma, što gašis navješćuje, tek po-
tanje određuje, onda je is jednako hrvatskomu onaj -a -o; on -a -o, a kadšto se ni ne pre-
vodi, eum qui palam est adversarius, facile ca-
vendo vitare possis; caput Summani inventum
est eo loco (na mjestu), qui est ab haruspici-
bus demonstratus; erat metus injectus iis na-
tionibus, quas (hrvatski se može reći i „strah
bijaše zadan narodima, koje“) nunquam po-
pulus R. tentandas putavit; quam absurdum
qui praetor fieri non potuerit, eum petere con-
sulatum; ovako se upotrebljava is kadšto i
s obzirom na si quis, si quisquam, si quid
est penitus insitum moribus, id subito evellere;
si quisquam est timidus in magnis periculo-
sisque rebus — is ego sum. *c)* u savezu sa et,
que, atque, a i neque, sed steže is, zna-
čenje imenice i bolje je naglašuje hrvatski: i
to, a to exempla quaerimus, et ea anti-
qua; una in domo et ea quidem angusta;
unam rem eamque maximam, explicabo;
Apollonium doctum hominem cognovi et stu-
diis optimis deditum idque a puero (s obzi-
rom na cijelu prednju rečenicu); slično se
upotrebljava i is qui, da se koje lice tačnije
označi, Strabo, is qui physicus appellatur [sr.
b)]. Osim toga valja osobito napomenuti id
quod (što no) u parentetičnoj rečenici, koja
pobliže razjašnjuje, obrazlaže i pot-
krepljuje glavnu, te je tako usko s njom
spojena, da se id konstrukcije glavne rečenice
ni ne tiče, si nos, id quod (što no) debet, pa-
tria nostra delectat; et, id quod difficilius
putatur, multo sapientius tulit secundam quam
adversam fortunam; Catilina, id quod factu
facillimum erat, omnium facinorum catervas
circum se habebat; isto tako id de quo jedn.
Liv. 21, 10, *d)* postije nomina ili promena
pojam se njegov radi veće jasnoće i krepkosti,
osb. iza više umetnutih rečenica, često sa is
nastavlja, hic, quisquis est, qui etc., is est sa-
piens, is est beatus; signa et tabulas ceteraque
ornamenta, quae ceteri tollenda esse arbitran-
tur, ea sibi etc.; ut vos, qui modo — vide-
batis, ii nunc etc.; ista animi tranquillitas ea
est ipsa vita beata; id ipsum honestum, quod
amplecti vult, id efficit turpe. *e)* često se pre-
vodi is sa: takav, radi adjektivne forme uz
nomen, koji treba osobito naglasiti, ea est gens
Romana, quae victa quiescere nesciat, takav,
tako ratoboran; ego is sum qui nihil unquam
mea potius quam meorum causa fecerim; non
tu is es qui, quid sis, nescias; ea celeritate
atque eo impetu milites ierunt, ut etc. *f)* s

atrakcijom, in eo numero esse = (in eorum)
n. e., in eam mentionem incidere = (in ejus
rei) m. i.; ea (o tom) libera conjectura est;
[sr. hic 3)] ex eo = (ex earum rerum) genere,
quae prosunt. *g)* genitiv ejus kao srednji rod
u Livija nekoliko puta supstantivno, ad tria
milia hostium caesa, dimidium fere ejus cap-
tum; bona ut iis, quidquid ejus recuperari
possit, reddantur. *h)* za relativnom rečenicom,
za kojom bi morala slijediti druga uspo-
redna relativna, rado se prelazi u konstruk-
ciju sa is, ako ne zahtijeva jače naglašivanje,
da se opetuje relativ, omnes tum fere qui nec
extra urbem hanc vixerant nec eos aliqua bar-
baries domestica infuscaverat; ipsius in mente
insidebat species pulchritudinis eximia quae-
dam, quam intuens in eaque defixus etc. [sr.
qui d)]. *i)* kadšto spaja se is s glagolima pr-
voga i drugoga lica, haec omnia is feci, qui
sodalis ejus eram, ja, koji itd.; qui in proxi-
mum annum consulatum peteres, is per muni-
cipia cucurristi. *k)* o uporabi kosih padeža
(casus obliqui) od is, za hrvatski: njegov,
njezin, njihov (ili mu itd., v. gramatiku. *l)*
osobite sveze *a)* id est, to jest, to će reći,
mollitia animi, id est, laborum et dolorum
fuga; hos se appellare sapientiae studiosos, id
est enim philosophos. *β)* id s gen. pokazuje:
stupanj, mjeru čest koje stvari, metuo,
ne id consilii ceperimus etc.; id tantum ho-
stium, quod ex averso erat, aspexit, Liv.; ad,
post id loci, Sall.; ad id locorum, do sada,
Sall. Liv.; post id locorum, potom, izà togà,
Sall.; in id redactus sum loci, Ter.; id tem-
poris, id aetatis; profectus id temporis; quo-
niam est id temporis; id aetatis jam sumus;
nobis, hominibus id aetatis. *γ)* id u tu svrhu,
s tom namjerom, zato, id prodeo, id se-
quor i sliđ., Plaut. Ter.

2) U više slučajeva može ili mora se is odba-
citi samo, ako to nije na štetu jasnoći ili
naglasu, i to *a)* ne može is stajati uz genit.
supstantiva, dok hic, ille, iste može, ne povri-
jeđivši pravoga značenja tih zamjenica. *β)*
ispušta se is kao objekt glagola i kad bi se
uz drugi glagol ime (nomen), koje stoji uz
prvi, opetovalo u istom padežu, i kad se oba
glagola različito slažu, virtus et conciliat ami-
citas et conservat (bez eas kod conservat); et
apta quaedam ad naturam putare et aliena (sc.
ab ea); adolescentes refrenandi potius a gloria
quam (sc. ad eam) incitandi fuerunt; quae vel-
let in lteris civitatum et tolli et referri jube-
ret (sc. in eas). *c)* osb. često pred relat. reče-
nicama, semper in civitate (sc. ii) quibus opes
nullae sunt, bonis invidant; leviora sunt (sc.
ea) quae repentino aliquo modo accidunt, quam
ea, quae meditata et praeparata inferunt;

quas honeste habere licebat, abuti (sc. iis) properabant, *Sall. Cat.* 13, 2.

Isāra, ae, f. *Izara*, rijeka u Galiji, s. *Isère*.

Isāuri, ōrum, m. [*Ἰσᾱυροί*] *Izaurijani*, stanovnici *Isaurije* [*Ἰσᾱυρία*] (*Eutr.*) pokrajine u južnom dijelu Male Azije. *Odatle* **Isauricus**, adj. *izaurski*, također *Izaurijanin*, pridjev *P. Servilija Vacijske* kao pobjeditelja *Izaurijana*, * **Isaurus**, adj. *izaurski*.

† **isēlasticus**, adj. [*ἰσηλαστικός*] ulazni, certamen is, nāhjeoānje, da se prōslavi svečan ulaz; supst. **isēlasticum**, i, n. dar namijenjen od cara pobjediteljū, kad ulazi, dar ulazni.

Isēum, i, n. [*Ἰσηιον*] *Izej*, hram *Izidin*, *Eutr.*

Isis, idis ili is, f. [*Ἰσις*] *Izida*, egipatska glavna božica, žena *Ozirisova* (*Osiris*). * **Isiacus**, adj. *Izidin*; supst. svećenik *Izidin*, *Izidovac*.

ismārus, i, m. *ismāra*, ōrum, n. [*Ἰσμαρος*] *Izmār*, brdo u *Traciji* pored grada *istoga* imena, *Verg. Dav.* * **mārius**, adj. = *trački*.

ismēnias, ae, m. [*Ἰσηνίας*] *Izmenija*, tebanski vojvoda.

ismēnus, i, m. [*Ἰσηνός*] *Izmen*, rijeka u *Beotiji* kraj *Tebe*, *Ov.* *Odatle* 1) * **ismēnis**, idis, f. = *Tebanijanka*. 2) **ismēnius**, adj. = *tebanski*.

Isōcrates, is, m. [*Ἰσοκράτης*] *Izokrat*, govornik i retor u *Ateni*, umrije 338. pr. Is. *Odh.* **Isocratēs** (iūs) [*Ἰσοκράτης*], adj. *Izokratov*.

Issa, ae, f. [*Ἰσσα*] *Isa*, otok u *Jadranskom moru*. *Odatle* **Issaeus**, -saiacus, i -sensis, adj., supst. -senses, ium, m. *Isanjan*, stanovnici otoka *Ise*.

Issus, i, f. [*Ἰσός*] *Is*, primorski grad *Olčije*, znamenit pobjedom god. 333. pr. Is. *Aleksandrovom* nad *Darejem*, s. *Vis*.

istae v. *istic*, *ovuda*, *tuda*, *Com.*; *istae* *judico*.

istac-tēnus, *donle*, *Plaut.*

Istaeones (i *Istnaeones*) um, m. *Istevonci*, pleme *germansko*. *Istevonci*, potomci *Istujevi*, stanovili su na obali *Sjev. mora* od *Frizije* do *Jutske*.

istē, a, ud, gen. *istius*, dat. *isti*, pron. demonstr., *taj*, *ta*, *to*, ili *onaj*, *ona*, *ono*, proteže se na drugo lice i na sve, što na nj spada ili što se na nj odnosi (sr. *hic*, *ille*) tako, da se često prevodi sa *tvoj*, *vaš*, adventu tuo ista subsellia (te klupe, na kojima ti sjediš) vacuefacta sunt; homines ista auctoritate praediti, qua vos estis; napose a) o stvarima, što ih je nagovorenī spomenuo ili nātknuo, *Platonem* dicis. *Istum* ipsum, *Attice*; ista, quae sunt, a te dicta. b) često ima iste u sebi sporedan pojam prezira i omraze [jer se iste upotrebljava i o protivniku u parnici, komu govornik govori, kao što *Ciceron* u govornima

protiv *Vera*], non erit ista amicitia sed mercatura; *Mars* alter, ut isti volunt; * iste tuus vates. *Odatle* **isto**, adv. a) (*Plaut.*) *radi toga*, *stoga*. β) *tamo*, *gdje* si ti. γ) *tp.* (*jedn. Cic. Qu. fr.* 3, 1, 3.) *onamo* = a omu stvar, admiscere alqm isto.

* † **Ister** (*Hist.*), tri, m. [*Ἰστρος*] *Istar*, donji *Dunav*; sr. *Danuvius*.

Isthmus, i, m. [*Ἰσθμός*] *Istam*, prevlaka, osob. *korintska*; * pl. *Isthmi*, i = *tijesno dar-danelsko*. *Odatle* * **Isthmius** [*Ἰσθμῖος*] adj. *istamski*; supst. **Isthmia**, ōrum, n. *istamske igre* (na *Istmu* kod *Korinta*).

istic (*isthic*), aec, *oc ili uc*, pron. dem. *jače* iste, *eto taj*, *taj tu*, *osb. Com.*; quid *istic* narrat? homo *istuc* aetatis, u *toj* *dobi*, *Com.* i *pisac*. b. *Afr.*; *istoc* (*acc.*) *stoga*, *Ter.*, *abl.* uz *komp.*: *to*, *Ter.* (*Cic.*) *istuc* *considerabo*, non posse *istaec* sic *abire*, *istuc* ipsum non esse, cum fueris, *miserrimum* puto, *istuc* quidem *necesse* est; *jače* *istice* etc., u *pitajima*, *isticine* etc., *Com.*; *odatte* adv. 1) **istāc** (*Com.*) *tuda*, *tim* *putem*. 2) **istac-tēnus**, (*Plaut.*) *dotle*, *doile*. 3) **istile**, a) *tamo*, *onamo*, *gdje* si ti; prius *hic* te nos, quam *istic* tu nos videbis. b) u *toj* *stvari*, što je *spominješ*, i sum, *pristajem*, *sluhom* *slušam*, *Ter.* *Oto*. 4) **istim**, *istine*, *odatte*. 5) *istine*, a) *odatte*, *odante*, *od tuda*, *gdje* si ti, i. *loquere*, b) (*Plaut.*) *od toga*, što *imaš*, *dimidium* *mihi* i. de *praeda* da. 6) **istōc**, *onamo*, *gdje* si ti, *Com.* 7) **istorsum** [*isto-versum*] (*Com.*) *onamo*, *gdje* si ti. 8) **istūc** (*Com.*) = *istoc*; *tp.* o *tom*, *istuc* *veniam*; i. *ibam*, *upravo* *htjedoh*, da o *tom* *govorim*.

istine v. *istic* 5).

istius-mōdi, [*arhaist. istimōdi*, *Plaut.*] *takav*, *te vrste*.

isto, **istoc**, **istorsum**, **istuc** v. *iste*, *istic* 6) 7) 8).

Istri (*Hist.*), ōrum, m. [*Ἰστροί*] *Istrani*, stanovnici *Istrije*. *Odatle* a) **Istria** (*Hist.*), ae, f. [*Ἰστρία*] *Istrija*, *Istra*, pokrajina na granici *ilirskoj*. b) **Istriāni**, ōrum, m. *Istrani*. c) **Istrius** (*Hist.*), adj. *istarski*.

itā, adv. (od determinativne osnove i u *is*, *id*, postaje adj. * *itus*, 3. *takav*). Od toga je *ita* *padežni oblik* *adverb.* Za *oznaku načina* = na rečeni način, *tako*, *ovako*, cum *ita* sint; *ita* *hominum* est, *Ter.*; *ita* sunt *res nostrae*; *ita* est *homo*, *Ter.*; si *ita* sum; *ita* ad hoc aetatis a pueritia fui; † *ita* ut erat, *tako* (*odjeven*) *kaosto* *bijaše*; ut igitur in ejusmodi re, quae *mendacio* *nixa* sit etc., *ita* *dicam*; *itaque*, i *tako*; napose a) *tako*, *ovako*, *ita* *scribere*; *ita* *scriptum* est. b) u *poredenju* sa ut, *quomodo*, *quemadmodum*, *quasi*; ut — *ita*, ut *quisque* *optimus* est, *ita* *prema* *tomu* *kako* *itd.*; — *tako* = što *bolji* — *to*; haec om-

nia ut invitis ita non adversantibus patribus transacta = *ako i protiv, to opet itd.* c) ita est, *tako jest; u odgovoru, dā, dakako*, Mihine? ita; ita prorsus v. prorsus; *u jerava-jući, kumući se: tako mi (n. pr. zdrav-lja), da vjere mi, ita vivam, ut maximos sumptus facio, tako mi života itd.; ako slijedi nova želja, ut s konj, ita mihi (tako mi s optativom) omnia quae opto contingant, ut vehementer velim; skraćeno ita vivam, ita me dii juvent.* d) itane? *tako li? dakle?* *zbiļja? koje da bude pitanje krepčije, Ter., koje, da se izrazi zlovolja, takoder itane vero?* Cic.; quid ita? *kako to? zašto? čemu to misliš?* e) u takovim prilikama, *onda, tako, illum aliquot dies aegrotasse et ita esse mortuum; i dakle, si igitur non sunt, nihil possunt esse; ita ne miseri quidem sunt.* f) za oznaku ograničenja: *samo toliko, samo na toliko, samo pod tom pogodnom*, ita vos irae indulgere oportet, ut potius irā salutem habeatis; quae ita a fortuna deformata sunt, ut tamen a natura inchoata appareant; ita admissi milites, ne senatus tamen iis daretur; ita in Etruriam transmissurus fuit Scipio, si etc. g) za oznaku mjere: *tako, toliko, tako silno, (sr. adeo), ita non improbus et fatuus; ita sunt avidae et capaces (aures meae); ita de horridis rebus nitida etc. est oratio tua; ita acriter; non, haud illi nec ita, ne baš, ne osobito, non ita multi, non (haud) ita multo post; haud ita multo ante; non ita valde.*

Italia, ae, f. *Italija; i terra It.; meton., stanovići Italije; totam Italiam esse effusam, Cic. p. Dej. 4, 11. Odalle 1) Italicus, adj. ital-ski; bellum It., saveznički rat. Odalle a) -Itel, drum, m. Italioi, savezni narodi ital-ski, osb. u savezničkom ratu. b) -lica, ae, f. Italika, grad u Hispaniji; odalle supst. † -leenses, ium, m. Italicani. 2) * Itālia, idis f. adj. ital-ski; supst. Italica. 3) * Itālius, adj. ital-ski. 4) * Itālus, adj. ital-ski; supst. * -lus, i, m. Italao; i Italus, Ital, heraj, po kom se Italija provala, Verg.; plur. -li, drum m.*

Itaque adv. 1) pristovno = et ita, v. ita. 2) vez-nik kao zaključna čestica: *tako, dakle*, *po tome, stoga (u klas. pisaca na čelu rečenice, a u Livija i kasnijih postavlja se iza jedne ili više riječi); napose iza digresija, parenteza: dakle, kadšto ne stoji odmah iza itaque pravi posljedak, nego поближе ozna-čenje, koje bi trebalo da je izraženo upravo podređenom rečenicom, a ne glavnom, itaque idem ego ille qui visus sum, persolvi patriae, quod debui; reliqua jam a me — debentur mjesto itaque cum — persolverim, reliqua de*

benfur (Cic. p. Sull. 31, 37.); omnes clari et nobilitati labores contendendo fiunt etiam to-lerabiles — Itaque semper Africanus etc., Cic. Tusc. 2, 26, 62.; sr. Cic. Lael. 12, 42, 13, 46, 13, 47.; pleonast., it. ergo, Ter. Liv.

Item, adv. [is] 1) isto tako, na isti način, jednako, fecisti it. ut praetores; ut — sic item; sicut — it.; item — quemadmodum; (Liv.) it. — quasi; tanquam — it., Ter.; et item, itemque. 2) takoder, isto tako, i, za oznaku opelovanja istoga predikata uz razli-čite subjekte, Romulus augur cum Remo it. augure; hoc in Libera servant, in Libero non it. (sc. servant); ipse cum telo esse, item alios jubere.

Iter, (starinski oblik *itiner*, Plaut.) *itineris*, n. [eo] p. t. 1) kao radnja: *h o d, p u t*, it. huc habui, Ter.; it. pergere, dicam in itinere, Ter.; * tenere algo it.; * hinc quo nunc it. est tibi? * virtus negata tentat iter via; in diversum iter (na protivne strane) equi concitati, Liv.; odalle napose a) putovanje, p u t, o vojni-ničima, marš, p u t, in itinere, itinere, putem usput, na maršu, ex itinere, odmah iza marša, — na putu; † statim ex it.; ab itinere Asiae Syriacae, u Aziji i S.; ad it. se parare com-parare, committere se itineri; iter ingredi, (Curt.) inire; it. facere (putovati), unā, pedi-bus facere, it. in Apuliam, per Epirum facere; (Just.) iter terrestre facere; † a Massilia Ges-soriacum usque pedestri itinere confecto; it. conficere, efficere, convertere, intermittere; in itinere esse; habere iter v. habeo b); iter per-gere, Sall.; u prilici, defessus labore atque itine-re disputationis; iter hujus sermonis quod sit (kuda je krenuo ovaj pravac), vides; † pergere iter (življenje) ambitione ac periculis vacuum; pren., † t i j e k r i j e k ā, iter quod coeperunt, percurrunt; duo itinera aperire, dijeliti se u dva rukava; it. in tenuem alveum cogitur. b) za oznaku mjere, duljine puta: p u t, marš h o d, abesse it. unius diei, dan hoda; it. pau-corum dierum; it. justum; latitudo (Hercyniae silvae) novem dierum it. expedito patet, pro-stire se debet dana hoda; magnis, minoribus itineribus; quam maximis potest itineribus (podsješenim hodom) in Galliam contendit. c) pravo prolaza, slobodan prolaz, Cic. p. Cael. 26, 74.; dozvola kuda proći, it. per provinciam dare, dovoliti proci provin-cijom.

2) p u t, cesta, drum, staza, (sr. via), it. an-gustum et difficile; pedestre, terrestre, kopni put; iter facere (prokrčiti, uriti), Liv., munire, Caes.; refertis itineribus (ulice gradske) agre-stium turba, Liv.; † iter qua meant navigia; u prilici: p u t, staza, putanja, ut (occu-

patio) interrumpat (*presijede, zatvori*) iter amoris nostri et officii mei; * secretum iter et fallentis semita vitae; * supremum; * senectae it. declive; † it. pronum ad honores; † it. ad bonam famam; *tp. put, način, sredstvo, postupanje*, * fortuna salutis monstrat iter; † duo itinera audendi; naturam suo quodam itinere ad ultimum pervenire; patiamur illum ire nostris itineribus, *udariti (ići) našim putem*; † quod tali in tempore capessendae rei publicae it. ingrederetur; † novis et exquisitis eloquentiae itineribus opus est.

Itērātio, ōnis, f. [itero] *opetovanje*, lectio non cruda sed multa iteratione mollita Quint. 10, 1, 19.; *kao ret. t. t.*, iterationes verborum; *i kao ret. figura*.

Itērāto, adv. [itero] (*kasno*) *opet, jošte jednom*.

Itēre, 1. [iterum] *opetovati, ponoviti*, pugnam; it. facta sua, *ponovno pripovijedati*, Plaut.; saepe eadem; verba; clamor segnius saepe iteratus; * mella, *u pjesmi obnoviti*; * lanam, *dva puta bojadisati*; * jactata, *još jednom baciti*; * janua, *proći opet kroz*; * aequor, *opet broditi*; † tumultum, *opet pođići*. *Napose a) kao t. t. gospodarski, preorati, agrum. b) kao ret. t. t., opetovati (sr. duplico), verba.*

Itērūm, adv. 1) *po drugiput, opet, jošte jednom*, it. consul; primo, it. tertio; semel atque iterum, semel iterumque = *nekoliko puta*, * iterum atque it.; * iterumque iterumque, Verg. 2) (*rijetko*) *s druge strane, nasuprot (tomu)*.

Itēāca, ae, ūi * -ee, es, f. [Itāka] *Itaka*, otok u Jonskom moru, država Ulisova, Odalle

* **Itēācensis**, i **Itēāca**, adj. *itački, kao supst., Itadanin, osb.* — Ulixes.

Itēdem, adv. [ita-dem] *na isti način, isto tako, također*, mihi it. ut tibi, *meni isto tako kao što i tebi*, Com.; it. — et (*kaošto*), Odo.

Itēner v. iter.

Itēlo, ōnis, f. [eo] *hodanje, hod*, itiones crebrae, Ter.; obviam it.; domum it.

Itēlus portus, *Itijoport, galska luka naprotiv Britanije*.

Itē, 1. [intēns. od eo] *polaziti, hoditi*, ad legionem, *u boj*, Plaut.; ad cenas.

Itēne, es, f. [Itōn] *Itona*, grad u Beotiji, s hramom božice Alene, Cat. Odalle **Itēnius**, [Itēnios] adj. *itonski*.

Itēraei (Ityr.), ōrum, m. [Itoupaioi] *Iturejci, razbojnički stanovnici pokrajine Iturije u Palestini*; **Itēraeus**, adj. [Itoupaioi] *iturejski*, Verg.

Itus, us, m. [eo] (*rijetko*) *hod, put, u opreci sa reditus, polazak, noster i., reditus etc.* † pro itu et reditu.

Itys, yos, m. [Itys] *It, 1) sin Terejev i Proknin, koga je ubila mati, te ga metnula pred oca na stol, da blaguje, Ov. Prop. 2) jedan Trojanac, Verg.*

* **Itēlūs**, adj. 1) *Iulov. 2) što pripada Juliju Cezaru i njegovoj obitelji*; = Iulius, *Iuljev, iulski*.

* **Itēlūs**, v. Iuleus 1).

Itēon, ōnis m. [Itōn] *Iksijon*, otac Pirithojev, zbog napastovanja Junone privezan u podzemnom svijetu za kolo, koje se neprestano okreće, Verg. Ov. Odalle 1) * -nius, adj. *Iksionov. 2) * -nides*, ae, m. *Iksijonovid*, = Pirithous.

J

J (j) *nijesu stari poznavali kao osobito slovo već je I (i) služilo za samoglasnik I (i) i za suglasnik I (i). Zato se danas u piscima ispušta J (j), a ovdje se osobito nalazi radi starijih izdanja, gdje se piše.*

jaceo, 2. *ležati*, a) o živom, humi; ad pedes alcjs; * saxo; * super corpus alcjs; *napose = počivati*, in lecto; in antro Silenum somno jacentem; * *apsl.*, ad quartam jaceo; * custodes jacentes; *za stolom*, * † *ležati (ni: sjediti) za stolom*; o bolesniku, *mrtvacu, o poginulim u boju itd.*, = *ležati (bolistan), pasti, poginuti itd.*, * cum tristi morbo defessa; † graviter j.; * per me jacet Hector; * pro patriā; jacentes, *pali, poginuli*,

tot fortissimi viri circum eum cumlati j.; o putniku = *gdje ostati, zadržati se*, Brundusii. b) *samo ili barem osobito o neživom, napose o prostorijama*, * in collo, * per agros sarcula; * lora jacentia, *ot palo*; * vultus, * oculi, *dborene*; * vestis, * pallia j., *koji se vuku*; jacet inter eos (saltus) campus, *leži*; pontus jacens inter Cyrenas et Aegyptum, *koje je među . . .*; haec gens, j. supra Ciliciam; * tantum campi j., *pròstirē se*; priora tempora in ruinis rei publicae nostrisque jacuerunt, *bijahu spojena sa itd.*; domus depressa, jacens, *niska, u dubini*, † jacentia loca; * sub alqare j., † intra alqd j., *biti ispod . . ., gori biti od . . .*; * j. Ilion ingens, *leži u prahu*; * ja-

cens regia. 2) *tp. a) biti u kojem stanju*, in maerore, u žalosti, in oblivione; in eodem silentio multa alia oratorum officia. *b) pòkà-njen biti, klonuti duhom, očajavati*, militum animus j.; Gnaeus totus j.; aegritudine quis afflictus, debilitatus; in pace jacere (*opp. in bello vigere*). *c) òbrvân, uništen, upropàšten biti; zanëmâren, prezren biti, zàpèti, zàpinjati, prestati*, jacet hi suis testibus (= suorum testium dictis), j. omnis ratio Peripateticorum; philosophia jacuit usque ad hanc aetatem; jacet ea semper, quae improbantur; nomen j. in adversariis, *niti se mari za nj*; *pauper ubique j.; judicia jacebant; cistophoro Pompejano j., *štetovati po i preko itd.* *d) biti neupòtrijebljen, mrtav*, pecunia alui j.; † pecuniae otiosae. *e) spasti (u cijeni), spadati*, pretia praediorum; ista omnia. *f) biti pri ruci, na službu*, verba jacentia sustulimus a medio.

Jacetani, orum. *m. Jacetanci, narod u Španjolskoj, na podnožju Pireneja u današnjoj Kataloniji.*

jacio, jēci, jactum, 3. 1) *baciti, bacati, nabacivati se, pustiti, baciti iz prade*, lapides in murum; fulmen in medium mare; arma de muro; tela tormentis, *manu; *plumbum (fundā); *robur in Pallanta; † oscula, *dobacivati*; (*Plaut.*) talos; jacta alea esto; j. ancoram, *baciti, spustiti*, *ancoram de prora; *flores; *semen, *ràsijati*; *arbor poma; *vestem procul, *skinuti, odbaciti*; jecissem me ipse potius in profundum, *bio bih se strmoglavio itd.*; *se mediis fluctibus, *usred itd.*; *se e culmine turris; *tp. a) baciti, metati*; jecit casus caput meum in mediam contentionem dissensionemque civilem; j. et immittere injuriam in alqm, contumeliam in alqm; per ambages insidiarum minas, *izrigati grožnje*; *talía verba favillae; *unde petitum hoc (*ovu potvoru*) in me jadis? † probra in feminas; in jaciendo mittendoque ridiculo. *b) napose u govòru, razgovòru baciti, izustiti pod nos spràšiti, mimogred spomenuti*, quod jadis obscure; (*Liv.*) per ambages de lacu Albano; j. suspicionem; *querelas; *crimina non haec sunt nostro sine jacta dolore; inter alias res jacit, oportere etc.; (*Tac.*) antiqua exempla. 2) *bacajuci tvoriti, pòdici, pòstaviti, položiti, osnovati, utemeljiti*, aggerem, vallum; fundamenta urbi (*idariti temelj*), pacis; in mare jactis molibus; *moles in altum; *muros; *salutem in arte; (*Tac.*) odia in longum (*mnogo prije*) jaciens, quae reconderet auctaque promeret.

jactans, tis, *adj. [partic. od jacto] hvastav, slavičan*, † epistolae; *† jactatior, *odviše se hvastajući svojom važnošću.*

† **jactanter**, adv. *s + komp.* [jactans] *hvastavo*.

† **jactantia**, ae, *f.* [jactans] *hvastanje, hvastisanje*, sui; *apsl.*

jactatio, ònis, *f.* [jacto] 1) *razbacivanje, razmetanje, živo kretanje i slič.* *napose o govorniku, koji gestikulira*; corporis; † cervicium; (*Liv. Curt.*) vulneris; j. navis (*za oluje*); cicatrix pati posse visa jactationem. 2) *tp. a) jactationes animorum incitatae, nemir, uzrujanost. b) hvastanje, taština, razmetanje*, j. popularis, *tašto tēženje na sklonost naroda*; verborum, *isprazna grožnja*; eloquentia jactationem habuit in populo, *mogaše se pred narodom pokazati.*

† **jactator**, òris, *m.* [jacto] *hvalilac, hvališa.*

jactatus, us, *m.* [jacto] = jactatio 1) * pennarum.

jactito, i. [*intenz. od jacto*] *javno, pred svijetom izvoditi, ridicula, jednom Liv. 7, 2, 11.*

jacto, i. [*intenz. od jacio*] 1) *bacati, metati (iz prade)*, faces in tecta; fulmina; * incendia dextrā; vestem de muro; * lumina in alcjs vultum; *takoder odbacivati, zbaciti*, merces, *Plaut.*; arma multa passim, *Liv.*; * *izbaciti*, materiam; * *ràsipati, širiti*, cinerem per agros; odores late; * vulnera inter se, *udarati rane*. 2) *razbacivati, razmetavati, mahati, osb. o govorniku*, brachium, cerviculam; * caestus; * manus, o *plesaju*; se; jactari tempestate; * jactata flamine navis; * in Jonio (mari), * terris et alto, * pelago, * in undis, * vento, *bacan biti*; jactatus crinis per auras; * quae nunc eurusque nobis j. odoratos vota per Armenios; * jactatae pennae; * crura alta, *u vis*; * bidentes. *tp. a) *j. curas pectore*; opiniones se jactantes, *koja se pobijaju*; jactabatur nummus v. nummus; *takoder j. se, jactari, mnogo se čim baviti*, se in causis; jactari forensi labore; jactari in hoc declamatorio opere; *apsl.*, se, *poduzeti što*; *napose jactari aestu febrigue, u vrućici se bacati*, jactatur domi suae. *b) u govòru baciti, izustiti, spomenuti, izjaviti, reći*, terrorem, suspicionem, minas, versus; probra, querimonias, jocosa dicta in alqm; * voces; * jurgia, *svađati se*; * talia. *c) ràspravljati, pretresati, opetovano o čem govoriti i slič.*, rem in contione, in senatu, sermonibus; pluribus praesentibus eas res jactari nolebat; promissa alcjs, *pozivati se na itd.*; jactatum est in contionibus de etc.; jactata res ad populum est, *pred narodom*; * alqm beatum, *zvati*; * fabula jactaris in urbe, *o tebi se govori po gradu.* *d)*

*neprèstano o čemu govoriti, hvaljati se čime, hvalisati se, alqd; -gratiam urbanam; * † s rečenicom objektnom; j. se, hvaljati se, veličati se, razmeštati se, šepiriti se, baniti se, se in bonis Rosci; j. se tribuniciis actionibus, in populari ratione; * se alqui, pred kim; quam se j. solebat; se magnificentissime in illo loco, vladati se; exsultare in somno immoderate, que jactari; * responsa deorum prae se; * se vulnere.*

jactura, ae, f. [jacio] 1) izbacivanje tovara (iz broda), si in mari j. est facienda. 2) gubitak, žrtva, šteta, rei familiaris, juris, causae; j. atque damnum; jacturam alejs rei facere, accipere; j. criminum facere, prijedbi; jacturam gravissimam feci, si jactura dicenda est tanti viri amissio, *Plin. ep. 1, 12.; odalle osb. u pl. troškovi, novčani darovi, žrtve*, magnis j.; magnis j. pollicitationibusque.

jactus, us, m. [jacio] 1) bacanje, hitao, teseratum; * talorum; fulminum; * intra, † extra, teli jactum, izvan strjelomet; † ad teli j. venire = na dohvāt koplja razdaleko biti; * jactu se dedit in aequor, baci se strmoglavce itd.

* **jaculābilis**, adj. [jaculor] (rijetko) metači, telum, metače koplje.

jaculātor, ōris, m. [jaculor] metač, * audax; kao vojn. t. t. strjeljač.

jaculātrix, icis, f. [jaculor] metačica koplja, strjeljačica (o Dijani), jednom *Ov. m. 5, 375.*

jaculor, 1. dep. I) tranz. 1) bacati, metati, (iz prače), * ignes puppibus, * silicem in hostes. 2) strjeljati, gađati, * cervos, * arces sacras, gromovima udarati; * aëra disco, ejedi. *Odale tp. boriti se o. . multa.* II) intranz. *omaskē bacati se kopljem*, totum diem, *apsl.; tp. riječima napasti na koga*, in alqm probis.

jaculus, adj. [jacio] što se baca, bacaci, rete j., mreža bacaca, *Plaut.; supst. jaculum*, i, n. koplje.

jam, 1) adv. ne naznačuje određeno vrijeme, već samo, da se radnja nastavlja jući zbiva, zato se i može slayati sa svakim vremenom (sr. nunc), a) o sadašnjosti: *sad, upravo, gotovo, skoro, već, upravo sada, baš sada*, scio j. (*Plaut.*); snnt duo menses j.; (*Hor.*) reddere qui voces j. scit puer; illa his quae j. posui consequentia. b) o budućnosti: *sad, od sada, odsele, već, smjesta, odmah, izatogā, onda sigurno*, ille quidem aut j. hic aderit aut j. adest, *Plaut.*; metuunt ne j. hoc populus R.

concedat; da mihi hoc: j. tibi maximam partem defensionis praccideris; id tu j. intelleges, cum in Galliam veneris; j. a m, j. a m, *odmah, svaki čas*, jam jam intellego, Crasse, quid dicas; Caesar adventare jam jamque et adessee ejus equites falso nuntiabantur; * jam parces sepulto; sed j. age; jam — jam (*pjesn. i kasno*) kao modo — modo, tum — tum, *sad — sad*, gaudet equo jamque hos cursu jam praeterit illos; j. contento j. laxo fune laborat. *o o prošlosti: već, jur, do sada*, j. ab eo non longius bidui vis aberant; Nestor tertiam j. aetatem hominum vivebat; j. diu, j. dudum; *napose se dakle upotrebljava jam, da se označi, da se što nenadano rano dogodio ili da se na što nenadano dugo čekalo te zadocnilo; već, tek, napokon*. j. advesperascit, j. scio, quod vis dicere, *Ter.*; omnes j. istius generis legationes erant constitutae; non j., *ne već, Nep.*; j. nunc, j. tum; j. ante, (*Ter. Verg.*) j. olim; j. aliquando; j. a prima adolescentia; (*Ter.*) j. inde ab adolescentia; jam ab illo tempore, cum; (*Tac.*) j. sero diei, *tek kasno ob dan*; ohe, j. (*napokon, već jednom*) desine deos gratulando obtundere, *Ter.*; jamque cum ad sanitatem reverti arbitrabatur. d) j. nunc, j. tum, *upravo, baš sada, upravo tada*, cum j., *kad upravo, baš j. — cum, upravo — kad*; jamque Pompejani — appropinquabant, et (*kad*) etc.; j. ut = simul ac, *čim, kako, Com. e*) s negacijom ili u pitanju s niječnim smislom: *ne već, ne više, ne dulje, ne dalje*, jam non, non jam, neque jam; jam nemo, nitko više, nihil jam; quid j. amplius expectes? 2) kao spojna čestica, *kad ili govor prelazi na što novo ili kad se prelazi na razmatranje pojedinosti: nadalje, ili kad se polako zaključuje: potom, dakle; češće kad se glas podiže: pače, zbilja, doista*, quae cum ita sint, j. praedico; videte j. porro cetera, judices; j. denique; et j., *i pače*; omnes nunc in iis locis Pompejum sic ut alqm — de caelo delapsus intuentur; nunc denique incipiunt credere etc.; jam gallinae avesque reliquae etc.; j. illa quae naturā, non literis assecuti sunt etc.; at enim ut jam ita sint haec, quid ad vos Romani? ac jam ut („i recimo, da pače, da zbilja“), omnia contra opinionem acciderent.

Jānālis v. Janus. II. 1).

Jānīcūlum, i, n. ili mons Janiculus, Janikul, jedan od sedam brèžuljākū rimskih.

Jānīgēna ae, comm. [Janus-gigno] Janovo dijete, Janović, jedn. *Ov. met. 14, 381.*

Jānītor, ōris, m. i (*Plaut.*) -trix, icis, f. [junua] vratar, vratarica.

Jānua, ae, f. [Janus] kućna vrata, vrata claudere, (*Ov.*) aperire j.; j. patens; quaerere

alqm a janua, *pred vratima, na kućnim vratima*; odv. * *ulaz, otvor uopće*. Ditis, sepulcri, leti, maris gemini; tp. aliā j. ingressus sum in causam; j. animi frons est; † illa (actio) mihi januiam famae patefecit.

Januārius v. Janus II. 2).

Jānus, i. m. I. Jan, staroit. bog sunčanoga tečaja, svakoga započinjanja, stoga bog godine, vremena itd.; ktp je njegov imao dva obraza, te je stajao u malenu hramu, građenu poput vratnoga prolaza, koji je za mira bio zatvoren, a za rata otvoren. II. kao nom. apel.; pokriven prolaz vratni ili izjedne ulice u drugu; poimence tri pokrivena prolaza, kroz koje se išlo sa fora u pokrajne ulice, summus, medius (središte prometa, na kojem su bili mjenjači, trgovci i knjižari), imus. Odt. 1) * Janālis, adj. Janov, od Jana izdržan. 2) Januārius, adj. Janov, mensis, mjesec Januar, Kalendae, Nonae, Idus.

Jēcūr, ōris, i jēcūnōris, jēcūnōris, n. jetra, orna džigerica; u pjesnikā sijelo afekta i strasti, osv. ljubavi i gnjeva.

Jēcuscūlum, i, n. dem. od jecur, jetarica.

Jējūne, adv. s komp. [jejūnus] samo tp. mršavo, suhopārno u govōru, bez soka i smoka.

Jējūnōsus, adj. [jejūnus] tašt i gladan, jedn. Plaut. Capt. 3, 1, 6.

Jējūntas, ātis, f. [jejūnus] 1) (pretkl.) taština, praznoća želuca. 2) tp. a) suhopārnost govora, mršavost. b) nedostatak znanja kojegod stvari, bonarum artium.

Jējūntum, ii, n. 1) ispāstanje, post, j. instituire Cereri; * j. solvere, prēkinuti; * ponere, propustiti, zanemariti; * jejunia indicere. 2) * glad, jejunia pascere, sedare. 3) * mršavost životinje; o govōru, u prilici suhopārnost, Tac. dial. 23.

Jējūnus, adj. s komp. 1) tašt, nātašte, gladan, corpora; * canis; * (lupus) jejunis dentibus acer; * Cerberus jejuno sono, zavijajući od glada; * stomachus; * vitem jejuna (žednoj) saepe negavit aquam. 2) tp. a) (rijetko) jejuna hujus orationis aures, nēzadovoljne tim itd., koja zato na više teže, Cic.; imperii divitiarumque = željan, Just. b) mršav, neplovan, suh, besodan, * agri; * glareas; * sanies, malo; calumnia; cognitio; oratio; † eloquentia; concertatio verborum; res; Antonius jejunior. c) jādān, žalostan, duhom slab, dosadan, nihil humile aut j.; quosdam nimis jejuno animo et angusto.

Jentācūlum, i, n. [jento] doručak, (što uzmahu raskošnici, slabići i djeca; sr. prandium), Plaut. Suet.

Jento, i. dōručkovati, Suet.

Jēcāto, ōnis, f. [jocor] šaljenje, šala, i u pl.

Jēcōr, dep. (pretkl. i Jēcō), i. [jocus] šaliti se, cum alqo de alqo re; cum alqo per literas; in alqd, šaleći se, šibati na što, bockati; tp. j. alqd, šaleći se reći, haec; obscena; (Hor.) permulta in morbum.

Jēcōse, adv. s komp. [jocosus] šaljivo, vragolasto.

Jēcōsus, adj. [jocus] šaljiv, vragolast, res, dicta, * verba; * Maecenas; * imago (vocis) šaljiva jeka, * Nilus, pun šale, jer su Egipćani veseo život živjeli.

Jēcūlaris, i (Com.) -lārius, adj. [jocular] šaljiv, vragolast, smiješan, supst. Jocularia, ium, n. šale, vragolije.

Jēcūlārter, adv. [jocularis] šaljivo, vragolasto.

Jēcūlāter, ōris, m. [jocular] šaljivac, dosjetljivac, Cic. Att. 4, 16, 3.

Jēcūlor, dep. 1. [jocus] samo u praes. participio, šaliti se, šaleći se reći, incondita quaedam militariter, jedn. Liv. 7, 10, 13.

Jēcūlus, i, m. dem. od jocus, pošalica, Plaut.

Jēns, i, m. (pl. joci i joca) šala, vragolija, joca atque seria agere, † agitare j.; quibuscum joca, seria, pūzdāni prijatelji; joco (Ter. Nep.) ili per jocum, u šali; per ludum et j.; extra j.; remoto joco, bez šale; jocus et facetiae; hospes multi joci, šaljivac; * dare jocos alcuī, biti povod; movere, zbijati, provoditi; * alcuī, zabavljati koga; * jocum esse alcuī; tp. a) * ljubavna šala. b) sitnarija, gračka, ludum jocumque, l. et j. fuisse, Ter. Liv.

Jordānes, is, m. Jordan, glavna rijeka palestinska, Tac.

1. **Jūba**, ae, f. griva konjska, * † lavska; * tp. kresta, kruna na glavi u zmije; u prilici o načinu pisanja, hanc saepius ossa, museuli, nervi, illam tori quidam et quasi jubae decent, Plin. ep. 5, 8, 10.

2. **Jūba**, ae, m. Juba, kralj numidski, sin Hiempsalov, pristaša Pompejev.

* **Jūbar**, āris, n. žarka svjetlost nebeskih tjelesa; također svjetlo nebesko tijelo, exorto jubare, sunce; hanc animam interea fac jubar, zvijezda (repatica). meton. zvijezda, osobito danica: jubar stella, quam Graeci appellant ποσειδών, quod splendor ejus diffunditur in modum jubae leonis, Festus.

Jūbātus, adj. [juba] grivast, s grivom, krestast, anguis, Plaut., draco, Liv.

Jūbō, jussī, jussum, 2. (sync. perf. justī, Ter.; arhaist. fut. exact. jusso Verg.) zapovijedati, zahtijevati, naložiti, nalagati, pozvati, dati, j. alqm abire, sine cura

esse; j. se duci, alqd. negotiandi dari; consules jubentur exercitum scribere, *konzulima' se nalaze, da itd.*; faciunt quod jussi sunt, *što je zapovjedeni ili naloženo*; (Tac.) Germanos non juberi (*ne zapovijeda im se*), non regi, sed cuncta ex libidine agere; *predmet, koji se nalaze kao subjekt*, locus lautiaque legatis praebere jussa sunt; *sa samim inf. aot.*, *napose često u Cezara, ako se može subjekt, kojemu je što činiti, lako nadopuniti ili je pak općenit (= ljudi)*, jusserunt pronuntiare; castra munire j.; *naves conquirere et Octogesam adduci j.*; (Hor.) huc vina et unguenta ferre jube; ire (*sa eos*) fortes, ire felices jubent, Liv.; (*rijeđe*) jubere *sa samim inf.*, *sa ut, hic tibi in mentem non venit jubere, ut etc. (sr. b)*; sive jubebat, ut etc., Hor.; *† s ne; s prostim konj.*, Plaut. Ter.; (Tac.) Britannico jussit, exurgeret; (*pisac b. Hisp.*) Ucubim j. incenderent; (Liv.) legati Perseum — venire j., vel obsides daret; *također (Cic.) j. alqm alqd. Napose a) j. alqm salvere, pòzdraviti, valere, kazati komu „zdravstvuj ili s bogom!“*, *oprostiti se s kim, pače i bez inf. u Ter. jubeo Chremetem. b) naložiti, odrediti, nametnuti, † fratris necem; † alcuī tributum; * quid jubeat vetere; * jussa poena, † mors; o liječniku, quod jussi ei dari bibere, Ter.; kao publicist. t. t. osb. o senatu i narodu: odrediti, zaključiti, odobriti, senatus dictatorem dici jussit; vellent juberent Philippo bellum indicere; senatus decrevit populusque jussit, ut; populus j. de bello; j. regem, izabrati; alqm regem, postaviti, imperatorem, imenovati; j. legem, societatem, foedus, alcuī (*protiv koga*) bellum, alcuī provinciam, komu prov. odrediti; * volucres regna jubentes = portendentes; *prem. lex j. aut vetat.**

jucunde, adv. s. komp. i sup. [jucundus] *ugodno, prijatno, radosno*, j. esse, *dobro volje; jucundius bibere, slađe piti; jucundissime vivere.*

jucunditas, ātis, f. [jucundus] *ugodnost, prijatnost, ljupkost, milina, vitae; agri; † urbis; o licima: prijatnost, ljubaznost, milokrvnost, dobroćudnost, veselost, dobra volja*, tanta est in homine j.; tranquillitas animi atque j.; j. naturae, čudi; j. sua; † Isocrātis, *dražest, milina (njegovih govora)*; dare se jucunditati; *pl., plurimae tuas j., uslužnosti.*

jucundus (joc.), adj. s. komp. i sup. [= juvencundus od juvo] *ugodan, prijatan, ljubak, mio, dražestian, radostan, zanimljiv, agri; odor; officia jucundiora; alcuī carus atque jucundus, conspectus vester est mihi multo jucundissimus; * voluptas; * supet. jucunda atque idonea vitae, ugodnosti itd.*

Judea, ae, f. [IovJatu] *Judeja, u širem smislu = Palestina, u užem, južni dio Palestine, Tac. Odt. 1) Julaei, drum, m. Judejci, Židovi 2) Judaeus, adj. judejski.*

judex, icis, m. rijetko f. [jus-dico] 1) *sudac u pravnoj stvari j. sumere, habere; judicem esse de alqa re, inter alqos; judicem sedere in alqm v. sedeo 1)*; judices nullos (*tako reći nikake, t. j. zle*) habere; judices rejicere v. rejicio 1) b); judices subsortiri v. subsortior; judicem dare, *odrediti, postaviti, o pretoru, dicere, o optuženiku, označiti suce, koje želi imati, alcuī ferre, predložiti (o tužitelju), petere (Plin. ep.) zahtijevati svoga redovnog suca; j. quaestionis v. quaestio; (Just.) judices vitae ne-cisque, nad ž. . .*; lis ad forum deducta est vespa judice, Phaedr. 2) *sudac duševnik, aequissimum eorum studiorum existimatorem et judicem; (Hor.) te, me judice, po tvojem, mojem sudu, candide sermonum, subtilis veterum j. et callidus.*

judicatio, ōnis, f. [judico] *sudbeno istraživanje, također sud, presuda.*

judicatus, us, m. [judico] (rijetko) *sudsko zvanje, Cic. Phil. 1, 8, 20.*

judicialis, adj. [judicium] *sudski, sudbeni, causa; genus dicendi; consuetudo; annus j. godina, koje je Pompej promijenio sudstvo različnim zakonima.*

judicialis, adj. [judicium] *sudski, sudbeni controversia; leges, kojima se određuje, iz koga staleža treba suce uzimati, i (Suet.) zakoni, po kojima se tko zove na sud.*

judicium, ii, n. [judex] 1) *sudbena istraga, sud, j. exercere, na čelu biti, odrediti (stoga qui j. exercet = praetor), dare ili reddere, dopustiti (o pretoru), j. reddere in alqm; committere j., odrediti; j. prius de probo quam de re voluit fieri; accipere j. v. accipio 2) b)*; ad j. cogere; alqm in j. adducere, deducere, vocare, judicio arcessere, *tužiti, optužiti pred...*; in j. vocari de alqa re; j. de alqa re, injuriarum zbog itd.; j. nullum habuit, *nikad ne bi optužen*; j., quod prope omnium fortunarum suarum C. Mustius habuit, *na kojem stajao gotovo sav imetak*; tollere, perumpere j.; j. proferre, prolatio judicii; † j. centumvirale dif-ferre; j. publica, privata; j. legitima, *zakonom određeni; meton. a) sudište, sud, in judicium venire. b) parnica, habere j.; vincere j., dobiti. c) suci, implorare j.; sortiri j. 2) sudska presuda, j. facere de alqa re, presudu izreći presuditi; populi, senatus; također (Quint. 10, 1, 70.) sudbeni govori (opp. meditationes), illa mala j. quae Epitrepontes etc. habent. 3) uopće: sud, odluka, nazor, mnijenje, osvjedočenje, uvjerenje, op-*

timum iudicium facere de alqo, j. facere de alqo re v. facio 1) b); sibi j. sumere; meo, intelligentium iudicio, po. *id.*; sui iudicii rem non esse, da ne ide pred njihov forum, da ne mogú odlučiti; si quid est mei iudicii, koliko ja mogu suditi, homò sui iudicii, koji po svojemu sudu radi; j. animi mutare; * j. erroris, kriv; i činom o kom izražen sud, de quo homine vos tanta et tam praeclara j. fecistis (ponjerenim mu honoribus et imperiis); ex Chrysogoni iudicio. 4) sud — razudnost, oštroumlje, ukus i slič., magni iudicii esse; j. intelligens, * subtile. Odl. razmišljanje, nakana, iudicio, s namjerom, holimice, nolaš; iudicio alqđ facere.

iudico, i. [iudex] 1) suditi, izreći presudu, presuditi, sud suditi, qui iudicat = iudex ili praetor; * iudicantem vidimus Aesacum; j. rem minime dubiam, res, suditi, biti suditi; j. alqđ contra alqm, protiv koga, s acc. o. inf.; contra alqm; qua de re inter Marcellos et Claudios centumviri j.; j. alqm, osuditi; non iudicare; sibi ternas tabellas dari ad iudicandum, za glasovanje; iudicatus pecuniae, zbog dugova; j. alicui perduellionem, perduellionis, capitis, pecuniae; causa, res iudicata, presudena. 2) nesudbeno a) suditi, izreći sud, presuditi, odlučiti, zaključiti, odrediti, de controversiis; quod sibi ipsi (sami za se, neodlušteno) iudicavissent; s quaest. indir. s inf., ab eorum consiliis abesse iudicasti, Caes. u Cic. ep.; (Just.) ita diis immortalibus iudicantibus ut etc.; mihi iudicatum est (odlučeno je) deponere illam personam; pren. victoria belli iudicavit. b) suditi, misliti, držati za...; recte; * Jove aequo, bez J. srdžbe, t. j. zdravo; de alqo re, de alqo; s acc. c. inf., quod ante iudicarem; sic statuo et j. s. acc. c. inf.; locum importunissimum, držati za...; ignominiam, smatrati sramotom; alqđ pulcherrimum, alqm idoneum; in clausulis maxime perfectio atque absolutio iudicatur = iudicium positum est de etc. c) prosudivati, cijeniti, zaključivati, alqđ ex aliorum ingeniis, Ter.; alqm ex suo ingenio; alqđ pondere, sensu oculorum; quam autem civitati carus fuerit, maerore funeris iudicatum est, moglo se vidjeti...; ex aequo. d) proglasiti javno koga čim, alqm hostem; Socratem sapientissimum; ipsum exsulem; (Phaedr.) alqđ dignum poenā; Dolabella hoste iudicato; † hosti iudicato; (Just.) atqđ iudicatur hostis; također sud svoj o čem natuknuti, ipse iudicavit, quam esset beatus; id quidem a Fabricio iudicatum est.

jūgilla, adj. [jugum] 1) jarmu nāvikao, jarmen, uprēgnut, † equorum iumento-

rumque jugalium (u jaram uprēgnutih) vis ingens; * gemini j., dvoopreg. 2) * zakonski, ženidbeni, lectus, vinculum; ignes, o Parisu; dona.

jūgarius, adj. jarmen, vicus Jug., kraj u Rimu, kako se misli, nazvan po božici Junoni Jugi, koja je ondje imala žrtvenik, Liv. „Jarmenica“.

jūgatio, ōnis, f. [jugo] vezanje (trsova o brajdu).

jūgerum, i, n. (gen. pl. jugerum, dat. i abl. pl. jugeribus [od nom. jugus, ēris, n.] jutro, ral zemlje [240 stopa duljine, 120 širine, dakle 3200 mq.]; * uopće zemlja, njiva, polje.

jūgis, e, adj. [jugo] a) ujarmljen, t. t. j. auspicium, kad su se bikovi, za vožnje s auspicijama učinjenaj, još u jarmu pđbalegali. b) neprekidan, živ, nēpresuštan, thesaurus, Plaut.; jugi pace, Aurel. Vict.; j. triennio, tri godine urastopće, Eutr.; j. puteus, aqua (sr. perrennis).

jūglans, dis, f. [Jovis glans] orah.

jūgo, i. [jugum] upr. ujarmiti klas. samo tp. (rijetko) spojiti, svezati, virtutes inter se nexae et jugatae sunt; osh. * brakom svezati, ženiti, udati, alqm ili alqm alicui; decreta patrum super jugandis feminis.

* **jūgōsus**, adj. [jugum] (rijetko) brdovit, gorovit.

jūglāe, ārum, f. Orijonovo zvijezde, babini štapi, Plaut.

† **jūglāti**, ōnis, f. [jugulo] ubiće, zaklatnje (bodežem).

jūgulo, i. [jugulum] 1) zaklati, suem, hominem; * in flammam pecudes, zaklati baciiti vatru, odl. (bodežem) zaklati, umoriti iza zasjede, jugulari a vobis, quia se illi non jugulandum tradidisset. 2) tp. doći komu kao s nožem pod vrat, uništiti, upropastiti, strmoglaviti i osramotiti, hominem (sc. dictis), Ter.; alqm factis decretisque; jugulari sua confessione; post. v. gladius.

jūglum, i, n. [jugo] upr. ključica na vratu, odl. grkljan, j. concava; j. alicui dare, † offerre; porrecto jugulo; petere j., htjeti zaklati koga; * uopće: vrat, in matris jugulo ferrum tepefecit acutum; † j. causae, glavna stvar, lačka.

jūgam, i, n. [srodno s jugo] 1) igo, jaram, imponere bestiis (volovina) juga; * demere juga equis; * frena ferre jugo. Odl. a) sprega, pār, multa j.; * dva (uprēgnuta) konja; (rijetko) pār, uopće, j. impiorum (o Antoniju i Dolabeli). b) pren. ropsko igo, jaram ropstva, i u priči, servile; j. exuere, (Just.) accipere; * j. ferre

nostra; * sub juga mittere; * jugo premere. o) *bracni, ženidbeni jaram, Plaut. Hor. d)* za oznaku ljubavi, *sloge itd., * ferre j. pariter (o prijateljima); * tu bene conveniens non sinis ferre j.; † pari jugo (pregnućem) niti. 2) Napose a) jaram načinjen od tri koplja u ovom obliku* , *da se na dva okomita koplja treće poprijeko metne. Ispod toga moradoše pobijediti neprijatelji proći za znak pokorenja, mittere sub jugum; sub jugo mittere, emittere, ispod jarma pustiti; abire sub jugo. b) zvijezde: vaga. c) jarmak, prekòrude na rudi. d) u tkalca, * vratilo. e) * juga, klupe veslačke. f) presrt, grbina, kosa, bילו, summum j. montis; j. Alpium; jugis Octogesam pervenire, *sljemenom; * bacchata jugis (po gorama) Naxos; jugo circummissus; u prilici, haec, ut ex Apennino fluminum, sic ex communi sapientiae jugo sunt doctrinarum facta divortia.**

Jugurtha, ae. m. *Jugurta*, kralj numidski, vanbračno dijete Mastanabala, sina Micipsina, potom posinak kralja Micipse, samozvanac kraljevske vlasti u Numidiji, s kojim su Rimljani ratovali, dok ga nije Sula pod Marijem pobijedio, a potom je u Rimu pogubljen. Odt. **Jugurthinus**, adj. *Jugurtin*.

Julius, *Julije*, (Od Iulius Iulus, što samo proizlazi od Iovis ime rim. plemenu, od kojega su najpoznatiji C. Julius Caesar i posinak njegov Octavius, B. Julius Caesar Octavianus (sr. Caesar), a od ženā **Julia**, 1) kći K. Julija. Cezara, udata za Pompeja. 2) zloglasna kći cara Augusta, žena Marcelova, zatim Agripina i Tiberijeva. Odt. a) **Julianus**, adj. *Julijev*, što pripada diktatoru K. Jul. Cezaru. b) **Jullus**, adj. *Julijev*, što pripada na Julijevo pleme, osb. na Cezara i Augusta; * sidus, J. Cezar, pošto je bio uvršten među bogove; portus među Puteolom i rtom Mizenskim Suet. c) * **Juleus**, v. *Iuleus* 2).

jumentum, i. n. [mjesto jugmentum od jungo] *krupno blago (osb. konji, magarci, volovi), tegleća marva, tovarno blago na selu, u gradu, na putu, u ratu, u sing. pojedina glava, pecora atque jumenta; j. oneraria; propter valetudinem vectus jumentis junctis, na dvopregu; non jumenta solum, sed etiam elephantis; i o samim konjima (jahadim, voznim, tovarnim), jumentis quibus maxime Galli delectantur.*

juncus, adj. [juncus] *od sitē, sitov, * vincula; tp. (Ter.) virgo curaturā j., vitka i lanka.*

juncosus, adj. [juncus] *sitovit, Ov.*

junctim, adv. [junctus] *skupa, jedn. Cic. Att. 5, 10, 5; † u sastopce.*

junctio, ōnis, f. [jungo] *sveza, jedn. Cic. Tusc. 1, 29, 71. verborum junctione.*

junctura, ae. f. [jungo] *sveza, priječnica, tignorum; * laterum juncturae, oba kraja od pása [u Homera ζωνήος ὄχις], što ih je karika spajala; * genuum; verticis, svez; tp. a) * j. generis, rodbinstvo, srodstvo. b) (Hor.) kao t. t. gramatično spajanje, sastavljanje riječi.*

junctus, adj. s komp. i sup. [partic. od jungo] *svezan, spojen, složen, združen, sjedinjen, junctior cum exitu; improbitas scelere juncta; corpora inter se juncta; sapientiam junctam habere eloquentiae; * junctior ponto, bliži; * junctissimus illi; † junctissimi, najbliži rodaci; oratio j. lijepo složen, skladan. * † juncus, i. m. [σχοῖρος] sita.*

jungo, ūnxi, ūnctum, 3. *spojiti, spajati, svezati, složiti, upregnuti, združiti, sjediniti, naves, lintres, carros; rates pridati; tigna inter se; opus aedificio; reda equis juncta, currus albis equis, kola, u koja su bijeli konji upregnuti; junctum vehiculum; * equos curru (dat.), upregnuti, * jungentur gryphes equis; * juncti boves; j. juga bine; junctis jumentis, † junctis vehi, na dva konja, dvoprežno, na kolima; * juncta Aquilonibus Arcetos = sjeverni stožer ili pol; j. alqm secum matrimonio, † in matrimonio; * alqm alcui, jungi cum impari, * se alcui, oženiti se, udati se; * columbae in amore; * j. vitis ulmo; * amores; j. se ad alqm, pridružiti se komu; * amicitia vetusta puer puero junctus; * ab usu modico tibi junctus; * a sanguine materno junctus; * amici juncti; † Roscianum artissimo vinculo tua in me beneficia junxerunt; kao vojn. t. t., j. castra cum alqo; socia arma Rutulis; Bituriges cum Arvernīs junguntur; si Hannibali Asdrubal junctus esset, da se H. s A. združio; j. fluvium ponte, premostiti, † pontem; j. cursum equis, trčati s konjima, * j. dextram dextrae, rukovati se; * dextras hospitio; * j. oscula, cjelivati se; * crescendo jungi, srastati se, srasti se; * jungi umero, * lateri alcjs; * est pes cum pede j., noga je do noge; * junctae fenestrae, zatvoreni, t. j. sastavljeni kapci, kojima su se noću zatvarali; kao gramat. i ret. t. t. sastaviti, stegnuti, licentia faciendorum jungendorumque verborum; juncta verba; diei noctem pervigilem, neposredno za danom noć pridodati; † laborem, ne prekinuti; j. alqd ad priora, dodati; j. virtutem cum eloquentia; (Cic. Tusc. 5, 38, 96.) cum expectatio speratum voluptatum paratarum memoria jungeretur; pregn., * u ljubavi se pariti (družiti) i tim se radati, monstra novā libidine; tp. sklopiti, sklapat, uđiniti, cum hominibus nostris consuetudines; j. affinitatem, amicitiam cum alqo; foedere, societate alcui jungi.*

Jūnlānus, jānlor v. Junius 2) b), juvenis.

jūnpērus, i, f. bōrovica, smreka, Verg.

Jūnius, Junije, ime plemenu patricijskomu i plebejskomu. 1) Lucius J. Brutus, M. Jun. Brutus i D. Jun. Brutus v. brutus II. 2) Decius J. Silanus, consul designatus za konačne rasprave protiv Katilinovaca. Odt. a) Jūnius, kao Junije, osb. J. mensis, mjesec Junije. b) Jūnlānus, adj. Junije, na Junija pripadajući.

Jūno, ōnis, f. (po svoj prilici ženski oblik Jupiter) Junona, kći Saturnova i Rejina, sestra i supruga Jupiterova, kraljica nebeska i kao takova božica kućanstva i braka; * J. inferna = Proserpina; mea J.! (Plaut.) šaljivo kao riječ od mila, moja kraljice! Odt. a) * Jūnōnālis, adj., tempus = mensis Junius. b) * Jūnōnīcōla, ae, comm. [colo] štovatelj, štovateljica Junone. c) * Jūnōnīgēna, ae, m. [gigno] Junonić, sin Junonin = Vulcanus. d) * Jūnōnīus, adj. J. custos = Argus; mensis, mjesec Junije, hospitia ili regna = Karthago; ales, pavn.; Hebe, kći Junonina.

Juppīter običnije od Jūpīter, (Zeūs páter) prvobitni vokativ pored koga se upotrebljavao stari nomin. Diēs-piter (Zeūs páter). U kosim padežima stoji prosto gen. Jōvis, itd. Jupiter 1) sin Saturna i Reje [Rhea], brat Neptunov i Plutonov, brat i suprug Junonin, grčki Zeūs, gospodar neba i vrhovni gospodar svekolike prirode kao što i ostalih bogova; * J. Stygius = Pluto. 2) pren., a) prehodnica, Jupiter. b) * metonim. nebo, zrak, uzduh, sub Jove, pod vedrim nebom; sub J. frigido; malus (o liči) metuendus = pluvius.

Jūra, ae, m. Jursko gorje, Jura.

jūrandum, i, n. [juro] (Plaut.) = jusjurandum, zakletva, prisega.

jūrātor, ōris, m. [juro] zakleti pōvjereni, koji je mišljenje svoje kod cenzusa davao o očitovanjima građana. Plaut.

jūrātus v. juro 1) i 2) a).

jūrē consultus v. consultus 2).

jūrēus, adj. [2. jus] jušan, od čorbe, jednom Plaut. Pers. 1. 3, 15.

jūrglum, ii, n. [jurgo] svāda, riječanje, kavgā, in jurgio respondere; * jactare; causam jurgii inferre; jurgio lacerare alqm; jurgio saepe contendere cum alqo; (Sall.) jurgiis trahendo tempus; napose (rijetko) svāda na sudu, parnica, jurgia venum data; jurgiorum disceptator.

jūrgo, 1. [juro-ago] 1) intranz. svādati se, riječati se, prēpirati se, inatiti se, cum alqo (Ter.); inter se; * s quod; apsl.; napose (jedn. Just. 21, 5, 7.) na sudu, prēti se. 2) tranz. psovati, jednom Hor. sat. 2, 2, 100.

jūrīdīcālis, adj. [jus-dico] pravni, sudbeni, constitutio.

jāris consultus v. consultus 2).

jūris-dictio, ōnis, f. pravōsūde, sud u civilnim parnicama, civilna sudbenost, što ju je izvešćivao u Rimu praetor urbanus i praetor peregrinus; j. urbana et peregrina; utraque; j. Asiatica, u provinciji azijskoj.

Jūro (dep.), 1. [jus] 1) intranz. priseći, prisezati, zākliēti se, zāklinjati se, juro aram tenens; j. per Jovem, Jupiterom, per deos; * per patrem; j. in verba alcjs, na čije riječi ili za kim prisezati, in certa verba, in eadem verba, (Tuo.) in verba, in nomen principis, priseći vladaru vjernost i poslušnost; j. in litem, o prijepornoj stvari, in legem, in foedus; apsl. tp. (Hor.) j. in verba magistri = slijepo ga sljediti; * jurantia verba, riječi zakletve; * urotiti se, zāvjeriti se, in facinus, in alqm; partic. juratus i aktivno, koji je prisēgao, koji se zākleo; o sucima i magistratima: zākliēti, (opp. injuratus), judices. 2) tranz. prisezati, pod zakletvom tvrditi, zākletvom potvrditi što, j. jusjurandum verissimum et pulcherrimum; j. falsum, krivo se zākliēti, priseći, j. morbum, priseći, da je bolestan; alqd in se, Liv.; odium perenne in Romanos, Aurel. Vict.; s acc. o. inf.; s nom. o. inf.: pas. quod juratum est; napose: kleti se čim, zākliēti se čim, Jovem lapidem, kamenim kipom Jupiterovim, * deos; * terram; * jurata numina, božanstva, kojima se prisezalo; dis juranda palus; kojim se valja zāklinjati bogovima. b) zakleti se, da što nije, zakletvom poreći, odrinuti, odbiti, calumniā; v. calumnia.

1. **jūs**, jūris, n. 1) prāvo = skūp zākōnā, naredaba i običajā, principia juris; jus ac fas; jus bonumque; contra jus fasque; jus naturale, hominum; j. gentium, međunarodno pravo; j. civile, v. civilis; j. privatum, publicum, v. privatus, publicus; jus praetorium, Quiritium; j. divinum, propisi o nabožnim stvarima; j. belii; jura (zakone) dare, * Medis, * maritis; condere nova jura; * servare leges juraque; (Eutr.) Ulpianum, juris conditorem, o presudama. 2) pravo = što se slaže sa zakonima, pravicama itd.; što je zakonito i pravedno, respondere jus, de j.; * promere jura (pravne odluke) clienti; j. reddere, dicere, pravo krojiti, pravdu dijeliti, (sud) suditi, odlučiti, što je pravo; * jura (sud sudaše) dabat populo praetor; petere j., tražiti, da mu se sudi; summum jus, najstrože pravo; summo jure agere cum alqo; quod eorum judicium major pars judicavit, id jus ratumque esto, stari obrazac zakona u Cic. 3) pravo = što

ima na što, ili da može što činiti, napose: *povlastica, pravica, preimudstvo*, j. belli, colloqui; * caeli, *pravo na nebo*; divina humanaque jura, *jus suum armis exsequi*; j. suum tenere, obtinere, persequi; de suo jure cedere, suo j. decedere; (Ter.) omnia pro suo jure agere, u svem se strogo držati svojega prava; j. est pugnare cum hostibus, *jus est*, ut; suo jure, *po svojem pravu*, jure optimo, s punim pravom, jure, s pravom; jura populi, *jus libertatis, materiae caedendae, civitatis*; *jus magistratum, legatorum*; extremum j. retinere. 4) *moć, vlast, pravno stanje, pravni položaj*, in alqm, s gen. obj., * corporis, * equorum, (Tac. hist. 2, 92. ann. 11, 33.) *jura liberorum, jus militum*; in paucorum j. et dicionem concedere; sui juris esse, *biti svoj gospodar, u Just. češće alqm proprii juris (samostalnim, neodvisnim) facere, juris alqjs esse, haberi i slid.*; j. retinendi; *jus agendi cum plebe*; alqui jus de alqo dare, Liv.; eodem, *meliore jure esse*; *civitas optimo j.*, aequissimo j.; s gorkom ironijom u Cic. off. 2, 8, 27. *universas provincias regionesque imo calamitatis jure comprehendere*. 5) *sud, ire, adire, vocare, * rapere*, (Ter.) *ambulare*; * *procurrere in jus*.

2. *jūs, jūris, n. jūha, đorba*, jure illo nigro (o spart. jusi); *jus Verrinum, ujedljivo = svinjska đorba i = pravo ili sud, što ga je Ver sudio*; (Hor.) j. tepidum, duplex, simplex.

jūs-jurandum, gen. jurisjurandi [jurisque jurandi Cic. p. Cael. 22, 54., *jus igitur j.*, Cic. off. 3, 29, 104.] *n. zakletva, prisega*, j. alqui dare, položiti; j. violare; j. servare, conservare, jurejurando stare, teneri; obstringere civitatem jurejurando; † jurejurando obstringere (terditi, uvjeravati) s acc. o. inf., *adigere alqm jurejurando ili jusjurandum v. adigo*; j. accipere, *primiti zakletvu, zadržati*; sr. accipio 1); jurejurando interposito.

jūssum, i, n. [partic. od jubeo] zapovijed, nalog, naredba, zaključak, volja naroda (obič. samo u pl.) *jussa efficere, * capessere*; *jussa ac scita nostra*; alia *jussa ac vetita populorum*; id *jussum ratum atque firmum futurum*; napose * *naredba, propis liječnički, jussa medicorum ministrare*.

jūssus, m. [jubeo] samo u abl. sing., zapovijed, jussu vestro, populi.

jūste, adv. s komp. i sup. [justus] pravo, pravedno, pravično.

jūstifīcus, adv. [justus-faciens] pravedan, mens deorum, jedn. Cat. 64, 406.

*jūstītia, ae, f. [justus] pravda, pravednost; * personif.; također pravičnost, zdužnost, (Ter.) dobrota, blagost*.

jūstīttum, ii, n. [jus-sisto] sudostaja, kad se nikakvi pravni poslovi ne obavljaju, j. edicere, indicere; remittere, *dokinuti, servare*; † *sumere, nastupiti*; tp. *zadržanje posla, omnium rerum, jedn. Liv. 26, 26, 9*.

*jūstus, adj. s komp. i sup. [jus] 1) prav, pravedan, komu je pravo sveto i što je prema strogomu pravu, vir; judex; j. in socios; j. bellum, imperium, causa; supplicium; * nunquam justior unda fuit; * j. tellus, koja vjerno i kao s kamatama vraća povereno sjeme; j. hostis, koji ima pravo, da vodi rat; uxor, prava, zakonita; supst. justum (što je pravo, pravednost) colere; Justus, kao pridjev, Pravedni. 2) tp. a) *zadržan, pravedan, osnovan, incommodum*; † timor; * ira; * preces. b) *pravičan, zdušan, blag, servitus, Ter.*; justioribus iis uti. c) *pravilan, bellum, u kojem se na sve formalnosti gledalo; proelium; victoria; justa acie et collatis signis dimicatum; j. ac recta pugna; iter, običan, redovan put ili marš*; (Tac.) *justi reditus*. d) *prav, potpun, dovoljan, pristojan, numerus; exercitus, potpuna; arma; altitudo; funera, (Hor.) j. poema, prema svim zahtjevima; justis causis regem excusavit; justo jure, s punim pravom*; (Liv. Hor.) *plus justo, više nego što je pravo, odviše; * longior justo; * justo laetior tellus; propter mundiorum justo cultum*; (Tac.) *fundi Germanos acie et justis (sc. ad aciem) locis*; supst. *justa, ōrum, n. a) što koga ide, pristojno, pravo. justa tua, tvoja pravica, Ter.*; praebere servis *justa*. b) *zakoniti ili starinski običaji, svetkovine, obredi, ludorum; militaria; omnia j. perficere; često j. funebria; j. exsequiarum ili samo justa, kod sprovoda: justa facere alqui solvere funeri paterno; * j. ferre alqui; * injustaque justa peregit*.*

Jūtārna, ae, f. Juturna, nimfa jednoga vrela u Laciju, sestra Turnova, koja je imala hram u Rimu, Verg. Ov.

jūvenālis, adj. mladahan, mladički, lusus, Liv.; corpus, Verg.; juvenalis ludi, Suet. (Tac.) juvenalia, ōrum, n. Juvenalijske, vrst igara, što ih je uveo Neron.

jūvenca v juvencus.

jūvenōlus, i, m. dem. od juvencus, mladić, jedn. Aurel. Vict. epit. 41, 2.

*jūvenus, [= juvenicus], i, m. júnac, * mladić; jūvenca, ae, f. a) * júnica. b) * djevojka.*

*jūvenesco, nui, — 3. [juvenis] 1) * rasti, razvijati se. 2) podmlađivati se, podmlađiti se; * homo.*

*jūvenīlis, adj. [juvenis] mladahan, mladički, licentia; anni; * juvenilior annis.*

u *krivo mnijenje*; in errorem, † in luxuriam, * in vitium; civitatum mores lapsi ad molitum; labente paulatim disciplina; eo citius lapsa res est (*pade ugled decemvirā*); magis magisque mores; * fides; * genus, * domus; * lapsis rebus, *unesreči*. c) *posrnuti, pasti, prōmašiti, pogriješiti*, erravit, lapsus est; labi in alqa re; consilio, casu, per errorem; imprudentiā, furore lapsum alqd facere; errore sermonis l.; hac spe lapsus, *prēvaren* u . . ., *lakoder nāginjati padu*, labentem excepit; labentem et prope cadentem rem publicam fulcire.

2. *lābōr*, (starolat. -os), ōris, m. 1) *napor, mūka, trud, rād, ratni napor, muka*, corporis; res est magni laboris; l. remigandi, itineris, militiae, belli; labore sumere, *upotrijebiti, uložiti na itd.*; labores militum; * labor Isthmius, *borba u istamskim igrama*; nullo labore, *bez ikake muke*; * nullo labore tuo; * animi capitisque. Odt. a) *poslenost, radinost, marljivost, ustrajan rad*, summi laboris esse; homo magni laboris, (*Hor.*) magni formica laboris. b) *trudom izvedeno djelo*, multorum mensium labor, *Caes. b. o. 2, 14. 4.*; * operum, *građevina, zgrada*; * domus; * hominum ili boum labores, *ōbrāđena polja* (*ēgya ἀνθρώπων*); * labores belli, *junacka djela*; (*Eutr.*) strenui labores; * labor Herculeus, *silni Herkul*; i * o djelima umjetnosti. 2) *tegoba, muka, nevolja, neprilika*, labores ac pericula; in l. meo, *u mojoj nevolji*; * *ljubavna, ljuvena muka*; * lunae, * solis = *pomrčanje mjeseca, sunca*, * *Lucinae, trūdovi*; * *personif. u podzemnom svijetu*, Labor. * *lābōrifer*, fēra, fērum, adj. [labor-fero] *mukōtīpan*.

lābōriōse, adv. s komp. i sup. [laboriosus] *mučno, teško*, laboriosius docere, laboriosissime accusare; *nevoljno, jādno*, * male est Catullo tuo, male et l.

lābōriōsus, adj. s komp. i sup. [labor] *mūđan, tegotan, trudan, težak*, exercitatio corporis; vitae genus; nihil laboriosius; opus laboriosissimum. 2) *poslen, radin, marjiv*, homo. 3) *mučen, nevoljan, jādan*, quid nobis laboriosius? aegritudo; * l. cohors Ulixei; * laboriosi remiges Ulixei *gdje se l. spaja s Ulixei*; *homer. πολέτας, πολυμήμων Ὀδυσσεύς*.

lābōro, 1. [labor] I. intranz. 1) *raditi, poslo-vati, nastojati, truditi se, mučiti se, kinjiti se, radeći misliti na što*, l. ut, ne; s inf., * brevis esse laboro; l. sibi, alcuī; in, de alqa re; pro salute alqjs; † in, † circa alqd; * auae usque laborantes, *neprēstan*. Odv. *brinuti se o ili za što, briga me*, non

magno opere l., quorsum recidat responsum tuum; l. quomodo etc.; idem quod tu. 2) *tr-pjeti boli, bolovati, mučiti se, boli me što, biti u neprilici*, morbo; * utero, *truditi se, poradati se*; ex pedibus, *noge bole koga*; a re frumentaria; * ab avaritia aut ambitione; acies, sinistrum cornu l.; subvenire, succurrere; triremes l., *postradati*; civitas fenore laborabat; veritatem laborare nimis saepe, exstingui nunquam; cum Luna labore, *kad je u ljesnaou = kad nastane pomrčina*; * fraternis Luna equis; * o *ljubavnoj muoi*, laborare in uno, *planuti, gorjeti za kim*; * laborantes silvae, *što stenju pod teretom snijega*.

II. tranz. s mukom *dogotoviti, izraditi, načiniti, obradivati*, * *nardum*; * vestes laboratae auro, *zlatom izvezēna*; * dona laboratae Cereris, *za kruh priređeno žito, kruh*; † frumenta ceterosque fructus patientius quam pro solita Germanorum inertia, laborant, *više se trude o itd.*

lābos, v. labor

1. *lābrum*, i, n. (*Hor. samo pl.*) [lambō] 1) *usna*, l. superius, *gornja usna*; labra tremantia; *posl.*, primis, ut dicitur, labris (= *samo površno*) physiologiam, gustasse; ne primoribus quidem labris attigisset; (*Quint.*) verba in labris nascentia. 2) *rub u posude, ili kraj, okrájak jarka*.

2. *lābrum*, i, n. [od lavo] *kāda, kāca, kotao, bassin, Liv. Plin. ep.; banja*; * *kaca, badanj za gaženje grožđa*.

lābrūsca, ae, f. *vinjaga, Verg.*

Lābýrinthus, i, m. [λαβύρινθος] *labirināt, zgrada s mnogo zāmřšenih hodnika. Tri se spominju: 1) egipatski kod Arzinoja s 12 dvorišta i 3000 dđajā. 2) kretska, po priči sazidan po uzoru egipatskom, kao stan Minotaurov. 3) samski, gradnja Polikratova, Verg. Ov. Odt. * Labyrinthus*, adj. [λαβύρινθεος] *labirinatski*.

lāe, lactis, n. (*pretkl. i kasno lakoder nom. laete, n.*) *mlijeko*, cum lacte nutricis errorem sxisse; * lac dare, *dojiti*; u *prilici o ljubaznoj slasti*, in melle sunt linguae sitae vestrae atque orationes lacteque, *Plaut. 2*) * *mlijeko u biljke*, herbarum; veneni, *otrovno mlijeko*.

Lācaena, ae, f. [Λάκαινα] * adj. f. *lacedemonski, spartanski*; supst. *Lacedemonka*; * o *Heleni*.

Lācēdaemon, ōnis, f. [Λακεδαίμων] *Lacedemon ili Sparta. Odt. Lācēdaemonius*, [Λακεδαίμωνιος] adj. *lacedemonski* (*Hor. Ov.*); supst. -nius, ii, m. *Lacedemonac*.

lācer, ēra, ērum, adj. 1) *rāzderān, poderan, rāstrgān*, † vestis; * homo; (*Just.*) corpus

verberibus; * *lacera ora, u licu*; * l. *currus, potra*. 2) † *izdripajūōi*, morsus.

lācērātio, ōnis, f. [lacerō] *rāzdirānje*, corporis; corporum; captivos cum foeda laceratione interficiunt; lacerationes muliebres genarum, *grdenje*.

lācerna, ae, f. *lacerna*, *ogrlāč s kukulji-cōm*, koja se ispod vrata zakopčavala kopčom te se po rđavu vremenu nosila.

lācēro, i. [lacer] 1) *razdērati, iskomadati, rāstrgati, zgñječiti*, quid miserum laceras, Verg.; corpus alcis l. atque vexare; nasum auresque; tergum virgis; * toto corpore laceratus; naves laceratae naufragio; † navigia lacerata pleraque; * *genas*; * lacerari morsibus canum; † *alcui os l.*, 2) *tp. a riječima razdērati: ispsovati, osramōtiti, izgrditi, ponižiti*, alqm alqm probis, maledictis; absentem contionibus assiduis; haec te lacerat, haec cruentat oratio, *zādājē ti teških rana*; principum orationibus lacerari; famam sepulcri; (Tao) damna famam victoriae nuper partae l. b) *upropastiti, uništiti, zlostavlјati*, patriam omni scelere, rem publicam largitionibus; reliquias vitae lacerare atque distrahere; meus me maeror quotidianus lacerat (*srce mi para*); aegritudo lacerat, exest animus planeque conficit. c) *rāsipati, rāsātī, pōlratiti*, bona patria manu, ventre; pecuniam; (Plaut.) diem; i *iskomadati*, haec ipsa fiducia et lacerat ac deformat orationem, Quint. 10. 7. 32.

lācerta, ae, f. *gušterica, gušter*.

lācertōsus, adj. [laceratus] *mišičav, žilav*.

1. **lācertus**, i, m. I. 1) † (*rijetko*) u pl. *mišice*; tp. *sila govornička*, in Lysia sunt l.; (Quint.) carnis plus habet, minus laceratorum; u *prilici*, in his non athletarum toros sed militum laceratos esse, Quint. 2) *mišičava nadlaktica*. Odt. *uopće: ruks, mišica*, Milo nobilitatus ex lateribus et laceratis suis; * *excutere l.*, *mahati*; * *amplecti colla laceratis*; u *prilici*, eas (hastas) oratoris laceratis viribusque torquebit; * *snažna ruks, moć u vladara*, Augusti; *pren.* * o *pčelama*, aptant laceratos, *mišice*.

2. **lācertus**, i, m. 1) * = lacerata. 2) *mladica, (riba)*.

lācesso, sivi (ili ii), sītum, 3. [lacio] 1) *vabedi ili bockajudi dražiti, izazivati na otpor*; *zadirktivati, dosadivati*, alqm ferro, proello, bello, injuriā, jurgiis; alqm ad pugnam; alqm scripto, ad scribendum, *pišući komu prisiliti na odgovor*; * *deos* (sc. precibus), *navaljivati na . . .*; † l. alqm capitaliter apud centumviros, *navaliti komu na život i smrti, tužiti itd.*; cursu ictuque lacessunt

sc. inter se; * l. manibus pectora plausa cavis, *šakom udarati u prsa (konja) tako, da ozvanja* (čim se konji bodre); * l. ventos ictibus, *prije pravoga boja po zraku lupati*; * equus pede fores, *lupa o itd.*; * alqm cruento dente, *pogrđnom pjesmom*, * *leonem* = *hrabra neprijatelja*; * *aera lacessita* (ōbašjān) sole, * *pelagus carinā, kušati brodit morem protiv valovlja*; *apsol.*, ad lacessendum et ad committendum proelium, Caes. b. G. 4, 34, 2; † *finem lacessendi facere*; † *pax lacessita, nārušen, porēmeden*. 2) o *stvarma, izazivajući uzrođiti, pōčēti, zāmetnuti*, proelium, certamen; * *ferrum, boj*; lacessita pugna est; lacessabatur magis quam conserebatur pugna; sermones; † *risum, zāmetnuti*; * *ferro haec regna, boriti se s* (c. i.)

Lacetāni, ōrum, m. *Lacetanjanj, pleme u sjevernoj Hispaniji, u pokrajini Lacetūnia, zvanoj*.

lāchēnizo, i, [lāxavon] *mlitav biti* (u narodnom govōru) Suet. Aug. 87.

Laches, ētis, m. [lāxēs] *Lahez, sin Melampov, atenski vođa u peloponeskom ratu*; pao 418. pr. Kr. u boju kod Mantineje.

Lāchēsīs, is, f. [lāxēsīs] *Laheza, jedna od tri Parke, Ov.*

Lāclādes, ae, m. [lāxādēs] *Lacijević, čovjek iz Lacijeva* (lāxos) *dema* (dēmōs) u Alici.

lāclūla, ae, f. *rōgalj, skut u haljine*; *posl. (Oic.)* obtinere laciniā, s *teškom mukom, jedva držati*.

Lāclnium, ii, n. [lō lāclnov āxov] *Lacinij, u Brutijskoj (Bruttii), kod Krotona, gdje je Junona imala glasovit hram, s. Capo delle Colone*. Odt. *Lacinius*, adj. *lacinijski*, Juno; * *diva*.

Lāco, ōnis, m. [lāxov] 1) *Lakonac, Lacedemonac*; (Nep.) *ponajv. mj. Agesilaus i Lysander*; * pl. Odt. * *Lācōnīcus*, [lāxovnīcōs] adj. *lakonski, lacedemonski*. Odt. supst. a) *-īcu*, ae, f. *Lakonija*. b) *-īcum*, i, n. a) sc. *balneum, znojnica, soba za znojenje u kupalištu*. β) sc. *vestimentum* (Plaut.) *lakonsko odijelo*. 2) * *Lācōnīs*, īdis, adj. *lakonski*.

lācrīma, (lācrūma), ae, f. *suza, lacrimas non tenere*; * † *vix lacrimis abstinere*; † *lacrimas gaudio profundere*; *lacrimis gaudio effusus*; *plebi manare gaudio lacrimae*; (Ter.) *hinc illae l.*, *poslovično, kad se što nenadno upozna*; *uzelo iz Terencijeve Andrije, gdje se otac na jednom doajeli povodu, zašto mu je sin žalostan. U nas ima prema tome: „u tom grmu leži zec“*; * *ire in lacrimas, plakati pōčēti*; * *s gen obj.*, *Creusae, radi . . . rerum*, * *rara*, * *debita, verae; simulatae; justae*; *pren.*, *slutka tekudina, što probija iz cvjetne čaške*, Verg. georg. 4, 161.

lacrīmābīlīs (lacrum.), *adj.* [lacrimor] *dostojan suza, plača, jadan*, * bellum; bellum civile, *Eutr.*; * gemitus; felix bellis civilibus, l. externis, *Aurel. Vict.*

lacrīmābundus, *adj.* [lacrimo] *plačući, suze roneći, jedn.* Liv. 3, 43, 8.

lacrīmo (lacrum.), 1. *suziti, suze roniti, plakati*, l. gaudio, *Ter. Liv.*; oculis lacrimantibus; lacrimantibus; lacrimans; l. id (*Ter.*), *nad tim*; * multa super natae Phrygiisque hymenaeis lacrimans; * *partic. pas.* lacrimatae cortice myrrhae, *pokapale*.

lacrīmōsus (lacrum.), *adj.* [lacrima] 1) *pun suza, plačan, suzan*, * lumina vino, 2) * *što čini suziti ili plakati*, fumus; * *jadan, plačan, tužan*, voces, bellum, funus; poemata l. *plačne pjesme (dvoumno, plačan, i što na suze sili)*.

lacrīmālī, *ae, f.* [dem. od lacrima] *suzica, podrugljivo licemjerska suza*, una falsa l., *Ter. Cat.*; i u *Cic. jedn. p. Planc.* 31, 76.

* **lactens**, *tis*, [partic. od glagola lacteo (lac)], *koji se ne upotrebljava* 1) *nápršće, sisajući*, Romulus parvus et l.; l. Juppiter puer; hostiae; lactentibus rem divinam facere, *žrtvovati sišćad, životinje od sise*; * viscera lactentia u *mislu od lactentium*; * u *prilici o proljeću*, annus. 2) * *mliječan, sočan*, frumenta, sata, ficus.

lactēolus, [adj. dem. od lacteus] *bijel kao mljeko, jedn.* Cat. 55, 18.

lactes, *ium, f.* *posna crijeva, i uopće crijeva*, *Plaut.*; *mliječac u ribe mužjaka*, muraenarum, *Suet.*; *posl. (Plaut.)* canem fugitivum agnitis lactibus alligare, o *nekorisnu polhvatu*.

lactesco, — 3. [lac] *pretvarati se u mljeko*.

lacteus, *adj.* [lac] 1) * *mliječan, od mljeka*, humor l. (= lac). 2) * *pun mljeka*, ubera, 3) *bijel kao mljeko*, * colla, * cervix; * brachia; orbis l., * via l., *mliječni put na nebu*; (*Quint.*) *blag i sladak kao mljeko*, Livii lactea ubertas.

1. * **lacto**, 1. [lac] *dojiti*.

2. **lacto**, 1. [lacio] (*Com.*) *navabiti, namamiti, prèvariti*, alqm frustrando; animos; eorum sollicitando et pollicitando; lactare amantem et falsa spe producere.

lactuca, *ae, f.* [lac] *lošika, glavatica salata*, *Hor.*

lactūcula, *ae, f.* [dem. od lactuca] *salatica, mlada salata*, *Suet.*

laeuna, *ae, f.* [lacus] 1) (*ponajv. pjesn.*) *izdubak, jama, osb. o vodi, bara, lokva, ribnjak*. 2) *tp. rupa = nedostatak, manjak*,

gubitak, explere lacunam rei familiaris; vide ne qua l. sit in auro.

laeunar, *aris, n.* [lacuna] *poljati strop, plafond, na kojem ima kockastih, poljatih izdubaka, većinom bojadisan a katkad slonovom kosti i zlatom urešen*; (*Hor.*) aureum.

laeuno, 1. [lacuna] *poljatim stropom urešiti, poput lacunara*, (*gl. ovu riječ*), *Ov.*

laeunōsus, *adj.* [lacuna] *nepotpun, krnj*, *Cic. n. d.* 2, 18, 47.

laeus, *us, m.* 1) *jezero, * voda uopće; u prilici*, fastidire lacus et rivos apertos, *proslje i neznatnije vrste pjesništva*. 2) * *+ kamenica (za vodu), bassin; i badanj, kaca, banja, osb. za istiješteno vino, nova ista quasi de musto et lacu fervida oratio, još ne uzdareo* *Cic. Brut.* 83, 288.; * *kalionica, kovačko korito, gdje se gvožđe káli*.

laeydes, *is*, [*Λαυδης*] *Lacid, akademicki filozof iz Cirene, učenik Arcezilajev*.

laedon, *ōnis, m.* [*Λαδων*] *Ladon, rijeka u Arkadiji, Ov.*

laedo, *si, sum*, 3. *povrijediti, ozlijediti, oštetiti, kvariti*, a) *fizično*, lora l. brachia, *Plaut.*; * cursu aristas; * hiems l. frondes; * signum lagoenae, o onom, *kaji potajno iz nje pije*; * oculum; * oscula, *obeščastiti*; * l. alqm vulnerare, *raniti*; * ne te frigora laedant; * zonā l. collum = *objesiti se*. b) *tp. rastužiti, uvrijediti, povrijediti, vrijeđati, dosadivati*, alqm perjurio suo; alejs improbitas nos l.; testimonio alqm, *svjedočiti protiv koga*; neminem injuste; alqm in eo, *tim*; fidem nullā laesus injuria; famam alejs gravi opprobrio; laesa dignitas, pietas; + haec me non l., *to se mene ne prima*; * te pulvis strepitusque rotarum, caupona l.; + si quem timor armorum Caesaris laederet, *uznemiruje*; * tua me infortunia l., *boli me*; * numen, *uvrijediti*; * foedus, *oskvrniti, prekršiti*.

Laelius, *Lelije*, ime plebejskomu plemenu u Rimu, najpoznatiji je Gajus L., prijatelj mladega Afrikana, s pridjevom Sapiens, poznavač i prijatelj grčke izobrazenosti i knjige, po kom je prozvao Ciceron spis svoj o prijateljstvu Laelius. — D. Laelius, zapovjednik azijskoga brodovlja Pompejeva; *odt. Laellānus*, *adj. Lelijev, Caes. b. c.* 3, 100, 2.

laena, *ae, f.* [*χλαίνα*] *vunena kabanica, osb. od zime*, laena.

laërtes, *ae, m.* [*Λαέρτης*] *Lajert, otac Uliskov. Odt. 1) * Laërtiādes*, *ae, m.* [*Λαερτιάδης*] *Lajertović = Ulixes. 2) * Laërtius*, *adj. Lajertov*.

laesio, *ōnis, f.* [laedo] *kao ret. figura: hotimično vrijeđanje, napadanje protivnika*.

Laestrygonēs, num. m. [*Λαεστυγόνες*] *Lestrigonci*, ljudožderski divovi u Homera na dalekom zapadu. Kasniji Grci prenose ih na Siciliju kod Leontina, Rimljani u Lacij kod Formije, zato Tib. Ov.; * urbs Lami Laestrygonis = Formiae. Odt. * **-gōnius**, adj. *lestrigonski*.

laetābilis, adj. [laetor] *radostan, veseo*.

laetātio, ōnis, f. [laetor] *klicanje, veselje, radost, jedn. Caes. b. G. 5, 52*.

laete, adv. *radosno, veselo*, alqd laete atque insolenter ferre; *pren. sjajno, krasno, sjajnim slogom, jedn. Plin. ep. 2, 5, 6*.

laetifico, i. [laetus-facio] *razveseliti, razveseljavati*, sol terram, jedn. Cic. n. d. 2, 40, 102.; odt. *điniti plodnim, gnojiti, đubriti, agros, jedn. Cic. n. d. 2, 52, 130. 2) (jedn. Plaut. Pers. 5, 1, 8.) partic. radujući se, klikujući od radosti, veseleći se* ego omnes hilares, lubentes, laetificantes faciam ut flant.

* **laetificus**, adj. [laetus-facio] *radostan, veseo, vites*.

laetitia, ae, f. [laetus] 1) *radost, veselje*; in laetitiam convertere alqm, Ter.; res mihi est laetitiae, Nep.; magna laetitiae est nobis, vrlo nas raduje, Sall.; plebs gaudium atque laetitiam agitabat; l. victoriae, *veselje nad pobjedom*; efferri, se effere, exultare laetitia; * munera laetitiamque dii (mj. diei) *veselje dana, ili: vesele dare boga Bakha. 2) tp. a) ljepota, dražest, milina, orationis, jedn. Tac. dial. 20. b) (rijetko) † plodnost, bujnost, pabuli, bujna krma*.

laetor, dep. 1. [laetus] *veseliti se, radovati se*, alqa re, de, in alqa re, in hoc, quod etc.; *takoder s acc. pron. sa ili radi (čega), nad (čim), utrumque; illud; rijetko sa stalnim akz. supstantiva, laetandum magis quam dolendum puto casum tuum, Sall. Jug. 14, 22.; * nec longum laetabere, ne češ se dugo radovati, veselje će ti se skoro očemèriti; * nec veterum memini laetorve malorum; s acc. o. inf.; * non laetatus sum me accepisse, nije mi godilo; apsl., laetanti animo*.

laetus, adj. s komp. i sup. 1) *veseo, radostan, zadovoljan, dobre volje*, l. et erectus, alacer et l.; l. alqa re, (Ter.) dono, de amica; * laetus laborum; vultu hilari atque laeto; oratio non suis vana laudibus, non alieno crimine laeta, Liv.; pax, Liv.; * aula, * clamor, * sonus; (Caecil u Cic. fin. 2, 4, 13.) laetus omnibus laetitiis; † fronte l.; s acc. o. inf., Ter.; † l. animi, quod; † supst. laeta (opp. tristia); i što čini koga veselim: *radostan, veseo, ugodan, prijatan, zgodan*, omnia erant facta laetiora; † augurium; *

*aestas; * dies; * victoria; * Venus, sklona, milostiva; † laetum militibus id nomen; † quam (patriam) mihi a quocunque excoli jucundum, a te vero laetissimum est, prava radost. 2) po čudi: veseo, vedar, prijazan, divan, napose: plodan, obilan; o govorniku, pjesniku: obilan, bujan, plodan, (sr. nitidus), segetes; (vito) quid potest esse fructu laetius? pascua, (Sall.) pabuli l. ager; * armenta; * arva; * tellus; * flumina, obilne (o mljeku); * honores; * fama; * lucus laetissimus umbrae, bogat, obilan (čim); † colles frondibus; nitidum quoddam genus verborum et l.; † Homerus l. ac pressus; † stilus; † ingenium laetissimum*.

* **laeve**, adj. [laevus] *tp. nespretano, krivo*, non l., jedn. Hor. ep. 1, 7, 52.

laevis, laevo v. 1. levis 2. levo.

laevus, adj. 1) *ljevi (biranje i pojetičnije nego sinister)*, manus, pes; † a laevo Thraciae latere; † a parte laeva; † frons laevi oris, *ljevi obraz*; supst. laeva, ae, f. (manus) *ljevica ili (sc. pars) lijeva strana, lijevo*, ad laevam, na lijevo; laevā; † a laeva esse; * in laevam, o lijevu; * petere laevam, *voziti na lijevo*; * laeva, ōrum, n. *kraj na lijevo, lijeva strana*; † laeva maris. 2) *tp. a) * nespretan, lud, benast, mens, o ego laevus! tempore l., nezgodno. b) u jeziku auguralnom, a) * po običaju rimskom: sretan, povoljan, jer se rimski augur augurujući obraćao na jug, te mu istok bio s lijeva, omen; tonitru; numina, milostivni bogovi; laevum intonuit, zagrmī s lijeva. β) * po grčkom običaju, okrenuo se galalac licem na sjever, zato: nēpovōljan, nesretan, picus; lumen*.

lāganum, i, n. [λάγνον] *vrsta kolača, palačinka, Hor.*

lāgeos, i, f. [λάγειος] *žestoko grčko vino, nazvano po boji grožđa: zēčjāk, zečje vino, tenuis (sr. tenuis), Verg.*

lāgoena, ae, f. [λάγνος] *posuda s uskim grlom trbušasta; vrč.*

lāgōis, īdis, f. [λαγώς] *vrsta divljih kokodši, po svoj prilici lještarika (tetrao Bonasia, Hor.) † lāgunēlla, ae, f. dem. od lagoena, vrčid.*

lājā, īdis, f. [Λαΐα] *Lajida, ime dvjema helotrama, od kojih je starija bolje poznata, a ži-vjela je za peloponeskoga rata.*

lājus, i, m. [Λαΐος] *Laj, kralj tebanski, sin Labdakov (Labdacus), otac Edipov. Odt. Lājades, ae, m. Lajević = Oedipus.*

Lājēge, es, f. *Lalaga, ime prijateljici Hora-ojivoj, po svoj prilici ime od mila, pod kojim se razumijeva Cinara (od λαλαγή, upr. slatka brbljavka), Hor.*

lāma, ae, f. [srod. sa lacuna, lacus] *kaljuža, bara, Hor.*

lāmbō, bi, itum, 3. *lizati*, linguā pueros, o *vu-đici*, tribunal, o *psima*; * sibila linguīs vibrantibus ora, o *zmijama*; * quae loca Hydaspes l., *plāčē*.

lāmenta, ōrum, n. [lamentor] *naricanje*, *jā-dikovānje*.

lāmentābills, adj. [lamentor] 1) * *sažaljenja dostojan*, *jādan*, *tužan*, regnum Trojae; tributum. 2) *naridūdi*, *jādikujādi*, *plā-čan*, *tužan*, vox; comploratio; funus, *uz koji se jādikujē i plače*.

lāmentārius, adj. [lamenta] *plāčan*, *jādan*, jedn. *Plaut. Cap. 1, 1, 28*.

lāmentātio, ōnis, f. [lamentor] *naricanje*, *tuženje*, i u pl.

lamentor, dep. 1. *naricati*, *tužiti*, *tugovati*, flere et l.; flebiliter in vulnere; vitam, caecitatem, sa (c. gen.), nad *ild.*: † matrem mortuam; † alqm pro afflicto; (*Plaut. Hor.*) s acc. o. inf.

1. **Lāmīa**, ae, f. [λαμία] *Lamija* u *dječjoj pričici* neman, koja proždire *djecu*. Njom su *plāšili djecu*, *vještica*, *čarobnica*, *Hor.*

2. **Lāmīa**, ae, *Lamija*, ime rimskoj obitelji u plemenu *Etijevu* (v. *Aelii*); adj. **Lāmīānus**, *Lamijin*.

3. **Lāmīa**, ae, f. [λαμία] *Lamija*, grad u *Tesaliji*, poznat po *lamijskom ratu*, s. *Zeitun* ili *Zeituni*.

lāmīna ili *lamina*, ae, f. 1) *pločica* od *kovi*, od *drveća* ili *mramora* *istič.*, *ploča*, *li.*, aenea; * *fulva*, *zlatna*, † *ferrea*; tigna laminis (po-nama) clavisque religare; laminae candentes, kao *mučilo za zločince*, *Cic. Verr. 6, 63, 163.*, također *kazna rasipnicima*, *oblapornicima*; ventres lamna candente nepotum diceret urendos, *Hor. ep. 1, 15, 35, 36.*; * l. serrae, *pila testera*, *list od pile*; *napose a*) * *gvožđe* od *mača*, *mač.* b) * *zlatna* ili *srebrna šipka*, *zlato*, *prezirno*, *lim*, inimicus lamnae.

lāmpās, ādis, f. i **lāmpāda**, ae, f. [λαμπάς] 1) *zāblja*, *baklja*, *svijeća*, *Plaut. Ter. Verg. Ov.* 2) * *sjaaj*, *svjetlost* *nebeskih tjelesa*, l. *Phoebea*, *sundāna svjetlost*; prima l., *prve zrake dana*, *osvit*.

Lampsācum, i, n. ili -eus, i, f. [λαμψακος] *Lampsak*, grad u *Miziji* kraj *Helesponta*. Odt. -*sācēni*, ōrum, m. *Lampsācāni*.

Lāmus, i, m. [λάμος] 1) *Lam*, *mitski kralj le-strigonski*, koji je *sagradio grad Formiae*, *Verg. Hor.*; Odt. urbs *Lami* = *Formiae*, *Ov.* 2) *sin Herkulov*, *Ov.*

lāna, ae, f. 1) *vuna*; * *lanam ducere*, *presti*; *meton. prēdēnje vune*, *lanae dedita*; *posl. (Ter.) cogitare de l. sua*, *mislići samo na svoj posao*; *rixari de l. caprina* v. *caprinus*. 2) * o

vunenim predmetima: *vunen o tkanje*, *odjeća*; l. *tinctae murice*, *tonsae*; * † *pa-muk*, *bumbak*; * *vellera lanae*, *oblāčak*, *ručce*.

lānātus, adj. [lana] *vunat*, capras lanatas quibusdam factas esse, *Liv.*; *pridjev Meneniji Agripi*, *Liv. Aurel. Vict.*

laneca, ae, f. *koplje* (s *remenom*).

lāneus, adj. [lana] *vunen*, pallium; * *infula*; * *effigies*, u *čaranju*; * *mek kao vuna*, *bar-šunast*.

langūe-fāelo, 8. *činiti mlitavim*, *uspavati* jedn. *Cic. legg. 2, 15, 38*.

languēo, gui, — 2. 1) *biti slab*, *mlitav*, *sū-stao*, de via; * *morbo*; * *per assiduos lan-guent* (umorne su) *mihi brachia motus*; * *lan-guet flos*, *švco je*; * *languens hyacinthus*; *stomachus*, *Cnel. u Cic. ep.*; (*Hor.*) o *marljivu čitaču knjige*, *zāsiti se*, *plenus l. amator*, s *abl.* *Inachia*, *dugočasiti se*. 2) *tp. biti mli-tav*, *bespōslen*, *malaksavati*, *popuštati*, *pokunjiti se*, *klonuti*, *otio*, in otio; ju-ventus; l. vires nec eam solitudinem languere patior (*dosadna biti*) *njesto*, me in ea solitu-dine, *Cic. off. 3. §. 3.* *languens senatus*; vox; † *spes*, *slabo*; † *favor* *languerat*; *vis sonorum* *incitat* *languentes*.

languēscō, gui, — 3. [languēo] 1) *tjelesno*: *mli-tavjeti*, *tromiti*, *slabiti*, *malaksavati*, *popuštati*, corpore; *senectute*; * † *bokēšu* *ostabiti*; * *Bacchus* in amphora l., *biva blaži*; * *flos l.*, *vehne*; * *fluctus*; † *acies*; † *(aqua)* *assueto tepore*; † *luna*, *pomrčāvā*. 2) *duševno*: *tupjeti*, *slabiti*, *mlitavjeti*, † *voluptates*; * *ignisque dolorque*.

languīde, adv. s *komp.* [languidus] *mlitavo*, *slabo*, *popustljivo*, † l. *tela* *neglegenterque* in hostes mittere; *languidius* in opere versari; *negant ab ullo philosopho quidquam dictum esse languidius*.

languīdulus, adj. [dem. od languidus] (*rijetko*) *mlitav*, *somni l.*, *sanak od umora*, *Cal. 64, 331*.

languīdus, adj. s *komp.* [languēo] 1) *tjelesno* *mlitav*, *trom*, *spor*, *malaksao*, *lijen*, *homines l. vino*; *pecus tarda et l.*; *senectus*, *grex*, od *žege*; * *conviva*, *slab*, *komu se ne mlići jesti*; * *sopore*, *svladan*; l. *aqua*, *troma*, *Liv.*; * *flumine languido Cocytus errans*, *mir-nim tijekom tekuti*; * *ventus*, *tih*, *blag*; * *lan-guidiora vina*; * *otia*, *mlitava*; * *quies*, *san.* 2) *duševno*: *mlitav*, *trom*, *nehajan*, *po-pustljiv*, *philosophus*; *remissus ac l. ani-mus*; (*Tac.*) *pax l. et soluta languidioribus nostris* (*abl. abs.*); n. *supst.*, *nihil languidi ne-que remissi*; *aktiv. umarajuci*, *voluptates*, *jednom Cic. Tusco. 5, 6, 16*.

languor, ōris, m. [languēo] 1) *mlitavost*, *umornost*, *slabost*, *corporis*; *tot horarum*;

- (Ter.) deambulatio me ad languorem dedit, amor me; često slabina od bolesti, † faucium, promuklost; * ficto l.; * l. aquosus, vodena tromost, slabost od vodene bolesti. 2) tp. duševna mlitavost, tromost, lijenost, nemarnost, militum; antiquorum (scriptorum) l.; dosadnost; afferre alicui languorem; * sjeta, melanholijsa, l. et silentium.
- laniatus**, us, m. [lanio] raskomadanje, razdiranje, ferarum; u prilici, si recludantur tyrannorum mentes, posse aspicere laniatus et ictus, mogli bismo ga (srce) vidjeti izranjena i izmučena, Tac.
- lanio**, ae, f. [lanio] mesnica.
- † **lanificium**, ii, n. [lana-facio] vunarstvo, predenje vune.
- * **lanificus**, adj. [lana-facio] vunarski, manus; ars; altera (filia) lanifica, vundoprēja.
- laniger**, gēra, gērum, adj. [lana-gero] vundonosan, vunat, runjav, grex; pecudes; apices, munere; * supst. m. jagnje ili ovan.
- lanio**, i. razderati, iskomadati, alqm dentibus; † vestem; * crinem manibus, čupati, unguibus ora; * laniata (kruveći sebi) manu genas; pren., * et tua sacrilegae laniarunt (oderaze) carmina linguae.
- lanionius**, adj. [lanio = lanius] mēsarski, mensa, jednom Suet. Claud. 15.
- lanista**, ae, m. učitelj mačovanja, učitelj gladijatorā; i pustahija, bandit, Cic. p. Rosc. A. 6, 17, 40, 118. 2) tp. (rijetko) bunitelj, podbadač na rat ili na ustanak.
- * † **lanitium**, ii, n. prebírānje vune, vunarstvo.
- lanius**, ii, m. mesar; (Phaedr.) pendere ad lanium, o poklanoj marvi; napose (Plaut.) koljio; i (Plaut.) vješdač, kronik.
- lanterna**, lanternarius v. laterna, lanternarius.
- lanugo**, inis, f. [lana] pepeljak, mášak, Verg., málje (pl.), Verg. Suet.
- lanuvium**, ii, n. Lanuvij, grad u Laciju. Od. -vinus, adj. lanuvijski; supst. -vini, ōrum, m. Lanuvijani; Lanuvium, i, n. Lanuvín, imanje kraj Lanuvija.
- lanx**, cis, f. 1) zdjela. 2) zdjelica, plitica, u prilici, virtutis amplitudinem quasi in altera librae lance ponere; libra illa Critolai, etc.
- Laocoön**, ntis, m. [Λαοκόων] Laokoön, sin Prijamov i Hekubin, svećenik Apolonov u Troji, koji se opirao, da se povuče drveni konj u grad, zato ga sa sinovima dvije zmije opasaše i udaviše, Verg.
- Lāodāmia**, ae, f. [Λαοδάμεια] Laodamija, supuga Protezilaieva, koja je od svoje volje pošla za njim u podzemni svijet, kad ga je Hektor ubio.
- Lāodicea**, ae, f. [Λαοδίκεια] Laodiceja, ime više gradova, osb. jednomu u Velikoj Frigiji, a drugomu u Siriji. Odalle -censis, adj. laodicejski; supst. -cēni, ōrum, m. Laodicejani.
- Lāomēdon**, ontis, m. [Λαομέδων] Laomedon, kralj trojanski, otac Prijama i Hezijone, koju je morao zbog nevjere, počinjene Neptunu i Apolonu, izložiti morskoj nemani. Kad je Herkulu nevjerom krenuo, zauzme ovaj Troju, a Laomedonta ubije. Odalle 1) * **Lāomēdontēs** ili * -ntius, adj. Laomedontov, = trojanski. 2) * -tiādes, m. [Λαομέδοντιάδης] Laomedontović, osb. = Priamus, u pl. Trojanoi.
- lāpāthus**, i, f. [λαπάθος] kiselica (Rumex acetosa, Linn.)
- lāpicēda**, ae, f. [lapis-caedo] kamēnār.
- lāpicidīnae**, ārum, f. [lapicida] kamenolom.
- lāpidārius**, adj. [lapis] kāmēn, latomiae l., kamenolomni, Plaut.
- lāpidātio**, ōnis, f. [lapido] kamenovanje, sit magna l.; saepe vidimus lapidationes.
- lāpidātor**, ōris, m. [lapido] kamēndvāč, jedn. Cto. dom. 5, 13.
- lāpīdeus**, adj. [lapis] kameni, murus; imber; tp. (Plaut.) l. sum, čuđim i kamenim se, snobivam se.
- lāpīdo**, i. [lapis] 1) † bacati se kamenjem na, kamenovati, alqm; lapidata sunt templa. 2) impers. lapidat, kišilo kamenjem; i pas. de caelo lapidatum est, kišilo je, daždilo je kamenjem; part. perf. pas. u n. s praepos. kao supst. propter crebrius eo anno lapidatum, zbog češće kamene kiše itd., Liv.
- lāpīdōsus**, adj. [lapis] kāmēnit, * ager; * corna, tvrd kao kamen; * panis, tvrd kao kamen, pjeskovit.
- lāpillus**, i, m. [dem. od lapis] kamēndio, kamiočak, * crepitantibus unda lapillis; * mos erat antiquus, niveis atrisque lapillis, his dammare reos, illis absolvere culpā; † minutus l.; * Libyci, mramorni kamičoi za dragocjene podove; napose: dragulj, biser, * nivei viridesque l.; * caris aures onerare lapillis.
- lāpis**, idis, m. 1) kamen, l. bibulus (Verg.), plavac, Parius (Verg.), Phrygius (Hor.), mramor; (Hor.) l. albus, stō od bijela mramora; (Hor.) lapides varii, kamičoi za mozaiku, musivno djelo; l. ardens, (kamen) meteor; in muros lapides (kamenje) jaci coepti sunt; fundā mittere lapides; eminus glande aut lapidibus pugnare; * lapide candidiore diem notare (obilježiti dan kao sretniji); lapidibus pluit. Napose a) miljokaz, na drumovima po jedan na 1000 koraka (= 1 rimska milja), esse ad quintum l.; intra vicesimum l. b) mēdāš. c) * nadgrobni kamen, stéčak. d) * dragulj, biser. e) kamen ili podnoška, na kojoj je stajao tēlāl, kad su se robovi pro-

davati; odatle tp. duo tribuni empti de l. = pòdmiceni. 3) tp. a) (Com.) kao psoka = klada, bena, quid stas l.? nisi essem l.; (Tib.) lapis est ferrumque. b) posl. verberare lapidem, bob o stijenu bacati, lapides loqui, krupno, osorno govoriti, Plaut. c) jurare Jovem lapidem v. juro.

Lapitha, ae, m. [*Λαπίτης*] *Lapita*, Ov.; f. heroina L., Prop.; pl. (* gen. Lapithum mj. -arum) *Lapite*, tesalski brdani, koji se zaraćika s Centaurima. Odl. * -thaeus, i * -thēius, adj. lapitski.

lappa, ae, f. čičak, (*Xanthium strumarium*, Linn.) *Verg.*

lapsio, ōnis, f. [l. labor] *klizanje, navòdēnje na pad, jednom Cic. Tusc. 4, 12, 23.*

lapso, l. [intenz. od l. labor] *navoditi se, pòsrtati, * Priamus lapsans.*

Lapsus, us, m. [l. labor] 1) *pòsrtānje, klizanje i svako micanje, n. p. lijet plićā, tijek vode, rijeke, penjanje loze. * gibanje zvižda, puzanje zmije; * lapsus rotarum, hitri točkovi; pače i + plivanje, occulto lapsu ad molem usque penetrabant. 2) klizanje niza što, pād, sustinere se a l.; lapsus terrae, * equi. 3) tp. posrtaj, griješka, multi populares l., pogreške protiv popularnosti; ab omni lapsu cohibere temeritatem.*

* + **laquear**, āris, n. = lacunar.

laqueatus, adj. [laquear] *poljat, osb. s poljatim stropom, templum laqueatum auro; tecta (sohe) laqueata, Enn. (u Cic.) Hor.; * antra tophis laqueata et pumice vivo; + cenationes.*

laqueus, i, m. 1) *konop, zāmkā, collum inserere in laqueum; frangere; * premere gulam laqueo; laqueum nectere; laqueum injicere, zamāknuti ōmču za vrat; + l. injicere cervicibus; + laqueo captare feras; alqm laqueo dependentem invenire; (Tac.) infamiam laqueo (konopcem) finierunt; * non mortis laqueis expedies caput. 2) tp. zāmkā, stupica, mreža, pletke, laquei interrogationum, legum; Stoicorum, lukavi, zavodljivi zaljubljući; in laqueos se induere, laqueus verbi; * poteram ad laqueos cautior esse tuos; + nunquamne hos artissimos laqueos, si solvere negatur, abrumpam?*

1. **Lār**, āris, m. 1) *obično u pl. Lari, rimski bogovi zaštitnici osobito kuće, dakle kućni bogovi, blagòtvòrni dusi preminulih. Po tome kako lari štite obitelji izvan kuće, zovu se: viales, marini, rurales itd. Od ovih se razlikuju Lares publici, koji štite grad, kao grčki heroji (urbani); aedes Larium Larum; * + l. domestici, privati, patril, (Liv.) permariini; agri custodes; (Plaut.) L. familiaris, L. viales;*

* *sedibus his profugos constituisse Lares; * ponit ad antiquos (od kojih bijaše dugo udaljen), quae tulit arma, Lares. 2) tp. kuća, stan, ognjište, tecto, mensa, lare recipere; ad larem suum (reverti) liceret; l. familiaris, obiteljski, porodični stan; + sine lare; * l. certus, stalan stan; relinquere, * deserere larem, iseliti se; * pelli lare, prognan bili itd.; * l. patrius; * aptus; * parvus pauperum; * mutare Lares et urbem; * sub cera fovere larem, o ulištu; * o plićjem gnjezdu; i * o filozofskoj školi, quo me lare tuter, gdje mi je kuća, koje sam škole.*

2. **Lār** (Lars), tis, m. *počasno ime u Etruskā, gospodin, gospodar, knez.*

Lāra, ae, f. *Lara, kći boga rječice Alme, kojoj je uzeo Jupiter dar govora zbog brbljavosti. U Rimu su je štovali kao Mutu ili Tacitu, Ov.*

lardum v. laridum.

Lārentālā, ium, n. *Larentalijs, svečanost u slavu Ake Larentijs (Aqca Larentia), Ov.*

Lārentia v. Acca.

large, adv. s (pretkl. i pokl. pjesn.) *komp. i sup. [largus], obilno, obilato, mnogo, darežljivo, mittit homini munera satis large ad usum domesticum; l. effuseque donare; l. atque honorifice promittere; + senatus consultum l. factum, uz velik popust (hasno) l. (daleko) procedere.*

largiflens, adj. [largus-facio] *(rijetko) obilan, bogat, Pacuv. u Cic.*

largifloquus, adj. [large-loquor] *mnogo govoreći, jezičav, brbljav, Plaut.*

largior, dep. 4. [part. perf. largitus, pas., Tib.; imperf. largibar, Prop.] 1) *obilno, izdašno davati, darivati, pòklanjati, udijeliti, podijeliti (obič. s koristoljublja, u državne ili u političke svrhe), alcu alqd; + l. in servos quantum aderat pecuniae; corumpere plebem largiundo; l. ex, de alieno; largiundo (podmićivanjem) alqd parare. 2) tp. darovati, dozvoliti, dopustiti komu što od veledužja, alcu civitatem, populo libertatem, rationem homini, patriae suum sanguinem; alqd inertiae, plusculum amoris; s ut; * quidquid solamen humandi est, largior; + l. rei publicae injurias, oprostiti.*

largitas, ātis, f. [largus] *obilnost, darežljivost, podašnost, nimia l. aut parsimonia, Ter.; muneris; terra fundit fruges cum maxima l.*

largiter, adv. *obilno, izdašno, mnogo, l. posse v. posse; + quibus ex rebus l. erat consecutus; (Hor.) et istinc l. abstulerit longa aetas; (Plaut.) l. auri argenti.*

largitio, ōnis, f. [largior] 1) *darivanje, pòklanjānje, darežljivost s koristoljublja,*

osb. podmišivanja radi, odalle često i = podmišivanje, aedilicia, in cives; privatae ac publicae; largitione benevolentiam alcijs consecrari; liberalitatem ac benignitatem ab ambitu et largitione sejungere; facere magnas l.; corrumpere tribum turpi l.; melon., largitiones, blagajna za darove, Eutr. 2) uopće: darivanje, civitatis (građanstva); aequitatis, podjelba ild.

1. **lārgitor**, ōris, m. [largior] *davalac, darovatelj s koristoljublja, osb. militao, l. pecuniac, praedae; l. tribus illius, koji je podmišio onu tribus; Lentulum, largitorem et prodigum, koji podmišio narod obilnim darovima, da mu bude sklon.*

2. **lārgitor**, dep. 1. [intenz. od largior] *izdašno, obilno darivati, jednom Plaut. Trin. 3, 3, 14.*

lārgus, adj. s komp. i sup. 1) *darežljiv, podatljiv, podašan (bilo s koje mu drago namjere; sr. beneficis, benignus, liberalis, munificus, prodigus), homo; duo sunt genera largorum, quorum alteri prodigi, alteri liberales; † largus animo, promissis, voljan, brz u ild.; * manus; * donare, za darivanje. 2) izdašan, obilan, sol terras larga luce complevit; vino largiore uti; copiam quam largissimam facere; † aqua; † commeatus; † largi fructus; * lac; * † imber, * imbres; * ignis; * vina; * herbae; * munera; * aether, veoma raširen; * l. opum, bogat (čim) itd.; * supst. largiora (veče, više) flagitare.*

lārdum ili **lārdum**, i, n. *slānina, Plaut. Hor. Ov.*

Lārīnum, i, n. *Larīn, grad u Samniju, s. Larino u napuljskom kraju. Odalle Lārīnas, ātis, adj. larinski; supst. -ātes, um, m. Larīnoi.*

Lārissa (Lārīsa), ac. f. [Λάρισσα] *Larisa, 1) grad u Tesaliji. Odalle * Lārissaeus, adj. lariski; supst. -saei, ōrum, ili -senses, ium, m. Lārīsanī. 2) L. Cremaste, grad u južnom kraju Tesalije. 3) tvrđa u Argu.*

Lārīus, ii, m. *Larij, jezero u sjevernoj Italiji, s. lago di Como, Verg. Plin.ep.; * Lārīum litus.*

Lārīx, īcis, f. *ariš.*

Lars v. 2. **Lar.**

larva, ae, f. [l. Lar] 1) *zli dusi pokojnika; strašila, sablasti (sr. l. Lar, lemur), Plaut. 2) krinka, obrazina glumačka (ružna), jednom Hor. sat. 1, 5, 64.*

larvātus, adj. [larvo] *opčinjen, Plaut.*

lāsānum, i, n. [λάσανον] *vrčina, noćni lonac, Hor. sat. 1, 6, 109.*

lascīvīa, ae, f. [lascivus] 1) *igra, šala, obijest, nestašnost, hilaritas et l.; ut nudi ju-*

venes per lusum et l. currebant; in juvenales lusus lasciviamque versi; alios deorum alqm cultum, alios concessum ludum et lasciviam esse credere; quod is (dies) festus — lulum et lasciviam magis quam formidinem ostentabat piscium, Pacuv. u Cic.; † priorem lasciviam repetere (o pliskavicama); † elegorum lascivias; šaljivo (Plaut.) l. virgarum. 2) raspuštenost, razuzdanost, obijest, raspušten život, raskalašnost (sr. petulantia, procacitas, protervitas), lasciviam a vobis prohibetote; quos soluto imperio licentia atque lascivia corruerat; † perdita; (Quint.) o slogu, recens haec l. (licenost) deliciaeque.

lāscīvībūndus, adj. [lascivio] (dvojč.) *rāspušten, obijestan, veseo, Plaut. Stih. 2, 1, 16.*

lāscīvīo, 4. [lascivus] 1) *obijestan i veseo biti, šaliti se, licet nunc l.; * agnus l. fugā, odskakuje veselo; angues lascivientium piscium modo exultasse; plebs l. magis quam saevit. 2) † rāskalāšan, rāspušten, obijestan biti, plebs nimio otio lasciviens; luxu l.*

lāscīvūs, adj. s komp. i † sup. [od osnove lac, = lusus] 1) *veseo, obijestan, nestašan, šaljiv, jogunast, vragolast, Epicrates; * capella; * pueri; * puella; * lascivior haedo; * amores, ljubakanje; * ludentem lasciva (decent verba); * Licentia; * aetas; * hedera, hujān. 2) obijestan, raspušten, razuzdan, besraman, gnusan, * amores; † oscula; † lascivissimae picturae; (kasno) ingenium ministeria; o pjesniku: šaljiv, l. in herois (l. j. u metamorfozama) quoque Ovidius, Ovidius utroque lascivior, Quint.*

lāserpicīffer, fēra, fērum, adj. *lazerpicionosan, [lāserpiculum, Plaut., biljka od koje se dobiva smrdljiva smola] jednom Cat. 7. 4.*

lassitūdo, īnis, f. [lassus] *mlitavost, umornost, tromost (sr. lassus), cursu ac l. exanimatus, lassitudine confici; nulla l. impedire officium et fidem debet; † u maranje, umor, sine lassitudine vim frigoris sum perpeusus.*

lasso, 1. [lassus] *utruditi, umoriti, òslabiti, * alqm; * corpus; * brachia.*

lassūlus, [dem. od lassus] *umoran, slab, nimio labore, jednom Cat. 63, 35.*

lassus, adj. *umoran, malaksao, izmučen, sustao, fessus, lassus opere faciendo, Plaut; animus, Ter.; itinere atque opere castrorum et proeliorum fessi lassique erant; * ab indomito equo; izmučen; * s gen., animi; * maris et viarum, * s inf.; * humus fructibus assiduus; * lasso (kriva, sagnuta) papavera collo; * stomachus, slab; * aures, širokim govorom utrūdene; † lassa et effeta natura.*

lātē, adv. s. komp. i sup. [latus] široko, daleko, na daleko, longe latoque, late longeque; na daleko (i široko); l. depopulari, regnare; late is locus restagnat; † vallis l. patens; latius vagari; ignis magnitudine venti latius serpit; exercitum latius distribuere; fama latius percrebruit; murus latius quam caedebatur, rucbat, rušase se dalje; latius crescere; ab ejus summo sic palmae ramique late diffunduntur; ut quam latissime possint, ignes faciant quam maximos; * l. horrenda, užas na daleko; * populus l. rex t. j. regnans, * princeps l. tyrannus (εὐκράτωρ); * locus l. arbiter; pren., a) ars late patet; hoc genus latius patet; fidei bonae nomen latissime manat; * latius (preobino, rasipno) opibus uti; † sanguis latius (jače) manare coepit. b) na široko, na dugo, opširno, fuse lateque dicere de aliqua re; latius loqui perscribere; * late referre primordia gentis.

lātēbrā, ae, f. [lateo] 1) skrovište, zadržko-ljina, in quibus (balneis publicis) quae latebra togatis hominibus esse possit; † l. imminens exitium differebat; eripere se saltibus ac l.; se non Ponti neque Cappadociae latebris occultare; † silvarum latebris se occultare; † montium latebrae; * dulces, o dobarcu Horacijevu; * latebrae animae, skrovito sijelo života; * latebrae uteri, ljubina. 2) tp. a) izgovor, ševrdanjé, isprika, in latebram se conjicere; latebram habere; * vitis latebram dare. b) zakutak, pribježište, zaklon uopće, in animis hominum tantae l. sunt tantique recessus obscuritatis.

lātēbricōla, ae, m. [latebra i colo] krčmoljub, prijatelj tajnih mjesta, jednom Plaut. Trin. 2, 1, 14.

lātēbrōse, adv. potajno, skrovito, jednom Plaut. Trin. 2, 2, 2.

lātēbrōsus, adj. [latebra] zakutast, tajanstav; locus; * flumen; * pumex, šupljikav.

lātens, ntis, adj. [partic. od lateo] nevidljiv, sakriven, * saxa; res; * causa.

lātenter, adv. [lateo] tajno, sakriveno, skrovito.

lātēo, ui, — 2. [λατάνω, λήθω] 1) sakriven biti, sakrivati se, in occulto, in tenebris; in silvis abditos latere; * latet anguis in herba; (kasno) intra muros; id l. in animis hominum; scelus inter tot flagitia; * l. sub classibus aequor = prikrilo brodovima; * sa samim abl. bez praepos.; * post sepulera, o mjesecu; * animi latentes sub vulpe; krili se od suda itd., Cic. p. Quint. 28, 74. 2) tp. a) * živjeti skrovito, u miru, bene qui latuit, bene vixit. b) siguran, zaštićen, zaklonjen biti, * portus l. šticea od je vjetrova, u zavje-

tarju; apud alqm; sub umbra amicitiae Rom., Liv.; † sub illius umbra Philotas; (Just.) vitia morum sub umbra eloquentiae. 3) u zabiti, nepoznat biti ili ostati, ut nullum fortius factum latere posset; (Nep. Eum. 7, 3.) quodammodo latebat, nije se znalo, da je on vrhovni zapovjednik; * Pindaricae etc. Camoenae; * si quid forte lateret, ako što ne bi opazio. Napose lalet alqm alqd, tajna je što za koga, sakrito je, nepoznato je komu, res Eumenem non latuit, Nep.; * nec latuere doli fratrem Junonis; alcu, ubi nobis haec auctoritas tamdiu tanta latuit, Cic.; id qua ratione consecutus sit, latet, Nep.; * quae tantum accenderit ignem, causa latet.

later, ēris, m. opeka, cigla; post. (Ter.) lavare laterem = zahman se truditi.

lātērcūlus, i, m. [dem. od later] (malena) opeka, cigla, opečica; † kolekt., murus instructus laterculo coctili; (Plaut.) vrsta tijesta, palačinka.

Lātērensīs, rimski pridjev gentis Juventiae.

lātēricius, adj. [later] od opeke, od cigle, murus; i samo latericium, građevina od opeke; quam (urbem) latericiam accepisset, August u Suet.

Lātērium, ii, n. Laterij, imanje Ko. Cicerona kraj Arpina.

lātērna (lant.), ae, f. svjetiljka, žižak.

lātērnārius (lant.), ii, m. [laterna] zubljonoša, u prilici: štildonoša, Catilinae, jednom Cic. in Pis. 9, 20.

lātēx, icis, m. tekucina, n. pr. o vodi, occulti latices; * securi latices; * copia laticum, rijekā; o vinu, * meri; * Lyaeus ili Lenaeus; * laticum honor; i * samo l.; * o ulju, l. Palladii.

Lātialis, Lātīar, Lātīris etc. v. Latium.

lātībūlum, i, n. [lateo] zaklon, skrovište, obično u pl. za životinje i za ljude; pren., l. doloris mei.

† **lātēlāvius**, adj. [2. latus-clavus] širokim grimiznim porubom obrubljen, opšiven, tribunus, koji nosi tuniku s ovakovim širokim porubom; i supst. laticlavus, o patri-ciju, senatoru.

Lātine, Lātīni itd. v. Latium.

lātio, ōnis, f. [fero] nošenje, donošenje, stoga a) l. auxilii, pomoć. b) l. legis, prijedlog, predlaganje zakona. c) l. suffragii, glasovanje (kao pravo), pravo glasa.

lātito, i. [intenz. od lateo] sakrivati se, pri-tajivati se, napose od suda itd.; † errans latitansque; * latitans rupe.

lātītūdo, inis, f. [latus] 1) širina, prostranost, veličina, fossae, fluminis, silvae; regionum; possessionum; i prostran kraj, ea (Africa) — ab ortu solis (habet) declivem

latitudinem, quem locum Catabathmon incolae appellant, *Sall. Jug. 17, 4. 2) tp. a) rastezanje u izgovoru, verborum. b) bogatstvo, bujnost, obilje izraza.*

Lātium, ii, n. *Lacij*, kraj Italije među Etrurijom i Kampanijom s glavnim gradom Rimom; *pren. a) = Latini; jus Latii. b) = Latinitas. Odt. 1) * Lātiālis, ili -āris, adj. latinski, osb. Jupiter L. kao glava latinskomu savezu; odalle supst. Lātīar, āris, Lacijarevo, svečanost Lacijara (Jup. Latiaris). 2) Lātīne, adv. latinski, loqui, dicere; bene glatko L. loqui; promuntiare; L. scire, razumijevati, znati, i. nescire, oblivisci; L. (latinskim jezikom) docere philosophiam; L. reddere, prevesti na latinski, polatiniti. Napose a) pravilno, dobro latinski, loqui, dicere (u tom smislu bez „bene L.) b) otvoreno, iskreno, plane et L. loqui (sr. Romanus), i pošteno, doslovo, ne pretjerujući, cum dico nihil istum ejusmodi rerum in tota provincia reliquisse, L. me scitote non accusatorie loqui. 3) Lātīniensis, adj. = Latinus; supst. Lātīnienses = Latini. 4) Lātīnitās, ātis, f. dobra latinska. b) = jus Latii, latinsko pravo, politički pravni odnošaj Latīnā (potom i drugih plemena) u rimskoj državi, po kojem su bili među građanima i peregrinima u sredini [sr. socius 2) a)]. 5) Lātīnus, adj. latinski, lingua; nomen; via; convertere in Latinum, u latinski; feriae Latinae ili samo Latinae, ārum, f. svetkovina latinskoga saveza, na kojoj se žrtvovalo na albanskoj gori Jupiteru Laciju (J. Latialis). Odalle supst. Lātīnus, i, m. a) Latinac, Latin; u plur. Latini u pravom sm. riječi, ili ljudi koji su imali jus Latii. b) kao nom. prop. kraj laurentiski, koji je gostoljubivo dočekao Eneju, te ga vjenčao kćerju Lavinijom. 6) * Lātius, adj. = Latinus; kadšto = rimski.*

Latmus, i, m. [*Λάτιμος*] *Latam*, gora u Kariji. Odt. * **Latmius**, adj. latamski.

Lātō, us, f. [*Λατώ*] ili običnije latinski oblik **Lātōna**, ae, *Latona*, kći *Tītana Keja* (Coeus) i *Febe*. Jupiteru rodi *Apolona* i *Dijanu*. Odt. 1) * **Lātōis**, īdis, f. [*Λατώϊς*] a) kao adj. *Latonin*. b) kao supst. *Latojevidēva* kći *Latoninu* = *Diana*. 2) * **Lātōlus** ili **Lētōlus**, adj. [*Λατώλος, Λητώλος*] *Latonin*; supst. = *Apolon* ili *Dijana*. 3) * **Lātōnigēna**, ae, comm. dijete *Latonino* = *Apolon* ili *Dijana*. 4) * **Lātōnius**, adj. *Latonin*; supst. *Latonis*, = *Diana*. 5) * **Lātōus**, adj. = *Latoius*.

Latobrigi, (i *Latovici*), ōrum, m. germansko pleme, suajedi *Helvećanima*.

lātōmīae v. *lautumiae*.

Latona v. *Lato*.

lāter, ōris, m. [fero] *predlagati*, legis, rogationis.

lātrāter, ōris, m. [latro] *lajavac* = * *pās*, i. *Anubis* (jer su ga slikali s pasjom glavom).

lātrātus, us, m. [latro] *lajanje, lavež*; * tres edere *latratus*, tri puta *zàlajati*.

lātrīna, ae, f. [stegnuto od *lavatrīna*, od *lavo*] *zahod, kloaka*, *Plaut*, *Suet*.

Lātrīs, īdis, f. [*Λάτρως*] *Latrida*, sluškinja, kao ime, jedn. *Prop. 4, 7, 75*.

1. **lātro**, i, 1) *lajati*, * *latrans*, *pās*; * *zàlajati na koga*, o *psu*, * *alqm*, * *cervinam pellem* in aula; (*Aurel. Vict.*) in Capitolium euntem nunquam; * *stomachus latrans*, kad *zavija u trbuhu*; * *undae, bučni*; o *čeljadi* = *psovati, ružiti, grđiti, osjedi se, iskositi se na . . .*, opprobriis dignum, *Hor. sat. 2, 1, 85. 2) tp. a) lajati* = *žestiti se, vikati, psovati*, osb. o *zlu govorniku i izvrtaču*, *latrant oratores*, non loquuntur; ad *clepsydram*; * *rumperis et latras, dereš se. b) * lajati, karajući vikati*, verba; * i *kašljucajući dati znak*, scit cui *latretur*.

2. **lātro**, ōnis, m. 1) (*Plaut.*) (vojnik) *plaćenik*, conducere l. 2) *pustaija, razbojnik, zasjednik*, o *ovku*, *Phaedr.*; i * — (*vrebač*) *lovac*.

lātrōcinīum, ii, n. [latro] 1) *razbojstvo*, itinerum atque agrorum (na cesti i na polju), oppidorum et fanorum (u gradovima i hramovima); furta et latrocinia; često oprečno sa bellum, latrocinii magis quam belli more concursabant; latrociniiis magis quam justo bello in Brutiis gerebantur res. Odt. *lopovština, pletke*, furtim et per l.; latrocinio tribunorum. 2) *razbojnička četa, pustaije*, unus ex tanto l.; latrocinium, non iudicium.

lātrōcīnor, dep. 1. 1) (*Plaut.*) kao (vojnik) *plaćenik služiti*, regi. 2) *biti pustaija, razbojnik, razbijati, hajdukovati*.

lātrancūlus, i, m. [dem. od *latro*] *prost pustaija, razbojnik, bandit*; kamen kod *kockanja*, lusus *latrunculorum*, *kockanje*.

1. **lātus** v. *fero*.

2. **lātus**, s komp. i sup. 1) *širok, prostran*, via, flumen, ratis; fossa XV pedes lata; † *frons* (čelo); * *umeri*; † *latus ab umeris, širokih pleća*; * *crescere in latum r. u širinu, širiti se. 2) u opće: širok, prostran, velik, golem, pružen*, locus; regnum; fines; latissimae solitudines; latissima regio; † *planities*; * *moenia*; * *fundus*, * *murus*; * *campi* (*pukle*); * *aequor* (*debelo*); * *aesculeta*, *golemi*; † *gloria, raširena, daleka*. Napose a) po izgovoru: *ràstègnut*, *čujus tu illa lata imitaris. b) o govoru, širok* = *razvučen, opširan*, oratio; disputatio; *latior quaestio. v) (Hor. sat. 2, 3,*

183.) latum spatium in circo, u širokoj tozi ili kao naše „špirili se, baniti se“.

3. **lātus**, ēris, n. 1) bok, bočina u čovjeka i u životinje, lateri adhaerere gravem dominum, zadržati komu na vrat, pōpēti se na dušu; non discedere a latere alcjs; (Just.) lateri alcjs haerere, junctum esse, ne maći se od koga; offendit te circumfusa turba lateri meo; * accomodare ensem lateri (bedru); cujus (equi aenei) in lateribus fores essent; dolor lateris ili * laterum, prōtisliti, bodao; * artifices lateris, u kretanju tijela = plesati baleta; * mutare l., na drugu stranu (bok) leći; tegere l. alcjs, * alci, ići o bok komu; * dare latus nudum, * obdere l. apertum alci; ostaviti neprijatelju kamo da udari; (Ter.) latere tecto discedere, odnijeti živu glavu; (Curt.) munire latus a domesticis hostibus, se admove re lateri alcjs; * negotia saliunt per caput et circa latera; o pratnji, pouzdanicima i najpouzdanijim prijateljima, insontes ab latere ipsius pecunia sollicitaret hostis; napose a) † rod, pobočna loza, a meo tuoque l. b) osb. o govorniku, bok kao sijelo životne snage i jakosti, prsi, pluća; uopće: snaga, (jer se slabljenje čuti najprije u boku, kad se govori, trči itd.), ex lateribus et lacertis; vocis sonus, latera, vires; voce magna et bonis l.; quae vox! quae latera! † vox ac latus; * forte; * si ventri bene, si lateri est pedibusque tuis. c) * tijelo, latus summittere in herba = leći; l. fessum longā militiā; l. niveum, brevo peuna latus vestit; metiri l., rāst; i o licu, hoc latus „ova (moja) glava“ = hic ego, Hor. carm. 3, 10, 20. 2) lokalno, strana (ili bok) kojega predmeta, l. unum castrorum; ex utraque parte lateris (brežuljka); ab utroque viae l.; cujus (insulae) unum l. est contra Galliam; * l. dextrum domus; * prora undis dat l., bok od broda; napose: strana, bok vojske, dextrum l.; disponere equites ad l.; ex itinere nostros latere aperto aggressi, circumvenire, na otvorenu, od čela ili mjesta (terrains) nēšticeu boku; ad latus apertum hostium constitui; ab latere aperto, ab latere nostris aperto, sa strane, s koje se je moglo na naše nava- liti; ab latere alci incurrere, s rebara, is- prijeka, sa strane; † et ab utroque latere et a fronte circumdati armatis; † hos — pariter et a lateribus et a fronte et a tergo hosti ostendit; † a lateribus circumveniri; † ne in frontem simul et latera suorum pugnaretur; također ex lateribus aggredi, † ex latere; * l. finitimum Boreae, strana susjedna sjeveru = studeni pojas ili zona.

* **lātuscūlum**, i, n. [denu. od 3. latus] stranica, bok.

laudābilis, adj. s komp. i sup. [laudo] hvale vrijedan, pohvalan, sretan, orator; vita; honestum; (Hor.) carmen.

laudābilit̃er, adv. pohvalno, hvalevri- jedno.

laudātio, ōnis, f. [laudo] pohvala, hvala, s gen. subj. i obj. Napose: a) pohvalno svjedočenje na sudu. b) govor u pohvalu pokojnikovu, nadgrobni govor. c) povoljno svjedočanstvo, što su ga stanovnici provincije pošiljali u Rim u pohvalu namjesniku, vrsta (adrese) zahvalnice.

laudātor, ōris, m. [laudo] hvalilac, hvali- sav, rerum; * formae; * temporis acti se puero. Napose a) koji koga na sudu kao svjedok hvali. b) tko govori na grobu u pohvalu pokojnika, pogrebni govornik.

laudātrix, icis, f. [laudo] hvaliteljica, hvali- sav, vitiorum; * Venus.

laudātus, ad. s † komp. i * † su. [partio. od laudo] hvaljen, pohvalan, hvale vrije- dan, izvrstan, vir; artes, lijep, * virgo laudatissima; * vultus; * signa.

laudatōsus, adj. [laudo-cena tko objed hvali] hvaligozba. Za careva ljudi, koji su za ručak svakomu govorniku na sudu pljeskali, jedn. Plin. ep. 2, 14, 5.

laudo, i. [laus] 1) hvaliti, pohvaliti, slavi- ti, priznavati, consilium alcjs; quam rationem omnes non solum probant, sed etiam laudant; approbata laudataque Cottae sententia; alqm; * depositum pudorem; alqd; † pietatem, † vocem suam, † formam, † in alqo; † alqm ob ea; alqm alci, komu ili pred kim, Ter.; viris laudata est; laudibus l. Plaut. Cap. 2, 3, 62. Cic. legg. 3, 1.; (Tac.) armis l. v. arma. 2) a) exstinxisse nefas — laudabor, Verg. Aen. 2, 585; * pjesmom hvaliti, slaviti, numen; o laudande sol, hvale vrijedno; * pohvalno se izraziti, haec, tako poetne govore govori- ti. Odl. a) * držati koga sretnim, alqm. b) govoriti na grobu u pohvalu pokojniku, govoriti nadgrobni govor. 2) pohvalno napomenuti, spominjati, alqm auctorem rerum Rom. religiosissimum, Cic. Brut. 11, 44.

laurea v. laureus.

laureātus, adj. [laurea] lovorom dvjenčan, lovorikom nakićen, literae l.; supst. † laureatae, glas o održanju pohjedi; fascēs; hictores; imago.

Laurentum, i, n. Laurent, grad u Laciju, s. Tore di Paterno. Odl. 1) Laurens, tis, adj., laurentski; supst. -tes, ium, Laurentiani. 2) † Laurentinus, adj. laurentski; odl. † -tinum, i, n. imanje Plinija mlađega. 3) * Laurentius, adj. laurentski.

laureola, ae, f. [dem. od laurea] *lovorova grana, lovorov vijenac, lovorika, meton., slavlje*; *post. quaerere l. in mustaceo, slavu tražiti u sitnicama, u neznatnim stvarima.*

Laureolus, i, m. *Laureol*, *zloglasan razbojnik, junak igrokaza mimografa Kv. Intacija Katula, Suet.*

Laurētum, i, n. [laurus] *Lauret*, *lovorik, mjesto na aventinskom brdu, jednom Suet. Galb. 1.*

laureus, adj. [laurus] *lovorov, od lovorike, corona, od lovoru; supst. laurea, ae, f. a) sc. arbor, lovor, lovorika. b) sc. corona, lovorvijenac; odt. tp. za oznaku slavlja (triumphus) ili pobjede.*

laurus, i, + abl. lauru, * acc. pl. laurus, f. lovor, lovorika. *Odt. lovorvijenac, itd., decemviri laurea coronati; (Suet.) lauream Capitolino Jovi referre; (Hor.) laurea donandus Apollinari; tp. slavlje, (triumphus) pobjeda, laureae cupidus; quam lauream cum tua laudatione conferrem; (Tac.) lauream deportare; * regnum et diadema tutum deferens uni propriamque laurum, quisquis etc.*

laus, dis, f. 1) *hvala, pohvala; slava, slavan spomen, rei militaris; doctrinae; laudem sibi parare; in laude vivere; habere laudem = zaslužiti hvalu, * de aliquo = hvaliti se pobjedom nad kim; hoc in tua laude pono, ovo tebi u hvalu itd.; laudi ducitur adolescentibus, Nep.; * laus est s. inf.; pl. laudes, pohvale, govor u pohvalu, pohvalan opis, habere laudes de alquo; Scauri (gen. subj.) laudibus; laudes et grates alicui agere; * alcijs laudes dicere; * laudes vini; * Phoebi et Dianae; * solitae, veličanje Jupitera, čim su stari običavali pōčinjati svoje pjesme. 2) meton., pohvalno djelo, zasluga, osb. u pl. abundare bellicis laudibus; gloria illarum laudum; magnis in laudibus esse, računati se u najpohvalnije stvari; * Thesea laude; * Herculeae.*

laute, adv. s. komp. i sup. [lautus] 1) *sjajno, krasno, pristojno, vivere; lautius res domesticas administrare. 2) (Com.) izvrsno, divno, živo, svojski, lautissime alqm emungere; facete; lepide! laute!*

lautia, ōrum, n. *čast, (gorbu) što se u Rimu davala na državne troškove stranim poslanicima i odličnim gostima.*

lautitia, ae, f. [lautus] (obično u pl.) *sjaj, elegancija u kući, u pokudstvu i sl.*

lautuminae, ōrum, f. [laetitia] 1) (Plaut.) *kamenolom. 2) meton., a) kamenolom kao tamnica u Sirakuzi u gori isječena. b) tamnica u Rimu, carcer lautumiarum.*

lautus, adj. s. komp. i sup. [partic. od lavo] 1) *čist, sjajan, lijep, krasan, supellex; + cena lautissima; cum imprimis lautus esset (osobito se častio) eques Romanus; Verg. 1; Carinae, imao najsjajnije palače. 2) ugledan, odličan, uglađen, fin, patrimonium; civitas; homines l. et urbani; valde jam l. es, penješ se silno na visoka konja; lautiores liberti; pristojan, slavan, dičan, negotium; liberalitas lautior.*

lāvārum, i, n. [lavo] (kasno) *kupatilo, kupalište.*

lāvātio, ōnis, f. [lavo] 1) *apstraktno, kupanje, pranje. 2) posuda za kupanje, Phedr. 3) voda za kupanje.*

Lāverna, ae, f. *Laverna*, *božica zaštitnica dobilka, osb. potajnog, sloga i krađe, talona i varalica, Plaut. Hor.*

Lāvernium, ii, n. *Lavernij, mjesto u Kampiniji.*

Lāvici, Lāviciānus v. Labici etc.

Lāvinia, ae, *Lavinija, kćer kralja Latina, žena Enejina.*

Lāvinium, ii, n. *Lavinij, grad u Laciju; * -nius, ili -nus, adj. lavinijski.*

lāvo, ēre, lāvi, lautum, *vulgarno lōtum. Kasnije preteže u prezentnoj osnovi i supinskoj lavatus, lavaturus; po tome:*

lāvo, u *klasično doba lāvi, lāvātum 1. prati, miti, umiti, kupati, manus, manus manum lavat v. manus; * cruorem, * vulnera, spirant; lavari, kupati se; rex lavans; (Ter. Hor.) ire lavatum. Odt. tp. a) * kvasiti, ovlaziti, obiliti, vultum lacrimis, orositi; ora; Padus Matina cacumina; vino favillam. b) * oprati, splāknuti, mala vino; peccatum precibus, prati, pravdati.*

laxamentum, i, n. [laxo] *tp. polakšica, olakšanje, ublaživanje, nihil laxamenti hostibus dedit, ne dade im odahnuti, odmoriti se; laxamentum dare legi, štedjeti ponešto protiv zakona; legem nihil laxamenti habere; si quid laxamenti a bello esset.*

lāxē adv. s. komp. i + sup. [laxus] 2) *daleko, prostrano, široko, habitare; + laxius stare, tendere; o vremenu, laxius proferre diem, dalje; laxius (pecuniam curari), volo, malo po malo. 2) militavo, slabo, labavo, manus vincere; odt. tp. slobodno, laxius vivere; Romanos laxius futuros.*

laxitas, ōtis, f. [laxus] *prostranost, in d. mo adhibenda est cura laxitatis.*

lāxo, 1. [laxus] *proširiti, rastezati, olvarati, forum; * foramina; manipulos; custodias laxatae, osamljene straže; + sinus montium paulatim se laxant. 2) odriješiti, olvoriti; popustiti, vincula epistolae; * claustra; * arcum; * excussos rudentes, odvezati i omo-*

Lēdā, ae, f. [*Lēda*] *Lēda*, kći *Testijeve*, žena *spartanskoga kralja Tindareja*, koja rodi po priči *Zeusu Poluksa* (*Pollux*) i *Helenu*, *Kastora* i *Klitemnestru*. Odt. * **Lēdaeus**, adj. *Ledin*, *Helena*; dñi = *Castor* i *Pollux*; *Hermione*, unuka *Ledina*.

lēgātio, ōnis, f. [2. lēgo] 1) poslanje, poslanstvo. 1) apstr., poslanstvo, t. j. služba, po sao poslanika susci pere legationem ad civitates, hanc l.; legationem obire, administrare; officium legationis conficere; proficisci in legationem; napose lagatio libera, i samo legatio, slobodno poslanstvo, t. j. kad je senat kojemu senatoru iskazao pogodnost, da smije neko vrijeme putovati po provincijama sa svim pravima poslanika, ako i nije putovao u drž. poslovima, već samo u svojim, ili za zabavu. Ako se polazilo na ovakvo poslanstvo (l. libera), da se zadovolji zavjetu, onda se zvao l. votiva. 2) meton. a) sadržaj poslanstva, nalog, što ga je poslanik primio ili odgovor, što ga je donio: izvještaj, raport, legationem renuntiare, referre. b) poslanici, lica, poslanstva, l. Romam venit; mittere l.; Caesar illas legationes ad se reverti jussit; coram frequentissimo legationum conventu; princeps ejus legationis. II) služba pòdčinjena generala ili pòdvojvode, mjesto legata [sr. legatus 2)], suscipere, obire legationem; in legationibus aut imperiis.

lēgātor, ōris, m. [2. lego] zapisnič, legator, jedn. Suet. 74b. 81.

lēgātum, i, n. [partic. od 2. lēgo] zapis, dar zapisan komu oporukom.

lēgātus, i, m. [partic. od 2. lēgo] 1) poslanik ad senatum legatos de suis maximis rebus mittere; legatos mittere ad indicendum bellum; legatos deprecatoresque mittere; legatum e suis („između svojih“) mittere, Caes. b. G. 1, 47, 2. 2) legat, pòdvojvoda, namjesnik vrhovnoga zapovjednika u provinciji, ovomu pòdčinjen ali njegov najviši pomoćnik; legatum esse alicui, u koga; ut legatus fratri proficisceretur; legatum sibi legare [sr. 2. lego 2)]; l. praefectusque alcjs; legatus pro praetore, zvao se legat, kad je zastupao vojvodu, kao n. p. Labijen, obični zamjenik Cezarova. 3. za vrijeme careva namjesnik carske provincije po caru imenovan, Tac.

* **lēgifer**, fēra, fērum, adj. [lex-fero] zakonodavan, zakonotvorni, Ceres.

lēgio, ōnis, f. [1. lēgo] 1) legija, odjel rimske vojske od 10 kohorta (cohors) pješaka i 300 konjanika, svega 4200—6000 momčaka od prilike; nazivale su se ili brojem rednim

(quarta, tertia, decima) ili po osnovatelju (Claudiana) ili po kojem bogu (Martia). 2) kad što zovu se tako i čete drugih naroda, Sall. Jug. 79, 4. Liv. 3, 3, 3. 10, 5.; magna v. magnus 1) b); (prethl. i pjesn.) uopće: vojska, četa; u prilici (Plaut.) pomagala, parare legiones.

lēgiōnārius, adj. [legio] legijski, legijonarski, cohors; milites; (Asin. Poll. u Cia.) miles; supst. legionarii, legionari (opp. socii).

lēgītīme, adv. [legitimus] 1) zakonito, po zakonu. 2) (Tac.) pristojno, pravo.

lēgītīmus, adj. [lex] 1) zakonit, zakonima primjeren, zakonom određen, poena, potestas, aetas, imperium, contentio; quaestio, što se vodi po zakonu legis; l. controversiae; dies l. comitiis habendis; liberi, zakoniti, zakonska; * conjux; (jedn. Nep. Phoc. 4. 2.) supst. lēgītīma, ōrum, n. zakoniti običaji, obredi. 2) uopće: pristojan, valjan, pravi, numerus; l. quaedam accessio commendationis tuae; * poēma; * sonus; * verba; * vox.

lēgiōneūla, ae, f. dem. od legio, legijica, jedn. Liv. 35, 49, 10.

1. lēgo, lēgi, lectum, 3. 1) brati, sabirati, kùpiti, skupljati, birati, conchas; nuces; spolia caesorum, * flores; * mala ex arbore; * poma ab arboribus; * alcui capillos, čupati. Odt. a) namatati, namotati, naviti, navijati, fila (o Parkama, Parcae), extrema fila, t. j. presti; stamen; ore extremum halitum, posljednji put dahnuti; vela, saviti. b) * l. sermonem alcjs, ušima = prislušivati; * omnes adversos, očima sabirati = pregledavati, promatrati. c) * l. vestigia alcjs, u čije stope stupiti, slijediti, * tortos orbes lutati; * aequor, * pontum, * freta i sl. = prebroditi; također kraj čega jedriti oram Italiae; * primi litoris oram (u pisanju), t. j. ne upuštati se u što dublje; * Capreas promunturiumque Minervae. 2) birati, izabrati, judices, milites, kùpiti; * viros ad bella; alqm in senatum, in patres, cives in patres; dictatorem, magistrum equitum; condiciones; * biremes de classe; * olivam de ramis, ubrati, utrgati; * mora arbore, * sibi domum; * soceros; Massicum upr. od biranoga grožđa mečiti, tještiti; * vir virum legit, bira sebi protivnika u dvoboju; * u zlu smislu: sa sobom pònijeti, krasti, sacra divum. 3) čitati. a) za sebe ili tiho čitati, librum; liber legitur ab alqo; † Horatius fere solus legi dignus; legi apud Clitomachum, Albinum dixisse; legentes, supst. čitači, štoci, Liv. Tac. b) na glas čitati (komu što), drugima čitati, recitovati, convocatis auditoribus l. eis magnum illud volumen suum; ante scripta epistola ex duabus tuis prior mihi legi coepta est; quam (epistolam) nolo aliis

legi; † male l., *zlo, ne onakim glasom kako valja*; † orationes; † alicui librum; cum ei (mu) libri noctes et dies legerentur; l. senatum v. lectio. 3); princeps in senatu lectus est, prvi član, prozvan.

2. **lĕgo**, l. 1) *poslati koga kao poslanika s javnim nalogom* (sr. allego), alqm, alqm in Africam, ad Apronium. Odt. (Plaut.) *nalo-žiti, naručiti komu što službeno*, alicui negotium. 2) *koga legatom, podvojvodom, namjesnikom vojvode* (imperator) *učiniti, ili uzeti koga za legata* (što je obično činio senat, katkada vojvode ili namjesnici sami); Ligarium senatus idem legaverat; eum Caesari legarat Appius consul; Caesar Cassium sibi legavit; Calpurnius l. sibi homines nobiles etc.; ego me a Pompejo legari sum passus; quos legatos non modo nullo senatus consulto, sed etiam repugnante senatu, tibi tute legasti. 3) *oporukom odrediti, zapisati*, alicui alqd; pecuniam a filio v. 2. a 2).

lĕgŭlĕjus, i, m. [lex] (*rijetko*) *pravdaš, odvjetnik, koji se samo pedantično ili zlobno drži slova zakona, te tim protivniku dodijava*, Cic. de or. 1, 55, 236.

lĕgŭmen, inis, n. *sočivo, varivo, napose pasulj, grah, bob*; leguminum plurima genera ex quibus faba, lens, pisa, faselum, cicer lupinum... Isidorus (*mahunice*).

Lĕlēges, um. [Λέλεγες] *Lelegi, pelazgijsko pleme u Maloj Aziji i u Grčkoj*, Verg. Ov. Odt. * **Lĕlēgĕis**, idis, f. i * **gĕlēas**, adj. *leleški*.

Lĕmannus lacus, *Lemansko jezero u Helveciji, s. ženevsko*.

lĕmbus, i, m. [λέμπος] 1) *malena brzoplovka lada, brzača, jahta*. 2) * *čamac*.

† **lemma**, ūtis, n. [λήμμα] (*često se grčki piše*) 1) *predmet, materija, tvar spisa, osb. pjesni*. 2) *kratka pjesma, epigram*.

* **Lemneŭla**, ae, comm. [Lemnos-colo] *Lemnjanin, koji na Lemnu stanuje*, L. = Vulcanus.

lemniscātus, adj. *nakićen lemniscis* (v. lemnisci); *napose palma l., najčasniji dar pobjedniku vojvodi, gladijatoru itd.*; odv. uopće: *svaka najviša nagrada, n. p. za ubojstvo*.

lemniscel, ōrum, m. [ληνίσκος] *šarene vrve, što vise s vijenaca ili s drugih znakova slavlja, u drevnije doba od lipova lika ili od vune, kasnije od zlatna i srebrna lima, turba coronas lemniscosque jacentium*.

Lemnos (-us), i, f. [Λήμνος] *Lemno, otok egejskoga mora, u priči glavni stan boga Vulkanova s. Stalimene*. Odt. 1) * **Lemnias**, ādis, f. [Ληνιάς] *Lemnjanica*. 2) **Lemnias**, adj. (-lenis), jedn. *Plaut. Cist. 1, 1, 99.* *lemnjanski*, * pater

L. = Vulcanus; * *turba L., Lemnjanke, koje su jedne noći pobijale svoje muževe*; furtum L., t. j. *Promejejeva, koji je ukradio Vulkanu na Lemnu vatru*; supst. **Lemni**, ōrum, m. *Lemnjanin*.

Lemōnia tribus, *Lemonijska tribus, seoska tribus kraj ceste via Latina, nazvana po mjestancu Lemonia*.

Lēmōnum, i, n. *Lemon, grad piktonski* (Pictones) *u celtskoj Galiji, s. Poitiers, jedn. Hirt. b. G. 8, 26, 2*.

Lemovicēs, cum, m. *Lemovičani, galsko pleme u Akvitaniji, s. Limoges*.

Lēmāres, rum, m. *lemuri, duši pokojnika uopće; dobre od njih štovahu kao Lare, kućne bogove, a zli obilažahu kao sablasti, larvae, noću*, Hor. Ov. *Njim u slavu svetkovahu se*. **Lēmŭria**, ōrum, n. *lemurska svetkovina*. Ov. **lēna**, ae, f. *podvodnica, svodilja*, Plaut. Tib.; *tp. natura est sui lena, privlači na se, primamljuje k sebi*.

* **Lēnaeus**, adj. [ληναῖος] *lenejski, bakhidski*, pater, L. = Bacchus; i *samo Len.*; honor, latices, vino.

* **lēne**, adv. [lenis] = *leniter, što gl.*

* **lēmīmen**, inis, n. † **lēmīmentum**, i, n. [lenio] *blažilo, tažilo*.

lēnio, lenii, (lenivi), lenitum 4. (*arhaist. imperf.* lenibant, Verg. fut. lenibunt, Prop. [lenis] 1) *blažiti, tažiti, ublaživati, mekšati*, inopiam frumenti; invidiam; vim; * fluvium tumentem; * vulnera; * stomachum latrantem, umiriti; * clamorem; * tigres, krotiti; * rubiem canis, ohladiti. 2) *tp. blažiti, umiriti, taložiti, utišati, ušišikati*, alqm; se consolatione; animum; iras; desiderium crebris epistolis; seditionem; * somno curas; * dictis animum; * timorem; * dolorem; (Sall.) saepius fatigatus lenitur, *popušta*. 3) *ublažiti se, umiriti se, irae l.*, jedn. *Plaut. mil. 2, 6, 100*.

lēnis, adj. s komp. i sup. 1) (*fizično*) *blag, nježan, mek*, vocis genus; sensus judicatus lenis asperum; venenum, *tih, koji malo po malo djeluje*; ventus lenissimus; clivus, fastigium, *što se po malo diže*; gradus, lagan; stagnum, *polagano tekuća*; † tractus aquarum; † lenior tractus; † aestus; † mare; (Ter. Hor.) vinum l., lenius, *s vremenom voljko, blago*; * susurri; * caput aquae, *tiho romoneći*. 2) *tp. duševno: blag, nježan, dobronstiv, ljubazan, krotak, milokrvan, i sličn. (kad što čini, sr. mitis, placidus), in hostes lenissimus; ingenium; lenior sententia; verba, oratio, genus; (Quint.) l. genus, o srednjoj vrsti pisanja; (Quint.) lene ac remissum genus causarum, koja zahtijeva lene ac r. genus dicendi; virtutes leniores; ponajv. liberalitas, beneficentia, justitia, fides*

u opreci osb. sa fortitudo ili animi magnitudo; * o božanstvu, milostiv, dobrostiv (ἡεὸς ἡεως); * lenis recludere, za otvaranje, da otvori ili promijeni.

lenitas, ātis, f. [lenis] 1) *fručno*: blagost, nježnost, mekost, vocis; fluminis, miran tijek. 2) *duševno*: blagost, nježnost, milost, dobrostivost, mirnoća, patris. Ter.; dare se ad l.; mollitia ac l. animi; l. animadvertendi, u kažnjenju; l. legum; napose o govoru: mir, blagost, prostiji slog.

lenitās, adv. s komp. i sup. [lenis] 1) *blago*, nježno, lagano, tiho, položito, aridare; † iter facere, polagano; * ire per excubias, tiho; * torrens lenius decurrit; collis l. editus, acolivis. 2) *blago*, nježno, mirno, tiho, trpljivo, * adrepere in spem; * purgare ungues, bez brige trajati vijek; si agat lenius; lenissime sentire; dicere; agere versum.

lenitudo, īnis, f. [lenis] *blagost*, *lagoda*, *Paouv. u Cio. Tuso.* 5, 16, 46.; (*lasno*) *umiljatost*, *krotost*, *blagost*; nimia in alqm, jedn. *Cio. Verr.* 4, 61, 136.

leno, ōnis, m. 1) *podvodnik*, *svodilac*. 2) *tp. zavadnik*, *mamac*, l. quidam Lentuli concursat circum tabernas, *lice najmljeno od vod L.*, da pobuni puk; u *Just.* 2, 3, 8. *posrednik* (u stvari, koja vrijeđa one, s kojima se ugovara), missis lenonibus, qui hostibus parendi legem dicerent.

lenocinium, ii, n. *upr. podvodništvo*, *obrt*, *lenonis*; *tp. mamljenje*, *dražest*, *umjetno povećana*, lenocinia corporum, cupiditatum. Napose † o govoru: *umjetna dražest*, *kidenost*; † *mamljivo laskanje*.

lenocinor, dep. 1. [leno] *bavili se podvodništvom*; *tp. 1) plazimice*, *puzetki laskati*, *ugadati komu*, *alcui*. 1) † *umjetno pomoći*, *poljepšavati*, *preporučivati*, *feritati arte*; libro novitas.

lenonius, adj. [leno] *podvodnički*, *coenum* l., kao *psovka*, *Plaut.*

lena, tis, f. *leđa*, *sočivica*, *Verg.*

lente, adv. s komp. i sup. 1) *lagano*, *polako*. 2) *tp. tiho*, *lagodno*, *ravnodušno*, *mirno*, *flegmatično*, *prđmišljeno*.

lentesco, — 8. [lensus] *pđstajati gipkim*, *mekim*, *lijepiti se*, * tellus; † *sucinum*. **lentiscifer**, fēra, fērum, adj. [lentiscus-fero] *što rodi trišljem*, *Ov. met.* 15, 713.

lentiscus, i, f. *trišlja*, (*Pistacia lentiscus*) na pjesn. mjestu u *Cio. div.* 1, 9, 15.

lentitudo, īnis, f. [lensus] 1) † *laganost*, *sporost*, *irazvlačito*, *ukođeno pisanje*. 2) *tromost*, *mlitavost*, *ravnodušnost*, omnino non irasci interdum est lentitudinis.

lento, l. [lensus] *savijati*, * *remos in unda*, t. j. *veslati*, jer se *vesla u vodi savijaju*.

1. **lentulus**, adj. *dem. od lentus*, *polagan*, jedn. *Cio. Att.* 10, 11, 1.

2. **Lentulus** v. *Cornelius D*) 1) 2).

lentus, adj. s kom. i sup. 1) * *žilav*, *pituila*, *tellus* l. gelu; *radix*; *odt. a) vitak*, *gibak*, *mek*, *prđtak*, *vimen*; *vitis*; *aurum*; *argentum*; *paret equus lentis animosus habenis*; *lentissima brachia*, *meke*, *beščutne*. b) *ljepdiv*, *žilav*, *gluten*. 2) *tp. a) * spor*, *trom*, *najprije u gibanju*, *pugna*; *lentius spe bellum*; *non solum parata victoria frui*, sed si etiam *res lentior sit*, *ma se i zatezala stvar*; *lentior rem facere spem*, *zatezati*; * *marmor*, *mirno povrđe* *morsko*; * *remi*; * *lentosque retendit arcus*, *koi se pomalo savijaju*; * *hastilia*; * *lentior et salicis virgis et vitibus albis*; * *ignis*, * *carbones*, *polako tinjajuće*; * *lentis penitus macerer ignibus*, *ginem polagano od ljubavnoga žara*; * *me l. (po malo moreća)* *Glyceræ torret amor meae*; † *remedia*, *što pomalo djeluju*, *blag*; i *što čini tromu*, jedn. *Prop.* 4, 1, 96. b) *dug*, *dugotrajan*, * *duellum*; * *militiae*; * *amor*; * *morae*; * *lentus abesto*, *ne bilo te dugo ovdje*. c) *o slogu i o govoru*: *razvučen*, *drven*, *ukođen*, l. in dicendo et paene frigidus; † in principiis. d) *žilav*, *trom*, *mlitav*, *infiltratores*, u *placanju*; *Teucris illa l. negotium*, u *posuđivanju*. e) *miran*, *hladnokrvan*, *trpljiv*, u *zlu smislu*, *beščutan*, *tvrd srca*, *ravnodušan*, *flegmatičan*, *bezbrizan*, *mlitav* (*sr. tardus*), *judej*; *tendentem ad moenia Romanae coloniae Hannibalem lenti spectamus*; *nihil est illo homine lentius*; in quo ego *nimum patiens et l. existimor*; *ridiculi genus patientis et lenti*; † in suo dolore; † *adversus imperium aures*; * *pectora*, *studen*, *gdje nema ljubavi*; * *spectator*; * *Cupido*, *opirući se*; * *amara lento (mirnim) temperet risu*; * *lentus in umbra*, *lastan u hladu*; * *lentos (tvrdoglav)* *pone fastus*; † *natura*.

lenullus, i, m. *dem. od leno*, *podvodnik*, jedn. *Plaut. Poen.* 2, 25.

1. **lenunculus**, i, m. *dem. od leno*, *podvodnik*. *Plaut. Poen.* 5, 5, 7.

2. **lenunculus**, i, m. *ladica*, *čun*, *čamac*.

leo, ōnis, m. [λέων] *lav*, * † *zviježde lava*.

Leocorium, ii, n. [Λεωκόριον] *Leokorion*, *hram u Ateni u slavu trima kćerima Leosovima*; (*Leōides*, *Cio. n. d.* 3, 19, 50.) *koi ih je žrtvovao za vrijeme kuge*.

Leon, ontis, m. [*Λέων*] 1) *Leont*, *mjestance na Siciliji kod Sirakuze*. 2) *vladar Flijunjski* (*Phlius*, *grad u Peloponezu*).

Leōnidas, ae, m. [*Λεωνίδας*] 1) *Leonida*, *kralj spartanski*, *pao u boju termopilskom g. 480. pr. I.* (i *Leonides*) *učitelj mladea Cicerona*

- u *Ateni*. 3) (*Curt.*) vojvoda *Aleksandra Velikoga*.
- leōninus**, adj. [leo] *lavljí, lavski, cavum, lavska spíja, Plaut.*
- Leontini**, ōrum, m. [*Λεοντίνοι*] *Leontin, grad na Siciliji. Odatle -tínius, adj. leontinski; supst. -tíni, ōrum, m. Leontinci.*
- Leontium**, ii, f. [*Λεόντιον*] *Leontija, atenska hetera, ljubovca Epikurova.*
- lēpide**, adv. s (pretkl.) komp. i sup. [lepidus] 1) (*Com.*) *pristojno, ljubazno, fino, divno, izvrsno, l. mihi est; euge l. 2) dosjetljivo, jogunasto, obijesno, šaljivo.*
1. **lēpidus**, adj. s (pretkl.) komp. i sup. [lepor] 1) *pristojan, ljubazan, ljubak, mio, Cum.; u zlu sm., kičen, mekoputan, pueri tam l. ac delicat. 2) o govoru: šaljiv, dosjetljiv, zgodan, * versus; * dictum.*
2. **Lēpidus**, *Lepid*, ime rimskoj obitelji u plemenu *Emilijskom*.
- Lēpontii**, ōrum, m. *Lepontinoi, alpinsko pleme oko rajnskih izvora.*
- lēpōs mlade (-or)**, ōris, m. *nježnost, uljudnost, milina, dragost, vesela, ugodna čud, affluens omni lepore et venustate; specimen humanitatis, salis, suavitatis, leporis; in eo nativum quendam leporem esse, non ascitum; napose: laka, ugodna i oštroumna dosjetljivost, humor (sr. sales, cavillatio, dicacitas, facetiae), l. in jocando; facetiarum quidam l.; l. quidam facetiaeque; inusitatum nostris oratoribus l. quendam et salem est consecutus; omnes verborum, omnes sententiarum l.; facetiarum et urbanitatis; oratorius, non scurrilis l.; i kao pojam roda, kojim se razumijeva i cavillatio i dicacitas, in utroque genere leporis.*
- Leptis**, is, f. [*Λέπτις*] 1) *Leptis, ime dviju gradova u Africi, magna i minor. Odt. Leptinus, adj. leptiski, Tac.; supst. Leptitani, ōrum, m. Lepotani. 2) † grad u Hispaniji.*
- lēpus**, ōris, m. *zec, služi i za laskav nagovor, Plaut.; pren. zvijezde zec.*
- lēpusculus**, i, m. *dem. od lepus, malen zec, zečić.*
- Lerna**, ae, i **Lernē**, es, f. [*Λέρνη*] *Lerna, jezero, rijeka i grad u Argolidi, boravište zmije, što ju je ubio Herkul, Verg. Prop. Oio. Tuso. 2, 29, 22., na pjesn. mjestu. Odt. Lernaesus, adj. leranski, Verg. Prop. Ov.*
- Lesbos** (-us), i, f. [*Λέσβος*] *Lezb, otok u Egejskom moru. Odt. 1) Lesbicus, adj. lezbijanski, 2) * Lesbias, ādis, f. [*Λεσβιάς*] i * -bis, idis, f. [*Λεσβίς*] adj. lezbijanski; oba je kao supst. Lezbijanka. 3) * Lesbias, adj. lezbijanski; civis L. = Alcaeus; vates = Sappho. 4) * Lesbōus, adj. lezbijanski.*
- lessus**, u acc. um (*drugih oblika nema*) *naričanje (za mrtvim).*
- * † **lētālis**, adj. [letum] *smrtan, smrtodnosan, supst. letalia, ium, n. smrtodnosna sredstva, Liv. 8, 18, 7.*
- Lethaeus** v. *Lethe.*
- lēthargicus**, adj. [*ληθαργικός*] *letargičan, drje-movan, Hor.*
- lēthargus**, i, m. [*ληθαργός*] *mrtvi san, letargija, Hor.*
- Lēthē**, es, f. [*Λήθη*] *Leta, rijeka u podzemnom svijetu, iz koje su sjene (duše preminulih) pile zaboravnu vodu, od koje su zaboravile sve, što im se na ovom svijetu dogodilo. Odt. * Lēthaeus, adj. [*Ληθαῖος*] a) letski, podzemnoga svijeta, amnis, gurgēs, stagna; ratis, čamac Harontov; vincula Leth. abrum-pere alcuī, uskrisiti koga. b) zaboravni, letski, somnus; sucus; ros.*
- * **lētifēr**, fēra, fērum, adj. [letum-fero] *smrtodnosan, smrtan, arcus; annus, kužna; locus (corporis), gdje je rana smrtna.*
1. * **lēto**, i, [letum] *usmrtiti, uništiti.*
2. **Lēto**, **Lētōis** v. *Lato.*
- lētūm** i, n. (*ponajv. pjesn. i u uzvišenijem slogu*) *smrt; leto affici, Nep.; personif. kao biće u podzemnom carstvu, Verg.; propast.*
- Leucādia**, ae, f. ili **Leucas**, ādis, f. [*Λευκάδα, -άς*] *Leukadija, otok Jonskoga mora, s. Leukada. Odt. * Leucādus, adj. leukadski, sacra tristia peracta more Leucadio, jer su Leukadani običavali svake godine strmoglaviti po jednoga zločinca u more. Odt. supst. 1) Leucādia, ae, f. ime drami Turpilijevoj. 2) Leucādii, ōrum, m. Leukadani.*
- Leucas**, ādis, f. 1) = *Leucadia, što gl. 2) = Leucatas, što gl.*
- leucaspis**, idis, adj. [*Λευκασπίς*] *bjelodštit, phalanx (koje štitovi imadahu bijelo ili srebrno polje) jedn. Liv. 44, 41, 2. 2) kao nom. prop. = jedan Trojanac, Verg.*
- Leucatas** ili -tes, ae, m. [*Λευκάτας*] *Leukata, rt otoka leukadškoga, s. Capo Ducato.*
- Leuce**, es, f. [*Λεύκη*] *Leuka, grad u Lakoniji.*
- Leuel**, ōrum, m. *Leučani, pleme u Lotaringiji, s glavnim gradom Tullum s. Toul, jedn. Caes. b. G. 1, 40, 11.*
- Leucippus**, i, m. [*Λευκίππος*] 1) *Leucip, otac Febe, Hilaire i Arsinoje, Ov. Odt. * Leucip-pis, idis, f. kći Leucipova. 2) grčki mudrac, učenik Zenona Elejanina (Eleates).*
- Leucōpētra**, ae, f. [*λευκός-πέτρα*] *(bijela stijena) rt u Brutiju.*
- Leucōphrynā**, ae, f. [*λευκοφρυς*] *bijelih obrva] Leukofrina, pridjev Dijanin u Magnezijana, Tac.*
- Leucōsia**, ae, f. [*Λευκωσία*] *Leukozija, otok kod grada Pesta u Lukoniji, s. Licosia, Ov.*

Leuešyri, ōrum, m. [*Λευκόσυροι*] *Leukozyriani*, narod na obalama Crnoga mora, (Pontus Euxinus).

Leučōthea ae, f. [*Λευκοθέα*] *Leukotea*, ime Inī (Ino), kćeri Kadmovej, uvrštenoj među bogove morske.

Leuctra, ōrum, n. [*Λεύκτρα*] *Leuktra*, mjestance u Beotiji, s. *Leuca*. Odt. *Leuctricus*, adj. *leuktarski*.

Levācl, ōrum, m. *Levačani*, pleme German-sko nedaleko Genta, jedn. *Caes. b. G. 5, 39, 1*.

lěvāmen, īnis, n. *lī-mentum*, i, n. [*levo*] *polastica*, miseriarum; * o *Anhizu*, omnis curae casusque levamen.

lěvātio, ōnis, f. [*levo*] 1) *polakšanje*, *polastica*, aegritudinis, doloris. 2) *umanjivanje*, *manjenje*, *vitiorum*.

lěvčēlus, [adj. dem. od 2. *levis*] *prilično tašt*, jedn. *Cic. Tusc. 5, 36, 103*.

lěvidēnsis, adj. [2. *levis*-*densus*] *neznatan*, *malen*, *munusculum*, jedn. *Cic. fam. 9, 12, 2*.

lěvifidus, adj. [2. *levis* i *fides*] *slabe vjere*, *nepouzdan*, jedn. *Plant. Pers. 2, 2, 61*.

1. **lěvis** (*krivo laev.*), adj. s *komp. i sup.* [*λεῖος*] 1) *gladak*, *corpuscula*; *locus*; * *saxa*, o *vapnencu*; * *pocula*, *čiste*; * *galeas*; * *cupressus*; * *sanguis*, *kliska*; * *juventas*, *golobrada*; *senex*, *čelav*; * *hircus*, *gol*; * *plumae*, *u labuda*; *supst. leve*, *gladina*, u *prilici* *Hor. sat. 2, 7, 87*. 2) *tp. a*) * *mladenadžki*, *mladahan*, *nješan*, *lijep*, *umeri*, *pectus*. *b*) o *govoru*: *gladak*, *zaobljen*, *skladan*, *concursum verborum*; *oratio*; (*Hor.*) *levia sectari*, *nastojati* o *glatku pisanju*.

2. **lěvis**, adj. s *komp. i sup.* 1) *lak po tegu*, što se *lako nosi* (*sr. facilis*), *materia*, *crates*, *armatura*, *lako oružje*, i *konkr. lako družani vojnici*, *također leves*; * *levis ense nudo*; u *prilici*, * *Pergama fessis Graecis leviora tolli*, *kao lakši teret dići* = *lakše*, *da se uništi*; * *isti audire leviora*, *lakši prigovori*, *ukori*; odt. *a*) * *l. terra* = *ne teška*; *sit tibi terra l.*, *kao formula na grobovima*; * *somnus*, *blag*; * *malvae*, *lako probavne*, * *non l. (poguban, strašan)* *Euhius Sidoniis*; * *levius (snosnijim)* *fit patientia quidquid corrigere est nefas*; (*Liv.*) *proelium*, *koli se ne čuti jako*, *bez velike štete*. *b*) * *lak*, *bjegući*, *brz*, *hitar*, *žustar*, *okretan*, *cursus*; *ventus*; *cervus*; *apes*; *levis cursu*, *brzim skokom*; *hora*; *Parthi*; *Nympharum chori*; *turba populi*, o *ajenama (pokojnikā)*; (*Nep.*) *ut ad motus concursusque essent leviores*. *c*) *mršav*, * *terrae*; † *humus*. *d*) * *slab*, *blag*, *ignis*; *strepitus*, *tactus*, *stridor*. 2) *tp. a*) *lak* = *neznatan*, *malo vri-jedan*, *male cijene*, *neugledan*, *malen*,

leviora studia, *leviores artes* (*sa gledišta rim-skoga, poezija, muzika, gramatika i sl.*; *sr. medioeris*); *dolor*; *periculum*; (*Nep.*) *genus scripturae*; *causa belli*; *causa levior*; * *susur-rus*; * *ros*, *slaba*; * *nomen Amatae*; * *fama*; * *spes*, *lakoumna* ili *nesigurna*; *auditio*, *ne-siguran glas*; *reprehensio levior*; o *pjesmi lakše vrste*, * *Musa*; * *levi calamo ludere*; * *carmina*; * *versus*, *nepromišljeni*; *leve nomen*, *neznatno*; l. (*premalo plemenito*) *nomen habet utraque res*! (*cavillatio i dicacitas*); *omnes ineptias* (*quod enim levius [manje ružnoj] huic levitati nomen imponam?*) *quos qui levio-re nomine appellant*, *percussores vocant*; *pecunia ei est levissima*, *nema u njega cijene*; *haec sunt leviora ad impetum dicendi*; *levia con-quirere*; *inania et levia*; † *parva et levia me-moratu videri*; *auctor*, † *auctoritas*; *candida-torum levissimum quemque humillimumque*; † *in levi habere*, *neznatnim ili za malenkost smatrati*. *b*) o *značaju i čudi*: *lakouman*, *nestalan*, *nepouzdan*, *beznačajan*, *bez stalnih moralnih načela*, *homo*; *judex*; *auctor*; *amicitia*; * *pauper*.

1. **lěvitas**, ātis, f. [1. *levis*] 1) *glatkoda*, *gladina*, *speculorum*. 2) o *govoru i govorniku*; *glatkoda*, *glatkost*, *uglađenost*, *duas res efficiens*, *numerus et levitatem*; *Aeschini*; *illa Graecorum*; † *verborum et compositionis probabilis*.

2. **lěvitas**, ātis, f. [2. *levis*] 1) *lakoda po tegu*, *armorum*; odt. * *brzoda*. 2) *tp. a*) *nestal-nost*, *lakoumnost*, *površnost*, *amatoriae*; *comicae*, *kako se nalaze u komediji*; *manet in rebus temere congestis*, *quae fuit levitas*, *Quint.* *b*) *nestalnost*, *lakoumnost*, *beznačaj-nost*, *nedostatak moralnih načela*, *in populari ratione*; *inconstantia et l. mobilitas et l.*; l. *temere assentientium*; *ingeniorum*; *animi*; *hominis*; *judiciorum*; *ille nostras ambitiones levitatesque (kortešovanje i obmanjivanje) con-temnet*. *c*) *plitkost*, *ništetnost*, *opinionia*.

lěvītēr, adv. s *komp. i sup.* [2. *levis*] 1) *lako a) po tegu*, † *miles l. (slabo) armatus*; † *le-viter*, *levius armati*. *b*) *po snazi*, *po sili*, *levius casura pila*, *koja će slabijom silom pasti*. 2) *tp. a*) *neznatno*, *slabo*, *malo*, *aegrotare*; *homines l. eruditi*; l. *saucius*; *ut levissime di-cam*, *da najblaže ređem*; *quae leviter (tiho) dixerat* (*opp. quae clare diceret*); l. *significare samo onako*, *pólako itd.*; † *levius aegri*; * *le-vius miser manje*. *b*) *lako* = *voljno*, *ferre*; *omnia levius casura*.

1. **lěvo**, i. [2. *levis*] 1) *disati*, *dići*, *ispraviti*, *se attollere ac l.*; * *paulumque levatus*, *podí-žuci se*; * *cygnum*; *aqua levata vento Liv.*; *se alia*, *krilima se dići*; * *se de caespite*; * *membra gramine*; * *humo*; * *se cubito*, *pod-*

bočiti se; odv. uzeti, oduzeti, pòdići, skinuti, superpositum capiti decus, *Liv.*; * *alciui vincula*; * *terga suis*; * *manicas alciui*; * *ictum dextra, odbiti*. 2) *tp. a) polakšati, ublažiti, utažiti, umanjiti*, aes alienum, fenus, funebrem rem; dolorem consolando; inopiam, injurias; * *omen, učiniti, da je manje strašan*; levata vis morbi; levata ignominia; dedecus iudicii; *alciui metum, curam, sollicitudinem*; non indignitas rerum sponsionis vinculum; * *viam sermone, pokratiti*. b) *olakšati* = *osloboditi, oprostiti, riješiti, izbaviti*, alqm metu, animum religione; levare regionem suam tanti hominum urgente turba; qui hac opinione levandi sunt; ad se aere alieno liberandos aut levandos; hibernis levare, *tereta zimovišta*; * *aegrum ex praecipiti*; * *alqm fasce, uzeti, skinuti komu svežanj*; * *nemus fronde, lišiti lišća*; * *terras caelumque, o Furiji kao tereta osloboditi* = *ostaviti*. c) *ispraviti, okrijepiti, obradovati*, me levarat tuus adventus; levatur animus exercendo; * *levare alcjs luctu nasladivati se (čim)*; † *corpora*; * *fessos corporis artus*; * *aegrum, održaviti*; * *viros auxilio, podupirati*. d) *umanjiti, umaliti, oslabiti*, auctoritatem; * *fidem*.

2. *lêvo*, 1. [l. *lêvis*] *gladiti, izgladiti, ferum, Verg.*; *tp. o govòru*, * *aspera*.

lex, *lêgis*, f. [lêgo = *lêyo*; „a legendo vocata, quia scripta est“ *Isidorus po Varonu*] „*čitanje*“ in legem promulgare, za čitanje oglasiti. 1) *uopće: pismen ugovor, pojedine tačke ili uvjeti ugovora i nal.*, Manilianas venalium vendendorum leges ediscere; *lex mancipii, kupovni ugovor*; * *leges foederis*; l. censoria, *ugovor, pogodbe, pod kojima je censor što pod zakup davao itd.*; edicere leges (*uvjete*) pacis dicere, dare alciui, *propisivati*, pax data in has leges; *tp. pogodba, uvjet, ustanova*, *lex vitae*, da čovjek ne može uvijek sretan da bude, te da snosi strpljivo nesreću; homines ea lege natos; pacem his legibus constituerunt, ut etc.; *napose 2) zakonski prijedlog, osnova*, (engleski bill), legem ferre, *zakon predložiti*, rogare, promulgare, jubere, antiquare, repudiare; perferre (*kadkad i ferre*) *prodrjeti s (čim)*; l. Manilia. 3) *zakon, pošto je narod u komitijama usvojio zakonsku osnovu, zaključak*, imponere, dare l.; legem facere, constituere alciui; legem sancire, condere; lege carens civitas; l. est ut etc., lege *ili legibus, po zakonu, po zakonima*; lege agere, *postupati po zakonu, o liktoru* = *zakonom propisanu kaznu izvršiti, ili sudbeno tužiti, na temelju zakona pravdati se*; legis actio, *parnica, koja se vodi kako lex zapovijeda*; poena legis, *zakonom propisana, određena*; leges patriae, *državni ustav*; civitatibus leges liberta-

temque (zakonom utvrđenu, ustavnu slobodu) reddidit; lege uti, *postupati po zakonu*; legibus alqm solvere, *oprostiti koga od zakona*; leges ac jura labefactare; * *lege marita*; leges Jovis; * *sub leges mittere orbem, podložiti, podvrti sebi svijet*. 4) *uopće; pravilo, propis*, (zakonska) ustanova, odredba, zakon koje god umjetnosti, znanosti i slič., orationem formare ad hanc legem; versibus certa quaedam et definita l. est; * l. operis; * *tendere opus ultra legem*; * *lege solutus, o ritmu* (numerus), *taktu, stihu*; legem sibi statuere; * *hauc dederat Proserpina legem*; * *sub ili ex lege loci, prema mjestu*; * *sine lege, bez reda nepravilno, neuredno*; * *illa fati lege teneri*.

lêxis, is, f. [lêx] *riječ, pl. lexes, jedn. Lucil. u Cic. de or. 3, 43, 171.*

Lêxvîl, (-obii), ōrum, m. *Leksovljani, plemo u današnjoj Normandiji.*

* *lîbâmen*, inis, n. [libo] (*što se bogovima u slavu izlije*) libamina prima o odrezanoj i u vatru bačenoj kosi; u prilici, carpes libamina famae, *najprije češ povrijediti moje poštenje.*

libâmentum, i, n. [libo] *prilog (što se bogovima u slavu izlije ili prospe) žrtva, sacrificiorum, žrtvovanje*; (*Just.*) libamenta Veneri solvere, l. dare.

libâtio, ōnis, f. [libo] *libacija, žrtva ljevanica, jedn. Cic. de harusp. resp. 10, 21.*

libella, ae, f. [dem. od libra] *Zapravo „as funtaš“, a kako je ojena asu sve spadala do 1/100. prvobitne vrijednosti, dobila je libella značenje naše „pare“ ili „filira“.* Odt. a) *para, novčić*, equis ei unam l. dabit? tibi libellam argenti non credam; ad libellam, *do novčića* = *tačno, potpuno*. b) *kao što as, o baštini, kad se hoće označiti ojelost, heres ex l., baštinik svega.*

libellus, i, m. [dem. od l. liber] 1) *knjižica, pisamce, scripsi in libello*; (*Hor.*) Stoici libelli. Odt. * *meton. knjižara*. 2) *uopće svaki kratak pismeni sastavak ili pismo koje mu dragi vrste, napose a) (knjiga) bilježnica, dnevnik, sveščić, mandatorum; referre in libellum; † ex libello respondere. b) molbenica, peticijska, * † tužba. c) list, pismo, spomenica, pojedina satira (Hor. sat. 1, 10, 92.), † pogrdno pismo, brukavica, pasquill, * o pjesmi. d) pozivnica, program glumi, kazališni oglas, libelli gladiatorum. e) javni oglas, deicere libellos.*

libens, stariji oblik (lûb.), tis, adj. s komp. i sup. [partio. od libet] 1) *voljan, rad, rado stan, s veseljem, libens faxim, Ter.*; libentissimis animis, *od srca rado*; animo libenti; me libente eripies mihi errorem; liben-

tissimis Graecis. 2) (Com.) zadovoljan, radostan, veseo, hilarum ac lubentem fac te gnati in nuptiis.

libenter, (lūb.), adv. s komp. i sup. [libens] rado, od srca, s veseljem (sr. sponte).

libentia, ae, f. [libens] (pretkl. i kasno) 1) radost, dobra volja, veselost. 2) personif. božica veselja, dobre volje.

Libentina (Lūb.) ae, f. [libet] Libentina, pridjev Venerin = božica putene nastade.

1. **liber**, bri, m. 1) liko, pod korom drveta (sr. cortex), abducuntur libro aut cortice trunci. 2) (jer su stari na liku pisali) spis od više listova, knjiga, rasprava, dijalog, Plato novam quandam in libris (na papiru) finxit civitatem; i pismo, list, + otpis; često u pl. sibilinske knjige, adire libros; druge vjerske knjige, l. Etruscorum; auguralne, pravne knjige; popis, kazalo, katalog. 2) knjiga = odsjek spisa, tres l. perfecti sunt de natura deorum; elipt. legi tuum nuper quartum (naime librum) de finibus, Cic. Tusc. 5, 11, 32.

2. **Liber**, eri, m. Liber, staroitalijski bog plodnosti, kasnije = Bacchus grčki; meton., vino, Hor. Ter.

3. **liber**, era, um, adj. s komp. i sup. slobodan, prost, nezvezan, neprijeđen, neograničen, 1) uopće, a) apst., prost od okova (opp. vinctus), Plaut.; neminem nisi sapientem esse liberum; l. adolescens, Ter.; adolescentia (Cic.) neograničena; amicitia liberior esse debet; pabulatio; possessio; facultas; intercessio; comitia; + liberis sententiis patrum conscriptorum, kad bi senat po volji glasovati mogao; iudicium senatus; hoc liberiores sumus; pošta verborum licentia; (Tac.) libero (abl. abs.) ut quondam, quid firmaret mutaretve; * liberis habenis; * colla; * equus; i slobodouman, otvoren, iskren, prostodušan, nepristran, slobodan, animus; vox; literae; (Plaut.) libera lingua uti; cum virtute tum ipso etiam orationis genere liber; * liberrima indignatio; * liberrime Lolli; * plus aequo l.; (Tac.) haud minus liberi doloris documentum; liberi ad causas solutique veniebant; custodia, zatvor slobodan, prost; libero conclavi servare; napose l. fenus, nikakvim zakonom ograničeno; l. tempus, bezbrižno; quem (laborem) non recusarem, si mihi ullum tribueretur vacuum tempus ac l. (na to slijedi: neque enim occupata opera neque impedito animo res tanta suscipi potest; utrumque opus est, et cura vacare et negotio); * nunc pede libero (slobodnom) pulsanda tellus; * l. per vacuum posui vestigia, tako

da sam ostao originalan; * otia liberrima, posve prost od posla; l. mandata, neograničena punomoć, punovlast; conquestus, od srca; fastidium; oratio (izjava); consuetudo peccandi; quaestio, koja se ne veže na lice; nihil liberae consultationis concilio relictum esse; libera fide, ničim nezvezana; mendacio uti, brzo lagati; quae sunt poetarum licentiae liberiores, što se prije dopušta; l. habere alqd, imati u svojoj moći: noctem ad erumpendum l. habere; eam potestatem tutam habere ac l.; populum l. habiturum (consultum), raspolagati se po volji; neque enim l. id vobis permittet Philippus; liberum est mihi s inf., slobodno mi je; spatium, campus, nepodjednito; * aqua liberior, prostija = more; * l. vina, obilno pijeno, (drugi: što rješava briga); * libera, liberior toga, vestis, odijelo samostalno čovjeka = muška toga. b) prost od, bez, umeri ab aqua; l. ab omni sumptu; locus ab arbitris; ab observando homine perverso, riješen potrebe, da itd. i sa samim abl. bez praepos., curā et angore; animus religione, omni metu; tako isto po svoj prilici i u Liv. 2, 12, 14. nunc jure belli liberum te, intactum inviolatumque hinc dimitto, od kazne ratnoga prava slobodna, ne položiv prsta na te itd.; Weissenborn tumači ovo mjesto ovako; „budući da ja mogu po ratnom pravu od tebe raditi, što mi je volja“ itd.; sr. 1) a); * terra l. scaeptris nostris; l. laborum; * fati. 2) napose a) kao građanin slobodan (opp. servus), supst. čovjek slobodan, alqm non l. putare; l. jure Quiritium; neque censu neque vindicta nec testamento l. factus est; erudito libero non digna; quid minus libero dignum? (Liv.) praeda omnis, praeter l. corpora; u pri-lici, aedes, pusta kuća; lectulus, neženjena čovjeka; ut rei familiaris l. quidquam sit, bez duga. b) politički slobodan, kojim ne vlada samovladar, nepodložan, populum Romanum servientem, cum sub regibus esset, nullo bello nec ab hostibus ullis obsessum esse, liberum eundem populum etc.; Carthago l. cum suis legibus; civitas; populi, Gallia. c) u moralnom obziru, u dobru i zlu sm., odalle rāzuzdān, rāspušten, turba temulentorum; convivium; (Ter.) vita liberior.

* **Libera**, ae, f. 1) Libera, latinsko ime božici Prozerpini. 2) = Ariadna kao žena boga Bakha ili Libera.

Liberalia, ium, n. [Liber, eri] Liberalije, svetkovina Liberu u slavu, koja se svetkovala 17. marta, na kojoj su mladići togam virilem oblačili.

liberalis, adj. [3. liber] 1) što se tiče slobode (kao stanja), causa; (Ter.) liberali causa alqm asserere manu v. assero; (Plaut.) nuptiae

1. među slobodnima. 2) što slobodnu do-
vijeku dolikuje, a) plemenit, pristojan,
slobodouman i nal. (sr. generosus, inge-
nuus), vir, Ter.; studia, artes, doctrinae; (Ter.)
ingenium; (Tac.) liberalibus studiis praediti,
učenjaci; mens; actio, slobodno, nepristijeno
predavanje; fortuna liberalior bolja, veća; li-
beralior victus, bolja, pristojnija hrana; lar-
gum et l. (pristojna) visticum; ob spem libe-
ralioris militiae; sumptus, prema časti i pri-
stojnosti; (Com.) forma virginis, plemenit,
odličan. b) blag, uslužan, responsum; vo-
luntas. c) darežljiv, podašan, pōdatljiv,
(od plemenitosti srca bez obzira na čast i do-
bitak; sr. beneficus et l.; ex sociorum pecunia;
† in omne genus hominum liberalissimus;
laudis avidi, pecuniae liberales erant, jedn.
Sall. Cat. 7, 6. d) † obilan, epulae.

liberalitas, ātis, f. [liberalis] plemenit, slo-
bodouman način mišljenja, kako doli-
kuje mužu slobodnu, dobra roda i uzgoja, na-
pose: dobrostivost, prijaznost, usluž-
nost, darežljivost, homo non liberalitate,
ut alii, sed ipsa tristitia et severitate popula-
ris; fides, integritas, aequalitas, liberalitas; l.
ac benignitatem ab ambitu atque largitione
sejungere; de pietate in matrem, l. in sorores,
bonitate in suos, justitia in omnes; † meton.
dar i pl.

liberaliter, adv. s komp. i sup. [liberalis] slo-
bodna dovjeka dostojno, pristojno,
plemenito, educatus, eruditus; vivere; na-
pose: dobrostivo, blago, prijazno, respon-
dere, polliceri. b) darežljivo, podašno, nec
potui accipi liberalius, krasnije. c) obilno,
gospodski, instructus; liberalius vivere; in-
dulgere sibi liberalius (Nep.) odviše.

liberatio, ōnis, f. [libero] oslobađanje,
oprost, cum privamur dolore, ipsa libera-
tione et vacuitate omnis molestiae gaudemus;
napose a) oslobađanje države, jedn. Just.
5, 8, 12. b) proglašenje nekrivim na
sudu, jedn. Cic. in Pis. 36, 87.

liberator, ōris, m. [libero] osloboditelj; (Tac.)
kao naslov Jupiterov; i adjektivno, l. ille po-
puli R. animus.

libere, adv. s komp. i sup. [3. liber] 1) slo-
bodno, prosto, razuzdano, raspušteno,
vivere, (Ter. Nep.) liberius vivere. 2) slo-
bodno, = prosto dušno, otvoreno,
iskreno, dicere, loqui; * liberius maledicere;
* svojevolutno, drage volje. 3) slobodno,
slobodoumno, neropski, educare, Ter.

liberi, ōrum, m. [3. liber, kao slobodni dio dru-
žine, opp. = servi] djeca s obzirom na ro-
ditelje (sr. puer), procreare, suscipere liberos,
habere ex aliqua; educare; kadšto retorski o
jednom djetetu.

libero, (fut. ex. liberasso Plant.) 1. [liber] oslo-
bađati, osloboditi, izbaviti, 1) koga iz
ropstva, alqm servos; se; pullos cavea; *
vaginā ensem, trgnuti. 2) uopće: riješiti,
odriješiti, izbaviti, osloboditi, te ab eo
vindico ac l.; se a Venere, riješiti se obveza-
nosti prema V.; alqm a quartana; mundum
ab omni erratione; divinus animus liberatus a
corpore; ex his incommotis alqm pecuniā;
alqm suspitione, periculo, metu; liberari aere
alieno; mentes religione liberatae; sa samim
aco, amatus — dictaturae terror et linguam et
animos liberaverat hominum; relaxa modo
paulum animum, aut sane, si potest, libera; l.
Byzantios oprostiti od daća, domum, riješiti
od svetosti, koja je na kući; obsidionem urbis,
dignuti, itd., osloboditi gr. od ops; liberata iti-
nere, castra; templa liberata, nezagrādeni, s
ljepim vidikom; cum augurato liberaretur
Capitolium, za mjesto Kapitolu makli se drugi
hramovi; fidem suam, ispuniti, održati; pro-
missa, razvaliti, nomina, urediti dugove; ocu-
los alcja, hominum v. oculus 1); alqm voti,
riješiti zavjeta, t. j. dužnosti, da zavjet ispu-
niš; alqm ad facultatem aedificandi, datikom
dozvolu, da gradi; napose 3) oprostiti
koga od krivnje, osloboditi ga od
kazne, proglasiti nekrivim, hunc quem
bis condemnatum jam acceperant, liberarent;
liberatur Milo non eo consilio profectus esse
rješava se osvade, da itd.; l. alqm crimine,
culpa, culpae; fortasse non se liberari (ne
oprašta mu se kazna), sed in aliud tempus
reservari.

libertas, ātis, f. [3. liber] 1) 1) sloboda, l. est
potestas vivendi ut velis; l. omnium rerum,
u svem; * s inf.; dat eam libertatem, ut quod
velint faciant; † verborum; † illa caeli l.;
† late circumspiciendi. Napose a) građan-
ska sloboda, oprečno ropstvu, servos ad
libertatem vocare; kao skup pravā rimskoga
građanina, libertatem eripere (pravo glasova-
vanja), imminuere; ad usurpandam libertatem
vocare, zvati na glasovanje. b) politična
sloboda države, oprečno monarhičkomu su-
stavu ili tuđemu gospodstvu, populi R. est
propria l.; in ea libertate quam a majoribus
acceperant, permanere (oprečno Romanorum
servitutem perferre). 2) duševna sloboda,
prostodušnost, slobodoumlje, sloboda,
ingenii, Sall.; libertatem requirere; † antiqua
comoedia facundissimae libertatis; * hoc mihi
libertas, hoc pia lingua dedit. 3) sloboda,
vitae; u zlu sm. = razuzdanost, raspu-
štenost, nimia l. II) personif. Sloboda, bo-
žica slobode.

libertinus, adj. [libertus. U staro se vrijeme
do V. stoljeća postije sagrađenja Rima zvao

oslobođenik libertus, a sin njegov libertinus, a unuk tek bio je ingenuus. Za careva bio je već sin ingenuus a oslobođenici uopće libertini] slobodnjački, homo l.; slobodnjak, mulier l.; najobičnije supst. -us, i, m. i -a, f. slobodnjak (s obzirom na stalež); (sr. libertus).

libertus, i, m. i -a, ae, f. [3. liber] prvobitno adj. = na slobodu pušten, oslobođenik, oslobođenica (s obzirom na predašnjega gospodara; sr. libertus).

libet, (libet), libuit ili libitum est, — 2. *mihi se, hoc se, dopada se*, quae meo cumque animo libitum est facere, Ter.; facite quod libet; poterit id, quod l., et ei libebit, quod non licet; non l. mihi deplorare vitam; si libet; (Ter.) ut l., *kako vam se hoće, po volji vam (kad se što odobrava); partic. kao supst. libita*, ōrum, n. *pohota, volja*.

Libethridēs, um, f. [Λιβητιδης] Libetridanke, nymphae = Musae (Verg. eol. 7, 21.) nazvane po vreli Libethra u Tesaliji, koje bjaše njima posvećeno, kod grada Libethra, [Λιβητιδων] Liv. 44, 5.

† **libidinor**, i. dep. [libido] *bluditi, bludovati*.

libidinose, adv. [libidinosus] *sāmovoljno, razuzdāno, raspušteno*.

libidinōsus, adj. s komp. i sup. [libido] *pohotljiv, razbludan, strastan, raspušten, razuzdān, drzovit, homo; tyrannus; * caper, prčevit; amor; adolescentia, voluptates, putene; liberationes (oslobađanja)*.

libido, (lib.) inis, f. [libet] 1) *pohota, požuda, želja*, qui tibi l. est male loqui? Plaut.; magis in decoris armis et militaribus equis quam in scortis atque conviviis libidinem habebant, Sall. 2) *samovolja, hiri, s gen. subj. i obj.*, victorum, fortunae; dominandi, vladohleplje; rei publicae capiendae; pernicioza libidine uti; pernicioza l. alqm tenet; l. invadit alqm; ratio, quae in libidinem venit, k čemu se volja ima; ad libidinem, *sasvim po volji, samovoljno*, ex libidine; contra libidinem animi; quod positum est in alterius voluntate, ne dicam libidine; propter eorum libidines (*samovoljnosti*) et injurias. Napose a) *raspuštena, strastvena požuda putenih naslada, pohotljivost, slastohleplje, raspuštenost, u pl. pohote*, Pompejum non devocavit l. ad voluptatem; libidine accendi; impulsu libidinum voluptatibus oboedientium, *također: samovoljnost demagoga; politički izgredi*, libidinum peccatorumque omnium licentiam; † *nečista ljubav*. b) *pl. meton., razbludno prikazivanje plastičke umjetnosti*, libidines frangere.

libita v. libet.

Libitina, ae, f. Libitina, mrtvačka božica, u koje se hramu čuvahu pogrebne sprave i popis mrtvaca, Libitinae quaestus acerbae, Hor.; tp. a) pestilentia tanta erat, ut L. vix sufficeret = *da ih je jedva bilo moći sve pokopati*; ne liberorum quidem funeribus L. sufficeret. b) ** smrti*, multaque pars mei vitabit L., *izmaći će smrti*.

libō, i. [libo] 1) *malo oduzeti od koje stvari, oduzeti*, tp. ex praestantissimis ingenii excellentissima quaeque; facetiarum quidam lepos libandus est ex omni urbanitatis genere; animos haustos et libatos a natura deorum habemus; libas ex omnibus quodcumque te maxime specie veritatis movet. Odalle a) *dotadi se oga, pijuonuti, srknuti, okusiti, jecur; * cibos; * annem; * oscula natae, poljubiti; * altaria pateris, okvasiti; * pascere vernas libatis dapibus, ostacima nahraniti*. b) *oduzimanjem umanjiti, načiti, oslabiti*, libatae vires, Liv.; ** virginitas libata, oskvrnjena*. 2) *žrtvovati tekucine, izliti u čast bogu, diis dapes; frugem Cereri, prōsuti; * pateras Jovi; * honorem laticum (vino) in mensam; * Oceano; * libato (abl. abs.), po izlivenoj žrtvi, poslije libacije; * tp. žrtvovati, posvetiti, alcu i lacrimas; * carmina aris*.

libra, ae, f. libra, 1) *rimaska funta* = 12 unciae (v. as); l. pondo. 2) *tezulja, vaga*, librā et aere mercari, *pošteno za novac (zapravo novcem kakovim udarajući o tezulju)*, Hor.; librā et aere liberatum emittit, *pušta na slobodu gotovo badava oslobođenika prvoga vjerovnika*; alqd quasi in altera librae lance ponere (sr. lanx); *napose: razulja*, ad l. = *u istoj visini; * vaga, mjerila, kao viježde*.

librāmentum, i. n. [libro] 1) *uteg, utezi*, l. plumbi, olovni uteg; † *pritegač, donji remen*, tormentorum; † *pad, padanje*, aquae. 2) *geomel. t. t., razita (horizontalna) površina ili orta*.

librariolūm, i, n. [dem. od librarium] *malen knjižnik, ormar za knjige, jednom Cic. legg. 1, 2, 7. habet aliquid argutiarum, nec id tamen ex illa erudita Graecorum copia, sed ex librariolis Latinis — iz mršavih lat. pisaca drugi dovode librariolis od librariolus*.

librariolus, i, m. [dem. od librarius] *pisarčić, prepisivač knjiga*.

librarius, adj. [liber] *književni, scriptor, prepisivač knjiga*, Hor.; uopće: *pisar, tajnik; supst. a) -lum, ii, n. knjižnik, ormar za knjige. b) -lus, ii, m. prepisivač, pisar*.

† **librator**, ōris, m. [libro] 1) *vagač, razrač.* 2) *koji rukom kamenje i nal. meće: metač, praćar; sr. funditor.*

libratus, adj. s komp. *zamahnut, krepak, glans; librator ictus.*

librilla, ium, n. [libra] *so. saxa, kamenje od funte, funtaš kamen, jednom Caes. b. G. 7, 81, 4. (gdje ne valja spojiti fundis librilibus).*

libro, 1. [libra] 1) *u ravnoteži držati, gibati, quibus ponderibus terra libretur.* 2) *zamahnuti, zavillati (da se to snažnije i sigurnije baci i slič. sr. vibro), baciti, * jaculum; * summa telum ab aure; * caestu; sese per inania nubila; geminas in alas ipse suum corpus, dizati; * corpus in herba; * cursum in aere; † ita corpus, ut se pedibus exciperet; također * u teđenju uzdržati, vela librantur ab aura, jednako se miču.*

Libui, ōrum, m. *Libujoi, celtско pleme u Galiji transpandanskoj.*

libum, i, n. *kolac (od ribana sira, mlijeka, jaja i bijela brašna u ulju pržen i medom namazan), vrsta medenjaka. Na rođendan se prinosiso geniju, Verg. Ov.*

Liburnia, ae, f. *Liburnija, hrvatsko i dalmatinsko primorje od Rijeke do Skadra. Na glasu mornari na lakim svojim brodovima. Odatle 1) supst. Liburni, ōrum, m. Liburnjani; Liburna (sc. navis), liburnjanka, lađa hitroplovka, brigantina. 2) Liburneus, adj. liburnski; * Liburnica = Liburna 1).*

Libya, ae, f. ili * **Libyē**, es, f. [Λιβύη] *Libija ili sjeverna Afrika. Odatle 1) * Libyus, [Λιβυός] adj. libijski. 2) Libys, yos, m. [Λιβύς] libijski, Hercules = Phoenicius, Sall. Jug. 83, 4; odatle supst. Libyes, um, m. Libijani. 3) * Libyssa, ae, f. adj. libijski. 4) * Libystinus, m. * -stis, idis, f. adj. libijski. 5) † Libyus, adj. libijski.*

Liby-phoenices, cum, pl. [Λιβυφοίνικες] *Libofeničani, pleme u Libidiji, porijekla feničkoga.*

licens, tis, adj. s komp. [licet] *slobodan, nevezan, razuzdan, dithyrambus l. et divitior; * Lupercus.*

licenter, adv. s komp. [licens] *prosto, slobodno, raspušteno, drsko, besramno, errare, o govoru: nepravilno; † agere; * scribere; † classis Othoniana l. vaga.*

licentia, ae, f. [licens] 1) *sloboda, a) da čovjek radi, što mu volja, voljnost, ludendi, u igri; Academia dat magnam l.; l. habere; uti superiorum temporum atque itinerum licentia. b) sloboda = samovolja, drskost, bezobraznost, raspuštenost, bezakonje, razuzdano mišljenje i činjenje, sibi su-*

*mere; dicendi, scribendi; a Democrito haec l.; poetarum; † superfluentes juvenili quadam dicendi impunitate et licentia figurarum; hujus saeculi; injuria; malle l. suam, quam aliorum libertatem; infinita et intoleranda omnium rerum; effusa; militum; Sullani temporis, bezakonje; magna est gladiorum l., vrlo se drzovilo kolje; (Tac.) tenebrarum, prema sumraku; * indomita; * ponti; * fescennina, obijest, drzovitost. 2) personif., kao božica razuzdanosti.*

licet, ui, —, 2. *na prodaju biti, prodavati, quanti licent hortii, po što? (Hor.) Laevinum — unius assis non unquam pretio pluris licuisse, nije nikad više od asa vrijedio.*

liceor, itus sum. dep. *nuditi za nešto, što se prodaje, hortos; i apsl., l. contra, učiniti protivnu ponudu.*

licet, licuit (i licitum est), 2. *impers. 1) dopušta se, slobodno je, smije se, može se, l. nomini contra patriam exercitum ducere; si quidem licere dicimus, quod legibus, quod more majorum institutisque conceditur; quod aut per naturam fas esset aut per leges liceret; idem; † omnia; quoad posset, quoad fas esset, quoad liceret; licuit posse domesticis copiis ornare exercitum; id per se fieri licere; licuit esse otioso Themistocli; cur his esse liberis non l.? (rjeđe) si civi Romano licet esse Gaditanum; annus quo per leges ei consulem fieri liceret; kadšto (Liv.) s ispuštenim dativom lica, ut incolumi (sc. sibi) cedere liceat; si liberae ac pudicae (ei) vivere licitum fuisset; * l. esse beatis; i liceat esse miseros (sc. nos), quamquam hoc victore esse non possumus, Cic. p. Liv. 4, 18; per m. l., s moje ti strane slobodno, ne kratim; s konj.; fremant omnes l.; * cui tum de te licuit; tko ti je smio takovo što učiniti? 2) kadšto o fizičnoj mogućnosti, moguće je, može se, hoc quidem videre l.; id intellegi l. ex jure pontificio; quam (satisfactionem) veram l. cognoscas; (Verg.) experiare l. eamus l. 3) kad se hoće, da se što neograničeno dopušta, prividno koncesivna konjunkcija: bilo slobodno, da, ma bilo da, ma i (c. optat), ako i, s konj. praes. ili perf. l. omnia concurrant; i sa quamvis spojeno ma kako (c. optat); quamvis l. excellas; quamvis enumeres multos l.*

Lichas, ae, m. [Λίχης] *Liha, 1) sluga Herkulov, Ov. b) jedan Rutulao, Verg.*

Licinius, Licinije, ime plemenu rimskom, najimenitiji su muževi iz toga plemena bili 1) Cajus L. Crassus, pučki tribun, a koji mu Licinia, Vestalka; nadalje Lucius L. Crassus, glasovit govornik, rodio se g. 140. a umro g. 91. pr. Is. i njegove kćeri; Marcus L. Crassus Dives, triumphir. 2) Lucius L. Lucullus, glasovit kao vojvoda u mitridatskom ratu, muž

duhoviti i izdobražen, na glasu s bogatstva i rasipnosti. 3) Lucius L. Murena, više godina legat Lukulov u mitridatskom ratu, g. 63. pr. Is. kao designovan konzul optužen s ambita (ambitus), u kojoj su ga parnici branili Ciceron, Hortenzije i Kras. Ciceronov govor imamo jošte i danas. Parnica puće po njega dobro, jer ga oprostije. 4) Aulus L. Archias v. Archias. 5) Aul Lic. Caecina v. Caecina. — **Licinus**, adj. *Licinijev*.

Licitatio, ōnis, f. [licitor] nudaanje, ponuda, na lidžbi, dražbi.

Licitor, dep. [liceor] (pretkl. i kasno) nuditi na dražbi.

Licetus, adj. [licet] dopušten, * sermo; n. pl. licita, dopuštene stvari.

Licium, ii, n. pđtka (poprečne niti u tkanju); uopće: nit, vez, licia telae addere, započeti novo tkanje, Verg.

Lictor, ōris, m. [l. ligo] liktor, državni sluga najviših činovnika državnih: diktatora, konzula, pretora, koji su nosili pred njima fasces (v. t. r.) kao znak (simbol) zagravnoga ili kaznenoga suda. Liktorova je dužnost bila uklanjati ljude na putu, te kaznu vršiti, l. primus, prvi po redu ili časti, također proximus zvan, jer je magistratu bio najbliži; kvestor imao je samo u provinciji liktore, ako je pretora zastupao, flamen Dialis i Vestalke su imale liktore bez fasces; u širem smislu je liktor, pratilac, pandur, proximus l. Iugurthae, koji se najprije brinuo za Jugurtine stvari, Sall. Jug. 12, 3.

Līn, ōnis, m. (pretkl. i kasno) slezina; tako je car Trajan šaljivo nazivao fish, Aurel. Vict. 42.

Līnōsus, adj. hipohondričan, sjetan, cor, Plaut.

* † **Līgāmen**, īnis, n. i -mentum, i, n. [ligo] vez, tkanica, zavoji.

Līgārius, Ligarije, ime plemenu rimskom; Quintus L. optužen bi po L. Eliju Tiberonu s neprijateljstva protiv Cezara, a branjen po Ciceronu. Govor taj imamo jošte sada. Odatle -rianus, adj. *Ligarijev*.

Līger, ōris, m. rijeka u Galiji, s. Loire.

Līgnārius, ii, m. [lignum] drvar (trgovac drvima), inter lignarios, među drvarima, u drvarskoj ulici, Liv.

Līgnātio, ōnis, f. [lignor] siječenje drvā, drvarenje.

Līgnātor, ōris, m. [lignor] pilar, drvočjepac, drvar.

Līgneōlus, adj. [dem. od ligneus] (rijetko) od fina drveta.

Līgneus, adj. [lignum] drven, od drveta, ponticulus; turris; tp. (Plaut.) salus l. pozdrav nāpisān na drvenoj ploči.

Līgnor, dep. i. [lignum] ići u drva, drvariti. **Līgnum**, i, n. 1) drvo (kao grada ili gorivo; sr. materia), ligna (drva) et sarmenta; lucum ligna putare (držati za obično drvo), Hor.; post., ferre ligo in silvam = vodu u more, Hor.; * drvo, deblo, triste, inutile. 2) što je od drveta, * kopljača, † strjelica; * trojanski konj; * drvena ploča, u koju su zakoni urezāni bili; * kip od drveta, mobile, lutka.

1. **Līgo**, i. vezati, * manus post terga; * mulam, opremiti; * ligatus in glacie, primrzao; catenis ligatus, Liv.; † alqm vinculo. 2) vezati oko čega, oviti, obāviti čim; * guttura laqueo, slegnuti; * vulnera veste, zaviti; * digitos junctura; * spiris ingentibus, neizmernim koloharima opasati, o zmiji. 3) tp. spojiti, združiti, vezati, * dissociata l. cis concordia pace; * vinculo tecum propiore ligari.

2. **Līgo**, ōnis, m. motika, Hor. Ov. Tac.

Līgūla (ling.), ae, f. [dem. od lingua] upr. jezica, šilo zemlje (Plaut.) kao psotka, nitkoviću.

Līgūres, rum, m. *Ligurani*, pleme u dmanšjoj Genui i Piemontu; per Ligures transiit, Ligurijom prode; sing. **Līgus** (rijetko Ligur), ōris, m. i f.; kao adj., *ligurski*. Odatle 1) **Līgūrlā**, ae, f. *Ligurija*, s. Genova i Nizza s dijelom Piemonta. 2) **Līgustīnus**, adj. *ligurski*.

Līgurrīo (līgūr.) 4. [lingo] 1) tranz. lizati, oblažniti, pisces semiesos tepidumque jus, Hor.; alqm (Plaut.), gostiti se u koga; furta (Hor.) polajno se oblaživati; odatle za čim hlepiti, lucra; curationem agrariam. 2) intranz. oblapōran biti, Ter.

Līgurrītio (līgūrīt.), ōnis, f. [ligurio] lakomstvo, oblapornost, jednom Cio. Tusc. 4, 11, 21.

Līgūstrum, i, n. kālina, grm s bijelim cvjetom, Verg. Ov.

Līllum, ii, n. [līquor] lijer, Verg. Hor. Prop.; kao vojni t. t., vrsta jame nalik na lijsku čašku, Caes. b. G. 7, 73, 8.

Līlībācum, i, n. [Λιλιβαίων] Lilibej, rt na zapadu Sicilije. Odatle -aetānūs, i -bēlus, adj. *lilibejski*.

Līma, ae, f. pila, turpija, Plaut. Phaedr.; u prilici o gladenju spisa; * labor limae; * defuit et scriptis ultima l. meis; * limā mordacius uli; † limā persequi.

Līmātūlus, adj. [dem. od limatus] dotjerān, lijepo uglađen, Cio. fam. 7, 33, 2.

Līmātus, adj. s komp. [partic. od limo] piljen, tp. uglađen, usāvřđen, dotjeran, pōpravljen, izdobražen, genus dicendi, libro-

rum limatius (opp. populariter scriptum); homo oratione maxime l. et subtilis; moribus et urbanitate; * fuerit limatior idem (Lucilius); † limatius ingenium.

limbōlārīus, ii, m. [limbus] *pervāzār* (koji obrub ili ošve pravi na ženskim haljinama) jednom Plaut. Aul. 3, 5, 45.

limbus, i, m. obrub, pervaz, porub na haljini, rub na tkanini, Verg. Ov.

limēn, inis, n. 1) *prāg*, cubiculi; templi; fores in liminibus aedium; intrare limen, stupiti u sobu; † limen, † in limine domus suae; * amat janua l.; * non alieno limine (ljubovnice) dignus. Napose: kuća, stan, ad limen consulis adesse, contineri limine, Liv.; * limine pelli; * l. sceleratum, bezbožnik u podzemnom svijetu; * superba l., (predsoblje) potentiorum; * limina mutare; * *zagrade u trkalištu*; * *granica, međa*, extra l. Apuliae. 2) *tp. prag* = ulaz, početak, * in limine portus; * a mortis limine restituere; † non in limine operum laborumque nostrorum, sed in exitu stamus.

limēs, itis, m. [l. limus] 1) *rāzdvoj*, među dvije njive; *stoga: međa, granica*, revellis agri terminos et ultra limites clientium salis avarus, Hor.; partiri limite campum, saxum ingens, l. agro positus, Verg.; via secto limite, *put s prosječnom međom, t. j. s poprečnim putem, koji se križa* Verg. georg. 2, 27, 8. Odalle † *granica, krajina, pogranični nasip*, limite acto. 2) *uopće: poljski put, staza* (sr. via, semita, trames), Appiae; quasi l. ad caelum aditus patet; latus, transversus; * sectus l., *zodijak, suncopas*; * tenui limite fecit iter, o moru (sr. liquidus); * acclivis; * limite recto fugere; * lato te limite (što bi sebi mačem prokrčiti) ducam; * longo l. sulcus dat lucem (o zvijezdi koja leti).

† **limnāstis**, idis, f. [Λιμνῆς] Jezerkinja, pridjev Dijanin.

1. **limo**, i, [lima] 1) *trti*, (Plaut.) šaljivo caput glavu o koga cum algo = ljubiti se, oje-livati se. 2) *tp. a) piliti, gladiti, brusiti, ispravljati, uličiti, ars aliquid; stilius et hoc et alia l. b) tačno ispitivati, temeljito preglédati, veritatem in disputando*; * subtiliter mendacium. o) *pileći odžžeti, umanjiti*, de altero; de tua proluxa beneficaque natura aliquid posterior annus; se ad minutarum genera causarum l., *stegnuti se na...*; * commoda alejs obliquo oculo.

2. **limo**, i, [2. limus] *blatom poprskati*, caput alci, jednom šaljivo Plaut. Poen. 1, 2, 80.

3. **Limo**, Limonum v. Lemonum.

limōsus, adj. [2. limus] *blatan, kalovit*, * lacus; planities.

limpīdus, adj. s komp. i sup. [srodno s liquidus] *bistar, providan*, * lacus.

limūlus, adj. [dem. od 1. limus] *na škiljav, nešto razrok, namigujući, jednom Plaut. Bacch. 5, 2, 12.*

1. **limus**, adj. *razrok, škiljav*, limis (sc. oculis) aspicere, sa strane, Com.; rapere alqd limis (sc. oculis) *škiljeći uhvatiti*, Hor.

2. **limus**, i, m. 1) *mulj, blato, što se hvata dna u vodi*; i * *glina, gnjila*, Verg. eol. 8, 70.; *tp. l. malorum*. 2) *nečist, talog*, Hor.

3. **limus**, i, m. (rijetko) *pregača (žreca), grimizom opšivena*, Verg.

Limyrē, es, f. [Λιμύρα] *Limira*, grad u Liciji, Ov.

linārīus, ii, m. [linum] *platnar*, Plaut. Aul. 3, 5, 31.

līndos, -us, i, f. [Λίνδος] *Lind*, grad na Rodu. **linea**, ae, f. [linum] *upr. lanena nit, lanena vrvca*, odalle 1) *konopac, osb. zidarski, uti lineā*; ad l. *ili rectis lineis, u pravoj orti, okomice*. 2) *orta, potez, scribere l.; napose međa, granica, u prilici transire lineas, preko zgrade, zabrazditi*; *tp. * mora est ultima l. rerum, kraj, konac (slika uzeta od bijele, vapnom ispunjene ortie na trkalištu, kojom se označivao kraj utrkivanja; sr. calx)*; (Ter.) *extrema l. amare, iz prikrajkā, t. j. ljubovnicu samo vidjeti smjeti*.

lineāmentum (liniam), i, n. [linea] 1) *orta, potez, perom ili kredom nāčinjen*, l. est longitudo carens latitudine; in geometria lineamenta. 2) (pl.) *nacrti, osnove, obrasci, konture, operum adumbratorum deorum*; numerus quasi extrema l. orationi attulit, *zakružiti, zaobliti*; illius (Catonis) lineamentis; (Tac.) *picturam ac lineamenta colorum imitari*; *napose: glavni potezi, nacrt tijela, ortelica, obličje, lineamenta corporis*; (Just.) *lineamentorum filiae similitudo*; animi pulchriora quam corporis.

lineo, i, [linea] *po šetalici, po perpendikulu urediti, uravniti*, bene lineata carina, Plaut.

* † **lineus**, adj. [linum] *lanen, prten, od platna*.

lingo, nxi, nctum. 3. *lizati, naslađivanja radi*; (sr. lambo, ligurio), mel.

Lingōnes, um, m. *Lingonci, celtsko pleme uz Vogere, s. Langres, kasnije stanovnici kraj Pada u sjev. Italiji*.

lingua, ae, f. 1) *jezik*; linguam ejicere, exserere; alqd in lingua promptum habere. Odalle a) *jezik kao organ govora, dakle uopće za oznaku govora: govor, dar govora, vještina govora*, continere, moderari linguam; vitemus linguas hominum; l. acerbae et immodicae fuit; * magna, *drzak, prduzetān*; l.

acuere exercitatione dicendi, (Hor.) causis (dat.); impigrae l.; l. ascripta mercede; quibus l. prompta ac temeraria; lingua promptus hostis; multum clientes consilio et lingua sublevabant; * tenere l., *šuljeti*; quo linguae commercio, Liv.; * commercia linguae; * mala, *začaranje, uroci*; * magica, *čarobne riječi*; * si mihi l. foret; * est animus tibi, sunt mores, l. fidesque; * divite lingua; * rupit Jarbitam Timagenis aemula l.; i u zlu sm. *zao, opak jezik, zloraba jezika, govora*, Aetolorum linguas retundere; † l. gravius castigatur, quam ullum probum. b) * *zvuk, glas, ton*, linguae volucrum. 2) *jezik (govor) s obzirom na materijalnu kakvoću (sr. oratio, sermo)*, Latina, Graeca; * utraque = *grčki i rimski jezik*; linguae Gallicae, qua multa jam Arioivstus utebatur; *kadšto narječje*. b) *jezičao, šilo zemlje, * rt — lingula, v. lingula*.

lingulāca, ae, f. [lingula] *jezičnica, blebduša, Plaut. Cas. 3, 8, 64*.

* **lingger**, gēra, gērū, adj. [linum-gero] *lanōnosan, platnom odjeven, Isis; turba (scenici Izidini)*.

lino, lēvi, *ili* livi, litum, 3. 1) * *mazati, naličiti, namazati, spiramenta cera*. Sabinum (sc. pice) *začepiti, zasmoliti*; carmina linenda cedro. Odalle a) * *što je napisano zaprljati i tim izbrisati*. b) * *pokriti, prevući, tecta auro, pozlatiti*; lita corpora guttis, *pjegava, išārāna*. c) * *zaprljati, orauto; u prilici*, * *splendida facta carmine foedo*.

linquo, liqui, — 8. 1) *ostaviti, ostaviti se, proći se čega, ostavljati, pustiti, herum in obsidione, lupos apud oves, Plaut.*; quid intactum nefasti liquimus? nil inausum; precibus non linquor inultis; * *ostaviti, prepuštiti, socios terrae ignotae, t. j. ostaviti u tuđoj zemlji; post. (Cat.) l. promissa procellae, govoriti u tulanj, ne držati*. 2) *ostaviti, napustiti, otići iz, terram, urbem; * domos, * limina; * linquenda tellus etc.; * Penates; * divitum partes; alqm sub cultro; l. lumen (Plaut.)*; * *dulces animas; † linquente spiritu ac sanguine — umrijeti*; * *linqui, † animus l., † linqui animo, onesvijestiti se; † linquentem animum revocare, osvijestiti se. Odalle ostaviti, odreći se, okaniti se, linquamus haec; * severa; * laborem fugae, bojati se*.

linterus, adj. [linterus] *odjeven u platno, legio*.

linter, ōnis, m. [linterus] *tkalac, jedn. Plaut. Aut. 3, 5, 88*.

linterium, i, n. [dem. od linterus] *lanena maramica, Plaut.*

linter, tris, f. i (rijetko * †) m. *korito; čamac, čun; posl. a) loqui e l., linterati se govoriti, Cic. Brut. 60, 216. b) in liquida nat tibi l. aqua, sada ti je živa zgoda, Tib.; naviget hinc aliā jam mihi l. aqua, prelazim sada na drugi predmet, Ov.*

linterus, adj. [linum] *lanen, platnen, prijen, libri, stara na platnu pisana kronika rimskoga naroda; supst. linterium, i, n. platno; * platneno jeдро*.

linterulus, i, m. [dem. od linter] *malen čamac, smrtinjak, jednom Cic. All. 10, 10, 5*.

linum, i, n. [linor] 1) *lan, predivo. 2) melon. a) nit, vrvca, napose za vezanje listova. b) * povraz, konopac udice (za ribarenje). c) * platnen rubac, platno; i pamuk, pamučno platno. d) * konop, užc. e) * lovska mreža; * zdgažnja*.

linus, -ūs, i, m. [linos] *Lin, sin Apolonov i Terpsihorin, izvrstan pjevač i glazbenik, Plaut. Verg. Prop.*

Lipara, ae, f. i * -rē, ōs, f. [Λιπάρα] *Lipara, najveći od eolskih otoka na sjeveru Sicilije. Od.*

Liparensis, i (Hor.) *Liparaeus, adj. liparski*.

lippus, ā, [lippus] *krmeljiv biti; tp. (Plaut.) fauces l. (gori, gine) fame*.

lippitudo, inis, f. [lippus] *krmeljivost, upala oči, uopće bolesne oči*.

lippus, adj. *krmeljiv, oculus, Plaut.*; o licu: *krmeljivac, Plaut. Hor.*; Crispinus u fizičnom i moralnom značenju; *glup, tupoglav, Hor. sat. 1, 1, 120; posl.; v. tonsor*.

lique-faelo, etc. 3. 1) *rastapati, rastopiti, glacies liquefacta; (Quint.) cibos mansos ac prope liquefactos demittimus; odl. uopće * čim raspasti se, caeca tūbe liquefactae medullae, razvrći se, viscera liquefacta, (sa)gnjila. 2) tp. slabiti, quos nullae laetitiae l. voluptatibus; * corpora liquefiunt curis, iznemot*.

liquet, liquit *ili* licuit — 2. 1) *samo u participio*.

* *liquens, bistar, tekuci, vina; campi liquentes, površje morsko, pučina morska. 2) tp. biti jasan, razumljiv, bjelodan, liquet mihi; dixit sibi liquere; negat habere quod liqueat; cui neutrum licuerit, nec esse deos nec non esse; non liquet, skraćeno N. L. sudbeni izraz, kojim izražava sudac na glasovnici, da ne će odlučiti, da li je optuženik kriv ili nekriv*.

liquesco, — 3. [liqueo] *topiti se, kopnjeti, nix; (Verg.) cera; pren. * truhnuti, corpora, odl. a) † razbistriti se, o vodi. b) * nestati, mens, fortuna. c) istrošiti se, voluptate*.

Liquide, adv. [liquidus] *pouzdan, izvjesno, liquidius negare; liquidius de alqa re judicare*,

Liquido, adv. [liquidus] *jasno, odlučno, sigurno*, jurare, Ter.; dicere, confirmare, discere (saznati) ab alqo.

Liquidulus, adj. [dem. od liquidus] tp. blaži, nježniji, l. ero quam ventus est Favonius, jedn. Plaut. mil. 3, 1, 70.

Liquidus, adj. s komp. i sup. [liqueo] 1) * *tekući, rastopljen*, plumbum; iter l., put po zraku ili po moru; Nymphae, izvor-vile, l. odores, miomirisne pomasti, l. ignes (jer je sastavljena po Epikurovu nauku od najfinijih atoma), Verg. ecl. 6, 33.; supst. liquidum, i, n. *tekućina, piće*, si sit opus liquidi (vode) non amplius urna, Hor. 2) *bistar, jasan, providan*, aqua; liquidā jam luce; * vinum; * fons; * aether; * aestas, čist ljetni zrak; * Bajae, čista zrak; * vox, jasan, čist. 3) tp. a) *lagan, gladak*, genus dicendi. b) *jasan, razumljiv, čist, bistar*, oratio ita pura, ut nihil liquidius; l. voluptas et libera; * o pjesniku, l. puroque simillimus amni fundit opes. c) *miran, veseo*, homo, Plaut.; * mens. d) *jasan, razumljiv, siguran*, (Plaut.) auspiciū. Odt. supst. **liquidum**, i, n. *izvjesnost*, ad l. explorata; † nunquam ad liquidum fama perducitur.

Liquo, l. [liqueo] 1) *topiti, otopiti*, * liquatae guttae. 2) * † *čistiti, pretakati*, vinum.

1. **liquor**, — dep. 3. *topiti se, otapati se, teći*, * liquitur et glacies; * sequentia flumina, mella; * sudor toto corpore l.; * arbori liquuntur (teku iz...) guttae; u prilici u vodu se prelvoriti, proći; res, Plaut.

2. **liquor**, ōris, m. [liqueo] *tekućina* a) *tečnost, žilkost*. b) *tekuće sućstvo* (supstancija) l. perlucidi annium; aut lactis aut fontium, Just.; * fluidus l., *sluz*; * Pactoli liquores, voda; i * more; * medius = *ždrijelo ili prodor gadski* (Gades).

Liris, is, m. [Λῆρις] *Liris, rijeka u Laciju, s. Garigliano*.

Lirae [Λῆραι] *lakrdije, vragolije*, jedn. Plaut. 1, 1, 9.

Lis, tis, 1) *raspra, svađa, inat, kavga* uopće (sr. rixa, jurgium), aetatem in litibus conterere; * componere litem, *raspraviti raspru*; * adhuc sub iudice l. est, *stvar nije još riješena*; * lis est cum forma magna pudicitiae. 2) *napose: sudbena raspra, parnica*, litem habere cum alqo; l. intendere alqui, inferre in alqm; l. obtinere, amittere, perdere; l. orare, *voditi*; l. suam facere, *braniti sama sebe mjesto stvari štidenikove*; l. dare secundum alqd, *parnicu riješiti*. 3) *predmet parnice*, interceptor alienae litis; litem in rem suam vertere, *polje*,

za koje su se pršli, pridržati za se kao sudao; aestimare l. v. aestimo 1); * litem lite resolvere, *hljeti stvar prijepornu prijepornom razbistriti*.

Lissus, i, *Ljuš na Drinu, 25 km. jugoist. od Skadra, s. Alessio*.

Litana silva ili samo **Litana**, ae, f. *Litana, šuma u Galiji cisalpinskoj*.

Litatio, ōnis, f. [lito] *žrtvovanje uz povoljne znakove*.

Liternum, i, [Λιτέρνη] *grad u Kampaniji, nedaleko od ušća rijeke Linternus, i, m. s. selo Patria. Odt. Linternus, adj. literanski; supst. Linternum, i, n. Linternin, imanje kraj grada Litterna*.

Lituen, inis, m. [lituus i cano] *koji u rožak trubi, kornetista*.

† **Litigator**, ōris, m. [litigo] *parac, pravdaš*. **Litigiosus**, adj. [litigium] 1) *svadljiv, pun inata*, disputatio ac potius ignoratio juris l. est quam scientia; * *pun parnica*, forum; i *prijeporan*, in parvo et eo litigioso praediolo relictis sumus. 2) *svadljiv = parničar, pravdaš*, defensor nimis l.; homo id aetatis minime l.

Litigium, ii, n. [litigo] = *lis*, Plaut.

Litigo, l. [lis-ago] *svađati se, prèpirati se, inatiti se*, litigare se simulans blandiatur; cum alqo pro alquo; *napose: pravdati se sudbeno, prèti se, tjerati se po sudovima*, fratres; aliquod in causis; † summa, de qua litigatur.

Lito, l. 1) *intrans. 1) žrtvovati uz povoljne znakove*, sacrificare nec unquam l.; l. deo alqui; Lentulo, *žrtvovati pomirnu žrtvu*; proxima hostia litatur saepe pulcherrime; * animā litandum Argolica, *mora se žrtvovati život arg.*; Manlium egregie litasse; nec auspiciato nec litato. 2) *o žrtvi: dobre znakove dati*, * *victima nulla l.*; † sacrificio non litante, II) *trans. * sretno žrtvovati*, * *sacris litatis*; exta bovis; *sacra fordā bove; pren. pomiriti, osvetiti*, ita centurionum interitio hac adversariorum poena est litata, jedn. pisao b. Hisp. 24, 6.

Litōrālis, i * *-reus*, adj. [litus] *obalni, primorski*, * *dii, zaštitnici obale*; (Just.) *Indi litores*; * *arena litorea*; * *aves litoreae*.

Littēra, i **littēra**, ae, f. 1) *u sing. i pl. slovo*, l. A; duae l.; *littera tristis, salutaris v. 1. A, C*; quattuor ac viginti Graecae litterae, *grčki alfabet*. Auct. Vict.; *facere l. ili* (Plaut.) *litteras, pisati*; † *nescire, litteras, ne zna pisati*; nullam ad me l. misit, *ne pisa mi ni slova*; verba ac litterae legis; sine litteris, *bez naročita zakona*; ea l. (riječ) *solet dari iudici*; epistola Graecis l. scripta, *grčki*; litteris non ex-

stat; liber non parum continet litterarum, *na široko opširno pisana; šaljivo (Plaut.)* homotrium l. = fur; litteram longam (*t. j. l.*) ex me faciam — *objesit ču se. Odt. rukopis, ruks, pismo*, Alexidis manum amabam, quod tam prope accedebat ad similitudinem litterae tuae. 2) u pl. (*pjesn. kadšto sing.*) uopće: *pisano, pismo*, litteris confidere; artem litteris percipi; litteris mandare, consignare, *pismeno sastaviti, napisati; napose a) dopis, pismo, list* (*uopće; sr. epistola*), venio ad tuas l., quas pluribus epistolis accepi, *na više puta*; litteras dare, mittere ad alqm v. do 1), reddo 4); l. scribere ad alqm (*o pojedinu dogodaju*); l. consulum ingenti laetitia et in curia et in catione audita; litteras ad senatum mittere, ut; ad Pompejum l. m. s *prostim konj. (bez ut)*; Caesar ad Lingonas l. nuntiosque misit, ne etc. *Caes. b. G. l. 26, 6*; per litteras, *pismeno*; l. ab alqo, *od koga (pisan)*; l. remittere alqui, *otpisati; i listovi*, crebrae, crebriores, unae, binae etc. l., *jedan, dva lista. b) javni spisi, n. pr. zapisnici, akta, dokaznice, službeno pismo, izvještaj, otpis, račun-ske knjige, popisi, listine, kupovni spisi, kupovni list, uhvatnica (pismo, da se tko uhliti) i slič.*, publicae; literis Labieni; ex l., *u povodu izvještaja*; in l. mittendis, *izdajući otpise*; conquirere l. (*dokaznice, pismene dokaze*); l. rerum decretarum; propter magnitudinem furti sunt l. factae; litteras misit de villico — qui etc. c) *pismeni spomenici, literatura, književnost, knjiga kojega naroda, knjige i spisi uopće*, abest historia nostris l.; Latinis literis illustrare philosophiam; Graecae de philosophia l., *grčka filozofska književnost*; napose povjest, orpena iz pismenih spomenika, *Nep. Liv. Na koliko se znanost nalazi u knjigama i spisima: znanost, znanosti (sr. artes doctrinae, disciplinae), znanstvena studija, učenost; i pisanje*, sit mihi orator litteris tinctus; erant in eo plurimae l.; cognitio, studia, scientia litterarum; nescire l.; *bili bez znanstvenog izobraženja, neuk*; illae l. conticuerunt, forenses et senatoriae; nunc mihi nihil libri, nihil litterae, nihil doctrina (*filozofija*) prodest; auditio, lectio, litterae; nonnihil temporis tribuit litteris (*čitanju*); ea est ratio decumanorum, ut sine plurimis l. confici non possit.

† *litterarius*, adj. *početni, spadajući na čitanje i pisanje*, ludus l., *početna škola*.

litterate, adv. s komp. [*litteratus*] 1) *jasnim slovima, jasno*, ita sunt perscriptae (litterae) scite et l. 2) *od riječi do riječi, riječ po riječ*, respondere. 3) *učeno, izobraženo, znanstveno, uglađeno*, scriptorum veterum l. peritus, *učen poznavalac*;

belle et l. dicta; perbene latine loqui litteratusque quam ceteri.

litterator, ōris, m. [litera] *jezikoznanac, gramatik, filolog, jedn. Cic. 14, 9.*

litteratura, ae, f. [litera] *pismo, slova; a) pismo = što je pisano, Cic. part. or. 7, 26. b) alfabet, Tac. ann. 11, 13.*

litteratus, adj. s komp. i sup. [litera] 1) *slovima obilježen, urna; servus; žigosan, Plaut. 2) znanstveno izobražen, učen, Canius nec infacetus et satis l.; servus; pueri litteratissimi; osb. o kriticima i gramaticima; pren. otium l., znanstvena, učena dokolica, knjizi posvećena.*

litterula, ae, f. [dem. od litera] 1) *maleno slovo, slovce. 2) pl. a) pisamce, listić. b) malo, nešto znanja jezičnoga, i književnosti, nešto znanstvenoga studija; literulae meae, nostrae, moj neznatni književni rad; (Hor.) verna litterulis Graecis imbutus, koji natuča ili zna nešto grčki.*

litura, ae, f. [lino] *razmazivanje voska na pisanoj tablici, da se može brisati napisano; brisanje, ispravljanje, glađenje, dotjerivanje. l. unius nominis; (Hor.) metuit lituram; meton. izbrisano, nomen esse in litura; * mrlja na spisu nastala od zuza.*

litus (litt.), ōris, n. 1) *brijeg, žal, obala morskā, pl. i o duljini primorja, se per litora (duž žala) in oppidum recepit; poslov., arare l., uzalud se truditi; fundere arenas in l., činiti, što je suvišnje, Ov. 2) pren. a) * obala, brijeg jezera ili rijeke. b) primorje, * cui dedimus l. arandum; † de electione litorum loqui. c) † žal kao pristanište.*

litus, i, m. 1) *kćka augurova (krivi štap). 2) rožak, rog (kojim se znak davao konjanstvu u ratu; meton. (rijetka) znak, poziv, signal čemu (za svadu i ustanak), de lituis ποσειδῶνος: Quintum fratrem l. protectionis meae fuisse, koji mi znak dao.*

livēo, — — 2. 1) * *olovast, olovne boje*, haec sua maternis brachia catenis; rubigine dentes; *odl. partis. livens, kao adj., * plumbum; * pruna; † margarita. 2) tp. od zavisti blijed biti, zavideći, † et invidere et vivere; † alqui.*

lividus, adj. ea sup. [liveo] 1) * *olovast, plavetkast, plavetan, osb. guranjem, udaranjem, itd., vada (voda stiška u podzemnom svijetu), sinji; dens; racemi (grožđe zaplavjelo); brachia; ora. 2) tp. zavidan, jadan, et invidi et malevoli et lividi; * nos nostraque l. odit; * l. et mordax videor tibi? * obliviones, zavisit, od koje se zaboravljaју tuđe zasluge.*

livius, *L i v i j e*, ime plemenu rimskom; 1) *Marcus L. Drusus, otac i sin, v. Drusus 1),*

2) 2) Livia (Drusilla) najprije udata za Tib. Klavdija Nerona; s kojim rodi Tiberija, potomjega cara, i Druza, zalim žena Augustova. 3) Livia ili Livilla, kći Druza (brata Tiberijeva), sestra Germanikova. 4) Marcus L. Salinator, poljeditelj Hazdrubala kod rijeke Melaura, komu nadjenuše ime Salinatora, jer je uveo omraženu solarinu. 5) L. Andronicus, rob i kasnije oslobođenik nekoga Livija; počeo je prvi oko g. 240. pr. Is. obrađivati dramsko pjesništvo, nasljedovati i prevoditi grčke pisce, napose Odiseju. 6) Titus L. Patavinus, slavni rimski povjesnik, rodio se g. 59. pr. Is. a um'o 16. pos. Is. Odt. Livius, adj. Livijev, lex; (Tac.), familia. Odt. Livianus, adj. Livija Andr. 5), exercitus, Livijeva, v. Livius 4).

livor, ōris, m. 1) modrica (na tijelu od guranja, udaranja itd.) * sucos herbasque dedi quis livor abiret; * niger l. in pectore; † praeter livores, qui toto corpore erant (od otrovanja). 2) tp. otrovna zavist, jal, (sr. invidia), * cupidus, koja drugomu zlo želi; (Brut. u Cic. ep.) summa malevolentia ac livore; † obtrectatio et l.

lixa, ae, m. pečénjār, provar, margetan, (sr. calo), lixae modo sine insignibus, sine lictoribus profectum; pl. margetanstvo, kod vojske.

locētio, ōnis, f. [loco] davanje u zakup, praediorum; consulum, po konzulima; meton. zakupni ugovor, inducere l.

locētōrius, adj. [locator] provincia l., najmo-davac, koji što pod zakup daje jednom Cic. Att. 15, 9, 1.

locēto, 1. intenz. od loco 2) davati u zakup, u najam, jedn. Ter. Ad. 5, 8, 16.

lōco, 1. [locus] (stari konj. perf. locassint, Cic. legg. 3, 4, 11.) 1) položiti, meknuti, postaviti, smjestiti što kamo, pōdici, sagraditi, castra, stan razapēti, utāboriti se; ubi stipendium et comneatum locaverat; exercitum in subsidiis; primos tribunos; milites super vallum in munimentis; insidias circa ipsum iter; membra suo quaeque loco; sol ita locatus est, ut; * urbem, * fundamenta urbis, pōstaviti, udariti t.; * se mediam; * cadavera in arca; * agrestem (murem) porrectum in veste purpurea, smjestiti; * moenia litore, pōdici, sagraditi; * membra tergo, sjesli (konju) na hrbat; † cohortes alaeque novis hibernaculis locatae, prēmjestene u itd. Napose 2) smjestiti što gdje, odt. a) iznajmiti, u zakup dati, ugovoriti cijenu čemu, pogoditi se (sr. conduco), portorium, fundum, vectigalia; agrum Campanum fruendum; agrum frumento, za desetinu quanti; funus;

statuam faciendam; aedem Salutis; vestimenta exercitui; anseribus cibaria publice locantur; funus, pogoditi se za pokop; † praedia non nummo sed partibus, ne za gotove novce, već da se prirodo sa zakupnicima dijeli; tp. u Cic. Verr. 5, 45, 120. vivorum funera locabantur = potestas sepeliendi redimebatur, supst. locātum, i, n. davanje u najam, u zakup, judicia, quae sunt ex conducto aut locato. b) udati, udomiti, virginem in matrimonium, Plaut.; alicui nuptum, za koga udati, Ter.: † i ukonačivati, nastaniti. c) novce uložiti, dati na kamate, ukamatiti, uzajmiti, davati u zajam, pecuniam argentum, Plaut.; odt. se locare o stvari, nositi kamate, u prilici, beneficia locata apud gratos; (preth.) benefacta male locata. 3) tp, homines in amplissimo gradu dignitatis; res certis in personis et temporibus locata; ita, eo loco l. virtutem, mjesto odrediti, cijenu; prudentia est locata in delectu bonorum ac malorum, sastojeci u . . ; inter recte factum atque peccatum, officium et contra officium media locabat quaedam; omnia studia, operam; curam industriam, cogitationem, mentem omnem in aliqua re figere et l., staviti, uložiti; * alqm in parte regni, caeli, učinili koga dionikom vlade, neba, t. j. vrstiti među bogove.

Lōeri, ōrum, m. [Λοκρός] 1) Lokrani. Lōeris, idis, idos, f. [Λοκρίς] Lokrida, i Lōerenses, ium, m. Lokrani; Lōeris, idos f. Lokranka, Cat. 2) grad u donjoj Italiji, njegovi stanovnici Lōeri, ōrum ili Lōerenses, ium, m. Lokrani. **Lōchilus**, i, m. 1) sing. a) mjestance, Plaut. b) † lijes, mrtvački sanduk. 2) pl., škakuljica, kūtījca, osb. za zlato, za računске kantičke i sl., demittere nummum in loculos, Hor.; nil erat in loculis, Hor.; laevo suspensi loculos tabulamque lacerto, Hor.; sr. suspendo 1); † l. peculiares, privatna blagajna.

locuples, ētis, adj. skomp, i sup. 1) bogat posjedom, zemljom, imućan, bogat (sr. dives), quod tum erat res in pecore et locorum possessionibus, ex quo pecuniosi et locupletes vocabantur; egebat? imo l. erat; copiis rei familiaris pecuniosi et l.; (Hor.) mancipiis l., continente ripa, minus l. uno quadrante, za paru siromašniji; privatus modice locuples; † domini locupletiores; supst. † locupletes, bogataši; locupletissimi; o stvarma: bogat, obilat, blagosloven, domus; provincia tam l. ac referta; (Liv. 34, 21.) quibus (vectigalibus) institutis locupletior in dies provincia fuit, bijaše bogatija dohocima; urbs, regio locupletissima; villa; magnae et l. copiae; munera, obilni; (Hor.) annus l. frugibus; (Scip. u Cic.) ut civium vita opibus firma, copiis l., gloria ampla sit. 2) tp. a) nadāren, bogat,

locupletior hominum natura ad bene vivendum; Lysias oratione; oratio; linguam Latinam non modo non inopem, sed locupletiore etiam esse quam Graecam. b) *pōuzdān*, *vjero-dostojan*, *valjan*, reus; auctor; testis; tabellarius.

locuplētātor, *ōris*, m. [locupletor] (*rijetko*) *bo-gatitelj*, *bogatar*. *Eutr.* 10, 15.

locuplētissīme, *adv. sup.* (*rijetko*) *vrlo bo-gato*, *obilno*, *preobilno*, *Aurel. Vict.* ep. 9, 2.

locuplētō, i. [locuples] *obogaćivati*, *oboga-titi*, homines fortunis; templum picturis; Africam armis; barbarorum praeda locupletari, *obogatiti se*; magna praeda militibus locupletatis; u *prilici*, sapientem ipsa natura.

locūs, i, m. u *pl.* i loci i loca *kraj*, *okolica*, u *Hor.* ep. 2, 1, 223. i *mjesta* u *knjigama*, (sunt plerumque loci in scriptis; loca sunt regiones) 1) *mjesto*, *kao pojedina tačka*, *prostor*, * i. urbis, na kojem je grad; castrorum; augustus, *tijesan prostor*; locum dare, *podati komu m.*, *maknuti se*, a i o *senatu*, *na-značiti stranim poslanicima mjesto u kaza-lištu*, u *cirkusu* ili *na foru*; loco movere; eorum causa qui locum ignorant; i *mjestance*, *selo*, non enim hoc ut oppido proposui, sed ut loco; *mjesto na tijelu*, gdje je koga *smrtno ranilo*, *udarilo*, non percussit locum; Romae per omnes l., *po svim stranama grada*; ea l., *onaj kraj*; i loci ili loca, *utroba u ženskoga spola*, semen in locis in-sedit. *Napose a*) l. superior, o *govornici*, ili *tribunalu*, odl. dicere ex l. superiore, o *govorniku* ili *sucu*; ex inferiore loco dicere, o *čovjeku*, koji *ima posla na sudu*; ex aequo l. dicere, u *senatu* ili u *privatnom razgovoru*. b) *ratni t.t.*, *terrain*, *tlo*, *prostor*, pugnare ex l. superiore; suis locis, *na povoljnom po-sebe terenu*; iniquo l. (*opp.* aequo suo l.) pugnare. c) *određeno mjesto*, loco cedere, excedere, *dejicere*, *movere*; † *pellere* alqm loco, *otisnuti koga s mjesta*; se loco movere, *te-nere*; locum capere, *tenere relinquere*; (*Hor.*) virtutis l. deseruit; *kadšto o određenom mjestu*, na kojem je *tko upravo bio* ili *jošte jest*, *profecti ex loco* = ex loco suo ili eo; *signum dedit*, ut ad locum miles esset paratus; *tenere in locis consules*, *ondje*, gdje su *sta-jali*; neque is consistens in loco; (*Hor.*) verba movere loco = *izbrisati*; *tp. a*) *mjesto u re-đanju*, primo, secundo l., *prvo*, *drugo*; *prvom*, *drugom*; *najprije*, *zatim*; priore, posteriore l. dicere; antiquior sententiae dicendae locus; meo loco = nunc cum meus est dicendi lo-cus, *sad*, gdje je *na meni red*, *da itd.*, *Cic. p. Rosc. A.* 27, 73.; (*Plin.* ep. 9, 13, 9. *Tac. Hist.* 4, 4. *ann.* 2, 33, 37, 38, 14, 42.) sententiae loco

(*kod glasovanja*) dicere, (*Cic. legg.* 3, 18, 40.) loco. β) *mjesto*, *čin*, u *namještanju*, *bilo po porodu* ili *inače kako*; *dostojanstvo*, odl. i *porijeklo*, eo loco locati sumus, ut etc.; ascendere in summum l. civitatis; obtinere l. suum; moveri loco suo; quem l. obtines apud eum? tenere oratorum l.; filii loco esse, alqm *anare* (*kao sina*); criminis loco esse putare (*držati za . . .*), quod vivam; habere eo loco, nullo l. numerare; res est impedimenti loco; loco argumenti sumere; ignominiae loco ferre, *za psokvu držati*; alqd praedae loco habere, *za plijen smatrati*, *plijeniti*, alqm civium loco; l. senatorius, equester, *senatorstvo*, *viteštvo*, *senatorski stalež*; loca consularia; majorum locum ei rei restituit; loco movit signiferos, *skinuti*; summo, nobili, obscuro, illustri, inferiore loco natus, *najvišega itd. roda*; tenui loco orti; isto loco femina; loco, fortuna, fama superiores. γ) *mjesto*, *položaj*, *stā-nje*, res nostrae meliore loco erant; res est eo l. ili in eo l.; quo in loco res esset; in eum locum ventum est, *do toga se došlo*; is si eo l. esset, u *tom slučaju*; hoc, eo, quo loco, u *ovom itd. obziru*; * quo sit Romana loco res; * quo res summa loco; * quo sit fortuna l., *kako je sa srećom*. δ) *mjesto*, *prostor* = *moćnost*, *prilika*, *zgoda*, *povod*, l. est cognoscendi et ignoscendi; nec vero hic locus est, ut de moribus institutisque majorum loquamur; locum non relinquere precibus, u *Cic. fam.* 1, 1. *ne dati se moliti* = *učiniti komu po volji*, *ispuniti mu želju prije no što je molio*; dare l. suspicioni, mobilitati navium; l. est alicui rei; res habet locum, *do-gada se*; nullum misericordiae locum habuerunt, *ne nadoše milosrđa*; l. misericordiae relinquere, *žaliti koga*; quaerere l. seditionis ili insidias. ε) (*osb. pl.* loci) *glavni navci*, *glavni odsjeci*, *načela znanosti*, *glavni dijelovi* ili *pojedini dijelovi znan-stvene rasprave ili govora*, *stavci*, na kojima se *osniva govor*, *dokaz* ili *iz-vori istih* (*rénoi*), *uopće sve*, *što se drži iz-vorom* (*vrelom*) *istraživanju* ili *tumačenju*, *pojedina misao*, *rečenica*, *tačka*, o kojoj ili protiv koje se govori, ili *predmet*, *tvar*, *uopće mjesta*, *strane*, *odsjeci u savezu*, koji jednu misao *razlažu*, l. philosophiae gravissimus; alter l. cautionis; perpuratus est a me l. de finibus bonorum et malorum; quem l. breviter perstrinxit paulo ante; non distinxit historiam varietate locorum, *izmjenjivanjem predmetā*; honestatis quattuor loci; multis l. nostrorum hominum ingenia soleo mirari; multis l. repudianda. 2) *prostor u vremenu*; *vrijeme*, interea loci, *međutim*, *Ter.*; postea loci (*Sall.*), post id locorum (*Plaut.*) *zatim*; ad

id locorum (*Liv.*), *dotle*; ad locum, *odmah*, *Liv.*; in loco, loco, u (*pravo*) *vrijeme, zgodno*.

1. **locusta**, ae, f. *skakavac, šaška, Suet.*

2. **Locusta**, ae, f. *zloglasna otrovnica, pomoćnica Neronova, Tac. Suet.*

locutio, ōnis, f. [loquor] 1) *govor, enje*. 2) *izgovor*, emendata et Latina.

Lōcūtus v. *Ajus*.

lōdicula, ae, f. [dem. od lodix] *malen tkan pokrivač, Suet.*

lōgēum ili **logium**, ii, n. [λογιον, λόγιον] *pis-mara, arkiv, jedn. (dvojbena) Cic. fam. 5, 20, 6.*

lōgi, ōrum, m. [λόγος] *riječi, napose a) prazne riječi, lakrdije. b) dosjeci, šale.*

lōgica, es, f. i *disto lat. -ca*, ōrum, [λογική] *logika.*

lōligo, inis, f. *sipa, uliganj.*

lōllum, ii, n. *Plaut. Hor. Verg. Ov.* *ljulj, vrāt.*

lōlligo *bolje nego lōlligo.*

Lollius, *Lolije*, ime plemenu rimskom; Marcus L. Palicanus, prijatelj Horacijev i ljubimac Augustov, propretor u Galiji godine 25. prije Isusa, 21. prije Isusa konzul s Lepidom vojevaše 16. pr. Is. nesretno protiv Germana; starijemu njegovih sinova napisa Horacij ep. 1, 2, i 18. odl. † **Lollianus**, adj. *Lolijev.*

lōmentum, i, n. [lavo] *sredstvo za pranje, čistilo, tp. jedn. Cael. u Cic. ep. 8, 14.*

Londinium, ii, n. *Londinij, grad u Britaniji, s. London, Tac.*

* **longaevus**, adj. [longus-aevum] *dugovječan, star, dštario.*

longe, adv. s komp. i sup. [longus] 1) o prostoru, *ac daleko, daleko*, abesse, videre; longius discedere; l. a Tiberi; ab Avarico l. milia passuum XVI; tria milia passuum l. ab suis castris *ni tri tisuće koraka od . . .*, *Caes. b. G. 5, 47, 5*; l. lateque, *na mnogim i različnim mjestima*; abes l. gentium, *daleko si u svijetu*; tp. a) ne longius abeam, non l. abieris, v. abeo 1) a) longissime abesse a vero, *zastraniti od istine, zabrazditi*, ab humanitate; quod abest longissime, *od toga sam vrlo mnogo udaljen*; ab alio l. abesse, *ne pomoći komu*; * alui l. esse, (*Ter.*) l. errare. b) kod pojmova razlike; *na daleko, mnogo, sasvim, posve*, l. alius, aliter; l. secus; l. diversus, dissimilis; l. dissentire, * discrepare; * longe longeque remotus, *udaljen što više*; *na daleko = mnogo, vele*, * † uz komp., i *Liv.* eam l. minoris ac levioris momenti esse consultationem; *uz sup.*, l. maximus, l. primus civitatis, bene l. princeps, plurimum et l. la-

teque plurimum tribuere voluptati; (*Liv.*) l. ante alias specie insignis; *tako isto uz glagole kao što su praestare, antecellere, antepone.* c) *izdaleka*, * videre, * accurrere; *u prilici*, tam l. repetita principia. 2) o vremenu (*koje se proteže iz sadašnjosti u budućnost*), *mnogo*, l. ante, l. prospicere futura, *mnogo prije*; aetate longius proventus; (*Nep.*) longius debere (*ostati dužan*); i longius, *na šire, opširnije*, dicere.

longinquitas, ātis, f. [longinquus] 1) † *duljina*, itineris; *napose: daleka udaljenost, duljina*. 2) o vremenu: *dugotrajnost, duljina*, morbi; temporis, temporum; voluptatem crescere longinquitate; (*Ter.*) aetatis l., *sjedine, ostarjelost.*

longinquus, adj. s komp. i sup. [longus] 1) *dug, dalek, udaljen*, † amnes, *duga tijeka*; loci; natio, civitas; hostes; cura l., *za udaljene predmete*; homo; * piscis, *inostrana*; i tuđ komu, in longinquos, in propinquos; * supst. longinqua Tarenti, *prostrane, daleke poljane, livade tarentske*, † imperii, *krajina*. 2) o vremenu: *dugotrajan, dugovječan, dug*, tempus; dolor; morbus; oppugnatio; consuetudo; i dalek, tempus; † spes l.

longitudo, inis, f. [longus] 1) *dužina, duljina*, agminis; itineris; in longitudinem, *u dužinu, po dužini*. 2) o vremenu: *dužina, dugotrajnost*, noctis; orationis; (*Ter.*) consulere in longitudinem *nadugo snovati, daleko misliti.*

longuscūlus, [adj. dem. od longus] *podug, prilično dug, jedn. Cic. p. Arch. 10, 25.*

Longobardi, ōrum, *bolje Langobardi, germansko plemo, koje je dobilo ime svoje po priči od duge brade „dugobraci“, ali vjerojatnije od duge bojne sjekire. Za Tacita na domjoj Labi m., Tac.*

longūle, [adv. dem. od longe] *podaleko, Com.*

longūlus, [adj. dem. od longus] *podalek, podugačak, iter, jedn. Cic. Att. 16, 13.*

longūrius, ii, m. [longus] *štica, duga motka.*

longus, adj. s komp. i sup. 1) o prostoru: *dug*, hasta spatium; iter; † epistola longa, * longior; epistola longissima; agmen longissimum; fuga longior; * agri, *prostrane*; * facies, *duguljasta (oblik jajeta)*; * rationes, *dugi račun*; navis l. = *vojni, ratni brod*; fossa sex pedes longa; valens an imbecillus, longus an brevis; homo l., *dugonja (prezirno), pren. u Hor. sat. 2, 3, 308.* longos imitaris, *nasljeduješ veliku gospodu (jer je Horacije malena rasta bio)*; * an nescis longas (*da daleko sežu*) regibus esse manus, *no attulimus longas (neodštećene) in freta vestra manus, Prop. 3, 7, 60; udaljen, dalek*, † l. a domo militia; * ex-

silia, *lulanje*, *lumaranje* izvan domovine; * *prostran*, *pust*, *širok*, pontus, fluctus, freta; (Hor.) longum clamare kao što u Homera μακρόν δέειν, μακρά βοῶν, daleko = glasno, silno. 2) o vremenu: dug, dugotrajan, *ūdāljen*, mora; spatium (temporis); oppugnation; morbus, *trajna kronička*; societas; oratio; sermo; (Hor.) fabula non l., l. dolor; mensis; * dies, * nox, * noctes; * aetas; * hiemem, quam longa (sc. est) fovere, *cijetu dugu zimu*; nocte, quam l. est, *dok je nije bilo*; non longis temporibus ante; syllaba; dies longior, *kasnije vrijeme, kasniji rok*; mensis triginta dies l.; non longius faciam, *ne ću da duljim*; ne longum fiat; (Hor.) ne longum faciam; nolo esse l. = *opširan*; longum est dicere, *preopširno je*; nihil mihi longius quidquam est, *ništa mi nije dosadnije, obratno nihil mihi est longius quam ut ili quam dum = jedva čekam, da ili dok*; vereor, ne longior fuerim; * l. anni = *ostarjelost, starost*; * mors, *polagano umiranje*; * voces, *otegnut*; * ex longo, *odavno*; * † in longum, *na dugo vremena*; * adv. longum; l. spes auxiliorum, * spes, *potrajna*; * longus spe = spem longam habens.

loquacitas, ātis, f. [loquax] *govorljivost, razgovornost, brbljavost*.

loquaciter, adv. [loquax] *govorljivo, razgovorno, brbljavo*.

loquax, ācis, adj. [loquor] *govorljiv, razgovoran, brbljav* (v. loquacitas; sr. garrulus), senectus est natura loquacior; orator; * loquacem esse de alqo; i u *boljem sm.*, Sex. Titius, homo l. sane et satis acutus, *kaji smjesta i brzo govori*, Cic. Brut. 62, 225.; o *stvarma*, epistola; quae (ars) in excogitandis argumentis muta nimium est, in judicandis nimium l.; * testudo, *glasna, zvučna*, * ranae, *kreketuše*; * lymphae, *koje žubore, romone*; * nidus, s *brbljavim mladima*; * stagna, *pune žabā kreketuša*; * oculi, * nutus, *govoreći, jasan, razumljiv*.

* **loquēla**, ae, f. [loquor] 1) *govorenje, riječ*. 2) *jezik, govor*.

loquentia, ae, f. [loquor] *jèzičac, govornost, Plin. ep. 5, 20, 1*.

loquor, cūtus sum, dep. 3. 1) *intrans. govoriti* (oprečno tacere, ili obično, *mirno razgovaranje*, sr. dico), cum alqo, s *kim*; secum ipsi; de alqo re; de alqo; pro alqo; apud alqm; apud populum aut in senatu, de me apud te; (Ter.) adversus alqm; (Aurel. Viot.) ore quinquaginta gentium; * ad alqm, *komu*; disputanti ratio et loquendi dialecticorum sit, oratorum autem dicendi et ornandi; bene et l. et dicere; docere eum dicere, qui loqui (*jednostavno izražavati misli*) nesciat; nec idem loqui esse (videtur),

quod dicere; attamen utrumque in disserendo est; vere ac libere, liberius; fortius; ferocius; pure et Latine; Graeca lingua; inter se; † inter se clare (*jasno, razgovijetno*); male alqui, o *komu zlo*, Com.; † male de alqo; ut consuetudo loquitur, *kao što se obično kaže*; cuius oratio cum sedate placideque loquitur; tp. a) *jasno, razgovijetno kazati, pokazivati, govoriti*, ut censoriae tabulae loquuntur; res ipsa l.; oculi l.; liber Antiochi; * montes silvaeque; (Just.) fama. b) * *šuškatī, šumjeti*, pinus; digitis nutuque (sr. loquax). 2) *trans. a) govoriti o čem ili što, razgovarati se o čem (kadšto prezirno)*, mera scelera; quae fueramus ego et tu inter nos de sorore in Tusculano locuti; * male mandata; * o *duhu, t. j. pjesničkoj tvornoj sili ili produktivnosti*, dii inopis me finxerunt animi, raro et perpauca loquentis (mj. loquentem). b) *uvijek o čem govoriti, classes*; Catilinam; * modo reges atque tetrarchas, omnia magna loquens, odl. * *pjevati, opjevati*, proelia lyrā; verba socianda chordis; nil mortale; alqd audiendum. c) *reći, kazati, izjaviti, imenovati*, suum nomen alqui, Plaut., rem, p-aula, Ter.; pugnantia; s acc. c. inf., loquuntur, *kaže se, pripovijedaju*; caesos exercitus, capta legionum hiberna, descivisse Gallos non ut mala loquebantur, Tac. hist. 4, 11.

lōrāmentum, i, n. [lorum] *remen, kaiš, jedn. Sust. 11, 17, 16*.

lōrārius, ii, m. [lorum] 1) *remēnār*. 2) *šibač robova*, Plaut.

lōreus, adj. [lorum] *od remena, tp. latera vestra lorea faciam, prōšibat ōu vas*, Plaut.

lōrica, ae, f. [lorum] 1) *kožni oklop*, loricae thoracesque; (Tac.) l. ferrea uti; (Nep.) l. linthea, loricae sertae atque aeneae; (Hor.) libros mutare loriceis s *oružjem*. 2) *prsobran na zidovima i na nasipima*, pinae loricaeque ex cratibus attexuntur; falcibus vallum ac l. rescindunt.

lōricātus, adj. [lorica] *oklopljen*.

lōricūla, ae, f. [dem. od lorica] *mali prsobran, jedn. Hirt. b. G. 8, 9, 3*.

lōripes, ādis, adj. [lorum-pes] *krivonog, koji idući noge za sobom vuče*, Plaut.

lōrum, i, n. 1) *remen, kaiš, napose za vezanje*. 2) *melon*. a) *uzda*, * lora dare, *pustiti uzdu*; * media inter l., *za same vožnje*. b) *bič, kandžija, korbač*, (Ter.) loris opperiri, (Hor.) uri.

lōtium, ii, n. *mokraća, jedn. Suet. Vesp. 23*.

lōtos i -us, i, f. [λωτός] *lotos; tako se nazivaju raznovrsne rastline, napose 1) * stablo, koga se plodom hranjahu Lotofagi; * tp. plod lotosov; svirala od lotosovine*. 2) = faba graeca, talijanski dragun, (Diospyros Lo-

tus), kao m. u *Cic. fam.* 7, 20, 1. 3) vrst kreme, *ždrajlika, kokotac, trifolium (melilotus)*, *Verg.*

Lūa, ae, f. *Lua*, božica, kojoj su posvećivali zaplijenjeno oružje.

lūbens, **lūbenter**, **lūbet**, **lūbido**, v. *libens* etc.

lūbricus, adj. 1) gladak, klizav, klizak, a) na čem se lako pòkliznuli, *glacies*; *fastigium*; + *supst. n.* *lubricum, klizavica, klisko tlo*; * *per lubrica (iz blata) surgens*; + *lubrica paludum*. b) * što se rado izmakne, jer je glatko, klizak, puzljiv, opuzao, *anguis, conchylia, sluzave, sline*; * *testa. Odalle izmičući, tekuci, bjegajući, brz*, * *Simois*; * *membra*; *oculi*; * *annus* l. 2) tp. a) *sumnjiv, pogibeljan, opasan, nepogodan, zavodljiv, varav*, *vitalis via, via adolescentiae*; *aetas puerilis*; *defensionis ratio*; + *locus*; + *insanum et l. forum*; in *lubrico versari*; * *vultus nimium l. aspici*; + *lubricum aetatis*; + *l. adolescentiae nostrae, nesigurna mladost moja*. b) *varav o licu, jedn. Verg. Aen.* 11, 716.

Lūca, ae, f. *Luka*, grad u Etruriji, s. *Lucca*. **Odt. Lucensis**, adj. *lučki*.

Lūcāni, ōrum, m. *Lukanci*, pleme u donjoj Italiji. **Odt. 1) Lūcānus**, adj. *lukanski*. 2) **Lūcānius**, adj. *lukanski*; *supst. -ia*, ae, f. vrsta kobasica mešnjača. 3) **Lūcānia**, ae, f. *Lukanija*, pokrajina u donjoj Italiji.

lūcar, āris, n. (rjetko) novi iz dohodaka lugova, koji su se upotrebljavali za plaće glumaca; *šumarina, Tao*.

lūcellum, i, n. [dem. od *lucrum*] mali dobitak; također * *općenito bogatstvo, blago, dulce* l.

lūceo, **luxi**, — 2. [lux] 1) *svijetliti se, sjati, stella*; * *igne rogos*; * *rubor in ore*; * *oculi*; *impers. lucet, dan je, svijetlo je, sviće, dani se, nondum lucebat cum etc.*; *antequam, simulatque luceret*; (*Plaut.*) *lucet hoc, sad je već bijeli dan, svanulo*. 2) tp. *sjati se, zasvijetliti se, u oči udarati, jasan, očevidan biti*, * *Arabio* l. (*ajaje se*) *bombyce puella*; *maxime mihi occurrant et quasi l. Athenae tuae*; *mea officia et studia, quae parum ante luxerunt*; *res l. tam claris argumentis*.

Lūcres, rum, i -renses, ium, m. *Luceri*, treći od tri tribusa, od kojih je sastojao narod rimski u najstarije doba.

Lūcēria, ae, f. *Lucerija*, grad u Apuliji. **Odt. -rinus**, adj. *lucerijski*; *supst. -rini*, ōrum, m. *Lucerijani*.

lūcerna, ae, f. [luceo] *svjetiljka, uljenica, svjetilo*, *lucernam adhibere*, (*Phaedr.*) *accendere*; * *vivae, jasna svjetlost*, * *rixa ad*

extremas lucernas, do kasne noći; * *vino et lucernis, noćne gozbe*; * *accessit numerus lucernis, o pijanicama, jer dvostruko vida*.

lūcescit ili -*ciscit*, **luxit** *impers. 3.* [luceo] *sviće*, * *sol novus*; * *cras Nonae*; *lucescit, et jam luciscebat*; *cum lucesceret*; *ubi luxit, kako svane*.

lūci, adv. v. *lux*.

lūcede, adv. s + *komp. i + sup.* [lucidus] *svijetlo, sjajno, jasno, razgovijetno*.

lūcidus, adj. s + *komp. i + sup.* [luceo] 1) *svijetao, sjajan, jasan, bistar*, (*sr. luculentus*), * + *amnis*; * *gemma*; * *lucidior domus*; * *sidera*; * *anguis (kao sviježde)*; * *polus, rasvijetljen*; * *spicula, što blistaju, trepte*; adv. * *lucidum fulgens*; * *caeli decus, o Apolonu i Dijani*; * *sedes, o Olimpi, poput Homerova ulykēs "Olympos"*; * *bijel kao snijeg, ovis, lilia*. 2) tp. *jasan, razgovijetan*, * *ordo*; + *Philistus lucidior*.

lūcifer, fēra, fērum, adj. [lux-fero] *svjetlidosan*, *Diana*; * *lampas*; * *equi, sunčani konji*; * *manus (Lucinina), koja pomaže kod rađanja*; *supst. Lucifer, eri, m. Venera planeta ili danica*; po *priči sin Aurora i otac Cejxov (Ceyx), odt. Lucifero genitus, Ov.*; * *dan, tres L.*

lūcifugus, adj. [lux-fugio] *zadržujući od svjetla*, * *blatta*; u *prilici o čovjeku, lucifugi, mračnjaci*.

Lūcilius, *Lucilije*, ime plemenu rimskom; *Quintus L. Balbus, pristaša stoidke filozofije*, *Gajus L. začetnik satire rimske*; *sr. satira*.

Lūcina, ae, f. [lux, što donosi ljude na svijetlo] *Lucina*. 1) *božica poroda*; * *rađanje i o životinjama*. 2) *Hekata, što daje orne, teške sne, Tib.*

lūcrātivus, adj. [lucror] *stečen, užteden*, *opera, jedn. Quint.* 10, 1, 27.

Lūcrētilla, is, m. *Lukretij*, gora u Sabinskoj, sada monte *Geznaro*, *Hor.* **Odt. Lūcrētīnum**, i, n. *Lukretin*, *imanje Atikovo u blizini Lukretila*.

Lūcrētius, *Lukrecije*, ime plemenu rimskom. 1) *Spurius L. Tricipitinus s kćerkom svojom Lukrecijom, koju je oskrvnio Sekst Tarquinije*. 2) *Titus L. Carus, pjesnik pjesme de rerum natura, koju još danas imamo*. 3) *Q. Lucretius, senator i pristaša Pompejev. Osim toga v. vespillo*.

lūcrifacio, *rastavljeno luci facio, v. lucrum*.

lūcrificābilis, i -ficus, adj. [lucrum-facio] *probitačan, unosan, jedn. Plaut. Pers.* 4, 7, 2; 4, 3, 36.

lūcrifuga, ae, comm. [lucrum-fugio] *koji bježi od dobitka, jedn. Plaut. Pers.* 4, 7, 33.

Lūcrīnus lacus, *Lukrinsko jezero, najumutarnija čest bajškoga zatona, znamenito s izvrsnih*

ostriga. Odt. a) **Lūcrīnus**, adj. *lūkrinski*, conchyliā, *Hor.* b) **Lūcrīnensis**, adj. res = *lūkrinske ostrige ili kamenice*.

lūcrīpēta, ae, comm. [lucrum i peto] *pohlep-nik za dobitkom*, *Plaut.*

lūcror, dep. 1. [lucrum] *dobiti, tēci, dobiti*, auri pondo decem; stipendium = *držati za se, ne isplatiti*; * nomen ab domita Africa, *steći*; lucretur indicia infamiae = *neka mu bude, ne ču da spominjem itd.*

lūcrum, i, n. 1) *dobitak, korist, (opp. damnum; sr. quaestus), de quaestu et lucro unius anni et unius agri; putare, deputare alqd esse in lucrō (Ter.), ponere in lucro, in lucris; (Hor.) apponere lucro, pribrojiti dobitku; lucrum facere; minus lucri, magnum l. facere; lucra facere ex vectigalibus; lucri causā; (Plaut. i Anton. u Cic.) lucro esse alicui; * in lucro esse, probilačan, koristan biti; revocare ad lucrum praedamque, okoristiti se; lucri facere alqd, dobiti, steći; u priitici (Nep.) quae ille naturali bono lucri fecit, od čega je dobit u svoj džep metnuo; lucri (kao dobit) dari; de lucro vivere, o tuđoj milosti živjeti; * assentatores jubet ad lucrum (gospodskomu stolu) ire pošta. 2) meton., a) * želja za dobitkom. b) * dobitkom stečeno bogatstvo.*

* **luctāmen**, inis, n. [luctor] *napor, borba*.

luctātio, ōnis, f. [luctor] 1) *rvanje, borba*. 2) tp. a) *rijetko* *napor, borba, da se čovjek sâm održi (na nogama) Liv.* b) *(rijetko) prepirka, prèpirānje, cum alquo.*

luctātor, ōnis, m. *rvāč, borac, Suet.* l. dolosus, o vinu *Plaut.*

* **luctīficius**, adj. [luctus-facio] *tužan, tugō-nosan.*

luctī-sŏnus, adj. *tužnōglasen, tužan, žalostan, jedn. Ov. met. 1, 732.*

luctor, dep. 1. (prekl. i lucto, 1) 1) *rvati se, boriti se, Olympiis; currendo et luctando exerceri; * fulvā arena; * adversis cornibus inter se, o jaradi. 2) tp. a) rвати se, boriti se, mjeriti se, ogleđati se, cum alquo l. et congressi (o govorniku); * doctius unctis Achivis, vještije od itd. b) nāpinjati se, boriti se, iz petnih žila raditi, umoriti se, radom se istrošiti, in arido solo; (Hor.) in turba, da sebi put prokrčim; * Africanus fluctibus (dat.), s valovljem; * tristia funera robustis plaustis (ger se ugibajući guraju); * quae lactantem animam nexosque resolveret artus; * s inf.; cum nodis.*

luctuōse, adv. [luctuosus] *žalostivo, tužno; u klas. prozi samo luctuosius, jedn. Liv. 28, 39, 6.*

luctuōsus, adj. s komp. i sup. [luctus] 1) *tužan, žalostiv, žalostan, plačan, dies rei*

publicae l.; luctuosissimum bellum; exitium, victoria; luctuosum est tradi alteri, luctuosius inimico. 2) * *ràstāžen, žalostan, Hesperia. luctus*, us, m. [lugeo] 1) *žalost, tuga (za mrtoim ili za prognanikom, kao što u drugim velikim nesrećama (sr. dolor, maeror), senatus est in l., senat je u ornini; * Phaethontis, za Faetonom; luctu et caede omnia complentur; maerorem atque l. deponere; in sordibus, lumentis luctuque jacere; in luctu vivere; pl. pojedini sluđaji žalosti, žalost, in maximos luctus incidere; in luctibus maximis esse; feminarum gaudia insignia erant et luctus, izjave žalosti; tu l. eras levior, manji povod žalosti. 2) * personif., bog žalosti, bog tuge.*

lūcūbrātio, ōnis, f. 1) *rād kod svijede, noćni rad, vix digna lucubratione anicularum, jedra vrijedno, da babe o tom na prelu govore. 2) noćno djelo, kod svijede izrađeno.*

lūcūbrātorius, adj. [lucubro] *za noćni rad, lecticula, jedn. Suet. Aug. 78.*

lūcūbro, i. [lux] 1) *intrans. kod svijede raditi, noću raditi. 2) tranz. kod svijede ili obnō izrađivati, parvum opusculum, lucubratum his jam contractionibus noctibus.*

lūcūlente, adv. s komp. i sup. [luculentus] *ugledno, odlično, izvrsno, calefacere; opus texere; (Plaut.) vendere, s dobitkom; hoc quidem satis luculente, to je doduše sasvim dobro, to se rado čuje; scribere, dicere, jasno, razgovijetno.*

lūcūlenter, adv. [luculentus] *izvrsno, kako valja, Graece scire.*

lūcūlētus, adj. [lux] 1) *svijetao, vidan, vestibulum, Plaut.; caminus žarko. 2) ugledan, odličan, izvrstan, l. atque festiva femina, Plau., forma, Ter.; plaga, velik; patrimonium; (Plano. u Cic. ep.) legio; factum; auctor (poruk, pisao), vjere dostojan, scriptor; oratio; verbis luculentioribus et pluribus eandem rem comprehendere; † erudita et l. materia.*

Lūcullus v. **Licinius**; odt. † **Lūcullēas** i * † **Lūcullānus**, adj. *Lukulov.*

Lūcūmo, ōnis, m. *počasni naslov etrurskih velikaša, koji su ujedno bili i svećenici; gale-ritus Lucmon (syncop.) = Etrurac.*

lūcus, i, m. *lūg, gaj, posvećen kojemu božanstvu, lucus ibi frequenti silva; * lucum putare ligna v. lignum; * šuma.*

lūdībrium, ii, n. *ruglo, bruka, rug, ludibrio esse; (Ter.) habere alqm ludibrio, brukati se komu; per ludibrium, rugajući se, za rug; l. oculorum, opsjena, šjeparija; hoc quoque l. casus ediderit fortuna, da i to doživjeh kao na ruglo svoje učini udes; debere l. ventis, biti igračka v. debeat 2); † ludibria meorum, † corporum, obeščaćenje, oskvrnje*

nje; † ludibria (*šale*) scriis permiscere. 2) *predmet ruganju, igračka, titrenka, igra*, is l. verius quam comes; ludibria fortunae; * ne turbata volent (carmina) rapidis l. ventis.

ludibundus, adj. [ludo] 1) *igrajući se, šaleći se, veseo, dobre volje*. 2) *tp. igrajući, lako, bez muke*, l. illuc pervenisti.

* (**ludicor**) ludicra, rum, adj. [ludus] 1) *šaljiv, zabavan, sermo; ars ludicra armorum; certamen utrkivanje; * l. praemia, (obdulja, što se da onomu, koji uteče na trku); † festa ea Germanis nox ac sollemnibus epulis ludicra, posocena plesu s oružjem; ars l.; † spectaculum; † ludicrum in modum, poput glumaca; supst. ludicrum, i, n. igra, gluma u kazalištu ili u cirku, Olympiorum, Isthmiorum; celebrare l.; † ut in l. alqo, † ei l.; sing. igračka, Cal.; pl. šaljive, zabavne stvari, igre, cetera l., Hor. ep. 1, 1, 10, i kako neki misle i 1, 6, 7. l. plausus, ingrarije, dječarije pjeskanja: res l. v. res, Hor.*

ludi-facio, etc. 3. *šalu zbijati s kim*, alqm, jedn. *Plaut. Epid. 5, 2, 41.*

ludifcabilis, adj. [ludifico] *čim se tko komu ruga, jedn. Plaut. Cas. 4, 1, 2.*

ludifcātio, ōnis, f. [ludifico] *titranje, zadirkivanje.*

ludifcātor, ōris, m. [ludifico] *zadirkivalo, rugač, jedn. Plaut. Most. 5, 1, 18.*

ludifcātus, us, m. [ludifico] *zadirkivanje, ruganje, brukanje, jedn. Plaut. Poen. 5, 5, 2.*

ludifico, 1. [ludus i facio] *šalu zbijati s kim, titrati se kim, podrugivati se, alqm; apst.; šaljivo Plaut. alcjs corium = tući, biti.*

ludifcor, dep. 1. [ludus-facio] 1) = ludifico, alqm; belli modo, modo pacis morā consulem, Sall. Jug. 36, 2; hostem omnibus artibus belli: (Tac.) irritum fessumque Romanum impune; † aliena mala; virginem, oskorniti, Ter. 2) *lukavštinom zapriječiti, osujetiti, locutionem priorem: ea quae hostes agerent.*

ludimagister v. ludus.

ludio, ōnis, m. *pantomim (Apulej.) i ludius*, ii, m. Liv. [ludo] *glumac, komedijāš, (prezirn, koji se glumstvom kao zanalom bavi; sr. actor, histrio), i pantomimski plesač, igrač.*

ludo, si, sum, 3. 1) *intrans. upr. igrati se čega, alea; pilā; tesseriis; (Hor.) trocho; hora tertia bibebatur, ludebatur; † lusimus per omnes dies; i o pozorištu ili rovalištu, izadi na mejdan, igrati, ludis circensibus elephantos lusisse, Liv.; o tjelesnim vježbama, l. qui nescit, campestribus abstinet armis, Hor.; tp. a) igrati se, šaliti se, exempla honesta ludendi; ad ludendumne an*

*ad pugnandum; * in numerum, o Faunima, igrati = plesati; * o ribama i plicama; * cymba in aqua; * jubae l. lepršaju; * napose o putenjoj ljubavi, ljubakati s kojom. b) igrajući se čim baviti, zanimati, igrati, armis; * versibus incomptis; * palaestra. 2) trans. igrati, igrati se čega, † aleam; * alea (nom.) luditur; u prilici consimilem ludum l. = isto činiti, što je drugi učinio, Ter.; * ludum insolentem. Odt. a) igrajući samo = badava, uzalud upotrijebiti, uložiti, operam, Com. b) igrajući dogotoviti, baviti se čim, causam illam disputationemque l., šaljivo raspraviti one stvari, kao igrajući; (Caec. u Cic. ep.) bonum civem, * opus, kućicu graditi; napose * = igrajući pjevati, pjesme slagati, bèsposličiti, alqd; alqd vacui; si quid olim lusit Anacreon. c) titrati se kime, podrugivati se, šalu zbijati, bockati, dražiti, alqm; verbum. d) obmanuti, prèvariti, alqm dolis, Ter.; * falsis imaginibus; * vana spe; * alqm; * an me ludit (opasuje, obigrāva) amabilis insania? an vitiis carentem ludit imago vana, quae etc.*

ludus, i, m. [ludo] 1) *igra za zabavu, da se odmori, n. p. loptanje, kockanje, tjelesne vježbe i slič. l. campestris, na Martovu polju; * insolentem, (Ter.) consimilem l. ludere, sr. ludo 2); napose u pl.: javne igre, glume, committere, facere ludos; ludis, za glumā; ludi scaenici, circenses, gladiatorii, magni; ludi Consualia, Cerealia; (Hor.) gaudentem et ludis (sc. scaenicis) et post decisa negotia campo; in Naevii ludo, u Nevijevoj šaljivoj igri (satiri) Cic. Cat. m. 6, 20. 2) tp. a) igra, zabava, igračka, šala, aetatis; * fortunae, titrenka; * incidere ludum; per l. et per negligentiam; per l. et jocum; † per seria et l.; amoto quaeramus seria ludo, bez šale, Hor.; dare ludum alqui, zābaviti koga, Plaut. Cic. p. Cacl. 12, 28, * dare ludum amori, široko joj polje d., odati se; (Ter.) ludos facit, šaliti se, ludos praebere, povod smijehu dati, ludos alqui reddere, facere, skuhati komu poparu, uvaliti mu crn komad u torbu, budalaštinu učiniti, Plaut. facere alqm ludos, šalu zbijati s kim, držati budalom; fieri ludum; i Cic. si ille tibi l. fuit. b) igra = igračka, malenkost, trica, l. est illa perdiscere; oratio l. est homini non hebeti; ludum jocumque, l. et j. fuisse; per ludum, igrajući, bez muke. 3) škola (igrača), l. literatum ili † literarius, početna škola; (Hor.) Flavi, viles ludi; l. discendi; magister ludi, ludi magister, (Aurel. Vict.) ludi literarii, učitelj, školnik; l. gladiatorius, mačilačka škola, u savezu i samo ludus; o zgradi, Aemilius, antiquus; (Hor.) l.*

militaris, ratna, vojnička škola; ludum habere, † exercere, aperire.

lūs, is, f. 1) (pjesn. i kasno) pomor, kuga, crebrae; * miseranda venit arboribus satisque lues; * o zmijinjem otrovu, jedu; tp. a) kao psotka o čovjeku, kuga, jednom Cic. har. resp. 12, 24. b) nesreća, poguba, propast, koja se širi, asperrima in Sardinios (o potresu), belli immensa, Tac.

Lugdunum, i, n. Lugdun, grad u Galiji, s. Lion, Tac. -neusis, adj. lugdunski, Tac. Suet.

lūgeo, lūxi, — 2. 1) žalovati, tugovati = u žalosti, u tuži biti (v. luctus), senatus l., zavi se u crno; pro alqo; lugendi modum facere; * ad rogam filii lugetur; * campi lugentes, poljana žalosti (u podzemnom svijetu). 2) žaliti, tugovati, zaviti se u crno za kim, alqm; vitam hominum, mortem alejs; s acc. c. inf.

lūgūbris, adj. [lugeo] 1) lužan, žalostan, lamentatio, za mrtvim, sordes; (Ter.) vestis, (Hor.) cantus; * supst. lugubria, ium, n. crnina, žalobna haljina, ali l. sagum, prosta kabanica, plašt, (Hor.); žaloban, tugujući, domus, kuća žalosti; * genitor. 2) meton., a) * jadan, crn, lužan, bellum; * ales, crna ptica, zlokobnica. b) tužan, žalostan, plavan, verba; * adv. lugubre.

lumbifraglum, ii, n. [lumbus i frango] prijelom boka, prelomljeni bokovi, jednom Plaut. Amph. 1, 1, 298.

lumbrius, i, m. gujavica, glista, kao psotka, Plaut. Aul. 4, 4, 1.

lūmbus, i, m. bok, bedro, kuk.

lūmen, inis, n. [fuj. lumen od luceo] 1) svjetlo, vidjelo, luna illustratur a lumine solis; luna mutatur l. suum a sole; videtur (Caesar illu oratoria ornamenta dicendi) tanquam tabulas bene pictas collocare in bono lumine (zgodno namjestiti); l. lucernae; * diurnum, svijeda = sunce. Napose a) svjetlost, svijeda, svjetilo, zublja, luč, baklja i slič., lumine apposito; lumini oleum instillare; (Quint.) l. unum; † accendere l.; * sub lumina, prima l., kad se pali svijeda, u sumrak; ad l. prima, do mraka, Hor. ep. 2, 2, 98; † ad lumina; † luminibus accensis = kad noć nastaje. b) svjetlo dana, dan, obscuro etiam tum lumine, lumine etiam tum incerto, u sumraku, Sall.; * secundo, * quarto, * caeli; * superum. c) * svjetlo života, život, adimere l.; sub luminis oras partu edere, na vidjelo iznijeti, roditi; l. supremo, na koncu života; l. vitale relinquere, videre; lumina vitae attingere. d) svjetlo očiju, očinji vid, oko, vid, lumina oculorum i samo lumina; caecitas luminis; * lumina fodere, iskupati. e) svjetlo

u zgradi, pred zgradama, obstruere luminibus alejs v. obstruo 1); nec mentis quasi luminibus officit altitudo fortunae et gloriae v. officio b). f) † svjetlo na slici u opreci prema sjeni. g) svjetlo = prozor latiss l. 2) tp. a) ono, što svjetlo daje naokolo, najsjaj-nija čest koje stvari, što je najbolje na čem, ures, nakit, lumina civitatis, dika, pravaci države; * lumina ducum; Corinthus totius Graeciae l.; ingenii ipsius l. est eloquentia; quasi l. aliquod probitatis et virtutis, ugled, uzor; l. animi, ingenii consilii tui; lumina dicendi, verborum, sententiarum = tropi i figure, kojima se kiti govor; quae (concinuitas) verborum collocationem illuminat his luminibus, quae Graeci quasi aliquos gestus orationis σχήματα appellant; et verborum et sententiarum illa l., quae vocant Graeci σχήματα, quibus tanquam insignibus in ornatu distinguebatur omnis oratio. b) svjetlo = jasnoća, razgovijetnost, clarissimum l. praetulistis menti meae; philosophia nullum habuit l. literarum Latinarum; ordo memoriae affert l. c) sp as, p o m o ć, (sr. φάος) hunc l. rebus nostris dubiis futurum; gentium (o Rimu).

lūmīnāria, ium, n. [lumen] (rijetko) prozor, prozorni kapci.

lūmīnōsus, adj. [lumen] (rijetko) jasan, svijetao, klas. samo tp. izvistan, partes orationis.

1. **lūnā, ae, f.** [mj. luc-na] 1) mjesec, mjesečina, plena; tertia, quarta l., treći, četvrti po mladaku; l. nova, koji je tek pomolio lice; l. senescente, kada pada, ide na manje; * minorem ad l., n. parvus; * per lunam, kod mjesečine; * labores lunae, pomrčanje mjesece; duas l. visas; * lunae, mjeseći (o vremenu), celeres, novae; * lunae sequentes ordine, razne mijene mjesece, sedmaci; * nod. 2) personif. božica mjesece, kasnije = Diana.

2. **Lūna, ae, f.** Luna, grad na međi Ligurije i Etrurije. Odette Lūnensis, adj. lunski.

lūnāris, adj. [l. luna] 1) mjesečni, mjesečev, cursus, * equi. 2) nalik na polumjesec, srpast, cornua.

* **lūno, i.** [l. luna] poput polumjeseca zavnuti; partic. lunatus, nalik na polumjesec, srpast, * pelta; † castra.

lūnūla, ae, f. [dem. od l. luna] mjesečac, ures ženski, Com.

luo, ui, — 3. [supravo: oprati, čistiti, λούω] 1) o kazni: platiti što čim, pōdnijeti kaznu, suprum morte; noxam pecunia; spon-sionem; † consilium stolidum capite, † scelus supplicio; * relictā majorum; † culpam majorum; l. pericula, pokorom ili kaznom odbiti, odvratiti. 2) † platiti, placati, aes

alienum; *odalle kao kaznu podnositi, trpjeti*, poenas peccati; * poenam pro caede; † supplicia crucibus, *na križu, na krstu podnijeti, umrijeti na križu, na krstu*.

lupa, ae, f. 1) *vučica, kurjađica*. 2) *prosta bludnica* (sr. scortum, meretrix, prostibulum).

lupānar, āris, n. [lupa] *bludilište, bordel*, Plaut.; * kao psotka.

* **lupātus**, adj. [lupus] *vučjim žvalama, zažvaljen, t.j. žvale sa željeznim zubovima; napose l. frena ili fsemi, te odalle supst. lupata, ōrum, n. ili lupati, ōrum, m. vučje žvale*.

Lūpercal, ālis, n. [Lupercus] *Luperkal*, 1) *spilja posvećena bogu Luperku na palatinskom brdu*. 2) *pl. -ālia, ōrum ili ium, svetkovina Luperkova, Luperkovo*.

Lūperens, i, m. (qui lupos arcet, *prijevod grčkoga λυκοφῶς „odbijao vuková“*) 1) *Luperk*, ime rimsko za Pana licejskoga, Just. 2) *svećenik Luperkov, odalle † Lūpercālis*, adj. Luperkov.

Lūpia, ae, f. *Lupija, rijeka u Vestfalskoj, s. Lippe, Tao*.

lūpillus, i, m. [dem. od lupinus] *maleni vučak, jednom Plaut. Stich. 5, 4, 9*.

lūpinus, [lupus] 1) adj. *vučji, ubera*. 2) supst. -us, i, m. lupinum, i, n. *žuti vučak, koji je služio glumcima na pozorištu za novac, zato „Plauti aurum comicum; quid distent aera lupinis, kakva ima razlika između novca i žutoga boba „između pravoga i krivoga novca“*.

lūpus, i, m. 1) *vuk; * Martialis ili Martius, Martu svet, posvećen; posl. lupum auribus tenere = za uši v. držati, t.j. ne znati, bi li što držali ili pustili, u velikoj neprilici biti; l. in fabula, kad se ukaže iznenada osoba, o kojoj se upravo govorilo [sr. fabula 3) a)] mi o psu, a pas na vratu; lupus in sermone, jednom Plaut. Stich. 4, 1, 71.; committere ovem lupo, dati kozliču vuku pasti, mačku slaninu povjeriti; eripere agnum lupo, o vrlo tegotnoj stvari; l. non curat numerum, ne brine se za broj (i brojene ovce jede); l. ultro fugiat oves, bilo nemoguće moguće; lupi Moerim videre priores (Verg.) šulim (jer je po starogrčkim i rimskim vjerskim nazorima prostoga naroda onaj izgubio dar govora, koga je vuk prvoga ugledao); hac urget l., hac canis angit, ako u goru vuci, ako u polje Turoi. 2) *prenes. a) grabežljiva riba, morski vuk, Hor. b) mačka, kolva, željezna kuka, kojom se šlo u vis vuče. c) * = frena lupata v. lupatus*.*

lūreo, ōnis, m. *oblapornik, pròždrlica*, Plaut.

lūridus, adj. 1) *blijedožut, žučkast, blijed kao mrtvac* (sr. pallidus), * pellis; * dens;

* sulfur; * pallor; * ossa; * Orcus (*preneseno od boje kosti i smrti*); † sol. 2) * *blijed = što blijedim čini; horror; aconita; telaque vi-pereo l. felle gerat*.

lūscīnia, ae, f. (Hor. Plin. ep.) *rijetko Phaedr. -lus, il, m. slavuj*.

lūscīnīōla, ae, f. dem. od luscīnia, *slavujak, slavić, Plaut*.

lūscītīōsus, adj. [luscus] (*pretkl.*) *slaba vida, (koji ima očinu bolest „kokodšnji mrak“)*.

luscus, adj. *jednodok, čorav*.

lūsis, ōnis, f. [ludo] = lusus (Cic. voli lusio), *igranje, pilae; discendi, non lusiois causa; delectari lusiois vel laboriosis*.

Lūsitānia, ae, f. *Luzitanija, današnja Portugalska i česti zapadne Španjolske. Odalle -tānus, adj. luzitanski; supst. -tāni, ōrum, m. Luzitanci*.

lūstō, i, (*pretkl. i kasno*) *igrati se, igrati*.

lūsor, ōris, m. [ludo] 1) *tp. šaljivac, * l. le-nororum armorum, koji poigravajući se lju-vene pjesme pjeva. 2) rügáč, Plaut*.

lustrālis, adj. [l. lustrum] 1) *pomirbeni, sa-crificium l., žrtva pomirbe; * exta, Verg. Aen. 8, 183. 2) što svakih pet godina biva, petogo-dišnji, certamen, Tac.; sr. 2. lustrum*.

lūstrātio, ōnis, f. [lustru] 1) *čišćenje žrtvom pomirbe, pomirba, osv. vojske, kad se pre-gleda. 2) obilaženje, municipiorum; l. solis, ophodnja sunca*.

† **lūstrīcus**, adj. [2. lustrum] *očišćujući, po-mirben, dies, osmi ili deveti dan po porodu djeteta, kojega se očistilo žrtvom i ime do-bilo*.

lūstro, i, [luceo] 1) *rasvijetliti, rasvijetlji-vati, sol cuncta sua luce lustrat; Phoebea ter-ras lustrabat lampade Aurora, Verg. 2) lūstro (lavo) čistiti, žrtvom pomirbe očistiti, populum; exercitum; coloniam; Romam; Ca-pitolium; classem; lustratus et expiatus sacro; * alqm taedis; * flammis; * lustramur Jovi = čistimo se u slavu t.j. žrtvuujemo žrtvu po-mirbe. Budući pak da se kod lustra [sr. 2. lustrum] vojska pregledavala: 3) *pregleda-vati, exercitum; tp. tačno razgledati, promatrati, pregledavati, * alqm lu-mine; * alcjs vestigia; * quae sit me circum copia; duševno, omnia ratione animoque. 4) obići, obilaziti, proputovati, putovati kuda, proći, pòsjetiti, pòlaziti, Aegyp-tum, terras; * arva; anno fere vertente signi-ferum orbem (o planetu Merkur); * atria; * aequor navibus, brođiti morem; * ignem in-equis, lomađu na konjima obaći; alqm choro, kolo igrati oko koga; * regem choreis; * ve-stigia, slijediti slijedom; * omnia eundo; * pe-ricula, podnijeti; * multa alia; * lustratis sig-nis (o orlu).**

lustror, dep. 1. [lustra] *po bludilištima se povlačiti*, Plaut.

1. **lustrum**, i, n. [luc = polluo] *upr. močvara, odalle 1) * lóža, ležaje, brlog, lustra ferarum; * meton., štuma. 2) bludilište, bordel, vino lustrisque confectus; in lustris tempus aetatis consumere; * mala; rāzuzdān, rāspušten život, lustris studere, Plaut.; in qua (domo) lustra versantur, Cic. p. Cael. 23, 57.*

2. **lustrum**, i, n. [lavo = lavo] 1) *čišćenje, žrtva čišćenja, što su je žrtvovali cenzori za cijeli narod u savezu sa censusom svakih pet godina na koncu služe (v. census), condere l., žrtvu čišćenja žrtvovati i census zaključiti; sub l. = prema koncu cenzure. 2) tp. a) žrtva pomirbe, Liv. 45, 41, 3. b) vrijeme od 5 godina; * svako područje vrijeme uopće, veniet lustris labentibus aetas; također † vrijeme zakupa, poreza, financija, Cic.*

lūsūs, us, m. [ludo] 1) *igranje, igra, † calculorum; † aleae. 2) † zabava (opp. ozbiljan rad), igranje, per lusum atque lasciviam; † bacchantium; * sunt apti lusibus anni; * ljubakanje, ljubavna šala; * o pjesmama, inepti.*

* † **lūteolus**, adj. (dem. od 2. luteus) *žučkast. Lūtētia v. Parisil, grad Parižana.*

1. **lūteus**, adj. [1. lūtum] *blatan, * caput Rheni; * opus, lastino gnijezdo; tp. gadan, nevaljan, negotium, prosjačenje.*

2. **lūteus**, adj. [2. lūtum] *zlatne boje, žut, žučkast, blijed, * aurora; pallor.*

lūtulentus, adj. 1) *pun blata, blatan, sus. 2) tp. a) zāmazān, zāprljan, gadan, homo; vitia. b) o stiu: nečist, nejasan, nerazgovijetan.*

lūtūlo, i. [1. lūtum] *tp. zāblatiti, alqm, jedn. Plaut. Trin. 2, 2, 15.*

1. **lūtum**, i, n. *blato, kao i glina, ilovača; posl., in luto esse illi haesitare (Com.) u nevolji biti, bijeda koga nalazi; i kao psotka (Plaut. Cat.).*

2. **lūtum**, i, n. *kātanac, biljka, kojom se žuto bojadise, odalle * melon., žuta boja, mast.*

lux, lūcis, f. 1) *svjetlost, solis; solis luce clarius; lychnorum; * brumalis, zimsko vrijeme; * aestiva, ljeto; * sub luce maligna (lunae); i ognjeni žar, oganj, sjaj, dant clara incendia lucem orranti; lucem efflare, iz nozdrva im plamen liže (o sunčanim konjima); * o kovi, luce coruscus aëna; (aëra) lucem sub nubila jactant. 2) napose a) svjetlost dana, dan, cum prima l.; luce orta, poslije svitanja; ante, sub, † ad lucem; luce, i luci, obdan, za bijeloga dana; † novissima in luce; l. oritur,*

*appetit; vixdum luce certa, satis certa; jam obscura luce; meton. dan, kao doba; centesima; * natalis, dan rođenja; * his lucibus; * festae; * profestae et sacrae. b) svjetlost života, život, lucem intueri, * videre, živjeti; lucem aspicere, in lucem suscipi; luce privare; l. propriam accipere; * perditur haec inter misero!; * corpora luce carentia, mrtvaci; kao riječ od mila (osb. u pjesniku, ali i u Cic.), l. mea, mea l., Plaut. l., salve! sunce moj! o) * svjetlost očiju, vid, damnum lucis ademptae. 3) tp. a) svjetlo = razjašnjenje, jasnost, razgovijetnost, historia testis temporum, l. veritatis; sententiae auctoris lucem desiderant; (Hor.) lucem dare parum clara. b) ođigled, svjetlo javnosti, non aspicere l., za sebe živjeti; in luce atque in oculis omnium (opp. intus domique); carere luce forensi, privatan život živjeti; in luce Italiae cognosceris; versari in luce Asiae (opp. latebrae Cappadociae); res occultas in lucem (vidjelo) proferre; vocare familiam e tenebris in lucem; benefacta in luce collocari volunt; urbs, lux orbis terrarum, dika, o Rimu, prvo mjesto svemira. o) život, pomoć, spas (sr. lumen 2) o), l. affulsit civitati; alterum responsum salutem, victoriam, l. ac libertatem (sc. feret); afferre rei publicae lucem; lucem ingenii porrigere civibus; lucem reddere patriae; * Dardaniae o Hektoru.*

luxor, dep. 1. *raskošiti se, raskošno živjeti, oblaporiti, Plaut. Ps. 4, 7, 4; sr. luxurio.*

lūxūria, ae, f. i -ies, si, f. [luxus] o *rastinama: bujnost, in oratione, ut in herbis, est luxuries; * segetum; * foliorum. 2) bujnost = obilnost, raskoš, raskošnost, gizdost, l. atque ignavia; luxuria et lascivia diffuere; in urbe luxuries creatur; l. Hannibalem corrumpit; l. senectuti foedissima est; (Just.) morum; (Aurel. Viet.) militaris; tp. o govoru, bujnost.*

lūxūrio, i, i -or, dep. 1. [luxuria] 1) o *rastinama: bujno rasti, uzbuhati, segas; humus; in comas. Odalle a) * l. alga r., u obilju ima čega u koga, pun biti čega. b) o životinjama, jer im je odviše dobro, obijestan biti, poigravati, poskakivati, serpens, pecus. 2) tp. o bujnosti duha, govora: u veselju i uživanju raskulašiti se, raskošno živjeti, raskošiti se, raspušten, rāzuzdān biti, † luxuriantia (bujnost) astringere, * compescere; laeta principia magistratus ejus nimis; ne luxuriarentur otio animi; Capuam l. felicitate; nimia gloria ingenium; vereor, ne haec laetitia luxuriat, da će nas odveć zaokupiti.*

luxuriōse, adv. [luxuriosus] *raskošno*, vivere; luxuriosius epulari.

luxuriōsus, adj. s komp. i sup. [luxuria] 1) *prebujan, bujno rastući, vitis; frumenta*. 2) tp. a) *pretjeran, prevelik, raskušten, laetitia; timor*. b) *raskošan, rasipan, puten, bludan, razuzdan, homo; civitas atque domus; nihil luxuriosius (homine illo); otio luxurioso esse, za besposlice raskošan biti, Sall.*

luxus, us, m. *bujno rasteenje, bujnost, obilje, nimio l., pregojna hrana, Verg. Georg. 3, 135. odalle n) bludna pohotljivost, Tac. b) raskoš, obilje, rasipnost, gizda, in vino et l.; omnia luxu antecapere, umjetnom hitrinom u uživanju; † Darii tabernaculum omni luxu et opulentia instructum; † tanto occultior in luxus, u raskošima, razbludama; † luxus principis intendere; * hiemem inter se luxu (mekoputnošću) fovere; * bez prijekorna značenja; sjaaj, veleljeplje, regalis, regificus.*

* **Lŷcaeus**, i, m. [λυκος] 1) supst. *taribriga, brigomor* = Bacchus, *odalle meton. vino*. 2) adj. *Bakhov, latex L., vino*.

Lŷcaeus, i, m. [Λυκαίος] *Licej, brdo u Arkadiji, svet Jupiteru i Panu; zato se taj često i zove L. Odalle Lŷcaeus, adj. licejski, Verg. (koji Lŷc. dovodi od Λύκος, Verg. Aen. 8, 344.), Ov. fast. 2, 423 st.*

Lŷcambes, ae, m. [Λυκάμης] *Likamb, Tebanac, koji se sa kćerju svojom, lijepom Neobulom, ožjesio, jer ga Arhiloh progonio ujedljivim pjesmama, što mu nije htio dati kćer za ženu, Hor.*

Lŷcaon, ōnis, m. [Λυκάων] *Likaon, 1) kralj arkadski, koji se u vulka pretvorio, Ov. Odll. a) * Lŷcāōnis, idis, f. Likaonovica = Callisto, kći Likaonova. b) * Lŷcāōnius, adj. 2) unuk mu, koji se zove i Arcos, Ov. 3) umjetnik iz Gnoza (Gnosus) Verg.*

Lŷcāōnes, num, m. [Λυκάωνες] *Likaonjani, pleme u Maloj Aziji; adj. * Lŷcāōnulus, supst., Likaonac, -niā, ae, f. zemlja Likaonija.*

Lŷcēum (Lycium), i, n. [Λύκειον] *Licej, 1) gimnazija u Ateni posvećena Apolonu Licejskomu, osnovana od Pizistrata, proširena od Perikla. U njoj obučavao je Aristotel od 335–322; potom metaf. gimnazija na Ciceronovoj vili u Tuskulu. Danas je to ime apelativno.*

lychnūchus, i, m. [λυχνοχός] *svjetlonoša, svijećnjak.*

lychnus, i, m. [λύχνος] *svjetiljka, lampa (= lucerna), svjetlo, luč.*

Lŷela, ae, f. [Λύη] *Lioija, pokrajina u Maloj Aziji. Odalle * Lŷelus, adj. lioijski, hasta L., lioijskoga kralja Sarpedona; supst. Lŷell, ōrum, m. Lioijani.*

Lŷeium v. Lyceum.

Lŷeōmēdes, is, m. [Λυκομήτης] *Likomed, kralj otoka Skira, u koga se Ahil krio među ženama.*

Lŷcōris, idis, f. acc. ida, voc. i, *nepravo ime glumici Citeridi (Cytheris), oslobođenici senatora Volumnija Eutrapela, zapravo Volumnia, koja je ljubav provodila s trijumvirom Antonijem i s pjesnikom Galom. Latinski su pjesnici običavali salcirivati imena svojih krasotica za grčka imena metrički jednaka tako, da se u pjesmu moglo uvrstiti pravo ime krasotice opjevane. Tako se nalazi Licymna za Terentia; Lesbia za Clodia, Lycoris za Citheris, Canidia za Gratidia, Metella za Perilla itd.*

Lŷcorinas, ae, m. [Λυκόρινας] *Likorma, rijeka u Elioti, Ov.*

Lŷctus, i, f. [Λύκτος] *Likt, grad na Kreti. Odll. * Lŷetius, adj. = kretske.*

Lŷcurgus, i, m. [Λυκοῦργος] *Likurg, 1) kralj edonski u Traciji, koji se opro poštovanju boga Bakha, Ov. 2) slavni zakonodavac spartanski. 3) žestok i strog govornik atenski; odalle Lŷcurgēi, strogi karači, suoi — neumoljivi, jednom Cic. Att. 1, 13, 3.*

Lŷeus (-os), i, m. [Λύκος] *Likus, 1) više rijekā istoga imena, osb. jedna u Paflagoniji, jednu u Frigiji, u Armeniji i u Asiriji. 2) drugi Fnejin, Verg. 3) Centaur jedan na svadbi Piritovoj, Ov.*

Lŷdia, ae, f. [Λύδια] *Lidija, zemlja u Maloj Aziji. Odalle Lŷdlus, * Lŷdus, adj. lidski, * etrurski; supst. Lŷdus, m. Lidijanin, -di, ōrum, Lidijani; Lydi, i pjesn. = Etrurci.*

* **lympa**, ae, f. [srodno s limpidus] *čista, bistra voda, osb. tekućica ili izvorvoda, živa voda, fluvialis; i pl.*

lymphātēus i -phātus, adj. [lympa] *mahnit, besvijestan, izvan sebe, velut lymphati, kao prestravljeni; velut lymphaticus pavor; * mens lymphata; lymphatis similes, Curt.; lymphatis caeco pavore animis, Tac.; * immensum sine more furit lymphata per urbem; šaljivo (Plaut.) nummus lymphaticus, koji bi rado iz džepa.*

Lyncestae, ōrum, m. [Λυνκισταί] *Linceštani, pleme u Mačedoniji; sing. Lyncestes, Alexander, Curt. Just. Odalle * -tilus, adj. linceštanski.*

Lŷncēus, ēi, m. [Λυνκεύς] *Lincej (Risook), jedan Argoplovac, (Argonauta), glasovit s oštra vida. Odalle a) * Lŷncēus, adj. [Λυνκεύς] apelat, quis est tam L., oštrook, jednom Cic. fam. 9, 2, 2. b) * Lŷncēides, ae, m. Lincejević, polomak Lincejev.*

Lŷncus, i, m. [Λύνκος] *Link, 1) kralj u Scitiji, Ov. 2) glavni grad Linceštana (gl. Lyncestae).*

lynx, cis, comm. [λύξ] *ris*, * Bacchi (koji se vozio na risovima).

lyra, ae, f. [λύρα] 1) *lira*, u prozi, jednom u Cic. Tusco. 1, 2, 4, gdje se pripovijeda događaj grčki (sr. fides, cithara). Odatle * za oznaku poezije lirske. 2) *lira*, zvijezde, Ov.

* **Lyreus**, adj. lirskejski.

lyricus, adj. [λυικός] * lirske, soni; vates; senex = Anacreon; † supst. lyricen, ōrum, n. lirske pjesme.

† **lyristes**, ae, [λυιστής] koji udara u liru, lirāč.

Lyrrhus (Lyrrness), i, f. [Λυρρύς] *Lirnez*, grad u Troadi, rodno mjesto Brizejido (Briseis), Verg. Odatle a) * **Lyrrhus**, idis, f. *Lirnezanka* = Brizejida. b) * -nēsus, adj. lirskejski.

Lysander, dri, m. [Λύσανδρος] *Lizandar*, 1) slavan vojvoda u Sparti. 2) jedan efor u Sparti.

Lysias, ae, m. [Λυσίας] *Lizija*, govornik u Ateni.

Lysimachus, ae, f. [Λυσίμαχος] *Lizimahija* 1) grad u Traciji, što ga je utemeljio Lizimah. Odatle -chiusus, ium, m. *Lizimahijani*. 2) grad u Etoliji.

Lysimachus, i, m. [Λυσίμαχος] *Lizimah*, vojvoda Aleksandra Velikoga, poslije nladar trački.

Lysippus, i, m. [Λύσιππος] *Lizip*, slavan nje-doljevac iz Sikijona, suvremenik Aleksandra Velikoga; također sin njegov, Just.; jedan učitelj Aleksandra Velikoga, Just.

Lysis, [λύσις] 1) m. — idis, *Lizid*, pitagorski filozof, učitelj Ippaminondin. 2) f. -is, rijeka u prednjoj Aziji.

M

M. kao brojka = 1000; upravo CIO.

M. kao ime (praenomen) = Marcus. — **M'** kao ime Manius.

Macedonius, ei ili eos, m. [Μακεδόνιος] *Makarej*, sin Efolov, Ov. Odt. -rēis, idis, f. *Makarejevica*, kći Makarejeva.

Macedonius, num, m. [Μακεδόνιος] *Mačedonci*; i adj. Macedones milites; u sing. -do, ōnis; naročito (Nep.) = Philippus, otac Aleksandra Vel. Odt. 1) **Māčēdōnia**, ae, f. [Μακεδονία] *Mačedonija*. 2) **Māčēdōnius**, i -dōnensis, (Plaut.) i (Plaut. Ov. Just.) -cēdōnius, adj. mačedonski; legiones Macedoniae, rimske legije u Mačedoniji, Cic. fam. 12, 23, 2.

Māčēdōnius, pridjev Kv. Ceciliju Metelu, koji učini Mačedoniju pokrajinom rimskom.

mācellum, i, n. *trg mesa*, *trg povrća*.

māceo, — — 2. [macer] *mršav biti*, jednom Plaut. Aul. 3, 6, 28.

1. **mācer**, cra, um, adj. *mršav*, o živu stvoru, čovjeku i životinji (sr. gracilis, strigosus), * taurus; i solum, (Hor.) agellus = *mršav* (što malo nosi). Odt. (Hor.) *mršav* = koji se izjeda, quem palma negata macrum reducit (cūni opp. opimus).

2. **Mācer**, cri, m. (*Mršo*) rimsko obiteljsko ime; najpoznatiji 1) C. Licinius M., povjesnik i govornik. 2) Aemilius M., didaktični pjesnik Ov. Quint. 3) Aemilius M., pjesnik, prijatelj Ovidijev.

māceria, ae, f. *suhozid*, *suhomedina oko vino-grada*, *vrt* itd.; u ratu opkop od ilovače.

mācerus, i. 1) *umekšati*, *močiti*, *namočiti*, Ter. 2) tp. a) *tjelesno slabiti*, *istrošiti*, *isoižditi*, alqm fame, Liv.; maceratus siti, Curt. b) *duševno mučiti*, *gristi*, *izjedati*, alqm desiderio; * macerari lentis ignibus, ginuti laganim žarom ljubavi; * Phryne me m.; (Com.) macerari, macerare se, *jesti se*, *gristi se*, *ginuti od muke*; * maceror quod etc.

mācesco, — — 3. [maceo] (pretkl. i kasno) *mršavjeti*.

māchaera, ae, f. [μάχαιρα] (pretkl. i kasno) *sablja*, *mač*.

māchaerophorus, i, m. [μαχαροφόρος] *mačonoša*, *pandur*, jedn. Cic. Qu. fr. 2, 10, 2.

Māchāon, ōnis, m. [Μαχάων] *Mahaon*, sin Eskulapijev, slavan liječnik u taboru grčkom pod Trojom, Verg. Prop. Ov. Odt. -ōnius, adj. *Mahaonov*.

māchina, ae, f. [μηχανή] 1) *makina*, uopće svako mehaničko oruđe, da se proizvede kakvo gibanje, ili da se olakša gibanje: stroj, makina, čekrk, vitoč, valj, odar, skelc, na koje su izlagali robove na prodaju; u ratu opsadna makina, vineis turribusque et m. omnium generum (oppidum) expugnare aggreditur; u prilici; hanc totam fere legem ad illius opes evertendas tanquam machinam, comparari; iisdem m. sperant me posse labefactari. 2) tp. *umjetno* i *lukavo sredstvo*, *hitrina*, *pletka*, *lukavština*, *dolus* ac m.

māchinamentum, i, n. [machinor] *stroj*, *makina*, Liv. Tac.

māchīnātio, ōnis, f. [machinor] 1) *mekanizam*, kojim se što kreće, aliquid movetur machinatione; data est quibusdam bestiis m. quaedam et sollertia. 2) = machina (u pravom i pren. sm.).

māchīnātor, ōris, m. [machinor] 1) *strojār, makinista, graditelj*, bellicorum tormentorum; (Tao.) magistris et m. (pod nadzorom i po napulku) Severo et Celere. 2) *tp. potajni i lukavi začetnik, podbadač na z'o, scelerum, belli; omnium architectus et m.*

māchīnōr, dep. 1. [machina] *izumjeti, izmisliti*, opera, versum; *osb. misliti na kakvo zlo protiv koga, snovati*, aliquam astutiam; pestem in alqm; perniciem alicui; machinatus pas. Sall.

māchīnōsus, adj. [machina] *umjetno stvoren, sagrađen, jedn. Suet. Ner. 34. navigium.*

māciōs, ēi, f. [macer] *mršavost*, homo vegetandi m. torridus; equi macie corrupti; corpus macie extabuit; (kasno) terrae, suša; * seges macie deficit; * *sušioa, suha bolest*, (Tao.) o govōru.

maels ili macris, īdis, f. *izmišljena mirodija* (po drugima: *oraškov cvijet*), jedn. Plaut. Ps. 3, 2, 43.

Mācra, ae, 1) m. *Makra, rijeka u Italiji, među Ligurijom i Etrurijom, s. Magra.* 3) f. M. come [Μακρὰ κομή], mjestance u Lokridi.

mācresco, — — 3. [macer] *mršavjeti, izjedati se*, invidus alterius rebus opimis, Hor.

Maeri Campi, m. [Μαερίοι Κάμποι] *Makri Kampi, kraj u Galiji cisalp.*

Māerīnus, i, m. *Makrin, M. Opelius Severus, car rimski u 3. vijeku po Is., Eutr.*

Māerōchir, iros, m. [μαερόχρη] *Dugoruki, pridjev kralju Artakserksu I. (lat. Longimanus).*

māerōcollum (-cōlum), i, n. [μαερόκολλον] *papir najvedega oblika, regalpapir.*

macte, macti v. mactus.

mactō, 1. [mactus] *upr. povedati, slaviti, povisiti, odt. 1) odlikovati, počastiti, nadariti*, alqm honoribus; Latinas lacte: *ironično, zlim počastiti = kazniti*, alqm infortunio, damno, Com. 2) *u obrednom jeziku žrtvom slaveći pomiriti*, puerorum extis deos manes; *ili slaveći bogove žrtvovati*, * hostiam; * bidentes; *tp. a) za žrtvu odrediti, namijeniti*, alqm Orco, Liv. b) *žrtvovati = ubiti, zaklati*, alqm summo supplicio; * taetrā mactata excetrā. c) *žrtvovati = upropastiti*, jus civitatis; huic illi legato patronum suum mactandum civitatis testimonio tradidissent.

mactus, adj. „*povećan*“ samo voc. macte (pl. machi, dvojbeno Curt.) *u obrednom obliku. Kad*

*se vinom ili tamjanom žrtva posula, govoreći se: mactus est taurus vino (ture) „žrtva je povećana“ Servius. Kod žrtvovanja zazivao se bog: Jane pater . . . macte vino esto „da si pojašćen“. U savezu sa esse (imper. i inf.) ali i bez esse, sa ahl. Pored toga kao uzvik, kad se komu sreća želi ili kad se što odobrava = *dobra ti sreća! u dobri čas bilo; blago tebi (ili čemu); pravo! tako je!* m. virtute; juberem m. virtute esse, *dobra ti sreća; nazvao bih tvojemu junaštvu; m. virtute diligentiae esto; * m. nova virtute, puer.**

mācūla, ae, f. *mrlja, pjega, a) koja mijenja lice čemu, koja čini šarenim, što je bilo jedne masti (sr. labes), (Verg.) insignis bos maculis, pjegav; maculis interfusa genas; in ipsis quasi maculis (terrae), ubi habitat, na mjestancu nāpūčeni, b) mrlja, ljaga, nagrda, est corporis macula naevus, mādēž; * maculas auferre de vestibus, Ter.; ljaga = sramota pokor, familinae; si qua m. concepta est, elui non potest; delere maculam; vitae splendorem aspergere maculis; est hujus saeculi labes quaedam et m. virtuti invidere; * griješka, mana u opisivanju, maculis quas aut incuria fudit aut humana parum cavit natura. 2) oko u mrež.*

mācūlo, 1. [macula] *činiti šarenim, šarati, u zlu sm. mrljati, zaprljati, okaljati, nagrditi, Plaut. Ov.; castra sunt cruenta et maculata, krolju zaštrapan, Tao.; u prlici, okaljati, sramoliti, poružiti, oskvrniti, obeščastiti, belli gloriam turpi morte; partus suos parricidio; * nomen crimine.*

mācūlōsus, adj. [macula] 1) *šaren, pisan, corium, Plaut.; * lynx. 2) okāljan, zaprljan, ubrljan, vestis; * litera m. zamrljana. 3) tp. osramoćen, obeščasćen, poružen, ružan, senatores, zloglasni, † vir omni dedecore; † avaritia et libidine foedus ac m.; * nefas, prijekorna, sramotna opačina; (kasno) adolescentia.*

Mādūrus, adj. [Μαδαρός] *čelavi, čelo, pridjev od šale C. Maciju.*

mādō-fācio, fēci, factum, 3. 1) *natapati, nākvasiti*, (sr. madidus), imbuti sanguine gladii vel potius madefacti; * sanguis herbas; * vellerera sucis madefacta, bojādisāne. 2) *tp. nākvasiti se vina, se vino, Plaut.*

Mādēna, ae, f. *Madena, kraj u Velikoj Armeniji, Eutr.*

mādeo, ui — 2. 1) *mokar, vlažan biti, kapati* (v. madidus), parietes vino; * plurima fuso sanguine terra m.; * vero m. udo terrae ac pluvialibus austris; * tristi imbre genae; * quique (ensis) cruore saepe Phryguin maduit, domini nunc caede madebit; † oleo madens venter; † madentes campi, močvarne; coma

madens; * more nris madentis, *poput snijega, koji kòpni*; vino (Plaut.); * mero m. i (Plaut. Tib.) samo madere, *pijan biti*; † madens, *nàkvašen*, (Plaut.) metu m., *od straha me znoj probija*; (Plaut.) u prilici, *da je do kože, skroz i skroz pòkisaó*, madent in corde parietes, *peridere haec oppido aedes*; *napose: kuhanjem se pròsipati, skuhati se*, Plaut. Verg. 2) *tp. prepun biti óega, prelijevati se*, * generoso pocula Baccho; * pagana fercula deliciis; * Socraticis sermonibus, *zadupsti se, zapiliti se u . . .*

malesco, dui, — 3. [madeo] *pòkisanuti, namočiti se, nàkvasiti se*, * semusta robora; * terra multa aqua.

mafidus, adv. [madidus] *vlažno, mokro*, m. madere, *pijan biti kao óep, jedn. Plaut. Ps. 5, 2, 7; sr. madeo*.

mafidus, adj. 1) *mokar, vlažan, pròkisaó* (na površini i izvana, opp. siccus; sr. humidus), fasciculus epistolarum totus aqua m.; * lacrimis; * ocelli; * comae, *od pomasti*; * fossae, *vode pune; napose o jelu: gotov, skuhan, prhak*, Plaut. 2) *tp. Plaut. (Plaut.) pijan, nàkvašen*, vino m. i samo madidus.

mafidus, ae, m. [madeo] *pijanica, bekrija*, Plaut. Ps. 5, 1, 7.

Maecander, dri, i Maecandros, m. [Μακάνδρος] *Mejandar, rijeka u Joniji, poznata smnogo zavojá. Odt. apelativ, a) zavoji, okolišnje u govoru, quaerere Maecandros, deverticula flexionesque, jedn. Cic. in Pis. 22, 53. b) kod vezenja, umjetno isprepleten rub u haljine, jedn. Verg. Aen. 5, 251. Odt. * -drius, [Μακάνδριος] adj. juvenis, C. = Caunus, unuk Mejandrov.*

Maecenas, etis, m. *Mecenat, obitelj rimska starinom iz Etrurije, od koje je najznamenitiji Gajus Cilnius M., ljubimac Augustov, zaštitnik i prijatelj Horacijev i Vergilijev. Odt. † Maecenatianus, adj. Mecenatov.*

Maecius, mecijski; Mecije 1) *ime kraju nedaleko Lanuvija, ad Maecium is locus dicitur; moguće, da se je po njem prozvala Maecia tribus. 2) ime rimskomu plemenu; Spurius M. Tarpa, suvremenik Horacijev, ostrouman kritik i poznavalac pjesničkih djela, osb. dramatskih.*

Maedi, órum, m. [Μαῖδοι] *Medi, pleme tračko. Odt. supst. Maedica, ae, f. zemlja Medska.*

Maellus (Melius), Melije, *ime plemenu rimskomu; Spurius M., ubijen 440. pr. Is., jer su ga okrivili, da teži na vlast kraljevsku. Odt.*

Maellianus, adj. *Melijev; Maelliani, supst. Melijevoi.*

maena, ae, f. [μαῖνη] *sardela, ribica morska u rasolu, kojoj se hranila sirotinja, žrtvo-*

vala se i podzemnim bogovima; tp. (Paut.) kao psovka.

Maenalus, i, m. [Μαῖναλος] *ili -la, órum, n. Menal, gora u Arkadiji s gradom istoga imena, Verg. Ov. Odantie * Maenalla, idis, f, i * -illus, adj. = arkadski, M. deus = Pan; ver-sus, pastirske pjesme; ramus, toljaga Herku-lova.*

Maenas, adis, f. [Μαῖνας] *bijesna Bakhantica; odt. * gatalica, proročica.*

Maenius, Menije, *ime plemenu rimskomu: Gajus M., konzul 858. pr. Is., pobijedi Antijale, zato mu podigoše u slavu stup, columna Mae-nia na foru, kod koga su običavali kazniti zle robove i tale. Kod istoga stupa sudilo se i zlim dužnicima. Za toga Menija kaže se, da je prvi sagradio na svojoj kući balkon, do-lsat, koji se zato i zove Maeniniana, órum, n.*

Maenonia, ae, f. [Μαῖονία] *Mejonija, kraj Li-dije Ov.; i meton., Etrurija, jer su po priči Etrurci starinom Lidijani, Verg. Odt. 1) Maé-nides, ae, m. [Μαῖονίδης] = Etrurac, Verg. 2)*

** Maéonia, idis, f. [Μαῖονίς] Lidijanka = Omphale ili Arachne. 3) Maéonius, adj. [Μαῖόνιος] mejonski, a) = lidijski, odt. = homer-ski, herojski, junački, vates Homerus; chartae, heroides, carmen. b) etrurski, tu-šćanski, nautae.*

Maenotis, idis, ili idos, f. [Μαῖωτις] *adj. mejo-t-ski (sada azovski), * Penthesilea; * hieus; supst. supra Maeotis (mj. Maeotidis) paludes, Enn. u Cic. Tusco. 5, 17, 49.*

Maenotus, adj. [Μαῖωτιος] = Maeotis, * tellus; * unda, *Azovsko more; palus, Curt. 6, 4.*

maereo, rui, — 2. *tužan biti, žalovati, tu-govati, (v. maeror; sr. doleo, lugeo), fletus; * vultus maerens; m. suo incommodo; * ge-nero, † altius animis; cum maereret Menelaus; m. sibi, u sebi, za sebe, Cic. p. Sest. 14, 32; tranz. žaliti za kim, oplakivati što, mor-tem filii, meam, suam; rei publicae calamita-tem; s acc. c. inf.; pregn., * tužnim glasom izustiti, talia.*

maeror, óris, m. *žalost, tuga, sjeta, tuž-njava, jauk, in maerore esse (Ter.), jacere; maerore confici; maerorem atque luctum de-ponere; a maerore recreari; maeror funeris, natióanje; (Just.) tacitus maeror et luctus; aegritudines, molestiae, maerores, žalosti, Cic. fin. 1, 18, 59.*

maestiter, adv. *žalosno, smúćeno, jednom Plaut. Rud. 1, 5, 6.*

maestitia, ae, f. i (pretkl. i kasno) -itudo, inis, f. [maestus] *žalovanje, sjeta, smúćenost, tuga, turobnost, in tanta m. sum; silentium triste ac tacita m.; maestitiam alui injicere; prenes, orationis quasi m.*

maestus, adj. [maereo] 1) *ràstlāžen, snužden, smāđen, sjetan, žalostan, tužan, senex*; *doinus, maestior fortunā publicā quam suā*; *maestior Ulixes*; * *maestissimus Hector*, * *m. ac sollicitus morte Tigelli*; * (neci) *m. dimittit Onyten*; † *castra*; * *questus*; * *clamor*; * *vo-*
ces; * *timor*; † *vigilantia*; * *manus*; * *comae*; * *collum*; † *oratores m. (mškogljēde) et inculti*. 2) * *tuğu, žalost uzrokujući, tužan, žalostan, orn, vestis; tuba; ebur; avis; funus; tectum; arae*.

Macvius, 1) *Mevije, pisar Verov*. 2) *nevaljao pjesnik Vergilijeva vremena*.

* **māga**, ae, f. [magus] *vrāčara*.

māgalla, ium, n. [punska riječ = mapalla] *kuda; čeraga, đador*.

māge, v. 2. *magis*.

Magetobrigā, ae, f. (po Mommsenu bolje: *Ad-magetobriga*) *grad celtski, gdje je Ariovist potukao Gale, po svoj prilici la Moigte de Broie u Burgundiji, jednom Caes. b. G. 1, 31, 12*.

māgiūs, adj. [μαγικός] *vrāčarski*, * *artes*; † *superstitiones*; * *linguae, koji umije jezik i basme čarobničke*, * *dii m., koji se zazivaju, kad se vrāčā*; *terrores, strah od zala, što ih mogu vrāči uzrokovati ljudma*.

1. **māgis**, idis, f. *zdjela, naćve*.

2. **māgis** ili * **māge** (mj. * *magius*, kao što *major* = * *magior*) *adv. (komparativni oblik bez pozitivna, sa sup. maxīme) više, većma, bolje, obično s adjektivima i adverbijima (naročito s takovim, koji ili sami ne mogu praviti komparativa, ili da se njim označi bolje komparativni pojam), no često i s glagolima, magis velle = malle, Ter.; rijetko adjektivno sa supstantivima (sr. maxime), homo, inertior, ignavior, magis vir inter mulieres, impura inter viros muliercula proferri non potest; nihil vidi m. se deditum populo Romano, kao ironična potvrda predašnjega [sr. minus o]; kadšto s abl. mjesto quam, quid philosophia magis colendum? quanto m. Alliensi die Alliam ipsam reformidaturos? (Hor.) non hoc m. ullum aliud; (Ter.) non Apollinis m. verum atque (mj. quam) hoc responsum est. Napose a) m. etiam; multo m. b) quo, tanto m. — eo, tanto m. i * tam m. — quam m., što (koliko) više — to (toliko) više; nihil, nihilo m., ni za što više, isto tako malo; impendio m., znatno više, Ter. Cio.; solito m., m. solito, više nego obično, Liv.; m. eo, više stoga; eo m., to više; eo m., et eo (eoque) m. quo, quod, quoniam, si, ut ili ne; (Nep.) neque eo m., i isto tako malo, pa ipak ne. o) magis magisque, (rijetko) m. et magis, * † m. ac (atque) m., * magis magis, (sve) više i više, sve više (kad se*

označuje, da što brzo raste; sr. paullatim); m. magisque in dies. d) non m. quam prevodi se prema savezu a) kad se oboje potvrđuje sa: (jedno) isto toliko, koliko i (drugo), hoc non m. pro Lysone quam pro omnibus scripsi. β) kad se oboje poriče sa: (jedno) tako malo kao što i (drugo), animus qui in morbo aliquo est, non m. sanus est quam corpus etc. γ) kad ono, što je prije rečeno, treba označiti manje važnim od onoga, što slijedi; ne toliko, koliko, jus apud eos non legibus m. quam natura valebat. e) kadšto za oznaku, da je koji predikat prema prilikama prikladniji: prije, pače (sr. potius), tum m. assentiare, si etc., magis id diceret, si etc.; irae vestrae m. ignoscendum quam indulgendum est, Liv.; dvojbena magis malle = potius m., Liv. 22, 34, 11.; tune insanus eris si acceperis an m. excors, perna m. hillis flagitat refici, Hor. f) (pretkl. i kasno) pleonast, ili za potkrepu kod komparat.

māgister, tri, m. (srodno s *magnus*) 1) *viši, predstojnik, glava, vođa, vojvoda, nadzornik, m. populi, = diktator; m. equitum, pomoćnik diktatorov i zapovjednik konjaništva, m. rei militaris, militiae, vojskovođa; m. sacerorum, veliki svećenik; m. scripturae ili in scriptura, upravitelj društva pašarine; m. societatis ili in societate, predstojnik društva državnih zakupnika; in scriptura pro magistro dedit operas, bio je podupravitelj; m. elephantum, gončim (slona); pecoris, vrhovni pastir, regil pecoris; * ovium, ovčar i * apsl. pastir; navium, kapelan; m. morum, censor; m. cenandi, stola ravnatelj (συνποσιτικός); ludi m. v. ludus 2). 2) učitelj, meštar, vestri praeceptores virtutisque m.; est magis monitoris non fatui, quam eruditi magistri; artium; religionis; virtutis; stilus est optimus dicendi effector et m.; i (Ter.) nadzornik mladeži. 3) tp. vođa, savjetnik, kolovođa, začelnik, si quis magistrum cepit ad eam rem improbum, Ter.; alui ducem et m. esse ad alqd.*

māgisterium, ii, n. [magister] 1) *predstojništvo, poglavarstvo, upraviteljstvo, nadzorništvo, morum, censorstvo; magisteria sc. conviviorum, na gozbama, stola ravnateljstva; (Plaut.) učiteljstvo. 2) * tp. savjet, naputak, nauk, Plaut.; * u ljubavi*.

māgistra, ae, f. [magister] *predstojnica, poglavarica, upraviteljica, ludi, učiteljica, Ter.; post hoc ludus erat culpa potare magistrā sc. bibendi ne imadosmo magistrum bibendi ili cenandi [v. magister 1)], kao kod veće gozbe, već je svatko morno čašu kazne ispiti, kad je što pogriješio u piću, te se tom*

igrom nasladiwasmo, Hor. sat. 2, 2, 123. 2) *tp. učiteljica*, vita rustica parsimoniae, diligentiae, iustitiae m. est. *učitelj*; * studia artesque magistrae; * arte magistra, s pomoću umjetnosti, † paupertate m., *budući da je siromaštvo bilo učiteljem*.

magistratus, us, m. 1) *služba* magistri, *poglavarstvo*, *predstojništvo*, (državna) *služba*, m. ordinarii et extraordinarii, maiores et minores, curules etc.; m. i imperium *spojeno v. imperium*; magistratum inire, ingredi, accipere, capere; accedere ad magistratum, (Lentul. u Cic. ep.) in magistratum venire; m. petere, adipisci, deponere ili magistratu abire; abdicare se magistratu; abdicare magistratum, (Liv.) abolere m.; esse, versari in magistratu; magistratum gerere, obtinere. 2) *poglavarstveno lice*, *poglavar*, državni činovnik; his magistratibus, za njihova službovanja, Nep.; u pl. (rjede [Nep.] collect. i u sing.) *poglavarstvo*, *oblast*.

magnānimitas, ātis, f. [magnanimus] *veledušje*, *velikodušnost*, klas. samo jedn. Cic. off. 1, 43, 152.

magnānīmus, adj. (većinom pjesn.) *velikodušan*, *srčan*, *hrabar*, *junački*, vir, Cic. Tusc. 4, 28, 61.; * Aeneas; * Phaethon; * Juba; * duces; * gentes; * heros; * leo; * equus.

Magnēsia, ae, f. [Μαγνησία] 1) *Magnezija*, kraj u Tesaliji. 2) *grad u Kariji*. 3) *grad u Lidiji*. Odt. a) **Magnēs**, ētis, *magnezijski*, *magnetski*, lapis, *magnetovac*; supst. **Magnes**, *Magnežanin*; pl. **Magnetes**, *Magnežani* (stanovnici kraja kao što i gradova), Liv. Ov. Tac. b)

Magnessa, ae, f. *Magnežanka*, Hor. o) * **Magnētis**, īdis, f. adj. [Μαγνητις] *magnezijski*, Argo (jer u gradu Pagazi, u zemlji Magneziji sagrađena). d) **Magnētarches**, ar, m. [Μαγνητάρχης] *najviši činovnik u Magneziji*.

magnūdīcus, adj. [magnus-dico] *hvastav*, *hvališa*, Plaut.

magnīfice, adv. s komp. i sup. [magnificus] 1) *veličanstveno*, *veleljepno*, *gospodski*, *krasno*, *sjajno* (v. magnificus), m. vivere habitare, convivium ornare, alqm donare; simul prudenter simul m. uti divitiis; i o govōru: *veličanstveno*, *uzvišeno*, *patetično*, collaudare alqm; * loqui; u zlu sm., *gizdavo*, *naduto*, loqui de bello; incedere. 2) o čuvstvu i *pregnuću*, *veličanstveno*, *plemenito*, *veledušno*, omnia excelsius magnificentiusque et dicere et sentire; virtutes magnificentius appetere; o djelima: *sjajno*, *slavno*, *dično*, vincere; consulatum magnificentissime atque optime gerere.

magnīficentia, ae, f. [magnificus] 1) *veleljepje*, *veličanstvenost*, *rasipnost*, *sjajnost*,

gizdavost, urbis, epularum, villarum, publicorum operum; m. liberalitatis, *sjajna darežljivost*; publica (opp. privata luxuria); i o govōru, sa i bez verborum, *obilje*, *bujnost riječi*, u dobru sm., *uzvišenost*, *patos izražavanja*, *uzvišena vrsta govora*: a u zlu sm. *nadutost*, *gizda u izrazu*, *hvastavost*, composita in magnificentiam oratio, Ter. 2) *plemenitost u mišljenju i djelovanju*, *veledušnost*.

magnīficeo, i. [magnificus] *vele štovati*, *mnogo cijeniti* alqm, Plaut. Ter.

magnīficus, adj. s komp. (-centior) i sup. (-centissimus) [magnūs-facio] 1) *veličanstven*; *veleljepan*, *sjajan*, *krasan*, *gizdavo*, i *prijatelj veleljepiju*, *raskošan*, villa; apparatus; funus; belli spolia; in suppliciis deorum (opp. parci); civitas; imperium; i o govōru u dobru sm.: *uzvišen*, *patetičan*, genus dicendi, a u zlu sm., i o govorniku: *nadut*, *hvastav*, *bljutav*, verba, Ter., alia m. pro se et illis dolentia, Sall., edicta in populum pro Vespasiano. Tac., supst. **magnifica** ōrum, n. *nadut*, *hvastav* govor: miles, Plaut.; adhortator; *sjajan* *djelima*, vir factis m.; aedilitas. 2) o mišljenju i značaju: *plemenit*, *veledušan*, *uzvišen*, *divan*, animo excelso magnificoque; nihil altum, nihil m. ac divinum suspicere; factum; res gestae; decretum; promissa.

magnīlōquentia, ae, f. [magniloquus] 1) *kao pohvala*: *uzvišen jezik*, *izraz riječi*, *uzvišenost*, Homeri; hexametrorum. 2) (rijetko) *kao ukor*: *hvastavost*, *hvalisanje*, alcjs, Liv.

† **magnīlōquus**, adj. [magnus-loquor] *hvastav*, *hvalisav*.

magnītūdo, īnis, f. [magnus] 1) *veličina*, *velikoća*, *jakost* (o prostoru, broju, sili), *sila*, mundi corporum, silvae; voluminis; magnitudines regionum; (Nep.) copiarum; pecuniae; aeris alieni; quaestus, frigoris; venti; fluminis, *velika voda*; aquarum; magnitudine, *kvantitativno* (sr. genus). 2) o apstraktnim predmetima: *veličina*; *znamenitost*, *važnost*, rei, periculi, beneficii, doloris, amoris, odii; rerum gestarum; m. animi, ingenii, consilii; rei publicae.

magnōpēre, adv. [mj. magno opere, kao što se često i piše], s velikim trudom, s naporom, u sup. **maximopere** ili **maximo opere**, *veoma*, *vrlo*, *jako*, *silno*, *osobito* (ponajv. uz glagole), m. perturbari, delectare; pertinere ad etc.; m. jucundus. Napose a) s negacijom i u negativnim pitanjima = *znatno*, *upravo*, *baš*, *bitno*, *osobito*, non m. *ne baš jako*; non m. laboro, quorsum etc.; ut mihi dicendum nihil m. videatur; nulla m. expectatio est, ne

baš osobito izgledavanje; adjektivno, jedn. *Liv.* 3, 28, 3. nulla m. clade accepta, bez znatna gubitka; quid m. potuit Cleomenes facere? b) *silno, krepko*, velle, desiderare; nihil mirari; evocare alqm; suadere, rogare i *sluč.*; edictum mihi est m., ut etc.

1. **magnus**, adj. s. *konp. mājor i sup. maximus* (maxim.) 1) *velik*, a) *po prostoru* = *opsežan uopće*; sr. ingens, amplius, grandis; *prostran, visok, dugačak, dug*, domus; mons; oppidum; acervus; barba; literae maximae; (*Hor.*) navis, sepulcra, calceus pede major, *prostranija, odviše velika*; pennae maiores nido, *preko gnijezda vireći*, sedilibusque magnus (*visok i širok*) in primis sedet, mare, *veliko, bučno*; m. aquae, *velika voda, visina vode*. b) *o broju, množini: velik, mnogi, znatan, mnogobrojan, silan*, numerus; pecunia (sr. pecunia); m. copiae (ne multae); multitudo peditatus; equitatus; * in magno populo, u *velegradskoj svjetini*; turba clientium; magnae legiones, (*čim se ne kaže, kakove su te legije, već se samo pojam potkrepiljuje*), *Hor. sat.* 1, 6, 4. *Sall. Cat.* 53, 3; magna impedimenta; m. divitiae; copia frumenti; maximum pondus auri; magno cum comitatu; major pars, *većina*; magnam, maximam partem, magna, maxima parte, *većinom, većim dijelom*; magni interest. 2) *tp.* a) *o vremenu: dug, velik*, annus, *velika*; * annus, *duga*; * menses; (*Just.*) magno tempore, *za dugo vremena*, magno post tempore. b) *o dobi, vijeku*, cum esset magno natu, *vremešan*, (sr. 2. natus); magno natu principes; filius maximo natu, *najstariji*; major, maximus *sa i u savezu bez natu, stariji, najstariji*; major natu; maximus natu e filiis; * major, * maximus aevo; * quae maxima natu; liberi majores jam quindecim annos nati; (*Ter.*) annos natus est sedecim, non major; † major (*predašnja, starija*) patria = *pradomovina, grad-matica, metropola*; bez quam, annos natus major quadraginta, *također non major quinquaginta annis*; major sexaginta annis natus; biennio quam nos fortasse major; frater major (*Ter.*), ex duobus filiis major; Sulpicio major (filia), minor Licinio nupta erat; (*Plaut.*) major, minor herus v. herus; * major Neronum, * maxime (*drugi: Maxime*) Lolli; * sororum maxima; * maxima virgo (*vestalka*); (*Liv.*) Gelo maximus stirpis; *supst.* majores natu, *dobniji ljudi, starci*, i (*Hor.*) samo majores; *odt. o vijeku, majores predi, pradjedovi, stari, redovito predašnici otaca, djeđova i njihovih rodaka* (sr. patres), multi nostrā, plures patrum memoriā atque etiam majorum exstiterunt; *kadšto i o jednom predašniku*. o) *o svakovremnim prilikama, velik*

= *ugledan, znamenit, znatan, važan i sluč.*, magni i maximi ludi, *velike, najstarije igre u Rimu*; res m.; fortuna; in magno officio et necessario; casus m.; *velik = osobit slučaj*, *Caes. b. G.* 6, 30, 2, b. c. 3, 14, 3; bellum magnum atque difficile; dimicatio; m. mercatura; m. et ampla negotia; majores res appetere; m. testimonium *často, ili jasno svjedočanstvo*; maximum judicium; m. causa, m. opus et arduum; quod eo majus (*teže*) est illi; magnum quoddam est onus atque munus; magna prece, *s vrućom molbom*; m. suspitiones; maxima rei publicae tempora, *vrtlo velika opasnost . . .*; rei publicae m. aliquod tempus; m. locus, *znamenit dio filozofjske nauke*; m. ratio, *važan povod, razlozi*, m. vetustas, *vrtlo star odnošaj*; m. consuetudo, *tačno, usrdno općenje, drugovanje*; magnum est, *mnogo je, važno je*; nos magnum fecissemus, si etc., magnum te fecisse arbitrabere, *Cio. or.* 30, 105.; *Verr.* 2, 3, 42.; at magnum (*nešto vrtlo za službu*) fecit, quod etc., *Hor. sat.* 1, 10, 20.; quod majus est (*parentetično*), *što će više reći; supst.* magna curant dii; majora (*više*) concupiscere; multo majora et meliora fecit; (*Quint.*) majoribus acceptior; illa maxima atque amplissima; ornatus muliebris pretii majoris; (*Ter.*) hominem maximi pretii esse, *veoma mnogo vrijedan*; (*Phaedr.*) operibus pretium majus invenire; magna munera et majora promissa; (*Hor.*) cultus major censu; o *genitivu magni, maximi, abl.* magno, maximo etc. *za oznaku cijene v. lat. sintaksu.* d) *o intenzivnoj veličini ili jakosti: velik, jak = silan, žestok, zreo*, vox, zreo, *gronak glas*; † audita major humanā vox; clamor; imber; ventus; * stridor; † major sonus, *glasniji*; (*Plaut.*) magnum clamare, exclamare, *na vas glas*; ubi mare magnum esse (*rasti*) et saevire ventis coepit, *Sall. Jug.* 78, 3., velut minuta magno deprensa navis in mari, vesaniēte vento, *Cat.* 25, 12.; m. dolor, *ljuta*; gaudium; (*Ter.*) voluptas; spes; majore studio; m. gratia, auctoritas; virtus; periculum; infamia; (*Hor.*) vitium, peccatum, labor; magni fletus questusque; † m. corpora; magno, majore animo, *hrabro, srčano*; cupidus imperii, magni magni animi; magno sit animo; * corpore major spiritus (*hrabrost, srčanost*) et incessus; o *govoru*, * os magna (*uzvišene stvari*) sonaturum; u *zlu sm.*, *velik = jak, pretjeran, nadut, bahat, hvalisav*, verba m., quae rei augendae causā conquiuntur; magnis sermonibus res secundas celebrare; m. minae; m. (*stroge*) illa consulum imperia; * lingua; * magna, * maxima verba; * dixerat aliquid magnum; * magna, * omnia m. loqui; *napose in majus, u odveć veliko = pretjerano*

prekoredno, extollere (*pretjerivati*), celebrare, accipere, ferri, nuntiar, (*Ter.*) credi, ex longinquo audiri, (*Just.*) augere; o *čeljadi*: *nadut, ohol, bahat, gizdav*, m. me faciam, *hvastati se, bahati se*, *Com.*; m. atque humiles sumus, *Ter.* e) *velik* = *moćan, silan, ugledan, odličan, bogat*, potentior et major; civitas m. atque opulenta; propter summam nobilitatem et singularem potentiam m. erat; homo per se m.; Caesar beneficiis atque munificentia magnus habebatur; m. cognatio; maximam hanc rem (*državu*) fecerunt; Juppiter optimus maximus; * Juppiter; * manus Jovis; * adjutor; praetor maximus, u *najstarije doba* = dictator; * sacerdos, *časna*; * major invidia (*nadviđavajući zavist*); * major reprehensus, * m. pueri magnis e centurionibus orti; * pater; * equus; * *supst.* aut magno aut parvo; cum magnis vixisse; majorum famae = *gladovanje, težnje za većim*; majora tentare; majores, *odličnici*; *velik umom, zaslugama*, homo m., m. et clarus; vir m. in hoc bello Themistocles fuit; major in pace; Alexander Magnus, m. Alexander; m. in dicendo esse; m. nebulo, *Ter.*; m. fur. f) o *čudi, mišljenju, velik* = *veledušan, plemenit, jak*, animus; animo m. fortique esse; m. et praeclarus vir.

2. Magnus v. Pompejus.

Mago, ōnis, m. [*Máγw*] 1) *Magon, brat Hani-balov*. 2) *sin Hamilkara starijega, Just.*

Magontiŕeum bolje **Mog.**, i, n. grad u Germaniji, s. *Moguć, Tac. Eutr.*

mágúđárís, is, f. [*magúđaris*] *sjeme i stabljika biljke, laserpitium, Plaut.*

mágus, i, m. [*máγos*] *persijski svećenik, mudrac*; * *vrāč, mag.*

Māja, ae, f. *Maja, kći Atlantova, mati Merkurijeva, jedna Plejada.*

mājālls, is, m. *uštrojen vepar, bránac kao psovka, jedn. Cic. in Pis. 9, 19.*

mājestas, ātis, f. [*od majus*] *uzvišenost, visost, dostojanstvo, svetost, veličanstvo*, m. deorum, iudicium, senatus, populi Romani, consulis, patria (*sveta očinska vlast*); minuere majestatem populi Romani; *isto tako deminutio majestatis*; lex majestatis, *zakon o pòdvijeđenoj m., o uvredi veličanstva*; crimen majestatis, † poenae majestatis; condemnari majestatis, de m.; m. regia; (*Hor.*) tua (*o Augustu*), (*Phaedr.*) ducis, *carevo*; tp. *ugled, dostojanstvo, loci, matronarum*; quanta in oratione.

mājor v. magnus.

Mājus, adj. *majski, mensis, mjesec maj (svibanj)*; Kalendae, Nonae, Idus; * *samo Majus, maj.*

mājusculus, adj. [*dem. od major*] a) *pòvedī, ovelik, cura*. b) (*Ter.*) *nešto stariji sa šijed.* quam.

mālū, ae, f. [*od * maxla, što se vidi iz maxilla*] 1) *žvālo; čeljust, vilica*, * ut meos malis miser mandarem natos; * malis absumere mensas; i u životinjā *čeljust, Verg. Hor.*; malis alienis ridere v. alienus 3) b) 2) (*pretk. i kasno pjesn.*) u pl. *lice, obraz*, * decentes; * malis audacibus; † permulcere malas; *šaljivo feri malam (zaušnica) tu illis, Plaut.*

† **Mālŕea**, ae, f. *Malaka, grad u Španjolskoj s. Malaga.*

mālŕeŕa, ae, f. [*malantū*] *bezvjetarje, tišina na moru.*

mālŕeŕisso, i. [*malantŕis*] *mekšati, lagoditi, krotiti, Plaut.*

mālŕeus, adj. [*malakŕos*] (*Plaut.*) 1) *mek, pallium od. podatan, gibak, vitak, ai saltandum.* 2) *tp. mekoputan, pun.*

māle, adv. s komp. *pėjus i sup. pessime* [*malus*] 1) *o svojstvu* = *zlo, zločesto, naopako, nesretno, nezgodno, nepovoljno*, m. olere, *smrdjeti*; m. vestitus; *pejus (gore)* pessime mihi erat, *Plaut. Ov.*; animo m. est, *mrzi me, mrsko mi je, Ter.*; m. sit Antonio! *kad se zlo komu želi*; male mi (= mihi) sit, si etc.; o factum m. de Alexione! *gorka ti udesa zbog itd.*; *pejus* victoribus Sequanis quam Aequis victis accidisse, *gore im se dogodilo, gore su prošli*; agmen adversariorum m. habere (*dosadivati, napastovati*) et carpere; supplicis m. haberi, *obrvata ga, stradati*; m. audire v. audio 5); *alcul* m. facere, *nanijeti, činiti komu zlo, nepravdu*; m. velle *alcul* v. 2. volo 1) b); m. loqui v. loquor 1); *alqm* m. accipere (*primiti, dočekati*), verbis, *osorno, oštro progovoriti komu*; m. *pejus* consulere *alcul*, (*Ter.*) pessime consulere in *alqm*; m. mereri de alqo v. mereo; pessime agitur cum alqo, *vrlo je zlo po koga, u zloj je koži*; male rem, negotium gerere v. gero; male pugnare, *nesretno*; suos labores et apparatus m. cecidisse; (*Ter.*) quae res m. tibi vertat; * m. vivere; † m. (*teško*) mori; † m. vagari, u *pogibao lutati*; * m. custodita poma, *uzalud*; * ter m. sublato ense; m. emere, *skupo, vendere, cijene, jevtino*; *napose a) * na nezgodnu mjestu, u nevrjeme*, m. sedulus; m. salsus, u *zao čas*; m. feriat Trojs. b) o *čuvstvu i mišljenju*; *zlo, lupeški*, agere; cogitare, m. cogitare de alqo, *Cael. u Cic. ep.*; m. existimare (*Nep.*), † opinari de alqo; pessime sentire de re public. 2) o *mjeri i stupnju*, a) *jako, žestoko, veoma, vrlo, (Plaut.) metuere*; odisse; *pejus* odisse quam etc.; (*Hor.*) vitare cane *pejus* et angue; *alqm* m. mulcare v. mulco. b) * *odviše, (Hor.) m. latus, parvus*; *ne kako valja, ne pravo, ne oso-*

bito, slabo, malo, ne, m. haerere, sustinere arma; scuta m. tegebant Gallos; m. densatus agger, duae m. plenae legiunculae; m. sanus, nerazborit; * digitus m. pertinax; * † m. fidus; * m. gratus.

Mālēa ili **Mālēa**, ae, f. [*Μαλέα, Μάλεια*] *Malea*, rt u Lakoniji.

mālē-dicax, ācis, adj. zlorek, psovač, podrugljiv, *Plaut.*

mālēdlee, adv. [maledicus] psujući, grdeći.

mālēdicens, adj. [supr. partic.] s komp. i (klas.) sup., grdeći, psujući, klevetan, podrugljiv, *Plaut.*; sr. maledicus.

mālē-dico, etc. 3. *huliti, grđiti, ružiti*, alcuī, alcuī turpissime; apsl.; pas. impers. qui nobis maledictum velit, *Ter.*

mālē-dictio, ōnis, f. psovanje, grđenje, opadanje, *Cic. p. Cael. 3, 6.*

mālē-dictio, 1. [inlenz. od maledico] pošteno, žestoko psovati, grđiti, alcuī, jedn. *Plaut. Trin. 1, 2, 62.*

mālē-dictum, i, n. psovka, pogrda i proklinjanje, kletva, maledicta in alqm dicere, conferre, conjicere; probris omnibus maledictisque vexare alqm; arripere m. ex trivio; maledictum est, si vere objicitur, vehementis accusatoris; jurgia, maledicta, contumeliae.

mālē-dieus, adj. s komp. centior, sup. — centissimus, grdeći, opadajući, klevetan, conviciator; civitas; (*Nep.*) supst. maledicus, opadač, klevetnik.

mālē-facio, etc. 3. *zlo tvoriti, činiti*, *Plaut.* alcuī rei, *Ter.*

mālēfactor, ōris, m. [malefacio] zlotvor, zločinac, jedn. *Plaut. Bacch. 3, 2, 1.*

mālē-factum, i, n. zločin, rdavo ili opako djelo, beneficia male locata malefacta arbitror.

mālēficee, adv. [maleficus] zlo čineći, štetno, jedn. *Plaut. Pseud. 4, 7, 113.*

mālēficiūm, ii, n. [male-facio] 1) nedjelo, grjechota, opadžina, zločin, committere, admittere m. 2) napose a) nanesena šteta, nasilje, zulum i slič. (opp. beneficium), prohibere alqm ab injuria et m.; sine ullo maleficio per provinciam iter facere; malefici causā, u zloj nakani. b) † pl. čarolije, čini.

mālēficius, adj. s komp. -centior, i sup. -centissimus [male-facio] zlotvoran, bezbožan, klēt, mores, *Plaut.*; homo; † supst. maleficentissimi, najgori zločinci; neprijatan, zavidan, štetan, naturam maleficam nactus est in corpore fingendo, jedn. *Nep. Ages. 8, 1.*

* **mālē-suādus**, adj. [male-suadeo] na zlo savjetujući, na zlo nagovarajući, zavadljiv, varav.

Mālēventum, i, n. bolje *Malventum* od grčkoga acc. *Μαλέρτα* „Jabukovac“. Po pučkom shva-

tanju „zlodošlica“, zato se promijenilo *svladavši Pira 275. u Beneventum* = „Dobrodošlica“.

mālē-vōlens tis, adj. (pretkl. sa sup. (*Cic.*) [male-volo] zlohotan, zlorad, zavidan = malevolus.

mālēvōlentia, ae, f. zlohotočnost, zloradost, nenavist, zavist i sl. (sr. malignitas), m. est voluptas ex malo alterius sine emolumento suo; m. laetans malo alieno; m. et livor; m. et invidia; m. et obtrectatio; (*Brut. u Cic. ep.*) hominum in me.

mālēvōlus (maliv.), adj. = malevolens, v. malevolentia; supst. mālēvōll, ōrum, m. zavidnici.

Mālīaeus sinus [κόλπος Μαλιαιός] morski zaliv na jugoistoku Tesalije, s. zaliv zeitunski. Odt. **Mālīensis**, i * **Mālīus**, adj. malijski.

Mālīes, ēon, m. [*Μαλιεύς, Μηλιεύς*] *Maliyani*, stanovnici oko zaliva malijskoga, *Curt.*

mālīfēr, fēra, fērum; adj. [mālum-fero] jabukorodan, jedn. *Verg. Aen. 7, 740.*

mālīgne, adv. [malignus] 1) zlohотно, zlorado, zavidno, loqui; † malignius sermonem habere. 2) škrt, skup, oskudno, dividere; (*Hor.*) laudare; * non mihi fuit tam m. nijesam bio tako itd.

mālīgnitas, ātis, f. [malignus] nenavidno srce, nenavidnost, zavist, (sr. malevolentia), *Liv. Curt.*; napose: škrtost, skupost, m. conferendi ex privato; m. praedae partitae, kod diobe plijena; malignitatis (škrti diobe) auctores, *Liv.*

mālīgnus, adj. s † komp. i † sup. pakostan. zloban, zlohotan, zavidan, * vulgus; † sermo; * oculis malignis spectare; također * štetan, poguban, leges, studia; napose 1) škrt, tvrd, skup, caupones, (*Hor.*); prenes. a) škrt, neplodan, † terra malignior; * collis. b) * štedljiv, slab, oskudan, uzak, lux; aditus; fama. 2) hladan u vladanju, *Ter.*

mālītīa, ae, f. [malus] zloba, pakost, nevaljalstvo; napose: zasjedno, lopovsko postupanje, naročito u pravnim poslovima; m., non virtus; m. est versuta ac fallax nocendi ratio; fraus et m. blaže, vragolija; kadšto pl.

mālītīōse, adv. s komp. [malitiosus] lukavo, himbeno, podmuklo, zlobno, lupeški.

Mālīus v. **Maliacus**.

mālītīōsus, adj. [malitia] lukav, zloban, podmukao, pakostan, lupeški, zasjedan, homo; juris interpretatio; silva, šuma u *Sabinskoj*, u *Dionisiji* ὄλη κακοῦργος.

mālēōlus, i, m. [dem. od malleus] upr. čekić, maljić, odt. 1) mladica, osb. od trsa, koja se

odreže, da se postavi, *pr poljak, ključica*. 2) vrsta strjelice, gorivim stvarima omotana, koje su odapinjali na podsjednut grad, da ga zapale.

malleus, i, m. *malj, čekić*; * † *bat, kijača*, (kojom su ubijali životinje za žrtvu.)

Malli, ōrum, m. *indijsko pleme, Curt.*

Mallius, *Malijs*, ime plemenu rimskom.

mālo, mālui, malle [magis- volo *mj. māvōlo*, kao što se u *Plaut. nalazi*] 1) voljeti, s. inf. s. nom. i acc. o. inf.; također s dvostrukim acc. bez esse, vitrici te similem quam avunculi maluisti; utrum malles te semel ut Laelium consullem; (rijetko) s konj. mallem — cognoscere; kadšto s pleonastičnim potius, Uticae potius quam Romae esse m.; * *mj. quam s abl.*, nullos his m. ludos spectasse; haud paulo hunc animum malim; (*Cael. u Cic. ep.*) bonos mallet, voljeti za prijatelje; * omnia, * quod mallem. 2) m. alcu, voljeti komu, skloniji biti, illi omnia malo quam mihi; in hac re m. universae Asiae et negotiatoribus.

mālōbathron, i, n. [*μαλὸβαθρον*] *malobatron*, dragocjeno ulje, pripravljeno od indijske rasline, malobathron zvane, (*divlja korica*), *Hor.*

1. **malum**, v. 2. **malus**.

2. **mālum**, i, n. [*μαλόν*, dor. *μαλόν*] *jabuka*; * aurea, *tuđe*; m. discordiae, predmet zadjevici, *Just.* 12, 15, 11.; *poslov. v. ovum*.

1. A) **mālus**, i, m. 1) *jarbol, katarka*. 2) *drvo u cirku, o koje se vezalo rđazapeto platno*. 3) *turrium mali*, osovijene grede na uglovima tornjeva. B) **mālus**, i, f. [*μαλίας*] *jabuka (drvo)*, *Verg.*

2. **mālus**, adj. s. komp. *pějor*, i sup. *pessimus*, *zao, zločest*, u fizičnom, duševnom i moralnom smislu odt. a) *nevàljao, nesposoban, neprikladan, loš, slab, ružan*, mali verus; mala loquendi consuetudo; merk, *Plaut.*; * vinum; aper; m. pošta; (*Phaedr.*) sutor; juxta boni malique, strenui et imbelles inulti obtruncari; (*Plaut.*) ancilla formā malā, haud m. est mulier; (*Ter.*) mancipium; (*Hor.*) ne crure malo, ne sit pede turpi; u priioci, ex pulcherrima (res publica) pessima facta est; † faciem in pejus effingere, *izopačiti, izvnuti*. b) *zao, hud, loš, bijedan, jadan, nesretan, pogibeljan, štetan, škodljiv, poguban, nepovoljan*, m. valetudo corporis, quasi m. valetudo animi; * esse m. mente, *zveknut, šenut biti*; accidit pejus; m. aetas (*Plaut.*), *teška starost*, * m. culices, *nepovoljni, dosadni komarci*; * tempestas; * tempestas mellior, via pejor; * scabies; * virus, *ljat*, * cicuta, * gramina, * herbae, * dapes; ite in malas (*nezdrave*) oras; * falx; * furis manus;

* m. carmina, *pogrdne pjesme*; verba, *Plaut. Cat.*; * querimonia, *gadnje*; * lingua, *urokljiv*; m. nuntius, *crn glas*; * rumor; habere m. opinionem de aliquo; m. fama, ambitio, libido; * pudor, u *nevrijeme*; m. pugna, exitus, eventus; mala res (*položaj*), spes multo asperior; (*Ter.*) res pejore loco non potis est esse; versa et mutata in pejorem partem sunt omnia; * in pejus ruere, *pokvariti se, okrenuti se na gore*; rapere in pejorem partem, *zlo tumačiti, Ter.*; * adv. malum *mj. male*; m. auspicium; * avis, * ales, * mala avi, u *zao čas. o) zao = opak, nepravedan, zlohotan, zloban, nečudo-redan, pohvaren, lupeški*, ingenium m. pravumque; m. mores; m. consuetudo; m. exemplum; facinora, artes, † conscientia; m. cives *politično zli*; *demagoški*; supst. mali, *zli ljudi, napose: demagozi*; i *lupež, lopov, hulja*, m. aut fur; kadšto * *blaže: šaljiv, vragolast, pust, nestašan*, mala; puellae pessimae; (*Hor.*) pejores, *neznatniji, prostiji predi*, pejoribus ortus; (*Hor.*) pessime, u *nagovodu*. Odt. kao supst. **mālum**, i, n. 1) *zlo, nesreća, nevolja, bijeda, mana tjelesna, i slič.* m. inopinatum; malo tuo, na *tvou štetu*; malo rei publicae; † nostris malis discere, *sa svojom štetom*; pessimo publico, na *najveću nesreću po državu*; m. publicum; hoc ei malo fuit; mala corporis; bona aut m.; m. extremum (*o ratu*); mala civilia; nihil mali accidisse Scipioni; (*Hor.*) dum mea delectent m. (*umjetnički nedostaci*) me; *napose: šteta komu nanesena, kazan, naročito udarci, uvreda, psovke*, coercere exercitum pudore magis quam malo; malum habere; malo esse alcu; malo coactus; fateri non potest sine m. (*Ter.*), *bēz batina*; mala ingerere alcu; malum erit iis, malum habebunt, nisi etc., malum militibus meis, nisi quieverint; i o *zlu, koje prijeti = pogibao*, quo malo perterriti subito, *Caes. b. a. 2, 11, 1.* (subito *zgodnije se spaja sa perterriti*); † quod m. dux equi velocitate evitavit. 2) * *nedjelo, opačina, grijeh* irritamenta malorum; fama veterum m. 3) *kao usklik srditosti ili uzrujanosti: do bijesa! do vraga; vraga! za boga!* quae, malum, est ista tanta audacia? quae, m., ratio est expertis alia experiri?

malva, ae, f. *sljez, sljezovača, za čišćenje zatvorena tijela*.

Mamercinus, i, m. *Mamercin*, pridjev rimski, *Liv.* 1, 7.

Mamercus, i, m. 1) *Mamerik*, pridjev rimski. 2) *jedan vojvoda italski*.

Mamertini, ōrum, m. [*od Mamers, u Oščana (Osci) i Sabinjana = Mars*] *stanovnici grada*

Messane na Siciliji, koji su se nazivali sinovima Martovim radi svojih junčkih djela; adj. -tinus, civitas = Messana.

māmilla, ae, f. [dem. od mamma] riječ od mila, srdasce! Plaut. Ps. 1, 2, 47.

mamma, ae, f. sisa, dōjka, osb. u žene, dare puero mammam, dojiti, zadajati, Plaut.; viris ad ornatum datae sunt mammae atque barba.

Mammaea, ae, f. Mamea, mati Cesara Aleksandra Severa, Aurel. Vict.

mammeātus, adj. [mamma] sisat, jedn. Plaut. Poen. 1, 2, 181.

Māmūrius, i, m. Veturius, Mamurije, koji je načinio ancilia (v. ancile), Ov. Prop..

Māmūrā, ae, m. Mamura, ime jednoj obitelji u Formiju, iz koje se jedan visoko popeo za Cezara. Ovaj ga učini prefektom fabrorum u Galiji, odakle se tako obogaćen vratio, da je prvi svoju kuću mramorom obložio; odt. se zove šaljivo grad Formiae s obzirom na njega urbs Mamurrarum, Hor.

manceps, cīpis, m. [manus-capio] kúpac, (koji od države putem ličbe preuzima državna dobra, dobra proskribovanih) zakupnik javnih dāda, neimar, poduzetnik građevinā itd., manceps fit Chrysogonus; nullius rei neque praes neque m. factus est; m. a civitatibus pro frumento pecuniam exeherunt; negotiatoribus comis, mancipibus liberalis — eram visus; si res abiret ab eo m., quem ipse apposuisset, sibi nullam praedam fore; (Tac.) plurima per Italiam itinera fraude mancipum et injuria magistratum interrupta et impervia suscepit; napose + najamnik, zakupnik; (Plaut.) posrednik (kod poduzeća), jamac, ego mancipem te nil moror nec leonem alium quemquam.

Manceinus, Mancin, ime obiteljsko u plemenu gens Hostilia; C. Hostilius predan bi Numancijanima kao konzul, jer je s njima nestavan mir sklopio.

manēcipium (mancūp.), ii, n. (gen. obično mancipi, osb. u svezi res mancipi) 1) t. t. formalno stjecanje vlasništva, kúpnja u vlasništvo (mancipatio) pred petoricom svjedoka, kojom je prilikom kúpac udario komadom mjedi ili kovanim novcem o tezulju, što ju je takozvani libripens držao. I formalnom (pravilnom) kúpnjom stečeno potpuno pravo vlasništva, istim pravom spojeni posjed i neograničena vlast nad licem kojim (ženom, djetetom, robom) ili nad stvarju, lex mancipii, kupovni ugovor; jus mancipii; dare, accipere aliquid mancipio, dati, primiti što kao formalno (pravilno) vlasništvo t. j. prodati, kúpiti; res mancipi, predmet, što ga tko posjeduje po pravu rimskom jedino valjanim

pravom vlasništva, sui, m. esse, svojim gospodarom biti, Brut. u Cic. ep., est m. illius, Cur. u Cic. ep. 2) rob, koga je tko formalno (pravilno) kupio, kupljeni rob, i robinja takva (kao posjed i roba, koja se može kúpiti; sr. servus, famulus), in vendendo m.; ad prendendum m. (o Virginiji); mancipia atque impedimenta relinquere; * prenes., se fore m. tempus in omne et tuum.

mancīpo, starolat. mancūpo, i. [manceps] (Cic. upotrebljava emancipo) t. t. predati što komu kao formalno (pravilno) posve valjano vlasništvo, dati komu što kao svojinu (v. mancipium), prodati, alienos, Plaut.; m. servos auctori publico, Tac. * quaedam mancipat usus; prenes., luxu et saginae mancipatus emptusque, Tac.

mancus, adj. 1) o čovjeku, uopće kljast, kljakav, manci (bōgālji) et debiles; m. et omnibus membris captus ac debilis; i (Hor.) nemocan, slab, in quem m. ruit semper fortuna, talibus officiis me m. 2) tp. o stvarma: lo-man, nepotpun, krnj, virtus; m. ac debilis; praetura; cognitio naturae m. quodammodo atque inchoata.

mandātu, m. abl. sing. po nalogu, po zapovijedi; m. meo, Caesaris.

mandātum, i, n. [partic. od i. mando] nalog, naruka, mandata alcjs; alcui mandatum dare, alcui mandata ad alqm, alcui mandata, ut; † mandata Neronis de nece sua ad procuratores clam missa; † mandata interficiendi Pisonis centurioni dare; dabit mandata (zapovijesti) reverti; literas mandataque, pismeni i usmeni nalozi; alqd in mandatis dare, kao naloge, quae legatis in mandatis dederat, Caes. b. G. 1, 43, 9. [sr. in D 3) a)]; mandatum, mandata accipere, habere ab alquo, ad alqm deferre, alcui referre, donijeti, javiti, obznaniti; scripta m. ad alqm remittere; mandata exsequi, persequi, conficere, efficere, perficere, (Plaut. Curt.) facere, (Nep.) edere; * m. negligere; * fallere, * frangere, zlo obaviti, izvesti; mandato meo, po mojem nal., na moju zapovijed: napose a) † zapovijed careva, carev nalog. b) kao jur. t. t. ugovor, kojim se tko veže, da će besplatno obaviti tuđe poslove: punomoćni ugovor; stvar, za koju se tko obvezuje, da će je obaviti; narudžba, zove se res mandata, onaj koji naručuje: naručitelj, zove se u Cic. qui mandat (a u rimskom juridič. jeziku mandans ili mandator), onaj komu se naručuje naručnik, u Cic. is, cui mandatur ili qui mandatum recipit (a u juridič. jeziku mandatarus). Mandatum pripada po razdiobi rimskoj među takozvane privoljne ugovore (Consensualcontracte), t. j. za sklapanje tih dovoljan

je bio sam prost dogovor, sam consensus, privola, a mandatar bio je vezan mandantu svakom štetu naknaditi, koju mu je nanio bilo hotimice, bilo s nemara, ako su ga osudili radi zlo obavljena mandata (judicium mandati); in privatis rebus si quis rem mandata non modo malitiosius gessisset (*juridičkim izrazom*: dolo, dolo malo), verum etiam negligentius (= culpa), eum majores summum admississe dedecus existimabant. Itaque mandati constitutum est iudicium.

Mandēla, ae, f. mjestance u Sabinskoj, na Digenciji, Hor.

1. **mādo**, i. (*primaklica* manumdare, *εἰς χεῖρα τιθέναι* „u ruku dati“ s *ispalim* „m“ * manudare, od čega je postalo mandare); *naložiti*, *povjeriti* komu što, da obavi (*usmeno i pismeno*) alcu alqd, de alqa re; alcu, ut, ne; (*rjetko*) *sprostim* konj. (*bez ut*); (*kasno*) *s acc. c. inf.*; * m. fieri sibi talia Daphnis; ut non mandata sed suam rem videretur agere. 2) *predati*, *ostaviti*, *povjeriti*, *izručiti*, alcu honores, magistratum, (*Ter.*) bona fidei alcis; alqm aeternis tenebris; * seniles partes; * Polydorum furtim alendum Threicio regi; typos tibi m. (*sc. comparandos, emendos*); Rhodiaca vasa (*sc. emenda*), *naručiti*; * mala mandata, *nezgodno*, što *pjesnik* komu u usta stavlja; * hordea sulcis = *sijati*, * arenae semina; * corpus humo, *sahraniti*, *pokopati*; m. se, vitam fugae, *dati se*, *udariti u bijeg*; alqd memoriae, menti, *usaditi*, *metnuti u pamet*, na čuvanje *povjeriti*; alqd literis, *zapisati*, *zabilježiti*; scriptis, versibus, historiae; alqd monumentis annalium; * verba libellis; m. fruges vetustati = *dugo čuvati*; i * *† poručiti*. *javiti*, m. in urbem etc. 3) kao *jurist. t. l.*, v. mandatum b).

2. **mādo**, di, sum, 3. 1) *žvatati*, cibum omnia minima mansa (*sasvim drobno sàžvātāno*) ut nutrices infantibus pueris in os inserere; * frena; * aurum sub dentibus, *zlatne žvale gristi*; * humum, (*u ratu*) *ranjen pasti na zemlju*. 2) *žvaćući jesti*, *pōjesti*, lora (*od glada*), Liv.; * membra; * pecus, *raskomadati*, *ràzdrijeti*.

Mandūbil, ōrum, m. Mandubljani, pleme u Galiji, s glavnim gradom Alezijom, danas Alise.

mandūco, i. [2. mando] (*pretkl. i kasno*) — 2. mando 2).

mandūcus, i, m. [2. mando] *ždéro*, *izješa*, komična figura, Plaut.

Mandūria, ae, f. Mandurija, grad u Kalabriji, među Tarentom i Otrantom.

mānē, i) supst. indecl. n. (*u abl. sing. i mani*) *jutro*, multo m., *za rana* (*jutra*); *† a m.* usque ad vesperam; *† a m. diei* * m. erat; * ad

ipsum m. 2) *adv. ujutro*, bene m. *rano ujutro*; hodie m., *jutros*, cras m., *postero die m. s jutra*, *ujutro*, plane m., *posve za rana*.

mānēo, nsi, nsum, 2. 1) *intrans. a) o st a t i*, *ostajati* domi; hic manebimus optime; in loco, *na određenom mjestu*; totam hiemem ad exercitum (*kao vojvoda*); manebitur, *ostat će se*; quare nec sine periculo maneat etc.; (*Ter.*) mansum oportuit, *trebalo je, da je ostao*. *Napose često* = *nočiti*, *prenočiti*, apud alqm; * venator sub Jove frigido; * in Murrarum urbe; * *sa samim abl.*: oppidulo. b) *opstajati*, *trajati*, *pōtrajati*, *uzdržati se*, in vita nihil suo statu; indutiae; monumenta m. usque ad nostram aetatem; m. his (*za njih*) bellum, ingenia senibus; parietes, quorum ornatus tot saecula manserat; cujus laudis memoria ut maneret; * in longum aevum manserunt hodieque m. vestigia ruris; *napose* (*Tac.*) mansurus, *adj. pulcherrimae effigies et mansurae*, sepulcrum modicum et m., m. in animo cujusquam beneficium, nova jura ostentui magis quam m.; *tp. a) posto-jan biti u . . . , āstrajati u . . .*, in amicitia, in pactione, in fide (*vjeran*), in ea condicione, in officio, in voluntate; in eo; * promissis, * dictis (*sr. sto*); * intra fortunam suam; i *apst.* maneat, *budi tako*, hoc, illud, s *acc. c. inf. β) čekati*, *sudeno biti*, cujus fatum tibi sicut C. Curioni manet; * praemia manent, 2) *trans. čekati što ili na . . . , iščekivati*, mane, Plaut., *Ter.*; alqm; hostium adventum; *tp. na što kao na usud čekati*, *deka koga što*, *prijeti komu što*, indigna quae m. victos, Liv.; * te triste supplicium; * qui maneant Itala de gente nepotes *sc. te, kojim se unucima možeš nadati*; terrā graviora m. *sc. te*; * plausor aulaea manens, *koji deka, dok se zastor digne* (= *spusti, po našem kazalištu*).

* **mānis**, e, *starolat.* mānus, 3. *dobar*; Bonum antiqui dicebant mānum, Varro. *Od toga osamljen pl.*:

* **mānes**, ium, m. 1) *duše pokojnikā*, mani „dobri“ (*er. lares, larvae, lemures*), dii m., expiare m. mortuorum; * quisque suos patimur m., *svaki nas mora u podzemnom svijetu podnijeti muke, da dušu očisti*; i * *duša jednoga pokojnika*, Anchisae. 2) *mrtvac*, *truplo*, omnium m. *nudati*, Liv.; * accipiet m. parvula testa meos. 3) * *podzemni svijet*, i *podzemna strašila*, *podzemne vlasti*; kao *apozicija stoji manes u Hor. od I. 4, 16*, nox fabulaeque manes.

māngo, ōnis, m. *trgovac robijem*, māngōn, (*koji dražesti robija uzvisuje, a mane pokrija*), Hor.

mānceae, ārum, f. [manus] 1) *rukav u tunike*, što su ga nosile mjesto rukavice gospođe i

mekoputni muškarci u Rimu, a na selu seljaci zimi. 2) lisice, negve, (sr. compes, pedica) Plaut. Verg. Hor.

mānīcātus, adj. [manicae] tunica s rukavima.

mānīcūla, ae, f. [dem. od manus ili od mauculae] malene lisice, Plaut.

mānīfēstārius, adj. očevidan = manifestus, Plaut.

mānīfēste (manūf.) adj. [manifestus] očevidno, očito, jasno, komp. u Verg. Tac.

1. **mānīfēsto** (manūf.), i. [manifestus] otkriti, iznijeti na vidjelo, objaviti, * latentem; (Just.) gratam voluntatem; hoc manifestatur, očito, jasno je.

2. **mānīfēste** (manūf.) adv. = manifeste.

mānīfēstus (manūf.) adj. s komp. i sup. [od manus i ostarjeloga fendo, up. = rukom uhvaćen 1) odit, jasan, bjelodan, očevidan, peccatum; caedes; crimina; m. atque deprehensum scelus; res manifestae, m. et apertae; habere alqd pro manifesto; * fides, istina rečenoga; * penates multo m. (koji se jasno ukazuju) lumine; * quibus (diis) est manifestior ipse. 2) pregn. zatečen na čem, obličen, dokazan, očevidan, uti eos (conjuratos) maxime m. habeant; s gen., sceleris, * doloris, † ambitionis, † conjurationis; † spirans ac manifesta vitae, s očitim znakom života; † atrox et m. dissentire, s očitim proturječjem.

Mānilius, Manilije, ime plemenu rimskom; 1) Gaj M., na čij je prijedlog primio Pompej god. 66. pr. Is. vrhovno zapovjedništvo u ratu protiv Mitridata, odt. lex Manilia. 2) M. Manilius, konzul g. 149., od koga su Manilianae leges venalium vendendorum, zbirka formula, što su se upotrebljavale kod sastavljanja kupovnih ugovora.

mānīpūlāris (-plaris, Ov.), † -rius, adj. [manipulus] manipulski, m. judex sudac baka, između prostih vojnika izabran; † manipularius habitus, odijelo vojnika prostaka; supst. manipularis, m. (vojnik) prostak, baka (opp. časnici istoga manipula ili iste kohorte; sr. gregarius, legionarius) unus m.; m. mei.

mānīpūlātīm, adv. [manipulus], po manipulima, na manipule, manipul po manipul, acies m. structa; † m. alloqui, u šali Plaut.

mānīpūlus, i, (manipulus), i, m. [manus i pleo] 1) rukovijet, homul, filicium, Verg. 2) vojn. t. t., odio kohorte (v. cohors), manipul (tako nazvan po najstarijem vojnom znaku rimskom), po homulu sijena, što su ga nosili na moci, šaljivo, (Ter.) furum; * prenes. uopće: četa, Volscorum desolati.

Manlius, Manlije, ime plemenu rimskom; 1) Marcus M. Capitolinus, koji je spasio Kapitol, kad su ga htjeli Gali jurišem zauzeti, kasnije strmoglavljen s tarpejske pećine. 2) Lucius M. i sin mu, T. M., koji dobiše pridjev Imperiosus zbog strogosti; sin mu dobiše osim toga ime Torquatus, ubivši u dvoboju jednoga Gala. Odalle **Manlius**, Mantijevo, gens; **Manliānus**, adj. post., imperia, stroge zapovijedi; supst. **Manliānum**, i, n. imanje Ciceronovo.

† **mānnūlus**, i, m. [dem. od i. mannus] galski konjic.

1. * † **mannus**, i, [galska riječ] duplaš, galski konjic, (sr. equus, caballus).

2. **Mannus**, i, m. bog germanski, sin Tuistov, po priči prvi čovjek, jedn. Tac. Germ. 2.

māno, i. 1) intranz. teći, strujati, curiti, otjecati, (sr. fluo), lacrimae alicui gaudio; † manantibus adhuc lacrimis; * plurima alicui lacrima; * rara meas lacrima per genas; * fons; † fontes per totum spatium; * imbres nubibus in agros, lijeva; * gelidus toto corpore sudor; * inde sanguineae m., tanquam de vulnere guttae; * mella cava ex ilice; * omne supervacuum pleno de pectore; † aquae ex fonte; * s jednostavnim abl., ore, cornu, iz itd.; kapati, simulacrum multo cruore; culter manans cruore; * tranz. činim teći, mella poetica; lacrimas, roniti; prenes. intranz. o predmetima, koji ne teku, ali struje, izlijevaju se, quique aer per maria; multa ab ea (luna) m. et fluunt quibus et animantes alantur etc. 2) tp. (intrans.) a) postajati, potjecati odakle, omnis honestas a partibus quattuor; ab Aristippo Cyrenaica disciplina; a Socrate haec omnis philosophia manavit; peccata ex vitiis; ex hoc Platonis quasi quodam sancto augustoque fonte nostra omnis manabit oratio; philosophiae fontes aperiemus, e quibus etiam illa manabant. b) širiti se, prōstirati se, mah predtimati, latius fuga manasset, ni etc.; malum m. latius, m. et corroboratur; malum per Italiam; rumor tota urbe, (Hor.) per compita; m. haec quoque sed perobscura fama; fidei nomen longius; oratio, medu svijetom; † suspitio in plures; Romam is metus manaret; quae per omnes partes sapientiae m. et funditur — disserendi ratio et scientia; id eorum nomen usque ad Pythagorae aetatem, dopire.

† **mānsio**, ōnis, f. [maneo] oštajanje, boravljenje, boravak, mansiones diutinae Lemmi, Ter.; m. Formis, u F.; in vita; † nodište.

† **mānsio**, i. [intenz. od maneo] boraviti, nastaniti se.

mansuefacio, etc. 3. 1) pitomiti (životinje), krotiti, uri mansuefieri possunt. 2) tp. Jude, a) uljuditi, upitomiti, a quibus

mansuefacti et exculti; (Just.) deposita et mansuefacta barbaria. b) ublažiti, umiriti, plebem.

* **mānsuēscō**, — 3. [manus-suesco] *tp. ublažiti se, umiriti se, corda tellus.*

mānsuēte, *adv.* [mansuetus] *blago, mirno, krotko.*

mānsuētudo, *inis, f.* [mansuetus] 1) *† pitomost, krotkost. 2) blagost, blagodušje, umiljalost, omnia plena clementiae, mansuetudinis, humanitatis; uti clementia et m. in alqm; clementia mansuetudoque imperii nostri; motum; animorum; † in hostes; † Romana; napose (kasno) kao naslov carski, m. tua, vaša milosti.*

mānsuētus, (*Plaut. mansues, stis*), *adj. s komp. i sup.* [manui suetus, ruci priučen] 1) *o životinji: pitom, sus. 2) tp. o čovjeku: blag, krotak, blagodušan, miran, bezazlen (v. mansuetudo), audientes ex feris et immanibus mites reddere et m.; civis m.; m. in senatu fuit; ut in meis moribus erga meos necessarios declarandis mansuetissimus viderer (opp. acerrimus in Caepionis invidia renovanda); Musae mansuetiores o zanimanju s filozofijom, retorikom i slič.; malum, manje pogibeljno, Liv.; * manus; * amor; * ira, ne prežestoka, * litora, mirni.*

* **† māntēle**, *is, n.* [manus] *ručnik, peškir (za brisanje ruku iza jela), kadšto i = ubrus za stolom, (sr. mappa).*

māntēlum, *i, n. (-tellum) Plaut, kabanica, plašt.*

māntica, *ac, f.* *putna torba, bisage, Hor., non videmus manticae quod in tergo est, svojih mana ne vidimo, Cat.*

mānticīnor, *dep. 1. [mānus i cano] proricati, gatali, jedn. Plaut. Capt. 4, 2, 115.*

Māntinēa, *ae, f. [Mantinea] Mantineja, grad u Arkadiji, znamenit bitkom godine 362. pr. Is.*

1. **māntō**, 1. [inlenz. od maneo] *čekati, istrajati u čem, Plaut.*

2. **Manto**, *ūs, f.* [Mantō] *Manta, proročica, kei tebenskoga proroka Tirezije, Ov. 2) jednu italska nimfa proročica, Verg.*

Mantua, *ae, f.* *Mantua, grad u gornjoj Italiji i sada Mantova.*

† manuālis, *adj.* [manus] *ručni, bačen, saza.*

mānūbiae, *ārum, f.* *manubiae eo, quod manibus detrahuntur, Isidorus; kadšto se piše i maniblae, 1) starolat. ručni plijen, ratni plijen. 2) novac dobiven od plijena, i dio toga novca, si est nequum praedas ac m. suas imperatores non in monumenta deorum immortalium neque in urbis ornamenta*

conferre; Fulvius non dubitavit Martis m. Musis consecrare; reliquo aere aedem Fortis Fortunae de manubiis faciendam locavit; 3. tp. grabež; nezakonit dohodak, (magistratus), has m. Chrysoganon Rosciis concessisse; qui m. sibi tantes ex L. Metelli manubiis fecerit; † nezakonita dobit, što je carevi uzimahu od građanstva.

mānūbiālis, *adj.* [manubiae] *što se plijena tiče, pecunia, novac, koji se za plijen dobio, jedn. Suet. Aug. 30.*

mānūbiārius = *manubialis, tp. amicus in koristan, jedn. Plaut. Truc. 4, 4, 27.*

mānūbrium, *ii, n.* [manus] *ručica, držak, vasis; trulla excavata manubrio aureo; u prilici, (Plaut.) eximere alcuī m. e. manu.*

mānūlārīus *ii, m.* [manulea, dug rukav] *koji duge rukave pravi, Plaut.; mānūlārīus, adj. dugačkih rukava, Plaut. Suet.*

mānūmissio, *ōnis, f.* [manumitto] *otpustanje ispod vlasti, puštanje roba na slobodu.*

mānūmittō, *etc. 3.* [inanus i mito] *otpustiti roba ispod svoje vlasti, na slobodu pustiti, servum.*

mānū-prētium (*manip.*), *ii, n.* *ili rastavljeno manus pretium, zaslužba, plaća; tp. plaća, odšteta, eversae civitatis.*

mānus, *ūs, f. 1) ruka, dextra, sinistra; vas sumere in manus, tenere in manu, * † inanu; inanu tendere ad alqm ili alcuī; † e muris supinas manus tendere; manus porrigere v. porrigo 1); ad manum accedere = iz ruke jesti, o životinjama; * uncae, panče, nokti; in manus venire, ad manum (alcuī) = pružati se, o ljudma; vallum manu scindere (golim rukama); manu bona patrine lacerare (Sall.) u igri na kocke (na koliko se kocke rukama bacaju); posl. manus manum lavat, ruka ruku pere, manum de tabula, rukom na stranu sa stilce — dosta! Napose manu tenere = sigurno znati, manibus teneri, očividno je; drukčije o pjesn. djelima, juvat immemorata ferentem ingeniis oculisque legi manibusque teneri, Hor. ep. 1, 19, 34.; slično (Hor.) exemplaria Cræca nocturnā versate manu, versate diurnā, catillum Euandri manibus tritum; * unde manum juvenus metu deorum contuit? što nije napala, oskvrnila? * manum stomachumque (šaku i gnjev) teneto, zadržaj; in manibus habere alqm, alqd v. habeo; in manibus esse, u rukama općinstva biti; oratio est in manibus, govor se može čitati, u rukama je; (Hor.) Naevius in manibus est, čita se; također imati u rukama, pod perom, u djelu, liber mihi est in manibus; u najbližoj blizini, pri ruci, na službu biti, prihvatiti moći, savladati čim, domaći se, attendere, quae sunt*

in manibus; alui exercitus in manu est; occasio, spes est in manibus; * in manibus Mars ipse; † vindemiae in manibus; ut jam in manibus nostris hostes viderentur; sed ecce in manibus (eto pred nama) — C. Gracchus, Cic. Brut. 38, 124.; victoriam in manibus videre; † ad manum erat silva; † ad manus posita est gloria; ad manum esse, habere, pri ruci biti, imati; sub manum ili manu, u bli zini (Planc. u Cic. ep.), † bez muke, odmah; de manu, svojom rukom, facere, i * samo, manu, manu parere (zadati) sibi letum; de manu in manum tradere, iz ruke u ruku = vrlo brižno; plena manu alcjs laudes in astra tollere; * plena manu, punom rukom novaca, punom šakom; manibus pedibusque = iz petnih žila, Ter.; per manus, rukama ili iz ruke na ruku; prae manu, pri ruci, u pripravi, gotov, esse Plaut.; si paulum dederis prae manu, predhješno, za početak gospodarstva, Ter.; inter manus, mukom ruku svojih, ili rukom, u ruci, Ter.; inter m. esse, može se rukama pipati; * ante oculos interque m.; manibus aequis dirimere pugnam, jednakom srećom; aequa manu discedere, † abscedere, neodlučna boja rasti se, s jednakom srećom; manus dare v. do; tollere manum, od čuda ruku uzdići ili priznati se scladanim, predati se; alcjs rei causā ne manum quidem vertere = ne brinuti ili nimalo truditi se za što; jedn. Cic. Att. 5, 14, 1. neque longas a me neque semper mea manu (od moje ruke) literas expectatis; (Tac.) manus venerari, cjelivom u ruku, (poljubivši svoju ruku poslati cjeliv drugomu); † servus a manu v. 2. a I) 2). — b) družāna ruka, pėsница, lična hrabrost, šakanje, manu defendere; manu (osobno) fortis; manu promptus; manu prior; manum conserere, conferre, dočina šake s kim; * committere manum Teucris, na šake se pograbit, pobiti se; * manu vincere; * manum ferre in proelia; usu manue; manu capere urbes; manu consulere alui; manu vindicare, silu upotrijebiti; ad, in manum venire; ad manum accedere, na šake doći, pobiti se, i pugna ad manus venerat, res venit ad manus; (Curt.) ira venit ad manus, od svade dođe do šakā; (Tac.) rem ad mucrones ac manus adducere; proelium in manibus facere, na šake se boriti; non manu neque vi; abstinere m. v. abstinere; inferre, injicere alui m., v. infero, injicio; † infestas admovere m. eorpori, ne poštedjeti ni samoga sebe; † manus afferre alui, † intentare; * pl. djela ruku, hrabra djela, junaštvo, hrabrost, fortunas virum moresque manusque; nil Claudia non perficient manus. c) rad ruku, ručno djelo, umjetnost, oppidum natura loci et manu

munitum; urbs manu munitissima; † munita manu ponere, umjetno sagraditi; manu sata, ljudskom rukom; manu quaerere; extrema m. non accessit ejus operibus = nijesu posve dotjerana, svršena; summa m. in excolendis operibus; * imposita est factae postquam manus ultima classi; * summam abesse manum; † manus operi admovere, posla se latiti, † lanae, obradivati, priredivati; * extremam manum bello Saturnia imposuit; * artificum manus (pl.) umjetnička djela; * uopće o udiotstvovanju činom, manu posuissim Pergama; također: ruka = rukopis, u likovnoj (plastičnoj) umjetnosti slog, stil, alia; redii ad meam manum; Alexidis manum amabam; što tko stavi na kocku, si quas manus remisi etc. Suet. d) ruka = mod, vlast, sila, jakost, snaga, haec non sunt in manu nostra; in manu nobis est; quorum in alterius manu vita posita est; (Nep.) ad dimicandum manum habere expectatam (prostu, slobodnu) alqd, Pompejum e manibus dimittere, hostem ex manibus dimitti; alqm manu mittere; † victoriam e manibus, † alqm ex manibus impiorum eripere; † ad manus alcjs confugere, uteći se k jakosti . . ., pasti komu u rilo; * magna Jovis m., * Herculeae; * ahena (necessitatis). 2) tp. a) rilo, surla slonova. b) m. ferrea, (brodarska) kuka, šaklja (kojom su neprijateljske brodove držali); sr. harpago. c) četa, šaka, rpa, čopor, nostra antiqua bonorum; conjuratorum; purpuratorum et satellitum, servilis; * bicorpor Centaura; * multa poetarum; * Porsenae; * victorum; * pl., potentes; * radnici za gradnju brodova; napose: družāna četa, zbor (corps), momčad, ea; haec; quae; magna, parva; firma; nova; cum manu haud quaquam contemnenda; cum delecta manu; dux delectae manus; manu collecta; (Sall.) diducta manu hostium; (Curt.) militum; peditum, sagittariorum, equitum, delectorum; manum cogere, conducere, colligere, comparare; manu facta; * fera; * Ausonia; * Auruncae.

Μαρία, ium, n. kolibe, šator nomadski. **Μάρπια**, ae, f. [punska riječ] a) ubrus, servieta, što su gosti sa sobom donosili (sr. mantele); uopće: rubac, marama za brisanje, Hor. b) † rubac, kojim se u cirku davao znak, da se započinje utrivanje, zastavica.

Μαρκανδᾶ, drum, n. Marakanda, glavni grad Sogdijane, s. Samarkand, Curt.

Μαράθων, ōnis, m. [Μαραθών] Maraton, mjestance na istočnom žalu Atike, znamenito s bitke g. 490. pr. Is. Od. **Μαράθῳνις**, adj. maratonski.

Mārāthos, i, f. [Μαράθος] *Marat*, grad u Feniciji, Curt. Odt.

Mārāthēnus, adj. *maratski*.

Marcellus, *Marcel*, rimsko obiteljsko ime, v. Claudius. Odt. **Marcellia** (ili -ēa), ōrum, n. svetkovina u slavu Marcelovu u Sirakuzi; † **Marcellianus**, adj. *Marcelov*.

marceo, — 2. ōmitaviti, tp. *mitav*, slab, trom biti, luxuriā, Liv.; † pavore; * *marcens* potor, koji je izgubio tek; † *pax*.

marcesco, — 3. [marceo] upr. *venuti*, odt. tp. *mitavjeti*, *slabjeti*, *popuštati*, *ulijeniti se*, *desidiā*, otio, Liv.; * *vino*, *slabjeti* od *vina*.

mareldus, adj. [marceo] 1) * *uveo*, lilia. 2) tp. *mitav*, *istrošen*, somno aut libidinosis vigiliis.

Marcius, *Marcije*, ime plemenu rimskom; 1) Ancus M., 4. kralj rimski. 2) Quintus M. Philippus, konzul g. 186. i 164. pr. Is., pošto je srušio rat protiv Persaja, kralja macedonskoga. 3) Lucius M. Philippus, poznat kao govornik, na isto tako s vesele čudi i doajetaka. — **Marcius**, adj. *Marcijev*, saltus (u Liguriji); odt. **Marciānus**, adj. *Marcijev*, foedus; carmina, proroka Maroija.

Mārcomānni, (Krajsēnci) ōrum, m. *Markomani*, silno pleme u Germaniji, najprije na Renu, poslije protjeravši Boje u Češkoj i Moravskoj. Odt. adj. **Marcomannicus**, markomanski Eutr.

Mardi, ōrum, m. *Mardani*, hajdučko pleme uz Kaspijsko more, Curt. Tac.

Mardōnius, ii, m. [Μαρδόνιος] *Mardonije*, vojvoda perzijski u ratu na Grke, Nep.; Curt. Tac.

māre, is, n. 1) *more*, *mari*, na moru, osb. često terrā marique, na kopnu i na moru (Sall. Cat. 53, 2) *mari atque terra*; (Hor.) *mari terraque*, tellure marique; m. nostrum, *Sredozemno*, superum, *Adriaticum*, *Jadransko* i *Jonsko*, inferum, *Etrursko*; magnum, *ocean* ili *Atlantisko more* (Sall. Jug. 18, 6.); m. Oceanum etc. v. Oceanus; m. conclusum v. concludo 1); kao sila vode, maris magna claudit nos objice pontus, Verg. Aen. 10, 377.; pl. *maria*; abi. maribus, jedn. *Caes. b. G. 5, 1, 2.*; ingredi m. na more poći; m. transire; * *e mari natus* ili * *m. te genuit*, o čovjeku tvrda sroca; m. omnia caelo miscere = *strašno uzljuljati morem* Verg.; posl. v. mons; (Ov.) fundere aquas in in mare, posve suvišnje raditi; (Verg.) omnia vel. medium fiant m., za oznaku, da je tko posve ravnodušan naprama svijetu. 2) *more* (*morska voda*), Chium (vinum) maris expers (*nekršteno morskom vodom*), Hor.

Māreōtis, idis, adj. [Μαρεώτης] *mareotski*, (Mareōta, ae, f. grad u Egiptu nedaleko Alek-

sandrije), vites, Verg.; palus, *Mareotsko jezero* u donjem Egiptu, Curt; **Māreōticum**, so. vinum, Hor.

mārgārita, ae, f. (Tac.) -ritum, i, n. [μαργαρίτης sc. λίθος] *biser*.

Margiāna, ae, f. *Margijana*, kraj u Aziji među Baktrijom i Hirkanijom, u Curt. 7, 10, 14, po svoj prilici grad u tom kraju, kasnije Antiochia Margiana, s. Merv.

mārgīno, i. [margo] obrubiti, zarubiti, viam, Liv.

mārgo, inis, m. i f. *kraj*, *rub*, *okrajak*, scuti; * *fontis*; † *ripae*; † *muri*; vinearum finis imusque quasi m.; i *granioa*, *međa*, * *imperii*.

Mārīca, ae, f. *Marika*, nimfa jedna u kraju minturnskom (Minturnae) i kraj rijeke Lirisa, gdje joj bijaše hrastik svet, mati kralja Latina, Verg.; odt. lucus Maricae, Liv.; i jezero po njoj nazvano, kod grada Minturnae, Hor.

mārīnus, adj. [mare] *morski*, humores; * *Thetis*; * *Venus m.*; * *echinus*, * *testa*; * *ros*, *ružmarin*; * *fremitus*.

mārīta v. *maritus B*).

mārītālis, adj. [maritus] *svadben*, * *vestis*.

mārītīmus ili -tīmus, adj. 1) *morski*, *primorski*, *navis*; cursus; res maritimae; imperium m., *zapovjedništvo na moru*; bellum m., *rat na moru*, napose rat protiv izaurskih gusara; praedo m., *gusar*; civitas; ora; portus; silva; oppidum; homines; (Eutr.) tempestas, *morska oluja*; supst. *maritima*, ōrum, n. *primorje*. 2) u prilici: *nēpostojān*, *promjenljiv*, *mores*, Plaut.

mārīto, i. 1) † *oženiti*, *udati*. 2) tp. *spojiti stablo s trsom*, *čokotom*, * *populos vitium propagine*.

mārītus, [mas] 1) adj. a) *braćan*, *ženidben*, domus m., u kojoj stanuju oženjeni, Liv.; * *foedus*; * *Venus*, *braćna ljubav*; caedes *vladitoga muža*; * *lex*; * *torus*; * *juvenis*, *oženjen*; * *fratre marita soror*; o *drveću*: *privit*, *privezan*, * † *ulmus*; sr. *marito* 2) — 2) supst. A) *maritus*, i, m. a) *muž*, *suprug* (opp. caelebs); * *turpis m. conjuge barbara*, *žene barbarske sramotan muž*; *novus m. o životinji*, * *pecori dixere maritum*; * *m. olens*, o *jarcu*, *prču*. b) * *zaručnik*, *vjerenik*, *prosac*. B) * **marita**, ae, f. *žena*, *supruga*.

Mārius, *Marije*, ime plemenu rimskom; Gaius Marius, *pobjeditelj Jugurte* i *Cimbara*, *protivnik Sulin* i *voda demokracije*; M. Marius Gratidianus, *posinak jednoga brata G. Marija*. Odt. **Mārius** (u savezu sa lex) i **Mārianus**, adj. *Marijev*.

* **Marmārīdes**, ae, m. [*Μαρμαρίδης*] marmarički, rodod iz Marmarike (zemlje među Egipitom i Sirtama u Africi).

marmor, ōris, n. 1) mramor. Odt. * djelo od mramora, kipovi, spomenici i nal., argentum et m. vetus aeraque et artes; m. incisa notis. 2) glatko, sjajno površje morsko.

marmoreus, adj. [marmor] 1) mramoran, od mramora, signum; solum; marmoream (urbem) se relinquere, Aug. u Suet.; Pompeji statuam marmoreo Iano superposuit, Suet.; * alqm m. facere, * ponere, kao kip mramorni. 2) * gladak, bijel kao mramor, cervix; palma; pes; Paros, radi bijeloga mramora; gelu, led; aequor m. [sr. marmor 2)].

Māro, ōnis, m. Maron, rimsko obiteljsko ime, v. Vergilius.

Mārōbōdūus, i, m. Marbod, kralj markomanski, protivnik Arminijev, odgojen na Augustovu dvoru, osnivač istočno-germ. monarhije u današnjoj Češkoj. Moć njegova rodi zavist Rima. Dvanaest je legija pošlo na nj pod Tiberijem ō. po Is., ali ih poraz Karov prinudi na mir s njime. Moć njegovu skrši Arminije, pa je morao bježati k Rimljanima, gdje i umrije u Raveni, Tac.

Mārōnēa ili **īa**, ae, f. [*Μαρώνεια*] 1) Maronea, grad u Samniju. 2) grad u Traciji. Odt. a) supst. **Mārōnītae**, ūrum, m. Maronejani. b) **Mārōnēus**, adj. maronejski, * Maroneo victus Baccho (vinom).

Marpēssus, i, i **Marpēsus**, f. [*Μαρπησσός*] Marpez, mjestance u Frigiji (u Trondji); odt. * **Mārpešsius**, adj. marpeski.

Marpēsus, i, m. Marpez, brdo na ostrvu Paru; odt. * **Marpēsīus**, adj. marpeski.

Marrūvium ii, n. Maruvij, stara prijestolnica Marza; odt. * -vius, adj. maruvijski, gens = Marsi.

Marrūcīni, ōrum, m. Marucini, primorci morskoga plemena. Odt. **Marrūcīnus**, adj. marucinski.

Mars (starinski i pjesn. također **Mors**), tis, m. (osličiti Mamers) starotat. bog poljodjelstva (rusticus, silvanus). Kao takva štovali su ga fratres arvales, podjedno zaštitnik u ratu, ratni bog i praotac rimsk. naroda. Kasnije se pomiješao s Aresom grčkim te se sve više isticao kao ratni bog. Tako je i Caes b. G. VI 17. mogao galskoga ratnoga boga Heza izjednačiti s Marsom. Njemu je bio svet bik (kao bogu stada) i konj (kao bogu rata). Sin Jupiterov i Junonin, otac Romulov, a kao takav praotac i narodni bog rimski, melon., a) * rat, boj, bojna buka, accendere Martem cantu; invadere Martem, započeti; M. Hecto-

reus, boj s Hektorom; suo M. cadunt, u boju jedan od drugoga ili u međusobnom boju; femineo M. (u boju sa ženom) cadere; apertus, boj na otvorenu polju; parentalis, u slavu mrtvoga roditelja. Odt. suo (nostro, vestro), na svoju ruku; i vrsta boja, equitem suo alienoque M. pugnare, svojim načinom i ljudim (kao pješak). b) svršetak boja, bojna sreda, anceps; communis M. belli; također (u opreci) bez belli, non Martem fuisse communem, sed Venerem; aequo, aequato M. pugnare, † contendere; † proelium pari M. initur; † quantum in nobis animi sit, alieno M. (na ludi račun) experiuntur. c) * hrabrost, si quid patrii M. habes; cedent M. Dorica castra meo. d) Mars, planeta M., stella Martis. Odt. 1) **Martiālis**, adj. a) Martov, flamen; pl. samo Martiales; M. ludi u slavu Martu Ultoru (M. Ultor), Suet.; * lupi, Martu posvećeni. b) martovski, njegovaj legiji pripadajući, milites. c) Martialis is, m. M. Valerius, znani pjesnik epigramā za careva Domicijana, Nerve i Trajana, Plin. ep. 2) * **Martioſila**, ae, m. (colo) štovatelj Marta. 3) * **Martigēna**, ae, comm. [gigno] Martom rođeni, sin Martov. 4) **Martius**, * **Mavortius**, adj. Martov, Martu svet, od M. potekli, campus; Kalendae, Nonae, Idus, Martove (jer je mjesec Mart [ožujak] bio Martu svet, od koga mu i ime); (Liv.) Martius lupus, gens M., M. viri; * proles M., o Romulu i Remu; Martii, pueri, Just. 43, 2, 7.; * certamen, * bellum; * gramine M., na Mar'ovu polju; * M. Roma = Romulom sagrađen, * Romulus Mavortius, kao sin Martov, * Mavortius = Meleager; * proles Mavortia, Tebanjani, jer su postali od zuba zmije, Martu posvećene; * Mavortia moenia = Rim, * tellus Mavortia = Tracija, jer su ondje osobito štovali Marta. Odt. a) * **ratan**, **ratoboran**, Penthesilea; vulnera; aeris rauci canor; Haemon Mavortius. b) **Martov**, što pripada planeti Martu, fulgor.

Marsi, ōrum, m. 1) Maržani, pleme u Laciju, za savezničkoga rale najžešći neprijatelji rimski, na glasu s vraćanja i zaklinjanja zmija; sing. **Marsus**, i, m. Maržanin (kao praznovjeran augur). Odt. -sīcus, i -sus, adj. marski, bellum = saveznički rat. 2) pleme u sjeverozapadnoj Germaniji, Tac.

marstūpium, ii, n. [*μαρστύπιον*] kesa od novaca, Plaut.

Marsyas (Marsya), ae, m. [*Μαρσύας*] 1) Marziſa, jedan frigijski satir, vještak na fruli, koji se s Apolonom natjecao; ovaj ga pobijedi te živa na mijeh odre. Kip je njegov stajao u Rimu na trgu, kod kojega su novčari svoje poslove obavljali. 2) rijeka u Frigiji, Liv. Curt. Ov.

Marus, i, m. *Mar*, rijeka u Daciji, s. *Morava*, *Tac.*

mās, māris, m. 1) muž, mužjāk, m. homines, m. dii et teminae; bestiae aliae mares, aliae feminae; † mužjāk, mužko dijete, marem eniti; (*Hor.*) m. vitellus, mužko žumance; i * o rastini, mares oleas. 2) * muževna značaja, muževan, krepak, Curii et Camilli; animi.

masculinus, adj. [mas] * mužki, mužkoga roda, membra, mužki udi, spolovila, *Phaedr.*

masculus, adj. [mas] 1) * mužki, mužkoga roda, genus; libido, neprirodna; *suspl.* (*Plaut. Liv.*) masculus, muž, mužjāk. 2) tp. muževan = muža dostojan, hrabar, srčan, snažan, krepak, * proles; * *Sappho*, s obzirom na pjesnički dar i oduševljenje; * tura.

Māsīnissa, ae, m. *Mazinisa*, kralj numidski, djed *Jugurtin*, saveznik rimski protiv *Karthage*.

massa, ae, f. lijesto, meka gruda, * picis; * lactis coacti; * o kovini, osb. bez dodatka o zlatu; * kaos.

Massagetae, ārum, m. *Masagećani*, soitsko pleme uz *Kaspijsko more*.

Massicus, i, m. *Masik*, brdo među *Lacijem* i *Kampanijom*, glasovito s dobra vina. *Odt.* * **Massicus**, adj. masički, vinum M., *supst.* **Massicum**, masičko vino; * **Massica**, ōrum, n. okolina masička.

Massilia, ae, f. [*Massalia*] *Masilija*, star i slavan grad, u *Galiji narbonskoj* s. *Marseille*. *Odt.* **Massiliensis**, adj. masiliški, *Plaut.*; *supst.* -llenses, ium, m. *Masiljani*.

Massyli, ōrum, m. [*Μασυλίοι*] *Masiljani*, pleme u sjevernoj *Africi*. *Odt.* **Massylus**, adj. = afrički.

mastigia, ae, m. [*μαστιγία*] obješenjak, lupić, *Com.*

māstrāca, ae, f. [*punsko-sardinska riječ*] kožu, šuba; tp. (*Plaut.*) kao psotka zvekan.

mastrucatus, adj. [mastruca] u kožu, u šubi, jedn. *Cic. de prov. cons.* 7, 15.

mātāra, ae, ili mātāris, f. [*celtska riječ*] vrsta koplja, inter carros rotasque mataras ac tragulas subiciebant nostrosque vulnerabant.

mātello, ōnis, m. [dem. od matula] lonac, vrbina.

māter, tris, f. [*μήτηρ*] 1) mati, * facere m., udiniti trudnom, * matrem fieri de algo, zanositi, zatrudnjeti; * matrem esse, trudna, nosećabiti; mater, matres familias ili -iae v. familia 1) b); matres familiae, *Caes. b. G.* 1, 50, 4, 7, 26, 3, 41, 5. matrum familiae, *Caes. b. a.* 2, 4, 3. (sr. pater); matres familiarum, *Sall. Cat.* 51,

9. *Napose a)* kao časno ime božica, mater magna i * samo mater (= Cybele); m. Matuta, m. Terra, * Vesta; * m. florum, = Flora, * amorum, = Venera; i * *podrugljivo*, kađ se komu progovara, o m., dobra bako. b) * o životinji, centum cum matribus agnos; pavida, jellenova; fulva, lavova; equorum, kobila c) * † o rastini: mati = stabljika, stablo, deblo. d) o zemlji: majka, haec terra, quam matrem appellamus; * grad-matica, Brixia Veronae m.; tp. začetnica, roditeljica, stvoriteljica, izvor, vrelo, mater, ut ita dicam, rerum omnium natura; luxuries est m. avaritiae; m. bonarum artium est sapientia; (*Hor.*) iusti.

mātercula, ae, f. [dem. od mater] majčica.

māterla, ae, f. i -les, ei, f. [mater] materija, grāda, tvar, m. rerum, počelo; * drva, trūd; (*Just.*) ferri m., željezna ruda; * grāda opredna djelu, materiam superabat opus; grāda svake vrste, delata m. omnis infra Veliam; žbuka, lijep, *Just.*; pl., deum imagines mortalibus materiis in species hominum effingere, *Tac.*; napose drvo pō koristiti: lijes, grāda, (sr. lignum), materiam caedere; m. caesa. arida; omnis m. et culta et silvestris; m. vitis, stablo, deblo; m. viridis; directa m., grede poredane po dužini, bipedalis; praeusta et praeacuta; (*Tac.*) pabuli, lignorum (drva za ogrjev), materiae aggestus; i * žitak, hrana. 2) tp. a) duševna grāda, predmet, zadatak, tema, artis; sermonum; ad jocandum; crescit mihi m., predmet mi se pod rukom širi; m. aequitatis, tačka o pravednosti; * sumite m. vestris qui scribitis aequam viribus; i * zalika, gotovina čega, fctil. b) uzrok, izvor, povod, seditionis; materies omnium malorum, *Sall.*; † consternationis; * aurum, summi materies mali; materiam dare, praebere invidiae, criminibus; † detrahare materiem sceleri; † materiam belli alere; Clodium, segetem ac materiem gloriae suae; * pro materia, prema stvari. c) sposobnost, talenat, narav, čud, m. et indoles Catonis in algo est, tvar za itd.; m. ad audaciam, ingentis decoris (sr. indoles); * non sum materiā digna perire tuā, okorjela, tvrda čud.

māteriārius, ii, m. sc. negotiator, trgovac lijesa, grāde, *Plaut.*

māteriātus, adj. [materia] građom oškřbljen, aedes male materiatae, slabe grāde, koja hoće da se poruši, jedn. *Cic. off.* 3, 13, 54.

māteries v. materia.

māterlor, dep. i. [materia] drva sjeći, nositi, nabavljati, jedn. *Caes. b. G.* 7, 13.

maternus, adj. [mater] *materinji, materin;* *materinski, animus, Ter.; nomen; paternus maternusque sanguis; genus; avus; patria, po majci; * nobilitas; * Numa, po mlijeku, po majci u rodu; † taedio maternae (na mater) memoriae; * arma m., dano mu od majke (Venere); * aves, * myrtus, Veneri sveta; * Caesar cingens m. tempora (Venere, matere Ene-jine, od koga je potekao po priči Cezar) myrto; * Venus monet m. per aequora (u kom se vodi) ire; * Delus, gdje Latona rodi Apollon; * tempora m., vrijeme trudnoće; * ars, majke Orfejeve, Kaliope = umjetnost pjevanja; * res, materinstvo, baština; * materna fiducia formae, majčin ponos na itd.*

matertora, ae, f. [mater] *majčina sestra, teta, tetka.*

† **māthēmātica**, ae, f. *astrologija.*

māthēmāticus, i, supst. m. [μαθηματικός] a) *matematič.* b) † *astrolog, gatač iz zvijezda.*

* **Mātians**, adj. *matinski, što se tiče brda Matina, na podnožju gore Gargara u Apuliji, apis, (jer je Matin obilovao travom i izvrsnim medom); litus, zapadna obala Apulije, cacumina.*

Matisco, ōnis, f. *Matisko, grad na Saōni s. Macon.*

Mātius, adj. *Macije, ime plemenu rimskom.*

Mātianus, adj. *Macijev, Suet.*

Mātrālia, ium, n. [mater] *Matralije, svetkovina u slavu matris Matutae u Rimu, što su je slavile rimske gospođe svake godine 14. (junija), Ov.*

mātrōida, ae, m. [mater-caedo] *majkoubilao.*

mātrōidium, ii, n. [mater-caedo] *umorstvo matere, jedn. Cic. de inv. 1, 13, 18.*

mātrīmōnium, ii, n. [mater] *Matrimonium justum ili legitimum može biti samo među građaninom i građankom, iznajprije pače samo među građanima jednoga plemena. Po zakonu Kanulejevu (lex Canuleia) 445. bio je matrimonium legitimum i među patricijem i plebejcem. Ženidba među Rimljaninom i peregrincem nije civilnopravno dopuštena. 1) ženidba, brak, (opp. concubinatus), alqam in matrimonio, (kasno) in matrimonium habere; alqam in matrimonium ducere, sibi matrimonio jungere, * conjungere, † adjungere; filias suas Nabidis filijs matrimonio conjungere velle, Liv.; † sororem secum matrimonio conjungere; (rijetko) tenere m. alejs = *biti ojom ženom; dare ili collocare alqam in matrimonium, in matrimonium, in matrimonio udati; collocare virgines in amplissimarum familiarum matrimoniis; dare alcui filiam in matrimonium. 2) † pl. zakonite žene.**

mātrīmus, adj. [mater] *kome još te mati živi.*

mātrix, Icis, f. [mater] *matica, stablo, od kojega se uzimaju ojeptovi, Suet. Aug. 94.*

1. **mātrōna**, ae, f. [mater] 1) *časna, odlična gospođa, često u opreci prema meretrīx; i (Hor. carm. 3, 4, 59.) časno ime Junone kao supruge Jupiterove, „gospođa, vladarica“. 2) (rjeđe) uopće: žena, suprug, tyranni, cum prole matronisque nostris, Hor.*

2. **Mātrōna**, ae, f. *Mātrona, rijeka u Galiji, s. Marne.*

mātrōnālis, adj. [1. matrona] *matronski, matrone dostojno, decus; † gravitas; † habitus.*

† **mattea**, ae, f. [ματτία] *poslastica, slatkiši.*

Mattiācus, adj. *matijački (što se odnosi na grad Mattiacum, koji je bio, kako se misli, u Germaniji blizu Wiesbaden-a), Tac.; supst. Mattiāci, ōrum, m. Tac.*

mātūla, ae, f. (Plaut.) *lonac; osb. noćni lonac, vrčina; kao psobka: tikva.*

mātūrāte, adv. [maturo] *brzo, žurno, Plaut.*

mātūre, adv. s komp. i sup. (maturissime, rjeđe maturime; omnium, quam maturime) [maturus] *rano, 1) u (pravo) vrijeme, rano, m. facto opus est. 2) zarana, brzo, rano, m. senem fieri; m., maturius proficisci; m. oppida habere; m. decedere (umrijeti); alqo maturius venire; maturius (prije) tempus me deserat; * m. plena.*

mātūresco, rui, — 3. [maturus] *dozrijevati dozreti, dospjeti, frumentum; prenes, m. partus; * virgo nubilibus maturuit annis, za udaju je dorasla, dospjela je; virtus m. razvija se, jača, † virtutes juvenis.*

mātūrītas, ātis, f. [maturus] 1) *dozrijevanje, dospijevanje, frumentorum, frugum. 2) duševna i tjelesna zrelost, dozrelost, dospjelost, napose zgodno, pravo vrijeme, tanquam in arborum bacis terraeque frugibus, maturitate tempestiva quasi victum et caducum; aetatis ad prudentiam; senectutis; virtutis; audaciae; scelerum m. in nostri consulatus tempus erupit; videbatur illud in me esse perfectum et habere maturitatem quandam suam; maturitatem (zreo um) Galli criminando; ejus rei m. nondum venit; maturitates temporum, započimjanje godišnjih doba u pravo vrijeme; † m. poenae, brzina, pravo vrijeme.*

mātūro, i. [maturus] 1) *tranz. zrėti, čim dozrijevati, dozreti, maturata uva; * annus uvas; quibus omnia quae terra gignit, maturata pubescunt; prenes. (sr. festino, propero), a) u zgodno vrijeme, u vrijeme*

obaviti, multa, forent quae mox caelo pro-
peranda sereno maturare datur, *jedn. Verg. Georg. 1, 260. sl. b) pòspješiti, uskò-
riti, brzo svršiti, izvesti*, alui
mortem; necem; insidias consuli; iter; nup-
tias; census; coepta; † maturare libri hujus
editionem festino (*pòspješiti žurno izdanje*);
* † fugam; s inf. *požuriti se, što prije,
što brže*, opto, ut matures venire; maturat
ab urbe proficisci; i *relativno, prèrano uči-
niti*, ni Catilina maturasset signum dare, *Sall. 2) intranz. (po)žuriti se, hitjeti*, non po-
test ita maturare, *rano doći*; legati maturantes
in Africam veniunt; Caesar maturandum sibi
esse existimavit; maturavit Romanus, ne etc.;
maturato opus est, *treba se požuriti*.

māurus, adj. s komp. i sup. (-rissimus; *Tac. [v. dolje 3]; sr. maturej maturrimus 1) zreo, dospio, o plodovima; poma m. et cocta; se-
ges farris m. messi; * fruges. 2) uopće što se
razvilo kako valja: zreo, dospio, savršen, sposoban, * soles, potpuna, silna žega; *
partus za porod zrelo; * venter, blizu porodu; *
funus; † Roxane m. ex Alexandro, gotova
se poroditi od Al.; * matura vocabis Ilithyam;
godinama zreo, dðrāstao, muževan, do-
spio, * virgo, zà udaju; * filia m. viro; †
Nero m. annis; * maturior annis, dobniji, sta-
riji; progenies m. militiae, m. imperio, dð-
rāstao za vladu, *Liv.; * m. animi; i za smrt
zreo, òstario, * senex; * patres; * maturus
aevi, * animo m. et aevo; * aetas, muževno,
zà rād krepko, * senecta; † centurionum ma-
turi jam, koji će naskoro doslužiti; m. seditio,
samo da ne bukne; gloria, na vršku; matura-
rius tempus scribendi; m. causa belli, već
valjan; † imperia, zrela, da se izvedu; † men-
dacia in perniciem alcjs m.; † quibus erat
missio m., koje čekaše; maturum videbatur
(činjaše se, da je vrijeme) repeti patriam, *Liv.*;
omnia m. sunt (za želvu zrelo), victoria, praeda,
laus. 3) rani, hiems; * dies; * reditus; * ho-
nores; * mors; * maturior vis, o smrti; de-
cessio; ut maturior veniret libertas; (*Tac.*)
robur aetatis quam maturimum precari; *
sum maturior (raniji sam, ranije, prije sam
došao) illo; i *pospješeno, uskoren, brz, hi-
tar, victoria; iudicium*.**

Mātuta, ae, f. *Matuta*, božica svitanja,
obično zvana mater M., kasnije su je zamje-
nivali s grčkom Leukotejom (*Λευκοθέα*).

mātūtinus, adj. [srodno sa maturus] jutarnji,
rani, tempora; nebula; * pruina; * frigus,
(*Hor.*) frigora; * arena, jutarnja borba sa
zvjerdadi u cirku; * pater, o Janu, koga su za-
zivali u jutro; * cantus; * ales, kokot, oroz;
* equi Aurorini; Aeneas se matutinus agebat,
urani.

Mauri, ōrum, m. *Mauri*, stanovnici Maureta-
nije, na sjevernoj obali Afrike Maurētānīa
(Mauret.), ae, f. [*Μαυρητάνια*] s. Fez i Ma-
rocco. Odl. * † **Maūrus**, * -rūsus, adj. *ma-
urski, i punski ili afrički*; supst. a) **Mau-
rūsīl**, ōrum, m. *Maurelanci*. b) **Maurus** =
Bocchus, kralj mauretanski, *Sall.*

Mausōlus, i, m. [*Μαυσώλος*] *Mauzol*, kralj ka-
rijski, muž Artemizijin; odl. * **Mausolēus**, adj.
Mauzolov, sepulcrum; v. Artemisia; odl. supst.
Mausolēum, i, n. [*Μαυσώλειον*] *Mauzolej*,
uopće sjajan nadgrobni spomenik, *Suel. māvōlo, Māvors, Māvortius, v. malo, Mars.*

māxilla, ae, f. [*dem. od mala*] *malena če-
ljust, Cic. or. 45, 153.; prenes. populum, qui
erit sub tam lentis maxillis, koji će doći pod
tako polagane (pa ipak okrutne) zube, Aug. u
Suel. Tib. 21.*

maxīme (stariji oblik *maxūme*), adv. od maxi-
mus, sup. k magis, 1) *najviše, najveća, iz-
vrlo mnogo, vanredno, osobito, iz-
vrsno, nos coluit m.; m. velle, cupere; ho-
mines m. feri; m. celebratus; pojačano sa
unus, unus omnium, multo, vel, omnium =
najviše; quam m., quam potes (possem) m.,
što većma, što više možeš; cum m., sto je naj-
više moguće, posve tačno, Ter.; quam illi ut
qui m., kao što ikoji (drugi) može biti; ut
quisque m. — ita m., što više — to više, ta-
koder ita m. — ut quisque m., to više — što
više; ut quisque m. — ita minime, što više --
to manje; takoder u jezgri, baš, in hunc m.
modum, hoc m. modo alqm alloqui, adhor-
tari; itineris m. modo, posve (upravo) kao na
putu; sa shjedom nječnom kondicionalnom
rečenicom: najradije, najvolio bih (itd.),
Jugurtham m. vivum, sin. id parum procedat,
ne catum sibi traderent, insidiatores Massivae
paret, ac maxime occulte, sin. id parum pro-
cedat etc., *Sall. Jug. 35, 4.; sr. primo, prin-
cipio; cum maxime, upravo sada, baš
sada, već, nunc cum m., upravo sada, ut
cum m., kao što ikad (drugda); m., et m.,
maximeque, et quidem m., i to osobito =
imenito, òsobito (καὶ μάλιστα); cum — tum
m., tum vel m., i — kao što (i—i) osobito,
naročilo, [sr. 2. cum III]; napose kad se
opisuje superlativ pridjeva i prislava ili jače
označuje pajam superlativa, m. rarum genus
hominum (sr. magis); i adjektivno, ipse ille
m. ludius, da i sam glavni lakrdijaš; vir
non solum eruditissimus, sed etiam civis e re
publica m. 2) u razgovoru, kad se što živahno
potvrđuje i odobrava, jest, dakako, drage
volje.**

maxīmōpere, maxīmus, v. magnopere, magnus.
† **Mazāca**, ae, f. [*Μάζακα*] *Mazaka*, glavni grad
Kapadocije.

Mazagae, ārum, *f.* *Mazaga*, grad u Indiji, *Curt.*

mazōnōmus, *i, m.* [μαζονόμος] zdjela (zarudak) *Hor.*

meātus, *us, m.* [meo] 1) hodanje, hod, tečaj, lijek, put, * caeli; † aquilae, lijet, † spiritus, disanje. 2) † konkr. put, putanja, *m.* Danuvij ušće.

me-castor, **meddix** *v.* *Castor*, *medix*.

† **mēchānicus**, *i, m.* [μηχανικός] mehanik.

Mēdēa, *ae, f.* [Μήδεια] *Medea*, kći kralja *Eeta* u *Kolhidi*, na glasu vračara, koja je *Jazonu* bila na rukn, da se dočepa zlatnoga runa. Ona pohjže s njim, no on je kasnije zapustio, *Ov.*; u *Cic. M. Palatina* = *Clodia*.

mēdēla, *ae, f.* [medeor] *prenes. lijek, pomoć, jedn. Just. 11, 1, 7.*

medeor, — *dep. 2. 1) liječiti, vidati, pomoći, morbo; posl. cum capiti mederi debeam, reduviam curo, radi maloga zla zanemarujem veće; * † supst. medentes, liječnici, * † ars, (kasno) scientia medendi, liječništvo. 2) tp. liječiti, u pomoć priteći, pomoći, priskočiti, predusresti, malo, incommodis omnium; inopiae; rei publicae afflictae; stultis; (Nep.) lectorum cum satietati tum ignorantiae; (Ter.) s acc., cupiditates; apsl.; * negrescitque medendo t. j. tim, da ga odvrada; o govorniku, ublažiti slobodu, koju si je (tko) uzeo, *Cic. or. 40, 148.**

Mēdi, *ōrum, m.* [Μήδοι] *Medani*, pleme u *Aziji*; pjesn. = *Persa. Odh. 1) Mēdia*, *ae, f.* [Μήδια] *Medija* u današnjoj *Perziji*. 2) **Mēdius**, * **Mēdus**, *adj. medski, medijanski i perzijski ili asirski; supst. Mēdica*, *so. herba, vrst medske djeteline, lucernka, Verg.*

mēdiastinus, *i, m.* [medius] *momak, kućni sluga, za manje poslove, Hor.*

* **mēdicābilis**, *adj.* [medicor] *izlječiv.*

mēdicāmen, *inis, n.* [medico, medicor] *lijek, ljekarija; i napose a) † pomast, melem, uti violentis m. b) † otrov. c) * čarolija, čarobni napitak.*

mēdicāmentum, *i, n.* [medicor] *lijek, ljekarija, napose pomast, melem, salutare, salubre; m. dare, † sumere, † bibere; u prilici, lijek, pomoć, pomagalo od itd., laborum; doloris; illud panchrestum m. suum, o novou; u zlu sm., otrov, otrovno piće, coquere medicamenta; i izmetalo (čeda iz utrobe), medicamentis partum abigere; † čarolija, čarobni napitak; i mastilo, boja, odl. u prilici, fucati medicamenta candoris et ruboris, rumenilo i bjelilo, o preumjetnu nakitu govora.*

1. **mēdicātus**, *us, m.* [medico] *čarolija, čini, jednom Ov. her. 12, 165.*

2. **mēdicātus** *v. medico.*

mēdicina, *ae, f.* [medicus] *upr. adj., ljekarški, vidarski, odalle 1) so. ars (što se kadšto i dodaje) ljekarstvo, liječništvo, exercere, (Phaedr.) facere m.; † m. facere alui, liječiti koga. 2) so. officina (prekl.) koliba, oštoina liječnička. 3) so. res, lijek, ljekarija (s obzirom na ljekovitost i na bolest; sr. medicamen, medicamentum), adhibere m., † dare m.; u prilici: sredstvo, pomoćno sredstvo, pomoć, lijek od . . doloris, * furoris; periculorum; medicinam petere a literis, quaerere alui rei; nulla unquam m. his tot incommodis reperietur; non ego medicinā; expectare medicinam temporis, što ga vrijeme donosi; i * sredstvo za poljepšavanje, figurae.*

mēdico, 1. [medicus] *obično samo u partic. perf. pass., izmiješati, poskropiti, okvasiti, * semina, močiti, da bolje raste, * medicatae fruges; † m. sapor (aquae) mineralni. † potio, mikstura, lijek; * somnus m., sokovima ili čarobijom uzrokovan; * sedes, mjesta poskropljena sokovima travnim, * occulte medicans, koji podaje ljekovitost; napose: * mastiti, bojadisati, capillos; lana medicata fuco; † otrovati.*

mēdico, *dep. 1. [medicus] liječiti, * alui, * alqd; također, no dvojbeno, Hor. ep. 1, 16, 40. mendosum et medicandum, komu treba liječnika, da zdravom filozofijom život riješi nana (menda), s kojih boluje (Krüger: mendosum et mendacem licemjerca); u prilici pomoći, izliječiti, metum, Plaut.; in hac re sibi, Ter.*

1. **Mēdicus**, **Mēdica** *v. Medi 2).*

2. **mēdicus** [medeor] 1) *adj. ljekovit, zdrav, ozdravljujući, * manus, * ars, liječništvo. 2) supst. i, m. liječnik, † ranarnik, vidar.*

mēdle, *adv.* [medius] *(pokl. i kasno) srednje, ponešto.*

mēdiētās, *ātis, f.* [medius] *riječ, što je stvorio Ciceron prema grčkomu μέσις, jednom de univ. 7, 20. u pl. sredina; (kasno) polovina, ex medietate, napola.*

mēdimmum, *i, n. ili (Nep.) -us, i, m.* [μέδιμνος] *grčki vagan = 6 rimskih modija, v. modius.*

mēdiōeris, *adj.* [medius] 1) *srednji, umjeren, priličan, često blaže mjesto: neznan, običan, omanji, malen (što se tiče kakvoće; sr. medius, modicus), m. spatium; latitudo; castellum; familia; proelium; (locus) aditum habet navibus m., priličan; copiae; † m. vir, niska roda; orator, homines; haud m. vir; * poēta; * vitia; vox m., srednji glas; ingenium; eloquentia; laus; malum; m. artes (s gledišta rimskoga, poezija, muzika, gramatika i slič.; sr. levis); m. amicitia, onih, koji su u*

sredini među izobraženima i prostim pukom; non m. diligentia, industria; * cura non m.; (Sall.) mediocria gerere, neznatne stvari; etiam m. est animi s inf., i drskost srednje ruke može. 2) u željama i težnjama: umjeren, zadovoljan, malim zadovoljan, viri; animus non m. na visoko težeci; (Just.) nunquam m. nec in offensa nec in favore studia.

mediocritas, ātis, f. [mediocris] 1) od srednje ruke, neznatnost, ingenii. 2) srednji put, umjerenost, mjera, dicendi ili in dicendo; mediocritatem tenere; * auream mediocritatem diligere; ego vero hac m. delector, najvolim srednju; m. perturbationum i samo mediocritates, umjerene strasti; m. officiorum u stoičkom sm. = officia media, communia, obične.

mediocriter, adv. s komp. [mediocris] 1) srednje ruke, umjereno, neznatno, nešto malo, corpus m. aegrum; nemo m. doctus; ut (timor tantus) non m. (nemalo) omnium mentes animosque perturbaret; prilično, podosta, m. versatum esse in alqa re, (Hor.) res m. utiles, od slabije koristi, vrijednosti. 2) mirno, ravnodušno, umjereno, alqd non m. ferre hoc vellem mediocrius.

Mediolanum i (Liv.) -niūm, i, n. Mediolan, grad u sjevernoj Italiji, s. Milan, Milano. Odalle -nensis, adj. mediolanski.

Mediomatrici, ōrum, m. Mediomatrici, pleme u Galiji uz Mozelu, kod današnjega Metza.

Medion, ōnis, Medijon, grad u Akarnaniji; supst. -ōni, ōrum, m. Medijonjani.

mediolimus, adj. [medius] naj srednji, uxor, di, Plaut.

mediābundus, adj. [meditor] snujući, misleći na . . . , bellum, jednom Just. 38, 3, 7.

† **mediāmentum**, i, n. [meditor] prethodna vježba, priprava, u pl.

mediātate, adv. [meditatus] promišljeno, tenere, tačno, dobro poznati, Plaut.

mediātatio, ōnis, f. [meditor] 1) razmišljanje, mozganje, m. futuri mali; condicionis humanae; napose: priprava, oprema, muneris obeundi. Odalle 2) prethodna vježba u . . . , pripravna nauka svake vrste, locos multa commentatione atque m. paratos atque expeditos habere; † m. dicendi; † meditationes, govori izvan suda (sr. iudicia).

mediātātus, adj. [partic. od meditor] pas. promišljen, izmišljen, promozgan, proučen, doli, Plaut., m. mihi sunt omnia, Ter., labores; m. et cogitantum scelus; commentationes, pomno izradene; † oratio; * verba; † ratio; † consilium, (Aurel. Vict.) consilia, alqd m. credere.

mediterrāneus, adj. [medius - terra] u sred zemlje, međuzemni, unutarnji, (opp. maritimus), urbs, regio, loca, iter, homines; † copiae, supst. -a, ōrum, n. nularnja zemlja, Galliae, Liv.

meditor, dep. i. 1) razmišljati, promišljati, misliti na . . . , snovati što, pripravljati se na što, alqd, semper forum, subsellia, rostra, curiamque; de alqa re; quid dicerem; (Plaut.) secum; * versus; * nescio quid meditans (u glavi sa . . .) nugarum et totus in illis; fugam; accusationem; pestem alqui; (rijetko) m. ad praedam, ad dicendum; ad hujus vitae studium meditati illi sunt (pas.) qui feruntur, labores tui; animo m. i samo m., s inf.; * m. in proelia; * ictum, o mladu vepru. 2) pripravljati se na . . . , vježbati se, pripravnim naukom zanimati se, Demosthenes perfecit meditando ut; extra forum; † musam agrestem avenā, seoskom pjesmom; † citharoedicam artem.

mediūm, ii, v. medius B).

medius, A) adj. [μέσος] 1) srednji, u sredini nalazeći se (posve lokalno; sr. mediocris, modicus), pars versus; m. mundi, terrae locus; ne m. ex tribus Jugurtha foret; * medius ibat; * solio m. consedit; * mediam se locavit; alqm locum m. utriusque colloquio deligere, „u sredini među oba“, Caes. b. G. 1, 84, 1.; unum in locum convenirent; hunc esse delectum medium fere regionum earum (kao sabiralište), quas Suevi obtinerent, Caes. b. G. 4, 19, 3.; quae regio totius Galliae media (središte) habetur; † m. inter se spatium; * medium caeli terraeque per aëra vecta est; * qua medius liquor secernit Europem ab Afro; *partitivno*, usred, nasred, sred, u sredini, medio itinere; in colle, foro medio, usred itd., a m. fronte; e m. caede, iz sredine, per medios fines, hostes, (Hor.) per m. satellites; arripere alqm (Ter.), complecti (Ter. Liv.), amplecti (Verg.) medium, po srijedi, oko pasa, (Hor.) alqm dividere m., raspoloviti; telum m. accensum mittere; mediam orationem alcjs interrumpere, usred govora prekinuti koga; * m. sermonem abruptum, usred govora stati; * medio sermone, t. j. ne čekajući na odgovor, * in honore deum medio, za same slave bogova; * quos inter medios venit furor, među njih sjede bijes; * m. iter jam classe tenere (μέσων τὸν πλοῦν, ne τὸν μέσων πλοῦν) = na debelom moru, pučini biti; m. acies, središte, srijeda; hoc e medio est jure civili; alteri e m. Caesaris partibus; (Hor.) rapere auditorem in medias res, eligere alqm mediā turbā; (Hor. carm. 3, 27, 27.) pallescere medias fraudes, za same prijevaru. 2) o vremenu, m. illud tristissimum tempus, što je među itd.;

unum quasi comperendinatus m. diem fuisse; mediis diebus, *za umetnutih dneva*; (*Eutr.*) vix quinque horis mediis, *jedva pet sati kasnije*; (*Just.*) medio tempore, *medutim, u to*; * medii mora temporis; * † medium esse, *medutim, u to prode, dode, s et*; * † erat m. dies, *podne*; * in m. dormire dies; * ad diem m. *k podnevu*; media nocte, de media nocte, *o ponoći*; paulo post mediam noctem; res disputatione ad mediam noctem perducitur; ante mediam noctem; media circiter nocte; * media Aeneas freta nocte (*noću među prvim i drugim bojnim danom*) secabat, *Verg. Aen.* 10, 147.; extrema hieme, ineunte vere, media (*sred*) aestate; * aestu medio, * aestibus mediis, * frigoribus mediis; *o dobi*, constans aetas, quae media dicitur, *srednja doba*; duorum fratrum aetatibus medius interjectus; (*tp. a*) *držeci se sredine, iduci srednjim putem, srednji*; *među dva predmeta u sredini, umjeren*, inter pacem et bellum medium nihil interest; libertatem, quae m. est; nego quidquam esse m.; (*Hor.*) nil m. est; * *s gen.*; *odalle i o govorniku i o govoru*, est quidam interjectus inter hos medius (*koji upotrebljava srednju vrstu govora*) et quasi temperatus etc.; medius ille autem, quem modicum et temperatum voco etc.; illud medium quoties vult (*Demosthenes*), arripit; tum graves sumus tum subtiles, tum medium quiddam tenemus [*drukčije pod b*]; † m. dicendi genus; medium officium, m. officia *kao t. t. Stoika*, haec omnia officia, de quibus his libris disputamus, m. Stoici appellant; ea communia sunt et late patent; quae et ingenii bonitate multi assequuntur et progressionem dicendi; illud autem officium, quod rectum iidem appellant, perfectum atque absolutum est, nec praeter sapientem cadere in quemquam potest (*Cic. off.* 1, 2, 7, 3, 8.; *sr.* mediocritas); *tako isto nazivali su Stoici svako fizično dobro, poređujući ga sa virtus ili sa sapientia, bez dodatka bona, media, ἀδιάφορα*, quae ad beate misereve vivendum nihil valerent, *ili* quae secundum naturam sunt, *t. j. čuvstva, što se u prvotnoj naravi djeteta pojavljuju u ljubavi prema samomu sebi i u nagonu za uzdržanjem samoga sebe, od tih dijele oni media u užem sm.*, quae nec secundum naturam essent nec contra, *n. p. kako treba kosu strići, kakova treba da je nošnja itd.*; *sr.* *Cic. Lael.* 6, 20.; alia illa media, *osrednje stvari*. b) *nepristran, neutralan, srednjim putem iduci*, consilii via; mediis consiliis stare; medium quendam cursum tenere; † m. quiddam tenere [*sr. a*]; † media sequi; (*Liv.*) mediis copulare concordiam m. oratio, sententia; (*Liv.*) medium se gerere; media (castra)

tollit Antonius; m. amici; qui se m. esse vult; omnia in duas partes distracta sunt, res publica, quae m. fuerat, dilacerata; dum tribuni consulesque ad se quisque omnia trahunt, nihil relictum esse virium in medio; distractam laceratamque rem publicam magis quorum in manu sit, quam ut incolumis sit, quaeri; *i neodlučan, dvoičan, dvouman*, responsum; † m. ambiguusque sermo. c) *srednji, običan, prosti (istom Liv., kasno i pjesn.)*, bella; gratia; * patres et m. vulgus, * plebs. d) *na oboje sklon, sposoban*, ingenium; pacis bellique. e) * *posredujući u dobru i u zlu sm.*, m. paci sese offerre; m. occurrere ne possit, *da se ne umiješa na smutnju*. B) *supst. medium, ii, n. 1) sredina, polovina*, m. diei, in medio aedium, medio aedium, *sred itd., Liv.*, * medio caeli terraeque; * virtus est m. vitiorum, *među dvije krajnosti*; * medio ire, *srednjim putem*, † medio noctis; medium ferire, in medium vergere; in medio adesse; in medium, (*rijetko*) in medio conjicere sarcinas; in medium accipere alqm; relinquere alqd in medio, † in medium, *neodlučeno ostaviti*; nihil relictum esse virium in medio v. 2) b) 2) *što je javno i svim pristupačno, očevidan, jasan, od svih viđen, svima znan, poznat itd.*, in medium alqd proferre, *iznijeti na vidjelo, objaviti*; procedere in medium (*Plaut.*), *na javu stupiti, svemu svijetu se pokazati*; de medio recedere *i slić*, *s puta se maći, ukloniti se, otići*; de, e medio tollere, *maći koga s puta, smaknuti, umoriti i ukloniti*, *no verba jacentia e medio tollere, na putu pobrati* = *upotrebljavati proste riječi*; pellere a medio *otisnuti, otjerati*, emovere, removere de m., *otpraviti*; P. Cornelium Caudinum de m. (*od prisutnih*) adjecit; e m. abire, excedere (*Ter.*), *preminuti, umrijeti*; * † verba e m. sumpta, *iz svakidašnjega života*; * comœdia res e m. arcessit, *iz života*; vocare rem in medium, *pred općinstvo, pred javni sud iznijeti*; in medio ponere, *razložiti pred kim*, in medio caedi, *pred svijetom*; loci in medium procedent, *kao ukazati se tvojim očima*; venire in medium, *pred sud stupiti*; prima veniat in m. Epicuri ratio, *neka stupi naprijed itd.*; (regni crimen) in medio ponitur, *raspravlja se, pretresa se*; in medium consulere, *za opće dobro*, communes utilitates in medium afferre, *za sve se brinuti*, laudem conferre in m., *sue učiniti dionicima slave*; † res cedit in medium, *postaje općim dobrom*, * quaerere in medium, *za opću porabu*; * discenda in m. dare; voluptates in medio sitae, *svakomu pristupačne (Ter.)* in medio palma est posita; (*Liv.*) ubi in medio praeda administrantibus esset; (*Cic.*) tabulae sunt in medio,

pred nama svima su; (Ter.) mater virginis est in medio, jest ovdje; in medio posita, čim može svatko raspolagati, (Curt.) velut in medio posita. 3) (Hor. ep. ad Pis. v. 368, 369.) srednja vrijednost, osrednje, certis medium et tolerabile rebus recte concedi.

medius fidius v. **fidius**.

medix (medd.), icis, m. *osoička riječ od metideicos = curator populi, poglavar, magistrat, odatle medix tuticus (tuticus osoička riječ) touta = narod „narodni savjetnik“, glava saveza kampanskih gradova, Liv. 24, 19, 2. 23, 6, 13. 23, 35, 15.*

medulla, ae, f. [medius] (*pjesn. i kasno*) *mozak u životinje i u rastine; nutrinja, srce, duša, haerere alui in medullis; in m. populi R. ac visceribus; quae mihi sunt inclusae in medullis; * haec mihi semper erunt imis infixa m.; * est flamma medullas; * teque suis caram magis jurat esse m.; * damnum propius medullis, koja za srce zebe, vrlo boli; što je najbolje, jezgra, Suadae, Enn. u oto. Brut. 15, 59.*

Medullia, ae, f. *Medulija, gradić u Laciju. Odatle -ilius, adj. meduljijski.*

medullitus, adv. [medulla] *iz mozga = od srca, srdačno, amare, Plaut.*

medullula, ac, f. [dem. od medulla] *mek, nježan mozak, jednom Cat. 25, 2.*

Medus, 1) adj. v. **Medi**. 2) *supst. -us, i, m. Med, rijeka u Perziji; * adj. Medum flumen. 3) sin Medejin; kao sujel jednoj Pakuvijevoj tragediji.*

Medusa, ae, f. [Medousa] *Meduza, najužasnija Gorgona, s kojom je Poseidon rodio Pegaza (v. Gorgo). Odatle * Medusaeus, adj. Meduzin, fons M., vrelo Hipokrena, koje je nastalo od udarca kopita Pegazova, Ov.*

Megaboeus (-boeus), i, m. *Megabok, Gajus, pretor na Sardiniji.*

Megaera, ae, f. [Meyera] *srđitka, jedna srda (Furia), Verg.*

Megalensia (arheist. -ēsia), ōrum i ium, n. *Megalensija, svetkovina u slavu božice Obele (magna mater, ἡ μεγάλη).*

Megalopolis, is, f. [Μεγαλόπολις] *Megalopol, grad u Arkadiji. Odatle 1) -pōlitas, ōrum, m. Megalopoljani. 2) -pōlitānus, adj. megalopoljski. supst. -ni, ōrum, m. Megalopoljani.*

Megara, ae, f. -ra, ōrum, n. [Μεγαρα, τά] 1) *Megara, glavni grad u pokrajini megarskoj (Megaris). 2) grad na Siciliji. Odatle a) supst. Megarenses, ium, m. Megarani. Just. b) **

Megareus, adj. *megarski. c) Megareus, ei ili eos, m. [Μεγαρεὺς] Megaranin. d) Megaricus, m. megarski; napose -riol, ōrum, m. megarski*

*mudraci, sljedbenici Euklida Megaranina. e) * Megarus, adj. megarski.*

1. **Megareus**, v. **Megara** 2) c).

2. **Megareus**, ei, m. [Μεγαρεὺς] *Megarej, sin Neptunov, otac Hippomenov, Ov.; Megareus, adj. Megareje(vi), heros, = Hippomenes, Ov. Megaris, idis, f. [Μεγάρης] = Megara 2).*

† **megistānes**, num, m. [μέγας] *velikaši.*

meherculē etc. v. **Hercules**.

majo, 3. *mokriti, Cat. Hor.; sr. mingo.*

mēl, mēllis, n. [μέλι] *med; * pl.; tp. a) * m. poštica, lijepe pjesme; * hoc juvat et melli est, ugodno je. b) kao riječ od mila, m. meum, slasti moja! Plaut.; m. ac deliciae tuae, Cael. u Oia. ep.*

Melampus, ōdis, m. [Μελάμπος] *Melampod (Crnōnog) 1) na glasu prorok i liječnik. 2) jedan sin Atrejev. 3) pratilac Herkulov, Verg. 4) pds Aleonov, Ov.*

melanchōlicus, adj. [μελαγχολικός] *crnožudan, melanholičan, sjetan, turoban.*

Melanippe, ēs, ili -nippa, ae, f. [Μελανίππη] *Melanipa, 1) sestra kraljice amazonske Antiope, Just. 2) kći Ejolova ili Desmontova (Desmontes), koja rodi s Neptunom Beota i Ejola, sujel jedne tragedije Atijeve.*

Melanthus, i, m. [Μελάνθος] *Melanti, rijeka u Sarmaciji.*

melolūm = **melliculum**.

Meldi, ōrum, *Meldi, pleme u celtskoj Galiji među Meaux-om i Melun-om u Posenju i Pomarnju, (Seine, Marne).*

Meleager (rjede -gros), gri, m. [Μελέαγρος] *Meleagar, sin Eneja (Oeneus), kralja Kalidonskoga i Alkeje. Odatle Meleagrides, dum, f. Meleagrovica, po priči sestre Meleagrove, koje su tako dugo oplakivale smrt njegovu, dok se ne pretvoriše u morske kokoši (biserke), Ov., odatle † meleagrides, biserke, morske kokoši.*

Melibeia, ae, f. [Μελίβεια] *Melibeia, grad u Tesaliji, rodno mjesto Filokletovo. Odatle * -boeus adj. melibejski.*

Mellicerta ili -tes, ae, m. [Μελικέρτης] *Melikert, u grč. priči sin Ine i Atamanta. Ina ganjana od bijesnog Atamanta bacila se sa sinom u more, te postanu morski bogovi, ona Leukotea, a on Palemon, lat. Portunus, v. Athamas i Ino.*

mēllous, adj. [μῆλικός] *s pjevanjem praden, a budući da su se lirske pjesme uz pratnju glazbila (instrumenta) pjevale, lirski, pošma.*

mēllōtes, i, f. [μῆλλωτος] *ždraljika, kokod-tac, Ov.*

mēllmēlum, i, n. [μῆλμῆλον] *medenjača (jabuka), Hor.*

1. **mēllinum**, i, n. [μήλινον] *sc. vestimentum, dunja, dunjača.*

2. **Mēlinum**, v. 2. Melos b).**mēllior** v. bonus.**mēllisphylum**, i, n. [izornulo μελισσόφυλλον] *matičnjak*, *māca* (Melissa officinalis), što je pčele vole, Verg.**Mēllasus**, i, m. [Μέλλας] *Melis*, 1) filozof grčki s otoka Sama. 2) oslobođenik Mecenatov, knjižničar Augustov, Ov.**Mēllita**, ae, f. [Μέλλιη] *Melita*, otok među Sicilijom i Afrikom, s. Malta. *Odalle -tensis*, adj. *melitski*; supst. *-tensia*, ium, n. *odijelo melitsko*.**Mēllus**, **mēllus** v. 2. Melos a), bonus, bene.**mēlluscūle**, adv. dem. [v. bene] *nešto bolje* alcu est, jedn. Cic. fam. 16, 5, 1.**mēlluscūlus**, adj. komp. [dem. od melior] *nešto bolji*, Plaut.; *meliusculum* esse, nešto je bolje komu, Ter.**Mēlla**, ae, m. *Mela*, a) rijeka u gornjoj Italiji kod grada Brescije, Cat. Verg. b) rimski prijedv, M. Annaeus Mella, Tac.**mellucūlum**, i, n. i **mellilla**, ae, f. [dem. od mel] *riječ od mila*, *srdašće moje*, *dušice*, *sve dobro moje*, Plaut.**mellifer**, fēra, ferum, adj. [mel-fero] *medonosan*, jednom Ov. met. 15, 383.**mellinia**, ae, f. [mel] *slast*, *naslada*, *magnae m. est mihi*, Plaut.**mellitūlus**, adj. dem. od mellitus, *meden*, *sladak* kao med, Plaut.* **mellitūs**, adj. [mel] 1) *medom zasladen*, *meden*, *placenta*. 2) *sladak* kao med, *preljubak*, *oculi*; *passer*.**Melodūnum**, i, n. *Melodun*, grad u Galiji, možda s. Melun na Seini.1. * **mēlos**, n. [μέλος] dat. *melō*; pl. *mele*; *pjevanje*, *popijevka*.2. † **Mēlos**, i, f. [Μήλος] *Mel*, otok Egejskoga mora. Odittle a) **Mēllus**, adj. *melski*. b) (Plaut.)**Mēllinum**, i, n. sc. pigmentum, *melsko* bje-lilo, *bijela boja*.**Melpōmēne**, ēs, f. [Μελπομένη] „*Pjevajuća*“ *Melpomena*, muza tragičnoga i lirskoga pjesništva, Hor.**membrāna**, ae, f. [membrum] 1) *kožica opna*; * u zmije: *svlak*. 2) * *za pisanje priređena koža*; *pergamena*; † *membranae*, *pisaće pločice* od *pergamene*.**membrānula**, ae, f. [dem. od membrana] *pergameno pismo*, jedn. Cic. Att. 4, 4, 1.**membrātīm**, adv. [membrum] *komad po komad*, *pojedince*, *malo po malo*, quasi m. gestum negotium; *napose* rel. t. t. o govoru = u malenim odlomcima, *rečenicama* (sr. incisim), dicere.**mēmbrum**, i, n. 1) *ud*; * o cijelom tijelu, m. setosa, *čekinjava* tijelo, o družini *Uliksovoj*, koju pretvori Circe u svinje; dare curatam. sopori; fractus membra miles; pars in gramineis exercent m. palaestris; *takoder* † o kipovima, abrupta simulacrorum m. 2) tp. dio, čest cjeline kao corpus *smatrane*, philosophiae; * *ratis*; cum pluribus corpus (*oijelu državu*) quam capiebat, onerassent, cetera m. deficere coeperunt, Curt.; cum accusationis tuae membra (*kao što ih mora imati svaki govor kao corpus*) dividere coepit et in digitis suis singulas partes causae constituere (*što je dužnost govornika umjetnički izobražena*); hujus otiosae dignitatis haec fundamenta sunt, haec m., *počela*, *elementi*; haec imbecilla et commutabilia pecuniae m.; eorum generum quasi quaedam m., dispertiat, u *podrazdjele* *podijeliti*; *napose* rel. t. t., membra, *čula*, *kratke rečenice*, koje samo u savezu s ostalim čitavim govorom potpuno smisao imaju, Cic. or. 62, 211, 66, 67. (sr. membratim, incisa).**mēmīni**, isse, verb. def. 1) *sjećati se*, *opominjati se* čega, *pamtiti* što, *nijesam zaboravio* (sr. reminiscor, recordor), *beneficia*, dicta; illud (Hor.); *vivorum*; *sui*; *mei*; *acceptae ignominiae*; *nec pugnae*, *nec fugae*, *nec belli*; *memineram Paullum*, *opominjah se jošle P.*, *mogah ga sebi predočiti*; quem tu probe meministi; (*rjeđe*) de palla, Plaut.; de Herode et de Mettio meminero et de omnibus, quae et velle suspicabor, Cic. Att. 15, 27.; quanta esset hominum admiratio; s ut, *kako* (Hor.) memento ut verberes; i Ter.; m. cum, *memini cum mihi desipere videbare* [sr. 2. cum I)] s acc. c. inf. prez., *ako čovjek misli radnju, koje se sjeća tako, kako se razvijala, odatle osobito, ako ju je sam doživio i svjedok joj bio*, m. in eum sermonem illum incidere *kako je — padao, dospio*; me Athenis audire ex Phaedro meo m. = *audiebam*, ut m.; *naprotiv stoji* acc. c. inf. perf., *ako čovjek misli radnju, koje se sjeća upravo kao svršene, odatle osb, ako je nije čovjek sam doživio*, *memineram C. Marium* — senile corpus paludidus occultasse demersum = *occultavit* ut m.; *meministi*, me ita distribuisse initio causam; *memini* iisdem fere verbis ad me te scribere neque tuis literis sperare non frustra esse jussum; s inf., Varoni *memineris excusare tarditatem epistolarum mearum*; * *nec m. justas ponere minas*, *ne misli*, *ne pada* *joj na um itd.*; često (Hor. Verg.) *uz imperat. memento, ne zaboravi*; * *bene memini dobro se opominjem*; * *libentius*; (Phaedr.) *pulchre*; * *parentet.*, *lassa revertibar* — *memini* — Stymphalide silva. 2) (*rijetko*) *pismeno* ili *usmeno* *spomenuti* što, *pominjati*, de exsilibus; † *judicis*; * *quorum Graji meminere poetae*.

Memmius, *Memije*, ime plemenu rimskom; Gajus Memmius, prijatelj Ciceronov. Odalle Memmianus, adj. Memijev.

Memnon, ōnis, m. [Μέμνων] *Memnon*, 1) sin Titanov i Aurorin, kralj etiopski, koga je ubio Ahil pred Trojom. Kad su mu truplo sažigali, poletješe iz njegova pepela ptice (aves Memnoniae ili Memnonides, Ov.), koje se vraćahu u Troju svake godine, te se ondje borahu među sobom; Memnonis saxea effigies (kod Tebe egipatske), Tac. Odalle * **Memnōtus**, adj. Memnonov = istočni. 2) Grk jedan s otoka Roda, vojvoda Dareja Kodomana, Curt. 3) jedan vojvoda Aleksandra Vel., Curt.

mēmōr, ōris, adj. [memini] 1) opominjući se čega, pamteti što, misleći na . . ., ne zaboravivši, officii, beneficij; m. quae essent dicta contra; * hoc tibi dictum tolle m. zapilji to sebi u pamet, u glavu; * pectus m., vjerna pamet; * memori mente sc. Maecenatis; * memori animo notavi; * non illa virūm (nije mislila na stid, od koga se žene nijesu mijesale među muževima), non illa pericli telorumque m.; napose a) opominjući se, pamteti dobročinstva ili uvrede, zahvalan, harran ili nepomirljiv, neublaživ, m. et gratus; m. mens; animus m. in bene meritis; * apud memores stat veteris gratia facti; * irata memorque; * pro quibus affirmat fore se memoremque piumque; * ob memorem Junonis iram; (Liv.) memori deorum irā, vraćajući mu bogovi; * antiquo memores exigit de vulnere poenas [sr. d]. b) * brižan, oprezan, multo ante m.; * multā memor oculus terrā, o dobre pameti, dobro pamteti, m. an obliviosus sit; homo ingeniosus ac m.; m. oratores. d) kad se nešto slobodnije prenosi svojstvo liča na stvar u Liv. u pjesnikā, supplicium exempli parum memoris legum humanarum, primjer smrtna kazna, pri čem zaboraviše itd.; m. libertatis vox, riječ, koja odiše slobodom, kojom se još pamišlja na slobodu; oratio m. majestatis patrum, majestatis; responsum senatus amicitiae Samnitium m.; ingenium et Numae Romuli m.; * aevum, vrijeme, koje dobro pamti; * cadus Marsi m. duelli t. j. pretočeno za marcijskoga rata; sr. a) -- 2) * opominjući, sjedajući na . . ., indicij m. poena; nostri m. scalpe querelam; m. tabellae, lacrimae, versus, fasti; nota, stalna.

mēmōrābilis, adj. s komp. [memoro] 1) što se može pominjati, pomisliti, pamišljivo, čuven, jedn. Ter. And. 4, 1, 1. 2) spominjanja vrijedan, znamenit, znatan, virtus; facinus; vir m., bellicis tamen quam pacis artibus; memorabilior prima pars quam postrema fuit; iron., * magnum et m. numen.

mēmōrandus, adj. [part. fut. pas. od memoro] spominjanja vrijedan, znamenit, pugna, Plaut.; * pastor; * juvenis; * juventa; * facta; † exemplum; † agmen.

mēmōrātor, ōris, m. [memoro] pripovjedač, jedn. Prop. 3, 1, 33.

1. **mēmōrātus**, adj. [partic. od memoro] = memorandus, Eryx, locus famā m. in oris.

2. **mēmōrātus**, us, m. [memoro] spominjanje, pripovijedanje, memoratui esse, Plaut.; levia memoratu, Tac.

mēmōria, ae, f. [memor] pamet, 1) = mod sjecanja, bona, melior; m. tantā fuit, ut; ex m. (na pamet) exponere; in memoria habere, Ter.; memoriā alqd tenere (pamtiti), comprehendere, complecti; (Nep.) m. immortalis retinere beneficia; rem se vetustate oblitteratam, ceterum suae m. infixam, afferre, Liv. 3, 71, 6; deponere alqd ex m., zaboraviti; hoc est mihi in m.; hoc fugit meam m., ovo mi je ispalo itd.; in memoriam redigere; memoriae alqd mandare, zapamtiti. 2) spomen, uspomena, viri digni memoriā; memoriā digna res; si qua alia m. digna erunt; adhibere m. nullam (zaboravljati) contumeliae; prodere, tradere alqd memoriae (o povjesniku) pismeno predati potomstvu, pripovijedati, zabilježiti; memoriae prodendus, spomena vrijedan; locus memoriam (sc. calamitatis) proderet, uspomenu širi; m. alqis rei excidit, abolevit, abiit, nešto se zaboravilo; primi sacramenti m. deponere, spominjanje na itd.; post hominum memoriam, što pamte ljudi, od pamtivijeka; redire, (kasno) revocari in memoriam alqis rei; m. rei renovare, reintegrare, repetere; m. et recordatio et m. v. recordatio; solus omni m. (koliko se zna) et ante et postea ex Africa imperator fuit, Eutr. 8, 18; napose a) (Liv.) misao na budućnost, periculi; ut belli inferendi m. patribus aut plebi non esset. b) (Tac.) svijest, sceleris; bonae societatis. 3) vrijeme, koliko ga se tko sjeda, doba, hujus m. philosophi; usque ad, ad nostram m.; paulo supra hanc m.; in omni m.; nostrā, patrum, avorum m.; bella nostrae m.; pueritiae m. repetere; takoder dagađaj, slučaj, koga se čovjek sjeda, repetenda est veteris m. recordatio; † miserrima Alesiae m. 4) usmeno ili pismeno izvješćivanje, koje se osniva na sjecanju, pripovijedanje, povjesnički izvještaj, povjest, glas, de hominum m. (usmeno svjedočanstvo) tacere, literarum m. flagitare; alqd prodere memoriā, usmeno; memoriā ac literis, usmeno i pismeno; cujus (Socratis) — ingenii magnitudo. Platonis m. et literis (pismene uspomene) consecrata, Cio. Tusc. 5, 4, 11; liber quo omnem rerum m. breviter complexus est; in m. notam et aequalem incurro;

annorum septingentorum m. uno libro colligavit; cognoscat etiam rerum gestarum et m. veteris ordinem; de Magonis interitu duplex prodita est m.; † vitae m. (život) prosa oratione componere.

mēmōriālis, adj. [memoria] na uspomenu pripadajući, libellus, spomenica, zapisci, memoire, jedn. Suet. Caes. 56,

mēmōriāla, ae, f. dem. od memoria, pamet, pamćenje, jedn. Cic. Att. 12, 1, 2.

mēmōriter, adj. [memor] 1) na pamet, iz glave, naizust, multa narrare de Laelio; m. multa ex orationibus Demosthenis pronuntiare. 2) vjernom pameti, ništa ne zaboravljajući ili nikom mimoilazeći, rem complecti; enumerare philosophorum sententias; respondere; † tam m. omnes orationes tenere, dobro pamtiti.

mēmōro, 1. [memor] pomenuti što, sjetiti na što, amicitiam ac foedus, Tac.; odt. pripovijedati, napominjati, napomenuti, izvješćivati (pojednost; sr. narro), mira memoras, memora (reci) mihi nomen, Plaut.; artibus quas supra memoravi; * quid Thesea memorem? * talia; * Pompili regnum, slaviti, pjevati; * singulas, nabrojiti; honoratorum virorum laudes in contione memorentur, da se govor govori u pohvalu itd.; (Hor.) vocabula rerum, quae priscis memorata (što su ih upotrebljavali) Catonibus atque Cethegis; (Sall.) cujus conditor (kao utemeljitelj) Hercules memorabatur; (Sall.) de magna virtute, de inferis; (star pjesnik u Cio.) de natura deorum nimis obscure; † de majoribus; † de exitu Cassii Brutique; (rijetko) s acc. c. inf., id factum — per ambitionem consulis memorabant, Sall.; Herculem in ea loca — abegisse memorant, kažu, Liv.; u pas. s nom. c. inf., ubi ea — gesta esse memorantur, Cic.; quidam memoratur contemnere, Hor.; s quae. indir. incredibile memoratu est, quantum etc., Sall.; vix credibile memoratu est, quantum etc., Tac.; Musa mihi causas memora, quo numine laeso etc. impulerit, Verg. Aen. 1, 8; nunc mihi paucis Sarmenti scurrae Musa velim pugnam — memores, et quo patre natus uterque contulerit lites, Hor. sat. 1, 5, 51.

Memphis, is, ili idia, f. [Μέμφις] Memfis, grad u srednjem Egiptu, Liv. Hor. Prop. Odalle **Memphites**, ae, m. [Μεμφίτης] adj. memfiski, egipatski, bos = Apis, Tib.; -phitis, idis; f. memfiski, vacca = Jo, Ov.

Mēnae, ārum, f. [Μένας] Mena, grad na Siciliji, Odt. * supst. Mēnaenus, i, Menaeni, ōrum. m. Menjanin.

Mēnander, āri, m. [Μένανδρος] Menandar, 1) glavni pjesnik novije antičke komedije, (342.

do 290. pr. Is.) uzor Terencijev. Odt. * **Mēnandrēus** [Μένανδρεος], adj. Menandrov. 2) kao ime a) jedan rob Ciceronov; b) jedan oslobođenik.

Mēnāpil, ōrum, m. Menapljani, u belgijskoj Galiji, među Mozom i Šeldom (s. Gemappe). menda v. mendum.

mendācllōquus, adj. s komp. [mendacium-loquor] lažljiv, Plaut.

mendācium, ii, n. [mendax] 1) neistina, laž, m. honestum; dicere m. 2) tp. a) obmana, opsjena, oculorum reliquorumque sensuum mendacia; * famae. b) (jedn. Curt. 3, 1, 4) poetski izum, izmišljotina, fikcija, poštaram.

mendāciuncūlum, i, n. dem. od mendacium, mala laž, jedn. Cic. de or. 2, 59, 241.

mendax, ācis, adj. s komp. i sup. [mentior] 1) lažljiv, homo; supst. mendax, lažac, laža, pretvorica, licemjerac (sr. mendicor); * invenior Parthis mendacior; * infamia; * damnum, nepravedna, nezastužena. 2) tp. a) lažan, varav, obmanljiv, visa; * Parca non m.; * splendide m. in parentem, o Hipermnestri, jer je muža Linceja izbacila smrti tim, što nije držala oči zadane riječi; * speculum; * somnus; * fundus, koje manje rodi, no što se gospodar nadao; * lyra, jer se može uz nju i lažna hvala pjevati. b) * ponadžinjen, os, penna.

Mendes, -ētis, m. Mende, grad u Egiptu, Suet.; odt. -dēsius, adj. mendski, Ov.

mendicābūlum, i, n. [mendico] (rijetko) prosjak, Plaut.

mendicētās, ātis, f. [mendicus] prosjačenje, prosjaštvo, najveće ubošтво.

mendico, i, i -cor, dep. 1. [mendicus] prosjačiti, mendicantem vivere, Plaut.; * mendicatus cibus.

mendicūla, ae, f. [mendicus] prosjačka haljina, jedn. Plaut. Epid. 2, 2, 32.

mēdicus, adj. sa sup. 1) prosjački, vrlo siromašan, homo, čovjek prosjak; solos sapientes esse, si mendicissimi, divites; supst. mendicus, prosjak; kao psotka, dronjo, nitkov, bitanga, Ter.; mendici, prosjabin, o svećeniciima Obelinim, koji su u određene dane obilazili i za hram milostinju sabirali, Hor. 2) tp. kukavan, instrumentum hoc forense jedn. Cic. de or. 3, 24, 92.

mendōse, adv. s komp. i sup. [mendosus] pogrešno, scribere.

mendōsus, adj. s komp. [mendum] pogrešan, pun pogrešaka, pun mana, * equi facies; historia; † exemplar testamenti; * natura (značaj); * mores; m. et mendax (sr. medicor). 2) pogrešiv, pogreške čineći, jedn. Cic. Ver. 2, 27, 182.

mendum, i, n. † -da, ae, f. *griješka pisarska, pogriješka u pisanju*, librarijorum menda; (Idus Mart.) magnum m. continent, *dvoumno, računarska pogriješka ili uopće pogriješka kao što i u nas „poracunati se“*.

Mēnēcles, is, m. [Μηνεκλῆς] *Meneklo*, jedan azijski retor. Odt. -clius, [Μηνεκλειος], adj. *Meneklov*.

Mēnēdēmus, i, m. [Μηνένδemos] *Menedem*, jedan filozof iz Eretreje. 2) govornik iz Atene. 3) jedan Grk. 4) vojvoda Aleksandra Vel. Curt.

Mēnēlāus, i, m. [Μηνέλαος] *Menelaj*, brat Agamemnonov, kralj spartanski, muž Helene, koju je Paris oteo; šaljivo o Lukulu, čiju je ženu Memije zaveo; Menelai portus, u Egiptu, Nep. Odt. **Mēnēlāeus**, adj. *Menelajev*, jednom Prop. 2, 12, 14.

Mēnēnius, *Menenije*, ime plemenu rimskom; najznamenitiji su: a) konzul M. Agrippa, koji je sklonio plebejce na povratak u Rim. b) (Hor.) na glasu ludak za Horacijeva vremena (može biti samo izmišljeno lice). Odt. **Mēnēniānus**, adj. *Menenijev*.

Mēnexēnus, i, m. [Μηνέξενος] *Meneksen*, naslov jednemu dijalogu Platonovu, jedn. Cic. or. 41, 151.

Mēninx, ingis, [Μήνινξ] *Meninks*, otok u Maloj Sirti.

Mēnippus, i, m. [Μένιππος] *Menip*, 1) cinički filozof, vrlo ujedljivo. 2) nekaki azijski govornik.

Mēnoceus, ēi, m. [Μηνουκεύς] *Menecej*, sin tebanskoga kralja Kreona, koji je položio život za domovinu.

Mēnoetiūs, ii, m. [Μηνουκτιος] *Meneocije*, sin Aktorov, otac Patroklov. Odt. * **Mēnoetiādes**, ae, m. *Menetijević* = Patroclus.

Mēnōn, ōnis, m, *Menon*, dijalog Platonov, jedn. Cic. Tus. 1, 24, 57.

mens, tis, f, *duša kao biće, koje misli i sudi* (oprečno pojmu animus, stranom gdje animus naznačuje dušu uopće kao dio prema oijelosti, stranom gdje animus naznačuje najprije volju, čeznuće ili čuvstvo, kao onomu koordinovan dio, koji se ipak predstavlja kao gospodar animi, na koliko misao pretječe volju), *um, razum, pamet, duh*, ea, quae latent in animis hominum, quaeque pars animi mens vocatur; regnum totius animi a natura tributum est menti; mens et ratio; animus et m., *srce i duh*; et mente et animo = *svom dušom*; animos (*čuvstva*) qui nostrae mentis sunt, eosdem in omni fortuna gessimus; mentis acies; timor omnium mentes animosque perturbat = *rada krive predstave u svih te zaokupljuje dušu i čini nesposobnom za rad*; omnia ple-

rumque, quae absunt, vehementius hominum mentes perturbant; ut majore spatio temporis interjecto militum mentes sanarentur (*da se umire*), Caes. b. c. 2, 30, 3.; sr. c); hac oratione habita mirum in modum conservae sunt omnium mentes; crudelitas in supplicio, nova religio jurisjurandi mentes militum convertit; ut ad bella suscipienda Gallorum alacer ac promptus est animus, sic mollis et minime resistens ad calamitates perferendas mens eorum est, Caes. b. G. 3, 19, 6.; mente agitare alqd; mente alqd comprehendere, complecti = *pojmiti, shvatiti*; adimere alcui mentem; captus mente; * inops mentis, *tupoglav, glup, slabouman*; mentis suae compotem esse, esse suae mentis; sana m.; si sana mens esset Graeciae, Nep. ages. 5, 2.; *prenes. na državu, domovinu, srce, duh, duša*, mens et animus et consilium et sententia civitatis posita est in legibus; cujus (patriae) nobis mens, mos disciplina nota esse debet. *Napose a) misao, mišljenje, um, pamet*, venit mihi in mentem hominis, tuarum virtutum, hoc id, alqd, ea res, *dolazi u pamet, pada na um; s inf., s acc. c. inf., sa ut*; * sublit mentem pietatis imago; mentem dare, injicere, * mittere; omnium oculis mentibusque ad pugnam intentis. b) *namjera, nakana, namišljaj, naum, osnova, misao* (kao puka predstava) ea, hac mente; vestrae mentes atque sententiae; muta jam istam mentem; utinam tibi dii hanc mentem dent; * nostram accipe mentem. c) *mnijenje, nazor, misao*, longe mihi alia mens est; mens publica, mentes militum sanare (*preokrenuti*), Caes. b. c. 1, 35, 2.; sr. 1); eadem mente esse; mentibus reliquorum respondere. d) *razmišljanje, promišljanje, svijest, razbor*, sine ulla m.; sceleri ac furori tuo non mentem aliquam obstitisse; quae tanta mente fiunt; dicendi effluit m.; imminuta m.; * m. redit; † terror mentem eripit, praepedit; Mens personif. kao božica *svijesnosti*. e) *mišljenje, volja, čud, srce*, mens animi, Cat.; mala mens, malus animus, Ter.; dignus vir cui et mens melior et vita longior; contigisset, Quint.; * m. benigna, * efferata, * conscia recti; * m. agitat mihi, s inf., *srce me sili, nuka itd.*; * expleri mentem tuendo; *takoder savjest, duša*, deum se adhibere testem, id est mentem suam. Cic. off. 3, 10, 44. f. *srce, srčanost*, deponere m.; * addere m.; * demittere mentes (*klonuli duhom, o više njih*).

mēnsa, ae, f. [part. od metiri] a) *stol, trpeza*, surgere a m., Plaut., mensam tollere, (Plaut.) auferre, * movere, * remove, *dići se od stola*; šaljivo, * *mensas consumimus podlogu ili kruh, na kome je voće bilo*; odt. *na stol metnuta jela*, mittere alcui de mensa; (Plaut.) apud

m., za stolom, za ručica; † super mensam; jelo, Syracusiae m.; m. secunda, zaslada, polastice, (Hor.) pl. alterae, secundae; * mensae divitum, * divites; * gratae; * nec deus hunc mensā (gorbe) dea nec dignata cubili est. b) stol za žrtvovanje, žrtvenik, * mensae deorum. c) m. lanionia, mesarska klupa, Suet. Claud. 15. d) mjenjački stol, m. publica, javna banka.

mēnsārius, ii, m. [mensa] mjenjač, novčar, banquier, Cass. Parm. u Suet. Aug. 4.; napose: javni mjenjač, koji uređuje isplacivanje iz državne blagajne; m. tresviri ili quinqueviri, tri ili pet muževa, koje je senat birao na određeno vrijeme, da urede dugove, banquieri, Liv.

mēnsio, ōnis, f. [metior] mjerenje, vocum, slogova, jedn. Cic. or. 63, 177.

mēnsis, is, m. (gen. pl. mensium i stariji oblik u Cic. Caes. Liv., mensum) mjesec (= vrijeme od 30 dana), Januarius, Februarius etc.; intercalarius; dimidiatus; mensibus suis (za onih mjeseci, kad imadaše zapovjedništvo) dimisit legionem.

mēnsor, ōris, m. [mentior] * † mjerač, mjer-nik; † graditelj.

mēnstruālis, adj. [mensis] mjesečni, epulae, Plaut.

mēnstruus, adj. [mensis] 1) mjesečni, usura; * Luna; † supst. menstruum meum, mjesečna služba. 2) jednomjesečni, za mjesec dana, vita; spatium; cibaria; supst. menstruum, i, n. živež za mjesec dana, mjesečni obrok.

mēnsūla, ae, f. [dem. od mensa] stolić, Plaut.

mēnsūra, ae, f. [metior] 1) mjerenje, certis ex aqua mensuris videbamus, mjerenje po vodenj uri; quidquid sub aurium mensuram cadit; † mensuras fideliter agere. 2) mjera, majore m. reddere alqd. 3) mjera, kao rezultat mjerenja: duljina, širina, obujam, mnoštvo, veličina i slič., mensurae itinerum; * m. roboris ulnas quinque implebat; * dare (pro-pisati) alcui m. bibendi; * m. ficti crescit; † beneficii. Odt. † m. legati, značaj, dostojanstvo, čast.

mēnta (mentha), ae, f. [μνθῆ] rutava metvica (Mentha crispa).

mēntio, ōnis, f. [memini] pomen, napomena, mimogredno pominjanje, prethodni ili mimogredni prijedlog i slič., mentionem facere, habere, inferre, movere alcjs rei (de aliqua), napomenuti što, govoriti o čem, predložiti (već poznato, ili novo; sr. commemoro); (Hor.) mentio si qua de Capitolini furtis injecta Petilli coram te fuerit; mentionem inchoare alcjs rei; de Hernicorum defectione agitata

mentio; incidit mentio de uxoribus; incidere in mentionem alcjs; mentionem inferre, ut etc., quid faciendum sit; m. (prijedlog) facere in senatu; serere mentiones (često govoriti o itd.) secessionis ad vulgus militum occultis sermonibus, Liv.

mēntior, mentitus sum, dep. 4. 1) intranz. izmisliti (hotice ili nehotice), lagati, zavarati, aperte; (Plaut.) adversus, apud alqm; in ili de aliqua re; frons, oculi, vultus, oratio m.; * mentior, si, bio lažac, ako; supst. mentiens, lažljiv zaključak, izvod, sofizma. Odt. a) * izmisliti, izmišljati, Homerus ita m. b) lašcem postati, ne držati riječi, m. honestius; * alcui. 2) tranz. a) graditi se onim, što tko nije, izmišljati, opsje-njivati, i krivo shvatiti, tvrditi, tantam rem, auspiciū; * res quas mentiris; s acc. c. inf.; ego vero Brutum nihil mentiri puto, podnipošto nema krivo; in quibus nihil unquam immensa et infinita vetustas mentita sit; takoder * lažno obećati, ne držati riječi, noctem; fidem quaecunque in me fueras mentita; nulli quidquam mentitus (o Tireziji); quibus mentitur amica; spem mentita seges. b) prisvojiti sebi što prijevarom ili na izliku, pričinjati se, * lana varios colores; Minervae sacra, o trojanskom konju, koji se je pričinjao zavjetnim; (kasno) originem alcjs, se filium alcjs; pas. mentitus, slagan, lažan, patvoren, ponadčinjen, izmišljen, * tela; † mentiti fictique terrores.

† **Mēntōr**, ōris, m. [Μέντωρ] Mentor, glasovit umjetnik u čakanjenju posuda od kovi, reliefu oko 356. pr. Is. — * **Mēntōreus**, adj. Mentorov.

mēntam, i, n. podvoljak; * brada.

mēo, i. [sr. sa eo] pravilno se kretati određenim pravcem, ići, hodati, poći, putovati (sr. eo), † means exercitus; * quo simul mearis, dodeš; † in orientem comite Livia; † triremes huc illuc; † iter, qua meant navigia; † amnis libero cursu, teče; * qua sidera lege; * meantia sidera, prèhodnice; † spiritus liberius meare coeperat.

mēphitis, mēftis, tis, f. * škodljivo, kužno isparivanje, (Tac.) personif. božica škodljiva isparivanju zemlje, koja ga odvrća.

mērācūlus, adj. (dem. od meracus) prilično čist, nemiješan, Plaut.

mērāceus, adj. s kom. [merus] čist, nemiješan, nepokvaren, suh, vinum meracius; * uva; * helleborum; prenes, non modice temperata, sed nimis m. libertas.

mērcātor, ōris, m. [mercor] 1) trgovac (osb. kao veletržac, ugledniji nego caupo i institor,

manjega ugleda nego negotiator). 2) *κρίπα*, provinciarum.

mercatorius, adj. [mercator] *trgovacki*, navis, jedn. *Plaut. Bacch. 2, 3, 2.*

mercatura, ae, f. [mercator] 1) *trgovina*, *trgovina robe*, mercatura, si tenuis est; sordida putanda est; m. quaestiosa; facere m., *trgovati*; mercaturas (o više ljudi); ad mercaturas, u *trgovini*; (Hor.) aversus mercaturis; tanquam ad mercaturam bonarum artium; non erit ista amicitia, sed mercatura quaedam utilitatum suarum. 2) (*Plaut.*) *trgovacka roba*, mercaturam habere.

mercatus, us, m. [mercator] 1) *trgovina*, *trgovina i promet*, domesticus; turpissimus; (*Plaut.*) meretricius. obrt, zanat. 2) *trg*, *sajam*, *vašar*, kao sastanak *kućarica i prodavalaca*, frequens; indicere, habere m.; ad m. proficisci, (*Ter.*) nisi eo ad m. veniam, o *zboru olimpijskom*, uz koji se i *sajam* održavao, Asiae Graeciaeque is m. erat; m. is, qui habetur maximo ludorum apparatu totis Graeciae celebritate; (*Just.*) m. Olympiacus.

mercedula, ae, f. [dem. od merces] a) *plaćica*, *malena*, *kukavna plaća*, mercedula adducti. b) *slabi dohoci*, *slab dobitak*, mercedulas praediorum (nešto najmovine) constituit.

mercennarius [od merces, preko mercenna] adj. 1) *plaćen*, *najmljen*, miles; scribae; testis; arma m., *kajega se čonjek prima za novce*; liberalitas; * vincula m., za *plaću preuzeti poslovi praeconis*, koji ga *suzdržavaju*. 2) *supst.* -ius, ii, m. *plaćenik*, *najmljenik*, *ležak*.

merces, edis, f. *plaća*, *plata*, *nagrada* (za trajnu službu; sr. pretium), uopće cijena čemu, operae, mercede militare apud alqm, *Liv. Curt.*, mercede militare, *Curt.*; * parvas mercedes equi, *idi* za *malom zaslužbom*; * non alia mercede (pogodbom) bibam; * hac mercede suorum coeant; * multa mercede (trudom); * sine mercede, *besplatno*, *badava*; *posl.*, una mercede duas res assequi, *jednim mahom dvoje*; često u *zlu smislu*, *plaća*, *grješni novci*, priusquam infanda m. perficeretur; magna mercede pacisci cum alqo; lingua astricta mercede; mercedem accipere ab alqo; † proditiōis. 2) *naukovina*, t. j. *šteta* ili *kazan*, temeritatis; spreti numinis; non sine magna m, 3) *najmovina*, *zakupnina*, *dohoci od kuća ili polja*, praediorum; insularum, habitationum, *stanarina*; † *najamnina*, * *kamate od glavnice*.

mercenarium, ii, n [merx] *trgovacka roba*, *Plaut. Tac.*

mereor, dep. i. [merx] *kupiti*, *kupovati* (i to prije svega *trgovanjem*; sr. emo), alqd ab

alqo; fundum de pupillo; alqd tantā pecuniā; † *supst.* mercantes, *kućari*; *prenes.*, officia vitā; * amorem; *pas.* mercatus, *Prop.*

Mercurius, ii, m. *Merkur* grčki *Ἑρμῆς*, sin *Jupiterov i Majin*, *glasnik bogova*, *bog okretne govora i lukarosti*, *iznašaća*, *trgovine*, *glavar putova*, *gimnastike*, *vođa duša pokojnika u podzemni svijet*; napose a) *stella Mercurii*, *planet Merkur*. b) (*Ov.*) *aqua Mercurii*, *izvor kraj ceste*, *via Appia*. c) *tumulus M.*, *kraj Nove Kartage u Španjolskoj*. d) *promunturium M. s. C. Bona u Africi*; *meton.* e) (*Nep.* *Alcib.* 3, 2.) *Hermov stup* t. j. *stup s glavom Hermovom na vrhu* (sr. *Hermes*), *M. Andocidis*. *Od.* **Mercurius**, adj. *Merkur*, *merkurski*; * *vir* M., *pjesnici kao ugodnici Merkurovi*; * *cognomen Mercuriale*, *pridjev Mercurialis*, *nadimak Damazipov*, *Hor. sat.* 2, 3, 25, 28.; i *Mercuriales apst.*, *trgovci*, *koi su imali u Rimu zbor*, *kolegij*.

merda, ae, f. *govno*, *Hor.*

mere, adv. [merus] *nepomiješano*, *čisto*, *Plaut.*

merenda, ae, f. *užina*, *oko 4—5. ure poslije podne*, *Plaut.*

mereo, rui, Itum, 2. i **mereor**, ritus, dep. 2. 1) *zaslužiti*, *zavrijediti* — *steći*, *dobivati*, non amplius duodecim aeris; meritis lucris; * *hic liber m. aera Sosii*, *noši im novaca*; o *ženi* (*Plaut.*) m. alqm dote = *mirazom* *dobiti muža*; quid eos mereri velle censetis ut etc., *što mislite, da žele dobiti, da traže za to, da će uzeti, da itd.* quid mereas ut etc., *što bi sebi tražio za to, da itd.*; * *nardo vina*, *zamijeniti za vino nard*. Napose merere i mereri stipendia ili samo m., *biti vojnik*, *služiti kao vojnik*, equo, (o više njih) equis; pedibus; sub alqo imperatore, consule, i samo alqo imperante, imperatore, consule; qui una meruerant; bis, quae annua merebant legiones, stipendia feci, *dva puta sam služio u legijama*, koje su godinu dana u službi bile; m. triplex, *trostruku plaću primati*; također *zaslužiti nečistim životom*, *bludom*, quantum quaque uno concubitu mereret, *Suet.*; *odt. uopće: polučiti, dobiti, steći, postići*, nullam gratiam hoc bello, *Liv.*; † *multum verae gloriae*; † *insignem non immerito famam tribus orationibus*; * *tantum meruit mea gloria nomen*. 2) *zaslužiti*, *zavrijediti*, t. j. *vrijedan biti čega*, *dobaviti se čega*, *navići na se*, *laudem*, *praemia*; * *multos triumphos*; * *primam merui qui laude coronam*; * *quem mea carminibus meruisset fistula caprum?* † *consensu omnium meruit credi secundus*; † *meretur*, qui s *conf.*; * *meruisse dari praemia*; * † *si mereor*; † *si merebuntur*;

* merendo, *tim, da se učini vrijednim*; m. odium, noxam, scelere poenam, fustuarium; qualem meruit (*naime Pallas, koji je zaslužio svoju smrt*), Pallanta remitto, Verg. Aen. 10, 492.; * s inf.; (Liv.) sa cur; laudare, increpare merentes *krivce*; * scelus expendisse merentem Laocoonta; poenas merentis sumpsisse, ovetiti se *krivoj*, Verg. Aen. 2, 185.; Danaum et, si fata fuissent, ut caderem meruisse manu = et meruisse, ut manu D. caderem, si f. f. Verg. Aen. 2, 433. sl.; **meritus**, aktivno, koji je što zaslužio, * juveni; * urbes; pasiv., zaslužen, pravedan, pristojan, dužan, dona, iracundia; * mors; † fama meritissima; * merui, meritas do sanguine poenas; *prenes, skriviti, sagriješiti, učiniti*, quid de te tantum meruisti? Ter.; in hac re culpam meritum esse, Ter.; * quid tantum merui? * quod scelus tantum Calydon merens? † quid mali meruisset? u *dobru sm.*, quae nunquam quidquam erga me commerita est, quod nollem, et saepe meritam (*da je učinila*), quod vellem, scio, Ter. Hec. 3, 5, 36. 3) (ponajv. dep.) *zasluge stjecati, stedi za . . . zaslužnim se činiti, u perf. zaslužan biti za . . . u dobru i zlu sm.*, od. bene, optime de re publica, melius de quibusdam, quam etc.; male de civibus suis, perniciosius de re publica, ita de populo Rom. meritos esse, ut etc.; quoquo modo de alqo; i *apsl.* mereri = bene facere, beneficium dare, učiniti se *zaslužnim, učiniti ljubav* (sr. meritum 2) a); ille tenuis, cum quidquid factum sit, se spectatum, non fortunam putat, non modo illi, qui est meritus, sed etiam illis, a quibus exspectat, gratum se videri studet; *partic.* † bene merenti (*zaslužnomu*) praemia tribuit; bene mirifice de re publica, optime de se, divinitus de me meritus, zaslužan.

meretricie, adv. [meretricius] *bludnički, kurvinski, jednom Plaut. mil. 3, 2, 58.*

meretricius, adj. [meretrix] *kurvinski, bludnički*; † *supst. meretricium, bludništvo, kurvarstvo.*

meretricula, ae, f. (dem. od meretrix), *bludnica, kurvica.*

meretrix, icis, f. [mereo] *kurva, bludnica, (s obzirom na obrt, u građanskom pogledu; sr. scortum, lupa, prostibulum).*

mergae, ārum, f. *vile, kojima se pokošeno žito zgrižalo; tp. m. pugnae, udarci pécnoóm, Plaut.*

merges, itis, f. *snop, Verg.*

mergo, si, sum, 3. 1) *roniti, uroniti, potopiti koga, pullos in aquam; in mari; * aequore, * sub aequore, * sub aequora, * in unda alqm; † alqm in aquam, utopiti, uda-*

*viti; * Stygiā undā fontes; * brachia in medias aquas; † naves, potopiti; † terrae profundo s'lo mersae, visoko pòplavljenje; aquā languidā, ad caput aquae Ferentinae mergi; * mergi, medial., roniti, zagnjuriti se. 2) uopće: unutra staviti, spustiti, puštati u . . ., zavući, caput in terram effossam; * canes mersis (zabodavši) in corpora rostris dilacerant dominum; * mea viscera in sua; * mergi, medial., o zvjezdama, zalaziti; napose * sakriti, sakrivati, suos vultus in cortice; mergi terra et caligine. 3) tp. óinim upasti, srnuti, in eas (voluptates) se merserant, Liv.; † mergi in voluptates, padati; mersus vino somnoque, pijan kao čep i u mrtvom smu, mersus rebus secundis, pun sreće; usurae m. sortem, veće su od glavnice, nadilaze gl., Liv.; * mersis fer opem rebus, propalomu stanju; * m. (strovaliti u . . .) alqm malis, * acerbo funere; * viros, upropastiti.*

mergas, i, m. [mergo] *ronac, ptica povodnica, Hor. Ov.*

meridiānus, adj. [meridies] 1) *podnevni, tempus; sol; † tempora; † somnus, plandovanje; supst. meridiani sc. gladiatores. 2) podnevni, južni, regio; vallis.*

meridiātio, ōnis, f. [meridio] *plandovanje, počinak o podne, pl. jednom Cic. de div. 2, 68, 142.*

meridies, ēi, f. [medius-dies] 1) *podne. 2) podne = jug (strana svijeta).*

* † **meridio**, i, [meridies] *plandovati, počivati o podne.*

Meriones, ae, m. [Μηριόνης] *Merijon, kočijaš Idomenejev pod Trojom, Hor., Ov.*

1. **merito**, adv. sa sup. [upr. abl. od meritum] *s pravom, po zasluži, m. sum iratus Metello; recte ac m.; eum meritissimo amare debemus.*

2. **merito**, 1. [intenz. od mereo] (*zaslužiti*) *pren., fundus qui sestertia dona meritasset, t. j. donijelo, jednom Cic. Verr. 3, 50, 119.*

meritorius, adj. [meritum] *najmljen, plaćen, osb. glede nečista života, † cenaculum; pueri; † scorta.*

meritum, i, n. [upr. n. adjektiva meritus] 1) *plaća, zaslužba, Ter. 2) zasluga, svako djelo, a) kojim se s'ječe pravo na hvalu ili nagradu, pro singulari eorum m.; magnitudo tuorum erga me m.; ob merita carus; honores non ex merito petere; m. meo, tuo; napose: dobročinstvo, usluga, magna ejus in me non dico officia, sed m. sunt; sua in Aeduos m. exponit; pro meritis in se civitatis; dandis recipiendisque m.; magno beneficio Lamiae magnoque m. sum obligatus. b) kojim se kazna zaslužuje: krivica, krivnja, non meo m.; nullo meo in se m., ne skrivivši mu ništa;*

merito populi Romani; * haud quaquam ob meritum miserabilis; *prekršaj, zločin, (Just.) meriti sui in Harpagum oblitus; * vri-jednost, dobrotu, važnost, quo sit merito quaeque notata dies.*

mēritūs, v. mereo 2).

Mermessus, adj. *mermeski*, što pripada gradu Mermesu u Frigiji, Mermessia = Sibila helespontska, Tib. 2, 5, 67.

Mēro, ōnis, m. [merum] koji pije suho vino, vinolok, nadimak caru Neronu (načinjeno prema Nero), Suet. Ner. 42.

mērōhibus, adj. [merus-bibo] pijudi suho vino (što su činiše teške pijanice), anus, jed. Plaut. Curc. 1, 1, 77.

Mēroō, ōs, f. [Μερόη] Meroja, veliki nileški otok u Etiopiji, Ov.

Mērope, ōs, f. [Μερόπη] Meropa, kći Atlantova, jedna Plejada, žena Sizifova, Ov.

1. **mērops**, ōpis, f. [μερῶς] žuna, (Trichodes apiarius), Verg.

2. **Mērops**, ōpis, m. [Μερόψ] Merop, kralj etiopski, muž Klimentin, Ov.

mērsō, l. [intenz. od mergo] poroniti, zagrijuriti, potopiti, * profundo; * gregem fluvio; * gallinam Falerno; * aries mersatur in gurgite; † callidā aquā; u prilici, * mersor civilibus undis srdem u itd.

mērūla, ae, f. 1) kōs. 2) (Tac.) ime jednoj obitelji u plemenu Korneljskom.

mērus, adj. 1) *nemiješan, čist, suh, cio*, napose vinum m. (Plaut. Ov.) i samo * merum, * Bacchus m., *nepomiješano s vodom (kalko su pili samo neumjereni); * undae m., nepomiješana s vinom; * lac; * Damalis multi meri, koja može mnogo piti, velika pijanica; u prilici, velut ex diutina siti nimis avide meram haurientes libertatem, potpunu, neograničenu, preveliku sl. (sr. meracus). 2) tp. a) sām, čist, puk, gol, ništa no spes, Ter.; scelera, monstra; meri principes, same glave, prvaci; m. bellum loqui; (Hor.) vineta m. crepare, meros honores (hvale) audire, sermo m. (obični razgovor). b) prav, čist, neiskvaren, * libertas mera veraque virtus; † illa vera et mera Graecia.*

mērx, eis, f. 1) *roba*; * m. femineae, nakit, ures; mutare merces, tjerati trgovinu ulakmice, * obrt ili dražesti bludnica. 2) (Plaut.) stvar, stvor, mala m. hera haec et callida est; aetas mala m. est tergo.

Mēsēmbria, ae, f. [Μεσημβρία] Mezembrija, grad u Traciji kraj Crnoga mora. Odatle -briacus, adj. *mezembrijski*, Ov.

mēsōchōrus, i, m. [μεσόχορος] upr. kolovođa, prenes. voda pljeskača, glava olakueura, Plin. ep. 2, 13, 16.

Mēsōpōtāmīa, ae, f. [Μεσοποταμία] Mezopotamija „Međurječje“, pokrajina u Aziji među Eufratom i Tigrom.

Messāla v. Valerius.

Messālina, ae, *Mesalina*, zloglasna žena cara Klaudija, Tac.

Messāna, ae, f. [Μεσσήνη] Mesana, grad na Siciliji, s. Mesina.

Messāpius, adj. *apulski ili kalabrijski*; Ov.; supst. -pi, ōrum, m. *Mesapijani* u južnoj Italiji.

Messēne, es, f. [Μεσσηνή] Mesena, glavni grad pokrajine Mesenije u Peloponezu. Odt. -enlus, adj. *mesenski*, Ov.; supst. -enli, ōrum, m. *Mesenjani*.

mēsīs, is, f. [meto] žetva, 1) žetva, kōsidba messem admittere; † messem facere, žeti; * žetva = *sabirānje meda*. 2) * žetva (vrijeme žetve) per m. 3) žito, koje treba tek požeti ili je već požeto, * quis sine nec potuere seri nec surgere messes; * spicea jam campis cum m. inhorruit; † pingues terrenique colles — opimam m. serius percoquant; * illius immensae ruperunt horrea m.; † prohibiti agrestes m. vinaque illis efferre; odatle posl. (Tib.) suas m. urere = *svojaj koristi škoditi*; (Ov.) adhuc tua messis in herba est, tvoja je žetva još u polju = *daleko si još od cilja svojih želja*; tp. pro benefactis mali messim petere (Plaut.), *primiti nezahvalnost*; illa Sullani temporis m.

mēsīor, ōris, m. [meto] žetelac, kosac, u prilici, sator malorum et m. maxume, jednom Plaut. Capt. 2, 5, 3.

messōrius, adj. [messor] žetelački, corbis.

mēt, naslavlak, koji se dodaje pronominu pers. i pos. za pojačanje: sām, glāvōm, egomet, Ter., memet; de memet ipso; nobismet ipsis; meamet (Plaut.); suamet ipsi scelera; suummet; suismet ipsi corporibus.

mētā, ae, f. (osamljen partic. od meare: *provaljena crta*), čūnj, collis est in modum metae (poput čunja), in acutum cacumen, a fundo satis lato fastigatus; (luna) incurvat in umbram terrae, quae est meta noctis; * metas imitata cupressus. Napose u oirku rimskom dva čunjasta stupa, namještena na oba kraja niskoga zida (spina), koji je po dužini prđajecao trkalište; ove stupove moradoše utrkivači sedam puta obađi (sr. circus); biljega, meta, lakoder olij u olimpijskom trkalištu, prius infecto deposcit praemia cursu, septima quam metam triverit ante rota? Prop.; metaque fervidis evitata (optjecana) rotis, Hor.; hic (equus) vel ad Elei metas et maxima campi sudabit spatia, Verg.; u prilici, optatam cursu contingere m., Hor.; interiorum m. cursu terere, ne okolišiti, zastranjivati u govdru, Ov.;

in hoc flexu quasi aetatis haesit ad metas = *unesreći se, postrada. Budući da se u cirkulirskom kotima zakretalo na meti, koja je bila i očaj, upotrebljava se meta preneseno i a) svakom zakretu, o mjestu, s kojega se polazi, polazište, metas lustrare Pachyni = ploviti oko rta pahinskoga, mediam caeli nox humida m. contigerat, viridem Aeneas frondenti ex ilice m. constituit signum nautis, unde reverti scirent et longos ubi circum flectere cursus, jam propinquabant scopulo metamque tenebant, m. tenet aequora tuta relictis, Verg.; ad metam eandem solis (s istim mjestom sunca u suncopasu), unde orsi essent, dies congruerent, Liv. 1, 9, 6.; b) * očaj, kraj, na koji čovjek teži ili kamo najposlije i dospijeva, hic nec metas rerum nec tempora pono; * sua Turnum fata vocant metasque dati pervenit ad aevi; hic tibi mortis erunt metae; longarum naec m. viarum; properare ad metam; metam vitae tangere.*

metallum, i, n. [metallon] 1) kov, kovina; * m. aeris; * libertas potior metallis, od zlata i od srebra. 2) rudnik, rude, metalla, metalla auri atque argenti; † damnare in metallum; condemnari ad metalla, na robiju u rudnicima.

Metapontum, i, n. Metapont, grad u Lukaniji. Odatle -tinus adj. metapontski; supst. -tini, drum, m. Metapontani.

metator, ōris, m. [metor] koji koljem što obilježuje, okolčilo, castrorum; urbis.

Metaurus, i, m. [Μεταυρος] Metaur, rijeka u Umbriji znamenita s bitke 207. pr. Is., u kojoj je konzul Gaj Klaudije Neron pobijedio Hazdrubala, brata Hanibalova; * Metaurus, adj. metaurski.

Metellus, Metel, ime rimskoj obitelji u plemenu Cecilskom v. Caecilii. Odt. Metellinus, adj. Metellov, oratio, protiv Metela.

Metērā turba, narod u donjem Podunavlju, Ov.

Metimna, ae, f. [Μητιμνα] Metimna, grad na otoku Lezbu. Odt. -naeus, adj. metimanski; supst. Metimnjanin = Arion; supst. -nael, m. Metimnjani Curt. 2) * -nias, ādis, f. adj. Metimnjanka.

metēalosus, adj. [metus] plašljiv, bojažljiv, Plaut.; strahan, Plaut.

metior, mēnsus, sum, dep. 4. 1) mjeriti, izmjeriti (sr. metor), agrum; * viam togā bis triumphum ulnarum, o dostojanstvenu hodu; pedes syllabis, po slogovima; * metior annum (o Febru) t. j. dijelim godinu na mjesece itd.; pas. mensa spatia; posl., nummos m., vaganom mjeriti = vrlo bogat čovjek biti; također mjera očima ili ušima, quae (sonantia

omnia) metiri auribus possumus; * metiri possis oculo latus. Odatle odmjeriti, podijeliti, frumentum militibus; metire (natoči) nobis Caecubum. 2) tp. a) * prolazeći mjeriti = proći, proputovati, prebroditi, prevaliti, aequora curru; aquas; sacram viam; metiens iter annum (luna) cursu; odt. * navršiti, proći vrijeme, duas partes lucis (o suncu). b) duhom mjeriti, proračunati, oijeniti, prosuđivati što po čem, omnia voluptate; alqd questu; odium in se aliorum odio suo; homines virtutē, non fortunā; (Planc. u Cic. ep.) fidelitatem ex mea conscientia, po savjesti itd.; * se suo modulo ac pede v. modulus.

1. **mēto**, mēssui, mēssum, 3. 1) kositi, pokositi, žeti, požeti i brati, in metendo occupati; * postremus metito (o berbi); supst. metentibus; * pabula falce, * herbas falcibus; * arva; * farra; * flores m. (sibiru med po.) apes; posl., ut sementem feceris, ita metes; (Plaut.) sibi quisque ruri metit, svaki svetac k sebi ruke drži; mihi istic nec seritur nec metitur, nemam koristi od toga. 2) * odrezati, posjeći, odbiti, otkidati, lilia summa virgā; farra m. aper. Odatle * kositi = oboriti, rušiti, posjeći, osb. u ratu, alqm gladio; primos et extremos; Orcus omnia m., grandia cum parvis, žanje malo i veliko; vita omnibus metenda, ut fruges, po Eurip. Cic. Tusc. 3, 25, 59.

2. **Mētō** ili **Mēton**, ōnis, m. [Μέτων] Meton, zvjezdooznanaac atenski, koji je iznašao cyclus od 19 godina, da izjednači mjesečnu sa sunčanom godinom; odatle veli Ciceron u šali s obzirom na Metonov cyclus kao duže vrijeme o sporu dužniku quando iste Metonis annus veniet?

mētōpēscōpus, i, m. [μετεωροσκόπος] prorok po čelu, koji prorije iz čela, čelogleđa, jedn. Suet. Tit. 2.

mētor, dep. 1. * mjeriti, izmjeriti, caelum; odatle mjereći okolčiti, kolcima obilježiti (sr. metior); castra; frontem castrorum; regiones (za hram); agrum; agros; često pas. partic. perf. metatus; † castris eo loco metatis. * decempedis metata porticus; * metato in agello, na odmjerenu jednomu veteranu.

Mētrōdōrus, i, m. [Μητροδόρος] Metrōdōr, 1) M. Lampsacenus (rodod Atenjanin), pristaša Epikurov. 2) M. Sceptusius, učenik Karneadov i kao državnik na glasu.

Mētrōpōlis, is, f. [Μητροπόλις] Metropola, grad u Tesaliji. Odatle supst. -litar, ārum, m. Metropolitani, i -litānus, adj. metropolitanski, campus.

Mēttius, ii, m. Metije, 1) M. Curtius, sabinski prvi borac u boju po otmici Sabinaka za Ro-

mula, Liv. 2) M. Fufetius, albanski vrhovni zapovjednik za Tula Hostilija, Liv. Verg. 3) M. Met., gost i prijatelj (hospes) Ariovistov, Caes. 4) M., gost i prijatelj Atikov, Cic. 5) M. Carus, jedan glumac (mimus), Plin. ep. Tac. 6) M. Pompiliusianus, tašt muž za Vespaziana i Domitijana, Suet.

metuens, tis, adj. s * + komp. [partic. od metuo] *bojedi se, zadržnuti za . . .*, legum; * rixarum; * viri; * habena; * futuri, zabrinut o budućnosti; * metuentior deorum, bogobojniji; (Tac.) metuentior in posterum.

metula, ae, f. [dem. od meta] *malen pilj, piramida*, jednom Plin. ep. 5, 6, 35.

metuo, ui, — 3. *bojati se čega, u strahu biti*, (označuje misao od straha na zlo, iz opreznosti i razboritosti; sr. timeo, vereor), patrem ex alquo sa ne, da (de) itd.; ut (ne non) da ne (de) itd.; de vita sua, za (c. acc.) itd.; * alcu, * alcu rei, za (c. acc.) itd.; m. ab Hannibale, nečega, što bi od H. doći moglo, od H. itd.; m. sibi alqd; * metuentem vivere; * expertus metuit, t. j. štovanja (ljubavi) velike gospode. Napose a) u strahu ili u nemiru iščekivati, u neizvjesnosti biti, ne znati, quid futurum sit, quid agam, Com. b) čuvati se čega, uklanjati se, * nocentem corporibus austrum; *bojati se, oklijevati, ne htjeti, ne biti komu ili čemu sklonim, s inf.*, odalle * culpari metuit fides, ne de da isto skrivi; penna metuens solvi, nerazrješiva, neprolazna krila; * m. tangi, ne dati se taknuti. c) * metuendus, strašan, grozan, * sagitta, thyrsus; pericula, strašne, grozeće; * Juppiter (kisa) uvis; * supst. nihilum metuenda timere.

metus, us, (dat. metu, Tac.), m. [metuo] *bojazan, strah, briga*, (v. metuo), m. ac timor; novi milites sine metu (hladnokrvno) pugnae adesse; esse in metu, *bojati se, u strahu biti* (Ter.) ili *strah čiji biti, drugi me se boje*; metum habere, *bojati se* (Cael. u Cic. ep.), * *strašan biti*; alcu metum afferre, inferre, injicere, * *facere, zadati*; alcu magnum metum incutere, Cael. u Cic. ep.; † id omen in Macedonum metum verterunt, v. vertere, 2) a); ut aliquis metus (zastrašivanje, strah) adjunctus sit ad gratiam sc. conciliandam; vi et metu extorquere honorarium; m. hostium, od itd., a Romanis, od itd., m. regius, od kralja, alienus, od drugih; m. propter alqm, de alqo; pro universa re publica; (rijetko) m. parendi (Sall.), *strah pokoravanja*, m. proprius adeundi, Liv.; i sa ne, semper sunt in metu ne, senatui curam metumque injecti ne, da de itd.; * esse m. coepit ne; i acc. c. inf. postije mihi m. est, *strah me*, m. est, Ter. Liv.; pl.

bojazan, vrste straha, brige, alii; omnes m.; inter tales m.; alii metus, aliae curae; (Hor.) tristitiam et metus; (Tac.) metus ejus (*predmete njegova straha*) rimatur. Napose a) (Tac.) *stanje, koje zadržuje čovjeka brige, opasno stanje*, eo in metu; aurum, quod omnis populi Rom. aetas prospere aut in metu sacraverat; quae nunc tantum in metu audiuntur. b) * *vjerska plahost, poštovanje*. c) *Metus, personif. kao božanstvo, Strah*, Cic. Verg.

meus, voc. mi, i * meus, pron. pos. [ἐμὸς] *moj*, (za subjekt ego) *svoj*, domus m.; herus m.; meum dictum consulis; mei, *moji rodaci ili prijatelji*; † *moja čeljad (robovi)*; mea, *moje, svojina*, omnia mea mecum porto; u prlici * mea ne finxisse viderer, *da se ne čini, da sam izmislio, koliko mogu kod tebe*; m. injuria, *što je učinio komu ili što je meni učinio drugi*; si quibus tuorum mei criminibus apud te crescere libet, *potvorama protiv mene*; mei sunt ordines, mea descriptio est, *moje je djelo*; mentiri non est m., *nije moj posao, običaj*; meum esse puto s inf., *smatram za svoju dužnost itd.*; (Hor.) meum est (sc. quod tibi dedi), *moja prednost*. Napose a) u nagovoru (u razgovoru), mi, *dragoviću moj, moj dragi*, mea tu, *moja draga!* mi homo, *moj čovječe!* dragi prijatelju! i kad se o kom govori, Nero m., *moj prijatelj N.*; meus homo ili samo meus, *moj čovjek = dobričina*, obično podrugljivo kao francusko „mon homme“. b) * vix meus sum, *jedva sam pri sebi*; meus sum, *svoj, originalan, samostalan sam*, nisi plane vellem esse m. c) (Com.) m. est = *moj je*, imam ga, *uhvađen je*.

Mēvāniā, ae, f. *Mevanija, grad u Umbriji, s. Bevagna*.

Mēzentius, il, m. (po svoj prilici upr. = knez) *mitsko ime kralju cerskomu ili agilskomu* (Caere, Agylla).

mica, ae, f. *mravica, zrno*, * salis, u prlici nešto malo soli = *pameti*; * m. saliens sc. salis.

Melpsa, ae, m. *Micipsa, sin Mazinise, kralja numidijskoga, Sall.*

mico, ūi, — 1. 1) *trzati, drhtati, kucati, kopcati se*, venae et arteriae m., *kucaju*, * semianimes digiti m.; * linguis m., ore trisulcis, *palucali, o zmijama*, * corda timore, *kucati*; * cor; anguis cervicis micans; * m. auribus (equus), *napijē*. Napose m. (digitis), *vroati prstima, igra u Rimijani, u kojoj jedan naglo prste pruža, a drugi pogađa, koliko ih je, današnja talijanska igra „mora“*, quid enim sors est? Idem prope quod micare; post. dignus est, quicum in tenebris m., = *poštenjak je*. 2) *sijevati, sjevnuti, svjet-*

*lucati se, svjetlomrčati, fulmina; ignes; gladii; micantes fulsere gladii, svjetli mačevi itd.; vultum hostis ardore animi micantem (sjajući se) ferre non potuit; * aether ignibus m.; * oculis m. ignis, iz očiju sijeva itd.; * m. stella, igra, trepti; * aera micantia; * lumina rara micant.*

Midaeum, i, n. [Midaiou] *Midej, drevni grad u Frigiji. Odalle supst. -daeenses, ium, m. Midejani.*

Midas, ae, m. [Midās] *Mida, mitski kralj u Frigiji, komu je Bakho, srušivši se na putu u Indiju k njemu, ispunio ludu želju, da se sve, čega bi se dotakao, pretvori u zlato; na njegovu molbu prenese rečeni bog taj kobni dar na rijeku Paktol. Kad se Apolon s Panom u glazbi natjecao, a Tmol prvenstvo Apolonu priznao, što Mida nije odobravao, nagrdi ga Apolon magarećim ušima.*

migratio, ōnis, f. [migrō] 1) *selenje, seoba, haec; in illas oras. 2) tp. prijelaz riječi u drugo (tropsko) značenje, prenesena poraba, verbo migrationes in alienum (sunt) multae.*

migro, i. [arhaist. migrassit = migraverit Cic. legg. 3, 8, 11.] 1) *intrans. seliti, odseliti se, iseliti se, otići, doseliti se, ex urbe rus, Ter., ab Tarquiniiis; ad generum (da se nastani ondje); non solum inquilini, sed etiam mures migrarunt, iseliše se; domo ejus emigrat atque adeo exit; nam jam ante migrarat; (Hor.) (deus, heros) m. in obscuras humili sermone tabernas; m. ex, de vita = premnuti, umrijeti; * voluptas equiti m. ab aure ad oculos, prelazi; impers., Romam inde migratum est a propinquis; in alium quendam locum ex his locis morte migretur. 2) trans. a) preseliti, ukloniti, jednom Liv. 10, 34, 12. b) prestupiti, prekršiti, jus civile; ea m. et non servare.*

Milanion, ōnis, acc. -ōna, *Milanion, muž arkadijske Atalante.*

mille etc. v. mille etc.

miles, itis, comm. (od mille; milites dicti, quod trium milium primo legio flebat, ac singulae tribus singula milia militum mittebant, Varro) 1) *ratni vojnici. Napose a) pješak, milites equitesque; aut m. aut eques. b) oprečno zapovjedniku = m. gregarius, prdstāk, baka, milites centurionesque momčad; Cotta — in appellandis cohortandisque militibus imperatoris et in pugna militis [po b)] officia praestabat; ad quam tu oppugnandam nunc venis paene m. o) kolekt., miles, vojništvo, vojska, sub tecto miles dextra ac sinistra muro tectus etc.; consul direptione praedaeque abstinet militem; * milite multo,*

*tuo, jakom, silnom itd. vojskom. 2) * tp. rudis ad partus et nova m. erat, novakinja; m. Phoebe, na neki način drugarica; * kamen na šahovci dasci.*

Milētas, i, [Miletos] *Milet, 1) m. otac Kaunov i Bibliadin (Byblis), utemeljitelj grada M., Ov. 2) f. bogat i moguć trgovački grad u Kariji, rodno mjesto mudraca Tala (Thales). Odalle a) Milēsius, adj. miletski; * carmina = besramne; supst. -sili, drum, Mileđani. b) * Milēt's, idis, f. a) kći Miletova. β) adj. = Milesius, urbs M. = Tomi, naseobina miletska.*

militaris, adj. [miles] *vojnički, ratni, vojni, tribunus; equus; equi, konji za službu; mos; disciplina; licentia; genus m., vojnici; res militares, vojništvo, također (Curt.) ratna poduzeća, pothvati; leges; signa; arma, ratno, bojno (tako ga ima pravi vojnici); * militares animi, vojničko mišljenje; + turba, vojnička četa; + multitudo; + aetas, dob za vojnika (od 17. do 46. godine); m. via, velika cesta, drum; vir, homo, juvenis m., vojnici iskusan, prokušan, krabar; homines m.; * Daunias, ratoborna, junačka; * cur non militaris (po vojnički, kako dolikuje mladiću za boj sposobnu) inter aequales equitat? supst. + militares, ium, m. vojnici, kojima je rat zanat.*

militāriter, adv. [militaris] *vojnički, oratio m. incompta; m. tecta sibi aedificare; + m. loqui.*

militia, ae, f. [miles] 1) *ratna, vojna, vojnička služba, munus, vacatio, disciplina militiae; prima m. renovabitur, uspomena na prou ratnu službu; gen. militiae, u ratu, u boju (Sall.); obično spojeno domi militiaeque, et domi et mil., (Liv.) militiaeque domique; (Ter.) m. et domi; militiae magister, vojskovođa, zapovjednik; * pl., militiae, razne vrste ratne službe; * haec mea m. est, o pjesnicima; * Romana m., o lovu kao vježbanju za rat; iron, haec urbana m. respondendi, scribendi, cavendi etc. 2) melon., a) (kasno) rat, vojna, adversus Graecos. b) kolekt. [sr. miles o)] vojništvo, vojnici, vojska, cogere militiam, Liv.; (kasno) cum omni m.; * hic pars militiae, dux erat ille ducum.*

milito, i. [miles] *kao vojnici služiti u vojsci, sub alio; sub signis, in exercitu alejs; mercede v. merces; + alui; + adversus eum; + simul; * bellum; * libenter hoc et omne militabitur; prenes., služiti, * catulus m. in silvis; * vixi puellis nuper idoneus et militavi non sine gloria; supst. militantium (u vojnici) nec indignatio nec laetitia, moderata est, Curt. 7, 1.*

miliūm, ii, n. [miltv] *proso, proja, Verg. Ov.*

mille, (mille *pl.* milia), 1) *adj. indecl. num. card.* *tisuća, hiljada*, equites; *m. passibus*; *tp.* = *vrlo mnogi, nebrojeni*, Liv. Hor. 2) *supst. n. s gen. a*) u *sing.*, *indecl. tisuća, hiljada*, *m. hominum versabatur*. b) u *pl. milia*, (millia), *iūn, više tisuća*, duo, tria *m. hominum*; *ali kadšto i apozitivno u istom padežu, u kojem su i brojeni predmeti*, tritici modios CXX milia, sagittarios — III *m. numero habebat*; *sedecim milia expedita, armata m. centum, 16.000 na boj spremnih, oružanih tisuća*; *auxilia (u opreci = kao pomoćne čete) peditum V milia, equitum III milia habuerunt*; *sr. Caes. b. G. 1, 49, 3. b. o. 2, 17, 4. 1, 38, 2. (rjede) bez dodana genitiva, ali koji se lako nadopuni, ultra quadringenta m. (sc. passuum) liceret esse*; *i distributivno (budući da se milleni nije upotrebljavalo)*, in milia aeris singulos.

millesimus, *adj. num. ord.* [mille] *tisući, hiljati, pars*; * *inter mille rates millesima (posljednja od njih) puppis*; *adv. millesimum, po tisuci put*.

milliarius, (miliar.), *adj.* [mille] † *od tisuću, ala m., od tisuću momaka. Odl. supst. -rium, ii, n. a*) *miljokaz, kojim se označivala daljina od tisuću koraka (t. j. 5000 stopa) ili rimska milja, miljnik, ad tertium m. consedit*. b) † *aureum m., zlatni m., što ga je podigao na foru rimskom August.*

millies ili **milliens** (mil.), *adv. num.* [mille] *tisuću puta, hiljadu puta*; *tp.* = *nebrojeno puta, millies melius*.

1. **Milo**, *ōnis, m.* [Μίλων] *Milon, na glasu atlet iz Krotona.*

2. **Mile**, *ōnis, m.* *Milon, ime obitelji rimskoj, v. Annius. Odl. Milōniānus, adj. Milonov.*

Miltiades, *is, m.* [Μιλτιάδης] *Miltiad, alenski vojskovođa, pobjeditelj kod Maratona god. 490. pr. Is.*

miluius, *adj.* [miluius] (*jastreblji*) *tp. kradljiv, lupeški, razbojnički, nezasitan, proždrljiv, ungulae m., Plaut.; pullus, mlad jastrijeb, jastrebić, (Plaut.) supst. -na, ae, f. (sc. fames) glad kao u vuka, pasji glad.*

miluus, *i, m.* (*pjesnici izgovarahu kadšto radi stiha milvus*) 1) *soko golubār, tp. (Plaut. jastrijeb, razbojnik. 2) * † jedna grabežljiva riba. 3) * † jedna zvijezda prema velikomu medvedu.*

Milyas, *ādis, f.* [Μιλύας] *Miliada, kraj Velike Frigije, i communē Milyādum.*

mima, *ae, f.* *mimska umjetnica, baletna plesačica; v. mimus.*

Mimas, *āntis, m.* [Μίμας] 1) *Mimant, rt u Joniji. 2) (Hor.) jedan Giganat (Gigas).*

† **mimiambi**, *ōrum, m.* [μυμιᾶμβοι] *mimijambi, mimske pjesme u jampskim stihovima.*

mimice, *adv.* [mimicus] *mimski, Cat.*

mimicus, *adj.* [mimus = μιμικός] *mimski (v. mimus), lakrdijaški, komedijaški, ne mimicum (sit ridiculum); jocus m. pretjerana; † quam essent mimica (prečinjeno, usiljeno) et inepta.*

Mimnermus, *i, m.* [Μίμνερμος] *Mimnerm, grčki pjesnik oko g. 630.—600. prije Isusa iz Kolofona u Maloj Aziji, osnivač erotske elegije, Hor. Prop.*

mīmūla, *ae, f.* (*rijetko*) *dem. od mima.*

mīmus, *i, m.* [μίμος] 1) *mimski umjetnik, mimik (v. 2)], Cio. Hor. 2) gluma, lakrdija, koja se izvodila surovim, a djelomice i gnušnim nasljedovanjem u deklamaciji i u kretanju tijela, uz ples i frulanje. Za Sulino doba gledali su je osobito rado (v. Laberius), te omili zamalo narodu tako silno, te je za Augusta istisla s pantomimima umjetnu dramu sasvim, exitus mimi; mimos commentari, (Ov.) scribere; (Suet.) ad agendum mimum; odl. ecquid iis videretur mimum vitae commode transegisse, August. u Suet. Aug. 90. 2) *tp. (Suet.) lakrdija, pošurica, farce, in hoc quoque m.; ne poena atrocior m. omnem divulgaret; i u Suet. Tib. 24. po svoj prilici: impudentissimo mimo.**

mina, *I. supst. ae, f.* [μνᾶ] *grčki srebrni novac = 100 atičkih drahmi ili rimskih denarija, po prilici 35 fl. II. adj. mina ovis, ovca gola trbuha, Plaut.*

minaciae, *ārum, f.* [minax] (*Plaut.*) = *minae v. t.*

minaciter, *adv. s komp. i sup.* [minax] *prijeteci, s grožnjama.*

minae, *ārum, f.* (*srodno s (prethl.) mineo, stršiti, viriti*) 1) *vršak na zidinama, zubac, krunište, murorum, jedn. Verg. Aen. 4, 88. 2) tp. prijetnje, grožnje, jactare m.; minis uti; minae consulum, fortunae, vinculorum et mortis; * o životinjama; * o vjetru: studen; * o moru, ratu; grozote.*

minātio, *ōnis, f.* [minor] *groženje, prijetnja, grožnja, pl. jedn. Cio. de or. 2, 71, 288.*

minax, *ācis, adj. s komp. i † sup.* [minor] 1) * *stršeci, scopulus. 2) prijeteci, grozeci se, homo; (Tac.) accinctus et m. (o govorniku); † homo minacissimus; pestilentia; litera; tumultuoso et m. pugnae genere; (Tac.) nox; * Por-senna; * reges (prije nego li što su svladani); Alcae Camenae (jer je A. tirane svojim pjesmama progonio); * vox; * unda; * fluvius; * fibrae; * status; * murmur cornuum; * jocus, kad drzovito vrijeđa; * oppositis foribus prijeteci, da će ih razbiti; * supst. minaces, m. hvališe (homer. ἀπειληγες).*

Minclus, ii, m. *Mincij, rijeka u gornjoj Italiji, s. Mincio.*

Minerva, ae, f. *kći Jupiterova, prvobitno božica mudrosti, umjetnosti (osobito tkanja) i znanosti. Glavna joj svetkovina quinquatrus pada na 19.—24. marla, koju su slavili svi umjetnici i radnici. U te dane bili su školski praznici. Kasnije se izmiješala s grčkom Paladom Atenom, po tome je bila i božica rata. Odt. a) * vunenno djelo (pređenje, tkanje itd.). b) posl., pingui, crassa Minervā, obične, zdrave pameti; sus Minervam ac. docet, neznačica hoće da pouči razborita; invitā Minerva, bez prirodenoga zvanja, nespretno. c) Minervae equus, o trojanskom konju (Hor.) bilo što je građen s pomoću Minervinom (sr. Hom. Od. 8, 493. Verg. Aen. 2, 15.), bilo što su ga Grci donijeli u Troju, da se pomire s Minervom radi otela Paladija (sr. Hom. Od. 2, 292. Verg. Aen. 2, 17.). d) Minervae arx, Min. kula, grad u Kalabriji s hramom Minervinim.*

mingo, inxi, inctum ili mictum, 3. *mokriti, (pristojnije od mejo) in patrios cineres, Hor.*

minianus, adj. [minium] *rumenicom bojadisan, rumeničast, jedn. Cic. fam. 9, 16, 8.*

miniātulus, adj. [dem. od miniatus] *nešto malo rumeničast, jedn. Cic. Att. 16, 11.*

miniātus, [partic. od minio] *rumenicom bojadisan, rumeničast, cerula, jedn. Cic. Att. 15, 11.*

minime, minimum, minus, v. parum, parvus.

minister, stri, m. i **ministra**, ae, f. [minus sr. magister] *sluga, (slobodan ali podređen većemu gospodinu, da mu bude na ruku), poslužnik, podvornik, pomoćnik, (sr. adjutor, servus), sluškinja, podvornica itd. cubiculi; Martis; * pariente ministra, Vestalica Sileija; * m. puer Falerni; † o dijakonisama kršćanskim, ancillae, quae ministrae dicebantur; ales m. fulminis, o Jupiterovu orlu, koji mu podaje trijeskove; * Calchante m., s pomoću itd.; ministri imperii tui; * pacis bellique ministrae; m. libidinis, sceleris, in maleficio; irarum indulgentes m., Liv.; ministri regis, promicatelji kraljevih namjera; m. se praebent in judiciis oratoribus, kažu govornici, što je pravo; legum, (o)vršitelj; † sermonum, posrednik; (Just.) regni, vladar, upravitelj; sit anulus tuus non m. alienae voluntatis; huic facinori tua domus ministra esse non debuit; artes ministrae oratoris v. ministratrix; * adjektiv. u n., lumina, m. propositi tui.*

ministerium, ii, n. [minister] *1) služba, posluživanje, obavljanje, posao, quod m.*

fuerať (kuhanje), ars haberi coepta; aquila missa velut ministerio, kao na službu (da pruži kapu); scribarum; m. nauticum, mornarska služba; cameli jumentorum ministeriis funguntur; partita ducibus multitudinis ministeria esse (zadaci); † m. alcuí facere, dvoriti. 2) † služinčad; i † općenito, opravnici, redari, prireditelji.

ministra v. minister.

ministrātor, ōris, m. [ministro] *pomoćnik, savjetnik, (koji je sudbenomu govorniku podavao materijal) idem hic mihi quasi m. aderat, subjiciens, quid in suos cives civitatemque dicerem; quod ministratorem peteres, non adversarium; u širem sm., cum auriganti Gajo ministratorem exhiberet. bio učiteljem, Suet. Vit. 17.*

ministrātrix, Icis, f. *pomoćnica, omnes (artes) comites ac m. (drugi: ministrae) oratoris, jedn. Cic. de or. 1, 17, 75.*

ministro, i. 1) *posluživati za stolom, pružati, podavati; alcuí; servi m.; m. pocula. m. bibere; † cibos; * nectar; ministratur (služi se) poculis maximis; * cena ministratur pueris; * jussa medicorum, vršiti; * caelo modo sol modo luna ministrat; * m. velis, upravljati, † naves ministrantur velis, oskrbivati jedrima. 2) uopće pribaviti, podati, podijeliti, faces furiis Clodianis; † pecuniam; * prolem, darovati; † viros armaque imperio; † viros rebellibus; * furor arma m.; * vinum verba; * res timide, obavljati.*

minitābundus, adj. [minitor] *prijeteći, grozeći se, Liv. Tac.*

minitor, dep. i. [intenz. od i. minor] *prijetiti, groziti se, alcuí; (Ter.) alcuí malum; alcuí mortem, omnibus bonis cruces et tormenta; alcuí gladio; urbi ferro ignique, ferro flammaque, igni ferroque; m. malum, Ter.; * vulnera; * o riječi, diluvium agris; s inf., Ter.; s acc. c. inf. futuri; ellip., minitantes (da će silu upotrijebiti), ni regrederetur, Tac.*

minium, ii, n. *ruda, prozvana po španjol. riječi Minhu minium et indicum (indigo) nominibus ipsis indicant, quibus in locis procreantur, Vitruvius.*

minor, dep. i. [mineo; sr. minae] * *stršiti (u vis), virili, duo scopuli in caelum; machina minans. 2) prijetiti, groziti se, alcuí; alcuí crucem, malum (udarcima); primis extis; * caudā uncā; saxum undis immane minatur arduus, Verg. Aen. 10, 190; domus deflagrationem urbi; s acc. c. inf.; * ornus usque, hoće, da se sruši, * quodcunque minabitur Eurys; * nec semper feriet, quodcunque minabitur (sc. se feriturum esse) arcus; apsl. 3) hvatajući se obedati, multa et praeclara;*

magna; * uopće čini očekivati, multa et pulchra.

2. minor, v. parvus.

Minos, ōis, m. [*Mínos*] *Mino*, 1) sin Jupiterov i Europin, kralj i zakonodavac na Kreti, po smrti radi pravednosti sudno u podzemnom svijetu. 2) *Mino* II., unuk predašnjega, kralj na Kreti, otac Ariadnin, sagradi labirinat te prisili Atenjane, s kojima je ratovao, što mu ubiše sina Androgeja, svladavši ih, da mu šalju svake devede godine po sedam mladenaca i djevice za Minotaura (v. Minotaurus), dok ga Tezej nije ubio, Ov. *Od.* a) * **Minōys**, idis, kći Minojeva = Ariadne. b) * **Minōys** ili **Minōus**, adj. *Minojev* = kretski.

Minotaurus, i, m. [*Μινώταυρος*] *Minotaur*, nemman, koja je ljude proždirala, napola čovjek, napola bik, sin Pazijske i bika [sr. Minos 2)].

Minturnae, ārum, f. *Minturna*, grad u Latiju na granici Kampanije uz ušće rijeke Lira. *Od.* -neusis, adj. *minturski*.

Minucius, ii, m. *Minucije*, ime plemenu rimskomu, Quintus M. Rufus, g. 217. pr. Is. magister equitum pod diktatorom Kv. Fabijem Maksimom Kunktorom; adj. *Minucius*, *Minucijev*.

minūme, minūmus, v. parum, parvus.

minuo, ūi, ūtum, 3. [2. minor] 1) * *umanjiti*, *razbiti*, *rastući*, *rasjedi*, *rasojepati* na manje djeći, ligna, ramalia; alqm in pila; nullum in singula pulmenta. 2) *umanjiti*, *sniziti*, sumptus civitatum; (Tac.) pretium frumenti minutum (*snížena*) ad ternos nummos; * longa Tithonum senectus; *istroši*; *reflex.*, se m. i samo minuere ili minui, *umanjiti* se, *padati*, minuente aestu, *Caes.*; + pretium minuit; * artus minuuntur. 3) *slabiti*, *ublažiti*, *umanjivati*, *ograničiti*, *stegnuti*, *potkopati*, *uvrijediti*, molestias vitae; cupiditates; spem; majestatem populi Romani; gloriam alcijs, censuram; suspicionem; ostentationem; controversias, *raspraviti*, *poravnati*; ut controversiam minuam, *da se držim same prijeporne stvari*; (Ter.) consilium suum non m. niu čem promijeniti itd.; alciui animos; diligentia minuitur, *popušta*; equestri proelio uno et suo minutus vulnere, *oslabljen duhom, izgubiv srce*, Liv. 21, 52, 2. m. opinionem, *pobijati*; religionem.

minus, comp. a) adj. v. parvus. b) adv. v. parum.

minuscūlus, adj. comp. [dem. od komp. minor] *majuššan*, villa; epistola.

minutūtim, adv. [minutus] *prenes*, komad po komad, malo pomalo, pojedince, m. praeberere, interrogare, addere; + cedere; + se recipere; * ossa collapsa.

minūte, adv. s komp. i sup. [minutus] *tp. kao raskomadano*, grandia minute (o prostoj vrsti govora) dicere; minutius (ojepidlački) rem tractare.

minūtulus, adj. [dem. od minutus] *posve malen*, Plaut.

minūtus, adj. s komp. i sup. [partic. od minuo] (*umanjen*), malen, majuššan, neznatan, res; fruges; (Ter.) pisciculi; + lapilli; + proelia; tp. genus sermonis (o prostoj, nižoj vrsti govora); (supst.) illa ipsa contracta et minuta non negligenter tractanda sunt; imperatores, srednje ruke, maleni; filozofi, neznatni; causae m., malenkosti, trice; m. animus; supst. illa minutiora, *one sitnice*, Aurel. Vict.

Minyas, ae, m. [*Μινίας*] *Minija*, mitski kralju Orhomenu u Beotiji, pradjed Minijā, * **Minyae**, ārum, m. = Argoplovci (Argonautae). *Od.* 1) * **Minyōias**, ādis, f. kći Minijina. 2) * **Minyōides**, dum, f. kćeri M. 3) * **Minyōius**, Minijin.

mirābīlis, adj. s komp. i + sup. [miror] *čudan*, *divan*, *čudnovāt*, *vanredan*, *zamjeran*, pugnandi cupiditas; mirabilem in modum; mirabile dictu, Cic. *parad.* 5, 1; dictu mirabile tenuit etc., Liv. 7, 28, 5; dictu monstrum, Verg.; * opus mirabile visu; * mirabile visu; * mirabile visu ferri, *držati se za čudo*; * hic tibi sit potius quam tu m. illi; mirabiliores quam Alexander; mirabile est quam etc., *kako jako, koliko silno*; mirabilia, supst. n. *čudila*, *čudnovata mnijenja* = *paradoxa*, m. Stoicorum, quae *napređoša* nominantur; m. quaedam.

mirābīliter, adv. s komp. [mirabilis] *čudno*, *divno*, *čudnovāto*, homo m. moratus est; *divna značaja*; mirabilius ornare.

mirābundus, adj. [miror] *sneživajući se od čuda*, *začuden*, Liv. Curt.

mirāculūm, i, n. [miror] *stvar čudna*, *vanredna*, *čudnovāt događaj*, *čudo* (sr. portentum, prodigium, monstrum), *kao n. pr. ognjene kruglje*, *kad kamenjem kiši ili daždi itd.* adjiciunt miracula huic pugnae; quae rem miraculo eximeret, *što da skine ono, što je čudnovato na stvari*; portenta et m. philosophorum, *pustolovni i čudnovati nazori*; m. magnitudinis, victoriae, *čudo od itd.* m. literarum, *č. pisma*; esse miraculo, Liv., s acc. c. inf., Tac.; * verti in miracula, *pretvarati se u čudnovate podobe*; * transformare se in m. rerum; * miracula splendida, *divna čudesa*, *veličanstveni događaji* (u pripovijedanju).

mirāndus, adj. [gerund. od miror] *čemu se valja čuditi*, *čudnovat*, *zamjeran*, altitudo; m. in modum; neque id m.

mirātio, ōnis, f. [miror] *udivljavanje*, jedn. Cic. de div. 2, 22, 40.

mirātor, ōris, m. [miror] čudilac, * rerum; † virtutis.

mīre, adv. [mirus] čudno, čudnovato, divno, vanredno, m. quam, vanredno; m. gratum fuit; favere; u Hor. sat. 2, 3, 28. Atqui emovit veterem (morbum) mire novus, mire proteže se na cijelu rečenicu, te je valja ironično uzeti: „Čudiš se, da sam od te bolesti ozdravio; ali na posve nečudnovat način istisnu ild.

mirifīce, adv. [mirus-facio] = mire.

mirifīcus, adj. [mirus-facio] divan, vanredan, čudan, čudnovat, osobit, homo; pugna; voluptas; mirifico studio esse in alqm; fructus; mirificas gratias agere; (Ter.) mirificissimum facinus.

mīrmillo, ōnis, bolje **murmillo**, m. vrsta gladijatora s galskim oružjem a na kacidi s podobom ribe (μύρμιλος ili μόρμυρος); sr. Thrax pod Thracia 2).

mīror, dep. 1. [mirus] 1) čuditi se, začuditi se, diviti se čemu, snebivati se od čuda, alqm, alqd; negligentiam hominis; vasa caelata; consilium alcjs; s acc. o. inf.; sa quod, qua ratione, quid, unde; mirari licet, quae sint animadversa genera etc., vrstama, koje ild.; miror si etc. (ako se predmet mirandi drži dvojbenim), m. si quemquam amicum habere potuit; (Hor.) mirabor, si sciet; miramur, si etc., napola pitajući: mi se jošte čudimo? = nije čudo, Hor. ep. 1, 12, 12; pregnantno, u čudu pitati, htjeti znati, znatiželjan biti, miror unde sit, quid abierit, Ter.; semirari quare etc. 2) čudeći se gledati što, diviti se čemu, obožavati, puerorum formas et corpora, tabulas pictas; † antiquos; * (arbor) miratur novas frondes (sc. insitas) et non sua poma; * m. se, dopadati se sam sebi, * m. (sc. te) justitiae bellive laborum radi tvoje pravednosti ild.; * s pojmom strastvene želje; * saučešća, o zaljubljenima; * dopadnosti; * o dosadnoj stvari, fumum et opes strepitumque (zeugmatično, budući da mir. upr. samo na opes spada.)

mīrūs, adj. čudan, čudnovat, divan, vanredan, osobit, alacritas; desiderium; (Ter.) non mirum fecit, nikakvo čudo; mirum in modum, (Ter.) miris modis, čudnovato, divno, vanredno; sibi mirum videri; nec mirum est, a nije ni čudo. Napose a) mirum ni, nisi (Com.) bilo bi mi za čudo, da ne = po svoj prilici, mirum ni domi est; (Novius u Cic. de orat. 2, 69, 279.) mirum ni cantem (ironički) da li mi je pjevati, valjda mi nije pjevati (sr. nimirum). b) mirum quantum ili quam (upr. = čudo je kako jako) izvanredno; s konj., Liv. c) mirum quin, dakako, bez sumnje ne,

Plaut. d) * mirum, o čuda; * quid mirum? koje čudo?

Misargyrides, ae, m. [μίσω ἀργύριον] mrzinovac, ironično ime jednomu ličvaru, jedn. Plaut. Most. 3, 1, 41.

† **miscēllus**, adj. [misceo] mješovit, ludi, od raznovrsnih igara.

misceo, miscui ili mixtum, mistum, 2. 1) miješati, izmiješati, pomutiti, pix mixta sulphure; * vina faece Falerna; * vina cum Styge miscenda bibas = umri; prenes. a) gravitatem modestiae, družiti sa...; clamor oppidanorum mixtus muliebri fletu; gravitate mixtus lepos; * iram cum luctu; mixto dolore, mixto mulierum ac puerorum ploratu; mixtoque ingens exorta tumultu laetitia; (Tac.) arcem Capitolii insedit mixto milite et quibusdam senatorum equitumque; haec partim vera partim mixta (napola istinito) eoque similia veris jactabantur, Liv. 29, 20, 1.; luxuria etc., malis bonisque artibus mixtus, Tac.; * fors et virtus miscentur in unum; haec ita mixta fuerunt, ut temperata (valjano uređeno) nullo fuerint modo; nec finis honorum ex dissimilimis rebus misceri et temperari potest; * m. sacra profanis = smatrati jednakim; * pacem duello = voljeti ropstvo, sužanjstvo. b) o putenom miješanju, sanguinem et genus cum alqo; Gaetulos secum per connubia; se cum alqo; * mixta deo mulier, * mixta matre Sabella, rođen od majke Sabelke; združiti, sjediniti, civitatem nobis; alcjs animum cum suo; certamina; * proelia; * † manus miscere, pograbit se na šake, boriti se; * vulnera, ranjavati se međusobno; (Tac.) dexteras miscuere, podadoše si desnice, (Tac.) mixta inter patrū filiumque conjurationis scientia, m. invicem consilia aliqua, dein separare; * circa regem miscentur, kupe se oko; * me doctarum hederæ praemia frontium dis miscunt superis; * se m. viris (dat.) pridružiti se ild.; (Tac.) donec Antonii partibus, mox Caesaris misceretur; * pretvoriti se, preobraziti se dim, mixtus Enipeo Taenarius deus. 2) miješajući prirediti, priugotoviti, alcu mulsum; * pocula. Odt. u prilici: potaknuti, pobudivati, uzrokovati, motus animorum; nova quaedam misceri et concitari mala; * major mihi moles, majus miscendum malum; * murmura, počinuti; * incendia; u zlu sm. zamrsiti, smesti, pomutiti, uzburniti, * caelum terramque = uzvillati oluju; * pontum murmure; * m. se maria; post. caelum ac terras m. = podići veliku buku; napose o političkim zapletima, nemirima, prevratima, omnia m., prevrnuti, rem publicam; ea; plura; plurima; (Phaedr.) libertatem; (u Liv. i Verg.) nāpuniti, ispuniti

čim na okolo, na različnim mjestima što proizvesti, domum flammā ferroque, gemitu; moenia miscetur luctu, žalost se širi po gradu; campus miscetur pulvere.

misellus, [adj. dem. od miser] jedan, vrlo nesretan, homo; * passer.

Misellum, i, n. * -na, ōrum, n. *Mizen, rtigrad u Kampaniji*; sr. *Misenus* b). Odl. † -uensis, adj. *mizenski*.

Misellus, i, m. a) *Mizen, sin Ejolov, u pratnji Enejinov*. b) (*Verg. Aen. 9, 234.* = *Misenum*, št. v. *Jer je po priči bio ondje Mizen zdkopān*.)

miser, ēra, ōrum, adj. s komp. i sup. 1) *jādan, nesretan, tužan, plačan, fortuna, condicio; exercitus; miseri, nesretnici; (mors) est miserum, nesreća, quoniam malum; habere alqm miserimum, vrlo mučiti koga; est nobis miserum (nesreća je po nas) desertam publicam invadi; * usque adeo mori miserum est; * kao parentetični usklak, miserum! kako bijedno! bolno! b) kukavan, nevrijedan, gađan, gnusan, siromaški, homo; praeda; * carmen; * miser cultus, po nakilu. c) * žestok, strastan, amor, ambitio.*

miserabilis, adj. s komp. 1) *žaljenja vrijedan, jedan, tužan, nevoljan, bijedan, caedes; aspectus, squalor, što poliče na žaljenje; miserabilior causa mortis; * adv. miserabile, insultare. 2) žalostan, tužan, plačan, fletus mire m.; vox; * elegi.*

miserabiliter, adv. s komp. [miserabilis] 1) *tužno, žalosno, plačno, emori; laudare m., ganutljivo; † cadere. 2) jadikujući, tužno, žalosno, epistola m. scripta, tužaljka, m. deflere suam orbitatem.*

miserandus, adj. [gerund. od miseror] *vrijedan sažaljenja, jādān.*

miseratilo, ōnis, f. [miseror] *sažaljevanje, žaljenje, naročito kao ret. t. t., vrsta govora, koja ide na to, da pobudi sažaljenje u slušatelja, žalostiv način govora; i pl. miserationibus uti.*

miserere, adv. s komp. i sup. [miser] (*pretkl. miseriter*) 1) *jādan, žalosno, plačno, vivere; perdere alqm; ut miserius (s većim mukama) a vobis recipiatur quam ab illo capta est. 2) kukavno, scriptum est m., Plaut. i žestoko, strasno, vrlo, cupere, amare, Ter., discedere quaerens, Hor.; m. (nikako, podnipošto) noluit tradere, Cio.*

miserereor, ēritus sum (*rijetko i neklas. misertus sum*), dep. 2. (*pretkl. i — reo — — 2*) [miser] *žaliti, sažaljavati koga, pomilovati, smilovati se (sr. miseror), alcjs; nominis Romani; * nihil nostri miserere? * laborum tantorum; sr. miseret.*

miserescere, — — 3. [miser] 1) * = *miserereor. 2) (pretkl.) impers. = miseret.*

miseret, — 2. (*i pas. miseretur, miseritum est, ne mijenjajući značenja*) [miserereor] impers. *žao mi je koga, žalim koga, smili mise tko me alcjs, alcjs rei.*

miseria, ae, f. [miser] *nevolja, nesreća, nužda, jad, tegoba, in miseria esse, in miseriis versari; oneri miseriaeque fuere; miseria praeditus; (Ter.) miseriam capere; sollicitudo et m., tjeskoba, nemir; personif., Miseria.*

miseriordia, ae, f. [misericors] *milosrđe, smilovanje, sažaljenje, sućut, populi naroda, m. puerorum, sa itd.; m. magnam haec habent, pobuduje; m. alui tribuere, adhibere; haec magna cum miseriordia fletuque pronuntiantur, tako da je pobudilo veliko sažaljevanje itd.; qui aut gratia aut miseriordia (što bi pobudili) valeret; također stanje sažaljenja vrijedno, nevolja, jad, quantum miseriordiae nobis tua salus allatura sit, jedn. Cio. Q. fr. 1, 3, 8.*

miseriours, dis, adj. s komp. [miser-cor] *žalostiv, milosrdan, milostiv, esse m. in alqm, in alqo; animus m.*

miseror, dep. 1. [miser] *sažaljavati, žaliti koga, jadikovati nad . . . (sr. miserereor), * alqm; fortunam; periculum; casum; * m. animi ili animo; * miserans attollit amicum; (kasno) tanti viri, formae.*

missio, adj. [mitto] *otpušten, otpusnik (so. vojnič), jedn. Suet. Ner. 48.*

missilis, adj. [mitto] *što se baciti daje, metači, lapis, kamen od praće; * telum koplje, * ferrum; supst. missile, is, n. koplje, strjelica itd., Liv.; missilibus incessere, appetere, arceri. Curt.; * m. sagittis melior, bolji strijelac; † res missiles ili supst. missilia, darovi, što ih carevi u narod bacahu.*

missio, ōnis, f. [mitto] 1) *odašiljanje, otpremanje, legatorum, literarum. 2) otpuštanje napose a) otpust, puštanje zarobljenika na slobodu, jedn. Cio. Tusc. 1, 48, 114. b) često otpust iz službe, osobito vojničke, otpust, gratiosa, od milosti; justa, honesta; praemium missionis. c) o gladijatorima, milost, pardon, sine missione munus gladiatorum dare, gladiatores edere. d) propuštanje, prestanak, ludorum.*

missio, 1. [frequent. od mitto] (*rijetko*) *pòšiljati, simul cum his auxilia, Liv.*

missus, m. [mitto] *samo u abl. sing. poslanje, nalog, venire m. Caesaris, poslan od C., Caes.; m. regis, Verg., napose: hitac, bacanje, pili, † telorum; † polazak gladijatora ili utrkivalaca na kolima.*

† **mistura** (mixt.), ae, f. [misceo] *prenes*, *mi-ješanje*, aequabilis vitiorum atque virtutum.
mitella, ae, f. dem. od mitra, v. t.

mitesco, — 3. [mitis] 1) o *plodovima*: *zreti*, *dozrijevati*, *meknuti*, *gubiti oporukus*, * *herbae*; † *aqua*. 2) *prenes*. *ublažiti se*, *popuštati*, *hiems*; * *caelum*; * *frigora*; † *caeli saevitia mitescente*; *intestinae discordiae communi metu*; † *seditio*, * *ira*; o *zvi-jeri*: *krotiti se*, *pripitomiti se*, *postati pitomim*, *ferae*; *beluae*; (Hor.) o *ljudima*: *nemo adeo ferus est*, ut non m. possit; *također odmeknuti*, *sažaljavati*, *malis hominum*, Verg. ecl. 10, 61.

Mithras i -thres, ae, m. [Μῑθρᾱς, Μῑθρῆς] *Mitra*, *persijsko božanstvo*, po grčkim i rimskim piscima *sunce*, po zendskim knjigama *pratilac i pomagač suncu u njegovu tečaju*, Curt.

Mithridates, is, m. *Mitridat*, *kralj pontski*, poznat po ratovima, što ih je vodio s Rimljanima. Od. -tēus i * -tēus, adj. *Mitridatov*, protiv M.

mitifico, 1. [mitis-facio] *mekšati*, *cibus mitificatus*, *probavljeno*, jedn. (dvojbena) Cio. de div. 2, 28, 57.

mitigatio, ōnis, f. [mitigo] (*rijetko*) *ublaživanje*, *blaženje*, ad omnem animi motum, Cio. de or. 3, 30, 118.

mitigo, 1. [mitis-ago] 1) *mekšati*, *pitomiti*, *ublaživati*, *oduzeti čemu trpkost, reškost, oporost*, *cibus*; *fruges*, čini *dozrijevati*, *agros*, *prašiti*; † *mitigata hieme*; (Hor.) *silvestrem flammis et ferro m. agrum*, *krčiti*, *upitomiti*. 2) tp. a) o *stanju*: *ublažiti*, *umaliti*, *laborem*; *tristitiam*; † *severitatem*; *dolorem*; * † *iram*, † *morbum*; *imperia obsequio*. b) *značaj*, *srce utlažiti*, *umiriti*, *ukrotiti*, *pitomiti* (sr. lenio, placo), *alqm ili animum alcis*; *placare et m. animum*; † *aures elephantorum ad sonum*, *priučavati na itd.*, (Just.) *Hannibalem Romanis*, *izmiriti sa itd.*, *vix revocanti mitigatus est patri*.

mitis, adj. s komp. i sup. 1) * *blag*, *mek*, *nježan*, *uva*, *poma*; *sucus* (herbarum); † *fructus*, *mekuše*; *solum m. prhka* = *plodna*; † *terra*; † *ita alendis frugibus mites* (aquilones); (Liv.) *caelo mitissimo*; * *fluvius, tiha*; u *prilici*, Thucydides fuisset maturior et mitior; o *govorniku* Cicerone mitior Corvinus et dulcor, Tac. 2) tp. a) o *prilikama i slič.*, *dolor*, *oratio*; *doctrina*; *alqd mitiorem in partem interpretari*; * *verba mitis*, * *mitissima*; † *dare mitia responsa*; † *mitior victoria*, † *obitus* (smrt); † *consilium*, * *exsilium*, * *servitium*; *supst.* *mitiora*, *exempla mitiorum* (o *mjestima s blažim israzima*), jedn. Cio. or. 31, 131. (opp.

duriorum; sr. durus); (Hor. carm. 1, 16, 25.) *mitia* (opp. tristia), *ljupke*, *mile stvari*. b) o *značaju i srou*: *blag*, *nježan*, *miran*, *tih* (sr. lenis, mollis, placidus), *homo mitissimus atque lenissimus*; † *mitissimus dominus*; *mitis ingenii juvenis*; in illa gravi L. Sullae turbulentaque victoria quis P. Sulla mitior, quis misericordior inventus est? nihil vidi tam mite, tam placatum, quam tum meus frater erat in sororem tuam; *animus*; † m. in alqm; * *mitior animum*; * *mitis sapientia Laeli*, *vesela*, *prijazna*; o *životinjama*, *lupa*; * *taurus*; s *dat.*, * m. *hostibus*, * *poenitentiae*; adv. *mitissime*, *vrlo prijazno*, *appellare legatos*; * *mitius* (ravnodušnije) *ferre*, * *mitius* (s manje boli) *perire*.

mitra, ae, f. [μῑτρα] *povezača*, *vrata turhana u Azijata*, što su ga nosile u Grčkoj a kasnije u Rimu žene (katkad i mekoputni muškarci).

mitratus, adj. [mitra] *mitronosan*, * *chori*.
mitto, mīsi, mīssum, 3. 1) *slati*, *poslati*, *pò-šiljati*, *otpremiti* (uopće; sr. 2. lēgo 1.) *filium ad propinquum*; (Ter.) *servulum ad eam in urbem*; *equites in aciem*, *legiones in hiberna*; *alqm alcui auxilio ili subaldio*, † in *auxilium*, † in *subsidium*; *alcui subsidium*, *auxilia*; *legatos Romam*; *līteras ad alqm ili alcui pisati*; * *alcui carmina*; *librum ad alqm* = *posvetiti komu* [sr. ad 1)]; *alqm cum exercitu ad obtinendas Hispanias*; (Ter.) *ne mittas quidem visendi causā quemquam*; (Ter.) *me visendae mitte uxori*; (Ter.) *missus sum*, *te ut requirerem*; *misit ad eum nuntios*, qui *postularent*; *misit qui hoc diceret*; *legatos ad Caesarem rogatum auxilium*, *saepe ad vos oratum*; s *inf.*, *orare*, *ut venirem*; * in *Oceanum me quaerere gemmas*; *alqm ad bellum*, *ad negotium*; in *negotium*, *na trgovinu*; * *India m. ebur*, *daje*; *missi*, *poslani glasnici*, *Caes. Liv.*, no Liv. 43, 14. *otpušteni vojnici* [po 2]; *Pollicem servum a pedibus meis Romam misi v. pes 1)*; *legati a rege ad me missi*; (Quint.) *per alqm rectam viam oculos*; * *alqm in ili sub Tartara ili ad umbras ante diem*, *ad Stygias undas* = *ismrtiti*, *ubiti*; *alqm ad mortem*; * *neci*; *alqm sub jugum*, *sub iugo v. jugum*; * *Hesperiam sub iuga podjarmiti*; *orbem sub leges*, *podložiti z.*; *inermos singulos prae se*; *cui misit de mensa*; † *misit circum* (na okolo k) *amicos*; † in *Lolliam mittitur tribunus*, a quo *ad mortem adigeretur*; m. *ad horas*, *k sunđanđ ili vodēnđj uri koga*, *da pōgledā*, *koje je doba*, Cio. Brut. 54, 200.; *napose a) poslati i javiti*, * *alcui salutem*, *pismeno pōždraviti*; *alcui ut*, *pismeno naložiti*, *da*; *ad alqm*, *Romam*; *ad Chalcidis praesidium*; *ad Caesarem m. paratum se esse*; *Attico m. quid ageret*;

(Tac.) postulata provinciarum ad disquisitionem patrum mittendo, missis iterum ad Corbulonem precibus. b) *bacati, metati, hitati, puštati, strmoglaviti itd.*, pila lapides in alqm; asseres ballistis; pueros in profluentem aquam, * se super pontum, * in aquas; saxo ab alto; * lapides post vestigia; * discum in auras; * clavum et arcus trans ripam; (Hor.) m. talos, *kockati se*; magna vis aquae caelo missa est, *pljuštala je s itd.*; * m. corpus saltu ad terram, *skočiti na zemlju*; * funera Teucris, *pripraviti, uzrokovati*; * exitium apibus; * m. alcu mentem, *udahnuti komu misao*; pullarium in auspicium; centurias in suffragium, *na glasovanje pripustiti*; iudices in consilium, *pustiti da se posavjetuju*; * m. aedes sub titulum, *oglasom nuditi na prodaju*; * alqm in vastum scribendi aequor; * alqm in iambos, *zanijeti za itd.*; * animas in pericula; m. alqm in possessionem, *u posjed staviti koga*; m. se in foedera, *upustiti se u ...*; m. sanguinem, *pustiti k., isisati, u prihoi.* o) *pđđljati od sebe* = *dati, bacati, opravljati, pustiti, izustiti, oglasiti se, javiti se čim, dati na znanje*, luna mittit lucem in terras; * m. sibila; m. (podidi) vocem pro alqo, vocem supplicem apud alqm (*reči*), memorem libertatis vocem in senatu; multis rebus sui timoris signa; oratio ex ore alterius mitti videtur (*čini se da dolazi*).

2) *pustiti od sebe* = *otпустiti, pustiti, ne zadržavati, ostaviti, mahnuti se čega, odrediti se, propustiti i nal.*, hostem e manibus, alqm ex vinculis; mitte me, *pusti me da idem*; ex oppido mittitur; m. arma, *bacati za plot*; * equum medios per ignes; quadrigas m., *pustiti, poteci izu pregrade u trkalište*; * carcere quadrijugos equos; quadrigis missis; * carceribus missi currus; * carcere missus equus; semel quadrigis, semel desultore misso, *optekavši jedanput, Liv.*; * eutem, *pijavioi*; m. senatum, *raspusliti*; consilium; convivium; praetorium; exercitum, *otпустiti (iz službe)*; *nevjestu ostaviti, Ter.*; servum, *na slobodu pustiti*; missum facere alqm, *pustiti, iz službe ili iz ropstva ili sužanjsva i slič.*; † alqm, *raspitati se s kojom*; m. odium; * certamen; * curas de pectore; * mitte leves spes et certamina divitiarum, *mahniti se itd.*; * honores sepulcri, *ne brini se za ...*; * singultus; missum facere amorem, missam facere iram; (Ter.) mitte (*préstati*) male loqui; * mitte precari; mitto jam de rege quaerere; illud quaero etc. Odi. a) *mimoidi, prešutjeti, ne spomenuti*, alqd, de illa re; at quem virum! di boni! mitto civem aut senatorem aut imperatorem; i sa quod; isto tako missum facere; missa oratione de pace, *ne govorivši o miru*.

b) *ne obzirati se više na što, odrediti se*, misso officio, *bez daljega obzira na dužnost*; missos facere honores; vadimonium.

* **mitulus**, *Mitylène, mixtura v. mytilus*, Mytilene, mistura.

Mnemon, ōnis, adj. [μνήμων] *Mnemon, Pamtילו (dobre pameti), pridjev perzijskomu kralju Artakserksu.*

* **Mnēmōnides**, dum, f. [od Μνημόν] *Muze, kćeri Mnemozine.*

Mnēmōsŷne, ōs, f. [Μνημοσύνη] *Mnemozina, pamet, personif., mati Muzā.*

mnēmōsŷnum, i, n. [μνημόσυνον] *uspomena, jedn. Cat. 12, 13.*

mōbilis, adj. s komp. i sup. [mj. movibilis od moveo] 1) *što se lako da gibati; micati, gibljiv, okretan, pomičan, turris; oculi; * rivi, koji se vijugaju; (Plaut.) m. pedibus; brzonog.* 2) *tp. promjenljiv, nepostojan, gibak, povodljiv, mobilior fervor; mobilissimus ardor; parvis m. rehus animus, osjetljiv za itd.; populus mobilior ad cupiditatem agri; gens ad omnem auram spei m., prevrtljiv; * aetas; * hora, nestalna; * mobilibusque decor naturis (značaj) dandus et annis; * mobilia tempestatis prope ritu, nestalno: koreć, promjenljiv, nestalan, prevrtljiv, populus, animus, voluntas; m. in consiliis capiendis; m. haec esse duxit; * Quirites † mobili impetu ferri.*

mōbilitas, ātis, f. [mobilia] 1) *gibljivost, okretnost, lakoda i brzina u kretanju, animalis; * mobilitate viget (o Fami); linguae; equitum; navium; prenes., † okretnost, gens est naturali quadam mobilitate animi.* 2) *tp. promjenljivost, nestalnost, prevrtljivost, nepostojanstvo, alcijs; ingeni; animi; fortunae; m. et fluxae res; † vulgi.*

mōbilitas, adv. s (pretkl.) komp. [mobilia] *brzo, naglo, palpitare; prenes., m. celeriterque excitari ad bellum, lako i brzo.*

* **mōdērāmen**, inis, n. [moderor] 1) *krnilo.* 2) *upravljanje, equorum; rerum, vladanje države.*

mōdērāte, adv. s komp. i sup. [moderatus] *umjereno, mirno, ravnodušno, jus dicere; modeste ac m.; placate ac m.; m. clementerque; moderatius id volunt fieri; quas (festivitates) Isocrates moderatius temperavit; sapientissime moderatissimeque; † moderatius (ne prežestoko) cedentem insequi hostem.*

mōdērātio, ōnis, f. [moderor] *umjerenost* 1) *objektivno: držanje prave mjere pogledom na što, uzdržavanje, usprezanje, ustezanje, shodna uredba i kakvoća, prava mjera, rei familiaris; oratoris est*

effrenati populi m.; vocis ac corporis; vocis, *modulacija*; certa quaedam numerorum ac pedum m., *stalan zakon ritmički i metrički*; quod voce jucundum est, quod moderatione absolutum; certa ratio moderatioque dicendi, m. dicendi; temperatio lunae caelique m.; moderatione et temperatura; victus in earum rerum usu ac m. maxime cernitur, u *mudrom uživanju blaga i obuzdavanju*; nullum est horum generum, quod non arte ac m. tractetur, *nještīm postupkom i uredbom*. 2) subjektivno: *umjerenost (u djelima), duvanje, blagost, dobrostivost*, m. et continentia; m. animi tui et aequitas; cum in omni vita tum in dicendo m. modestiaque; † m. clementiaque regis. 3) *uprava, vladanje*, rei publicae; mundi m. in homines nulla est; oculorum est magna m.

mōdērātor, ōris, m. [moderor] 1) *koji se drži prave mjere, umjerenik*, m. ille et quasi temperator hujus tripartitae varietatis, o *govorniku, koji zgodno upotrebljava sve tri vrste govora*; haec sapientia maxime adhibenda eloquenti est, ut sit temporum personarumque m.; † neque legatus aut tribunus m. affuit. 2) *upravitelj, vladalac*, rei publicae; tanti operis; eorum omnium m. et dux (o *sunou*); * equorum; * arundinis (o *ribaru*); † ingentis exercitus; * *apsl.*, o *kermilaru*.

mōdērātrix, icis, f. [moderor] 1) *umjerenica, obuzdavalica*, commotionum. 2) *upraviteljica, vladarica*, curia m. officii; res publica m. omnium factorum; materiae universae fictricem et moderatricem divinam providentiam esse.

mōdērātus, adj. s † *komp. i sup.* [moderor] *umjeren*, *odl. o željati: razborit, miran, značajan i sl.*; o *stvarima: miran, umjeren*, *nepretjeran*, m. esse in alia re; in omnibus vitae partibus m. ac temperans; moderatissimi homines et continentissimi; convivium; otium; oratio, u *kojem ima govorničkoga ritma i blagoglasja*; doctrina; * venti; * parum m. guttur.

mōdērōr, dep. 1. 1) *stegnuti na pravu mjeru, uspreći, obuzdati, uzdati i slič.*, *umjerenom upotrebljavati, mjeru upotrijebiti u čem*, uxoribus; alicui diligentius; oratio soluta — ut sine vinculis sibi ipsa moderetur; fortunae lubido gentibus; irae, animo et orationi; † cursui, *polaganije ploviti*; equos. linguam, animos, alqm. 2) *upravljati, voditi, vladati*, hero, *Plaut.*; moderandi ac regendi sui potestatem; deus moderatur et movet id corpus; actor m. et fingit non modo mentem et voluntates, sed paene vultus eorum, apud quos agit. *Odđ. s dodatkom mjere, urediti, usta-*

noviti prema čemu, uděsiti po čem, sententiam suam ex rei publicae tempestate; consilia non voluptate sed officio; *apsl.*, *Sall. Jug.* 78, 4. in utroque magis studia partium quam bona aut mala sua moderata, u *prosudivanju obojice odlučiti više stranačka strast nego itd.*, 45, 1. tanta temperantia inter ambitionem saevitiamque moderatum *držeci se vrlo razborito sredine itd.*

mōdēste, adv. s *komp. i sup.* [modestus] 1) *umjerenom, razborito, spremno, mirno*. 2) *smjerno, čedno*. 3) *skromno, stidljivo*, *Ter. Ov.*

mōdēstia, ae, f. [modestus] 1) *umjerenost, držanje prave mjere, razboritost, blagost, nježnost itd.* (sr. moderatio), neque modum neque modestiam victores habuere; avaritia sine modo modestiaque invasit. *Osb.* a) *smjernost, čednost*, m. humanitas; m. in dicendo. b) *zakonito vladanje, ponašanje*, modestiae fructum alqm percipere; vitae; *poslušnost, pokornost, disciplina*, militum; exercitus sine modestia habitus. c) *skromnost, stidljivost, čistoća*, neque sumptui neque modestiae suae parcere. d) *kao prijevod grčkoga εὐαγία urednost, primjerenost, shodnost*. 2) o *vremenu i slič.*: *mekoća, blagost*, hiemis, jedn. *Tac. ann.* 12, 43; *također*: o *malim silama*, varie disserebat, de magnitudine imperii, sua modestia, *Tac. ann.* 1, 11.; *cujus (militis) nimio ardori imparem esse modestiam suam*, *Tac. hist.* 3, 70.

mōdēstus, adj. s *komp. i sup.* [modus] *umjeren*, *blagodušan, razborit, blag*, homo; ordo; imperium. *Napose* a) *čedan, skroman*, adolescentulus, plebs; epistola modestior; modestissimi mores. b) *smjeren, čedan, stidljiv, pošten*, mulier (*Ter.*) videas dolere flagitiosis (*vestidan*) modestos; sermo; pudor; * vultus, * oculi, * verba, * lingua.

mōdiālis, adj. [modius] *od jednoga modija* (modius), *Plaut.*

mōdiēe, adv. [modicus] 1) *umjerenom, ne osobito*, hoc me m. tangit, *to me se malo tiče*; m. locuples; m. (*laganim korakom*) se recipere; m. vinosus, *slab vinopija*. 2) *umjerenom, mirno, tiho, ravnodušno i slič.*, m. facere, agere, dicere, ferre; ut *ha m.* et scienter utantur.

mōdiēus, adj. [modus] 1) *umjeren, srednji, upravo koliko je dosta, priličan* (*odnosi se prije svega na veličinu, broj i opseg*; sr. mediocria), pecunia convivii, potiones; * pocula, s *obzirom na miješanje s vodom*; * canthari; * patella; * ligna; * hospitium, *mrsava, oskudna gozba*; supellex m., non multa; corpus (*spis*); m. dicenti genus, m. et

temperata oratio, srednja vrsta govorničtva; i o govorniku, koji upotrebljava tu vrstu, medius ille, quem modicum et temperatum voco; * slobođnije, munera Liberi modici, m. modicus in capiendis Liberi muneribus; m. fossa, ne baš duboka; † statura; † equites, ne baš prebogati; † modicus originis, neznatna roda; Graecis hoc m. est, u Grkâ ima samo malo takovih primjera. 2) prenes. umjeren, u postupku umjeren, razborit i slič, modici finius vnođet; † modicus vir severitate; † cultu m.; † privatio aedificationibus; † modicus voluptatum; m. severitas; quae cum populo quaeque in patribus agentur, modica sunt, id est, modesta atque sedata; napose skroman, dedan, smjeren, primo industrios, supplices, modicos esse; animus belli ingens, domi m.; contentus nomine modico tutoris.

mōdifico, i. [modus-facio] kako valja ođmjeriti, (samo u partic. pas.), verba modificata et inflexa quodam modo; membra.

mōdulus, ii, m. [modus] modij, žitna mjere — 16 sekstarijâ ili $\frac{1}{16}$ grčkoga medimna, vagan, (10 litara i pō, tritici modium (= modiorum) CC.; post., multi modii salis simul edendi sunt, ut amicitiae munus expletum sit, Cic. Lael. 19, 67.; pleno m., obilno.

mōdō, (u pjesnikâ i mōdō) [od modus] 1) upr. „mjerom“, sâmo, magno sibi usui fore arbitrabatur, si modo insulam adisset; paulum modo pedem rettulerunt; impetum modo ferre non potuerunt, ma samo i (prvu) navalu, ni prve navale, kamo li itd.; također, ako i rijetko, uzunus; v. unus. Napose a) non modo — sed etiam (sr. sed), Peripatetici perturbationes non modo naturales esse dicunt (što je manje važnosti), sed etiam utiliter a natura datas (što je jače i više de redi); non modo non (nullus, nemo, nihil i drugo) — sed etiam, dies non modo non levat luctum hunc, sed etiam auget; non modo non — sed ne — quidem, i sed vix, kad se hoće da naznači, da ne samo nije, ne postoji prvo, što je manje važno, nego pače i drugo da nije, čemu bismo se prije nadali, ego non modo tibi non irascor, sed ne reprehendo quidem factum tuum; non modo proficisci Dolabella non posset, sed vix in oppido consisteret; također non modo — sed ne — quidem, bez non iza n. m., ako imadu oba dijela zajednički glagoli, a taj stoji u drugom dijelu, dolere non modo summum, sed ne malum quidem esse philosophi affirmant; katkad pretječe, ne mijenjajući smisla, ne — quidem ili također nullus, nihil, a non modo sljedeći za njim bez sed, te se prevodi sa: to manje, a kamo

li, nekmo li, Apollinis oracula ne mediocri quidem cuiquam, non modo prudenti, probata sunt; nullum meum minimum dictum, non modo factum pro Gaesare intercessit; non modo — sed (bez etiam) non modo non — sed, kad se prvi dio, koji je neznatniji, tim što se drugi zbiva i to znatniji, kao diže ili uništuje, deum non modo aliqua, sed pulcherrima specie decet esse; sum consecutus, non modo ut domus tua, sed ut cuncta civitas me tibi amicissimum esse cognosceret; Calliocrates religione non modo non deterritus sed ad maturandum concitatus est; također non — sed etiam, da se drugi dio jošte bolje naglasi, dok se prvi prividno sasvim uništuje, nec vero supra terram, sed etiam in intimis ejus tenebris plurimarum rerum latet utilitas; višeputa je non modo = ne ôu reô, ako se non proteže više na ojektu rečenicu, nego na modo, ne forte videar tibi non modo beatus, sed liber omnino fuisse. b) kad se potičemo, bodrimo i kad želimo što, vide modo; * vos m. proposito faveatis; m. fac, ne etc.; u srditosti, tace m. Plaut. c) modo, modo ne — dum m., dum modo ne, s conj. ako, ako samo, samo ako (da), da (ako) samo ne, i si modo, * modo si, modo ut, * modo si licet ordine ferre; manent ingenia senibus, modo permaneat studium; mediocritas placet Peripateticis, modo ne laudarent iracundiam; si modo unum omnes sentiant; concede ut impune emerit, m. ut bona ratione emerit. d) modo non (rijetko) samo da ne = gotovo, malo ne, m. non montes auri polliceri, Ter. 2) o vremenu, a) upravo, baš sada, Com.; nedavno, malo prije, baš upravo sada, katkad i o vremenu, koje je već dugo minulo, quantâ (memoriâ) nuper Chamadas, quantâ, qui modo fuit, Scepaius Metrodorus; tribuebatur hoc modo M. Catoni; si hodie bella sint, quale Gallicum modo (prije 22 godine); također odmah zatim, potom, cum negaret, modo diceret. b) modo — modo, također modo interdum, i neposredno jedno za drugim modo, modo (Sall. Jug. 23, 1, 93, 4.), sad — sad; na mjesto drugoga m. i tum, deinde.

mōdūlate, adj. [modulatus] po taktu, odmjereno, skladno; jedn. Cic. n. d. 2, 8, 22.

mōdūlāter, ōris, m. [modulor] skladatelj, glazbenik, Hor.

mōdūlātus, adj. [partic. od modulor] po taktu odmjereno, * verba.

mōdūlor, dep. i. [modulus] mjeriti, ođmjeriti i) kao t., po taktu mjeriti, ritmički mjeriti, hominum auribus vocem natura modulatur ipsa, narav sama udešava glas za sluh ljudski, daje mu visinu i dublinu; ipsa

natura, quasi modularetur hominum orationem etc.; sonitum vocis pulsu pedum, *udarati takt pjevanju nogom.* 2) * *po taktu, skladno pjevati*, carmina; verba modulanda fidibus Latinis, *pjesan, uz pratnju lire rimske*; modulans alterna notavi; *pas. modulata carmina*; * *po taktu skladno udarati*, lyram; *pas. barbitos modulatus civi Lesbio, udaran gradaninom itd.*

* *mōdulus*, i, m. [dem. od *modus*] *mjera, mjerilo*, homo moduli bipedalis, *dvije stope dugačak*; uti ponderibus modulisque suis; *posl.* (Hor.) metiri se suo m. ac pede = *živjeti prema sebi i svojim prilikama.*

* *mōdus*, i, m. 1) *mjera, veličina, duljina, kolikoda, množina*, navium; certus m. agri, *tačno omeden posjed*, nihil scripsit nisi de modo agri; (Hor.) m. agri non ita magnus; hastae modum duplicavit; superare humanarum virium modum; † vestis ingens m., *množ*; spatium eorum ad hunc lunae m. (po toj mjeri) dirigunt, Curt. 8, 33, 36. 2) u prilici *mjerilo*, isto modo (po tom mjerilu) nutrices et paedagogi jure vetustatis plurimum benevolentiae postulabunt; qui negligendi quidem non sunt, sed alio quodam modo. *Napose a) kao l. l., odmjerena mjera glasova: takt, ritam, napjev, melodija*, flebilibus modis concinere; saltari ad tibicinis modos; * *vertere m., promijeniti glas, ton*; * fidibus Latinis Thebanos aptare m.; * *canorus modos dare per colla, jasnim, čistim grlom zapjevati; u prilici*, * *modos numerosque vitae ediscere.* b) *određena mjera, koja se ne smije prekoračiti ili koja nije prekoračena, cilj, kraj (objektivno sr. moderatio)*, facere, (odrediti) m. sumptibus; m. imponere magistratui; rebus secundis; m. statuere, constituere alicui rei; sibi m. constituere; * *modum exitiis ponere*; neque illis modestia, neque modus contentionis erat; habet ista ratio (pravilo) quendam m.; sed adhibeat oratio modum; villarum (u itd.) adhibendus est m.; modum habere (umjeren biti), (Liv.); in insequendo; m. statuarum haberi nullum placet; *hoćeš li sebi podići kipove bez mjere?* finem et m. transire; quasi extra m., praeter m.; modum lugendi facere; ludendi est quidam m. retinendus; sit m. exsilio; * *m. vitae, svrha života*; * *nec m. inserere simplex; odt. umjerenost, uzdržaljivost*, m. suae vitae habere, *urediti ž.*, Ter.; imitari coelestium ordinem vitae modo et constantia, *uredivši jednolično život*; sine modo modestiaeque *ili ac modestia*; de modo, de continentia dicendum est; tanta clementia, tantus m. c) *propis, pravilo*, in modum venti, *popul vjetra, kako vjetar puše*, aliis domum pacis ac belli facere, Liv.; na-

*čin, concludendi; hominis occidendi; si vitae modum [način života, različno od m. vitae b)] actionemque quaerimus; id quibus modis assequeretur (kakvim postupanjem); hoc ili isto, tali m. ili ad hunc modum na taj način ovako; quo m.; omni m., na svaki način, vrlo pomnjivo; quovis, † quocunque, quoque m.; quoque m. poterat; omnibus modis, svima mogućim načinima, također (Ter.) posve, miser sum; multis m. veoma, vrlo; nullo m., nikako; uno m.; aliquo m., na neki način, ponešto; quodam m., ne kako, tako rekavši, također = certo quodam modo, haec et agenda sunt ab oratore — et dicenda quodam m., Cic. de or. 3, 10, 37.; vereor ne fingi videantur haec, ut dicuntur a me quodam m., Cic. Brut. 40, 149., v. quidam d); alio quodam m.; humano m. peccare; ejus ili hujus, cujus, cujuscunque modi, ovakav itd., modo, poput itd., servorum; delphinum, oratoris; in vaticinantis, in peninsulae modum; mirum in m.; hostilem in m., neprijateljski; majorem in m., više, veoma; (Liv.) ad m. fugientium; * *si quis m. (so. est), ako je moguće*; * *apis Matinae more modoque; Carneadis more et m. disputata.**

* *moecha*, ae, f. [μοιχή] *preljubnica*, Hor.

* *moechillus*, i, m. [dem. moechus] *preljubnik, jedn. Cat. 113.*

* *moechisso*, 1. [μοιχίσσω] *činili preljub s kim, aliquam, jedn. Plant. Cas. 5, 4, 6.*

* *moecher*, dep. 1. [moechus] *preljubom se baviti, ljubovati.*

* *moechus*, i, m. [μοιχός] *preljubnik (pravo latinski adulter).*

* *moenia*, ium, n. [moenio = munio] 1) *zidine, bedemi*, cingere urbem moenibus; *također: zidani opkop, nasip*, inaedificata in muris ab exercitu nostro m.; * *s gen. = grad*, Romae, Tusculi, Bari, Catili, Mayortia, Tiburtia. 2) *zgrade u gradu, kuća*, Syracusarum moenia ac portus; nulla jam perniciēs parabitur moenibus ipsis intra moenia; *također: * zgrada, dom, polaća, dvorovi*, Ditis; * *m. triplici circumdata muro; * slično o dijelovima grada za zidom*, dividimus muros et m. pandimus urbis; reperire viam ad muros et moenia Pallantea. 3) *uopće, zidovi, vanjski obujam, navis; coeli.*

* *moenimentum, moenito* etc. v. munimentum, munio etc.

* *Moenis*, is, m. ili *Moenus*, i, m. *Men, rijeka Majna u Njemačkoj, Tac.*

* *moereo, moereor* etc. v. maereo, maeror etc.

* *Moesi*, ōrum, m. *Mežani, (Tac.) pleme, koje je sjedjelo u pokrajini Moenia, ae, f. (Tac.), u današnjoj Bugarskoj i Srbiji. (sr. Mysi); pl. s obzirom na to, što se je dijelila na M.*

superior et inferior, *Suet. Odt. adj. Moesiācus, mezijski, Tac. Suet.*

Mogentiacum v. Magontiacum.

mōlā, ae, f. 1) *mlinski vodenični kamen, odt. osb. u pl. mlin (svake vrsti).* 2) *žrtvena kaša, žronjano zrnje pirovo sa solju pomiješano, što se zove mola salsa, kojom se žrtva počinjala.*

mōlāris, is, m. [mola] sc. lapis, *mlinski vodenični kamen, žrvanj, odt. uopće * velik kamen.*

mōles, is, f. 1) *tvar po sebi teška: brema, težina, gromada, veličina (sr. onus, pondus), apstraktno i konkretno, * urere mole sua; * m. clipei, veliki teški štit; * Latinus ingenti m. div. gorostas; * vasta se mole moventem; * rudis indigestaque m., masa (o kaos); tantae corporum m., gorostasna tjelesa; napose: rpa kamenja, stabalja i slič., na kojoj počiva kao na temelju agger (nasip), temelj, nasip, pontibus ac m.; m. oppositae fluctibus; (Hor.) multa m. docendus (rivus) aprico parcere campo; m. naturalis objecta, o prudu; kameni nasipi, kojima su ogradivali morske ribnjake; mulj, contracta pisces jactis in altum molibus aequora sentiunt, Hor.; gorostasne zgrade, insanae substructionum m.; (Hor.) m. propinqua nubibus, m. regiae; (Verg.) ingenti m. sepulcrum; * m. pinea, golemo brodovlje; m. belli, velike ratne sprave (makine i slič.), * reffectis vineis aliisque belli m.; † ingentes m.; odt. i * sila valovlja, silna vojska, sila, hostes majorem molem haud facile sustinentes, magna m. unius exercitus, Liv.; densa ad muros feruntur mole, Verg.; tot gentium m., Curt., tota mole belli secuturos, non alias majore mole concursus, Tac. 2) *tp. a) težina, veličina, jakost, sila, belli; mali, molestiarum, invidiae, imperii. b) teškoća, napor, muka, trud, sila, nužda, haud magna m.; majore m. pugnare, bellum parare; minor m. fuit; * tantae molis erat (tako teško bijaše) Romanam condere gentem; major domi exorta m.; † major belli m. superest; † imperii.**

mōleste, adv. s komp. i sup. [molestus] 1) *dosadno, neugodno, teško. a) † drugima, amici m. seduli. b) sebi = nerado, m., molestius, molestissime ferre. 2) prisiljeno, prečinjeno, neprirodno, * incedere m. ac mimice; † m. scribere.*

mōlestia, ae, f. [molestus] *teškoća, tegotnost, dosadnost, nelagodnost, mrskoća, nepovoljnost, neprilika, magnam animo molestiam capere, trahere m. aliqua re; m. al cui aspergere, exhibere, (Ter.) afferre; fascēs habent molestiam, dosadne su, habeo illam*

m., quod; paucorum dierum molestiam devorare; magnā molestiā (kineći se u duši) suos suaeque desiderare; pari molestia (jednakom sućuti) affici; maximā se m. ex illa contentione affectum ostendit; aliud (vocis genus sibi sumat) molestia dolna resignacija, Cic. de or. 3, 58, 219.; sine molestia tua, ne dosadjujući ti. Odt. usiljenost, prečinjenost, neprirodnost izraza, Latine loquendi accurata et sine molestia diligens elegantia; nihil habere molestiarum nec ineptiarum Atticorum est.

mōlestus, adj. s komp. i sup. [moles] *tegotan, dosadan, mučan, nametan, nepriličan, (ne samo kao teret, već uopće kao zapreka; sr. gravis, onerosus, ponderosus), provincia; labor; homo; nisi molestum est, ako ti (vam) nije dosadno; cum mihi quoque sitis molesti, vel tu nos ineptos vel m. putes; u Hor. sat. 1, 7, 10. omnes sunt hoc jure m., istim pravom tvrdokorni, nepomirni, kojim su hrabri, t. j. što hrabriji, to nepomirni; napose o govoru i sličnom = usiljen, prečinjen, neprirodan, simplex in agendo veritas, non m.; † dialectos, nerazumljivo; † molestissimus exactor Latini sermonis.*

mōlīmen, inis, n. [molior] *napor, trud, da se što izvede, veliko poduzeće, pothvat, res suo ipsa m. gravis; * quanto m. (važnim pogledom) circumspectemus; * sceleris.*

mōlīmentum, i, n. [molior] = molimen; eo minoris molimenti ea claustra esse; neque exercitum sine magno commestatu atque m. (zapreka) in unum locum contrahere posse; adminiculis parvi m., strojevi manje sile; res est parvi m., treba malo truda.

mōlior, dep. 4. [moles] 1) *tranz. 1) teret s naporom i silom kretati, s mjesta maknuti, micati, opremiti itd., m. naves ab terra; † clauda et inhabilia navigia languide; m. ancoras, dići, montes sede sua, premješati; * currum, u vis tjerati; terram altius, isprekapati; † stabulum aegre pedes, prebrođiti, pregaziti; * m. fulmina dextra, * ignem, bacati; * sagittas in pectus; * ferrum, mahati; * m. bipennes in vites, po vinogradu sjekirirom udarati, * habenas, upravljati; † clausum aditum domus; † fundamenta murorum ab imo, † fores, razbiti; corpora ex somno, trći, iza sna buditi; † ultimas gentes aegre per praefectos suos m., spremnim učiniti, mobilisati; tp. m. fidem, polkopati veresiju. 2) nešto veliko i teško stvoriti, sagraditi, podići, osnovati, utemeljiti, * muros, * arcem; † hoc opus; * classem et exercitus; * flumen stagnat insulasque molitur, naplavljuje; * viam, prokčiti; nulla opera m., ne započinjati, iter, nastaviti; * super sua laude labo-*

rem, *podnositi*; *apst.* (Liv.) ad moliendum, *da se digne branište*. *Od.* veliko i teško kakvo djelo zasnovati, *poduzeti*, *uzrokovati*, *činiti*, *potaknuti*, *pobuditi* (sr. conor, nitor), calamitatem, insidias alui, * avibus: defectionem, peregrinum regnum; multa; id m. ut; (*rijetko*) s inf.; *takoder* haec sunt in iudicium animis oratione molienda, amor, odium, iracundia, invidia, misericordia, spes etc.; * laborem; * iter: * fugam; * viam (*prokrčiti sebi*) clipei per oras; * moram; * morbos; * animum; * qui nil molitur inepte (o Homeru); *apst.*; *Sall. Jug.* 11, 8. II. *intrans.* *krenuti se*, *dignuti se*, *podici se*, s *mjesta se* *maknuti* ili *kušati*, *da se* *maknemo*, *izmučiti se*, *kidati se*, *truditi se*, dum moliuntur, dum comuntur, *Ter.*; ceterae naves suo in loco *mučiše se*; in demoliendo signo permulti homines m.; moliementem (*koji se diže*) hinc Hannibalem; naves a terra, *odisnuti se od itd.*; (*Tac.*) insula, in quam gladiatores navibus molientes etc. *na koji se* *trudahu doći*; *tp.* agam per me ipse et m., *truditi se*; de occupando regno molient; (*Tac.*) paulum adversus praesentem fortunam, *boreći se sa* . . .

mōlīto, ōnis, f. [moliōr] 1) *kretanje* (*radnja*, *kojom se što u gibanje stavlja*), m. valli, *razvaljivanje*. 2) *opremanje*, *priprava*, tanta rerum; quae.

mōlītor, ōris, m. [moliōr] *gotovilac*, *tvorac*, *graditelj* *itd.*, mundi; * ratis; † caedis; † novarum rerum.

mōlītrix, icis, f. [moliōr] *uzročnica*, *snovateljica*, novarum rerum, jedn. *Suet. Ner.* 35.

* **mōllēseo**, — — 3. [mollis] 1) *mekšati*, *meknuti*, ebur m. 2) *tp.* a) *krotiti se*, *oplemenjivati se*, pectora m. b) *maziti se*.

mōllēcīllas, [adj. dem. od mollis] *mek*, *nježan*, manus, jedn. *Cat.* 25, 10.

mōllēcīllus, [adj. dem. od mollis] *nježan*, *Plaut.*; u *prilici*, *nježan*, versus mei, *Cat.*

mōllis, 4. [mollis] 1) *učiniti što gipkim*, *vitkim*, *podatnim*, *umekšati*, artus oleo; humor mollitur tepefactus; * m. ferrum = *topiti*, * herbas flammā = * *kuhati*; * humum foliis, *na zemlji prostrijeti meku postelju od lišća*; mollitos agros, *preorana polja*; mollitum ac subactum terrae gremium; m. clivum, *učiniti manje strmim*; o *biljkama i slič.*, *oplemenjivati*, * fructus ferus colendo; † vitia locorum. 2) *tp.* a) *mlitaviti*, *razmaziti*, alqm, feroces militum animos; legionem; lacrimae meorum me m., *čine*, *da klonem duhom*. b) *ukrotiti*, *ublažiti*, *oslabiti*, Hannibalem exsultantem patientiā suā; animos

eorum; iras; impetum. c) *učiniti snosnim*, *priličnim*, *ublažiti*, verba usu, translationem (*prijenos*, *metaforu*); imperium; * poenam, * opus; † lectio non cruda sed multa iteratione mollita et velut confecta.

mōllis-pes, ēdis, adj. *mekonog*, jedn. *na pjesm.* *mjestu u Cic. de div.* 1, 9, 15.

mōllis, adj. s kom. i sup. [= movilis od moveo] 1) *gibak*, *mek*, *podan*, cera; commissurae et artus; * colla; crura; * brachia; * juncus; * folia; * acanthus; * capilli; * arcus m., *vitak*, *koji se lako zapinje*; * pilentum, *elastična kočija*; *miran*, *tih*, * Euphrates; * aurae; * fastigium, *litus položita*, * clivus, † clivi; * trames; o *umjetničkom djelu*, *nježan*, signa; (*Quint.*) nihil est tam indecens, quam cum mollis (*što da bude nježno*) dure fiunt; o *udovima tijela*: *mek*, *lak*, *nježan*, * genae, * cervix, * manus; o *ilu*, * humus, * litora, * prata; † solum; o *rastinama i biljkama*, hyacinthus, * arista i *slič.*; o *plodovima i jelu*: *mek*, *prhak*, * castaneae; o *bojama*, *ugodna sjaja i svjetlosti*, *žive*, *blag*, * viola, *nježna*; * aestas, * vina, * umbra, *blaga*, *ugodna*. 2) *tp.* a) *blag*, *nježan*, *mio*, *miran*, *tih i slič.*, oratio; * jussa; † molliora ingenia; *postl.*, molli brachio objurgare = *blago*; mollissimā viā consequi alqd, *najnježnijim načinom*; * tempora fandi, * m. aditus viri, *udoban*, *povoljan*; † consuetudo, *prijazno općenje*. b) u *dobru sm.*: *popustljiv*, *čutljiv*, *nježan*, *blag*, m. animus ad accipiendam et ad deponendam offensionem; homo mollissimo animo, *vrlo meka srca*; infimā auriculā mollior; o *stvarima*, * m. anni, *nježno doba*; sermo; * m. carmen, *osb. o elegijskoj, erotskoj poeziji*; * querelae; u *zlu sm.*: *nemuževan*, *slab*, *mekoputan*, *razmāžen i slič.*, infirmus mollisque naturā; mens mollis; m. in gestu; in dolore molliores; consul; * Sabaei; * viri; (*Liv.*) *bludni*, *besramni*; sententiae; disciplinae; * m. colombae; * pecus, * lepus, *bojažljiv*; * auriculae *nježne*, *kojima je drago*, *kad im lako laska*.

molliter, adv. s komp. i sup. [mollis] 1) *meko*, *gipko*, *vitko*, *pruživo*, *elastično*, *neokorjelo*, *netvrdo*, substernere nidos; * excudere aere mollis; * membra movere mollis, *dražesnije*; * m. ire, * incedere, *kao po zraku*. 2) *tp.* a) *blago*, *mirno*, *tih*, *nježno*, *popustljivo*, alqd ferre; mollis eandem illa abnuere (*Liv.*), *manje neprijaznim se pokazivati komu*; * mihi tum quam m. ossa quiescant; * mollis loqui. b) *mekoputno*, *slabo*, *nemuževno*, *razmāženo*, *nježno*, m. ferre dolorem; nimis m. aegritudinem pati; (*Ter.*) m. se curare; m. et delicate vivere. c) *nježno*,

blago, facere parce et m.; (*Tac.*) alqd mollius interpretari, accipere.

mollitia, ae, f. *ili* -ies, ai, f. [mollis] 1) *gipkost*, *vitkost*, cervicium. 2) *tp. a) mekoća duše*, *nježnost*, *čutljivost*, *osjetljivost*, *razdražljivost*, animi, naturae. b) *nedostatak energije*, *mlitavost*, *slabost*, animi; m. et socordia; decretorum; † frontis, *nedostatak drska pouzdanja*, *bjažljivost*. b) *mekoputnost*, *razmaženost*, *raskošnost*, mores lapsi ad m.; † o *neprirodnu bludu*, corporis.

mollitudo, dinis, f. [mollis] *gipkost*, *vitkost*, *mekoća*, assimilis spongiis; modus mollitudinis; *tp. nježna osjetljivost*, *čutljivost*, *ramaćenost*, humanitas.

1. *mōlo*, ul, itum, 3. *mljeti*, molita cibaria, brašno.

2. *Mōlo*, ōnis, m. [*Mōlon*] *Molon*, pridjev grčkomu retoru Apolodoru na Rodu.

Mōlōreka, i, m. [*Mōlorexos*] *Molorh*, jedan vinogradar kraj Nemeje, kod koga se Herkul nastanio, kad je htio da ubije ondašnjega lava; * *Molorchi* luci, *nemejski*. Odt. * *Molorehēus*, adj. *Molorhov*.

Mōlossi, ōrum, m. [*Molossos*] *Molosi*, pleme u Epiru. Odatle 1) *Mōlossis*, idis, f. zemlja moloska, istočna strana Epira. 2) * *Mōlōssus*, adj. *moloski*, canis, * *supst. Molessus*, *moloski pās*. Odatle *Mōlossiens*, adj. *moloski*, parasitus, *proždrljiv* kao *moloski pās*.

mōly, yos, n. [*μῶλυ*] *biljka* od čaranja, *Ov.*

mōmentum, i, n. [*stegnuto* od *movimentum* od *moveo*] 1) *pokretna sila*, *trajanje gibanja*, *odsjek vremena*, *za koje se što kreće*, *za koje se što događa*, *osb. čas*, *trenutak*, *hip*, quasi partita habere inter se ac divisa m., *zakone kretanja*; *astra* m. sua sustentant, *neprestano kretanje*; *decedentia certis tempora* m., *Hor.*; † *certis dimensisque* m.; *momenta leonis*, *kruženje zvijezda*, *moć*, *djelovanje*, *Hor. ep. 1, 10, 16*; *momento temporis* i *samo momento*, *za tren oka*, *za čas*, *Liv.*; *momento unius horae*, *eodem temporis* m., *Curt.*; non uno aliquo momento, sed omnibus prope diebus ac prope omnibus horis, *Tac.*; ut neque itineris neque proelii tempus denuntiaret, sed paratum et intentum momentis omnibus, quo vellet, subito educeret, *Suet.*; *opisno*, *horae momento*, *za hip*, *za sat*, *Hor.* ad epistolas omnes horarum quoque momenta, nec diei modo, sed et noctis, quibus datae significantur, addebat, *Suet. Aug. 50*; u *prilici*, *uzrok*, *povod*, *razlog*, *officiorum omnium* m.; * m. *potentia*. 2) *napose sve što preteže jezičao tezuje* (*vage*) *gibajući je*, *odatle pretega*, *pretežnost*, *pretežna sila*, *odlučna te-*

žina, *vrijednost*, *važnost*, *znamenitost*, *upliv*, *moć* i *slič.*, *magnum* m. habere, afferere ad alqd; *levi* m. aestimare, *malo cijeniti*, *za stvar malo važnu držati*, *parva* m., *utjecaji*; *momento occasionis*; *illo* m. *horae*, *unius horae*; *momentum* (*promjenu*) *facere annonae*; ne quid momenti gratia faceret; ex parvis saepe magnarum rerum m. pendent; puncto temporis magnarum rerum m. verti; *parvo* m. *res Romana superior fuit*; *parvo* m. *antecedere*, *za malo*, *što je odlučilo*; *haud majore* m. *victi sunt*, *quam etc.*; *parvo* m. *si adjuvissent*, *neznatnom pripomoći*; *quantumcunque virium* m. *addiderint*; † *labantibus Vitellii rebus parvum* m. *adjicere tuendae Africae*, *znatnu pripomoć*, *da se itd.*, ut *pater in se minimum* m. *ad favorem conciliandum esset*, (*odlučna*) *preporuka*; *juvenis egregius*, *maximum* m. *rerum ejus civitatis*; habere alqd momenti, *magnum* m.; *esse maximi* m. et ponderis; alqd nullius m. *putare*; *magno* ad alqd m. *esse*; *se nullius* m. *apud exercitum futurum*; *levioris* m. *consultatio*; * *promicatio*, *praebe nostrae* m. *saluti*.

Mōna, ae, f. *Mona*, otok *Man*, među Irskom i Engleskom, *Caes. Tac.*

Mōnaeses, is, m. *Monez*, *partski vojvoda*, *Hor.*

mōnēdūlā, ae, f. *čavka*, non plus aurum alicui quam monedulae committere; (*Plaut.*) *kao riječ od mila*, *čavčica*.

mōnae, ūi, itum, 2. [*srodno s memini*] 1) *opōminjati*, *upozoriti*, *opomenuti* koga na što, *sjetiti* koga čega ili na što, *učiniti*, *da tko što razmišlja i slič.*, alqm de alqare; alqm; quod me mones; quae a natura monemur; † alqm alqjs rei m.; s *acc. a. inf. s quaeest. indir.*; m. alqd velle ac dicere; *odatle pozivati*, *poticati*, *nagovarati*, m. alqm ut, ne; s *prost. konj.* (*bez ut*), i s *inf.*, ratio ipsa monet amicitias comparare; alio prope-rare tempus monet; id quod res monebat; * *canes audaces*, *poticati*; *apst.*, *monere alii*, *alii hortari*. 2) *upućivati*, *poučiti*; *na-dahnuti*, *proricati*, *obznaniti*, *navješćivati*, velut divinitus mente monita, *Liv.*; *cornix*, *vates* m., *Verg.*; i *ukoriti*, *kazniti*, *puerili verberare moneri*, *jedn. Tac. ann. 5, 4*.

mōnēris, is, f. [*μονήρης* so. *vaš*] *monera*, *brod* s jednim redom vesala, *jednoveslarka*, *jednom Liv. 38, 38, 8*.

Mōnēta, ae, f. 1) = *Μνηστήρ*. *Moneta*, *mati Muzā*. 2) *pridjev Junonin*; u *hramu Junone* *M. kovali su se novi*; *odatle moneta* a) *kov-nica*. b) *kovani novac*.

mōnētālis, adj. [*moneta*] *kovnički*, *tp. šaljivo*, m. = *čovjek*, *koi bi rado novaca*.

mōnētārius, m. [moneta] (kasno) kovničar, novčakov.

mōnile, is, n. ogrlica, đerdan, ures gospodā; * dječakā; * konjā; * jelenā.

mōnita, ōrum, n. [moneo] 1) opomene. 2) * proročanstvo, deorum; * Carmentis nymphae.

mōnitio, ōnis, f. [moneo] 1) opominjanje, opomena, u Cic. samo Lael. 24, 89.

mōnitor, ōris, m. [moneo] 1) opominjāč, officii; fatuus; * monitoribus asper. 2) napose a) pravnik savjetnik. b) = nomenclator, v. t. r.

mōnitus, us, m. [moneo] * opomena, finierat monitus; napose bogova po proročistu itd.; proročanstvo, nagovijest, volja bogova, obično u abl. sing., monitu fortunae, divum, † dei; † equorum praesagia ac monitus.

Mōnoecus, i, m. [Μόνωκος, sām stanujući] pridjev Herkulov, Monoeci arx (Verg.), portus (Tac.) rt i luka u Liguriji, s. Monako.

mōnōgrammus, adj. [μονόγραμμα] načrtan, orisan, dii m. = bez tijela, Cic. n. d. 2, 23, 59.

mōnōpōdium, ii, n. [μονοπόδιον] monopodij, jednōnog stol.

† **mōnōpōllum**, ii, n. [μονοπόλιον] prāvo samoprodaje, monopol.

mōns, tis, m. (po svoj prilici srodno sa prominnere, imminuere, kako već Isidorus kaže: montes dicti . . . quod eminentes) brdo, gora, brijeg, planina; * gorsko, kamenje; pren., gora, montes argenti, Plaut.; * aquae, aquarum; post. parturiunt montes etc. v. inus; montes auri (Ter.), maria montesque polliceri (Sall.), zlatne gore obećavati.

mōnstrābilis, adj. [monstro] izvrstan, znamenit, jednom Plin. ep. 6, 21, 3.

mōnstrātio, ōnis, f. [monstro] (rijetko) pokazivanje (puća) Ter.

mōnstrātor, ōris, m. [monstro] † doznačiva-lac, hospiti; * učitelj, aratri; sacri iniqui.

mōnstrātus, adj. [partic. od monstro] (Tac.) izvrstan.

mōnstro, i. 1) pokazivati, upućivati, alqd digito; proceram palmam Deli; † iter; * viam. 2) tp. a) * propisati, odrediti, piacula; aras; alcuī radicem vel herbam. b) doznačiti, kazati, uputiti, tu istie, si quid librarii mea manu non intelligent, monstrabis; † monstratus fatis. c) savjetovati, poticati, alcuī bene (Plaut.), * conferre manum pudor iraque m.; također † predočiti komu što, upozoriti koga na . . . fesso militi Cremonam. d) † prijaviti, tužiti, osvaditi, alqm ad exitium; ab amicis monstrari.

mōnstrōse, monstrōsus v. monstruose, monstruosus.

mōnstrum, i, n. [monstro] 1) upr. u vjerskom jeziku, znak, znamenje bogova, kao neprirodan, protivuprirodna i gadna prikaža (sr. prodigium, portentum, ostentum), monstra atque portenta. Odalle tp. svaki protivuprirodan predmet: nakaza, neman, m. immanissimum ac foedissimum, o Klodiju; m. illud atque prodigium, o Katilini; (Verg.) o Polifemu, Kaku, morskoj nemani, trojanskom konju, o moru; monstra dicere, narrare, nesklapna mnijenja, predstave, nonne hoc monstri simile est? Ter.; non furtum sed m. ac prodigium videbatur, neprirodan ili zlokoban, nesretan čin.

mōnstruōse (ne klas. monstrōse), adv. [monstruosus] nakazno, protivuprirodno, je-dnom Cic. de div. 2, 71, 146.

monstruōsus (neklas. monstrōsus Cic. Lael. 19, 68.), adj. [monstrum] nakazan, pustolovan, bestia, homines.

1. **Montānus**, i, m. Montan, (goranin) rimski, pridjev osb. poznat Curtius M., niljenik Tiberijev radi društvenosti i pjesničkoga dara.

2. **montānus**, adj. [mons] gorski, brdski, brdanski, a) homines, gorani, brdani; Ligures; loca; * castella; * oppida; * flumen, supst. -āni, ōrum, m. brdani, gorani; -tāna, ōrum, n. gorski krajevi. b) * gorovit, brdovit, Dalmatia.

monticōla, ae, comm. [mons-colo] goranin, brdanin, gorštak, jednom Ov. met. 1, 193.

montivāgus, adj. [mons-vagor] gorom lutajući, u prozi samo cursus, po gorama Cic. Tusc. 5, 27, 79. (koje je mjesto nekako pjesničko).

montuōsus (tōsus), adj. [mons] gorovit, brdovit.

mōnūmentum (mōnīm.), i, n. [moneo] sve, čim se tko na što opominje, spomenik, uspomena, monimenti causā; monumento esse; m. laudis, clementiae, furtorum; * amoris. Napose a) o zgradama, kipovima, slikama, darovima itd., kajina se potomstvo na što sjeća; * m. regis; kraljevski dvor Nume Pompilija na podnožju palatinskoga brda. b) nadgrobni spomenik, obiteljska grobnica, m. sepulcri; sepultus est in monumento Caecilii, avunculi sui. c) u pl. pisani spomenici, izvori, rerum gestarum; † rerum annalium, ljetopisi povijesnički; orationum, u izvoru sačuvani g.; † expeditionis; monumentis et literis (pisani spomenici) oratio est coepta mandari; quantum ex monumentis suspicari licet; commendari monumentis alcijs, spomenici, zapisci, memoari. d) znak prepoznaje (prsten) [sr. signum 1)] jednom Ter. Eun. 4, 6, 15.

* **Mopsōpia**, ae, f. [Μοψοπία] starinsko ime *Atike učenjački*; odatle * **Mopsōpius**, adj. mopsopijski = atički.

Mōpsuhēstia, ae, f. [Μόψου ἑστία] Mopsovo ognjište] grad u Ciliciji.

Mōpsus, i, m. [Μόψος] Mops, 1) jedan Lapita i gatalac među Argoplovcima (Argonautae), Ov. 2) jedan Krećanin, koji je ulemeljio proročište klarškoga (Claros) Apolona u Maloj Aziji.

1. **mōra**, ae, f. boravljenje, napose na putu, na maršu: *odmor, danište*, Liv.: Odt. *zatezanje, boravak*, fluminis, što ga prouzroči rijeka; reliquorum s ostalima, mora dicendi, opširnost govorenja; * *limae labor* et m., *trud i vrijeme gladenja*; sine mora; moram (alcul rei, alejs rei) inferre, afferre, interponere, interjicere *zatezati, odgađati, zaustavljati* itd., facere; † *moras nectere* v. *necto*. 2) b); † *moram rebus injicere*; m. facere creditoribus, *odgoditi plaćanje*; * *quae tardis* m. noctibus obstat, što *zaustavlja zimske* n.; neque Turno m. libera mortis; res habet m., *ima vremena, može se odgoditi, ali habeo paululum morae*, dum (Cass. u Cic. ep.) *vajta malo da počekam, dok*; esse in mora quominus etc., *zapriječiti, suzdržati, da* itd.; hoc mihi morae est (Ter.) *zadržava me*; nulla m. est (Plaut.) *bez zapreke, odmah će se zbiti*, * *nulla m. est* dicere, *odmah ću reći*; (Ter.) *nec mora est* quin ducam; per me nulla m. est; m. est (Ov.), *longa m. est* (Plaut.) *dugo traje*; † *inter moras, međutim*; * *nec mora, bez odlake, ni časa ne počasi*viši; m. et sustentatio, m. et tergiversatio; m. rerum; inter moras senatus; ne ad moram quidem triumphi eam accusationem valuisse; Latinarum feriarum morā et consularibus aliis impedimentis; ad iudicii moram. Napose a) *odmor, stanika, pauza u govoru*. b) * m. (temporis), *vrijeme, rok*. c) *konkr. o tezanje, zapreka*, m. atque impedimentum es restituendae Romanis Capuae, Liv.; * *pugnae nodusque moraque*; * *loricae moras et pectus perforat* ingens; * *clipei m. aerei*.

2. **mōra**, ae, f. [μώρα] *mora*, odio spartanske vojske 300–900 momaka, jednom Nep. Iphic. 2, 3.

mōrālis, adj. [mos] *oudoredan, moralan, etičan*, pars philosophiae.

mōrātor, ōris, m. [moror] 1) *ustavljač, zatezalo*, publici commodi; napose = *vrsta odvijetnikā, koja okolišenjem nastoji postići, da se glavni tužitelji sabere i odmore: zakrpalo*. 2) *oklijevalō, o zaostalim vojnicima: umornik, marodeur*.

1. **mōrātus**, adj. [mos] *običajan, uljudan, ovakve ili onakve čudi, malone uvijek u*

savezu s adverbijem, homo bene, melius, optime, male m, *dobre* itd., *opake čudi, vladanja*; (Plaut.) ita haec janua m., *(takova) est*; * *venter male* m.; * *fabula recte* m. *komad, u kojem su dobro orisani karakteri*; *poēma* m. (bez adv.) *značajan*.

2. **mōrātus** v. moror.

mōrbus, i, m. *bolest*, in morbum cadere, delabi, morbum nancisci; in morbo esse; morbo, in morbum implicari; morbo opprimi; morbo laborare, affectum esse; morbo perire, mori, absumi, confici; ex morbo evadere, convalescere; m. comitialis v. comitialis; (Hor.) m. Campanus, *bolest bradavicā na slijepim očima, koja se često pojavljuje u Kampaniji*; m. regius, *žutica (po Celzu zato tako nazvana, jer su lijekovi od nje tako skupi bili, da su se njima samo kraljevi ili vrlo bogati ljudi liječiti mogli)*; * *personif., pl.; tp.* * m. caeli, *šletan zrak*; animi m. = *strasti*; u savezu i samo morbus, morbi, Cic. Tusc. 3, 4, 7, 5, 10, 4, 10, 24. tum exsistit et morbus et aegrotatio et offensiones eae, quae sunt eis morbis aegrotationibusque contrariae; no u Cic. off. 2, 1, 4. *mora se po svoj prilici čitati*: multi enim faciunt multa temeritate quadam sine iudicio, velut morbo, in omnes, vel repentino quodam, quasi vento, impetu animi incitati; hoc illi est morbo (Plaut.), *to ga ljuti*; m. mentis, *griješka, budalaština, također o razmāženu i raskošnu životu, o lakomosti, mahnitosti*, Hor.

mōrdāciter, adv. s komp. [mordax] *grisko, oštro*, * *limā mordacius* uti.

mōrdax, ācis, adj. s komp. i sup. [mordeo] 1) *grižljiv, ujedljiv*, canis, Plaut.; Memmius. 2) a) *žarak*, * *urtica*, b) * *oštar*, ferrum. c) *jedak, grizak*, * *pumex*. d) *opor, trpak*, fel, tp. * *ujedljiv, grižljiv*, carmen, Cynicus; mordaciorem qui improbo dente appetit; * *uvredljiv, žalostiv, tužan*, sollicitudines.

mōrdeo, mōmōrdis, morsum. 2. 1) *gristi, ujesti, pecati*, alqm; canes mordent; * *hastile, gristi*; frenum, humum v. frenum, humus; * *žvatati, gristi*, pabula dente; vitem, brstiti; * *supst. partio. morosa*, ōrum, n. *kās*, *zalogaj, komadić*. 2) tp. a) *zāpinjati, zāpēti*, * *fibula vestem*. b) * *plākati*, Liris rura. c) * *o vrućini, studeni, zraku, paliti, žedi*, frigora parum cautos; aestus oleam. d) *hockati, ujedati*, alqm clanculum, Ter.; alqm dictis, Ov.; *vrijedati, žalostiti*, par pro pari referto, quod eam mordeat, Ter.; * *alqm opprobriis*; valde me momorderunt epistolae tuae; morderi te interdum, quod etc.; si paupertas momordit; morderi conscientia, u duši se gristi,

mōrdicēsus (Plaut.) i **mordicus**, adv. [mordeo] grizom, grizući zubima, auriculam auferre; tp. iz petnih žila, alqd tenere mordicus.

mōrētum, i, n. moret, salata od češnja, octa, ulja i slič., što se u mužaru stuklo, jedn. Ov. fast. 4, 367.

mōribundus, adj. [morior] 1) umirući, na smrti. 2) * smrtan, membra. 3) = * smrtonosan, nezdrav, sedes.

mōrigēror, dep. 1. -ro, (Plaut. Amph. 3, 3, 26) 1. [morigerus] ispuniti volju, ugoditi, poslušati, alcuī, Ter.; servituti, priviknuti čemu, Plaut.; voluptati aurium morigerari debet oratio.

mōrigērus, adj. [mos-gero] ugodljiv, uslužan, poslušan, alcuī, Plaut.

Mōriai, ōrum, m. Morinjanī, pleme među Skaldom i Lyom na Kanalu, u sjevernoj Pikardiji.

† **mōrio**, ōnis, m. [od μωρός] velika luda, budala.

mōrtor, mōrtuus sum, dep. 3. (arhaist. inf., moriri, Plaut. Ov., partic. moriturus) [mors] 1) mrijeti, umrijeti, umirati, ii qui jam sunt mortui; desiderio, fame, ferro, morbo, ex vulnerē; in suo lectulo; * in armis; m. bene; pro amico; pro patria; * pro moenibus; † telis Dianae; * per vim, * frigore, smrenuti se; voces morientes, o umirućem; * artus morientes; * herba; moriar si, ni, umr'o, ako itd., m. in studio dimetiendi coeli, do smrti se zanimali mjerenjem itd.; mortuus supst. mrtvac, lešina, mortuum se in domum ejus illaturum; a mortuis excitare; amandare alqm infra mortuos, * carstvo umrtih = ubiti; quod est tam commune quam spiritus vivis, terra mortuis; quandam effigiem spirantis mortui; (Hor.) crematos mortuos; neproživ kao particip u Nep. Cim. 4, 3. complures pauperes mortuos (po njihovoj smrti) suo sumptu extulit i u Cic. de div. 1, 27, 56. cum ignotum quendam projectum mortuum vidisset, kad opazi jednog nepoznanca na zemlji mrtva; mortuus concidit, kao mrtav; posl. verba fiunt mortuo (Ter.) = badava se govori: moriturus, kojemu je umrijeti, tibi morituro, Hor.; moriturus fertur (srne u smrt, spreman u smrt) in hostem, Verg.; tp. o neživim i apstraktnim predmetima, virgae in tergo meo morientur, naći će smrt svoju = polomiti će se, (Plaut.) * moriens herba; * segetes m. in herbis; * flamma; (Plaut.) dies, primiđe se kraju; hi (lacerti) mortui jam sunt, obamriješe, oslabiše; * morientia (smrkavajuće) lumina, oči; antiquae sunt istae leges et mortuae, ugasti; sermo deliciarum desidiaequae; memoria, * gratia alejs m.; mortuo

plausu, pošto sasvim prestade itd.; (Just.) mare mortuum, mrtvo m.

mōrōlōgus, adj. [μωρολόγος] ludo govoreći, lud, Plaut.

1. **mōror**, dep. 1. 1 intrans. boraviti, baviti se, zadržati se, otiati, zadoniti, zakasniti, oklijevati, Brundisii; paucos dies in provincia; diutius, paulisper sub armis; ad sexcentos moratorum in citeriore ripa cepit; paucos moratorum occiderunt; auxilia m., pomoćnik čela nema; jumenta m.; in eo, zabaviti se, zadržati se kod itd., in rebus administrandis; * haud multa; * nec plura moratus, i bez daljega oklijevanja; * oculi tellure m., zapinju o zemlju, * quo loco rosa moretur, gdje jošte ima; * morantes portas impulit; tp. nihil m. quominus etc., ne oklijevati, odmah gotov biti, da itd. 2) tranz. učiniti, da se tko gdje bavi, zabaviti, zadržavati, zaustavljati, prijeđiti koga (takoder indifferenno; sr. tardo, detineo), iter alejs m. atque impedire; agmen, impetum, reditum, victoriam, Afranii copias; conantes; apertos eunuculos, tavnike, lagume, da ne napreduju; alqm ab itinere, a fuga; haec res Curionem ad spem, oslabi mu nadu; alqa res alqm impedit atque m.; (Quint.) calami morantur manum; * ipsum morando sustinuit; * alqm lite iniqua, dosadivati; † quae pacem luxu, bellum formidine morentur; * Thraciane vos an pingues Asiae campi m.; * pia sacra; * lora m. artus; * alcuī lucem arte, umjetno produljiti život; aps., ne morer; nullo morante, pošto se nitko ne usprotivi; morari (zaustavljati neprijatelja) atque impedire iter; obsistere ac m.; (Plaut.) non, nec m., quin; moratus sit nemo, quominus abeant, Liv. Napose a) kad se govor prekida, quod multis moror. Ter.; ne multis morer, * ne t. m. b) prijezirno, nihil moror, ne tarem si glave, ne marim, ne kratim, nihil m. eos salvos esse (Anton. u Cic. ep.); * nil m. esse (sc. invisus tibi); i jam nunc quo properabas, nihil m.; nihil m. mihi istius modi clientes, Plaut.; * nec dona m.; (Plaut.) nihil m. prodi me se s tim. c) o sucu, koji pušta na slobodu, tribunus plebis negavit se Gracchum m. d) * općiniti, zabavljati, populum, oculos auresque Caesaris; longo sermone tua tempora; novitate morandus spectator.

2. **mōror**, i. [μωρός] ludovati, inter homines (dvoumno), jedn. Suet. Ner. 38.

mōrōse, adv. s komp. i sup. [morosus] tvrdoglavo; cjepidlački.

mōrōsitas, ātis, f. [morosus] cjepidlaštvo (pretjerano držati se nekih običaja) pedanterija i s tim spojena zlovolja, hiri (op. facilitas), inutilis et odiosa.

mōrōsus, *adj.* *s. komp. i sup.* [mos] *cjepidla-
čan, pedantan, čudljiv, svoje glave; zle
volje, mržovoljan*, sunt m. et difficiles se-
nes, bene nostri, cum omnia essent in moribus
vitiis, quod nullum erat iracundiā foedius, ira-
cundos solos morosos nominaverunt; * can-
ities; * morbus, *tvrdokorna*.

Mōrphēus, *ēi, m.* [Μορφεύς] *Morfej, bog sna,
jedn. Ov. met. 11, 685.*

mōra, *tis, f. 1) smrt; (sr. letum, nex), obire,
oppetere, occumbere mortem; consciscere (za-
dati) sibi mortem; m. necessaria, prirodna;
voluntaria; morte suā mori, prirodnom smrću;
mortem alui afferre (Sulpio. u Cic. ep.), in-
ferre, offerre; alqm morte multare; † punire;
alui morti esse, *biti čija smrt; * in extrema
morte, jošte u smrti, jošte po smrti; si est
aliquis sensus in morte praeclarorum virorum,
na samrti, golovo = mortuorum; personif. kao
božanstvo; pl., mortes, smrt, osb. silovila, na-
silna, s obzirom na više njih; * † načini
smrti. 2) meton., a) mrtvac, osb. u pučkom
jeziku, odiosum est mortem amplexari, Plaut.;
* nec sit in Attalico mors mea nixa toro;
isto tako Cic. p. Mil. 32, 86. neque ullo in
loco potius mortem ejus (njegovo truplo) la-
cerari, quam in quo esset vita damnata, p.
Sest. 38, 83. ejus vitam spoliandam ornamen-
tis esse, cujus mortem ornandam monumento
sempiterno putaretis. Phil. 9, 15. mortem alejs
decorare. b) * krv (od umorstva).**

mōrsa *v. mordeo.*

mōrstlonečla, *ae, f. [dem. od morsio, koje se
ne upotrebljava] (rijetko) ugrizak, cjeliv,
Plaut.*

mōrsus, *us, m.* [mordeo] *1) ujed, griz, ser-
pentis; avium; * morsu insequi saxum; † morsu
appetere alqd, hvatati što zubima, napose * gri-
zenje, jedenje zubima, mensarum; vertere
morsu exiguum in Cererem. 2) tp. a) zāhva-
tānje, držānje, * roboris, procijep, koji za-
tvora džilit; * uncus, zub od sidra. b) * pod-
mukao napadaj. c) jed, ljutina, zlo-
volja, žalost, bol, m. animi; * exsilii; *
perpetui curarum m.; aciores solent esse m.
intermissae libertatis quam amissae, recorda-
tiones quae quasi morsu quodam dolorem
efficiunt, u sroe ubodu, srca se kosnu.*

mōrtālis, *adj.* [mors] *1) smrtan, quid in iis
m. et caducum sit; animal; supst. mortalis,
smrtnik, čovjek, češće u pl. mortales, osb. uz
multi, omnes, cuncti, ceteri, alii i u bojnim
izveščima = ljudi; o stvarima: nestalan,
prolazan, leges; inimicitiae; quidquid mor-
tale creamus. 2) što smrtniku pripada ili od
smrtnika dolazi; zemaljski, ljudski, smr-
tan, condicio vitae; opera; † qui deum mor-*

*talibus materiis in species hominum effingant;
* vulnus; * facta; * mucro; * corpus, smrtni
čovjek; supst. * mortale; nec m. sonans; nil
m. loquar; češće pl. † mortalia, ljudske, ze-
maljske stvari, napose * ljudske patnje,
nevolje, ljudska kob, sudbina.*

mōrtālitās, *ātis, f.* [mortalis] *1) umrlost, pro-
laznost, nestalnost. 2) smrtina narav
čovjeđja, vremenitost, explere m., prè-
staviti se s ovoga svijeta; † konkr. svijet,
čovječanstvo.*

mōrtificinus, [mors] *upr. skapao, orkao, oži-
volinjama, odt. (jedn. Plaut. Pers. 2, 4, 12.)
kao psotka; mroina.*

mōrtifer, *fēra, fērum, adj.* [mors-fero] *smrto-
nosan, smrtan, morbus, vulnus, poculum;
supst. mortiferum vitali admiscere; mortifera
tam multa.*

mōrtifēre, *adv.* [mortifer] *smrtno, vrlo
opasno, aegrotare, Plin. ep. 31, 16, 3.*

mōrtuālia, *ōrum, n.* [mortuus] *tužāljke, tuž-
balice, Plaut.*

mōrtūlus, *adj.* [dem. od Maurus, crnac], *mrk,
ugasit, crn, jedn. Plaut. Poen. 5, 5, 10.*

* † **mōrum**, *i, n.* [μῶρον] *1) dudinja, murva
(plod). 2) kupa.*

1. **mōrus**, *i, f.* [μοῦρα] *dud, murva, (drvo) Ov.*

2. **mōras**, *a, um*, [μωρός] *lud, budalast, Plaut.;
supst. morus, i, m. luđak, budala, mora, f.
lūda, Plaut.*

mōs, *mōris, m.* *1) običaj, navada, od slo-
bodne volje, (sr. consuetudo, institutum, mo-
dus, ritus) mos est hominum, ut; mos erat co-
mitiorum die primo pronuntiare, Liv.; quibus
omnia vendere mos erat, Sall.; * virginibus
m. est gestare pharetram; † moris erat Domi-
tiano; dispersam classem in unum colligi m.
erat, Liv. 37, 24, 4.; ut mos est alui, (Hor.)
sicut meus est mos; (Ter.) qui istic mos est?
kakovo je to vladanje? Carneadis more mo-
doque; more regum, regio, Gallorum; more
militiae; Graeciae, ingenii humani; * apis Ma-
tinae more modoque; bono vinci satius est
quam malo more injuriam vincere, Sall. Jug.
42, 3.; alius alio m. vivit; more suo facere; ad
alejs consuetudinem moremque deduci; pro
lege antiquitus hunc m. observare; accusatorio
jure et more; m. partium popularium et senati
factionum, demokratsko i oligarhično stran-
čarstvo; legi morique parendum est; more in-
stitutisque civilibus; contra m. consuetudinem-
que civilem; in morem venire, uobičajiti se,
perducere, uobičajiti; de iti ex more, * prisco
e more, sacro e more litatis, po itd.; * more;
* supra morem, neobično; (Ter.) praeter mo-
rem; u pojedinim slučajevima i u pl. moribus
agere; si facta vis esset moribus; moribus de
fundo alqm deducere; odt. a) volja, pravilo.*

propis, zakon, (Com.) alieno m., ex m. alius vivere, mori patris oboediens fuit; * mores viris ponere, * pacis imponere morem; * pervincere morem alcjs; * more palaestrae, *uveđenje*; * sine more, *razuđđano*, * in morem, *pravilno, kako valja*; često morem gerere al-cui, alcjs voluntati, (Ter.) sibi, *ugoditi, po volji činiti* (sr. morigeror). b) *način, običaj, moda*, m. Graeco, usitato; more virorum pugnare, *poput*; (Nep.) superioris more crudelitas uti; * more torrentis aquae, * in morem fluminis, *poput rijeke, kao što rijeka*; * m. caeli, * siderum; * quo more, *kako*; quem morem vestis (nošnju) exinde gens universa tenet, *Iust.* 1, 2, 3. 2) pl. mores, *način mišljenja, mišljenje, ćud, značaj, u čisto ljudskim stvarima prema dru-gima u privatnom životu, kao što u izva-njem vladanju: život, vladanje*, mores feri, mali, boni, suavissimi, perditi; praefectus mo-rum; non solum naturā et moribus, verum etiam studio et doctrinā esse sapientem; ego admiratione quadam virtutis ejus, ille opinione nonnulla, quam de meis m. habebat, me dile-xit; suavitas quaedam sermonum atque mo-rum; his moribus, *kod takoga duha vre-mena; napose dobra ćud, dobar način života*, * quis neque mos neque cultus erat; * mos et lex maculosum edomuit nefas; *zla ćud, zao način života*, si per mores no-stros liceret, Tac; *obrt podvodnika*, Ter.

Mōsa, ae, f. Moza, rijeka u sjevernoj Gataliji, s. Moza.

Moschus, i, m. Mosho, jedan retor iz Pergama, koga su optužili s trovanja, Hor.

Mōsella, ae, f. Mozela, rijeka u sjevernoj Ga-liji s. Mozela.

mostellāria, ae, f. [mostellum, neobičan dem. od monstrum] *sablasi, avet, tako se zove jedna Plautova komedija*.

Mostēni, ōrum, m. Mostenci, stanovnici li-dijskoga grada Mostene, jedn. Tac. ann. 2, 47.

mōtio, ōnis, f. [moveo] *gibanje* (kao radnja; sr. momentum, motus), corporum; dedit ei principium motionis; *prenes. kao prijevod grčke riječi ἐνδελχμα, o biću duše, suvisla i neprestana djelatnost*, sic ipsum animum ἐνδελχμα (mj. ἐνδελχμα) appellat — quasi quan-dam continuatam motionem et perennem, Cic. Tusc. 1, 10, 22.

† **mōtiunoŭla**, ae, f. [dem. od motio] *slaba groznica, pl.*, leves.

* **mōto**, i. [intenz. od moveo] (amo tamo) *gibati, kretati, mahati*.

mōtus, us, m. [moveo] *kretanja, tečaj, tijek, obrat*, natura omnia cicens et agitans motibus

et mutationibus suis; deus motum dedit coelo; m. siderum; remorum, navium, *kretanje*; ce-lerem et instabilem m. habere (o moru), *gibati se*; illa primo aspectu levia, ex quis magna-rum saepe rerum m. oriuntur, Tac. ann. 4, 32.; se quoque ad motus fortunae movere coe-pit, Caes. b. c. 2, 17, 3.; † magno motu (*udar-cem*) concutere imperium; * motus (pl. *buka*) Austri; *napose a*) terrae m., *potres, tréšnja, trās*; † crebri terrae m.; * quo maxima motu terra tremit; * insolitis tremuerunt motibus Alpes. b) *umjetničke kretnje kod gimna-stičkih vježba, kretanje rukama, u govornika* (*gestikulacija govornika*), *pantomimsko kretanje u plesu*, palaestrici; habitus erit et vultus, status, m.; ex motus inei mediocri-tate; haud indecoros m. more Tusco dare, Liv., * dare m. Cereri incompósitos. c) *kao vojnički t. t. okret, evolucija, jedn. Nep. Iph. 1, 4. d) * polaz, odlazak, futuros; tp. a) ošjećanje, strast, čuvstvo itd.*, omnes jucundum notum quo sensus hilaretur, Graece ἡδονή, Latine voluptatem vocant; dulcem m. afferre; m. animi nimii; m. mentis meae; m. animi nimii; m. mentis meae; m. turbati. b) *duševno gibanje, duševna djelatnost, djelovanje, pl. duševna ganuća, misli*, m. istum celerem cogitationis, acumen, soller-tiam, quam rationem vocamus; sine animi motu et cogitatione, id est cogitatione, id est, ratione; motu mentis ac ratione uti ad aliquam rem; mens omnia sentiens et movens ipsaque praedita motu sempiterno; m. animorum du-plices sunt, alteri cogitationis, alteri appetitus; animi atque ingenii celeres quidam m. esse debent; ergo ille corporis motu tantum amo-rem sibi conciliarat a nobis omnibus; nos animorum incredibiles m. celeritatemque in-geniorum negligemus? corpus virorum for-tium magnorumque hominum esse mortales, animi vero motus et virtutis gloriam sempi-ternam; *napose: nagon, oduševljenje, nadahnuće*, est (carmen) magis artis et di-ligentiae quam incitationis et motus; * divino illi insano motu concita. c) *politički pokret, ustanak, pobuna, strka*, afferre m. rei publicae; m. populi; urbanus; servilis; domi m. orti; omnes Catilinae m.; m. impendit in re publica, *prevrat države*; * civicus; * tanto concurrere motu gentes; * saepe duobus re-gibus (*pčelā*) incessit magno discordia motu. d) *uzrok, povod*, audisti consilii mei motus, jedn. Plin. ep. 3, 4, 9.

mōveo, mōvi, mōtum, 2. *krenuti, micati, mahnuti koga. 1) tako, da predmet na svome mjestu ostaje: kretati, potresati, drmati i slič.*, caelum; mens omnia movens; m. omnes terras; omnia maria, *pokrenuti ne-*

bom i zemljom; sentit animus se moveri; quod se ipsum m.; nusquam te vestigio moveris, *makneš*; nec vestigio quisquam movebatur; * m. urnam, *potresli*; * per aëra crinem, *puštam lepršati*; * manus in herbas, *metnuti*; * quaque pedem movi (*stavih*), * quoquo vestigia movit; atomus gravitate et pondere movetur; * fluctus motus, *uzburkano*; * moenia mota forent, *biti bi se potresli*; movere (*ri-jetko*) reflex., terra movit, *zemlja se potrese*; movens voluptas (*po Epikurovoj nauoi*; opp. stans), perturbationes sunt moventes affectiones, *kaje se izmjenjuju* (opp. manentes); i pas. moveri (večinom pjes.) *kretati*, *micati* se, *osb. plešudi*, festis diebus; Cyclopa, *plesom prikazivati*; napose a) * sonantia fila, * cit-haram m. i *slič.* b) † humum, * agros, *okopavati*, *uzorati*; * mare motum, *provestano*. c) arma m. *mašati se za*, *pograbiti*, Liv. Verg.; adversus alqm, Liv.; * pro alqo; * aliena arma m.; * neutra arma m., *neutralan ostati*; tp. u) *duševno okretati*: *razmišljati*, *razmatrati*, *prosudivati*, crudelis animus Catilinae eadem illa; * multa animo. β) *nagnati*, *skloniti koga na rad*, *potaknuti*, se m., *micati se*, *opremati se*, se impigre, se ad bellum, *takoder* hostes moventur in Samnio; m. se (*upravljati se po*) ad motus fortunae; se in nullam partem, *ne nagibati k nijednoj stranici*; motis semel in religionem animis, *sklonivši srca na pobožnost*. γ) *djelovati na tijelo ili duh, na srce, na volju*: *potaknuti*, *podbadati*, *uzbuditi* *duvstvo kakvo*, *ganuti*, vis aestus corpora, *mudi*; pulchritudo corporis m. oculos et delectat; odium, copia corpora varie; moverat plebem oratio; * saxa gemitu; * alqm thyrsu, *nadahnuti*, *oduševiti*; movet (*uspali*, *razljuti*) feroci juveni animum comploratio sororis; quem cum minus moveret; haec maxime movit sententia; quos parva pecunia m. (*na nevjeru prema prijatelju skloni*) non potuit; quaedam quasi moventia, *poticala*; animi inaniter moventur, *prividno ih dira*; moveor ipsius loci insolentia; moveri (*tronut biti*) beneficiis, misericordia, Roscii morte; * moveri novitate monstri; * absiste moveri (*bojati se*); * nil moveor (*ne tarem sebi glave za*) super imperio; * neque specie movetur, *ne mari više ni za pristojnost*; moveor (sc. desiderio) tali amico orbatu, *čeznem, što izgubih itd.*; tantum auctoritate ejus motus est (*skloni ga*) ut etc.; ejus consilio multum movebatur tyrannus; † motus precibus alcjs; acute, peracute moveri, *ostroumno itd. misliti*; m. (*narušiti*, *buniti*) quietas omnia, *uzrujati*, *uzbuniti*; moveri (*buniti se*, *uzrujavati se*) civitas coepit; (Tac.) mota orientis regna provinciaeque Ro-

manae; (Tac.) nec posse motum orientem componi; (Tac.) rebus motis. δ) *uskoledati*, *uzdrmati*, *oslabiti*, *promijeniti*, alcjs sententiam, * fidem; * fatum; (Tac.) nihil motae nuptiae. ε) *potaknuti*, *uzbuditi*, *uzrokovati*, *započeti*, *zadati*, *zamelnuti*, *podici i slič.*, risum, jocum; expectationem, suspitionem, misericordiam; fletum populo; nullam gratiam ad Macedonas, odium ingens ad Philippum movit u M., *ne probudi u itd.*, bellum; ne quid modo moverent; nihil usquam moveri; * cantus, * opus majus; † pugna se moverat (*bješe se zametnuo*); m. consultatio-nem, actionem, mentionem (*napomenuti*) rei; * arcana fatorum, *otkriti*; movisse numen, deos, *namagnuti na koga*.

2) *odakle maknuti*, *krenuti*, *izvuci*, *iznijeti*, *izvaditi*, *dobaviti*, *donijeti*, nummum centesimis (sa ¹⁰⁰/₁₀₀ *kamatā*) ab alqo; * vina, *dobaviti*; * limum e gurgite; † m. ex profundo mari.

3) s koga *mjesta maknuti*, *krenuti*, *opremi*, *odpraviti i slič.*, fundamenta loco; se loco m. non posse (*o brodovima*); deum loco; se m. i moveri, *otici*, *udaljiti se*; se ex urbe, ex eo loco, loco, istinc; res quae moveri possunt, *pokretne stvari*, *pokretnine*, *takoder* res moventes; *kao voju. t. t. m. signa*, castra i samo m. = *podici se*, *otputovati*, *po-maknuti se naprijed*; *kao relig. t. t.*, m. bidental, *premjestiti*, *obešćastiti*, Hor.; odl. Dianae non movenda (*što se ne smije premjestiti*, *nepovredljivo*) numina, Hor. epod. 17, 3.; tp. a) *odmaknuti*, *istisnuti*, *potisnuti*, *odagnati*, *maknuti*, loco motus, *pomjesten*, *potisnuti*; alqm loco, *krenuti koga s njegova mjesta*, *svrgnuti*, *skinuti*; alqm ex agro, possessionibus; hostem statu; alqm de senatu, senatu, loco senatorio, tribu, *izbrisati*; veros heredes, *istisnuti*; alqm de sententia, *odvratiti*; nec me ex ea opinione — ullius unquam oratio aut docti aut indocti movebit. b) *pretvarati*, *predobraziti*, quorum forma semel mota est; *jedn. Liv. 34, 54, 8.* adeo nihil motum ex antiquo probabile est, *da se tako malo promijenilo od itd.*

mōx, adv. *zā malo*, *nāskoro*, *doskoro*, *skorō*, *prvom prilikom*, m. huc revertar; dixit m. se venturum; quam m., *kako skoro*, *kako brzo*, expecto quam m. venturus sit = quam cito; expectabant, quam m. consulibus creandis comitia edicerentur, Liv. 8, 37, 5., (*kao izraz začuđenja, što se to nije već učinilo*); de numero m., nunc de sono quaerimus; o prošlom (večinom pokl.), *skoro*, *malo kasnije* ili *upravo sada*, *baš*; † *uopće zatim, potom*.

mucidus (mucc.) adj. *balav*, Plaut.

Mūcius, *Mucije*, ime plemenu rimskom; 1) Gajus M. Scaevola, koji je pokušao ubiti Porzenu te je sebi, kad ga u pokusu uhvatiše, spalio desnicu, od čega osta Mucijima pridjev *Scevola* (ljevák). 2) Quintus M. Sc. s pridjevom Augur, konzul 117. g. pr. ls., muž velike pravедnosti i poštenja, pristasa stoičke filozofije, na glasu pravnik, kao svi Muciji. Ciceron ga spominje u de oratore i u de re publica. Kvint se oženi kćerju Lelija Sapianta, Lelijom, te bijaše tast slavnoga govornika Krasa, učitelj Ciceronov i Atikov. 3) Quintus M. Sc. s pridjevom Pontifex maximus, sin Kvintov [v. br. 2)], izvrstan i strog upravitelj provincije Azije god. 90., na glasu pravnik i juridički pisac, drug u svima malo ne častina, što ih je obnašao, svomu svaku Krasu. ubijen god. 82. pr. ls. kao pristasa Suline stranke. Odatle **Mucius**, adj. Mucijev; supst. **Mucia**, ōrum, n. svetkovina, što se slavila u Aziji u slavu Kv. Muciju Sc.; odt. **Mucianus**, adj. exitus, Kv. Mucija Sc.

mūcro, ōnis, m. 1) oštri šiljak u vučca ili u bodeža; odatle i vučac sam, mucrones militum tremere; * mucrones stringere; * mortalis. 2) u prilici: oštrina, brid (f.), žestina, tribunicus = pogibeljna i neodoljiva moć tribunā; m. defensionis tuae; † ingenii, oštromlje.

mūcus (mucc.), i, m. [mungo] sluz, bale, Cat.

mūginor, dep. 1. (rijetko) mozgati, oklijevati.

mūgio, 4. 1) rukati, mukati; * mugientes = goveda. 2) * tutnjiti, praskati, škripati, oriti se, trubiti, sub pedibus solum; malus; tubae clangor; nemus.

mūgītās, us, n. [mugio] 1) * rukanje, mukanje. 2) tūtanj, terrae.

mūla, ae, f. mula, i uopće mazag, mazga kao lovarno ili tegleće živinče; posl. † cum mula pepererit = nikada.

mūleco, si, sum, 2. 1) * gladiti, vitulum; colla; barbam manu; * lizati, o vučci. 2) * lagano i nježno se čega dotaknuti, pahati, hladiti, virgā capillos; aristas; aethera pennis; zephyrus rosas. 3) tp. a) ublažiti, umiriti, taložiti, tažiti, et ipso mulcente et increpante Marcio, Liv.; * alqm ili animos dictis; * pectus; * tigres carmine; * fluctus; * volucres m. aera cantu ili concentibus; * † vulnera; corpora duris fessa ministeriis, uijuljati (u san). b) nasladiti, obradovati, * puellas carmine; * alqm fistula.

* **Mūlciber**, ěri, m. [mulceo] *Muloiber*, pridjev Vulkanov = koji mekša tvrde kovi; meton., oganj.

mūleo, 1. [archaist. mulcassitis mj. mulcaveritis, Plaut.] izlupati, izmlatiti, izlijemati (sr. pulso, verbero), alqm usque ad mortem, Ter.; ita mulcatus est, ut vitam amiserit; speculator male mulcatur; (Phaedr.) male mulcatus graculus, iščerupāna; male mulcati clavis ac fustibus. inter se ipsi virgis; † alqm verberibus; uopće: razbiti, rastući, razderati, smrskati, † nudo aut male mulcato corpore; † mulcati parte membrorum; (Lin.) ceteras (naves); prenes., scriptores illos male mulcatos, jednom Cic. Brut. 22, 88.

mūleta, muleto, etc. v. multa, multo etc.

* † **mūletra**, ae, f. i -trum, i, n. ili -trārlum, ii, n. muzlica, dižva, kravljaca.

mūlgeo, si, sum, 2. musti; poslov. (Verg.) m. hircos, što nije moguće.

mūliēbris, adj. [mulier] 1) ženski, vestis; vox; venustas; injuria, kojoj je žena izvržena; donum, od žene; certamen, radi žena; amores, prema ženama; supst. muliebria, ženski stid, sram, Tao.; m. pati, služiti komu kao žena bludnica. 2) bablji, nemuževan, sententia; * animus; supplicia (moljenje).

mūliēbrīter, adv. [muliebris] ženski, bapski.

mūller, ěris, f. žena, ženska; m. ancilla, Sall.; napose: žena, supruža, virgo aut m.

mūllērārlus, adj. [mulier] ženski, od žene poslan Cic. p. Coel. 28, 66.; * supst. ženār, prijatelj ženā.

mūllierēla, ae, f. [dem. od mulier] a) ženica. b) slaba žena. c) raskalašna, nevaljala žena, lóca.

mūllērōsitas, ātis, f. [mulierosus] ženarstvo, preveliko ženoljublje, kao prijevod riječi φιλογυναικία, jednom Cic. Tusc. 4, 11, 25.

mūllērōsus, adj. [mulier] (rijetko) pomaman za ženama.

mūllo, ōnis, m. [mulus] mazgar; i kao nadimak bivših mazgara.

mūllōnīrs, adj. mazgarski, jednom Cic. p. Sest. 38, 82.

mūllus, i, m. trilja (bradovatica, bārbūn, mulus barbatus).

mūlsus, [partic. od mulceo] adj. tp. dražestan, ljubak, dicta; mulsa loqui, Plaut. Odatle supst. a) mulsa, ae, f. drāgā dušica. b) mulsum, i, n. s medom pomiješano vino, medovina, šerbe.

mūlta, ae, f. (osamljen femin. od multus množina, svota) kazan, što se u starije doba nalagala u marvi, kasnije u novcima (kojom poglavarstvo kazni; sr. poena), globa, multam dicere. odrediti, in civitates imponere; * multam subire; alqm multā et poenā multare; m. committere, pasti pod kazan, globu, petere; irrogare, predložiti, da se tko globom kazni;

m. erat Veneri; (Romulus plebem) multae ditione ovium et boum — coërebat, kazneći ih *ovcima i govedima*; m. gravis (velik gubitak) praedibus Valerianis; (Tac.) pars multae regi vel civitati, pars ipsi qui vindicatur vel ejus propinquis.

multatidius, adj. [multa] *globan, kaznen, pecunia, globa*; argentum.

multatio, (rijetko) *kaznjenje čim, bonorum, osuda na gubitak d.*

multibibus, adj. [multus-bibo] (prekl. i pokl.) *mnogo pijuci.*

multicavus, adj. od mnogo rupā, šupljikav, jednom Ov. met. 8, 531.

multifarius, adv. [multus] *na mnogo mjestā, mnogostrano.*

multifidus, adj. [findo] (rijetko) *rascijepan, * faces, čupave.*

multiformis, adj. [forma] *mnogolik, qualitates (kasno) prenes., varius, multiplex, m.*

multiforus, adj. [foris] *s mnogo rupā ili vratā, jednom Ov. met. 12, 158.*

multigenis, e, adj. *mnogovrstan, Plaut.*

multijugus, -jugis, adj. [jugum] 1) *mnogoprežan, equi multijugi, Liv. 2) tp. mnogostruk, literae multijuges, Cio. Att. 14, 9, 1.*

multiloquax, -quus, adj. *mnogo govoreći, govorljiv, Plaut.*

multiloquum, ii, n. [loquor] *govorljivost, jednom Plaut. mero. prol. 31.*

multimodis, adv. (mj. multis modis) *na mnogo načina, mnogostrano, Plaut. Ter.*

multiplex, icis, adj. [multus-plico] 1) ** mnogostruk, mnogovrstan, lorica, od mnogo vrsta. 2) od mnogo zavoja, zavojit, alvus; vitis serpens multiplici lapsu et erratice; * domus (o Labirintu); * large multiplici constructae sunt dape mensae, raznovrsnim jelima. 3) mnogostruk, a) opširan, mnogobrojan, jak, corona; † praesidium; multiplices fetus; također: mnogo puta, tolik, clades; m. quam, mnogo puta veći od, m. quam pro numero damnus est; supst. multiplex, icis, n. mnogostrukost, mnogo puta više, jedn. Liv. 5, 20, 8. b) raznoličan, mnogoličan, različan, mnogostran, obilan, bellum; ratio disputandi; genus orationis; sermones; res varia et m. ad suspensiones et simultates, koja pruža raznovrstan predmet ili povod za ist. Plato, qui varius et m. et copiosus fuit; tp. a) mnogoznačan, teško dokudljiv, occultae hominum voluntates multiplicesque naturae, jednom Cio. ep. ad Brut. 1, 1, 1. b) promjenljiv, nepostojan, nestalan, animus; m. ingenium et tortuosum; hac ille (Catilina) tam varia multiplicique natura.*

multiplicabilis, adj. [multiplico] *mnogostruk, jednom na pjesn. mjestu u Cic. Tusc. 2, 9, 22.*

multiplex, 1. [multiplex] *pomnogostručiti, umnožiti, povedati, exercitus; aes alienum; multiplicandis usuris; domum; gloriam; regnum Eumenis.*

multi-potens, tis, adj. *vrlo moćan ili velik, Plaut.*

multitudo, inis, f. *mnostvo, množina, velik broj. hominum; navium; beneficiorum; napose a) apsl. množina ljudi, sila, tanta m. lapides conjiciebat; duces multitudinum; multitudine domum ejus circumdederunt. b) svjetina, fukara, prosti puk, non idem ipsis qui summa imperii tenerent expedire et multitudini; error imperitae multitudinis; fama et multitudinis judicio moveri; (Just.) credula.*

multivolus, adj. [multus i volo] *mnogo hoteti, želeći, jednom Cat. 68, 129.*

1. **multo**, 1. [multa] *kazniti, alqm multa, poenā; alqm morte, exsilio, populos stipendio; vitia hominum damnis, ignominis, vinctis, verberibus, exiliis, morte; alqm pecunia; parte agri, agris; Antiochum Asiā; hujus consilia esse multata; Veneri esse multatum, ima za kazan odstupiti baštini Veneri; (Tac.) equorum pecorumque numero convicti multantur.*

2. **multo** v. multum 1) 3).

multum, komp. plūs, plūris, sup. plūrimum, [n. od multus] *mnogo, velik dio, 1) supst. 1) nom. ili acc. s gen., m. diei processerat; in m. diei, do bijeloga dana; in m. vini processerat, bijaše se prilično opio; non m. superesse munitionis; (Curt.) jam m. viae (prilično puta) praeceperat rex; (Tac.) post m. vulnrum; plus pecuniae, virium, hostium; plus detrimenti; non p. animi quam fidei erat plurimum gravitatis, studii; i plus s abl., uno digito plus (za jedan prst više) habere; uno plus (za jednoga momka više) Etruscorum cecidisse; bez padeža, multum (prilično) antecedere; P. Scipio non multum dicebat (mnogo, različno od pl. multa), Cio. Brut. 94, 128; * m. est, od velike je koristi; plus posse; p. facere; ne p. reddat quam acceperit; p. mihi deberet; non pl. quam, ne više nego, isto tako malo kao što; quod plus est, što će više reći; pl. est in verbis et sententiis bonis; (Com.) p. minusve quam; (Ter.) ne quid p. minusve (odviše ili premalo) faxit; (Ter.) ne quid faciam p. (odviše), quod m. post minus (premao) fecisse satius sit; plurimum posse; i totius Galliae pl. posse, Caes. b. G. 1, 3, 7; longe pl. totius Galliae equitatu valere, Caes. b. G. 5, 3, 1; ut haberet quam plurimum, što se više može; (Eutr.) ubi plurimum (possidebat), većinu, naj-*

više; (*Eutr.*) qui plurimum minimumque tradunt (*poprečno*); *elipt.* cum *ili* ubi plurimum, *ako vrlo mnogo računamo, najviše, Liv. Suet.* 2) u *gen. cijena*, *komp. pluris, više, draže, skuplje*, *ager multo pl. est, mnogo više vrijedi*; *eloquentia mihi pl. est*; *pl. putare, facere, habere, aestimare*; *pl. vendere, emere*; *sup. plurimi, vrlo mnogo, visoko*, *esse, vrijediti, facere, cijeliti*. 3) *abl. multo, mnogo, za mnogo, daleko, uz komp. i sve riječi, koje u sebi sadržavaju pojam poredjenja*, *m. pauciores, m. plura*; *m. minus, m. magis*; *m. ceteros gloriā antecesserunt*; *m. antepone, malle*; *m. praestat*; *i m. secus*; *m. aliter, Nep.*; *† m. aliud*; *† quanto aliud non m. post ili postea, ante m., Cic.*; *m. ante, Nep., mnogo prije*; *m. (daleko) formosissimus, Nep., m. maxima parte, Cic.*; (*rijetko*) *m. maligna, Ter. II*) *adv. I)* multum, a) o stupnju: *vrlo, mnogo, većina, jako*, *non m. confidere*; *m. desiderare*; *m. adjuvare*; *non ita m. uti sorore*; *longe multumque superare*; *multum moveri alia re*; *acc. pl. multa, * m. gemens*; *m. invehi in alqm, Nep.*; *non m. (= multo) est majus, Cic.*; *m. dispar*; *m. abesse, proficere*; *m. te amo*. b) o vrstama: *mnogo, mnogo puta, često, m. mecum sunt*; *m. esse in venationibus*; *m. ventitare*; *m. et saepe quaesita*; *m. et diu cogitans*; *diu multumque scriptitare*. 2) plus, o množini: *više, sa i bez quam, non pl. quam semel*; *non pl. quam (ne na više od) tres partes posse distribui*; *nulla (navis) pl. (s više) quam triginta remis agatur*; *pl. (dalje) quam decem dies abesse*; *pl. (više od) millies audi, Ter.*; *pl. mille capti*; *cum pl. annum ager fuisset*; *† non pl. trecentorum passuum spatium*; *ne quid pl. minusve faxit, quod nos pignent, Ter.*; *† ne pl. minusve loqueretur ex tempore*; *† abesse pl. minusve (manje više) octo milibus*; *s abl., nunquam pl. triduo Romanae fuit*; *ut pl. una vera sit*; *nec esse pl. uno*; (*Ter.*) *annos sexaginta natus est aut pl. eo, ili više od toga, ili prijeko*; *na nekim mjestima namjesto pravilnijega magis confiteor eos pl. quam sicarios, pl. quam homicidas, pl. etiam quam parricidas esse*; *paulo pl. (Anton. u Cic.) multo pl.*; *pl. aequo, više no što je pravo*; ** pl. nimio, odviše*; *quem plus plusque (sve više) in dies diligo*; *ut quisquam pl. alterum diligat quam se*; *scutum, gladium, galeam nostri milites in onere non pl. numerant, quam etc.* 3) plurimum, *najviše, vrlo mnogo*, *pl. intererat*; *ut te pl. diligam*; *i većinom, ponajviše*, *pl. Cypri vixit, Nep.*

multus, *adj. s komp. plus, plūs (supst.), pl. plures, n. plura (adj. i supst.), sup. plurimus, 1) mnogi, mnogo, mnogobrojan, velik, jak, zlatan, silan, žestok*, *verba*; *viri*;

caro; *sudor*; *supellex*; *aurum argentumque*; *† victima*; *avis*; *m. pecuniae alienae*; *multi alii, Ter., i † samo multi, mnogi drugi*; *bene (veoma) multi, Asin. Poll. u Cic. ep.*; *minime multi, vrlo rijetki*; *quam minime m. (što manje) vestigia, Nep.*; *multae istarum arborum*; *no neque tamen hi admodum sunt m. (mnogi kao cijelost, u svem)*; *multi viri fortes*; *često mu se dodaje i kopulativna čestica, ako su oba adjektiva jednako bitni pojmovi za predstavu*, *utilitates m. et magnae consecutae sunt*; *m. gravibusque vulneribus confectus*; *Caesar m. necessariisque rebus in Italiam revocabatur*; *multis verbis, opširno*; *quid n. verba? čemu mnogo riječi? u kratko, Ter.*; *supst. multi, množina, mnogo ljudi, također (kao oi πολλοί) svjetina, prosti puk, obični ljudi*, *unus de multis, orator e multis*; *numerarer in multis, među obične govornike, srednje ruke*; *multi ex colonis et municipiis, domi nobiles*; *multis ex Italia*; *multa, mnogo, mnoge stvari, koješta (različno od multum; v. multum I) 1)*, *Qu. Mucius augur multa narrare de C. Laelio solebat, Cic. Lael. I, 1.*; *multa rumor affingebat*; *ne multa, ne multis, u kratko, jednom riječi*; *quid multis moror? nimis m.*; (*Eutr.*) *multa bene agere, mnogo sretno izvesti*; (*Eutr.*) *multis (mnogo mjestu) vastatis*; *comp. plures, više, više njih (u klas. prozi uvijek komparativ tako, da je poredenje ili izriječkom napomenuto ili ga treba u pameti nadopuniti; sr. complures)*, *pl. syllabae quam tres*; *multo pl. quam*; *una tribus pl. (jedna tr. više) legem antiquarunt*; *alii pl.*; *loqui plura prohibuit*; *pluribus verbis docere, commemorare, rogare*; (*Phaedr.*) *pluribus exsecutus sum*; *quid plura? u kratko, jednom riječu*; *pluribus (više no obično) praesentibus*; *pl. enixa partus*; ** † = multi (Just. 41, 5, 9.)*; (*Plaut.*) *ad plures penetrare = umrijeti*; *sup. plurimi, većina ili vrlo mnogi (od cjeline; redovito kao pravi superlativ, sr. plerique)*; *pl. causae ac paene omnes*; *pl. simulacra*; *plurimis verbis, vrlo opširno*; *longe plurimos hostium occidit*; ** collect. plurimus dicent*; ** pl. rosa*; ** Aetna; vedi dio itd.*; *† multus (žarko) sol*; ** plurimus sol*; *m. labore*; *m. curae*; *m. literae, velika učenost*; *m. sermo*; *† velut m. pace (za potpuna mira)*; *operam suam m. existimare*; (*Curt.*) *m. vita, slavan (opp. longa)*; *m. pars Europae*; ** m. moles*; ** aura*; ** risus, sračan*; ** laus, velika*; ** tellus, široka, daleka*; ** plurimus collis*; ** amictus, gusto*; ** plurima quā silva est, najgušća, najdešća*; ** coma*; ** pl. fons*; ** pl. luna*; ** labor*; ** m. virtus, mnogo iskušana*; ** multa morte (izvjesnom smrću) recipere enssem*; *plurima salute impertire, Ter.*; *plurimam*

salutem impertire (*prečesto u Cic. listovima*); *napose za oznaku vremena, multa nocte, kasno noću, u gluho doba n.*; ad m. noctem, *do kasne noći*; m. die, *pošto je već minulo dosta dana, kad je već sunce visoko odskočilo*; ali † m. adhuc die, *jošte za bijeloga dana*; ad m. diem, *do bijeloga dana*; postquam multa jam dies erat, *pošto je već svanuo bijeli dan, Liv.*; multo mane, *za rana jutro u prozorje*. 2) *govor: opširan, dug, multum esse in re nota*; est m. in laudanda magnificentia; de quibus m. ab illis habetur oratio; in m. sermone. 3) *rad ili djelovanje: šest, revan, marljiv, radin, neprestan, neumoran*, in agmine, ad vigiliis m. affuit; in eodem genere causarum m. erat; m. atque ferox instare; * plurima in ore nautis Alcyone conjux; * legor plurimus in orbe; quā (lingua) multā jam utebatur, *Caes. b. G. 1.84.4.*; također: *dosadan, nametan, -tna, -o, homo, Plaut.*; m. es et pathicus, *ti se izvrgavaš mnogim, Cat.*; qui in aliquo genere (*pogledu*) aut inconcinnus aut m. est, *Cic.*

Muluccha ae, m. [Μολυχάδ] *Muluha*, rijeka među Mauretanijom i Numidijom, s. *Moluga*.

mulus, i, m. *mazgov*, (ex equa et asino fit mulus, contra ex equo et asina hinnus, *Varro.*), * kao *psovka, mazgov*.

Mulvianus, adj. *Mulvijevo*, controversia, s. *Mulvijevo* (*Mulvije bijaše po svoj prilici poslovođa u državnih zakupnika, u okruže kojih su dobra Terencijina [Terentia] pōpadala*).

Mulvius, adj. *Mulvijevo*, pons M., most preko Tibera, više Rima.

Mummius, *Mumije*, ime plemenu rimskom; Lucius M., razori kao konzul g. 146. pr. Is. grad Korint.

Munatius, *Munacije*, ime plemenu rimskom; a) Lucius M. Plancus, legat Cezarov u Galiji, kasnije konzul s Lepidom. b) Cn. M. Plancus, pretor, brat predašnjemu. c) T. M. Plancus Bursa, pučki tribun i Pompejevac.

Munda, ae, f. *Munda*, grad u južnoj Hispaniji, na glasu s bilke i pobjede Cezarove g. 45. pr. Is., s. *Monda*. Odl. † **Mundensis**, adj. *mundanski*.

mündānus, i, m. [2. mundus] *građanin svjetski, kozmopolita, jrdn. Cic. Tusc. 5, 37, 108.*

munde, adv. [1. mundus] *čisto, Plaut.*

munditia, ae, f. i -ties, ēl, f. [1. mundus] 1) (*pretkl.*) *čistoća, opranost*. 2) *red, kićenost, gizda, u odijelu, pokušstvu i sl., osb. u pl., m. odiosa neque exquisita nimis; m. urbanae; (Hor.) simplex munditia; prenes, kićenost u govoru, elegantia modo et m. re-*

manebit; pl. (Hor.) finije naobraženje, grave virus m. pepulere.

mündūlus, adj. [*dem. od 1. mundus*] *čist, gizdav, Plaut.*

1. **mündus**, adj. 1) *čist, opran, uredan (opp. sordidus; sr. purus, merus), nil videtur mundius, Ter.; sociorum pumice m. liber, supellex, cena, victus, Hor.* 2) *čist, uredan, kićen. pristao, fin, (s obzirom na odijelo i pokušstvo), homo; cultus justo mundior; * Menander. * m. erit, qui non offendat sordibus atque in neutram partem cultus miser; * mundior libertinus.*

2. **mündus**, i, m. (*prijevod grč. κόσμος, red*) 1) *sprava za žensku toaletu [u užem sm.; sr. 2. cultus b), ornatus], muliebris. 2) (uređeni) svijet, svemir, hic ornatus mundi; mundi innumerabiles; * clarissima mundi lumina; * m. immensus; * mundi latus; napose: nē-beskā tjelesa, nebo, lucens; * arduus; i * zemaljski krug, zemlja; * melon, ljudi, svijet, fastos evolvere mundi.*

münērārius, ii, m. [munus] *spremač javnih igara, osb. gladijatorskih, Suet.*

münērīgērūlus, i, m. [munus i gero] *daronoša, jedn. Plaut. Ps. 1, 2, 48.*

münērōr, i, dep. 1. [munus] 1) *darovati, pokloniti, alcu alqd, Plaut.* 2) *nadariti, darivati, alqm alqa re.*

münīā, n. pl. (*samo u nom. i acc.*) *službene dužnosti, zvanični poslovi*, qui suis cervicibus tanta m. atque rem publicam sustinent; m. candidatorum, *Cic.*; češće u *Curt. Tac.*

münīceps, cīpis, comp. [munus-capio] 1) *municipljanin, građanin municipija. 2) sumunicipijljanin, sugrađanin, zemljak. m. meus.*

münīcēpālīs, adj. [municipium] *municipijski*, ipse materno genere municipalis; homines; m. dolor, *municipijana*.

münīcēpātīm, adv. [municipium] *municipij po municipij, jedn. Suet. Caes. 14.*

münīcēplūm, ii, n. [municeps] *municipij, t. j. gradić osb. u Italiji, u rimskoj vlasti, ali sa svojim ustavom i zakonima itd. Stanovnici takvih municipija pošlaše od peregrinā (peregrini) socii, t. j. dobiše rimsko građanstvo (građanska prava, najprije bez suffragia, kasnije i sa suff.)*

münīfice, adv. [munificus] *darežljivo, dobrotvorno.*

münīficeatīa, ae, f. [munificus] *darežljivost, blagotvornost.*

münīficeus, adj. s komp. (-centior) i sup. (-centissimus [munus-facio] *darežljiv, podšan, blagotvoran, veledušan, (sr. beneficus, liberalis).*

* mūnīmēn, īnis, n. [munio] *utvrda; zaštita, zaklon.*

mūnimentum (moenim.), i, n. [munio] 1) sred-
stvo ulvrde, braṇište, zaklon, fossa,
haud parvum m.; praebere munimenra; †voj-
nički opkopi, ulvrde; Tac. ann. 15, 38.
domus munimentis (vatrobranima) saeptae vel
templa muris cincta; (kasno) o odijelu. 2)
zaštita, okrilje, potpora, noctem sibi
munimento fore; id m. (Horatium Coclitem)
illo die fortuna urbis Rom. habuit; id modo
plebem agitabat, quonam modo tribuniciam
potestatem munimentum libertati repararent =
quae munimentum libertati esset, Liv.
3, 37, 5.

mūnio, [arhaist. moenio; v. 3)], 4. [moenia] 1) *zidati zidove, opkope zidati, kopati*, magna m. moenia, *Plaut.*; quod idoneum ad muniendum putarent, *Nep.*; Palatium primum muniit, *obzida*, *Liv.* 1, 7, 3., crescebat interim urbs munitionibus (sr. munitio) alia atque alia appetendo loca, cum in spem magis futurae multitudinis quam ad id quod tum hominum erat, munirent, *obzidavahu*, *Liv.* 1, 8, 4.; † qui muniendi gratiā vallum petierant; † munientibus coria velaque jussit obtendi. *Od.* a) *opkopom, zidom, bedemima i sliđ. utorditi, ođuvati, opkopati, pripraviti za obranu*, oppidum; oppida; arcem; locum muro, vallo fossaque; locum hibernis (za zimovnik) esse munitum; castra, *opkopom i jamom i palisadama opkoliti, utaboriti*; quoad legiones collocatas munitaque hiberna cognovisset. b) *uopće: braniti, štititi, zāklanjati*, Alpihus Italiam muniebat natura; quae res latus unum castrorum muniebat; dextrum cornu ejus rivus quidam impeditis ripis m.; domum praesidiis; * Longam Albam multa vi; * favos; se turribus, se ligneis moenibus; mutando nunc vestem nunc tegumenta capitis errore sese ab (*od*) insidiis hostium, *Liv.*; partem ab ictu, † latus a domesticis hostibus; idque (oppidum) natura loci sic muebatur, ut etc., *Caes. b. G.* 1, 38, 4.; munito (*zāštice-nom*) agmine incedere, *Sall.*; spica contra avium morsus munitur vallo aristarum; † hieme quaternis tunicis et tibialibus muebatur. c) *krčiti, prokrčivati, utrti, graditi, viam*; iter, *Caes.*, itinera, *Nep.*; rupem, *učiniti prohodnom*; muniendo fessi homines, *Liv.*; u *prilici*, viam m., sibi viam ad stuprum (*otvoriti*), alcuī viam accusandi; munita ad consulatū viā aditum sibi (ad hoc nefarium facinus) aliis sceleribus ante m. 3) *tp. osigurati, utorditi, zāštiti, zākloniti, braniti*, hunc locum m. s o ve se strane zāklanjati; multorum se benevolentia tueri et m.; m. me ad haec tempora; m. se contra perfidiam, (*Tac.*)

se contra pudorem; * alqm ab alqo, (*Plaut.*)
Pergamum divina moenitum manu; (*Plaut.*)
meretriculis muniendis (*za oskrbu*) rem coëgit.

mūnls, *adi.* [munus] *uslužan*, *gotov na službu*, *jedn. Plaut. Merc. pr. 105.*

mūnitio, ōnis, *f.* [munio] *obzidavanje, uturdivanje*, crescebat interim urbs munitionibus etc. [*sr. munio 1*]; *odl. uturdu, uturdivanje, opkop, opkopavanje*, castrorum; milites munitione prohibere; munitiones prohibere; speciem munitionis praebere, *hinit, da se na opkopima radi*; operis; qui lignationis munitionisque causa in silvas discessissent, *da donesu potrebite grade za uturdu*; *meton., a) uturda, zaklon, opkop, bedemi*, non multum superesse munitionis; munitionem facere, circumdare oppido; oppidanos munitione circumdare; munitionem (*obrambenicu*) perducere; urbem operibus munitionesque saepire *b) krčenje, utiranje*, ex viarum munitione quaestum facere; † multos ad munitiones viarum condemnavit; † L. Apronio ad munitiones viarum et fluminum (*da gradi ceste i mostove*) relicto.

mūnīto, 1. [intenz. od munio] m. sibi viam, uti-
rati put. jedn. Cic. p. Rosc. A. 48, 140.

münitor, žris, m. [munio] *sagraditelj*, Tro-
jae; *napose radnik kod utvrđivanja, opkop-
nik, pionir*, Liv. 5, 19, 11.

mūnītus, adj. s. komp. i sup. [partic. od munio] uturden, tvrđ, zaklonjen, štice, oppidum munitissimum; et loci natura et manu munitissima castra; munitiores esse debebunt; (Curt.) munitiora latera; nullius pudicitia m. contra tuam cupiditatem; (Attius u Cic.) sapientia m. pectus.

múnus, nēris, n. djelo. 1) određeni posao, zadaća, odredba, vršenje, dužnost, služba, mjesto, i teret, dáca, m. atque officium; vitae, geometriae, virtutis; munere interpretum fungi; regis officia et m.; muneribus corporis fungi; bestia suum tenens m.; m. legationis, belli, militiae; m. militaria; munera vigiliarum obire; m. alcjs est s inf.; hoc ejus m. est, ut etc.; † sui muneris esse censere, njihova da je dužnost; rei publicae, politički djelokrug; omni civium munere functus; belli munera inter se partiri; functus est aedilicio maximo m., prošio je kao edil vrlo mnogo; munere vacare, prost od službe biti; * neniae Ceae, što da tužaljka tuži; * inane; al cui m. remittere; cum hoc m. imperaretur tam grave civitati; m. illud suum non esse; † frumenti et tributorum auctionem aequalitate munerum mollire. 2) usluga, ljubav, dar, milostinja, napose dar, s odredenom namjerom (sr. officium, donum), quasi deorum

aliquo dono atque m. commendati; ut cum m. aliquo perfugisse ad Pompejum viderentur; (Cincius) legem de donis et m. tulit; verbis augere suum m.; infinitis cum m.; † munera fortunae; † temporis munera refutare; * me muneris esse tui, *djelo tvoje milosti*; † sui muneris rem publicam facere; † si ejus regnum muneris eorum esset (*Just.* 31, 8, 9); suum m. facere, *Liv.*; * munere sortis, s *po-mocu* *ild.*; alcuī m. mittere; alcuī alqd munerī dare, mittere, † offerre; † alqm alcuī munerī dare; † alqd munerī accipere; * † alqm munere donare; m. nuptiale; * in munere tuarum laudum, *za nagradu tako sjajnih djela*; * munera Bacchi, Liberi, vino; * terrae, * maris, * Cereris; * munere (sjajem) nives lanae; *prenes., plod, dar, opusculum, majorum vigiliarum m.; m. solitudinis; napose a) * žrtva, prilog, prinos, m. divae perficere; munerera ferre templis. b) posljednja ljubav prema mrtvacu (suze, naričanje, pokop kosti), * suprema; * inania mortī m. dant lacrimas; † solemne, svečan pokop; i dar mrtvacu, žrtva za mrca, * cineri haec mittere nostro m.; * alqm postremo donare m. mortis; † munera praeferentes. 3) svečane, javne igre, koje su kao dar narodu davali magistrati, osv. edili, gladiatorium; m. dare, edere; m. praebere, o gladiatorima samim; prenes., hoc m. aedilitatis meae (optužba protiv Vera) populo Rom. amplissimum pulcherrimumque polliceor; * † zgrade, kazališta, za javne igre podignute; odl. svijet kao divno djelo, moderator tanti operis et muneris, jedn. *Cic. Tusc.* 1, 28, 70.*

mūnūscūlum, i, n. [dem. od munus] *darak*, (*Plaut.*) alcuī alqd dare m.; alcuī mittere m. levidense crasso filo (*govor*); (*Trebon.* u *Cic. ep.*) concinnare alcuī m. (*pjesmu*); alieni facinoris m. non repudiare, *dobitak s tuđega zločina*; (*Cael.* u *Cic. ep.*) nemini deferre hoc m. malle quam accusatori suo = *naprtiti ovu kaznenu parnicu (komu)*.

Mūnyehia, ae, f. [*Μονυχία*] *Munihija*, luka atenska. Odl. * -ehlus, adj. *munihijski* = atenski.

mūraena (murēna), ae, f. [*μύρανα*] *gruj, muren*, morska jegulja.

mūralls, adj. [murus] *zidni, zidovni, pila, falces*; * tormentum, *za rušenje zida*; corona m., *zidni vijenac (nagrada onomu, koji se prvi popne neprijateljskomu gradu na zidove)*.

Mūrcla, ae, f. *Murcija*, pridjev *Venerin*, ad Murciae (sc. aedem), ad Murciam.

1. **mūrēna**, v. muraena.

2. **Mūrēna** (-raena), ae, *Murena*, ime obitelji rimskoj; v. Licinius.

mūrex, icis, m. 1) *vòlak, (vòka) puž, što se jede* Bajanus, *Hor.*; odl. * *grimiz, (mastilo)*. 2) * † *greben*; (*Curt.*) m. ferrei, *gvožđa*.

Mūrgāntia, ae, f. *Murgancija*. 1) grad u Samniju. 2) (takoder Murgentia) grad na Siciliji. Odl. **Murgentia**, adj. *murgentijski*, supst. -tini, ōrum, m. *Murgencijani*.

mūria, ae, f. *rasol, salamura*, *Hor.*

muraticus, adj. u rasolu, *Plaut.*

mūrleīdus, adj. [mus-caedo] *mišomor* = *kukavica, jedn. Plaut. Epid.* 3, 1, 12.

mūrīnus, adj. [mus] *mišji, pelles (od kunā, lisica, samura i slič.; sr. mus), Just.*

mūrmūr, ūris, n. *mrmljanje, mrmor*, conditionis; (*Quint.* 10, 3, 15.), cogitationem mure agitante, *misli svoje smrmļajući; i šuštanje, šum mora, * žubor, romonrijeke; * žuka pčela, * trljesak gromova, † praska, tutanj vatrometnih gora; * šum vjetra, * glas trublje; * contemnere murmura famae.*

mūrmūrillum, i, n. (dem. od murmur) *mrmor, mrmljanje, jedn. Plaut. Rud.* 5, 3, 48.

mūrmūro, i. [murmur] *mrmljati, mumljati, žagoriti*, homo, servi, secum, *Plaut.*; * flebile lingua m. exanimis; *šumjeti, mare murmurans; * unda; (Plaut.) intestina m., orijeva se karaju.*

mūrra, (murrha ili myrrha), ae, f. [*μύρρα*] *upr. mira, grm, koji raste u Arabiji*, odl. * † *mireno ulje, što kaplje iz te stabljike, kojim su kosu mazali.*

1. **mūrrens** (murrh., myrrh.), adj. od mure, od *živca kamena, poculum, Prop.*, † calix.

2. * **mūrrens**, (murrh., myrrh.), (color medius inter flavum et nigrum Pophyrio) adj. 1) *mirenim uljem pomazan.* 2) *mirne boje, mrk, onyx.*

mūrrius (murrh., myrrh.), adj. *miren*, od mire, *Plaut.*; supst. (*Plaut. i pokl.*) sc. potio, *napitak od vrlo dobra mirom začinjena vina.* **mūrtētum**, (myrt.), i, n. [murtus] *mrčik; napose (Hor.) pl. murteta, mjesto kod Bajā.*

* **mūrtōus** (myrt.), adj. [murtus] 1) *mrčen, mrčikov, od mrče.* 2) *mrk poput mrče, kesteneve masti.*

* † **mūrtum** (myrt.), i, n. *mrčka, mrčika, (jagoda od mrče).*

mūrtus (myrt.), i, i us, f. [*μύρτος*] 1) * † *mrča, mrčika.* 2) * *mrčik, takoder štapa od mrče, mrčova.*

mūrus, i, m. [arhaist. oblik mōserorum, mj. mur. Verg.] *zid, napose: gradski zid, platno od grada, * repetere patrios m., rodni grad; posl. v. pecco; i nasip, opkop, bedem, a Lacu Lemanno — ad montem Jura — murum fossamque perducit; quem lo-*

cum duplici altissimo muro munierant; * *stijena*, *tp. zaštita*, *bedem*, *lex Aelia* et *Fufia propugnacula murique tranquillitatis*; * *hic m. aheneus esto etc.*; * *Grajūm*, o *Ahiu*. *mūs*, *mūris*, *m.* *miš* (i *párcovi*, *kune*, *samuri* [soboči] i *sluč*).

Mūsa, *ae. f.* [Μοῦσα] *Muza* 1) *božica lijepih umjetnosti, osb. pjesništva i glazbe*. *Muze su po priči kćeri Zeusove i Mnemozinine. Homer pominje čas jednu, čas tri; od Hezijoda broje ih deset: Ἰννὴ θυγατὲρ μεγάλου Διὸς ἐκγεγαυῖα Κλειῶ τ' Ἑδέρπη τε Θάλεια τε Μελπομένη τε Τερψιχόρη τ' Ἑρατώ τε Πολύμνια τ' Οὐρανίη τε Καλλιόπη θ', ἣ δὲ προφρεσιτάτη ἔστιν ἀπασέων.* (*Kleija*, *glasnica slave*; *Euterpa*, *razveseliteljica*; *Talijsa*, *Ovijeta*; *Melpomena*, *pjevačica*; *Terpsihora*, *igračica*, *plesačica*; *Erata*, *Drāgā*; *Polihimnija*, *himnovila*; *Uranija*, *nebeska*; *Kaliopa*, *ljepoglasa*). *Stari nje su dijelili Muze nipošto sustavno. Horac zadržava za svoju pjesmu čas ovu, čas onu, sasvim svojevóljno. (sr. Camena). Odt. + crassiore Musa, jasno, razumljivo. 2) tp. a) * pjesma, procax; silvestris; rustica; pedestris, niža vrsta pjesništva, koja se približava prozi. b) znanstvene nauke, učenost, M. mansuetiores v. mansuetus; M. agrestiores, o govorništvu.*

Mūsaeus, *i. m.* [Μουσαῖος] *Muzej*, *stari pjesnik grčki*.

mūsa, *ae. f.* *muha*; *tp. da se označi rad-znao, nametan čovjek (u nas uš)*, *Plaut.* **muselpūm**, *i. n.* [mus i capio] *mišdolovka*, *Phaedr.*

mūscōsus, *adj. s. komp.* [muscus] *mahovinom obrastao*, *nihil muscosius*; * *fontes*, * *lapis*.

mūscūlus, *i. m.* [dem. od mus] 1) *mišić*, 2) *mišica (na tijelu)*, u *prilici*, + *orationem ossa*, *musculi*, *nervi decent*. 3) *bojni stroj*, *daščara*, *razvalionica*, *pomičan krov*, pod kojim su radili *opsadnici*.

mūscus, *i. m.* *mahovina*, *Verg. Hor. Ov.*

+ **mūsēum** (*musium*) *i. n.* [μουσεῖον] *muzej (akademija, soba za učenje, knjižnica)*.

mūsica, *ae. f.* [μουσική] *muzika*, u *širem smislu starih*, pod kojom se *razumijeva i pjesništvo i druge ljepote umjetnosti*.

mūsice, *adv.* [musicus] (*Plaut.*) *gospodski*, *krasno*, *aetatem degere*.

mūsiceus, *adj.* [μουσικός] *muzički*; *muzikaln*, *glazben*, *leges*, *pravila*; * *citharae sonus*; + *agon*; + *certamen*, u *muzici*; *supel.* a) *-eus*, *i. m.* *muzik*, *glazbenik*. b) *-ca*, *ōrum*, *n.* *glazba*, *musicorum perstudiosus*; *dedere musicis se. 2) pjesnički*, *Ter.*

mūsillo, *i.* [intenz. od musso] 1) *intrans. mrmljati, šaptati*, *clam m.*; (*Plaut.*) *m.*

metu od itd. 2) tranz. a) mrmljati što, šaptati, *haec. Plaut. b) pregristi, ne proustiti riječi o čem, injuriam, Ter. zašutjeti*.

mūsso, *i.* [mutio] *mrmljati, šaptati, natiho govoriti*, *mussantes inter se*, *rogitabant, Liv.*; o *pčelama*: *zujati oko čega*. *Odt. premišljati se, kriti, tajiti, šutjeti*, + *m. medici*; * *flent mussantque patres*; *m. (boji se reći) rex ipse quos generos vocet*; * *m. juvencae*, *quis memori imperitet*; * *dicere m.*

mustācēum, *ei. n.* (prethl. *pjesn.*) *lovornjača*, *vrsta gibanice (kolača, od mošta [šire] sira, kumina, masta i lovorova lišća)*, *što se na svadbi jela*; *post.*, *quaerere laureolam in m.*, u *tricama tražiti slavu*, *Cic. Att. 5, 20, 4.*

müstēla i **mustella**, *ae. f. lasica*.

mustēlinus, *adj.* [mustela] *lasičji*, *color, Ter.*

mūstēus, *adj.* [mustum] *moštašt*, *kao šira*. *odt. + posve nov*, *liber*, *jedn. Plin. ep., 8, 21, 6.*

mūstum *i. n.* *šira*, *mošt*, *māst*, *Verg. Plin. ep., u prilici*, *nova ista quasi de musto ac lacu fervida oratio*; *sr. lacus 2)*; * *ter centum musta (jeseni) videre = trista godina doživjeti*.

Musulāmi (-lami, -lāni), *ōrum*, *m.* *Musulamljani*, *ratoborno pleme numidsko*, *Tac.*

Mūta, *ae. f.* *Nijema*, *nimfa*, *koju je onijemio Jupiter zbog brbljavosti (također Lara, Tacita nazvana)*, *Ov.*

mūtābīlis, *adj. s. komp.* [muto] *promjenljiv*, *nestalan*, *homo*; *animus vulgi*; * *varium et mutabile semper femina*; * *pectus*.

mūtābīlitas, *ātis. f.* [mutabilis] *promjenljivost*, *nestalnost*, *mentis*, *jedn. Cic. Tusc. 4, 35, 76.*

mūtātlo, *ōnis. f.* [muto] 1) *mijenjanje*, *promjena*, *crebra coloris*, *mijenjanje māsti u licu od straha itd.*; *consilii*; *facere mutationem alcis rei*; *m. rerum*, *državni prevrat*. 2) *iz-*, *zamjenjivanje*, *mijena*, *vestis*; *m. officiorum*, *usluga za uslugu*; *rerum humanarum*; + *mutatione ementium*.

mūtīlo, *i.* [mutilus] 1) *kusiti*, *krnjiti*, *sākatiti*, *naso auribusque mutilatis*; *naves*; + *corpora securibus*; * *caudam colubrae*. 2) *tp. umanjiti*, *smanjiti*, *okrnjiti*, *exercitus mutilatus*; (*Ter.*) *alqm = imutak* *čij umanjiti*, *prikratiti*.

1. **mūtīlus**, *adj.* o *sākađen*, *krnj*, *alces sunt m. cornibus*, *šušavi*, *bez rogova*; u *šali (Hor.)* *sic m. minitaris? tako tupoglav? tp. o govoru*, *mutila loqui*; *m. quaedam et decurtata*.

2. **mūtīlus** *gl. mytilus*.

Mūtina, ae, f. *Mutina*, grad u gornjoj Italiji, s. *Modena*. Odt. *Mutinensis*, adj. *mutinski*.

Mutini, ōrum, n. *Mučani*, stanovnici grada *Mute* na Siciliji, jednom *Liv.* 25, 40.

mūtio ili **muttio**, 4. *govoriti*; *pisnuti*, *Com.*

mūtio (mutt.), ōnis, f. *piskao*, *Plaut.*

1. **mūto**, [od *movito*, ovo opet od *moveo*] 1) *maći*, *micati*, *krenuti s mjesta*, *promještati*, neque se luna quoquam m. *Plaut.*; mutari finibus; civitate, *prognan biti*; * mutari hinc, *maći se*, *otići*; * inque locum Scythico -vacuum mutabor ab arcu; * terrā quo muter ab istā; * o *droveću*: *presadivati*; /p. * nunc hunc ingentes, nunc illuc pectore curas m. versans, *neodlučno razmišljavaše ovanio i onamo o brigama* (*hom. δῖαδῖχα μερμήρεϊ*).

2) *mijenjati*, *promijeniti*, *promjenjivati*, testamentum; iter; sententiam, consilium; consuetudinem dicendi; neque nunc muto sc. sententiam meam, *ostajem pri tom*, *ne kajem se*; (*Ter.*) m. fidem cum aliquo, *Ejemrom krenuti*, nil muto de uxore, *isto mislim o ženi*, haud muto factum, *ne želim, da je ne učinjeno, što je učinjeno*; rationem belli gerendi hosti m., *učiniti da promijeni neprijatelj itd.*; sententiam Calidii paucis fere mutatis rebus sequebatur, s. *malenom promjenom*; * † colorem, *mijenjati se u licu* (od *straha* itd.); * mutata suos flumina cursus = *promijenivši rijeke svoj obični tečaj*, *Verg. ecl. 8, 4.*; * mutatae sc. mente, *promijenivši mišljenje, t. j. kajuci se*; quid iniquitas loci habeat incommođi proponit; hoc una celeritate posse mutari, *dade se itd. promijeniti, da ne bude nijedne poteškoće* = *dade se izbjeći itd.*; Caesaris beneficium mutaverat consuetudo; foederis necessitatem m. *gl. 2. foedus*; *pass. mutari, mijenjati se, promijeniti se*, fortuna; res humanae; (*Liv.* 1, 47, 3.) eo nunc pejus mutata res est; (*Tac. ann.* 3, 31.) multa duritiae veterum melius et laetius mutata; *isto tako medijal. mutare*, mores populi Romani quantum mutaverint; annonae nihil mutavit; adeo animi mutaverant, ut; quod intercidit (o *mesu*), sparsum ita jacuisse, ut nihil odor mutaret, *da mu se miris ne promijeni*, *Liv.*; * silvae foliis mutantur = *lišće se mijenja u šumi*; mutabat aestus mutans in superbiam, *Tac. Na-pose a) pretvarati, preobraziti, promijeniti*, cibus mutatur (u *želucu*) et concoquitur; † vaginam acinacis Persicam jussisse mutari in eam formam; † corporis cultum in externum habitum; † bellum in contrarium; † animos in diversum; non modo exercitatio sed prope mutatus, *već gotovo preobražen*;

* e nigro color est mutatus in album; * mutari alite, *prometnuti se pticom*; * carminibus Circe socios m. Ulxi; * quantum mutatus ab illo Hectore = quantum mutatione facta diversus ab illo H.; (*Tac. ann.* 11, 33.) ne ad poenitentiam a L. Vitellio — mutaretur = mutata mente ad poenitentiam verteretur; (*Tac. ann.* 12, 42.) nisi Agrippinae minis magis quam precibus mutatus esset, ut etc. = mutata mente eo adductus esset, ut etc.; * faciem mutatus, *licem drugi*. b) *pōpraviti*, *boljim učiniti*, *ili iskvartiti, pokvariti, isteliti, gorim učiniti, izopačiti*, factum si queam mutare, *Ter.*; vinum mutatum, *vino, koje se prevrmulo*, *Hor.*; quae mentem insaniam mutat, *Verg.*; hi jam degeneres sunt, mixti et Gallograeci vere — sicut in frugibus pecudibusque non tantum semina ad servandam indolem valent, quantum terrae proprietas coelique, sub quo aluntur, mutat, *Liv.* c) *māstiti, bojadisati*, ipse in pratis aries jam suave rubenti murice, jam croceo mutabit vellera luto, *Verg. ecl. 4, 43, 44.*

3) *mijenjati, zamjenjivati, promjenjivati*; locum, sedem ac locum, solum = *otići s kojega mjesta, napose u izgon, u zatočenje otići*; * lares et urbem; mutatis ad celeritatem jumentis (*konje*), † m. equum; paucis mutatis centurionibus; m. vestem, *promijeniti odjeću, u crno se obući*; (*Hor.*) clavum in horas; calceos et vestimenta, (*Ter.*) vestem cum aliquo; * calores, *ljubav promijeniti* = *drugoga zavoljeti*; orationem, *mijenjati izraze u govoru*; verba mutata, *tropske, napose metonimijske riječi*, mutata (ea dico), in quibus pro verbo proprio subjicitur aliud, quod idem significet, sumptum ex re aliqua consequenti, *Cic. or. 27, 52.*; m. bellum pace; (*Liv.*) cui pro Etruria Tarentum mutaverant provinciam = mutatione facta dederant; † nudos colles Persarum campis agrisque m., *zamijeniti s perzijskim ravnicama*; m. res inter se, *trgovati na razmjenu, u zamjenu*, * merces; * Milesia magno mutantur vellere, u *zamjenjivanju mnogo vrijede* (*Verg. Georg. 3, 307.*); m. mancipia vino cum mercatoribus, s. *trgovcima mijenjati robove za vino*; † quondam a praetore Aegypti missus (Sisines) ad Philippum donisque et omni honore cultus exilium patria sede mutaverat t. j. *zamijeniti izgonstvo s boravkom u domovini, namjesto toga moglo bi se i ovako reći: exilio patriam sedem m., što bi značilo: zamijeniti boravak u domovini s izgonstvom ili zn. izgonstvo* (*gl. sprijeda*, m. bellum pace, nudos colles Persarum campis agrisque); * cum rebus, quas possidet orbis, Aesoniden mutasse velim, *zamijenila bih blagom, što ga itd. Ezonovića* = *dala bih*

zu Ezonovića sve blago itd.; * quid terras alio calentes sole mutamus? zašto zamjenjujemo strane zemlje, naime patria, s domovinom? = zašto polazimo u strane zemlje? (namjesto toga moglo bi se reći, uzimajući mutamus u značenju „zamjenjivati“ što za što; quid terris alio calentibus sole m. sc. patriam; principem expertum jam m. = zapustiti, ostaviti, jednom Tac. hist. 3, 44.

2. mūto, ōnis, m. muški ud (penis), jednom Hor. sat. 1, 2, 68.

mūtnātiō, ōnis, f. [mutuor] uzajmljivanje od koga, zajam, dissolvere poenam sine mutatione et sine versura; translationes verborum sunt quasi mutationes.

mūtnae, adv. [mutuus] (rijetko) u zamjenu, zamjenito, opet, respondere, Cic. fam. 5, 2, 4. 5, 7, 2.

mūtīlus, gl. mytilus.

mūtuo, adv. [mutuus] 1) = mutue, u zamjenu, zamjenito, izmjenice, opet (više s obzirom na međusobne prilike; sr. invicem), aestus maritimi m. accedentes et recedentes; † provincia de eo m. sentit, misli isto o njemu, što on o njoj; † officia cum multis m. exercuit; † m. (na isti način) miseri. 2) gl. mutuus 1).

mūtūor, dep. I. [mutuus] uzajmiti, posuditi, uzeti u naruč, pecunias; ab alqo; † auxilia ab alqo, † domum, najmiti stan (o stvarima, koje vraćamo onako, kako ih primamo; t. j. iste stvari); apsl. tp. pozajmiti, uzeti, subtilitatem ab Academia; verborum a simili (tropima); virtus nomen a viris mutata est.

mūtus, adj. nijem, m. ilico (sc. factus est) zani-jem, mutum dices, reći ćeš, da sam nijem t. j. ne ću ni besjede proustiti, Ter.; legem esse mutum magistratum; bestia; (Hor.) agna, pisces; * nunquam est vox de te muta mea; * tp. gratia omnis pro nobis m. fuit, ne reče ni besjede za me; * lyra dolore m.; m. imago; artes quasi m., o likovnim (plastičkim) umjetnostima, opp. govorništvu; forum, tih; tempus m. a literis, kad se ne piše; * silentia noctis; * artes, o kojima nitko ne govori, kojima se slaba slava stječe.

Mūtusca gl. Trebula.

mūtūus, adj. 1) uzajmljen, posuđen, pecuniam, frumentum dare m., uzajmiti (komu); pecunias m. sumere ab alqo, uzajmiti od koga, exigere, kao zajam tražiti; mutuam pecuniam praecipere; quaerere pecunias mutuas fenore, hljeti uzajmiti na kamate; aes m. reddere; odatte mutuo (dat.) na vjeru, na poček, u zajam. 2) zamjenit, međusoban, uzajmi-čan, voluntas; benevolentia, beneficia; m. inter se auxilium; † mutuis ictibus occidere; * con-

vivia; (Plaut.) mutuum mecum facit, šilo za ognjilo, nilo za drago; mutuum fit a me, čini-n isto, što i on; supst. mutuum, i, n. zamjena, uzajamnost, in amicitia; * per mutua, međusobno, zamjenito.

* Mūtjce, es, f. [Μούτζα] Mutika, grad na Siciliji. Odatte -ensis, adj. mutički.

Mŭcāle, es, f. [Μυκάλη] Mikala, rt u Joniji naprema otoku Samu, na glasu s pobjede, što su je održali Grci na moru nad Perzijancima g. 479. pr. Is., Ov. Just.

* † Mŭcēnae, ārum, f. ili -a, ae, * -ne, es, f. [Μυκῆναι, -νη] Micena, prastari grad u Argolidi, prijestolnica Agamemnonova. Odatte 1) * Mŭcēnāeus, adj. micenski. 2) supst. -uenses, ium, m. Micenci. 3) * -nis, idis, f. Micenka = Iphigenia, kći Agamemnonova.

Mŭcōnos, i, f. [Μύκωνος] Mikon, otok u Egejskom moru. Odatte -nius, adj. mikonski, Ter.

Mygdōnides, ae, Migdonović, sin frigijskoga kralja Migdona, jednom Verg. Aen. 2, 342.

Mygdōnis, idis, f. adj. [Μυγδόνις; Mygdōnes, um, m. Migdonci, pleme u Frigiji] migdon-ski = frigijski ili lidijski, jednom Ov. met. 4 46. — * Mŭgdōnius, adj. [Μυγδόνιος] migdonski = frigijski.

† Mŭlāsa, ōrum, n. [Μύλασα] Milaza, grad u Kariji. Odatte 1) supst. Mŭlāsēni, ōrum, ili -enses, ium, m. i Mŭlāsēus, ēi, m. [Μυλάσειος] pl. Mŭlāsīs, [Μυλάσις] Mīlāsani. 2) Mŭlāsīus, adj. mīlaski.

Myndus, i, f. [Μύνδος] Minda, primorski grad s lukom u Kariji. Odatte Myndi, ōrum, m. Mindani.

myōparo, ōnis, f. [μυοπέρας] križar (brod).

mŭrica, ae, f. [μυρίκη] metljika, divlji čemu-prez (Tamarix gallica), Verg.; post., pinguis corticibus sudent electra myricae, za oznaku, da je što nemoguće (naše; trnje rodi smokvama), Verg. ecl. 8, 58.

Mŭrina, ae, f. [Μύρινα] Mirina, utvrđen grad u Miziji.

Myrmēcīdes, ae, m. [Μυρμηκίδης] Mirmecid, glasovit rezbar, kipar.

Myrmīdōnes, um, m. [Μυρμιδόνες] Mirmidonci, pleme tesalsko pod Ahilovim gospodstvom, pò priči iz Egeine starinom, gdje ih je Jupiter na molbu Ejakovu od mrava pretvorio u ljude, Verg. Ov.

Mŭro, ōnis, m. [Μύρων] Miron, glasovit kipar oko g. 430. pr. Is.

mŭrōpōla, ae, m. [μυροπώλης] parfumeur, trgovac pomastima, mirisavkama, Plaut.

mŭrōpōlium, ii, n. [μυροπώλιον] mirisarnica, trgovina pomastima, mirisavkama, Plaut.

myrrha, 1) gl. murra. 2) **Myrrha**, ae, f. *Mirha*, kći *Cinirina* (*Cinyras*) pretvorena u miru. Ov.

myrrheus, **myrrhinus** gl. 1. i 2. *murreus*, *murrinus*.

myrtetum, **myrteus**, gl. *murtetum*, *murteus*.

Myrtilus, i, m. [*Μυρτίλος*] *Mirtil*, sin *Merkurijev*, voznik *Enomajev*, koji se sunovratio u more, jer ga je *Pelops* prevario, ne dajući mu nagrade, koju mu je obećao, ako iznevjeri *Enomaja*. Kažu, da se po njemu prozvalo *Myrtoum* mare (no gl. *Myrtos*).

Myrtos, i, f. [*Μύρτος*] *Mirt*, otočić kraj *Eubeje*; odalle **Myrtōs**, adj. *mirtski*, mare, more oko. *Mirta*, *Hor*.

myrtum, **myrtus**, gl. *murtum*, *murtus*.

Mys, yos, m. [*Μῦς*] *Mis*, glasoviti umjetnik u izvistom djelu (u *reljefu*), savremenik *Pidijin*.

Myscelus, i, m. [*Μύσκελος*] *Miscel*, *Ahejac*, utemeljitelj grada *Krotona*, *Ov*.

Mysi, ōrum, m. [*Μυσοί*] *Mizani*, stanovnici pokrajine *Mizije* u Maloj Aziji, postanjem tračko plemu u Evropi (od kojih su se u Evropi preostali poslije *Moesi* prozvali), dobri strijelci, ali u *Grekā* razglašeni kao tupoglavci, kao i *Frižani*; i sing. *Mysus*, *Cic. or.* 8, 27.

Odalle **Myslus** ili * **Mysus**, adj. *mizijanski*; supst. **Mysia**, ae, f. zemlja *M*.

* **mystēs**, ae, m. [*μύστης*] *mista*, svećenik misterija.

mystagōgus, i, m. [*μυσταγωγός*] *mistagog*, vođa, koji ljude vodi po mjestima mistično svetim, da pokazuje, što je vrijedno vidjeti, jednom *Cic. Verr.* 4, 59, 132.

mysteria, ōrum, n. [*μυστήρια*] misterije, tajne i simbolične vjerozakonske nauke i s njima skopčano mistično bogoslužje, tajno bogoslovje, kojemu prisustvovahu samo posvećeni, in domo sua facere m., obdržavati, *Nep.*; tp. tajna, tajne umjetnosti, *retorum*; dicendi; vestra; i sing., illud tacitum tanquam m. teneant, jednom *Cic. de or.* 3, 17, 64.

mysticus, adj. [*μυστικός*] *mističan* (gl. *mysteria*), tajan, * *vannus*, *Iacchi* (jer se na *eleuzinskoj* svetkovini kod svečanoga ophoda *Bakhova* nosila vijača, napunjena prvenocima poljskim kao simbol čišćenja); * sit tibi (*Baccho*) m. vitis.

Mytilēnae, ārum, f. ili * -ne, ēs, f. [*Μυτιλήνη*] *Mitilena*, glavni grad na otoku *Lezbu*; Odalle -neus ili -nensis, adj. *mitelenski*; supst. **Mytilēnaeus**, i, -ael, ōrum, m. *Mitilēnoi*.

mytilus, i, m. [*γρ. τέλλιν*] *klapavica*, *klapunica*, vrsta školjke, koja se jede, *Hor*.

Myūs, untis, f. [*Μυός*] *Mijunt*, jonski grad u *Kariji*, *Mijunat*.

N

N. kao *kratica* = *Numerius*. — **N. L.** gl. li-queo 2).

Nabalia, ae, f. rukav *Rena* u Belgiji, jedn. *Tac. hist.* 5, 26.

† **Nābātaci**, ōrum, m. *Nabatejci*, divlje nomadsko plemu u Arabiji. Odt. * -taeus, adj. = *arapski* ili *istočni*.

Nābis, idis, m. [*Νάβης*] *Nabid*, kralj *spartanski* oko 200. pr. Is.

nae gl. 1. ne.

naenia, gl. *nenia*.

Naevius, *Nevije*, ime plemenu rimskom 1) *A. Naevius* gl. *Atlius*. 2) *Gnaeus N.*, jedan od najstarijih pjesnika latinskih oko g. 250. pr. Is., koji je spjevao osim tragedija i komedija također epsku pjesan o prvom punskom ratu surovim saturnskim mjerilom. Adj. **Naevius**, *Nevijev*, porta, *Liv.* 2, 11, 9. Odt. **Naevianus**, adj. *Nevijev*.

naevus, i, m. *mādež*, *znamenka*.

Nahanarvāli (*Naharv.*), ōrum, m. plemu *svevsko*, po svoj prilici u današnjoj *Sleskoj* ili u *sjev. Češkoj*, jedn. *Tac. Germ.* 48.

* **Nāias**, ādis ili **Nāis**, idis, f. [*Ναΐας, Ναΐς*] 1) *nimfa* *povolkinja*, *Najada*; također = *voda*, *Naiada* *Bacchus* amat; kao adj. *puellae* *Naides*. 2) uopće: *nimfa*, Odt. * **Nāiens**, *Naidski*, adj. jedn. *Prop.* 2, 32, 40.

nām, konjct. 1) (gotovo uvijek, izuzevši pjesnike, na prvom mjestu u rečenici opravdava tvrdnju, dodajući uzrok, ili поближе tumačenje, stoga se prevodi sad sa: jer, sad, osobito kod parenteza, sa: naime. Osim toga se upotrebljava osobito u razgovoru tako, da se misao, na koju se proteže, ne dodaje izričkom, već se iz saveza misli samo od sebe vidi, te se često prevodi sa: ipak, sasvim tim, dakako, tđ i slič. (sr. enim), neque ego nunc de vulgari aut mediocri, quae tamen ipsa et delectat et prodest, sed de vera et perfecta loquor (amicitia). — Nam et secundas res splendidiore facit amicitia etc.; mihi frumentum non opus est; nummos volo. Nam sperabam, inquit arator, me ad denarios perventurum; opetovano nam neque — n. neque etc., *Verg. ecl.* 10, 11.; napose a) veže opreku prednje izjave, koju

valja pobijajući opreku bolje potkrijepiti Cic. off. 3, 6, 27, 28., gdje se veli iza dokaza, da nitko nikomu po zakonu prirodnom krivde činiti ne smije: Nam illud quidem absurdum est, quod quidam dicunt etc.; Lael. 13. 45. Nam quibusdam, quos audio sapientes habitos in Graecia etc. Odt. nam b) stalno se upotrebljava i u tako nazvanoj pretericiji ili okupaciji, ako čovjek što na brzu ruku ili kao pripadom spomene veleći, da hoće što mukom mimoidi, pak ipak spomene. Nam quid ego de actione ipsa plura dicam? Nam de statua quis queritur, una praesertim etc.? Nam si quis minorem gloriae fructum putat ex Graecis versibus percipi etc.; omnibus quidem aliis in magistratibus (Scaevola collega Crassi fuit); nam censuram sine Scaevola gessit. U oba se slučaja može ispred nam umetnuti: „ja sam sada samo o tom govorio, to je glavno itd.“ Tako isto, da se potkrijepe zazivanje ili nagovor, (Hor.) Mercuri, nam te docilis magistro etc., upravo: ti si pravo božanstvo, komu se obraćam, jer itd., hrv. „tđ“. 2) U upitnim rečenicama uzimamo nam, da se pitanje potkrijepe te se redovno prikupča enklitično upitnoj kojoj čestici, quisnam (a tko, da tko), ubinam, cujusnam modi itd., pače se i rastavlja, quid cerussa opus nam? (Plaut.); quis est nam ludus in undis? Verg.; stavlja se i pred upitnu česticu, osb. u pjesnikā, kad se u ljutosti ili u čudu pitamo; (rijetko) num nam, Com. Cic. nam cur, Com.

Namnētes ili **Namūtes**, um, m. Namnećani, pleme na ušću Loire u okolini današnjega Nantesa.

nam-que, konjct. jer, jače nam; redovno na prvom mjestu u rečenici; u historikā ipak i u Hor. sat. 1, 6, 57. također iza koje riječi. **namiscor**, nactus sum, manje dobro nactus dep. 3. slučajno dokučiti, dohvatiti; naći, nalaziti, zateći, namjeriti se, slučajno, pače prekò volje, doći do čega, dobiti, steći (sr. invenio, adipiscor, assequor, impetro), vitis claviculis suis, quidquid est nacta complectitur; * silentia ruris (tiho, mirno polje) se. currendo; naves; Sici-liam vacuum; equum; equitatum; locum, jugum, plantiem, portum; occasionem, facultatem, aditus, causam; alqm, idoneos homines; spatium, dobiti vrijeme; nactus idoneam tempestatem, budući da mu je vrijeme prijalo; spem morae nacti, nadajući se, da će Cezar oklijevati; noctem subnubilam; immanes belluas venando; febrim, dobiti; morbum; * tempus nocendi; * n. fidem, vjeru steći, dogoditi se; * nomen poetae, steći.

Nannētes (Nann.), ium, m. pleme galsko u okolini sadašnjega Nantesa.

Nāntuātēs, um, m. Nantuacani, celtsko pleme alpsko, među Provincijom, ženevskim jezerom i Ronom.

* † **nānus**, i, m. [vānos i vānos] patuljak, starmālī.

* **Nāpaeae**, ārum, f. [Napaio] Napeje, nimfe podoljkinje.

Nār, āris, m. Nar, Tiberov prtok u Umbriji, danas Nera.

Nārbo, ōnis, m. Narbon, grad u jugoistočnoj Galiji, kao rimska niselbina N. Martius zvana s. **Narbone**. Odt. Narbonensis, adj. narbonski.

nārelsus, i, m. [vāpssos] 1) sūnovrāt, narcis, * purpureus; * sera comans. 2) kao nom. pr., 1) u priči lijep mladić, koji se, vidjevši svoju sliku u vrelu, u sebe zaljubio, te poginu od ljubavnoga čeznuća za sobom, Ov. b) bogati i moćni oslobođenik cara Klaudija, Tac.

nārdīnum (vinum), i, n. [nardus] nardovo vino, Plaut. mil. 3, 2, 11.

nārdūm, i, n. [vāpdon] nardovo ulje od cvijeta nardova, Hor.

nārdus, i, f. [vāpdon] nard, ime različitih mirišljivih biljaka, iz kojih su pravili parfimerije, Hor. carm. 2, 11, 16., Assyria n.

nāris, is, f. 1) u sing. nosnica, nozdrva. 2) u pl. (* sing.) nos (kao organ njuha; sr. nasus) fasciculum ad nares admovere; (jedn. Hor. carm. 2, 15, 6.) omnis copia narium, obilje svega, što nosu godi, miris; sr. copia. Odt. tp. (u razgovoru) za oznaku oštra suda, bruke, poruge, gnjeva, homo emunctae naris (opp. obesae naris; acutae n. fin nos, ulcus, corrugare n. gl. corrugo; naribus uti, rugati se, Hor.

Naristi, Varisti, ōrum, m. Narišćani, suevsko pleme u južnoj Germaniji, Tac.

Nārnīa, ae, f. Narnija, grad u Umbriji. Odt. -niensis, adj. narnijski.

narrābilis, adj. [narro] pripovjedljiv, jedn. Ov. ex Pont. 2, 2, 61.

narrātio, ōnis, f. [narro] apstr. i konkr. pripovijedanje, pripovijest.

† **narrātīuncūla**, ae, f. (dem. od narratio) pripovjedića.

narrātor, ōris, m. [narro] pripovjedač.

narrātus, m. [narro] (rijetko) = narratio, pripovijest, veniet narratibus hora tempestiva meis, Ov. met. 5, 499.

nārre, i. [srodno s gnarus] 1) obznāniti, pripovijedati, kazivati, javljati, izvješćivati, opisivati (usmeno ili pismeno), alqd; alcuī alqd; (Ter.) virtutem alcjs; (Sall.) aliorum benefacta; ego tibi ea n. quae tu melius scis, quam ego, qui n.; nisi in eo magi-

stratu cenavisset apud praeconem. Granium idque nobis bis narravisset Lucilius = *da nijesmo u Lucilija čitali*; * illi mea tristia facta degeneremque Neoptolemum (*i kakav je izrod N.*) n. memento; * longo facite ut narremur in aevo; (*Tac.*) Agricola posteritati narratus et traditus superstes erit; de aliqua re, de aliquo; (*Hor.*) n. medicis, *za savjet pitati*; s. acc. o. inf.; s. quomodo, s. ut; * quae mox narret facundia praesens; pas. s. nom. o. inf., quae procul ab oculis facta (esse) narrabantur, *Liv.*; *inade* * † s. acc. o. inf., Chamavos et Angriarios immigrasse narratur, *Tac. (Just.)* ne res per quemquam narraretur, *da se ne saopći, da se ne izbrblja*; supst. narrata, ōrum, n. pripovjedaeno, jedn. *Hor. sat. 2, 5, 1. 2)* (*u razgovoru*) *uopće: reći, kazati, govoriti*, nescio quid narres; filium n. mihi? *govoriš li mi o sinu mojem?* quem tu mihi Staseam, quem Peripateticum n.? Catulum et illa tempora; quid n.? *što veliš?* n. tibi, *velim ti, uje-ravam te*, n. tibi, haec loca venusta sunt; male, bene narras = quae dicis, non libenter, libenter audio; An tu haec non credis? Minime vero. Male, hercule, narras; Othonem quod speras posse vinci, sane bene narras.

narthēcium, n. [*ναρθήκιον*; *νάρθης, ó nekaka biljka štitarica*]. U šupljijoj stabljici njenoj čuvati su liječnici masli svoje, *odalle znači: nartheoij, posudu za ličilo, za pomasti*, doloris medicamenta illa tanquam de narthecio proment, jedn. *Cic. fin. 2, 7, 22*.

Nāryx, f. [*Νάρυξ*] *Narix*, grad ozolskih Lokrana (Locri), iz kojega je pošla naseobina u Italiju te utemeljila grad Lokre u Brutiju. Odl. * *Nāryetus*, adj. *narički*, heros N. = Ajax, sin Oglejev; *Narjela*, sc. urbs, grad Lokri u Italiji.

Nāsāmōnos, num, m. *Nazamonci*, pleme u sjevernoj Africi; odl. * *-nācūs*, adj. *nazamonski* = *afrički*.

nāscor, nātus, (pretkl. i pjesn. gnatus) sum, dep. 3. [*srodno γεννῶν*] 1) *roditi se, rađati se*, lozu vući od (sr. orior), qui non mihi, non tibi, sed patriae natus es; bestiae ex se natos diligunt, *svoje mlade*; ex fratre et sorore erant nati, *bratučedi*; caritas inter natos (*djecom*) et parentes; * sordidi, * parvi, * cari, * dulces nati; * albi circum ubera nati; * ipsae (apes) e foliis natos et suavis herbis ore legunt; * nata, *kći*; natus serva; nasci certo patre, *imati oca, biti zakonsko dijete*; silice non nati sumus; * de pellice natus; † a principibus; * nati natorum et qui nascentur ab illis; post homines natos, *otkako ima ljudi*; longe post natos homines improbissimus; unius post homines natos fortissimi; (*Eutr.*) contigit ei,

quod nulli post homines natos; Graeci nati in litteris, *u znanostima odrasli*, in bello natus; antiquo genere, amplissimā familiā; sunmo loco natus; (*Eutr.*) non admodum clare natus, *ne baš slavna roda*; † natus Macedo, *rodom Macedonac*; * nascetur pulchra Trojanus origine Caesar; natus imperio, *za gospodstvo rođen, stvoren* (sr. factus); ad dicendum n. et aptus; loca nata insidiis; ad equestrem pugnam, ad incrementum urbis natum unice locum; nata in vanos tumultus gens; viris in arma natis; in miseriam nascimur sempiternam; † otium serendis rumoribus natum; * natis in unum laetitiae scyphis; natus tolerare labores, * fruges consumere nati. 2) *postati, pòstajati, dólaziti, rasti, bivali, nastati, ukazati se*, nascitur ibi plumbum; * humi nascuntur fraga; * nascentur violae; * unde nigerrimus auster nascitur; * natae nebulae; † quae (natura) nascendi (*razidnom razvijanju*) quoque hanc fecerit legem ut etc.; non nascentibus Athenis sed jam adultis; ab eo flumine collis nascebatur, *pòdinjāše se, di-zaše se brežuljak*; ex iis quae dicta sunt, reliqua n. (*sljedi*) omnia; ex hoc nascitur ut etc., *odalle sljedi, da*; qua ex re nascuntur factiones; profectio ab timore defectionis; nulla pestis est, quae non homini ab homine nascatur; a nobis natus sum consularis; a quibus initium appellandi nasceretur; ab hujus seelere omnium malorum principium natum esse; † ne quod initium belli nasceretur; † ne dissensionis initium natum seditiosā militum suāque naturā videretur; † initium victoriae natum est; ut mihi nascatur argumentum epistolae; † in sermone nato (*što se zapodio*) super cenam; * o sunou i mjesecu: *dizati se, istjecati, izlaziti, roditi se*; * totus et ille dies et qui nascentur ab illo (*i što će ih biti poslije njega*) exactum ad mensem; * magnus ab integro saeculorum nascitur ordo. *Napose partic. natus kao adj. znači i a) nekakav od prirode*, ita n. locus est, *takvo je*; e nata re (*Ter.*), pro re nata, *prema prirodi stvari*; (*Hor.*) versus male nati, *nevaljali stihovi*. b) *rođen* = *imajući, komu je itd.*, annos natus nonaginta, *imajući 90 godina* [sr. magnus 2) a)].

Nāsīca, ae, m. [*nasus* možda = *šiljata nosa*; sr. *Nosan*] *Nazika*, pridjev u obitelji *Scipionovoj*; gl. Cornelius.

Nāsīdīōnus, i, *Nazidijen*, bogat i neizobražen čovjek, koji se popeo za vrijeme Horacijeva na ugledno mjesto u Rimu, *Hor. sat. 2, 8, 1*. (*gdje se Nasidieni čita Nasidjeni, sa četiri sloga*), 75, 84.

Nāsīdīus, *Nazidije*, ime plemenu rimsko u. Odl. *-diānus*, adj. *Nazidijev*.

Nāsō, ōnis, m. [nasus; upr. „Nosati“] Nazon, ime obitelji rimskoj; gl. Ovidius.

Nāso, i, f. [νῆσος, νῆσος otok] Naz, dio grada sirakuskoga.

nassa ili **naxa**, ae, f. upr. vršća, koš (stijesnim vratom za ribe) u prilici, = mreža, zamka, Plaut.; i jedn. Cic. Att. 15, 20, 2. ex hac nassa exire constitui.

nāstūrtium, il, n. dragušac, drēzga, (nasturtium officinale), ljekovita biljka, koja se jede kao salata.

nāsus, i, m. (arhaist. **nāsum**, i, n. (Plaut.) nos naso clamare. Plaut. rkali; acutus, pravus. Hor. 2) tp. = nars za oznaku fina nosa, njuha, oštra oka, ruga i slič. (Hor.) n. illis nullus erat; alqm, alqd naso suspendere (adunco), rugati se, osramotiti koga.

nāsūtus, adj. [nasus] 1) nosat, Hor. 2) tp. njuška, obijestan karač, Phaedr.

nātālicius, adj. [natalis] rodni, rodeni, sidera; Chaldaeorum praedicta n., proricanje sudbine iz zvijezda; supst. **natalicia**, sc. cena, ae, f. gozba, čast u slavu rođendana, natalicium dare, jedn. Cic. Phil. 2, 6, 15.

nātālis, adj. [nascor] 1) rođen, rodni, dies, dan rođenja; * lux; diem n. suum agere. † celebrare; dies n. reditus mei, godišnjica mogega poratka iz izgonstva, n. dies hujus urbis, dan spasenja od urote Katilinine; * hora; * tempus; * humus; * † solum; * astrum; * Juno, zaštitnica rodilja. 2) supst. A) sing. -is, is, m. a) sc. dies, dan rođenja, * sex mihi natales ierant. b) * sc. locus, rodno mjesto, zavičaj. c) * bog poroda, genij rođenja. B) pl.; -es, ium, m. rod, pleme, stalež, † homo claris n.; † natalium splendor; † jurist. t. t., de agnoscendis liberis restituendisque n., uspostava u prava po krvi.

nātālio, f. [nato] (rijetko) plivanje, nježba u plivanju, pl. Cic. Cat. m. 16, 58.

nātātor, ōris, m. [nato] plivač.

nātio, ōnis, f. [nascor] 1) rod, natiōne Medus, rodōm M.; una Sueba natiōne; Odt. **Natio**, božica poroda, rođenica. 2) (narod) pleme, puk (uži pojam riječi gens, ali kao što i ta s obzirom na porijeklo i srodnost; sr. gens, i populus), exterae nationes et gentes; † aliquis ejusdem nationis, zemljak; vrsta, rod, razred, skup, ili prezirno, svojta, bayra, pasmina i slič. candidatorum; Epicurorum; nostra natio optumatum; vestra; † eorum (Alexandrinorum).

nātis, is, f. guz, obično pl. guzica, Plaut. Hor.

nātivus, adj. [nascor] 1) rođen, dii non sunt n.; verba n. osnove, korjenite riječi. 2) prirodan, prirodan, prvobitan (oprečno

onomu, što se umjetnošću stječe; sr. naturalis), sensus; lepos; testa; malum (glad); † sermo, materinski jezik.

nāto, i, [no] 1) plivati; * preplivati, aquas, freta; pas. unda natatur piscibus; * supst. natantes, ribe; * pōplavljen biti, poplavljavati se, plivati rura; limina. 2) * bibati se, talasati se, lelijati se, teći, zibati se, fluvijs; folia, treptati; seges, lelija se; vestis, vuče se; campi natantes = more; pes in pelle (i. e. in calceo) laxa. 3) tp. a) plivati, zāplaviti, pavimenta n. vino, podom vino teče. b) * o očima umirućih ili pijanih: muliti se, smrkavati se. c) kolebati se, mijenjati se, nestalan, neizvjestan biti, in quo tu mihi magis n. visus es, quam ipse Neptunus; * pars multa (hominum).

nātrix, icis, f. [no, nare] vodena zmija, † tp. zmija (o čovjeku opasnu).

nātūra, ae, f. [nascor] 1) porod, naturā filius; naturā frater, adoptione filius; † natura calamitosi. 2) priroda, narav, a) prirodno svojstvo, biće stvari; napose o živim stvorenjima: fizična kakvoća, narav i ćud, temperamenat, značaj (u širem smislu), osebina, individualitet, prirodna potreba, prir. ćuvstvo, prirodni nagon, loci, locorum; montis; oppidi; fluminis; serpentium; locus naturā et opere, naturā et manu munitus; * arborum; hanc n. animis esse tributam; suā naturā laudabile; si veram naturam (pravo biće stvari), non ignominiam nominis quaerimus; † natura (bitno svojstvo) deest margaritis; * solo n. subest; non naturae vitia, sed culpae; opinionem mali, non aegritudinem esse naturā, od prirode; omnes homines naturā libertati student; n. feminae; naturam studio vincere; homo difficillima naturā; si considerare volumus, quae sit in natura hominis excellentia et dignitas; versare suam n.; inter oratorum studia atque naturas; post. gl. furca; loqui, ut natura fert, iskreno, Ter.; praeter naturam (protiv svoje prirode ili ćudi; također n. rerum, narav, ćud; cujusque aut n. aut studium; mihi ex consuetudine in naturam vertit, postade mi drugom naravi; naturā victus, naravnim ćuvstvom; (Quint.) solā mentis naturā (naravnim razumom) ducti; * naturas apibus quas Jupiter ipse addidit; n. solitarium nihil amat, nihil tam naturae aptum, naravno, prema naravi; ea, quae secundum naturam sunt, prima naturae, prima secundum naturam, t. t. Stoikā, gl. medius; quod summum bonum a Stoicis dicitur, convenienter naturae vivere, id habet hanc, ut opinor, sententiam cum virtute congruere semper, cetera autem, quae secundum naturam essent, ita legere, si ea virtuti non

repugnarent; nonnullos Gallicis rebus studere n. (*prirodna ljubav k domovini*) cogebat; i samo natura specijalno, ljudska narav, ljudsko srce, imbecilla est n. ad contemnendam potentiam, Cic. Lael. 17, 53. b) naravni ustroj svijeta, svjetski red, naravni razvoj stvari, svijet i sl., također umno ustrojstvo svijeta, rerum n. hoc non patitur; in rerum natura fuisse, *daje mogućće bilo*; (Quint. 10, 5, 22.) ut omnia dicantur quae (sunt) in rerum natura, *see u svijetu, sve moguće* (opp. qua sunt in controversia); satis facere naturae = *umrijeti*; si quis in caelum ascendisset naturamque mundi (*organizam svemira*) et pulchritudinem siderum perspexisset; jus in natura positum esse; † naturae jura; † n. rupes admolita est; † n. terras longe amovit. 3) narav, priroda, svijet, svemir, potpuno n. rerum, omnis n. također rerum ipsa n. (Quint. 10, 3, 4.) *tvorna snaga naravi*; (Curl. 6, 9.) haud procul absum a fine mundi, quem egressus aliam naturam, alium orbem aperire mihi statui; *napose: bide, počelo, elemenat, supstancija*, illis naturis amplificatur sonus; quae n. = *zemlja i voda*; quattuor naturae; non potest ea n. (= homo eā naturā) quae tantum factus commiserit, hoc uno scelere esse contenta; quod est in naturis rerum, u *svijetu (u fizičnom svijetu)*; naturas rerum (*prave stvari*) esse, non figuras etc.

nātūrālis, adj. [natura] *prirodan, naravan* (sr. *nativus*), a) *porodom postao, pater; filius, rodeni*. b) *prirođen, naravan*, moles; situs (Vejorum); societas; lex; bonitas; motus n, non fūcatus nitor; † situs; † causae; † soli ipsius n. materia; (Just.) *condicio factorum*; defectus naturalium siderum, *kajih tečaj, mijena itd. biva naravnim zakonom*, Just. 22, 7, 3. c) *naravski, što se prirode tiče*, quaestiones.

nātūrālīter, adv. [naturalis] *od naravi, naravski, prirodno*.

* **nātus**, m. [nascor] *samo u abl. sing. dōb, magnus, grandis natu etc., minor, minimus natu gl. magnus 2) b), grandis 1) b), parvus b); (Ter.) animus gravior natu, ozbiljniji*.

nauārchus, i, m. [ναύαρχος] *kapetan broda*.

nauclēreus ili **-ius**, adj. [ναυκληρέος, ναυκληριος] i. e. ad nauclerum pertinens, *brodovlasnički, jednom Plaut. mil. 4, 1, 41, Asin. 1, 1, 54*.

nauclērus, i, m. [ναύκληρος] *gospodar broda, brodovlasnik, jednom Plaut. mil. 4, 3, 16*.

* **naucum**, i, n. *orahova ljuska, samo u gen. sing. s non esse, non habere, non facere, ni probijene pare ne vrijediti, Plaut.*

naufrāgium, ii, n. [navis-frango] 1) *brodolom*, facere n. *podnijeti brodolom, brod se razbije, Nep.; također o porazu na kopnu i na moru; naufragio perire, interire; posl., cupio istorum naufragia (pogibii) ex terra (iz zakutka) intueri; tp. brodolom, propast, gubitak imutka, poremećenje sreće i blagostanja, i ostaci patrimonii, rei familiaris, fortunarum; naufragia fortunae; me delectat ex hoc n. tabula (daska, na kojoj se spash)*; naufragii reliquias colligere; reliquias tantae cladis velut ex naufragio colligere; naufragia rei publicae colligere; naufragia Caesaris amicorum; * *mollia naufragiis litora posse dari; in naufragii misericordiam versae, Just. 27, 2, 3*.

naufrāgus, adj. [navis-frango] 1) *brodoloman*, Marius; * *puppis; supst. brodolomac; tp. o propalici ili o čovjeku koji je malo ne propao le se u krajnoj nevolji nalazi, aliquis patrimonio (jedni čitaju: patrimonii) n.; naufragorum ejecta ac debilitata manus; si eodem ceteros naufragos aggregaverit. 2) * brodoloman, t. j. što razbija brodove, mare; unda; monstra*.

naumāchla, ae, f. [ναυμαχία] *morski boj*, (koji se kao igra za gledanje izvodio, Suet.); *melon. mjesto morskoga boja, obično bassin, Suet. Odt. naumāchlārīl, iōrum, m. boreci u morskome boju, koji se izvodio gledaocima na zabavu, Suet.*

Naupāctus, i, f. [Ναύπακτος] *Naupakt, primorski grad s lukom u zemlji ozolskih Lokrana, (Locri), s. Lepanto; adj. * -tāns, naupaktski*.

Nauplius, ii, m. [Ναύπλιος] *Nauplije, kralj eubejski, koji je primamio vatrom Grice na povratku od Troje, da osveti smrt sina svoga Palameda, na grebene eubejske, gdje im se brodovlje razbilo. Odt. * Naupliādes, ae, m. [Ναυπλιάδης] Nauplijević = Palamades*.

nausea, ae, f. [navis] 1) *morska bolest. 2) uopće: muka, bljuvanje, Hor.*

nauseo, i, [nausen] 1) *bolovati od mora. 2) uopće: stuzivati se (stuzujemi se), mučno mi je, pobljivati se, povratiti jelo. 3) tp. a) gaditi se na što, ista effutientem n. b) (Phaedr.) ogaditi*.

nauseōla, ae, f. [dem. od nausea] *malo stuzivanje, muka, jednom Cic. Att. 14, 8, 2*.

nauta, ae, m. [stegnuto od navita, od navis] 1) *brodar, koje najmljen, koje (Hor.) brodovlasnik, trgovac. 2) pomorac, mornar*.

nautōa, ae, f. [ναυτία] *splāčine, voda smrdljiva na dnu broda, Plaut.*

nauticus, adj. [= ναυτικός; navis] *brodarski, mornarski, scientia rerum nauticarum; exu-*

viae m., *ležunovi zadržani brodova*; castra; verbum; * clamor n., *dozivanje mornara*; * pinus, *brod*; *supst. u pl. m. mornari, pomorci*.

nāvālis, adj. [navis] 1) *brodski, morski, pomorski*, materia, castra, machinatio; copiae n.; bellum; pugna; proelium; (*Liv. Verg.*) certamen; triumphus; * undis; * corona, *za pobjedu na moru*; * honor; disciplina n., *znatosti i ustroj pomorstva*; socii n., *obično mornari, pomorci*, opreč.: *k morskoj vojsci, k pomorskim vojnicima, kad se upotrebljava i o tima*. 2) *supst. a) * navales, m. pristanište, luka. β) navalia, ium, n. a) brodarnica, škver, dilje (mjesto gdje se brodovi popravljaju). b) grāda za brodove, oprema (brodska)*.

navarchus gl. nauarchus.

nāvīcūla, ae, f. [*dem. od navis*] *brodica, ladica, barka, čamac*, parvula; † acturia.

nāvīcūlārius, adj. [navicula] *brodarski (što se malenih brodova tiče), ali samo kao supst. a) -ria, ae, f. sc. res, prijelaz, tovarna ladica, naviculariam facere, opremati brod. b) -rius, ii, m. koji iznajmljuje lađe, prijevoznik*.

* **nāvīfrāgus**, adj. [navis i frango] = naufragus.

nāvīgābīlis, adj. [navigo] *plovao, brodiv, amnis, mare*; † litora.

nāvīgātlo, ōnis, f. [navigo] *brododba, plovidba, vožnja po . . ., pomorski put*; primam n. (*prvu zgodu plovidbi*) ne emiseris; te naque navigationi neque viae (*kopnenom putu*) committas; † fluminis, † maris *po itd.*, tot navigationibus (*abl. aps.*) *usprkos tolikoj plovidbi*, *Caes. bel. G. 5, 23, 3*.

nāvīgāliūm, i, n. [*dem. od navigium*] *brodica, ladica, čamac, barka*, † parvulum; singulis cum navigioliis, *Lentul. u Cic. ep.*

nāvīgūm, ii, n. [navis] *korabljica, ladica, brod, čamac, čun, (sr. navis)*; u prilici, in eodem velut navigio participes periculi.

nāvīgo, i. [navis-ago] 1) *intrans. brođiti, ploviti, jedriti, krstariti*, e portu; in Asiam; classis in Italiam; * mediis tua pinus in undis; in freto ante sua tecta et domos; aestate summa; *posl.*; n. in portu = *sigurnim biti, ne bojati se ničega*. *Odl. a)* celeriter Cn. Pompejo duce tanti belli impetus navigavit, *spusti se u more silno brodovlje, da navali, sa smjelom personifikacijom, jedn. Cic. de imp. Pomp. 12, 34. b) * plivati*. 2) *trans. a) ploviti, voziti se kuda ili uz . . ., prebrođiti, obrođiti*, terram; † Oceanum septentrionalem; * aequor; (*Sall. Cat. 2, 7*) quae homines arant, navigant, aedificant, *sve što ljudi oruči, ploviči i gradeči stječu*.

nāvis, is, f. [vaŭc] *ladica, brod*, n. longa *ratni brod*, oneraria, *tovarni brod*, prijelaz, prijevoz; tecta, constrata, *spalubom (opp. aperta)*; n. praetoria ili ducis, *vajvodski brod*, admiralka (*sc. ladica*); n. auri, *paleae*; navem armare, instruere, ornare, adornare; n. in aquam deducere ili samo deducere, *spustiti u more*, rinuti u . . .; subducere, *izvući na kraj*; navem solvere, *otploviti, odjedriti*; navis solvit, *odjedri, odlazi*; navem appellere ad locum, applicare ad terram ili terrae, *pristati uz obalu*; navem frangere, *razbiti brod (brod se razbije komu)*; n. in portu avertere; *prevatiti*; navem deprimere, *naves demergere, potopiti*; (*Hor.*) ignarus navis sc. agenda, *nevješl upravljanju broda*; n. stat in portu, *jest u luci*, in salo; navem tenere in ancoris, *usidriti se*; vehi in navi, * *nave ferri*; nave, navibus venire, *doploviti, dojedriti*; *posl. gl. quadrigae o državi*, n. rei publicae; una n. est bonorum omnium; in eadem navi esse, *jedne iste sreće biti*; (*Hor. ep. 1, 18, 78*) u poredenju: dum tua n. in alto est, *dok je tvoj brod na pučini, a još te ne u luci, dok ti dakle još vatra na oprezu biti*.

* **nāvīta**, ae, m. = nauta.

nāvītas (gnav.), ātis, f. [navus] *radljivost, marljivost, (kao prirodno, naravno svojstvo)*, jedn. *Cic. fam. 10, 25, 1*.

nāvīter (gnav.), adv. [navus] *radljivo, neumorno, okretno*, pugnare, bellum gerere; bene ac n. (*pošteno i muževno*) destinarent potiorum populi R. quam Persae amicitiam habere; *odl. vrlo, posvema*, bene et n. impudens.

nāvo, i. [navus] *marljivo raditi, obavljati, brinuti se za što*, alqd n. et efficere; aliquod opus; rem publicam; n. operam alui, rei publicae, *revno služiti, sile svoje posvetiti*; alui operam suam studiumque; fortiter n. operam in acie, *junački sudjelovati u boju*; navent aliam operam, *neka se drugim načinom pokažu činom*; benevolentiam suam in alqm, *pokazati*; † operam ad reliqua belli; † alui bellum; † flagitium, *učiniti*.

nāvus (gnav.), adj. *radin, poslen, revan, snažan* (*sr. navitas*), n. et industrius; oratores.

Nāxus (-os), i, f. [Náxos] *Naks, otok u Egejskom moru*, *Verg. Prop. Odl. Naxius*, adj. *nakski, Prop.*

1. **nē** (*krivo nae*), adv. [*vī, va*] *doista, zaista, u istinu, samo s pron.*, ne ille, ne ista gloriosa sapientia, ne tu, tu ne, *također* (*Ter.*) *medius fidius ne, edepol ne*.

2. **nē**, (*proklitično i enklitično nē*) *prvobitna čestica niječna. I. nē kao adv., ne, 1) nē kao poricanje nečega, što postoji, osb. u starijem*

jeziku, nisi tu ne vis, operae ne parant, Plaut., kasnije u sastavljenim riječima, kao nequeo, nefas, nemo, neutiquam, nescio, neuter, nullus. 2) *nē* kao poricanje nečega, što se samo misli, što je samo moguće, u savezu ne — quidem, *nē*, i *ne* (a *ne* etiam non), također: *te ni* (latinski *ne et n. q.*), gdje se riječ ili sveza riječi, koju valja poreći, meće među *ne* i quidem, no tako, da se kod više usko spojenih riječi ili pojmova ne quidem samo kod prve meće ma i podređene riječi, non potest dici satis, ne cogitari quidem; ne si bellum quidem quis inferat; ne Aequi quidem ac Volsci; ne in locis quidem superioribus (gdje je prava sila govora samo na superioribus, Cacs. b. G. 6, 24, 6.); kadšto pretječe jošte negacija, non fugio ne hos quidem mores. — O non modo sed ne quidem gl. modo. 3) *nē* da se poreče, što se htjelo ili što od volje zavisi u nezavisnim rečenicama, a) koje izražavaju molbu, poziv, opomenu, zapovijed, *s imper.*, conj. (praesentis ili perfecti). b) koje izražavaju želju ili ujeravanje, često *s utinam, dum, modo, dum, modo* [sr. *dum I. 4*], modo c), utinam], ne id Juppiter optimus maximus sineret; ne vivam; ne sim salvus. c) u rečenicama, kad se što dopušta, kadšto sa sane, *budi, da ne, recimo, stavimo, da ne*, ne sit sane summum malum dolor; ne aequaveritis Hannibali Philippum; ne illi sanguinem nostrum largiantur. d) kadšto se sa ne odbija stvar, mjesto da se dopušta, da će se dogoditi malone jednako, nedum, ne nunc dulcedine semel capti ferant desiderium.

II. *nē*, kao konjka.: *da ne, da ne bi, neka ne*. 1) u rečenicama za oznaku niječne namjere, u kojoj što biva, gallinae pennis foveant pullos, ne frigore laedantur, kadšto silnije ut *ne, da ne, neka ne, da podnipošto ne*, sed ut hic — ne ignoret etc.; te ulciscar, ut ne impune nos illuseris; quid vis nobis dare, ut isti abs te ne auferantur. 2) za oznaku objekta, koji se ne mora dogoditi, a) iza svih riječi i izraza, koji znače očitovanje volje, kaošto su: *moliti, opominjati, zahtijevati itd.*, kadšto silnije ut *ne, kao u II. 1*), jubetis ut in civitate ne sit; te obsecro ut ne credas. b) iza glagola bojazni i straha, kao timere, metuere, vereri, periculum est (bojati se je) i slič., gdje mi ne prevodimo ponajviše veznikom „da“ (vrlo često s futuro), timeo ne veniat, bojim se, da će doći (želeći, da ne dođe); isto tako i videre, ne, upr. „gledati, da što ne bude“ — može doista biti, da što jest; kraće, res difficultatem afferebat, ne, stvar bijaše teška, jer se bilo bojati, da; res erat in magnis difficultatibus, ne. c) ina glagola im-

pedire, deterrere, prohibere, interdicere, se tenere, recusare, cavere i slič., „da ne“ rjeđe — infinitiv (bez ne). d) i u rečenicama, koje sadržavaju posljedicu, koja se nije dogodila ili se ne događa, izi facere, efficere, ita, sic i slič., ako se za posledicu, koja se nije dogodila ili se ne događa, ujedno kazati hoće, da se namjeravalo, da se ne dogodi [ne baš mjesto ut non; sr. ut II. 2) a) b) c)], id ne fieri posset, obsidione atque oppidi circummunitione fiebat, nije se moglo u istinu dogoditi radi osb., te se i nije moralo dogoditi; est factum, ne proelio contenderetur; plura castella Pompejus pariter destinandas manus causā tentaverat, ne — succurri posset, quod spectaverat; quae res efficit ne necesse sit iisdem de rebus semper quasi dictata decantare; (Liv.) Pythagoras — ne caperetur urbs Lacedaemoniorum, causa fuit; fama est, ita admissos esse (captivos), ne tamen iis senatus daretur; ita corrigas librum, ne mihi noceat; (Hör.) sic positum servatis onus, ne, ita mentitur, sic veris falsa remiscet, ne etc.; i silnije ut *ne*, hoc ita est utile, ut ne plane illudamur ab accusatoribus; si ejus acies ita curata est, ut ne caecaretur erroribus.

III. *nē* kao enklitična upitna čestica, prikapča se riječi, na kojoj je sila govora te izražava samo pojam pitanja, a ne pokazuje, hoće li se jesno ili niječno na pitanje odgovoriti, zato se može upotrebljavati prema savezu kontekstu) i naglasu, kad se želi postići jesni i niječni odgovor, što u upravnom pitanju izražava izvjesno nonne i num, 1) u prostim pitanjima, a) u direktnim (upravnim) li? ubi aut qualis est tua mens? potesne dicere? — num p. d.; quidquamne bonum est, quod non eum, qui id possidet, meliorem facit? — Numquid est aliud? rectene interpretor sententiam tuam? — nonne r. i. s. t.; satisne videtur declarasse Dionysius, nihil esse ei beatum, cui semper aliqui terror impendat? napose pripaja se pron. relat. i drugim relativnim riječima, da se bolje naglase, quine putatis difficile et mirum quod contigit! mislite li možda itd., Hor.; quidne auxilio juvat ante levatos? da li što itd., Verg.; numne gl. num; i sa ut spojeno u strastvenim pitanjima [sr. ut II. 3)], victamne ut quisquam victrici patriae praeferret? Liv.; tako se jošte pripaja ne akuzativu c. inf., kad prividno eliptično izražava usklik, kojim govornik očituje jade čuđenje, srditost ili bol, što mu je uzrokovao kakov čin ili stanje, Adeone hominem esse infelicem quemquam, ut ego sum? Ter.; Tene tibi potissimum partes istas depoposcisse? Cio.; Mene incepto desistere victam etc., Verg.;

huncine solem tam nigrum surroxe (= surrexisse) mihi! Tene lapides varios radere etc., tene torquerier etc. b) u indirektnim (neupravnim pitanjima: li, da li, magna verborum contumelia interrogans, solerentne veterani milites fugere?; qui magna voce pronuntiarot, liceretne civibus ad cives de pace legatos mittere quod etiam fugitivis — licuisset. 2) u rastavnim pitanjima, a) u direktnim (upravnim), ne (li) — an (ili) annon (ili ne) — anne (ili; sr. an), vosne L. Domitium, an vos L. Domitius deseruit?; (Ter.) isne est quem quaero, annon?; Gabinio dicam, anne Pompejo an utrique; *nijesto* annon u *upravnom* rastavnom pitanju necne, jedn. Cio. Tusc. 3, 18, 41. sunt haec tua verba necne? b) u indirektnim (neupravnim) gdje je ne = li, ne (i s utrum spojeno) — an, — ne (anne, li (da li) — ili, quaeritur virtus suamne propter dignitatem an propter fructus expetatur; utrum illudne non videatur aegre ferendum, an toleranda fortitudo; Tarquinius Prisci Tarquinii regis filius neposne fuerit, parum liquet; interrogatus, tria pauca sint anne multa; *vrlo rijetko* u dobroj prozi ne — ne, neque interesse, ipsosne interficiant impedimentisne exuant, Caes. b. G. 7, 14, 8.; utrum, ne — necne; — necne, li (da li) — ili ne, declararent utrum proelium committi ex usu esset necne; sintne dii necne, quaeritur; quaesivi a Catilina, in nocturno conventu apud M. Laecam fuisset necne.

Neera, ac, f. [Νέαιρα] *Neera*, ljubovnica *Ligdamova*, Tib., *Horacijeva*, Hor., *jednoga pastira*, Verg.

Neāpōlis, is, f. [Νεάπολις, Novigrad] *Neapol*, 1) četvrti kolar grada *Sirakuze*. 2) glasoviti grad u *Kampaniji*, s. *Napulj*, *Napoli*. Odt. **Neāpōlitānus**, adj. *neapolski*; supst. -tāni, ōrum, m. *Neapoljani*; **Neāpōlitānum**, i, n. *imanje kraj Napulja*, kao što *Atikovo*, *Lukulovo* i dr. 3) grad u *Zeugitani*, pisac b. Afr. 2, 6.

Neārohus, i, m. [Νεάρχος] *Nearh*, 1) *admiral Aleksandra Vel.*, koji je zapovijedao brodovlju *indijskomu* te ovu vojnu opisao, Curt. 2) *jedan Tarendanin*, gost i prijatelj *Katona Censorija*. 3) *lijep mladić*, Hor.

nēbūla, ae, f. [νεφέλη] *para*, *magla*, matutina; densa; † crassissima; *također* * *dim*; * *oblak*; * o *vrlo tankim*, *vrlo mekim stvarma*, (vuni, platnu, paučini); (Plaut.) *tmina*, *mrak*.

nēbūlo, ōnis, m. [qui non pluris est quam nebula] *vjetrôgonja*, *nevâljalac*.

nēbūlōsus, adj. [nebula] *maglovit*, *mračan*, *caelum*.

nēc (u Cez. *nikada pred samoglasnicima*) ili **nēque**, *konject.* 1. *jednostavno bez korelacije* = i ne, te ne, a ne [sr. non, ac, et non, neque pod non 1) d) u) β)] *također*, ne, i *također ne* (ne quoque non, etiam non), aliis secus nec iisdem semper uno modo videntur: *Druides a bello abesse consueverunt neque tributa una cum reliquis pendunt; isto tako, ako pretječe non, gdje se nec prevodi veznikom „ili“ ili veznikom „i“, non virtute neque in acie vicisse Romanos; jurent omnes se exercitum non deserturos neque prodituros neque sibi separatim a reliquis consilium capturos; non solum acuenda nobis nec procudenda lingua est, sed etc.; slično može pretjecati rečenica s nec, neque, koja širi negativno, što je prije rečeno, a na to slijedi nec, kojim se nešto novo pripaja, „te ne, niti, ili“, summum esse Vercingetorigem ducem nec de ejus fide dubitandum nec majore ratione bellum administrari posse; ipsi suos ordines servare neque ab signis discedere, neque sine gravi causa eum locum etc. Kadšto se upotrebljava nec tako za et non, da se negacija, što je u njemu, na jednu riječ odnosi, a veznik et nu cijelu rečenicu, neque jam longe abesse (Belgarum copias) cognovit = et cognovit, non jam l. ab; neque nostros progredi viderunt = et nostros non progredi vid.; nec idcirco minus suscipiunt = et idc. non m. s.; consules in Hernicos exercitum duxerunt, neque inventis in agro hostibus Ferentinum ceperunt = et F. ceperunt non inventis i. a. h. Napose 1) neque quisquam i (te, a) niti, neque ullus, i (te, a) nijedan, neque unquam i slič, i nikada. 2) nec, neque vero, i (a) doista ne, i (a) u istinu ne, i (a) to ne, ili no i ne, te ipak ne, no dakako da ne, neque vero hoc solum dixit, sed ipse et sensit et fecit; improbis poena statuenda est, nec vero minor iis, qui etc.; nunquam hoc ita defendit Epicurus neque vero tu aut quisquam eorum etc. 3) nec, neque tamen, pak ipak ne, pa za sve to ne, neque tamen dubito; i samo ipak ne, dakako da ne, kao što nec, neque enim, jer ne, naime ne, nec vero, ali ne, no ne. Ipak se upotrebljava non enim, ne pak neque enim, kad se negacija jače naglašuje, što osobito biva, kad se na jednu riječ proteže, quapropter hoc maneant in causa, judices; non enim dubito etc.; non enim est illa defensio contra vim unquam optanda, sed nonnunquam est necessaria; neque vero, quod nonnulli dictitant, secrevit in iudiciis legendis amicos meos; neque enim hoc cogitavit vir justissimus, neque in bonis viris legendis id assequi potuisset, etiamsi cupisset; non enim mea gratia familiaritatibus continetur etc. 4) neque etiam = ne — qui-*

dem, *te* (i) *ni*, neque etiam extremi juris retinendi facultas tribuitur; *no* nec quidem *tako*, *da* su obje čestice jedna do druge mjesto ac ne — quidem ili mjesto jednostavnoga ne — quidem *nije* latinski; *sr.* *Cic. fin.* 2, 27, 78.; *Liv.* 22, 60, 12. 5) nec — non, neque — non, *da* se naročito naglasi da što biva, *u* *upotrebljava* se *rastavljeno* s *jednom* ili *više* riječi, *kakad* i *spojeno* jošte s *vero* i *tamen*, i (*a*, *pa*, *te*) *za-* *isto*, i *doista*, i *u* *istinu*, *samo* pjesnici i *mladi* pisci *spajaju* tom česticom *pojedine* riječi, neque haec tu non intelligis; neque tamen illa non ornant; nec vero non omni supplicio digni P. Claudius etc.; * nec non et Tyrii convenere. 6) *rijetko* se (*u* *Cic. po svoj pri-* *lici nikada*) *upotrebljava* nec *u* *klas.* *prozi* *usred* čenice mjesto ne — quidem, *ni*, *također* *ne*, *podnipošto* *ne*, qui nec procul aberat, *Liv.* 7) *komici* *upotrebljavaju* *poput* *Grka* neque *samo*, *da* *bude* *više* *negacija*, neque ea ubi nunc sit nescio, *Plaut.* 8) nec, neque, *razlikuje* se od non, et, ac non *gl.* non 1) d) e) f) g) h) i) j) k) l) m) n) o) p) q) r) s) t) u) v) w) x) y) z) 9) nec, neque, *gdje* se *očekuje* *neve* (neu) *gl.* *neve* a); i nec = et ne, *u* *pjesnikā* i *Liv.* 10) *samo* nec, neque, *stoji* *često* *mjesto* *određenijih* čestica, *kad* se *to* *iz* *saveza* i *sadržaja* *lako* *razumjeti* može (*sr.* ac, et que) *te* *se* *zato* *često* *prevodi* a) i *uopće* *ne*, Stoicism est quidem nec admodum credibile; efferuntur fere fastidio et contumacia nec quidquam insipiente fortunato intolerabilius fieri potest; scilicet contempsit nec potest fieri me quidquam superbius. b) *jer* *ne*, *nai*me *ne*, *također*: i *to* *ne*, *osb.* *sa* *sljidedim* sed, Pompejus — munitiones impediēbat, neque erat facile nostris uno tempore propugnare et munire; legionem neque eam plenissimam — despiciēbant (*sr.* is); nos ad justitiam esse natos, neque opinione, sed natura constitutum esse jus. c) i *tako* *ne*, i *potom* *ne*, i *ne* *dakle*, neque intelligunt se rerum illarum fundamenta subducere. d) *ali*, *no*, *dakako*, *pa* *ipak* *ne*, velle se de his rebus, quae inter nos agi coeptae neque perfectae essent, agere cum eo; sine ulla patrum injuria nec sine offensione fuit. 11) neque dum etiam, i *dapače* *jošte* *ne*, a i *jošte* *ne*, (*sr.* 4) i *dum* II) 1), *Caes. b. c.* 1, 58, 3. neque dum etiam vocabulis armamentorum cognitū; *no* *Caes. b. G.* 6, 43, 4. nec plane etiam = necdum plane, *pak* *ne* *još* *sasvim*; *sr.* etiam. 4). 12) neque is *gl.* is 1) c).

[I. *korelativno*, 1) neque — neque, nec — nec, *niti* — *niti*, *ni* — *ni*, *s* *jedne* *strane* *ne* — i *s* *druge* *strane* *ne*, *kad* i *kad* *također* neque — neque tamen, neque — neque vero; *u* *jedno* *se* *kadšto* i *onomu*, *što* *prelječe*, *pripaja* *nešto* česticom neque — neque, *te*, a, *ali*, *niti* — *niti*, Aeduis se obsides

redditurum non esse, neque iis neque eorum sociis injuria bellum illaturum, i *tako* *češće* *osb.* *u* *Cez.*; *rjeđe* *se* *sastavlja* et *pred* neque — neque torpere quidam, et nec pugnae meminisse nec fugae, *Liv.* *Osim* *toga* *panti*, *da* *se* *u* *podrazdjetima* *negativnih* *rečenica* *mjesto* *aut* — *aut* (*sr.* *aut* 2) b) *]* *češće* *upotrebljava* neque — neque, *ada* *se* *glavna* *negacija* *sprijed* *ne* *uništjuje*, nemo unquam neque poēta neque orator fuit, qui etc.; nusquam nec opera sine emolumento nec emolumentum ferme sine impensa fuit; nihil unquam neque insolens neque gloriosum ex ore Timoleontis exiit; nulla vitae pars neque publicis neque privatis, neque forensibus neque domesticis in rebus, neque si tecum agas quid, neque si cum altero contrahas, vacare officio potest; *mjesto* *trostru-* *koga* *neque* *upotrebljava* *se* i *neque* = neque — *aut*, (*Jugurtha*) *neque* *loco* *neque* *mortali* *cuiquam* *aut* *tempori* *satis* *credere*. 2) neque — et, et — neque *gl.* et 3); i neque — que, *ne* — *već*, *podnipošto* — *dapače*, neque tibi de- fuissem coramque meum dolorem tibi de- clarassem; i *potius* *se* *jošte* *pripaja* *iza* *que*, nec illa extincta sunt alunturque potius et augentur cogitatione. 3) neque — neque autem, *jedn.* *Cic. sum.* 5, 12, 6. Neque enim tu is es, qui arbitrere, neque autem ego ita sum demens; *da* *se* *jade* *naglasi* *drugi* *dio* *rečenice*, *no* *nikada* *se* *ne* *upotrebljava* *neque* *autem* *u* *klas.* *prozi* *bez* *korelacije*, *kao* *što* *nec* *vero*, *nec* *tamen*, *neque* *enim*; *sr.* I) 2) 3). 4) *kadšto* *ne* *sljedi* *drugo* *nec*; *osobito* *kad* *se* *umeće* *duža* *rečenica*, *već* *se* *zamjenjuje* *drugom* *konstrukcijom* (*tako* *navani* *nec* *pen-* *dens*) *kao* *što* *Cic. Lael.* 16, 57, 20, 73. *Tusc.* 4, 27, 59.

nēo-dūm, (nēquē-dūm), *adv.* i (*a*) *jošte* *ne*, *ta-* *koder*: *jošte* *ne*.

nēcessārio, *adv.* [necessarius] *nužno*, *od* *ne-* *volje*, *pod* *silu*, *prinudeno*, alqd facere; *necessarie*, *adv.* n. (nepobitno) demonstrans, *jedn.* *Cic. de inv.* 1, 29, 44.

nēcessārius, *adj.* [necesse] 1) *nuždan*, *potre-* *bit*, a) = *neophodno* *potreban*, *potre-* *bit*, *bez* *čega* *se* *ne* *može* *biti*, omnia quae sunt ad victum n.; frumentum et cetera neces- saria usibus; (*Quint.*) eloquendi praecepta si- cut sunt cognitioni necessaria; victus; volup- tates; bellum; deditio; s *inf.* i *acc.* c. *inf.* b) *čemu* *se* *ne* *može* *uteći*, *neizbježiv*, *ne-* *ophodan*, *neukloniv*, *silan*, *nasilan*, *mors*; ratio; tempus; casus; rogationes; causa est n. ad proficiscendum, *sili* *na* *put*; res n., *silna* *prilika*; quod mihi maxime n., *što* *mi* *najvećma* *na* *srcu* *leži*. 2) *s* *kim* *god* *tijesno* *svezan*, *odt.* *u* *rođu*, *u* *krvi*, *sprija-* *teljen* i *slič.* (*u* *najširem* *sm.*; *sr.* *propin-*

quus, affinis etc.), homo tam n.; mors hominis necessarii. *Odd. supst. a) necessarius*, ii, m. *rodak, prijatelj, klijenat, patron* (*štitćenik, zaštitnik*), Torquatus familiaris meus ac n.; necessarios provinciae; propinqua et necessaria; Bocchus — ex omni copia necessariorum quinque delegit, quorum et fides cognita et ingenia validissima erant; n. mea; propinqua et n. *b) necessaria*, n. (*Sall.*) = res necessariae.

nēcesse, ili (*prekl. i Liv.*) *necesum*, adj. *samo u nom. i acc. sing. n. i to samo a) sa esse, silno potrebit, od potrebe, morati* (*umularnja potreba, koja se u naravi stvari same nalazi; sr. debeo, oportet, cogor*). *s dat. lica i inf.; s acc. c. inf.; s ut i konj., češće i sa samim konj. (bez ut), mollis et enervata putanda est (potreba, što je prilike same po sebi donose)* Peripateticorum ratio et oratio, qui perturbari animos necesse esse dicunt, sed adhibent modum quemdam quem ultra progredi non oportet; cum multa antea commissa maleficia, tum singularis audacia ostendatur necesse est. — Haec cum sint omnia, tamen exstent oportet expressa sceleris vestigia; huic rei tantum temporis tribuit, quantum properanti erat necesse *sc. tribuere; također id quod, hoc necesse est, uti erat n.; quod tibi minime n. fuit, čega ti ni najmanje nije trebalo; ut erat n. b) n. habere s inf., silno komu treba, morati*, ne ad ultimum supplicium progredi n. habeant, *da ne moraju ild.*

nēcessitas, ātis, f. [*necesse*] 1) *potreba nužda, sila, neophodnost*, parere ili servire necessitati; majores n. *silniji uzroci*; n. exundi; necessitate coactus, *primuden*; necessitatem alcijs rei alciui imponere; adhibere n. persuadendi, *nužno, posve uvjeriti koga*; foederis necessitatem mutare *gl. 2. foedus*; mors aut est n. naturae aut etc., *od prirode nužna*; ut vita quae necessitati deberetur, patriae potius donata quam naturae reservata videretur; neque ulla n. neque imperio continebantur; * *leli*; (*Hor.*) *božica nužde* (= *Ἀνάγκη*). *Napose a) ustanova, koja se promijeniti ne može, sudbina, udes*, quae vis ac n. appellanda esset; fatum affert vim necessitatis; humana consilia n. divina esse superata; † ultima, extrema n. = *smrt. b) nužda, sila, silne prilike*, rei; temporis; *apsl.; pl. potrebe, potreboće, nužni troškovi, tereti, dāće*, suarum necessitatum causā; (*Liv.*) indicandas populo publicas necessitates; (*Tac.*) necessitates ac largitiones. *c) obveza, sila dužnosti*, magnam n. possidet sanguis paternus. *d) † nužda, stradanje, glad. 2) (rijetko)* = necessitudo 2).

nēcessitudo, inis, f. [*necesse*] 1) *potreba, nužda, sila, neuklonljivost*, [*sr. necessitas 1)*], videre, utrum malitia aliud agatur, aliud simuletur, an stultitia, an necessitudine, quod alio modo agi non possit, *Cic. de inv. 2, 20.*; puto esse hanc necessitudinem, cui nulla vi resisti potest, esse quasdam cum adjunctione necessitudines, 2, 57.; necessitudinem alciui imponere, ut etc.; *Sall. Cat. 33, 5.*; non eadem nobis et illis n. impendet 58, 11.; ad necessitudinem rei satis dictum, *Jug. 19, 8.*; *odd. sila prilika, nevolja, nužda*, quibus maxima necessitudo inerat, *Sall. Cat. 17, 2.*, rerum necessitudine coactus, *Jug. 48, 1.*, omnibus necessitudinibus circumventus, *Cat. 21, 3.*; rei publicae, legis, *Tac. 2) često tijesna sveza s kim, prijateljstvo, rodbinstvo, štitništvo (klijentela) i sl.*, n. et familiaritas; amicitiae; quae sturac medu kvestorom i namjesnikom; soitis; n. cum alqo conjungere; n. intercedit alciui cum alqo; omnes mihi cum eo sunt amicitiae n., *prijateljski vezi*; † *konkr., necessitudines, rodaci, prijatelji ild.*

necne, nec-non gl. 2. ne III) 2), nec I) 5).

nēco, 1. *usmriti, umoriti*, (*o silovitaj smrti, ponajviše bez oružja; sr. interficio, jugulo, occido, trucidō*), alqm fame, igni; alqm verberibus, *do smrti išibati, domlatiti*; (*Hor.*) ferro; † veneno, *otrovati*.

nēc-ōpinans, († neque op.), tis, adj. *i ne sluteći, iznenada, kad tko i ne misli*, Ariobarzanem necopinantem liberavi, *iznenada*.

nēc-ōpinatus, adj. *nēnādan, neočekivan, nēslūčen*, adventus; gaudium; bona; *supst. necopinata*, ōrum, n. *neprēdvīdeno*; *odd. necopinato (abl.)*, adv. *iznenada, preko svake nade*; *Liv.* ex necopinato.

* *nēc-ōpinus*, adj. 1) = necopinatus, *nēslūčen*. 2) = necopinans, *ne sluteći*.

nēctār, āris, n. [*νέκταρ, iz feničkoga niqtar „zāčinjeno vino“*] *nektar, a) piće bogova. b) * pomast bogova. c) * tp. slatko, ugodno, kao što: med, mljeko*.

* *nēctāreus*, adj. [*nectar = νεκταρος*] *nektarski, aquae*.

nēcto, xi ili xui, xum, 3. 1) *vezati, svezati, zaplēsti, sàpēti*, (*da se tim slobodno gibanje priječi; sr. copulo, jungo, conjungo*), * laqueum; * coronam; * vincula; * alciui catenas, *kovati*; * n. braccia, *svezati, sapeti*; * talaria pedibus, *privezati krilate cipele*; † alciui compedes (*u prilici*); *odd. * obmotati oko . . . caput olivā, comam myrto*; * nexus aere, *mjeden*. *Napose: vezati, sàpēti, sàpinjati, zatvoriti, osb. zbog dugovā*; *odd. t. t., nexi ob aes alienum, nexi, robovi, duž-*

nici, koji ne mogahu duga platiti, te su bili radi toga predani vjerovnicima, da tijelom svojim za dug jamče. 2) *tp.* a) *pripojiti*, *nadovezati*, rerum causas alias ex aliis; aliud, alia ex alio. b) *spojiti*, *svezati*, omnes virtutes inter se nexae et jugatae sunt; collocata et quasi structa et nexa verbis; * jurgia cum alqo, *zametnuti kavgu*; n. dolum, *snovati varku*, Liv.; * causas inanes n., *navoditi jedan za drugim*; † morans n., *sveudilj zavlaciti*.

nēcūbī, adv. [ne-alicubi] *da ne bi gdje god, s konj.*

nēcunde, adv. [ne-alicunde] (Liv.) *da ne bi ot kudagod, s konj.*

nēdūm, konjkc. 1) *poslije negacije ili ako se nagoviješta: a kamo li, nekmo li, a) to manje, nikako ne, podnipošto ne*, secundae res sapientium animos fatigant; nedum illi corruptis moribus victoriae temperarent; ne voce quidem incommoda, n. ut ulla vis flet; erat domicilium hujus urbis aptius humanitati tuae quam tota Peloponnesus, n. Patrae. b) *iza afirmativne rečenice = to više (istom od Liv.)*, quae vel socios, n. hostes victos terere possent; adulationes etiam Macedonibus graves, n. victoribus. 2) † (*rijetko*) *sa sed etiam = non modo, ne samo*.

nēfandus, adj. [ne-fari] *upr. neiskazan, bezbožan, opak, klēt, scelus*; * odium; * deos memores fandi atque nefandi; * nefandum est s acc. o. inf.; (*kasno*) nefandissimum caput; * *supst.* nefandi.

nēfārie, adv. [nefarius] *bezbožno, opak.*

nēfārius, adj. [nefas] *bezbožan, opak, klēt, homo*; bellum; *supst.* nefarium, i, n. *bezbožnost, opaćina*, universam rem publicam eo nefario obstrinxeris, Liv.; haec aliis nefariis cumulant; multa nefaria.

nē-fas, n. (samo u nom. i acc. sing.), što je protiv božanskoga zakona: *grieh, opaćina, bezbožnost, nepravda* (sr. fas), per omne fas et n. sequi alqm, u svem dobru i u zlu; * in omne n. se parare; * ubi fas versum atque n.; quibus nefas est deserere patronos; n. est dictu miseram fuisse talem senectutem; cui nihil unquam n. fuit; alqd n. putare; alqm n. habere nominare; * quidquid corrigere est n., što se ne da promijeniti; kao parentetički usklik, n. ili heu n., *sramota! strašno! užasno!* * *tp.* o opaku čovjeku, *neman*.

nē-fastus, adj. dies n., dan od pontifeksa u kalendaru označen dodatkom „nefas“; zato *nedopušten, zabranjen, kojega se nije na sudu sudilo ni s narodom raspravljalo*. Odatle a) *nesretan, zlokoban*, Hor. Liv. b) *grješan, prokletstva vrijedan*, quae augur

injusta, n. defixerit; * quid intactum nefasti liquimus; * nihil ulli n. in Bessum videbatur. **nēgantia**, ae, f. [nego] *poricanje, jednom Cic. top. 14, 57.*

nēgātio, ōnis, f. [nego] *poricanje*.

nēgīto, i. [intenz. od nego] *postojano poricati aps.; s acc. c. inf.*

nēglēctio, ōnis, f. [negligo] *zanemarivanje, neman, amicorum, jednom Cic. p. Mur. 4, 9.*

1. **nēglēctus**, adj. [partic. od negligo] *zanemaren, zapušten, neštovan, castra*; cum ipsi inter nos abjecti neglectique simus; * di, * ager, * capilli.

2. **nēglēctus**, m. [negligo] (*rijetko*) = neglectio, haec res neutiquam neglectui mihi est, Ter.

nēglēgens, tis, adj. s komp. i super. [partic. od negligo] *nemaran, nebrižan, nehajan, dux; natura*; † nullum nostrum usquam n. esse sermonem; n. in amicis eligendis; n. in alqm, non te in meliorem, sed me in se n. putabit, Cic. fam. 13, 16.; non negligentior tantum in patrem, Just. 32, 3, 1.; † circa deos et religiones negligentior; legum, officii; *napose što se tiče imulka, lakouman, rasipan*, in sumptu; adolescentia n. luxuriosaque.

nēglēgenter, adv. s komp. i sup. *nemarno, bezbrižno, nehajno*.

nēglēgentia, ae, f. [neglegens] 1) *nemarnost, nehajnost, bezbrižnost, nebriga*, n. et pigritia, n. et inertia; n. in accusando; n. epistolarum i po savezu samo n. u pisanju listova; non ingrata n.; quaedam etiam n. est diligens, Cic. or. 23, 78.; *neobično poređanje u Liv. 37, 10.* quam n. Polyxenidam in classe sua habiturum Pausistratus audivit, eam ipse extemplo habuit. 2) *zanemarivanje, neštovanje, nehajstvo, cognatorum, Ter.; deum, Liv.*; n. epistolarum, *hladnoća, koja listovima vlada*.

nēglēgo, ēxi (neglegisset, jednom Sall. Jug. 40, 1.), ectum, 3. [nec-lego, dakle upr. = ne birati] 1) *nehotice ne mariti za što, ne brinuti se o što, zanemariti, mandatum rem familiarem; s inf.; (rijetko) de alqo; s ne u Hor. carm. 3, 8, 25.* negligens, ne qua populus laboret — non timens, ne etc. (*Drugi spajaju ne sa slijedećim cavere*). 2) *hotimice ne cijeniti, ne hajati za koga, ne štovati, ne držati do koga, ne mariti za što, prezirati*, alqm, Ter.; legas; deos; periculum; neglecta religione; *zatajivši itd.*; * n. fraudem committere, *ne bojati se itd.*; s acc. o. inf., Theopompum nudum confugere Alexandriam, Anton. u Cic.; * *neglegat hibernas piscis adesse minas. Napose: ne pokarati, ne kazniti, ne osvetiti*, injurias, vitam ereptam; pecuniam captam; hac parte neglecta, *da ostane taj kraj nekažnjen*.

nēgo, i. [nec] 1) *intrans.* „ne^a reći, vel ajas vel neges; alcuī roganti, reći komu ne ili odbiti, saepius idem roganti, zakratiti, odbiti komu što; † petitioni, ne uslišiti. 2) *trans.* a) *poreći, poricati, tajiti; reći, kazati, da što nije*, crimen; alqd; s acc. c. inf.; *poslije nego stoji i acc. c. inf. s neque (nec) — neque (nec), dok se dicere s acc. c. inf. i neque — neque upotrebjava, ako acc. c. inf. s neque — neque sprijeda stoji ili ako se neradi o tom, da se tvrdnja poreče, već se izvješćuje, da se što ne događa, kao u Liv. 21, 9, 3.; kadšto treba iz negare u drugom dijelu rečenice afirmativan glagol nadopuniti*, negabat cessandum et utique prius conflegendum; negat a Callicrate fieri sibi insidias, sed illa — fieri praecepto suo; u pas. negor s nom. c. inf., no i negatur s acc. c. inf.; negare non posse quin rectius sit, Liv. 40, 36, 2. [ser. quin I]); * sin arenae in sun posse negabunt ire loca; *elipt.*, ille primo se negare so. uxorem ducturum; ego me nego so. nosse; illa se negat so. copiam facturam, Ter.; *apst.* b) *uskratiti, odbiti, ne dati, zabraniti*, auxilium Vejentibus, Liv.; * divinos honores alcuī; id obstinate sibi negari, Caes.; * vela ventis, *saviti jedra*; * se vinculia, *izmaći*; * comitem so. se, *ne hjeti biti itd.* adolescenti negari non potuit, quin, Nep.; * si tibi negabitur ire; * cupimus negata; * regio n. poma.

nēgōtīālis, adj. [negotium] (*rijetko*) *stvarni, posteni*, pars, Cic. de inv. 1, 11.

nēgōtīālo, ōnis, f. [negotior] *trgovina na veliko, osb. novčarstvo; † svaka trgovina*.

nēgōtīātor, ōris, m. [negotior] *veletržac, novčar, banquier (jednom Caes. b. c. 3, 103.) trgovac, opravnik, agenat; * svaki trgovac*.

nēgōtīōlum, i, n. [dem. od negotium] *poslaćac*.

nēgōtior, dep. i. a) *trgovati na veliko, baviti se novčarstvom na veliko; supst. negotians, veletržac, novčar, banquier.* b) (*tek. u Liv. i mlađih*) *uopće: trgovati*.

nēgōtīōsus, adj. s komp. i sup. [negotium] *posten, radin*, prudentissimus quisque n. maxime erat; provincia; † dies, *težatnik, radni dan*.

nēgōtium, ii, n. [negotium] 1) *posao, radnja, zanimanje, osb. u državi, državna služba*, ut (scriptor) in otio esset potius quam in negotio; quid tibi hic negoti est (Ter.)? *kakva imaš ovdje posla? quid negotii mihi est (Caes.)? kakav posao imam ja? što imam posla?* in ipso n., *u poslu samom*; vel in negotio sine periculo vel in otio cum dignitate esse; majus commodum ex otio meo quam ex aliorum

negotii rei publicae venturum; *odalle a) pojedini posao; nalog, zadatak, poduzeće; težak posao, teškoća, napor, muka*, n. privata, domestica, servilia; negotium dare alcuī, ut, n. mandare alcuī; ut n. daretur videre; n. gerere, agere, conficere, suscipere, sustinere; negotio praesesse; negotio deesse, *ugibati se, uklanjati se poslu*; negotio desistere; periculo atque negotiis compertum est; n., quae ingenio exercentur; non est quidquam negotii s inf., *nije teška zadaća itd., često quid est negotii? s inf.*; nihil habere negotii; satis habere negotii in alqa re; negotium alcuī exhibere, facessere; nescio an amplius mihi negotii contrahatur, *neprilike itd.*; (Cael. u Cic. ep.) Pompejo est n. cum Caesare, *ima posla sa itd.*; (Hor.) alqd negotii incutere; negotii nihil; nullo negotio, magno n.; sine negotio, (*kasno*) *facili negotio*; (Suet.) ut provinciae futuris consulibus minimi negotii, id est, silvae callesque decernerentur; negotium est unius diei; non suae sortis id n. esset. b) *državni posao*, n. publica; Lepitanorum; inter haec n.; nec intra muros quietiora n. esse certaminibus patrum ac plebis. c) *ratni pothvat, afera*, facies negotii; infecto n.; quod n. poscebat. d) *novčarski, trgovački poslovi*, habere n. vetera in Sicilia, (Hor.) permagna n. Clazomenis; negotii gerentes, *prometnici, poslovači; s aluzijom (Hor.)* postquam omnis res mea Janum ad medium fracta est, aliena n. curo excussus propriis. e) *kućni poslovi, gospodarstvo*, n. male, suum n. praeclare gerere; alcuī negotiorum curator. 2) *prilike, odnošaj*, suam quisque culpam ad n. transferunt; in atroci n. 3) *u šali: stvar, komad, o čeljadi*, Teucris illa lentum n.

Nēleus, ēi, m. [Nηλεύς] *Nelejs, kralj u Pilu, otac Nestorov. Odatle 1) * Nēlēius i * -lēus*, adj. *Nelejev kao supst. m. Nelejević = Nestor.* 2) * **Nēlides**, ae, m. [Nηλίδης] *Nelejević = Nestor*.

Nēmausenses, ium, m. *stanovnici grada Nemausa (u Gall. Narb. s. Nimes) Neumažani, Suet.*

Nēmēa, ae, f. [Nεμέα] *Nemea, mjestance u Argolidi. Odatle 1) * Nemeaeus [Nεμεαῖος] adj. nemejski.* 2) **Nēmea**, ōrum, n. [Nεμέα] *junačke igre kraj N.*

Nēmēsis, ēos, f. [Nέμεισις] *Nemeza, 1) božica pravednosti, Cat. 2) ljubovca Tibulova, Tib.*

Nēmētes, tum, m. *Nemeti, pleme u Galiji belgijskoj, blizu današnjega Speier-a.*

Nemetocēna, ae, f. *Nemetocēna, grad u Galiji belgijskoj s. Arras, Hirt. b. G. 8, 46, 6. 52, 1.*

nēmo, inis, m. i (pretkl.) f. (mjesto gen. neminis i abl. nemine klas. samo nullius i nullo, nulla od nullus), [ne-homo] 1) supst. nitko, n. amicorum; (Ter.) hoc scio neminem (kao f.) peperisse; (Liv.) cum eorum n. venissent; n. ex iis; se nociturum nemini; non n., mnogi, gdjekoji, jedan i drugi; n. non, svatko; quem tu neminem putas, za ništa držiš; neminem nec deum nec hominem; n. alius, n. unus; (Ter.) n. quisquam. 2) često se prevodi adjektivno: nijedan, nikakav, n. hostis, n. civis, n. homo, n. opifex; n. prudens homo, n. improbius civis; vir n. bonus; tako i uz supst. adjektiv u nom. i ak. sing., n. Romanus (ne nullus R.), n. sapiens, n. doctus (ne nullus s., nullus d.).

* **nēmōrālis**, adj. [nemus] gajski, dubravski, napose, što setiče gaja Dijanina kraj Aricije; u tom sm. uvijek * † **Nēmōrensis**, adj.

nēmōrī-eultrix, icis, f. šumarica, šumska stanovnica, sus. divljača, Phaedr.; **nēmōrī-vāgus**, adj. po šumama lutajući, šumsko lutalo, Cat.

* **nēmōrōsus**, adj. [nemus] 1) šumovit, vallis. 2) pun drvetā, gust, silva.

nēmpē, adv. [nam-pe] naime, bez sumnje, ta da, dakako, naravno, svakako, osb. često iza pitanja, na koja čovjek sam sebi odgovara, kao i ironički, memini; nam illum dicis cum armis aureis, Plaut.; recte ego n. has fugi nuptias, Ter.; si dat tantam pecuniam, n. (naravno) ideo dat ut etc.; apud quem igitur hoc dico? n. apud eum etc.; at avus nobilis. Tuditanus n. ille, qui etc.

nēmus, ōris, n. [νῆμος] 1) šuma s pašnikom, gaj, lūg, (sr. silva, lucus, saltus); * † uopće: dubrava, šuma; sing. kolekt. rivos, saxa nemusque, Hor.; hiperbol. o granatu drvetu, una (quercus) n., Ov.; i * umjetni nasadi (op. silvae); * stablik; * gajić među trijevima, koji okružuju impluvium (gl. to). 2) gaj posvećen božanstvu, napose Dijanin kraj Aricije, Cic. Att. 15, 4, 5, u Verg. n. Anguitiae.

nēnia (naenia), ae, f. 1) pogrebna pjesma, žalostinka na pokopu; posl. (Plaut.) id n., fuit ludo, tako se to svršilo. 2) * uopće pjesma, popijevka, napose a) * tužaljka. tužbalica. b) * vilinska, čarobna popijevka. c) * svaka obična popijevka: uspavanka, dječjačka popijevka na ulici, n. puerorum; (Phaedr.) viles n., lakrdije, šale, trice.

nēo, nēvi, nētum, 2. [νῆω] 1) presti, * stamina; * fla osb. o Parkama; (Just.) purpuras colo. 2) * tkati, tunicam.

Nēolēs, is i i, m. [Νεολῆς] Neoklo, otac Themistoklov. Odatle * -clides, ae, m. [Νεοκλειδης] Neoklović = Themistocles.

Nēoptolēmus, i, m. [Νεοπτόλεμος] Neoptolem, 1) sin Ahilov, inače Pyrrhus zvan. 2) jedan vojvoda Aleksandra Vcl.

nēpa, ae, f. [po svoj prilici riječ afrička] 1) štípac, jakrep; * kao zvijezde. 2) rak, kao životinja, Plaut.; * kao zvijezde.

Nēpēte, es, f. Nepeta, grad u Etruriji. Odatle **Nēpētīnus**, adj. nepetski; supst. -īni, ōrum, m. Nepećani.

Nēphēlēs, idis, [Νεφέλης] kći Nefelina (Nephele), Nefelinica, Helle (gl. Helle).

1. **nēpos**, ōtis, m. 1) unuk, n. ex filio, ex filia; † parvulus; prenes. a) † nepos sororis i samo (Eutr.) n., nećak, (sestrin sin) sestrić. b) * potómak, osb. pl. 2) melon, kao naše „majkovića“, mladi, lakoumni rusipnik, raskošnik (sr. ganeo, helluo, prodigus).

2. **Nēpos**, ōtis, m. Nepot, ime obitelji rimskoj; gl. Cornelius.

nēpōtātus, us, m. [od nepotor rāsipati] rāsipanje, raskošje, jednom Suet. Cal. 37.

nēpōtūlus, i, m. [dem. od 1. nepos] unučić, jednom Plaut. mil. 5, 20.

neptis, is, f. [1. nepos] unuka.

Neptūnus, i, m. Neptun, bog mora, sin Saturnov, brat Jupitera i Plutona, muž Amphitritin; * more. Odatle a) **Neptūnīne**, es, f. Neptunina = Thetis, kći Nereja, sina Neptunova, Cat. (drugi ditaju: Nereine). b) * **Nep-tūnius**, adj. Neptunov, Troja N. jer ju je N. (s Apolonom) opasao zidovima, heros = The-seus (jer je po priči sin Neptunov); N. dux = S. Pompejus, jer je hotio, da ga drže posinkom Neptunovim; (Liv.) aquae N., vrelo kraj grada Taracine.

nēquūm, adj. indekl. s komp. nequior i sup. nequissimus, nevaljao, nevrijedan, piscis, Plaut.; o čeljadi, nevaljao, malovrijedan, lakouman, nevaljalac, lopov (op. frugi, bonus), homo; servus; (Hor.) n. et cessator Davus; liberti; nihil libidinosius, nihil nequius.

nē-quāquam, adv. nikako, podnipošto.

nēquē gl. nec.

nē-queo, etc. 4. ne modī, ne bitī u stanju, kadar što učiniti, adesse nequibat; cum Demosthenes rho dicere nequiret; (Ter.) n. quin lacrumem, ne mogu na ino, no da itd.; s pas. ili depon. inf., nequitur, Plaut. Sall.

nē-quīquam (pisanje nequidquam, nequicquam, osniva se na nepoznavanju staroga lokativnoga oblika qui) na nikakav način, adv. 1) nikako, uzalud, bađava, n. deos implorat; n. eos perditam (= cum perdita sit)

spem fovere, *Liv.*; n. spes nectis inanes, *Verg.*
2) *bez razloga (ne nadajući se uspjehu)*, non n. ausos esse, *jedn. Caes. b. G. 2, 27, 5.*
ne-quidem *gl. 2. ne I) 1).*

nequiter, *adv.* [nequam] *nevaljalo, lakoumno, raskošno, rasipno, cenare*; utrum bellum susceptum sit nequius, an inconsultius gestum.

nequitia, *ae, i * -ies, ēi, f.* [nequam] *zlo svojstvo, o čeljadi, nevaljalstvo, lakoumnost, nemarnost, raspuštenost, inertia* atque n.; luxuria atque n.; (*Hor.*) par nobile fratrum, nequitia et nugis pravorum et amore gemellum; (*Ter.*) alqm ad n. abducere, fenestras alcui patefacere ad n.

* **Nērēus**, *ēos, i ēi, [Nērēvs]* *Nerej, morski bog, sin Oceana i Tetije (Tethys), muž Doridina (Doris). Odatle 1) Nērēine, gl. Neptunine pod Neptunus a). 2) * Nērēys, idis, f. [Nērēys] Nerejevica, kći Nerejeva, morska nimfa; (rijetko) * Nerine, es, f. 3) * Nērēys, adj. Nerejev, genetrix N. = Thetis, majka Ahilova.*

Nērītōs, *i, f. [Nērītōs]* *Nerit, otočić blizu Itake. Odatle * Nērītius, adj. = itački ili Uliskov.*

Nērō, *ōnis, m. Neron, ime obitelji rimskoj, gl. Claudius. Odt. * † Nērōnēus, † -nius, -niānus, adj. Neronov; Nērō-pōllis, is, f. Neronovac (Neronov grad), jednom Suet. Ner. 55.*

Nērthūs, *gl. Hertha.*

Nērūlūm, *i, n. Nerul, grad u Lukaniji. Odt. Nerulonensis, adj. nerulski, Suet.*

Nērva, *ae, m. Nerva, ime obitelji rimskoj plemena Kokcejeva (Cocceja) itd., kojoj je pripadao car M. Coccejus N. (96—98. pos. ls.).*

Nervīl, *ōrum, m. Nervljani, moćno pleme u belgijskoj Galiji, u današnjem Henegau-u; adj. -vīcus, nervljanski.*

nervōse, *adv. s komp. [nervosus] jedro, čvrsto, snažno, krepko, vigilanter nervoseque nos qui stamus in acie, subornes, Plano. u Cic. ep.; nervosius qui ista disserunt; aliquando nervosius dicere.*

nervōsus, *adj. [nervus] 1) žilav, mišićav, * poples. 2) tp. o govorniku: jedar, krepak quis Aristotele nervosior?*

nervūlus, *i, m. dem. od nervus, u pl. si tu nervulos tuos adhibueris, ako malo napneš silice svoje, jednom Cic. Att. 16, 16.*

nervus, *i, m. 1) tetiva, žila, nervi a quibus artus continentur; (Quint.) u prilici o Demostenu, illa (omnia in eo) quibusdam nervis intenta sunt, kao žilavo; odatle a) mužki ud, Hor. b) tetiva, struna (od orijeva), žica, omnes voces, ut nervi in fidibus, sonant; i glazbalo na strune, cantu nervorum ac tibiarum tota vicinitas personat; (Hor.) ut nervis alienis mobile lignum, marioneta,*

*lutka. c) * tetiva u lūka. d) † goveda koža, kojom su opšivali štitove. e) remen, kojim se tko veže, Plaut., uopće: negve, uza, tamnica, Plaut. Ter. Liv. 2) tp. (u pl.): jakost, krepost, sila, snaga, omnibus nervis contendere; quibus opibus ac n. ad gratiam minuendam uteretur; consentientis senatus u. atque vires; quantum in cujusque animis roboris est atque nervorum; napose a) o govōru, n. oratorii, forenses; * sectantem levia n. deficient; * n. atque animi (polet); * sine nervis esse putat quidquid composui. b) ono, na čem se osniva jakost i snaga koje stvari: pružnost, životna snaga, glavna poticala, bide, sroe koje stvari, omnes nervos virtutis elidere; n. omnes urbis exsecare; vectigalia esse nervos rei publicae; nervi belli pecunia; nervos conjurationis ejectos; illi loci, qui inhaerentes in earum (causarum) nervis esse debent, koja moraju sačinjavati bitnu sastavinu toga.*

ne-selo, *il, (ivi), itum, 4. 1) ne znati, alqd; s acc. o. inf., s quaest. indir.; (Hor.) s grčkom konstrukcijom, uxor Jovis esse nescis na mjesto nescis te uxorem J. esse; n. an gl. an 4); certum n., ne znam za stalno; nescio quis, quid, qui, quae, quod, obično, kad se hoće što označiti neznačnim, malo važnim, prezirnim i to kad ne čemo ili ne možemo, da pobliže naznačimo, ne znam koji, nekaki, Paconii n. ejus querelis moveri; misit ad Caecilium n. quem; casu n. quo; n. quid litterarum; no kadšto se upotrebljava ovako i o stvari izvršnoj, vanrednoj i to, kad se ne može što radi izvršnosti pravo pojmiti te nema riječi, da se valjano obilježi, illud nescio quid praeclarum ac singulare; a n. qua dignitate. Često se upotrebljavaju i formule, nescio quomodo, n. quo pacto, koje da se označi, što nije izvjesno, ili što se ne čini hotimice, ili što se ne može pojmiti, da tako rečem, na neki način, nekako; nehotice; neponjatno, da se donekle izrazi sažaljenje, žalibože, n. quo pacto omnium scelerum maturitas in nostri consulatus tempus erupit; fit nescio quomodo, ut magis in aliis cernamus quam nobismet ipsis, si quid delinquitur; partic. nesciens, također: ne znajući, da i ne znaš, te nescientem id dare, Ter. Napose a) si nescis, ako možda ne znaš, ako želiš znati, Ov. b) tu id quod scis, nescis, gradiš se kao da itd., kad se komu kakva tajna saopćuje, Com. b) ne znati, ne poznati, deos, Ter.; * hiemem. 2) ne umjeti, ne moći, ne biti kadar, Latine, Graece; s inf., većinom pjesn.; Stoici omnino irasci nesciunt, Cic.; n. quiescere (mirovati), Liv.; stare loco, Verg.*

nēscīus, *adj.* [nescio] 1) *ne znajući, nevješt, ne poznavajući (relativan pojam, kojemu se uvijek dodaje ono, što tko ne zna, nije daklem samo po sebi ukor; sr. inscius), non sum n., ista inter Graecos dici; ne sis n.; * † alcjs rei; * de aliqua re; * s quid; s acc. o. inf.; non n. s acc. o. inf.; apst., ne sis n., da dobro znadeš; * haud nescia s nakanom, navlaš. 2) * koji nije što naučio, koji ne može ili ne zna što, vinci; cedere; i nemajući za što volje, ne hajuci za što, nečuljiv, neosjetljiv, nesciaque humanis precibus mansuescere corda; n. furtivas reddere preces. 3) pas, neznan, nepoznat, * causa; neque nescium habebat s acc. o. inf. i on znadaše, da, Tac.; aliis gentibus — in experta esse supplicia, nescia tributa, Tac.*

Nēsīa, *idis, f.* [Nēsīs] *Nezid, malen no vrlo plodonosan oločić naprotiv Mizena u Kampeniji, s. Nisila.*

Nēsūs, *i, m.* [Nēsōs] *Nes, 1) rijeka u Traciji, Liv. 2) Centaur, koji htjede ugrabiti Dejaniru. Odalle Nēsōus, adj. Nesov, Ov.*

Nēstor, *ōris, m.* [Nēstōr] *Nestor, sin Neleja, kralja pilskoga, na glasu među trojanskim junacima s mudrosti i rječitosti.*

Nētūm, *i, n.* *Net, grad na Siciliji u okružju sirakuskom; supst.*

Nētīni, *ōrum, ili -tīnenses, ium, m.* *Necani, neu, gl. neve.*

neutr, *trā, tūm, gen. neutrius, dat. neutri, adj. [ne-uter] nijedan od dvojice ili od obojice, ni jedan ni drugi, eorum; id quod n. nobis hoc tempore contigit; pl. neutri, nijedna od obje stranke; ni jedni ni drugi, quibus cum neutri parcerent; n. transeundi initium faciunt; toto abessent bello et neutris auxilia mitterent = neutralni ostanak; † homo neutrius partis; in n. partem moveri, ravno-dušan ostati; n. in partem effici possunt, ni na korist ni na štetu. Napose a) u gramatici, nomina n., neutra, srednjega roda. b) kao filozof. t. t. res n., ni dobre ni zle, indifferentne stvari, adiafora, Cio. Tusc. 4, 12, 28.*

nē-utīquam, *adv. nikako, podnipošto (op. utique).*

neutrō, *adv. [neuter] ni na jednu od obje strane, nina jednu nina drugu stranu.*

neutr-ūbī, *adv. (pretkl.) ni na jednom od oba mjesta.*

nē-re i neu, *konjko. a) i ne ili ne, iza ut ili ne u prednjoj rečenici, hominem mortuum in urbe ne sepelito neve urito; cohortatus est, uti — retinerent neu perturbarentur animo; legem tulit, ne quis — accusaretur neve multaretur; i za samim konj. hortativnim, in-*

*terea manerent indutiae — neve alter alteri noceret; * = et ne, i da ne, i da ne bi, ako i nema pred njim konjunktivne rečenice, neu regio foret ulla suis animantibus orba, astra ferunt etc.; neve foret terris securior arduus aether, affectasse ferunt etc.; kadšto u slobod-nijoj formi govora samo nec, neque, osb. ako se prediduce samo razjašnjuje ili širi; i aut ne upotrebljava se mjesto neve, veriti, ne — cogarentur aut ne ab equitatu Caesaris in augustiis tenerentur. b) neu — neu, (silnije) ut neve — neve, da niti — niti, neu se neu imperatorem suum — tradant, obsecrat; oppida incendi oportere, neu suis sint — receptacula neu Romanis proposita etc.; tenendum est, ut neve major neve minor cura et opera suscipiatur; sr. Caes. b. c. 1, 76, 1. b. G. 7, 14, 8. c) * neu-neu, niti — niti, s imper.*

nēvis, nēvult = non vis, non vult, *Plaut.*

nex, *nēcis, f.* 1) *silovita smrt, usmrćenje, umorstvo, usque ad necem, Ter.; vitae necisque potestatem habere in alqm; offerre, inferre, parare alcuī necem; * neci dedere, * demittere, * dare, mittere alqm; necem sibi consciscere; alcuī diem necis (pogubljenja) destinare; neces multorum civium. 2) † prirodna smrt.*

*** nēxīllis**, *adj. [necto] spleten, svezan, plagae; hederæ.*

nēxum, *i, n.* [necto] *gl. nexus 2) b).*

nēxus, *us, m.* [necto] 1) *splet, vezanje, sveza, atomorum; † brachiorum; † ramorum; † cujus (gordijskoga uzla) nexum si quis solvisset; * serpens baculum nexibus (u zavojima) ambit; * contulerant arto luctantia pectora n. 2) tp. a) † savez, niz, operum; causarum latentium principio et n.; naturalium causarum; plerique legis n. b) kao jurist. t. t. dužničko podaništvo, dužničko ropstvo i to svečanim činom pred svjedocima, kojima nastaje obveza (nexus, i, n. sr. necto). Dužnik, koji nije zadovoljio obvezi, gubi slobodu i postaje podanik vjerovnikov (gl. necto), nexum inire; nexu vincti; odt. prenes., cujus proprium te esse scribis mancipio et n.; † uopće obveza.*

nī, *adv. i konjct. = ne, 1) arhaist. i pjesn. u zapovjednim i namjernim rečenicama: ne, da ne (bi), da ne. 2) u savezu quid ni, da se izrazi pouzdanje, kojim se hoće ukloniti svaka sumnja neizvjesne stvari (razlikuje se od cur non), zašto ne? kako ne bi? iron. e? 3) = si non, ni vereretur; plures cecidissent, ni nox intervenisset; osb. kad se što silnije tvrdi, utjerava, prijeti, pròklinje, perli hercle hodie, ni hunc a te abigo, Plaut.; quod ni ita se res haberet, nec justitiae ullus est nec bonitati locus; moriar, ni puto te malle a Cae-*

sare consuli quam inaurari; regna ipsa Latini, ni — fatentur, eruam *Verg.*; si noles sanus, curres hydropicus, et ni posces ante diem librum cum lumine, si non intendes animum studiis et rebus honestis, invidia vel amore vigil torquerere, *Hor. ep.* 1, 2. 34—36., excidium minitans, ni causam suam dissociarent, *Tac.*; i u formulama ugovornim, obveznim, pravnim itd., ali samo onda, kad se formule navode u oral. obliq., cum is sponsionem fecisset, ni vir bonus esset; *sr.* sponsio; *osim toga sr.* nimirum, nisi i o mirum ni *gl.* mirus; sive — sive, *Cic. p. Caec.* 23, 66.

Nicaea, ae, f. [*Nίκαια*] 1) Niceja, grad u Bithiniji. Odatle *Nicaeensis*, adj. nicejski; *supst.* -enses, ium, m. Nicejani. 2) grad u Lokridi, blizu Termopile. 3) grad u Indiji, *Curt. Just.*

Nicaeus, adj. [*Νικαῖος* koji pobjedu daje] Nicejski, pridjev Jupiterov, jedn. *Liv.* 43, 21.

Nicauder, dri, m. [*Νικαυδρος*] *Nikaudar*, pjesnik, gramatik i liječnik iz Koloфона.

Nicanor, ōris, m. [*Νικάνωρ*] *Nikanor*, 1) vojvoda za Aleksandra Vel. 2) vojvoda Kasandrov.

Nicias, ae, m. [*Νίκιας*] *Nikija*, 1) atenski državnik i vojvoda. 2) Nicias ili Curtius Nicia, grčki gramatik u pratinji Ciceronovoj u Ciličiji. 3) jedan Smirnjatin.

nico, nīci, — 3. (*Plaut.*) *namagnuti*, *mingati*.

Nicomēdes, is, m. [*Νικομήδης*] *Nikomēd*, tako se zvalo više kraljeva bitinskih.

Nicomēdia, ae, f. [*Νικομήδεια*] *Nikomēdija*, glavni grad bitinski, *Aurel. Vict.*; † -densis, adj. nikomēdijski, *supst.* † -denses, ium, m. *Nikomēdijani*.

Nicōpōlis, is, f. [*Νικόπολις*] *Nikopol*, 1) grad u Akarnaniji, što ga je sagradio August na uspomenu pobjede kod Akoija. *Tac.* 2) grad u Armeniji, što ga sagradio Pompej na uspomenu pobjede nad Mitridatom.

nicto, 1, *namigivati*, alui.

nīdāmentum, i, n. [*nidus*] *građa za gnijezdo* jedn. *Plaut. Rud.* 3, 6, 51.

nīdor, ōris, m. *rdav vonj od izgorjelih stvari*; *žrtvena para*, *miris*, n. *ganearum*; n. (*gust dim*) *ex adusta pluma*; (*Hor.*) non in caro n. voluptas summa; *tp.* (*Plaut.*) n. e culina, kao psovka o robu, koji se uvijek kuhinje drži.

nīdūlus, i, m. [*dem.* od *nidus*] *gnjездаšće*; † *prenes.* o dvorcu, *senectutis*.

nīdus, i, m. 1) *gnijezdo*, *ingere et construere*, * *facere nidum*; * *me majores pennas nido extendisse*, *poletjeti previsoko*. 2) *meton.* a) * *goliči*, *mladi u gnijezdu*. b) * = *grad na visoku mjestu*, *grad stjenjak*, *celsa*

Acherontiae; * *udobno mjesto*, *servare n.*, *ostati kod kuće*.

nīger, adj. s *komp.* i *sup.* 1) *crn*, *mrk*, *mračan*, (*označuje ornu mast najtamnijom po sebi*, *zato se upotrebljava i o lijevoj i sjajnoj ornoj masti*; *opp.* *redovno candidus*; *sr.* *ater*), *crinis*; * *oculi*; † *fluvius (radi dubine)*; * *silva*; * *hederae*; * *nox*; * *caligo*; * *caelum pice nigrius*; * *fumus*; * *sal*, *ljuta sol skušana iz pepela drvena*, *post. facere candida de nigris*, *Ov.* 2) *tp.* a) * *što zamračuje*, *mračan*, *tmast*, *ventus*; *auster*; *imber nigerrimus*, b) * *za oznaku svega, što se na smrti proteže uopće*; *tužan*, *žalostan*, *crn*, *užasan*, *strašan*, *zlokoban*, *Tartara*; *janua* = *podzemni svijet*, *hora*, *dies*, *smrtna ura*, *dan*; *ignes*, *lomača*; *pocula*, *okužene*; *huncine solem tam nigrum surrexe mihi*; *caligantem nigra formidine lucum*, c) *zloban*, *bezbožan*, *opak*, *nec minus n. quam ille Terentianus Phormio*; (*Hor.*) *hic n. est*, *hunc tu, Romane, caveo*, (*tibi*) *infesto nigris*, i (*Hor.*) *sal n.*; *oštra*, *slana dosjetka [sr. 1])*.

Nīgidius, P. N. *Figulus*, *Nigidije*, učen Rimljanin, suvremenik Ciceronov, na glasu osb. kao gramatik.

* **nīgrans**, tis, adj. [*supr. partic.* od *nigro*] *crn*, *nigrantes terga (na hrptu) juvenel*; *nimbus*; *aegis, koja kupi, crne oblake, zamračuje*.

nīgresco, rui, — 3. [*niger*] *crnjeti*.

nīgror, ōris, m. (*prethl.*) *crnoća*, *crnina*, *Pacuv.* u *Cic.*

nīhil, n. indecl. (*stegnuto* * *nīl*, od *ne* i *hilum*, *ni vlakance*, *ni najmanje*; *sr.* *hilum*) *ništa*, 1) *supst.* n. est *melius*, n. *loqui*, *agere*; u *porednjenju* i *silnije nego nemo*, *nullus s obzirom na lica*, n. eo est *eloquentius*; *za oznaku svojstava negativne vrste gl.* *nullus*; n. *forte*; n. *tale*; n. *mali*, *ali* i n. *malum*; n. *praemii*, non n. *nešto*, *mnogo*, *mnoge stvari*, i s *gen.*, non n. *temporis*; *nihil non*, *sve moguće*, *sve*, *sve bez izuzetka*; n. non *efficere posse*; n. *mali non inest*. *Napose spaja se a) n. agis, badava ti trud.* b) n. *aliud nisi* (n. *nisi*), n. *aliud quam gl. alius* i *nisi* 2) a). — c) n. est *quod*, *cur*, *quamobrem* s *konj.* *nemam (-aš itd.) zašto* (*c. inf.*), *ili nema razloga da.* d) *pregn.*, *nihil dicere*, *nihil afferre ništa važno*, *znamenito*, *ništa stalno*, *nihilne tibi videntur an aliquid dicere?* (*u razgov.*), n. est, *ništa ne pomaže*, *jošte nije dosta ili ništa nije znamenito*; *alqm n. putare*, *držati koga nitkovom*, n. *hominis est*, *nitkov je*, *Cic. Tusc.* 3, 32, 77.; n. *esse*, *ništa*, *nitkov biti*, *ništa ne moći* [*sr.* *nihilum* 1)]. e) n. *ad me attinet*, *ništa me nije briga*, *ništa se mene ne tiče*, *Ter.*; i *bez attinet*, *nihil ad nos*; n. *ad rem*, *ne idc ovamo*; *naprotiv*, n. *ad alqm*, *ništa prema komu*, *poredivši što sa itd.*; n.

mihi est cum aliquo, *ne pačam u nj. Ter. f)* n. minus, n. vero minus, *ništa manje, podni-pošto ne*, n. sane, *u odgovoru, podnipošto. 2) adj. samo kad se spaja s* quidquam, unum, n. quidquam, n. unum. *3) adv. (kao acc.) sa-svim ništa, podnipo što*, illi n. moti sunt; n. cedimus Graeciae; *i non nihil, ponešto; na-pose bez razloga, bez uzroka, nihil sane; nihil nisi; n. aliud quam.*

nihil-dum, jošte ništa.

nihilōminus gl. nihilum *3) a).*

nihilum, i, n. *1) gen. nihili*, nihili facere, pen-dēre alqd (Com.), *držati za ništa, ne cijeni-ti*; homo n., *nevaljalac, nitkov*; verbum n., *male vrijednosti. 2) acc. nihilum*, obično *iza prijedloga*, ad, in, ad n. redigere, *uništiti*; ad n. venire, recidere, *propasti*; in n. interire, occidere, *upropāšten biti*; nihilum ejus; *i (pjesn. i Liv.) adverbijalno kao nihil = sil-nije non. 3) ahl. nihilo (steg. nilo), a) uz kompar. (za) ništa*. n. majus; n. minus, se-cius, *ništa manje*; n. magis, (Ter.) n. plus, *ne više, isto tako*; n. aliter (Com.), *posve tako. b) de n., od ničega, od ništa; bez razloga, bez uzroka, (Plaut.) badava, žalud*; non de ni-hilo, *ne bez razloga, Ter. Liv.*; ex n. oriri, pro n. habere, putare, ducere, *za ništa držati, ne cijeliti*; non nihilo (*ponešto*) aestimare; pro n. mihi est, *to mi je koliko ništa, netarem sebi glave o to.*

* **Niligēna**, ae, m. kraj Nila rođeni, Egip-tanin; gl. omnigena.

nilo gl. nihilum *3).*

Nilus, i, m. [Nīlos] Nil, rijeka u Egiptu; prenes., kao nom. appell., *jārak, jāz*, ductus aquarum, quos isti nilos et euripos vocant. Odt. * **Niliacus**, adj. egipatski.

nimbifer, fēra, fērum, adj. [nimbus-fero] *būran, jedn. O. ex Pont. 4, 8, 60.*

* **nimbosus**, adj. [nimbus] *oblačan, būran*, cacumina montis, ventus.

nimbus, i, m. [srodno s nubo] *1) oblak, * in-volvere diem nimbi; tp. nepogoda, bura*. hunc quidem nimbium cito transiisse laetor, jedn. Cic. Att. 15, 9, 2. *2) * uopće: oblak, magla; napose: oblak, kojim su se bogovi, silazeći s neba, zadržali*, Pallas effulgens nimbo. *2) pljusak, plaha kiša, Verg. Liv.*; * n. ferreus, *od željezna strjeliva. 4) * mno-štvo, množina predmeta, koji se poput oblaka dižu i šire*, n. peditum; arenae; atram in nimbo volitare favillam; sr. nubes.

nimifas, tātis, f. (kasno) [ninius] *višak, su-viškak.*

nimirum, adv. [ni = ne, -mirum, upr. ne baš čudnovato] *svakako, dakako, doista, ja-mačno, samo u tom smislu — naime (sr.*

nempe, scilicet, videlicet), si res in dubitatio-nem veniet; n. Th. auctor est adhibendus; n. omnia eidem dii dedere; *često ironički: da-kako, naravno, to se razumije.*

nimis, adv. *2) previše, odviše, preko-mjerno*, n. saepe; n. remissus; n. multa; (Ter.) ne quid n.; non, haud n., *ne jako, ne osobito*; n. insidiarum ad capiendas aures adhiberi videtur; * n. lucis. *2) vrlo, preko-mjerno*, n. id genus odi; n. quam formido [sr. nimium quantum pod nimius 1)], Com.

nimius, adj. [nimis] *prevelik, prekomjerno, odviše mnogo*, n. celeritas; * ne nimia (vi-tis) fundatur, *pregusto*; n. sol, *prevelika žega*; n. in honoribus decernendis; † rebus secundis, *objestam*, * n. mero, *napiš, pijan*; n. pulchri-tudo, *vanredna*; nimium quantum = nimium est q., *vanredno je, neobično je, koliko = vrlo mnogo*, sales in dicendo n. q. valent; *supst. nimium*, *višak, suviše*, dicere (opp. parum). *2) adv. a) nimio, vanredno mnogo, jako*, n. plus te diligo, *više nego preveć = veoma, silno, Anton. u Cic. ep., n. plus doleo, Hor. b) nimium = nimis, odviše, n. diu, n. multi*; non n., *ne osobito*; prenes., *vrlo jako, veoma, osobito*, videre n. vellem, Ter.; o fortunatos n. *presretni; Verg.*

ninguit, ninxi, *bolje nego ningit, 3. sniježi, snijeg pada, impers. Verg.*

Ninos, ili **Nōnus**, i, [Nīnos 1] Nin, f. glavni grad u Asiriji — Ninive, Tac. *2) m. kralj asir-ski, muž Semiramidin, Curt. Just.*

Ninua, ae, m. Ninija, sin Nina i Semiramide, Just.

Niōbe es, i **Niōbē** ae, f. [Niōbē] *Nijoba, kći Tantalova i žena Amfijonova (sr. Amphion), koja je izgubila sedam sinova i sedam kćeri, a sama se pretvorila kamenom, jer se objesno uznijela nad Latonu, Ov. Odt. Niōbēus, Nijo-bin, Hor.*

Niphātes, ae, m. [Nupātes, snježnik] *Nifat, gora u Armeniji.*

niptra, ōrum, n. [nīptra] *voda za pranje, za umivānje, naslov jednoj tragediji Pa-kuvijevoj.*

Nireus, ēi, ili ēos, m. [Nīreus] *Nirej, pored Ahila najljepši muž među Grcima pod Tro-jom, Hor.*

nisi, konjo. [skraćeno od ne-si] *1) ako ne, da ne, kad ne (bi), razlikuje se od si non, si minus te se upotrebljava, ako se negacija na glavnu rečenicu protegnuti može (= izuzev, budi da), ili ako se ostavlja neodlučeno, biva li uzjet ili ne biva; ako li se negacijom poriče samo glagol ili druga koja riječ podređene rečenice, onda se upotrebljava si*

non i si minus (osobito, ako ređenica nema izražena glagola, već se iz glavne nadopunjuje); u opreci stoji si non (ne nisi) sa kojim stijedi at, certe, tamen, saltem, ne — quidem, memoria minuitur, nisi eam exerceas, t. j. da li ti pamet vježbaš ili ne vježbaš, ne znam; ako je pak vježbaš, ne će oslabiti; oslabit će, osim ako (= memoria non minuetur, si eam exerceas); parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi (= non parvi sunt foris arma, si est consilium domi); negat Epicurus jecunde posse vivi nisi cum virtute vivatur; L. Valerium jure consultum valde tibi commendo, sed ita tamen, si non est jure consultus; hic quantum fit mali, si iratum, si non stultum, si non levem testem laesseris; aequitas tollitur omnis, si suum cuique habere non licet; si poena, si metus supplicii, non ipsa turpitudine deterret ab injuriosa facinorosaque vita, nemo est injustus; ut laudandus Regulus in conservando jure jurando, sic decem illi, quos post Cannensem pugnam juratos ad senatum misit Hannibal, in castra redituros ea, quorum erant potiti Poeni, nisi de redimendis captivis impetravissent, si non redierunt, vituperandi; si non easdem opes habemus, eandem tamen patriam incolimus; perfectum oratorem si imitari atque exprimere non possumus, at qualis esse debeat, poterimus fortasse dicere; si possent, castellum — expugnarent, si minus potuissent, agros Remorum populerentur; non intellego, quamobrem non, si minus illa subtili definitione, at hac vulgari opinione ars (oratoris) esse videatur; kadšto samo ako i ne stijedi at, certe, tamen etc., zavisi o piscu i njegovu shvaćanju, hoće li što po pogodnom poređi ili poridnući pogodnom isređi, te se onda može ista misao isređi sa si non i sa nisi, Conon saepe Agesilai consiliis obstitit, neque vero non fuit apertum, si ille non fuisset, Agesilaum Asiam Tauro tenus regi fuisse erepturum, Nep. Con. 2, 3; Agesilaus, cum Epaminondas Spartam oppugnaret, talem se imperatorem praebuit, ut eo tempore omnibus apparuerit, nisi ille fuisset, Spartam futuram non fuisse, Nep. Ages. 6, 1.; ex rerum cognitione efflorescat et redundet oportet oratio, quae nisi subest res ab oratore percepta et cognita, inanem quandam habet elocutionem et paene puerilem, Cic. de or. 1, 6, 20; haec oratio, si res non subest ab oratore percepta et cognita, aut nulla sit necesse est aut omnium irrisione ludatur, de or. 1, 12, 50; tako isto zavisi kadšto o piscu, hoće li upotrijebiti nisi fallor ili si non fallor, premda se jedno od drugoga bitno razlikuje i to kako G. Herman veli, ovako „qui nisi fallor dicit, dubius est, utrum fallatur an non; qui si non fallor,

hoc, non falli se, ut certum sumit“; o ni gl. ni; quod nisi gl. quod.

2) osim, izuzev da, do, iza negaoije ili negativnoga pitanja, ne quis enuntiareret nisi quibus mandatum esset; quid sequitur nisi; quid aliud petunt nisi; napose a) nihil (non) aliud, nihil nisi, sve ostalo isključujući od čega = ništa više do, isključivo samo, razlikuje se od nihil (non) aliud quam, ništa drugo nego, sasvim, što će reći, da je što upravo potpuno ono, što mu se pridaje, erat historia nihil aliud nisi annalium confectio; agitur nihil aliud in hac causa. Quirites, quam ut etc. b) nonnisi ili nisi-non, ne-osim, = ne drukčije nego, samo jedino (u klas. prozi uvijek rastičeno, ne non nisi), amicitiam nisi in bonis esse non posse. c) nisi si (rjede u Cio.) izuzev ako, van ako, silnije od samoga nisi, miseros illudi nolunt, nisi si se forte jactant. d) često privremeno negativnoj ređenici izuzetak = samo toliko, samo to, ipak, no, ali, de re nihil possum judicare nisi illud mihi certe persuadeo, samo sam uvjeren o tom; kadšto i nekom neobičnom precizijom na mjestima, kao Sall. Jug. 67, 8. Id misericordiae hospitii an pacatione aut casu ita evenerit, parum comperimus, nisi — improbus intestabilisque videtur = nisi hoc constat — eum i. i. videri. e) nisi quod, izuzevši što, osim što, samo što, i poslije pozitivnih ređenica, ab negotiis nunquam voluptas remorata est, nisi quod de uxore potuit honestius consuli; praedia me valde delectant, nisi quod illum aere alieno obruerunt; (Ter.) nisi quia, osim što; † nisi ut, osim da, izim da. f) nisi forte (er. forte pod fors 2)), nisi vero, nisi, van ako, izuzevši ako, izuzev da, bud i da, inače mora da, čim se ironički odbija prigovor, kojemu se čovjek nada ili koji je uopće moguć i to tako, da se istakne bezumnost njegova („est formula, qua id, quod contra dici possit, absurdum esse significatur“, Matthiä k Cio. p. Rosc. A. 29, 82.), Erucii criminatio tota dissoluta est: nisi forte expectatis ut illa diluam, quae de peculatu — objecit; an est quisquam, qui hoc ignoret, cum de homine occiso quaeratur, aut negari solere omnino esse factum aut recte ac jure factum esse defendi? nisi vero existimatis dementem P. Africanum fuisse etc.; quid miramur L. Sullam — aliqua animadvertere non potuisse? nisi hoc mirum est, quod vis divina assequi non possit, si id mens humana adepta non sit.

Nisibis, is, f. [Nisibis] Nisib, grad u Mesopotamiji, s. Nisibin, Eutr.

1. Nisus, i, m. [Nisos] Niz, a) kralj u Megari, otac Solim, koja je ocu grimizni vlas, na

kojem se osnivao život njegov, sudbina države, iščupala i njegovu neprijatelju Minoju (Minos) dala, na što se Niz pretvorio u kopca (kraguja), nisus, a Soila u grabežljivu pticu ciris, Verg. Ov. Odt. Nisaeus i Nisēus, adj. Nizov. Nisias, ādis, f. Nizov, t. j. iz Siciliskoga grada Megare, Ov. b) prijatelj Eurijalov, Verg.

2. **Nisus** ili **starije nixus**, us, m. [nitor] + *ūpiranje*, *napor*, tela nisu vibrare, *đmaškē*; *napose a* *ūspinjānje*, *penjanje*, per saxa. b) * *stupanje*. o) * *polet*, *lijet*. d) *kretanje zvijezda*, astra se suo n. conglobata continent. e) * + *rađanje*, *trudovi*.

3. **Nisus** gl. 2. nitor.

nitēdūla, ae, f. [nitor, pužem] *drašār*, jedn. Cic. p. Sest. 33, 72.

nitens, tis, adj. [partic. od niteo] s * *komp.* 1) *svijetao*, *lašteći se*, *sjajan*, arma nitentia ante rem; deformia inter sanguinem et vulnera, Liv.; * *Lucifer*; * *capilli malobathro*; * *mensae*; * *astra*; *prenes*. * *gojan*, *lijep*, *gizdav*, taurus, campi; uxor ore floridulo; quā nulla nitentior femina, 2) u *prilici*, *sjajan*, *izvrstan*, oratio.

nitēo, ui, — 2. *svijetliti se*, *sjati se*, n. unguentis; * *ebur*; * *aera*; + *auro*, + *purpura*, + *oleo*. *Napose* * = *gōjan*, *ūgojen*, *pristao*, *krasan biti* (o ljudma i životinjama), parcius; in propriis membra bonis; unde sic nites; tp. a) *ima đega mnogo*, *puno*, *izobila*, vectigal in pace; (Hor.) res magna. b) *sjati*, *đdlikovati se*, *gloriā recentī nitens*; i o *govōru*, illorum vides quam niteat oratio; * *ubi plura n. in carmine*; + *hoc cultu (oklop, oružje)*; * *supst.* aetas dofodiet condetque nitentia.

nitescō, tui, — 3. [niteo] * *svijetao bivam*, *zasvijetliti se*, *zasjati se*, caelum arbores; juvenis oleo nudatos umeros perfusa; u *prilici*, *ugojiti se*, armenta, jedn. Plin. ep. 2, 17, 3.; * *o predmetu, koji se daje ljepo pješnički obraditi*, quae tractata n. posse desperat.

nitide, adv. [nitidus] *sjajno*, *krasno*, *gospodski*, Plaut.

nitidiuſcule, adv. [nitidiusculus] *prilično sjajno*, jedn. Plaut. Pseud. 3, 1, 8.

nitidiuſculus, adj. [dem. od nitidus] *prilično sjajan*, jedn. Plaut. Pseud. 1, 2, 84.

nitidus, adj. s *komp.* i *super.* [niteo] 1) *svijetao*, *sjajan*, in picturis nitida, laeta, collustrata delectant; jecur n. atque plenum; * *ebur*; * *caput (od pomasti)*, * *capilli*; * *coma nitidissima* nardo; * *currus*; * *agna*, *đkidemo*; * *dies*, *bistar*, *vedar*; + *lux nitidior*. 2) *gojan*, *krasan*, *lijep*, jumenta, Nep.; virum robur, Liv.; * *equi*; * *vacca*; * *coluber n. juvenā*, * *me pinguem et n. bene curata cute*; o *polju i na-*

sadu, u b a v, o v a t u ċ i, campi collesque; * *annus*, *rodna uljem*; odt. i *pristao*, u b a v, *lijep*, *gizdav*, femina, Plaut.; quos nexo capillo nitidos aut imberbes aut bene barbatos videtis; * *ex nitido (od varošanina)* fit rusticus; * *virgines*; * *nitidus* qua quisque per ora cederet; * *adulter*, *prelvorica*, villa; *napose o govōru i govorniku*, verba nitidiora; n. et laetum genus verborum; (Quint.) genus, o *srednjaj vrsti govora*: (Quint.) Isocrates n. et comptus; (Quint.) nitidior in parte, na *krasnu mjestu*, gdje treba pomno biran izraz.

Nitiōbriges, gum, m. *Nicijōbrižani*, *celtsko pleme u Akvitaniji*, među rijekama Garumnom i Ligerom.

1. **nīter**, ōris, m' [niteo] 1) *svjello*, *sjajnost*, *sjaj* (gl. niteo), * *diurnus*, *dana*; * *argenti*; + *sideris*, + *siderum*, *trepēt zvijezda*; *napose gojnost*, Ter.; *pristalost*, *krasota*, *ljepota*, *gizda*, purpure; * *Glyceras*; * *Lipareli Hebri*; * *externus*, *svjetlost masti*; tp. a) *đika*, generis. b) o *govōru*, *sjaj* = *đistota*, *biranost*, *milina*, *dragost predodavanja*, orationis; + *eruditione ac nitore praestare*; + *nitor et cultus descriptionum*; + *uti vel historico nitore*; + *loquendi nitor ille divinus*.

2. **nīter**, nixus ili *mlade nisus* sum, dep. 3. 1) *ūpirati se o što*, *opirati se na što*, nisi genibus (na koljenima) a senatu petierunt; n. stirpibus suis; mullerculā; * *pede et hastā*, * *in hastam*; * *in adversum*, *ūprijeti se*; * *sudans nitendo*; partes aequaliter nituntur; * *alternos gressus longa nitentem cuspidē*, koji se korak po korak upiraše na itd.; * *nitens* (kao *opirući se*) axis sub pondere. *Napose a*) *ūpirati se idući*; *ūspēti se*, *napeiti se*, simul ac primum niti possunt; * *humi*; *saxis*, na *stijenu*; corporibus, *lijelom nāginjati se*; niti modo ac statim concidere; *napose* * + *ūpirati se rađajući*: *truditi se*, *rađati*; * *o lijetu ptičjem*: *lebditi*. b) s *obzirom na terminus ad quem*, *upirući se težiti na što*, *siliti u što*, *truditi se za đim*, *ūspinjati se*, *penjati se*, gradibus *ūspinjati se* uz . . .; * *motis pennis in aera*, *uzletjeti*, *poletjeti*; * *poma ad sidera*; + *quā dum nituntur*; + *umbonibus*; + *per ardua*; nitere porro, *turaj se naprijed*, Hor. ep. 1, 13, 18. 2) tp. a) *nāslanjati se o što*, *osnivati se na . . .*, *stajati na . . .*, *uzdati se u koga*, in te n. civitatis salus; insidiis; consilio alcjs; auctoritate; regno; + *adventu*, + *animo*, u *svoje sroe (srđanost)*. b) *napevši sve sile truditi se*, *idći za đim*, *nāpinjati se*, *rađiti o đem*, *nastojati oko đega* (sr. mollor), summa ope n., ne; s ut; s inf.; magna vi n.; gratiā; voce; de causa regia; pro libertate;

pro alqo; nihil contra alqm; ad victoriam; n. contra verum, *protiv istine radii*; ad sollicitandas civitates; * in vetitum, *ariati*; *apsl.*, ubi quisque legatus aut tribunus curabat, eo (*ondje*) acerrume niti, *Sall. Jug.* 60, 1.; non eadem alacritate ac studio nitebantur; virtute et patientia n. (*Caes. b. G.* 4, 24, 4.); *napose dokazivati, da itd.*, nitamur igitur nihil posse percipi, *Cic. Acad.* 2, 21, 68.

nitrum, i, n. [*νίτρον*] *upr. soda, natron, prenes. distito, jedn. Caes. u Cic. ef. fam.* 8, 14, 14.

nivālla, adj. [nix] 1) *snježan*, dies; * aurae; * nivali compede (*ledom*) vincetus Hebrus. 2) *bijel kao snijeg*, candor. 3) *snijegom pokriven*, * Othrys.

† **nivētus**, adj. [nix] *snježan*, aqua, *snježānica*.

nivē gl. ni.

* **nivēus**, adj. [nix] 1) *od snijega, snježan*, aggeres, *gomile snijega; snijegom pokriven*, mons. 2) *bijel kao snijeg*, n. videri, cetera fulvus; color; vestis; lac; equi; latus; lacerti; Pallas.

nivōsus, adj. [nix] *pun snijega, snjegopadan, snjegovit*, hiems; grando; * Strymon; * Scythia.

nix, nīvis, f. *snijeg*, vetus; nova; *pl. snjegovi, melon.*, * *snježna zima, studeno podneblje*; * nives capitis = *sjedna glava, sjedine*.

Nixi (dii), m. [2. nitor] *zvala se tri kipa grčkoga izvora, a prikazuju tri prilike, gdje kleče. Stajali su na Kapitolu pred Minervinim hramom te su ih roditelje zazivale u pomoć: božice trudova, jednom Ov. met.* 9, 204.

* **nixor**, dep. 1. [intenz. od 2. nitor] *upirati se, nodis*.

nixus gl. 2. nixus i 2. nitor.

no, i. 1) *plivati; posl. gl. cortex.* 2) * *pliviti, jedriti; (o pčelama) * letjeti; * teći*.

Nōbillor, ime obiteljsko gentis Fulviae; gl. Fulvius.

nōbills, adj. s komp. i sup. [nosco] 1) *poznat, znan*, inimicitiae n. inter eos erant, *svemu gradu poznato*, Liv.; † *očevidan*, gaudium. 2) *svima poznat, obično u dobru smislu* = *slavan, glasovit, rjeđe u zlu sm.* = *razglāšen, zloglasan*, rhetor; oppidum; n. et clarus ex doctrina; n. scortum; * n. palma, * jaculo expedito, * carmine; * nequitia; * nobilior sanguine matris; * s inf.; *napose oglasovitim umotvorinama*, ille n. taurus; nihil erat ea pictura nobilior. 3) *plemenit, odličan, imenito* (u kasnije doba rimske republike) *Rimljanin iz čije je kuće (bilo patrioij-*

*ske ili plebejske) više članova obnašalo kurulske časti, koji se dakle pribrajaše časničkomu plemstvu, imajući jus imaginum (gl. imago), homo, mulier, adolescens, juvenis; nobili genere nati; * vetusto n. ab Lamo, plemeniti potomak drevnoga L.; mea amica est sumptuosa, nobilis, gradeći se gospodom, Ter.; supst. multis nobilibus principibusque populi Rom.; sese in servitute dicant nobilibus; juvenis nobilium; † nobiles nostri, naše plemstvo, boljari; legatos, obsides (za poslanike itd.) nobilissimos civitatis mittere, dare. 4) *plemenit, izvrstan, odličan, vrli*, fundi; phalerae; * pinus, silvae filia nobilis; † possessiones; † equus; canis; † ferae.*

nōbillitas, ātis, f. [nobilis] 1) *veliki glas, glasovitost, slava*, n. summarum virorum et auctoritas; nobilitate et magnitudine eorum, meo qui nomini officient, me consoler; † magnam nobilitatem habere; † nobilitatem dare ignobilibus locis. 2) *plemenština* [gl. nobilis 3)], i *apstr.* = *plemenitost, blagorodnost, kao što i konkre. plemstvo, plemići*, omnis n. interit; † *pl. o knezovima: plemenitost duše*, nobilitate ingenta, jedn. Tac. ann. 1, 29. 3) *izvrstnost, odličnost, plemenitost*, discipulorum; signa summa n.; * eloquio tantum nobilitatis inest.

† **nōbilliter**, adv. [nobilis] *slavno, časno*.

nōbilito, i. [nobilis] (rjetko) *razglasiti, ohraniti; famam; rem; česće pregn. u dobru sm., proslaviti, veličati*, alqm; cujus civitatis spectata virtus ac nobilitata (*slavljena*); (rjetko) u zlu sm. *ozloglasiti*, alqm flagitilis, Ter.; alqis praeter ceteros nobilitata crudelitas.

nōceus, tis, adj. s komp. i sup. [partic. od noceo] 1) *škodljiv, caules*; (Hor.) allium. 2) *kriv, zlotvoran* (u pojedinom slučaju i kao začetnik škode; sr. noxius, sons), homo nocentissimus; reus; victoria; supst. *zločinac, zlotvor*.

nōceo, 2. *škoditi, nauditi*, alcu; (Tac.) nocuisse id sibi apud senem principem, magis nociturum apud juvenem etc.; *apsl. ad nocendum; nocendi locum dare; nocetur alcu; (stara formula u Liv.) n. noxam, počiniti zločin; * uvrijediti koga, žalostiti, jđde zadati; (kasno) osobno, noceri, pretrpjeti štetu, ošteti se*, Just. 44, 4, 6.

nōcelvus, adj. [noceo] (rjetko) *škodljiv, naudān, štetan*, * periculum.

* **Noctifer**, m. [nox i fero] *Večernica (zvezda)*.

nōctilūca, ae, f. [nox-luceo] *noćno vidjelo, svijetla — mjesec*, Hor.

* **nōcti-vāgus**, *adj.* *tumara juđi nođu, nođna skitnica.*

nōcti-vigīlus, (*nōctur.*), *adj.* *nođobdija, jedn. Plaut, Curo. 1, 3, 40.*

nōctā *adv.* *nođu, obnod.*

nōctua, *ae, f.* [*nox*] *đak, Plaut. Verg.*

nōctābueus, *adj.* [*nox*] *obnod putujuđi, nođni hođao, jedn. Cio. Att. 12, 1, 2.*

nōctālnus, *sovliji, sovīn, jedn. Plaut. Curo. 1, 3, 85.*

nōctūrnus, *adj.* [*nox*] *nođni, vigiliae; horis n. insigne, nođni znak, signal; fur; iter; via; convivium; coetus; frigora, + frigus; + cubicula; * lupus nocturnus gressibus obambulat; * imagines; + nocturnae quietis imago; * n. in lumina, za nođnu rasvjetu; * Bacchus, obnod štovani; * Cithaeron, na kojem se nođu slavile Bakhanalije.*

* **nōdo**, *1. [nodus] u đvor svezati, vezati.*

nōdōsus, *adj.* [*nodus*] *đvorat, uzloviti, * stipēs; + validus nodosusque stipes; * chiragra, jer uzrokuje guke na prstima; u prllici o li-hvaru, koji umije zadržati se sa svih strana ograditi te tako sapeti duđnika, sapinjad, gulikoža, Hor.*

nōdus, *1. m. 1) đvor, uza o, nodos connectere, * manu diducere; * nodos rumpere, * solvere, razrijeđiti; * n. ađni, okovi; * Caecum in nodum complexus, zagrđiođi K.; * n. (zamka) leti; + o gordijskom đvoru, n. in semet ipsos implicati, latentes; + o odijelu, nodo colligere sinum vestis, saviti skute; meton. * pās; kovrčjāk, + erinem nodo substringere. 2) kolijence na zglobu životinjskoga tijela, zglođvak, alces crura habent sine nodis articulisque. 3) đvor na drvetu, kurga, baculus sine n.; * stipitis gravidi nodis; * talum solidum nodis; + crebri n.; posl. (Ter.) nodum in scirpo quaserere, trađiti poteđkōđe, gdje je nema. 4) tp. a) vez, svezā, okovi, amabilissimum n. amicitiae tollere; omnia duo ad cohaerendum tertium aliquid requirunt et quasi n. vinculumque desiderant; his singulis versibus quasi n. apparent continuationis, quos in ambitu conjungimus; * plures imponere n. zakletvama obvezati. b) zaplet, samrđaj, zapreka, poteđkōđa, expedire n. (līneris); nodum hujus erroris exsolvere; incidere in difficilem n.; maximus in re publica n., inopia rei frumentariae; (Just.) linguae n.; i zaplet u drami, Hor.; * n. pugnae, koji se hrabro opire, te ne da do pobjede.*

Nōla, *ae, f.* *Nola, grad u Kampaniji. Ođ. Nō-lānus*, *adj.* *nolski, nolanski; supel. -āni, ōrum, m. Nōljani.*

nōle, *nōlui, nolle (primaklioa nē-volo, starolat. i nevis, nevolī, nevolitis; u. klasiđ. lat. istislo*

je mlade non starije ne) ne htjeti, n. amplius quam etc.; quae nolebant; patres ordinem publicanorum in tali tempore offensum nolebant, Liv.; s inf., s acc. o inf.; (Ter.) nolo me in via cum hac veste videat; non n. = ne biti nesklon, sporazuman biti, s inf.; apsl. Napose a) često imper. noli s inf., kao silniji opis imperativa glagolu, koji stoji uz noli u infinitivu, noli putare, nemoj vjerovati, nemoj misliti; i noli, nolito velle; nolite a me commo-neri velle; nolite igitur id velle; nollem, ja ne bih htio, želio; quod nolim; (Ter.) quod nolis. b) n. alcuī, ne biti komu sklon, ne htjeti dobro, jedn. Cio. fam. 1, 1, 3.

Nōmas, *ādis, oomm. [vouās; pasuđi] Numīda-nin (đergađ, nomad), f., N. versuta numid-ska galatlioa, Prop.; pl. Verg.*

nōmen, *īnis, n. 1) ime, dare imponere, indere alcuī n., nāđjenuti i.; ex alqa re n. capere, trahere, invenire, reperire, ab alqua re acci-pere; est mihi n. Marco ili Marcus, * + Marci, ime mi je M.; n. ei dedit Marq ili Marcum, cui Egerio inditum nomen; cui parentes Asca-nium dixere n., L. Tarquinium edidere n.; * Aeneadasque meo n. de nomine fingo; * n. dixere priores Ortygiam; est via, lactea n. ha-bet; abl. nomine imenom, eunuchus nomine Pothinus; circa urbem, nomine Obbam; + sub nomine alcjs; (kasno) velut vulgus sine no-mine, bezimeni; n. calamitatis, rijeđ o.; i na-slov, imperatoris; erant autem (literae) sine nomine, bez naslova (adrese) i potpisa. Na-pose a) nomen (o više njih nomina) dare, edere, profiteri, prijaviti se (osb. za vojnu službu), upisati se u itd. ad nomina non respondere, kad su se dila imena; nomen accipere, upisati; tp., (Ter.) in his poēta n. suum proficitur, pribraja se ovim. b) n. alcjs deferre, tuđiti koga, n. recipere, primiti tuđbu (o pretoru), n. pr. de parricidio. c) u Rimljanā srednje od tri imena, što ih je svaki u slo-bodā rodni gradanin imao, plemensko (opp. oognomen i praenomen), kadšto se upotrebljavā netađno n. o jednom od ova oba; ođ. + alqm in n. asciscere, + in familiam nomenque adop-tare. 2) tp. a) imenovani predmet, za opis, vestrum n. = vos; n. alcjs timere; legatos quod n. (kajih lice) ad omnes nationes sanc-tum inviolatumque semper fuisset; n. populi Romani = populus R.; n. Romanum, sve, što se tako zove, mođ rimska, Rimljani; socii et n. Latīnum; đudnovato Liv. 22, 38, 1. dum socii ab nomine Latino venirent (na-mjesto đega treba možda ditiati: ab sociis ac nomine L.); * fortissima n., najhrabriji ju-nao; * nec fidum femina n.; meo, tuo, suo nomine, što se mene itd. tiđe, s moje strane itd.; ali i za se, sam ođ sebe, sa-*

mostalno, odisse etiam suo n. Caesarem praeesse suo n. exercitui; n. Catilinae, s. *Katilinine strane*; od toga treba razlikovati nomen alcjs, u ime, t. j. po nalogu dijem, itd., suo nomine atque arbitrio bellum gerere; suo n. bellum indicere, na svoju ruku. b) *glasovito ime, glas, slava, glasovitost i slid.*, populi Romani, exercitus; huic magnum n. fuit; hujus magnum nomen; magnum nomen habere, n. habere; * et nos aliquod nomenque decusque gessimus; * sine n.; * ea (tellus) nec Baccho genus aut pomis sua n. servat, između se na takvu tlu; (Liv.) bellum magni n.; (Curt.) rex tanti n.; (Tac.) si quid in nobis notitiae ac n. est. c) *ime, vid, prilika, opredno stvar i istini*, rex nomine magis quam re; n. duarum legionum. d) *ime, stupao, rubrika, natpis, povod, uzrok, izlika*, alio nomine aut alia de causa; a tuis obrectatoribus nomine; honestis nominibus; * quocumque nomine (u koju mu drago srhu) lectum massicum; napose abl. nomine illi pod imenom, pod izgovorom, kao, ili osb. uz glagole tužiti, osuditi, koriti i slid. hrvatski „e“ (o. g.), radi, classis nomine pecunia imperata est; supplementi n.; n. sceleris damnati sunt; luci nomine; suspectus est n. negligentiae; unius criminis n.; uno nomine (na poprijeko, na jedanput) accusati sunt omnes consulares; ab amicitia Q. Pompeji meo nomine (radi mene) se removerat Scipio; supplicatio dis immortalibus meo n. decreta est; decerno eorum trium n. quinquaginta dierum supplicationem; quo n.; eo n. e) *ime dužnika, also se s njegovom privolom upiše u knjigu vjerovnikovu, zadužnica, dug*, n. solvere, dissolvere, nomina expedire, exsolvere, platiti, namiriti; nomina exigere; * nomina sectari; locare n. (Phaedr.) pozajmiti novaca u koga; non quin aes alienum meis nominibus ex possessionibus solvere possem, cum et alienis n. liberalitas Orestillae suis filiaeque coptis persolveret; facere n. (nomina) upisati u knjigu, uknjižiti dug; certis n. (u izvjesnu osiguranu dugu) grandem pecuniam debuit; esse in nominibus; pecunia mihi est in n. (imam na dugu), numeratam non habeo; tollere nomina de tabula; transferre nomen, transcribere n. in alium; bonum n. siguran dužnik — koji sigurno plaća, lentum n., rdav platša.

nōmenclāstio, ōnis, f. [nomen-calo, καλέω] nazivanje imenom, jednom Q. Cio. petit. cons. 11, 41,

nōmenclātor, ōris, m. [nomen-calo, καλέω] kazivač, nazivač, rob, koji je morao svojemu gospodaru na šetnje kazivati imena prolaznika, osobito u vrijeme izborâ časnika rimskih.

Nōmentum, i, n. *Nomenat*, grad blizu Rima. Odt. -tānus, adj. nomenatski supst. -tāni, ōrum, m. *Nomenāni*; *Nomentanum*, n. dobro u okoliči nomenatskoj, *Nomentan*, s. *Mentana*. **nōminātim**, adv. [nomino] poimence, appellare, evocare alqm; ratio confecta erat n., po rubrikama.

nōmīnāstio, ōnis, f. [nomino] u class. jeziku samo imenovānje, predlaganje za službu, mea; nominationem petere, facere; † consulum n.; † die nominationis.

nōmīne, i. [nomen] 1) imenovati, ime nadjesti kome, po imenu zvati, imenom zvati, rem suo nomine; nominari propriis vocabulis, ex alqa re; omnia Graeca nominata sunt, ima grčka imena; hanc illi ἱστῶν appellabant jam a Platone ita nominatam, tako nazvanu; insulas, quae Cyclades nominantur, tako nazvane C.; nazvati, nadjesti pridjev, jedn. Eutr. 8, 8. 2) imenovati = spomenuti, spōminjati, poimence navesti, modo quos nominavi; quem honoris causa nomino; ex omnibus saeculis vix tria nominantur paria amicorum; qui olim nominabatur = samo po imenu znan (opp. nunc intellegitur), Quint. 10, 1, 104.; časno koga spomenuti dajući mu tim ime, historijsko znamenovanje, qualis (amicitia) eorum, qui pauci nominantur, fuit, u nekolicine historijskoga imena; in eo ipso, in quo praedicationem nobilitatemque despiciunt, praedicari de se ac nominari volunt; illa Attalica tota Sicilia nominata „koje su na glasu po svoj S.“; napose a) kao public. t. t., imenovati, naimenovati koga čim, interregem, alqm augurem. b) prijaviti koga kao ortaka kojega zločina, tužiti, alqm; † inter conjuratos nemo me n.; † inter socios Catilinae nominatus.

Nōmio, ōnis, m. *Nomijon*, po Cio. de or; 1, 59, 251. Paeanem aut Nomionem, misli se općenito, da je hymnus, na Apolona (drugi čitaju nomum t. j. róμov, napjev srodan diti-rambu).

nōmios (-us), i, m. [róμιος] 1) pasući, pridjev Apolonov, jer je pasao stada Admetova, Cio. n. d. 3, 23, 57. 2) sin Apolonov, što ga je imao s Cirenom (Cyrene), Just.

nōmīma (nūm.), ātis, n. [róμιμα] novac, (pojedini komad), Hor.

nōn, adv. [nastalo od stārolat. noenum = neoenum = unum] 1) ne (prosta negacija; sr. haud), n. est ita; n. solum, n. modo, n. tantum. Napose a) kadšto se stapa sa supstantivom u jedan pojam, esse n. corpus, netijelo, n. honesta, nemoralno, zlo. b) u pitanjima, kad se čudimo, da što nije ili da što ne biva, si te rogaro, n. mihi respondebis? c) n. possum n., (Plaut.) non possum quin, gl. possum. d) u

*direktnim oprekama, kad se protivno od onoga, što prednja rečenica afirmationog kaže, upravo naprosto poriče. Tim se prednja još bolje potkrepljuje, u nas se prevodi „a ne“ „ne — pak“. U latinskom se u tom slučaju ne upotrebljava ni et, ac non, ni neque, latrant oratores, non loquuntur; a gravibus illis et antiquis philosophis medicina petenda est, n. ab his voluptariis; ut Catonem, n. me loqui existimem; concludunt ratiunculas Stoici, cur non sit malum; quasi de verbo, n. de re laboretur. Naprotiv upotrebljava se a) et, ac non, i et, ac non potius, kad se prigovarajući obaziremo na čije mnijenje, što ga je ili izrekao ili što ga samo misli te stoga iz ovoga prigovora sva sila na negaciji leži „a ne“, cum item ab hostibus constanter ac non timide (a ne možda strašljivo, kao što bismo očekivali po njihovoj cunctatio et opinio timoris) pugnaretur; qui summum bonum sic instituit, ut nihil habeat cum virtute conjunctum —, hic si sibi ipse consentiat et non interdum naturae bonitate vincatur, neque amicitiam colere possit etc.; quasi vero esset Diogenes Cynicus mortuus et non divini hominis Africani mors honestaretur; quando me ista curasse aut cogitasse arbitramini et non semper irrisisse potius eorum hominum impudentiam, qui etc.; conclamant Aedui et Litavicum obsecrant, ut sibi consulat. „Quasi vero“, „inquit ille“, consiliū sit res, ac non necesse sit nobis Gergoviam contendere“; ita jocularis, quasi ego dicam eos miseros, qui nati non sint, et non eos, qui mortui sunt; quasi nunc id agatur, quis ex tanta multitudine occiderit, ac non hoc queratur etc.; quis denique ita aspexit (Catilinam) ut perditum civem ac non potius ut importunissimum hostem? *Osīm toga upotrebljava se et (ac, que) non, a ne neque* [sr. nec I], i kad nema opreke, da se negacija bolje naglasi, ejusmodi sunt tempestates consecutae, uti opus necessario intermitteretur et continuatione imbrum diutius sub pellibus milites contineri non possent; Caesar — proelio non lacessit et eo die tabernacula statui passus non est; ut se sub ipso vallo constipaverant recessumque primis ultimis non dabant; hujus generis breve et non difficile praeceptum est; magna in hoc certa vis et incredibilis animus et non unius viri vires atque opes judicantur; habebit igitur linguam deus et non loquetur (pa ipak ne će govoriti); quod Heraclio restitui jusserat ac non restituebatur. β) neque *nadalje ne spaja direktnih opreka, već kaže samo uopće, da što nije s čim ujedno spojeno, što bi po sebi moglo biti spojeno, aetas tantummodo quaestui neque luxuriae (ali ne ujedno i l.) modum fecerat; (Quint.) habet amatores nec imitatores, ali nema**

ujedno sljedbenika; (sr. Cic. p. Rosc. A. 38, 92, i Cic. Lael. 1, 4.) e) n. modo — sed ne — quidem gl. modo. f) kadšto ponajviše pjesm. i pokl.) uz imper. i konj., gdje očekujemo ne, kad se što jače zabranjuje, non scribas, da nisi pisao, ne piši; sr. Hor. sat. 2, 5, 91. ep. 1, 18, 72. isto tako kod finalnoga ut-a, ut plura non dicam = omittam, Cic. de imp. P. 15, 44. 2) u odgovoru, ne, aut etiam (dā) aut n. (ne) respondere.

† **Nōnacris**, idis i is, f. *Nonakrid*, grad u sjevernoj Arkadiji. Odl. * **Nōnacris** ili * -**erinus**, adj. *nonakridski* — *arkadski*; * *supst. Nonacria*, *Nonakridanka* = *Atalanta*.

nōnae, ārum, f. [nonus] upr. *deveti dan pred Idama, dakle peti dan u većini mjeseci, a sedmi dan u ožujku, svibnju, srpnju i listopadu* (Martius, Majus, Julius, October), N. Januariæ, Aprilis etc.

nōnāgēsimus, adj. num. ord. [nonaginta] *devedeseti*.

nōnāgēs, adv. num. [nonaginta] *devedeset puta*.

nōnāginta, adj. indecl. num. card. *devedeset*.

† **nōnānus**, adj. [nonus] *devetāk, devete legije, miles; nonanus, i, m. devetāk*.

nōn-dum, adv. *jošte ne, ne — još*.

nōngēntēsimus, adj. num. ord. [nongenti] (*kasno*) *devetstoti*.

nōngēnti, ae, a, adj. num. card. *devet stotina*.

nōn-ne, adv. 1) u nezavisnim pitanjima, gdje se isčekuje jestan odgovor, *zar ne, ne — li, n. meministi etc.? ne sjedaš li se itd.* 2) u zavijenim (indirektnim) pitanjima, *ne — li, da li ne*, quaere n. id numerus effecerit?

nōn-nemo, **nōn-nihil**, gl. nemo, nihil.

nōn-nullus (*bolje rāstavljeno non nullus*), adj. *gdjekoji, nekoji, jedan i drugi, nekoliko (njih) esse n. se Caesaris beneficio obstrictum; n. (ne neznanat) pars militum domum discedit; n. parte dijelomice; n. milites loci; često supst. nonnulli, nekolicina, nekoji, jedan i drugi; s ex u Sall. Cat. 28, 4. nonnullos ex Sullanis coloniis*.

nōn-nūquam (*i rāstavljeno non nunquam*), adv. *kaikada, kadšto*, his rebus adeo commotus est ut n. (*više puta*) vitae finem facere voluerit; n. bonos exitus habent boni; n. interdum, saepius nocte, si perumpere possent, conati; comitiorum et contionum significationes interdum verae sunt, n. (*ne tako često*) vitiaae atque corruptae; (Ter.) cibum n. una sumet, interdum propter dormiet.

nōnus, adj. num. ord. [novem] *deveti*.

† **nōnus dēcimus**, adj. num. ord. [novem-decem] *devetnaesti*.

Nōra, ōrum, n. [Nōra] *Nora*, 1) tvrđavica u *Kapadočiji*, *Nep.* 2) grad u *Indiji*, *Curt.*

Nōrja, ae, *Noreja*, grad *Norikā*, po svojoj prilici sadašnji *Neumarkt* u *Štajerskoj*, glasnovit s bitke, u kojoj su *Cimbri* porazili *Rimljane* g. 113. pr. Is.

Nōricum, i, n. *Norik*, pokrajina rimska, zemlja *Norikā* među *Dunavom* i *Alpama* (*Gornja* i *Dolnja Austrija*, *Koruška*, *Štajerska*, dijelovi *Bavarske* i *Salzburga*), *Tac. Odt. Nōricus*, adj. *norički*, ager; (*Hor.*) ensis (od osobito čvrsta željeza); supst. *Norica*, ae, f. *Norica*, žena iz *Norika*.

norma, ae, f. [νόμος] upr. *kutomjer*, odt. *tp. mjera*, *mjerilo*, *pravilo*, *propis*, (*sr. regula*), dirigere alqd ad n. rationis, juris; *C. Fabricium*, *M. Curium* etc. ad istorum n. fuisse sapientes; † *Demosthenes* n. oratoris ac regula.

Nōrtia, ae, *Nortija* f., *etrurska božica sudbine*.

nōs, gl. ego; kadšto od čednosti, *nj. sing.* ego ili me, budući da govornik tim predikat pripisuje ne samo sebi, već više njih te kao u njihovom ime govori [*sr. noster o*], eo die nos quoque multa verba facimus maximeque visi sumus senatum commovere; vides *Demosthenem* multa perficere, nos multa conari.

nōsēto, i. [*intenz.* od *nosco*] 1) *ispitivati*, *istraživati*, alqd, *Plaut.* 2) (*Liv.*) *ōpaziti*, *poznati*, alqm, alqm inter alqos. 3) *prepoznati*, alqm facie, *Liv.*, † voce; † alqm; * *noscitari* ab omnibus.

nōseo, nōvi, nōtum, 3. [*πρώω, γινώσκω*] 1) *poznati*, *poznati*. i *razgledati*, *ispitivati*, *istraživati*, u temp. perf. *poznati*, *znati*, *razumjeti* (*sr. scio*) cum „nosce te“ dicit, hoc dicit, animum tuum nosce; deum mente; cursus istos mutationum; nosce signum, *Plaut.*; n. provinciam, nosci (*poznati se s...*) exercitui, *Tac.*; * voce nosci, *poznati se po itd.*; non noverunt viam, *Ter.*; qui non leges, non instituta, non iura noritis (*namj. noviritis*); quam (virtutem) tu ne de facie quidem nosti (*namj. novisti*); eorum locorum vada, portus, insulas novisse; hanc unam gratiam potentiamque noverunt; si ego hos bene novi; nosti (*namj. novisti*) cetera, † reliqua nosti; (*Ter.*) nosti? znaš li? (*Hor.*) noris (*namj. noveris*) nos, valjda me poznaješ; * s quā est *indir.*; * s *inf.*; *partic. perf.* n. kao subjekt notum, iskustvo, opažanje, notumque, furens quid femina possit etc., *Verg. Aen.* 5. 6.; * solemque suum, sua sidera norunt (*namj. noverunt*) so. campi, poljane *Elizija* rasvijeljuju se svojim suncem itd. 2) *pregn.*, a) *prepoznati*, † *aderat*, qui nosceret so. eum; * *nec*

noscitur ulli, nilko ne će, da ga poznaje, * potesne ex his ut proprium quid n.; ad res suas noscendas recipiendasque, *Liv.* b) *priznati*, *dopuštati*, causam; illam partem excusationis. c) kao sudac *istraživati* i *presuditi*, quae olim a praetoribus noscebantur, *jedn. Tac. ann.* 12, 60.

nōster, pron. poss. *naš*, svoj (ako je subjekt nos), subjekt. i objekt., provincia n.; amor n., k nama; od nas (*poslan*) imperator n., *Cic. de imper.* P. 9, 26. 16, 46. 22, 61.; complures n. milites = complures milites qui n. erant, ne = complures nostrum militum; nostri circiter LXX ceciderunt. *hrv.* „do 70 naših“; nostrae naves duae = duae naves quae nostrae erant (*sr. suos*); *sufilsom* met *pjačāno* (*gl. met*). *Napose a*) da se označi prijateljstvo, odanost, *prirođenost*, salve n. (tako *nagovara rob gospodara*); n. est, naše je stranke, obitelji; nostri homines, naši, zemljaci; nostri, naši, naši, zemljaci; noster, naš; *Furnius* n., naš F., prijatelj F.; (*Ter.*) o noster! moj dragovidu! *šaljivo govornik*, = ego, *Plaut.*, *Hor. sat.* 2, 6, 47. b) *naklon nam*, *prijazan*, *ugodan*, *koristan*, *probitan*, *loca*, *Liv.*; * *Marte* nostro pugnamus. c) kadšto od čednosti *namj. meus* (*sr. nos*), totum negotium non est dignum viribus nostris, qui majora onera in re publica sustinere et possim et solem; nostra (*sc. Tullia*) tibi gratias agit.

nōstrā, ātis, adj. [*noster*] *našinač*, *našinka*, *zemljak*, *domaći*, *philosophi*, verba.

nōta, ae, f. [*nosco*] 1) *znak*, *znamenje*, *biljega*, signa et notae; cicatrices et notae virtutis; * impressit memorem dente labris notam; * notae et nomina gentis inurunt (*telidima*); * qua notam (*mādež*) duxit (*vitulus*); * n. cereale, * notis maculosus (*zmijanje pjege*); * notam labemque remittunt atramenta; * *Cressa* n. = creta, *kajom se simbolično obilježio sretan dan* (*sr. creta*); * ducere n., *prstom* (*po stolu*) *vući*; *tp. n.* ac vestigia scelerum. 2) *napose A*) *pisan znak*, *znaci* u *pismu*, notae literarum, slova, * foliis notae (*slova*) et nomina mandat. *Odt. a*) * *pismo*, *list*, *knjiga*, c) *tajno pismo*, *napose u pravnikā*, koji su ovakove notae upotrebljavali u *formulama*, što su ih davali svojim *šticenicima*, ali koje oni nijesu pravo razumijevali, *Cic. p. Mur.* 11, 25.; † *brzjavni* (*telegrafski*) *znaci*, notis velocissime excipere, c) *interpunkcijalni znaci*, *razgoci*, notae librariorum. B) *znaci*, što se u *knjigama prave* (*osb. na okrajcima*). C) *znak*, *napis* na *vinskom sudu*, *etiquetta*; *odt. vrsta*, hae n. sunt optima; vinum optima notae; (*Hor.*) interior (*bolja*) n. *Falerni*; *tp. alqm de meliore n. commendare*, s *bolje strane*, *Cur. u Cic. ep. D*) *žig*,

compunctus notis Thraciis, izbockan, tetoviran; u prilici: žig (na koliko se čovjek po njemu poznaje; sr. labes, macula), sramota, o turpem notam temporum illorum! quae nota domesticae vitae non inusta vitae tuae est? homo omnibus notis turpitudinis insignis; također (Aurel. Vict.) biljega, pismo (na novcu) nummaria; prenes; * nomen signatum praesente notā, koje ima znak sadašnjosti. E) bilješka cenzorova, usmena, ili popisu dodana, da ga ukori, također prijekor, nastao bilješkom cenzorovom, severitatis censoriae notā inuri; motis senatu ascribere notas; * notam habere in amore; postiden biti, padati; odt. i a) pogrda, rug, prijekor, adiectae mortui notae sunt; † notam quasi censoriam alicui inurere. b) * časni pridjev. c) dān znak, mig.

nōtābīlis, adj. s † komp. [noto] znatan, znamenit, exitus; † eo notabilior caedes fuit; osobit, velik, ozloglaščen, hic gravi saevitia n.; Eutr.

† **nōtābīlīter**, adv. s komp. [notabilis] 1) znamenito, 2) znatno, očevidno.

nōtārius, ii, m. [nota] brzopisac, Plin. ep.

nōtātio, ōnis, f. [noto] 1) bilježenje, označivanje, tabularum, glasovnicā raznobojnim voskom. 2) bilješka, opažanje, naturae; temporum; delector ista quasi notatione temporum; ex his (Katonovih govora), eligant ea, quae notatione et laude digna sint, Cic. Brut. 17, 65; napose prijekorna bilješka cenzorova, n. censoria. 3) oznaka prvobitnoga značenja riječi, etimologija. 4) ispitivanje, istraživanje kod izbora, iudicium.

nōtātus, adj. [partic. od noto] obilježen, omnium scelerum maculis notatissimus, Cic. dom. 9, 23.

* † **nōtēscō**, tui, — 3. [notus] na glas izadi (dobar ili zao).

nōthus, adj. [νόθος] 1) * † nezakonit, * o životinji, melez. 2) tp. * neprav, kriv, tuđ, lumen; Attis notha mulier.

nōtū, ōnis, f. [nosco] 1) poznavanje, quid tibi hanc notio est? što se pomaješ s njom? jednom Plaut. Truc. 2, 7, 62. 2) ispitivanje, istraživanje, obavješćivanje, pontificum, populi; ad censores, non ad senatum n. de eo pertinere; (Tac.) dilata notione; (Tac.) notioni quindecimvirum is liber subicitur; napose n. censoria i odalle = nota censoria. 3) znanje, poznanje, misao, pomisao o čem, rei, rerum; deorum; de aqua re; s gen. subj. animi; fugere intelligentiae nostrae vim et n. videtur, um naš ne može toga nikako pojmiti. 4) pojam, značenje, neque alia huius verba subjecta est n. nisi etc.; notiones

insitae, čisti pojmovi, pojmovi a priori, Cic. top. 7, 31.

nōtitia, ae, f. [notus] poznanstvo, 1) u pas. sm., poznanstvo, hi propter notitiam (radi poznatstva, jer su bili poznati) sunt intromissi, Nep.; * plus notitiae dedit, još se više poznasmo; * n. posteritatis habere, potomstvu biti poznat; pregn. † glas, (slavno) ime, (sr. nomen). 2) aktiv. znanje, poznavanje, poznanstvo, n. nova mulieris; n. feminae habere, ženu (puteno) poznati, Caes. b. G. 6, 21, 5; rei corporis sui; † perferre in notitiam aleja, na znanje dati komu, obavijestiti koga; (Ter.) nuper admodum est haec inter nos n.; dei n. (pomisao o itd.) habere; notitiam (pojam) aperire; notitiae rerum, opći pojmovi; sr. notio 3) 4).

nōtū, l. [nota] 1) označiti, obilježiti, tabelam cerā; * chartam; prenes, opisati, alqm decore; ita notata (zabilježeno) reliquisse; napose * pisati, bilježiti, verba; nomina; apst. † kraticama. 2) tp. a) označiti, nazvati, kazati, res nominibus; alqd verbis Latinis; multis nominibus est hoc vitium notandum levium hominum atque fallacium. Odalle šibati, nišani, smjerati kamo, bockati, * alqm; † senatum gestu. b) o piscu, opaziti, zabilježiti, navoditi, spominjati, res singulas; nulla lex neque pax neque bellum neque res illustris est populi Rom., quae non in eo (volumine) pro tempore sit notata. c) * upamtiti što, dicta mente, memori pectore. d) opaziti, opažati što, promatrati, cantus avium, genus, promatranjem odrediti. e) o cenzoru t. t. ukornom bilješkom obilježiti, odalle uopće koriti, obružiti, izgraditi, alqm; furti nomine; rem; verbis, ignominia alqm; ut tribunicia intercessio armis (oružanōm silom) notaretur; si forte tribunus pl. — notatus aut senatus consulto circumscriptus aut sublatus aut expulsus ait.

1. **nōtus**, adj. s komp. i sup. [partic. od nosco] 1) pas. znan, poznat, hoc mihi est n.; alqd n. habere, znati, poznati; alqd n. facere alicui; obznaniti; virtus; notissimi inter se, quia; * notum et properare loco et cessare, o kom da je poznato, da itd.; * fama super aethera, n. [sr. aether 1)]; * hinc usque ad sidera n.; notū kao supst., znanci, poznanci, suos n. hospitesque quaerebant; † nota, ōrum, n. poznate; očite stvari; n. et insignes latrones, mulier n. razglašena, ozloglašena; * notus animi paterni, poznat, s (o. g.) itd.; * prijetan, prijazan, notis compellat vocibus; običan, sedes; cubile. 2) † akt. koji znađe, poznajući koga, poznat s kim.

2. * **nōtus**, i, m. [νότος] *jug; oluja, vjetar*.
nōvāciūla, ae, f. [novus] *brijača britva*.
nōvāllis, is, f. -le, is, n. (ager, qui intermittitur a novando novalis dicitur, Varro) *ugar, Verg. Ov.; * novale, i općen. pòsijana, težena njiva*.
nōvātrix, icis, f. [novo] *obnoviteljica, rerum*.
nōve, adv. s komp. [novus] (prethl. i pokl.) *ново, neobično, sup. novissime, a) o vremenu: onomadne, neđavno, skorih dana. b) o redu: najposlije, napokon*.
nōvūllo, i. [novellus] *pòtrapiti, nov vino-građ nasaditi, jednom Suet. Dom. 7*.
nōvellus, adj. [novus] *nov, mlad, arbor; * vitis; * frena; n. Aquilejenses, tek nasejjeni*.
nōvem, adj. num. card. *devet*.
Nōvem̄ber, bris, adj. [novem] *deveti, mensis N., (mjesec) novembar, deveti u starorim. god. koja se začinjala u Martu; novembar-ski, Calendae N.*
nōvendīāllis, adj. [novem dies] *devetodnevān, 1) od devet dana, sacrum; sacrificium; feriae. 2) devetoga dana bivajući, * pulveres n., tek ukopan (u starih Rimljana ležao je mrtvac 7 dana kod kuće, osmoga se spalio, devetoga ukopao); † cena, devetoga dana po ukopu, dāca, karmine*.
nōvēnl, ae, a, adj. num. distr. [novem] *po devet*.
nōvensides, kasnije **nōvensiles**, dii, *novi bogovi, došljaci, koji su istom kasnije uvršteni u domaće bogove*.
nōverca, ae, [novus] f. *maćeha, maćuha; posl. (Plaut.) apud n. (badava, uzalud) queri*.
nōvercāllis, adj. [noverca] *maćehinski, neprijateljski*.
Nōvēslum, ii, n. *Novexij, grad uz Rajnu, sada Neusz, Tac.*
nōvīclūs (novit), adj. [novus] *nov, mlad, quæstus, Plaut.; osb. o robovima, došljaci u ropstvo, puellae, Ter.; supst. novicii, novaci*.
nōvies (-viēns), adv. num. [novem] *devet puta*.
Nōvīdūnum, i, n. *Noviodun, 1) grad Bituriga, s. Nouan. 2) grad Suesijonā, s. Soissons. 3) grad Edud uz rijeku Ligeris, sada Nevers*.
nōvītās, ātis, f. [novus] *novost, nōvina, neobičnost, đudo, pugnae; rei; † peregrina; apsl., nešto nenadano; novitates sc. amicitiarum, nova prijateljstva, Cic. Lael. 19, 68, gdje bi čovjek očekivao prema hrvat-skomu novae sc. amicitiae; * n. anni, nova, mlada godina; osb. novajlijstvo [gl. novus 1)], contemnunt n. meam*.
nōvo, i. [novus] *obnoviti, povratiti što u predašnje stanje, ardorem, Liv.; * transtra;*

* *membra, odmoriti; * vulnus, povrijediti, pròkinuti ranu; agro non semel arato, sed novato et iterato, preoravati; † exercitum incremento, novim četama pòpuniti; * agrum cultu; * nulla viros prole, rasplodivati, podmladiti. 2) stvoriti, iznaći, uvesti, verba, nove riječi stvarati, kovati; * tela; * tecta, nove palače osnivati. 3) promijeniti, preustrojiti što, novotariti u čem, pugnam equestrem, alqd in legibus; n. res (omnia, quid), ustav preustrojivati, mutiti, buniti (narod), razvrćati, rušiti ono, što postoji; apsl., novandi spes; * n. naturam, o Dedalu; * corpus, * formam, preobraziti; * Fortuna fidem mutata novavit, krenuli vjerom*.
Nōvōēm̄enses, ium, m. *Novokomljani, stanovnici Novi Comi, jednom Cic. fam. 13, 35, 1; sr. Comum*.

nōvūs, adj. sa sup. 1) *nov, n. et inauditus; exercitus; navis; frumentum, odmah iza žetve; * lac, mđloprešnji; * frons, zelena grančica; n. consules; n. senatus; miles, novak; * n. serpens, pomladena, koja se je tek svukla; novae res, nōvine, osb. novotarije u državi, građanski nemiri, prijevrat; (Nep.) multas res n. (nove dodatke) in edictum addidit; tabulae n. gl. tabula; n. tabernae ili apsl. novae, dio mjenjačkih daščara na foru (forum) rimskom, jer su nanovo sagrađene poslije požara; n. homo ili homo n., nōvajlija, t. j. prvi iz neplemenite obitelji, koji je obnašao kurulsku čast (gl. ignobilis); supst. novum, i. n. novo, novost, nōvine, num quidnam novi? ut multa in re militari partim nova attulerit, partim meliora fecerit; * kad se početak radnje kakve označuje, novas incide faces počni itd.; * n. sanguis, koja uvijek nanovo šiklja ili vrca; * cum sole novo, s ljetom samim; često: nečuvan, neobičan, čudnovat, flagitium, Ter.; consilium; genus dicendi; ars; * navis (brod Argo); novum est ut = nova ratione fit ut etc. 2) *mlad u kojoj stvari, neiskusn, nevjest, neuvježban, equus, neučen; (Tac.) novus delictis; * nares, neobitao mirisu. 3) novi, drugi (sr. alter, alius), Camillus, Liv. 4) samo sup. novissimus, skrajnji, posljednji, histrio; acies, zād, zapleće (arrieregarde); agmen, zadnja četa, četa zaštitnica, zapleće; novissimi; tempus; * cauda, skrajni dio čega itd.; * crura; † mare; tp. † skrajnji, najviši, najgori, casus, exempla; † supst. novissima expectabat*.*

nōx, ctis, f. [vix] 1) *noć, primā n., u početku noći, ili za prve noćne straže; mediā n. etc. gl. medius; nocte, također de n. ili noctu, adverbijalno, obnoć, noću, nocte ac die, tečajem jedne noći i dana; diem et noctem etc. gl. dies 1) c); multa, de multa n., concubiā n., u*

*kasnoj noći, u gluho doba noći, kasno noći; ad multam. n. do kasne noći; * impia aeternam timuerunt saecula n., vječne noći, pošto sunce ugasne; * pl. ure noći; personif., Verg. Hor. Tvd. 2) tp. a) smrtina noć, smrt, aeterna [različno od onoga pod 1)]. b) noć odijū, sljepoća, Ov. met. 7, 2. e) * tmina, mrak (od kiše, od oluje), atra; fumifera; uopće * mrak, noctem objicere peccatis [ser. nubes 2) a)]. d) * noćni pokoj, san; Ter. Cio.; noćna skitnja, noćna buka, Prop. 4, 8, 60. e) carstvo tmine, podzemni svijet. f) tmina duha, nerazboritost, animi, Ov. met. 6, 478. g) zamršaj, zaplet, žalosno, tužno stanje, haec rei publicae n.; rei publicae offusa n.*

noxā, ae, f. [noceo] 1) škoda, šteta, noxae esse; noxam nocere, nanijeti; † sine noxa; odatle prestupak, prekršaj, krivica (sr. culpa), esse in n., biti kriv; comprehendi in aliqua n.; noxae reus; noxam merere. 2) kazna prestupka (koja nadaje bol; sr. poena), eximere noxae; noxā pecuniāque exsolvi; dedi noxae; luere pecuniā noxam.

noxia, ae, f. (sc. res od noxius) krivica, prestupak, noxiam defendere, odbijati, Ter.; illa modo in ducibus culpa — alia omnis penes milites n. erat; neminem noxiae poenitebat; est algo alui noxiae, netko se okrivljuje nečim; pl. minimae n.

noxius, adj. [noceo] 1) štetan, škodljiv. 2) kriv čemu, krivac čega, kažnjiv, eodem crimine; † conjurationis n.; nobilitas; alqm noxium judicare; * corpora; * corda; * lumina; * crimina; supst. **noxii**, zlotvori, zločinci.

nubecula, ae, f. [dem. od nubes] obladač, frontis, jednog. Cio. in Pis. 9, 20.

nubēs, is, f. 1) oblak. 2) što se nalik na oblak u zrak diže, oblak, pulveris; * nubes; (Curt.) fumus ingens velut quadam nube absconderat caelum; i veliko mnoštvo, velika četa, oblak, locustarum, peditum equitumque, velut nubes levium telorum conjecta, Liv.; * volucrum; * facta nube; * immesasque trahi n. (pčela); i * n. belli, gusta bojna buka (Hom. νίφος πολέμου). Napose tp. a) * tmina, koprana, oblak, objicere nubem fraudibus. b) * tmaš obraz, deme supercilio nubem, razvedri čelo. c) žalosno stanje, rei publicae; nesreća, * vita vacet bio ti bez nube. d) * ništetne stvari, trice, nubes et inania captare.

* **nubifer**, fēra, fērum, adj. [nubes-fero] 1) oblakonosan. 2) obladač.

* **nubigēna**, ae, comm. [nubes gigno] oblakorođeni, kao pridjev Centauru i samo nubigenae.

nubilis, adj. [nubo] za udaju, dorasla za udaju, filia; virgo; * plenis nubilis annis; * nubilibus maturuit annis.

nubilus, adj. [nubes] 1) obladač, nadbladač, † dies; (kasno) caelum; * anni; supst. † **nubilum**, i, n. obladačina, oblaci, naobladačeno nebo, * pl. oblaci. 2) oblakdoša, * auster. 3) * taman, orn, Styx; via taxo, tp. a) sjetan, turoban, sumoran, * Ceres nubila vultu. b) zao, žalostan, nesretan, * tempora. c) * nepovoljan, nepogodan, neprijazan, Parca mihi fuit n., nascenti.

nūbo, nūpsi, nūptum, 3. [nubes] upr. zadržati, odatle o nerjesti — zadržati pred mužem, kad mu se na svadbi predaje, odatle o ženi, udati se, alui; n. in familiam clarissimam, in domum, udati se u ...; nuptam esse cum algo, udata biti za koga; ire nuptum; htjeti se udati, poći za muža, Plaut.; filiam alui nuptum dare (Ter. Nep.), alqm nuptum locare (Ter.), collocare in alias civitates (Caes.) udati, udomiti; nupta filia, mulier, udata; supst. nupta, nova n. (Com.) mlada; * n. pudica, * Jovis; * pl., nuptarum amoribus.

Nuceria, ae, f. Nucerijska, grad u Campaniji. Odatle Nucerinus adj. nucerijski; supst. -rini, ōrum, m. Nucerijani.

nūcifrangibulum, i, n. [nux i frango] k'o o ač, koji mučima orahe krca, drobi; šaljivo: zub, jednom Plaut. Bacch. 4, 2, 16.

nūcleus ili **nūcūleus**, i, m. (pretkl. i kasno) jezgra, k'o k'oška, najprije iz orahe i slična voća.

nūdius [stegnuto od nunc dies est, sada je dan] upotrebljava se s rednim brojevima adverbijalno, n. tertius, sada je treći dan = prekojučer; qui dies n. tertius decimus fuit, prije trinaest dana.

nūdo, 1. [nudus] 1) zagaliti, otkriti, svući, corpus; tribunos nudari jussit, (rjede Liv. 45, 89.) nudasse se dicitur; superiore corporis parte nudata, bez oklopa i kacige; * n. crura, * pedem, * umerum; * canos suos; * Satyros agrestes, gotovo gole na pozorište dovesti; uopće: lišiti koga pokrivala, raskriti, ventus vada (sc. aqua); n. telum vaginā, n. gladium, trgnuti iz korioā; tectum nudatum (sc. tegulis); agros, požeti, Liv.; messes, izmlatiti, Verg. 2) kao vojn. t. i. povukavši vojšku odakle: zapustiti, ne braniti, castra, litora, latera; † spatium; murum defensoribus, lišiti, collem hominibus; * terga fugā; * omnia; tp. a) plijeniti, svući, porobiti; omnia; * que praiceps alea n.; alqm praesidio, praesidiis; vis ingenii scientiā juris nudata; tribuniciam potestatem omnibus rebus; evolutum his integumentis dissimulationis tuae

nudatumque perspicio; * corniculam coloribus; *napose*: lišiti vlade, filium Maxentium, *Eutr.* 10, 3. b) pokazati, izdati, otkriti, očitovati, animos, *Liv.*; consilia, *Curt.*; aras rejectaque pectora ferro nudavit (*upr. i prenese*), *Verg. Aen.* 1, 355.; * ingenium; * alqm sum-njičiti koga, da teži na baštinu.

nūds, adj. 1) gol, nag, neodjeven, homo, *Plaut.*; nudo vestimenta detrahare, *u jedno posl. htjeti uzeti komu što, koji ništa nema, Plaut.*; corpus; pars corporis; (*Hor.*) nudis pedibus, *bos*; † nudam se ostendere; † nuda brachia ac lacertos; * nudus membra; * nuda pedem, * genu; *odalle a) lako odjeven ili ndoružan, u samoj tunici, bez štita, ndoružan, * sorores; * Gratia; * nudus ara; inermes nudique sub jugum missi; † exercitum nudum obicere beluis; dextra. b) gol, delav, nepokričen, neukopān, * ensis; * tempora (sljepodice); * vertex; * sillex; * aetheris axis, vedro nebo; colles; vallis; tumulus; cacumina; glacies; terra; * sedit humo nudā; † solum; † stipites, bez lišća; subsellia; terga; n. (nepokopān) jacebis in arena; * o kosi, raspušten, nudos umeros infusa capillos, nudos incompta capillos [drugi: „nekiden“ po 3) o]. 2) lišen čega, bez, praesidio, (*Hor.*) agris; s gen., loca n. gignentium, *Sall.*, * arboris; * operum n. certamen habetur; s acc., * lapis omnia n.; domum reddiderat nudam; (*Plaut. u Cic. ep.*) si nudus (tako bez vojske) huc se Antonius conferet; * uopće: potreban, oskudan, n. equites; (*Hor.*) n. inopsque; * nil cupientium nudus (svojevoljno odričući se posjeda) castra peto * senecta. 3) tp. a) bez, res publica n. a magistratibus; a propinquis; Messana ab his rebus n. est. b) samo, hoc nudum relinquitur, possit etc.; nuda ista si ponas; * ira Caesaris. c) gol, jednostavan, prost, nekiden, * veritas; commentarii Caesaris n. sunt et recti; † verba = besramne.*

nūgae, ārum, f. 1) trice, malenkosti, lūdōrije, nugas sc. egeris, to su trice, *Plaut. Odi.* * pjesničke trice, meditari nescio quid nugarum. 2) kontr. šaljivac, amicos habet meras nugas; ego nugas maximas omni mea comitate complexus sum; in comitatu nugarum nihil.

nūgator, ōris, m. [nugor] šaljivac, vjetrogonja, hvališa.

nūgatorius, adj. [nugator] benast, bljutav, tričav, malo vrijedan, accusatio; illud valde est ac n.

nūgax, ācis, adj. [nugor] šaljiv, tričav, neslan, jednom *Cael. u Cic. fam.* 8, 15, 1.

nūgipōlylōquides, ae, m. [sastavljeno za šalu od nugae, *polys i loquor*] koji mnogo bu-

dalaština govori, jednom *Plaut. Pers.* 4, 6, 21. (*Ritschl.*: nugipalamloquides).

nūgīvendus i, m. [nugae i vendo] tričar, kitničar (koji prodaje za gospode trice, nakite), jednom *Plaut. Aul.* 3, 5, 51.

nūgor, dep. t. [nugae] 1) šaliti se, šalu zbijati, igrati se; buncati, *Democritus* n.; *napose* (*Plaut.*) hvastati se, lagati. 2) o svakom lakšem zanimanju, gdje se manje gleda na duševnu zabavu: šaliti se, zabavljati se, non inscite; (*Hor.*) positis n. Graecia bellis coepit, n. cum illo et discincti ludere, nugaris rure paterno.

nūllus, [ne-ullus], adj. (i supst. u klas. pisaca osobito u abl. i gen. sing.), gen. nullius (nulli, *Ter. And.* 3, 5, 2.), dat. nulli (stariji oblik nullo, *Caes. b. G.* 6, 13, 1., b. c. 2, 7, 1., f. nullae, *Prop.* 1, 10, 35.) 1) nijedan, nijedna, nijedno, nulla, beluarum (*partitivno*), naprotiv hominibus opus est eruditus, qui adhuc in hoc quidem genere nostri nulli fuerunt (nostri kao rjelina); quaerit ex proximo vicino, num feriae quaedam piscatorum essent, quod eos nullos videret (ne eorum); nullo periculo, bez pogibli; nullo certo itinere; nullo ordine; n. non, svaki; non n., neki, gdjekoji, mnogi; n. dum, nijedan jošte; n. unus gl. unus; * nullius = nullius rei; † nullo = nulla re, (*Liv.*) = nullo loco (nijdje); (*Asin. Poll. u Cic. ep.*) nullius (= neutrius) partis esse, ničij biti, biti nepristran, neutralan. *Napose a)* nullum esse = nema ga više, de mortuis loquor, qui n. sunt; * nullus = mortuus; (*Ter. Lio.*) nullus ili nulla sum, propadok; nullus repente fui, *Liv. b)* (u razgovoru) kadšto namjesto non ali silnije = nipošto, nikako, ab armis nullus discedit; Philotimus n. venit nullus dubito; ad M. Aelium n. tu quidem domum so. ito; haec bona in tabulas publicas n. reddierunt; hereditas, quae n. debetur. c) za oznaku svojstava negativne vrste, za koje nema u latinskom posebnih supstantiva, perfidia plus quam Punica, nihil sancti (nečudorednost); nullus deorum metus (bezboštvo), n. iusjurandum (krivorotstvo), n. religio (bezdušnost); opes factionis; vestra patientia; ius n., bezakonje. 2) tp. neznan, neugledan, bez moći i ugleda, malo važan, (ništica), nullus imperator fuit; patre nullo; leges n. putare; vides rem publicam esse n., senatum esse n.; sine his studiis vita n. est.

nūm, adv. interr. 1) u prostu nezavisnu pitanju, gdje očekujemo nijedan odgovor, hrvatski većinom zar, jeda li, n. tibi videor in causa Ligarii esse occupatus; n. de ejus facto dicere? Kadšto mu se pripaja ne ili quid, čim se slabije izražava, da očekujemo nijedan odgovor

[*er. ne III. 1*]], numne si Coriolanus habuit amicos, ferre contra patriam arma illi cum Coriolano debuerunt? *zar bi bili dušni?* numquid duas habetis patrias? *Takoder sa skije-dećim*, quisnam, quidnam, num quidnam vides? *Ter.*; num quisnam praeterea; *Cic. p. Rosc. A. 37, 107.*, num quidnam novi? *de or. 2, 3, 13.*; numnam, *Ter. 2*) *u prostu zavisnu (indirektu) pitanju: zar zbilja, da li zbilja, jed a li*, quaero n. venerit.

Numa Pompilius, *Numa Pompilije*, drugi kralj rimski.

Numantia, ae, f. *Numancia*, grad u sjevero-istočnoj Španjolskoj. *Odatle -tinus*, adj. *numantijski*; *supst. -tini*, ōrum, m, *Numantinci*.

numarius, *numatus* gl. *nummarius*, *nummatus*.

numen, ĩnia, n. [od *nuo*] *mig, volja, zapovijed osb. kojega boga*, deus cujus numini omnia parent; mundum regi numine deorum; movisse numen deos; * meo sine n.; * non haec sine n. divom eveniunt; * numine vestro; * numino (*na mig bogova*) Italiam petere; * *pl. proročanstva, odgovori orakula*; i o *senatu i narodu rimskom*; * o *volji carskoj, Caesareum*. *Odatle a) djelujuća, upravljajuća moć, veličanstvo, milost božanstva, božanstvo (različno od deus-a božanstvo kao lice)*, dii praesentes suo numine atque auxilio urbis tecta defendunt; nullam vim esse censet numenve divinum; * *inimica Trojae* n. magna deum; * n. Junonis; n. sanctum; * puro numine; * benignum; † tanti numinis (*sumoa*) fulgor; * Stygiae paludis; * stupefactus numine *t. j. nad riječju Askanijevo, za koju je Eneja držao, da je nadahnućem božanskim izrečena*; * non tolerabile n., *moć mora*; * reducere n., *Paladij*; * *pl.*, Dianae; praesentia; pia. b) * † o *manima* (manes) *ljubljenih lica*. c) † o *neživom*, quanta potestas, quanta majestas, quantum denique numen (*božja ruka*) sit historiae; cupis (eloquentiae) n. et caelestis vis.

* **nummabilis**, adj. [numero] *brojan*; *napose brojan* = *malen*.

1. **numero**, i. [numerus] 1) *brojiti, računati*, alqm a se primum, *počevši od sebe*; *senatum (kad se sumnjalo, ima li dosta senatora za valjan zaključak)*; originem libertatis inde; ex reis, ex rebus, *po (c. l.) itd.*; † in alqo ossa numeratur, *mogu se prebrojiti*; * pecus; * alqd per digitos, *na prste*; * amicos = *imati*. 2) *nabrojiti*, alcuī pecuniam, magnam sibi pecuniam; stipendium militibus, *plaćati*. *Odatle numerata pecunia, dos, gotov, u gotovu*; *supst. numeratum, gotovi novoi*, numerato solvere, *gotovim novcima*; *tp. a) izbrojiti, navesti*, quibus bonis male evenierit; * amores; * auc-

tores suos. b) *brojiti što u što, ubrajati u . . . , računati u ili među . . . , držati za . . .*, alqd in bonis, in beneficii loco, nullo loco; in gloria; Platonem ex (u) illa veterē Academia; alqm in primis, in vulgo patronorum, inter honestos homines, inter viros optimos, † se quoque inter bonos. c) *brojiti* = *držati, smatrati koga čim ili zašto, priznavati koga čim*, alqm accusatorem suum, non competitorem; qualem me numerari volo; quae isti bona n., viros bonos eos, qui habentur, numeremus; ipse honestissimus inter suos numerabatur; (*Tac.*) se non quidem ante Ciceronem, sed post Gabinianum.

2. **numero**, adv. gl. *numerus 1) d) i 2)*.

numerosus, adv. s *komp. i sup. po taktu, skladno, ritmički, odmjereno*.

numerosus, adj. s *komp. i sup.* [numerus] 1) † *mnogobrojan, mnogi, opširan*, manus; subsellia; agmen reorum; amici; domus (*obitelj*); gymnasium numerosius (*sa više odjelā*) laxiusque quam fuerat; numerosissima (*najnapučenija*) civitas. 2) *po taktu, ritmu odmjereno, skladno*, n. est id in omnibus sonis atque vocibus, quod etc., oratio; * brachia ducere; * ponere gressus; * Horatius; † numerosior Asinius (orator).

numerus, i, m. 1) *broj*, n. minimus; falsum ab his equitum numerum deferri; procedere in numerum, *brojiti se (među . . .)*; inire (*proradunati*) numerum (interfectorum. † copiarum); numerum subtiliter exsequi; * † numero comprehendere alqd, *brojiti*; suum numerum habere, *potpun broj*; ad n., *do potpunoga broja*; *često tres, tria, duodecim, ad duodecim etc.*, totidem, † tot, † pauci numero, *brojem malo njih, u ojelom, svega*; quorum erat quinque milium numerus; cum hostium numeros capitum CCCCXXX milium fuisset; *neobičnom strukturom*, od duorum milium numero ex Pompejanis, *Caes. b. G. 3, 53, 1.*; numero, *kvantitativno*; sr. genus 3). *Odatle a) stanovit broj, količina, mnoštvo, vrsta, red, kategorija*, in hostium numero ducere, habere, numero sapientum habere; deorum numero eos solos ducunt; ex suo numero (*između sebe*) legatos mittere; sidera in numero deorum reponere; quo (= quorum) in numero; qui est ex eo (= eorum) numero, qui habiti sunt etc.; hunc ad tuum (= tuorum) numerum adscribito; adscribere talem in numerum; * neque quam multae species nec nomina quae sint, est numerus, *može se brojiti*; † *četa, odjel vojnika osb. u pl. b) mjerena ili brojena zalihā, mnoštvo, gomila, hrpa, količina*, hominum, frumenti, argentī, vini. c) * *broj kao broj, oprečno pravoj cijeni*, nos n. (*ništice*) sumus; *tp. pl. numeri*, *) † *popis*.

vojnika, nomen in numeros referre. β) *matematika, astrologija*. γ) *bitna i nuždna čest cjeline, dio*, perfectus et expletus omnibus suis n. et partibus; † omnibus n. absolutus; † meditationes omnibus oratoris n. absolutae; † omnibus n. praestantius; hoc omnes numeros virtutis continet; habet in se omnes n. veritatis; officium omnes n. habet, *potpuna je*; † per omnes eloquentiae n. isse; * animalia trunca suis n.; * ut careant n. tempora prima suis = *da su nepotpuna*. δ) *takt u glazbi ili u pjesu*; * *napjev, melodija, ton*; *ili u govoru, ritam, blagoglasje, skladnost, harmonija*, quidquid est, quod sub aurium mensuram aliquam cadit, etiamsi abest a versu, n. vocatur, qui Graece *ῥυθμός* dicitur; etiam in verbis solutis (*u prozi*) inest n.; numeri, *mjerilo pojedinih riječi*, eum tamquam e vinculis numerorum eximamus; numerorum aures sunt iudices; (*svjedočanstvo*), *Čio. or. 50, 168.*; extra numerum, *izvan takta*, * *bez takta, odatle i † pravilno kretanje u rvanju i mačovanju, hod*; * in numerum, * *numero* (sr. 2. numero), *pravilno*; *odatle numero*, adv. (Plaut.) *u (pravo) vrijeme, upravo, baš, prerano*, advenire ad prandium. ε) *stopa u stihu, stih*, * n. impares, *elegijski*. 2) *red, mjesto, svojstvo, cijena, čast*, in alio n. et honore esse; nullo in oratorum n., *bez cijene kao govornik*; alqm n. alio putare; hunc in numerum non repono, *na ovoga se ne obazirem*; *odatle in numero*, *numero, kao, mjesto, legatorum, parentis, militis* (sr. locus, modus, pro).

Numida, ae, m. *Numidanin*, i (Sall.) o Jugurthi, *kralju numidskom*; pl., *Numidae*; adj. **Numida**, *numidijski*, *jaculatores*; * *leo*; * *dens, bjelokost*. Odt. † **Numidia**, ae, f. *Numidija*, s. *Algerija*. Odt. **Numidiens**, adj. *numidijski*; *kao pridjev Q. Caecilius Metellus N., jer je soladao Jugurthu, kralja numidskoga*.

numisma gl. *nomisma*.

Numitor, ōris, m. *Numitor*, *kralj albanski* (Alba Longa).

nummārius, adj. [nummus] *novčan*, res n., *novčanstvo*; difficultas n. *ili rei nummariae*; theca n., *tp. novoem potkupljen, pđdmičen ili potkupljiv, kupovan*, *interpret pacis et concordiae, iudex; iudicium*.

nummātus, adj. [nummus] *novčan*, *novoi* *oskrbljen, bogat*, *adolescens non minus bene n. quam capillatus*; (Hor.) *bene n.*

Nummidius gl. *Ummidius*.

nummosexpālōnides, ae, m. [nummus i expalpo] *namiaspra*, *šaljivo ime za onoga, koji laskanjem izmamљуje novce, jednom Plaut. Pers. 4, 22.*

† **nummāliarius**, ii, m. [nummus] *novčarski mešetar, mjenjač*.

nummūlus, i, m. [dem. od nummus] *maleni novci, para, novčić*, *nummulum alqd accipere*; *nummulis acceptis za (c. acc.) itd.*

nummus (i numus), i, m. 1) *zakoniti novac*, pl. *novci*, *plumbei*, *nevaljan*, Plaut.; *adulterini*; *habere in nummis, u gotovu*; *esse, versari in suis n. = svoje novce imati, bez duga biti*; in suis n. multis esse et semper fuisse (sr. aes); † *nummo, za novce*; * *nummi, glavica*; *jactabatur temporibus illis n. sic, gl. jacto*. 2) = *sestertius*; gl. *sestertius*. Odt. *upotrebljava se kao u nas „para, novčić“ = malenkost*, n. *sestertio* *alcui addicere alqd*; *ad nummum convenit gl. convenio*; *kao grčki novac (Plaut.) = drachma*.

nummam, **numme**, gl. *num 1)*,

numquam *ili nunquam* [ne-unquam], adv. *nikada*, n. *non, uvijek, svaki put*; *non n., kadšto*; *takoder n. (Plaut. Liv.) podnipošto, nigda, ni do vijeka*.

num-quid, **numārius**, **numātus**, **numūlus**, **numus** gl. *num*, *numarius* etc.

nunc, [vov] adv. 1) *sada*, *u sadašnje vrijeme*, qui n. sunt homines (*u Plaut. skraćeno n. homines*), *sadašnji ljudi, svijet*; n. ipsum, *sada upravo, baš sada*; *ut n. est, u sadašnjim prilikama, za sada*. *Kadšto o prošlosti, na koliko se prenosi u sadašnjost*, n. reus erat; n. in causa refrixit; n. demum se voti esse damnatum; (Ter.) n. nuper, *onomadne, skorih dana*; (Ter.) *nuncine, nuncin' = nuncene*; *nunc — nunc, sada — sada (u pjesn. i Liv.)*; *nunc — nunc — nunc, Just.*; n. — modo, n. — postremo, Liv.; * n. — jam; * n. — interdum — nunc; * modo — nunc; * modo — nunc; * modo — interdum — nunc — n.; * n. — n. — modo — modo; *ispustivši prednje n., sinistros, n. dextros etc., Verg. Aen. 5, 830*. 2) *prenes*. a) * *prelazeći na drugo: i, te, dakle*. b) o sadašnjim prilikama, *oprečno događaju, koji je prije označen = u ovim prilikama, sada pak, ovako pak, pđjadano riječju autem, vero, n. autem, nunc vero, quae quidem multo plura evenirent, si ad quietam integri iremus. Nunc onusti cibo etc.; philosophi debuerunt intellegere etc. Nunc autem mihi videntur ne suspicari quidem etc.; si quisque judicare posset etc. Nunc vero etc.*

nunciam = *nunc jam*, *piše se sada često u tekstovima starijih pjesnika kao jedna riječ*; gl. *nunc i jam*.

nuncūbi, adv. [= num alicubi] (*prethl.*) *jeda li igdje?*

nuncupātio, ōnis, f. [nuncupo] *izgovaranje osobito sveđanih formula, molitava*,

zavjeta; *sollenis* n. votorum; † n. votorum; *takoder* † *imenovanje baštinka*.

nūncūpo, 1. [nomine-capio] 1) *imenovati, nazvati, ime nādjenuti*, res utiles deorum vocabulis; quo eos nomine consuetudo; alqd lingua, *izvrjekom*; * alqm indigetem. 2) *svečano proglasiti, obraniti, navijestiti*, qua latus ea spolia posteros nuncupavit; verba legitima deditum urbes; verbis ipsis, ut tradita nuncupataque sunt referre. *Napose* a) † alqm heredem, inter heredes, *pōstaviti, proglasiti baštinkom (usmeno)*; (*kasno*) alqm reginam alqm caesarem. b) † testamentum, *pred švedocima i glasno oporuku praviti*. c) n. vota, *svečano zavjelovati*, pro imperio suo communicare re publica.

nūndīnae gl. nundinus 1).

nūndīnātio, ōnis, f. [nundinor] *tržarenje, pazarenje, samo tp., juris fortunarumque*.

nūndīnor, dep. [1. nundinae] 1) *intranz. tržariti, divutariti, u šalt: kupiti se, (kao na pazar)*, ubi ad focum angues nundinari solent, *Cic. de div. 2, 31, 66. II. tranz. išdivutariti*, jus ab alqo; senatorium nomen.

nūndīnus, [nonus-dies] adj. *devetodnevni*. 1) **nūndīnae**, ārum, f. (so. feriae) *nundine, svaki deveti dan, t. j. nedjeljni sajam, (kojega su seljaci u grad dolazili, ispravili i prodavali te se s javnim poslovima upoznavali)*; *odt. pazar, sajam uopće; tp. trgovina, prodaja, totius rei publicae; vectigalium flagitiosissima n. 2) trīnām nūndīnām*, (= trinarum nundinarum tempus illi spatium, *ōsāmljen gen. pl.*) *vrijeme od 17 dana, triju nedjeljnih sajnova (i to tako, da se jednim sajamskim danom počelo brojiti, a drugim prestalo, u polovini ovih dviju nulasio se opet jedan sajamski dan, koji se dva puta brojio, n. p. A abodeffg B abodeffg C, comitia in trinum n. indicta sunt*.

nūntia gl. nuntius II) 2).

nūntiātio, ōnis, f. [nuntio] t. t. u vjerskom jeziku: *proglasivanje, obznana opažanja augurovih; sr. spectio*.

nūntio, 1. [nuntius] *obznaniti, proglasiti, oglasiti, dati na znanje*, alqui alqd; rem difficilem aut facilem, *kao tešku itd.*; salutem alqui gl. *salus* b); s acc. c. inf.; s ut. i sa samim konj. (bez ut); sa ne; u pas., prodigia nuntiata sunt; re nuntiata ad suos; rebus Romanam nuntiatis; (*Just.*) quam rem domi nuntiatam, Corintho et Athenis et Lacedaemone nuntiata est victoria (*Just. 34, 2, 1.*); ea res per fugitivos hostibus nuntiatur; (*Tac.*) cum id Smyrnam in contionem nuntiatum foret; consul Numidis nuntiari jubet, *zapovjedi, da se javi*; prius — quam de ejus adventu Ar-

vernīs nuntiari posset; quo mortuo nuntiato; s nom. ili acc. c. inf., adesse ejus equites falso nuntiabantur; nuntiatum piratarum naves esse in portu; qua re nuntiata; (*Liv.*) nuntiato, *budući javljeno, na tu vijest, (Tac.) s acc. c. inf.; impers.* Romam erat nuntiatum, fugisse Antonium; *partic. perf. pas. u n. supst.*, mentes turbavit rursus nuntiatum, *Liv.*

nūntius, 1) adj. nuntius, a, um, *obznanjujući, oglasujuć, javljajuć, doglašujuć*, rumor; * litera, * fibra. II) *supst.* 1) **nūntius**, ii, m., a) *glasnik, vjesnik, javljač*, literas et nuntios mittere ad alqm, *listove i glasnoše*; nuntios mittere ad alqm, *sa ut, ne; s acc. c. inf., s quæst. indir.; † s prostim konj. (bez ut).* b) *glas, vijest, poruka falsus; (Verg.) verus; nuntium afferre (de alqare), perferre, (Liv.) ferre; (Ter.) apportare; nuntium accipere, malum n. audire; certi n. de exercitu veniunt; expugnati oppidi, da je grad itd.*; aures vel animus aurium nuntio etc.. *Napose* nuntium uxori remittere, *otkazati ženidbu, raspitati se*; mulier nuntium remisit; (*Com.*) n. remittere affini, *dokinuti brak dij sa svojom kćeri; tp. n. remittere (odredi se, odbiti se) virtuti*. 2) **nūntia**, ae, f. *vjesnica, glasnica, historia n. veritatis; * n. Jovis (o orlu)*. 3) **nūntium**, ii, n. a) *glasnik, vjesnik, javljač itd.*, * verba n. animi; † prodigia imminentium malorum n. b) *glas, vijest, Cat.*

nūper, adv. sa sup. *nuperrime, [mj. noviper od novus]* 1) *onomadne, prvo, skorih dana*. 2) *nekoć, prije duže vremena (er. modo)*. quae n., id est paucis ante saeculis, reperta sunt; (*Hor.*) vixi puellis n. idoneus.

nūpērus, adj. [nuper] *onomadnji, nov, Plaut. Ter.*

nūpta gl. nubo.

nūptiae, ārum, f. [nubo] *svadba*, Cornificia multarum n., *često udata*; nuptias facere, adornare, exornare, apparare, officere, conjungere, *Com.*; n. conciliare, *Nep.*; † nuptiis coire, *udati se*; cenare apud alqm in ejus nuptiis, *biti na svadbi ovoj*; * nuptiarum expers, *neženjen, neudata*; * inquinare n., *brak i o nezakonskoj ljubavi*, n. facere cum alqo, *Plaut.*; rex ipse per hiemem in luxuriam lapsus novis quotidie nuptiis deditus erat, *Just.*

nūptiālis, adj. [nuptiae] *svadben*, cena; donum; pactio; tabulae, *ženidbeni ugovor*; sacrum; * fax.

nūptus, us, m. (*kasno*) *udaja*, filiam nuptui collocare.

Nursia, ae, *Nurzija, grad u Sabinskoj, s. Norcia*; *odt. supst. Nursini, ōrum, m. Nurzijani*.

nūrus, us, f. [νύξ] 1) *snaha, nevjesta, mlāda*.

2) *uopće: mlada žena*.

nūsqvam, adv. [ne-usquam] *nigdje, gentium*, (Ter.) *u svijetu*; n. alibi; n. abire; *nūkamo*, n. nisi a Lacedaemone, *odnikuda*; † n. inde; tp. a) *ni u čem, nijednom zgodom*, n. (u ništa) *sumptus melius poni potest*. b) *za ništa*, n. alio, *za ništa drugo*, Liv.

nūto, 1. [nuo] 1) *nāginjati se, bibati se, galeae*; * rami *pondere, savijati se*; * quercus *sublimi vertice*; * ornus *tremefacta comam concusso vertice* n.; *prenes*. † acies *nutans*. 2) *napose prikloniti glavu, kimati glavom, namigivati*, (Plaut.) *ne loquatur*; * nutans, *distorquens oculos, ut etc.*; † crebro *capitis motu*; (Ov.) *o dremljivu*. 3) tp. a) *u sudu biti nepostojan, in natura deorum*; * animus. b) † *na vjeri = nepouzdan biti*, Galiae. c) † *u pogibli biti, kolebati se*, tanto *discrimine urbs*; *također nutans adhuc princeps, koji ne sjedi čvrsto na prijestolu*; (Eutr.) *cum Romanum imperium non dubia jam calamitate nutaret*.

nūtricius, us, m. [nutrico] *dojenje, Plaut.*

nūtricius, ii, m. [nutrix] *odgojitelj*, Pothinus n. pueri; † n. suus.

nūtricior, dep. 1. [nutrix] *odgojiti, othranjivati*, pueros (Plaut.) *mundus omnia nutricatur, jedn.* Cic. n. d. 2, 34, 88.

nūtriciola, ae, f. [dem. od nutrix] 1) * † *dojilja, dojkinja*. 2) *othraniteljica, odgojiteljica*.

nūtrimen, inis, n. [nutrio] *žitak, hrana, jedn.* Ov. met. 15, 354.

nūtrimenta, ōrum, n. [nutrio] 1) (*pjes. i kasno*) *žitak, hrana*, * arida n. (*lišće*); † *odgoj, uzgoj*. 2) (*rijetko klas.*) *u prilozi, hrana i njega, prvi razvoj*, *educata hujus nutrimentis eloquentia*, Cic. or. 13, 42.

nūtrio, 4. (nutribat, nutribant mj. nutriebat etc., Verg.) 1) *dojiti, odgojiti, odgajati, othraniti, hraniti*, * lupa *pueros*; * aper *nutritus glande*; * terra *herbas*; * ignes *foliis*; * silvam, *gajiti*; * arva, *njiviti*; * Romae *mihi nutriri contigit*; † *nutritus in armis*. 2) *uopće: gojiti, njegovati, paziti, hraniti*, corpora *foliis*; *damnum naturae, njegovom uklo-niti*, Liv.; *sorte quadam nutriendae Graeciae (da blago postupa) datus*; * pectora *vatum*; (*kasno*) *bonas artes, praecipue studia literarum*; *etari oblik medijalni nutrior namjesto nutritio*,

hoc pinguem et placitam Paci n. olivam, jedn. Verg. georg. 2, 425.

nūtrix, icis, f. [nutrio] *dojilja, othraniteljica, hraniteljica*, cum *lacte nutricis errorem sugere*; Sicilia n. *populi Rom.*; * Aeneia; * lupa; * tellus n. *leonum*; *gdje lavovi žive*; tp. *hraniteljica, promicateljica*, est illa quasi n. *ejus oratoris*; * nox n. *curarum*.

nūtas, us, m. [nuo] 1) *nagibanje prema dolje ili prema središtu*, terra vi sua *nutuque tenetur (gravitacijom)*; terra *undique ipsa in sese nutibus suis conglobata*; terena et *humida suoapte nutu et suo pondere* — in *terram et in mare feruntur*. 2) *kimanje glavom*, odl. *mig, zapovijed, odlučna volja, zahtijevanje*, ad *nutum praesto esse*; omnia *nutu deorum administrantur*; auctoritate *nutuque legum*; non *accurata quadam orationis copia*, sed *nutu atque verbo (s malo riječi)*; *finire nutu disceptationem*; * Junonis; * ad *nutus aptus heriles*; *također privola*, annuite *nutum numenque vestrum invictum Campanis, jedn.* Liv. 7, 30, 20.

nūx, ūcis, f. 1) *orah*; *uopće plod s tvrdom ljupinom*, * n. *castaneae, kesten*; *posl.*, n. *cassa, pušljiv orah, malenkost, trice*; (Hor.) *nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri, da se označi tvrdnja očividno nezgrapna*. 2) *orah, orahovo drvo*, Liv. Verg.; *badem*. * **Nyctēlius**, adj. [Nyctēlios, Noćnik] *pridjev Bakhov*.

* **Nyctēus**, ōi, m. [Nyctēus] *Niktej, sin Hirejev* (Hyrieus) *otac Antijopin*. *Odatle* * **Nyctēis**, idis, f. *kći Niktejeva, Niktejevice* = *Antijopa*.

nūmpħa, ae, f. [νύμφη] 1) * *mlada žena, žena ili djevojka* (no *osb. kao ljubovca čija*), *vila*. 2) *nimfa, žensko božanstvo izvorā, mora, stabala, gorā itd.* Ov.

Nymphaeum, i, n. [Νυμφαίον] *Nimfej, rt i luka Ilirije*.

Nysa, ae, f. [Nύσα] 1) *Niza, grad u Kariji*. 2) *gora ili grad u Indiji, gdje su nimfe pò priči odgojile Bakha*. Odl. 1) **Nysaeus**, adj. * = *Bakhov, supst. -aei, ōrum, m. Nizani, stanovnici grada Nize u Kariji*. 2) * **Nysēis**, idis, f. *niski* (*što se gore Nize tiče*). 3) * **Nysēus**, -stus, adj. *niski, pridjev Bakhov*. 4) * **Nysaias**, ādis, f. adj. *niski*.

O

O. M. (pridjev Jupiterov) = Optimus Maximus.
ō, interj. [ō ili ō], usklik radosti ili žalosti, čuda, o! o Romule! o me perditum; mene nesretnika; o hominem nequam! nevaljala ti čovjeka! i s nom. o fortunata mors, quae etc.: * s gen., o mihi nuntii beati; * o si v. si o).

Ōrion, ōnis, m. [Ōrion] = Orion, jedn. Cat. 66, 94.

Oaxes, is, m. [Ōaks] Oaks, rijeka na Kreti, Verg.

ōb, praep. s acc. 1) pokazujući prostor znači a) prema, obvertere ora ob os alcys (Enn. pri Cic.); ignis qui est ob os offusus. b) pred (c. i.) lanam habere ob oculum (Plaut.); ob oculos versari. 2) tp. pokazuje a) svrhu, uzrok: radi, za, da, ob illam injuriam; ob eam causam, ob eas causas, ob eam rem, ob ea, ob quae, ob id, ob id ipsum, * † ob hoc, † ob haec, * ob hanc rem, quam ob rem, radi toga, radi čega; ob aliquod emolumentum suum; ad Trojam eum misi ob defendendam Graeciam, Enn. pri Cic. Tusc. 3, 13, 28.; ob rem judicandam pecuniam accipere, Cic. Verr. 2, 32, 78.; eadem precor ab iisdem diis immortalibus ob ejusdem hominis consulatum una cum salute obtinendum, p. Mur. 1, 1.; Jugurtham ob suos tutandos in manus venturum, Sall. Jug. 89, 2.; † ob metum, od straha; ob merita sua carus est; vulnus ob rem publicam acceptum; * unius ob iram prodimur; † regi ignoti ob aetatem; * certare ob hircum. b) (prelđ.) odmjenu: za (c. acc.), talentum ob unam fabulam datum; ager oppositus est pignori ob decem minas. c) ob rem, zaradi stvari, s uspjehom (opp. frustra); Ter. Sall.

ōb-acerātus, adj. zadržan; supst. obacerati, dužnici.

ōb-ambūlo, 1. u susret ići, pred ili pored čega ići, šetati, muris; ante vallum; * Aetnam; qui prima luce obambulaverant (t. j. pred vratima); (Ov.) cum solus ob. (pred vratima drage); mixtusque juvenis mugit et in teneris formosus obambulat herbis.

ōb-armo, 1. oružati protiv neprijatelja, dextris securi, jedn. Hor. carm. 4, 4, 21.

ōb-āro, 1. preoravati, jedn. Liv. 23, 19, 14.

ōb-āō, dīdi, dītum, 3. što preda što djeti, postaviti, pessulum ostio; foribus, zasunuti v. Ter.; * † fores, zatvoriti; * malo latus apertum, izložiti; * rigidam vocibus forem.

ōb-dormio, 4. zaspati, usnuti.

ōb-dormisco, mīvi, mītum, 3. zaspati, usnuti; (Plaut.) crapulam, prospavati.

ōb-dūco, 4. 1) povesti na ili protiv, exercitum ad oppidum (Plaut.); Curium, za protukandidata postaviti; posterum diem, dodati, Cic. Att. 16, 6. 1. 2) nešto preda što povući, prevući, fossam ab utroque latere collis; * seram; † vestem, preko usta prevući; † vallum viis; u prilici, callum dolori, otvrdnuti na bol. Odt. a) nešto preko čega prevući, alqd alicui rei; tenebras rebus, zamračiti; (Quint.) ille omnibus ejusdem operis auctoribus abstulit nomen et fulgore quodam suae claritatis tenebras obduxit; † nubes caelo obducitur; † nox caelo obducta; s abl., vestis toto amazonum corpore obducitur; jedn. Curt. 6, 5, 27.; aps., perpetua lorica obducta, Curt. 9, 22, 30. b) navući, zadržati, pokriti, trunci obducuntur libro aut cortice; (vocis genus) grave quoddam et uno pressu ac sono obductum = monoton; obducta nocte, u oblačnoj, tamnoj noći; * frons obducta, čelo namrgodeno, namršteno, cicatrix obducta, zarasla rana, (zamladila brazgotina); * obductus dolor, pritajena, sakrivena. c) (rijetko) u se povući, ispiti, venenum ut sitiens, Cic. Tusc. 1, 40, 96. p) * † namrskati, namrgoditi, nabrati, frontem.

ōbducio, ōnis, f. [obduco] zadržanje, capitis. **ōbducio**, 1. [intenz. od obduco] privoditi, jedn. Plaut. Merc. 4, 4, 46.

ōb-dūresco, rui, — 3. klas. samo tp. otvrdnuti, animus ad dolorem, contra fortunam.

ōb-dūro, 1. tp. istrajati, izdržati, pernegabo atque obdurabo, Plaut.; persta atque obdura, Hor.; obduretur hoc triduum.

† **ōbēliscus**, i, m. obelisk.

ōb-co, īvi (ii), itum, 4. 1) intranz. 1) k čemu ići u što ići, in infera loca; ad omnes hostium conatus, susretati; * pugnas. 2) prolaziti, noctes, Plaut.; sol; tp. o čeljadi (Plaut. Hor. Liv.), preminuti, umrijeti (sr. II) 2). II) tranz. 1) do čega doći, obići, quantum flamma obire potuisset, dosegnuti; villas, provinciam; † terras; † urbes; † tantum terrarum, * tantum telluris; † oculis. * omnia visu = ogleđati; u prilici, omnes oratione sua civitates, dotaknuti se (spomenuti); cenas, doći na, nundinas, comitia. Po tom * limbus chlamydem, bijase optočena; * clipeum pellis circumdata. 2) tp. obaviti, negotium, munus, opus, bellum, legationem; res suas; munia belli; facinoris locum tempusque; quae; pericula; vadimonium, u rok doći na sud; diem, doći, kad je rok; annum petitio-

nis suae, *zatražiti službu prve godine, kad je zakonom dopušteno*; o. mortem (*Nep.*), diem supremum, diem, *Nep. Dion. 10, 3. Suet.*, suum, *Sulpic. u Cic. ep., umrijeti (sr. oppeto)*; † supremum diem morbo in aestivis castris; † mortem repentiam; † voluntaria morte o.; morte obita, *Cic. p. Suet. 88, 83. Verg. Aen. 10, 641.*; † mortes obitas.

ob-equito, 1. *dđjahati do čega*, portis, castris; † moenibus; stationibus hostium; Romanis; † agmini.

ob-erro, 1. *vrljati, lutati po ili na ili u kojem mjestu*, † tentoris, † ignotis locis, † in domibus; *tp. ** semper eadem chorda, *krivo prebirati po id.*, † hanc imaginem menti ejus, hanc oculis oberrasse; † tanti periculi imago oculis, *trepti pred id.*; † *vijugati se*, crebris oberrantibus rivis.

† **ob-saltas**, *štis, f.* (obesus), *debljina, tustina*.

ob-sus, *adj.* [ob-edo] * † *debeo, tust, o žirini*; † cervix; * fauces *nateđeno*; * *u prilici*, juvenis naris obesae, *kofi nije tanka nosa*.

obex v. *objex*.

obf . . . obg . . . v. off . . . ogg . . .

ob-haereo, 2. *zâpěti, zâpasti, jednom Suet. Tib. 2.*

† **ob-haereseo**, 3. *zâpěti, zâpasti*.

ob-icelo ž. *objicio*.

ob-iratio, *ōnis, f.* *ljutina, srditost, jednom (dvoj.) Cic. Att. 6, 7, 3.*

ob-iratus, *adj.* (*rijetko*) *ljutit, srdit, razgnjēvljen* fortunae, *Liv.*

obitus, *us, m.* [obeo] 1) (*pretkl.*) *pohode, posijelo*. 2) *zahod, a) upr.*, siderum; * stellarum; * signorum; *b) tp. a) smrt*, alcis; † immaturus; * *pl. difficiles*; o *propasti naroda*, post eorum obitum, *Caes. b. G. 2, 20, 5. β) propast, istraga*, post eorum obitum occasumque nostrorum.

ob-jaceo, *ui, 2. ležati pred čim*, saxa objacens pedibus; saxorum objacens moles; † insula objacens; † meridie Aegyptus.

objectatio, *ōnis, f.* [objecto] *prijekor, ukor, prigovor, pl. jedn. Caes. b. a. 3, 60, 2.*

objecto, 1. [*intenz. od objicio*] * *pđstavljati, bacati pred*, caput fretis, *roniti*; *tp. izložiti*, alqm periculis, * caput periculis; * corpora bello; * animam pro cunctis. 2) *predbacivati, prigovarati, prekoravati*, alcu probrum; famem nostris; alcu vecordiam; contagio ejus quod quaerebat ipse, criminis objectata ab inimicis est; * natum, *smrti sinovju*.

objectus, *us, m.* [objicio] *pđstavljānje pred što, prema čemu*, plutei, *pretp. zaklon*; * insula efficit portum objectu laterum *pružanjem*

stranica; † cum latera objectu paludis tege-rentur; † objectu montis, † o. molium, *na-suprot ležedi nasipi*.

objex (obex), *jicis, icis, comm.* [objicio] *sve što se preda što meće, baca: prijevornica*, * *duri objice postes*; * *nasip, saxi, maris; zagrada, barikada*, † obices portarum; viarum; clausam sua o. armisque viam inveniunt.

objicio (obicio), *jēci, jēctum, 3.* (objexim *mj. objecerim Plaut.*) [ob-jacio] 1) *što preda što baciti, pđstaviti*, corpus feris; † manum ad os; sese ad currum; (*Ter.*) argentum; o-jectus, *ležedi pred čim*, insula portui Brundisino; objectis silvis; res objicitur alcu, *prikaže se iznenada (iznebuha) komu*, objecta re terribili, *utoorivši se nešto strašno*; quo repentino objecto viso, *Nep.*; objectis difficultatibus; se copiis, se telis hostium; se hosti; *jedn. Cic. p. Arch. 6, 14.* nunquam me pro salute vestra in tot ac tantas dimicationes atque in hos profligatorum hominum impetus objecissem [*različno od značenja pod c)*]. *Od. a) odvratiti, odgovoriti, jedn. Cic. Phil. 3, 4, 9. b) izložiti, izvrđi*, consulum morti; exercitum flumini, † exercitum nudum beluis; * alqm aquilonibus; sperant sibi Silanum sine collega, te sine consule, rempublicam sine praesidio objici posse; objicitur contionibus seditiosorum, insidiis conjuratorum, telis Catilinae; objectus fortunae, ad omnes casus.

c) pđstaviti na obranu pred, scutum objicere; carros pro vallo; navem summersam faucibus portus, *zalvoriti ulaz pđtopljenim brodom*; vallum Alpium contra transgressionem hostium; equitatum; ericium portis; longuril objecti; fores raptim, * *portas, lupnuli vratima*; * clipeos sinistris; sese ad divortia, *na stramputicama*; nubem fraudibus; * noctem peccatis; * objecti clathri caveae; * divisus Adria objecto. 2) *tp. a) zadati*, alicui laetitiam (*Ter.*); spem, terrorem, errorem; furorem; eam mentem ut; interdum objiciebatur animo metus quidam et dolor cogitandi etc.; objicitur mihi malum (*Ter.*), *naspijeva mi zlo*; * rabiem canibus. *b) predbacivati, prigovarati (sr. exprobro)*, alcu alqd; num casus bellicos tibi exprobrare aut o. videor; de alqra, de alqo (*rijetko*) in alqm alqd; *s noc. o. inf.*; s quod; objiciendi causa, *samo da prigovori*; *supst. objecta, ōrum, n. prigovori*.

objurgatio, *ōnis, f.* [objurgo] *karanje, ukoravanje, prigovor*.

objurgator, *ōris, m.* [objurgo] *karač, kudilac*.

objurgatorius, *adj.* [objurgo] (*rijetko*) *ukoravajući, kudeći*, epistola.

objurgito, 1. [*intenz. od objurgo*] (*Plaut.*) *grđiti, psovati, ukoravati*, alqm verbis.

ob-jurgo, 1. 1) *koriti, kuditi, ukoravati*, amicum; verecundiam alcjs; alqm de, in alqa re; alqm ab alqa re, (Plaut.) *karanjem od tega odvracati*; + alqm; s quod; s ut i konj., *karajuci opominjati*. 2) + *kazniti*, ferulis, flagris objurgari.

ob-languesco, gui, — 3. *omlitavjeti, osla-hjeti, zaspati*, literulae meae tui desiderio, jedn. *Oio. fam.* 18, 10, 2.

oblātrātrix, icis, f. [oblātro] *lajavica*, jedn. *Plaut. mil.* 3, 1, 88.

* **oblēctāmen**, inis, n. i -tāmentum, i, n. [ob-lecto] *naslada, raskoš*.

oblēctātio, ōnis, f. [oblecto] *naslada, raskoš*, animi; vitae; libera; + oblectationi oculisque (nasladivanju ođju) cadere.

oblēto, 1. [lacio] 1) *nasladivati, razvese-ljivati* (sr. oblectatio), senectutem; * popu-lum; se, se cum alqa, (Ter.) in alqo; se ili ob-lectari alqa re. 2) * *ugodno provoditi*; tempus lacrimabile studio; + otium; + iners otium; + otium temporis.

oblido, isi, isum, 3. [ob-laedo] 1) *stisnuti*, collum digitulis duobus, + fauces. 2) + *ugnja-viti, smrviti, smrskati*.

obligatio, ōnis, f. 1) *sveza*, cui nomen Battus propter linguas obligationem fuit, *jer je jezik prirastao bio*, jedn. *Just* 18, 7, 1. 2) *jam-čenjē*, gravior est ac difficilior animi ac sen-tentiae pro altero quam pecuniae obl. *Oio. ep. ad Brut.* 1, 18.

ob-ligo, 1. 1) *upr. privezati, stoga tp. a) ve-zati, stezati*, hoc iudicio districtus atque obligatus. b) *okriviti koga*, alqm, ludos sce-lere; *medijalno*, obligari fraude imple, *skri-viti*. 2) *zavezati*, vulnus, alqm; + venas; + brachia. *Stoga tp. a) obvezati obećanjem, savezom, dobročinstvom itd.*, alqm sponsione; vadem tribus milibus aeris, *na isplatu od itd.*; alqm militiae sacramento; alqm sibi beneficio; liberalitate; se nexu; + se in acta alcjs; qua in ré verbo se obligavit uno; (*Liv.* 10, 9, 6.) si quid est in quo [quod?] obligari populus possit, in omnia potest; obligari foedera, * ali-cui; + fidem (*vjeru*) pignore; + tanto merito, ut credebatur, obligatus; * Prometheus obligatus aliti, *pōsvēčen*; * obligatam Jovi dapem red-dere, *zavjetovanu*; * caput perfidum votis — *uklinjati se (ako bi vjerom krenuo)*; habita fides ipsam plerumque obligat fidem — *tko svjeruje, tomu se vjeruje*, *Liv.* 22, 22, 14; data dextera in id, quod petebatur, obligandae fidei esset, *Liv.* 30, 12; + obligabis me, *zadužit ćeš me*; * obligor, ut, *vezan sam, prinuđen sam, da*. b) *založiti*, praedia obligata; + praedia fratri; fidem suam pro Octavio Caesare se-natui populoque R.; quorum pro salute se hic Sullae.

oblino, 1. [oblino] 1) *zamuljiti*, agros; * sulcos. 2) *tp. spraskati, spiskati*, rem patriis, jedn. *Hor. sat.* 1, 2, 62.

ob-lino, svi, itum, 3. 1) *omazati*, malas ce-russā (*Plaut.*); oblitus unguentis, coeno; + ob-litus faciem suam cruore, ne nosceretur, 2) *tp. a) prēpuniti, pretōvariti*, facetiae obli-tae Latio, *zādinjen lacijsčinom*; * actor oblitus divitiis, *natōvaren*. b) *umazati, ognusiti, optljati*, tanto parricidio oblitus; se externis moribus; * alqm versibus atris, *oružiti*; + os alcuī, *namazati t. j. nalagati koga*.

oblique adv. [obliquus] 1) *sa strane, koso, nakrivo*. 1) + *tp. skrovito*, perstringere.

obliquus, 1. [obliquus] *ukriviti, ukrivo na-përiti*, * ensem in latus; * oculos, *na stranu, poprijeko gledati, prijeđati se*; + crimen *na stranu zāgladiti*; * sinus (velorum) in ventum.

obliquus, adj. s komp. i sup. 1) *na stranu nāperen, kos, nakriv, sa strane*, motus; qui terram incolunt — partim obliquos (*od nas na strani, ne upravo s nama*), partim etiam adversos stare nobis (sr. adversus); or-dines (*vrste*); iter, *stramputica*; colles; + ob-liquus flumine (*poprijeko, preko rijeke*) impelli; + navis obliqua (*na stranu*) agitur; + agmen obliquum incedere jubet; * (*i Liv.*) in obli-quum; ab obliquo; * in ili per obliquum, *sa strane*; (*Liv.*) per obliqua campi, *po stram-puticama ravnice*; * obl. ictus; * rivus; * lux, *sa strane*; * surcus; * urna *zavojit*; (= inversa); * oculo obliquo aspicere, *popri-jeko gledati*; * invidia. 2) + *tp. skrovit*, in-sectatio; causidicorum dicta; (*Just.*) oratio, *ne-upravni*.

oblītēse, tui, — 3. [ob-latesco] *kriti se, sa-krivati se*, a nostro conspectu.

oblītēre, 1. [oblino, littera] 1) + *istriti, izbri-sati*, aerarii nomina. 2) *učiniti, da se za-boravi, na pamēti ne drži*, adversam pugnam prosperā; suo beneficio paternas si-multates; famam rei gestae; res prope jam oblitterata; oblitterata peccata; praeteritis si-lentio oblitteratis; nondum oblitteratā memoriā superioris bellit; oblitterari in animo.

oblitas, oblītus v. oblino, obliviscor.

oblivio, ōnis, f. [obliviscor] 1) *zaborav, za-boravljānje*, amicitiae; venire in oblivionem alcjs rei, *zaboraviti što*; oblivioni alqd dare, *Liv.*; alqd oblivione obruere; senatus vero ju-dicia de illo etc. quae tanta delebit obl.? alqm in oblivionem rei adducere, *učiniti, da tko što zaboravi*; capit me oblivio alcjs rei, *zaborav-lyam što*; jacere in oblivione; laudem alcjs ab obl. vindicare; * cubilia uncta oblivione omnium pellicum v. ungo; lex oblivionis, *za-koŋ o amnestiji*; + omnium factorum dicto-

- rumque oblivio; † discordiarum obl., *amnestija*; * *pl.* 2) † *zaboravljivost*.
- obliviosus**, *adj.* [oblivio] 1) *zaboravljiv*. 2) * *zaboravan*, što čini, da se (*brige*) *zaboravē*, Massicum (vinum).
- obliviscor**, oblitus, sum, *dep.* 3. 1) *zaboraviti*, s *gen. i acc.*, velut aliquid oblitus, *kanoti nešto zaboravioši (ponijeti)*; injurias; totam causam; nunquam noctis illius, cum etc.; controversiarum ac dissensionis, veteris contumeliae; s *acc. c. inf.*, s *quaest. indir.*; Latine, *Cic. p. Caec. 22, 62. (sr, scio)*; * oblitio palato; obl. sui, *zaboraviti na se. a) ne znati za se, ne misliti, u kojem se vremenu živi. Tac. dial. 2. b) ne sjećati se, ne opominjati se, Ter. Eun. 2, 3, 14. c) ne govoriti, ne raditi po svojem običaju, Cic. Tusc. 5, 26, 73. Verg. Aen. 3, 620. 2) prenes, ne mariti, ne hajati, zaboraviti*, consuetudinis suae; paterni generis; armorum hostiumque; feritatis ingenuae obliti; exercitum Macedoniae oblitum degenerantemque jam in Persarum mores; recentium foederum et deorum omnium oblitus; * pudoris; * obliti (*ne maredi*) linquunt; * poma sucos oblita priores = *nemajući više, itd.*
- oblivium**, *ii, n.* = oblivio; * *pl.*
- ob-lleo**, *i.* (*kasno i rijetko*) *iznajmiti*, operam ad puteos exhaustiendos.
- obloquor**, oris, *m.* [obloquor] *prigovarati*, Plaut. mil. 3, 1, 48.
- ob-longus** *adj.* *duguljast*,
- ob-luor**, locutus sum, *dep.* 3. 1) *prigovarati*, alui ob. et interpellare; *aps.*; * *koriti, ružiti*. 2) *pripjevati, igrati uza što*, avis; numeris septem discrimina vocum, *udarati u...*
- ob-luctor**, *dep.* 1. *upirati se, protiviti se, boriti se*, * *genibus (koljenima) adversae arenae*; † *diu flumini*; † *apsl.*; *prenes.*, † oblutans adhuc oblivioni; † *animus semper difficultatibus*.
- ob-ludo**, etc. 4. *šaliti se kime*, jedn. Plaut. Truc. 1, 2, 10.
- ob-mollor**, *dep.* 4. 1) *valjati preda što radi obrane*, Liv. Curt.; *valjanjem preda što zaliskivati*, quae ruinis strata sunt, Liv.
- ob-murmuro**, *i.* *protiv čega ili pri čem mrmeljati, šušati, šumjeti*, * *ventus precibus meis*; * † *alqd.*
- ob-mutesco**, *tul.* — 3. 1) *zanijemjeti*, obmutuit et concidit; linguam obmutuisse. 2) *zanijemjeti, umuknuti, dolore, od itd.*; * *aspectu*; * *presso ore*; *tp.* = *prestat*, animi dolor; perterritum armis hoc studium nostrum conticuit subito et obmutuit; ea ipsa, de qua disputare ordimur, eloquentia obmutuit; in suis studiis obm.
- ob-natus** [*partic. od obnascor*]. *na čem nastao*, ripis salicta, jedn. Liv. 23, 19, 11.
- ob-nitor**, nixus sum, *dep.* 3. *odupirati se, upirati se*, obnixa genu scuto; obnixa urgere; * *trunco arboris*; * *umeris*; *odupirati se čemu, boriti se, contra*; * *adversis*.
- obnixus**, *adv.* [obnixus] *sa svom silom, revno*, omnia facere, Ter., oboedire, Liv.
- obnixus**, *adj.* [*partic. od obnitor*] *postojan, nepokolebljiv*, Liv. Verg.
- obnoxie**, *adv.* [obnoxius] 1) *kažnjivo*, Plaut. 2) *podložno, ropski*, Liv.
- obnoxiosus**, *adj.* [obnoxius] *podložan, pokoran*.
- obnoxius**, *adj.* [ob-noga] 1) *kažnjiv, kriv*, tibi me obnoxium esse fateor, Plaut; capita; animus delicto, libidini; crimini; * *culpae communi*; * *parvis, zlu*; pecuniae debitaе (*gen.*) bona debitoris, non corpus obn. esset, *za požamijene novce morala bi dobra dužnička, a ne glava (tijelo) jamčiti*; obn. et supplex. 2) *tp.* a) *podložan, pokoran, ropski podan*, alui; † *amori uxoris*; dum illos obnoxios fidosque faceret; (*Tac.*) obnoxius ducibus, inter infensos vel obnoxios; (*Suet.*) obnoxium et trepidum egit. b) *podložan, ropske čudi, smjeran, plašljiv, nesamostalan*, aut superbus aut obn. videar.; animus; *tako (Liv.) od čeljadi preneseno na stvari, pax, ropski, strašivički*. c) *obvježan, zadržan*, alui ex negotiis privatis; * *nec fratris radiis obn. Luna*; * *arva non ulli curae*; * *facies nullis gemmis*. d) *podložan, izložen pogibli, nesreći itd.*, * *bello*; * † *periculo*; (*Tac.*) Agripina infelici fecunditate fortunae obnoxia, orbitate et pecunia insidiis obn., obnoxia urbe artis itineribus; obnoxium est s *acc. c. inf.*, *pogibeljno je, Tac. dial. 10.*
- ob-nubilus**, *adj.* *nađblāčen*, obn. tenebris loca, jedn. Enn. u Cic. Tusc. 1, 21, 48.
- ob-nubo**, etc. 3. *zastrijeti*, caput (*u staroj recenici*); * *comas amictu*.
- obnuntiatio**, (obnunc.), onis, *f.* [obnuntio] *t. t. oglašivanje, javljanje zlih znamenja, dirarum*; *pl. apsl.*; *sr. spectio*.
- ob-nuntio**, *i.* 1) *t. t. kad je trebalo obavljati javne poslove osb. comitia obdržavati, oglasiti, obznaniti zla znamenja, da se tim stvar zapriječi (consuli, concilio), a to je bio posao augura ili magistrata. 2) (Com.) uopće nesreću javiti.*
- oboediens**, tis, *adj.* s *komp. i sup.* [*partic. gl. oboedio*] *podložan, poslušan (v. oboedio)*, nulli est naturae oboediens aut subjectus deus; imperiis vivorum nemo oboedientior fuit; imperiis oboedientissimus miles; adeo imperio meliori animus mansuete oboediens erat, ut etc., *tako se dragovoljno pokoravaše itd.*; appe-

titiones o; cetera omnia secunda et oboedientia sunt, *Sall.*; jedn. *Plaut. Bacch.* 3, 3, 35, dicto oboedientem esse magistro; u. *Liv.* 5, 3, 8. *slaze se* oboediens *sinonimno sa* dicto audiens; nec plebs nobis dicto audiens atque oboediens sit; (*Aurel. Vict.*) ventri o; *supst.* oboediens, *podložnik*, *Liv.* 2, 59, 4.

oboedienter, adv. s. komp. i. sup. [oboediens] *pdkdrno, pdslušno, voljno*, *Liv. Curt.*

oboedientia ae, f. [oboediens] *pokornost, poslušnost*.

oboedio, 4. [ob-audio] 1) *slušati koga*, gdje govori, illis, jedn. *Nep. Dat.* 5, 4. 2) *slušati koga t. j. pokoravati mu se* (*starijemu, zakomu, ipak u slobodnijem odnošaju i ponajv. u pojedinim činima*; sr. pareo), obtemperare et o. magistratibus; legi, praecepto; o. et parere voluntati alcjs; ventri; tempori multorum.

ob-oleo, lui, — 2. (*predl.*) a) *na što zašdarati*, allium. 2) *mirisati*, marsupium huic mirisae mu kesa.

obolus, i, m. [*ὀβολός*] *grčki maleni novac, od prilike 5 novčića*, *Ter.*

ob-obor, ortus sum, dep. 4. *postati, pojaviti se, nastati, roditi se itd.*, tenebris obortis, *Nep.*; lux liberalitatis et sapientiae tuae mihi apud te dicenti, *sinu mi*; * lacrimis ista fatur obortis; † obortae sunt omnibus lacrimae; * concrevit saxo oborto.

ob-repo, repsi, reptum, 3. 1) *dopuzati*, alcui, *Cic. fl. in Cic. ep.*; * *apsl.* 2) *tp. a) dokradati se, dokrasti se*, ad honores; *zatodi, nenadno dodi*, senectus adolescentiae; imagines in ani mos dormientium; obrepsit dies; * longo operi fas est obr. somnum; (*pred.*) alqm. b) (*predl. i kasno*) *prevariti*, alqm.

obrepto, 1. [*intenz. od obrepo*] (*rijetko*) *dokrasti se*, *Plaut.*

ob-rigesco, gui, — 3. *ukočiti se*.

ob-rōdo, rōsi, rōsum, 3. *nāgristi, naglodati*, alqd, jedn. *Plaut. Amph.* 2, 2, 92.

† **ob-rōgatio**, ōnis, f. *obrogacija* (*stari zakon protivnik prijedlogom zamijeniti novim*).

ob-rōgo, 1. *predlažući nov zakon stariji posve ili djelomice dokinuti*, legi, legibus; lex nova antiquae (sr. abrogo, derogo).

ob-rūo, rui, rūtum, 3. 1) *zāsūti, zakopati*, thesaurum; gladios; alqm vivum; si quid obrutum erit; se arenā; militem nivibus prunis-que obrutum; obruti sunt insuper velut nube jaculorum; lapidibus alqm, * † saxis, * † tellis, * † telorum vi; † arenā; † Indiam nives; † juga montium nive obruta; † nimbo obruti; * quod superest tua obrue dextra; * telure corpus, *pokopati*; (*Curt.* 5, 5.) quaseramus locum, in quo haec semesa membra obruamus;

se vino, vino obrui, *prēpiti se*. 2) *tp. a) zāstrijeti, zasloniti, potamniti, nadjācati, predobiti, natkriliti*, alqd oblivione; malum parvum sapientia vix ut appareat; nomen alcjs; quae unquam vetustas obruet? illa, quae laudanda sunt; obrui ambitione et foro; Marius Catuli interitu sex suos consulatus; recentem gratulationem lamentatione; † famam alcjs; Tincam non minus multa ridicule dicentem Granius obr. nescio quo sopore vernaculo. b) *zāsūti, uništiti*, testem risus omnium, *zabunio*; obruitur testimoniis oratorum; obrui aere alieno, *zāgreznuti u itd.*; obrui fenore, sceleribus, negotii magnitudine, * in augenda re; obrutus criminibus; vitis, copia sententiarum; * deus me obruit, *zātire*; * obruimur numero, *davi nasila*; * ventos otio, *utišati*, † non tamen invictum animum curae.

obrūssa, ae, f. *suho zlato, kušanje u vatri*, adhibenda ratio tanquam obr.

obsaeple, saepsi, saeptum, 4. *zagrāditi*, hostium agmina iter; † quae vetustas obsaeperat; *prenes.*, plebi ad curules magistratus iter; adipiscundi viam.

ob-sātūror, 1. *zāsītiti se*, istius obsaturabere, *bit češ ga sit, dosadit če li*, jedn. *Ter. Heaut.* 4, 8, 28.

obscaevo, 1. [obscaevis] *zlo kobiti*, jedn. *Plaut. Asin.* 2, 1, 18.

obsceŋe adv. s. komp. i. (*kasn.*) sup. [obsceŋus] 1) *ružno*, obscenius concurrent literae. 2) *bestidno, sramotno*, natura obscenius excitata; (*Eutr.*) obscenissime vixit.

obsceŋitās, ātis, f. [obsceŋus] *rutavost, bestidnost*, rerum, verborum.

obsceŋus, adj. s. komp. i. sup. [obsceŋum] 1) *blatan, kaljav, ružan, gadljiv*, fetus, *nakaze*; * volucres pelagi (*Harpje*), * risus. 2) *bestidan, sramotan*, versus; obscenissimae voluptates, tabellae; viri; * greges, o *svedenicima Cibelinim*; * anus; * flammae (*ljubav*); * sermones; *supst.* obscenum, i, n. *kita*; * † obscena. 3) *zlokoban*, omen; † ostentum; * fames; * canes; volucres (*sove*).

obsceŋrātio, ōnis, f. [obsceŋro] *potamnivanje, pomrčavanje*, solis; † in illa o., *tami*; *tp.* in illis voluptatibus obsc. consequitur.

obsceŋre, adj. s. komp. i. sup. [obsceŋus], *tp. tamno* 1) *nejasno, nerazgovijetno*, disserere, agere, memorare. 2) (*kasno*) *neslavno*, princeps obsceŋre, Aurelianus vir obscurissime natus, *od veoma prosta roda*; obscurius imperavit, *još se manje odlikovao kao vladar*. 3) *nedopazeno, potajno*, perire; subire animum auditoris; alqd moliri; non obsc. ferre, † gerere alqd, *ne tajiti*; † neque obsc. duae legiones uni detrahuntur.

obscuritas, *ātis*, *f.* [obscurus] 1) *† tama, tamnina*, latebrarum. 2) *tp. a) nerazgovijetnost, nerazumljivost*, verborum, naturae; obscuritates et aenigmata somniorum; obsc. ac dubitatio. *b) o rodu; prostota*, humilitas et obsc. (eorum).

obscurus, *i.* [obscurus] 1) *potamnitī, zamrađiti, pomrađiti*, regiones; coetum nocte, sol obscuratur, *pomrčava*; lumen lucernae obscuratur et offunditur luce solis. 2) *đinīti, da se ne vidi, sakriti*, nox nefarios coetus; laudes; quod non obscurari potest, *sakriti se*, obscurati natura loci; obscuratur caput; obscurante lucerna; * caput lucernae; obscurata (verba) diu populo bonus (*ugodljivo*) eruet *skrovite, nēpoznāte* populo *složi sa* eruet: *narod na korist*!). 3) *tp. a) u govōru; nerazgovijetnim, nerazumljivim* učinīti, *zakloniti, zāstrijeti*, alqd *dllyoptas*, alqd dicendo; *† stilum; osb. muko, nerazgovijetno izgovarati*, litteram. *b) zaslōniti, zakloniti, uđinīti, da se što ne opazi, da se zabōravī itd.*, magnitudo lucris magnitudinem periculi; nummus in Croesi divitiis obscuratur; omnis ista rerum corporearum aestimatio splendore virtutis et magnitudine obscuretur et obruatur atque intereat necesse est; sin dicit obscurari quaedam nec apparere, quia valde parva sint, nos quoque concedimus, quod dicit Epicurus de voluptate, quae minimae sint voluptates, eas obscurari saepe et obrui; tuas laudes obscuratura nulla unquam sit obliquo; consuetudo, quam obscurari volunt; *pas*. memoria obscuratur, *slabo se pamti*; * vocabula obscurata, *zāstarjele*; Fortuna res celebrat obscurataque. *c) Plaut.* pectus alculi, *zhunīti*.

obscurus, *adj. s komp i sup.* 1) *taman, mrađan, mrk*, * lucus; * nox; * caelum; * nubes; * aquae, *mutne*; jam luce obscura, *kad se ved zamrađilo, Liv.*; * ibant, obscuri; * premere obsc. lunae orbem, *prolept* = ut obscurus fiat, *mjesec pomrađiti* (*opp. proferre*), *kad mjesec ide na manje*; *supst.* obscurum, *n. tama, sjena*, * noctis; * haec (*poēsis*) amat obscurum; *† obscuro* adhuc coepit lucis. 2) *akrovit, nevidljiv*, locus, *Liv.*; * Pallas, *prikazujući se u drugoj slici*. 3) *tp. a) o govōru itd. nerazgovijetan, nerazumljiv, nejasan*, res; oracula; Heraclitus valde obsc.; scientia obscurior; non obscurum est; * canere obscura; * vera obscuris involvere; * brevis esse laboro, obsc. fio. *b) nēpoznāt, nēslāvan*, nomen; loci; non obscurus fuit; obsc. loco natus; obsc. orti majoribus; (*Eutr.*) genus obsc., obscurius matrimonium; * obsc. tabernae (*radi prostote polaznikā*); * quos fama obscura recondit; * res; *supst.* in ob-

suro vitam agere. *Sall.*, si mea fama in obscuro sit, *Liv.*; * insignem attenuat deus, obscura promens. *c) o ōdi: pōdmūkao*, homo; non aperti, non simplicis, non ingenui viri, versuti potius, obscuri, astuti; (*Hor.*) plerumque modestus occupat obscuri speciem; (*Hor.*) odium; simultates; *† natura, ōd, narav*; *† o.* adversos alios. *d) nēpostojān, nestalan*, obscura se et caeca expectatione haerere; quibus rebus certe candidato spes obscuriores videre solent. *e) mrk, nāmrgođen*, candidatorum vultus.

obsecrātio, *ōnis*, *f.* [obsecro] *moljenje, zāklinjanje*; *i govorna figura; osobito javna i svečana molitva bogovima, da se njihov gnjev otkloni, a milost izmoli, dan molitve, dan pokore* (*sr. supplicatio*). 2) (*kasno*) *prēklinjanje*.

obsecro, *i.* [ob-sacer] *moliti, zāklinjati koga čim* (*sr. obtestor*), alqm; (*Plaut.*) ab alqo; *s ut, ne, (Ter.) ut ne*; per amicitiam (*Plaut.*), per nomen; (*Hor.*) quod (*zato*) te per genium dextramque deosque penates o. et obtestor, vitae me redde priori; alqm orare et o., alqm o. multis cum lacrimis, *† multis lacrimis*, (*Marcell. u Cic. ep.*) precibus; nominatim evocati atque obsecrati, *† venia obsecranda*; nolite, obsecro *ili o. te govori od uljudnosti, molim te itd.*, o., an is est? *Ter.*; Attica mea, o. te, quid agit?

ob-secundo, *i. raditi komu po volji, ugadati, popuštati* (*sr. obsequor*), obsecundato in loco, *Ter.*; ut ejus semper voluntatibus non modo cives assenserint, socii obtemperarint, hostes oboedierint, sed etiam ventī tempestatesque obsecundarint, *ugadati*; obsecundando mollire impetum.

ob-sēpio v. obsepio.

obsequia, *ae, f. (pretkl.)* = obsequium.

obsequens, *tis, adj. [partic. od obsequor] ugodljiv, popustljiv*, patri, *Ter.*

obsequēter, *adv. s † sup.* [obsequens] (*rijetko*) *ugodljivo, popustljivo*, alculi, *Liv.*; *† obsequentissime* vixit.

obsequētia, *ae, f.* [obsequens] *popustljivost, jedn. Caes. b. G. 7, 29, 5.*

obsequiosus, *adj.* [obsequium] (*rijetko*) *popustljiv, Plaut.*

obsequium, *ii, n.* [obsequor] *ugodtjivost, popustljivost, poslušnost*, obs. amicos, veritas odium parit, *Ter.*; in obsequio comitas adsit, assentatio procul amoveatur; hanc (invidiam) ille non lenire obsequio sed acerbitate opprimere studuit; *s gen. subj.* indulgere comitati patrum atque obs. plebis; tam honoratorum collegarum o.; *s gen. obj.* jurare in alcijs obsequium, *zadržeriti se komu*,

populum in o. principum formare, *Just.*; in o. ingentis paratos, *Tac.*; o. rumpere, *Suet.*; manifestum caelibis o., *Hor.*; veniris, *Hor.*; sin, pro fide atque o. in populum Romanum; neque solum in homines obsequia, sed etiam in deos caeremonia religionesque tollentur; (*Tac.*) o. erga alqm exuere; † inter obsequia fortunae, *usred pogodnosti sreće*; * alcuī tribuere o., (*Planc. Cic. ep.*) omnia o. polliceri; * obsequio grassare v. grassor; * in o. plus aequo pronus; ? obsequium (*ispunjenje*) desiderii; * flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus, *popuštanjem*; (*Plaut.*) o. animo sumere, *srou zaddvoljiti*. *Napose* * † znači, *da se daje lko obljubiti*, (*Cur.*; o. amatori venditare, *dati se za novce obljubiti*).

ob-sēquor, sēcūtus sum, dep. 3. *ugađati, pokoravati se komu* (sr. oboedio, obtempero, pareo) *podavati se čemu*, alcuī, voluntati alcjs, (*Ter.*) animo, *željama*; † malle gloriae suae quam o.; † animo suo per supplicia; obsequar studiis nostris; studiis; tempestati.

1. **obsēre**, 1. [ob-sero] *zasunuti zavor, prevući prijevornicu*, ostium; † fores; plebis aedificiis obseratis; *tp.* * aures; * palatum = *mučati*.

2. **obsēre**, sēvi, sītum, 3. 3. *pòsijati, posaditi*, frumentum (*Plaut.*); *šaljivo Plaut.* pugnosc alcuī, *šakati*, aerumnā in alqm, *zadati komu brige*. 2) *nāsijati, nasaditi*, terram frugibus; loca obdita virgultis; rivus circa obsitus palustribus herbis; i *partio*. obsitus *pòsijan, pokriven čim*, (*Liv.*) obsita squalore vestis; (*Ter.*) pannis annisque obsitus; * terga o. conchis; * Io setis o.; * aevo, *oremēti*; † iter montes nivibus.

obsērvans, tis. *adj. s komp. (kasno) i sup. [partio. od observo]* 1) † *držedi, pazeći*, omnium officiorum. 2) *veoma štujudi*, mei observantissimus.

obsērvātia, ae, f. [observans] *paženje na koga sa štovanjem, štovanje, pòštovanje*, in regem; (*Planc. u Cic. ep.*) mea, *prema meni*.

obsērvātio, ōnis, f. [observo] *motrenje, paženje*, siderum; valetudo sustentatur notitiā sui corporis et observatione, quae res prodesset soleant (corpori) aut obesse; observationes (*k. j. lko je darove davao i primao*), testificationes animadvertēbant; *napose: obdržavanje dušnosti*, adeo summa erat observatio in bello movendo, *jedm. Cic. off. 1, 11, 37*.

ob-sērvīto, 1. [*intena. od observo*] (*vjetko*) *pomnjivo motriti*, traiectiones motusque stellarum.

ob-sērvē, 1. 1) *motriti, pasiti*, motus stellarum; neque signa neque ordines, *pasiti na*

itd. (sr. servo); delicta omnia; sese; quomodo quisque se gerat; occupationem alcjs, *vrijeme, kad je lko zadržan*. 2) *Napose a) * čuvati*, greges; *odt. slušati, održavati*, leges; praeceptum; iudicium se id suffragium non observaturos; non edicta imperatorum, non auspicia observentur; diem concilli; observatum, ut; dies natales, *brojiti*. b) *štovati, poštovati* (sr. colo, veneror), me ut patrem; alqm parentis loco; diligenter observari et coli; vos colite, observate talem virum; qui coluntur et observantur temporis causa.

obsēsa, ūdis, m. i. f. 1) *talac*, obsides dare, accipere; alcuī obsides imperare; alqm retinere obsidem; Cloellam obsidem resposcere. 2) *poruk, jām a o*, voluntatis; ejus rei obsidem se fore, *da će za to jamčiti*, habemus sententiam tamquam obsidem; obsides non dedit *s acc. c. inf.*

obsēssio, ōnis, f. [obsideo] *pòdsjedanje, opsjedanje, blokada*, tumulorum; viae; hominum.

obsēssor, ōris, m. [obsideo] *koji ostane sjedeći pred kojim mjestom*, (*Plaut.*) solus fui obs., *ostadoh sjedeći*; * vivarum obs. (*stanovnica, obalarica*), aquarum; *napose: opsjedač, pòdsjedač*, curiae; Luceriae.

obsideo, sēdi, sēssum, 2. [ob-sedeo] 1) (*Com.*) *pred kojim ili na kojem mjestu sjediti, boraviti*, domi. 2) *trans. a) na ili pri čemu sjediti*, aram, (*Plaut.*; Apollo, qui umbilicum terrae obsides, *stanuješ, prebivaš*; *osb. sauzeti, obuzeti*, * Charybdis laevum latus; * palus obsessa salictis, *puna, zarasla*; * obsessa (stisnuto) fauces premit aspera lingua; omnis locus corporibus obsidetur; omnes aditus; itinera; vias; totam Italiam suis praesidiis o. atque occupare; *tp. osvojiti*, qui obsideret tempus meum, *koji bi moje vrijeme osvojio, oteo*; ab oratore obsessus; tribunatus obsessus; (*kasno*) animum alcjs, b) *opkoliti, pòdsjesti* (sr. oppugno), urbem; Uticam; alqm; (*Nep.*) homines; patriam obsideri; obsideri se a Caesare; *uopće opkoliti*, domum regis; *na uzdi držati, uzdati*, arcem Syracusis, quam munierat Dionysius ad urbem obsidendam, *Nep. Timol. 3, 2. c) stiesniti*, obsessi omnibus rebus (*u svem.*) d) *vrebat na koga ili na što, uvrebat i zgodno vrijeme, uoriti* (*ponajv. neprijateljski*), rostra, stuprum.

obsidio, ōnis, f. [obsideo] 1) *opkoljavanje, pòdsjedanje, blokada*, Missene restituta urbem eorum obsidione clausit; * † urbem obsidione cingere, (*Nep.*) in obsidione tenere, * ingenti obsidione urbem premere;

alqm obsidione premere, in obsidione habere; † obsidione claudi; esse in obsidione; obsidione solvere, eximere, obsidionem urbis solvere; obsidione liberare Cyzicum, patriam; partim vi, partim obsidione urbes capere; id ne fieri posset, obsidione (= eo quod obsidebantur) atque oppidi circummunitione fiebat, *Caes. b. c. 1, 19, 4*; obs. magis erat quam oppugnatio; oppidum nisi obsidione expugnari non posse. 2) *prenes. (Just.) sužanjstvo; meton. pogibao, nužda, stiska*, feneratores ex obsidione eximere; Ubios, rem publicam liberare obsidione.

obsidlōnālis, adj. [obsidio] *blokadni*, corona, vijenac, koji se za nagradu dovaio vojvodi, koji je druge od pòdejedānja oslobodio.

1. **obsidium**, ii, n. [obsideo] = obsidio, *Plaut. Tac.*; *pogibao tuo tergo obs. (batine) adesse, Plaut.*

2. **obsidium**, ii, n. [obses] *tđostvo*, Meherdatum obsidio nobis datum, jedn. *Tac. ann. 11, 10*.

ob-sīdo, sēdi, sēssum, 3. *osvojiti mjesto, ūkupiti, osb. vojskom*, pontem; loca opportuna armatis hominibus; januam alcjs; * fauces milite; * milite campos; * praedator cupit immensos obs. campos (*kupnjom*).

obsignātor, ōris, m. [obsigno] *kao svjedok*, litterarum, testamenti, kod oporuke, na koju je ūdario pečat svoj.

ob-sīgno, 1. 1) *pečatiti*, epistolam; pecuniam; (*Qu. Cic. u Cic. ep.*) *lagoenas*. 2) *zapēčatiti ispravu itd. da bude valjanja*, tabulas, testamentum. *Odt. šaljivó velle obs. tabellas o nauku Epikurovu (da mu se ne uzmogne taj ugodni nauk predtēti)*; agere cum alqo tabellis obsignatis, *u znanstvenoj prepirci kao da je zapisano i zapēčaćeno pred sudom t. j. posve tačno*; obs. stvari i pisma optuženika *zapēčatiti*.

ob-sīpo, 1. *poprskati koga*; alcui aquulam = sloboditi, braniti, jedn. *Plaut. Cist. 2, 3, 37*.

ob-sīsto, stiti, 3. 1) *suprot statī, òprijeti se, komu put prepriječiti* (sr. *obsto*; obično o napadaču; sr. *resisto*), alcui abeunti; nec est alius ab tergo exercitus, qui, nisi nos vincimus, hosti obsistat. 2) *tp. protiviti se, òtimati se, pobijati*, alcui; dolori; visis, *ne pristajati, ne privoljivati*; consillis, *famae alcjs*; s inf. *Tac. Germ. 34*; *Histiaeus*, ne res conficeretur, *obstitit* dicens etc. *Nep. 3*) *u augurskom jeziku, supst.*

obstīta, ōrum, n. stvari, u koje je grom ūdario fulgura atque obstīta.

obsōlō-fio, factus sum, 3. *istrošiti se, izgubiti znamenitost, vrijednost*, in

homine turpissimo obsolebant insignia dignitatis, *Cic. Phil. 2, 41, 105*; † ne pateretur nomen obsoleferi.

obsōlesco, lēvi, lētum, 3. [obs-oleo] *istrošiti se, òstarjeti, ugled i vrijednost izgubiti*, antiquam officii rationem dilexit, cujus splendor omnibus his moribus obsolevit; oratio; vectigal; † laus.

obsōlētus, adv. samo komp. [obsoletus] *iznošeno, trošno*, obsoletus vestitus, jedn. *Cic. Verr. 1, 58, 152*.

obsōlētus, adj. [obsolesco] 1) *istrošen, iznošen, òstarjio*, verba; † color; * tectum, koji će, da se sruši, trošan; nec obsoleta sortibus. 2) *svakidašnji, prost*, oratio; crimina; gaudia; honores.

obsōnātor (ops.) ōris m. [obsono] *smočar*, (koji kupuje smok), *Plaut.*

obsōnātus (ops.), us, m. [obsono] *smočarenje, kupovanje smoka*, *Plaut.*

obsōnium (ops.), ii, n. [ὀψώνιον] *smok, osb. riže, povrće*, *Com. Nep.*; u pl. *jela od riže (rižlja)*, *Hor.*

1. **obsōno** (ops.) etc. 1. dep. 1. 1) *kupovati smok za kuhinju*, *Com.*; u prilici, famem, mjesto smoka. 2) *gostiti se, gostiti*, *Ter.*

2. **ob-sōno**, etc. 1. *padati u riječ, prekidati*, alcui sermone, *Plaut.*

ob-sōrbeo, sorbui, —, 2. (pretkl.) *uskrivati, lakomo piti*, *alquam*.

obstētrix, icis, f. [obsto, upr. žena, koja je „otpor“ ženi u porodu] *primatja, babica*.

obstināte, adv. s komp. i sup. [obstinatus] *pðstojāno, tvrdòglavo, u dobru i zlu*.

obstinātio, ōnis, f. [obstino] *postojanost, dijelom pohvalno*; sententiae, *misti, načela*; dijelom ukorno; *tvrdòglavost, tvrdokornost*, taciturna; † pertinacia et inflexibilis obstinatio.

ob-stinātus, adj. s komp. i † sup. *postojan, dijelom pohvalno, stalan, nepokolebljiv*; dijelom ukorno: *tvrdòglav, tvrdokoran, zatucani*, animus; obstinatis animis; obstinato ad mortem animo; pudicitia; neque ille minus obst. ingenti pontem obtineret gradu; silentium; obst. oratio tribunorum; obstinator voluntas; * aures, *tvrde*; obst. ad resistendum, obst. mori, koji je tvrdò odlučio.

ob-stīno, i. [ob i sto] *tvrdò odlučiti, tvrdòglavo nāumiti*, affinitatem, *Plaut.*; obstinaverant animis vincere aut mori, ubi obstinatam (Lucretiam) videbat, et ne mortis quidem metu inclinari, *Liv.*

obstīpesco v. obstupesco.

ob-stīpo, 1. [obstipus] *odnositi, nagnuti na stranu*, *Plaut.*

obstipus, *adj.* na stran naginjući, odnoseći, caput; (*Hor.*) ponikao, oboren, o podmulici; † natrag nagnut.

obstita v. obsisto 3).

ob-sto, stiti, — (* † obstāturus), 1. 1) *upr. stajati naprotiv čega, na putu stajati* (*sr.* obsisto) si rex obstabit obviam, bude na putu stajao, *Plaut.*; * obstantes propinqui, * juvenum catervae; * in obstantes plagas; † lorica obstante; exercitus hostium duo, unus ab urbe, alter a Gallia obstant, *Sall.* 2) *tp. stajati na putu, prijeđiti, suprotiviti se, smetati*, alcu; consiliis alcjs, *Nep.*; * artibus; * ausis; * bonis communibus; non praesentem solum dictatorem obstitisse rei bene gerendae, sed absentem etiam gestae obstare; sua laude obstitit famae consulis Marius; recens meritum facto obstabat; † nec accipiendo operi quo — parabant, quidquam magis quam ille ventus obstabat; † meae gloriae semper aut absentiam Darei aut angustias locorum aut furtum noctis obst. non patiar; † quidquid obstat imperio; hiems *Liv.*; † respectus cohortis; † ea secreta; * furori, *ustaviti*; * nihil urbibus, *škodi*; * suae tardis mora noctibus obstet, *ustavlja*; * di deaeque, quibus obstitit (*mrzak bijaše*) illum; *sa ne, Nep. Verg.*, s quominus; *s cur, Ter.*; *s inf. prez. pas., Tac.*; *apst.*, quae obstant; obstando magis, quam pugnando; † obstantes difficultates naturae; † obstante natura; *impers.* si non obstat; * obstari animae; *supst.*

obstantia, *n. pl.* što smeta, zastaje u tijelu, smetnja, zapreka, *Hor. sat.* 2, 4, 28.; obstantia silvarum. *Tac. am.* 1, 60.

ob-stre-po, *pui*, itum, 3. 1) *uza što šumjeti, zvečati*, obstrepena *uza pljuštanje kiše*, pluvia; † ventis obstrepenibus; * mare *budi kod Bajas*; * arbor aquis; * matutinis alitibus; † cantu seriis rebus; * locus obstreperetur aquis, *oko = šumljahu ita*; *pak + vikati, mrmijati*, da se pokaže *zlovolja*, fremitus indignantium obstr. alcu. 2) *vikom, a osb. vikom komu riječ prekinuti, nadvikati*, alcu; obstreperitur decemviro; res obstrepi clamore militum videntur et tubarum sono; *tp. smetati, dodijavati, mutiti*, alcu literis; † obstrepena conscientia, † ira.

ob-stringo, *nxi*, ictum, 3. 1) *privezati, svezati*; follem ob gulam, *oko vrata, Plaut.*; *svezati, stegnuti*, collum homini, laqueo, *Plaut.*; * ventos, *zavorene držati*. 2) *tp. a) koga čim tvrdo vezati, obvezati* (*sr.* obligo, devincio). alqm legibus, jurejurando, † sacramento; alqm foedere, officiis; populum religione; obstringi sponsione; obstrictus beneficio; fide obstrictum teneri* (*Tac.*) sic Suevos regemque Marobo-

duum pace obstrictum; (*Just.*) ut fides regis beneficio aliquo obstringeretur, da se — *zadobiš*; † clementiam suam obstringens (*ujamčiti*), crebris orationibus; † alqm conscientia, *za dušu vezati, da mu se kaže ono, što sam znade*; † fidem suam alcu, *riječ zadati, s acc. c. inf. b) koga u kakvo zlo zamrsiti, zaplesti*, nulla mendacii religione obstrictus, *ne ogrješivši duše lažju*; obstringi conscientia tanti facinoris; obst. alqm nefario scelere; se sceleribus; se parricidio; obstrictum esse patriae parricidio; (*Brut. in Cic. ep.*) alqm aere alieno, *zadužiti*; † alqm pecunia et stupro in omne flagitium.

obstructio, *ōnis*, *f.* [obstruo] samo *tp. zagrada, jedn. Cic. p. Sest.* 9, 22.

ob-struo, struxi, structum, 3. 1) *preda što graditi*, novum murum pro diruto; frontem munimentorum auxiliis (*dat.*); * saxa obstructa, *zajaziti vodu*; luminibus alcjs, *svjetlo zagraditi*. 2) *zagraditi, zatvoriti*, portas; valvas; iter Poenis vel corporibus suis; flumen operibus; aditus; perfugia; * aures; * alcu geminas nares; (*Tac.*) civitatis suae aures.

ob-stūpēficio, *feci*, 3. *zadržati, omamiti, onesvijestiti*, hostes.

ob-stūpesco (opstip.), *pui*, — 3. *ukočiti se, zapanjiti se, osb. zadržati se, zadržati se, animi*; * animis; * aspectu; hoc terrore multitudinis animi obstipuerant ab omni conatu novorum consiliorum — ita obst., ut ab omni c. n. c. desisterent, *Liv.* 34, 27.; * obstipui steteruntque comae.

ob-stūpīdus, *adj.* oněsviješten, omamljen, *Plaut.*

ob-sum, obful, obesse, *smetati, na putu biti, škoditi*, alcu; orationi.

ob-suo, *sui*, sūtum, 3. 1) *prišiti*, caput, *jedn. Ovid. fast.* 2, 578. 2) † *zašiti*, obsutā lectica *kajaj su zavjese na sve strane zašivene*.

ob-surdeseo, — — 3. *ogluhnuti*; *tp. oglušiti se koga*.

ob-tūgo, *tāxi*, tectum, 3. *sprijeda pokriti*, 1) *zaklanjati, braniti, štititi*, eam partem castrorum vineis; armis militum obtectus; *prenes*, † aegre meliorum precibus obtectus. 2) *sakrivati, zadržati*, * porcellum vestimentis; * domus arboribus obtecta; *prenes*, turpitudinem adolescentiae obscuritate; † divina humanaque obtegens; *kao adj. obtēgens, prevarajuci se*, sui obt., in alios criminatōr, *jedn. Tac. ann.* 4, 2.

ob-tēpēficio, *ōnis*, *f.* [obtempero] *posluj, pokoravanje*, legibus, *jedn. Cic. legg.* 1, 15, 42.

ob-tēpēro, 1. *podavati se komu, povoditi se za kim, paziti na što, slušati koga, pokoravati se komu* (*drage volje*; *sr.* oboedio, pareo; obsequor), ut ejus semper vo-

luntatibus non modo cives assenserint, socii obtemperarint, hostes oboedierint; si (servuli nostri) ad verba nobis oboediant, non ad id, quod ex verbis intellegi possit, obtemperent; obtemperare oboedireque magistratibus; obt. voluntati unius hominis, auctoritati senatus, praeceptis alcjs; (Ter.) neque mihi quidquam; *impers.*, si mihi esset obtemperatum.

ob-tendo, tēdi, tētum, 3. 1) *razàpinjati pred što, prevladiti*, * nebulam et ventos inanes pro viro; sudarium ante faciem; * obtenta nocte; † Britannia obtenditur Hispaniae, *pruža se (leži) prema Sp.*; † luxum curis, *od brigā se zàklanjati za raskoš*. 2) *tp. izgovarati se, pravdati se*, rationem turpitudini; preces matris; valetudinem corporis, aetatem liberum, nubilem filiam; *s acc. c. inf. b) zàslanjati, zàstirati*, † nube atra diem (*o pticama*); obtenditur natura uniuscujusque quasi velis quibusdam.

ob-tentus, us, m [obtendo] 1) (*rijetko*) *predmētānje*, * frondis. 2) *tp. a) (rijetko) zàklanjānje, zàstirānje, (zaklon, nastor)* secundae res sunt mire vitis obtentui, *Sall.*; obtentui flagitiis Capreas insulam quaerere, *Aurel. Vict.* b) *izgovor, izlika*, sub ejus obtentu cognominis, *Lio.*; † tempora rei publicae obtentui sumpta; (*kasno*) sub obtentu liberationis.

ob-tēro, trīvi, tritum; 3. 1) *zgaziti, smrviti, smlaviti*, obtriti sunt plures quam ferro necati; non posse obtritos internoscere; * ranas; † puerum. 2) *tp. uništiti, pogrditi, calumniam*; jura populi; alqm verbis; laudem imperatoriam; invidia laudem virtutis; † laudes Cliti; † hostem; † alam in finibus suis agentem prope universam; † res Philippi.

ob-tēstātio, ōnis, f. [obtestor] *zàklinjanje*, obt. et consecratio legis; tua obt. tibicinis; obtestationem (*zakletvu*) componere; *adi. tp. zàklinjanje = moljenje*.

ob-tēstor, dep. 1. 1) *za svjedoka zaxivati*, deum hominumque fidem; † se moriturum; (*Aurel. Vict.*) solem intuens, fratrem flens. 2) *bogom zàklinjati, za boga moliti* (sr. obsecro), alqm per omnes deos; alqm ut; oro obtestorque vos; multa obtestatus de salute sua Pomptinum; † eadem contubernalem obtestatus; * illud te pro Latio.

ob-tēxo, texui, tēxtum, 3. *optkati, prevući, prevladiti*, caelum umbrā obtexitur.

ob-ticeo, cūi, — 2. (*jedn. Ter. Eun. 5, 1. 4.*) *ili-čiceo*, cui, — 3. [ob-taceo] (*pretkl.*) *pjesm. i kasno*) *zamuknuti, mučati*.

ob-tineo, tīnui, tētum, 2. [ob-teneo] 1) (*pretkl.*) *rukama držati*, aures (alcjs). 2) *zažimati, imati, držati, zadržati, obav-*

ljati (službu) upravljati, osb. vojskom mjesto zapremati, novem jugera membris; suam domum; loca; regiones; partem Galliae; Liscum; vada custodiis; regnum; imperium; principatum; summum *ili* maximum magistratum: secundum locum dignitatis; principem locum; numerum deorum; locum proverbio = *biti poslovicom*; noctem insequentem eadem caligo obtinuit *šijedeće noći pritiskivala je itd., Liv.*; quae (fama) plerosque obt., *što je većinu obuzelo*; locum alcjs rei obt., *zamijeniti što*; Siciliam; provinciam Sardiniam; tertium in subsidiis locum alariae cohortes; hae (naves) stationes. 3) (*rijede*) *zadržati* regnum, victoriam; jus suum contra alqm. 4) *osvojeno održati*, principatum; causam; libertatem; nomen, *zadržati*; rem, *svoje, pohjedu održati*; operam (*službu*) fiduciariam; silentium, *nastaviti*; vocem, *ušćuvati*; hi quid possint obt., *dokazati*, duas contrarias sententias; si minis id obtinebis, docebis; *s ut, ne; s acc. c. inf.; (kasno) s inf. praes. pass.*; (*Plaut.*) obt. alqd facere, *postojano raditi*; *reflex. održati se*, pro vero; nulla pro socio o., *Sall.*; lex quae in convivis Graecorum obtinebatur, *držaše se*.

ob-tingo, tīgi, 3. [ob-tango] *zbiti se, dogoditi se*, istuc tibi ex sententia obtigisse laetor, *Ter.*; *zàpasti*, (*što sudbina daje, sreću ili nesreću*; sr. contingo, evenio, accido), aquaria provincia; te mihi quaestorem obtigisse; quod cuique obtigit, id quisque teneat; si quid obtigerit *eufemist* = *ako umrem*.

ob-törpēso, pui, —, 3. *zapanjiti se, otupjeti, omilitavjeti*; *tp. ne biti pri sebi*, circumfuso undique pavore ita obtorpuisset, ut etc.; animi obtorpuerunt, † metu subito; * subactis miseris obtorpui; contio.

ob-törqueo, törui, törtum, 2. *oviti, obaviti*, obtortā gulā in vincula abripi, alqm obtorto collo ad subsellia reducere; (*Plaut.*) obt. collo ad praetorem trahi; * obtorti circulus auri, *vojena*.

ob-trēctātio, ōnis, f. [obtreco] *zavīdanje (od zavisti) opadānje*, malevolorum; multorum; *s gen. obj.*, laudis; tanta fuit nonnullorum virtutis obt., ut etc.; malevolentissimae obtrectiones.

ob-trēctātor, ōris, m. [obtreco] *opadāč, zavīdnik, parnik* (v. obtrectatio), obt. et invidi Scipionis; laudum mearum; beneficii; (*kasno*) huius sententiae obt. amici regis erant.

ob-trēcto, 1. [ob-tracto] *opadati, umanjivati*, (sr. detrecto), alcui; gloriae, legi alcjs; inter se; (*Liv.*) laudes; † *apst.*

ob-trūdo, trūsi, trūsum, 3. (*upr. gurnuti naprijed*) 1) (*Plaut.*) *trpati*, cibum. 2) *nāmetnuti komu što*, alcui virginem, *Ter.*

ob-trūneo, 1. *posjedi* (sr. trucidō), puerum; regem; caedere alios, alios obtr.; * cervos ferro, *poklati*.

ob-tūeor, etc. dep. 2. (*Plaut.*) 1) *gledati*, *pò-gledati*, alqm. 2) *zàgledati*, alqm. ad alqm.

ob-tūdeo, tūdi, tūsum ili tūsum, 3. 1) (*prekl.*) *udariti u što*, po čem, os alqui. 2) *tp. otupiti*, *omamiti*, alqm ili aures alqjs, *oglušiti*; mentem, ingenia; alqm. longis epistolia, (*Ter.*) alqm rogitando, de alqa re saepius; non obtundam diutius, *dodijavati*; vocem, *vičući*, *promilenuiti*; (*Ter.*) obtundis tametsi intellego; aegritudinem, *ublažiti*.

ob-tūrbo, 1. 1) *porèmetiti*, *pomèsti*, hostes; quosdam occurrentium. 2) *tp. a) zaglušiti*, *smèsti*, *zburiti*, *smètati*, *vikom*, *bulcom* *itd.*, ne me obturba ac tacere, *Plaut.*, † obturbatur, obstrepitur; solitudinem. b) *omamiti*, me scriptio et literae non leniunt, sed obt.

ob-tūro, 1. *začèpiti*, *zàtisnuti*, gutturem, os, *Plaut.*; *prenes*. partes corporis, obstructas et obturatas; (*Hor.*) aures alqui, *oglušiti se koga*.

ob-tūsus (obtus.), *adj. s komp.* [partio. od obtundo] *otupio*, *tup*, * talum; * pugio; * vomer; *prenes.*, * † aures, *zaglušiti*; † stomachus; acies stellis, *potamnijela*; * cornua (*mjeseca*); nimio ne luxu obtusior (*premitav*) usus sit genitali arvo; *tp.* obt. animi acies; ad alqd obt. et hebes; vigor animi; * pectora, *torbo s* (*Tac.*) jurisdictio obtusior.

ob-tūtus, us, m. [obtueor] *pogled*, *obično s gen. subj.*, oculorum; obtutum in re figere; * obt. tacito stetit; * defixa obtutu tenet ora; * *sgen. obj.*, in obtutu (*gledajući*) malorum.

ob-ūmbro, 1. 1) *zàsjeniti*, *zasjenjivati*, humum; * lucus templum; * amnis obumbratus; (*Just.*) vitis, cuius palmitibus omnis Asia obumbraretur; * aethera tellis. 2) *ap. a) † potamniti*, nomen. b) * *pokriti*, *sakriti*, crimen; facti crimen. c) * *čuvati*, *braniti*, reginae nomen (eum).

* **ob-ūneus**, *adj. ukrivljen*, *kukast*.

ob-ūstus, *adj. nagoreo*, turris; sudes, *okāljen u vatri*; glæba ob. *promrzla* gelu.

ob-vāgio, 4. *oviljeti*, jedn. *Plaut. Poen. prol.* 31.

ob-vālle, 1. *opkòpati*, locus omni rationi obvallatus, *Cic. leg. agr.* 2, 1, 3.

ob-vēulo, vāni, vēntum, 4. 1) *slučajno sresti*, qui mihi primus obvenerat, (*dvajbeno*) *Cic. Att.* 2, 12, 3; *hotimice doći*, *osvanuti*, pugnae. 2) *zapade što kome*, hereditas alqui; provincia alqui sorte, Syria Scipioni; † dies muneris fungendi alqui, *doći na koga*; quae cuique civitati pars obvenerat. 3) *agodići*, *zbiti se* (sr. obtingo), vitium consuli (*pri*

auspicijima); *dati se*, occasio; i (*Aur. Vict.*) *javiti se*, cum utrique consuli somno obvenerat (*na snu došlo*), eos victores fore etc.

obvērso, dep. 1. 1) *haviti se*, *vucati se* *pred čim*, *pojaviti se*, Carthagini, castris; † limini; † obversans in urbe inter coetus; (*Just.*) in oculis principum in foro Carthaginensium; Appio in somnio eadem obversata species. 2) *tp. lebditi*, ante oculos; animis, oculis; animo.

ob-vërto, verti, versum, 3. *obrnuti*, *okrenuti* *prema čemu*, ordines ad clamorem, ora ob os alqjs; † cornu eodem; † corpora in regionem; * terga axi; * proras pelago; * cornua antenarum sc. pelago; * remos; * arcus in alqm; *medijalno*, obverti, in hostem; † obversus ad matrem; *osb.*, † profligatis obversis, *pobije divši protivnike*; † milite ad sanguinem et caedem obverso; † militum studiis obversis, *ljubav se naklonila*.

ob-viam, *adv. nasuprot*, obv. alqui fieri, (*Plaut.*) esse; obv. alqui ire, prodire, procedere, proficisci, decurrere, se ferre, (*Ter.*) se offerre, (*Ter.*) dari, (*Liv.*) occurrere, se dare, *sresti*; alqui obviam dari, *Liv.* obv. venire, effundi; obv. mittere; pecora alqui obv. agere; *u prilici*, obviam ire periculis, *prkositi*, cupiditati hominum, *oprijeti se*; irae; † timori; † infecunditati terrae, *doskočiti*; † *apsl.*

ob-vigilo, 1. *bdjeti*, jedn. *Plaut. Bacch.* 3, 2, 14.

obvius, *adj.* [ob i via] 1) *nasusret*, obv. esse, fieri, se dare alqui, *sresti*; * obv. ire alqui; * cui mater se tulit obviam; * huic contra Aeneas obvius ire parat; (*Liv.*) in obvio esse (*sresti*) classi; literas obv. mittere alqui; * cui obviam Camilla occurrit; infestâ subito obvius hastâ; literae mihi volant obviam; i *ležeći prema čemu*, montes qui obv. erant itineri adversariorum, *Nep.*; † cubiculum obv. soli; *izložen, izvrgnut*, furis ventorum, *Grajis.* 2) *tp. a) † što je pri ruci*, opes; crimina, quorum obvii testes erant; obviam rerum similitudine et satietate. b) *uslužan, pristupan, ugodljiv*, † comitas; † est obv. et expulsum.

ob-völvo, volvi, vólutum, 3. *omotati*, *zamotati*, *zàstrijeti*, caput alqjs, capite obvoluto; os folliculo; * caput togâ; brachium lanis fasciisque; *prenes.*, * fax obvoluta sanguine; * vitium verbis decoris.

occaeco, 1. [ob i caeco] 1) *slisjepiti*, hostis occaecatus pulvere; *u prilici*, *zalsisjepiti*, animus occaecatus cupiditate; adeo animos fortuna; ira et pavore occaecatis animis; occaecati cupiditate, stultitia; occ. consilia. 2. *pomračiti*, densa caligo diem; *odt. nerazumljivo uđiniti*, obscura narratio totam orationem. 3. *pokriti*, jedn. *Cic. Cat. m.* 15, 51.

ocallēseo, cāllui, — 3. [ob-callus] *postajati tvrde kože*, * os meum sensi pando occ. rostro. *tp. otvrdnuti, otupjeti.*

oc-cāno, nui, — 3. *zasvirati, zapuhati*, cornicines; † cornua tubasque occ. jussit.

occāsio, ōnis f. [2. occido] *prilika, prigoda, zgoda*, victoriae; pugnandi, rei bene gerendae; occasionem habere, nancisci, arripere, captare, (*pretkl. i pok.*) capere, † amplecti, amittere, omittere, praetermittere, dimittere; ne occasionei temporis deesset, *koju vrijeme daje*; nacti occasionem meridiani temporis; neque occasionei tuae desis, neque suam occasionem hosti des; occasionem dare; † praebere; occ. datur, † offertur; occasione data, † oblata per occasionem, † ex occ., *iz zgoda, prigodom*; † per omnem occasionem; † occ. exsequendi sceleris admota est, *primakla se*; si fuerit occ.; neque occasionis tarditas expectabibur, *ne će se dugo zgoda očekivati*; † ad occasionem auras (*kad se digne povoljan vjetar*) evehi; occasionem sibi ad occupandam Asiam (*dob. oblatam esse*) arbitrat; res est occasionis (*stoji do zgrade*); ex incommodo alieno suam occ. petere, *u tuđoj nesreći svoju korist tražiti*; a fortuna datam occ. liberandae Graeciae; criminandi Servi sibi occ. datam ratus est; † obscuritatem quae ceteros terrebat, suam occ. (*dobrom prilikom*) ratus; alqm occasionem dare sui opprimendi; occasione tantae laudis privare alqm; † hic occ. solitudinis, *povoljna samoda.*

occāsiuncula, ae, f. [*dem. od occasio*] *zgoda, priličica*, jedn. *Plant. trin. 4, 3, 132.*

occāsus, us, [2. occido] 1) *zāpadānje, zahod zvijezde*, solis lunaeque ortus est occ. (*pl.*): * Majae; i *zahod sunčani, a potom večer*, jedn. *Tac. hist. 3; 86; strana svijeta, * zapad.* 2) *propast, kraj i konao, smrt*, rei publicae; Aelii; * Trojae; occ. noster *veli Cio. o svojem izgonu.*

occāsio, ōnis, f. [occo] *brānānje, dīljānje.*

occātor, ōris, m. [occo] † *dīljāč, koji brānā; dīljā; šaljivo*, malorum, *Plant.*

oc-cēdo, cēssi, cēssum, 3. *idē, idē nasusret*, in conspectum alcjs, obviam alcui, *Plant.*

ocēnto, 1. [ob-canto] (*pretkl.*) *pred vratima ili na ulici pjevati komu serenadu ili podrugljivu pjesmu.*

ocēpto, 1. [occipio] (*Plant.*) *pōčinjati*, insannire.

ocēdens, tis, m. [*partic. od 2. occido, sc. sol*] *zapad.*

ocēdio, ōnis, f. [1. occido] *sjeđa, istrebljenje*, occidione occidere equitatum (*isjeći do kraja*), copias, duos exercitus; (*kasno*) omnes occidione caesi; † occidione occumbere; (*kasno*) ad unum occidione perire.

1. **occido**, idi, isum, 3. [ob-caedo] 1) *oboriti*, alqm pugnis, jedn. *Ter. Ad. 4, 2, 20.* 2) *pōsjeći, ubiti u boju, ali i uopće* (*sr. interficio*, neco) copias hostium; alqm sua manu; nullum esse modum hominis occidendi, quo ille non aliquot occiderit; multos ferro, multos veneno. 3) *tp. a* (*Ter. Hor.*) *gotovo na smrt izmučiti*, alqm fallaciis suis, rogando, legendo. *b*) *upropasti*, jedn. *Cic. de or. 2. 74, 302. o nevještu odvjetniku: occidit se et eum, quem defendit (a ne occ. se, kao što u Aurel. Vict., ubiti, ismrtiti sam sebe; sr. interficio); (Plant. Capt. 3, 4, 7) res est occisa. propala.*

2. **ocēdo**, cēdi, cēsum, 3. [ob-cado] 1) *pōpadati, pōrušiti se*, arbores momento levi impulsae; alii super alios. 2) *o zvijezdama, zāpadati, zālaziti*, sol; i (*pretkl. i kasno*) sol occasus = sol occidens. 3) *tp. a*) *pasti, pōginuti, umijeti, dōkončati se*, in bello; in eodem castello; * ferro; * dextrā suā; ornatu mundi; sacrorum memoria; vita occidens. *b*) *prōpasti, izginuti*, plane; beneficia vestra occasura esse; * spes; (*Ter.*) occidi, *propadoh*; * si semel agmine verso funditus occidimus; non hominum interitu sententiae quoque o.

ocēdūus, adj. [2. occido] 1) *zālazēći ili zāpadni*. 2) *na umoru.*

ocello, 1. *razbiti*, alcui os, jedn. *Plant. Amph. 1, 1, 28.*

ocēno, nui, — 3. [ob-cano] *zāpjevati, zagrāktati na koga, osb. o opticama gatalicama, avis, zlokobiti.*

ocēpio, cēpi, ceptum, 3. [ob-capio] (*arhaist. fut. ex occepso Plant.*) 1) *tranz. pōčēti*, quaestum, *Tac.*; magistratum, Tarquinius regnare occepit, *Liv.*; fabula occepta est agi. 2) *intrans., pōčēti*, dolores *Ter.*, a meridie nebula, *diže se Liv.*

ocēpītium, ii, [ob-caput] *zatiļjak, potiļjak*, *Plant.*

ocēisio, ōnis, f. [occido] *uhojstvo, ubistvo*, parentis; si caedes et o. facta non erit (*sr. occidio*).

ocēisor, ōris, m. [1. occido] *ubilač, krvnik*, regum, jedn. *Plant. mil. 4, 2, 64.*

occlāmīto, 1. [ob i clamito] *glasno vikati na koga*, jedn. *Plant. Curc. 1, 3, 27.*

occlūdo, ūsi, sum, 3. [ob-claudio] (*perf. sync. oclusti Plant.*) 1) *zatvoriti*, ostium, januam, aedes, *Plant.*; tabernas; nihil oclustum. 2) *zatvoriti*, alqm apud se, *Plant.*; *odt. ūstavi, vezati*, linguam, *Plant.*; dum ejus lubido oclusa est contumeliis, *Ter.*

occo, 1. *upr., brānati, dīljati, * uopće raditi, segetas, polje.*

occubo, — 1. *mrtav ležati, poživati*, * tumulo; * patria urbe; * umbris, kod pokojnih; consul pro vestra victoria morte occubans, jedn. Liv. 8, 40, 4.

occulto, 1. [ob i culeo] *gaziti, pogažiti*, jedn. Liv. 27, 14. (o slonovima).

occulto, cūlul, cūlulum, 3. *zaklanjati, sakrivati* (sr. abdo, celo), vulnera; alqm; feminae parietum umbris occultantur; * virgulta multā terrā; * classem in convexo nemorum sub rupe cavata; se silvā, † se silvarum latebris; * se umbris; † fraude; † u priliči, puncta argumentorum.

occultatio, ōnis, f. [occulto] *sakrivanje, tajeње*, cuius rei nulla est o., što se nikako ne može zatajiti; occultatione se tutari.

occultator, ōris, m. [occulto] *sakrivač, jatak*, locus o. latronum, jednom Cic. p. Mil. 19, 50.

occulte, adv. s komp. i sup. [occultus] *skrövito, tajno, ferre, zatajiti, Ter.; latere, dicere; praecepta quaedam occultius tradere, samo posvećenim razumljivo.*

occulto, 1. [intenz. od oculo] *sakrivati, tajiti*, se silvis, se non Ponto neque Cappadociae latebris, se post montem, se in hortis suis, se inter multitudinem, se ibi; † se ramis; alqd in terra; * tauros saxo; * alqd horreis, (Plaut.) se alci; stellae occultantur; * hoc inclusi ligno occultantur Achivi; fugam, flagitia; inceptum suum; alqd o. et dissimulare; cuius nomen est occultatum? occultatum dico? cuius non statim divulgatum? adolescentibus neminem occultantibus = nullius nomen.

occultas, adj. s komp. i sup. [supr. partic. od oculo] 1) *sakriven, skrovit, potajan*, res; malum; locus; cupiditas; * hamus; * fenus, *tajno lihvarenje*; * febris; * sapor salis, *oslan*; alqd o. ferre, *tajiti*, habere; * arbor crescit occulto aevo, *da se ne opaža*. 2) *očeljadi, a) pōdmūkao*, homo o. et astutus. b) † *potajan*, non occulti (id) ferunt, *ne taje*; preces occulti illudunt, *tajno se rugaju*; o. evadit, *potajno*, consedit, *na skrovitu mjestu*; occultus odii, consilii. 3) *supst. occultum*, i, n. a) *skrovište*, occulta ac recondita templi; in occulto se continere; ex occulto (iz potaje) insidiari, in occultum se abdere; (Tac.) occulta saltuum. b) *tajna*, servis occulta credere; occulta conjurationis, pectoris; adv. in occulto, ex o.; † per occultum, *iz potaje* (sr. secreto).

occumbo, cūbul, cūbūlum, 3. [ob-cubo] 1) *pasti, umrijeti*, honeste; * campis; mortem, mortem pro republica; † voluntariam necem; ignobili atque inhonesta morte; * certae morti; * neci (kao da se smrt s umirajućim bori); * ante annos suos; Rullo occumbis, *polpisati R.* 2) *zahoditi*, o zvezdama, jedn. Just. 37, 2, 3.

occupatio, ōnis, f. [occupo] 1) *zaprémānje, zaüzimānje*, fori; veteri occupatione. Odt. *polazi ret. figura*, ante occupatio (*piše se i anteocc.*), *prétjecānje prigovora protivničkih*. 2) *posuo, radnja, zānimānje* (sr. studium), impediri maximis o.; aucupari occupationem alejs, *vrebali na vrijeme, kada tko radi*; potest enim mihi denegare o. tua, *ti koji si u poslu*; alejs rei, *zanimanje čim*; occupatio ambitionis, *napor kortešovanja*; in hac tanta occupatione urbis ac vitae; o. rei publicae, *zanimanje poslovima državnim*; magistratum et temporum, *poslovi, što ih službe i vrijeme sobom donose*; tantularum rerum, *zadani od tako neznatnih stvari*; propter infinitas suas o.; o. publicae, *državni nemiri*.

occupatus, adj. s komp. i sup. [partic. od occupo] *u poslu, zābavljen poslom*, homo; occupationem me habebant comitiorum dilationes; in alqa re, Cic., alqa re, Liv.; cum in apparando acerrime esset o., qui in eo o. erat, ut, Nep.

occupo, 1. [ob-capio] 1) *zapremili, zaüzēti, nāpuniti*, locum; urbem sc. aedificiis; aream fundamentis; * polum atra nube; portae multitudine occupantur. 2) *osvojiti, üzēti, ötēti*, regnum, tyrannidem; naves; possessiones; honores; * ratem, *ili na b.*; in Gallia a potentioribus etc. vulgo regna occupabantur; alqm, *prije u goste zvuti*; oppidum; montem; castra; civitates; fines; Galliam; Anconam cohortibus; portus classibus; * urbem viribus; *silom*; occupatus (*uhvaćen*) per suos, Caes. b. c. 3, 100, 5.; † alqm amplexu, *zāgriti, objumiti*; i *udariti na kog, obüzēti*, * alqm gladio; * alqm saxo os faciemque; os flammis alci, *udariti ugarkom u lice*; * sopor artus; * turpis macies decentes malas; pueros elementa docentem (sc. te) balba senectus, Hor. ep. 1, 20, 17. *posl. (Hor.) extremum occupet scabiles, neka nosi vrag*; * urbs occupata seditionibus; † mors ipsam; * *zateći*, alqm; * *uopće: stići, stēći*, portum; aditum; nomen beati; speciem obscuri. 3) *preteći* * rates; * portus, *prije stići u l.*; * Telephum, *prije predobiti ljubavlju*; † ortum solis, *prije sunca doći*; † diem fati = *zadati sebi smrt*; † hostium manus voluntaria morte; † aprum telo; često u Liv. s inf., bellum facere, *prije zavojevati*; (rijetko) *apsl.*, occupantes, Liv. 24, 38, 5.; nunquid vis? o., *prije ga zagovorim*, Hor. 4) *tp. a) osvojiti*, timor exercitum; mentes Siculorum superstitio; animos magnitudine rei; ne odii locum risus occupet; occupatus certamine est animus; omnium oculos animosque certamen; † mors alqm. b) *zābavljati*, animum, Ter., menses primos, Cael. u Cic. ep.; manus alejs, Curt.; pecunias apud

alqm, *dati novce na kamate*, pecuniam grandi fenore.

occurrere, cūrri *ūi* cūcūrri, cūrsum, 3. [ob-curro] 1) *trčati, idi pred koga, sūšretati*, alcuī; (Hor.) *duleis amicis occuram, svakomu prijatelju koga susretnem, bi de drago*; obviam alcuī; signis; † alcuī subsidio; † o *neživom*, silex ferro, Liv.; * ne qua inter sanctos ignes hostilis facies o.; * nec jam amplius ulla tellus; † fluctus occurrunt, *valovi se valjaju prema*. Napose a) *udarati na*, armatis; Pompejanis; navibus; * turmae; * pugnae. b) *pritijećati* (u pomoć), eo o. atque auxilium ferre, pluribus locis. c) *kamo doći, prispjeti*, neutri proelio; comitiis; concilio *ūi* ad concilium; negotiis; nulli rei; ad tempus; † paulo serius ad praedicatam cenae horam. d) *naći na što*, aliis rebus; graviori bello. 2) *tp. a) raditi protiv čega, suzbijati*, consiliis alcuī; rebus; † vitio; ab nostris occurrebatur, ut etc.; *pak pomaćati, zadovoljavati*, utrique rei; expectationi; satietati aurium animorumque vestrae; sapientiae; avaritiae ac sceleri alcuī. b) *odvratiti, odgovoriti*, occurretur, sicut occursum est; occurritur nobis et quidem a doctis et eruditis; illi rationi sicut occurrit; * huic talibus dictis; † meditatae orationi tuae statim occurram; † excusare se conantibus una voce occurrens, moriendum esse; o *stvarma, ono što se suprot staviti, prigovoriti, može*, quid occurrit, non videtis; o. autem illud. c) *pokazivati se, opazati se, nalaziti se*, in mentem; animo, a i samo o., *padati na um, dolaziti na pamet*, utrisque occurrit ad animum, jedn. Caes. b. G. 7, 85, 2.; s acc. a. inf.; omnes sive sunt artis loci — ostendunt se et o., *nametati se*; haec tenenda sunt oratori, saepe enim o.; omne quod erit in re, occurret atque incidet; nec tamen mihi sane quidquam o.; mihi multo difficilior occurrit cogitatio; mihi tu occurrebas dignus eo munere; sic mihi in praesentia o. (*domišljam se*), ut appellarem *ἀδύνα*, quod illi *ἀδύνατος* dicunt, id mihi ita o., ut indifferens dicerem.

occurratō, ōnis, f. [occurro] (*prijateljsko*) *sūšretanje* (sa *čestitānjem*), facilis est illa o. et blanditia popularis; vestrae et vestrorum ordinum occursationes.

occurrere, 1. [intens. od occurro] 1) *susresti koga, naći na koga*, † alcuī; * capro. 2) *do-trčati*, huc, Plaut.; portis. 3) *tp. a) (rijetko) suprotiti se*, inter invidos, occurrentes, factiosos, Sall. b) † *pade mi na um što, sjetiti se, domisliti se*, animo i samo o.; s acc. me o. multae, Plaut.

occurrus, us, m. [occurro] *sūšretanje*, vacuae occurru viae; † occurru viae

tellitum inhiberi; † revereri occursum, non reformidare; † alcuī occursum vitare; * itinerrum o. et recursus, *zavoji*; * stipitis occurru, *spoticanje*.

* **Oceānitis**, idis, f. [*Ὠκεανίτις*] *Oceanovičeva*, *lčđ Oceanova*.

Oceānus, i, m. [*Ὠκεανός*] Ocean, Oceanus; mare Oceanus; † mare Oceanum; *napose* (Hor.) *arapski i perzijski zaliv*, ruber; *ū priči muž Tetijin* (Tethys).

Ocellātus, adj. [ocellus] (*rijetko*) *okat*, ocellatis (sc. lapillis) ludere, *igrati se na kamene kruglice*, koje su kao i kocke okale, Suet. Aug. 83.

Ocellus, i, m. [idem. od oculus] *okašće*, Plaut. Ov.; u *prilici*, ocelli Italiae; villulae nostrae; (Cat.) paeninsularum insularumque; *umiljavajući se*, ocelle mi, *očice maje*, Plaut.

Ocīer, adj. komp. [*ὠκίω*] *brži*, Romanorum cursus ad victorem etiam ocior fuit, Liv.; * o. Euro, * cervis; (Hor. *carm.* 2, 20, 13.) Daedaleo o. Icaro,

Ocius, Ocīissime, adv. [komp. i sup. prema kamijemu pos. ociter, 1) *brže, hitrije*, venire; * serius o., *prije ili kasnije*; * o. se rapere; quam ocissime, Sall. 2) * *prije, lakše*, angulus iste tus feret o. uvā — quam uvam.

Ocius, i, m. 1) *Okno, sagraditelj Mantue*, Verg. Aen. 10, 198. 2) *alegorična prilika u jednoj slici slikara Nikofana, čovjek, koji uže suče, a magarica ga pregriza, posl. simbol svake zaludnje radnje, koja se nigda ne svršuje*, Prop. 4, 3, 21.

Ocius, ee, f. *nazuvak*, Liv.; *lèves* Verg.

Ociatus, adj. [ocrea] u *nazuvcima*, o *lovcima*, Hor.

Oerikūlum, i, n. *Okrikul*, grad u Umbriji. **Odale -lānus**, adj.; supst. *okerikulski*, -lāni, ōrum, m. *Okrikuljani*.

Oetāvius, Oktavije, ime rimskom plemenu († adj.); 1) Gnejus O., konzul s *Oinom* g. 87. pr. Is., *pristaša Sulin*. 2) Gajus C., rod. oko g. 63. pr. Is., umr'o oko g. 14. po Is., *potonji car Oktavijan ili August* (sr. Caesar), *Odđ*. **Oetavīnus**, adj. *Oktavijev*, bellum, Gn. Oct. s *Oinom*.

octāvus, adj. num. ord. [octo] *osmi*; octavum kao adv. *osmi put*; † supst. *octavum*, n. *osmina* (*danak*).

† **octāvus-dēsimus**, adj. num. ord. *osamnaesti*.

octies ili **octiens**, adv. num. [octo] *osam puta*.

octingentāsimus, adj. num. ord. [octingenti] *osamstoti*.

octingenti, adj. num. card. [octo-centum] *osamsto*.

* **octī-pes**, ēdis, adj. *osmeronog*.

octo, *adj. num. card. osam.*

Octōber, *bris, bre, adj. [octo] Oktobar, spadajući na osmi mjesec (počinjući s Martom), oktobarski, mensis, Kalendae.*

octōdēsim, *adj. num. card. [octo i decem] (kasno) osamnaest.*

Octōdūrus, *i, m. Oktodur, mjesto Veragrā u provinciji Galiji narbonskoj, s. Martigny u Walliskoj zemlji.*

† **octōgēnārius**, *adj. [octoginta] osamdesetogodišnjak.*

octōgēni, *adj. num. distr. [octoginta] po osamdeset.*

Octogēsa, *ae, f. Oktogeza, grad u Španiji, jedn. Cacs. b. c. 1, 61.*

octōgēsīmus, *adj. num. ord. [octoginta] osamdeseti.*

octōgēs, *adv. num. [octoginta] osamdeset puta.*

octōgīnta, *adj. num. card. [octo] osamdeset.*

octōjūgis, *adj. [octo-jugum] upr. na osam konja (n. pr. voziti se), prenes. i prezirno o pučkim tribunima navrstanim, jednom Liv. 5, 2, 10.*

octoni, *adj. num. distr. [octo] 1) po osam. 2) osmorica na jedan put.*

octōphōros, *adj. [ὀκτώφορος] oktofor, nošen od osmorice, lectica; i supst. octōphōron, i, n. oktofor, nosiljka od osmorice nošena.*

octōplīcātus, *adj. [octo-plico] poosmoren, jedn. Liv. 4, 24, 7.*

octōplūs, *adj. [ὀκταπλοῦς] osmori; supst. octuplum, i, n. osmoro, poena octupli, osmora; damnari octupli.*

octassis, *ia, m. [octo-as] osam asa, jedn. Hor. sat. 2, 3, 150.*

ōcūlātus, *adj. [oculus] 1) okat, testis, Plaut. 2) vidljivo, ne βδύρε; mea — in scribendo sit oculatior, jedn. Cic. Att. 4, 6, 3; (Plaut.) oculata die vendere — za golov novao.*

ōcūleus, *adj. [oculus] okat, Plaut.*

ōcūllorēpīda, *ae, m. [oculus i crepo] izmišljeno ime robu, komu batine iz očiju vire, jednom Plaut. Trin. 4, 3, 14.*

ōcūllissīmus *v. oculus 2) d).*

ōcūlus, *i, m. 1) oko, * boni; acres, acuti; aperti; coniventes; * labentes; * eminentes, † exstantes; † grandes; * † nigri; * ardentes, * fulgentes; intenti; * vigiles; recti; * sicci; * udi; truces; * torvi; † vegeti; * loquaces; oculis cernere; * oculos ferre per cuncta; adjicere, conijcere, convertere oculos in alqm, in alqd; omnium oculos in te coniectos esse unum, jedino se u te udaju, alii omnium oculos in se convertere, sve oči = opću pažnju na se obratiti (sr. converto 1) 2) a); oculos dejicere*

*de algo, a re publica, oculos in terram, * oculos demittere; sr. dejicio, demitto; (Liv. Curt. Ov.) oculos circumferre, okom zakružiti; alqd ante oculos, (rijetko) in oculis ponere, ante oculos proponere, oculis proponere; opulentia, quantam qui oculis non subjecere (očima vidjeti nijesu), animis concipere non possunt, Curt. 3, 2; conditorium et corpus Alexandri cum prolatum ex penetrali subjecisset oculis, Suet. Aug. 18; foediora his, quae subiciebantur oculis, Liv. 3, 69, 2; † oculis alcjs se offerre; vid, očinji vid, amittere oculum, oculos, (Nep.) lumina oculorum, † visum oculorum; † oculos restituere; i u sing. o pogledu, tanta erat gravitas in oculo (Pisonis). tunc ausus es isto oculo, non dicam isto animo, ista fronte; oculos auferre alcui observanti etiam v. aufero; pascere oculos alqa re; (Nep.) fructum oculis capere ex alqa re; sr. capio 2) a); (Plaut.) oculi dolent, od onoga, što se nerado gleda; (Tac.) recentem aliorum felicitatem aegris oculis introspicere; incurrere in oculos; cadere sub oculos; ante oculos esse versari, positum esse, alcui versari; dijelom o vidljivim predmetima, koji su blizu, de iis amicis, qui ante oculos sunt, quos vidimus etc., dijelom o tom, da se stvar živo pomišlja, kao da se očima gleda, osb. ante oculos versari; i (Liv.) in oculis esse, frumenti spes, quae in oculis fuerat, koju su već očima gledali, pak k tomu aktivno sibi alqd ante oculos ponere, ili o predmetima mišljenja, koji su jasni, razumljivi, očevidni, osb. ante oculos positum esse, de rebus ante oculos positus vulgari sermone disputavit; (Sall.) in oculis situm, positum esse; in, sub oculis alcjs, na čije oči; tako vivere in maxima celebritate atque in oculis civium; habitavi in oculis; quae in ore atque in oculis provinciae gesta sunt, na očigled provincije (opp. remoti ab oculis populi). Ali od ovoga valja dobro razlikovati recenice esse in oculis alcjs ili alcui, biti komu mio, drag, alqm in oculis ferre, (Ter.) gestare, (Q. Cic. u Cic. ep.) ferre oculis, na arcu nositi; abire ex oculis, (Liv.), s očiju, (Curt.) oculos meos liberare; nosite, kinite mi se s o.; (Hor.) tollere alqd ex oculis, maknuli s očiju; oculi izrijekom ili u pomisti protivno prema animus, mens, a consuetudine oculorum aciem mentis abducere; quae si ut animis ita oculis videre possemus; totam licet animis tanquam oculis lustrare terram mariaque omnia; tanta offusa animis oculoque religione; propone tibi duos reges, et id animo contemplare, quod oculis non potes; nec enim minus nostra sunt, quae animo complectimur, quam quae oculis intuemur; eloquentia — quam nullis, nisi mentis oculis videre possu-*

mus. 2) *prehes*. a) *vidjelo, svijeda*, mundi, *sunce*. b) * *† pupoljak na bilju*. c) (rijetko) *pokazuje najizvrsnije u svojoj struci: biser*, duo illi oculi orae maritimae, *Kartaga i Korint*, Cic. n. d. 3, 38, 92. d) (Plaut.) *veli se od milja, oculo mi; zenice moja! i sup. oculissime homo*.

ōdēum, i, n. [ōdēior] (*kasno*) *odej, zgrada namijenjena najjeftinije u muzici i poeziji*, odeum.

ōdi (i odivi jedn. Anton. u Cic. Phil. 13. 19, 42. osus sum, Plaut.; *ful. perf.* si osurus esset, Cic. Lael. 16, 59.), *odisse, verb. defect.* (od *staroga* odio, odivi ili odi, odire), *zamrziti na koga, te u perf. mrziti*, alqm; conditionem servitutis; * *s inf.*, *ne marili, nē hajati, curare, a i mrziti, peccare boni*; * *Persicos apparatus; perf. mrzio sam, jedn. b. Hisp. 42.*

ōdiōse, adv. [odiosus] *mrsko*.

ōdiōsius, adj. *žaljivo, mj.* odiosus, jedn. Plaut. Capt. 1, 1, 19.

ōdiōsus, adj. s komp. i (Phaedr.) *sup. mrzak, protivan, neugodan, dosadan*, genus hominum; orator, *dosadan*, verba; nihil odiosius; (Plaut.) o. esse alicui; multa o. fecit; odiosum est quod etc. — *žalibože; kao usklik, o-liosum; zlo! odiosum est s inf.*; (Ter.) *Aeschines o. cessat*.

ōdium, ii, n. *mržnja, mržovolja, neprijateljstvo*, fuit mihi odium cum Clodio; in odium alicui venire, (Nep.) in odium alicui pervenire; in odia hominum incurrere; odium alicui subire, suscipere, odia in se convertere, *omrzati se komu*; in alqm odium suscipere, *zamrzati na koga*; (Nep.) magno odio ferri in alqm; omnium in illum odia civium ardebunt desiderio mei; * *exercere alqm odiis*; † *acerba o.*; † *odia tollere*; (Aurel. Vict.) *deponere*; † o. (neprijateljstva) *vetera retractare*; esse alicui odio (dat.) ili in odio, magno odio esse apud alqm; habere o. alicui rei ili in alqm; * *alqm, alqd odio habere*; magnum me cepit o. alicui rei; (Ter.) *audivi cepisse odium tui Philumenam, ne mari*; nihil odii habet, *nije omrzao*; (Just.) *quantum o. ex superbia pater habuerat*; * *in odium alicui, od mržnje na koga*; (Hor.) *quid placet aut odio est, quod etc.*, cui placet alterius, sua nimirum est odio sors; odium incendere, *restinguere, lenire, sedare*; † *remittere*; † *reponere*; odio vestro, *od mržnje na vas*; o. rerum suarum; * *maris atque viarum*; (Ter.) *neque agri neque urbis odium me percipit*; (Ter.) *odio es, mrzak si mi*. *Napose a) zlovolja, neprijatnost*, odio et strepitu senatus coactus est perorare; quod erat o.; quae superbia; (Hor.) *durus homo atque odio qui posset vincere regem*; (Ter.) *eum tuo istoc*

o., *tundendo atque odio effectit*. b) *predmet mržnje, ono, što se mrzi*, terrae o. ambulat, populi o., Plaut.; L. Antonius, *insigne o. omnium vel deorum*; si es o. publicum populi, senatus, universorum hominum rusticarum; (Just.) o. eos omnium populorum esse.

ōdōr, *starolat. odos, ōris, m. vonj, miris*, (sr. odoratus), *suavis, acerbis; napose a) miris, pl. kād, incendere odores; † cumulare altaria odoribus; mirišljive stvari i pomasti, * liquidi; tus et odores; odoribus illinere pedes*. b) *rdav vonj, smrad, smrdež* (sr. nidor), *odore foeda camera; intolerabili odoris foeditate*. c) *para, insolitus, Liv.; ater. 2) tp. slutnja ili sumnja, njušenje*, qui quodam o. suspicionis Stalenum corruptum esse sentisset, *kaji bijaše nekako naslutio i posumnjao itd.*; est nonnullus odor dictaturae, *nešto po dikt. zaudara*; o. aliquo legum recreatus; urbanitatis, *zanosi na itd.*

ōdōrātio, ōnis, f. [odoro] (rijetko) *mirisanje*, Cic. Tusc. 4, 9, 20.

1. **ōdōrātus**, us, m. [odoro] *njuh*.

2. **ōdōrātus**, adj. [odor] *mirisav, mirišljiv*, * *caput*; * *capilli*; * *rosā canos odorati capillos*; * *Assyrii, kojima u zemlji mirisave stvari rastu*.

ōdōrifer, fēra, fērum, adj. [odor-fero] 1) * *mirisav, lanx*. 2) *mirisave stvari noseći*, * *gens*.

ōdōro, i. [odor] *mirisom zadahnuti, uđiniti mirišljivim*, * *aëra fumis*.

ōdōrer, dep. 1. [odor] 1) (Plaut.) *omirisati, pallam*. 2) *njušiti*, * *cibum*. 3) *tp. a) nā-njušiti, pecuniam; quid futurum sit; tu velim e Fabio odorere, da od F. izmamim*. b) *prezino: na što téžiti, quos odorari hunc decemviratum suspicamini, u nos udara, jedn. Cic. leg. agr. 2, 24, 65. c) † prinjušiti demu, samo površno poznati, philosophiam*.

ōdōrus, adj. s komp. [odor] 1) *mirisav*, * *flos*; * *arbor*. 2) *njušeći*, * *canum vis*.

ōdrysae, ōdrusae, ōrum, m. [Ὀδρύσαι] *Odrižani, narod u Traciji. Odt. Ōdrysus, adj. = trački*; * *supst. -sil, ōrum, m. = Tračani*.

ōdyssēa, ae, f. [Ὀδυσσεύς] *Odiseja*, 1) *poznata pjesma Homerova, Ov.* 2) *pjesma Livija Andronika*. 3) *Odyssaeae portus, rt u Siciliji*.

Oea, ae, f. *Eja, grad u Africi s. Tripoli. Odt. † Oeenses, ium, m. Ejani*.

* † **Oeāgrus**, i, m. [Οἰαγρος] *Ejagar, kralj u Traciji, otac Orfejev. Odt. * Oeāgrus, adj. = trački ili orfejski*.

Oebālus, i, m. [Οἰβάλος] *Ebal, kralj u Sparti, otac Tindarejev i djed Helene, Kastora i Poluksa. Odt. 1) * Oebālydes, ae, m. [Οἰβαλίδης] Obalović, potomak Ebalov, Sparćanin. 2)*

* **Oebālis**, īdis, f. [Οἰβάλης] adj. a) *potječuđi* od E., Nympha O., — Helena. b) *sabinski*, jer se mislilo, da Sabinoi potječu od Sparčanā. 3) * **Oebāllus**, adj. a) *spartanski*, te * **Oebalia**, Ebalija, Tarent, jer su ga Sparćani pod Falantom naselili. b) *sabinski*.

* **Oechālia**, ae, f. [Οἰχάλια] Ehalija, grad u Eubeji, prijestolnica Eurilova. Odl. * **Oechālis**, īdis, f. [Οἰχάλις] Ehalkinja.

Oecleus, īi, m. [Οἰκλέης] Eklej, otac Amfjarejev; * **Oecliides**, ae, m. [Οἰκλίδης] Eklejević.

Oecōnomicus, [Οἰκονομικός] kućanik, gospodar, tako se zove jedna knjiga Ksenofontova.

Oedīpus, i i ōdis, m. [Οἰδῖπρος] Edip, kralj u Tebi, sin Lajev i Iokastin, odgonenuo je zagonetku Sfinginu, ne znajući ubio oca, pak se oženio inaterom, s kojom je rodio Etejokla i Polinika, izmenu i Antigonu. P., Davus sum, non Oedipus, ne znam odgonenuti sve zagonetke Sfingine. Odalle * **Oedīpōdīōnius**, adj. Edipov.

* **Oeneus**, īi i ōos, m. [Οἰνεός] Enej, kralj u Kalidonu, muž Altajin, otac Meleagrov, Tidejev, Dejanirin itd. Odalle 1) * **Oenēyas**, ili * **-neus**, adj. Enejev. 2) * **Oenīdes**, ae, m. [Οἰνίδης] sin ili potōmak Enejev, naročito Djomed, unuk njegov.

Oenōmaus, i, m. [Οἰνόμαος] Enomaj, kralj u Pizi i Elidi, otac Hipodamejin, i ime jednoj tragediji Atijevoj.

Oenōne, es, f. [Οἰνωρή] Enona, milosnica Paridova, Ov. Suet.

* **Oenōpia**, ae, f. [Οἰνωπία] Enopija, starije ime otoku Egini. Odalle * **-ōpius**, adj. enopijski.

oenōphōrum, i, n. [οἰνοφόρον] sc. vas, vinska posuda, jednom Hor. sat. 1, 6, 109.

oenōpōllum, īi, n. [οἰνοπώλιον] vinara, krēma, jednom Plaut. Asin. 1, 3, 48.

Oēnōtria, ae, f. [Οἰνωρία] Enotrija, starije ime jugoist. dijelu Italije. Odalle * **Oenōtrius** ili **-trus**, adj. = italjski, rimski.

oenus, star. mj. unus, Cic. legg. 3, 3, 9.

oestrus, i, m. [οἰστρος] obad, štrkalj, (lat. asilus).

oesus, star. mj. usus, Cic. legg. 34, 10.

Oeta, ae, i * **-te** f. [Οἶτη] Eta, gora u Tesaliji. Odalle **Oetaeus**, adj. etski; kao supst. = Heraklo, koji se na Eti spalio.

ōffa, ae, f. *vāljuška*, pultis; (Verg.) Cerbero melle soporatum et medicatis frugibus offam obicere; (Plaut.) *uopde: komad, gruda*.

ōffātim, adv. [offa] komad po komad, Plaut.

† **offendicūlum**, i, n. [offendo] smūtinja, zapreka.

offēndo, di, sum, 3. [ob-fendo] 1) *trans.* 1) *udariti čim o što (iznenada i nehotice; sr. illido),*

caput; † ad fornicem; † pedem; offenso scuto; pes offensus; * *vocis offensa imago, glas, koji je odjeknuo*; * *dentem solido*. 2) *natrčati, nasjesti*, scopulum. Odalle a) *naidi na što, nadi (sr. deprehendo), alqm imparatum*; eundem honorum sensum; cum alqm offensum fortuna etc. v. fortuna 2). b) *udariti pa uvrjediti, ozlijediti*, latus vehementer; *stoga prenes.: uvrjediti, dōdijati komu (nehotice; sr. laedo, violo) alqm, animum alcjs; existimationem alcjs; animum in alqo, uvrjediti se*; offensus animus; * *si non offenderet unumquemque poetarum limae labor et mora; eos splendor off.*; id quod off. Etruscos; ea res populorum Etruriae animos; *medijalno*, offendi, *uvrjediti se*, offensa in eum militum voluntate; * *offendi fdis medicis*; * *pau-cis maculis*; † *sociis crudelitatem ejus offensis*; * † *s. acc. c. inf. pas.*

II) *intrans.* 1) * *udariti o što (sr. I) 1)*, *zateći*, puppis in scopulis; ad Fortunam; *po tom pas. u štetu, nesreću doći, biti pobijen, pōrāžen*, naves in redeundo; in re navali; * *ad fortunam*; Atilius primo accessu ad Africam; apud iudices, *biti osuđen*; si alqd esset offensum, *ako je što pogriješno*; quoties culpa ducis vel tribuni vitio in exercitu esset offensum; nullum ejusmodi casum expectans, quo — offendi posset, *po kojem bi se moglo izgubiti*. 2) *pogriješiti*, in alqa re; nihil, *ni u čem*; alqd, u čem. 3) *ozlovoljiti, koga, omraziti se komu*, in alqa re; apud plebem; (Hor.) qui non offendat sordibus; (Hor.) gratas inter mensas symphonia discors et cras-sum unguentum et Sardo cum melle papaver. 4) *uvrjediti se čim*, in alqo, alqd in alqo. 5) (Liv.) *o stvari: vrijeđati*, nihil aliud.

ōffēssa, ae, f. [offendo] *uvreda (u klas. prozi rijetko i samo u razgovoru), magna in offensa sim* apud Pompejum; * *offensas vindicet ense suas*; * *offensam meruisse*; † *sine offensa cum uxore vivere, ne prekorivši se*; † *suscipere off. et subire*, † *contrahere*; † *principum offensas speculari*; (Tac. hist. 1. 47.) *omisisset offensas an distulisset* = *offensas ulciscendas*.

offēssator, ōris, m. [offendo] *zapinjāč, koji zapinje*, incertior in legendo velut off., jedn. (dvojbeno) Quint. 10, 3, 20.

offēssio, ōnis, f. [offendo] 1) *udarānje, spōtioānje, pedis; meton. ono, o što se tko udariti, spotaknuti može; nelagodnost, nezdravlje, corporum; gravis*. 2) *tp. a) zādjevion, ljutina, srditost, zlovolja, osjetljivost, mržnja, sine ulla invidia ac sine ulla offensione*; ut quem nemo ferre posset, hujus sine off. ad summam senectutem retinuerit benevolentiam; propter off. populi et odium militum, vel exilium Camilli vel off.

commemoratur Ahalae vel invidia Nasicae; res offensionem affert; sine ejus off. animi; utrumque egit graviter, auctoritate et off. animi non acerba; est alqd alicui offensioni; in alcjs off. cadere; quasi de industria in odium offensionemque populi Rom. irruere; (in hac) judiciorum infamia, totius ordinis off.; off. judiciorum. b) *nezgoda, nesreda*, belli; timere offensionem (*nasloječi da dobije službu*); alqa offensione permotus.

offensiuncula, ae, f. [dem. od offendo] samo prenes. a) mala uvredica, animi tui. b) *nezgodica*, in aedilitate off. accipere.

offensio 1. [intenz. od offendo] (rjetko) 1) off. capita, *udariti glavom o zid*, Liv. 2) *spòtcati se, zàpinjati u govòru*, intersistentes offensantesque, Quint.

offensus, adj. s komp. [partic. od offendo] 1) *uvrijeđen, ljutit, zlovoljan*, animus alienatus et off.; off. alicui; quem sibi offensorem, Oppianico familiarissimum sciebat esse. 2) *mrazak*, off. et invidus alicui; existimatio off. nostri ordinis; argumentum.

offère, obtūli, oblātum, offérre, [ob i fero] 1) *nositi pred koga, pokazivati*, * aciem strictam venientibus; os suum non modo ostendere sed etiam off., *nudati, prodavati*; poenam oculis deorum, *dogovima na oči izvršiti*; cohortes fors obtulit; (Hor.) fors obtulit me tibi, *nanije me na te*; off. se. a) *pokazati se, prikazati se*, se alicui; in turba se alicui. b) *sam od sebe se naći*, ipsi se off. c) *susretati, osb. neprijateljski suprotiti se*, si qui se off., insectatur; * Fauno obvius ardenti se obtulit; *prot. se melioribus, podati se*, Hor. ep. 1, 2, 68.; qui se ignotum vincentibus ulro obtulerat, *predao se*, Verg. Aen. 2, 59 i sl. 2) *tp. a pas. prikazati se, pokazivati se*, nova re, metu oblato; * nova res oblata; oblata religio (*religiozna sumnja*) est. b) *izorgnuti se, izložiti se*, se periculo, periculis, se invidiae, proelio, morti, se pro patria ad mortem, in discrimen; + se manibus hostium; + corpus periculis, irae; + alqm irae alcjs; quos sibi oblato gavisus. c) *iznositi na koga*, crimina, *kriviti*. d) *nudati*, alicui operam suam; se, se ad alqd; (Tac.) s acc. o. inf. e) *zadavati, diniti, uzrokovati*, alicui maerorem, Plaut., laetitiam, Ter.; opem, beneficium; alicui terrorem; alicui errorem, mortem, necem; (Ter.) virgini vitium; stuprum; speciem, *zavarati*; incendium; + oblata est alicui per somnum species Apollinis, *prikazala se*; hoc tantum boni, quod vobis ab diis immortalibus oblato et datum est; occasio offertur etc. v. occasio; oblata facultate.

offèrmentae, arum, f. [offero] *darovi, šaljivo* = *batine*, jednom Plaut. Rud. 3, 4, 48.

officina, ae, f. [od opifex mj. *ôpificina*, jednom Plaut. mil. 3, 3, 7.] *radionica, tvornica, fabrika*, armorum; + ferraria; nequitiae, corruptelarum, o *bludilištu*; Isocratis domus quasi ludus quidam et off. dicendi; quasi officinas instruere sapientiae; falsi testes etc. ex eadem officina exibant.

officere, fēci, fēctum, 3. [ob-facio] *zagradi, preprijediti, smēlati* (sr. obstruo), a) (rjede) *tranz.*, + iter, *put presječi*. b) *često intranz. zagradi komu, stati na put, biti na putu*, demoliri aedes, quarum altitudo officeret auspiciis; cuicunque particulae caeli officeretur, *što bi se god vidika zagradi*; nostium itineri, *presječi put*; alii in angustiis ipsi sibi off.; alicui apricanti, *u sunce stati*; umbra terrae soli officiens; + prospectu (dat.) off.; prenes. horum concisis sententiis off. Theopompus altitudine orationis suae; mentis quasi luminibus off. altitudo fortunae et gloriae, *razjenjuje*; *tp. biti na putu, smēlati*, commodis alcjs officere et obstare; ei pecuniae vita Rosci; libertati; timor animi auribus; nomini, *glasu*; * laetis frugibus herbae; * multae tibi tum officient res, custodes, lectica etc.; * nil mi off. unquam, ditiior hic aut est quia doctior; * *sa quominus*; * *apst.*

officiōse, adv. s komp. i + sup. [officiosus] *uslužno, voljno*.

officiōsus, adj. s komp. i sup. [officium] *uslužan, voljan*, homo officiosior; in alqm; * voluntas, * epistola; officiosissima natio; dolor, *dolazeći od uslužnosti*; labores, *preuzeti od usl.*; * sedulitas, *pomnja u iskazivanju usluga*.

officium, ii, n. [postato od opificium t. j. opus i facio] 1) *služba, dužnost*, off. suum facere (Ter.), servare, conservare, exsequi, off. (alicui) praestare, officio fungi, officio satisfacere (Ter.) neque pes neque mens satis off. suum facit; diligens in retinendis officiis; off. suum deserere, ab officio discedere; off. suo deesse; off. perfectum, medium, t. t. u *sustavu stoidkom*; officio, *po dužnosti*; non studio accusare sed officio defendere; singularum virtutum sunt certa quaedam off. ac munera; est alcjs off. ut *ili s inf.*; *napose a) dsjeđanje dužnosti, vjerno vršenje dužnosti, radnje po dužnosti*, pudor atque off.; nihil officii, nihil honestatis; vita cum officio conjuncta. b) *podložnost, pokornost*, alqm in officio tenere, continere; in officio esse, manere, permanere; officio assuefactus. 2) *svaka radnja po dužnosti, pak a) služba, usluga, uslužnost, uljudnost*, officia alcjs in alqm; nihil est vicissitudine stultiorum officiorumque jucundius; officia belli; laetor meorum off. con-

scientiā, quibus si quando non mutue respon-
detur, apud me plus officii residere facillime
patior, *ne marim, da na meni ostaje više
službe*; deseri ab alcjs officio; officiis inter se
certare; desiderare, expectare officia ab alqo;
adhibere officia erga alqm; off. suis amplitu-
dinem alcjs amplecti, alqm complecti, prose-
qui; omnibus off. totam Atinatem praefectu-
ram comprehendere; conferre multa magna
studia et off. in alqm civitatem; reddere cu-
mulate officium; † officia alicui tribuere, †
praestare; * officio priorem certare, *preteci*;
literae officii plenae; homo summo officio
praeditus; *napose usluga, što je građanin gra-
daninu iskazuje o zvanju odvojelničkom,*
o branjenju na sudu i drugim parbe-
nim stvarima, sufficere officiis civilibus, ci-
vilibus officiis renuntiabit, *Quint.*; civilium
officiorum rudimentis Archelaum etc. defendit,
Suet.; *iskazivanje štovanja i uljud-*
nosti praćenjem na forum, poklonom kod
knže itd., urbana off.; officii causā prosequi;
(*Hor.*) officium facere; (*Plin. ep.*) officio togae
virilis interfui, *na obredu, kad je t. v. obukao*;
† suprema officia, * off. triste (*iduci na spro-*
vod). b) *služba, posao*, maritimum, *na moru*;
itineris, *na maršu*; mandata privati officii, le-
gationis; ad officium imperiumque; off. et
munus oculorum; (*Quint.*) cuncta, ut in fa-
milia bene instituta, in officio erunt, *obavljat*
de službu; * off. militiaeque labor; * pedom;
* tegminis; † officio distringi; † quidam ex
officio admissionis = *komornik*; *pl. po-*
slovi.

offigo, — 3. [ob-figo] (*rjetko*) *zabiti, u da-*
riti, utvrditi, densos ramos, *Liv.* 38, 5, 10.

offirmāte, adv. [offirmatus] *tvrdokorno*, *Suet.*
Tib. 25.

offirmātus, adj. s komp. [partic. od offirmo] *tvrd,*
tvrdokoran, jogunast, animo forti
atque offirmato, *Plaut.*; quanto mihi videatur
illius voluntas obstinator et in hac iracundia
offirmator, *jednom Cio. Ath.* 1, 11, 1.

offirmo, 1. [ob-firmo] *upr. utvrditi; tp. (Ter.)*
viam, vslati pri čem, se i apsol., svoje glave
* † animum, *ohrabriti se*.

offlecto, — 3. [ob-flecto] *okrenuti*, navem,
jednom Plaut. Rud. 4, 3, 74.

offrēnātus adj. [ob-freno] *zauzdān = veza*,
Plaut.

offūela, ae, f. [ob-fucus] (*Plaut.*) *ličilo*; *tp. u*
pl. opsejena, obmana.

† **offūla**, ae, f. [dem. od offa] *zalogajid, ko-*
madid.

offulgeo, fūlsi, —, 2. [ob-fulgeo] *sijevati,*
sjati, lux oculis, u oči, jednom Verg. Aen.
9, 110.

offūdo, fūdi, fūsum, 3. [ob-fundo] 1) *preda*
što ili preko čega lijevati, sipati, ba-
cati, sterati, cibum (*Plaut.*); altitudo enli-
ginem oculis offundit, *smrkne se pred očima*;
aër offunditur nobis, *stere se oko nas*; ignis
ob oculos offusus; *prenes*, quasi noctem quan-
dam rebus; omnium rerum terror oculis auri-
busque est offusus; tamquam si offusa rei
publicae sempiterna nox esset; tanta offusa
oculis animoque religio; hic error et haec in-
doctorum animis offusa caligo est, quod etc.;
ne nimium terroris offundum; si quid tene-
brarum off. exsillum. 2) *zastrijeti čim*, lu-
cernae lumen offunditur luce solis, *potamnjuje*
se; † offusus pavore, *predblādan*.

oggātio, 4. (ob-ganio) *lajati za kim*, alicui
alqd, *Ter.*

oggero, gessi, gestum, 3. (ob-gero) *davati*, alicui
osculum, *Plaut.*

Ogigias, adj. [Ὠγίγος] *Ogigski*, *tičući se*
Ogiga (Ogyges) *ulemetjeljela i kralja teban-*
skoga, * = *tebanski*, deus, *t. j. Bacchus*.

Oh, interj. o! oh! ha!, *Com.*

šhē, interj. *stoj, ček!* *Com. Hor.*

oiei! interj. *jao!*, *Ter.*

Ōileas, ōi (ei troslož., *Verg. Aen.* 1, 41.) *ili čos*,
m. [Ōileas] Ojlej, kralj u Lokridi, otac Ajan-
*tova (Ajax). Odalle * Ōilides*, ae, m. [Ōileidas]
sin Ojlejev = Ajax.

Olbia, ae, f. [Olbia] *Olbijski*, grad u sjevernoj
Sardiniji. Odalle Olbiensis, adj. *olbijski*.

Ōlīa, ae, f. 1) *maslina (voće)*, *Hor.* 2) *ma-*
slina (drvo).

Ōleaginus, adj. [olea] *maslinov*.

Ōlearius, adj. [olea] *maslinov*, cella; (*Plaut.*)
supet. koji ulje prodaje, trgovac uljem.

* † **Ōleiros**, i, f. [Ōleiros] *Olear*, jedan od
sporadskih otoka u Egejskom moru.

Ōleaster, stri, m. [olea] *čafina (divlja ma-*
slina).

* **Ōlens**, entis, adj. [partic. od oleo] *mirišući*,
bene; lijepo ili rđavo m., zaudarajući,
smrdeći.

Ōlēnus, i, f. [Ōlēnos] *Olen*, grad u Eoliji. *Od.*

* **Ōlēnius**, adj. = *etolski*.

Ōlēo, lui, — 2. 1) *mirisati* (sr. olfacio), *bene*,
*male; ceram, crocum, po itd., nihil; * pastil-*
*los, * hircum; * sulphure, * nardo; tp. zaū-*
darati na što, po čem, malitiam; nihil pe-
regrinum; nihil ex Academia. 2) ōsjetiti
se (opaziti se), illud non olet, unde sit,
quod dicitur 'cum illis' etc.; (Plaut.) homo
quidam, njušim č.; aurum huic, njuši, da imani
novaca.

Ōlēm, i, n. [olea] 1) *ulje, posl. oleum et ope-*
ram, et operam et ol. perdere, zaludu svo
muka, opera et ol. perit; ol. addere camino

v. caminus. 2) (budući da su se stari pri vježbanju, a osb. rvanju uljem mazali, to se upotrebljavalo o duševnom borenju, pak i o školskom vježbanju u govoru, nitidum quoddam genus est verborum, sed palaestrae magis et olei, quam hujus civilis turbae et fori.

ol-facio, feci, factum, 3. *mirisati*, alqd; tp. *njušiti*, non sex totis mensibus prius olfecissem, quam etc., Ter.; nummum.

olfacto, 1. [intenz. od olfacio] (preth.) *omirisati*, alqd.

ollus, adj. [oleo] *zaudarajući*, *smrdljiv*, * *caprae*; † *senex*.

ollus, adv. [od ollus arhaist. — ille] 1) o prošlosti: *negda*, *jednom*, alium me censes esse nunc atque o. 2) o budućnosti: *jednom*, *jednod*, coram etecum ol. colloquar; (Hor.) non, si male nunc, et ol. sic. erit. 3) * *katakad*, *kadšto*, *obično*, *osb u poređenju*, ut pueris ol. dant crustula blandi doctores. 4) † *davno*, *odavna*.

ollitor, ōris, m. [olus] *povrđar*.

ollitorius, adj. [ollitor] *povrtni*, forum.

oliva, ae, f. — olea, 1) *maslina*, Hor. 2) *maslina* (drvo); meton., a) * *maslinovac*. b) * *maslinova grana*, praeponeare olivam undique decarptam fronti, *ovjendati glavu maslinovim vijencem*.

olivētum, i, n. [oliva] *maslinik*.

* **olivifer**, fēra, fērum, adj. [oliva-fero] *što rodi maslinom*, *maslinorodni*.

olivum, i, n. *ulje*, *osb. kojim su se mazali rvači*, Plaut. Hor.; * *mirisava pomast*.

olla, ae, f. lonac.

olli (zastarjelo) mj. illi; * nom. pl., (Cic. legg. 2, 8, 21. Verg. Aen. 1, 252.) dat. sing.; olla, dat. pl. (Cic. legg. 3, 8, 7.), ollos, olla, acc. pl. (Cic. legg. 2, 9, 21. 22.)

* † **olor**, ōris, m. *labud*.

* **olorius**, adj. [olor] *labudov*.

olus, ōris, n. *kupus*, *zélje*; *prosta*, *slaba hrana* itd., Hor.

olusculum, i, n. [dem. od olus] *kupusac*, *zeljašće*, i (Hor.) pl.

Olympia, ae, f. [Olympia] *Olimpija*, Zeusu posvećen okoliš u Elidi, gdje su se svetkovale velike olimpijske igre. Odalle * † **Olympiæus**, adj. *olimpijski*. 2) **Olympias**, ādis, f. *Olimpijada*, a) vrijeme od četiri godine od jednog olimpijskih igara do drugih; Grači su po Olimpijadama brojili godine; * — lustrum, vrijeme od pet godina. b) mati Aleksandra Velikoga. 3) * **Olympicus**, adj. *olimpijski*. 4) **Olympionices**, ae, m. [Olympionikēs] *Olimpionika*, koji je pobijedio u olimpijskim igrama. 5) **Olympius**, adj. *olimpijski*; supst. a) **-ium**, ii, n. *Olimpij*, hram olim-

pijskoga Zeusa, pak gradić na Sitoliji sa Zeusovim hramom. b) **-ia**, ōrum, n. *olimpijske igre*; * *coronari*; † *vincere Olympia* v. *corono* 1), *vinco* 1).

1. **Olympus**, i, m. [Olympus] *Olimp*, 1) ime više brda, među njima najpoznatije na medij med Makedonijom i Tesalijom, što su stari držali za sjedište bogova; * *nebo*, *nebeski svod*; * *extremo veniens Sol Olympo* (pokazujući suncani ishod). 2) nekaki svirac, Ov.

2. **Olympus**, i, f. [Olympus] *Olimp*, grad ličijski pri Olimpi. Odalle **-pēni**, ōrum, m. *Olimpijani*.

Olynthus, i, f. [Olynthus] *Olint*, grad na makedonskoj medij. Odat supst. **Olynthus**, ii, *Olinčanin*, *Čurl.*, -ii, ōrum, m.

omāsum, i, n. (Hor.) *goveđi drob* (fileci, tripe), pingui tentus omaso, *nažderavši se itd.*; patinas cenabat omasi vilis.

omen, īnis, n. *kobljénje*, hisce ominibus, Catilina, proficiscere, s ovim kobljenjem (kobne riječi, što su izrečene). 2) *svaka kob*, *znamenje* (bilo dobro ili zlo; sr. auspicium, augurium, ostentum etc.), velut ominis causa; hoc detestabile o. avertat Juppiter; o. accipere; o. concordiae, rei maxime in hoc tempus utili, petere; o. plebejo consuli magistro equitum ex plebe dicendo dederit; id a plerisque o. magni terroris acceptum; * i secundo omine, *idi u dobri čas*; * *parrae recinentis omen*, *kobni glas*. Napose a) *dobra želja*, optima o.; * *votis omnibusque et precibus*. b) (Ter.) *uvjet*, ea lege atque omine, ut. c) * *svečan* i *znamenit običaj*; * *svadba*, koliko se pod auspicijima obavlja, primis ominibus.

ominātor, ōris, m. [ominor] *gatač*, *vrač*, *jed.* Plaut. Amph. 2, 2, 90.

ominer, dep. i. [omen] 1) *proricati*, *slutiti*, *kobiti*, felix faustumque imperium; naves, velut ominatae, *kao da im se slutilo*; rei publicae; † *famem sibi*; (Hor.) verba male ominata, *zloslutne*. Odalle 2) (Plaut.) *željeti komu što i tim slutiti*, alqd.

† **omināsus**, adj. [omen] *znamenit*, *koban*, *res*.

omissus, adj. s komp. [partic. od omitto] (Ter.) *nemaran*, *nehajan*, *nepažljivo*, animus; ne ab re sint omissiores paulo, *novoiima navabiti*.

omitte, mīsi, mīssum, 3. [ob-mitto] 1) *puštati*, *ispuštati*, erma; omissis pilis; † *habenas*, † *navigia*, *ostaviti*; (Ter.) *mulierem*; (Ter.) *omitte me*, *mahni me se*; (Plaut.) *animam*, *dušu puštiti*. 2) tp. a) *okaniti se* (sr. amitto, intermitto), *timorem*, *spem*, *pietatem*; omnibus omissis rebus, *okanivši se svega*; obsessi- onem: *primam navigationem*; *occasionem*; *hostem*, *Galliam*, † *Scythas*, *ostaviti na miru*;

s inf. prelati, omittat urgere; (Hor.) omittit mirari; (Tac.) ne bello quidem Italico, mox civili omissum quin etc. b) premuđati, prešutjeti, ne spomenuti, alqm; alqd; de alga re.

omnigēnus, adj. [omnis i geno] *svakojaki, svake vrste, omnigenum (gen. plur.) deum monstra, (dvojč.) Verg. Aen. 8, 698.*

ōmniino, adv. [omnis] 1) *sasvim, posve, aut o. aut magna ex parte; straga postavljen slaže se s adjektivima pak s omnis, nullus, nihil non usquam, egregium virum omn., posve vrsna čorjeka; quod autem sine sensu sit, id agimus, ut id (malum) in sapiente nullum sit omnino; non usquam id dicit omnino (posve, izrijeckom), sed quae dicit, idem valent. 2) uopće, de hominum genere aut omn. de animalium loquor; omn. simulacrum aliquod aut vestigium civitatis; napose sa omnis i nullus ali ne straga nego sprijeda postavljen, budući da spada na predikat (sr. 1)), M. autem Antonium omn. omnis eruditionis expertem fuisse, da nije imao uopće nikakva nauka; omnis omn. e. etc. znadilo bi: baš (sasvim) nikakva nauka; omn. omnium horum vitiorum una cautio est. Odalle u kratko (Plaut.) omn., ut te obsolvam, nullam hic navem conspicio. 3) kad se kazuju brojevi: svega, u svem, samo, quinque omn. fuerunt. 4) kad se kazuje općenita valjanost koje rečenice: uopće, dakako, osobito kad se što dopušta, te ali slijedi, nego sum omn. illo die esse mortuum; omn. illud honestum, quod animi efficitur, non corporis virtutibus; omn. est amans sui virtus; danda omn. est opera etc., sed etc.*

* **omni-pirens, tis, adj.** *opća majka.*

* **omni-potens, tis, adj.** *svemoguć.*

ōmnia, adj. (pl. omnia dvoslož., Verg. Aen. 6, 33.) *vas, sav (uopće; sr. quisque), omnis de officio quaestio; sine omni philosophia (bez ikake); omnes omnium ordinum homines; omnes ceterae res; omnia alia; pak u kratko omnes = omnes alii, longe omnibus studiis contemplationem rerum cognitionemque praestare; omnia prius arbitratus sum fore, quam ut etc.; omnia minima, sve i najmanje, omnes antiquissimi, svi i najstariji ljudi; sup. omnes, omne, sve, omnia, omne facere, sve uraditi; kadšto (Liv.) s gen. svih pojedinačā, koji amo spadaju, Macedonum fere omnibus, ut marent, persuasit; omnes Tarquiniae gentis, Hernici nominis; in eo sunt omnia, na tom je sve, cum eo mihi sunt omnia, veliki smo prijatelji; is mihi omn. est, on mi je sve; ante omnia, prije svega; alia omnia, baš protivno; eadem omn., to isto; per omn. i samo omnia = u svem; (rijetko) omnium (= om-*

*nium rerum) inopia, Liv.; desperatio omnium; his omnibus, po svem tom; napose a) svaki, omnibus mensibus. b) svakojaki, sām, sve sām, castra plena omnibus fortunae publicae privataeque; omnibus probris onerari; omnia experiri; omnibus rebus, na svaki način; omnes triremes, sve same troveslače; exercitus pervenerat Arpos per omnia pacata, sve kroz krajeve, koji mirni bijahu; castra inter confragosa omnia praeuptaque locat, sve među stijene i vrela; inter corrupta omnia. 2) vas, sav, cio (sr. totus), Gallia; provincia; omni ora maritimā, duž cijele obale; ex omnibus castris, sa svih strana tabora; omni impunitate proposita; omne corpus intendere; * non omnis moriar.*

omni-vagus, adj. *svuda lutajuća, nepostojanja, Diana, jednom Cic. n. d. 2, 27, 68.*

omni-volus, adj. [volo] *sve hoteći, pohotan, jednom Cat. 68, 140.*

Omphale, es, f. [Ὀμφάλη] *Omfala, kraljica Lidjska, u koje je Heraklo neko vrijeme za roba prodan u ženskom odijelu boravio, Ter. Prop.*

ōnigras, i, m. [ὄναρος] *divlji magarac, Verg.*

Onchesmites, ae, m. [Ὀνχέσις] *sc. ventus] Onchesmites, vjetar, koji puše od epirotske luke Onchesma, jednom Cic. Att. 7, 2, 1.*

ōnōrāris, adj. [onus] *tovarni, teretni, navis; jumenta; supst. oneraria, ae, f. prijehod (brod, koji prenosi žito).*

ōnōrē, i, [onus] 1) tōvariti, kroati, ancillas veste, Ter.; naves; jumenta; (Hor.) alqm catenis; (Tac.) oneratus catenis; naves commestatu, stipendio, armis; naves oneratae, mjesto običnoga onustae; ad celeritatem onerandi; (Ter.) umerum pallio, ogrnuti kabanicu; * mensas dapibus, + auro; * manum jaculis, oruđati; * membra sepulcro; * ossa aggere terrae; (Sall.) onerari epulis, vino, prejesti se, prepići; + se vino; + pluribus corpus quam capiebat. 2) tp. a) natōvariti, pretōvariti, iudicem argumentis; alqm mendaciis i (Plaut.) samo alqm, naldgati; alqm contumeliis, (Com.) pugnis, injuriis; ali i alqm promissis, laudibus, spe praemiorum, (Just.) omnibus non humanis tantum verum et divinis honoribus. b) dōđjavati komu, hostes (sc. saxis), Liv.; plebes scitum quo oneratus magis sum quam honoratus, Liv.; * verba lassas on. aures; aethera votis, * alqm dictis. c) otežati, inopiam alqja, Liv.; dolorem, Curt.; quem (delectum) suapte natura gravem onerabant ministri etc., Tac. 3) * u što tōvariti, sipati, lijevati, zina cadia; dona Cereris canistris.

ōnōrōus, adj. s komp. [onus] 1) * težak, teretan. 2) * + tp. dōsada.

onus, ěris, *n.* 1) *breme, teret, tovar*, armorum; turris tanti oneris; tanta onera navium; sub onere, *pod teretom*; † sub oneribus esse, *natovaren biti*; jumentis onera deponere; merces atque onera; * onus dorso subire; * clipei; * ventris *ili samo on., dijete u utrobi*; † *prenes.*, magnum on. sustines capite, regium insigne. 2) *tp. teret, trud, teškoća*, officii; quantis on. premerere susceptarum rerum et iam institutarum; on. Aetna gravius sustinere; onus alicui injungere, hoc on. allevare; oneri esse, *dodijavati*; ne ipse oneri esset, *Liv.*; quibus profecto contra naturam corpus voluptati, anima oneri fuit, *Sall.*; illis se oneri non futurum et per se rem publicam administraturum; † epici carminis onera lyra sustinere; *napose: dānak, porez, dūg*, haec onera in pauperes inclinata sunt; on. graviora injungere; oneribus premi; † parum oneris imponere.

onustus, *adj.* *natovaren, opterečen, nākroān*, asellus auro; naves frumento; jumentum; *s gen. auri, frumenti, Plaut. Tac.*; (*Hor.*) corpus on. hesternis vitis, *od jučerašnjega pijančovanja*; *tp. natovaren dim, pun đega*, onusti cibo et vino; ager praeda, *puno plijena*; † pharetra telis; (*Plaut.*) onustum esse, *biti puna želuca*; fustibus, *izbijen*; corpus, = *vremenit*, pectus laetitia; (*Phaedr.*) sacri-legio.

onyx, ychis, *m.* [örv] *oniks, melon. spre-mica* za pomasti (*nāđinjena od žučkasta mramora, koji se zove onyx*), *Hor.*

† **opacitas**, ātis, *f.* [opacus] *ośoje*.

opaco, *i.* [opacus] *zā sjeniti*, hunc, locum; sol terras.

opacus, *adj.* *s + komp. i sup. 1) ośōvštiv, hladovit* (*sr. umbrosus*), ripa; * frigus opacum, *zhlade*; † nemus arboribus op.; † collis antiqua cupresso nemorosus et op.; † locus densiore umbra opacior; † platonon opacissimus; * per opaca locorum. 2) * *taman, mračan*, nox; domus Cyclopi; * *gust*, barba. 3) * *zasjenjujući*, arbor, nubes.

opella, ae, *f.* [*dem. od opera*] (*Hor.*) forensis, *posālac* (*klijenata na foru*).

opera, ae, *f.* *rād, radnja, posao, trud*, linguā factiosi, inertes operā, operis et factis, *Plaut.*; otiosiorum operā quam animo; ut operā quoque consilium meum adjuvem; qui operā, id est, virtute et industria benefici et liberales erunt; multā operā multāque industria Rutilius fuit; res erat multae operae et laboris; operam et oleum perdere v. oleum; operam dare alicui rei, amori (*Ter.*), valetudini, honoribus; op. dare sermoni, *razgovor zapresti*, liberis, *dj. radati*; s ut, ne, *sa samim*

konj.; *Ter.*; *sr. do 2) b)*; operam navare v. navo; operā alcjs, meā, tuā, suā, quorum, *đim trudom ili krivnjom, po kom*; eādem operā (*zajedno*) accusari, *Liv.*; (*Plaut.*) unā operā; Strato negat, operā deorum se uti ad fabricandum mundum; operae (*za svoj trud*) pretium habere; est operae pretium, *vrijedno je truda*; operae pretium facere, *učiniti, što je vrijedno truda*; homines in operas mittere, *posla naći*; deditā opera, datā operā, *hotimice, navlađ*; (*Plaut.*) op. est mihi, *trudim se*; operam in alqa re ponere, locare, collocare, consumere *ili* alicui rei tribuere, impendere i in, ad rem conferre; op., studium, laborem interponere; operam suscipere; hanc op. sumere, ut; frustra op. insumere; *napose a) nastojanje, trud za druge, služba, usluga*, nusquam nec op. sine emolumento nec emolumentum ferme sine impensa op. est; forensis, *na sudu*, = *obrana*; nulli opera ejus defuit; operā alcjs uti; exigere operam ab alqo; op. suam polliceri; op. virorum fortium edere, *pokazati se junakom*; operas dare pro magistro, *zamijeniti*; suo sumptu op. rei publicae praebere, *raditi za*; annuam op. edere; operas reddas Musis; op. alicui (alcjs sermoni) dare = *slušati koga, ili o sucu, istraživati što*; paululum mihi da operam, *učini mi uslugu*, *Ter.*; op. dare auctioni, funeri, *biti na itd.*; op. praestare in re militari, *biti vojnik; melon. a) (rijetko) služba, fiduciaria. b) vrijeme, kad na što dospjevamo, dokolico*, deest mihi op.; est, non est mihi operae, *stalo mi je, nije mi stalo, po volji mi je, nije mi po volji, Liv.*; haud sane operae videbatur s inf., *Curt.*; *ali u Plaut.* operae ubi mihi erit, *kad dospijem*, operae non est, *ne smije biti. b) najamnik, obič. u pl.*, op. mercennariae; cum operis conducis; *pogrdno, ortak; osb. (Tac.) op. theatrales, najmljeni, da u teatru pjeskaju ili psiču, pjeskači, claqueuri*; (*Plin. ep.*) thea-tralis operae corollarium.

opērius, *adj.* [opera] *poslenički, radnički*, homo op., *radnik, nadničar*, homines paene operarii; *supst. pogrdno o govornicima*, quidam operarii lingua celeri et exercitata; op. nobis quendam oratorem facis.

operculum, *i, n.* [operio] *zaklopac, dolii*.

opēritum, *i, n.* [operio] *pokròvac, u klas. prozi samo preneseno*, redditur terrae corpus et — quasi operimento matris obducitur, *jedn. Cio. legg. 2, 22, 56*.

opērio, rui, rium. 4. 1) *pcklopiti, pokriti* (*đim težim*; *sr. tego*), summas amphoras auro, *Nep.*; * fronde casam; * brachia plumis; * mons opertus nubibus; * umbris nox terras; (*Ter.*) alqm loris usque ad necem; *osb. haljinom, odijelom pokriti, zāstrijeti*, caput,

Plaut.; capite operto esse; * opertus tunica; † veste multa; † paludamento; *zemijom pokriti, zakopati*, reliquias malae pugnae, *Tac. ann.* 15, 28. 2) *prenes*, a) *obāsati, poklopiti, pokriti, samo u partic. perf. pas.*, contumeliis; iudicia dedecore et infamia; † infamia. b) *sakriti, zatajiti*, res opertae; † luctum; † domestica mala tristitia operienda; † privata vulnera rei publicae malis. 3) *zativoriti*, ostium, *Ter.*; domum; lecticam.

ōpērōr, dep. 1. [opera] 1) *poslovati, raditi, obavljati*, sacris, *Liv. Hor.*; superstitionibus, prodigiis procurandis, *Liv.*; *božanstvu služiti, žrtvovati*, * deo; † Libero Patri; * tibi (Vesta) nunc operata resolvimus ora; * † *apēl*; * laetis operatus in herbis. 2) *uopde: baviti se dim, nastojati oko dega*, * in cute curanda plus aequo operata juvenis; * studiis Dianae; † studiis liberalibus; * textis Minervae; * conubiis arvisque novis.

ōpērōse, adv. [operosus] *mučno, s trudom, trudno*.

ōpērōsus, adj. s. komp. i † sup. [opera] 1) *radin, poslen, trudeći se*, senectus; * herba, *krepka*; * op. comas, *što se tiče k...*; * *diurum*. 2) *mučan, težak, s mukom nadi-njen*, labor; ars; artes; opus; operosius sepulcrum facere; * carmina; * moles mundi; * divitiae operosiores; * operosae Minervae studium.

ōpērtus, adj. [partic. od operio] *pokriti, sakriven*, operta quae fuere, aperta sunt, *Plaut.*; hamus, operto capite, opertos equos inspicunt, cineres, *pōkopāni, Hor.*; bella, *Verg.*; *supst. opertum*, i, n. *tajna*, Appollinis operta, *prorocište, orakul*; op. bonae deae, *tajno mjesto, gdje su se rimske žene na njezinu svetkovinu sastajale*; * operta recludit (ebrietas); * operta telluris, *tajne dubine*.

* *ōphēlōides*, ae, m. [Ὀφελίδης] *Ofijonovid, sin Ofijonov, Amycus*.

ōphēlōsa, ae, f. [Ὀφελώσα] *Ofijuzsa, starinsko ime otoku Cipru*; adj. * *-lōsias* [Ὀφελώσιος], *ofijuski*.

ophthalmias, ae, m. [ὀφθαλμία] *riža, okatioa* (isto lat. oculata) jedn. *Plaut. Capt.* 4, 2, 70.

ōpifer, ēra, ērum, adj. [ops-fero] *pōmāžūdi*, * deus in somnis.

ōpifex, icis, comm. [opus-facio] *tvorac, stvoritelj*, stilus est dicendi op.; verborum; mundi; * coronae; * operis; *osb. rukotvorac*, op. atque servitia; intestitores opifcesque; omnes op. in sordida arte versantur; (*kasno*) op. ferri.

ōpificina v. officina.

ōpillo (upil), ōnis, m. [ovis] *ovčar, Plaut. Verg.*

ōpīme, adv. [opimus] *obilno, obilato, bogato, krasno, jednom Plaut. Bacch.* 3, 1, 6.

ōpīmtas, ātis, f. [opimus] *obilje, obilnost, krasota, divota, Plaut.*

ōpīmtas, Opimije, ime rimskom plemenu; Lucius Op., konzul g. 121. pr. Is., dao se od Jugurte podmititi, te je zato optužen i prognan; Q. Op., otac njegov, konzul god. 154. *Odatle Opimijev*.

ōpīmus, adj. [opes] 1) *ūhrānjen, lūst, deo* (sr. pinguis), habitus corporis; bos; *prenes. o govōru: prebujan*, op. quoddam dictionis genus; *tp. a) obōgaćen*, praeda. b) *ugledan, slavan, obilat*, divitiae (*Plaut.*); praeda; regnum, *Liv. Curt.*; † opp. belli decus, *mastan plijen ratni*; ornamenta non satis op. dicendi; * dapes; * cenae; * res (*imutak*); *t. t. spolia op.*, (*Curt.*) op. decus, *vojvodin plijen, odora*, oružje, koje je vojvoda oleo ubitomu neprijateljskomu vojvodi, jednom *Liv.* 28, 46, 14. u dvobaju plemeniti plijen; (*Hor.*) quem palma donata reducit opimum = *uznosi, veseli* (sr. macer). 2) *plodan, ubav*, regio; campus Tusculanus ager opimus coplis; * opima Larissa.

ōpīnābīlis, adj. [opinor] *vjerojatan, nesigur*.

ōpīnātor, ōris, m. [opinor] *nagādač, jednom Cic. Acad.* 2, 20, 65.

ōpīnātus, adj. [partic. od opinor] *prividan*, (*samo u filozof. jeziku*), bonum, malum op., *prividno dobro, zlo*.

ōpīnio, ōnis, f. [opinor] 1) *mnijenje* (*slučeno ili po svojoj glavi zamišljeno*; sr. sententia), *misao, predsuda, nagađanje*, op. plus saepe valet, quam res ipsa, res ab opinionis arbitrio sejuncta scientiaque comprehensa; non re ductus, sed opinione; incide e in opinionem; inveteravit op. quae omnium sermone percrebruit; animos hominum pervadit op.; in his locus opinioni est; summa hominum opinio est s. acc. c. inf.; ut op. mea est, fert; speciem atque opinionem pugnantium praeberet op. alciq rei timoris, praeberet, afferre, *prividan strah pokazivati itd.*; opinione duci, *pomislijeti*; in eam op. discessi, ut, *pomislio sam, da*; utrisque, nemini veniebat in op. (*mišljase*) s. acc. c. inf.; rem in eam op. adducere, ut, *navesti na misao, da*; habeo opinionem = *mislim, ali također = misle, da ja itd.*; cum sua cunctatione atque opinione timoris hostes nostros milites alacriores ad pugnandum effecissent = opinione timoris quam praebebant, *pridinjavanjem, da se boje*; neque ulla alia re ab se mortem nisi op. mortis depulit; (*Cael. u Cic. ep.*) Cassius venit in op. finxisse bellum, *pōčelo se misliti o K.*, da je on rat izmislio; op. hominum de alio, de quo nulla unquam

opinio fuerit; *s gen. obj.*, rei; timoris; opinionione trium legionum dejectus v. de jicio; opinioniones fingere; opinionionum commenta delet dies; opinionionis error; deorum op., *vjera u bogove*; op. bonorum, malorum, honestatis; praeter opinionionem, *ne očekujudi*; contra opinionionem omnium, *† meam*; opinionione, op. omnium celerius, *brže, nego se misli*; cum minus opinionione sua officeret; quae — minora op. esse confido. 2) *napose a) dobar glas*, magnam virtutis opinionionem habere, *bili na glasu radi velike hrabrosti*; propter eximiam op. virtutis; (*Quint.*) summam opinionionem in scholis obtinere; opinionione nonnulla, quam de meis moribus habebat; op. Galliae; magna opinionione de fama omnium, *na slavan glas izašlo*; (*Just.*) audita Alexandri opinionione, ad opinionionem novae urbis concurrentibus gentibus, op. victoriae, hujus victoriae; opinionioni hominum respondere; opinionionem fallere, superare; vincere op. alejs. *b) † glas (koji se čuje, raznosi)*.

opinionosus, adj. *sa sup.* [opinio] *pun nastudivanja (sumnjivo)*.

opinor, dep. 1. *mniti, misliti, slutiti, nagadati* (v. opinio; *sr. censeo*), alqd; de vobis non secus ac de teterrimis hostibus opinatur; *† de alqo male*; *† durius de rege*; *† gravissime de se*; *s acc. c. inf.* *Cesto se opinor u govor imede nešto podsmješno* (*sr. credo, censeo*) = *valja da*, sed, op., quiescamus; haec, op., incommoda sunt carentis; nondum, op., est eximius; *naprotiv tomu kaže se ut opinor, rjeđe samo opinor, kad se što ujudnije i blaže tvrdi, ne jamčeći za istinitost tvrdnje*, hoc quidem, Fanni et Scaevola, constat, ut op., bonis inter bonos etc.; quod a Tarentino Archyta, ut op., dici solitum etc.; is dicebatur esse Myronis, ut op., et certe sc. esse; idem, op., artifex, ejusdem modi Cupidinē fecit illum.

opipare, adv. [opiparus] *divno, gospodski*.

opiparus, adj. [opes] *gospodski, divan, Plaut.*

† opisthographus, adj. [ὀπισθογράφος] (*rijetko*) *na naličju popisan*.

opitator, dep. 1. [ops-tuli] *pomoći (nevoljniku: sr. juvo itd.)*, u pomoć biti, alcu; decretis (*abl.*) inopiae plebis; permultum ad dicendum.

opobalsamatum, i, n. [ὀποβάλσαμον] *balzamič, Just. 36, 3, 3.*

opobalsamum, i, n. [ὀποβάλσαμον] *balzam, jedn. Just. 36, 3, 4.*

oportet, tuit, 2. *impers. pristòji se, valja, treba*, (*sr. debeo*, opus est, necesse est), *s inf.*, non oportuit eas relictas esse (*Com.*), *nije ih trebalo (ne bilo ih) ostaviti*; signum ablatum

esse non oportuit; *s konj.*; alio tempore atque oportuerit; quidquid non licet, certe non o.; tamquam ita fieri non solum oporteret, sed etiam necesse esset; cum multa antea commissa maleficia, eum vita hominis perditissima, tum singularis audacia ostendatur necesse est. Haec cum sint omnia, tamen existent o. expressa sceleris vestigia, *mora da ima tragová itp.*; nullum spatium perterritis dare o. (*sc. se*) existimans; quo die frumentum militibus metiri oporteret; perturbari animos necesse dicunt, sed adhibent modum quendam, quem ultra progredi non oporteat.

oppango, pēgi, pāctum, 3. [ob-pango] *pribiti*, alcu suaviū, *prijepiti, jednom Plaut. Curc. 1, 1, 60.*

oppeto, pēxi, pēxum, 3. [ob-pecto] *očèšljati, šaljivo očimkati*, piscem. *jedn. Plaut. Pers. 1, 3, 31.*

oppedo, — — 3. [ob-pedo] *sprdati se*, = *rugati se čemu, kome*, alcu, *jedn. Hor. sat. 1, 9, 70.*

opprior, pertus, dep. 4. *čekati, očekivati* (*ijepše reč. nego praestolor*; *sr. exspecto*), tempora sua; eventum alienarum fortunarum; hominem hic (*Ter.*); agmen peditum; lassitudinem; fortunam; hiemem; reges; ibidem (*Tac.*) futura, recentis legati animum, *s ut.*

oppeto, pēxi, pēxum, 3. [ob-peto] (*kakvu zlu*) *idē nasusret, trpjeti*, pestem (*Plaut.*), poenas, *Phaedr.* *Napose o. mortem umrijeti* (*dragovoljno i hrabro*; *sr. obo*); * *† apsl.*, o. = *umrijeti*, fame.

oppidanus, adj. [oppidum] *varoški* (*opp. urbanus t. j. rimski*); *kadšto = malogradski, senex*; genus dicendi; *supst.*, -anus, i, -ani, ōrum, m. *varošani*.

† oppidatim, adv. [oppidum] (*rijetko*) *grad po grad.*

oppido, adv. [*abl. od oppidum*] (*ponajv. u govōru*) *veoma*, o. (*golovo*) adolescens, pauci; *† o.* perquam pauci; o. inter se differunt; pleraque o. quam parva erant (*sr. sane quam*); *u odgovorima (Com.) i te kako.*

oppidulum, i, n. *dem od oppidum.*

oppidum, i, n. *utvrda, grad, svaki osim Rima* (*sr. urbs*), o. sua omnia ad duodecim, vicos ad quadringentos; o. pervetus Siciliae; *s gen. gradskoga imena*, ad o. Laris, *Sall.*; * in oppido Carnutum Cenabo; *† ex oppido Thidra*; *† ad o. Paradam*; * Romana per oppida; *kod Britā, utvrđena šuma, Caes. b. G. 5, 21, 3.*

oppignero, 1. [ob-pignero] *založiti, u zalogu dati*, libellos pro vino; *prenes. (Ter.) alejs filiam.*

oppilo, 1. [ob-pilo] *prijevornicu prevući*; *zatvoriti*, scalas tabernae librariae.

oppleo, ēvi, ētum 2. [ob-pleo] *nāpunīti*, aedes spoliis, *Plant.*; nives oppleverant omnia; portus oppleti sunt; † exitum lapidibus; *tp.* mentes oppletae tenebris ac sordibus; vetus haec opinio o. Graeciam.

oppōno, pōsui, pōsitum, (*arhaist. opposiviti*), 3. [ob-pono] 1) *metnuti, pōstaviti, položiti što preda, na što ili prema čemu, držati pred čim*, * manum oculis *ili* ante oculos; † manum ad oculos; * o. auriculum; * oppositas (*zátvorene*) habuit regia nostra fores; Buthrotum oppositum (*nasuprot*) Corcyrae; luna oppositae soli; *lis* (aegrotationibus) oppositae contrariae offensiones; o. al cui equites; turrim ad introitum portus; armatos ad omnes introitus; validam stationem pro castris; elephantis in ordinem ad sustinendum impetum fluminis oppositis; castra ante moenia; munitiones; se al cui; gallinae se o.; corpora nostra opponimus; o. se periculis, *izložiti se*; * alqm morti; * huic se morti; ad omne periculum atque ad omnem invidiam solus opponitur; moles oppositae fluctibus; propugnaculum istis nationibus oppositum et objectum. 2) *tp. a) osb. kao protiv razlog navoditi*, auctoritatem non minorem; al cui nomen; omnibus orationem; valetudinem al cjs; quid habes quod mihi opponas? ut opponeret Stoicis, *da prigovori*; *osb. porediti*, multis secundis, proeliis unum adversum, * plures Graeciae; *kao preku suprotstaviti*, nunc omni virtuti vitium contrario nomine opponitur, *opire se*; † contra alqm aequae potentem dignitatem. b) *koga čim strašiti* (navodeći *strašila* na oči), al cui formidines, terrorem. c) *kao jurist. t. t. založiti, dati u zalogu*, ager oppositus est pignori ob decem minas, *Ter.*; (*dvoumno*) villula vostra non ad Austri flatus opposita est; verum ad milia quindecim et ducentos, *Cat.*

opportune, adv. [opportunas] *zgodno, prikladno*.

opportunitas, ātis, f. [opportunus] 1) *zgodno, prikladno mjesto, zgoda, prilika* (*sr. occasio*), loci; † vitae; † ut a custodia hujus opportunitas (*zgodna mjesto*) oculos hostium averteret; temporis, idoneorum ad agendum temporum; magnas opportunitates corrumpere. 2) *prikladnost, udobnost, ugodnost* (*sr. utilitas*), opportunitates loci; o. habere ad alqd; o. datur; quae sit utilitas quaeque o. in homine membrorum; amicitia tantas o. habet quanta o. in animis hominum ad res maximas.

opportūnus, adj. s. *komp. i sup. 1) zgodan, prikladan* (o *mjestu*), locus; loco pro castris ad aciem instruendam natura opportuno atque

idoneo (*abl. abs.*); loca; urbs opportunissima egregio portu; *prenes. a) o vremenu*, tempore oportuno, oportunissimo; aetas oportunissima; nihil se tempore quidem ipso opportunius, accidere vidi; nequiquam opportuna res cecidisset; nox opportuna est eruptioni; (*Tac*) nox aliis in audaciam, aliis ad formidinem o. b) *o kakvoći*, res ceterae res; quae expetuntur opportuna sunt singulae rebus fere singulis; Jugurthae alia omnia opportuna, *Sall.* ad haec magis oportunus nemo est, *Ter.*; homines; opportunos sibi cognovit. 2) *izvrgnut*, loca urbis loca; oportunus moenium, *Liv.*, † locorum; cavere necubi hosti opportunum fieret; oportunus injuriae.

oppōstilo, ōnis, f. [oppono] *protivustavljanje, jedn. Cic. de inv. 1, 28, 42.*

1. **oppōstītus**, adj. [*partic. od oppono*] *protivuležedi, jedn. Ov. met. 14, 47.; sr. oppono 1).*

2. **oppōstītus**, m. [oppono] (*rijetko*) 1) *pl. pōstavljānje protiv*, lunae oppositu.

oppresio, ōnis, f. [opprimo] *tp. a) nastilje, Ter. b) silovito zaprémānje mjesta. c) tlačenje.*

oppressifluctila, ae, f. [*dem. od oppressio*] *opipavanje, jedn. Plant. Ps. 1, 1, 65.*

opprīmo, prēssi, prēssum, 3. [ob-premo] *pritisnuti, zāsūti, zadaviti* (*sr. exstinguo*), sinistra manu pectus al cjs; opprime os *Ter.*, *jezik za zube*; * os loquentis; opprimi ruinā conclavis, † injectu multae vestis; oppressus terrā; aquae multitudine vis flammae opprimitur; * oppressi fluctibus; literae oppressae, *prōgutāne* (*opp. expressae*). 2) *tp. a) zātrti*, rei mentionem, memoriam; iram; dolorem opprimi patientia. b) *zabašuriti, zatajiti*, alqd o. atque abscondere; insigne veri (*obitajje istine*), quo obscuro et oppresso etc. c) *oboriti, stijesniti, nadvladati, upropastiti*, alqm; opprimi onere officii; totius corporis doloribus; aere alieno, difficultate hiemis; timore, somno, invidia oppressus; libertatem; rem publicam; nationem Allobrogum; his (reliquis copiarum) hostes; insontem falso crimine; alqm iudicio; (*Phaedr.*) muscam; † suspectissimum quemque, *zavroviti. d) udušiti, udaviti*, orientem ignem; perniciosam potentiam exstinguere atque o.; exstinctae potius amicitiae quam oppressae esse videantur; quaestionem exstinguere opprimeque; tumultum; orationem, *zapriječiti* (*riječ zakrčiti*); invidiam; fraudem, *zapriječiti. c) zateći, napasti*, hostes incautos; † comminus alqm; nox, mors alqm; in tabernaculo opprimi; *apsl. (Liv.)* hiems oppressit; *prenes. smēsti, zabuniti*, alqm consilio; ne subito a me opprimantur (*pitānjem*); institit, oppres-

sit (*uhvatio je*), non remisit; * oppressus (*prè-varen*) fraude loci.

opprobrium, i, n. [opprobrio] = opprobrium, jedn. *Plaut. mero* 2, 3, 87.

opprobrium, ii, n. 1) *ukor* (sr. convicium, maledictum, probrum), *rug*, *pogrda*, hoc ei opprobrio fuit; * culpae; opprobria dicere, * fundere. 2) * † *čeljade*, koje je komu na rug, *sramota*, majorum.

opprobrio, i. [ob-probrum] *prekoravati*, alci alqd.

oppugnatio, ōnis, f. [oppugno] *navaljivanje*, *jurisiranje*, *na grad*, *na tabor* (sr. obsidio), oppidi; castrorum; relinquere (*okaniti se*) inceptam oppugnationem; oppidum premere obsidione et oppugnationibus; *pak način pòd-sjedanja*, Gallorum atque Belgarum eadem est o. haec; scientia oppugnationis; *tp. (rijetko) napadanje riječima, opiranje*.

oppugnator, ōris, m. [oppugno] *napadāč*, *na-srtač*, *prenes*. meae salutis.

op-pugno, i. *napadati*, *nasrtati*, *udarati na što* (sr. obsideo), alqm; oppidum; castra; locum munitum; * rates; *apsl. (Liv.) una semper pars. Odt. napadati riječima*, alqm; aequitatem verbis; alqm pecunia, *podmićivati*; res occulte cuniculis oppugnatur.

1. **Ōpis**, ōpis, f. (nom. i dat. sing. samo kao vlastito ime) 1) sing. a) *moć*, *snaga*, *sila*, *ponajviše sa omni ili summa*, maxima ope, omni ope atque opera, omnibus viribus atque opibus; *pak (Cic. Tusc. 3, 3, 6.) omnibusque opibus viribus, i sa svom silom, snagom*; summis o. pro alqo pugnare; in bellum incumbere animo atque opibus; † nulla ope, quae cernitur, *nikakvom vidljivom silom*; † neque navigia ulla ope regi poterant; nullam opem in ipsis esse; † quid opis in me uno sit; * non opis est nostrae; * arbor habebit opes. b) *potmoć*, ut quisque maxime opis indigeat; opem petere ab alqo; deorum ope; opem ferre alci (*istide se opem*; sr. opitulator); alqd opis ferre rei publicae, * opis haud indiga nostrae; opem dare; i u pl. deorum. 2) pl. *imutak, bđgatstvo, vojska, moć, sila, vlast, uplivo*, odes, ut colare; summae, tantae opes; cum tantis esset opibus (*tako silan*), ut etc.; opes, Lacedaemoniorum, patriae; opes et dignitatem tenere frustra se studuisse aut pecuniae aut imperiis aut opibus aut gloriae; tradet se totum rei publicae neque opes aut potentiam consecabitur per hospites; sic fortuna exercuit opes (*prevladala*), ut etc.; valere opibus et gratia; * ruris opes; * opes componere, *sabrati plodove poljske*.

2. **Ōpis**, ōpis, f. *Ops*, boginja zemlje, kao mati poljskih plodova i simbol plodnosti, žena Sa-

turnova, poistovjećena s Rejom ili Cibelom, ad Opis sc. aedem.

opsōnator etc. v. obsonator etc.

optabilis, adj. s komp. [opto] *vrijedan, da se želi*.

optatio, ōnis, f. [opto] *željenje, želja*, alci tres optationes dare, *dopustiti; također ret. figura*.

optatus, adj. s komp. i sup. [partic. od opto] *žudeći, drag, dobro došao*, optatissimum Ambiorigi beneficium; quid est illis optatus quam uno tempore nos convenire etc.; nihil mihi fuit optatus quam ut etc.; optatissime frater; * meta; * urbs; * arena; * decus; * epulae Jovis; *supst. optatum*, i, n. *želja (poželjeno)*, meum; mihi in optatis est s inf.; optata furiosorum, *tako optato (abl.) po želji*.

optimus, ātis, [optimus] 1) adj. (*rijetko*) *jedan od najboljih, najplemenitijih*, genus (opp. regale i popolare); matronae optimates *Em. pri Cic. 2) supst. osb. u pl. najbolji u političnom smjeru = konzervativci, patriote, aristokrati, naprema pučkoj stranci; (Cael. pri Cic. sing., te pacem optatum esse*.

optime, -mus v. bene, bonus.

optio, ōnis, [opto] 1) f. *slobodna volja, izbor*, utro frui malis, optio sit tua; si optio esset; an erit haec op. et potestas tua, ut etc? eligendi cui patroni daretur opt.; si mihi op. (*izbor, na izbor*) daretur, utrum — an etc.; quoties ille tibi potestatem optionemque facturus sit, et eligas, utrum velis etc. 2) m. (*izabrani*) *pomoćnik, Plaut.; napose centurionov, od prilike narednik, stražmeštar, Tac.*

optivus, adj. [opto] *izabrani, omiljo*, cognomen, jedn. *Hor. ep. 2, 2, 101.*

opto, i. 1) *izabrati*, ut optet utrum — an; * locum tecto, regno; * parentes. 2) *željeti* (sr. cupio, expeto), alqd; cupere et optare; s inf., *pretkl. i polk. i pjesn.*; s acc. o. inf. *pretkl. i polk. (u klas. prozi samo u pismima; s ut; * sa samim konj.; * s ne; alci alqd, mortem, furorem et insaniam; eam rem publicam, in qua etc; alqd ab alqo; * votis, živo; * opt. rus, na selo (sr. optatus). Napose a) optandus, vrijedan, da se želi; o onom, što tko sam ne može steti, (vox) primum optanda et nobis, deinde, quaecumque erit, ea tuenda; bonitas vocis optanda est; alia esse in homine optanda, alia laudanda. b) kao opreka naprema docere, disputare, optare hoc quidem est, non docere; somnia haec esse Democriti non docentia, sed optantia.*

optileus, v. opulentus.

opulenter, adv. s komp. [opulens] *obilno, bogato, krasno*.

ōpulentia, ae, f. [opulens] *imudstvo, bogatstvo, krasota*, invidia ex opulentia orta; omni op. insignia arma. 2) * *upliv, mod.* —

ōpulentitas, ātis, f. = opulentia, *Plaut. mil.* 4, 4, 35.

ōpulentus, 1. [opulentus] *obogatiti, jedn. Hor. sat.* 1, 18, 2.

ōpulentus, adj. s. komp. i sup. (*Uz opulens*, civitas op. et magna, *Sall.*; *supst.* opulentes, *bogalasti, Nep. Chabr.* 3, 3.). 1) *mogući, bogat*, homines; civitas; oppidum; * templum; exercitus praeda op.; † pecunia dices et voluptatibus opulenti; Numidia agro virisque opulentiore; s. gen. * bonorum; † pecuniae; *tako znamenit*, res haud op.; dona. 2) *jak, silan, ugledan*, minus opulento agmine quam profectus erat; reges; opulentiore factio; † *supst.* opulentiores.

1. **ōpus**, āris, n. 1) *apstr. riidnja, rad, posao, djelo* (sr. opera), i o životinji, opus facere, *ležiti (zemlju) Ter.*; † o rudarevu; lex de opere faciundo, o *kopanju rudā*, opus (*kopanje*) redimere, *Cic.*; hoc eorum opus est; illa oratorum propria et quasi legitima op.; *polunov* op. efficere, *državni posao, državni na korist*; servile, declamatorium; quod hic maxime operis erat; aggredi ad opus; opus quacere (*šaljivo o filozofima, tražiti posla, kao nadničari*); his immortalibus editis operibus; operibus antequam (*ratnim djelima; opp.* iustitia et aequitate superare); op. orationum, *govornički posao*; (*Quint.*) nostrum op. intueri; op. censorium; nunquam fere in agro ulla maiora opera fiunt; opera belli; illum ipsum sellae atque operis ac questus quotidiani locum; a negotiis publicis tanquam ab opere exclusi; * famuli operum (*od službe*) soluti; * operum vitaeque labores; quid operum struit juvenis; * grave op. Martia, *daj, rat*; * tantum op. belli; hac opinione non modo verbis, sed etiam opere levandi sunt; locus egregie naturā et opere (*umjetno*) munitus; nihil est opere aut manu factum; operibus hominum id est manibus; quae unde sine hominum opere habere possemus? equi, boves, reliquae pecudes, aves, quarum opere efficitur aliud ad usum hominum atque vitam; mures quorum et opus hoc unum; * sunt quibus unum opus est s. inf.; ipsum templum omni opere esse integrum; *tako napose* magno, maximo, summo opere, *većma*, tanto, quanto, op. *toliko, koliko*, nimio op., *odviše*, uno opere, *nepristanca*. 2) *konkr., djelo, postalo ljudskom rukom, različite gradnje (kadšto i apstraktno)*, opus facere, *zgradu sagraditi*; publica, urbana opera; opus (*knjigu*) habeo in manibus; pictores et poetae suum quisque op. a vulgo con-

siderari vult; * caelatum novem Musis op. * Mentoreum op., *vrě sa reljefima*; * in hunc operis componere carmina morem, ultra legem (*sc. operis*) tendere op.; op. fieri, *da se zid gradi, Nep. Them.* 7, 1,; in opere occupatum esse; milites opera prohibere; urbem operibus claudere; ab opere vacare; op. continuare; insuetis operum; tanta erat operis firmitudo, ut, etc.; fluinen operibus (*nasipima*) obstruere, opera munitionesque; castrorum; urbis, *zidanje, gradenje*; * Minervae, *tkanje*; * fabrilis; moderator tanti operis et muneris; op. urbana; * Roma si vestrum est op.; * virtutis; * maiora op.

2. **ōpus**, indecl. *upr. potreba, klas. samo* opus est, *treba*, op. nobis est dux illi duce; nobis exempla op. sunt, praesidio firmiore op. est ad istam provinciam; mature facto, maturato op. est; quid op. sit facto, cur properato op. esset; nihil Oeneo capto est op., * quis te salvo est op.; (*rijetko*) ad consilium pensandum op. est temporis; quaecunque ad proximi diei oppugnationem op. sunt; quanti argenti op. fuit, *Liv.*; s. inf., s. acc. o. inf.; s. ut, *Com. Tao. dial.* St.; quid op. est plura? *sc. dicere*; * sic opus est; si quid ipsi a Caesare op. esset; si quid op. esse putaret; bellum finire cupienti op. erat decipi; opus non est, *ne valja*, ne op. est quidem nihil unquam deesse amicis; id scire non op. esse; (*Hor.*) haud mihi vita est op. hanc; (*Hor.*) nil op. est s. acc. o. inf.; (*Hor. Verg.*) hoc op. *sc. est, toga treba*; (*Hor.*) quorsum est op. (*lapis*)? *što ti treba (što će ti) kamen*?

3. **ōpus**, untis, f. 'Opov; *Opunat, grad u Lokriidi. Od.* **ōpuntius**, adj. *opuntski; supst. -til, ōrum, m. Opundani.*

ōpūsculum, i, n. [*dem. od opus*] *malo djelo, djelce* (*umjetničko ili književno*), Myrmicides aliquis minorum op. fabricator; parvum lucubratum his contractioribus noctibus; (*Hor.*) Cassi Parmensis, mea.

1. **ōrā**, ae, f. [i. os] 1) *kraj, međa* (sr. margo), regionum, silvae; * clipei; * oras (*pozorište*) evolvite belli. 2) *obala, primorje* (sr. litus), Italiae, orae maritimae Italiae; *također* ora maritima = *primorci*. 3) *zemlja, kraj, kraj svijeta*, quod orae sunt partesque terrarum; * cunctis oris; * gelida; * umbrosa Heliconis; * quem sub luminis edidit oras, *na svijet*; *zemni pojas, zona, jedn. Cic. Tusc.* 1, 28, 68.

2. **ōra**, ae, f. *konop, uže, kojim se brod za kraj veže*, oras et ancoras praecidere, resolutis oris.

ōrāculum, i, n. [pro] 1) *proročište, orakulo*, 2) *rečenica orakula; pak a) uopće pro-*

ročanstvo. b) rečenica, o kojoj nema dvojbe, physicorum oracula; illa reliqua.

† **orarius**, adj. [ora] (rijetko) obalni, navis (koji uz obalu brodi).

oratio, ōnis, f. [oro] 1) govor, jezik; način govora i pisanja (sr. stilus); konkret., govoreno, usmeno kazivanje, nagovor, izjava, natura vi orationis hominem conciliat homini et ad orationis et ad vitae societatem; quae (ferae) sunt rationis et or. expertes; (Ter.) non ita dissimili sunt argumento, sed tamen dissimili oratione sunt facta ac stilo; qualis cujusque animi affectus esset, talem esse hominem, qualis autem homo ipse esset, talem ejus esse or.; orationi autem facta similia, factis vitam; Stoicorum est astrictior oratio aliquantoque contractior — illorum (Peripateticorum) liberior et latior; orationem bonorum imitari; or. Latinam efficias legendis nostris (scriptis) plenior; ut ipse ad meam utilitatem semper cum Gracis Latina conjunxi —, idem tibi censeo faciendum, ut par sis in utriusque or. u stilističkoj vještini u oba jezika, facultate; virtuti Cn. Pompeji quae potest or. zgodan izraz, par inveniri; erit rebus ipsis par et aequalis or.; quin tu istanc or. hinc veterem atque antiquam amoves? *Plaut.*; quae sese in ignem injicere voluit, prohibui, servavi. Honesta or. est, *Ter.*; hac or. adducti; facile hac oratione Nervii persuadet; conclamat omnis multitudo et suo more armis concrepant, quod facere in eo consuerunt, cujus or. approbant; cujus or. Caesar interpellat; captivorum or, izjava, cum perfugis convenire (*povijedanje*); quorum mediam or. interrumpunt subito undique tela immissa; Caesar Remos cohortatus liberaliterque oratione prosecutus; hac oratione habita, *izrekavši te riječi; također s gen. obj.*, eripient tibi istam or. contemnendorum Siculorum atque oratorum etc.; in qua (causa) or. deesse nemini potest (*besjeda premači ne može*); illorum or., qui dissentiunt; Pirustae legatos ad eam mittunt, qui doceant nihil earum rerum publico factum consilio etc. Percepta eorum or. Caesar etc.

2) *Napose a) govor izrađen po pravilima govorničtva, govorio se ili samo napisao (opp. sermo)*, mollis est oratio philosophorum et umbratilis — itaque sermo potius, quam oratio dicitur. Quamquam enim omnis locutio or. est [*sr. 1)*], tamen unius oratoris locutio hoc proprie dignata nomine est; quamquam aliud videtur or. esse, aliud disputatio; orationes judiciorum (*g. na sudu*), contionum, senatus; pleraeque scribuntur or. habitae jam, non ut habeantur; orationem habere, de aliqua re, in alqm or.; instituere, recitare, dicere, agere;

longam or. exprimere; orationem comparare; facere, conficere; orationes et pro se et pro aliis et in alios; oratio criminosa in patres, *ali Cic. Brut. 48, 160.* exstat in eam legem — or. ne znači „protiv“ nego „o“, 44, 164. illa in legem Caepionis or. [*sr. senatus consulta facere in alqm pod senatus 1)*]; quanta illi fuit gravitas, quanta in or. majestas! Sed affuistis et est in manibus or.; verba atque or. adversus rem publicam habere; or. accurata et facta quodammodo, accurata et polita, acris et vehemens, urbanitate quadam quasi colorata, copiosissima atque ornatissima, multa et varia et copiosa, erudita, diserta et oratoria; dissipata et inculta et fluens, exilis, quasi exaggravata altius; festiva, grandis, splendida et grandis, gravis, incitata et vibrans, incitata et gravis et vehemens *ita.*; (oratio) *Mitoliana, za Milona*; in *Corneliana (sc. oratione)*; or. *Verrianae*; multae sunt ejus totae or. subtiles, ut contra *Leptinem*, multae totae graves, ut quaedam *Philippicae*, multae variae, ut contra *Aeschinem* falsae legationis (*mj. de falsa legatione*), *Cic. or. 31, 111.*; sume de *Gracchi (sc. oratione)* quam ad eam or. (*dio govora*) venio, quae etc.; in extrema or. nostra, *na kraju našega govora*; hujus or. difficilius est exitum quam principium invenire, *znači također carsko pismo, otpis, naredbu itd. Tac. b) prosti govor naprema pjesmi* = oratio soluta, *proza*, saepissime et in poematis et in oratione peccatur. c) *rječitost*, satis in eo fluisset or. atque ingenti; tantam vim habet illa, quae recte a bono poeta dicta est, flexamina atque omnium regina rerum or., ut etc.; *način rječitosti*, et hujus (*Demosthenis*) or. in philosophiam translata purgnatior, ut ita dicam, videatur, et illorum (*Aristotelis, Theophrasti*) in judicia pacatior.

oratio, ōnis, f. [*dem. od oratio*] *malen, lijep govor, govoričica*, illa aureola; indicant or.

orator, ōris, m. [oro] 1) *govornik (umjetni, učen; sr. rhetor)*, aguntur ista praeclare, et ab oratore quidem melius si modo est or. 2) *od poslanika onaj, koji riječ vodi; poslanik, koji što usmeno poručuje*. 3) (*Plaut.*) *molitelj*.

oratorius, adv. [oratorius] *govornički*.

oratorius, adj. [orator] *govornički*, ars; ornamenta; sermo hic noster non solum enumerationem oratoriam (*nabrajanje govornička*), verum etiam praecepta quaedam desiderat; † eloquentia virilis est or.

oratrix, icis, f. [oro] (*rijetko*) *moliteljica, Plaut.*; quae virgines postea fuerant oratrices (*posrednice*), pacis et foederis, *Cic. r. p. 2, 8, 14.*

oratum, i, n. [oro] *molba, ponajv. pl., orata ejus, nostra, Ter.*

orātu, m. abl. (rijetko) *na molbu, sing. or. tuo, na itd.*

orbator, ōris, m. [orbo] *otmičar, koji u drugoga djece uširođitelje otima, jedn. Ovid. me. 13, 500.*

orbiculatus, adj. [orbiculus] *okrugao, mala (osobita vrst jabuča). Cael. u Cio. ep.*

Orbillus Pupillus, *Orbilije, rimski gramatik iz Beneventa, koji je za Cicerona došao u Rim, te ondje poučavao, a sučenicima veoma strogo bio, Hor.*

orbis, is, m. 1) *krug, okrug, in orbem torquere; or. saltatorius, igrati obruč; * equitare in orbes; * or. laneus (vezica); * + or. (naplatak) rotae; rotarum; * ferrati orbes; * o zmiji, vijuganje. Napose a) vojn. t. t. suplje kolo, quarre, in orbem consistere, se tutari; orbem facere, colligere, volvere. b) nebeski okruzi, or. signifer, zodijak; lacteus, mliječni put (nar. kumovsku slama); orbes fluentes, horizont (zrenik). c) tijek, tečaj vremena, događaja, posla, * exactis completur mensibus orbis; * annuus; * triginta magnos volvendis mensibus orbes imperio explebit; + temporum idem or. volvitur in singulos annos; imperium per omnes in orbem ibat, u svakom na svakoga; redit agricolis labor actus in orbem; * circa vilem patulumque or. morari (vrjetiti se u kolu svakidašnjega života). d) o govoru verborum ili orationis, perijod. e) + doctrinae, enciklopedija znanosti; nalik quoniam in hunc urbem quem circumscripsimus, incidere non possunt, Cio. fin. 5, 8, 23. 2) *okrug (okrugla ploha), kolul, solis; + lunae; * luna implet sidus; * mensae, okrugao stol; * genuum, čašica; * clipei; * štit; * orbis, kolo, kolač; prenes. o polit. prevratu u državnom životu, stare omnes debemus tamquam in orbe aliquo rei publicae, qui quoniam versetur, etc.; minore sonitu quam putaram, hic or. rei publicae est conversus, okrenulo se kolo državno; miri sunt orbes et quasi circuitus rerum publicarum; * oči; * nebo, mediis caeli aetherii; plitica na vagi, Tib. 4, 1, 44; ručni bubnjič, Suet. Aug. 80. (narod pomišlja, da je orbis terrae); or. terrae, terrarum, krug zemaljski, svijet; također * samo orbis, zemlja, kraj, država; meton., ljudsko pokoljenje, svijet, orbis terrae iudicio ac testimonio componi.**

orbis, ae, f. [orbis] *kolomija, kolovoz; * uopće put.*

orbis, ōtis, f. [orbis] *sirotištvo, osb. bez roditelja, bez djece itd., misera est orb.; orbi-*

tates liberorum i samo orbitates; (kasno) o obudovljenju; prenes., maxima orbitas rei publicae virorum talium, oskudica, nestadak.

orbo, i. [orbis] 1) *sirotom učiniti, osb. bez roditelja, bez djece itd. (sr. privo, spolio), orbata mater filio; Theseus filio Hippolyto non esset orbatus; * catulo orbata leaena; * fulmina orbatura patres. 2) uopće čega milu i draga lišiti, Italiam juventute; patria claris viris orbata; alqm sensibus.*

Orbōna, ae, f. [orbis] *Orbona, božica sirotištva.*

orbus, adj. [ὀρβυρός] 1) *sirotan, senex; filius; + senectus; (Plaut.) liberis; * s gen., Memnonis mei; * a totidem natis; * orbem (udov) cubile; supst. orbus, m. orba, f. sirota, orbi orbaeque, udovice i sirote. 2) lišen. Gabinia res or. consilio auxilloque; rebus omnibus; contio ab optimatibus; res publica; Sulpicius (sc. morte sua) legationem orbam reliquit; * lintea ventis; * mare portubus; * forum litibus; * pectora fide; (Enn. pri Cio.) arce et patria orba sum.*

ōrea, ae, f. [srodno s urceus] *bačva Hor.*

Orēades, um, f. *Orkadi, otoci pri Škotskoj, s. Orkneys, Eutr.*

orchas, ādis, f. [ὀρχάς] *duguljastookrugla maslina, Verg.*

orchestra, ae, f. [ὀρχήστρα] *orquestra, sjedište senatora u rimskom kazalištu, Suet.*

Orchōmēnus, i, f. [Ὀρχόμενος] *Orhomen 1) grad u Beotiji. Od. supst. -nil, ōrum, m. Orhomenoi. 2) grad u Arkadiji.*

orcinus, (orciv.), adj. [orcus] *podzemaljski, mrtvi, senatores, oni, koji su poslije smrti Cezarove došli u senat po njegovoj oporuci, jedn. Suet. Aug. 35.*

oreus, i, m, 1) ** podzemlje, demittere alqm Orco, ad Oreum mittere; primis in faucibus Orci. 2) bog podzemlja, Verres alter Orvenisse Hennam etc.; * pallidus; * non exorabilis; * victima nil miserantis Orci. 3) * smrt, morari Oreum = živjeti.*

ordinarius, adj. [ordo] *uredan, redovan, pravilan, običan, consilium; ordinarii rei publicae usus; consules (opp. suffecti); * consulatus.*

ordinātum, adv. [ordo] 1) *redom, po redu, honores petere. 2) + član po član, Brut. u Cio. fam. 11, 13, 2.*

ordinātio, ōnis, f. [ordinio] *uređenje, uredba, vitae; naredba.*

ordinatus, adj. s + komp. i + sup. [partic. od ordinio] *uredan.*

ordīno, i. [ordo] *vrstati, redati, rediti, copias; milites; + aciem; * arbusta sulcis; * annos, godine brojiti; + capita hominum ordinata; partes orationis. 2) urediti, discipl-*

plinam, litem; * publicas res; † statum rei publicae; † provinciam; † gentem Energetarum; † fata ita di ordinarunt; † desideria militum, *zadovoljiti, podmiriti; napose † narediti, namjestiti*, tribunatus, praefecturas; magistratus; alqm, *namjestiti čim*.

ordior, orsus sum, *dep. 4. upr. osnovati, začeti, početi (naprema nastavljajući, rami izraz nego incipio, inchoo)*, alterius vitae quoddam initium, * majorem furorem; sermonem; orationem; * fabulam; bellum; * bellum Trojanum; reliquas res; ab initio tantam rem; (*Nep.*) reliquos ordiamur, sed ab initio est ordiendus (*sa životom itd.*); ab eo nobis causa est ordiendi potissimum; de alio paulo altius; a principio, a sensibus; ab duobus comparandis; unde igitur ordiri rectius possumus, quam a communi parente natura? *s inf.* de alga re disputare; * loqui; * dicere; unde est orsa (oratio); *pregn.*, * sic orsus Apollo; * miranti sic orsa dea; *tako supst. orsa*, orum, n., a) *početak*, * tua; orsis tanti operis, *jedn. Liv. praef. §. 13. b) govor, riječi*.

ordo, inis, m. 1) *red (sr. series), vrsta*, rerum; olivarium; arborum; caespitum; cratium; directi in quincuncem ordines; * ordine ponere vites = *na quincunx*; * indulgere ordinibus (*so. vitium*) *razredivati*; ternus, *red veslačkih klupa*; frugem spici ordine structam; * lucet via longo ordine flammaram; *također: povorka ljudi i životinje, jato, ordine longo (o labudovima)*; pueri et pavidae longo ordine matres stant circum; comitum. *Napose: a) red sjedala i klupa u kazalištu*, sedere in quatuordecim ordinibus = *biti vitez*. b) *vojn. t. t. vrsta*, ordines explicare; commutatis ordinibus; ordines servare, observare v. servo, observo; *također* ordines habere, signa sequi, *Sall. Jug. 80, 2*; ordine non egredi; signa sequi et in acie agnoscere ordines suos; nullis; nullis certis ordinibus; *također manji odio vojske, kohorta*, centuriones primorum ordinum, *prve kohorte*; ordines manipuli; ordinem ducere = *biti centurio*; alqm in ordinem cogere, *utjerati u red, prenes. upokoriti, pokarati, stegnuti, poniziti*, decemviri quaserentes se in ordines cogi; nimium in ordinem se ipsum cogere; † in ordinem redigere; *meton. centurija, satnija, satnik, centurion*, inferiores, infimi, primi ordines; spes praemiorum atque ord., *da će se pomadi u časti*; primi ord. = centuriones primorum ordinum; octavi ord. 2) *stalež, red građana u Rimu*, senatorius, amplissimus; equester; hic; publicanorum, libertinorum, scribarum; (*Ter.*) homo mei loci atque ord.; omnia uno ordine habere, *sve jednake dr-*

žati; u Kvint. zove se tako popis čitanja najorednijih spisatelja (κωμὴν) postavljen od aleksandrijelkih kritika, venire in ord. a grammaticis datum.

3) *red, uredba*, rerum; major rerum mihi nascitur ordo; vicissitudines rerum atque ordines (*u prirodi*); * magnus saeculorum or.; factorum, *tečaj*; res in ordinem adducere; in ordinem se referre, *opet se urediti*; ordinem conservare, tenere, sequi, immutare; * ab ordine cedere; *porèmetiti se*. *Napose* ordine, in ordinem, * in ordine, *po redu*; recte atque ordine; * ordine (*uredno*) perfectis votis; ex ordine, *redom*, * *udilj*; nullo ordine, *neuredno*; extra ordinem, *izvanredno*, alqui provinciam decernere, *preko svakoga reda*, pecuniam extra ordinem accipere, *preko mjere*, spes quam extra ordinem habemus; * dispar ordine, *o Aloeju u postupanju pjesničkome*; vitae, *namjera*; * rectus, *pravi, stari običaj i red u državi*.

* **ōrēas**, ādis, f. [*Ὀρεάς*] *gorska vila (nimfa)*, **ōrestes**, ae, ili is, m. [*Ὀρέστης*] *Orest*, sin Agamemnonov i Klitemnestrin, prijatelj Piladov (Pylades), ubio je, da oca osveti, mater preljubnicu i njezina ljubovnika Egista, ubice Agamemnona, *odt. * Orestēas*, adj. *Orestov*.

† **ōrgānum**, i, n. [*ὄργανον*] *instrumental*, organa hydraulica, *vodeni organi*.

* **ōrgia**, orum, n. [*ὄργια*] *orgije*, svaka bijesna i otajstvena svetkovina, *osb. Bakhova*.

ōrīchaleum, i, m. [*ὀρείχάλκος*] *mjed (žuta), pirinač*, *Plaut. mil. 3, 1, 64*, u obliku *aurichaleum*, i kao plemeniti metal.

ōrīcos, i, f. ili -cum, i, n. [*Ὀρίκος, -κόν*] *Orik*, grad s lukom u Epiru. *Odt. 1) * ōriens*, adj. *oricki*. 2) *supst. ōrīcīni*, orum, m. *Oricani*.

ōrīcūla, ae, f. v. auricula.

ōriens, ēntis, m. [*partic. od orior, sc. sol*] 1) *istok*, ab o. ad occidentem; * † *istok* (t. j. zemlje istočne). 2) * *ishodeće sunce ili bog sunčani*.

ōriēntālis, adj. [*oriens*] (*kasno*) *istočni*, *supst. orientales*, ium, m. *istočnjaci*.

ōrigo, inis, f. [*orior*] *začetak, postanak, porijeklo, koljeno, pleme, porodica*, rod, rerum; omnium; eloquentiae; ab alquo originem trahere, * ducere; prima ab origine repetere; ab origine ultima (*od najstarijega roda*) stirpis Rom. generatus, *Nep.*; primae origines; alcijs populi origines; * clarus origine; † modicus originis; * o životinjama, spemque gregemque simul cunctamque ab origine gentem (morbi corripunt). 2) *praočac, pramati*, * Romanae stirpis, o *Eneji*;

* mundi; † gentis Juliae; *prenes.* † *dōmō-vīna*, Judaea or. hujus mali.

Orion, ōnis, m. [*Orion*] *Orifon*, po *pridi lova na glasu*, sin *Hirjeu*, (Hyrieus), od *Dijane ubijen*; po *njemu se nazivala zvijezda*, što *donoši oluju i kišu*, *Hor. Verg. Ov.*

Orīor, ōrtus sum, (ōritūrus), *dep. 4.*, (*indio. praes po 3, konjug. isto tako imperf. konj. orērentur*) 1) *dizati se*, consul oriens de nocte; *napose: izlaziti (radati se)*, *ukazati se*, sol ortus, *jutro*; orta luce, *jutrom*; oriens sol, *istok*; oriente sole, *s ishodom sundānīm*, * stella oritur. 2) *nastati*, *buknuti*, *izvirati* (*upr. i prenes.*; *sr. nascor*), clamor; tempestas; ventus oriens; plurimis circa forum locis incendium ortum; Rhenus oritur ex Lepontis; † fons in monte; † plus vulnorum in nos et pleraeque caedes or.; * miserrima caedes; rumor; cupiditas; controversia (*zametnula se*); seditio; ne quis ab his subito motus oreretur; timor ortus est a tribunis; incommodo oriuntur ex dissensionibus; officia quae oriuntur a suo genere virtutum; initium inferendi belli a Massiliensibus; initium repentini tumultus ac defectionis ortum est ab Ambiorige, *odt. roditi se*, in quo (solo) ortus es; Numae nepos, filia ortus; ex concubina ortus erat; summo, equestri loco ortus; homo a se ortus = homo novus; pueri orientes; * Miseno oriuntur echini; *supet. orti* prope Tanain = Scythae; * orientia tempora, *nastajuća vremena*; * nil oriturum alias, nil ortum tale latentes; *napose: rasti*; uva oriens; † olea vitisque et cetera calidioribus oriri sueta; * nostris in montibus ortas (trabes acernas). 3) *pōčēti*, ab his sermo oritur; oratio oriens; * nox; *rjede o pōčinjanju u prostoru*, Belgae ab extremis Galliae finibus; silva a finibus; collis oriebatur.

ōrlūdus, *adj.* [iorior] *odakle pōlazēci*, *rodōm*, ex Etruscis; ab Syracusis; sacerdotium Albā.

ornāmentum, i, n. [orno] *orūžānje, spremanje*, ceteras copias, ornamenta, praesidia vestra; et pacis ornamenta et subsidia belli; † elephantorum. 2) *ures, nakit*, ornamenta fani; (*Plaut.*) ornamenta a chorago sumere; *prenes. nakit, dika, odlikovanje*, maximum or. amicitiae, decus atque or. senectutis; ornamento esse civitati, alicui; quanto sibi ornamento esset, sentiebat; ornamenta sententiarum dicendi; ista Platonis orationis orn.; quod quartum numerat Theophrastus in orationis laudibus, or. illud suave et affluens; * ambitiosa (*u stihovima*); nullum ab eo habebat or., ut ceteri qui per eum aut honores aut divitias ceperant.

ōraūte, *adv. s komp. i sup.* [ornatus] *kičeno, ukusno*.

* † **ōrnātrix**, *icts, f.* [orno] *kitilica, češlja-dica*.

1. **ōrnātus**, *adj. s komp. i sup.* [*partic. od orno*] *sasvim družān, dprēmļjen*, omnibus rebus; naves omni genere armorum oratissimae; Graecia copiis non instructa solum, sed etiam ornata; sapiens plurimis virtutibus instructus et orn.; equus, *zūzdān*: elephantus. 2) *kičen, lijep*, oratio; versus; nihil ornatus; ornati homines in dicendo et graves, *kaji umiju kičeno i krepko govoriti*. 3) *slavan, dostojan, ugledan*, locus ornatissimus ad dicendum; *odlikovan*, honoribus. 4) *veoma ugledan, viden, izvrstan*, adolescens; homo ornatissimus loco, nomine, virtute.

2. **ornātus**, *us, m.* [orno] *sprāva, uopće: nakit, ures* (*sr. i. ornatus, orno*), in aedibus nil ornati (= ornatus), *Ter.*; frequens publicorum locorum; (*Ter.*) prologi; militaris; regalis; regius; gladiatores eo ornatu armarunt; caeli; urbis; † portarum; aedilitatis; novitas ornatus; verborum; magnum afferre ornatum orationi; quocumque ingreditur (oratio), eodem est instructu ornatuque comitata; *napose t. t. prenesen, na nakit govora tropima i figurama*; sunt similia illis, quae in amplo ornatu scaenae aut fori (*kad edili nakite grad prilikom javnih igara*), appellantur insignia, *Cic. or. 39, 135.*; ut sint quasi in ornatu (*naine scaenae et fori*) disposita quaedam insignia et lumina, *Cic. de or. 3, 25, 96.*; verborum et sententiarum illa lumina, quibus tanquam insignibus in ornatu distinguebatur omnis oratio, *Cic. Brut. 79, 275.*

ōrne, i. 1) *opremiti, spremiti sa svim, što treba*, classem, naves, exercitum; provinciam; arcem; convivium; (*Ter.*) fugam, *sce za bijeg narediti*; * Saliaribus pulvinar deorum dapi-bus; consules; alam mulis tabernaculisque; * alqm armis; novo et alieno ornatu juris civilis scientiam. 2) *nakititi, iskititi* (*sr. como, decoro*), Italiam; * mensas; * capillos; * arborem; * alqm foliis, donis; * crines ornatus apio. 3) *tp. a) kititi, slaviti*, orationem; seditionem; alqd dicendo; * res Italas moribus, *oplemeniti*, b) *častiti, dđlikovati, pomagati*, qui me non solum meis laudibus ornaret, sed etiam oheraret alienis; civitatem omnibus rebus; civitas meis beneficiis ornata; quod eum (Pompejum) ornasti; alqm gloriae insignibus, *eximis laude itā*.

ornus, i, f. *jasen orni* (Fraxinus ornus).

ōro, i. (i. os) (*perf. sing. orasti*; 2. *lice konj. perf. orassis, Plaut.*) *intrans. i tranz. 1) govoriti* (*Plaut.*) alqd; alqd complecti orando;

pro se; * talibus Juno; * *moliti se* (*bogu*); *napose*: *râspravljači, razlagati*, litem, causam; *supst.* orantes, ipsis orantibus, *Ter.* 2) *moliti*, alqm; illud te; * multa deos; + alqm libertatem; auxilium ad bellum orantes; eadem multis precibus; * humida solstitia atque hiemes orate serenas, agricolae; * finem malorum; (*Plaut.*) alqd ab alqo; (*Ter.*) orabo gnato filiam, *prosit* *du kćer za sina*; (*Liv.*) opem rebus affectis; * veniam dapibus nullisque paratibus; s ut, (*ponajviše prekl. i pjesn.*) *sa samim konj.*; *sa ne*; * + s *inf.*; + s *acc. a. inf.*; cum alqo, *moledi s kim râspravljači*; flentes omnibus precibus (*na svake ruke*), ut; + precibus, uti, *apst.*; non mea culpa saepe ad vos oratum mitto, *Sall.*; + contra alqm, *obrativši se ka komu*; oro te (vos, *Liv.*), od uljudnosti — *molim čujte*.

Ōroanda, ōrunda, n. ūi ae, f. *Oroanda*, grad u *Pindiji*; adj. *Oroandica*, *oroandski*; *supst.* *Oroandenses*, ium, u. *Oroandani*.

Ōrontes, is ūi ae, m. [*Ὀρόντης*] *Oront*, glavna rijeka u *Siriji*, *Verg. Prop.* *Odalle* * -tēs, adj. — *sirski*.

Ōrphēus, ūi i ōs m. [*Ὀρφεύς*] *Orfej*, prastari grčki pjevač *trački*, muž *Euridichin* [*Eurydice*]. *Odalle* *Ōrphēus* i -phēus, adj. *Orfejev*. 2) rob *Ciceronov*.

ōra v. ordior.

* **ōraus**, us, m. [ordior] *početak, početak* — *nje, začinjavanje*.

orthographia, ae, f. [*ὀρθογραφία*] *pravopis*, jednom *Suet. Aug.* 88.

Ōrtia, ae, f. *Ortina*, grad u *Laciju*.

ōrtus, us, m. [orior] 1) *ishod, izlaz*, solis; sol commens ab ortu ad occasum. 2) *postanak*, juris; tribuniciae potestatis; * ortum ducere ab Elide, lozu *voditi*. 3) *porod*, puerorum primo ortu; generosum, ut ita dicam, ortum amicitiae.

Ōrtigla, ae, f. [*Ὀρτυγία*] *Ortigija*, 1) otok pri *Sirakuzi*, sačinjavajući jedan dio toga grada. *Starije ime* otoku *Delu*. *Odalle* * -gla, adj. *ortigijski*.

ōrysa (oriza), ae, f. [*ὄρυζα*] *oriz*, *pirinač*, *riža*, *Hor.*

1. **ōs**, ōris, n. 1) *usta*. *Napose* a) organ., kojim se jede i govori, cibum oris hiatu capessere; inserere in os minima mansa; * trilingue Cerberi; *prenes*, ex ore atque faucibus belli; ore libero loqui; semper alicui in ore esse, in ore, sermone omnium, in ore vulgi esse; + agere; + in ore hominum agere; in ore (eo. hominum) esse; habere alqd in ore; in ora hominum abire; * in ora vulgi pervenire; (*Enn. kod Cic.*) voltare per ora virum, (*Hor.*) venire in ora Romana, (*Verg.*) vivusque per ora fe-

retur; exit alqd ex ore alcjs; consentiunt uno ore omnes; * pendere ab ore narrantis; cum Platone, quem ex tuo ore admiror (*po tvojem opisu*), *Cic. Tusc.* 1, 7, 89.; cui orationi Caepionis ore respondit Aellus, *na koji govor Elije Cepijonovom besjedom ogovori*, *Cic. Brut.* 49, 169.; multa seditionis ora vocesque, *Tac. ann.* 1, 81. 5) + *tp. izgovor, jezik, govor*, planum, confusum, Latinum; tanta erat commendatio oris atque orationis, ut etc.; (*Aur. Vict.*) loqui ore quinquaginta gentium, *jezik 50 narodâ*; * profundo Pindarus ore; * iratus tumido Chremes delitigat ore. 2) *šće, ulaz*, portus; ponti; specus; dolii; * ulceris; os Tiberis; * ora novem Timavi, *izvor*; * ora navis rostrata, *kljunovi na brodovima*. 3) *oblik, lice, obraz* (sr. facies, vultus), erat in puero summa suavitas oris atque vocis; laudare alqm in os (uoči), *Ter.*; ora oratorum; Gorgonis os, *obrazina*; * ora corticibus sumunt horrenda cavatis; + truncis arborum antefixa ora; * tot sese vertit in ora; omnium ora atque oculi in me conversa sunt; per ora vestra magnifice incedunt, *na vaše oči*; (*Just.*) captivos senatores in triumphi modum per ora civium trahit, traductus per ora civitatum; (*Hor.*) cedere per ora; in foro et in ore omnium quotidie versari; in ore atque in oculis provinciae gesta sunt; + in ore ejus jugulatur; + in ore agere, *na očima biti*; (*Ter.*) concedere ab ore alcjs; laedere os alicui, *udariti koga u lice*, praebere os alicui, *dati se udariti*; (*Liv.*) praebere os alicui ad contumeliam; *dali se u brk poružiti*; in tuo ore vultuque acquiesco; habitus oris; (*Hor.*) quo spectanda modo, quo sensu credis et ore; os durum, impudens, + ferreum, *tvrd obraz*; *po tom bezobraznost, bezočnost*, Academiae; nostis os hominis; si Appil os haberem; quo ore aut Syracusas aut Romam ostendi posse? os perfricare v. perfrico.

2. **ōss**, ōssis, n. *kost*, obično u pl. ossa atque pellis (*kost i koža*) sum miser macritudine, *Plaut.*; * color reliquit ossa amicta pelle lurida; cineri ejus atque ossibus; * legere ossa, *spaljenoga mrtvaca, da se pokopaju*; *prenes*. o *govorniku*, imitari non ossa solum, sed etiam sanguinem; ossa nudare; * exarsit in ossibus dolor; * tremis ossa pavore.

Ōska, ae, f. *Oska*, grad u *Aragoniji*, s. *Huesca*. *Odalle* *Ōscensis*, adj. *oskanski*; *supst.* -ses, ium, m. *Oskanoi*.

ōscia, ūis, m. [os-cano] *ptica gatalica*, koja glasom gata, u augurskom se jeziku razlikuju ptice, koje lijetom otkrivaju budućnost, kao što su: jastrebovi, orlovi (praepetes alites, *preletnice ptice*) i take, koje glasom otkrivaju budućnost (oscines), kao što su: gavran, čovka,

sova, e cantu sinistro oscinis; * oscinem corvum prece suscitabo.

Ōsel, ōrum, m. *Oštani*, prastari narod i Kampaniji. *Odatie Oscus*, adj. oštanski.

ōscillum, i, n. [dem. od l. os] *krinčioa*; *kipac Bakhov od voska*, jednom Verg. Georg. 2, 389.

ōscitāter, adv. [oscito] *prenes. zijevajući, sanljivo, pospano*, jednom Cic. Brut. 80, 270.

ōscito, 1. [os] 1) *zinuti, zijevati*, Plaut.; * *alites oscitantes, viđuci*. 2) *zijevati (od sna)*; *pak oscitans, sanljiv, dremežljiv, nemaran, nepazljiv*, Epicurus; videt oscitantem judicem; adde inscitiam pransi, poti. osc. ducis; osc. et dormiens sapientia.

ōsculātio, ōnis, f. [osculor] *ojelivānje*.

ōsculābundus, [osculor] *ponovno ojelivajući*, jednom Suet. Vit. 2.

ōsculor, dep. 1. [osculum] *ljubiti, ojelivati*, alqm; simulacrum; (Plaut.) cum alqo, *ojelivati se s kim*, inter se; *prenes. scientiam juris tanquam filiolum, milovati*.

ōsculum, i, n. [dem. od os] 1) * *† ustāšoa*. 2) *poljubac, ojelov (er. basium, snaviu)*.

Ōsirīs, Idis, m. ["Osiqis"] *Ozirid, glavni bog Egipta i genije Nila, muž Izidin, od brata Tifona ubit i raskomadān*, Hor. Tib. Ov.

Osismi, ōrum, m. *Ozizmljani, narod u Galiji u današnjoj Bretagni*.

ōsor, ōris, m. [odī] *nenaviđnik*, Plaut.

Ossa, ae, f. ["Ossa"] *Osa, brdo u Tesaliji*. *Odt. Ossaeus*, adj. *oski*, Ov.

ostendē, ēndi, ēnsum (*starije i tum*), 3. [obstendo] 1) *pružati, manus*, Plaut.; * *Aquiloni glaebas, izvodi*. 2) *pružati, pokazivati (er. monstro)*, os suum populo, se alcu; * *se in armis; vojn. t. t.*, ad terrorem hostium aciem; pedestres copias; se, *prikazati se*; in templo Victoriae; palma exstitisse ostendebatur; * *voce*, *oglasiti se*; * *abstractaeque boves abjurataeque rapinae caelo ostenduntur, isgone se*; * *ignem*; * *os terris (o zvjezdama)*; * *ducem Capitolio*, * *captos hostes civibus, t. j. u triumphu prikazivati*; * *cantharus et lanx tibi te*; * *ostendi paucis*; (Quint.) cum se iudicio dicentis ostenderint (verba); * *na pozorištu prikazivati*, quodcunque ostendis mihi sic; * *rem, predmet*; * *iambos Latio, t. j. uvesti*. 3) *tp. a) pokazati, izdati, potestatem suam in alqm, peccata in alqa re, Ter.*; *virum me natam vellem*; se inimicum alcu, se hostem; virtutem; (Quint.) alia circuitu verborum ostendimus nec ut mucro gladium, sic mucronem gladius ostendit, quae doctor praecipit, orator ostendit. b) *ukazivati*, spem, metum; munus; victoria, triumphus ostenditur; (Ter.) spes alqje rei ostenditur, (Liv.) se ostendit.

c) *odštovati, objaviti, kazati*, alcu sententiam suam, Ter.; s acc. o. inf.; quid fieri velit ostendit; difficultates; quae; *navoditi protiv đega*, quaedam mihi magnifica et praeclara ejus defensio ostenditur, Cic. Verr. 5, 1, 1.

ostentatio ōnis, f. [ostento] 1) *pokazivanje*, ab ostentatione saevitiae ascitum (cognomen imperiosi), *koje je zadobio ođitom okrutnošću*; ostentationis causā, *da se pokaže*. 2) *hvastanje, hvalisanje*, ingenii; multorum annorum ost. meae, *moja mnogoljetna hvastava obećavanja*. 3) *varanje*, homo veritate non ost. popularis.

ostentāter, ōris, m. [ostentor] 1) *pokazivač, oglasivač*, corrector juveni et ceteris periculorum praemiorumque ost., jednom Tao. ann. 1, 24. 2) *hvališa, hvastavao, factorum, Lio*.

ostento, 1. [intenz. od ostendo] 1) *pružati, nudati, pokazivati*, alcu jugula sua pro capite alqje; passum capillum; equitatum omnibus locis injiciendi terroris causā (*rasturiti*); * *pokazivati, da se ugleda*, alqm alcu. 2) *tp. a) pokazivati, hvaliti se čim*, equum armaque capta; prudentiam; se, se inani simulatione; alqm, *hvalisati se kim*; aetatis honorem. b) *pokazivati, odštovati, a) obećavati*, praemia; agrum; sociis spem pro re; * *quam fors inopina salutem; prijetiti čim*, caedem; † bellum. β) (*svajstva p.*) se, *pokazati se*, in aliis rebus; huic te ostentes oportet; † *longe lateque principem*; † *quasi aequitatem integram*. γ) *dokazivati*, cum Syracusas Capuamque captam ostentasset adjecissetque etc., Liv.; † *s quaest. indir.*

ostentum, i, n. [ostendo] *čudo (er. augurium, omen, monstrum, portentum)*; (Cael. u Cic. ep.) *ostenta (čudesu) facere*.

ostētus, m. [ostendo] samo dat. sing. 1) † *pokazivanje*, corpora objecta ostentui, *na gledanje*. 2) † *dokaz*, hoc est ost. clementiae tuae, *to dokazuje tvoju blagost*. 3) *izlaganje (na gledanje)*, ut Jugurthae scelerum ostentui esse, *da se Jugurtina zločina na meni gledaju*; (Tao.) vivere jubet ost. clementiae suae, *da pokaže svoju blagost*; obmana, illa deditionis signa ost. credere, Sall.

Ostia, ae, f. *Ostija, grad u Laciju na ušću Tivbera*. *Odalle Ostiensis*, adj. *ostijski*, incommodum, *poraz rimskoga brodovlja zadan od gusara na tom mjestu*; provincia, *služba kvestorova u O.*, *nabavljanje hrane za grad Rim i nadgledanje vodovoda*.

ostiarium, ii, n. [ostium] *vratarica*.

† **ostiarus**, ii, m. [ostium] *vratar*.

ostiatim, adv. [ostium] *od vratā do vratā, od kuće do kuće*.

ostium, ii, n. [i. os] 1) *ušće, ulok, fluminis, portus; Oceani, tjesno Gibraltarsko.* 2) *vrata (uopće; sr. janua), ab ostio quaerere.*

ostraea, ae, f. (pl. i ostrea, n. *dvosložno* Hor. sat. 2, 2, 21.) [ὀστρεα] *kāmenica, obodnica, ostriga, Plaut. Cic. Ov.*

ostratus, adj. [ostraea] (*Plaut.*) *krastav.*

* ostrifer, era, erum, adj. [ostrea-fero] *pun ostrigā, kamentoa.*

ostrinus, adj. [ostrum] *grimizan, Prop.*

* ostrum, i, n. [ὀστρεον] *grimiz; pak grimizno odijelo, pokrivač.*

Otho, ōnis, m. *Oton, ime rimskoj porodici, a) v. Roscius b) M. Salvius O., rimski car, Suet. Odalle Othōniānus, adj. Otonov, Tac.*

Othryades, ae, m. [Ὀθρυάδης] *Otrijevid 1) sin Otrijev (Othrys) = Panthus, Verg. 2) spartanski vojvoda, Ov.*

Othrys, yos, m. [Ὀθρυς] *Otris, gora u Tesaliji, Verg. Ov.*

otium, i, n. [dem. od otium] *malo dokolice, jednom Cael. u Cic. ep. 8, 3, 1.*

otior, dep. i. [otium] *dokoljeti, dokoljevati.*

otiose, adv. [otiosus] 1) *dokolno, besposleno.* 2) *dokolno, polako.* 3) (*Ter.*) *mirno.*

otiosus, adj. s komp. i sup. [otium] 1) *o do-
vijeku: dokolan, bez posla osb. prost od
državnih posala, literarno radin, homo, Plaut.
Cic.; maneo ot. hic, Ter.; nunquam se minus
ot. (besposlen) esse quam cum ot. (dokolan,
ne u službi) esset; (Plin. ep.) satius est otio-
sum esse quam nihil agere; et facilius et tuti-
or est vita otiosorum; cur non rebus hu-
manis aliquos ot. (kaj nemaju posla) deos
praeficit? cum ot. (kad nije javno govorio)
stilum prehenderat; otiosissimus quisque; o
životinjama: "bos, koji ne ore; također koji
se zanima knjigom, naukom, ad urbem te
otiosissimum esse arbitrator; Graeculum se
atque ot. putari maluit; kudeci: dangubeci,
Cicero — ot. circa excessus, Tac.; napose a)
bezbrizan, nemaran, ravnodušan, qui-
dam non modo armatis sed interdum etiam
otiosis (neutralnima) minabantur; etiam istos,
quibus otiosi otium fecissemus, aequae ot. red-
dam; spectatores se ot. Leucricae calamitatis
praebuerunt. b) udoban, miran, bezbri-
žan, ot. ut operam tibi darem, ot. ab animo,
Ter.; si ot. Fannium reddideris; otiosi, mirni,
Tac. Agr. 40, 4.; o govorniku, otiosi et supini
si quid modo longius circumdlexerunt, Quint.
2) o stvarima: besposlen, dokolan, aetas
dies; tempus; senectus; * Neapolis; † pecunia,
mrtvi, koji ništa ne nose; † otiosissimae
(reoma nekorisne) occupationes; † peregrina-
tio; osb. o polit. tišini, miran, res placida
ot. victis hostibus etc., Plaut., hujus ot. digni-
tatis hac fundamenta sunt.*

otium, ii, n. 1) *dokolica, lastovanje, (u
oprezi: državni poslovi), honestum; frui otio;
propter otium ac studium; otio studioque
abundantes; ot. suum consumpsit in historia
scribenda; * ignobilis studia otii (= otii); osb,
a) vrijeme za što (Ter.) auscultandi, habere
ot. ad alqd; cum est ot., kad imam lada; per
ot., † otio; † per ludum atque ot. b) što je
uradeno na dokolici, osb. pjesme, ut vivant
et non ignava legentem otia delectant admo-
neantque mei. 2) besposlica, languescere
in otio; tp. mir, mirno vrijeme (kad nema
rata; sr. pax), in otio esse, vivere; ot. dome-
sticum; diuturnitas pacis otium confirmavit;
ot. et pax; per ot., u mirno doba; ot. ab ur-
banis seditionibus; res in otium deducere,
umirati; * deus nobis haec otia fecit; * amat
bonus otia Daphnis, * otia rumpere patriae;
* ipsi in defossis specubus secuta sub altā
otia agunt terrā; neutralnost, jedn. Dolab.
kod Cic. fam. 9, 9, 1.*

ovatio, ōnis, f. [ovare] *maleni trijumf, za
kojega ulazi u grad vojvoda na konju s mi-
rnim vijencem na glavi uz klicanje vojnika.*

ovula, ae, f. [dem. od ovis] *ovčica, kao pri-
djevak Q. Fabija M. Cunctator, Aurel. Vict.*

Ovidius, ii, m. *Ovidije, ime rimskomu ple-
menu, iz kojega je najpoznatiji pjesnik Pu-
blius Ov. Naso (rod. u Sulmonu god. 43. pr.
Is., umro u Tomu 17. po Is.).*

ovile, is, n. 1) * *ovčarnica, kozarnica.* 2)
mjesto, gdje se glasovalo na Martovu polju.

ovillus, adj. [ovis] *ovčji, grex.*

ovis, is, f. [ōv] *ovoa; * vuna; tp. (Plaut.)
koza (= bena).*

ove, i. [od euae] 1) *klicati od veselja, ut
ovans praeda onustus incederem, Plaut.; Ro-
mani ovantes ac gratulantes, duplici victoria,
cum ovante gaudio; Liv.; victoria; ovantes
deserto rege, Curt.; * laetus ovansque; * spo-
lio; * ovantes gutture corvi; * currus ovan-
tes. 2) ovaciju (mali trijumf na konju ili
pješice) slaviti, ovans urbem ingressus est.*

ovum, i, n. [ὄν] *jaja. Napose: a) (Hor.) u
priči o Ledi (v. Leda), ovo prognatus eodem,
o Poluksu; nec gemino bellum Trojanum or-
ditur ab ovo, t. j. Helena kao uzrok trojan-
skomu ratu. b) budući da su Rimljani obično
podiimali ručak s jajima a završivali voćem,
famem integram afferre ad ovum, t. j. ne
jesti ništa prije objeda; ab ovo usque ad
mala, od početka do kraja. c) na trkalištu u
cirklu sedam jaja t. j. jajastih figura, od
kojih se za svakim optokom po jedno ski-
dalo, te tako brojilo, koliko se puta naokolo
trčalo.*

Oxus, i, m. [Ὀξος] *Oks, rijeka u srednjoj Aziji,
koja utječe u Aralsko jezero, s. Amu, Curt.*

P

- P. kraticor** = Publius. — **P. C.** patres conscripti.
 — **P. M.** *ili* Pont. max. = pontifex maximus.
 — **P. R.** populus Romanus.
- pābulatio**, ōnis, *f.* [pabulor] *krmljenje, vojn. t. t. hođenje po krmu, krmarenje.*
- pābulator**, ōris, *m.* [pabulor] *krmār.*
- pābulor**, dep. 1. [pabulum] *vajn. t. t. idi po krmu; (Plaut.) o ribaru = za svojim kruhom idi.*
- pābūlum**, i, *n.* [pascor] 1) *krma*, pabulo pecoris studere; quis cibus erat caro ferina atque humi p., uti pecoribus; ut quiete et pabulo laeto reficeret boves; jam altae in segetibus herbae p. praebere poterat; *pinguis, *pabula carpit ovis; *hirundo p. parva legens; *p. virgea, *lišće*; *p. caelestia, Ambrosia; *napose kao vajn. t. t., furaža (fourage, krma).* 2) *hrana*, habet aliquod tanquam p. studii atque doctrinae; *dederatque gravi p. morbo; *šaljivo (Plaut.) Acheruntis p. v. Acheruns.*
- ***pācālis**, adj. [pax] *mirovni*, laurus, olea; flammae, *na žrtveniku božice mira.*
- pācātus**, adj. *s komp. i sup.* [partio. od paco] *umiren, miran (op. hostilis)*, civitas; ager; provincia, pars pacatissima; urbanis pacatisque rebus; *mare; pacato agmine, mari; *pacatius arvum; huic (*prema ovomu*) pacatus est; cujus ne pacatam quidem nequitiam quisquam ferre posset, *nevaljanštinu u miru itd.*; insigne p., *znamenje mira*; nec hospitale quidquam pacatumve auditum, *Liv.*; ex pacatissimis atque opulentissimis Syriae gazis; oratio alcijs pacator; *pacato vultu; *supst. pacatum*, i, *n.* *miran kraj, prijateljska zemlja*, in pacato (*op. in hostico*); ex pacatis praedas agere.
- Pachynos**, i, acc. on, *f. ili Pāchynum*, i, *n.* [Πάχυνος] *Pahin, južni rt Sicilije.*
- Pācidējanus** (Placidej., Pacidian), i, *m.* *Pacidijan, gladijator na glasu u Lucilijevim satirama.*
- pācifer**, fēra, fērum, adj. [pax-fero] *mirno-san*, *Cyllenius; *oliva.
- pācificātio**, ōnis, *f.* [pacifico] *mirenje.*
- pācificātor**, ōris, *m.* [pacifico] *miritelj.*
- pācificātorius**, adj. [pacificator] *mirotvoran*, legatio, *jednom Cic. Phil. 13, 1, 3.*
- pācifico**, i, i (*kasno*) -fēcōr, dep. 1. [pax-facio] *miriti se*, Jugurtha pacificante, *Sall.*; pacificatum legati a Volscis venerant, *Liv.*; pacificatus cum Carthaginensibus, *Just.*; *tp. *umiriti, ublažiti.*
- pācificus**, adj. [pax-facio] *mirēci, miran*, persona.
- pāciscor**, pactus sum, dep. 3. (*sr. pango*) 1) *intrans. ugovoriti, pogoditi se o što (sr. transigo)*, cum alquo magna mercede; inter se; s ut, *ne; *u Liv. i Ov. također s inf.*, qui stipendium populo Romano pactus est; Leucippus fieri pactus uterque gener. 2) *trans. ugovoriti, ugovoriti za se*, provinciam; vitam ab alquo, (*Liv.*) pacem cum deditis; + cum alquo sexagies sestertium, *pogoditi; partio*. pactus, *pas., ugovoren, pogodan*, indutiae; praemium; pactum esse diem, *ureden; (abl. aps.)*, pacto inter se, ut etc., *nagoditi se itd., Liv. Napose a) zaručiti djevojku*, ex qua modo pactus esset (feminam); principis filiam Etutam pacto fratri eum invidisce; (*Just.*) nuptias filiae cum alquo; Turnus cui Lavinia pacta fuerat, *za koga je zaručena bila*; **supst. pācta, f. zaručnica.* b) **izmijeniti*, vitam pro laude; **zamijeniti*, letum pro laude.
- pāco**, i, [pax] *umiriti, podložiti, podjarmiti*, Galliam Germaniamque; Amanum; Allobroges, qui nuper pacati erant; *nemora; *napose: iskrčiti, obraditi*, silvas incultas vomere.
- Pacōnius**, 3. *Pakonije*, ime plemenu rimskomu osob. 1) M. Pac., *legat u Aziji pod Tiberijem*; 2) Pac. Agrippinus, *suurotnik Trazejin (Thrasea) izgnan od Nerona*; 3) Sext. Pac., *poradi rugalice na Tiberija pogubljen.*
- Pācōrus**, i, *m.* *Pakor, sin Oroda, partskoga kralja, pogibeljan neprijatelj Rimljana, Hor.*
- pāctio**, ōnis, *f.* [paciscor] 1) *dogovor, ugovor, nagodba*, p. nuptialem facere; facere p. (cum alquo) de alqa re; s ut; (*kasno*) pactionem inire; in pactione manere; per p., *po dogovoru*; pactione provinciae, *prepuštanjem provincije po ugovoru*; pactiones, *tačke nagodbe.* 2) *Napose a) ugovor među glavnim zakupnicima i stanovnicima provincije*, pactiones conficere. b) *prevarljivi ugovor, tajni dogovor*, spe pactionis percellere alqm; in rejiciendis iudiciis nonnullis pactionis suspicionem non vitasse.
- Pactolus**, i, *m.* [Παχολός] *Paktol, rijeka u Lidiji, koja je zlatni pijesak sobom nosila. Odalle * -lis, idis, f. adj., paktolski.*
- pāctor**, ōris, *m.* [paciscor] *posrednik, jednom Cic. Verr. 5, 21, 55.*
- pāctum**, i, *n.* [partio. od paciscor] 1) *nagodba, dogovor, ugovor*, p. occultum; pacta ser-

- vanda sunt; manere in pacto, pacto stare; pacto convenit ut; pacto transitionis Albano-rum. 2) u abl. sing. nađin, quo p. (Plaut.), zašto; isto p., alio p.; nullo p., ni na kakav nađin, nipošto; nescio quo p. v. nescio; * eodem p. quo; * quo p., kako; * hoc p., † eo p.
- Pactye**, ēs, f. [Πακύν] *Paktija*, grad u Tra-ciji.
- Pacuvius**, ii, m. *Pakuvije*, rimski pjesnik tragični za drugoga punskoga rata. Odalle-tianus, adj. *Pakuvijev*, ille P., u *Pakuvija*.
- Padaeus**, i, m. *Pađej*, skupno ime naroda u stražnoj Indiji, jednom Tib. 4, 1, 140.
- Padaus**, i, m. *Pađ*, glavna rijeka u gornjoj Ila-liji s. Pad.
- Padusa**, ae, f. *Paduza*, prokop iz Pada kroz Raveni, Verg.
- Paean**, ānis, m. [Παῖς] *Pejan*, 1) upr. liječ-nik bogova, pridjev Apolonov. 2) pjesma u slavu Apolonovu, uopće pjesma ra-dosna, pohvalna. 3) = paeon.
- † **paedagogus**, ii, [παιδαγωγός] *pedagogij*, zovod, gdje su se mladi robovi izučavali za više službe; eufem. zavođenje na blud.
- paedagogus**, i, m. [παιδαγωγός] *pedagog*, 1) rob, koji je dječake svakamo, a napose u školu pratio; po tom (Com.) šaljivo o mladici, koji za djevojkom svakamo pristaje. 2) tp. (pretid. i pokl.) vođa, mentor.
- paedicator** (pēd.), ōris, m. [paedico] *koji bludi s dječacima*, jednom Licin. Calv. u Suet. Caes. 49.
- paedico** (ped.), 1. s muškim bluditi, alqm, Cat.
- paedor**, ōris, m. *smrad, nečist*, * barba pae-dore horrida; † exuere paedorem; paedores, muliebres lacerationes genarum.
- paenularius**, adj. [παυλιός] *igraci, gladiatores*, koji za šalu mačuju, Suet. Caes. 24.
- paelex** etc. v. *pelex* etc.
- Paeligni** (ne Peligni), ōrum, m. *Pelignjani*, narod u Samniju; odalle * Paelignus, adj. = *vrački*, jer su P. kao vrači bili na glasu.
- Paeonii**, ōrum, m. *Pemanoi*, pleme u Ga-liji Belg., jednom Caes. b. G. 2, 4, 10.
- paene**, adv. (sup. paenissime, Plaut.) *gotovo*, (sr. fere, prope), p. periit, gotovo je pogi-nuo; Atheniensium naves p. inanes relictas esse; flumen p. totum oppidum cingit; † po-jačavajući, p. vixdum; ublažujući, ex ma-xime raro genere hominum et p. divino; (Tac.) p. dixerim sine ingenuitate; jednom Planc. u Cic. fam. 10, 23. *sasma*, non p. sum deceptus; *adjektivski*, duo illa rei publicae p. fata; duo illa rei publicae portenta ac p. fu-nera.
- paeninsula**, ae, f. [paene-insula] *poluotok, po-luostrvo*.
- paenitentia**, ae, f. (tek u Liv. i kasnijih) *ka-janje*, celerem p. sed eandem seram atque inutilem; paenitentiae relinquere locum; † agere p. alcijs rei, *pokajati se zašto*; † p. secessio-nis, *radi itd.*; † dare spatium paenitentiae ma-lorum.
- paeniteo**, 1) lično: *kajati se zašto* (sr. piget), paenitens consilii, Sall.; † Demetrii dimissi; † neglecti consilii; si paenitere possint; pae-niturus; vis paenitendi; paenitere possint; pae-niturus; vis paenitendi; paenitendo; non, haud paenitendus (koji nije na odmet) magister. 2) *impers.* paenitet alqm alcijs rei, *kaje se lko radi čega, mrzi ga, žali, nije mu povoljno, poćudno što i nal.*, suae quemque fortunae p.; sapientiam nunquam sui; tanquam paeni-teat laboris (da mu nije dosta posla), novum bellum cum finitimis parari; haud me p. eo-rum sententiae esse, *nije mi protivno itd.*; neque me causam Cluentii defendere, *takoder s quod*; aetatis maxime paenitebat, *nije bila za volju mladost*; solet Diouysium, cum ali-quid furiose fecit, p.; nihil, quod p. possit, facere; ut eum paeniteat non deformem esse natum; quod te, quantum proficias, non pae-nitebit; a senatu quanti flam minime me p., s poštovanjem, *kaje mi senat iskazuje, mogu biti zadovoljan*; * paenitet et torqueor; u Plaut. me haec condicio non p.
- paenula** (ne penula), ae, f. [παυλῆς] *putna kabаница*, i za zlo vrijeme; posl. scindere p. aleni = *zaustavljati gosta* (op. vix paenu-lam aleni attingere).
- paenulatus** (ne penulatus), adj. [paenula] u pe-nuli.
- paeon**, ōnis, m. [παῖς] *pejon*, stopica od četiri stoga, tri kratka i jedne koje mu drago du-gačke (— u ili u—u ili u—u ili u—u).
- Paeones**, num, m. [Παῖες] *Pejenci*, narod u Mačedoniji, Odt. 1) *Paeonia*, ae, f. *pokrajina u Mačedoniji kasnije nazvana Emathia, danas Prizren*. 2) *supst.* Paeonis, idis, f. *Pejonka*, jedn. Ov. met. 5, 903.
- * **Paeonius**, adj. [παυλιός, Paeon] *pejonski*, mos, način liječnički; herbae, *ljekovite*.
- Paestum**, i, n. *Pest*, grad u Lukaniji, radi ružā na glasu, s. *Pesto*. Odt. *Paestanus*, adj. *pestski*; *supst.* -ul, ōrum, m. *Peštani*.
- paetulus**, adj. [dem. od paetus] *naškiljav*, jedn. Cic. n. d. 1, 29, 80.
- paetus**, adj. *žmirav*, (hotimice; sr. strabo), Hor. žmiro.
- pāgānus**, adj. [pagus] 1) * *seoski*, focus. Odt. *supst.* -nus, i, m. a) *seljak*. b) † *građanin naprema domobrancu*. 2) *seljački*, neuk, jedn. Plin, ep. 7, 25, 6.

† **Pāgāsae**, ārum, f. [*Παγασαί*] *Pagaza*, grad na moru u Tesaliji, gdje se gradio brod Argos. Odt. **Pāgāsaeus**, adj. *pagaski*, * conjux P. — Alcestis; * puppis, * carina = brod Argo; * Pagasaeus = Iason.

pāgātis, adv. [pagus] *selo po selo*.

pāgella, ae, f. dem. od pagina, stranica, jedn. Cio. fam. 11, 25, 2.

pāgina, ae, f. [pango] 1) bukova ploča, buduci da su stari samo na jednoj strani ploče pisali, strana, in extrema p. Phaedri; paginas in annalibus magistratum fastisque percurrere; respondeo primum postremae tuae p. 2) pjesma, jedn. Verg. eol. 6, 2.

pāgintula, ae, f. [dem. od pagina] stranica, jedn. Cio. At. 4, 8.

pāgus, i, m. više sela s njihovim stanovnicima župa, (sr. vicus), is p. appellabatur Tigurinus; nam omnis civitas Helvetia in quattuor pagos divisa est; (Tac.) eliguntur qui jura per pagos vicosque reddant; i pojedino selo, triumviros creati jussit, qui in pagis, foris, conciliabulis omnem copiam ingenuorum inspicerent; * rugosos frigore p.; * seljak, p. agat festum; p. lustrate, coloni; festis in pratis vacat otioso cum bove p.

pāla, ae, f. [mjesto pagela od pango] 1) lopata. 2) oko u prsena, u što se kamen kuje.

Pālaemon, ōnis, m. [*Παλαίμων*] *Palemon*, morski bog, kao čovjek zvon Melicertes.

Pālaepharsalus, i, f. [*ἡ παλάτα Φάρσαλος*] Stari Farzal, kod Farzala u Tesaliji.

Pālaepollis, is, *Palepol*, grad u Kampaniji. Odatle supst. **Palaepollitani**, ōrum, m. *Palepoljani*.

Pālaeste, es, f. [*Παλαίστις*] *Palesta*, mjesto slukom u Epiru, jedn. Cnes. b. c. 3, 6.

Palaestinus, a) * adj. [od Palaeste, v. o.] *palestanski*, deae, Furiae, dvojb. Ov. fast. 4, 236. b) adj. od Palaestina, *palestinski*, Tib. Ov.; supst. -ini, ōrum, m. [*Παλαιστινός*], Ov.

pālaestra, ae, f. [*παλαίστρα*] 1) rvalište, škola, gdje se učilo rvanju, qui utuntur armis aut palaestra; non ab scaena et histrionibus, sed ab armis aut etiam a palaestra; * p. nitida, * decora; * graminea; * agrestis; prenes., vježbalište, škola govornička, magnam habeo huic palaestrae et Tusculano tuo gratiam; šaljivo (Com.) o bludničkoj kući. 2) rvanje, vještina u rv., p. discere; palaestrae operam dare; (Ter.) periculum facere in palaestra; * exercere palaestras. 3) tp. vježbanje, nauka, osb. vještina govornička, umjetnička non tam armis institutus quam p.; nitidum quoddam genus verborum et laetum, sed palaestrae magis et oleo, quam hujus civilis turbae et fori; numerum quasi quandam

p. et extrema lineamenta orationi attulit; habuit vires sine nitore et p. Po tom umotvor, jedn. Cio. Att. 5, 13, 1.

pālaestrice, adv. [palaestricus] *palestarski*, jedn. Cio. de opt. gen. 3, 8.

pālaestricus, adj. [*παλαιστρικός*] *palestarski*, školski, motus, kretanje, koje se uči u p.

pālaestrita, ae, m. [*παλαιστρίτης*] načelnik, nastojnik rvališta.

Pālaestyrus, i, f. [*Παλαίτυρος*] Stari Tir, od Nekukadnezara razoreni Tir na seničkom kopnu, Curt.; sr. Tyrus.

pālam, adv. a) na očigled, javno, in foro saltare; p. ante oculos omnium; nec p. nec secreto; p. duobus exercitibus audientibus; luce p.; adjektivno, p. laudares, secreta male audiebant, Tac. hist. 1, 10, b) očito, p. et libere; p. agere et aperte dicere; aperte ac p.; p. proferre; † quia cetera p. vana (očito nevaljalštine) objecisset; (Hor.) p. habere alqd, očitovati (opp. celare), o) očit, poznato, p. est, Ter.; p. facere; p. fieri s acc. o. inf.; palam factum est hujus de morte, hac re p. facta, Nep.; † p. fit de alqd. d) (Ter.) po mnijenju ljudi. 2) prep. s abl. pred (c. i.), p. populo, Liv.; * me, * te p.

Pālamēdes, is, m. [*Παλαμήδης*] *Palamed*, grčki junak pod Trojom, ubijen Ulissovom prijevarom.

Pālātius adj. [palatium] *palatinski*, * collis, * Apollo; Palatina so. tribus, pred carskom palačom; † domus.

Pālātium, ii, n. *Palacij*, jedan od sedam bratova rimskih. 2) * palača, jer je car August ondje stanovao, palatia caeli, p. fulgent.

pālātum, i, n. (stariji oblik -tus, us, m. Cio. An. 2, 8, 24.) 1) nebo, usta, tp. dum palato quid sit optimum judicat. 2) svod, caeli.

pālea, ae, f. *pljeva*, palearum navis, brod pljeve.

pālear, āris, n. [palea] *podvratnik u bika*, pl. Verg.

Pāles, is, f. *Pala*, risla božica zaštitnica stada i pastira. Odt. * **Pālilis**, adj. *Palin*; supst.

Pālilla (Par.), ium, n. *Palitje*, seoska svetkovina očišćanja na čast Pali, svetkovali su je pastiri 21. aprila na dan utemeljenja Rima.

Pālīci, ōrum, m. *Palici*, blizanci Jupiterovi i Etnini ili Talijini, na Siciliji štovani kao heroji, Verg. Ov.

pālīmpsestus, i, m. [*παλιμψηστος*] *palimpsest*, pergamena, s koje je starije pismo odstranjeno, pak drugo povrh njega napisano.

Pālīnūrus, i, m. [*Παλινούρος*] *Palinur*, 1) krmilar Enejin, Verg. 2) po njemu nazvani ri Laocijski.

pālītans *partio* od neobičnoga palito, lutajući, jednom Plaut. Bacch. 5, 2, 4.

pālīurus, i, m. drāda za živicu, Verg.

pālla, ae, f. *pala*, dugadka i široka do nogu sežuca gornja haljina rimskih dama, koju su samo, kad su iz kuće izlazile, svrh stole oblačile; * haljina tragičnih glumaca na pozorištu, * Arifonova, * † oltaraševa, * Ozi-ridova.

† **pālīca**, ae, f. [παλλήνη] inoča.

1. **Pallas**, ādis, f. [Παλλάς] *Palada*, 1) pjesn. = Minerva; v. Minerva. 2) tp. * a) maslina. b) ulje, infundere P. c) = Palladium. Odalle * **Palladius**, adj. *Paladin*, arx P., grad atenski, ramus P., maslinova grančica; osb. supst. -dium, ii, n. kip *Paladin*, koji je Troju, dok je u njoj bio, branio, da se ne osvoji.

2. **Pallas**, ātis, m. [Πάλλας] *Palant*, 1) po jednoj osobitoj priči otac (pete) Minerve. 2) djed i pradjed Euandrova, Verg. 3) sin toga Euandra, Verg. Odalle A) * **Pallanteus**, adj. *Palantov*; supst. -tēum, i, n. *Palantej* a) grad u Arkadiji, iz kojega se Euandar u Italiju doselio, Liv. Just. b) grad u Italiji, sagrađen od Euandra, Verg. B) * **Pallantius**, adj. *Palantov*, heros P. = Euander.

* **Pallāntiās** ādis, f. [Παλλαντίας] i * **Pallantis**, tīdos, f. [Παλλαντίς] *Aurora*, zora, potomkinja giganta *Palanta* (Pallas).

Pallēne, ēs, f. [Παλλήνη] *Palena*, grad i poluotok macedonski. Odt. adj. -nensis, adj. *palenski*.

pālīēns, tis, adj. [partic. od *palleo*] 1) * *blijed*, ora; umbrae, mrk, o tamnoći kratkih oblačnih dana; umbrae Erebi; animae; undae (podzemne); * žutozelen, žučkast, hedera, herbae; lupini; viola; oliva; sol *pallentes* (pri pomrčanju sunca) jungit equos. 2) koji čini da *pobljedi*, * morbi; * philtia; † fama.

pālleo, lui, — 2. 1) *blijed* biti, sudat, pallet; * metu sceleris ora futuri; * amisso sanguine venae; * mea rugosa ora senectā; *prenes*. žutjeti * currus quoque carmine nostro pallet ovi, pallet nostris Aurora venenis; nunquam ebur; također * *pobljedjeti*, *požutjeti*, *potamnjeti*. * vitio caeli aegra seges; multos colores. 2) *napose* a) * *od požude za čim bljedjeti*, ambitione mala; argenti amore. b) * *od straha pobljedjeti*, *strašiti* se, pontum, od itd., pueris; radi itd.

pālīseo, lui, — 3. [*palleo*] *bljedjeti*, * *curis*; * in femina, *smrtno se zaljubiti* itd.; nullā p. culpā; * super aliqua re, *požutjeti*, * *saxum auro*.

pālīstus, adj. [*pallium*] u *paliju*, koji nosi *pallium* (v. *pallium*) osb. o grčkim filozofima; illi p., o kipovima u grčkoj nošnji.

pālīdūlus, adj. [dem. od *pallidus*] *nabljed*, *bljedan*, Cat.

* **pālīdus**, adj. s komp. i sup. [*palleo*] *bljed*, *turba* (u podzemlju); *napose od straha*, *ljubavi*, p. in alqa, *smrtno zaljubljeni* itd.; čineći da *bljedi*, mors; vina.

pālīlātūm, adv. [*palliolum*] s *kabaniđicom*, Plaut.

† **pālīlātus**, adj. [*palliolum*] s *kukuljićom*. **pālīlōlum**, i, n. [dem. od *pallium*] 1) *kabaniđica*, Plaut. 2) *kukuljica*, *capuchon*.

pālīlum, ii, n. *palij*, 1) *grčka kabanića*, koju su nosili i Rimljani među Groima i rimske bludnice. 2) * † *pokrivač*; (Eutr.) *zavjes*.

pālīor, ōris, m. [*palleo*] 1) *bljedoca*, *terroreni* p. et tremor consequitur; foedior corporis habitus pallore ac macie perempti; * *luteus*; * *albus*; * *amantium*; * † p. *suffunditur*; tp. *strah*, *sujma*, koja se *pokazuje bljedocini*, Plaut. Prop.; *personif.* kao božanstvo. Liv. 2) * *žuta boja*, pallorem ducunt rami, *žute*.

pālīla, ae, f. dem. od *palla*, Plaut.

pālma, ae, f. [παλαμή] 1) *dlan*, *ruka*, palmis passis; Cues. b. G. 6, 26, 2. *palmae* ramique, *grančice* nalik na ruku = *palmites*. 2) *paoma* (drvo). Pak a) * *plod paome*, *datulja*. b) *paomova grana*, *napose: znak pobjede*; tp. a) *nagrada pobjede ili pobjeda*; *prednost*, *slava* itd., dare, accipere p.; p. ferre; p. belli Punici patrati petis; gladiator plurimarum palmarum, koji je mnogo puta *predobio*; (Just.) cujus (amicitiae regiae) p. tenebat, p. virtutis inter ceteros tulit. β) * *dobitnik*, *pobjeditelj*, Dares, tertia p. c) *mella* od *paomovih grana*, Hor. sat. 2, 4, 83. 3) *mladica*, *grana*, stipitis, Liv. 4) * *uzgredni oblik* od *parma*.

pālmaris, adj. [*palma*] *vrijedan paome*, *izvrstan*, *statua*; *sententia*.

pālmarium, ii, n. [*palma*] *glavno*, *najbolje djelo*, (remek), hoc mihi p. puto, jednom Ter. Eun. 5; 4. 8.

pālmatū, adj. [*palma*] *uvezenim paomama* *iskrošen*, *tunica*, *toga*.

pālmes, itis, m. 1) *mladica u loze*, u *čokota* Verg. 2) † *mladica uopće*.

* † **pālmetum**, i, n. [*palmo*] *paomik*.

* **pālmiſer**, fēra, ferum, adj. [*palma-fero*] *paomò-nosan*.

pālmoſus, adj. [*palma*] *paomovit*, jedn. Verg. Aen. 3, 705.

pālmla, ae, f. [dem. od *palma* [meton., 1)] * *veslo* 2) † *datulja*.

pālōr, dep. 1. *rastrkati se*, qui a proelio adverso aut clade captae urbis palati fuerant; in boves palatos ab suis gregibus inciderunt; agmen fugientium fusum ac per agros trepida fuga palatum; incursione ab oppidanis in pa-

- latos facta; vagi p. per agros; * p. silvis; * stellae palantes polo; * terga palantia, *hje-žedi*; palantes homines, *Ov. met.* 15, 150.
- pālpātio**, ōnis, f. [palpo] *ulagivanje, jednom* *Plaut. Men.* 4, 2, 43.
- pālpātor**, ōris, m. *udvorica, laskava a.* *Plaut.*
- palpēurae**, ūrum, f. (u sing. kasno) *vjeđe, kāpoi na ođima.*
- pālpīto**, i. trzati se, koproati se (osb. o *ranjenim i umirućima itd.*), cor; lingua, *palu-* *cati.*
- pālpō**, i. i -per, dep. i. upr. *kakvu životinju rukom gladiti, pōtreptati*, * pectora virginē manu; i *dragati koga, ulagivati se* (sr. mulceo), cui male si palpere, *Hor.*; scribenti palparer (*Polion* u *Cio. ep.*); palpabo equonam modo possim.
- palpum**, i, n. [palpo] *gladenje, mīlovānje*, timidam palpo percūtīt, mihi obtrudere non potes palpo *Plaut.*
- pālūdāmentum**, i, n. *vojnička kabanica, ratni plašt.*
- pāludātus**, adj. [paludamentum] *xa ò g f n ū t* *vojničkim plaštem; često o vojvodi polazećem u rat, p. profectus est.*
- * **pālūdōsus**, adj. [palus] *barovit.*
- pālumbes**, is, m. i (*Verg.*) f. *dūpljāš (golub) grivnjāš, Ver.*; post. palumbem alci ad aream adducere (*lete mu peđeni golubovi u ustu*), *Plaut.*; duae me unum expēditis palumbem (*ljubovnika*) *Plaut.*
1. **pālus**, i, m. *kolao.*
2. **pālūs**, ūdis, f. *bara, blato, močvara*; * *Styx, radi njegove polako tekude vode*; * *Avernus.*
- pāluster**, stris, e, adj. [palus] *barovit, močvaran*, in loco p.; loca demissa ac p.; ager; limus; herbae; nocturno humore palustrique caelo gravante caput; * *ulva p.*; *ranae*; * *Minturnae.*
- Pamphylia**, ae, f. [Παμφυλία] *Pamfilijska, pokrajina u Maloj Aziji. Odt. Pamphylius*, adj. [Παμφύλιος] *pamfilijski, mare, na obali Pamfilijske; supst. Pamphylii*, ōrum, m. [Πάμφυλοι i φύλοι], *Pamfilijski.*
- pampīneus**, adj. [pampinus] *lozov, od vinove loze, † corona*; * *auctumnus, grōzna*; * *uva*; * *odor, vinski miris.*
- pāmpīnus**, i, m. *đokotov list, vinov list.*
- Pān**, -nos, acc. -na, m. [Πάν] *Pan, osb. u Arkadiji štovani šumski i pastirski bog, Verg. Ov.*; pl., Panes, *poljska božanstva, nalik na Pana, Ov.*
- pānāceā**, ae, f. [πανacea, sve lijećeći] *panacea, trava, kojom se sve bolesti lijeće, panaceja* *lijek za sve, Verg.*
- Pānaetius**, ii, m. [Παναίτιος] *Panetijske, stoički filozof.*
- Pānaetōlicus** ili -lius, adj. [Παναίτωλικός, ωλός] *sveetolski, na svu Etoliju spadajući.*
- † **pānārlum**, ii, n. [panis] *krušna kolarica.*
- Pānāthēnaiens**, m. [Παναθηναϊκός λόγος] *govor Isokratov izrečen na svetkovini Panatenejā,*
- * **Pānchāia**, ae, f. [Πανχαία] *Panhajja, mitski otok na istočnoj obali Arabije. Odt. * Pānchaesus*, * -chāius, * -chāicus, adj. *panhajjski.*
- pānchrēstus**, adj. [πάνχρηστος] *za sve korištan, šaljivo, medicamentum v. medicamentum.*
- pānērātice**, adv. *pankratijatski, jedn. Plaut. Bacch.* 2, 3, 14.
- pānērātion**, ili -tium, ii, n. [παγκράτιον] *rvanje sa šakanjem združeno, Prop.*
- Pāndātāria**, ae, f. [Πανδατάρια] *Pandatarija, otočić u Etrurskom moru, kamo su se za vremena careva prōgnanici slali, Tac. Suet.*
- pāndicūlōr**, dep. i. *otezati se, Plaut.*
- Pāndion**, ōnis, m. [Πανδίων] *Pandijon, kralj u Ateni, otac Proknin i Filomelin. Odatle Pandionius*, adj. *Pandijonov, i pandionski ili atenski. Ov. Prop.*
- pāndo**, pāndi, pānsūm ili pāssūm, 3. 1) *razāpēti, pružiti*, vela; crines passi, *raspletene*; passum capillum ostentare (*pokazuje tugovanje i očajanje*), p. manibus, *raširenim rukama (na molitvi)*, stantes et manibus p. gratias agentes, (*Verg.*) p. de litore palmis numina magna vocat; velis passis; p. aciem; cornua se latius; * *pennas ad solem*; * *ramos*; * *vestigia (sc. frigoris) pokazivati; medijalno, pružati se*, panditur planities, *pukla*, mare faucibus angustis; in patentiore campum pandi agmen coepit: *napose: sušiti*, uva passa, *Plaut.*; racemi passi *sušiti*; *Verg.*; lac passum, *prōgrušalo miješko, Ov.*; i supst. passum, i, n. *vino od suših, Verg.*; * *picta p. spectacula caudā* = *pandentem p. caudam praebere spectacula*; tp. *vela orationis p. = obilnije i slobodnije progovoriti*; alia divina bona longe lateque se p., *šire se*. 2) *otvorati, januam (Plaut.)*; *rupem ferro*; * *tria guttura*; * *Hellcona*; * *moenia urbis*; *panduntur inter ordines viae*, * *portae, otvaraju se*; tp. a) *viam pandere fugae, salutis, ad dominationem, Liv.*; * *via prima salutis Graja pandetur ab urbe*. b) *obznaniti, oglasiti*, nomen; res; rem ordine; (*Lib.*) his quae nunc panduntur fatis.
- Pāndōsia**, ae, f. [Πανδωσία] *Pandozija, grad u Brutiju.*
- Pāndrosos**, i, f. [Πάνδροςος] *Pandroza, kći Cekropova, Ov.*

pāndus, adj. *kriv, ukrivljen* (sr. *uncus, curvus*); * *carinae*; * *cornua*; * *rami*; * *lances*; * *delphines*.

pānōgŕiēus, i, m. [*πανηγυρικός*, dodaje se i *λόγος*] *panegirički* (svečani) *govor* Isokratov, da se *povrati sloga u ratu protiv Perzijsanâô* i da se *proslavi Atena*, Cic. *Quintl.*

† **Pangaeus** (mons) ili *Verg. Pangaea*, ōrum, n. [*ἡ Πανγαίου*] *Pangejska gora*, *mačedonska* na *medi tračkoj*.

pāngo, **pānxi**; **pānetum**, (a u *značenju* *pacisci*), **pēpigi**, **pāctum**, 3. 1) (više u *starom jeziku*); *zabit*, *utvrditi*, *clavum*, * *ancoram* *litoribus* (dat.), *ukotviti se*, *usidriti se*. *Od.* a) *saditi*, *ramulum*; *illas* (*laureas*) *confestim eodem loco*; * *nasaditi*, *colles*. b) u *duhu sâslavljan* *osb.* *versus*, *carmina*, *slagati*, alqd *Sophocleum*; * *poemata*; * *maxima facta patrum*, *pjevali*; neque *prima per artem temptamenta tui pepigi*. 2) *tp. po pravu što utvrditi*, *odrediti* (*samo perfekatski i plsqp.* *oblik inače paciscor*), *pacem*, *amicitiam cum alqo*; † *prelium libertati*; s *ut*, *ne*, (*rjeđe*) s *inf.* *obsides dare pepigerant*, *Liv.* 43, 21., *ulcisci*, *Tac.*; s *abl. cijene*, *ducentis Philippis rem pepigi*, *Plaut.*; quo (*pretio*) *pepigerant*, *Liv.*; * *foedera*.

pānīcēus, adj. [*panis*] *od kruha nâčinjen*, *milites*, *šalj.* *smjera na panis i samnitski grad Pana*, *jedn.* *Plaut.*; *Capl.* 1, 2, 59.

pānīcūm, i, n. *proso*.

pānīficiūm, ii, n. [*pani i facio*] *žrtveni kruh*, *Suet.*

pānīs, is, m. (*prvobitno adjekt.*, *zato prethl.* *pane*, is, n. *od pascor*, *hraneći kruh*; p. *cibarius* ili * *secundus*, *prosti*; p. *ster*).

Pānīseus, i, m. [*Πανίσκος*] *mal* *Pan*, *Panić*. **Pānōnīa**, ae, f. [*Παννονία*] *Panōnija*, *zemlja* *južno od Dunava* *među Bečkom šumom*, *Dunavom i Savom*. *Za Augusta podjarmljena od Vibija*, *nâseljena od Tiberija* *bijaše dugo sroć kulture*. *Gradovi*: *Vindobona* (*Beč*), *Aquincum* (*Budim*), *Ov.* *Eutr.*; *Od.* **Pānōnīeus**, adj. *panonski*, *Suet.*; *supst.* * **Pannonius**, *Pannonao*; **Pannoniī**, [*Παννονίαι*] *Pannonci*, *Tac.* *Suet.*

pānōsus, adj. [*pannus*] *ôtfocān*, *dronjav*, *homo*.

pānus, i, m. *krpa*, *assuitur p. purpureus*, *kiceni orisi u pjesmi*, *koji ne idu na predmet*: *dronjak*, *pannis obsitus*, *Ter.*; *takoder* (*Hor.*) *o prostoj kabanici oinikā*, *duplici p.*, *s dvostruko posvrnutom*, *si non rettuleris p.*; *uopće* * *haljina*, *Fides velata albo p.*

Pānomphaeus, i, m. [*Πανομφαῖος*] *Panomfejski*, *pridjev Jupiterov*, *počelnik orakula i božanskih znamenja*, *Ov.*

1. **Pānōpe**, 3s. f. *Panopa*, *grad u Fokidi*, *Ov.*
2. **Pānōpe** ili **Pānōpēa**, ae, f. *Panopa*, *morska nimfa*, *Verg.* *Ov.*

Pānormus (**Pānh.**), i, f. [*Πάνορμος*] *Panorm*, *grad na Siciliji*, *s. Palermo*. *Od.* -*mīnāus*, adj. *panormski*.

pānsa, ae, m. [*pando*] *plosnōnog*, *Plaut.* *po tom pridjev n. p. C. Vibius P.*

Pāntāglas, ae, m. [*Πανταγλας*] *Pantagija*, *mala rijeka na istočnoj obali Sicilije*, *Verg.* *Ov.*

pāntēx, īcis, m. *trbušina*, *pl. i orijsa*, *kobasice*, *Plaut.*

panthōra, ae, f. [*πάνθηρ*] *panter*; *confusum genus panthera camelo*; *Hor.* *žirafa*.

panthērīnus, adj. [*panther*] *panterov*, *komički prenes.* (*Plaut.*) *išārān ôd batinā*.

Pānthōus ili *stegn.* (*Verg.*) **Panthus**, i, m. [*Πάνθηος*, *Πάνθους*] *Pantoje*, *sin Otrijev* (*Othrys*), *otac Euforbov*. *Od.* *atle* * **Panthōides**, ae, m. *sin Pantojev* a) = *Euphorbus*. b) = *Pythagoras*, *koji je tvrdio*, *da je prije Euforb bio*.

Pantīkēpaeon ili -um, i, n. [*Παντικέπαιον*] *Pantikapej*, *grad na cimerskom Bosporu u sadašnjem Krimu*, *s. Kerč*.

Pantōlābus, i, m. [*Παντολάβος*, *svegrabac*] *Pantolab*, *ime jednomu parazitu*, *Hor.*

pantōmīmus, i, m. [*παντομίμος*] *antomim*, *baletski plesač*, *Suet.*

pāpāē, interj. [*παπαῖ*] (*Com.*) *glē, glē!*

pāpāver, ēris, n. *mak*, *papaverum capita*.

* **pāpāvēreus**, adj. [*papaver*] *makov*, *jedn.* *Ov.* *fast.* 4, 438.

Paphlāgo, ōnis, m. [*Παφλαγών*] *Paflagonac*, *stanovnik zemlje u Maloj Aziji* *među Pontom i Bitinijom*, *koja se zvala Paphlāgōnīa*, ae, f.

* **Pāphos** ili -us, i, [*Πάφος*] *Paf*, 1) m. *sin Pigmalijonov*, *utemeljitelj grada P.* 2) f. *grad na Cipru*, *posvećen Veneri*. *Od.* *atle* **Pāphius**, adj. a) = *ciparski*, *Venus*, *Tac.*; *heros* = *Pygmalion*. *Ov.* 2) * *pafski*, *Veneri posvećen*, *myrtus*.

pāpīllo, ōnis, m. *lepir*, *Ov.*

pāpīlla, ae, f. 1) † *bradavica* (*na sisi*). 2) * † *sisa*, *dojka*.

Pāpīrius, *Papirije*, *ime rimskom plemenu*; 1) *Gajus P. Carbo*, *pučki tribun g. 133. pr. Is.*, *pristaša G. Grakha*, *kasnije konzul g. 120. pr. Is.* *predobiven od optimatā*. 2) *Lucius P. Cursor*, *pet puta konzul i dva puta diktator za ratova rimskih sa Samničanima i s drugim narodima doljne Italije*; adj. **Papirius**, *Papirijev*; *od.* -*lāus*, adj. *Papirijev*.

pappo, i. *pāpati*, *jesti*, alqd, *Plaut.*

pāpūla ae, f. *bubuljica*, *Verg.*

* **pāpūrifēr**, fēra, fērum, adj. [*papyrus-fero*] *papirōnosan*, *papirōdodan*.

pāpȳrus, i, comm. i -rum, i, n. [πάπυρος] meton. *papir za pisanje Cat.*

pār, **pāris**, i) adj. 1) *jednak, ravan*, magnitudo; pari intervallo; par similisque ceteris; finitimus oratori poëta ac paene p.; pares in amore et aequales; virtutes esse inter se aequales et p.; rebus ipsis p. et aequalis oratio; altera sententia est, quae definit amicitiam p. officiis et voluntatibus; alicui aliqua re; p. est alicui alqd cum alqo; homo p. ad virtutem, *Liv.*; quem tu p. liberis tuis fecisti, *izjednačiti s kim*; par atque, et, quam; * pares cantare; * cornicis vetulae temporibus parem *Lycen, jednaka vijeka*; * quaeret parem; in tuto semper amore pares; *supst. druga, druga, * muž; jednako*, paria paribus respondere; (*Hor.*) par impar ludere, *tako, liho (takati se, lihati se)*; par, gladiatorum; tria aut quatuor paria. *Napose a) komu u jakosti dōrāstao*, alicui; armis se p. existimare; (*Just.*) adversus victores; * Atlanti viribus; universos p. esse posse; † magnitudine navium; adhuc p. non sumus (*fletui*); et virtute et numero pugnando p. nostri, *za boj; supst. protivnik*, habeo parem, quem das, Hannibalem, *Liv. b) prenes. prikladān, koji se pristōji*, erit rebus par oratio; ut par est; p. est primum ipsum esse virum bonum, tum alterum similem sui quaerere; ut constantibus hominibus p. erat; quid se facere p. esset; * p. est; (*Plaut.*) *sut*; * fama, *koji ga ide. 2) jednako silan*, in utriusque orationis facultate; animo ac viribus.

pārābilla, adj. [paro] *što se lako nabavi*.

pārādōxa, ōrum, n. [παράδοξα] *parādoksene i. j. čudne i općemu mnijenju protivne rečenice*.

† **Pāraetacēna**, ēs, f. [Παραταικήνη] *Paretacena*, gorski kraj u Mediji. *Odt. supst. -cae*, ārum, m. [Παραταίκα] *Paretacenoī*.

Pāraetōnium, il, n. [Παραίτωνιον] *Paretonij*, grad s lukom u sjevernoj Africi, *pis. knjige bell. Alex. i Ov.*

† **pārālŷis**, is, f. [παράλυσ] *kāp*.

† **pārāphrāsis**, is, f. [παράφρασις] *parafraza, opis*.

pārāsita, ae, f. [parasitus] *čankōlizica*, *Hor.*

pārāsītaster, stri, m. [parasitus] *kukavi čankōliz, jedn. Ter. Ad. 5, 2, 4.*

pārāsītistio, ōnis, f. [parasitor] *čankōlizstvo, jedn. Plaut. Amph. 1, 3, 20.*

pārāsītione, adj. [parasitus] *čankōlizski, ars, Plaut.*

pārāsītōr, dep. 1. [parasitus] *čankōlizati, Plaut.*

pārāsītus, i, m. [παράσιτος] *s kim ili kod koga jednudi gost* čankōliz, *koji se, da se makte najede, ulaguje i lakrdije xbya; šalj. (Plaut.) ne ulmos parasitos faciat, da me ne izlijema.*

pārāte, adv. s komp. i sup. [paratus] 1) *spremono, pripravno. 2) (Plaut.) pomnjivo.*

pārātio, ōnis, f. [paro] *pripravljānje*, regni paratio erat, *krčilo je put do prijestola. Sall. Jug. 31, 8.*

pārātīgōedo 1. [παράταγος] *tragički govoriti, jedn. Plaut. Ps. 2, 1, 17.*

1. **pārātus**, us, m. [paro] *priprava*, necessarius vitae cultus aut p.; militum et armorum; † funebri; * triumph; * Tyrios induta p., *odijelo*; * largis paratibus uti; (*Tac.*) ventris et ganeae p. (*pl.*).

2. **pārātus**, adj. s komp. i sup. [*partic. od paro*] 1) *pripravan, spreman, gotov na što*, ad alqd; ad dimicandum; Sex. Aelius, ad dicendum, *gotov govornik*: ad pericula subeunda; miles p. castris ponendis; * acies p. neci; † p. in res novas; * in utrumque; *s inf.*; *sut*, sic, sic animo p., ut; animo p.; p. victoria, *taka pobjeda*; locos p. atque expeditos habere; paratissimus animus; † paratior animo; (*Ter.*) tibi erunt p. verba, huic homini verbera. 2) *Napose: a) posve dobro spreman (sr. instruo, orno)*, naves paratissimae ad navigandum; omnia ad bellum apta ac p. sunt; paratissimus in jure; paratissimi in rebus maritimis. b) *spreman na boj, gotov na što*, legiones; milites; exercitus nostri; ut impeditos aggredierentur, p. in armis erant; milites cibum capere atque, uti simul cum occasu solis egredierentur paratos esse jubet; † ad proeliandum animo atque armis; instructus paratusque; ad praedam; hunc hominem, tam acrem, tam audacem, tam p.; (*Ter.*) itane huc p. advenis? (*o lukavosti*).

Parca, ae, f. [*eufemistično „štedljiva“*] *Parka*, *Usud*; *obiđ. tri.* (*Hor. tres sorores*), *Clotho*, *Lachesis* i *Atropos*, od kojih je dolazio ljudma usud i smrt, *budući da su one predu života prele.*

pārē, adv. s komp. i sup. [parcus] *štedljivo frumentum p. metiri. Potom a) umjereno, malo*, parcus dicere de laudibus alcjs; p. laedere, *samo malo*; ludere, (*Caec. u Cio. ep.*) scribere; * parcus objicere; * nec verbo parcus absens (*sc. rex paterque audisti*), *ni za riječ manje, isto tako*; * parcus nitere, *radi gore njege; umjereno*, * (verba) Graeco fonte cadent p. detorta; ut parciissime *sc. dicunt. b) rijetko*, * parcus quatiunt fenestras; † civitatem Rom. parciissime dare.

parcōprōmus, adj. [parcus-promo] (*Plaut.*) *koji štedno vadi, skupao, tvrdica.*

pārce, pēperci, (u [*Plaut. Nep.*] *parsi*), parsum, 3. *štedjeti*, alicui rei, operae; (*Plaut.*) pecuniam, (*Verg.*) talenta gnatis parce tuis; * parcentes dexterarum, *tvrd*; * p. cadis; * viribus;

parcendo, *štednjom*; ne labori suo neu periculo parceret; valetudini; vitae; rei publicae; (Caes. Hor.) p. sibi; p. auribus alcjs, t. j. ne reči, što bi komu nepovoljno bilo; * nec divum parcimus ulli, ne hajemo ni za koga od b. Potom a) *kaniti se, čuvati se čega*, labori; * lamentis; * bello; *veoma često, ponajviše pjesn. s inf. mjesto noli; jedn. Liv. 34, 32.* parce fidem ac jura societatis jactare. b) *uzdržati se od čega, okaniti se, a caedibus*; * metu, *ne bojati se*; auxilio, *pònuđenu pomoć ne upotrebljavati*; * oculis, * luminibus, *ne gledati na što*; * voci iraeque; * sacris tanquam sacris, *ne dirati u...*

parcus, adj. s komp. i sup. 1) *štedan*, colonus parcellissimus; pater; pokudno: *tvrđ, škrt*, * senes; * ob heredis curam; * magnum donandi, *na velikim darovima*; † pecuniae; *potom uopće: umjereno, štedan*, in largienda civitate; † in laudando; † s gen. vini; pecuniae; parcior somni; parcellissimus honorum, (kasno) in cibum; *napose: izbirao, štedan u riječima*, Crassus erat elegantium parcellissimus, Scaevola parcorum elegantissimus. 2) * *oskudan, tjesan*, sal; lintea; p. *slab*, deorum cultor et infrequens; optima mors, parca quae venit apta die, *za malo vremena, brzo*; ira, verba, *malena*.

pardalis, is, f. [πάρις] *ženka panterova*, jedn. Curt. 5, 1, 21.

1. **parens**, tis, adj. s komp. [pario. od pareo] 1) *pòkòran*, parentiores exercitus, jedn. Cic. off. 1, 22, 76. 2) *supst. u pl. podložnici*.

2. **parens**, tis, m. i f. [pario] 1) *roditelj, roditeljica, pl. parentes, roditelji*; libertatem patriam parentesque armis tegere; qui patriae parentibus aris et focis suis bellum paraverunt; * p. Idaea, * Idaea deum = Cybele; * Tegeaea ili Evandri = Carmenta; * samo p. o Jupiteru; * f. *roditeljica*; *nadalje * djed, pradjed, praotao*; (Eutr.) *stric*, † (pl.) *rodaci*; * *praoči*, more parentum. 2) *začetnik, utemeljitelj itd.*, Socrates p. philosophiae; p. patriae, operum; * lyrae, o Merkur; *tako se nazivaju i gradovi, koji su naselili naseobine*.

parentalis, adj. [2. parens] 1) * *roditeljski*, umbra. 2) *na svetkovinu u spomen mrtvih roditelja i rođaka spadajući*, dies; *supst. -talis*, ium, n. *parentalije, svetkovina u spomen pokojnim roditeljima i rođacima*.

parēnte, 1. [2. parens] 1) *pokojnim roditeljima, rođacima uopće milim sveđanu mrtvačku žrtvu prinijeti*, mortuis. 2) *tp. pòkajati, ošvetiti koga (tim, da je mjesto njega drugoga ubijen)*, alcu; *prenes., žrtvovati, zadovoljiti, ošvetiti, pomiriti, † interne-*

cione hostium justae irae parentatum est; † sanguine suo manibus hostium; * umbris.

pareo, ui, — 2. 1) *upr. prikazati se*, immolanti jecinora replicata paruerunt, Suet. Aug. 94; *osb. impers. paret, pokazuje se, vidi se, stoji (stara jurist. formula)*, si paret; si pareret; abunde parere arbitror s acc. c. inf., Suet. Cal. 8; quantum postea eventu paruit, Suet. Vesp. 4. 2) *pokoravati se (kao sluga gospodaru; sr. oboedio, obsequor, obtempero)*, obs. *biti podložan*, nulla fuit civitas quin Caesari pareret atque imperata faceret; etiam latronum leges esse dicuntur, quibus pareant; p. ducibus, legibus; Samnitium dicto, voluntati alcjs; perpetuo imperio; qui bene imperat, paruerit aliquando necesse est; si voluisset, paruissem; * arva colono; * vireta parentia ventis; * omnis res, virtus, fama etc. pulchris divitiis pl.; * cui pecudum fibrae, caeli cui sidera p. (gatalao); * cui p. armenta; *odl. povesiti se, podati se, popustiti, robovati itd.*, utilitati (pòči za); irae suae plus quam utilitati communi; naturae; cupiditatibus; necessitati; † animo et tempori; * gulae parens; promissis p., *održati*.

paries, etis, m. [* parietibus četverosl.] *zid*, intra parietes, u kući, *također = dobrim (nadinom)*; nullo modo possum iisdem parietibus (pod istim krovom) tuto esse tecum; forensi luce carere intraque parietes alere eam gloriam etc.; *post. (Hor.) tua res agitur, paries cum proximus ardet, susjedova kuća, vidi također fidelia*.

parietarius, adj. [paries] *zidni*, herba p., *zidna trava, nadimak Trajanov radi mnogih njegovih natpisa na javnim zgradama, jednom Aurel. Vict. epit. 41, 13*.

parietinae, arum, f. [paries] *rđzvaline, ruševine*; tenebris et quasi parietinis rei publicae.

Parilla, v. Pales.

parilla, adj. [par] *jednak*.

pario, pēperi, pārtum, 3. 1) *roditi*, liberos; ova, *lédi*. 2) *nositi, radati*, terra p. fruges; urbes; *tp. a) tvoriti, izumjeti, izmisliti*, verba; † fabulae Scyllam; quod diu parturit animus vester, aliquando pariat; quae tota ab oratore pariuntur, excogitationem non habent difficilem. b) *nabaviti, namaknuti, steći*, Sallentino agro pax parita; majore praeda parita; optima spolia sunt parita; parita bona; p. sibi laudem, divitias, salutem, p. amicos; victoriam ex, de alqo, decus ingens belli huic urbi ex hoste communi; gratiam ab alqo, apud alqm; gloriam (sc. sibi); sibi magnam amicitiam cum alqo; haec, quibus rebus pariuntur a singulis, eisdem fere a multitudine; † p. fugā sibi salutem, *izbaviti se bijegom*; (Ter.)

odium; dolorem; ne quam suspicionem pareret; * sanguine sibi patriam; * letum sibi manu, *zadali sebi smrt*; (*Hor. sat. 2, 2, 19.*) unde putas aut qui partum? *supst. parta, ōrum, n. teđevina, imutak*, patris mei bene p., *Ter.*; p. viri retinere, amittere, *Sall.*

Pāris, *Idis, m. [Ἰδῆς] Parid, sin Prijamov i Hekubin; sr. Helēna.*

Pāriš, *ōrum, m. Parizani, narod u sjevernoj Galiji, s glavnim gradom Luteoijom (Parisiorum), s. Paris.*

pārīter, *adv. [par] 1) jednako (sr. aequaliter), non p. omnes egemus; nostra in amicos benevolentia illorum erga nos benevolentiae p. aequaliterque respondeat; p. ac, atque, et, ut (kao); (Sall.) pariter acri; (Sall.) p. qualis; i p. mecum, kao i ja; * p. cum flamine, brzo kao vjetar; * p. cum matre caput ferens; (Liv.) ultimae p. propinquis; * p. — que, pak * queque, * p. — vel. 2) sajedno, skupa, p. cum occasu solis; p. cum vita sensus amittitur; * p. — p. = ōim — odmah, hanc. p. vidit, p. optavit; i takoder, i plura castella Pompejus p. distinendae manus causā temptaverat; pariterque oppidani egere; * p. nymphas incedere vidit.*

pārītō, *1. [intenz. od 1, paro] kaniti, namjeravati, s inf. s ut, Plaut.*

pārīter, *ōris, m. [pareo] pristalica, trabant, jedn. Aurel. Vict. Cass. 2.*

Pārium, *ii, n. [Πάριον] Parij, grad s lukom u Miziiji, Odt. Pārianus, adj. parijski.*

Pārius v. **Paros**.

1. parma, *ae, f. parma, mali okrugao štiti (sr. scutum, clipeus), koji su lako oružani i konjanici nosili (sr. palma); * uopće štiti.*

2. Parma, *ae, f. Parma, grad u gornjoj Italiji, s. Parma. Odt. supst. Parmensis, is, i pl. -enses, ium, m. Parmijani.*

parmāti, *ōrum, m. [1. parma] s parmama, s malim štitovima, jedn. Liv. 4, 49, 1.*

Parmēnides, *is, m. [Παρμενίδης] Parmenid, grčki filozof iz Eleje (lat. Vella u južnoj Italiji), oko g. 500. pr. Is.*

Parmēnio, *ōnis, m. [Παρμενίων] Parmenion, jedan od najslavnijih vojvoda Filipa i Aleksandra Vel. Curt.*

parmūla, *ae, dem. od parma, Hor.*

parmūlārius, *ii, m. [parmula] parmularot, pristaše gladnjatora, koji su se s parmom borili, Suet.*

Parnāsus, *ili -nassus, i, m. [Παρναός ili -σσός] brdo u Fokidi, uz koje je bio Delf i katarsko vrelo, posvećeno Apolonu i Muzama, Verg. Ov. Odt. * Parnāsius, i * -asis, idis, f. adj. parnaski, delfski, apolonski.*

1. pārē, *1. 1) spremati, pripravljati, convivium, gotoviti; turres, falces; copias, bellum, bellum alui; necem, insidias alui; p. iter, fugam, orationem ad tempus; se ad iter, se ad discendum; † se proelio, * se pugnae; * se cruori humano; † juvenis ille, qui foro et eloquentiae parabatur; † famen satietate; * campum, ravnati; * arma animis, biti spreman na boj; * jussa, izvršiti; * dicta contra, odgovarati; s inf. spremati se, kaniti, namjeravati, proficisci, deterrere; (Com.) s ut, ne; si ita natura paratum esset, ut; abel., opugnare aut p. omnibus locis; festinare p., Sall.; i jedn. Liv. 42, 58., jussis ad iter p. 2) nabaviti, namaknuti, hordium; locum ac sedes; latos fines exercitum, copias, digniti, skupiti; pacem, societatem, ugovoriti; praesidium senectuti; napose, kupiti, hortos; praedia; frumenta; jumenta impenso pretio; aere, argento, kupljen za novce.*

2. pārē, *1. [par] 1) jednako oijentiti, vos, jedn. Plaut. Curc. 4, 2, 20. 2) porediti se s kim, p. se cum collega, jedn. Cic. fam. 1, 9, 25.*

pārēhus, *m. [παρεχός] 1) nabavljač, koji je na svakoj štaci, na državnom drumu za svotu od države odmjerenu poglavarima i drugima, koji su ista prava uživali, davao, što im je trebalo, kao: sijeno, sol, drva, kruh. 2) uopće krčmar, jedn. Hor. sat. 2, 8, 36.*

Paropamisus (Parap.), *i, m. [Παροπάμισος, παρ.] Paropamiz, glavna gora u nutarnjoj Aziji. Odt. Paropamisadae, (Parap.), ōrum, m. Paropamizani, stanovnici zemlje na južnom obronku Parop. Curt.*

Pāros, *i, f. [Πάρος] Par, otok u Egejskom moru, na glasu sa bijeloga mramora, rodno mjesto Arhilohevo. Odt. Parlus, adj. parski, lapis, mramor; crimine P. est accusatus, zaradi Para; supst. Pāril, ōrum, m. Parani.*

parra, *ae, f. nekaka ptica zlokobnica, po svoj prilici sova, Hov.*

Parrhāsia, *ae, f. [Παρθασία] Parazija, zemlja i grad u Arkadiji. Odt. * Parrhāsia, idis, f. i * -stus, adj. parazijski = arkiadeški, osv. Kallista; dea P. = Carmenta.*

Parrhāsus, *ii, m. [Παρθάσιος] Parazije, glasoviti grčki slikar iz Efeza, oko g. 400 pr. Is.*

parricida *ae, comm. (pareo i caedo, očit ubica), ocoubilao. Odt. a) ubica djece, p. liberum. b) ubica slobodnih građana, civium; parricidae. c) ubica vladarica, kao oca domovine (tako su zvane ubice Cezarove). d) izdajica, neprijatelj domovine, rei publicae; buntovnik, izdajica, regis exercitus; (Tac.) o Viteliju, koji se protiv Otona pobunio; zločinac.*

parricidalis, *adj.* [parricida] (*kasno*) *razbojnički, opak*.

parricidium, *ii, n. occubitus*; *pak a) p. filii, sina; fratris, fraternum, a i samo p., brata; patris, strica; ubistvo rodaka, građanina. b) izdajstvo, pobuna protiv domovine, patriae, publicum; također, kad se tko ogriješi o filozofiju kao o mater života.*

pars, *tis, f. 1) dio*, Numidiae pars tertia, dimidia p. exercitus, *polovina*; quod Ariovistus — in eorum finibus consedisset tertiamque partem (= *trećinu*) agri Sequani — occupavisset et nunc de altera p. tertia Sequanos decedere juberet; tres jam copiarum p. (*četvrtine*) Helvetios id flumen traduxisse, quartam fere p. citra flumen Ararim reliquam esse, — ad eam p. pervenit, quae nondum flumen transierat; agri p. duae (*trećine*) adeptae; multae novem p. (*desetina*) detraxit; † Caesar in suam p. oppidi venit; complures milites hujus urbis omnibus partibus interficiebantur; reliquis oppidi p. sic est pugnatum, ut; p. erat regiae, in quam ipse habitandi causa initio erat inductus; in abditam aedium p. secedere; copias in quatuor p. distribuerat; partes facere, *dijeliti, razdjeljivati*; duabus partibus amplius frumenti abstulit, *dva puta toliko*; * p. nectaris; * Falerii, * mundi *itd.*; * te meae partem animae; * non omnis moriar multaque pars mei vitabit Libitinam; * parte tamen meliore mei super alta perennis astra ferar; magna, major, maxima p. hominum (*Hor.*) bona p. hominum, maxima pars vatum decipimur; *pak i samo pars o jednom dijelu ljudi, osb. gdje se slaže po smislu, često u historikā i u pjesnikā*, p. major auctores sunt; magna p. caesi sunt; magna p. raptae; p. exigua, duce amisso, Romam inermes delati sunt; capti p. in crucem acti, p. bestiis objecti pauci etc.; *često također* pars — alii; — pauci — pars alii; pars — alii — plerique; pauci — pars — p.; multi — pars; (*Hor.*) pars hominum — p. multa; sunt qui — altera pars, *jedni — drugi*; ex parte, † in parte, * parte, *dijelom, djelomice*; nonnulla p.; magna ex p., *velikim dijelom*; majore ex p., maxima ex parte, *ponajviše*; *također* magna p., magnam, maximam p.; omni ex parte, omni p., *sasvim, posve*; * † nulla p., *nikako*; ex aliqua p.; per partes emendare, *djelomice*; legendus (Ovidius) tamen in partibus, *mjestimice*; solis magnitudine multis p. (*za mnogo*) terra superatur; numero multis p. inferior; eandem rem non multis p. malle; pro parte, pro rata parte, *po nekakom razmjeru, razmjerno*, pro sua quisque parte, *koliko kome zapada*, pro mea, pro tua p.; pro mea tenui infirmaque parte, *koliko (po malodi*

i slabodi mogu) prema sitnoci i slabodi m.; pudica mulier in partem juvet domum, *od svoje strane*; pro virili parte, v. virilia; conules Dyrrhachium profectos cum magna parte (*odjelom*) exercitus; quam p. fors obtulit; in partem venire alcijs rei, partem habere in alqare, in parte alcijs rei esse, *dio imati u dem*; in partem, in partem alcijs rei vocare, *zvati na dio u dem*; (*Verg.*) divos ipsumque vocamus in partem praedamque (= in partem praedae) Jovem; (*Tac.*) quae (classis) ab Agricola assumpta in partem virium; *Liv.* 7, 22, 9, per eundem, qui ad dictaturam aperuisset viam, censuram quoque in partem vocari plebes volebat; dare partes (amicis), * in partem dare alqd alci; (*Plin. ep.* 7, 37, 8.) non nummo sed partibus locare agrum, *dati na dio*; (*Nep.*) nullam in ea re suam partem fore, *da on u tom ne de imati dijela*; * quorum pars magna fui; * Lausus p. ingens belli; p. haud temenda belli Orodes; *dio u kakvu postu na dionice; dionica*, magnas p. habuit publicorum; dare partes; p. illo tempore carissimae. *Napose: a) strana, kraj*, hac p. neglecta v. neglego 2); partes orientis; * Eoae; omnes quae in istis p. essent opes copiaeque; in eam partem ituros atque ibi futuros Helvetios, ubi eos Caesar constituisset atque esse voluisset; in eas partes Galliae venire; in omnibus partibus Eburonum; ex reliquis p.; in omnes p.; * qua p. debacchentur ignes. b) *smjer, strana, kraj itd.*, exploratum in omnes p. dimissi erant; una ex parte, *s jedne strane*; ex utraque p.; qua ex p.; quam se cunque in p. dedisset, *na koju se god stranu dao*; duabus ex p.; omnibus in p., omnibus p., *svagdje*; omnibus p. *znači također: u svemu, u svakoj ruči*; ex omnibus p., *sa svih stranā*; ex omnibus partibus (*u senatu*) postulabatur, ut; reliquis, extremis p., *na ostalim, najskrajnjim tačkama*, utram in p., *na koju stranu*, qua ex parte, *s koje strane*, multis p., *s mnogo stranā*, nulla ex p., *ni s koje strane [razlikuje se od nulla parte; v. gore]*, * ab omni parte beatus, *sa svake strane, posve [sr. gore omni ex parte, omni parte, omni a parte]*; in utramque p. (*za jednu stvar i protiv nje*) disputare, disserere; sententia in utramque p. tuta; in eam p., *na tu stranu, s te strane, tako*, in eam p. accipio, scribere in eam partem, ne; neutram in p.; nullam in p. fit significatio, *ni na jednu stranu*; accipere in optimam p., mitiorem in p. interpretari, in omnes p., *na sve strane*; in omnes p. valet, *u svakom pogledu*; * in omnes p., *svakamo*; nullam ad p. valet, *ne vrijedi posve ništa*; altera p., in altera p., altera p. — altera p., *s jedne strane — s druge str.*; quia post Tatii mortem ab sua p. non

erat regnatum, od njihove strane nije bilo kralja; kao vojn. izraz: krilo, in sinistra p. curare; ab utra parte cedere Romanus exercitus coepisset. c) vrsta, voluptatis partes hoc modo describunt, ut etc.; osb. u Liv. vrsta rata, vojske, qua, ea p. belli; virium; quacunque parte copiarum. d) sing. i običnije pl. stranka (partaja, što se kao dio od ovojeloga odružila; sr. factio), qui partis Romanorum fuerant; nullius partis esse; se in nullam partem movere; eratillarum p.; p. Sullanae, Pompejanae; civis meliorum p.; optimarum p. esse et existimari; in duas partes discedere, i samo partes o pučkoj stranci, ako se iz sadržaja razabira, ex partium invidia periculum metuentes; † in partes ducere, † trahere, † sollicitare in p. suas, † transire in p.; † habebat in partibus Pallantem. e) dio u poslu, o glumcu: uloga, uopće: uloga, zadaca, posao, služba itd., primae, secundae, tertiae p. v. primus, secundus; primas (partes) agere, prvu ulogu igrati; primas (partes), secundas alcuī dare, ad alqm, alcuī deferre; primas ferre, tenere; hinc vos, vos hinc mutatis discedite p., Hor. sat. 1, 1, 18.; priores p. apud alqm habere; partes accusatoris obtinere; imperatoris officia atque partes suscipere; tuum est hoc munus, tuae p.; partes legati; * ne forte seniles mandetur juveni p. pueroque viriles, svojstva, značaj; * cui dabit partes (vlast) scelus expiandi Jupiter? partes implere, svoju dužnost ispuniti. — acc. partim mj. partem; sr. partim.

parsimonia (parc.) ae, f. [parco] štednja, vehemens es nimis aut largitione nimia ut p., Ter.; diligentia et p. (Plaut.) veteres mores veteresque p.; prenes., sunt pleraque apta huius ipsius oratoris, de quo loquor, parsimoniae, jedn. Cic. Or. 25, 84.

Parthēn, ōnis, m. [Παρθένος] Partaon, kralj u Kalidonu, otac Enejev. Opt. -ŏnus, adj. Partaonov, Ov.

Parthēni ili -thēni, ōrum, m. [Παρθένος] Partenoi, ilirski narod blizu Dirahija (Drača).

Parthēniae, ōrum, m. [Παρθέναι] Partenije, djevojačka djeca, rođena od spartanskih djevojaka i Helotā, Just.

parthēniae, ōs, f. [παρθενία] jedna biljka, jedn. Cat. 81, 194.

Parthēnius, ii, m. [Παρθένιος] Partenij, 1) gora na medji Argolidskoj i Arkadijskoj; * kao adj. 2) rijeka u Paflagoniji, Ov.

Parthēnopaens, i, m. [Παρθενοναῖος] Partenopej, staro ime gradu Neapolu, Verg. Od. -pēlus, adj. partenopski, Cic.

Parthēnopolis, is, f. [Παρθενόπολις] Partenopol, grad u donjoj Meziji, Eutr.

Parthi, ōrum, m. [Πάρσοι] Parti, vojnički narod u nutarnjoj Aziji (u sjevernoj Perziji), vreni konjanici i strijelci. Od. 1) Parthia, ae, f. također (Curt.) Parthiēne, ōs, -thyseae, ae, f. zemlja P. 2) Parthicus i -thus, adj. partski; i Parthus, a) m., Part, Verg. b) f. grad u Iliriji, jedn. Liv. 44, 6.; sr. Partheni.

Parthiēni, ili -thiēni, ōrum, m. Partijeni, Partijejci; sr. Parthi 1)

Parthēni v. Partheni.

particeps, cipis, adj. i supst. [pars-capio] koji ima dijela u čemu, dionik, udesnik, drug (sr. consors, socius) praedae ac praemiorum; animus rationis compos et p.; huius belli ego p. et socius et adiutor esse cogor fortunarum omnium socius et p.; * tori (o ženi); † p. alcuī alcuī rei, † alcuī, (Plaut.) sa del (Ter.) p. meus, drug (Liv.) pro fratre germano, pro legato et p. administrati belli.

participo, i. [particeps] 1) učiniti dionikom (sr. communico, impertio), servum consili sui, Plaut. 2) (rijetko) s kim dijeliti što, suas laudes cum Caesone; laudes sc. cum eo, Liv., participato cum eo regno, Just. 3) diodelati u čemu. pestem, jedn. Enn. u Cic. Tusc. 2, 17, 39.

particula, ae, f. [dem. od pars] mali dio, komadić, mrvica, caeli; qui omnes tenuissimas p. atque omnia minima mansa — in os inaserunt; ut possint sine ulla p. (bez trunka) iustitiae vivere; * arenae, * aurae divinae.

partim, adv. [upr. acc. od pars mjesto partem] dijelom, p. — p., dijelom — dijelom, koje — koje; kadšto p. — alii; aliae — p. — aliae; p. a se ornatis; p. e nobis timidi sunt; quorum partim invitiissimi castra secuti sunt.

1. **partio**, ivi, itum, (prethl., Liv. Sall. i Tac.) 4., češće partior (part. perf. i pasivan partitus sum, u Cic. Caes. Liv. Verg.), dep. 4. [pars] dijeliti (sr. dispertio, distribuo, divido), exercitum, exercitum cum alqo; provincias inter se, kockom; regnum inter se partivere; suum cum Spicione honorem; officia inter se; * partiri limite campum; * mecum partire labore; * quicum partiri curas; genus universum in certas species p. ac dividere; partitis temporibus, izmjenice; * praedam in socios, † in consules curam. 2) svoj dio od čega uzeti ili dobiti, što dijeliti ad partiendas merces; neque ego hoc partiendae invidiae, sed communicandae laudis causā loquor.

2. **partio**, ōnis, f. [pario] (prethl.) rađanje. **partite**, adv. [partio] razrđeno, dicere, jedn. Cic. sr. 28, 99.

partitio, ōnis, f. [partio] 1) dioba, artium; osb. o logičnom i retoričnom razdjeljivanju. 2) razdioba, aerarii, praedae; napose: nasljedstva (baštine).

partitudo, inis, f. [pario] *radanje*, *Plaut.*

pärturio, 4. (arhaist. imperf. parturibat, *Phaedr.* 4, 23, 1.) [pario] 1) *intrans.*: *radati o ljudma i životinjama*, *Ter. Phaedr.*, 'posl. [(*Hor.*) p. montes nascetur ridiculus mus, *kad je veliku naporu malen posljedak*; *trans.* (*Hor.*) fetus, notus p. imbres; *apel.* * arbor p., *izbija*; * ager p., *počinje se zeleniti*. 2) *tp. snovati*, *namjeravati* (*što mučno i trudno*), res publica p. periculum; aliquando populi R. dolor pariat, quod jam diu p.; quod diu p. animus vester; * minas b) *mučiti se, brinuti se*, si tamquam parturiat (animus) pro pluribus.

pärtus, us, m. [pario] 1) *radanje*, *porodaj*, Diana adhibetur ad partus; * geminam partu dabit Ilia prolem; * quas et Tartaream Nox intempesta Megaeram uno eodemque tulit partu; * o oca, una vecore Oenei partu edita; *vrijeme porodaja*, cum jam appropinquare p. videretur. *tp. postanak*, Graeciae oratorum partus atque fontes, *jedn. Cic. Brut.* 13, 49. 2) *porod*, *mladi*, ferae p. suos diligunt, pro p. suo propugnant; partum, partus plures edere, eniti, abigere; * p. Leda (= Helena i Clytaemnestra); * deum; * terrae izrod, *skot o Gigantima*.

parum, adv. [vulgarno parvum] *komp. minus*, *sup. minime*: 1) *parum*, *prémalo*, *nedovoljno*, *ne dosta* (sr. paulum), pro Cluentii voluntate nimium, pro rei publicae dignitate parum, pro vestra prudentia satis dixisse videor; quum p. memineras, quod concesseris; p. habere *ne zadržati se, s inf.*, p. id facio, *malo mi je do toga (stalo)*, *Sall.*; p. esse, *ne biti dosta*, *sa quod*, * *s inf.*; p. diligenter, p. diu; non p. saepe, *dosta često*; haud p. callide; haud p. audax inceptum; p. justa causa; satis eloquentiae, sapientiae p. 2) *minus*, *manje*, m. bonus; m. diu vivunt; m. placet; * m. atque (et) m., *sve pomanje*; nihil m., *ništa manje*; *nikako, nipošto*; non haud, *Liv.* m., *isto tako*; neque m. *Nep.*; s quam, * atque; *s abl.*, nemo illo fuid m. emax; * non m. generosis — quam generosos; *bez quam*, haud m. duo milia, *nè manje od (nego) itd.*; m. triginta diebus, *prije nego za trideset dana*; ne dona m. quinum milium (daret), *ispod pet tisuća asā*; *također s abl. mnoštva*, uno m. teste habere, (*za*) *jednoga svjedoka manje*; multo, paulo m.; quo — eo m., *što manje — to m.*; quo m. v. quominus; si, sin m., v. si, sin; *napose: a) * manje, izuzevši, osim*, bis sex ceciderunt, me m. uno. b) *ne osobito, ne pravo, ne baš*, m. diligenter; m. multi; (*Ter.*) intellexi m.; *ne toliko, ne tako*, m. infesta, quam, *Liv.* o) *prémalo*, m. dicere.

3) *minime* (minime), a) *najmanje* *šiveđma malo*, † quod m. apparet, et valet plurimum; mihi placebat Pomponius maxime, vel dicam m. displicebat; quod ad te m. omnium pertinebat; m. mercatores ad eos saepe commeant, *veoma rijetko*. b) *nipošto*, *ni najmanje*, homo m. ambitiosus; *u odgovoru*, m., m. vero; (*Plaut.*) m. hercle vero, (*Ter.*) m. gentium.

pärüper, adv. *malo, časak*, tace p., p. conticuit; primam periculi procellam p. sustinuit.

pärvitas, atis, f. [parvus] *malenkost*.

pärvulus, adj. [dem. od parvus] 1) *veoma malen*, proelium; causa, *parnica radi male stvari*; hoc p., *mala stvar, sitnica*; * parvulum differt, *mala je razlika*, † parvulum refert; *supst. n. pl.* parvula, malo, *za što drugi ni jesu zavidljivi*, *Hor.* 2) *veoma mlad*, a parvulo *izmala*, (*Ter.*), a parvulis, *od malih nogu*; p. filius; † parvulus, *mališ (malo djele)*.

parvus, adj. s *komp. minor* (n. minus) i *sup. minimus*, *malen*, a) *prostorom, mnoštvom, brojem*: *malen*, navicula; pisciculi; * puella, * corpus; insula; locus; (*Hor.*) calceus minor; minima altitudo fluminis; jumenta; numerus navium; manus, copiae; si pecunia non minor facta esset; * parvus, minimus cibus; * minor capitis = capite deminutus, v. caput, deminuo; minima res; * luna minor, *kad ide na mánjak*; *supst.* parvum, i, n. malo, contentus parvo; *malim gospodariti*; * parvo potens, *u siromaštvu bogat*; parvi refert, *malo je stalo do toga* (*Liv.*) parvo plures, malo (*nešto*) više; *u komp.* minus praedae, *Liv.*; minus nihilo, *manje od ništa*, *Ter.*; *sup.* minimum, *veoma malo*; adv. minimum, *najmanje*, *veoma malo*, valere; quae non m. commendat; ne minimum quidem. b) *po vremenu*; *po dobi*: *malen*, *kratak*, *mlad*, consuetudo, *Ter.*; patientia, *Phaedr.*; minima pars temporis; parva parte noctis; ut quam minimum (*supst.*) spatii ad se colligendos armandosque Romanis daretur; * dies sermone minor fuit; * minor fabula; parvi liberi; filia minor Ptolomaei regis; * aetate parvi; * aetate minor; * Juppiter; qui minor et natu (sr. 2. natus); aliquot annis minor natu; * minor Atrides; * minor uno mense vel anno; obsides ne minores octonum denum annorum etc., *Liv.*; minimus natu horum omnium Timaeus; (*Just.*) minimus filius Phraatis; *supst.* parvus, *mališ*, parva, mala djevojčica (*curica*) parvi, mala djeca, *Ter. Cic. Hor.*; a parvo, *izmala*, *od mladosti (djetinstva)*, a parvis, *s malih nogu*; * dicere minori, *mladež poučavati*; * minores, *mladi, mladež, pitomci, potomstvo*. c) *po vrijednosti*: *malen*, *neznatan*, † quae stus minimus et sordidus; parvo pretio vendere; portoria reliquaue vectigalia parvo

pretio redempta habere; ea parva ducere; * parva dona, munera; *supst.* parvum, *sitnica* u *rečenicama*, parvi esse, *malo vrijeti*; parvi facio (*Com.*) aestimo, duco, (*Ter. Sall.*) pendo; parvo curare; sumi (*o jelima*); u *sup.* minimi facere, minimo emere, *Plant.*; provocare minimo, *Hor. d.* po stupnju, valjanosti, znamenitosti, po odnošajima: *malen, slab, neznan* itd., * vox, *tih*; * murmura; * verbis minoribus uti (*smjerno govoriti*); * jacit ante fores verba minora deo! * animis verba minora; * versus Enni gravitate minores (*manje sile i dostojanstva*) quam pro gravitate Enni (ejus); * inventore, diis, uno Jove minor; * hominum tot tantisque minor, *klanjajući se*; * minor genibus, *ponizan kao klečeti*; * animus consilii minor, *ne držastao*; * minor certare; * parvum ingenium, * parvus, *malene duše*; * onus horret, ut parvis (*za malodušne*) animis et parvo corpore majus; * parvi animi (*za malodušna*) haberi; * nil parvum (*ništa sitno, samo uzvišeno*) loquar, * nil parvum sapias; * carmen, *pođla*; * modi; † secundis minimisque rebus (*najmanjom sredom*) insolentiores; res; * res magna minorve; dictu parva sed magni eadem in re gerenda momenti res; minora dictu prodigia; parvo momento; parvo labore; parvum detrimentum, commodum, beneficium; non minorem laudem exercitus quam ipse imperator meritis videbatur; non minore animo ac fiducia, quam ante dimicaverant, naves conscendunt; p. fides, *Ter.*; p. pericula, *Tao.*; minima vitia, *Hor.*; * si parva licet componere magnis; * parva queror; *posl.*, minima de malis sc. eligenda; minimum posse, *samo veoma malo moći. e)* po imitku, staležu, po ugledu: *malen, siromašan, prost, neznan*, * dii; * domus; * numen; † senator; † qui Neronem quasi minores (*ljudi od manje znamenitosti*) evasere; † minores duces; *supst.* * parvum parva decent; * neque ulla est aut magno aut parvo (*prostaku, siromaku*) leti fuga; parvi et ampli, *prostaci i velikaši*.

Pasargadae, ārum, f. *Pazargada*, stara prijestolnica i riznica kraljeva perzijskih, *Curt.* **pāseo**, pāvi, pāstum, 3. 1) na pašu goniti, *pāsti*, sues; jumenta; * greges armentaue; *aps. timariti blago*, bene, male. 2) *krmiti, hraniti, gojiti, dati da raste i nal.*, bestias; ubi bestiae pastae sunt; nos olusculis soles pascere; * fundus pascit herum; alqm rapinis et incendiis; * me pascunt olivae; * polus dum sidera pascet (*kako su stari mislili parama; koje se dižu*); * tigres; * barbam (*pustiti*); * tineas; * filicem, *nosi*, * pascitur ara deae; * ignis pascitur (*pāti dalje*) per viscera; * circum tempora pasci, *širiti se*;

* nummos alia nos, *zaduživati se*; * spes inanes, *gojiti*, * amorem; jejunia, *siliti*. *Odd. tp. pāriti, naslađivati*, oculos in aliqua re; oculos animumque alqa re; * animum pictura inani, *nāpariti*; his ego rebus pascor; pasci bibliotheca, * dolore. 3) *dati da blago opase*, vestros campos placide (*u staroj pjesmi pri Liv.*); * asperrima (collium).

pāscor, pāstus sum, pasci, *dep. 1) ēderati, pāsti*, * mula pastum missa; * pasci per herbas; * boves frondibus; * capellae pascentes; † avium greges advolasse et polentā esse pastas; *uopće: ēderati, o kokošima gatalicama*, cum pulli pascerebantur 2) *dpasti, obrstiti*, silvas; mala gramina pastus.

pascuus, adj. [pascō] *pāsadi*, ager, (*Plant.*); *supst. pasuus*, ōrum, n. *paša*.

Pāsiphaē, ēs, -a, ae, f. [*Πασίφαι*] *Pazifaa*, kći *Helijeve*, sestra *Oiroina*, žena *Minojeve*, mati *Minotaura*, *Androgeja*, *Fedre* i *Arijadne*. *Odd.* * **Pāsiphaēus**, adj. *Pazifain*, * *supst. Pasiphaēia*, — *Phaedra*.

Pāsithēs, ēs, f. [*Πασίτης*] *Paziteja*, jedna od tri *Gracije*, *Cat.*

Pāsitiŕis, is, m. [*Πασίτης*] *Pazitigar*, ime sastavljenomu *Eufratu* i *Tigru* do njihova ušća, *Cyrl.*

pāser, ēris, m. 1) *vrabac*. 2) *vrsta ribe, list*; **pāserculus**, i, m. *dem od passer* 1).

pāssim, adv. [pando] 1) *rāzasūto, rāstīkāno*, na sve strane, p. considerare; fugere, diffugere. 2) *isprēmiješūno, bez razlike*, † servi cum dominis recumbunt p.; * indocti doctique p.; * aluit veteres et p. semper amant.

1. **pāssus**, us, m. [pando] 1) *upr. korāčanje, korak* (sr. gradus, gressus), perpauculi p.; * procedere passu anili; * sequiturque patrem non p. aequis; * rapidi; * nec longis inter se passibus absunt (*nijesu razdaleko*); * *meton.* *korak, stopa*, stare p. tenaci. 2) *korak kao mjera duljine* = 5 rimskih stopa, mille p. (*rimski milja* = 1478 m. ili 0,2 austr. milje); millia passuum ducenta; decem millia progressus sc. passuum.

2. **pāssus**, pāssum, v. pando i patior.

pāstillus, i, m. *krugljica od brašna, lijekova ili od mirisavih stvari, osb. za žvakanje, da dah ugodno miriše, pastila* *Hor.*

pāstio, ōnis, f. [pascō] *paša, pašnjak*.

pāstor, ōris, m. [pascō] *pastir*.

pāstōrālis, adj. [pastor] *pastirski*, habitus; auguratus Romuli fuit p.; * myrtus.

pāstōricus, adj. [pastor] = pastoralis.

pāstōrius, adj. [pastor] = pastoralis; * pellis; * sacra, Palilia.

pāstus, us, m. [pascō] *kermijenje, hranjenje*, accedere ad p.; *meton., kрма*, pastum capessere, *žderati*; *paša*, * in pastus armentaque equarum; * e pastu decedens corvorum exercitus; † a pastu repelli; u *prilici*, p. animorum.

pātāgiārius, ii, m. *patagjar*, koji pravi bordure, jedn. *Plaut. Aul. 3, 3, 35*; **pātāgiatus**, adj. *bordurom opšiven*, jedn. *Plaut. Epid. 2, 2, 47*.

Pātāra, ōrum, n. [Πάταρα] *Patara*, grad u *Lioji* s glasovitim orakulom Apolonovim. *Odt. a) -raus*, [Παταρεύς] *Pataranin* = Apolon, *ili* * -raeus, *patarski*. b) *supst. -rāni*, ōrum, m.

Pātāvium, ii, *Patavij*, grad u gornjoj Italiji, rodno mjesto *Livijeva*, s. *Padova*. *Odt. -vīnus*, adj. *patavijski*; *supst. -vīni*, ōrum, m. *Patavijani*.

pātēfācio, fāci, fāctum, 3. *pas. patēffe*, fāctus sum, fāci, 1) *otvoriti*, portam; ordines; latius patefacta acies; aures assentatoribus; † patefacti latius vulneris; *odt. učiniti dohodnim*, loca; viis patefactis; iter per Alpes patefieri volebat; *najprije kamo provaliti*, loca; Pontum patefactum esse nostris legionibus; * tellus in longas patefacta est vias; * presso sulcum aratro, *braditi brandu*; (*Tac.*) terga occasione, *izvrći*. 2) *pokazati, ukazati*, ex quo (cubiculo) tibi patefecisti Misenum, *otvorio si pogled na M.*; * lux orbem; *tp. na svojeto iznjeti, očitovati, kazati, otkriti, odati, izdati*, rem, veritatem, verum; conjurationem, consilia; cogitata; totum se alicui; occulta pectoris; mandata alicui, odium suum in alqm; ante philosophiam patefactam; patefactis indicis; *ali neobično Sal. Jug. 78, 1*, ubi de casu Bomilcaris indicio patefacto, ex perfugis cognovit mj. insidiis indicio patefactis.

pātēfactio, ōnis, f. [patefacio] *otkriće*, jedn. *Cic. An. 2, 2, 5*.

pātēllā, ae, f. [dem. od patina] *žrtvena plitica, zdjelica*, na kojoj su bogovima jela prikazivali, *odredenim oblikom i veličinom*, p. grandis (ne protivi se diminutivu) cum sigillis, ac simulacris deorum (sr. patera); edere de p. (o *presirateljima vjere*).

pātēllārius, adj. [patella] *zdjelan*, dii p., *Lari i Penati*, jer se pri svakom piru pred njih jelo na pateli (v. t. r.) metalo, jedn. *Plaut. Cist. 2, 1, 46*.

pātēns, tis, adj. s komp. i sup. [partic. od pateo] 1) *otvoren, prost, nezatvoren*, via, locus, caelum (*široko*); * cunctis undam auramque patentem; *supst. ex patienti utrimque coactum in angustias mare*; per patientia ruinis, *kroz*

protome, *Liv. 2) tp. a) domus p. et exposita cupiditati*. b) *očit, jedn. Ov. met. 9, 537*.

pātēnter, adv. [patens] *otvoreno, u komp. jedn. Cic. de inv. 2, 23, 69*.

pātēō, ui, — 2. 1) *biti otvoren*, valvae; patientes portae, januae; p. nares propter etc.; foediores patebant (*zjaku*) plagae; haec ad visendum; fugae locus; *tp. a) biti prōhodan, pristupan, otvoren, u pravom i prenes. značenju*, iter; semitae; cubiculum; aditus; licentia libidinum peccatorumque omnium in amicitia; honores, regnum; *prosto, na službu, na porabu biti*, cuncta maria terraeque; omnia Ciceronis Trebiano; fuga, reditus alicui. b) *izvrgnut, izložen*, vulneri, *Liv.*; latus ictui, *Tac.*; vulneribus, insidiis alicui. *Curt.*; * tantus in arma p. c) *biti odevidan, odigledan, vidljiv*, res; cum illa p. in promptuque sint omnibus; * omnia votiva p. veluti descripta tabella vita senis; * piscibus atque avibus quae natura et foret aetas, ante meum patuit nulli quaesita palatum [*premetnuvši ličnu konstrukciju (v. u sljedećem u ličnu) — prije kojih usta nijesu nijedna istražila i doznala, moja su usta najprije istusila, kakve i kako stare da budu ribe i ptice*]; * vera incessu patuit dea; *impers. patet, ođito je, s acc. o. inf. 2) o prostoru: pružati se*, fines eorum patent milia passuum decem in longitudinem; opes Tuscorum longe lateque; tantum, quantum: regulae (*letve, žioke*) quatuor digitos patientes, *široke*; † Scythae late p., * quibus in terris tres pateat caeli spatium non amplius ulnas; *tp. širok obujam, područje, valjanost i nal. imati*, hoc praeceptum latius p.; in quo vitii latissime p. avaritia.

pāter, tris, m. [πατήρ] *otac*, patre certo nasci, (*Hor.*) quibus est equus et res et pater (*opp. robovi i oslobodenici, koji su se smatrali kao nullo patre nati, i sva djeca, koja nijesu rođena u zakonitu braku* (legitimum matrimonium), * patres, *roditelji; također (Ter.) hranitelji, † tast, svekar*; pater familiae, patresque familiarum *Caes. b. G. 19, 3. h. c. 2, 44*; † patres familiarum: * o *životinji*, est in equis patrum virtus; * p. domus, *šaljivo o mišu „domaćin“ tp. ođinska ljubav*, rex patrem vicit, *Ov. met. 12, 30*; *stvorao, začetničnik, ali u klas. prozi samo začetničnik filozofskih škola, koji su se poredili s ocem porodice, pak p. eloquentiae* Isocrates, kao *začetnik škole atičkih govornika*, Herodotus p. historiae (sr. parens); * rerum; *šaljivo* * p. cenae = *krčmar, gostioničar*; p. esuritionum, *poglavlica gladnikā, o golom siromahu. Osb. a) patres, oči, praoci, predci (obič. o minulom vijeku; sr. majores)*; a patribus accipere,

uvijek o ùmenom kazivanju, *Cic. Lael.* 11, 39. (sr. memoriae prodere, *vidi* memoria i prodo); * facta patrum; * more patrum. b) *stajade, dšb. često o bogovima, * o starou;* p. Juppiter, Lemnius (*Vulkan*); Tiberinus p.; * gentis humanae atque custos; * divum; * deum hominumque; * Bacche p.: * ventorum; * Ennius ipse p.; * rexque paterque audisti coram (*o Mecenatu*); * p. Aeneas; * p. Chrysippus; p. patriae. c) *često patres ili patres conscripti (v. conscribo) senatori, također patres = patricii.* d) p. * patratus, *nadeinik Feojala (sr. patro).*

pātrā, ae, f. [pateo] *plitka i široka zdjelica, plitica, osb. žrtvena, iz koje se bogovima vino u ime žrtve izlijevalo (sr. patella), p. qua mulieres ad res divinas uterentur; * pateris et auro, iz zlatnih čaša.*

pāternus, adj. [pater] 1) očin, hospitium; possessiones; provincia; odium; animus. 2) * *dōmovinski, domaći.*

pātēreo, tūl, — 3. [pateo] 1) *otvoriti se, * portus jam propior; * atria longa; † via; tp. pojavit se, dčitovati se, res; * Danaum insidiae.* 2) *pružati se, rasprōstirati se, širiti se, via; imperium late p.; paulo latior p. campus, † acies.*

pātībīlis, adj. [patior] (*u filozof. jeziku*) 1) *podnosljiv, dolor.* 2) *osjetljiv, natura.*

pātībūlātus, adj. [patibulum] *na patibulum pribijen, rāzapēt (na križ), Plaut.*

pātībūlum, i, n. [pateo] *rašjasto drvo, na koje su robove za ruke i za noge utvrđivali i tako razāpinjali, vješala.*

pātīens, tis, adj. s komp. i sup. [partio. od patior] 1) *podnoseći, trpēdi, mukotrpan, doloris; laborum; * p. operum parvoque assueta juvenus; * pericli; * Phoebi (o Sibiti); p. navium, plōvan; * (campus) p. vomeris = koje se lako ore; in labore nimis remissus parumque p.; † venerabilis senex et patientissimus veri; † nullius salubris consilii; * Ulixes, mukotrpnī, tvrd, (hom. nolūlas); * Lacedaemon, otvrdnuti; * patientem vivere, o poljskom mišu, trudno; prenes., * nepopustljiv, tvrd, patientior saxo. 2) *sfrpljiv, povodljiv, popustljiv, clemens patiensque admittendum in modum; fuisse patientem suorumque injurias ferentem civium; patientissimus exercitus; alqm patientiorem lentoremque facere (o pismu); † rex; tantane tam p. nullo certamine tolli dona sines? * ut p., ut amicis aptus; * culturae patientem commodet aurem.**

pātīēnter, adv. s komp. i sup. [patiens] *strpljivo.*

pātientia, ae, f. [patiens] 1) *trpljenje, snōšnje, ustrajnost, otvrdnuće, radi-*

*nost, famis, frigoris; et animis et corporibus suis virilem p. inesse, Liv.; corpus ad omnem virtutis patientiam duravit, Just. 37, 2, 9; belli necessitatibus non eam patientiam adhibere, quam etc.; quorum (Lacedaemoniorum) moribus summa virtus in patientia ponebatur; vincebat omnes curā, vigilantia, patientia; također odricānje, zadovoljnōst, quem duplici panno p. velat, Hor.; quam (domum) qui intraret, nullum signum libidinis, nullum luxuriae videre poterat, contra ea plurima patientiae atque abstinentiae, Nep. 2) *strpljivost, popustljivost, constantiam dico? nescio an mellus p. possim dicere; p. atque obsequio meo; qui illius p. paene obsessionem appellabant; u pokudnom značenju. a) podavanje sede na razbludu. b) † nemar, nekajstvo, mlitavost. c) † pokōrnōst (podložnost ropška).**

pātīnā, ae, f. [pateo] *zdjela, tava.*

pātīnārius, adj. [patina] *zdjelni, zdjelski, piscis p., u zdjeli (na juhu kuhana); strues p., rpa zdjela, Plaut.; kao supst. zdjelar, izješa, izjelica, Suet.*

pātior, pāssus sum, dep. 3. *trpjeti, podnositi, dopuštati, propustiti, dati, p. et inferre vulnera; toleranter dolores; supplicium; servitutem; alqd aequo animo; nihil intactum atque quietum, nihil apud se remissum; nec quidquam satis tutum munientibus; neque otium p.; † nihil apud hostes quietum p.; res est ad patiendum tolerandumque difficilis; non feram, non patiar; non sinam; patietur, perferet, non succumbet; frugalitas, quae te furpiter facere nihil patietur, — ne justitia quidem te sinet ista facere; rjede s ut; facile, facillime, non moleste, libenter i nal. s acc. c. inf.; * p. incolsultus haberi, neka me drže itd.; * patiens vocari Caesaris ultor, koji se rado nazivaš itd.; * quemvis durare laborem; nullam patiebatur esse diem, quin etc., nije propustio dana, da ne itd.; o neživom, tempus locusque p.; et facere et p. fortia Romanum est, raditi i trpjeti junački, Liv. 2, 12, 9.; * tunc patitur cultus (pl.) ager. Osb. a) čju dūd trpljivo podnositi, omnes facile perferre ac p., * Ter.; * strpljivo prožinjati, novem saecula; in silvis. b) *podati se (bludno), mullebricia; * Venerem. c) pretrpjeti što, * nullam repulsam; † injurias; (kasno) Siciliam naufragium passi sunt.**

Pātrae, ārum, f. [Πάτρας] *Patra, gradu Ahaji, s. Patras; Pātreus, adj. patarski; supst. -ses, ium, m. Patrani.*

† **pātrātor,** ōris, m. [patro] *ovršitelj.*

pātrātus, pātris v. pater, patrius.

pātrīce, adv. [pater] *očinski, jedn. Plaut. Cas. 3, 6, 4.*

† **pātriciātus**, us, m. [patricius] *patricijsvo*.
pātricius, adj. [pater] od rođenoga plemstva: *patricijski*, *plđmenit*; supst. *patricii*, *ōrum*, m. *patriciji*, rimsko plemstvo po rodu, najstariji i do promjene ustava po Serviju Tuliju jedini pravi građani rimski, i njihovi potomci, koji su se za svoje pravice dugo borili s plebejcima, dok nijesu plebejci jednaka prava stekli (sr. plebejus); exire ex patriciis, adopcijom (posinjenjem) prijeđi iz patricijskoga plemena u plebejsko pleme.
pātrīmonium, ii, n. [pater] odevina, ođinstvo, naslijeđstvo; u prihoi, nominis paterni; cujus ordinis diriperetur p. dignitas.
pātrīmus, adj. [pater] koji ima oca živa.
pātrīssus, 1. [πατρις] (Com.) *metnuti se, vrđi se na oca*.
pātrīus, adj. [pater] od oca naslijeđen, p. illam et avitam philosophiam, jedm. *Cic. Tusc.* 1, 19, 45.
pātrius, adj. 1) [od pater] ođin, ođinski, roditeljski (sr. paternus), animus res (imutak) mos, od starih naslijeđen, starinski, dii penates patrii; * cultus, naslijeđan, naslijeđen; † dolor padum. 2) [od patria] *domaći, zavičajni, rodni*, mos, ritus; p. sermo, *materinski jezik*; * verba, *domorodni glasi* (opp. foris petita); sepulcrum, u domovini; * fines; * di; penates; supst. *pātria*, ae, f. (sc. terra) *otadžbina, domovina, također* (sr. urbs) *rodni grad, v. mjesto*; † p. major, *rodni grad* (naprema naseobi); * *složeno s populus, zemlja, senat i pojedini građani*.
pātro, 1. (stariji, svečani izraz) *svršiti, dovršiti, ispuniti, promissa*; quae Verres in quaestura patravit, što je pōđinio; facinus; consilia; euncta; bellum; incepta; pacem; p. iusjurandum, *savez zakletvom utvrđen*; pater patratus = foedera patrans, v. pater e), † quid patrasset; (Aurel. Vict.) p. omnia queta, umirili.
pātrocinium, ii, n. [patronus] 1) *zaštita, okri-lje patronsko* (v. patronus), uti patrocinio alcijs, *biti pod čijim okriljem*; obrana na sudu, suscipere p. feneratorum; meton. pl. *štidenici*, *Vatin*. u *Cic. ep.* 2) *tp. uopće: zaštita, okrilje, voluptatis; pacis* (o rjeđitosti); nec se p. mollitiae inertiaeque mandasse tribunis; † quotidianum p. defendendae apud te pošticae; * difficilis causae mite p.; * causa patrocinio non bona pejor erit.
pātrocinior, dep. 1. [patrociniū] *pretkl. i pokl. štiti, zakriljivati, braniti*, alciui; loco.
Pātrōclūs, [Πατροκλος] i (Ov.), -trōcles, [Πατροκλος], is, m. (Enn. Prop.) *Patroklo* 1) *sin Menetijev, prijatelj Ahilov, ubijen od Hektora*. 2) *namjesnik Perzejev*.

pātrōna, ae, f. [patronus] 1) *zaštitnica, zagovornica*. 2) † *gospodarica oslobođenika*.
pātrōnus, i, m. [pater] 1) *patron*, a) u starije doba *gospōdār, kojemu je klijent* (podanik, kmet) *po sili a ne po svojoj volji donekle podložan bio*. b) u kasnije doba od klijenta *izabrāni* (ili najviše od oca naslijeđeni) *zaštitnik*, koji od velikaša, po čemu je klijenat njemu donekle ali ponajviše od svoje volje podložan bio; tako su bili pojedini Rimljani *patroni očetim gradovima i pokrajinama*. 2) *branitelj* (naustice) *na sudu, odvjetnik* (sr. advocatus), ego huic causae p. exstiti; p. huic causae publice constitueretur; patroni est s inf. 3) *uopće: branitelj, zaštitnik, foederum ac foederatorum; plebis; iustitiae*.
pātruēlis, adj. [patronus] 1) *bratučed, striđevič ili bratučeda, striđevička*, (sr. consobrinus); frater p. ili samo *patruelis* kao supst. v. frater 1) 2), * *bratučedov, rođački*.
pātruus, [pater] 1) supst. i, m. *stric* (sr. avunculus); p. major = frater proavi, *Tac. ann.* 12, 22; *prenes. kārāč*, fuit pertristis patruus, censor, magister; (Hor.) ne sis p. mihi. 2) adj. * *striđev*, lingua; ensis; *šaljivo* (Plaut.) o patruis patruissime.
Pātulcius, adj. [pateo] *Patuloije* (otvārđ) 1) (Ov.) *pridjev Janu kao otvoraču* (ključaru) *nebesa*. 2) *nekaki dužnik Ciceronov*; odt. adj., *Patuloijev*.
pātūlus, adj. [pateo] 1) *divoren, rasklopljen*, pinna duabus grandibus p. conchis, *sastavljena od dvije velike školjke*; * fenestra; * nares; * aures; * orbis, *svakomu pristupan, običan. svakidašnji*. 2) *širok* rāza štī, širok, rami; * quercus; * fagus; † latitudo; † patulis magis urbis locis; * plaustra, *velika tovarna kola*; * lacus; * quadra, *plosna*.
paucellōquum, ii, n. [paucus i loquor] *malo govorenje, jedm. Plaut. mero.* 1, 1, 31.
paucitas, ātis, f. [paucus] *malina, militum. također abs., malo vojske*.
pauculus, [adj. dem. od paucus] *veđma malo, obič. u plur., nekoliko, koji, dies; † anni*; supst. *paucula*, n. *nešto, nekoliko riječi*, Com.
paucus, adj. s † komp. i † sup. 1) u sing. *malen, † numerus*; * *paucio foramine*. 2) u pl. *malo njih, malina, pak nekoliko*, (sr. aliquot, nonnulli), causae modicae et p.; his p. diebus; p. admodum familiares; quam paucis, quam parvis rebus egeat; † pauciora navigia quid hunc paucorum (*malo, nekoliko*) annorum accessio juvare potuisset; *pauciae bestiarum, nekoliko životinja*, p. bestiae, *nekolike životinje*, vos cum praesertim tam pauci sitis (*osobito gdje vas je tako malo*), volui esse quam con-

junctissimos; de vera et perfecta amicitia loquor, qualis eorum, pui pauci nominantur (*kojih se malo itd.*) fuit; cum aequalibus, qui pauci admodum restant = cum paucis aequalibus, qui r.; p. suos ex fuga nactus (*malo od svojih*) = paucos qui sui erant; cum p. familiaribus suis; *supst. a)* pauci, *malo, malina*, paucorum potentia crevit; pauciores cum pluribus; *takoder: nekoliko*, pauci de nostris cadunt; magnum hostium numerum pauci sustinere; pauci ex his militibus — ab equitatu excipiuntur ac sublevantur; pauci ex tanto numero etc.; quam rem et paucis contigisse et pro magnis hominum officiis consuesse tribui docebat; paucis defendentibus; paucos ex suis deperdiderunt; hunc ex primo ordine p. consecuti sunt; in paucis v. in 3) *a) osb. nekolicoina prijateljā, izabranikā*, (*Hor.*) paucis ostendi gemis, insanus paucis videatur; *i kao o dityu, stranka velikaška, oligarhi*, factione paucorum oppressum; per paucos probati. *b)* pauca, *malo*, pauca explanare de alga re; *osb. malo riječi*, ut in pauca conferam, *da u malo riječi složim*, *Ter.*, p. respondere, addere; paucis te volo v. volo; paucis exponere; cetera quam paucissimis absolvere; paucis, quae fieri vellet. Uticae constituit atque imperavit, *s malo riječi, u kratko*; (*Hor.*) paucis memorare; *takoder (Hor.) malo dobra, imutka*, poscentis aevi pauca; huic parco, paucis contento; *u afirmativnom značenju* = ne mnogi, ali ipak nekoji, te tako je pos. za plures, plurimi, Epicurum in physicis quidem Democritum puto; pauca mutat vel plura sane, at cum de plurimis eadem dicit, tum certe de maximis.

paullatim (paul.), adv. [paullum] 1) *pò malo, o vremenu i mjestu*, p. se conjungere; consuescere; locus p. acclivis. 2) *napose: pojedince, jedan za drugim*, p. ex castris discedere, *jednom Caes. b. Gall. 4, 10, 2*.

paullisper (paul.), adv. [paullum] *zà malo*, p. intermittere proelium; p. intermittere proelium; p. dum, donec.

paullulus (paul.), adj. [dem. od paullus] *malen*, equi hominesque paull. (*sićušni*) et graciles; spatium, *Ter.*; via, — **paullulum**, n. 1) *supst. malo*, operae, *Ter.*; morae; paullulo contentum esse, *Ter.*; p. deesse; (*Lucej. u Cica. ep.*) paullulo deterius. 2) adv. *malo*, p. respirare (*poodahnuti*).

1. **paullus** (paul.), adj. 1) *malen*, sumptus, *Ter.* 2) *običn. u n. sing. a) substantivski paullum*, i. n. (*gen. se i dat. ne nalaze*) *malo* (sr. parum), nihil aut p. auferre; p. interest; p. partium; paullo melior; p. minus; p. secus; paullo post, post p., paullo ante, *malo kasnije, malo*

prije; takoder (Ter.) paullo (malom stvarju) mederi. b) adverbški, paullum, malo, p. commorari, progredi, degredi, decedere; p. hostium impetus tardatus est; (rijetko) p. supra eum locum; p. modo pedem rettulerunt; post paullum, malo kasnije, u klas. prozi valjda samo u Caes. b. G. 7, 50, 6.

2. **Paullus** (Paul.), i. m. Paul, rimsko porodično ime; v. Aemilius.

paupër, èris, adj. s komp. i sup. [parum] 1) *siromašan* (sr. mendicus, egens; op. dives), vir; homo; ex pauperrimo dives factus est; * p. argenti, aquae, horum honorum; * † *supst. pauper, pauperes, siromah, siromasi*. 2) *u stvarima: siromašan, oskudan*, * res; * ager; * domus; * tugurium; * carmen fuit pauperiore venâ; † neque adeo jejunam ac pauperem natura eloquentiam fecit, ut etc.

pauperculus, adj. dem. od paupër, *siromašac, Com. Hor.*

* † **paupëries**, èi, f. [pauper] = paupertas.

paupëro, 1. [pauper] *siromahom učiniti*, alqm, *Plaut.*; alqm alqa re, *lišiti koje stvari, Plaut. Hor.*

paupërtas, ātis, f. [pauper] 1) *siromaštvo, ūboštvo* (sr. egestas, inopia, mendicitas), paupertatem vel potius egestatem ac mendicitatem; (*Hor.*) saeva, *ljutō*; * contracta; * audax. 2) (*rijetko*) *oskudica, potreba, nužda*.

pauza, ae, f. [παύσις] *stanka, kraj, pauza, Plaut.*

pausia (-sea), ae, f. *vrsta maslinke, debela mesa, Verg.*

Paulleus, adj. *pauzijski, Pauzijin* (Paulias je bio na glasu slikar, živio je u isto doba s Apelom), *Hor.*

pauxillatim, adv. (*Plaut.*) = paulatim, gdje pogl.

pauxillisper, adv. (*Plaut.*) = paulisper, gdje pogl.

pauxillulus, adj. i -lum, adv. (*pretkl.*) = paulus, paululum, gdje pogl.

pauxillus, adj. i pauxillum, adv. (*pretkl.*) = paulus, paulum, *malo, Plaut.*

* † **pāvē-factus**, partic. (*rijetko*) *ūplašen*.

pāveo, pāvi, — 2. *tresti se, drhtati, plašiti se*, (*Sall.*) omnia, *od svega*, * lupos; * Parthum; * funera; (*Liv.*) ad omnia, ad singulos nuntios, admiratione, adverso tumultu; (*Ter.*) p. mihi, *za mene, id (stoga), ne, da*; * s inf.; pavens, *plašeći se; plašljivo; prenes.* venae p., *dršću, igraju, jednom Tac. hist. 5, 6.*

pāvesco, — 3. (*inchoat*) *tresti se, drhtati, plašiti se*, omni strepitu; † proelii unius aut alterius eventus; * s acc., *radi itd.*, bellum, inania legionum nomina.

pāvīde, adv. [pavidus] *plašljivo, strašljivo* Liv.

pāvīdus, adj. s + *komp. i * sup.* [paveo] 1) *tresući se, dršćući, plašljiv, očajao*, castis se pavidus tenebat; p. e somno, *prezajući*; p. clamor fugientium; p. consilia et imperia; * damae; * lepus; * nauta; * custos; * p. (uplašen) monstis; † p. offensionum, † ad omnes suspitiones; adv. * pavidum blanda. 2) * *plašeci*, metus.

pāvīmentātus, adj. [pavimentum] *kamenom popoden, patosan*.

pāvīmentum, i, n. [pavio] *pōd, pātos, zbijen od kāmīčākā, zemlje, pijeska i nal.*

pāvīo, 4. (arhaist.) *nabijati, pobijati, terram*.

pāvīto, 1. [intenz. od paveo] *silno se tresti, drhlati, plašiti se*; osb. (Ter.) *tresti se od groznice*.

pāvo, ōnis, m. *paun*.

pāvor, ōris, m. [paveo] *trēsnja, trēs, drhat, strah, strava*, p. aquae, *bjesnoda*; cursus clamorque vocantium ad arma haud multum a pavore captae urbis abesse; p. qualis captatum urbium esse solet; pavorem injicere, incutere; p. est, p. alqm capit, ne; nocturno pavore attoniti; o *radusnom trepetu s očekivanja*, pulsans; *personif. kano božanstvo*, Liv.

pāx, ācis, f. 1) *mir, ugovoren, utvrđen među ratujućima i odalle nastalo mirovanje*, p. cum alqo; † cruenta; † incruenta; † longa; † civilis, *poslije građanskoga rata*; coagmentare (inter cives), conciliare, facere, componere, conficere, pangere p. cum alqo; p. Caudina; in pace, Cic., pace, Liv., u mirno doba; *također pace belloque*; pacem agitare, habere, * exercere; pace uti; (Tac. Ann. 12, 33.) qui pacem nostram metuebant; *također pl. pacibus perfectis*, Plaut.; bella atque p. Sall., paces bonae, Hor.; dimittere alqm cum p., *s mirom*; * delabi cum pace, o *riječi: mirno, tiho*; cum bona p., *mirno, u lijepu miru* (ne *vrijedajući ili ne napadajući nikoga*); pax, tranquillitas, otium; *personif., božica mira*, Hor. Ov. Nep. Suet. *Odalle a) tp. o miru duše, srca*, pacem animis afferre; semper in animo esse placidissimam pacem. b) (konverz.) *kao interj. pax! mir! tiho!* 2) *dopuštenje, oproštenje*, pace tua, mea, alqis, *s tvojim itd.* 3) *milost, pomoć božja*, * exorat pacem deum; * nec jam amplius armis, sed votis precibusque jubent exposcere pacem, sive deae seu sint dirae obscaeque volucres; (Just.) occupare manum ac deae pacem.

peccātum, i, n. [pecco] *pogrješka, prestupak, griješka*.

peccātus, m. [pecco] *prestupak, jednom Cic. Verr. 2, 78, 191.*

pēcco, 1. *pogrješiti, naopako uraditi*, multa, eadem, (Ter.) plura, (Hor.) idem, tantumdem idemque; multa peccantur; * verbo; * si quid peccaro stultus; p. erga alqm (Plaut.), in eo (homine), in se; in poematis et in oratione peccatur; in vitae ratione; in (protiv) rem publicam; in re publica (u *državnim stvarima*); † intra verba (samo sr.); *post. intra muros Iliacos peccatur et extra*, Hor.; peccanti immortalitati; causa peccandi; peccare est tanquam transilire lineas; *supst. (Nep.) qui ad officium peccantes redire cogeret; (Tac.) non peccaturos proponere administrationibus*; * ingenuo amore, *zanimjeti se itd.*; * turpi adultero, *griješiti s itd.*; * in matrona, ancilla togata; * prenes. o životinji n. pr. o konjima: *pōsrtati, o rjetru, biti podmukao, o personif. knjizi Horacijevoj, koja se ne daje uzdržati, da ide u široki svijet.*

* **pēcōrōsus**, adj. [pecus] *stodčan*.

pēctēr, īnis, m. [pecto] 1) *češalj*, Plaut. Ov. 2) * *češlju nalične stvari a) brdo (tkalačko). b) grablje. c) šibalo, kojim se udaralo u žice lire, i lira, pjesma. d) sklapanje ruku od velika straha itd. e) (Hor.) češalj (školjka).*

pēcto, pēxi, pēxum, 3. 1) *češljati*, * capillos, * comas, * caesariem; * colla; * furum (jelena); *partic. pēxus, kao adj. † homo p., očešljan, * tunica p., dlakava, nova.* 2) *grebenati, vlačiti*, (Plaut.) alqm fusti ili pugnis *izrošiti (izbiti).*

pēctus, ōris, n. 1) *prsi, grudi ljudske i životinjske*, pectore adverso, *sprijeda na prsima*; jedn. Ov. met. 6, 683. *želudac*; * *lice (osoba), duša*, sororum pectora. 2) *srce, duša, duh, glava (pamet) često u pjesnikâ i u kasnijih pisaca, u klas. prozi ponajv. u domaćem govoru, također s dodatkom ut dicitur, pak u pojedinim obratima*; sr. cor), amicus per se amator toto pectore, ut dicitur; in amicitia nisi, ut dicitur, apertum pectus videas tuumque ostendas; quod verbum in pectore Jugurthae altius descendit; occulta pectoris; alqd in pectore clausum habere; complendum p. maximarum rerum suavitate; toto pectore cogitare; pectore toto; (Liv.) oratio habita nequaquam ejus pectoris ingeniique; quibus (cladibus laboribusque) nequiverint dura illa p. vinci; ea pietate omnium pectora imbuerat; ipsius regis non tam subito pavore perculit p. quam anxii implevit curis; unde novum in pectore Bruti ingenium; p. animorum iraeque tacitae plenum; † p. est quod disertos facit et vis mentis; † pectore arripere artes; † ultimas preces pectoribus vestris relinquo; amicum aut familiarem quempiam,

quoi (cui) pectus sapiat, *Plaut.*, i u *šaljivoj opreci o ženi*: eam des quae sit quaestuosa — quoque sapiat pectus: nam cor non potest, quod nulla habet, *Plaut. mil.* 3, 1, 785, 786.; non tu corpus eras sine pectore, * rudis et sine pectore miles; * novas artes, nova pectore versat consilia; * illi robur et aes triplex circa pectus erat; * pectore habere deum; * forti pectore; * pectore puro, *savjesti*; * bene prae-paratum p.; * memor, *pamet*; * plenum; pectore (iz *pameti*) alcjs excidere, *bili zabòrav-ljen od koga*.

peču, dat. ui, abl. u (pretkl.) pl. (klas.) ua, n. — pecus, ōris; in agris pecua ablata, *Liv.*

pečnārius, adj. [pecu] *na blago, na stoku spadajući*, res p., *blago (stoka)*; agri, *prikladni za itd.* *Odatle supst. a) -ius*, ii, m. *stočar*; *napose pecuarii, zakupnici općih pašnika u provincijama.* b) * † -la, ōrum, n. *stada*.

pečulātor, ōris, m. [peculor] *potkradāč državnih novaca*.

pečulātus, us, m. [peculor] *potkradānje državnih novaca*.

pečulāris, adj. [peculium] 1) *osobit imutak*, oves, *osobina*, *Plaut.*; servus. 2) *osobit, od drugih stvari različit* (sr. proprius) hoc mihi p. fuerit; p. testis; de vestra plebe, quam partem, velut abruptam a cetero populo, vestram patriam peculiaremque rem publicam fecistis; *takoder osobit*, edictum; (*kasno*) munus.

pečulio, i. [peculium] *nadariti koga imutkom, jednom Plaut. Poen.* 2, 10. *Odatle pečulātus*, adj. *imučan, Asin. Pol. u Cic. ep.*

pečulōsus, adj. [peculium] *bogat osobinōm, imučan, jednom Plaut. Rud.* 1, 2, 24.

pečulium, ii, n. [srodno sa pecus kao i pecunia] 1) *osobina, isprvice u stoci sastojedi imutak, napose onaj, kojim je sin kao svojim osobitim, odijeljeno od ostalog imutka zajedničkoga, po svojoj volji upravljao, i koji je kao vojnik, svojom zaslužbom, poklonom očevim ili nasljedstvom po materi stekao.* 2) *imutak robova, stečen sporednom radnjom i štednjom, cupiditate peculii*; * cura peculi.

pečūla, ae, f. [pecus] 1) *blāgo, imovina, imutak*, invadere in alienam p.; pecuniā fortunisque nostris contentus sit; genere et nobilitate et p. facile primus; amplissimam p. possidere; grandem p. ammittere; p., magnas pecunias facere, *steći*. 2) *novao, pecuniae*; dies pecuniae, *dan, kad se što plaća*; p. praesens. numerata, *gotov*; p. magna, grandis, immanis (*ne multa*); praedia tantae p., *tolike vrijednosti, koje toliko vrijede*; signum p. magnae; pecuniae magnae; *takoder multae* (*Cic.*

Verr. 5, 19, 45.), tantae, tam infinitae; pecuniam ulcui curare, *isplatiti*; innumerabilem p. alcui dare; qui pecuniae judicati in vinculis essent — eos noxā pecuniāque sese exsolvi jussurum, *dug u novcima*; *personif.* (*Hor.*) regina p.

pečūniārius, adj. *novčani*, res p., *novčani posao, takoder novci*, inopia rei p.; praemia rei p., *u novcima*.

pečūniōsus, adj. s † *komp. i sup.* [pecunia] *novčat, bogat*, homo pecuniosissimus; † feminae pecuniosiores; † pecuniosam a. senectam pervenire.

1. **pečus**, ōris, n. 1) *blāgo, poimence sitno, ovce, koze, svinje*; u sing. kolektivno, o cijeljoj vrsti; sr. 2. pecus, armentum, jumentum, pecora atque jumenta; pecora jumenta-que; nos hic pecorum modo exercitum ducimus; nec in stabulis nec ad pecora segnes, *na paši*; magnus pecoris numerus; p. domitum; pecore frequentari; * pecorum balatus; * o ribi; * o *trutovima* (ignavum), * o *konjma*. 2) * *prezirno* (kao 2. pecus), servum imitatorum p.; turpe et mutum p.; dominae pecora.

2. **pečus**, ūdis, f. *ovca*; živinče (*često prezirno marše*) pecudes, quae generis sui sequuntur greges; pecudes et bestiae; pecudibus reliquisque belluis; quid interest inter pecudem et hominem; homines illi ac non pecudes potius; * p. Helles, *ovan*; * pecudum (*pečelā*) sollertia; * genus arquoreum, pecudes (*suhò-zemci*) pictaeque volucres; kao *psovka o čovjeku*.

pečālis, adj. [pes] *stopu dugačak, širok, velik*, trabes; lignum; sol, *od jedne stope u premjeru*.

pečārius, adj. [pes] *upr. nožni, prenes.*, † senatores p., supst. *pristalice*, (koji nijesu obnašali kurulske časti, pa zato nijesu ni samostalno votum svoj predavali [sententiam dicere], nego su uz tadi pristajali, pedibus ire in sententiam), u starije doba ponajviše oni, koji su bili patres minorum gentium, kasnije oni, koji još nijesu vršili kurulske službe.

1. **pečātus**, us, m. [pes] (pretkl.) *navala, za-gon* (na neprijatelja).

2. **pečātus** [partio. od pedo] *nogat, male, slab na nogama, jednom Suet. Oth.* 12.

pečes, itis, m. [pes] *pješak*, p. incedit, *pješice*; * cum pedes iret; *pak napose vojnik, pješak*; sing. često kolektivno, *pješastvo*; *kadšto pedites, plebejci, jer su pješice služili, equites peditesque*.

pedester, stris, e, adj. [pes] 1) (*rijetko*) *pješaćki*, statum; često kao *vojnički t. t. copiae, pješastvo*; scutum, pugna, *pješućka*; exercitus; ordo, *razred građana, koji su pješice*

vojevali; (kasno) kao pl. supst. pedestres, pješastvo, pješaci. 2) na kopnu, proelium, pugna; iter; copiae. 3) tp. kao πῆδος, prost, običan, bez zanosa, o načinu pisanja, * sermo, * Musa; također prozaički, prost običan (sr. prosa, oratio soluta pod solutus 1) b)j, (Hor.) pedestribus dices historiis proelia Caesaris; multum supra prosam orationem et quam pedestrem Graeci vocant [πῆδον λόγον] surgit (Plato), Quint. 10, 1, 81.

pēdētentim, adv. [pes-tendo] upr. korak po korak, Pacuv. u Cic. Tusc. 2, 21, 48.; odalle malo pomalo, pažljivo, oprezno (sr. paulatim), elephantum, dejectis rectoribus, quarendis p. vadis in terram evasere; caute pedetentimque; sensim pedetentimque, p. et gradatim.

pēdica, ac, f. [pes] pūto, bukagije.

pēdis, is, comm. uš, Plaut.

pēdissequus ili -seus (nevalja pedissequ.), i, m. i-qua ili -ea, ae, f. [pes-sequor] pristalica, sluga, sluškinja, (lakai), sobarica, prenes., juris scientiam eloquentiae tanquam ancillulam pedisequamque adjunxisti.

pēditatus, us, m. [pedes] pješastvo.

1. **pēdo**, pēpēdi, pēditum, 3. prđjeti, Hor.; supst. peditum, i, n. prdao, Cat.

2. **Pedo** v. Albinovanus.

Pēdūceus, *Peducej*, ime rimskoj porodici; Sextus P. dao je kao pučki tribun g. 113. pr. Is. zakon de incestu; njegov sin Sextus P. bio je pretor u Siciliji, kad je Cicero ondje kvestorovao; adj. *peceus*, *Peducejev*.

1. **pēdum**, i, n. pastirska palica, jednom Verg. ecl. 5, 81. (virga incurvata, quā retinentur pedum pedes, Servius).

2. **Pēdum**, i, n. *Ped*, grad u Luciju. Odalle **Pēdānus**, adj. pedski; supst. -ni, drum, m. *Pedani*; **Pēdānum**, i, n. dobro, imanje u Pedanskom.

1. **Pēgāsīs** v. Pegasus b).

2. **Pēgāsīs**, idis, f. [Πηγῆ] *Pegazida*, vodena vila (nimfa), jednom Ov. her. 5, 3.

Pēgāsus, i, m. [Πήγασος] *Pegaz*, krilati konj, koji je postao od krvi Meduzine i kojemu je ispod kopita provereo ushićujući vrutak, Hippocrene (sr. Bellerophon), Hor. Ov.; apelat., o hominem fortunatum, qui ejusmodi nuntios seu potius Pegasos (krilate glasnike) habeat; Cic. p. Quint. 25, 80. Odalle **Pēgāsēus**, adj. [Πηγῆσιος] volatus, *Pegazov*, Cat. b) * **Pēgāsīs**, idis, f. adj. na Muze pripadajući, supst. * -sides, dum, Muze.

* **pēgē**, ēs, f. [πηγή] izvor, vrelo, vrutak.

pēgma, ātis, n. [πήγμα] sve od dasdā složeno, odalle a) *polica za knjige*, jednom Cic. Att. 4, 8. b) † *umjetni odar*, † u teatru i amfi-

teatru spūštatica, kojom su se spuštali i dizali na pozornici. Odalle *pegmāris*, e, adj. na spuštatici, gladiatores, jednom Suet. Cat. 26.

pējēro, (Plaut. Truo. 1, 1, 9.) *per-jūro*, i. krivo se kleti, krivo prisizati, apst.; * per consulatum; * † s acc. o. inf.; * *jus pejeratum*, kriva zakletva, kriva prisega.

pējor, pėjus v. malus, male.

pējūgias, adj. [πelaγίος] *morski*, cursus, *Phaedr.*

Pējūgōnes, num, m. [Πελαγονες] *Pelagonci*, narod u sjevernoj Mačedoniji. Odalle -gōnia, ae, f. *Pelagonija*, zemlja i grad.

* † **pējūgus**, i, n. [πelaγος] *more*, pučina morska; * *silna voda*.

Pēlasgi, drum, m. [Πελαγος] *Pelazgi*, najstariji naseoci grčki, za koje veli Herodot, da su prastanovnici grčki, Verg.; * = *Grci uopće*. Odalle **Pēlasgias**, ādis, f. ili * -sgis, idis, f., -sgus, adj. grčki.

* **Pēlēthronius**, adj. *peletronski*, pripadajući na okolicu tesalsku, u kojoj su stanovali Lapiti, *peletronski*.

Pēleus, ēi i ēos, m. [Πηλεύς] *Pelej*, kralj u Tesaliji, otac Ahilov, muž Tetidin. Odalle * **Pēlides**, ae, m. [Πηλεΐδης] sin *Pelejev*, Ahil; i unuk *Pelejev*, Neoptolem.

pēlex ili **paelix** icis, f. [πάλλης] *inođa*, *inođica* (žena uz zakonitu), hunc iusta matre familiae, illum pelice ortum esse; p. filiae; * matris; † reginae (o Cezaru kao ljubovniku kralja Nikomeda); (Just.) Cyri; * *Oebalia*, *Helena*; * *Tyria*, *Europa*; * *barbara*, *Medeja*.

Pēllas, ae, m. [Πέλλας] *Pelija*, 1) kralj u Jolku u Tesaliji, poslao je Jazonu, sina svoga polubrata Erona, po zlatno runo, raskomadān je potom i skuhan od svojih kćeri po nagovodu Medejini, koja je govorila, da će ga tako pomladiti. Od. * **Pēllādes**, dum, f. [Πηλεΐδης] kćeri P. (*Pelijevice*). 2) nekaki Trojanac, Verg. 3) adj. v. Pelion.

pēlicātus (paelic.), us, m. [pelex] *inoštvo*, ab uxore propter pelicatum interfectus, Cic. o ženi: nefarius matris p. Cic.

Pēlides, **Pēlignī** v. Peleus, Paeligni.

Pēllon, ti, n. [Πέλιον] ili -os, ti, m. *Pelion*, gora u Tesaliji. Odalle * **Pēllas**, ādis, f. i * -lignus, adj. *pelijski*.

Pella, ae, f. ili **Pellē**, ēs, f. [Πάλλα] *Pela*, grad u Mačedoniji. Odalle * **Pellaeus**, adj. a) = *mačedonski*, Plaut. b) = *egipatski*, jer je Aleksandar osvojio Egipat i utemeljio grad Aleksandriju.

pēllāx, ācis, adj. [pellicio] *zavodljiv*, *lukan*, *himben*, Ulixes, Verg.

pēllēcēbrae, ārum, f. *omamljivanje*, jednom Plaut. Asin. 1, 2, 7.

pellectio, ōnis, *f.* [per-lego] *pročitavanje*, *libri, jednom Cic. Att. 1, 13, 1.*

Pellēne, ēs, *f.* [Πελλήνη] *Pelena, grad u Ahaji; adj. -nensis, pelenski.*

pēllex, **pelliēctus** *v.* **pelex**, pelicatus.

pelliēlo (perl.), lēxi, lēctum, 3. [per i lacio] *namamiti, primamljivati, zavoditi, senem per epistolas, Ter.; animum alejs; mulierem ad se; populum in servitutum; † alam equitum; † militem donis; † populum annonā; † cunctos dulcedine otii; tp. multo majorem partem sententiarum (sc. judicium) suo lepore, na svoju stranu dobiti, Cic. de or. 1, 57, 243.*

pelliēula, ae, *f.* [dem. od pellis] *kožica, haedina; (Hor.) šatj., p. curare, ugadati sebi.*

pēllio, ōnis, *m.* [pellis] *krznar, kožar, Plaut.*

pēllis, is, *f.* 1) *koža s dlakom ili s vunom, krzno, caprina; post. (Hor.) detrahare pellem alicui, otkriti čiju lukavost; in propria p. non quiescere, ne biti zadovoljan svojim staležem; introrsum turpis, speciosus pelle decora. 2) od kože zimski šator, sub pellibus; * obuća, pes in pelle natet; * šubara, pelli sub tecta tempora; * pelliū nomine, za štito.*

pēllitus, *adj.* [pellis] *kožom pokriven, obučen, (Hor.) oves p. (da se čuva vuna); (Liv. 32, 40, 3.) Sardi predašnji stanovnici otoka Sardinije (po tom što su se odijevali u kožje kože); testes, iz Sardinije.*

pello, pēpūli, pūsum, 3. 1) *turati, udarati, lupati, kucati, fores, na vrata; pulsus puer; * p. terram pedibus, gaziti; * vulnere pulsus, ranjen; * pulsum tympanum, udaranje u timpan; * domus undique pulsa strepitu, ječeći; * sonat amnis et Asia longe pulsa (sc. cantu) pulus, odjekuje od glasova; tp. dirnuti, taknuti koga, primo visa non p.; quod cum animos hominum auresque pepulisset; nulla insignis injuria me pepulit; hoc p. animum vehementius; quibus orationis modis quaeque animorum partes pellerentur. 2) pōtisanuti, pōrinuti, makuuti, krēnuti, ōdrinuuti, prōtjerati i nal., nervos in fidibus; * sagittam, odāpēti; * lyram, * classica, dati da zasviraju, zabrube; (jednom Cic. Brut. 87, 297.) longi sermonis initium p., zapōdjati, zavrgnuti; p. alqm e foro, foro, domo patriā ex Galliae finibus; * alqm Europā, aggere terrā, vallo; * a sacris; alqm ex finibus, † civitate, * itinere; * equum herbis; * alqm certo de tramite, svrnuti; pelli in exsilium; u prilici maestitiam ex animis; * timorem; * pericula; * amores; * obstantia; * grave virus munditiae pepulere; * curas vino; * lacrimas Creusae, ne plakati za C.; * sitim, gasiti; * famem glande; * morbos arte Phoebea;*

* moram; * pulsus corde dolor; * quo tibi nostri pulsus (nestade) amor? Osb. vojnički t. t. nātjerati neprijatelja na uznak, uopće: nādbiti, razbiti, nadvladati, pobijediti, cum hostium acies a sinistro cornu pulsa atque in fugam conversa esset; milites primo congressu pulsati fugatique; ut equestri proelio commisso pellerent omnes compluresque interficerent; † loco, † campo; † gradu pelli; circumventa ab tergo acie perturbatum exercitum p.; equestre proelium commiserunt, deinde equitatu pulso etc.; exercitum ejus ab Helvetiis pulsum compluribus; duos pulsos exercitus, duos superatos duces; compluribus his proeliis pulsus ab Ocelo, Caes. b. G. 1, 10, 5; p. adversariorum copias; * pulsam hiemem agere sub terras, o suncu; u prilici (Plaut.) si animus hominem pepulit, actumst, — sin ipse animum pepulit etc.; mihi primus pudicitiam pepulit; kao publicist. t. t. iz grada, iz zemlje prognati, prōtjerati, Diagoram exsules pulsati; (Tac.) actum et de sacris Aegyptiis Judaicisque pellendis.

pellūceo (perl.), xi, — 2. 1) *prosijavati se, lux pellucens; tp. honestum ex illis virtutibus. 2) vidjeti se kroz što, providan biti, perlucens aether; * amictus; u prilici, oratio.*

pellūcidulus, *adj.* dem. od pellucidus, jedn. Cal. 69, 4.

pellūcidus (perl.), *adj.* [pelluceo] 1) *providan, membranae; dii; (Hor.) fides pellucidior vitro. 2) presjajan, stella.*

Pēlōpōnnēsus, i, *f.* [Πελοπόννησος] *Pelopōnēz, južni poluotok grčki, s. Morea. Odt. 1) supst. † -nnenses, ium, m. Peloponežani. 2) -nnēsī-ācus i -nnēsīus, adj. peloponeski; supst. † -nnēsī, ōrum, m. Peloponežani.*

Pēlōps, ōpis, *m.* [Πέλοψ] *Pelop, sin Tantalov, muž Hipodamijim, otac Atrejev i Tjestov. Njegov ga otac zakolje i ponudi bogove, koji su bili u goste došli; ali ga oni opet ožive, a Demetra (Cerera) zamijeni mu pojedeno pleće drugim od slonove kosti. 1) * -pēlas, ādis, adj. Pelopov. 2) * -pēlas, ili * -pēus, adj. a) = Atrejev, Pelopov, pelopski, također = friški, jer je Pelops bio rodod iz Frigije (u širem smislu); * supst. Pēlōpēa, ae, f. unuka Pelopova, kći Tjestova. 3) Pelopēis, adj. Pelopski, pelopōnēsī (budući da je Peloponez nazvan po Pelopu) undae, jedn. Ov. fast. 4, 285. 4) pēlāe, ārum, m. potomci Pelopovi.*

pēlōris, īdis, *f.* [πελώρις] *zijevlja, (divska školjka).*

Pēlōrum, i, n. ili -ros, i, *m.* [Πέλωρος] *Pelor, sjeveroistočni rt Sicilije, s. Capo di Faro; * Pēlōrīās, ādis, f. i -ōris, īdis, f. pelorski.*

pelta, ae, f. [πέλιη] *pelta*, malen i lagan štit, natik na polumjesec.

peltastae, ārum, m. [πελτασταί] *peltaste*, *peltom družini* vojnici.

Pēlūsiūm, ii, n. [Πηλούσιον] *Peluzij*, grad u Egiptu. Odt. * **Pēlūsiācus** ili * **-sius**, adj. *peluzijski*.

pēnārius, adj. [penus] *zališan* cella p., *žitnica*, (o Siciliji).

Pēnātes, ium i um, m. (sa di, a i bez njega) *Penati*, rimski kućni bogovi, zaštitnici porodica (minores, familiares, privati) i države postale od porodice (publici ili majores; *meton.*, *stan*, *kuća*, *larum* ac *penates* tectaque relinquere, sub uno tecto esse atque ad eosdem p., domum ad p. redire, vallum et tentorium cuique militi domus ac p. sunt, *Liv.*; redire ad p. et in patriam unde nulli ad p. suos iter est, *Cur.*; dis *penatibus* praecepitem exturbare, a suis dis *penatibus* praeceps ejectus, *Cic.*; quae censuerint patres, iusserint populus, intra p. abrogari, *Tac.*; cura *penatium*, za kuću, *Tac.*; * parvi p.; * ferro *Libycos* populare p.; *takoder* * *ognjište posvećeno Penatima*, flammis adolere P.; * *okca*, *pčela*.

pēnātiger, gēra, gērum, adj. [*penates-gero*] *noseci Penate*, jedn. *Ov. met.* 15, 450.

pēndeo, pēpēdi, — 2. 1) *visjeti*, in, ex arbore, ab umero, * ex umero; * malo ab alto; * de collo alcjs; in arbore, * in cervice, o *vratu*; * p. collo (*abl.*); * tigno; * ignoto pendentia tergo, *neopazeno visi*; * dorso (o *brodu*); * minaci scopulo, *bili prikovan* (o *Katilini*); * circum oscula pendent nati, *grle ljubedege oca*; per pedes, *Ter.*; * per dorsum a vertice; * poma sub arboribus; * pendentia sarta super ramos; * proni in verbera, *naginju naprijed itd.* *Napose*: a) *Com* vješati se; i * *objesiti se*, *visjeti*, * *fistula pinu*; † *venalem p.*, *bili obješen na prodaju*. b) * o *odijelu*, o *dijelovima tijela*; *visjeti*, *spustiti se*, *takoder* * *visjeti nad čim*, *viti se*, *nubila*, *scopulus*; *ensis* *alcui* super *impia* cervice, *litus* (*kao da će se srušiti*). c) * u *uzduhu visjeti*; o *letećem*: *viti se*, *valjati se*, *capellae de rupe*; *pennis*; *alis* in *aëra*; per *aërias auras*. d) o *čeljadi*: *prionuti za što*, *baviti se*, * in *limine nostro*. 2) *tp. a*) *stajati do koga ili čega*, *osnovati na čem*, *zavisjeti od*, ex *alquo*, ex *fortuna*; aliunde, (*rjede*) *salus nostra exigua spe*; *rebus levissimis*, *momento*; *fama* in *sententiis omnium civium*; in *superficie tignisque caritas patriae* p.; *takoder* *vladati se po kom*, *povoditi se za kim*, *podavati se komu*, *pristajati uz koga*, tui ex te; * de te *pendentis amici*; * *hinc omnis p. Lucilius*; i * *lozu vući od koga*, ex *una origine*. b)

* p. ab ore alcjs, *pozorno slušati koga*; † *attentus* et *pendens*. c) * *zàpēti*, *obustaviti se*, p. opera interrupta etc. d) *nesigurantibiti*, *dvõumiti*, *sumnjati*, *kolebali se*, † *naves pendentes* et *instabiles*; *animus tibi p. (Ter.)*; *obscura spe* et *caeca expectatione*; *često p. animi*; *animis*, (*rijetko*) *animo*; tot circa *mortalium animis spe* metuque *pendentibus*; ne *diutius pendeas*; † quocunque *pendentes animos tulisset fortuna*; † *pendens*; * *helli fortuna*; † *reus* (*parnica tuženoga*) p. e) (*rijetko*) *pušta*, *dà padne prijatelj*, *koji se nāvodi*, *pendentem amicum corruere patitur*.

pēndo, pēpēdi, pēnsum, 3. [*pendeo*] 1) *objesiti na tezulju*, *vagati*, *mjeriti*, *herbae pensa*, *Ov.*; *tp. a*) *cijeniti*, *prosudivati*, *alqm non ex fortuna*, sed ex *virtute*; *rem levi conjectura*, *res non verba*. b) *cijeniti*, *držati do koga*, *parvi flocci*, *nihili*, *quanti* (*Ter.*) *magni* (*Hor.*); *partic. pensus*, *kao adj. s* (*pretkl.*) *komp. važan*, *valjan*, *znamenit*, *vrijedan*, *izvrstan*, *condicio* (*Plaut.*); *osb. u sastavku nihil*, non, nec quicquam *pensi habere*, *ni za što ne mariti*, *hajati*, *obžirati se na što*; *nihil pensi iis fuit* quid dicerent; quibus si *quidquam pensi fuisset*; quibus *nihil dicere pensi sit* neque *facere*; (*Tac.*) *neque fas* neque *fidem pensi habere*; † *neque in divexanda* (*matre*) *quidquam p. habere*; † *s inf.* *neque dicere* neque *facere quidquam p. habere*. 2) *novce vagati*, *plattiti*, *isplatiti*, *alcui pecuniam*; *usuram pecuniae*; *vectigal*; *stipendium*; *trpjeli* (*što se zaslužilo*), *poenas temeritatis*; * *capitis*; * *poenam nece*; * *sacrilego sanguine poenas*; * *poenas*; *supplicium*, *ignominiam*. 3) (*rijetko*) *težiti*, minus *pondo octoginta Romanis ponderibus*, *Liv.*

* **pēndulus**, adj. [*pendeo*] 1) *visedi*. 2) *tp. dvojben*, *sumnjiv*, *spe*.

pēne, **Pēncis**, **Pēnēius**, v. *paena*, *Peneus*.

Pēlēlōpa, ae, ili * **-pē**, ēs, f. [Πηνελόπη -όπει] *Penelopa*, žena *Uliksova*, mati *Telemahova*. Odt. **-pēus**, adj. *Penelopin*.

pēnēs, *praep. s acc. u koga*, *kod koga*, *pri kom*, *istaec jam penes vos psalteria est* † *Ter.*; *hi centum dies p. accusatorem cum fuissent*; p. quem quisque *Caesaris sit miles*; *fides rei p. auctores erit*; p. eos *summam victoriae constare*; *judicium*, *potestas rei est p. alqm* (*Hor.*) *quem p. abitrium est et jus et norma loquendi*; (*Ter.*) *culpa est p. te*; * *decus imperiumque te p. sc. est*; p. te *es† jesi li pri sebi? pri pamēti?* † p. *rem publicam esse*, *biti na strani države*; (*Tac. ann.* 4, 16,) *potissimam* (*causam*) p. *incuriam virorum* *feminarumque u nebrizi itd.*

pēnētrābilis, adj. [penetro] 1) *prolazan, koji se može proći*, corpus. 2) *probijajući, prodirući*, telum, frigus.

Pēnestae, ārum, m. [Πενήται] *Penešćani, pleme u Iliriji*. Odt. **Penestia**, f. *Penestija*, adj. -stianus, *penestski*.

pēnētrālis, adj. *probijajući; potom unutarnji, unutrašnji*, * + dii, p., *Penati*; focus; * tecta; * adyta; * signum Minervae; sups. -āle, is, n, obič. plur. -ālla, ium, n. *unutarnje, unutarnji prostori, osb. kuće*, penetrālis urbis; in penetrālibus pontificum; * penetrālia regum; * Vestae; (Tac.) quin nobilissimi totius Britanniae coque in ipsis penetrālibus siti etc. + eloquentiae.

pēnētro, 1. [penus, penitus] I) tranz. 1) (prethl.) *unijeti, uimetnuti, uvesti*, pedem intra aedes, *stupiti nogom id.*; osb. p. se in fugam, *nātisnuti se (nagnuti) u bijeg*, p. se foras, *iz kuće izići*. 2) *provaliti, prodrijeti kroz ili u što, doći u što*, * sinus Illyricos; * aula; + loriceam corpusve fervens arena; (kasno) Caspios; Albanos, Colchos, Arabas, Judaeos; + u prilici (Tac.) nihil Tiberium magis penetravit quam studia hominum accensa in Agrippinam (dirmulo, kosnulo se). II) intranz. *provaliti, prodrijeti u što, unići*, ad urbes; per angustias; in templa; intra vallum; u prilici, res nulla magis p. in animos; * quo non ars penetrat?

Pēnēus ili -ēos, i, m. [Πηνειός] *Penej, glavna rijeka u Tesaliji, kao rječni bog otac Cirenin*. Odt.

* **Penēis**, idis, f. ili * -nēlus i * -nēus, adj. *peneski*.

pēnēicillus, i, m. ili -lum, i, n. [dem. od peniculus], *repač, kist; tp. jedn. Cic. Qu. fr. 2, 15, 2) pero (način pisanja)*.

pēnēiculus, i, m. [dem. od penis, repač volovski ili konjski, kojim su prah pahali]. 1) *pahaljka, čistilica*. 2) *spužva*. Ter.

pēnīs, is, m. 1) (ostarjelo) rep. 2) (Hor.) *kita (muški ud)*; (Sall.) *pene, kitom*.

pēnītūs I) adj. sa sup. (Plaut.) *unutarnji, unutrašnji*, faucibus; pectore penitissimo; ex barbaria penitissima. II) adv. I) *duboko u, skroz u*, p. in Thraciam se abdidit; p. ad extremos fines se recipere; inclusum p. in venis; saxum p. excisum; * p. sonantes scopuli (skroz u dubini); tp. a) *duboko, skroz i skroz*, ea p. mandate animis vestris; opinio p. insita; p. ex intima philosophia haurire alqm disciplinam; bene p. se dare in familiaritatem alqjs; demittere se p. in causam. b) *skroz, sasvim*, p. perspicere, pernoscere, pervidere; perceptas p. et pettractatas res humanas habere; p. tollere, amittere alqd; p. perdere se

ipsum; p. diffidere rei publicae; p. deditum esse huic uni studio; * p. macerari; * p. notus; * iram p. excidere; * p. dispellere; i usrdno, od srca, (Q. Cic. u Cic. ep.) p. rogare; * dilectam p. Jovi; + p. reformidare. 2) *daleko*, p. repostas gentes; terrae p. penitusque jacentes, *šikom na daleko*; * u prilici, uz komp., p. crudelior.

Pēnīus, ii, m. [Πηνειός] *Penij, rijeka u Kolhidi, Ov.*

pēnna, ae, f. [sr. pinna] I) *pero za letenje* (sr. ala, pluma), (Plaut.) meae alae pennas, *perje non habent*; animantes pluma alias videmus obductas, alias habere effugia pennarum. 2) u pl. *krila (također * kukaca)*, * vertere pennas, *odletjeti*; sing. kolekt. *krila*, Ov. met. 2, 376.; tp. incidere (pōdsajedi) pennas alci; (Hor.) pennis decisis. Odalle a) * *pero na strjelici, strijela*. b) * *letenje, lijet*.

pennātus, adj. [penna] *krilat, * fama*.

pennīgēr, v. pinniger.

Pennīnus, (holje, Poenīnus), adj. *peninski*, alpe, *peninski*, Alpes, juga (Tac.); P. sc. mons, *veliki St. Bernhard*, (Tac.) P. iter, *cesta preko toga brda*.

pēnīpes, (drugi: pinnipes), ēdis, adj. [penna i pes] *krilatih nogu, jedn. Cal. 55, 25*.

pennūla, ae, f. dem. od penna, *krilice, pl. jedn. Cic. u. 2, 52, 129. (drugi: pinnula)*.

pēnsilla, e, adj. [pendeo] *viseći, * uva, suho*; + hortī, *viseći, na svodovima slajeći*.

pēnsio, ōnis, f. [pendo] *plaćanje*, odt. 1) *obrok, svola, koja da se na određeni dan isplaćuje*, prima; ex tertia p. quae est Cal. Sext.; tribus p. ea pecunia solveretur; primam praesentem (u gotovu) ii qui tunc essent, duas (dva druga) tertii et quinti consules numerarent; decem milia talentum argenti; descripta p. aequis in annos quinquaginta solverent; iusti crediti solutionem in — annorum pensiones distributi; sarkastično o Fulviji, ista tua minime avara conjux — nimium diu debet populo Romano tertiam p., Cic. Phil. 2, 44, 113; (kasno) *dának, namet*. 2) + *najmovina*.

pēnsīto, 1. [intenz. od penso] I) *polanko vagati, mjeriti*, lanam, Aurel. Vict.; tp. dobro *rāzmisliti*, ne ab se imperatoria consilia neu consulares artes exquirentes, quae pensitanda quoque magnis animis atque ingeniis essent; Liv. 4, 41, 3.; + omnia a te pensitari; + diu pensitares, quem potissimum eligeres; + saepe apud se pensitato (abl. abs.), an etc. 2) *platiti, isplatiti*, vectigalia alci; + quod (stipendium) Arachosiiis utraque natio pensitabat; praedia quae p., *od kojih se plaća porez*.

pēnso, 1. [intenz. od pendo] *vagati, mjeriti*, aurum, Liv.; post. (Hor.) Romanus scriptores

eādem trutinā p., *po tome, što su u Grkâ najstarija pjesnička djela najbolja, suditi, da su tako isto i rimska; tp. a) jedno s drugim vagati, mjeriti, izravnati, izjednačiti, podmiriti, nadoknaditi*, honesta; adversa secundis; res transmarinae quadam vice pensatae; * vulnus vulnere, *osvetiti*; † damna aestatis hibernis eventibus; *takoder: kupiti za što, otkupiti, platiti*, * laudem cum damno (sc. filiae). b) *rāzmisliti*, consilium; singula animi consulta; † alqd secreta aestimatione. c) *prosuditi*, amicos ex factis; vires magis oculis quam ratione; ad consilium pensandum.

pēnsūm, i n. [partic. od pendo] 1) * † *ōdmjerenā vuna*, što su je ropkinje morale na dan opresti; * *wopće posao za jedan dan*, revolutaque pensa, 2) *tp. zadaća*, me. ad meum munus pensumque revocabo; nominis familiaraeque.

pensus, adj. v. pendo.

Pēntēlicus, adj. [Πεντηλικός] *pentelicki spada-jući na brdo Pentelik kod Atene, glasovito svojim mramorom* jedn. Cic. Att. 1, 8, 2.

† **pēntēris**, idis, [πεντήρης sc. ναῦς] *pentera*, brod s pet redova vesala.

Penthēsillēa, ae, f. [Πενθεσίλλεια] *Pentezileja*, kraljica amazonska, predobivena od Ahila, Verg. Prop. Just.

Penthēus, ēi, i -ēs, m. [Πενθεύς] *Pentej*, kralj tebenski, radi preziranja svetkovanja Bakhova raskinut od svoje matere i od ostalih Bakhan-tica, Hor. Prop. Ov.

pēnūria, ae, f. [πείνα, gladi] *oskudica*, *nestašica*, *nestadak*, liberorum, civium; argenti, aquarum; rerum necessariorum, victus; * e-dendi.

pēnus, ōris, n. ili **penus**, us, i i, comm., *takoder-num* (Plaut.) i, n. *hrana, živež*, est omne, quo vescuntur homines, penus; (Plaut.) et sibi penum aliud ornet, penus annulos; (Ter.) omnem penum patris in cellulam tuam congerebam; (Hor.) frumenta penusque.

Pēpārēthūs ili -thos, i, f. [Πεπαρήθος] *Peparet*, otok u Egejskom moru.

pēplum, i, n. ili -lus, [πέπλος, -os] *peplon*, *ženska kabnica*, a u Ateni napose *Atenina*, koja se na Panatenejama svijetlu pokazivala za gledanje, Verg.).

pēr, praep. s acc. (stoji za svojim padežem u Verg. Aen. 6, 629.), 1) *pokazuje prostor*, u kojemu se što miče ili je upravljeno s jednoga kraja na drugi: *kroz, preko, po* (c. l.), u, ire per suos fines; iter, via per Sequanos, *kroz Sekvansku*; per provinciam nostram; * ire per ignes; sanguis per venas diffunditur et spiritus per arterias; membranas oculorum

perlucidus fecit, ut per eas cerni posset; coronam auream per forum ferre, *preko trga*; p. temonem percurrere; transire p. corpora; per munitiones se dejicere; incedunt per ora vestra; equitibus per oram maritimam dispositis, *po obali*; supplicatum per compita tota urbe; per provinciam (*po cijeloj provinciji*) imperii tui; per manus, *od ruke do ruke*; p. castella; invitati hospitaliter per domos; * per silvas vivit; per omnia humana, *u svim ljudskim stvarima*. 2) *vrijeme, gdje znači, da radnja traje od početka do kraja vremena, u kojem što biva; kroz, uz; za* (c. g.) ili *sam gen.*, per omnes dies; multo p. annos; incendium p. duas noctes tenuit; per biduum; per ludos; per idem tempus, p. illa tempora; p. eos dies; p. indutias; p. meridiem profecti; p. somnium; p. somnum; * p. lunam, *na* (po) *mjesečini*.

3) *uz imenice, koje znače svojstvo, raspo-tožaj duševni, stanje, pokazuje, da za to vrijeme nešto biva; za* (c. g.), u, na, per jo-cum dicere, *u šalji*, (različno od jocose šaljiwo); per imprudentiam; p. iram facere alqd; p. dil-lationes bellum gerere; p. summum dedecus vitam admittere; p. vim, p. insidias, p. otium; sive in quiete sive p. vinum sive p. insaniam; Demetrius per vinum (*u vinu*) quod excluderetur, paulisper vociferatus. Liv. 40, 7.; * p. furorem.

4) *pokazuje lice ili stvar, koja sama djeluje na što (a nije oruđe), te preko koje radnja kao prelazi; po* (c. l.) [*kroz*], istius injurias per vos ulcisci; qui p. eum aut honores aut divitias ceperant; aut ipsum sua manu fecisse aut p. alios; quae (naves) factae erant Arelate per Caesarem; legatos per Atrebatem Com-mium (*posredovanjem*) de deditione ad Caesarem mittit; quod nefarium stuprum non p. illum factum est; interfici, occidi p. alqm, *po-sredno po čijem nagovodu, naredbi itd. ne ne-posredno, svojom rukom*; p. quos (occideban-tur)? et a quibus? p. literas alqm certiore facere; per senatus consultum; per legem; per manus demitti, *po rukama*; stoga p. me, p. te, *češće* p. se (sr. ipse), a) *bez čije pomoći, sam od sebe, s ā m*, omnia p. se obire; Domitius p. se circiter XX cohortes — coëgerat; nihil jam Caesaris imperium expectabant, sed per se quae videbantur admin-istrabant; Bellovacii, qui antea erant p. se fi-deles; cum p. se minus valerent, Germanos atque Ariovistum sibi adjunxerunt; plebes, quae nihil p. se audet; p. se rem publicam ad-ministrare; p. m. tibi obstiti. β) *sam sobom, sam po sebi*, homo p. se cognitus; haec etsi erant exigua per se; lucem multum p. se pudorem = afferre; si p. se virtus ponderanda

sit; amicitia p. se et propter se expetita; p. se sibi quisque carus est. γ) *sām, glavom*, postulat Caesar, ut legatos sibi ad Pompejum sine periculo mittere liceret idque ipsi fore recipere, aut acceptos p. se ad eum adducerent, *Caes. b. c. 3, 17, 2*; a Q. Metello Pio neque p. se neque p. Lucullos impetrasset? quoscunque — idoneos credebatur, aut p. se aut p. alios sollicitabat, *Sall. Cat. 99, 6*; quos p. te, quos p. communes amicos poteris sumerent; p. me ipse, p. se ipse v. ipse I) A) b. *Osb. a) pod vidom, pod izlikom*, p. fidem, na vjeru, *prèvariti*, fallere; decipi p. indutias et spem pacis; p. fas et fidem; fraudare alqm p. tutelam aut societatem; p. postetatem auferre alqd ab alqo; p. hospitium exhaustire et exinanire alejs domum; eos ab se p. fidem in colloquio circumventos p. colloquium decipi; p. ejus auctoritatem deceptus; p. Caecilium (*lobože po C. accusatur Sulla. b) povod, uzrok; radi, od*, p. aetatem hujus auctoritatem loci non attingere; p. ambitionem; p. avaritiam decipere; p. metum potius quam voluntate; (*Curt.*) falsa p. metum augentur; ne signa quidem, uti p. vigilias solent, canere; quoniam in has regiones p. Leptitanorum negotia venimus. o) *dopuštanje; po (o. l.)*, trahantur per me, *po meni, što se mene tiče*; p. me, p. leges licet; per Afranium stare (*do A. stoji*), quominus etc.; neque hoc p. senatum efficere potuit; p. valetudinem posses; fidem publicam p. sese inviolatam fore, *Sall. Jug. 33, 3*; *odt. uz molbu i zàklinjānje; za (o. acc.) ili instr. ili tako mi, tako ti itd.*, oro te p. deos; p. deos jurare; p. deos immortales! p. deos! deos atque homines! p. vos, p. fortunas vestras, p. liberos; p. vos fidemque vestram; *nerijetko se rās-tāvljā od svoga padeža*, p. ego te deos oro, *Ter.*; per ego vos decora majorum — oro et obtestor, *Curt.*; a i tako, da se padež, koji na per spada po atrakciji s drugom riječju složi, p. ego te, quaecunque jura liberos jungunt parentibus, precor, *Liv.*; p. si 'qua est — fides, oro, *Verg.*

pēra, ae, f. [πίρα] torba, bisage, *Phaedr.*

pēr-absurdus, adj. vrlo nesklapan, *pre-bljutav*.

pēr-accommōdātus, adj. vrlo prikladan, *pre-zgodan*, u tmezi, jedn. *Cic. fam. 3, 5, 3*.

pēr-acer, cris, cre, adj. preoštar, *judicium*, jedn. *Cic. fam. 9, 16, 4*.

pēr-acerbus, adj. preljut, † *pretežak*.

pēr-acesco, etc. 3. *upr. tp. veoma se razljutiti, rasrditi*, pectus, *Plaut.*

pēractio, ōnis, f. [perago] svrha, *svršetak*, senectus aetatis est p. tanquam fabulae, jedn. *Cic. Cat. m. 23, 86*.

pēr-aeūte, adv. *veōma oštro, veōma oštro-umno*.

pēr-aeūtus, adj. 1) preoštar, vox. 2) *veōma oštrouman*.

pēr-ādōlescens, tis, adj. *premlad, jedn. Cic. de imp. P. 21, 61*,

pēr-ādōlescentūlus, adj. dem. *premlad, mlad kao kaplja, jedn. Nep. Eum. 1, 4*.

Pēraea, ae, f. [Περαία] a) zemlja preko me-de, P. Rhodiorum, *pokrajina na moru u Kariji, naprama otoku rodu. b) grad u Eolidi*.

pēr-aeque, adv. *sasvim jednako, bez razlike*.

pēr-āgito, 1. (*rijetko*) *nāokolo tjerati, goniti, uznemirivati*, vehementius peragitati ab equitibus, *Caes. b. c. 1, 80, 2*.

pēr-āgo, āgi, āctum, 3. 1) *neprèstano micati, kretati*, * humum, *svendilj obra-divati*, * agili freta remo, *udilj ploviti; u prilici* (*Cael. u Cic. ep.*) totum Sempronium usque eo, p. ut, *motao sam sve dolle da. 2) do kraja dōtjerati, samo tp. a) svršiti, dō-gōtoviti, dovršiti; proživjeti*, navigationem; * cursum; * sol duodecim signa, *proci*; inceptum, *Liv. Verg.*; indicium; consilium; * dona, *razdijeliti*; * mandata; * vices; *iz jenjivati se*; * quibus est fortuna peracta, *prèkužena*; comitia; concilium; conventum; † libros; sacrificium, *Liv.*; * sacra, propositum, *Nep.*; * caedem; * vitam procul patriā sup axe boreo; † noctem; * aetatem sic; * salubres aestates; * aevum; * paracta (fata), *što se je već doživjelo. Napose: b) t. t. p. fabulam, odigrati (ulogu)*, fabulam vitae; † partes suas. c) *kao sudbeni t. t. tuženika do osude progoniti*, reum, *Liv. Plin. ep. Tac.*; † accusationem; * causam rei. d) *razlagati, rāspravljati, pripovijedati, često u Liv.*; p. verbis auspicia, *Liv. 1, 18, 10*; p. postulata; liberi populi Romani res; sententiam de eo paucis; Decii laudes; * res tenues tenui sermone peractae; * duram causam, *lošu stvar (parnicu) braniti; razmišljati, razbirati*, omnia percepi atque animo mecum ante peregi. 3) *probosti, prosukati*, latus ense, jedn. *Ov. her. 4, 119*.

pēr-āgrātio, ōnis, f. [peragro] *putovanje*, itinerum, jedn. *Cic. Phil. 2, 23, 57*.

pēr-āgro, 1. [per-ager] 1) *putovati po, pro-putovati, proci*, omnes provincias; Asiam; venando saltus; terras esse peragratas; peragratus orbis terrarum victoriis ejus gentis; omnes gentes cum victoriā; (*kasno*) navibus Oceani litora; litora classe. 2) *tp. latebras suspitionum; ea fama peragravit, raznio se; orator ita per animos hominum p., djeluje na itd.*

për-àmans, tis, adj. *veoma ljubeći*, nostri, jedn. *Cic. Att* 4, 8.

përàmanner, adv. *preljubazno*, adv. *Cic. fam.* 9, 20, 3.

* **për-àmbùlo**, 1. *prohoditi*, *pròlaziti*, aedes, *Plaut.*; rura; frigus p. artus; fores p. Atti fabula, *prikazuje*, astra, u *pòredènju do zvijezda se vinuti*.

për-àmœenus, adj. *preugodan*, aestas, jedn. *Tac. ann.* 4, 67.

për-àmplus, adj. *veòma prostran*, jedn. *Cic. Verr.* 4, 67.

për-anguste, adv. *prètijesno*, quae coartavit et p. refert in oratione sua, *prètijesno stisnuo*, jedn. *Cic. de or.* 1, 35, 163.

për-angustus, adj. *prètijèsan*, *prèuzak*.

për-anno, 1. *pregòdištiti*, *živjeti godinu dana*, jedn. *Suet. Vesp.* 5.

për-antiquus, adj. *prestar*.

për-àppòsitus, adj. *veoma zgodan*, *veoma prikladan*, alui, jedn. *Cic. de or.* 2, 67, 274.

për-àrduus, adj. *pretežak*, *premučan*, jedn. *Cic. Verr.* 3, 71, 176.

për-àrgūtus, adj. *preoštrouman*, *preduhovit*, *predomišljač*, jedn. *Cic. Brut.* 45, 167.

për-armātus, [partic. od *perarmo*] (*rijetko*) *dobro družān*, *Curt.*

për-àro, 1. 1) *razorati* = *namrskati*, *narozati*. 2) *tp.* (*pisacim drškom kao brazdeći po voštanoj tablici*) *na brzu ruku pisati*, *literam*; *talìa perarans manus*.

për-àrtim, adv. [pers] *u torbi*, jedn. *Plaut. Epid.* 3, 2, 24.

për-àttente, adv. *veoma pažljivo*, jedn. *Cic. p. Cael.* 11, 25.

për-àttentus, adj. *veoma pažljiv*, jedn. *Cic. Verr.* 3, 5, 10.

për-àudiendus, adj. [per-audio] *koga valja svakako čuti*, jedn. *Cic. Plaut. mil.* 1, 1, 34.

për-bàcchor, dep. 1. *pirovati*, *provesti veselo*, multos dies, jedn. *Cic. Phil.* 2, 41, 104.

për-beātus, adj. *presretan*, jedn. *Cic. de or.* 1, 1, 1.

për-bèlle, adv. *prelijepo*, *preskladno*.

për-bène, adv. *predobro*, Latine loqui (*sr. Latine pod Latinum a*); p. fecisse fortunam.

për-bènvölus, adj. *predobar*, jedn. *Cic. fam.* 14, 4, 6.

për-bènligne adv. *prèmilostivo*.

për-bìbo, etc. 3. 1) * *popiti*, *popijati*, lacrimas venis imis; *tp.* * *upiti* (u se), *naučiti*, verba pectore. 2) *ispiti*, (*Plaut.*) medullam alui.

për-bìto, — — 3. (*prethl.*) 1) *poći*, in Siciliam. 2) *pòginuti*.

për-blandus, adj. *prèmilòkvan*.

për-bònus, adj. *predobar*.

për-brèvis, adj. *prekratak*, (*Liv.*) perbrevis aevi Carthaginem esse; (*Cic.*) perbrevis tempore i samo perbrevis; per mihi b. pars, *Cic. p. Clu.* 1, 2.

për-brèviter, adv. *prekratko*.

* **për-càllèseo**, etc. 3. *ràzgrijati se*, *skroz se ugrijati*.

për-càllèseo, callui, 3. 1) *otvrdnuti*, *ne òsjeđati*. 2) *izuciti se*, *izoštiriti se*, usu rerum.

për-càrus, adj. 1) *preskup*, *Ter.* 2) *premio*, *predrag*.

për-cautus, adj. *preoprezan*, jedn. *Cic. Qu. fr.* 1, 1, 6.

për-cèlbro, 1. *raznositi*, *razglašivati*, versus percelebrantur; res percelebrata sermonibus est.

për-cèller, èris, e, adj. *prebrz*, jednom *Cic. p. Cael.* 24, 58.

për-cèllèrter, adv. *prebrzo*, jednom *Cic. fam.* 6, 12, 3.

për-cèllo, cūli, cūsum, 3. 1) *oboriti*, *òbaliti*, alqm, *Plaut. Ter.*; cumuli sarcinarum passim fluitantes plerosque perculerant, *Curt.*; percelli saxis, *Curt.*; *posl.* (*Plaut.*) *plaustrum perculi* = *to sam zlo uradio*; *stoga a) ùdariti*, *grunuti*, alui femur; alqm genu; scuto scutum imum. b) *oboriti*, *ùdariti*, *ùništiti*, eos vis Martis; hostes; acri impetu, velut cuneo, victi perculsi; Martemque communem, qui saepe spoliantem jam et exsultantem evertit et perculit ab abjecto = fecit ut ab abjecto percelleretur, jedn. *Cic. p. Mil.* 21, 56. 2) *tp. a) porèmetiti*, *upropastiti*, *ùništiti*, *potresti*, *srušiti*, *slomiti*, *osb. optužhom*, qua paucitate percussa (*drugi*: percussa) est Lacedaemoniorum potentia; quorum imperii majestas ab hoc initio percussa concidit; imperium, + rem publicam; + alqm indicio; repentina vi percussi; * cetera quae jaceant rerum percussa ruina. b) *srce potresti* (*silnije i dugotrajnije*; *sr. percutio*), *osb. prèplašiti*, *prèstrašiti*, alqm metu, pavore, caede et incendio, tumultu insolito, clade alqjs, magnitudine facinoris; (*Liv.*) is metus perculit, ut etc., quos pavor perculerat in silvas, ingens pavor primo discurrentes ad suas res tollendas in hospitia perculit, (*Tac. ann.* 12, 50.) atrox hiems etc. percellunt Vologesem omittere praesentia (*drugi*: perpellunt); deorum plagā, irā, pari fortuna, eo (*n.*) percussi; timore percussa civitas; percussi pavore; hostes percussi, exercitus p., Graecia p.; animus p.

për-cèñseo, sui, — 2. 1) *preglèdati*, *prebrojiti*, *proračunati*, *nabrojiti*, *napomenuti*, promerita numerando; cladem acceptam, omnes gentes; omnia generatim sacra omnesque deos; (*Tac.*) p. cursim numerum legionum

et quas provincias tutarentur, vulgata dicentium gaudia et imperitorum quoque oculis exposita; *takoder razglédati*, captivos; *razjasniti*, *rasuditi*, orationes legatorum. 2) *putujući razglédati*, *proputovati*, Italiam, Thessaliam; * totum orbem; * signa.

percepta, ōrum, n. [percipio] *zasade*, *понаџи*, artis, *jednom Cic. fat. 6, 11. (mj. свепјута)*.

perceptio, ōnis, f. [percipio] 1) *sabirānje*, *kupljenje*, frugum. 2) *tp. pònimānje*, *shvaćanje*, *poznavanje*, cognitio aut p.; perceptiones animi.

percido, cīdi, cīsum, 3. [per-caedo] (*pretkl. i kasno*) *razbiti*, os alui.

per-cleo, etc. 2. ni istum impudicum percies (*ne imenuješ*), *jednom Plaut. Asin. 2, 4, 69*; *obič. u partic. pas. percltus*, *uzbūnjen*, *razdražen*, *takoder razdražljiv*, *napržit*, *irā p.*, animus iratus ac p.; ingenium p.

perceptio, cēpi, cēptum, 3. (*stari konj. plsqpf.* percepset u *Cic. off. 3, 36, 98.*) [per-capio] 1) *osvojiti*, *uzeti*, *obuzeti*. urbis odium me p., *Ter.*; satias alqm amoris, *Liv.* 2) *primiti na se*, *u se*, *poprimiti*, * auras, *disati*. *Stoga primiti*, *zadobiti*, *dobiti*, *arteria*, per quam vox percipitur; p. praemia, beneficia, fructum victoriae; quas ob res ovandi jus et triumphalia ornamenta percipit; *tp. potpuno opaziti*, *osjetiti*, *odutjeti*, *čuti*, oculis, auribus, sensibus; sonum, querelas; fuga percepta; percepta oratione; percipite, quae dicam; voluptatem, miseriae; usum rei, *prisvojiti*. b) *potpuno i temeljito shvatiti*, *razumjeti*, *naučiti*, alqd animo; alqd; philosophiam; praecepta artis, philosophorum percepta habere; perceptas penitus et pertractatas res humanas habere; omnium civium nomina perceperat, *znao jelačno*; nomen perceptum usu a nostris, *dobro poznato*; cognosci ac percipi, percipi cognoscique.

per-civilis, cīj, *preuljudan*, *prēmilstiv*, *jedn. Suet. Tib. 28*.

per-cōgnōsco, etc. 3. *dobro poznati* (*posve p.*), alqm, *Plaut.*

per-cōlo, cōlui, cultum, 4. 1) *† do kraja izraditi*, alqd. 2) (*Plaut.*) *iskititi*, feminam, alqd eloquentiā. 3) *veōma poštovati*, *Plaut. Tac.*; *takoder (Aurel. Vict.) svetkovati*, initia Cereris; funus.

per-cōmis, adj. *preprijazan*, *preudvoran*, *jedn. Cic. Brut. 58, 212*.

per-cōmmōde, adv. *prezgodno*, *preprikladno*, tumulus p. situs ad commeatus excipiendos; p. accidit, facis; p. omnia explorare.

per-commōdus, adj. *prezgodan*, *preprikladan*, id castris percommōdum fuit, *jedn. Liv. 22, 43, 11*.

percōntātio (percunct) ōnis, f. [percontor] *ispitivanje*, *raspitivanje*, directa p. ac denuntiatio belli; prima p. fuit, qua subactus injuria bellum suscepisset; nihil de eo percontationibus reperiebamus; *takoder kao govornja figura*.

percōntātor (percunct) ōris, m. [percontor] *ispitivač*, *prislusnik*, *Plaut. Hor.*

percōntor (percunct) dep. 1. [per-contus] *ispitivati*, *raspitivati*, alqd, alqd ex alqo, (*Plaut.*) alqm ex alqo, *koga za koga*; *sa quaest. indir.*; * s ut, *kako*; ab, ex alqo, (*Liv. Hor.*) alqm, alqm de re; (*Plaut. Curt. Hor.*) alqm alqd.

per-cōntūmax, ācis, adj. *vrlo prkosit*, *jedn. Ter. Hec. 3, 5, 54*.

per-cōpiōsus, adj. *prebogat* (*rječima*), *rječit*, *jedn. Plin. ep. 9: 31, 1*.

† per-cōquo, coxi, coctum, 3. *skuhati*; *učiniti da sazri*, opimam messem,

per-crēbesco i (-bresco), crebrui, 3. *učestati*, *raznizeti se*, *razglasiti se*, *pročuti se*, opinio; fama; † rumor; scelus; hoc; quod; res; † scitum Passieni oratoris dictum; † Germanici valetudo Romae; † conjugia; † s acc. c. inf.

per-crēpo, pui, 1. *odjekivati*, *jedn. Cic. Verr. 5, 13, 31*.

per-crūciōr, 1. *zadnje mi brigu*, hoc (acc.) pererucior, *jedn. Plaut. Bacch. 5, 1, 13*.

percūltor, ōris, m. [percolo] *velik*, *revan poštovač*, *jedn. Aurel. 1, 5*.

per-cūpidus, adj. *preželjan*, alcjs, *jedn. Cic. fam. 1, 7, 2*.

per-cūpio, etc. 3. *veoma željeti*, *rado htjeti*, *Dom.*

per-cūriōsus, adj. *vrlo rado znao*, *jedn. Cic. p. Clu. 62, 175*.

per-curo, 1. *izliječiti*, *izvidati*, vulnus, *Liv. Curt.*

per-curro, cūrri ūi cūcurri, cūrsum, 3. I) *intr. prottrčati*, *pretrčati*, per temonem; *dotrčati*, ad forum, *Ter.*; equo citato Cales; Philam; (*Cael. u Cic. ep.*) ad te; † in regiae vestibulum. II. *tranz. 1) pretrčati*, *žurno proći*, *brzo proputovati*, agrum Picenum; † regiones, † conventus; * luna percurrens fenestras; † omnes iter quod coeperunt; † totas eas (columnas) vitis auro caelata p.; * aristas; * pectine telas; * pulpita socca non astricto = *nemarno pisati*; *tp. a) † praeturam*, † quaesturam, † consulatum; † honores; suum ordinem, *provjekovati*. b) † metus omnium pectora; † salubritas omnes partes anni. c) *uzgredice napomenuti*, *takoder trkimice*, *na brzu ruku pročitati*, *prōmisлити*, multas res oratione; quas (partes) p.; quae breviter

a te percursa sunt; paginas, multa animo et cogitatione, multa etiam legendo; eas omnes (quaestiones) percursas animo habere, u prije-gledu; * ne sic, ut qui jocularia (naime per-currit ili uopće narrat), ridens percurram, dalje pripovijedam; * nomina, nabrajati; * veloci oculo, uhoditi, uvrebat; * polum animo, pre-letjeti.

percursatio, ōnis, f. [percurso] putovanje po, Italiae; apsl.

percursio, ōnis, f. [percurro] prelijetanje u govoru ili u misli, brzanje ili brzo pre-mišljanje, huic (commorationi una in re) contrario saepe p. est; propter animi multarum rerum brevi tempore percursionem.

per-cūrsio, 1. 1) tranz. † prolaziti, skitati se po. 2) intranz. klatiti se, jedn. Liv. 23, 42, 10.

percussio, ōnis, f. [percutio] 1) bijenje, udara-nje, capitis po glavi (u gl.); digitorum, pucketati prstima. 2) osb. kao t. t. udara-nje takta, takt, numerorum; interval-lorum.

percussor, ōris, m. [percutio] krvnik (koji ubija).

percussus, m. (samo abl. sing.) [percutio] = per-cussio, * percussu crebro, kapanje.

percussio, cūssi, cūssum, 3. [per-quaetio] 1) pro-bosti, prosukati, alqm; pectus; rostra na-vem; † fossam, prokopati. 2) udarati, lu-pati, biti, bacati, alqm lapide; Cato per-cussus esset; forem virgā, lupati, * januam manu; terram pede; hunc Jupiter fulmine per-cussit; turres, complures in Capitolio res de caelo (munja, grom) percussae; tellurem tri-denti; * pectus manu; percussa litora fluctu; * percussae matres pectora, bijući se u prsa; * soror palmis percussa lacertos; (Hor. Sat. 2, 3, 273.) cameram seminibus p., koščicom od jabuke u strop udariti (igra od besposlice, da se vidi, što draga misti; ako je koščica do-hvatila strop i od njega odskočila, bilo je zna-menje dobro, ako nije dosegla, nego prije na pod pala, zlo); u Hor. sat. 1, 10, 43. Pollio re-gum facta canit pede ter percusso znači pes valja da isto što i numerus a percutere = dva-rogovir naglasom istaknuti, dakle pede t. p. „u stihovima s tri arze, u trimatrima od tri takta (dipodije)“; * auriculae voce percussae. Osb. a) pogodivši rāniti, † caput gladio; † brachium gladio percussus; * vulnere per-cussus. b) ubiti, alqm securi; ejus manu percussus sit; † alqm fusti; † hostem; † uxorem; * feras. c) t. t., ubijanjem žrtve savez sklopiti (udružiti se), foedus (sr. ico, ferio). d) t. t. kovati, nummum. e) * p. lyram udarati; * p. pennas, mahati. 3) tp. a) non

percussit locum [sr. locus 1)], nije pravo po-godio. b) u srce dirnuti, napasti, ganuti, percussit ilico animum, pade odmah na srce, Ter.; percussit animum; quodcumque nostros animos probabilitate percussit; primus hic dolor me p.; repente percussus (zbunjen) atro-cissimis literis; † pectora pavore; * percuti laetitia metuque; * amore laudum; † formi-dine; suspitione sum percussus; ille percussus (drugi: percussus) plagā non succubuit; quo-nam modo ille nos vivos afficeret, qui mortuus inani cogitatione percussit (vos); quasi illa ipsa face percussus esset; * amore percussus gravi; * me Larissae campus opiniae, udiviti se. c) obraniti, ranu zadati, percussisti me (srce si mi obranio) de oratione prolata; per-cussus calamitate, vulnere fortunae. d) pre-variti koga, alqm, Plaut., civem suum, stra-tegemate, Cic.; (Plaut.) se flore Libyco, opiti se.

per-dēcorus, adj. veoma pristao, jedn. Plin. ep. 3, 8, 29.

per-dēpso, psūi, - 3. izgnječiti, jedn. Cat. 74, 3.

per-difficilis, adj. sa sup. preležak.

per-difficiliter, adv. preteško, jedn. Cic. Acad. 2, 15, 47.

per-dignus, adj. prevrijedan, jedn. Cic. fam. 13, 6, 4.

per-diligens, tis, adj. prepomnjiv, brižljiv, jedn. Cic. Qu. f. 3, 5, 6.

per-diligenter, adv. prepomnjivo, pre-tačno.

per-disco, didici, 3. izučiti, alqd; perf. s inf. **per-diserte**, adv. vrlo rječito, jedn. Cic. de or. 1, 14, 62.

perdite, adv. [perditus] 1) opako, naopako, se gerere. 2) (Ter.) neumjereno, preko mjere, amare.

perditor, ōris, m. [perdo] upropastitelj, razoritelj, rei publicae; dignitatis; vexator ac p.

perditus, adj. s komp. i sup. [partic. od perdo] propao, nesrećan, (Plaut.) sum perditus; * ager; omnibus rebus perditus; valetudo judicia; osb. a) neumjeren u strastima, p. luctu, pdrāžen; * p. amor; * perditus in quadam, grozno zaljubljen u koju. b) opak, homo per-ditissimus; homo ad extremum q.; adolescens p. et dissolutus; nequitia; p. et dissoluta consilia; perditus quid.

per-diū, adv. predugo.

per-diūturnus, adj. predugotrajan.

per-dives, itis, adj. rebogat.

perdix, icis, comm. [περδix] jarëbica, garrula, Ov. met. 8, 237.

perdo, didi, ditum, [optativ prez. perduim, is, it, Plaut., dii te perduint, Cic.] 1) upropastiti,

inistiti, razoriti, oboriti, alqm; cives; funditus civitatem; desiderium per luxum atque libidinem pereundi perendique omnia, *Liv.*; * p. serpentem, *ubiti*. *Napose a) pròsuti, spiskati*, operam, oleum et operam; profundere et p. alqd; tempus; † has horas; fortunas, *Ter.*; * divitias, * patriam rem; * bona in cicere; * lux perditur misero *tratim dane dangubeči*; *b) iskrariti*, adolescentem, *Ter.* 2) *izgubiti*, liberos; oculos; vocem; litem; causam; spem; (*Ter.*) nomen, *zabòraviti*; (*Planc. u Cic. ep.*) ne quid aut ex amore aut ex iudicio tuo perdam; quod in alia perdidit; (*Tac.*) lucrandi perendive temeritas; * *Bithyna* negotia; * arma.

per-dòeō, dōci, dōctum, 2. *potpuno na-uditi*, alqm; res difficilis ad perdocendum; * alqm alqd; * s. *inf.*

per-dòetō, adv. (*Plaut.*) *vrlo vješto*.

per-dòetus, adj. *veoma učen, veoma vješt*.
per-dòleo, lu, itum, 2. *veoma se na žao dati, veoma žaliti*, perdoluit sc. tibi, *jedn. Ter. Eun. 1, 2, 74*.

per-dòlesco, lui, 3. (*rijetko*) *veoma žaliti, ràžaliti se, s. acc. c. inf.*, *Caes. b. c. 2, 15, 1*.

per-dòmo, ui, itum, 1. *sasvim ukrotiti, sasvim svladati*, Latium, Appuliam, Hispaniam, *Liv.*; † regionem; † Illyrios; † Illyricum; † Judaeam; * tauros feroces; *prenes*. † nono sulco perdomari, o zemlji.

per-dòrmisco, — — 3. [per-dormio] *sveudilj spavati*, usque ad lucem, *jedn. Plaut. Men. 5, 5, 29*.

per-dūco, dūxi, dūctum, 3. 1) *dovesti; provesti*, alqm ad alqm, * bovem ad stabula; alqm Romam; legiones in Allobroges; *napose*, omnes naves incolumes, na mjesto; consul Lentulum, quod praetor erat, ipse mahu tenens perducit, *Sall. Cat. 16, 5*; (*Curt.*) quod Alexandrum in Persico habitu perductum vidisset. *Napose a) kao podvodnik djevojku dovesti komu, mulierem. b) zid, jamu, povući, murum fossamque ad montem. viam a Bononia Arretium; (Trajan. u Plin. ep.) aquam in coloniam; turris altitudinem ad contabulationem, sagraditi. 2) tp. a) do čega dovesti, dōtjerati, uzvisiti*, alqm ad amplissimos honores, ad summam dignitatem; alqm ad furorem, † ad sanitatem; rem eo, ut etc., *dōtjerati dolle, da itd.*; rem ad exitum; res est ad extremum casum perducta, *stvar je dōtjerana do gusta; također nàstaviti, otegnuti, produljiti*, rem disputatione ad mediam noctem; amores ad adolescentiam; altercationem in serum; orationibus in noctem perductis; agri colendi studia ad centesimum annum; res ad meri-

diem erat perducta, *baj se zategnuo do pòdne. b) navesti koga na što, predobiti*, alqm ad, in suam sententiam; alqm ad se, ad suam voluntatem, *takoder (Tep. Eun. 2, 5) samo perducere, na svoju stranu dobiti*; alqm ad pecuniam (solvendam); (*Nep.*) eo est perductus ut 3) *òmazati*, ambrosiae odore totum nati corpus, *jednom Verg. georg. 4, 416*.

perdūcto, 1. [intenz. od perduco] (*Plaut.*) *dovoditi, okolo vodati, o podvodnicima*.

perductor, ōris, m. [per-duco] 1) (*Plaut.*) *vođa. 2) podvodnik*.

per-dūdum, adv. (*Plaut.*) *već davno*.

pèrduēllo, ōnis, f. [perduellis] „*neprijateljsko djelo protiv domovine*“, (qui perduellionis reus est, hostili animo adversus rem p. animatus est Ulpianus), *veleizdaja*, perduellionis intendere; qui Horatio perduellionem iudicent secundum legem; utrique censori se p. iudicare; perduellionis se iudicare Cn. Fulvio.

perduellis, adj [perduellum = bellum] (*zàstarjelo* = hostis) *neprijatelj u ratu; (Plaut.) neprijatelj*.

perdūm etc. v. perdo.

per-dūro, 1. (*pjesn. i kasn.*) *trajati, dotrajati, opstati*.

Pèrēdia, ae, f. [peredo] *Pèredija, za šalu izvedena r., zemlja gdje se jede, jedn. Plaut. Curc. 3, 74*.

* **pèr-ēdo**, ēdi, ēsum, 3. *izjesti, izjedati*, lacrimae peredere humore exsanguis genas; longa dies molli saxa peredit aqua; ignis Aetnam; vellere morbo illuvieque peresa; *prenes*, quos durus amor crudeli tabe peredit; languoribus peresus.

pèrēgre, adv. [per-ager] *izvan grada, na polju, u tudini*, habitare; u tudinu, (*Hor.*) exire; *tp. o duhu, esse p., odlučen od zemaljskoga zanijeti se u filozofjske spekulacije; iz tudine, redire; Ter.; nuntiare, Liv.*

pèrēgrinābūdus, adj. [peregrinor] *putujući po tudini, jedn. Liv. 28, 18, 10*.

pèrēgrinātio, ōnis, f. [peregrinor] *putovanje ili boravljenje u tudini*.

pèrēgrinātor, ōris, m. [peregrinor] *putnik (po tudim stranama), jedn. Cic. fam. 6, 18, 5*.

pèrēgrinūtas, ātis, f. [peregrinus] † *stanje onoga, koji je peregrinus u rimskoj državi peregrin-stvo, (v. peregrinus); tuđi običaj, Cic. fam. 9, 15*.

pèrēgrīnor, dep. 1. [peregrinus] *baviti se u tudini, putovati, totā Asiā; in aliena civitate; peregrinantes, putnici; prenes, a okolo putovati, duhom se zaputiti, haec studia pernoctant nobiscum, peregrinantur, rusticantur; vestrae p. aures; in infinitatem omnem; in quam (magnitudinem) se injiciens animus et intendens, ita longe, lateque p., ut etc. b)*

tud, *nəpoznāt biti*, quae quidem (philosophia) Romae peregrinari videbatur, *da se nije udomila*.

pēgrīnus, *adj.* [perēgre] 1) *tud*, *stran*, iudex; timor, *od izvanjskoga neprijatelja*, terror; excipit lex bellicam peregrinamque mortem, *smrt u ratu i u tudini*; volucris, *ptica selica*, *Phaedr.*; *supst.* *peregrīnus*, i, m., -grīna, ae, f. *tudin*, *tudinika*, *osb. koji kao tudin ne uživa prava građanska, negračdanin, stanovnik* (sr. advena, alienigena, externus, exterius, hospes), nos hinc Romae, qui veneramus, jam non hospites, sed p. atque advenae nominabamur; neque civis neque p.; provincia p. ili sors inter peregrinos, *služba pretora peregrina*; *tp. tud*, *nevješt čemu*, p. atque hospes in alqa re.

pēr-ēlōgans, *tis*, *adj.* *vrlo fin*, *vrlo ukusan*, ratio; genus (dicendi).

pēr-ēlēgānter, *adv.* *prēlijepo*, *vrlo birano*, *jedn.* *Cic. Brut.* 52, 197.

pēr-ēlōquens, *tis*, *adj.* *vrlo rječit*, *jedn.* *Cic. Brut.* 70, 247.

pēr-ēmnia, *adj.* [per-amnis] *prekōrječki*, *spadajući na prelaženje rijeke*, u augurskom jeziku, auspicia, *obavljena pri prijelazu preko vode, kojoj je izvor bio svet*.

pēr-ēndie, *adv.* *prekōsutra*.

pēr-ēndīnus, *adj.* [per-ēndie] *prekosutrašnji*, dies; die p. = perendie.

Pērēnna v. Anna.

pērēnnis, *adj.* [per-annus] 1) *godišnji*, militiam perennem facere. 2) *neprestan*, *trajan*, *postojan*, aqua, aquae, amnis, *koja ne prēsiše*, fons (sr. jugis); cursus stellarum; * monumentum aere perennius; * perennis super astra ferar; * adamas; i o apstraktnim, virtus; animus in rem publicam; loquacitas; fama et laus; contine te in tuis perennibus studiis; * fortuna, * fama.

perennī-servus, i, m. *do vijeka rob*, *jednom* *Plaut. Pers.* 3, 3, 16.

pērēnnītas, *ātis*, f. [perennis] *postojano trajanje*, fontium gelidae perennitates, *nepresahlōst mrljih vrulaka*.

pērēnno, i. [perennis] *dugo trajati*, * domus.

pērēntīcīda, ae, m. = pericida, *fod perai caedo* *kradikesa*, *jedn.* *Plaut. Epid.* 3, 2, 13.

pēr-ēo, ii, (rijetko) i vi, 4. *izgubiti se*, *išče-znuti*, *nestati*, ecqua inde perisset soror, *Ter.*; * nives, *kopni*; † nix in ferculo; * dolium lymphae pereuntis, *nestajuće*. *Paka* *pō-ginuti*, *izginuti*, foede; praeclare; dispersos perituros; naufragio; (*Nep.*) a morbo; * † morbo; ex vulneribus; summo cruciatu supplicioque; sibi esse pereundum; fame; eodem sibi leto, quo ipse interiisset, esse pereundum;

* liceat perire poētis; † ut periturus; o *ne-živu*; tantam pecuniam populi Rom. tam brevi tempore p. (*propasti*) potuisse; * nummi p., *propada*; * o *oružju*, robigine; * urbes; regna; * o *djelima ljudskim*; * o *stidu*: *nestati*. b) * od *ljubavi*: *pogibati*, *pogibati za kim*, femina, feminam. c) *propasti*, *zaludu trati*, oleum et opera philologiae nostrae; † ne quis contubernio nostro dies pereat; * labor; *kao pravnički t. t. istedi*, *minuti*, multis actiones et res (*pravo tužiti i zahtijevati*), *Liv.* 39, 18, 1. d) *propasti*; *često* [*Com.*] *peril*, *propadoh*; *peream si*, nisi etc., *propao*, *ako*, *ako ne itd.*

pēr-ēquīto, i. 1) *prōjahati*, *projezditi*, *aciem*. 2) *objahivati*, *eā viā longe*; per agmen; inter duas acies; *prenes*, per omnes partes, *okolo se vozati*, *Caes. b. G.* 4, 33, 1.

pēr-ērre, i. *ophoditi*, *obilaziti*, *potucati se po*, * freta, * forum; * pererrato ponto; *prenes*, * locum omnem (*s rukama*, u *boju sa cestom*); * alqm totum luminibus, *preglédati*; † hederam ramos, *vije se*, *plete se*.

pēr-ērūdītus, *adj.* *veoma učen*, *preučen*, *jedn.* *Cic. Att.* 4, 15, 2.

pēr-excēlsus, *adj.* *veoma visok*, *previsok*, locus p. atque editus, *jedn.* *Cic. Verr.* 3, 48, 107.

pēr-exīgue, *adv.* *premalo*, *veoma malo*, *jedn.* *Cic. Att.* 16, 1, 5.

pēr-exīgūns, *adj.* *veoma malen*, *premalen*, locus, loci spatium; bona corporis; factum argenti; frumentum; id erat p.; cum p. manu semiermum militum; dies, *vrlo kratak*.

pēr-expēdītus, *adj.* *veoma lak*, *defensio*, *jedn.* *Cic. fin.* 3, 11, 36.

per-fābrīco, i. *tp. nadmudriti*, *nāmājstori*, alqm, *jedn.* *Plaut. Pers.* 5, 2, 4.

per-fācīte, *adv.* *veoma domišljato*, *jedn.* *Cic. Verr.* 1, 46, 121.

pēr-fācētus, *adj.* *veoma domišljat*.

per-fācīle, *adv.* *vrlo lako*.

per-fācīlis, *adj.* 1) *veoma lak*, p. cognitu; perfacile factu esse (sr. facilis 1)). 2) *veoma uslužan*, in audiendo.

per-fācūndus, *adj.* *vrlo rječit*, *prerječit*, *jednom* *Just.* 22, 1, 9.

per-fāmilīāris, *adj.* *veoma prijateljski*, alqui, p. hospitio junctus; brevi p. haberi est coeptus; *supst.* *veliki prijatelj*, *glavni prijatelj*, meus; Epicuri.

pēr-fēcte, *adv.* [perfectus] *savršeno*, *potpuno*, *sasma*, p. eruditus; nihil ab eo nisi p. fit.

perfectio, ōnis, f. [perficio] *savršivanje*, *usavršivanje*, *savršenost*, maximorum operum; p. atque absolutio optimi, *serha idejalne savršenosti*.

perfector, ōris, m. [perficio] *svršitelj, usavršitelj*, o Parmenio mi, o mearum voluptatum omnium inventor, inceptor, p., Ter.; stilus ille tuus, quem tu vero dixisti perfectorem dicendi esse ac magistrum.

perfectus, adj. s komp. i sup. [partic. od perficio] *potpun, savršen, pravi*, orator; in dicendo, in arte; p. literis; officium; eloquentia.

perfērens, entis, [partic. od perfero] adj. *podnoseći*, perferentes injuriam, jednom Cic. de or. 2, 18, 183.

per-fēro, tūli, lātum, 3. 1) *donijeti (do kraja)*, alveus fluminis non p. gravissimas naves; quos pavor pertulerat in silvas; * lapis non p. ictum = *nije dobāčen*; * hasta haud p. vires; * se p. (doći) ad reginae limina; *prenes*. * vigiles lucernas in lucem, *dati, dagore do jutra*. Osb. *donijeti*, literas ad alqm, nuntium alcu; fama Romam perlata est, ad alqm; perfertur circa collem clamor; opinio ad barbaros perlata est, *razglasilo se*; *pregn.*, *glas donijeti, doglasiti, dojaviti*, res Caesaris; alqd ad alqm; † alqd incorruptum; res perfertur; perfertur ad me, *čujem, javlja mi se*; illo incommodo de Sabini morte perlato; (Nep.) de his rebus ad cives suos esse perlatum; * nuntius incensas (sc. esse) p. naves. 2) *lp. a) dovršiti, izvršiti*, id qu d suscepi, quoad potero; † legationem; † p. personam, *ulogu doigrati*; * intrepidus ad fata novissima vultus, *uzdržati*. b) *do kraja dotjerati, uza sve protivštine i teškoće*, legem, rogationem. c) *podnositi, trpjati, prèpatiti, pretrpjeti*, servitutem; cruciatus; poenas; poenam decem annorum; omnes indignitates contumeliasque; conspectum alcjs; omnem oppugnationem; imperia ab alqo; * onus subire et p.; (Quint. 10, 1, 40.) qui vetustatem pertulerunt, *koji su davnine preživjeli, koji su se iz davnine do sada uzdržali*; perfer, si me amas; perferre, pati, non succumbere; * † s obj. *rečenoom*; omnes p. et pati, Ter.; magnitudinem mali perferre visu non toleravit, Tac. ann. 3. 4.; facile omnes perpetior et perfero.

perficio, fēci, fēctum, 3. [per-facio] 1) *dovršiti, dogotoviti, dograditi itd.*, pontem, candelabrum; * pocula argento; * arma; * munera. 2) *učiniti, uraditi, dočeti, dovršiti (sr. absolvo)*, res; scelus; cogitata; conata; mandata; ratio, facultas perficiendi; bellum; iudicium populi; judicia; comitia, lustrum, censum, *održavati*; senatus consulta, *sastaviti*; priusquam infanda merces perficeretur; * sacra Jovi; * munus (*nalog obaviti*); * orbe temporis perfecto, *pošto se navršilo*;

* centum qui p. annos, *koji je pred sto godina živio*; * perfectis, quos terrae debuit annis. 3) *izraditi, učiniti, pòstignuti*, rem, Ter.; id; sa ut, ne (sr. 2. ne); perfice, ut cures, *krepčije m. cura*; sa de, si perficitur de hortis Sili; hoc est si perficis — est enim totum positum in te.

per-fidēis, adj. *veoma vjeran, prevjeran*, jednom Cic. Att. 2, 19, 5; in amicos, Aurel. Viot.

per-fidens, ntis, adj. *veoma se uzdajući*, arte pugnandi, jednom Aurel. Viot. Caes. 17.

perfidia, ae, f. [per-fides] *nevjera, nepoštenje*, in alqm.

perfidiose, adv. [perfidiosus] *nevjerno, nepošteno*.

perfidiosus, adj. [perfidia] *nevjeran, nepošten, lažan (kao stalno svojstvo; sr. perfidus)*.

perfidus, adj. [per-fides] *nevjeran, nepošten*, amicus; * arma; * ensis; * verba; * sacramentum; * perfide, *lukavče, lijo*; * adv. perfidum ridens.

per-flābilla, adj. *što se može promahnuti, lak*, dii, jednom Cic. de div. 2, 17, 40.

per-flāgitiosus, adj. *veoma sramotan, preopak*, jednom Cic. p. Cael. 20, 50.

pēr-flō, i. *promahivati, promahnuti, propuhati*, * o vjetrovima; † perflare ad ipsos auram maris.

per-flūo, flūxi, flūxum, 3. o posudi: *tedi, curiti, potom šaljivo* Ter. plenus rimarum sum (*sav sam od pukotina*), hac atque illac p. = *ne mogu tajne sačuvati*; *prenes*. * *prelijevati se*.

per-fōdlo, fōdi, fōssum, 3. 1) *prokopati, probosti*, parietem; † montes; † pectus; † femora hastā, † corpora vulneribus perfossa; * thoraca perfossum. 2) *kopajući načiniti, iskopati*, (Liv.) fretum manu.

per-formīdōlōsus, adj. *vrlo plašljiv*, jednom Aurel. Viot. Caes. 4, 9.

per-fōre, i. 1) *probušiti*, navem; operculum pluribus locis; * latus ense; * per armos uno duo pectora ictu; † scutum spiculis. 2) *pregn.*, *prevaliti, otvoriti*, duo lumina ab animo ad oculos perforata; viae quasi quaedam sunt ad oculos, ad aures, ad nares a sede animi perforatae; pax, ex quo cubiculo tibi Stabianum perforasti = *prèsjekao si stabla, te vidiš St.*

per-fōrtiter, adv. *vrlo hrabro*, jednom Ter. Ad. 4, 2, 28.

perfossor, ōris, m. [perfodio] *probijač, obijač*, parietum, Plaut.

* **per-frēmo**, 3. *dahtati*, jednom pri Cic. n. d. 2, 35, 89.

per-frēquens, tis, *adj.* *veoma polazeñ, veoma naseon, jednom Liv. 41, 1, 5.*

per-frīco, frīci, —, 1, 1) *trti, protrti*, caput sinistra manu, *česati se iza ušju, Cic. u Pis. 25, 61. 2) tp. p. os = obezòbraziti, Cic. Tusc. 3, 18, 41.; sr. 1. os 3).*

per-frīgēfāelo, fēcl, factum, 3. *činiti da pro-trne, jednom Plaut. Ps. 4, 7, 117.*

per-frīgīdus, *adj.* *vrlo studen, tempestas.*

per-frīngo, frēgi, frāctum, 3. [per-frango] 1) *prebiti, prelomiti, probiti, prolomiti, razbiti, razlomiti, saxum; naves, proras; † compedes; glaciem dolabrā; claustra; † suam ipse cervicem perfregit, slomio je vrat; * pectora quadrupedantum; * p. (smrskati) dextrā (naime neprijatelja). 2) tp. a) povalljati, pòrušiti, dòkinuti, uništiti, decreta senatus; leges et judicia opibus et potentia; tu non solum ad neglegendas leges et quaestiones, verum etiam ad evertendas perfringendasque valuisti; omnia cupiditate ac furore. b) prevaliti, provaliti, pròdrījeti kroz što, omnes angustias, omnes altitudines; repagula juris; osb. o govorniku i govòru, suavitate ea, qua perfunderet animos, non qua perfringeret, potresao; oratio modo perfringit modo irrepit in sensus.*

per-frūor, — — *dep. 3. (perf. samo prethl. i pjeen.) 1) nauživati se, gaudiis; auctoritate; otio; vitā modicā; qua laetitia perfruere; ad perfrueñas voluptates. 2) sasvim izvršiti, mandatis, jednom Ov. her. 11, 128.*

perfūga, ae, m. [perfugio] *prebjeg, uskok, bjegunac, i odmetnik od svoje stranke radi izdaje ili druge zle namjere, qui initio proditor fuit, deinde perfuga; et perfugae et fugitivi; perfugae, fugitivi, captivique.*

per-fūgiō, fūgi, —, 3. 1) *prebjedi komu, uteći se, ad alqm eo Corinthum; in fidem Aetolorum. 2) uskočiti, prebjedi, ad Caesarem; † in castra Caesaris.*

perfūgiūm, ii, n. [perfugio] *utočište, utok, propter siccitates paludum, quo perfugio fuerant usi; laborum; p. et praesidium salutis; p. et praesidium salutis; p. portusque supplicii; hiemis, avaritiae; perfugia annonae (o kampanskom polju).*

perfūnetlo, ōnis, f. (rijetko) [perfugor] *òbavljānje, prèpacēnje.*

per-fūndo, fūdi, fūsum, 3. 1) *politi, pòkvasiti, * alqm lacrimis, perfundi, biti poliven i politi se, kupati se i nal., aquā, vivo flumine; * flumine; * nardo; * sanguine, okrvariti se, * perfusus vittas sanie; * juvenis oleo umeros perfusa; perfusus fletu; * † perfusus lacrimis; * Italo aceto, ujedljivim dosjetkom; napose * bòjiti, ostro perfusus vestes; pò-*

*sūti, * canities perfusa pulvere; † cubiculum sole perfunditur. 2) tp. afektom, nàpuniti, qui (apparatus sacri) p. religione animum possint; horror me perfudit, obuže; sensus dulcedine omni perfusi; sensus jucunditate quadam perfunditur; perfundi laetitia, gaudio, pudore et gaudio, metu, timore, horrore; * mentem amore.*

per-fūngor, fūctus sum, 3. 1) *òbavljati, honoribus, munere; rebus amplissimis. 2) pretrpjeti, prèpatiti, periculis, laboribus; molestia; bello; (Liv.) p. fato = umrijeti; apsl. perfunctus sum, prèkužio sam; pas. periculum perfunctum. 3) uživati, bona, Sulp. u Cic. ep.; * opulis.*

*** per-fūro**, — — 3. *bješnjeti, goropaditi se.*

perfūsōrius, *adj.* [perfundo] (rijetko) *upr. kropeći i tako dosadjući; odatle assertio, parnica, u kojoj se dosadnom tvrdnjom gospodaru poriče pravo na njegova roba, Suet. Dom. 8.*

Pergāum, i, n. ili -ma, i, f. [Πέργαμον, -μος] *Pergam, 1) * tvrda trojanska; * obično Pergāma, òrum, n. 2) grad u Miziji, glavno mjesto pergamskoga kraljevstva. Odatle a) -mēus, adj. pergamski; supst. -mēni, òrum, m. Pergamijani. b) -meus, adj. trojanski.*

per-gaudeo, gavisus sum, 2. *veoma se radovati, jednom Cic. Qu. fr. 3, 1, 3.*

përgo, pèrrēxi, pèrrēctum, 3. [per-rego] 1) *istim smjerom nàstaviti, iter; † iter coeptum; s inf., p. ire, dalje, naprijed ići; † p. retro, obvius ire; p. ire Saguntum; * perge linquere, okani se odmah; ići, podići se kamo i nal., ad alqm; hac via; domum; adversum hostes; ad, in castra; in agros Romanos; † quo pergeret (kamo se pòdīgao), ad imperatorem an ad patres. 2) oko čega se dalje baviti, nàstaviti što, s inf.; † quae pergerent, što su namjeravali; si pergis; osb. govor nàstaviti, p. explicare reliqua; pergere de Caesare; pergamus ad reliqua; pergam atque insequar longius; * u zazivanju: ded, dedte, perгите, Pierides; tu si quid audes, perge.*

per-graccor, *dep. 1. po grčki raskošno živjeti, pijančovati, jednom Plaut. Most. 1, 1, 21.*

per-grāndis, *adj.* *prevelik, vectigal; natu, prestar.*

per-grāphicus, *adj.* *vrlo lukav, jedn. Plaut. Trin. 5, 2, 15.*

per-grātus, *adj.* *prugodan, vrlo ugodan, drag, pregratum mihi feceris, si etc., preveliku češ mi ljubav učiniti, ako itd.*

per-grāvis, *adj.* *vrlo znamenit, vrlo važan, oratio; testis.*

per-grāviter, *adv.* *preteško, vrlo teško.*

pergula, ae, f. *upr. prinovak na kući; mjesto za motrenje zvijezda*, Suet. Aug. 91.; *bludilište (bordell)*, Plaut.

për-hibeo, ui, ium, 2. [per-habeo] 1) *pružiti, dati, namaknuti, alqm (kao odvjetnika)*. Odatle *naustice pònuditi* = *napomenuti, pripovijedati, slaviti ili nazvati, kazati*, Tyndaridae fratres victoriae populi Romani nuntii fuisse perhibentur; nec minus et Spartiatus ille Agesilaus perhibendus; quis me improbius perhibeatur esse; Plaut. vatem hunc perhibebo optimum; prohibiti estis — ut perhibetis; * *uopće: kazivati, tvrditi, pripovijedati, verba*, Plaut.; ut perhibent; s acc. c. inf.

për-hônörifice, adv. s velikim pòštovanjem, jednom Cic. Att. 14, 12, 2.

për-hônörificus, adj. *veoma častan*.

për-hôrrëseco, horruī, 3. 1) * *žbūrkatī se*, aequor. 2) *protrnuti, prèpasti se, zgroziti se od čega*; corpore toto; in commemoratione eorum non solum animo commoveri verum etiam corpore perh.; tantam religionem; fugam virginum; * Bosporum; * *bojati se s inf.*; prenes. * *uzdīhtati, uzdrmati se*, clamore p. Aetna.

për-horridus, adj. *veoma grozan, jedn.* Liv. 22, 16, 4.

për-hümāniter, adv. *vrlo uljudno, preuljudno, jednom Cic. fam. 7, 8.*

për-hümānus, adj. *vrlo prijazan, preuljudan, vrlo udvoran*.

Periandrus, polatinjeno Periandër, m. [Περικλῆς] *Periklo, slavni državnik i govornik u Ateni († 429. pr. Is.)*.

Përieles, is, i i, m. [Περικλῆς] *Periklo, slavni državnik i govornik u Ateni († 429. pr. Is.)*.

përileltātlo, ðnis, f. [periclitator] *pokus, kušanje, jednom Cic. n. d. 2, 64, 161.*

përileltor, i. [periculum] 1) *intrans. pòkušati*, in iis exemplis; s *quaest. indir.*; pak a) *† smjeti, rizikati*. b) *biti u pogibli*, Gallorum vita; *takoder s abl.*, ingenii fama. 2) *trans. a) kušati, iskušavati*, fortunam; patrum, plebis animos; periclitandae sunt vires ingenii; satis periclitatus voluntates hominum; *pas. periclitatis moribus*. b) *izvrći što pogibli*, non est saepius in uno homine salus periclitanda rei publicae, ne smije češće do jednoga čovjeka stajati, da itd.

përielum, mlađe **përielum**, i, n. 1) *pokus, pokušaj* (sr. periclitator), *samo periculum facere, pokušati*, (Ter.) in alqa re; fidei; sui; hostis; *† virium*; *† legionum*; *† fortunae illius, onu nevolju iskusiti*; (Ter.) ex aliis, mihi (tibi) quod ex usu siet, od drugih se naučiti; (Tac.) p. sumere, audere; meton. (rijetko)

što se radi, piše za pokus. 2) *pogibao* (koja polazi od pokusa), periculo atque negotiis compertum est, Sall. Cat. 2, 2.; p. facere alcjs rei, *rizikati što [valja razlikovati od 1)]*, summae rerum, *zametnuti odlučan boj*; p. obire, subire, adire, suscipere; p. capitis adire; salus summum in periculum ac discrimen vocatur; res in maximum, p. et extremum paene discrimen adducta est; p. alcuī creare, conflare, injicere, facessere, facere, moliri, comparare, alcuī, in alqm intendere; in summum p. capitis alqm arcessere; se, rem in periculum committere; offerre se periculis pro salute alcjs; in periculo versare, esse; *rijetko bez in i to samo ako je uz periculo adjektiv*, ne quo p. proprio (osobitoj) existimares esse, in magno omnes, sed tamen in communi summus, Cic. fam. 6, 7, 3.; magno, majori esse p., Nep.; p. est mihi, alcuī, (Ter. Hec. 3, 1, 46.) p. in m. inest, u p. sam; p., id p. est, ne, *bojati se, da*; p. est ab alqo, ab alqo alcuī, *bojati se od koga ili od čega za koga, bojati se koga ili čega*, neque a penuria frumenti p. fuit, *nije se bilo bojati oskudice žita*, Liv. 4, 25, 6.; *na protiv toga*, Liv. 25, 3, 5. quia p. erat a vi tempestatis in iis quae portarentur ad exercitus, *jer je svaka olujom zadana šteta svemu, što se vojskama privozilo, bila na pogibao državnu, država je nosila, isto veli* Liv. 23, 49, 2. *samo je drukčije složeno*: ut quae in naves imposuissent, ab hostium tempestatisque vi publicum p. esset = ut in iis, quae in naves imposuissent, ab hostium tempestatisque vi publicum periculum esset, t. j. da svaku po neprijatelju ili po oluji zadanu štetu nosi država (sr. dolje meo itd. periculo); pericula classium externarum, *kaje od izvanjskoga brodoljva potječu*; hominis amplissimi causam tanti periculi, *koja je od tolike pogibli*; uni verso p. summa rerum committebatur, Liv.; solum te in tanta p. mittam, Verg. Aen. 9, 200., animas in aperta p. mittunt, *glavom srcu*, 9, 663.; pericula communicare, *usvajati, dijeliti*, quando aliquod officium exstitit amici in p. aut adeundis aut communicandis, Cic. Lael. 7, 24.; in ipso periculi descrimine; meo, tuo, suo, alcjs p., *na moju, tvoju itd. štetu, rizik.*; periculo rei publicae vivere, periculo alcjs helluari; capitis periculo alqd facere; fit alqd magno p. *Napose a) p a r n i c a*, gdje se o imutku i životu radi, in iudiciis periculisque; versari in periculis privatorum; (Quint.) fori et auditorii, praeceptorum et periculorum; (Tac.) p. alcuī facessere, *parbiti koga*. b) (rijetko) *sudbeni zapisnik*, pericula magistratuum; (Nep.) in per. suo inscribere. o) * *o stvari, koja je opasna*, sua se tractare pericla (umjetna krila, koja su Ikara glave

stala); *pogibeljno* poduzeće, *osb. rat*, apud quem ut multum gratia valeretur, multo labore multisque effectit periculis, omnibus periculis affuit, *Nep.*; *pogibeljna*, *smjela djela*, fidem atque pericula pollicentur, *Tac. ann.* 2, 40, *sr.* 3, 53; *ex periculo petita*, *smjeli izrazi*, *Quint.* 10, 1, 121.

pēriculōse, *adv. s komp. i sup.* [periculosus] *pogibeljno, opasno.*

pēriculōsus, *adj. s + komp. i sup.* [periculum] *jezivo, pogibeljan, opasan*, bellum; vulnus; in nosmet ipsos paene periculosi, *gotovo sami sebi pogibeljni*; + periculosum est *s inf.*; (*Tac. ann.* 1, 6.) *juxta periculoso* (*budući jednako opasno*) *ficta seu vera promeret.*

pēr-idōneus, *adj. vrlo zgodan, vrlo prikladan za što*, locus castris.

pēr-illūstris, *adj.* 1) *vrló jasan, preočit*, *Nep.* 2) *vrló ugledan.*

pēr-imbēcillus, *adj. vrlo slab.*

pērīmēdēs, *adj.* [Perimede, čarobnica] *Perimedejin* = *čarobnički*, *jednom Prop.* 2, 4, 8.

pērīmo, *ēmi, ēmptum*, *ž.* [per-emo] 1) *posve uzeti, sasvim uništiti, zadržati, upropastiti*, corpus pallore et macie peremptum, *bljedo i suho kao u mrtvaca*; p. sensum; simulacra deorum (*o gromu*); + parva pestis (= sagitta) perimens (*so. corpus*), *Liv.*; sin autem perimit (*supremus ille dies*) ac delet omnino; * Troja perempta; * luna perempta est, *pomrčao je*. 2) *ubiti, smaknuti*, * alqm; * alqm caede, *morte*; * matrem; * morte peremptus; (*Liv.*) sua ipsam peremptam mercede, *da je poginula itd.*; + pecora; *tp. za uvijek zapriječiti, dōkinuti*, reditum, consilium; ludi perempti atque sublati sunt (*op. intermissi*); si causam publicam mea mors peremisset, *da je država utamaniła.*

pēr-impēdītus, *adj. veoma zadržan, jednom pisao b. Afr.* 58, 5.

pēr-incommōde, *adv. vrlo nezgodno, jednom Cic. Att.* 1, 17, 2

pēr-incommōdus, *adj. vrlo nezgodan, jednom Liv.* 37, 41, 3.

pērīnde, *adv. tako isto, jednako*, ars operosa et p. fructuosa; p. divina humanaque; *napose p. — ac (atque), p. ac si, quasi, tanquam, ut; p. ut — ita; p. utcumque — ita; + p. quam + haud p. — quam; (Eutr.) p. ut, tako da; + s ispuštenom porednom rečenicom.*

pēr-indigne, *adv. ferre, veoma se srditi, jed. Suet. Tib.* 50.

pēr-indulgens, *tis, adj. veoma milostiv, veoma blag, jednom Cic. off.* 3, 31, 112.

pēr-infāmis, *adj. veoma na zlu glasu, jedn. Suet. Vit.* 2.

pēr-infirmus, *adj. veoma slab, preslab.*

pēr-ingēnīōsus, *adj. veoma uman, jednom Cic. Brut.* 21, 92.

pēr-inīquus, *adj. veoma nepravedan.*

pēr-insignis, *adj. očevidan, očigledan, jed. Cic. legg.* 1, 19, 51.

Pērīnthus, *i, f.* [Περινθος] *Perint, grad u Trakiji. Odalle -thius, adj. perintski; supstan. Perinthia, Perincani, Ter.*

pēr-invitas, *adj. veoma nerad, preko volje.*

+ **pērīōdus**, *i, f.* [περίοδος] *perijod.*

pērīpātētīcus, *adj.* [περιπατητικός] *peripatetičan, iz škole Aristoteleove (koji je svoj nauk razlagao šedeći se [περιπατών]) = peripatet-ski; supst. -cas, i, i -ci, drum, n. peripatetici.*

pērīpētasmāta, *tum, n.* [περιπετάσματα] *prostitraci, sagovi, jednom Cic. Verr.* 4, 12, 157.

+ **pērīphrāsīs**, *is, f.* [περίφρασις] *opis.*

pēr-īrātus, *adj. vrlo ljutit, vrlo srdit, alcuī, jednom Cic. fam.* 9, 6, 3.

pēriscēlla, *idis, f.* [περίσκελλε] *podveza, što su je nosile libertinke, Hor.*

pērīstrōma, *ātis n.* [περίστρομα] *prostirāč, sag.*

pērīstylum, *i, + -stylum, ii, n.* *peristil, doriste rimske kuće opkoljeno stupovima.*

pērīte, *adv. s + komp. i sup.* [peritus] *s iskustvom, vješto, pametno.*

pērītīa, *ae, f.* [peritus] *s iskustvom stečeno poznavanje, vještina, locorum ac militiae, Sall.; + morum; + legum; + apsl.*

pērītus, *adj. s komp. i sup. iskusan, vješt, vičan, alcjs rei; rerum; locorum; earum regionum; + regionis; + caeli; linguae; antiquitatis; belli; bellorum omnium peritissimi; rei militaris; + amorum; juris et literarum; juris peritissimus; + citharae et cantus; definiendi; (Liv.) nandi, vješt plivač; civitatis regendae; s abl., quis jure peritior? jednom Cic. p. Clu. 38, 107; jure peritissimus, Aurel. Vict.; mirabili scientia bellandi, pisao b. Afr. 31.; utroque sermone, Suet. Clu. 12.; vir ad pericula fortis, ad usum ac disciplinam p.; qui legum et consuetudinis ejus qua privati in civitate uterentur, et ad respondendum et ad agendum et ad cavendum p. esset; (Just. 31, 2, 2.) virum ad prospicienda cavendaque pericula peritum; de foederibus, Cic. p. Balb. 2.; * in amore; s inf., * cantare; + sequi; nostri milites, usu p. et superioribus pugnīs exercitati, Caes. b. c. 3, 93, 1.; p. homo; homo peritissimus; peritissimi duces, gubernatores; + praesides; supst. docti a peritis; ea peritis amnis ejus vix fidem fecerint, Liv.; monstratum (fontem) a peritis, Curt.; annotabant periti (povjesničari) etc., Tac. ann. 12, 25.; nemine peritorum (od haruspikā) aliter conjectante, Suet.; * decede peritis; * facere alqm p.*

- per-jucunde**, *adv.* [perjucundus] *veoma ugodno, preugodno, vrlo rado*, p. in alqa re versari; fuit enim p., *bio je veoma dobre volje*.
- per-jucundus**, *adj.* *vrlo ugodan, vrlo povoljan*, literae, disputatio; *u imezi*, id mihi pergratum, perque jucundum erit; nobis vero ista sunt pergrata perque jucunda.
- per-jurātūciā**, *ae, f.* [dem. od perjuratio] *kriva zakletvica*, jednom Plaut. Stich. 1, 3, 76.
- per-juriosus**, *adj.* [perjuriū] *krivoklētnik*, jednom Plaut. Truc. 1, 2, 52.
- per-jurium**, *ii, n.* [perjuro] *kriva zakletva*.
- per-juro**, *1.* = pejero, *što pogl.*
- per-jurus**, *adj.* [per-jus] *krivoklētnik, krivokletnica, nevjera, lažljiv*, p. et mendax; * perjurissimus leno; * meretrix; * domus Priami; * Troja; * perjuri arte Sinonis; * moenia; * fides patris; homo perjurissime hominum, Plaut.; *kao supst.*
- per-labor**, *lāpsus sum*, 3. *preko čega pòkliznuti se, do čega dōprijeti*, * volucris auras, *proletjeti*; * undas rotis; *i dospjeti kamo brzo, da se ne opazi*, inde perlapsus ad nos et usque ad Oceanum Hercules; * ad nos vix tenuis famae p. aura.
- per-laetus**, *adv.* *vrlo veseo, vrlo radostan*, jednom Liv. 10, 21, 6.
- per-lāte**, *adv.* *veoma na dalēko*, id verbum p. patet, jednom Cic. de or. 2, 4, 17.
- per-lēcebrae**, *perlectio* v. pellecebrae, pellectio.
- per-lēgo**, *lēgi*, lectum, 3. 1) * *razglédati, probirati, razmatrati*, omnia oculis; dispositas generosa per atria ceras. 2) *proditati*, librum; epistolam, literas. 3) *čitati*, senatum, *imena senatorā*, Liv.; † librum.
- per-lēpide**, *adv.* *vrlo udvorno, prekrasno*, jednom Plaut. Cas. 5, 2, 45.
- per-lēvis**, *adj.* *veoma lak, vrlo neznatan*, samo sa momento, machinator bellicorum tormentorum, quibus ea quae hostes ingenti mole agerent, ipse perlevi momento (*za tinji čas*) ludificaretur; perlevi momento victi sunt.
- per-lēviter**, *adv.* *vrlo lako, neznatno*.
- per-libens**, *tis, adj.* *vrlo rad*.
- per-libenter**, *adv.* *veoma rado*.
- per-libērālis**, *adj.* *veoma dobro odgojen*, jednom Ter. Heo. 5, 4, 24.
- per-libērālter**, *adv.* *veoma podatljivo, veoma darežljivo*.
- per-libet**, 2. *impers.* *veoma je za volju, veoma se mili*, Plaut.
- per-licio** v. pellicio.
- per-lito**, 1. *sredno, s povoljnim znamenjem žrtvovati*, bove; tribus bubus; primis hostiis perlitatum est; diu non perlitatum (*to, što itd.*) tenuerat dictatorem, Liv.
- per-lōnge**, *adv.* *predaleko, jednom Ter. Eun. 3, 5, 61*.
- per-lōnginquus**, *adj.* *veoma dugotrajan*, jed. Plaut. Bacch. 5, 2, 77.
- per-longus**, *adj.* 1) *vrlo dugačak, via*. 2) *vrlo dugotrajan*, perlongum est, Plaut. Trin. 3, 3, 17.
- per-lūceo** (*rijetko*) etc. v. pelluceo.
- per-luctuosus**, *adj.* *vrlo tužan, jednom Cic. Qu. fr. 3, 8, 5*.
- per-lūo**, *lūi*, lūtum, 3. *oprati, splākati*, * manus undā, *umiti*; * artus fonte; * lymphā perlui; † virgines Vestales aqua rivis et fontibus amnibusque haustā (spatium omne, quod templo dicabatur) perluere; *pas. kupati se*, in fluminibus; * gelida undā.
- per-lūstro**, 1. 1) *preglédati*, gregem, omnia oculis; perlustrans diu oculis; rem animo. 2) *proći*, agros hostium.
- per-mādēfacio**, etc. 3. *razmōditi, rāskvasiti*, amor cor, jedn. Plaut. Most. 1, 2, 63.
- per-māgnus**, *adj.* *veoma velik, prevelik*; *supst.* permagnum, *nešto veoma veliko*; permagni interest, *veoma mnogo stoji do toga*; permagno vendere, *veoma skupo*.
- per-māle**, *adv.* *veoma nesretno*, jedn. Cic. Att. 1, 19, 2.
- per-mānāscō**, — — 3. [permano] *proteći*, ad alqm, *komu do ušiju doći*, jedn. Plaut. Trin. 1, 2, 118.
- per-māneus**, *adj.* [partic. od permaneo] *trājūći*, mundi partium conjunctio — perdiuturna, p. ad longinquum et pene immensum tempus; vox Cic. Brut. 38, 141.
- per-māneo**, *mansi*, mansum, 2. *ostati* in ora maritima; in armis; *pod oružjem*; † in acie; aquae p. complures dies; impuberes dies; *apsh. o vojsci, ostati na polju*. *Napose:* a) *trajati*, ut quam maxime permaneant diuturna corpora; alqd stabile et firmum; mos; amicitia alcjs bona atque honesta alcui; * quae mecum seros permansit in annos; * solus ad extremos p. ille (animus) rogos. b) *ostati u, na, pri čem*; in sententia; et in urbe et in eadem mente; in libertate; in officio; in fide.
- per-māno**, 1. *prōtjeoati se, teći do* . . . in omnes partes; ad jecur; *često tp. probiti, prōdrijeti, dōprijeti*, doctrina in hanc civitatem; sermones hominum ad aures alcjs, (Ter.) ad alqm; hoc (govor) permanaverat ad patres; macula usque eo p. ad animum (*usadi se u srce*), ut etc.; conclusiunculae ad sensum non permanentes, *koje ne uvjeravaju*; ad eorum mentes, apud quos agetur, permovendas p. alqd; a principiis ad fines; quod a diis ad hominum vitam p. possit.
- permansio**, *ōnis, f.* *ostajānje na kojem mjestu, pri kojem mnijenju*.

per-mārīnus, adj. Lares p., bogovi zaštitnici po moru putujućih, jedn. *Liv.* 40, 52, 7.

* † **per-mātūresco**, rui, — 2. sasvim dozrijevači, dospijevati.

per-mēdīseris, adj. veoma srednji, (od srednje ruke), jedn. *Cic. de or.* 1, 51, 220.

per-mēdītatus, adj. dobro izučen, uvježban, jedn. *Plaut. Epid.* 3, 2, 39.

per-mēo, 1. 1) prōlaziti, putovati kroz, * maria ac terras. 2) † doći, doprijeti do čega, longius in hostes; (*kasno*) impers. iter, quo abusque Pontico mari in Galliam permeatur.

Permessus, i, m. [*Περμεσός*] *Permes*, rijeka u Beotiji posvećena Muzama, *Verg.*

per-mētior, mensus sum, dep. 4. 1) izmjeriti, magnitudinem solis. 2) * *proputovati*, aequor.

per-mingo, minxi, minctum, 3. *popišati*, sramolno, alqm, jedn. *Hor. sat.* 1, 2, 44.

per-mirus, adj. prečudan, vrlo čudan.

per-misceo, miscui, mixtum, 2. 1) *izmiješati*, *pomiješati*, uopće: složiti, ujediniti, naturam cum materia; cum fugientibus permixti; † milites permixti, još nedovršeni; fructus acerbitate permixti; ira et aegritudo permixta sunt; † permixtus ululatu clamor; † permixtus (*zapleten*) alcjs consiliis; * forti permixtus Etrusco Arcas eques; * se quoque principibus (*dat.*) permixtum agnoscit Achivis; tubae sonitum lituo. 2) *tp. pomesti*, *pomutiti*, *pobrkati*, *porèmetiti*, omnia divina homanaque jura; omnia permiscuntur, *dammar*; Graeciam (*o Periklu*); * domum; * qui species alias veris scelerisque tumultu permixtas capiet v. species 1) b).

permissio, ōnis, f. [*permitto*] (*rijetko*) 1) *prepuštanje* čijoj samovolji, bezuvjetna predaja, jedn. *Liv.* 37, 7, 2. 2) *dopuštanje*, mansionis.

permissus, us, m. [*permitto*] *dopuštenje*, samo u abl. sing. s. pron. pos. ili s gen., s (*čijim*) *dopuštenjem*.

permittere, mīsi, mīssum, 3. 1) *pustiti*, *ispustiti*, equum in hostem, *napustiti*, qui equi permitti possent; equitatus permissus, *provalito*; † se incautius in hostem, *zajahati*; * saxum in hostem; † tela longius, *prebaciti*; * habenas equo, *popustiti*; u *prilici*, p. tribunatum = *tribunač bezobziroce upotrebljavati*. 2) *prepusiti komu što*, *predati*, *dati iz ruke* (*da se stvari izbavi*; sr. *committo*, *credo*, *confido*), alcui potestatem, negotium, summam imperii; summa ei belli administrandi permittitur; rem publicam consulibus, *svu državnu vlast predati*; incommoda sua dolori suo, *prepusiti njihovoj žalosti*, *da osveti*; si sibi

permittant, *Liv.*; ut sit commissus fidei, *permissus potestati*; est sapientis iudicis cogitare tantum sibi a populo R. esse permissum, quantum commissum et creditum sit; huic bellum adversus Aeduos permissum est (*po dogovoru*); alqd suffragiis; se potestati alcjs, *podložiti se komu*; se in fidem atque potestatem alcjs; v. fides 2) b); * cetera divis; alqm dextrae alcjs; * sepulcrum arbitrio; * Dardanii rogam capitulis flammae; i *ostaviti*, *dati na volju*, s *inf.*; s ut; *sa samim konj.*, de eo permissum ipsi erat, faceret etc., an permitterent, Quintio, quod — attineret faceret quod e re publica censeret esse, permiserunt, *Liv.*; *napose*: a) *prepusiti*, *prostiti*, patribus conscriptis et temporibus rei publicae inimicitias, *okanili se radi itd.*; p. alqd iracundiae tuae, *praštati itd.* b) *dopustiti*, *pripustiti*, licentiam; * morem; * nomen; ea re permissa; aliae leges condemnatis civibus non animam eripi sed exilium permitti jubent; quibus legibus exilium damnatis civibus permissum; s *inf.*; † s acc. c. *inf.*; s ut; permissum est, ut, *Cic. Att.* 16, 16, 8; permissio (*budući prosto*) ut, *Liv. Curt.*; (*kasno*) permissus, *kajemu je dopušteno*, *prosto*, s *inf.*; abl., lex jubet aut permittit aut vetat; nec magnitudo fluminis p. neque etc.; *supst. parmissum*, i. n. *dopušteno*, *dopuštenje*, uti permissio, *Hor.*; *također* † *dati*, se abutendum; Gallias exercitibus diripiendas.

permixte, adv. (*rijetko*) [*permixtus*] *pòmiješāno*.

permixtio, ōnis, f. [*permisceo*] 1) *miješanje*, terrae, *Sall.*; *konkr.*, *pòmiješāna stvar*, *Cic. de univ.* 12, 37. 2) *smetnja*, rei publicae, jedn. *Aurel. Vict. Caes.* 41, 14.

per-mōdestus, adj. vrlo čedan, prečedan, homo; † sensu permodesto.

per-mōdīcus, adj. veoma malen, premalen, *Suel.*

per-mōleste, adv. veoma teško, p. tuli, bio sam veoma srdit, s acc. c. *inf.*

per-mōlestus, adj. vrlo dosadan, jedn. *Cic. Att.* 1, 18, 2.

per-mōlo, 3. *sàmljeti*, pak uxores alienas, *gaziti*, jedn. *Hor. sat.* 1, 2, 35.

per-mōtio, ōnis, f. *uzrujanje*, *uzbuđenje*, animi mentis p. divina, *oduševljenje*; per-motionis causā, *da gane*; *pokreti duše*, *afekti*, jedn. *Cic. Acad.* 2, 44, 135.

per-mōveo, mōvi, mōtum, 2. veoma micati, pak *tp. a) skloniti koga na što*, alqm pollicitationibus; (*Tac. ann.* 4, 57.) plerumque permovere (*često me napada, često mi dolazi, da upilam*), nun etc.; *često u partic. permotus*, auctoritate, injuriis, necessitate, ratione; studio dominandi; *aps.*, *odlučiti se*, dat

- Cotta permotus manus. *b) dirnuti u srce, dušu, ganuti, uzbuditi, rasrditi i nal.*, alqm; mentem judicium; permoveri animo, *klonuti duhom*; labore itineris, *ozldvoljiti se, često i partio*. permotus, dolore, irā, iracuundiā, metu, odio, repentinā fortunā, *izdrman*; hoc tumultu permoti; permoti mente, *u nejakom zanosu, bjesnilu*; † permotus ad miserationem, † in gaudium. *c) † kakav afekt potaknuli, invidiam, misericordiam, metum et iras*.
- per-mūleo**, mūlsi, mūlsūm, 2. 1) *gladiti*, * alqm manu; * colla; * comas; Gallo barbam permulcenti, *Liv.*; † alcuī malas. 2) *tp. a) do-là-ci se*, aram flatu (*propuhuju*) spiritus austri; * lumina virgā. *b) ugadati, umiljavati se*, alqm; aures; sensum voluptate; *miriti, blažiti, tješiti*, animum, iram alcjs; senectutem; * pectora dictis; † alqm mitibus verbis.
- per-mūltus**, *adj. vrlo mnogi, premnogi, supst. permultum, vrlo mnogo, premnogo*; permulto clariora; * *pl. permulta*; *adv. permultum*, p. interest, utrum; p. ante.
- per-mūnlo**, 4. 1) *do kraja utvrditi, dograditi*, munimenta, *Liv.*; Athenas permunitas esse, *Just.* 2) *sasvim utvrditi*, castra, *Liv.*, urbem, *Just.*
- per-mūtātlo**, ōnis, *f. [permuto] pro mjenja, razmjena, osb. promet novaca na mjenice*.
- per-mūto**, 1. 1) *promijeniti*, statum rei publicae. 2) *prēdjesti*, nomina inter se, *Plaut.*; dominos, *Hor. promijeniti*; *s abl., za što*, * Mygdonias opes crine Licymiae, * valle Sabina divitias operosiores (*sr. muto*); *napose: a) novce na mjenicu razmijeniti, isplatiti*, ut cum quaestu populo pecunia permutteretur, *da se u mjenicama u Rim prenese*; ut permutetur Athenas; quod tecum permutteravi, *novci, što sam ih u mjenicamā od tebe dobio. b) novcima otkupiti*, captivos.
- perna**, *ae, f. but, šunka, Hor.*
- per-nēcessārius**, *adj. vrlo potrebit. 2) sprijateljen, bliz rod; također supst., pernecessarii mei, rodaci, prijatelji*.
- per-nēgo**, 1. *tvrdio poricati. s acc. c. inf.*; (*Plaut*) *apsl.*
- perniciābilis**, *adj. [perniciēs] = perniciosus, morbi, Liv. 27, 28. (Drugi: perniciales); nix plurimorum oculis p. fuit, Curt.; id. p. reo, Tac.*
- perniciālis**, *v. perniciabilis*.
- perniciēs**, āi, (*star. gen. pernicii, Cic. p. Rosc. A. 45, 131, star. dat. i perniciē, Liv. 5, 13, 5.*), *f. [per-nex] upropašdivanje, poguba, propast*, populi Romani, rei publicae; pestis *ac p. civitatis; nulla p. major hominum vitae*
- potuit afferri; quae quidem res et illis contem-nendis perniciēi et huic despecto [saluti fuit; *meton. pogubno, škodljivo čeljade, propast*, p. adolescentum, *Ter.*; Verres p. Siciliae; * macelli, o proždrlici.
- perniciōse**, *adv. s komp. i sup. [perniciōsus] pogubno, škodljivo*.
- perniciōsus**, *adj. s komp. i sup. [perniciēs] poguban, škodljiv*.
- perniciōtas**, ātis, *f. [pernix] brzina*.
- perniciōter**, *adv. [pernix] brzo, hitro*, alqm altera manu prehendere, *Plaut.*; * p. exilire; p. equo disilire, *Liv.*
- per-niger**, *adj. veoma crn, oculi, jedn. Plaut. Poen. 5, 2, 153*.
- per-nīmūm**, *adv. vrlo mnogo, premnogo, odviše*, p. interest, u tmezi, per parce nimium, *Ter.*
- pērnix**, īcis, *adj. s komp. i † sup. [per-nitor] brz, hitar, okretan (sr. velox, properus, celer, festinus), corpus; corpora; * alae; † per-nicibus nuntiis accepit; * puella; * Saturnus; * s inf.*
- per-nōbillis**, *adj. veoma poznat, slavan*.
- pernōcto**, 1. [pernox] *prenoditi*, in publico; apud alqm; cum alqo; † eodem loco.
- Pernōnides**, *ae, m. [perna] Butović (Šunković), za šalu nađinjena riječ, jedn. Plaut. 1, 3, 27*.
- per-nōseo**, nōvi, 3. *tačno, dobro poznavati, (izučavati), u perf. u dušu poznati*, hominum mores ex oculis, vultu etc.; (*Ter.*) per-novi alqm; (*Hor.*) naturam juris; *napose; tačno istraživati*, factumne furtum existimetis an etc., *Ter.*
- † **per-nōtēseo**, tūi, 3. *impers. pernotuit, svud se pročulo, s acc. c. inf.*
- † **per-nōtus**, *adj. vrlo dobro poznat*.
- per-nōx**, (*samo u nom. i abl.*), *adj. čitavu noć*, luna p. erat, *Liv.*; * lunā pernocte.
- per-nūmēro**, 1. *izbrojiti, isplatiti*, argentum, *Plaut.*; pecuniam, quod usuris pernumeratum est, *Liv.*
- pēro**, ōnis, *m. čizma od neūdinjenē kože, crudus p.; Verg. perones, rustica calciamenta, Isidor.*
- pēr-obscūrus**, *adj. vrlo taman, quaestio; fama*.
- pēr-ōdiōsus**, *adj. veoma mrzak*.
- pēr-officelōse**, *adv. vrlo uslužno, vrlo u dvorno*.
- pēr-oppertūne**, *adv. vrlo zgodno*.
- pēr-oppertūnus**, *adj. vrlo zgodan, deversorium victoria; mors*.
- pēr-optāto**, *adv. vrlo žuden, poželjen, jedn. Cic. de or. 2, 5, 20*.
- pēr-ōpus**, *indekl. vrlo nužno, p. est, jedn. Ter. And. 1, 5, 80*.

pērōrātio, ōnis, f. [peroro] *zaglavak* (u govoru), *epilog*.

pēr-ornātus, adj. *veoma nakićen*, jedn. Cic. Brut. 43, 158.

pēr-ōrno, 1. *veoma kititi*, senatum, jedn. Tac. 16, 26.

pēr-ōro, 1. *ràzjasniti*, *raspravljati in al.*, causam contra alqm; † in alqm; de alqa re; breviter peroratum esse potuit (*mogao je na kratko opraviti*), nihil me commisisse; *apsol.* 2) *govor zaglaviti*, *dovršiti*, crimen; res illa die non peroratur; cum ego pro Titinia (*dat.*) peroravissem; et mihi perorandum; haec tum laudamus, cum erunt perorata, *kad se sve svrši*; *osb. o epilogu posljednjega govornika na sudu*.

pēr-ōsus, partic. *veoma mrzeći*, decemviro- rum scelera, Liv., * lucem; * penitus modo nunc genus omne femineum; *često* (Liv.) perosum esse, *veoma mrziti*, consulum nomen.

pēr-pāeo, 1. *smiriti*, *primiriti*, omnes, omnia, Liv.

pēr-parvūlus, adj. *veoma malen*, *majúšan*.

pēr-parvus, adj. *vrlo malen*.

pēr-pāstus, [pēr-pasco] *gojan*, *úhrānjen*, canis, jedn. Phaedr. 3, 7, 2.

pēr-pauci, ac, a, adj. *vrlo malo njih*.

pēr-pauculus, [dem. od perpaucus] adj., passus, nekoliko koracića.

pēr-paulūlum, v. perpaulus.

pēr-paulum, a) *supst. mrvičak*, loci, Cic. de or. 2, 35, 150. (Drugi: perpaululum). b) *adv.*, p. declinare.

pēr-pauper, ēris, adj. *vrlo ubog*, jedn. Cic. Att. 6, 3.

pēr-pauxillum, n. *mrvičak*, jedn. Plaut. Capt. 1, 2, 74.

pēr-pāvēfācio, 3. *prēpasti*, *prestraviti*, jedn. Plaut. Stich. 1, 2, 28.

pēr-pēllo, pūli, pūlsum, 3. 1) *nagnati*, *nātje-rati*, *nagovoriti*, alqm ut, ne; urbem, ad deditiōnem; *apst. s ut, na silu istjerati, da † s inf.* 2) *veoma se koga dojmiti*, candor huius te et proceritas, vultus oculique perpulerunt, Cic. p. Cael. 15, 36.

perpendiculātor, ōris, m. [perpendicularum] *kamēnār*, *klesar*, (*kalāmār*, *komad olova obješeno o koncu, kojim se gleda, stoji li što okomce k zemlji*), jedn. Aurel. Vict. epit. 14, 5.

perpendiculūm, i, n. [perpendo] *kalāmār*, directe ad p., *okomice*.

pēr-pendo, pēndi, pēnsum, 3. *samo tp. tačno istraživati*, *izmjeriti*, *omjeriti*, *rasudivati*, *razmišljati*, diligentissime momenta officiorum omnium; perpenditur amicitia veritate; alqd ad disciplinae praecepta.

pēr-pēram, adv. *naopako*, *krivo*, *zlo*, facere, judicare. 2) † *pogrješno*.

pēr-pēs, ētis, adj. (*pretkl. i kasno*) = perpetuus, bez prekida.

pēr-pēssio, ōnis, f. [perpetior] *podnōšēnje*, *trpljenje*, rerum; periculorum; dolorum, laborum.

pēr-pētiōr, pēssus sum, dep. [pēr-patior] *trpjeti*, *pretrpjeti*, *podnōsiti*, *podnijeti*, *dolorem*; alqm; alqd; * *apst.*; * *s acc. c. inf.*; * *predobiti se, s inf.*

pēr-pētro, 1. [pēr-patro] *svršiti*, *izvršiti*, *ispuniti*, *facinus*; caede perpetrata, bello perpetrato; † *promissa*; † *s ut, ne, dotle dotjerati, da, da ne.*

pēr-pētūtas, ētis, f. [perpetuus] *postojanstvo*, *neprestano trajanje*, *neprekidnost*, in perpetuitate temporis vita beata duci solet; p. vitae; p. verborum, o *perijodu*; p. dicendi, o *govoru u njegovoj cijelosti*; p. sermonis; philosophi iudicandi sunt non ex singulis verbis, sed ex p. et constantia, po *cjelovitosti i dosljednosti njihova nauka*.

pēr-pētūo, 1. [perpetuus] *učiniti*, *da što neprestance traje*, *nastaviti*, p. verba, *na jedan dušak*, *bez preduška izgovoriti*; potestatem iudicium, *uzdržati*.

pēr-pētūus, adj. [pēr-peto] 1) *neprekinūt* (do kraja), fossae; montes; trabes; munitiones; agmen; p. vigiliis stationibusque, *straže i stražari sve jedno do drugoga*; * *mensae*; * *bovis tergum*, *čitav*; oratio; defensio contra alqm; * *carmen*, *koja buzimlje cio skup priča*; a p. suis historiis ea, quae dixi, bella separaverunt. 2) o *vremenu*: *neprestan*, *trajajući* (do neke međe; sc. aeternus, sempiternus), *postojan*, *lex*; *cursus*; *perpetua vita*, *za cijeloga života svoga*; officia perpetui temporis, *od negda*, possessio; imperia, *do života*; fenus p., *redovne kamate*, *centesima*; quaestiones p., e. quaestio. 2) a): *perpetuo*, *neprestano*, in perpetuum, *za vazda*; p. Augustus (*vazda svet*), *naslov rimskih careva*, Eutr. Odt. opci, jus; quaestio.

pēr-plāceo, 2. *veoma se militi*, *ōmiljeti*, Com.; ea (lex) mihi p., jedn. Cic. Att. 3, 24, 4.

perplexābilis, adj. [perplexor] *zāmŕšen*, *nerazumljiv*, verbum, jedn. Plaut. Asin. 4, 1, 47.

perplexābiliter, adv. [perplexabilis] *nerazumljivo*, jedn. Plaut. Stich. 1, 1, 28.

pēr-plēxor, dep. 1. [perplexus] *zabuniti*, *smésti*, jedn. Plaut. Aul. 2, 2, 80.

pēr-plēxe (*pretkl. -xim*), adv. [perplexus] *smučeno*, loqui, Ter.; *agere*, *skrovito*, *nerazgovijetno*, non sed p. palam revocant; nihil p. sed aperte pronuntiatum, Liv.

perplōxus, *adj.* [per-plecto] 1) *prepletēn, zapletēn, zàmřšen*, * iter silvae. 2) *tp. zapletēn, zamřšen, iaman, nerazumljiv*, sermones; perplexus carmen; responsum; legatio.

per-plōo, 3. (Plaut.) *prokisivati* (*kišu pro-puštati*), tigna; u *prilici*, benefacta, benefactis aliis pertegito, ne perpluant; *zaliti se, razliti se*, quom mihi amor et Cupido in pectus meum p.

per-pōllo, 4. *klas. samo prenes. do kraja izraditi, izgladiti, ugladiti*, quantum est reliquum — id omne p. et absolvere; illam partem superiorem p. atque conficere; Caelius non p. illud opus (historiam), sed sicut potuit, dolavit; perpolitus homo; literis, vita humanitate p.; oratio; omnia jam explicata et perpolitata assequuntur.

per-pōpūlor, *dep.* 1. *oplijeniti, opustòšiti*, Latinum agrum; † homines; *pas.* perpopulato agro, Liv.

per-pōtāto, *ōnis f. pijančovanje, pijanka*, u *pl. jedn. Cic. in Pis.* 10, 22.

per-pōto, *etc.* 1. *pijančovati*, totos dies; ad vesperum; † perpotandi perviligandique insana dulcedo.

per-prīmo, *prēssi, pressūm*, 3. [per-premo] *pritiškivati, gnjediti*, * cubilia, uvijek u postelji ležati.

per-prōpōre, *adv. vrlo brzo*, *perire, jedn. Plaut. Mil.* 2, 4, 10.

per-prōpinqus, *adj. vrlo blizu*.

per-prosperus, *ēra, ērum, adj. veoma povoljan, valetudo, jedn. Suet. Cl.* 31.

per-pūgnax, *ācis, adj. veoma svadljiv, jedn. Cic. de or.* 1, 20, 93.

per-pūcher, *adj. vrlo lijep, prelijep, jedn. Ter. Eun.* 3, 2, 15.

per-pūrgo, 1. 1) *sasvim očistiti*, p. se. 2) *tp. urediti*, locum orationis; rationes.

per-pūsillus, *adj. veoma malen; premalo*, za šalu *dvolično, jedn. Cic. de or.* 2, 60, 244, 245.

per-pūto, 1. *tp. razlagati*, argumentum, Plaut. Cic. 1, 3, 7.

per-quām, *adv. veoma, pre...*

perquīro, *quisivi, qisitum*, 3. [per-quaero] *istraživati, raspitivati*, vasa; vias; illa ab accusatore; ipsa cognitio rei scientiaque perquiritur; *impers.* perquiritur a coactoribus.

perquīsite, *adv.* [perquiro] *tačno*, perquisitius et diligentius conscribere, jedn. Cic. de inv. 1, 41, 77.

per-rāro, *adv. vrlo rijetko*.

per-rārus, *adj. vrlo rijedak, jedn. Liv.* 29, 38, 7.

per-rēconditus, *adj. vrlo skrovit, jedn. Cic. de or.* 1, 80, 185.

per-rōpo, *rēpsi*, — 3. *prēpuzati*, tellurem genibus,

per-repto, 1. [intenz. od perrepo] *prēpuzati, Com.*

Perrhaobia, *ae, f.* [Περραιβία] *Perebija, pokrajina u Tesaliji. Odt. * -hus, adj. tesalski; supst. -bi, ōrum, m. Perebjani.*

per-rīdīcūle, *adv. vrlo smiješno*.

per-rīdīcūlus, *adj. vrlo smiješan, jedn. Cic. de or.* 2, 19, 77.

per-rōgo, 1. *poisprepitati za što*, sententias.

per-rūmpo, *rūpi, rūptum*, 3. 1) *intrans. provaliti*, in urbem; per hostes; per aciem; * Acheronta; *apst. u prilici*, illi magistratus et primores, qui te invito p. omnibusque de rebus consulunt. 2) *trans. prodrijeti, provaliti, prolomiti, probiti, prokrčiti put*, rates; * limina bipenni; * terram aratro; cuneos hostium; * aciem; paludem; nulla munitione perrupta. 3) *tp. uništiti, savladati* (sr. perfringo), quaestiones, leges; periculum; * fastidia.

Persa, 1) = Perses v. Persae. 2) *ime psetancu.*

Persae, *ārum, m.* [Πέρσαι] *Perzijanci*, * = Parthi; u *sing. samo nom. Perses, i dat. -ae, stariji i kasniji oblik, Persa, Odt. 1) Persis, idis, f.* [Περσὶς] *Perzika, zemlja u današnjoj Perziji, na perzijskom zalivu (zatonu) s. Farsistan, lat. uzgredni oblik (Plaut.) Persia, ae, f. 2) Persicus, adj. perzijski, (Hor.) apparatus — raskošan; Persica, ōrum, n. perzijska historija; Persice, [Περσικῆ] portus, uprav u Laedemonu, sagrađena perzijskim plijenom; i galerija na imanju Brutovu.*

per-saepe, *adv. vrlo često*.

per-sālse, *adv. tp. vrlo dōmišljato, vrlo oštroumno, jedn. Cic. Qu. fr.* 2, 15, 3.

per-salsus, *adj. vrlo domišljat, jedn. Cic. de or.* 2, 69, 279.

persālūtātlo, *ōnis, f.* [persaluto] *pōzdravljānje redom, jedn. Cic. p. Mur.* 21, 44.

per-sālūto, 1. *redom pōzdravljati*, omnes; (Phaedr.) deos; † donec a toto exercitu illud ultimum persalutatus est.

per-sānete, *adv. presveto, veoma sveto*, dejerare, kleti se i zāklinjati, Ter. Suet.

per-sāplens, *tis, adj. vrlo mudar, premudar, jedn. Cic. de prov. cons.* 18, 44.

per-sāplenter, *adv. vrlo mudro, premudro, jedn. Cic. p. Mil.* 4, 11.

per-solenter, *adv. vrlo pametno, jedn. Cic. Brut.* 55, 202.

per-scīndo, *scīdi, scīssum*, 3, *razdērati na komade*, vento omnia perscindente et rapiente, Liv.; vestem, Tib.

per-seitus, adj. *veoma fin, vrlo pristojan* (u imezi).

per-scribō, scripsi, scriptum, 3. 1) *potpuno napisati, upisati, ubilježiti, napose službeno upisati u zapisnik ili u knjizi*, epistola, in qua omnia perscripta erant; res populi a primordio verbis; * *versum puris verbis*; senatus consultum; omnium iudicium dicta, interrogata, responsa; haec; de aliquo; usuras; falsum nomen; signa (*kipove*) in tabulas publicas ad aerarium perscribenda curare; *također komu naputnicom novaca ispiatiti, doznačiti*, pecuniam; si quid emptum foret, a quaestore perscriberetur, *isplaćeno je naputnicom kvestoru*. 2) *opširno pisati, pismeno javiti*, alqd; alqd ad alqm; de suis rebus ad Lollium; haec perscripta ei misit; *s acc. c. inf.*; orationem alicui, *pismeno poslati*. 3) *dopisati*, si ad exemplar primi libri bellum Siculum perscripsisset, *jedn. Quint. 10, 1, 80; također + nešto sasma (a ne brojevima ili kraticama) ispisati*, notata, non perscripta erat summa.

perscriptio, ōnis, f. [perscribo] 1) *službeno (uredno) upisivanje, zapisivanje, napose: a) upisivanje u zapisnik (sr. praescriptio). b) uknjiživanje*. 2) *pismena naputnica na isplatu, doznačivanje*.

perscriptor, ōris, m. [perscribo] *knjižovoda, jedn. Cic. Verr. 3, 27, 167.*

per-seriātor, dep. 1. 1) *pretražiti, premetati, preiskati*, omnia; arculas muliebres. 2) *tp. tačno ispitivati, istraživati*, penitus naturam nationemque criminum; sententiam scriptoris domesticis suspicionibus.

per-sēco, sēcui, sēctum, 1) *prēsjeti, prenes, vitium, istrijeviti*, rerum naturas, *tačno istražiti*.

per-sēdeo, (ili + sīdeo), sēdi, sēssum, 2. *presjedjeti*, in equo dies noctesque, *Liv.*

per-sēgnis, adj. *vrlo trom, vrlo mlitav, proelium, jedn. Liv. 25, 15, 12.*

Persēis, īdis, f. [Περσεΐς] *Perzeida*, a) sc. femina, *Nimfa, s kojom je Sol rodio Kirku, Pazifau, Hekatu, Perzeja i Ejeta, Cic. n. d. 3, 19, 18; Hecate P., Ov. b) sc. Musa, pjesma, Ov.*

per-sēnesco, etc. 3. *do sijede starosti živjeti, jedn. Eutr. 1, 11.*

* **pēr-sēntio**, sēnsi, sēnsum, 4. *veoma osjećati, jasno razabirati, opažati*, magno pectore curas; *s acc. c. inf.*

persentiscō, — = 3. *jasno razabirati, osjećati, Ter.*

* **Persēphōne**, ēs, f. [Περσεφόνη] *Perzēfona*, = Proserpina; *meton. = smrt.*

Persēpōlis, is, f. [Περσέπολις] *Perzepoli, grad*

Perzījānācā, kasnije glavni grad perzijske države, Curt.

per-sēquor, sēcutus, sum, 3. 1) *pristajati za kim, postojano slijediti za kim*, alqm ipsius vestigiis, *ići za kim ustopice*; vestigia alcjs; * *qua te sola p.; viam me, quam decrevi, p. (Ter.); omnes vias, putem udariti. Odt. a) kao za ugledom ili za izgledom poći, povesti se za kim*, alqm; quae maxime excellent in eo, quem imitabitur, ea diligentissime persequatur; ironiam; Academiam; sectam et instituta alcjs. b) *stići, sustići*, alqm ne triginta quidem diebus p. posse; * *mors et fugacem p. virum*; quae dicuntur, scribendi celeritate, *brzo zapisati*. c) *(rijetko) pretražiti*, omnes solitudines. d) *pomno težiti na što, raditi o čem, tražiti*, hereditates, *Ter.*; voluptates. e) *pomno se baviti čim, nastojati oko čega*, artes; non omnia deos p.; * *otium*; * *p. vitem attondens, obrezivanjem loze; + bella*. 2) *goniti koga, natišnuti se za kim*, alqm armis; pulsos hostes in castra; alqm; hostes; fugientes; * *feras, loviti*; * *te frangere = ut te frangam; (Phaedr.) p. illum miseria post obitum; apsl.; napose: goniti koga neprijateljski, svetiti, kazniti*, alqm iudicio, *tjerati na sud*, bello dignuti *vojsku na*; mortem alcjs; injurias; jus legationis verbo violatum; ingratos cives; cetera (maleficia); * *scelus*; * *poenis facta. Odt. a) tjerati, tražiti*, jus suum; bona sua lite atque iudicio, poenas a seditioso cive per bonos viros iudicio; pecuniam ab alqo, *utjerivati na sudu*, hereditates aut syngraphas, *utjerati, dignuti*. 3) *rádnju, stvar kakvu do kraja istjerati, a) nastaviti, izvesti*, societatem; p. quaerendo, *dalje pitati*; vitam inopem et vagam; mandata, *izvršiti*; haec difficiliora ad persequendum, *izvesti*; genera officiorum; tantam sollertiam in sensibus; + alqd in memoriā, *potpuno na pamet naučiti*. b) *izgovoriti, ispisati i nal.*, alqd literis Latinis, versibus, *opjevati, sripturā, pismeno rāspraviti*, omnes sonorum gradus; numeris motum sideris, *izračunati*; p. omnes voluptates, *nabrojiti*; res; dies; omnia; (*Nep.*) hujus de vita et moribus plura in eo libro persecuti sumus; communem humani generis societatem; omnium virtutum et originem et progressionem; studiose antiqua; copiam exemplorum non persecutus sum *nijesam potrošio*; * *stari imper. persece, pripovijedaj*. c) *prisvojiti sebi* (sophistae) omnes eosdem volunt flores quos adhibet orator in causis, p.; studium persequendae suavitatis in vocibus; virtutes oratoris; temperata oratione ornandi copiam.

Perses, ae, m. [Περσής] 1) v. Persae. 2) = Perseus 2).

Perseus, ēi, m. [Περσεύς] *Perzej*, 1) *sin Jupitera i Danaje* (v. *Andromeda i Gorgo*), *Ov.* *Od.* * **Persēius**, -sēus, *adj.* *Perzejev*. 2) *posljednji kralj macedonski, kopilan Filipov.* *Od.* **Persēus**, *adj.* *bellum, s Perzejem.*

persēverans, tis, *adj.* *s komp. i sup. [partic. od persevero] (rijetko) ustrajan, pōsto-jān, Liv.*

perseveranter, *adv.* *s komp. i + sup. [perseverans] postojano.*

persēverantia, ae, f. [perseverans] *ustrajnost postojanstvo*, f. est in ratione bene considerata stabilis et perpetua permansio; impetu potius quam perseverantia bella gerere; labor et p. nautarum; pertinacia et p.; + belli *dugotrajnost*; + oppugnandi, u *nāstānju*.

persēvōro, 1. [per-severus] *intrans. i tranz., tvrdo ostati pri čem, ustrajati, nāstavit*, in sententia, in bello; + continentia animi, + fiducia loci; perseveratum est in ira; (*kasno*) bellis continuus; non est ab isto perseveratum; + *apsl.*; id p. et transigere, id constantius p.; (*kasno*) inedia perseverata est; *s inf.*; *s acc. c. inf.*; una (navis) ex his, quae perseveravit (*sc. navigare*) *kof* je *dalje plovio*; + *cursum*; + *s ut.*

per-sēverus, *adj.* *vrlo oštar, vrlo strog, jedn. Tac. ann. 15, 48.*

Persia, **Persice**, **Persicus**, **persideo**, v. *Persae*, *Perseus*, *persedere*.

* **per-sīdo**, sēdi, sēssum, 3. *posaditi se, sleđi se, probiti*, altius ad vivum (*o kiši*).

per-signo, 1. *pobilježiti*, *dona, jednom Liv. 25, 7, 5.*

per-similis, *adj.* *vrlo nalik na, vrlo sličan, statua istius; (Hor.) s dat.*

persimplex, icis, *ad.* *vrlo priprosti, jednom Tac. ann. 15, 45.*

Persis v. *Persae*.

per-sisto, stiti, stātum, 3. *ostati pri čem, in eadem impudentia, jedn. Liv. 38, 14, 11.*

Persius, ii, m. *Perzije*, 1) *govornik, suvremenik Lucilijev*. 2) *pisac satirā za Nerona.*

per-solus, *adj.* *sām samoat, jedn. Plaut. Men. 1, 2, 46.*

per-solvō, solvi, solūtum, 3. 1) *razdriježiti, samo tp. rijeđiti*, *alcui hoc tēnna, jedn. Cic. Att. 7, 3, 10.* 2) *platiti, isplatiti*, militibus stipendia; *aes alienum alienis nominibus (abl.)*; pecuniam ab alqo, *naputnicom na koga. Od.* *vratiti dug, odužiti se, platiti, dati*, poenas *alcui*; poenas, *kaznu trpjeti*, *podnositi ali poenas ab alqo* *alcui persolutae nāmetnūle*; vota, *ispuniti, izvršiti*; quod *promisi*; ei p.; gratiam *diis*; * *honorem diis*; * *grates*; * *hanc tibi meliorem animam (život bikov) pro morte*

Daretis p.; (*rijetko*) *primae epistolae, odgovoriti.*

persōna, ae, f. [persono] 1) *obrazina glumačka u Grčk i u Rimljanā.* 2) *značaj, uloga, lice u glumi, militis (Ter.)*; in persona *alcjs*; in p. *lenōis imitari alqm*; ille in *Gnathonis p. Od.* a) *tp. značaj, uloga, stalež, čast, dostojanstvo, posao*, gravitatis severitatisque; *accusatoris*; *personam imponere alcui*, p. *gerere, tenere*; p. *alcjs, alienam ferre*; tantam p. *sustinere*; *personam suspicere*, *sibi accommodare*; *abest a persona principis*; non satis *dignum summorum virorum personis (scripturae genus)*; (*Tac.*) *nulla ultra potestatis p. b) ličnost, osoba*, hujus *Stajeni*; mea, tua, sua, nostra, altera; secunda p., *druga glavna ličnost*; *persona soceri mei*; per *personam Antonii*; + in multorum *personam (gledati su na čvjade)* *exorabiles*; + *certis p. et aetatibus, ljudma u nekoj časti i dobi*; *nulla videbatur aptior p.*, quae de illa aetate loqueretur, quam *ejus, qui etc.*; (*Just.*) p. *regis.*

persōnātus, *adj.* [persona] *pod obrazinom*, *Roscus*; *pater, u komediji, tp. cur ego p. ambulem, pod obrazinom.*

per-sōno, sōnui, — 1. 1) *intrans. jédati, oriti se, domus cantu*; *ares, hujusmodi vocibus*; id totis *castris*; * *canibus*; *napose * ūdarati*, *citharā.* 2) *tranz. a) zaglušivati*, * *cava aquora conchā*; * *regna haec latratu Cerberus*; * *aurem alcui*; + *amoena litorum personantes. b) vikati, s acc. c. inf.*

perspēcte, *adv.* [perspicio] *razborito, jedn. Plaut. mil. 3, 1, 161.*

per-spēcto, 1. *do kraja gledati, ogledati, Plaut. Suet.*

perspēctus, *adj.* *sa sup. [partic. od perspicio] prouđen, sasma ūpoznāt, pōuzdān*, virtus; *benevolentia mihi perspectissima.*

per-specūlor, etc. 1. *dep. valjano uhoditi, ispitati, jedn. Suet. Caes. 58.*

per-spērgo, spērsi, spērsim, 3. [per-spargo] *pokropiti, pōsati* unde *haustā aquā templum et simulacrum deae perspersum est. Tac.*; *pren.*, *facetiarum quidam lepos, quo tanquam sale perspergatur oratio, Cic.*

perspicax, ācis, *adj.* [perspicio] *oštra oka, razborit.*

perspiclentia, ae, f. [perspicio] *uvidanje, potpuno spoznanje, veri, jednom Cic. off. 1, 5, 15.*

perspicilo, spēxi, spēctum, 3. (*arhaist. inf. sync.* *perspeze mj. perspexisse*) *krona što vidjeti, do kraja vidjeti, razgovijetno vidjeti*, quo; *introrsus*; *caelum + cuncta*, * *urbes Asiae*; quae *fortuna pugnae esset. Od.* *izvidjeti, ogledati*, *domum tuam atque aedificationem omnem*; *urbis situm*; *viam*; *villam*;

opus; epistolas; *prencs. prògledati, ràz-gledati, upoznati, razàbràti, òpaziti, poznati*, rem; alqd conjecturà; alcjs fidem, voluntatem, animum; animos regum; genus hominum; aequitate condicionum perspecta; suam innocentiam; perspectum habere alqd; ut postea perspectum est; *s acc. c. inf.*; qua de causa discederent, nondum perspexerat; quidam saepe in parva pecunia perspicuntur quam sint leves, quidam — cognoscuntur in magna; se ipse.

perspicue, adv. [perspicuus] *jasno, bistro*.

perspicuitas àtis, f. [perspicuus] *òčevīdnost, razgovijetnost, jasnoća*.

perspicuus, adj. [perspicio] 1) * *providan, aquae (bistre)*. 2) *tp. razgovijetan, jasan, òčevīdan*.

per-stērñō, strāvi, strātum, 3. *potàracati*, via silice perstrata est, *jedn. Liv. 10, 47, 4*.

per-stimūlo, 1. *podraživati, jedn. Tac. ann. 4, 12*.

per-stō, stīti, stātum, (— staturus *Liv.*) 1) *stati, stajati*, ad vallum; † a manē usque ad horam decimam diei; † *trajati, ostati*. 2) *ostati pri čem*, in incepto, in sententia; ut in decreto perstaretur; * eadem mens mihi p.; * † *s inf.*; † perstitit Narcissus, *ostao je tvrd pri svojem*.

per-strēpo, etc. 3. *veoma bučati*.

per-stringo, strīnxi, strictum, 3. 1) *dotaknuti, dodirnuti*, * † femur; summam cutem; solum aratro, *preorati*, portam vomere. 2) *tp. a) horror p. spectantes, òbuzmē, consulatus meus eum p., neugodno ga se kosnuo*; † animus horrore. b) *besjedom u koga zadirkivati, karati, rugati se*, alqm suspicionē; voluntatem facetiis; † habitum alcjs; † modice perstringi. c) *nātuknuti u govōru, u kratko govoriti o čem*, breviter transire ac tantummodo p. unam quamque rem; celeriter reliquum vitae cursum; quem locum breviter perstrinxi; perquam breviter perstrinxi atque attigi. d) *zaglušiti, zaječati*, aures minaci murmure cornuum.

per-stūdīōse, adv. *vrlo pomno, jedn. Cic. Brut. 56, 207*.

per-stūdīōsus, adj. *vrlo poman, veoma marljiv*, literarum; musicorum.

per-suādeo, suāsi, suāsum, 2. 1) *nagovoriti koga, uvjeriti*, alcuī alqd; alcuī; de alqa re; quis sibi persuaderet, *uvjeriti se, s acc. c. inf.*; quomodo mihi persuadeo; velim tibi ita persuadeas; volunt hoc p., *uvjeriti o tom, s acc. c. inf.*; † si praesens sibi persuasisset, quam justas petendi causas haberet; * persuadentia verba; *pas.* mihi persuadetur, persuasum mihi est, *uvjeren sam*; persuadetur ab alqo alcuī

alqd; persuasum est alcuī alqd, de alqa re; quo (malo) viso atque persuaso, *uvjerivši se, Cic. Tusc. 3, 29, 72.*; (*Brut. u Cic. ep.*) persuasissimum mihi est *s acc. c. inf.*; *jedn. u Caes. b. G. 3, 2, 5*, sibi persuasum habere *s acc. c. inf.*; † persuasum habeo; † *lično*, persuasus est; (*Hor.*) vere sibi hoc *s acc. c. inf.* 2) *uvjereni koga na što, skloniti*, alcuī alqd, alcuī, ut, ne, (*Sall.*) *sa samim konj.*, (*Com.*) *s acc. c. inf.*; *s inf.*, *Nep. Tac. Verg.*; his persuaderi non poterat, ut; persuasum loci opportunitate = id sibi persuasum esse, *da je na to pòmukān, jedn. Caes. b. G. 7, 20, 2.*; † *lično*, persuasus, † persuasi mori; *apsl.*, persuasit nox, amor, adolescentia, *Ter.*; in labris ejus sedisse quandam persuadendi deam, *Quint.*

persuāsio, ōnis, f. [persuadeo] 1) *uvjeravanje, nagovor*. 2) † *osvjedočenje, uvjerenje, mnijenje, misao, vjera*, superstitionum persuasionē; veneni a Pisone accepti; sonum insuper audiri etc. p. adjicit.

per-subtīlis, adj. *vrlo tanak, dobro prò-mišljen, Cic. p. Planc. 24, 58*.

persulto, 1. [persalio] 1) *intrans. skakati, trkati, obilaziti po čem*, stabili solo; impune; in agro eorum. 2) *trans. obilaziti, òtlovati po*, Italiam.

pertaedet, pertaesum est, 2) — *impers. zgaditi se, dotužiti, dojesti se*, pertaesum est (alqm) convivi, *Plaut.*; levitatis; negotii; * magni incepti; * thalami; decemvirosum.

† **pertaesus**, adj. [pertaedet] *kojemu je dodijalo, s gen. i acc.*

per-tēgo, tēxi, tēctum, 3. (*Plaut.*) *sasvim pokrīti, villam, krovom; šaljivo*, p. benefacta benefactis aliis, ne perpluant, *Paul.*

per-tēdo, tēdi, tensum ūi tentum, 3. a) *izvesti, svršiti*, hoc, naviter, *Ter.*; pertendens animo, *tvrdoglav, Prop. b) ići, žuriti se in* majora castra; Romam; † ad astra; † in siam.

per-tēto, i pertempto, 1. *òpipati, ògledati*, gladium utrumque. *Od. a) iskušati, pròkušati*, alqm gratiā, *Ter.*; pertentatis aliarum coloniarum animis, *Liv.*; animum cohortis, quem diversis sermonibus pertentabam, *Tac. b) ispitati, istražiti*, perspicere rem et p.; administrationem negotii; causam; † omnia. c) * *òbūzēti*, tremor equorum corpora; lues sensus; gaudia pectus.

per-tēnuis, adj. *vrlo tanak, vrlo slab, vrlo malen*, spes; suspitio; ars.

per-tērēbro, 1. *pròvrijeti*, columnam.

per-tergeō, tērsi, tērsus, 2. *òtrti*, * mensam gausape.

perterre-facio, etc. 3. = perterreo, *jedn. Ter. Ant. 1, 1, 142*.

per-terreo, iu, itum, 2. *prèplašiti, prèstrašiti*, alqm, alqm alqa re; perterritus maleficii conscientia, metu, timore; animo; * caede; * cerva perterrita.

* **perterrificus**, adj. [perterreo i crepo] (*rijetko*) *strašno šumedi, zujeđi*.

per-texo, ui, xtum, 3. *dotkati*; odl. u govoru ili u pismu *svršiti, dovršiti*, pertexo, quod exorsus es.

pertica, ae, f. * + *motka*; napose + * *za mjerjenje (mjeraca)* decempeda; *posl.* (Plin. ep.) non una, ut dicitur, *pertica, ne (mjeriti) jednom mjerom*.

pertimē-factus [pertimefacio] *zàplašen, jedn.* Brut. u Cic. fam. 11, 20, 2.

per-timesco, mui, — 3. *prèplašiti se, prèpasti se*, alqd; de alqa re; legatum Jugurthae; *sa ne*.

pertinacia, ae, f. [pertinax] 1) *ustrajnost, postojanstvo*. 2) *tvrdòglavstvo, upornost*.

pertinaciter, adv. s + *komp.* i + *sup.* [pertinax] *ustrajno, tvrdòglavo, uporno*, resistere; + *pertinacius insequi*; + *pertinacissime in sententia permansisse*; + *cum Aemiliana pertinacius arderent*.

pertinax, ācis, f. [pertineo] 1) *čvrsto držedi*, digitus male *ne baš tvrd p.*; *novac čvrsto držedi* = *pretvrd, preskup*, Plaut. 2) *ustrajan, postojan, poskudno, tvrdòglav, uporan, jogunast*, miles; p. non ero; *pertinacissimus fuerit*, si etc.; *virtus*; *certamen*; *proelium*; *turma*; (Liv.) *nimis pertinacis sententiae*; + *fortuna*, + *spes*; * *inf.*

pertineo, tīnui, tēntum, 2. [per-teneo] 1) *dòpirati, sezati, pružati se*, Aquitania a Garumna ad montes; ex oppido pons ad Helvetios; *latus p. milia passum quingenta*; *silva p. introrsus*; *montes ad castra*, *rivi ad mare*, *teku*; p. in omnes partes, in omnia, *na sve strane, svakamo*; tp. *caritas patriae per omnes ordines*; *bonitas ad multitudinem*. 2) *tp. ticati se koga, odnositi se na koga ili na što, idi koga* (sr. attinet), hoc p. ad victum, ad meum officium; *res ad plures p.*; eodem p.; *upravo tamo ide*; quod eodem p.; ad populum, *ide*; ad perniciem, *smjerati*; illud quo pertineat; *quorsum quidque p.*, quo *ili* quorsum p. s *inf.*, *za što ili čemu je*, Hor.; p. ad alqm *suspicio maleficii, maleficium*; *napose biti za što, valjati za što*, mors nec ad vivos nec ad mortuos; ad rem p.; ad usum navium, ad proficiscendum; ad levandas injurias; ad effeminandos mores; *res ad luxuriam pertinentes*.

pertingo, — — 3. [per-tango] *dòpirati*, collis in immensum *pertingens*, Sall. Jug. 48, 3. (*drugi*: *pertinens*).

pertractāte, adv. [pertracto] *na običan, poznat način, jedn.* Plaut. Capt. prol. 55.

pertrāctatio, ōnis, f. [pertracto] *bavljenje čim, poetarum; rerum publicarum*.

per-trācto, (pertracto), 1. 1) *pipati, òpipati*, barbatulus mullos; (Just.) *caput dormienti*. 2) *obradivati* (kao *ratar zemlju*) *animos hominum*; *sensus hominum mentesque*. Stoga: *baviti se čim, razmišljati, prouđiti što*, *philosophiam*; ea, quae rem continent; *res humanas pertractatas habere*; + *quae scripsi, mecum ipse*.

pēr-trāho, trāxi, trāctum, 3. *dovući, domamiti*, alqm in castra; *ratem ad ripam*; *navem*; *hostem ad insidiarum locum*.

per-tristis, adj. 1) *vrlo žalostan*. 2) *mrk, mrznòvoljast*.

per-tūmultuōse, adv. *veoma uznemirujući, jedn.* Cic. fam. 15, 4, 3.

per-tundo, tūdi, tunsum i tūsum, 3. *probiti, probuđiti*, *crumenam*, Plaut.; * *tunicam*; *pertusum dolium*, Liv.

perturbāte, adv. [perturbatus] *smeteno, ne-urēdeno*.

perturbātio, ōnis, f. [perturbo] 1) *pometnja, zabuna, nered, nemir, oluja caeli, oluja*; *vitae*; *totius exercitus*; *rationis atque ordinis*; *fortune et sermonis (vijesti)*; *magna rerum p. (prevrat) impendente*; *nec tempestatum nec temporum perturbatione mutari*; *quantas p. et quantos aestus habet ratio comitorum*. 2) *tp. sa gen. i bez njege, strast*.

perturbātrix, icis, f. [perturbo] *multjivica, jedn.* Cic. legg. 1, 13, 39.

perturbātus, adj. s *komp.* i + *sup.* [partic. od perturbor] 1) *smeten, neuredan*, oratio; *supst. perturbata et confusa cernere*. 2) *ùplašen, zàbūnjen*.

per-tūrbo, 1. *smésti, smutiti, pomutiti i nal.*, ordines (*vrste*) *aciem*; *reliques incertis ordinibus*; tp. a) *pobrkati, razmetnuti*, *fortunas*; *aetatum ordinem*; *condiciones pactionesque bellicas perjurio*; + *oratio tonat, fulgurat*, omnia denique *perturbat ac miscet*; *napose politički pobuniti*, *otium*; *provinciam*; *civitas seditionibus perturbata*. b) *smutiti, zabuniti, ùplašiti*, haec te vox non perculit? non perturbavit? *mentes magis de rei publicae salute quam de sua perturbari*; *vestro clamore perturbatum iri*; *magno animi motu perturbatus*; *incommodo perturbari*; *praegn.*, *perturbantur*, *copiasne adversus hostem ducere*, an castra defendere — *praestaret*, Caes. b. G. 4, 14, 2.

pertūrpis, adj. *veoma nepristojan, jedn.* Cic. p. Cael. 20, 50.

*

për-ūngo, ūnxi, ūnctum, 3. *nāmazati*, corpora oleo; * ora manu; * perunctus nardo; * faecibus oia peruncti; † artus oleo.

për-urbānus, adj. *vrlo uljudan, također pokudno: preuljudan*.

† **për-ūrgeo**, etc. 2. (*rijelko*) *živo navaliti na koga*.

për-ūro, ūssi, ūstum, 3. 1) *popaliti, sážgati*, perusti late agri; * perusta ossa. Odt. a) * terra perusta gelu, *prōmrzla se*, * perustus solibus, *opāljen od sunca*. b) * *ožuljiti*, colla boum; latus perustus funibus. 2) † *raspaliti*, perustus febre ardentissima; sitis p. alqm, *mori*; tp. inani gloria perustus; * aestu (amoris); *takoder * raspaliti, razljutiti*.

Përūsia, ae, f. *Peruzija, savezni gradu Ebruriji*, Odt. -sīnus, adj. *peruzijski*; supst. -sīni, ūrum, m. *Peruzijani*.

për-ūtilia, adj. *vrlo koristan, jedn. Cic. Att. 9, 17, 2*.

për-vādō, vāsi, vāsum, 3. 1) *proći, prōdirati*, per aequa et iniqua loca; incendium per agros; † venenum artus; *prenes*; alia vehemens et gravis opinio animos gentium barbararum pervaserat; fama urbem; murmur contionem. 2) *na kraj doći, dospjeti*, ad castra; in Italiam; in nares; u *prilici*, quas in oras morbus illius furoris pervaserat; nullus locus est, quo non libido hominum pervaserit; an vero ullam usquam esse oram tam desertam putatis, quo non illius diei fama pervaserit?

për-vāgātus, adj. s. komp. i sup. [*partic. od pervagor*] 1) *poznat, veoma razglāšen*, fama; sermo; res in vulgus; cupiditas illa sua nota atque apud omnes p.; pervagatissimus versus. 2) *općenit*, pars pervagatior, jedn. *Cic. de inv. 2, 14, 47*.

për-vāgor, dep. 1. 1) *intrans. potucati se, skitati se*, hic, in omnibus locis; tp. *svagdje poznat biti*. 2) *trans. prōlaziti, proputovati* errabundi domos suas; bello prope orbem terrarum; tp. cupiditates, timores mentes omnium; † memoria alcjs per orbem terrarum gloriā pervagata est; † dolor omnia membra p.

për-vārie, adv. *veoma različito, jedn. Cic. de or. 2, 80, 327*.

për-vāsto, 1. (*rijelko*) *sasvim opustòšiti*, fines regni; pervastatis agris; † pervastata Italia.

për-vēho, vēxi, vēctum, 3. 1) *prevesti, prevoziti*, commeatus; pak (*Tac.*) *pervehi, prevesti se*, Oceanum. 2) *odnijeti, odvesti kamo*, virgines Caere, odt. *pos. dovesti se, dojahati, doploviti*, pervectus in portum; ad exitus optatos, *doći*.

për-vēllo, vēlli, —, 8. 1) *štīpati, ōupati*, *Plaut.*; stomachum (*Hor.*), *veoma dražiti*. 2)

tp. *dolor, fortuna p. alqm, bol, žalost zadavati*; jus c. vile, *grđiti, iščešljati*.

për-vēulo, vēni, vētum, 4. 1) *doći, dōprijeti*, ad alqm, ad portam; in fines hostium, in S.ntonas; ad Genavam; in tutum; perventum est; fama p. ad alqm. 2) tp. sine me p. quo volo (*Ter.*), *daj da dopripōnjedīm*; p. i senatum; ad primos comoedos; in scripta alcjs; *pod čije tutorstvo, skrbništvo*; in odium, in amicitiam, in potestatem alcjs; in timorem, ad desperationem, ac finem laborum, ad incolumitatem; pervenitur ad manus, *došlo je dō šākā*; huc ubi perventum est; vivi pervenimus (*sr. eo*), ut *doživjesmo, da itd.*; p. ad septuagesimum annum; ad suum, *do svoga*. 3) *doći do, na koga, spasti na koga, o neživu*, pecunia, hereditas, pars laudis ad alqm; annona ad denarios L pervenerat; consilia ad regis aures; ad oculos, *na oči*; * clamor ad aures; * verba aures non pervenientia nostras; res ad paucitatem defensorum pervenerat, *spala je*. **për-vēnor**, dep. 1. *protrčati, preletjeti*; jedn. *Plaut. merc. 4, 5, 3*.

për-vērse, adv. [perversus] 1) † *upr. naopako*. 2) tp. *naopako, krivo*.

perversitas, ātis, f. [perversus] *naopakost, ludost*, hominum; opinionum.

perversus, adj. s. komp. i sup. 1) *naopak*, oculi perversissimi, *veoma škiljave oči*. 2) *opak, zao, krivo*, mos; sapientia; quid perversius? homo p.; * *perverse (zavidni) Menalca*.

për-vērtō, vērti, vērsūm, 3. 1) *prevrnuti, prevaliti, oboriti, srušiti*, ubi pedes instabilis ac vix vado fidens vel ab inermi equite equo temere acto perverti posset; tecta, perversis rupibus decurrunt, *preko dvāljēnh stijena*, *Liv. 21, 33, 4. (drugi: diversis)*. 2) tp. *pōrusiti, ūnišiti*, civitatem; * magnam opum vim; jura divina, mores, amicitiam; p. ac perfringere alqm; † Germanici liberos; † semet; * perverso numine, *protiv volje bogova*; *napose: smēsti, zabuniti*, alqm artificio.

për-vēsperi, adv. *veoma kasno u večē, jedn. Cic. fam. 9, 2, 1*.

për-vestigātio, ōnis, f. [pervestigo] tp. *istraživanje, ispitivanje, jednom Cic. de or. 1, 3, 9*.

për-vestigo, 1. *njušiti, nānjušiti*, o lovačkim psima; odt. tp. *tačno ispitati*.

për-vētus, adj. *prestar, veoma star*.

për-vētustus, adj. *veoma star, prestar, jedn. Cic. de or. 3, 52, 201*.

për-vīam, adv. (*pretkl.*) *pristupno*, omnes angulos mihi p. fecistis.

pervicacia, ae, f. [pervicax] *postojanost, Ter. Tac.; pokudno: tvrdòglāvstvo, upornost*.

pervicaciter, adv. ali samo komp. [pervicax] *tvrdòglavo*.

pervicax, ácis, adj. s + komp. i (kasno) sup. 1) *neumòran*, * *Thyas*, u vilovitu plesu. 2) *nstrajan*, postojan, i *tvrdòglav*, *tvrdòkòran*, (sr. pertinax, obstinatus, contumax); animus, Ter. Curt.; virtus, Liv.; pervicacior ira, cupido, Curt.; * *Musa*, drzovita; † recti, u dobru, † irae.

per-video, vidi, vîsum, 2. 1) *preglédati*, sol omnia. 2) tp. a) *tačno preglédati*, *ispitati*, * *mens oculis suis*; † *pulchritudinem*; Hor. sat. 1, 3, 25. cum tua pervideas (*površno prèglèdáš*) *bolesnim očima* oculis mala lippus inunctis. b) *vidjeti*, *poznati*, hoc; s acc. o. inf.; quae cujusque stipitis palma sit, pervideri possit.

per-vigeo, ui, — 2. *veoma krepak*, *snažan* *biti*, opibus atque honoribus, jedn. Tac. ann. 4, 34.

* **per-vigil**, lis, adj. 1) *uvijek na oprezu*. 2) (*kasno*) u nesnu *proveden*, nox.

per-vigilatio, ōnis, f. *bdjenje* (radi *pobožnih obreda*), jedn. Cic. legg. 2, 15, 37.

per-vigilia, ae, f. *bdjenje* (kroz *cijelu noć*), jedn. Just. 24, 8, 14.

per-vigilium, ii, n. [pervigil] 1) (Just.) = *pervigilia*, *pervigilio fatigati*. 2) *osb. bdjenje* (radi *pobožnosti*), Liv. Tac. Suet.

per-vigilo, 1. *cijelu noć bdjeti*, *budan biti*, in armis; totam noctem; * *nox pervigilata*; * *ad ignes hiberni luminis seros*; (Plaut.) *Veneri*; * *longos dies tecum*; † *perpotandi perviligandique insana dulcedo*.

per-villa, adj. *veoma oijen*, *jentin*, jedn. Liv. 31, 50, 1.

per-vinco, vici, victum, 3. 1) *pobijediti*, *nadbiti*, Vardanes. 2) tp. a) * *svladati*, *nadvladati*, mores (*čud*) *dominae*. b) * *preteći*, *nadvladati* *voces somnum* (*razbiti*). c) s *mùkôm skloniti koga na što*, Rhodios, ut; s *mùkôm istjerati*, consules p. non potuerunt, ut etc.; pervicerunt romis, ut terram tenerent; (Plaut.) *facito*, ut pretio *pervincas tuo*; *pervicit* Cato.

per-vivo, vixi, victum, 3. *živjeti do nekoga vremena*, Plaut.

pervius, adj. [per-via] 1) *prohodan*, *prolazan*, saltus cava valle; transitiones (*prolazi*); p. *naves pugnantis erant*; * p. *tempora facere*; † *murum pervium facere*, *provaliti*; † *petram perviam facere*, *pròsjedi*; aedes p. *òtvorena*, Ter.; † *unde maxime p. amnis*; † *supst. pervium*, ii, n. *prolazak*. 2) tp. *òtvoren*, *pristupan*, cor mihi nunc p. est. *òdlánulo mi na srcu*, Plaut.; nihil *ambitioni p.*, Tac.

* **per-vólito**, 1. [frequent. od 1. pervolo] *prolijetati*, omnia loca.

1. **per-vólo**, 1. 1) * *proletjeti*, *preletjeti*, aedes, iter aërium; rumor p.; tp. *prejuriti*, sex milia passuum. 2) *žuriti se kamo*, *hitjeti*, *brzati*, in hanc sedem.

2. **per-vólo**, vólui, velle, *veoma željeti*, *pervelim scire*, *vrlo rado bih znao*; u tmezi, *pervidere vellem*; illud *pervelim proditum falso esse*.

per-vóluto, 1. [intenz. od pervolvo] *razmatati*, *pak pročitati*, *učiti*, alcjs *libros*; omnium bonarum artium scriptores atque doctores et legendi et pervolutandi sunt.

per-vólvo, vólvi, volútum, 3. 1) *valjati*, alqm in luto, Ter. 2) tp. ut in iis locis *pervolvitur animus*, *potanko se upoznati sa...*, * *prođitati*, *pjesmu*.

pervorse, **pervorsitas** etc. v. *perverse* etc.

per-vulgatus, adj. s + komp. i + sup. [partic. od pervulgo] *preprost*, *vrlo običan*, *consolatio*; *veoma poznat*, ista *maledicta p. in omnes*.

per-vulgo, 1. 1) *svijetu priopćiti*, *razglasiti*, *raznijeti med svijet*, praemia virtutis in mediocribus hominibus *pervulgari*; tabulas; edictum; Hirtium, *izdati*; *pervulgata res*. 2) o *raspuštenici*, p. sc. *svakomu se podavati*.

pēs, pēdis, m. 1) *noga i* * *kopito konjsko*, * *pandže upticā grabilicā*; pedibus, *pješice*; pedibus *merere*, *stipendia facere*; * *pedibus melior*; * *pedibus fidere*, *pedibus vincere*; *također krajem*, po *kopnu*, pedibus *proficisci*, iter *facere*, *ire*, *pervenire*; in *pedes se conjicere*; ego *me in pedes quantum possum sc. conjicio* (Ter.); *skočiti na noge*; qui — *avi servum* — a legatorum pedibus *abduxerit* (*običaj*, po *kajem su robovi gospodarima uz noge sjedili*, Cic. p. Deiot. 1, 2.; nec ullam aliam ob causam *Pollicem servum a pedibus meis Romam misi*; *servos artifices pupilli cum haberent domi*, *circum pedes autem homines formosos et literatos etc.*; ad *pedes desillire*, *sjahati s konju*; *descendere*, *degredi* = *sjahati*, *òdjahati*, *deducere equitem ad pedes*, *narediti da sjašu*; ad *pedes alcjs volutari*, * *procidere*, *se abjicere*, *se projicere*, *se prosternere*, *provolvere*, ad *pedes alcjs accidere*, *baviti se pred koga ničice*; * *projecto pede laevo*; *flentesque projectae ad pedes suorum*; *alcui*, *alcjs ad pedes jacere*; *excipere se in pedes*, *skočiti*, *pedem ponere v. pono*; *pugna it ad pedes*, *boj se bije pješice*; * *pede terram pulsare*, o *plesadima*; *pedem conferre v. confero*; *pedem ferre*, *idci*, p. *referre*, *üzmi-oati*; * *revocare pedem ab alto*; * *retrahere pedem (o vodi)*; *pedibus ire in alcjs sententiam v. 1. eo b)*; *manibus pedibusque* (Ter.) = *na svu silu*; sub *pedibus*, u *vlasti*, (Liv.) *Argos et Lacedaemonem sub pedibus tuis re-*

linquemus? * pedibus subicere fatum; * omnia sub pedibus (alcjs) vertuntur; (*Liv.*) obnoxios pedibus eorum subiecit, quos etc.; * sub pedibus esse, jacere, *ne biti oijenjen*; * sub pede ponere, *ne oijeniti*; * pedem opponere, *protiviti se*; * pedem trahere, *o stihu, hramati*; per me ista trahantur pedibus, *za mene neka ide sve to do bijesa*; ante pedes esse (*Ter.*), positum esse, *pod nogama, sasvim blizu*; alqm ante pedes alcjs (*pred koga*) constituere; * Aeneae stetit ante pedes, *pred E.*; † pede congressos aequo, *pješaci, koji su do njega došli*; * pes secundus, * felix, * dexter, *o srednu dolasku*; res ita contractae, ut nec caput nec pedes (sc. habeant); stans pede in uno *post. = smjesta iz rukava sipati, Hor. sat. 1, 4, 10. 2) prenes.*, * crepante lymphā desilit pede; * revocat pedem Tiberinus; * cito p. labitur aetas; * tacito p. lapsa vetustas; *napose a)* * † noga, *nožica od stola, klupe, b)* pes pernae u šunke (*Hor.*) *donji dio. c)* * pes veli, p. in navi, *uže, kojim se jedra upravljaju, p. aequis*; * p. aequo navigare, * pedem facere. *d)* motka na nosiljci. *e)* p. navales (*Plaut.*) *veslači. f)* stopa u stihu, *odt.*, * *vrsta stiha. g)* stopa, kao mjera; *post.*, v. modulus.

pessime, pessimus, v. male, malus.

Pessinus, untis, f. [*Πεσινός*] *Pesinunt*, grad u Galiciji, glavno sjelo štovanja Cibeline [Cybele]; *adj.* -nuntius, *pesinuntski*.

pessulus, i, m. *krčun, Plaut. Ter.*

pessum, adv. *upr. k nozi, dolje*; pak (*Plaut.*) p. ire, *propasti*, p. premere, *na tle pritisnuti*, pessumdo i (pessumdo) *upropastiti, uništiti*, ad inertiam et voluptatem corporis pessum datus est (animus), *Sall.*; † multos bonos; * cuncta.

pestifer, fera, ferum, *adj.* [pestis-fero] *kužan, poguban, škodljiv, odor corporum p. sidere icti*; p. vipera; † virus; gaudium; reditus; civis.

pestifere, *adj.* [pestifer] *pogubno, škodljivo, jedn. Cic. legg. 2, 5, 13.*

pestilens, tis, *adj.* [pestis] 1) *kužan, nezdrav, locus, aedes; annus, annus urbi. 2) tp. = pestifer, munus; homo pestilentior.*

pestilentialis, ae, f. [pestilens] 1) *prèlažljiva bolest, rédnja, epidemija, osv. kuga (sr. contagio, lues, pestis); u prilici, oratio plena veneni et pestilentiae, jedn. Cat. 44, 12. 2) nezdrav zrak ili vrijeme, pokrajina.*

pestis, is, f. 1) (*svake u klas. prozi*) = pestilentia 1); * p. nasorum, *smrdež. 2) tp. a) apstr.*, *nesreća, propast*; cum tua peste ac perniciē proficiscere; contra p. ac perniciem civitatis; p. atque exitium; p. nullam majorem esse amicitii; pestem alui minitari, impor-

tare, machinari; pestem effugere; (*Liv.*) ut alii aliā p. (*smrti*) absumpti sint; suae p. Gallorum; ad quam p. frugum tollendam; p. anceps (*požar*); * servatae a peste carinae, *od požara. b) konkre. kuga, p. patriae (o Klodiju)*, illam furiam pestemque; * dicuntur geminae pestes cognomine Dirae; i * *škodljive životinje*, variae p.; * p. acerba boum (*o zmiji*); quaedam pestes hominum, inclusae in re publica p., *kužne stvari*; avaritia et luxuria, quae pestes etc.; * p. textilis, *o otrovanu odijelu Nesovu*; (*Liv.*) p. perimens corpus (*o strjelici*); † nec ulla p. magis timebatur (*nego štiti napunjeni vreli pijeskom*); † duo milia militum p. illa (*silna zima*) absumpsit; † ultima p. urbis fuit cuniculo subrutus murus.

pētāsātus, *adj.* [petasus] *pod putnim šeširrom, spreman na put.*

pētāsus, i, m. [*πέτασος*] *putni šešir Plaut.*

Pētella, ae, f. *Petelija, grad u Brutiju; adj.* -linus, *petelijski.*

pētēssō, — — 3. [*intenz. od peto*] *tčžiti na što, žudjeti za čim, u prozi samo jedn. Cic. Tusc. 2, 26, 62.*

pētītlo, ōnis, f. [peto] *sčžanje za čim, 1) nāpadānje, nāsrťanje. zamašaj ili udarao pōtēgnūt na koga, kao t. t. gladijatorski; u prilici, tuas p., ita conjectas etc.; amorum quasi p.; tp. nāpadānje (rije čima) na sudu, novi hominis p. rationesque dicendi. 2) moljenje za što, indutiarum; napose a) traženje, moljenje službe (sr. ambitio) consularis; honorum; dare se petitioni; ut p. suam curae haberet; postquam dies Comitiorum venit et Catilinae neque p. neque insidiae — prospere cessere. b) pravo tražiti na sudu; i uopće: pravo tražbe, cujus sit p.*

pētītlor, ōris, m. [peta] *tražilac, prosilac, 1) koji traži službu, ide za službom. 2) parac (koji tuži radi privatne stvari na sud; sr. accusator).*

pētītūrio, — — 4. [peto] *namjeravati tražiti službu, jedn. Cic. Att. 1, 14, 7.*

pēto, tīvi ili (tīi), titum, 3. 1) *sezati, mašati se za čim, * amicum Ilionea p. dextrā laevāque; i a) gađati u koga ili što (oružjem, koje ranjava), bacati za kim, udarati, mahati, nāpadati na koga, * arcu alta; * cedentem aēra disco; alqm telis; alcjs latus, collum, caput; vultus alcjs unguibus, * alcui genas ungue; * alqm dente, cornu; * alqm atro dente, ružiti; * alqm remorsurum; cujus latus mucro ille petebat; apst. b) ići, hitjeti, hrliti, brođiti i nal. kamo, locum, loca; regionem; Dyrrhachium; castra, naves, montes; primum locum itineris, hitjeti biti prvi na putu; continentem, Hispaniam; * cursu ardua montis; * caelum pennis, vinuti se na krilima k itd.;*

* demersis rostris aequora ima; * Grajis Phasi petite, od Grka pohodeni; * campum p. amnis, izljev se; * mons p. astra, seže. o) smjerom, putem udariti, poći, alium cursum; fugam aliam in partem; iter a Vibone Brundisium terrā. 2) donijeti, odnijeti, commeatum, aggerem; alqd ab impedimentis; auxilium a virtute, u hrabrosti tražiti; teli sumendi aut petendi causa; * gemitus alto de corde, latere imo spiritum; * alqm in vincla; u pri-litio, alqd a Graecis; a literis oblivionem doloris, praesidium ex alcis benevolentia; initium rei altius; * causas ex alto. 3) tp. a) udariti, navaliti na koga, napasti koga, alqm, alqm fraude et insidiis, alienos fundos; * bello urbem; * Trojanos monstra p.; maxime Athenienses peti (da se smjera na At.), propter pugnam Marathoniam; se peti, da je njemu namijenjeno. b) težiti na što, željeti, tražiti, osb. moleći, moliti, izmoliti, moliti se komu, laboris praemia; alcis vitam; colloquium; condiciones a senatu; pacem, mortem, gloriam, sapientiam; demigrationis societatem, Nep.; concubitus filii, Just.; p. fugā salutem, tražiti spas u bijegu; također jedn. Caes. b. c. 2, 31, 8. sibi clam vobis salutem fugā petivit (da se sramota potajno bijega bolje istakne); p. alqd ab alqo; alqm ducem ab alqo; (Brut. ep. ad Cio.) ab alqo de alqa re; illud autem a te p., ut etc., Dolab. u Cio. fam. 9, 9, 2.; p. ab alqo; p. auditum; p. s ut, ne, (rijetko) sa samim konj.; * s inf., bene vivere; s acc. c. inf. pas. jedn. Suet. Aug. 5.; petito (abl. aps.), ut, Just.; petimus alqd precibus, lacrimis, humi, strati; apsl., p. omnibus precibus; (Eutr. 2, 24.) p. alqm, ut; quantum res petit, koliko treba; supst. petita, ōrum, n. željeno, žudeno; * petenda (opp. fugienda). o) kao sudbeni t. t. na sudu u privatnim stvarima: zatražiti što, hereditatis possessionem; u privatnoj stvari što sudbeno zahtijevati, tužiti za što, ab alqo, sibi soli; is, unde, a quo petitur, tuženik u privatnim stvarima. d) tražiti što, idi za čim (sr. ambio), consulatum, praetura; tribunatum militarem a populo; i po držanju samo petere mj. p. consulatum etc.; prositi (djevotku), virginem petere juvenes, Liv.; * alqm i o ljubavi, Sempronia viros saepius peteret, quam peteretur; * cum te tam multi peterent, tu me una petisti; * Lalage maritum; * ipsum me Venus; * pauperem, izabrati.

petorritum, i, n. petorit, dvorena galska kola na četiri točka, Hor. kočija.

1. **pētra**, ae, f. [πέτρα] prethl., pokl. pjesm.) stijena, čisto lat. saxum.

2. **Pētra**, ae, f. [Πέτρα] Petra, grad na Siciliji. Odl. supst. **Petrini**, ōrum, m. Petrani; **Petrinum**,

i, n. **Petrin**, dobro (zaselak) kod Sinuesse. 2) mjesto na obali u Iliriji. 3) (Tac.) pridjev rimsk. vitezova; odl. ala Petrina, po rimskim vitezovima Petra. 4) grad u Pijeriji. 5) grad u Traciji. 6) Aurel. Vict.) P. pertusa, grad u Umbriji.

Pētrėjus, M., **Petrej**, legat konzula L. Antonija, koji je Katilinovce razbio kod Fezule, valjada isti, koji je bio legat Pompejev; adj. **Pētrejānus**, **Petrejev**, jedn. pisac b. Afr. 19.

pētro, ōnis, m. **Plaut**. stari ovan (po mesu tvrdi kao i kamen).

Pētrōōrli, ōrum, m. **Petrokorani**, galski narod u Akvitaniji, s. Perigneux.

Pētrōnias, ii, m. **Petronije**, a) P. Arbiter (l. j.) arbiter elegantiarum, nastojnik raskoši za Nerona, Tac. b) **Petronia**, ae, f. žena cara Vitelija, Tac. Suet.

pētūlans, tis, adj. [peto] obijestan, raspušten, raskalašan, vragolast, homo; fervido quodam, petulanti et furioso genere dicendi usus est; si (lubido) p. fuisset in alqa generosa virgine.

pētūlāter, adv. s komp. i sup. [petulans] obijesno, raspušteno, raskalašno, vragolasto.

pētūlantia, ae, f. [petulans] obijest, raskalašnost, raspuštenost, zloradost, libido p., audacia; ex hac parte pudor pugnat, illine p.; † linguae, zaletio se jezik.

pētuleus, adj. [peto] bodljiv, * haedi.

Pēucētia, ae, f. **Peucecija**, srednji dio Apulije. Odl. -tius, adj. **peucecijski**.

pectus, v. pecto.

Phaeaces, cum, m. [Φαίᾱκες] **Feačani**, pò priđi stanovnici otoka Sherije (Krfa); * sing. **Phaeax**, ācis, m. [Φαῖᾱξ] pinguis Phaeaxque = ugojen. Odl. * **Phaeacius** [Φαῖᾱκος], * -cus, adj. feački; supst. a) **Phaeacia**, ae, f. [Φαῖᾱκία] **Feačka** (zemlja), otok Sheria, Tib. b) **Phaeacis**, idis, f. [Φαῖᾱκίς] pjesma o boravljenju Ulisovu med Feačanima.

Phaedon, ōnis, m. [Φαῖδων] **Fedon**, učenik Sokratov, prijatelj Platonov, po kojem je ovaj nazvao svoj razgovor o besmrtnosti duše.

Phaedra, ae, f. [Φαῖδρα] v. Hippolytus.

Phaedrus, i, m. [Φαῖδρος] **Fedro**, 1) epikurovački filozof u Ateni, učitelj Ciceronov. 2) učenik Sokratov, po kojem je nazvan jedan razgovor (dijalog) Platonov.

Phaestum, i, n. [Φαιστός] **Fest**, 1) grad na Kreti. Odl. a) * **Phaestias**, ātis, f. žena iz Ph. (Feščanka). b) * -stius, adj. **festski**. 2) grad u Tesaliji.

Phāeton, ntis, m. [Φαῖδων] svijetleći **Fajeton**, 1) * pridjev sunou. 2) sin Helijev i Klimentin, koji je u oca izmolio, da mu dade jedan dan

- sundanim kolima upravljati, te je tom zgodom poginuo. Odt. a) * Phäthontēus, adj. Fajetonov. b) -tiādes, dum, f. sestre Fajet-move (sr. Heliades). 3) rob Atikov.*
- Phäthusa**, ae, f. [Φαίθουσα] Fajetuza, sestra Fajetonova, Ov.
- phälānga**, ae, f. [φαλάγγη] vālĵ, za vučenje brodova, Caes. b. G. 2, 10, 7.
- phälāngitae**, ārum, m. [φαλαγγίται] falangite, vojnici jedne falange.
- Phalanthus**, i, m. [Φάλανθος] Falant, kralj špartanski, koji je s drugim mladima iz države izagnan utemeljio Tarent, Hor. Just.
- phälānx**, ngis, f. [φάλαγξ] falanga, 1) * uopće bojni red, b) vrsta, četa. 2) napose a) hoplitska fronta u Atenjā i u Špartāncā. b) macedonski bojni red od 50 momaka u fronti, a 12–16 u širinu. c) bojni red u Galā i u Germanā, gdje se štit do štita držao.
- Phälāra**, ae, f. [Φάλαρα] Falāra, mjesto slukom u Tesaliji.
- phälārēa** v. falarica.
- Phälāris**, idis ili is, m. [Φάλαρις] Falaris, s okrutnosti zloglasni tiranin u Agrigentu, koji je u Perila naručio mjedena bika, da u njemu prži osuđenike, te je u njem najprije spržio umjetnika samoga.
- phälērae**, (fal.), ārum, f. [τά φάλαρα] a) tōke, nakit na prsima, kao vojničko odlikovanje. b) sjajna oglavnica ili opršnjak na konjima.
- phälēratūs** (fal.) adj. [phalerae] u opršnjaku, equi; tp. (Ter.) dicta ph., kicene.
- Phälērum**, i, n. [Φάληρον] Faler, najstarija luka atenska. Odt. **Phälēreus** (v. Demetrius) i -riens, adj. falerski.
- Phānae**, ārum, n. [Φαναί] Fana, južni rt hijski. Odt. * **Phānaeus**, aoi. fanski, rex Ph. o fanskom vinu, kao kralju vinā.
- phantasma**, mātis, n. [φάντασμα] priviđenje, utvora, strašilo, jedn. plin. ep. 7, 27, 1.
- Phantāsus**, i, m. [Φάντασος] Fantaz, sin sna, jedn. Ov. met. 11, 642.
- Phāon**, ōnis, m. [Φάων] Faon, mladić na Lezbu, ljubovnik Saffn, koji joj nije vraćao ljubavi Plaut. Ov.
- * **phāretra**, ae, f. [φαρέτρα] tulao, tobolac.
- * **phāretrātus**, adj. [pharetra] stuloem Camilla; Getae; puer, Cupido; virgo, Diana.
- pharmaceutria**, ae, f. [φαρμακουργία] vračara, natpis Verg. eol. 8.
- pharmācōpōla**, ae, m. [φαρμακοπώλης] biljār, koji prodaje lijekove (pogrdno).
- Pharnāces**, is, m. Farnak, 1) prvi kralj u Pontu, djed Mitridatov, Just. 2) sin Mitridatov, pobijeden od Cezara.
- Phāros ili -rus**, i, f. [Φάρος] Far, potočić kod Aleksandrije u Egiptu, s gradom i s glasovitim svjetionikom istoga imena. Odt. a) † **Phārītae**, ārum, m. Farani, stanovnici otoka Fara. b) * **Phārius**, adj. farski = egipatski, Ph. turba, svećenici Izidini (Isis); juvenca = Io.
- Pharsālus**, i, f. [Φάρσαλος] Farzal, grad u Tesaliji, poznat po boju g. 48. pr. Is. Odt. -liens i -llus, adj. farzalski; * † supst. -lla, ae, f. okoliš T.
- Phāsēlle**, idis, f. [Φασήλλης] Fazelid, grad u Lioiji. Odt. supst. -lītāe, ārum, m. Fazēlidani, jedn. Cic. leg. agr. 2, 19; 50.
- phāsēlus**, i, m. i f. [φάσηλος] * † pasulj; brodić nalik na pasuljovu mahunu.
- Phāsīs**, idis, [Φάσις] m. Fazid, rijeka u Kolhidi, Prop. Ov. Odt. * **Phāsīs**, idis, i * -sias, ādis, f. * -siāous, adj. = kolhidski; † supst. **phāsīānus**, fazan (gnjeteo); supst. * **Phāsias** i **Phāsīs**, f. Kolhitkinja – Medea.
- phāsma**, ātis, n. [φάσμα] priviđenje, utvora, strašilo, naslov jednoj komediji Menandrovoj, Ter.
- Phēgeus**, ōi, ili ōos, m. [Φηγεύς] Fegej, 1) otac Alfezibejin. Odt. * **Phēgēus**, adj. Fegejev; * **Phēgis**, idis, f. kći Fegejeva. 2) nekaki Trojanao, Verg.
- Phēneos**, ili -us, i, f. [Φένεος] Fenej, grad u Arkadiji. Odt. **Phēneātae**, ārum, m. Fenejani.
- † **phēngītes**, ae, m. [φεγγίτης] tinjao, rusko staklo, lapis.
- Phērae**, ārum, f. [Φερά] Fera, 1) grad u Meseniji. 2) grad u Tesaliji, prijestolnica Adnirtova i po tom tiranina Aleksandra. Odt. **phēraeus**, adj. ferski, Alexander Pheraeus, tiranin u F; odt. * gens Ph., okrutan kao tiran Aleksandar; tesalski; supst. -rael, ōrum, m. Ferani.
- Phērekydes**, is, m. [Φερεκύδης] Ferekid, 1) grčki filozof s otoka Sira oko g. 550. pr. Is. Odt. -dēus, adj. illud, riječ Ferekidova, jedn. Cic. de div. 2, 13, 31. 2) logograf iz Atene oko g. 480. pr. Is.
- Phērētīādes**, ae, m. [Φερετιάδης] Feretijad, sin Ferov (Pherea), Admet, Ov.
- Phīdia**, ae, m. [Φειδίας] Fidija, slavni atenski kipar za Perikla; adj. * -diāeus, Fidijin.
- Phīla**, ae, f. [Φίλη] Fila, grad u Makedoniji.
- Philādelphīa**, ae, f. [Φιλάδελφος] Filadelfija, grad u Lidiji. Odt. -phēni, ōrum, m. Filadelfijani, Tac.
- Philādelphus**, i, m. [φιλάδελφος] Filadelf, (bratoljub), kao pridjev Ptolemeju, kralju egipatskomu; rob Atikov, također rimski pridjev.

Philaeni, ὄρυμ, m. [Φιλαινοί] *Filenoi*, dva brata iz Kartage, koji su se u ljubavi k domovini dali živu zakopati; odt. *Philaenōn* arač [Φιλαίων βοῦν], *Filenski žrtvenici* luka na medu cirenskoj, najjužnija tačka velike Sirte, gdje su Kartaganci radi uspomene na ona dva brata sagradili oltare, *Sall. Jug. 19, 3*.

Philēmo ili -mon, ὄνις, m. [Φιλήμων] *Filemon* 1) grčki pisac komedije iz srednjeg doba, *Plaut. Quint. 2*) muž *Baucidin*, *Ov.*

Philētas, ae, m. [Φιλήτας] *Fileta*, grčki pisac elegija, u kojega se ugledao *Propertije*, *Quint. Prop. Odt. ** -tēus, adj. *Filetin*.

Philippi, ὄρυμ, f. [Φίλιπποι] *Filip*, grad u Macedoniji, poznat po boju g. 42. pr. Is.

Philippus, i, m. [Φίλιππος] *Filip*, 1) ime više macedonskih kraljeva, med kojima je *Filip treći*, otac *Aleksandra Velikoga*, najpoznatiji; meton. (*Plaut. Hor.*) jedan od *Filipa* kovan zlatan novac. Odt. -ppēus, -ppēus, adj. *Filipov*; orationes Ph., govori *Demostenovi* protiv *Filipa*. 2) liječnik *Aleksandra Vel.* nekaki časnik i vojvoda njegov, *Curt. 3*) rimski pridjev *Marcus*.

Philistus, i, m. [Φίλιστος] *Filist*, povjesnik u Sirakuzi za oba *Dijoniza*.

Philitia, ὄρυμ, n. [φιλίτια] *prijateljski ručak*, zajednički obroci *Špartanaca*, jedn. *Cic. Tusc. 5, 34, 98*.

Philŷrēus, *philŷrēdes* v. *philyra* 2) a) b).

Philo, ὄνις, m. [Φίλων] *Filon*, filozof novije akademičke škole oko g. 91. pr. Is. 2) arhitekt (graditelj) u *Ateni*.

Philoteles, is, m. [Φιλοτέλης] *Filoklo*, 1) nekaki *Alabandancin*. 2) vojvoda atenski. 3) vojvoda *Filipov*.

Philoctētes, ae, m. [Φιλοκτήτης] sin *Peantov* (P'ēns) i drug *Herkulov*, od koga je nastijedio otrovane strijele, koje nijesu nigda promišivale. Budući da se bez njih *Troja* nije mogla uzeti, pošao je i on, ali na putu ga ujela zmija, od čega se razgnojila runa te je na sarjet *Uliksov* ostavljen od *Grka* na otoku *Lemnu*, a u desetoj godini trojanskoga rata bi doveden od *Uliksa* i *Dijomeda* pod *Troju*, gdje se izliječio i ubivši *Parida* osvojenje *Troje* uskorio; također a) gluma *Euripidova*, *Cic. de or. 3, 85, 141*. b) *Philocteta Lemnius*, gluma *Akoijeva*. Odt. **Philoctētēs**, adj. *Filoktetov* [Φιλοκτετικός] jedn. *Cic. fin. 2, 29, 94*.

Philōdēmus, i, m. [Φιλόδημος] *Filōdēm*, 1) epikurovski filozof. 2) nekaki *Argivac*.

Philōlāus, i, m. *Filotaj*, *Pitagorovac*, filozof iz *Krolona*.

Philōlōgia, ae, f. [φιλόλογία] temeljit znanstveni nauk, temeljito bavljenje knjigom, filozofija.

philōlōgos, i, m. [φιλόλογος] učenjak, književnik, filozof.

Philōmēla, ae, f. [Φιλομήλα] *Filomela*, kći atenskoga kralja *Pandijona* oskvrnjena od *Tereja*, muža sestrina i kad je *Prokna* zato *Tercju* vlastitoga njegova sina *Itisa* za jelo priugotovila, pretvorena bi u slavuj; odt. * meton., slavuj, *Verg.*

Philōmēlium, ii, n. [Φιλομήλιον] *Filomelij*, grad u *Frigiji*. Odt. -llenses, ium, m. *Filomelijani*.

Philōmētor, ὄρις, m. [φιλομήτωρ] *Filometor*, majkoljub, pridjev kralju *Polemeju* egipatskomu, *Just.*

Philōpātor, ὄρις, m. [φιλοπάτωρ] *Filopator*, ocoljub, nadimak (podsmijeha radi) *Ptolemeju IV.*, koji je ubio svoga oca, *Just.*

Philōpōemen, inis, m. [Φιλοπόμην] *Filopemen*, vojvoda ahajskoga saveza,

Philōrhōmaeus, i, m. [Φιλορῳμαίος] *Filoromej*, *Riljanima* prijatelj, *Arijobarzanu*, kralju *kapadocijskomu*, od *Rimljanā* nadjenut počasni naslov.

philōsōphia, ae, f. [φιλοσοφία] *filozofija*, in quo (circulo) aut de re publica disputaretur aut de philosophia sermo haberetur; philosophine scriptiones, *Cic. Tusc. 5, 41, 121*. (sr. scriptio); inest natura ph. in huius viri mente quaedam; profiteri philosophiam; u *pl.* (rijetko) *filozofijski sustavi, škole*, *Cic. de or. 3, 27, 107*.

philōsōphicus, adj. *filozofski*, sumo kasno: u *Cic. Tusc. 5, 41, 121.*, krivo (sr. *philosophia*, *philosophus*).

philōsōphor, dep. i. [philosophus] baviti se filozofskim naucima.

philōsōphus, i, m. [φιλόσοφος] *filozof*, *filozofica*; kao adj. kasnije u *Cic. Tusc. 5, 41, 121*.

Philōtas, ae, m. [Φιλότας] *Filota*, 1) vojvoda *Aleksandra Vel.*, *Curt. 2*) načelnik (prefekt) *abidski*, *Liv.*

philyra ili -lārā, ae, f. [φιλύρα] 1) *lipa* i *lipovo liko*, *Hor. 2*) kao nom. pr. mali centaura *Hirona*, odt. a) * **philŷrēus**, adj. *heros*, *tecta*, *Hironova*. b) * **Philŷrēdes** (*Phill.*), ae, m. sin *Phirin* = *Chiron*.

phimus, i, m. [φῖμος] *šaša kookarica* (disto lat., fritillus), jednom *Hor. sat. 2, 7, 17*.

Phinēns, ēi, ili ēos, m. [Φινεύς] *Finej*, 1) kralj u *Salmidesu* u *Traciji*. sam sljepotom kažnjen, što je sinove svoje ostijepio i od *Harpijā* mučen, *Ov. Odalle ** **Phinēus** ili * -nēus, adj. *Finejev*. 2) sin *Belov*, brat *Cefejev*, *Ov.*

Phintia, ae, f. *Fintija*, grad na *Siciliji*.

Phintias, ae, m. [Φιντίας] *Fintija*, *Pitagorovac*, poznat sa svoga prijateljstva s *Damonom*.

Phlēgēthōn, ontis, m. [φλεγέθων, gorući] *Flegeton*, jedna od podzemnih rijeka, Verg. *Odale* * -thontis, idis, f. adj. *flegetonski*.

Phlēgraena, adj. [φλεγραιος, gorući] *Flegrejski*, campus, campi, ravnica (kod Farzala tumultus, rat, gdje su po pričici giganti od munje poubijani); supst. *Centaur*, Ov.

Phlēgias, ae, m. [φλεγίας] *Flegija*, kralj Lapida, otac Iksijonov i Koronidin, Verg.; pl.

Phlegyae, arum, m. *Flegijani*, razbojnički narod u Tesaliji, Ov.

Phliūs, untis, f. [φλιός] *Flijunt*, grad u Peloponezu među Sikitijskom i Argolidom. Odl.

Phliāsīus adj. *fliunski*, ager, sermo, *fliunski*; supst. *Phliasti*, ōrum, m. *Fliundanti*.

* **Phōbētor**, ōris, m. [φοβήτωρ] „*Strasilo*“, sin boga sna.

* + **phōēa**, ae, f. [φωήη] *čulanj* (čulnja), morsko tele.

Phōcaea, ae, f. [φωκαία] *Focej*, grad u Joniji, odakle se naselela Massilia. *Odale* 1) supst.

Phōcaeenses ili * -ēei, + -censes, ium, m. *Focejani*. 2) * **Phocaeus**, adj. *focejski*.

Phōclon, ōnis, m. [φωκλών] *Focijon*, aten. državnik i vojvoda.

Phōclis, idis, f. [φωκλή] *Focida*, pokrajina u sjevernoj Grčkoj. *Odale* 1) * **Phōclēus** i * **Phōclūs**, adj. *focidski*; juvenis Ph. = *Py-lades*, sin kralja *focidskoga*. 2) **Phōcenses**, ium, i **Phōclī**, ōrum, m. *Focidani*.

Phōcus, i, m. [φωκος] *Fok*, sin Ejakov, ubijen od svoje braće *Peleja* i *Telamona*, Ov.

Phoebe, ēs, f. [φωβή] *Feba*, 1) * *Dijana*, kao božica mjeseca; * *tertia*, treća mjesecna noć. 2) *kći* *Ledina* i sestra *Helenina*, Ov. 3) *kći* *Leucipova*, Prop. Ov. 4) *oslobodenica Julijina*, Suet.

Phoebigēna, ae, m. [*Phoebus-gingo*] *Feboviđ* (*Eskulap*), jednom Verg. *Aen.* 7, 773.

Phoebus, i, m. [φωβός] *Feb*, poetično ime *Apolonovo*. *Odale* * *sunce*; * *sub utroque Ph.*, na istoku i na zapadu. *Odale* 1) * **Phoebas**, ādis, f. [φωβάς] *Febada*, svećenica *Apolonova*, pak = *vračarica*. 2) * **Phoebēus** ili -bēus, adj. *Febov*; Ph. ictus, *sunčani trak*; lampas, *sunce*; arsa, *liječarstvo*, ales, *gavran*, anguis, *zmija* *Eskulapova*, virgo, *Dafna*, također = *lovor vijenac*; sortes, *orakuo*; supst. **Phoebēum**, i, n. [φωβείον] *Febej*, hram *Febov* kod *Šparte*.

Phoenices, cum, m. [φαινίκες] *Feničani*; u sing. **Phoenix**, icis, m. *Odale* 1) **Phoenice** [φαινίχη], ēs, -cia, ae, f. *Fenioja*, usko primorje sirijsko, poznato po purpuru (*grmizu*), koji se ondje priugotavlja. 2) **Phoeniceus** (Poen.) [φαινίκεος] *grmizan*, Plaut. Ov.; pomum, šipak, Ov. 3) * **Phoenissa**, ae, f. [φαινίσσα] adj. *Fenički*, * supst., *Feničanka*, o *Dionu*; **Phoenissae**, *Feničanke*, gluma *Euripidova*, Cic. off. 3, 21, 82.

phoenicoptērus, i, m. [φαινιπτερος] *plāmenao* (*flamingo*), vodena ptica, orvenih krila, jezik bio je starima poslastica, Suet.

Phoeniceus, untis, f. [φαινικόης] *Fenikunt*, 1) grad s lukom u *Liciji*. 2) u *Eritreji*.

Phoenix, icis, m. [φαινίς] *Feniks*, 1) v. *Phoenices*. 2) kao nom. pr. sin *Aminlora*, pratioca *Ahila* u *troj. ratu*. 3) **Phoenix**, [φαινίς] nekaka ptica, o kojoj se pričalo, da je preko 500. godina živjela, pak se onda spalila, a iz njezina pepela da se mladi *feniks* rodio, Ov. Tac.

Phōlōē, ēs, f. [φολών] *Foloca*, gora u *Arkadiji*, Ov.; također žensko ime, nekaka robinja, Verg.; *kći* *Hloridina* (*Chloris*), Hor.

+ **phōnascus**, i, m. [φωνασκός] učitelj pjevanja.

* + **Phorcus**, i, m. [φόρκος, -xus] *Fork*, 1) sin *Neptunov*, otac *Gorgonā*, pc smrti *morski bog*. *Odale* a) * **Phorcynis**, idis, f. *kći* *Forkova* = *Medusa*. b) * **Phorcis**, idis, f. *kći* *Forkova*. 2) nekaki *Latinac*, Verg.

Phōrmio, ōnis, m. [φορμιών] *Formijon*, 1) nekaki *čankoliz* u *Terencija*, po kojem je nazvana jedna njegova komedija. 2) nekaki *peripatetski filozof*, koji je htio pred *Hanibalom* raspravljati o ratnoj umjetnosti, stoga apelat. *Phormiones* ljudi, koji govore o onom, čega ne razumiju.

Phōrōnēus, ēt, m. [φορωνεύς] *Foronej*, kralj u *Argu*, brat *Ionin* (Io); *odalle* **Phōrōnis**, idis, f. = Io.

Phraates, ae, m. *Fraat*, ime više *partskih kraljeva*.

phrāsīs, is, f. [φράσις] *govornički izraz*, *dikojia*, Quint.

phrēnētēl, ōrum, m. [φρενητικός] *bolujući od mozga*, *pomamnici*.

Phrixus (ne *Phryx*), i, m. [φρίξος] *Friks*, sin *Atamanla* i *Nefeje*; v. *Helle*; adj. * -xēus, *Friksov*.

Phryges, gum, m. [φρύγες] *Frižani*, stanovnici *frigijski*. U sing. *Phryx*, ygis, m. *Frižanin*, također kao adj., *frigijski*; napose a) * *Eneja*. b) * *jedan svećenik* *Cibelin* (nekaki *Gallus*). Odl. 1) **Phrygia**, ae, f. *Frigija*, zemlja u *maloj Aziji*, razdijeljena na *veliku* i *malu* *Frigiju*. 2) **Phrygie**, ōnis, m. (pretkl. i pokl.) *zlatovezao* (jer su *Frigijci* tomu vješti bili). 3) **Phrygius**, adj. često * *trojanski*, ili * *uopće maloazijski*, Ph. pastor, *Paris*; vates, *Helen*; maritus, *Eneja*; tyrannus, *Laomedon*; Ph. mater, *Cibela*, buxum, *svirala pri svetkovini* *Cibelinoj*, modi, *vatrema* i *strasna muzika* kao na svetkovini *Cibelinoj*; Ph. lapis, *mramor*, columnae, od *frigijskoga mramora*; supst. * **Phrygiae**, arum, f. *Trojanke*.

- Phryne** ēs, f. [Φρύνη] *Frina*, 1) bogata i radi ljepote na glasu priložnica u Aleni, Prop. Quint. 2) nekaka rimska priložnica, Hor. 3) nekaka podvodnica, Tib.
- Phryx**, ygis, m. [Φρύξ] 1) v. Phryges. 2) Friks, rijeka u Lidiji, češće nazvana Phrygius amnis.
- Phthia**, ae, f. [Φθία] *Ftija*, grad u Tesaliji, rodno mjesto Ahilovo. Odatle 1) * **Phthias**, ādis, f. [Φθιάς] *Ftjkinja*. 2) **Phthiotes**, ae, m. [Φθιώτης] *Ftjjanin*. 3) **Phthiotis**, idis, f. [Φθιώτις] *Ftjotida*, pokrajina u Tesaliji, u kojoj je ležala Phthia. Odatle **thicus**, adj. ftjodski. 4) * **Phthius**, adj. ftjski, vir = Ahil, rex = *Prej*.
- phy**, interj. (Com.) *pi!*
- phylaea**, ae, f. [φυλαή] *tamnica*, zatvor (čisto lat. custodia) jednom Plaut. Capt. 3, 5, 93.
- Phylaea**, ēs, f. [Φυλαή] *Filaka*, 1) grad u Epiru. 2) u Tesaliji; odatle a) * **Phylaeas**, cēdis, f. [Φυλαηής] = tesalski. b) * **Phylaeus**, iz F.
- phylaelista**, ae, m. [φυλακιστής] *tamničar*, odl. tp. vjerovnik, koji se priljepio za dužnika, jednom Plaut. Aul. 3, 5, 44.
- Phylaeus**, i, m. [Φύλακος] *Filak*, otac Ifiklov, djed Protezilajev. Odatle * **-eides**, ae, f. [Φυλακίδης] *potomak Filakov* = Protesilaus.
- phylarchus**, i, m. [φύλαρχος] *starješina* (poglavar) plemenski, Emir, Arabum.
- Phyle**, ēs, f. [Φυλή] *Fila*, tvrđava na medi atičkoj prema Beotiji.
- * **Phyllon**, i, f. [Φύλλον] *Fil*, grad u Tesaliji. Odatle * **Phyllēus**, adj. = tesalski.
- physice**, adv. [physicus] *fizički*.
- physicus**, adj. [φυσικός] *prirodni, fizički*. Odatle supst. a) **-ea**, ae, f. i **-ea**, ōrum, n. *fizika, prirodni nauk*; b) **-eus**, i, m. *fizik, ispitatelj prirode*.
- physiognōmon**, ōnis, m. [φυσιογνώμων] *fiziognom*, poznavalac značaja, čudi ljudske iza lica, jednom Cic. fat. 5, 10.
- physiologia**, ae, f. [φυσιολογία] *poznavanje prirode, fiziologija*.
- piabilla**, adj. [pio] *pomirljiv, jedn.* Ov. fast. 3, 289.
- piaculāris**, adj. [piaculum] *o čišćenju od grijeha, umirni, sacrificia, umirne žrtve, i samo (n.) piacularia*, Liv.
- piaculum**, i, n. [pio] 1) *pomirnica, žrtva umirna*, irae deorum; ut luendis periculis publicis piacula simus; dedere alqm p. rupti foederis. Odatle * *sve, čim se što popravlja, izmiruje, posvećuje, i kazna* (jer ona za zločin kao da zadovoljuje) exigere p. ab alqo. 2) *sve, što se izmiriti, za što se zadovoljiti imade, zločin, grijeh*, rerum praetermissarum; committere, merere p., počiniti.
- piāmen**, īnis, n. [pio] = piaculum 1). jednom Ov. fast. 2, 19.
- piatrix**, īeis, f. [pio] *pomiriteljica bogova žrtvom itd.*, Plaut. mil. 3, 1, 101.
- pica**, ae, f. *svraka*.
- picāria**, ae, f. [pix] *paklara, smolarnica*, jednom (pl.) Cic. Brut. 22, 53.
- picea**, ae, f. [pix] *bor*, Verg.
- Picēum**, i, n. *Picen*, pokrajina u istočnoj Italiji, sada okoliš grada Jakina (Ankona). Odatle **Picens**, tis, ili **-ēnus**, arj. *picenski*; supst. **Picentes**, tum, m. *Picenojani*.
- piceus**, adj. [pix] 1) *smolav*, * p. flumen (o znaju). 2) * *crn*, caligo; venenum; turbo; nubes, lumen, *taman*.
- † **piceo**, 1. [pix] *zasmđiliti, zapakiliti*.
- Pictōnes**, um, m. *Piktonci*, narod u Galiji, u sadašnjem Poitou.
- pictor**, ōris, m. [pingo] 1) *slikar*. 2) pridjev plemenu Fabijevu (gens Fabia); v. Fabius.
- pictūra**, ae, f. [pingo] 1) *apstr. slikarstvo*, ars ratioque picturae; odatle (Plaut.) *ličenje*. 2) *konkr. a) slika, prilika*, * *inanis*; p. textilis, vez; † picturas avehere. b) *tp. slikanje u govoru*, ab ista p. imaginibusque virtutum; ejus picturam, non poēsin videmus.
- picturātus**, adj. [pictura] *vizen, vestis, jednom Verg. Aen. 3, 483*.
- pictus**, adj. s komp. [partio. od pingo] 1) *slikan*, i * *šaren, pisan*, volucres, pavones, pictas abiete puppes; * p. Agathyrsei, Geloni, koji su se običavali šarati po tijelu. 2) o govoru: *kićen*, genus orationis p. et expoliturum; i govorniku, Lysia nihil potest esse pictius. 3) *prividan, kriv, prazan*, qui nunquam philosophum pictum, ut dicitur, viderunt; * *picti metus*.
- piceus**, i, m. 1) *kao nom. apel. a) djetao*, Plaut. Ov. b) *ptica nekaka u priči*, Plaut. 2) *kao nom. pr. latinski bog vlačar, sin Saturnov a otac Faunov, prvi kralj latinski, od Circe u djella pretvoren, kojoj za ljubav mario nije*, Verg. Ov.
- piō**, adv. [pius] *zdušno prema bogu, rodite-ljima, domovini: pobožno, nježno, ljubazno, očinski, djetinjski, sinovlji i nal.* (v. pius), deos pie colere; filius p. animam patris sorori reconciliavit; p. lugere alqm; memoriam alcjs pie inviolateque servare; p. bellum Indici posse, *po duši*; † p. regem inter deos colere; † quod singuli magis oboedienter ac p. (radi poštovanja prema kralju) facerent.
- Piōria**, ae, f. [Πιρία] *Pijerija*, pokrajina u Makedoniji.
- Piōros** ili **-us**, i, m. [Πιρός] *Pijer*, 1) *kralj ematijski, čije se devet kćeri dalo u najećanje s muzama, te su nadvladane od ovih prero-*

rene u svraku, (Ov. 2) Mačedonac, otac deset Muzā, t. j. koji je službu Muzā, njihov broj i imena u Tespiju donio. Odatle a) * Piēris, rīdis, f. [Ilus] Muza; u pl. * Pierides, kćeri Ijērove, također Muze. b) * Piērius, pijerij-ski, tesalski; supst. * Pieriae, Muze; stoga * pjesnički.

piētas, ātis, f. [pius] 1) ošjećanje dužnosti, zalo se i prema objektu različito prevodi; a) prema bogovima = pobožnost, p. est iustitia erga deos; p. et sanctitas. b) prema roditeljima, djeci, braći i sestrana: roditeljska, djetinja, bratska ljubav, quid est p. nisi voluntas grata in parentes; nulla specie materni nominis nec pietas; p. in matrem; (Hor.) Lamiae p. (Lamijina prema bratu, koji je umro) et cura. c) prema domovini i poglavarstvu, ljubav domovine, patriotizam, ljubav prema rodbini, dobrotvorima, prijateljima, p., quae erga patriam aut parentes aut alios sanguine conjunctos officium conservare monet; p. cum sit magna in parentibus et propinquis, tum in patria maxima est; ego omni officio ac potius p. erga te ceteris satisfacio omnibus; p. quatuor tribunorum, živa ljubav itd. prema G. Semproniju, kao svomu predašnjemu vojrodi, Liv. 4, 42, 9.; † poštovanje, video fortes viros erga reges suos pietatis invictae. 2) a) * pravda, pravednost, osb. božja, si qua est caelo pietas. b) † krotkoća, blagost, milost. 3) personif. kao božica.

piger, gra, grum, adj. s komp. i sup. [piger] od prirode spor, trom, lijen, interdum piger interdum timidus in re militari videbare; † pigrior ad alqd; gens pigerrima ad militaria opera; (Caes. u Cic. ep.) ad literas scribendas pigerrimus; (Quint.) pigri est ingenii s inf.; * s inf.; * s gen., militiae; † pigrum, quia immo et iners videtur, sudore acquirere, quod etc.; * auriga; * nauta; * optat ephippia hos p., premda je trom, opet želi, što nije za njega; * discedat pigrior, strašljivac, kukavica; * contracto frigore pigrae (o pčelama); tp. * palus p., mrtva, † pigrior rivus; † mare p. ac prope immotum; † p. mare et grave; * annus, spora; * bellum, dugotrajan; * campus, neplodno (radi zime); * lijenim, sporim čineći, frigus, senecta.

piger, uit, — impers. 2. 1) dodijavā, dosaduje mi što, mrzi me što, p., me alijs rei, (Ter.) fratris: s inf. (Plaut. Verg. Curt.) s acc. c. inf.; illud quod p., Plaut.; quod nos piget, neque se id pigere, Ter.; ad pigendum; * verba pigenda, na koje se ozlovoljiti mora. 2) * † = poenitet; = pudet, fateri pigebat, stid ih bilo itd., Liv.

pigmentarius, ii, m. [pigmentum] trgovac bojama ili mastima.

pigmentum, i, n. [pingo] boja (sr. color); tp. ures i nakit govora, nakit, ures, ličilo. **pignerator**, ōris, m. [pigneror] zalagoprivac, koji prima u zalogu, jednom Cic. Verr. 3, 11, 27.

pignero, i. [pignus] † založiti, dati u zalogu (Liv.) tp. velut obsidibus datis pigneros habere animos.

pigneror, dep. i. [pignus] uzeti što u zalogu, * quod das mihi p. omnem; tp. posvòjiti, Mars ipse ex acie fortissimum quemque p.; ut plurimas partes ipsa sibi pigneraretur patria.

pignus, ōris i kadšto ōris, n. 1) zalog, pigneri opponere alqd, se, založiti (Com.), † pignori accipere; capere p., uzeti zalog od koga (tim su se senatori silili, da dodu u senat); pignora auferre, pignoribus cogere senatores; † pignori esse, biti u zalogu. Odatle a) (Liv.) talac. b) * opklada (ono, o što se kladi), pignore contendere, certare, kladiti se; posito pignore. 2) tp. a) jamstvo, znak, poklad, dedit rei publicae magnum p. se velle, p. voluntatis, injuria; quos (equites) pignora pacis custodiendos dederant; quodcumque superesset urbis, id p. ad flectendos hostium animos haberent. b) u pl. (zalog braćne ljubavi) djeca, braća, sestre, unuci, i roditelji, muž i žena, rodnoi, Hor. Prop. Ov. Curt. Plin. ep. Tac.; pigra conjugnum ac liberorum, Liv.

pigritia, ae i (Liv.) -iēs, ēi, f. [piger] lijenost, nehajstvo (sr. ignavia), pigritia me facere, quod non mea manu scribam; p. militandi, singulos sepeliendi; † pigritiam emendandi, angustiae faciunt; imminens nox Romanis pigritiam ad sequendum locis ignotis fecit; propter pigritiam aut ignaviam; † corporum.

pigror, dep. i. [piger] biti lijen, mrznovoljast, jednom Cic. Att. 14, 1, 2.

1. **pila**, ae, f. stup, loco, qui nunc pila Horatius appellatur, napose stupac pred knjižarom, s popisom knjiga, koje su na prodaju, ili same knjige, nulla taberna meos habeat neque pila libellos, Hor.; nasip od kamena, * saxea; congestis pillis, Suet.

2. **pila**, ae, f. 1) lopta, ludere pilā; posl. (Plaut.) a) p. est mea, ja sam dobio. b) claudus pilam o takvu, koji ne razumije što; Fortunae p, igračka sreće, Aurel. Vict. 2) * krugljica, kojom su glasovali suoi.

pīlānus, adj. [pilum] = triarius, što pogl., Ov. **pīlārius**, adj. [pila] lōptāč, jongleur, šljepar, jedn. Quint. 10, 7, 11.

pīlātus, adj. [pilum] suličar, jednom Verg. Aen. 12, 121.

piletum, i, n. državna kola (euknom ili dlakom — pilus — postavljena) na četiri točka za gospode, ut piletio ad sacra ludosque, carpentis festo profestoque uterentur (matronae); * castae ducebant sacra per urbem piletis matres in mollibus.

pilleatus (pileat), adj. [pilleus] noseći pileus, u kapi; pileati epulati sunt; o oslobođeniciima, također † plebs, kad je Neron umro, u znak oslobođenja od ropstva (v. pileus).

pilleus (pile.), i m. [dem. od pileus] čepica, kapa, jednom Hor. ep. 1, 13, 15.

pilleus (ne pileus), i, m. ili pileum (ne pileum), i, n. [srod. sa pilos] kapa od svaljane vune, koja se pri svečanim egodama, a osobito za vrijeme Saturnalijâ nosila, te se znakom slobode smatrala, stoga vocare servos ad p., na slobodu, t. j. obećavajući im slobodu dazati robove na oružje.

pilulus, adj. [l. pilus] dlakav, rutav, genae.

pilum, i, n. kopije, sulica rimskih pješaka, kojom su se na početku bitke na neprijatelja bacili, pak zatim mač trgli (sr. hasta); pilum murale, vrsta teških sulica za obranu labor-skoga nasipa.

Pilumnus, i, m. Pilumno, staroitalijski bog ženidbe, po Verg. praotac Turnov.

1. **pilus**, i, m. 1) dlaka, vlas (na čovjeku i na životinji; sr. crinis, capillus), palpebrae sunt munitae vallo pilorum; (Hor.) caudae pili equinae. 2) tp. malena stvar, trun, ne ullum pilum boni viri habere dicatur, ni truna itd.; pilo (za dlaku) minus amabo; e Cappadocia ne p. quidem so. accepi; * non facit pili cohortem, ne drži ni mrve itd., * nec pili facit, unius, ne mari ni mrve.

2. **pilus**, i, m. malo ne uvijek primus p., prvi manipulus trijarijâ u legiji, primi pili centurio, prvi centurio (satnik) prvoga manipula trijarijâ, također primipilus nazvan, primum p. ducere, biti centurio prvoga manipula trijarijâ.

* **Pimplēus**, adj. Pimplejski, upr. pripadajući na vrulak Muzâ Pimpleju u Olimpu, odalle Muzama posvećen; supst. Pimplēa, ae, f. Muza.

pīna (pinna), ae, f. nekaka školjka.

Pīnārius, ii, m. Pīnarije, ime rimskomu plemenu, domus, Verg. Pīnaril i Potitil, svećenici Herkulovi, Liv. Verg. Aurel. Vict.

Pīndārus, i, m. [Πίνδαρος] Pīndar, slavni grčki lirik iz Tebe (522.—442. pr. Is.) Odalle Pīndārius, adj. [Πινδαρικός] Pīndarov, Hor. Prop.

Pīndēnissus, i, f. [Πινδένισσος] Pīdenis, grad u Ciliciji. Odalle -nissitae, ārum, m. Pīdenisani.

Pīndus, i, m. [Πίνδος] Pīnd, gora u Tesaliji, Verg. Ov.

* † **pīnētum**, i, n. [pinus] omorikova šuma.

pīneus, adj. [pinus] omorikov, Verg.

pīngo, īnxi, īctum, 3. 3) slikati, ispisati, simulacrum Veneris; speciem hominis; tabulam (sliku); tabula picta, slika; * p. frontem moris, nūmazati, obdijiti; * mollia luteolâ p. vaccinia calthâ; * bojâdisati, namolovati, puppes; * uopće: naslikati, in mensa castra in ro. Napose: iglom vésti, i bez acu, toga picta; tp. a) kititi, resiti, bibliothecam. b) napose u govoru: iskititi, nāslikati, ôrisati, in verbis pingendis, u izboru i poredanju riječi (in illuminandis sententiis); Britanniam pingam coloribus tuis, penicillo meo; quumvis claris sit coloribus picta vel poësis vel oratio; (Pompejus) omnibus a me pictus et politus artis coloribus.

pīnguēseo, — 3. [pinguis] omastiti se, nagnojiti se, campus sanguine, Verg.

pīnguls, adj. s komp. i sup. 1) debeo, tust, pretio, pinguior agnus, Plaut.; Thebani; (Hor.) laridum; * p. (naduven) vitiis; * † supst. pingue, is, n. tustina u mesu. Odalle a) plodan, rodan, * pinguior campus; * semina; * stabula apum, pune meda; * Nilus pingui flumine; * fimus. b) debeo, gusti, caelum; † toga. c) * sočan, olivum; ficus; merum, gusto. d) jak, čvrst, * tura pingues facientia flammâs; * alit flammam pinguem et olentem; * ara, nâkvašen krolju i mašcu žrtava. 2) tp. a) tup, tupôglav, zdepast, trom, (o govoru) nadut, * ingenium; * tardo cognomen pingui damus; poëtae pingue quiddam et peregrinum sonantes; * munus, o pjesmi; pingui Minerva v. Minerva. b) miran, povoljan, udoban, † secessus; † vita; † otium; * somnus.

* **pīnifer**, fēra, fērum, adj. [pinus-fero] omorikov, mons. — * **pīniger**, gēra, gērum, adj. [pinus gero] omorikov, caput tauri, ôvjenečan omorikom.

1. **pīna** v. pīna.

2. **pīna**, ae, f. [uzgredni abl. od penna] 1) pero, osb. pl. pinnae, pera, osb. veća u krilima, krila; posl., alicui incidere pinnae, pōdajeći krila. 2) prenes., a) * pera u dupina (pliska-vice). b) krunište (na zidu).

pīnātus, adj. [2. pinna] perjatan, krilat.

* **pīniger**, gēra, gērum, adj. [2. pinna, -gero] perjatan, krilat; prenes., imajući pera riblja.

pīnāipes, pīnūla v. pennaipes, pennula.

pīnōtōres, ae, m. [πινότηρες] rađić.

pīnso (rjede pīso), pinsi, pinsum ili pinsui, pinsitum, 3. stući, (Plant.) alqm flagro, biđovati.

pīnus, us ili i, f. 1) *omorika*, bor, * *melon*, borovine. a) *brod*. b) *lūd*. c) *vijenac*. 2) u vrtovima saden pitomi bor, *pinija*, Verg. plo, l. [pius] * *žrlvom pomirivati*, *pomiriti*, *ublažiti*, ossa, busta; Silvanum lacte. Odalle a) *pobožno štovati*, p. obaviti, sacra. b) *pobožnošću očistiti*, od grijeha očistiti. c) *popraviti što*, *odvracati*, *naknaditi*, *osvetiti*, * *nefas triste*; * *mors morte piana est*; * *est sacris illa (imago noctis) piana meis*; * *culpam morte*; † *prodigia*; * *fulmen*, ono, što kodi munja.

pīper, ēris, n. [πέριπ] *papar*, *biber*, Hor.

pīpilo, l. *pijukati*, Cat.

pīpulum, i, n. i -lus, i, m. [pipō] *vika*, *grđenje*, improbo *pipulo* te differam, Plaut.

Pīraeus, ēi, m. [Πειραιεύς] (* *Piraeus*; * n. pl. *Piraea* tuta) *Pirej*, *demos* i luka *atenska*. Odalle *Piraeus*, adj. *pirejski*.

pīrāta, ae, f. [πειρατής] *gusar*.

pīrātīcus, adj. [πειρατικός] *gusarski*, *navis*; bellum; (Curt.) *lembus*, *classis*; supst. -tica, ae, f. *gusarenje*.

Pīrēne, es, f. [Πειρίην] *Pirena*, *vratak* u *Korintu*, Plaut. Odalle * *Pirēnis*, *Idis*, f. *Korintski*.

Pīrīthōus, i, m. [Πειρίθοος] *Pirito*, *kralj lapitski*, sin *Iksijonov*, muž *Hipodamijin*, prijatelj *Tezejev*, s kojim je išao u *podzemaljski svijet*, da izvede na *vidjelo Proserpinu*, Hor. Ov.

pīrum, i, n. *kruška* (voće), Hor.

pīrus, i, f. *kruška* (drvo), Verg.

Pīrustae, ārum, m. *Piruste*, *razbojnički narod* u *Iliriji*.

Pīsa, ae, f. [Πισα] *Piza*, *grad* u *Elidi*, blizu njega držale su se *olimpijske igre*. Odalle * *Pisaeus*, adj. *piski*, *Arethusa*; supst. * *Pisaea*, = *Hippodamia*. — *Pisae*, ārum, f. *Piza*, *grad* u *Etruriji*, s. *Pisa*. Odalle *Pisaeus*, adj. *piski*; supst. -ni, orum, *stanovnici grada P.*, *Pizani*.

Pisaurum, i, n. *Pizaur*, *grad* u *Umbriji*, s. *Pesaro*. Odalle -rensis, adj. *pizaurski*.

piscārius, adj. [piscis] (Plaut.) *ribarski*, *hamulus*; *forum*.

piscator, ōris, m. [piscor] *ribar*.

piscatōrius, adj. [piscator] *ribarski*, *navis*; † *navicula*; † *scapha*; † *arundo*; *forum*.

piscātus, us, m. [piscor] 1) *ribarenje*, Plaut. 2) *ulovljena riba*, *piscatu*, *aucupio*; u *prilici lov*, *bonus*, jedn. Plaut. Bacch. 1, 1, 69.

piscifidulus, i, m. (dem. od piscis) *ribica*.

piscīna, ae, f. [piscis] 1) *ribnjak*. 2) † *bassin* *kupači*.

piscinārius, ii, m. [piscina] *ljubitelj ribnjaka*.

piscis, is, m. *riba*; sing. collect. Ov. met. 2, 14.; * *kao zvijezda*, *pisces*, *pisces gemini* ili *gemelli*; *piscis aquosus*.

piscor, dep. 1. *ribariti*; post. (Plaut.) p. in nēre, *zaludu se mučiti*.

* † **piscōsus**, (Plaut.) -cūlentus, adj. [piscis] *riban*, *pun riba*.

Pisidia, ae, f. [Πισιδία] *Pizidija*, *zemlja* u *južnoj Maloj Aziji*; **Pisidae**, ārum, m. *Pizidani*.

Pisistrātus, i, m. [Πισιστρατός] *Pizistrat*, poznati *vladar atenski*. Odt. † -tidae, ārum, m. [Πισιστρατίδαι] *Pisistratovići*.

Piso, ōnis, m. *Pizon*, *rimsko porodično ime*; v. *Calpurnius*. Odalle † **Pisoniānus**, adj., *Pizonov*.

pistillum, i, n. [pinso] *tučak*, Plaut.

pistor, ōris, m. [pinso] *stupač*, (koji žito u stupi (mužaru) tuče ili na mlincu rukom melje) *mlinar*, *ujedno i pekar*, *Pistor*, *priđjev Jupiterov*, Ov.

Pistorium, ii, n. *Pistorij*, *grad* u *Etruriji*, poznat po *boju*, u kojem je poginuo *Katilina*. Odt. -riensis, adj. *pistorijski*, Sall.; s *komičnom dvounošću* *milites P.*, a misli se i na *Pistorium* i na *riječ pistor*, od *prilike* „*Pekarovići*“, jedn. Plaut. Capt. 4, 2, 59.

pistrilla, ae, f. (dem. od pistrina) *stupica* (za žito), jedn. Ter. Ad. 4, 2, 45.

pistrinensis, adj. [pistrinum] *stupaci*, *jumenta*, jedn. Suet. Cal. 39.

pistrinum, i, n. [pinso] *stupa*, gdje se žito *stupalo*; za *kaznu slali su onamo robove*, alqm in p. *tradere*, *dare*, *dedere*; *pistrinorum civitas pokazuje rdave robove*, Plaut.; in *publicam custodiam* vel in p.; *prenes*, tibi *meum* in eodem est p. *vivendum*; *tantum in judicia et contiunculas tamquam in aliquod p. detrudi et compingi*.

pistris ili **pistis**, is, i **pistrix**, icis, f. [πίστρις] 1) * † *morska nepodoba* (kil). 2) *vrsta brzoplovke* (hilotplovka); * *ime jednemu brodu Enejinu*.

Pitāne, ēs, f. [Πιτάνη] *Pitana*, *grad* u *Maloj Aziji*, Ov.

pithēcium, ii, n. [πίθειον] (Plaut.) *majmunče*.

Pithēcūsae, ārum, f. [Πιθηκούσσαι] *Majmunski otok* u *Tirenskom moru*, blizu *Cumae*, s. *Ischia*.

Pittāeus, i, m. [Πιτταεύς] *Pitak*, *filozof* u *Mitileni*, jedan od *sedam mudraca*.

Pittheus, ēi ili ēos, m. [Πιθηεύς] *Pitej*, *kralj Trezenski*, otac *Elre*, *matere Tezejeve*. Odt. 1)

Pitthēis, *Idis*, f. *kći Pitejeva*. 2) **Pitthēus**, adj. *Pitejev*, Ov.

pituita (u pjesn. kadšto trosložno), ae, f. u životinjskom tijelu, slaz, balavost, kihavica.

pituitosus, adj. [pituita] *balav, sluzav, jedn.* Cic. fat. 4, 7.

pīus, adj. *sa + sup.* (v. pietas), 1) *zdušan, pobožan*, homo; omnes pii; (Ter.) ingenium Pamphili; * numina; *osb.* * o pjesnicima, poëta; vates; pii luci, pjesnički luzi; o pokojnicima: *blaženi*, piorum sedem et locum; * pia gens, pii, pia animae, * concilia; o djelima, stanju, stvarima; *pobožan, bogomio, božji, zdušan, svet*, bellum; arma; pax; * militia; * dolor; * vota; * pio ore; * pium est *s inf.*, *bogu je ugodno*; * *supst.* iustum piumque, *pravo i pravica*; *bogovima posvećen, žrtvovan*, * vitia; * luci; * *far.* 2) *tičući se ljudi: ljubazan, nježan prema roditeljima, djeci, domovini i nat.*, pios habere cives in parentes; dolor; adversus sororem; * Aeneas; * impietate (*prema sinu*) pia est (*prema bratu*); * metus, *strah žene za mužev život*; * pia sarcina nati, o *Anhizu, koji je nosio Eneju*; * dextra; + *vjeran kralju*, quem pium et bonae mentis, non amicum modo sed ex ultima plebe, auditis quae ad eum delata erant, non protenus ad regem fuisse cursurum? + *piissimi civium*; i * *mio, drag, testa.*

pīx, picis, f. [πίσσα] *smola*; * *pl. komadi smole.*

placabilis, adj. *s komp.* [placo] 1) *pomirljiv, animus*; omnia habuisset aequiora et placabiliora; * quo quisque major, magis est p. irae. 2) *umirujući, utišavajući, ublažujući*; * ara; placabilus est (Ter.) *lakše pomiri.*

placabilitas, ātis, f. [placabilis] *pomirljivost, jedn.* Cic. off. 1, 25, 88.

placāmen, īnis, n. (Liv.) i + -āmentum, ī, n. [placo] (*rijetko*) *blažilo.*

placāte, adv. *s komp.* [placatus] *mirno, tiho.*

placātio, ōnis, f. [placo] *mirenje, blaženje, deorum; animi.*

placātus, adj. *s komp. i sup.* [partic. od placo] 1) *umiren, pomiren, pomirljiv, animo placatiore*; exercitus duci placatior. 3) *miran, vita*; quies placatissima; * Venus, *blaga*; * mare.

placenta, ae, f. *koladž.*

Placentiā, ae, f. *Placencija, grad u gornjoj Italiji, s. Piacenza.* Odl. -tīnus, adj. *placenticijski*; *supst.* -ul, ōrum, m. *Placencani.*

placēo, ūi, itum, 2. (*ali i pas.* placitus sum) *biti za volju, militise, dopasti se*, alui; velle placere alui, *hijeti komu ugoditi*, placere sibi, *biti sam sebi za volju, ponositi se*

dim i nat.; * placens uxor, *ugodljiva, ljubazna*; placet hoc tibi? *je li ti to za volju?* et rei publicae et ipsis placere oportere; (Nep.) sibi non placere, quod etc.; (Sall.) debere illi res suas satis p., sua suique satis placebant, quis acta consiliumque ignorantibus tumultus ipse et res novae satis placebant; (Liv.) placet hibernis locus, toga et forum placere; (Tac.) vis et arma satis placebant; (Plaut.) dos placenda est, *biti dosta*; (Ter.) quae vobis placita est condicio; *napose a* o pjesnicima *za pozorište i o njihovim glumama, pak i o drugim umjetnicima, Ter.*; admodum p. in triggedis. b) si diis placet, *podrugljivo, da se izreče veliko udivljenje i ljubina na nešto nenadano „tko bi rekao“*, Epicurus, cui etiam, si diis p., videtur semper beatus sapiens; alter si diis immortalibus p., testimonium etiam in Sex. Roscium dicturus est. c) placet (*s dat. lica i bez njega*), *pristajem, hoću, osb. o poglavarstvu: određivati, odlučivati, zaključivati (sr. libet)*, ut doctissimis placuit; * sic Iustitiae placitumque Parcis; si placet (*u finjem govoru uvijek bez tibi, vobis*); id primum videamus, si placet; sic placet? (Hor.) placetne? *slazete li se? s inf. i acc. s inf.*, minori parti placuit interim rei eventum experiri et castra defendere; deliberatur de Avarico in communi consilio, incendi placeret, an defendi; duo placet esse Carneadi genera visorum; (Hor.) quis paria esse fere placuit peccata; constituunt, reliqua qua ratione agi placeat; quid quoque pacto agi placeat; suggestum adornari placuit; sibi numquam placuisse Avaricum defendi; sibi placere regem Ptolemaeum atque ejus sororem Cleopatram exercitus, quos haberent, dimittere et de controversiis — disceptare; *s ut, ali tada znači samo ono, što i censeo, statuo, ut, hijeti, narediti, zaklj. čiti, što treba učiniti*, his placuit, ut tu in Cumanum venires; senatui placere ut; placitum est, ut reverteretur Pompejus; placuit ei ut ad Ariovistum legatos mitteret; placitum est mihi, ut mitterem (*gdje bi, budući da je isti subjekt, običniji bio infinitiv*); *uz promjenu konstrukcije sa različitim značenjem*, Domitius dixit placere sibi ternas tabulas dari ad iudicandum — sententiasque de singulis ferrent, *Caes. b. c. 3, 83, 3; sr. d. G. 2, 10, 4.*

placide, adv. *s komp.* [placidus] *blago, mirno, polagano*, p. ire suspenso gradu, Ter.; p. procedere; ad ea rex satis p. verba fecit; p. et benigne verba facere, respondere; p. et sedate ferre dolorem; sedate placideque loqui; placidius plebem in magistrata tractare; populus et senatus Romanus p. modesteque inter se rem publicam tractabant; (Liv.) colles p. (*pomalo*) acclives.

placidus, adj. s komp. i sup. [placeo] *blag, lih, miran*, homo; senatus; ingenium; oratio; urbs; civitas; pax; p. etlenis senectus; * mors † mare; * amnis; † illuvies; † dives; * o hogovima; *dobar, milostiv*, * lumen, *mio pogled*; * supst. **placida**, ōrum, n. *blagosi* (opp. immitia).

placito, i. [frequent od placeo] *veoma se dōpadati*, jedn. *Plaut. Bacch. 4, 10, 5*.

placitus, adj. [placeo] *ugodljiv, ugodan, mio, drag*, locus; * amor; * placita es, *ljubiš se*; supst. **placitum**, i, n. *mnijenje*, * ultra p., protiv uvođenja; † placita, *mnijenja, nauči*, rhetorum aut philosophorum.

placo, i. [causativ od placeo] 1) * *miriti*, aequora; * *podmiriti*, escā ventrem iratum, voracis jejunia ventris. 2) *pomiriti*, *ublažiti*, animum; alqm; alqm in alqm; alqm alicui; iram, invidiam; * Plutona tauris; * ture et fidibus deos; * placatam Eurydicen vitulā venerabere caesā; homo sibi ipse placatus, *mirne duše*.

1. **plāga**, ae, f. [πλήγη] *uboj, udarac, i odalle rana*; mercedem vulneris atque plagae; * plagam ferre, *zadavati*; * plagis perimere, *utući*; plagis vulnerari; plagam accipere; plagam infligere, imponere; foediores plagae; u *prilici*, hac percussus plaga; plaga est injecta petitioni tuae; oratio gravem p. facit, *dōimlje se*; levior est p. (*gubitak*) ab amico.

2. **plāga**, ae, f. [πλάγη] upr. *ploča*, 1) *mreža*, tendere plagas; u *prilici*, Antonium conjeci in Octaviani plagas. 3) *kraj, strana svijeta, zemlja, nebo*, frigida haec omnis duraque cultu et aspera plaga est; caeli; * quattuor plagae, *pojasi (zone)*; * plaga solis iniqui, *vruci pojasi*; aetheria, *uzduh, zrak*; * pinea montis omōrikovao na brdu; *kadšto o stano-vmicima: kotar, okružje, Liv. Just.*

plāgiārtus, ii, m. [plagium u pot.] *ljudođrabač, dušotržica*, jedn. *Cic. Qu. fr. 1, 2, 3*.

plāgiger, -gērūlus, adj. [l. plāga-gero] *koji dobiva batinā*, jedn. *Plaut. Ps. 1, 2, 20. Most. 4, 1, 19*.

plāgipātīda, ae, m. [l. plāga-patior] *trpibatīnā*, *Plaut.*

* **plāgōsus**, adj. [l. plāga] *šibāč, koji rado bije*, jedn. *Hor. ep. 2, 1, 70*.

plāgūla, ae, f. [2. plāga] *sag, čilim na postelji ili nosiljoi*, *Liv. Suet.*

Planāsia, ae, f. [Πλανασία] *Planazija*, otok južno od Elbe, za onrevā su tamo slali prognanike, s *Pianosa*, *Tac.*

Plāncius, *Plancije*, ime rimskom plemenu; Gn. Pl. od Cicerona branjen.

† **plānetus**, us, m. [plango] *udarānje po prsima, po rukama* itd. kao znak žalosti: *naricānje, tugōvānje*.

plāne, adv. s komp. i sup. [planus] 1) *razgovijetno, izrično, naročito*, loqui; planissime explicare; plurimae leges planissime vrant; disertissime planissimeque in eo (decreto) scriptum est. 2) *potpuno, sasvijem, posve*, p. scire, *posve dobro*, *Ter.*; p. bene facere, *Asin. Pol. u Cic. ep.* p. bene peculiatu, p. pericula non dubitanter adii; bene plane magnus; p. eruditus; vix possum vel p. nullo modo possum; (*pretkl.*), *kad se odgovara i potvrđuje: zaista, jamačno, dākako*.

plāngo, ānxi, ānetum, 3. [πλάσσω] 1) *udarati*, osb. *sr. štropotom*, * tympana palmis; * nunc nemora ingenti vento, nunc litora p. (austri et imber); * litora planguntur fluctu; * plangitur (o uhvaćenoj plioi) *bije kritima*. 2) *napose* (kao *κόπιασαι*) *od žalosti udarati se po tijelu*. osb. *po prsima ili po rukama*, * p. pectora, * lacertos; *reflex.*, plangere, plangi, *kukati, jādikovati pa uza to se rukama bit*, * planguntur matres; agmina plangentia; (*Just.*) gemitas plangentium, *naricati*, * Memphitem bovem (Apis); (*Tac.*) quas (virtutes tuas) neque lugeri neque plangi fas est.

plāngor, ōris, m. [plango] 1) * † *glasno udarānje, šuštanje, žuborenje*. 2) *naricānje*, plangore (*jaukanjem*) et lamentatione complere forum; * plangorem dare.

plāngūcula, ae, f. [πλάγγυς] *voštana lutka*, jedn. *Cic. Att. 6, 1, 25*. (*gdje se sada imaginacula piše*).

plānifloquus, adj. [plane-loquor] *iskreno govoreći, očit*, jedn. *Plaut. Truc. 4, 4, 11*.

plānitas, ātis, f. [planus] *razgovijetnost*, sententiarum, jedn. *Tac. dial. 23, 6*.

plānitēs, ēi, f. (*rijetko*) *Liv. -tia*, ae, f. [planus] *ravan, ravnina*.

plānta, ae, f. 1) *prijesadnica, sadenica*, navrt (*kalem*) od čokota; * *drugih stabala*. 2) * † *taban, poplat*; * summā contingere sidera plantā, *uživati najveću sreću*.

plāntāria, ium, n. [planta] *sadenica; izdanak, viva*, *Verg.*

1. **plānus**, adj. s komp. i sup. 1) *ravan, gladak* (opp. asper; sr. aequus), corpus; litus; carina; locus; campus; via; aditus planior; * spatia; supst. **planum**, i, n. *ravan, ravnica*, urbs sita in plano; (*Tac.*) castra in plano sita, coloniam plano sitam; cadere in plano; * collibus an plano melius sit ponere vitem; castra in planum deducere; deferam in planum sedes; *takoder pl. plana*; † e plano, *na ravnu* = *izvan suda*. 2) *tp. razgovijetan, jasan, razumljiv*, narratio; planum facere = *razložiti*; planum facere multis testibus posse s acc. c. inf.

2. **plānus**, i, m. [πλάτος] *skitāč, skitnica*.

Plataeae, arum, f. [Πλαταιά] *Plateja*, grad u *Beotiji*, poznat bitkom g. 479. pr. Is. *Odale Plataeenses*, ium, m. *Platejani*.

plātālea (platalia), ae, f. žličara (*pelikān*) jedn. *Cic. n. d.* 2, 49, 129.

plātānon, ōnis, m. [πλατανών] *platanik* (*javorik*), *Plin. ep.*

plātānus, i, f. [πλάτανος] *platana*, istočni *javor*; * *caelebs*, v. *caelebs* b).

plātēa, ae, f. [πλαταιά] *ulica*.

Plātō, ōnis (acc. -ona, *Hor.*), m. [Πλάτων] *Platon* 1) *filozof*, početak akademijske filozofije. *Odale* † -tōnēus, adj. *Platonov*; *prenes.*, homo, veliki mudrac, *Cic.*; *supst.* -el, ōrum, m. *platonici* (*platonovci*). 2) *epikurovac* za *Cicerona*.

plaudo, si, sum, 3. 1) * *tranz.* *udarati da pljeska*, *plausa colla equorum*; *manibus cavis pectora plausa lacessere*; *plausis alis*; *choreas pedibus topotati*. 2) *intrans.* a) * *alis*, *krilima udarati*, *lepršati*, *pennis*; *rostro*, *ovokotati*. b) *pljeskati komu povlađujući mu*, *manus in plaudendo consumere*; *impers.*, *huic ita plausum est*, ut etc.; *osb.* u *kazalištu*, na *svršetku glume*, *plaudite*. c) *uopće: povlađivati komu*, *diis hominibusque plaudentibus*, * *versibus alcis*! * *ingenti sepultis*; * † p. sibi.

plausibills, adj. [*plaudō*] *vrjedan pohvale*, *povlađivanja*.

* † **plausor**, ōris, m. [*plaudō*] *pljeskač*.

plaustrum (plostrum), i, n. 1) *tarna kola*, *tarnice* (*sr. currus*, *carpentum*, *pilentum*); *post.* (*Plaut.*) *perculi p.*, v. *percello*. 2) * *kola* = *zvijezde*.

plausus, us, m. [*plaudō*] 1) *pljeskanje*, *štro-pot nastajući odale*, da *dvije stvari jedna o drugu udaraju*, * *plausum dare pennis*; * *ingenti sonuerunt omnia plausu*. 2) *pljeskanje za povlađivanje*, pak *uopće: povlađivanje*.

Plantius (Plot.), *Plaucije*, ime rimskomu plemenu; 1) *Lucius Pl.*, pjesnik. 2) *M. Pl. Hypsaesus*, konzul g. 125.; adj. *Plantius*, *Plaucijev*; *odl.* **Plantianus** (Plōt.), *Plaucijev*.

plautus, 3. vulgarno *plōtus*, (*umbarska riječ*) *plosnōnog*; (*plōtos appellat Umbri pedibus planis natos, Festus.*) — *plauti canes*, *quorum aures latius videntur patere, Festus.*, širokih ušiju, kao vlastito ime.

Plautus, i, m. *potpuno* T. *Maccius Pl.*, slavni rimski pisac komedija, umr. od prilike 80. g. prije *Ciceronova* poroda. *Odl.* -tīnus, adj. *Plautov*.

plēbēcula, ae, f. [*dem. od plebs*] *prosta svjetina*, također: *prosti ljudi*, *obrtnici*, *Suet. Vesp.* 18.

plēbējus, adj. [*plebs*] 1) *plebejski* [*v. plebs* 1) a) b)] *familia*; *consul*; *supst.* *plebejus*, m. *ple-*

bejac, *pučanin*, *plebeja*, f. *plebejka*, *pučanka*. 2) *tp. prost*, *omnes p. philosophi*, *sua svjetina phil.*; *minutos philosophos eosdemque p.*; *sermo, prostoga čovjeka*; *purpura*; (*Hor.*) *nil ultra quaero plebejus*.

plēbīcola, ae, m. [*plebs-colo*] *prijatelj puka*; također *adjektivski*, ab hoc *plebicola* *tribuno plebis*.

plēbs, plēbis ili (*arhaist.*) plēbēs, ēi, i i, f. [*sr. sa plēbos*] 1) *građanstvo*; a) *najprije naprema patrioijima*, došljaci u *starom Rimu*, koji su u *najstarije doba* bili bez ikakva političkoga prava, a i u *islīm se* *privatnopravnim odnošajima* tačno *razlikovali* od *starih pravih građana* (*sr. patricii*, *populus*). b) *potom*, kad je *nestalo one prvašnje opreke*, te kad su se *plebejci s patrioijima izjednačili u političkim pravima*, znači: *narod*, *puk*, *naprema vladajućemu plemstvu*, *potekli iz državnih služba* (*nobiles*) i *naprema senatu*; isto tako znači: *narod*, *puk*, *naprema go-spodi*, kad je *govor o stranim narodima*, in *Hyrcania p. publicos alit canes*, *optimates domesticos*; * *multam sine nōmine p.*; o *pčelama*. 2) *s preziranjem*, *prosta svjetina*, p. et *infirma multitudo*; (*Hor.*) p. *eris*, *ostat češ siromašak*. 3) = *populus*, *Herculis ritu modo dictus o plebs*, jedn. *Hor. Carm.* 3, 14, 1.

plectilla, adj. [*plecto*] (*Plaut.*) *pletan*.

1. **plēcto**, 3. [*πλέκω*, *flecto*] *samo u partic.* * *plexus*, *pletan*.

2. **plēctor**, = — 3. *batinan*, *bijen biti*, *Ter. Hor.*; i *uopće: kaznu podnositi*, *trpjeti*, *obično tako*, da je *kaznjeni kriv*, *neglegentia*, *radi nemarnosti*; ne qua in *jure plecteretur*, da *bude prikoren*; ut in *suo vitio quisque plectatur*, po *svojaj krivnji*; sine *invidia culpa plectatur*.

plectrum, i, n. [*πλήκτρον*] *šibalo*, *štapid*, kojim se *udaralo u žice citare*, * *citara* ili * *lirska pjesma*.

Plēias (*Plejas*, *Plīas*), ādis, f. [*Πηϊάς*, *Πλειάς*] jedna od *Plejadā*, *sedam kćeri od Atlanta* i *Plejone*, koje su kao *vlašići* na nebo *pōstavljene*, *Ov.*

Plēiōnē, ēs, f. [*Πηϊόνη*] *Plejona*, žena *Atlanta* i *Plēiōnē*, *matī Plejadā*, *Ov.*

Plēmmyrium, ii, n. [*Πλημμύριον*] *Plemirij*, ri *sicilski kod Sirakuze*, *Verg.*

plēne, adv. s *komp.* i *sup.* [*plenus*] *posve*, *potpuno*, *obilato*.

plēnus, adj. s *komp.* i *sup.* [*pleo*, od *čega expleo* etc.] 1) *pun*, u *uzoritoj prozi*, *poimence* u *Cic.* i *Caes.*, *gotovo uvijek s gen.*, a ne s *abl.* (*Cic. Verr.* 4, 57. *Caes. b. c.* 1, 74, 7. *stoji abl. samo poradi drugih genitiva*), *vini*; *somni*; *timoris*; *spei*; *ingenti*; *negotii*; *officii*;

irae; consilium p. sceleris et audaciae; manus p. perfidiae; nuptiae p. dignitatis; p. concordiae; (*Liv.*) exercitus plenissimus praeda; * crura thymo (*o pčelama*); p. sunt omnes libri etc. (*Cic. p. Arch. 7, 14.*) *pune prije naredena načela*, nihil esse in vita etc.; plenissimis velis navigare; * velo sc. venti; * ad plenum, *sasvim*; quasi plenior ore laudare, p. manu alcis laudes in astra tollere; p. portis; p. urbs; * cornu; * Bacchi; p. discesserat; p. pecunia, *lijep imitak, novac*, plenissimae viae; oppidum *svega pun*; * domus; * mensa; * villa; * ex quo plenior (*bogatiji*) es; haec pleniora perscribebant, *uzveličavajući*; oratio, epistola plenior. *Od.* a) *noseći, trudan, težak, bred, skotan*, sus, *suprasna*; * femina, * venter, * tellus. b) *krupan, ugojen*, homo; * corpus. c) *nasićen, sit, kojemu se dodjelo, dosadiło, dotušilo*, mature plena (*o djevojčici*); rapula, *o želucu*; amator. 2) *potpun, na broju, sav*, p. annus atque integer; numerus; * pleno anno, *za godinu dana, kad izmine godina*; p. legio; luna, *ušlap*; p. gradu, *brzin korakom*; * vertice p.; * agmen, *velik*; † p. Caesarum domus; *u prilici*, gaudium; gloria; omnia quae — praeparanda fuerant, p. cumulatque habere; * concordia; plenis honorum muneribus, *Hor. carm. 4, 14, 2. (gdje ne treba plenis složiti sa honorum)*; o glasu: *pun, jak, vox*; plenissimum e; plenior voce; p. vocis genus; p. carmen, *o potpunj skladnosti stiha (sr. gravis)*; o riječima: *nepòkrāćen, u izgovoru*, verbum (*opp. imminutum*).

plērūm-quē, adv. [*n. od plerisque*] *pò nājviše*, obično; *supst.* plerumque, v. plerisque.

plērus (ploer.), *starolat.* = plerisque, *jednom Cic. legg. 3, 3, 6.*

plērus-que, plēraque, plērūmque, adj. obič. u *pl.* plerique, *ponajviše njih* (nema značenje *superlativa nego = množina*) quo amicorum decessu plerique angust solent; plerique Belgae; pleraque testimonia; pleraque administrabant; (*Ter.*) plerique omnes; plerique nostrorum oratorum; (*Sall.*) plerisque ex factione ejus; plerumque noctis, *veći dio noći*; (*Liv.*) plerumque Europae; (*Curt.*) pleraque ejus insulae, *ponajviše dijelova itd.*; (*Sall.*) juvenus pleraque, pleraque Africae (*dat.*); ut pleraque; per invia p.; plerisque incultis = ita ut pleraque inculta essent; per munita p. transitu fratris, quae antea invia fuerant, ducebat = pleraque per quae ducebat, munita erant t. f.; *takoder* in plerisque = in plerisque rebus, *u najviše zgoda*, *Cic. Lael. 4, 13.*

Pleumoxii, ōrum, m. *Pleumokšani*, narod u Gall. Belg., *jedn. Caes. b. g. 5, 59, 1.*

Pleuron, ōnis, m. [*Πλερών*] *Pleuron*, grad u Etoliji, *Od.* -nius, adj. Ov. pleuronski.

* plēo, ui, cātum, *složiti, smotati, saviti*, anguis se in sua membra.

Plinius, *Plinije*, ime rimskom plemenu; 1) Gajus Pl. Secundus (major), umr. g. 79. po Is., *slavan pisac, poimence njegovo djelo historia naturalis*. 2) njegov nećak, Gajus Pl. Caecilius Secundus (minor), *prijatelj cara Trajana, sastavio panegirik (govor u slavu) na Trajana i zbirku pisama.*

plōdo v. plaudo.

plōeres, *starolat.* = plures, *jedn. Cic. legg. 3, 3, 6.* -ploerus v. plerus.

plōrātus, us, m. [*ploro*] *plač, plakanje, jauk, jaukanje*, omnia mulierum ploribus sonant, *Liv.*; * virginali ore p. edere; (*Curt.*) clamor cum p.; ploratu lamentisque et placentibus regia personabat.

plōro, i. 1) *intrans. jadikovati, tugovati, ridati, jaukati* (sr. fleo, lacrimo), eam plorare, orare ut sibi subveniat, *Ter.*; plorando fessus sum; * ni! sibi legatum praeter plorare; * alci p., *komu*; Demetri, teque, Tigelli, discipularum inter jubeo plorare cathedras, *Hor. sat. 1, 10, 10. 91. holimice dvoumno, neka se dredi (kao učitelj pjevanja) i protivno onomu jubeo valere*. 2) * *trans. kukati, oplakati, koga*, alqm; me obicere iucolis plorares aquilonibus, *ražalilo bi ti se itd.*; s acc. a. inf.

plōsor v. plausor.

plōstēllum, i, n. [*dem. od plaustrum*] *kolica*, *Hor.*

plōstrum, plōsus, Plōtiānus, Plōtius, v. plaustrum, plausus etc.

plōxēmum (ploxīm., ploxēm.), i, n. (*rijetko, gal-ska riječ*) *zakošak, šaraglje*, *Cal. VI, 6.*

plūit, pluit ili (*Plaut. Liv.*) plūvit, — 3. *impers. daždi, kiši*, aqua, quae pluendo (*od kiše*) crevit s. t.; p. sanguinem, sanguine, *pada*; lacte; lapidibus; terrā; *tp.* tantum glandis, *nāpadalo*, *jedn. Verg. Georg. 4, 81.*

plūmā, ae, f. 1) *pahuljice* (*pl. pāpērje, māsāk* (sr. penna), columbae; * in plumis (*u labudovu perju, u l. prilici*) delituisse Jovem; *collect. animantium* plūmā alias — videmus obductas (sr. squama); *posl.* p. haud interest, *ne razlikuje se ni za dlaku*; homo levior quam pluma; pluma facilius moventur. 2) * *mālje na bradi*. 3) * *ljuske na oklopu*. **plūmātīle**, is, n. [*pluma*] *haljina s utkanim paperjem*, *jedn. Plaut. Ep. 2, 2, 49.*

plūmātus, adj. [*pluma*] 1) * *perjatan*, corpus. 2) † *ljuskav*, lorica.

plūmbeus, adj. [*plumbum*] *olovan*, nummus p. (*Plaut.*), *u kojem je olova*; *tp. a) tup*, gladius, pugio. b) *tupòglav*, in physicis; (*Ter.*) asinus. c) * *težak*, auster; ira.

plūmbum, i, n. olovo, p. album, *kositer*; * olovno zrno, * olovna cijev; * olovno pero.

plūmeus, adj. [pluma] pahuljičav, mek, + culcita; * torus.

plūmipes, ēdis, adj. [pluma-pes] pernatih nogu, jedn. Cat. 55, 27.

plūmōsus, adj. [pluma] pernat, perjatan, Prop. 4, 2, 34.

plūres v. multus.

† **plūrfariam**, adv. [plus] na mnogo mjesta.

plūrimum, **plūrimus**, plus v. multum, multus.

plūscūlus, adj. [dem. od plus] malo, nešto više, p. supellex, Ter.; plusculum negotii; p. quam; adv. plusculum annum nešto više od godinu.

plūteus, i, m. i plateum, i, n. 1) plutej, krov zaklonit, pleten od vrbovih šiba, a kožom pokriven, koji se mogao prenositi, pod kojim su se opadnici radeći zaklanjati od strijela neprijateljskih; tp. (Plaut.) vineas et pluteos agere ad alqm, svakako navajivati na koga, 2) nepomičan zaklon na nasipima, tornjevima, brodovima za vojnike, koji su se iza njega borili; u Liv. 10, 38, 5. locus consaeptus eratibus pluteisque, daskama. 3) naslon na divanu, na kojem se sjedilo pri jelu, jedn. Suet. Cat. 26; * meton., divan za sjedenje pri jelu.

Plūto, ōnis, m. Pluton, sin Saturnov i Rejin, bog podzemaljskoga svijeta. Odl. * Plūtoulus, adj. Plutonov, domus, grob; supst. -nia, ōrum, kraj u Aziji, gdje je stajao hram Plutonov, Cic. de div. 1, 36, 79.

Plūtas, i, m. [Πλούτος] Plut, bog bogatstva, jedn. Phaedr. 4, 11, 5.

plūvia, ae, f. [pluit] dažd, kiša (sr. imber, nimbus).

plūviālis, adj. [pluvia] kišni, * aquā; * sidus, * Haedi; * austri, kišoviti; * fungi na kiši rastući.

plūvius, adj. [pluo] = pluvialis, p. aqua, aquae; * rores = kiša; * frigus, mrzla kiša; * arcus, duga; * Jupiter, koji daje kišu; * Hyades, * ventus, koji nosi kišu.

pōcillum, i, n. [dem. od poculum] čašica, vrčič, Jovi Victori — p. mulsi sese facturum v. facio II) 3).

pōcūlum, i, n. mlađe, pōclum, 1) vrč, čaša, grande, Neptunus magnis poculis eum hac nocte invitavit, Plaut.; mortiferum; p. mortis exhaurire; poscunt majoribus poculis (sc. bibere); post., eodem p. bibere, isto trpjeti, Plaut.; meton. piće, napitak, pijanka, inter cenam, in ipsis tuis immanibus poculis, in poculis; * vitae; * desiderii; * amoris; * Massici; * hic innocentis p. Lesbii duces sub um-

bra; * Achelolia = voda; * ad pocula venire; * pocula (piće) sunt fontes; napose: otrovna čaša, otrov, Cic. p. Clu. 10, 30. Ov. met. 14, 295.

pōdāgra, ae, f. [ποδάγρα] podagra, uloxi, podagrae doloribus cruciari, ardere; * šāp (širevi ili poganci na papcima životinjskim, pl.) Verg. georg. 3, 229.

pōdāgrōsus, adj. [podagra] (Plaut.) podagrav, bolujući od uloga.

pōdex, icis, m. šupak, stražnjica (sr. anus, natis, pyga), Hor.

† **pōdlum**, ii, n. [πόδιον] podij 1) donja oplata na zidu u sobi. 2) balkon u cirkusu ili amfiteatru, na kojem su sjedila odličnija lica, potom carevi.

Poens, antis, m. [Ποίας] Peant, otac Filoktetov. Odl. a) * -tiāle, ae, m. = Filoktet. b) * -tius, adj. Peantov, također supst. = Philoctetes.

poecle, ēs, f. [ἡ ποικίλη σο. σοιά] „šarendvor“ u Ateni, isključni kipovima i slikama, poimence Polignotovim iz bitke Maratonske, jedn. Nep. Mill. 6, 5.

pōema, ātis, n. [ποίημα] pjesma (veća), facere, componere, condere, * scribere, * pangere; et in poematis et in oratione peccatur; lecta poemata et loco adjungebat.

pōemātium, ii, n. [ποιήματα] (rijetko) pjesmica.

poenā, ae, f. [ποιή] upr. krvnina, krvarina, i zadovoljština, naknada, sloga 1) kazna, (koja se trpi), zadovoljština, naknada; kazna, (koja se zadaje) ili osveta, poenas dare, solvere, persolvere, reddere, pendere, expendere, dependere alicui, biti kažnjen; poenas legibus et iudicio dare; * poenas dare sanguine, platiti krvlju; p. justas et debitas solvere; poenas aut morte aut exsilio dependere; p. dignam suo scelere suscipere; poenas ferre, perferre, sufferre, luere, subire; hanc poenam tulisse; poenam sustinere; * poenas pati; damnatum poenam sequi oportebat, ut igni cremaretur, Caes. b. G. 1, 4, 1.; p. ne victam sequatur, kazna u igri, Ov.; maximas poenas pendere temeritatis suae; * mihi sanguine poenas persolves amborum; * poenarum satis superque dedi; * maternae linguae pendere poenas; * lex poenaeque lata (zeugmateki); Liv.) tantum poenarum diis hominibusque dedimus; arbitros inter cives dat, qui litem aestiment poenamque (globu) constituent; habet poenam noxium caput, kažnjen je, Liv. 10, 40, 13.; a Liv. 29, 18. has dea p. a templi sui spoliatoribus habet, tako se osvetila; † poenam sibi contrahere; esse in alqā p.; ea p. in qua adhuc Q. Ligarius sit, Cic. p. Lig. 5, 13.; teneri poenā, biti pod k.; poena esse, radi konviniteta, jedn. Sall. Jug. 69, 3. civitas magna et opulens cuncta poenae aut praedae fuit; p.

severior; hujus p. atrocitas; p. Dorylensium gravior quam apud alios falsarum literarum; p. capitis; vitae, mortis; * p. votorum, *ispłata zavjetā; personif.*, Poena i Poenae, *božice osveticel*! o Poena! o Furia sociorum! innocentium Poenas scelerumque furias; poenā alqm afficere, multare; poenas capere de alqo, * sumere ex sanguine scelerato, * recipere ab alqo; * exercere poenas malorum; * in poenas ire, *kazniti, svetiti*; poenas domestici sanguinis expetere, *osvetiti rodeni krv*, † poenas consilii mei spreti expetet; † debitas p. ab alqo expetere; † debitā p. persequi; poenas parentum a filiis repetere, *za roditelje svetiti se djeci*; poenas hominis persequi, *osvetiti, okajati koga*; p. patrias (= patris) persequi; contumeliarum imperatoris poenas petere, ab alqo petere poenas doloris sui; * poenas verborum capere, *osvetiti se za riječi*; p. rei publicae, *nāmetnūte po državi*; legum et judiciorum, *po zakonu i sudu nāmetnūte*. 2) *trud, mūka, patnja, zlostāvljēnje*, poenam captivitatis truncata corporis parte tulerant, post longam poenarum patientiam, *Just.*; * crudeles sumere p., *okrutno zlostāvljati*; p. traxe (= traxisse) per omnem.

Poeni, ōrum, m. *Punjani, Kartažani, sing. Poenus, i, m. Punjanin, Kartažanin, također collect.*, P. advena; * P. uterque, *Punjani u Afrioi i u Hispaniji; punski vojvoda (Hanibal). Odt. 1) * Poenus, adj. punski. 2) Pūnicus (Poen.) adj. punski, a) kartažanski; posl., Punica fides mj. mala, nevjera. b) grimizan, sagum; adv. (Plaut.) Pūnice, punski. 3) Pūnicānus, adj. punski nāčinjen; * Pūniceus, kartaški, grimizan.*

poenio, (stari obl.) v. punio, Cic. r. p. 3, 9; **poenior**, iri, dep. *osvetiti se komu, inimicos, jedn. Cic. Tusc. 1, 44, 107.*

pōēsīs, is, f. [ποίησις] *pjesništvo, poezija.*

pōēta, ae, m. [ποιητής] 1) (Plaut.) *tvōrac = izumijelac (lukavštine).* 2) *pjesnik (sr. vates).*

pōētice, adv. [poëticus] *pjesnički.*

pōētīcus, adj. [ποιητικός] *pjesnički, dii, u pjesnika nalazeći se. Odt. supst. -ea, ae, ili (Nep.) -e, ēs, f. pjesništvo.*

pōētria, ae, f. [ποίητρα] *pjesnikinja.*

pol, interj. *pozitiv s kompar. plūs, mnogo, vrlo; sasvim, zaista, sačuao se 1) u savezu s glagolom: equidem pol miror, Plaut. pol perii (= oppido perii Plaut.) sasvim propadoh, ita pol spero, tako se mnogo nadam; 2) s adjekt. i s adverb.: amas pol misera? Plaut. vrlo nesretna; pol me miserum, Hor. pol multi esse ita seiunt, Plaut. magissapuisset, Plaut.*

Pōlēmo, ōnis, m. [Πολέμων] *Polemon, 1) grčki filozof, učenik Ksenokratov. Odt. -nēus, adj.*

Polemonov. 2) kralj u Pontu, Seut. Eutr. Odt. -nīācus, adj. Polemonov, Eutr.

* † **pōlenta**, ae, f. *ječmena kaša, ječmeno brašno.*

pōlētārius, adj. *od ječmene kaše, crepitus, od ječmene kaše postao, Plaut.*

pōlio, (arhaist. imperf. polibant, Verg. Aen. 8, 436.) 4. 1) *gladiti, rogum asciā; * frontes (libelli) pumice. 2) krediti, bijeliti, columnas albo; politae columnae; tp. gladiti, kititi, orationem; * carmina curā; * materiam versibus senariis; † opus limā.*

pōlite, adv. *s kom. i sup. [politus] ugliedeno, lijepo, dicere, scribere, eloqui; politius limare.*

Pōlites, ae, m. [Πολίτης] *Polit, sin Prijamov, Verg.*

Pōlitia, ae, f. [Πολιτία] *država, knjiga Platonova.*

pōlitiēus, adj. [πολιτικός] *državni, državno-pravni, politički. philosophi; (Cael. u Cic. ep.) libri.*

pōlītus, adj. [polio 1) *lijep, ukusno urēden, † cubiculum; * domus. 2) tp. ugliedeno, obrazovan, ukusan i nal.*, artibus; omni doctrina politissimus; p. e schola; homo; nondum esse satis p. hunc oratorem; judicium; † epistola; politior humanitas; politissima arte.

Polla, ae, f. = Paula; v. Aemilius.

pōllēn, īnis, n. *pāspālj (prah od brašna u mlinu).*

1. **pōllēntia**, ae, f. [polleo] *moć, sila, Plaut.; personific. kao božica, Liv.*

2. **Pōllēntia**, ae, f. *Polencija, 1) grad u Picenu. 2) u Liguriji. Odt. -tīnus, adj. polencijski, Suet.*

pōlleo, ui, — 2. *moći, bitijak, silan, moguć, vāljati, plurimum in re publica; tantum pollens terra marique; ubi plurimum p. oratio; p. scientiā; terrā marique; često se slaže potes pollesque, potens pollensque, pollens potensque; * hostis equo pollens; s inf. kao subjektom, jedn. Cic. Brut. 89, 242.*

pōllēx, īcis, m. [polleo, jaki] *palac; također p. digitus; digiti pollicis crassitudine; (Hor.) utroque p. laudare = veoma, jer su gledaoci pohvaljivali gladijatore stiskanjem (premere) palca, a kad su h'jeli, da se nādjačani ubije, upirali su ispravljene palce u prsa (vertere p.).*

polliceor, ītus sum, dep. 2. [= perliceor] *obećavati, obricati, alcuī alqd, de alq re; p. bene, benigne, liberaliter; s acc. c. inf. fut., također s inf. praes., ako treba izreći, da će se obećano odmah i za stalno dogoditi; * pas. pollicitus.*

pollucitatio, ōnia, f. pollicitor] obećanje, magna praemia et pollicitationes.

polluctor, dep. 1. intenz. od polliceor, Com. Sall.

pollinarius, adj. [pollen] (Plaut.) paspaljski.

polluctor, ōris, m. [pollingo] perač, koji mrtve pere i maže, Plaut.

pollingo, inxi, inctum, 3. (mrtvaca) oprati i mazati

Pollio, (Pōlio), ōnis, m. Polijon, ime rimskoj porodici; v. Asinius.

polluceo, ūxi, ūctum, 2. (pretkl.) 1) kao žrtvu položiti pred koga, prenijeti, Herculi decumam partem; supst. **polluctum**, n. prinesena žrtva. 2) uopće: kao jelo postaviti pred koga, pōnuditi; tp. non sum pollucta pago, nijesam jelo za selo; servus polluctus virgis, pōslužen batinama.

pollucibiliter, adv. [polluce] obilno, krasno, jedn. Plaut. Most. 1, 1, 23.

polluctura, ae, f. [polluceo] gozba, čast, jedn. Plaut. Stich. 5, 4, 6.

polluo, ūi, ūtum, 3. 1) *opōganiti, uprljati, dapes ore; ora cruore. 2) tp. oskvrniti, pogrditi (sveto i čisto; sr. contaminō, inquinō, maculo), mare, quo cetera, quae violata sunt, expiari putantur; sacra quasi pollui consulum; indignus illo honore et quasi pollutus; omnes ceremonias p.; pollūtā semel militari disciplinā (kad je narušena); hoc (conubium) si polluit nobilitatem istam vestram; quod genus ludorum ab Oscis acceptum tenuit juvenus nec ab histrionibus pollui passa est; vulgata deīa religio a pollutis, nec matronis solum, sed omnis ordinis feminis (opp. spectatae pudicitiae matrona), Liv. 10, 23, 9.; * domum stupris; * Jovem; * formam auro; * hospitium; * pacem; * pollutus amor.

pollutus, adj. [partic. od polluo] pogan, nečist, bludan, femina, Liv.; princeps, Tac.

Pollux, ūcis, m. [Πολυδῆς] Poluks, sin Tindarejev (ili Jupiterov i Ledin, brat Kastorov, * P. uterque = Castor i Pollux.

* **pōlus**, i, m. [πόλος] 1) pol, stožer na zemaljskoj, na nebeskoj osi. 2) nebo, svod nebeski.

Pōlybius, ii, m. [Πολύβιος] Polibije, grčki povjesničar (historik); prijatelj Lucilijev, Leijev i mladega Scipijona, rodio se u Megalopolu oko 210., umro 122.

Pōlyclētus (-itus), i, m. [Πολύκλειτος] Poliklet, slavan grčki kipar, suvremenik Fidijin.

Pōlykratēs, is, m. [Πολυκράτης] Polikrat, vladar na otoku Samu, od Oreta u Magneziji g. 522. na kolac nabijen.

Pōlydamas, antis, m. [Πολύδαμος] Polidamant, Trojanac, Ov.

Pōlydectes, ae, m. [Πολυδέκτης] Polidekt, kralj u Serifu, odgojitelj Perzejev, Ov.

Pōlydōrus, i, m. [Πολύδωρος] Polidor, sin Prijamov, s velikim blagom povjeren tračkomu kralju Polimnestoru, ali od njega ubijen. Odt. **Pōlydōrēus**, adj. Polidorov, jedn. Ov. met. 13, 629.

Pōlygnōtus, i, m. [Πολύγνωτος] Polignot, grčki slikar i kipar za vremena Sokratova.

Pōlyhymnia, ae, f. [Πολύμνια, pjesmom bogata] Polihimnija, jedna od devet Muza, po grčkoj pomisli predstojnica lirici, Hor. Ov.

Pōlymachaerōplāgēs, ae, m. Polimaheroplāgid, za šalu ime vojnika, složeno od πολὺς μάχαιρα i plaga, koji mačem mnogo ranjava, jedn. Plaut. Ps. 4, 2, 31.

Pōlymnestor [-nestor], ōris, m. [Πολυμνήστωρ] v. Polydorus.

pōlyphāgus, i, m. [πολύφαγος] izjelica, izješa, jedn. Suet. Ner. 37.

Pōlyphēmus, i, m. [Πολύφημος] Polifem, jednoročni ciklop u Siciliji, oslijepljen od Ulaksa.

Pōlyplūsus, i, m. [Πολύπλοιστος] Polipluzije, izmišljeno ime plemensko, upr. veoma bogati, od prilike „Bogatunović“, jedn. Plaut. Capt. 2, 2, 27.

pōlypus, i, m. [πολύπους, dor. i eol. πολίπους stoga s dugaćkim o u Hor.] polip a) morski p., Ov.; u Plaut, o grabežljivim ljudma. b) Hor. nosni p.

Pōlyperchon, ontis, m. [Πολυπέρχων] Polisperchon, vojvoda Aleks. Vel., Nep. Curt.

Pōlyxēna, ae, f. [Πολύξενη] Poliksena, kći Prijamova, ljubljena, od Ahila, Ov. Odt. * -xēnius, adj. Poliksenin.

pōmārium, ii, n. [pomum] voćnjak.

pōmārius, ii, m. [pomum] vōćār, Hor.

pōmēridīānus, [postmer], adj. [postmeridianus] poslije podne, tempus.

pōmērium, [od pōmoerium] ii, n. [post-moeris mjesto murus] zāzīde i prēdzīde, prazan prostor kod utvrđenih gradōvā, koji se nije smio zagrāditi, francuski: glacis.

Pōmētia, ae, f. i -tīi, ōrum, m. Pomecija, starinski grad Volštana u Latiju. Odt. -tīnus, adj. pomecijski.

pōmifer, fēra, fērum, adj. [pomum-fero] vōćōrodni, * auctumnus; * annus.

Pōmōna, ae, f. [pomum] Pomona, božica voćarica, Ov.

* **pōmōsus**, adj. [pomum] rođan voćem.

pōmpa, ae, f. [πομπή] 1) svečani ophod, procesija kod svetkovina, gluma, igra u cirku, napose: svečani sprovod (sr. exsequiae, funus), sine ulla pompa funeris, comitantibus omnibus bonis; cadaver Clodii spoliatum imaginibus, exsequi, pompā, laudatione; * pompam funeris ire, na sprovod ići; pompam, (kod igara u cirku), ducere; * pompam ducit

(na piru); pomparum ferculis similes esse; *povorka*, lictorum. 2) *tp. krasota, nakit, gizda, napose kiden govor*, (sr. acies, pugna, palaestra), rhetorum (epideicticum genus orationis) pompae quam pugnae (*prepiranje*) aptius; haec (eloquentia) ludorum atque pompae, nos autem in aciem dimicationemque veniamus; eorum partim in p. partim in acie illustres esse voluerunt; adhibere in dicendo speciem et p.

Pompēji, ōrum, *Pompej, grad u Kampaniji, g. 79. pr. Is. od Vezuva sasvim zasut, sada većinom opet iskopan. Odt. a) Pompējānum, i, n. Pompejan, Ciceronovo imanje kod P. b) Pompējāni, ōrum, m. Pompejani.*

Pompējōpōlis = Soli, *Pompejopol, što pogl., Tao.*

Pompējus, *Pompej, ime rimskom plemenu; najpoznatiji Gnejus P., rođ. g. 106. pr. Is. Odt. Pompējus i Pompējānus, adj. Pompejev.*

Pompilius, *Pompilije, ime rimskom plemenu; v. Numa P. Odt. * Pompilius adj. Pompilijev*

Pompōnius, *adj. Pomponije, ime rimskom plemenu; v. Aticus.*

1. **Pōmptīnus**, (Pontinius), *Pomptin, ime rimskom plemenu.*

2. **Pōmptīnus** (Pomt. i Pont.), *adj. pomptinski, naziv jedne pokrajine u Laciju; napose P. paludes, barovita pokrajina u južnom Laciju Suet.; Pompt. summa, gornji kr.; pompt. bāra; Pomptīnum, i, n. Pomptinsko, p. kraj.*

pōmum, i, n. 1) *voće Verg. Tib. Prop. Ov. Tac.; poma, Cic. Verg. Hor. 2) (također ponus, i f. Tib.) vočka, Verg. Plin. ep.*

pondēro, i. [pondus] 1) *vagati, mjeriti, Plaut. Prop. 2) tp. razmišljati, rasuđivati, beneficia; causas; verborum delectum aurium quodam iudicio; fidem ex fortuna; quo quis animo sit.*

pondōrōsus, *adj. s + komp. i + sup. [pondus] samo tp. zamašit, epistola.*

pōndo, *supst. kao abl. sing. od * pondus, i = pondus, eris; tēgom, težinom, coronam auream libram p. accepit; bez libra kao supst. indecl. funta, argenti p. viginti milia; auri quinque p.; uncia p. dvanaestina funte; patere ex quinque auri p.; ad milia p.*

pōndus, ōris, a, [pendo] 1) *utez na vagi, pondera a Gallis allata; taleae ad certum p. examinatae. Odt. a) tēg, težina, magni ponderis saxa; moveri gravitate et p. b) težā, ravnotežje, tertius motus oritur extra p. et plagam; * tellus p. librata suis; tako valja i Hor. ep. 1, 6, 50. trans pondera dextram porrigere, preko težišta, ravnoteže ruku pružiti tako, da*

*može pasti. c) teret, sila, omnia p. in terram feruntur; * immania p. baltei; odt. * brems utrobe, također pondera uteri. d) množina, sila, magnum p. argenti; auri p. ingens. 2) tp. a) ugled, znamenitost, sila, persona testimonii pondus habet; literae maximi apud me sunt ponderis; commendatio magnum p. apud te habuit; * p. addere nugis, pondera verborum; vrsnoća, ita enim servabitur p. Quint. 10, 7, 28.; postojanost, nulla diu femina p. habet; u zlu sm., brems, teret, * p. amara senectae; † tam magnae quaestionis pondus excipere.*

pōne, 1) *adv. ostrag, straga, Verg.: moveri et ante et p., jedn. Cic. de univ. 13. II) praep. s acc, za, iza, quod p. me est, p. aedem, p. nos recede, Plaut.; p. castra ibant; p. quos labantur; p. veteres so. tabernas.*

pōno, pōsui (u Plaut. i Ter. i pōsivi, posiveris), pōsitum, 3. [stegnuto od po-sino] 1) *staviti, mehnuti, vrći, djesti, postaviti, položiti; pružiti, sagraditi, Plato animi principatum in capite, sicut in arce, posuit; tabulae testamenti ut in aerario ponerentur; tabulas obsignatas in publico p.; † caput alcys ante regis pedes, corpus ante ipsum; ubicumque posuit vestigium; u prilici, quacumque ingredimur, vestigium in alga historia ponimus; * vestigia ponere in locuplete domo, * per vacuum, * longo clivo, * tectis; prohib. ti estis in provincia vestra pedem p.; pedem ubi ponat in suo (regno) non habet; * p. caput, položiti; * alqd in gremiis alcys = prepustiti; u prilici, sapientia ubi pedem poneret, non haberet; in possessione libertatis pedem p.; * positus pedibus calcare pruinās; ponajv. pjesnički i kasno nalazi se sa in s acc., stipitem in flammam; nade li se in s acc. u klas. prozi. to je redovno, da ili nije stalno, da se baš tako mora čitati, ili je postavljanje samo u prenesenom smislu; sr. Sall. Jug. 17, 3. Liv. 38, 35, 41, 28.; * sa samim abl.; † p. genua = pasti na koljena, kleknuti, † alcuī, pred kim; * posito capite, oborenē glave; * vultum humi; * oscula in labellis; (Hor.) humi posuisse collum, hic verbenas; post. (Hor. Carm. 3, 10, 12.) nudo sub pede palmam (o onom, koji do pobjede ništa ne drži, a k jednu pokazuje, da je sam rad biti poljeditelj); sellam juxta; † mensam; † mensas totis castris; * alcuī mensas exstructis dapibus; p. scalas, prislunili; (Curt.) ne positus quidem, sed abjectis poculis; * casses; p. donum ex auro in aede Jovis, kao zavjet položiti, prinijeti, coronam auream in Capitolio donum; * sarta, * sectos fratri capillos; posita, položeno kao zavjet, prinos, Caes. b. G. 6, 17, 5.; * vota p.; tropaeum, aram, * aras, pōginuti; ut in decem prae-*

torum numero prima ejus (Miltiadis) imago poneretur; * p. templa, * nidum, * domum, * Tibur; (*Liv.*) centum navium longarum carinis positae, decem quadriremes cum essent positae; † munimenta manu, *umjetno*; * o *građenja umotvorā*, Venerem Apelles; alqm marmoreum; * sollers nunc hominem, nunc deum p.; infelix operis summa quia totum p. nesciet; *uopće* * = *načinili*, culmina aequa solo p.; *osb. kao t. t. vojnički*, p. castra, *utāboriti se*, in proximo colle, loco iniquo, † sub radicibus montis, † ad amnem; castella his locis; vigilias, *pōstavili* (*Curt.*) p. aciem versutilem, *vojsku pōstavili pomicno tako, da se može svakamo kretati*; * artus in litore, * corpus in ripa, *pružili*; * se toro; * somno positae, u *snu ležati*; * circa Lares; * *na odar položiti, mrtvaca ili kosti ukopati, sahraniti*, toro componar positaeque det oscula frater; alqm patriā terrā, ossa collecta in marmorea domo; corpus; * pone me ubi etc., pone sub curru solis in terra etc., (*Just.*) alqm in caelo; * modo me Thebis, modo ponit Athenis; *partio*. positus, * *kat* (*ubijen*) *tako leži*; * nives positae; posita in medio e. medius; o *položaju: ležeći, nahodeći se gdje*, Roma in montibus; vicus in valle; Gallia sub septentrionibus; Britannia contra regiones; oppidum ad Iberum; portus ex adverso urbi; tumulus opportune ad id positus; loco opportuno; † Deiotarus positus in ea parte, *prebivajući*, † gloria posita ad manum, *kaja je blizu*, † perniciēs ante praedam posita. *Napose*: a) *kao t. t. u računstvu*, * † p. calculum *tip. φῆπον ἰσθῆναι, ponāmjestiti računske kamečke, računati, pak u pritici*, † cum alqua re parem calculum p., *što porāvni, izjednažili*; omnes, quos ego movi, in utraque parte calculos pone, *razmotri*. b) *kao vojnici t. t. rajnike, vojsku itd. pōstaviti, nāmjestiti*, † praesidium in pontes; duas legiones in Turonis ad fines Carnutum; legionem tuendae orae maritimae causā; insidias contra alqm; centuriones in statione ad praetoriam portam; navis ad custodiam posita; alqm positum habere ad munitiones; † subsidia a latere. o) *jelo, pide pred koga metnuti, pōstaviti*, alqui venenum cum cibo, * alqd epulandum mensis; * pocula; pavonem; * merulas, * unctum, *poslastice*. d) *saditi*, * vites in ordine; * arborem, * piro, * semina, * *sijati*. e) *glavnicu dati, uzajmiti na kamate*, pecuniam in praedio, apud alqm; * positus in foenore nummis; *odl. beneficium apud alqm, bene apud alqm, munus bene apud alqm* (*Hor.*) otia recte p., *koristili se*. f) * *kosu češljati, rediti*, comas, capillos. g) * *dati u zalogu što, pri igri ili okladi: pōstaviti, obećati, prae-*

mium; fortuna victoribus praemia posuit; * huic signo ponebam milia centum. h) *pristaviti, pridati*, custodem, custodem alqui, frumento publico; imperatorem Numidis. i) *odložiti, položiti* (*sr.* depono), tunicam, vestem; arma, *položiti*, librum de manibus; * fulmina; * securus; * arcum umeris, *sramena*; * telum, * clitellas, * frondes; * ungues, *rezati*; * † barbam, *brijati*. k) *posaditi, položiti, umirili, smiriti*, tollere seu ponere vult (notus) freta, *da se umiri* (*tim što prestane duhati*); magnos cum p. aequora motus; * *reflex., slēdi se, o vjetrovima; neobičnije i lo u opreci*, ponendus est enim ille ambitus, non abjiciendus, *jer treba perijod završiti, a ne dōkinuti, jedn. Cic. or. 59, 199.*

2) *tp. a) uopće: pōstaviti, položiti*, alqd sub uno aspectu, ante oculos (*sr.* oculus); fundamenta alcijs rei, fundamenta virtutum in voluptate, *osnovati*; positum esse in laude, *biti s'avan*; † in illo fortunae gradu positus; * artes infra positae, *manja vrsnoda*; p. alqm in gratia apud alqm; alqm in culpa, in susceptione, *okriviti, opasti koga*; (*Plaut.*) in crimen populo atque infamiam; (*Liv.*) in dubio, utrum — an, haud in magno ponam discrimine, *ne ću mnogo do toga držati*; † p. in dubio. b) *osnovati na čem, spem in alqo, in alqa re, uzdati se*; sibi praesidium in fuga; † tantum in ea arte, † multum in suorum misericordia, *uzdati se*. o) *upotrijebiti na što, prōstaviti u čem, čim*, totum diem in consideranda causa; totum animum atque omnem curam, operam diligentiamque suam in petitione; se totum in contemplandis rebus, *udupsti se*. d) *odrediti, utrditi, pogoditi, dati*, leges in conviviis; Olympiada; nomen alqui *ili* alqui rei, (*Hor.*) alqui insano, *nādjesti*; * leges; * jura; * mores viris et moenia; * modum iambis; * signa praeceptis novis, * certamina alqui; * metas rerum; * modum exitiis; (*Tac.*) finem vitae sibi posuit; (*Tac.*) festos laetosque ritus; (*Hor. ep. 1, 18, 111.*) orare Jovem, quae ponit et aufert. e) *brojiti, ubrajati*, mortem in malis; alqd in beneficii loco; saltare etiam in vitiis poni; alqm parem; principem poni, *biti držati*; verba ante facta, *više oje-niti, držati do*; * alqm inter vatū choros, * inter veteres, in gente Meneni. f) *utrditi, dokazivati, navesti, redi*, alqd pro argumento, pro certo; sententias, quas posui; hunc motum in solis animis esse; (cum) in oratione sua multa invecus esset in Thebanos in eisque hoc posuisset *s acc. o. inf. g) pōstaviti što, ūzēti što da jest*, duo genera ponunt, deorum alterum, alterum hominum; hoc posito atque concessio; positum sit *s acc. o. inf. (Ter.)* pone esse victum eum; (*Sall.*) Africam par-

tem tertiam. h) postaviti što na raspravljanje, questionem; de quo quis audire velit. i) položiti, odmetnuti, pomeluti, ostaviti se, okaniti se, mahnuti se, vitam, vitia, curas; * vitam in limine portae; (Sall. Jug. 112, 1.) bellum condicionibus; posito legis certamine; † bellum; * bella; † positus adversus Hyrcanos discordiis; * p. versus; * amorem, * iram, * superbiam; * animos, prkos; * moras; * vires, izgubiti; * alqd aequo animo; p. tirocinium, rudimentum; elipt. Hor. ep. 1, 16, 35. „pone meum est“, inquit: pono tristisque recedo, odričem se, vraćam natrag (t. j. slavu kreposti i mudrosti).

pōns, tis, m. * most, pontem in flumine facere, efficere; p. erat in flumine; pontem facere navibus junctis; amnem jungere ponte, premostiti, pontem inicere, † indere, † flumini pontem imponere; pontem rescindere; interscindere, dissolvere, * vellere. Napose a) * mostić s broda na kraj. b) most od zida na toranj ili s opadnih sprāva na neprijateljski zid. c) mostići, preko kojih je narod na komicijama išao u saepta. d) † krov na brodu, na kojem su stajale teške sprave za bacanje strijelā; * pōd (tabulatum) na tornju.

pontifex, i, m. [dem. od pons] mostić, brvina.

Ponticus v. 2. Pontus 2).

pōntifex, icis, m. („graditelj mostova“, budući da su u najstarije doba vodili tehnička poduzeća svećenici i nadgledali mjeru, uteze i koledar) svećenik, vrhovni svećenik u Rimu; najprije su bila četiri, potom osam, a napokon petnaest, a posao im je bio nagleđanje stvari vjere; načelnik im se zvao p. maximus. Odaile a) pontificālis, adj. b) pontificius, adj. pontifički. c) pontificatus, us, m. pontifikat, čast i služba onoga, koji je pontifex.

ponto, ōnis, m. [galska riječ] brod, koji prenosī što, prijevod (ponton), jednom Caes. b. c. 3, 29, 3.

1. * pōntūs, i, m. [πόντος] duljina, maris; pak a) more. b) val morski, ingens.

2. **Pontus**, i, m. [Πόντος] Pont, 1) Crno more. 2) zemlje oko Crnoga mora, Pont, napose zemlja u Maloj Aziji na Crnom moru među Bitinijom i Armenijom, kraljevina Mitridatova, potom rimska pokrajina Pont. Odt. Ponticus, adj. pontski, P. mare, Crno more; † P. gentes; * pinus; * terra.

pōpa, ae, m. žrtveni sluga, žrec, pop (koji se morao starati za žrtvu i zaklati je).

pōpellus, i, m. [dem. od populus] prosti narod, jednom Hor. ep. 1, 7, 65., tunicatus p., narod u košulji.

Pōpillus, Popilijs, ime rimskom plemenu; Gajus P. Laenas, ubio je Cicerona u izgonu. **Pōpilla**, žena Kv. Katula, adj. Popillus, Popilijs, gens; familia.

pōpīna, ae, f. [πίνα, popa] krčma, koju su samo najprostiji ljudi polazili; meton., jelo iz krčme.

pōpīno, ōnis, m. [popina] pijanica, izješna, Hor.

pōples, itis, m. potkoljenica, * nec parcit juventae poplitibus, o Martu, budući da su se bjegajućemu neprijatelju presijecale žile pod koljenom, pak se onakav ostavljao da leži; (Liv. 22, 48, 3.) succisis feminibus poplitibusque; (Verg. Aen. 9, 763.) succiso p.; meton., koljeno, * duplicato p.; † poplitibus semet excipere, spustiti se na koljena.

Pōplicola, ae, m. [populus-colo; i Publicola] prijatelj naroda, pridjev P. Valeriju.

pōplus v. populus.

Poppaeus, Popej, ime rimskom plemenu, Tac. Suet.; Poppaea, Neronova žena, Tac. Suet.

pōpūlābīlis, adj. [populus] razorljiv, jednom Ov. met. 9, 262.

pōpūlābundus, adj. [populus] harajući, pustošeći, Liv.

pōpūlāris, adj. [populus] 1) narodni, pučki, p. opinio; verba; munus, narodu dan; lex, od naroda polazeći; laus, gloria, admiratio; ventus ili aura (ljubav); oratio, narodu, offensio, kod naroda; coetus; civitas, res publica, demokracija; ratio p. v. ratio 1) o). 2) a) koji s narodom drži, narod ljubeći, demokratski, sa gledališta optimalā (velikaša), demagoški, koji smjera na bunu, vir; homo; animus vere p.; lacrimae; ratio; supst. populares, demokrati, pučka stranka, demagogi. b) narodu po volji, radeći da uđe narodu u volju, naroda, dictator in actione minime p.; ingenium; minime p. ministerium; nihil esse tam p. 3) * domaći, flumina, domać, laena p., iz istoga mjesta; u prozi često kao supst. -ris, is, m. a) zemljak, p. meus; p. loci, stanovnik istoga mjesta. b) dionik, drug, conjurationis; p. meus (Com.), sa mnogi istoga staleža.

pōpūlārītās, ātis, f. [popularis] 1) † vladanje narodu po volji, ugađanje narodu, u zlu smislu, težnja na to, da se puku uvolji. 2) zemljaštvo, jednom Plant. Foen. 5, 2, 81.

pōpūlārītār, adv. [popularis] 1) obično, prosto, pučki. 2) kao prijatelj puka, p. in causa versari, u zlu sm., demagoški, prevratno.

pōpūlātīō, ōnis f. [populus] plijenjenje, pljačkanje, pustošenje, effusa; in

agris; populationibus fessi; p. agri, agrorum; *konkr.* Vejentes pleni populationum, praedae populationumque spes.

pōpūlātor, ōris, m. *pljačkar, pustošitelj, agrorum.*

* **pōpūleus**, (*jednom Plaut. Cas. 2, 6, 32.*) -laus, adj. [2. populus] *jablanov, jablanski, jagnjedov.*

* **pōpūlifer**, fēra, fērum, adj. [2. populus-fero] *jablanima obilat.*

pōpūliscitum, i, n. [1. populus i scitum] *zaključak naroda.*

Pōpūlōnia, ae, f. *Populonija, grad u Etruriji, Verg.; stanovnici, Popūleni, i -lensēs, m. Populonjani.*

pōpūlōr, dep. 1. i **pōpūlo**, 1. („raznaroditi“) 1) *harati, plijeniti, pljačkati, agros, fines; Volscos; uri sua popularique; populata vexataque provincia; populatae, vexatae, funditus eversae; Siculi populati vexatique; * litora vestra vi populat; * populavit Achivos. 2) * kvariti, štetiti, razoriti, uništiti, tempora populata auribus raptis, osākađen; ingentem farris acervum populat curculio; flammā populante capillos; feris populandas tradere gentes; quisque suum populatur iter (o riječi).*

1. **pōpūlus**, (*Plaut. pōplus*), i, m. 1) *narod (sačinjavajući državu; sr. civitas, gens, natio), p. est coetus multitudinis juris consensu et utilitatis communione sociatus; non ex iisdem populis, quamquam eadem gens; Bolanis, suae gentis populo; p. Samnitium, Carthaginensis; * Priami. Napose su se tako u Rimu nazivali u najstarije doba patriociji naprotiv plèbèjācā; a potom patriociji i plebejci sa senatom na čelu, p. Romanus, senatus populusque Romanus; naprotiv plèbèjācā i senata, populi concilia, komicija kuirijska; patres in populi potestate fore, često također o plebejcima; kadšto i o stanovnicima municipijā, kao velijskoga (Velia) i salernskoga (Salernum) u Hor. ep. 1, 15, 14.; pokazuje i ono, što je javno, pak e quibus haec populum (na ulicu) spectat, illa Larem, Ov. fast. 1, 136. 2) svijet, mnoštvo ljudi, rpa, * me gelidum nemus etc. secerunt populo; * in magno ut populo; * fratrum, * sororum, * natorum; * populi pater; in tanto p., Just. 10, 1, 6.*

2. * **pōpūlus**, i, f. *jablan, jagnjed, alba, topdla, Hor.*

porcū, ae, f. [porcus] *praseica, krmača.*

porcella, ae, f. [dem. od porca] *prase, odojde, Plaut.*

porcellus, i, m. [dem. od porcus] *krmešće, Phaedr.*

porcinārius, ii, m. [porcinus] *slaninār, koji prodaje svinjetinu, Plaut.*

porcūnus, adj. [porcus] *svinjski, offa; supst. -na, ae, f. (so. caro) svinjetina, Plaut.*

Porcius v. Cato.

porcūla, ae, f. i -us, i, m. od porca i -us, *krmešće, Plaut.*

pōrens, i, m. *prasea, krmač, osb. brávac (sr. sus); p. femina, praseica, krmača, o raskošniku, (Hor.) Epicuri de grege p., Umber.*

porgite, porgitur v. 2. *porrigo 1) o.*

Porphyrion, ōnis, m. [Πορφύριον] *Porfirijon, jedan od giganatā, Hor.*

porrēctio, ōnis, f. [porrigo] *(rijetko) pružanje, digitorum.*

porrēctus, adj. [partio. od 2. porrigo] *pružen, otēgnūt, † porrectior acies; u pril., porrectior (vedrije) frons, Plaut.; * o vremenu, dugačak, mora.*

pōrrelo, — rēctum, 3. (*stari i samo kao relig. t. t. običajni uzgr. abl. od projicio*) *kao žrtvu baciti, prinijeti, extra in mare, * in fluctus; posl. v. caedo.*

1. **pōrrigo**, īnis, f. (porrigo est, ubi inter pilos squamulae surgunt . . . Celsus.) *perut (prhut) u glavi; pèrutac, Hor.*

2. **porrigo**, rēxi, rēctum, 3. [por = per i rego] 1) *pružiti, brachium; crus, membra; * brachia caelo, * alcui; manum; manus ad caelum; manus nunc in caelum, nunc in patentes terrae hiatus ad deos manes; u pril., neque quo manus porrigeret, suppetebat, nisi in amicorum possessiones; † ad pecora nostra avaras et insatiabiles manus; ne digitum quidem alcis rei causā; * dextris pocula porgite (= porrigite), dignite; * corpus porrigitur in novem jugera; * scopulus frontem in aequor; medicinalno, porrigi. pružati se, porrecta in dorso (Albani montis); * ab ortu solis ad etc.; quem ad finem porrecta loca aperta pertinebant, dokle su sezala; * planis spatiis (o Ilaci); Rhodope porrecta sub axem; urbs, † cubiculum porrigitur in solem; † per spatium omne porrigitur flumen; † sub his per latus omne porriguntur vineae; † pars Suevorum in secretiora Germanicae p.; u pril., * quo se tua p. ira; * imperi porrecta majestas ad ortus solis ab Hesperio cubili; * vectigalia, umnožiti; napose a) kao vojnički t. t. aciem; † multitudinem equitum; † jubet aciem porrigi; (Tac.) haud porrecto agmine sed cuneis adstitit, donec agmen per saltus porrigeretur. b) oboriti, obaliti koga na zemlju, hostem; * stratis porrexit in herbis sc. corpus; * si quis ad ingentem frumenti semper acervum porrectus vigilet; * praeda curvo litore, kao plijen plucama grabežljivicama; * catino, * in patina, o ribama na zdjeli; * pružen = mrtav, senex; * capsā porrectus apertā, o spi-*

*sima Horacijevim (kao mrtrac na odru). o) o vremenu: duljiti, spectandique morā brumales porrigis horas. 2) pružiti, dati (da drugi uzme; sr. do, praebeo), alui dextram; * poma puero; * mihi ilia rhombi; * dextram trans pondera v. pondus 1) b); * jugulum; oscula lymphis; alui gladium, alui bona; praesidium clientibus opemque amicis; et prope cunctis civibus lucem ingenii et consilii sui; afflicto et jacenti dextram fidemque; * mihi forsitan, tibi quod negarit, p. hora.*

pōrrō, adv. [pōrrō] 1) u prostoru a) uz glagole, koji znače: micanje: naprijed, dalje, daleko, ab hac abstrahat, Ter.; ire, pergere, armentum agere; * niti. b) uz glagole mirovanja: u daljini, daleko, (Plaut.) habitare, (Verg.) esse. 2) u vremenu, a) u napredak, nadalje, Ter. Cat. b) pokazujući da što slijedi, osh. u govoru: nadalje, zatim, opet, a sad, s druge opet stane, i tako dalje, sequitur p., nihil deos ignorare; p. animus cupidine caecus ad inceptum scelus rapiebat; p. autem anxius erat; (Just.) p. (naprotiv) Xerxes controversiam — referebat; saepe a maioribus natu audivi, qui se p. pueros a senibus audivisse dicerent; ea non mala dicimus, sed exigua et p. minima.

pōrrum, i, n. ili -us, i, m. vlašac (Allium ascalonium, Linn. ljulika), Hor.

Porsēna, Porsenna i Porsīna, ae, m. kralj etruski.

pōrta, ae, f. vrata gradska, taborska i nal., urbis, a i samo porta; decumana; principalis; quaestoria; portae fores objicere, zatvoriti, * portas objicere; portā (na vrata) introire. Odt. svaki ulaz uopće, portae Ciliciae, klanai, jecoris; * p. Taenariae; * caeli.

portātio, ōnis, f. [porto] prenošenje, armorum atque telorum portationes, Sall.

pōrtēdo, tēndi, tēntum, 3. upr. islāci, buduće: objaviti, oglasiti, proreći, dii periculum; auspicia p., clarum fore hoc caput; Cyrum regnaturum esse portendi; victoria se p.; omnibus omnes rerum mutationes caedem, fugam aliaque hostilia p., glasnici; (Just.) quod portentum dira Lysimacho stirpique ejus ac regni ruinam cum clade vexatarum regionum p., quod prodigium mutationem rerum por., quod omen universarum terrarum victoriam infanti p.; pas. medijalno: pokazati se, quid spei Latinis portendi? pericula portenduntur.

portentifcus, adj. [portentum-facio] čudnovat, neobičan, nakazan, Ov. met. 14, 55.

portentōsus, adj. [portentum] čudan, čudnovat, neobičan, nakazan.

pōrtēntum, i, n. [portendo] zlatenje, čudo (a uvijek se pri tom pomišlja na strašno,

opasno; sr. ostentum, prodigium, monstrum). Odalle a) nakaza, hominum pecudumque; (Hor.) Thessala; (Hor.) quale p. neque militaris Daunias alit aesculetis etc., diram qui contudit hydram notaque fatali portenta labore subegit (o Herkulu). b) o opasnu i propalu čovjeku: neman, nagrada, Clodius p. rei publicae; Gabinus et Piso, duo rei publicae p. ac paene funera. c) vrtoglave, vratomne, strašne izmišljotine, poetarum et pictorum.

porticūla, ae, f. dem. od porticus, jednom Cic. fam. 7, 24, 3.

porticus, us, f. 1) portik, trljem, galerija; meton., stoička filozofija, tako zvanu porticu (stoa). 2) prenes. a) obor pred šatorom, Em. pri Cic. Tusc. 2, 16, 38. b) pl. zakloni, pod kojima su radnici prinosili gradu za nasip, jednom Caes. b. c. 2, 2, 3.

pōrtio, ōnis, f. 1) + odnjeran dio (sr. pars), in portionem muneris vocare; jednom Liv. 7, 33, 4. id quod superesset, triennio acquis portionibus persolveretur (inače upotrebljava Liv. mjesto toga pensionibus; sr. pensio); pro virili portione v. virilis. 2) razmjer, pro portione; + portione, razmjerno; (Quint.) pro sua p.

pōrtiscūlus, i, m. upr. čekić, kojim je načelnik vestača davao znak; pak upravljanje, uprava, jednom Plaut. Asin. 3, 1, 15.

1. **pōrtitor**, ōris, m. [porto] vōžar: o Haronu.

2. **pōrtitor**, ōris, m. [portus] carinik, koji je pregledao uvoženu i izvoženu robu; tp. (Plaut.) o ženi, koja sve tačno razgleda, za sve raspituje.

pōrto, i. 1) nositi, opremati, onera; quae ferre et agere possint, prae se agentes portantesque; multa undique portari atque agi plenissimis viis, quae etc. [sr. agō 1) 1)]; com meatum ad alqm, privesti; quae regi portarentur; p. legiones secum in Hispaniam, prevesti; omnia mea mecum; frumentum secum, sa sobom nositi, sa sobom voziti; Massiliam in triumpho; cum hominem portare (dao nositi) ad Bajas Neapoli octophoro Aniciano; * equus me p.; pedibus non valere vehiculoque portari, voziti se; * fustes. nosati, kući vući, * cadavera in arca, opremati; * tristitiam et metus tradam protervis in mare Creticum portare ventis; o brodovima, milites; * opes pelago, * Penates secum; * illum in Italiam; * portat te septima actas errantem; * puerum Romam docendum, voditi, (Ter.) quo portas puerum; partic. portantes kao supst., uneri onera portantes, bremenoše, Curt. 2) tp. donijeti, sobom d., laetum nuntium ad alqm; has spes cogitationesque secum; sociis atque

amicis auxilia; vos divitias, decus, gloriam, praeterea libertatem atque patriam in dexteris vestris portare; (Com.) alqd boni, nescio quid peccati portat haec purgatio, alqm alcuī fallaciam; * alcuī timorem, *zadavati*.

portorium, ii, n. [portus] *uvoznina, izvoznina, provoznina*, dare, exigere, imponere; p. vini; circumvectionis, *porez na prodavanje od kuće do kuće*.

portūla, ae, f. (rijetko) [dem. od porta] *vratasica*, Liv.

Portūnus, i, m. [portus] *Pōrtūn*, bog lučki, u Rimljanā (indentifikovan s grčkim Paleonom).

portuosus, adj. s komp. [portus] *bogat lukama (pristaništima)*, pars Numidiae portuosior; mare; navigatio hiemalis et minime p., *bez ikoje luke*.

pōrtus, us, m. 1) *luka, pristanište*, portum capere, *zadržati*, *tangere; e portu proficisci; in portu operam dare = *biti carinik*; post. (Com.) in portu esse, (Cic.) navigare = *biti u zaklonu*. Odalle tp. *utok, utočište, luka*, senatus, p. omnium nationum; se in portum philosophiae conferre; quo tempore aetas nostra perfuncta rebus amplissimis, tanquam in portum confugere deberet, non inertiae neque desidia, sed otii moderati atque honesti; p. supplicii; * omnis (nom.) in limine portus funere felici spoliior. 2) * *ušće, utok rijeke*.

Pōrus, i, m. *Por*, kralj u Indiji, Curt.

pōsca, ae, f. [poto] *kiselica, (piće prostih ljudi i vojnika, pōmiješano od vode i octa)*.

pōseo, pōposci, — 3. 1) *tražiti, zahtijevati*, poscunt pugnam; postulant, ut signum detur; p. atque etiam flagitare crimen; incipiunt postulare, poscere, minari; obsides; audaciae partes sibi; alqd ab alqo; alqm alqd; * † poscor alqd, *zahtijeva se od mene*; * † s ut, * s inf. ili acc. c. inf.; * često o pozivanju na pjevanje, Apollo poscitur verba; poscor Palilia; poscimus Aonides; poscimus, *pozivaju me*, Hor. carm. 1, 32, 1. (naprotiv toga Ov. met. 2, 144. *traže me, moram se pokazati*); * o glumi: *zahtijevati, da se opet prikaže*, fabula, quae posci vult et spectata reponi; *prenes. o stvarma*, quos res poscere videbatur; cum tempus posceret; * quantum res poscet; * altera res poscit opem alterius; *napose a) raspitivati za što, istraživati što*, causas; quae sit sententia. b) *izazivati koga na boj*, * alqm in proelia; * acies (acc.); odalle apsl., poscunt (*izazivaju se*) maioribus poculis. c) *na sud zvati, tužiti*, quos populus poscit; dictatorem reum. d) (Plaut.) o prodavcu, tanti quanti (*za toliko, koliko*) poscit ille emitur; o kupcu, alqd cenā, *tražiti* = *kupovati*.

2) *zazivati, moliti koga* (Plaut.) hominem; * poscor Olympo, *nebo me zove (na boj)*, * supplex tua numina p.; * terrena numina; * oracula precibus; * deum pacem; * deos veniam, *za božji blagoslov prosi*.

Pōsidōnius, ii, m. [Ποσειδώνιος] *Posidonije*, stoički filozof, učitelj Ciceronov.

† **pōsitio**, ōnis, f. [pono] *položaj*, caeli, *podneblje, klima*.

* **pōsitor**, ōris, m. [pono] *osnivač, utemeljitelj*.

* **pōsītūra**, ae, f. [pono] (rijetko) *položaj*, dei od boga svijetu dan.

pōsītus, us, m. [pono] 1) *položaj*, * urbis; † regionis; † siderum; * a positu loci. 2) * *ređenje kose*.

pōssēssio, ōnis, f. 1) [possido] *zaprémānje*, bonorum emptio flagitiosa, possessio; regni; (Tac.) cuius (insulae) possessione revocatus, si mare intretur, promptam ipsa possessionem et hostibus ignotam.

II) [possideo] 1) *posjed*, liberam possessionem Galliae sibi tradidisset; absentem de possessione fundi dejicere; deturbare alqm certa re et p. exturbare e possessione; in possessionem proficisci, venire; mittere alqm in possessionem; (Just.) si ignis (gen. subj.) prima p. rerum fuit, *ako je oganj prvi svijetom vladao*; esse in p. alejs rei; u pril., prudentiae doctrinaeque; iudicii ac defensionis. 2) *imānje, imutak, imovina, napose: zemlja (nepokretno dobro)*, habere, magnas p.; cum magnam animadverteret in bonis et p. difficultatem; qui habeant domicilium aut p. in Hispania; per eos fierent aestimationes possessionum et rerum, *pokretne i nepokretne imovine*; qui trans Rhodanum vias possessionesque habebant; cur in suas p. veniret; possessionibus expellere alqm; militibus agros ex suis p. pollicetur.

possessluncula, ae, f. [dem. od possessio] pl. *imānjce*, jednom Cic. Att. 13, 23, 3.

pōssēs-or, ōris, m. [posside] *vlāsnik*, bonorum, agrorum; † soli; aut invidiae aut pestilentiae possessores, *njestā, za koja im se zavidi ili koja su nezdrava*; apsl.; † *vlāsnik predmeta, radi kojega se tuži, optuženik*.

possideo, sēdi, sēssum, 2. [pos = post, sedere] 1) *posjedovati, imati po pravu* (sr. habeo, teneo), bona, agrum; magnum p. religionem paternus maternusque sanguis; * invecundum animi ingenium; * hunc dea diem; *neobičajno jednom Liv. 6, 14, 11. contentus possidendis agris mjesto possessione agrorum*; (Sall.) si lubido p. (ingenium), omnia virtutis praemia ambitio p. 2) *imati u svojoj vlasti koje mjesto, forum armatis*; * sedes sacras; * Zephyri aura nemus.

possido, sēdi, sēssum, 3. [pos = post i sido] *zapremiti, osvojiti*, bona sine testamento; agros armis; agros Scipionum virtute obsessos; † famam; † tetrarchia a Dejotaro obsessa; (Liv.) Rhegium legio a nobis in praesidium missa per scelus possedit; brevi tempore totum hominem totamque ejus praetura possederat.

possum (*stari obtici* [Plaut.] *potissimum* *possum*, *potessim* *possum*, *potesse* *possum*, *possem*, *possiem*, *possiēs*, *possiēt*), potui, posso (*zamjenjuje i inf. fut., stoga se nikada ne veli fore ut possit*); 1) *moći, biti vrijedan* = *kadar, s inf. i bez njega*, p. facere alqd; plus quam potero; quoad possem et liceret; quam maximis potest itineribus; quam potest maxime; quam (quantas) maximas potest copias armat; faciam quantum, quod potero; si potuero; non possum non scribere *ili* facere non possum quin, ut non, (Plaut.) non possum quin scribam, *ne mogu, da ne pišem*, fieri potest, ut, fieri non potest, quin ut non v. facio fio. *Napose a* (*u razgovoru*) potest = fieri potest, *može biti*; qui potest? qui possit, rogas? ut enim id non potest etc.; ut potest; potest ut commiseris; si posset; (Plaut.) non potest quin obsit, *ne može, da ne itd.* b) (Com.) possum scire? *mogu li znati?* = *ta govori za boga!* Posse *upotrebljava se prividno kadšto mjesto velle, pokazujući borbu u duši, koje čovjeka stoji nakana ili djelo urađeno*, tu, qui cives Romani dicerentur, securi percutere potuisti; hoc illud est, quod Theophrastus sustinere non potuit (*nije se usudio*); illa cum poteris, atque ut possis, rogo; * huic uni forsitan potui succumbere culpa; * si quis ferro potuit rescindere summum ulceris os. 2) *biti vrijedan uraditi što, važljati*, quod quisque minus per se ipse posset, id acciperet ab alio; qui tum et poterant per vim et scelus plurimum et quod poterant, id audebant; multum p. fortuna; quid iniquitas loci posset, *koliko stoji do itd.*; largiter apud alqm, domi, (*rijetko* *Caes. b. G. 1, 18, 6.*); in re militari, in bello multum; plus; plurimum apud alqm, ad alqd; (Tac.) constantia orationis et quia etc., eo usque potuere, ut etc. *također o sili duha*, optime p., *vrlo je dobre glave*; *znati, razumijevati što*, illa, Graeca; totum genus hoc et Zeno et qui ab eo sunt, aut non potuerunt, aut noluerunt.

pōst, (*prie pos*) adv. 1) *u prostoru*: *straga, napokon*, qui p. erant; ante aut p. pugnare; Cyrene est, ac deinceps duae Syrtis, deinde Philaemon arae, post aliae Punicae urbes; (Sall.) invidia et superbia post erant, *ostale su straga, nije se za njih marilo*. 2) *o vremenu*: *poslije, zatim*, paulo, aliquanto, multo p. *ili*

p. aliquanto, paulo, multo; multis p. annis *ili* multis annis p. (*rijetko*) p. multis annis; paucis p. diebus, quam discesserat; paucos p. dies; anno p., *godinu danā zatim*, biennio p.; hora p.; * longo p. tempore; p. deinde (*Ter.*) deinde p., *Nep.*; primo post. II) *prae p. s acc. a*) *o prostoru*: *za, iza*, p. alqm; p. me erat Aegina, ante me Megara; * post equitem sedet atra cura; p. tergum; p. castra. b) *o vremenu*: *poslije, po* (*a. l.*), *za* (*v. i.*), p. hunc diem, Plaut.; p. mortem; p. hominum memoriam, *od pamli vijeka*; p. Brutum consulem; classis proximum p. alqm praefectum esse; reverti p. diem tertium, *poslije tri dana, za tri dana*; p. diem quartum quam ventum est, *četvrti dan po njegovu dolasku*; sexennio p. Vejōs captos; post devictum Hannibalem; post deportatos ex Graecia exercitus; p. id, p. illa (Com.); p. ea, p. haec; p. id locorum v. locus 2); p. nonam (sc. horam). *Hor.*; *pregn.*, * post vina, *kad se napio vina*; p. te; p. sidera (*za ishodom*) Caprae; * p. Hectora, *po smrti H. e*) *o redu*: *za* (*v. i.*), post hunc Apollinem et Martem (colunt); * erat Lydia post Chloēn; (Sall.) sua necessaria post illius honorem ducerent; (Tac.) ut ceteri post Sabinum fratrem haberentur. — *Iza padeža jedn. u Cio. Tusco. 2, 6, 15.* hunc post; *češće rāstavljen od njega*, post enim Chrysippum; postve ea; postque ea.

poste (*arhaist.*) = post *ili* postea, Plaut.

postea, adv. [post] 1) *zatim, potom*, Romae p. Athenis fuerat; p. quam, *također posteaquam, pošto, silniji* postquam, *pa se isto tako i slaže*; *s konj. u neupravnom govoru, a izvan njega veoma rijetko, ako je pravo, što se čita*; *sr. Cio. fam. 2, 10, 2. p. Clu. 64, 181. de imp. P. 4, 9. Tac. ann. 12, 54.*; (Sall.) p. loci v. locus 2); brevi p.; quid p. (*to onda, što zato*), si Romae assiduus fui? quid p.? *pa što onda? što zato?* quid tum p.? 2) *osim toga, pa*, Plaut.

postērītas, ātis, f. [posterus] 1) *napredak, budućnost*, si minus in praesens tempus, at in posteritatem. 2) *potomstvo*, rationem habere posteritatis; servire posteritati, *težiti na slavu u napredak*.

postērus, adj. [post] 1) *pozit. o vremenu*: *budući, slijedeći* (mjesto crastinus *kad se pripovijeda u prošlosti*; *sr. pristinus*), dies; nox; * laus p., *slava potomka*; in posterum, u *napredak, sutradan*; † postero = postero die. *Odt. supst. postēri*, ōrum, m. *potōmci*. II. *komp. postērior*, us, 1) *pōtonji, posljednji*, aetate (*mladi*); tempora; cogitationes; oratores, *posljednji spomenuti*; adv. **posterius**, *potom*. 2) *gori, lošiji* (manje *vrijedan*), non posteriores (sc. partes) feram, *ne du biti gori*

od tebe, Ter.; nihil p. III. sup. A) **postrēmus**, 1) o prostoru: najposljednji, najzadnji, najskrajnji, p. acies, najposljednja vojska; hoc in postremis; * cura p.; † in p. libro, na kraju knjige; adv. o vremenu, **postremo**, najposlije, napokon, također u kratko, uopće (sr. denique), p. id mihi da negoti, Ter.; p. in acie praestari interfici; aliis scorta praebere, aliis canes atque equos mercari, p. neque sumptui neque modestiae suae parcere; ad postremum, najposlije, napokon, Liv. **postrēmum**, posljednji put. 2) najposljednji, (najgori, najlošiji, najslabiji), homo p.; postremum malorum (najveće zlo). B) **postūmus**, * najposlije rođeni, proles, supst. postumus, i, m. posmrće.

post-fēro, — — ferre, zapòstaviti, suas opes libertati plebis, Liv.; et animi et corporis robore nulli juvenum postferendus, Curt.

post-gēniti, ōrum, m. [postigenitus] potomci, jedn. Hor. carm. 3, 24, 3.

post-hābeo, etc. 2. zapòstaviti, manje držati do čega, omnes sibi res, Ter.; omnia alicui rei; omnibus rebus post habitis (završivši sve).

post-hāc, adv. 1) potom, zatim. 2) (Plaut. Suet.) poslije, u prošlosti.

post-ibi, adv. (Plaut.) potom, zatim.

posticūlum, i, n. (Plaut.) [dem. od posticum] zakućak, (manja zgrada za kućom).

posticus, adj. [post] zadnji, ostium, Plaut.; p. partes aedium; supst. -um, i, n. stražnja vrata, aedium; (Hor.) postico falle clientem = postico egressus.

postidea, adv. arhaist. = postea, Plaut.

postilēna, ae, f. podrepac, podrepina, podrepnica, jedn. Plaut. Cas. 1, 1, 37.

post-illā, adv. (Com.) = postea.

pōstis, is, m. 1) dovratak. 2) * pl. vrata.

postliminium ii, n. [post-limen] pravo povratka, (pravo vratiti se u svoj zavičaj na staro pravo osb. o zarobljenicima na povratku i nal. ei esse p.; obiđ. abl. postliminio, po itd., redire).

post-mēridiānus v. pomeridianus.

post-mōdo, (Ter. Hor. Prop. Asin. Poll. [pri Cic.] Liv.) ili -mōdum, adv. (Liv.) = postea.

post-partor, ōris, m. nasljednik, potomak, jedn. Plaut. Truc. 1, 1, 42.

post-pōno, etc. 3. = posthabeo, omnia; omnibus rebus postpositis; * alqm alicui.

post-principia, ōrum, n. (pretkl. napredak, nastavak, što ide za početkom, p. atque exitus vitiosae vitae, jedn. Afran. u Cic. p. Sest. 55, 118.

post-pūto, i. = posthabeo, omnes res prae parente, jedn. Ter. Heo. 3, 5, 83.

posteāquam v. postea.

post-quam, ili u Cic. običnije **post-ea-quam**, konj. pošto, otkad, Themistocles veni ad te, qui plurima mala omnium Graecorum in domum tuam intuli, cum mihi necesse fuit patriam meam defendere. Idem multo plura bona feci, postquam in tuto ipse et ille in periculo esse coepit; a) pokazujući vrijeme slaže se s indik. aorisnoga perf., (rjede) plsqpf. [sr. simulac, ubi, ut 1) g); postquam illi more regio justa magnifice fecerant, reguli in unum convenere Sall. Jug. 11, 2.]; također s indik. imperf. o trajnoj ili ponovljenoj radnji, a i indik. imperf. i perf. jedno uz drugo, s ind. prez. hist., ako je u glavnoj histor. prez., rjede s indik. pravoga prez., p. res Romanorum satis prospera pollensque videbatur, invidia ex opulentia orta est; p. nemo obvius ibat, infestis signis ad castra hostium succedit; p. id difficilius visum est neque facultas pugnandi dabatur, — ad Pompejum transierunt; p. fusas copias seque cum paucis relictum videt, in confertissimos hostes incurrit ibique pugnans confoditur; p. nec ab Romanis nobis ulla spes est nec vestra vos iam aut arma aut moenia satis defendunt, pacem afferro, ad vos, Liv. 21, 13, 4.; s inf. hist. Tac., p. exui aequalitas et pro modestia ac pudore ambitio et vis incedebat, provenere dominationes [sr. 2. cum 1) a)]. b) (pretkl.) s uzgrednim uzročnim pojmom = jer, budući da.

postrēmo, **postrēmus** v. posterus III) A) 1).

postridie, adj. [posterodie] sjutradan, prima luce p.; p. Kalendas; p. ludos, sjutradan poslije igarā; (Caes.) p. ejus diei; p. intellexi quam discessi; sjutradan, pošto itd.

post-serībo, etc. 3. pripisati, nomen Tiberii suo, jedn. Tac. ann. 3, 64.

postulātio, ōnis, f. [postulo] 1) tražbina, zahtjev, želja, molba, aequa; p. ignoscendi, molba za oprostjenje. Napose a) tužba, žalba, Com. b) molba za pretora, da dopusti tužbu, inter p. et nominis delationem. 2) † tužba na sudu.

postulātor, ōris, m. [postulo] parac, priča, jedn. Suet. Ner. 15.

postulātum, i, n. [postulo] (ponajv. u plur.) zahtjev, tražbina.

postulātus, us, m. [postulo] = postulatio 2), u abl. sing. jedn. Liv. 4, 9, 6.

postūlo, i. 1) tražiti, zahtijevati (sr. peto, flagito, posco), auxilium; alqd ab alqo; postulatur a me jam diu vel potius flagitatur historia; orationes me (drugi: a me) duas postulas, Cic. Att. 2, 7, 1.; u pas. non postulatus, nepozvān; p. de alqa re, u ime čega zahtijevati; de exercitiis dimittendis; ab senatu de foedere, upitati radi itd.; s ut, ne; s osobito

kratkoćom, ut ipse (Caesar) cum Pompejo colloqueretur, p., *da se može dogovarati* [sr. peto 3) b)]; *sa samim konj.*, *Caes. o. G. 4, 16, 3; s acc. c. inf. ili s inf. = željeti*, *haud postulo me in lecto accumbere, Plaut.*; quis nostrum tam impudens est, qui se scire aut posse postulet? *koji bi mislio itd.*; cur sui quidquam esse imperii aut potestatis trans Rhenum postularet? illa phalanx Alexandri M. — non parere se ducibus sed imperare postulabat; si tibi indicium postulas dari; (*Curt.*) deos despiciit qui postulat deus credi; (*Tac.*) aedem Veneris restaurari postulavere; quas (sollicitudines) elevare tua te prudentia p., *Lucej. u Cic. fam. 5, 14, 2; o neživom: zahtijevati*, quarum altera (pars) dici p. ornate, altera apte; res p. videtur Africae situm paucis exponere, quae supplicium postulabat, parare, *Sall.*; tempus anni necessitasque; ratio; temporis exiguitas; ut maritimae res p.; ut amicitia nostra p.; haec actas alios mores; quod res p.; ubi aut spatium inter muros aut imbecillitas materiae p. videretur; *o njestu: pozivati kamo. 2) kao sudbeni t. t. a) na sudu tražiti, zahtijevati*, recuperatores aut iudicem; iudicium; quaestionem. b) *na sudu tužiti, optužiti*, alqm; alqm de ambitu, de pecuniis repetundis; † alqm repetundarum, † de repetundis; † alqm majestatis; † alqm impietatis reum; † alqm ob contumelias in Caesarem dictas.

Postūmīus, *Postumije*, *ime rimskomn plemenu*; Spurius P. Albinus *opkoljen je godine 321. pr. Is. od Samnitićna u kaudinskim planinama, te je morao sa svojom vojskom ispod jarma prolaziti*; † *adj. Postumijev; odalle -mlānus, Postumijev.*

postūmus v. *posterus III.) B).*

Postvōrta, ae, f. *Postvorta*, *sestra Antevorte*, *božice porođaja (kad je dijele ležalo napako), Ov.*

pōtātlo, ōnis, f. [poto] *pijanka, Plaut.*

pōtātor, ōris, m. [poto] *pijanac, pijanica, Plaut.*

pōtē v. *potis.*

pōtens, tis, *adj. s komp. i sup.* [possum] 1) *apsl. mogući, uzmožan, silan*, civitas; rex; populus; bello p.; ubi potentius jam esse id malum apparuit; * matrona; * muneribus Veneris; * virtute; * armis; * Roma; * Justitia; * manus (*vojske*); * amicus; * vates (*jer može dati besmrtnost*); * parvo p. Fabricius, *u malome hogal (radi zadovoljnosti)*; arma potentiora; * aurum; * domus; * natura; * verba; * herbae; sol; *supst. potentes, mogući, bogataši. Napose a) podoban, valjan, vrstan*, regni; neque pugnac neque fugae; armorum tenendorum. b) *imajući vlast nad čim,*

gospodar čemu, horum opportunus adventus consules imperii potentes fecit; regni; dii immortales ita vos potentes (*gospodari*) hujus consilii fecerunt; p. rerum suarum et urbis; p. sui, *sām svoj gospodār (Liv.) ili * umjeren sebi gospodar*; † non p. mei eram, *nijesam bio pri sebi*; * p. mentis, *pri pameti*; p. irae; potentes maris; * Diva p. Cypri, *vladarice C.*; * potentior muneribus aemuli. 2) ** koji je što pōstigao ili izvršio*, p. voti, *kojemu je želja ispunjena*, pacis; jussi; p. promissi facta, *pošto je ispunila itd.*; *napose, * srećan*, in amore.

pōtētātus, us, m. [potens] *vlast u državi*, de potentatu inter se contendere; cum ad eum p. omnis recidisset; aemulo potentatus.

pōtēnter, adv. [potens] 1) *moćno, silno*; * potentius ictu fulmineo. 2) *prema sili, snazi*, * cui lecta potenter erit res.

pōtēntia, ae, f. [potentes] *moć, sila, snaga, (tjelesna i duševna)*. * solis; * morbi; * herbarum; * nate, meae vires, mea magna p. solus; † supra humanam potentiam magnitudine animi praeditus. *Napose (ona, koju tko ima; sr. potestas) politička moć, vlast*, esse in magna p.; opum nimiarum potentiae (*pl.*); victoris; rerum; singularis, *samovlada.*

pōtērīum, ii, n. [ποτήριον] *kondir, vrč, Plaut.*

pōtēstas, ātis, f. [possum] 1) *moć, vlast. oblast*, * † potestates herbarum; dixit se fore in populi Romani, senatus p., *da će biti poslušan, da će se podložiti*; (*Curt.*) esse in potestate medentium, *dati se na liječnike*; habere potestatem vitae necisque, *imati vlast nad glavom itd.*; quid aut quantum praelerea est, quod aut liberum possit habere ille arator ac dominus in potestate suorum fructuum, *što i koliko je te slobode, koja ostaje oraču i gospodaru, da može po volji raditi svojim proizvodima*; habere familiam in sua p., *ne puštati robove na slobodu*; (*Curt.*) vocem et gemitum in potestate habere; potestates magistratum, jura potestatum sc. magistratum, *prava različitih oblasti (Cic. p. Sest. 26, 56)*; esse in sua p., *biti svoj gospodar*, mihi est p., est in p. mea, *u mojoj je vlasti*; *napose* in potestate mentis esse, *biti pri pameti*; exire ex p. (sc. mentis), *ne znati za se, onesvijestiti se. 2) osb. a) polit. moć, vlast, vlada (po službi, pravu i nal.; sr. potentia)*, esse in alcjs ditione ac potestate; in potestatem redigere; in alcjs potestatem venire; alqm in potestate habere, tenere, mare, *biti gospodarom na m., oppidum, održati. b) poglavarska vlast, služba*, p. praetoria, tribunicia, regia; imperium et p., *vojnička i građanska vlast*; gerere p., *službu obavljati*; dissimilitudo pote-

statum; *konkr. poglavar, oblast*, evocatus a magistratu aut alia legitima p.; * hominum rerumque aeterna p., (*Suet.*) potestates. *poglavar u provincijama, namjesnici. o) mogućstvo, prilika, dopuštenje*, p. data est augendae dignitatis tuae; quoties mihi hominum certorum p. erit, *koliko god puta nađem pouzdanih ljudi*; facere potestatem pugnandi (hostibus), decernendi, facere alicui p. sui, *biti komu na službu ili iziđi na mejdan, ogledati se ili pripustiti koga k sebi (takoder sui conveniendi)*; senatus populi p. fecit, *dao je narodu vlast*; potestas sit, *zgoda je*; post id tempus non fore potestatem, *ne će biti slobodno*; facta, + data potestate; potestatem (*punomoć*) rei habere.

1. **pōtio**, ōnīh, f. [poto] *pijēnje, napitak, napose a) otrovno piće. b) * začarano piće. c) lijek, Plaut.; (Curt.) p. medicata.*
2. **pōtio**, 4. [potis] *učiniti dionikom u čem, alqm servitutis, zarobiti, potitus hostium, koji je dospio u ruke neprijateljske, Plaut.*

pōtiōnātus, adj. [potio] *napojen začaranim pićem, jedn. Suet. Cal. 59.*

1. **pōtior**, potitus sum, 4. (*u pjesnikā često po 3. konjugaciji* potitur, potēremur, potēretur; [*Plaut. Asin. 5, 2, 66.*] inf. potirier) [potis] 1) *posvojiti što, dokopati se, dovinuti se čega, ponuži. s abl. imperio, victoriā, castris, praeda; * monte, dđhvati se; * campo; * arenā; * tellure; * p. voto, votis, postići, što je želio; * auso; kadšto s gen., p. regni, urbis, totius Galliae; s ak. mjestu nekoliko puta i u najboljih pisaca, urbem nostram, urbem Carthagine; spes potiundi oppidi, potiundorum castrorum; in potiundis voluptatibus; (Ter.) postquam primi flagitii potitus est; apsl., libidines ad potiundum incitantur. 2) imati, voluptatibus, uživati; mari, gospodāriti na moru, Numidia; oppido; s gen. u rečenicu p. rerum, posvojiti najveću vlast, stati na vladu; s acc. (rijetko, Nep.) summam imperii; (Ter.) gaudia, commoda; u Sall. Jug. 74, 3. Romani signorum et armorum aliquanto numero, hostium paucorum potiti; apsl., ii, qui tenent, qui potiuntur, koji imaju vlast.*

2. **pōtior**, us, v. potis 2).

pōtis (*pretkl. i pjesnički*), n. *takoder pote, adj. s komp. potior, sup. potissimus, 1) potis (pote), moguć, silan, obič. potis, pote est s inf., si potis est, Verg.; dum potis sc. es, Hor.; u pitanju, potin' = potisne, potin' es dicere, Ter.; = potin' est, potin' ut desinas? možeš li prestati? = tā prēstani! Ter.; n. pote est, Cal.; = potest, s inf., Prop.; = potest esse, može biti, nihil pote supra, nema ga nada to, Ter.; + quantum pote, što prije; hoc quid-*

*quam pote impurius? Cic. Att. 13, 88.; potis ili pote takoder = posse. — 2) komp. pōtior, n. potius, izvršnji, bolji, valjaniji, potior patre; cives p. quam peregrini; mors servitute p.; potiozem vita rem habere; + omnia deditioe p. ducere; nihil mihi p. fuit quam ut etc.; * cui p. patriā fuit interdicta voluptas; + alicui pudor est p. metu; * qui p. nunc es; p. heres, * sententia; * ales, povoljnije znamenje; takoder vredniji, quibus tantum credidi, potiores habui, Liv. 26, 31, 4.; + eligere potiozem; supsl. * + plemenitiji, bolji ili milosnik. — adv. potius, pače, prije, radije, non iudicavit Galliam p. Ariovisti quam populi Romani esse, da je Galija Ariovistova, a ne naroda rimskoga; ipsos potius cultores agrorum fore, quam ut — coli prohibeant; perpersus est omnia p. quam indicaret; takoder s komparativom i s komparativnim izrazima, da pokaže, da je što bolje (sr. magis), cum ei fuerit optabillius oblivisci posse p.; mihi quaevis fuga p. quam ulla provincia esset optatior; (Ter.) puerum praeoptares perire p. quam — esset cum illa nupta; qui se ab omnibus desertos p. quam abs te defensos esse malunt, role; emori p. quam servire prae-staret; * quam potius = potius quam. 3) sup. potissimus, najvršnji, najglavniji, najpreči itd., quid p. sit; primum ac p. ratus; (Sall.) potissimus tentare, najprije je pokusio; + p. opusculum; + causa p.; + potissimi libertorum; — adv. potissimum, baš, upravo (sr. praecipue), ut is p. (baš on i nitko drugi) urbi praeesset.*

Pōtiti, v. Pinarius.

pōtito, 1. [*intenz. od poto*] (*Plaut.*) *čvrsto piti, napijati sc.*

pōtitiuclā, ae, f. [*dem. od potio*] *mali napitak, jedn. Suet. Dom. 21.*

Potulae, ārūm, f. [*Ποτῖνα*] *Potnija, selo u Beotiji. Odt. * Potulas, ādis, f. adj. potnijski, Glauci P. quadrigae (kobile).*

pōto, (*supin. češće pōtum*), 1) *piti često i mnogo, kao vede životinje (sr. bibo), * huc potum veniunt iuveni; + ex ipso fonte; piti pijāčovatī, obsouat, potat, Ter.; totos dies potabatur; amare, potare; voluptas potandi; * modicis cantharis, iz itd.; * Sabinum; * aquam; u pril., ista Stoicorum magis gustata, quam potata delectant; * oblivia ad undam. Odl. a) popiti, popijati, * Aquinatem vellera p. sucum (pri bđjenju); * potis rivis gaudere (o bilju). b) napiti se, crapulam, Plaut.; partic. potus, pōpit, ispit, sanguine poto; (Hor.) poti faece tenus cadi; koji se ponapio, largius aequo, Hor.; pak napit, pijan, takoder pokazujući veliku zanesenost, Hor.; bene p., Cic.*

pōtor, ōris, m. [poto] *pitac*, aquae p., *vodo-pija*; p. Rhodani, koji stanuje na Rodanu; * *pijanica*, bibuli Falerni potores; nocturnis potorum rixis.

pōtrix, icis, f. [poto] *popilica*, *pijanica*, jedn. *Phaedr.* 4, 5, 25.

pōtulentus, adj. [potus] 1) *pitak*, *supst. potulenta*, ōrum, n. *piće*. 2) *opit*, *pjān*, jednom *Suet. Oth.* 2.

1. **pōtus**, v. *poto*.

2. **pōtus**, us, m. [poto] *pijēnje*, *piće*, immoderato p. atque pastu; † potui esse.

prae, I. adv. *naprijed*, i, abi *prae*, Com.; u *pril.*, *prae* quam, *prae* ut, *prema*, nihil hoc est p. alios sumtus facit, *Plaut. II. praep. s. abl.* 1) o *prostoru*: *pred* (c. i.), p. se armentum agere; p. manu (*pretkl.*), *pri* ruci; *tp.* p. se ferre, (*rjeđe*) gerere, *pokazivati*, *odgovarati*: * *prae* se declarant gaudia vultu; * p. se iactare, *huastati* se. 2) za *poredenje*: *prema*, *prae* nobis beatus; Atticos p. se agrestes putat; omnes p. illo parvos futuros; * p. omnibus unus. 3) u *poricanju*, da se *pokaže* koji *zaprčujući* *uzrok*, od, p. lacrimis loqui non possum; vix p. strepitu lex audita est.

prae-ācūtus, adj. *zadšiljen*.

prae-altus, adj. 1) *vrlo visok*. 2) *vrlo dubok*.

praebeo, ui, itum, 2) [prae-habeo] 1) *pružiti*, os, *Ter.*; alui etc., v. 1. os 1); aures, *slušati*; † aures faciles alui; † se continendum, *dati se držati*; * manum verberibus; † parvulo ubera; † p. terga, *dati pleča*, *bježati*. *Odt. a)* *izvorci*, se telis hostium; alqm hosti ad caedem. *b)* *pokazati*, *učiniti*, operam, fidem alui, se misericordem; se virum, (*Ter.*) se strenuum virum; se talem, se talem imperatorem; (*Nep.*) pari se virtute; se dissimilem in utroque; in eos se severum vehementemque; bene de se meritis se gratum. 2) *dati na porabu*, alui naves; facultates; milites ad ministerium caedis; haec studia rebus adversis perflugium ac solacium; (*Liv.* 36, 31.) Diophanem concilium Achaeorum sibi praebere jussit, da ga *uvede u skupštinu A.*; *napose pribaviti*, *uzrokovati*, *zadati*, ludos, *šalu zbijati*. *Ter.*; sonitum, *Liv.*; speciem atque opinionem pugnantium, speciem defensorum munitionis, sp. horribilem; * scurrantis speciem, *činiti pošuridara*, *lakerdijašiti*; opinionem timoris; suspicionem, terrorem; terroris speciem; qui duo populi-retentis conquisitoribus metum defectionis cum praebuissent; sponsalia alui; praebet errorem, quod etc.; ea res tantum tumultum et fugam; Macedonia curam; p. sermones, *uzrok biti govorkanju*; (*Just.*) risum; † alui admirationem; * dum terra la-

bores praebuit, l. j. *Herkulu*; * p. ipsa rapi sc. se, *dala se odvesti*; (*Hor.*) *spectacula*, exemplum, consilium, usum.

prae-bibō, bibi, 3. *napijati*, alui venenum, jedn. *Cic. Tusc.* 1, 40, 96.

praebitio, ōnis, f. [praebeo] (*kasno*) *davanje*, *nabava naređena od države*.

praebitor, ōris, m. [praebeo] *nabavljač* (sr. *parochus*), jedn. *Cic. off.* 15, 53.

† **prae-cālidus**, adj. *vrlo topal*.

prae-cālvus, adj. *veoma ćelav*, jedn. *Suet. Galba* 21.

prae-cantātrix, icis, f. *vràčara*, *Plaut.*

prae-cānus, adj. *prije doba sijed*, jednom *Hor. ep.* 1, 20, 40.

prae-cāvo, cāvi, cautum, 2. I. *intrans.* *unà-prijed se čuvati*, *paziti*, ob insidiis; s ne; (*Plaut.*) *praecauto opus est*; alui, za koga se *brinuti*; (*Ter.*) sibi. II. *trans.* *odkloniti*, *odvratiti*, peccata, quae difficillime praecaventur; res mihi tota praecauta est; quod a me ita praecautum est; satis undique provisum atque praecautum est.

prae-cēdō, cēssi, cēssum, 3. 1) *trans.* *ići pred kim ili čim*, * *agmen*; † nunc p. puerum, nunc sequi; (*Just.*) *custodes suos ad Antigoni castra*; * quae venturas praecedat sexta (dies) *calendas*; u *prilici a)* u *vremenu*: *preteći*, † alqm in tribunatu liberorum jure; † magna *Isaeum fama*. *b)* u *časti itd.*: *preteći*, *nadvisiti*, reliquos Gallos virtute; vestros honores rebus gerendis; † alqd longe longaque; † alqm p. vel exaequare; † eum longe ingenia viventium. 2) *intrans.*, cum equite praecedere; tribus quinquere milibus expeditis *Piraeum* (u *P.*); praecedens consulis filius; † recto itinere; † ex itinere *Lycormam*; † praecedente *Victoria*; † praecedente titulo, qui etc.; quaecunque praecedet fera; *ovremenu*, * *fama loquax praecessit ad aures*; * *instare praecedentibus*; † praecesserat per multos dies tremor terrae; † praecedentia tempora; † praecesserat terror; o *redu*, vestrae fortunae meis, *Plaut.*

praecellens, tis, adj. s. *komp. i sup.* [particip. od *praecello*] *odličan*, *izvrstan*, *znāmenit*, vir animo et virtute p., omnibus rebus praecellentissimus.

† **prae-cello**, — — 3. *isticati se*, *odlikovati se*, alqa re; per eloquentiam; *prètje-cati*, *bolji biti* (*nadvisiti*), alqm alqa re.

prae-celsus, adj. *veoma visok*, rupes, jednom *Verg. Aen.* 3, 245.

praecentio, ōnis, f. [praecono] *sviranje prije žrtve*, jedn. *Cic. harusp. resp.* 10, 21.

praeceps, cipitis (*pretkl. također praecipēs*), adj. [prae-caput] 1) *strmoglav*, *strmoglavocē*, *sūnovrāt*, *sūnovratiocē*, deicere alqm p;

p. ad terram datus; * se praecipitem tecto (*sa krova*) dedit, 2) *sūnovrāt, na vrat na nos, žuran, brz, hitan, nagao*, praecipites se fugae mandabant; agere alqm praecipitem, de fundo; * nos praecipites ferro flammaque premebat; * praecipites vigilate; profectio; celeritas dicendi; * p. Anio; * Africus (*silan*); * nox; p. in occasum sol, *naginjuće na zapad*, dies, aetas; *tp. strmoglavōē, sunovratice, brz, nagao, gotov na što*, praecipitem amentia ferri; agunt eum praecipitem poenae civium; ab amicis praiceps agor; nimiam (libertatem) — ipsis qui habeant effrenatam et praecipitem esse; p. luxuriā abierat; homo in omnibus consiliis p.; caecum et praecipitem ferri in causa; p. furor; * vir praiceps animi; * facundia; p. ingenio in iram; p. in avaritiam et crudelitatem animus; p. ad explendam cupidinem; omnia in eo praecipitia ad exitum fuerunt; p. legatio; * alea, *koja ruši strnoglavōē*. 3) o mjestu: *strm*, locus, saxa; via vitae p. ac lubrica; iter ad finitimum malum p. ac lubricum; *supst.* praiceps (n.) *bezdana, ponor*, in praiceps deferri; per praecipitia; † se in p. jactare; † ex praecipiti devolvi; * stare in praecipiti; * rapere in praiceps; *propast, opasno stanje*, dare rem publicam in p., *Liv.*; Aproniam conjugem in p. jecit, *Tac.*; * levare aegrum ex praecipiti, *iz bolesti na smrt*; † orator ad p. accedere debet, *da zanos na smjelost*.

praepceptio, ōnis, f. [praecipio] 1) † *predújam*. 2) *misao (prva), jedn. Cic. partic. or. 36, 132*. 3) *pouka, nauk*, recti; Stoicorum.

praepceptor, ōris, m. [praecipio] *učitelj*, vivendi; vestri praepceptores virtutisque magistri.

praepceptrix, icis, f. [praecipio] *učiteljica*, *jedn. Cic. fin. 1, 13, 43*.

praepceptum, i, n. [praecipio] *propis, naredba, zapovijed, nauka, pravilo*, quo praepcepto diligentissime observato; medicorum, * Sibyllae praepcepta; quae pro disciplina et praepceptis (*naukom i opomenoni*) habere possent; praepcepta dare, de alqa re, philosophiae; philosophorum, artis; dicendi.

praepcepto, cēpsi, cēptum, 3. [prae-carpo] 1) *prije vremena žeti*, * messes. 2) *tp. naprijed ūzimati, predtimati*, fructum officii tui; laetitia praepcepta, *prije ōkušeno*; † gratiam novitatis et florem epistolae loquacitate; † purpurae decus nonnisi praepceptum praefloratumque transmittere.

praepcīdo, idi, isum, 3. [prae-cedo] 1) *sprijeda odsjedi, odsjedi, ōdrežati*, alcuī caput; ancoras; fistulas, *rāsjeti*, † alcuī manus; *tp. a) prēsjeti, ōtēti, lišili*, alcuī spem, sibi reditum; (*Plaut.*) alcuī linguam, *svezati komu*

jezik, ušulkali; (*Hor.*) causam belli, *uzrok ratu dōkinuli*. b) *odbiti, uskratiti*, alqd plane. c) *apst. prēsjeti, ukratiti*, brevi p., praecide; *takoder* amicitias repente p., *dōkinuli*. 2) *rāsjeti*, cotem novacula; naves, *razbiti*.

prae-cingo, cīnxi, cīnctum, 3. 1) *pasati, ōpasati (samo u pas.)*. * ense; * recte praecincti pueri, *zāprēgnūti*; * altius ac nos praecincti = *brže nego mi putnici*. 2) *opkoliti, okružiti*, * fontem vallo; † parietes testaceo opere praecincti.

praecīno, cīnui, cēntum, 3. [prae-cano] 1) *intrans. prije čega, pred kim, svirati, ūdarati u što*, et deorum pulvinaribus et epulis magistratum fides pr.; p. sacrificiis, sacris; (*Aurel. Vict.*) praecinente tibicine. 2) * *bajati*. 3) *trans. proricati*, magnum aliquid deos populo R., praemonstrare et pr.; * fugam.

praecipio, cēpi, cēptum, 3. [prae-capio] 1) *prije ūzimati*, pecuniam mutuam, *prije u zajam uzeti*; montem, *prihvati, prije zaokupiti*; tribus quinquere milibus Piraeum; iter, *prije koga krenuti se na put*; longius spatium fugā, *bježeći pōdmaknuti se*; aliquantum viae; aliquantum ad fugam temporis; tempore praepcepto, *pretekavši*; * aestus lac p., *presuši mljeko, prije nego se može musti*; u prilici, *prije, unaprijed raditi, ōsjeđati, dōznati, znati, slutiti, nagadati, domišljati se, misliti i nal.*, rem famā, opinione; *takoder* pr. opinione s acc. c. inf., *Caes. b. G. 7, 9, 1.*; animo victoriam; consilia hostium, *unaprijed znati*; cogitatione futura, opinione *domišljati se unaprijed*; alqd consilio prudentiaque; spem; ejus rei laetitiam; † spectatissimi triumphī laetitiam; (*Anton. kod Cic.*) praecipio gaudia suppliciorum vestrorum, *unaprijed se radujem*; quae consilia magis res dent hominibus quam homines rebus, ea ante tempus immatura non praepcepturum, s *tim se osnovama ne će unaprijed baviti*, * hostem spe, *unaprijed se nadati porazu neprijateljskomu*; * omnia p., (*prije sam pōmislio*) atque animo ante mecum peregi; quas partes ipse mihi sumpseram, eas praepcepit oratio tua, *u tom me tvoj govor pretekao. Cic. Phil. 10, 1, 2.*; *apst.*, nec praecipiam tamen, *ipak ne ću pretecati*. 2) *unaprijed naredivati, zapovijedati, sāvjetovati, učiti, poučavati u čem*, hoc tibi praecipio, *ovo ti naredujem*; *sa ut, ne; s inf.*; † *sa samim konj.*; huic indici, quid fieri vellent, praeeperunt; alicui rationem tempestatum; * numerumque modumque (*način građenja*) carinis; * artem; * praepice cantus, *uči me (o Muzi)*; p. de eloquentia; * ita praeeperat s konj.; † *supst.* praecipientes, ium, m.; *napose naredivati, zapovije-*

- dati*, kao *stariji*, *poglavar*, *liječnik*, *s ut*; *† *s inf.*
- † **praecipitium**, ii, n. [praeceps] *bezdana*, *propast*.
- praecipito**, i. [praeceps] I. *tranz strmoglavče srušiti*, *strmoglaviti*, equites ex equis; * pelago Danaum insidias suspectaque dona; se e Leucate, de turri, in flumen, in fossas; (Ter.) se p., *dalje se rušiti*, *na vrat na nos strčati*, (Suet. Aug. 27.) *baciti se u dubinu*; circumventi atque interfecti muro praecipitabantur, *Caes. b. G. 7, 60, 3.*, praecipitata (saxa) muro in musculum devolvunt, *Caes. b. c. 2, 11, 1.*; *pas. medijalno*, cum alii super vallum praecipitarentur; * lux praecipitaretur aquis, *žalazni*; tp. a) *srušiti koga s višega mjesta na niže*, *iz boljega stanja na gore*, *srušiti u propast*, *u propastiti*, alqm ex altissimo gradu; rem publicam, *upropastiti*; * spem, *uništiti*. b) praecipitata nox, *na izmaku*, (Mat. u Cic. ep.) aestas. c) *uskoriti*, *prenaglit*, raptim praecipitata consilia; * obitum; * vlam; * moras; *žuriti se*; * furor iraque mentem, *žinosi*. d) * *agoniti*, *da što uradi*, curae p. dare tempus. II. *intrans.* 1) *rušiti se*, *skakati*, *oriti*, Nilus ex altissimis montibus; in fossam. 2) *biti na kraju*, *na izmaku*, sol; hiems; * nox caelo p. sc. in oceanum; tp. res publica praecipitans, *rušedi se u propast*; assensio p., *prenagluje se*; ad exitum; praecipitantem impellere.
- praecipue**, adv. [praecipuus] *osobito* [sr. potissimum u potis 3)], huic legioni Caesar et indulserat praecipue et propter virtutem confidebat maxime; *† pr. cum = praesertim cum.
- praecipuus**, adj. [praecipio] 1) *osobito*, jus; praecipuam sortem periculi petere; † *supst.* praecipuum, n. *što je tko prije naslijedio*, *ostavio*. 2) † *iz vrstani*, *odličan*, Plato; gens; ludi; s *gen.*, pr. circumveniendi Titii Sabini fuit; s *abl.* scientia rei militaris; * praecipuumque foro et villosi pelle leonis accipit Aeneam; s ad, praecipuos ad scelera increpans; *supst.* praecipuus, *črni*, n. *najvažnije*; pl. kao t. t. *stojka*, *stvari*, koje su istina same sobom dobre, ali se različito oijene, te jedinomu dobru, *kreposti*, najbliže stoje.
- praecise**, adv. [praecisus] 1) *pokrâdeno*, u kratko, id. pr. dicitur. 2) *sasvim*, *posve*, negare.
- praecisus**, adj. [partio. od praecido] 1) *strm*, *prestrm*, iter utrinque pr., *Sall.*; * *saxum*. 2) † *pokrâden*, *prekinut*, conclusiones.
- praeclarè**, adv. s komp. i supr. [praecclarus] 1) *veoma jasno*, *v. razgovijetno*, intelligere; explicare. 2) *vrlo lijepo*, *vrlo slavno*, *predivno*.
- prae-clārus**, adj. s komp. i sup. upr. *veoma jasan*, *pak vrlo lijep*, *sajan*, *divan*, *izvrstan*, *zrâmenit*, *plâmenit*, *slavan*, *vrijedan*; facies; indoles; * pater; * senator, *plemenit*; homo in philosophia, qui bello saepe praeclari fuerant, *Sall.*; * gens bello; † T. Livius, eloquentiae ac fidei p. in primis; nec quidquam ex omnibus rebus humanis est praeclarius aut praestantius, quam etc.; pr. res est; praeclarissimae artes, *najplemenitije* (opp. *sordidiores*); p. bestia, *plemenita*; * res (*imutak*), praeclarum est (*dično je*) s acc. o. inf.; Cic. ep. od Br. 1, 3, 2.; *podrugljivo*, praeclarum nescio quid adepti sunt; o praeclaram sapientiam; *takoder: razvikan*, *zloglasan*, qui sceleribus suis ferox atque pr. est, *jedn. Sall. Jug. 14, 21.*
- praecūdō**, clūsi, clūsum, 3. [prae-claudio] 1) *zapiрати*, *zâtvarati*, *zaključavati*, upr. i *prenes*, portas; introitus; * fores; † horrea; omnes negotiatores, *dućane pōzavara*; pr. orbem terrarum alcui; vocem alcui; sibi curiam; aditum misericordiae; maritimos cursus; (Phaedr.) linguam cani, ne latret.
- praeco**, ōnis, m. *glasnik*, kod *súdovâ*, *sprovodâ*, u *komicijama* itd.; tp. virtutis.
- prae-cōgito**, i. (*rijetko*) *promišljati*, *promisliti*, multo ante facinus, *Liv.*
- prae-cognōsco**, cognōvi, cognitum, 3. (*rijetko*) *prije doznati*, praecognosco nostro adventu, *Planc. u Cic. ep.* † mores ejus evidentissimis ostentis praecognita est.
- prae-cōlo**, ui, cultum, 3. 1) tp. *prije obrazovati*, animi habitus ad virtutem, quasi praeculti, *jedn. Cic. part. or. 23, 80.* 2) *prerano klanjati se*, *cijeniti*, nova et ancipitia, *jedn. Tac. ann. 14, 21.*
- prae-compōsitus**, adj. *prije udešen*, *uгоден*, vultus, *jedn. Ov. fast. 6, 674.*
- praecōnīus**, adj. [praeco] *glasnički*, quaestus. *Odt. supst. praecōnīum*, ii, n. 1) *služba glasnička*, facere p., *biti glasnik*; stultitiae suae quam plurimos testes domestico p. colligere, o *lošu govorniku* (clamator). 2) *oglas*, *razglašivanje*, o meum miserum p.; quidquid scripsero, tibi p. deferam; * perago praeconia casus; * *famae*, tp. *slavijenje*, Homerus Achilli tribuit p.; p. laborum suorum; * praeconia laudum; * formae praeconia feci.
- prae-consūmo**, sūmpsi, sūmptum, 3. *prije istrošiti*, vires bello; praecconsumptum temporis.
- prae-contrēcto**, i. *prije opipati*, *jedn. Ov. met 6, 478.*
- praecordia**, ōrum, n. [prae-cor] 1) *ošiti*. 2) *drob*, *osb. želudac*, anulus in praecordiis piscis inventus est; * leni pr. mulso prolueris;

tijelo, pr. tenduntur, *guli se*, *Curt. 3*) *prsa*, spiritu remanente in praecordiis, * pr. ferro rumpere; * coit in praecordia sanguis; * dura in terra ponunt pr.; *takoder: prsi, sroe kao sjedište osjedanja i požuda*, jam praecordiis conceptam mortem; * virtus redit in pr.; * aperit pr. Liber; * stolidae pr. mentis.

* **praecorumpo**, rūpi, rūptum, 3. *prije zavesti, podmititi*, alqm donis.

† **praecox**, ōcis, adj. [† praecoquo, *prije kuhati*] *ran*, *prije doba zreo*, fructus; *tp. preran*, gaudium.

praecūpidus, adj. *veoma lakom*, preliosae supellectilis, *jedn. Suet. Aug. 70*.

praecurro, cūrri, cūcūrri i *starije* cursum, 3. 1) *intrans. naprijed trčati, hitjeti*, abi, praecurre, *Ter.*; ad alqm; fama jam eo praecurrerat; *part. praecurrentia, ium, n. predašnje*. 2) *trans. a) naprijed ići, hitjeti, preteći koga, s acc., uopće: doći pred drugoga*, alqm aetate biti stariji godinama, celeritate, *natrčati*; nobilitate; (*Tac.*) p. hoc tempore iudex dicentem; appetitus p. rationem, *izmaći pred razborom*; praecurrit amicitia iudicium; ut certis rebus certa signa praecurrerent, *prije se javljaju*; cognitioni et perceptioni assensionem approbationemque praecurrere; alcuī studio; * reges vitā p., *sret-nije živjeti od kraljeva; posl. (Hor.) alqm equis albis p., koga daleko preteći (jer se mislilo, da su bijeli konji najbrži)*.

praecūrsor, ōnis, f. [praecurro] 1) *prètjeoānje*, sine praecursione visorum, *jedn. Cic. fat. 19, 44*. 2) *kao vojnički t. t., čarkānje, jedn. Plin. ep. 6, 13, 6*. 3) *kao govornički t. t. pristup u govoru, jedn. Cic. top. 15, 50*.

praecūrsor, ōris, m. [praecurro] *preteča, osb. kao uhoda; u plur. kao vojnički t. t. prednja četa*.

praecūrsorius, adj. [praecursor] (*rijetko*) *prèd-idući*, epistola.

praecūtio, cūssi, cūssum, 3. [praec-quatō] *sprijed mahati*, taedas, *jedn. Ov. met. 4, 759*.

praeda, ae, f. 1) *plijen*, praedam, magnas, ingentes p. facere; magnas p. capere; praedam capere ex fortunis alcjs; praedas agere ex pacatis; praedam agere, *zapljenjeno blago tjerati*; praedas hominum pecorumque agi; exercitus p. hostium; ne praeda hosti essent (statuae); † tot nationum; * heu, terrā ignotā canibus data praeda Latinis alitibusque jaces! *ono, što je za plijen*, in agrum fertilem et praeda onustum proficiscitur, *Sall. Jug. 87, 1*; * *plijen, što životinja ugrabi, da poždre (homerski žlog, luporum; napose * † lov, * ribolov*. 2) *tp. plijen, dobitak, korist*, praedae esse, haberi; (*Hor.*) quam (praedam)

praesens Mercurius fert; regnum sceleris sui praedam facere; magnas p. ab alqo maximos quaestus praedasque facere; alia bolli facinora praedae magis quam detrimento fore; quibus ea (victoria) praedae fuerat; *takoder (Phaedr.) nahod*, praedam ostendere. 3) = praedatio, praedae magis quam pugnae paratos esse; praedā ac populationibus gaudentibus.

praedābundus, adj. [praedor] *idući na plijen*, *Sall. Liv. Tac.*

praedāmo, 1. *unaprijed osuditi*, alqm; (*Liv. 27, 18, 8*.) *spem, unaprijed se odricati*.

† **praedātlo**, ōnis, f. [praedor] *plijenjenje, pljačkanje*.

praedātōr, ōris, m. [praedor] 1) *pljačkar*, praedatores direptoresque; exercitus p. ex sociis, *plijeneci*; * pr. (*grabežljivica*) ales Jovis. 2) *prenes, a) * lovac*, aprorum. b) * *lakomac*.

praedātōrius, adj. [praedator] *plijeneci, pljačkajući, grabedi, navis, gusarski*; classis manus.

praedātus, v. praedor.

praedēlasso, 1. *unaprijed zamoriti, oslabiti, jedn. Ov. met. 11, 37*.

praedēstīno, 1. (*rijetko*) *unaprijed odrediti*, sibi similes triumphos, *Liv. 45, 80*,

praediātor, ōris, m. [praedium] *kupac založnih zemalja, (koji je iskupljivao državi u zalogu dane zemlje, te ih vlasnicima natrag prodavao za povraćenu glavnicu s kamatama)*.

praediātōrius, adj. [praedicator] *založni, jus, založno pravo*; † lex.

praedicābills, adj. [1. praedico] *dičan, slavan, pohvale vrijedan, jedn. Cic. Tus. 5, 17, 49*.

praediēctlo, ōnis, f. [1. praedico] 1) *oglašivanje po glasniku (praeco)*; † stirpem Jovis praedicatione (*javno*) jactare. 2) *pohvala, slāvljenje*, in eo ipso, in quo praedicationem nobilitatemque despiciunt; spe et pr.

praediēctōr, ōris, m. [praedico] *glasnik, slavitelj, hvalitelj*,

1. **prae-dico**, 1. 1) *oglašivati, ličiti*, auctionem, *Plaut.*; s acc. o. inf. *ili sa sljedećim upravnim govorom*. 2) *odgovarati, spominjati, isticati*, vera, *Ter.*; officia; injuriam in eripiendis legionibus; alcuī paucitatem militum; s acc. o. inf., *apst.*; *napose: hvaliti, slaviti, dičiti*, ea, quae supra scripsimus, de eo pr.; alqm liberatorem patriae tyrannique expulsozem, *kao itd.*; minus quam debeam, praedicem; laudes alcjs; de suis laudibus, *hvalisati se*; s acc. o. inf.; nostra praedicabitur pugna. 2. **prae-dico**, dixi, dictum, 3. *unaprijed reći, Ter.*; † praedictus, *prije spomenuti*; † *supst.* in historia praedictis minor; *napose: a) buduće unaprijed kazivati*,

proricati, futura. b) + unaprijed odredivati, uglavljivati, ročiti, diem; horam. c) unaprijed narediti, zapovjediti, zabraniti, s ut, ut ne, ne.

praedictio, ōnis, f. [2. praedico] *proricanje* (apstr.), mali.

praedictum, i, n. [2. praedico] 1) *proroštvo* (konkr.), Chaldaeorum praedicta; (Very) multatum priorum. 2) *zapovjed*, dictatoris, jedn. Liv. 23, 19, 5. 3) *dogovor*, velut ex praedicto. jedn. Liv. 33, 6, 8.

praedictum, i, n. dem. od praedium, *dobarce*. **prae-disco**, didici, — 3. *prije učiti, prije se upoznati čime*, alqd p. ac meditari; * ventos et varium caeli motum.

prae-dispositus, *prije, na raznim mjestima, razmješten*, nuntii, jedn. Liv. 40, 56, 11.

praeditus, adj. [prae-do] *nadāren, ima što, u zlu: obuzet, sensibus; virtute; summis, ingeniis praediti homines; summo imperio p. dictatores; (Tac.) quindecimvirali sacerdotio; (Just.) duarum civitatum imperio p.; parvis opibus; spe; metu; amentia; vitio grandi; scelere; audacia; levitate; egestate; perfidia; singulari immanitate et crudelitate.*

praedium, ii, n. [od praes] *jamčevina, založni komad; zato meton. založna zemlja, dobro.*

prae-dives, itis, adj. *veoma bogat.*

praedo, ōnis, m. [praeda] *pljačkar, razbojnik*, urbis; p. maritimus, *gusar, a i samo praedo; collecti ex praedonibus latronibusque Siciliae; p. nefarius, * perfidus; * praedono marito; p. religionum; omnium rerum divinarum humanarumque p., koji zadržava u svojoj božje i ljudsko.*

prae-doceo, doceui, doctum, 2. *prije poučiti, uputiti, praedocui a duce, jedn. Sall. Jug. 91, 1.*

praedor, dep. 1. (kao pas. Plaut. Rud. 4, 7, 16.) 1) *intrans. plijeniti, pljačkati, grabiti*, in terram exire praedatum; milites praedantes; * lupos praedari jussit; praedatus, *koji je naplijenio, pun plijena, Plaut.; pak koristiti se, bogatiti se*, in illi de bonis alijs; ex alterius imprudentia; spes rapiendi atque praedandi. 2) *trans. 1) + plijeniti, socios magis quam hostes. 2) zaplijeniti, uhvatiti, uloviti, * pisces calamo; * singula de nobis anni p. euntes; + bona virorum et mortuorum.*

prae-dūco, dūxi, ductum, 3. *preda što povući, fossas viis, * castris; fossam; murum.*

prae-dūcileis, adj. *vrlo sladak, vrlo ugodan veoma drag, * decus; + vox.*

prae-dūrus, adj. 1) *+ vrlo tvrd, corium. 2) veoma jak, silan, otvrdnuo, * corpora; * tempora; * homo praedurus viribus; + in mares et eos nonnisi p.*

prae-ēmīneō, — — 2. *pren., veoma nadvišivati, pretjecati, ceteros peritiā legum, Tac.*

prae-eo, ii (ivi), itum, 4. 1) *upr, naprijed ići, prednjačiti, Romam; + alqm, pred kim; * praeunte carina; prenes., natura praeunte; + famam sui, preleći. 2) kao t. t., zakletvu, molitvu pred kim govoriti, carmen; verba; + sacramentum; alcui; + apst. Odt. a) uopće: pred kim govoriti, čitati, pjevati i nal., alcui voce, quid judicet. b) propisivati, naredivati, ut (kako) decemviri praeierunt.*

praefatio, ōnis, f. [praefor] 1) *kao religiozni t. t. uvodne riječi (koje se prije kojega vjerskog čina govore), pristup, sacrorum; donationis; (Suel.) fetialium. 2) + predgovor, uvod (sr. proemium).*

praefectura, ae, f. [praeficio, praefectus], *nastojništvo, nadzorništvo (v. praefectus), u privatnom životu, nad vilom, Plaut.; u državnom, morum, (potom od censure odijeljeno); + annonae, + praetorii, (kasno) praetorio; + vigillum; + urbis; + zapovjedništvo nad četama savezničkim, equitum Gallorum; alarum; više častničko mjesto pri vojsci u provinciji, praefecturam petere; multorum consulum praetorumque praefecturas delatas sic accepit, ut, etc.; napose: a) grad u Italiji upravljan od rimskih poglavarstva po njihovim naredbama (edicta), pokrajinski grad s rimskim građanskim pravom. b) + pokrajinska uprava; + okružje.*

praefectus, i, m. [partic. od praeficio] *poglavar, načelnik, nastojnik, zapovjednik, činovnik, s gen. i (ponajv. prekl. i pokl.), s dat., apst. oppidi; provincia differta praefectis atque exactoribus; quod praeterea navium longarum habebat, quaestori legatis praefectisque distribuit; quasi praefecti libidinum suarum. Napose p. gymnasiū, moribus mulierum, Plaut.; ut mulieribus praefectus praeponatur, Cic.; p. custodum, voda straže, + vigillum, noćne straže; + annonae, + rei frumentariae, nastojnik žita, koji se morao starati, da ne premakne žita u Rimu; p. urbis illi (ponajv. pokl.) urbi, načelnik grada Rima, namjesto kralja i konzula, kad bi ovi izbivali iz Rima, za careva redovna služba sa svojim područjem; + p. aerali i aerario; + p. castrorum, + castris; p. fabrum, + p. praetorii ili praetoriarum cohortium, poglavica carske tjelesne straže (v. praetorium); ali + p. cohortis (praetoriae), časnik; + legionis; p. classis, admiral, p. navis, kapetan broda, također pl.; zapovjednik odjelu pomoćne vojske i konjaništva, p. equitum (i samo p., Caes. b. G. 4, 11, 6.); cohortium au-*

xiliarium; † alae; cohortis; kod drugih naroda, p. parti copiarum; namjesnik, upravitelj, † kod Rimljanā, Aegypti; kod Perzijanā, Lydiae, Ioniae totiusque Phrygiae; vrhovni zapovjednik vojsci azijskih kraljeva, vojvoda, paša, regis.

prae-fēro, tūli, lātum, ferre. 1) nositi pred kim, insignia laureae; fasces praetoribus; ardentem faciem, u prilici, faciem ad libidinem (svijeliti); † lauream, lanceas dextrā; † ignem altaribus; † leones caveis; * manus cautas, pred sobom držati (u tmini radi opreza); prenes., a) clarissimum lumen menti alcis; suam vitam ut legem alui, za ugled pōstaviti, prednjačiti; † indicium gravioris consilii, pokazati; napose: pokazivati, iskazivati, dōbitovati (običnije prae se ferre), avaritiam; iudicium, izreći; (Quint.) Messala — quodammodo praeferens in dicendo nobilitatem suam; haec ejus diei praefertur opinio, ut etc., misli se o itd.; * praefert nanti frons hominem, t. j. plivač čini se po čelu čovjek; † dolorem animi vultu; † vultus praefert laetitiae speciem; † modestiam; † Graeci vetera suorum facta dictaque praeferentes; † titulum speciosum facinoris, kao prividni uzrok navoditi; † titulum officii sollemnis sceleri, namjerom svečane službe, zaklanjati zločin; † odio suo speciem pietatis. b) više cijeniti koga od, alqm sibi; otium labori; Gallorum quam Romanorum imperia, voljeti; * invidit praelato honori, časti odličovanja; se praefere ili praeferrī alui, alqa re, istaknuti se; * s inf., voljeti. 2) (Liv.) praeferrī, projuriti, prōjahati, provesti se, praelati hostes; praeter castra praelati; praelati castra (acc.); † praelatus equo. 3) prije vremena uzeti, anticipovati, diem triumphi, jedn. Liv. 39, 5, 12.

prae-fērox, ōcis, adj. vrlo diolji, vrlo žestok, gorōpadan, legati.

prae-ferētus, adj. prenes., tribunus, ōkovān, Plaut.

prae-ferēdus, adj. 1) veoma vruć, † balneum. 2) prenes., vrlo žestok, ira, jedn. Liv. 9, 18, 5.

prae-fēstīno, l. 1) vrlo hitjeti, prenageliti se, deficere, Liv.; * praefestinus (prēnāgjen) ictus. 2) projuriti, sinum, jedn. Tac. ann. 5, 10.

praefica, ae, f. narikača (najmljena za sprovod), Plaut.

praeficō, fēci, fēctum, 3. [prae-facio] učiniti, pōstaviti koga na stožnikom, zapovjednikom itd. komu ili čemu, alqm pecori, classi, provinciae, bello gerendo; imperatorem bello; alqm in exercitu, zapovjedni-

kom; neque Hasdrubal etiam quemquam praeficere malle, ubi quid fortiter ac strenue agendum esset; cum praefecerat Hannibal; (Tac.) quotiens ob ferias Latinas praeficitur, qui consulare munus usurpet; (Liv.) p. sacerdotes suos cuique deorum = sacris cujusque deorum.

prae-fidens, tis, adj. (rijetko) odviše se uzdajući, sibi, u se, drzovit.

prae-figo, fixi, fixum, 3. 1) sprijeda nabosti, utvrditi, ripa erat praefixis, (sprijeda na obali utarenim) sudibus munita; * arma puppibus; * capita in hastis, nabijene, nataknuće; † caput praefixum hastae. 2) sprijeda okovati, jacula praefixa ferro; asseser cuspibus praefixi; * ora capistris, zadržati; također * probosti, latus praefixa veru.

prae-fīno, 4. unaprijed odrediti, utvrditi, alui quidquam; idem; praefinito (abl.), po nredbi, loqui, Ter.

praefīcīno ili -nī, adv. [prae-fascinum] (pretkl. i kasno) nepozvān (da ne bude uroka, ako tko o sebi što pohvalno rekne), bez urokā da rečem, p. dixerim.

prae-flōro, 1. [flos] prije ovijet okružiti, prenes., gloriam ejus victoriae praefloratam ad Thermopylas esse, Liv.; † summum illud purpurae decus nonnisi praecerpum praefloratumque transmittere,

prae-fluo, — — 3. mimo teđi, in infima valle, Liv.; s acc., * regna Danai; † castra.

* **prae-fōdio**, fōdi, fōssum, 3. 1) sprijeda, pred čime kopati (jarak), portas. 2) prije zakopati, aurum.

prae-fōr, dep. l. (u prvom se licu sing. praes. i u nekojim drugim oblicima ne upotrebljava) 1) prije čega drugoga reći, osv. kao l. t. o vjerskim ili svečanim činima, majores nostri omnibus rebus agendis, quod bonum faustum felixque esset, praefabantur; sollemne carmen precationis; * divos, prije zazivati; † s acc. c. inf.; kao predgovor, urod, sprijeda staviti, quae de natura deorum praefati sumus; honorem, prije reći „da oprostite“ (ispričavajući koju nepoštenu, nepristojnu riječ); pauca; in parte operis mei licet mihi praefari s acc. c. inf.; (Just.) veniam libertati. 2) pred kim govōriti, carmen, molitvu, jednom Liv. 6, 41, 3. 3) prorōcati, quemadmodum cordi esse divis carminibus praefarentur (decemviri), jednom dvojbeno Liv. 22, 1, 16.

prae-frācte, adv. [prae fractus] tvrdo, nemilosrdno, nimis p. vectigalia defendere, jednom Cic. off. 3, 22, 88.

prae-frāctus, adj. s komp. [partic. od praefringo] tp. o govōru: isprēkidan, opor, tvrđ, Theodorus praefractor, jednom Cic. or. 13, 40.

- prae-frigidus**, *adj.* *veoma studen*, * *auster*; (*Just.*) *unda*.
- prae-fringo**, *frēgi*, *fructum*, 3. [*prae-frango*] *prebiti*, *hastae*; *cornu galeae*; *prae-fracto rostro* (*navis*).
- prae-fūlelo**, *fūlai*, *fūlsūm*, 4. *upr. sprijeda podūpirati*, *pak tp. 1*) (*Plaut.*) *kao podupirada pōdmetnuti*, *uprijeti o što*, *alqm negotiis suis*; *prae-fulciōr miseris rāgrāden sam. 2*) *illud prae-fulci atque praemuni*, *ut simus annui*, *Cic. Att. 5, 13, 3*.
- prae-fulgeo**, *fūlsī*, — 2. 1) * *jasno se sjati*, *prosjati*, *pellis praefulgens unguibus aureis*; *nitor zmaragdi p. collo tuo. 2*) *tp. ođlikovati se*, *consulari decore*, *Tac.*; *prae-fulgebant Cassius atque Brutus eo ipso quod etc.*, *Tac.*
- prae-gēllidus**, *adj.* *vrlo leden*, *Alpes*, *Liv.*
- prae-gestio**, 4. (*rijetko*) *rāspuštēno*, *ođ sroa se rāđovati*, *animus p. jam videre*; * *juvenca ludere praegestiens in udo salicto cum vitulis*.
- prae-gnans**, *ntis* (*Plaut. i kasniji takoder -gnūs*, *ntis*), *adj.* [*prae-geno*] *nosedī*, *trudan* (*o ljudma*, *o životinji*; *sr. gravidus*, *fetus*), *uxor*; (*Hor.*) *canis (sušten)*; (*Plaut.*) *plagae p. teške*.
- prae-grācills**, *adj.* *veoma tanak*, *mršav*, *jednom Tac. ann. 4, 51*.
- † **prae-grāndis**, *adj.* *veoma velik*, *prevelik*, *oculi locusta*.
- prae-grāvis**, *adj.* *vrlo težak*, *pretežak*, * *onus*; † *hasta*; † *sagitta*; † *cibo vinoque*; † *currus crateris aurois*; *tp. a) vrlo trom*, *pretežak*, *corpore*, *Liv.*; † *agmen nec turba nec sarcinis. b) vrlo dosadan*, *pretežak*, *alciui imperium*.
- prae-grāvo**, 1. 1) *trans. prēterititi*, *scuta praegravata inhaerentibus (telis)*; *tp. a) teško pritiskivati koga*, *dotežati komu*, *dantem et accipientem*, *exonerare turbā praegravante regnum*, *Liv.*; * *animum. b) * pretēzati* (*kao καταβιβάζω*), *artes infra se positas. 2) intranz. tp. prētegnuti*, *biti pretež-niji*, *cetera facta dictaque ejus*.
- prae-grēdlor**, *grēssus sum*, *dep. 3.* [*prae-gradior*] 1) *iđi sprijeda*, *pred kime*, *sequentes alios*, *alios praegredientes amicos*; *praegressos consequi*, *koji su poizmakli*; *nuntios*; † *alqm pedibus toto itinere. 2) mimoiđi*, *ea (castra)*, *Liv.*, *finis*, *Tac.*
- prae-grēssio**, *ōnis*, *f.* [*praegredior*] *pōmicānje*, *napredovanje*, *errantium stellarum cursus praegressiones (napredovanje)*, *institutiones*; *prenes.*, *causae*.
- prae-gustātor**, *ōris*, *m.* [*praegusto*] *kūšāđ*, *koji jelo i piće kuša prije nego se na stol doneše*, *klas. samo u prilici*, *libidinum tuarum*.
- prae-gusto**, 1. *prije okusiti*, * *cibos*; (*Just.*) *potum regis*.
- prae-hībeo**, 2. (*Plaut.*) = *praebeco*.
- prae-jāceo**, — 2. *ležati pred dīme*, *campus*, *qui castra praecipet*, *jednom Tac. ann. 12, 36*.
- prae-jūdicium**, *il*, *n. 1*) *kao sudbeni t. t. prethodni sud*, *prethodna odluka* (*koja je potom u sličnim prilikama pravilo*), *de quo non praejudicium*, *sed plane iudicium jam factum putatur*; *damnat is jam erat dupbus p.*; *p. a se de capite C. Verris per hoc iudicium nolle fieri*; *sloga i izvan suda*, *prethodna odluka*, *osuda*, *presuda*, *p. rei tantae auferri* (*Liv. 3, 40, 11*) *toliku stvar unaprijed odučiti*; (*Curt.*) *sine praejudicio (bez zle slutnje)* *dicimus causam. 2) melon. primjer*, *postupak*, *koji je pravilo za drugo*, *vestri facti praejudicio*; *Africi belli praejudicia*, *dogadaji zlostutni za itd.*; † *orabat ut se praejudicio juvarem*; *in praejudicium (kao prikazanje)* *arripi*; † *victoria hujus vel illius pro praejudicio accipitur*.
- prae-jūdico**, 1. 1) *kao sudbeni t. t. unaprijed suditi*, *de aliquo majore maleficio*; *re semel atque iterum praejudicata*; *nihil praejudicatum*; *partic. praejudicatum*, 1. *n. = praejudicium 1*). 2) *partic. praejudicatus*, *unaprijed odlučen*, *rāšāden*, *eventus belli*; *opinio p.*, *mnijenje unaprijed izrečeno*; (*Liv.*) *pro praejudicato ferre*, *za unaprijed ođlūčeno držati*.
- prae-jūvo**, *jūvi*, — 1. *unaprijed pomagati*, *affectam fidem alcijs (nārušeni kredit)*, *Tac. hist. 3, 65*.
- prae-lābor**, *lāpsus sum*, *dep. 3.* 1) *mimo munuti*, *prōmicati*, *piscis*; * *s acc.* *Alpheia flumina rotis*, *provesti se mimo. 2) prēplivati*, *insula in quam Germani nando praelabebantur*, *Tac. hist. 2, 35*.
- prae-lambo**, — — 3. *oblāznuti*, *oblizati*, *mus omne quod affert*, *jednom Hor. sat. 2, 6, 109*.
- † **prae-lāutus**, *adj.* *velik ljubitelj sjaja*, *sjajna života*.
- † **prae-lēgo**, *lēgi*, *lēctum*, 3. *mimo jedr ti*, *Campaniam*.
- prae-līgo**, 1. 1) *sprijed zavezati*, *privēzati*, *fascēs virgarum atque aridi sarmenti cornibus boum*, *Liv. 22, 16, 7. 2) † uvezati*; *napose: zavezati*, *os obvolutum est folliculo et praeligatum*, *Cic. de inv. 2, 50, 149*; *tp. opōinīti*, *začarati*, *pectus*, *Plaut.*
- prae-longus**, *adj.* *veoma dug*, *gladius*, *Liv.*
- prae-lōquor**, *lōcūtus sum*, 3. 1) † *uvod ili predgovor napisati*, *reči. 2) unaprijed reći*, *Plaut.*
- prae-lūceo**, *lūxi*, — 2. *svijetliti pred kim*, *komu*, *ignis p. facinori*, *Phaedr.*; (*kasno*) *prae-lucente funali*; † *servus praelucens*; *u prilici*, *a) amicitia bona spe praelucet in posterum*,

obasjava budućnost. b) (Hor.) nadsijavati, nullus sinus Baeis, ne nadvišuje.

praelusio, ōnis, f. [praeludo] predigra, jedn. Plin. ep. 6, 13, 6.

praelustris, adj. [prae-lux] (rijetko) veoma ugledan, veoma gospodski, praelustria vita (gospodskoga se kani); saevum praelustri fulmen ab arce venit, Ov. trist. 8, 4, 5. sl.

prae-mādo, i. unaprijed narediti, naručiti, puerum, Plaut.; s ut, Vatin. u Cic. ep.; praemandatis requisitus — tjeralioom pōtrāžen.

prae-mātura, adv. vrlo rano, Plaut.

prae-māturus, adj. rani, denuntiatio, Plano. u Cic. ep.; praematura montis Haemi et saeva hiems, Tac.

prae-mēdīctus, adj. unaprijed nadijama snabdjeven, Ov.

praemēdīctiō, ōnis, f. [praemeditor] unapredno razmišljanje, futurorum malorum; diuturna.

prae-mēdītor, dep. 1. prije razmišljati, na što misliti, čemu se domišljati, saquest. indir.; s acc. o. inf.; pas. mala praemeditata.

prae-mercōr, dep. 1. (Plaut.) prije, unaprijed kupiti, istam.

praemetuens, tis, adj. [praemetuo] unaprijed se bojeći, doll, jednom Phaedr. 1, 16, 4.

prae-mētuo, 3. (rijetko) unaprijed se bojati, alui, Caes. b. G. 7, 49, 1.; * tranz. infestos Teucros et poenas Danaum et deserti conjugis iras.

praemīneo, — 2. isticati se nad... Sall., s acc. često u Tac.

praemior, i. nagradu sebi isojenjkati, ugovoriti, jednom Suet. Tit. 7.

prae-mitto, mīsi, mīssum, 3. naprijed poslati, opremiti, alqm; equitatum; impedimenta; naviculam; literas odiosas; alqm cum navi; + alqm cum equitatu ante; legiones in Hispaniam; edictum praemittit, ad quam diem — vellet; p. Bojos qui doceant; sese Italiam venturum (poručiti); apsl., ad eos equites qui uigmen antecessissent, Caes. b. G. 4, 11, 2.; tp. + vocem; + haec favorabili oratione.

praemīam, ii, n. [prae i emo] „izabrani plijen“, 1) korist, preimućstvo, prednost odlikovanje, pl. darovi od drugih dobitveni, nakit, ures, legis praemio; refertur omnibus praemiis donisque fortunae; (Hor.) insani ridentes praemia scribae, praetextam etc., frontis urbanae, hederæ victricis, doctorum hederæ praemia frontium; * plijen u ratu i na lovu (lov), praemia pugnae; spectat sua praemia raptor; p. ferre domo; * leporem et gruem jucunda captat p. 2) nagrada,

plada, dar (podasni; sr. merces, pretium), laboris; officii; virtutis; pecuniae, u novoima, rei pecuniariae; p. missionis ferre, za dar biti otpušten, nādāren biti otpustom; praemio alqm afficere, donare; alui praemium dare, tribuere, deferre, persolvere, ponere (pōstaviti), proponere, exponere; praemium constituere, consequi, merere, * capere, accipere, * ferre alqm praemiis excitare; (Liv.) si sibi praemio foret, ako bi se nāplatio; (Suet.) revocavit praemia coronarum, nādāren vijencem, što ga prije nije htio primiti; * frōndentia p. vatum — bršljan; * praemia Veneris (Jōpa 'Apopōtēs) — djeca; djelo, vriedno nagrade, funaštvo, te magna inter p. ducet, Verg. Aen. 12, 437.; ironički, * kazna, praemia facti.

prae-mōlestia, ae, f. prethodna žalba, jed. Cic. Tusc. 4, 80, 60.

praemōller, dep. 4. pripravlјati što, unaprijed o čemu raditi, rem, jednom Liv. 28, 17, 4.

prae-mōneo, ūi, itum, 2. prije opōminјati, s ut, + ne; + samim konj., * s quod; osb. nagoviještati, + futura; * nefas; * s acc. o. inf.

praemōnitus, us, m. [praemoneo] (rijetko) nagovješćivanje, opomena, * deum.

praemonstrātor, ōris, m. [praemonstro] prenes., vod, naputnik, jednom Ter. Heaut. 5, 1, 2.

prae-mōnstro, i. 1) (Plaut.) prije pokazati, prokazati, docte, quid fabuletur; p. tibi, ut, kako. 2) * unaprijed pokazivati, naslućivati, jednom u Cic. de div. 1, 7, 13.

prae-mōrtōr, mortuus sum, dep. 8. * + prije doba umriјeti; tp. (Liv.) praemortui jam est pudoris, već mu je stid zamr'o.

prae-mūnīō, iui, itum, 4. 1) upr., sprijeda zidom utvrditi, non loco castris ante capto, non praemunito vallo, quo receptus esset; tp. nešto za obranu prije ređi, quae praemuniuntur sermoni; quae ex accusatorum oratione praemuniuntur; illud praefulci atque praemuni ut etc. (sr. praefulcio). 2) sprijeda utvrditi, zakopati, zagrāditi, aditus magnis operibus; loca; Isthmum; u prištof, genus dicendi praemunitum; + antidotis praemuniri.

praemūnītio, ōnis, f. [praemunio] ograđivanje (govorničko); kao rel. fig., sine ulla p. orationis; apsl.

prae-nārre, i. prije pripovijedati, rem, jednom Ter. Eun. 5, 5, 12.

prae-nāto, i. prenes., * mimo teđi, * amnis domos.

Praeneste is, n. (* i f.) Praenest, grad u Latiju, s. Palestrina. Odalle —stīnus, adj. praenestski; supst. -ni, ōrum, m. Preneščani.

prae-niteo, ui, — 2. * *tp. nadàsjati*, cur tibi junior p., *militi se vidi*.

prae-nōmen, inis, n. ime, *pred plemenskim*, n. pr. M. Tullius Cicero (*gdje je M. ime*); † *uopće, naslov*.

prae-nōsco, nōvi, — 3. *prije poznati, doznati*, futura; * *promissum sibi caelum*.

prae-nōtio, ōnis, f. *prirođeno znanje* (*prijevod grčke riječi πρῶτης po Epikuru*), jedn. Cic. n. d. 1, 17, 44.

praenūbilus, adj. *vrlo mračan*, Ov.

prae-nuntio, i, *prije javiti, doglasiti, proricati*, futura; de adventu hostium; (Ter.) s acc. o. inf.

prae-nuntius ii, m., -ia, ae, f. *glasnik, glasnica, znamenje, javljanje*, stellae p. calamitatum; inquisitio p. repulsae; (Tac.) lasciva oscula et praenuntias flagitii blanditias; * ales p. lucis; * Fama, tanti p. luctus.

prae-occūpātio, ōnis, f. [praeeoccupo] *ranije zapremanje*, jedn. Nep. Eum. 3, 6.

prae-occūpo, i, 1) *ranije zapremiti*, locum; castra; iter; socios; *tp. omnia accusator*; animos timor praeeoccupaverat omnium aliarum sensum voluptatum; praeeoccupatus (*unaprijed obuzel*) animus Attianorum militum timore et fuga et caede suorum; praeeoccupatus legatione ab Pompejo, *unaprijed zapremljen od itd.*; praeeoccupatus jam ante ab Hannibale animos, Liv. 2) *preteći, zateći*, alteruter alterutrum; praeeoccupari adventu alcjs; s inf., ferre legem, *požurili su se, da zakon predlože*, Liv.

prae-ōpto, i, *voljeti*, illos sibi quam vos dominos; s inf.; (Ter.) s acc. o. inf.; (Plaut.) s ut; equitis filiam nuptiis generosarum; suas leges Romanae civitati.

praepārātio, ōnis, f. [praeparo] *priprava*, diligens; provisio animi et p.; † subita.

prae-pāro, i, *unaprijed pripraviti, spremati, nabaviti, namàći*, naves; hortos; commeatum; frumentum in decem annos; res necessarias; locum domestici belli causā jam ante; † classem; † insidias; † protectionem; † necem alicui; † tres gladios in necem suam praeparatos consecravit; p. ea quae instare videntur; se ad proelia; † se proelio; † ventrem epulis; animos ad sapientiam; † animos ad dimicandum, *razigrati na boj*; † gratiam adversus publicum odium; aures (auditorum) praeparatae; † aures sibi p.; † aditum spei; ea quae meditata et praeparata inferentur; ut repentina et minime praeparata accusatio videretur; oratio praeparata, *naūčen govor*; primoribus patrum splendore gratiaque ad petendum praeparatis, *pòtaknūvši plemiće odlične sjajnošću i ugledom, da traže službe*; convenere extemplo, alii jam ante hoc prae-

parati; * *ulmos, gojili, rezati*; * bene praeparatum pectus, *glava izučena i na sve zgođe pripravna*; (Liv.) ex ante praeparato, *priugotovljeno*.

praepēdimentum, i, n. [praepedio] (*rijetko*) *zapreka*, Plaut.

praepēdio, 4. [prae-pes] 1) *sprijeda sputiti, svezati, zamrsiti*, praepeditus latera ferro, Plaut.; † praepeditis Numidarum equis; *prencs. sese praedā praepediant, da se zamrse, ubore*, Liv. 2) *smēsti, zaprijeciti*, praepeditus morbo: † praepedire valetudine; * subitus dextrae praepedit ossa tremor; cum lassitudo ac vulnera fugam praepedissent; † verba sua praepediens, *mucajući, avaritia bonas artes p.*; aliquoties dicere incipientem cum lacrimae praepedissent; † praepediente fletu; pudor praepediebat; † timor mentes; † s inf. etiamsi praepe litus sit — Germanias servitio premere.

prae-pendeo, pēndi, — 2. (*rijetko*) *sprijeda visjeti*, Caes. b. c. 2, 7, 3, 4; *serta*, Prop. 2, 33, 37.

praepes, ētis, adj. [prae-peto od πέποιμι] *unaprijed leteći* (t. t. *augurskoga jezika o pticama, koje pred molrećim sluteći na dobro lete*), *pozvoljan, srećan*, p. avis i supst. praepes; *tp. brzo leteći, brz*, * deus; * praepetibus pennis se credere caelo; * *supst. ptica*, armiger Jovis, *orao*; Medusaeus, o Pegazu.

praepillātus, adj. [prae-pila] *s jabukom na vrhu* (*za vježbu, da ne ubode*) missilia, Liv., † pilum.

prae-pinguis, adj. *vrlo tust, vrlo debeat*, * solum; † o čeljadi.

prae-pōlleo, = — 2. *biti veoma moguć, gns divitiis, vir virtute praepollens*, Liv.; quibus (Longobardis) additis praepollebat, *bio je jači*, Tac.

prae-pondēro, i, *klas. samo u prilici, pretegnuti*, neque ea volunt praeponderari honestate, Cic. off. 3, 4, 18.

prae-pōno, pōsui, pōsitum, 3. 1) *naprijed postaviti, metnuti*, pauca (scribendo); (Hor.) ultima primis, fronti olivam, *onjčnati*; causae praepositae, *prediduci, prije navedeni*. 2) *starijim poglavarom itd., postaviti komu ili čemu*, alqm bello, navibus, provinciae (*namjesnikom*), media acie alqm, *vođom srednjega voja*; alqm in laevo cornu; in ea ora, ubi praepositus sum; quae praeposita erat oraculo sacerdos; † cubiculo praepositus, *komornik*; praepositum esse militibus, officio; *supst. praepōsitus*, i, m. *stariji, predstojnik, osh. † časnik (oficir), † namjesnik*; u pril. *više do čega držati, voljeti*, se alteri (Ter.); amicitiam patriae; (Hor.) urbem

silvis; **praepositum**, i, n. obič. **praeposita**, ōrum, t. t. *stoikā* u *Cicerona* kao prijevod grč. *ῥιζομήνα* = **praecipua**, **producta** v. **praecipuus**.

* **praeporto**, 1. *pred sobom nositi*.

praeposātio, ōnis, f. [praepono] 1) kao gramat. t. t., *prijedlog*. 2) (jednom *Cic. fin.* 3, 16, 51.) *izvršnost*.

praepōstēre, adv. [praeposterus] *naopako* (u prav. i *prenes. značenju*).

praepōstērus, adj. *naopak*, *gratulatio*; † *oratio*; † *ambitio*; † *obsequium*; * *omnia naturae p. (unatoč)* *legibus ibunt*; o *čeljadi*, *naopako radeći*, *homines*; *tabellarii*.

praepōtēns, tis, adj. *vrlo moguć*, *veoma m.*, *silan*, *viri*; *Carthago terra marique*; *p. armis Romanus*; *Juppiter omnium rerum, suum vladajući*; *philosophia*; *supst. praepotentēs*, ium, m. *mogućnici*.

praep-rōpēre, adv. *veoma žurno*, *veoma hitno*, *brzo*, *peri p.*, *Plaut.*; *p. festinare*, *p. agere*, *raptim omnia p. agere*, *Liv.*

praep-rōpērus, adj. *vrlo brz*, *veoma hitan*, *vrlo naga*, *celeritas*; *festinatio*; *ingenium*. **praequam** v. **prae**.

praep-queror, *questus sum*, *dep.* 3. *prije se tužiti*, *inula*, *jednom Cic. met.* 4, 251.

* **praep-rādio**, 1. *nadsijavati*, *signa minora*.

praep-rāpidus, adj. *brz*, *plah*, *plahovit*, *gurgēs*, *Liv.*, † *celeritas fluminum*.

praep-rīgesco, rēgui, 3. *sprijeda utrnuti*, *ukočiti se*, *jednom Tac. ann.* 13, 35.

praerīpio, ripui, rēptum, 3. [praerapio] 1) *komu što kao iz usta otkleti, ugrabiti, otkinuti*, ne illum *praeripiat tibi (preotme)*, *Ter.*; * *al cui arma*; *al cui laudem destinam (predteli)*; *beneficium populi (pravo pòmilovānja)*; † *al cui victoriae societatem*; † *omnia incendio, ognjem prije popaliti*; *napose a) prije vremena otkleti, posvojiti*, *deorum immortalium beneficium festinatione*; (*kasno*) *immatura morte praereptus, ugrabljen*. b) *unaprijed osuđetiti*, *hostium consilia*. 2) † *neopasce izžeti*, *codicillos*.

praep-rōdo, rōsi, rōsum, 3. *sprijeda nāgristi*, *oglođati*, *digitos*, *Plaut.*; *hamum, mēku s udice odgristi*, *Hor.*

praerōgātīvus, adj. [praerogo] 1) *ponajprije glasujući* (kao t. t. *javnoga života*, *centuria* ili *tribus p.*, običn. *supst. praerogativa*, *centurija* (ili *tribus*), *kaj je ždrijevom određena u komicijama prva glasovala*, obično su se *povele i ostale centurije za njom radi dobre kobe*, *kaj je izrečena prvim glasovanjem*; *omen p.*, *glas prve centurije, koji se smatrao slutnjom*. 2) **praerogativa** kao *supst. a) pret-hodni izbor*, *militaris*; *comitiorum milita-*

rium; *equitum*. b) *slutnja na dobro*, *glasnik*, *znak*, *triumphi*; *voluntatis*.

praep-rūmpo, rūpi, rūptum, 3. (*rijetko*) *sprijeda otkinuti, otrgnuti*, *funes praerumpēbantur, pookidāhu se*; * *retinacula*.

praep-rūptus, adj. s † *komp. i sup.* [partic. od *praerumpo*] 1) *strm*, *locus*; *saxum*; * *mons aquae*; *supst. praerupta*, ōrum, m. *strmci*, *strma mjesta*. 2) *tp. audacia*, *nagla (drugi pišu: prorupta, rāzuzdāna)*; † *juvenis animo praeruptus, prijek, gādan*; † *dominatio, silovit*.

1. **praes**, praedis, m. *jāman* (*kaj se podjamči, da će za drugoga platiti* [*sr. vas!*]); *esse p. pro alqo*; *praedes dare*; *meton. imutak jamca*, *vendere praedes tuos*; in *praedibus praediisque (dobara, kaj je optuženik sam založio)* *reddendis*.

2. **praes**, adv. = 2. **praesto**, *jedn. Plaut. Pers.* 2, 4, 17.

praesaepē, is, n. ili (*pretkl.*) -pis, is, f. *upr. svaka ograda, pak 1) jasle*, ad *praesaepim* (*Plaut.*); *plena ad p.*, *satura ad p.*, *Verg.*; ad *praesaepē (Phaedr.)*, *prezirno*, * *stan*, *stol*, *hrana*. 2) *staja (štala)*, *tor*, in *praesaepibus*, *Verg.*; *intra praesaepis meas. u m. kući*, *Plaut.*; *verum audis in praesaepibus, u kućama, gdje su zlice*, *Cic.*; * *praesaepibus arcent, od kočnica*.

praep-saepto, saepsi, saeptum, 4. (*Caes.*) *sprijeda zagraditi*, *aditum trabibus*; *omni aditu praesaepito*; *angustias vallium subleis*.

praep-sāgio, īvi (ii) 4. (*Plaut. također -or*, *dep.* 4.) 1) *slutiti (nekim osobitim darom duše; sr. auguror, divino, praevideo)* *animus mihi aliquid mali*, *Ter.*, *alqd animo*, *Liv.* 2) *pokazivati, proricati*, *exiguitas copiarum recessum*, *Caes. u Cic. ep.*

praep-sāgitio, ōnis, f. [praesagio] (*rijetko*) *slutnja*, *slučenje*, *kohljenje*.

praesāgium, ii, n. [praesagio] 1) *slutnja*, * *vatum*; † *malorum*. 2) † *proricanje*, *prorocanstvo*, *znak*, *Tiberii de Servio Galba*; *equorum praesagia ac monitus*; *fatale p. (svojic sudbine)*; *praesagia mortis*.

praep-sōgus, atj. 1) * *sluteći*, *mens p. mal.* 2) *pokazujući, proričući*, * *fulmen*; † *responsa*.

praep-scio, 4. (*rijetko*, *pretkl. i kasno*) *prije*, *unaprijed znati*.

praep-sclseo, — — 3. [*inchoat. od praescio*] (*rijetko*) *prije*, *unaprijed ispitati, doznati*, *quam quisque provinciam haberet*, *Liv.*; *vulgi animos*, *Verg.*

praescius, adj. [praescio] *prije*, *unaprijed znajući*, * *futuri*; † *periculatorum*; † *alqm rectorem et praescium palam habere*.

prae-scribo, scripsi, scriptum, 3. 1) *sprijeda napisati, natpisati*, nomen libro; auctoritates praescriptae v. auctoritas 3) b); * sibi nomen; *polam izgovarati se čim*, frustra Arminium, Pulchram praescribi; praescriptum Vespasiani nomen. 2) *tp. a) za nasljedovanje zapisati, u pril.*, formam futuri principatus; * *u pero kazivati (diktovati)* carmina alcul. b) *narediti, unaprijed odrediti, prikriđati, propisati i nal.* (*nije baš* = praecipere), civibus jura; populo Romano quemadmodum suo jure uteretur; aut de officio imperatoris desperare aut praescribere; quid fieri oporteret, non minus commode ipsi sibi p. poterant, quam ab aliis doceri; † se ibi futurum, ubi praescripserit; *sa ne; napose o pravniciima, izreći mnijenje, kako zakon naređuje*, Trebati, quid faciam praescribo, Hor.

praescriptio, ōnis, f. [praescribo] 1) *natpis, naslov, uvod u javnu ispravu (na što su koje sprijeda napisana imena* [auctoritates, v. auctoritas 3) b)] *spadala, koje kao uvod dani izvadak iz onoga, čim se prijedlog preporučao*, legis; senatus consultum ea praescriptione (*đita se i: perscriptione*) est; † tribuniciae potestatis. 2) *propis, naredba*, naturae; rationis; in hac p. semihorae, *stezanje na tđ.*; † sine praescriptione (*odredivanja*) generis aut numeri. 3) (*rijetko*) *izgovor, honesta; kao jurist. i. t. odgovor, prigovor*, praescriptiones cautionesque.

praescriptum, i, n. [partic. od praescribo] 1) * *određena međa*, intra p. 2) *pravilo, naredba*, legum; omnia agere ad alterius praescriptum; praescripta servare. dare; (Quint.) omnia disciplinae initia ad propositum sibi p. formari.

prae-sēco, i. *sprijeda odrezati*, crines; * eam partem; (Hor.) ad unguem praeseotum, *sasma tačno (na dlaku)*.

praesēgmen, inis, n. [praeseo] (Plaut.) *odre-zak nokatid*.

praesens, tis, adj. s. *komp. i sup.* [prae-sum] *nazoda (glavom, sam. licem). o vremenju: sadašnji*, ad id solum, quod adest quodque praesens est; praesentem adesse, *glivom bili gdje*; praesens tecum egi; praesente algo, exercitu; (Hor.) facundia, *onoga, koji na svoje oči gleda*; (Hor.) praesenti tibi (*jošte živu*) muros largimur honores; p. sermo; *naustice*; tempus, periculum; perfugium, *za sada*; in praesenti, * praesenti tempore, *sada*; in praesens tempus, in praesens, in praesentia sc. (tempora), *za sada*; † ad p. tempus, † ad praesens; *supst.* nihil nisi praesens et quod adest; *taedio praesentium, sadašnje vrijeme* (op. status pristinus rerum), Liv. 3, 27, 2;

(Hor.) praesentibus aequum; (Nert.) ex praesentibus (*po sadašnjem*) tutius visum; in rem praesentem venire, *na mjesto doći*; in re praesenti, *na mjestu*. Napose a) *gotov*, poena; diligentia consulis; decretum; pecunia, *gotov*; * praesenti Marte (*u ratu*). b) *snažan, krepak, silan, koji je u pomoć*, auxilium; memoria praesentior, *življa*; * tutela; * malum; * praesens (*mogući*) tollere; tantus et tam p. deus; * dea, * numina, * austri; illud vero nonne ita p. est, ut nutu Jovis Optimi Maximi factum esse videatur, *nije li očigledno itd.*; * si quid praesentius (*zgodnije*) audes. c) *očevičdan, očit*, insidiae; fructus; * ora. d) *hitao, silan*, praesenti bello, *gdje prišle rat*; jam praesentior res erat. e) *odvažan*, animus; animus praesentior; † animo praesentissimo; * animo praesens.

praesensio, ōnis, f. [praesentio] *slutnja*.

† **praesentiāneus**, adj. [praesens] *brz, venenum*.

praesentiārius, adj. [praesens] = praesens; malum est p.; aurum, argentum; p. argenti minis numeratis, Plaut.

praesentia, ae, f. [praesens] 1) *nazočnost, vitare p. alcjs (kloniti se komu s očiju)*; ipsorum deorum saepe praesentiae, *često pojavljivanje bogova*; animi p. (*nazočnost duha*); in praesentia, *za sada često u Liv.*; in praesentiarum v. impraesentiarum. 2) * *neposredno djelovanje, očevičnost, veri*.

prae-sentia, sēnsi, sēsum, 4. *prije, unaprijed dsjedati, slutiti*, futura; nihil in posterum; *impers.* praesensum est, Liv.

praesento, i. [praesens] *predati*, caput alicui.

praesertim, adj. [prae-sero] *osobito*, p. cum, cum p., *a gdješio s osobitom kratkoćom*, nos hunc vivum — repudiabimus? p. cum omne olim studium — contulerit Archias etc., *gdje bi se potpuno moralo reći; minimalno vero repudiabimus*, p. c. etc.; ut ex oppido Thermis nullum signum attingeres; cum p. multa essent praeciara, *gdje ih je baš itd.*; nec vero si historiam non scripsisset (Thucydides), nomen ejus exstaret, cum p. fuisset honoratus et nobilis, *ali mu se ime spominje, jer je pisao historiju, osobito budući itd.*; p. si; p. quod; (Hor.) p. (*još preko toga*) census equestrem summam nummorum.

praeservio, 4. [servio] *što bolje služiti*, patri, Plaut. Amph. 1, 1, 128.

praeses, idis, [praesideo] 1) *adj. (prethl. zāklo-nit, locus (zaklon). II) supst. conum. I) branitelj, branič*, rei publicae; templorum. 2) *načelnik, poglavar*, * p. belli, v. *Mimorvi*; † p. provinciae, *namjesnik*.

praesideo, sēdi, sēssum, 2. [prae-sedeo] *upr. sprijeda sjediti, I) zāklanjati stiti, bra-*

niti, huic imperio libertatique communi; huic iudicio (*o vojnicima*); Gallia, quae semper praesidet atque praesedit huic imperio; ex hoc urbano exercitu alii, ut praesiderent, relict; *o bogovima*, huic loco temploque; huic urbi et rei publicae; † litus Galiae. 2) *sjediti u zadržju, nadržljati, nastojati, napovijedati, napravljati*, in agro Piceno cum tribus legionibus (*sr. praesum*); † proximum exercitum; † Pannoniam; † quas (Musas) praesiderere vatibus; † praesidentes studiis deae; rebus urbanis; † *predsjedati kao konzul, biti na čelu državi*; † *supst. praesidens*, entis, *m. predsjednik, načelnik*.

praesidiarius, *adj.* [praesidium] *zaštitni, posadni*, milites, *u posadi*, *Liv.*

praesidium, *li, n.* [praesideo] *zaštita, okrilje, obrana, pomoć*, alicui esse proficisci praesidio; alicui ferro praesidium; in fuga p. sibi ponere; vitam suam noctis et fugae praesidio, non juris iudiciorumque defendit; p. loci, silvarum; praesidio literarum; * Veneris praesidio; * o et praesidium et dulce decus meum; * biremis praesidio scaphae; *napose a) pomoć comparare sibi p. ad vitam beatam; p. virtutis; neque quo mihi ex cuiusquam amplitudine aut praesidia periculis, aut adjumenta honoribus quaeram; quod satis esset praesidii, što je dostajalo za život i za obranu. b) kao vojnički i. t. a) obrana, zaštita, classis praesidium provinciae; ejus (Litavici) praesidii fiducia, praesidii causa; praesidio esse alicui, impedimentis, praedae; praesidio relinquere alqm, castris, impedimentis, navibus; praesidio alqm, cohortes relinquere, praeficere i. nal.; egredi pabulatoribus praesidio; naves praesidio onerariis navibus educere; † Drappes castris praesidio cum parte copiarum restitit. B) *meton., vojnička posada, okrilje, pratinja, straža*, ibi praesidio relicto; p. castrorum; trium legionum; locum praesidio tenere; p. urbibus relinquere; praesidia ad ripas disponere, deducere; custodiam ex suis ne p. sex milia hominum una reliquerunt; p. (*pratinja*) quam amicissimum habere; sine praesidio ad legiones pervenire; inermes sine praesidio (*bez pomoći konjaničke*) interfecti sunt; p. terrestre, (*Hor.*) regale; *u pril. generis praesidia, potpora obitelji*; in praesidio collocatus, in praesidio fuit. γ) *vojskom adprēmijeno mjesto, utvrdeno mjesto; straža, tvrđava, opkop*, cohortes ex praesidiis deducere; esse, relinqui in praesidio; milites disponere in praesidiis; qui intra praesidia Pompei fuissent; praesidio decedere, *ulodi*; p. relinquere; de praesidio et statione vitae decedere; *napose in praesidiis alicui esse, ne koga priustajati; biti na čijoj strani, udružiti**

se s kim, dum p. ulla fuerunt, in Sullae praesidiis fuit; qui in adversariorum p. occisi sunt; quibus in p. fuerit, quaere; tantummodo in praesidiis eratis, animi vero a causa abhorrebant; Lyso fuerat in nostra causa nostrisque p.; in meis castris praesidiisque versaris.

prae-significo, *1. prije oglasiti, obznaniti, futura, jedn. Cic. de div. 1, 38, 82.*

* *praesignis*, *adj.* [prae-signum] *izvorstan, osobit*.

praesilio, — — 4. *pròvreti*, lacrimae, *jednom Plaut. Stich. 3, 2, 13.*

praestabilis, *adj. s komp.* = praestans, virtus; res; excepta virtute nihil est amicitia praestabilis.

praestans, *lis, adj. s komp. [partic. od 1. praesto]* *izvorstan, odličan*, quod praestantius etc.; Plato in illis artibus praestantissimus; * *s gen. animi*; * *s inf.*; *supst. s gen.*, praestantissimus sapientiae, *Tac. ann. 6, 6.*

praestantia, *ae, f.* [praestans] *izvorsnost, vrlina*, virtutis ingenti; fortunae; omnis; animantium reliquorum.

prae-sterne, — — 3. *sipati folia*, *Plaut. u pril., put poravniti, pripravit do ild.*, praesternas ad quod hortaris, *Plin. ep. 5, 8, 14.*

* *praestes*, *itis, comm.* [1. praesto] *zaštitnik, lares, čuvari, Ov.*

Praesti, *orum, m.* *Preštani*, *narod u Indiji, Curt.*

praestigiæ, *arum, f.* [možda od praestringo] *opsjeka, sljeparija*, verborum, praeze riječi (*obmana*).

praestigiator, *oris, m. i -trix, icis, f.* [praestigiæ] *sljepar, varalica, Plaut.*

praestina, *1. kupovati, pisces, Plaut.*

praestituo, *ui, utum, 3.* [prae-statuo] *prije odrediti, utvrditi*, diem alicui, *Ter.*; diem operi; nulla praestituta die; praetor praestituit petitori, *qua etc.*

1. *prae-sto*, *stili, stitum alicui praestaturus, 1. 1) intranz. sprijeda stajati, isticati se biti izvrsniji, odlikovati se*, inter suos alicui; alicui, alqm alqa re; alqa re; *takoder (Sall. Cat. 87, 5.)* qui ubique probro atque petulantia maxime praestabant; *osb. impera. praestat, bolje je, s inf., s inf. i quam; (neobičnije)* quam — non parentarent, *Cass. b. G. 7, 17. 2) tranz. a) jamčiti za što ili za koga, pòdjamčiti se, ujamčiti se, porukčiti, odgovarati*, alqm; se; alqd; istum culpam; factum alcjs; horum non modo facta sed etiam dicta omnia; *damnum emptori*; ea quae statueritis, defendere et per se ipsum p.; *a vi, za silu*; de re, de me; *s acc. o. inf.*, quis potest p. semper sapientem beatum fore; *gdje-što takoder, jamčiti da se što ne zbude, castum*

quem neque vitare quisquam nostrum nec p. ullo pacto potest; culpam nullam esse; cum id quod ab homine non potuerit praestari evenit; periculum p. eorum (legatorum), *Caes. b. c.* 3, 17, 5; multos saepe impetus populi non injustos esse, quos p. nemo posset, *Cic. de or.* 2, 28, 124. *b) činiti, izvršivati, držati, sačuvati*, operam in re militari; officium, *ispuniti*, alcuī, *prema komu*; suum munus; etiam alienissimis in capitis periculis amicissimorum officia et studia; p. fidem (*vjeru*); pacem, *držati*; socios salvos, *spāsti*; rem publicam; memoriam benevolentiae; (*Vatin. u (sic. ep.)* consuetudinem, *sačuvati*; alqm finibus certis; * alqm incolumem, * fortunatum, † invictum; † latus agminis tutum; * alcuī mare, *sigurnim učiniti*; * ferias Hesperiae, * fortunatam vitam, *dati*; alcuī pietatem, † officia; honorem debitum patri; stipendium exercitui, *platiti*; sententiam senatui, *glas dati*, frumentum, *nābaviti*, voluptatem perpetuam sapienti, *pribaviti*; † justa regi, *ukop*; † minora promissis; paucioribus terga, *pleći dati*, *Tac. Agr.* 37. *c) pokazati, djelom pokazati, dokazati* (sr. praebeo), virtutem; fidem; voluntatem; benevolentiam; omnia; se gravem, constantem, stabilem in amicitia; praestare eum; * se invictum; * se dignum; † se auctorem propugnatoremque; † principem so. factis; * vel magnum praestet (*prikazivati*) Achillen, *l. j. pa bio on veliki A.*; * victoria se p.; † sa ne, *brinuti se, da ne*.

2. praestō, adv. (*obično s glagolom sum*) *biti tu, na službu ili na pomoć ili u neprijateljskom značenju*, p. est, adest, hic p. est, domi p. apud me esse, *Ter.*; ipsum p. video, *tā vidim ga sama tu, Ter.*; quaestores consuli-bus ad ministeria belli p. essent; qui tibi semper p. fuit; comneatum exercitui p. fore; id ad nutum tibi p. fuerit; si qui mihi p. fuerit cum armatis hominibus extra meum fundum et me interire pohibuerit; amicitia quoquo te verteris, p. est; p. esse virtutes, ut ancillulas; *u pril.*, *biti na korist, na službu, na ruku*, alcuī, salutis tuae; cum esset p. ubique fortuna.

praestōlor, dep. 1. [2. praesto] *dōčekati koga, čekati*, alcuī, apud alqm; (*Plaut. Ter.*) alqm; alqs adventum.

prae-stringo, strīxi, strīctum, 3. *1) stegnuti, stisnuti, svezati*, * faucem laqueo; † pollices nodo. *2) (rijetko) taknuti, dirnuti, dotaci se*, cujus vomere (aratri) portam Capuae paene praestrinxisti; † lecticam ejus fulgor; *tp. zāsjeniti, slabiti, potamniti*, oculos; aciem oculorum; aciem animi, mentis; † fulgore ceterarum virtutum laus ista; fulgo-

rem inesse, qui terreat, qualis est ferri, quo mens simul visusque praestringitur.

prae-struo, strūxi, strūctum, 3. *1) sprijeda graditi, tp. a) prije nābaviti*, fraus fidem sibi in parvis, *jedn. Liv.* 28, 42, 7. *b) prije pripraviti, priugotoviti. b) * sprijeda zagradi, zagrado, zatvoriti*, aditum objice montis; porta praestructa fonte.

praesūl, ūlis, m. [praesilio] *kōlovoda (koji kolo vodi) napose (Aurel. Vict.) o poglavici Salija (Sallii)*.

praesultator, ōris, m. [praesulto] = praesul, *jedn. Liv.* 2, 36, 2.

praesulto, 1. [prae-salto] *sprijeda kolo voditi*, signis, *jedn. Liv.* 7, 20, 3.

prae-sūm, etc. *1) stajati na četu, upravljati*, non solum interfuit rebus sed etiam praefuit; omnibus negotiis non interfuit solum, sed praefuit; quid? leges veteres moresque majorum quid? auspicia quibus et ego et tu, Crasse, cum magna rei publicae salute praesumus; p. provinciae, *upravljati*; potestati (*bili načelnik oblasti*); lud s; colendis praediis; Vestae colendae (*o Vestalkama*); navi faciendae, aedificandae publice; exercitui; classi (*bili na četu, zapovijedati*); sacris; negotio; ei studio; artificio; *apst.* in provincia, ibi, Lissi. in Brutiis; qui tum oppido praefuerat. *Caes. b. G.* 1, 6, 4., *gdje se očekuje* praecerat = qui praepositus fuerat et tum praecerat. *2) tp. u velike biti dionik u čem*, temeritati Gracchi; illi crudelitati. *b) * zāklanjati, štititi*, moenibus.

prae-sūmo, sūmpsi, sūmptum, 3. *1) upr., prije užeti*, remedia, *Tac.* *2) tp. a) prije što raditi, pomišljati, dsjeđati, uživati*, † officia heredum; † gaudium; † laetitia; † hanc vitam voto et cogitatione. *zanijeti se*; † fortunam utriusque; † praesumpta suspitione; * bellum spe; † fortunam principatus inertis luxu; * mollitiem. *b) † unaprijed pomišljati, da je istina, istinom smatrati, očekivati*, eo graviorem sub magno duce militiam; multa temere sperata atque praesumpta; praesumptum habere, *s quest. indir.* † **praesumptio**, ōnis, f. [praesumo] *uživanje unapredno*, rerum; bonae famae. *2) naslućivanje, očekivanje.*

prae-suo, sūi, sūtum, 3. *upr., sprijed opšiti*, * hasta praesuta foliis, *vinovim listom obaviti*.

prae-tendo, tēdi, tēntum, 3. *1) naprijed pružiti, preda što razapēti, razastrijeti, držati*, cilicia; sermonem decreto, *sprijedno postaviti*; * saepem segeti; * vestem oculis; * manu ramum olivae; armatum aciem toto praetentam in litore cernebant; *u pril.*, * nec conjugis unquam praetendi taedas; *napose o mjestu*, praetendi, *pružati se*, † quidquid

castrorum Armeniis praetenditur; * praetenta Syrtibus arva; tenue praetentum litus esse, (Liv.) 2) *tp. zàkklanjati, pokrivoti, zàstirati*, alqd seditioni; deorum numen sceleribus; nomen hominis doctissimi moribus tuis, legatorum decretum calumniae; regem postulationi suae; † *s acc. c. inf.*

praetento (templo), 1. 1) *prije òpipati, pretražiti*, * iter baculo; † sinum: † aestuaria et silvas ipse. 2) *prije pòkušati, ògledati*, vires suas.

praetepesco, ūi, 3. *prije se zapaliti*; si praetepuisset amor, Ov.

praeter [prae], 1) *adv. mimo, tp. a) izvan, osim, do* = praeterquam, (Sall.) praeter rerum capitalium condemnatis, *osim onih, koji itd.*; (Just.) quibus (epistolis) omnium civitatum exules, p. caedis damnati, restituebantur; (Hor.) nil sibi legatum inveniet p. plorare; (Ov.) nil illi potui dicere p. erit. b) *više nego*, praeter sapit quam, Plaut.; (facere) praeter quam res adhortatur, Ter.

1) *praep. s acc. 1) mimo*, p. castra copias transduxit; p. oculos ferebant; p. omnium oculos. 2) *o prelaženju preko koje mjere, preko i protiv*, p. modum; p. consuetudinem, naturam; praeter spem, Com. Curt.; p. spem omnium, p. opinionem omnium; p. expectationem; p. aequum, Com.; non p. solitum leves, Hor. 3) *pokazuje pretjecanje; više nego*, praeter ceteros (sr. prae). 4) *izuzimānje, izuzev, osim, do, uz*, omnes p. unum; p. haec, p. ea; nihil p. suum negotium agere; nulla civitas p. Plataeensium sc. civitatem; ut p. se denos adducerent; Romanos p. insitam industriam animis fortuna quoque cunctari prohibebat; ut p. auctoritatem vires quoque ad coercendum haberet; praeter id quod = praeterquam quod, *sa šljedećim* quoque, tum, Quint. 10, 1, 28, 2, 26.

praetēr-āgo, etc. 3. *provesti mimo*, deversoria nota praeteragendus equus, jedn. Hor. ep. 1, 15, 11.

praeter-bito, — — 3. *ići mimo što* Plaut.

praeter-dūco, etc. 3. *voditi mimo*, pompam, jedn. Plaut. mil. 1, 1, 67.

praetēr-ěā, *adv. 1) osim toga, preko toga; ako se pokazuje razredba ili red: zatim, potom. 2) * zatim, više*, neque illum p. vidit.

praetēr-eō, ii, itum, 4. 1) *mimo ići, minuti*, hortos; † amnis praeterit moenia, *teče mimo*; * mons Ciliciam, *povlači se duž C.*; * ripas flumina; (Ter.) praeteriens, *mimogred*; * unda praeteriit; (Ter.) nescis, quid mali praeterieris, *koje si zlo minuo*; † praetereuntes, *prolaznici, osb. * nalrđati, nadlētjeti, prēstići*,

pretēdi, jam hos cursu, jam p. illos; Euros; * illum praeteritum (sc. equum). *pretēden; o vremenu*, tempus praeteriit. Ter., hora, Ov.; praeterita die qua etc.; Cies. h. G. 7, 77, 1.; † hoc praeterito tempore; *partic. pas.* praeteritus, *prošli, minuli*, tempus; actas; * nox; officium; stipendium, *něisplāčena (aaostala) plaća*; * viri praeteriti, *nekadašnji, pokojni*; **praetēr-ita**, ōrum, n. *prošlost*; † in praeteritum. 2) *tp. a) biti nepoznat*, an quidquam Parmenonem praetereat, Ter., non me praeterit; † *s acc. c. inf. b) mūkom minuti, premučati*, orationem; fortunam; silentio alqd; quae nunc ego omnia p. ac relinquo; caedes relinquo, libidines p.; ut nulla fere pars orationis silentio praeteriretur (*ne osta da se nije pljeskalo*); quatuor praeteriti sunt *ispušteni (od cenzora, kad je čitao senatore, te su tim iz senata izbāčeni)*; in praeteritis relinquere, *zabōraviti napomenuti*; † suo loco praeteritum est, quod equites venissent; *također propustiti*, locus qui praeteritus negligentia est (Ter.); nullum genus crudelitatis praeterire. c) *prijedi, zanemariti, zapustiti, ne obāzreti se, osb. gdje se ostavlja nasljedstvo, koju darovi, službe i nal.* Philippus et Marcellus privato consilio (po *privatnim pletkama*) praetereuntur; filium patris; † praeteritus, *koga su prešli*; * praetēr-ita Letois, *pri žrtvama*; * austera poemata praetereunt; * me quoque Romani p. patres. d) *propustiti, zabōraviti, s inf. Plaut.* e) *prednjačiti, pretēdi*, * virtus tua p. omnes; * modum, *prevršiti*.

praetēr-ēquito, 1. *jahati mimo, prōjahati, jedn. Liv. 3, 61, 9.*

praeter-fēror, etc. ferri *pas. mimo hitjeti, prolētjeti*, latebras eorum improvida praelata acies est, Liv.

praeter-fluo, flūxi, 3. 1) *mimo teđi, s acc.*, moenia; † praeterfluebat torrens amnis. 2) *tp. prođi (mimo)*, nec praeteritam (voluptatem) praeterfluere sinere, jedn. Cic. Tusc. 5, 33, 96.

praeter-grēdior, grēssus sum 3. [gradior] *mimo prođi, s acc.*, castra; fines; primos suos; eum; *apst.* ne tentata quidem oppugnatione praeteregressus.

praetēr-hāc, *adv. preko toga, nadalje, Plaut.*

praeter-lābor, lāpsus sum, 3. *klizati se mimo*, † flumina praeterlabentia, * tumulum; * tellurem, *provesti se mimo*; tp. definitio p., *izmākla*.

praetermissio, ōnis, f. [praetermitto] (*rijetko*) 1) *izōstavljānje. 2) propuštanje*, aedilitatis (*da nije molio ediliteta*).

praeter-mitto, mīsi, mīssum, 3. *propuštati, diem*; ne diem pugnae (*kad bi se mogao po-*

biti) praetermitteret, *Caes.* d. G. 4, 13, 4; nulum diem quin etc.; occasionem, tempus, locum laudandi alius; neminem. *Osob. a) zane-mariti, propustiti, gratulationem; defensionem; scelus: s inf, b) u govora ili pismu preskodi, ispusiti, verba; locus a Pan-aetio praetermissus; Caelius et alii id p. scriptores; si quid ab Antonio praetermissum aut relictum sit; nihil praetermisi, quin Pompejum a Caesaris conjunctione avocarem; t p. silentio. c) (Ter.) praestati, apsl.*

† *praeter-navigo*, -1. *mimo brođiti, plo-viti.*

prae-tēro, trivi, tritum, 3. *sprijeda otrti, Januam, Plaut.*

praeter-quam, adv. *osim, izvan, p. quod, osim što, i sa sijedećim praeterea; (Liv.) p. — etiam; kadšto pokrāčeno = p. quod s pot-punom rečenicom, cum, his, p. finitimis populis, ab causa etiam tam nefanda bellum instabat, osim što su bili medaši, još i sloga itd., Liv. 4, 17, 6.*

praeter-vēctio, ōnis, f. [*praetervehor*] *prōla-žēnje, jedn. Cic. Verg. 5, 66, 170.*

praeter-vāhor, vēctus sum, 3. *dep. mimo ja-drili, prōjahati, provesti se, classis praetervehens; equo praetervehens; Locros classe, navibus Galliae oram; naves Apolloniam praetervectae; u pril., locum silentio, malkom minuli; oratio praetervecta est scopulos; aures vestras; mimo prodi (pješioe), o vujnicima, cito agmine forum et imminetia fero templa praetervecti, jedn. Tac. hist. 3, 71.*

praeter-vōlo, 1. 1) *prolētjeti mimo koga, quem praetervolat ales; t apsl.; tp. in occasionis momento, cujus p. opportunitas; numerus p., imaknē; također (u govoru) preko čega trkimize prijeći, haec duo proposita non praetervolant, sed ita dilatant, ut etc.*

praetēxo, tēxui, tēxtum, 3. *upr. sprijeda tkati, pak kakovim tkānjem optočiti, oper-vāziti, toga, tunica, purpurā praetexta, obiđ. samo toga praetexta ili supst. praetexta, pre-teksta, grimizom optočena haljina, koju su nosili viši poglavari i nekoji svećenici, kra-ljevi u Rimu i u slobodi rođena djeca obično do 17. godine; summi puerorum amores saepe una cum p. toga ponerentur; osobito, tu in lictoribus, in toga et praetexta esse consula-tum putas? u togi t. j. u opervāženōj haljini; fabula p., drama, u kojoj su lica bila gospoda rimska; tp. a) u opće, čim sprijeda opto-điti, natura p. omnia quae fiunt acerrime, le-nioribus principiis; carmen primis literis sen-tentiā praetexitur, pjesmi je na četu sentenciya; također * kititi, Augusto praetextum nomine templum; litera praetextat fastigia chartae etc.,*

*moje ime neka stoji na četu, budi natpis. b) sprijeda pokriti, zakriti, zāstirati, * flumen praetextuit ripas arundine; * puppes praetextunt litora; t nationes Rheno praetexuntur, zāklonjeni su R.; u pril., * čim za-strijeti, zākloniti, novis funera sacris; culpam nomine conjugii. c) izgovarati se, zavrzivati, causam; cupiditatem triumphii; t incruentam victoriam; t s acc. o. inf.*

praetexta, ae, v. praetexo.

praetēxtātus, adj. [*praetexta*] 1) *u preteksti; toga praetexta (v. praetexo), 2) t sramotan, verba.*

† *praetēxtum*, i, n. [*praetexo*] *izgovor, zavr-zivanje, čim se što zaklađa (sr. causa).*

praetēxtus, (abl.) u, m. [*praetexo*] 1) *t nakit, ures, izvanji ugled. 2) izgovor, izlika, sub levi verborum praetextu, Liv.; hoc praetextu, Just.*

prae-tīmeo, 2. *unaprijed se bojati, sibi Plaut.*

praetīnetus, adj. [*partic. od praetingo*] *prije pokrvašen, * semina veneno.*

prāetor, ōris, m. [= praetor od praeeo] 1) *upr. načelnik, četovođa, vojvođa uopće sta-riji, sloga se kadšto upotrebljava i o pogla-varima (o konzulu u starije doba, p. maximus = dicta tor; o gradskom načelniku u Kapui, Cic. leg. agr. 2, 4, 92.; o karlaškim sufetima, Nep. Hann. 7, 4) i o vojskovođi, generalu, osobito stranih naroda; također t namjesnik, Aegypti, Syriae. 2) napose u Rimu poglavar odmah za konzulom, koji je sudstvom upra-vljao, pošto se ovo god. 387. od p. gr., a 264. pr. Is. od konzulata odijelilo, te se za nj novo poglavarstvo praetura uvela, i to tako, da je isprvice samo jedan praetor bio, a pod prvi punski rat dva, jedan praetor urbanus, koji je sudio u parnicama među rimskim građaninima, drugi praetor peregrinus, koji je rasu-divao parnice među Rimljanima i strancima ili među strancima, p. primus, prvi izabrani pretor. Od tih pretora valja razlikovati 3) pretore, koji su upravljali provincijama, kad su naime postale Sardinia i Sicilia rimskim provincijama (g. 526. od utem. gr.), šiljala su se i onamo dva pretora, ali potom pošto su za-vedene 4 quaestiones perpetuae (v. quaestio 2) a) dodana su onaj dvojici pretora (urbanus i peregrinus) još 4, da pod njihovom upra-vom budu one 4 quaestiones perpetuae, ko-jima je broj ponarastao za Sule na 8, pak na 10, a za Cezara na 16, a za totiko svagda i broj pretora. Ovi su pretori, kad im je izmi-nula godina službe, išli kao propraetores u provincije i to u mirnije (sr. proconsul), s čega se praetor nalazi mjesto proprinetor, a gdješto i mjesto proconsul. Od Augusta su uvedeni*

praetores aerarii (nadelnici blagajne), a od Klaudija su postavljeni praetores fidei commissorum, Tac. Sust.

† praetōriānus, adj. [praetorium] 1) pretorski (= carski) cohors, exercitus; miles; pl. supst. praetoriani, drum, m. pretorovoi 2) pretorski, (Aurel. Vict.) spadajući na pretorskoga prefekta.

praetōrius, [praetor] 1) adj. 1) na vojvodu spadajući, vojvodski [v. praetor 1)], cohors p., tjelesna straža vojvodina, † carska, također pratnja pretorova [sr. cohors 1) a) b)]; p. drugljiivo, scortatorum p. cohors, o četi Katilininoj; navis p., brod zapovjednički; imperium p., vrhovno zapovjedništvo, porta p., vrata na taboru, koja su najbliže šatoru vojvodinu. 2) pretorski [praetor 2) 3)]; p. potestas, vlast, služba pretorska; comitia, za izbor pretora; jus, što od pretora polazi; u Hor. sat. 2, 2, 50. auctor p., šaljivo „pretorski poznavalac“ drugljiivo smjerajući na zaludnje traženje preture. 3) propretorski [v. praetor 3) i propaetor].

II) supst. 1) praetorius, ii, m. a) bivši pretor, b) † u časti ravan pretoru. 2) praetorium, ii, n. pretorij a) glavno mjesto u rimskom taboru s vojvodskim šatorom i vojvodski šator sâm, glavni stan vojske, ratno vijeće, dimittere p.; također * matičnjak. b) uredovni stan namjesnika u provinciji; † gospodska kuća. c) † carska tjelesna straža; praefecti praetorio, zapovjednici (dva) itd.

prae-torqueo, torsi, tortum, 2. okrenuti, caelum, Plaut.

prae-trēpido, i. biti veoma hitan, nagao, jedn. Cat. 46, 8.

† prae-trēpidus, adj. veoma bojažljiv, strašljiv, homo.

prae-trūco, i. sprijeda odsjedi, Plaut.

praetūra, ae, f. [praetor] pretura, pretorska čast, sr. praetor 2) 3).

Praetūtiānus, adj. pretucijski (Praetutii narod u Pionu), ager.

prae-ūmbro, i, (u pril.) zasjeniti, zamračiti, jedn. Tac. ann. 14, 47.

prae-ūstus, adj. [partio. od prae-uro] sprijeda prēpāljen, sudeo (da otvrdnu); stipites; hasta.

praent v. prae.

prae-vāleo, ui, 2. biti moguć, veoma mnogo moći, vrijetiti, vāljati, virtute semper p. sapientia, jača je, bolja je, Phaedr.; † praevalens equus, veoma jak; praevalens populus, Liv.; † digni; † auctoritas alcijs; † apud alqm.

prae-vālidus, adj. veoma jak, veoma silan, juvenis † ramus; * vitia; urbes; † Blaesus;

† nomina equitum; * terra p., orlo rodna; † vitia, koje su mah prētēle; † praevalida orbitate (abl. aps.), više je stalo do toga itd.

prae-vālle, i. (rijetko) opkopati, † pontem.

prae-vāricātio, ōnis, f. [praevaricor] prekršivanje dužnosti, izdaja (osb. odjelniku ili tužitelju, koji u polazi s protivnikom drži), prekršivanje vjere.

prae-vāricātor, ōris, m. [praevaricor] prestupnik, izdajica, p. Catillinae, tobožnji tužitelj, causae publicae, tobožnji branitelj.

prae-vāricor, dep. i. [prae-varico] upr. ne ići pravo, krivudati, šarati, pak o tužitelju ili branitelju, koji samo tobože protivnika napada, ne ići pravim putem dužnosti, dužnost pometnuti, izdati.

prae-vēhor, vēctus sum, 3. pas. sprijeda, naprijed se voziti, jahati, brodit, equites praeveci, koji su naprijed jahati, † missilia p., lete pred njima; * praevectus equo. 2) provesti se, projuriti, proletjeti (mimo), praevectos praeter undecim fascias, Liv.; † Rhenus Germaniam p., teče mimo; * vites felici praevecta Cernaunia remo; u pril., † verba praevehuntur.

prae-vēho, vēni, vēntum, 4. preteći, hostem; desiderium plebis; inceptum eorum; famam; † communi mortalitate saevitiam principis; quo cum prior exercitus Rom. magnis itineribus praevenisset; breviora via; quae ipse paravisset facere, perfidia clientis sui praeventa; † nisi praeveniretur Agrippina, ako se prije ne ubije A.; * † praeventus morte, pretekla ga smrt; * u imezi, praeque diem veniens age, Lucifer, alnum.

prae-vertō, (praevertō), vērti, vērsus, 3. i praevertor; (medijalno). 3. * pred kim ili pred koga ići, trčati, natrčati, prestići, ventos cursu; equo; medijalno, * praeverti, velocem fugā praevertitur Eurum; tp. a) preteći, smetati, zaludnjim učiniti, pulchre praevertor viros, Plaut.; quorum usum opportunitas praevertit, Liv.; * praevertunt me facia. b) prije osvojiti, praevertere animos amore, Verg.; p. poculum (Plaut.), prije ispići. c) biti preći, jači, viševrijediti, vāljati, herilis praevertit metus, amor praevertit pietati, Plaut.; nec posse bello praevertisse quidquam, Liv.; ut bellum praeverti sinerent, Liv.; nec aliam rem praeverti, Liv. d) prije se obratiti čemu, illuc praevertamur, (obratimo pogled onamo), quod etc., Hor.; i primiti se, prihvati se čega, nastojati o čem, huic rei praevertendum esse existimavit, ne etc.; alia sibi praevertenda esse; coacti omnibus eam rem praeverti; Rhodii impigre praevertare; † praeverti

ad alqm opprimendum; † si quando ad interna praevertent.

prae-vīdeo, vīdi, vīsum, 2. 1) *prije vidjeti*, * praevisi in aqua cultri; † praevisa locorum utilitate. 2) † *unaprijed vidjeti*, periculum; impetum hostium; *supst.* praevisa, ōrum, n.

prae-vītio, 1. (rijetko) *prije iskvariti*, gurgitem, *pomuliti*, Ov.

praevious, adj. [prae-via] *prethodan*.

prae-vōlo, 1. (rijetko) *naprijed letjeti*, prae-volantes grues; † aquila leni meatu, velut dux viae.

prāgmāticus, adj. [πραγματικός] *vješt držav-nim poslovima, vješt poslu.* Odl. *supst.* -cus, i, m. *praktični pravnik, praktik*, koji je sudhenomu govorniku pravničko gra-divo nabavljao.

prādeo, āndi, ānsum, 2. 1) *intrans.* *doručko-vati*; *napose partic.* pransus, koji je doruč-kovao, milites curati et p. = *spremi za po-lizak*; pransus potus, sit i pijan. 2) * *trans* *jesti, ručati što*, olus.

prāndium, ii, n. [prandeo] *doručak, hladna jela oko podne*, p. alcui videre, nabaviti, spre-miti, dare; o jelu živinskom, Plaut. (epulas tri-fariam, interdum quadrifariam dispertiebat Vi-tellius in jentacula (prvi doručak) et prandia (doručak) et cenas (ručak, objed u 3 sata), commisationesque (večerati s pijantom) Sue-tonius).

pransito, 1, [intenz. od prandeo] = prandeo 2); *potentam*, Plaut.

prāusor, ōris, m. [prandeo] *doručkova-lac*, Plaut.

pransus, v. prandeo 1).

Prasii, ōrum, m. *Prazijani, narod u Indiji*, Curt.

† **prāsirus**, adj. [πράσιρος] *lučast* (kao luk zelen), factio (utrkiivača), agitator, lučaste stranke.

prāteusis, adj. [pratium] *livadni*, fungus, Hor.

prātūlum, i, n. dem. od pratium.

prātum, i, n, *livada, sjenokoša*, ager — quae postea sunt Mucia pr. appellata; pr. Flaminia; aedes fuere in Palatio ejus, quae Bacci prata diruto aedificio publicatoque solo appellata; *prenes*, * *livadna trava*.

prāve, adv. sa sup. [pravus] *krivo*, p. sectus unguis, Hor.; tp. *naopako, nevaljalo, zlo*, religiones p. colere, p. cenare; (Hor.) versus p. facti, p. pudens, p. velle, *krivično*; (Tac.) p. facundus.

prāvitas, ātis, f. [pravus] 1) *krivina, iskriv-ljenost, nepravilnost*, membrorum, oris, *krivoljenje*; ne mala consuetudine ad aliquam deformitatem pravitatemque veniamus, ne pri-viknemo nagrdnu i nakaznu cerenju, corporis

pravitates. 2) tp. *opakost, zloća*, quae est ista p. et amentia? Ter.; hominis; consulum; mentis; animi; quorum imbutae mentes pra-vitatis erroribus; nec solum in rectis sed etiam in pravitatibus insignis est humani generis similitudo; † consilii; † corruptos saepe pra-vitatibus uxorum maritos; † sincera et integra et nullis pravitatibus detorta unius cujusque natura.

prāvus, adj. s komp. i sup. 1) *kriv, iskriv-ljen*, jumenta prava (cita se i: parva) atque deformia; membra; inter rectum et pravum; (Hor.) nasus, talus; † elapsi in pravum artus, *ukrivo*. 2) tp. *kriv, opak, naopak, neprav*, zaō, consilium; affectio; certamen cum col-lega; pravissima regula; nihil pravis; ingenio malo pravoque; ambitio cupido; in pravum abstrahi; prava incipere; in rectis pravisque sancendis; civium ardor prava jubentium; * pravis obnoxia (opp. recta), * pravi docilis, * ficti pravique tenax; amor pravorum (n.); * p. bellua.

Praxītēles, is, m. [Πραξιτέλης] *Praksitel*, 1) *slavan kipar iz Atene oko 400. pr. Is.* Odl. -lius, [Πραξιτέλιος] adj. *Praksitelov*. 2) *drugi umjetnici kasnijega doka*.

prēcārius, adj. [preces] 1) *izmoljen, ispro-šen, isprošjācen*, libertas; auxilium; orare pr. opem; adv. *precario, molbam, po mi-losti*, tradere, Ter., rogare. 2) † *po volji dan, udijeljen*, vita; p. animam inter in-fensos trahere; *potom: nestalan, prolazan*, † imperium; † regnum; * forma; † adv. *pre-cario, do čije volje*, praeesse; p, studere, *dok se drugomu svida*.

prēcātio, ōnis, f. [precor] *moljenje, molba, molitva*, illa sollemnis comitiorum p., sol-lemne carmen precationis, quod fari prius, quam populum alloquantur, magistratus so-lent; ex carmine sacro praeunte verba sacer-dote precationes facere.

prēcātor, ōris, m. [precor] (Com.) *zago-vornik*.

prēces, cum, [od sing. prex u običaju samo dat. acc. (Com.) i obl.] *molba*, omnibus p. orare, petere, ut; precibus infimis petere; eadem multis precibus orant; ad pacem cum precibus, precibus petendam; precibus pacem expos-cere; precēs alcjs audire; * precēs fundere pectore ab imo; prece humili, magna p.; * multa prece orare; *napose a) molitva*, eorum preces; preces et vota; † incassum mittere preces; * in prece totus eram. b) *pròkli-njānje, prokletstvo*, omnibus precibus detestatus Ambiorigem, Caes. b. G. 6, 31, 5, hostili prece detestari caput euntis; * iratae; * inultae; * Thyestae; † diras p. fundere. c)

* *zagovor*, prece Pollucis, Castoris. d) *želja*, damus alternas accipimusque preces.

† * *prēclae*, ārum, f. *vrsta loze*, (*vinove*) u *Verg.*

prēcor, dep. 1. [preces] 1) *moliti*, *moliti se komu*; alqm; Jovem; deos; opes; haec; alqd; † alqm; † alqd pro alqo; † pro se, ne; * pro alqa; p. a diis hoc, ut; te, Capitoline, teque Juno, p. atque quasso etc., ut; † qui, saltem ut — permitterent; precabantur; (*Hor.*) deosque precetur et oret, ut; * † *sa samim konj.*; * *s noc. a. inf.*; p. ad postes parietesque, *Liv.*; *apst.* 2) *željeti* (*dobro ili zlo*), bene, male; alcu in columbia, † immortalitatem; alcu mala; * foedus infectum; * omnia mala Atridis; *napose* pr. alcu, *prōklinjati koga*.

prēhēdo ili prendo, ānsi, ēsum, 3. *prihvati*, *primiti*, *ūhvatiti*, *ūzēti*, alqm pallio (*za kabanicu*), *Plaut.*; dextram (alcjs); alqm manu; si prehensissem (quem quaerimus) *naime*, manu, *Cic. or. 28, 100.*; ornat locum, quem prehenderat; cum ipsum ea moderantem et regentem paene prenderit t. j. *sasvim rāzabrao*, *napose a) koga napōpasti*, da se s njim govori, alqm. b) *silimice pōgrabiti*, *ūhvatiti*, *zavōriti*, servum; * presus in Aegaeo, *zatečen olujom*; *takoder hitro osvojiti*, *ūzēti*, *Pharum*, *jedn. Caes. b. o. 3, 112, 3. c) ūhvatiti u čemu*, † ea nocte speculatores; (*Plaut.* *prendi in furto*, pr. mendacii d) *meton.*, * *dōhvatiti*, oras Italiae; * *stiči*, alqm cursu.

prēhēso ili obiđ. prēnso, 1. [intenz. od prehendo] 1) *hvatati*, manus alcjs; (*Hor.*) *prensare brachia manu*, (*Verg.*) *femur forcipe*. 2) *hvatati koga*, da se s njim govori, da se u njega što moli, da mu se zahvali za što itd., vete ranos; † genua; *napose moliti*, *tražiti službu* (*takovi su obilazeći ljudma stiskati ruke*, da im se umile), homines; patres; *apst.*

prēlum (prael.), i, n. [premo] *tijesak* (*preša*), *Verg. Hor.*

prēmo, prēssi, prēssum, 3. 1) *tiskuti*, *gnječiti*, * anguem, *pōgaziti*; * membra paterna rotis, *prevesti se preko itd.*; * natos ad pectora; * frena dente, *gristi*; * alqd ore, *žvakati*, *jesti*; juveni pressi jugo, *ūjārmijeni*; * vina, *tiještiti*, * *Liberum*; * mella, *cijediti*, * *balanum*, *iz oraha ulje*; * *baccam olivae* * *oleum*; * *caseum*, *siriti*; * pressi copia lactis; * *ubera*, *musti*; † vestigia alcjs, *čijim tragom poći*; † alqm pondere suo; † pes pede premitur; * non aliena meo pressi pede vestigia; * vestigia per ignem *hodati itd.*, pr. se angusto exitu, *protiskivati se*. *Napose a) * tijelom ili kakvim teretom pritiskivati što: sjediti, stajati, ležati, poživati na čem, ūpirati se*

o što, i nal., torum; humum; terga equi; columnas, *na stupovima ležati* (*o gredi*); ebur, (*kurulsku stolicu*); axes (*kola*); cubitum, *nasloniti se na*; *potom saltus montium praesidiis* (*Liv.*) *ōkupiti*; pr. forum (*Cic.*), *s fora ne ōdlaziti*. b) * *ticati se čega*, litus, *držati se obale*; insulam premit amnis, *optječe*; latus. c) *držati*, frena manu. d) * *pokrivati*, fronde crimen; canitiem galeā; premi lauro; *pak * zāstirati, sakrivati*, alqd terrā, *ukopati*; ossa, *zakopati*; lumen obscura luna — *zālazi*; quid premit obscurum lunae, quid proferat orbem; me pressit alta quies — *pritiscao me težak san*; exitum temporis futuri nocte; vocabula situs informis premit et deserta vetustas; *takoder potajiti*, curam sub corde; * alqm ore, *progulati*; † iram; † iras; † sensus suos. e) *u baju stisnuti*, *stijesniti*, *zāōkupiti*, oppidum obsidione; hostes; novissimos; castra premi bello ab alqo; equitatus nostri proelio novissimos illorum premi vehementer; graviter; *potom uopće: zātjerati u tijesno, stisnuti, zāōkupiti, goniti, nātisnuti se za kim, muđiti, pas. u stisoi, nevolji; u nuđi biti, trpjeti i nal.*, alqm; alqm verbo, criminibus; * cervum ad retia, *zagnati*; necessitas eum premebat; aerumnae me premunt; * *pupillis*, quos dura p. custodia matrum; * *culpam poena comes*; * (cura) comes atra p. sequiturque fugacem, *uzastōpće goni*; quem sua culpa premet: * *Enni versus* (*aoc.*) crimine operae celeris, *bijediti*; premi ab alqo; inopiā, aere alieno, odio et invidia populi. servitute; summis angustiis rerum necessariorum; angustiis, *biti u škripou*; pabulatione, re frumentaria, *oskudan biti*; (*Nep.*) a plerisque premi ad exeundum, *prinuden, nāgonjen biti itd.* f. p. argumentum, *držati se dokaza*; * propositum, *tvrdō ostati na g)* * *natōvariti, dodijavati, dōsādivati*, pressae carinae; ratem merce; convivia (= convivas).

2) *pregn. a) ūtisnuti*, alqo leviter presso vestigio (*trāg*): alcjs vestigia non leviter pressa, sed fixa; * presso vomere, *duboko zadržāvi*; * *virgulta*, * *papaver*, *usaditi*; * pressos propaginis arcus; * hastam sub mentum, *zabōsti*; * *hastā-alqm, probosti, prosūkati*; * p. dentes in vites; * *ūtisnuti*, pollicem; * *prenes*, *označiti, zabilježiti*, rem notā. b) *pōtisnuti*, * *currum*; * mundus premitur devexus in austros; * *aulaeum* premitur; *spušta se* (*sr. aulaeum*); † caveae in altitudinem pressae; † presso alveo labi; * *sulcum p.*, *kopati ili orati*; † fugam; *takoder oboriti*, * tres famulos; † paucos; *tp. a) ništiti, umanjivati*, superiores; † famam alcjs; * *opuscula extra limen; takoder prēzirati*,

humana omnia. β) * *pod svoju vlast stisnuti, obladiati*, populos dicione; ventos imperio; Ausoniam. γ) *preteći, nadmašiti*, vetustas laude saecula nostra; facta annos. ο) *stisnuti, što je odvoeno ili rastavljeno*, * oculos; * fauces alui; * collum alcys laqueo, *zadaviti*; * presso ter gutture; * pressis manibus; pressa oscula dare, *izljubiti*; *također* * *obrezavati*, vitem falce; u *pril.* tumentia, *Quint.*; * *pritegnuto*, habenas; *pokratiti*, quae dilatantur a nobis, Zeno sic premebat; *ustaviti, zadržati*, cursum; * vestigia; † sanguinem; vocem p., *pridušiti glas ili mudati*, *Verg. Aen.* 9, 324., ali primamque (vocem) loquentis ab ore eripuit pater ac stupefactus numine pressit, *prihvati riječ i nastavi*, *Verg. Aen.* 7, 118 sl.

prendo v. **prehendo**.

prensatio, ōnis, f. [prensio] *tráženje službe jedn. Oio. Att.* 1, 1.

prensio v. **prehensio**.

prēsse, adv. s komp. [pressus] 1) o *izgovodu: kratko, zbijeno*, loqui. 2) o *izrazu, a) kratko, zbijeno*, † dicere; † pressius describere. b) *tačno, odlučno*, eas (definitiones) definiunt pressius; mihi vero placet subtilius et, ut ipse dixisti, pressius; pressius agere.

prēssiōnes, ōnum, f. [premo] meton. *prekret podvalak, (okruglo debelo drvo, što se metne pod polugu) Caes. b. c. 2. 9. 5.*

* **prēssio**, 1. [intenz. od premo] *pritiskivati*, ad pectora; ubera palmis, manibus i samo ubera, *musti*.

1. **prēssus**, adj. s komp. [partic. od premo] 1) *stisnut, zbijen*. Odt. presso gradu, pede, * gressu incedere, *navrstani jedan do drugoga*. 2) *pt. a) o glasu: pridušen*, soni, modi; pressa voce et temulenta; † *o boji, jasan*; † *o radnji skanjujući se*, cunctatio; in quo tibi parciore videtur et pressior. b) *o izrazu govorničkom, a) stisnut, zbijen, kratk, prost*, oratio, orator; tenuia et pressa; † stilus; † idem (Homerus) laetus et pr. † (fiunt pro) pressis exiles. β) *tačno označen*, Thucydides verbis pressior.

2. **pressus**, us, m. [premo] *ilak, pritisk, ponderum; stiskanje*; * pressu duplici palmarum; p. oris, *stisak ustiju, da se izgovorom ne razvlači*; (voci genus) uno pressus et sono obductum [sr. obduco 2) b)].

prētiōse, adv. s + komp. [pretiosus] *skupòjeno, sjajno*.

prētiōsus, adj. s komp. i sup. [pretium] 1) *skupòjen, skup, drag*, equus, res; (Liv.) pretiosissima rerum suarum. 2) *skup*, operaria, *Plaut.*; * Thais; * nox; *potrošljiv, rasi-*

pan, dedecorum p. emptor, *jedn. Hor. carm.* 3, 6, 32

prētium, ii, n. 1) *cijena, vrijednost, vrednoća stvari*, constituere; (*Plaut.*) facere p., o *prodavaocu, udariti cijenu*, statuere p. merci: p. conficere, o *glasniku, koji nuđa*; capita hostium, pretia libertati facta, *Liv.* 24, 15, 2; esse magni, parvi etc. pretii, *mnogo, malo itd. vrijediti*; opere eorum pretium facere (*Liv.* 27, 17.), *cijenu udariti, procijeniti*; * aliquod morum est p.; * esse in suo p. *vrijediti koliko valja*; (*Plaut.*) p. suo alqd vendere, *po pravoj cijeni*. 2) *plaća, nagrada, cijena*, pretio emere; p. pactum; magno, parvo p., *za mnogo, malo novaca*; pluris pretii coquum quam villicum habeo, *imam skupljega kuhača nego itd.*; impenso p. parare; pretio ac mercede ducuntur; pretio alqm impellere; alqd pretio officere; impendere pretium; operae p. (*za plaću*) habere alqd; manus p., *plaća za ruke* (manu-pretium); omnia cum pretio (*sve za plaću*) honesta; merces operae pretiumque impudentiae; nullo satis digno morae p. tempus terunt; * est p. morae; * p. certaminis, *nagrada pobjede*; pretia vivendi, *namama na život*, *Plin. ep.* 1, 12, 4.; * deo converso in pretium, u *zlatne novce za plaću slugama*; p. ferre, *po-brati*; (*Plaut.*) reddere p. pro beneficiis; (*Ter.*) pretium ob stultitia fero; * pretio afficere, *naplatiti*; (*Liv.*) cum et recte et perperam facto p. deberetur; (*Ter.*) precibus pretio za *lijepe riječi i za plaću*; * et pretium (*novac*) in pretio; * habes pretium, *naplaćen si*; * p. mori; *potom operae pretium est, vrijedno je (truda, muke)*; facere operae pretium, *uraditi što vrijedi (muke, truda)*, (*Plin. ep.* 8, 6, 1.) mihi visum est p. curae quaerere, *učinilo mi se vrijedno truda itd.*; *također* (*Tac.*) sawo est p. s inf.; = praemium, *nagrada (za čas)*, adeo pretium omnia spectant, ut etc., *Quint.* 10, 7, 17.

prex, v. **preces**.

Prīāmus, i, m. [Πριάμος] *Prijam, sin Laomedontov, kralj trojanski, muž Hekubin, otac Hektorov*. Odt. a) * **Prīāmēus**, adj. [Πριάμηος] hospes P., *Prijam*. b) * **Prīāmīdes**, ae, m. [Πριάμηίδης] sin *Prijamov, Prijamović*. 2) (*Verg.*) *unuk Prijamov, sin Poliov*.

Priāpus, i, m. [Πριάπος] *Prijap, bog zemaljske plodnosti, poimence voćnjaka itd. Hor. Tib. Ov.*; * *tp. pohotan čovjek, bludnik*.

prīdēm, adv. 1) *odavno, davno*, (sr. diu), non p., *Ter.*; non ita p., *ne baš davno*; jam p. 2) *nekada, inače; onomađne, jedn. Just.* 12, 6, 7.

† **prīdīānus**, adj. [pridie] *jučerašnji*, cibus; obsonia.

pridie, *adv.* [od *zàstarjelôga* *pris — die, *mjesto* pridus die] *u oči*, p. Idus, *u oči Idâ*, p. Nonas Jan = 4. Jan; p. eum diem; p. quam Athenas veni, *u oči moga dolaska u A.*; p. ejus diei (*pokazujući tačno dan, od kojega se broji*); p. noctem, *dan prije noću*; (Tac.) p. insidiarum, *u oči dana određena za ubojstvo*.

Prîene, *ae, f.* [Πρίην] *Prijena*, grad u Joniji.

* **primaevus**, *adj.* [primus-aevum] *mladahan*.

primāni, *ōrum, m.* [primus] *primanci*, *pr-naei*, *vojnici prve legije*, Tac.

primārius, *adj.* [primus] *jedan od prvih, osobit, glavan*, parasitus, Plaut.; vir. p. populi; femina; locus.

Prîmîgēnia, *ae, f.* [primus-geno] *Primigenija*, *najprva*, pridjev Fortune kao pratilice svojih miljenika od poroda njihova, rođena sreća. † **primîpilāris**, *is, m.* = primipilus.

primî-pilus, *i, m. v. 2.* pilus.

prîultiae, *ārum, f.* [primus] * † *prvine (od ploda)*; (Tac.) metallorum, *prvi dobitak*. 2) * *tp. početak ili prvi pokušaj*, spolia et p., *prvi slavni plijen*; miserae, *prvi pokušaj*.

prîmîtas, *adv.* [primus] *prviput, prvom*, Cat. Verg. Suet.

prîmo, *adv.* [primus] *prvo, isprva, isprvice, sa stijed. postea, post, deinde, mox, denique, extremo*; (Liv.) cum primo, *čim*.

prîmordîum, *ii, n.* [primus-ordior] *početak*, primordia rerum; a Jove et a ceteris diis sunt nobis agendi cupienda p.; a primordio urbis; † a primordiis belli; † in operum suorum primordio stare; mundi primordia; *napose: početak vladanja, jedn. Tac. ann. 1, 7.*

* **prîmōris**, *adj. (nom. sing. nema)* [primus] 1) *najprednji*, digitalis primoribus (Plaut.), *vrškom od prsta*; provolat ad primores; * primori in acie versari; ne primoribus quidem labris gustasse alqd v. labrum. 1). 2) *najugledniji, najpoglavitiji*, primore juvenute; † p. feminae. † ministri; *osb. supst.*

prîmōres, *ōrum, m.* *prvaci, najugledniji, najodličniji ljudi* (sr. procures, optimates), civitatis, (Hor.) populi; * *apst.*

prîmūlus, *adj.* [dem. od primus] *primulo diluculo, na osvitku*, Plaut.; *adv. primulum, prviput*, Plaut. Ter.

prîmum, *adv.* [primus] 1) *prviput, prvom*, hodie p.; quo die p. convocati sumus. 2) *pri nabranju: prvo, a obično stijedi deinde, tum, inde, postea; ali kadšto odgovara mu anakolutski mjesto deinde rečenica sa vero, quid? i nat.*; p. omnium *najprvo*. 3) *složeno sa ut, ubi, quam, cum, a i sa simulac, znači: čim, kako; simul p., Liv. Hor.; quam p., što prije.*

prîmus, *adj.* [sup. od prior] 1) *prvi*, primae literae, postremae; p. dies; primo quoque tempore, *što prije*; primus hoc ostendit; ducem primum interfecit; in primis, *među prvima*; * primus a Jove; (Tac. ann. 6, 4.) tunc luendae poenae primus fuit (sr. praecipuus); *kadšto partitivno, prima nocte, u suton, u sumrak*; p. luce, *u osvitak*; p. adventu, *odmah na dolasku*; p. honos virtutis, *najranija t. j. za prve mladosti*; * sol, *radajuće se*; * prima in proelia, *u početak boja*; * sapientia p., *početak mudrosti*; p. (prednji) pars aedium; p. impedimenta, *prednji dio*; p. agmen, *prednja četa*; p. agmine, *sprijeda u četi*; p. labris, *vrškom usnicâ*; * p. urbs, *prednji dio grada*; * primo limine, *sprijeda na ulazu*; *supst. primi, prvijenci, primum, prednja četa*; a primo, *od početka, isprvice, redom*; in primo, *iz početka, najprije*; p. legio in primo instructa; provolant in primum; *pl. prima, prvo, in primis* (Liv. 3, 65, 8.), *ponajprvo (opp. deinde)*; prima naturae, *filoz. t. t. zameci*; prima, *počela*, his primis, Verg. ecl. 6, 33.; * vix prima inceperat aetas = primum; *takoder Liv. spolia, quae prima opima appellata. 2) prvi po časti, vrijednosti nal., najglavniji, najpoglavitiji, najizvršniji, najplemenitiji itd.*; p. homo; homines p.; primi civitatis; * primae virginum; * primus sodalium; sibi semper primam (najpređa) rei publicae fuisse dignitatem ac vita potiozem; p. partes *ili samo primae, glavna uloga, prvo mjesto, isticanje bud čim* (sr. pars); † p. cohors; egregium opus et inter prima gloriae vestrae numerandum, Curt. 6, 3.; in illi cum primis, *takoder zajedno pisano kao adv., i imprimis, adv. = osobito, navlastito*; ad prima m. imprimis, *jedn. Verg. georg. 2, 134.*

prînceps, *cîpis, adj. i supst.* [primus-capio] 1) *prvi*, p. in proelium ibat; p. est in agendo; princeps belli faciendi, inferendi, principes pecuniae pollicendae fuerunt *prvi su počeli*; se vel principes ejus consilii fore, *oni, da će pače prvi početi itd.*, ea (pars civitatis) p. poenas persolvit; Sicilia p. se ad amicitiam populi R. applicuit. 2) *po časti prvi, najpoglavitiji, najugledniji, početnik, glava, glavni*, p. philosophiae; o govorniku, princeps fori p. in Caesaris amicitia, Tac.; *napose principes, glave, poglavice, prvi ljudi u državi* (sr. primores, procures); p., principes civitatis, civitatum, in civitate; principes populi Romani, Aeduorum; p. in astrologia, in jure civili; ille p. ingenii et doctrinae; *prvi umom i naukom*; principes conjurationis, *kolovođe urote, legationis, načelnik*; * p. urbium, o Rimu *kralju gradová*; princeps senatus, *senator, čije je ime bilo prvo u popisu senatora*;

p. juventutis, jedan od najodličnijih vitezova, za vremena carevâ = carević; o stvari, principem locum obtinere alcijs rei. *Osb. a) voda, izgled, tvorao, gospodar i nal.* eum principem fuisse ad conatum exercitus comparandi; hunc video mihi p. et ad suscipiendam et ad ingrediendam rationem horum studiorum exstitisse; amor p. est ad benevolentiam conjungendam; principes consilii, *kolovode*; p. inveniendi, *provi u izumijevanju*; quoniam habemus aptae orationis eos p. auctoresque etc.; p. atque architectus sceleris; hujus boni naturam esse principem; p. Stoicorum; * tu mihi nunc pugnae p. (o Cibi); p. nobilitatis; s. dat. jedn. *Liv. 10, 8, 6.* principem nobilitati vestrae *složeno kao legatus, praefectus.* b) † načelnik, gregis, *glumaca*, c) * † gospodâr, vladalac, u Rimu car; (*Hor. car. 2, 1, 3. sl.*) gravesque principum (*triumvirâ, Cezara, Pompeja i Krasa*) amicitias. d) principes, *prvi jenci, zvali su se vojnici, koji su stajali u drugom redu (isprvice u prvom, odale i naziv) među hastati i triarii nazvanim.* *Odđ. princeps α) = manipulus (= dvije centurije) principâ. β) = centurio principâ (sr. primus, secundus hastatus).*

principālis, adj. [princeps] 1) prvi, glavni, poglaviti, causae. 2) † carski. 3) glavni, spadajući na principia u taboru [sr. principium b)], glavni, porta p. dextra, sinistra; via.

principātus, us, m. [princeps] 1) prvo mjesto, prvenstvo, načelništvo, huic veri videndi cupiditati adjuncta est appetitio quaedam principatus; tenere principatum eloquentiae; tenere p. sententiae, imati prvenstvo glasovanja tako i belli propulsandi. *Napose u političkom odnošaju: prvenstvo, načelništvo, zapovjedništvo, pretežnost, hegemonija, contendere de principatu: principatum in civitate obtinere; principatum alicui tradere; Cassio principatum dari; p. alterius factionis tenere; Lacedaemonii sua sponte Atheniensibus imperii maritimi p. (zapovjedništvo na moru) concesserunt; p. Galliae; † carska vlada, car sâm; u filozofiji, prva glavna sila.* 2) početak, jedn. *Cic. de univ. 2, 4.*

principium (broji se i trosložno principjum, *Hor. carm. 3, 6, 6.*), ii, n. [princeps] početak, postanak, izvor, počelo, uzrok, temelj (sr. origo), origo principii nulla est; p. dicendi, p. movendi, (*Hor.*) carminis, scribendi; id est p. urbis, † pontis; ducere p. ab alio, *pôcinjati od koga ili * lozu vući*; † p. capessere, *zapôcêti*; principia rerum, *počêta*; quatuor nota illa genera principiorum, e quibus omnia orerentur; p. naturae ili naturalia = prima naturae [*v. primus 1*)]; juris, *osnova*

temelji; potestis principia negare, cum extrema conceditis? † solvendarum legum id p. esse: † principia tumultus, † seditionis; † in principio rerum, *na početku njihove vlade*; * p. moris, *početnik*; *adverpski principio ili in principio, iz početka, isprvice, a p., iz početka*; *također sa stijedećom pogodbom = ako ikako može biti*, nunc te obsecro principio ut ne ducas; sed si id non potest, saltem aliquot dies profer, *Ter.; sr. primum 2*); (*Plaut.*) principio atque *kako, čim. Napose a) kao t. l. tribus ili curia, koje prva glasovala, Fautia curia fuit p., dala je prva glas.* b) u *vajn. govôru*, principia, *prvi redovi, prednja vojska, čelo vojske (fronte)* qui post p. pugnabant; *glavni stan (general-quartier), veliko prosto mjesto u taboru, gdje su stajali šatori vojvode, legatâ i tribunâ, gdje se govorilo vojnicima, gdje su vijećala vojna vijeća i gdje se sudilo vojnicima, in vestrorum castrorum principis; jura reddere in p.*

prior, prius, ōris, adj. [komp.; sr. primus] 1) po vremenu i po redu prije, qui prior has angustias occupavit (*prvi*); Romani res repetiverant priores; constituerat signa inferentibus resistere, p. proelio non lacessere; Germanos neque p. populo Romano bellum inferre (*ako se u njih ne dira*) neque tamen recusare, si lacessantur, quin armis contendant; omnino probabiliora sunt, quae lacessiti dicimus, quam quae priores; p. ordines; p. comaeatus, pars exercitus, p. comitia; p. Dionysius, *stariji*, p. annus, *aestas, lanjska, predašnja*; priore loco dicere; * priores, *stari, predi.* 2) u *prostoru: prednji*, p. pedes; fossae, *gradu bliže*; † p. partes equorum; *supst. priores, prednjači.* 3) *odličniji, izvrsniji čim, nemo habetur p.; p. fuit aetate et sapientiâ; stariji i pametniji*; priores numero, *jači brojem*; p. alium pati, *dati komu prvenstvo*; * p. famâ causâque, *bolji glasom i pravom*; * bellante, *jači*; * qui color est puniceae flore p. rosae; * virtutibus esse p.; * vincit longe prius, *što je bolje.*

prīsee, adv. *starinski, po starom običaju = prosto, agere, jednom Cic. p. Cael. 14, 33.*

prīseus, adj. [*srodan sa prior, πρῶτῳ*] *star (uza to se misli na sveto, poštovanja vrijedno; sr. antiquus, vetus, vetustus), starinski, starodrevan*, priscis illis, quos cascos appellat Ennius; credendum est veteribus et priscis, ut ajunt, viris; p. verba; verborum p. vetustas; p. severitas; p. mores; * gens mortalium; * Inachus; * sanguis; * pudor. *Polom a) * predašnji. b) * po starom običaju, ozbiljan, oštar.*

p. Istiaus, adj. [srodan sr. prior] 1) *predašnji*, *negdašnji*, dignitas; animus; mos; jus; in pristinum statum redire; in pristinum restituere; * in pristina redire. 2) *prošli*, *jučerašnji*, *sinoćnji* (po pravilu, kad se u prošlosti pripovijeda, kao što se tada upotrebljava tunc mjesto nunc, posterus ili insequens dies mjesto crastinus), dies; lenitas.

p. pristis, **p. pristix** v. **p. pistris**.

p. prius, adv. [prior] *prije*, *pređe*; * p. orto sole, još *prije* itd.; * *negda*; p. — quam ili složeno priusquam, *prije nego*; o konstr. s indikativom i konjunktivom sr. gramatiku; p. — quam *takoder* = *voljeti*, Aegyptii quamvis carnificinam p. subierint quam ibin violent; * quam prius = priusquam.

p. privatim, adv. [privatus] 1) *lične*, *za se*, *na svoje ime*, (opp. publice) publice privatimque petere; p. plus posse; p. ac publice honores habere quibusdam civitatibus, *to svima skupa*, *to pojedinim stanovnicima države*; adjektivno, maximo p. periculo; de suis p. rebus. 2) *kod kuće*, *doma*, p. se tenere, jednom Liv. 23, 7, 10.

p. privātio, ōnis, f. [privo] *oslobođenje*, *izbavljanje od kojega zla*, doloris; doloris omnis.

p. privātus, adj. [privo] *lični*, *svoj*, *privatan*, p. calamitas, *koja stiže pojedinca*, a ne cijelu državu; dolor; aedificia; domus; p. consilio, *na svoju ruku*; res privatae, *lični poslovi ili imulak*, * p. census brevis; ager p.; inimicitiae, *lično*; vir p., *svoj čovjek*. (koji nije u javnoj službi); homines p.; vita; * p. ac prope socco dignis carminibus, *običan*, *prost*; † *ne carski*; supst. **privatus**, i, m. *privatan čovjek*; reges, augures, *privati*; in privato, *ne na javnom mjestu*, *kod kuće*, consilia in privato habere; proripere se ex privato, *iz kuće*; tributum ex privato conferre, *od svoga*, *iz svoje kese*; in privatum vendere, *za privatnu porabu*; * **privata**, ōrum, n. *privatno dobro*.

Privernum, i, n. *Privern*, grad u Laciju. Odt. -nas, ātis, adj. *privernski*; supst. *privernsko dobro*; -nātes, tum, m. *Privernjani*.

p. privignus, i, m. [privus-genitus osobito rođen] *pastorak*; **privigna**, ae, f. *pastorka*; **privigni** (Hor.) *pastorčad*.

p. privilēgium, ii, n. [privus i lex] 1) *privilegija*, *zakon pojedinca*, ferre p. de alqo, p. irrogare; in privos homines leges ferre noluerunt, id est enim privilegium; rogationem in Galbam privilegii similem ferre. 2) † *takovim zakonom podijeljeno osobno pravo*, *po vlastita*.

p. privo, i. [privus] upr. *od čega odlučiti*, 1) *od čega dobra*, *lišiti*, alqm vitā, somno; supst. **privantia**, n. pl. *poričuće*, jedn. Cic. top. 11.

47. 2) *od kakova zla izbaviti*, alqm exsilio, dolore.

p. privus, adj. upr. *odlučen*. 1) u pl. *privi*, *pojedini*, *svaki za se*, in dies p., *svaki dan*; ut lapides p. (*svaki po jedan*) ferrent. 2) *svoj*, *vlastit*, milites binis p. tunicis donat, Liv. dives quem ducit p. tiremis, aliud p., Hor.

1. **p. prō**, praep. s. abl. 1) *pred* (c. i.) pro castris; sedens p. aede; p. oppido; † stabat p. litore classis; *pred s. acc.*, producere copias suas p. castris; p. antesignanis parmas obicere; i na, u, sa (c. g.) p. suggestu, p. tribunali, p. contione; † p. rostris: (Curt. 4, 2.) qui p. opere (*pri postu*) stabant. 2) *tp. a) za* (c. acc.), u *prilog*, *na korist komu*, dicere p. alqo; hoc non est p. me. sed contra me; petere, pugnare p. alqo; † dii stant p. meliore causa; † p. equitibus planities erat; (Liv.) gratificari p. Romanis, promptioribus p. patria, non tanta p. Aetolis cura erat; illa p. Roscio (*u govoru za R.*) juvenilis redundancia; (Quint.) cum illa Hyperidis p. Phryne Romanis difficillima subtilitate. b) *zamjena*, *izjednačivanje ili razmjenjivanje*; *mjesto*, *za* (c. acc.), *kao*, p. consule, p. praetore; p. vallo carros obicere; aegritudinem suscipere p. experientia *mjesto da se pokušā*; jedn. Liv. 23, 28, 11. p. ope ferenda sociis. *mjesto da u pomoć dođu saveznicima*; p. patre esse alcuī, *mjesto oca*; legio constitit p. subsidio u rezervi; p. occiso sublatus est, *za mrtva*; p. communi amico atque arbitro controversias componere; p. sano facere *kao pametan*, vim suorum — ipsi p. suo periculo defendebant, *kao da je pogibao njihova*; loqui p. alqo; queri, conqueri p. re publica; p. victis, *kao pobijedeni*; p. certo scire, polliceri, proponere; p. infecto, alqm p. amico habere, *kao da se nije zbilo*, *za prijatelja držati*; dicere p. testimonio, *na sudu kazivati*; (Curt.) p. solacio (*za utjehu*) petere solitudinem (Tac. ann. 3, 57, 15, 74.) p. sententia dicere, ut etc., *za to se izjaviti*, *da itd.*, p. perfuga, *kao prebjeg*; se p. cive gerere; p. victoribus agere; p. damnato esse, *bili gotov osuđenik*; p. ludibrio esse; pro eo, ac si etc., *kao da itd.*; (Tac.) dein nobis (pugna) p. meliore fuit. c) o *naplati*, *za* (c. acc.), ulcisci p. scelere; p. meritis gratiam referre; p. beneficiis multum debere; solvere p. vectura; (Liv.) p. eo, ut. d) o *razmjeru*: *prema*, *po* (c. l.) p. viribus; p. rata parte; p. se quisque, *svaki koliko može*; p. tempore et re, *prema vremenu i stvari*; p. multitudine hominum et p. gloria belli atque fortitudinis angustos se fines habere arbitrabantur; pro collegio, u ime; p. collegii sententia, Liv. 4, 28, 9.; p. imperio, *pod zapovijed*; p. tua humanitate, prudentia; p. fide (*po vjernosti*, *radi vj. mori*; (Liv.) proe-

lium atrocius quam p. numero hostium, *nego se po broju neprijateljā očekivati m. glo;* (*Curt.*) rami majorem quam p. flatu sonum reddebant, sella excelsior quam pro habitu corporis, *previsoka prema rastu;* turba majorem quam pro numero speciem gerens, *činjaše se veća nego je brojem hila;* p. nomine, *gledajući na slavno ime;* p. se, *za se;* p. eo quod = *jer;* p. eo quanti te facio; p. eo ac mereor, (*Sulpic. u Cic. ep.*) p. eo ac debui.

2. *prō*, ne *prōh*, *interj. usklđit vrlo uzrujane duše, ponajprije s imenom božanstva; pomozi! pomozite! a kad je bez imena božanstva, onda znači: jao, vajme!* p. sancte Jupiter! p. dii immortales! p. deorum (deum) atque hominum fidem! p. deorum fidem atque hominum (*Cic. Lael. 15, 52.*); p. deum fidem! (*Ter.*) p. deum immortalium! *sc. fidem;* p. malae tractationis; *Ter.*; p. curia inversique mores! (*Hor.*); tantum p. degeneramus a patribus nostris.

proāgōrus, i, m. [*πρόαγος, govornik*] *načelnik u nekim gradovima Sicilije.*

prō-auctor, ōris, m. *praroditelj, jedn. Suet. Cl. 24.*

pro-āvia, ae, f. *pr a b a b a*, jednom *Suet. Cal. 10.*

* *pro-āvitus*, adj. *od starih praetora nastijede, regna.*

pro-āvus, i, m. 1) *pradjed.* 2) *stari, predi;* (*Hor.*) *proavi vestri.*

prōbābilis, adj. s. *komp.* [*probo*] 1) *vrijedan pohvale, valjan, dobar, orator; discipulus; genus orationis; ingenium; erat voce peracuta atque magna, nec alia re ulla p.; u Liv. 2, 13, 10. consensu obsidum ipsorum probabile erat eam aetatem potissimum liberari = odobralo se.* 2) *vjerojatan, ratio; conjectura; mendacium; illud est probabilis (priličnoje istini), neque tamen verum; supst. probabilis, n.*

prōbābilitas, ātis, f. [*probabilis*] *vjerojatnost.*

prōbābiliter, adv. [*probabilis*] *prilično istini, vjerojatno.*

prōbātio, ōnis, f. [*probo*] 1) *ispitivanje, istraživanje, preglédanje, athletarum.* 2) *odobravanje.* 3) *+ dokazivanje, dokaz, satis certa probatione tradiderim.*

prōbātor, ōris, m. [*probo*] *odobratelj, facti; * ingenii.*

prōbātus, adj. s. *komp. i sup.* [*partic. od probo*] 1) *prōkušān, pđuzdān, valjan, vrstan, argentum (Plaut.); ceterarum homines artium spectati et p.; aetatis spatio probati; P. Crasum valde p. oratorem iisdem fere temporibus accepimus; femina probatissima.* 2) *drag, mio, ut nemo probatior suis pariter alienisque esset; probatissimus alui.*

prōbe, adv. *sa (pretkl.) sup.* [*probus*] *dobro, valjano, pravo, naras p. (Ter.), dobre nošić glasc;* p. intellegere; (*Plaut.*) *aedes p. factae;* p. meminisse, sentire, scire, de alio dicere; hoc probe stabili et fixo; oculus p. affectus est ad suum munus fungendum; *u starinskoj formuli u Liv. 22, 10, 4, 5, 6. p. factum esto; sr. 8, 10, 12. si is homo qui devotus est, moritur, p. factum videri; + mimos acitavit scite magis quam p., pristojno. Napose (Com.) valjano, vrsno, tui similis est probe; p. errare; kao povladujući odgovor: dobro! valjano! probissime.*

prōbitas, ātis, f. [*probus*] *poštenje, dobrotā, quasi lumen aliquod probitatis et virtutis.*

prōbo, i. 1) *ispitivati, razglédati*, villam publicam in campo Martio, opera quae locassent; + munera; *kao voju. t. t. novake, razglédati, Trajan. u Plin. ep. 10, 30, 2; suditi po čemu, suo ex ingenio mores alienos, Plaut.; alqd ex eventu, Balb. i Opp. u Cic. ep.; * amicitias utilitate, po itd. 2) valjanim, pravim priznavati, povladivati, odobravati, svaliti, (sr. laudo), domum tuam et aedificationem omnem perspexi et vehementer probavi; + militem neque a moribus neque a fortunis, sed tantum a viribus; quam rationem omnes non solum probant sed etiam laudant; quis est, qui non probet, qui non laudet? inferiora: consilium; p. causam et hominem; virtutem alcjs; in eo vel maxime probavi summum illum doctorem; quod eloquentiae genus probem maxime, najviše cijenim; alqm imperatorem, priznati carem; alqm judicem; per paucos probati, pōnjegovāni; s. inf. ad spem conficiendi negotii maxime probabat (smatrao je najprikladnijim) mare transire et Pompejum sequi, jednom *Caes. b. c. 1, 29, 1;* sive Lucina probas vocari, ili voliš zvati se *L.; s. acc. o. inf.*, arma sumere non ante cuiquam moris quam civitas suffecturum (*sc. eum esse*) probaverit, *Tac. Germ. 18. (sr. Tac. ann. 1, 55. neque odio patriae, verum quia Romanis Germanisque idem conducere et pacem quam bellum probabam, gdje je inf. kond. odvisan od judicabam, koji se pōmisli može);* * miscerive probet populos aut foedera jungi; * Juturnam — pro vita majora audere probavi. 3) *prikazati komu što kao vrijedno, valjano, zadovoljiti, ugoditi komu, officium suum, diligentiam, operam; alui libros oratorios; sui facti rationem; causam alcjs; također alui de alqa re; p. se ili probari alui, biti komu za voju, u volji, probari mores, vitam, facta alcjs; obscurius vitium pro vero probatur, prōlasi; napose uputiti koga u što, komu što dokazati, alui alq; s. acc. o. inf.; također s ut, qui probari potest, ut sibi**

mederi animus non possit, *da se duša ne bi mogla izlijeđiti*; ut is plus quam ego ipse gaudet (*sr. teneo*); facile ut (te) pro eunucho probes, *da nagovoriš, da si ti e., Ter.*; suppositum in ejus locum quem pro illo probare velles, *koji bi morao držan biti onim*; hoc difficile est probatu; * probor esse pater, *vidi se, da sam otac.*

† **prōboscis**, scōdis, *f.* [πρῶβοσκis] *rilo, suria.*

prōbrōsus, *adj. sa (kasno) komp. i (kasno) sup.* [probrum] *sramotan, prijekoran*, crimen; † carmen p., *pjesma za rug*; † vitā; * ruinae; † *sramotno radeći, sramotan*, femina; natura.

prōbrum, *i, n. 1) sramotno djelo, sramotno ponašanje*, paterna p. atque vitia; probra alicui objectare; probra (*nagrade*) ignaviae et luxuriae; sumptus effusi cum probro ac dedecore; probro praestare; *napose: bludnost, preljub.* 2) *sramota, rug*, probri causa; probro esse, habere; inferre alicui p. 3) *grdnja, pogrda, prijekor* (*sr. convicium*, maledictum, opprobrium), ingerere probra; jactare in alqm p.; p. omnibus maledictisque vexare alqm; † probra dicere alicui, † impendere in alqm.

prōbus, *adj. s komp. i sup. dobar, valjan*, merx, *Plaut.*, artifex, *Ter.*; argentum, navigium, res; p. ingenium, *dobra glava*; *napose: pošten, dobar, čedan, zadovoljan*, filius; homo probior; (*Plaut.*) mulier; oratio; quae proborum, demissorum sunt; (*Hor.*) probus quis nobiscum vivit multum demissus homo.

prōcēstas, ātis *f.* [procax] *bezodnost, bezobraznost.*

prōcēster, *adv. s komp. i + sup.* [procax] *bezodno, bestidno, smiono*, sermo p. ortus; procacius stipendium flagitare, *Liv.*; † procacius se in venatione gerere; † procacissime patris memoriae illudere.

Prōcas (Proca), *ae, m. Proka, starinski kralj Albanski* (Alba Longa), *otac Numitorov i Amuljev. Liv. Or.*

prōcax, acis, *adj. s + komp. i + sup.* [procor *pohlepan*] *drzak, nametan, bezočan, bestidn, leno nametnila*; (*Plaut.*) meretrix; (*Hor.*) vernae; p. in lacessendo; sermo; † scripta; probris quoque in ipsum Macedonasque p. jaculati sunt; † procacissima lixarum ingenia; † p. otii; * Musa; * libertas; * austris p. *buran, virovit.*

prō-cēdo, cēssi, cēssum, *8. 1) izadi, naprijed ići, n. koračati, postupati, napredovati*, foribus foras, illuc, *Plaut.*; de castris; ante portam; extra munitiones; in primam aciem; alicui obviam i obvium; pueri, qui visum processerant eo. ex castello; * ultra pro-

cedere, quaerere aquam. *Napose a) o vojsci, brodovima i nal.: naprijed ići, ploviti, napredovati*, longius, longius a castris; ad Rutili castra; in aciem; lente proceditur; quantum naves processissent; † ex portu, *odjēdriti*; * classis; † longius in Oceanum; (*Sall.*) vineae paulo; o *xjezdama*, * Vesper; * Caesaris astrum. b) *izadi, prikazati se, pojaviti se*, in publicum, in medium, in contionem, ad suadendum dissuadendumque; cum veste purpurea; postquam philosophia p., *na-stala*; * nunc volo subducto gravior p. vultu; (*Tac.*) funus, voces p., *uteći, izmāći se.* 2) *pregn.*, a) † *naprijed ići*, tantum ante agmen legionum, quantum etc. b) o *napredovanju gradnje; napredovati*, pars operis; quantum opere. c) o *napredovanju u časti i dostojanstvu* ambitio et procedendi libido, *jedn. Plin. ep. 8, 6, 3. 3) tp.* a) o *vremenu: ići, prolaziti, minuti*, dies procedens; cum jam nox processisset, *kad se poodnoćilo*; ita tempus p.; multum diei processerat; anceps proelium in mutum diei p., *zategla se*; p. aetate, *stariji postajati*; † procedente tempore. b) *trajati, nastavljati se, napredovati*, stationes, *ne prekidaju se*; stipendia, aera alicui, *teče*; (*Quint.*) procedente jam opere (*obrazovnje govornika*) tantum im philosophia; honoribus longius; non multum dicendi laude; (*Sall.*) eo magnitudinis. c) *dalje ići, stići, doći do čega i nal.*, liberius altiusque p., *preko svoje zadace*; in dando et credendo longius, *predalēko se upustiti*; ira, irae longius; eo ira processit, nec ultra minas tamen processum est; (*Sall.*) eo vecordiae; quo illud p.? in multum vini p., *ponāpiti se*; *šaljivo*, altera jam pagella p., *evo već iđ.*; non id agit (is qui audit) ut insidietur et observet, sed jam favet processumque vult, *da se ide dalje*; ubi intellegit eo processum, uti regnum aut relinquendum esset etc. d) o *radu i stanju; biti srećno ili napredno, dobro proći*, bene, parum p. alqd; omnia prospera; magis ex sententia res publica vestra vobis procedat; quod ubi secus (*naopako*) p.; alicui nihil; bene facta mea rei publicae, *na korist su državi, Sall. Jug. 85, 5.*; si Andranodoro consilia processissent, *Liv. 24, 23, 5.*; si processit, *ako bude srećno*; velut Licinio processisset; processisti hodie pulchre, *dobre si bio sreće, Ter.*; p. recte, *Hor.*

prōcella, ae, *f.* [procello] *vihar, bura, oluja*, (*sr. tempestas*), procellae, tempestates; nimbi, procellae, turbines; imber sonitu primo largioris p. strepitum portam molientium exaudiri prohibuit; *prenes, juriš, navala*, equestris; telorum; emptionis; u *pril.*, procellae invidiarum, seditionum; p. civiles, tribuniciae,

*nemiri, bune; procella temporis; * ferimur procellā.*

prō-cēllo, — 3. *baciti preda što, procel-*
lunt se et procumbunt, natisnu se i navale
nad stol, jedn. Plaut. mil. 3, 1, 67.

prōcellōsus, adj. [procella] *būran, ver; ventus;*
*+ dies; + fretum; * notus p., dižući oluju.*

prōcēre, adv. *pruženo, samo komp. proces-*
rius projectum brachium, jednom Cic. de or.
3, 59, 220.

prōcēres, ērum, m. *gospōda, plemstvo, plē-*
mići (sr. primores, principes), Latinorum;
juventutis; nostri.

prōcērītas, ātis, f. [procerus] *vitki rāst, vit-*
kost, p. collum; proceritates arborum; + enor-
mis; + p. incurva; + corporis. 2) uopće, du-
ljina, pedum, stopā u versu.

prōcērus, adj. s * + komp. i sup. [pro i cēra
kao vosak] visok; tanak, vitak, collum;
rostrum; + homo p. staturae; + procerus ha-
bitu; + est plerisque p. pueritia; + arbor; pro-
*cerissima populus; * alnus; * palmae, visok u*
metrici, dugačak, otēgnūt, numerus.

prōcessio, ōnis, f. [procedo] *napredovanje*
vojske, jedn. Cic. de imp. P. 9, 24.

prōcessus, us, m. [procedo] *(rijetko i samo tp.)*
napredak, rastenje, gradus et quasi p.
*dicendi; tantos p. efficiebat, ut; * sin in pro-*
*cessu coepit crudescere morbus; * + dobar*
svršetak.

Prōchŷta, ae, *Prohila, otok na obali Kampa-*
nije, Verg. Ov.

prōcīdo, cidī, — 3. [pro-cado] *naprijed pasti,*
srušiti se, pars muri; quassata turris; uni-
*versi rursus; * ad pedes.*

prōcīnetus, m. [procingo] *pasanje, samo abl.*
sing. u rečenici, in procinetu, u oružju, + in
*p. et castris habiti, u bojnem vježbanju; * car-*
mina in p. facta; testamentum in p. facere, na
polasku u boj (u starije doba Rimljanima
obični način oporuke); u pril., nisi tamen in
procinetu paratamque ad omnes casus habue-
rit eloquentiam, Quint.

prōclāmātor, ōris, m. [proclamo] *vikač, o lošu*
odvjetniku, jedn. Cic. de or. 1, 46, 202.

prō-clāmo, 1. *vikati, s aoc. a. inf.; pogrđno o*
odvjetniku, proclamando pro sordidis homi-
nibus (sr. proclamator), Liv. 22, 26, 2.; apsl.

Prōcles, is, m. [Προκλῆς] *Proklo, sin Aristo-*
demov, brat Euristena, kralja špartanskoga.

prō-clīnō, 1. tp. *proclinata jam re, kad je stvar*
nāgla do odluke; adjuvare rem p., stvar koja
je na zlo nāgla.

prōclīvē ili prōclīvi, adv. s komp. [proclivis]
nāniz brdo, nizbrdīce, brzo, labi; pro-
clivius (preplaho) labi in perniciem; proclivi
currit oratio.

prōclīvīs, (pretkl. i kasno također -vus), adj.
[proclivus] 1) *nizbrdit, strm, via; semita;*
proclivi cursu et facili delabi; per proclive,
+ in p. nizbrdīce. 2) tp. a) na što spreman,
gotov, ad laborem, ad comitatem; ad morbum
proclivior, koji lako pada u bolest. b) lak
učiniti, lak, proclivia; proclive dictu; (Ter.)
esse in proclivi, što se dade lako učiniti;
quibus erat p. franare; quae utraque proclivia
esse.

prōclīvītās, ātis, f. [proclivis] 1) *+ obronak,*
strmen, pristranak. 2) nagnuće, nagi-
njanje na što, ad morbos; ad suum quod-
que genus; ad aegrotandum.

Prōcene (Prōgne), ēs, f. [Πρόκνη] 1) *Prokna,*
kći kralja Pandijona, sestra Filomelina (v.
*Philomela), Ov. 2) * melon, lastavica.*

+ prōcoeton, ōnis, m. [προκοίτων] *(rijetko) pred-*
soblje.

prō-consul, ūlis, m. [također pro consule; V.
1. pro 2) b)] *prokonzul, namjesnik rimske*
provincije, birši konzul; + upravitelj, se-
natske provincije.

prōconsulāris, adj. [proconsul] *prokonzulski,*
imago p., sjena konzulske vlasti, o vlasti či-
novnikā, koji su se zvali tribuni militum con-
sulari potestate, te koje Liv. 5, 2, 9. smatra
kao proconsules; + vir p. i samo proconsu-
larie, prokonzul.

+ prōconsulātus, us, m. [proconsul] *prokon-*
zulat, čast konzulska; a i svaka druga na-
mjesnička, n. pr. propraetura.

prōcor, 1. dep. (zastarjelo) *zahtijevati, tra-*
žiti, iskati, Cic. r. p. 4, 6, 6.

prōcrastinātio, ōnis, f. [procrastino] *odgađa-*
nje na sjutrašnji dan, jednom Cic. Phil.
6, 3, 7.

prōcrastīno, 1. [pro-crastinus] *odgoditi na sju-*
tradan = odgoditi, rem.

prōcreātio, ōnis, f. [procreo] *rađanje, libero-*
rum; hominum.

prōcreātor, ōris, m. [procreo] *roditelj, stvo-*
ritelj, mundi; procreatores = roditelji.

prōcreātrix, icis, f. [procreo] *klas. samo tp.*
roditeljica, začetnica, artium, jedn. Cic.
de or. 1, 3, 9.

prō-crēo, 1. 1) *rađati, roditi, liberos ex tri-*
*bus uxoribus; * de alqa; fetus; + alqm infe-*
licem. 2) uopće: izvesti, roditi.

Proeris, idis, f. [Πρόρκης] *Prōkrida, kći Ere-*
tejeva, žena Kefalova, Ov.

Prōerustes, ae, m. [Προερύστες] *Prokrust,*
razbojnik, ubijen od Tezeja u Alici, koji je
uhvaćene putnike razapinjao na mučenički
krevet. Manje je rastezao, a duljim je odsjecao,
što je preljecalo. Ov.

* **prō-cūbo**, 1. *pružen ležati.*

prō-cūdo, cūdi, cūsum, 3. *kovati*, enses; dentem vomeris, *oštriti*; *tp.* a) *kovati*, *izmišljati*, dolos, *Plaut.* b) *obrazovati*, *stvoriti*, linguam, *jednom Cic. de or.* 3, 30, 121.

prōcūtl, *adv.* *daleko*, *na daleko*, (*sr.* longe), p. hinc lubet sciscitari, *Ter.*; non p., sed hic; p. tela conicere; Perseus — perturbato vultu in conspectu patris tacitus p. constitit; p. a conspectu; p. abire; pugnatum est haud p. a radicibus Vesuvii montis; a patria p. Italiaque relegati sumus; p. mari; p. attendere; p. inde; non p. alicunde; * p. este, *udaljiti se*; * p. esto clamor; * p. exstructa canistra = *u vis*, *visoko*; *tp.* (*Sall.*) homines p. errant, *veoma*; (*Curt.*) p. tanto facinore abhorre; (*Liv.*) nec pr. seditione aberant, ut haud p. periculo fuerit; p. dubio (*Liv.*) *bez sumnje*, haud p. seditione res erat; res repententes legatos nostros haut p. afuit quin violaret; ut haud p. esset quin Remum agnosceret, *Liv.*; caelestia sunt p. a nostra cognitione; * p. negotiis; * p. ambitione; † p. voluptatibus habitu, *budući da im se kratilo*; regnum et domum suam p. injuria fore; *adjektivski*, animi affectio cum — in labore ac dolore patiens, tum pr. ab omni metu, *Cic. Tusc.* 5, 14, 41.

prōcūleo, 1. [pro-calco] *pògaziti*, segetes, *Liv.* Ov.; † nives, *gaziti*; turbatus eques sua ipse praesidia teritis equis p., † una ala (*konjanštva*) proculcata erat; * virum pedibus equinis; * crebro super ungula pulsu incita nec domini memorum p. equorum; *tp.* *kao nogama gaziti*, *prèzirati*, *Tac.*

Prōcūlėjus, i. m. *Prokulej*, ugledan rimski vitez, koji je svoj imetak podijelio sa svoja dva brata, koji su ostala bez imetka.

prōcumbo, cūbui, cūbitum, 3. [pro-cubo] 1) *pružiti se*, *naprijed se sagnuti*, *prignuti se*, *nađnositi se*, *nađklanjati se*, * olli certamine summo procumbunt (*o veslačima*); tigna procumbunt secundum naturam fluminis; † planities sub radicibus montis spatiosa p. (*pulcla*). 2) *potrbuške leći*, *pasti*, *baciti se*, *leći na tle*, *kleknuti*, * bucua p. in ulva; acies p.; † in gēna (*o slonovima*); * p. humi bos; (*Plaut.*) procumbunt dimidiati (*da jedu*); quietis causa; *o molećima i nal.*, alcuī ad pedes; ad gēna alcjs, * genibus, * ante pedes; * humi pronus; † humi; † suo more; † senatu ad infimas obtestationes procumbente, *kad je kleknuo*; † procumbens adorare me voluisti; *o ranjenima id.*, vulneribus confectum p., *srušiti se*; † in gēna; † super amici corpus p. exanimis; † moribundus in arma; † in ora proni; * super alqm; * alcjs dextrā; † alcuī, *od koga nadvladan biti u boju*;

† equus ejus multis vulneribus confossus deficiensque p.; frumenta imbribus procubuerant, *polegla*; agger in fossam p.; *o brodovima*, in latera; pars reliqua (turtis) consequens procumhebat, *ulijegaše se*; domus in domini caput, *srušiti se*; * moenia; *tp.* *prōpadati*, res meae.

prōcūratio, ōnis, f. [procuro] *nàbavljānje*, *upravljānje*, *vladanje čim*, rerum mearum; rei publicae; annonae; speciosi ministerii; regni Numidiae; sua cuique p. (*područje*) auctoritasque est restituta. *Napose a) prokuratorstvo*, † *služba carskoga prokuratora*, *sr.* procurator 2). b) *obavljānje svega, što treba, da se otkloni nesreća naviještena znamenjima ili da se pokaje, očišćenje, pomirba (žrtva)*, prodigii; ut suae plena p. fieret; † procuraciones incesti, *obredi, kojima se nečisto čisti*.

prōcūrator, ōris, m. [procuro] 1) *obavljāč tuđih poslova*, *namjesnik*, *opravljāč*, *ovlašćenik*, agere alqd per p.; p. regni, *zamjenik vladarski*; *šaljivo voluntarius p.* (*jer se prokurator postaje, kad se podijeli za to vlast*), *Cic. Brut.* 4, 17. *Napose: upravitelj dobra*. 2) † *vrhovni upravitelj carskih dohodaka u provincijama*.

prōcūrātrix, Icīs, f. [procuro] *upraviteljica*, *jednom Cic. fin.* 4, 7, 17.

prō-cūro, 1. 1) *po nalogu i na ime drugoga*, *osb. koga nema ondje*, *obavljati*, *upravljati*, *nastojati oko čega*, negotia alcjs; hereditatem; (*Caes. u Cic. ep.*) quomodo regnum illud se habeat; (*Curt.*) imperium alienum; *napose † apsl.*, *biti prokurator*, (*upravitelj*) *carski* [*v.* procurator 2)], in Hispania. 2) *uopće: nastojati*, *obavljati*, *upravljati*, *brinuti se za*, sacrificia publica; (*Plaut.*) *se*, *gojiti se*, (*Verg.*) corpus; (*pretkl.*) *takoder p. alcuī*. *Napose: obavljati zakonske obrede naređene, da se otkloni kakva nesreća naviještena kojim znamenjem, umiriti, otkajati*, monstra; prodigia; simul procuratum est, quod tripedem mulum Reate natum nuntiatum erat.

prō-cūrro, cūrri (*starije cūrcūrri*), cursum, 3. *istrčati*, *izići*, in proximum tumultum, in publicum; in vias; * in freta, *na more*; * in jus, *žuriti se na sud*; ex castris; *napose o vojsci: naprijed se dići*, *krenuti*, ex acie, ex castris; extra aciem; ad repellendum hostem; *apsl.*; *nadvišivati*, *pružati se*, † *latus in longitudinem MDC stadia*; † *nubes atra Miseni quod procurrit (rt M.) abstulerat*; * terra in mare; † *saxa procurentia*.

prōcursatio, ōnis, f. [procuro] (*Liv.*) *čarkānje*, *laccessit Numidarum procuraciones leviaeque certamina*.

- procursatōres**, um, m. [procursio] *čarkashi*, jednom Liv. 42, 64, 6.
- prō-cursio**, 1. (Liv.) *čarkati*, latrocinii modo procursantes pauci recurrentesque; carptim Poeni et procursando recipiendoque sese pugnare; *impers.* cum a stationibus procuraretur.
- prō-cursus**, us, m. [procursio] *nāsrtānje*, procursu militum; † audentissimi cujusque procursu; * procursu rapido invadunt Martem; * procursu concitus axis, *naprijed srčuci*.
- * **prō-curvus**, adj. *sprijeda ukrivljen*, falx; litora.
- prōcus**, i, m. [proco, *zajtjevat*] *prosac*; tp. (pl.) jednom Cic. Brut. 46, 330.
- Prōcyon**, ōnis, m. [Προκύων] *Procijon*, *maleni pas*, koji izlazi 15. VII. mjeseca, Cic. n. d. 2, 44, 144. Hor. carm. 3, 2^a, 18. (lat. Antecanis *gdje v.*)
- prō-deambulo**, 1, *išetati*, jednom Ter. Ad. 5, 1, 4.
- prōd-eo**, ii, itum, 4. [pro i eo] 1) *izadi*, nemo huc, Ter.; ex tabernaculo, ex frequentia; ad colloquium; obviam (*na susret*) mihi est proditum; † frequens legionum convectus obviam p.; in funus, *idi na sprovod*, Ter.; p. in publicum, a i (Ter. Liv.) *samo p.*, *izaci*, *javno se pokazati*; * tantum volando (*izletjeti*) quantum etc.; o *vojsci*, longius; in proelium; o *brodovima*, ex portu, *odjediti*, ad fauces, *jedrili*; *također pojaviti se*, in scaenam, *kao glumac*, hydraulam, Suet.; *kao snjedok*, Cic. p. Rosc. A. 35, 100; u *prik.*, a) *pojavit* se, *prikazati se*, Jupiter certo p. in tragoedia, Plaut.; consuetudo p. coepit; quam ea (eloquentia) sero prodierit in lucem; † juvenumque produs publica cura; * cultus et ornatus variis capillis. b) * *iziđe od čega što*, ex iudice Dama. 2) * *pomaljati se*, rupes in aequor; immodico tubere tali; u *prik.*, sumptu extra modum, *prevršiti*; ne ad extremum prodeatur, *prētjerati* (u *govoru*); * est quadam prodire tenus (*donekle idi*), si non datus ultra.
- prō-dico**, dixi, dictum, 3. 1) *provedi*, *obznani*, hominibus ea, quae futura sunt, Cic. 2) *rok odgoditi*, *odložiti*, diem; diem longiorem; † alui diem; diem trinum nundinum; diem in VIII. Id Febr.
- prō-dictātor**, ōris, m. *prodiktator*, koji se nije nazivao diktator, nego je imao vlast diktatorsteu i od naroda se birao, jednom Liv. 22, 8, 6.
- Prōdicus**, i, m. [Πρόδικος] *Prodik*, grčki sofista iz Cea (Ceos), u vrijeme Sokratovo; adj. *-dicus*, *Prodikov*.
- prōdige**, adv. [prodigus] (*rijetko*) *rasipno*, vivere.
- prōdīgētia**, ae, f. [prodigo] *rāsipānje*, opum.
- prōdīgēlālis**, adj. [prodigium] (Plaut.) Juppiter p., *odvratnik*, koji zlu kob odvrata.
- prōdīgēlālīter**, adv. [prodigialis] (*rijetko*) *čudno*, variare rem, Hor.
- prōdīgēlōsus**, adj. [prodigium] *čudan*, * atria Circes; * cura Veneris.
- prōdīgēlūm**, ii, n. [od ajo] *čudila*, *čudna znamenja*, *što kōbi* (*prorice*), *čudo*, portenta atque p. nuntiabant; prodigia procurare; multa p. ejus vim declarant. *Polom a) neprirodno*, *grozno djelo*, non mihi jam furtum, sed monstrum ac p. videbatur, civitatum frumentum improbare, suum probare; haec admirabilia, sed prodigii simile est quod dicam. b) o *živom stvoru*: *nakaza*, *strašilo*, rei publicae (o *Klodiju*); monstrum atque p. (o *Katili*); * triplex (o *Cerberu*); * *Cresia*; * non ego sum p. (o *Glauku*).
- prōdīgo**, ēgi, actum, 3. [prod-ago] 1) (*pretki*) *istjerati*, *izagnati*, sues in lustra. 2) *prōsipati*, *rasteci*, *rāsuti*, suum, Plaut.; † opes; † sumptibus sua.
- prōdīgus**, adj. [prodigo] *rāsipan*, prodigi, qui et; s *gen.*, peculti, Plaut., aeris, Hor. *Potom a) * bogat*, *obilujući čim*, locus multae herbae; tellus, *plodna*. b) * *podatljiv*, *žrtvujući*, animae magnae; arcani, *raznoseći*, *odavajući*.
- prōditio**, ōnis, f. [prodo] *izdavanje*, *izdaja*, unius ex collegio; multorum; exercitus; proditorem (*izdajnički nasrtaj*) oppidi apparare; amicitiarum proditones ac rerum publicarum.
- prōditōr**, ōris, m. [prodo] *izdajica*, patriae; disciplinae; * risus latentis puellae p.
- prō-do**, didi, ditum, 3. 1) *izdavati*, *iznositi*, *pokazivati*, * suspiria alto pectore; * fumoso condita vina cado; * vultus gaudia prodens; fibra notas veri monitusque deorum; * ora squalentia; * fetum olivae, *činiti*, *danikne*; postero die profecti ex loco prodito fumo (*dimom zākāden*) significant etc. (*dvojbeno*) Liv. 21, 27, 7; † hydraulam. 2) *obznani*, *oglasiti*, decretum; exemplum, exemplum perniciosum, turpe, *dati*; (Curt.) ab illis enim cultus in regem esse prodendum exemplum. *Napose a) kao t. t.*, *proglasiti*, *imenovati koga čim*, interregem; flaminem; alqm consulum creandorum causā. b) *kao pripovjedač*, *pisac što javiti*, *pričati*, *pripovijedati*, alqd; multitudini; sicut proditur; memoriae, memoriam, memoriā (v. memoria); (Liv. 23, 47, 7) quae vox in rusticum inde proverbium prodita est, *kao je riječ potom postala seoska poslovića*; eam Venerem Adonidi nupsisse proditum est, Cic.; eodem anno Alexandriam proditur conditam, Liv. c) *tajnu*

otkriti, izdati, conscios; † voluntatem et consilium alejs; † arcana mea; * commissa; † secretum uxori; † cultu prodi (*odjedom*); * crimen vultu. 3) *izdajnički predati, izdati, iznevjeriti*, amici partim deseruerunt me partim etiam prodiderunt; ut me et rem publicam non modo desererent set etiam hostibus rei publicae proderent; desertam ac proditam causam publicam queri; sese projectum ac proditum a Pompejo; supplicem p. et projicere; aquilam hostibus, classem praedonibus; alqm in omnes cruciatus; commilitones ad caedem; * alqm ad mortem; unicam filiam; patriam; urbem; † urbem alcu; libertatem; fortunas meas; caput et salutem alejs; p. fidem, *krenuti vjerom*; * somnus me prodidit, *ostavio je*. 4) *dalje dati, pak a) odgoditi*, diem nuptiis, *Ter.* b) *predati, odstavit*, sacra suis posteris; jus imaginis ad memoriam posteritatemque prodendae; regnum a Tantalo proditum; * genus a sanguine Teueri, *umnožiti*.

prō-dōceo, 2. *glasno, javno učiti, jednom* *Hor. ep. 1, 1, 55.*

prō-drōmus, i, m. [*πρόδρομος*] *prteda, prenes. prodromi, vrsta sjeverozapadnih vjetrova, koji obično osam dana prije izlaska maloga psa duvaju.*

prō-dūco, dūxi, ductum, (*arhaist. inf. perf. profluxe, Ter.*) 3. 1) *izvesti, izvuci*, ante aedes huc foras, *Plaut.*; captos; servos; legionem; gladiatores ad forum; alqm capite involuto ad necem *ibi* ut securi feriat; alqm in publicum, navem ex navalibus; impedimenta (*samarnjaku*) ex castris; gubernatores ex onerariis navibus, *uzeti*; *napose a) na predaju izvesti, predati*, alqm; jumenta; equos. b) *kao vojnički t. t., vojsku izvesti*, legiones; copias; copias pro castris ad radices montis; exercitum in aciem, in locum aequum; (*kasno*) aciem. c) *izvesti kuga, koji da što govori, (n. p. svjedoke, djecu optuženikovu, da umilostive suce i nal.)*, alqm in contionem ad populum; alqm in conspectum populi R., *takoder samo* producere; p. alqm testem, in Sestium; harum rerum omnium auctores testesque; puerum; o *glumcu i nal. prvesti na pozorište*, † u cirk uvesti; *prenes.*, * signatum praesente nota p. nomen, *vesti u govor i u običaj*; nova (vocabula) quae genitor produxit usus. d) *na prodaju izvesti*, servos omnes, *Ter.*; † familiam alejs venalem. e) *ispratiti koga*, alqm, alqm rus, *Ter.*; * alqm funere. f) *izmamiti, odmamiti*, alqm dolo in proelium; † alqm fugā vehementi longius; quinqueremem longius; quadam notitia Septimii productus, *Caes. b. c. 3, 10, 3.*; * quo discordia cives produxit (*odvela*) miseros? 2)

dalje povesti, rastegnuti, paululum cornu; producta longius acie; *napose a) u izgovoru otežati (op. corripere)*, primam literam; * † syllabam. b) *životu komu produjiti, uzdržati na životu*, subolem, *Hor.*; i *uzgojiti, odgojiti*, * arborem; qui illud produxit scelus? *Ter.*; is, quem sui similem produxit; principes liberos. c) o *vremenu: odgoditi, oduljiti, produljiti*, rem (*rat*) in hiemem; res producitur; convivium ad multam noctem vario sermone; sermonem longius; in multam noctem; * jucunde cenam; * testam vivae lucernae; condicionibus hunc, quoad potest p.; (*Ter.*) alqm falsa spe; *takoder (Ter.) paulatim hunc diem, provesti*. 3) *uzvisiti koga na što, podići na što*, alqm ad honores; ad dignitatem, † ad magna ministeria; alqm omni genere honoris ad optimam spem patriae; alqm; *što brojem umnožiti*, quaedam legata ad vices sestertium, *jednom Suet. Aug. 101.*

prōdūcte, adv. [productus] *ōtēgnūto, o izgovoru (op. breviter).*

prōductio, ōnis, f. [produco] *produživanje a) riječi za slog. b) otežanje u izgovoru (op. contractio). c) vremena, odgađanje.*

prōductus, adj. s komp. i sup. [partic. od produco] 1) *prōdūljen, ōtēgnūt, dugačak*, † productior ibat manus equitum; * neve minor neu sit quinto productior actu fabula. *Napose a) ōtēgnūt*, litera; extrema (syllaba) p. atque longa; nomen, u *produljenom obliku izvedeno*. b) *otežuci se u vremenu*, exitus (orationis); dolores longinquitate. 2) *napose producta*, ōrum, n. kao fil. t. t. *stojka po Ciceronu pokušani prijevod grčke riječi πρῶν-μῆτα*, = praecipua, praep. sita; v. praecipuus.

prōegmēna, ōrum, n. *polatljeni oblik riječi πρῶνμῆτα*, v. productus 2), *jednom Cic. fin. 3, 4, 15.*

proeliāris, adj. (*Plaut.*) *bojni, pugnae p. prave bitke.*

proeliātor, ōris, m. [proelior] *bojnik, vojniki. Tac.; o slonu, Just.*

proellor, dep. i. [proelium] *boj biti, boriti se*, dum eo modo equites proeliantur; pedibus, *pješice*; proeliantibus; (*Just.*) qualitercunque proeliantibus; † comminus; *tp. o prepirci, jednom Cic. Att. 1, 16, 1.*; *pas. i impers.*, in quo (bello) et diu et variā victoriā proeliatum fuit, *Just.*

proellum, ii, n. 1) *bilka, boj; nasrtaj, navala*, proelium equestre, terrestre, navale; p. committere, facere cum alqo; p. inire, consecrere, ciere, edere, conferre; p. male pugnatum, *izgubljena*; * p. miscere (o *dvoboju takoder, Liv.*); * quae imbelles dant p. cervi; ire in

proelium; proelio pugnare, contendere, dimicare; proelio decertare, *odlučan boj biti, pak u istom značenju po opreci* quotidie tamen equestribus proeliis — periclitabatur, *Caes. b. G. 2, 8, 1.* Caesar primo — proelio super sedere statuit; redire in proelium; profligato proelio; dirimere p.; intercursum matronarum p. sedatum est; equitatus nostri proelio; proelio lacessere; o *prepirci, jednom Cic. fam. 9, 11, 2; (Plaut.) šaljivo* committere p.; *boj biti s jestvinama, jedenje; (Verg.) o boju vje-trova; (Hor.) o jarelu, bodenje rogovima. 2) konkr., bojniki, vojnici, armigera p. sevit humo, Prop. 3, 11, 10.; sr. također incen-dium 1).*

Proetus, i, m. [*Προῦτος*], *Pret, kralj u Tirintu, brat Akrizijev, Ov. Odalle Proetides, idum, f. [Προῦτιδες] kćeri Pretove, Verg.*

prōfāno, i. [profanum] 1) *proglasiti što ne-svetim, dōkinuti čemu svetost, oskvr-niti*, dies festos, sacra, sacerdotes; * festum. 2) + *povrijediti, pudorem.*

prōfānus, adj. [pro-fanum] 1) *upr., pred pōsvē-ćenim mjestom ležeti, neposvećen, nesvet, svjetovan, locus; + res profanae et usu pol-lutae; + animalia, nečiste; * p. facere alqd, oskvrniti; supst. in profano, na nepōsvēćenju mjestu; profana, nesveto, narodno dobro, sacra profanaque polluere; + omnia profana spoliare; (Hor.) miscebis sacra profanis. Na-pose * o ljudima, koji nije upućen u koju svetinju, ne znajući, nevjeste čemu, pro-cul este profani! Cereris ritus vulgare profa-nis; vulgus (koji ne razumije službu Muzā). 2) * + bezbožan, poganski, opak; * zlo-koban, bubo, avis.*

prōfectio, ōnis, f. [profiscor] *polazak, odla-zak, pohod, profectionem parare; sub ipsa p.; ne priore quidem (bello) ulla p. tanti spec-taculi fuit, Liv. 29, 26, 1.; prenes. dohod, pecuniae, jednom Cic. p. Chu. 30, 82.*

prōfecto, adv. *zaisto, doista, svakako, in-visam p. superbiam regiam civibus esse; ali-quos p. ex fuga dissipatos fore; cum negaret p. satis compotem mentis esse.*

prōfectus, us, m. [proficio] *napredak, uči-nak, uspjeh, + p. non e summo petitus; + blandiente profectu; + pertinet ad profectum tum; * verba profectu dissimulata carent; * sine profectu.*

prō-fēro, tūli, lātum, ferre, 1) *iznijeti, izva-diti, izvesti, predati, pružiti, pomo-liti, pokazati*, nummos ex arca; arma tor-menta ex oppido; commeatus ex agris deviiis, in viam; pecuniam alicui (sc. ex aera-rio); arma proferri; * caput e stagno; * caput; digitum; + draco e pulvino se proferens, di-

*judi se; p. in conspectum liberos; alterae (ta-bulae testamenti) eodem exemplo relictæ atque obsignatæ Alexandriæ proferebantur; poloni a) obznāniti, iznāci, iznijeti na svjetlo, na vidjelo, otkriti, izmisliti, izumjeti itd., orationem (op. custodire); alqd foras, in medium; alqd in aspectum lucemque; artem; * enses; * arte jurgia; + ingenium; + studia sua; (Tac.) juvenem et alia clarum insigni triumphalium et gladiatorii muneri magnifi-centia protulerat ad studia vulgi; * p. in apri-cum; * nova nomina; * artes (umotvore); * ignota. b) očito pred svima izgovoriti, napomenuti, navesti, alqd in medium; nominatim multos; exempla omnium nota; + pauca; testes, Fabricios alicui auctores.*

2) *dalje, naprijed pōnijeti, pomāci, razmaknuti*, fines agri publici paulatim; pomoerium; u *pril.*, fines officiorum paulo longius quam natura velit; * imperium super Indos; (Plaut) p. pedem, gradum, *koraknuti; u pril.*, * unde proferre pedem pudor vetat; p. crates, aggerem; p. castra = *dignuti se*, signa (zastave) = *krenuti vojsku; uopće + kamo dōnijeti*, arma in Europam; conil-mentiam in fortunam regni, *ponijeti na prije-stol; tp. a) odgoditi*, diem; diem auctionis laxius; (Ter.) nuptias aliquot dies; (kasno) diem de die; res p., *jasne poslove odgoditi, obustaviti*; res prolatae; (Liv. 3, 20, 6.) exer-citum, *skupštinu odgoditi. b) produljiti*, vi-tam beatam usque ad rogam; + depositi fata parentis.

prōfessio, ōnis, f. [profiteor] 1) *službeno oči-tovanje, osobito imena ili imulka; + flagitii, sramotna zanata; također popis takova očitovanja; meton. zanat, posao, kojim se lko bavi, te ga očituje (sr. profiteor 1) a), vis oratoris et ipsa p. dicendi, već ime, kao firma dobra govornika; + grammaticae. 2) (Planc. u Cic. ep.) očitovanje, bonae vo-luntatis.*

+ **prōfessor**, ōris, m. [profiteor] *javni uči-telj, prōfesor, eloquentiae.*

prōfessōrius, adj. [professor] *učiteljski, škol-nički*, lingua, *jednom Tac. ann. 13, 14.*

professus v. profiteor 2).

prō-festus, adj. *nesvečan, težatni*, dies; * lux.

prōficiō, fēci, fēctum, 3. [pro-facio] *naprijed doći, tridui viam a suis finibus, Caes. b. G. 1, 38, 1.; tp. napredovati, kōristovati se, dobiti*, nihil in oppugnatione oppidi; alqd in philosophia; nihil apud alqm; + haud sane auctoritate apud alqm; ad reliqui temporis pa-cem atque otium parum profici; + plus mo-nendo quam si etc.; nihil ad laudem profectum est; + tantum ad spem salutis quantum etc.

parva certamina in summam totius p. spei; non in praesentis modo certaminis gloriam sed summam etiam belli profectum erat, *koristilo se*; neque hilum p. v. hilum; *napose: pomoći, kòristovati, prijati*, nulla res tantum ad dicendum; illa ratio et oratio raro; plurimum; (*Lucaj u Cic. ep.*) alqd blandiendo; ita spero nobis profici; * verba non proficientia; * verbo profectura alqd; * quid leges sine moribus vanae proficiunt? † simul memoriae frequenti emendatione proficitur; *kao liječnički t. l., pomoći*, radice vel herba proficiente nihil, *Hor.*

prōfiscor, fectus sum, *dep.* 3. (*pretkl. takoder -seo, — 3.*) [proficio] *spremati se, pak dati se, krenuti na put, zaputiti se, poći, putovati, krenuti, dići se* (različno od iter facere i peregrinari; *opp.* redire, reverti), ipse ut quam primum iter faceret (*u Gorgobinu kamo je smjerao*), *Cenabum p. digne se u C. Cues. b. G. 7, 11, 3*; consules ad deprehendendos legatos conjuratosque profecti domo (*digavši se, krenuvši*) sine tumultu rem oppressere; ad Tarquinius; (*Liv. 21, 63, 12*) in eam legationem profecti; auspicio profectus in Capitolium ad vota nuncupanda; p. domo; domum; domos; ad eam domum; † regno; a me, ab Antio; cum alquo; alio (*drugamo*), *Ter.*; ex Asia Romam versus; ad dormiendum ili ad somnum, *poći spavati*; ad caelum (*o umirućima*); *napose o vojsci: poći, krenuti se*, Romam ad bellum, ad iter; in pugnam; † in bellum; Romā, ab urbe, ex castris; per Marsos Paelignosque; in Aequos; ex portu; portu, *odjedriti*; ab Orico cum classe; multae classes Romanae et Sicilia atque ipso illo portu profectae erant; conspici proficiscentem classem nolebat; (*Nep.*) cum delecta manu classe Chersonesum profectus, *odjedrio*; obviam alqui, contra hostem, † ad persequendos Carnutes; † praedatum in agrum Campanum, † pabulatum; ad Massiliam occupandam; magnis copiis equitum peditumque profecti; *apsl.*; * p. magnum iter, *krenuti se*; *tp. a) u govòru: prijedi na drugo*, ad reliqua; ordine ad reliqua. *b) pòdēti, otpòdēti*, a lege; oratio inde p.; ab hoc initio profectus. *c) odakle pòlaziti, postati, roditi se*, a natura; venae a corde profectae; profecti ab Aristotele, *Aristotelovi učenici*; quae a me in te profecta sunt; * genus a Pallante profectum.

prōfiteor, fessus sum, *dep.* 2. [pro-fateor]. 1) *slobodno kazati, očitò priznati, očitovati* (*sr.* fateor, confiteor, prae me fero), fateor atque etiam p. et prae me fero; non solum fateri, sed etiam profiteri; † se digniorem; *s acc. c. inf.*; † de parricidio; † indicium, *pri-*

javiti očitò. Napose a) javno se priznati čim, naročito očitovati, da se čim bavi, zanimā, da je što, se infantem patris; se grammaticum; * se amicum; p. philosophiam, jus; qui ista profitentur, *ljudi od zanata, od struke, stručnjaci*; permagnum quiddam suscipere ac profiteri; illud quod amplexi sumus, quod profiteamur, quod suscepimus; *takoder s acc. c. inf.*, aliqui se Thucydidos esse; me jureconsultum esse, me omnium provinciarum defensorem esse p.; suscipere atque p. se esse — unum maximis de rebus audiendum; † *apsl.*, *biti javan učitelj, prōfesor. b) svojevoljno obedati, operam; obrediti se na što, studium; s acc. c. inf.*; p. indicium očitovati se voljnim što prijaviti [*osb. na sudu, da se ne padne pod kaznu; drukčije nego pod 1)*]; se adiutorem ad rem, *pònuditi se na pomoć*; * inceptis gravibus et magna professis etc. *c) ime, imetak, zanat i nal. prijaviti oblasti, aratores p. jugera sationum suarum; frumentum; p. nomen i samo p., upisati se u vojsku*; nomen inter candidatos; qui sequi velint, profiteantur, *neka se jave*; aes p. alienum; *tp. (Ter.) nomen in his p., brojiti se među one. 2) partic. professus kao ndj. pas., priznan, poznat, * culpa; * mors; * dux.*

prōfligātor, ōris, m. [profligo] *rasipāč, rasipnik, jedn. Tac. ann. 10, 18.*

prōfligātus, adj. *sa sup. [partic. od profligo] 1) pòkūnjen, žalostan*, afflictum esse et p.; judicium. 2) *opak, zao*, homo.

profligo, 1. [pro i fligere] *oboriti na zemlju, razbiti, nadvladati*, copias hostium; classem; dextrum cornu; † hostem p. ac proruere. *Potom tp. a) politički ili moralno upropastiti, uništiti, ponižiti*, alqm; tantas opes; rem publicam; omnia ad perniciem profligata et perdita; usque eo senatoria judicium perdita profligataque esse arbitratur, ut, etc.; *takoder pòrušiti, rastužiti*, quanto illum maerore afflictum esse et profligatum putatis? *b) gotovo, malo ne svršiti, ponajviše opraviti, obaviti što*, bellum, pugnam, proelium; ita forsitan decuit, cum foederum raptore duce ac populo deos ipsos sine ulla humana ope committere ac p. bellum, nos, quis secundum deos violati sumus, commissum ac profligatum conficere; p. bellum ac paene tollere; quaestio profligata et paene ad exitum adducta est; profligata res est; profligatis in Africa rebus, *Just. 22, 8.*

* **prō-flō**, 1. *duhati, izdisati*, flammam; u *pril.*, somnum toto pectore.

prōficiens, tis, adj. [*partic. od profluo*] 1) *o govòru: tekuci, obilan*, loquacitas; propter verborum expeditam ac p. quodam modo ce-

leritatem; genus orationis; † eloquentia. 2) *supst. f. (sc. aqua) tekuća voda.*

prōfluentem, *adv. s komp. [profluens] tekući, samo u pril., ergo omnia p. se. fient, lako, jedn. Cic. Tusc. 5, 18, 53.*

prōfluentia, *ae, f. [profluens] izbījanje, inanis quaedam p. loquendi, poplavica riječi, jedn. Cic. part. or. 23, 81.*

prō-fluo, *fluxi*, — 3. *istjecati, izbījati*, ex monte; in mare; aqua profluens; (*Just.*) sudor profluens, *što se cijedi*; illud quod ex hoc genere p.; ab his fontibus profluxi (*dospio sam*) ad hominum famam; † ad incognitas libidines, *podati se.*

prōfluvium, *ii, n. [profluo] šikljanje, lopljenje, sanguinis; vestris, livavica, protoč.*

* **prō-for**, *dep. 1. progovoriti, izreći.*

prōfugio, *fūgi*, — 3. 1) *intrans. odbjeći, uteći*, domo; ex oppido; ex Ponto; in Britanniam; Cirtam; Apolloniā; ex proelio in provinciam; † in montes; in exsilium; inde; unde; istinc; hinc; † longius; † e castris; ad hostes; (*Just.*) concubina nocte a castris cum Archagathō filio; clam noctu; Catilina ipse pertimuit, profugit; nonnulli iudicium veriti profugerunt. 2) *trans. pōbjeći od koga ili od čega, kloniti se čega*, † dominos; † contionem; viam prope justorum armorum *Cic. p. Sest. 22, 50.*; * agros; (*Anton. u Cic. Att. 10, 8.*) eum ne profugas.

prō-fūgus, *adj. [profugio] 1) bježeći*, milites profugi discedunt; † p. e proelio; † urbe; † p. ad rebelles; * p. Scythae, *boreći se u bijegu. Napose, koji svojevrijedno domovinu odbjegne, bjeGUNAC*, p. domo, patriā, ex Peloponneso, † regni; Trojani; * classis; * Euan-dri boves; * *supst. profugus. izgnanik.*

prō-fundo, *fūdi, fūsum*, 3. 1) *pro-liti*, sanguinem suum; † multo sanguine profuso; vim lacrimarum; † lacrimas gaudio; † quales (la-crimas) Darius profudisset; † plures lacrimas commovere quam profuderunt ipsi; * lacrimas oculis; clamorem; voce profundenda; animam (*izdahnuti*) in causa; p. se i profundi, *pro-vreti, razliti se*, lacrimae, multitudo sagittariorum se; se in questus flebiles, *udariti u itd.*; voluptates subito se nonnunquam p. (*provaliti*) atque ejiciunt universae; quae (in vitibus) se nimium p., *navru*; † omnibus membris profusus est sudor; * profusus e cervice cruor. *Napose: radati, nositi*, quae frugibus atque hacis terrae fetu profunduntur. 2) *tp. a) razliti, prōsūti*, odium in alqm; vires, *sve sile istrošiti*; nihil est in natura rerum omnium quod se universum profundat. b) *po-dati, žrtvovati, priložiti*, si totum se ille in me profudisset; non modo pecuniam sed

vitam etiam pro patria; *u zlu značenju: pro-tēpstī, spīskati*, patrimonia; pecunias in eas res; quae si non p. ac perdere videbor.

prōfundus, *adj. s komp. i sup. [pro-fundus] 1) dubok (sr. altus)*, mare; profundae altitudinis convalles; gurgēs profundissimus; *potom* * *podzemni*, nox Erebi; Manes, *donji svijet*; *supst.*

prōfundum, *i, n. a) dubina*, in profundo veritatem esse demersam; in profundum hauriri (*potonuti*); p. aquae; † maris; (*Just.*) profunda camporum, *niska polja. b) u Plaut. Capt. 1, 2, 79. šaljivo prema*, fundus o *člucu* (*bezdana, pōnor*). c) *đubina morska, more*, jecissem ipse me potius in profundum; * summum; * Siculum; * immensum; † nox profundo incubans. 2) * *visok*, caelum. 3) *tp. bezdanji, neumjeren, nesit, neizmjeran*, cupiditas; libidines; avaritia; † venter; * ruit profundo Pindarus ore (*o neiscrpjivog bujnosti izraza*).

prōfūse, *adv. s komp. [profusus] rāzasūto*, bez kraja i mjere, consul obstitit p. (*u raspu*) tendentibus suis in castra; profusus omnibus modis quaestui ac sumptui deditus erat; † *rasipno, razmetno.*

† **prōfūsio**, *ōnis, f. [profundo] rasipnost.*

prōfusus, *adj. s † komp. i † sup. [profundo] 1) neumjeren, rāspušten, rāzuzdān, rās-kalāšan*, hilaritas; libido; genus jocandi. 2) *neumjeren u trošku, potrošan, rasipan (s laka uma; sr. prodigus)*, homo; alieni appetens, sui p., *Sall.*; † profusissima largitio; *sve-likim troškom pripravljen, skūp*, epulae; † convivium.

† **prō-gēner**, *ēri, n. muž unukin*. Progeni-um appellat avus neptis suae virum, *Festus*.

prō-gēnōro, *i. radati, nositi*, * nec prog-nerant aquilae columbam.

prō-gēnles, *ēi, f. [pro-gigno] 1) apstr. rod, porijetlo, pleme, loza*, progeniem vestram usque ab avo atque abavo proferens, *Ter.*; deinde a progenie et cognatione ordiatur; anti-quitās quo propius aberat ab ortu et divina progenie; * virum terrena p.; * progeniem sed enim Trojano a sanguine duci. 2) *konkr. pōtomstvo, potōmci, a često i potōmak, porod, podmiadak, dijete, čedo*, proge-niem peperisti, *Enn. pri Cic. de inv. 1, 31, 66*; veteres qui se progeniem deorum esse dice-bant; (*Liv.*) magna liberūm; Miltiadis, *sin*; Claudia, mea p., *unuka*; Priamum tantā orba-tum p.; * Arri, *sinovi*; * Veneris o *Eneji*; * Latonia magna p. (*kōi*) Jovis; * Tyrrhena regum p. o *Mecenatu*; * vitiosior; o *životinji: leglo, skot, mladi*, * parva; * progeniem nidosque foveat; *tp. o pjesmama kao stvoro-*

vima pjesničkim, stirps haec progeniesque mea est, *Ov. trist.* 3, 14, 13.

prō-gēnitor, ōris, *m. praetor*, majorum suorum, *Nep.*: et forti genitore et progenitore comanti esse satam prodest?

prō-gigno, gēnui, gēnitum, 3. *radati*, neque gnatus est neque progignetur, *Plaut.*; quae ex iis (rebus) progignuntur; * Eurotas flumina myrtus; * illam terra parens.

prōgnārter, *adv.* [pro i gnarus] *iskreno*, indicare, *Plaut. Pers.* 4, 4, 39.

prōgnātus, [*partic. od neobičnoga prognascor*] *rođen*, * Tantalus; (*Plaut.*) Moscho patre; (*Ter.*) bonis; * Castor ovo p. eodem; * consule; * semet prognatus, *svoj porod*; ipsi erant Cimbris Teutonisque prognati, *Caes. b. G.* 2, 29, 4; Galli se omnes ab Dite prognatos praedicant; * p. vertice pinus, (*izrasla*).

Prōgne v. Progne.

prōgnōstica, ōrum, *m.* [*προγνωστικά*] *proricanje vremena*, naslov Ciceronovu prijevodu spisa Aratova.

prōgrēdiōr, grēssus sum, *dep.* (*inf.* progredi, *imper.* progredimino *Plaut.*) 3. *izidi*, *naprijed ići*, *koračati*, ex domo; in conditionem, regredi quam p. malunt; ex finibus; tridui vlam; † octoginta stadia; ante signa; alui obviam a statione; longius a castris; in locum iniquum; *o brodovima, naprijed jedriti* [*sr. procedo* 1) a)], quattuor milia passuum secundo flumine silentio; has (naves triremes) duas audacius progressas, *Caes.*; *tp. u kojoj stvari, govoru itd. naprijed poći*, *maći se, napredovati* [*sr. procedo, provelo* 2) a)], quatenus amor in amicitia p. debeat; divinatione conjectura nititur, ultra quam p. non potest; ultra quo progredior, quam ut veri similia videam, non habeo; † absurdam in adulationem progressus, *zabrazditi*; ad ultimum supplicium; quod p. potuerit hominis amentia; amentia longius p.; quid est, quo non progrediatur eodem ira quo furor? p. aetate, *stariji bivati, matoriti*; progredientibus annis; p. in virtute; neque enim ille odio tui progressus est, sed errori communi lapsus est, *nije od mržnje na te zabrazdio*, *Cic. p. Dejot.* 3, 10; ad reliqua, *prēlazim na ostalo*; longius p. non posse, *ne moći dalje ni pisnuti*; digitum p. non posse.

prōgrēssio, ōnis, *f.* [*progredior*] *samo tp. napredak*, rei militaris; facere p. ad virtutem; *kao govornička slika (figura)*, *upotrebljavanje sve to silnijih izraza, rastenje*.

prōgrēssus, us, *m.* [*progredior*] *koračanje naprijed, napredovanje, napose vojske*; *tp. a) početak, primo p. b) razvitak*, rerum; *napredovanje, napredak, aetatis*;

progressus facere in studiis; (*Nep.*) tantum progressum fecit (in literarum studio), ut etc.

prōh, v. 2. pro.

prōhibeo, (*arhaist. konj. perf.* prohibessit, — sint, *Plaut. Cic. legg.* 3, 3, 6.), 2. [*pro-habeo*] *držati od sebe* 1) *odbijati, zapriječiti*, alqm, alqm ab alqā re; alqm alqā re; alqm commeatu, *prēsjeći komu dovoz*; alqm frumento, *komu dovoz žita*, alqm oppido, *nē dāti u grad*; alqm senatu, *isključiti*; ab injuria et maleficio se suosque, *Caes. b. G.* 2, 28, 3; non p. aqua profluente; † impias mentes a nobis; (*Nep.*) Lacedaemonii — Athenienses aedificantes (muro) prohibere sunt conati; *s inf. ili s acc. c. inf.* (*uvijek u Caes., a obično i u Cic. Liv. Curt.*); *čudno je* ad prohibenda circumdari opera, *Liv.* 3, 28, 7; *s ut, ne, quominus*; (*Plaut.*) non p. et vetare, quin etc.; (*Hor. sat.* 1, 8, 21.) nec p. quin etc.; (*Tac. ann.* 14, 29.) quin ultra bellum proferret, morte prohibitus est; ut eos id prohiberet (*Liv.*) lex recta imperans prohibensque contraria; aditum; munitiones; alqm; *apsl.*; ut facile perpauli prohibere (*sc.* hostes a transitu) possent, *zapriječiti put.* 2) *odbijati od čega; braniti, čuvati od*, rem publicam a periculo; alqm ab injuria; magnum civium numerum calamitate; Campaniam populationibus; * corpus cheragrā; (*jedn. Caes. b. G.* 3, 10, 5.) Cheruscos ab Suevis etc. injuriis, *od nepravde od strane Ch. itd.*

prōhibitiō, ōnis, *f.* [*prohibeo*] (*rijetko*) *zabrana*, tollendi.

prōinde i *skraćeno prōin*, *adv.* 1) *potom, stoga, zato.* 2) *u poredenju: isto tako, upravo tako, baš kao* (*sr. perinde*), p. ac; p. quasi; p. ac si; (*Ter.*) ut — p.

prōjectiō, ōnis, *f.* [*projicio*] (*rijetko*) *pòmetnūt, izložen*, puella, *Plaut.*

prōjectio, ōnis, *f.* [*projicio*] (*rijetko*) *pružanje, brachii*.

prōjectus, *adv.* s † *komp. i † sup.* [*partic. od projicio*] 1) *iznikao, stršeci, † venter, burav*, * saxa Pachyni; *tp. odličan, izvrstan, preko mjere*, audacia, cupiditas; homo p. ad audendum, *vratolom*; † projectissima gens ad libidinem, *kafi se sasvim podao*. 2) *ničije ležeci*, ante simulacra, ad terram; * in antro; *u prii, pòbāčen, pollačen, podao*, consulare imperium; * projecta villior alqā; † tam p. servientium patientia; † *snužden*, vultus.

prōjecto, jēci, jēctum, 3. [*pro-jacio*] 1) *baciti pred koga, baciti*, projectum (*psu*) odoraris cibum, *jedn. Hor. epod.* 1, 10; *i baciti (preda se)*, alqd in ignem; aquillam intra vallum; crates (*izbaciti*); * caestus in medium; alqm praecipitem in undas; * galeam ante pedes; † literas ante lectum; * praedam fluviu, *u ri-*

jeku; tribunos insepultos, *Liv.*; *apsl.*; † lacrimas, *liti*, se p., *baciti se*, se ad pedes, se ad pedes alqjs, alqui; *takoder* flentesque projectae ad pedes suorum, *Caes. b. G. 7, 2, 3*; † se ad genua; * se huc; se in forum, *hitno tréati, nātisnuti se itd.*; se ex navi; † se in flumen; * se super amicum; u *pril.*, se in hoc iudicium, *navaliti (kao srjedok)*, *Cic. p. Cael. 9, 22*; quae libido non se proripiet ac projiciet (*sr. proripio*). *Napose a) pružiti*, brachium; * pedem laevum, *naprijed staviti*; o *zgradama, mjestima, naprijed pomaci*, projici, *pružiti se, pomoliti se izvan čega*, quod tectum projiceretur; urbs projecta (*sà-grāden*) in altum; *oruže; preda se pružiti, pred sobom držati*, hastam; clipeum prae se; projecto laevā scuto. *b) izbaciti, istjerati, izògnati, odàgnati*, alqm foras; * ab urbe; projectus ad saxa; *izgnati*, † alqm in insulam; * Sarmaticas projectus in oras. *c) odbaciti*, arma; sarcinas; † velamenta; * insignia, *skinuti, položiti*; * tela manu; * tegmen; u *pril.*, a) se p. in muliebres et inutiles fetus, *poniziti se do itd.*, *Liv. 25, 37, 10. β) što (tal-koumno) odbaciti, nè kajati za što, od-reći se čega, zapustiti što, pòrinuti u pogibao, u opasnost, virtutem; libertatem; † spem salutis; * verba; * pudorem; * animas, ubili se; fasces; legiones p. ac prodere ad in-consultam atque improvidam pugnam; se p.; ab alqo prodi et projici; projici ac prodi; * cives in pericula; (Sall.) cujus impio facinore in has miseras (projectus sum. 2) (Tac.) *oboriti, pòrušiti*, Vitellii effigies. 3) (Tac.) *odgoditi, uputiti koga na odredeno vrijeme*, alqm ultra quinquennium.*

prò-lābor, lapsus sum, *dep. 3. 1) naprijed se klizati, smicati, plaziti*, alii (elephantū) clunibus subsidentes prolabebantur, *smicali su se naprijed*; * serpens; *tp. a) kamo neòpaženo dospjeti, doći na što, do čega*, ad istam orationem; in misericordiam; † ad superbiam; huc libido est prolapsa; p. longius quam etc., *dalje poći, obilnije govoriti nego itd. b) izlanuti*, cupiditate prolapsus verbum. 2) *naprijed se òpuznuti, pasti*, ex equo; velut si prolapsus cecidisset; o *zgradi: srušiti se, pòrušiti se*, cum aedes Jovis Feretrii vetustate atque incuria detecta p.; * prolapsa Pergama; *tp. a) pogriješiti, posrnuti*, cupiditate; timore; regni cupiditate. *b) propasti*, ita prolapsa est juvenus, ut etc.; prolapsa disciplina; prolapsus clade imperium; rem prope prolapsam restituit; † dites.

pròlāpslo, ōnis, f. [prolabor] (*rijetko*) 1) *popuzivanje*. 2) *rušenje*, aedificiorum prolapsionibus, *Jedn. Suet. Aug. 30.*

pròlātlo, ōnis, f. [profero] 1) *navòdēnje, napòminjanje*, exemplorum. 2) *raširivanje*, finium. 3) *odgađanje*, iudicii; rerum, *obustava javnih poslova*; diei (*platežnoga roka*).

prò-lāto, 1. [intenz. od profero] 1) † *ràzma-knuti, raširiti*, villam. 2) *produljiti*, † vitam; † spem et metum, *provoditi; takoder odlagati*, consultationes; comitia; malum; nihil prolalandum ratus; † diem ex die; † bellum; † prolalandum extrahere tempus.

pròlecto, 1. [intenz. od prolicio] (*rijetko*) *amili, dražiti*, alqm spe legationis; * puellares animos.

pròles, is, f. [pro-oleo, olesco] (*ponajv. pjesn.*) *naraštaj, porod, dijete, potómak*, p. illa futurorum hominum; * mascula; * postuma; * gemella, *blizanci*; * Niobe; * Apollinea; * Latoia; * altera Saturni = Juno; * Ulixea; * ferrea, *ljudski rod*; (*Liv.*) Ausonia, *potomstvo*; * o živolinji: *pomladak, leylo*; * o rašču; *prenes., momčad*, equum peditumque, *Cic. legg. 3, 3, 7.*; * Arcadiae.

pròlētārius, [proles] 1) *supst. ii, m. proletarno, građanin najnižega razreda, koji je imao nu-nje od 11.000 āsā i po tome bio prost od ratne službe*; a munere officioque prolis edendae appellati. *Gellius.* 2) *adj. prost, prostaci, sermo, Plaut.*

prò-lielo, — — 3. [pro-lacio] *izmamiti*, me huc, *Plaut.*; † alqm ad spem.

pròlixus, adv. [prolixus] 1) *obilno, obilato*, capillus passus p., *obilato raspjetene*; id p. cumulateque (*obilno i uvršno*) fecit; (*Ter.*) accipit hominem nemo prolixius; † alqm prolixius fovere. 2) *ugodljivo, voljno*, age p., *Ter.*; in delictu parum p. respondent; neque me hercule minus ei p. de tua voluntate promisi, quam eram solitus de mea polliceri, *sistim potpunim pouzdanjem.*

pròlixus, adj. [pro-laxus] *prostran, širok, dug*, † ramus; † prolixo nec exili corpore erat; capillus, *Ter.*; comae; *tp. a) usrdan, ugodljivo, prijazan*, natura; animus; in alqm. *b) sretan, napredan*, cetera p. esse his competitoribus.

pròlōgus, i, m. [πρόλογος] (*pretkl. i kasno*) 1) *predgovor, pròlog glumi*. 2) *glumac, koji je govorio prolog.*

prò-lōquor, locutus sum, *dep. 3. izgovoriti, izreći; kazati*, cogitata, *Ter.*; quod p. piget, s *objekatskom rečenicom*, *Liv.*; miseras p. caelo, *nevolje kazivati*, *Enn. pri Cic. Tusc. 3, 2, 63.*, † verba, *očito kazati*; † quid sentiat; (*Ter.*) *apsl. * proricati.*

pròlubium, ii, n. [pro-lubet] (*Ter.*) *volja, želja.*

prō-lūdo, lūsi, lūsum, 8. * *vježbati se*, ad pugnam sparsā arenā, *tp. začeti što čim*, ut ipsis sententiis quibus proluserint, pugnare possint.

prō-luo, lui, lūtum, 3. 1) *otplaviti, otplavljivati*, * genus omnem natantum litore in extremo, ceu naufraga corpora, fluctus; tempestas nives ex montibus, *Caes.*; * silvas Eridanus. 2) *sprati, pòkvasiti, oprati*, in vivo rore manus; leni praecordia mulso, *nàkvasiti*; pleno se auro, *ispiti zlatnu čašu punu*; multā prolutus vappā, *nàkvasio se*.

prō-lūsto, ōnis, f. [proludo] *igra, prethodno vježbanje, pokus*.

prō-lūvies, ei, f. [proluo] 1) *potop, povodanj*. 2) *pogan*, * ventris.

prōmereālis, adj. [pro i merx] *na prodaju*.

prō-mēreo, ul, 2. i -eor, itus sum, dep. 2. 1) *† stedi, polučiti što*, 2) *zaslužiti* = *učiniti se vrijednim čega ili u zlu sm. skriviti*, p. ut ne quid ores quin impetres (*Plaut.*); suo beneficio p., se ut ames; levius reum se punitum quam sit ille promeritus; * poenam. 2) (*klas. obično kao dep.*) *zasluge stedi za koga*, bene de multis; unum habent in nostrum promerendi locum (*priliku*); * *apst.*

prōmērītum, i, n. [promereor] *za sluga*, in alqm, *za koga*; (*Plaut.*) male p., *krivica učinjena komu*, † ex suo promerito, *po svojoj krivici*.

Prōmēthēus, ei, m. [*Προμηθεύς*, koji naprijed misli] *Prometej, sin Japetov, brat Epimetejev, otac Deukalijonov, načinio je po priči čovjeka od gnijile i oživio ga vatrom, koju je s neba donio; zato ga je Jupiter prikovao za Kavkaz, gdje ga je pojedao jastrijeb, dok nije napokon oslobođen. Odli.* * *Prōmēthēus*, adj. [*Προμηθεύς*] *Prometejev; Prōmēthiādes* = *Deucalion, jedn. Ov. met. 1, 390.*

prōmineo, ul, — 2. *pomiljati se, stršiti u vis*, collis prominens; * collis prominet in pontum; † scopuli et prominentes orae; Phaselis prominet penitus in altum; regio a Tauro monte in Aegaeum usque prominens; † cubiculum p. in lacum; o *dijelovima tijela*; † comae hirtae; † unguis; * rostrum; * coma plurima torvos in vultus; † nemorum coma Algido, silvis, o *ljudma*, pectoris fine prominentes, *pognuti se*; † ore; u *pril.*, iustitia foras tota p.; maxima pars ejus (gloriae) in memoriam atque posteritatem, *seže do itd.*

† **prominens**, tis, n. [promineo] *stršedi*, in prominenti litorie; prominentia montium, *ogranak, rt.*

prōmiscue (*takoder -miscue, jedn. Plaut. Pseud. 4, 5, 11. -miscam*), adv. [promiscuus] *bez razlike, zajednički*.

prōmiscuus (*miscus, Liv. 5, 13, 7.*), adj. [pro-misceo] 1) *pòmiješān, nerazlučen, zajednički*, multitudo; omnium generum caedes; conubia, *među patricijima i plebejcima bez razlike*; comitia plebi et patribus p.; divina et humana p. habere, *ne razlikovati božje i čovječje*; esse in promiscuo, *biti zajedničkim dobrom*; † s *inf.*, muta ista et inanima intercidere ac reparari promiscua sunt, *mogu se bez razlike itd.* 2) † *prost, običan*, patris patriae cognomentum; promiscua et vilia mercari; capere cibum p.

prōmissio, ōnis, f. [promitto] *obedanje, auxilii*; provinciae; *napose kao govornja figura*.

prōmissor, ōris, m. [promitto] (*rjetko*) *obedavalač*, * vano p. hlatu.

prōmissum, i, n. [promitto] *obedanje, facere*, † implere; servare promissa *ili* promissis stare; satisfacere suo p.; * manere in p.; promissa solvere militibus; reliquum quod est promissi persolvere; summam promissi sui complere; promisso teneri; promissis alqm tenere, *zabavljati*; ullum esse philosophiae p. uberius aut majus; p. (*da ispunī obedanje*) ab alqo exigere, alqis promissa repetere, flagitare, promissa expectare; jactare promissa alqis v. jacto. 2) o; p. et receptum intervertere (*izvnuti*) ad seque transferre, *Cic. Phil. 2, 32, 79.*; † promissis minora praestare, *nego se obedālo*; * promissa dare, *obedati ili obedāno ispuniti*; (*Liv.*) alqm promissis, p. ingentibus onerare; (*Curt.*) promissis onerari; praemiorum promissa.

prōmissus, adj. [partio. od promitto] 1) *dugačak*, capillus; caesaries; barba; * comae. 2) * *koji mnogo obedāvā*, carmen; iambi.

prō-mitto, (*perf. synoop. promisti, Ter. Cat., inf. promisse Cat.*) mīsi, mīssum, 3. 1) *pustiti, dati da raste*, capillum et barbam; † crinem barbamque; promisso capillo esse. 2) *iz usta pustiti: obedati, obredī*, alqd, de alqare, de alqo; * se ultorem = *zaredī se, biti osvjetnikom*; videar non ipse alqd a me promississe, *da sam ja začelnik, da od mene polazi*; s *acc. o. inf.*; p. bene secundis (extis), o *boštvu, dobro, sreću slutiti*; * p. bene v. bene. *Napose a) p. ad alqm, obedati doći komu na objed, ad fratrem; (Plaut.) ad cenam alio (dru-gamo); (Phaedr.) ad cenam mihi promitte. b) p. damni infecti (so. causā) zaradi štete, koja bi se mogla počiniti, obedati naknadu. c) zavjetovati kojemu bogu, donum Jovi dicatum et promissum. d) buduće ujamčiti, proredī, si mihi alterutrum de eventu — promittendum esset, id futurum, quod evenit, exploratius possem p., jedn. Cic. fam. 6, 1, 5.*

prōmo, prōmpsi, prōmptum, 3. [pro-emo] *izvaditi, iznijeti*, pecuniam alui ex aerario; * sagittas; * vina dolio; * amphoram; * Caecubum; * cavo se robore, *izaci*; * tela e pharetra; † pugionem vaginā; *tp. a) iznijeti, pokazati, na svjetlo iznijeti, izumjeti, iznaći*, * sol diem; * obscura; * miracula; * intus digna geri in scaenam; * quorum ingenium nova tantum crustula pr.; *takoder otkriti, dčitovati, odati, kazati, pripovijedati itd.*, promendo quae acla essent, *Liv.*; rem olim agitatam in animo, *Curt.*; omnia, *Plaut.*; jura clienti. *b) izvaditi dati*, consilia; † justitiam; *upotrebljavati*, * nunc illas vires, nunc animos quibus in Gaetulis Syrtibus usi etc.

prō-mōneo, — 2. *nagovješćivati, kao t. t. haruspicija, jedn. Cic. har. resp. 5, 10.*

prōmontōrium, v. promuntorium.

prō-mōveo, mōvi, (promorat *mj.* promoverat, *Hor. epod. 11, 14.*), mōtum, 2. *naprijed micati, kretati, turati*, saxa velibus, *voziti*; (*Phaedr.*) unum promoverat vix pedem triclino; * Centaurum remis, *pōtjerati*; (*Ter.*) nihil promotes (te), *ne mičeš se*; ibi te videbo et promovebo, *i u goste povesti*; *tp. * izmamiti*, arcana loco (*iz dubine srca*); *napose a) kao vojnički t. t. naprijed pomāci*, turrim; machinationes; legiones; castra, *krenuti vojском naprijed*; castra in agrum Ruscellanum, ad Chartaginem, † copias Mephim; † exercitum in Aetoliam; † aciem longius ab adversariorum castris; † se in latitudinem, *pružiti se. b) gradnju kakvu do koje tačke pomāknuti*, aggerem ad urbem; in balneariis assa in alterum angulum, *prēmjestiti. 2) razmāknuti, rasprōstraniti*, * imperium; * vires in immensum orbem; † moenia Ostiā tenus; *takoder odgoditi*, quantum huic nuptias, *Ter.*; *tp. a) uđiniti, dpraviti*, parum, *Ter.*; his vocibus nihil promotum est, *Just.* *b) * naprijed pomāknuti, umnožiti, dizati*, doctrina vim insitam; *potom † dići, povišiti koga*, ab humili ordine ad eum gradum, in quo tunc erat, promotus; alqm in amplissimum ordinem, † ad gradum alqm. *c) prēmōta*, ōrum, n. = producta, što v.

† **prompte**, adv. s † *komp. i † sup.* [promptus] *gotovo, hitro, brzo.*

prōmpto, 1. [intenz. od promo] (*Plaut.*) *vaditi*, Jovis thesauros; *šaljivo*, meum malum.

promptuārius, adj. [promo] (*pretlcl. i kasno*) *iz čega se što vadi*, cella p. (*Plaut.*) *šaljivo, tamnica.*

1. **prōmptus**, adj. s *komp. i sup.* [partic. od promo] 1) *vidljiv, očit, bjelodan*, p. et aperta; aliud clausum in pectore, aliud p. in

lingua habere; vultu promptum habuit et lingua dolorem; discutienda sunt ea, quae obscurant, et ea, quae sunt eminentia et p., sumenda; p. et propositum est. 2) *o čeljadi: gotov, spreman, čil, snažan, silan, okretan, pripravan*, tres fratres prompti, non indiserti; promptissimus homo et experiens; (*Tac.*) laudare promptos, castigare segnes; (*Curt.*) inter promptissimos; p. ad alqd; † in alqd; (*Nep.*) non minus in rebus gerendis p. quam excogitandis; (*Liv.*) pro patria p.; p. ingenio; manu, *gotov na udaranje*; lingua; s *gen. belli (u rat)* promptissimos, *Sall.*; † animi; (*kasno*) parcendi victis filio animus et promptior; et honestior; † quanto quis servitio promptior; † animus p. libertati aut ad mortem; † Agrippina promptior Neroni; o *stvari: gotov, spreman*, fidem suam populo Rom. promptam expositamque prae-buit, *pomudio je na službu*; p. et parata in agendo et in respondendo celeritas; † vir promptae audaciae; † promptae audaciae ad omne discrimen esse; † animus; † libertas; *Quint. 10, 7, 24.* promptum hoc et in expedito positum, *ta gotovost i pripravnost; i: lak, zgodan, naručan*, defensio; † promptas res ostentare; † promptissima mortis via; * promptum est s *inf.*, quod promptum rescriptu, p. effectu, *Tac.*

2. **prōmptus**, m. [promo] in promptu; samo u *abl. sing. s in, 1) očevidnost*, esse in p., *biti na očima*, habere in p., *imati na očima*; in p. ponere, *pokazati. 2) pripravnost, gotovost*, in p. esse, habere, *biti, imati na rukama*; in p. esse s *inf. biti lak*, *Ov.*

prōmūlgātio, ōnis, f. [promulgo] *oglašivanje, osb. zakonskoga prijedloga.*

prōmūlgo, 1. [pro mulcare, *tući, biti*] *javno oglasiti, osb. zakonski prijedlog*, legem, leges, rogationem; res multos dies promulgata; p. de alqo; de salute, de reditu alcjs; *pak uopće: oglasiti, razglasiti, proelia, Cic. p. Mur. 14, 30. (valjada iz Enija).*

prōmūlsis, īdis, f. [pro-mulsum] *zakusivanje prije pravoga rimskoga ručka (objeda) jajā, ribe i nal., uza što se pila medovina (mulsum).*

promuntōrium (*mj. * promuntorium od mungo*, 3. *rilo, nos, takoder promuntorium, a pučki promontorium*), ii, n. 1) *nadvisujući dio gore, jedn. Liv. 21, 35, 8. 2) rt.*

prōmus, i, m. [promo] (*Plaut. Hor.*) *izdāvāč, rob, koji je čuvao hranu i pice spremljeno u klijeti, te kad je trebalo davao, ključar; srcondus; tp. (Plaut.) ego sum p. pectori meo, čuvar svoga srca.*

prō-mūtuus, adj. *predujmice uzajmljen jedn. Caes. b. c. 3, 32, 6.*

prōne, adv. [pronus] *očedito, koso*, *Caes. b. G. 4, 17, 4.*

prō-nēpos, ōtis, m. + -neptis, is, f. *praunuk, praunuka.*

prōnoea, ae, f. *polātnjenjē oblik riječi πρῶνοια, promissio, providnost, jedn. Cic. n. d. 2, 64, 160.*

* **prō-nūba**, ae, f. [pro-nubo] *djevèruša, koja je od strane nenjestine pripravljala, što treba na svadbu (pir); Juno p., kao božica ženidbe, Bellona, kao početnica nesrećne ženidbe, također o Furijama.*

prōnūntiatio, ōnis, f. 1) *javno proglašivanje; napose sudačke odluke. 2) = actio, prikazivanje, o govorniku i glumcu; (rijetko) u logici: zasada, stavak.*

prōnūntiator, ōris, m. [pronuntio] *pripovijedatelj, rerum gestarum, jednom Cic. Brut. 83, 287.*

prōnūntiātum, i, n. [pronuntio] *kao t. t. u logici = āktuā, zasada, poučak, jednom Cic. Tusc. 1, 7, 14.*

prō-nūntio, i. 1) *glasno i javno izreći, kazati, javiti, alqd; alqd alqui; haec a me sincere pronuntiar; quibus ex regionibus veniant; magna voce, liceretne etc., alius capta jam castra p., vikne; ut ipse in cohortandis militibus pronuntiaverat. 2) t. t., liđžbom oglasiti, razglasiti, a) u javnim skupštinama, o glasniku (praeco) ili o predjedniku, zapovjedniku, koji preko glasnika što objavljuje, victorum nomina magna voce; leges (u komicijama); qui (praeco) te toties seniorum juniorumque centuriis illo honore affici pronuntiavit; alqm praetorem; u taboru, rem pro suggestu; iter; proelium in posterum diem; + signum; + pronuntiata praeda, t. j. zāpušten; s acc. o. inf.; s ut, ne; partic. perf. pas. u n. kao supst., pronuntiatum repente, ne quis violaretur, naprasita zapovijed, da itd., Liv.; također javno i svečano obećati, vocatis ad contionem (militibus) certa praemia; nummos in tribus; (Suet.) nummus de suo communi nomine per centurias; pecuniam pro rep.; (Suet.) populo munus epulumque. b) o konzulu, izrečena mnijenja prijedložno razložiti; da se o njima glasuje, sententiam Calidii, Bibuli. c) o sucu: presudu izreći, suditi, iudex ita; de tribunali p. sese recepturum; graviozem sententiam de alqo; + p. de calumnia; + koga prozvati, proglašiti dim. d) pri prodaji kazati što treba o stvari, koja je na prodaju. e) kao ret. t. t., kazivati, deklamovati, recitovati, summa voce multos versus uno spiritu; poemata Graece et Latine sic, ut; multa memoriter; + quaedam perperam.*

prō-nūper, adv. *onomadne, jedn. Plaut. Trin. 2, 4, 26.*

prō-nūrus, us, f. *unukova žena, Ov. her. 17, 206.*

prōnus, adj. s komp. [pro] 1) *sagnut, naginjuci se, (sr. praeceps, proclivis), pecora, quae natura prona finxit; * p. concidit; + corruit; + in humum p. corpus abjicere, srušiti se; p. pendes in verbera, nagao se, da udari; * uterque p. carcere emicat; * leporem p. catulo sectari; corporis motus; ilex; + p. atque vergentes ampullae; * currus nizbrdice trčedi; * amnis; * vivus; * maria, daleka, Anxur p. in paludes, očedit prema barama, Liv.; via strm; haec duo genera nihil habent proni (podlo) et supera semper petunt, Cic. Tusc. 1, 18, 42; * Orion, nagao k zahodu; * sidera; * anni, * menses, izmiđuci; supst. + prona (obronci) montium. 2) tp. a) *spreman, gotov na što, pronior in vitia sua, in hoc consilium pronior erat animus regis, in vinum, in Venerem proniores, Liv.; * in obsequium; in libidines; + offensionem. b) + naklonjen, dobar, sklon, in alqm; alqui; p. auribus accipere alqd; p. animis audire. c) lak, id ea gratia facilius proniusque fuit, quod etc.; omnia virtuti, + victoribus p.; id pronius ad fidem est, vjerojatnije, Liv.; + iter ad honores; + agere digna memoratu pronom erat.**

+ **prooemior**, dep. 1. [prooemium] *(rijetko) uvod sastaviti, u govoru.*

prooemium, ii, n. [προομιον] *uvod, predgovor, knjizi ili govoru; citharoedi, predigra.*

prōpāgatio, ōnis, f. [2. propago] 1) *rasplodivanje, rasadivanje loze i stabala; pren. nominis. 2) raširivanje, a) prostorom: raspròstirānje, finium imperii nostri; finium. b) vremenom: produljivanje, temporis; vitae.*

prōpāgator, ōris, m. [2. propago] *produljitelj, provincias, jedn. Cic. Att. 8, 3, 3.*

1. **prōpāgo**, īnis, f. 1) *sadenica, položnica, osb. loze. 2) * mladica, podmladak, dijete, coll. rod, loza, koljeno, djeca, (Nep.) propagines virorum, potómoi.*

2. **prōpāgo**, i. 1) *rasploditi, pren., + stirpem; + stirpem generis sui. 2) raspròstraniti, fines imperii; terminus populi Rom. bello; o vremenom: produljiti, oduljiti, nastaviti, bellum; diem; memoriam; imperium consuli in annum; alqd posteritati; laudem alcjs ad sempiternam gloriam; multa saecula rei publicae (meus consulatus); eandem diem propagatam esse et ad salutem urbis et ad memoriam consulatus mei; vitam aucupio, životariti; + propagare infamiam alcjs.*

prō-pālam, adv. 1) *očito, na očigled svih, signa collocare; (Liv.) dicere; minantes bel-*

lum. 2) (*Plaut.*) očigledno, očevidno, fieri.

prō-pātūlus, *adj.* *prost*, *otvoren*, in aperto ac propatulo loco. Često in propatulo, a) *vani*, *pod vedrim nebom*, in propatulo aedium i samo in p., *u ili na dvorištu*; *takoder* in propatulis, apertis januis in propatulis epulati sunt. b) *očito*, *javno*, *svim na oči*, (*Sall.*) pudicitiam habere in p., *svim nudati*; (*Liv.*) tota urbe patentibus januis promiscuoque usu rerum omnium in propatulo posito; † servitium in p. spectare.

prōpe (*s. kom.* propius *i sup.* proxime) 1) *adv.* 1) *u prostoru*: *blizu*, *nabližu*, *nadomak*, quis hic loquitur p.? *Plaut.*; p. alicubi esse; p. a Sicilia, aedibus; propius a terris; proxime trans Padum; propius abesse ab alqo, *bliže komu biti*; *tp.* * propius (*milostiviје*) res aspice nostras; * propius (*bolje*), firmare alqd. 2) *o vremenu*: *blizu*, *na skoro*, p. ades, cum (*Ter.*); p. adest, ut (*Plaut. Liv.*); * longius aut propius; quem proxime (*malo prije*) nominavi; proxime, *naskoro*, *Plin. ep.* 5, 7, 4. 3) *gotovo*, in oratore verba p. oratorum, gestus paene summorum actorum est requirendus; p. desperatis rebus; p. est — ut etc., *taman*, *da itd.*; propius nihil est factum, quam ut occideretur, *umalo nije ubijen*; *i za ublaženje tvrdnje*, *koja se čini čudna*, (*Hor.*) nil admirari p. res est una, Numici, solaque etc., (*Hor.*) ipsa utilitas justī p. mater et aequi; (*Hor.*) insanius et tu stultique prope omnes; proxime atque illa aut aequae; *takoder o redu*, *časti*, *itd.*, *prvi za*, *odmah za* (*c. i.*), proxime a Lacyde.

II) *praep. s. acc.*, *kadšto i s. dat.*, 1) *po mjestu*: *blizu*, *kod*, *kraj*, p. me; p. castra; propius urbem; propius Tiberi, *Nep.*; propius periculo, *Liv.*; propius grammatico accessi; proxime Carthaginem, proxime hostem; proxime hostium castris. 2) *po vremenu*: *oko*, *pod* (*c. acc.*) *pak* proxime, *odmah pod*, *odmah za* (*c. i.*), p. Calendas Sextiles; † p. lucem. 3) *o približanju ili naličnosti*: *ne daleko od*, *gotovo do*, *gotovo*, p. secessionem plebis res venit; propius fidem est, *priličnije je istini*, *lakše se može vjerovati*; propius virtutem esse, *da se više primiče kreposti*; proxime morem Romanum.

prōpē-dlem, *adv.* *dōmalo*, *doskora* (*o najbližoj i daljoj budućnosti*).

prō-pellō, *pūli*, *pūsum*, 3. 1) *naprijed tjerati*, *goniti*; *pōtisnuti*, *prevrnuti*, *srušiti*, *oboriti*, *baciti*, pecus extra portam; † pecora; † saxa in subeuntes; * alitem nido; * mensam; * navem in altum; * corpus alejs e scopulo in profundum; crates pro munitione objectas. 2) *silom odagnati*, *prōtje-*

rati, *napose*: *suzbiti*, *razbiti*, hostem a castris; hostes; multitudinem equitum. 3) *tp.* a) † *nātjerati*, *skloniti*, *prinuditi na što*, orationem dialecticorum remis; paulo longius quem finis quotidiani officii postulat, alqm pietas et fraternus amor p.; † alqm ad voluntariam mortem, † ad ultima amore propulsus. b) *odbiti*, *obrniti*, vitae periculum ab alqo; * alqā re duram famem.

prōpē-mōdum, *adv.* [prope i modus] *gotovo*, *malo ne*, quid est sors? Idem p. quod micare, quod talos jacere; *češće u Curt.*

prō-pendeo, *pēndi*, — 2. *visjeti sa . . .*, *pretežati*, *pretegnuti*. tantum illam boni lancem p., ut etc.; † caro adeo p. ut etc. *Odt. a) pretegnuti*, bona. b) *srcem komu nāginjati*, *prijati mu*, (animi iudicium) quo impellimus, inclinant atque p.; inclinatione voluntatis in alqm.

prōpense, *adj.* [propensus] *dragovoljno*, *od srca*, *Lentul. u Cic.*; *češće komp. propensius*.

prōpensio, *ōnis*, *f.* [propendeo] *volja*, *sklonost na što*, *jedn. Cic. fin.* 4, 17, 47.

prōpensius, *adj.* *s. komp. i sup.* [propendeo] *upr. pretežući tp.* a) *naginjući na što*, *sklon* (*sr. pronus, proclivis*), ad misericordiam; in alteram partem; ad bene merendum; si quis est ad voluptates propensior; † propensissima civitatum voluntate; (*kasno*) propensior pro Alexandro. b) *pretežan*, *Plaut.*; id fit propensius. *Cic. parad.* 3, 2, 24. c) *priličan*, ad veritatis similitudinem, *jedn. Cic. n. d.* 3, 40, 45.

prōpēranter, *adv. s. komp.* [propero] *žurno*, *brzo*, *naglo*, *Tao.*; *properantius*, *Sall. Or.*

prōpērāntia, *ae. f. i. jedn.* *Cic. fam.* 5, 12, 2) *-ātio*, *ōnis*, *f.* [propero] *žurba*, *hitnja*.

prōpērāto, *adv.* [propero] *hitno*, *žurno*, *jedn. Tac. ann.* 13, 1.

prōpēre, *adv.* [properus] *hitno*, *žurno*, *naglo*, p. egredere, p. Cumas se recepit; p. esse (*Plaut.*) *pohitjeti*.

prōpēro, 1. [properus] 1) *intrans. hitjeti*, *žuriti se* (*sr. festino*), *properato opus est*, *Ter.*; *Romam*; * *sacris* = a *sacris*; in patriam; *s. inf.*, redire in patriam; * *effugere*; * *se tinguere*; *s. acc. c. inf.*, sic quisque hostem ferire, murum ascendere p., *jednom Sall. Cat.* 7, 6; *impers. properatum vehementer*; * *Plautus ad exemplar Siculi Epicharmi* (*po svoj prilici o brzom napredovanju radnje u glumama Plautovim*). 2) *trans. što brzo uraditi*, *ubrziti*, *properato itinere*, *Sall.*; † *tela properata*; * *mors per vulnera*; † *fecit illi properata* (*rana*) *torms injuriam*, si etc.; * *opus*; * *studium*; * *pecuniam heredi*, *nastojati*, *da ostavi*; * *arma viro*, *hitno donijeli*; * *properata semina* *ma-*

Propertius, ii, m. (Sextus P.), *Propertije*, rimski pisac elegijā, od 49.—15. pr. ls. Ov. Quint. Plin. ep.

prōpērus, adj. *hitan*, brz, * aurigae; † mors fato propera; † p. occasionis, *okōristiti se prilikom*; † clarescere.

prō-pēxus, adj. *prema naprijed zādešljān*, * barba pāla po prsima; * herba; † crinis.

prō-pīno, i. [προνίω] 1) *napijati*, *nāzdra-vljati*, propino salutem plenis faucibus, Plaut.; p. hoc pulchro Critiae; † apst. 2) (*pretkl. i kasno*) *napajati*; *odt. tp. (Ter.)* alqm deridendum, *izvrći ruglu*.

prōpīnque, adv. [propinquus] *blizu*, u bli-zini, Plaut.

prōpīnquitas, ātis, f. [propinquus] 1) *blizina*, hostium; loci; ex propinquitate pugnare; propinquitates silvarum. 2) *srodstvo*, rōd (v. propinquus).

prōpīnquo, i. [propinquus] 1) *tranz. (rijetko)* * *približiti*, *primāknuti*, *pōspješiti*, *augurium*. 2) *intrans. približiti se*, *primādi se*, * *fluvio*; † *domui*; * *o vremenu*, dies.

prōpīnquus, adj. s * † *komp. [prope]* 1) u *prostoru*: *bliznji*, *susjedni*, provincia; praedium; flumini loca; p. urbis montes; * *bellum*, u *blizini*; * *propinquis exsiliū*; *supst.* in propinquo esse, *biti nāblizu*; ex p. cognoscere, *izbliza*, ex p. visa montium altitudo. 2) *o vremenu*: *bliz*, *skori*, *reditus*; mors. 3) *za oznaku naličnosti*; *nalik*, *naličan komu*, si qui (motus) finitimi et propinqui his et talibus animi perturbationibus; quae p. videntur et finitima. 4) *po srodstvu*: *bliz*, *srodan*, * *bella p.*, s *rodacima*, consanguinitate, u *rodu po krevi*; *često supst. -us*, i, m. i -a, ae, f. *rodak*, *rodica*, *rodakinja* (*broje se u to i consanguinei i affines*; sr. *necessarius*), tot propinqui; Vestalis, hujus propinqua; † *major aliqua natu p.*; *ujedno i o voljim prijateljima*, * *dimovit obstantes propinquos*; (Curt.) Propinqui, *kao počasni naslov perzijske gospode*.

prōpior, us, adj. *sup. prōximus* [prope], 1) *komp. propior*, *blizi*, 1) *po mjestu*, na kojem je, locus; tumulus; p. montem; † *hostem*; * *funeri (smrti)*; patriae; *supst.* * *propiora (bliža mjesta)* tenere. 2) *po vremenu*: *blizi*, *skorašnji*, epistola; veniunt ad propiora. 3) *o drugim odnošajima*, a) *za oznaku naličnosti*: *blizi*, *sličniji*, *sceleri*; * *tauro*; (Liv.) fama tenuit, quae propior vero est, s *acc. o. inf.*; propius est vero, s *acc. o. inf.*, Liv.; quod propius vero est, *kao parenteza*, Liv, b) *o srodstvu*: *blizi*, quibus propior Quintio (nego Kv.) nemo est; * *gradu sanguinis p.*, † *pro-*

piore gradu contingere alqm. c) *što se koga više tiče*: *blizi*, *preči*, *miliji*, *draži*, *prijazniji*, societas; sua sibi propiora esse pericula quam mea; propior dolor plebi fenoris ingravescentis erat, *više je bilo do*; * *cura*; amicus; † *famae p.*; † *laetitiae p.*; † *irae quam timori p.*, *više naginjući na itd.*; † *cui propior cum Tiberio usus erat*; * *oderat Aenean propior Saturnia Turno*. d) *priličniji*, *prikladniji*, *delectatio*, Ter.; portus huic aetati; Latium supplemento propius esse.

II. *sup. prōximus*, *veoma bliz*, *najbliži*, 1) u *prostoru*, via; iter; oppidum; vicinus; ab alqo; huic p. locus; villae urbi proximae; Belgae proximi sunt Germanis; s *acc.*, mare; *supst.*, in proximo, u *susjedstvu*, Ter.; trajecit in proxima (*najbliža mjesta*) continentis, Liv.; proximi, Phaedr.; ibi proximum est (*najzgodnije mjesto*) est, ubi mutes, Ter.; proximum est, ut etc. 2) *po vremenu*, a) *o prošlosti*: *minuli*, *posljednji*, ubi proxima nocte (*noćas*) fuisti; his p. literis; proximo triennio; proximis superioribus diebus; censor, qui p. ante me fuerat; his proximis Nonis non affuisti; proximo, *onomadne*. b) *o budućnosti*: *dojdući*, *budući*, p. anno; p. nocte. 3) *o drugim prilikama*, a) *po savezu*, *prijateljstvu i srodstvu*, *redu*, *starosti*, *časti*: *najbliži*, *najprvi*, cognatione; propinquitate; amore tibi proximi sumus; aetate; (Ter.) proximus sum egomet mihi; religioni suae, *podavajući se*; *supst. proximi*, ōrum, m. *najbliži rod*, *drug*, *prijatelj itd.*; † *ex proximo mutuari licet*, o *srodnim riječima* b) *po naličnosti*: *veoma naličan*, *priličan*, id deo proximum est; * *sint proxima veris*; proximum vero est ex iis quae traduntur, s *acc. o. inf.*, Liv., gdje je p. i secundus *jedan prema drugomu*, *jači je secundus*, *budući da proximus pokazuje samo to*, *da nešto dolazi za nečim*, *jer nema drugoga bližega*, po tom Crasso et Antonio L. Philippus proximus succedebat, sed longo intervallo tamen p.; itaque eum, etsi nemo intercedebat, qui se illi anteferreret, neque secundum tamen, neque tertium dixerim; (Quint.) quamvis Antimacho secundas fere grammaticorum consensus deferat, et affectibus et — omnino arte deficitur, ut plane manifesto appareat, quanto sit aliud, proximum esse, aliud secundum; (Hor.) nec viget quidquam simile (Jovi) aut secundum; proximos illi tamen occupavit Pallas honores; (Verg.) p. huic, longo sed p. intervallo; (Nep.) haec fuit altera persona Thebis, sed tamen secunda ita, ut p. esset Epaminondae.

prōpitio, i. [propitius] *ūmilostiviti*, Venerem, Plaut.; † Junonem; * Jovem carmine; genium suum, *pogl. genius*.

prōpītius, adj. *milostiv*, satin' illi dii propitii sunt? (Com.) = je li pri pameti? + praebere aures propitias.

prōpius, adv. i praep., pogl. prope.

+ **prōpnigēum**, i, n. [πρόπνιγέον] *propnigej*, (predsoblje pred parnom kupaticom).

Prōpētides, dum, f. *Propetide*, djevojke na otoku Cipru, koje su pretvorene u kamenje, što su Venerino božanstvo poricale, Ov.

prōpōla, ae, m. [πρόπωλας] *prekupao*, *kramar*.

prō-pōlluo, 3. još i *okaljati*, obscura initia impudentibus ausis propolluebat, *kako se po svoj prilici mora čitati Tac. ann. 3, 66, 3.*

prō-pōno, pōsui, pōsitum, 3. 1) pōstaviti, pōložiti pred, na oči drugima iznijeti, izložiti i nal., mensas palam; oculis, ante oculos; alqd venale; + *apsl. prodavati*; praemium p. v. praemium 2); vexillum; fastos populo; leges in publicum, *oglasiti*. 2) tp. a) kao nagradu, plaću, obećati, pōnuditi, praemia militibus, + milies sestertium gratuitum in triennii tempus; + munus; o zlu: *zaprijeti*, mortem, exsilium alicui, poenam improbis. b) dati na rasuđivanje, na izbor i nal.: pōmisli, zāmisliti što, uzeti, animo vim fortunae; p. (sibi) exemplar illi alqm ad imitandum; hoc sibi solacii, quod etc., tim se tješiti, da itd., sibi spem, nadati se; + sibi nullam spem victoriae propositam habere; difficultas summa proponebatur, *pomišljao je*; omnis metus ei proponitur; cum ex altera parte proposita haec (honores, magistratus etc.) sint, da je na izbor; napose: pōnuditi, remedia morbo, Nep. c) zadati posao kakav (sr. propositum), zadati, nihil erat propositum ad scribendum, nije bilo što pisati; napose: zadati komu što, alicui quaestionem; sic erat propositum, de quo disputaremus. d) nāmisliti, nāumiti, odlučiti, odrediti, alqd animo (animo ili dat. = sibi, ili abl. i tada valja u misli sibi dodati glagolu proponere); iter; quod proposuerat; propositum est mihi facere; mihi proposui, ut; proposita sententia; ad propositum sibi finem honoris pervenire; + alqd propositum habere; quod propositum est arti, kamo smjera umjetnost; qui ordo industriae propositus est. e) napomenuti, navesti, pripovijedati, izjaviti i nal., viros notissimos; rem gestam; de alqa re pro certo; quod antea tacuerat, proponit esse nonnullos etc. f) prednji stavak u silogizmu složiti, sastaviti, cum proponimus.

Prōpōntis, idis, f. [Πρόποντις] *Propōndida*, malo more među Bosporom i Helespontom, sada mar di Marmora. Odt. * **Propōntiā-eus**, adj. *propōntidski*.

prō-pōrtiō, ōnis, f. (rijetko, kao prijevod riječi ἀναλογία) *razmjernost, skladnost*.

prōpōsītio, ōnis, f. [propono] 1) (rijetko) *predodžba, predstava*, s gen. subj., animi; s gen. obj., vitae. 2) *postava (tema)*. 3) *prednji stavak u silogizmu*.

prōpōsītum, i, n. [propono] 1) *namjera, nakana*, (u klas. se prozi ne nalazi s gen. ili pron. ili adj., nego samo s glagolom, kao što su: peragere, assequi, tenere; a proposito deterreri, aversus; * propositi victor; + omnis imitatio — ad alienum p. accomodatur. 2) *način života*, * mutare p. et vitae genus; * justum et tenacem propositi virum; (Just.) ab hoc vitae p.; *takoder (Hor.) osnova ili smjer drame*. 3) *tema, glavni predmet kojemu spisu, reverti ad p., a p. aberrare, declinare, egredi*. 4) *općenito razmatranje; prednji stavak u silogizmu*.

prōpōsītus, adj. [partic. od propono] 1) *izložen*, oppida Romanis ad praedam; mulier omnibus, *kaja se svakomu nuda*; telis fortunae. 2) *prijeteći*, vitae periculum.

prō-praetor, ōris, m. (rjede mjesto pro-praetore, sr. pro) *propretor, upravitelj pokrajine*, pošio je u Rimu pretor bio.

prōpriē, adv. [proprius] (rijetko) *osobito svaki za sebe, kao osobinu*, mavultis promiscue toto campo quam p. parva frui. Potom *takoder a) individualno, lično*, id est p. tuum (upravo), (Hor.) p. communia dicere. b) *napose, osobito*, neque senatus publice neque ullus ordo p.; (Liv.) p. rei militaris peritus; (Quint.) sermonis cujus p. studiosus fuit. c) *upravo, u pravom značenju*, illud honestum, quod p. vereque dicitur; p. dicere. d) *prikladno, zgodno*, quae (verba) nitidior in parte videntur sordida ubi res poscit, p. dicuntur, Quint.

prōprietas, ātis, f. [proprius] 1) *osobina, osobujnost*, rerum; caeli terraeque; multae frugum proprietates; genere et proprietate (po vrsti); + verborum, *osobito značenje* *takoder prost izraz*. 2) + meton. *svojina, vlastitost, osobnica*.

prōprius, adj. *osobit, svoj, vlastit* (u klas. prozi ne upotrebljava se uprosto za pron. pos.; opp. communis; sr. praecipuus), *stoga se ne ri-jetko slaže s pron. pos., kad se ističe, da je što svoje i nihoga drugoga*, tria praedia Capitori p. traduntur (u državu); neque communem metum omnium; nec p. nonnullorum de ipso suspicionem; ista calamitas communis est utriusque nostrum, sed culpa mea p. est (upravo, samo moja); nulla est in re publica mea causa propria; tempus agendi fuit mihi magis p. quam ceteris, doloris vero et timoris et periculi fuit illa causa communis; assumpto aliunde uti bono, non p. nec suo; quaesita ea p. fa-

miliae laus; non placebat, sine Romano duce exercitusque socios p. viribus cosiliisque bella gerere; sequebatur turba, p. (*domaća*) alia cognatorum sodaliumque, alia publica (*u kojoj su bili građani*); se illis fore p., *da će njihov biti*; * aliam propriam dicare, *dati za osobnicu*; quae est ei (animo) natura? propria, puto, et sua; mel etsi dulcissimum est, suo tamen proprio genere saporis, non comparatione cum aliis dulce esse sentitur; hoc ipsum bonum non accessione neque crescendo, aut cum ceteris comparando, sed p. vi sua et sentimus et appellamus bonum; suis et p. bonis laudis et gloriae mortui non carent; p. et suis argumentis tractanda quaeque res est; p. suum cuiusque munus est; cum ademerit nobis omnia quae nostra erant p., ne lucem quoque hanc quae communis est, eripere cupiat; ad vestra p. venire malo; suo p. proelio, suo p. magistratu; *mjesto* suus, (*Hor.*) p. ungues purgantem, libris p. ambustum; *supst. proprium*, ii, n. *svojina, imutak*, Phaedr. *Napose a) pojedinioga lica ili stvari: osobit; kad je riječ o govoru: osobit, osebujan, također prav ili naravski, prost*, pabulatoribus praesidio proprio, *na osobitu obranu itd.*; superbo decreto addidit p. ignominiam; lex p.; (*Tac.*) offensus urbi propria ira; utemur verbis iis, quae p. sunt et certa quasi vocabula rerum, res ut omnes suis certis ac propriis vocabulis nominantur; discedebat a verbis propriis rerum et suis; quid sit, quod omnes translatis et alienis magis delectentur verbis quam propriis et suis; verbum, nomen, vocabulum p.; si res suum nomen ac vocabulum proprium non habet; * labor, * opera; (*Quint.*) alia translatis virtus, alia propriis; (*Quint.*) Simonides sermone proprio et jucunditate quadam commendatur. *b) po čemu se razlikuje od drugoga: osobit*, libertas p. Romani et generis et nominis; id non p. est senectutis vitium, sed commune valetudinis; fuit p. populi Romani (*osobina r. n.*), longe a domo bellare; hoc proprium virtutis existimant, expulsos agris finitimos cedere; esset hoc quidem p. amicitiae. *postojan, dugovječan*, p. expeditamque Caesaris victoriam interpellaverunt; quod ut illi p. ac perpetuum sit; parva munera diutina, locupletia non p. esse consueverunt; (*Hor.*) p. haec mihi munera faxis, propriae telluris herum natura neque illum nec me nec quemquam statuit, ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli dictus, erit nulli p., sed cedit in usum nunc mihi, nunc alii; (*Verg.*) p. haec si dona fuissent, si p. hoc fuerit.

propter, [*mj.* propiter = propel], I) *adv. uz, pokraj, blizu*, spelunca est p.; filii p. cubantes. II) *praep. s acc. (stoji kadšto za njim)*,

1) *uz, pokraj, do, blizu*, p. statuam consecimus; insulae p. Siciliam, p. urbem. 2) *pokazujući uzrok i razlog: radi, zbog, sa (o. g.), od, po (c. l.)*, p. metum; p. eam ipsam causam; p. frigora; p. quos hanc lucem aspexit; p. quos vivit, *po kom*; p. plebejos numerus adiectus, *poradi pl.*

proptēr-ēa, *adv. stoga, zato*, p. quod; p. quia; p. ut, ne; *pleonast. (Com.) id p., ergo p.*

prōpūdīōsus, *adj.* [propudium] (*Plant.*) *bezobrazan, bezočan, sramotan*.

prōpūdīum, ii, n. [pro-pudet] a) *bezočnik, nagrada Plant. Cic. b) grđilo, sramota, Plant.*

prōpugnāculum, i, n. [propugno] 1) *utvrda, obrana*, eorum (Aetheniensium) urbs ut p., oppositum fuerat barbaris; propugnacula imperii, *o vojsci i brodovlju*; * alta navium propugnacula; † moenium; *o kući*, domus ut propugnacula habeat. 2) *tp. zaklon, okrilje, obrana*, tyrannidis; lex Aelia et Fusia, propugnacula tranquillitatis; *napose razlog, kojim se brani*, p. illud prius; firmissimo p. uti.

prōpugnātio, ōnis, f. [propugno] *branjenje, obrana*, dignitatis tuae; suscepi mihi perpetuam p. pro ornamentis tuis,

prōpugnātor, ōris, m. [propugno] 1) *branitelj, zatočnik*, a propugnatoribus relictus locus; classis infirma propter dimissionem propugnatorum. 2) *tp. branitelj*, paterni juris defensor et quasi patrimonii p. sui; (*kasno*) sceleris.

prō-pūgno, i. 1) *iz kojega mjesta boriti se, boj biti*, rari ex silvis p.; ex turribus; hinc p., hinc procurrebant. 2) *boriti se braneći koga, braniti*, pro partu suo; virtus pro aequitate; pro alejs fama; pro salute; † absentiam suam; e loco; studium propugnandi; *jedn. Hor, ep. 1, 18, 15. s dat. p. nugis armatus; † supst. propugnantes, m. branitelj.*

prōpūlsio, ōnis, f. [propulso] *odbijanje, odvracanje*, periculi.

prō-pūlso, i. 1) *odbijati, odgoniti*, hostem populum ab ingressione fori; *apst. 2. odvracati, odbijati*, bellum a moenibus; † bellum; suspicionem a se; frigus; famem; injuria illatas.

prōpūlaea, ōrum, n. [*προπύλαια*] *propileje, krasni od Perikla sagrađeni ulazi u hram Atene na akropoli atenskoj.*

prō-quaestōre, (*kasno* proquaestor), *prokvestor, kvestor u provinciji, pošto je u Rimu bio već kvestor*, cum pro quaestore essem; quem pro quaestore habuit; *pl.* cum quaestoribus prove quaestoribus.

prōra, ae, f. [πρωρα] *kljun, nos (opp. puppis)*; * proram advertere terrae; * prorae tutela Melanthus; * *brod uopće*; *posl.*, p. et puppis mihi, ut Graecorum proverbium est, fuit a me tui dimittendi, *prvi i posljednji uzrok itd.*

prō-rēpo, rēpsi, 3. *izmiljeti*, non usquam preperit (o *mravu*), *Hor.*; *prenes.*, cum prepererunt primis animalia terris, *Hor.*

prōrēta, ae, m. [πρωράτης] *prednji krmilar*, *Plaut.*, *kaji s krme more motri*,

prōrīpie, rīpui, rēptum, 3. [pro-rapio] *izvući*, hominem; * pedes, *istrčati*; * ne virilis cultus in caedem et Lycias proriperet catervas. *Potom se p., istrčati, ispasti, izmaći, odjuriti*, se subito; se ex curia; se portā foras; se in publicum; *sedomo*; se a vestibulo templi citato gradu; † se custodibus; se e manibus sacrificantium; * quo nunc se p. ille? * quo proripis *so. te? tp.* quae libido non se proripiet ac projiciet?

prōrōgātio, ōnis, f. [prorogo] (*službeno*) *prod u živ anje*, imperii, *vrhovnoga zapovjedništva*, (*vojvodstva*); diei, *odgađanje roka*; legis, *uklanjanje*.

prō-rōgo, 1. *upr. narod upilati, treba li što produljiti*; *pak 1) produljiti*, imperium alui, *vojvodstvo*, provinciam, *upravu provincije*, alqd temporis (u *provinciji*); * Latium in alterum lustrum; (*Plaut.*) vitam alui; (*Hor.*) aevum longum scriptori *prolept.* — ut longum fiat t. j. *vječnu slavu*; (*Hor.*) rem Romanam Latium quae felix alterum in lustrum meliusque p. aevum, *rimsku silu itd. usporiti, umnožiti*. 2) *odgađati*, paucos dies ad solvendum. *primaci*, * horam.

prōrsum, adv. [pro-versum] (*predkl.*) 1) *upravo*, *ravno*, ire p. in navem; *russum p., tamo amo*. 2) *tp. uprav, baš, sasvim, posve*,

prōrsus, adj. [pro-versus] 1) *upravo, ravno, prijekim putem*. *Ter. tp. a) upravo, baš, sasvim. posve* (*sr. plaue, omnino*), p. placet; ita p. existimo; p. ita sentio; ita prorsus, u *odgovoru, također ironički*, ita interpositi sunt gladiatores; ea p. opportuna Catilinae; verbum p. nullum intellego; † p. egregie; † digna p. b) *Sall. ukratko, uopće*.

prō-rumpo, rūpi, rūptum, 3. 1) * *prōdrjeti*, *provaliti, izmetnuti, izbaciti i nal.* nubem atram ad aethera; mare proruptum, *koje je prodrlo*; sudor proruptus corpore, *koje je probio tijelo*; prorupta audacia, *pogl. prae-ruptus*. 2) *intrans. prodrjeti*, per medios hostes; † in mediam aciem; † fons; * in alqm; * in mare; *tp. o bolesti, afektu i nal.*, *buknuti*, pestis; vis verbi; audacia eo p.; † prorupere concepta pridem odia; o *ljudma*, † in necem militum; † in scelera ac dedecora;

† ad minas; † ad quod victo silentio p., *pro-govoriti (kasno)* in bellum.

prō-rūo, rūi, rūtum, 3. 1) *trans. srušiti, oboriti, obaliti*, se foras (*Ter.*) *srnuti napolje*; munitiones; vallum in fossas; Albam a fundamentis; † lapidum cumulos; † proruto vallo; * columnam; * victorem; † prorutae domus, *pōrušile se*; † prorutae arbores; † hostem profligere ac p. 2) *intrans. a) juriti, navali, ūdariti*, quā p. (dextrum cornu); † in hostes; † subito Brundisium; (o *rijekama*) † in mare. b) *pōrušiti se*, oppidum motu terrae.

prōruptio, ōnis, f. [prorumpo] *navala*, hostium, *jedn. Aurel. Viot. Caes. 33, 21.*

† **prōsa**, [mj. prorsa = proversa *upravna, ravna, naprama versima*], adj. ali samo složen p. oratio (prosa), *proza*.

prōsāpia, ae, f. (*zāstarjelo*) *rod, plemo, porodića*, *Plaut.*; homo veteris prosapiae ac multorum imaginum, *Sall.*; i u *Cic. Tīm. 11, 35. jedn. s dodatkom* ut vetere verbo utar. **proscenium**, (proscēn.), ii, n. [proscena] *proscenij, prednji dio pozorišta, na kojemu su se glumci pojavljivali, uopće: pozorište*.

prō-scindo, scīdi, scīssum, 3. 1) *zemlju brazditi, orati*, * campum ferro; * validis terram juvenis; *meton.*, * rostro ventosum mare, *prosijecati*. 2) *tp. grđiti, ružiti*, * summotum patriā; † alqm foedissimo convicio.

prō-scribo, scripsi, scriptum, 3. 1) *pismeno oglasiti, obznaniti*, auctionem legem; *Calendas Martias*; s acc. o. inf. † *proglasiti čim*, collegam Bithynicam reginam. 2) *napose: na prodaju, u najam, u zakup javno pōnuditi, oglasiti, da se što prodaje itd.*, insulam; bonum; fundum. *Od. p. alqm, a) proglasiti, da je tko lišen imutka, zaplijeniti čiji imetak, konfiskovati*. b) *prognati, prōtjerati iz zemlje*; *supst. proscripti, ōrum, m. prognanici*.

proscriptio, ōnis, f. [proscribo] *pismeno oglasivanje*. 1) *nuđenje na prodaju, bonorum*. 2) *oglašivanje zapljene; izgon*.

proscriptūrio, 4. [*desid. od proscribo*] *bili željan proganjanja, jedn. Cic. Att. 9, 10, 6.*

prō-sēco, sēcui, sēcūm, 1. 1) *kao t. t. dārezati, ođsjeći onaj dio žrtve, osb. đroba, koji treba žrtvovati*, ejus hostiae exta, *isporiti*, *Liv.*, semicruda exta, *Suet.*; *supst.*; * *prosecta, ōrum*, 2) *zemlju posjeći, o prvom oranju, solum, jedn. Plin. ep. 5, 6, 10.*

prō-sēda, ae, f. [pro-sedeo] *bludnica, kurva, jedn. Plaut. Poen. 1, 2, 53.*

prō-sēmīno, 1. *prenes.*, *izroditi*, *proseminatae* sunt quasi familiae dissidentes inter se.

prō-sēquor, sēcūtus sum, *dep.* 3. 1) *pratiti*, *ispratiti*, alqm; exsequias, *ici na sprovod*; decedentem domum; volatus eorum matres p. (o *pticama*); (*Nep.*) quem diem sic universa civitas prosecuta est, *slavila je, svetkovala je*; o *nežinom*, existimatio usque ad rogum eum p.; mortuos honos, memoria desiderium amicorum; * ventus euntes; † Catos saltus Hercynius; *pruža se duž njihove pokrajine*; † compositio prosequetur sc. verba; u *neprijateljskom sm., goniti, tjerati*, hostem longius; † fortuna alqm. 2) *ispratiti*, *na odlasku doviknuti*, *na put dati*, legatos et excipere et p. (*opraviti, opremiti*) cum donis; proficiscentibus magnis donis; alqm contumeliosis vocibus; alqm linquentem terram cum votis omnibus lacrimisque; * votis (*iron.*), *navzati sretan put*; (*Phaedr.*) sic prosecutus, *doviknuvši. Potom a) uopće: čim pođastiti, učiniti, darovati komu što, nadarivati koga čim*, liberaliter oratione alqm, *lijepu riječ reći*; alqm verbis honorificis; alqm laudibus, beneficiis, † legato; alqm misericordiā; illius mortis opportunitatem benevolentia potius quam misericordiā; * alqm multa prece; * quos Aenas p. veniā, *ispuni želju*; † alqm testimonio; virtutem alqis gratā memoriā; gratissimis animis nomen clarissimi adolescentis; maximo clamore et plausu alqis memoriā. b) *pripovijedati, razlagati, govoriti o čem*, quod non longius prosequar; * pascua versu, *opjevati*; † alqd stilo, *opisati*; * descriptiones locorum non historice tantum sed prope poetice; * prosequitur (*nastavi*) pavitans.

Prōserpina, ae, f. [*Προσερπίνη*] *Prožerpina, kći Cererina, žena Plutonova i kraljica podzemnoga svijeta.*

prō-serpo, etc. 3. *izmiljeti, ispuzati, privući se*, *Plaut.*

prōsillo (*arhaist.* *prosilio*), silui, silivi, (silii), 4. [*prosilio*] *skočiti, iskočiti*, ex tabernaculo; † e lecto; † ex lecto repente; † e convivio; † de navi; ab sede sua; repente; in contionem; † ad flumen; † certatim in proelium, (*Plaut. sa supin.*) amicum accusatum; * finibus suis; * sanguis; * subito scintilla; (*Plaut.*) prae laetitia lacrimae prosiliunt mihi; quod prosilit (*pomalja se, viri*) villae, *Plin. ep.* 5, 6, 19.; * jam vaga p. frenis natura negatis.

* † **prō-sēcer**, ēri, m. *ženin djed.*

prō-specto, 1. [*intenz. od prospicio*] 1) u *daljinu gledati, gledati*, ex tectis fenestrisque; * e puppi pontum; * euntem, *iz daleka zagledati*; * Capitolia ex aede; † longissime; *napose a) iz daleka gledati što*, proelium, *Sall.*; * hoc incendium e turre. b) † o *mjestu:*

vidjeti se odakle kamo, biti prema čemu, villa p. mare; terra finesque septentrionem a latere Siciliae longe prospectant; † hoc (Amazonum campos) ad occasum conversa (terra ae) p. 2) *tp. a) obazirati se na što, misliti na što, exilium*; diem de die prospectans, ecquod auxilium appareret. b) *čekati*, te quoque fata p. paria; *jedn. Verg. Aen.* 10, 741.

prōspēctus, us, m. [*prospicio*] 1) *pogled, vidik*, impedire, adimere p.; praebere p. ad urbem; † prospectum oculorum auferre, adimere; † p. petere, *obazirati se*; * *meton., pogled*, aequora prospectu metior alta meo. 2) *vidik*, esse in p., (*iz daleka*) *biti na vidiku*; in populi prospectum producere; † se a prospectu remove, 3) *kako je što vidjeti*, portus pulcherrimo prospectu.

prō-spēctulor, *dep.* 1. (*rijetko*) 1) *intrans. † u daljinu gledati, izgledati*, de vallo; *razgledati*, Siccium prospeculatum ad locum castris capiendum mittunt, *Liv.* 2) *iz daleka izgledati što*, adventum imperatoris e muris, *Liv.*

prosper *ili* **prospēra**, ēra, ērum, *adj.* s * † *komp. i sup.* 1) *srećan, dobar, povoljan, poćudan* (*sr. felix, faustus*), res (*pl.*); fortuna; successus; p. omnia cedunt, * fatum prosperius; * religio; * † *supst. prospera*, ērum, n. *dobra sreća*. 2) * *usrećujući, povoljan*, *Bellona*; frugum (*Luna*).

prospēre, *adv.* s † *komp. i † sup.* [*prosper*] *srećno, povoljno.*

prospēritas, ātis, f. [*prosper*] *povoljnost, napredak, sreća*, valetudinis; vitae; improborum prosperitates secundaeque res.

prospēro, 1. [*prosper*] *učiniti, da što bude srećno, napredno, usrećiti koga čim*, victoriam, *Liv.*; * decreta patrum; (*Plaut.*) p. alcuī, *koga usrećiti*, tibi hanc veniam, *usređuje te ild.*, (*Tac.*) veneratus deos, ut consilia sua rei publicae prosperarent.

prōspiciētia, ae, f. [*prospicio*] *oprez, opaz, briga, jedn. Cic. Phil.* 7, 7, 19.

prōspicēlo, spēxi, spēctum, 3. [*pro-specio*] 1) *intrans. preda se, u daljinu gledati, pogledati*, ex castris in urbem; longe, multum, *daleko*; * alto (*dat.*), u *pućinu*; oculi parum (*Com.*), *ne vide dobro na daleko*; * Venus prospiciens; (*lakoder:*) *ogledati se, vrebati*, puer ab janua p., *Nep.*; feles toto die, *Phaedr.* 2) *trans. a) * daleko pred sobom vidjeti, ugledati*, campos longe; alqm procul; Italianam ab unda; hostem tectis; s *acc. c. inf.* b) *na daleko se ogledati za čim*, ex speculis adventantem hostium classem. c) † *iz daleka što gledati, razgledati*, incendium e Tiberiana domo. d) † *samo iz daleka što za-*

gledati, curiam; castra. *e) u što daleko ili u buduće pogled upirati, vidjeti unaprijed što*, casus futuros rei publicae longe; multo ante tanquam in aliqua specula tempestatem futuram; * soles. *3) tp. a) biti na oprézu, nàbaviti, nàmaknuti*, prospicite; *s ut, ne; alcu; patriae; prètjicati*; sedem senectutis; p. ferramenta, commeatus; † filiae maritum; *b) gledati kamo*, * domus agros; † villa lacum; † cubiculum fenestrà mare.

prō-sterno, strāvi, strātum, 3. *1) provaliti, isturiti, pren.*, sorores, pudicitiam alcu. *2) povaliti, oboriti, baciti na zemlju*, ceteros ruerem, agerem, raperem, tunderem ac prosternerem, *Ter.*; *sc.* se ad pedes alcu; prostratus ad pedes; p. hostem; circa viam haud procul Capua omnium egena corpora humi prostraverunt, *Liv.*; † corpus humi, *pružiti se na zemlju, također pred kim*; † prostrata humi; † corpora prostrata jacebant; (*Sulpic. u Cic. jam. 4, 5.*) oppida prostrata ac diruta jacent; † ingenti caede prostratos hostes; nulla unquam tam exigua manus tantas opes prostravit, *Nep.*, † omnia ferro; † cuncta, † omnia, † molem; * multam pondere silvam; † arbor prostrata; * Trojugenum infesto corpora ferro. *2) tp. strovaliti, oboriti, udariti o zemlju, uništiti*, Galliam; alqm; jacent ille nunc prostratusque est et se perculsum atque abjectum esse sentit; religionis scelere prostratus afflictaeque; virtus prostrata; † carminum stadium; se abjicere et p. v. abjicio *2) b).*

prōstibilis, is, f. i **prōstibulum**, i, n. [prosto] *bludnica, kurva, Plaut.*

prōstituo, ūi, ūtum, 3. [pro-statuo] *javno izvróti (na blud) alqm populo, Plaut.*; * se; * faciem suam lucro; † pudicitiam suam, *podavati; prenes.*, * vocem foro ingrato; (*Eutr. 7, 14.*) tanto dedecore se prostituit, ut et saltares etc., *tako se pod sramotu dao, da itd.*

prō-sto, stiti, — 1. *očito stajati, napose a) (Plaut.) o prodavcu: prodavati. b) o trgu (robi), biti na prodaju, vox; (Hor.) liber. c) upr. o bludnici, pak prenes.* * amicitiae numen p. et in quaestu pro meretrice sedet.

prō-sūbigo, etc. 3. (*rijetko*) *izriti*, * aus terram.

prō-sum, — fui, prodēsse, *kòristovati, pri-jati*, prodēsse aequum est, *Ter.*; quae prosunt aut quae nocent; mirum quantum profuit ad concordiam civitatis; * constantia multum prodest in amore; alqd alcu; dicere quod causae prosit; † quod tacitum prodesset reis apud regem poterat; *s inf. subjekt*; † o *lijeikovima.*

Prōtāgōras, ae, m. [*Πρωταγόρας*] *Protagora, grčki sofista iz Abdere za Sokrata.*

prō-tēgo, tēxi, tēctum, 3. *1) sprijeda pokriti, zakloniti, zaštititi*, rates cratibus; tabernaculum hederā, alqm scuto; * alqm umbrā; alqm ad (od) tela; non corpus suum sed conjugem ac liberos parvos armis; † corpus clipeo; † protegi testudine* protecti corpora scutis, * protectus tempora barbā; * protectus hominem equumque, *zakloniv sebi i konju ti-jelo; napose aedes, kuću sprijeda strehom zakloniti. 2) tp. a) zakloniti, zakriti*, jacentem; Capitolinam arcem; exercitum; † naves; naves a quibusdam ventis; alieno crimine innocentiam suam; fraudem audaciā; † precibus alqm; † alqm adversus criminationes; † Tiberium non fortuna, non solitudines protegebant, quiu etc. *b) sakriti, potajiti*, insidias risu, *Just.*

prōtēlo, etc. 1. *u bijeg nàtjerati*, alqm suis saevitiis dictis, *Ter.*

prō-tendo, tēndi, tēntum, 3. *pružiti, pružati*, † manus; † dextram; * oculos dextramque precantem (*zeugmatski*); † filium; * brachia in mare; * † hastas; *pas. pružiti se, dōpirati*, * temo protentus in octo pedes = *osam stopā dugačka; (kasno)* quae (nationes) regi Marmaro ab usque urbe Pannoniae, cui Carnuto nomen est, ad media Gallorum protendebantur.

prōtēnus v. protinus.

prō-tēro, trivi, tritum, 3. *1) satrti, zgnjeđiti, smožditi, smrskati*, januam limā, *Plaut.*; frumentum; * equitatus aversos, *pōgaziti*, * arva florentia, *pōtrti*; * Poenos; † aciem hostium; † agmina, * agmina curru; *tp. a) no-gama zgaziti*, alqm. *b) * odāgnati*, ver aestas.

prōterreo, ui, itum, 2. *ràsplašiti, strašedi odāgnati*, alqm hinc, *Ter.*; hostes; fundis librilibus Gallos; unius hominis telo proterritus; Themistocles patria pulsus atque proterritus.

prōterve, adv. [protervus] *drsko, smjelo, bezobrazno.*

prōtervitas, ātis, f. [protervus] *bezočnost, bestidnost [v. protervus 1)]; u blažem sm., * grata p., vragolije.*

prōtervus, adj. s † komp. *1) gorōpadan, žestok*, * stella canis *nesnosan svojom vrućinom*; * venti, *plahi*; * Africus, *podmukli. 2) drzak, smion, bezobrazan, bezočan, bestidan, u blažem sm., objestan, drzak, smion*, flexi tractique motus, quales protervorum hominum aut mollium esse solent; alii petulantes, alii audaces, p. iidem; dictum aut factum; * Cyrus; * maritus; * Cynara;

* quatunt fenestras juvenes p.; * manus; * oculi; * frons; * rixae; * meretrix.

Prōtesilaus, i, m. [Πρωτείλαος] *Protezilaj, muž Laodamijin, vođa Tēsālōcā pod Trojom, gdje je prvi od grčke strane poginuo, Ov. Prop. Odt. Prōtesilāus* [Πρωτείλαος], adj. *Protezi-lajev, jedn. Cat. 67, 73.*

Prōteus, ēi i dos, m. [Πρωτεύς] *Protej, morski bog, koji je znao proricati i u sračto se pretvoriti mogao; potom (Hor.) o promjenljivi i lukavu čovjeku.*

prōthyme, adv. [πρωθύμης] *drage volje, rado, jedn. Plaut. Ps. 5, 1, 23.*

prōthymia, ae, f. [πρωθυμία] *priravnost, draga volja, Plaut.*

prōtinus, adv. (pretkl.) = protinus 3).

prōtinus, adv. [pro-tenus] 1) *naprijed, dalje*, pergere; ire; p. eodem cursu in oppidum contendere; p. montes altissimos petere; * agere capellas; * contremiscere. 2) *o neprekidnom protezanju u prostoru: odmah za kim; * cum p. utraque tellus una foret; † p. deinde ab Oceano Rugii. 3) neprekidnost u vremenu, a) * u dilj, svagda, u napredak, sic vives p., ut etc.; quem (morem) p. urbes Albanae coluere sacrum; felix, si p. illum aequasset nocti diem. b) odmah, mahom, hostes pr. ex eo loco ad flumen Axonam contenderunt; p. transducere exercitum in Africam; p. mittere ad alqm; ex fuga p. hostes discesserunt; p. de via, odmah s puta (kako je s puta došao); † p. virili togā; čim je obukao itd., također: odmah s početka, oratio protinus conficiens auditorem benevolum; (Quint.) o posljelku, non autem aut quidque praecipue necessarium est, sic ad efficiendum oratorem maxime p. erat momenti.*

Prōtōgēnes, i, m. [Πρωτογένης] *Protōgēn, slavan grčki slikar oko g. 300 pr. Is.*

prō-tōlle, 3. (Plaut.) 1) *dizati, pružiti, manum. 2) tp. a) produljiti, vilam in crastinum. b) odgoditi, mortem sibi.*

prōtōpraxia, ae, f. [πρωτοπραξία] *prvenstvo, da može prvi naplatu duga tražiti.*

prō-trāhe, trāxi, trāctum, 3. 1) *dovući, alqm hinc in convivium; alqm ad operas mercenarias; † alqm a tentorio, izvući; * cadaver pedibus; tp. a) p. alqm ad indicium, prīnūdivatīna b) iznijeti na vidjelo, priznati, facinus; auctorem nefandi facinoris. c) protractus ad paupertatem (Plaut.) spao, dospio na siromaštvo. 2) † o vremenu: zavlaci, zatezati, produljivati.*

prō-trādo, trūsi trūsum, 3. 1) *pōtisnuti, dōtisnuti, cylindrum; (Hor.) asellum in rupes. 2) odgadati, comitia in mensem Januarium, jedn. Cic. fam. 10, 26, 3.*

prō-turbo, 1. 1) *odagnati, dōtjerati, hostes telis; * hostem missilibus; † alqm deversorio, * hinc atque hinc; † proturbatis, qui de Othone nuntiabant. 2) * povatjati, silvas, jedn. Ov. met. 3, 80.*

prō-ūt, konj, [pogl. pro] *kako, p. res postulat; p. res haud opulentae erant.*

1. **prōvectus** [pogl. proveho].

2. **prōvectus**, ūs, m. *uzvišivanje na časti, jedn. Aurel. Vict. Cues. 39.*

prō-vēho, vēxi, vēctum, 3. 1) *naprijed voziti, † navis p. sāxa, obično u pas. odvesti se, dōjahati, odbroditi, odmaći se, paulum ab suis equo; lani Africo provectus in altum. 2) tp. a) povući, zvesti, vestra benignitas provexit orationem meam; haec spes provexit ut etc.; gaudio provehente (sc. me), Liv.; Macedonas ira longius provexit, Curt.; alqm ad largius vinum, namamiti na pice, Curt.; u pas. dalje ili predaleko poći, zanijesti se, zaci, longius in amicitia; studio rusticarum rerum provectus sum, zanio sam se; amore; † vino, (o pijanstvu); † divino instinctu; in maledicta udario; * quid ultra provehor? što dalje govorim? Osobito vremenom napredovati, provectus aetate, annis, dōmahao u godinama; longius aetate provectus; † postquam provecta jam senectus; † nox provecta erat, bijaše poodnōćilo; † bellum provectum est longius, otegnuo se. b) uzdići, uzvisiti, nasporiti, ecquo tua te virtus provexisset? Cic. Phil. 13, 11, 24.; studiosos amat, fovet, p.; † dignitatem a Domitiano provectam; † alqm ad honores; † gregariis ad summa militiae provectus, dōtjerao; † Agrippinae gratia provectus; * viam temperatam di in majus, naspore; provehi usque ad alqd, dōtjerati do itd., quorum usque ad extremum spiritum est provecta prudentia, Cic. Cat. m. 9, 27.*

prō-vēnio, vēni, vēntum, 4. 1) *izadi, in scaenam novo modo, stupiti; Plaut.; u prii, id malum propalam, Plaut. Odt. 2) roditi se, nastati, izrasti, frumentum angustius provenerat, bijaše slabije rodilo; quae ibi proveniant; † ut quae provenierint colligam; (Just.) Artemenem primum Dario provenisse, da se rodio; u prii, a) nastati, postati, izadi, proveniebant oratores novi, stulti adolescentuli, Cic. Cat. m. 6, 20.; ibi scriptorum magna ingenia; † ex studiis gaudium, studia hilaritate. b) od ruke ići, izlaziti, Plaut. Tac.; dobro ići od ruke, valjan izići, * carmina proveniunt animo deducta sereno; † si cuncta provenissent; o ljudma: proći, Plaut.*

prōvēntus, ūs, m. [provenio] 1) *† rastenje, rod, uber p. vinearum. 2) meton., rod, lje-*

tina, * proventu oneret sulcos; *napose* † *o množini, obilju*, poëtarum. 3) *svršetak*, *osb. sretan uspjeh*, pugnae; secundi rerum; temporis superioris; aliarum secundarum rerum velut proventus secutus; † orationis.

prōvērbium, ii, n. [pro-verbum] *poslovica*, ut est in proverbio, *kako poslovica veli*; venire in proverbium *ili* in proverbii consuetudinem, *postati poslovicom*; quod est Graecis in proverbio; quod (proverbium) monet, *sacc. c. inf.*

prōvidens, tis, adj. s. *komp. i sup.* [partic. od provideo] *ōprēzan, pametan, razborit.*

prōvidenter, adv. s. † *komp. i sup.* [providens] *ōprēzno.*

prōvidentia, ae, f. [providens] 1) *predviđanje*. 2) *briga, brižljivost*, deorum; † neque feriendi neque declinandi.

prō-vīdeo, vīdi, vīsum, 2. 1) *gledati pred sobom, iz daleka*, ubi quid petatur, procul provideri nequeat; (Hor.) alqm non providisse (*da ga pozdravi*). 2) *unaprijed vidjeti, predviđati*, alqd; alqd animo; *sacc. c. inf.*; re provisa, *ōpazivši unaprijed*; futura eloquentia provisa in infante est; ante provisa tempestas; quantum ratione provideri poterat. 3) *pōbrinuti se, pōstarati se za što, nāmaknuti, nābaviti*, alqd; nihil ante; rem frumentariam; frumentum provisum erat; frumento exercitui proviso; frumentum in hiemem; * frugem in annum; nihil horum provisum est; consilia in posterum p., omnia velut adversus praesentem Hannibalem cauta provisaeque fuerant; cui rei (*za što*) diligenter ab iis provisum erat; salutis, vitae hominum; de frumento; de re frumentaria; *s ut, ne*; quid in quaque parte opus esset, provideri; quam in partem quisque conveniat, providere; *apsl.*; proviso (*abl.*), *navlaš, navalice*, *jednom Tac. ann. 12, 39.*; * verbaque provisa rem (*prije rāzmišljenu stvar*) non invita sequuntur.

prōvidus, adj. [provideo] 1) *unaprijed vidēći, predviđan*, mens p. rerum futurarum; futuri opinio; * *auspex*; † *in esse* (feminis) sanctum aliquid et p. 2) *brižan, brižljiv, ōprēzan*, cautus et p.; prudens et p.; * *mens*; † *dispice*, ne sit parum pr. *s inf.*; * multorum providus (*misaon*) urbes inspexit. 3) *brinuti se za što*, natura consultrix et provida utilitatum opportunitatumque omnium; † *providum* evenerat, *nešto, u čemu se vidjela promisaon božja*.

prōvincia, ae, f. (vinciam dicebant antiqui continentem, *Festus*) *pokrajina* (*l. j. osvojena zemlja izvan talijanskoga kopna pod rimskom upravom*), 1) primus annus erat provinciae;

cum imperio in provinciam proficisci; ab alqo provinciam accipere; provinciam deponere; decedere provinciā, de, ex p.; *napose provincia Galija* (*također Gallia p.*, ulterior p., † Gallia Narbonensis) *i Azija*, a cultu atque humanitate provinciae longissime absunt; † *o nerimskim provincijama*. 2) (*svaka magistratu podijeljena*) *služba, područje*; *vrhovno zapovjedništvo*; *posao*, parare, comparare provincias inter se; partiri, sortiri provincias; p. alcuī evenit; p. urbana et peregrina, *sudačka vlast pretora, gradskoga i peregrinskoga*; Sicinio Volsci, Aquilio Hernici p. evenit; cui classis p. evenerat; Hannonis cis I. provincia erat, Italia velut p. ei (Hannibali) decreta; illam sibi officiosam p. depoposcit, ut etc.

prōvinciālis, adj. [provincia] *pokrajinski*, administratio; scientia, *potrebno za upravljanje provincijom*; tuum p. officium, *tvoja usluga iskāzana mi u pr.*; abstinentia, *pōkāzana u upravi pr.*; † bellum, *u pr.*; aditus minime p. = *kakav je u namjesnikā pr.*; ornamenta et commoda p.; † homo p., *iz provincije*; Ruteni p., *koji su živjeli na medi provincije Galije i dijelom pod nju pripadali*; *supst. provinciales*, ium, m. *provincijalci*; † *u sing.*

prōvinciātim, adv. [provincia] (*rijetko*) *po provincijama*, n. pr. *Suet.*

prōvīdo, ōnis, f. [provideo] 1) *predviđanje, znanje u naprijed*, animi. 2) *briga, ōuvanje, obrana*, posteris temporis, *za budućnost*; omnium horum vitiorum una cautio est atque una p., ut ne etc.

prō-vīso, — — 3. *pōgledati*, quid agat, huc, ut, *Ter.*

prōvīsor, ōris, m. [provideo] *providnik*, koji *unaprijed vidi, rāzmišljā*, * tardus utilium; † ingruentium dominationum.

prōvīsus, m. (*samo u abl. sing.*) [provideo] (*Tac.*) 1) *gledanje preda se, u daljinu*, ne oculi quidem provisu juvabant. 2) *tp. a) predviđanje, nagovješćivanje*, periculi. *b) briga nāmicanje*, deum; rei frumentariae; dispositu provisuque civilium rerum peritus.

prō-vīvo, vīxi, 3. *dalje živjeti, životariti*, *jednom Tac. ann. 6, 25.*

prōvōcātio, ōnis, f. [provoco] *u klas. govōru samo priziv (apelacija) na većega suca*, ad populum; comitia, provocationes *sc.* ad populum; magistratus sine provocatione, *od kojih nema priziva*; poena sine p.

prōvōcātor, ōris, m. [provoco] † *izazivāč*; *osb. vrsta gladijatorā, Cio. p. Sest. 84, 134.*

prō-vōco, 1. 1) *dozivati, pozivati*, ut, ubi illaec prodeat, me provoces, *Plaut.*; Pamphilam cantatum, *Ter.*; ad se Simonidem, *Phaedr.*; * *roseo ore diem. Napose a) zazivati, po-*

*budivati, pòticati, u zlu sm., dražiti, ne nos comitate ac munificentia nostra provo-
emus plebem; alqm omni comitate ad hilarita-
tem et jocos; his provocati sermonibus; be-
neficio provocati; † nulla injuria provocatus;
non solum a me provocatus, sed etiam sua
sponte; † officia comitate; † felicitas tempo-
rum, quae bonam conscientiam civium tuorum
ad usum indulgentiae tuae p. et attollit. b)
zvati na boj ili na nàtjecânje, takme-
nje, alqm ad pugnam, certamen, provocatus
maledictis, injuriis; * auras cursibus; † Grae-
cos elegiâ; † senes illos virtute, nadbijati se,
takmiti se; † manu hostes; * minimo me p.,
na okladu za malu stvar; depugnavit provo-
catus. 2) prízivati, ad populum; a duumvi-
ris; provoeco; tp. uopće: pozivati se na
koga.*

prò-vòlo, i. izletjeti, istrčati, nagnuti iz,
ex castris; subito; ad primores.

prò-vólvo, vólvi, volūtum, 3. 1) naprijed,
pred sobom váljati, kòtrljati, in me-
diam viam (Ter.); * alqm subter jugum; † cu-
pas in opera; se cum armis; se alicui ad pedes,
† provolvi ad pedes alejs, provolvi ad genua,
baciti se pred koga. 2) † tp. a) provolvo for-
tunis, lišavaju me imulka. b) provolvor usque
ad libita alejs = ropski se pokoravâni čijoj
volji.

prò-vúlgo, i. razglasiti, duabus conjuratio-
nibus provulgatis, Suet. Ner. 36.

proxíme pogl. prope.

* † **proxímítás**, átis, [proximus] 1) blizina,
susjedstvo. 2) tp. srodstvo.

proxímus pogl. propior II).

prudens, tis, adj. s komp. i sup. [mj. providens]
predviđajući, pak 1) naumice, navalice,
p. sciens, Ter.; sciens, prudensque: Cael. pri
Cic.; p. et sciens; an p. ludisne me? quod p.
(s mudrom brižljivošću) oceano terras, Hor. 2)
razborit, iskusan, vješt, a) čemu, rei mi-
litaris, locorum; † animorum provinciae; †
moderandi; † doli; * animus p. rerum; * s inf.;
(Curt.) satis p. oti vitia negotio discuti; apsl.
uti prudentes cum imperitis manum consere-
rent, prudentissimus quisque, Sall. b) razbo-
rit, razuman, pametan, mudar, vir p.
et acutus; homines prudentissimi; consilium
prudentissimum; prudens, temperata, fortis,
justa ratio; * animi sententia; p. in jure civili,
Stoici prudentissimi in disserendo; vir ad usum
ac disciplinam p.; ad consilia.

prudenter, adv. s komp. i sup. [prudens] raz-
borito, razumno, pametno, mudro.

prudentia, ae, f. [prudens] 1) (rjetko) predvi-
đanje, futurorum. 2) iskustvo i znanje,
juris civilis, publici; legum; rerum magna-

rum; fieri studebam ejus (Scaevolae) prudentia
doctior; juris civilis intellegentia atque omni
prudentiae genere praestitit; rei militaris; phy-
sicornum est ista p. 3) razboritost, pamet,
mudrost, intellegendi p.; si nulla virtus pru-
dentia vacat, p. ipsa hoc videt etc.

pruina, ae, f. mraz; * a) snijeg. b) zima.

pruinósus, adj. [pruina] pun mraza, mrazo-
vit, * nox; * Axis (Aurorae) = matutinus.

prūna, ae, f. žar, žeravica, Very. Hor.

prūnícus, adj. [prunus] ōžayren, jednom Ov.
met. 12, 212., prunicium torren.

prūnum, i, n. šljiva, Hor.; cerea p., voština,
Verg.

prurio, 4. svrbjeti = hotjeti se batinā,
malae an dentes tibi p., Plaut., također bo-
jati se batinā, dentes p., ita dorsus totus
p. Plaut.; pun biti, Cat.

Prūsa, ae, f. Pruza, grad u Bitiniji, Plin. ep.
Odale Prūsenses, ium, m., Pružani, Plin. ep.

Prūsias, ae, m. [Πρωσίας] Pruzija, kralj u
Bitiniji.

prytānōm, ēi, n. [πρυτανίων] pritanaj, op-
ćinska gradska kuća, u grčkim gradovima,
osb. u Ateni kuća, u kojoj su se pritani sa-
stajali i s drugima, koji su po državu za-
služni bili, zajedno jeli.

prytāns, is, m. [πρυτάνης] pritan, jedan od
najvećih poglavara u mnogo grčkih država,
napose u Ateni; sr. prytaneum.

psállo, psállī, 3. [ψάλλω] ūdarati u žice, na-
pose u citaru, Sall.; psallere docta, uz ci-
taru pjevati; psallendi scientia, Aurel Vict.

psáltērīum, ii, n. [ψαλτήριον] psalter, instru-
mentat nalik na citaru.

psáltēria, ae, f. [ψαλτήρια] citarašica.

Psāmāthe, is, f. [Ψάμαθος, pjesak] Psamata
1) kći argivškoga kralja Krotopa. Od Apo-
lona majka Linova. 2) Nerejida, od Ejaka
majka Fokova.

Psēas, ādis, f. [ψεκός prskajući] Psekada,
1) ime robinji, koja je gospodarici kosu ma-
zala, Psecade natus, Cael. u Cic. ep. b) (Ov.)
nekaka pratilica Dijanina.

psēphisma, ātis, n. [ψηφισμα] narodni za-
ključak u Grčkā, jednom Cic. p. Flac. 6, 15;
zahvala jedne grčke općine caru.

Pseudō-cāto, ōnis, m. [Ψευδοκάτω] Lažni Katon
(nazovi [tobožnji] C.), jednom Cic. Att. 1, 14,
6.; **Pseudō-dāmāsippus**, i, m. Lažni- (nazovi-)
D., jednom Cic. fam. 7, 23, 3.

Pseudōilus (-dūlus), i, m. laža, tako se nazi-
vala jedna komedija Plautova, jednom Cic.
Cat. m. 14, 50.

pseudōmēnos, i, m. [ψευδόμενος] varav zaklju-
čak, lat. mentiens.

Pseudō-philippus, i, m. [Ψευδοφιλιππος] Lažni
P.; sr. Adriscus.

pseudothyrum, i, n. [ψευδοθύρον] *tajna vrata, poslov. per ps. = tajom, non janua receptis, sed pseudothyro intromissis voluptatibus, o prolunaramnom bludu.*

psiloeitharistes, ae. [ψιλοειθαριστής] *cilaraš, koji samo u cilaru udara, a uza to ne pjeva, jednom Suel. Dom. 4.*

Psöphis, idis, f. [Ψωφίς] *Psovis, grad u Peloponezu, On.*

† **Psöphodes**, is, m. [Ψωφιδής] *stidljivo, plašljivo, ime jednoj komediji Menandrovoj.*

psychomantium, ii, n. [ψυχονατήριον] *mjesto, na kojem se zapituju mrtne duše.*

psythius (psith.), adj. [ψύθιος, ψύθος] *vitis, vrs/a grčke (cinore) loze; supst. psythia, ac. f. Verg. oporo crno vino od sūšāle.*

ptē, sufiks, koji se za pojačanje dodaje pron. pos. i (Plant.) pers.; u nas se dodaje pose-sivni: sū m (obično abl.), tnopte ingenio, ti sūm svojom glavom, Plaut. Tac.; meapte malitia, Plaut.; nostrapte culpa, Ter.; snopte ponlere; suapte manu; suapte natura; (Plaut.) mepte; sr. met.

Ptēlem, i, n. [Πτελέμ] *Ptelej, grad u Tesaliji.*

ptisanarium, ii, n. [ptisana, ječmena kaša] *ječmeni varčnik, jednom Hor. sat. 2, 3, 155.*

Ptolēmaeus, i, n. [Πτολεμαῖος] *Ptolomej, to je ime imalo više kraljeva egipatskih. (Odale 1) -aeus, adj. Ptolomejus; * = egipatski; supst. Ptolemaeus, i, n. nadgrobni sponcnik Ptole-mejaca. 2) -āis, idis, f. Ptolemaia, ime više gradova u Egiptu i (Entr.) Ciren.*

pūbens, tis, adj. [puber] *snažan, bujan, herba.*

pūbertas, ātis, f. [puber] *1) + zrelost, mu-ževnost. 2) (znak zrelosti) brada. 3) + mu-ška snaga.*

1. **pūbes** (puber), ātis, adj. [puber] *zreo. odrā-stao, homo, aetas; supst. puberes, odrāsli, zreli ljudi, za ženidbu, za udadbu, momci; * o bilju, folia, izraslo.*

2. **pūbes**, is, f. *1) * + sram. 2) coll. odrāsli mladići, momci, momčad, omnis Italiae; + Romana; + ingenua; * pubis robora; * o bi-kovima; uopće * ljudi, svijet, narod, Dar-dana, Trojanči; agrestis, seljaci; captiva; Ti-tania, titansko pleme.*

pūbesco, — 3. [puber] *1) odrasti, stati na snagu, cum primum Hercules p.; uopće odrasti, prirasti, dozreti, bujati, quae terra gignit matura p.; ut omnia floreat et in suo quaeque genere p.; + primo aetatis flore pubescens; * aequali aevo; * vites; * omnis largo vinea fetu. 2) * pokriti se čim, zaodjeti se, prata variorum flore colorum, dsāti se.*

pūblicānus, adj. [publicus] *zakupnički, mu-liercula, žena državnoga zakupnika, pogrdno bludnica državnoga zakupnika (jer se Veru da), jednom Cic. Verr. 3, 34, 78.; inače kao supst. -nus, i, m. glavni zakupnik rimskih državnih dohodaka.*

pūblicātio, ōnis, f. [publico] *(rijetko) zaplje-njivanje za državnu blagajnu, konfiskacija; bunorum.*

publice, adv. [publicus] *1) državno, i u tom sm. javno, a) na ime države, po naredbi državnoj, na državni trošak, publice privatumque, na ime države i na svoje; p. dicere, venire, polliceri, interfici; p. alere; p. vesci; p. elatus (škopān). b) na korist ili štetu državi, za državu, haud mali quid ortum est publice, po državu, Ter.; p. esse ludem quam latissime vacare agros, da je čast državi itd., p. scribere, literas mittere, službeno pisati; privatim ac p. quibusdam ci-vitatibus habitis honoribus; + et vitim et p. bene meritis praemia tribuit (sr. privatim); adjektivno, nullo p. emolumento (sr. privatim). 2) (svi) zajedno, listom, p. ire exsulatum, Liv.*

pūblicus, adv. [publicus] *u ime države, o državnom trošku, javno, jednom Ter. Phorm. 5, 8, 85.*

Publicius, Publicije, ime rimskomu ple-menu; L. i M. Publicii Malleoli, koji su kao edili začelnici bili, da se u Rimu clivus l'u-bicius zametne ili raširi. Odalle **Publicianus**, adj. Publicijen.

pūblico, i. [publicus] *1) zaplijeniti, osvo-jiti za državu, konfiskovati, regnum; privata; bona alcijs; pecuniam; Ptolemaeus, imutak Ptolomejev; + libertinos. 2) predati na opću porabu, prepustiti, Aventinum, dati na obradivanje tko hoće; + circumjectas silvas et ambulationes in usum populi; + bi-bliothecas, otcoriti; + simulacrum; + p. studia sua, + se, pojaviti se; (Plaut.) corpus suum. davati svakomu; + pudicitia publicata. 3) + oglasiti, razglasiti, epistolas; libellos; re-ticenda.*

Publicola pogl. Poplicola.

pūblicus, adj. [od populus = populus] *1) na-rodni, državni, općinski, loca; servus, državni rob; p. pecunia, državna blagajna; juberem alqm publicum populi Rom. esse, pro-glasiti državnom svojinom; p. literae, pisma; jus p.; sacrificia, priugotovljene od strane dr-žave; p. sollicitudo, za državu; poena, od dr-žave nametnuta; injuria, protiv države; pes-simum p.; auctor consilii publici, senata; p. decora, slavna djela, učinjena za državu; occupationes, bune (nemiri) u državi; causa*

p., državni posao (stvar), češće kaznena parnica; judicia; vincula; sumptu publico; sine ulla impensa p.; magnificentia; † funus; res publica ili respublica, a) opći ili državni posao, stvar, coll. državni poslovi, uprava državna, država, državna vlast, agere, loqui de re p.; ad rem p. accedere; suscipere, attingere rem p.; versari in re publica, in rebus publicis; rem p. bene, feliciter, male gerere, administrare, obično o vjvodu, sretno ili nesretno vjjevat; sentire eadem de re p., jedne misli biti; summa res p., summa rei publicae pogl. summa i superus; est e re p. pogl. e 3) f. b) državni imetak, državno blago, reliquias rei publicae dissipare; suam rem non minus quam p. conficere. c) državna zajednica, država (po poslovloma, upravi i ustavu; sr. civitas), rem p. defendere, conservare, augere, labefactare, opprimere; in optima re p., kad je bilo dobro po državu, pri povoljnom političkom stanju; haec praesertim de re p.; Plato tum demum beatas fore res p. dixit, si etc.; conversiones rerum p.; napose država u slobodi, rimski: república, si erit ulla r. p.; nullam esse r. p.; habere r. p.; supst. A) publicus, i, m. državni činovnik, metuit publicos, Plaut.; Caes. b. c. 6, 13. si qui privatus aut publicus eorum (drugi pišu: aut populus e.). B) publicum, i, n. a) državni imetak, d. zemlja, područje, incurere et p. Campanum, jednom Cic. leg. agr. 2, 80, 82. β) državna blagajna, imetak, blago, dohodak, (kad se daje pod zakup) d. zakup, referre, redigere in p., donijeti u d. bl.; eorum bona in publicum addicebat; frumentum conferre in publicum, za porabu državnu; convivari de p.; in publicum emere, na državni trošak; ex publico, de p. data praemia; nihil de p. attingere; in eo p. essent; publica male redimere; (Hor.) conducere publica; societates publicorum, družine glavnih zakupnika; magister scripturae et sex publicorum. γ) država, općina, grad, consulere in publicum, jednom Plin. ep. 9, 13, 21. δ) javno mjesto, javna cesta, prodire in publicum; convivari in publico, ođito, esse in p., biti izvan kuće, ne biti kod kuće; legem proponere in publicum ili in publico; publico carere, † abstinere, ne izlaziti, ođati kod kuće; se proripere in publicum; na ulicu; alqm producere in publicum; blandiores in publico quam in privato; in publico animadverti; relatis in publicum (javno pokazavši) cornibus. 2) narodan, prost, običan, verba; * lux p. mundi; * p. cura juvenum prodig; † officia; * structura carminis, obična, svakidašnja; * materies.

pudendus, pudens pogl. pudeo.

pudenter, adv. s komp. i sup. [pudens] stidljivo, čedno.

pudeo, ui, itum, ūre, 1) stidjeti se, sramiti se, induci ad pudendum; pudendo; partic. pudens kao adj. s komp. i sup. stidan, stidljivo, sramežljivo, pošten, čedan, (sr. pudicus), homo; miles; pudentes ac boni viri; femina pudētissima; animus; supst. pudentes, ljudi pošteni (koji se buje svoju dužnost pometnuti), jednom Caes. b. c. 2, 31, 4. 2) zastidjeti, postidjeti, a) lično, me autem quid pudeat, qui etc.; (Ter.) non te haec pudet? b) nečino: stidim se, sramim se, stid me, sram me je čega ili koga, pudet alqm (me, te) alcjs rei; ceteros pudeat, si etc.; (Ter.) p. me tui; p. deorum hominumque, sramota je od boga i od ljudi; † non p. patriae; ad sanitatem reverti p.; (Ter.) dicere, te id facere puduit; (Tac. Agr. 32.) p. dictu; partic. pudendus, čega se stidjeti valja, sramotan, ružan, ut pudendum sit, esse etc.; † parentes; * vita; † inopia; * vulnera.

pudibundus, adj. [pudet] stideći se, stidljivo, * matrona; † vir; sramotan, genus maternum, jednom Just. 23, 4, 5.

pudice, adv. [pudicus] stidljivo, sramežljivo, Plaut. Ter. Plin. ep.

pudicitia, ae, f. [pudicus] stidljivost, sramežljivost, stidnoća, čistota; kao božica Pudicitia.

pudicus, adj. [pudet] (sr. pudens), stidan, stidljivo, sramežljivo, pošten, čist, femina; vir; domus; * uxor, koja samo sroga muža ljubi; * mater; (Ter.) ingenium, * praec; * mores.

pudor, ōris, m. [pudeo] stid, sram; poštenje, čednost, pudore et liberalitate liberos retinere satius esse credo, Ter.; utrum apud eos pudor atque officium, an timor valeret; Marius pudore (= suo exemplo, quod non sequi pudori esset militibus) magis quam malo (kazniti) exercitum coarcebat; pro pudore audacia vigeat; ex hac parte p. pugnat, illinc petulantia; pudorem rubor consequitur; pudore a dicendo refugisti; (Liv.) p. intuendae lucis, detrectandi certaminis, maritimae ignominiae; ignominiae; † cedendi; † p. temere in illas angustias conjecti exercitus; quo p. adducti; pudorem afferre; (Ter.) p. patris, od oca; p. ipsius; * paupertatis; * quis desiderio sit pudor; * p. est referre; (Liv.) quantus p. esset obsideri; natura pudorque meus, moja prirodna stidljivost; homo summo honore, pudore; adeo omnia regebat p.; † p. honestat formam; * p. priscus, starinska stega; nedužnost; * o životinji, si quis p., t. j., još dulje pāsti (pāsēm). 2) meton., a) † (rijetko) dobar glas, dobro ime, poštenje, de-

functi. b) kao uzrok stidjenju, sramota, pudori esse, cum pudore populi, Liv.; * nec p. est, niti je sramota, ne treba se stidjeti; * ne sit ancillae tibi amor pudori, ne stidi se, ne budi te stid itd.; * ne forte pudori sit tibi Musa etc.

puella, ae, f. [puer] 1) djevojka, cura; posl., pogl. puer 1). Napose a) * drāgā, pa bila i udata žena. b) * kōi. 2) * uopće mlada ženska.

puellāris, adj. [puella] djevojački, * pedes; * plantae, ugrabljenē Europe: * animi; † anni; † suavitas.

† **puellārīter**, adv. [puellaris] djevojački.

puellūla, ae, f. dem. od puella, Ter. djevojčica.

puer, āri, (vok. puere, Plaut.), m. (lakom. πῶρ = naiz) 1) uopće dijete, u sing. pretkl. desto pl. pueri = djeca, quod optimum in pueris est; pueri infantes, nejaka; pueri atque puellae, posl. kao u nas „staro i mlado“, Hor. 2) dječak (u Rimljanā obično do 17. godine, ali i o Oktavijanu, kad mu je bilo devetnaest godina = mladić, momak), puer sive jam adolescens; prezirno m. adolescentulus, o mladim tužiteljima, quod indicat per istum puerum Cornelius; također (Curt. 6, 10.) mekušac, a pueris nobilibus; a puero, ili o više njih, ili gdje jedan o sebi u pluralu govori, a pueris, od malih nogu, od djetinstva, ex pueris excessit, o Arhiji, upr. izmed broja dječaka, po grčkom ἐκ παιδων ἔξελθειν = poodrastiti; * kao riječ od mila; (Ter.) kao psovka: deran. Poim a) sin, p. tuus, Plaut.; * Ascanius; * Latonae; * Ledaie pueri; * pueri (Amorov) arcum sentire. b) sluga, službenik, rob, podvornik (ponajv. mladi pristao; sr. mancipium, servus), tuus; p. regii. c) neodženjen čovjek; jednom Ov. fast. 4, 426.

puērasco, — 3. statī na dob dječacku, mladićku, Suet.

puērīlis, adj. s (Hor.) komp. [puer] 1) djetinji, djetinjski, dječacki, mladi, aetas; * † anni; * tempus; * facies; disciplina; species; delectatio; regnum p., vlada dječaka; * agmen, dječakā. 2) koji dolikuje djetetu, dječaku, dječinski, consilium; (Ter.) sententia; (Ter.) puerile est; (Hor.) puerilius esse amare.

puērīlīter, adv. [puerilis] na djetinju, djetinjski.

puērītīa (sinkop. puertia), ae, f. [puer] djetinjstvo, dječacko doba, redovno do 17. godine, puertiae adolescentia obrepit; in puertitia; a p.

puerpēra, ae, f. [puer-pario] porođilja, i žena u porođu, Com. Cat. Hor.; * verba, koje su u prilog porođaju.

puerpērium, il, n. [puer-pario] porođaj, rođenje, porod, Plaut. Tac.; femina puerperiis insignis, kao mati, koja je više djece rodila, Tac.

puērūlus, i, m. [dem. od puer] (rijetko) dječadić, momče, omnium deliciarum atque omnium artium puerulos, obijesna, prevejana momčad.

pūgil, ilis, m. [srodno sa pugnus, πῖς] šakāč.

pūgilātio, ōnis, f. (pretkl. i kasno -us, m.) [pugilo] šakānje, jedn. Cic. legg. 2, 15, 38.

pūgilīce, adj. [pugil] šakački, jednom Plaut. Epid. 1, 1, 18.

pūgilāres, ium, m. (Cat.) pugillaria, ium, n. [pugillus, što se može uhvatiti šakom] ručna pisaca tablica.

pūgilātōrius, adj. šakački, follis, lopta, koja se šakom odbija, jedn. Plaut. Rud. 3, 4, 16.

pūgio, ōnis, m. [pungo] nož, bodež (vojnički, a razbojnički zvao se sica); u pril., plumbeus p., slab dokaz, jedn. Cic. An. 4, 18, 48.

pūgiuncūlus, i, m. dem. od pugio, nožić.

pūgna, ae, f. [pungo] 1) upr. boj na šake, boj, bitka, equestris, navalis; † gladiatorum; ex essedis; res vocabatur ad manum et p., dō šakā i boja; diuturnitate pugnae hostes defessi proelio excedebant; p. mala, nesrećna; pugnam committere cum alqo; p. navalem facere; pugnare pugnam claram; pugnā decertare; * pugnae certamen, bojna vrega; napose o govorniku, Isocrates in diverso genere dicendi nitidus et comptus et palaestrae quam pugnae magis accommodatus, Quint.; prenes, o svadi, i o svakoj borbi uopće, doctissimorum hominum, raspra, prepirka; pugnas edere; * o životinji; također (Ter.) lukavština, dabit pugnam denuo. 2) = acies, za boj navrstana vojska, bojna vrsta, ordinata per principes hastatosque ac triarios p.; p. mediam tueri; † mutare pugnam.

pūgnācīter, adv. s komp. i sup. [pugnax] tvrdo glavo, silovito.

pūgnācīlūm, i, n. [pugno] utvrđeno mjesto, tvrđava, Plaut.

pūgnātor, ōris, n. [pugno] (rijetko) bojnik, borac, Liv. Verg.

† **pūgnātōrius**, adj. [pugnator] bojnički, borački, arma.

pūgnax, ācis, adj. s komp. i † sup. [pugno] gotov, brz na boj, ratobaran, centurio; † pugnacissimae gentes; * Minerva; * Achivi; * cuspide (o Ahilu); * circum pagos et compita; * ensis p.; tp. exordium dicendi; oratio pugnacior ut ita dicam; * ignis aquae (dat.) p.; contra senatorem, uporan; (Cael. u Cic. ep.) in vitis.

pugneus, *adj.* [pugnus] *šakački*, *mergae*, *šakačke vile*, *t. j. búbovi*, *jedn. Plaut, Rud.* 3, 4, 57.

pugno, *i.* [pugna] *boriti se, boj biti i o pojedincu i o cijeloj vojsci*, cum hoste in acie; adversus alqm; contra imperium in hostem; (*Liv.*) in hostem, in nuda hostium latera; pars ominis glande aut lapidibus; pro commodis patriae; (*Ter.*) de loco, za mjesto; † de libertate; ex equo; * armis; * scyphis; istam pugnam, *Plaut.*; claram, incertam pugnam, *Liv.*, acerrima pugna pugnata, proelium male pugnatum; * pugnavit proelia; * bella tibi pugnata terra marique; comminus gladiis pugnatum est, pugnatur omnibus locis; pro victoria satis pugnatum; *napose (Quint.) o govorniku*, pugnat ille acumine semper, hic frequenter et pondere; ut esset multo magis pugnans; (*Hor.*) Rupili et Persi par p. (*na sudu*); *prenes.*, a) *preti se, prepirati se, pravdati se, protiviti se, odgovarati komu, prigovoriti*, cum Peripateticis; de diis immortalibus non p. magnopere; p. secum; pugnantis loqui; cum eorum vita mirabiliter p. oratio; * s. dat. frigida calidis; puellae; * placito amori; * habentis (pressis), *trzati, otimati se*; * istis. b) *boriti se za što*, qui id pugnant, id agunt; id molitur, id p. ut etc.; si hoc solum hoc tempore pugnatur ut etc.; *sa ne*; * s. inf.; † pugnat pro rege primum celebrati nominis fama, deinde desperatio.

pugnus, *i.* *m. šaka, pesnica*. verbis inter nos contendimus, non pugnis; pugnis et calcibus; pugnum facere; * pugno (*na šakanju*) victus; * superare pugnis.

pulchellus, [*adj. dem. od pulcher*] *vrlo lijep*, Bacchae (*kao hipovi*); *iron.*, p. puer, *lijepo momče, gospodičić*; *napose prezirno o Klodiju, kojemu je bio pridjev Pulcher*.

pulcher (pulcer), *adj. s. komp. i sup.* *lijep*, puer; urbs; * flumine pulchro; forma; quid aspectu pulchrius? (*Hor.*) non satis est p. esse poemata, dulcia sunt, *prenes.*, *lijep, valjan, vrstan, plemenit, slavan, itd., exemplum*; nihil virtute pulchrius; facinus; res publica; adesse finem regnis, rei inter deos hominesque pulcherrimae; quod ejus victoriae apud Germanias illis cum legionibus pulcherrima fecisset, *Tac. ann.* 1. 34.; vis pulcherrimae naturae tuae; *Tac.*; * mors; pulchrum est alui; pulchrum (est) s. inf., jus civile docere semper pulchrum fuit, quod nosse pulcherrimum est, *Cic. or.* 41, 142.; pulchrum videbatur suos Romanos regnare, *Liv.*; * cui pulchrum fuit in medios dormire dies; * pulchrum (est) mori; * pulchrum succurrit mori in armis; *supst.* pulchra (*n. pl.*) ne samo o pjesničkim djelima, nego i o plemenitu, naumijenu, o krepomenu

stoidki, Hor. ep. 1. 8, 3, 1, 1, 107.; * panis longe pulcherrimus, * divitiae; * dies, *srećan*; † victoria; p. se ac beatum putare, *srećnim i blaženim*.

pulchre (pulcre), *adv. s. komp. i sup.* [pulcher] *lijepo, izvrano*, dicere; p. asseverat, *lukavo*; primā hostiā litatur saepe pulcherrime; često = dobro macerare, callere, *Ter.*; qui non utrumque horum p. facere posset, *Nep. Att.* 13, 3.; fecit pulcherrime Caesar, *Plin. ep.* 6, 22.; p. sum, *Plaut.*, p. est mihi, *Hor.*; često (*u razgovoru*) p. kao usklik odobravanja, *lijepo! dobro! valjano! ironički, sasvim, do kraja (Plaut.) perire*.

pulchritudo (pulcr.), *inis, f.* [pulcher] *ljepota, vrsnoća*, corporis; virtutis; verborum; † orationis; oratoris; bonum; † operis; in animo opinionum judiciorumque aequabilitas et constantia cum firmitate quadam et stabilitate virtutem subsequens aut virtutis vim ipsam continens p. vocatur (*stoidki Cic. Tusc.* 4, 13, 31.

pulchrum, *i.* *n. búhđč*, (mentha pulegium *Linn.*), nekaka mirisava trava (*sredstvo od buha*); u *pril.*, ad cujus rutam pulejo mihi tui sermonis (*slast tvoga razgovora*) utendum est, *jedn. Cic. fam.* 16, 23, 2.

pulex, *icis, m. buha, Plaut.*

pullarius, *ii, m.* [i. pullus] *kokošār, koji je svete kokoši hranio, te iz njihova zobanja ili nezobanja gatao*.

† **pullati**, *orum, m.* [2. pullus, *upr. prijavac*] *prosti narod, prostak*.

pullajaceus, = 2. pullus, *orn, jednom Aug. u Suet. Aug.* 87.

pullulo, *i.* [i. pullus] *mioati*, * silva p.; tot p. atra colubris (Alecto), *urvi*; *tp. predtimati mah*, quae (luxuria) incipiebat p., *jedn. Nep. Cat.* 2, 3.

1. **pullus**, *i, m.* [puellus, *dem. od puer*] *mlado, mladi*, columbini, *golubići*; gallinacei, *pilići*; pulli ex ovis orti, *pilići*; (*Hor.*) o šabama, *kot*; *napose: pile, Hor.*; o kokošima, *kojim se gatao*; *tp. a) (Plaut. Hor. Suet.) kao riječ od mila. b) p. miluinus, sokdlovo leglo, o lakomu čovjeku, jednom Cic. Qu. fr.* 1, 2, 2.

2. **pullus**, *adj.* [*srodno sa πῦλλός*] *mrk, crnkast, orn, * agna; * capilli; * myrtus; * ficus*; p. toga, *kao nošnja žalebih. Odt. * supst.* pullum, *i, n. mrko, tamna boja*.

pulmentarium, *ii, n.* [pulmentum] *smok, osh. kojim se jelo začinja i sladi, po tome, tu pulmentaria quare sudando, zasmoči jelo itd. Hod. sat.* 2, 2, 20.

pulmentum, *i, n.* [mjesto pulpamentum od pulpa] *smok, Plaut. Just.; i pulmenta, porcije,*

- mullum, in singula quem minuas p. necesse est, *Hor. sat. 2, 2, 34*; *sr. pulmamentum*.
- pūmo**, ōnis, m. *pluće*; pulmones, *pluća*, *bijela džigerica*.
- pūmōneus**, adj. [pulmo] (*Plaut.*) *plućni*, vomitum pulmoneum edere, *pluća ispljivati*; *prenes*, *buhav*, *spužvast*.
- pulpāmentum**, i, n. (pāmen, n. *jednom Liv. epit. 38*) [pulpa] *smočno*, *mesno jelo*, *smok*, mihi est p. fames, *jednom Cic. Tusc. 5, 32, 90*; *posl.*, lepus tute es et pulpamentum quæris, *sām si zec, a tražiš divljači, Ter. Eun. 3, 1, 36*.
- pulpitum**, i, n. *daščani odar za čitanje*, *za glumce i nal.*, *tribuna*, *pozorište*, *katedra, Hor. Ov. Suet.*
- pūls**, tis, f. [πόλιος] *žganci*, *gusta kaša* (od *pirova* ili *bobova brašna*), *kao hrana svetih kokoši*, *u najstarije vrijeme hrana Rimljana*, *offa pulvis*.
- pūlsatio**, ōnis, f. [pulso] *udaranje*, *lupanje*, ostii (*Plaut.*); scutorum; *napose Alexandrinorum*, *batine*, *što su ih Al. dobiti*.
- pūlso**, i. [intenz. od pello] 1) *jako*, *silno*, *češće* *udarati*, *lupati*, *kucati na što*, *i odri-nuti*; *o ljudma*, *biti (bijem)* (*sr. verbero*, *mulco*), p. ostium, *Plaut.*, * ostia; † arma armis; † proras navium; † surdas aures, *do-vikivati*; * fores; * postes cuspide; * tellurem pede libero, *topotati (o plesu)*; * celeri humum ter pede; * pedibus spatium Olympi (*o konjma*); * campus assiduis pulsatus equis; * Phoebe cursu pulsabat Olympum; * pulsat gyrum equis; * humum moribundo vertice; * pede pauperum tabernas (*o smrti*); * ipse arduus alta (*tiče se*) sidera; cum deus sine intermis-sione pulsetur agiturque incursione atomo-rum; * erupere nervo pulsante sagittae; * sep-tem discrimina vocum (*u liru od sedam akorda*) jam digitis, jam pectine, *udarati*; * p. imos ariete muros, *potresti*, *ràzdrmati*; * p. latera (navis) ardua fluctus; † piniferum caput (Atlantis montis) et vento pulsator et imbri; * terras grandine, *biti*; * pulsarant arva ligo-nes, *okopale su*; * quod obstat, *pòrušiti*; * pul-satos (*prògnāne*) referens divos, * parentem; * sagittam; p. et verberare alqm; † alqm manu; * potum lasciva aetas. 2) *tp. dōimati se koga*, *dirati*, *potresati*, *pòticati*, *dor-mientium animos externa et adventicia visione pulsari*; (*Ter.*) pectus alcjs, * pavor pulsans, *tišteći*; * quae te vecordia p.?
- pūlsus**, us, m. [pello] *udaranje*, *remorum*, *vèslanje*; * pedum, *u. nogom*; (*Liv. 27, 27, 14*) *topòtānje*; * cornipedum pulsu equorum; cym-balorum et tympanorum, *Liv.*; * *lyrae*; (*Tac.*) pulsum venarum attingere, *bilo òpipati*; *tp.*
- utisak*, *pòticānje*, externus p. commovet animos; pulsu imaginum.
- pultatio**, ōnis, f. [pulso] *kucanje*, *lupanje*, *jedn. Plaut. Truc. 2, 2, 3*.
- pultiphagōnides**, ae, m. i **pultifa-gus**, i, m. [puls-φάγω (*Plaut.*) *žgančari*, *šaljivo*, *Rim-ljanin*, *jer su se žgancima hranili*.
- pulto**, i. = pulso, *krcati*, *lupati*, *udarati u što*, *januam*, *na vrata*, *aedes*, *pectus digitis*, *Plaut.*; *fores*, *ostium*, *Ter.*
- * **pulvèreus**, adj. [pulvis] 1) *od praha*, *nubes*. 2) *prašan*, *solum*; *dižući prah*, *prašedi*, *palla* (*Boreae*).
- pulvērulentus**, adj. [pulvis] *prašan*, *via*; * ae-stas; * agmina.
- pulvillus**, i, m. [dem. od pulvinus] *jastuđić*, *Hor.*
- pulvinar**, āris, n. [pulvinus] 1) *uzglāvnica* (*ja-stuk*), *božja uzglavnica*, *kod lektisternijā* (*pogl. tu riječ*), *bogovima pripravljenā*, *po tom*, *ad circa*, † *apud omnia p.* — *po svim hramo-vima*, *fides praecinunt pulvinaribus deorum et epulis magistratum*. 2) * *prenes*, *postelja*, *koje božice ili carice*; † *carska uzglavnica* (*jastuk*) *u cirku*.
- pulvinarium**, ii, n. [pulvinar] *pulvinarij*, *božja uzglavnica u hramu*, *jedn. Liv. 21, 62, 4. 2*) (*Plaut.*) *pristanište*, *mjesto gdje se spušta sidro*.
- pulvinus**, i, m. *uzglavnica*, *uzglāvlje*, *ja-stuk*; † *prenes*, *greda*, *slog*.
- pulvis**, ēris, m. i (*rijetko*) f. 1) *prah*, *prašina*, *osb. dignuta* (*kao xovis u Hom.*), *multus in calceis p.*; *Domitiani exercitus*; *vis magna pul-veris*; p. major; *sudorem*, p. et alia talia re-linquant nobis; qui (ventus) *nubes pulveris abstulerant*; * p. collectus turbine; * (aulaea) *trahentia pulveris atri quantum non Aquilo Campanis excitat agris*; * *horrida*; * *amomi*; * *carbonis*; * p. strepitusque rotarum; * su-bito nigrum glomerari pulvere nubem prospiciunt; * *altus*, *dubok*; *pjeskovit put*; *takoder prah pri pokopu*, * *te cohibent pulveris exi-gui prope litus parva Matinum munera*, „*šaka zemlje*“; *injecto ter p. curras*; *i prah od mr-tvaca*, p. et umbra sumus, „*prah smo i pepeo*“; * *Ilion fatalis iudex et mulier peregrina vertit in pulverem*; * *novendiales p.*, *novi prah mr-tvački*; *takoder p. eruditus*, *zeleni pijesak*, *na kojem su matematici figure šlapicem risali*, *pak*, *nunquam eruditum illum p. attigistis*, *nigda se nijeste matematikom bavili*; *homine a pulvere excitabo*; *homunculus a pulvere et radio = matematik*, *geometar*; * p. hibernus, *suha zima*; * *ponere collem in pulvere*, *o ubi-jenima*, *kao o Ahilu*; * *crines adulteros pul-vere collinere*, * *foedare in pulvere crines*, *o Paridu* (*Hom. ἐν χοίρῳι μὲν ἦναι, καὶ σῆσαι ἐν στρο-*

quālyye kovins); napose prah na rvalištu, * sunt quos curriculo p. Olympicum collegisse juvat; * ludere in pulvere, o dječjoj igri; potom meton., rvalište, mjesto na kojem se rād pojavljuje, * domitant in pulvere currus; producere in solem et p., izići na vidjelo i na oči; (Quint.) ad forensem pulverem; * in suo p., na svom mjestu; odt. * — borba, trud, napor natjecatelj i boritelj, patiens pulveris atque solis; non indecoro p. sordidi; *pnk posl.* (Hor.) palma sine p. (ukovit) bez ikakva napora o pohjedi onoga, s kojim se nitko uhvatiti ne usuđuje. 2) prenes., glina, Etrusca. **pūlvīscūlus**, i, m. [dem. od pulvis] u pril. (Plaut.) alqm totum cum pulvisculo convertere, rem auferre cum p., do truna. **pūmex**, īcis, m. * f. 1) plāvao (kamen), (kojim su se gladile knjige i kože), Cat. Ov.; posl. (Plaut.) aquam a p. postulare = tražiti novaca od onoga, koji ih sâm nema, 2) šupljikast kamen, osb. vulkanske vrste, kao što je lava, * vivus; * pumices cavi; † pumices etiam nigrique et ambusti et fracti igne lapides. **pūmīcātus**, adj. [pumex] upr., kože plavcem uglađane, *pnk tp.* homo p. = uglađen, zulizan, jedn. Plin. ep. 2, 11, 23. **pūmīceus**, adj. [pumex] od plavca, * molae, od lave; tp. (Plaut.) oculi c., suhe, kojima ne ćeš izmamiti suze. **pūmīlus**, i, m. patuljak, stārmālī, jednom Suet. Aug. 83. **pūnetim**, adv. [pungo] bodimice (opp. cecsim). **pūnetum**, i, n. [pungo] upr. ubodeno, *pnk a)* ubodac koje životinje, parvae volucris (komaroca), Phaedr. b) tačka (punkt), † znak na kocki: oko, tačka (point); napose u rimskim komiojama tačka, koja se prije nego su uvedene tablice za glasovanje, metala pod ime svakoga kandidata, da se tako pobliježi, koliko je koju glasova zapalo; po tome; *puno* lijan glas na izboru, quae flamma est, per quam non cucurrerint ii, qui haec olim p. singulis colligebant? quot in ea tribu p. tuleris; * odobravanje, pohvala, omne tulit p., qui etc.; discedo Alcaeus puncto illius. c) matematična tačka kao oznaka najmanje oline. Po tome a) najmanji prostor: *pik-njica*, quasi punctum terrae. β) najmanji dio vremena, trenutak, hip, puncto temporis, u linji čas; ad p. temporis; omnibus minimis temporum p.; * puncto mobilis horae. γ) u govōru: mali dio, mali odsjek, minutis interrogatiunculis et quasi punctis; puncta (drugi pišu: interpuncta, argumentorum pojedine tačke dokazivanja, Cic. de or. 2, 41, 177.

pūngo, pūpūgi, pūnetum, 3. 1) bosti, neminem; vulnus acu punctum, bodenjem zadana. 2) tp. bosti, bockati, peckati, vrijeđati, srditi, ljutiti, žalostiti, animum alcjs, vrijeđati u srce; scrupulus me, ne da mira; ita me pupugit, ut, etc.; quos tamen p. aliquid, cum, etc.; si paupertas momordit, si ignominia pupugit; pungat dolor vel fodiat sane; (Stoici) p. quasi aculeis, interrogatiunculis angustis.

Pūnceus, adj. [pūntus] 1) = Punicus, pogl. Poeni. 2) * grimizan, rumen, crvenkast.

Pūnceus, etc. pogl. Poeni.

pūnlo, 4. i -lor, (stariji oblik poenior), dep. 4. [poena] 1) kazniti, sontes, maleficia; alqm supplicio, † morte; *apst.*, punire velle; alqm supplicio tergo ac capite puniri; ejus qui punitur alqm; multi inimicos etiam mortuos poeniuntur; cujus tu inimicissimum poenitus es. 2) svetiti, osvetiti, domum; poeniri necem alcjs; cupiditas puniendi doloris.

pūnitor, ōris, m. [punio] 1) † kaznitelj, karadž, desertorum ac seditiosorum et inquisitor et p. acerrimus. 2) osvetnik, doloris sui.

Pūnus sr. Poenus u Poeni.

pūpilla, ae, f. [dem. od pupa] sirota, djevojčica bez roditelja.

pūpillāris, adj. [pupillus] sirotinjski, pecuniae; † aetas.

pūpillus, i, m. [pupus] sirota, dječak bez roditelja.

Pūpīlensīl, adj. pupinijski, P. ager ili supst. Pupīnla, ae, f. Pupīnija, pokrajina u Laciju.

Pūpius, ii, m. Pupije, pisac tragedija; odj. Pūpius, adj. Pupijev.

puppis, is, f. u broda krma; * brod; u pril. o državnim upraviteljima, sedebamus in puppi, conscende nobiscum et quidem in puppi; (Com.) = leđa.

pūpūla, ae, f. [dem. od pupa. djevojka] zjenica (jer se na njoj vidi stičica); * oko.

pūpus, (pupp.) i, m. (rijetko) lūče, srdašce, Suet. Cat. 18.

pūrē, i (pretkl. i pjesn.) pūrter, adv. s komp. isup. [purns] 1) čisto; * svijetlo; * jasno, razgovijetno, apparere. 2) tp. a) čisto, neokāljanō zlim, pošteno, ne ogriješivši se i nal., pure et caste a matronis sacrificatum; pure et caste deos venerari; ni moritur neque suum neque publicum divinum pure faciet qui se devoverit; čisto (u govōru), pravilno, p. et emendata loqui. b) * čisto, sasvim, potpuno, quid p. tranquillet.

pūrgāmen, īnis, n. (pjesn.) i -mentum, i, n. [purgo] 1) pogan, nečist, cloaca receptaculum omnium purgamentorum urbis; † hor-

*

torum; † freti aestuantis; * Vestae; *tp. kao psovka pògân*; † *izmet*, purgamenta servorum, urbis suae, urbium. 2) * *čistilo*, *umir*, mali, caedis.

pūrgātio, ōnis, *f.* [purgo] 1) *čišćenje*, † cloacarium; p. alvi, *pak i samo p.*, *lijavica*. 2) *opravdavanje*, *izgovaranje*.

pūrgitō, 1. [intenz. od purgo] (Plaut.) *pravedati se*, *opravdati se*.

pūrgo, 1. [purus-ago] 1) *čistiti*, pisces, *Ter.*; unguēs, aurem, *Hor.*; locum (od korova); urbem (od izdajica); forum (razagnāvi narod); † corpus = *drob izvaditi iz . . .*; * domum muribus; † amplissimos ordines veteri negligentia; * scindit se nubes et in aethera p. (rastavi se) apertum; *kao liječnički t. t.*, *to čiti*, *lijevati*, *čistiti*, quid radix ad purgandum possit; (*Hor.*) purgor bilem, *čistim se od žuči*, purgatum te illius morbi; *tp. a) od pòtvorānja očistiti*, *opravdati*, *ispričati*, *izgovoriti* [*sr. purgatio* 2), excuso], sui purgandi causā; se alui; purgatus alui; si sibi purgati esse vellent; alqm de luxuria; civitatem facti dictique, *radi*; crimina, *pobiti*; † facinus; † alqm crimine, *oprostiti od itd.*; (*rijetko*) *s acc. c. inf.*, *Liv. b) * od strane vjere očistiti*, populos, nefas. 2) *prenes.*, a † *isplattiti*, rationem. b) *rāščistiti*, *ukloniti*, rudera.

pūrfīciō, 1. [purus i facio] *čistiti se*, *Suet. Aug. 94.*

pūrpura, ae, *f.* [πορφύρα] *grimizna boja*, *grimiz*, non gemmis neque purpurā venale neque auro, *Hor.*; * certantem uvam purpurae; * Meliboea; u *pril.*, cum quibus (numeris) nunquam purpuram (*kaji se, da bude sjajni, mijesao*) misceri (orationem) oporteat, *Cic. or. 58, 196. Odt. a) grimizna tkanina*, *grimizno odijelo*, koje s običnim grimizom, p. plebeja ac paene fusca, koje s dvostrukim i skupocjenim, nošenu od velikaša i velikih poglavara, *pak meton. (Eutr.) sumere p.*, *samosilništvo*. b) † *grimizni pokrivač*.

pūrpūratūs, *adj.* [purpura] u *grimizu*, *grimizom odjeven*, mulier, *Plaut.*; *supst. -us*, i, m. (*grimizom odjeveni*) *dvoranin*, *ministar*, *komornik*, purpuratis tuis ista minitare; duces regli; praefecti et purpurati.

pūrpūreus, *adj.* [purpura] 1) *grimizan*, (*koje = orven, rumen, rujan, koje = ljubica, orvenkast*), vestitus; pallium; * pannus; * genae; * pudor; * axis (*na sunčanim kolima*); * arcus (*duga*); * capillus; * crinis; * anima (*krv*); * flos rosae; * mare, *sinjē*; * mare p. sanguine. 2) * — purpuratus; * *sjajan*, *lijep*, lumen; Amor; ver; olores; * o *Augustu*, kad je nazvan bogom, purpureo bibit ore nectar.

pūrpūrsātūs, *adj.* [purpurissum] *obojen bojom, koja se je zvala purpurissum, narumenjen*, *Plaut.*

pūrpūrsissum, i, n. [purpura] purpuris, *vrsta ugasič grimizne boje*, *Plaut.*

pūrus, *adj. s komp. i supst. 1) čist* (*ničim neokāljan, nepòmūčen, nepòmiješan*; *sr. mundus, merus, putus*), mundissimum sit; puras sibi vult esse aedes, *Plaut.*; * manus; * aqua; * fons; * mella; * nardum; humus subacta atque pura; aer; * sol, *bistro*; * nox; † dies purissimus; * *supst. per purum, kroz čisto vedro nebo*; locus, campus; *neobrāđen, neuzorān*; * ager; puri alqd ab humano cultu soli; * p. ab arboribus campus; * † hasta, *neokovāno*; * vestis, * toga, *neopločena grimizom*; * parma, *neiskiden*; argentum, *nekideno*; quid puri ac reliqui ad dominos pervenire possit, *čisti dobitak, dohodak*; * *aktivno, čisteći*, sulfur; unda. 2) *čist* (*na duši*); *nekriv, nedužan, nevin, pošten* animus p. et integer, castus purusque; estne quisquam, qui tibi purior videtur? p. piumque duellum (*stara formula u Liv.*), *pravedan*, * p. sceleris; ne animam quidem puram conservare; * dies Isidis; p. manus; * puro pectore; * vitā et pectore puro; † p. corpus; o govōru: *čist, pravilan, prost, nekidēn*, p. et incorrupta consuetudo; p. quasi quoddam et candidum genus dicendi; nihil est in historia purā et illustri brevitate dulcius; oratio Catuli sic p. est etc. (*Ter.*) p. oratio; † tersior et magis p. Horatius; † pressus sermo purusque, (*Hor.*) puris versum perscribere verbis; *kao relig. t. t.*, *nepòsvēčen*, domus; *neòskvŕnjen*, *neòkāljan*, locus; familia, *koja ne žali mrtvaca*; * dies puri, *vedri*; *kao jurist. t. t.*, *bezuvjetan*, iudicium; *Cic. de inv. 2, 20, 60.*

pūs, pūris, n. *gnoj*, *tp. jed*, Rupuli p. atque venenum, *jēd i otrov*.

pūsilus, *adj.* [*dem. od pusus, dječak*] *majúšan, sićušan*, mus, *Plaut.*; testis; Roma; epistola; *supst. pusillum*, i, n. *mrvičak*, laxamenti. *Trebon. u Cic. ep. Odt. a) † slab. sitan, vox. b) majúšan, neznatan*, * res; * causa; * animus (*srce = hrabrost*). c) *malen, kojemu se misao visoko ne diže*, animus; (*Vatin. u Cic. ep.*) homo.

pūsle, ōnis, m. [pusus, dječak] *dječacić*.

pustūla (pūsūla), ae, *f.* [pus] *mjehurić, prištić na koži*, *Tib.*

pustūlātūs, *adj.* [pustula] *mjehuričav*, argentum, *rastopljeno, čisto, suho*, jednom *Suet. Ner. 44.*

pūtāmen, inis, n. [puto] juglandium, *Plaut. orahova lupina, ljuska*.

pūtātio, ōnis, *f.* [puto] *kresanje drveta*.

* + **pūtātōr**, ōris, m. [puto] *krèsāč*.

pūteal, ālis, n. [puteus] *puteal*, *ograda oko bunara*. Mjesto, u koje je grom udario, držalo se svetim te ga pontifeks posvetio. Od groma razorenu zemlju izgledili su, ovcu (videns) zaklali i mjesto ogradom (puteal) ogradili. U Rimu je na foru puteal Libonis (popravljen od nekoga Skribonija Libona, znamenit, kojemu je na blizu bio tribunal pretorov, gdje su se ljudi radi suđenja sastajali, a i mještaci je ondje bilo mjesto, Hor.

pūteārius, ii, m. [puteus] *bunarnik, zdenčar*, Liv. 44, 83, 1.

pūteo, ūi, — 2, *truo, gnjio biti, zaudarati na truhlinu, smrdjeti*, Plaut. Hor.

Pūteōll- ōrum, m. *Puteol*, grad u Kampaniji, s. Pozzuolo. Odt. -lānus, adj. *puteolski*; supst. — a) -ni, ōrum, m. *Puteoljani*. b) -num, i, n. *dobro (imanje) kod Puteola*.

pūter ili **pūtris**, tris, tre, adj. *gnjio, truo, ūveo, navis*; * *fanum*; * *poma*; † *corpora cicatricibus putria*; † *clipeus*; † *lapis*; * *solum*; * *glæba*; * *mmae, obješene*; * *oculi, ganuce*; * *anima, pogibajuća*.

pūtescō, ili -tisce, tui, — 3. [puteo] *zaudarati na gnjiloću, usmrdjeti se, jednom* Hor., sat. 2, 4, 65. sl. (*nađe se i mjesto putresce*).

pūteus, i, m. 1) * *jama*, puteum demittere, *kopati jamu*. 2) *bunar*, puteum fodere, Plaut. Curt.; putei perennes, Hor.; također † *kapnica (cisterna)*; (Plaut.) *lamnica pod zemljom za robove*.

pūtīde, adv. s komp. i sup. [putidus] *afektovano, pretjerano*, dicere; putidius literas exprimere.

pūtīdusculus, adj. [dem. od putidus] *nešto neprirodan, slobodan, jedn.* Cic. fum. 7, 5, 3.

pūtīdus, adj. s komp. i sup. [puteo] 1) *gnjio, truo, fungus, Plaut.*; caro; pak * *cerebrum putidius, ishlapio*; također * *o starim ljudima*. 2) *tp. mrzak, sitan, afektovan, pedantan*, vereor, ne putidum sit scribere ad te etc.; haec vobis molesta et putida videri; ne obscurum esset aut p.; Demosthenes p.

pūtīllus, i, m. [dem. od putus = pusio] *momče, kao riječ od mila, jedn.* Plaut. Asin. 3, 3, 104.

pūto, i. [putus čist] 1) *pretkl. čistiti*; i a) *drveća čistiti = obrezavati, kresati*, * *p. vites*; † *vitem*. b) *urediti, rationem, (Plaut.)*; rationis cum publicanis; također: *razmišljati, eam mecum rationem puto. Potom o) zacijeniti, si denariis CCCC Cupidinem illum putasset, da je zacijenio 400 denara*. 2) *tp. a) po nutarnjoj vrijednosti zacijeniti, oijeniti, držati do koga, alqd magni, plu-*

ris, minimi, tanti; * *commoda parvi*; alqm pro nihilo; damnationem pro praetura; ratio supra hominem putanda est; in parentis numero alqm p.; imperatorem in alquo numero; alqd in expetendis rebus; hominem prae se neminem; se solum beatum; legem nullam; non putare sc. legem. b) *razmišljati*, mecum argumentis puta, Plaut., dum haec puto, Ter.; in quo primum illud debes putare etc.; * *multa*, * *multa dura suo tristi cum corde putans*. c) *razmisliši mniti, misliti, smatrati, držati za* (sr. credo, arbitror, censeo, existimo), deos, u *bogove vjerovati*; maximam gloriam in maximo imperio; s *dvostrukim acc.*, alqd periculosum; eas divitias putabant; quod idoneum ad muniendum putarent; s *acc. a. inf.*, ali također s *ispuštenim esse u inf.*, mihi ista valde probata sunt, quod item fratri puto; quaecumque sunt in omni mundo, deorum atque hominum putanda sunt; putat eam rem sibi cogitandam; non concedendum; također quod ille minime putabat sc. optandum esse; nec committere ut aliquando dicendum sit, non putaram, Cic. off. 1, 25, 81.; erravit, lapsus est, non putavit sc. ne quidquam mali commissurum, Cic. p. Lig. 10, 29, 30.; putaram secus; * *s inf.*, putes, putares, *mislio bi*; * † *ironički, valjda, parentetski, Cael. i Vatini u Cic. ep.*; = disputare, *razlagati*, rem ipsam putasti, ugodio si, Ter. Phorm. 4, 5, 6.

pūtrē-fācio, fāci, factum, 3. *učiniti, da sagnjije, struhne*, nudatum, tectum imbribus putrefaciendum; saxa infuso aceto.

pūtresco, — — 3. [puter] *truhnuti, gnjiti, usmrdjeti se*, ne (sus) putresceret, tūknuti; humine an sublimi putrescat; * *Ajax*; * *vestis*; sr. putesco.

pūtrīdus, adj. [puter] *gnjio, truo, dentes*; prenes., * *mekan, uveo, pectora*.

pūtris, pogl. puter.

pūtus, adj. sup. *posve čist, nepomiššan*, (Plaut.) purus putus et ipsus, *pravi pravcati on*; purus p. est sycophanta, *pravi je pravcati s.*; jedn. Cic. Att. 2, 9, 1. meae putissimae orationes, *sajjni*.

pyctes ili **pycta**, ae, m. [πύκτες] *šakāč, Phaedr.*

Pydna, ae, f. [Πύδνα] *Pidna*, grad u Makedoniji. Odt. supst. **Pydnaei**, ōrum, m. *Pidnjani*.

* **pŷga**, ae, f. [πυγή] *stražnica = nates*, pogl.

* **Pygmaeus**, adj. [Πυγμαίος] *pigmejski, patuljast* (Pygmaei, *mitski narod patuljaka u Africi*).

Pygmälion, ōnis, m. [Πυγμαλίων] *Pigmalijon*, 1) *unuk Agenorov, koji se zaljubio u ženski kip, što ga je sam načinio, a Venera ga na nje-*

- govu molbu životom zadahnula, Ov. 2) kralj u Tiru, brat Didonin, Verg. Just.
- Pylades**, ae, ili is, m. [Πυλάδης] *Pilad*, 1) sin kralja Strofija (Strophius), prijatelj Orestov. Odt. -āus, adj. *Piladov*, amicitia = najveće. 2) pantomim na glasu, rodom iz Cilicije, živio je za Augusta, Suet.; sr. Bathyllus 2).
- Pylae**, ārum, f. [Πύλαι] *klanci* 1) l'. Tauri; Amanicae, Susides pogl. Amanus 1) Susa b). 2) = Thermopylae, gdje pogl. Odt. *Pylaeus*, adj. = termopilski,
- Pylaemēnes**, is, m. [Πυλαμένης] *Pilemen*, kralj paflagonski i saveznik Trōjānācā.
- Pylus**, (Pylos) i, f. [Πύλος] *Pil*, grad u Mese-niji, utemeljen od Neleja, oca Nestorova; P. Nelea, Ov. Odt. * *Pylus*, adv. pilski, kadšto = Nestorov, nestorski; supst. *Pylius* = Nestor.
- * + **pŷra**, ae, f. [πυρ] = rokus, ognjište, lomača; također (Liv.) na Eli mjesto, na kojem se Herkul spalio.
- pŷramis**, idis, f. [πυραμῖς] *piramida*.
- Pŷramus**, i, m. *Piram*, 1) mladić u Babilonu, dragi Tizbin, Ov. 2) rijeka u Ciliciji.
- Pŷrene**, (Pŷrene Tib. 1, 7, 10.), ēs, [Πυρήνη] *Pirena*, kći Bebrikova (Bebryx), ukopana na gori, koja je od njega ime dobila, potom *pirenejska gora*. Tib. Odt. *Pŷrenaeus*, adj. *Pirenin*, *pirenejski*, saltus; montes, saltus *Pŷrenael*; supst. -aeus, i, m. *pirenejska gora*, *Pireneji*.
- Pŷrigi**, ōrum, m. [Πύργοι] *Pirg*, grad u Etru-riji. Odt. -gensis, adj. *pirski*.
- Pŷrŷphlēgēthōn**, ōntis, i, m. [Πυρϕλεγέθων] *Piriflegethont*, rijeka pod zemljom, obično Phlegethon, gdje pogl., Cic. n. d. 3, 17, 43.
- * + **pŷrōpus**, i, m. [πυρρῶπις] *tuč*, *bronzā*.
- Pŷrrha**, ae, f. [Πύρρα] *Pira*, kći Epimetejeva i Pandorina, žena Deukalijonova, Verg. Ov.
- Pŷrrha**, ae, f. *Pirija*, ime jednoj kradljivaj ropkinji u nekakoj staroj komediji Titinijevoj, Hor.
- Pŷrrhīas**, ādis, f. [Πύρρῆας] iz grada *Pira* na Lezbu, *pirski*, Ov.
- pŷrrhīcha**, (pyrricha), ae, f. i -che, ēs, f. [πυρρῆχη] *piriha*, *igra*, (ples) pod oružjem, Suet.
- Pŷrrho**, ōnis, m. [Πύρρῳ] *Piron*, grčki filo-zof iz Elide, utemeljitelj skeptičke škole, vršnjak Aleksandra Velikoga. Odt. -nēl, (nīl), ōrum, m. *pristalice Pironove*, *Pironovci*, ta-koder skeptici nazvani.
- Pŷrrhus**, i, m. [Πύρρῳς] *Pir*, 1) sin Alilov i Neoptolem nazvan, utemeljitelj kraljevstva u Epiru; po tome Pŷrrhi castra, mjesto u Epiru, u Trifiliji, Liv. Odt. + **Pŷrrhīdes**, ae, m. *Pirović*, u pl. = stanovnici epirski. 2) kralj u Epiru, koji je vojevao na Rimljane.
- Pŷthāgōras**, ae, m. [Πυθαγόρας] *Pitagora*, grčki filozof s otoka Sama oko god. 550. pr. Is. Odt. a) * **Pŷthāgōrēus**, adj. *Pitagorin*; supst. *pristaša Pitagorin*, *pitagorovac*, sing. i pl.; također (n. pl.) *Phytagorea*, nauka, sustav *Pitagorin*, Platonem ferunt didicisse P. omnia. b) -gōricus, adj. *Pitagorin*; supst. -gorici, učenici i pristalice *Pitagorini*.
- Pŷtho**, us, f. [Πύθω] *Pito*, najstarije ime Delfu (Delphi) i okolici. Odt. **Pŷthŷus** i -thius, pilski adj. *oraculum*; *Apollo*; * *incola* ili * *deus* = *Apollo*; supst. a) **Pŷthia**, ōrum, n. [ῥά Πύθια] *pitske igre*, koje su se svetkovale isprva svake devete, potom svake pete godine *Apolonu* na čast kod Delfa, Ov. b) **Pŷthia**, ae, [ἡ Πύθια] *svećenica Apolonova u Delfu*.
- Pŷthon**, ōnis, m. [Πύθων] *Piton*, velika zmija kod Delfa, kaju je ubio Apolon, zato mu se nadio nadimak *Pythius* (sr. *Pythius* u riječi *Pytho*), Ov.
- pŷtisso**, i. [πυτίσω] *vino kušajući ispljunuti*, jedn. Ter. Heaut. 3, 1, 48.
- pŷxis**, idis, f. [πυξις] *kuljica za pomasti*, li-jekove i nal.

Q

- Q.** kao kratice ime (u nas krsno) = Quintus; i = que S. P. Q. R. = senatus populusque Romanus — Q. F. F. S. = quod felix faustumque sit. — Quir. = Quirites.
- quā**, adv. (sr. *parte*, via abl. sing. fem. od pron. relat.) 1) *na kojoj strani*, gdje, ondje, gdjekuda, duae viae, qua etc.; ad omnes aditus, qua idiri poterat; ea, qua; qua — ea; locus, quā; eādem qua ceteri fugere noluit; non quidquam, qua, ništa, gdje; qua despicit poterat; omnia, qua visus erat. 2) *kako*, illuc, qua veniam? * *effuge qua potes*; * *qua facere possis*. 3) (*rijetko*) *qua* — *qua*, koje — *koje*, *qua dominus*, *qua advocati*; *usi sunt qua suis quisque qua totius ordinis viribus*.
- quā-cunque**, (quacumq.), [abl. sing. fem. od quicunque sc. parte] 1) *gdjegod*, *kudagod*, q. iter fecit. 2) * *kakogod*.
- quādam-tēnus**, [abl. sing. fem. od quidam] *piše se rastavljeno* *donekle*, est quadam prodire *tenus*, jedn. Hor. ep. 1, 1, 32.

Quādi, ōrum, m. *Kvadi*, narod u jugoistočnoj Germaniji, u sadašnjoj Moravskoj, Tao.

quādra, ae, f. [quattuor] upr. četvorina, pak a) četverouglast komadić kruha, Hor.; pl. četverouglasti hljebovi (s kojih su Trojanci jeli, kao sa stolova), Verg. b) quādrum, i, n. četvorina, klas. samo tp. redigere omnes in quadrum numerumque sententias, skladno zaključiti, Cic. or. 61, 208, 70, 233.

quādrāgēni, ae, a, adj. num. distr. [quadrāginta] po četrdeset.

† **quādrāgēsīmus**, adj. num. ord. [quadrāginta] četrdeseti; napose † supst. -ma, ae, f. (sc. pars) četrdesetina (kao danak).

quādrāgles, adv. num. [quadrāginta] četrdeset puta, q. sestertium = četiri milijuna.

quādrāgintā, adj. num. card. [quattuor] četrdeset.

quādrans, tis, m. [quattuor-as] četvrtina asa i uopće četvrtina n. p. nasljedstva (baštine); quadrante lavari, Hnr.

quādrāntal, ālis, n. [quadrans] kubična stopa, kao mjera za tekućine, Plaut.

quādrantārius, adj. [quadrans] četvrtinski, tičući se četrtine asa, q. illa permutatio, zamjena tijelom (Klodija nije platila četvrticom kupanje, nego svojim tijelom), Cic. p. Cael. 28, 62.

quādrātus, adj. [partic. od quadro] četverouglast, saxum q.; agmen q. pogl. agmen; † o rastu, statura, srednji rast; supst. quadrātum, i, n. četvorina; u astronomiji, četvrt. posl. (Hor.) mutare quadrata rotundis, s brda u dol, iz jedne krajnosti u drugu.

quādriduūm (ne valja quatrīduūm), ii, n. [quattuor i dies] vrijeme od četiri dana.

quādrīennīs, adj. [quattuor i annus] od četiri godine, jedn. Aurel. Vict. epit. 45, 10.

quādrīennīum, ii, n. [quattuor-annus] vrijeme od četiri godine.

quādrīfīdīam, adv. [quattuor] na četiri dijela, dividere.

* **quādrīfīdūs**, adj. [quattuor-fido] na četiri dijela rascijepljen, sudes; na četiri dijela, q. quercum scindebat.

quādrīgāe, ārum, f. [mj. quadrijugae od quattuor-jugum] (rijetko, pjesn. i kasno u sing.) četveropreg; također kola na četiri konja, alborum equorum; aureae, inauratae; falcatae; in quadrigis (na utrkvanju itd.) eum secundum numeraverim; posl. (Hor.) navibus atque quadrigis alqd petere, s najvećim naporom; također o velikoj brzini, svećanu, gizdavu hodu, quadrigis albis, Plaut.; cursu corigam tarditatem tuam cum equis, tum vero, quoniam scribis poema ab eo nostrum probari, quadrigis poeticis, Cic. Qu. fr. 2, 13, 2;

cujus in adolescentiam per medias laudes quasi quadrigis vehementem transversa incurrit misera fortuna rei publicae, Cic. Brut. 97, 331.

quādrīgārius, adj. [quadrigae] † četveroprežni, četverovozan, supst. -ārius, ii, m. vozač četveroprega.)

quādrīgātus, adj. [quadrigae] četveroprežac, novac sa slikom četiriju uprignutih konja, nummus, jedn. Liv. 22, 52, 3.

quādrīgūlae, ārum, f. dem. od quadriga, Cic. fat. 3, 5, četveroprežica.

* † **quādrījūgus** i * -jūgis, adj. [quattuor-jugum] na četiri konja; odv. supst. -jūgi, ōrum, m. (sc. equi) četiri uprignuta konja, četveropreg.

quādrī-lībris, adj. [quattuor-libra] od četiri funte, jedn. Plaut. Aul. 5, 2.

† **quādrīmēstris**, adj. [quattuor i mensis] od četiri mjeseca.

quādrīmūlus, ae, dem. od quadrimus, Plaut.

quādrīmūs, adj. [quattuor] od četiri godine, Cato; infans; (Hor.) merum.

quādrīgēnārius, adj. [quadrīngenti] od četrirista.

quādrīgēni, adj. num. distr. [quadrīngenti] po četrirista, po četiri stotine.

quādrīgētēsīmus, adj. num. ord. [quadrīngenti] četrstoti.

quādrīgēntī, ae, a, adj. num. card. [quattuor-centum] četrirista, četiri stotine.

quādrīgēntīes, adv. num. [quadrīngenti] četrirista puta.

quādrīpartītus, (-partitus), adj. [quattuor-partitio] na četiri dijela razdijeljen, četverostruk.

quādrīpēdāns etc. pogl. quadrupedans etc.

quādrīrēmīs, adj. [quattuor-remus] s četiri reda vesalā, q. navis; quadriremis kao supst. četveroveslarka.

* **quādrīvīam**, ii, n. [quattuor-via] raskršće.

quādrō, i. [quadrum] 1) tranz. upr. učiniti četverouglasto, napuniti, q. acervum, rpu do pune 4000 talenta, Hor.; tp. urediti, ddtjerati što, quadrandae orationis industria. 2) intranz. * **slagati se u četvrt**, omnis in unguem arboribus positus secto via limine quadret = svi putovi između pojedinih redova čokoda treba da su na sve strane jednako razdaleko kao i quincunx drvetā (sr. quincunx); uopće: prilikovati, pristajati, eam conjunctionem q. et perfici volumus; hoc ad multa q.; omnia in istam q. apte videntur; tibi ita quadrat, omnia in illis fuisse paria; napose o broju: **slagati se**, sexcenta eodem modo, jedn. Cic. Verr. 1, 36, 92.

quādrum pogl. quadra b).

quadrūpēdāns, (quadrip.), tis, adj. [quadrupes] četverðnoškē idući, (u skok trčeći), canterius, Plaut.; * sonitus q., topot; * supst. konj brzac, trkač.

quadrūpēs, (quadrip.), ēdis, adj. [quattuorpes] četverðnog, * quadrupedes cursus, kónjā; supst. comm. četverðnožac, quadrupedum vectiones; * saucius q.; * quadrupedum cursu; * nulla; o ljudma, u kojih se ruke uzimaju za noge, constringito quadrupedem, veži mu ruke i noge, Ter.

quadrūplātor, ōris, m. [quadruplor] opðvjednīk, denuncijant, (koji je četvrti dio od globe dobivao), tužitelj, koji je tužio, da što dobije, Cic. div. in. Q. Caecil. 7. 24.; potom i sudac, koji je po svojoj koristi sudio, populum Romanum quadruplatoris et interceptoris litis alienae personam laturum, Liv. 3, 72, 4.

quadrūplex, ūcis, adj. [quattuor-plico] četverðstruk, onerariarum ordo; † acies; † iudicium, sud centumviralni, koji se dijelio na četiri suda; supst. četverostruka, jedn. Liv. 2, 45, 42, 3.

quadrūplīco, 1. [quadruplex] poččetverðstruđiti.

quadrūplor, dep. 1. [quadruplus] biti quadruplator, jedn. Plaut. Pers. 1, 2, 10.

quadrūplus, adj. [quattuor] † četverðstruk; kao supst. -um, i, n. četverostruko, Cic.

quaeritō, 1. [intenz. od quaero] revno težiti na što, r. tražiti, te, Cas.; te ipsum, lanā ac telā victum, Ter.; osb. ispitivati, Com.

quaero, sivi, situm, 3. 1) tražiti, alqm; (Plaut.) hospitum; (Phaedr.) escam in sterquilinio; omnino illud honestum quod ex animo magno excelso magnificoque quaerimus. Odt. a) tražiti čega nema, ne nālaziti, Siciliam in Sicilia; Persas et ludos et imbellem Asiam; multitudinem jugerum; tribunicium auxilium; occasionem praetermissam. b) tražiti, kako da se steče, nabavi, nāmaknē, pregn. stedi, nāmaknuti, zaslužiti, zaraditi i nrl., victum, Ter.; honeste rem mercaturis faciendis; opus est quaesito, treba mi zasluzbe; nummos aratro ac manu; copiam; opus (djela); (Ter.) in quaerendo conterere vitam; * finis quaerendi, kraj skupljanju blaga; * quaesita, stečevina, osb. stečeno blago; (Plaut. Suet.) liberorum quaerundorum causā; sedem condendaeque urbis locum, locum seditionis; hos sibi honores; * sibi foedera; alcuī honores; nobilitatem periculis; ignominiam alcuī, invidiam in alqm htjeti potađi, s aco. stvari, dat. lica i namjere i s prijedlogom ex, quo mihi ex cuiusquam amplitudine aut prae-

sidia periculis aut adjumenta honoribus quaeram, Cic. de imp. P. 24, 70.; † mors quaesita = samokrv! † adversus externos militem quaeri. c) uopće; težiti na što, gledati, raditi, nastojati o čem, misliti o čem, dum id quaero, Ter.; q. fugam; sibi remedium ad etc.; * virtutem, * superbiam, * pauperiem, * requiem, * risus, * fugam morbi, * tempora, vrebati, * modos, smišljati, kako bi: * † s inf., truditi se. d) o stvari: zahtijevati, trebati, htjeti se, oratoris eloquentiam; repens bellum dictatoriam potestatem.

2) tražiti, da se dozna, a) pitati, raspitivati o čem, pitati koga, imperatoris fidem; * scitari et q. causas; * ingentem luctum ne quaere tuorum; * oracula; * sidera; quorum de natura moribusque Caesar cum quaereret; ab, ex, de alqo, koga, obično s quaest. indir.; quaesivit, si (da li) incolumis evasisset; in quaerendo. Napose si quaeris (quaerimus, quaeritis), također si verum q. = pravo da se reče. quid quaeris? ili noli quaerere, u kratko. b) na sudu ispitivati, preslušavati, de morte alcjs; de pecuniis repetundis; conjurationem servorum; de servo in dominum, roba na muke staviti, da govori protiv gospodara: istraživati što poimence u nauci; raspravljati što, tempus profectionis quaeritur; ratio perficiendi quaerebatur; quaeramus unamquamque reliquorum sententiam; nos de constanti viro ac sapiente quaerimus; multa ex eo saepe quaesivi; si quis quid quaereret; (Hor.) amoto quaeramus seria ludo; (Hor.) naturā fieret laudabile carmen, an quaesitum est.

quaesitō, ōnis, f. [quaero] istraga s mukama, jedn. Tac. ann. 4, 45.

quaesitor, ōris, m. [quaero] istraživalac u karnoj stvari, istražni sudac, predsjednik sudu, osb. pretor, koji je upravljao istragom u karnim stvarima, ali i o drugom, koji bi ga zamijenio u sudbenoj istrazi (osb. iudex quaestioni; pogl. iudex); * q. Minos.

quaesitum, i, n, [partic. od quaero] * pitanje; quaesita pogl. quaero 1) b).

quaesitus, adj. s † komp. i sup. [partic. od quaero] 1) bīrān, trāžen, afektovan, vitabit quaesita nec ex tempore ficta; ut numerus non q., sed ipse secutus esse videatur; (Tac.) asperitas, comitas. 2) izabrān, izvrstan, † quaesitior adulatio; † leges quaesitiores; † honores, poenae quaesitissimae; libidinibus in omnes fere aetatem sexumque quaesitissimis, Aurel. Vict.; * q. artes.

quaeso, — — 3. [stari oblik = quaero] tražiti; obič. moliti, izmoliti, quaeso, ut etc.; Ter.; a vobis q. ut etc.; a te q. et peto, peto quaesoque, q. obtestorque, ut etc.; id

unum q.; P. Decium q. mecum consulem faciat, *Liv.*; q. parcas mihi, *Phaedr.*; nerijetko se tkođer apst. u rečenicu utisne, quaeso, molim, quaesumus, molimo; također molim te! za boga! ubinam est, quaeso? (*Ter.*); q., etiamne tu has ineptias?

quaesticulus, i, m. [dem. od quaestus] (rijetko) mala korist, mali dobitak.

quaestio, ōnis, f. [quaero] 1) (Plaut.) traženje, iskanje, esse quaestioni ili in quaestione alui, biti tražen od koga. 2) pitanje, traženje, budi apstr., upitavanje, istraživanje (q. captivorum; res in disceptationem quaestionemque vocatur, istražuje se; habere q. de alqa re; existit hoc loco quaedam q. subdifficilis, num etc.; magna q. est; res versatur in q., ispljuje se, budi konkr., predmet pitanju, istraživanju, perdifficilis est q. de natura deorum; hac q. animorum (o čovječjoj duši) explicata; Academica, u akademikom istraživanju; dividere totam de dis immortalibus q. in partes quattuor; ponere quaestionem; quaestionem sustinere posse; napose a) javno sudbeno istraživanje, karna istraga, pri kojoj se gđešto i mučilo, potom također; muke, constituitur q. de morte alcjs; q. habere ex, de servis in filium, de alqa re, također *Liv.* 33, 28. quaestionem ex his haberi; mortis paternae de servis paternis quaestionem habere; verberibus ac tormentis q. habere pecuniae publicae; servos in quaestionem dare, ferre, postulare, polliceri; q. facere alui; q. postulare, q. ponere, ferre in alqm; de re q. ferre; q. inter sicarios exercere; minitari quaestiones servorum et tormenta alui; decernere alui de re q.; mandare consulibus q. extra ordinem; q. dimittere, dōkinuti; praeesse quaestioni, upravljati, biti na čelu (o pretoru ili onom, koji je bio mjesto njega; pogl. quaesitur); iudex quaestionis pogl. iudex; q. perpetuae, postojani sudovi (poročni); uređeni g. 149. pr. Is., koji su pod predsjedništvom pretora, ili koga drugoga od pretora namješteni, znatnije karne stvari istraživali i o njima suditi. b) sudbenom istragom ili mučenjem zadobiveno priznanje, indicia, quaestiones deferre; testimonia, pacta conventa, quaestiones; također istražni zapisnik, istr. pisma, obsignare, conscribere q.

quaestiuicula, ae, f. [dem. od quaestio] malo znanstveno pitanje, istraživanje.

quaestor, ōris, m. [od staroga supina * quaestum], u starije doba: krvni sudac, (quaestores, quod quaerent de rebus capitalibus, *Festus*; quaestores paricidii, *Festus*), obič. samo quaestores, kao što u *Liv.* 2, 41, 11, 3, 24, 3.; ali uza to su bili ti quaestori i naslojnioci držav-

noga blaga, što su ostali i onda, kad su se njihovu području zločini izvinuli, jedini pravi blagajnički i porezni činovnici rimske države, a bilo ih je najposlije dvadeset, kasnije su se konzulima i pretorima dodavali kvestori, kad su polazili u provinciju, koji su drž. porez primali, vojnicima plaću isplaćivali i nal.; kadšto ih je vojvoda i za legats upotrebljavao; za carevā bila je kvestorima, koje je sam car predlagao (quaestores Caesaris ili principis, quaestores candidati), služba, da u senatu čitaju carske govore i poruke, *Plin. ep. Tac.*

quaestorius, a, ij, [quaestor] kvestorski, aetas q., godine, koje je trebalo da imade onaj, koji je htio kvestor postati; officium; scriba q.; + scriptus, pisarska služba kod kv., scelus q., počinjen od kv., porta q., vrata u laboru, do kojih je bio čador kvestorov; adolescens nondum q., koji još nije bio kvestor; + q. juvenis; supst. quaestorius ii, m. bivši kvestor, čovjek kvestorske časti; također supst. **quaestorium**, ii, n. a) čador kvestorov u laboru. b) stan kvestorov u provinciji.

quaestuōsus, adj. s komp. i sup. [quaestus] 1) koristan, probitačan, mercatura; res q. alui; est multo quaestuosius. 2) lakom na dobitak, homo; + koji mnogo dobiva, koji se bogati čim, Nasamones, gens Syrtica, navigatorum spoliis q.; veterani nitidi et q.

quaestūra, ae, f. [quaestor] služba kvestorska, kvestura; meton., blagajna kvestorova, jedn. *Cic. Verr.* 5, 53, 152.

quaestus, ūs, (gen. quaesti, *Ter. Heo.* 5, 3, 38.), m. [quaero] 1) tečenje, dobivanje, na trgovini, koristinal. (sr. fructus, lucrum, emolumentum, commodum, compendium), q. pecuniae, tečenje; quibus fides, decus quaestui sunt, koji trguju itd.; habere quaestui alqm, rem publicam, obogatiti se od koga, upravom države; pecuniam relinquere in quaestu, na dobitku; prenes., nullum in eo facio q.; za služba bludnice, po tome quaestum facere corpore, *Plaut. Tao.*, samo q. facere, *Ter.*, također *Cic. p. Sest.* 11, 26. o Gabiniju, cum quasi quaestum faceret, uz njegov sramotni dobitak; u *Hor. sat.* 2, 6, 19. o nezdravoj jesei Libitinae q. acerbae, jer su se u hramu Libitine (sr. Libitina) naimali pogrebi.

quā-libet (qualūb.), adv. 1) kudgod, gdje god, svagdje, *Plaut.* 2) * svakako.

quālis, adj. interr. kakav. 2) relat. sa talis, i bez njega: kakav, qualem te praebusti, talem te impertias; in hoc bello, q. bellum nulla barbaria gessit; * q. est iter in silvis; * q. multa; * qualem meruit (sc. ut sibi remitterem), Palanta remitto; * mj. qualiter, kako. 3) indef.

kao filozofijski l. t. nekakav, quae appellant qualia.

quālis-cumque (cunque), *adj.* 1) *relat.* kakav-god, qualescunque sunt; u imezi; quale id cunque est; (Ov.) qualis enim cunque est. 2) *indef.* kakavgod.

quālis-lībet (lūbet) *fobično piše se rāstavljenō*, *adj.* (rijetko) kakavgod, kakav mu drago, Cic. n. d. 2, 31, 95.

quālitās, ātis, *f.* [qualis] (u Cicerona kao prijevod grčke riječi ποιότης) *relativna kakvoća*; (kasno) kakvoća uopće.

quāliter-cumque (-cunque), *adv.* kakogod, Just.

quālis, i, *m.* pletena košara, kotarica, Verg.; Hor. oarm. 2, 12, 4.

quān, *adv.* kako, koliko (sr. quemadmodum, quomodo, qui, ut, sicut), 1) u korelaciji 1) u poređenju a) prema ili izrično postavljenu ili tako u misli dodanu tam, quam quisque pessime fecit, tam maxime tutus est, što—to (o. komp.; Sall.); tam consimilis est q. potest, nalik što može više; tam confido q. potest, Plaut.; obič. uz sup. bez tam, sa possum, a i bez njega, quam maxima possum voce dico, velim, što mogu glasnije; q. maximis potest itineribus; quam celerime potest; q. maximus numerus; praesidium quam amicissimum; (Liv.) cum tyranno, quam qui unquam, saevissimo; quam saepissime, q. primum, što prije; također (Plaut.) nimis q., što više; (Ter.) quam familiariter = tam f. quam potest; (Brut. u Cic. ep.) valde q. paucos habet, premalo ih (jednom Cic. Qu. fr. 2, 4, 5.) sane q. refrixit; tam treba dodati i u pjesničkim obratima, nocte, quam longa est = oijelu noć, što je jest; hiemem q. longa (est). b) prema riječima tantus, tanti, tanto, pogl. tantus, c) * s izrično postavljanim ili pomišljenim sic. d) odnoseći se na komp. ili na komparativne pojmove, plures, plus q.; artem juris habebitis magis magnam atque urbem q. difficilem atque obscuram; magis audaciter q. parate; longior q. latior; postije malle, praestat; gdješto bez komp. anakolutski, budući da se isprvice porođenje nije namjeravalo, tacita bona est mulier quam loquens, Plaut.; nec me ars mea q. benevolentia perturbat, Curt.; cedere loco consilii quam formidinis arbitrantur, Tac.; claris majoribus q. vetustis, Tac.; postije izraza, koji kaku izvrsnost znače, kao što su: statuo (Nep.), volo (Liv.), probo (Tac.), postije aequae, supra (više), ultra (dalje), usque, superque (Hor. sat. 1, 2, 15. sl.), contra, secus, alius, aliter, alibi, dissimilis, diversus; postije brojevnih pojmova, haud centesimam partem laudat, quam, Plaut.,

vix dimidium quam quod acceperat, Liv.; quam pro pogl. 1. pro 2) d). e) naprema pojmovima vremena, kada, pošto, postero die, postridie, pridie, saeculis multis ante, post diem, septimo die, quam.

1) izvan korelacije, u pitanju i uskliku, uz *adv. adj. i verb.*, kako, koliko, quam multa, quam paucis; q. nihil praetermittis, kako ništa ne propuštaš! q. nihil tamen explicas; q. valde admurmuravit; q. cupiunt laudari; q. vellem ad illas pulcherrimas epulas me invitasses; q. sint morosi, vel ex hoc intellegi potest; u ironiji = kako malo, attende jam, quam ego non defugiam etc.; vide q. sim in isto genere deus; quam par vestrum factum est (facto ei), quod etc.

quān-dū, *adv.* 1) *interr.* dokle? 2) *relat.* doklegod, dok.

quān-lībet (-lūbet), *adv.* 1) po volji, Phaedr. 2) *kolikogod*, bilo koliko mu drago, * occupat egressas q. ante rates, odmakle one naprijed koliko mu drago; † q. leneri.

quānno, *adv.* nego li; jednom Plaut. Bacch. 2, 3, 23.

quān-ōb-rēm, *adv.* 1) *interr.* čemu? zašto? jer? 2) *relat.* s čega, zašto? multae sunt causae q. cupio, Ter.; illud est, q. haec commemorarim; često nadorezuje glavnu rečenicu stoga, zato.

quān-plūres, a, *adj.* u plur. (pretkl. i kasno) premnogi.

quān-prīmum, *adv.* pogl. quam 1) 1) a).

quān-quān (quanq.), *konjkt.* ako i, prem ako, premda, *kolikogod*; u klas. prozi s *indik.*, s *konj.* samo onda, kad bi i bez quamquam stajao *konj.*, naročito poradi druge koje *konjunktivske rečenice*, q. sint (možda) in quibusdam malis, tamen hoc nomen beati longe et late patet; erant multi, qui, q. non ita rem se habere arbitrantur, tamen libenter id, quod dixi, de oratoribus illis praedicarent; ita nobismet ipsis accidit, ut q. essent multo magis alia lugenda, tamen hoc doleremus; ali u pjesnika i kasnijih prozaika nalazi se uopće često s *konj.*; s *acc. c. inf.*, jednom Tac. ann. 12, 65, 3. Napose nalazi se a) često bez stražnje rečenice, da se stegne ili ispravi prednja: ipak, pa opet. b) bez svoga se glagola dodaje participiju ili adjektivu (u klas. prozi rijetko) si omnia illa, que sunt extra, q. expectanda, summo bono continerentur; viro acri et q. adverso populi partium.

quān-vīs, *konjkt.* (volo; upr. koliko, kako ti volja; sr. quantumvis) koliko mu drago, kako mu drago, bud koliko, bud kako, ma kako, stoga se slaže u klas. prozi s *konj.*, ali već u Nep. i Liv. kadšto s *ind.*, češće u kasnijih i u pjesnikā; napose a) bez glagola

s *adj.* i *adv.*, ali u *klas.* *proxi* *golovo* *uvijek* *s* *poz.*, a *ne sa sup.*, *quis*, *q.* indignus; *q.* multi; *q.* copiose; *jednom* *Cic. de or.* 3, 26, 103. *q.* vitiosissimus orator; (*Hor.*) *q.* intra censum ingeniumque. *b)* *kadšto* *se* *quam* *i* *s* *drugim* *kojim* *oblikom* *glagola* *velle*, *nego što* *je* *vis*, *slož*, *quam* *velit* *sit* *potens*; *quam* *volentis* *multi*; *facinus* *quam* *vultis* *improbum*; *quam* *volent* *in* *conviviis* *faceti*; *quam* *volent* *impudenter*. *c)* *quamvis* *licet* *pogl.* *licet*.

quā-nūm, *adv. inter.* *gdje* *li*, *kuda* *li?* *jedn.* *Liv.* 5, 31, 7.

quādo, 1) *adv.* *kada*, a) *interr.* *kada?* b) *relat.*, non intellegitur, quando obrepat senectus. c) *indif.* *kada*, *igda*, ne *q.*, num *q.*, si *q.*, si *q.* unquam. 2) *konjct.*, a *vrem.* *kada*, *tum* *q.*; * *bez* *predidućega* *tum*. b) (*veoma* *rijetko* u *Cic.* *uzroč.*, *kad*, *budući* *da*, *jer*, *q.* vobis ita placet, *Sall.*, *q.* per illam licet, *Sall. Jug.* 10, 2, 9.; quando id certum atque obstinatum est, *Liv.*; *q.* virtus est affectio animi constans, *Cic. Tusc.* 4, 15, 34.

quādo-cumque, (*quando-cunque*), *adv.* (*ponajv.* *pjesn.*) 1) *relat.* *kadgod*, *kako*, * *q.* trahunt invisa negotia Romam; † *q.* fors obtulerat; s *konj.*, *Curt. Prop.* (*sr.* *quicunque*). 2) *indef.* *negda*, *jednoć*, * *q.* mihi poenas dabis; u *tmezi*, * *quando* *consumet* *cunque*.

quādoque, *adv.* 1) = *quandocunque* 1), *q.* eadem parte sol. — defecerit; (*Hor.*) *indignor* *q.* bonus dormitat Homerus; (*Curt.*) *redditor* *q.* repetisset, *q.* (*ako* *bi* *kuda*) *adoleverit*, *q.* genitus erit; *starinski* *također* *s* *uzročnim* *značenjem*, *kao* *pđjačano* *quando*, *Liv.* 8, 7, 15. 2) = *quandocunque* 2). — 3) = *et* *quando?* i *kada?* [*pogl.* *quando* 1) a)], *Hor. sat.* 2, 6, 60.

quādo-quidem, *konjct.* *kad*, *baš* [*pđjačani* *quando*; *sr.* *quando* 2) b)].

quantulus, *adj.* (*Plaut.*) [*dem.* *od* *quantulus*] *količak*, *kolišan*.

quantūpēre (*ponajv.* *quanto* *opere*) *upr.* *s* *kolikim* *trudom* (*sr.* *opus*), *pak* *kao* *adv.* *koliko*.

quāntulus, *adj.* [*dem.* *od* *quantus*] *količak*, *kolišan*, *q.* nobis videtur sol; *quantulum* *judicare* *possemus*; * *quantulum* *summae*; † *quantulo* *contenti* *esse* *deberent*; † *quantulum* *militum*.

quāntulus-cūmque (*-cunque*), *adj. relat. indef.* *ma* *količak* *god*; de hac mea, *q.* est, facultate; *quantulumcunque* *dicebamus*; *također* *rāzdijeljeno* *quantulum* *id* *cunque* *est*.

quāntus, *adj.* [*quam*] *pron. adj.*, 1) *relat.*, a) *kolik*, exercitum et pecuniam quantam velent; *q.* non unquam antea, exercitus venit, tantam multitudinem interfecerunt; *q.* fuit diis spatium, *koliko* *je* *bilo* *dana*; *q.* maxima celebritate potui, *također* (*Ter.*) *quantus* *quantus*,

sav *savcat*, *kolik* *je*, *da* *je*; *osb.* a) *supst.* *quantum*, *n.* *koliko*, *q.* agri, temporis, loci, animi; * † *q.* ad alqm, alqd, *koliko* *do* *čega* *ili* *do* *čega* *stoji*; (*Plaut.*) *quantum*, *koliko* *bilo*, *da* *bilo*; *također* *kao* *adv.* *koliko*, *tantum* *nocebatur*, *q.* efficere poterant; nisi *q.* usus necessario cogeret; *q.* per commodum rei publicae fieri posset; *q.* fieri potest; *q.* maxime accelerare poterat, *što* *je* *brže* *mogao*; tu illum *q.* ames; ea *q.* potui (*sc.* *facere*) feci; (*Hor.*) non possis oculo *q.* contendere Lynceus; * † in quantum; * non tantum quantum, mihi non tantum furesque feraeque curae sunt *q.* etc., * nec tantum Veneris *q.* studiosa culinae; *mjesto* *quanto* *uz* *komp.* *naprema* *eo*, *što* — *to*, *q.* longius procederet, eo etc. *Liv.*; *mjesto* *quanto* *magis* *naprema* *tanto* *magis*, *Liv.* 32, 5, 2, i *bez* *korelacije*, *Liv.* 44, 36.; = *quam* *primum*, *što* *prije*, *scribe*, *q.* potes. b) *gen. pret.* *quantū*, *pošto*, *također* *quantū* *quantū*, *pošto* *bilo* *da* *bilo*; *elipt.*, percontor, quanti olus ac far, *Hor.* c) *apst.* *quanto*, *koliko*, *za* *koliko*, *uz* *komp.* *ikomparativne* *pojmove*, *quanto-tanto*, *što* — *to*, *elipt.*, * *quanto* *quisque* *sibi* *plura* *negaverit*, *ab* *dis* *plura* (= *tanto* *pl.*) *feret*; (*Tac.*) *quanto* *s* *pos.* i *sa* *stijedecim* *tanto* *s* *komp.* 2) *inter.* i *usključno* *kolik*! *q.* notitia antiquitatis! *quantum* *frumenti*? *quantū* *emisti*? *scis* *quantū* *te* *faciam*; *quanto* *haec* *dissimulari* *praestet*? *supst. pl.* *quanta*, accipe nunc, victus tenuis quae quantaque (*koju* *i* *koliku* *korist*) *secum* *affera*, *Hor. sat.* 2, 20, 70.; *quantum* *instar* *in* *ipso* (= *quantae* *rei*)! *Verg. Aen.* 6, 856.; *sr.* *instar*.

quantus-cumque (*cunque*), *adj. relat. indef.* *kolikgod*, *kolikogod*, *štogod*, bona *q.* erant (*dobra*, *štogod* *ih* *je* *bilo*); *quantumcunque* *possim*; *quantumcunque* *itineris* (*štogod* *puta*) *equitatu* *efficere* *poterat*; *također* *u* *značenju* *bilo* *maleno*, *koliko* *mu* *drago*, *količak*, *kolišan* *god*, celebritatem quantaecunque, de Romanis tamen victoriae partae; ego *is*, qui sum, *q.* sum ad judicandum; quae (oratio et facultas), *q.* in me est, nunquam amicorum periculis defuit; *bez* *glagola*, *unum* *q.* *gaudium*, *Liv.*

quāntus-libet, *adj.* *kolik* *mu* *drago*, quanta-libet magnitudo, *Liv.*; * *q.* ordine.

quāntus-vīs, *adj.* [*volo*] *koliko* *ti* *volja*, *drago*, *kolikogod*, videtur esse quantivis pretii, *Ter.*, quantaevīs copiae; quantaevīs classi satis; *n.*, a) *supst.* huic des quantumvis, *Plaut.*, *q.* tolle, *Hor.* b) † *adv.* *veoma*, *q.* facundus. c) *konjct.* *premda*, ille catus *q.* rusticus, *Hor.*

quā-prōpter, *adv.* 1) *inter.* *zašto?* 2) *relat.* *zašto*, *Ter.*; (*rijetko* *Cic.*) *za* *nadovezivanje* *konsekutivne* *glavne* *rečenice* *stoga*, *zato*.

quā-quā, adv. [abl. sing. f. od quisquis] *kuda-god, gdje god, Plaut. Suet.*

quā-rē, adv. 1) *čim, po čemu*, a) *inter.*, quid si nunc tute fortunatus fias? quare? *Ter.* b) *relat.*, multas res addidit, q. luxuria reprimeretur; permulta sunt, q. dici possunt, q. intellegatur; (*Hor.*) accendis, q. cupiam etc. 2) *zašto, rāšta, inter. i relat.*, q. negasti? utendum est excusatione, q. id necesse fuerit; multae res q.; omnia, q.; (*Hor.*) nunc accipe, q. etc.; *za nadovezivanje glavne konsekvativne: stoga, zato.*

quartādecimāni, ium, m. [quartus decimus] *četрнаестaci, vojnici četрнаесте legije, jednom Tac. hist. 2, 11.*

quārtānus, adj. [quartus] *pripadajući četvrtomu*, a) febris q. koja dolazi svaki četvrti dan (*četvrtica*), ikao supst., *quartana*, ae, f. b) *† -āni, drum, n. četvrtaci, vojnici četvrte legije.*

quārtārius, ii, m. [quartus] *četvrt, četvrtina, osb. sekretarija, mjerilica.*

quartus, adj. num. ord. [quatuor] *četvrti, pars; locus; (Hor.) ad quartam jaceo sc. horam. Odatle kao adv. num. quartum i † -to, četvrtom, po četvrti put.*

quartus-decimus, adj. num. ord. [quattuordecim] *četрнаести.*

quā-si, adv. 1) *u hipotetskim porednim rečenicama: kao da, kako no, kano ti*, a) *obično mu odgovaraju kompar. riječi sic, ita, tam, perinde, proinde, idem, fit idem q. natus non esset omnino; q. sua res et honos agatur, ita etc.; quas (Graecas literas) sic avide arripuit, q. diuturnam sitim explorare cupiens; takoder (Ter.) assimulabo q. nunc exeam. b) bez komparat. čestice, quid ego his testibus utor, q. res dubia sit autor obscura; (Plaut.) quasi si; takoder s partic. hostes maximo clamore insecuti, q. partā jam atque exploratā victoriā; navlasticē pristaje quasi, quasi vero često prigovarajući, ispravljajući, ponajv. ironički uz prediduće: baš kao da, kao da, medicotria milia jugerum (dedisti), quasi te sanasset; q. vero mali atque scelesti tantummodo in urbe et non per totam Italiam sint. 2) *u čistim kompar. rečenicama, gdje se navodi ono, što zaisto jest: kao što, kano ti, kao*, q. poma ex arboribus, cruda si sint, vix avelluntur, sic vitam adolescentibus vix aufer. 3) (*često s quidam*) *u pokračenim kompar. rečenicama bez svoga glagola, da se ublaži potpuniji ili smjeliji izraz: kao što, tako reči, philosophia artium omnium procreatrix quaedam et q. parens. 4) pokazujući da je što čemu po svojstvu i po mnoštvu na blizu: gotovo, unus q. animus; q. in extrema pagina; ex eo**

medio q., minime q.; q. talenta ad quindécim, Ter.; praesidium q. duum milium.

quā-sillom, i, n. ili -us, m. [dem. od qualum ili -us] *kotarića za predivo.*

quāssāto, ōnis, f. [quasso] *trésenje, capitum, Liv.*

quāssō, i. [intenz. od quatio] 1) *često i silno tresti, udarati, potresati*, * caput; * hastam; * ramum super tempora; † tecta. *Navlasticē (tresenjem) razbiti, oštetiti, pokvariti i nal.*, naves quassatae, nāpukli; * classis quassata ventis; quassata muri, *proloni*; *tp. razdrmati*, q. res publica. 2) *repl. šuštatī, siliqua quassante (suhe mahune), jed. Verg. georg. 1, 71.*

1. **quassus**, m. (pretkl.) *potresanje, drmanje, jednom pjesn. Cic. Tusc. 2, 21, 48. attrectatu et quassu dolorum.*

2. **quassus**, adj. [partic. od quatio] *slab, † vox. quātēfācio*, fēci, fāctum, 3. [quatio i facio] *tp. potresti, uzdrmati, jednom Cic. ep. ad Brut. 1, 10.*

quā-tēnus, adv. 1) *dokle, koliko*, q. progredi debeat; ut q. tuto possent, Italiam spectatum venirent; ut nulla in re statuere possimus quatenus; *o vremenu, do kada. 1) tp. a) koliko, na koliko. b) * † = quoniam, kad već, budući da.*

quāter, adv. num. [quatuor] *četiri puta*; * q. deni, *četrdeset*; *posl.*, * ter et quater, * terque quaterque, = *iznovice, često, takoder veoma, pre, terque q. beati.*

quāterni, ae, a, adj. num. distr. [quattuor] *po četiri.*

quātio, — quāssum, 3. 1) *drmati, tresti, potresati, i udarati, biti, tjerati, goniti, stresati*, caput; * jugum (*o konjma*); * alas, *lepetati*; * pennas; * ventus aquas; * silvas quatiēte (*šumeći*) vento; * hastam, *mahati kopljem*; * cymbala; * verbera = flagella; * securim; * scuta hastis; † manibus catenas; * fontes flagello; (*Aurel. Vict.*) telis clipeos; * Olympum gravi curru; * fenestras, *bacati se na itd.*; * populum risu, *nājerati na smijeh*; † Ephesum vel Mitylenas contentis scholasticorum clamoribus; * ungula campum, *tōpočē preko p.*; * pede terram; * quatitur terrae motibus Ide, (*Ter.*) alqm foras; * prae se, *pred sobom goniti. Odatle tresući oštetiti, razbiti, razmrskati*, muros arietibus, † arietum pulsu; * muros; * turres cuspidē; naves quassae, nāpukli; * rates; * myrrha quassa, *smrvljena*; * tegula; * quassae faces, *koma-dići lūči*; (*Plaut.*) olla quassa, *razbijen*. 2) *tp. a) dušom silno potresti, smesti, zabuniti, pomesti, ganuti, tronuti*, quod aegritudine quatiatur; * alqm; * alqm mente solida; * mentem sacerdotum, *munu dušom*,

zanese d.; * non ego te invitum quatiam, dražiiti. b) mučiti, moriti, * oppida bello; * anhelitus creber artus; horror membra; * equam cursu; * sues, gušiti, daviti; (Tac.) Menapios et Morinos et extrema Galliarum.

quatriduum pogl. quadriduum.

quattuor (mlade quatuor), adj. num. card. četiri.

quattuor-decim, adj. num. card. četrnaest; sedere in q. ordinibus ili samo s. in quattuor-decim, sjedjeti na četrnaest prednjih klupa, određenih za vileze u kazalištu = vilez biti.

quattuor-viratus, us, m. kvatuorvirat, služba četvorice, jednom Asin. Poll. u Cio. fam. 10, 32, 2.

quattuor-viri, ōrum, m. kvatuorviri, odbor od četvorice za obavljanje kojega javnoga posla, navlastito po municipijima i kolonijama, mjesni glavari, starješine.

quē (* u arzi se češće oteže), konjkt. enclitica inque, deque, exque, ali ob easque res, sub occasumque, reque de publica; de industriaque; ad mediocritatemque; prvobitno jedina kopulativna konjunkcija, zato je i vole u službenom jeziku (grč. i). U riječima ne-que, at-que pred vokalom skraćeno u nec, ac. 1) veže oba člana u jednu cjelinu, i, senatus populusque Romanus = čitava zakonodavna vlast u Rimu; se suaque; potestas vitae necisque. Navlastito po savezu i sadržaju rečenice (sr. ac, et) može se često prevesti a) a i, pa i, nostra consilia quaeque in castris gerantur; a Thracibus barbarisque auxiliis; rei frumentariae commeatusque causa; vimina materiamque; quoniamque ita comparata est ratio vitae naturaeque nostrae; ludibrioque erant minae tribuni; vincebatque auxilio loci paucitas; (Hor.) immanemque turbam. b) te, fugere perseveravit auxilioque tempestatis ex conspectu abiit; videbaturque aequae diuturnus labor. c) i to, scribas saepissime maximeque quid etc.; vectoris gravibusque navigiis; multis gravibusque vulneribus; stoga mu je znamenovanje često eksplikativno: naime, to jest, ad Rhenum finesque Germanorum; dum hostium copiae augerentur equitatusque reverteretur; omnia exempla cruciatusque; oppido moenibusque; plurimos circum se ambactos clientesque habet; a quo incepto studioque. d) protivno kao posljedak dodajući: a, pače, nego, ut nullo egeat suaque omnia in se ipso posita iudicet; iter eorum moratur atque impedit interdictumque omnibus, ne quemquam interficiunt; non nobis solum nati sumus ortusque nostri partem patria vindicat; ne animo deficiant quaeque (= utque quae) usui ad defendendum oppidum sit, parent; (Hor.) neque in terris

morabor longius invidiisque major etc.; također: pa ipak, Hor. sat. 2, 4, 76. sl. e) dodajući slično: također, isto tako, Trebatioque mandavi. f) različno vežući: ili, deni duodenique; (Verg.) aut pelago Danaum insidias suspectaque dona praecipitare iubent subjectisque (ili) urere flammis; (Ov.) aut Triton Athamantiadesque Palaemon. g) rečeno u jedno stežući: u kratko, totumque hoc leve est. 2) que—que, i—i, samo u dvostruko relatičnoj rečenici ili vežući dvije riječi, od kojih je prva pronomem, quique Romae, quique in exercitu erant; qui seque remque publicam perditum irent; (Ter.) que-que-que; (Verg.) qui res hominumque deumque aeternis regis imperiis; que-et, et-que, veže samo dvije riječi, legatque et tribuni; et singulis universisque.

quels pogl. 2. qui.

quē-ad-mōdam, adv. 1) inter. u upravnom pitanju: kako? 2) relat. kao, kao što, (Liv.) adaeque.

quō, i, i, itum, 4. (uz inf. pas. pretl. također pasivni oblici quitur, quitus) m o b i, barbari quidam et immanes ferro decertare acerrime possunt, aegrotare viriliter non queunt; maritimus ille et navalis hostis ante adesse potest, quam quisquam venturum esse suspicari queat; sine lacrimis non queo dicere; quantas vix queo dicere; si habere se putant, quod officiose queant dicere; Hor. sat. 2, 7, 92. „Liber, liber sum“, dic age! Non quis, ne može (loga o sebi reći).

quercetum, i, n. [quercus] hrastik.

† quercēus, adj. [quercus] hrastov, corona od hrastova lista.

quercus, us, f. hrast; meton. * hrastov vije-nao, q. civilis.

querēla (querella), ae, f. [queror] 1) * tužaljka, maestis implere juga querelis. Odatle a) * o životinji: gukanje. 2) žalba, tužba, epistola plena querelarum; cum (na) Dejotaro q. tuae; querelas apud alqm habere (potužiti se) de alqo; justam querelam habere, quod etc.; de injuriis; temporum; meton., † bolest.

querībūdus, adj. [quaeror] (rijetko) žalovit, tužan, vox.

querimōnia, ae, f. [queror] tužba (kojom se traži pravda; sr. querela), q. Gallici tumultus acceptaeque cladis, na itd.; Romae querimoniae de tuis injuriis habebantur; novum querimoniae genus; tužba od žalosti: tužaljka, također pl. malae, tristes q., osb. naricanje za mrtvim, i * sadržaj elegije.

querītor, dep. 1. [intenz. od queror] veoma tužiti, Tao.

† quercēus, * -nus, adj. hrastov.

queror, quæstus sum, *dep. 3. 1) tužiti, tugovati, a) kukati, jādikovati nad čim*, suum fatum; * fortunam suam; *takoder * potužiti, prōkukati, procviljeti*, motura verba silices; nullae dulce queruntur aves; flebile nescio quid lyra; Aeoliis fidibus de puellis; * *gukati, * krešlati, * cviljeti. b) tužiti se, potužiti se, pōžaliti se na što*, injurias; omnia; *s'ucc. c. inf.*; s quod; (*kasno*) alcui de injuria; * oceano furta mariti; super hoc, quod; (*pretkl. i pokl. kasno*) apud alqm; (*rijetko*) haec pro republica, *radi drž.*; *napose tužiti na sud*, de proconsulatu alcjs, *jednom Plin. ep. 3, 4, 2; potužiti se*, ibi multa de mea sententia quæstus est Caesar, *jednom Cic. fam. 1, 9, 16.*

querquētūlānus, *adj.* [querquetulum — querce-tum] *hrastikov*, mons, *staro ime brdu u Rimu, koje se zvato Caelius mons, Tac.*

quērūlus, *adj.* [queror] *1) koji se rado tuži, * senex; † calamitas q. est; † libelli rustico-rum. 2) * tužna glasa, tužan, žalovit, cicadae; tibia; tuba; nidus volucrum; vox ulu-latus.*

quēstio, ōnis, *f.* [queror] (*rijetko*) *kao u rel. t. t., tužba, žalba*, habebat flebile quiddam in questionibus, *Cic. Brut. 33, 142.*; aut si est aliqua exclamatio vel admirationis vel que-questionis, *Cic. or. 39, 135.*

quæstus, us, *m.* [queror] *jāuk, lēlēk, tuž-njava*, qui q., qui maeror; * tales effundit pectore q.; † nullis q. omissis; * *o slavuju, * rūka, o ranjenu bilu.*

1. **quī**, etc. *a) pron. inter., pogl. 1. quis. b) pron. indef., pogl. 2. quis.*

2. **quī**, quae, quōd (*stari oblici gen. quojus mj. cujus, dat. quoi mj. cui, Plaut., abl. qui; pl. * quis, [Sall. Hor.] quīs mj. quibus), pron. relat. koji, koja, koje, tko, što. Navlastice treba opaziti: a) supst. quod s gen. partia. quod frumenti, što (koliko) žita. b) pron. relat. slaže se u rodu i u broju s riječju, na koju se odnosi, kad se pojam ovoj tekar relativ-nom rečenicom valjano označuje, a sa svojim predikatom, kad se relativnoj rečenici dodaje samo uzgredno razjašnjenje, bez kojega bi moglo biti, flumen, quod appellatur Tamesis; genus radicis, quod appellatur chara; est ge-nus quoddam hominum, quod Helotes voca-tur; ali Thebae ipsae, quod Boeotiae caput est. c) riječ, na koju se odnosi relativ, premješta se, da se holje istakne, u relativnu rečenicu, cum essent in quibus monstravi angustias = in iis a., in quibus eos esse monstravi; a tako isto i njezin atribut, palus, quae per-petua intercedebat mjesto p. perpetua, quae i. d) relativ se radi jasnoće i kad treba, da se*

što sasvim tačno označi, osb. rokovi, zakoni, mjesta i nal. često ponavlja, itinera duo, qui-bus itineribus etc.; diem dicunt, qua die etc.; tabulae reperiae sunt literis Graecis confecta; et ad Caesarum relatae, quibus in tabulis etc. e) često se nalazi n., quod sa slijedećom epek-segesom, quod ubi Crassus animadvertit, suas copias non facile dūci; quod ubi hostes vi-derunt, ea quae — refici non posse sperassent, paucorum dierum opera ita refecta; quod cum audivisset adolescens filius, negotium exhiberi patri etc.; quod cum perspicuum sit, benevo-lentia vim esse magnam; ovakvo quod cum, quod ubi etc. ne valja pomiješati sa quod cum, quod ubi, o kojem sr. quod 1) 1). Priličnije se shvaća quod ubi kao „ali kad“; sr. Cic. de or. 2, 49, 200. quod ubi sensi me in possessio-nem iudicii ac defensionis meae constitisse, quod et populi benevolentiam mihi concilia-ram — et iudicum animos totos — ad causam nostram converteram etc. f) relativ se odnosi kadšto ne na pojedini nomen, nego na nomen s relativnom rečenicom, koja opisuje, proximi sunt Germanis, qui trans Rhenum incolunt, quibuscum continenter bellum gerunt (gdje se quibuscum ne odnosi samo na Germanis, nego na Germanis, qui t. Rh. i. = Germanis trans Rhenum incolentibus); earum factionum prin-cipes sunt qui summam auctoritatem eorum (t. j. Gallorum) iudicio habere existimantur, quorum ad arbitrium — redeat = poglavice su strankama ljudi najugledniji, quorum ad arbitrium redeat. g) često treba pred relativom pōtpuniti demonstrativni pronomen [pogl. is 2) c)], ali ne rijetko ispadā takoder relativ u drugoj slijedećoj relativnoj rečenici te ga treba u potrebitom padežu pōmisliti (u misli do-dati), in quo tantum studium fuisse, dicitur ut etc., cumque ita balbus esset mj. quique cum ita b. e.; quibus populus Romanus igno-visset neque in provinciam redegisset neque stipendium imposuisset; quos Volux adduxe-rat neque = affuerant mj. quique non a.; mancipium, quo et omnes utimur et non praebetur a populo, gdje quod uz et ne bi ni mogao stajati [sr. is 2) b)]; qui se integros castosque servavissent, quibusque fuisset mi-nima cum corporibus contagio seseque (= quique sese) ab iis semper sevocavissent; a još slobodnije quem et ipse saepe vidi et id (= et de quo id) dicam, quod etc., Cic. Tusc. 2, 25, 61. h) relativnom se vežu često rečenice, gdje bi se po sadržaju očekivao demonstra-tiv i koja konjugacija da je qui = et is, is autem, is igitur, is enim etc. i) konjun-ktiv se nalazi u neupravnim, konselutivnim, finalnim, kauzalnim, concessivnim, limitationim (quod sciam, koliko ja znam, quod facere pos-

set) *relativnim rečenicama napose poslije dignus, indignus, aptus, idoneus, postije sunt, inveniuntur, reperiantur qui etc., o čem potanje uči gramatika* [sr. sum 2) 5)]. *k) po atrakciji quo in numero mj. quorum in n.; quam similitudinem videmus in bestiis; sr. hic, is, i) n. abl., qui s prep. cum u quicum odnoseći se na koju uopće i neodređeno pdomišljenu stvar; * (rijetko) = quacum. n) kadšto stoji qui mj. uler; pogl. 1. quis.*

3. *qui* [supr. abl. kao i u quicum, pogl. 2. qui 1)]. *1) adv. relat. čim, po čemu, od čega i nal., qui efferretur, vix reliquit; magis enim doleo me non habere, qui tradam, quam qui utar; često Com., multa concurrunt, qui conjecturam haec facio. 2) adv. interrog., a) u upravnom pitanju: kako? haec qui tibi incidit suspitio? Ter.; qui potest esse in ejusmodi trunco sapientia? tenere qui potuit? nos deum nisi sempiternum intellegere qui possumus? (Hor.) qui sit, Maecenas, ut etc.? b) u neupravnom pitanju, nec qui hoc mihi eveniat, scio, Ter.; neque — videre, qui conveniat etc.; navlast. (Plaut.) pošto? 3) izričući želju, da, qui illum dii omnes perdunt; Ter.; elipt., qui illi dii irati (sc. sint)! Cio. Att. 4, 7, 1.*

*quidā, konjko. što, jer, pokazuje uzrok ili povod pozvan i za istinit držan od sama govornika, često se odnosi na čestice ideo, idcirco, propterea; * quiane pogl. 2. ne III) 1); * zašto? quia enim, ta jer, Ter.*

qui-cumque [quicumque], quaec., quode. (adjektivno i supstantivno) *1) kojigod ili koji mu drago; tkogod, štogod, tko, što mu drago, u kias. se prozi (osim Liv.) upotrebljava uvijek relativno s glagolom u indikativu, kao i s drugim sa cunque složenim riječima (sr. quandocumque, quisquis, quantuscumque, ubicumque itd.), u nas se prevodi kadšto i kondicionalom quicumque is est, bio tko mu drago, tko bio, da bio; ali i: tko je, da je; quacumque potui ratione; omnia q. loquimur; s partic. (Liv.) Ascanius, ubicumque et quacumque matre genitus; takoder rãstavljeno cum quibus erat cunque; quaeque ibi cunque naves — decesserunt; quam se cunque in partem dedisset; ipak se nalazi uz quicumque i konjunktiv ne samo u neupravnom govoru, pak gdje se izriče, da je što samo u čijoj ili po čijoj misli ili da se što želi, nego i onda, kad se relativnom rečenicom izriče ponavljanje radnje, Mithridati rex permisit, ut, quodcumque vellet, liceret impune facere; sublegit quodcumque jaceret inutile quodque posset cenantes offendere (Hor. sat. 2, 8, 2); tibi di, qu. preceris, commoda dent (Hor. sat. 2, 8, 75.); efficiet ratio ut, qu. vera sit earum sententi-*

*arum, mors aut malum non sit etc.; mirandum est, homines eos — libenter arripere facultatem caedendi, qu. detur; quemcumque licetor jussu consulis prendisset, tribunus mitti jubebat; ali se i u samom zavisnom govoru uz quicumque nalazi indikativ, ako opisuje sa svojim glagolom jedan pojam, Cio. off. 1, 25, 85. duo Platonis praecepta teneant, unum ut utilitatem civium sic tueantur, ut qu. agunt (= sva svoja djela), ad eam referant; takoder stegnuvši dvije rečenice u jednu, qui qu. de causa venerunt = qui venerunt, quacumque de causa venerunt; quae sanari poterunt, qu. ratione sanabo = quacumque ratione sanare poterō, sanabo; * † (takoder kodšto Liv.) svaki, cuicumque nobili debitos honores; quocumque gladiatorio munere prolapsos; tetigit quoscumque colores; (Liv.) tendunt in quemcumque casum; privedno apsolutno Liv. 8, 40, 7. censendo enim quoscumque magistratus esse qui senatum haberent, judicabant. Jer je misao ova: censendo enim judicabant eos qui s. haberent, m. esse, quicumque illi essent. Hor. ep. 1, 1, 66., gdje treba uz quocumque modo pdomišliti possis. Sat. 1, 6, 95. slažu jedni tumači ova: ad fastum quoscumque parentes oplaret sibi quisque; † u n. štogod = kolikogod, hoc quodcumque est, qu. est lucri; (Pompej. u Cio. ep.) qu. militum contrahere poteritis; * supst. s gen., quodcumque hoc regni, sve ovo kraljevstvo. 2) (rijetko) = qualiscumque, kakavgod.*

qui-dām, quaedam, quiddam, (supst.) ili quod-dām (adj.) pron. indef. nekoji, neki, netko, nešto (pokazuje predmet uopće, koji bi onaj, koji govori, pobliže označiti mogao, ali s kojega mu drago uzroka ne će; sr. aliquis, quis, quisquam, certus), vehementer quosdam homines (optimati i konsulari) invidisse dignitati tuae; quoniam ita tulit casus infestus, ut (Sulla) haberet qu., quorum animos ne supplicio quidem suo satiare posset (o tužitelj i njegovoj stranci); tako rob prečinjavući se bojažljivim označuje svoga gospodara, koga dakako dobro poznaje, sa quidam (u Ter.) a često se upotrebljava o nepoznatoj, neslavnoj ili malo poznatoj čeljadi, kad se hoće natuknuti, da se baš ne će ništa do njihova imena kazati, Argilius quidam, premda se quidam dakako i o slavnim ljudma kazati može Cio. p. Lig. 7, 21, ita qu. agebat (valjda kako ugledni još živi prijatelj Pompejev, kojemu ime Ciceron radi osobita uzroka nije htio kazati). Navlast. se a) quidam često veže sa quasi, tanquam za ublaživanje prenesenih i pjesničkih izraza; pogl. quasi. 3) b) kad se hoće stvar samo od prilike da označi: nekaki, sermo ille a tali quodam ductus exordio. c) općeni-

tošću svojom pokazuje kao i u nas stupanj, koji sve nadilazi (sr. nescio quis), nekakav, te natura excelsum quendam genuit; incredibilis qu. ingenii magnitudo; verbum mihi deest, cum hanc ego potestatem regiam appello, sed profecto major est qu.; nationes multae novo quodam terrore ac metu concitabantur; dulcedo qu. gloriae; meus qu. amor gloriae i. nal. d) = certus quidam; ut membra nobis data sunt, ut ad qu. rationem vivendi data esse appareat, sic appetitio animi, quae *ἀρετή* graece vocatur, non ad quodvis genus vitae; sed ad qu. formam videtur data; itemque et ratio et perfecta ratio. Ut enim histrioni actio, saltatori motus non quivis sed certus quidam est datus, sic vita agenda est certo genere quodam non quolibet; sed quiddam idque intelligitur in omni virtute, quod deceat; ludendi etiam est qu. modus retinendus; haec et agenda sunt ab oratore et dicenda qu. modo, po nekom stalnom zakonu stilističnom; vereor ne fingi videantur haec, ut dicantur a me qu. modo; accurata et facta, facta et polita qu. modo oratio [pogl. modus 1) b)]. e) pl. quidam, quaedam, pokazuje i nekolicinu, quosdam dies, nekoliko d.; quibusdam de causis; qu. captivi; Macedonum fere omnibus et quibusdam Andriorum, Liv.; quidam bonorum, Tac. quidem, adv. ističe prediduću riječ naglašujući je i tako pozornost na nju svraćajući; po različitu značenju i savezu prevodi se različito: ta, zaista, dâkako, istina, dodušê, baš, upravo, bar, (sr. certe, saltem), perfecta quidem sapientia simus; ita qu. vis est; qui qu., id qu. terrebat, baš; quos nos qu. iucundissimum arbitramur; illum qu. negaturum; ludo et joco uti illo qu. licet, sed etc.; vita qu. talis fuit; Aristoteles qu. ait; također prividno adverzativno, ali, u oprekama, haec sunt omnia ingenii vel mediocritas, exercitationis autem maximae; artem quidem et praecepta duntaxat hactenus requirunt etc.; forsitan in suscipienda causa temere impulsus adolescentia fecerim; quoniam qu. semel suscepi etc.; ipak se mnogo i mnogo puta ne može nikako prevesti, buduću da kao i yé samo naglasom dotičnu riječ ističe; isto tako i quidem certe, gdje se quidem na pojedinu riječ u rečenici naslanja, a certe na cijelu rečenicu odnosi i pouzdanost njezina sadržaja izriče, huic quidem certe vitam tuam committis. O nequidem sr. 2. ne I) 2).

quidni pogl. ni i 1 quis b).

quies, ētis, f. od mor, počinak, qu. senectutis, koji podaje starost; qui locus quietis et tranquillitatis plenissimus fore videbatur; mors est qu. laborum ac miseriarum, od truda itd.; * operum; * postquam prima qu. epulis; quie-

tem capere [uživati, drukčije nego a)]; a proeliis quietem habuerant; paucorum iis dierum quietem dedit; pl. pokazuje koje češće ponavljanje, koje različite vrste počinaka (odmora), neque vigiliis neque quietibus [sr. a)] sedari poterat; somno et quietibus ceteris; o neživu, Verg. georg. 2, 344. Navlast. a) noćni počinak, san, capere quietem, spavati; ire ad qu., tradere se quieti, ići spavati; secundum quietem, in quiete, † per quietem; neque vigiliis neque quietibus. b) vječni počinak = smrt. c) vrijeme spavanja, noć, također * † san, prikaza na snu. d) mir, mućanje. Tac.; * † tišina. e) miròvânje, mir (sr. otium, pax), diuturna; Italiae; † ingrata quies genti; također mirovanje u političnom odnosu, neutralnost, Nep. Tac. Suet.

quiesco, ēvi, ētum, 3. [quies] odmarati se, pođivati od posla, truda itd., dux; o neživu, mirovati, * aequora; * gravia arma. Navlast. a) pođivati, spavati, cenatus; casa, in qua quiescebat; † habitus corporis quiescenti quam defuncto similior, † Pharnabazum jam qu.; † somno qu. (opp. pavore marcere); † in lucem; * u grobu pođivati, o mrtvima i njihovim kostima. b) u govoru otpočinuti, jedn. Cic. Acad. 2, 29, 98. b) mirovati, mućati, smiriti se, Ter.; * vocem hominumque canumque; * alta aequora; inimici ejus quiescendum in praesenti decreverunt; cum quiescunt probant; quiescat, rem adduci ad interregnum; quiesce erit melius; urbs illa non potest qu.; per paucos dies; kaniti se javnoga života, politike, ne biti ni s čije strane, in republica; † in secessu; Peducaeo nostro probavi quod quierim. d) biti na miru, nepovrijeđen, nunquamne quiescet civitas nostra a suppliciis (otpočinuti)? nec unquam Syracusas quieturas; nec unquam quietura Romana foedera. e) proci se, okaniti se čega, Plaut. Ter. Hor. f) ne vrijeđiti, nimia ista — potentia in hoc solo genere, jedn. Cic. p. Caec. 25, 71.

quiēte, adv. s kom. i sup. [quietus] mirno, quietius (s manje žestine) tranquilliusque bellare; quietissime (bez ikakva boja) se recipere; vivere (nâsâmo); alqd ferre; leniter et qu. colloqui.

quiescens, adj. s komp. i sup. [quiesco] miran, (sr. quies i quiesco), quietum te reddam, Ter.; statio; * aer; * aqua; * amnis, mirno tekuci; * aequor. Navlast. a) pođivati, spavajući, jedn. Tac. ann. 1, 49. b) mirujući, quieto sedente rege ad Enipeum; quieto exercitu pacatum agrum peragravit, Liv. c) bez boja, bez rata, bez nemira, miran, quietâ re

publica; Gallia; pars; hiberna; tribunal; provincia a bello; a seditione et a bello quietis rebus; * victor; * o bogovima, koji provode miran, bezbrižan život; ordinibus deorum quietis; * Pompili regnum, mirno, zakonito; timor officio fungi vetat ipse quieto (kojemu treba mira). d) nāsāmo, u tišini živeći, lastujući, također = neutralan, ni uz koga ne pristajući, vita privata et qu.; otiosa aetas et qu.; major cura efficiendi rem publicam gerentibus quam quietis; hoc turbido tempore domi qu. fuit; te quieto. e) miran, krotak, integri, quieti, otiosi homines; homo quietissimus; animus; quieto et aequo animo ferre alqd; qu. et remissus sermo; tranquillitas, id est placida quietaque constantia. f) rāzmišljen; rasuđljivo, također mrtav mlitav. g) † ne otmajūci se za časti, smjeran.

qui-libet, quaelibet, quidlibet (supst.) i quodlibet (adj.) pron. indef. koji mu drago, tko, što mu drago; kojigod, svaki, često suz-grednim značenjem preziranja = koji taj, koji bio, da bio, quibuslibet temporibus; qu. minima res; apud majores nostros adhibebatur peritus, nunc qu.; qu. unus, Liv.

quīa, konjko. [od qui (staroga abl. od qui) i 2. ne = non] 1) kao relat. qui upr. = kakone, da ne, poslije izrazā, koji znače preprečivanje, protivljenje, propuštanje i nal. i poslije absum, dubito i nal. ako je pred njima negacija ili negativno pitanje (sr. gram.); * nec requies, quin pomis exuberet annus = neumorno nosi godina voće; također Caes. b. G. 5, 2, 2. neque multum abesse ab eo, quin premda se radi dodanoga ab eo očekuje ut; Cio. fam. 5, 7, 2. illud non dubito, quin res publica nos inter nos conciliatura sit, premda ni quin-sit, budući da je opširniji tumač riječi illud, nije negativno; confirmato illo, de quo — dubitare non possumus, quin etc. mj. acc. o. inf. uz de quo — possumus, Cio. Tusc. 1, 36, 88.; naprotiv toga terram obtinere mj. quin etc. poslije num dubitamus radi umetnutoga persuadent, Cio. Tusc. 1, 17, 40.; alterum dici non potest, quin pogl. 2. dico 4); negare non posse quin pogl. nego 3); quis ignorat quin; vix me continere possum, qu. clamem; facere non possum quin pogl. facio II) 1); fieri non potest quin pogl. fio; intrare non possum qu. me videant; non quin ipse dissentiam, ne kao da se ne slažem; nihil est quin male narrando depravari possit, nema ga, što se ne bi itd.; nego in Sicilia tota ulla picturam fuisse qu. Verres conquiescit, inspexerit sc. eam, da je nije = koje nije; negat ullum cibum esse tam gravem qu. is die et nocte concoquatur; nunquam tam male est Sicilia, quin aliquid facete

et commode dicant. II) pitajući qui u upravnom pitanju: kako ne = zašto ne? a) u pitanju, kojim se pozivlje, qu. conscendimus equos? = sjedajmo na konje. Ne gledajući na pravo mu značenje upotrebljavao se quin uz imper., da se poziv pojača, qu. uno verbo dic, tā reos jednom besjedom, qu. omittit me. b) sām ili s etiam, immo složen (upr. = pa i zašto ne?) = pače, dapače, multum scribo die qu. etiam noctibus; qu. contra plus spei nactus; (Plaut.) hercle qu. recte dicis.

quīnam, quānam, quodnam pron. interr. a) (prekl.) u upravnom pitanju: koji li? b) u neupravnom pitanju, jedn. Cio. de inv. 2, 1, 2.

Quinctiliānus, Quinctilla etc. pogl. Quintilianus etc.

quīncunx, ncis, m. [quinque — uncia] 1) pet dvanaestina asa, pak = $\frac{1}{12}$ svakoga cijeloga uopće n. pr. nasljedstva, Hor. Plin. ep. 2) pri sadenju drvetā omijeli red poput q.

** t. j. upr. pet okā na kocki (tessera), naime ovaj:

```

* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *

```

u kosim redovima.

quīndēces, adv. num. [quindecim] petnaest puta.

quīndēcim, adj. num. card. [quinque — decem] petnaest; q. primi, 15 prvih senatora u kojem municipiju, Caes. b. c. 1, 35, 1.

quīndēcimvīrālla, adj. [quindecimviri] kvindecimvīrski, jedn. Tac. ann. 11, 11.

quīndēcimvīrī, ōrum ili ūm, m. kvindecimviri, zbor petnaestorice (quindecimviri sacris faciundis), koji su u Rimu nadgledali sibilinske knjige, a u doba opasno tražili u njih, kako će se zlo okloniti.

quīndēni, pogl. quinideni.

† quīngēnārius, adj. [quingeni] petstotni.

quīngēni, ae, a, adj. num. distr. [quingenti] po pet stotina.

quīngēntēsīmus, adj. num. ord. [quingenti] petstoti.

quīngēntī, ae, a, adj. num. card. [quinquecentum] pet stotina.

quīngēnties, adv. num. [quingenti] pet stotina puta.

quīni, ae, a, adj. num. distr. [quinque] 1) po pet. 2) navlast. u množidbi, uopće: pet, quater quini. 3) (prekl. i kasno) u sing. lex quina vicenaria, po kojem se tekao poslije navršene 25. godine može ugovarati.

quīni-dēni (quind.), ae, a, adj. num. distr. po petnaest.

quīni-vicēni, ae, a, adj. num. distr. po dvadeset i pet, jedn. Liv. 37, 59.

quīnquāgēni, ae, a, adj. num. distr. [quinquaginta] po pedeset.

quīnquāgesies, adv. num. pedeset puta, jedn. Plaut. Men. 5, 9, 99.

quīnquāgēsīmus, adj. num. ord. [quinquaginta] pedeseti; navlast. -ma, ae, f. (so. pars) pedeseti dio kao dinak, pedesetina.

quīnquāgēnta, adj. num. card. pedeset

quīnquātrīs, ūm, f. i * + quīnquātrīa, ium i ōrum, n. [quinque] kvinkvatre, veća i manja svetkovina od pet dana na čast Minervi, kvinkvatre. Veće kvinkvatre slavile su se od 19—23. marta (školski praznici na loncu poljeća), manje 13. junija, Po Varonu „peti dan po Idama“: dies . . . quod erat post diem quintum Idus, quinquartus.

quīnque, adj. num. card. pet.

quīnquēnnālis, adj. [quinque-annus] petogodišnji, a) svake pete godine bivajući, celebras ludorum; + certamen; + agon. b) pet godina trajajući, censura; vota, pet god. obuhvatajuća.

quīnquēnnālis, adj. [quinque-annus] 1) * = quīnquēnnālis a). 2) od pet godina. filia, Plaut., Olympias, Ov.; vinum, Hor.

quīnquēnnālium, ii, n. [quinque-annus] petogodište, od pet godina; duo, tria, qu., deset, petnaest godina.

quīnquē-partītus (quinquepert), adj. peterostruk, jedn. Cic. de inv. 1, 34, 10.

quīnquē-prīmī, ōrum, m. = πεντάκρωτοι, petorica najugledniji u municipiju, jedn. Cic. Verr. 3, 28, 68.

quīnquē-rēmīs, adj. q-rēmus] na pet redova veslača, navis; često kao supst. f. = navis q. peterovestlača.

quīnquē-vīr, i, m. kvinkvèvīr, jedan od petorice (quinqueviri), koji su bili u odboru za obavljanje koje javne stvari.

quīnquēvīrātus, us, m. kvinkvevirat, služba kvinkvevira.

quīnquies, adv. num. [quinque] pet puta.

quīnquī-plīco, etc. 1. popeteròstručiti, jedn. Tac. ann. 2, 36.

+ **quīntādecīmāni**, ōrum, m. [quintus-decimus] vojnici petnaeste legije, petnaestaci.

quīntāna, ae, f. (so. via) [quintus] kvintana, pūt u taboru, koji je peti manipuli i petu turmu od šeste odvajao, i gdje je taborско tržište bilo; + **quīntāni**, ōrum, m. vojnici pete legije, petdci.

Quīntīllānus (Quinct.), i, m. M. Fabius Qu. Kvintilijan, rimsko prezime; slavan retor

u Rimu za cara Trajana, poznat po svojem spisu de institutione oratoria, Plin. cp.

Quīntīllīs, (Quinct.), is, m. [quintus] mensis se dodaje i ispūštā, kvintīl, peti mjesec (ako se počne brojiti s martom). Kasnije prozvan Julijem na spomen Cezarove reforme kalendara. Idibus; Qu.

Quīntīus (Quinct.), Kvincije, ime rimskom plemenu; 1) L. Q. Cincinnatus pogl. Cincinnatus. 2) T. Q. Flaminius, nadbio macedonskoga kralja Filipa kod Kinoskefale g. 197. pr. Is. adj. kvincijski. Odt. adj. Quīntīānus, Kvincijer, exercitus, kojom je zapovijedao Q. Cincinnatus.

1. **quīntus**, adj. num. ord. [quinque] peti; adv. **quīnto**, -tum, peti put.

2. **Quīntus**, f. Kvīnt, rimsko ime.

quīntus-dēcīmus, adj. num. ord. petnaesti.

quīppe, adv. [quia-pe] 1) kad stoji sām za se, pokazuje obično s nešto ironije ili indignacije, razlog ili uzrok; dakako, naravski, dabogme, ista ipsa a te apte et rotunde dicuntur; quippe; habes enim a rhetoribus, dabogme, naučio si itd.: sol Democrito magnus videtur, quippe homini erudito; quippe, inquiet. 2) obično s uzročnim česticama; quia (Ter.), cum, + ut, budući da, ili s pron. relat. složen, gdje bolje ističe uzrok; * qu. etiam; * qu. et; * partic., qu. revisens.

quīppēni (quippini), [quippe-ni] a zašto ne, Plaut.

Quīrīnālis, adj. [Quirinus] Kvīrinov, collis; * lituus, * trabea, kakvu je Romul nosio. Navlast. supst. -lia, ium, n. gōd, koji se Romulu na čast svetkovao 17. februara.

Quīrīnus, i, m. [srodno sa quiris, koplje], Kvīrīn, 1) ime Romulu kao bogu. Pak a) o drugim bogovima, napose o Janu. b) * Augustus, * Antonius. 2) kao adj. = Quirinalis, * tribus; * collis; * umeri.

Quīris, ītis, m. 1) * u sing. (rijetko) Kvīricānin, rimski građanin, koji uživa sva građanska prava. 2) obiç. u pl. Quīrītes, ium ili (um), kōpljanīci, isprva stanovnici sabinškoga grada Kura, pak = Sabinci, a kasnije = rimski građani, Rimljani kao državljani, potom počasni naziv Rimljanā u građanskim odnošajima (populus Rom. Quiritium, populus Rom. Quiritesque, Quirites Romani), dok su se u ratu nazivali milites, (a samo podrugljivo Quirites, sr. Tac. ann. 1, 42. Suet. Caes. 70.), a naprema tudim narodima Romani; potom jus Quiritium = potpuno rimsko građansko pravo. Cic. p. Caes. 33, 96.; za careva onaj dio građanskoga prava, koji je trebao Latinu, da bude potpun građanin, Plin. ep. Suet.; (Verg. georg. 4, 201.), Quirites u prii., pčele.

quirītātio, ōnis, f. [quiritor] *pomaganja, vriska, jedn. Liv. 33, 28, 3.*

quirītātus, us, m. [quiritor] (*rijetko*) *vriska.*

quīrito, i. [*upr.* = fidem Quiritium implorare, *zvati Kviritane u pomoć*] 1) *intrans. i dāriti u pomaganju, zapomagati, Liv. 2) tranz. (jedn. Asin. Poll. u Cic. ep. 10, 52, 3. 3) vikati, drečati.*

1. **quīs** (*supst. a i adj.*) i **quī** (*ponajv. adj.*), *quae, quid, (supst.) i quod, (adj.) pron. interr. iko, što? koji? kakav? (quis pita za ime, qui za svojstva), quis is fecit? quis rex id audebit? quis homo est? qui cantus? quis sim, ex eo quem ad te misi, cognosces; scribis te velle scire, qui sit rei publicae status; domino navis, qui sit aperit; (Ter.) qui videor? kakav ti se čini? quis prekl. također f., quis ea est, quam vis ducere uxorem? Plaut.; quid est tibi nomen? kako ti je ime? Plaut.; quid videtur tibi hoc mancipium? Ter.; quid s gen., quid mulieris habes? kakvu imaš ženu? Ter.; quid hominis sit; također koliko, quid hominum, quid rerum? Ter.; quid pictarum tabularum, qui reliqui habemus? sciturum quid ejus sit = šta je to; također (Plaut.) quid hujus rei sit, što se to zbiva? Navlast. 1) quid kao adv., a) što? kako? udivljenje ili srdžnost, quid? eundem destituisti? quid? quod, upr. što je ono, da itd., pa će? quid? si? što? ako, upr. quid dices ili dicetis, si, quid? si illud etiam addimus, quod recte addi potest, nihil esse etc., concedetur profecto verum esse etc.; quid ergo? ironijom, an, quod ad diem non venerunt, de eorum fide constantiaque dubitatis? Quid ergo? etc.; quid enim? upr. pa što je zato? življe potvrđuje prije izrečenu misao = zašto ne bi tako bilo? militia est potior. Quid enim? concurratur etc., cum laqueo uxorem interimis matremque veneno, incolumi capite es? Quid enim? Hor.: osv, često quid ili quid vero, da se u formi retoričnoga pitanja uvede opreka i to tako, da se, ako je opreka u jednoj riječi, ovoj, ako li je u poduljoj rečenici. riječi quid ili quid vero, dodade upitno znamenje, loquor de principibus. Quid poštae? Nonne post mortem nobilitari volunt? a što pjesnici?; quid illud? num dubitas quin etc.? quid vero? clarissima M. Curii causa Marci Copontii nuper apud centumviros quo concursu hominum defensa est? prividno suvišno sa censes, censemur i nal., qu. censes hunc ipsum Roscium quo studio et intellegentia esse in rebus rusticis? qu. enim censemur superiorem illum Dionysium quo cruciatu timoris angere solitum? qu. Alexandrum quo animo vixisse arbitramur? što? = zašto? demu? sed quid argumentor? qu. vitā opus est? qu. ad se venirent? qu. ita? zašto to?*

kako to? qu. multa = u kratko; qu. ni ili složeno quidni? zašto ne? pogl. ni? sr. cur 2). — 2) kadšto, osv. u Liv. stoji quis ili relat. qui o dvojici mj. uter (sr. uter, quisque), quoniam gemini essent (Romulus et Remus) — ut dii — auguriis legerent, qui nomen novae urbi daret; cupido incessit animos juvenum sciscitandi ad quem eorum regnum Romanorum esset venturum; proelia de occupando ponte crebra erant nec qui poterentur, — satis discerni poterat; exercitum ex duobus eligeret, quem mallet; Hannibal movit ex Taurinis incertos, quae pars sequenda esset; ut quem velis (Octavianum an Antonium), nescias, Cic. Att. 16, 14.; controversias inter se habebant, quinam anteferretur, Caes. b. G. 5, 44, 2.; qui prior has angustias occupaverit, Caes. b. c. 1, 66, 4.

2. **quīs** (*supst. i adj.*) i **quī** (*ponajv. adj., samo postije, si, nisi, ne, num supst.*), *quae ili quā, quid (supst.) i quod (adj.), pron. indef. tko, što, tkogod, štogod, koji, kojigod; pokazuju lice ili stvar samo kao pòmišljenu (sr. aliquis), ponajv. postije pron. relat., postije si, cum i nal.*

3. **quīs** *pogl. 2. qui.*

quīs-nam ili quīnam, quānam, quīdam (supst.) ili quodnam (adj.), pron. interr. pojačan oblik od 1. quis, a) u upravnom pitanju, tko, što? tko li, što li? koji, koji li? (sr. nam 2)); dodaje mu se i num sprijeda, num quisnam praeterea? rāstavljeno, quid se nam facturum arbitratus est? * nam quis te nostras jussit adire domos. b) u neupr. pitanju, reviso, q. gerat, Ter., ut sciam num q. — afferat, Ter.; tentandum existimavit, q. Pompejus propositi haberet.

quīs-plam, quāplam, quīplam (supst.) i quodplam (adj.), pron. indef. tko, što, koji, tkogod, štogod, kojigod (sasma neodređeno), si cuipiam pecuniam ademit; q. cohors; (pl. rijetko) quāplam rationes; adv. quīplam (quipp.) što, štogod, uz adj., Com.; q. noscunt, jedn. Cic. n. d. 3, 35.

quīs-quam (kao f. Plaut. Ter.), quīdquam (quicquam) pron. indef. (bez f. i pl.), obično supst. [adjektivno samo kadšto uz imena lična, servus, homo quisquam, i lične kolektivne supst., cuiquam ordini, nigda uz stvari] itko, išto, ikoji, (pokazuje sasma neodređen predmet, osobito u rečenicama negativnim, sr. ullus, quis, aliquis), nec quisquam etc.; nemo tale quidquam conabitur; quamdiu q. erit, qui te defendere audent, vives; si quisquam, ille sapiens fuit; hic mihi q. mansuetudinem et misericordiam nominat; miror, illa superbia et importunitate si quemquam amicum habere

potuit; tanta prosperitas Caesarem est consecuta, ut nihil ei non tribuerit fortuna, quod cuiquam ante detulerit; ab hoc q. bellum timet? tetricior hic tyrannus fuit quam q. superiorum; libertatis originem inde magis quia annuum imperium consulare factum est, quam quod deminutum quidquam sit ex regia potestate, numeres; (*rjeđe*) ne quemquam interficiant, *baš nikoga*, ne quisquam ordine ageretur; ne quisquam queratur etc., *Quint.* 10, 1, 45.; (*Hor. ep.* 2, 1, 76.) indignor quidquam reprehendi, *jer je* indignor = nolo, ferre non possum; haud scio an quisquam (ullus, unquam, usquam) *u negativnom značenju* [*sr. an 4*] *dvojbena je, nalazi li se tako i u klas. pisaca, poimence u Cic.; nec quisquam unus, q. unus pogl. unus 2*); nihil quidquam *pogl. nihil.*

quis-que (*f. Com.*) **quaeque**, **quidque** (*supst.*) i **quodque** (*adj.*), *pron. indef. 1) sva tko, sva što, svaki, (sr. omnis); često uz sup., redne brojeve i uz pron. reflex. suus i se, redovno se postavljaju iza ovih riječi, suus cuique honos habetur; pro se quisque queruntur; quo quisque (tko) est sollertior, eo etc., ut q. est optimus, ita difficillime alios suspicatur, što je tko bolji, to itd.; qui cuique artificio praesunt, koji su najvještiji kojoj umjelnosti; qui quoque tempore praesunt, koji su u koje doba načelnici; decimus q., svaki deseti; quinto quoque anno, svake pete godine; tertio quoque verbo, svaku treću riječ; primo q. tempore, die, što prije; † prima quaque occasione; često sa sup. (u klas. prozi obično u sing. i n. pl.), u nas: svaki s pozit. doctissimus quisque modestissimus est; doctissimus quisque; optima quaeque, 2) kadšto osb. u Liv., o dva predmeta mj. izvjesnoga uterque, bududi da se više pazi na cjelokupnost (sr. quis 1) b)], duas civitates ex una factas; suos cuique parti magistratus, suas leges esse; diversi consules ad suum quisque bellum proficiscuntur; mj. uterunque, jedn. Liv. 1, 21, 3.*

quisquiliæ, *Ærum, f. [quisque] upr. koješta, i izmet, izmetak, o ljudma, q. seditionis Clodiana.*

quis-quis (*kao f. mulier quisquis es, Plaut.*), **quidquid** ili **quicquid** (*redovno supstantivno*), *adj. quodquod, 1) tkogod, štogod, kojigod, redovno, osim neupr. govora, s ind. (sr. quicunque), q. ille est; quoquo modo potuimus; quiqui integri sunt; quidquid maleficii erit; quidquid erat patrum, reos dices; quidquid deorum hominumque Romanorum esset, induxisse in animum; s konj., quoquo modo se res habeat, Cic. fam. 1, 5.; * s pl. kopule; acc. quidquid, adv. što dalje, što više, q. ab urbe longius proferent arma; q. progredior.*

2) *prividno* = quisque, u Cic. uz druga *re-intiva*, ubi quidquid esset quod disci posset, *pokráceno, da ne bude rečenica odviše zamršena mj.* ubi aliquid esset quidquid esset q. d. p.; ut quidquid objectum esset; quatenus quidquid se attigat; quocunque in loco quisquis est; *koji mu drago, bud koji, Liv. 11, 8.* liberos suos quibusquibus Romanis dabant; *Tac. ann. 6, 7.* quaqu de re locuti. — *Drugi oblici izim navedenih nijesu običajni.*

quī-vis, **quaeris**, **quidvis** (*supst.*) i **quōvis** (*adj.*) [*volō*] *tkogod, štogod; kojigod; sva tko, sva što; svaki, svakojaki, kojekakav, non quivis hoc videt; quidvis perpeti, svašta; q. unus.*

quō, *adv. [od quoi, zajednički oblik dativu i ablativu n. od quid], 1) indef. kamo, kuda, si quo erat progrediendum; ne quo inciderem; takoder (jedn. Liv. 40, 26, 8.) kako. 2) relat. (rijetko) gdje, se nescire, quo loci esset; visus est dicere, quo loci illa nasceretur; (Hor.) rosa quo locorum sera moretur; češće kamo, kuda, se tacitos abire, quo terrarum possent, eos, quo se contulit = ad quos; mare, quo Rhēnus influit = in quod; munimenta, quo; ad partem provinciae, quo; takoder (Plaut.) quo gentium, kamo pod bogom; * interrog. quo tendis? quo, quo ruitis? * elipt. quo tu, turpissime? unde et quo Catius? tp. a) dokle, do koje tačke, quo amentiae progressi sitis, Liv. b) čemu, Martis signum quo mihi pacis auctori? sc. emisti; (Hor.) quo mihi fortunam (sc. laudas), si non conceditur uti; nescis quo valeat nummus; quo tibi sumere depositum clavum? sc. prodest. c) po čemu, radi čega, stoga, zato, quo factum est, ut; quo mihi rectius videtur; quo etiam magis vituperanda est tantae rei incuria. d) zato što, jer, kao da, da se samo pomišljen uzrok navede, s konj., non quo, non eo dico, quo mihi veniat etc.; non quo ipse audieris; mercatoribus est aditus magis eo, ut — habeant, quam quo ullam rem ad se importari desiderent; haec amore magis impulsus scribenda putavi, quam quo arbitrarer te monitis egere. e) da tim, da tako, za поближе označenje svrhe kojega čina, s konj., sublata erat in funeribus celebras virorum ac feminarum, quo lamentatio minueretur; takoder samo: da, postije efficere, Liv.; postije causa, in causa esse, quo serius etc.; pak quominus upr. da to manje, s konj., postije impedire, prohibere, detertere, recusare, nihil moror, stat per alqm i nal.; takoder, quo ne mj. ut ne [sr. 2. ne II] 2) a) d)], praefixisti, quo ne pluris emerem; quo ne plus auri et argenti haberemus; (Hor.) missus ad hoc, quo ne; da tim složeno skomp., quo melius valeamus; da onamo (tamo), Asta-*

penses locum in foro destinant, quo pretiosissima rerum suarum congerent. f) s komp., *što, a odgovara mu eo ili hoc (to), ali kadšto nema ni ovih riječi.*

quō-ād (jednosložno, Hor. sat. 2, 3, 91.), adv. 1) o prostoru i stupnju: *koliko, dokle*, q. insequi potuerat; q. capitibus exstare possunt, se immergunt; q. possem; q. ejus facere possum; *elipt.*, qu. longissime. 2) o vremenu, a) *interr. dokle (kako dugo)*, Ter. b) *relativno, α) dokle*, tam diu velle debetis, q. te quantum proficias, non poenitebit; q. potui. β) *dok* = ind. i konj,

† **quōādusque**, (ili quoad usque), *dok, dokle*. **quō-circa**, adv. *relat. stoga, zato; u imezi*, quo, bone, circa, Hor. sat. 2, 6, 95.

quō-cumque (quocunque), adv. *relat. indef. kamogod, kudgod, kuda mu drago, u imezi*, quo me cunq. rapit tempestas, quo nos cunq. feret melior fortuna, Hor., quo res cunq. cadent, Verg., quo ea (ratio) me cunq. ducet, Cic. Tusc. 2, 5, 15.

quōd, [n. acc. od qui], 1) *relat. adv. 1) s obzirom na što, u čemu*, quod illos aetas satis amet, Ter.; quod continet memoria sit, Liv.; *stoga* quod si (ne valja pisati quodsi), *pa ako, te ako, ako po tome, ako samo, ali ako; također* quod ni i *raštavljen* quod ego nisi etc., *jedn. Cic. Verr. 2, 26; quod cum; quod quoniam; quod quia; quod etsi; quod utinam; quod ne, jedn. Cic. Acad. 2, 25, 79; quod ubi, quod ut (ali quod ut o potius formidine falsa ludar etc. = da bi Verg. Aen. 11, 631.); pače i quod qui (nom. plur.), tko dakle, Cic. off. 1, 14, 44. Phil. 10, 4, 9; quod absque hoc esset, Plaut. Capt. 3, 5, 96. 2) zašto, rašta, hoc est, quod s konj., ima razloga, da itd.; (rijetko) na početku nove rečenice, stoga, zato, quod te oro, ne, Ter.; quod vobis venire in mentem necesse est etc., Cic.; češće quod te oro, ne, Ter., quod te per genium etc. obsecro, Hor., quod te per superos etc. oro, Verg. II) konjko., a) *razlog: što, da, navlast. poslije glag. gaudere, dolere, queri, accusare, laudare i nal.*; non quod = non quo, *pogl. quo 2) d). b) zbiljska prilika, koja prediduće tumači, a demonstrat. pronomen može tom prilikom pred njim stati i ne treba ga: da, accedit quod (sr. accedo); adde, adde huc, quod pogl. addo; pauca loquitur q. (o tom, da); bene facis q.; multi in eo peccant, q.; stoga pokazuje i priliku, radi koje je nastala u glavnoj rečenici izrečena misao: što se toga tiče, da, što, ako, q. scribis te ad me venturum esse, ego vero te istic esse volo. c) (pretkl. i kasno) poslije glagolâ sentiendi i declarandi, da, mi.**

acc. o. inf. d) *premda, akoprem, Ter. Ov. e) što = otkuda*, jam diu 'st, quod etc. diu est, q., Plaut. Ter.; † tertium jam diem esse, q. etc.; inde quod, Liv.

quōdām-mōdō, adv. [qui-modus] *nekako*.

quod eum, quod etsi, quod si etc. pogl. quod 1) 1).

quōjās, quōjus, (pretkl.) = *cujas, cujus*.

* **quō-libet**, adv. *kamo mu drago, kuda mu drago, svakamo, svakud*.

quō-mīnus *pogl. quo 2) e).*

quō-mōdō, adv. (sr. quemadmodum), 1) *interr. kako?* primum hoc videamus; ejus hominis bona qua ratione venierunt, aut quomodo venire potuerunt? haec negotia quomodo se habeant, ne epistola quidem narrare audeo. II) *relat. kako, kao, što, također s odgovorajudim* sic, ita, nihil est admirabilius quam quomodo Q. Maximus mortem Marci filii tulit = quam is modus quo etc.; quomodo in omni vita praecipitur, ut perturbationes fugiamus, sic ejusmodi motibus sermo debet vacare.

quō-mōdō-cumque [-cunque], adv. 1) *relat. indef. kakogod, kako mu drago. 2) indef. (pretkl. i kasno) bez dodana glagola = kako bilo, da bilo, kako mu drago, kakogod*.

quōmōdō-nām, adv. *interr. kako li? jedn. Cic. Q. fr. 2, 16.*

quō-nām, adv. *interr. tã kamo? kamo li?* q. haec omnia nisi ad suam perniciem pertinere.

quōndām, adv. [quom-dam] 1) *uopće, nekada, negda, kadšto, katkad. 2) o prošlosti, negda, nedavno. 3) * o budućnosti negda, jednom.*

quōnīām, *konjko.* [cum-jam] *kada, (već) budući da, kadšto s preciznom kratkoćom ne navodeći baš razloge onomu, što se reklo, nego zašto se i zašto se nije drukčije reklo*, ipsum illum Autronium (q. ejus nomen finitimum maxime est hujus periculo et crimini) non sua haec vita convincit? nec solum componentur verba ratione sed etiam finientur, q. id iudicium esse aurium alterum diximus (sr. enim, nam, nisi, praesertim).

quō-pīam, adv. *indef. [quispiam] (pretkl.), quō-quam [quisquam] kamogod, kamo.*

quōquē, adv. [u prozi se veže enklitico za naglašenu riječ; ali ako dvije riječi po smislu zajedno idu, umeće se među njih, ako baš i pripada ponajbliže na drugu riječ; kadšto se postavlja i slobodnije, kako općenita misao sobom donosi, u pjesnikâ se nalazi pred naglašenom riječju; sr. Hor. sat. 1, 10, 5, 2, 8, 81., 1) i (da se doda već označenom subjektu ili objektu drugi, koji isto toliko vrijedi; sr. etiam), me q. hoc decept; ad aures q. militum; *pleonast. (Ter.) quoque etiam. 2) † =*

etiam; ex industria quoque; e contrario quoque.

quōquēversus *pogl. quoquoersus.*

quō-quō, *adv. relat. indef. [quisquis] kam o-god, kadagod.*

quōquō-versus, *adv. na sve strane. na svaku stranu.*

quōrsus *ili quōrsus*, *adv. interr. [quoversum ili -sus] 1) (rijetko) o prostoru, kuda, kamo, Ter. 2) pokazujući posljedak, svršetak, svrhu, čemu, kamo, kuda, verebar q. evaderet (Ter.); q. haec pertinent? i samo q. haec? kamo smjera to? također (Hor. sat. 2, 3, 201.) samo quorsus? q. igitur haec disputo, čemu itd.? q. igitur haec tam multa de Maximo? q. recidat responsum; (Hor.) q. opus est, (sc. lapide)?*

quōt, *adj. indecl. I) koliko (njih)? q. sunt? q. civium adsunt? koliko je građana tu? q. cives adsunt, kolik je broj nazočnih gr.? numerate saltem, q. sitis? II) relat. koliko (njih), obično s odgovarajućim tot, toliko, q. homines, tot causae; tot annos q. habet; također toties, q. Potom pri naznačivanju vremena: svaki, q. Kalendis, Plaut.; quōtannis [annus] kao adv., svake godine.*

quōtannis *sr. quot II).*

quōt-cumque (-cunque), *adj. indecl. (rijetko) kolikogod (njih).*

quōtēni, *ae, a, num. distr. po koliko (pri razdjeljivanju), jedn. Cic. Att. 12, 33, 1.*

quōtidīānus (*također cōtidianus*), *adj. [quotidie] 1) svakidašnji, labor; vita; sermo. 2) običan, svakidašnji, prost, formae, Ter.; verba; interdictum.*

quōtidīe (cōtidie), *adv. [quot-dies] svaki dan (sr. in diem, in dies pod in II) 2) b) a) β), q. Caesar Haeduos frumentum, quod essent publice polliciti, postulare; q. utrimque pugnabatur; Dionysium semper dilexi, sed q. pluris facio; mihi magis magisque q. de rationibus tuis cogitanti; valet alter plus q., alter videt; osobito Cic. Att. 5, 7. q. vel potius in dies singulos breviores litteras ad te mitto; q. enim magis suspicor te in Epirum jam profectum (gdje je vel potius in d. s. možda koji pre-pisat dodao).*

quotiens, **quōtlēs**, *adj. [quot] I) interr. koliko puta? II) relat. kolikogod puta.*

quotiens-cumque, **quotiescumque** (-cunque), *adv. kolikogod puta, kadgod.*

quot-quōt, *adj. indecl. = quotecunq.*

quōtūmus, *adj. (Plaut.) = quotus.*

quōtus, *adj. [quot] koji (u redu)? q. annus? q. hora est? koji je sat? Hor.; * clipt., quōta sc. hora, u koji sat, kada; q. esse velis, rescribe (Hor.), koliko gosti s obom povesi misliš. Navlast. quotus quisque = koliko? nego pokazuje uvijek malinu = kolikšno? quotus q. philosophorum est qui etc.*

* **quōtus-cunque** (-cunque), *adj. kolikogod (bio velik ili malen).*

quō-ūque, *adv. interr. dokle? q. tandem, Catilina, abutere patientia nostra? rāstavljeno, quo enim usque, Cic. Phil. 3, 1, 3.*

quōvis, *adv. [quivis] (Com.) kamogod, kudagod bilo, svakamo, svakuda.*

quum *pogl. 2. cum.*

R

R. *kao kratica = Romanus ili Rufus. — R. P. = res publica.*

rābīde, *adv. [rabidus] bijesno, omnia r. appetere, jedn. Cic. Tusc. 5, 6, 16.*

rābīdus, *adj. [rabies] bijesan, osb. o životinji (sr. rabies), * leones; * canes; * ferae; (Just.) fera; prenes., * lingua; * ira; * rabidi furor animi; * fames; * ventus; navlast. * do bijesnoće zanesen, os (Sibile).*

rābīes, *acc. em, abl. ē, f. upr. bijesnoća, Plaut. Ov.; bijes, pomama, acerbitas quaedam et r.; hostilis; impotens; in rabiem ira versus, † ira vertit; versa in rabiem; † in rabiem pervenit; † eadem deum ira, eadem hominum r.; * r. civica, građanskoga rata; ferae bestiae caeco impetu in rabie concitatae; * canum; * o pomami na podrugivanje*

*i ljubav; tp. a) gōropād, žestina, coërceri rabiem gentis non posse; fatalem r. temporis accusat; * r. caeli marisque; * noti; * canis, pripeka julska; * r. ventris, ljuti glad; * edendi; † occidendi; * belli. b) * bezumna zanesenost.*

rābīo, *3. bješnjeti, goropaditi se, jednom Enn. u Cic. de div. 1, 31, 66.*

rābīōne, *adv. [rabiosus] bijesno, goropadno, jedn. Cic. Tusc. 4, 22, 49.*

rābīōsūlus, *[adj. dem. od rabiosus] nešto bijesan, polubijesan, jednom Cic. fam. 7, 16, 1.*

rābīōsus, *adj. [rabies] = rabidus, canis, Hor.; homo, smušen, Plaut.; vide ne fortitudo minime sit r., prosta od bijesa, Cic. Tusc. 4, 22, 50.*

Rabirius, *Rabirije*, ime rimskom plemenu.
1) Gajus R., pučki tribun; radi smrti L. Apulija Saturnina optužen branio je Ciceron govorom, koji se još nalazi. 2) Gajus R., vitez tužen de perduellione, a branjen od Cicerona govorom, koji se također jošle nalazi. Odt. **Rabiriānus**, adj. *Rabirijev*. 3) (Ov. Quint.) Gajus R., pjesnik za Vergilija.

rābūla, ac, m. [rabo 3. bješnjeti] slab od-vjetnik, mutljaga, mutiknaša, rabu-lista.

* **rācēmī-fer**, fēra, fērum, adj. [racemus-fero] jagodonosan, uva; Bacchus r., groždem šnjeden.

rācēmus, i, m. upr. jagoda (vinova) bóba a) grozd (sr. uva), također od vinjage, Verg. Hor. b) vino, Ov.

Racillus, *Racilije*, ime rimskom plemenu; L. Racilius, pučki tribun za Cicerona; Racilia, žena diktatora L. Kvincija Cincinata.

rāllātus, adj. [radius] zrakama opkoljen, sjajan, sol; * lumina; † corona, vijenac od zraka.

rādicātus, adv. [radix] klas. samo tp. s kori-jenom, stubòkom, evellere actiones alejs; extrahere cupiditatem; religionem ex animis hominum; excutere opinionem.

rādicūla, ae, f. [dem. od radix] žilica.

rādlo, i. i -lor, dep. 1. [radius] sijevati, sjati, * argenti lumine valvae; * in armis; * galeae gemmis radiantur et auro; † templa marmore nitent et auro radiantur; * radians luna; * radiantia arma; * lumen postremum radiatum; * orbis flammeus radiatus solis; supst. * radians, sunce, Cic. or. 45, 152.

rādlōšns, adj. [radius] pun zrakā, jedn. Plaut. Stich. 2, 2, 41.

rādūs, ii, m. *palica*, acuti atque alius per alium immissi r.; sloga a) * † pāoci, spioa, u točka. b) pisaljka matematikā, kojom su likove crtali po pijesku, t. t., homo a pulvere et radio (sr. pulvis); (Verg.) descripsit radio totum qui gentibus orbem, caeli meatus describere radio. c) polumjer. d) t. t. (tkalacki) đunak, Verg. e) botan. t. t., vrsta protegljaste masline, Verg. f) zrakā suncānā, Cic. češće u pjesn., * sijevanje munje, sjaj kaoigje, krune na glavi.

rādix, icis, f. 1) korijen, žila, cortices et radices; omnes eo loco aut ab radicibus subruunt aut accidunt arbores; genus radice quod appellatur chora! (Ov.) intuba et radix; rapula, lactucae, radices, Hor.; * agere radices, puštati u pril., vera gloria radices agit; virtus altissimis defixa radicibus; prenes, a) doljni dio kojaj strvari, s kojim se čega drugoga drži, (korijen), * linguae; * plumae; * saxi;

podgorje, obič. u pl., radices montis; sub ipsas radices montis; ab radicibus collis suos infra munitiones reduxit; cujus collis radices; † in radice Palatii. b) tp. a radicibus (od temelja stubòkom), evertere domum, Phaedr. c) izvor, vrutak, deblo, patientiae; Marius ex iisdem, quibus nos, radicibus (mjesta) natum. d) tvrdi temelj, Pompejus eo robore vir, iis radicibus, koji tako tvrdo stoji, jedn. Cic. Att. 6, 6, 4.

rādo, rāsi, rāsum, 3. 1) *strugati, ostrugati, otrti, ugladiti, ugladiti*, terram pedibus (čepkati, o gavrani), Plaut.; omni parte corporis rasa praeter caput et labrum superius; capitibus rasis; * lapides palmā, pomēsti. Odt. a) taknuti, dirnuti, prēpuzati preko čega, preletjeti kroz što, * litora; * cautes; * iter laevum, odstrugati lijevu stijenu; * campos, plākali; * terras, o vjetrovima, mōsti; * ultima mea raditur, gotovo sam na kraju; † trajectos surculos; (iz zakona pisana na 12 tablica u Cic. legg. 2, 23.) mulieres genas ne radunto, neka ne grebu. 2) *ostrugati, obrijati*, (sr. tondeo), caput et supercilia; caput, u znak ropstva ili † žalosti; modo tondere modo radere barbam, Suet.; † radi, brijati se (dati). Odt. *izbrisati, otrti*, † nomen fastis; * eurus r. arva imbribus, plākali.

raeda, vulgarno **rēda**, ne valja rhēda, ae, f. (celtska riječ) putna kola, kočija; aciem raedis et carris circumdederunt, Cic. odalle: **raedarius**, ii, m. kočijāš, adversi raedarium occidunt, Cic.

Raeti (ne Rhaeti), ōrum, m. *Redani*; pod tim se razumijevaju celtska plemena alpinska između Inske i Rajnske doline, koja su s Vindiličanima čelovali po susjednoj Galiji, dok ih nije Druz s Tiberijem, koje je August na njih poslao, god. 15. pr. Is. podjarmio, Liv. Tac. Hor.; zemlja im se zvala **Raetia**, ae, f., Recija Tac.; Raetia provincia, jednom Tac. Germ. 41. Odalle * † **Raeticus** i * -tus, adj. *reški*.

rāllus, adj. [dem. od rarus] *tanak*, tunica, jedn. Plaut. Epid. 2, 2, 48.

* † **rāmālla**, ium, n. [ramus] *suho granje*.

rāmētum, i, n. ili (Plaut.) -ta, ae, f. [mjesto radmentum od rado] (obično u pl. -ta, ōrum) upr. strugotine, ostružine, iverje, Plaut. patri omne cum ramento reddidi, do truna.

rāmeus, adj. [ramus] *od grane, fragmenta, granje*, jedn. Verg. georg. 4, 303.

rāmex, icis, m. [ramus] (pl.) *žile u plućima*, Plaut.

Rāmaes ili -nēses, ium, m. *Ramljani*, jedno od tri najstarija koljena u Rimu (sr. Luceres i Tities); te po tom i jedna od tri centurije konjaničke istoga imena. Odt. Ramnes, vitezi

gospodskoga roda, jedn. Hor. ep. ad Pis. v. 343.

rāmōsus, adj. s komp. i sup. [ramus] *granat, krošnjast, arbor*; * cornua cervi; * hydra r. colubris natis e caede, *granata po tom, što su iz svake odsječené glave rasle druge zmijsice*.

rāmūlus, i, m. dem. od ramus.

rāmus, i, m. *grana*; u pril., non solum ramos amputare miseriarum, sed omnes radicum fibras evellere; *navlast. a) * grana kao ki-jača (čula) Herkulova. b) * meton., pl. rami, vočka*.

rāna, ae, f. 1) *žaba*. 2) r. marina, *žaba (riba)*.

rancōsus, adj. [ranceo, smrdjeti, zaudarati] *smrdljiv, aper, Hor.*

rānūcūlus, i, m. [dem. od rana] *žabica, žabari, šakljivo o stanovnicima mjesta Uhubre, koje je bilo u blizini pomptinskih bara*.

rāpa *pogl. rapum*.

rāpāōtas, ātis, f. [rapax] *grabežljivost*.

rāpax, ātis, adj. s komp. i sup. [rapio] 1) * *grabljiv*, * + ventus, *plah*; * ignis; * fluvius, *brzica*; * Harpiae; + pridjev 21. legije (radi neodoljive sile, kojom je pobjeđivala); tp. *vrstan sebi prisvojiti što, privlačljiv*, nihil est appetentius similium sui nec rapacius quam natura. 2) *grabežljiv*, homo; * lupus; * mors. * Orcus; * Cinara, *na darove lakoma*; *supst. razbojnik, lupež*.

rāphānus, i, m. [ῥάφανος] *rotkva, Cat.*

rāpīde, adv. s + komp. [rapidus] *brzo*, r. dilapsus (fluvius); + r. iter conficere; + rapidius venire alqo; u pril., o govōru, r. ferri.

rāpīditas, ātis, f. [rapidus] *brzina*, fluminis, Caes.

rāpīdus, adj. s + komp. i sup. [rapio] *brz, plah*, flumen rapidissimum; * amnis; + rapidior unda; + r. gurgites; rapidissimi vortices; * volucris rapidissima, *brzo leteda*; * ventus; + mare; * sol (jer brzo ide, kako se čini); * equus; * cursus; * currus; * ignis (o munji); * Eurytion; rapidi feruntur; oratio, *brzo tekuci (u poredenju sa torrens) r. in consiliis, nagao*; + venenum, + virus r., *kaji brzo umara*; * *žestok*, flamma; Sirius; rapidive potentia solis; clausis r. fornacibus ignis.

rāpīna, ae, f. [rapio] *grabež*, a) *apstr. grabljenje, otimanje*; *obič. u pl.*; + facere r. b) *konkr. ugrabljeno, plijen*.

rāpio, rapui, raptum, 3. [ῥάπιο] 1) *grabiti, ugrabiti, zgrabiti* brzo ili silom, *zahvatiti, ponijeti, povući, itd.*, * cenam; * arma (manu); * bipennem dextrā; * flammam in fomite, *uhvatiti*; * galeam tectis, *brzo donijeti*; * nigrum colorem, *primiti*; * vim monstri, *brzo popiti, uisati*; corpus consulis;

+ scalas; * ossa ab oro canis; * telum de vulnere; * aures, *iščupati, iskinuti*; * raptus Hector equis; * stirpes (o rijeci), *iskorijeniti*; manipulos aliquod in primam aciem secum r.; rapti a domo longius; alqm hinc; commeatum in naves; * agmen campo, *preko polja*; * Turno mille populos, *dovesti*; * alqm (o Bakhhu); quo me cunque rapit tempestas (u pril.); * carceribus missos rapit ungula curras; * pedes et aurae quo te rapiunt; r. se hinc ocius, *odjuriti*; * rapti redis, *odjuriti na k.*; venandi studium homines per nives ac pruinas in montes silvasque r. Često alqm ad supplicium, ad necem, *kadšto samo r.*; alqm in jus; * Romae sponsorem (kao jāmca) me rapis, *vučeš me*; * improvisa leti vis rapuit rapietque gentes; * te meae si partem animae rapit maturior vis; * quos ab ubere raptos abstulit atra dies; (Tac. ann. 2, 71.) quod me parentibus, liberis, patriae intra juventam praematurato exitu raperent; * auditorem in medias res r. brzo uvoditi u sredinu događaja; * obsita frondibus (svetinja Bakhovu) sub divum, *na vidjelo iznositi*. *Navlast. a) požuriti se čim, brzo obaviti, svršiti*, raptae prope inter arma nuptiae, Liv.; * viam, * silvas, *žurno se provesti*; * immensos orbes per humum, *brzo upisati*; (Just.) rapienda incrementa virium. β) *kao plijen, grabež otimati, grabiti, otimati*, quantum r. potuerit; rapere omnes, trahere; rapere et elepere discunt; r. virgines; virgines ad stuprum; * virginem (o Kasandri); * armenta stabulis; * raptum ad Ida (Ganymedes); * periscelidem; * insignia; * raptos ex hoste penates; * res; * oscula; * omne sacrum in usus humanos; * loquentis vocem animamque trajecto gutture; * occasionem de die, *uhvatiti*; * quae rapit hora diem almm; * limis (oculis) quid etc. *pogl. limus*; * tua nobis paene simul tecum rapta solacia; * Venerem; (Liv.) castra urbesque, *osvajati*, (Curt.) Syriam; *supst. rapta*, ae, f. *ugrabljena*; **raptum**, i, n. *ugrabljeno, grabež*, rapto (Liv. Curt. Verg.), ex rapto vivere, Ov.; rapto gaudere, Liv.; *također plijeniti*, villas, Liv.; + Armeniam; * rapiunt incensa feruntque Pergama.

2) tp. a) *silom osvojiti, oteti*, commoda ad se; victoriae gloriam in se; + spem adoptionis acius in dies, *otimati se o itd.* b) *sobom povući, zvesti na što (sr. traho)*, ipsae res verba r.; * alqm in adversum, *u propasti*; * animum in varias partes, *zanositi*; (Ter.) comoediam in deteriore partem, *zakrenuti*; alqm in invidiam, * in medias caedes; * furorae caecus an rapit vis acrior, an culpa? * si tantus amor scribendi te r.; sin aliqua cupiditate raperetur in Macedoniam, Nep.; + ad

omnes affectus rapi; *rijetko u dobru značenju*, totos ad se r.; me commemoratio posteritatis ad spem quandam immortalitatis r.; ad divinarum rerum cognitionem cura omni studioque rapi; *o govorniku*, eos (apud quos aget) quocumque velit, vel trahere vel r.

rāptim, adv. [rapio] *brzo, žurno, naglo*, scribere, *na brzu ruku*; in ignem r. ad id factum; praecipitata r. consilia; r. omnis agere, † r. agitur agmen; † r. acto agmine; * r. secat aethera pennis.

rāptio, ōnis, f. (*rijetko*) *grabljenje, otmānje*.

rāpto, i. [intenz. od rapio] 1) *silom odvući, odvlađiti, povlačiti, brzo voditi*, conjugem; * Hectors circa muros, *vući*; † signa, quae turbine atque unda raptabantur; † huc illuc vexilla; † huc atque illuc legiones; * viscera per silvam. 2) † *robiti, plijeniti*, inter se; Africam; *u pril.*, * quid raptem in crimina (*na sud vući, bijediti*) divos?

rāptor, ōris, m. [rapio] *grabljivac, otmāč, razbojnik*, † raptores orbis; * lupi, *grabežljivci*; * *apsl.*; *navlast. otmāčar*, filiae; * *apsl.*; *u pril.*, alieni honoris.

rāptus, us, m. [raptio] 1) *otmica*, virginis; Ganymedi; * Inous, *razdiranje*. 2) † *razbojništvo, hajduštvo*.

rāptulum, i, n. dem. od rapum, Hor.

rāpum, i, n. (*kasno*) *rapa*, ae, f. *repa*.

rārēscō, — — 3. [rarus] * *prorijediti se, rastaviti se*, claustra Pelori, *otvoraju se*; resoluta tellus in liquidas aquas, *rašćinja se itd.*; *prenes.*, *rjedi bivati*, † paulatim montes; * sonitus.

rārītās, ātis, f. [rarus] 1) *šupljikavost*. 2) *rijetkost, malina*, dictorum; † capillorum; † remanentium; † lavandi.

rāre, adv. s komp. i sup. [rarus] *rijetko, malo kad*.

rārus, adj. s komp. i sup. 1) *rijedak, bilo da jedna stvar nije gusta (opp. densus, spissus), ili da su pojedine stvari razdaleko (opp. confertus, continuus, densus)*, † r. silva; * rete; * † terra, *prahovita, prhka*; * tunica, *tanka*; * cribrum; loca; arbores; * r. disjectaque aedificia; * tecta; * coma; † capillus; racemi; * tela; „rara lacrima manat per genas, *jedna po jedna*; *navlast. kao vojnički t. t. milites*, rari dispersique pugnant, *posamce*; rari in confertos illati; rari magnisque intervallis proeliantur; * rara est acies interlucetque corona; † rariore acies; † rariore acie; ordines rari, *prorijedeni*, Liv. Curt.; † rarius agmen subinde fiebat, *prorijedila se*. 2) *rijedak, malo*, rari portus; literae; genus hominum; amicorum; omnia praeclara rara; rara anteponanatur

vulgaribus; (decem viri) rari aditus (*gen.*), *kojim se malo kad pristupiti moglo*; rara hostium apparebant arma; (*Tac.*) rari domos, plurimi amicorum tecta petivere, r. per vias populus, Oceanus raris navibus aditur; * apparent rari nantes in gurgite vasto; * vitio parentum rara juvenus; * voces; rarum est ut (*Quint.*) = raro fit ut; (*Tac.*) verberare servum ac vinculis et opere coërcere rarum; *takoder o onom, koji rijetko što čini, prividno mjesto* adv. raro, * nec Illacos coetus nisi rarus egressu, *rijetko izlazedi*; † antiquis scriptoribus rarus obrectator. *Od. rijedak* = *izvrstan*, * facies; * vestis; * avis; * puella; * quercus patulis rarissima raris; * artis opus rarae; † leo magnitudinis rarae; † Philippus indolis rarae; † decor; (*dvajbeno*) *Tac. Germ. c. 31. rara et privata cujusque audentia*.

rāsills, adj. [rado] *uglađen, uglađan*, * *torno* r. buxum.

rāsīto, etc. 1. [intenz. od rado] *brljati*, faciem, *jedn. Suet. Oth. 12.*

† **rāstēllus**, i, m. dem. od rastrum.

rāster, ri, m., **rāstrum**, i, n. u pl. obid. -ī, ōrum, m. *motika s dva zubā ili s više njih*; *posl. (Ter.) res redit mihi ad rastros* = *doći ću na prozjaku torbu*.

rātio, ōnis, f. [reor] 1) *računānje (u prav. i prenes. značenju)*, objektivno, *račun i što na račun na'ikuje: popis, zapisnik, i nal., pak i (abrojeno) svota, broj*; rationem conficere, *inire, proračunati*; rationem alejs rei habere; rationem salutis explicatam et exploratam habere, *biti na distu t. j. ne sumnjati*, Cic. fam. 6, 1, 2.; petitiones tuae r. mihi semper fuit explorata, *upr. račun tvoga traženja slušbe bio mi je gotov, t. j. pōvšđāno sam znao, da ćeš uspjeti*, Cic. fam. 15, 31, 1.; corporis bona facile quandam r. habere censebant, *da je lak račun, da je lako na kraj izići*, Cic. fin. 4, 7, 17.; alterius mens rationibus agitandis exquirendisque agebatur; in rationem inducere, *uračunati*; initā subductaque r., *kad se pravo računa* = *razmisliti*; rationem, rationes subducere; *ineunda r. et via reperiunda est qua etc., treba proračunati (proesapiti)*; hoc rationis habebant s aoc. c. inf., hanc rationem habere coepit, *uzeo je ovako (esapiti) računati* = *razmišljati*; occurrebat illa r.; quid Cleomene fiet? etc.; † quantum in ratione est, *koliko se može proračunati* = *slutiti, nagađati*; rationem ducere, referre; rationes referre; rationem, quam caelati argenti duceret; relatis ad eum publicis cum fide r., *pošto je položio račune o državnim novcima*; magna r.; auri r. constat, *račun se slaže, u*

redū je sr. Plin. ep. 1, 5, 16, 9, 1.; (Just.) ut et otii mei apud te r. constaret; (Tac.) ut non aliter r. constet, quam si uni reddatur; hoc quidem est nimis exigue ad calculos vocare amicitiam, ut par sit r. acceptorum et datorum, račun o doholku i trošku; (Plaut.) dextera digitis rationem computat, putatur ratio cum argentario; rationes ab alio accipere, rationem perscribere; rationes cognoscere, razvidjeti, conferre, porediti, sravniti; falsas r. inferre; r. confectas apud aliquem deponere; (Hor.) Romani pueri longis r. assem discunt in partes centum diducere; nec eventus modo hoc docet — sed eadem r., quae fuit futuraque, donec res eadem manebunt, immutabilis est, Liv. 29, 39, 9.; exploratis hostium rationibus; cum in reliquis fere rebus, publicis privatisque r. (popisima) Graecis literis utantur Caes. b. G. 6, 14, 3. (o Druidima), celo rationes carceris (tamnički dnevnik), quae diligentissime conficitur, quo quisque die datus in custodiam, quo mortuus, quo necatus sit, Cic. Verr. 5, 57, 147.; ea nimia est r., homi ista r. (svota) est maxima, Plaut.; rationem reddere alicui (račun položiti), alicui rei; rationem vitae reposcere; si gravius quid acciderit, abs te rationem reposcent; negotii rationem exstare oportere; prenes., a) račun, koji tko s kim ima, zato uopće: poslovna sveza, promet, odnošaj s kim, qui jam cum isto summa consuetudine, praeterea re ac ratione conjunctus esset; de tota illa r. atque re Gallicana; illa de r. nummaria non sunt ejus modi; haec res non solum ex domestica est r., attingit etiam bellicam; quae domi gerenda sunt, ea per Caeciliam transiguntur; fori iudicii r. (područje) M. Messala suscepit; in explicandis rationibus rerum civilium; r. civitatis, r. comitiorum quantos aestus habet; in hac r. quid res, quid causa, quid tempus ferat; propter rationem Gallici belli; ita se in populari jactare; propter perpetuam in populari r. levitatem, omnes rumusculos populari r. aucupari; rationem, aliquid rationis habere cum alio, biti u poslu s kim; r. alicui cum alio intercedit, pacis quae potest esse cum eo r. (kako se može s njim biti na miru), in quo etc.? habenda cum M. Latrone pacis r.; od. također: struka, područje, vrsta, aliquid cadit in rationem utilitatis. b) račun u pl. = korist, (interes) rationes meas vestrae salutis anteposuissem; quid tuae r. postulent; me ad ejus rationes adjungo; quem tu in meis r. tibi esse adjungendum putasti; meis alienissimum r.: alicui rationibus consulere, prospicere, providere; rei publicae rationibus conducere; (Tac. Germ. c. 6.) hastas vel ipsorum vocabula frameas gerunt angusto et brevi ferro sed ita acri et ad

usum habili; ut eodem telo prout ratio poscit (kako korist sahtijeva), vel comminus pugnent. c) po onom što se veli „uzeti na račun“ = obzir, obziranje, gledanje na što, mareenje, paženje, promišljanje, briga za što i nal. (sr. respectus), habere rationem alicui rei, alicui; sauciorum, absentis, piorum et impiorum, dignitatis, commodi, salutis, officii, summae rei publicae, frumenti, frumentandi, na misli imati, non ullius rationem sui commodi ducit; duxi meam rationem, quam tibi me probaturum arbitrabar, gledao sam na se, a mislio, da ću ti to opravdati; habenda r. non sua solum, sed etiam aliorum; sin est in me r. rei publicae, religio privati officii etc. — sin rationem habeo, ako pazim (marim za) na korist države; habeo rationem quid a populo R. * acceperim (imam na pamćti); omnis hac in re habenda ratio et diligentia est, ut, sa svom pomnjenom treba paziti na to; neque illud rationis habebant, si forte etc.; habuisti rationem ut praeparares quodam modo omnia quo mea r. facilius et solutius esse posset, imao si na umu sve pripravit, da najposao itd., Cic. fam. 3, 5, 1.; opinione populi R. r. veritatis ab hoc ordine abjudicatur, obziranje na istinu poriče se, Cic. Verr. 2, 1, 4., virtutis et vitiorum sine ulla divina ratione (ne obazirući se na bogove) grave ipsius conscientiae pondus est, Cic. n. d. 3, 35, 85.; (Ter.) rationem cepi ut, conturbasti mihi rationes meas (namjere); (Tac.) salva utriusque temporis ratio est, (Plin. ep.) salva diligentiae tuae ratione, ne povrijedioši svoju opreznost.

2) viši s računanjem srodni rad duha: mišljenje i konkretno ona sila duha, koja to čini: um, razum, pamet, razbor, motum istum celere cogitationis, acumen, solertia quam rationem vocamus; homo quod rationis est particeps, per quam consequentia cernit, causas rerum videt earumque progressus et quasi antecessiones non ignorat, similitudines comparat etc.; una pars (animorum) in appetitu posita — altera in ratione, quae docet et explanat quid faciendum, fugiendumve sit. Ita fit ut r. praesit, appetitus obtemperet; lex est r. summa insita in natura, quae jubet ea quae facienda sunt, prohibetque contraria; in natura omnium rerum rationem inesse confiteri; quod facimus aut sine animi motu et cogitatione, id est, ratione perficitur? adhibenda est tanquam obrussa ratio; quibus in rebus temeritas et casus, non r. nec consilium valet; magis ratione et consilio quam virtute vicisse; quantum ratione providere poterat; nec majora ratione bellum administrari posse; mens et r. et consilium in senibus est; mulier abundat audacia, consilio et ratione deficitur

agentem te ratio ducat, non fortuna; haec summa ratione acta; ratio ac disputatio (*razmišljanje i istraživanje*) impulit me ut etc.; in verbis et eligendis et collocandis etc. nihil non ad rationem et tanquam ad artem dirigere (*Cic. Brut. 37, 140.*); qui levitates comicae? quarumne semper in ratione versantur? quid fallacias praestigiaeque? nun sine ratione esse potuerunt? quod nobis nulla ratione factum a Pompejo videtur; minari divisoribus ratio non erat, *nije bilo razumno, pametno*, nulla hujus rei r. est, *u tom nije ništa pametno*; quod domi te inclusisti, ratione fecisti, *pametno*; (*Tr. Eun. 1, 1, 16. st.*) Incerta haec si tu postules ratione (*s razborom, pametno*) certa facere, nihilo plus agas quam si des operam, ut cum ratione (*pri zdravoj paměti*) insanias; (*Hor.*) si re ac prudentia curas aufert, cur non ponderibus modulisque suis ratio utitur; † in rationem necessitas versa est, *nužda se prometnula razborom*; † necessitas ante rationem est; *po tome sve, gdje se radi o paměti i pametnu razmišljanju, a) pametan razlog, uzrok, ponuka* (sr. argumentatum), *ta-koder: dokazivanje, razlaganje, dokaz, izvođenje, posljedak* (sr. argumentatio), est aliqua hujusce rei r., *ima tomu pametna razloga*; auctoritates contemnitis, ratione pugnas; patere igitur r. mea cum tua r. contendere; hoc quam habet r. aequitatis? nostra confirmare argumentis ac rationibus; facti aliquam r. afferre; nihil rationis affert, quamobrem; tertiam r. assertis quod; rationem subijcit; consilii causa ratioque; subest aloui rei r.; id ea maxime r. fecit, quod etc.; quid ergo opus est, dicet aliquis, ratione (*dokazivanje, razlaganje*) aut consolatione illa etc.; (*Liv. 26, 19, 1.*) certioris spei quam quantum fides promissi humani aut r. ex fiducia subicere solet; ad eam sententiam cum reliquis causis haec quoque ratio eos deduxit quod; ratione permoti; ex quo illa r. nata est Platonis, quae a Socrate in Phaedro est explicata, a me autem posita est in sexto libro de re publica; summa uniuscujusque rationis; concludatur igitur r.; quomodo efficiatur concludaturque r.; r. ipsa coget; ut nunc r. cogit; *kao rhet. t. t.*, ad propositum subjecta r. et item in distributis supposita r. *Cic. de or. 3, 54, 207, sve u čemu se pojavljuje razum, pametan zakon; zakon, pravilo, osnova, načelo, postupanje, smjer, pravac, namisao, namjera i nal.*, omnia modo et ratione facere; ratione, numero moveri; intervallis imparibus sed tamen pro rata parte ratione distinctis, *pravilno*; moderata r.; (*Hor.*) quae res nec modum habet neque consilium, ratione modoque tractari non vult, insanire certa r. modoque; in

quo defuit fortasse ratio, sed tamen vincit ipsa rerum publicarum natura saepe rationem, *razvitak po pravilima razuma*; ad vitam usumque vivendi ea descripta r. est; ratione et via, *razumnim postupkom*, ut ratione et via (*po razumu i metodi*) precedat oratio; in omnibus quae ratione docentur et via, primum constituendum est quid quidque sit; qui liberaliter eruditi adhibiti etiam disserendi elegantia r. et via philosophantur; r. constitutum est et via; neque vero istis — scriptoribus artis r. dicendi et viam, sed naturam defuisse; via quadam et r.; si sunt ratione (*razumno, prikladno*) translata (aliena verba); argumentum ratione concludere; nec solum componentur verba ratione etc.; ita fiet, ut tua ista r. existimetur astuta, meum hoc consilium necessarium; scribendi consilium ratioque; haec cogitandi pronuntiandique ratio; audem defensionis r. viaque; r. mea in dicendo haec esse solet, (*Quint.*) qui res invenire et disponere solet, verba quoque et eligendi et collocandi rationem perceperit; sic neque agri cultura nec r. atque usus belli (*ratovanje po osnovi*) intermittitur; r. haec erat belli (*osnova ratna*) ut etc.; commutata ratione belli; Pompeji sequendi ratione omisit; istam r. otii tui probo, *namišljeno lastovanje*; inire rationem, *namišti*; inita ratio est, ut (*sr. 1*); haec fors viderit, quae talibus in rebus plus quam r. potest; (*Hor.*) quam sibi sortem aut r. (*kaj je sam smislio i izabrao*) dederit aut fors objecerit; meae vitae rationes (*život, kako sam ga zamislio i odanovao*) nb ineunte aetate susceptae; exploratis hostium rationibus, *naredbe*; rationis belli gerendi communicare, *dogovoriti se o naredbama (osnovi) sa rat*; his rationibus, *naredivši to, Cae. b. G. 7, 71. 9.*; rationes rerum publicarum aut constituendarum aut tuendarum; temeraria usus r., *postupanje*; (*Hor.*) si neque majorem feci r. mala rem; ex virtute proficiuntur honestae voluntates, sententiae, actiones omnisque recta r., quamquam ipsa virtus brevissime recta r. dici potest; prudens, temperata, fortis justa r.; florens homo in populari ratione L. Saturninus, *u demokratskom smjeru* (sr. floreo); neminem unquam alterius r. et partis non re, non verbo, non vultu denique offendit; una in causis r. quaedam est ejus orationis quae ad probandam argumentationem valet, *smjer je samo jedan itd.*; huic autem est illa dispar adjuncta r. orationis quae alio quodam genere mentes judicum permovet; (*Hor.*) longe mea discrepat ab istis et vox et r., *način mišljenja*; bona r. (*dobro načelo*) cum perdita (*sa čim prekratne stranke*) confligit; r. (*duh*) atque inclinatio temporum; cujusque aetatis quae di-

cendi r. voluntasque fuerit; *objektivno: uredba, odnošaj, svojstvo, stanje, uopće nađin, a doista puta i samo tako s glagolom*, agminis; rei militaris; nota atque instituta r.; r. pecuniarum, *novčani odnošaji (u Rimu)*; ut ceteri menses in suam r. reverterentur, *da se vrate na svoje (interkalacijom)*; ita r. comparata est vitae naturaeque nostrae; haec eadem ratio et totius Galliae, *isto je tako po cijeloj Galiji*; hic belli r. esse rationibus civitatum; quod ad rationes omnium rerum pertineret; Graeciae oratorum partus atque fontes vides, ad nostrorum annalium rationem veteres, ad ipsorum sane recentes; r. pontis hanc instituit; equestris proelii r., belli, bellandi; extrema belli, *posljedni način ratovanja*; haec tum r. nostros perturbavit insuetos hujus generis pugnae; hac, tali, qua, eadem, simili, pari alia, nulla ratione; omni ratione; (*svjedo*) omnibus rationibus; hic r. e iustitiam tolerare, nec, quibus r. superare possent, sed, quemadmodum uti victoria deberent, cogitabant; uterque cum equitatu veniret; alia r. (*pod drugi uvjet*) sese non esse venturum; aliqua ad resistendum r. fuisset, *nađin*; earum rerum (*zavisno o infitandi rationem*) nullamist sibi o neque infitandi r. (*moćnost poricanja — infitiationem*) neque defendendi facultatem reliquid, *Cio. Verr. 4, 47, 104*; * nec sat rationis in armis, *niti ga je više u oružju, niti ga oružjem šlo opravi; pak kadšto samo opisujući, nego dakako uza to pokazujući način, postupanje, razlog i nal. (sr. vis)*, non modo ignoscendi ratio (*praštanje*), verum etiam ignoscendi consuetudo sublata est; ad praecipiendo rationem delapsa est oratio mea, *spao mi je govor na poučavanje*; si mei facti rationem probavero (*ako dokažem, da je moje djelo razložno*); neque est ulla res, quae non aut ad cognoscendi aut ad agendi vim rationemque referatur, *teoretično ili praktično odnosa*. c) *nauk, učeni sustav, teorija, ili znanstveno, teoretično znanje, pak zasada, pravilo, načelo u nauku, istina, mnijenje učeno*, ubi perspecta vis et rationis ejus (*sila, snaga nauka*); qua causae rerum atque exitus cognoscuntur; omnes tacito quodam sensu sine ulla arte aut r. (*bez ikakvih teoretičnih umjetničkih pravila*), quae sint in artibus ac rationibus (*u raznim strukama umjetnosti i teorije*) recta ac prava, dijudicant; laus rationis aut scientiae; neque enim ipse versus ratione (*teorijom*) est cognitus, sed natura atque sensu; Epicuri, Cynicorum r., *sustav*; formula Stoicorum rationi disciplinaeque consentanea; r. dicendi, vivendi, vitae, disserendi; r. civilis et disciplina populorum, *nauka o državi*; *napose je ratio = dijalektika u Hor.*

sat. 1, 3, 115. nec vincet r. hoc; (Hor. sat. 2, 4, 86.) r. saporum, nauk o itd.; haec ita sentimus naturā duce, nullā r. nullaue doctrinā; (*est in me*) hujus r. rei (*u tom*) r. aliqua, *hakovu teoretično znanje*; vel r. vel sine ratione ipsa exercitatio; quique ad eam r. adjungat hunc usum exercitationemque; aliqua in foro, judiciis, legibus aut r. aut exercitatio; cum ad naturam eximiam atque illustrem accesserit r. quaedam conformatioque doctrinae, *razložila uputa i nauk*; totius rationis ignari, *bez ikakva teoretična znanja*; haec mihi videtur delicatior, ut ita dicam, molliorque ratio, *misao o životu*; quaero, num admoveri possit oratio ad sensus animorum — sine diligentissima pervestigatione earum omnium rationum (*svega omoga*), quae de naturis humani generis aut moribus a philosophis explicantur; quinque rationibus propositis officii persequendi, *pet načela za itd.*; mea sic est ratio (*misao*); et sic animum induco meum, *Ter.*; cujus r. et si non valuit; ab hac r. dissentunt: duae epistolae perdiliger in eandem r. scriptae; in eam r. loqui; Peripateticorum r. et oratio, *mnijenje i govor*; *osobito* audaciae — ratio minui potest, *smjelost se može opravdati, ispričati*, *Curt. 4, 9.*

ratiōcinatio, ōnis, f. [ratiocinor] *fil. i rel. t. t.* 1) *mozganje, razmatranje, promišljanje*. 2) *zaključak, silogizam*.

ratiōcinativus, adj. [ratiocinor] *zaključni, silogistični*.

ratiōcinātor, ōris, m. [ratiocinor] *računār, boni ratiocinatores officiorum*.

ratiōcinor, dep. l. [ratio] 1) *računati, pro- računati*. 2) *umovati, (zaključivati), izvoditi, inter se s acc. o. inf.*

ratiōnalis, is, m. [ratio] *računār, blagajnik*.

ratiōnārium, ii, n. [ratio] *statistički popis, imperii, jedn. Suet. Aug. 28.*

rātis, is, f. *splav*; pak * *čun, brod uopće*.

ratiuncula, ae, f. [dem. od ratio] a) *računac, Com.* b) *razložid, kojekakvi razlog (slab)*, levis; con ludunt ratiunculas; huic incredibili sententiae ratiunculas suggerit.

rātus, adj. [reor] 1) *prōračunān*; pro rata parte, pro rata, *po nekakom razmjeru, razmjerno*. 2) *određen, postojan, stanovit, tvrd*, motus stellarum; cursus lunae r. et immutabiles; rato tempore; quod ratum fuerit certo tempore; Epicuri *σώφας, δόξας*, id est, quasi maxime r.; * si haec Turno r. vita maneret. 3) *valjan (opp. irritus)*, lex; testamentum ruptum aut r.; pax; id jussum r. ac firmum futurum; ratum habere, ducere, *valjanim držati*, facere; alqd mihi r. est, *pristajem na*

što, potvrđujem; * ebrietas spes jubet esse ralas, *što želi to i misli*; * rata sint visa sua, *da se nâvpršê*; * fides et vox, *pôuzdân*; * dicta; * opus Parcarum; * idque r. annuit (*potvrdila, da je tako*).

* **rauci-sônus**, adj. *mukla glasa*.

raucus, adj. * *mukao, prômûkao*, * *Adriae*; * *aes*; * *tibia*; * *cymbala*; * *bucina*; * *fluenta*, *šumedi*; * *murmur (undae)*; * *raucum*, *rauca sonare*; * *cicada*, * *cygni*; * *palumbes*; * *vox ranarum*; * *stridor simiae*; * *os aselli*; * *postes*, *škrípľjuci*; * *aerea assensu conspirant cornua rauco, muklo trube*; *r. factus sum (prômûkao sam) clamando (Plaut.)*; *nos raucos saepe attentissime audiri*; (*Hor.*) *vicinia r. re-clamat*.

raudus *pogl. rudus*.

raudusculum, i, n. (*rijetko*) [*dem. od raudus*] *komadićak mjeti, pak = podužice, mali dug*.

Raurici (*pravije Raurici*), *ōrum*, m. *Raurici*, *galski narod, medaši Helvetima*.

Ravenna, ae, f. *Ravenna*, *grad u Galiji cispadanskoj, još i sada Ravenna. Ođ. Ravenas, ātis*, adj. *ravenski*.

rāvlo, — — i [*raucus*] *promûknuti, Plaut.*

rāvls, is, f. *promuklost, usque ad ravim (dok ne prômûknê) poscere, Plaut.*

rāvus, adj. *mŕk, šuđkast*, * *lupa*; * *leones*.

re i red; *pun oblik red nalazi se 1) pred samoglasnikom u red — ire, — imere, — igere, — olere, — hihere. 2) pred suglasnikom u red — dere; običnije re. 3) re-ducere, rebellis; natrag, (uz). b) nasuprot (od), pak prenes. o prijelazu u protivno stanje (reprobo) ili o premještanju na pravo mjesto ili o ponavljanju radnje.*

rea *pogl. reus*.

Rēa, ae, f. (i *Rhea*) *Rea, staroitalsko žensko ime; osobito 1) R. Silvia, kći Numitorova, vestalka u Albi, mati Romula i Rema. 2) Jedna vestalka u Verg.*

reāpse [*re-apse = ipsa*] *zazbilja, zbiljski (opp. oratione, specie), Plak. Cio. (ali ovaj ne u govorimu).*

Rēāte, n, (*kao nom. acc. i abl. s istim dočetkom*) *Reata, praslari sabinski grad u La-oiju, s. Rieti. Odatle Rēātius, adj. reatski; supst. -tius, ōrum, m. Rejadan.*

reātus, us, m. [*reus*] *optužba, revocatio ad reatum Alcibiade, da ga optuži, osvadi, Just. + rebellatio = rebellio.*

rēbellātrix, icis, f. [*rebello*] *nanovo ustala, otpadnica, provincia, Liv.; * Germania.*

rēbellio, ōnis, f. [*rebellis*] *ustanak (predobivenih; sr. seditio).*

rēbellis, adj. [*re-bellum*] *ustaški, * Aeneadae; + colonia; supst. + rebelles, m. buntovnici, ustaše.*

rebellum, ii, n. = *rebellio, jednom Liv. 42, 21, 3.*

rē-bēlle, i. *iznovice ustali na oružje, rat ponoviti (o predobivenima), pobuniti se, uopće * boj iznovice zâmetnuti.*

rē-bīto, — — 3. *vratiti se, Plaut.*

* **rē-beo**, i. *odjekivati, odlijegati se, silvae; tympana.*

rē-cālelro, i. *upr. ritati se — odbijati, ne dati unići, jednom Hor. sat. 2, 1, 20.*

* **rē-cālēfēle**, (*običn. re-calfacio*), *fēci, fēctum 3. ūgrijati, zgrijati.*

* **rē-cāleo**, — — 2. *jošite topal biti.*

rē-cālesco, lui, — 3. *opet se zgrijati, ūgrijati, motu atque exercitatione corpora r.; u pril. * mens; + ex integro (pišući).*

rē-calvus, adj. (*rijetko*) *čelav, Plaut.*

* **rē-candēscō**, ui, 3. 1) *opet zabijeljeti (od pjene), unda. 2) zažariti se, planuti, toto ore; u pril., ira r.*

* **rē-canto**, i. *ōtpjevati, pjevajući poreći, opprobria.*

rē-cēdō, cēssi, cēssum, 3. 1) *ustupiti, ustupati, uzmaći, ūzmicati, odstupiti, odstupati, hinc, huc, ab alquo, procul ab alquo, Plaut.; ex eo loco; de medio; a Mutina; a conspectu suorum; in castra; illuc undae ad alios accedunt, ab aliis autem r.; * in otia tuta; * verba invita; * anni recedentes, koje prolaze. Navlast. a) pomàći, odmaći se (o položaju), biti daleko, * Anchisae domus; + pleraque a mari recedentia; contra parietem medium zothea perquam eleganter recedit; + quae procul recessere; + venter (spao). b) * ōdmicati se, nēstajati, iščezavati, terraeque urbesque. 2) odakle uzmaći, otići, udaljiti se, iščeznuti, apes a stabulis; * thalamo; * caput e cervice, cervice, pada s ramena; * in ventos vita, * anima; * pariter Phoebeas, pariter maris ira; * fortuna; + a popularibus; + a cursu; + ad armigeros; ad corpus curandum; tp. a) od čega odstupiti, udaljiti se, ab officio nunquam, longius a verbo, penitus a natura; a caritate suorum, patriae; de statu dignitatis est recedendum; res ab usitata consuetudine; (nomen hostis) a peregrino recessit, položila je značenje „tudinao“; + quae minimum ab usu quotidiano r. b) od čega odstupiti, odreći se, okaniti se, ab armis; a vita; a gladio; + ab oppugnatione; + recessit Licinianus, ūzmakao je, okanio se obrane. c) o imutku i nal. izgignuti, nēstati, res (imutak) ab eo quicum contraxisset.*

re-cello, — — 3. *odskočiti*, gravi libramento plumbi recellente ad solum, *Liv.*

recens, tis, *adj.* s. *komp.* i *sup.* 1) *adj.*, 1) što je od skora postojalo, *nov* = *svježi*, *mlad*, *skorašnji*, *caespes*; *injuriam*, *skorašnja*; *victoria*; *proelium*; *calamitas*; * *flos*, * *flores*; * *prata recentia* (*zelene*) *rivis*; * *aqua*, *skorašnjica*, *maloprešnjica*; * *testa*, *neupotrijebljen*; * *aper rhombusque*; * *examen juvenum*, *tek birana četa mladića*; * *regia*, *novovo pokrila* (*o krovu*); * *usque ego posterā crescam laude r.*; * *Nae-vius mentibus haeret paene r.*; *Tac. Germ. c. 23. r. ferit, svježa divljač, a ne koja zadržava divinom*, *epistola recentissima*; *memoria recentior*, *novije vrijeme*; *Graeci recentiores*; *recentiores*, *mlađi*, *također* (*Hor.*) *homines*, *novorođeni t. j. ljudi od najdavnijih vremena*. *Odalle a)* *recenti victoria*, *odmah za pobjedom*, *recenti pretura*, *Tac.*; *recenti re*, *negotio*, *dok nije zastarjelo*, *odmah*. *b)* *cum e provincia recens esset*, *odmah za povratkom iza pr.*, *qui r. ab illorum aetate fuit*, *odmah za njima živio*, * *r. a vulnere Dido*, *upravo sad ranjena*; (*Liv.*) *Hannibal r. ab excidio Sagunti*; (*Tac.*) *r. in dolore*, *nedavno rastažen*; (*Tac.*) *recens dolore et ira*; *r. victoria*, *odmah za ist.*; * *tepida r. caede locus*; *Roma recentes*, *iz samoga Rima*. 2) *neumoren*, *nebranjen*, *recentes* *atque integri*; *recentes*, *neumorna vafeka*, *equi*; *equitatus*; † *equites recentioribus viribus*; *animus* (*consulis*). *II) adv.* (*n. recens*) *nanovo*, *nedavno*, *skorom*, *r. accepta clades*, *Liv.*; *sole r. orto*, *Verg.*

re-censeo, cēnsui, cēnsus *ili* cēnsitum, 2. 1) *razglédati*, *prebrojiti*, *exercitum legiones*, *captivos*; *haec* (*peditum milia CCXI*); *biduo acceptam cladem*; *navlast. equites* (*viteze*), *o cenzoru*; * *captivos ordine pisces*. 2) * *prodi*, *signa* (*o suncu*); *navlast. a)* *premišljati*, * *omnem suorum numerum carosque nepotes*. *b)* *ispripovijedati*, * *fortia facta*; † *referente alio* — *ipso recensente*.

re-censio, ōnis, *f.* [*recenseo*] (*rijetko*) *preglédanje cenzorsko*; † *zaradi dijeljenja štita*.

† **re-census**, us, *m.* [*recenseo*] = *recensio*.

re-center, *adv. sup.* *recentissime*, *onomadne*, *Iust.*

receptaculum, i, *n.* [*recepto*] 1) *mjesto*, *koje što u se prima*: *sprema*, *magazín*, *skladište za trgovinu i nal.*, *r. cibi et potionis* (*o želuca*); *aliquod animi r. (o tijelu, stan duše)*; *cloaca maxima r. omnium purgamentorum urbis*; (*Tac.*) *Nili r.*, *prokop za odvođenje nilske vode*, *s dat. frugibus*. 2) *utočište*, *skrovište*, *zbjeg*, *r. fugientibus*; *millitum Catilinae*; † *proditorum*, † *exsulum*; *r. fugae*; *adversae pugnae*; *castella diruit*, *ne ho-*

spitibus receptaculo essent; *neu suis sint ad detrectandam militiam receptacula* (*oppida*); *mors aeternum nihil sentiendi r.*

receptio, ōnis, *f.* [*recipio*] *primanje*, *dočekivanje*, *jednom Plaut. Asin. 5, 2, 70.*

recepto, i, [*intenz. od recipio*] 1) *natrag trgnuti*, *hastam*; (*Ter.*) *se in tectum*; * *quo Saturni stella sese r.* 2) *primati*, *alejs filium ad se*, *Ter.*; *mercatores*, *Liv.*; *eodem subsidio oboerati adversum creditores receptabantur*, *Tac.*

receptor, ōria, *m. i -trix*, *icis, f.* [*recipio*] 1) *ponovni osvojitelj*, *orientis occidentisque*. 2) *jatak*, *ipse ille latronum occultator et r. locus*; *receptrix furiorum*, † *praedarum*.

receptum *supst. pogl. recipio*.

receptus, us, *m.* [*recipio*] 1) *poriđanje*, *sententiae*, *jednom Liv. 4, 57, 4.* 2) *vojnički t. t.*, *uzmak*, *izmicanje*, *huc nostris erat r.*; *erat per declive r.*; *r. impediabatur*; *ad suos*; *in Siciliam*; *signum receptui dare*, *receptui canere*, *trubiti*, *svirati na uzmak*, *impers.*, *si receptui cecinisset*; * *cecinit jussos inflata receptui canere* (*drugi hode: recessus*); *u pril.*, *receptui canere a miseris*; * *canes*, *Musa*, *receptus*; *eodem*, *quo venerant*, *receptu*, *Caes. b. c. 3, 89, 4.* *mjesto* *eodem*, *quo venerant*, *itinere se recipientes*; *tp. a)* *utočište*, *habere r. ad alqm*; *tutum receptum ad expertam clementiam fore*; *habere se quoque ad gratiam atque amicitiam r.*, *t. j. u Pompeju*; * *utočište*, *tutique receptus* (*drugi: recessus*). *b)* *uzmak*, *r. a malis consiliis*; *eo processuras* (*civitates*) *unde ad poenitendum r. non haberent*.

recessim, *adv.* [*recedo*] *natraske*, *Plaut.*

recessus, us, *m.* [*recedo*] 1) *vraćanje*, *odmićanje*, *povratak*, *lunae accessus et r.*; *accessus et r.* (*aestuum marinarum*), *plima i oajeka*; *hiemem opperiri nec sicut aestivas aves statim auctumno tecta ac recessum circumspicere*; *vojnički uzmak*, *recessum primis ultimi non dabant*, *nijesu dali izmicanje*; *u pril.*, *tum accessus ad causam* (*salijetanje*) *tum r.*; *a rebus pestiferis*, *izmicanje od ist.*; *r. quidam animi*, *klonjenje duhom*, *brcem*. 2) *o mjestu*; *dsamljeno*, *udaljeno mjesto*, * *spelunca vasto sumnota recessu*; *Phrygiae r.* (*zahodi*) *et anguli*; * *marmoreus r.* = *soba dalje u nutra u kući*; *mihi solitudo et r. provincia est*; (*Curt.*) *diversoria illius regionis magnos r. habent amoenosque*; (*Tac.*) *terrarum et libertatis extremus r.* (*skrovište*) *ac sinus*; * *tutti r.* [*dvojbeno*; *pogl. receptus 2)*]; *duo silici*, *habeat illa in dicendo admiratio umbram aliquam et recessum etc.*; *in animis hominum tanti sunt r.*, *zakuci*.

recharmido, 1. [re i Charmides] za šču od *Plauta Trin.* 4, 2, 175. *nādinjena riječ*, se r. *znāči dvoje*: *lišiti se imena Charmides, pak (smjerajući na χάρμα, radost) lišiti se, kaniti se radosti (Ritschl i Flekeisen hoće: decharmida).*

recidivus, adj. [recido] upr., * *iznova ūskrasao*, Pergama.

1. **re-cide**, cidi, cāsum, 3. [cado] 1) *natrag pasti, odskočiti*, omnia in terras; ramulus in oculum; navis etsi rectā reciderat; tp. a) *natrag u što upasti, dopasti čega, pasti na koga*, in graviolem morbum; in eandem fortunam, in antiquam servitutem; ne recidam, potentatus ad eum; hunc casum ad ipsos r. posse; ut hujus amentiae poena in ipsum ejusque familiam recidat; consilia in ipsorum caput recidentia; † eventus in caput alcjs; † multa in nos. b) *s boljega doći na gore, spasti na što*, rex in eam fortunam; omnia illa ex laetitia et voluptate ad luctum et lacrimas reciderunt; regiae majestatis imperium eo r.; r. ad nihilum, ad nihil; ex quantis opibus quo recidissent Carthaginiensium res; r. ex liberatore patriae ad Aquilios; † in periculum; † r. ad ludibrium, *postali ruglom*. c) *izaci*, quorum recidat responsum tuum, *jednom Cic. p. Rosc. com.* 15, 43. d) *zapasti koga, dopasti komu*, (Ter.) artem musicam in paucos. e) *pasti u koje vrijeme, zgoditi se*, in nostrum annum; in aliorum consulum vigiliam.

2. **re-cido**, cidi, cīsum, 3. [re-caedo] 1) *odsejedi, odrezati, isjedi, izrezati*, † unguis; * capillos; * caput; * fustes; * — barbam falce; * columnas ultimā recisas (*isječene*) Africa; * scaeptrum de stirpe; * vulnus ense; * ceras inanes; † pontem, *djelomice porušiti; u prii.* (Hor.) magnis parva falce recisurum te simili — parva simili falce recisurum qua magna. 2) *odbrezati, pokratiti, umaliti*, nationes; * culpam supplicio; * ornamenta; * omne quod ultra perfectum traheretur; † quod obstat imperio; † mercedes scaenicorum; † ianem loquacitatem.

re-cingo, cīnxi, cīnctum, 3. *odpasati, rāspasati*, tunicam; zonam; vestis recincta; *medijalno*, recingi, *rāspasati se, svući se*; sumptum r. anguem, *odpasala zmiju*.

recinium pogl. ricinium.

recino, — — 3. [re-cano] 1) *intrans. odjekivati, oriti se, razlijevati se*, in vocibus nostrorum oratorum recinit quiddam et resonat urbanus. 2) * *trans. odjekivati dim, o jeci*, r. alcjs nomen; parra recinens omen; Latonam curvā lyrā, *slaviti ismjenice*; r. dictata, *svudili ponavljati, sa kim pjevati*.

re-ciprūtio, re-cipere pogl. recuperatio, recuperatio. **re-cipio**, cēpi, cēptum (arhaist. *ful. caetol. recepso*, *Ca.* 44, 19.), 3. [re-capio] 1) *natrag uzeti, A) natrag uzeti, povući, donijeti, dovesti*, * ensem, *opet polegnuti*; * ad limina, *vratiti se na id.*; * alqm medio ex hoste; *navlast. poslanu vojsku vratiti*, suos; milites defessos; equitatum navibus ad se intra munitiones; qui processerant; se r., *vratiti se, o vojsol, vratiti se, uzmaći*, se ex alqo loco; se ad alqm; loci relinquendi ac sui recipiendi facultas dabatur; se in castra, in silvas, ad fines, ad alqm, † Hispani; se ad murum; se trans Rhenum; se intra munitiones; se co, quo, inde, hinc; se fugā ad alqm; *apsl. u gerund.*, *uzmaći*, signum recipiendi; signo recipiendi dato; si quo erat celerius recipiendum; quibus ad recipiendum crates impedimento fuerant; (*Enn. u Cic. Tusc.* 1, 44, 107.) quo recipiat; † huc; † legionarii recipientes; tp. a) vocem ab acutissimo sono usque ad gravissimum; r. se ad bonam frugem; ad reliquam cogitationem belli sese recepit, *vrati se na razmišljanje, kako da se dalje ratuje*, b) *kao jurist. l. t., zadržati za se pri prodaji*, sibi in rutis et caesis solum paternum; receptis rutis caesis. o) *natrag dovesti, izdaviti, oprostiti čega*, alqm ex hostibus, ex servitute; recepti aliquid cives sociique, qui in hostium potestate fuerant.

B) *natrag ili opet primiti, dobiti, zadočiti, uzeti, osvojiti*, obsides; arma; merita, suos; civitatem; Tarentum; suas res amissas; reges; * totidem quot dixit, verba (*odjekivanjem*); * recepto amico, Caesare; tp. antiquam frequentiam (*o jednom gradu*); * vitam herbis fortibus; † vires corporis; paulatim spiritum ac vocem; r. animum, *na se doći*; *osvijestiti ili ohrabriti se*, a, ex pavore, *Liv.*; * mente recepta (*o pjesniku*), *osvijestioši se*; se r., *opdraviti se*, ex timore ex terrore, ex fuga; * nondum tola me mente recepi.

2) *primiti na se, u se, kamo primiti (na molbu ili želju itd.)*; *osvojiti, obladati*, ferrum, gladium (*o gladijatorima*); totum telum corpore; necesse erat latere aperto tela recipi, *morale su zgađati*; tantis detrimentis receptis; frenum; Mosa — parte quadam ex Rheno recepta etc.; (*Com. Suet.*) alqm ad se, * ad sese; alqm ad epulas, in civitatem; receptis omnibus in una castra legionibus; r. intra fines suos Arlovistum; alqm tecto, tectis ac sedibus suis, * portis Alexandria, aut urbe aut portibus, domum suam; munitio perterritos recepit; * receptus terrā Neptunus; *apsl.*, domum ad se hospitio; r. oppidum, civitatem; rem publicam armis; * terra recepta; phaleras multo sudore receptas; * spondeos in jura

paterna; * poenas inimico ab fratre = *kazniti*; pecuniam ex novis vectigalibus; *tp. a) ukakav stalež i nal. primiti*, alqm in ordinem senatorium, in amicitiam, in fidem, in deditionem, in condicionem juris. *b) dopustiti, dati*, timor non r. misericordiam; antiquitas fabulas; nec inconstantiam virtus recipit nec varietatem natura patitur; plures rem posse casus recipere; res non r. cunctationem, *ne dade oklijevati*; * neque parvum carmen majestas r. tua; *navlast. o preloru: primiti tužbu na koga*, nomen alcjs; † reum ili cognitionem; alqm inter reos; religionem in se, *postati krivcem uorijedenē svelinje*; *takoder † puštati da što jest*, in hoc genere prorsus recipio hanc brevem annotationem etc. *c) na se primiti, uzeti, preuzeti* (*kakav posao na čiju molbu i nal., te stoga bi odgovoran drugomu*; sr. suscipio), mandatum; officium; ego in hoc iudicio Siculorum causam receptam, populi Romani susceptam esse arbitror; † curam prope omnium officiorum ad se. *d) zateći se, da, obedati, obredī, pòđjamōiti se* (*kao branič i pomoćnik*; sr. polliceor, promitto, spondeo), alqd; de alqa re; *s aoc. o. inf.*; ea quae tibi promitto, ac recipio fidem recepissem (*vjeru zadao*) sibi et ipsum et Ap-pium de me; promitto ili spondeo in meque recipio; promitto, recipio, spondeo.

reciproco, 1. [reciprocus] *tamo amo, naprijed i natrag micati*, animam, *disati*; quinquerem in adversum aestum reciprocari non posse; in motu reciprocando, *za osjeke*; frustum Euripi statim temporibus reciprocatur (*intranž.*) *raste i pada*; † reciprocari coepit mare; *u pril., izvornuti, rečenicu*, si quidem ista sic reciprocatur, ut etc.

reciproco, adj. (reciproco est, cum unde quid profectum red-it eo, Varro), *istim se putem vraćajući, opadajući*, mare; aestus maris paribus intervallis reciproci; lacus maturius r.

recitatio, ōnis, f. [recito] *čitanje n. pr. pisma*; † *čitanje svojih spisa*.

recitator, ōris, m. [recito] *čitač pisma*; † *svoje spise*.

re-cito, 1. *čitati*, *navlast. ispravu, pismo, imena iz popisa i nal.*, clare, Plaut.; epistolam; literas in senatu; senatum, *proxicati*; alqd ex codice, ex scripto; de tabulis publicis, de testamento; testamento heredem alqm; † sacramentum; * † *pjesme, govore i nal. pred prijateljima i fd. čitati*.

re-clamatio, ōnis, f. [reclamo] *bučno prigovaraje*.

re-clamito, 1. *u pril., prigovarati, protiviti se, opirati se*, istiusmodi suspicionibus ipsa natura, *jednom Cio. p. Rosa. A. 22, 63.*

re-clamo, 1. *a) vikati protiv čega, glasno prigovarati, protiviti se*, alcui; orationi, promissis alcjs; † alcui pro reo; una voce omnes iudices, ne is juraret, r.; *apsl., recla-mantibus consulibus, usprkos prigovoru konz.; s upravnim govorom, Hor. ep. 1, 17, 62.; sr. Plin ep. 9, 23, 7.; * † s aoc. o. inf. b) * odjekivati, scopulis aequora*.

reclinatio, adj. [reclino] *nauznāk se naslanjajući, ležeći*, * inque sinu juvenis posita cervice r.; † super pedes cubitantis.

reclino, 1. [sr. acclino, *sliv*] 1) *nauznāk se nasloniti, leći, pregnuti se*, huc se; reclinatus; * in gramine; * scuta, *odložiti*. 2) *odmarati, jednom Hor. epod. 17, 24.*

recludo, clūsi, clūsum, 3. [re-claudio] 1) *zāključano olključati, otvoriti*, * portam hosti, * viam; *o doljnom svijetu*, regna pallida; * *o raskopavanju zemlje*, tellus recluditur unco dente; † *o ukopavanju*, aquae tellus pauperi recluditur; * pectus ense, mucrone, *probōsti*; * jugulum stricto ense; * fontes; * thesauros, *iskopati*; * ensem, *porući, izvuci*; † contexta vulnera; * caelum alcui, *o kreposti*; * r. fata (*o Merkuru, kao provodiču duša u doljini svijet*) *dušama otvorili put u doljnom svijetu, koji im je sudbina zatvorila bila*; (Enn. pri Cio.) quibus ego omnem iram recludam; *u pril., a) otkriti, dočitovati*, * operta; † tyrannorum mentes; † principis iustitia; gravitas recluduntur. *b) * pecudum pectora, ispitati* (*pri vrāćanju*). 2) (Just.) *zatvoriti*, singulae separatim recluduntur; matronas in carcerem.

re-cogito, 1. (*rijetko*) *razmišljati*, cum recogito, Plaut.; de alqa re.

re-cognitio, ōnis, f. [recognosco] *razglédānje*; agri Campani; consulis; † equitum.

re-cognosco, nōvi, itum, 3. 1) *opet poznati, opet se čega sjetiti*, ea quae scit, mecum, noctem illam superiorem mecum; reminiscendo r.; te penitus; istius fugam et furtum. 2) *preglédati, razglédati, razmatrati*, agros; socios navales; † ergastula; † numerum militum; † equites Romanos; † peregrinos; * dona populorum; leges, *ispitajući razgovarati se*; decretum populi, codicem, *da li je pravo*; † libellos suos r. emendareque.

re-colligo, lēgi, lēctum, 3. † *rasūto ili razdriješeno opet s āk upiti, sabrati*, *opet k sebi uzeti, primiti*, multitudinem; captivos; stolam; gladium; parvulum; *tp. * r. se, na se doći, ohrabriti se*; animum alcjs, *pomiriti se s kim*; * primos annos, *podmladiti se*; † actionem, *na pamet zapisati*.

re-colo, cōlui, cōlūm, 3. 1) *opet raditi, obradivati*, terram; metalla; * humum; *opet*

*obidi, pòlaziti, locum, Phaedr. 2) tp. a) opet se òim baviti, što njògovati, gojiti, eas artes, haec studia; † ingenia. b) ponoviti, povratiti, dignitatem; † imagines subversas, opet podidi, † decus avitum; † alqm sacerdotiis, opet za svećenika pòstaviti. o) u paméti se òim baviti, opet razmišljati, promišljati, quae si tecum ipse r.; * inclusas animas lustrabat studio recolens.*

rè-commemorator, — dep. 1. *opet dobro razmišljati, nomen, jednom Plaut. Trin. 4, 2. 65. (po Ritschlu).*

rè-communiscor, — dep. 3. *opet se opòminjati, sjeđati, jedn. Plaut. Trin. 4, 2. 70.*

rè-compòno, pòsui, pòsitum, 3. *tp. opet ublažiti, alqm, jednom Plin. ep. 6, 5.*

rè-conciliatio, ònis, f. [reconcilio] pòvrađanje, r. concordiae; gratiae, pomirenje, a i samo, reconciliatio, haec illius r.; † r. inchoata inter fratres; † u pl.

rè-conciliator, òris, m. [reconcilio] uspostavitelj, pacis, Liv. 35, 45, 3.

rè-còncilio, 1. 1) *opet složiti, inimicos, eos in gratiam, pomiriti; pregn. opet pomiriti, alqm ili animum alcjs alci; me cum Caesare; † inimicitiam invicem; takoder opet pòpraviti, diuturni laboris detrimentum sollertià et virtute militum brevi conciliatur, jednom Caes. b. o. 2, 15, 4. 2) opet dòbaviti, zadòbiti, oratione Parum insulam, Nep.; povratiti, si hujus huc reconciliasso (= reconciliavero) in libertatem filiam, alqm domum, Plaut.; u pril. opet zadobiti, povratiti, pòpraviti, existimationem judiciorum; pacem; gratiam; quod scribis de reconciliata nostra gratia, non intellego cur reconciliatam esse dicas, quae nunquam imminuta est; (Just.) gratiam cum alqo; concordiam; amicitiam de integro; † studia patrum.*

rè-cònciuno, 1. (rijetko) ispòpravljati, palam, Plaut.; reliqua.

rè-cònditus, adj. [partic. òd recondo] 1) *skrovit, dalek, ùdàljen, locus; venae auri argentique; (Caes. b. o. 3, 105, 4.) occulta et recondita templi = àdura; * saltus; * recondita quiete. 2) tp. a) † zàstario, verba. 3) skrovit, potajan, r. abstrusaeque res; r. quaedam ratio; interiores est r. literae; reconditis in artibus, u apstraktnim; poëma; supet, a Lucullo reconditiora desidero; naturà tristi ac r. fuit, skrovite čudi; mores penitus r.*

rè-condo, didi, dītum, 3. 1) *natrag ili opet što kamo pòstaviti, položiti, spraviti, gladium in vaginam; * oculos, opet sklopiti, stisnuti. 2) òstaviti, spraviti, habemus senatus consultum, verum inclusum in tabulis, tanquam in vagina reconditum; † r. se in*

*locum, zamàknuti, sakriti se. Odatle òstaviti, spremili, uđuvati, reliquas alqo, Plaut.; recondita alia (medicamenta); * prome reconditum Caecubum; alqm valle, zakloniti; * secretis sedibus; * nummos; u pril., mens alla (visa) recondit; † odia; † verba, † ultus; * enssem in pulmone, * gladium lateri, zabosti. 3) sakriti, zatajati, quod celari opus erat, habebant sepositum ac reconditum; * Ascanium curvâ valle; * opes; * silvâ nube reconditus; * volucres avidâ alvo, progutati; * ore aquam; u pril., † voluptates, † quos fama obscura r.*

rè-còquo, còxi, còctum, 3. 1) * *prèkuhati, Peliam (da se pomladi). 2) * pretopiti, prekoravati, aurum, enses fornacibus; šaljivo (Hor.) scriba recoctus ex quinqueviro; takoder prèvijan, lukav, senex, Cat.*

rè-còrdatio, ònis, f. [recordor] spominjanje, sjeđanje, temporis ultimi r. et proximi memoria; quarum rerum r. et memoria; r. praeteritae memoriae; rerum earum, quas gessimus, recordatio.

rè-còrder, dep. 1. [re-cor] 1) *prošlo opet na pamet ùzèti, i razmišljati, pomišljati na što (sr. memini, reminiscor), alqd reminisci ac recordari; spero te aliquid de hujus illo quaestorio officio, etiam de aliis quibusdam quaestoribus reminiscentem, recordari; r. flagitiorum suorum; majorum diligentiam; communes belli casus; ecquid de te r.; s acc. o. inf., s quaest. indir.; jednom Cic. or. 7, 23. sa samim inf., r. longe omnibus unum anteferre Demosthenem = sjeđam se i volim D. 2) pomišljati na buduće, imati na paméti, * quae sum passura, recorder; † ruinam urbis; † omnium captivitatem.*

rè-ereo, 1. 1) *iznova stvoriti, roditi, hominem, pretvoriti, Plaut. 2) uskrisiti, dušom ga nadàhnuti, potkrijepiti, alqm; reficere et r. mentem alcjs; animos; afflictos animos; voculae recreandae causâ; Siciliam; provinciam afflictam et perditam erigere atque r.; isto bello non recreatus neque restitutus, sed subactus oppressusque populus R. est; * tenuatum corpus; * umerum vento, hladiti; * Camoenae Caesarem Pierio antro; * sunt certa piacula, quae te ter pure lecto poterunt recreare libello; pas. medijalno, recreari i r. se, potkrijepiti se, opđraviti se, ponadiniti se, se ex magno timore, † ab timore; se colligere atque r.; civitas recreatur; * in torti capillis Eumenidum recreantur angues; * pigris nulla campis arbor aestivâ recreatur aurâ.*

* **rè-crèpo**, — — 1. (rijetko) odjekivati, cava cymbala.

rē-crēscō, crēvi, crētum, 3. (*rijetko*) *opet rasti*, nomini Scipionum, suboli imperatorum vestrorum, velut accisis recrescenti stirpibus, *Liv.*; luna, *Ov.*

rē-crūdēscō, crūdui, — 3. *upr. opet osirovjeti*, 1) (*rijetko*) *o rani, opet se prōkinuti*, quae consanuisse videbantur, *r.*, *Cic. fam.* 4, 6, 2. 2) *tp. buknući, ponoviti se*, seditio, pugna, *Liv.*; dolor, *Curt.*

rectā, adv. [*abl. sing. f. od rectus, so. viā*] *prijekim putem, upravo, upravoce, ravno.*

rectē, adv. s. *komp. i sup.* [rectus] 1) *upravo, ravno*, *r. ferri*. 2) *pravo (kako to ljudi nalaže; sr. rite)*, *r. facere, dicere, judicare, monere, concludere itā*; Epicurus recte non dubitabat divinationem tollere; *r. atque ordine*; recte factum; apud matrem recte est, *dobro je*; *r. vivere (Hor.)*, *pošteno i sretno*; Tullia nostra *r. valet* — Praeterea rectissime apud te sunt omnia (*Dolab u Cic. ep.*); *r. sperare pogl. spero*; *r. alicui salutem suam committere, kako i treba, valja*; alicui *r. ad alqm literas dare*; rectius bellum gerere, *bez pogibli*; (*Plant.*) *r. vendere, dobro*; *r. peperit, sretno, Ter.*; *r. procedere, Hor.*; habebat ducem Gabinium, quicum quidvis rectissime (*ne bojeći se, da će krivo uraditi*) facere posset; *r. (kako valja) ambulare*; *navlast. u odgovoru: dobro! kad se uljudno odgovoru uklanja ili odbija, mani se! neka!*

rectio, ōnis, f. [rego] *upravljanje, uprava*, rerum publicarum; omnium rerum publicarum rectiones.

rector, ōris, m. [rego] *upravitelj, upr. prenes.*, elephantī; navis, *krmar*; * ipse gubernaculo *r. subit*, ipse magister; † equi; † currus vagari sine rectoribus vidit; animus *r. humani generis*; *r. civitatis*; *r. rei publicae dictator*; † terrarum omnium, * maris, *gospodār*; * *r. Olympi*; * superum, * divūm, * deūm; * Thebarum; † *o namjesniku*; † *vojvodi*; † *o pedagogu*, custos rectorque; *o učitelju*, † *r. alienorum ingeniorum atque formator*.

rectus, adj. s. *komp. i sup.* [rego] 1) *prāv (na koju mu drago stranu; opp. curvus, incurvatus, recurvatus, inflexus, flexuosus, inclinatus i nal.)*, via, platea, *Com.*; recta via ire ad etc., *Com.*; *r. cursus hinc in Africam; saxa, quae rectis lineis ordines suos servant; recto itinere*; † rectā plagā, *prāvcom*; † recto alveo (*o rijeci*); recta regione, *prāvcom*; recta fluminis Danuvii regione, *u istom pravcu s Dunavom*; * recto litore, *uprāvno uz obalu*; *r. pugna, proelium, gdje se vojske čelo u čelo udaraja*, postquam apertas esse insidias et recto ac justo proelio, ubi vera vinceret virtus, dimicandum

viderunt; si justa ac si *r. pugna esset*; instructi recta acie; rectis oculis (*uprāvno*), aliquid intueri; * *crus rectius*; * octo homines *r.*; † *servitia rectora*; * *puella, upravo nardala*; * *pedes, naprijed upravljeni*; * iter non agit in rectum, *ravno, upravo*: * *anguis longa trabe rector exstat*; talus assilit rectus; rupta ita rectis saxis, ut etc.; rectis lineis in caelestem locum subvolare; * *stare recto talo, o glumi, pogl. sto 2) e.* 2) *tp. a) prāv, prost*, magna spectare et ad ea rectis studiis contendere; * *cultus*, * *ordo*; * *mos*; (*Ter.*) rectā viā (*naprećao upravo*) rem narrare ordine, rem reputare; (*Enn. pri Cic.*) quo vobis mentes rectae, quae stare solebant etc.; *r. est ingenium meum, Plaut.*; *r. consilia aegrotis dare, Ter.*; † *cena r.*, a i *samo recta*; figura; † *r. auditor, pravo lauden*; * *r. nomina, poudžni dubnoci*; quae sint in artibus recta et prava; in utroque genere quae sunt recta et simplicia, laudantur; uni medico rectius esse aegrum committere quam multis; * *si quid novisti rectius istis*; * *fana deos habuere rectos*; * *natura, zdrava, čila*; *supst. rectum pravumque*; * *species recti, kriva misao o pravom*; * *rectum animi (zdravu pamet)* servas; commentarii Caesaris nudi sunt et recti (*prosti*); † *orator r. et sanus*; † *simplex et r. dicendi genus*; † *oratio*; † *haec r., proste rečenice*; *navlast., pošten, dosljedan*, consilia, conscientia; firmus est et *r.*; in Scauri oratione, sapientis hominis et recti; † *Julius Ferox*; *prav (po zdušnosti, po duši)*, nihil nisi honestum et rectum postulare; honestae actiones omnisque *r. ratio*; quamquam ipsa virtus brevissime recta ratio dici potest; *supst. rectum, i. n. pravo, pametno*, nihil recto rectius quidquam inveniri potest; recti praeceptio pravique depulsio; rectum est, *s. inf., pravo je, pristoji se*; * *curvo dignoscere rectum*, * *usus rectumne trahat nos*; * *recta capessere (opp. pravis obnoxia)*; * *conscia mens recti, čista sanjest. b)* * *stalan, tvrd*, secundis dubisque temporibus.

rē-cūbo, cūbui, —, i. *nāusnāk, na ledima ležati, da se otpodine*, in hortalis suis; * *sub tegmine fagi*; * *o životinji*.

recūla, ae, f. (*dem. od res*) *stvarca, u Cic. p. Sest.* 51, 110. *po emendaciji*.

recumbo, cūbui, cūbitum, 3. [recubo] *po rečarkē leći*, in cubiculo; in herba; * *spondā*; * *lectis (inade obično accumbo)*; † *qui proximus r.*; * *quos inter Augustus*; * *tauros medio r. (srušiti se) sulco*; * *pasti, spustiti se*, onus in proclinas partes; *pila vadis penitus illisa*; *nebulae campo*; *unda ponto*; *cervix in umeros, umero (klonuo)*; *juba dextro in armo, legla*.

reūpērātio, ōnis, f. (recip.) [recupero] *novo poluđenje, ponovno pōvraćanje*, libertatis, (Just.) urbium.

reūpērātor, ōris, m. (recip.) [recupero] 1) *pre-ovajadž, urbis, jedn. Tac. ann. 2, 52. 2) u pl. zbor sudaca u Rimu, koji je u privatnim parnicama sudio o povratku i naknadi imutka (kadšto i u parnicama među Rimom i kojom stranom državom).*

reūpēre, (recip.) 1. [recipio] *natrag zado-
biti, ūzēti, povratiti*, jus suum; pacem; amissa; suos; obsides; civitatem; (Nep.) patriam; † regnum; gloriam libertatemque, laudem voluntatem alqjs; villam ab alqo; rem publicam, najveću vlast u državi; urbem, natag ovojiti, Pelopidam (in vincula conjec-
tum), opet osloboditi; (kasno) sanitatem; † res cibo somnoque; † provinciam; † provin-
ciam alicui; † judicium; tp. opet pridobiti, et vos et me ipsum; (Nep.) adulescentulos simulata laudatione.

re-cūre, 1. (vijetko) *opet izliječiti*, * se otio et urtica.

re-cūrre, cūrri, cūrsum, 3. 1) *natrag trčati, hitjeti*, ad alqm, † rursus ad alqm; ad redam; in Tusculanum; (Hor.) rure; * coeptum saepe iter; prenes., litera recurrens; ad fontem iŭi in suos fontes versā aquā; † aquae in suum fretum; unde generata, quo recurrant; luna tum crescendo tum defectionibus in initia re-
currando; * bruma iners, vracā se; valetudines anniversariae ac certo tempore recurrentes; * sol recurrens, okrećuće se; * anni recurrentes (περιόδου); * naturam expellas furcā, tamen usque r.; tp. a) *vratiti se na što*, ad easdem pacis condiciones; eo. b) † *prí-
bjeći*, ad alqm.

re-cūras, 1. [intens. od recurro] *natrag tr-
čati, hitjeti*, Plaut., prenes., * sub noctem cura r.; * virtus animo r., na um dōlāt; † ve-
tera omnia animo.

re-cūrsus, us, m. [recurro] *povratač, uzmak*, * dent modo fata recursus; * spes est admota recursus; neque habent mea vela recursus; * languent pelagi r., plima; * alios ineunt cursus aliosque r., jašu qnamo i natrag; ut ad moenia urbis r. pateret, Liv.

re-cūrvo, 1. *uzvijati*, * colla equi, zaustezati uzdom; * undae recurvatae, vijugajući se.

re-cūrvas, adj. *zavinut*, * cornu; * nexus hederæ, vijugajući se zapleti; * tergum delphini; * tectum r. = labirint.

re-cūsātio, ōnis, f. [recuso] 1) *odbijanje, ne-
đanje*, adimere omnem recusationem Crasso volui; sine recusatione. 2) *prigovor (na sudu), prosvjed*.

re-cūse, 1. [re-causa] 1) *ne htjeti, nećati se*, kratiti, laborem; periculum; munus; ami-

citiam; hordeum; quod in altero postulerent, in se (od svoje strane) recusarent, Caes. d. o. 1, 32, 5; nihil nisi hiberna; populum Rom. disceptatorem; genus cursum; * quod quae-
que (regio) recuset; de stipendio; de iudiciis transferendis; s inf., mori; * pedes vitiosum ferre recusant; * quid valeant umeri, quid ferre recusent; * quam (rem) vires ferre recusant; s acc. o. inf. pas., jednom Tac. ann. 1, 79; sa ne, sententiam ne diceret r.; (Nep.) illud r., ne etc.; *uz prediduću negaciju sa quin, quomi-
nus; apsl. 2) na sudu čemu prigovarati, protiviti se, prosvjedovati*.

re-cūtilis, cūssi, cūssum, 3. [re-quatio] *potresti, pōdrmati*, * utero recusso.

re-da v. raeda.

re-d-āmbūle, 1. *vratiti se, jednom Plaut. Cap. 4, 2, 120.*

re-d-āme, 1. *opet ljubiti*, amare, vel, ut ita dicam r., jedn. Cic, Lael. 14, 49.

re-d-ārguo, ūi, ūtum, 3. *pobijati, u laž ūtje-
rati*, nosmet ipsos redargui refellique pati-
amus; redargue me, si mentior; si in refel-
lendo adversario firmiter esse oratio, quam in
confirmandis nostris rebus potest, omnia in
illum conferam tela; sin nostra probari fa-
cilius qam illa redargui possunt etc.; oratio,
quae neque redargui neque convinci potest; r.
inconstantiam alqjs; improborum, posteritates
r. vim deorum; apsl.; * qui (dies) vestra mu-
liebribus armis verba redarguerit.

re-dārīus v. raedarīus.

re-d-auspice, 1. *upr. ianova auspicia ūimati*, šaljivo, *vratiti se*, in catenas, jedn. Plaut. Capt. 3, 5, 108.

re-d-ē, dīdi, dītum (Plaut.) fut. reddībo, reddi-
bitur, 3. 1) *vratiti*, alicui pecuniam, alicui
amissa; alicui patriam, antiquum belli deus
amissum, jura legesque, urbem, agros, leges
suas; Musis alqjs operas; * reddes dulce loqui
etc.; * (medicus) te natis reddat carisqque pro-
pinquis; (Liv.) se r. convivio, *vratiti se na
gozbu*; † se alicui; * se terris; * se catenis;
* Teuerum se iterum in arma; * reddi his ter-
ris (o Dedalu), patriis aris, tenebris; * reddi-
tum solio Cyri Phraaten; † majoribus suis
reddi, *vratiti se k predima, umrijeti*; * oculis
est reddita nostris; * virginiae reddunt se to-
tidem facies; * r. alqm vitae priori; * agellus
reddens me mihi; † quies mentem (svijest) r.;
† terras reddere, o osjeći; † lucem mundo,
o sunou; † terram naturae suae; reddere cla-
morem, † sonum; † fulgorem auri, ajati zla-
tom; † speciem cetræ, naličan biti na.

2) *kao dug, udarje dati, vratiti, povratiti*,
pro vita hominis vitam; hosti cladem, cladem
acceptam; gratiam, *vratiti ljubav, odužiti se*,

Sall., † alcuī; paria (verba) paribus. *Po tom a) jednoga jezika na drugi prenositi, prevoditi*, alqd Latine; verbum pro verbo; † verbum verbo. *b) * riječi govoriti za kim pōvrati, odgovarati*, verba bene (*o papigi*); de multis verba novissima (*o jeoi*) mutua dicta; Aeneas contra, cui talia reddit; verba tot; audire et r. voces, sonum; senos lectus (*o iambu*), *o) * † stvar pokazivati kao sliku i priliku*, alqm nomine, isto se tako zvati, imenjak biti.

3) promijenjeno što povratiti, načiniti čim, s dvostrukim acc., alqm iratum, razgnjeviti; alqm praecipiendo meliorem; (*Nep.*) plures operā forensi suos, *sprijateljiti sebi*; quem absens hostem reddidit Romanis; * quid te tibi reddat amicum; * belli secundos exitus; (*Plaut.*) alqd actum, effectum; alqd infectum; * meliora poemata; mare tutum; post eum quae essent tuta ab hostibus; homines ex feris et immanibus mites et mansuetos; (*Ter.*) dictum ac factum reddidi, *sve je gotovo i svršeno*; (*Ter. And. 2. 3. 15.*) s acc. i ut.

4) što je komu određeno, što koga ide i n. dati, predati, izručiti, prikazati, priložiti itd., alcuī epistolam, literas; * signata volumina Augusto; alcuī hereditatem; suum cuique; caute vota; * vota Jovi; * sollemnia vota Nymphis; (*pretkl. i pokl.*) vota; (*rijetko*) supplicatio redditur (*sr. supplicatio 2*); * praemia debita; * promissa viro; * primos honores alcuī; † honores corporibus; (*o žrtvofudima*) dapem Jovi, * liba deae; * victimas; † ut in posterum quoque simili modo exta Marti redderentur; † super caespitem exta; * lancibus pandis (*dat., na*) fumantia exta; * curam brevem alcuī; * personae convenientia cuique; * ut nec pes nec caput uni reddatur formae, *ne pristajē*; * nomina sua facto = *djelo nazvati njegovim imenom*; * cornua laceranda alcuī; r. rationem alcuī, alcjs rei *pogl. ratio*; operam otii r., *pokazati što je na dokolici učinjeno*, *Just. praef. §. 5.*; poenas graves impietatis, *trpjeli*; vitam naturae, debitum naturae morbo (*sr. debitum*), vitam bene (*o umirućima*), † vitam; * animas, *izdahnuti*; * Cererem, *plodom roditi*; r. responsa legationibus; † nullas voces ad minas; r. conubia, *Liv.*; * veniam peccatis; * una superstilio (*teška zakletva*) superis quae reddita divis; redditur his jus petentibus, *suditi*; r. jura; *Liv.*, † jura adversus paganos, † per pagos vicosque; † jus; judicia (*sudbene istrage*) in alqm; *kazati, pripovijedati pismeno i naustice*, sin nihil praeter jocationem, *redde hoc ipsum*; redde quae restant; *navlast. a iz tijela što izbaciti, poprati* — *izbljuvati*, (animam) eandem a pulmonibus respirare et r.; * undam,

potok krvi (o rani); * sonum [*drukčije nego pod 1) i 2)*]; † sanguinem; * catulum partu. *b) čuveno, naučeno na pamet govoriti, kazivati*, ea sine scripto verbis eisdem; * dictata magistro; * carmina; modos voce, *otpjevati*; * verba male; * *uopće, kazivati*, illa redde quae etc.; sapiens vitatu quidque petitu sit melius, causas reddet tibi.

redemptio, ōnis, f. [redimo] 1) *otkupljivanje, otkup*, captivorum † r. sacramenti, *o vojničkoj zakletvi*. 2) *zakupljivanje, zakup*. 3) *potkupljivanje, podmićivanje*, iudicii, *pl. apel.*

redemptio, 1. [*intenz. od redimo*] *otkupljivati, jedn. Tac. hist. 3. 34.*

redemptor, ōris, m. [redimo] *neimār, zakupnik, nabavljač.*

redemptura, ae, f. [redimo] *zakupljivanje, zakup, pl. jedn. Liv. 23. 48. 10.*

red-eo, ii, itum, 4. 1) *natrag ići, doći, vratiti se (sr. revertor)*, ad suos; domum; in castra; Romam; s provinciam; a Caesare; eodem; unde; (*Ter.*) rure, peregre; * colle; dum ab illo rediri posset; * in equis; * itque reditque viam; * *apst. povratiti se kući*; it, redit; r. in proelium (*da zametne*); in suffragium; r. ad se, *osvijestiti se, na se doći*; ad se atque ad mores suos, *vratila mu se stara čud*; (*Ter.*) rursus ad ingenium, ad ingenium; Caesar ad duas legiones redierat, *spao je*; ut ad pauca redeam, *da pōkrātīm*, *Ter.*; r. in pristinum statum; r. cum alqo in gratiam, *pomiriti se s kim*; r. in memoriam alcjs rei *ili alcjs, sjeđati se koga ili čega*; r. in viam, *vratiti se na pravi put*; *napose vratiti se u govoru na koga*, illuc; ad alqm; ad inceptum; *o nečijim stvarima*, flumen in eandem partem; astra ad idem, unde profecta sunt; * sol in sua signa; collis paulatim ad planitiem, *spušta se*; * quaque redit (*gdje se ukrićuje*) medium Rhodope porrecta sub axem; * jam gramina campis; * num vanae redeat sanguis imagini; * cur his animis (*kako mi je sada na duši*) incolumes r. genae? * rediere in pristina vires, *povratila se snaga*; † membris vigor; * grave saeculum Pyrrhae; * tibi nonae Decembres; * anno redeunte; quo redeant iterum iterumque spectanda theatris, *sve se iznovice prikazuju*; * fortuna r. miseris; spiritus et vita ducibus; * mens; † animus, *svijest*; * quondam etiam victis redit in praecordia virtus; * r. virtus audet; res r.; r. de integro haec oratio, *Ter.*; † r. animo ille latus clavus; res redeuntes, res redierunt (*š. t.*) *o povratku vremena, gdje se prekinute javne rasprave na foru i u komedijama opet nastavljaju*, ad res redeuntes venire.

2) *dōlaziti, sālaziti, pak a) o dohocima i nal, ūlaziti, dobivati se*, pecunia, quae ex metallis r.; ex qua regione quinquaginta talenta ei quotannis redibant, *Nep.*; bona in tabulas publicas redierunt, *ūpisāna su*; * *dōdavati se*, redit uncia. b) *doči na što, do čega*, ad gladios; * ad fastos; † cominus ad manus reditur; (*Ter.*) mihi illaec ad rastros res r.; res ad triarios rediit *pogl.* triarii; in eum jam res rediit locum, ut etc., eo fortunae meae r., ut etc.; omnia haec verba huc r.; (*Liv.* 25, 24.) omnia ad cineres redeunt. o) *o dōlažnju na svoje mjesto ili onomu, čije je: dopasti komu, prijedina koga*, summa imperii ad alqm; summa omnium rerum consiliorumque ad arbitrium iudiciumque alejs; etiamsi ex se nihil ex illis (bonis) redeat; (*Ter.*) ejus morte ea bona, hereditas ad me r.; (*Liv.*) res ad patres redierat, ad interregnum res rediit.

redihēo, 2. [red i habeo] *vratiti, povratiti*, alicui viaticum, *Plaut.*; *navlast. kupljenu stvar vratiti poradi otkrivenih mana; po tom o kupcu, povratiti*, aedes, *Plaut.*; mancipium; o *prodavcu, natrag ūzēti*, *Plaut.*

redigo, 3gi, actum, 3. [re i ago] 1) *natrag tjerati, zauzbijati, pōvraćati*, hostes in castra; alqm Capuam; * duas rupe capellas; rem ad pristinam rationem belli, *dōtjerati na pvoašnje stanje*; rem in memoriam; (*Ter.*) homines in gratiam, *opet pomiriti*; * mentem lymphatam in veros timores, *strah zadati*; * formidine fustis ad bene dicendum delectandumque redacti, *nagnati*. 2) *ūtjerati, prodajom i nal. dobiti, primiti*, quod inde redactum est; pecuniam; * omnem pecuniam Idibus; quantam (pecuniam) ex bonis patriis redegisset; sesterilum ducentes ex ea praeda; (*Curt.* 6, 2.) sex et viginti milia talentum proximā praedā redacta erant; omnis frumenti copia decumarum nomine penes istum esset redacta, *u nje-gove ruke prēdāna*; partem (praedae) maximam ad quaestorem; bona alejs in publicam; † praedam in fiscum, *uplatiti*; *tp. a) na manje, na gore pōtisnuti, nātjerati, načiniti čim*, civitatem Biturigum, finitimas frumentariasque provincias in potestatem, *podložnima učiniti, podložiti*; omnes eas civitates in dicionem potestatemque populi Rom. esse redactas; Galliam sub populi Rom. imperium redactam; insulas sub potestatem, *Nep.*; eos in dicionem nostram; in formam provinciae; in dicionem hujus imperii prope ad internecionem gente ac nomine Nerviorum redacto; in servitutem redigi ab alqo, *biti zadržljen*; re publica in tranquillum redacta, *kada se smirila*; r. ad certum, *potvrditi*; ad vanum, ad irritum, *uništiti*; (*rijetko*) quae facilia ex difficillimis animi magnitudo redegerat, *Caes. b.*

G. 2, 27, 5; multo humiliores infirmioresque redegerunt, *Caes. b. G.* 4, 3, 4; alqm eo ut, *Ter.*; patrem ad inopiam, *Ter.*; † alqm in ordinem, *u red stjerati*; † *prenes.*, quasi alqd. b) *brojem, vrednotom što umanjiti, na manje nātjerati*, ex sexcentis ad tres senatores redigi, *spasti*; nobilissima familia jam ad paucos redacta; † ad paucitatem redigi; praedam Vespertanā publicando sacrificandoque ad nihilum r.; * ad minimum onus; * vilem ad essem redigi.

redimicūlum, i, n. [redimo] *vrvoa, pōdvezica, vērīžica na čelo*, mulieri r. praeseat in collum, in crines, *ūkosnici*; (*Verg.*) habeat redimicula mitrae.

redimio, Ivi, itum, 4. (redimibat mj. redimiebat, *Verg. Aen.* 10, 538. *omotati, obāviti, ovjēn-čati*, sertis et rosā; † alqd floribus coronisque; † fastigium aedis tintinnabulis; * capillos mitrā; accubantes in convivio — sertis redimiti; terram quasi quibusdam r. et circumdata cingulis; * redimtus tempora vittis, queru, lauro; † redimti miti fronde; † loca redimita silvis; † navigia variarum coronarum genere r.

redimo, 3mi, emptum, 3. [re i emo] 1) *natrag kúpiti*, domum, fundum. *Navlast. otkupiti, iskupiti, izbaviti, osloboditi, otkloniti što*, captus e servitute; se pecuniā a iudiciis; se a Gallis auro, alqm ab Acheronte suo sanguine, *Nep.*; urbem quinque hominum perditorum poenā; † iacturā quidquid servari potest; † alqd morte; * corpus sc. aegrum a morbo; † bona sua; † se pecuniā; metum virgarum pretio; acerbitem a re publica privatis incommodis; mortem morte alterius; belli moram, *Sall.*; *polom, izjednačiti, podmiriti*, litem, *nagoditi se, nagodbom izravnavati*; flagitium aut facinus, *Sall.* culpam (*Plano. u Cio. ep.*), *pōpraviti*. 2) *kúpiti*, necessaria ad cultum; vitam alejs pretio; pacem obsidibus; gratiam morte; militum voluntates largitione, *pōkūpljena*; *navlast. zākúpiti*, portoria; picarias de censoribus; vectigalia redempta habere; redimenti et conducendi jus; *za plaću na sebe kakav posao ūzēti*, opus.

red-intēgro, i. *pōtpuniti, ponoviti, opet potkrijepiti*, dominatus copias; proelium; bellum; vires; iras; animum; spem; memoriam auditoris, potestatis; (*Tao.*) situs gentium etc. retinent ac r. legentium animum, *iznovice zanimaju čitatelja*.

redipiscor, — *dep. 3.* [red-apiscor] *opet dobiti*, condalium, *jedn. Plaut. Trin.* 4, 3, 15.

reditio, 3nis, f. [redeo] *pōvraćanje, povratak*, quid illi r. etiam huc fuit? quid huic r. est? *Com.*; r. domum, *kudi*; celeritas rediti-onis.

reditus, us, m. [redeo] 1) *povratač*, ad alqm; in castra; e foro; Romam; in Asiam; * u pl.; o kretanju svijetla uokolo, jedn. Cio. r. p. 6, 12; r. in gratiam, cum inimicis, *pomirenje*, Cio. Att. 2, 2, r. gratiae, Cio. de har. resp. 24, 52; r. ad rem, ad propositum. 2) *dohodak*, *dohodci*; također u pl., r. metallorum, *od rudā*; † esse in reditu, *što mnogo nosi*.

redivivus, adj. [= re-vivus] *opet upotrijebljen*, lapis; *supst.* *redivivum*, i, i -viva, ōrum; n. *opet upotrebljavana grada*.

red-oleo, ui, — 2. 1) *zadržati čime, zadržati čime, vonjati, mirisati*, vinum; * thymo; * in patulis r. mala canistris; tp. isto, mihi quidem ex illius orationibus r. ipsae Athenae videntur; hoc r. antiquitatem; exercitationem puerilem; ita domus ipsa fumabat, ut multa ejus sermonis indicia redolerent.

red-omitus, adj. *ukroćen*, *opet nadoladān*, cives redomiti atque victi, jedn. Cio. p. Sall. 1, 1.

Redōnes, um, m. *Redonoi*, galski narod u Bretagni, u okolici sadašnjega mjesta Rennesa.

* **re-dōno**, i. *opet pokloniti, povratiti*, alqm diis patris; *navlast. komu za volju oprostiti, pōmilovati koga*, invisum nepotem Marti (sr. condono).

† **re-dōrmio**, 4. (rijetko) *opet spavati*.

re-dūeo, dūxi, ductum, 3. *natrag voditi, nositi, vući itd.*, alqm ad alqm; alqm iz urbem, in carcerem; r. exercitum, copias in castra, a munitionibus, *povratiti*; suos incolumes; exercitum Ephesum hiematum; huc jam reduxerat rem, ut etc., *već je dole dočerao stvar*, Caes. b. c. 1, 62, 1; * r. socios a morte, *izbaviti*; r. turres, *natrag pōtisnuti, pomaknuti*; munitiones; hastam; * clipeum; * remos ad pectora, *k sebi povlađiti*; * reductā dextrā, *zamahnúvši d. r.*; * Aurora diem; * Neptunus solem; * Phoebus noctem; * Juppiter hiemes; * r. febrem; * somnum; * spem mentibus anxii, *povratiti*; * reducti, o ljetu, *povratiti se*; r. alqm ad suam villam, *dōpratiti* (osb. za čast); r. uxorem, *puštenu ženu opet natrag uzeti*; † alqm in matrimonium; r. alqm de exsilio; possum excitare multos reductos testes liberalitatis tuae; regem, *opet pōstaviti, opet nakraljiti, zadržati*; Ptolemaeum patrem in regnum; cum in Italiam, unde profectus sum, reductus existimabor; * haec in sedem, *opet nāmjestiti*, alqm ad officium, ad officium sanitatemque; (Ter.) quovis illos tu die reducas; r. in memoriam (*sjetiti*), quibus rationibus etc.; alqm in memoriam gravisatmi luctus; alqm in gratiam cum alqo, *pomiriti*; također *natrag, opet uvesti*, † r. intermissum mo-

rem in publicum consulendi; † legem majestatis; † habitum vestitumque pristinum.

redūctio, ōnis, f. [reduco] *pōvradañje, nāmještāñje natrag*, regis, jedn. Cio. fam. 1, 7, 4.

redūcto, i. *intenz. od reduco* *natrag voditi, pōvracati*, exercitum, jedn. Aurel. Vict. Caes. 38, 6.

redūctor, ōris, m. [reduco] *pōvradač*, plebis Romanae in urbem; literarum, *obnovitelj*. **redūctus**, adj. s komp. [partic. od reduco] 1) * o mjesta: *odmakao, dalek, vallis*; sinus; u prl., virtus est medium vitiorum et utrimque r., *ūdāñjen*. 2) **redūcta**, ōrum, n. u Cio. *prijevod grčke riječi tá áxoxponytrā, u nauku Stoičā — zastale stvari, koje nijesu nikakvo slo, ali su manje vrijedne od drugih* (opp. producta).

red-uncus, adj. *ukrivljen*, * rostrum (aquilae).

† **redūndāter**, adv. [redundans] (rijetko) *obilno u riječima*.

redūndātia, ae, f. [redundo] *obilje, obilnosti* izraza, jedn. Cio. or. 30, 108.

red-ūndo, i. 1) upr. o vodi: *natrag se tala-sati, preliti se, prēsipati se* (radi pre-punjanja, stoga pokudno), mare; lacus Albanus; pituita aut bilis, *rahliti se*; * part. pas. *redundans* = *redundans*; *pretijevajući se ili lamo amo tekući*, aquae; i *pōplavljen biti, prepun čega*, Asia eorum ipsorum sanguine redundavit. 2) tp. a) *grnuti*, nationes in provinciam; *zadržati loga* (uvijek o kakvu zlu), quorum ad amicos redundet infamia; nullum in me periculum ex hoc tanto beneficio; ne quid hoc parricida civium interfecto invidiae mihi in posteritatem redundaret; haec elapsi de manibus nostris in eum annum, qui consequitur, r., *prēlazē*; † detrimentum ad alqm, † calamitas ad ipsum. b) *obilovati, prētjeoati*, ex rerum cognitione efflorescat et redundet oportet oratio; ex ea causa Postumus, *izobiluje krivnjom*; ex meo tenui vectigali alqd etiam r., *pretjeće*; quod r. de vestro frumentario quaestu; laudem adolescentis propinqui existimo etiam ad meum aliquem fructum r. c) o *govorniku i govornu, obilovati, bujati*, Asiatici oratores parum pressi et nimis r.; verba. d) *obilovati, izobila biti*, ornatus orationis in eo r.; quorum copia r.; alqa re.

redūvia, ae, f. *zanokliće*; u poslov. pogl. medeor.

redūx, ūctis, adj. [reduco] 1) *akt. (rijetko) natrag vodēci, te reduce* (abl. aps.), Curt. 2, 6; *čeće* * kao pridjev Jupiteru. 2) pas. *natrag vodēni, vrađajući se, povratiti*, suis me ex locis in patriam urbem usque incolumem re-

ducem faciunt, alqm r. facere liberum in patriam, in libertatem, alqm r. patri reddere, *Plaut.*, alqm ab Orco mortuum r. in lucem facere, *Ter.*; quid me r. esse voluistis? domos reduces; nec quemquam ex his r. esse; navi reduce, *Liv.*; * r. carinā; * gratari alqm r.; * socii.

† *rēfēctio*, ōnis, f. 1) *obnova*, Capitoli. 2) *okrepa*, *oblaznica*.

rēfēctor, ōris, m. [reficio] (*rijetko*) *obnovitelj*, Coae Veneris, Colossi, *Suet. Vesp.* 18,

rēfelle, fēlli, 3. [re-fallo] *pobijati* (*razložiti*; sr. refuto), alqm; r. et coarguere mendacium; * crimen commune ferro, *ukloniti*.

rēferole, fērsi, fērtum, 4. [re-farcio] *natipati*, *nāpuniti*, cloacas corporibus; *u pril.*, aures istis sermonibus; libros puerilibus fabulis; libris omnia; *sp.* quae Crassus coartavit et peranguste r. in oratione sua.

rēfērie, — — 4. 1) *natrag ūdariti* = *udarac povratiti*, *Plaut. Asin.* 2, 2, 108. 2) * *odbijati*, speculi referitur imagine Phoebeus, *odskoči*, *trzne* se.

rē-fēro, retūli, (i rettuli = retetuli) lātum, ferre 1) *natrag nositi*, *vradati*, candelabrum; * arma; pecunias in templum; alqm in castra; † lecticae impositum r. domum; † alqm in Palatium; * impositum scuto Pallantem; * collapsa membra thalamo; *se ūi* pedem r., *vradati se*, *ūzmicati*, se Romam; se in castra; se huc; quo pedem referre et loco excedere; se ad urbem, * se e pastu; * se domum ad porci catinum; cur se sol referat; ut eo unde egressa est, se referat oratio; * se ferre et r. ab ora; *takoder pas.* ad triarios sensim referri; naves eodem referuntur; * *o konjma*, * *o kolima*; * quo referor toties? auster alqm in Italiam, ad alqm refert; † mare aestum; me r. pedes in Tusculanum; r. gradum, * gradus; * retro vestigia Turnus impropere r.; * Hectoris Aeneaeque manu victoria Grajum haesit et in decimum vestigia rettulit annum — *za tegla se do desete godine*; r. castra, *natrag prēmjestiti*, r. pateram, (*Plaut.*) scyphos, alcui argentum; ad equestrem ordinem judicia; *navlast.* ex locis inclusis soni referuntur, *odjekuju*; usque Romam voces significationesque referuntur, *raūlježu se*; † nemora vocem multiplicato sono r., *iz lugova raūlježu se*; † varius clamor totis castris refertur; * voces r., *govori za njim* (*o Fami*); * cum sanguine mixta vina, *pōvrada*; *tp. a*) * *o vremenu*: *pōvrada*, o mihi praeteritos referat si Juppiter annos; tempora Coae purpurae r.; dies siccos; festas lucas. b) *ōbrađati*, *ōkretati* (*natrag*), oculos animumque ad alqm; animum ad alqd; se ad philophilam, ad ea studia

„quae etc.; se scientiae delectatione ad efficiendi utilitatem; referamus igitur nos ad eum quem volumus inchoandum etc.; † animum ad firmitudinem; * multa, consilia in melius. c) *vradati na što*, *suditi po čemu*, *mjeriti o što*, *smjerati na što*, quid sit ultimum, quo sint omnia bene vivendi recteque faciendi consilia referenda; sit ultimum bonorum quod tale — debet esse, ut ad id omnia referri oporteat, quod ipsum autem nusquam; referre omnia ad voluptatem, ad suum abitrium; omnia consilia atque acta ad dignitatem et ad virtutem; quae proficiscebantur a legibus, semper ad facilitatem r.; alienos mores ad suos; quid mihi nunc animi sit; ad te ipsum r., *da po sebi sudiš*; quo quidque referat (orator), quo referenda sint; verba relata contrarias, *koje dobivaju smjer po opreci*; (*Tao.*) quidquid ubique magnificum est, in claritatem Herculis r., cuncta ad rem publicam referri, *smjera*; a *tako valjada i Tao. Agr.* 4. neque (Agricola) segniter ad voluptates et commestus titulum tribunatus et inscitiam rettulit.

2) *nađeno*, *plijen i nal. natrag ōdnijeti*, *zadobiti*, tabulas ad Caesarem; caput alcjs in castra; alqd in publicum, *javno pokazati*; opima spolia; signa militaria; non incruentam victoriam, *održati*; pro re certa falsam spem domum; in domum non repulsam solum, sed ignominiam et calamitatem; (*Curt.*) cicatrices domum, spem salutis in castra, fortunam victi in patriam, *naustice natrag odgovorodnijeti t. j. javiti*, orationem alcjs domum; mandata alcui, ad alqm; responsum, responsa ad alqm; hanc legationem domum; *s. acc. o. inf.*; *s. quae. indir.*

3) *kao uzdarje natrag dōnijeti*, *vratiti*, gratiam, (*pogl. gratia* 2) b); alcui plurimam salutem; (*Ter.*) par pari, *čast u najam vratiti*; * vicem; (*kasno*) carmen carmini; *takoder odgovoriti*, alqd alcjs defensionis; ego tibi r. *s. upravnim govorom*; et referret aliquis; * tales pectore voces; * talia voces; * Anna, Musa r.

4) *obratiti*, *okrenuti*, * caput ad nomen; in alqm oculos; * os in se; * munus; † manus ad capulum, *mōditi se*.

5) *ponoviti*, fabulam iterum, *temotič prikazati*, *Ter.*; relatis quibusdam caerimonis ex longo intervallo; r. mysteria, institutum ac renovare; haec majorum consuetudo ex longo intervallo repetita ac relata; consul idem responsum; † consuetudinem antiquam; * morem; * sollemnia; * opera et labores; * arma (*rat*); * diem o *suncu*; *takoder* * *u misli*, *u duši ponoviti*, *sjeđati se*, *opōminjati se*, *pamiti*, nunc conjugis esto quisque suae tectique memor; nunc magna referto facta,

patrum laudes; tacitaque recentia mente visa, mente memor refero; foeda Lycaoniae referens convivium mensae; illam meminitque refertque, *na pamet vraća. Prikazivati, biti sasvim nalik na, biti slika i prilika*, * alqm ore; * avum nomine; * animo manibusque parentes; * invalidique patrum referant jejunia nati; † roborum parentum liberi r.; † Marsigni et Burii sermone cultuque Suebos r.; † matrem reddit ac r. nobis, *puka je mati*; mores os vultusque patris; *također raditi što za kim, nasljedovati*, nota meretricis acumina; * Actia pugna per pueros refertur; * amissos lana colores, *natrag dobiti*; † spirantes vultus; *neobično Liv. 1, 45, 9*. neque tu istud unquam decretum sine caede nostra referes, *ne ćeš ponoviti, izvesti*.

6) *dōnījēti, predatī* [sr. deferō 3) b)], frumentum omne ad se referri jubet; pecuniam in aerarium, in publicum; ad Caesares publicas cum fide rationes; rationes ad aerarium i samo rationes; * vallos sub tecta; * palmas alqui; * partem aliquam, *veni, divom referatis ad aures*; * aera (*školarinu*) octonis idibus; * variis tumultu sollemnia ludis; * lauream Capitolino Jovi; consulatum ad patres. *Natlast. pismeno ili naustice predati, javiti, pripovijedati, reći, kazati, osb. službeno*, consilia alqui, *Ter.*; certorum hominum sermones ad alqm; capitum numerum ad alqm milium LIII; versum illum Homeri rettulit ex secunda rhapsodia; quia se Macedonum reges ex ea civitate oriundos referunt; quod relatum legent saltasse eum commode; referunt Suebos omnes — se recepisse; * rettulit Ajax esse Jovis pronepos; (*Hor. ep. 1, 8, 1, 2*). Celso gaudere et bene rem gerere Musa rogata refer, *znači ili: povraći Celso gaudere etc. t. j. moje želje, da mu bude dobro* (*najme rogata a Celso, ako je to pismo odgovor*) ili samo: *pozdravi ga, da mu želim* (*t. j. rogata a me*); (*Just.*) se ex ea civitate oriundum; acta sociis; * abi, quaere et refer, unde domo, quis, cujus fortunae, quo sit patre quove patrono; * ut Proetum mulier perfida impulerit etc., refert; * quid tibi odorato referam sudantia ligno balsama etc.? velleraque ut foliis depectant tenuia Seres, aut quos Oceano propior gerit India lucos; * patriam Epirum; * lucum Asylum, *navvati*; numerum, *brojiti*; * Paulum Fabriciumque insigni Camena t. j. *opjevati*; * quem r. Musae, *slave*; * juvenum curas et vina; * res horrendas relatu, * digna relatu; * hos (versus) Corydon, illos r. in ordine Thyrsis; refero ad Scaptium; * ut M. Brutus refert; † de quibus referam, † de quo rettuli; *impers.*, in quo saepe aliter est dictum, aliter relatum; * *supst.* non referenda precati;

r. ad senatum, de alqa re, rem, *ili samo referre, pred senat iznijeti, senatu predložiti*, quid de his fieri placeat; ad patres conscriptos rem rettuli; *također* r. ad populum, *narodnu predložiti*, ad consilium, *vajnomu vijedu*; Lacedaemonii omnia ad oracula r. consuerant; accessisse ad Crassum consulendi causā quendam rusticorum, qui cum — ad eum rettulisset etc.; ad alqm de re publica nihil; * ad proceres monstra deum; *jedn. Phaedr. 3, 19, 9*. r. ad animum = *razmišljati*; (*Just.*) qui paternos majores a conditoribus imperii Romani referat, *lozu vući od koga*; *također upisati*, † sententiam de alqa re, *razlagati o čemu, ubilježiti*; r. nomen in tabulas, in codicem; bona alqjs in tabulas; alqm in conscriptos, in reos; epistolas in volumina; alqd in commentarium; r. in censum, *upisati u procjembeni popis* (*o cenzoru ili njegovu pisaru*); in album, † in numerum militum; alqm in numerum oratorum (*docjbeno* r. alqm in numerum deorum); alqm inter deos; terram et caelum in deos; senatus consulta falsa referuntur *so. in aerarium*; ut nec triumviri accipiundo nec scribae referendo sufficerent; *navlast.* alqd in acceptum r., alqd (alqui) acceptum, *upr. i prenes. upisati na listu korist*, * acceptum r. versibus esse nocens, *prisanajem, da sam primio*; alqui alqd expensum (*sr. accipio expendo*); pecuniam operi publico, *upisati na račun javne gradnje*; † pecuniam multae nomine; † acceptas pecunias; † sibi quod rapuerant acceptum r. — *posvojiti*; (*Cic. Brut. 62, 223*) eodem Q. Caepionem referrem, *smjestiti*; † causa ad matrem referebatur, *kri-viti*; † causam abscessus ad Sejani artes; † culpam in alqm; † cujus adversa pravitate ipsius, prospera ad fortunam rei publicae referebat.

refert, retulit, referre, [*re fert, prinosi nešto u stvari*] *pomaže, koristi, stoji do čega, mariti*, r. meū, tuū, suū etc.; id meū minime, qui sum natu maximus, *Ter.*; quod tuū nihil referebat; *s gen. lica klas. rijetko, Sall. Jug. 111, 1. (prema suū)* quod illorum magis, quam suū retulisse videretur; *Liv. 34, 27*. ipsorum referre; *nekoliko puta u Plin. Quint. Tac. s dat.*, quid referat intra naturae fines viventi, jugera centum an mille are, *Hor. sat. 1, 1, 49*, non referre dedecori, si etc., *Tac. ann. 15, 65*; illud magni, magnopere, multum r.; nihil r. quam saepe id fiat; neque refert videre etc.; parvi r. abs te ipso jus dici aequabiliter, nisi etc.; * jam nec mutari pabula r.; parvi r. nos vectigalia amissa recuperare; quid r., qua me ratione cogatis? quid r. utrum — an etc.; ne illud quidem r., consul an dictator an praetor spoponderit; quae pascantur (aves) nec ne,

quid r.? (*Plaut.*) r. ad rem, ad alqm; haec referunt ad rem; illud permagni referre arbitror, ut nec etc., *Ter.*; bona Sejani ablata ut in fiscum cogerentur, tanquam referret, *Tao.*

refertus, adj. s. komp. i sup. [partic. od refercio] *nabijen*, *pun punga*, domus erat r. aleatoribus, plena ebriorum; theatrum refertissimum celebritate; vita bonis; Xerxes omnibus praemiis donisque fortunae; Gallia negotiatorum, Italia Pythagoreorum, mare praedonum; de prooemiis sunt eorum libri; *apsl.*
rē-ferveo, — — 2. *uzavreti*, *uskipjgti*, u *pril.*, fulsum crimen refervens, *jedn. Cio. p. Rosc. com. 6, 17.*

rē-fervēso, — — 3. *prekipjeti*, *zavreti*, *jedn. Cio. de div. 1, 23, 46.*

reflelo, fēci, fectum, 3. [re-facio] 1) *opet*, *iznova diniti*, *praviti*, *graditi*, arma tela; ea quae sunt amissa; *kao t. t. poglavara opet izabrati*, tribunum, tribunos; praetorem. 2) *nadiniti što onako, kako je bilo*, *opet nadiniti*, *sagraditi*, *popraviti*, pontem; urbem; muros; naves; opus; (*Hor.*) rates quasas, templa, aedesque latentes deorum; copias, exercitum, *pōpuniti*, * ordines; * semper rofice (*naime stoku*); * flammam, *opet ušgati*; * faciem; *pregn.*, *dexetvor*, ipsum crebris locis inculcatum et refectum, *pōpravljen*; *tp. na ti-jelu i na duši ponāpraviti*, odmoriti, *okrijepiti*, *oživiti*, *ohrabriti*, *opōraviti*, saucios; exercitum *ili se ex labore*; r. se, r. se et curare; vires cibo; * refectae vires; equos; * herbas; * saltus (*o mjesecu*); * stomachus reficitur alqa re; me recreat et reficit Pompeji consilium; animum; animos militum a terrore; reficite vos; Lacedaemonii se nunquam refecerunt (*u državnom stanju*), *Nep.*; (*Hor.*) hic ubi cognatorum opibus curisque refectus, *dzdravio*. 3) *dohodak iz čega izvaditi*, *dobiti*, plus mercedis ex fundo; tantum ex possessionibus; † r. impensas belli alio bello, *opet nāknaditi*.

rē-figo, fixi, fixum, 3. *nešto pribijeno ili utvrđeno dtkinuti*, *snimiti*, tabulas; * signa templis; * clipeum de poste; * refixa caelo devocare sidera (*prolept. — da se otrgnu, jer se mislilo, da su na nebu utvrđene*); *tp. a) pokrenuti*, (*na put*) *spremati*, nostra, *Cur. u Cio. ep. b) javno pribijene ploče, na kojima su bili zakoni upisani, opet skidati*, po tome *zakone ukidati*, leges; aera.

rē-fingo, finxi, fictum, 3. *opet iznova graditi*, cerea regna, *jedn. Verg. georg. 4, 202.*

rē-flāgitō, 1. *natrag iskatī*, *Cat. 42, 6, 10.*

rē-flātus, m. [reflo] *protivan vjetar*, refiatu hoc.

rē-flētō, flēxi, flēxum, 3. * *natrag pognuti*, *zavinuti*, *okrenuti*, caput; oculos; cervi-

cem; pedem; *medijažno*, * † reflecti; * tereti cervice reflexam; * longos reflectitur ungues, *uvija se u itd.*, *pretvara se*; *tp. dīkretati*, *ōbračati*, mentes aut incitantur aut reflectuntur; animum ad ulciscendam orationem tuam revoco et r.; * nec prius amissam respexi animumque reflexi, *pōmislio na nju*; * in melius orsa.

rē-flō, 1. *nasuprot duhati*, *puhati*, *piriti*, Etesiae; ventis reflantibus; u *pril.*, cum reflavit (fortuna).

rē-fluo, fluxi, 3. *natrag teći*, *razliti se*, * *Maecandros*; * Nilus campis; * amnis; * refluentibus undis.

* **rēflaus**, adj. [refluo] *natrag tekući*.

rēfōrmātor, ōris, m. [reformo] *preobrazitelj*, *popravljač*, literarum, *jedn. Plin. ep. 8, 12, 1.*

rēfōrmidātio, ōnis, f. [reformido] *prēpadānje*, *žaoanje od čega*, *jedn. Cio. parl. or. 4, 11.*

rē-fōrmo, 1. *prēpadati se*, *žavati se od čega*, alqm, bellum; ea; reprehensionem vulgi; homines maritimos; † arbitros, † urbem, † occursum; † memoriam posteritatis; † quorum mentionem; neque se reformidare, quod in senatu Pompejus dixisset; nec, quid tibi de alqo audiendi de se ipso occurrat, r.; r. dicere; *apsl.*, vide, quam non reformidem, diligentia speculatorem; * vites ferrum; * insuetum solem lumina; * tactum saucia membra; † medentium manus crudum adhuc vulnus.

rē-fōrmo, 1. *prēdbraziti*, *pretvoriti*, *promijeniti u liću*, * quod fuit ante, *prikazati se opet, kakav je bio*; * reformatos in annos primos.

rē-fōvō, fōvi, fōtum, 2. *opet ugrijati*, *okrijepiti*, *dsvojediti*, * corpus; † vires; † artus admoto igne; * ignes tepidos; u *pril.*, † studia prope exstincta; † longa pace cuncta refovente.

refractāriōlus, adj. [dem. od refractarius] *svadljiv*, *jedn. Cio. Att. 2, 1, 3.*

rēfrāgor, dep. 1 [opp. suffragor] 1) *glasovati protiv koga*, *protiviti se*, petenti; illa lex petitioni tuae refragata est, *protiviti se*. 2) † uopće: *ōpirati se*, *sūprotiti se*, is cui non r. ingenium; gloriae suae; si materia non refragetur.

rē-frēno, 1. 1) † *uzdom saustezati*, equos. 2) *tp. krotiti*, *pokoriti*, *zaustavljati*, * aquas, *zagātiti*; libidines; animum; juventutem; adolescentes a gloria; impehūm Antigonī.

rē-frīco, cui, cātum, 1. 1) *trans. prōkinuti*, vulnus; cicatricem; *tp. ponoviti*, desiderium; dolorem; memoriam pulcherrimi facti;

r. animum memoria coeperat, *uspomena mi počela inovice vrijedati sroe*. 2) *intrans. opet se pojaviti*, crebro lippitudo, *jedn. Cic. Att. 10, 17, 2*.

refrigeratio, ōnis, f. [refrigero] *rashladivanje*.

refrigero, 1. [re-frigus] 1) *rashladiti*, ignis refrigeratus; membra refrigerata; stella Saturni refrigerat; *pas. medijalno; rashladiti se*, umbris aquisve; † refrigerandi sui causa. 2) *tp. pas. medijalno, ohladjeti, popustiti, sustati, umoriti se*, accusatio refrigerata; refrigerato jam levissimo sermone hominum.

re-frigesco, frixi, 3. *upr.*, *opet se rashladiti*, *tp. nestaje volje i snage, ohladjeti, sustati, umoriti se, zâpêti i nal.*, sortes plane, *nema više*; forum a judiciis, *zanijemili*; Scaurus r. = *zapeo izbor*; unum vereor, ne hasta Caesaris refrixerit; crimen refrixit; † amor non refrixit.

re-fringo, frēgi, fractum 3. [re-frango] *obiti, razbiti, otkinuti*, carcerem: portas; claustra nobilitatis; † claustra pudoris et verecundiae; * totas vestes, *razderati*: * Discordia taetra belli ferratos postes postaque refregit; * ramum, *otkinuti*; *tp. slo miti, skršiti, zaustaviti*, vim fluminis; vim fortunae; impotentem dominationem Atheniensium; * Achivos, *snagu A.*

re-fugio, fūgi, fugitum, 3. 1) *intrans. natrag bježati, uzbjeći, uzmaći*, ex acie; ex castris in montem; † ex caede in castra; in portum; ad suos; ex alto; oppido capto; velocissime; * mille fugit refugitque vias; * sol medio orbe (*s polovinom kruga*); vites a caulibus; *tp. a) odmicati se, nestajati*, * a litore templum; * visa sumus; † zothecula quasi in cubiculum idem atque illud. b) *utedi, pribjeći*, ad legatos; † ad naturale bonum. 2) *trans. natrag bježati od koga ili čega, uklanjati se čemu*, impetum Antiochi; * anguem, * ministeria; judicem; a dicendo; animus r.; animus meminisse horret luctuque r., *žaca se; s inf.*; neobidno o jablanu, adsita certis limitibus vicina refugit jurgia, *uklanja raspre sa susjedima Hor. ep. 2, 2, 171, 172*.

refugium, ii, n. [refugio] † *apstr. zaklon, konkr. utočište*, r. populorum erat senatus; silvae dedere r.; (*Just.*) montium refugia.

refugus, adj. [refugio] *uzmičući*, † equites sponte refugi; † quidam refugi; * unda; * flumen.

re-fulgeo, fūlsi, — 2. *od sijevati, odsijevnuti, zasjajati se*, armis refulgentibus, † ex petra (*o ognju*); * nubes; * Venus roses cervice; * pura per noctem in luce; * galea

radiis; * Jovis tutela (*zvijezda štitnica*) Saturno; * fervidus ille Canis stellarum luce; * per ramos; *u pril.*, * splendidaque a docto fama r. avo.

re-fundo, fūdi, fūsum, 3. *natrag lijevati, sipati, bacati*, aether vapores eadem; * aequor in aequor; * laterique illias refunditur alga; *pas. medijalno (navlast. partic. refusus), razlijevati se*, stagna refusa vadis, *razljevene oda dna*; fletu super ora refuso; Acherronte refuso; refusus Oceanus, *kaji sam u se natrag utječe, po tome cijelu zemlju optječe (ἀπὸ ὅσους u Hom.)*.

refutatio, ōnis, f. [refuto] *pobijanje*.

re-futo, 1. 1) *uzbijati*, nationes bello, *jedn. Cic. prov. cons. 13, 32*. 2) *odbiati, nemariti za što*, cupiditatem alcjs; virtutem aspernari ac r.; † temporis munera; refutetur ac rejiciatur Philocteteus ille clamor; * fors dicta refutet, *ne daj, sačuvaj; navlast., pobijati, oprovgavati*, quorum testimonia non refellendo, sed ad eundem impetum populi confugiendo refutasti; contraria; obsolevit jam ista oratio, re magis quam verbis refutata; sceleratorum perjuria testimoniis ac laudationibus suis.

regallus, i, m. [dem. od regalis] *carid, jedn. Suet. Cues. 81*.

regalis, adj. s (pretkl.) *komp. [rex] kraljevski, kraljev; carski, (er. regius)*, nomen; potestas; res publica, genus civitatis; * scriptum, *koje raspravlja o kralju*; * nomisma, *novac s prilikom i s imenom kralja (Filipa)*; * comae; * *Lavntijine*; vestitus; ornatus; regalem animum in se esse; sententia; mihi tam r.; ut sapere sic divinare regale ducebant; * luxus, * cultus; * divitiae; * monumentum regali situ pyramidum altius.

regaliter, adv. [regalis] a) *kraljevski, carski*, precibusque minas r. (*prijetnje kraljevske*) abdit, *jedn. Ov. met. 2, 397*. b) *kraljevski = sjajno, krasno, jedn. Liv. 42, 51, 2*.

re-gēro, gēssi, gēstum, 3. 1) *natrag nositi*, * tellurem, *u jamu natrag bacati*; † faces, *natrag bacati*; quo regesta o fossa terra foret, *Liv.*; *tp. alicui convicia (Hor.) vrabati*; r. tibi Stoicos (*Caes. u Cic. ep.*), *navesti protiv*; † r. culpam in alqm (*kriviti koga*).

regia *pogl. regis 1) B.*

regle, adv. [regius] *kraljevski, carski*, a) = *krasno, sjajno, Plaut. b) = samo-odljno, tiranski*.

regifice, adv. [regificus] *kraljevski, carski*.

* **regificus**, adj. [rex-facio] *kraljevski, carski*.

Rēgillus, i, m. *Regil*, grad u *Sabimu*. *Od.* -lensis, adj. *regilski*. 2) malo jezero u *Laotiju*, na glasu s pobjede rimske nad *Latinima*, koju je izvojevao diktator *Aul Postumije* g. 196. pr. Is. *Od.* -lensis, adj. pridjev plemenu *Postumijevu*. 3) pridjev plemenu *Emilijevu* (*Aemilius*).

rēgimen, īnis, n. (kasnije *regimentum*), 1) + *upravljanje*, navis; cohortium; *tp. uprava*, vlada, omnium rerum; magistratus totius; + *apst.* 2) ono, što upravlja, a) krmilo, carinae. b) *tp. upravitelj*, rerum (državni), *Liv.*

rēgina, ae, f. [rex] 1) kraljica, carica, vladarica; navlastito o *Kleopatru*; * *Dido*; + *Bithynica*, sarkastično o *Cezaru*, kao suložniku kralja *nikomedijskoga*: *tp* haec una virtus omnium est domina et r. virtutum; * omnium r. rerum oratio; * *personif.*, *Regina pecunia*. 2) *prenes.*, d) * + kraljeva kći, kraljevička, carevička; + *pl.* reginae o ženskoj rodbini *Darejevoj*. b) o božicama, r. *Juno*; * o *Venus* r. *Gnidi Paphique*; * *sidrum* r. *bicornis*, *Luna*; također * o *Musama*, navlast. o *Kalijski*. o) *uglednim ženama*, *gospoda*, *gospodarica*, *Ter.*

rēgio, ōnis, f. [rego] 1) smjer, orta, (linija), recta regione (sr. rectus); regione platearum, s one strane, gdje su bile ceste; primi superabant regionem castrorum; natura et r. castrorum, položaj; eam esse naturam et r. provinciae tuae; populus R. aperuit *Lucullo* imperante *Pontum*, et regis quondam opibus et ipsa natura et regione vallatum; regione occidentis, prema zapadu, *Liv.*; si qui tantulum de recta regione [od smjera (dužnosti)] deflexerit; haec eadem est nostrae rationis r. et via, istim putem i smjerom udarām; navlastito adv. e regione, a) *upravo*, ravno, molis, uporedo s *nastipom*; alterum e regione movetur. b) *upravo*, prema, solis; oppidi; (dat.) castris; nobis; *apst.* 2) *prenes.*, a) *meda*, obid. *pl.* cujus res gestae atque virtutes iisdem quibus solis cursus, regionibus ac terminis continentur; res eae orbis terrae regionibus definiuntur; u *pril.*, quibus regionibus vitae spatium circumscriptum est; sese regionibus officii continet; navlast. kao t. t., mede kod *motrenja* *auspicija*, *pomislije* na *nebu*, per litum regionum facta descriptio; također strana neba ili svijeta, *aquilonaris*, australis, * *vespertina*. b) kraj, okoliš, pestilens; regiones inhabitabiles; in finibus *Biturigum* atque *agri fertilissima* regione; u *pril.*, *područje*, bene dicere non habet definitam aliquam regionem. o) *emija*, *pokrajina*, *kotar*. (sr. pagus, plaga), principes regionum atque pagorum; (*Hor.*) quorum hominum r. =

quinam sint homines ejus regionis; in ejusmodi regione atque provincia; in quattuor regiones dividi *Macedoniam*; + *kotar grada Rima*.

rēgiōnātium, adv. po kotarima, *Liv.*

Rēgium, il, *Regij* 1) grad a *Galijski* *cispadan-skoj*. *Od.* *Rēgenses*, ium, m. *Regijani*. 2) grad u zemlji *Brutijskoj*, sada *Reggio*. *Od.* adj. **Rēgius**, (ne *Rheg.*) *regijski*; supst. -gial, drum, m. *Regijani*.

rēgius, adj. [rex] 1) kraljevski, kraljev, carski, (sr. regalis), genus; nomen; ornatus; r. civitas, monarhija; r. bellum, s kraljem; * res r. ili + regium est. *Od.* supst. A) *regii*, m. kraljevoi, carevci, kraljevska, carska, vojska ili dvorani. B) *rēgia*, ae, f. (sr. domus), a) kraljevski, carski dvor, stolni grad, prijestolnica; navlast. u *Rimu* grad sagrađen od *Nume* na viji sakri, ne daleko od hrama *Vestina*, koji se i tkada su kraljevi prognani, upotrebljavno za svečeničke stvari, atrium regium, svod toga dvora; * caeli; * ingens r. *Caci*; * haec (o kolibi *Euan-drovoj*). b) kraljevski dvor s njegovim stano-vnicima, dvor, kraljevska porodica; + vladar i dvorani. c) kraljevski šator u taboru. d) + = basilica, svodovi. e) kraljevska vlada, kraljevanje, *Curt.* 6, 6, 2. 2) *tp.* kraljevski = *krasan*, *sujan* i *nat.*, moles; morbus r. *pogl.* morbus.

rē-glūtīno, i. odlijepiti, jedn. *Cat.* 25, 9.

* **regnātor**, ōris, m. [regno] kralj, vladar, *gospodār*, *Olympi*; deūm; *Asiae*; tot populi.

regnātrix, icis, f. [regno] kao adj. vladajući, domus, jedn. *Tac. ann.* 1, 4.

rēgno, i. [regnum] 1) *intrans.* kraljevati, vladati, septem et triginta annos; tot annos regnatum est *Romae*; omnes volebant regnari, da bude kralj; (*Tac.*) advenae r. in nos, *krā-ljevāli* su nama; * s gen., *populorum*; * per urbes; * *Apollo*; * *Aeolus*. *Od.* a) *uopće* *zapovijedati*; *Graecia* jam r.; r. in illis centuriis, *zapovijeda*; (*Hor.*) hic vivo et r. *Navlast.* = s *amovljivo* *gospodariti*, *Gracchus* regnavit paucos menses; r. ac dominari. b) o neživom: *gospodovati*, in quo uno r. oratio; * ignis per alta cacumina, *osvo-jio* je; * ardor edendi per viscera. 2) *trans.*, samo u pas, + *Bactra* regnata *Cyro*, gdje je *krā-ljevao* C.; * regnata *Laconi* rura *Phalantho*, * terra acris quondam *Lycurgo*, * arva *Latio* *Saturno* quondam; + gentes, quae regnatur, *kajima* vlada kralj.

rēgaum, i, n. [od rego] 1) kraljevstvo, carstvo, kraljevsko dostojanstvo, potiri regno; r. in sua civitate occupare; oppetere,

obtinere r.; (*Liv.*) agere r.; superbi regni initium; r. redit ad eum. *Odale uopde: vlada, uprava, najveća vlast, a često u mrskom značenju — samodržstvo, tiranija*, al cui r. deferre; * qualis eram bonae sub regno Cyrenae; * regna vini, *upravljanje pijankom* (*sr. magisterium*); sub regno tibi esse omnes animi partes; r. appetere, occupare; exercere r. in plebe Romana; hoc vero r. est, *to je zaista tiranstvo*; r. iudiciorum; forense; abuteris ad omnia atomorum r. et licentia.; 2) *kraljevstvo, kraljevina, država*, alqm regno expellere, in regnum remittere; fines regni sui; * cerea, *oka; gospodstvo nad samim sobom*, virtus r. et diadema tutum deferens uni etc.; *Hor. Carm. 2, 21. sl.*; * *kraljevstvo pod zemljom*, Proserpinae; tristitia; *takoder kraljevska kuća, vladalačka porodica*, propter necessitudines regni, *Caes. b. c. 3, 106, 1.*; *svaka svojina, područje, država*, nisi hic in tuo regno essemus (*šaljivo*); * mea r. videns.

rego, rexi, rectum, 3. 1) *upravljati, voditi, nadržavati*, equum; beluam quocunque vult naves velis; * navem; * tela per auras; * iter lino duce; * caeca vestigia filo; * clavum; * habenas; * dux examen; *roj sljepih nasljednika (o originalnom pjesniku); partic. praes. kao supst., regentes equos = rectos equorum, Curt.; t. l., r. fines, odrediti.* 2) *upravljati, vladati*, juvenem; motum mundi; + domesticam disciplinam; * res hominum divumque; * populos in pace; Masilienses summā justitiā; tantam domum, tancias clientelas; summam rerum; rem publicam; bella; omnes animi partes; suorum libidines; * animum, *strašću*; * animos dictis; * iratos; * se; * certis partibus dimensum orbem per duodena r. mundi sol aureus astra; * orbem; * divos imperio aequo; * Antium; *takoder uputiti, errantem*; te; alqm, *savjetovati, poučavati koga, Hor. ep. 1, 18, 26.*

regredior, grēssus, sum, dep. 3. [*re i gradior*] *natrag ići, koračati, vraćati se*, ex itinere in castra; + sensim domum; + proprius; *navlast. kao vojnički t. t., natrag ići, uzmicati; u pril., in memoriam (opominjati se, ajecati se), Plaut.; in illum annum; eodem; infinite.*

regressus, us, m. [*regredior*] *nazadovanje, povratak; o vojsci, uzmak; u pril., odstupanje, uzmak, r. ab ira non datus erat; + nullo ad poenitendum r.; utočište, ad principem patresque, jednom Tac. ann. 12, 10.*

regula, ae, f. [*rego*] 1) *žlioka, letva, quadratae.* 2) *tp. mjerilo, pravilo, juris*; r., ad quam iudicia rerum diriguntur; (*Hor.*) assit r. pec-

catis quae poenas irroget aequas; + norma oratoris et r.

1. **regulus, i, m.** [*dem. od rex*] 1) *kraljić, carica.* 2) *kraljević, carević.*

2. **Regulus, i, m.** *Regul, pridjev 1) atilijskoj porodici, od koje je najpoznatiji M. Atilius R., slavan svojim ratovanjem na Kartagu, a kao kartaški sužanj svojom plemenitošću duše. 2) livinejskoj porodici.*

re-gusto, i. *opet okusiti, oblaznuti, klas. samo tp. crebro r. literas alcjs; laudationem Lollii.*

refofo, refofulas *pogl. rejicio, rejiculus.*

refofanea, orum, adj. u n. [*rejicio*] *što se pobiti može, kao prijevod stoickoga tádxoxony-mia, Cic. fin. 4, 2, 72.; pogl. apoproegmena; sr. rejicio 1) o), reductus 2).*

refofio, onis, f. [*rejicio*] *tp. zabacivanje, odbijanje, neprimanje, hujus civitatis; navlast., iudicium; pogl. rejicio 1) β).*

refofole (refofo), jeci, jectum; 3. [*dvosložno reicis Plaut., reice Verg.*] 1) *natrag bacati, a) zametnuti, zavratiti, scutum (na leđa); * parmas; (Asin. Poll. pri Cic.) manus ad tergum; togam ab umero; paenulam; + sagulum (različno od b)); + fatigata membra, povaliti; (Ter.) se in alqm; (Liv.) accensos in postremam aciem, straga postaviti. b) odbaciti, otisnuti, odrinuti, izbaciti, ispljivati, izbljivati, * colubras ab ore; * oculos Rutulorum arvis; + foedum contactum a corpore; sagulum; * duplicem amictum ex umeris; * vestem de corpore, skinuti; + sanguinem; + vinum. o) zauzbiti, * capellas a thumine; equitatum; hostes ab Antiochea, in urbem; prenes., alcjs ferrum et audaciam in foro; minas Hannibalis retrorsum; o brodovima, rejici, biti vjetrom natrag potisnut, takoder legatos ex cursu Dyrrhachium rejectos; rejici austro vehementi Leucopetram; prenes., rejiculus a ceteris suspicionibus.*

2) *tp. a) odbiti, zauzbiti, hanc proscriptionem hoc iudicio a se r. et aspernari. β) zabacivati, ne htjeti što, ne mariti, ne hajati za što, omnem istam disputationem; Ennii Medeam aut Antiopeam Pacuvii spernere aut r.; bona diligere et r. contraria; * alto dona nocentium vultu; + condiciones; * praedam; navlastito, o drugima, nos, Ter.; petentem; * vulgares taedas; * rejecta Lydia; kao t. t., r. iudices, neki broj kokom zabranjivati sudaca zabaciti (što je bilo prosto objema prudima se strankama). Odalle rejecta, rejicienda, res rejiciendae = rejectanea gdje pogl. γ) kamo god uputiti, otproviti, ad ipsam epistolam te r.; Sullam in hunc gregem ex honestissimorum hominum gregibus; (Balb. pri Cic.) si huc te r., ako se na to dadeš; kao t. t.,*

koga ili što na drugu koju oblast uputiti, odpraviti, predati, rem ili legatos ad senatum, a se rem ad populum, totam rem ad Pompejum; *apst.*, ad senatum; Romam, *y*) *odgadati što*, rem in mensem Januarium; repente abs te in mensem Quintilium rejecti sumus; philosophos aliud in tempus rejiciamus.

3) *opet, natrag bacati*, telum in hostem, jednom *Caes. b. G. 1, 48, 2*.

rē-lābor, lapsus sum, *dep. 3. natrag se omicati, natrag udariti*, * iterum r.; * unda; † mare; † Tiberis; * protenus illa; *posl. (Hor.)* quis neget arduis pronos relabi posse rivos montibus (*dat.*), *što nije moguće*; *u prih.*, mens et sonus relapsus; * r. in praecepta Aristippi furtim, *vračam se*.

rē-lāguēscō, gui, —, 3. * *omlitavjeti, oslabiti, umoriti se*, moribundus; *tp.* animi eorum; taedio impetus regis; relanguisse se, *da mu je gnjev jenjao*.

rēlātio, ōnis, f. [refero] 1) *vračanje*, crebra (*ruke k tintarnici pri umakanju*) jedn. *Quint. 10, 3, 81. Odatle a)* r. criminis, *odbacivanje krivnje (potvore) na tužitelja. b)* *ponavljanje*, kao govornička figura. c) *t. t., izvješćivanje*, kojega magistrata u senatu, relationem approbare; † egredi relationem, *prestupiti dnevni red, ne govoriti o stvari*; † *uopće: izvještaj, pripovijedanje, kazivanje*, rerum ab Scythis gestarum.

rēlātor, ōris, m. [refero] *izvjestitelj, jednom Balb. pri Cic. Att. 8, 15*.

rēlātus, us, m. [refero] (*Tac.*) *pripovijedanje, kazivanje*, neque relatu virtutum opus est; quorum (carminum) relatu, *zapjevanjem pjesama; službeno izvješćivanje*, abnuere ea de re relatum.

rēlāxtio, ōnis, f. [relaxo] *tp. odmor, olakšanje*, animi; doloris.

rē-lāxo, i. 1) *raširiti, raspròstraniti*, * ora fontibus; *medijalno*, alvus relaxatur (*op. astringitur*). 2) *popuštati, prašiti (zemlju), odrješivati, otvorati*, * vincula, tunicarum; * vias et spiramenta; * quae densa (erant) r., *raskvašava*. 3) *tp. a)* *popustiti, oprostiti, osloboditi, odvezati, ublažiti*, continuationem verborum; (risus) tristitiam ab severitate mitigat et relaxat; se ipse tantum quantum aetate procedebat, relaxarat a nimia necessitate numerorum; (animi) se plane corporis vinculis; *medijalno, popustiti*, (dolor) levis dat intervalla et relaxat; cum (insani) relaxentur, *kad im bjesnoca popusti. b)* *učiniti, da napor, bol popusti* = *odmoriti, razveseliti, olakšati*, animum; animus somno relaxatus; ut ex pristino sermone relaxaren-

tur animi omnium; relaxari animo, animis, *takoder* r. se occupationibus; † ne nocturna quidem quiete diurnum laborem; * curas quiete.

rēlēgatio, ōnis, f. [1. relēgo 2)] *izgon*.

1. **rē-lēgo**, i. 1) *poslati, odpraviti*, filium ab hominibus, filium rus; alqm in praedia rustica; * taurus atque in sola pascua; * alqm nymphae Egeriae nemorique, *k itd. Odatle t. t., koga izgnati (na neko vrijeme i na neko mjesto)*, alqm in exsilium; alqm in Hispaniam ultra novam Carthaginem; † alqm in insulam; (*Ov.*) relegatus, non exsul dicor; *prenes, odpraviti, udaljiti*, relegati a ceteris; * terris gens relegata ultimis; *tp.* * ambitione relegata, *okanivši se itd. 2) upisivati komu što*, * ornandi causas alicui.

2. **rē-lēgo**, lēgi, lectum, 3. 1) * *opet skùpiti, prihvatiti, smotati*, illo (*Arijadnin*) relecto. 2) *opet proputovati, prijeći, prevaliti*, * litora; † Asiam. 3) *opet citati*, * Trojani belli scriptorem; * scripta; *razgovarati se o čem*, suos sermone labores; *opet razmišljati, promišljati*, qui omnia, quae ad cultum deorum pertinerent, diligenter retractarent et tanquam relegere, sunt dicti religiosi; ex relegendo, ut elegantes ex eligendo, tanquam a diligendo diligentes, ex intellegendo intellegentes; his enim in verbis omnibus inest vis legendi, eadem quae in religioso, *Cic. n. d., 2, 28, 72*.

rē-lēvo, i. 1) * *opet didi, podidi, uspraviti*, umeros; corpus e terra; membra in cubitum, *poduprijeti se na itd. 2) olakšati*, epistolam pellectione; * minimo relevari labore; *tp. a)* *ublažiti, olakšati*, communem casum misericordiā hominum; * morbum; * famem, * sitim; * luctum; † castreuses sumptus. b) *učiniti, da komu odlažnē, da se opòravī, pridignē, tješiti, razgovarati koga*, potius relevare quam castigare; * relevetur ut aeger; relevata res publica; morbo gravi relevari *opòraviti se*; * omnis ab hac cura mens relevata mea est; * r. pectora mero, *razveseliti*; * membra sedili, *otpòdinuti*; † publicanos tertia mercedum parte, *tredinu zakupine otpustiti*.

rēlētio, ōnis, f. [relinquo] *ostavljanje, zapuštanje*, rei publicae; illa r. proditioque consulis sui.

rēlētus *pogl. reliquus*.

rēlīgatio, ōnis, f. [religo] *vezidba, vezanje*, vitium, jednom *Cic. Cat. m. 15, 53*.

rēlīgō, ōnis, f. [od relego 3.] *u heksametru se ne može upotrijebiti rēlīgō; mjesto toga uvi-jek se upotrebljava religio ili relligio; upr. razmišljanje, obziranje, dvodumljenje*.

I) što pripada čovječjemu srou, subjektivno, A) *zdušnost, zdušna tačnost, savjesnost*, 1) pogledom na ču d ò r e d n e (m o r a l n e) prilike, dužnosti i nal., fides et r. (zdušnost) iudicis; fides et r. vitae, zdušan živol; religioni servire; nonnullius privati officii; hac ego r. (zdušnim obziranjem na svako pojedino) non sum ab hoc conatu repulsus; exemplar antiquae r.; homo sine ulla r. ac fide (bez duše i bez vjere); nullus deum metus, nullum iusjurandum, nulla r.; jam ante in eo r. civitatis apparuerat; facere alqd sine ulla r. 2) pogledom na božje i sveto: pobožno žacanje, a) pojedince: d v ò u m i c a, duševna sumnja, nihil esse mihi religiosi dicere, Ter.; nulla mihi religio est, ne žacam se, Hor.; quae r. Mario non fuerat, quominus etc.; pertubari r. et metu; causa objectae religionis; offertur alicui religio; injicere, incutere, afferre, offerre alicui religionem; r. incensit (pobajati su se) vitio eos creatos; religione liberare; eam r. animis eximere; nullā mendacii r. obstrictus; rem religioni habere, res in religionem alicui vertere, *bojati se duše*; obstringere populum religione; (Liv.) r. alqm capit, religione tactus hospes, religione Gallis motis, alqd trahere, vertere in religionem; r. obstitit ne, (Verg.) r. vetuit; pl. religiones, *duševne sumnje*; iudicium; quas; religionibus impediri; *također pobožnost*, sacra Cereris summā r. majores nostri ceremoniaeque confici voluerunt, *jednom Cic. p. Balb. 24, 55.* b) kao postojano svojstvo: pobožnost, pobožno štovanje, strah božji, duševnost, vjera, inculta iustitia religioque Numae Pompili erat; vir haud intacti religione animi; videte, quanta r. fuerit apud Segestanos; hanc tu tantam r. (štovanja) si tum propter cupiditatem atque audaciam non pertimescebas, nec nunc quidem — perhorrescis? Tibi illa Diana in pace atque in otio r. nullam attulit? nec vero superstitione tollenda r. tollitur; deos summā r. colere; illius vendibilem orationem r. deorum immortalium facile vincebat; neglecta religione; u pl. vjera, zakon, hostis omnium religionum; pro religionibus suis bella suscipere; u *zlu sm., praznovjerna* bojazan, religiozno praznovjerje, pl. praznovjerna misli, sumnje, terrebat eos portenti r.; pleni religionum animi; novas r. sibi fingere.

B) Zdušna radnja pogledom na božje i sveto: religiozno pobožovanje, poštovanje boga, služba božja, pl. vjerski obredi, običaji, r., id est cultus deorum; sua cuique civitati r. est; r. Cereris, deorum; religiones interpretari, instituire, colere; religionem colentes.

II) ono, čega se pobožan žaca: sveto, objektivno, in sacerdotibus tanta offusa oculis animoque r. (svetost); u *zlu sm., čega se valja žacati: nesveto, grijeh, prokletstvo*, Clodiana; inexplabilis; contactus religione dies Alliensis, na kojem je prokletstvo; expiare religionem aedium sacrarum.

Navlast. 1) obveza, zakletva, prisega zazivanjem boga i svetinje potvrđena, jurisjurandi; religione alqm obstringere; religione obstrictos animos habere; † religione constringi, † religione deum astrictus; nullam scelere religionem exsolvi; religionem servare; hac r. non deterritus; relinquitur nova r.; miles in civili dissensione timori magis quam religioni consulere consuevit. 2) svetost, deorum r. ac sanctimonia; magnam possidet r. pater-nus maternusque sanguis; Diana religionem non amisit, recuperavit; r. fani, sacrarii, sortis, sacramenti (vojničke zakletve); simulacrum summā atque antiquissimā r. praeditum; * loci, * aetheris. 3) ono, što se kao sveto poštuje: svetinja, r. domestica, o *hipu*; * quae r. (o trojanskom konju); *također pl.,* tantis eorum (deorum) religionibus violatis; r. ipsae commovisse se videntur; deos deasque omnes, quorum templis et r. iste bellum sacrilegum semper impiumque habuit inductum.

religiōse, adv. s komp. i sup. [religiosus] 1) zdušno i savjesno, testimonium dicere; promittere; commendare; rem rusticam colere. 2) pobožno, deos colere; religiosissime templum colere; † religiosius natalem celebrare.

religiōsus, adj. s komp. i sup. [religio] 1) zdušan, savjestan, testis; judex; Atticorum aures teretes et r.; *navlast. pogledom na sveto božje: d v o u m a n, civitas; religiosum est s inf.;* r. dies, *zlostutan, kao što je* dies Alliensis; *duševan, pobošan*, religiosissimi mortales; jura; u *zlu sm., praznovjerna, bogomoljan*, stultae et misere religiosae, Ter. 2) svet, templum; signum; loca; altaria; Ceres; * limina deorum.

relīgo, 1. 1) natrag, straga privezati, svezati, naves ad terram; tigna clavis; naves ferreis manibus; * rite equos; * classem ab aggere; comam alicui, *komu na voju ljepo svezati*; * religatus comam in nodum; * crines; * retinacula mulae saxo; * litore navem privezati, pristati; † manus post terga. 2) * odvezati, odrješiti, juga manu.

relīne, lēvi, —, 3. otpècatiti, oðèpiti, dolia omnia, *nàdèti, Ter.*; * mella servata thesauris, vaditi.

relīnquo, līqui, lictum, 3. 1) (za sobom) ostarviti, alqm in Gallia, in continente; alqm ad exercitum; legionem in praesidio (kao po-

eadu); praesidium castris, impedimentis; copias praesidio castris, impedimentis, navibus; quid relinquerent, quid secum fuerent; Britannia sub sinistra relictā, *koja je ostala na lijevo*; *tp.* * genitor mihi talia fatorum arcana = *javio mi je; navlast.* a) u *nekakvu stanju* ostaviti, alqm insepultum, pacatum; manus inanes; copias sine imperio; rem integram; alqd inchoatum neglectum, in medio, † in medium [*sr.* medius B) 1) r. b)] na *smrti* ostaviti, filiam, *Ter.*; liberos; alqm heredem testamento; (*Ter.*) alicui haec quae habet omnia; orationes; scriptum in Originibus; famam sui. 2) ostaviti, *prepuštiti, pustiti, dati*, spatium, spatium vacuum; partem belli; fenestras in struendo; portas in muro; paucos, quartam partem, *na životu*; r. partem equitatus sibi; reliquos equites; nullum locum obijurgandi; r. locum morti honestae; * pauca aratro * palmam alicui; * tantundem haurire; relinquitur ut, *ostaje*; una via, nihil nisi fuga relinquitur, *ostaje*; r. illud etc.; * nomen filiae relictum est; (*Nep.*) neque ullum tempus sobrio relinquebatur = *ne ostavije ga ni časa trijezna*; *relictum*, i. n. *ostatak*; * *tp.* relinqui, *ostati, zaostati*; r. hominem ad alcs quaestum; tempus munitioni; sibi tempus ad quietem; usque ad septimum diem deliberandi sibi spatium; nullum sibi ad cogitandum spatium, * meliora dapis; * alqd comedendum porcis * fana habitanda apris; * alqd aliis memorandum; * nihil inexpertum, * alqm tacitum, *ne spominjati*; *pregn.*, *ostaviti kao dobro ili valjano*, plura quidem tollenda relinquendis, *Hor.* [*sr.* tollo 3)]; *kao neprikladno za se*, (*Hor.*) magis apta tibi tua dona r. 3) ostaviti, *od koga ili čega* otidi, alqm, urbem; signa, *pobjedi od*; impedimenta; domos nostras et patriam ipsam vel diripiendam vel inflammandam reliquimus, urbem direptioni reliquimus; relictus ab omni honestate; * r. animam *ili* vitam lucem, *umrijeti*; animus eum r.; † vitalis calor, * vita r. corpus; * puerum frigida quartana r.; * mortales aspectus = *nestati*; * relictā vitis, *s koje je spalo lišće*. *Odale* a) *mahnuti se, okaniti se čega, zapustiti*, oppugnationem inceptam; bellum; cultum agrorum et armorum; rem et causam et utilitatem communem; relictā (*zapuštena*) possessiones; relictis omnibus rebus, *zanemarišvi sve drugo*; * murteta; * jocos; * clientum negotia; * rerum habenas; * amata; * fomenta (*pogl.* fomentum); * repetere relictā. b) *zlobno ostaviti, zapustiti*, tene relinquam an rem; me; relictā non bene parmula, *Hor. carm.* 2, 7, 10.; officia; virtutem. c) *ostaviti nekažnjeno, neodsvećeno, prostiti*, injurias; vim factam alicui; legatum

omni supplicio interfectum (*opp.* jus legationis verbo violatum persequi). d) u *govoru hotimice premudati, malkom minuti*, (*sr.* omitto, praetereo), alqd; alqm.

reliquiae, [*u heksametru takoder* *rell. ali nipošto: reliquiae*]; *arum*, f. [*relinquo*] *pređstalo, ostatak*, copiarum; cibi, *nečist* (*f.*); conjurationis; tantae cladis; * oppidorum, *razvaline*; Marii, *spāljenoga tijela Marijeva, prah*; * r. et favillam; * Danaum atque Achilli, *Trojanoi, koji su pređstali od Danajaca i A.*; † humanorum corporum, *kosti*; *takoder ožrađbine (poslije časti, sarkast., vellem me ad cenam (na ubistvo Cezarova) invitasses; reliquiarum nihil haberes (ne bi bilo ostataka t. j. Antonijevih); u pril., pristinae fortunae (o vojsci); r. avi, rat, koji je ostao od djeda.*

reliquus, *takoder reliquus*, *adj.* [*relinquo*] 1) [*ponajv. u sing.*] *ostali, pređstali*, is unus r. est ex illa familia; si qua spes r. est; reliquum est, ut, *još ostaje, da*; nihil est reliqui, *ne ostaje ništa drugo*; quod fortuna reliqui fecit, *što je ostavila*; reliquum habere, † facere alqm; nihil sibi relique facere, *ništa ne propustiti*, ad celeritatem; agros reliquos facere nullum munus cuiquam reliquum fecisti = *sve si izvoršio*; *supst.* cum tanta r. (*ostataka*) sint. b) o *vremenu: budućnosti, gloria*; tempus r., *budućnost*; *adverb.*, in reliquum tempus; in reliquum. 2) *ponajv. u pl. ili uz kolektiva u sing.: ostali, u pl. ostali (kao ostatak; sr. ceteri), populus; pars exercitus; ex omni reliquo, od svega ostaloga; reges; omnes; reliqua diferamus in posterum; takoder reliqua, što se tiče ostaloga; obično* quod reliquum est; de reliquo.

religio *pogl.* religio.

re-luceo, *luxi*, — 2. o *disijevati, sinuti*, stella; * freta igni flamma, *Liv.*

re-lucesco, *luxi*, — 3. [*inchoat. od reluceo*] *opet zasjati, sinuti*, † caeco dies; * imago solis; * *impers.*, paulum reluxit.

re-lactor, *dep.* 1. *boriti se protiv čega, otimati se, opirati se*, † uxor; * draco reluctans; † etesiae navigationi; * reluctata luna; † precibus alcs; * multa reluctanti.

re-māresco, *mācrui*, — 3. *opet izmršavjeti, jednom Suet. Dom. 18.*

† **re-mālēdico**, 3. *psovke, grdnje vraćati.*

re-mādo, 1. (*kasno i rijetko*) *otporučivati.*

re-māneo, *mansi*, — 2. 1) *ostati, zaostati*, domi; in Gallia; apud alqm; ad urbem cum imperio; * cubito remanet presso; ferrum quod ex hastili in corpore remanserat; *apsl.* 2) *trājno ostajati, ostati*, longius anno uno in loco; equos eodem r. vestigio assuefaciunt; Pompejum r. (*da je još*) Brundisii cum eo-

hortibus viginti; si ulla apud vos memoria avi mei Massinissae r.; vobis aeterna sollicitudo remanebit; id nomen (hostis) remansit; in qua muliere vestigia antiqui officii r.; causa injuriae; ne quid ex contagione noxae remaneret penes nos; * in duris remanentem amicum; * specie remanente coronae; (*Curt.*) in eadem domo familiaeque imperii vires remansuras esse; (*Just.*) ne qua materia seditionis remaneret, solum de cohorte Alexandri remansisse; animi post mortem; pars integra r., *ostao čitav*; quae (potentia senatus) gravis et magna r.

remānsio, ōnis, f. [remaneo] *» a d s t a j ā n j e*, *ō s t a j ā n j e*.

rēmēdium, ii, n. [re-medeor] 1) *lijek od čega*, remedio esse; † caecitatis, *od itd.*; † veneni. 2) *uopće: lijek, ljekarije, pomoć* (sr. praesidium) ad magnitudinem frigorū; r. timoris; id r. timori fuit; id esse r. unum his incommodis; in adversis fortunis sine ullo r. atque allevamento permanere; nec vitia nostra nec remedia pati possumus; (*Caes. b. a. 1, 81, 3.*) praesenti malo (*dat.*) aliis malis (*abl.*) r. dabantur; (*Ter.*) r. invenire huic malo, alicui rei; haec reperiebat r., ut; † r. exercitus deficientis; remedia adhibere alicui.

rē-mēo, i. *natrag ići, vraćati se, aēr*; † navis; * urbes, *k itd.*; * aevum peractum, *izno-vice proživjeti*.

rē-mētior, mōsus sum, *dep. 4. upr., opet mje-riti; pak a) * opet motriti, servata astra; † tp. opet razmišljati, discrimen transmissum. b) opet prijeći, prevaliti, proputovati, pas. † stadium; * remenso pelago.*

rēmēx, īgis, m. [remus-ago] 1) *veslač, vozar. 2) kolekt.* (*Liv. Verg.*) = *vozari, veslači*.

Rēmi, ōrum, m. *Remljani, narod u sjevernoj Galiji na rijeci Marni, u okolici sadašnjega grada Rheimsa, sing. Iccius Remus.*

rēmīgātio, ōnis, f. [remigo] *veslanje, jednom Cic. Att. 13, 21, 3.*

rēmīgium, ii, n. [remex] 1) * † *veslo*; * remigio alarum, *veslom krilā; u posl. meo remigio remigo, radim po svojoj glavi, Plaut. 2) kolekt., veslači, vozari, Liv. Verg. Hor.*

rēmīgo, i. [remex] *veslati*.

rē-mīgro, i. *natrag putovati, seliti se, vraćati se, Romam; in domum suam; in vicos suos; apsl., u pril., ad justitiam, jednom Cic. Tusc. 5, 21, 62.*

rēmīniscor, — *dep. 3. [re-memini] 1) opō-minjati se, sjećati se (sr. meminī. recordor), pristinae virtutis illorum; alqd; de alqo; quae traduntur mysteriis; † quam capitaliter ipsum me laesisset; * s aco. a. inf. 2) opo-*

minjati se pronaci, izmisliti, plura bona, jednom Nep. Alc. 2, 1.

rē-mīseeo, mīscui, mīxtum, 2. *izmiješati, pomiješati, * falsa veris; remixtum carmen tibiis (abl.), pjesma otpjevana uz libijsku sviralu.*

rēmīseeo, adv. s komp. [remissus] 1) *mirno, tiho, krotko*, quam leniter! quam r.! res tragicas r. tractare; r. agere; remissius et placatius ferre; remissius disputare; orationem non astrictē sed remissius numerosam esse oportere. 2) † *čaljivo, »a odmor.*

rēmīssio, ōnis, f. [remitto] 1) *spuštanje*, superciliorum (*opp. retractio*); vocis contentiones et remissiones, *dizanje i spuštanje. 2) tp. a) popuštanje*, morbi, *jenjavanje*; usus, *u drugovanju. b) otpuštanje, praštanje*, poenae; † tributū magnas r. (*zakupnina*); † *apsl. c) r. animi, »a odmaranje, odmor*, ad omnem animi r. ludumque descendere; † *samo remissio. β) blagost, krotost, mlitavost*, tum ad severitatem tum ad remissionem animi est contorquendus; remissione (animus) sic urgetur, ut se nequeat extollere. d) r. lenitatis, *mlota blage riječi.*

rēmīssus, adj. s komp. [*partio. od remitto*] 1) *ōdapēl, mlitav*, corporibus remissis; * arcu remisso. 2) *u dobru sm. a) blag*, ventus; frigoribus remissioribus (*abl.*) *budući zima manje stroga. b) blag, krotak, miran*, in sermone; sermo; † lenē ac r. genus causarum v. lenis. c) *veseo, dobre volje*, homo, jocus; *u zlu smislu nemaran, lijen, trom*, animus; r. animo; remissior in petendo; (*Sall.*) nihil languidi neque remissi; (*Tac.*) nihil remissum sensere.

rēmītto, mīsi, mīssum, 3. 1) *natrag poslati, povratiti, alqm Romam; obsides, librum alicui, naves ad alqm; contionem, raspustiti; nuntium uxori pogl. nuntius; (Ter.) repudium; * alqm Manibus parentum et cineri, na ukop u porodičnu grobnicu. Napose a) natrag bacati*, pila intercepta; calces, *bacati se, ritati se stražnjim nogama. b) vraćati*, alicui imperium, beneficium; * veniam. c) *na što uzvratiti*, scripta mandata ad alqm; literas alicui (*s quael. indir.*), *otpisati. d) puštati od sebe*, * *muria quod testa marina r.*; * quod pressa baca r. olivae; vocem nemora, *odjekivati*, * sonum; sanguinem e pulmone, *pljuvati, bljuvati; u pril.*, opinionem animo, *pōmetnuti iz glave; * oštavljati za sobom*, atramenta labem. e) * *k sebi potegnuti*, brachia. f) *kamo uputiti*, causam ad senatum; alqm ad ipsum volumen.

2) *popustiti, popuštati, ispustiti, spuštiti, spuštati*, habenas, ramulum adductum; * brachia; * manus; * digitū sopore re-

missi; * frena equo; * arcum, *odâpêli*; * vin-
cula, *razdriješiti*; * calor liquefacta mella,
rastapa; * vere remissus ager — *okopnjelo*,
odmrzlo se; *tp. a) duh odmarati, razve-*
driti, krijepiti, cantus animum; spes ani-
mos a certamine. *b) popustiti u radu, uči-*
niti, da što popusti, popustiti u čem,
cursum; * flatus; contentionem, industriam;
* iras; ex pristina virtute alqd; diligentiam ac
memoriam; *manje napinjati*; r. de celeritate;
aliquantum; r. se, remitti i samo remittere, *je-*
njati, uminuti, dolores; imbres; ventus;
virtus remittitur; * vita remissa, *svršen*; s inf.,
prestati, Ter. Hor. Sall. c) kazan, dužnost
i nal. otpustiti, prostiti, navem; alcui
poenam, multam, pecunias; stipendium; si hoc
sibi remitti vellent (*da taj zatvor prestane*),
remitterent ipsi de miritimis custodiis, *da se i*
sami okanē straženja morskoga; ut haec non
remitterentur, *pak da se od toga ne bi popu-*
stilo; * Erycis tibi terga (= caestus) r., *pra-*
štati ti itd.; * jus regi; (*Tac. ann. 1, 8.*) re-
misit (*umali pokojnomu Augustu namijenjene*
časti) Caesar arroganti moderatione; r. patriae
inimicitias suas, memoriam simultatum, *pro-*
stiti domovini za ljubav. Pak dopustiti,
priznati, privoliti na što, čega se od-
reći (s drage i dobre volje; sr. concedo, per-
mitto), noli id omnino a me putare esse amis-
sum, si quid est tibi remisum (pòpušteno)
atque concessum; id reddo atque r.; provin-
ciam; (*Brut. u Cio. ep.*) alcui legionem; (*Liv.*)
remittentibus tribunis comitia sunt habita.

Rēmmius, *Remije*, ime plemenu rimskomu.
Po nepoznatom Remiju prozvan je jedan za-
kon lex Remmia, po kojem treba kalumnija-
tora u civilnim stvarima globom kazniti, u
kriminalnim sa slovom K žigosati.

* **rē-mōlier**, dep. 4. *otisnuti, odvâljeti*,
pondera terrae.

rē-mollēscē, — — 3. 1) * *opet omekšati*. 2)
*tp. a) * umilostiviti se, precibus. b) ome-*
koputjeti, jedn. Caes. b. G. 4, 2, 6.

rē-mollis, 4. *raznježiti*, artus; † *umilo-*
stiviti.

rē-mōra, ae, f. = mora, *pogl., Plaut.*

rēmōrāmen, inis, n. [remoror] *zapreka, za-*
ustavljanje, jedn. Ov. met. 3, 567.

rē-mōrdeō, mōrdi, mōrsum, 2. *opet ujedati*,
u pril. mučiti, uznemirivati, libertatis de-
siderium animos, *Liv.*; te cura r., *Verg.*

rēmōris, adj. [remoror] *polagan, spor, pl.*
pri Aurel. Vict. de orig. gent. Rom. 21, 4.

rē-mōror, dep. 1) *intrans. baviti se, bora-*
*viti, * non diu; (Liv.) in Italia. 2) tranz.*
ustavljati, zadržavati, alqm; voluptas
alqm ab negotiis; num unum diem postea L.

Saturninum et C. Servilium mors ac poena
rei publicae remorata est? nox atque praeda
castrorum hostes remorata sunt quominus etc.;
iter alcjs.

rēmōte, adv. s komp. [remotus] *ūdâljenô*,
daleko, klas. samo komp. jedn. Cio. nat. d.
1, 31, 87.

rēmōtio, ōnis, f. [removeo] *u pril. odbijanje*,
uklanjanje, criminis.

rēmōtus, adj. s komp. i sup. [partic. od re-
moveo] 1) *ūdâljen, dalek, locus r. ab ar-*
bitris; Apulia ab impetu belli remotissima (sa-
*svim na strani); silvestribus ac r.; locis; **
antrum remotius; † longius a loco r.; a con-
ventu se remotum domi tenere; (Hor.) nos a
volgo longe longeque r., sasvim nepoznati;
† quasi civitatis oculis r.; † avaritia gloriae
et insatiabilis cupido famae nihil invium, nihil
r. (nedostižno) videri sinebat. 2) tp. a) od čega
dalek, prost, čist, a culpa r. est; humilia
atque ab honestate r.; a vulgari scientia re-
*motiora; ab suspitione remotissimus; * vitio*
r. ab omni; (Quint. 10, 1, 31.) verbis remotio-
ribus (naime ab usu, neobičnije). b) komu
nije po volji, po čuđi, ab inani laude. c) n. pl. remota, pri Cio. kao prijevod stoidike riječi
ἀνοργήσια pogl. rejectanea.

rē-mōveo, mōvi, mōtum, 2. *natrag micati*,
krétati, odmicati, odpravljati, uklan-
janjati, pecora; equos ex conspectu; plura de
medio; alqd ab oculis, ex oratione; cupae ab
opere removeantur; nostros ab legionibus; prae-
sidia ex iis locis; castra sex milia ab oppido;
arbitros, interpretes, *reći im, da odstupe*;
* *mensas; * tabulas; * ignes; * natos; * in*
auras; alqm a republica, mađi od uprave dr-
žavne, svrgnuti; † alqm quaesturâ; † alqm
ab exercitu; † praetorianos, raspustiti; se a
negotii publicis; se talibus a consiliis, ne upu-
*štati se u itd.; * invidiam a se; * se a volgo*
*et scaena; * se in montes ex urbe; † se a*
prospectu, mađi se s očiju; suspitionem a se;
se ab amicitia alcjs, ab alqo a suspitione; se
*artibus suis; * se ministerio sceleris; tribu re-*
moti et aerarii facti; † alqm ordine; osobito
Cio. Verr. 4, 29, 66, Ubi videt eum nihilo ma-
gis minis quam precibus removeri, da se ne da
odvratiti od sustezanja darovati svijetnjak;
remoto joco, bez šale; r. foro, contione, se-
*natu, iudiciis, t. j. ne gledajući na itd.; * sine*
quincunee remota est (odbije se) uncia.

* **rē-mūgio**, 4. 1) *odmukati*, ad verba alcjs.
2) *odlijegati mukanjem, Sibylla antro;*
odlijegati šumljenjem, škripanjem,
tutnjanjem, nemus ventis; janua strepitu;
vox.

rē-mulceo, etc. 2. *uvući, odvući, caudam (rep.),*
jedn. Verg. Aen. 11, 812.

remūlcum, i, n. [ῥεμολκίον] konop za tegljenje, summersam navem remulco multisque contendens funibus adduxit (sc. ad se); navem remulco abstrahere, brod tegliti.

Rēmūlus, i, m. *Remul*, 1) kralj u Albi, Ov. 2) ime nekakoga junaka, Verg.

rēmūnērātio, ōnis, f. [remuneror] na plaćivanje, vraćanje, benevolentiae; officiorum.

rē-mūnērōr, dep. 1. (rijetko -ro, 1.) opet nadariti, naplatiti, alqm praemio; alqm simillimo munere; u slu sm., alqm suppliciis, jedn. Cat. 14, 20.

1. **Rēmūria**, ōrum, n. [Remus] = Lemuria (pogl. Lemures), po Ov. fast. 5, 479.

2. **Rēmūria** (Remor.), ae, f. *Remurija*, mjesto na aventinskom brežuljku, gdje je po priči Rem držao auspicia radi utemeljivanja grada jedn. Aurel. Vict. de orig. gent. Rom. 23, 1.

rē-murmūro, 1. vraćajući se šumi, unda, jedn. Verg. Aen. 19, 291.

1. **rēmūs**, i, m. *veslo*, navigium remis incitare; * remos ducere, * impellere, * promovere; * reducere ad pectora; remis insurgere, incumbere, inhibere pogl. insurgo etc.; servos ad remum dare; post., ventis remis, na svu silu, svom silom, inde ventis remis, (na vrat, na nos) in patriam omni festinatione properavi, Cic. fam. 12, 15, 3.; tetra res est, misera, detestabilis, omni contentione, velis, ut ita dicam, remisque fugienda, Cic. Tusc. 3, 11, 25.; * remis ventisque; u pril., orationem dialecticorum remis propellere; * prenes., o krilima ptičjim, alarum remi, o rukama i nogama plivača, remis ego corporis utar.

2. **Rēmūs**, i, m. *brat Romulov*.

3. **Rēmūs**, pogl. Remi.

* **rē-nārro**, 1. (opet) pripovijedati, fata divum; facta.

rē-nāseor, nātus sum, dep. 3. opet se roditi, rasti, postati, maštati, pinnae; nos posse r.; * fibris renatis; ab secunda origine velut ab stirpibus laetius feraciusque renata urbs, Liv.; * allo r. orbe (Lycus fluvijs), opet izvire; principium exstinctum ab alio renascitur; bellum istuc renatum; * Trojae renascens fortuna.

rē-nāvigo, 1. natrag brodit, voziti se na brodu.

* **rē-nēo**, — 2. predeno raspredati, fila (Parka) reneri.

rēnes i **rēnes**, num, rjeđe renium, m. [neobični sing. ren] bubrezi.

rē-nīdeo, — 2. 1) * odsijevati (sr. niteo), luna nocturno mari; aes; non ebur neque aureum mea r. in domo lacunar; circum renidentes (sajjni) Lares. 2) tp. sjati se od ra-

dosti, veseliti se, radovati se, smijati se, smiješiti se (iskreno i podrugljivo), homo renidens, Liv.; † ore renidenti; * adjecisse r., smije se, raduje se; (Tao.) falsum renidens vultu, lukavo (pòdmūklo) se podsmijejući licem.

rē-nitor, — dep. 3. upinjati se protiv čega, odapirati se, protiviti se (silnije nego adversor, resisto i nal.), Liv, Curt.

1. **rēnō**, 1. natrag plivati, saxa r., opet iznir, Hor. epod. 16, 25.

2. **rēno** ili **rhēnō**, ōnis, f. *kožuh, krzno*, renorum tegimenta od krzna.

* **rē-nōdo**, 1. svezati u uzao, longam comam.

rēnōvāmen, īnis, n. [renovo] nova prilika, jedn. Ov. met. 8, 729.

rēnōvātio, ōnis, f. [renovo] obnavljanje, mundi; singulorum annorum, obnavljanje kamata = kamate na kamate; u pril., timoris; auspicio- rum; doctrinae povratak na itd.

rē-nōvo, 1. 1) obnavljati, obnoviti, pòpravljati, pogrđivati, templum; colonias; scelus, opet počiniti; memoriam (uspo- menu); juxta posita recens (statua) filii vete- rem patris r. memoriam; * dolorem; * casus omnes, iznovice prebòraviti; bellum; proelium; cursum; † cònsilia belli; fenus in singulos annos, kamate na kamate uzimati; * agrum aratro, preorati; * agrum, ugđriti; ex morbo velut renovatus flos juventae, Liv.; * senectus renovata, koja se pomladila; renovabo (po- novit ču) illud quod initio dixi, auditoris ani- mus renovatur (iz nova se svraća) ad ea quae restant; animos equitum Rom. ad Qu. Cae- pionis odium, iznova raspiriti, raspaliti na itd. 2) snagu obnoviti, potkrijepiti, od- moriti, se novis opibus copiisque, objđđati; corpora animosque, ad omnia de integro pa- tienda; quibus (vaporibus) altae renovataeque stellae; reficere et renovare rem publicam.

rē-nūmēro, 1. 1) natrag izbrojiti, ispla- titi, alcu aurum, Plaut.; dotem huc, Ter. 2) odbrojiti, alcu sagittas, jednom Caes. b. c. 3, 53, 4.

rēnūntiātio, ōnis, f. [renuntio] obznanjivanje, oglašivanje.

rē-nūntio, 1. 1) odporuđivati, otpo- ruđiti, izvješćivati, po nalogu ja- viti, pripovijedati, alqd alcu, Plaut. Ter.; ne Stoicis renuntiaretur; alqd ad senatum, in concilium; legationem, izvjestiti, kakto je bio poslan; postulata Caesaris; s. aoc. a. inf.; quæst. indir.; quod non vidisset, pro viso, apsol. Caes. b. c. 3, 67, 1. Eo signo legionis illato speculatores Caesari r.; (Ter.) renuntia- tum est; (Sulpio. u. Cic. ep.) mihi renuntiatum est de obitu filiae tuae. Navlast. a) kao t. t., javno proglasiti, da je tko izabrān za što,

alqm consulem; fratrem a fratre renuntiatum (da je proglašen poglavarom) b) r. alcu repudium pogl. repudium. 2) otkazati, alcu hospitium, amicitiam; † tp. odrediti se čega, advocatibus; vitae.

rē-nūntius, ii, m. izvijestitelj (rob), Plaut.

rē-nuo, ūi, — 3. mīgom odbijati = ne pri-mati, ne odobravati, prèzirati (sr. ab-nuo), r. negat atque Sabellus, Hor.; oculo rennente, pomrkujūci Ov.; nullum convivium; huic decem milium crimini; (Hor.) r. quod jubet alter.

rē-nūtus, us, m. néčānje, u abl. renutu, jedn. Plin. ep. 1, 7, 2.

rē-ōr, rātus sum, dep. 2. (obično u participu) ratus mnjeti, misliti, držati, oijeniti, s acc. o inf.; nunquam ego ratus sum, fore, uti etc.; * terram propinquam, externam; alii incredibilem rati; plures quam rebar; quod dictum in pectus Jugurthae altius quam quisquam ratus erat, descendit; * nam, reor, nullus posset esse jucundior; * non isto vivitur illic quo tu rere (= reris) modo.

rē-pūgula, ōrum, n. [repango] prijevornica, tp. r. (pregrada, zagrada) omnia juris, pudoris et officii perfringere.

rē-pāndus, adj. uzvinut, zavinut, calceoli, vrsta šiljaste obuće; * o dupinu (pliskavici).

rē-pārābīlis, adj. [reparo] popravljiv, nadoknadljiv, * damnum.

rē-pāreo, — 3. od svoje strane štedjeti, Plaut.

rē-pāro, 1. 1) opet stedi, nabaviti, popravit, ponoviti, naknaditi, pendere, quod r. possent; exercitum; † classem; * tecta Trojae; * res amissas; * damna celeres caelestia lunae; † aedificia * ignem; † ager te curante pretium r., nadoknađuje; tribuniciam potestatem; * cornua, o mjesecu. Navlast. a) pomladiti, okrijepiti, membra labori, za itd.; † ingenia talium rerum blanditiā reparantur. b) obnoviti, iznovoće započeti, zāmetnuti, bellum; † proelium; † pristinam fortunam; † intermissam historias scribendi industriam. 2) * dati u razmjenu, promijeniti za što, vina merce Syra; * nec latentes classe cita reparavit oras, nije zamijenila sakrivene obale (za egipatsku) brzim brodom = nije potražila za egipatske.

rē-pastīnātio, ōnis, f. [† repastino, okopavati] okopavanje.

rē-pēllo, rēpūli ili reppūli, rēpūsum, 3. 1) ddrinuti, otkisnuti, alqm a genibus suis; * mensas; * aras, prèortati, obārati; † repagula; † naves a terra; * tellurem sc. a mari, otkisnuti se od kraja, * amnes Oceani pede = dići se iz Oceana; * tellurem hastā, od zemlje

se otkisnuti; * aera repulsa, mjed udarena o mjed, * telum aere repulsum, odskakući. 2) odāgnati, pròtjerali, hostes in silvas; alqm a ponte, homines a templi aditu; alqm ex urbe; nostri repelluntur, uzbijeni sv. 3) tp. a) uzbiti, otkloniti, prepriječiti i nal., ictus; periculum; contumeliam, udržati se od ruženja; vim vi; injuriam ab alqo; ab hac spe repulsus, izdala je nada; dolorem a se; oratorem a gubernaculis civitatum; * facinus, prepriječiti. b) odbiti što, ne mariti za što, prèzirati, repulsus ab amicitia; si quid petiveris, haud repulsus abibis; hi repulsi in spem impetrandi honoris dilati; repulsus honor augeatur; * a quo repulsus (graculus); * conubia; * preces; * repulsi proci; * saepe repulsus eas. o) pobiti, opròvrdi, nec qui contra dicunt, causam difficilem r.; allatus criminationes; (Phaedr.) repulsus veritatis viribus. d) otkisnuti, potisnuti, hanc ad mereircium quaestum, jedn. Plaut. Cist. 1, 1, 4.

rē-pēndo, pēndi, pēsum, 3. 1) * natrag vāgnuti, odvāgnuti, pensa. 2) odvāgnuti, dāmjeriti, izbrojiti, isplatiti za što, aurum pro capite alcjs; * miles repensus auro = otkupljen; tp. * dāmjeriti, fatis (o bolju sudbinu) contraria fata rependens; * odmjeriti = oplatiti, vratiti, gratiam; magna; vices, čast u zajam, damna formae ingenio, naknaditi.

rē-pēns, tis, adj. nēnādan = repentinus, adventus; bellum; adv. r. alia nuntiatur clades, Liv.; bina r. oculis obtulit ora meis, Ov.

rē-pēnte, adv. [repens] iznēbuka, iznenāda.

rē-pēntīnus, adj. [repente] nēnādan, nāprasit, adventus; impetus; oppugnatio; tumultus; terror; cum tantum repentini periculi praeter opinionem accidisset; malum, incommodum; casus; ut sunt Gallorum subita et repentina consilia; exercitus, u hitnji zidana; homines ignoti et repentini, Cic. Brut. 69, 242.; in novo populo, ubi omnis r. (bez mnogih preda) atque ex virtute nobilitas sit, Liv. 1, 34, 6.; † venenum, prijetiti. Odt. repēntīno, adv. iznenāda, iznēbuka.

† **rē-percūssus**, us, m. [repercutio] odskok, solis, odsjev; maris, otpor.

rē-percūtillo, cūssi, cūssum, 3. 1) odbijati, otiskivati, * discus repercussus in aëra; odbijen; † aquae repercussae; † amnis saxo repercussus; partic. repercussus takoder a) odjekujući, oredi se, razliježući se, valles (clamoribus); † clamor jugis montium, razliježe se; † voces r. montis anfractu. b) * odsijevajući, lumen aquae sole.

rē-pērio, rēpēri ili reppēri, rēpertum, 4. [arhaist. fut. pas. reperibitur Plaut.] 1) opet naći, nalaziti, nađoditi, iznadi, otkriti, spa-

ziti, doznati, ddbavili se, stedi, frumentum in agris; tabulas; causas duas; auxilium rei; reperiuntur, qui, *imade ljudi*; voluntas secunda reperiebatur, *pokazivala se*; numerus repertus est; * fallax haud ante repertus; inopes reperiuntur; quem Tarentum venisse reperio; Pythagoras in eas oras Italiae venisse reperitur; neque qui essent idonei portus, reperire poterat; cum quaereret, sic reperiebat; nullum aditum esse ad nos; r. occasionem; rem et gloriam, *Ter.*; sibi salutem; nomen ex inventore. *Navlast. novo izumjeti, otkriti, izmisliti*, nihil novi; viam, quae etc.; disciplinam; rationes bellandi; * dolos.

reperor, ōris, m. [reperio] *izumilac, začetnik*, * medicinae; * hominum rerumque, *stvoritelj*; * personae pallaeque; † flagitii.

repētitor, ōnis, f. [repeto] *ponavljanje*.

repētitor, ōris, m. [repeto] *koji natrag ište, traži, jedn. Ov. her. 8, 19.*

re-pēto, pētivi (peti), pētītum, 3. 1) *za čim ili za kim opet sezati, pak a) nātisnuti se za kim, navaliti, nasrnuti opet na koga*, regem repetitum saepius cuspide affixit, *Liv.*: † alqm toxico; * repetita per ilia, *po više puta pōgodena*. b) *vratiti se, natrag ići u...* castra Macedoniam; retro in Asiam; quid repetimus sc. patriam; * urbem; * muros; * praesepia.

2) *natrag dovesti, dozvati*, ad haec (impedimenta) repetenda; qui maxime me repetitis atque revocastis; *takoder opet osvojiti, zadobiti*, Politorium rursus bello; libertatem per occasionem; in repetenda libertate. *Pak a) opet, iznovice iskati, tražiti, izmiliti*, Gallum ab eodem; (*Ter.*) repudiatus repeto. b) *natrag iskati, tražiti*, obsides; pecunias captas; Salaminii Homerum r., *vele, da je njihov*; me ab istius furore, *otimlja*; promissa; civitatem in libertatem; * hinc Dardanum ortus huc r., *ovamo nas natrag zove. Navlast. t. t., res r. tražiti naknadu, zadovoljštinu (od neprijatelja preko feojala) ili na sudu svoje natrag iskati, tužiti radi naknade štete*, utrinque legati ad res repetendas missi; nullum bellum esse justum nisi quod aut rebus repetitis geratur aut denuntiatur ante sit et indictum; in iis rebus repetendis quae Mancipi sunt; utrum aequius est decumanum petere an oratorem repetere; *po tome takoder pecuniae repetundae, naknada dōglobljenih novaca*, lex de pecuniis repetundis *ili pecuniarum r.*; (*Cael. u Cic. ep.*) postulare alqm de repetundis, (*Tac. ann. 3, 88.*) repetundis; (*Tac.*) absolutus repetundarum (*Suet.*) repetundarum convictos. c) *za dano, ućinjeno, što drugo tražiti, zahtijevati*, neque r.

pro illa quidquam abs te preti, *Ter. d) tražiti, što koga po pravu ide, zahtijevati*, jus suum; rationem ab alqo; earum rerum omnium fructum a mer. prope suo jure debet; *pak poenas r.*, (*kao dug zahtijevati*), *kazniti*, eas poenas vi ab alqo; pro veteribus Helvetiorum injuriis populi Rom. ab his poenas bello. e) *nanovo započeti, zāmetnuti, obnoviti*, pugnam; viam, *istim se putem vratiti*; studia; consuetudinem; * repetita robora caedit, *iznovice*; * Venerem; * omina; * repetens iterumque monebo.

Navlast. a) naustice ili pismeno ponavljati, opet razmišljati, obnavljati, rei memoriam; praecepta; repete, quae coepisti; *apst.*, inde usque repetens; * unde tuos repetam fastus? *gdje da pōdinjem opisivati?* * s. ac. c. inf.; (*Tac.*) multum ante repetito (*abl. aps.*) s. acc. o. inf. β) *iz daleka pōdinjati, od Kulina bana*, alqd alte et a capite; ab Erechthro; longius; initia amicitiae ex parentibus; * si prima domus repetatur origo; * altius ab origine. γ) *natraške brojiti*, repetitis et enumeratis diebus, *kad bi dani natraške brojili, jedn. Caes. b. c. 3, 105, 2. δ) zanēm āreno nāk naditi*, praetermissa.

re-pleo, plēvi, plētum, 2. 1) *opet nāpuniti, ispuniti*, exhaustas domos; * scrobes terrā; * crater repletur, *opet se puni*; exercitum, *pōpuniti*, consumpta; * quod voci deerat, clangore r. 2) *nāpuniti*, exercitum frumento, *obilno oskrbiti*; * corpora carne, *nāsiliti*; * sinus floribus; *takoder virginem a deo repletam, da je zaludnjela, jedn. Just. 13, 7, 7.; u pril.*, repleti scientiā juris; * Fama Euantrum Euandrique domos et moenia; * populos sermone; * curiam verbis; *takoder eadem vi morbi repletos, jednom Liv. 26, 26, 8.; partic.* repletus, *pun*, templis repletis; † eruditione.

replīcātio, ōnis, f. [replīco] *odmatanje*, replicatione quadam mundi, *nekim kružnim kretanjem, jedn. Cic. n. d. 1, 13, 33.*

re-plīco, ēvi, ātum, 1. *razviti*, † jecinora re-replicata intrinsecus, *zapletena*; *razmotati, otvoriti (knjige)*, memoriam annalium, temporum; temporis primum quidque replicans.

rēpo, rēpsī, rēptum, 3. *miljeti, puzati*, cochlea, qua unus homo vix poterat r.; inter saxa repentēs cochleae; (*Hor.*) per angustam tenuis vulpecula rimam repserat in cumeram; *o sporu putniku*, milia tria, *Hor.*; sermones r. per humum, *prosto pisane, niske, Hor.*

re-pōno, pōsui, positum, 3. [*perf.* repositi, *Plaut.*; * *partic. perf. pas. synoop.* repositus] 1) *natrag metati, stavljati*, * pullus mollia crura, *baca u hodu natraške*; * humum, lo-

patom natrag metati; * se in cubitum, *porebarkē lečt.* Odt. a) *spremiti, čuvati*, pecuniam in thesauris; fructus condere ac r.; * Caecubum ad festas dapes; * alqd hiemi; † provisa ante; * scripta in aliquod tempus; * haec sensibus imis, *đuboko u paměti*; * manet alta mente repostum iudicium Paridis; † odium, *sakriti*. b) *odiožiti, položiti, skinuti*, si reposivi remum, *Plaut.*; cum arma omnia reposita contactaque essent; * telas calathosque; * faciemque deae vestemque; * feretro reposto; * onus; * caestus artemque, *okaniti se*; * arbusta falcem, *dadu, da se može položiti, ne treba ga*; *takoder * sahraniti, ukòpati*, corpus tumulo; tellure repostos; siccis mea fata (*pepeo*) ocellis. c) *na predašnje mjesto opet položiti, postaviti*, lapides suo quemque loco; columnas; * vina mensis; * membra stratis, toro; insigne regium. d) *pòpraviti*, * robora flammis ambesa; † pontes ruptos; * epulae repostae, *poslastice (drugi: „mukom sabrane ili spremljene jestvine“)*; * alqm in scaeptra, *koga opet kraljem postaviti*.

2) * *iznovice postavljati*, plena pocula; *pak a) * opet prikazati, ponoviti*, Achillem; fabulam. b) * *povratiti*, nummos, *Plaut.*; donata.

3) *postaviti što mjesto čega*, meas epistolas delere, ut reponas tuas; diem diebus illis. Odt. a) *nàknaditi, naplatiti, dati što za što*, tibi idem; alcuī alibi, *drugdje nàknaditi*; * haec pro virginitate.

4) *položiti, postaviti*, colla in tergo praevolantium; literas in gremio; * ligna super foco; * animas laetis sedibus; * nec vera virtus, cum semel excidit, curat reponi (*vratiti se kitā*) deterioribus; *tp. a) računati, brojiti među itd.*, sidera in numero deorum, in deos; rem in artis loco; † in alqa re vigilias, somnum, *upotrebljavati na itd. a) polagati na što, postavljati na čem*, spem in virtute, omnem spem in se; rem publicam in te, in armis repositam esse.

rě-përto, 1. *natrag nositi, vođiti*, milites navibus in Siciliam; exercitum duobus com meatibus; * pedem, † se ad alqm *vratiti se*. Odt. a) * *dònijeti glas*, tristia dicta; certa; fidem, *pouzdan glas*; regis ad aures nuntius s. acc. o. inf.; *takoder * ponoviti*, audita verba. b) *zadobiti, stedi*, laudem ex hostibus; a rege victoriam; * spem bonam.

rě-pūsco, — 3. *nàtrag tražiti, iskati, zahtijevati što od koga*, alqm simulacrum, * Parthos signa; * quos poenas reposcent; Catillnam a me. *Navlast. a) tražiti kao dug, kao svoje pravo*, rationem (*račun*) ab alqo, vitae; rationem r., quid victis

fecerimus; regem ad supplicium; * natos ad poenas; * foedus (*vrđenje ugovora*) flammis; * responsa; † gratiam; † natura spiritum. b) *opòminjati*, * hoc vos et Pallanta ducem patria alta.

rěpōster, ōris, m. [repono] *ponovitelj, jedn. Ov. fast. 2, 63.*

* **rěpōstas**, adj. [= repositus od repono] *dalek, đdāljen*, terrae; gentes.

rěpōtla, ōrum, n. [re-poto] *gozba, drugi dan poslije pira*; (repotia dicuntur, cum postridie nuptias apud novum maritum cenatur, *Festus*). U *Hor.* ille repotia, natales . . . celebret, synecd. *svadba*.

rěpraesentātiō, ōnis, f. [repraesento] *klas. samo kao t. t. trgovački, isplacivanje gotovim novcima*.

rěpraesento, 1. [re-praesens] 1) *iznijeti na oči, pokazati sliku i priliku čemu, pokazati*, templum illud r. memoriam consulationis mei; † urbis species repraesentabatur animis; † r. consilium, *razložiti*; † fidem, *dokazati istinu*; † alqm sibi; * virtutem moresque Catonis, *prikazati, nasljedovati*; † affectum patris. 2) *t. t. u novčanim poslovanjima; odmah položiti, u gotovu platiti*, † summam; † mercedem alcuī; *apsl. Čio. Pak uopće: smjesta uđiniti, uraditi, uskoriti*, se quod in longiorem diem collaturus fuisset, repraesentaturum; r. medicinam, *odmah upotrijebiti*, † poenam, *smjesta izvršiti*; † supplicia; † verbera; minas irasque caelestes repraesentatas (*odmah ispunjene, oglasile se*) casibus suis; si repraesentari morte mea libertas civitatis potest; † iudicia repraesentata, *sud, koji se na brzu ruku sastavi*; diem promissorum.

rě-prěhēndo, (* *stegnulo rependo*) *prěhēndi*, *prěhensum*, 3. 1) *u hvatiti, upr. i u pril.*, alqm pallio, *Plaut.*; † reprehensū ex fuga Persae; manu alqm; naves scaphis lintribusque; revocat virtus, vel potius r.; genus pecuniae; locum, *predmet (temu)*; quod erat imprudentia praetermissum, id r. *prihvatiti*; *pak ustaviti, zaustaviti*, cursum alcjs; (*Ter.*) me reprehendi, *zaustavio sam se*. 2) *ne dati kome na stramputicu, ukoriti, pokazati, (manje nego vitupero)*, cum corrigimus nosmet ipsi quasi reprehendentes; alqm; ea res omnium iudicio reprehendebatur; alqm in eo genere (*u čem*) *ili* in eo quod etc.; consilium, temeritatem alcjs; id in me reprehendis; quae in eo r.; (*Hor.*) nihil in magno Homero; (*Nep.*) se ipsum; de ipsa mente item reprehenditur, ut ceteri, *jedn. Čio. n. d. 1, 11, 23; apsl.; (Hor.) major reprehensio*. 3) *u retorici pobijati koga*.

rěprěhēnsio, ōnis, f. [reprehendo] *zaustavljajnje, 1) o govorniku: prěstajanje, sine r.,*

- bez zàpinjãnja, jedn. *Cic. de or.* 2, 25, 100. 2) *karanje, ukor, temeritatis; culpa; vitae; carere r., biti bez prijekora; incurrere in varias r.* 3) *u ret. pobijanje.*
- rèprèhènsò**, i. *[intenz. od reprehendo] neprèstano zàustavljati, jedn. Liv* 2, 10, 3.
- rèprèhènsor**, òris, m. *[reprehendo] kuditao, karač; popravljao, comitiòrum; apst.*
- rèprèssor**, òris, m. *[reprimò] zàustavljao, stezao, caedis quotidianae, Cic. p. Sest.* 68, 144; *(Eutr.)* tributorum.
- rèprìmo**, prèssi, prèssum. 3. *[re-premo] natrag potiskivati, uzbijati, uopće: zàustavljati, zàustèzati, lacum Albanum; represso (u boju) jam Lucterio et remoto; quem (Mithridatem) repressum magna ex parte, non oppressum reliquit; * pedem cum voce; * dextram; * repressus est imber, prestala je; fletum; † sitim; conatus alcjs; fugam; impetus; alacritatem; regios spiritus; sermones; vix odium suum a corpore alcjs; concitatum multitudinem reprimi non posse; quare luxuria reprimeretur; vix se r. ili (Plaut.) vix reprimi quin etc., jedva se uzdržati, ustegnuti itd.*
- rèpròmìssio**, ònis, f. *[repromitto] (rjetko) obećanje (za obećanje).*
- rè-pròmìtto**, mīsi, mīssum. 3. 1) *obedati (za što drugo, kao naknadu), navlast. kao t. t. u trgovanju, alicui alqd. 2) † opet, iznovice obedati.*
- rèpto**, i. *[intenz. od repo] vrijeti, * inter silvas; † per limitem.*
- rèpudiatio**, ònis, f. *[repudio] (rjetko) odbijanje,*
- rèpudiò**, i. *[prepudium] 1) odbijati, ne primati, zabaciti, vota et preces alcjs a mentibus suis; gratiam alcjs; fortunam; conditionem; officium; consilium senatus a re publica, uskratiti; genus orationis; eloquentia forensis, spreta a philosophis et repudiata; Confiniensem ignominiam; Italiae fugam, Hispaniarum deditionem; securitas specie quidem blanda, sed multis locis reapse repudianda auctoritatem superiorum, ne priznavati; communem naturae sensum, zatajati. 2) (pretklas. i kasno) = repudium remittere itd., pogl. repudium.*
- rèpudiòsus**, adj. *[repudium] vrijedan, da se zabaci, jedn. Plaut. Pers.* 3, 1, 56.
- rèpudiù**, ii, n. *odbijanje, navlast. žene ili zaručnice; raspust, (samo od jedne strane; sr. divortium), r. renuntiare, remittere, o zaručnicama, Com.; † r. dicere, † uxori r. remittere, † uxorem repudio dimittere, o mužu, raspustiti ženu.*
- rè-puèrāsco**, — — 3. *(rjetko) opet djetetom postati, podjètinjiti.*
- rèpugnàter**, adv. *[repugno] s opiranjem, jedn. Cic. Lael.* 25, 91.
- rèpugnàtia**, ae, f. *[repugno] suproćenje, otpor, nesloga, razdor, rerum; utilitatis; apst.*
- rè-pūgno**, i. 1) *o vojniku: boriti se protiv, òpirati se, fortiter; nonnullos ibi repugnantes. 2) uopće: òpirati se, sàprotiti se, fortunae; victoriae patriae; contra veritatem; his rebus unum repugnabat, quod; non r.; * sa ne, * s inf. o stvari: po svojoj naravi òpirati se, ne slagati se, suprotiti se, simulatio r. amicitiae; haec r. inter se; repugnat recte accipere et invitum reddere; supst.*
- repugnantia**, ium, n. *suprotivne stvari.*
- rèpūlsa**, ae, f. *[repello] 1) kao publicist t. t., odbijanje, zàpòstavljãnje kod traženja službe, ferre, accipere repulsam, sa i bez a populo, propasti, ne dobiti; dolor repulsae, stoga što nije izabràn; aegre tuliasse P. Rupilium fratris repulsam consulatus, kad je tražio itd.; r. aedilicia; sine repulsa (da nije prije zaludu tražio) factum esse consulem; * virtus repulsae nescia sordidae. 2) uopće: zakradivãnje, nullius rei a se repulsam laturum (da mu se ne će ništa zakratiti), Nep.; nullam r. ferre, Ov.; nec hanc repulsa sentiret, Phaedr.*
- rèpūlsus**, us, m. *[repello] (ponajv. u abl. sing.) odbijanje, odskok durioris materiae; * scopulorum, odjekivanje od stijena.*
- rè-pūngo**, — — 3. *opet bosti, u pril., in quo possum illorum animos leviter r., gdje ih mogu opet (u srce) boćnuti, jedn. Cic. fam.* 1, 9, 19.
- rè-pūrgo**, i. 1) *opet òðistiti, iter; † alveum Tiberis; * humum saxis; * caelum; † hortum, † quidquid ingredi possent. 2) * otrijeбити, quidquid in Aenea fuit mortale.*
- † rèpūtātīō**, ònis, f. *[reputo] razmatranje, razmišljanje, veterum novorumque morum.*
- rè-pūto**, i. 1) *† proračunati, tempora. 2) razmišljanje, alqd secum ili cum animo suo; horum nihil unquam; quid ille velit; † vere.*
- rè-quies**, etis, (acc. quietem i requiem; samo requiem, Tac.; abl. requie, * requiete), f. *mir, počinak, odmor, otpodivãnje, polastica, animi et corporis; curarum; non labor meus non r.; * ne si r. pedum; meton. (Hor.) podivalište.*
- rè-quiesco**, quièvi, quiètum. 3. 1) *intrans. poćivati, odmarati se, legiones; in sella; nullam partem noctis; * sub umbra; a mune-*

ribus; aures r. a strepitu et tumultu hostili; * flumina; * humus; * vitis in ulmo. 2) *navlast*. * *pođivati*, *spavati*, lecto; hanc mecum noctem fronde super viridi; Juppiter Alcmena (radi A.) geminas Arctos; *pođivati* u *grobu*, in sepulcro mortuum; * ossa in urna; *tp. smiriti se, primiriti se*, in spe; in sermone alcijs; animus ex miseriis atque periculis; eorum exitio. 3) * *tranz. smiriti*, rapidos flumina cursus.

re-quiētus, *adj. odmoran*, miles, *Liv.*; * *ager. requirito*, 1. [intenz. od requiro] *upisivati za što*, res novae, *jedn. Plaut. Most. 4, 3, 11, requirō*, *sivi*, *sium*, 3. [re-quaero] 1) *opet tražiti, ishati*, alqm, *Ter.*; libros; requiri placere terminos; * portus Velinos; *ploviti u itd. Odt. a) = natrag željeti, ne naštažiti* (sr. desidero), majorum prudentiam in alqa re; subsidia belli (*nema*); indulgentiam alcijs; quae nonnunquam r., *čemu prigovaram*; * multos inde. b) *uopće: tražiti, željeti, ispitivati, zahtijevati*, quid r., ut si beator; virtus nullam voluptatem, res diligentiam; in hoc virtutes multae requiruntur, *hōde se*. 2) *za što ili za čim opet pitati, raspitivati, ispitivati*, alqd; de statu civitatis; magna voce Varum nomine appellans requirebat; ab, ex alqo; † de re ab alqo; r., ubinam esset; ut (pueri) pulsi requirant; * sermone socios; * dolus an virtus (so. sit), quis in hoste requirat? *takoder pregledati*, rationes; † impendia rei publicae.

rēs, *rēi*, *f. I* *uopće: 1) stvar, zgoda, prilika i nal. a gdješto je u nas dosta i srednji rod zamjenice*, res quae nunquam fuerunt ut Scyllae; rem universam tribuere in partes; r. exquisitissimae ad epulandum; (*Hor.*) variae r., *smjesa*; suaves, *poslastice*; res ludica (*Hor.*) *besposlica* (*drugi: gluma*); (*Psaedr.*) r. cibi, *stvar za jelo*; r. militaris, bellica, navalis, nautica, frumentaria, pecuaria et rustica, familiaris, *vojništvo, pomorstvo*, praemia rei pecuniariae, *u novcima ili u novčanjoj vrijednosti*; difficultas rei nummariae; res divinae, *žrtve*; res humanae divinaeque *pogl. divinus, humanus*; res publica *pogl. publicus*; transmarinae; r.; r. hostiles, *nemiri*; r. necessariae, r. honestae; nova res, res novae *pogl. novus*; (*Hor.*) utiles r.; una aliqua in re separatim elaborare, *u jednoj jednoj struci*; rebus ita se habentibus, *buđuci da je to tako*; in utraque re, *u jednoj i drugoj zgodi*; una ex re satis praecipit, *na jednom itd.*; multis rebus, *u mnogo zgodā, na mnogo načina*; aliis rebus, *u drugim zgodama*; ceteris, omnibus re., *u drugim prilikama, svakako, na svaki način*: ea re plurimum possit, *u tome*; tota re errare, *u svemu, sasvim. Po tome navlast. a) res u pl.*

svijet, priroda, narav, nihil malo quam has res relinquere; * *repertor rerum*; * *rerum concordia discors*; * *caput rerum Roma*; * *rerum domini* (*Rimljani*); (*Ter.*) imperitus rerum, *nevješt svijetu*: qui in rerum contemplatione studia ponebant, *Cic. Tusco. 5, 3, 9; tako se* * *genitivom rerum ističe superlativ*, maxima rerum, *najveće na svijetu* (*zdr. brzo*); pulcherrime, dulcissime rerum. b) *gen. rerum stoji ne rijetko uz supstantive kao objekatski genitiv, gdje ga u nas ne treba prevoditi*, actio rerum; hanc r. tantam potentiam, *ovu toliku silu*; sine maximis motibus r.; causas r. et consecutiones, *uzroke i posljedice*; r. exitus; r. repugnantia, *protivurijeđe*; desperatio r., contemplatio et cognitio r.; ignoratio r., *često takoder natura rerum* (sr. natura); * *s neutr. adjektiva u pl.*, abdita rerum, *skrovito*; villa r., *maleno*; vana r., *tašte*; ficta r., *izmišljotine*. c) *često stoji mjesto neutral. supstantivskih adjektiva ili pronominā, kadšto zamjenjuje supstantiviran infinitiv*, ea res, *to nulla res, ništa*, utraque res, *oboje*, multae res, *mnogo* (*Hor.*) res una solaque, *jedno jedino*; qua in re, *u tome, pri tome*, ea re, his rebus, *tim*; nihil earum rerum *odnosi se na predanije* incursionum; diuturnitate pugnae hostes defessi proelio excedebant, alii integri viribus succedebant, quarum r. a nostris propter paucitatem fieri nihil poterat; quarum omnium rerum maxime admirandum videtur quod etc.; hujusmodi res (*izdajničke osnove*) aut pudore aut metu tuentur, quibus rebus (*čuvstvom*) nox maxime adversa est; magno numero navium appulso, cujus rei summam facultatem habebant; cum equitatu nihil possent (neque enim ad hoc tempus ei rei [= equitatu] student); vinum ad se omnino importari non sinunt, quod ea re — homines effeminari arbitrantur; pecus cujus rei summa ex Epīro erat copia; *a odnosi se i na sama lica u Caes. b. G. 1, 29, 1, 2*, qui numerus domo exisset eorum, qui arma ferre possent, et item separatim pueri, senes mulieresque. Quarum omnium rerum summa erat etc., *svēga je toga itd.*; minime mirum si ista r. (= historia) adhuc lingua illustrata non est; dividunt totam rem (= eloquentiam, *cijetu stvar*) in duas partes; (*Liv.*) Alexander adolescens in incremento rerum decessit; ad r. gerendas qui accedit, caveat, ne id modo consideret, quam illa r. honesta sit = illud, *t. j.* ad rem gerendam accedere; si nos patria delectat, cujus rei tanta est vis, ut etc. (*gdje se* cujus rei *ne odnosi samo na patria*); quod si quid ei a Caesare gravius accidisset, — neminem existimaturum non sua voluntate factum; qua ex re futurum, uti etc.

2) *dogadaj, zgodaj, sludaj, usud, sudbina*; *uopće: junačko djelo, rat, boj, djelo, posao*, res opportuna; demonstrare rem, *što se dogodilo*; r. magna, *znamenit dogadaj, znamenita, velika stvar*; r. major; r. opportuna; ulla r., *išto*; r. nova, *nova pojava*; non modo res omnes sed etiam rumores cognoscere; (Hor.) rerum fluctibus in mediis, adversis rerum immersabilis undis, *dogadaji životu*; res humanae *pogl. humanus*; de tuis rebus ex tuis literis cognoscere; (Hor.) metus Caesaris rerum, mors ultima linea rerum, *svemu, a po tome i svim mukama*; (Ov.) rerum status iste mearum; neque de Graecis neque de Italicis r. quod ei fuerit incognitum; scriptor et auctor rerum, r. populi Romani perscribere, *dogadaje, djela = historiju*, r. Persicae; (Hor.) in medias r. auditorem rapere, agitur res in scaenis; ex medio quia res arcessit (*komedija*); res gestae, rem, res gerere *pogl. gero*. 2) o); ratio excogitata Larini est, res (*izvodenje*) translata Romam; quid causa, quid tempus ferat; de re et de causa; omnem rem atque causam *pogl. causa*. 2) b); res militares et civiles, *ratna djela i građanska*; bonae, malae res; res Metelli; res capitalis, *djelo, za koje se glava gubi, zločin vrijedan smrti*; condemnati rei capitalis; nientia arma ante rem, *prije boja*, cum eo hoste res est, qui etc., *boriti nam se, ratovati nam je*; *r. est mihi cum Danaïs; (Hor.) vos seu calidus sanguis seu rerum inscitia vexat.

3) *odnošaj, stanje, sudbina, sreća, a gdje što se i ne prevodi, nego se izriče ne-lično*, rem explorare; res est in angusto; quanto r. in periculo fuerit; erat r. in magna difficultate; in summo esse rem discrimine; eo tum statu r. erat; qui non norat hominem aut rem; res secundae, bonae, florentes, tutaе, adversae, afflictae, asperae, miserae, extremae dubiae, desperatae, perditaе, *fessae, *egenae, *dobra, povoljna itd.*; *zla, nepovoljna, sreća, stanje itd.*; illi res suae placent; rebus suis diffidere; *res variae bello, *promjenjiva sreća*; *cardo rerum, *prekret sudbine*; sunt lacrimae rerum, *za nesreću*, Verg. Aen. 1, 482; imperitus rerum, *nevjest prilika*, Caes. b. G. 1, 44, 9, 5, 27, 4. *društvo nego I*. 1) a); e re nata (Ter.), pro re nata, pro re, *po zgodi i prilozi*, ipsa re ac ratione, *po stvari, kakva je sama sobom*; si res postulabit, cogat; erat in magnis Caesaris difficultatibus res *pogl. difficultas*; de morte si res in suspicionem venit, *ako se o smrti (t. j. uzroku smrti) posumnja*; res erat in opinione, ut putarent, *misliše se, da itd.*; bene praeclare, male se res habet, *dobro je, zlo je*; res ita se habet, *tako je to*;

quid rei est? *što je?* res eo adducta est, ita contracta res est et adducta in angustum; re nuntiata, credita; res delata est [ad etc.]; probat rem senatus de mittendis legatis, *prijedlog, da se šalju itd.*, Caes. b. o. 1. 33, 1.; (Hor.) rerum imperia, rerum vitio, r. hominum ac deorum, ruentis imperii rebus (*usdržavanje*). II) *napose 1) stvar, zbilja, istina, djelo, ivor*, res declarat, *sama stvar*, res indicabit; res ipsa loquitur, (Ter.) rem ipsa loqui; (Ter.) rem ipsam putasti = *pravo si ugodio*; mortales et intellegunt et re probant, *djelom, tvorom*; re magis quam summa auctoritate causa illa defensa est, *više sama sobom, nego najvećim ugledom (kojega tada u mene nije bilo)*; non re, sed opinione, nominibus differre; re congruere; re, non verbis dissidere; non rerum, sed verborum discordia; res ipsa atque veritas; res et veritas ipsa, *prava pravcata istina*; animum ab ista pictura imaginibusque virtutem ad rem veritatemque traducere; re vera, re quidem vera, reapse, *zbilja, od zbilje*; dilata in speciem actione, re ipsa sublatu; ipsa res speciesque miserabilis erat, *stvar sama a i pogled na nju*: spem pro re ferentes; sociis spem pro re ostentare; mala res, spes multo asperior, *veliko zlo, mnogo gora nada*; nuntiata ea clades majorem quam res erat, terrorem excitavit; verbo socios, re vera subjectos imperio; pugnavimus verbo pro Sidicinis, re pro nobis; quod res est; nihil est aliud in re, *zaista je tako*, Liv. 10, 8, 11., quid enim in re est aliud, Liv. 4, 4, 11.; fructus decerpere ex re, Hor. sat. 1, 2, 79.; his et talibus auctoritatibus usi confirmant causam rebus a diis immortalibus judicatam, Cic. Tusco. 1, 48, 116.; *rebus spectata juvenus; i a) *stvar, o kojoj se radi, ona sama sobom* ad rem pertinere visum est etc.; (Hor.) tanquam ad rem attineat quidquam; (Hor.) quid ad rem? = *sve jedno je*; tene relinquam an rem parbu? b) *predmet, grāđa, sadržaj (prema obliku)*, (Verg.) angustis hunc addere rebus (*zaodjeti oskudan predmet*) honorem (*nakitom*); (Hor.) rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae, verbaque provisam rem non invita sequentur; sui lecta potenter erit res etc.; Sappho, rebus est ordine dispar; versus inopes rerum; numeros animosque secutus Archilochi, non res; (Ov.) heroi erat ista res pedis.

2) *imovina, imutak, dobro*, attentior, nimis attentus ad rem, Ter; r. familiaris; cum jam ex re nihil dari posset; rem augere, majorem facere; (Hor.) rem facere, *tedi*, conficere, *raštjeovati, prōsipati*; *sensus cum re consiliumque fugit; r. fidesque; *imutak i vjera (veresija)*; privatae res; possessiones et res, *nepokretna i pokretna dobra*; quorum

magnae r. aguntur; omnibus optimis r. usus est; (*Hor.*) omnis mea r. fracta est, juvam illum sic domus et r., paternae atque maternae r., opimae r., r. magna, tenuis, parvula, quibus est equus et pater et res, si r. sola potest facere et servare beatum, r. patris, patria, avita, multis occulto crescit r. fenore, mellor sit Horatius an r., *dobro, zemlja*; (*Verg.*) res tenues, inopes.

3) *korist, dobro, sreda*, rebus alejs studere; consulere suis rebus; res communis, res publica, *opde dobro, državno dobro*; rei publicae causa; e re videtur, *pokazuje se korisnim*, e, ex re publica, ex re mea *pogl. e 2) f)*; quae cognosce in rem erat, quae nosci prius in rem (*od po'rebe*) esset; quid in rem sit, *Sall. Liv.*; in rem suam convertere alqd, *okôristiti se dim*; frustra an ob rem, *na korist, Sall.*; * Caesaris, * decus r. mearum, *moga života*.

4) *uzrok, razlog, samo* ea, hac re; ob eam, hanc rem, *stoga, zato*.

5) *posao*, rem cum alqo transigere; res alicui est cum alqo; tecum mihi r. est; cum his mihi r. sit; quoniam cum senatore r. est (*sr. I 2)*; rem suscipere; inter se multa communicare de tota illa ratione atque re Gallicana; rationem, rem contrahere cum alqo, res contractae, r. redeuntes, prolatae *pogl. contraho, redeo*, profero; rem, res gerere *pogl. gero. 2) o)*; (*Hor.*) si non intendes animum studiis et rebus honestis.

6) *parnica, parba*, utrum rem an litem dici oporteret; de rebus ab isto cognititis iudicatisque et de iudiciis datis.

7) *državni odnošaji, država, vlast, gospôdstvo*, res Romana, Albana, Latina, Carthaginensis; * Italiae; * custos rerum, *rimske vlasti*; * fractae; * fluxae Phrygiae; * res Priami evertere; res eorum civibus, moribus, agris aucta; propterea quod florentissimis rebus domos suas Helvetii reliquissent; suis r. timere, *za svoju zemlju*; res publica *pogl. publicus*; res ad patres redit; rerum potiri; summa rerum *pogl. summa*; † res sine discordia translatae.

rě-sěro, 1. *rěsklinjati*, alqm rursus, *jedn. Nep. Alc. 6, 5*.

rě-saerlo, 4. *opet bješnjeti, goropăditi se, jedn. Ov. trist. 1, 1, 103*.

rě-sălūtătio, ōnis, f. [resaluto] *od zdrav, jedn. Suet. Nep. 37*.

rě-sălŭto, 1. *ôdzraviti, ôdzdravljati*, alqm.

rě-sărelo, etc. 4. *opet pòpravljati*, vestem, (*ôlcrpiti*); tacta; u *pril. opet năknaditi*, id (detrimentum); † damnum.

rě-sěsădo, scđdi, scđssum, 3. 1) *opet prôkinuti*, vulnus, luctus obductos, *ponoviti*; gratia male sarta rescinditur. 2) *pôruđiti, sruđiti*, vallum; pontem; * caelum; * vestem a membris, *zderati; meton, otvoriti*, eum locum quem nobilitas praesidiis firmatum atque omni ratione obvallatum tenebat; * ferro summum os ulceris (*prôkinuti*); latebras teli; *tp. (ûkinuti), zatrti, ûniđliti*, pactiones; sua acta; iudicia; res iudicatae; consulta et decreta; voluntates mortuorum.

rě-sěsăo, scđvi *ili* scđi, scđtum, 3. *saznati, doznati*, rem, *Ter.*; id; quod; (*Nep.*) de suo adventu; † ex alqo; s *acc. c. inf.*

rě-seribe, scripsi, scriptum, 3. 1) *otpisati, pismeno odgovoriti*, epistolam ad alqm, literis *ili* ad literas, *na pismo*; alicui ad alqm; cui rei; ad alqd; s *acc. c. inf.* 2) *iznovice pisati*, ex eodem milite novas legiones, *opet sđstaviti*; cantus rescripti erant sonis vocum, *onako, kako se pjevalo*; † rationes; commentarios; *takoder † pismeno pobiti, prôvrođi*, alejs libro; rescripta Bruto (*pismeno protiv B.*) de Catone; Marci Ciceronis libro quo Catonem caelo aequavit, quid aliud dictator Caesar quam scripta oratione velut apud iudices respondit? 3) *otpisati, a) dug kao plaćen upisati*, argumentum mihi iube rescribi, *Ter.*; nunquam r., *vratiti, Hor. (sr. resigno)*. b) ad equum r., *Ones b. G. 1, 42, 6. šaljiivo s dvojim značenjem, u konjanike upisati ili u vileze*. c) *xapisati kad dug, jedn. Cio. Att. 16, 2, 1*.

† **rescriptum**, i, n. [rescribo] *carski reskript*.

rě-sěso, sēcui, sēcūm, 1. 1) *ôdrežati, ôdsjeđi*, linguam; * truncos; * partem de tergo. 2) *tp. ŕ)* de vivo alqd r., *kao iz života izrezati* — *năčeti i glavnicu i najpotrebitije*; neque id ad vivum r., *ne ôu rezati do života, dirati u života, sasvim tačno gledati*. b) *xaustaviti, zatrti, istrijeviti*, libidinem; nimia; nationes; * spem longam spatio brevi, *određi se radi*.

rě-sěro, 1. [re i sacro] *iznovice zăklinjati, moliti, Plaut.*

rě-sěmĭno, 1. *iznova roditi, se, sam iz sebe se r. (o Feniksu); jedn. ov. met. 15, 392*.

* **rě-sěquor**, rěsēcŭtus sum, *dep. 3. (samo u temp. perf.) u govôru slijediti* = *odgovoriti*, alqm his dictis; rogantem his.

rě-sěro, 1. [sera] 1) *otkrăđunati, odmăndaliti, otvoriti*, * portas hosti; * fores; * januam; * limina; * urbem r. et pandere portas; * sedes infernas; * pectus; † cubiculum imperatoris; u *pril. Italiam gentibus*; rem familiarem; reseratae aures sunt. 2) *tp. a) * ođi-*

- tovari, objaviti, angustae oracula mentis. b) otpočeti, * Janus annum.*
- rě-sěrvō**, 1. *sacuvati, spremi, uštedjeti, ostaviti*, commentus ad obsidionem; legiones ad periculum alejs; consilium ad extremum, in aliud tempus; in diem; rem totam vobis integram; illorum esse praedam atque illis reservari; cetera praesenti sermone; Minucio me reservabam, *čekaó sam s pismom na itd.*; quae me ad majora (na gore zlo) reservo? * alqm exitio; * si numina vestra, incolumem Pallanta mihi si fata r.; * di capiti ipsius generique reservent; (sc. futa tyranni) = *osvetiti se. Odt. a) izbaviti, spasti*, omnes. b) *zadržati*, nihil ad similitudinem hominis, *ništa ljudsko.*
- rě-sēs**, īdis, adj. [resideo] 1) *zaostali*, in urbe plebs, *jednom Liv. 2, 32, 5. 2) lijen, trom, bespōslen*, qui castra urbesque primo impetu rapere sit solitus, eum residem intra vallum tempus terere; * jam pridem r. animos; clamorem pugnantium exaudimus r. et segnes.
- rě-sīdeo**, sēdi, sēssum, 2. 1) *sjeđeóti za odstati, zābaviti se, zātrajati se, sjeđjeti*, in republica; † patriis in terris; in equo; * corvus arbore residens; *pregn. smiriti se, upokojiti se*, resident mortui, *Cic. legy. 2, 22, 55. 2) upril, zāsjeti, zādstati, ostati*, in corpore nullum r. sensum; periculum in venis atque visceribus rei publicae; in nutu r. (*caruje*) auctoritas; nunc r. (*još ostaje*) spes in tua virtute; quorum in consilio pristinae r. virtutis memoria videtur; hujus incommodi culpa ubi resideat.
- rě-sīdo**, sēdi, sēssum, 3. 1) *sjesti, otpočinuti*, ambulantes, tum vero residentes; * mediis aedibus; * Siculis arvis; † in area domus; in villa, in oppido alquo; (*Just.*) in hisdem terris cum virgine. 2) *uginjati se, montes*; * curribus (*dat.*) r. asperae pelles, *hvataju se; također * uzmaci*, retro r.; maria in se ipsa; *tp. smiriti se, jenjavati, uminuti*, mentes a bello; longiore certamine sensim r. Samnitium animi; ira; terror; * bellum; † lien aegri r., *lijeđiti se*; † nunc attollebatur, nunc residebat, *spuštao glas.*
- rě-sīduas**, adj. [resideo] *zaostali*, simulatio; quid potest esse residui? pecunia r.; *supst., residuum*, il, n. *ostatak*; † residuo pl.
- rě-sīgno**, 1. 1) *otpōdatiti*, literas, * testamentum; a) *ōditovati, objaviti, fata. b) otkidanjem pečata ūkinuti*, fidem tabularum. c) * Mercurius morte lumina r. *otvora već mrtve oči ne dajući umrijeti. 2) iz jedne računske knjige u drugu prepisati, oplatiti*, cuncta; quae dedit.
- rě-sīllo**, lūi, — 4. [re-salio] *natrag skođiti*, velites ad manipulos; * ranae in lacus; o
- stvari: odskođiti, * grando a culmine tecti; * non secus haec (sarissa) r.; u pril. ab hoc crimen r., od njega odskače, njega se ne hvata; prenes., manus r. (stiskuje se) in breve spatium.*
- rě-sīmus**, adj. *ūzvīnut, * nares, nāpřčen (municā).*
- † **rě-sīna**, ae, f. [ῥήτιν] *smola.*
- rě-sīplo**, — — 3. [re-sapio] *zāđajati čime (o ukusu), klas. samo tp.*, homo minime resipiens patriam, *koji ničim ne odaje domovine svoje (t. j. da je iz Atene), Cic. n. d. 2, 17, 46.*
- rě-sīpisco**, resipii i resipui, — 3. [resipio] *opet zadobiti ukus, pak 1) na se doći, opamětiti se. 2) od nesvjestice osviještiti se; pak (Ter.) osloboditi se, ohrabriti se.*
- rě-sīsto**, stiti, — 3. 1) *stati, zāstlaviti se*, in regno; ibi; Romae; praesidio castris; cum quibus legionibus in occulto; nec ante restitit quam; virtus extra fores carceris; negabat se unquam cum Curione restitisse, *da s njim govori = nijesam nigda ni riječi s njime progovorio; (Ter.) resiste, tđ stani! u pril., a) u govōru stati*, in hoc; * media in voce; * verba. b) *osoviti se na noge*, lapsi r., *jednom Cic. p. Mar. 33, 84. 2) odoljeti, ōprijeti se, suprotiti se, braniti se*, alci; hostibus; alci in acie; in itinere; dolori; adversariae factioni; conjurationi; eruptionibus; contra veritatem; (*Nep.*) qui adversus r. auderent; ut nemo ei dicendo posset r.; omnibus his resistitur; legi resistebatur; quin obrutur Romana res, resisti non posse; ab nostris fortiter resistitur; animus mollis et minime resistens ad calamitates perferendas, *ne mogući odoljeti; s ne; apsl.*, r. ac propulsare; resistentibus legis; rursus resistentibus sc. nostris (*poslije riječi: nostros pertubaverunt*) *Caes. b. G. 4, 12, 2; * ni Fata resistant.*
- rě-sōlvo**, sōlvi, sōlutum, 3. 1) *opet odriješiti*, * vestes; * vittas capitis; * tegmina armorum; * virginem catenis; * resoluta comas, *raspletenu kosu*; * equos, *ispreći. Navlast. a) otvōriti*, literas (*otpōdatiti*); * ora falis; * vocem atque ora; * fauces in verba. b) *rāstlaviti, rastopiti, rastjerati*, * glæba se, *smrzla se gruda topi, raspada*; † glæba resoluta defluxit; * nivem; * nebulas; tenebras. 2) *tp. a) ōmli-taviti, umoriti se*, † resolutus fatigatione; † occultos in luxum et malum otium resolutus (*opp. intentus publicas ad curas*); * corpus somno; * luctantem animam nexosque artus; * membra ad molles choros; * Cerberus immania terga r. fusus humi, *pružio protegnuvši se. b) ūkinuti, ūništiti*, † vectigalia; * jura pudoris; † disciplinam militarem; * dolos tecti ambagesque, *odmršiti prevarljive i zahodne*

*putove kuće (labirinta) = upútili, kuda se izlazi. o) rústjerati, svršiti, ukloniti, curas; litem lite pogl. lis 3); pak također * osloboditi, te piacula nulla; amore resolutus. d) oplatiti, isplatiti, argentum; pro vectura (platiti), Plaut.*

rěsōnābills, adj. [resono] *razliježući se, echo, jednom Ov. met. 3, 353.*

rě-sōno, etc. 1. 1) intranz. a) razlijegati se, theatrum (ori se); * aedes plangoribus; * strepitu (zaglušati); * chordis; * nervis; * suave locus voci conclusus; * alcyonem, o glasu letke (ptice); * e sacra r. (zuje) examina quereu; gloria virtuti r. tanquam imago, oglasuje se kreposti, kao jeka glasu; † juga montium vocibus; † plausus litoribus; * Albunea (žuboreća). b) jedati, razlijegati se, nervos; * virgulta avibus. 2) tranz. a) * odjekivati čim, silvae Amaryllida (imenom A); umbrae triste et acutum, žalostivim i pijućim glasom; pak pas. in fidibus testudine resonatur (sonus) b) * zaglušati, locus cantu.

* **rě-sōnus, adj.** *razliježući se, voces.*

rě-sōrbeo, — 2. natrag u se srkati, * fluctus; * saxa, sobom u more povlačiti; prenes, * natrag povlačiti, in bellum.

rě-spěto, 1. [intenz. od resp cio] 1) obazirati se, quid respectas? Ter.; ad tribunal; † alius alium respectantes; verum haec ita praetereaumus, ut tamen intuentes et respectantes relinquamus. 2) tp. a) * gledati na što, obazirati se, nec meum respectet, ut ante, amorem; si qua pios r. numina. b) izgledati, par munus ab alqo.

rě-spěctus, us, m. [respicio] (često u Liv.) 1) obzir, fugere sine r. (bezobzirč); incendiorum, na požar. 2) tp. a) obzir, razmišljanje, habere r. amicitiae; r. rerum privatarum; Romanorum; † respectu paucitatis. b) utočiti, habere r. ad alqm; r. omnium rerum, victoriae.

rě-spěrgo, spērsi, spērsus, 3. [re-spargo] pokropiti, poprskati, oculos; manus sanguine; alqm sanguine nefando soceri generique, alqm cruore; † tp. respersum servili probro.

rě-spěrsalo, ōnis, f. [respergo] kropljenje, poprskavanje, pigmentorum; sumptuosa (mirisima i vinom).

rě-spěcio, spēxi, spēctum, 3. [re-specio] 1) intranz. obazirati se, ad alqm, Ter.; ad oppidum; tam longe retro; eo; † post terga; apsl. 2) tranz. a) obazirati se na što, za kim, gledati na koga, Caesarem; tribunal; * Eurydicen suam; * ignoto pendentia tergo; proxima signa, na itd. kohorte. b) za sobom

*izgledati, opaziti, quos, Liv.; * hostes tergo; * moenia; * s acc. c. inf. 3) tp. a) natrag misliti, premišljati, quoad longissime potest mens mea r. spatium praeteriti temporis. b) izgledati, očekivati, subsidia; spem ab Romanis. o) gledati, paziti na koga ili na što, brinuti se, starati se za koga, ad haec; † ad curam rerum ab elocutione; (Ter.) aetatem tuam, te; sacramentum (opp. neglegere); Galliam; sin Caesarem respiciant (mare) atque ejus gratiam sequantur; generum suum; † r. (imali pozor na što) ac timere oppidanos; quod, na što; patriam; rem publicam; salutem alqis; commoda populi; * exemplar vitae morumque; * neglectum genus et nepotes; * si quid pietas antiqua labores r. humanos; * Laertiaden, * Nestora; dii r., nos r. (Ter.); † respiciant dii perjuriarum vindices, pamitit itd.; s acc. c. inf., Plaut.; si Caesar se respexerit, ako se bolje predomisli. Planc. u Cic. ep. d) padati komu na vrat, ad hunc summa imperii, jednom Caes. b. c. 3, 5, 4.*

* **rě-spěrāmen, Inis, n. [respiro] dušnik.**

rě-spěratlo, ōnis, f. [respiro] 1) disanje, sine respiratione (bez oduška) pugnare. 2) odušak, odmor u govoru. 3) isparivanje, aquarum, jednom Cic. n. d. 2, 10, 27.

rě-spěratūs, abl. u, m. [respiro] (rijetko) = respiratione 1), Cic. n. d. 2, 55, 136.

rě-spěro, i. 1) tranz. izdisati, animam; ex ea pars redditur respirando. 2) intranz. prědisati, odisati, libere. Pak od kakve teškote odisati, a metu; civitas; spatium respirandi, (odušak); jenjati, u minuti, prestat, oppugnatio; cupiditas atque avaritia paulum; ita respiratum est.

rě-splěndeo, etc. 2. odsinuti, odsijevati, jednom Verg. Aen. 12, 741.

rě-spōndeo, spōndi, spōnsum, 2. 2) za obočanje dati obočanje, obredi, pōnuditi, zāvjeriti se, par pari respondes dicto, Plaut.; verbum verbo par pari, Ter.; paria paribus, (Cic. Att. 6, 1, 23). 2) naustice ili pismeno odgovoriti, alq; alq; alq; alq; his rebus; epistolae; ad alq; ad postulata; superbo; concinnus in brevitate respondendi; s acc. c. inf.; (Nep. Just.) s ut; apsl.; saxa respondent voci, odjekuju; * flebile ripae; ispušta se r. nerijetko u familijarnom govoru, ako se ne očekuje odgovor na pitanje, ad ea rex (na to će kralj); si ab aliis etc.; ad ea Bocchus placide et benigne, Sall. Jug. 102, 12. Navlast. a) r. jus, de jura, * civica jura, o pravnicih. odgovarati onima, koji pitaju za savjet; quid de quaque consultatione respondeamus; pak criminibus r., odgovarati za što, braniti se od čega; također o svedenicih i orakulima, ha-

ruspices r. b) o pozvanim tuženioima i vojnicima, koji su se poimence pozivali: odazvali se, javili se, non respodebant, quorum nomina delata erant; Verrem non responsurum; (Hor.) respondere debebat; ad nomina; respondesne tuo — dic sodes — nomine? — odazivaš li se, da tebe ta slava ide? Hor. ep. 1, 16, 31.; pak pedes r. non vocatos, priprave su; † verba respondebunt. 3) tp. a) podudarati se, biti nalik na . . . , patri (puki otac); verba verbis; eventus ad spem; virtus alejs opinionem hominum; porticus, quae Palatio respondeat, prema P.; † quia non tota (villa) ad animum ei responderat; * vires mihi non r. in carmina, ne dotice. b) jačinom, vrednotom jednako, ravan biti, odgovarati, laudibus Graecorum; urbes coloniarum ac municipiorum tumultus Catilinae; orationi illorum; quomodo fortitudini respondebis, zahljevina hrabrosti zadovoljiti; * Caesaris arma non responsura lacertis. c) vraćati, amori amore (ljubav za ljubav); liberalitati; officiis alterius; * alcu curis. d) dužnosti odgovoriti, navlast. obedañjem ili plaćañjem, ad tempus; (Attic. pri Cic. Att. 16, 7, 6.) ut sit, unde par pari respondeatur (čast u zajam) [sr. 1)]; (Hor.) officio. e) * o mjestu: ležati, biti prema čemu, tellus contra.

respōsio, ōnis, f. [respondeo] 1) odgovaranja, odgovor. 2) (ret.) sibi ipsi r., pobijanje samoga sebe.

respōsio, 1. [frequent. od responso] odgovarati [sr. respondeo 2) a)], id (jus civile) interpretari populo et r.

respōsio, 1. [intenz. od respondeo] 1) odgovarati, (Plaut.) alcu; * ripae r., odjekuju, ore se. 2) * tp. odgovarati, prkositi, suprotiviti se, cupidinibus; Fortunae superbae; ingens virtus atque animus cenis r. opimis, ne mari; ne gallina malum responset dura palato, Hor. sat. 2, 4, 18.

respōsor, ōris, m. [respondeo] koji odgovara, savjetuje u parnicama, jednom Plaut. Rud. 1, 4, 7.

respōsum, i, n. [partic. od respondeo] odgovor, dare, reddere alcu, † accipere et reddere; ferre, auferre; responsa suis postulatis expectare; his responsis ad Caesarem relatis; sine responso legatos dimittere; (Hor.) Scythae responsa petunt. Navlast. a) naputak pravni, multa ejus acute r. b) odgovor svećenika ili orakula i nal., ex fati Sibyllinis haruspicumque r.; responsum ex scripto recitare; memor responsum vaturn; (Tac.) nec aut consilia (ljudske savjete) earum (feminarum) aut r. (proricanje) neglegunt; * responsa Sibyllae; * hinc Italae gentes in dubiis r. petent; * senior Nau-

tes, unum Tritonia Pallas quem docuit multaque insignem reddidit arte, haec r. dabat, vel quae portenderet etc.

respūblica, ili res publica *pogl.* publicus i res. **re-spūo**, spūi, —, 3. 1) izbljživati, povratiti, natura reliquias cibi; * invisum cadaver, izmetnuti (o zemlji). 2) odbiti, zabaciti, prezreti, condicionem; Caesaris interdicta; * poetas; alqm auribus; aures r., vrieda; gustatus id quod valde dulce est, aspernatur et r.

re-stāgno, 1. o vodi: zagušiti se; izliti se, lacus; * mare; stoga: biti poplavljen, is locus late r., Caes. b. c. 2, 24, 4.

† **re-stauro**, 1. 1) popravit, pogradi, theatrum; aedem Veneris. 2) ponoviti, bellum, iznovice zâmetnuti.

resticūla, ae, f. [dem. od restis] konopac.

re-stillo, 1. opet ukapati (na kap'jice uti), quae (litterae) mihi quiddam quasi animulae restillarunt, jednom Cic. Att. 7, 9. upotrebljavajuć nekakoga pjesnika.

restinctio, ōnis, f. [restinguo] gašenje, sitis, jednom Cic. fin. 2, 3, 9.

re-stinguo, stīnxi, stīnctum, 3. 1) gasiti, trnuti, ignem; * flammam; † incendium; opera flammâ comprehensa; aggerem; * pocula ardentis Falerni lymphâ, hladiti (ulijevañjem vode); apsl. * restinctus donec vapor omnis. 2) dušiti, blažiti, miriti; priječiti, smetati, uništivati, sitim; ardorem cupiditatum; mentes auditorum inflammatas; odium; (Ter.) verba unâ lacrimulâ; studia; sermunculum; animos hominum sensusque restingui morte.

restio, ōnis, m. [restis] užar, Suet.; šaljivo, bijen užetom, Plaut.

restipulatio, ōnis, f. [restipulor] obveza u zamjenu, navlast. koje je morao pri sponzijiama tužitelj preuzeti (sr. sponsio).

re-stipulor, dep. 1. tražiti obedañje u zamjenu.

restis, is, f. uže, konop, per manus reste data; (Ter.) tu inter eas restim ductans saltabis = plesat čes cordax (raspušten ples u staroj grčkoj komediji, u kojem su se plesači rukama držali za konopac); posl. res redit ad r. = tako mi je, da bi ih se objesio, Ter.

restito, 1. [intenz. od resto] zaostajati, skanjivati se, oklijevati.

restitrix, icis, f. [resto] zaostaloa, jednom Plaut. Truo. 4, 2, 5.

restituo, stitui, stitutum, 3. [restatuo] 1) na predañje mjesto postaviti, statuam; * quo quaeque modo steterit, r. Navlast. a) natrag dovesti, donijeti, vratiti, alqm in patriam; sospites Romam ad propinquos; causa restituendi mei (iz progonstva); * quem tibi can-

didi primo restituent vere favonii; * non genus, non te facundia, non te restituet (*na život vrati* — oživjeti) pietas. b) *opet dati, povratiti*, alicui alqd; alqm alicui; Arpi restituti ad Romanos; restitue nobis veterem tuam calliditatem, *pokaži nam*; r. se alicui, *opet se s kim sprijateljiti*; *navlast. (na sudu) dosuditi, priznati kao njegovo*, apibus fructum suum, *Phaedr.* 2) *pòpraviti, pogradiiti, opet pòstaviti*, aedes; muros; oppida; * disjectas comas (*prigladiti*); r. proelium, aciem, pugnam ordines, *opet urediti*; alqm, *povratiti koga na svoje imanje, upravo, u stanje*; alqm in integrum, in antiquum locum gratiae, in regnum, in amicitiam suam; tribunos in suam dignitatem; provinciam in antiquum statum; Aetolos Romanis; (*Ennius u Cic. off.* 1, 24. *sr. Verg. Aen.* 6, 846.) unus homo nobis cunctando restituit rem; *navlast. r. vim, silom pòčinjenu štetu opet pòpraviti*; damna Romano accepta bello; iudicia (*Verris*) *úkinuti*.

restituti, ōnis, f. [restituō] 1) *† pòpravljānje, pogradivanje*. 2) *pòvračānje, pozivanje iz prognstva, pòmilovānje, damnatorum*; *† primanje zbačenoga senatora natrag u senat*.

restitutor, ōris, m. [restituō] *popràvljač, templorum*; salutis.

re-sto, stiti, — 1. 1) *zadržati, predstati*, * qui (amor) restat, *ústrajē*; *pregn. súproliti se, ópirati se, odolijevati*, summa vi; legiones; restantes caeduntur; paucis plures vi restatis; qua minimā vi restatur; (*Tac.*) *restantibus laminis adversum pila et gladios*. 2) *preostati, preteci*, qui pauci admodum, *još su na životu (Hor.)* nunc ego resto; (*Verg.*) *superstes restarem*; hic r. actus; unam sibi spem reliquā in Etruscis r.; quantum (civium) infinitae caedi restitisset; * dona restantia pelago et flammis; restat ut, * *s inf.*, *ostaje još*; * generos externis affore ab oris, hoc Latio r. canunt; * ire tamen r.; non *ili* quam, *Ter. Liv.*; quod restat, *uvijek*.

restricto, adv. s + sup. [restrictus] 1) *tijesno, štedljivo*, facere quid; *† restrictissime facere*. 2) *tačno, tvrdo*, observare, praecipere.

restrictus, adj. s komp. [partic. od restringo] 1) *napet, toga, pretijesna*; pedum digiti restrictiores, *kraći*. 2) *tp. a) zadržan, jed. Plin. ep.* 9, 19, 6. b) *štedljiv, tvrd, škrt*, homo; cum naturā semper ad largiendum ex alieno fuerim restrictior. c) *tačan, oštar, strog*, imperium.

re-stringo, strinxi, strictum, 3. 1) *ostrag vezati, sàpinjati*, dentes, *kesiti, Plant.*; *tp. óslabiti*, animum maestitiā, *jednom Tac.*

am. 1; 16. 2) *ostrag svezati*, * restrictis lacertis; * vinculum fasciae ad arcum sellae; * restrictus silici; *tp. a) natura omnes ad custodiam pecuniae r., veže. b) stegnuti, sump-tus*; delicias et necessitates, *umanjiti*.

† re-sūdo, 1. *znojiti se; vlažan biti*, solum; humor solo resudat, *izbija iz...*

re-sūlto, 1. [intenz. od resilio] *odskočiti, od-jéknuti*, * tela galeā; * imago vocis; * colles clamore; *† tp.*, barbara nomina Graecis versibus, *protive se*.

re-sūmo, sūmpsi, sūmptum, 3. 1) *opet úzēti*, * tabellas; * perlectus liber ex integro resumendus; *† arma, opet skočiti na oružje*. 2) *tp. a) opet se primiti đega, ponoviti, voluptatem; hostilia; pugnam. b) opet se đega dðbaviti, zadobiti što*, * vires, *okrijepiti se*; *† somnum*; *† animum, oslo-boditi se*.

re-suo, sui, sūtum, 3. *óšiti, otporiti, otparati*, tunica ex utraque parte resuta, *jednom Suet. Aug.* 94.

re-sūpino, 1. *povaliti*, puer ad me accurrit, pone apprehendit pallio, resupinat, *Ter.*; *as-surgentem umbone, povalí naleđáškē, Liv.*; *melon.*, * *oboriti, obditi*, valvas.

re-sūpinus, adj. *ležedi naleđáškē, nðuz-nāk*; * cum haeret r. inani; * collum; * resupinum alqm fundere, *povaliti koga na zemlju*; *† resupini spectantesque tectum; navlast. od óholosti úkðčen*, * Niobe in mediam tulerat gressus resupina per urbem.

re-sūrgo, sūrrēxi, sūrrēctum, 3. *opet ustati, úspraviti se, pòdici se*, * resurgam (*iz postelje*); *† jacentes nullo ad resurgendum nisu*; *† arbor eodem vestigio resurgens*; * *continanus Gyas (iz Tarlara)*; * luna, *izlazi*; * *ter si resurgat murus aëneus auctore Phoebo*; * ramus resurgens. a) *† opet se dignuti*, in ultionem. b) *opet se pòdignuti, poja-viti, (Tac.) bellum*; * amor; res Romana velut resurgeret, *Liv.*; * Roma resurgens; resurgens urbs, *kaji se opet gradi*.

re-sūscito, 1. *opet podjarivati*, * positam *in* veterem iram.

re-tārdāto, ōnis, f. [retardo] *zadržavanje, zàbavljānje, jednom Cic. Phil.* 5, 11, 30.

re-tārdo, 1. *zadržati, zàbaviti, ústaviti, zàústaviti, braniti komu*, alqm in via; *† inundationibus Tiberis retardatus*; * tua ne retardet aura maritos; * neque eos (equos) jam frena virum neque verbera saeva etc. r.; alqm; alqjs animos atque impetus, *† impetum*; alqm a scribendo, *† a scribendi studio*; qui tot annos ita vivo, ut a nullius unquam me tempore aut commodo aut otium meum abstraxerit aut voluptas avocarit aut denique somnus retardarit; ad quem (agrum) fruendum

non modo non retardat, verum etiam invitat atque allectat senectus; aliquantum retardati sunt Boeotii, *Nep.*; motus stellarum retardantur, *bivaju sporiji*; *reflex.*, tum antecedendo tum retardando, *zadržavaju*.

rē-tāxo, 1. *opet kuditi*, jedn. *Suet. Vesp.* 13.

rēte, is, n. *mreža*, *preda* (sr. *cassis*, *plaga*).

rē-tēgo, tēxi, tēctum, 3. *otkriti*, *otvoriti*, thecam nummariam; * *sacra nullis relecta viris (kamo nema pristupa)*; † *relectis pedibus, neobuvenih nogu*; * *homo relectus, nezaklonjen (štitom)*; pak * *pokazati, rasvijetliti*, orbem, diem radiis; rebus luce relectis *tp. obitovati, odati, otkriti*, * *arcantum consilium*; * *scelus*; † *occulta conjurationis*.

rē-tendo, tēndi, tēntum *ilitensum*, 3. *odāpēti*, † *arcum*; * *retensus*.

rētēntio, ōnis, f. [retineo] *ustavljānje*, *aurigae*; *takoder zaustavljānje novaca, koje treba platiti*; *tp. r. assesionis, (εραχί novije akademije) uskrađivanje pristajānja*.

1. **rētento**, 1. [intenz. od retineo] *zaustavljati*, me, *Plaut.*; *agmen*; alqm; † *pecuniam, calones, sarcinas*; † *legiones*; *od propasti ustaviti, sačuvati*, hominum sensus vitasque.

2. * **rē-tento** (retempo), 1. *opet pokušati*, verba; *viam leti*; *s inf.*

rē-texo, tēxui, tēxtum, 3. 1) *sātkāno rasikati, parati*, telam; *prenes.*, * *dum luna quater plenum tenuata retexuit (umaljila) orbem*; *tp. ūkinuti, rāzvrći i nal.*, praeturam; orationem, *poredi*; *novi timores r. superiora*; (*Hor.*) scriptorum quaeque, *preraditi*; (*Mat. u Cic. ep.*) *me ipse retexam? zar da sam sebe prelorim?* 2) * *prētkati, obnavljati*, properata fata (*života*); totidem (orbem) huc illuc.

rētīcēntia, ae, f. [reticeo] *mučanje, šulanje*; *prešućivanje, navlast. koje mane pri prodaji koje stvari*, ex locutione, ex r., ex contentione vocis et summissione etc.; *vestra virtus neque oblivione eorum, qui nunc sunt, neque reticentiā posterorum sepulta esse poterit*; a jureconsultis etiam reticentiae poena constituta est; *takoder pl.*, huiusmodi r. jure civili omnes reprehendi non possunt; *kao ret. figura*; *prekidānje, presijecanje govora (ἀποκέντησις)*.

rētīceo, cui, — 2. [re-taceo] 1) *intrans. mučati, šuljati (gdje treba govoriti)*, de injuriis; *al cui, ne odgovarati komu*; *apsl.* 2) *trans. pre-mučati, prešutjeti, što bi trebalo kazati*, alqd; in maximo vestro beneficio — non placuit r.

rētīcūlum, i, n. [dem. od rete] *mrežica*, plenum rosae; (*Hor.*) panis.

rētīnācūlum, i, i **rētīnūelum**, i, n. [od retina] (*gotovo uvijek u pl.*) *uže, konop*, classis; *mulae*; † *tp. retinacula (sveze) vitae abrum-pere*.

rētīnens, entis, adj. [partic. od retineo] *držeci se*, juris dignitatisque; (*Tac.*) *avitae nobilitatis, antiqui moris*.

rētīneo, tīnui, tēntum, 2. [re-teneo] 1) *zaustaviti, zadržati, ne pustiti*, milites in loco; alqm in vinculis; *hostes pugnando*; *se obsidem (kao taoca) retinerent*; *legiones ad urbem*; *cohortes apud se*; alqm; *biduum tempestate retentus*; *aegre retenti sunt quin etc., jedva su zadržani, da ild.*; *hostem ab incepto*; *injecta manu ferrea et utraque nave retenta*; *arcum manu*; *usque eo retinuit (ferrum in corpore)*; *arma*; *alienum*; *armorum parte tertia celata atque in oppido retenta*; * *lacrimas*; * *manus ab ore*; *tp. a) zaustavljati, ne dati, držati na uzdi*, *liberos metu*, *Ter.*; *moderari cursum atque in sua potestate r.*; alqm in officio; *animos sociorum in fide*; * *gaudia*; * *rabiam*; * *gemitus non r.*; * *lingua retenta metu*. b) *zabavljati, zanimati*, ordo ipse *annalium mediocriter nos r. enumeratione fastorum*; *quae varietas vehementer animos hominum retinere in legendo possit*; * *Picus ore suo volucres vagas*. 2) *zadržati, održati, sačuvati*, oppidum; *amicos observantiā*, *rem parsimoniā*; *armis regnum*; *cognatos amicos*; *extremum jus*; *jus augurum rei publicae causā conservare ac r.*; *pristinam virtutem*; *officiū*; *justitiā*; * *commissa*; *caritatem in posteros*; *civitatem in bonis artibus*; *utilitatem in amicitia et fidem*; *suum ordinem*; *hunc morem usque adhuc*; *hujus sine offensione ad summam senectutem benevolentiam*; *eorum usum benevolentiamque*; *neque sibi diutius vitam esse retinendam*; *alqd memoriā*; *immortali memoria (nigda ne zabravili)* *percepta beneficia*; *memoriam alqjs rei*; *vehementer retinebatur, ne, veoma se držalo, pazilo, da ne*; *si illud tenerent, se quoque id retenturum*; *quartum jam diem sine pabulo retentis jumentis, budući da su bez hrane ostala*; † *monumenta ingenti ejus haud perinde retinentur*.

rētīnatio, etc. 4. *zvečati*, in vocibus nostrorum oratorum retinnit quiddam et resonat urbanus, jedn. *Cic. Brut.* 48, 171.

rē-tōno, — — 1. *odgrmjeti, gromko se odzivati*, jedn. *Cat.* 63, 82.

rē-tōrqueo, tōrsl, tōrtum, 2. *okrenuti, obratiti, obrnuti*, oculos ad urbem; *agmen ad dextram retorquetur*; *caput*; * *Rhoetum leonis unguibus*; * *civium retorta tergo brachia li-*

hero; * manibus retortis, s rukama vezanim na ledima; također zavrati, * tergum pantherae; * amictum; u pril., a (Just.) seculus in auctorem, oboriti na (koga). b) * mentem, prevrnuti.

rě-tōrrīdus, adj. upr., usahao, suh; prenes. mus, previjan, lukav, Phaedr. 4, 2, 16.

rětractātio, ōnis, f. [retracto] nećanje, samo sine r., sine ulla r.

rětrāctātus, adj. u komp. [partic. od retracto] pōpravljēn, retractatus οὐκ ὀρθῶς, jedn. Cic. Att. 15, 3, 1.

rě-trāctō, 1. 1) pipati, hvatati se, laćati se, arma; * vulnera; * ferrum; * manu sua vota, 2) opet se čim baviti, na čemu raditi, obradivati, * verba desueta; † orationem, † finitam causam; † detecta et nuda omnium mens postera die retractatur, sjutradan se iznovice rāspravlja; * munera Caeenenia; † causas doloris, obnavljati, † vetera odia; navlast. opet razmišljati, alqd diligenter; locus a me retractandus; secum memorata; * fata. 3) natrag povući, po tome a) poreći, * dicta; † largitiones. b) protiviti se, suprotiviti se, ne dati se, oćimati se, ne hćjeti, retractantem arripi jubet; nullo retractante; sive retractas; * quid jam retractas?

rětrāctus, adj. s komp. [partic. od retraho] dalek, udaljen, retractior a mari murus; sinus maris introrsus r.

rě-trāho, trāxi, trāctum, 3. 1) natrag vući, natrag pōtisnuti, na silu odvuci, maći, manum; Hannibalem in Africam; alqm in urbem; † alqm a via; * unda pedem; * se ab ictu; navlast. hćgunoa natrag dovući, stići povratiti, alqm ex fuga, ex itinere; alqm; ne forte deprehensus a custodibus Romanis retraheretur ut trasfuga; revocandum universi retrahendumque censuerunt; šaljivo (Ter.) argentum fugitivum; * quo fata trahunt retrahuntque; tp. a) odvlaćiti, odvraćati, ne dati komu, consules a foedere, ab interitu; † ex magnis detrimentis; * si retractus erit, ako se spase; * r. se, ne dati se u što; cum se retraxit, ne pyxidem daret, Cic. p. Cael. 27, 94. b) zadržati, ne dati potpuno, oculere aut r. alqd, Liv. o) † odbiti od (kojega broja) 2) (Tac.) opet, iznovice vući, potezati na što, ad eosdem cruciatus; Treviros in arma; potiorē civitatis partem ad societatem Romanam; oblitterata aerarii nomina, izmijeti na svjetlo. 3) uopće: navući, navući na što, alqm in odium iudicis, omraziti sucu; † in condicionem proborum magistrorum; † r. imaginem nocturnae quietis ad spem haud dubiam.

rětrēcto pogl. retracto.

rě-trībno, ūl, ūtum, 3. 1) (rijetko) natrag dati, vratiti, pro Siculo frumento acceptam pecuniam populo, Liv. 2) dati komu ono, što ga ide, alicui fructum, quem meruit; † testimonium.

rětrō, adv. [re] 1) o prostoru: s glagolom mićanja: nazad, natrag, natraške, unazad, r. navem inhibere; * dare lintea, natrag brođiti; * r. pedem cum voce repressit; r. cedere; r. redire, respicere; s glagolom mirovanja: ozad, ostrag, straga, est mihi in ultimis aedibus conclave r., Ter.; quid r. atque a tergo fieret. 2) o vremenu: nazad, deinceps r. usque ad Romulum; (Hor.) quodcumque r. est, za nama, † r. habeatur ratio. 3) o drugim prilikama: nazad, natrag, r. ponere, pōmetnuti, ne mariti; * sententia vobis versa r., opet se okrenula na predašnje neprijateljstvo; † pretium r. abiit, pala je; navlastito naprotiv, opet.

rětrōrsus ili -sus, adv. [stegnuto od retroversum, -sus] 1) nazad, natrag, natraške, Hor. 2) naopako, opet.

* † rětrō-versus i stegn. retrorsus, adj. nazad, natrag okrenut.

rě-trādo, trāsi, trāsum, 3. oćisnuti, pōtisnuti, Plaut.; partic. retrāsus, adj. dalek, sakriven, res abditae et r.; haec esse penitus in philosophia r. atque abdita; voluntas abdita et r.

rě-tūdo, tūdi (također -tūdi radi stiha), tūsum (tūsum), 3. upr., oćisnuti natrag, pak, za-uzdati, animum, qui luxuria difluit, Ter.; linguas Aetolorum, ućulcati; (Lentul. u Cic. ep.) improbitatem alcjs, (Cael. u Cic. ep.) sermones; otupiti, * tela; * ferrum retusum, zavrāćeno; impetum; hostem; gladios, in rem publicam destructos; ferrum alcjs, krovničku namjeru prepriječiti; mucronem stili; ingenium retusum.

Reudigul, ōrum, m. Reudigni, germanaki narod u sjevernoj Njemačkoj, jedn. Tac. Germ. 40.

rěus, i, m. i (rjeđe) rēa, ae, f. [res] 1) okrivljenik, okrivljenica, krivac, alqm reum facere, (Cael. u Cic. ep.) de vi, (Liv.) alqm r. agere (* legum spretarum), optužiti, okriviti; † postulare alqm reum impietatis; reum fieri; in reos referre, eximere ex reis; reus delicti, parricidii, de vi, pl. rei, parbenici. 2) uopće: krivac, culpae alienae; fortunae hujus diei, uzrok; r. suae partis tutandae, odgovoran; * reus agor, krive me; odl. * reus voti, dužan izvršiti zavjet = kojemu je želja ispunjena.

rě-vālēseo, lui — 3. * opet ozdraziti i ojaćati, tp. † Laodicea revaluit propriis opibus, pomodi se, † diplomata r., došla su opet do predašnjega ugleda.

rě-věho, vēxi, vēctum, 3. 1) *natrag do-
vēsti, donijeti*, praeda revector (na kolima);
† tela revexit; † famam ex Bithynia; (*kasno*);
triumphum. 2) *obično u pas., natrag doći,*
dověsti se, dōjahati, dobroditi (sa i bez
curru, nave, equo i nal.), in castra, inde ad
procellum; per circum; (*Hor.*) Ithacam; u *pril.*,
u govōru se *povrnuti na što*, ad supe-
riorem aetatem revector sumus.

rě-vělo, vēlli (* † vūsi i vōlsi), vūlsum, 3. 1)
istrignuti, prōkinuti, srušiti, otkinuti,
tela de corpore; * telum ab alta radice; * hu-
mum dente curvo; * alqm magna muri cum
parte; claustra portarum, *provaliti*; * fores;
revulsa tabula; * cinerem manesve, *izriti*;
* quos Sidonia urbe r., *odnio*; * morte ab
alqo revelli; * r. usque proximos terminos
agri, *zaorati u itd.* 2) *tp. zatriti*, consulatum
ex omni memoria; honorificis verbis omnes
injurias.

rě-vělo, 1. *otkriti*, * ore revelato; (*Tao.*) super
sanguinem et spolia r. frontem = *strigu glavu*
i *bradu*; * sacra.

rě-věnio, vēni (vēntum) 4. *natrag doći, po-
vratiti se, opet doći*, huc, *Plaut.*; domum
† in urbem, † ex longinquo; (*Plaut.*) ex ini-
micitia cum alqo in gratiam.

rě-věra *pogl. res II* 1).

rě-věrběro, 1. *uzbiti*; *orijeci*, reverberari, *ada-
rati o . . .*, cursus aestu reverberabatur, *va-
lovi su uzbijali brod, Curt.*

rě-věrens, tis, *adj. s † kom. i † sup. [partic. od
revereor]* † *pōštujūći, smjėran*, sermo
erga patrem; † illud reverentius; † reventis-
simus mei; * ora (Musarum), *čedna, (poštena).*
† *rěvērenter, ad. s komp. i sup. [reverens]*
s pōštovanjem, smjerno.

rě-věrentia, ae, f. [reverens] *pōštovanje,*
smjėrnost, adhibenda est quaedam r. adver-
sus homines et optimi cuiusque et reliquorum;
† habere, † praestare r. alqui; * poscendi;
* *personif. kao božica.*

rě-věreor, vēritus sum, *dep. 2* 1) *bojati se,*
plašiti se čega, suspicionem; mulier r. coe-
tum virorum, (*Ter.*) non r. sa quominus. 2)
pōštovati, častiti (sr. vereor), dignitate
aliqua antecedentes r. et colimus; † hos; † ho-
mines.

rě-věro, — — 3. *razměsti*, alqd, *jedn. Plaut.*
Stich. 2. 2. 64.

rě-versāō, ōnis, f. [revertor] *pōvračānje,*
uopće: povratak, reditu vel potius r. *povra-
ćanjem* mea; exponam vobis breviter consi-
lium et profectiois et reversionis meae; sol
binas in singulis annis r. ab extremo contra-
rias facit; febris,

rě-věrtor, ti, [partic. perf. reversus, ali rijetko
perf. -rsus sum], 3. *vratiti se, vraćati se,*

povratiti se, ex itinere; ad alqm; in castra;
* nescit vox missa reverti; * *o dokotu, opet
se dići, opet rasti*; (*rijetko*) reverti, *okre-
nuti se, obrnuti se, povratiti se*, rever-
tatur ad commodum, *tiče se koristi*; † ne ira
victoris in tribunos reverteretur; *tp. ad sani-
tatem*; in gratiam cum alqo; malum in civi-
tatem reverterat; * poena reversura est in caput
tuum; r. ad propositum, sed jam ad id, unde
digressi sumus revertamur; sed illuc, sed ad
illos revertar; verum uti Lilybaeum, unde di-
gressa est oratio, revertamur; ut ad me re-
vertar; * nunc ad te et tua magna consulta
revertor.

rě-video, — — 2. *opet pōgledati*, ad heram,
Plaut, Truc. 2. 2. 65.

rě-viace, vīxi, vīctum, 4. 1) * *svezati za . . .*,
juvenis manus post terga revinctus, 2) * *uopće,*
utvrditi, privezati, ancoras catenis; tigna;
trabes; * alqm ad saxa; * latus ense, *pripa-
sati*; * serpentum spiris, *uviti*; * insulam
Gyaro; u *pril.*, * mentem amore.

rě-vīnce, vīci, vīctum, 3. 1) *svladati, nad-
vladati, pridušiti*, * catervae consiliis ju-
venis revictae; † coepiam adultamque conju-
rationem. 2) *tp. pobiti, oprōvrdi*, nunquam
hic neque suo neque amicorum iudicio revin-
cetur; crimina revicta rebus.

rě-vīresco, vīrui, — 3. 1) *opet ozelenjeti*,
* silvae; † Ruminalis arbōr in novos fetus;
* *pomladiti se.* 2) *tp. ojadati, ošiliti*,
impolitae res ad renovandum bellum r.; se-
natus ad spem auctoritatis pristinae; † impe-
rium; † domum Germanici.

rě-vīse, vīsi, 3. *trans. opet ogleđati, obići,*
pohoditi, revise nos aliquando; rem Galli-
canam; domos; * aequor Atlanticum, *opet
brođiti*; * quae satis digna fortuna te r., *za-
pala te*; (*Plaut.*) *intrans.*, r. ad alqm; quid
agant.

rě-vīvisco, vīxi, — 3. *oživjeti*, ut revixisse aut
renatum sibi quisque Scipionem imperatorem
dicat; *tp. memoria ac desiderium alcjs*; ho-
mines iustitiā abstinentiā.

* **rě-věsābills**, *adj.* [revoco] *dōzovan povra-
tak*, telum non fuit.

* **rě-věcāmen**, īnis, n, [revoco] *opomena na
povrat.*

rě-věcātie, ōnis, f. [revoco] *odazivanje, pō-
vračānje*, a bello; *tp. r. ad contemplandas
voluptates. Navlast. kao ret. figura, pōno-
vljeno izgovaranje verbi.*

rě-vūco, 1. 1) *natrag novnuti, na povra-
tak zvati*, alqm intro, *Plaut.*; alqm domum
(u *zavičaj*), *Just.*; alqm de suo cursu, ex iti-
nere, e legatione; ad vitam; * servare alqm
revocatum a morte; qui me revocasti (*iz pro-
gnanstva*); (*Hor.*) abeo, et revocas nono post

mense, revocat: redeam? abi, quo blandae juvenum te r. (*te sebi*) preces; spes Samnites ad Caudium rursus r., *Liv.*; multus necessarii rebus in Italiam revocabatur; Jubam revocatum finitimo bello; o *stvari*: *uzmaći*, *odvrnuti*, * pedem ab alto; * gradum: * oculos suos; * artus gelidos in vivum calorem, *dgrijati*; † deficientem capillum r. (*zavrnuti*) a vertice (*na prednji dio glave*); kao *vajnički t. t. natrag zovnuti*, *povratiti*, equites, copias, naves; legiones ab opere; † ab impugnandis operibus armatos; hos certo signo; * *prenes*, flumina signo dato; u *pril. i tp.* a) *povratiti*, *obnoviti*, *ponoviti*, vires; * vires victu, *ponađiniti se*; studia intermissa; priscos mores, *Liv.*; † antiquam militiam; * veteres artes; * animos; * perjuriam. b) *odvratiti*, alqm a turpissimo consilio, a tanto scelere; quos spes praedandi studiumque belandi ab agricultura et quotidiano labore revocabat, c) *na predašnje koga ili što povratiti*, animum incitatum ad ulciscendam orationem tuam r. et reflecto; hominum mentes ab hisce perimotionibus ad lenitatem misericordiamque; † alqm ad sanitatem; se ad industriam, se ad pristina studia; se ad se, se r., *dōmisliti se*; se ad ea r. (*sjeca se*), e quibus etc.; (*Just.*) revocari in memoriam somnii, oraculi, *opomenuti se opet*. d) *natrag ūzēti*, *poreći*, * facta; † libertatem. e) *na tješnje mjesto stisnuti*, comitia in unam domum; facilius in vitibus revocantur (*reže se*) ea quae sese nimium profuderunt; r. se non poterat, *nije se mogao sasvim oleti drugovanju*. f) *dozvati*, *dovesti u neki odnošaj nešto prema čemu*, *urediti po čemu* (*sr. refero* 1) c), alqd ad suas res; signa ad naturam = *prirodno tumačiti*; ostenta quae — ad conjecturam aliquam interpretatione revocantur, *gdje se tumačenjem nečemu domišlja*, *nešto slutiti*, omnia ad potentiam suam, ad gloriam, reliquas res ad lucrum praedamque, *smjeraju na itd.*; r. in dubium, *sumnjati o čem*; rem ad manus, *dati, da dođe na šake*; spem consulatus in partem, *dijeliti*; ad se crimen maximi facinoris, *na se ūzēti*; rationem ad veritatem; alqm ad M. Antonii aestimationem frumenti exactionemque pecuniae.

2) *opet, iznova pozvati, sasvati*, † convivam in diem posterum; kao *t. t. in suffragium*; eandem tribus; *navlast. a) kao sudbeni t. t. iznovice na sud zvati*, *tražiti da se sudi*, hominem populus, *Cic. Qu. fr. 2, 6, 2. b) t. t. zvati glumca, pjesnika i nal.*, da *ponovi*, saepius revocatus; revocatus eandem rem dicere; praeco revocatus; s *acc. stvari*, primos tres versus, *vikati, da se ponove*; *impers.* milies revocatum est; † *apsol.*, cur revocabas.

c) *opet pozvati*, domum suam istum non fere quisquam r. Nec mirum, qui neque in urbe viveret neque revocaturus esset (*niti bi pozivanje vratio*); (*Phaedr.*) vulpem.

rē-vōle, 1. *natrag leižeti*, * telum.

* *rēvōlabilis*, *adj.* [revolve] *koji se natrag koturati, valjati može*, Fatorum nulli r. carmen, *što nitko odvratiti ne može*.

rē-vōlvo, *vōlvi*, *vōlūtum*, 3. 1) *natrag valjati, motati*, † molis objectu revolutus amnis; † stamina; * revoluta aestu saxa, *pōplavljene*; * rursus iter omne, *natrag prevaliti*; * aequora; draco revolvens sese; * revolutus equo, *spao*; † ter revoluta toro, *sruši se*; * revoluta saecula, *prošla*; * revoluta dies, *vrađajući se*; *navlast. knjigu odmotati, otvoriti* (*sr. evolvo*), tuas adversus te Origines; † librum ad extremum, *pročitati*; * loca jam recitata, *iznovice čitati*.

2) *tp. a)* omnia necessario a tempore atque homine ad communes rerum atque generum summas revolvuntur (*vrađa se*); * iterum casus revolvare, *nanovo trpjeti*; † animus revolvens (*nanovo potičući*) iras; * iter fallacis silvae, *natrag idi putem*. b) *revolvi, opet, nanovo u što upasti, naći na što (sla)*, in eandem vitam, *Ter.*; * in veterem figuram (*prōmetnuti se*); † ad vana et toties irrita; † in luxuriam; † rursus ad superstitionem; eo *revolvi rem, na to je došlo*; revolutus ad dispensationem inopiae, *nāžjeran*. c) *revolvi, u govōru ili u misli povratiti se na što*, *revolvor*, identidem in Tusculanum, *svajednako smujem prodati T.*; eodem revolveris; ut ad illa elementa revolver; † ad memoriam conjugii, *đajetiti se*; † ob haec ipsa amantis animus in sollicitudinem suspicionemque revolutus est; * quid in ista revolver? *što mi na um dolazi?* * *visa*, † omnia dicta factaque ejus secum, *razmišljaju*, † plura veterum; * sed quid ego haec ingrata revolve? *opet kazujem*.

rē-vōme, *ūi*, *ītum*, 3. *opet izbljuvati, povratiti*, * fluctus; * Charybdis carinas.

rēx, *rēgis*, *m.* [rego] 1) *kralj*, rex Albanus; regem alqm appellare; *samo rex o kralju perizijakom*; regum rex, o kralju *Parti, Suet.*; * kao *adj. vladajući*, populus late r.; *često u pl. kraljevska porodica* (post reges exactos), *navlast. kraljevidi*. *Za vremena republike imala je ta riječ u Rimu mrsko značenje: despot, usurpator, samosilnik*, impune quaelibet facere, id est, regem esse, *ali opet su se tako nazivali neki svedenici*, *navlast. r. sacrificulus, sacrificius* ili r. sacrorum, *koji je prinoseo žrtve, što su negda kraljevi prinoseili*. 2) *tp. a)* * *uopće: vladar*,

gospodar, načelnik, vođa i nal., r. divum hominumque, o *Jupiteru*; r. Stygius = Pluto; regis solio; r. aquarum, *Neptun*; (*Phaedr.*) rex ferarum (o lavu); * † r. apum, *matica*; također * o rijekama, kao o *Eridanu*, glavnoj rijeci Italije; r. pueritiae, vođa, odgojitelj mladeži; također * kao počasni naziv, n. p. o *Eneji*. b) (ponajv. pjesn.) svaki gospodin, mogućnik, bogatšć, regem me esse oportuit, *Ter.*; rex eris, si etc., *Hor.*; reges, velika gospoda, *Cic. fam.* 9, 19, 1.; često zaštitnik dankolizda, *Ter. Hor.*

Rhādāmanthos, i, m. [*Ῥαδάμανθος*] *Radāmanti*, sin *Jupiterov*, brat *Minojev*, radi svoje pravdnosti po smrti jedan od sudaca pod zemljom.

Rhaetia, *Rhaetia* etc. *pogl.* *Raeti*, *Raetia* etc.

Rhamnus, ūntis, f. [*Ῥαμνός*] *Ramnunt*, mjesto u *Atici*, na glasu radi hrama i kipa božice *Nemeze*, odt. * *Rhamnūsis*, ūdis, f. [*Ῥαμνούσις*] *Ramnūzida*, božica *Nemesis*; * -ūslus [*Ῥαμνούσιος*] *adj.* *ramnuntski*.

rhapsōidia, ae, f. [*ῥαψώδεια*] *pjev* iz *homerskih pjesama*, *rapsodija*, jednom *Nep. Dion.* 6, 4.

Rhea gl. *Rea*

rhēda, **rhēdarius**, **Rhēgium**, **rhēno**, *pogl.* *reda* etc.

Rhēnus, i, m. *Rajna*; * *Porajnjani*, *Germani*.

Rhēsus, i, m. [*Ῥήσος*] *Rez*, *trački kralj*, koji je došao u pomoć *Trojancima*, poglobljen od *Dijomeda* i *Uliksa*.

rhētor, ōris, m. [*ῥήτωρ*] *retor*, učitelj *rječitosti*; = *orator*, *Nep. Epam.* 6, 8. *Hor. sat.* 1, 10, 12.

rhētōria, ae, ili -ee, ces, f. [*ῥητορικη*] *govornništvo*, *retorika*.

rhētōrice, adv. [*rhethoricus*] *govornički*, s *govorničkim nakitom*, r. loqui.

rhētōrieōtēs, adj. (*pretkl.*) *retorski*, *polati-njeni oblik* od *ῥητορικέος* kao *komp.* za *rhethoricus*, jednom *Lucilius pri Cic. de or.* 3, 48, 171.

rhētōrieus, adj. [*ῥητορικός*] 1) *retorski*, *ars r. i samo rhetorica*. 2) *govornički*, *doctores r.* = *rhethores libri r.*, *knjige*, iz kojih se uči *govornništvo*, *rječitost*, također *supst.* -ei, *ōrum*, m.; -ea, *ōrum*, n. *retorika*.

† **rhīnōēros**, rōtis, m. [*ῥινόκερος*] *nosorog*.

Rhīnōclūra, ae, f. [*Ῥινόκλουρα*] *Rinokolura*, grad na obali *Sredozemnoga mora* na *egipatskoj* *medji*, sada *El-Arisch*.

Rhinthon, ōnis, m. [*Ῥίνθων*] *Rinton*, *grčki pjesnik* iz *Tarenta*, koji je *tragične predmete* na *veselu pjevao*.

Rhion (*Rhium*), ii, n. [*Ῥίον*] *Rijon*, *rt* u *Ahaji*, prema *rtu Antiriju*.

rhē, n. *indekl.* [*ῥή*] *grčko slovo ro (e)*, jedn. *Cic. de div.* 2, 46, 96.

Rhēdānus, i, m. *Rodan*, *rijeka* u *Galliji*, s. *Rhône*.

Rhēdōpe, ēs, f. [*Ῥηδοπη*] *Rodopa*, *gora* u *Traoiji* s. *Rodopeke gore*, *Despoto-Dagh*, *Despot-planina*. *Odalte* * -pēius, *adj.* *rodopski* = *trački*.

Rhēdēs ili -dus, i, f. [*Ῥήδης*] *Rod*, na *glasu* *otok* na *obali Male Azije*, s *gradom istoga imena*. *Odalte* a) *Rhēdus*, *adj.* *rodski*; *supst.* ii, m. *Rodani*. b) † *Rhēdēnsis*, *adj.* *rodski*,

* **Rhēdēus**, *adj.* [*Ῥηδέιος*] *retejski*, *spadajući* na *grad* i *rt Rhoetum* u *Trojadi*, *retejski* = *trojanski*; * *supstr.* -tēum, i, n. *more* *oko mnogoga rta*.

rhēmbus, i, m. [*ῥέμβος*] 1) *vračarska šigra*, *vračarski žvirk*, *Prop. Ov.* 2) *obliž*, *riba*, *Hor.*

rhēmphaea, ae, f. [*ῥήμφα*] *romfaja*, *dugačko koplje* *barbarskih naroda*.

Rhēnūcius, *adj.* [*Ῥηνός*, i, f. [*Ῥήνος*] *grad* u *Ciliciji*] iz *Roma*, *roski*.

rhythmi, ōrum, m. [*ῥυθμός*] *ritmičari*, *učitelji ritma*.

rica, ae, f. *povezača rimskih žena*, (*vestimentum quadratum, fimbriatum* (s *kitama*) *purpureum*, quo *flaminicae* pro *pallio* utuntur, *Festus*), *Plaut.*

ricinulum, ii, n. [*rica*] *mala povezača*.

rietas, us, m. i *rietum*, i, n. [*ringo*] *meta* *osobito* na *smijeh* *rasvāljena*, *ajalo*, *risu* *diducere rictum*, *Hor.*; *sint* *modici r.*, *Ov.*; o *životinji*, *đvoreno žarijelo*, * *serpentis*, * *Cerberi*.

rideo, risi, risum, 2 1) *intrans.* *smijati se*, in *hoc autrisisse* aut *ingemuisse*; in *stomacho* (u *ljutini*) r.; r. *γέλας* *εαδένων*, *ljutito podsmijevanje* na *svofu šteti* ili na *sili*, *Cic. fam.* 7, 25, 1.; *ridentem* (u *šali*) *dicere verum* *Hor.*; *navlast.* * *mūo se smijati*, *smiješiti se*, *nā-smjehnuti se*, *alqui*; *ad alqm*; * *vultu r.* *Fortuna sereno*; *prenes. o stvar*, a) * *smijati se*, *zasmijavati* = *veseo se* *prikazivati*, *biti vesela lica*, *omnia*; *ager*; *domus argento*, *aja se*; *acanthus ridens*. b) *nasmijavati se* na *koga*, *ljubiti se*, *ille terrarum mihi praeter omnes angulus r.* o) *dobitnički se smijati*, *muneribus aemuli*. 2) *trans.* *podsmijevati se* *komu* ili *čemu*, *podrugivati se* *komu* ili *čemu*, *alqm*, *alqd*; *re alqm* (*Plaut.*); † *alqd in alqo*; *haec ego non r.*, *to ne govorim sa šali*, *nije mi do smijeha*; (*Hor.*) *versus Ennii*; *non sal*, sed *natura ridetur*; *Pyrrhi ridetur largitas* a *consule*; *ridere malis alienis* *pogl.* *alienus*.

ridibundus, adj. [rideo] *smijujući se, jednom* *Plaut. Epid. 3, 3. 82.*

ridiculāria, ōrum, n. [ridiculus] *lakerdije.*

ridiculē, adv. [ridiculus] *smiješno, šaljivo.*

ridiculōsus, adj. *sa sup.* [ridiculus] *šaljiv, smiješan, Plaut.*

ridiculū, adj. [rideo] *koi na smijeh pobuđuje, 1) u zlu sm., smiješan, vrijedan, da mu se podsmijeva, insania; quae r. aliis; alui ridiculum est; (Hor.) qui r. minus illo? pošma, 2) u dobru sm., smiješan, šaljiv, * res, Plaut.; r. et jocosā res, Cat.; mus, Hor.; cavillator facie magis quam facetis r.; r. videbantur esse; ridiculum est s. acc. o. inf. Ter., supst. a -us, i, m. šaljivac, lakerdijaš. b) -um, i, n. ridiculi genus patientis et lenti, u pl. -a, ōrum, n. šala, dosjetak.*

rigens, ntis; adj. [partic. od rideo] *ukōđen od zime, * pars terrae.*

rigeo, gui, - 2. *ukōđiti se, navlast. od zime, frigore; gelu; corpora omnibus; † manus rigentes; † cetera rigent; * prata; * glacie riget horrida barba; * uopće, cervix; gelido comae terrore, strše; plumbo (o cestu); ferro; signis auroque, biti pun; Cerealia dona, nājedrāla; prenes., * stršiti, pars summa, sine frondibus arbor; late Tmolus.*

* **rigēseo**, ui, - 3. [rideo] *ukōđiti se, stršiti.*

rigide, adv. [rigidus] *stogo, oštro, jedn. Ov. trist. 2, 251.*

rigidus, adj. *s. komp.* [rideo] *1) * ukōđen, tvrd, osb. od zime, tellus, Boreā r.; aqua, smrza; frigus; silex; ensis; prenes., ukōđen, stršedi, cervix; crura; * columna; * quercus; * aesculus; * capilli; * Niphates (od stijenja). 2) tp. (ponajv. pjesn. i kasno) a) tvrd, stalan, postojan, innocentia, Liv.; * vultus; * mens. b) okoreo, Canachi signa rigidiora. c) oporit, usovan, osorljiv, strog, * verae virtutis satellites; † sententia; * parens; * senes; † r. et tristes satellites. d) * otvrdnuo, divlji, Sabini; ferae.*

riġo, i. 1) *nāvrađati, navratiti, aquam per agros, u starom orakulu u Liv. 2) kvasiti, topiti, lucum fons perenni aqua, Liv.; * qua Istrus Getas, teče mimo: campos, solum (o vrutku), solum, humore terras (o vodi), apsl., rigantes accolae, Curt.; prenes., * ora lacrimis; * natos vitali rore, dojiti, zadajati.*

Rigōdūm, i, n. *Rigodul, grad u zemlji Trevirā, jedn. Tac. hist. 4, 71, 3.*

rigor, ōris, m. [rideo] *1) tvrdina, * ferri; navlast. ukōđenost od zime, pak studen (f), zima sama, torpentibus rigore membris, Liv.; † aquae; † nivis; * Alpinus. 2) a) † tvrdina, oporost, strogost, discipli-*

*nae veteris; antiquus r. et nimia severitas. b) ukōđenost u vladanju, * tuus iste.*

rigaus, adj. [rigo] *1) natopljen vodom, nakvašen, * hortus. 1) natapajući, * amnes. rima, ae, f. 1) pukotina, agere, * ducere, ispucati, * facere r.; rimas explere; * angusta; * cava; * ignea r. micans, munja koja sjecka; šaljivo plenus rimarum sum (pun sam pukotinā) etc. pogl. perfluo. 2) izgovor, aliquam reperire r., Plaut.; persuasae fallere rima sat est, Prop.*

rimor, dep. 1. *raskoliti, 1) preriti, * terram rastris; navlast. tražedi preriti, pretresti, pretražiti, * volucres prata Caystri; * vultur viscera epulis; * partes apertas; * quod cuique apertum rimanti; † ipsam humum pilis; † radices palmarum. 2) tp. tačno pretražiti, istraživati, uhoditi, id quoque r. quantum potest; † secreta; † valles; † aditus.*

rimōsus, adj. [rima] *pun pukotina, rāspučan, * cymba; * fores; tp. auris, brbljavo, koji ništa premućati ne može, Hor. sat. 2, 6, 46.*

ringor, - dep. 3. *upr., zube kesiti, pak, srđiti se, potajno se ljubiti, Ter. Hor.*

ripa, ae, f. *obala, rijeka, brljeg (sr. litus); pl. kraj uz rijeku, ad ripas Rheni, Sequanae considerare; qui ad ripas Rheni venerant; * † - litus.*

Ripaeus, [Ριπαῖος] adj. *ripejski, iz okolice u krajnjoj Dardanijskoj Scitiji, ripejski, Riparces, ripejske gore, Verg.; eurus, pruina, Verg.*

ripēnsis, adj. [ripa] *(ležeći) na obali, Dacia, na obali Dunava, Eutr.*

ripula, ae, f. *dem. od ripa, obalića, jedn. Oia. Att. 15, 16.*

riseus, i, m. [ρίσος] *kovčeg, Ter.*

rislo, ōnis, f. [rideo] *smijanje, smijeh, quod risiones, quod Jocos, jedn. Plaut. Stich. 5, 2, 10.*

risor, ōris, m. [rideo] *smijah, rugač, jedn. Hor. ep. ad Pis.*

risus, us, m. [rideo] *smijanje, smijeh, hominum de te; ista ad risum; risui sorori fuit, sestra joj se smijala; * alqd in risum vertere; risum movere, commovere, concitare; miros risus edere; * risum dare, † praebere alui, nasmijati koga; risus captare; risu emori, Ter., corruiere; meton., * predmet smijehu, rug, deus omnibus r. erat; o magnis posthac inimicis r. 2) u zlu sm., poruganje, rug, jedn. Oia. n. d. 2, 3, 7.*

rite, adv. [obl. od * ritus = ritus] *po obredu, po svetim zakonima, po propisanom redu sveđano, pravo, valjano, rebus divinis r. perpetratis; r. colere deos; * mactare.*

bidentes; *vocare; canere; * quorum plaustra vagas r. trahunt domos; * religatos r. carpere gramen equos; hunc r. beatum dixerimus; quae r. sapientia appellanda est; * rebus r. paratis; * partus r. aperire; * na sreću, propinquare augurium.

ritus, us, m. a) *vjerski propis, vjerski običaj, obred*, ritus familiae patrumque servare, id est (quoniam antiquitas proximè accedit ad deos), a diis quasi traditam religionem tueri. b) u obl. ritu, po običaju, poput, kao, pecudum, ferarum, latronum. mulierum ritu; in alienos r., mores legesque verti; * Cyclopus ritus referre; * fluminis tempestatis ritu; * r. Teutonico; * novo r., po novom običaju.

rivalis, adj. [rivus] upr., dionik vode u polju, pak dionik u ljubavi, nuzljub (sr. aemulus). Com; posl., amare se, se et sua sine rivali = da se ne zavidi.

rivalitas, ātis, f. [rivalis] (rijetko) nuzljubstvo, ljubomornost.

rivulus, i, m. [dem. od rivus] potočić, klas. samo u pril., noli tam esse injustus, ut, cum tui fontes vel inimicis pateant, nostros r. etiam amicis putes clausos esse oportere; rivulos consecrari, fontes rerum non videre (sr. rivus); influxit non tenuis quidam r. in hanc urbem, sed abundantissimus amnis; r. arcessitus ab ipso capite accusationis.

rivus, i, m. potok; * rivi lacrimarum, lactis; + sanguinis; * rivis currentia vina, potokom tekuća; * sudor fluit undique rivis; * kanal, diuk, tp. * liquidus fortunae r. insurat alqm (gdje treba misliti na potok alata, kojim se imoćen pozlaćuje); posl. Ov. e rivo flumina magna facere, načiniti od muhe medvjeda; rivis est deducta oratio, non fontibus, ima više grand, ali ne vreća (sr. rivulus).

rixa, ae, f. raspra, svađa, kavga, Academiae nostrae cum Zenone magna r. est; r. ac prope proelium fuit; * rixae immodicae; + corrupta jurgis aut rixis disciplina.

rixor, dep. 1. *prèpirati se, pravdati se, svađati se* (pogl. rixa), cum alqo de amicu; + non pugnat sed rixatur (orator); de lana caprina podl. lana.

rōbīgīnōsus, adj. [robigo] zadržao, Plaut.

1. **rōbīgo**, (rub), īnis, f. [rubeo] 1) rđa, Verg. Curt.; * gnjilina zubi; tp. * nerad, ingenium longā r. laesum torpet. 2) * + bolest na žitu; snijet.

2. **Rōbīgo**, (Rub.), īnis, f. [1. robigo] božanstvo rimsko, koje se zazvalo, da očuva žito od snijeti.

rōbōreus, adj. [robur] hrastov, pona. Ov.

rōbōre, 1. [robur] osnažiti, okrijepiti klas. samo tp. gravitatem (animi); eloquentia ipsa se postea colorat et r.; * pectora.

rōbur, ōris, mlađe robus, n. 1) *hrastovina* (sr. quercus), naves ex r. factae; * quercus annoso r.; kao prilika tvrdine i okorelosti srca, non est (sapiens) e saxo sculptus aut e robore dolatus; (Hor.) illi r. et aes triplex circa pectus erat; * o drugom tvrdom drvetu, oleastru; meton., a) od hrastovine načinjena stvar in robore (na hrastovim, tvrdim klupama) accumbunt; * r. aratri, hrastov plug; * robur (koplje) praefixum ferro; * ferri r.; željezom okovana vrata; * r. sacrum, drveni konj trojanski. b) navlast. od Servija Tulija u rimskoj državnoj tamnici načinjen grozan podzemni zatvor, u koji su se veliki zločinci zatvarali i pogubljavali, nazvan također Tullianum (valjda su zatvoru stijene bile obložene hrastovim daskama). 2) tp. a) jačina snaga, tvrdina, jedrina fizična, r. navium; * ferri [razlika od 1) a)]; satis aetatis atque roboris (tjelesne snage) habere; (Tac.) robora parentum liberi referunt, duševna, alter virtutis robore firmior quam animi; r. incredibile animi; + r. aliquod in stilo facere; + oratorium. b) najjače, najснаžnije na kojoj stvari: jačina, jezgra, deblo, stožer, in optimorum civium vel flore vel robore; senatus; C. Flavius Pusio etc., illa robora populi Rom. (Nep.) hoc initium fuit salutis Actaeorum, hoc r. libertatis clarissimae civitatis; navlast. o vojsci: po izbor vojska, id roboris in omni exercitu erat; quod roboris in acie erat, ea provincia habuerat; quod fuit roboris, duobus proeliis interit; + exercitus; (Asin. Poll. pri Cio.) et r. et suboles militum interijt; omne r. virium; + r. omnium virium; pl., haec sunt nostra r.; r. centurionum; + Germanorum; + virorum conferta; * r. pubis.

rōbūstus, adj. s komp. i sup. [robur] 1) hrastov, stipites, Liv.; fores, Hor. 2) tvrd, jak, snažan, si esses usu aut aetate robustior; r. et valentes satellites; qui erunt firmiores nec tamen robustissimi; res publica jam firma et r.; * fossor; * corpus; * plaustra; * pollex; * farra, + juvenus robustissima; frequentia (hominum) malum fit robustius; animus; + supst. robusti, robustiores, odrasli.

rōdō, rōsi, rōsum, 3. 1) *glodati, gristi*, * ungues; * vitem; * pollicem dente (od lutine); * diaria urbana cum servis, dijeliti; * ferrum robigne roditur, pojedati se. 2) tp. *opadati*, in conviviis; * absentem amicum.

rōgātio, ōnis, f. [rogo] 1) *zakonski prijedlog*; kao ret. figura, pitanje; rogationem ad populum, rogationem ferre, promulgare. 2) *molba*.

rōgātūncula, ae, f. [dem. od rogatio] 1) *maleni zakonski prijedlog*. 2) *malo pitanje*.

rōgātor, ōris, m. [rogo] 1) *predlagač*, Cic. Att. 16, 16, 9. 2) *pobiratelj glasovanja, otkad su uvedene za glasovanje u komisijama dašioce, primus, prerogative centurije*.

rōgātus, m. [rogo] *molba, samo u abl. sing. sa pron. poss. ili gen., tuo, ejus, na molbu*.

rōgātio, ōnis, f. [rogito] = rogatio, jedn. Plaut. Curo. 4, 2, 23.

rōgito, i. [intenz. od rogo] *upitivati*, Plaut. Ter.; multa super alqo, Verg.

rōgo, i. (arhaist. perf. konj. rogassit, rogassint, Cic. leg. 3. §. 9. 4. §. 10.) 1) *segnuti za čim, donijeti, aquam hinc de proximo*, Plaut. 2) *pitati, navlast. službeno, alqm alqd; *† alqd; quem ego igitur rogem etc.*, Ter.; (u razgovoru) *men' rogas? me rogas? rogas me?* Com.; quae de te ipso rogaro; rogatus de Cybea, quid responderit; s quae est. indir.; (Hor.) s quae est. direct.; apsl., Plaut.; saepe rogando, Hor.; (u razgovoru) *rogas? Com. Cic.; etiam rogas? Com.; partic. (rijetko) supst., rogatum, n. pitanje, respondere alicui ad rogatum; ex oratoris dicto aliquo aut responso aut rogato (drugi: rogatu); kao t. t. a) obično o senatorima) alqm sententiam, alqm, pitati za mnijenje; primus rogatus est sententiam. b) r. populum ili legem ili apsl., upr., pitati narod zaradi predložena zakona, zakon predložiti. c) r. (populum) magistratum, predložiti narodu izboranje kojega poglavara, r. consules, dictatorem, tribunos plebis; populus regem interrege rogante comitiis curiatis creavit; Calpurnius Romam ad magistratos rogandos proficiscitur. d) r. milites sacramento, upr., pitati, hoće li položiti zakletvu, da će vojevati = *zakletiti se na zastavu*. 3) *zamoliti koga za što, rogo te atque etiam oro; Taurum de alqua per fundum ejus ducenda; alqd ab alqo; alqm alqd; alqd; vasa utenda*, Plaut.; res turpes; in proximum annum consulatum petere vel potius r., *prosjačiti; s ut ili ne, također sa samim konj.; s budnom kratkoćom, cum rogaret ut exiret* = per eum exire liceret; sr. peto 3) b); apsl.; † pro vita; impers., nunc rogari, ut etc.; navlast. † *pozvati na što, alqm ad signandum testamentum, in consilium; rogantur etiam Graeci hospites ad convivium. Post. malo emere quam rogare, volim za svoje novce kupiti, nego se poniziti i moljati*, Cic. Verr. 4, 7, 18. *tumači za šalu drukčije postanak te poslovice*.*

rōgus, i, m. *lomača, * meton., grob*.

Rōma, ae, f. Rim. Odt. a) **Rōmānus**, adj. rimski, homo R.; urbs Romana = Roma (često u

Liv, a i u Nep. Sall. Tac. Just.); *navlastito Romano more loqui, commendare* = iskreno; pak = latinski, auctores, Quint. 10, 1, 85.; supst. -nus, i, m. *koje kolektivno* = Rimljani, koje pregnantno, rimski vojvoda, Liv., u pl. Rimljani; Romana, ae, f. Rimljanica, Liv.; Romana, ōrum, rimska moć itd. de bello aut pace, de vectigalibus et legibus quibusque aliis Romana continentur, Tac. ann. 13, 49. b) **Rōmīlius**, adj. romilijski, rimski.

Rōmulus, i, m. Romul s Remom sagradio Rim, prvi kralj, po priči sin Marta i Raje Silvije. Odt. 1) * **Rōmūleus**, adj. romulski, Romulov ili rimski. 3) * **Rōmūlides**, ae, m. Rōmulo-vid, Romulov, u pl. Rimljani.

rōrāril, ōrum, m. čarkaši, vrsta lakođružanih vojnika, koji su u vojsci obično za trijarijima navrstani, prvi udarali, pak se onda opet za trijarije zaklanjali.

rōridus, adj. [ros] = roseidus, drožen, Prop. 3, 4, 48.

rōrō, i. [ros] intranz. *rositi*, cum Tithonia conjux coeperit r.; † impers. rorat; pak * *biti moka, vlažan, capilli rorantes; rorantes lacte capellae; sanguine vepres*. 2) * *tranz. orositi, rorata tellus; roratae rosae; udiniti, da kapa, kapljicama pada, * roratae aquae; minuta atque rorantia (iz kojih kaplje vino) pocula*.

rōs, ōris, i) *rosa, r. cadit*, Plaut.; r. nocturnus; * rores; * o svem što kapa, r. pluvii, kišni oblaci; r. liquidus, vivus, o vodi; Junius, Ion. more; r. lacrimarum; r. sanguinei, kaplje krvi; r. vitalis, mlijeko iz dojke, r. Arabus ili Syrius, balzam, mast. 2) * † *marinus ros' * ros maris i * samo ros, ružmarin*.

rōsa, ae, f. i) *ruža; kolekt. vijenči od ružica, ruže, reticulum plenum rosae; pulvinus rosa fartus; in rosa, ružom objenčan ili na ružama ležeti, in viola aut in rosa dicere, potare in rosa; (Hor.) multa in r.; sertis redimiri et rosa; tp. (Plaut.) o dragosti, mea r! tu mihi r. es*. 2) *ruža = grm ruža, * flos rosarum, * flores rosae; * r. Paesti bis florens ruža od Damaska*.

rōsārius, adj. [rosa] *ružičasti, cena, s ružatim mirisima*, Suet. Ner. 27.; *rosarium*, ii, n. ružičnjak, Verg.

* **rōseidus**, adj. [ros] a) *rosan, mala; dea r. = Aurora; Iris r. pennis; pruina r., rosa; mella, kapajući. b) pokrvačen, saxa r. rivis*.

Rōseius, Roscije, ime rimskomu plemenu; 1) Sextus R. iz Amerije (Amerinus), optužen, da je ubio oca, a branio ga Ciceron govorom, koji se još sada nalazi. 2) Quintus Roscius Gallus, najglasovitiji glumac rimski, suvremenik, prijatelj Ciceronov i njegov učitelj u de-

klamovanju; apelativno, Roscius — vještak u svojoj umjetnosti ili nauku. Odt. Roscianus, adj. Roscijev. 3) Lucius R. Otho, pučki tribun 67. g. pr. Is., po kojem je postala rex Roscia theatralis, da se vitezovima za podast daje u kazalištu prvih četrnaest redova klupa. Odt. Roscius, adj. Roscijev.

Rōsea, ae. f. Rozea, kraj u zemlji Sabinskoj blizu grada Rheate. Odt. * Rōseus, adj. rozejski.

* † rōsētum, i, n. [rosa] ružičnjak.

rōsēs, adj. [rosa] 1) ružati, od rúžā * strophium. 2) ružičast, * fucus, dea, Aurora, * quadrigae Aurorin, * Eous Lucifer, * Phoebus; * mladenački, svež, lijep, labella, os, cervix.

rōstrātus, adj. [rostrum] kljunat, imajući rostrum; navlast. navis r., brod kljunaš; columna r., pōdignuta na foru na uspomenu pobjede dobivene 260. kod Mile po konzulu Duiiju nad Kartaginima, iskičena kljunovima očetih brodova; * cui tempora navali fulgent r. coronā, kojemu se na glavi aja kruna iskičena zlatnim kljunovima lađa.

rōstrum, i, n. [rodo] 1) kljun ptičji, rilo ili gubica u životinje. 2) lađevni kljun, nos, t. j. šiljasta ozdo na prednjem dijelu broda utvrđena motka od željeza ili bakra za provaljivanje neprijateljskih brodova; * prednji dio broda; pl. rostra, drum, n. govorница nakičena kljunovima od brodova zadobivenih g. 338. pr. Is. od pobijedenih Antijata, pak i mjesto oko njega, in rostris; escendere in rostra; descendere de rostris.

rōta, ae. f. točak, kotač, versatior quam r. figuralis, Plaut.; inter carros rotasque; terrore equorum et strepitu rotarum; * kola; posl., funis it retro currente rotā (ispruicevaljada o kolodpletu [kolosūku], kojim se što u vis diže, pri čemu se konopac s teretom lako u dubinu omaknuti može.) o takovu, koji po svojoj oholosti nesretan bude, Hor. Carm. 3, 10, 10. Navlastito a) lončarsko kolo, currente rotā cur urceus exit; Hor.; Cumana, Tib. b) kolo orpalo, kojim se orpe, pisac b. Alex. 7. c. kolo za muke, in rotam escendere; * kolo Iksijonovo. d) kolodplet, kolosūk, Tac. hist. 4, 23; u pril. a) * kolo (pri utrkivanju na kolima), orbis; septima. β) o promjeni, promjenljivosti, nestalnosti, fortunae, Cic. in Pis. 10, 22. sr. Tac. dial. 23.; * versatur celeri fors levis orbe rotae; versor in amoris r., Plaut., haec in amore r. est. γ) r. dispares, o nejednakosti stiha u elegiji.

rōto, i. [rora] 1) tranz. vrtjeti, okretati kao kolom, telum funditor habenā r., Liv.; * fumum; * ense, da zamahne; * aper ore canes; medijalno, * circum caput igne rotato. 2) in-

tranz. (rijetko) vrtjeti se, okretati se, kotrljati se, * saxa rotantia.

rōtāla, ae. f. dem. od rota, maleni točak Plaut.

rōtūdo, adv. [rotundus] klas. samo u govoru, zaokruženo, jedn. Cic. fin. 4, 3, 7.

rōtūdō, i. [rotundus] okružiti, saobliti, ad volubilitatem, Cic. de univ. 10, 81.; tp. (Hor.) mille talenta rotundentur, navršiti.

rōtūndus, adj. [rota] 1) obal, okrugao (sr. globosus, orbiculatus), caelum; posl. pogl., quadratus. 2) tp. a) savršen moralno, teres atque r., Hor. b) o govoru: zaokruženo verborum apta et quasi rotunda constructio; nec satis, ut ita dicam, r. Thucydides; * ore r. loqui.

Rōxāne, ss. f. [Ρωξάνη] Roksana, žena Aleksandra Velikoga, Curt. Just.

* rūbē-fācio, fēci, fāctum, 3. crveniti, po crveniti, setas sanguine; rubefacto cruore.

rūbens, tis, adj. [rubeo] orven, rumen, crvenkast, rūd, * uva; * ver; navlast. orven, rumen od stida, * ore rubente.

rūbeo, ui, — 2, [rubeor] crveniti se, rumeniti se, sol r. solitus, Liv.; r. aquas credunt, Curt.; * ocelli flendo; navlastito od stida.

rūber, bra, brum, adj. orven, rumen, * flamma; * sanguis; * equi (Aurorae); * Aurora; * custos (Priapus); * palus; * aequor r. Oceani, * Oceano rubro, rumen od izlazećega ili zalazećega sunca; * canicula, žarka. Navlast. Rubrum mare. Crveno more, arapski i perzijski zaliv, ab litore r., t. j. istočnoga (Indijskoga mora; R. Saxa, mjesto u Etruriji. rūbescō, bul, — 3. [rubeo] po crvenjeti, porumenjeti, * Aurora; * saxa sanguine vatis.

1. * rūbētum, n. [rubus] kùpina.

2. * † rūbētā, ae. f. [rubus] vrsta otrovnih žabā, koje žive u trnjacima.

rūbeus, adj. [rubus] kùpinov, virga, jedn. Verg. georg. 1, 268.

Rūbico, ōnis, m. Rubikon, mala rijeka u Italiji, koja je prije Augusta bila međa Italije i Galije cisalpinske, na glasu Cesarovim prijelazom preko nje na početku građanskoga rata.

rūbicundus, adj. s † komp. [rubeo] žarkast, (Ter.) homo; (Plaut.) ore; * Ceres (žita); * corna; * Priapus (crveno namazan).

rūbidus, adj. [rubeo] tamno orven, panis, orni, Plaut.; † facies ex vinolentia.

rūbigo, pogl. robigo.

rūbor, ōris, m. [rubeo] orven (f.), rumen (f.), medicamenta ruboris, rumenillo; alqm in ruborem dare (Plaut.) — batinom crveno namlatiti; † saevus ille vultus et r.; * Tyrii rubores t. j. grimiz, purpur. Navlast. rumen,

orven od stida, sramota, stid, pudorem r. consequitur; * † res est mihi rubori, *stid me stvari*; (Liv.) duas res ei rubori fuisse; * nec rubor est *s inf.*; (Tac.) nec r. inter comites aspici; † afferre alicui ruborem, *zastiditi koga*; Masiniasae r. suffusus. *Od.* a) *stidljivost*, *sramežljivost*, praestet idem ingenuitatem et r. suum; si nomen hoc saltem r. incutere et verecundiam possit; * si virgineum suffuderit ore r.; * cui plurimus ignem subiecit r. b) *sramodenje, sramota, pogrda*, minorem r. fore in juris iniquitate; censoris iudicium damnato c. affert; † r. ac dedecus penes omnes, *prijekor i sramota*; † saepe minus est constantiae in r. quam in culpa.

rābrīca, ae, f. [ruber] *crvena zemlja, navlastito za bojēnje*, Plaut. Hor.

rābus, i, m. *kupina (i grm i plod)*.

rūcto, i. [rēvya] *bljuvati, rigati*; *ructor* (dep.) *izrigati, u pril.*, versus, Hor.

rūctus, us, m. [ructo] *riganje, bljuvanje*.

rūdēns, ntis, m. *jak konop, obično lađeni*; *post.*, *rudenibus apta fortuna, veoma nestalna*.

rūdēra, *pogl. rudus*.

rūdīārīns, ii, m. [2. rudis] *islāženī gladijator, jedn. Suet. Tib. 7*.

rūdīmētum, i, n. [1. rudis] *prvi podetak, pokušaj*, primum regni puerilis r., Liv.; militare, Liv.; † prima castrorum, *služba*; * dura belli; * turpe; † r. ponere, † deponere, *okušati prvu mladahnu situ*; † sub militia, patris r. tirocinii deponere; † ducum.

Rūdīns, *adj. iz Rudije (Rudiae, u Kalabriji)*, homo (o Eniju); *supst. Rudini*, ōrum, m. *Rudijani*, Ennius u Cic. od or. 3, 42, 168.

1. *rūdīs*, *adj.* 1) *sirov, prijesan, neotesān, prost, neobraden*, * lana; * textum; * vestis; * hasta; * r. indigestaque moles; † caementum; † aedificium; † vox incondita ac r.; * modus (libicinis); forma quaedam ingenui admodum impolita et plane r.; quae pueris aut adolescentulis nobis ex commentariis nostris inchoata ac rudia exciderunt; * † ingenium; * r. et Graecis intactum carmen; *supst. rudia*, *neprikladni, nevjēsti izrazi*, Quint. 10, 3, 20. 2) o ljudima: *neotesān, sirov, prost, nevjēsti*, in alqa re; * Ennius ingenio maximus, arte r.; (Quint.) Aeschylus r. in plerisque et incompositus; Graecarum litterarum; rei militaris; homines imperiti, rerum omnium r. ignarique; † dicendi; * somni, *bez sna*; r. ad pedestria bella gens, Liv.; † r. natio ad voluptates; * ad partus; † r. adhuc nepotum aetas; *apst.*; *supst. rudes*, rudium similes et imperitorum.

2. *rūdīs*, is, f. *prut, kojim su se vojnici, a osb. gladijatori u mačovanju vježbali; tako je do-*

bio isluženī gladijator kao znak vještine ili potpuna oprosta od boja; prenes. o svakom oprostu ili otpustu ad službe, posdla i nal.; rudibus inter se in modum justae pugnae concurrunt; tam bonus gladiator rudem tam cito? so. accepisti; * rude donatus, *depušten*.

rūdo, divi, 3. *rikati*; *osb. o magarou rēvati; rijetko o čovjeku*; prora rudens, *škripjući*.

† *rādus*, (pl. *rudēra*, Liv. Saut.) *ili † raudas*, *ēris*, n. *komadici mjedi ili kamenja, pod*.

Rūfra, ārum, f. *Rufra*, grad u Kampaniji, Verg.

rūfūlus, *adj.* [dem. od rufus] 1) a) *orven dglavac, rid dglavac*, Plaut. b) *rūfūll*, ōrum, m. *zvali su se oni tribuni, koje je vojvoda u laboru imenovao, dok su se u Rimu u komisijama izabrani zvali komisijati. Rufulovci, tako nazvani po zakonu, što ga je predložio Rutilius Rufus*.

rūfus, 1) *adj. rid dōkos, rid dōglav*, r. quidam Plaut., virgo r., Ter. 2) *rimski pridjev; pogl. Caellus, Curtius, Rutilius*.

rūga, ae, f. *bōra, mrska, mrešotina, osb. na licu; pokazujući starost*, non rugae auctoritatem arripere possunt; *u d m ršteno lice*, populum rugis supercilioque de cepit; * rugas coēgit, *nāmr godio se*.

Rugīl, ōrum, m. *Rugijani, germanski narod na Istočnom moru, Tac*.

rūgo, 1. [ruga] *nabirati se, pallium, Plaut*.

rūgōsus, *adj.* [ruga] *smožen, senecta*, * r. cortex, *škorav*; * r. frigore pagus, *od zime zgujeno selo (seljaci)*.

rūīna, ae, f. [ruo] 1) *rušenje, padanje*, iumentorum sarcinarumque; * aulaeas ruinas in patinam fecere, *srušiti se na*; * primi ruinam dant, *obore se jedan na drugoga*; * Capanei; † opprimi magnā ruinā; *navlast. rušenje zgrade*, turris; ea (so. conclavis) ruinā oppressum interire; † ruinis ignibusque delere; * ruinam dare, * trahere, *srušiti se*; * Capitolio ruinas parare; *u alegoriji*; si quod esset in suas fortunas incendium excitatum, id se non aqua, sed ruina (rušenje zgradā t. j. prevratom državim) restincturum; quoniam quidem circumventus praeceps agor, incendium meum ruinā restinguam; (Academia) si invaserit in haec, nimias edet ruinas, *rasap*; * caeli, *plahi dažd, pljusak*. 2) *tp. a) istraga, propast*, edere ruinas rerum nostrarum; r. urbis; ruinae fortunarum tuarum; r. Hannibalis; strage ac ruina fudere Gallos; * Hesperia; * Italiae ruinis; * pectora quantis fatigaret ruinis; † ruina soceri in exilium pulsus; * ille dies utramque ducet r., *zadat će nam obojici smrt*. b) (osb. u pl.) *rāzvaline*,

ruinae templorum; fumantes Thebarum; (Curt.) muri, munimentorum, turrium; *takoder o ljudma, zatornioh, koji obaraju i nište*, rei publicae; ruinae publicanorum.

rūinōsus, adj. [ruina] 1) *trošan*, aedes. 2) * *porušen*, domus.

rūmex, icis, f. *kiselica, kiseljāk*, Plaut.

rūmifico, i. [rumor-facio] *hvaliti*, quam cives r. probam, jedn. Plaut. Amph. 2, 2, 46.

rūma, ae, ūi rūmen, inis, n. 1) *dojka, sisa*. 2) *grkljan, grlo*; ruma est prisco vocabulo mamma, Varro; rumen est pars colli, qua esca devoratur. Festus.

Rūminālis, adj. [Rūmina, *božica doječih*] samo sa ficus ūi + arbor R.

* **Rūmina**, ficus, *smokva*, pod kojom drže, da je Romula i Rema vučica dojila.

rūminātio, ōnis, f. [rumino] klas. samo u pril., govorkanje, (preživljanje), jedn. Cic. Att 2, 12, 2.

rūmino, i. [rumen, ostar. — grkljan] *preživati*, * herbas.

rūmor, ōris, m. 1) *šobot*, * o pljuskanju vesala, rumore secundo; * + *žamor svjetine, žubor, zujanje, brujanje*, rumore secundo, *glasnom pohvalom*. 2) *šaptanje, pogovaranje; nepouzdan glas, glas* (sr. fama), r. multa fingit, perfert; r. serpit; manat per compita; rumore ac fama accipere ab alio de re publica; rumores de re extinguunt; rumorem audire, spargere, (Ter. Nep.) dissipare, differre, * serere; uno r. periculi; + cenae r.; r. est, + incedit, + rumores existunt, r. venit (Ter.), crebri r. afferebantur s acc. o. inf.; * variis acunt rumoribus, (pripovijedanjem o strahotama prošle noći) iras; *takoder glas naroda, javno mnijenje, objekt. glas*, adverso r. esse, r. malo flagrate, *bili na zlu glasu*; + claro apud vulgum r. esse; (Ter.) r. populi; fama rumoresque hominum; *napose a) dobar glas*; r. quendam et plausum popularem esse quaesitum. b) *zao glas*, Curt.

rūmpo, rūpi, rūptum, 3. 1) *lomiti, slomiti, prebiti, razbiti, raskinuti, razderati, razlupati*, vincula carceris, alcijs; r. pontem, *razvaliti*, * vestes, * tenues vestes a pectore; * funem ab litore; * praecordia ferro, *probosti*; * colla securi, *odsjeći*; * rumpuntur pectora pectoribus, *lome se prsa o prsa*; * guttura cultro, *prørežati*; * nodos et vincula linea, + lora gladio; + opus (o vodi) *razvaliti, razlupati*; + iter; * plumbum, * plagas (o nerastu); + cicatricem, *prōkinuti*; *takoder tp.* + novis vulneribus veteres rumpendas cicatrices; * messes r. horrea, *provaljuju*; * cantu rumpent arbusta cicadae; (Ter.) r. alqm ambulando, *učiniti, da svisne*; si quis rumpet

(rani) occidetive (u staroj formuli u Liv. 22, 15.), inflatas rumpi vesiculas, *pucaju*; * invidia rumpantur ut ilia Codro; * cantando rumpitur anguis; * r. Jarbitam; * rumperis et latras; *navlast. tp. od zavisti, ljutine i nal. pucati*, quā (licentia) ante rumpebar, nunc ne moveor quidem; * rumpantur iniqui. *Navlast. a) razbiti, provaliti*, ordines; mediam aciem; * rapido cursu media agmina; * proelia admissio equo; * unde tibi reditum certo subtermine Parcae rupere, *prōsjeke*. b) *otvoriti, provaliti*, eo cuneo viam, Liv.; ferro per hostes viam, aditus. Verg. c) *učiniti, da provali, navali*, fontem (da provere); se rumpere i rumpi, *navali*; * voces, *pustiti glas*, * questus, *udariti u*; (Tac.) non exsilio fratrum rupta voce. 2) tp. a) *povrijediti, uništiti, ustaviti*, foedera; jus gentium; fidem indutiarum, pacis; edicta; * fraternum foedus; * nuptias; + imperium; fati necessitatem humanis consiliis, *pomesti*; * iter; testamentum rumpi agnoscendo. b) *prēkinuti, smēlati, ne dati, visum*; * somnum; risum, Cic. r. p. 6, 12.; * alta silentia verbis; * opus; * + moras, *ne oklijevati*; + taciturnitatem + ut quidam patientiam rumperent, *nestane strpljivosti*.

rūmuscūlus, i, m. [dem. od rumor] *naklapanje, pogovarkanje*.

rūo, rūi, rūtum, (ali part. i fut. *rūtūrus*; u staroj formuli rūta), 3. 1) *intrans. rušiti se, srtati; srušiti se, navaliti, nagnuti, nasrnuti*, in castra fugientes; ad urbem; portis; + ad portas; + per vias; * per proelia, *apsl.*; * flumina per campos, *ruše se*; * de montibus; in Galliam (o Rajni); * nox Oceano, *srće id.*; *naprotiv toga*, * dies; * nox ruit, *odmiče*; tecta in agris; murus latius; illa; caelum in se; * templa deūm; * aulaeae; * alto a culmine Troja; + tabulata; + moles; * r. arduus aether (*ohija*); (Ter.) quid si caelum ruat? (o nečem, što se pōmisiliti ne može); *prenes*, + onus in te ruet; + Alexandri fortuna tantique regni fastigium in istos umeros; tp. a) *ljutito i bijesno na što ūi u što srtati*, in arma ac dimicationem, in crudelitatem; ad interitum; in media fata ruitur, + in medium discrimen, + in exitium, in perniciem; * omnia fati in pejus, + quo ruis? quibus periculis te objicis? * quo ruis imprudens dicere fata? * quo scelesti ruitis? ut ferme fugiendo in media fata ruitur, Liv.; r. in agendo, in dicendo, nec r. demens nec furere desinit; nihil est jam quod magis timendum nobis putem quam ne ille (Bibulus) r. incipiat; ita r. in tenebris omniaque miscebant; cum quotidie rueret (*prebaci-vati se*); + r. in alqm. b) *srušiti se, u propast srušiti, propasti, zatrti se*, illa res

publica; emptorem *ili* reum pati r.; † ne prosperis quidem parem adeo ruentibus debilitatum. 2) *tranz. srušiti, obořiti, povaliti*, * cumulos arenae; * immanem molem; (Ter.) ceteros ruerem, agerem etc. b) * ossa et cinerem, *odnijeti*, * divitias aerisque acervos, *na-grabiti*, * mare venti, *užburkati*, * spumas salis aere, o brodarima; * nubem ad caelum, *uzvillati*. o) u *jurist. jeziku*, t., r. *ta* et caesa *ili* r. *ta* caesa, *iskopano i posjeđeno*, što nije prikovano te što vlasnik pri prodaji zadrž, sirova grada, pokretnine.

rūpes, is, f. [rumpo] *stijena, osobito litica, greben, navlast. stijena u moru, greben, hrid*; * sub ima rupe, *pećina*.

Rupilius, Rupilije, ime rimskom plemenu; 1) nekakav glumac. 2) liječnik za Ciceronova vremena. 3) Publius R., konzul g. 132. pr. Is. prijatelj mlađemu Afrikanu, dovršio je rat na robove na Siciliji. 4) P. R. Rex, suvremenik Horacijev.

rūptor, ōris, m. [rumpo] *narušitelj, povreditelj, foederis, Liv.*; † pacis, *koji narušava*.

* **rūricola**, ae, comm. [rus-colo] *težak, boves; deus; aratrum; supst. o biku*.

rūrigēnae, ārum, comm. [rus-gigno] *seljaci, jedn. Ov. met. 7, 765*.

rūro, i, [rus] (*rijetko*) = rusticor, *žinjati na selu; baviti se gospodarstvom, Plaut.*

rūrsus i rursum, [= revorsus od reverti] 1) *nazad, natrag, rursum* vrsus, *Plaut.*, r. prorsum cursari, *Ter.* 2) *opet, iznova, iznovice* (sr. iterum), dic rursum. *Ter.*; *naprema, protivno, a opet*, ut illae etc.; si hae r. etc.; neque in bonis numerata neque r. in malis (a ni); postquam luxu atque desidia civitas corrupta est, r. res publica magnitudine sua imperatorum atque magistratum vitia sustentabat; cupere et optare, r. autem angere et dolere; saluta hunc r. meis verbis.

rūs, rūris, n. 1) *selo, naprema gradu* (sr. ager), *polje, imanje*, habes r. amoenum; rura peragrantes; (Ter.) ex meo propinquo r. hoc capio commodi; (Hor.) meum, paternum; † rura colentes, *ratar*; * paterna rura exercere bubus; rus ire (Ter.) exire (Hor.). *pulovati na selo*; in sua r. venere; rure i ruri, *sa sela, s imanja, ili na selu, na imanju*, s * † adj. *uvijek rure*. 2) * *tp. seljačko*, vestigia ruris; pleni ruris et inficetiarum.

Ruscino, ōnis, f. *Ruscina*, grad u Galiji Narboneskoj na rijeci istoga imena, s. la Toure de Roussillon.

rūscum, i, n. *veprinao*, (Ruscus aculeatus L.) *vrsta divlje šparge, Verg.*

Rusellānus, adj. *spadajući na Ruzelu (grad u Etruriji), ruzelski; supst. Rusellani, ōrum, m. Ruzeljani*.

rūssus, adj. *crven, rumen, gingiva, Cat.*

rūsticānus, adj. [rusticus] *seljački, seoski, vita, život na selu* (Sek. Rosoju, koji je uza to ostao municipalis); homines r. ex municipiis; Marius r. vir (na selu odrastao) sed plane vir; municipia r., *ratarski*; r. parsimonia; Cotta gaudere videtur sono vocis agresti et illud, quod loquitur, priscum visum iri putat, si plane fuerit r.

rūsticātio, ōnis, f. [rusticor] *život, boravljjenje na selu, pl. jednom Cio. Lael. 27, 108*.

rūsticē, adj. s komp. [rusticus] *seljački, prostački, neotesano, loqui; urgere; facere; (Hor.) rusticus tonso toga defluit*.

rūsticētas, ātis, f. [rusticus] 1) *seoska prostota, jedn. Plin. ep. 1, 14, 4*. 2) * † u pokudnom značenju; *seljačka neotesanost, nespretnost, pogl. rusticus 2)*, *narlast. tuđenje*.

rūsticor, dep. 1. [rusticus] *boraviti, baviti se na selu*.

rūsticulus, [adj. dem. od rusticus] *seljače, jedn. Cio. p. Sest. 38, 82*.

rūsticus, adj. s † komp. [rus] 1) *seoski, seljački, poljski, težački* (sr. rusticanus), vita; praedium; homo; * colona, *seljakinja*; res rusticae, *poljsko gospodarstvo*; (Ter.) opus r. facere; vox r.; † hortus; * mus; * numina; * sedulitas; *supst. -cus, i, m. seljak, težač*. 2) *tp. a) (rijetko) u dobru sm., prosti, mores. b) u zlu sm., nespretni, neotesani, prostački, tup*, homines r. et agrestes; r. vox et agrestis; * non r. hospes; * Musa; * carmen; * convicia; * querela; *supst. rusticus, seljačina, seljački klipan, rustica, neotesana seljakinja, Plaut. Ov. Phaedr.*

1. **rūta**, ae, f. [ῥύτις ili ῥύτι] * † *rutnica, grka trava; tp. nepovoljnost, jedn. Cio. fam. 16, 23, 2*.

2. **rūta caesa** *pogl. ruo 3) c*.

rūtābulum, i, n. [ruo] *žarilo, jednom Suet. Aug. 75*.

Rūtēni, ōrum, m. *Rutenski, celtski narod u Galiji Akvitanskoj u sadašnjem O-verque-u*.

Rūtillus, Rutilije, ime rimskom plemenu; Publius R. Rufus, *govornik i povjesničar. Odl.*

Rutillanus, adj. *Rutilijev*.

rūtīlo, i, [rutilus] 1. *tranz. crveniti, rumeniti, comae rutilatae, Liv.*; propoxum rutilatumque crinem deposuit, *Tac. 2*) * † *intrans. sjati se crvenkasto, arma*.

rūtīlus, adj. crvenkast, rumenkast, žut, (grč. *ρυδός*), fulgor; (Plaut.) caput, ridokos; † comae; * capilli; † barca; * ignis; * eruor; kao pridjev Rutilus.
rūtrum, i, n. [ruo] lopata, motika.

rūtūla, ae, f. [dem od ruta] malo rutvice, po Cic. fam. 2, 22, 3.
Rūtūli, ōrum, m. Rutulci, stari narod u Laciju. Odatle * **Rūtūlus**, adj. rutulski, i supst. Rutulac.

S

S. ili Sex. 1) ime = Sextus. — Ser. 2) ime = Servius. — Sp. 3) ime = Spurius. — S. C. = senatus consultum. — 5) S. (u pismu) = saluten. — 6) S. P. D. (u pismu) = salutem plurimam dicit. 7) S. P. Q. R. = senatus populusque Romanus. 8) S. V. B. E. E. V. = si vales, bene est, ego valeo.

Sābaeus, adj. sabejski, iz Sabe, pokrajine u srednjoj Arabiji, koja obiluje tamjanom, također = arapski, tus, Verg.; * terra S., a i samo * Sabaea, srećna Arabija; supst. Sabaei, ōrum, m. Sabljani, Verg.

Sābāria, ae, f. grad u Panoniji, s. Subotište u Ugarskoj, Aurel. Vict.

Sābātē, ēs, f. Sabata, barovit kraj u Etruriji. Odt. adj. -tīnus, sabatski, supst. -tīni, ōrum, m. Sabatani.

Sābhāzīus, ii, m. [Σαβήσιος] Sabazije, azijsko božanstvo, pridjev bogu Dijonizu ili Baktu. Odatle **Sābāzia**, ōrum, n. svetkovina na čast Dijonizu.

sābbāta, ōrum, n. [σάββατα, počinali] sabbat, svetkovina židovska, koju su kasnije i Rimljani držali, Just. 36, 2, 14; i o drugim židovskim svetkovinama, tricesima misli se dies, 30. dan, svetkovanje mladačka; * svetkovina uopće.

* **Sābelli**, ōrum, m. [dem. od Sabini] Sabelci, starije ime Sabinaca; sing. Sabellus, šaljivo o Horaciju, jer je imao dobarce u Sabinskoj, Hor. ep. 1, 16, 49; adj. -bellus, * † -bellus, sabelski, sabinski.

Sābīni, ōrum, m. Sabinici, staroitalski narod, medaš Latincima; melon., zemlja Sabinska, ex Sabinis, in Sabinis; sing. Sabinus, Sabinac, * Sabina, Sabinka; Sābīnus, adj. sabinski, herba S., glušak, gluha smreka, kojom se kadilo, Or. Prop.; (Hor.) -num, i, n. sabinac, sabinsko vino; Sabini, dobro Horacijevo u Sabinskoj, satis beatum unicis Sabinis, Hor. carm. 2, 18, 14. (Drugi pomišljaju na neutrum Sabina; pak lumače: illis quae in Sabinis habeo, drugi opet slažu satis izvodeći ga od sala [supst. od sero] sa Sabinis.

1. Sābīnus pogl. Sabini.

2. **Sābīnus**, i, m. Sabin, rimsko ime; navlast. jedan prijatelj Horacije, Hor.; brat Vespuzijanov, Suet.; stari italski heros, Verg.

Sābīs, is, m. Sabis, rijeka u belgijskoj Galiji, s. Sambre.

† **sābūlum**, i, n. krupan pijesak, šljunak. **sābūrā**, **sābūra**, ae, f. pijesak ili šljunak za balast brodu.

sābūrro, i, [saburra] prenes. jelom i pićem pretereliti, Plaut.

Sācae, ārum, m. Suke, nomadi u sjevernoj Aziji, navlast. u sadašnjoj Maloj Bukhriji, Cat. Curt.

saccipērium, ii, n. [saccus i pera] torbica novčana, jedn. Plaut. Rud. 2, 6, 61.

sāccūlus, i, m. [dem. od saccus] vrećica, osh. za procjeđivanje vina, Lucil. u Cic. Fin. 2, 8, 23; za novce.

sāccus, i, m. [σάκος] vreća; napose novčana kesa, (Phaedr.) vreća za žito; (Plaut.) prosjačka torba, ire ad saccum, iei na prosjačenje.

sāccellum, i, n. [dem. od sacrum] malo svetište, kapelica, i građa od porušenih kapelica, Nep. Them. 8, 5; sr. sepulcrum.

sāccēr, (uzgredni oblik pl. sacres [porci] Plaut.) cra, crūni, adj. 1) svet (opp. profanus; sr. sanctus), aedes; * s. cervus Nymphis; * Jovi quercus; * Cereri sacrum Polypoeten; * s. vates, jer se Apolonu posvetio; * Orpheus; često o mjestu, gradu, hramu i nal., insula illa eorum deorum sacra putatur; locus s. et profanus; Sacer mons, kadšto također mons Sacer, sveto brdo, u zemlji sabinskoj, na desnom brijegu Anijena (Anio); Sacra via (tako u klas. prozi, a samo pjesnički via S. u Hor. Sat. 1, 9, 1.), Sveti put (cesta); jedna od najljepših i najživljih ulica rimskih, kojom su i trijumfi prolazili, išla je podnožjem Karinā preko fora k hramu kapitolskoga Jupitera; također * s. clivus (koje kao dio Sacrae viae, koje u cijeloj ulici); * Ilion (kao u Homera Ἰλιὸς ἢ πόρτις πτολίεθρον); * s. Tarentum (Neptunu); * s. arces (o hramu Viktorije na kapitolskom brežuljku; sr. Liv. 10, 33. 29, 14.; a kako drugi hoće o Kapitolu samu); * focus; * ad aquae lene caput sacrae (jer su vruci kao prebiva-

lišta Nimsa posvećeni bili bogovima); (Hor. sat. 1, 5, 99.) flamma sine ture liquescere s.; * laurus s. (Apolonu), * vites (Bakhu, pak radi žrtava napojnicā); * dies, * luces, svetkovine, blagdani; * quae precamur tempore s.; * sanguis, krv žrtava; * ales (radi augurijā); * qui saltus, Tiberine, tuos sacrumque Numici litus arant (radi svetosti potočara boga); aurum, quod Gallis ereptum erat quodque ex aliis templis inter trepidationem in Jovis cellam collatum, s. omne iudicatum est, Liv. 5, 50, 6., arma. 24, 21.; villae signis et tabulis refertae partim publicis partim etiam s. et religiosis; * medicamen s., o bogovima; * s. medicamina mentis habet; * ignibus imponit sacris libamina; * effigies divum; * tus; * sustulit os sacrum caelo; samo iznimice upotrebljava riječ sacer Liv. 3, 19, 10. o bogovima pišući; postulant (tribuni pl.) ut sacrosancti habeantur; quibus ipsi dii neque sacri neque sancti sunt, da se zahtjevu tribunā ut s. h. bolje naruga, nego bi bio, da je pravilno rekao: quibus ipsi dii sacrosancti non s., ili quibus neque sacra neque ipsi dii sancti s.; također Vesta, Cybele, Prop.; supst. sacrum, sacra pogl. sacrum. Odt. a) † nā m i j e n j e n, o d r e d e n, pugionem magno operi sacrum. b) častan, poštovanja vrijedan, (Hor.) silentium, voces, basma; † occupationes (o caru). 2) podzemnomu božanstvu posvećen, o d r e d e n, o s u d e n na propast, na smrt, proklet, tako u formulama i zakonima, s. esto, s. sit; (Hor. sat. 2, 3, 181.) is intestabilis et s. esto; (Hor. epod. 7, 20.) s. nepotibus cruor Remi, proklētstvo unucima; (Liv. 3, 55, 7. 8.) qui tribunis plebis nocuisset, ejus caput Jovi s. esset. — Hac lege juris interpretes negant quemquam sacrosanctum esse, sed cum quid eorum cuiquam nocuerit, id s. sanciri; pak uopće: proklet, mrzak, opak, s. et scelestus. Plaut.; hircus alarum, Cat.; s. fames auri, Verg.

sacerdos, dōtis, m. i f. [sacer] svećenik, svećenica (sr. flamen, pontifex), populi Romani; sacerdotis Cereris; Fonteja s.; * o pjesnicima, Musarum; ironički, popularis s., o Klodiju, koji se na svetkovinu Bonae Deae uvući htio; * kao opozicija, regina s. o Reji kao vestalci.

† **sacerdotālis**, adj. [sacerdos] svećenički ludi.

sacerdotium, ii, n. [sacerdos] svećeništvo, svećenička čast, služba.

sacramentum, i, n. [sacro] ono, čim tko sam sebe ili drugoga na što veže, pak 1) t. t., svota novčana, koju je u oivilnoj parnici svaki od parbenika položiti morao na mjestu, koje je bilo locus sacer kao jamčevinu, te je gubio onaj, koji je pravdu izgubio, budući da je

tekla u državnu blagajnu, globa, jamčevina. Pak parnica, budući da je naličila na parbenje za globu (sacramentum) i na neku vrstu oklade, justo s. contendere cum alio, pravdu dobiti, s. aleis justum judicare, dati komu za pravo; pak o okladi, ut sacramento contendas mea non esse, da se okladiš. 2) isprvice dužnost vojevanja, Liv. 22, 38, 2. 3.; pak odt. zakletva na zastavu, obligare, rogare, adigere milites sacramento, zakletti, također consulis sacramento rogare, pokazujući komu se vojnici zaklinje; (Tac.) Judaeum exercitum Vespasianus, Syriae legiones Mucianus sacramento Othonis adigere, a Flavio Sabino, quod erat in urbe militum, sacramento Vitellii adactum, s. ejus detrectabant; sacramentum, sacramento (abl. = govoriti za kim) dicere zakleti se na zastavu, sacramentum dicere apud alqm, sacramento, † sacramentum dicere alcu, zakleti se komu; s. neglegere; teneri sacramento, biti zaklet, da će vojevati; (Tac. Germ. c. 14.) illum (principem) defendere, tueri, sua quoque fortia facta gloriae ejus assignare praecipuum s. est, o pratinji germanskoj, kojoj je to bila najglavnija dužnost; † melon., vojna, ratna služba: uopće: prisega, zakletva, * perfidum s. dicere; † sacramento se obstringere.

Sacerānus, adj. sakranski, narod u starom Laciju, acies, Verg.

sacerarium, ii, n. [sacer] 1) sprema za svete stvari; po tom Caere, s. populi Rom., jer su za galske navale rimske svetinje onamo odnesene; prenes., (Tac.) poëticus decor — ex Horatii et Vergili et Lucani sacrario prolatus. 2) bogomolja, Bonae deae; * sacraria Ditis, svijet pod zemljom; cui (aquilae) ille etiam s. domi suae fecerat (kao što se u rimskom tabaru mjesto, gdje su se orlovi čuvali, smatralo svetim); cui (aquilae) domi tuae s. scelerum tuorum constitutum fuit, ijetkom porugom o Katilini, sveto mjesto tvojih opočina, na koliko u njega o kakovoj svetinji, o kakovu sakrariju ne može biti govora, te se po njegovim rukama i čisto okalja.

saceratus, adj. [partic. od sacro] * posvećen, svet, templum; dux (o Augustu).

† **sacerfōla**, ae, m. [sacra-colo] obavljač, sacra, žreo, svećenik.

sacerifer, ēra, ērum, adj. [sacra-fero] noseći svetinju, jedn. Ov. fast. 4, 252.

† **sacerificālis**, adj. [sacrificium] žrtveni, apparatus.

sacrificātio, ōnis, f. [sacrifico] žrtvovanje, Cic. n. d. 2, 27, 67.

sacrificium, ii, n. [sacrum-facio] žrtva, prilog, (sr. victima, hostia), s. facere, instituere, perpetrare, violare; sacrificiis studere.

sacrifico, 1. [sacrum-facio] *žrtvovati, pri-lagati*, Jovi, deo, genio suo (*Plaut.*); *hostiis, klanice*; apud aram; quotidie pro salute et victoria populi Rom.; *apst.*; *impers.*, pure et caste a matronis sacrificatum.

sacrificulus, i, m. [*dem. od sacrificus*] *žrec*; *obično rex s. pogl. rex 1).*

sacrificus, adj. [sacrum-facio] 1) * *žrtveni*, dies; ritus; os, securis. 2) *žrtvujući, rex (sr. sacrificulus)*; * Ancus.

sacrilegium, ii, n. [sacra-lego] 1) *svetokradnja*, * fur onustus sacrilegio, *ukradenim orkvenim blagom*; † pl. 2) *tp. povređivanje, oskvrnjivanje vjerskih dužnosti i obreda*.

sacrilegus, adj. [sacra-lego] 1) *svetokradljiv*; *supst.* 2) *bezbožan, opak, homo, Ter.*; Graeci s.; bellum s., *otimanje božjih kipova*; * feminae, *koje su Orfeja rastrgale*; * manus; * dextra; * sanguis; (*Com.*) *kao psotka, lupež*.

Sacri-pörtus, us, m. 1) *Sakriport*, grad u zemlji Volštana, nedaleko od Prenesta, *Liv. ep. Aurel. Vict.* 2) *grad na tarentskom zalivu*.

sacro, 1. [sacer] 1) *svetiti, posvetiti, pri-ložiti*, aurum; argentum; ebur; agrum; duabus aris ibi Jovi et Soli sacratis; * aras. *Odd. a)* * *odrediti, prikazati komu, pokloniti*, hunc illi honorem erepta pro virginitate; quod Libitina sacravit = *što je mrtvo*. *b)* *na propast odrediti, prokljčiti*, de sacrando cum bonis capite ejus; caput Jovi, caput alcjs; * telus Euandri. 2) *posvetiti i time nepovredivim učiniti*, foedus; sanctiones; (*Tac.*) s. ludos, *svete igre uesti*; (*Tac. ann. 3, 68.*) sacrandam ad memoriam; leges sacratae, *za povredu kojih je osim državne kazne i prokljčstvo određeno bilo, kao sveto pđštovati, patrem deum hominumque hac sede sacravimus, Liv.*; (nomen inditum) ab eo quem in summo sacratum vertice Poeninum montani appellant, *Liv.*; * sacrata Vesta. 3) *tp. vječitim, besmrtnim učiniti*, vivit eloquentia Catonis sacrata scriptis omnis generis, *Liv.*; * alqm Lesbio plectro; * avum sacrarunt aliqua carmina parte tuum.

sacro-sāctus, adj. „*žrtvom posvećen*“ *nepovredljiv, svet*, possessiones; tribunus plebis; potestas (tribunorum plebis); † *tp. presvet, častan*, memoria alcjs.

sacrum, i, n. [*n. adj. sacer*] 1) *sveto, pđšvđeno, svetinja, pl. svetinje, sveto posuda i oruđe i nal.*, sacrum rapere; nihil ex sacro (*od orkvenoga dobra*) attingere; sacrum id Vulcano cremare; * sacrum accendere; sacra profanaque omnia polluere; (*Hor.*) miscere sacra profanis; sacra ex aedibus suis eripuisse; (*Hor.*) persaepe (*incendebat*) velut

qui Junonis sacra ferret; cum suis, penetralia sacris, *sa kipovima bogova, s penatima*. 2) *sveti obred, žrtva a navlast. u pl. — služba božja, svetkovina*, sacrum facere Herculi; Graeco sacro, *po grčkom obredu*; s. anniversarium Cereris; plurima s. obire; sacrorum religio; s. Orphica; s. publica, gentilicia, privata; eisdem sacris uti; sacra interire majores noluerunt; * sacra jugalia, *ženidbene svetkovine*; *post. (Plaut.)* inter s. (*žrtvom*) saxumque (*žrtvenim nožem*) = *u velikoj nevolji, u škripcu biti*; hereditas sine sacris = *velika korist bez muke, bez troška, jer su obično sacra gentilicia, koja je nasljednik dužan bio preuzeti s nasljedstvom, zadavala mnogo troška*. *Odd. tajnosti, tajne*, * tori; † literarum sacra colere; † sacra studiorum profanare.

† **saecularis** (secul.), adj. [saeculum] *stogodišnji, stoljetni*, carmen s., *pjesma pjevana prilikom svetkovanja stogodišnjice, kakovu je ispjevao Horacije*.

saeculum (starije saeculum), i, n. 1) *ljudski, čovječji vijek*, obično trajanje jednoga ljudskoga pokoljenja (33½ g.), multa s. hominum tot saecula; *navlastito † vladanje kojega vladara*. 2) *ljudsko pokoljenje za kojega doba, pokoljenje, naraštaj*, in hujus saeculi errore versor; *također običaji ljudski za kojega doba, običaj (adet), duh vremena*, novi ego hoc s., *Plaut.*; s. prius, *Ter.*; hoc saeculo; in id s. cadit Romuli aetas; minus eruditis hominum s.; * mitescent saecula; (*Tac.*) nec corrumpere et corrumpi s. vocatur. 3) *stoljeće, vijek*, duobus prope s. ante; * saeculo festas referente lucas; *stoga a) dulje vrijeme, mnogo godina*, aliquot saeculis post; s. plurima; s. sexcenta; * saeculis effeta senectus; * te longo saeculo putidam. *b) ljudi istoga stoljeća, stoljeće*, isti fuit generi quondam quaestus apud s. prius, *Ter.*; s. reliquorum judicium; * impiaque aeternam timuerunt s. noctem.

saepe, adv. s. komp. i sup. *često (opp. nonnunquam, semel; sr. crebro, frequenter)*, s. et multum cogitavi; testamentum s. fecit, *više nego jednom, kad i kad*; multi bella s. quaesierunt, *kojekad*; *navlast. se nerijetko složi* multi, multa sa saepe, *te znači „mnogi drugi, mnogo drugo“*, cum vero causam justam deus ipse dederit, ut tum Socrati, nunc Catoni, saepe multis etc.; interitus exercituum, ut proxime triumphum, s. multorum; cum s. multa (*sc. dicere, narrare*) tum memini domi in semicyclo sedentem — in eum sermonem illum incidere etc.; *tako stoji samo saepe bez alias, drugda, ako se na nj tako pomišlja po svezi*

cum — tum, cum s. tum maxime bello Punico; *silnije saepe numero, često puta.*

saepes (sep.), is, f. *plōt, zagrada*, hae saepes; saepibus densissimis; segeti praetendere saepem; * *svaka zagrada*, portarum; scolorum.

saepimentum, i, n. [saepio] *stobor.*

saepio, psi, ptum, 4. [saepes] 1) *ograditi, zagraditi*, vallum arboribus; u *pril.*, locum cogitatione; inventa memoria. 2) *prenes, a) opkoliti, opasati, ograditi, zatvoriti*, urbem muris; oppidum castris; domum custodibus; † fauces regionis munimento; † juga montium praealtae silvae rupesque inviae s.; * feram coronā venantum; saeptum undique et vestitum vepribus sepulcrum; * se tectis, *zatvoriti se u itd.*; * obscuro gradientes aëre; natura oculos membranis vestivit et saepsit; postquam omnia pudore saepia animadvertit; * nullo saepia timore; † mari Oceano aut amni saeptum imperium; † saepia pudicitia agunt. b) *zagraditi, zatvoriti, preprijeđiti*, urbem praesidio; vias; omnes fori aditus; * transitum.

saepiuscule, adv. [dem. od saepe] *više puta, jednom Plaut. Cas. 3, 5, 58.*

saepia, ōrum, n. [saepio] *ograda, obor*, quibus saeptis beluas continebimus? * exiret victima saeptis, *iz staje; navlast. ograda, u kojoj je rimski narod glasovao.*

saeta, ae, f. *tvrda dlaka, čekinja*, ita quasi saetis labra compungit mihi barba, *Plaut.*; equina, *struna*; ut equo et leoni saetas (natura dedit); *također o jarčjoj dlaci, Verg., o govedu, Verg. Ov.; o čekinjastoj kosi ljudskoj, Verg. Ov.*

* **saetiger**, gēra, gērum, adj. [saeta-gero] *čekinja; kao supst. m. nerast.*

* **saetōsus**, adj. [saeta] *čekinja; aper; frons; membra; verbera (bič).*

* † **saeva**, adv. s. komp. i sup. *bijesno, pomamno, ljuto, žestoko.*

saevīdīcus, adj. [saevus-dico] *ljutit, jednom Ter. Phorm. 1, 4, 35.*

saevio, ii, itum, 4. *bješnjeti, goropāditi se, mahnitati*; consulum alter; saevire coepisse (o slonovima)! * anguis; * panthera; * lupus rabieque fameque; in alqm; in ceteros saevitum esse; in corpus; in tergum saeviri; ultra humanarum irarum fidem; in ea delubra, quae sola religione tuta fuerint, saevisse; † in tecta; † barbara feritate (*kasno*) adversus alqm; † saevitum est; * animis; * tridenti; * in certaminibus; * alcuī; * s. inf.; ventus; mare ventis; * venenum in praecordiis; in auras, o *lavežu*; * amor ferri; * tibi flagrans amor et libido circa jecur; ira in alqm; * Aufidus, * pontus.

saeviter, adv. [saevus] (*Plaut.*) — *saeva, bijesno, žestoko.*

saevitia, ae, f. [saevus] *bjesnoca, žestina, ljutina, okrutnost*, hostium; feneratorum; Appii; saevitia ut heris in famulos adhibenda est; aut saevitiam aut clementiam iudicis; temporis (*zime*); belli; † dictorum factorumque; † ingenii; † annonae, *skupoća*; † maris; † caeli; * facilis.

saevus, adj. s. komp. i sup. *bijesan, pomaman, mahnit, okrutan, ljut, žestok, strašan, nemilostiv*, tyrannus saevissimus; † multitudo, * contio; * gens; (*Ter.*) uxor; * noverca; * puella (*prema ljubavniku*); * Aeneas s. in armis, *silan*; * Hector; * belua; * lupus; * canes; * saevior laena; * custos; magister, *oštar*; saevissimum imperium, *Sall. Jug. 100, 5*; * Juno, * Proserpina; * Necessitas; * Pelopis domus (*radi strahota u porodici*); * s. inf.; s. ventus, mare; † facies; * amor; * horror; * ira; * somnia; * gelu; * scopulus; * venenum; * aequora; * Orion; * tridens; * verbera; * falx; * funera, *strašni vidjeti*; * tympana; * negotium (*Fortune*); * Liburnae (naves), *jer su Kleopatri prijetili sramotom, da će je voditi u triumphu*; * militia, *nevolje ratne*; * paupertas; * jocus, *ujedljiva, zlobna pakosna*; * verba.

saga, ae, f. [srodno sa sagio] *vračara, vještica.*

sagacitas, ātis, f. [sagax] 1) *njuh pasji*. 2) *tp. oštroumlje, domišljatost*, hominis.

sagaciter, adv. s. komp. i sup. [sagax] o *očulih: tačno, oštro, lukavo*, pervestigare; duo duces s. moti sunt, alter ad inferendam, alter ad cavendam fraudem; † perspicere naturam alqis; tu sagacius odorabere.

Sagāris, is, m. *ili Sagarinus*, ii, m. [*Σαγάρης*] *Sagar*, 1) *rijeka u Bitiniji. Odatte -ritia*, idis, f. adj. *sagarski, Ov.* 2) *Sagāris*, is, m. *drug Enejin, Verg.*

sagātus, adj. [sagum] u *vojničkoj kabanici, u sagu.*

sagax, ācis, adj. s. komp. i sup. [sagio] 1) *osjetljiv, canis s., sljednik*; * sagacior anser, *kaja prije opazi*. 2) *osjetljiva duha, oštrouman, dosjetljiv, domišljat*, mens; † ingenia sagaciora; sagacissimus ad suspicandum; † vir in conjecturis sagacissimus; † *sa samim abl.*, civitas s. rimandis offensis; * s. rerum utilium sententia, (*riječ i kora*) *pune korisnih nauka*; * curae sagaces, *budam oprez*; (*Just.*) prodigiorum; * s. videre, *bistra vida*.

sagina, ae, f. [*σάγνα, nabiti, naključati*] 1) *apstr. hranjenje, tovljenje*; o *čovjeku: hranjenje, hrana*, multitudinem non auctoritate, sed sagina tenere. 2) *konkr. krm a, jelo*,

hrana, † *ferarum*; † *gladiatorum*, *kojom su se gladijatori hranili*; * *dare venalia fāta saginae, otići u gladijatore*; † *temulentus et saginā gravis*; *prenes*, † *haec velut s. dicendi*; *također (Plaut.) uhranjeno živinče, caedere s.*; (*Just.*) *tustina, pretilina, tōv*, s. *ventris non homini sed beluae similis*; *corporis*.

sāgīno, 1. *to viti, gojiti*, * *porcum*; *terra, quae copiā rerum omnium saginaret*, *Liv. Pak u prii, to viti, gojiti*, *sanguinem rei publicae*; (*Curt.*) *exercitus inter haec flagitia saginatur*.

sāgio, — 4. *tanko ošjećati, prenes. jedn. Cic. de div. 1, 31, 65.*

sāgitta, ae, f. *strijela, strjelica*; * *prenes. o „ljubavnoj str.“*; * † *nekaka zvijezda.*

sāgittārius, ii, m. [*sagitta*] *strijelac, strjelč-ljāč*; *eques s., na konju, Curt.*

* **sāgittifer**, fēra, fērum, adj. [*sagitta-fero*] *strjelčonosan, pharetra; strjelama obružān, Parthi; Geloni.*

† **sāgitto**, 1. [*sagitta*] *strijeljati.*

sagūna, um, n. [*sancio*] *rukovjeti trave iščupāne na Kapitolu, koje su fecijali sa sobom nosili, da ne budu povrijeđeni, Liv.*

sāgūlātus, u *sagulu* (*sagulum*), *jednom Suet. Vit. 11.*

sāgūlum, i, n. *dem. od sagum.*

sāgum, i, n. *starolat. sagus*, i, n. [*σάγος keltika riječ*] *sāg, strūka od debela sukna, kao u Orndogorācā, ratna kabanica, po tome: sumere saga, Tac. Germ. c. 17.; iste exercitus sagum sumit; ire ad saga, dići se na oružje; esse in sagis, biti pod oružjem; (Hor.) punico lugubre mutare sagum; u Cic. fam. 7, 10. strunjača.*

Sāguntam, i, n. *Sagunt, grad u ejeveroistočnoj Španjolskoj, rimski saveznik, od Hanibala obojen na početku drugoga punskoga rata, s. Murviēdro. Odalle -tinus, adj. saguntski; supst. -ni, ōrum, n. Saguntani.*

Sāitae, ārum, m. *Saīcāni, stanovnici grada Saisa, stare prijestolnice donjega Egipta.*

sāl, sālis, m. (*pretkl. i kasno također n.*) *pl. sales [sāz] 1) sol, (Hor.) s. niger pogl. niger 1); pak * slana voda, more, s. Tyrrheno; campi salis; artus sale tumentes. 2) tp. a) sol duševna, oštroumlje, pamet, lukāvština, fin dosjetak, šala, rug, qui habet saltem, quod in te est, Ter.; Caesar leporem quendam et s. est consecutus; sale et facetiis vicit omnes; specimen humanitatis, salis, suavitatis, leporis; sal dicendi; nullam esse artem salis; urbani sales; (Hor.) s. Plautini, sale multo urbem defricuit, delectatur s. nigro. b) ukus, finoca, ipsum tectum habeoat plus*

*salis, quam sumptus; * nulla in tam magno est corpore mica salis.*

Sālācia, ae, f. [*salum-cieo*] *Salacija, uzbūrkanō more.*

sālāco, ōnis, m. [*σάλανος*] *hvališa, hvalilac, jednom Cic. fam. 7, 24, 2.*

Sālāmis, inis, † **Salamina**, ae, f. [*Σαλαμίς*] *Salamina, 1) otok i grad na saronskom zalivu, naprema Atici, gdje je negda Telamon, otac Ajaksa i Teukra vladao, slavan pomorskom bitkom oko g. 480. pr. Is. 2) grad na Cipru, sāgrāden od Teukra inazvan po otoku Salaminu. Odalle -minius, adj. salaminski; supst. -minii, ōrum, m. Salaminjani.*

Sālāpia, ae, f. *Salapija, grad u Apuliji; supst. -pii ili -pitāni- ōrum, Salapljani.*

Sālāpūtium, ii, n. *šaljivo o malenu čovjeku, čovječuljak, patuljak.*

† **sālārium**, ii, n. [*sal*] *upr. sōnī depūtāt; solarina, norci za sol, pak a) dnevniće, koje su se davale poglavarstvu ili njihovim pratiocima. b) plaća.*

sālārius, adj. [*sal*] *solāni, sōnī, annona, godišnji dohodak od soli; Salaria via i samo Salaria, Sōnā cesta (tako nazvana, jer su njome Sabinci sol od mora donosili).*

Sālāssi, ōrum, m. *Salašani, alpinski narod u današnjoj Saccjskoj.*

* **sālax**, ācis, adj. [*salio*] *1) prčevit. 2) nečist.*

sālēbra, ae, f. (*običnije u pl.*) [*salio*] *truckavo, droncavo mjesto, viae, Hor.; tp. a) zapreka, oratio haeret in salebra, zāpinjē; nunquam in tantas salebras incidisset. b) hrpavost, tvrdoća govora, Herodotus sine ullis s. quasi sedatus amnis fluit.*

sālēbrōsus, adj. [*salebra*] *truckav, droncav, * saxa.*

Sālētīni (*Sall.*), ōrum, m. *Saletinci, narod Kalabriji. Odalle -tinus, adj. salentinski.*

Sālernum, i, n. *Salern, grad u Kampaniji, sada Salerno.*

Salgāneus, eos, f. *Salganej, grad u Beotiji.*

Sālīārīs *pogl. Salii.*

sālīctum, i, n. [*stegnuto od salicetum, od salix*] *vrčik.*

sālīgūūs, adj. [*salix*] *vrčov, Verg. Hor. Ov.*

Sālīi, ōrum, m. [*salio*] *poskakivači, igrači, od Nume uređen zbor od 12, kasnije 24 svećenika Marlovih; početkom ožujka išli su gradom pjevajući pjesme i poigravajući pod oružjem. Odalle Sālīārīs, adj. salijski, carmen Numae, od Nume iznesena; dapes (post.) t. j. raskošne gozbe, kojima su se častili Salii postije ophoda, Hor.; epulari S. in modum, Cic. Att. 5, 9; in morem Salium (mjesto Saliorum), Hor. carm. 4, 1, 27.; naprotiv toga treba Salium u Hor. carm. 1, 38, 12. Neu*

morem in Salium sit requies pedum *treba smatrati* za acc. od (prekl.) adj. Salius, *salij ski*, već radi mjesta, na kojem je in postavljeno, mjesto saliare.

salillum, i, n. [dem. od salinum] *slanik, slanica, Cat.*

salinae, ārum, f. [salinus] *sōlara, gdje se sol gradi; navlast. kod Ostije blizu mora, Salinae Romanae i samo Salinae; za šalu znači što i sales (dosjeti), possessio salinarum mearum, Cio. fam. 7, 32, 1.; i kraj u Rimu nazvan, jer su ondje negda bile solare kod porte Trigemine, Liv.*

Salinātor, ōris, m. [salinus] *soliar, rimski pridjev.*

salinum, i, n. [salinus] *slanik, slanica.*

salio, lui ili (lii), — 4. *skakati, skakutati, poskakivati*, de muro; super vallum; per praecipitia et abrupta; * rotis saliens (*uskočivši*) juga deseris; * o životinji, per flammās; in gurgite; *takoder o plesanju uz topotanje*, cujus ad strepitum salias terrae gravis, Hor. ep. 1, 14, 25. 26.; u pril. + velut salientes huc illuc (*u govōru*) nec usquam insistentes; o neživu; * salientem sanguine venam; * grando in tectis; + aqua saliens, *izbijajuća voda*; * dulcis aquae saliens rivus; + in peristylio saliente aquā; *naprotiv toga, supst. salientes (sc. aquae), ium, f. kjučevī*; * sal ili mica (salis) saliens, sol, *koja se pri žrtvovanju baci u vatru, pak u vis skoči (slutilo je na dobro)*; cor s., Plaut., pectora trepido salientia motu, Ov.; aliena negotia centum per caput et circa s. latus, *vrzu mi se po glavi*, Hor.

Salsipotens, tentis, m. (salum i potens) *gospōdār moru, pridjev Neptunov, jednom Plaut. Trin. 4, 1, 1. (prije se čitalo Salsipotens).*

Salsitibullus, ōrum, m. — Salii subsilientes, *šaljivo igrajući (plesući) Salii, jednom Cat. 17, 6.*

saliluna, ae, f. *děšpīk (Valeriana celtica Linn.) Verg.*

Salilus, 1) *pogl. Salii na kraju. 2) Arkađanin i Rutulac, Verg.*

* + **saliva**, ae, f. *slina u ustima.*

salix, icis, f. *vrba, Verg. Ov.*

Sallentini, Sallentinus *pogl. Salentini.*

Sallustius (Sāl.), *Salustije, ime rimskomu plemenu; 1) Gajus S. Crispus, historik. 2) (Hor. Tac.) S. Crispus, njegov sestrić, kojega je pod svoje uzeo. Odatle + -stianus, adj. Salustijev za 1) i 2). — 3) klijenat Ciceronov.*

Salmacis, idis, f. [Σαλμαρίς] *Salmacidas, vratak u Kariji, o kojem se pričalo, da čini mekoputnim; personif., nympa toga vrutka; Ov.; odatle Salmacides, ae, m. Salmacida = mekušac, jednom Ennius u Cio. off. 1, 18, 61.*

Salmōneus, ōi, i ōos, m. [Σαλμωνεύς] *Salmonej, sin Egeolov, brat Sizifov, otac Tirin (Tyro), kralj u Elidi, Verg. Odatle * Salmōnis, idis, f. kći Salmonejeva = Tyro.*

Sālōnae, ārum, f. ili + -na, ae, f. *Salona, grad u Dalmaciji. s. Solin.*

salsamentum, i, n. [salsus] 1) *salāmura, ra-sol. 2) (Ter.) slana riba.*

salse, adv. s komp. i sup. [salsus] *tp. dosjetljivo, domišljato.*

salsūra, ae, f. [salsus] *nasoljavanje, tp. meae animae, zlovoljan sam, Plaut. Stich. 2, 2, 35.*

salsus, adj. s komp. i sup. [salio] 1) *slan, nasoljen (sr. sal), hoc salsum est, prësoljeno (Ter.); * tellus; * vada; * fluctus, o moru; * fruges; mola s. pogl. mola; + aqua salsior; * jedak, ljut, sudor, robigo. 2) tp. zgodan, dosjetljiv, domišljat, satirički, genus est perelegans et cum gravitate s.; inveni ridicula et salsa multa Graecorum; de Ήρακλειδῶν Varronis negotia s., smiješna je stvar; esse quamvis facetum atque s.; hoc ipsum s. illi et venustum videbatur; homo salsaissimus.*

sältatio, ōnis, f. [salto] *plesanje, igranje, ples, igra.*

saltātor, ōris, m. i -trix, icis, f. [salto] *plesač, plesačica, igrač, igračica od zanata, podrugljivo.*

sältātōrius, adj. [saltator] *plesači, igrači, orbis.*

sältātus, us, m. [salto] *plesanje, igranje.*

sältem (mlade saltim), adv. *bar, barem, dajbudi, eripe mihi hunc dolorem aut minue s.; nunc s. ad illos calculos revertamur; (Plaut.) quis ego sum s. (pa tko sam), si non sum Sosia? Kadšto stoji s negacijom, a pokazuje ono što je bar pomisliti trebalo, da jest, = ani nec deorum s. si non hominum memores estis? u Quint. = ne-quidem, nec vero saltē iis sufficiat etc.*

sältō, i. [salio] 1) *intrans. igrati, plesati; ali budući da je ples u starih licem i tijelom mimički prikazivao sramotne kretnje, to su Rimljani držali, da se njim dostojanstvo slobodna čovjeka vrijeđa, da je nepristojan i pogrdan, nemo s. sobrius; Dejotarum saltantem quisquam aut ebrium vidit unquam?; tp. o govorniku, Hegesias s. incidens particulas, poskakuje rasjeckavajući rečenice. 2) tranz. igrajući prikazivati, Ciklopa, Hor.; + Pyrrhicham; + tragoediam.*

sältōsus, adj. [2. saltus] *gorovit, šumovit, locus.*

1. **sältūs**, us, m. [salio] *skok; * saltu corpora ad terram mittere, skočiti na zemlju; * saltum*

dare (*skečiti*) e curru; * saltu superare viam, *preskečiti*; † s. strenuus, † praeceps.

2. **sāltus**, *us*, *m.* 1) *gorska šuma, planina, pašnjak*, Pyrenaeus; Pyrenaei; Grajus; Thermopylarum (*klanac*); silvis aut saltibus; s. duo angusti silvosique; * nemorum; * saltibus in vacuis pascant; *Caes. b. G. 7, 19, 2*; de saltu (*pāšnik*) agroque dejecitur.

sālūber, *bris, bre, obi.* **sālūbris**, *e, adj.* [salus] 1) *zdrav, zdravlju pòvòljan, koristan*, locus; natura loci; annus; saluberrimae regiones; Bajae s. repente factae sunt; * somnus; *uopće: zdrav, valjan, koristan*, consilia; res salubrior; sententia rei publicae saluberrima; quidquid est salsum aut s. in oratione; mendacium; (*Hor.*) iustitia. 2) *zdrav, krepak, snažan (na tijelu; sr. sanus)*, genus hominum salubri corpore; defuncti morbis corpora salubriora esse coepere, *zdravljati*.

sālūbritas, *ātis, f.* *zdravlje, ljekovitost*, loci, tum salubritatis signa; † aquarum; † caeli; *u pril.*, s. Atticae dictio- nis et quasi sanitatem perdere, *jedrinu A. govora (kajoj je uzrok sanitas)*; a jureconsultis s. (*lijek*), ab iis, qui dicunt, salus ipsa peti- tur. b) † *zdravlje (kao stanje)*, s. corporum i samo s.

sālūbrīter, *adv. s. komp. i † sup.*, *zdravlju povoljno, zdravo, korisno*, umbris aquisve refrigerari salubrius; *tp. korisno, na korist*, s. bellum trahi potest; † destinata s., *korisna osnova*; † salubrius emere, *koris- niye, cjenije*; † ut quam saluberrime reficiantur; *takoder, † mudro, pametno*, s. aesti- mare; disciplina s. temperata.

sālūm, *i, n. [sālos]* 1) *būrkanje morsko, i time nastalo ljuljanje broda*, salo nauseaeque confecti. 2) *široko, debelo more (prema obali i luci), pučina morska*, classis stat in salo, *takoder pristanište*, procul ab in- sula in salo, navem tenere ancoris; † *more uopće*.

sālūs, *ūtis, f. [od salvus]* *zdravlje*, quae oportet signa esse ad salutem, omnia huic esse video; mater reddit suā et familiae s. maximā; quod salute ejus fiat, *Ter.*; medicinā ad salu- tem reducere; medicis suis non ad salutem sed ad necem uti; (*Curt.*) salutis custos, *ljek- nik; dobro, spās, spāsēnje, čuvanje ži- vota (sr. incolumitas), izbavljanje i nal.*, civitatis; Galliae; communis; urbis, exercitus; id quantae salutis fuerit universae Graeciae; utilitati salutisque servire; * nulla salus bello; augurium salutis; restitutio salutis meae, *poziv iz prognošta*; summae se iniquitatis condem- nari debere, nisi eorum vitam sua salute ha-

beat cariorem, *Caes. b. G. 7, 19, 5*; lintribus inventis sibi salutem reppererunt; *fugā s. pe- tere*; sine spe salutis; sunt tuae clementiae monumenta eorum incolumitates, quibus s. dedisti, *kojima si život dārovao*; ad s. vocare, *spāsiti, sahraniti*; † de salute pugnare; † pro salute dimicare; juris libertatis; fortunarum suarum s. in istius damnatione consistit; obte- stari alqm de salute suā, *moliti za milost*; o *govorniku*, honesto et misericordi mendacio salutis civi calamitoso esse; qui saepe meis civibus salutis existimarer fuisse; haec vox — nonnullis aliquando salutis fuit; et opem et s. ferre alcuī, opem indigentibus salutemque ferre, s. afferre rei publicae, pecuniae, *spāsiti*; s. alcuī reddere, restituere; una est s.; nulla s. rei pub- licae reperiri potest; si ulla s. servare posset; rei publicae salutem retinere; *takoder Salus personif.*, neque jam Salus servare me potest, *Plaut.*, ipsa S. servare non potest. *Navlast. a) konkr. spās, spāsitelj*, me suam s. ap- pellans; sic ab iis, ut s. patriae, defenderer; *pri Plaut.*; *riječ od mila*, mea s., *spāse moj, dušo moja!* b) *pozdrav*, salutem nuntiare alcuī, *pòzdraviti*, s. scribere; impertit tibi mul- tam salutem, (*Ter.*) plurima salute Parmeno- nem Gnatho; * salutem alcuī afferre; Ana- charsis Hannoni salutem (*so. dicit*); ne salutem quidem, at tu et illi Piliā plurimam; dic a me illi salutem; salute datā redditaque illi ac- ceptā redditaque; * longa salute donare puel- lam; *u pril.*, salutem dicere foro et curiae, „s bogom“ *reči, ostaviti*.

sālūtāris, *adj. s. komp.* [salus] *spasonosan, koristan, probitačan, zdrav, (opp. pestifer, perniciosus; sr. saluber)*, res; calor; oratio, consilium; cultura agrorum hominum generis est; ratio quoniam pestifera sit multis, admodum paucis s.; illud ad firmendam vo- cem s.; ars s., *vještina ljekarska*; litera s. *pogl. 1. A.*; s. digitus, *kažiput, Suet. Aug. 80.*; Salutaris, *spāsitelj, kao pridjev Jupiterov, Cic. Fin. 3, 20, 66*.

sālūtārīter, *adv.* [salutaris] *spasonosno, ko- risno*, uti armis.

sālūtātīe, *ōnis, f.* [saluto] *pòzdravljānje, pozdrav, navlast. klijenata i prijateljā; poklon, pohode (sr. saluto)*, ubi s. defluxit; dare se salutioni amicorum.

sālūtāter, *ōris, m.* [saluto] *pòhòdanin, koji ide odličnijim u pohode*.

* **sālūtīfer**, *fēra, fērum, adj.* [salus-fero = sa- lutaris] *spasonosan*.

sālūtīgōrūlus, *adj.* [salus i gero] (*pozdrav- ljač, pozdrav donoseči, jednom Plaut. Aul. 3, 5, 28*).

sālūto, *1. [salus]* 1) *pòzdravljati*, alqm; Ti- ronem saluta nostris verbis; deos, *bogovima*,

njihovim se kipovima klanjati, * numen; * augurium; * Italiam. Navlast. a) pozdravlja jući progovoriti komu, nazvati koga čim, ita se salutari passus est; alqm patronum; * cur ego pošta salutor? † alqm imperatorem. b) doći komu na poklon, pokoditi koga (o klijentima i prijateljima, koji su po običaju rimskom osobito jutrom dolazili na poklon svomemu zaštitniku), alqm; venire salutandi causā; salutari, appeti; (Verg.) ingentem foribus domus alta superbis mane salutantum totis vomit aedibus undam; † o jutarnjim poklonima carevima, agmina salutantium; kadšto i o patronu, koji odzdravlja prolaznicima; mane salutamus domi et bonos viros multos etc.; (Hor.) major quaerenda foret res et salutandi plures. c) (Plat.) o polasku pozdraviti, reći „s bogom“.

1. **salve**, adv. [salvus] *zdravo, u zdravlju*, satin salve? je li sve dobro? Com. Liv.

2. **salve**, pogl. **salveo** a).

salveo, — 2. [salvus] *zdrav biti; upotrebljava se kao pozdrav, a) u imperat. salve, salvete, salveto, na dolasku: zdravo! zdrav bio! dobro došao! (rjeđe) na polasku: s bogom! salve atque vale, Plaut. vale salve; * pri oproštanju s pokojnima, salve aeternum mihi aeternumque vale. Navlast. * o božanstvu i uopće o mnogopoštovanu čeljadetu ili stvari, s. vera Jovis proles (o Herkulu); s. magna parens frugum, Saturnia tellus; o grata testudo Jovis, mihi cumque salve rite vocanti; salve, sancte parens, iterum; salvete, recepti nequiquam cineres etc. b) u inf. s jubeo, kad se lko na dolasku dobrodošlicom pozdravlja [sr. jubeo a)], jubeo te salvere = salve; Dionysium velim salvere jubeas; deum (kao boga) s. jubent. c) u pismu u fut. salvebis a Cicerone meo, pozdravlja te.*

salvus, adj. *zdrav, čitav, živ, spasen (sr. incolumis, sospes), filium tuum salvum et sospitem vidi, Plaut.; s. atque incolumis (exercitus, civis); * Penelope, čista; quibus (civibus) salvus et incolumibus, zdravi i čitavi; summā exercitus salvā; se salvo, suis s., dok je još u životu; salvo officio; salvo jure amicitiae, ne dirajući u itd.; salvus rebus kad je u državi još sve u redu bilo, u dobra vremena (Tac.) et a. utriusque temporis ratio est, u jedno i u drugo doba biva što je prikladno; ne salvus sim, si etc., ne bio zdrav, ako ne itd., (Com.) salvus, salva sum, dobro sam, salvi (salvae) sumus; (Com.) s. res est, još je sve čitavo (dobro); (Liv.) satin' salvae (eo. res sunt)? je li sve zdravo i čitavo? (sr. 1. salve); (Com.) salvus sis — salve [pogl. salveo a)]; (Hor. sat. 1, 9, 27.) quis te salvo opus est, kojima je stalo do tebe živa?*

† **Sāmāria**, ae, f. [Σαμαρία] *Samarija, pokrajina u Palestini. Odt. -rites, ae, -ae, ārum, m. Samaritani, Curt. Tac.*

Sāmārobriua, ae, f. *Samarobriua, grad u Galiji belgijskoj, sada Amiens.*

sambūca, ae, f. [σαμβύκη] *sambuka, vrsta harfe, Plaut.*

sambūceus, adj. [sambucus] *bazag, bazga, zóva] bazgov, zóvin, jedn. Aurel. Vict. vir. ill. 10, 2.*

sambūelstria, ae, f. [σαμβυελστρία] *koja udara u sambuku (sambuca), sambukašica, jedn. Liv. 39, 6, 8.*

Sāme, ēs, f. [Σάμη] *Sām, staro ime ionskomu otoku Kefaloniji s glavnim mjestom istoga imena, Verg. Ov.; grad, u Liv. Odt. supst. Sāmael, ōrum, m. Samljani, Liv.*

Samnium, ii, n. (od * Sab = * Sav-nium) *Samniji, zemlja, kojom se protežu Apenini, sjeverno od Kampanije do Jadranskoga mora, kojoj su stanovnici dolazili od Sabināca. Odt. 1) Samnis, itis, adj. samnitski; supst. a) Samnicānin; collect. i u pl. Samnicāni. b) poput Samnicānā družāni gladijator. 2) † Samniticus, adj. samnitski.*

Sāmōs ili -mus, i, f. [Σάμος] *Sām 1) otok na obali Ionijske, postojbina Pitagore i dr., gdje se ponajve štovao Junona, s glavnim mjestom istoga imena; (Verg. Ov.) Threicia = Samotracia. Odt. Sāmīus, adj. [Σάμιος] terra S., samski; supst. -mīi, ōrum, m. Samljani. 2) * sporadni oblik od Same, što pogl. 3) Samōlōs, adj. [dem. od Samius] od samske gline načinjen, poterium, jedn. Plaut. Stich. 5, 4, 12.*

Sāmōthrācēs, ēs, (ili -ca, ae, i -cia, ae), f. [Σαμοθράκη] *Samotraka, otok u Egejskom moru na obali tračkoj, na glasu po misličkoj službi kabirskoj, s glavnim mjestom istoga imena. Odt. -thrāces, cum, m. [Σαμοθράκες] Samotracani.*

Sampsicōrāmus, i, m. *Sampsiceram, kralj u Emezi, koga je nadvladao Pompej, za šalu i o samu Pompeju.*

sānābīllis, adj. s † komp. [sano] *izlječiv, a) * fr. vulnus, b) na duši, iracundi.*

sānātio, ōnis, f. [sano] *liječenje, corporum: u pril., malorum.*

sancaptis, idis f. *izmišljeno ime mirodije, jedn. Plaut. Ps. 3, 2, 43.*

sānelō, nxi, nctum, 4. *posvetiti, učiniti nepovredljivim (sr. sacro), odalle a) nepromjenljivo postaviti, potvrditi, odrediti, s. legem, (Hor.) in alqm; (Hor.) tabulas peccare vetantes (zakoni na dvanaest ploča), quas bis quinque viri sanxerunt; jurejurando inter se, jurejurando ac fide s., ne; habere le-*

gibus sanctum, uti; s. edicto, ne; Solon capite s., ne (*da pod živu glavu ne*); neque ulla lex sancit, quo minus etc., † silentium periculo vitae; haec lex in amicitia sancitur, ut; Valerii lex s., ne; s. foedus sanguine alcijs; fidem dextrā ejus volebat sancire; s. acc. c. inf., fide sanxerunt liberos Tarentinos leges suaeque omnia habituros; de jure praediorum apud nos non sanctum est jure civili; in legibus eadem illa sancta sunt; † capitis poenam s. alciui. b) *potvrditi, priznati, pripoznati*, acta Caesaris; dignitatem alcijs; necessitudinem eorum; violatas ceremonias inexpabili religione; augurem; * foedera fulmine; † jus imperii morte alcijs; † gratiam jurejurando. c) *pod kaznu što zabraniti, zakratiti, zaprijetiti*, incestum supplicio; quod exsecrationibus publicis sanctum est; vis capite, avaritia multa honoris cupiditas ignominia sancitur; lege sanciri aut jure civili.

sāncte, adv. s. komp. i sup. [sanctus] *sveto, savjesno, zdušno*, pie sancteque colere naturam excellentem; se sanctissime gerere; sanctissime observare promissa; † captivas s. habere, ne licati.

sānctimōnia, ae, f. [sanctus] 1) *svetost, svetinja*, deorum religio et s. 2) *svetost = zdušnost, poštenje, čistota*, quid mihi cum ista summa s. et diligentia? domum habere clausam pudori et sanctimoniae; virgo priscae sanctimoniae.

sānctio, ōnis, f. [sancio] *svečana naredba, glavni i kazneni članak zakona; bilješka pri ugovoru*, sacrare s.; recitare legum s. poenamque; irritas jacere s.; foederis.

sānctitas, ātis, f. [sanctus] 1) *svetost, nepovredljivost*, tribunatus, regum; † templo sanctitatem tribuere; religionum sanctitates, *sveti obredi*. 2) *neporočnost, čistota, stidljivost, pobožnost*, matronarum; quantā s. bellum gessisset; pietas et s.; religionum sanctitates.

sānctor, ōris, m. [sancio] *narednik, odreditelj*, legum, jedn. *Tac. ann.* 3, 26.

sānctus, adj. s. komp. i sup. [supr. partic. od sancio] 1) *pdsuđen, nepovredljiv, svet* (sr. sacer, religiosus), deorum manium jura s. sunt; jus; jura patriae sanctiora quam hospitii duxit; officium; fides indutiarum; nomen legatorum; jusjurandum; aerarium sanctius, *državno blago, koje se samo u najvećoj nuždi upotrebljavati smije*; alqm s. habere; Ennius s. appellat poetas, quod quasi deorum aliquod dono atque munere commendati nobis esse videantur. Sit igitur s. apud vos hoc poeta nomen, quod nulla unquam barbaria violavit;

tribuni plebis; *po tome: častan, poštovan, nja vriedan, božji, svet, pobožan*, sella Mercurii; sanctissimum orbis terrae consilium; sanctius consilium; † et sancta (*svečan*) et gravis oratio; * vates sanctissima (*o Sibili*); * oraculum; * flumen; * s. ignes, *žrtveni oganj*; * sancte deorum; * sanctius animal, *o čovjeku*; * Osiris; * dies; * s. vetus omne poema; * † sanctissime imperator (*care*); * *tako se nazivaju i pokojni*, o sanctissima conjux; s. libertas, pudicitia; † memoria; † arcanus hinc terror sanctaeque ignorantia, quid sit illud, quod tantum perituri vident. 2) *mišlju i životom čist; čist, neporočan, bogu povoljan, nedužan*, vir; homo; cum illo nemo neque integrior esset in civitate neque sanctior; * senatus; * vates; * conjux; * virgo, *vestalica*; * virgines; * da justo sanctoque videri; † eloquentia.

Sāncus, i, m. *također Semo ili Semo S. ili Fidius S., Sank, sabinsko božanstvo, valjada Zevs i Iliovs, Deus Fidius (pogl. Fidius), kasnije isti koji i Hercules.*

sandālīarius, adj. [sandalium] *sandaliski*, Apolon, čiji je kip stajao u Sandalskoj ulici, *Suet. Aug.* 57.

sandālgērila, ae, f. [sandalium-gero] *sandalica ropkinja, koja nosi sandale za gošpodom, jedn. Plaut. Trin.* 2, 1, 21.

sandāllum, ii, n. [σάνδαλον] *sandala, cipela, Ter.*

* † **sandāpila**, ae, f, *nosića za proste ljude i zločince.*

sandyx, icis, [σάνδυξ] *sandik, crvenilo mineralsko, Verg. i grimiz u Verg.*

sāne, adv. [sanus] 1) * *razumno, pametno*, amare, *Plaut.*; sanius bacchari. 2) *potvrđujući: zaista, doista. jamačno, baš, upravo, dakako, sane vellem*; res s. difficilis; s. arrogantibus verbis, *baš bezobraznim govorom; u odgovoru; dakako, nego ne, sane poi, sane hercle, Ter.; hercule (Com.) s. bene, recte s.; sane quam pogl. quam; nihil s., baš ništa; sane non, dakako da ne, non s., ne baš; (Hor.) s. nescire fateri, kao što je u izravnom govoru: sane fateor. Navlast. a) ironički: dakako, s. queritur vicus etc. b) dopuštajući: neka, ako će, pereant s.; sint s. ista falsa; pojačavajući uz imperat. slobodno, samo, abi s., ite s., cedo s.*

Sanguālis, e, *Sanku svet.*

sanguen, gl. sanguis.

sānguīnārius, adj. [sanguis] *krvoločan, juvenis; † sententia; (kasno) imperator.*

sānguīneus, adj. [sanguis] 1) *krvav, imber; * rores; * † guttae; * acies; * caput; * manus; * rixae; * caedes. Odt. crven kao krv, sanguinum; * jubae anguium; * cometae; * bacae;*

* lorica, nacrvan (jer je od mjedi). 2) * tp. krvoločan, Mavors; Mars.

sanguine, 1. [sanguis] prenes., biti krvoločan, eloquentia sanguinans, koja ispija klijente, Tac. dial. 12, 2.

* sanguinolentus i sanguulentus, adj. [sanguis] nabrčkao od krvi, krvav, pectora, soror; crven kao krv, color; tp. litera s, uvredljivo.

sanguis (zastarjele oblik sangnen, Enn. u Cic. de or. 3, 58, 218.), inis, m. 1) krv, sanguinem fundere, lijevati, effundere; + fundere s.; hauriendus aut dandus est s., ili vam je neprijateljsku ili svoju krv prolići; sanguine ictus pogl. ico; sanguinem mittere provinciae; pušiti krv, ispijati pr.; missus est s. invidiae, puštena je žila zavisti, (koja me proganjaše); često krv = krvoprolice, krv, usque ad s. incitari solet odium; in sanguine versari; odio civilis s.; (Liv.) plus sanguinis ac caedis factum; + civili s. aspergi; + pigrum et iners videtur sudore acquirere, quod possis sanguine parare; + super sanguinem et spolia revelant frontem; * fraterni s. infans; * poenas dare sanguine; * poenas cum sanguine poscunt; * sanguine quaerendi redditus; * patrias explere sanguine poenas; * Latinus, * Poenus. * Punicus; devotus. 2) tp. a) sila, snaga, krepost, jačina, jezgra, živao, rei publicae sanguine saginari; amissimus sanguis et s.; de sanguine aerarii detrahare; sanguinem mittere; * vos o, quibus integer aevi s. solidaeque suo stant robore vires, dum melior vires s. dabat; navlast. o govorniku ili govorniku, verum s. deperdebat; succus ille et s. incorruptus oratorum; (Quint.) plurimum sanguinis ac nervorum (in hoc), ut minus sanguinis ac virium declamationes habeant quam orationes. b) rod po krvi, rod, plemo, loza, koljeno, s. Transalpinus, narodi s onu stranu Alpā; paternus maternusque sanguis; sanguine conjunctus, po krvi u rodu; ne sanguis societur (Zenidom), Liv.; * progeniem Trojano a sanguine duci; * qui genus alto a sanguine Teucri proderet; + attingere, + contingere alqm sanguine, po krvi biti s kim u rodu; + e vilissimo s.; + s. ac stirps Alexandri. c) potomak, dijete, unuk itd., saevire in suum s., Liv.; * s. meus; * regius; * Assaracus; * pauperum parentum s., siromašnih roditelja dijete.

sanius, ōi, f. 1) (pretkl., pjesn. i poklas.) sukrvica. 2) * svaka nalična tekudina, otrov, colubrae saniem pjenu vomunt; s. manat ore trilingui.

santitas, ōtis, f. [sanus] 1) zdravlje, qui in corrupta sanitate sunt; corporis temperatio

cum ea congruunt inter se, e quibus constamus, s. dicitur. 2) zdravo stanje duše: pamet, razum, razboritost, animi; redire, reverti, se convertere ad sanitatem; reducirere, + revocare alqm ad s.; sanitatem animis afferre; stultitiam, constantia, id est, sanitate vacantem, posse tamen etc., Cic. Tusc. 3, 5, 11.; o govorniku ili govorniku: treznoba i razboritost, jezgrovitost, jedrina, (Atticae dictionis), quasi sanitatem perdere; + eloquentiae; oratoris; također zdrav ukus govornički, sanitatem et integritatem quasi religionem et verecundiam oratoris probat, Cic. Brut. 82, 284.; (Tuc.) s. victoriae, postojanost.

santilo, ōnis, m. komedijāš, lakrdijāš.

sano, 1. liječiti, vidati, ozdravljati koga, alqm vomitam; tp. liječiti, vidati, popraviti, opametiti, povratiti, partes aegras rei publicae; vulnera avaritiae; discordiam; incommodum commodis; + animos consolatione, utješiti; * curas; mentem alcis; mentes consceleratas; literae me sanarunt; cujus causa sanari non potest.

Sanqualls, adj. [Sancus] Sankov (Sancus), avis, Sanku sveta. Ne zna se koja.

Santoni, ōrum, i Santones, um, m. Santonci, narod u zapadnoj Galiji, u sadašnjoj pokrajini Saintonge. Odt. * + -tōnics, adj. santonski.

sanus, adj. s komp. i sup. 1) zdrav, čistav, pars corporis; sanum facere, ozdraviti; sanum fieri medicamento; qui integri sunt et s., (Hor.) si te populus sanum recteque valentem dicitet; * vulnera ad sanum coiere, zarasle, rascijele su; uopće; nepòkvāren, zdrav, s. et salva res publica; civitas; * ego s. ab illis (vitiis). 2) na umu zdrav, zdrave pameti, razuman, razborit, pametan (opp. insanus, ineptus), vix eum sanae mentis existimem; Caesaris ad eum sana mente scriptae literae; * mentis bene sanus; * mentis s. vix compos; homo; + nemo s. hostis; + dux sanior; ego illum male s. (slabo pametna) semper putavi, Cic. Att. 9, 15.; * s. poeta; * male s. (bijesni) poeta; * male sana; + male s. amore; nihil pro sano (kao pametan) facere; quisquam sanissimus; qui sanior ac si atc.; * solve mature s. (ako si pametan) equum; * Labeone insanius inter sanos dicitur; * bene s., oprezan; sanus es? jesi li pri pameti? Plaut.; sanus ne es? satini s. est? Ter.; satine sani essent, Curt.; * conjugis magicis sanos avertere sacris sensus; saniora consilia; o govorniku i govorniku: trijezan, razborit, genus dicendi; nihil erat in ejus oratione nisi sincerum, nihil nisi siccum atque s.; + alii pressa demum et tenuia — s. et vere Attica

putant; oratores Rhodii saniores; † oratore recto quidem et s., sed parum grandi et ornato.

* † **sāpa**, ae, f. *ūkuhānā šira, ūkuhan moši, vinkot*, sapam appellabant, quod de musto ad mediam partem decoxerant, (Varro), potare purpuream sapam, Ov.

Sāpael, ōrum, m. [*Σαπαί*] *Sapejci, trački narod na Propontidi*, Ov.

sāplens, tis, adj. s. komp. i sup. [partic. od sapio] *mudar, razuman, pametan, uman*, ut quisque maxime perspicit, quid in re quaque verissimum sit, quique acutissime et celerime potest et videre et explicare rationem, is prudentissimus et sapientissimus rite haberi solet; homo; vir; rex; excusatio; vita; sententia; juris temperatio; quis sapientior ad conjecturam rerum futurarum? grandis est verbi, s. sententis? * consilium; * sapientior aetas; *supst. u. floz. jeziku, o pravom mudracu, osobito o stoičkom: pravi mudrac*, si tabulam de naufragio stultus arripuerit, extorquebitne eam s.? Cic. *češće u Hor.*; *takoder o Leliju*; i o *učenim juristima*; pl. *navlast. o sedmorici grčkih mudraca*, eos vero septem, quos Graeci sapientes nominaverunt; a Graeciae sapientissimis; o *indijskim mudracima*, Curt. 8, 9; *šaljivo o vještacima finijih jela*, qui utuntur vino veteres s., Plaut.; leporis s. sectabitur armos, Hor. *sat.* 2, 4, 44.

sāplenter, adv. s. komp. i sup. [sapient] *mudro, razumno, pametno*.

sāplentia, ae, f. [sapient] *mudrost, razboritost, pamet, navlast. filozofija, takoder jurisprudencija, (pravo)*. pro vestra s.; s. rerum ceterarum; constituendae civitatis; faciendi dicendique; Scaevolarum; † sapientiae doctores; virtutes ebullire et sapientias, *svakojaku krepost i mudrost*; * insipientis s. consultus (*oksimoronom spojeno*), * mitis s. Laeli; *takoder (Hor.) mudrost = lukavost*, quid virtus et quid s. possit, utile proposuit nobis exemplar Ulixen.

sāplenti-pōtens, tentis, m. [sapientia i potens] *mudrošču silan, moguć, jedn. Enn. u Cic. de div. 2, 56, 116*.

sāpio, pii, — 3. 1) *imati tek, okus, sus*, Plaut.; *mirisati šim, zašdarati na...* quid sapit? *šim miriše?* s. hircum (Plaut.); unguenta, crocum. 2) *okusom šjeđati*, cui cor sapiat, ei palatum non s.; *tp. biti razborit, pametan, umjeti pravo, pametno misliti, šjeđati*, sapere eum plus quam ceteros; nihil; hi sapient; (Plaut.) nullam rem; recta; † quantum ego s.; * nil parvum s., *komu ne godi ništa prosto*; * qui s. et fari possit, quae sentiat; (Ter.) ad omnia; *post. pogl. semita*.

sāpor, ōris, m. [sapio] 1) *ukus, tek*, non odore ullo, non tactu, non s. capiatur; mel suo proprio genere saporis; *slasno, navlast. sok*, * tunsum gallae admiscere s.; * saporis, *poslastice*, tenui ratione (*tankim naukom*) saporum; *takoder * miomirisi, mirisavi sokovi*. 2) (*rijetko*) *lijep, fin način u govoru i vladanju*, nescio quo s. vernaculo, Cic. Brut. 17, 172.; homo sine sapore (*bez načina*), Cic. post. red. in sen. 6, 14.

Sapphō, ūs, m. [*Σαπφώ*] *Sapfa, liška pjesnikinja iz Mitilene na Lezbu. Odt. (Cat.) Sapphileus, adj. Sappin, Musa S. = Sappho kao de-seta Muza*.

Sapriortus, us, m. *Sapriort, luka među gradovima Sibarisom i Tarentom, jedn. Liv. 26, 39*.

sārcīna, ae, f. (*ūzājmijeno sāquros, mesnat, gojan, težak; odatle*) *tovar, teret, u pl. obično prtljaga, što ju je rimski vojnik na putu nosio (sr. impedimenta)*, quid ego nunc agam, nisi ut s. constringam (*da torbu prtim*) et clupeum ad dorsum accommodem, Plaut.; si te forte meae gravis uret s. chartae, abjicito potius, quam quo perferre etc., Hor. ep. 1, 18, 6. *sl.*; impedimenta et s. legionem sub sarcinis adoriri; sarcinas conferre, colligere, conjicere in medium (*na rpu*), projicere; militiae tuae, *pratilac*; * *brōme, plod utrobe*, prima; sarcinam effundere.

sārcinārius, adj. [sarcina] *prtljaški, jumentum samarni, jedn. Caes. b. c. 1, 81*.

sārcinātor, ōris, m. [sarcio] *křpo, křpāč*.

sārcinātus, adj. [sarcina] *natōvaren*.

sārcinūla, ae, f. [*dem. od sarcina*] *prtljažica, obično u pl.*, * aptae et expeditae; † sarcinulas alligare = *spremiti se na put*.

sārcio, sārsi, sārtum, 4. *křpiti, pōpravljati*, * lapsas ruinas generis; *pak nākna-diti, pōpraviti*, detrimentum; damnum; injuriam; infamiam; temporis longam usuram, qua caruimus; * gratia male sarta, *slabo pōkřpānā*; *partic. sartus, kao adj. u dobru stanju, upr. o zgradama, pak složen sa tectus, pōpravljen, pograden*, aedem sartam tectam tradere; sarta tecta exigere, *rāz-gledati, je li zgrada dobro sagrađena i pokrivena*; monumentum quamvis sartum tectum integrumque esset; quomodo in sartis tectis (*sr. exigendis*) se gesserit; sarta tecta aedium tueri; u *pril., zdrav, šitav, dobro šā-čōvān*, conservare alqm sartum et tectum integrumque; (Plaut.) praecepta tua sarta tecta habui.

sārcūlum, i, n. [sario] *motičica (za pljetvu), Hor.*

Sārdānāpallus (palus), i, m. [*Σαρδανάπαλος*] *Sardanapal posljednji, veoma raskošni kralj asirski.*

Sardēs ili [*Hor.*] — *dis*, ium, f. [*Σαρδεις*] *Sard*, prastari glavni grad liđijskoga carstva. *Odd. Sardiāni*, *ōrum*, m. *Sardani*.

Sārdi, *ōrum*, m. [*od Σαρδία, Sardinija*] stanovnici otoka *Sardinije*, *Sardi*, razvikani radi nevjere; *post. Sardi venales*, *podli ljudi*. *Odd. *† Sardus ili Sardōus*, adj. *sardski, sardin-ski*. 2) *Sardinia*, ae, f. otok *Sardinija*; adj. — *diniensis, sardinski*.

Sardica, ae, f. *Sardik*, grad u donjoj Meziji, *Eutr.*

sario, 4. *pljeti*, *Plaut.*

sārisa, ae, f. [*σαρίςσα*] *sarisa*, dugačko macedonsko koplje. *Odd. sārissōphōrus* (sarīs), i, m. [*σαρισσοφόρος*] *macedonski kopljanik (sarissōnoša)*, *Liv. Curt.*

Sārmātae, *ārum*, m. (grčki oblik * *Saurōmātes*, + *-a*, ae, *-mētae*, pl. [*Σαρματῆαι*] *Sarmate*, stanovnici poljskoruske nizine. *Odd. * Sarmātycus*, * *-mātis*, *idis*, adj. *sarmatski*; * *mare Sarmaticum*, *Crno more*; * *Sarmatice*, *adv. sarmatski*.

sarmen, *inis*, n. [*sarpo* 3. *kresati*] *granje jedn. Plaut. Mos. 5, 1, 65.*

sārmenta, *ōrum*, n. [*sarpo, kresati, klaštriti*] *okresine, uopće: grančica, loza, granje, sušanj, arida; fascies sarmentorum.*

Sārnus, i, m. *Sarn*, rijeka u *Kampaniji*, *sada Sarno*, *Verg.*

Sārpēdon, *ōnis*, m. [*Σαρπηδών*] *Sarpedon*, a) *sin Jupiterov*, *kralj u Liciji*. b) *rt u Liciji*.

Sarra, ae, f. *Sara*, *staro ime gradu Tiru u Feniciji*, *Plaut. Odd. *† Sarrānus*, adj. *sarski* — *kartaški ili tirski; Rutulac, Verg.*

Sarrastes, um, *Saraštani*, *narod u Kampaniji*, *Verg.*

sarrlo, (sar.), 4. *gl. sario*.

sārtor, *ōris*, m. [*sarrlo*] u *pril.*, *pljētvār, gojitelj*, *sator sartorque scelerum et messor maxime*, *Plaut. Capt. 3. 5, 3.*

sat, *sāta*, *pogl. satis*, 2. *sero*.

sāt-āgīto, i. *Com.* — *satago* 2).

sāt-āgo, etc. 3. (*također rāstavljeno sat ago ili satis ago*) 1) (*Plaut.*) *dužniku zadovoljiti = naplatiti ga*. 2) *nāmuđiti se, naužiti se straha*, *ego hac nocte in somnis egi satis*, *Plaut.*; s. *rerum suarum*, *Ter.*; + *supst. satagentibus celeriter occurrere; impers. pugnatur acriter; agitur tamen satis*, *Cic. Att. 4, 15, 9.*

sātēlles, *itis*, m. i f. *satēlēt*, *pērjanik*, u *pl. pratnja*. *Odd. a) uopće: pratilac, pomoćnik*, * *Aurorae*, o *Luciferu*; * *Jovis*, *orao*; * *s. Orci* — *Cerberus*; *sensus tanquam*

satellites attribuit; * *rigidus verae virtutis*. b) *navlast. u zlu značenju: pomagač u zločinu*, s. *atque administer audaciae tuae, scelerum*; *ministri ac satellites cupiditatum*; *viribus corporis perniciosissimis s.*

sātīās, *ātis*, f. [*satis*] = *satietas*, 1) (*ponajviše pretkl.*) *sitost*, *quaenam unquam poenis lundis dabitur s. supplici*, *Attius*, u *Cic. n. d. 3, 38, 90.*; *ut hodie ad litigationem huic suppetat Jovi s.*, *Plaut.*; *jam vinū s. est, veđ su se vina napili do sita*, *Liv.* 2) *dosada, gađenje*, *Ter. Liv. Tao.*

Sātīcūla, ae, f. *Satikula*, grad u *Samniju*. *Odd. -lūnus*, adj. *satikulski*; *supst. -ni*, *ōrum*. m. *Satikuljani*; *Sātīcūlus*, i, m. *Satikulac, collect.*, *Verg. Aen. 7, 729.*

sātīlētās, *ātis*, f. [*satis*] 1) *obilje*, *Plaut.*; *ad satietatem instructus*, *Curt.* 2) *sitost, dosada, gađenje od čega, upr. i u pril.* (sr. *fastidium, nausea, taedium*), s. *cibi*; *ad s. vestram pugnāvimus*; s. *tenet, capit alqm alcjs rei*, (*Plaut.*) *satietatem capere alcjs rei*; + *ad satietatem*; *ut varietas occurrat satietati*; *satietatem sui superare, učinili, da drugim ne dosadimo*; *pl. non debent esse amicitiarum sicut aliarum rerum s. Cic. Lael. 19, 67.*

sātīn, *pogl. satis*.

1. **sātlo**, i. [*satis*] *nāsītiti dovolje đim*, *navlast. jelom nāpuniti*, * *satiati canes sanguine herili*; * *ignes satiantur odoribus (= ture)*; u *pril.*, a) *nāsītiti, sadđovoljiti, namiriti*, *desideria naturae*; * *famem*; *aviditatem legendi*; *animum*; *se esse satiatum, da se sit nāgledao*, + *satiatum esse prosperis adversisque*; *satiatu somno, sit se naspavao*; *atque etiam si satiata quaestu vel contenta potius (mercatura)*; + *s. se auro*. b) *dodijati, dosaditi, dogrditi komu đim, u pas.*, *dodijati, dosaditi, dogrditi*, *numerus s.*; *ut neque il satientur qui audient, neque etc.*; * *agricola satiatu assiduo aratro*; * *satiata caedis dextra*, * *satiatu ludo*.

2. **sātīlō**, *ōnis*, f. [2. *sero*] 1) *sijanje, pl. sationes, pđsijāns njive*. 2) (*Verg. Liv. sadenje*.

sātīra, ae, f. *pogl. satura* 2).

sātīr, (*komp. satius*) ili (*ponajviše u govōru*) *sat*, *adv. dosta, dovoljno; dobro, upravo, priliđno*, s. *agnus*; s. *multa restant*; *sat bonus*; * *non sat idoneus pugnae*; s. *honeste*; s. *saepe*; s. *adhuc*; *sat diu*; s. *intelegere*; *ostendere sat scio*, *Ter.*; *sat bibere*; (*Liv.*) *satis creditur, dosta pđuzdāno*; (*Liv.*) s. *scire, sperare, apparere i nal.*, *de hoc s.*; *naliko (Hor.) jam s. est*; *sat habeo*; *također od-bijajući: dosta mi je, hvala (kad se poziva na jelo)*; *sātīn' recte? sātīn' salve? je l' sve*

zdravo? sr. *salve*; (*Plaut.*) *satin' ego oculis plane video*; *satis esse, dōstajati, dōtje-cati*, vobis auxilium adversus inimicos s. est, *zadovoljavate se itd.*; s. esse Italiae unum consulem; animo istuc *satis est*, auribus non s.; est mihi s. alqd, alqs, ad alqd; si ad arcendum Italia Poenum consul alter s. esset; s. militem ne tentando quidem certamini fore; (*Verg. Aen.* 7, 740.) se *satis (prolept.)* ambobus Teucrisque venire Latinisque, *da odolijeva u boju*; * in poenas non s. unus eris; *satis est tibi in te*, s. in legibus, s. in mediocribus amicitias praesidium, *dovoljna ti obrana, zaštita*; [*ne praesidium*]; (non) *satis esse s. inf. praes.*, * + *inf. perf.*, * s. acc. o. inf.; (*Hor.*) *mi s. est, si*; (*Hor.*) *quod satis est vā dōxōvta*, što je dosta za život, tribus ursis quod s. esset; nonne id s. erat accipere ab illo injuriam; *Ter.*; * perdere posse sat est; * sat habuit; *satis habere, zadovoljiti se čime* (sr. contentus), s. inf. praes., * + *inf. perf.*, (*Liv.*) s. quod; (*Nep.*) *satis habere cōgit, si liceret; od toga valja razlikovati*, *Cic. Att.* 12, 15. ipse Romam venire, si *satis consilium quadam de re haberem* — si *satis quadam de re consultum mihi esset*; *satis superque quam satis, predosta, suviše, dosta i predosta*, s. superque est, foret, *Plaut. Sall.*; s. superque habere, dicere contra alqm; s. superque dixi, dictum est; * superque me benignitas tua ditavit; s. superque humilis, *Liv.*, *satis est; pokazujući koliko s. gen. part.*, ea amicitia non s. habet firmitatis; ad dicendum s. temporis habere; neque nunc, ut memoriae prodantur, s. causae putamus; s. praesidii relinquere; parentes abunde habemus, amicorum neque nobis neque cuiquam omnium s. fuit, *nije bilo dosta prijatelja*; s. superque esse sibi suarum cuique rerum; s. superque gratuiti favoris in multitudine credentes esse; s. superque vitae erat; s. superque poenarum habere, * dedi tibi; (*Ter.*) *sat signi*; * sat poenae — *satis accipio pogl. satis do*; *satis ago pogl. sagato*; *satis do pogl. satisdo*; *satis facio pogl. satisfacio*. — *sātius, komp.*, *bolje, s. inf. mori s. esse*; s. esse, in Asia quam in Europa dimicari; s. acc. o. inf., *mori me s. est, Ter.*; s. putaverunt, eum in urbe comprehendi, *Nep.*

sātisdātlo, ōnis, f. [*satisdo*] *jam čenje, jamstvo*.

sātis-do, dedi, dātum, 1. *jam diti*, s. alui damni infecti, *ako bi bilo štete*; *sātisdato, jamstvom, zalogom*; (*opp.* *satis accipio, primati jamstvo*).

sātis-fācio, feci, fāctum, 3. (*piše se i rāstavljeno*) *zadovoljiti komu ili čemu, podmiriti koga*, alui alqd petenti; *affatim alui s. (sr. affatim i satis)*; officio suo, legibus, amicitiae;

satisfeci vitae, našivio sam se; s. histriones, *Navlast. a) vjerovniku zadovoljiti, naplatiti, podmiriti ga*, alui de alqa re; (*Cael. u Lic. ep.*) in pecunia. b) *uvrijedenu ili odolijedenu zadovoljiti, ispričati se, opravdati se, moliti za oprostjenje*, alui; de alqa re; *apsl.*

sātis-fāctio, ōnis, f. [*satisfacio*] *zadovoljština, a) riječima: ispričavanje, opravdavanje*, accipere satisfactionem alqis. b) + *kazne*.

sātius *pogl. satis*.

sātor, ōris, m. [2. sero] *sijač, sadnik*, omnium rerum seminator et s. est mundus; *tp. roditelj, začetnik*, s. scelerum et messor maxime, *Plaut.*; *litis, Liv.*; * s. hominum atque deorum, * caelestium s. (*o Jupiteru*).

sātrāpes, is, m. (-pa, ae, *Ter. Curt.*) [*σατράπης*, perzijska riječ *kšatra-pāvan* = *zaštitnik carstva*] *satrap, perzijski namjesnik*.

+ **sātrāpīa**, (-pēa), ae, f. [*σατραπεία*] *satrapija*.

Sātricum, i, n. *Satrik, stari grad u Laociju*. *Odt. supst. -cūm, ōrum, m. Satričani*.

sātur, ūra, ūrum, adj. [*satis*] 1) *sit, pullus*; (*Ter.*) omnium rerum; (*Hor.*) *altitium*; (*Plaut.*) *fabulis (abl.)*; ire quo s. solent, *Plaut.*; *conviva Hor.*; *capellae, Verg.*; quadrupedes suco ambrosiae, *Ov.*; expleti atque s. *Odt. a) * pun, obilan, plodan*, praesepia, Tarentum. b) * color s., *obilno nākvašena, jaka*. 2) *tp. o govōru: obilan, bujan*, nec satura jejune dicet, *jedm. Cic. or. 36. 123*.

sātūra, ae, f. [*fem. od adj. satur so. lanx*] 1) *upr. zdjela puna svakojakoga voća, karišik, mješavina*, quasi per s. sententias exquirere (*Sall.*) *bez reda dati glasovati*. 2) *obično se u ovom značenju piše satira (prije se po krivoj etimologiji pisalo satyra), isprvice dramatična, a tekar kasnije didaktična osobita rimska i bez grčkoga upliva samoniklo postala vrsta pjesme. Pravi i prvi zametak valja joj tražiti u veselim i šaljivim igrama (versus fescennini; sr. Fescenninus), koje su od vijkada po Italiji i u Rimu kod seoskih svetkovina u običaju bile, pak u šaljivim improvizacijama i glumama najrazličitijega sadržaja, koje su glumci i rimski mladići pod svirkom prikazivali, kad se od Etruskā pōrājmjenā gluma oko 4. vijeka kod Rimljana pobela zavgavati. Rimski vitez Lucilius (rođen g. 143. pr. ls.) pravim je tvorcom rimske satire postao najpače tim, što joj je smjer dao prikazivanjem ljudskih slabosti, ludosti i općinā u javnom i domaćem životu Rimljanā, a uprav umjetnički ju je obrazovao i dōljerao Horacije.*

Sātūrae palus, *Saturska bara*, jezero u *Lacij*, valjda jedan dio pomptinskih bara, *Verg.*
Sātūrājāus, adj. *saturski* iz kraja u *Apuliji*; pak = *apulski*, *Hor.*

sātūritas, ātis, f. [satur] 1) (prekl. i kasno) *sitost*, *saturitate ebrius*, *živo se napio*. 2) *obilje*, *obilnost*, jednom *Cic. Cato m.* 16, 56.

Sātūrnālia etc., **Sātūrnīnus** pogl. *Saturnus* etc. *Apulejus*.

Sātūrnus, i, m. *Saturn*, latinski bog usjeva (nb satu est dictus Saturnus, *Varro.*), žena je njegova *Ops*. *Poslije se poistovjetio s grč. Kronom*, te su ga držali za praoca bogova. Pučkim etimologisanjem (od *Xpōvos*) postao je i bog vremena. *Sunčani bog fenicki, Baal, Moloch*, *Curt.* 4, 3; *Saturni sacra dies* (*Tib.*), *subota*, *Saturni stella* ili * *samo S.*, planet *Saturn*. *Od.* 1) **Sātūrnālia**, drum, *ibius*, n. *Saturnalijs*, *radosna svetkovina svetkovana od 17. decembra više dana na uspomenu zlatnoga doba za vladanja Saturnova*. Za te svetkovine darivali su se među sobom, a robovi su uživali različite slobode; *S. prima*, *secunda*, *tertia*, prvi itd. dan *S.* 2) **Sātūrnīnus**, adj. *Saturnov*, *stella*, *planet*; * *regna*, *zlatno doba*; * *numerus*, *staroitalska vrsta stiha*, kojim je n. p. *Naevius* svoj epos o prvom punskom ratu napisao, a *Livius Andronicus* *Odiseju* preveo; * *domitor maris*, *Neptun*; * *S. pater Jupiter*; * *virgo* = *Vesta*; * *proles* = *picus*; * *falx*, s kojim su *Saturna* prikazivali. *Od.* * *supst.* a) -*ius*, ii, m. a) = *Jupiter*. β) = *Pluto*. b) -*ia*, ae, f. a) = *Juno*. β) *starodavni grad Saturnov na Kapitoliju*, mtični *zametak gradu Rimu*.

sātūro, i. [satur] = *satio*, 1) *nāsiliti*, *najesti koga*, *nāpuniti*, *animalia ubertate mamma-*rum; * *leones saturatos caede armenti*; * *armenta*; * *apes cytiso*; * *sola fimo*, *nagnojiti*; † *saturata murice palla*, *nākvašena*. 2) tp. *nāsiliti*, *podmiriti*, *zadovoljiti*, *homines saturati honoribus*; *se sanguine civium*, *napiti se*; *perfidiam alcys*, *odium*; * (*Juno*) *nec-dum antiquum saturata dolorem*; (*Plaut.*) *dō-dijati*, *dogrditi*, *hae res vitae me s.*

1. **sātus**, us, m. [2. sero] 1) *sijanje ili sadenje*, *vitium*; u *pril.*, *philosophia praeparat animos ad satūs accipiendos*, 2) tp. *rađanje*, *loza*, *Hercules Jovis satu editus roden*; a *primo s.*

2. **sātus** pogl. 2. sero.

sātūrisus, i, m. [satyrlosos] dem. od *satyrus*, *satirić*, jedn. *Cic. de div.* 1, 20, 39.

sātūrus, i, m. [satyros] *satir*, drug *Bukhov*, *kuštrav*, *tupa nosa*, *dugačkih šiljastih ušiju*, s kojim *repom*, *prikazivao je putenost*; rim-

ski su ga pjesnici izjednačili s Panom, i s njim srodnim šumskim bogovima, *Faunima*; *stoga ga i prikazuju s jarčjim nogama i dugih rogova*, također u pl.; * o *Marziji*, *S. Phryx*; *meton.* (pl.) *satirska drama grčka*, *izumljena od Pratine oko g. 500. pr. Is.*, u kojoj su kao i u tragediji *lica bila bogovi i heroji*, a kor su sačinjavali *satiri*; *sadržaj bio je tragikomičan*, *prikazivao se kao veseli zaglavak tragičnoj trilogiji*, *satyrorum scriptor*, *dicaces*, *protervi s.*, *Hor.*

saucaptilis, īdis, f. *izmišljena miroljka*, jednom *Plaut. Ps.* 3, 2, 43.

sauciātio, ōnis, f. [saucio] *ranjavanje*, *rana*, jedn. *Cic. p. Caes.* 15, 43.

saucio, i, [saucius] *raniti*, *odbraniti*, *navlast. u ratu*, također *na smrt raniti*, *ubiti* (sr. *saucius*, *vulnero*), *alqm telis*, † *plagis*; ipse *Rubrius in turba sauciatur*; *quem Brutus noster sauciavit*; * *vomere duram humum*; (*Plaut.*) *s. alcuī cor*, *famam*.

saucius, adj. 1) *ranjen*, *izranjen*, *ranjav*, *navlast. u ratu* (sr. *vulneratus*), *leviter s.*; *gladiator ille confectus et s.*; *L. militibus amissis*, *paucis sauciis*; † *s. umero*; † *s. factus*; † *s. crūs*; * *taurus*; * *serpens*; * *sagittā*; *pectus vulnere s.*; *supst. saucii*, drum, m. *ranjenici*. 2) tp. a) * *malus s. (ošlećen) Africo*; * *glacies s. (kopneći) sole*; * *tellus s. vomeribus*; *s. animus*; (*Just.*) o *pjanima*, *hesterno mero saucii*, *saucios opprimat*. b) * *od ljubavi ranjen*, *regina gravi curā*; *pelice*; a *nostro igne*. **Saurōmātes**, **Saurōmātae** pogl. *Sarmatae*.

saviōr, sāvium pogl. *suavior*, *suavium*.

saxātilla, adj. [saxum] *među stijenama* (*nahodeći se*), *piscatus*, *Plaut.*

saxētum, i, n. [saxum] *kamēnjāk*, *stijēnjak*, (*stijēnjka*).

sāxēus, adj. *kamen*, *kamenit*, *kršan*, *loman*, * *scopulus*; *tectū*; * *effigies*; † *grando*, *kamena tuča*; * *Niobe s. facta*; * *umbra*, od *kamena*; u *pril.*, † *s. terreusque s.*

* **saxīlleus**, adj. [saxum-facio] *skamenjujući*, u *kamen pretvarajući*.

saxīfrāgus, adj. [saxum-frango] *stijēndlōmni* *Enn. pri Cic.*

Sāxōnes, um, m. *Sasi*, *Polapoi* u *današnjem Schleswig-Holsteinu*, *Eutr.*

sāxōsus, adj. [saxum] *kamenit*, *kršan*, *loman*, * *valles*; * *montes*; * *via*; * *saxosusque sonans Hypanis*, *koji huji med stijenama*.

sāxūlum, i, n. dem. od *saxum*, *Ithaca in asperimis saxulis stijēnju tanquam nidulus affixa*, jedn. *Cic. de or.* 1, 44, 96.

sāxum, i, n. *stijēna*, *hrid*, *saxa jacere*, *ingere*; *s. silex*, *kremen*; * *s. latentia*, *grebeni* (*t. j. stijene u moru*); *inter sacrum saxumque* pogl. *sacrum* 2); *navlast. a) tarpejska sti-*

jèna. β) *Sāxum sācrum*, * *Saxum*, sveta stijena na vrhu *Aventina*, gdje je *Rem* tražio (pazio) auspici. γ) *Sāxa rūbra*, pogl. *ruber*; meton. α) * *kameni zid*. b) *kamenit temelj*, *Capitolium saxo quadrato substructum est*.

scabellum, i, *bolje scabillum*, n. [dem. od *scamnum*] upr. *klupica*; *drveni poplat*, *don*; *kojim se udarao takt*, *Suet.*; *njim se davalo i znamenje spuštanju zavjese na početku glume* (sr. *aulaeum*), *Cic. p. Cael. 27, 58*.

scāber, bra, *brum*, adj. *hrapav*, *šugav*, *ōtfcān*, * *† unguis*; * *tophus*; * *robigo*; *† s. bilulaeve chartae*; * *pectus illuvie scabrum*; * *s. intonsusque homo*.

scābles, ēi, f. [*scaber*] 1) *hrapavost*, *ferri*. 2) * *† svrab*, *šuga*. 3) *tp. svrbež*, s. et dulcedo; (*Hor.*) *inter tantam s. et contagia lucri*.

scābō, *scābi*, — 3. *grepsti*, *desati*, *trti*, *caput*, *Hor.*

Scaea porta ili *pl. Scaee portae* [*Σκαει πύλαι*] *Skejska vrata*, *zapadna vrata trojanska*, *Verg.*

scaena, ae, *bolje nego scena*, f. [*σκηνη*] *pozorište u kazalištu pak u tom značenju i kazalište*, in *scaenam* *prodire*; in *scaena esse*, *biti glumac*; de *scaena decedere*, *s. pozorištem se (za vauza) raskrstiti*; in *scaenam redire*; * *agitur res in scaenis*; *committere alqd scaenae*, *izabrati predmetom glumi*; * *scaenis agitatae Orestes*, *po pozorištu = u prikazivanim tragedijama*; *silvis s. coruscis*, *šumom obrastao proplanak (čistina)*; *prenes*, *† o sastancima i školama retorikim za vježbanje u govorništvu*; *tp. a) pozorište svijeta*, *javnoga rada*, *svijet*, *takoder gizda i slava*, in *scaena*, *id est*, in *contione*; *quia maxima quasi oratori s. videatur contionis*; *quamvis sphaeram in scaenam (svijet)*, *ut dicitur*, *attulerit Ennius*; *quae si minus in sc. sunt (na očima, na vidu)*, *at certe cum sunt prolata*, *laudantur*; * *se a vulgo ets. remove*; *scaenae servire*, *svijetu se pokazivati*, *ugadati*; *ad s. pompamque sumuntur (verba)*, *radi gizde i nakita (o govorniku)*; *† nec minore scaena Mausoleo intulit urnas*. b) *prigotovljena komedija*, *dogovorena stvar*, s. *totius rei haec est*, *Cael. u Cic. ep.*; *s. ultro criminis parat*, *Tao*.

scaenicus, adj. *pozorišni*, *kazališni*, *venustas*; *artifices s. ili samo scaenici*, *glumci*; *† scaenicus*, *glumac*; *† kao pogrda*, *pozorišni junak*; *ludi scaenici*, *glume naprema igrama gladjatorskim i nal.*; * *adulteria*, *prikazana na pozorištu*.

scaeva, ae, f. [*scaevus lijevi*] *znamenje na nebu*, *opaženo na lijevoj strani*, *sretno ili nesretno*, *Plaut.*

scaevola, ae, m. [*scaeva*] *amajlija*, *pueris turpis res (u obliku muškoga uda)* in *collo suspensum*, *bonae scaevae sausa scaevola appellata Varro*; *stoga je pridjev plemenu Septimijevu i Mucijevu po njihovu grbu*. *Livije ga dovodi od scaevola (manus) šuvak*.

scālae, ārum, f. (*casno sing.* *scala*) [*scando*] *stube*, *ljestve*, *scalis positis muros ascendere*; *scalis aggredi*; *† s. applicare moenibus*, *† muris admove*; *† opponere*; *† s. erigere*; *† scalis evadere*; * *haerent parietibus s.*; * *s. in moenia poscit*; *cum se fugiens in scalarum tenebras abdidisset*; *se in scalas tabernae librariae conjicere*; (*Hor.*) *latere in scalis*, *pod stubama*.

Scaldia, is, m. *Skald*, *rijeka u sjevernoj Galiji*, *sada Schelde*.

scālmus, i, m. [*σκαλμός*] *kurga na strani broda*, *kroz koju se promiče veslo*, *palac*, *navicula duorum scalmorum*, *na dva vesla*; *s. nullum videt*, *čunu ni traga*.

scālpōllum, i, n. [dem. od *scalprum*] *lanoeta*, *skalpet*.

scālpo, *scālpsi*, *scālpitum*, 3. upr. *grepsti*, *kopati*, *trti*, *terram unguibus*; *u drvo*, *u kamen i nal. rezati*, *sjeći*, *rezuokati*, *i nal.*, *manus apta est ad fingendum*, *ad scālpendum*; * *querelam sepulcro urezati na itd.*

scālprum, i, n. [*scalpo*] *nož za reskanje*, *urezavanje i nal.*, *navlast. a) (Hor.) bičkija*, *postolarski nož*. b) *dlijeto*, s. *fabrile*. c) *† periš*.

† scālpura, ae, f. [*scalpo*] *meton.*, *rezbarija*.

scālpūrio, 4. [*desid.* od *scalpo*] *grepsti*, *jedn.* *Plaut. Aut. 3, 4, 8*.

Scāmander, dri, m. [*Σκάμανδρος*] *Skamandar*, *rijeka u Trojadi*, i *Xanthus* [*Ἰς Χανθός*] *nazvana (po boji)*, *Hor. Verg. Ov.*

scāmbus, adj. [*σκαμπός*] *krivonog*, *jedn.* *Suet. Oth. 12*.

scāmmōnēa, ae, f. [*σκαμμόνια*] *vrsta slāka*, *iz kojega se vadio sok za čišćenje*, (*Convolvulus scammonia L.*).

scāmmaum, i, n. [*scando*] *klupa*, *podnožje*, *scamnum facere*, *Hor.*; *longis considerare scamnis*, *Ov.*; *u pril.* * *regni scamna*, *kraljevski prijestol*.

scāndo, *scāndi*, *scānsum*, 3. 1) *intrans. penjati se*, *uzlaziti*, *in aggerem*; * *in domos superas*; *uzlaziti*, *dizati se*, *uspinjati se*, * *scandens arx*; * *timor et minae s. eodem*, *quo dominus*; *† supra principem*. 2) *trans. penjati se na što*, *malos*; *vallum*; *muros*; * *equum*; * *Capitolium*; * *regna parentis*, *o gigantima*; * *s. aeratas vitiosa naves cura*.

† scāndulā, ae, *bolje scindula*, f. [*scando*] *šindra*.

Scantinius, ime rimskom plemenu; adj. *Skantinski*, *Skantinijev*, lex Scantinia de nefanda Venere.

Scantius, *Skancije*, ime rimskom plemenu; adj. -tius, *Skancijev*, silva (u Kampaniji).

scāpha, ae, f. [σκάφη] čun, čamac.

scāphum, ii, n. [σκάφον] (rijetko) up. čunak, posuda za pice, nalik na čun.

Scaptia, ae, f. *Skapcija*, stari grad u Latiju. Qdt. a) **Scaptius**, adj. *skapcijski*, tribus. b) + supst. **Scaptienses**, m. *ljut iz skapcijskoga tribusa*.

Scāpula, ae, m. *Skapula*, pridjev u korneljskom plemenu. odatle **Scāpulanus**, adj. *Skapulini*.

scāpulae, ārum, f. upr. *lopatica*, *leđa*, u posl. (Ter.) pendere scapulas; *biti izbijen*.

scārus, i, m. [σκάρος] *papigica*, *lenica*, u Rimljana, slasna morska riba, (St.), Hor. Suet.

scātēbra, ae, f. [scateo] *šiklanje*, *izviranje* (vode), * unda scatebris temperat arva suis.

scāteo, ui, — 2. (pjesnički i scāto, — 3.) 1) * *šikljati*, *izvirati*, fons. 2) *biti pun puncat*, *vrvjeti*, arx scatens fontibus, Liv.; * pontus beluis.

scātūrigo, i-ūrigō, inis, f. [scateo] *izvor voda*.

scātūrrio, 4. — scateo 2), Curio totus hoc s. pun puncat je toga, Cael. pri Cic. fam. 8, 4, 2.

scaurus, adj. [σκαυρός] *korgavih gležanja*; u Hor. sat. 1, 31, 48. illum balbutit s. pravis fultum male talis, od prilike „*grudica*“; kao pridjev u emilijskom plemenu, pogl. Aemilius.

scāzon, ontis, m. [σκάζων] *hromi*, *jamb*, *holijamb*, *jampski trimetar* sa spondejem ili trohejem u posljednjoj stopi, Plin. ep. 5, 11, 2.

scēlērāte, adv. s komp. i sup. [sceleratus] *zločinački*, *zlikovački*, *opako*.

scēlērātus, adj. s komp. i sup. [partic. od scelerō] 1) *zločinom okaljān*, *opāčinom pōgřđen*, * terra; * limina Thracum; S. vicus, *opaka ulica*, u Rimu u kojoj se kćer Servija Tulija preko mrtvoga tijela očeva prevezla; campus S., *mjesto*, gdje su se Vestalke žive ukopavale, kojima se dokazalo, da su se ogriješile o čistoću; * s. sedes, * limen, stan bezbožnikā pod zemljom. 2) *zločinački*, *zlikovački*, *opak*, homo; s. et nefarium facinus; contra patriam s. arma capere; preces; * gens; * insania; * hasta; * s. sumere poenas, za zločin kazniti; * Proteus, *lukav*; supst. scelerati. 3) * *zlosređan*, *strašan*, frigus.

* **scēlero**, i. [scelus] *zločinom okaljati*, *opāčinom pogrđiti*, pias manus; parentes, **scēlērōsus**, adj. [scelus] *pun zla*, *opāčine*, *opak*, ubi ego illum s. et impium inveniam, Ter.

scēleste, adv. [scelestus] *opako*, *zlikovački*, dicere, facere; bellum suscipere; suspicari, *lukavo*.

scēlestus, adj. s komp. i (pretkl. sup. [scelus] 1) *opak*, *zao*, homo; facinus; res; nuptiae; sermo scelestior; me s. qui non circumspexi (Plaut.), *lūdē mene*, *koi id.*; kao ukor ili grdnja: *lopov*, *hulja*, i sup., Com.; scelesta, ti *huljo*, Com. 2) (Plaut.) *zlosređan*, *strašan*, annus.

scēlus, ēris, n. 1) *zločin*, *opāčina*, *nedjelo*, s. quoque latere inter tot flagitia; in omni genere ei scelerum et flagitiorum; s. legatorum interfectorum, *ubistva poslanika*; minister sceleris, *ubijstva*; s. facere, admittere, committere, concipere, edere, in sese concipere, suscipere; divinum et humanum, *prema bogovima i ljudma*; hinc pietas, hic s.; ejusdem amentiae scelerisque socios; s. ac furori tuo; quod a tuo s. abhorreat; poenam improbitati, nequitiae, sceleri libidini debitam. 2) *konkr.*, a) *lopov*, *hulja*, bestiis, quae tantum s. attigissent; često (Com.) kao *psovka*, *lopov*, *hulja*, *đbješnjač*, s. viri; (Verg. Aen. 11, 407.) artificis scelus, *hulja*, *pletkar*; i sa pron. u m., illic s., Ter. b) *nesreća*, *zlo*, Ter.

Scēpsius, adj. [Σήπιος] *Scepsijskī*, gradu Scepsisu u Maloj Aziji pripadajući; Metrodorus, *Scepsijac*; * samo S.

* **sceptifer** (scaept), fēra, fērum, adj. [sceptum-fero] *žezlonoša*.

scēptum (i scaept), i, n. [σκηπτρον] *sceptar*, *žezlo*, *znak dostojanstva i ugleda*, + *triumfatorski*, * *kraljevski* u tragediji; + Jovis; * *vlada*, *vlast*, *kraljevska čast* i nal. —

scēptūchus, i, m. [σκηπτουχος] *žezlonoša*, *dostojanstvenik*, na istoku veliki državni doglavit, jedn. Tac. ann. 6, 33.

schēda ili **scīda**, ae, f. [σχῆδη] *cedulja*.

+ **schēma**, ātis, n. [σχῆμα] *držanje tijela*, u igrača (*plesača*) id.

* **Schoenēis**, idis, i * **Schoenēia** *virgo* ili * **samo Schoenēia**, f. kćer Shenaja (Schoeneus), *kralja beotskoga* = *Atalanta*.

schōla, ae, f. [σχολή] upr. *dokolica*, pak 1) *učeno istraživanje* i *rasprava*, *čitanje*, *učeno razlaganje zadanoga predmeta*, explicare, habere s.; sunt certae s. d. exsilio, de interitu patriae etc.; quinque dierum scholae. 2) *mjesto*, gdje se tako *raspravlja*, *poučava*: *škola*, scholae rhetorum, philosophorum; + scholam aperire, + scholam (*poučavanje*) dimittere. 3) *pristalice kojega učitelja*, *škola*, *nauk*, clamabunt omnes philosophorum s.

† **scholasticus**, *adj.* [σχολαστικός] školski, lex s.; *supst.* † **scholasticus**, *m.*, učenik, govornik, retor.

sciens, *tis*, *adj.* s. *komp.* i *sup.* [*partic.* od **scio**] 1) kao *partic.*, *znajući*, ut sis s.; *facere* alqm s., *dati* na *znanje*, *Ter.* 2) kao *adj.* a) *hotimice*, si s. fallo; *prudens* et s.; *nullum* a me *sciente* facinus *occultatur*. b) *vješt*, *učen*, *belli*; *locorum*, *poznajući*; rei publicae *gerendae*; quis *scientior* fuit? *scientissimus* gubernator; * s. *citharae*; * s. *flectere* equum. c) *supst.* (*rijetko*) id a *sciente* *animadverti* solet, *stručnjak*, *vještak*, *Cic. off.* 1, 40, 143.

scienter, *adv.* *slo* i *sup.* [*sciens*] *razumno*, *vješto*, *vještak*, *stručno*.

scientia, *ae, f.* [*sciens*] *znanje*, *umijeće*, *vještina*, quanta *notitia* antiquitatis, quanta *sc. juris* habere s. *alejs* rei; s. *belli*, rei *militaris*; s. *colendorum* *deorum*; *paene* *divina* ejus in *legibus* *interpretandis* s.; *constat* ejus *scientiam* fuisse de *omnibus* *rebus*; s. *atque* *usus* *militum*; s. *gubernatorum*; alqm *augere* *scientiam*: s. *dua* *gen.* (*subj.* i *obj.*), *neque* *serendi* *neque* *deinendi* *fructus* ulla *pecudum* s. *est*, *scientiae* et *cognitionis* *cupiditas*; *existimo*, *juris* *civilis* *magnum* *usum* — *apud* *multos* fuisse, *artem* in *hoc* *uno*, quod *nunquam* *effecisset* *ipsius* *juris* s. *etc.*, *Cic. Brut.* 42, 152.; *ars* cum ea *non* *utero*, *scientiam* *tamen* *ipsa* *teneri* *potest*, *u. teoriji*; s. *et* *ars*; *nullo* *modo* *oratio* *mea* *satisficere* *poterit* *vestrae* s., *ne* *eu* *moči* *više* *kazati*, *nego* *li* *već* *znate*; *fugit* *alqd* s. *alejs*; quod *non* *ex* *usu* *forensi*, *sed* *ex* *obscuriore* *aliqua* s. (*nauka*) *sit* *promendum*; *scientia* et *pervestigatione* *alqd* *comprehendere*; *pl.* *scientiae* (*a* *ne* *gen. sing.*) *valjadu* *Cic. Cat.* m. 21, 78. *tot* *artes* *tantae* *scientiae* [*sr. conscientia* b)]; *navlast.* *sustavno*, *temeljito* *znanje* (*opp.* *inscientia*), *Cic. Acad.* 1, 11, 41. n. d. 1, 1, 1.

scilicet, *adv.* [*scire*-licet] 1) *znaj* *naine*, *pānti*, *dakako*, *a* *da* *kako* (*sr.* *videlicet*); a) s. *acc.* c. *inf.* *radi* *pojma* *scire*, *scilicet* *facturum* *me* *esse*, *Ter.*; s. *non* *ceram* *illam* *habere*, *Sall.* b) kao *prosta* *partikula*, *me* *quidem* *species* *quaedam* *commovit*, *inanis* s., *sed* *commovit* *tamen*; *Democritus* *luminibus* *amissis* *alba* s. *et* *atra* *discernere* *non* *poterat*. *At* *vero* *etc.*; (*Ter.*) *rex* *ergo* *te* *in* *oculis*? s. *navlast.* *gdje* *govornik* *nagoviješta*, *da* *što* *ne* *može* *inače* *biti*, *tu* *znači*, „*žalibože*“ *nos* *docti*, s. a *Graeca*, *haec* *legimus*; *ediscimus*; (*Hor.*) *unda* s. *omnibus* *enaviganda*. 2) *pokazujući* *što* *čudno* *i* *osobito* *znameno*: *pomisli* *samo*, s. *ut* *non* *sit* *mihi* *prima* *fides*? s. *u'* *tibi* *se* *laudare* *et* *tristore* *cor*, *Hor.*; *tr* *su* *t* *conati* *imponere* *Pellio* *O'* *mpum* s.; *Verg.* 3) *često* *iro-*

nički, *kad* *smisao* *pokazuje*, *da* *tko* *ne* *govori* *zazbilja*: *naravno*, *to* *se* *zna*; *id* *populus* *curat* s., *Ter.*; *ego* *istius* *pecudis* *consilio* s. *aut* *praesidio* *uti* *volebam*.

scilla *ili* **squilla**, *ae, f.* [*skalla*] 1) *morski* *ili* *pasjiluk*, *Verg.* 2) *vrsta* *morskog* *raka* *račići*.

scindo, *idi*, *issum*, 3. 1) *razdèrati*, *razrezati*, *epistolam*; *scissa* *vestis*; * *vestes* *de* *corpore*; * *scissa* *raščupati* *comam*; * s. *crines*; * s. *paenulam* *pogl.* *paenula*; *vallum*; *provaliti*; * *quercum* *cuneis*, *razbiti*, * *aequor* *ferro*; * *viam* *per* *stagna*, *pul* *otvoriti*; * *navis* *aquas* s.; * *scinditur* *in* *geminas* *partes* *circumfluius* *amnis*; *plurimus* *remorum* *ordinibus* *scindentibus* *vortices*; † *agmen*, *provaliti*, † *scindit* *Suebiam* *continuum* *montium* *jugum*; † *Romanus* *agmine* *proprio* *silvam* *Caesiam* *limitemque* *a* *Tiberio* *coeptum* *scindit*, *produ*; † *scindi*, *rastaviti* *sc.* *vincula*. 2) (*tp.* a) *rastavljati*, *razdvajati*, * *genus* *amborum* s. *se* *sanguine* *ab* *uno*; *pas.* *rastavljati* *se*, *razdvajati* *se*, † *hi* *scinduntur* *in* *duas* *factiones*; * *vulgus* *scinditur* *in* *contraria* *studia*. b) *jedn.* (*Cic. Att.* 3, 15, 2.) *ne* *scindam* *ipse* *dolorem* *meum*, *da* *ne* *obnāvljām*. c) *silom* *prekidati*, *smetati*, *verba* *iletu*, *Cic.*; * *actionem*.

scindula *pogl.* *scandula*.

scintilla, *ae, f.* *iskra*, *varnica*; (*tp.* (*rijetko*) *iskra*, *iskrica*, *ut* *ne* *quae* *scintilla* *teteřimi* *belli* *relinquatur*; *istis* *tantis* *offusis* *tenebris* *ne* *sc.* *quidem* *ullam* *nobis* *ad* *dispiciendum* *reliquerunt*.

scintillō, 1. [*scintilla*] *sijevati*, *sjati* *se*, *kriješiti* *se*, *oculi*, *Plaut.*; *oleum*, *Verg.*

scintillula, *ae, f.* *dem.* *od* *scintilla*; *virtutum* *quasi* *scintillulae*.

scio (*perf.* *scivi* i *scii*, * *scisti* *m.* *scivistis*; *inf.* *pravilno* *scisse*), 4. (*scibam*, *-bas*, *etc.*, *scibo*, *-bis* *etc.*, *scin'* [*m.* *scisne*], *Com.*) *znati*, *alqd*; *ex* *alqo*; quod *sciam* *pogl.* *qui*; *pro* *certo*; *sc.* *certum* *velim*; *nihil* *certum* *sciri*; *id* *de* *Marcello* *sciri* *potest*, *može* *se* *od* *M.* *doznati*, *quam* (*rem*) *triduo* *sciturus* *es*; *scituros* *id* *hostes* *ratus*; s. *inf.* *ili* s. *acc.* c. *inf.*; * *scires* (*mistio* *bi*) a *Pallade* *doctam* (*sc.* *eam* *esse*); s. *quacst.* *indir.*; *sa* *si*, *li*, *ali* *nije* *pōuzdāno*, *Liv.* 3, 52, 2.; *u* *Caes.* b. *G.* 5, 54, 5. *idque* *adeo* *haud* *scio* *mirandum* *sit*, *ne* *znam*, *je* *li* *se* *tomu* *baš* *toliko* *čuditi* (*sr.* 2. *ne* *III*) 1) a) b)]; *Cic. fam.* 2, 5, 2. *sed* *haec* *ipsa* *nescio* *rectene* *sint* *litteris* *commissa*; *quare* *cetera* *cognoscas* *ex* *aliis*, *valja* *razlikovati* *od* *haud* *scio* *an*; *pogl.* *an*; *non* *scio* (*rijetko*) = *nescio*, *Caes.* b. *G.* 1, 43, 9.; *qui* *de* *omnibus* *scierit*, *de* *Sulla* *se* *scire* *negavit*; *apst.*; *Tiribazo* *sciente*, *sa* *znanjem* *Tiribazovim*; *impers.* *nondum* *luce-*

bat, cum Ameriae scitum est; quoad scitum, sit Sestium venire. *Navlast, znati, umjetli, razumijevali se u što, literas; earum rerum, quae sciuntur (koje se uče); scire Latine, Graece, (Ter.) sc. fidibus znati udarati u citaru; de legibus, de bello, de pace etc. Lycurgum scisse melius quam Hyperidem; s inf. Liv. Verg. Hor.*

scipio, ōnis, m. [σκίων, σκίπων] 1) štapa, palica (oseb.) kao znak vlasti. 2) nom. pr. Scipio [Σκίων, Σκίπων] pridjev u Kornelijevskom plemenu; pogl. Cornelius. *Odale Scipiadēs, ae, m. [Σκίπιδης] Scipijonovič, čovjek iz porodice Sc.*

Sciron, ōnis, m. [Σκίρων] Sciron, zloglasan razbojnik na međi među Megarom i Atikom, Ov.

* **scirpēus**, adj. [scirpus] sitov, od sitē, imago, prilika čovječja spletena od sitē (pogl. Argei); *supst. (prekl. pjesn. kasno) = -en, ae, f. sitov zakošak.*

scirpēulus, i, m. [dem. od scirpus] sitova kotarica, Prop.; sc. piscarii (Plaut.) vřša.

scirpus, i, m. sita (bez čvorova); *posl. pogl. nodus.*

sciscitor, dep. i. [scisco] ispitivati, raspitivati, de alqa re, alqd ex alqo; deos; + singulos; *s quest. indir.; apst.*

scisco, scivi, scitum, 3: [scio] 1) ispitati, raspitivati, ut illi id factum sciscerent; accorro ut sciscam quid velit, Plaut. 2) publicist. t. t. a) o narodu: zaključiti, odrediti, quae scisceret plebs; s ut. b) o pojedincu, koji glasuje (sr. decerno), glasovati za što, eam legem.

scissus, adj. [partic. od scindo] rascijepljen, rāzderān, a) * genae sc. nabran, škorav. b) vocis genus sc., krešteći glas.

scitāmenta, ōrum, n. [scitus] poslastice, slatki zalogaži, Plaut.

scite, adv. (prekl.) s komp. i sup. [scitus] vješto, lijepo.

* **scitor**, dep. i. [scio] rado saznati, alqd; alqd ex alqo; ab alqo; alqm de alqa re; oracula, upitivati.

scitulus, adj. dem. od scitus, Plaut. forma, pristojan, fin, dražestan.

scitum, i, n. [partic. od scito] zaključak, odluka, naredba, scita ac jussa nostra; pontificis; Ctesiphon scitum fecit, ut etc.; *navlast. plebis (plebei, plebi) sc.*

1. **scitus**, m. [scisco] (rijetko) zaključak, odluka, samo u abl. sing., scitu plebis; de senatus sententia plebique scitu.

2. **scitus**, adj. s (prekl.) komp. i sup. [scisco] 1) pametan, mudar, vješt, prikladan, lijep, homo; puer; convivator; satis scita

est, Com.; * s gen.; sermo; vetus illud Catonis admodum sc. 2) prikladan na što, nox, Plaut.

scōbla, is, f. [scabo] pilotine, opiljci, strugotine, Hor.

Scōdra, ae, f. Skadar, grad u maćedonskoj Iliriji, (Skutari). *Odale -drenses, ium, m. Skadrani.*

Scōdrus, i, i Scordus, m. istočni nastavak dalmatinskih i ilirskih gora, dan. Šarplanina.

scōmber, bri, m. [σκόμβρος] škūša, lokarda, morska riba, Plaut. Cat.

scōpae, ārum, f. 1) + šibljje. 2) metla, Plaut. Hor.; *posl., scopas dissolvere = porèmetiti, pobrkati; pak sc. solutae, lud i nekoristan čovjek.*

Scōpas, ae, m. [Σκόπας] Skopa, 1) grčki kipar s Para (Paros), 390.—350. pr. ls. 2) Tesalac gospodskoga roda.

scōpos, i, m. [σκοπός] nišan, u koji se strijelja; jednom Suet. Dom. 19.

scōpulosus, adj. [scopulus] kršan, lōman; u pril. intellego quam scopuloso difficillique in loco verser.

scōpulus, i, m. [σκόπιλος] 1) stijena, hrid, s koje se daleko vidi; greben, klisura, * sc. Mavortius, areopag; * o nekakom ritu. 2) a) prkos, tvrdo srce, kamen, o scopulis undaque ferocior; scopulis surdior Icaris voces audit; scopulos et ferrum gestare in corde. b) pogibeljna ili zlokovna klisura, greben, incidere in hos scopulos vitae; rationes ad scopulos appellere; tanquam ad aliquem libidinis s. (smjera na Sirene) sic tuam mentem ad philosophiam appulisti.

Scōrdisci, ōrum, m. Skordišćani, narod u gornjoj Panoniji, Just.

scōrplo, ōnis, * -pius, * -plos, ii, m. skorpja, štipavao, jakrep, Ov. u pril. a) * zvijezda skorpja. b) * + bodljiva morska riba. 2) skorpja, ratna sprava, s kojom se bacalo kamenje i náoštrene strijele; strijela.

scōrtātor, ōris, m. [scortor] kurviš, Plaut. Hor.

scōrtea, ōrum, n. [scortum, koža] slvari od kože, Ov.; omnia ex pellibus facta scortem appellantur, Festus.

scōrtillum, i, n. dem. od scortum, kurvica, jednom Cat. 10.

scōrtor, dep. i. [scortum] kurvati se, Com.

scōrtum, i, n. upr. koža; pak kurva, * drāgā: također psovka čankolizu; Plaut., uopće rāspušten čovjek, Curt.

screātor, ōris, m. [screo] hrākāč, jedn. Plaut. mil. 3, 1, 52.

screātus, us, m. [screo] hrakanje, jedn. Ter. Haut. 2, 3, 182.

screo, 1. *hrakati*, jednom *Plaut. Curo*. 1, 2, 22.

scriba, ae, m. [scribo] *pisar*; kao činovnik, tajnik; pak a) državni tajnik, vrsta nižih činovnika, koji su služili senatu i poglavarima (konzulima, pretorima itd.); u Rimu bili su ugledan stalež; † equitum, eskadronski pisar; vladarski, *Nep.* b) privatni, s. *Neronis (Hor.) meus*.

scribo, scripsi, scriptum, 3. (sync. scripsi, mj. scripsisti, *Plaut.*) 1) *šiljastim drškom grepsi, ortati, risati*, lineam; * frontem tabernae scorpionibus; pak n a o r t a t i, n a r i s a t i, † formam; * scribetur tibi forma et situs agri. 2) *pisati*, literam, literas; erat scriptum ipsius manu; ad alqm; alcu; ad alqm de algo, *koga preporučiti komu* (accuratissime, *veoma*); de quibus insulis nonnulli scripserunt, dies continuos — esse noctem; in literis sc., se celeriter affore; haec avis scribitur solere etc.; scribitur nobis multitudinem convenisse; s ut (= *pismeno zahtijevati, zapovijedati, naredivati, moliti*), (rjeđe) *samim konj.*; s ne; (*Tac.*) scribitur tetrarchis obsequi, *da slušaju*; (*Plaut.*) salutem; quem (librum) ad me accuratissime scripsisti = ad me acc. scriptum misisti [*sr. mitto 1)*], jednom *Cic. Tusc.* 5, 1, 1.

Navlast. a) *napisati na što, upisati, urezati* (*sr. inscribo, insculpo*), unamque (sortem) excidisse ita scriptam: *Mavor's telum suum concutit; hostilia arma concremavit, ne suae gloriae fructum dictator caperet nomen ibi scriberet; quod tripodem aureum posuit epigramate scripto; † columnam in foro statuit scripsitque; † columnam literis gentis ejus scriptam; * scriptaque sint titulo nostra sepulcra brevi.* b) *napisati, zapisati, zabilježiti*, librum; historiam; defensionem; testamenta; leges; mandata; senatus consultum; adesse scribendo, esse ad scribendum, *kad se piše zaključak senata, svjedočiti, potpisati ga*; fœdus amicitiae; * versus; * poemata; * comœdiam; * dicam alcu, *pismeno tužiti*; nihil erat clausum, nihil obsignatum, nihil scriptum; *takoder * pogrđno*, mala carmina; *apst.* *pisati* = *biti književnik, pisac, navlast. pjevati pjesme*, se ad scribendi studium contulit; (*Ter.*) poeta cum primum animum ad scribendum appulit; (*Hor.*) genus hoc scribendi, scribendi ferre laborem, recte sc. c) *pismeno imenovati, postaviti*, alqm heredem, tutorem; *kao t. t. o mjembenim poslovima*, alcu nummos, *njenicom isplatiti*; *Plaut.*; scribe decem a Nerio sc. tabulas a Nerio desumptas, dictatas, *doznači mu 10.000 kod (novčara) Nerija* (da se njegovim knjigama osiguraš), *Hor.* d) u popis *zapisati, t. t. naseoce, vojnike popisati*, milites; exerci-

tum; socios navales; supplementum legionibus; colonos in etc.; *popisati i poslati itd.*; (*Hor.*) scribe tui gregis hunc, *piši među svoje prijatelje.* e) s dva acc., *upisati se kao taj i taj u što*, se A. Corneliū Cossum consulem scripserit, jednom *Liv.* 4, 20, 11. f) *opisati, opjevati, pisati, pjevati o kom*, Mariū; *Cyrus ille a Xenophonte non ad historiae fidem scriptus*; * Martem digne; * et justum poteras et sc. fortem Scipiadam ut sapiens Lucilius; * scriberis Vario fortis; *part. praes. kao supst. (Liv.)* quae scribentis animum — sollicitum efficere posset, *potjesničara*; quae in tali re memorabilis scribentibus videri solet.

Scribonius, *Skríbonije*, ime rimskomu plemenu; 1) C. Sc. Curio, pučki tribun 90. pr. Is., konzul 76. pr. Is. 2) Sc. Curio, njegov sin, darovit, ali lakouman i raspušten, pristalša Cezarov. 3) Lucius Sc. Libo, pučki tribun g. 149. ili 150.

scriñlum, ii, n. valjkast lobolac, za spravljanje knjigā, papira; škrinja.

scriptio, ōnis, f. [scribo] 1) *pisanje*, lippitudo impedit sc. meam. 2) *opisivanje, opis* res scripture digna; genus hoc scripture; illud est hujus institutae sc.; impeli ad philosophiae scripture; multum ad dicendum proficit sc. 3) *pisana riječ, slovo u pismu*, interpretari ex sc., jednom *Cic. de in.* 1, 33, 63.

scriptito, 1. [*frequent. od scribo*] često *pisati, spisivati*, et haec et si quid aliud ad me scribas velim vel potius scriptites; *kao pisao: sastaviti, napisati*, alqd accurate; orationes multas; Graeci sic scriptitarunt; dicebantur haec, quae scriptitavit etiam Antiochus locis pluribus, s acc. c. inf.

scripťor, ōris, m. [scribo] 1) *pisar* (privatno; sr. scriba), *kao prepisāč; tajnik*, ex ejus scriptore et lectore; *takoder (Hor.) s. librarius.* 2) *pisac, pripovjedač, povjesnik*, * † *pjesnik*, rerum suarum domestici scriptores et nuntii; artis, bonarum artium; quam multos scriptores rerum suarum magnus ille Alexander secum habuisse dicitur; rerum; in tanta scriptorum turba; scriptorum magna ingenia; * Trojani belli; * satyrorum; * cylicus; † amborum; ea sic vidi probari, ut ad veterum scriptorum laudem perveniret: scriptorum veterum literate peritus; subtilis sc. (o *Liziji*); *kao t. t., legis, legum*; † testamenti.

scriptum, i, n. [*partic. od scribo*] 1) *linija, crta na igradoj dasci, samo u rečenici duodecim scripta ili lusus duodecim scriptorum, igra običajna u Rimljanā, gdje se igralo ka-*

menčičima (calculi) *na dasi razdijeljenoj ispriječanim linijama na 25 kocaka*, ludere duodecim scriptis. 2) *pismo, sastavak, knjiga*, a Platone in scriptis relictum esse; scriptis mandare; de scripto dicere, *govor iz pisma čitati*; cum scripta conceptu deficiunt; laudavit (mortuum) scripto meo, *govorom, koji sam ja napisao*; in scripto (u pisanju *pismu*) multo essem crebrior; si in tua scripta pervenero quam si in ceterorum (*pogl. pervenio*); a continētibz tuis scriptis; *također gen. pl. scriptorum, ako se ne može zamijetiti s gent. plur. od scriptores [sr. scriptor 2])*, ut illa quae dicuntur, similia scriptorum esse videantur; qui quaecunque etiam sine scripto (*ne napisavši*) dicent, similia scriptorum effecerint; hunc qui familiarior nobis propter scriptorum multitudinem est Demosthenem; genus scriptorum tuorum; (*Quint.*) repetenda saepius erunt scriptorum proxima, ut scriptorum colorem etiam quae subito effusa sint, reddant; (*Hor.*) scriptorum quaeque; (*Hor.*) *pjesme*, Lucili, indigna theatris; auditum scripta vocat. 3) *pisana riječ, slovo naprema namjeri i namisli pišćevoj, također pismena naredba, zakon*, voluntas scriptoris dissensit cum scripto; ex scripto et sententia; contra scriptum, a *ili* pro scripto dicere; recita de legis scripto; tabellas ei scriptum habentes tradidit.

scriptura, ae, f. [*scribo*] 1) *pisanje*, mendum scripturae, *pogrješka u . . . , Caecin. u Cic. ep.*; † digitum scripturae admove; s. assidua et diligens; hoc scripturae genus; scripturā alqd persequi; omnes res per scripturam amplecti; scripturā (*pismeno*) mandata dare. 2) *melon., pismo, spis*, cum poēta s. evanesceret, *Ter.*; s. diurna actorum, *Tac.*; nemo annales nostras cum scriptura eorum contenderit, qui etc., *Ter.* b) *slovo zakona*. c) *pisana oporuka*. d) *travarina, od pašnjakā državnih, vectigal ex scriptura*.

scriptus, us, m. [*scribo*] *pisarska služba*, scriptum facere, *biti scriba, Liv.*

scripulum *pogl. scrupulum*.

scrōbis, is, m. f. * † *jama*; † *grob*.

scrōfipascus, i, m. [* † *scrofa, prasica, krmača, i pasco*] *krmačar, jednom Plaut. Capt. 4 2, 27.*

scrūpeus, adj. [*scrupus*] *vrletan, lōman, via, Plaut., spelunca, Verg.*

scrūpōsus, adj. [*scrupus*] = scrupulosus 1), *Plaut.*

scrūpūlōsus, adj. s † *komp. i (kasno) sup.* [*scrupulus*] 1) *kamenit, kršovit, cotes*. 2) † *bojažljivo tačan, skrupulozan*, multa in his voluminibus.

scrūpūlūm (*scrip.*), i, [*uzgredni oblik za scrupulus*] *skrupul, najmanja težina ili mjera kao utez = 24. dijelu unce ili 114 gr.*

scrūpūlus, i, m. [*dem. od scrupus*] *upr. kamičak, samo tp. sumljivost, nemir sa sumnje, oklijevanje, skrupul, mihi unus s. restat, Ter.; s. tenuissimus residet; evellere scrupulum ex animo; injicere, † eximere alui scrupulum.*

scrūpus, i, m. = scrupulus, *jednom Cic. r. p. 3, 16, 26.*

scrūta, ōrum, n. *starež, Hor.*

† **scrūtātor**, ōris, m. [*scrutor*] *ispitāč, premētāč.*

scrūtōr, dep. [*scruta*] 1) *pretresti, premetati, pretražiti*, domos; naves; loca abdita; Alpes; * *ignem gladio*; † *mare*, † *semi-animum*; non excutio te, non scrutor te. 2) *tp. rado i željno istraživati, raspitivati, uhoditi (sr. sciscitor)*, interiores et reconditas literas; vetera; omnes sordes; locos ex quibus argumenta eruamas; † *animos ceterorum*; * *arcanum alcjs*; † *fata alcjs*; * *mentes deum*; † *s quaest. indir.* — † *partio. scrutatus passivo (u abl. absol.) Aurel. Vict. orig. 6, 3.*

scūlpo, scūlpsi, scūlptum, 3. *djeljati, sjeći, rezati, rezucati*, ex saxo sculptus; * *ebur, kip od slonove kosti*; * *infabre alqd*; † *ancoram in gemma*; † *imago sculpta.*

* **sculpōneae**, ārum, f. *cokule (vrsta drvene izdubene obuče).*

* **sculptilis**, adj. [*sculpo*] *izdjeljan isječen.* † **sculptor**, ōris, m. [*sculpo*] *kamenār, kipar; graveur, rezbar.*

† **scūlptūra**, ae, f. [*sculpo*] *sječenje, rezanje, djeljanje u drvo, u kamen ili kovinu, skulptura.*

scūrra, ae, m. 1) (*Com.*) *kicoš, gizdèlin*. 2) *lakrdijāš za stolom*, de scurra multo facilius dives quam pater familias (*dobar domaćin*) fieri potest, *Cic. p. Quint. 17, 55; iron., sc. Atticus, o Sokratu.*

scūrrilis, adj. [*scurra*] *lakrdijāškī.*

† **scūrrilitas**, ātis, f. [*scurrilis*] *lakrdisanje, lakrdijaštvo.*

† **scūrriliter**, adv. [*scurrilis*] *lakrdijāškī.*

scūrror, dep. 1. [*scurra*] (*Hor.*) *lakrdisati*, scurrantis speciem praebere; ego ipse mihi, populo tu.

scūtāle, is, n. [*scutum*] *štitac (štitast remen na pradi) jednom Liv. 38, 29, 6.*

scūtātus, adj. [*scutum*] *dugačkim štitom družan, supst. scutati, ōrum, m.*

scūtella, ae, f. [*dem. od scutra*] *plitica, zdjelica za pjenje, jednom Cic. Tusc. 3, 19, 46.*

* **scūtīca**, ae, f. [*scutum*] *bič, kandžija (sr. ferula, flagellum), remen, Hor. Ov.*

scūti-gerulus, i, m. *štitonoša, jednom Plaut. Cas. 2, 3, 44.*

1. **scūtūla** (scytāla, -lā), ae, f. [σχυτάλη] *pòdvalak, po kome se pomiče teret, Caes. b. c. 3, 40, 4.*

2. **scūtūla**, ae, f. [dem. od scuta ili scutra] *upr. plitica, prenes. podugačka četvorina, oblonga, Tac.*

scūtūlum, i, n. dem. od scutum, *štitac, jedn. Cic. n. d. 1, 29, 82.*

scūtum, i, n. [σχυρος, koža] *štit, veliko duguljasto četverokutan štit rimskih pješaka, drven, kožom pokriven i okovan (sr. clipeus, parma, pelta).*

Scyllaceum, i, n. [Σκυλακίων] *Scilacej, grad na obali donje Italije, Verg. -teus, scilacejski.*

Scylla, ae, f. [Σκύλλα] *Scila, 1) stijena na obali donjoitaljskoj na scilskom tjesnacu, naprema viru Haribdinu, u mitu se prikazuje kao neman, koja stanuje u pećini one stijene. Po priči pretvorila je Cirka iz ljubomornosti u neman sa psima (σκύλας) oko donjega tijela. 2) (Ov.) kći Niza, kralja megarškoga. Odt. * Scyllaeus, adj. od 1) i 2), Scilin, scilski; Scyllaeum, supst. rt pri Trezeni u Argolidi; Scyllaeum drže neki za supst. i u Cic. p. Sest. 8, 18, ne in [drugi: a] Scyllaeo illo aeris alieni tanquam in freto ad columnam adhaeresceret, a drugi za adj.*

scyphus, i, m. [σχυφος] *čаша, vrč; inter scyphos, kod čaše vina, kod vina.*

Scyros ili -rus, i, f. [Σκυρος] *Scir, jedan od sporadskih otoka. Odatle Scyrius, adj. [Σκυριος] scirski, virgo, Deidamia; pubes, membra, Pirove, budući da je po priči Dejdamija, kći Likomeda, kralja scirškoga, rodila s Ahilom Pira.*

scytāla, **scytāle** *pogl. 1. scūtula.*

Scythae, ārum, [Σκύθαι] *Soite, ime, kojim su se nazivali nomadski narodi u ruskoj nizini od Crnoga mora do u Sibiriju; u sing. Scythae, ae, Scita. Odatle a) Scythia, ae, f. zemlja scitska, Ov. 2) Scythicus, adj. scitski; * S. amnis = Tanais, * fretum = Pontus Euxinus, * Diana, tauridska. 3) * Scythia, idis, [Σκυθία] scitski, adj. supst. Scitkinja = (Nep.) Scythissa, ae, f.*

sē, 1) *praep. (zastario) = sine, se fraude esto; kao nerazdjeljiva praep., a) bez, securus = sine cura. b) [pred vokalom sed] pokazuje rãstavljanje, na stranu, od, raz id., secedo, sepono, seditio etc. 2) se = semi, pola, kao selibra; = sex, kao semestris. 3) pron. pogl. sui.*

Sēbēthōs, i, m. *Sebet, rijeka u Kampaniji. Odatle * -ethis, idis, f. adj. sebetski.*

sēbum (sēv.), i, n. *loj, Plaut.*

sē-cōde, cēssi, —, 3. *otici, de via, Plaut.; in abditam partem aedium; ad deliberandum; * † o neživu: odmaći, udaljiti se; navl. a) * † otici u samoću, na selo; u pril. † s. animus in loca pura atque innocentia. b) radi političke nesloge: sdrúžiti se i otici, plebs a patribus; in Sacrum montem; u pril., * a fesso corpore sensus.*

sē-cerno, crēvi, crētum, 3. 1) *odlučiti, razdružiti, rãstaviti, nihil in publicum, za državno blago; * pares centum denos in orbes; inermes ab armatis; * Europen ab Afro; se e grege imperatorum; se a bonis; secreti ab aliis; secretus a reliquo cibi sucus is quo alimur; † monile ex gaza; † (eos) in unam cohortem; * sa samim abl., me Nympharum chori populo; susurri divisi secreta aure, jedan je drugomu na uho prišaptao; * sparsos sine ordine flores calathis; * pias genti, primijeniti, namijeniti. 2) tp. rãstaviti, razdijeliti, razdružiti, razlučiti itd., animus a corpore, odvratiti; sua a publicis consiliis; venustas et pulchritudo corporis secerni non potest a valetudine; blandum amicum a a vero; * iniquum justo; * honestum turpi; * publica privatis; navlast. izmetnuti, izbaci, istrijebiti, hos ego homines excipio ets. libenter; frugalissimum quemque; frugalia non fugere sed quasi s.*

sēcēspita, ae, f. [seco] *žrtveni nož, jednom Suet. Tib. 25.*

sēcēssio, ōnis, f. [secedo] *razlučivanje, odruživanje, subscriptorum; milites prima vesperi s. faciunt, skupiti se (na dogovor), Caes. b. c. 1, 20, 1.; navlast. s građanskih prepiraka i nemira nastalo odlučivanje, odlazak (sr. secedo, seditio), plebis; a suis; secessionem in Aventinum montem factam esse; secessionem tu illam existimasti, non bellum.*

sēcēssus, us, m. [secedo] *samoća, * carmina s. scribentis et otia quaerunt; † silentium et s.; † Rhodius; konkr. * † samotno i udaljeno mjesto, navlast. ljetovnik; u pril. (Quint.) in hos quoque studiorum secessus excurrit.*

sēcīus, *pogl. 2. secus 2).*

seclūdo, si, sum, 3. [se i claudio] *zaključati, zatvorom odlučiti, * carmina seclusa antro; * secludi, zaključati se, i rãstaviti, razlučiti i nal. (sr. secerno), vitam corpore, ubiti se, Plaut.; flumen munitione a monte; cohortem a reliquis; aquula seclusa; * nemus seclusum; u pril., inclusum supplicium atque a conspectu parentium ac liberum seclusum; * curas s., rãstjerati.*

sēco, sēcui, sēctum, 1. 1) *sjeći, rezati, dãsjeći, dãrezati, rãsjeći, pabulã; (Q. Cic.)*

alculi collum, *glavu*; † fauces novacula; * colla; * unguis secti, *zàrezàni*; * herbas, *kositi*; * tergora in frusta; * ense vulnus; † corium in partes tenuissimas; * marmora; * dona secto elephanto (*slonove kosti*); *navlast. a) medicinski t. t. sjedi, rezati (amputovati)*, varices secabantur Mario; Marius cum secaretur. *b) * izjesti, izgrepsti, izglo-dati, izraniti i nal.*, corpus; corpora vepres; sectae ungue genae; sectus flagellis; s. intorto verbere terga; teneras plantas tibi; si quam podagra s., *muči. c) rãzrezati, pre-rezati, rãstaviti*, * orbis sectus, *prepòlov-ljena zemlja*; † *orijekama, terras. d) * mičudi se: sjedi; rezati, letjeti, ploviti i nal.*, aequor puppe; mare; aethera pennis; viam ad naves; via secta; arcum sub nubibus; * viam, *put prokrčiti*; spem, *pristajati za . . . 2) tp. a) razdijeliti*, causas in plura genera; * mens secta, *pamet rãzdijeljena. b) * odlučiti, rasuditi, porãvnati*, lites; res magnas.

sēcrētio, ōnis, f. [secerno] *rãstavljanje, razdvajanje, jednom Cic. Tusc. 1, 29, 71.*

sēcrēto *pogl. secretus 2) a).*

sēcrētus, adj. s. † *komp. i † sup. [partic. od secerno] 1) rãstavljen, rãzdijeljen, rãzlãčen i nal.*, s. imperium habere; * arva s.; *omjestu: ùdãljen, dalek, samotãn, * loca*; * iter; * silva; † colles; * domus; * sedes; * secreti fluminis unda; * Troades. 2) *u pril., tajni, põtãjnĩ, skroviť, sakriven, * artes*; † libidines; † cogitationes; † consilium; † aestimatio; † libertus ex secretioribus ministeriis; * tu secreta (*potajno*) pyram erige; *supst. secretum, i, n. a) samotã, abductus in secretum, nãsamõ*; † esse in secreto (*nasamo*) cum alquo; † dulce s.; * secretum petere, *ali takoder † hjeti s kim nasamo govõriti*; * se a vulgo etscaena in secreta remorant; * secreta Sibyllae, † Poppaeae; † frequens secretis; † secretiora Germaniae; *pak adv. secreto, (Liv. Curt.) in secreto, nasamo, põtãjno, (Caes. b. G. 1, 31, 1.) secreto in occulto, nasamo, na skroviťu mjestu. b) † tajna, potaja*, omnium secreta rimari; uxor omnis secreti capacissima; secreta pectoris aperire; secretorum omnium arbiter; (*Tac. Germ. o. 19.)* literarum secreta viri pariter ac feminae ignorant, *tajne pisma = pisma, jer je tajno onomu, koji mu nije vješť; * suae ne s. viderent, misterije*; secreta, *tajna pisma, jednom Suet. Cal. 49.*

sēcta, ae, f. [sequor] *upr. „trãg“, pũt, pravac*, qui hanc s. rationemque vitae secuti sumus; natura habet quasi viam quandam ac s. (*trãg*) quam sequatur; *navlast. a) politička stranka*, s. atque imperium alcjs; Vitruvius

sectamque ejus secuti; horum hominum sectam atque instituta persequimur. *b) filozofijska škola*, qui eorum, id est, ex vetere Academia, philosophorum sectam secutus es; † s. Stoicorum, † Stoica.

Sectanius, ii, m. (n. sectando) „*gospodin Pristalica*“, *ime ženãru, koji za ženama pristaje*: „Sectani dissimilis sis“, ne sequerer moechos, *Hor.*; *drugi citaju Scetanius, bez ovoga smisla.*

sēctãrius, adj. [seco] *ũškopljen, jedn. Plant. Capt. 4, 20, 40.*

sēctãtor, ōris, m. [2. sector] *pristalica; pristasa (sr. assectator, assecle), Gabinii comes vel s., lex Fabia, quae est de numero sectatorum; † pristasa, učenik.*

sēctilis, adj. [seco] *rezan, * ebur; † pavimenta (mozajika).*

sēctio, ōnis, f. [seco] „*razrezivanje*“, *t. t. preprodavanje na komade citavih dobara, komadanje*, ad illud scelus sectionis accedere; † sectiones exercere; (*Eutr.*) sectionem facere; (*Just.*) sectiones publicanorum; *konkr. dražbena masa, sectionem oppidi vendere, plijen od grada poprijeko prodati*, cujus praedae s. non venierit.

sēctius *pogl. 2. secus 2).*

1. **sēctor**, ōris, m. [seco] *rẽzãč, collarum = ubojica, sector zonarum, kradikasa. Odt. preprodavao, t. t., koji kupuje i preprodaje dobra, što su zapala državi (pogl. sectio).* Pompeji; et s. est et sicarius.

2. **sēctor**, dep. 1. [intenz. od sequor] 1) *pristajati za kim, alqm totos dies; * s. matronas, pristajati za, udvarati se. Navlast. prãtiti kao sluga, prãtilac ili klijent, kao pristasa, illi servi Chrysogonum; † gymnasia, † porticus, rado pòlaziti; pristajati za kim, ganjati, tjerati, pueri eum; * sectamur ultro, quos etc.; * leporem * apros (loviti); * scuticã dignum horribili fl. gello. 2) tp. idi za čim, nãtisnuti se za čim; loviti što, tẽžiti na što, † luxuriosa convivia et magnificentiam epularum; accipitris ritu in alienis, eripiendis vitam, Just. 27, 2, 8.; praedam; † virtutes; * levia; * nomina tironum; * armos leporis, izabrati; * istraživati, rosa quo locorum sera moretur.*

sēctũra, ae, f. [seco] *kořaonik, s. ae. ariar. rudnici, majdani, Caes. b. G. 8, 21, 3.*

* **sēcũbitus**, us, m. [secũbo] *ležanje, spavanje nãsamõ.*

sē-cũbo, etc. 1. *sam ležati, spavati, Liv. Tib. Ov.; * samotòvati.*

sēcũlãris, sēcũlium, seclum *pogl. saecularis etc.*

sēcũm = cum se, *sa sobom, pogl. cum i sui.*

secundani, *örum*, *m.* [secundus] *sc. milites, voj-nici druge legije.*

secundarius, *adj.* [secundus] *redom drugi, od druge vrste, status de tribus s.; † parvis.*

1. **secundo**, 1. [secundus] 1) *zgodno, povoljno urediti*, tempus alicui rei. 2) *naspòriti, usrediti*, * aura s. iter; * dii nostra incepta secundent; * rite secundarent visus, učiniti da bude sretno; * eventus; † secundate vento.

2. **secundo**, *adv. num.* [secundus] 1) *drugo*. 2) *(kasno) po drugi put.*

secundum [sequor] 1) *adv. straga*, i tu secundum, *Plaut. II praep.*, 1) o prostorima, a) (uza-stopce) za, s. alqm, *Plaut. b) duž, uz, za*, s. flumen; s. mare; s. eas (naves); (*Sulpic. u Cic. ep.*) vulnus s. aurem accepit. 2) o vremenu: *odmah za*, s. hunc diem; s. haec: s. quietem; *odmah, kad se usne, u smu.* 3) *tp. a) o redu i vrednoti: odmah za, za (c. instr.)*, s. deos homines hominibus maxime prosunt; s. ea, za tim; heres s. filiam. b) *po (c. l.)*, s. naturam fluminis, po pravcu rijeke; s. naturam vivere; † s. alqm sentire. c) *(u juristič. govoru) za volju, za korist komu ili čemu*, s. alqm decernere; s. eam (partem) litem dare.

secundus, *adj.* [sequor] 1) *sljededi, idući, najbliži, drugi*, quod s. (najpređa) poterat esse inopiae subsidium; id s. erat de tribus; heres, koji naslijedi, ako prvi nasljednik umre ili nasljedstvo ne primi; (*Enn. u Cic.*) lumine s., sjutradan (u zoru); * s. a fine, predposljednji; mensa s., zaslada; partes s. i samo secundae, druga uloga (rola), t. j. drugoga glumca (*δευτερευωντής*), koji nije samo manje znamenitije uloge glumio, nego je imao svojim priključenjem isticati glumljenje prvoga glumca (*πρωταγωνιστής*). Ali u rimskim mimama (pogl. minus) nazivale su se i poredne uloge partes secundae, a preuzimao ih drugi glumac, obično kakav parazit, te je za glavnim licem sve radio, ut in auctoribus Graecis fieri videmus saepe illum, qui est secundarum aut tertiarum partium, cum possit aliquanto clarius dicere, quam ipse primarum, multum summittere, ut ille princeps quam maxime excellat, sic faciet Alienus; Q. Arrius, qui fuit M. Crassi, quasi secundarum sc. partium; (*Hor.*) haberes magnum adiutorem, posset qui ferre secundas; partes minimum tractare s.; (*Quint.*) deferre alicui secundas, drugo mjesto. *Navlast. a) redom prvi, najbliži, (najbolji, najprvi)*, [ser. proximus u propior II], s. a Romulo conditorem urbis Romanae ferre; s. ad regiam principatum; in poetis non Homero soli locus est, aut Archilochu aut Sophocli aut Pindaro,

sed horum vel secundis vel infra secundos; (*Just.*) si s. sibi, non par haberi velit; * tu regnes secundo Caesare; † s. a rege; * s. heros ab Achille (*prvi junak za A.*); (*Domit. Afer u Quint.* 10, 1, 86.) Secundus (Homero) est Vergilius, propior tamen primo, quam tertio. b) * od druge vrste, slabiji, lošiji, gori, panis; haud ulli virtute s.

2) *koji lako ili drage volje slijedi*, a) o vodi: niz vodu, niz, secundo flumine; secunda aqua; secundo Tiberi defertur; tota rate in secundam aquam labente, niz vodu; *takoder: uz, duž*, secundo mari, *Sall. Jug.* 19, 3. b) o vjetru: *povoljan*, ventus; ventis secundis; * vento nimium secundo; (*Hor. ep.* 2, 1, 102.) hoc paces habuere bonae ventique s. *povoljno stanje*; * s. vela, koja nadimlje *povoljan vjetar*; * curru s., *brzim*; *tp. a) prija-zan, milostiv, povoljan*, secunda contione, *uz povlađivanje itd.*, s. populo; hominem s. oratione extollit; s. auribus accipi; voluntas s. in alqm; verba s. irae; tres leges secundissimas plebi tulit; † diis s., s. *milošću itd.*; † s. aestu; * s. Marte, u bojnoj sreći; * haruspex, koji dobro javlja; * clamore rumore s., *s glasnim povlađivanjem*; * Balatrone s.; lex s. alicui; † dicendi necessitas s. impetus (*zanos*), auget; * adire pede s., *milostivo se približavati*. β) *povoljan, sretan*, proelium; cursus; res; fortuna; secundiore equitum proelio (*abl. abs.*) nostris; *često pl.*, res, fortunae, res Caesaris; secundiore res; * omen; * auspicia; * exitus belli i nal.; *supst. n.* secundum; si quid secundi evenisset, *Nep.*; *pl.* secunda, *sreća*, in tuis s., *Ter.*; * metuit secundis, sperat infestis; † vir secundis adversisque famosus; † etiam secundis atterebantur copiae; omnium secundorum adversorumque causas in deos vertent, *Liv.* 28, 1.

† **secūre**, *adj.* [securus] 1) *bezbrižno, nemarno, bez straha*. 2) *bez opasnosti.*

secūricūla, *ae, f. dem.* od securis, *sjekirica*, *Plaut.*

* **secūrifēr**, *fēra, fērum, i* * -ger, *gēra, gērum*, *adj.* [securis-fero i gero] *noseći sjekiru.*

secūris, *is, f. sjekira, acc. — ima rijetko — em, abl. —i, Verg.* * pontificum; securi ferire, percutere, *pòsjeći*; * saevus securi Torquatus; *kao oružje*, * s. anceps — bipennis, *dvoplatna*; * Amazonia; *post. securi Tenedia, s. najvećom strogošću (dovodi se od strogosti kralja Tena, na otoku Tenedu); takoder: udarac, rana, šteta, gubitak (s. plaga)*, graviozem infligere s. rei publicae; quam te s. putas inicere petitioni tuae. *Navlast. sjekire, što su ih nosili litorali pred državnim poglavarima kao znak njihove vlasti; stoga tp. vlasti poglavarstva i rimsko gospodstvo*, Gallia sub-

jecta securibus; * virtus nec sumit aut ponit secures = magistratus; * Germania colla Romanae praebens animosa securi; * saevas s. accipiet; * Medus timet secures.

sēcuritas, *ētis*, *f.* [securus] 1) *bezbrīžnost*, s. est vacuitas aegritudinis. 2) *bezbrīžnost*, *nemar*, *sigurnost*.

sēcūrus, *adj.* s. *komp.* [se-cura] 1) *bez brige*, *bezbrīžan*, *pōuzdān*, *bez straha*, meis a tergo tutis, securus bellum inferam; animus s. de alga re; securior ab alga; (*Tac.*) s. pro salute; (*Tac.*) securi adversus homines, s. adversus deos; * † s. alui rei; * s. *quaest. indir.*; *također o neživu: veseo, bezbrīžan, prost*, * quies, * otium; * olus; * sint tua vota licet s. repulsae, *od svakoga zakračivanja*; † uberiorē securioremque materiam senectuti reposui; * latice, *o vodi rijeke Lethe, koja brigu razbija*; u *zlu sm., nemaran*, cum his tam a. solutisque Romani proelium ineunt, *Liv.*; † jurisdictione, *bezbrīžnija*. 2) *slatan*, *pōuzdān*, *siguran*, (= tutus), locus, *Liv.*; † tragoedia; † loca s. ejusmodi casuum; † alqm s. praestare ab insidiis.

1. **sēcūs**, *n. indecl.* = *sexus* *što pogl.*

2. **sēcūs**, *adv.* s. *komp.* [sequor] *upr. slijedeći*. *izātoga, ali se od njega razlikuje, po tom 1) poz. secus, ne tako, obratno, drukčije*, (*slabije nego contra*), oratorum genera dicuntur esse tanquam poëtarum, id ipsum nonnullis videtur secus; s. quam, paulo s. atque; longe s.; non multo s., *ne mnogo drukčije, gotovo tako*; non haud s. ac quam, *ne drukčije nego, upravo, baš tako*, tecum agam non s. ac si meus esses frater; aliam rem aggreditur non eadem asperitate, qua Apsensium, ceterum haud s. (*isto tako*) difficilem, *Sall. Jug. 92, 4*; u *pjesnikā se njim navodi poređenje*; * non s. ac jussu, *upravo kako sam naredio*; nemo dicet s. hora fere undecima aut non multo s. = *ne mnogo prije*. *Stoga se navlast. u opreoi dodaje ili pojmovima izriječkom navedenim ili gdje se takovi tako pomisliti mogu, te se tako natukne protivno*, recte an secus ili obratno = *nèpravo*; pro bene aut s. consulto; aut beate aut s. vivere = *ili nesretno*; res bene aut s. gesta; magna consolatio est, cum recordare, etiamsi secus, te tamen recte vereque sensisse; quo se a me erga te commissum aut praetermissum videretur, *drukčije nego bi ti želio*; si s. acciderit, *ako se naopako zgodi*; tentatum antea s. cesserat; s. existimare de alga; ne quid secus scriberet = *što škodljivo*; † s. loqui de alga; = minus, neque multo s. virum in iis erat, *jedn. Tac. ann. 4, 5*. 2) *komp. sēcūs*, *sporednim oblikom sectus (Plaut.) i sētūs*, a) *drukčije, Plaut.*; non s. quam, ut,

Verg. b) sa predidućom negacijom (non, haud, nihilo), *manje, neque* († nec) eo s.; nilo (*Ter.*) nihilo s., *sasvim tim. a) zlo, gore*, cum hoc ago s., *Plaut.*; invitus quod s. sit de meis civibus loquor, *Liv.*

sēcūtor, *ōris*, *m.* [sequor] *progonitelj, gladijator, koji je protivnika recijarija (retarius) progonio, ako taj nije mogao, da mu namakne mrežu na glavu*. Retiarius (*gladijator s mrežom*) imao je mrežu i trozub. Ako mu je uspelo, da namakne protivniku mrežu na glavu, ubio ga trozubom.

sēd, *se* (*adverbijalno osamljen abl. povratne zamjenice, prvobitno značenje „za se“, „osobito“*). 1) *adverbijalno: sed, osobito, strampu-tice u: sed-utio, a ispred suglasnika sē u; sē-ducere, sē-jungere, sē-cernere itd.* 2) *prijed-ložno: sed „bez“, sed-fraude u nalpisima, sē fraude esto XII. tabb., sē-dulus, sē-curus i pred vokalom: sēgnis (sine igne), sūdus (sine udo).* 3) *adverzat, konjunkcija navodi uopće nešto protivno, čim se prednje sasvim ili djelomice ukida, popravlja ili steže (er. at, autem, verum, vero), po tome 1) postije poricanja, nego, otli fructus est non contentio, animi, sed relaxatio (prvo se sasvim ukida); prividno non sed kadšto mjesto non modo, solum, tantum, sed etiam, da se prividno posvemašnjim ukidanjem prvoga i bezuvjetnim tvrdjenjem drugoga opreka istakne, quod non singulis hominibus, sed potentibus populis saepe contingit; acute disputantis illud est, non quid quisque dicat, sed quid cuique dicendum sit, videre; non modo, solum, tantum, sed etiam, sed; non modo, non solum non, sed etiam, ne-quidem, non modo, solum, sed ne-quidem pogl. modo, solum.* 4) *postije pojma ili rečenice afirmativne steže prediduće: ali, nego, već*, Pausanias magnus homo, sed varius in omni genere vitae fuit; existunt saepe injuriae calumnia quadam et nimis callida, sed malitiosa juris interpretatione; *tako i neque ludere neque odisse, sed minime irasci decet, Sall. Jug. 51, 13., jer znači: et l. et od. dedecet, sed minime ir. decet; po tome se upotrebljava navlast. a) kad se opet vraća na predašnji, digresijom prekinuti glavni predmet: ali, a, no, sed de his duobus generibus alterum est Druidum, alterum equitum; sed ut tum ad senem senex de senectute, sic hoc libro etc.; sed perge ut coeperas. b) da se parentezom prekinuta nit govora prihvati, hrv. se može upotrijebiti „velju“, si quis est paulo ad voluptates propensior etc., sed si quis est paulo erectior. c) kad se prediduća povorka misli dokida, pa se na što drugo prelazi: ali, nego, no, sed haec parva; veniamus ad majora; sed haec haecenus; (konvers.) i u pita-*

njima slaže se s autem, *a* autem *pripada u pitanje*, sed quid ego haec autem revolvo? *Verg. Aen.* 2, 101.; sed enim *pogl. enim* 1).

sēdāte, adv. [sedatus] *mirno, tih o*, placide sedateque loqui; constanter et s.; s. dolorem ferre.

sēdātio, ōnis, f. [sedeo] *u mirivanje, u tišavanje strastvene uzrujanosti*, animi; maerendi; aegritudinis; cum perturbationes animi miseriam, sedationes autem vitam efficiant beatam.

sēdātūs, adj. s. *komp. i sup.* [sedeo] *miran, tih, lagan*, alter (Herodotus) sine salebris quasi sedatus amnis fluit; * amnes s.; ut in verbis tranquillior sic in ipsis numeris sedatior; paulo sedatiore tempore; scripsi sedatiore animo; * s. corde; * s. pectore; (*Liv.*) s. gradu in castra abierunt; * *supst.*; sedatus, *mirni, lagani* (opp. celeres).

sēdēcim ili **sex-dēcim**, adj. num. card. *šesnaest*.

sēdēcūla, ae, f. dem. od sedes, *sjedalce, jedn.* Cic. *Att.* 4, 10, 1.

sēdeo, sēdi, sēssum, 2. 1) *sjediti*, in solio, in equo; ante fores; s. carpento, sede regia; * per juga; * post me gradu uno; * sub pede ducis; *istic, Plaut.*; *illic, Ter. apst.*; * columbae viridi solo; cornix in humo. *Često o sucima; vijedači, suditi*, in rostris; pro tribunali; ejus igitur mortis sedetis ultores; * Minos sedit arbiter Orci; vos iidem in eum sedetis iudices; praesens ac sedens, o *prisjedniku suda, da se pokaže, da je u službi. Odt. a) baviti se, biti, boraviti gdje, često pokazujući nērād, navlast. kao vojnički t. t.*, in villa totos dies; domi desidem; ad aquas; Corcyrae; * sedit qui timuit, *ostao miran kod kuće*; consilibus sedentibus; tu sedes et quiescis? compressis, quod ajunt, manibus s., *pogl. comprimo*; s. Arretii ante moenia, ad Trebiam; sedendo et cunctando bellum gerere; sedendo oppugnare urbem; * montana circum castella in armis; domi, *Ter.*; in interiore parte aedium; * *kao moleći*, ad tumultum fugiam supplexque s.; meliora deos s. omnia poscens. b) o *neživu: zàsfesti, zàpēti, pristajati po tijelu*, cum sederet glans; * in liquido ossa cerebro; * clava in ore vir; * hasta imā inguine; * pallor in ore; * plaga; † toga umero; *tp. usjedi se, odlučiti se*, * altius in animo; * mihi animo fixum immotumque; * idque pio Aeneae; * patribus sententia pugnae. 2) *uginjati se*, rupti aliqui montes tumuli (*uleći se*); nebula densior campo quam montibus (*pala je*); * (libra) nec hac plus parte s. nec surgit ab illa; * esca quae simplex tibi sederit, *pristane*.

sēdēs, is, f. [sedeo] 1) *sjediste*, regia (*prijestolnica*); s. honoris; * *mjesto*, non si priores Maeonis tenet sedes Homerus. 2) *stan, zavičaj, postojbina*, locus ac s.; sedes habere in Gallia; in meis urbibus, sedibus delubris in sedibus meis, in conspectu uxoris ac liberorum; alias s. petere (*tražiti*), urbes ac s. suas, domos ac s. suas relinquere; illa oratorum multitudo in suis agris ac sedibus collocetur; in suas s. reverti; Tibur sit meae s. utinam senectae (*dat.*); o *stanovima pokojnika i bogova*, * beatae; * laetae; * lucidae; * piorum; * sceleratae; * silentum; * infernae; * Tartarae; ne — Augustum in foro potius quam in campo Martis, sede destinata, cremari vellet, *Tac.*; s. siderea, * sacra Cereris, *hram*; * superae, *božji dvori*; † s. deo consecrata; * patria, *očinska kuća*; nota quae s. fuerat columbis; * o *pčelama*; o *neživu: mesto, temelj i nal.*, moliri montes sede sua; suis s. convulsa Roma; * mare totum a s. imis (*od dna*) ruunt (venti); * turrim convellimus altis s.; * ab sedibus eruere urbem (*stubiškom*); * Taenari, *zjalo, zdrijelo (kao ulaz u donji svijet)*; * urbis; † urbium † urbi condendae sedem eligere; † domus; * Tarpeja; * Pelori; * secunda aut quarta s., *stopa u jamb. stihu*; * nec mens mihi nec color certā s. manent; * reducere alqd in sedem; s. belli (*razbojište*); neque verba sedem habere posunt, *počivala*; nullum est fundamentum criminum, nulla s.

Sedetāni, ōrum, m. *Sedetanci, stanovnici pokrajine nazvane Sedetania u Hisp. Tarrac.*; adj. -tānus, *sedetānski*.

sēdile, is, n. [sedeo] *stolica, stolac*, * grammeneo sedili; * posito sedili; *pl. † s. e marmore*; * spissa; * prima; * per dura s. (*velačka klupe*).

sēdītlo, ōnis, f. [sēd-ītio] *upr., hođenje na stranu, odt. 1) nesloga, zadjevica, svada, Com., među braćom, domestica, Liv.* 2) *buna, pobuna, ustanak*, seditionem facere, concire, concitare, conflare; duo tribuni plebis per s. creantur; s. orta est in castris; tam foedi exempli defectio magis quam s.; s. tribunicia; (*Tac.*) multa seditionis ora vocesque; *takoder pl.; konkr. (Liv.) stupente ita seditione, buntovnici; u pril., uzrujanost, iracundia* dissidens a ratione s. quaedam, *jedn. Cic. r. p. 1, 38, 60.*; s. occupat praecordia, *Plaut.*

sēdītloše, adv. s. *komp. i sup.* [seditiosus] *buntovnički, smutljivo*.

sēdītlošus, adj. s. † *komp. i sup.* [seditio] 1) *nemiran, buntovan, buntovnički, mutljiv*, civis; mulier; magistratus seditiosi (o *pučkim tribunima*); (*Curt. Tac.*) voces. 2) *pas. nemiran*, vita s. et tumultuosa, *jedn. Cic. de inv. 1, 3, 4.*

sēdo, 1. [kauzat. od sedeo] upr. *sjesti koga, posaditi*, 1) *učiniti, da spada ne*, pulverem, *Phaedr.*; pak *umiriti, utišati*, fluctus; * amnes; * venlos; * vela fessa = *pristati u luku*. 2) *tp. utišati, utješiti, umiriti, udušiti, ustaviti*, iram, *Plaut.*; curriculum; bellum; pugnam; tumultum; lamentationem; lassitudinem militum; tempestatem; incendia, *ugasiti*; invidiam; appetitus; impetum populi; animos; haec; totam istam controversiam posse sedari; proelium sedatum est; * rabiem; sitim; ut vix a magistratibus maioribusque natu juvenus sedaretur; tecta quibus et frigor vis pelleretur et calorum molestiae sedarentur

sēducō, etc. 3. 1) *na stranu odvesti, odvuci*, alqm; singulos separatim; alqm a debita peste, *oteti*; * s. ocellos, *okrenuti* 2) * *rastaviti*, terras unda duas; alqm ab alqo; castra; animā artus; stipitem.

sēductio, ōnis, f. [seduco] *odvōdēnje*, seductiones testium, jedn. *Cio. p. Mur.* 24, 49.

sēductus, adj. [partio. od seduco] *dalek*, consilia a plurium conscientia, *Liv.*; * terrae.

sēdilitas, ātis, f. [sedulus] *marljivost, radinost, pomnja*, s. et diligentia; mali poētae; * officiosa; * multae sedulitatis unus; † qui materiae hanc s. praestiterunt; o *dosadnoj uslužnosti*, s. stulte quem diligit, urguet.

sēdulo, adv. [sedulus] 1) *marljivo, pomnjivo*, argumentari; audire, *pazljivo*; (*Tev.*) dicere, *zrelo, temeljito*; (*Plaut.*) quod dico s., *krepko*; † observatum est s. 2) *hotimice*, tempus terere.

sēdulus, adj. *marljiv, radljiv, pomnjiv*, eloquentes, non sedulos conquirere; * spectator; * puer; * mater; * Baucis; * apis; * brachia; *pokudno, odviše provrtan, preuslužan*, hospes; minister; male s. nutrix.

Sedūni, ōrum, m. *Sedunci*, *helvetski narod oko današnjega mjesta Sittena*.

sēges, ātis, f. 1) *usjev*, laetae segetes; s. ferris est matura messi; * s. in herbis, *zeleno žito*; * *vinovoj lozi*; *prenes*, (*Hec.*) haec s. ingratos tulit et feret omnibus annis; * *tp. = sila, mnoštvo*, s. clipeata virorum; ferrea telorum; uberius nulli provenit ista s. 2) *pōsi-jāno polje*, segetibus et pratis et vineis; quinque cohortes frumentatum in proximas s. misit; * s. feraces; * occare segetes; (*Plaut.*) *ēaljiva*, s. stimulatorum, *batinovo polje*, o *robovina*, *kaji se često biju*; * *svako plodno polje*; *tp. njiva, zemlja*, s. ac materiam suae gloriae.

Sēgesta, ae, f. *Segesta*, grad "Αξιόνη" *Eysora* na sjevernoj obali Sicilije. *Odt. -stāuus*, adj.

segestanski; *supst. -ni*, ōrum, *-estenses*, ium, m. *Segeštani*.

Sēgestes, is, *Segestes*, otac *Thusneldin*, *Tac.* **Segestiva**, ae, f. *Segestiva*, grad u *Hisp. Tarra-*, jedn. *Liv.* 34, 17.

sēgēstre, is, n. *ogrtač kožni*, *Suet.*

Segimērus, is, m. *Segimer*, otac *Arminijev*, *Tac.*

Segimundus, i, m. *Segimund*, sin *Segestov*, jedn. *Tac. ann.* 1, 57.

Segni, ōrum, m. *Segniani*, narod u Belgiji, jedn. *Caes. b. G.* 6, 32.

sēgnis, adj. s. *komp. bez valtre, spor, trom, lijen, mlitav*, signiores castigat atque incitat; * equus signior annis; * segnem volvi sinit; s. bellum, obsidio; mors, *polagana od otrova*; non signior discordia domi; cultus terrae signior; * mora; sententia; * aqua, *lagano tekuća*; * campus, *nerodan*; * carduus; † aetas, *starost*; † silentium, *mrtva tišina*; signior ad respondendum; signior ad alia factus ram consilia; s. ad credendum; * nec ad citharērat s. nec ad arcum; * non in Venerem segnes nocturnaue proelia; (*Just.*) quo vulnere nec signior in bellum nec iracundior in hostes ibat; † senatu signiore in exsequendis imperiis; † occasionum (*okōristiti se prilikom*) haud s.; * s. solvere nodum.

sēgniter, i (*rijetko Liv.*) **sēgne**, adv. s. *komp.* [segnis] *polagāno, sporo, tromo, lijeno, mlitavo*, nihilo signius; * † non signius; (*Hor.*) signius irritant animos demissa per aurem.

sēgnitia, ae, f. i (*napose Liv.*) *-ties*, ēi, f. [segnis] *tromost, sporost, lijenost, mlitavost* (*pogl. signis*), in hujusmodi negotio diem sermone terere signities merast, *Plaut.*; castigamus etiam signitiem (*drugi pišu*: signitatem) hominum atque inertiam, *Cio. de or.* 1, 41, 183; inertissimae signitiae est; * quae tam sera moratur signities?

Segontiaci, ōrum, m. *Segontiani*, narod u južnoj Britaniji, jedn. *Caes. b. G.* 5, 21.

sēgrēgo, 1. [re-grex] *od stada odlučiti*, oves, *Phaedr.* Po tome uopće: *razlučiti, rastaviti, razdružiti*, ex hostium coacervatorum cumulis corpora suorum; alqm a numero civium, liberos a se; ab interioribus consiliis segregari; haec nos a vita immani feraque segregavit; ista feritas a communi tanquam humanitatis corpore segreganda est; virtutem a summo bono; vita beata comitatu pulcherrimo segregata; s. pugnam eorum; (*Plaut.*) s. sermonem *prēkinuti, prēsjeti*.

Sēgūsīvi (ne Segusiani), ōrum, m, *Seguzijavci*, *galski narod na lijevoj obali Rodana*.

Sējānus pogl. Sejus.

sē-jūgātus, adj. rāstavljen, rāzdrūžen, jedn. Olo. de div. 1, 32, 70.

sējūgis, is, (sc. currus) m. [sex-jugum] šestoprežan, kola na šest konja, supst. sejugas, ium, m.

sējunctim, adv. [sejungo] rāstavljeno, ođlūčeno, napose jedn. Tīb. 4, 1, 103.

sējunctio, ōnis, f. [sejungo] klas. samo kao ret. t. t., rāstavljanje, Cic. de or. 3, 53, 203.

sē-jūngo, jūnxi, jūnctum, 3. 1) rāstaviti, rāzdrūžiti, razlučiti, razdvojiti (sr. se- cerno), se ab alqo; Alpes s. Italiam a Gallia; (Just.) sejungi promunturia; u pril., se a libertate verborum, uzdržati se; aegritudo nomen habet non sejunctum a dolore; bonum, quod non possit ab honestate sejungi; (Nep.) sejunctum est a re proposita, nije mi u namjeri. 2) razlikovati, benignitatem a largitione.

Sėjus, i, m. Sej, rimsko ime; Marcus S., bogat rimski vitez, prijatelj Atikova i Ciceronova. Odl. **Sējānus**, adj. Sejev; kao ime Lucius Aelius S., Sejan, ljubimac Tiberijev, Tac.

sēlectio, ōnis, f. [seligo] izbor.

Sēleucia, ili -sēa, ae, f. [Σελύχεια] Seleucia, ime više gradova, 1) S. Babylonia, grad u Babilonskoj, sagrađen od Seleuka Nikanora, glavni grad Parta. 2) S. Pieria, grad u Siriji.

Sēleucus, i, m. (Nicator) [Σελευκος ὁ Νικατωρ] S. Dobitnik Seleuk, vojvoda Aleksandra Velikoga, potom kraj sirske, Nep. Just.

sē-libra, ae, f. [semi] pō funte.

sēligo, lēgi, lectum, 3. [se-lēgo 3.] ođābirati, izbirati, exempla; selectae sententiae; selecti iudices, o pretoru, koji sudi u karnim parnicama; također s izborom upotrebljavati, omnia expendet et seliget.

Sēlinus, untis, f. [Σελίνους] 1) Selin, grad na otoku Siciliji, Verg. 2) grad u Ciliciji.

sēlla, de, f. [od *sedla] stolica, stolac. Navlast. a) kurulska stolica, s. curulis; jussit vocari ad sellam; također s. regni nostri. Verg. Aen. 11, 394. b) zanatlijska. c) učiteljska. d) + nosača, s. gestatoria (kasnije običajna mjesto lecticae), sellā vehi. e) sjedalo na kolima, jedn. Phaedr. 3, 6, 5.

+ **sēllāria**, ae, f. [sella] soba sa stolicama.

sellārius, ii, m. [sella] kurvari, prozvani po mjestu selariji, jedn. Tac. Ann. 6, 1.

sellisternium, i, n. [sella-sterno] gozba božja, na kojoj su njihove kipove predstavljali na stolice (sr. lectisternium), jedn. Tac. ann. 15, 45.

+ **sellūla**, ae, f. dem. od sella.

sellulārius, ii, m. [sellula] obrtnik, koji sje-deći radi.

sēmēl, adv. 1) jedan put, jednom, jedārēd, jedan jedini put, non s. sed bis; plus quam

s.; s. atque iterum; s. iterumque; s. atque iterum ac saepius. Navlast. prvi put, ponajprvo, bis idem fecit, s. Romae, iterum Athenis. 2) a) pregn., samo jednom, na jednom, cum facile exorari, Caesar, tum semel exorari soles; illis a te s. ignotum esse oportuit; ut fundus s. indicaretur. b) uopće o djelu ili događaju, što no je prije drugoga, pa se preinačiti ne može, jednōm, quod s. dixi, non mutabo, Plaut.; ut s., čim; quando s., kad već; qui s. verecundiae fines transierit; ubi s.; * s. quoniam (kad je već jednom) venerat; possessum s. (već jednom) imperium.

Sēmēla, ae, ili * -lā, es, f. [Σημελη] kći Kad-mova, od Jupitera mati Bakhova, izgorje od strijele Jupiterove, koga je nagovorila, da joj se pokaže u svojem veličanstvu kao bog. Odl. * -lētus, adj. Semelin.

sēmen, īnis, n. [2 sero] 1) sjeme, s. manu spargere; * o ljudma, creatae semine Saturni; * o počelima drugih tjelesa, flammae. 2) * + prijesad, sadenica; meton., pleme, Romani generis et s., a stirpe generis ac s.; regio semine orta, Liv.; aetherium, (skot, leglo) leonum, Verg.; * (mladica, podmladak) potōmak; tp. početo, začetnik, stirps ac s. malorum omnium; hujus belli s. fuisti; bellorum civilium s. et causa; tribuni, semina discordiarum; in animis quasi virtutum igniculi ac semina; semina futurae luxuriae; (Tac.) initia et semina veteris eloquentiae, ejus motus, rebellionis, discordiae.

sēmēntis, is, f. acc. -im, i -em. 1) sjetva, quid sit s. ac messis; facere maximas s., čim više nāsijati; sementem facere; post. pogl. 2) meto. 2) * mlado žito, usjev.

sēmēstris, adj. [sex-mensis] od šest mjeseci, od pol godine, polugodišnji, regnum, infans; annua ac s. censura; + consulatus; + tribunatus (militum), koji se daje na pol godine.

* + **sēmēsma**, adj. [semi-ēdo] napola pōjeden, pōtrošen.

sēmī, [hmi] samo složeno, pō, polu.

sēmī-āgrestis, adj. poluseljčki, jednom Aurel. Vict. Caes. 39, 17.

sēmī-āmbustus, [semi i amburo] napola izgoreo, spaljen.

sēmī-ānimis, (Verg.) ili -mus, (Liv.), adj. polumrtav, poluživ.

sēmī-āpertus, adj. poluotvoren, jednom Liv. 26, 39, 22.

+ **sēmī-bārbārus**, adj. polubarbarski.

* **sēmī-bes**, bōvis, m. polubik (Minotaur).

sēmī-cāper, pri, m. polujarac.

sēmīcrēmus, adj. [cremo] napola spaljen, jedn. Ov. met. 12, 287.

- † **sēmī-crūdus**, adj. *napola prijesan*, *sīrov*.
sēmī-chibitālis, adj. *pō lakta dugačak*, jedn. *Liv.* 42, 85, 9.
 * **sēmī-dēus**, adj. *polubožji*; † *supst. -deus*, m., -dea, f. *polubog*, *polubožica*.
sēmī-doctus, adj. *napola učen*, *nadriknjiga*, *Plaut. Cic.*
sēmī-fermis, (semer.) i **semiermus** (semer.), adj. *napola družān*. *semiermes. Liv.*, *semiermes*, *semerini*, *Tac.*
 † **sēmī-factus**, adj. *napola učinjen*, *gotov*.
 * **sēmī-fer**, fēra, fērum, adj. [fera] 1) *poluzvijer*, *poluživotinja*, *pectus Tritonis*; *Capri cornus* (zvijezda); *supst. o Centaurima*, 2) *u pril.*, *poludivlji*, * *Cacus*.
sēmī-germānus, adj. *polugermanski*, jedn. *Liv.* 21, 38, 8.
sēmī-graecus, adj. *polugrčki*.
sēmī-grāvis, adj. *napola pijan*, jedn. *Liv.* 25, 24, 2.
sē-mīgro, 1. *odseliti se*, a *patre*, jedn. *Cic. p. Cael.* 7, 18.
sēmī-hīaus, tis, adj. [hio] (rijetko) *napola otvoren*. *Cat.*
 * **sēmī-hōmo**, inis, m. 1) *polučovjek*, *polā čovjek*, *polā zvijer* (navlast. o *Centaurima*). 2) *u pril.*, adj. *poludivlji*.
sēmī-lōra, ae, f. *pō ure*, *pō sata*.
sēmī-lācer, ēra, ērum, adj. *napola rāzderān*, jedn. *Ov. met.* 7, 341.
sēmī-lautus, adj. *napola opran*, *napola umiven*, jedn. *Cat.* 51, 2.
sēmī-liber, ēra, ērum, adj. *napola slobodan*.
sēmī-lixa, ae, m. *nadrimargētān*, (kao *psovka*).
sēmī-mas, āris, m. 1) *melez*, *polūtān*. 2) *uškopljen*; * *ovis*; * *Galli* (svećenici *Cibellini*).
sēmī-mortuus, adj. *polumrtav*, *Cat.*
sēmīnārium, ii, n. [semen] *rasadnik*, *tp.*, *equites s. senatus*; id est *principium urbis* et *quasi s. rei publicae*; *scitote*, hoc in re publica s. *Cātilinarum futurum*; *triumphorum*.
sēmīnātor, ōris, m. [semino] *sijač*, *omnium rerum*, quae *natura administrantur*, s. et *sator* et *parens*, ut ita dicam, atque *educator* et *altor* est *mundus*; *tp. začelnik*, *roditelj*, qui est *verus omnium s. malorum*.
sēmī-nēx, ēcis, m. (samo u dat. acc. sing. in om. gen. acc. pl.) *polumrtav*, *Liv. Verg.* artus, još ne mrzle, *Ov.*
sēmīnīus, ii, n. [semen] *sjeme*, *Plaut.*
sēmīno, 1. [semen] *sijati*, *radati*, alter decimo post mense nascetur puer quam seminatus est, *Plaut.*; *viscum*, quod non sua's arbor, *Verg.*
Sēmī-nūdus, adj, *napola gol*.
 † **sēmī-perfectus**, adj. *napola dovršen*, *napola svršen*.
Sēmī-plācentīnus, adj. *Poluplacentinac*, jedn. *Cic. in Pis.* 6, 14.
sēmī-plēnus, adj. 1) *napola pun*. 2) *napola potpun*.
 * **sēmī-pūtātus**, adj. [puto] *napola obrezān*, jedn. *Verg. ecl.* 2, 70.
Sēmīrāmis, idis, f. [Σειράμις] *Semiramida*, žena i* *nasljednica asirskoga kralja Nina*, *Curt. Just. Ov.*; *appellat. o Gabiniju radi njegove ženske mekoputnosti*, illa S.
sēmīrāsus, adj. [semi i rado] *napola obrijān*, *ostrižen*.
sēmī-rēfectus, adj. *napola popravljen*, jedn. *Ov. her.* 7, 176.
sēmī-rūtus, adj. [ruo] *napola porušen*, *murus*, *urbs*, *Liv.*; *vallum*, *Tac.*; *supst. semirūta*, ōrum, n. *napola porušena mjesta*, *Liv.*
sēmīs, *semīssis*, m. [semi -as] *polovina asa* (pogl. as); *homo non semīssis*, koji nije pare vrijedan, *Vatin. u Cic. ep.*; *navlast. polovica jutra* (*jugerum*); *pri nasljedstvu*, $\frac{1}{12}$ ili *polovica svega*, *Suet.*; o *kamatama* = $\frac{1}{2}$ po sto na mjesec, t. j. šest po sto na godinu.
sēmī-sēnex, nis, m. *napola starac*, jednom (dvojbena) *Plaut. mīl.* 3, 1, 53.
sēmī-sēpultus, adj. [sepelio] *napola ikopān*, jedn. *Ov. her.* 1, 55.
sēmī-somus, adj. *napola spavajući*, *drēmōvan*.
sēmīta, ae, f. *stramputica*, *nogòstup*, *staza*, *pločnik* (*trottoir*), *decedam ego illi de via*, de *semita*, *Plaut.*; *omnibus viis notis semitisque*; s. *angusta et ardua*; (*Verg.*) *rara per angustos lucebat s. calles o mravinjem putu*, *opere omnis s. fervet*; *tp. (Hor.) secretum iter et s. vitae fallentis*; *navlast. označujući užiput*, kojim se manje ide, *pecuniam*, quae viā modo visa est *exire ab isto*, eandem *semitā revertisse*; *Aesopi semitam feci viam* (*Phaedr.*) — *na šire sam pisao*; *post. (Ennius u Cic.) qui sibi semitam (svoga puta) non sapiunt*, alteri *monstrant viam*, *sami ne znadu*, a uče *druge*.
sēmītārius, adj. [semita] *strampulice zalazedi*, jedn. *Cat.* 37, 16.
sēmī-ustūlandus, adj. [ustulo] *kojega treba napola spaliti*, jedn. *Suet. Tib.* 75.
sēmī-ustulātus, *sēmīustus* (semustus), adj. [uro] *napola spaljen*, (*P. Clodii cadaver*) *infelicissimis lignis semustulatum*; * *Enceladi semustum fulmine corpus*; * *robora semusta*; *semustum forum*; (*Tac.*) *tectorum vestigia lacera et semusta*; se *populare incendium priore consulatu semustum effugisse*, *teško zdrav i čilav umakao*.

sēmī-vīr, Iri, m. *polučovjek*, a) * *polu čovjek*, *polu zvijer* (Centaur). b) * † *dvo-spolac*, *hermafrodit*. c) *tp.* kao *adj.* *pre-lac*, (*čovjek*, koji se više miješa sa ženskinjem nego s muškarcima), također kao *psovka*, Verg.; o raspuštenicima, Liv.

sēmī-vīvus, *adj.* *poluživ*, *polumrtav*; *tp.* voces s. (slabi) mercenariorum, jedn. Cic. p. Sest. 59, 126.

sēmī-zōnārius, ii, m. *majstor polupojasa*, jedn. Plaut. Aul. 3, 5, 42.

Semnonēs, m. *Semnonci*, glavno pleme Sveba, predi dan. Švaba, koji su za Tacila sezali od Lužice do Odra.

Sēmo, ōnis, m. (sē-homo? *Nečovjek*) niže božanstvo, osobito Semo Sancus, što. gl. (Semones su: Priapus, Bona dea, Pan, Faunus, Vertumnus, Silvanus i dr.

sēmōtus, *adj.* [partic. od *semoveo*] *udaljen*, *dalek*, locus, *semoto* a militibus loco; † munitiones *semotarum partium tuemur*; * *necessitas* leti prius s. *prije udaljene*, *daleke* (budući da su ljudi prije zlokoznoga dara Prometejeva dulje živjeli); *tp.* † *dictio*, *pouzdan*.

sē-mōveo, mōvi, mōtum, 2. *m a k n u t i n a stranu*, *odmahnuti*, alqm a liberis; (Ter.) vos *semotae*, nos soli. (Hor.) quae terris *semota* videt; u pril., s. voluptatem.

sēmpēr, *adv.* [sem = semel i per] 1) *uvijek*, *svagda*, s. occant priusquam sarrunt rustici, Plaut.; quod s. *movetur*, aeternum est, nam ex alto se aestus incitavisset, quod his accidit s. horarum XXIV spatio; cum ruri assiduus s. vixerit; (Ter.) ne s. assidue agendi sint mihi; (Liv. 9, 38, 5) avidam ulteriorum s. (ističe: komparativu pojam) gentem; sa *supstantivima*, heri s. lenitas, Ter.; omnes Siciliae s. *praetores* (koji su kad); *seditionum* s. *auctores*; suos s. *hostes*. 2) (Plin. ep.) od vajakada, s. tuum, nuper meum; s. verna.

sempiternus, *adj.* [semper] *svagdašnji*, *pōstojān*, *neprestan*, *vječit*, animos esse s.; tempus; ignis Vestae; kao *adv.* -nam, *uvijek*, *svagda*, jedn. Plaut. Aul. 2, 1, 26.

Semprōnius, *Sempronije*, ime rimskom plemenu od kojega je najpoznatija obitelj Gracchi; 1) Tiberius S. G., konzul g. 177. i 166. pr. Is., oženjen Kornelijom, kćerju starijega Afrikana. 2) njegovi sinovi Tiberius S. G. i C. S. Gracchus, koji su kao pučki tribuni nastojali, da odlane narodu, te predlagali leges agrarias et frumentarias, od toga nastanu bune, u kojima su policanjem senata poginuli; *adj.* **Sempronius**, *sempronijev*, *sempronijski*, lex. Odl. *adj.* **Semprōniānus**, *Sempronijev*, *senatus consultum*, konzula Sempronija Rufa, clades, konzula G. Sempronija Atratina. 3) **Sempro-**

nīa, žena D. Jun. Bruta, učesnica u Katil. uroti.

sēm-ūncia, ae, f. *polu unce*, t. j. dvadeset i četvrti dio asa, stoga (pogl. as) i jednoga; cijeloga; navlast. = 1/4 funte; pri nasljedstvu, facit heredem ex deunce et s.

sēmunciārius, *adj.* od *pol unce*, fenus s. 1/2 po sto na mjesec ili 1/2 po sto na godinu.

Semurius, *adj.* *semurski*, ager, polje u području grada Rima, Cic. Phil. 6, 5, 14.

sēmūstulātus, *sēmustus* pogl. *semiustulatus*.

Sēna, ae, f. *Sena*, grad u Umbriji, gdje je Livius Salinator razbio Hazdrubala, s. Sini-gaglia: odl. *Sēnensis*, *adj.* *senski*.

sēnācūlūm, i, n. [senatus] *senat*, *zborište senatsko*, Liv.

sēnāriōlus, *adj.* *dem.* od *senarius*, jedn. Cic. Tusc. 5, 23, 64.

sēnārius, *adj.* [seni] od šest, obično versus s. ili samo s., stih od šest (obično jambskih) stopa.

sēnātor, ōris, m. [senatus] *senator*, član rimskoga senata. (starješina); upotrebljava se i o članovima sličnih zbora u drugih naroda. Drži se, da ih je Romul 100 izabrao, Tarquinije Prisk pomnožio na 200 (patres majorum, minorum gentium) Sulla na 400, Cezar na 900, za Augusta služilo ih je 600. Senatori su se poznavali po širokom grimiznom porubu na tunici, po cipelama od crne kože urešene sa (stari oblik za S - senator) od srebra (lunula).

sēnātorius, *adj.* [senator] *senatorski*, ordo: consilium. *sud.* na kojem su suditi senatori; † census: † neque senatorio ambitu (ulagivanje senatorima) abstinerebat.

sēnātus, us. *arhaist.* ti, dat. ui. i ū, Tac. Cic. Sall. [senex] ti *senat.* *vijeće* (starješinstvo), koje je upravljalno najvažnijim državnim poslovima, s. populusque Rom. (rijetko) populus et s. Rom. (Sall. Jug. 41, 2.), populi Rom. *senatusque* verbis (Liv. 7, 31, 9.), s. populi Romani; princeps *senatus*, *přvenac* (koga prozove *cenzor*); *senatum* vocare, convocare; cogere; *senatum* legere, *prozivati* *senatore*; *senatu*, de *senatu* movere pogl. *moveo* 3) a); alqm e. de *senatu*. † *senatu* ejicere pogl. *ejicio* 1); hoc decreto eum consul *senatu* prohibuit; in *senatum* legere, *izabrati*; *senatum* cooptare; *senatus consultum*; *senatus auctoritas* pogl. *auctoritas* 3) a) b); *senatus consultum* facere. *senatus consultum* fit; quae *senatus consulta* quoties quamque honorifica in eum [o njemu, sr. oratio 2) a)] facta essent, Caes. b. G. 1, 42, 7.; također o *senatu* drugih država. 2) *meton.*, a) *senatska skupština*, *vijeće*, *vijećanje*, *senat*, habere *senatum*; venire

in senatum, *dodi u senat* = *postati senator*; senatum mittere, dimittere; hodie s. erat futurus; s. frequens; s. legitimus, *redovna skupština senata*, *opp.* s. indictus, *izvanredna*, od kojega poglavara *zakazana*; s. datur alui, *pušta se tko pred senat*. b) *senatorska mjest*, *sjedala u kazalištu*, in senatu sedere, *Suet.*

senatus-consultum *pogl. consultum i senatus.*

Sēnēca, ae, m. *Seneca*, *porodično ime u ple-*
meni gens Annaea; 1) Marcus A. S. s *pridje-*
vom Rhetor. 2) njegov sin Lucius A. S., *uč-*
itelj cara Nerona, koji ga je dao ubiti g. 65.
po Is., pisao mnogih filozof. spisa i *pisamā*
ild., *Quint. Tac.*

senecta, *pogl.* 1. senectus.

1. **senectus**, adj. [senex] *ostar*, *češće kao supst.*

* † **senecta**, ae, f. = senectus; *također o ži-*
rotinji, bilju, * inopi metuens formica se-
nectae; * equi; * mustelae; * annosa s., o
zmiji; * kao personifikacija u *podzemnom*
svijetu.

2. **senectus**, ūtis, f. [senex] 1) *starost*, * † o
životinji; *također konkr.*, s. semper agens
alqd; * *stijeda kosa*; u *pril.*, o govoru, plena
literatae senectutis oratio; cum ipsa oratio
jam nostra canesceret haberetque suam quan-
dam maturitatem et quasi senectutem. 2) *tp.*
* *staračka zbilja*.

seneco, --- 2. [senex] (*rijetko*) *biti star*, *Cat.*

senesco, nui, --- 3. [senex] 1) *starjeti*, *pōsta-*
rati se, aetas; senescente jam Graccia; † avus
seniuit; * senescens mature equus. 2) *tp.* *ostar-*
jeti i posjedjeti, *oslabiti*, *omilitavjeti*,
onemotati, Hannibal famā et viribus; dis
hominibusque accusandis; * amore habendi;
arbor cum luna; lunasenescent, *kad se ištapnē*;
hiems; vitia; * ager; laus; morbus; pugna;
bellum; avidus consul belli gerundi movere
quam s. omnia malebat (*Tac.*) rumores.

senex, nis, *komp.* senior, 1) adj. *star*, *staro-*
vrèmešan, *staroviječan*, * miles senex;
* cervus; * anni seniores; * senibus seclis;
haec vis est senior quam etc.; ili senior aucto-
ritas; * poētae seniores, *davni (počevši od*
Iarvija Andronika); u *pril.*, *zreo*, senior, ut
ita dicam quam illa aetas ferebat, oratio, *jedn.*
Cic. Brut. 43, 160. 2) *supst.* **senēx**, *starac*,
(*po pravilu od 60. godine*), ad senem senex;
* † *supst.* **senior**, *starac*, *stārē*; † seniores;
kao f. senior, *stārā*, *starica*; seniores, kao
t. t., *rimski građani od navršenē 45. do 60.*
godine, koji su se *samo u velikoj nuždi* na
vojsku dizali (sr. juniores), centuriae juniorum
seniorumque; seniores ab urbis custodiam ut
praesto essent; seniores etiam coacti nomina
dare, ut urbis custodiam agerent; * *pak smje-*

rajući na to, centuriae seniorum, *stariji di-*
taoci.

seni, ae, a, adj. *num. distr.* [sex] *po šest*;
* *šest na jednom*, his s. (*dvanaest*) dies.

Seniae balneae, ārum, f. *kupelj u Rimu*, *jedn.*
Cic. p. Cael. 23, 62.

senilis, adj. [senex] *starački*, *starčev*, sta-
tua incurva; prudentia; stultitia; * * animus;
* partes; anni, *stare g.*; † adoptio, *po starcu*.

senio, ōnis, m. [seni] *šestica*, kao broj na
kocki, senionem mittere, *baciti kocke tako*, da
sve pokazuju šesticu, *Aug. u Suet. Aug.* 71.

senium, ii, n. [senex] 1) *velika starost* kao
nemoć, *slabost*, omni morbo seniove
carere; sui; lentae velut tabis senio. *Odale a)*
srditost, *tuga*, id illi senio est, *Plaut.*; tota
civitas confecta senio est. b) * *zbilja*, *mr-*
zovolja. 2) *konkr.*, *stārē*, *starao*, m.
illum s., *Ter.*

Senones, um, m. [*Σήνωνες*] *Senonci*, *narod 1)*
u Galiji Lugdunskoj; *sing.* Sēno, ōnis, m.
jedn. Hirt. b. G. 7, 30, 1. 2) *u Galiji cispad.*

sensim, adv. [sentio] *pōmalo*, *lagano*, *pō-*
lako (*opp.* repente), s. et pedetentim; amicitias
s. dissuere; sensim sine sensu aetas se-
nescit; * s. tentare animos (*potihano*); s. pre-
hendi, *po tiho*; † s. recedere; (*Phaedr.*) parce
gaudere oportet et s. queri.

sensus, us, m. [sentio] 1) *fizički*, a) *osjećanje*,
ćuđenje, doloris; moriendi sensum celeritas
abstulit; si quis est s. in morte; * (*Niobe*) po-
suit s. saxea facta mali; (*Cic. p. Arch.* 12, 30.).
Haec (orbis terrae memoria sempiterna) sive
a meo s. post mortem afutura est etc.; temp-
tantum sensu, koji *okušavaju*, *Verg. georg.*
2, 247. b) *moć osjećanja*, *sjetilo*, s. vi-
dendi ili oculorum, *vid*; s. aurium, *sluh*; s.
oculorum atque aurium hebetes; acerrimus ex
omnibus nostris s. est s. videndi; res subjectae
sensibus; sensus, interpretes et nuntii rerum;
jedn. Cic. Tusc. 5, 31, 88. *neobično o svojstvu*,
da se što osjetiti može, quod sensu careat [sr.
careo]; † a sensu alcjs avertere alqd, *ne dati*,
da opazi.

2) *duševno*, a) *duševno osjećanje*, *ćuđe-*
nje, (*naprema umovanju i razumu*), nullus in
te s. humanitas, nulla ratio fuit religionis;
s. omnem humanitatis ex animis amittimus; appli-
catione magis animi cum quodam s. amandi,
quam cogitatione etc.; si similis s. existit amo-
ris; natura gigni sensum diligendi; mirabar
istum in his rebus alqm s. habere; omnes ta-
cito quodam s., sine ulla arte aut ratione, quae
sint in artibus recta et prava, dijudicant; s.
suo alqd gustare; *poimence*, *zdrava pamet*,
s. cujusque et natura rerum atque ipsa veritas
clamabat quodammodo etc.; (*Hor.*) s. moresque
repugnant atque ipsa utilitas; * *duša uopće*,

imi s.; *navlast. a) bolno osjećanje, ganuće, afekt govornika*, ut sensus habeat (oratio); si est suaviter et cum sensu tractatum; tantum efficitur s. quodam et ratione dicendi, *čutljivim i razumnim govorom*; detrahit actionis dolorem, aufert humanum s. actoris; ipse in commovendis iudiciis iis ipsis s., ad quos illos adducere vellem, permoverer; (*Hor.*) munera terrae etc. quo spectanda modo quo sensu (*srcem*) credis et ore? *β) osjećanje onoga, što se pristoji, u drugovanju i u društvu, poštenje*, s. communis (*Hor. Quint.*): quae versantur in sensu hominum communi; ea sunt in communibus infixa s. *b) način mišljenja, misao, pamet, čud, načelo, volja, često u pl.*, ab imperitorum intelligentia sensuque disjunctum; a consuetudine communis s. abhorrere; vulgaris popularisque s.; sensum deponere; oratio a nostris sensibus abhorrebat; hominum sensus fovere; orator sensus mentesque pertractat; de qua ostendam qui sit s. meus; qui est iste tuus s., quae cogitatio? ad alcjs sensum ac voluntatem converti; sensus ejus de re publica; reconditos sensus tenere; nostri sensus congruebant; † unus omnium s. ac sermo erat; (*Nep.*) sensus suos aperire, erat eodem quo Alcibiades sensu; vultus sensus animi plerumque notant; * verba, quibus voces sensusque notant; * inflectere sensus; quis tibi tunc — s.! * aetherius; * pectore s. vertuntur varil. *c) pamet, razum*, * eripere alicui omnes s.; † mero sensibus victis; † sensum excutere alicui; (*Phaedr.*) s. communem auferre, *zdravu pamet*.

3) *a) misao, značenje, pojam i nal.*, † nec testamenti s. potuit colligi; * is verbi s.; † illud tertio quoque sensu in omnibus orationibus pro sententia positum; † in paucissimos sensus et angustas sententias detrudere eloquentiam; † sive sensus aliquis arguta et brevi sententia effulsit. *b) † recenica, perijod*, s. communes = loci communes, *pogl. locus 1) e).* *sēntēntia*, ae. f. [sensus] *1) mnijenje, misao, navlast. tvrdnja, odluka i nal.*, mea, (*Com.*) mea quidem sententia, *po mojoj misli*, sine mea sententia, *ne pitavši me*; sine mea s. tam facile omisit; honestatem tueri ac retinere s. est; s. stat Hannibali, *Liv.*; * sic stat s., * stat s. s. inf. *pogl. sto 2) d); (Plaut.)* mihi s. eandem est et volo, (*Ter.*) intellexi senis s. de nuptiis; s. regis; sententiae atque opinionis meae voluistis esse participes; de diis immortalibus habere non errantem et vagam sed stabilem certamque s.; adhuc in hac s. sum, in hac sum s., tu; in s. manere, permanere, perstare, perseverare; sententia desistere; alqm ad suam s. perducere, traducere, abducere; ad s. alcjs de-

scendere; s. alcjs superat, vincit; me haud poenitet eorum sententiae esse, † hujus sententiae esse; sententiam probare, sententiae assentiri, sententiam sequi, retinere et defendere, repudiare; sententiam dicere, *izreći*; nonnullae hujus modi sententiae dicebantur, ut etc.; dicebantur ab nonnullis s., ut legati ad Caesarem mittantur; s. aperire, explicare, celare, fronte tegere; s. mutare; ex sententia, *po volji, po čudi, želji, (ponajv. Com.)* mea, nostra ex sententia; de sententia, *po mnijenju*, alcjs; *post.* quot homines, tot sententiae, *koliko ljudi, toliko čudi*; † testis meorum centimanus Gyas s.; (*Hor. ep. 1, 17, 15. st.*) utrius horum verba probes et facta doce, vel junior audi, cur sit Aristippi potior s. (*Aristipovo načelo*); (*Hor. ep. ad Pis. v. 76.*) post etiam inclusa est: voti s. compos, *osjećanje, pōdmirenē želje, zadovoljstva [gdje se riječi sententia prilaze atribut, koji zapravo ide onoga, čija je sententia = sententia (animi) ejus, qui voti compos est; sr. dolje b)]*; ex animi mei (tui, sui) s. kao prisege, *po duši*, jurare; *dvolično također = po mojoj želji; kao kletva uopće; boga mi, vjere mi, duše mi*, me quidem, ex animi mei s., nulla oratio laedere potest. *Navlast. a) pl. sententiae, tvrdja, umovanjem usvojenā načela, po kojima se radi*, voluntatum, studiorum, sententiarum summa consensio (*sr. voluntas*). *b) sing. i pl. u javnim poslovima, mnijenje, prijedlog; glas, osv. senatorā*, sententiam alcjs pronuntiare, sequi, sententiam referre; dicebantur s., ut; sententiam dicere, ferre, (*Liv.*) dare; in sententiam adire; in s. alcjs discedere, pedibus ire; sententiam dividere, *pogl. divido*; (*Liv. 8, 20. 8.*) principes sententiarum consulares; sententiae loco dicere, *pogl. locus 1)*; pro sententia dicere *pogl. 1. pro 2) b); o sucima, presuda*, gravior; s. ferre, dicere; sententiasque de singulis ferrent, qui etc.; omnibus sententiis absolvo, condemnare; (*Quint.*) destructio et confirmatio sententiarum; *također o narodu*, sententiam ferre; *kadšto je složena s predikatom, koji zapravo ide onoga, koji glasuje*, erant sententiae, quae censerent; variis dictis s., quarum pars censebat; quantum alteri sententiae deesset animi; Hortensii et mea et Luculli s. cedit religione de exercitu; una (sententia) legatos ad Scipionem decernebat, altera Hannibalem evocabat, tertia Romanae in adversis rebus constantiae erat reparandum exercitum — censebat; *sr. gore mjesto Hor. ep. ad Pis. v. 76. 2) smisao, značenje, sadržaj, misao, duh riječi, govora i nal.*, id habet hanc s.; loqui in eandem s.; s. contionis; verborum sonitus inanis nullā subjectā s., *u kojem nema misli*; † s. literarum haec erat;

in hanc s. epistola scripta est, locutus est; defensio sejuncta a voluntate et s. legis; voluntas et consilium et s. interdicti (sr. voluntas); *takoder kadšto pl. opće, glavne misli*, tantummodo locos ac s. hujus disputationis tradidisset; ejus disputationis s. memoriae mandavi, quas exposui. 3) *riječima izrečena misao, rečenica*, dum breviter de singulis s. disputo. *Navlast. riječ znamenita*, acutae crebraeque s.; (Hor. sat. 1, 2, 32.) inquit s. dia Catonis; *takoder + riječi na kraju rečenice*, illud tertio quoque sensu in omnibus orationibus pro sententia positum „esse videtur“; sr. sensus 3) a).

sententiōla, ae, f. [dem. od sententia] *mala rečenica*.

sententiōse, adv. [sententiosus] 1) *misaono, umno*, dicere; oratio graviter et s. habita. 2) *domišljato, dosjetljivo*, saepe etiam s. ridicula dicuntur.

sententiōsus, adj. [sententia] *misaon, uman, jedn. Cic. Brut. 95, 325*.

sententiōtum, i, m. [sentis] *drāča. Plaut.*

sentina, ae, f. *mulež na dnu broda*, sentinae vitiis conflictari; Romam sicut in sentinam (*kloaku*) confluere; *prenes*, sedebamus in puppi et clavum (*krmilo državno*) tenebamus; nunc autem vix est in sentina locus (*sad ne vrijedimo gotovo ništa*); *tp. izmet, gad, o prostacima i raspuštenjacima*, rei publicae; urbis.

Sentinum, i, n. *Sentin, grad u Umbriji*; *odt. -nas, ātis, adj. sentinski*.

sentio, sēnsi, nsum, (sync. *sensti mf. sensisti, Ter.*) 4. 1) *dsjećati, opaziti, čutjeti*, sonitum, *Plaut.*; si hoc caput, *Plaut.*; suavitatem cibi; famem; prius ad angustias perveniri, quam sentirentur; + strepitum; + *o konju*, sentire credebatur, quem veheret; *apsl. pregn. navlast. kako zlo dsjećati itd.*, quid ipse sentisset ad Avaricum; (*Ter.*) sentiet qui vir siem; * Philippos; * alqm vindicem; (*Liv.*) ora senserat vastationem; + invidiam; * alnos fluvii sensere cavatas = *brodovi su njima zabrodili*; * contracta aequora (*ribe*); * grave aratrum (*o bari*); * pestilentem Africum (*o vinovoj lozi*); * amorem festinantis heri (*o jezzeru i moru*). 2) *dušom osjećati, opažati, čutjeti, znati za što*, sentit animus se moveri; eodemque exemplo sentiunt *s acc. c. inf.*, *dsjećajući, da isto tako itd.*, *Caes. b. c. 2, 16, 2.*; quod sentio quam sit exiguum; quod senserim, *što ja znam*; plus sentire, *dalje vidjeti*; de protectione eorum senserunt (*Caes. b. G. 5, 32, 1.*), *doznadu za itd.*; priusquam ab adversariis sentiatur; ut sensum est, *po smislu (opp. ut dictum est)*; * alqd, *uslišiti (o Jupiteru)*;

* *te dominum, osjeda, da si mu ti gospodar. Po tome a) mnjet, misliti*, unum, idem; idem de re publica; alia atque antea; recte, *pravo*; jocansne an ita sentiens, *za zbilja tako misleći*; male, bene de re publica, *po državu*; omnia de re publica praeclara atque egregia; + mutuo de alquo; mirabiliter de alqo, *dieno o kom suditi, bili mu osobito dobar*; quid irati gravius de vobis s. possunt, quam et eos prodatis etc., *što mogu gore o vama misliti, nego, Caes. b. c. 2, 32, 4.*; humiliter, *prostački m.*; s. cum alqo, *držati s kim*; quod adversus se sensisse sciebat, *Nep.*; plus s. (*razumijevati*) de victoria atque exitu rerum; nec aliter s. quin = *ne dvojiti, da jedn. Caes. b. G. 7, 4, 44.*; s. dva acc. (sr. intellego), *zamisliti, pòmisliti*, alqm bonum civem; voluptatem hanc; *takoder s acc. c. inf.*, finem bonorum esse s. congruere naturae; *pregn.* non sentis quod clamas rectius esse, *Hor.*, unum (Demosthenem) accommodare ad eam quam sentiam eloquentiam (*govorništvu, rječitošću, kako je ju pòmisljām*), non ad eam quam in alqo ipse cognoverim, *Cic. or. 7, 23.*; *supst. sensa, ōrum, n. misli, pomisli, mnijenja*, mentis; sensa dicendo exprimere. b) *svoju misao, mnijenje izgovoriti, izreći, kazati, glasovati*, in senatu libere; de communi salute optime; fortissime, constantissime; lenissime.

* + **sentis**, is, m. *drāča; tp. (Plaut.) o kradljivim rukama*.

sentus, adj. [sentis] *dračav*, * loca s. situ (*o podzemnom svijetu*), * loca; (*Ter.*) homo, *čupav, kuštrav*.

sērsus, (*Plaut. Cael. u Cic. Curt.*) -orsus, adv. *osobito, napóse*, omnibus gratiam habeo et s. tibi, *Ser.*; (*Sall.*) s. ab rege exercitum ductare; (*Plaut.*) s. abs te sentio, *inače mislim nego ti*.

sēpārābills, adj. [separo] *rastavljiivo, jedn. Cic. Tusco. 1, 10, 21*.

sēpārāte, adv. [separatus] *napóse, osobito, u komp. jedn. Cic. de inv. 2, 51, 156*.

sēpārātīm, adv. [separo] *napóse, posàmoč*, s. semel, iterum cum universis; dei s. ab universis singulos diligunt; s. ab reliquis consilium capere; castra s. habere; copias singulorum civitatem s. collocavit; s. suam quisque classem administrabat; quae s. quisque de eo aqud se dixerit; vel. (*in abstracto*) dicere de genere universo vel definite de singulis temporibus.

sēpārātio, ōnis, f. [separo] *rastavljanje, rastanak*.

sēpārātus, adj. [partic. od separo] *odlučen, nadržžen, osobit*, temporibus s., u raz-

ličita vremena; exordium, *koji se ne slaže sa stvarju*; volumen; privati ac s. agri nihil apud eos est; † s. a. reginae ordine agmen est aequatque luxuriam; † separati epulis, discreti cubilibus; † s. singulis sedes; * *ūdāljen, dalek*, s. uvidus in jugis.

sē-pāro, i. *odlučiti, rāstaviti, razdružiti*, † tanquam per hanc gloriam sanguinis a similitudine et inertia Gallorum separantur; † separandos a cetero exercitu ratus; † ne ab amicis quidem separatis illos; * Seston Abydena urbe fretum; equitum magno numero ex omni populi summa separato; cum (maria) pertenui discrimine separantur; (Tac. Germ. c. 26.) ut pomaria conserant et prata separarent et hortos rigent, *tp. u govōru ili u misi rāstaviti*, a perpetuis suis historiis bella ea (*odlučiti*); suum consilium a ceteris; virtus ipsa separata etiam utilitate laudabilis, *ne gledajući na iūd.*

sēpēlibilis, adj. [sepelio] *koja se može zakopati* = sakriti, stultitia, jedn. Plaut. Cist. 1, 1, 64.

sēpēlio, pēlivi ili pēlii, pultum, 4. 1) *pokopati, sahraniti*, alqm; hominem mortuum; suorum corpora; * ingenia sepulta, *umni ljudi davnih vremena*; navlast. *spaliti*, Liv. Suet.; supst. *sepultus*, m. *ukopāni*, Verg. 2) *tp. a) ukopati*, = *uništiti, zatrti*, bellum; dolorem; patria sepulta; * fama; * inertia, *za vazda zabravljena*; (Ter.) nullus sum, sepultus sum, *nema me*. b) * *u što ukopati, uljuljati*, vino somnoque sepultus; custode sepulto, *uspavan*.

sēpes, pogl. saepes.

sēpia, ae, f. [anla] *sipa (morska riba)*.

sēpimentum, sēplo pogl. saepimentum, saepio.

sēpiōla, ae, f. dem. od sepia, *sipica*, jedn. Plaut. Cas. 2, 8, 57.

Sēplāsia, ae, f. *Seplaxija*, ulica u Kapui, gdje su se prodavale pomasti.

sē-pōno, posui, positum, 3. 1) *odlučiti, navlast. ostaviti*, da se opet upotrijebi, rem; s. et recondere; alqd ad fanum, *za kićenje hrama*; pecuniam in aedificationem templi; * primitias magno Jovi. 2) navlast. a) *ostaviti, zadržati*, sibi alqd; sibi ad eam rem tempus; (Phaedr.) alcu vestem, u oporuci ostaviti, *zapisati*; † Aegyptum (*upravu E.*); † tantum in usum procliorum sepositi velut tela atque arma bellis reservantur; † s. materiam senectuti; † locus sepositus servilibus poenis. b) *odlučiti, rāstaviti*, a ceteris eam partem dicendi, quae etc.; * de mille sagittis unam, *izabrati*; *takoder* * *razlikovati*, inurbanum lepido dicto. c) *udalжити, odmaći*, interesse pugnae imperatorem an seponi melius foret, *izgnat*

alqm a domo sua; alqm in insulam, alqm Surrentum.

* **sēpēltas**, adj. [partic. od sepono] 1) *izabrān, osobit*, vestis s., *stajada haljina*. 2) *dalek, fons*.

sepse = se ipsa, jedn. Cic. r. p. 3, 8, 12.

septa pogl. saepta.

sēptēm, adj. num. card. *sedam*. Navlast. a) supst. *sedam mudraca*; sr. sapiens. b) S. Aquae, *stjecište vrele u krasnom gorskom kraju reatskom (Reate), s. jezero St. Sussanna*. c) (Tac.) S. maria, *bara na ušću Pada (Padus), gdje su postali Mleci*.

Sēptēmbēr, hris, e, adj. [septem] a) *sedmi, ali samo mensis Sept, sedmi mjesec stare godine, koja se počinjala s mjesecom Martom, septembar*. b) *septembarski*, Kalendae; Idus; (Hor.) hgrae, (*nezdravo*) *septembarsko, jesensko vrijeme*.

septēmflius, adj. [septem-flo] u *sedam grana utječući*, Nilus; flumina Nili.

* **septem-gēminus**, adj. = septemflus.

sēptēm-pēdālis, e, adj. od *sedam stopa*, Plaut. **sēptēplex**, icis, adj. [plico] *sedmerostruk*, clipeus, od *sedam koža*; Nilus s. = *sempstemflus*.

septemtrionalia, etc. pogl. septentrionalia.

sēptēm-vīr, vīri, m., pl. *septemviri*, ōrum, m. *sedmorica*, zbor od *sedam ljudi, koji vrše zajednički kakvu službu*, a) s. epulones pogl. epulo. b) *koji mjere i razdjeljuju državne zemlje na naseoce*.

sēptēm-vīrālis, adj. [septemvir] *septemvirski*, sups. -les, ium, m. *septemviri*.

sēptēm-vīrātus, us, m. [septemvir] *septemvirstvo*.

sēptēnārius, adj. [septem] *sastojedi od sedam*, versus s., *sedmerac*, (stih od 7 stopa).

sēpten-ādecim, [septemd], adj. num. card. *sedamnaest*.

sēptēni, ae, a, adj. num. distr. 1) *po sedam*. 2) * *svega sedam, skupa sedam*.

† **sēptēnnium**, ii, n. [septem i annus] *vrijeme od sedam godina, septenij*.

† **sēptēntrīōnalia**, um, n. [septentriones] *sjeverne strane, sjeverni krajevi*.

sēptēntrīōnes, um, m. [septem-triones] upr. *sedam volova, koji vñu 1) vlašići, velika i mala kola na sjevernom polu (stožeru)*; sing. s. *major, velika kola*. 2) *sjever (rjede) sing. septentrio* a Macedonia objicitur, Liv. 32, 13, 1.; rigore vicini septentrionis, Tac. ann. 2, 23., occidentis septentrionisque litora, 13, 53.; * *u tmesi*, septem subjecta trioni; septemque trioni; i *sjeverni vjetar, sjever, anafurus*, sing. i pl.

sēpties, (septien) adv. num. [septem] *sedam puta, sedamkrat*.

sēptimāni, ōrum, m. [septimus] *sedmaci, vojnici sedme legije, Tac.*

Sēptimias, *Septimije*, ime rimskom plemenu, 1) Titius S., prijatelj Horacijev. 2) Porcius S., Tac. 3) S. Severus, rimski car, *Evtr.*

sēptimus, adj. num. ord. [septem] *sedmi*; i kao adv. -mum.

sēptingēntēsīmus, adj. num. ord. [septingenti] *sedamstoti*.

sēptingēnti, ae, a, adj. num. card. [septem-centum] *sedam stotina*.

sēptirēmis, adj. [septem-remus] *septirema*, na *sedam redova vesalā*, navis, Curt. 10, 3, 19.

Septizonium, ii, n. [septem izona] *Septizonij*, visoka zgrada u Rimu, ne zna se, kako je bila sagrađena i zašto, Suet. Tit. 1.

sēptuāgēsīmus, adj. num. ord. [septuaginta] *sedamdeseti*.

sēptuāginta, adj. num. card. *sedamdeset*.

sēptuēnis, adj. [septem-annus] *od sedam godina, sedam godišnji, Plaut.*

sēptūnx, ūncis, m. [septem-uncia] *sedam dvanaestina asa ili cijeloga razdijeljena na sedam dijelova, jugeri; auri, sedam unca*.

* **sēpūlerālis**, adj. [sepulcrum] *grobni, fax s., ukopna, mrtvačka (baklja) luč*.

sēpūlerētum, i, n. *grobница, grōblje, jedn. Cat. 59, 2.*

sēpūlerum, i, n. [sepelio] 1) *grobница, grobni spomenik; također grob sa spomenikom, kamenom, natpisom, monumentum sepulcri; monumenta sepulcrorum; alqm condere sepulcro, ukopati; * honores sepulcri; * commune s.; facere, * extruere; (Tac.) s. saepes erigit = caespites erigitur; (Cic.) legere sepulcra, natpise na grobovima; * summam incidere sepulcro; (Hor. sat. 1, 8, 36.) magna (grobni, spomenici pojedinih uglednih za domovinu zaslužnih obitelji na Eskvilijama, koji su bili izvan vrta Mecenateva, te se nijesu smjeli prēmještat); jedn. Verg. Aen. 10, 558., nā sūtī grob, onerare membra sepulcro; također mjesto, gdje se mrtvac spalio, ad sepulcrum venimus; in ignem imposita est, Ter.; ara sepulcri, lomača, Verg.; grada ūzēta sa grobova i grobnih spomenika, quo factum est, ut Atheniensium muri ex sacellis sepulcrisque constarent, Nep. Them. 6, 5. 2) tp. a) * *grob = smrt, sepulcri immemor struis domos. b) * mrtvac, placatis sepulcris; gratum mutis sepulcris.**

sēpultūra, ae, f. [sepelio] *ukop, pokop, sepultura alqm afficere; mortes et sepulturae deorum; † spaljivanje*.

Sēquāna, ac, f. *Sekvana, rijeka u Galiji. s. Seine. Odt. sēquāni*, ōrum, m. *Sekvanci, narod u Galiji blizu Sekvane*.

* **sēquax**, ācis, adj. [sequor] *po vòdlji v, equus; undae s., natiskujući se; flammae, bukajući; capellae, koje rado idu za lozom (da je brste); fumi, koji svakamo dopire; ganjajući, dare terga Latio (= Latinis) sequaci*.

sēquēster, tra, trum i sēquēster, tris, tre, *posređujući, 1) adj. * pace sequestra, pod zaštitom. 2) supst. a) sequester, tri ili tris, m. a) posrednik, kojemu se stvar prijepona dala na ostavu, nisi das sequestrum aut arbitrum, Plaut. β) posrednik, t. j. onaj, preko kojega se mili itd., aut sequestres, aut interpretes corrumpendi iudicii; venditores et corruptores et sequestres fuisse. b) sequester, i, n. polaganje stvari prijeponne kod trećega koga, sequestro punitur, sequestro data, Plaut.*

sēquius, pogl. 2. secus 2).

sēquor, cūsus sum, dep. 3. 1) *sljediti, ići za kim, pratiti koga, i prae, sequar, Ter.; Helvetii cum omnibus suis carris secuti; alqm; Caesarem ex urbe; alqm in provinciam; * alejs vestigia; * contracta vestigia vatum; * oculis nubem; magna multitudo carrorum Gallos; † scaphae sequebantur; † membra impetum animi s.; * zona bene te; gloria virtutem tantquam umbra, pristaje za, gloriam invidia; modo ne summa turpitudine sequatur; mjesto acc. kadšto vidnije post, (Sall.) post gloriam (za slavom) invidia sequitur; (Cic.) post illas datas literas secuta est summa contentio; (Curt.) post se Cratero cum phalange jussu sequi; foso-bito, ali teško se može o valjanosti sumnjati, Tac. Germ. c. 38. apud Suebos usque ad canitiem horrentem capillum retro sequuntur, naima, manu, idu rukom unazad za stršćom kosom, t. j. vežu je natraške na uzao, a znači isto što obliquare crinem (izgladiti) nodoque substringere; kako je Tacit prije rekao; tumač (Troso) veli: capillus, quando retro agitur, et in unum fascem paulatim ad cervicem congregatur, nonne manus tunc sequitur capillum? Navlast. a) natisnuti se, naklopiti se za kim, alqm; expeditos; hostem vestigiis, tragom udariti za n.; (Lac.) finem sequendi facere, fugae sequendique non ante noctem finis fuit, Verminam absistere sequendo coëgit; * feras; * alqm hastā, face ferroque, jaculo. b) poći, u, na, potražiti ga, poći, udariti čim, regiones secutus quam potuit aequissimas; loca demissa ac palustria; Formia; munitionem; * avia cursu; * Italiani; * extrema pelagi; * Auroram, zapuliti k istoku; * pennis astra. Odt. a) po vremenu ili redom sljediti, ići za kim, sequitur hunc annum nobilis clade Caudina pax; ea, quae secuta est, hieme; eventus varii sequuntur; se-*

cutae sunt tempestates; cetera s.; et quae sequuntur, *i ostato*; (*Nep.*) sequenti tempore; † sequens annus; † sequenti die, *ajutradan*; * tonitrum secuti nimbi; * lacrimae sunt verba secutae, *po tome, u govōru slijediti, iđi, dođi, na red dođi*, sequitur illa divisio; sequitur ut doceam; sequi videtur, ut videamus etc.; sequitur ut cuiusque generis nota quaeratur; (*pleonast.*) sequitur ergo, ut — videntur sit, *Cic. or. 57, 191. β) dō p a s t i, z a p a s t i k o m u, p r i p a s t i k o m u k a o s v o j i n a, b a s t i n a*, divitias gloria, potentia; haudquaquam par scriptorem et auctorem rerum gloria s.; urbes captae Aetolos; (*Hor.*) heredes monumentum; (*Quint.*) unum intuentes vix aliqua pars sequitur. γ) *lako izlaziti, lako se izvladiti*, telum non s., *Liv.*; herbae, ramus, *Verg. 2) tp. a) iđi, slijediti, ūdariti* = *pođi*, viam in re publica; viam, quae popularis habetur; verba; edictum; * diversa; * dicta sic voce; * summa fastigia rerum, *dotaknuti se, dodirnuti. b) pristajati uz koga, za kim, pokoravati se komu, povoditi se za kim*, alqm; *Tib. Gracchum*; amicum; sententiam, exemplum, auctoritatem, consilium, morem alcjs; Corfiniensem ignominiam; Italiae fugam; Hispaniarum deditiōnem; Africi belli praepjudicia; naturam ducem; officium; leges; extremam rationem belli, *prihvatiti se itd.*; liberi patrem, *staleža su ođeva*; si senatus sequatur, *prislane*, res cunctae studiaque omnia nostra corporis alia, alia animi naturam sequuntur; * arma victricia; * signa, *raditi, što znamenja nareduju*; * omnia magna; * responsa; * meliora; * famam, *držati se pride. o) pođi za đim, težiti na što, raditi, nastojati o đem, namjeravati što, povoditi se za đim*, otium; inertiam; si turpitudinem fugimus in statu et motu corporis, quid est cur pulchritudinem non sequamur; cuius rei tantae facultatem consecutum esse me non profiteor, secutum esse prae me fero; quid tu sis secutus non perspicio; quod si aut causa criminis aut facti suspitio aut quaelibet denique vel minima res reperietur, quamohrem videantur illi non nihil tamen in deferendo nomine secuti; nollem Corinthum (funditus sublatam esse); sed credo aliquid secutos, *da su imati uzrok tomu*; opportunitatem loci maxime; gratiam, amicitiam alcjs; gloriam; ea, ex quibus vera gloria nasci possit; satis honestas pro meo casu spes reliquae dignitatis conservandae sum secutus; (*Tac.*) argentum quoque magis quam aurum sequuntur; (*Plin. cp.*) matrimonium divitis senis; * moechas; * alqm; * Hermionem; * majora; * video meliora proboque, deteriora sequor; * verba modulanda fidibus Latinis; * ferro extrema =

ubiti se; fidem populi R. Caesaris, *držati se tjere r. n. = zakloniti se pod okrilje. r. n. d) biti posljedicom (posljedikom) kojemu uzroku*, dispaes mores dispaes studia s.; poena quae illud scelus sequeretur; (*Tac.*) sublati portoris sequens (sc. esse), ut etc.; sequitur ut, *posljedica je, da, kadšto s acc. o. inf. e) uzastōpčē iđi za kim, sam sobom iđi, dođi, slijediti*, non quaesitum esse numerum, sed secutum; quo minus petebat gloriam eo magis illa sequebatur; † sequi debet gloria, non appeti; † laus popularis tum est pulcherrima, cum sequitur, non cum arcessitur; * verbaque provisam rem non invita sequentur.

sēra, ae, f. *prijevornica, zdsōvnica, greda, što se prevuče preko zatvorenih vrata, Tib. Ov.*

Sērāpēam, i, n. [*Σεραπίος*] *Serapej*, hram *Serapisov, Entr.*

Sērāpio, ōnis, m. [*Σεραπίων*] *Serapion*, grčko ime, nadimak P. Korn. *Scipijona Nasike*.

Sērāpis, is i idis, m. [*Σεραπīs*] *Serapis*, bog egipatski, kasnije su ga primili i Grci i Rimljani.

sērēntas, ātis, f. [*serenus*] *vedrina*, caeli; † diei solisque; *apst.*; *tp. s. fortunae*; † quantam tempestatem subita s. discussit.

* *sērēno*, i. [*serenus*] *razvedravati, vedriti*, caelum tempestatesque; lux serenans; *tp. s. spem fronte, vedrim čelom pokazivati nadu*.

sērēnus, adj. 1) *vedar, bistar, jasan*, caelum; * regio caeli; * nox; * pelagus; * ver; * aestas; *kao supst. -nam, i, n. vedrina*; sereno, uz *vedrinu*; † puro sereno; * aperta serena; (*Plast.*) Favonius, koji *vedri*. 2) *tp. vedar, veseo, miran, frons*; * vultus; * cumque s-erit.

Sēres, rum. [*Σήρες*] *Serani*, narod u istočnoj Aziji (u današnjoj Kini, na glasu *svilari*. *Odđ.*

* † *Sērīcus*, adj. [*Σηρικός*] *serski*; *takoder svilen*, *Verg. Hor. Entr.*; * *serica*, ōrum, n. *svileno tkanje, svilene haljine*.

Sergius, *Sergije*, ime rimskomu plemenu, *pogl. Catilina*; *Cajus S. Orata*, *razvikan ras-košnik*.

sēria, ae, f. *vrč, bure*.

sērīcātus, adj. [*sericus*] u *svili*, *Suet. Cal. 52.*

sērie, adv = serio, *jedn. Aurel. Vict. epit. 15.*

sērīes, f. (*nalazi se samō series, seriem, seriē*, [*sero*] *rēd, vrsta, povorka*. † *vinculorum*; † *laminar serie (kao ljuske) connexae*; † *juga velut serie cohaerentia*; * *juvenum, koji igraju (kolo)*; *continuatio seriesque rerum: ordinem seriemque causarum*; sine ulla s. *disputatio-num, bez dugačka raspravljānja*; * *innum-rabilis annorum*; * *temporis*; * *vitae*; * s.

juncturaque, o redu riječi; * navlast. rod, ple me.

serio, adv. [serius] *zbiljski, zazbilja*.

Sérifus (-os), i, f. [Σέρφος] *Serif, otok u Egejskom moru*. Odl. † -phus, adj. *serifski*; supst. -phus, ii, m. *Serifljanin*.

sérissimé, pogl. 3. sero i serus.

1. **sérius**, adj. *zbiljski*, res; (Tib.) verba; pl. supst. n. *seria, zbilja*, joca, atque s. cum alqo agere; s. ac jocos celebrare; quicum joca seria, ut dicitur; sc. agimus, o *pouzdanu prijatelju*; † per seria et ludum; * amoto seria ludo quaerere; * vertere seria ludo, *zbilju tragedije zamjenjivati šalom satirske drame*; * explicuit vino contractae seria frontis; (Tac. Germ. c. 24.) *aleam sobrii inter seria exercent, kao stvar zbiljsku*; † (rjede) sing. res in serium versa est.

2. **sérius**, pogl. sero i serus.

sérmo, ōnis, m. [i. sero] 1) *razgovor*, quaerere sermonem; Ter.; conferre, instituere s. cum alqo; habere sermonem; ut tanquam a praesentibus coram haberi s. videretur; fit s. inter eos; in istum s. delabi, in eum s. indicare, venire; aditum sermonemque defugere; alqd crebris sermonibus usurpare; alqd omnibus s. ferre (*pominjati*); alqd omnium sermone celebratur; cum alqo complures dies in sermonibus versari de alqare; sermonis alqm aditum habere cum alqo; jucundus mihi est sermo literarum tuarum, *pismeni razgovor*. *Navlast. učeni razgovor, disputacija*, s. oritur ab alqo; habere s. cum alqo de amicitia; in sermonem ingredi; vocare alqm in longum s.; i ono o čemu se *razgovara*, mitte s. istum, *ne govori o tom*; Cataplus, s. illius temporis; (Plaut.) filius meus s. est per urbem, *svima je na jeziku*; (Prop.) nunc inter eos tu s. 2) *odični, prosti govor*, plenus sermonis orator; (Hor.) neque si quis scribat, uti nos, sermoni propria, putes hunc esse poetam; (Hor.) s. humilis, pedestes, merus; *navlast. o govoru u komediji, pak Horacije o svojim satirama i epistolama radi jezika, koji je gotovo proza prema poetičnomu*; sr. Hor. ep. 1, 4, 1, 2. nostrorum s. candide judex, 2, 60. Bioneis s. et sale nigro, *gdje treba misliti na satire*, ep. 2, 1, 250. Nec s. ego mallem repentes per humum quam res componere gestas etc., *gdje se misli na pisma*; (rijetko o govoru u užem značenju, koji se primiče običnu razgovoru, sermoni, quem apud municipes meos habui, Plin. ep. 1, 8, 8. 3) *govor svjetine, govorkanje, glas*, vulgi, hominum; s. atque fama; dissipatur s. tota Asia; refrigerato levisimo s.; venire in s. hominum, *doći na jezik*; sermones lacescere, *zà-*

metnuti, dare sermonem alicui, *dati komu povod govoru*; sermones praebere aliis; (Tac.) materiam sermonibus praebere; aliquid oratione mea sermonis in sese aut invidiae esse quaesitum; minus sermonis subissem; reprimere sermones, (Cael. u Cio. ep.) retundere; exhaustus est s. hominum; ferte sermonibus et multiplicata fama bella. 4) *jezik, narječje*, elegantia sermonis; s. festivus, elegans; fuit in Catulo s. Latinus; sermoni Persarum se dedit; s. eo debemus uti, qui natus est nobis; ejus libri sunt Graeco s. confecti; quae philosophi Graeco s. tractassent; (Hor.) sermonum honos et gratia.

sérmočlnor, dep. 1. [sermo] *razgovarati se*; † *učeno se prepirati*.

sérmočnlus, i, m. [dem. od sermo] *blebetanje, òpadànje*.

1. **séro**, (sérul), sértum, 3. 1) *svezati, nizati*; ali tako samo u partic. perf., loricae sertae, *oklopi lančenjaci, pak supst. sarta, ōrum, n. (rijetko * -tae, ōrum, f. sc. coronae) vijenci*. 2) *tp. vezati, nizati, slagati, viti*, ordo rerum humanarum seritur fati lege; causa causam ex aeternitate serens; s. colloquia cum alqo, orationes populares, Liv.; fabulam argumento pogl. argumentum 1); * in verbis serendis; * multa inter sese vario sermone s. *dogovarati se među sobom*; (Liv.) haec inter se primo in circulis serentes.

2. **séro**, sēvi, sātum, 3. 1) *sijati, saditi*, frumenta; † frumentum; ut tantum decumae sit, quantum severis; oleam et vitem, arbores, surculos; in jugere agri Leontini medimnum fere seritur perpetua atque aequabili satione; agri molliti et oblmati ad serendum; * semina; * hordea campis; * conducti tellure s. = *zàkūpljenu njivu dāti*; multa erant inter eum locum manu sata, quibus interim jumenta pasceret; * sata alia traducere messes; * supst. *sāta*, ōrum, n. *usjevi, njive, nasadi*; u post. (Plaut.) mihi istic nec seritur nec metitur, *odanle mi ni koristiti ni štete, ne marim za to*; *također pòsijati, nasaditi* = conserere, quot jugera sunt sata; * s. arva; * sulcos. 2) *prenes. o živu: radati, samo u gerund. i partic. perf. pas.*, Tertullae nollem abortum; tam enim Cassii sunt quam Bruti serendi; exstitisse quandam maturitatem serendi generis humani; quod sparsum in terras atque satum divino auctum sitanimorum munere; non enim temere nec fortuito sati et creati sumus; terrane tibi hoc nebuloso et caliginoso caelo aut sata aut concreta videtur tanta vis memoriae; (Liv.) non sanguine humano sed stirpe divina satus; * satus sanguine divum, * gente deum; * sati Curibus, *rodom*

iz *mjesla* Cures, * Anchisa satus, *sin A.* = Aeneas; * Hammone = Jarbas; * satae Pelia, * sata Noce i *nal.*; * ille, satum quo te mentiris, Achilles; * Ilia cum Lauso de genitore sati; * largo sati Curetes ab imbri; * aetas aurea prima sata est; * hic satus ad pacem; * Bacchum — satumque iterum solumque bimatem; u *pril.*, *sijati*, *saditi*, *rasijati*, *utemeljiti*, *osnovati*, *uzrokovati*, *zadati*, *al* cui negotium, *Plaut.*; ergo arbores seret diligens agricola: vir magnus leges, instituta, rem publicam non seret; serendi etiam mores nec scriptis omnia sancienda; qui diuturnam rempublicam s. conetur; seremus igitur aliquid tanquam in inculto et derelicto solo, o *pisanju*; (*Liv.*) civiles discordias, mentionem, *gdješto spòminjati*, bella ex bellis, crimina in senatum apud infimae plebis homines; * † *rúmore*s; (*Verg.*) crimina belli; invidiam in alios, *Tac.*; causam discordiarum, *Suet.*; opinionem, *Just.*

3. *séro*, adv. [serus] *kasno*, *docno*, *pozno*, *prekasno*, s. post tempus venis, *Plaut.*, domum bene potus seroque redieram; s. facturos clamitabat; s. a nostris poëtae vel cogniti vel recepti: factus est consul bis, primum ante tempus, iterum sibi suo tempore, rei publicae paene sero; s. est; *post.*, sero sapiunt (*sc.* Phryges = Trojani); *comp.* *serius*, a) *kasnije*, s. quam crudelius; biduo s.; paulo s.; s. aliquanto; * s. ocus, * s. aut citius. b) *podocno*, *pokasno*, s. a terra propectae naves, venire; *sup.* *serisime*, ut quam s. ejus profectio cognosceretur.

sérpens, tis, f. [serpo] *kadšto m.* *zmija* [*sr.* serpo 1]; anguis, coluber; *kao zvijezde, zmaj među velikim i malim kolima*, *Ov.*

sérpentiĝena, ae, m. [serpens-gigno] *zmijinj* *porod*, jednom *Ov. met.* 7, 212.

sérpenti-pes, edis, adj. *zmijonog*, jednom *Ov. trist.* 4, 7, 17.

sérpöstra, örüm, n. *upr. ravnalice daščice*, kojima su ravnali krive noge djece; *šaljivo u Cic. Att.* 7, 3, 8. o časnicima njegove kohorte, koji su morali na uzdi držati vojnike.

sérpo, serpsi, serptum, 2. [ἐρπω] 1) *puzati*, *plaziti*, quaedam bestiae serpentes, quaedam gradientes; * s. per humum; * imo humo; * in platanum. 2) *neopazeno*, *potajno se kretati*, *gmizati*, *vijugati se*, *krivudati se*, *navlast. o ognju*, o *fiz. i moralnom zlu*, a *gdješto i o dobru*, koje se ne opaža, * *tacitis* qui leniter undis placidis per vada s. aquis, o *Cidnu*; * (Ister) tectis in mare aquis; vitis multiplici lapsu et erratico; hanc sine tempora circum inter victrices hederam tibi s. lauros; flamma per continua serpens uno re-

pente incendio omnia hausit; ignis latius; s. res, s. res latius; s. facile injuria et peccandi consuetudo; hoc malum obscure; hoc in immensum, u *neizmjeru*; s. hic rumor *sa slijedećim upravnim govorom*; * fama per coloniam; s. nescio quomodo per omnium vitas amicitia; si paulatim haec consuetudo s. ac prodire coeperit; serpet hoc malum longius quam putatis; caritas generis humani s. sensim foras; ecce autem s. coepisti, o *govorniku*, koji se po tiho dalje maša; * serpitque per agmina murmur; * dira per incautum s. contagia vulgus; *navlast. u Hor. o pjesniku*, koji *prostim i običnim govorom piše*, humi.

* † *sérpyllum*, i, n. [ἐρπύλλον] *dušica* (*trava*, thymus serpyllum Linn.).

serra, ae, f. *pila* (*testere*).

Serrānus, *Seran.* *pridjev u plemenu Atilijevu*. *sérrāti*, örüm, m. (*sc.* nummi) [serratus adj. *serra*] *narezucani srebrni dinari*, jedn. *Tac. Germ.* 5.

serrūla, ae, f. *dem.* od *serra* *gdje pogl.*

Sertōrius, Q, *Sertorije*, *pristaša Marijev i vrstan vođa*, koji se u Španiji dugo borio sa silom Sulinom, dok nije od Perpene na *prijevaru ubijen*; adj. *Sertorianus*, *Sertorijev*.

serta, *sertae* *pogl.* 1. sero.

1. *sérum*, i, n. *surutka*, *Verg.*

2. *sérum* *pogl.* *serus* 1).

sérus, adj. s. (*rijetko*) *komp.* i † *sup.* 1) *dockan*, *kasni*, s. gratulatio; bellum serius; * *serus abi*; * o seri studiorum, koji se *kasno na nauk dajete*; (*Liv.*) *supst.* *serum*, i, *kasno doba*; rem in serum trahere, *zadocniti se*; erat s. diei *kasno doba dana*; extrahebatur in quam maxime s. diei; (*Tac.*) sero diei; s. hostis; s. spes, portenta, *koja se kasno vrše*; * s. platanus, *star*; * *ulmus*, *sporo rastući*; * *bellum*, *dug*; * s. vires ad fortia, *spora snaga na junaštvo*; * *seram dare quietem*, *kasno ići na počinak*; * *nocte natat caeca serus freta*; * *libertas*, quae sera, tamen respexit inertem; * s. *inf.*, versare boves; *također* * *serum*, * *sera* (*pl.*) *adverbijalno kasno*. 2) *zadocnile*, *kasne*, *Kalendae*, bellum; * *poenitentia*; * *serus venis*

sérva *pogl.* *servus*.

sérvābilis, adj. [servo] koji se može spasti, jednom *Ov. trist.* 4, 5, 21.

sérvāntissimus, adj. *sup.* [*partic.* *servans* od *servo*] *veoma pazeći, vršeci*, *aequi*, jedn. *Verg. Aen.* 2, 27.

sérvātio, ōnis, f. [servo] *pazjenje*, jednom *Plin. ep.* 10, 120.

sérvātor, ōris, m. [servo] *čuvar, izbavitelj*, *spas*, rei publicae; patriae; † sui; * *mundi*; * *salutis*; sequentibus cunctis *servatorem liberatoremque acclamantibus*, *Liv.*

servatrix, icis, f. [servo] čuvarica, izbavi-
teljica, spasiteljica, mea, Ter.; * s. cele-
brābere.

Servilla *pogl.* Servilius II).

servilis, adj. [servus] *ropski*, vestis; jugum;
munus; tumultus; percontatio, *roba*; indoles;
† animus, *duša*; † imperium; terror, *od rō-
bōvā*; servilem in modum, *poput robova*.

serviliter, adv. [servilis] *ropski*, ne quid ig-
nave, ne quid s. muliebriterve faciamus.

Servilius, *Servilije*, ime rimskomu plemenu;
I) m. 1) Gajus S. Ahala, koji je kao magister
equitum L. Kvincija Cincinnata ubio Spurija
Melija g. 440. pr. Is. 2) Quintus S. Caepio,
koji je pobijen od Cimbrā. 3) Quintus S. Cae-
pio, protivnik Saturnina Glaucija i kasnije
Lucija Druza. 4) Publius S. Vatīa Isauricus,
koji je kao prokonzul nadbio gusare u Aziji
i Ciliciju s Izaurijom osvojio. 5) Publius S.
Casca, jedan od ubojica Cezarovih. 6) Q. S.
Germinus, konzul g. 217. pr. Is., poginuo u
baju kod Kane. 7) C. S. Glaucia, g. 100. pr.
Is. kao pretor ubijen, početnik zakonu de pe-
cuniis repetundis. 8) Publius S. Rullus, po-
četnik zakonu agrarskomu, koji Ciceron po-
bija govorom još danas sačuvanim. *Odatle*
Servilius, adj. *Servilijev*, *servilijski*, lex;
lacus S., kâmenica, bassin, što ga je načinio
neki S. na foru rimskom. *Odt.* † **Serviliānus**, adj.
Servilijev. — II) f. **Servilla**, 1) punica Kv.
Hortenzija. 2) sestra mlađega Katona, mati
M. Bruta. 3) kći Gn. Cepijona.

servio, (fut. servio, Ter. Hec. 3, 5, 45.) 4. [ser-
vus] 1) *robovati*, apud alqm; alcui; regi
humiliter; *također* s. servitute, solo sapien-
tes esse — si s. servant, reges, Cic. p. Mur.
29, 61.; quorum majorum nemo servitute
servivil, Cic. top. 6, 20.; u Plaut. *također* s. do-
danim dat., qui amanti hero servitute servivit;
apst., Carthaginienses multi Romanae s. *Odatle*
a) o kući ili nal., *servituti na sebi imati*.
b) † *valjati*, *upotrebljavati za što*. 2) tp.
a) *služiti koga*, *poslužiti*, *biti na službu*,
na uslugu, alcui; anribus alcjs, *komu po volji*,
za volju govoriti; iracundiae; † vultus, qui
maxime servit. b) *sa svom pomnjom oko*
čega nastojati, *dati se na što*, *raditi o*
čem, *imati na umu*, gloriae; famae; digni-
tati; cupiditatibus; honoribus; valetudini; bello;
paci, tranquillitati; non tam magnitudini vi-
rium, quam velocitati, Nep.; privato compen-
dio; brevitati. c) *vladati se po čemu*, *pod-
lagati se čemu*, *povoditi se za čim*, hujus
potius temporis serviam quam dolori meo;
tempori; incertis rumoribus; personae (*podla-
gati se uloxi*).

servitium, ii, n. [servus] 1) *ropstvo*, *robo-
vanje*, *ropska služba*, ducere alqm in s.;

justum pati s.; * servitio premere Phthiam;
† Germanias; i *svaka druga služba*, *pod-
ložnost*, corporis s., Sall. 2) u pl. ili † kolekt.
u sing. *robovi*, *rōdije*, concitare servitia;
(Tac.) servitii decem milia.

servitūdo, inis, f. [servus] = servitus I), *jednom*
Liv. 24, 22, 2.

servitus, ūtis, f. [servus] 1) *ropstvo*, *robo-
vanje*, b) *pojedinca*, esse in s.; servire servi-
tute *pogl.* servio 1); (Plaut.) s. dat. opulento
homini s. dura est; *također* služba za plaću
merces est auctoramentum servitutis. b) o na-
rodu ili državi, civitas servitute oppressa;
Graeciam servitute liberare; depellere a civi-
bus suis injustam illud durae servitutis jugum.
2) *pokornost žene nužu*, muliebris, Liv.,
sina oca, Plaut.; officii, *pokornost po dužno-
sti*; *dužnost*, koju je na kući ili kojoj drugoj
imovini, *servituti*. 3) * o ljubavnicima dje-
vojačkim.

Servius, *Servije*, rimsko ime.

servo (fut. eksakt. servasso, servassint, Plaut.)
1. 1) *paziti*, *čuvati*, *gledati*, ortum canic-
ulae; * quantum acie oculi possent s. se-
quentum, koliko su oči nazorice spaziti mogle;
* sidera; apst. (o auguru) s. de caelo, motriti
zlamenja, koja se prikazuju na nebu; itinera,
ne smetati s očiju; * atria (o klijentu, koji je
rad govoriti s patronom); s. ne, *paziti*, *da ne*;
(Ter.) en serva, (Hor.) serva, *pazi!* * portas
agmine, * muros milite; * busta, * retia, * aquas
(o Harontu). 2) *paziti na što*, *čuvati*, *dr-
žati*, *obdržavati*, *ne prestupati i nal.*
(sr. observe), intervallum; ordines, *ostati u*
redu, *vrsti*; saxa et trabes rectis lineis suos
ordines; fides concentum; cursus constantis-
sime; † Lesbium servate pedem meique polli-
cis ictum; * descriptas vices operumque colo-
res; vigiliās, custodias; † vigiliarum vices,
rēdom stražu strážiti; * vices, *službu vršiti*;
praesidia indiligentius; alqm liberā custodia;
volumen epistolarum; jura indutiarum; † belli
legem; fidem; jusjurandum; fidem jurisjurandi
cum hoste; promissa; officia adversus alqm;
* leges juraque; * traditum ab antiquis mo-
rem; * munia; diem, *iščekivati*; modum et
numerus quendam oportere servari; † om-
nem honorem funeri; † anni spatia, *zadržati*;
† servatis noctium vicibus, *izmjenice noću*;
† quid servandum putares; pudicitiam libero-
rum s. tutam; † papillam intactam; (Tac.
Germ. 26.) fenus agitare et in usuras exten-
dere ignotum: ideoque magis servatur (sc.
abstinentia a fœnore) quam si vetitum esset;
po tome a) * *čuvati*, *čuvati se*, *bōraviti*
gdje, *biti gdje domaći*, nidum; silvas; flu-
mina; ripas; limen; vestibulum; atria; (Com.

domi *ili* intus, kod kuće *ostati*, boraviti, biti.
 b) *ostaviti za . . . , štedjeti za . . . , čuvati za . . .*, † portionem ad alqm; fructus; * Caecuba centum clavibus, * Massicum; regnum alcui; * Jovis (t. j. *Augusta*) auribus ista; * carmina cupresso, u *itd.*; res iudicio voluntatiq; alcjs; † causam integram alcui; se ad tempora, se ad majora; * vosmet rebus servate secundis. c) *sadržavati*, *spāsti*, *izbaviti*, qui (gubernator) navem ex hieme marique scopuloso servat, *Nep.*; * omnes quattuor amissis servatae a peste carinae; * pudicum ab omni non solum facto verum opprobrio quoque turpi; quo ex iudicio te ulla Salus s. posset; si quos ex eo periculo fortuna s. potuisset; urbem ex omni impetu regio atque totius belli ore ac faucibus ereptam esse atque servatam, alqm ex periculis; urbem et cives integros incolumesque; se integros castosque; populum; (*Hor.*) invitum; (*Hor.*) cognatos retinere servareque amicos; * pudicitiam; * honorem patrium; * aequam mentem rebus in arduis; * cruenta (hasta) tenorem; * locum, t. j. *zabilježiti i tako uspomenu čiju održavati*; * servatura (fata) diu Lycen parem temporibus cornicis vetulae, *ostaviti L. na životu, dok ne doživi itd.*; * odorem testa diu. d) *dobiti*, *spāsti*, si populus suum (n.) servaret; pecuniam.

servulī-cōla, ae, f. *starateljica robova, prosta bludnica, jednom Plaut. Poen. 1, 2, 55.*

servūlus (servōl.), i, m. i -la, ae, f. *dem. za servus i serva, ropče.*

servus, 1) adj. a) *ropski*, capita, civitas; * s. pecus (o *ropskom nasljeđovanju*); * manus. b) *na čemu je kakva služnost (servitut)* (o kući *nal.*), praedium. 2) *supst. a) -vus*, i, m. *rob, sluga* (sr. famulus, mancipium, minister); *tp. servi cupiditatum, legum. b) -va*, ae, f. *ropkinja.*

sēsānum, i, n. [σῆσάμω] *sezam, istočno sočivo, iz kojega se ulje tijeklo.*

sēsālis, is, f. [σῆσάλη] *štrbac, biljka*, (Laserpitium creticum, *Linn.*); *jednom Cic. n. d. 2, 50, 127.*

Sēsostis, idis, m. [Σεσωστῆς] *Sezostrid, kralj egipatski, Tac.*

sesqui, adv. *podrugi, polovinom više, s. major; često s brojevima i mjerama prema grčkomu int; sr. sesquialter, sesquioctavus, sesquitercius.*

sesqui-alter, ēra, ērum, adj. *podrug.*

sesqui-hōra, ae, f. *podrug sat, jednom Plin. ep. 4, 9, 9.*

sesqui-mōdius, ii, m. *podrug vagan.*

sesqui-octāvus, adj. *num. od devet osminā, (1 + 1/8 = 9/8), jednom Cic. de univ. 7, 21.*

sesqui-ōpus, ēris, n. *podrug dan posla, jednom Plaut. Capt. 5, 3, 67.*

sesqui-pēdalis, adj. *podrugu stopu dugačak; * tp. od lakta dugačak, predugačak, verba.*

sesqui-pes, ēdis, m. *podruga stopa, Plaut.*

sesqui-plāga, ae, f. *podrug udarac, jednom Tac. ann. 15, 67.*

sesqui-plex, plicis, adj. [sesqui-plico] *podrugi.*

sesqui-tercius, adj. *num. od četiri trećine (1 + 1/4 = 5/4), jednom Cic. de univ. 7, 21.*

sēsībūlum, i, n. [sedeo] *stolica, Plaut.*

sēsilla, adj. [sedeo] *prikladan za sjedenje, tergum (equi), sjedači; jednom Ov. met. 12, 401.*

sēsio, ōnis, f. [sedeo] 1) *sjedenje, incessus s., accubitio; sessiones quaedam, neki načini sjedenja; navlast. bespòsleno sjedenje, dulje bōravljēnje na kojem mjestu; posijelo, pomeridiana. 2) konkr. sjedište na zraku, navlast. exedra što pogl.*

sēsīto, i, [frequent. od sedeo] *sjedjeti, sjedati, quam deam (Suadam) in Pericli labris scripsit Eupolis sessitavisse, jednom Cic. Brut. 15, 59.*

sēsīuncūla, ae, f. [dem. od sessio] *malo posijelo za zabavu, sessiunculas consecrari, jednom Cic. fin. 5, 20, 56.*

sēsior, ōris, m. [sedeo] 1) * *sjedilac, marljiv polaznik, in theatro; † na konju, jahadž. 2) (Nep.) stanovnik, urbis.*

sēstertius, ii, m. (sēmis tertius, t. j. „polovinu trećega“ daklem „2 i 1/2 asa“). *Zato se i pisalo LLS [duae librae et semis] i IIS, od čega je postalo pisanje HS). Sesterac, najobičniji rimski srebrni novac, vrijedio je do 117. god. 2 i 1/2 asa (1/4 denara), kasnije 4 asa. Vrijednost mu sveudilj spadala, dok nije za Augusta spala na 20 naših filira. Zato je sinegdohom: nummo sestertio venire Liv. addici Cic. = za paru prodati. 1) S glavnim brojevima stoji duo, quinque, centum sestertii 2, 5, 10 sesteraca. 2) kod tisuća stoji gen.: duo milia sestertiūm Cic., rjeđe sestertiorum, Liv. 3) gen. sestertiūm sklanjao se potom kao neutrum te naznačuje po svome postanju 1000 sesteraca (100 for.), a: duo, tria, septem, trecenta, sestertia, ōrum, n. = 2000, 3000, 7000, 300.000 sesteraca. 4) milijuni su se potpuno izražavali sa: decies, vicies, tricies, centena milia sestertiūm (= 10, 20, 30 × 100.000 sesteraca, daklem =) 1, 2, 3, milijuna Cic. Ispustivši centena milia naznačivalo se osamljenim sestertium, ii, n. 100.000 sesteraca (= 10.000 for.) accepti vicies sestertium = 2.000.000 sesteraca ili 20.000 for. emi fundum sestertio undeciens Cic. = 1.100.000 sesteraca = 11.000 for., centies sestertii summa = 10.000.000 se-*

steraca = 1.000.000 for. U tom se slučaju piše nad brojevima orta: HSX numeratum est Cic. (= sestertium deciens), syngrapha HSC (= sestertii centiens) Cic. = mjenica od 1 milijuna forinti.

Sestius, Sestije, ime rimskomu plemenu (često se nalazi i Sextius; Sestii su bili patriciji, a Sextii plebejci), Publius S., protivnik Klotijev, čijim podgovaranjem optužen bi de vi, od čega ga branio Ciceron govorom jošte sačuvanim. Odalle Sestianus, adj. Sestijev.

Sestos i -tus, i, f. [Σηστός] Sest, grad u Traciji na Helespontu.

set pogl. sed.

sēta pogl. saeta.

Sētābus (Saet), adj. Setabljanin, iz Setaba (Setabis) (grada u Hispan. Tarracon.), Cat.

Sētia, ae, f. [Σητία] Seta, grad u Laciju; adj. -tinus, setijski.

* sētiger pogl. saetig.

setius pogl. 2. secus 2).

* sētosus pogl. saet.

seu pogl. sive.

sēvère, adj. skomp. i sup. [severus] ozbiljno, strogo, scribere ad alqm severius; severissime contemnere voluptates.

sēvērītas, ātis, f. [severus] zbilja, strogost, Crassus in summa comitate habebat etiam severitatis satis; Scaevolae multa in s. non deerat tamen comitas; s. in senectute probo, sed eam, sicuti alia, modicam; iudicum animos a severitate ad hilaritatem risumque traducere; tristitia et in omni re s. habet illa quidem gravitatem, sed amicitia remissior esse debet; s. censorum, censoria; imperii; disputandi; iudiciorum; † aurium, strog sud.

sēvērītūdo, īnis, f. [severus] = severitas, frontis, Plaut.

1. **sēvērūs**, adj. s komp. i sup. 1) ozbiljan, zbiljski, strog, a) ponajprije o čeljadi, decent ludentem lasciva, severum seria dictu (Hor.); custos; * Cures; Tubero vitā s.; iudex; in iudicando; acerbē s. in filium; * nimium s., sam prema sebi. b) nekom nerijetkom personifikacijom, o stvari, upr. ozbiljan vidjeti, potom ozbiljan, strog, vultus severior; res severae, severissimae (također kao naknada za sup. od serius, koji se ne nalazi); sententia; poena; iudicia; (Quint. 10, 1, 130.) severiore genere satis firmatis legendus; (Tac.) s. illic matrimonia: nec ullam morum partem magis laudaveris; * tragoedia; * fides (udara nje u žicu uz korsku pjesmu); * o vinu: opor, trpak, Falernum. 2) * u zlu sm. ljut, opor, okrutan, turba Eumenidum; uncus; amnis Cocyti.

2. **Sēvērūs mons**, brdo u Sabinskoj, Verg.

3. **Sēvērūs**, i, m. Sever, rimski pridjev; 1) L. Septimius S., rimski car koncem 2. i početkom 3. vijeka po Is., Eutr. 2) Alexander S., rimski car 3. vijeka, Eutr. 3) Cornelius S., epski pjesnik za Augusta, prijatelj Ovidijev, Ov. Quint. 4) T. Cassius S., rimski govornik za Augusta i Tiberija, Quint. Tac.

sē-vēo, i. 1) odazvati, alqm; plebem in Aventinum; quidquid poterat, ad se in privatam domum. 2) tp. odlučiti, odrušiti, rāstaviti, animum a voluptate; eloquentiam a poētis; se a corpore (s dušom); (Plaut.) se in consilium, sam sobom vijedati.

sēvum pogl. sebum.

sēx, adj. num. card. šest.

† sexāgēnārius, adj. [sexageni] od šezdeset, navlast. šezdesetogodišnji.

sexāgēni, ae, a, adj. num. distr. [sexaginta] po šezdeset, šezdeset na jednom.

sēxāgēsīmus, adj. num. ord. [sexaginta] šezdeseti.

sēxāgēs, adv. num. [sexaginta] šezdeset puta.

sēxāgīnta, adj. num. card. [sēx] šezdeset.

* † sēx-angūlus, adj. šesterokutan.

sēxcentārius, adj. [sexcenti] od šest stotina, jednom Caes. b. c. 3, 4, 3.

sēxcenti, ae, a, † -centi, adj. num. distr. [sexcenti] po šest stotina.

sēxcentēsīmus, adj. num. ord. [sexcenti] šeststoti.

sēxcenti i **sescenti**, ae, a, adj. num. card. [sexcentum] šest stotina; tp. veoma mnogi, nēbrojeni.

sēxcenties i **sescenties**, adv. num. [sexcenti] šest stotina puta; tp. o neodređenu veoma veliku broju, Plaut.

sēxcentōplāgus, i, m. [plaga] od šest stotina batina, jednom Plaut. Capt. 3, 5, 68.

sēxēnnis, adj. [sex-annus] od šest godina, sexenni die, u roku od šest godina, jednom Caes. b. c. 3, 20, 4.

sēxēnnium, ii, n. [sexennis] vrijeme od šest godina, šestogodište.

sēxies, adv. num. [sex] šest puta.

sex-primi, ōrum, m. prva šestorica u municipijima i naseobinama.

sēxtā-dēcīmēni, ōrum, m. šestinaestaci, vojnici šestnaeste legije, jednom Tac. hist. 3, 22.

sēxtans, antis, m. [sex-as] šesti dio asa ili od cijeloga razdijeljena na dvanaest dijelova, kao sitni novac; navlast. šesti dio baštine; † dvije mjerice.

sēxtārius, ii, m. [sextus] sekstar, šesti dio mjere, koja se zvala congius, vrđ, aquae; (Hor.) vini.

sēxtīlis, *adj.* [sex] *šesti*, sextilis mensis i samo Sextilis, naš kolodovoz (august); s. Kalendae etc.

Sēxtius (sr. Sestius), *Sekstije*, ime rimskomu plemenu; Lucius S., pučki tribun oko god. 376.—367. pr. Is., jedan od boraca za pravo, da i plebejci mogu biti konzuli; *adj.* **Sextius**, *Sekstijev*, lex.

sēxtīla, *ae, f. sc. pars* [od sextulus dem. od sextus] *šesti dio uncije, potom sedamdeset i drugi dio cijeloga, jednom Cic. p. Caes. 6, 17.*

sēxtus, *adj. num. ord.* [sex] *šesti. Odt. -tum, adv. num. šesti put.*

sēx-ūngūla, *ae, f. šesta, koja ima šest prstā (o lakomaj bludnici), jednom Plaut. Truc. 2, 2, 57.*

sēxus, *us, m. ili (Plaut. Liv. Tac.) seans, n. indekl. muški ili ženski spol, rod, hominum genus in sexu consideratur, virile an muliebre sit; omnes puberes virilis sexus; naprotiv toga, libera capita virile secus, omnes muliebre secus (u apoziciji).*

sī, *konjko. ako, da (s ind. i konj.; sr. grama-tiku), si deus mundum creavit, gubernat etiam; si hoc negem, mentiar; si scirem, dicerem vota suscipere jussus, si in decem annos res publica eodem stetisset statu; si non, si minus, ako ne, ako li ne, pogl. nisi; quod si; pogl. quod I) 1). Navlast. a) samo ako, također si modo, si quidem; delectus habetur, si hic delectus appellandus; a deo tantum rationem habemus, si modo habemus. b) = etiamsi, sve ako, sve da, makar, obično sa sljed. tamen, quae si causa non esset, tamen etc.; quae si dubia aut procul essent, tamen — decebat; si omnes deos hominesque celare possumus, nihil tamen avare — esse faciendum; Roscius si nihil diceret, tacito ipso officio — commoveret. c) * u želji, s konj. o! si, si (gdje se baš cijela glavna rečenica dodati mora), o da, da bi. d) u upitnoj dvojbenoj rečenici, naročito poslije glagola pokušavanja ili očekivanja, experiri, conari, expectare i nal. li, da li, jeda, expectabat, si hostes priores transirent; si perrumpere possent, conati; si quam opem rei publicae ferre posset, experiretur; quaesisse, si incolumis Lycortas evasisset; (Hor.) chlamydes Lucullus, si posset centum scaenae praebere, rogatus, inspice, si possum donata reponere laetus; kadšto treba pōmistiti: da vidi, pokuša i nal. a može se prevesti: ne bi, ne-li, castra movet, si — posset; L. Minucium Basilum cum omni equitatu praemittit, si quid — proficere possit; Hannibal Africam accessit, si forte eo vestigia ferrent; miror si etc., pogl. miror I). e) si quis, qui, ne rijetko kao et tu, et tunc, mjesto is*

qui, ii qui, captivorum, si quid ad eos ex fuga pervenissent, ad se ut reducerentur, imperavit; errare, si qui in bello omnes secundos rerum proventus expectent; qui nullo acumine eam tamen verborum copiam, si quam habebat, praebebat populo; ex ea facultate, si quam habet, aliquantum detractus sit; nalik na to se gdješto upotrebljava si iz stilističnih razloga u onakovim rečenicama, u kojima bi se što za dokaz ili pravdanje suda izrečeno u glavnoj moglo označiti kao prava činjenica, vestrum est, Quirites, si ceteris sua facta prosunt, mihi mea ne quando obsint, providere; quid est, Catilina, quod jam amplius expectes, si — potest? si (gdje) illustrantur, si erumpunt omnia? commoti patres vice fortunarum humanarum, si (gdje) ille praepotens opibus populus — adeo infractos gereret animos; tako se upotrebljava si navlastice onda, kad se navode razlozi, zašto se moli, zāklinjē, ita Murena vos orat atque obsecrat, si injuste neminem laesit etc.; si me diligis, excita etc.; si neque majorem feci ratione mala rem etc., Hor. sat. 2, 6, 6, sl. -

sībilo, *1. [l. sibilus] 1) intranz. * pištati, (o zmiji, o usijānu u vodu umočenu željezu). 2) tranz. zviždati komu, ispsikati, alqm.*

1. sībilus, *i, m. (* n. pl. -la, ōrum) zviždanje, zvižga, piska, šuštanje, rudentum, Cael. u Cic. ep.; * austri; † horrenda s. misit; * sībila dare (o zmiji); o ljudma, zvižduk, sībilo signum dare; intactus a sībilo; sībilis explodere alqm.*

2. * sībilus, *adj. zviždeći.*

Sībuzātes, *um, m. Sībuzati, narod u Akvitaniji, sada Saubusse, jednom Caes. b. G. 3, 27.*

Sībulla i Sībulla *ae, f. [Σιβυλλα od Σιὸς eolski mj. Διὸς βοῦλή + volja božja] proročica i svećenica Apolonova; najpoznatija je kumska [Cumae] za Eneje. Odt. Sībyllīnus, adj. Sībilin, sībilinski; libri S. (također fata S.) usudne lenjige, kako se priča od kralja Tarkevintija kupljene od jedne Sibile; čuvala su ih u Rimu najprije dva čovjeka, zatim deseti, a napokon petnaest ljudi u hramu Jupiterovu na Kapitoliju, te se za opasnih vremenā u njih tražilo, što je usud usudio.*

sīc (*upr. si — ce [sr. ce] kao što se još u Plauta sīce, nalazi*), *adv. tako, ovako, ventulum huic sic facito, Ter.; quae aliis sic, aliis secus videntur; illa civitas popularis (sic enim appellat); sic mihi perspicere videor, sic existimo, sic reperiebat; qui voluptatem sic definiunt, sublationem animi etc.; eadem fere — coram perspicit; sic ut — videretur; sic — ut, tanquam, quasi, tako — kako; ut, quemadmo-*

dum, sicut — sic, kako, kao što, — tako (sr. ut I) a)]; sic est vulgus; sic vita hominum est; Laelius sapiens (sic enim est habitus); sic neque agri cultura nec ratio atque usus belli intermittitur; * kadšto da ponovi particip kao oitw; sr. Verg. Aen. 1, 225. Navlast. a) sic est, sic se res habet i nal., kao potvrda ili odgovor: tako je, pak (u konverz.) samo sic = tako je, dđ. b) * za želju, molbu, s. deus has adjuvet ut etc., tako — kako; sic me dii amabunt; s. te diva potens Cypri — regat; s. vendas omnia pluris. o) sic — ut, tako da, recordatione nostrae amicitiae sic fruor, ut etc.; sapientia sic munitus est, ut nullo egeat; i samo ut bez sic; sr. ut II) 2) a); * sic — si, samo tada, ako; * sic — ne, samo tako, da ne. d) tako da, obično s ut eum tako sic semper dilexi, ut; (Com.) umanjujući, sic tenuiter, sic satis. e) (kao oitw) onako, non sic nudos in flumen projicere; (Hor.) sub pinu jacentes sic temere.

sica, ae, f. nož, bodež (razbojnički; sr. pugio); tp. ubistvo iz potaje, sicae, venena, falsa testamenta; sicae, veneni, peculatus quaestiones.

Sicambri pogl. Sigambri.

Sicāni, ōrum, m. [Σικανός] Sikanci, iberski narod, koji se doselio iz Španjolske, pak se sa zapadne obale Italske odselio u Siciliju i ondje nastanio (sr. Siculi). Odt. 1) * Sicānis, idis, i * -nius, adj. sikanski, također = sicilski; supst. * -nia, ae, f. = Sicilia. 2) * Sicānus, adj. = sicilski.

sicārus, ii, m. [sica] ubica iz potaje, razbojnik, pustahija; accusare, defendere alqm, exercere quaestionem inter sicarios, radi ubistva iz potaje.

Siccā, ae, f. Sika, grad u Numidiji. Odatle Siccenses, ium, m. Sikanci, stanovnici grada S.

sicce, adv. [siccus] klas. samo tp. prosto, quasi s. dicere, jedn. Cic. de opt. gen. 4, 12.

siccine pogl. sicine.

siccitas, ātis, f. [siccus] 1) presušivanje, propter siccitatem paludum; navlast. suh zrak, s. suša, suhovića; također pl. 2) prenes., a) o tijelu: jedrina, prema podbuhlu i gnjilu, s. corporis i samo siccitas. b) o govoru: prostota, trijeznost, orationis: Attici generis; jejunitatem et inopiam in Attico genere ponit.

sicco, 1. [siccus] I) sušiti, paludes; * vellera, * herbas; infima urbis loca etc. Liv. 1, 38, 6. 2) * s. culices — popijati; * † ubera, pōsisati; * ovum, pomusti, * s. vulnus lymphis, ustaviti krv iz rane itd.

sicc-ōculus, adj. suhoč, suhih očiju, jedn. Plaut. Ps. 1, 1, 75.

siccus, adj. s. komp. i sup. 1) suh in sicco, na suhu; † rostra tenet siccum; * exsilit in siccum; * pocula, prazne; * lignum, suho, tvrdo; * dies; * canis (zvijezda); * luna, nezastřt, jasan; * medullae, neljubazan; * † oculi; * sitis, koja se ne može ugasiti; * carinae, koje su na suhu; (Plaut.) mulier, jedra (pogl. siccitas 1) a)]. 2) tp. a) nātašte, žedan, (Plaut.) siti sicca sum; (Hor.) siccus, inanis; (Ov.) vox. Po tom: trijezan, umjeren. b) o govorniku i govoru: prost, bez naklita, nihil erat in ejus oratione nisi sincerum, nihil nisi s. et sanum; Attici sane duntaxat et s. habeantur.

sice, Sichaenus pogl. sic. Sychaenus.

Sicēlia, ae, f. [Σικελία] Sicilija. Odt. 1) * Sicēllis, idis [Σικελίς] adj. sicilski; S. Musae, pastirske pjesme Teokritove; supst. Sicilijanka. 2) Sicēllensis, adj. sicilski; fretum S., prodor mesinski; haec frumenti emptio S., na Siciliji; pecunia, na S. stečen.

sicēlliste, i, zanositi na sicilsku, jednom Plaut. Men. prol. 12.

sicēllitā, ae, f. (jedn. Plaut. Rud. 4, 4, 125.) [dem. od sicēllis] srpić.

sicēne, [sic i ne, ne siccine] demonstr. upitna čestica (u govoru) tako li?

Sicēris, is, m. Sikor, glavni pritok rijeke Ebra, Ibērus.

sicūbi, adv. [si alicubi] ako igdje, ako gdje.

sicūla, ae, f. [dem. od sica] mali bodež, jedn. Cat. 67, 21.

Sicūli, ōrum, m. Sikuloi, ogranak Sikanā (sr. Sicani), narod, koji je isprvica stanovao u Italiji na zemlji od Tibera do istočne obale, pak se odanle odselio na Siciliju, s čega se gdješto stanovnici toga otoka nazivlju S.; sing. Sicūlus, i, m. supst.; kao adj. = sicilski; * S. pastor, Teokrit; * tyrannus = Phalaris.

sicunde, adj. [si alicunde] ako od ikud, ako otklegod.

sic-ūt ili sic-ūtī, konjkc. kao što, kako, kao, s glagolom i bez njega, sa sljedećim ita, sic, itidem, s. factum erat; amplectitur me sicut neminem; s. apud nos. Navlast. a) potvrđujući prediduće: kao što za zbilja jest, quamvis felix est, s. est. b) poredno: kao također hipotetično, kao da, natura rationem in capite s. in arce posuit; sicuti partā jam victoriā; s. foret laccessitus. c) (rijetko), kao na priliku, na primjer, quibus in causis omnibus, s. in ipsa M. Curii. d) pokazuje trajno svojstvo ili stanje uz novu radnju, s. eram, onaki, kakav sam bio; † s. erat togatus.

Sicēyon, ōnis, f. [Σικύων] Sikijon, glavno mjesto u zemlji Sikijoniji u Peloponezu. Odt. -nius, adj. [Σικύωνος] sikijonski.

Sida, ae, f. [Σῖδα] *Sida*, grad u Pamfiliji. Odt. **Siditae**, ārum, m. *Sidani*.

* **sidereus**, adj. [sidus] 1) *δσῦτδ* zvjezdama, caelum *zvjezdast*, arx mundi; sedes; ignes (od *zvjezda*); canis s., *pās* (zvjezda), dea s., *noć*; *navlast. sunđanī*, ignes; lux. 2) *tp. sjajan, svijetao*. clipeus.

Sidicini, ōrum, m. *Sidicinci*, narod u Kampaniji. Odt. **Sidicinus** adj. *sidicinski*.

Sido, sēdi ili (sidi) sessum, 3. *sjesti*, *pōsje-dati*, imusne sessum? * *columbae super arbore*; *pak spuštati se, padati*, nebula campo sederat, *Liv.*; *navlast. ostati, zāpasi*, cum siderat glans, *Liv.*; † *pallia in lecto*; o brodu: *nāsjesti, nasukati se*, navis coepit s.; ubi cymbae siderent; *tp. srušiti se, uleći se, nestati*, * in cineres arcem sidisse paternos Cadmi; † *sidente paulatim metu*.

Sidon, ōnis, f. [Σιδών] *Sidon*, prastari grad fenički, s. *Saida*. Odt. 1) **Sidōneus**, adj. *sidonski*. *Sall.* 2) *supst.* **Sidōnes**, um, m. [Σιδόνες], *Sidonci*, *Curt.* 3) **Sidōnis**, idis, f. adj. *sidonski, fenički*; * *supst. o Didoni ili Ani*. 4) * **Sidōnus**, adj. [Σιδώνιος, Σιδόνιος] *sidonski, tirski, fenički*, hospes = Cadmus; urbs ili moenia = Sidon; comites, *Izmenkinje*; ostrum, *chlamsy, grimizna*; *supst.* **Sidōnius**, m. *Sidonac*, Antipater ille S.; **Sidōni**, ōrum, *Sidonci*, *Sall.*; **Sidōnia**, ae, f. *kraj kod Sidona, Just.*

Sidus, ēris, n. *zviježđe*; *rjede pojedina zvjezda*. ex illis sempiternis ignibus, quae s. et stellas vocatis; s. *Vergiliarum*; s. quae vocantur errantia; sol et luna reliquae s.; (*Very.*) *Arcturi sidera*, (*Hor.*) *caprae s.*; (*Ov.*) *sidera solis, o sunu*; * s. *Julium* *pogl. Julius b.*; s. *natalicium*; *haud secus quam pestifero sidere icti pavebant*. b) * *doba godine*, mutato s., *hiberno s.*; *takoder * dan, brumale*. c) * *vrijeme*, grave s. et imber; *triste Minervae, oluja, koju je digla M.*, sideraque ventique. d) * *noć*, exactis sideribus. e) * *nebo*, * *visina*, sub pedibus videt nubes et sidera; *ad sidera ferre*; *uadnati do neba, saviti*; sidera ferire, vertice tangere, *biti presrećan, preslavan, isticati se izmed drugih*; s. *alta pulsare, do neba se uživiti*; *ad sidera, gore*. f) *ljepota, nakit, ures, dika*, * *sidere pulchrior*; * *flores s. terrestria*; * s. *Fabiae gentis (o Fabiju Maksimu)*; † s. ac *columen Macedonum*, † *novum s.*; *i od laskanja, Suet. Cal. 13.*; *navlast. * o lijepim oćima, zviježđe, geminum, sua lumina, s.*; *oculi, sidera nostra*.

Sigambri i **Sugambri**, ōrum, m. *Sigambri*, *germansko pleme oko Kolonja*. Odt. † *-ber*, *kao adj. sigambarski*.

Sigēum, i, n. [Σίγεον] *Sigej*, rt i grad na obali u Troadi. Odt. * **Sīgēus** [Σίγεος] ili * *-gēius*, adj. *sigejski = trojanski*.

† **Sigillaria**, ōrum, n. [sigillum] *sigilarije, svetkovina u Rimu, na kojoj su se voštanim i zemljanim kipcima darivali*; *svetkovina kipa ca*; *pak i njesto, gdje su se prodavala sigilla*.

sigillatim, *pogl. singulatim*.

sigillatus, adj. [sigillum] *nakićen kipcima, scyphi*; *putealia*.

sigillum, i, n. [signum] *ponajv. u pl. kipac, statueta, duo perparvula*. *Navlast. kipac na pečatu, pečat*.

Sigimērus i **Sagimērus**, i, m. *Sigimer*, *Herušćanski knez, otac Arminijev*.

signator, ōris, m. [signo] *pečatar, koji pečati, kao svjedok oporuku, signatores falsi, koji podmeću krive oporuke*.

Signia, ae, f. *Signija*, grad u Laciju, sada Segni; *supst. -ni*, ōrum, m. *Signjani*.

signifer, [signum-fero] 1) adj. *fēra, fērum, kiponosan, zvjezdast, navlast. nakićen zvjezdama, orbis s., zodijski*. 2) *supst. -fer*, ēri, m. *zastavnik, barjaktar*; *tp. vođa, juventutis*; *calamitosorum*; *te s. ac principe*.

significanter, adv. s. *komp. i + sup.* [significans] *znamenito, zgodno, razgovijetno*.

significantia, ae, f. [significo] *znamenitost, zgodnost riječi, jedn. Quint. 10, 1, 121*.

significatio, ōnis, f. [significo] *znamenje, objavljivanje, znak, ignibus, fumo per castella significatione facta*; *nutus et s.*; *declarare alqd significatione*; s. *fit*; s. *gen. subj.*, ex significatione Gallorum, *po onom, što su Gali pokazivali svojim vladanjem, t. j. po njihovu vladanju*; *unā s. literarum*; s. *gen. obj.*, facta s. *probitatis, čim se pokazuje znak poštenosti (sr. signum dare rei)*; *aliqua s. virtutis*; *quo clamore s. victoriae fieret*; *ne qua ejus adventus procul s. fiat, (rijetko) s. fit, non adesse constantiam*; *pl.*, s. *rerum futurarum, valehudinis*. *Navlast. a) odobravanje, znak odobravanja, omnium*; *significatione florere*; *significationes et acclamationes multitudinis*. b) *u retorici: krepko označivanje, krepkoća* [ἐμπροσ]. c) *značenje, smisao riječi i nal.*, s. *scripti*.

significō, i. [signum-facio] *dati znak, znakom pokazati, natuknuti, nagovijestiti, nišaniti na . . . alqd*; *significabat* (hoc dicendi genus) enim non prudentiam solum, sed, quod maxime rem continebat, fidem; aliud non habeo, quod ex iis a te verbis significari putem; manus tendere, deditionem s.; s. *de alqa re*; *de fuga*; *Zenonem*; s. *acc. c. inf.*, ex quo significabat, illum etc.; s. *voce, sese*

in ejus fidem venire; s ut, voce et manibus significare coeperunt, ut demitterentur; s *quaest. indir.*; s *pogodbenom rečenicom*, ut (anser) significant; si fures venerint; s. inter se et colloqui, *dogovarati se pogledom i licem*; utor, ut quam maxime significem, pluribus; eorum ornatus in iis regem neminem, *Nep.*; fumo significatur. *Navlast.* a) *buduće objavljivati, obznanjivati*, futura; * quid sibi significant; trepidantia consulit exta; ut jam puerilis tua vox possit aliquid significare inimicis vestris, quidnam, cum se corroborarit, effectura esse videatur. b) *o riječima i nat., značiti, naznačivati*, uno verbo duae res significantur; carere hoc significat.

signo, i. [signum] 1) *bilježiti, naznačivati*, sonos vocis; quasi s. animo suam speciem; * s. humum limite; * summo vestigia pulvere, *ostaviti tragove na vrhu pijeska*; * rem carmine; * caeli regionem in cortice; * nomina saxo, *urezati*; * s. humum pede certo, *stupati po z. Navlast.* a) *pečatiti*, libellum; sicut erat signata (epistola); volumina; * *utvrditi, uglaviti*, jura. b) *onovou: kovati*, pecuniam signo; argentum signatum; *odt.* * *utuviti*, signatum memori pectori nomen habere; animo s., quodcumque sit in corpore mendae. 2) *tp.* a) *obilježiti, označiti*, * ossa nomen s.; * fama loco signata. b) * *opaziti, uočiti*, ora discordia sono; se signari oculis; simul ultima s., *ugledajū, noće*. c) * *iskriti*, suo superum honore.

signum, i, n. 1) *obilježje, biljega, znak*, quae assolent s. esse ad salutem, *Ter.*; signa doloris ostendere, signum doloris mittere, *po-kazati*; * signa morborum; * dicam signa tibi; * dicere alqd signo; * l qui nutu et signis; fures earum rerum, quas ceperunt, signa commutant; nullum s. luxuriae videre poterat; signa et notas ostendere; (*Ter.*) signa ostendam haec, *igradke* (crepundia), *što su ih običavale u škrinjicu dodavali izloženoj djeci, ne bi li se po tom jednom opet poznata* [*sr.* monumentum d]); * pecori s. imprimere; * juvenecam nullum servitii s. cervice gerentem, *o jarmu*; (*Tac. Germ. c. 7.*) effigiesque et s. quaedam (= effigiesque quae sunt signorum loco) detracta lucis in proelium ferunt; quae signo sunt omnia; quod est signum; (*Ter.*) magnum quoque s. est; id, hoc signi est, erit s. acc. c. *inf.*; u *Quint.* signa rerum (*opp.* argumenta), *pravi dokazi*; * signa pedum i samo s. (*trā-gom*) sequi. *Navlast.* a) *znak budućega, znamenje*, habere s. ex alqa re; habere quasi s. quaedam et notas, quibus — judicarent. b) *znamenje čemu, da se čini*, signum dare cantandi, *pjevanju* (*sr.* significatio); (*Plant.*) oculis mihi s. dedit, ne se appellarem, *nd-*

mignuo mi. Narodito u vojničkom govoru: vojvodin znak, zapovjed, signo dato; dare s. protectionis, proelii committendi; dare s. receptui; s. tubā dare; canere signa jubere, signa canunt, concinunt; ea signa, quae receptui canunt (*sr.* cano); sonus signorum; signa proponere, itineris pugnaeque, * efferre belli signum ex arce = tessera, *lozinka*, * it bello tessera s.; † s. Felicitatis (*lozinku „sreća“*) dare, † s. petere; i *zastava*, ab signis discedere, relinquere s., *uleći*; signa inferre *pogl. infero 1)*; signa conferre etc., *pogl. confero*; signa convertere *pogl. converto 1) 1)*; s. infestis concurrere; sub signis, *navratāni*; signa ferre, tollere; movere, *krenuti vojskom, poći*; signa servare, *ostati*; signa legionis constituere, *ustaviti*; signa legionum consistunt; * late ferre signa militiae (*o Veneri*) *širili vlast: melon. odio vojske, kohorta, manipul.*, milites unius s.; terror Latinorum signa turbavit. 2) *unjetno načinjeni: kip*, (*uopće o plastičnom djelu; sr.* statua). *Po tom prilika na pečatu, pečat*, integris s. = *neraspēdačen* (*o pismu*); sub signo habere; signo-que (epistolae) detracto. 3) *nebesko znamenje, zvijezda*, in signo Leonis; signorum ortus et obitus; s. omnia stellaeque; tempestates saepe certo aliquo caeli s. commoventur * s. pluviale capellae; * nox caelo diffundere s. parabat.

Sila, ae, f. *Sila, u Brutiju, planina.*

Silānus *pogl. Junius.*

Silārus, i, m. [*Silurus*] *Silar, rijeka u Lukarniji, s. Sele.*

silentium, ii, n. [sileo] 1) *tišina, mučanje, šućenje* (*pogl. sileo*), silentio *ili* cum s. audiri; in silentio, s. profectus, aggredi; lex perfertur s.; silentio alqd praeterire, transire, (*Just.*) praetermittere, (*Tac.*) alqm transmittere, *mukom premučati*; oratio silentio praeteritur, *šuteći prijedi*; silentio praetervectus sum periculosissimum locum; (*Quint.*) quam altissimum s.; laudem ab oblivione hominum atque a s. vindicare; silentio frumentum suum quam plurimo vendere (*Cic. off. 3, 12, 50.*) *premućivši osobite stvari*; silentio patrum edicetur directus, *uz mučanje senatorā*; facere s., *pogl. facio 1) 1) b)*; ceteris s. fuit, s. facta, *nasta mučanje*; s. est de alqa re, *mući se o čem*; * s. facta linguis, *zapovjedeno je*; * multa s. noctis, * ruris; * per amica s. lunae, *na ugodnoj tišini po mjesecini*; (*Ter.*) silentium dare, *komu za volju mućati*; * alla s. rumpere; (*Liv.*) silentium tenere, obtinere, † intra s. se tenere, * agere alta s.; * suadere silentia digito; * fido s. sacris, *o tajnoj službi (misterija) Cibeles*; *navlast. t. t. augurskoga jezika, kad ništa ne*

smeta auspiciu, bespogrjeđnost auspiciju (sr. vitium, spectio), id silentium dicimus, quod omni vitio caret; s. esse videtur. 2) *prenes, dokolica, mir, počinak, besposlica, nêrâd, biduum* s. fuit, za dva dana nije se zbito ništa; vitam silentio transire; s. iudiciorum ac fori, s. otiumque.

Silēnus, i, m. [*Σιληνός, Σιληνός*] *Silen*, a) *pô priči odgojitelj i pratilac Bakhov, veseo, celav starac, tupa nosa, uvijek na oslu jašući i obično napit*; * *pl. = stari Satiri*. b) *grčki pisac historije*.

Sileo, ui, — 2) 1) *makom mučati*, * *silva*; * *aër*; * *nox*; * *aequor*; * *frondes immotae*; optimum quemque s.; ceteri de nobis; *partio*. *silens*, * *nox*; * *luci*; * *silenti agmine*; † *nec Civilis silentem struxit aciem*; * *umbræ silentes, pokojni* [sr. umbra 2)]; *supst. silentes, pokojnici*, silentium concilium, vitae crimina, *Verg. Aen. 6, 482. st.*; s. *acc., zamučati*, hoc; *res siletur*; (*Liv.*) *sileantur fraudenturve laude sua*; * *neque te silebo, Liber*; * *non ego te meis chartis inornatum*; * *si chartæ sileant, quod bene feceris*; * *qua tulerit mercede*; † *sileat verbum facere, ne govoriti ni rijeći*; *impers. silebitur* toto iudicio de maximis illius furtis; *supst. silenda*, örüm, n. *što treba zamučati, tajne, Liv.*; arcana et s., *Curt. 2) tp. ne raditi, poživati, prestatu*, Carthaginienses foedere illigatos s.; s. *Musae Varronis*; † *nec ceteræ nationes silebant*; inter arma s. *leges*; si quando ambitus sileat.

Siler, ëris, n. *šva (kako drugi hoće kùrikovina)*, *Verg.*

* **Sileseo**, lui, — 3. [*sileo*] *utišati se, umuknuti, smiriti se*, eo dicente domus alta s.; *turbæ*; *venti*; *furor caeli aequinoctialis*.

Silix, icis, m. (*rijetko*) * *f. 1) kremen, također lapis s., saxum s.; sternere olivum silice; certo in colo silicem caedere*; * *silici scintillam excudit*; * *pokazujući tvrdoću srca i nemilosť*, non silice nati sumus (*po Hom. Il. 22, 126. Od. 19, 133.*), dicam silices pectus habere tuum, in tenero stat tibi corde s. 2) * = *seopulus, stijèna, hrid, acuta s.*; * *kao prilika nepomičnosti*.

Silicernium, ii, n. *dâca za pokojnikom, karmina*; *pak psovka na starca (Ter.)*, stari prdeša.

Siliquae, ae, f. *mahunu, s. fabae, Verg. pl. meton., sođivo, vivere siliquis, Hor.*

Silius, adj. *Silije*, tako se nazivala jedna rimska gens; a) *A. Silius, prijatelj Ciceronov, odt. Siliānus, adj. Silijev*. b) *P. S. Nerva, propretor u Bitiniji i u Pontu*. c) *C. S. Italicus, epski pjesnik 1. stoljeća po Isusu, napisao je epsku pjesmu o drugom punskom ratu, Plin. ep.*

Sillybus, i, ili *sittybos*, m. [*σιλύβος*] *knjizi (volumen) pridjenuta pruga od pergamene, na kojoj je bio napisan naslov ili ime pisca*.

Silus, adj. [*σilloς i silós*] *üzvñnuta, plosnata nosa*, *Cic. n. d. 1, 29, 30.*; *rinski pridjev, navlast. gentis Sergiae*; (*Plaut.*) *silo*, õnis, m. *plosndnosao*.

Silva, (* *siluae trosložno mj. silvae*), ae, f. [*silva*] *šuma, gora, lijes*; *pl. pojedini dijelovi šume*, *Caes. b. G. 2, 19, 5. 3, 28, 3.*; *navlast. nâsâdena šuma, perivoj (park) (sr. viridarium)*, si qua in silva disposita; domus amoenitas non aedificio sed silvâ constabat; *takoder šumica među svodovima, koji su opkoljavali impluvium, Hor. ep. 1, 10, 22.*; *označujući pastirsku pjesmu višega uzleta, Verg. ecl. 4, 3. Odt. a) * o kojem mu drago mnoštvu stabala ili grmlja i bilja, * uopće drveta, inter silvas Academi. b) silno još neupotrijebljeno obilje, silna je neupotrijebljena, neobráđena grâda, rerum sententiarumque; virtutum et vitiorum; quasi s. dicendi; quasi silvam vides; (Quint. 10, 3, 17.) hanc s. vocant.*

Silvānus, i, m. [*silvi*] *Silvan*, *latinski šumski i poljski bog*; * *pl. uopće šumski i poljski bogovi*.

Silvēseo, — 3. [*silva*] *zarasti, podivljati*.

Silvestris, e, i *silvester*, stris, e, adj. [*silva*] 1) *šumski, gorski, gajski*, a) *šumom zârâstao, šumovit, collis; locus; via; supst. silvestria, ium, n. šumski, gorski krajevi*. b) *iz šume, iz gore, belua; gens*; * *uber, vučice*; * *homines, gorski, divlji, nêotesânî*; *cursus, po šumama, po gori, materin, drva iz šume, feritatem illam s. servare (o divljoj zvijeri); također divlji, * corna; * oliva*. 2) *seoski, ladanjski, Musa.*

Silvia, *pogl. Rhea.*

* **Silvēõla**, ae, m. [*silva-colo*] *gorštak, goranin*.

Silvi-cultrix, icis, f. *šumski, gorski, cerva, jedn. Cat. 63, 72.*

Silvius, i, m. *Silvije*, ime više kraljeva u Albi (Alba longa).

Silvösus, adj. [*silva*] *šumovit*.

Simla, ae, f. i (*rijetko*) **simlus**, ii, m. (*od simus, po plosnatom nosu*), *majmun, kao psovka, illius simiae vultum subire, Cael. u Cic. ep.*; *simius, non semissis homo, Vatlin. u Cic. ep.*; iste s. (*opp. pulcher Hermogenes*), *Hor.*; *tp. koji sve za drugim radi, Rusticum Stoicorum simiam appellat, Plin. ep.*

Simila *pogl. Stimula.*

Similis, adj. s. *komp. i sup. sličan, nalik na ... a) s gen., ako je jedna stvar na drugu nalik u svemu, prava slika i prilika, s dat.*

ako je samo neka nalika iz daleka, po tome može (u klas. prozi) dat. kadšto stajati mjesto gen., ali ovaj ne može onoga zamijeniti, homo nemo velit nisi hominis s. esse; formica formicae; canis s. lupo est (samo u gdjećem); plectri s. linguam nostri solent dicere; chordarum dentes, nares cornibus iis, qui ad nervos resonant in cantibus; ejus suorum s. fuisset Africani fratris nepos; facie vel patris; Democritus huic in hoc s.; non video, cur non patri (Aristoteli) s. esse potuerit filius (u tome, da je i on pisao etiku); naprotiv toga uvijek po klas. navlast. ciceronskom načinu, veri similis, veri simile (veri simile est s. acc. c. inf.; također s. ut, ako se rečenica poriče = vix fieri potest, ut, ili za pitanjem s. negativnim značenjem, an v. est, ut civis Rom. — in forum descenderit ante lucem? non v. est [ne može se pòmisliti] quam sit in utroque genere et crebre et distinctus Cato); veri similia, Cic. Tusc. 1, 9, 17., similia veri; Liv. 5, 21, 9.; par est primum ipsum esse virum bonum, tum alterum s. sui quaerere; Phidias sui s. speciem inclusit in clipeo Minervae; naprotiv Antonius mihi te simillimum dixit sibi videre; s. dat. također brachilogijom, * numquid illi olim faciam simile, nalik na ono, što je onaj načinio; * recidere parva falce simile magnis, pogl. recido; † veriti obsessionem similem Alesiae, kao kod A.; * deo os umerosque. b) s. inter homines inter se cum forma tum moribus s. c) s. atque (ac), tanquam, si, ut si. d) apsl. e) supst. -le, is, n. (ponajv. u logici) prilika, ponere s.; uti simili; hoc s.; in eodem simili verser; također, ponajprije u jeziku fizika, pl. slično, nihil est appetentius simillium (n.) sui quam natura.

similiter, adv. s. komp. i sup. [similis] slično, nalik, upravo tako, s. atque uno modo; s. ac si, ut si; ut — simillime, similiter.

similitudo, inis, f. [similis] 1) sličnost, nalika, veri s.; s. veri; habet honestatis similitudinem; est inter ipsos s.; homini est s. cum deo; id (genus radice) ad similitudinem panis efficiebant, pekli su nekakav kruh od njega, Caes. b. c. 3, 48.; pl., slični pojavi, slučajevi, zgode, navlast. a) potpuna sličnost u licu. b) u značaju. c) prilika. d) analogija, certa similitudini relinquere. 2) jednoličnost, jedn. Cic. de inv. 1, 46; 67.

similiolus, i, m. dem. od simius, majmunče, jedn. Cic. fam. 7, 2, 3.

similitu, = simul, Plaut.

similis, pogl. simia.

1. **Simo**, ōnis, m. Simon, vlastito ime u lat. komediji.

2. **Simo**, ōnis, m. [Σιμων] Simon, poglavica židovski, jedn. Tac. hist. 5, 9, 12.

Symōis, ōentis, m. [Συμοίς] Simois, gorska rijeka u Trojanskoj, Verg. Hor.

Symōnides, ae, m. [Συμωνίδης] Simonid, grčki pjesnik i mudrac iz Ceje (Cea), izumio mnotehniku, oko 500 pr. Is. Odt. * -dēs, adj. Simonidov.

simplex, icis, adj. s. komp. i sup. [od sim jednostruk, i plex od plico]; prost, jednostavan, jedan, natura aut s. est aut concreta ex pluribus; s. natura animantis; (Hor.) jus (juha), esca, tibia (opp. orichalco vineta), myrtus, prosta, čista; (Verg.) victus simplicis herbae, aurae, simplicis ignis, čist; (Hor.) sit quidvis simplex duntaxat et unum, plus via simplici, više nego jednom; (Ter.) argumentum; * non s. vulnus; acus; † ordines; (Liv.) simplici ordine urbem intrare; tp. a) nepòmiješān, nemnogòstruk, gens rei publicae; causa; officium; unum est et s. iudicium aurium; (Nep. Timol. 1, 2.) in his rebus non simplici fortuna (s. promjenljivim, prevrtljivim usudom) conflictatus est. b) ne osobit, ne neobičan, genus mortis, bez osobitih mukā; res, prosta, bez osobite teškoće; necessitudo, torda; s. (nije opasno) est, manere (sc. filium), illud (sc. in Hispaniam ire) anceps. c) osobit, za se, verba (opp. collocata, copulata). d) prost, nekiden, ratio veritatis; * s. mundiis, priprosta u nakitu. e) moralno jednostavan, a) prost, naravski, credebant simplices et religiosi homines, Liv.; simplicior quis et est, qualem me saepe obtulerim tibi, Hor. β) iskren, bezazlen, pošten, simplices et aperti, qui nihil ex occulto, nihil de insidiis agendum putant etc.; * s. fortisque habeatur; * s. hilarisque; * Naevius, dobri, blagi; * Nymphae; † natura; nihil simplex, nihil sincerum; † s. cogitationes; † s. curae; † crimen paucorum simpliciumque verborum.

simplicitas, ātis, f. [simplex] u klas. prozi samo tp. iskrenost, naivnost, puerilis.

simpliciter, s. adv. s. komp. i sup. [simplex] 1) prosto s. breviterque dicere; quorum nobis ratio primum s. videnda, deinde conjuncte; si s. dictum sit, prosta rečenica. 2) prosto, nekiden, exponere loqui; † očit, pošteno, iskreno, s. et candide, s. et libere; simplicius confiteri, aestimare; simplicissime inter se loqui; s. scribere; s. reconciliatus.

simplum, i, n. jednostruko, solvere s.

simplum [pretkl. i kasno], i, n. crpalica, kutlača, kojom se kod žrtva vino crplo; posl. (Cic.) excitare fluctus in s., mnogo vike ni za što.

simpluvium, ii, n. žrtvenā zdjelica.

simul, adv. [šua] zajedno, skupa, u isto doba, (sr. unā), multa s. rogas; omnes s. abe-

unt; s. monent etc.; s. esse; una fui, testamentum Cyri simul obsignavi cum Clodio; s. cum illo, s. cum Pausania, s. nobiscum, vobiscum, tecum; *† s. illo, nobis, s. njim; s. nama itd.; voluntas s. cum spe; s. cum nuntio, na prvi glas, Nep. Eum. 3, 4; simul et = s. etiam, Sall.; adjektivno. (Liv.) omnium s. rerum, trium s. bellorum victor; inter duo s. (koja su u isto doba) bella; hostes, s. ignis, clamor, caedes — nec audire nec providere quidquam sinunt; u običnom govoru kad što i o zajednici u prostoru, mecum una s., Plaut.; propter vicinitatem totos dies s. eramus invicem, Cic. Att. 5, 10, 5, multos modios salis s. edendos esse, Cic. Lael. 19, 67. Navlast. a) s. atque, ac, (rjede) s. ut i samo s. kao adv. kako, čim [kadšto slijedi u sporednoj rečenici, illico, extemplo, subito, continuo, statim; sr. postquam, ubi, ut 1) gl], s. atque de adventu Caesaris cognitum est; s. atque se inflexit hic res in dominatum injustiorem, fit continuo tyrannus; ut, s. ac posita causa sit, habeant etc.; omne animal, s. ut ortum est, se ipsum diligit; s. ut velle coepissent; s. instrui aciem videre; simul sa et u sporednoj rečenici (špa-nat), Sall. Tac.; pojačano riječju primum simul ac pr., simul pr. b) s. sa slijedećim et, et—et, takoder (Caes. b. G. 4, 24, 2.) sa et—et—et, sa que, (Liv.) s. inflatus exacerbatusque, sa atque, s. honoribus atque virtutibus. c) s.—s., koje, koje, i—i, nigda u Cic. jedn. Caes. b. G. 1, 13, 5. češće Liv. Verg.; s.—et = et—et, Sall.

simulacrum, i, n. [simulo] prilika, slika i prilika, statuæ et imagines non animorum simulacra sunt, sed corporum; ejus effigiem simulacrumque servare; s. deorum; navlast. a) * sjen u vodi, fugacia. b) *† prilika, sjen pokojnika, prilika na snu, † utvara. c) o mnemoničnim slikama ili predstavama, jedn. Cic. de or. 2, 86, 354. d) opis, oris, jedn. Liv. 45, 25, 3. e) samo prilika čemu, na oko štogod, sjen, maštanje, utvara, simulacra virtutis; navalis pugnae; * pugnae, za igru; † vindemiae; simulacra religionis; s. aliquod judiciorum; haec s. sunt auspiciorum, auspicia nullo modo; † qui ea s. libertatis senatui praebebat (tobožnju, nazovi-slobodu).

* **simulamen**, inis, n. [simulo] (rijetko) nasljedovanje.

simulatio, adj. [simulo] na oko, pretvarajući se, pretvorno.

simulatio, ōnis, f. [simulo] pretvaranje, zavaranje, himba, prijevara (sr. dissimulatio), itineris; virtutis, timoris; Fausti simulatione gladiatores emptos esse (tobože za F.); quos (legiones) ab se simulatione Parthici

belli (tobože za rat s P.) sint abductae; simulatione nominis Alexandri tobože na ime A.; equitum specie ac s., nalikujući na konjanike i gradeći se k.; per simulationem amicitiae, vulnerum; simulatione legis agrariae; qui simulatione amicitiae coluntur; eadem s. usus; apsl.; † pl.

simulator, ōris, m. [simulo] 1) nasljedovatelj. 2) pretvorica, tobožnji (sr. dissimulator), cujus rei libet s. aut dissimulator; s. in omni oratione.

simulo, i. [similis] 1) sličnim načiniti, Minerva simulata Mentori, u prilici M., * Pergama simulata magnis. Po tome * čemu što slično načiniti, našlikati, cupressum; aera Alexandri vultum; percussam sua s. de cuspide terram edere fetum, načiniti, kako itd.; Catonem textore exiguae togae voltu torvo et pede nudo; nimbos. 2) pretvarati se, hiniliti (sr. dissimulo), s. se furere; deditiōem, metum; (Ter.) mortem; * lacrimas; * gaudia vultu; studium alcis rei; bonum publicum, izgovarati se na; negotia, pretvarajući se obavljati; simulabat aegrum, učinili se bolestan; (Just.) simulabat se pro uxore Nini filium, pro femina puerum; (Hor.) non est quod simulas? (Plaut.) quasi; impers. quid est, quod amplius simuletur; Ter.; apsl., comitia ne simulandi quidem causa fuerunt, ni na oko; simulata (lažno) amicitia, Nep.; lacrimae, Liv.; nec simulatum quidquam potest esse diuturnum, Cic.

simultas, ātis, f. [simul] takmenje, nâjtjecanje, ljubomornost, mržnja, kad dvojica na isto teže; u političkom smjeru neprijateljstvo, simultates cum alio exercere; nunquam cum sorore fuisse in similitate; summae simultates.

simulter, adv. = similiter, gdje pogl., jedn. Plaut. Ps. 1, 2, 143.

simus, adj. [σμός] plosnata nosa, * capella.

Sin, konjica. [sī-ne] ako pak, ako li, sa predidućim si, pak i (Plaut.) nisi, quando, dum, ili bez predidućega si tako, da se mora nadopuniti pogodbenâ rečenica, koja se po smislu sprijed nalazi; pojačava se sa autem, (kasno) vero, a slaže se i sa aliter, (Plaut.) secus, klas. nerijetko sin minus, ako li ne, inače, (sr. si non u nisi 1)), u pismu elliptično, mercatura, si tenuis est, sordida putanda est; sin magna et copiosa, non est admodum vituperanda; quidam, quos parva (pecunia) movere non potuit, cognoscuntur in magna. Sin erunt aliqui reperti etc. (gdje treba dodati si quos parva pecunia movere non potuit, ii cognoscuntur in magna); primum opera

danda est, ne qua amicorum discidia fiant; sin tale alqd evenierit (*prva je pogodbeno rešenica, koja se po smislu sprijed nalazi*); si amicorum discidia non fiunt, bene est); cura mea solet in hoc versari, si possim, ut boni aliquid efficiam dicendo, sin minus, ut certe ne quid mali; *tako i sin autem u Cic. p. Rosc. A. 46, 137. Caes. b. G. 5, 35, 3, 4. itd.*; si pares aequae inter se, quiescendum, sin, latius manabit; sin quid — multa enim — utique postredie.

sināpi, indekl. n. ili -pis, is, f. [*sinapi*] goru-šica.

sincere, adv. [sincerus] 1) dobro, pravo, Plaut. 2) iskreno, pošteno.

sinceritas, ātis, f. iskrenost, istinitost, poštenje, Phaedr.

sincerus, adj. s + komp. i + sup. 1) čist, nepomiješan, neličen, nepokvaren, nepovrijeđen, s. integrumque conservare; secernere fucata a s., nepravo od pravoga; (Hor.) vas, (Ov.) genae, pars, (Plaut.) tergum, bez crvenih masnica od batinā; + gens, koji nije primio tuđe čeljadi i običaja; + populus; + natura, (Liv.) s. equestre proelium, u kojoj su se samo konjanici borili; voluptas, čisto; non s. gaudium, Liv.; sincerius gaudium, Just. 2) tp. čist, neoskvrnjen, nepokvaren, iudicium, * Minerva; pošten, istinit, fides; pronunciator rerum gestarum, nepristran, nihil sinceri.

sinciput, cipūtis, n. [semi-caput] prednja polovica glave; tp. non tibi sanum est s., ti si čanut.

sine, praep. s abl., bez, (sr. absque cum uxore, tum s. ea; cum fratre an s.; s. ullo periculo, s. ulla dubitatione, bez ikakve sumnje; naprotiv, non s. aliquo periculo = cum aliquo p. (sr. aliquis); ne s. omni quidem philosophia; s. dubio, bez dvojbe; u zanjenu negationomu adjektivu, animum sine corpore; lectionem s. delectatione, neđrāgo; vir s. metu; senectutem s. querela; illa (argumenta), quae s. arte πλάταις ἀρετροι appellantur; * pugnant s. pondere habentia pondus; (Hor.) non s. = sa (o. i.), pod, non s. fistula; non s. dis; non s. fumo; * kadšto stoji za supst., vitis nemo s. nascitur.

singillatim, pogl. singulatim.

singulāris, adj. [singuli] 1) posebni, non est s. nec solivagum genus hoc; aliquos s. egredi conspexit, pojedince; s. hic mundus; s. imperium, potentia, gdje jedan vlada; (Eutr.) certamen dvojoj; beneficium; sunt in te quaedam s., nešto osobito; + o mjestu, napóse, locus; + singulāres, iun. m. garda carska. *kaju su kojekamo šiljali.* 2) jedini, oso-

bit, izvrstan, qui ingenio atque animo s.; Aristoteles in philosophia prope s.; virtus također pokudno, nequitia, crudelitas.

singulāriter, adv. [singularis] klas. samo tp. osobito, alqm diligere.

singulātīm ili (pravije) **singillātīm**, adv. napóse, pojedince, posāmoe, circumire, od jednoga do drugoga; disserere.

singūli, ae, a, (sing. singulus, pretkl. i kasno) adj. num. distr. 1) po jedan, quibus s. naves erant attributae; in dies singulos, od dana do dana, svakim danom. 2) posebni, napóse, posebice, jedini, jediti, frequentes an pauci an singuli; honestius eum vos universi quam s. haberetis; in s. rebus, u svakoj pojedinoj stvari; verba [sr. simplex o].

singultim, (singultus), zāpinjāci; s. pauca loculus Hor.

singulto, i. [singultus] 1) intranz. + jecati; * o umirućem, hropiti. 2) * tranz. izjecati, hropeti izdahnuti, animam; somnis singultatis.

singultus, us, m. (od singuli) jecanje, fletus cum s.; * kod umirućih, hropac, hrōpnja.

Sinis, is, m. [Σινις, razbojnik] Sinis, od Tezeja nadvladani razbojnik, Ov.

sinister, adj. s pjesn. komp. (kojemu je značenje pozitivno), 1) lijevi. sinistra, ae, f. lijeva ruka, ljevaka, šuvaka ili lijeva strana. 2) tp. a) nesretan, nevoljan, protivan, zao i nal., + sermones; + fama; * notus s. pecori; * pugna Cannensis; * signa: * supst. sinistrum, zlo. b) nevješt, nespretn, naopak, * mores; + interpretatio, + natura. 3) o znamenjima i nal., a) po rimskom običaju, budući da je motrilac prema jugu gledao, te mu istočna strana na lijevo bila; = povoljan, na dobro sluteći, fulmen, Cic. de div. 2, 35, 39., * cornix, * tonitrus. b) (rijetko) po grčkom običaju, budući da je motrilac na sjever gledao, te mu zapadna strana na lijevo bila, = nesretan, nepovoljan, omen, avibus sinistris, Ov.; cur autem ea comitia non habuisti? an quia tribunus pl. s. fulmen nuntiabat? Cic. Phil. 2, 38, 89.

+ **sinistēritas**, ātis, f. [sinister] (rijetko) tp, nespretnost.

sinistre, adv. [sinister] neđrāgo, nepovoljno, neprijazno, [sr. sinister 3) b)], * excipi; + accipere.

sinistrorsum ili -sus, adv. [sinisterversus] na lijevu stranu, ruku, na lijevo.

sino, sivi (sync. sisti, sistis, sirit, siritis, plsqqf. sisset, sissent), situm, 3. npr. položiti, spustiti; ali u tom značenju samo još u partic. situs i u kompoz. pono [posino]; inače: dopustiti, dati = ne braniti; sr. fero, patior), vinum ad se importari non s.;

non sinimus gentes Transalpinas oleam et vitem serere; ne justitia quidem te sinet ista facere; hic non est situs accusare eum, *nije mu se dalo itd.*; (Ter.) *s ut i konj.*; (Ter. Hor.) *sanim konj.*, * s. arma viris; * sine hanc animam, *prosti mi dušu (= život)*; non sinat hoc Ajax, *kadšto s acc. eliptično teko, da treba u misli dodati inf. (raditi, ići, ostati i nal.)*, sine me, *sinerem illum, Ter.*; * neu propius tectis taxum sine; *apst.*, non feram, non patiar, non sinam; † sinentibus nobis, *s našim dopuštenjem. Navlast. a) (po govornju) sine, nek, neka, feriant sine litora fluctus, Verg.*; *također samo sine: nek, nek; ne dii sinant. (Liv.)* istuc ne Jupiter sirit, *ne dao bog! ne daj bože. (Curt.)* nec dii siverint ut etc. b) *ostaviti se, kaniti se, odumiti nadržano (kao iur.)*, (Verg.) nunc sinite (s obzirom na prediduće certare odliis i res rapuisse); (Plaut.) vin' vocem? sine.

Sinon, ōnis, m. [Σίνων] *Sinon, Grk, koji je svojim pretvaranjem nadlukavio Trojance te su drovenoga konja u svoj grad uvukli, Verg.*

Sinōpa, ae, f. i **Sinōpe**, es, f. [Σινώπη] *Sinopa, 1) grad u Paslagoniji, zavičaj cinika Dijogena. Odl. supst. a) -penses, ium, m. Sinopljani. b) -pens, [Σινωνεύς] -pēi, m. Sinopljanin. Plaut. Ov. 2) grčki grad u Laciju, koji su kasnije Rimljani naselili i Sinuessa nazvali.*

Sinuessa, ae, f. *pogl. Sinope 2); adj. -ssānus, sinuesci.*

sinum, i. n. *trbušata zemljana posuda, vrč, Plaut. Verg.*

sinuo, i. [sinus] *svijati na obluk, vijugati, verugati, uvijati, * arcum, * (equus) s. alterna volumina crurum; * serpens sinuatur in arcus; † muri introrsus sinuati.*

sinuōsus, adj. [sinus] *zavojit, bórán, * vestis; * flexus (o zmiji).*

sinus, ūs, m. 1) *zavoj, nabor, * vijuganje zmije; o haljini, sinu ex toga facto, nabraušiti togu; o zavijanju pri zamakivanju, Liv.: * o nadimanju jadara vjetrom; sinus implere secundos; pleno pandere vela sinu; † fronte sinui et sinu (lukom) excipi; u Tac. Germ. c. 37. Eundem Germaniae sinum proximi Oceano Cimbrici tenent, onaj dio Germanije, koji ingenti flexu in septentrionem redit, kako je u c. 35. rečeno; navlast. široki nabor toge, koji se načinio, kad se toga oko lijevoga ramena zadržala, pak istom rukom prihvatila tuko, da se u tom naboru kao u torbi svašta nosili i sakriti moglo, po tome dio tijela pod naborom; njedra, cedo literas ex ipsius sinu; post., in sinu gaudere, u sebi se veseliti; * in tacito gaudere sinu; * in acito cohibe gaudia clausa sinu (Hor.) talos nubesque ferre sinu*

*laxo = zanemariti; odl. * džep, novčana kesica; † jatak; † haljina, indue regales sinus; Tyrio prodeat apta sinu; tp. a) njedra, = ljubav, briga, pažnja, okrilje, zaklon, utočište, iste vero sit in sinu semper et complexu meo; (Curt.) in sinum accipere, u naručje uzeti; de complexu ejus ac s., in sinu est meo, in s. est, u srou; calumniatores ex s. suo apposuit; in sinu gestare; in sinum psilosophiae (u naručje) nostra voluntas — nos compulit; Aetolia in sinu pacis posita; Bibulum noli dimittere ex s. tuo; † in s. amici deflere; † res publica in Vespasiani sinum cessisset; † in s. avi falsa perdidicerat; po tome također † skrovište, zaškoljina, abditis pecuniis per occultos aut ambitiosos s.; quos ubi spoliis et sanguine expleverint, mutari exquirique novos s. et varia praedandi vocabula; † vlast, Cremonensium opes in sinu praefectorum legatorumque fore. b) sredina, srce čemu, in sinu urbis sunt hostes. 2) zaliv, zaton, maritimus; oppidi; (Curt.) o bregovina, sinum facere; sinus montium = draga, dolina; po tome a) zemlja na zalivu, rt, Maliacus, Liv.; terrarum ingens, subjectos sinus, beatos Campaniae s., propior, Tac., valjada i Germ. 1, 1. cetera Oceanus ambit latos s. et insularum immensa spatia complectens. b) gudura, rasjelina, Arpini terra campestri agro in ingentem s. consedit, Liv.*

Siparium, ii, n. [σίπαρος] *mali zavjes u kazalištu (upotrebljavao se među prizorima u komediji; sr. aulaeum), post siparium, za zavjesom = potajno.*

Siphnos (ili -us), i, f. [Σίπρος] *Sifno, jedan od cikladijskih otoka u Egejskom moru, s. Sifanto, Curt.*

Sipho, ōnis, m. [σίφων] *sifon, cijev a) (pretkl. i kasno teglica. † b) štrcaljka.*

Siphonculus (sipunc.), i, m. [dem. od siphon] *ojevčica na vodovodu, Plin. ep.*

Sipontum, i, n. [Σιπόντις] *Sipont, grad s lukom u Apuliji. Odl. Sipontinus, adj. sipontski.*

Sipylus, i, m. [Σίπυλος] *Sipil, gora u Lidiji.*

si-quidem, (pravije se piše *rastavljeno*; sr. si i quidem) *da ako, jer; navlast. u odgovoru za prividnu potvrdu, ako se koji uvjet izvrši, occurrit illud; Igitur ne Clodius quidem de insidiis cogitavit quoniam fuit in Albano mansurus. Si quidem exiturus ad caedem e villa non fuisset, t. j. dakako, da nije itd. i abducet Patroclus, credo, ut collocet in cubili, ut vulnus obliget. Si quidem homo esset; o morem praeclarum disciplinamque quam a maioribus accepimus! Si quidem teneremus; sed etc.*

sīrēmpsē, (valjada stegnuto, similis re ipsa), posve jednako, sasvim isto, tako isto, Plaut.

Sirēnes, num, acc. sg. -ena ili -enas [Σειρήνες] Sirene, pò pričī ptice s djevojačkim licem, stānovāle su na jugozapadnoj obali Italije, te mamile i upropašćivale one, koji su mimo brodili; Sirenum insulae, tri mala kršna otoka na jugozapadnoj obali Kampanije, Verg. Ov.; * tp. sing. m a m i l i c a, improba Siren Desidia.

sīrius, ii, m. [σειριος] pās (zvijezda), Verg.; atrib., sirius (Sirijev) ardor, Verg. p a s j i d a n i.

Sirmium, ii, n. [Σερμιον] Sirmij, grad u donjoj Panoniji (u Srijemu), Eutr.

sirpe, is, n. = laserpitium, što pogl. Plaut.

sirpeus, etc. pogl. scirpeus etc.

† **sīrus**, i, m. [σειρος] jama, žithica.

sis, pogl. 2. volo 1) g) = si vis; sultis = si vultis.

Sisapo, ōnis, f. Sizapon, grad u pokrajini Hispania Baetica, u okolici bilo je bogatih ruda od srebra i rumeljke (zinnober).

Sisenus, ae, m. Sizena, a) (Lucius Cornelius), rimski govornik i pisac historije. b) nekali prorač čankoliz, Hor.

sīsēr, ēris, m. [σισαρος] motòvilac, repušac, (sium sisarum Linn.), Hor.

sisto, stīti i stēti [ne valja zamijeniti sa steti ođ sto; sr. dolje 2) b)], stitum 3. [στημι] 1) tranz. a) * † pòstaviti, dovesti, ego jam illum huc tibi sistam in viam, Plaut.; alcuī jaculum in ore, gladium in stomacho, aciem in litore; huc sororem; suem ad aram; monstrum arce; alqm tutum in limine, kući dovesti; cohortes expeditas super caput hostium s. a) † s a g r a d i t i, n a ō i n i t i, templum isdem vestigiis; tropaea; effigies eorum. β) u sudbenom jeziku: na sud pòstaviti u određeni rok, alqm; često s. se, s. vadimonium, doći na sud. Po tome uopće: s. se, pòstaviti se, doći kamo, naći se gdje, des operam, ut te sistas; se vegetum alcuī; (Tac.) se patris patruque vestigia prementem isdem in terris victorem s. b) u s t a v i t i k o g a i l i š t o, legiones; impetum; gradum, stati; fugam, Samnitum, legiones, Liv.; takoder (Liv. 6, 29, 3.) non prius se ab effuso cursu sistunt [valja razlikovati od sistere se β)]; † vim hostium, odoljeti; * equos; * pedem; * sitim; * aquam; † ventum; * opus, p r e s t a t i d j e l o m, * lacrimas; * fletus; * querelas; * minas; * modum; * rem Romanam, utrditi.

2) intranz. a) pòstaviti se, (Plaut.) capite, na glaru. b) u s t a v i t i s e, stati, ad Myonnesum stetit; † sistere legionem jubet; * amnes; *

telis non s. contra; * ubi s. detur; tako i Verg. Aen. 3, 404. transmissae steterint (ne od sto) trans aequora classes, t. j. finem currendi fecerint = stabunt; t. t., pòstaviti se na sudu, Quintium non stetisse. c) tp. (rijetko) opstati res publica s. non potest; impers. Liv. sisti non potest, ne može se opstati; vix concordia sisti posse; nec sisti posse, ni etc. — Partic. status, òdrēđen, ūročen, dies; dies cum hoste; sacrificium; * sacra; * signa; † mercatus.

* **sistrum**, i, n. [σιστρον] čagrtāljkā, kojom se u Egiptu čagrtalo pri službi Izidinaj; sarkastički kao bojna sprava u vojsci Kleopatrinaj.

sīsybrium, ii, n. [σισύβριον] majkina dušica, Ov.

Sisŷphus, i, m. [Σίσυφος] Siziŷ, sin ljola kralja u Korintu, poznat kao lukav razbojnik, koji je na drugom svijetu morao uz brdo valjati kamen, koji se uvijek natrag otisnuo. Odl. * **Sisŷphius**, adj. Siziŷov.

sitella, ae, f. [dem. od situla] glasovnica, (vodom napunjenā posuda. Vadenjem pojedinih ždrebōvā, koji su na površini plivali, određivao se red, kojim je trebalo glasovati).

Sithon, ōnis, m. [Σίθων] Siton, sin Neptunov, kralj na tračkom Herzonezu. Odalle * **Sithon**, ōnis, * -thōnis, idis, * -thōnius, adj. sitonski = trački; supst. -nī, ōrum, m. Sitonci, Tračani, Hor.

sitellōsus, adj. [sitis] sušan, Apulia, žedna, Hor.

sitenter, adv. [sitio] (rijetko) tp. željno, lakomo, expetere.

sitio, 4. [sitis] 1) intraz. žednjeti, žedan biti, post., s. mediis in undis, u najvećem obilju zlopaliti, Ov. Odalle suh biti, sasušiti se, agri; * Afri, Indi sitientes (mjesto zemalja); * herba; * herbae; † colonia sitiens, bez vode; ipsi fontes jam sitiunt. prēsīš. 2) tranz. žedan biti čega, žedati, aquae sitiuntur; tp. biti veoma pohlepan, željan, lakomiti se na što, libertatem; sanguinem; honores; sitientem r. e virtutis tuae deseruisti; sitientes aures, željne glasa; eo gravius avidiusque sitiens (voluptates).

sitis, is, f. 1) žeda, sitim explorare, depellere, * restinguere, * exstinguere, * sedare. 2) suša, suh ōta, * deserta siti regio; * hiulca siti findit canis aestifer arva. 3) tp. žeda, požuda, pohlepa, cupiditatis; * argenti; * cruoris.

situla, ae, f. posuda, a) vodena. b) glasovnica za ždrebānje, Plaut. (sr. sitella).

1. **situs**, adj. [partic. od sino] 1) kao partic. pòložen, pòstavljen, in suo quidque locu nisi erit mihi s. supellectilis, Plaut.; ea (mater

mortua) exadversum s. erat, *Ter. Odalie a*) + *sàgrāden*, ara Druso s. b) *ùkopān, sàhrānjen*, Aeneas s. est super Numicium flumen; C. Marii sitae reliquiae apud Anienem; * *kao natpis na grobu*, Lygdamus hic s. est. 2) *kao adj., stojedi, nàlazedi se, ležedi*, lingua in ores. est; *navlast. omjestima*, locus s. in media insula; insula s. ante promunturium; *takoder o čeljadi: stanujući, prebivajući*, fratres, propinqui longius s., *Sall.* 3) *tp. voluptates in medio sitas esse, mogu svakomu zapasti*; situm esse in alqo ili in alqa re, *stoji do koga ili čega*, assensio in nostra potestate s. est; cui spes omnis in fuga s. erat; in ejus perniciē patriae salutem s. putabant; quantum est s. in nobis, *koliko do nas stoji*.

2. **situs**, us, m. [sino] 1) *položaj, mjesto*, urbis; castrorum; membrorum; *takoder pl.*, erant ejusmodi s. oppidorum; superiorum castrorum s. munitionesque; + situs gentium; * situm revocare, *povratiti*; * s. (gradnja) pyramidum. 2) * *ležanje, počivanje*, situ durescere campum; *pak a) nemarno obradivanje*, cessat terra situ. b) *ležanjem nastala: nečistoća, plijesan, rđa*, + arma squalere situ ac rubigine; * loca senta situ; * situ nidoris barba infuscat pectus; * *prenes. o riječima*, quae s. informis premit et deserta vetustas. c) *tp. duševna rđa, truhlina i nal.*, marcescere otli situ, *Liv.*; * senectus victa situ; * ne pereant pecora situ, *od nerada*; * in aeterno jacere s., *u. v. zaboravu*.

3. **si-ve ili seu, konjko.** 1) *ili ako, ili*, si omnes atomi declinabunt — sive aliae etc., si arborum trunci sive naveis essent a barbaris missae. 2) sive — sive, seu — seu, *ili — ili (c. potentiali)*, *budi — budi (pokazuje, da je tko sâm neodlučan, te izbor od više u vjela drugomu prepušta, sa zajedničkim glagolom ili s posebnim u svakom članu, slaže se s indik. osim ako je orat. obl. ili sporedna rečenica konjunktivskoj)*, sive casu sive consilio deorum immortalum ea (pars) poenas persolvit; sive medicum adhibueris, sive non adhibueris (*zvao, ili ne zvao*), convalesces; sive anima sive ignis sit animus, eum jurarem esse divinum; sin sensus adsit, sive secetur quid sive avellatur a corpore; *takoder anakolutski tako, da drugomu sive odgovara rečenica sa sin ili si vero, sive sensus exstinguitur — sin vera sunt*; sive enim Zenonem sequere — si vero Academicam persequamur; * *kadšto nema jednoga s. tollere seu ponere vult freta*; vacui s. quid urimur. 3) sive, seu, *ostavljajući na volju označivanje jedne iste stvari, ali tako, da ako valja jedno, ne valja drugo*, Ascanius Lavinium urbem matri seu (*ili ako ti volja*)

novercae reliquit; hoc ab urbe discessu sive potius turpissima fuga.

smāragdus, i, m. ili f. [σμάραγδος] *smaragd*, *Prop. Tib. Ov. Curt.*

smilax, ācis, f. [quilaš] *tetivika* (*Smilax aspera* Linn.), *person. djevojka pretvorena u tetiviku. Ov.*

Smintheus, ēi, m. [Σμινθεός] *Smintej*, pridjev Apolonov od Sminta, grada u Trojadi, *Ov. Smyrna*, ae, f. [Σμύρνα] *Smirna*, na glasu glavni grad u Joniji, s. *Smyrna. Odl. Smyrnael, ōrum, m. Smirnjani.*

sōbōles *pogl. suboles.*

sōbrle, adv. [sobrius] 1) *triježno, umjereno.* 2) *razborito, Plaut.*

sōbrina, ae, f. *sestrična, bratučeda, Plaut. Tac. — sōbrinus, i, m. *bratučed, bratić.**

sōbrlus, adj. [so-ebrius] 1) *nēnapīt, trijezan, homo; i o stvari. * pocula, kojim se opiti ne može, * lymphā (voda); * nox, koje se nije pijančovalo, + convictus, + tempus, kad tko još nije napīt.* 2) *trijezan, umjeren.* 3) *tp. razborit, pametan, homo, orator; (Plaut.) opera.*

+ **soccūlus**, i, m. [dem. od soccus] *mali soccus (pogl. soccus); melon., komički stil (način pisanja) Quint. 10, 2, 22.*

soccus, i, m. *sok, (niska obuća [cipela] što su Grci u kući nosili); obuća glumačka u komediji (sr. cothurnus); stoga a) komedija, socci cepere iambos, jambški stihovi upotrebljavali su se u komediji, Hor. b) komični stil, carmina socco digna, Hor.*

sōcer, ōri, m. [ἰσχυρός] *svekar, lāst, (Ter.) noster (moga sina) s. venit; u pl. tazbina; * hostes soceri, osvojačeni.*

sōcia *pogl. socius.*

sōciābills, adj. [socio] (*rijetko*) *druževan, zajedničan, consortio inter reges, Liv.*

sōciālis, adj. [socius] a) * *ženidheni, torus; amor; anni.* b) *saveznički, lex; foedus; exercitus; bellum, sa saveznicima; (Tac.) cuncta s., sve stvari s.*

sōciālīter, adv. [socialis] *kao dobar drug, bratski, jednom Hor. ep. ad Pis., 2:8.*

sōciennus, i, m. = socius 2), *drug, brat, jedn. Plaut. Aul. 4, 4, 32.*

sōciētas, ātis, f. [socius] 1) *apslr. društvo, zadruža, sceleris, regni; hominum inter ipsos; nulla s. nobis cum tyrannis, sed potius summa distractio est; generis humani; inire, coire, statuere, conflare, conciliare s.; venire in societatem laudum alcjs, biti učesnik u čemu. Navlast. u političkom smislu, a) savez među dva naroda ili vladara, s. facere, conjungere, habere cum alqo; foedus ex societate facere; s. foedere confirmare; s. belli facere. b) dru-*

štvo trgovačko, ortaštvo, iudicium societatis, radi nevjere prema ortak; *navlast. društvo glavnih zakupnika u Rimu*, magister societatis; s. Bithynica; omnes societates, quarum ex numero multi hic sedent iudices.

socio, 1. [socius] *z družiti, svezati koga s kim*, periculum vitae cum alqo, zajedno s kim pòdnijeti; vim rerum cum dicendi exercitatione; sanguinem (*doći s kim u rod*); * verbā chordis; * reliquias Danaūm urbe; * s. alcuī natam, *udati za*; * se alcuī vinclo jugali; * cubilia cum alqo, *spavati kao muž ili žena s kim*; * gaudia cum alqo; † sermonem cum alqo, *govoriti s kim*; sociari facinoribus, *s kim rulići, Liv., (Just.) sociari parricidium potuit, mogli su se udružiti na ubistvo*; * sociati parte laboris functus.

sociofraudus, adj. [socius i fraus] *koji druga vara, jednom Plaut. Ps. 1, 3, 128.*

socius, 1) adj. *zajednički*, * lingua; * s. lectus, *ženidbena postelja*; * s. regnum; * socias vias carpere; † multa eorundem in populum Rom. merita sociasque victorias potuisse tradi. *Navlast. u političkom značenju: saveznički*, urbs; civitas; * agmina; * classis. 2) *supst.* -us, ii, m. i -a, ae, f. *drug, druga, drugar, drugarica*, vel particeps, vel s. vel minister consiliorum tuorum; s. laborum, periculorum meorum; belli; amentiae scelerisque; habere alqm s. culpae; s. et consortem gloriosi laboris amiseram; cum se victoriae Pompeji comitem esse mallet quam s. Caesaris in rebus adversis; vitae socia virtus; nocte socia; eloquentia pacis est comes otioque socia; * s. sanguinis, *rodak, navlast. brat*; * s. tori, muž, žena; (Sall.) nulla pro socia obtinet, *nijedna se ne drži ženom. Navlast. a) u političkom sm.: saveznik, naročito su socii rimski s Rimljanima udružili bili, međ kojima su opel Latini neke povlastice uživali (sr. Latinitas u Latinum), s čega se i posebice spominju, te se veli: socii et Latini, socii nomenque Latinum, socii et nomen L., (Aurel. Vict.) socios et Latium; ex sociis nostris (= ex agro sociorum n.) praedam agentes, praedator ex sociis, Sall. b) drug u trgovini, ortak, također socii = publicani; kao jurist. t. t., pro s. (u parnici radi prijevare ortaka) dam-nari.*

socordia, ae, f. [socors] 1) † *tupòglavost, slaboumnost. 2) nebriga, nemar, mlitavost.*

socordius, adv. [socors; komp. neobičnomu poz. socorditer] *bezbržižije, nemarnije, mlitaviije*, Albanis socordius res acta, Liv.; s. asservari, Curt.; s. agentem, Tac.

socors, dis, adj. [se-cor] 1) *tupòglav, tup. homines non s.; stolidus ac s.; ipsius natura: † Sejanus nimia fortuna s.; † ingenium; † animus. 2) bezbržižan, nemaran, mlitav; (Tac.) s gen., futuri.*

Socrātes, is, m. [Σωκράτης] *Sokrat, 1) poznati filozof. Odatile -tēus, adj. Sokratov, sokratski; pl. -ei, orum, m. Sokratovci, učenici, pristase Sokratove. 2) vojvoda Aleksandra Vel., Curt.*

socerus, ūs, f. [socer] *svekrva, punica.*

sodaliticius (-tius), adj. [sodalis] 1) *družben, * jure sodalicio; sodalicii juris sacramento quodam nexi, Just. 2) supst. -tum, ii, n. a) družba, društvo, * fraternum vere dulce s. b) pobratimstvo, † u dobru sm.; u zlu sm. tajno društvo (pogl. sodalitas).*

sodalis, is, m. 1) *drug, osobito u jelu i u piću, habui semper sodales; ad sodalem tuum; * s. hiemis (o Hebru); * Veneris (o vrču za vodnjenje vina); tp. drug, nalik u čemu na... ille s. erat istius in hoc morbo. 2) član društva, družbe, a) u dobru sm. član svećeničkoga kolegija; † navlast. svećenici careva učinjenih bogovima. b) u zlu sm. drug u kakvu zlu.*

sodalitas, ātis, f. [sodalis] *družba, društvo, officia sodalitatis; homo summa sodalitate, u kojega je najviše prijateljā; navlast. a) za gošćenje. b) bratovština, u koju religioznu svrhu; a u zlu smisl., nedòpušteno tajno udruživanje, družba (za uroćenje, podmićivanje i nat.).*

sodes, [po Cic. or. 45, 154. mjes'o si audes], *ako ti je za volju, ako hoćeš, dic s., jube s.; at scin' quid, sodes?*

Sogdiana regio, Sogdijana, zemlja u Aziji među Jaksartom (Jaxartes) i Oksom (Oxus); *supst. Sogdiani*, ōrum, m. Sogdijanci, Curt.

sol, is, 1) *sunce*, ab orto usque ad occidentem solem; ab sole orto in multum diei steterē in acie; sub occasum solis; solis occasu; s. praecipitans, *na zahodu*; oriens s., *istočni kraj*; † sole orto; * prius orto s.; * surgente a sole; * s. veniens; * s. novo, *rano, kad sunce izlazī*; * primus s.; * s. medio, *o podne*; * s. ubi montium mutaret umbras; * cum s. Oceano subest (*kako su stari mislili, da zà-lazī u O.*; opp. integer dies); duos s. visos; s. mihi excidisse e mundo videtur; *posl. (Liv.) nondum omnium dierum sol occidit, još nije sunce za varda zašlo; (Cic. off. 2, 8, 28.) si hoc uno quidquam sol vidisset indignius; (Curt.) plura quam sol videt, victoria lustrare; s. duobus mundus regi non potest; Hor. ep. 1, 20, 19. cum tibi s. tepidus plures admoverit aures, proljetno sunce; * terrae alio s. calentes, drugi dio svijeta; * et s. melius nitent,*

o Augustu, koji svojim dolaskom sreću i radost donosi; personif. sunčani bog, Phoebus grčki; kasnije se prometnuo u Apolona; kao božanstvo perzijsko, Curt. (sr. Mithres). 2) meton., a) = vrućina, žega, pripeka, sijanje, kao i u nas, Diogenes Alexandro: Nunc quidem paululum, inquit, a sole (sa sunca); (Ter.) in sole lectulos faciendos; * ad solem; * cum sole; * sub sole; ambulare in sole; * sole tepescere nullo; * sole fatigare; † sole premi; * s. nimius; † sole pisces durati; * repercussum sole lumen; unam mehercule tecum apricationem in illo Lucretino tuo s. malim; pro isto asso s., † seu s. seu imber esset; * patiens pulveris atque solis; * Libyco s. perusta coma; * perusta solibus uxor (upr. od sunčanih zraka, kao žiwo); * acrior; * gravis; * s. nocent capiti; * me corporis exigui, praecanum, solibus aptum, koji podnosim vrućinu; * si numeres anno soles (dane, kad sunce sja) et nubila toto; † s. aestivus, † vapor solis, † solis vis. b) * dan, hucine s. tam nigrum surrexe mihi; o sol pulcher; tres s. eramus; s. hiberni. 3) tp. a) pokazujući javni rad, pojavljivanje u svijetu, na očitu mjestu, cedat umbra (nauka prava) soli, vojnoj službi; procedere in solem et pulverem; doctrinam in s. et pulverem producere. b) (rijetko) o vrsnu čeljadetu (sr. lumen, lux), P. Africanus, sol alter; (Hor.) Brutum solem Asiae appellat. c) u geogr. nazivima, fons Solis u Marmarici, Curt.

solaciolum, i, n. dem. od solacium, mala utjeha jednom Cat. 2, 7.

solacium (nevalja solatium), ii, n. utjeha, afferre alui s.; hoc mihi est solacio; vacare culpa magnum est s. Odatle a) utjeha, polakšica, utočište u nevolji, calamitatis; † campum M. s. populo Romano patefecit. b) = * utješitelj, utješiteljica, aves solacia ruris, razgovor, veselje; dicta, duri solacia casus; spes et solacia nostri.

* **solāmen**, inis, n. [solor] utjeha, razgovor.

solāris, adj. [sol] sunčani, * lumen.

solārium, ii, n. sc. horologium [sol] 1) sunčani, ura sunčanica na foru, potom non ad s. versatus est, nije se na foru izoštrio. 2) (Plaut. Suet.) svako prisojno mjesto, neque s. neque hortum.

solātium, **solātulum** pogl. solacium, solacium.

* **solātor**, ōris, m. [solor] tješitelj.

soldūri, iōrum, m. [galska riječ, Caes. b. G. 3, 22, 1.] zatočnici, koji su se zadržali biti komu do smrti vjerni, vjerni (sr. devotus). **soldus** pogl. solidus.

solea, ae, f. sandala (potplat, don), obuća koja je samo taban pokrivala, te se remenima i vrcama oko noge vezala (sr. calceus); nosili su je i ljudi i žene, ali samo kod kuće, a kad se za stol lijegalo, skidale se, te su je pri istajanju od stola robovi gospodarima obuvali, stoga demere soleas, Plaut.; poscere soleas, Hor. Odatle s. lignae, vrsta negava.

solearius, ii, m. [solea] sandalār, Plaut.

soleātus, adj. [solea] u sandalama.

solemnis etc. pogl. solemnus etc.

soleo, solitus sum, — 2. obiknuti se, navaditi se, s inf.; ut solet (sc. fieri) kako navadno biva, po običaju (sr. assolet), id quod in tali negotio solet (sc. fieri); praeterquam in navali certamine solet, kako navadno ne biva u itd.; ut soleo (sc. facere), kako sam vikao; (Com.) solens facio, sum, po običaju radim, jesam, navadan sam raditi. Odatle partic. solitus, također kao adj. običan, solitum quidquam civitatis; * artes; supst. solitum, i, n. obično, solito magis = quam solitum est, više nego obično; (Liv.) citatior solito amnis; * praeter s.; * solitum tibi.

sōlers, solertia pogl. sollers etc.

Soli (Soloe), ōrum, m. [Sōloi] Sol, grad u Ciliciji, opustošen od Tigrana, ali od Pompeja opet popravljen; stoga Pompejopolis nazvan.

solidē, adv. [solidus] tp. jamačno, zaisto, za stalno, scire, gaudere, Plaut. Ter.

soliditas, ātis, f. [solidus] gustoća.

solido, i, [solidus] gustim učiniti, utvrditi, nabiti, * aream cretā tenaci; † muros (kasno) arenae aggestu ad terrae speciem via solidata; † fracta. 2) tp. utvrditi, jedn. Aurel. Vict. Caes. 33, 11.

solidus (* stegnuto soldus), adj. s. komp. i sup. gust; 1) tvrd, čvrst, valjan, samotvoran, krupan itd., columna; corpus; paries; sphaera s. atque plena; nihil concreti, nihil solidi, nihil expressi, nihil eminentis; * crateres auro s., od suhoga zlata, † vasa auro s.; * ex solido elephantō (slonove kosti), * solido de marmore templum; * ripa; * adamas, * solidissima terra; * tori Herculis; * telum; supst. solidum, n. tvrdo (Hor.) fragili quaerens illidere dentem offendet solido, živao kamen, t. j. čemu ne naudi zub zavisti; (Tac.) incertae undae superjacta, ut solido, ferunt; pl. solida, gusto, tvrdo; navlast. tvrda zemlja, solido procedebat elephantus, Liv.; * in solido puteum demitti; * fossa sit ad solidum, do dna; * alte finditur in solidum cuneis via, do srca (drvetu); tp. stalno, sigurno, * multos in solido rursus Fortuna locavit; (Curt.) nostra gloria, cum sit ex solido. 2) tp. a) * pđstojan, mens; alqm in solido (na stalno mjesto)

locare. *b) prav, istinski, poudan, postojan, (Ter.)* gaudium, beneficium; est gloria s. quaedam res et expressa; non adumbrata; indicia s. atque expressa; suavitas; libertas; effigies justitiae; laus; utilitas; nihil, quod s. tenere possis; † nihil solidius habere; * inane abscindere soldo. *c) oio, čitav, usura; annus; * dies; consulatus; s. stipendia accipere; * vires; * viscera; supst. solidum, i. n. cijelo, svota, s. solvere; † creditores in s. appellare; * s. reddere; * ut decies solidum (cijelih deset puta sto tisuda sestercijā) exsorberet.*

soliferreum, solistimum *pogl. soliferreum, tripudium.*

solitarius, adj. [solus] *samotan, nastran, sklonit, nedruževan*, etiam solitario homini atque in agro vitam agentis; natura nihil s. amat; quoniam s. non posset virtus ad ea pervenire; omnem naturam necesse est, quae non s. sit neque simplex, sed cum alio juncta atque conexa etc.

solitudo, inis, f. [solus] *1) samoda, samodovanje; pustinja, loci; discedere in aliquas s.; s. in agris; in foro ab oratoribus; † partem terrarum solitudinem (pustinjom) facere; † solitudines Scytharum, Numidiae. 2) sirotovānje, potrebitost, viduarum, liberorum; tua, ejus; eadem.*

solitum, -tus *pogl. soleo.*

sollum, ii, n. *1) visoko sjedište; navlast. a) prijestol, prijestolje, * Jupiterovo; i kraljevska čast, vlast, in paterno solio collocare, Liv.; * solio scaestroque potitus; † solio depellere. b) prijestolje bogovina u hramovima. c) stolica na kojoj su pravici kod kuće sjedeći svoje klijente upućivali i na pitanja o pravu odgovarali. 2) kaca. 3) kamenit mrtvački sanduk.*

soli-vagus, adj. *1) samòskitnica, bestiae; caelum s., samokrētno. 2) tp. sam o sebe, osamljen, s. cognitio et jejuna.*

sollēnnis (kasnolat. sōlemnīs, sōlennīs), adj. [sollus = totus i annus] *1) svakogodišnji, sacra; sacrificia; dies deorum festi ac s. 2) a) svečan, religiones; verba; epulae; ludi; * dies; arae. Navlast. n. kao supst. sollemne, is, i češće pl. sollelnia, ium, svečanost, s. clavi figendi; Fidei s. instituit; sollelnia ludorum; † funeris; navlast. sollelnia, žrtve, Liv. Verg. b) običan, navadan, lascivi; officium; * opus; † mos; supst. sollemne, običaj, navika, navada, nostrum illud s.; inter cetera s., * sollelnia insanire, po navadi; sollelnie est (Hor.) s inf., običaj je.*

sollemniter (sōlemn., sōlenn.), adv. [sollemnīs] *svečano, omnia peragere.*

sollērs, tis, adj. [sollus = totus i ars] (*upr. „sav umiješan“ opp. iners*) *umiješan, do-*

*mišljat, vješt, quo quisque et sollertior et ingeniosior, eo docet iracundius; sollertissimus omnium factus est; genus acuminis; descriptio; agricola; (Ter.) adolescens; natura; providentia; * Ulixes; * custodia; * s gen., lyrae; * s inf.*

sollertēter, adv. * *s komp. i sup. [sollers] vješto, mudro, lukavo.*

sollertia (sōlert.), ae, f. [sollers] *umijeća, vještina, naturae; judicandi.*

sollertatō (sōlic.), ōnis, f. [sollicito] *1) uznemirivanje, (Ter.) nuptiarum (radi itd.). 2) bunjenje, dškānje.*

† **sollēcite, adv.** *s komp. i sup. [sollicitus] brižno, brižljivo, marljivo.*

sollēcito, i. [sollicitus] *1) * silno pomāći, uzdrmati, potresti, tellurem aratro, razorati; spicula dextra; freta remis; feras, hajkati; stamina docto pollice, udarati; spicula, tresti; mala copia aegrum stomachum, navalliti na itd. 2) tp. a) potresti, uzdrmati, pacem; statum quietae civitatis. b) dušom komu potresti: uznemiriti, uzbuniti, zabrinuti, alqm; libido et ignavia semper animum excruciant et s.; multa me s. anguntque; * aegram; * ea cura quietos; dražiti, podraživati, buniti, * voluptas s. concubitus; * lentum cupidinem cantu tremulo, dražiti; * ipsam ingentibus donis; sollicitatus (razljuden) Jupiter, Liv.; civitates; plebem; servitia; sollicitatus ab Arvernīs pecuniā (pōdmicēn novcima); † alqm pecuniā ad perniciem alejs; * fidem publicam donis; * iudicium donis, pōtkupljen, pōdmicēn; servum ad venenum dandum; sollicitatis ad defectionem animis; † animos militum praemiis; legatos tumultus exercitandi causā; alqm, ut; * marium precibus, ne; † u boljem značenju, circumspicias praecceptores quos sollicitare (nagovoriti, da dođu) possimus.*

sollēctūdō, inis, f. [sollicitas] *uzbudenje, briga, nemir, animi; sollicitudinem alui afferre, afficere alqm sollicitudine; sollicitudines leniuntur; također (Quint.) marljivost, naporno nastojanje, cum favore ac sollicitudine optimus quisque legendus est; sed diligenter ac paene ad scribendi s. = ita ut lectio accedat ad sc. s.; hanc morum et s. initiis impero.*

sollēctus (sōlic.), adj. [sollus = totus i cieo] *1) * posve pomaknut, uzbuden, rates; mare. 2) tp. a) o čeljadi: zabrinut, nemiran, bojažljiv, civitas; animo s. esse; de alqa re; sa ne; meam vicem, Liv.; s. habere alqm, zabrinuti; (Plano. u Cic. ep.) sollicitiorem hominem neminem puto fuisse; (Hor.) u poslu, cum tibi librum sollicito damus; o*

*životinji: nemiran, canes, Liv.; * equus. b) o stvari: pun brige, što zadaje brigu, in tyrannorum vita omnia sunt s.; nox; * amores; * cura; * timor, * metus; * opes.*

solit-ferreum (sōlif.), i, n. *samòtvòrno kòp-lje* (òtìtavo od željeza), *Liv.*

Sōlon (Solo), ōnis, m. [*Σόλων*] *Solon*, 1) zakon-
noša atenski. 2) zapovjednik u Pidni.

Sōlonium, ii, n. ili *Solontus ager, Solonsko polje, kraj u Laciju.*

sōlor, dep. i. 1) *tješiti*, diffidentem verbis suis, *Plaut.*; * alqm; * fessos opibus amicis, *odmarati*, * occasum Trojae, *tješiti se radi propasti T.*, * s. se elementis, *zadovoljavati se čim*, * spes me solatur; * solantia tollite verba. 2) *blažiti, umanjivati, olakšavati*, * curas; * metum; * aegrum amorem testudine, *razbijati*; * laborem cantu; * lacrimas alqjs; * famem quercu; † s. desiderium fratris amissi nepote; *takoder, naknadivati*, alqm decies HS dote, *Tac.*; me silva cavusque tutus ab insidiis tenui solabitur erro, *Hor.*

solstitiālis, adj. [solstitium] *ljetnoga sūn-čokrēta*, dies, *najdulji*; * tempus; * ortus solis, *za ljetnoga suncokrēta, za kresovā*; or-
bis s. (*Cic. n. d. 3, 14, 37.*), *ljetni obratnik*, * nox, *najkraća*; *meton.*, a) *ljetni*, solstitiali tempore, *usred ljeta*; (*Plaut.*) herba, *ljetno porašće*, morbus, u *ljetu*. b) *sunčani*, orbis, *Liv. 1, 19.*

solstitium, ii, n. [sol-sisto] *suncòstaja, krē-sovi*, *navlast. ljetni, vrijeme, kad su dani najdulji*; * *meton. ljetno doba, ljetna vrucina.*

1. **solum**, i, n. *najdonji dio kojoo stvari: dno*, fossae; ab infimo solo, *oda dna*; clivus ad solum exustus est, *do dna*; *tp.* s. et quasi fundamentum oratoris; hoc quasi s. quoddam et fundamentum est; *navlast. a) tle, pòd u sobi*, s. marmorea. b) *taban.* c) * *polplat, don na obući.* 2) *zemlja, agri s., polje, njiva*; s. exile et macrum; in sede ac solo nostro; aequare solo urbem, domum *pogl. ae-quo*; ad solum diruere urbem, *Curt. 3, 10.*; † res quae solo continentur, *zemlje*; † locare in solo, *na zemlje pozajmiti*; quod in solum venit, quod in solum, ut dicitur, *što komu brzo na um padne*; patriae sola terrarum; solum vertere, *òstaviti*; mutare; * natale s. *Od.* * *podloga*, Cereale, od *kruha*; s. subtrahitur navi, *more pod brodovima*; astra tenent caeleste s. (*svod*).

2. **solum**, adv. *pogl. solus.*

1. **solus** (*dat. solae, Com.*) adj. 1) *sām, jedini, sām samcat, oigli*, solus regnat; uno illo solo *antistite*; nec mihi soli versatur ante ocu-

los (virtus illius), sed etiam posteris erit clara; nec vero corpori soli subveniendum est, sed menti atque animo multo magis; quae (vis memoriae mentis) sola divina sunt; solos novem menses, *oiglih devet mjeseci*; quaerere ex alqo s., u *četiri oka.* 2) o mjestu: *nā sām o, ò sām-ljen, pust, loca*; * angiportus; * litus; * agri; nox; (*Com.*) *zāpušten, bez svoga*, sola hic sum. *Od.* *udv. solum, sām o* (*steže predikal na jedno jedino, odbijajući sve drugo*; *sr. modo tantum*), quae hominum s. auribus judicantur; *osb. često* non (nec, neque) solum, sed (verum) etiam; non s. non, sed etiam, sed etiam non, sed — ne quidem; non s., sed ne — quidem, sed vix; non s., sed; *gdje je solum, gdje bi se očekivao solus. budući da je upò-trijebljen kao tantum modo*; si mea essent in te officia solum.

2. **Solutus**, untis, f. [*Σολοῦς*] *Solutus*, grad na sjevernoj obali Sicilije, s. *Castello di Solante*; *supst. Solutinus*, i, -tini, ōrum, m. *Solutani.*

solute, adv. s. *komp. i sup.* [solutus] 1) *prosto, slobodno*, moveri; † lascivire. 2) *lako*, s. et suaviter dicere; in facile soluteque verbis volebat — sententias, ut etc.; † solutius (*brže*) promptiusque eloqui. 3) *mitavo, nemarno, bezbrižno*, quod ille tam solute egisset, tam leniter, tam oscitanter.

solutilis, adj. [solutus] *raspadljiv*, navis, *jedn. Suet. Ner. 34.*

solutio, ōnis, f. [solvo] 1) *razvezanost*, linguae s., *Cic. de or. 1, 25, 114.*; *λύπη*, quasi solutionem totius hominis (*rasulo*), *Cic. Tusc. 3, 35, 61.* 2) *ispinata, plaćanje*, rerum creditarum; solutione impedita.

solutus, adj. s. *komp. i sup.* [*partic. od solvo*] *razdriješen, pak 1) prost, slobodan, nēvē-zān, neprijeđen; u zlu sm. rāspušten i nal.* (*sr. liber*) s. a cupiditatibus; s. liberque animus; permissa et s. licentia; civitatis voluntas s.; virtus alligata; quo mea ratio facilius et solutior esse potest; (*Tac.*) maxime solutum et sine obrectatore fuit, *s inf.*; s. optio eligendi; si venerint sua sponte, si non alicujus impulsu, si soluti, si liberi, iudicium senatus s. et liberum; genus hominum agreste, sine legibus, sine imperio, liberum atque s.; * s. ambitione, fenore; * famuli operum s.; praedia s., *nezadržana*; * solutus in paupertate, *bezbrisan*; liberi ad causas et s. veniebant, *prosti i slobodni*; si essent mihi omnia solutissima, *da mi je sve sasma na volju*; habere alqd in ipsis fructibus s. *na porabu*; Clodii praetura; vis plebis; † dicta factaque; pax languida et s. *Navlast. o govorniku, umiješan, brz, hitar*, s. atque expeditus ad dicendum; s. in dicendo; in explicandis sen-

tentiis; *u zlu sm. militav*, s. et mollis in gestu; (*Liv.*) eo solutior cura, *bezbržižnje*; lenitas solutior; + sententia vel solutior vel mollior; (*Tac.*) Ciceronem a Calvo quidem male audisse tanquam solutum et enervem. *b) o govòru: nèvèžān, proza*, oratio; *slobodan*, verba; * numeris fertur lege solutis (*o Pindaru*); nec vero haec s. nec diffuentia, sed ascripta numeris etc.; + soluta (*neritmično, neshladno*) componere. *2) (poklas.) riješen*, (*Cal.*) quid solutis est beatius curis = *kad se tko riješi brigā*.

sólvo, sólvi, sólutum, 3. *1) riješiti, razvezati, odriješiti, otvoriti, rāstaviti*; + vinculum; * catenas; + laqueos; * funem a stipite; * corollas de nostra fronte; * capillos; * crines; * zonas; * tunicas; * nodum; * ordines, *rāstaviti, razmetnuti*, + naves alqm, *skinuti komu okove*; * equum senescentem, *isprediti*; * canem; (*Brut u Cic. ep.*) ergastula, *ulāmnice*, a u *Caes. b. c. 3, 22, 2*, quibusdam solutis ergastulis, *o razbijenim tamnicama*; alqm, *Ter.*; epistolam; + vincula epistulae; * ora (*usta*); (*Hor.*) artum s. hospitii (*dal.*) animum, *gostoljublju otvoriti zātvoreno srce* = *dōčekati kōga*; *kao t. t., a)* s. ancoram, navem, naves, naves a terra, ex portu, + ratem, *diđi silva, dōjedriti*; Alexandria, portu s., *o brodovima. b) dug: platiti, isplatiti, namiriti*, pecuniam debitam; pecunias creditas; + pecunias creditoribus; nihil pro frumento; aes alienum; s. litem aestimatam populo; solvendo, s. aeri alieno non est, *ne može platiti*; pro vectura; ab alqo, *preko koga* [*preko mje-njača itd.; sr. 2. I) 2)*]; *Plaut.*) alqm, *namiriti koga*; *pa uopće: izvršiti, ispuniti, uđiniti*, si solveris (ea quae pollicitus es); vota, vota Jovi Hammoni; * praemia; omnia justa paterno funeri; * exsequias rite, *obavili*, (*Tac.*) suprema alcuī, (*Curt.*) justa defunctorum corporibus; capite poenas, *glavom platiti*; * injuriam magnis poenis; + poenas; (*Ter.*) s. fidem, *riječ držati*; (*Cacl. u Cic. ep.*) beneficia, *vratiti*; * omnia Deiphobo solvistis et funeris umbris, *t. j. živu i mrtvu uđinio si sve, što si prijatelju dužan bio. c) tereta, dužnosti i nal.*, *izbaviti, oprostiti, oslobođiti*, alqm curā et negotio; civitatem religione; alqm legibus; ego somno solutus sum; * quis te s. Thessalis magnus venenis, quis poterit deus? te decem tauri totidemque vaccae, * ipse deus me solvet; * me tener solvet vitulus, *odriješit de me od zavjeta (im, da se žrtvuje)*; * senectutem abducta fronte; * se longo luctu; * nec Rutulos s., *ne izuzimām R.*; * linguam ad iurgia; + cupiditates suas; *apsl., stih u prozi, Hor. sat. 1, 4. 60. 2) što svezano: razdriješiti, rāstaviti*, + pontem, *rāzmetnuti*; * na-

vem, *razbiti*; * nivem, *otopiti*; * silices fornace; * hiems solvitur, *kopni* = *nestaje*; * terrae solutae, *drāne, kōpāne*; * solutae crinem; * viscera solvuntur, *gnjiju, trunu*; * solvi morte; * solvi, *umrijeti*; * membra solvuntur frigore; * alta quies s. homines, *slabi*; + corpora, *o starosti*; * corpus in Venerem; *tp. dōkinuti, odagnati, rāstjerati*, traditum a prioribus morem; + morem; + leges; + obsidionem; * foedera furto; * pudorem; * curam metumque dulci Lyaeo; * corde metum; + noctem faces multae variaque lumina s.; + s. convivium, *prēkinuti*; s. captiosa; (*Hor.*) solventur risu tabulae *pagl. tabula 2) o*.

Sōlŷmi, ōrum, m. [*Σόλυμοι*] *Solimoi*, proi stanovnici Licije, od kojih, kako neki hoće, židovi potječu, i ime grad Hierosolyma, *Tac.*

sōmnīcūlōse, adv. [sōmniculosus] (*Plaut.*) *sanljivo, pospano*.

sōmnīcūlōsus, adj. [sōmnus] *sanljiv, dremljiv, pospan, senectus*.

* **sōmnifer**, fēra, fērum, adj. [sōmnus-fero] *koji uspavljuje, * virga (Mercurii), * venenum, koji čini, da dōumrē, narkotičan*.

sōmno, i. [sōmnium] *sanjati, sniti, somnium mirum; de alqo; ovum, o fajetu*; id, quod somniarimus; + eventura; totas noctes; *tp. buncati, trabūniti, vigilans s., Plaut., portenta non disserentium philosophorum, sed somniantium; Trojanum, o Trojanou*.

sōmnum, ii, n. *1) san* = *sanjanje*, somniis jucundissimis uti, * s. videre, *primiti se; također* * = *spavanje. 2) tlapnja, tlapljenje*, somnia Sabinorum; (*Hor.*) promissa et s. Pythagorea, *tlapljenje Pitagorino o seobi duša i besmrtnosti*; (*Com.*) somnium ili somnia; *trice!* (*Ter.*) tu nil nisi sapientia es, ille somnium, *sanjar*.

sōmnus, i, m. [*σῆνος*] *1) san*, somnum capere non posse, *ne moći usnuti*; s. tenere, *đēti se snu*; somno se dare, *leći spavati*; proficisci ad s., *ići spavati*; * somnos ducere, *donositi san ili spavati*; + servus ad somnum, *koji traži, dok se spava; pregn., s. plebis, Hor. ep. 1, 7, 35. statki san siromaha, * fatigatus ludo, somnoque, dremljivošću (hom. καμάρω ἀδῆ-κότες ἦδὲ καὶ ὕπνῳ)*; + interruptum somnum recuperare (*opet usnuti*) non posse; in somnis, per somnum ili somno, *u snu, na snu; također* * *smrtni san*, ferreus; * *vrijeme spavanja, noć*; * *personif. kao bog. 2) tp. lije nost, nē r ā d*, deditus ventri ac somno; somno nati.

sōnābīlis, adj. [sono] *zvučan, glas san, sistrum. jedn. Ov. met. 9, 784*.

sonans, ntis, *adj.* s. *komp.* [partio. od sonó] *glas an, zvud an*, † *meatus animae* gravior et sonantior; † ut tibi tumidius videretur quod est sonantius et elatius; ut sint alia (verba) sonantiora; * *concha*.

* **soni-pēs**, ēdis, *adj.* *upr. koji nogom glas daje, kao supst. konj.*

sonitus, ūs, *m.* [sono] *glas, armorum, zveka; remorum, pijusak; * tubarum; zvuk; * vocis; flammae, praskanje, Nep.; * acrem flammae sonum dabit (o Proteju); * pedom, topot; * Oympi, treskanje groma; verborum inanis; quae (eloquentia) cursu magno sonituque ferretur; nosti sonitus nostros, grom majih riječi; sonitum reddere.*

sonivus, *adj.* [sonus] u *augurskom govoru*, s. *tripudium, glasu, koji dolazi od padanja žita kokoši, koje proriču.*

sono, ui, itum, (* sonaturus) 1. [sonus] 1) *intrans. zvečati, ječati i nal.*, tympana; * verbera; * plectra; nunc mare, nunc silvae Threicio aquilone s., *šume*; * s. annis et Asia longe pulsa palus; * longe sonantem natus ad Aufidum; * contra sonantem (*jer njome Jupiter trese*) Palladis aegida; * hirundo circum stagna s., *cvrkude*; * Cerberus, *laje*; * vesica displosa; * aureus ex umero s. arcus et arma Dianae; * ingenti sonuerunt omnia plausu (*sc. pennarum*); * postes, *škriplje*; * rixae; * clamore viri, stridore rudentes; * ripae, *odjekuju*; (*Liv.*) omnia passim mulierum puerorumque plorantibus; (*Curt.*) s. incendio silvae, *praskahu*; (*Tac. hist. 4, 18.*) ut virorum cantu, feminarum ululatu sonuit acies, terrent trepidantve (Germani); (*Tac. Germ. c. 3*) prout s. acies = prout baritus, quem vocant, sive cantus eorum in acie positorum ante pugnam sonuit; *intrans. također. Hor. epod. 17, 40.* sive lyra voles sonari, *da lira zaječi (ne; da budeš opjevān)*. *Navlast. o ljudma i stvarma: oglasiti se govorom, pjesmom, smijehom itd., često s adverbijal. acc. n., inani voce s., prazne riječi govoriti*; Cotta s. contrarium Catulo; subagreste quiddam planesque rusticum; poetis pingue quiddam et peregrinum sonantibus; homines inconditis vocibus inchoatum quiddam et confusum sonantes; bene, mellus, optime s., *zbori*; amnis rauca sonans, *muklo šumeći*; * molle alciui, *ne lajati na koga ljuto (o Cerberu)*; * femineum, *ženski se smijati*; * mortale; * vox hominem sonat, *glas ječi kao ljudski*; * euoe; * tale populus. 2) *trans. a) zajeknuti, zazvečati, oglasiti se čim*, * s. quod vincat cornua tubasque (*sr. vinco*); * os magna sonaturum; * sonante mixtum tiblis carmen lyra; * atavos sonans, *hvastavo napominjući. Pak a) * pjevati,*

opjevati, plenius aureo plectro dura navis, dura fugae mala, dura belli; bella; te carmina nostra sonabunt; magno nobis ore sonandus eris *β) glasom odati*, furem s. juveneci, *jedn. Prop. 4, 9, 13. b) značiti*, ut haec duo (honestas et utilitas) verbo inter se discrepare, re unum s. viderentur; quid sonet haec vox voluptatis.

* † **sonor**, ōris, *m.* [sono] = sonus *ili* sonitus, *zvuk, glas, šum.*

* **sonorus**, *adj.* [sonor] *glas an, zvud an, šumeći, zvečeći*, cithara; aes; tempestas; flumen.

sons, tis, *adj.* *kriv, * anima; * sanguis; * ulni; češće supst. krivac, zločinac (sr. noxius, nocens, reus), punire sontes; nullo relicto sonte; sontibus opitulari.*

sonitens, *adj.* [sons] *opasan, prenes.*, causa valjan izgovor, radi velike bolesti i nal., *Tib.*

sonus, i, *m.* [srodno sa τόνος] 1) *glas*, lingua sonos efficit: tubae; signorum; nervorum; Latinae linguae; dulcis; inanes s. fundere; * chorda sonum reddit; * asellus dedit ore sonos; ab acutissimo sono usque ad gravissimum; s. inflexus; * confusae s. urbis, *jeka*; ingenti s. fluminis, *šumom, Liv.*; aquae, *Curt.*; * s., quem referunt nostra theatra; † circumjecta nemora petraeque quamcunque accipere vocem, multiplicato s. referunt, *jekom*; † redditus (clamor) nemora vallesque circumjectas terribili s. impleverat; * s. laetus, *radosna vika*; * legitimus s. (*stih*); * *riječ, glas, govor*, s. ficti; reddere, edere ore sonos, sonos peragere; s. cycni; tunc mens et s. relapsus. 2) *način govora, način pisanja*, addidit historiae majorem s. Antipater; unus s. est totius orationis et item stilus; (*Quint.*) quibus s. Sophoclis videtur esse sublimior.

sophistes (*ili -a*), ae, [σοφιστής] *sofista*.

Sōphocles, is, *m.* [Σοφοκλῆς] *Sofoklo, slavan pisac tragedija. Odt. Sōphocleus, adj. [Σοφοκλεος] Sofoklov.*

Sophoniba, ae, f. [Σοφορίβα] *Sofoniba, kći Kartaganina Hazdrubala, žena numidijskoga kralja Sifaksa (Syphax), jedn. Liv. 30, 12, 15.*

* **sēphos** i -us, i, *m.* [σέφος] *mudar.*

Sōphrōn, ōnis, *m.* [Σώφρων] *Sofron, grčki pisac lakrdija, suvremenik Euripidov, Quint.*

sōpio, 4. 1) *uspavati, uspavljivati*, vino oneratos; * nec me sopierat somnus; * pervigilem draconem herbis; *osb. partic. sopitus, hostes; vigiles; corpus; (Verg.) somno s., i prema drugomu i samo sopitus, opit, pijan, quod sopitum aggressuri essent, Curt. 8, 6, 14;* * sensus sopitos deludunt somnia; * manus. *Pak prenes. uspavati, ušikati, umiriti, uliškati, utješiti*, virtus blandimentis so-

pita coniverat; * ignis sopitus, *zâpretânâ*; * sopitae ignibus arae. 2) *omamili*, saxo ita impactus est, ut sopiretur; quies sopita, *tvrdi san*, Liv.

sopor, ōris, m. [sōpio] 1) *tvrdi san*, cum eum cibo vinoque gravatum s. oppressisset, Liv.; * *san uopće*; * *personif.*, *bog sna*; * *pregn.*, *srtni san*, *smrt*, perpetuus s. 2) † *dremljivost*, *sanljivost*, *lijenost*, *tromost*, *nemar*. 3) *napitak*, od kojega se usne, patri soporem dare medicos cōgit, Nep.

sōpōrifer, fēra, fērum, adj. [sopor-fero] koji donosi san, papaver.

sōpōro, i. [sopor] 1) * ramus vi soporatus Stygia; soporata offa, *imajući snagu*, koja uspravljuje. 2) *uspravljivači*, * soporatos (koji su zaspati) invadere hostes; † dolor soporatus, *zabòravljena*.

sōpōrus, adj. [sopor] *spavajući*, *drijemajući*, somnus noxque, jedn. Verg. Aen. 6, 390.

Sōra, ae, f. Sora, grad u Volštana u Laciju. Odt. Sōrānus, adj. sorski.

Sōraete, is, n. Sorakta, gora u Etruriji s hramom Apolonovim, Hor. Verg.

sōrbeo, bui, — 2. † *srkati*, margaritas aceto liquefactas; pak a) *uopće*: *gutati*, *žderati*, * Charybdis nunc sorbere fretum, nunc reddere. b) *tp. odia*, *gutati*; alqd animo.

sōrbillo, i. [sorbeo] *srkati*, *pijući*, cyathos, Ter.

sōrbillo, adv. [sorbeo] *upr. na gulljaje*, pak s. vicitare (jedn. Plaut. Poen. 1, 2, 185.), *uboški*, *siromaški*.

sōrbillo, ōnis, f. [sorbeo] *napitak*, *čorba*, Plaut. Phaedr.

sōrbum, i, n. škorusa (voće, sorbus domestica Linn.), Verg.

sordeo, ui, — 2. [sordes] 1) *biti prijav*, *nečist*, Plaut.; cuncta prae campo (prema krasoti Rima), Hor. 2) *tp. a) biti loš*, *prost*, Plaut. b) *biti malo cijenjén*, *držan*, *prezren*, *rdav*, adeo se suis etiam s., Liv.; † amicula ex purpura s. alui; † prima sordent; * *numera nostra tibi* s.; * *pretium aetas altera* s., *premalene se čine cijene*.

sordes, is, f. (ponajviše u pl.) 1) *gnūs*, *gnusoba*, obsiti squalore et sordibus; aspice squalorem sordesque sociorum; navlast. *nečisto odijelo*, kao nošnja *žaljujućih i optuženih*, sordes lugubres; jacere in lacrimis et sordibus; sordes reorum. 2) *tp. a) izmet*, apud sordem urbis et faecem; o lutum! o sordes! o *gnusna prostadino!* b) *prostota u običaju i životu*, *porijeklu*, navlast. *tvrdoba*, *skupost*, *lakomstvo*, s. hominis, fortunae

et vitae; * *paternae*; (Just.) propter maternas s.; *sing.* nulla in re familiari s.; (Tac.) s. et avaritia Fonteji Capitonis; *obič. pl.*, domesticae; iudicium; mens oppleta sordibus.

sōrdēscō, — i. [sordeo] (*rijetko*) *upravljati se*, *te po tome izgubiti cijenu*, o knjizi, Hor. ep. 1, 20, 11.

sōrdidatus, adj. [sordidus] u *prijavu*, *blatnu odijelu* [sr. sordes 1)].

sōrdide, adv. s + komp. i (kasno) sup. [sordidus] *tp. a) prostaćki*, *prosto*, Plaut. Tac. b) *prosto*, *podlo*, *navlast. lakomo*, *skupački*.

sōrdidulus, adj. [dem. od sordidus] *priprost*, Plaut.

sōrdidus, adj. s komp. i sup. [sordeo] 1) *uprljān*, *gnusan*, *nečist*, vestis; * *amicus*; * *fumus*; * *mappa*; * *terga suis*, *suhe butine* (*šunke*); * s. pulvere, *uprljān prašinom*: *navlast. u uprljānim haljinama*, kao *žaljujući itd.* = sordidatus, squalore s.; također o *samojnemarnoj*, *siromašnoj nošnji*, (Tac.) in omni domo nudi (*gotovo bez odijela*) ac s. etc.; (Hor.) s. nati. 2) *tp. a) prost*, *podal*, *prostaćki*, homo; orator sordidior; homo sordido loco natus; reus; † hostis; ars; mercatura; (Tac.) mutando sordidas merces; * *rura*, *uboga*, *neplodna*; * non s. auctor naturae verique, o *Pitagori*; † verba. *prost*, *podal*, *navlast. tvrd*, *skup*, *lakom*, homo; sordidissima ratio et inquinatissima; sordidi quaestus; pecuniam praeferre amicitiae sordidum; * ita s., ut se non unquam melius servo (= quam servum) vestiret; * non est perjurus neque s.; * *supst.* sordidus quidam ac dives; * s. victus; * *cupido*, *prostāčka lakomost*. c) * *pogrdajući*, *sramotan*, virtus repulsae nescia sordidae.

sōrditudo, inis, f. — sordes, gnus, jedn. Plaut. Poen. 5, 2, 10.

sōrex, icis, m. *tekunica* (vrsta miša).

sōrleius, adj. [sorex] *tekuničin*, jedn. Plaut. Bacch. 4, 8, 48.

sōrites, ae, m. [σωρίτης] *soriti*, *lažni zaključak* (lat. acervus).

sōror, ōris, f. 1) *sestra*; * s. Jovis = Junona; * magna s. matris Eumenidum, o *zemlji*; * *pl. Parkama*, *Furijama*, *Muzama*, *Gracijama*, *Danaidama*; navlast. = s. patruelis; *nečāk*. 2) *tp. a) * o sličnim ili združenim stvarima*, n. p. s. dextrae, *lijeva ruka*; sorores, *ostala kosa*. b) * *od mila*: *prijateljica*, *družica*.

sōrōrleida, ae, f. [soror-caedo] *ubojica sestre*.

sōrōrius, adj. [soror] *sestrin*, *sestrinski*, stuprum, *sa sestrom*; † ultio, *radi sestre*; * oscula.

sōra (sōrtis, *Plaut. Caes.* 2, 6, 28.) tis (*abl. sorti, n. Plaut. i Verg.*), *f.* [i. sero] 1) *ždrijeb, kocka*; *sortes, štapići, koje je dječak mijesao i za onoga, koji je pitao orakulo, izvlačio; sreća, stihovi, koji su se nalazili ili ras- kapaanjem knjige ili vučenjem listića, a bili su iz kojega pjesnika n. pr. iz Vergilija, conji- cere sortes in hydriam i samo conji cere; s. alcijs deicitur (sc. in urnam), bacaju se komu ždrijebi; s. mea exit, ut s. exciderat; sortes miscere, ducere; Caere sortes extenuatas, Caere sortes attenuatae erant; * sortes sacrae; * sortes tollere; također † *ždrebanje na lu- triji*, rerum sortes venditare. *Odl. a) ždre- banje, ždrijeb, kocka, sorte ducere, izvući kocku; res revocatur ad sortem; sorte provin- cia ei evenit; extra sortem (bez ždrebanja) re- nuntiari; conji cere provincias in sortem, ždre- bati za p.; Caecilio sorte evenit ut etc., pala kocka; comitia suae sortis esse; sorte duci, ždrebanjem biti izabran; (Just.) Ptolemaeo Aegyptus sorte venit. b) proročanstvo, koje se isprva ždrebalo na tablicama, s. oraculi; sors (rijek orakula) ad sortes referenda; sor- tes edere alci; * dictae per carmina sortes; * sortes Lyciae, ličijskoga Apolona; * tuas (Sibyllae) s.; * veteris Fauni volvit sub pec- tore sortem; (Liv.) neque responsa sortium ulli alii committere ausus. 2) meton., što je kome ždrijebom, sudbinom i nal. dopalo, a) dio na čem, navlast. usud, sudbina, sreća, namjera, slučaj (sr. fors), in nullam sor- tem bonorum nata, Liv.; * Saturni sors prima = dijete; s. iniquissima; illacrimare sorti hu- manae; † civilium armorum; † incommodi, † hujusmodi; * nescia mens sortis futurae; * caeca; također * *imutak, nasljedstvo*, sorte beatior; sōj, rod, stanje, stalež, prima, secunda, Liv.; * prior; non tuae s. ju- venis; * aequali sorte vicarius; † homo ulti- mae sortis; * s. tua mortalis = nijesi bog, nego čovjek; prima s. inter sodales, najbolji prijatelj; * sperat infestis, metuit secundis al- teram sortem; gaude sorte tua; qui fit ut nemo, quam sibi sortem seu ratio objecerit, illa con- tentus vivat (Hor.); također * *spol, rod, femi- nae, altera. b) što kome zapane, kao služba, posao službeni, nunquam afuit nisi sorte, radi službe; non pro sortis necessitudine; s. comitiorum; ut suae quisque provinciae sor- tem tueretur; s. urbana juri dicundo; quae duorum ante s. fuerat; Macedonia; * sunt qui- bus ad portas cecidit custodia (stari *abl.*) c) novci, što se uzajmlju na kamate, glav- nica (opp. usura), sorte caret.***

sōrsum = seorsum, gdje pogl. jedn. *Cat.* 20, 17. **sorticūla**, ae, *f.* [dem. od sors] *žarica za ždre- bove, jedn. Suet. Ner.* 21.

sōrtiflégus, *adj.* [sors i lego] *gatalački, pro- ročki, jedn. Hor. ep. ad Pis.* 219; -tus, i, *m. gatalae.*

sōrtior, itus sum. *dep.* 4. (pretkl. također -tio, 4. [sors] 1) *idrebat i, kockati se, inter se; ždrebati o što, kockom dijeliti, određi- vati, provinciam; judices; dicas; tribus; * talis regna vini. 2) ždrijebom dobiti, provin- ciam; insignes et imos; * locum. Odl. a) dijeliti, regnum in plebem, Liv.; * laborem; * periculum. b) (ponajv. u pret.) uopće: do- biti, zadobiti, mediterranea Asiae, Liv.; * amicum casu. c) birati, izabirati, * for- tunam oculis; * subolem armento; * sortitus fortunam oculis; † matrimonium, partic. sor- titus pasiv, iždreban; sortito, ždrijebom ili (Plaut. Hor.) na sreću.*

sōrtitio, ōnis, *f.* [sortitor] *ždrebanje, provin- ciarum; aedilicia; s. judicum fit; sortitione (po volji) in alqm animadvertere; † sortitiones ju- dicum.*

sortito, pogl. sortior 2) c).

sōrtitus, ūs, *m.* [sortior] = sortitio, *ždreba- nje, uno s.; * quae s. non pertulit ullos, o koju se nije ždrebalo.*

Sōsila, ae, *m.* [Σωσίας] *Sozija, ime robovima u komedijama Plautovim i Terenocijevim.*

Sōsilus, i, *m.* [Σώσιλος] *Sozil, grčki pisac hi- storije, u 2. vijeku pr. Is. jedn. Nep. Hann.* 13, 3.

Sōsius, *Sozije, ime rimskom plemenu, na- pose 1) C. Sosius, quaestor M. Lepida, pak i jedan konzul, koji se tako zvao, Q. S., vitez iz Picenske (Picenum); 2) Sossii, za Horacija na glasu knjižari i nakladnici, Hor.*

sōsipes, itis, *adj.* [σωῖς] (ponajviš. pjesnički i sve- čanije nego salvus) *zdrav i čitav, sretan, sospites ad suos restituit, Liv.; s. ab ultima Hesperia, navis s. ab ignibus, juvenes nuper s., Hor.; uopće: povoljan, sretan, cursus.*

sōspīta, ae, *f.* [sospes] *spasiteljica, zaštit- nica, na porodu Juno S., također samo illa vestra. S.*

sōspītālis, *adj.* [sospes] *spasidnosan, Plaut.*

sōspīto, i, [sospes] *spāsti, izbaviti, štiti, zakriti, Plaut.; bona ope gentem, Cat.; suam progeniem, Liv.*

sōter, ēris, *adj.* [σωτήρ] *spasitelj, izbavi- telj.*

spādix, icis, *adj.* [σπάδις] *mrk, * equi, m- kovi.*

spādo, ōnis, *m.* [σπάδων] *uškopljènik, Liv. Curt.*

spārgo, arsi, arsum, 3. [srodno sa σπείρω] *si- pati, prskati, nummos populo; venena = ljude trovati; † spargi venenum in tres; qui*

spargunt, *šerope* (*da se ne praši*); * nuces; * rosas; * flores (*na gozbu*); * frondes; * aquas per domum; * odorem; * arenam pedibus, *bacati nogama*, * juvenem discerptum, *ràstr-gânò tjeło mladica*; * caput molâ; * humum foliis; * favillam amici lacrimâ; * summos lumine montes orta dies, *obâgjavâ*; * aurora lumine terras; * caelum astris; * tellurem lacrimis, *zaličevati*; * corpus lymphâ, rore; *umerus sparsus capillis, *zastria*; * avet spargi cruore immolato, *o žrtveniku*; * haustu sparsus (*sc. aquis, opranim rukama*) aquarum ora fove; * sparsit coloribus alas; * sparsis pellibus albo; (*Tac.*) detracta velamina s. maculis pellibusque beluarum; * sparsos (*òkâljàne*) paterna caede penates; *u pril.*, literae humanitatis sale sparsae. *Od. a) napose; sijati.* * semina humo; omnia, quae gerebam, s. me ac disseminare in orbis terrae memoriam (*sr. disseminò*); animos in corpora, *b) bacati*, * alqm in fluctis; * tela; * pondera fundae; (*Tac.*) pedites et missilia spargunt, eos (surculos) super candidam vestem. *c) razàsùti, raširiti, ràsijati*, se toto campo; se in fugam; sparsi per vias speculatores; effusa flumina velut sparsa pluribus locis; † bellum, *sad amo, sad tamo prèmjèšlati*; * voces in vulgus; arma (*rat*) per agros; * aper spargit (*razgoni*) canes; * fama sparserat nomen per urbes; * magnam quae (gens Dardania) sparsa per urbem; (*Tac.*) spargebatur s. acc. o. inf., *razglasilo se*; (*Curt.*) pluribus locis sparguntur, *o zgradama*, sparsis u *râzasùtim* tuguriis habitare; *pak * pròsùti* sua. *d) ràstrgati, razderati.* * corpora; † vestigia fugae = *zatrți, takoder ràslaviti*, sparsis consumptisque fratribus bello intestinae discordiae, *jednom Just. 27, 3, 1. e) razdijeliti*, legiones. *Tac. f) uplesti*, sparge subinde, *Hor. sparsus*, adj. s. † komp. [*partic. od spargo*] *1) rāsūt*, crines; * capilli; milites; classis tempestate; * necdum temporibus gemmis canebat sparsa senectus. *2) lečati, šaren*, os s. *Ter.*; anguis maculis s. *Liv.*

Sparta, ae, f. * **Sparte**, es, f. [*Σπάρτη*] *Šparta*, glavni grad Lakonije; zemlja spartanska, *Just. 3, 7, 5. Od. Spartānus*, adj. *špartanski*; *supst. Spartani*, ōrum, m. *Spartanci*; *Nep. Tac.*; **Spartlātes**, ae, m. [*Σπαρτιάτης*] *Plaut. Cic. pl. Spartiatas*, ārum, *Špartanci*.

Spartāeus, i, m. *Špartak, Tračanin, voda u ratu gladijatorâ i robova na Rim; meton., o Antoniju*, certamen cum latrone, cum Spartaco, *Cic. Phil. 4, 6, 15.*

spartum, i, n, [*σπάρτον*] *kovilje* (*Stipa tenacissima Linn.*), *od čeka su sukali konope, pleti kotariće itd.*

spārus, i, m. i **spārum**, i, n. *kòplje, sulica.*

spātha, ae, f. [*σπάθη*] *mač, sablja, Tac.*

spātior, dep. 1. [*spatium*] *šetati se, hodati*, in xysto; † sub divo; Erucius ita negligens esse coepit, ut cum in mentem ei venisset, resideret, deinde spatlaretur; * ante ora deum; * in sicca arena (*o vrani*); *prènes. širiti se*, * alae spatiantes.

spātiōse, adv. s. komp. [*spatiosus*] *1) † op-širno*, eadem illa spatiosius et uberius volumine amplecti. *2) u pril.*, spatiosius, *jedn. Prop. 3, 20, 11.*

spātiōsus, adj. s. komp. i sup. [*spatium*] *1) prostran, širok, velik*, † cella; spatiosissimus xystus; (*kasno*) quo lucus ibi spatiosior fieret; * frons cornibus; * corpus; * ulmus. *2) o vremenu: dug*, * nox; † quas (clepsydras) spatiosissimas acceperam.

spātium, ii, m. [*σπάδιον dor. = σπάδιον*] *1) prostor, mjesto; širina, obujam, veličina, duljina*, spatia locorum, *što je proslora na kojem mjestu*; hoc spatium; *na tom prostoru ili u toj oijeloj krajini*; a medio fere s., *od prilike na pol puta*; dimidium fere s. confecerat; s. non est agitati (equos); latius s.; * trahere aures in spatium *produljiti* (*Tac.*) impeditissimarum orationum spatia; * fugit in spatium, *na prāvac*; * hostis; * oris et colli; † spatia camporum; longum s. itineris; eadem s. quinque stellae conficiunt; dimidium, magnum s. conficere; * spatiis exclusus iniquis. *Napose a) daljina, razmak*, trabes paribus spatiis intermissae; * viae, abesse aequo s., *isto toliko*; longo s. distare; spatium duum milium, *u daljini od itd.*; tanto s., *na tolikoj daljini*; spatium propinquitatis (*gen. poblize oznake*), *radi tolišne daljine = radi blizine*; ab tanto s., *iz tolike daljine. b) trkalište* (*za kola i pješake*), * s. declivis Olympi; † nobiles equos cursus et spatia probant; *u pril.*, deflexit jam aliquantulum de spatium curriculoque consuetudo majorum; quasi decurso spatium; * spatia corripere; * addere in spatia. *c) šetnja, šetalište*, spatia Academiae; spatia silvestria; *apstr = šetanje, hodanje*, duobus spatiis factis; in extremis spatiis. *2) o vremenu: vrijeme, doba, rok, zgoda, prilika čemu, ili se riječ sama i ne prevodi*, temporis praeteriti, *ono prošloga vremena*; diei, *ono dana*; hos spatium, *u to vrijeme, u to*; spatium duodecim horarum, *kad izmine itd.*; hoc s. dierum; totidem dierum spatium; spatium interposito; s. annum, triginta dierum; s. habere ad dicendum; s. sibi sumere ad cogitandum; usque ad septimum diem deliberandi sibi s. reliquit; tempus et s. datum est; si mihi alqd spatium ad scribendum darent; ut s. pila in hostes concijendi non daretur; neque con-

silli habendi neque arma capiendi spatio dato; irae s. et consilio tempus dare; † ponendis insuper castellis s. fuit, *prilika*; sex dies ad eam rem conficiendam spatii (*rok od šest dana*) postulant; nullum sibi ad cognoscendum s. relinquunt; † tempore ac spatio vanescere; † adeunti litigatori s. moramque praebere; (*rijetko*) *duljina*, *dugo trajanje vremena*, et cursu et spatio pugnae defatigati, *Caes. b. G. 7, 48, 4*; * arbor spatio durata; *osobito Tac. Agr. c. 8*. habuerunt virtutes spatium exemplorum, *imale su se kada pokazati*. 3) *trajanje u metri*, trochaeus est eodem s. quo choreus, *Cic. or. 57, 143*.

spēciēs, ēi, f. [specio] (*neobično* specierum i speciebus) 1) *akt. gledanje, pogled*, prima s., *na prvi p.* 2) *pas. što se gleda: prilika, pojava*, nova atque inusitata; (*Hor.*) improvisa; speciem boni viri prae se ferre, *prikazati se*; s. ridentis praebere, *držali se na smijeh*; humana s. et figura; navium; hoc in speciem (*gledaš li na lice*) varietatemque opus deforme non est; alqm subornare in speciem tabellarii; * in speciem montis, *poput br. Odl. a) providenje na snu ili i na javi, san*, s. nocturna; consuli visa s. viri. b) *pojava duše: misao, pojam, ideja*, hanc ideam nos recte speciem vocare possumus; s. eloquentiae, viri boni, *ideal*; unus veram s. senatus Romani cepit; (*Hor. sat. 2, 3, 20*.) qui species alas veris (*drugi: veri*) scelerisque tumultu permixtas capiet. 3) *prilika, oblik*, humana; s. et colore et figura tauri; amplitudo cornuum et figura et s.; s. honesta; s. libertatis, *sloboda s rana*; * s. vanae, *llapnje, maštanje*; napose * *lijepa prilika, bilo * prirodna*, vaccae, *ili umjetna*, triumpho maximam s. captiva arma praebuere; adhibere in dicendo s.; (*Quint.*) non speciem expositionis sed fidem quaerere; *takoder sjajnost*, magna s., magna dignitas, magna majestas consulis; (*Tac.*) quae in publico s. (*Hor.*) si fortunatum s. et gratia praestat, *često ljepota i divota neba*, s. candoremque caeli. *Po tom: izlika, prilika*, speciem utilitatis habere; praebere s. pugnantium, munitionum; quaedam humanitatis habent primam s., *pridivjavaju se na prvi pogled*; per speciem auxilli ferendi; (Romulus) muri causam opposuit, s. honestatis neque probabilem nec sane idoneam; specie, *kako se vidi*; ad in speciem, *prečinjavajući se, (rjeđe)* in speciem, ad speciem, *na nakit*, praeda Macedonica omnis, ut viseretur, exposita — in ea regia, ubi non in praesentem modo speciem — sed in perpetuum usum fierent, *Liv. 45, 33, 5*; vasa omnis generis usui magis quam [ornamento] in speciem facta, *Liv. 41, 18, 1*; habebatque tam cultos (milites suos), ut argento et

auro politis armis ornarit, simul et ad speciem, ut etc., *Suet. Oes. 67, 4) prilika, slika*, Jovis. 5) *vrsta*, nec habentem ullam s. suam, *a nijesuzi se osobita vrsta kreposti*; genus sui similes, specie autem differentes complectitur partes; *takoder (rijetko) zgodna, slučaj*, haec s. incidit, *Plin. ep. 10, 61*.

spēcillum, i, u. [specio] *badalo, kirurška sprava za razgledanje rānā i nal.*

spēcimen, īnis, n. [specio] (*ne nalazi se u pl.*) 1) *znak, pokušaj, primjer, dokaz*, ingenii; animorum; specimen dare alcuī, *prōkušati se*; *Verg. Georg. 2, 241*. Tale dabit s., *dopustit će takovu kušnju*; * Solis avi. 2) *pregledalica, primjer, uzor, ideal*, est in eo s. humanitatis; s. innocentiae; capere s. naturae ex optima quaque natura.

spēcilo, ēxi, ēctum, 3. [σπεῖλον] (*arhaist.* spicit, *Plaut. mil. 3, 1, 100*.) *gledati*, nunc specimen specitur, *sad stoji do pokušaja, Plaut.*

spēciosē, adv. s. * † *komp. i † sup.* [speciosus] *lijepo, sjajno, krasno*, instratus equus, *Liv.*; † speciosissime aciem instruxit; † speciosius pugnaturus; (*Hor.*) arma speciosius (*prikladnije*) tractet.

spēciosus, adj. s. *komp. i sup.* [species] 1) *lijep, ugledan, viđen, pristao, krasan*, * *miracula, velika, divna*; * speciosa locis fabula, *gdje je lijepih misli*; * vocabula rerum, *zgodne*; * mulier; *pak a) što je lijepo čuti, zvučan*, causa; † nomina. b) † *znamenit*, opes. 2) *lijep na oko, ljepotom zamamljiv*, titulus; vera potius quam dictu s.; * *damnum*; * hunc introrsum turpem, s. pelle decora.

spēcābīlis, adj. [specto] 1) *vidljiv*, corpus caeli; * s. undique campus. 2) *ugledan, divan, uzorit*, * Niobe vestibibus introito Phrygiis s. auro; * heros; † victoria.

spectaculum, *mlađe spectācūlum*, i, n. [specto] 1) *prizor, pogled*, Euripi; rerum caelestium; luctuosum; * spectaculum ipsa sedens, *svima na pogled, gledanje*; * non hoc ista sibi tempus s. poscit; * admiranda levium s. rerum; † s. digna edere, *čudesna junaštva*; esse spectaculo; homini non amico nostra incommoda spectaculo esse nolim; finitimis populis spectaculo abeuntes fuisse; ut hostium quoque magnificum s. esset; in scaenam prodire ac populo esse spectaculo, *Nep.*; alcuī s. praebere; s. rerum humanarum praebere; * praebere spectacula, *dati se ogledati*; * spectacula capere, *g'edati*; *takoder o čeljadi*, * magnum. *Napose: gluma na teatru, u cirku*, spectacula tributim dare; apparatusissimum; circi; gladiatorum *ili gladiatorium*; † s. ludicrum edere, *glumu prikazati*. 2) *u kazalištu: gledalište, † amfiteatar, kazalište*.

spēctātlo, ōnis, *f.* [specto] *gledanje glume; navlast. ogleđanje novca, je li pravi Cic. Verr. 3, 78, 181.*

spēctātor, ōris, *m.* [specto] *gledalac u kazalištu, rerum caelestium, motrilac; mearum ineptiarum testes et s. koji su na svoje oči gledali; napose: ispitivalac, poznavalac, elegans formarum, Ter., virtutis, Liv.*

spēctātrix, icis, *f.* [specto] *gledalica, motrilica, Plaut.*

spēctātus, *adj.* *skomp. i sup. [partic. od spectro] prōkušān, pōuzdān, valjan, izvrstan, homo; castitas; id cuique spectatissimum sit, quod etc.; vir; femina spectatissima, in perfecto et s. viro.*

spēctlo, ōnis, *f.* [specio] *t. t., promatranje, motrenje, auspicia (lijetanje plića, munje itd.) po auguru, veđim poglavarima pripadajuće pravo, da sami auspica nos augures nuntiationem solum habemus, consules et reliqui magistratus etiam spectionem; Cic. Phil. 2, 32, 81.*

spēcto, *1. [intenz. od specio] 1) gledati, motriti, neque nos, qui haec spectavimus, quidquam novi vidimus; s. alqd et visere, in nos solos; u pril. alte s., u visinu gledati, na veliko smjerati; (Plaut.) ad dextram, huc ad me; in alqm. Navlast. u teatru gledati, ludos; Megalesia; * fabulam; * poēmata Pupi; * poētus; * populo spectante; * spectatum admissi; * supst. spectans, gledalac; * spectandu, vrijedan gledanja, in certamine oculis nigris; * diveći se gledati, spectant oculi te mille loquentem; quem totum tribunal spectat. 2) tp. a) ogleđati, ispitivati, istraživati, * spectatur in ignibus murum; hunc igni spectatum arbitrantur, da je pōkušān. Po tom: suditi, rasudivati, alqm ex trunco corporis; non ex singulis vocibus philosophi spectandi sunt; quod non tam studiose in nobis quam in histrionibus spectari puto. b) gledati na što, léžiti na što, raditi, nastojati o čem, obzirati se na što, magna; fugam; hoc spectans, sa ut; ad alqd; quid spectans, s. kojom namjerom; smjerati, odnositi se na što, quorsum, quo haec, haec omnis oratio s. ? ad arma, ad seditionem rem s.; s. ad perniciem; ad bene beateque vivendum; alqd eo, huc, ut. o) o mjestu: gledati kamo, stajati, biti gdje, ad fretum; collis ad orientem solem s.; ad meridiem; in Etruriam; Aquitania inter occasum solis et septentriones t. j. sjeverozapadno; s. in septentrionem; Acarnania solem orientem; prora s. sepulcrum, obnol je; * vestigia omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum; i o narodu, Belgae in septentriones.*

spēctrum, *i, n.* [specio] *prijevod grč. σκῆλον slika u duši, pomisao, predstava.*

1. spēctila, ae, *f.* [dem. od spes] *slaba nada.*

2. spēctila, ae, *f.* [specio] *čardak, praedonum adventum significabat ignis ex s.; tp. esse in speculis, paziti, vrebati; * uopće: svako visoko mjesto, vis, alta; montis; clamorem e speculis (sa gradskih zidová) edunt.*

† spēctilābundus, *adj.* [speculor] *vrebajući; s. acc. s. ex altissima rupe identidem signa.*

† spēctilāria, ium, *n.* [speculum] *prozor.*

spēctulātor, ōris, *m.* [speculor] *1) ušoda, vrcbač; 2) tp. ispitivalac, istraživalac.*

spēctulātōrius, *adj.* [speculator] *uhođni, uhođski, navigia, naves; † caliga, što je nose speculatores (u vojsci).*

spēctulātrix, icis, *f.* [speculor] *(rijetko) ušoda, furiae s. et vindices facinorum et scelerum.*

spēctulor, *dep. 1. [2. specula] 1) intranz. vrebati, ogleđati se, in omnes partes. 2) tranz. paziti vrebati na što, uhođiti, alqm; consilia alejs; omnia; (Just.) incendia villarum de muris; quae fortuna esset; speculandi causā.*

spēctulum, *i, n.* [specio] *ogleđalo, (Phaedr.) s. (glatka površina) lympharum. 2) prenes. ogleđalo, prilika, s. video, (Plaut.) quae (parvos et bestias) putat esse specula naturae.*

spēcus, ūs, *m.* (n. jednm Verg. Aen. 7, 568. s. horrendum) [σπήν] *1) pećina, spila, loca montuosa et ad specus angustiae vallium, doline tako uske, da su bile nalik na p. činc, Caes. b. c. 3, 50, 4; lucus erat, quem medium ex opaco specu fons perenni rigabat aqua; ex infimo specu vocem redditam ferunt; in eam speluncam penetratum cum signis est, et ex eo loco obscuro multa vulnera accepta, donec altero specus ejus ore (nam pervius erat) invento, utraque fauces congestis lignis accensae; * quae nemora aut quos agor in s. etc. quibus antris egregii Caesaris audiar etc. ? * in defossis specubus; † specus fodere; † in agris et in omnibus fere villis sub terra s. condendi frumenti gratiā clam habere; (Tac. Germ. c. 16.) solent et subterrāneos s. aperire (= terram effodiendo specus facere) eosque multo insuper fimo onerant, suffugium hiemi et receptaculum frugibus; subterranei, odvodni prokopi. 2) * prenes. dubina, vulneris alvi.*

*** spēlaeum**, *i, n.* [σπήλαιον] *pećina, spila.*

spēlunca, ae, *f.* [σπήλυξ] *pećina, spila, in s. jacet; (Verg. Liv.) o spili lakovoju (Casus), (Verg.) Scilinoj; (Tac. Suet.) kao nom. pr. ime imanju Tiberijeju kod Terracine.*

spērahēis, *adj.* [spero] *čemu se je nadati, jedn. Plaut. Capt. 3, 3, 3.*

Spercheos ili -ius, *i, m.* [Σπερχεός] *Sperhej, rijeka u Tesaliji. Odlatle a) * Spercheis, idis,*

*f. adj. sperhejski. b) * Sperchiōnides, m. koji stanuje na Sperheju, Sperhejac.*

spërno, sprëvi, sprëtum, 3. 1) *ôdmicati, udaljavati*, opes auxiliaque a me segregant spernuntque se. *Plaut. 2) ne mariti, nè hajati za što, prëzirati se* (sr. contemno, despicio, aspernor), s. et pro nihilo putare alqm; alqd; veritatem; Ennii Medeam; * dulces amores; * cibum; * consilium; * monentem vera; deos, *Liv.*; * numina divum; saxis spretis, *Liv.*; (genus orationis) spretum et pulsum foro, *Cic. or. 13, 42*; non spernendus auctor, *kajemu se može vjerovati*; (*Tac.*) spernendus morum, radi vladanja; * s. inf.

spëro, 1. [spes] *očekivati, uopće, pak a) očekivati što dobro, nadati se čemu, ufati se u što, uzdati se u što*, alqd; victoriam ab alqo; omnia ex victoria; † alqd de alqo; † alqd ex copiis; s. abl. instr., quibus (tormentis) ipsi magna speravissent, *čime su se nadali, da će velike stvari opraviti, Caes. b. s. 2, 16, 3*; meliora, bene, recte, *dobru se nadati*, bene s. de alqo; (*Plaut.*) deos sperare, *nadati se u bogove*; Germanos, qui ab ipsis sperentur, *Tac.*; s. acc. c. inj. fut., a i s. inf. praes. o radnji, koja je već počela i još traje ili će odmah i pouzdano nastati (sr. polliceor), ut sperem te mihi ignoscere; magnitudine poenae reliquos terreri sperans; s. inf. perf. kad se radi o poslovima, gdje se nada i želi, da su se ispunili, ali ne znajući, da li se to već zbilo, ili pak kad se nada posljedica svršene radnje, spero me tibi causam probasse; me liberatum metu; quorum mentes nondum ab superiore bello resedissee sperabat; visura (= se visuram esse) speraret Ulixen, jedn. Prop. 2, 9, 7.; s. fore, futurum esse ut, zamjena oblika intrans. verba kojih glagol nema ili da bi se bolje istaklo, da će se radnja zbiti, a ne zna se kada; * elipl., alqm perpetuum, sc. fore, *nadati se čijoj trajnoj ljubavi*, semper amabilem sc. te fore; ut spero (kao parentem); flet aliquid, spero, *Ter.*; partic. kao supst. speratus, sperata, zaručnik, zaručnica, *Plaut. b) bojati se*, * haec; * dolorem; * deos memores fandi atque nefandi; * s. acc. c. inf.; (*Cic. p. Rosc. A. 4, 10.*) id quod non spero, čega valjda ne će biti; s. ironijom *Cic. de or. 3, 13, 51.* haec satis spero vobis molesta videri,

spëra, ëi, f. (u pl. u klas. govoru samo nom. i acc.) 1) *nada, ufanje*, alqjs rei u što; Antiochi spe fiduciaque, *nadajući se i uzajući u A.*; spem habere, in spem venire ili ingredi, adduci, spes me tenet, spe duci s. acc. c. inf.; također (*Cic. p. Mil. 2, 5. Att. 15, 20, 2.*) spem habere ad; spe niti; sum in magna spe, *veoma*

se nadam, ali pax est, magna auxilia sunt in spe, nadaju se velikoj itd.: quod nulla equidem habeo in spe; omnia bona in spe habere; spem alcuī facere, dare, inferre, injicere, afferre, ostendere, ostentare; spes ostenditur; (*Liv.*) sicunde s. aliqua se ostendisset; spem capere, (*Liv. 4, 15, 1.*) spem regni concipere; (*Liv. 28, 18, 5.*) spem potiundae Africae affectare; (*Liv. 5, 4, 10.*) si non ante abscedimus quam spei nostrae finem captis Vejīs imposuerimus, *negotium nam se ispuni nada osvojenjem V.*; spem nancisci; s. in fuga sita est alcuī; residet s. in virtute tua; nulla alia nisi in eruptione spes est; s. est in verbis; reliqua est in tribunis, *još se uzdati u tribune*; omnem spem salutis in virtute, omnem spem otii in Pompejo ponere; in alqo magnam spem dignitatis suae collocare; in praemiis humanis spem ponere rerum suarum; id in optima spe pono, *to mi zadaje najbolju nadu*; s. consistit in alqā re, (*Liv.*) s. affulget; de spe decedere, *Ter.*; spem dimittere, deponere, tollere, perdere, † abjicere, † projicere; spe dejici, a spe repelli, spe labi; spes discedit, destituit, (*Liv.*) ad irritum cadit; spem incidere, praecidere, eripere, (*Ter.*) adimere; (*Ter.*) s. me frustrata est; si meam spem vis improborum fefellerit atque superaverit; et de expugnando oppido et de flumine transiendo spem se fefellisse intellexerunt; (*Liv. 5, 5, 7.*) ipsi per intermissiones has intervalaque lentio rem spem nostram facimus; *zadržemo*; (*Liv.*) pleni divinae humanaeque spei, u bogove i u ljude; praeter, contra spem; contra spem omnium; partim spe (odobranjem) partim metu; (*Liv.*) in spem legis exerant; ad spem, *po nadi*; adolescentes summae spei; † summae spei, summae indolis juvenes duos; † quibus recta et indoles est et bona s. sui; † egregiae spei filia; rex maximae spei maximaeque utilitatis; † legiones summae spei, od kojih se moglo nadati najvećemu; omnes spes atque opes concidisse; * leniter in spem arripere, *privrebati*; † scribere alqm in secundam spem, *zapisati mu drugi dio*; † in secundam s. (kao buduću drugu nasljednik) natus; meton., * *uzdānje*, Aeneas s. Teucerum; s. gregis, o mladim koruma; spem interceperit anni; vestras spes (brodove) uritis; Spes personif., *božica nade*. 2) uopće: očekivanje, bellum spe omnium serius, *kasniji nego je itko očekivao*; omnium spe celerius; foris mala res, spes multo asperior; * deterius spe; * meliusve pejusve sua spe.

sphaera, ae, f. [σφαῖρα] 1) *kruglja matematička navlast. a) astronomička kruglja neba, globus. b) put na okolo planetā.*

† **sphaeristērion** ii, n. [σφαῖριστήριον] *mjesto za loptanje, loptalište.*

Sphaerus, i, m. [*Σφαῖρος*] *Sfer*, 1) *stoik*, učenik Zenonov. 2) *nekaki oslobođenik Augustov*, Suet.

Sphinx, gis, f. [*Σπῆγξ*] *Sfinga*, nepodoba ženska kod Tebe, koja je prolazniku zadavala zagonetku, pak ako je ne bi odgonenuo, ona bi ga raskinula, Plaut. Suet. (sr. Oedipus).

spica, ae, f. (rijetko i starinski -eum, i, n.) 1) *klas*, vlat, * † *klasasto bilje*. 2) * *najajajniža zvijezda u zviježđu djevice, klas*.

* **spicēus**, adj. [spica] *od klasova*, messis, žita; corona; sarta.

spicūlum, i, n. [dem. od spicum; pogl. spica] 1) *šiljak*, *rt*, *osb. željezni na koplju*, * *na strjelici*, s. calami Cnosii, kretske strjelice; Cynthiae; * *žalao u pčele, bodljika u škorpje* (štipavca), * *u stršljena*. 2) * *meton. kopije, strjelica*.

spina, ae, f. 1) * † *trn*; * † *trnje, draća*. Napose a) *bodljika na životinji, kao na ježu*, aliae animantes spinis hirsutae. b) * † *rténica, kičmenica*; * *leđa, hrbat*. 2) *prenes.*, a) *sitnica, zamrsak*, spinas definiendi, disserendi, partiendi; vellere spinas. b) (Hor.) *pogrješka, briga, požuda*, quid te exempta levat spinis de pluribus una? spinas animone ego fortius an tu evellas agro.

* † **spīnētum**, i, n. [spina] *trnjak, draća*.

* **spīneus**, adj. [spina] *trnov, vincula*.

* **spīnifer**, fēra, fērum, adj. [spina-fero] *trnov, bodljiv*.

spīnōsus, adj. s. komp. [spina] 1) *pun trnja, bodljiv*, * *herbae*. 2) *tp. a) * bodljiv kao trnje, curae, ojeptičarski, domišljat, lukav*, oratio; disserendi genus; haec spinosiora prius ut confitear, me cogunt quam ut assentiar.

spīnter, ēris, n. [*σπιντήρ*] *narukvica, grivna*, Plaut., spīnter armillae genus, quod mulieres gerere solebant summo sinistro brachio, Festus.

spīntria, ae, m. [od σπιντήρ] *sputanik, vrsla sramotnih ljudi*, Tac. Suet., qui triplici serie connexi invicem se incestarent, Sueton.

spīnturnīcium, ii, n. [dem. od spīnturnix] *mala zlokožna ptica, jedn.* Plaut. mil. 4, 1, 42.

spīnus, i, f. [spina] *trn crni, crni glog* (prunus spinosa, Linn.), Verg.

spīra, ae, f. [*σπίρα*] * *zavoj*.

spīrābīlis, adj. [spiro] *što se može disati, kao zrak*, animus, natura; * *caeli lumen sp., za život*.

spīrācūlum, i, n. [spiro] *oduška*, * *spiracula* Ditis, o spili Plutonovoj (jer se držala donjega svijeta).

spīrāmentum, i, n. [spiro] 1) *oduška, pikolina*, * *seu plures calor ille vias et caeca re-*

laxat sp. (žile), novus veniat qua succus in herbas; * *tenuia cerā sp. linunt*; * *spiramenta animae, dušnik*; * *sp. flammam exhalantia* (o ustima); (Just.) cavernarum. 2) (Tac.) *oduška, pauza*, per intervalla ac spiramenta temporum.

spīritus, ūs, m. [spiro] 1) *dūhānje* (sr. anima, aēr), * *Boreae*; * *attractus ab alto sp., † aēr semper movetur spiritu aliquo*. 2) *disanje*; *zrak, uzduh*, aēr spiritu ductus; spiritu in pulmones anima ducitur; anima, quae ducta sit spiritu; * *neque habet, quas ducat spiritus, auras*; hujus caeli; quid est tam commune, quam sp. vivis, terra mortuis, mare fluctuantibus? 3) *dūh, hāk, disanje*, spiritum ducere, reddere (*disati*); usque ad extremum spatium nullum tranquillum atque otiosum s. ducere, *dahnuti*; cum s. ejus esset angustior; versus multos uno spiritu (*na jedan dušak*) pronuntiare; * *Chimaerae*; * *taeter s. manat ore*; extremo spiritu ludere; usque ad extremum s.; † s. linquit, *nestaje daha*; napose a) *duša, život*, spiritum patriae reddere; ne s. ei auferatur; † s. adimere; † spiritus finis; extremum s. effundere in victoria; (Tac.) si effundendus s. sub oculis inimicorum foret, s. ante quam ultionem amissuros; * *per quae s. et vita redit bonis post mortem ducibus*; *dūh*, postquam quasi divino quodam spiritu inflari; divino spiritu contineri. b) * *uzdisanje, uzdah, uzdisaj*. c) *dūh* = *viva vox*, carent libri spiritu illo, propter quem majora eadem illa cum aguntur, quam cum leguntur videri solent, Cic. or. 37, 130.; excitat qui dicit, spiritu ipso, Quint. 10, 1, 16. d) *dašak, vrijeme postajući dahom*, Cic. de or. 3, 48, 184. 4) *trop. a) duša, duh*, * *dum s. hos regit artus*; * *morte carens s. b) duh, čut, misao*, * *avidus, lakoma čud*; hostiles, Liv. s. nobilitate dignos capere, Curt.; napose *duh pjesnički, ushit, zanos*, spiritu divino tactus; (Tac.) quanto non solum ingenio ac spiritu, sed etiam eruditione et arte; * *mihi spiritum Graiae tenuem Camoenae Parca dedit*; * *acer s. (silan zanos) et vis*; (Quint.) in rebus s., *velik polet*; spiritus magnificentia; sublimis s. (in carminibus); o *govorniku*, elatus abunde s.; beatior s. c) *jak duh, hrabrost, srčanost, pouzdanje u se, samosvijest*; ali i: *oholost, obijest, prkos i nal.*, no u tom značenju nigda u gen. dat. abl. pl. ingentis spiritus vir; * *qui s. illi (dat.)*, qui vultus: regio spiritu; Dolabellae; feroces; spiritus facere; res gestae meae mihi nescio quos sp. attulerunt; his rebus tantum fiducia ac spiritus Pompejanis accessit; magna s. bi auctoritatem magnosque s. in re militari sumere; tantos sibi s., tantam arrogantiam sumpserat;

s. tribunicii, patricii; tribuni animos et spiritus; spiritus remittere; * corpore majorem rides Turbonis in armis spiritum et incensum; † altiores s. sumere: † qui probe nosset spiritus ejus; † spiritus alcjs (*ljutinu*) mitigare.

spīro, i. I) intrans. 1) *duhati, piriti, lahoriti*, * Zephyri; † venti a Pontico mari; * di spirante secundi, *dajle povoljan vjetar; u pril.*, * alcuī, u *prilog raditi*. Pak a) * *dušūci izlaziti*, flamma e pectore, *suklja*. b) * *šumjeti*, vada; freta. c) * *mirisati*, thymbra graviter. 2) *disati*, dum s. potero; * ignibus, *odisati*; i (*rijetko*) *živjeti*, ab eo spirante defendi; u *pril.* a) *disati*, *živjeti*, videtur Laelli mens s. in scriptis; * spirantia exta, *kajna se još pūšē*; * aera, * signa, *živa*. b) * *biti zanositi, ūshičen*, quod s. et placeo tuum est. II) trans. *disati, odisati*, * ignem naribus; * semper frigora; tp. = *tēžiti na što ili za čim, tegnuti za čim, raditi oko čega, biti pun čega i nal.*, tribunatum; † majora; * tragicum satis; * immane (od gnjeva); * amores, *samom ljubavju*; * odorem, *mirisati*.

spisso, adv. s. komp. [spissus] upr. *gusto*, *nabijeno*, *klas*. samo tp. *pōlako* (sr. spissus), s. atque vix pervenire ad alqm, *jednom Cic. Brut.* 36, 138.

spissigrādus, adj. [spisse-gradior] *pōlako iduci*, *jednom Plaut. Poen.* 3, 1, 3.

spisso, i. [spissus] *učiniti da zgusne*, * ignis spissatus, *zgusmo*.

spissus, adj. s. komp. i † sup. 1) *gust*, *zbijen*, tunica, *debela*, *Plaut.*; * coma; * grando; * arena; † nubis; laurea s. ranis; * theatrum, *sedilia*, *dupkom puna*. 2) tp. *zamršen*, i *polagan*, *spor*, s. sane. opus et operosum; etiam si id est aliquanto spissius (*objektivno*) aut ego sum tardior (*subjektivno*); omnia adhuc tarda et sp.; et principia tarda sint et exitus tamen sp. et producti (*olegnuti*) esse debent.

splēdeo, ui. — 2. *sjati se, svijetliti se, blistati se*, * pontus tremulo sub lumine; (*Plaut.*) splendens stella candida; * labra splendentia; nisi temperato splendeat (*lamna*) usu; * purpureus pannus, late qui splendet; * cui paternum splendet in mensa tenui salinum; u *pril.*, virtus splendet per se; s. alienā invidia velle; * Lacaenae splendet adulterae famosus hospes; * Glycerae nitor splendentis Pario marmore purius.

splēdesco, — 3. [splendeo] * *sinuti, zasijati, zasjati se, zasvijetliti se*; u *pril.*, alq. oratione; canorum illud in voce, *zajeknulo*; † perfectum opus absolutumque est, nec jam splendescit lima, sed atteritur.

splēndide, adv. s. komp. i sup. [splendidus] 1) *sjajno, svijetlo, krasno*, ornare convivium; se gerere, *gospodski živjeti*; declamare; acta aetas honeste ac sp.; † sp. natus, nata; † splendidus (*slavnije*) bellum gerere; * spl. (*na svoju staru*) mendax; s. dicta. 2) *živahno*, simpliciter et sp. loqui, *jednom Cic. de or.* 2, 16, 68.

splēndidus, adj. s. komp. i sup. [splendeo] 1) *sjajan, svijetao* (pogl. splendeo), candor splendidissimus; * sol splendidior; * fons; * billis; *prenes*, arbitria, *svečana presuda* (*misli se pri tom na sjaj sudačke stolice itd.*). 2) tp. a) *sjajan, svijetao*, nomen; * verba. b) *sjajan, svijetao, krasan, slavan*, civitas homo, *kajemu je do sjajnosti*; splendidus, non sumptuosus; ratio dicendi; oratio; * fama; * facta; * rectius hoc et splendidius multo est, *mного više mi nosi slavu i užitka*; * dominus, *vrijedan da mu se zavidi*. c) *ugledan, izvrstan*, eques; homo; † femina; (*Inc.*) splendidissimus quisque (*opp. gregarius miles*).

splēndor, ōris, m. [splendeo] 1) *sjajnost, svijetlost, jasnota*, ut sp. meo sit clipeo clarior, caelum ut est splendore plenum, *Plaut.*; * argenti; * flammae. 2) tp. a) *sjajnost*, *gizda*, u načinu života itd., omnia ad gloriam splendoremque revocare; vitae; erant in verborum splendore elegans. b) *sjajnost, ugled, slava, vrsnoća, krasota, divota*, dignitatis suae splendorem obtinere; summorum hominum; summo sp. homo ac virtute praeditus; imperii; † familiae; equestris (*viteškoga staleža*); vitae; tantus animi sp. et tanta magnitudo fuit, ut, *Cic. Brut.* 77, 268.; * parum splendoris habere, u *riječima, koje nemaju poetične vrijednosti*. c) *ures, nakit*, orlinis, *Cic. p. u Cacc.* 10, 24. d) *jasnota*, vocis; verborum.

splēntum, ii, n. [σπληνιον] *mušica, madež za ukras*, *Plin. ep.*

Spolētium, ii, n. *Spolecij*, grad u Umbriji, sada *Spoleto*. Odalle -tinus, adj. *spolecijski*; supst. -ni, ōrum, m. *Spolećani*.

spōliātio, ōnis, f. [spolio] *plijenjenje, grabaž, pljačkanje, olimānje*, sacrorum; dignitatis; consulatus; in tanta sp. omnium rerum.

spōliātor, ōris, m. [spolio] *olimāč, grabac, pljačkar*.

spōliātrix, icis, f. [spolio] *olimačica, pljačkarica*, Venus, *jednom Cic. p. Car.* 21, 52.

spōliātus [partic. od spolio] adj. samo u komp. *oplijenjen, opljačkān*, *jednom Cic. Att.* 6, 1, 4. nihil illo regno spoliatus.

spōlio, i. 1) *svlačiti odijelo*, alqm; hominem; jacentem veste; alqm vestitu. 2) *plijeniti, pljačkati*, uopće: *lišiti koga čega*, corpus caesi hostis, Gallum caesum torque; spoliatis eorum domibus; fana sociorum; fana; regem spoliatum ex provincia expilatumque dimittere; alqm argento; * vitā; alqm regno paterno atque avito, dignitate, omnibus rebus; Gallia omni nobilitate spoliaretur; philosophiam, quae s. nos iudicio, privat approbatione, omnibus orbat sensibus; * hiems spoliata capillos; *apst., plijen uzeti, zgrabiti*.

spōlium, ii, n. 1) * *đderānā koža*, leonis; viperei monstri, *svlak*; pecudis. 2) *đdora, što se s ubijenoga neprijatelja otme; đleći plijen*, uopće: *svaki plijen*, spolia caesorum legere, detrahare; sp. opima *pogl.* opimus; sp. classium; † navalia; agrorum, *s polja*; aliorum spoliis nostras facultates augeamus; Turnus ovat spolio; * spoliū sceleris, *zlatna kosa, koju je Scita ugrabila svome ocu*; * nec quisquam e nostris spolia cepit laudibus, *nije nitko oteo itd.*; *pak i ono, što se dobije kao nagrada, nadvladavši neprijatelja*, ne ornamentis ejus omnibus Sex. Naevius pro spoliis abutatur; sese consulatum ex victis illis spolia cepisse; * *pobjeda*, s. ampla refertis (*ironički*).

* **spōnda**, ae, f. 1) *nogači u postelje, u divana*. 2) *melon. postelja, divan*.

spōndālla (-daulia), ōrum, n. *žrtvènā pjesma uz sviralu*, dvojb. u Cic. de or. 2, 46, 193. (*gdje po svoj prilici treba čitati sua sponte aliena*).

spōndeo, spōpōndi, sponsum, 2. [σπένδω] 1) *publicist. i jurist. izraz: zàvjeriti se, zàtèći se, obreći, obećati, nàvlast. na sudu*, alqd; pro alqo, alqd pro alqo, *jamčiti se, ijamčiti se*; pacem; de alqo; alcuī alqd; sponsio, quam sponderat; (Hor.) hic (sponsum) vocat; (Plaut.) gnatum alcuī, *vjeriti, zaručiti*; *supst. a) sponsus*, i, m. *vjērenik, zaručnik*; * *prosac. b) sponsa*, ae, f. *vjērenica, zaručnica. c) sponsum*, i, n. *obrećeno, obećano, ujamčeno*, Hor. 2) *tp. a) sp. animis* (Liv.) *terdo se nadati*; † sibi; * omnia digna; † ingenium magnum virum; * placidum spondentia sidera.

spōndēus (-dius), ēi, m. [σπονδεῖος] *s p o n d e j*, — — *stopa*.

spōngia, ae, f. [σπογγία] *spužva*; *prenes. mek oklop poput spužve*; *dvoumno*, Ajax in spongiā incubuit, Aug. u Suet. Aug. 8.

sponsa *pogl.* spondeo 1) b).

sponsālla, ōrum, n. [sponsalis od spondeo] 1) *vjeridba, zaruke*. 2) *vjeridbena gozba*.

spōnsio, ōnis, f. [spondeo] *public. i jurist. izraz, svečano obricānje kod rasprava, ugovora, saveza: jamčenje, uopće svečani ugovor, prava pogodba, facere*; non foedere, sed per sponsionem pax Caudina facta est (Liv. 9, 5, 2.); tam spensiones quam foedera sancta esse; sponsione se obstringere; *vjeru zadati*; sp. interponere; sp. acceptam facere; sponsione defendere; Oericolani sponsione in amicitiam accepti; per indutias sponsionem faciunt, uti proficiscerentur; *napose o civilnim parnicama, obricānje s jedne i s druge strane (uzajmice), pogodba stranaka, da će onaj koji izgubi, dobitniku platiti neku svotu novaca, vrsta oklade*, sp. facere cum alqo, de societate, sponsione lacescere *pōnditi okladu*; vincere sponsione, *o tužiteljju, koji izaziva na sponziju*; a vincere sponsionem, *o optuženomu = dobiti pravdu*. Među pravna sredstva, kojim je pretor u Rimljana branio privatnu svojinu, išle su taku zvane posesorske naredbe ili interdiksi (sr. interdictum). Namjera im je bila da ili uživaju kakvu svojinu obrane od smetanja (interdicta retinendae possessiones ili prohibitoria) ili da izgubljeni svojinu povrnu (interdicta recuperandae possessionis ili restitutoria, exhibitoria, recuperatoria). Kako se obično postupalo pri tom interdicto contendere ako se optuženik nije pokorio pretorskomu ediktu, te je došlo do civilne parnice, gdje je sponsio odlučivala, sr. Jordana Cic. p. Caeo. str. 37 sl. O formulu a, koje su se obično kod sponzija upotrebljavale, valja jo Jordana na str. 40 iste knjige pamtiti oro: „Omnes sponsiones concipiuntur particula SI; si condicio ipsa sponsionis negativam continet sententiam NON additur. Ubi non sponsiones ipsae recta oratione proponuntur, sed ab alio obliquo sermone referuntur, SI in NI [sr. ni]. SI NON in NI NON mutari solet“. Sr. glavna mjesta Cic. off. 2, 19, 71. cum is (Lutaius) sponsionem fecisset, NI VIR BONUS ESSET. Verr. 5, 51, 141.; Verr. 3, 57, 59. p. Caeo. c. 16, in Pis. c. 23. p. Quint. c. 8, 27. Fam. 7, 21.

spōnsor, ōris, m. [spondeo] *jāmao*, sponsores pro Pompejo; sp. promissorum; de mea voluntate; (Hor.) quo sponsore res teneatur gl. teneo; * *o jednoj božici*.

sponsum gl. spondeo 1) c).

1. **sponsus**, ūs, m. [spondeo] (*rijetko*) = sponsio b).

2. **sponsus**, i, m. gl. spondeo 1) a).

sponte, abl. sing. f. *neobičnoga* spons, tis, [od spondeo], 1) *u prozi s abl. mea, tua, sua etc., pred njim, sām sobom, sām po sebi, svojevolutno (ne po sili ili po nagovoru), mea,*

tua, sua sp. facere, *od svoje volje*; tuo iudicio et tua sp.; sua sponte et voluntate facere (*po svojoj volji i čudi*); non sua sp. sed rogatum; non solum a me provocatus, sed etiam sua sp.; esse divinius, quod ipsum ex se sua sp. moveatur, quam quod pulsu agitur alieno; is ardor, qui non alieno impulsu, sed sua sp. movetur; * *† samo* sponte; † sponte (*s voljom ili po volji*) Antonii; † sp. legatorum; † cujus sp. 2) *sām na svoju ruku, sām, bez ikije pomoći, samostalno, sām sobom, po sebi, svojevolutno*, sua sp. bellum movere; cum iis sua sp. persuadere non posset; aut senatui parendum de salute rei publicae fuit, aut aliud consilium instituendum, aut sua sp. faciendum, *ili je trebalo samostalno raditi*; neque in mea sp. prospexi, *svojom glavom*; jednom također Cic. legg. 1, 17. aliena s., *ali samo poradi sklada naprema protivnomu pred njim* sua sp.; ignis sua sp. exstinguitur, *sām sobom*; * stellae sp. sua jussaene vagantur et errant; * sp. sua sandix pascentes vestiet agnos; * sp. sua quae se tollunt in luminis oras; * quos (fructus) ipsa volentia rura s. tulere sua; *takodjer nemajući se u što ugledati*, sua s. instituisset, jednom Cic. Verr. 2, 1, 43. 3) *o stvarma*, sua sp., *sām sobom, po sebi*, res quae sua sp. scelerata est; virtus sua sp. laudabilis; quia sua sp. squalidiora sunt; quae sua sp., etiamsi tu id non agas, cadunt plerumque numero.

spōrtēlla, ae, f. [dem. od sporta] *kotarića* (za jestvine), u kotarići dano hladno jelo, (Cic. fam. 9, 20, 2; † *kotarića, uopće*).

† **spōrtūla**, ae, f. [dem. od sporta] *kotarića*, i u njoj klijentima darovano jelo, kasnije dar u novcima. Potom a) igre pripravljene za narod. b) dar. poklon, uopće.

* **spērōtor**, ōris, m. [sperno] *prezirāč*.

spūma, ae, f. [spuo] *pjena*, cum spumas ageret in ore; * per armos sp. fluit (*o nerastu, vepu*); * o zmiji; * albentes s. morske, * salis; *apsl.*; * krvi; * s. argenti, *srebrna pjena* (glacina, ljuskasti talog od olova, u kojem imade srebra, i od srebra kad se ono čisti).

spūmesco, — 3. *zāpjeniti se*, jednom Ov. her. 2, 87.

* **spūmens**, udj. [spuma] *pjenast, pjeneći se*, Nereus; unda; saxa, *zāpjenjeno*.

* **spūmifer**, fēra, fērum, adj. [spuma-fero] *pjenodnosan, pjeneći se*.

spūmo, 1. [spuma] 1) *intrans. pjeniti se*, * spumans salum; * aper; * spumantia frena; * exhausto ubere (*o kravljaci, muzlioi*); * plenis labris (*o vinu*); † spumante rictu. 2) *trans. zāpjeniti*, spumata saxa.

* † **spūmōsus**, adj. [spuma] *pun pjene, pjeneći se*.

* **spūo**, spui, spūtum, 3. *pljuvati*, sicco ore terram, *prašinu*.

spūreo, adv. [spurcus] *gnusno, pogano*, dicere; perscribit spurcissime (*najogavnijim riječima*), quas ob causas fecerit.

spureīdīens, adj. [spurcus-dico] *gnusno, pogano govoreći, jedn. Plaut. Capt. prol. 56*.

spureīffeus, adj. [spurcus-facio] *gnuscći, poganeći, jednom Plaut. Trin. 4, 1, 7*.

spūreo, 1. [spurcus] * *pōganiti, opoganiti, ognusiti, uprljati*; (Cic.) helluo spurcissimus, *najpoganiji*.

spurens, adj. *pogan, gnusan, uprljan*; *prost* (*po čudi ili staležu*), tempestas; * saliva; homo spurcissimus; (Hor.) Dama.

Spūriūna, ae, m. *Spurina*, 1) haruspex, koji je Cezara opominjao, neka se čuva 15. marla. 2) Vestricius S., za cara Otona, lirski pjesnik, Tac. Plin. ep.

1. **spūrius**, adj. *nezakonito dijete, kopile, o Partencima* (sr. Partheniae), u Just. 20, 1, 15.

2. **Spūrius**, skraćeno Sp., rimsko ime.

spūtātīffeus, adj. [sputo] *upr. vrijedan, da se popljuje = vrijedan prezirānja, jednom Sisenna, u Cic. Brut. 74, 280*.

spūtātor, ōris, m. [sputo] *pljūvāč, jednom Plaut. mil. 3, 1, 52*.

spūto, 1. [intenz. od spuo] (Plaut.) 1) *pljuvati*, sanguinem. 2) *popljuvati*, morbus qui sputatur (*može biti padarica*).

spūtum, i, n. [spuo] *pljuvačka, pljuvotina* (sr. saliva), * pl.

squāleo, ui, — 2. 1) * *biti rapav, stršiti*. squalentes conchae; maculae auro squalentes; picti squalentia terga lacerti; tunica auro, *kao ljuskama pokrivena zlatom*. 2) * *biti rapav od gnusa, biti gnusan, pogan, nečist*, fastigia musco; arva; *prenes. u nečistu odijelu žalovati*, municipia; civitas.

squālīde, adv. [squalidus] (*samo u komp.*) tp. *nečisteno, rapavo*, vos squalidius, illorum vides quam niteat oratio, jednom (Cic. fin. 4, 3, 5).

squālīdus, adj. s komp. i sup. [squaleo] 1) *gnusan, gadan*, corpora squalida et prope effrata; * carcer; * humus; (Ter.) homo; *navlast. u uprljanu odijelu, o optuženiciima* (sr. sordidus), * reus; † senectus. 2) tp. (*rijetko*) o govōru: *rapav, priprost*, quia sua sponte squalidiora sunt etc.

squālōr, ōris, m. [squaleo] *gnus, gad, pogan* (f.), *nečistoća*, obsitus squalore. *Napose: uprljano odijelo kao znak žalovanja*, magno s., sed multo etiam majore maerore,

u žalosnu odijelu a još žalosniji u srcu; lacrimas squaloremque ipsius et filii vides.

squāma, ae, *ljuska*, * na zmiji, * na pčeli; kolekt., animantium alias squamā videmus obductas; * squamae, o *ljuskavu oklopu*.

* **squāmeus**, adj. [squama] *ljuskav*.

* **squāmiger**, gēra, gērum, adj. [squama i gero] *ljuskav*.

squāmōsus, adj. [squama] *pun ljusaka, ljuskav*, greges (piscium); corpus; * draco.

squilla gl. scilla.

st! interj. ps! tiho! Com.

Stābiae, ārum, f. *Stabija, grad u Kampaniji, Ov. Plin. ep. Odalle Stābiānum, supst. imanje kod Stabije, Stabijan*.

stābillimen, īnis, n. [stabilia] *potpora, jednom Atl. u Cic. n. d. 3, 27, 68*.

stābillo, 4. [stabilis] *utvrditi, udariti, stipites; tp. rem publicam; leges*.

stābillis, adj. s komp. i (prekl.) sup. [sto] *stanovit, tvrd, domus, Plaut.; locus ad insistendum stab.; solum; insuetus ad stabilem pugnam, stojeći na jednom mjestu; + agmen peditum; + proelium; via; elephantum pondere ipso stabiles; comminus stabilior Romanus, postojaniji; * pes; * medio stabilis sed et insula ponto; * terminus rerum; * spondei, teški; tp. tvrd, stalan, vječan, vjekovit, nepromjenit, sedes; stabili et firmo et magno animo; ratione stabili firmaque; firmi et s. et constantes amici; Curio te in matrimonio stabili et certo collocavit; * conubium; s. sententia, oratio; officii praecepta; voluptas (Epikuroraca)*.

stābillitas, ātis, f. [stabilis] 1) *postojanstvo, tvrdina, nepomičnost, peditum in proeliis; stirpes stab. dent iis, quae sustinent*. 2) *stalnost, trajnost, nepromjenitost, fortunae, amicitiae; virtus firmitatem, s., constantiam totius vitae complectitur; sententiae, quae stabilitatis alqd habeant; benevolentiam non adulescentulorum more ardore quodam amoris sed s. potius et constantia iudicamus*.

stābillus, adv. komp. [stabilis] *tvrd, fundare molem, jednom Suet. Cl. 20*.

stābulo, 1. [stabulum] *u staju metnuti, a stābulo*, 1. *biti u staji, * pecudes multae stabulantur in antris; dakle: bōraviti, stanovati, * Centauri in foribus stabulant; * unā stabulare*.

stābūlum, i, n. [sto] 1) *staja, štala, obor, * s. alta ferarum, zvjerinjaci, * alta; * ulište; * pašnjak, tor; stabula, staje i boravište paslirā, pastorum s., ad stabula latos (pueros); napose + krčma; i kurvinjak; kao psotka (Plaut.) s. flagitii; o Cezaru, s. Nicomedis; radi njegova kurvanja s N., Suet.*

staeta, ae, ili -e, ēs, f. [σταῖη] *smola, Plaut. stādium*, ii, n. [στάδιον] 1) *trkalište*. 2) *stadij, grčka mjera, duljina od 200 metara ili 125 koraka ili 625 rim. stopa*.

Stāgīrā, ōrum, n. [Στάγिरα] *Stagira, grad u Mačedoniji. Odalle -rites, ae, m. Stagiranin poimence Aristotel iz St.*

1. **stāgno**, 1. [stagnum] 1) *intrans. a) o vodi: izidi, zāplaviti, + aquae late stagnantes; + flumen; + mare; + Ganges; * offuso stagnans flumine Nilus. b) o mjestu: biti pod vodom, podvodan, pōplavljen biti, * orbis paludibus*. 2) *trans. pōplaviti, topiti, Tiberis s. plana urbis; * loca stagnata paludibus hument*.

2. **stāgno**, 1. (Just.) *ustaviti, bitumine aqua omnis stagnatur; tp. utvrditi, čuvati, se adversus insidias tutioribus remediis*.

stāgnum, i, n. [σταγών, στάγες] 1) *mrtva voda: jezero, ribnjak, mlaka, bara, super ripas effusus Tiberis lenibus s.; + s. salinarum, slano jezero; * fontes immensaque s. lacusque*. 2) *prenes. a) kopani ribnjak, bassin, * latius extenta Lucrino s. lacu; * stagna et euripi; + s. navale, + calidae aquae. b) * polāgāno tekuća voda*.

stālagmīum, ii, n. [σταλάγιον] *naušnica nalik na kap, Plaut.*

stāmen, īnis, n. [στο, στήμιν] 1) *navitak, osnūtak na stanu (krosni), Tib. Ov. 2) a) * prēda na vreleu, stamina ducere manu, versato fuso; stamina pollice versare, torquere; stamine fallere somnum, predenjem; deducere longa stamina; napose: nīt života o Parkama. b) * o drugoj predi, o koncu Arijadne, pauka, o žici na instrumentu. c) * tkanje, o vruci oko glave svećeničke*.

stāmīneus, adj. [stamen] *pun konaca, * rota rhombi*.

+ **stannum**, i, n. *smjesa od srebra i olova, sirovo olovo*.

Stata mater, — Vesta, Cic. legg. 2, 11, 28.

stātārius, adj. [sto] *tvrd, stojeći, miles s., koji u redu boj bije; također hostis (naprema lako družanjoj vojsci); comoedia s., vrsta glume, gdje radnja mirno i tiho napreduje, Ter.; potom statarius, glumac u takovoj glumi; prenes., orator s., miran, nestrastven*.

stātēra, ae, f. [στατήρ] *tezulja, vaga*.

stātētilus, i, m. [sto] *vrsta polagana i mirna plesa, Plaut.*

Statelli ili Statelli, ōrum, m. *Stacijeljani, pl. narod u Liguriji. Odt. Statellus, ātis, adj. stacijelski; supst. -ātes, ium, m. ili -enses, ium, m. Stacijeljani*.

Stātillus, adj. *Statilije, ime rimskomu plemenu*.

stātim, adv. [sto] 1) *tvrd*, *čvrsto*, signa st. stant. *Plaut.*; *jednako*, *redovno*, ex his praediis st. bina talenta cepit. *Ter.* 2) *smjesta*, *odmah*, *māhom*, utrum st. igni necaretur an in aliud tempus reservaretur; st. ut, st. simul ac, atque, *dim.*

stātio, ōnis, f. [sto] upr. * † *stājānje*, a) *stajalište*, *boravište*, *stan*, * alterna statione; * Termine, quā positus fuerit st., mane; * st. gratissima mergis; * o *pčelinjaku*, sedes apibus statioque petenda; in arce Athenis st. mea nunc placet. b) *kao milit. t. t. straža*, *stražari*, signa ex statione transfert; cohors in statione; st. et praesidium; in statione esse; stationem agere, habere; in stationem succedere; copias in statione collocare, ponere, disponere; vigiliae in urbe, stationes ante portas praesidiaque in muris disposita; pro castris equitum stationem habebat; custodiae vigiliae-que et ordo stationum; *pristanište*, locus non incommoda aestate st. habet; stationes obtinere; *tp.* de statione vitae discedere, *umrijeti*; * st. imperii; * felix hujus principatus st.; * oculi in statione manebant; fluctibus ejectionem st. recepi. c) † *mjesto*, gdje ljudi na ulici stoje ili sjede razgovarajući se, *sjelo*.

Stātus, *Stacije*, *rimski pridjev*; Caecilius St. *pogl.* Caecilius.

stātivus, adj. [sto] *stojeci*, *postojan*, praesidium st., *pōstavljena straža*; castra st. i *supst.* *stativa*, *ōrum*, n. *postojan tabor*; st. ponere, † habere; *ironički*, *Cic. Verr.* 5, 12, 23. iste novo quodam genere imperator pulcherrimo Syracusarum loco st. sibi castra faciebat.

stātor, ōris, m. 1) [sto] *sluga prokonzulov u provinciji*. 2) [sisto] *pridjev Jupiterov, ustavljaj*; *čuvar postojećega*.

stātua, ae, f. [statuo] *kip*, statuas et imagines reliquerunt; statuam alicui ponere, statuere, constituere; * infantes statuas, *nijeme*, u *posl.* (*Hor.*) statuā taciturnior.

stātūmen, inis, n. [statuo] *pōdupōranj*, *Caes.* b. c. 1, 51., *rebra u broda*.

stātūo, ui, ūtum, 3. [od statum, *supst.* od *sisto*] 1) *pōstaviti*, *utvrditi*, *ustaviti*, *načiniti*, *sagraditi*, equus st. Curium in vado; alqm ante oculos; captivos in medio; * loco Teucros; * crateras; * boves; † statui tumulo (*na grobu*); * arborem agro, *usaditi*; tigna; tabernacula, *razapēti*; statuam; * aras; * urbem; * moenia, *uzidati*, aciem arte; regnum; (*Plaut.*) *partic.* *stātūtus*, *kao adj.* *vitak*, *tanak*. 2) *tp.* a) *utuviti u glavu*, *tvrd* *držati*, *misлити*, *osvjedočiti se*, *uvjeriti se*, sic. st. et judico; ut mihi statuo, *kako ja pomišljam*; laudem statuo esse maximam; Caesar non expectandum sibi st.; statuere apud

animum, utrum-an. b) *odrediti*, *ureći*, *odlučiti*, *dosuditi*, locum; diem multitudini, insidiis; tempus colloquio; sibi finem consilii; (*Ter.*) pretium arti; *jedn.* *Cic. Verr.* 5, 63, 163. statui egomet mihi tum modum et orationi meae et C. Numitori — testi meo, *odmjerio sam i svojemu govoru i svojemu svjedoku itd.*; sr. quaero; sumo; st. alqd in alqm; alqd gravius (*nešto težu kaznu*) in alqm; contra alqm; de alqo, *suditi koga*, *komu osudu izreći*; id rebus statuendis decernendisque; statutum est a vobis et iudicatum; * res privatas; (*Com.*) exemplum; statuunt ut decem milia hominum in oppidum mittantur; statuitur ne sit Creta provincia. c) *odlučiti*, *namiti* (*pošto je prije bio dvojio ili se nije odlučio*), s *inf.*; † s ut; * s *quaest. indir.*; * de summa re.

stātūra, ae, f. [sto] *stās*, *rāst*, corporis; staturam alere.

1. **stātus**, adj. [*partic.* od *sisto*] *ōdrēden*, *ugōvoren*, dies.

2. **stātus**, ūs, m. [sto] 1) *stājānje*, status, incessus, sessio. 2) *stanje*, *držanje tijela*, erectus; * artificis. *Napose a) mjesto*, *položaj onoga, koji se bori*, hostem statu movere; dejicere adversarios de omni statu; e sua sede et statu demovere; minax. b) *uopće: stanje*, *stalež*, declinare de statu suo; recedere de statu dignitatis; omnes vitae st.; status regum. c) *svojstvo*, *odnošaj*, caeli, *doba godine*; mundi; stellarum; a naturae st. discedere. 3) *stanje*, res est in hoc st.; rei publicae, civitatis; * quis Latio fuerit st.; restituere alqm ili alqd, redire in pristinum statum; omnem condicionem imperii tui statumque provinciae; *boyatstvo*, multorum excisi st., *Tac.*; *napose kao jurid. t. t.*, status causae i samo status, *stanje stvari*, *različiti način*, *kojim se parvenu stvar upravlja*, ut in causis non semper utimur eodem statu (hic enim appellamus controversiarum genera). Pak *stanje u građanskom smjeru*, st. distinguuntur agnationibus familiarum.

stēga, ae, f. [stéγη] (*Plaut.*) *paluba na brodu*. **stēlla**, ae, f. *zvijezda*, st. diurna, *jutrnja zvijezda*, *danica*, *Plaut.*; st. Saturni, Jovis; st. errantes, *prēhodnice*, *planeti*; crinita, *repatica*; * comans; * facem ducens, *vatrema kruglja*; u *pril.*, illustrant eam (orationem) quasi stellae quaedam tralata verba atque immutata. *Odl.* * a) — sidus. b) *sunce*.

* **stēllans**, tis, adj. [stella] 1) *zvjezdast*, *zvjezdama osut*, nox. 2) *sjaajan*, gemmae.

Stellātis campus ili *ager*, „*Stelatske poljane*“, *plodna pokrajina u Kampaniji*. *Odl.* -tīnus, adj. *stelatski*.

stellatus, *adj.* [stella] *zvjezdama osut*, *zvjezdast*, * *orn Tauri*; *kao zvjezda na nebo pòstavljen*, Cepheus, *Cic. Tusc. 5, 3, 8*; *tp.* * *Argus, okat*; * *ensis, presjava-jući se*.

stellifer, *fēra, fērum, adj.* [stella-fero] (*rijetko*) *zvjezdónosan, zvjezdast, cursus*.

stēllio i **stēllō**, (* *dvosložno*), *ōnis, m.* [stella] *gušterion zvjezdašica* (lacerta gecko *Linn.*), *Verg.*; *rimski pridjev, Liv. 39, 23*.

† **stemma**, *ātis, n.* [στέμμα] *upr. vijenac, kojim su se kitili kipovi predā, zalo: rodovnik predā, rodoslovlje*.

stercōreus, *adj.* [stercus] *pogan, miles, kao psovka pōgān, jedn. Plaut. mil. 2, 2, 12*.

stercōro, *1.* [stercus] *gnojiti, đubriti, utilitas stercorandi*.

sterquilinium *gl.* sterquilinium.

stercus, *ōris, n.* *pōgān, govno, blato, st. curiae, kao psovka, navodi je i prigovara joj Cic. de or. 3, 41, 164*.

stērrills, *adj.* [στέριλος] *1) a) neplodan, jalov, * vacca; * juvenca; * agri; * tellus; * + humus; * palus; * silvae; * + avenae; * aristae, prazan; * ulvae; + terra; + solum; + herbae; + Octavia; * vir, eunuch; (Aurel. Viol.) genae, goli; + quia st. et terra materiā (drugi: materiae). b) uopće: prazan, zaludan, Februarium st. fore videt, da ne će dobiti ništa na poklon; + epistolae, bez poklona; + pax; + labor; * amor, nērācenā; (Plaut.) prospectus, gdje nije nikoga vidjeti; + virtutum st. saeculum. 2) koji čini neplodno, robigo, jedn. Hor. carm. 3, 23, 6*.

stērriltas, *ātis, f.* [sterilis] *nerodica, agorum; + magna quondam sterilitate; + u pl.*

* **stērnax**, *ācis, adj.* [sterno] *koji (jahača) zba- cuje, equus*.

stērno, *strāvi, strātum, 3.* [στέρνειν στέρνειν] *1) pròstirati, sipati, valjati, * vestes; + strata sub pedibus vestis; * vellus duro in solo; * strata jacent passim sua quaeque sub arbore poma; * strata arena; + super asseres pontem; corpora passim; quidam somno etiam strati; strata somno corpora; medijalno st. se i sterna, pružili se, povaliti se, leći, * se somno in litore; sterna passim ferarum ritu; humi strati, ležedi; ad pedes strati; virtus populi Rom. haec omnia strata humi erexit; Liv.; * membra sub arbuto strati. Napose a) obò- rili, obáliti, povaliti, pòsjeći, omnia ferro; ingenti caede sterna; ariete muros; * ferro pecus; + silvas dolabris; + alqm impetu; * alqm jaculo; * caede viros; * aversos morti; * moenia; * agros; * sata; * a culmine Trojam; * ventos, umiriti; tp. oboriti, pò- rušiti, pòništiti, afflictos se et stratos esse;*

*+ agmina reorum sternebantur; * irae Thy- stein gravi exitio stravero; * mortalis corda humilis pavor. b) ravniti, poravniti, gla- diti, ugliediti, * pontum; * aequor aquis: + ordia, ublažiti, umiriti; napose: pùt urav- niti, potaracati, vias silice; semitam saxo quadrato, pòpločiti; emporium lapide; locum illum sternendum locare; * strata viarum = stratae viae, supst. strata, ae, f. sc. via, pòla- racān pùt, cesta, stratae veteris, jedn. Eutr. 9, 15, 2) čim (što se prostire) pokriti, pò- sātī, * nemus foliis; * solum telis; * caesi juvenci terram; + naves pontibus; (Just.) ma- ria pontibus; (Eutr.) triclinia argento privato- rum alicui sternuntur; + campi strati sarcinis, cadaveribus; + omnia caede Persarum; pak st. equum, pokròvcem pokriti, sedlati; lectum, triclinium, pròstrijeti, lectum vestimentis; Ter.; + triclinia strata; + jubet sterna sibi in prima domus parte.*

stērnūmētum, *i, n.* [sternuo] *kihanje, Cic. de div. 2, §. 81*.

stērnuo, *ūi, ūlum, 3.* *1) intranz. kihati, * lumen st., pršti. 2) * tranz. kihajući dati, dex- tram approbationem; omen alicui,*

stērnūtāmentum, *i, n.* [sternuto, kihati] *ki- hanje*.

sterquilinium, *ii, n.* [stercus] *bunište, sme- lište, Phadr.; kao psovka, smeće! Com.*

Stērtinlus, *ii, m.* *Stertinije, sloički filozof; odl. kao aij. Stertinlus, Stertinijev, Hor.*

stērio, *ui, — 3.* [στέριον] *rkati: (Ter.) tvrdo spavati*.

Stēsichōrus, *i, m.* [Στήσιχος] *Stezikor, grčki lirik iz Himere od prilike g. 145. pr. Is.*

Stēnēlus, *i, m.* [Στένελος] *Stenel, 1) sin Ka- paneja (Capaneus) i Enadne, otac Euristejev (Erysthous), Verg. 2) nekaki Rutulac, Verg. 3) kralj u Liguriji, otac Ciknov (Cycnus), Ov. Odt. 1) * -lōlus, adj. Stenelov, hostis Stē. = Eurystheus; proles Stē. = Cycnus. 2) * -lōis, idis, f. adj. Stenelov, avis Stē., labud.*

† **stībādium**, *ii, n.* [στίβδιον] *stibadij, poči- valo u prilici pokušaja*.

stigma, *ātis, n.* [στίγμα] *upr. žig, ruglo, po- ruga*.

stigmātias, *ae, m.* [στυματίας] *žigosanik rob, jedn. Cic. off. 2, 7, 25*.

stigmōsus, *adj.* [stigma] *pun žigová, ži- gosān, jedn. Rustic. Arul. u Plin. ep. 1, 5, 2*.

stilla, *ae, f.* [dem. od stiria] *kap.*

stillicidium, *ii, n.* [stilla-cado] *streha*.

stillo, *1.* [stilla] *1) intranz. kapati, prokap- livati, pugio stillans (s kojega krv kaplje); * mella de ilice. 2) * tranz. puštati kapi, rorem ex oculis (suze); stillata cortice myrrha.*

stilus, i, m. 1) *držak, pisaljka, ozdo šiljasta*, da se mogu slova u voštane tablice pisati, ozgo plosna, da se zapisano opet zamazati može, stoga stilum vertere (Hor.) = *istirati, popravljati*; (Cic.) st. vertit in tabulis. Odt. a) *vježbanje u pismenim sastavcima, vježbanje u slogu*, st. optimus et praestantissimus dicendi effector ac magister; st. exercitatus; † multo ac fideli stilo sic formetur oratio, ut etc. b) *način pisanja*, unus sonus est totius rationis et idem st.; hujus orationes tantum urbanitatis habent, ut paene Attico stilo (perom) scriptae esse videantur; (Ter.) dissimili oratione et st.; k jednu se odnosi na pravo značenje riječi, si fuissem, non solum regem, sed etiam regnum e re publica sustulissem, et si meus st. ille fuisset, ut dicitur, mihi crede, non solum unum actum, sed totam fabulam confecissem; (Hor.) sed hic st. haud petet ultro quemquam animantem et me veluti custodiet ensis vagina tectus. o) † *uopć: način pisanja, slog*, (sr. oratio, dictio).

Stimula, ae, f. [stimulo] „Dražilica“ sa Seme-lom poistovjeđena božica Bakkhanlija, Ov. Zato je zovu Stimula u Liv. 39, 12, 4.

† **stimulatio**, ōnis, f. [stimulo] (rijetko) *pod-badanje, podraživanje*.

stimulatrix, icis, f. [stimulo] *podraživa-lica*, Plaut.

stimulens, adj. [stimulus] *ostanski, ostanom zadan*, supplicium, jedn. Plaut. mil 2, 6, 31.

stimulo, i, [stimulus] *upr. ostanom bosti, dakle tp. 1) mučiti, podbadati, uzne-mirivati*, te conscientiae maleficiorum st.; † stimulatus irā et dolore. 2) *dražiti, podbadati, nagoniti*, alqm ut caveat; populo ad arma; quem ad perturbandam rem publicam inopia atque mali mores stimulabant; dolor in Tarquinium ipsum st. eos; † alqm in proelium, † in formidinem; gloria, † cupido animum st.; * stimulata pellicis ira; * audito st. trieterica Baccho; * s. inf. * † apst.

stimulus, i, m. 1) *gvōžđa, pl. (pokriveno šiljasto kōlje, na gornjem kraju sa željeznim kukama)*. 2) *ostan, badalj, kojim se gone volovi na oranju, a i za kažnjenje robova*; sr. seges 1); tp. a) *ostan nemira, muka*, doloris, amoris stimuli (o ljubomoru); * talem reginam Allecto stimulis agit undique Bacchi. t. j. bjesnilom onakovim, kakvo prave Bakkhanlice. b) *ponuka*, animum stimulis gloriae concitare; alqui stimulos admove, † addere, * adjicere; subdere stimulos animo; defendendi Vatini fuit etiam ille st.; st. quidam industriae ac laboris; agrariae legis tribunicis stimulis plebs furebat; acriores quippe

aeris alieni st. esse; u pril., acres subjectat lasso st. versatque negantem, Hor.

stipatio, ōnis, f. [stipo] (rijetko) *salijetanje oko koga, pratnja*, ejus aspectus, concursatio, stipatio, greges hominum perditorum, Cic. p. Sull. 23, 66.

stipator, ōris, m. [stipo] *pristalica, pratilac, trabant, često s mrskim značenjem ropškoga vladanja* (sr. satellites), Alexander Phraeus praemittebat de stipatoribus suis; stipatores corporis; Venerii; (Hor.) quisquam st.

stipendiarius, adj. [stipendium] 1) *za plaću služeći*, stipendarii facti sunt Romani; † cohortes. 2) *porezni, koji dānak plaća*, civitas; homo; Aednos sibi st. factos; vectigal, quod st. (na godinu dsjećen danak, prinos) dicitur; supst. socii stipendiarique populi Rom.; stipendarii Aeduorum.

stipendium, ii, n. (= * stīp-pendium a stipe pendendo: „novce vagnuti“) 1) *plaća vojnička*, persolvere, dare, numerare st. militibus; st. portare in Africam; merere, mereri stipendia = u vojsci služiti. Odt. služba na vojsci, finis stipendiorum; homo nullius stipendii; stipendia facere; st. nullum facere; milites stipendiis emeritis, confecti, koji su svoje godine odslužili; † castrensibus st. imbui, službu učiti u taboru; u pril., tanquam emeritis st. libidinis. 2) *dānak, prinos* (dsjećen danak u novcima), st. capere; pendere, † ferre; st. remittere; stipendio multare; st. alcuī imponere; * globa, carina, dira ferens st. tauro; quod me manet st.

stipes, itis, m. 1) *veliki i jak kolac, kao kolac upotrijebljen u zemlju ukopān panj*. 2) * *deblo, drvo*. 3) *tp. kao psotka, klada, bukva*, Ter.

stipo, i. 1) *sabiti, natrpiti, nagnjesti*, in arto stipatae erant naves; Graeci stipati, quini in lectulis, saepe plures; velut stipata phalanx; * carinis ingens argentum; * apes st. mella; * Roma arto stipata theatro; st. Platon Menandro, pisma Pl. s Menandrovim strpati; * curia patribus fuerit stipata; † pontes calonibus et impedimentis stipati. 2) *saletjeti, opkoliti, okružiti*, senatum armatis; qui stipatus semper sicariis, saeptus armatis, munitus iudicibus fuit; stipati gregibus amicorum; senectus stipata studiis juventutis; cum amicorum tum satellitum turpa stipante.

stips, stīpis (nom. sing. u klas. se prozi ne upotrebljava), f. 1) *novčić, dar, milostinja*, osb. orkevi, prilog, stipem colligere, cogere ab alqo; conferre; stipem tollere, prosjačenje dōkinuti, zadržati; † stipem emendicare a po-

pulo; * stipem, † stipes dare. 2) † *plāda*, (zà-slāženā) hortum colere exigua stipe.

stipūla, ae, f. a) *slamka*, Ter.; * stipulam urere, *strnjiku*; * *slaba*. b) † *stabljika*, *trskova*, *bobova*.

stipulātio, ōnis f. [stipulor] *ugovor*, *zadana vjera* [sr. sponsio b)].

stipulātioneūla, ae, f. dem. od stipulatio, *ugovorac*. jedn. Cic. de or. 1, 38, 174.

stipulātor, ōris, m. [stipulor] *vjerovnik*, *čiji je dužnik tko zadanom riječi*, jedn. Suet. Vit. 14.

stipulor, (a stipula? veteres enim, quando sibi aliquid promittebant, stipulam tenentes frangebant, quam iterum jungentes sponsiones suas agnoscebant, Isidorus) dep. 1. *svetano dati, sebi što obreči, uvjetovati* (sr. stipulatio); pas. haec pecunia necesse est stipulata sit, jedn. Cic. p. Roso. com. 5, 14.

stīria, ae, f. *ledenica*, Verg.

stīrpūs, adv. [stīrps] *stubbōkom*, errorem, quasi radicem malorum omnium, st. extrahere, *iščupati*, jedn. Cic. Tusc. 4, 38, 83.

stīrps, pis, f. *pored stīrpis*, *stīrpes*, (m. Verg. georg. 2, 379.) 1) *deblo s korijenom*, arbores aluntur per st. suas; ab stīrpe (*stubbōkom*) Carthago interiit; * † *stabalce sadēnica*; o *ljudma a) plēme, porōdica*, propter ignorationem stīrpis et generis; st. civica; Hercules stīrpe generatus. b) *mladioa, podmladak, potōmak, koljeno*, stīrpem ex se relinquere; stīrpem augere; neque st. (*djeoa*) potest deesse, Nep.; * Achilles; hominum sceleratorum, *bagra*. c) *plēmēnjāk*, Liv. 2, 50, 11. 2) *prenes, grm, biljka*. 3) tp. a) *početak, izvor, korijen, temelj*, aegritudinis; malorum; virtutis; juris; stultitiae. b) (*rijetko*) *prvotna čud, narav*.

stīva, ae, f. *ručica* (u *pluga*), Verg. Ov.

sto, stīti (* stīstērunt), statum, 1. 1) *stajati*, cum virgo staret et Caecilia in sella sederet; * stans pede in uno; ad januam, cum gladiis, in conspectu senatus; * propter in occulto; qui proximi steterant; * stat super (*ozgo*); hic foris, *Plaut.*, hinc procul, Ter.; quorum staturae steterunt in rostris; signa ad impluvium; earum (arborum) stantium species; * stabat in his (lucis) ingens quercus; * saxa antro; * stabant sine ignibus arae; * aheneus (*kao mjeđen kip*) stes; * levi de marmore tota stabis; *impers.* quid agitur? statur! Com.; uopće: *baviti se, boraviti, biti gđe*, ad curiam; in ganeorum nidore; (Hor.) in fornice; † in limine victoriae; † in limine operum; † in partibus alcis; (Tac.) Agrippinae vis citra ultīma stetit; = *ukazati se, pojaviti se, nazočan biti*, (Hor.) auctor cum stetit in

scaena, propius, dexter. *Napose a) kao milit. t. t., stajati u redu, pod oružjem, u boju, boriti se*, haud impari acie; in Asia totius Asiae vires; in primis; † sub armis; † in armis; † in acie; † armati stant; † acies st.; † laxius; † ante signa; † extra teli jactum. b) *stajati, dvoriti, služiti*, sto exspectans, si quid mihi imperent, Ter.; † ad cyathum et vinum. c) * o *bludnici, stajati nudedi se*. d) *obrodu, stajati na sidru*, ad Uticam; † in statione; † classis in aqua stabat; * st. litore puppes; * st. sale Tyrrheno classes. e) * o *zgradi, stajati dōgrāden, gotov*, jam stabant Thebae; stet Capitolium ingens. f) * *ustati, nādignuti se, stršiti*, steterunt comae; aetae, cristae. g) * st. alqa re, *stajati, biti pun đega*, st. nive candidum Soracte; stant lumina flammā; tp. a) pericula stant circa alqm. β) stare ab, cum alqo, *biti na ovoj strani, pristajati uz koga, pomagati komu*; st. in, adversus alqm; qui nobiscum adversus barbaros steterunt, adversus populi commoda, *protiviti se, opirati se*, Nep.; si pro mea patria ista virtus staret. γ) st. in alqo, in alqa re, alqa re, *stajati, ostati na kome*, * omnis in Ascanio cari st. cura parentis; * omnis spes Danaum et coepti fiducia belli Palladis auxiliis semper stetit; † bella famā. δ) o *ojeni, stajati, valjati, vrijeđiti*, multo sanguine ac vulneribus ea victoria Poenis stetit, centum talentis; * haud parvo; † victoria tantulo impedio stetit, *to-lišno*.

2) *s mirom stajati, ne micati se, mirovati*, quid stas, lapis? Ter.; * equus stare nescit; * taurus vacca adempta st. nescit, *mirovati*; † eodem vestigio; * stetit aequore puppis; * aquae; * placidum ventis mare; * glacies iners; * omnis stetit (*zgrušala se*) imo vulnere sanguis; o *vremenu*, veluti stet volucris dies; non segnis st. remeate dies; *takoder oklijevati*, quid stas? quid statis? Hor. *Napose a) kao milit. t. t., odoljeti, održati se*, in acie; communis; in gradu; † in eodem vestigio; u *pril.*, pari fastigio st.; (*jednako se vladati*) in utrasque fortuna, Nep.; *apsl. o samu boju, stajati, ostati na mjestu*, (Liv.) anceps certamen, aliquamdiu pugna; (Curt.) pugna aequis viribus, *ostala neoddlučena*; (Tac.) Sequanorum prospera acie impetus belli stetit. b) o *stijenama, zgradi: tvrdo stajati*, muros stare; stantia moenia; domus, urbs; stantibus Hierosolymis; * silix; * Marpesia cautes. c) o *oružju: tvrdo se zadjesti, zabosti*, * ossa inter ferreus ad costis alto vulnere mucro; * fixo hasta cerebro; † sagitta in umero; tp. a) *stati, ostati*, res publica eo quo coeperat statu; *

Trojaque nunc stares Priamique arx alta maneres; (*Tac. ann.* 3, 75.) illi, quod praetura intra staret (*opp.* huic, quod consulatum adeptus est). *β)* st. per alqm (*često sa quominus, quin; ne*), *stajati do koga, biti čija krivnja. γ)* *tvrd, nepomično stajati, opstati, održati se, ostati; pri čem tvrdo ostati, podavati se, pokoravati se čemu, držati što itd.*, si stare non possunt, corrunt, *ako se ne mogu uzdržati (pri svom imutku) itd.*; per quos homines steterim; res publica sua virtute; fide, opibus; socerum — in alienis terris jacentem, quem in majorum suorum vestigiis st. oportebat; stamus animis, *hrabra smo srca*; fides sociorum ad eam diem firma steterat; tutela muliebri res Latina et regnum avitum puero stetit; * dum stabat regno incolumis; * stas animo? *jesi li pri paméti?* * sermonum stet honos et gratia vivax; † disciplina stetit; † imperium sub uno st. potuisset; st. in fide; in eo, quod est judicatum; st. alqs judicio, suis judiciis; alqs decreto, *pokoravati se*; pacto, promissis, conditionibus; (*Tac.*) ceteris mortalibus in eo st. (*drže se*), quid ibi conducere putent; *impers.* statur priore foedere; eo stabitur consilio; eo staretur; (*Curt.*) eo statur quod major pars decreverit. *δ)* *biti utvrđen, uglavljen, odlučen*, tempus agenda rei; * sua cuique dies; modo nobis stet illud; neque adhuc stabat quo potissimum (convertamus); st. alcu sententia s. *inf.*, (*rijetko*) st. alcu, st. s. *inf.* *ε)* o *glumou i glumi: održati se na pozorištu, omiljeti*, illi, scripta quibus comoedia prisca viris est, hoc stabant; st. fabula, fabula recto talo [*sr. rectus 1*]; cum stetit olim nova (fabula), actoris magis opera stetisse quam suā, *Ter.*

Stoice, adv. [*Stoicus*] *stoički*.

Stoicus, adj. [*Στωικός*] *stoički*; *sup.* -eus, i, m. *stoič*.

stōla, ae, f. [*στολή*] *stola*, dugačka gornja haljina od vrata do gležanja, 1) gornja haljina odličnih rimskih gospođa, *stola*. 2) * *haljina sviračeva*.

stolatus, adj. [*stola*] u *stoli*, Ulixes, u ženskoj haljini (o lukavoj *Liviji*), jedn. *Calig.* u *Suet. Cal.* 23.

stolidus, adv. [*stolidus*] *glupo, tup, ludo*.

stolidus, adj. s. (*pretkl. i kasno*) *komp. i sup.* 1) *glup, tup, lud*, nullum est hoc stolidius saxum, nihil est profecto stultius neque stolidius, *Plaut.*; inter stolidissimos ferocissimosque; (*kasno*) vir ingenio stolidior; superbia; fiducia; postulatio; † audacia. 2) (*rijetko*) = *nevaljao*, genus causarum.

stōmāchor, dep. 1. [*stomachus*] *srditi se, ljutiti se*, st. et irasci; stomachabatur si quid

asperius dixeram; id, omnia, *na itd.*; (*Hor.*) prave sectum ob unguem amici; eum alio *prèpirati se*; (*Hor.*) quivis stomachetur eodem quo personatus pacto pater.

stōmāchōse, adv. *ali samo u komp.* [*stomachosus*] *srdito, ljutito*, rescripsi ei stomachosius, jednom *Cic. Att.* 10, 5, 3.

stōmāchōsus, adj. [*stomachus*] *srdit, ljutit, osjelljit*, eques, *Hor.*; literae stomachosiores; genus acuminis.

stōmāchus, i, m. [*στόμαχος*] 1) *jēdnjāk, dušnik* (*ždrijelo*) *Cic. n. d.* 2, 54, 135. 2) *želudac*, eas cum stomachi calore concoxerit; (*Hor.*) aeger. 3) *tp. čovjek po volji ili zlovolji, a) volja, čud, ukus*, ludi apparatissimi, sed non tui s.; † multa sollicitant s. ejus in hoc agello. b) (*kao sijelo gnjeva*) *osjelljivost, razdražljivost, ijed, žuč, srditost, ljutina, zlovolja* (*sr. stomachor*), consuetudo callum obduxit stomacho meo; s. facere, movere alcu; in alqm s. erumpere, *iskaliti srce na kom*; in stomacho ridere; eam (fortitudinem) stomacho non egere; homo exarsit iracundia a stomacho; quae mihi majori stomacho fuere; * insani leonis vim s. apposuisse nostro; * gravem Pelidae s. (*Homer μῆνις*); * manum stomachumque teneto.

stōrea (storia), ae, f. [*sterno*] *rogožina*.

strābo, ōnis, m. [*στράβων*] 1) *razrok, škiljav*. 2) *rimsko porodično ime*.

strāges, is, f. [*sterno*] 1) *obārānje, rušenje, ubijanje; napose: pokolj, poraz, arborum; tectorum; boum hominumque*; stragem dedere inter se (*Liv.*) *oboriše jedan drugoga*; (*Verg.*) s. dare satis, *povaljati*; * stragem ciere; strages edere, facere; * strages ferro, * tantas s. impune per urbem edere; s. horribilem vereri; strage ac ruina fudere Gallos. 2) *meton. oborena rpa, gomila*, armorum, complere campos strage, *Liv.*; * confusae s. acervum; * tot stragis acervos Teucrorum tua dextra dedit.

strāgūlus, adj. [*sterno*] *prōstiradī, prostirka*; *supst. stragulum*, i, n. *prostirāč, na postelju ili divan*; † *pokrov*.

* † **strāmen**, inis, n. [*sterno*] = stramentum a).

† **strāmentīcius**, adj. [*stramentum*] (*rijetko*) *slaman, od slame, casa*.

strāmentum, i, n. [*sterno*] *što se stere a) stelja, slama; napose za pokrivanje kuća, desecta cum stramento seges; casa tecta stramento. b) stramenta, samari*, jednom *Caes. b. G.* 7, 45, 2.

* **strāmlneus**, adj. [*stramen*] *slaman, od slame*; Quirites s. = Argei.

strāngūlo, 1. [*σπαραγμός, σπαραγμός*] 1) *zadaviti, patrem*. 2) *tp. mučiti*, dolor inclusus.

strangūria, ae, f. [σπαγγουρία] *teško mokrenje*.

strāta, ae, gl. sterno 1) b).

strātēgēma, ātis, n. [στρατιγμία] *upr. ratna varka ili hitrina vojvode, prenes., lukāvština uopće, jedn. Cic. Att. 5, 2, 2.*

strātēgus, i, m. [στρατηγός] (Plaut.) *vojvoda; prenes., koji sjedi u pročelju za gozdom, starješina.*

strātīōtīeus, adj. [στρατιωτικός] *vojnički, nuntius, glasnik, mores, Plaut.*

Strātōnicea, ae, f. [Στρατονίκη] *Stratoniceja, grad u Kariji. Odt. -nīeensis, adj. stratonicejski; † supst. -ses, ium, m. Stratonicejani.*

Strātōnicis, īdis, [Στρατονικίς] *pridjev Veneri kod Smirnjana, jedn. Tac. ann. 3, 63.*

strātum, i, n. [partic. od sterno] *prostrto, 1) pokrivač na postelji ili divanu; uzglavnica, jastuk. Odt. postelja, počivalo, cum — stratum haberet tale, ut terra tecta esset stramentis, Nep. molle, Liv.; * membra stratis reponere. 2) samar.*

strātūra, ae, f. [sterno] *taracanje, jedn. Suet. Aug. 57.*

strēna, ae, f. *zlamenje, kob, (omen), Plaut.; odt. † dar koji se radi dobre kobi daje na kakav god, napose o mladoj godini, dar o novoj godini.*

strēnue, adv. [strenuus] *hitro, brzo, okretno.*

strēnultas, ātis, f. [strenuus] (rjetko) *hitrina, brzoda, okretnost, * antiqua.*

strēnuo, 1. [strenuus] *biti hitar, okretan, žuriti se, jedn. Plaut. Ps. 2, 2, 34.*

strēnuus, adj. s. [pretkl.] *komp. i † sup. [erodno sa streps, strepsis] upr. krepak; hitar, živ, brz, okretan, radin; napose vojnik: odlučan, odvažan, cum strenua virtute certare; ut cognoscerent te si minus fortem attamen strenuum, kao smjela; strenuus proelio; vir s. ac fortis; ex ignavo s.; strenui atque imbelles; s. † gen., militiae; o neživu, s. inertia (Hor.) prometna besposlica; * navis; † saltus, brz, † remedium, koji brzo djeluje; † mors, nagla; † uzlu sm., nemiran, duran, mali et s.; s. in perfidia.*

* **strēpito**, 1. [intenz. od strepo] *veoma šumjeti, šuštati, zveketati, itd.*

strēpītus, ūs, m. [strepo] *štropot, buka, lupa, glomot, tulnjava, praska, škripa, šum, pucnjava, zveket, zvuk i nal., magno cum strepitu ac tumultu egressi e castris; fori; non s. sed maximo clamore suam significavit voluntatem; rotarum; fluminum; * Acherontis; * januae; * valvarum; * Romae; † aquarum, † aequoris; pl. s. nocturni, Liv.; * audit equos, audit strepitus et signa sequentum; inter strepitum tot bellorum; strepitibus clamoribusque*

*attoniti; † armorum; † tympanorum; * testudinis; * tibicinae; * citharae.*

strēpo, pui, pītum, 3. 1) *intrans. štropotati; bješjeti, bučati, navlast. šumjeti, ječati, praskati, praštiti, zvečati, zveketati, oriti se, inter se; * Achivi inter se; * Jovis cum fulmina contra tot paribus streperet clipeis; * fluvius; † vocibus truculentis; * omnis murmure campus; (Liv.) aures clamoribus plorantium, omnia terrore ac tumultu, urbs apparatu belli; (Curt.) omnia belli apparatu; † armorum paratu provinciae; † placidum aequor mille navium remis; assiduo cava tempora circum tinnitu galea; * rauco cornua cantu; * litui; * argutos inter strepere anser olores, gācē; (Tac. Agr. 45.) intra Albanam villam sententia Messalinae strepebat, 2) trans. (rjetko) *vikati, dovikivati, haec, Liv.**

strictim, adv. [strictus] 1) (Plaut.) *tijesno, kratko. 2) tp. površno, dicere; librum attingere.*

* **strictūra**, ae, f. [stringo] *stezanje; nādēnje, meton. šsijānō gvožđe. Intinctio ferri in quam strichura (kāljenje) est Isidorus; striduntque cavernis stricturae chalybum, pište u rupama gomile nāda, Verg. Ch.*

strictus, adj. s. *komp. [partic. od stringo] 1) stegnut, napet, uzak, tijesan, † artus; † veste distinguuntur non fluitante, sed stricta et singulos artus exprimente, 1) † tp. kratak, u govoru, Aeschines.*

strideo, — 2. i **strīdo**, di, — 3. *pištati, škripati, škrigutati, zviždati, zujati, sikati, * stridunt cavernis stricturae Chalybum; * tibia terribili cantu; * alae cygnorum; * plaustra; * mare; * stridens Aquilone procella; * cardo foribus aënis; * belua Lernae; * horrendum stridens flammisque armata Chimaera; * silvae; * hasta; * sagitta; * funda; * serpentum Cerberus ore; * fistula stridente foramine; * procella aquilone; * rudentes aquilone; * funes; * apes utero, zuje; * strides horrenda nocte; * o ljudma: šušketati; takoder; šapat, stridere secreta divisos aure susurros, Hor. sat. 2, 8, 78.*

strīdor, ōris, m. [strideo] *piska, škripa, zviždanje, zujanje, rikanje, vikanje, serra tum cum acuitur; cardinis; aquilonis; † fundarum et lapidum; * hinc apicem rapax Fortuna cum stridore acuto sustulit; * ferri; * teli; rudentum; (Liv.) elephantorum; * o pčelama: zujanje; * indignatum magnis s. aequor; * s. et alae = stridor alarum; lepetanje; psikanje; tribuni plebis, Cic. ley. agr., 2, 26, 70.*

* **strīdūlus**, adj. [strideo] *zviždeći, prašteći, škripajući.*

strigilis, is, f. [stringo] *strug*, kojim se u kazalištu strugalo ulje s kože.

strigosus, adj. mršav, suh, equi strigosiores, Liv.; tp. o govorniku, strigosior, Cic. Brut. 16, 64.

stringo, strinxi, strictum, 3. [srodno sa στήγω] 1) nategnuti, nâpêti, a) nategnuti, nâpêti, stegnuti, stisnuti, svezati, laxare pedem ab stricto nodo, Liv., † arcum, nâpêti; * vincula parva magnos pedes, stištu; stricta (stisle se) matutino frigore vulnera, Liv., alqm ad carnarium (Plaut.), privezati. b) brati, trgati, smûžđiti, folia ex arboribus; rubos; † frondes; glandes; * hordea, kositi, * comas, strići; * remos, glačati; u pril. (Hor.) rem ingluvie, trošiti. Odalle oružje iz korica potegnuti, povući, trgnuti, gladium, cultum; ferrum; † acinacem; * stricta manus, na boj spremna ruka; * stringitur iambus in hostes. 2) na površini dârnuti, taknuti, raniti, ogrepsti, * cautes; * summas undas; * vestigia canis rostro; * metas interiore rota; * alqm; * tela corpus stringentia; † juga montium; † ultima Asiae, orijeoci; tp. * uvrijediti, dirnuti, ganuti, nomen; pectora delicto; animum patriae pietatis imago.

strix, igis, f. [στέγξ] sova, koja pò priči djeci krv ispija itd., Plaut. Hor. Ov.

* † **strôpha**, ae, f. [στροφή, vrćenje] tp. lukavština, hitrina.

Strôphâdes, um, f. pl. [Στροφάδες] Strofadi, dva otoka u Ionskom moru, Verg.

strôphium, ii, m. [στροφίον] pŕšnjâk.

Strôphias, ii, m. [Στροφίος] Strofije, kralj u Focidi, otac Piladov (Pylades), jedn. Ov. ex Pont. 2, 6, 25.

strûctor, ôris, m. [struo] graditelj, zidar.

strûctûra, ae, f. [struo] zidanje; a) zidovi, zidine, parietum; structurae antiquae genus; aerariae structurae, rudokopi. b) s. verborum, pravilno porêdânje riječi, građenje govora.

strûes, is, f. [struo] rpa pravilno naslaganih stivari, lignorum; † corporum. Napose a) * rpa žrtvènih kolačica. b) rpa, kao mjera, laterum. c) rpa, gomila, militum, Liv.

strûix, icis, f. = strues, tantas s. concinnat patinarias slaže čitave rpe zdjela, Plaut.

strûma, ae, f. gûša, Vatinius; qui exsecant pestem aliquam tanquam strumam civitatis.

strûo, strûxi, strûctum, 3. 1) slagati, vrstimoce uporedo ili jedno povrhu drugoga pòstavljati, sklapati, redati, lateres; * arbores in pyram; * penum ordine longo; * avenae structae, trstena svirala. 2) zidati, graditi, sagraditi, * domum;

* acervum; † convivia, pripraviti; per speluncas saxis structas asperis, Ennius u Cic.; adversum vim incurrentium aquarum tantis structa (Aegyptus) molibus, Just. 2, 1, 20. 3) redati, vrstati, aciem, omnes armatos in campo; captos ante frontem castrorum; tp. verba (slagati) sic, ut etc.; † ulteriora; compositi oratoris bene structa collocatio. 4) tp. spremati, pripravljati, snovati, alcu alqd calamitatis; insidias alcu; oilium in alios; mendacium; (Tac.) struebat jam fortuna in diversa parte terrarum initia causasque imperio, quod etc.; * quid struit? što snuje? 5) * trpati, natrpavati, gomilati, altaria donis, natôvariti darovima.

Strÿmo, ônis, m. [Στρυμόν] Strimon, glavna rijeka u Traciji, s. Struma. Odalle 1) * Strÿmônis, idis, f. [Στρυμόνις] Strimonka, koja slanuje uz St., Tračkinja (o Amazonki). 2) * -ônus, adj. [Στρυμόνιος] strimonski, također trački.

stûdeo, ui, — 2. 1) truditi se, nastojati oko čega, raditi o čem, težiti na što ili za čim, pomnjivo se baviti čim, dati se na što, praeturae, laudi, pecuniae; paci, agri culturae, sacrificiis; equitatui; minus memoriae; omnibus modis huic rei studendum, ut; novis rebus; literis, optimis disciplinis atque artibus; (Att. u Cic. n. d. 3, 29, 72.) s gen., tui; horum nihil egregie, Ter.: unum; (Hor.) hoc unum; id, ut ili ne, † samo s. ut, (Phaedr.) ne; neobičajno po analogiji glagola nitî, in id solum s., ut, Quint. 10, 2, 6; s inf.; s acc. c. inf., rem ad arma deduci; omnes homines qui sese student praestare ceteris animalibus; eo quo studuerat (sc. venire), venit, cum quo studuerant (sc. pervenire), pervenisent, Nep.; navlast. a) s. alcu; alcis rebus, pristajati uz koga, zauzêti se za koga; apsl., Sal. Cat. 51, 13. b) † s. literis, učiti se, nastojati oko naukâ.

stûdlose, adj. s komp. i sup. [studiosus] revno, vatreno.

stûdîosus, adj. s komp. i sup. [studium] nastojeći oko čega, radeći o čem, težeći na što ili za čim, revno baveći se čim, râd, željan, dicendi; audiendi; literarum; se semper bonorum ferramentorum studiosum fuisse; * s. florum; * culinae, koji se podao užitku kuhinjskomu, (Plaut.) s dat.; naprema tomu može u Just. 9, 8, 4. fuit rex armorum quam convivorum apparatus studiosior apparatibus može također biti abl. kao što malo kasnije stoji: divitiarum quaestu quam custodiâ sollertior. Napose a) biti komu ili čemu osobito prijazan, naklon, mei, tui, sui, ejus; victoriae; supst. pristaša, prijatelj, Catonis; habet certos sui studiosos. b) † * na-

*stojeci oko nauka, uceci se, učen, co-hors, Hor.; * + juvenis; + disputatio; + otium; supst. + studiosi; jedn. Cic. de opt. gen. 5, 13. laborem utilem studiosis.*

studium, ii, n. [studeo] *težnja, živa želja za, revno nastojanje oko, revnost, žudnja, požuda, strast, veri inveniendi; pugnandi; belli gerendi; * s. est s. inf.; alqd magno, nullo s. agere; neque equitibus s. ad pugnandum virtusque deerat; studio pugnae ardere; dare se studio eloquentiae, (Hor.) studio citharae deditus; * intendes animum studiis et rebus honestis; hoc opus, hoc s. parvi properemus et ampli; omne s. ad alqd conferre; incensi sunt studio; non solum natura et moribus, verum etiam studio et doctrina; summo s. discere; studio accusare; željno, strasno; studio ad rem publicam latus sum; illum (dolorem) non ratione aut sapientia tulerant, sed studio (radi strasti) potius et gloria; quo minus cupiditatis ac studii visa est oratio habere s. quaestus, (Hor.) s. lucri, lakomost; voluntatum, studiorum (nastojanju), sententiarum summa consensio; dispaes mores disparia s. sequuntur; morum aut studiorum commutatio; studiis (živoj želji) generorum difficile est obsistere, cum studio tuo sim obsecutus.*

*Napose a) želja, multitudinis studio ad dimicandum impelli; milites elati studio; tantum fuit in militibus studii; timor noster his studia deminuat; spei Curionis militum s. non deerant; + ardentia s. militum. b) maru vršenju dužnosti, uslužnost, zanimanje, pristajanje, ljubav; u zlu sm., sebično nastojanje, pristranost, rei publicae; in alqm; confirmatur amor studio perspecto; nihil vicissitudine studiorum officiorumque jucundius; et s. et iracundiam suam rei publicae dimittere; ad hominum excitanda s.; habemus haec omnia; bonorum s. conciliatum ex tribunatu propter nostram — causam; vulgi ac multitudinis, propter magnificentiam munerum — juventutis et gratiosorum in suffragiis studia etc.; * plausu fremituque virum studiisque faventem etc.; * cunctique sequentem instigant studiis; * consurgunt studiis Teucri; + senatum in studia (stranačko nastojanje) diducere; + senatus, in quo erant studia; sine studio dicere; + sine ira et s.; partium, pristranost. c) najmiliji posao, rad, rei militaris; suo quisque studio maxime ducitur, povodi se za onim, što mu je najmilije; venio nunc ad istius, quemadmodum ipse appellat, studium ut amici ejus, morbum et insaniam; suis studiis (zabavom, što su sami odabrâli) quibusdam occupationibusve (nâmetnutim poslovima) sic impediuntur, ut etc.; alcijs studiis*

*obsequi, Ter., inservire, Nep.; * seu pila velox molliter austerum studio fallente laborem, seu te discus agit; * nunc athletarum studiis nunc arsit equorum (Graecia); * immoritur studiis; * studia belli; * o pčelama, totius gentis mores et studia et populos et proelia dicam; * o konju, studiorum atque immemor herbae victor equus. d) znanstveno, učeno nastojanje, naučni posao, rad, i u pl., klas. samo s. gen. iti s. drugom kajom riječju, koja studium поближе označuje, ili po sadržaju, juris studium; studia doctrinae; studia scientiae cognitionisque; studia cognitionis; pabulum studii atque doctrinae; ceterarum rerum studia; retuli me ad ea s., quae retenta animo, remissa temporibus, longo intervallo intermissa, revocavi; studio sapientiae, quae philosophia dicitur; in id s., in quo estis, incumbite; haec inter se s., exercere; Antiochiae; celebri quondam urbe et copiosa atque eruditissimis hominibus liberalissimis studiis affluentia, koji je obilovao najživljim nastojanjem oko nauka, gdje su se najbolje gojile artes lib.; haec studia (nauci); studiis illis se dare; mihi tua ista s. placuerunt; qui et ingenio valuit et studio et habuit quasdam etiam domesticas disciplinas; virtutis laus omnis in actione consistit, a qua tamen fit intermissio saepe multique dantur ad studia reditus (Cic. off. 1, 7, 19.); (Ter.) se applicare ad s. musicum; * (Vergilium) studiis florentem; * in studiis vitam egi ignobilis oti; * studiis septem dedit annos; * seri studiorum; + vigent studia; + nomen et famam ex studiis petere; + studiorum sedes ac magistra Massilia; + haec quidem ex arte (po teoriji), illa vero ex studio, po učenom vježbanju.*

stulte, adv. s. komp. i sup. [stultus] *ludo, budalasto, benasto.*

stultiloquentia, ae, f. i-lōquū, ii, n. [stultus-loquor] *budalisanje, budaljenje, Plaut. Trin. 1, 2, 185. mil. 2, 3, 25.*

stultiloquus, adj. [stulte-loquor] *budalishuci, budaleci, jedn. Plaut. Pers. 4, 3, 45.*

stultitia, ae, f. [stultus] *ludost, budalastina*, alqd stultitiā facere hujus; ineptiae ac stultitiae; * brevis s. (o gozbi, pijanci); hujus istius facti stultitiam major jam superior s. defendit; lūda, budala, provinciam, ad summam s. (da je zapala najveću budalu) nequitiamque venisse.

stultivideus, adj. [stulte-video] *krivo videci, jednom Plaut. mil. 2, 3, 64.*

stultus, adj. s. komp. i sup. *lud, budalast, benast*, homo; in fabulis stultissima persona; loquacitas; laetitia; civitas; consilium stultissimum; s. ac barbarā arrogantia elati; + cogitationes; * dies, ludo proveden; supst. stul-

tus, i, m. *luđak*, *luda*, *budała*, ah stulte! *Ter.*; stultorum plena sunt omnia, *Cic.*; *češće pl. u pjesnikā, Hor.*

stūpa gl. stūpa.

stūpō-fācio, fēci, pas. **stupe-flo**, factus, 3. *zaglušiti*, *omamiti*, privatos luctus publicus pavor; stupefactus, u čudu, zadržan.

stūpeo, ūi, — 2. 1) *ukoditi se*, *zapanjiti se*, *ustaviti se*, *zadržati*, + stupentia membra; * verba s. palato; * in Turno, *zadržan* u T.; stupente seditione, *Liv.* 2) *biti zadržan*, *zadržan*, *ne znati za se od čuda*, *veselja*, *straha i nal.*, *čuditi se*, *diviti se*, *sneživati se*, cum semisomnis stuperet; (*Ter.*) animus; domum (*acc.*) Minervae, * populo, qui s. in titulis et imaginibus; s. *abl.*, * aere; * carminibus (*o Cerberu*); * insanis fulgoribus; + improviso malo.

stūpesco, — 3. [stupeo] *zapanjiti se*, *zadržati se*, *zadržati se*, jedn. *Cic. de or.* 3, 26, 102.

stūpīditas, ātis, f. [stupidus] (*rijetko*) *bezumnost*, *ludost*.

stūpīdus, adj. [stupeo] 1) *omamljen*, *zadržan*, *zadržan* (*od čuda i nal.*). 2) *tup*, *lud*, Zopyrus Socratem stupidum esse dixit et bardum.

stūpor, ōris, m. [stupeo] 1) *tjelesna ili duševna ukočenost*, *obamirānje*, *neosjetljivost*; *tupost*, *čudo*, *čudenje*, *zapanjenost*, s. sensus; in corpore; linguae; s. patres defixit; stupore ac miraculo torpidos; s. omnium animos ac velut torpor quidam insolitus membra tenet; + s. incessit omnes; meton., *zadržan* čovjek. 2) *ludost*, *budalaština*.

stūppa (stūpa), ae, f. *kućine*.

* **stūppeus**, adj. [stūppa] *od kućina*.

+ **stūprātor**, ōris, m. [stupro] *oskvrnitelj*.

stūpro, i. [stuprum] *obljubiti*, *oskvrniti*, filiam; *uopće: oskvrniti*, *pogrditi*, *pulvinar*.

stūprum, i, n. *skvrnjenje neudate ženske*, facere s. cum alga; afferre, offerre, (*Eutr.*) inferre alci s.; s. pati; + stupro coire cum alga; * meton. *kurva*, *bludnica*.

Stygius, stylius gl. Styx 2), stilus.

Stymphāleus, adj. [Στυμφαλῆος] *stimpalski*, aves, *Plaut.*, -phālis, īdis, f. [Στυμφαλῆς] *Ov.*, -phālis, *Cat.*, sve što ide na jezero, rijeku (i grad) *Stimpal*, (Stymphalos) u Arkadiji (razvikan radi phicā grabiličā, poučivānāh od Herkula), *stimpalski*.

Styx, ŷgis, f. [Στύξ] *Stiks* 1) *vrelo* u Arkadiji, *ledena voda kojega je ubojita bila*, *Curt.* 2) *u priči rijeka u svijetu pod zemljom, kojom su se bogovi najtvrdom kletvom kleti*; * meton., *svijet pod zemljom*. *Odl. Stygius*, adj., a) *pripadajući Stiksu*, *stiški*, *podze-*

maljski, S. Jupiter = Pluto, Juno = Proserpina, cymba, *Harontov*. b) *pakleni*, *strašan*, *grozan*; vis S., *ubojiti*; os S., *žvalo zmjeko*; bubo S., *zlostitna*.

Suāda, ae, f. = *ἡσδα* [suadeo] *Suada*, božica *nagovaranja*, *Ennius* u *Cic.*

suādēla, ae, f. [suadeo] 1) (*Plaut.*) *nagovaranje*. 2) = *Suada*, *Hor.* *Suadela* Venusque.

suādeo, suāsi, suāsum, 2. intraz. i tranz. a) *savjetovati*, *svjetovati*, *nagovarati*, *nukati*, *preporučivati*, alci; alqd; legem; magnopere; alqd alci; quod ipse tibi sauseris, idem mihi persuasum putato; + quod hic dies tibi s.; + suadentibus annis; * qua res, qua ratio suaderet; * dolor quod suaserit et mens; s ut ille + ne, (*Nep.*) *sa samim konj.*; s inf. i acc. o inf., * *Juturnam misero succurrere fratri suasi*; + uni se alicui proprie addicere; + onerandas tributo provincias. b) (*rijetko*) *uvjeravati*, *uvjeriti*, s acc. c. inf., nisi multorum praeceptis multisque literis mihi ab adolescentia suasissem, nihil esse in vita magnopere expetendum; suadebant amici, nullam esse rationem; suadebant amici cognatique Caesenniae id quod ipsi quoque mulieri veniebat in mentem, quoniam potestas esset etc., nullam esse rationem etc.

suasio, ōnis, f. [suadeo] *nagovaranje*, *preporučivanje*; *preporučni govor*.

suāsor, ōris, m. [suadeo] *svjetovatelj*, *nagovaratelj*, facti; *napose preporučatelj*, legis.

+ **suāsōria**, ae, f. [suadeo] *govor, kojim se svjetuje ili što preporuča*.

suāsus, ūs, m. [suadeo] (*Com.*) *svjetovanje*, *savjet*.

* **suāve-ōlens**, tis, adj. *miomirisan*.

suāvītio (sāv.), ōnis, f. [suavior] *ljubljenje*, *ojelivānje*.

suāvī-lōquens, tis, adj. (*rijetko*) *milo zboriti*, ore, *Enn.* u *Cic. Brut.* 15, 58.

suāvīlōquentia, ae, f. [suaviloquens] *milo zborjenje*, jedn. *Cic. Brut.* 15, 58.

suāvīlium (sav.), i, n. dem. od suavium, jedn. *Cat.* 99, 14.

suāvior (sāv.), dep. i. [suaviam] *ljubiti*, *ojelivati*, de matre suavianda; *Alticam nostram*; * os oculosque.

suāvis, adj. s komp. i sup. *sladak*, *mio*, *drag*, *ugodan*, *dražestan*, odor, * herba, *mirišljiva*, homo, conjunctio; (*Hor.*) sermo suavior; tibi mihi suavissimum est dare etc., *Cael.* u *Cic. ep.*, * n. suave, odv., rubens; resonare.

suāvitas, ātis, f. [suavis] *slast*, *ugodnost*, *ljupkost*, *dražest*, (*gl.* suavis, odoris; cibi; coloris, oris et vocis; pl. suavitates, sve

slasti; mira quaedam in cognoscendo; ejus eximia, *ljubaznost*; s. quaedam sermonum (u *razgovoru*) atque morum (u *vladanju uopće*), propter multas suavitates ingenii, officii, humanitatis tuae.

suāviter, adv. s. komp. i sup. [suavis] *slasno, milo, ljupko, ugodno, dražesno*, quam s. voluptas sensibus blandiatur; s. loqui; suavissime scriptae literae; s. meminisse, *rado*; (Hor.) vivere suavissime, s. ut nunc est, *dobro za sada*.

suāvītūdo, īnis, f. [suavis] (protkl.) = suavitas.

suāvium (sav.), ii. n. ab ore osculum, svavium a svavitate dicitur Varro. *slatki cjeiovi*. 1) (prekl. Hor.) *ustàšca*. 2) *poljubac, cje-lo-v*, dare alui s., Plaut. Cic.; (Ter.) *riješ od mila*, meum s.!

sūb (starolat. sup, što se nalazi samo ispred p: supplere, suppressere; ispred vokala i ispred: b, d, h, l, n, r, s, u, glasi sub, ispred drugih suglasnika izjednačuje se krajnje b sa sljedećim samoglasnikom, n. pr. suc-cedere, suc-cussus, suf-fusus, sug-gestum, sum-mittere, sur-ripere. Ispred sp bude su: su-spectus. Od proširenoga subs bude ujednostručeno su u: susque, deque, suscipere, sustinere, sus-pensus, sus-censeo. I. adverb. 1) *dolje, pod*; (uz glagole micanja) *odozdo prema gore*: subjacere, subjicere, succumbere, subluere, succidere, submergere; sublica, subalaris; subire, sublatu, sublevare. 2) *pri, odmah za*: succrescere, *prirasti*, suboles, *prirast*, subinde, *odmah za* „succurere, *prileći*. 3) u pridjevinu kao u nas: *na, su, pri, smanjuju ono, što pridjev bez prijedloga znači, n. pr. nagluh, sulud, prilud*, subiratus, *naljut*, subamarus, *nagrk*; [vno], praep. s. abl. i acc. *pod*. II. s. abl. 1) *mjesto, boravljenje: pod čim: pod (c. instr.), tik, pod ili pred (c. instr.), ispod, niže*, sub terra habitare; s. pellibus hiemare, milites continere; (Hor.) vitam s. divo agere; s. armis esse morari, manere, † stare, habere legiones; legionem s. sarcinis adoriri; s. onere configere; s. corona, s. hasta vendere; s. terra vivi demissi sunt; s. jugo (sr. jugum) mittere; s. nomine pacis bellum latet; (Caecil. u Cic.) saepe est etiam sub palliolo sordido sapientia; (Hor.) ager Umbreni s. (po) nomine nuper Ofelli dictus; (Plaut.) s. monte esse, considerare; s. muro, castris consistere; erat collis sub radicibus montis; * sub Alpibus; * s. Ilio; * sepulcrum imponit monte s. aërio; s. septentrionibus positum esse; *prenes*, s. sinistrâ, s. lijeve, *na lijevu*; omnia s. oculis erant, *na očima*; sub jactu teli esse, *na dohvatu*; s. manu esse, *na ruoi*; * vidimus s. vallibus urbem; * silvis inventa s. altis; * s.

antro, u sp.; * s. umbra; * s. domo; * quo deinde s. ipso ecce volat calcemque terit jam, calce Diore. 2) *vrijeme istodobno: za (c. gen.) kod, pri*, sub ista protectione, *uprav na odlasku*; s. brumâ, *za zimskoga sunokrêta*; s. hac pessimi exempli victoria delectus indicitur; * sub clara lucerna; * s. nocte silenti; * hoc s. casu. b) *vrijeme od prilike: pod, pred (c. instr.)*, sub luce urbem ingressus, sub adventu Romanorum excesserunt urbe, Liv.; extremo sub fine laborum, Verg. 3) *tp. a) pokazuje podložnost: pod (c. instr.)*, sub ditione, s. imperio, s. regno alcjs esse; s. Hani-bale magistro omnes artes belli eductos; s. rege; * adhuc s. judice lis est; * s. nutrice, * tirones s. patribus duris. b) *pobližu zgodu i priliku, uz koju što biva: pod (c. instr.)*, uz ili sâm ablativ, sub hoc sacramento, sub titulo aequandarum legum, Liv.; također sub condicione, s. condicionibus iis, Liv. 6, 40, 7, 21, 12, 4, ali inâde upotrebljava Livij vazda, kao što Cic. i drugi klas. pisci, sâm abl. Phaedr. također s. condicione, ut; Eutr. sub hac c., ut; † s. ea c., ne; * Bacchi sub nomine risit; * s. cantu tibiae; s. verbere, *pod bičem*; † s. hoc exemplo; † claro s. exemplo; † s. exemplo; † s. specie venationis dolus latet; † s. belli denuntiatione nuptias petit; † s. exceptione, si etc.; † s. poena mortis, servitutis; * s. (poradi) falsa proditiōe. III. s. acc. 1) *mjesto, a) pod što*, exercitum s. jugum mittere [sr. I) 1)]; (Hor.) sub furcam ire, s. divum rapere; s. sensum cadere; quae s. sensus subjecta sunt; s. judicium sapientis et delectum cadere. b) *pod (c. acc.), do, pod*, s. aciem, s. montem succedere; s. murum se recipere; *prenes*, venire sub ictum, *na dohvat*; † sub manum, *pod ruku*; (Hor.) arat finem s. utrumque colonus. 2) *vrijeme, neposredno primicanje događaja kojemu vremenu [sr. I) 2) b)], stoga kadšto: odmah pod, prema, kadšto odmah za, poslije*, s. vespere Caesar portas claudi jussit, *pred večer*, s. ortum ferme lucis, s. idem tempus; * s. galli cantum; * s. lucem; * s. lumina primi solis; s. haec dicta omnes procubuerunt; s. eas (litteras) statim recitatae sunt tuae; * s. hoc, * s. haec, *odmah zatim*. 3) *o podlaganju: pod (c. acc.)*, s. potestatem, s. imperium redigere; matrimonium s. legis superbissimae vincula conjicere; * s. leges mittere, *zakonima podložiti*. IV. složen znači sub a) *pod*, b) *nešto, na c) tajom, potajno*.

sūb-absurde, adv. *nešto nesklapno, jedn. Cic. de or. 2, 68, 275*.

sūb-absurdus, adj. *nešto nesklapan*.

sūb-accuso, 1, *pokuditi, nešto malo ukoriti*, discessum; alqm.

subāctio, ōnis, f. [subigo] *upr. obradivanje, klas. samo tp. obradivanje, obdjelavanje (u priliči, pozajmljenoj od ratarstva), jedn. Cic. de or. 2, 30, 131.*

sub-āgito *pogl. subigito.*

sub-āgrestis, adj. *nešto seljački.*

sub-ālāria, adj. *pod pazuhom, telum, sakri-vēno, jedn. Nep. Alcib. 10, 5.*

sub-āmārus, adj. *nagrk, samo supst. sub-amara, n. pl., jedn. Cic. fat. 4, 8.*

sub-āquillus, adj. *ornōmanjast, smeđ, Plaut. Rud. 2, 4, 9.*

sub-arrōganter, adv. *podrsko, jedn. Cic. Acad. 2, 36, 114.*

sub-asculto, 1. *prisluškvati, tace, subauscultemus, ecquid de me fiat mentio, Plaut.; subauscultando excipere voces; videntur subauscultare quae loquor.*

sub-ballio, ōnis, m. [Ballio] *ime za šahu, od prilike Podbalijon, Plaut.*

sub-bāsīlicānus, adj. [basilica] *koji se rado bavi po bazilikama (gl. basilica), danguba, besposlica, jedn. Plaut. Capt. 4, 2, 35.*

sub-bibe, etc. 3. *pijucati, pijuckati, Plaut. Suet.*

sub-blandior, dep. 4. *(arhaist. fut. subblandibitur) pòlaskati, alcuī.*

sube . . . gl. succ . . .

subcutāneus, adj. [sub-cutis] *pod kožu n, potkožni, morbus, jedn. Aurel. epit. 14.*

sub-dēbills, adj. *prilično slab, jedn. Suet. Vit. 17.*

sub-dēbilitātas, adj. *nešto malodušan, jedn. Cic. Att. 11, 5, 1.*

sub-dēficio, etc. 3. *malo pomalo oslabjeti, iznemoći, iznemagati, Curt. 7, 7, 20.*

sub-difficilis, adj. *potežak, jedn. Cic. Lael. 19, 67.*

sub-diffido, etc. 3. *biti nešto sumnji, ne pòuzdati se pravo, jedn. Cic. Att. 15, 20, 2.*

subditicius, adj. [subdo] *pòdmetnut, nepravi.*

subditivus, adj. [subdo] = subditicius, de illo subditivo Sosia, Plaut.; archipirata, Cic.; † fratrem ut subditivum apud patrem arguere.

sub-dia, adv. *obdan, dānju, jedn. Plaut. Most. 3, 2, 78.*

sub-do, dīdi, dītum, 3. 1) *pòdmetnuti, pòložiti, pòdstaviti, ignes; * se aquis, pòdrōniti vodu, calcaria equo, obostli konja, Liv.; † calcar equo; † subditis calcaribus, skokom; † sub pedem subditus; * anguem in sinum, metnuti; * rotas (turri); † tauros aratro; † pugionem pulvino; † mensam pedibus; † faces urbi; † facem sarcinis; † saxa; u pril., acriores faces ad dicendi studia; (Liv.) alcuī spi-*

*ritus, osloboditi koga; * ingenio stimulus; * flamma medullis subditur, pālī do mozga; napose = pokoriti koga, † ne imperio feminae subderentur; * proles subdita regno; supst. (Aurel. Vict.) uti subditis mos erat; u pril., † izvrgnuti, rem casibus; capita ruinae rerum.*

2) *na mjesto koga pòstaviti, iudicem in meum locum; (Plano. u Cic. ep.) in Hirtii locum me. Odt. pòdmetnuti, alqm in alcjs locum; subditus filius; me subditum et pellice genitum appellant; (Ter.) subditum se suspi-catur; (Liv.) subditus filius; (Tac.) majestatis crimina subdebantur; također (Tac.) iz potaje tužiteljem postaviti koga.*

sub-dōceor, 2. *od koga (kao pomoćnika) poučavati se, jedn. Cic. Att. 8, 4, 1.*

subdōle, adv. [subdolus] *na lukavo, nihil, ut ita dicam, s. (inveniri potuit etc.), Cic. Brut. 9, 35.*

sub-dōlus, adj. *nešto lukav, kovaran, subdulus ejus augere amentiam; † occultus ac s. fingendis virtutibus; (Plaut.) mendacia; perfidia; animus; oratio; † modestia; † forma loci in certis vadis.*

sub-dōmor, etc. 1. *biti nàdvladān, svladan, jedn. Plaut. Asin. 3, 3, 112.*

sub-dūbito, 1. *(rijetko) nešto sumnjati.*

sub-dūco, dūxi, dūctum, (syn. prf. subducti, Ter.), 3. 1) *ispod čega odvuci, maknuti, odnijeti, odmaknuti, udaljiti, lapides ex turri; cibum athletae; † fons subducitur, nestaje; † (cubiculum) subductum est omnibus ventis, zàklonjenā od svih vjētrōvā itd.; cohortes e dextro cornu; copias in proximum collem; milites in primam aciem; alqm in contionem; * ense capiti. Odt. tājom odmaknuti, otpdaviti, otpremiti, užēti, odnijeti, ukrasti, furto obsides; * alqm manibus alcjs; * viatica subducta; * undā subductā, kad se val uzvrati; † vela, skupiti, smotati; † vestigium, nogom izmaknuti; † alqm saevitiae; se subducere, † subduci (ex acie), ukrasti se; se de circulo; se clam custodibus, † clam se; † oculis subduci, nestati; * o mjestu: ulēci se; tp. s. rationem, ratiunculam, sračunati, izračunati; calculos; summam; u pril., voluptatum calculis subductis; subducta ratione, rāzmislvōši. 2) u vis dignuti, cataractam in tantum altitudinis; * tunicas; * vultum; napose kao t. t., naves s., izvuci; in aridum s., također classem s., na kraj izvuci; * jamque fere subductae litore puppes.*

subductio, ōnis, f. [subduco] 1) *računanje, izračunavanje, u pl. jedn. Cic. de or. 2, 31, 132. 2) izvlačenje brodova na kraj, ad subductiones, jedn. Cars. b. G. 5, 1, 2.*

sūb-dūras, *adj.* nešto tvrđ, u prii., jedn. Q. Cic. *petit. cons.* 12, 46.

sūb-ēdo, ēdi, ēsum, 3. *podjēdati*, jedn. Ov. *met.* 11, 783. *scopula subederat unda, pōd-kopao, pōdlōkao.*

sūb-eo, ii (* iui, † iuimus), itum, 4. 1) *idi pod što ili pod čim, proći kroz što, unići u što*, tectum; * † tecta; * paludem; * cavum; * telluris operta; * latebras; * subit oras hasta per imas clipei; * alqm umeris, *uzēti na ramena (da nosi)*; * mucronem alcjs (da ga na boj draži); * currum, *bili uprēgnūt u kola*; * lūco (dat.); * feretro (dat.), *sagnuti se pod*; † virgulta; † lecticam = *nositi*; † aquam, *gaziti*, * aquas; *takoder * apsl. sagibati se*, * zura, subito, *digni me, prenes, pōdvrdi se, pod kakav težak, dosadan posao, preūzēti, trpjeti, podnositi*, vel contumeliarum verbera; * verbera; * majora verbera; periculum; labores; invidiam; invicem proelium; vim atque injuriam; casum; conditionem; † molem; † discrimen; † jugum imperii rigida ceruice; † novos ritus, *primiti*; s. necessariam deditionem, *na silu se predati*; minus sermonis subiissem; subendus usus omnium; (Tac. *ann.* 13, 21.) aut mihi infamia parricidii aut Caesari conscientia subeunda est; * currum; * nives; * onus gravius dorso; * omne periculum Caesaris sup. 2) *dōlaziti*, (čemu ilikomu blizu), *primicati se, prikučivati se, približivati se, pōpinjati se, uzlaziti*, sub orbem solis (o mjesecu); in adversos montes; ad montes; ad urbem; locum; muros; † radices petrae; † adversum flumen, *voziti se uz*; * alqm, *udarati na koga*; * medium orbem, *o noći*; ex inferiore loco; alii subeunt; * obuius s.; * pone conjux; * muro; * Anxur; * palmae, *pobjedi se primicati*, * auxilio, *na pomoć doći*; * huic frater Alcanor; * gubernaclo, *prihvatiti krmilo*; * portu Chaonio, *uvesti se*; * ad tecta; * s. tenuis habitus; * s. ira, *napade me gnjev*; * fuga subsidio s.; * quae (spes) s. aemula patriae laudi, *koja takmeđi se leži za pohvalom oca, navlast.* a) * *šuljati se, dokradati se, dokrasti se*, sopor furtim lumina fessa. b) *izmijeniti koga*, primae legioni tertia, Liv.; * furcas subire columnae; * subiit argentea proles; * ipsa; * cui deinde subibit. 3) *tp. a) doći pod koga ili pod što*, omnes sententiae verbaque sub acumen stili; * clarum s. Alba Latinum. b) *nāpasti koga, doći, pasti komu na pamet, na um*, cogitatio animum subit indignum esse, Liv.; † poenitentia alqm; † cogitatio exercitum; † memoria alcjs rei animum alcjs; † subibat animus Parmenionis fortuna, *padala im na um itd.*; * s. animo; * mentem subit, s. quae. *indiv.*; * subiit cari genitoris

imago; * quid sim fuerimque; * s. inf.; † s. alqm s. acc. o. inf.

sūber, ēris, n. *plūto*, (quercus suber Linn.) Verg.

subf . . . **subg** . . . *gl. suff* . . . *sugg* . . .

sūb-horridus, *adj.* nešto nēotesān, jedn. Cic. *p. Sest.* 9, 21.

sūbileo, *gl.* subjicio.

sūbīgītātio, ōnis, f. [subigito] *obležavanje*, jedn. Plaut. *Cap.* 5, 4, 33.

sūbīgito, 1. [sub-agito] *opipavati, obležati*, Plaut. *Ter.*

sūbigo, ēgi, āctum, 3. [sub-ago] 1) *pod što goniti, tjerati, voditi, u vis tjerati*, naves ad castellum; * lembum adverso flumine remigiis; * ratem conto; * cervicem (pod jaram) *zātjerati*; u prii. 2) *tp. a) prinditi, nātjerati, nagnati na što, sklonili koga na što*, Volscos ad deditionem; † quos fame in deditionem subactus etc.; (Sall. *Liv.*) s. acc. o. inf.; (Verg.) s. inf.; (Plaut. *Tac. Curt.*) s. ut; *apsl.*, vis Jugurthae subigit, Sall.; metu subactus, Tac.; * indiis (lukavštinom) subactus. b) *obrađiti, ođpraviti*, segetes aratris; glabas; terras fissione glabearum; humus subacta; terrae gremium mollium atque subactum; * arva; * vomere terram; * digitis opus = *presti*; * secures in cote, *ođriti. c) valjano uvežebati, izuđiti*, tot subacti atque durati bellis, Liv., *takoder jedn. Cic. de or.* 2, 31, 131. *ali o polju*: subacto mihi ingenio opus est, a zatim se odmah nasavlja: ut agro non semel arato, sed novato et iterato, quo meliores fetus possit et grandiores edere (sr. subactio). d) *udariti, navaliti na koga čim, oboriti koga*, subigis maledictis me tuis novo modo adeo, ut, Plaut.; inopia subactus vexari et subigi multo acrius (militem Rom.) quam Vejentem; victi malis subactique bello. e) *podložiti, podjarmiti, svladati*, populos armis; omnes gentes Hispaniae bello; populi vi subacti; isto bello subactus oppressusque populus R.; urbes atque nationes; tertiam partem orbis terrarum; quos vici et subegi; † Galliam devincere subigereque; † Asiam, † Indiam; † orbem terrarum; † Illyrios; * portenta; * cuncta terrarum subacta praeter atrocem animum Catonis; *supst.* victi ac subacti.

sūb-impūdēns, tis, *adj.* nešto bezōbrazan, jedn. Cic. *fam.* 7, 17, 1.

sūb-inānis, *adj.* nešto prazan, isprazan, jedn. Cic. *Att.* 2, 17, 2.

sūb-inde, *adv.* 1) *odmah zatim*, s. aliud bellum oritur. 2) *po više puta, uzamāncē, uzastòpčē, katkad, gdjekad*, suae s. urbes

captae direptaeque; ego s. suggeram quae vendatis.

sub-īndo, — 3. *dodati*, jedn. *Aurel. Vict. orig. gent. Rom.* 3, 7.

sub-īnsūsus, adj. *nešto bljutav*, jedn. *Cic. de opt. gen.* 3, 7.

sub-īnvideo, etc. 2. *nešto zavidjeti komu*, alcuī, jedn. *Cic. fam.* 7, 10, 1. — **subīnvisus**, *nešto òmražen, mrzak*, jedn. *Cic. p. Rab.* 14, 40.

sub-īnvīto, 1. *ispod ruke pozvati*, sut, jedn. *Cic. fam.* 7, 1, 6.

sub-īrascor, — dep. 3. *srđnuti se*, brevitate literarum, *radi itd.*; *apsl.*

sub-īrātus, adj. *nešto srdit, naljūtīt.*

subītārius, adj. [subitus] *nenadān*, *iznenada uđinjen*, res, *Plaut.*, milites. *pōpisāni u hitnji*, *Liv.*

subītō, adv. [subitus] *iznenada*, *brzo*, *hitno*, imprudentibus nostris s. ex silvis eiecunt; s. dicere, *smjesta*.

subītus, adj. [subeo] *iznenada*, *brzo nastāti*, ut sunt Gallorum s. et repentina consilia; s. (*smjesta*, *izrečen*) et fortuita oratio; dictiones; † imagines, *trenutačne*; † subitum venisse; * subitae adsunt; † multitudo, *iznenada navaljujuća*; subitum est rei (*iznenada mu je*) remigrare *Kal. Quintilibus*; (*Tac.*) miles = subitarius; *supst. subitum*, 1. *n. nenadano*, *nenadani događaj*, si tibi subiti est, *Plaut.*; subita belli, *Liv. Tac.*; subita rerum, *Liv.*; † qui jus redderet ac subitis mederetur; † (ut) subitis (*nenadanim prigovorom*) ex tempore occurrant; † sive meditata sive subita proferret.

† **sub-īaceo**, etc. 2. *ležati dolje na podnožju*, mare; petra subjacens.

subjēctio, ōnis, f. [subjicio] 1) *podlaganje*, *pōdstavljanje*, kao *ret. figura*, rerum quasi gerantur, sub aspectum paene s. 2) *pōdmētānje*, testamenti.

subjēctissīme, adv. [subjectus] *najponiznije*, demississime et s., jedn. *Caes. b. c. 1*, 84, 5.

* **subjēcto**, 1. [intenz. od subjicio] 1) *podlagati*, *pōdmētati*, stimulos alcuī; manus. 2) *od ozdo u vis bacati*, nigram alte arenam.

subjēctor, ōris, m. [subjicio] *pōdmētāč*, testamentorum, jedn. *Cic. Cat.* 2, 4, 7.

subjēctus, adj. s * *komp. [partic. od subjicio]* 1) *ležedi pod čim, do čega, susjedni*, *pomeđaški*, campus s. viae; hic alter (cingulus) aquiloni; rivus castris; alvi natura stomacho; * † *apsl.*, planities, unda. 2) *podložan*, ea (natura deorum) s. est ei vel necessitati vel naturae, qua etc.; exterarum gentes habere tristi s. servitio; * *izvrgnut*, invidiae

subjectior; *navlast.* † *supst.* -ti, ōrum, m. *podložnici, podanici*.

subjēcto, (subīcio), jēci, jēctum, 3. [subjacio] 1) *podbaciti*, *podložiti*, *pōdmētnuti*, *pōdstaviti*, ignem aedibus; epistolam sub pulvinum; sublicae pro ariete subjectae; phalangis, scutulis subjectis, *na valjoima*; * s. lapsus rotarum pedibus; alqd oculis; aedes colli, *pod brežuljkom sagraditi*; castra urbi, *pod gradom uđariti*; castris legiones; * caudam utero, *pod trbuh podvući*; *također: u vis bacati*, *dignuti*, *nadići*, inter carros rotasque mataras ac tragulas subjiciebant; regem in equum; * corpora saltu in equos, *pokazati na konje*; * se s., o *drvetu*, *uzrast*; * flamma subjecta, *kaji gore liže*. *Navlast.* a) *predati*, *izručiti*, libellum alcuī. b) *krivo pōdmētnuti*, testamenta; librum. c) *pōdmētnuti koga*, *podgovoriti*, alqm. d) † *mjesto koga pōstaviti*, integras copias vulneratis. *Odt. tp. a)* res subjecta sensibus ili sub sensus, *kaje se osjećaju čutilima*; alqd cogitationi suae; sententiam sub voce, *uz riječ na što pomišljati*, rem voci. b) *podložiti*, *pokoriti*, *podjarmiti*, se imperio alterius; qui se imperio populi Romani subjectos dolerent; Gallia securibus subjecta; (*rijetko*) virtus subjecta sub varios incertosque casus; * parcere subjectis, *onima, koji su se podložili*; * s. regna: * fatum pedibus; † pedibus subjecta. c) *predati*, *izvrći*, navigationem hiemi; (Galliam) servituti; bona voci praeconis, sub praecone, *dati na prodaju*; mare est subjectum ventis; terram ferro, *obrađivati*. d) *podrediti*, sub metum (*pojmu „straha“*) subjecta sunt pigritia, pudor etc.; partes generibus. e) *u govōru i pismu: dodati, pridati*, rationem; quod subjicit, *što slijedi*; * syllabam longam brevi; *apsl. f)* *na ruku komu što dati*, *kazati*, *dokazati*, *prišaptati komu što*, *nadahnuti koga*, quid dicerem; consilia, spem alcuī; quae subjicere condicio rerum poterat; † aliud atque aliud; † quidquid s. metus aut spes; (*Sulpic. u Cic. ep.*) tibi subjice ea, *pōmisliti to*. 2) *čemu višemu približiti*, *primaci*, *privesti*, aciem collibus Pompejanis; castris Scipionis aciem suam, *primaci pod itd.*; se iniquis locis, *primaci se itd.* (sr. subjectus).

sub-jūgo, 1. (*rijetko*) *pod jaram poslati*, *Eutr.* 4, 17.

sub-jungo, jūnxi, jūnctum, 3. *vezati pod što*, *primētnuti*, *pridati*, puppis rostro Phrygios subjuncta leones, *Verg. Aen.* 10, 117; *u pril.*, omnes artes oratori, *u područje govornikovo smjestiti*; † librum epistolae alcjs; *napōse: upregnuti*, * *tigres curru*; *tp. podjarmiti*, *podložiti*, urbes multas sub im-

perium populi R. dicionemque; sub vestrum jus, jurisdictionem, potestatem, urbes, nationes, provincias; * mihi res, non me rebus; * gentem.

süb-läbor, läpsus sum, *dep. 3. 1) * dòkrasti se, uvüci se, ušuljati se*, prima lues udo veneno; annis solvit sublapsa vetustas. 2) † *srušiti se, pòrušiti se, propasti*, aedificia vetustate sublapsa; * u pril., retro sublapsa referri spes Danaum.

sübläte, *adv. üzvišeno*, dicere; u *zlu sm., oholo, ponosito*, sublatius dicere.

süblätio, ðnis, *f. [tollo] klas. samo u pril. uzvisivanje*, animi, *jednom Cic. fin. 2, 4, 13.*

süblätus [*partic. od tollo*] *adj. ponosit, ohol*, hac victoria; * rebus secundis; (*Ter.*) sublatis animi sunt, quia etc.; * leo fidens magis et sublatior ardet.

süblecto, 1. [sub i lacto] *mamili, pitomiti, jedn. Plaut. mil. 4, 2, 74.*

süb-lëgo, lëgi, lectum, 3. 1) *küpili po.. quodcunque inutile esset (o rodu, koji je morao ostati od ručka pokupiti i spremati), Hor. 2) (pretkl.) potajno üzeti, ukrasti, liberos, Plaut. Odt. (Plaut.) alcys sermonem, uhvatiti; * carmina, prislješkujući uhvatiti. 3) mjesto koga izabrali, alqm in locum demortui, Liv.; senatum, Just.*

süblëstus, *adj. slab, malen, fides, Plaut.*

süblëvatio, ðnis, *f. [sublevo] polakšanje, polakšica, jedn. Cic. r. p. 2, 34, 59.*

süb-lëvo, 1. 1) *üzdići, üspraviti*, alqm ad pedes stratum; s. se, *dići se, ustati*; júbis sublevatus, *držedi se za grivu*; * alqm terrā; *tp. a) podüpirati, potpomagati, tješiti, sloboditi, hrabriti, pomagati i nač.*, defendere et s. alqm; fugam alcys pecuniā; causam inimici; a Socrate sublevatus. b) *olākšati, ulākšati, umanživati*, statum; res adversas; pericula; laborem; inopiam; non multum M. Octavius odia, quae Hirrum premunt, sublevat; † ibi blandimentum s. metum. 2) *ukloniti [Cic. Lart. 24, 88. sr. elevo 2) b)],* quaestio sublevata; una illa sublevanda offensio est.

süblëca, *ae, f. podvodni kolac, poimence pilot, stup.*

süblëcius, *adj. [subjica] na pilotima gradan. pons.*

sübligäcūlum, i, n. [subligo] *pregača, opregača (kožna), jedn. Cic. off. 1, 35, 129.*

* **süb-ligo**, 1. *podvezati, pripasati*, ensem lateri atque umeris; clipeum sinistrae.

süblime, *adv. s komp. [sublimis] visoko, u vis, na visini*, ferri; putrescere; * elati; * volans; † in sublime.

süblimis, *adj. s + komp. 1) visok, nadzemni*, * tectum, centum s. columnis; * intonsaque caelo attollunt capita (geminae quercus) et sublimi vertice nutant; * s. feriam sidera vertice (*najviši vršak slave i sreće*); * portis s. instant; * atrium; * flagellum; * cacumen montis; * columna; * campi armis s. ardent; * sublimes in equis; * s. ab unda prospexi; * sedens solio s. avito; * apparet liquido s. in aëre; * ex alto flentem s. Olympo spectat; * consequitur pennis s. in nube columbam; (*Liv.*) iret s. curru multijugis equis; (*Com. Verg. Ov.*) sublimen rapere, arripere, ferre. (*također u pril.*) tollere; (*Verg. Liv. Ov.*) s. abire, vehitur; (*Hor. carm. 1, 15, 31.*) sublimi fugies mollis anhelitu (*gdje se poradi disanja glava u vis pruža pa zrak hvata*); † sublimis curru; † fastigium; * metuit sublimia. 2) *tp. üzvišeno, visok, velik; a kadšto i ponosit*; * mens; * pectora; * nomen; * s. cupidusque et amata relinquere pernix; * sublimia cures, *velike stvari, ra metoga*; * naturā s. et acer (*o pješniku*); † s. et gravis et grandiloquus; † plerumque s. et satis apertus; † cothurnus et sonus Sophoclis sublimior; * sublimis ructatur versus; * olli sublimes, armis animisque refecti etc.

† **süblimītas**, ātis, *f. [sublimis] tp. üzvišenost, uznositosl govora*, in rebus spiritus et in verbis s.; Platonica illa; s. et splendor narrandi.

süblimīter, *adv. s komp. [sublimis] visoko; u visini (u visinu)*, * sublimius attollere altum caput.

süblimo, 1. [sublimis] *üzvisiti, u pril.*, praetoriis ornamentis sublimatus, *jedn. Aurel. Viol. ep. 4, 8.*

süblinglo, giōnis, m. [sub-lingo] *čankoliz, s. coqui, (momče), jedn. Plaut. Ps. 3, 2, 103.*

süb-līno, lēvi, lītum, 3. (*također sublinio 4, Plaut.*) *pòdmazati, u posl.*, s. os al cui, *nāmazati, prèvariti, Plaut.*

süb-lūceo, — 2. *svjetlucati se ispod..*, * violae purpura nigrae.

süb-luo, lūi, lūtum, 3. *plākati*, flumen montem; radices collis duo flumina.

* **süblūstris**, *adj. [sub-lux] sumračan, nox*; * umbra noctis.

sübmergo, *gl. summergo.*

süb-mërus, *adj. prilično nepòmiješan, vinum, slabo, vodnjeno, jedn. Plaut. Stich. 1, 3, 116.*

süb-mīnla, *ae, f. subminija, ženska odjeda, jedn. Plaut. Epid. 2, 2, 48.*

sübministre, *submisae, submissio, submitto gl. sumministro, summissee etc.*

sūb-mōlestē, adv. *poteško*, te non esse Romae meo tempore pernecessario s. fero, *dosta mi je nepovôljno*, jednom Cic. Att. 5, 21, 1.

sūb-mōlestus, adj. *potežak*, *prilično nepovôljan*, jednom Cic. Att. 16, 4, 4.

sūbmōneo gl. *summoneo*.

sūb-mōrōsūs, adj. *nešto zlovoljan*, *mržovoljast*, jednom Cic. de or. 2, 69, 279.

sūbmōveo, **sūbmūto** gl. *summoveo*, *summuto*.

sūb-nēto, **nēxui**, **nēxum**, 3. 1) *podvezati*, *skopčati*, *pripēti*, *laxos de vimine circlos cervici; *cingula mammae; *fibula vestem; *cui crines molli s. circulus auro. 2) *tp. primetnuti*, *pridati*, *dovezati*, *illam fabulam*; s. acc. c. inf.

sūb-nēgo, 1. *u nekoliko odbiti*, jednom Cic. Jam. 7, 19.

sūb-nīger, **gra**, **grum**, adj. *crnkast*.

sūb-nīsus, ili **-nīsus**, [partic. od neobičnoga subnitor] 1) *uprt*, *prislonjen na što*, o što, circuli verticibus subnixi; *solio; *Petelia muro; *mentum et crinem mitrā subnīsus, *podvezan*. 2) *tp. naslanjajući se*, *uzdajući se*, *prkoseći čim*, auxiliis; iudicis senatus; † propinquitatibus; victoriā; *apst.*, s. et fidens contumeliae animus; ita subnīxi ambulant.

† **sūb-nōto**, 1. *potpisati*, libellos; nomina.

sūb-nūba, ae, f. [sub-nubo] *inočica*, *suložnica*, jednom Ov. her. 6, 153.

sūb-nūbillus, adj. (*rijetko*) *nešto nadblāčen*, *mrāčan*, nox.

sūbo, 1. [subeo] *būovati se*, *upaliti se*, Hor.

sūb-ōbscenus, adj. *zanoseći*, *prēlazēći na ružno*, jednom Cic. or. 28, 88.

sūb-ōbscūrus, adj. *nešto taman*.

sūb-ōfīosus, adj. *nešto mrzak*, jednom Cic. Att. 1, 5, 4.

sūb-ōfēndo, **fendi**, **fensum**, 3. *nešto se omražiti*, jednom Cic. Qu. fr. 2, 6, 5.

sūb-ōleo, 2. *zaudarati*; *samo hoc subolet*, s. mihi ili samo subolet, Plaut.; ut ne paulum quidem suboleat (sc. tibi), Ter.

sūbōles, is, f. [sub-olesco] *upr. prirast*; *podmladak*, *omladina*, *potómak*; *pleme*, *loza*, *rod*, *naraštaj*, stirpis, juventutis; subolem propagare; s. imperatorum, o Scipijonu; * Archytae; * diva producas subolem; * Romae; * cara deum; † regiae stirpis; † digna; * o životinji: *podmladak*, *léglo*, haedus; lascivi gregis; subolem armento sortire quotannis; haec potior.

sūb-ōlēscō, — — 3. *prirasti*, juventutem frequentiore subolescentem, Liv.

sūb-ōrno, 1. 1) *potajno namāknuti*, *priprediti*, *koga čim skunabiti*, *oružati*, alqm

pecunia, Anton. u Cic.; a natura subornatus; legati subornati criminibus, *kojima su pod ruku dali*, čim će osvaditi; (Planc. u Cic. ep.) vigilantes nervoseque nos, qui stamus in acie; † nec ullis praeceptis contra mortem aut dolorem subornatus. 2) *potajno na zlo podgovoriti*, *odrediti*, falsum testem; medicum indicem; accusatores; militem ut etc.; tres ad caedem regis.

subp. gl. *supp.*

sūb-rāncidus, adj. *nešto malo smrdljiv*, caro, *koje malo tūknē*, jedn. Cic. in Pis. 27, 67.

sūb-rancus, adj. *nešto prōmūkao*, vox, jedn. Cic. Brut. 38, 141.

* † **sūb-rēmīgo**, 1. *podgrnuti vestem*.

sūbrēpo, **sūbrepticius** gl. *surrepo*, *surrepticius*.

sūb-rīdeo, **rīsi**, —, 2. *podsmijevati se*, *smiješiti se*.

sūb-rīdicūle, adv. *nešto smiješno*, jednom Cic. de or. 2, 61, 249.

sūb-rīgo gl. *surgo*.

sūb-rīngor, — dep. 3. *nešto se prčiti*, jedn. Cic. Att. 4, 5, 2.

sūbrīpio, **sūbrōgo** gl. *surripio*, *surrogo*.

sūbrostrāni, **ōrum**, m. [sub-rostra] *subrostranci*, *ljudi*, *koji se uvijek oko rostra mutljaju*, *dangube*, jednom Cael. u Cic. fam. 8, 1, 4.

sūb-rūfus, adj. *crvenkast*, *riđ*, *crvenkaste kose*, Plaut.

sūb-rūbeō, 2. *zarūdivati*, purpureo subrubat uva mero, Ov.

sūb-ruo, ui, ūtum, 3. 1) *potkopavati*, *potkopati*, *podrivati*, murum, murum ab imo; † muros cuniculis; arbores a radicibus; turris subruta; † o vjetru, congesta; amnis montes; † tentoria; † loca subruta. 2) *tp. uništavati*, *rušiti*, *potkopavati*, libertatem nostram; * reges muneribus; * animum laudis avarum; † animos militum variis artibus; † securitatem multorum.

sūb-rusticus, adj. *malo seljački*, *malo nespretan*.

† **sūb-rūtilus**, adj. *nešto crvenkast*, caput.

sūb-scribo, scripsi, scriptum, 3. 1) *potpisati*, *dolje napisati*, causam parricidii; status subscipsit reges esse exactos; (Balb. u Cic. ep.) literarum exemplum; * meo subscribi causa sepulcro; s. haec libello (Hor. sat. 1, 10, 92.) *na kraju satire u v. 90. i 91. zapišati oproštaj*; * si quaeret pater urbium subscribi, *da se ime njegovo, kao oca gradova zapiše na dno statuā*. 2) *Navlast. kao t. t.*, a) o cenzoru, *uzrok cenzorskoga ukora* (nota) *pod ili uz ime ukorenoga zapisati*, *zabilježiti*, istam causam. b) *kod tužbe a) o pravom tužitelju*, *potpisati*, *dicamalcui* (Plaut.), *tužbu na koga predati*, *lužiti koga*; in alqm; s quod;

iste cum ceteris subscripsit centumvirale iudicium, non subscripsit mecum, *on je predao tužbu na ostale nasljednike centumviralnomu sudu, ali ne na mene*, Plin. ep. β) o sutužitelju, koji tim, što svoje ime potpiše, očituje, da će pomagati tužitelju, s kim potpisati, tužiti; † uopće, svojim potpisom privoljeti na što; tp. pristajati na, odobravati, pomagati, odiis accusationibusque Hannibalis; orationi alcjs; * irae Caesaris; aut gratiae aut odio suo. 3) uopće, zapisati. zabilježiti, numerum aratorum quotannis publice; † quaedam; † cum suspiria nostra subscriberentur.

subscriptio, ōnis, f. [subscribo] *potpis*. Navlast. a) *potpis kakve isprave*. b) *ozdo zápisanā bilješka cenzorova* [sr. subscribo 2) a)]. c) *potpis sutužitelja, sutužba*. d) *dođivanje sadržaja ili prijazne želje kakvu pismu*, Suet. Tib. 32.

subscriptor, ōris, m. [subscribo] *potpisatelj*, *sutužitelj*.

sub-sēco, sēcui, sēctum, 1. *podrezivati*, * unguis ferro.

subsellium, ii, n. [sub-sella] *klupa, sjedalo*. Navlast. *klupe gledalačke u teatru*, in subsellia eant per totam caveam; u senatu i u sudnici; *pak melon. sudovi, parnice*, sedere in accusatorum subselliis; accusare ad subsellia; forum, subsellia, rostra; habitare in subselliis; longi s. iudicatio et mora (u šali), *dugodtrajno razmišljanje*; versatus in utrisque s., u javnim i privatnim parnicama.

sub-sēntio, sēnsi, —, 4. *ispipati, doznati*, jednom Ter. Heaut. 4, 1, 62.

sub-sēquor, secūtus sum, dep. 3. 1) *pristajati za kim, slijediti koga*, signa; has (cohortes); *apsl.; i oneživu: slijediti, pratiti*, hos motus gestus s. debet; digitis verba; stella; tum antecedens tum subsequens; ducis consilia favor militum; minorem a tergo; * proxima subsequitur, quid agas, audire voluptas; † male s. verba dicentis; (Just.) ne subsecuta fraus esset. 2) *tp. u misli ili u radu povođiti se za kim ili čim*, alqm; suo sermone humanitatem literarum; inclinata rem in preces subsecuti.

sub-sērvio, 4. *pokoravati se, pdkōran, pdslužan, podložan biti*, viros sibi subseruire postulant, Plaut.; u pril., u pomoć doći, alcjs orationi, Ter.

subsēlvus, adj. [subiseco] „*odsječen*“ 1) *kao t. t., supst. subsiciva, ōrum, n. odsječak, komad zemlje, koji pri mjeranju preostane*, Suet. Dom. 9. 2) *tp. od zvaničnih poslova pređstao, quae subsicivis operis (pripa-*

dom), ut ajunt; perfecisse operis subsicivis; † tempus.

subsidiarius, adj. [subsidium] *u rezervi, u pričuvu*, cohortes; acies; † naves; *supst. u pl. m. rezervna, pričuvna vojska.*

subsidiar, dep. 1. [subsidium] *biti u rezervi longius (podalje namješten), jednom Hirt. b. G. 8, 13, 3.*

subsidium, ii, n. [subsidio] 1) *milit. t. t., stražnja vojska, rezerva, t. j. bojni red trijarija, koji je ostao na zemlji sjedeći (subsidiar), dok su prednji redovi došli u stisku*; legio constitit pro subsidio; tertium locum in subsidiis obtinere; post eas (cohortes veteranas) ceterum exercitum in subsidiis locat; neque certa s. collocari — poterant = certis locis constitui; subsidia et secundam aciem adortus; impulsa frons prima et trepidatio subsidiis illata; uopće: *vojska u pomoć, vojna pomoć*, subsidio ire, venire, proficisci; alcui subsidium ferre, summittere, funditores subsidio oppidanis mittit; summittit cohortes equitibus subsidio; † mittere subsidio duci; legionem nonam subsidio ducit; integros subsidio adducit; crebras.; † equites in subsidium mittere; † commune in Germanos Gallosque s. 2) *pomoć, zaklon, zappleće, okrilje, utočište, pribježište*, s. bellissimum esse senectuti otium; aurum ad s. fortunae relictum; subsidium ponere in fuga; fidissimum anno-nae subsidium; quae subsidio oblivioni esse possent, *na pomoć od*; his difficultatibus duae res erant subsidio; his tantis malis haec s. succurrebant; pecora, quod secundum esse poterat inopiae s.; subsidia valetudinum, *od bolesti*; his s. ea sum consecutus; parva adjumenta et s. consulatus; inopiam quibus poterat s. tutabatur; industriae subsidia atque instrumenta virtutis in libidine audaciaque consumere; tria frumentaria s. rei publicae firmissimis praesidiis munivit; nulla sibi s. ad omnes vitae status paraverunt; ad omnes casus subsidia comparabat; (Tac.) Augustus subsidia dominationi Cl. Marcellum etc.; † vix modicis navigiis pauca s., *pristaništa*.

sub-sīdo, ēdi, ēssum, 3. 1) *sjesti, posaditi se, spustiti se*, navlast. *čnčnuti, le vrebati koga, vrebati koga, zàsjedati komu*, Hispania; elephantum clunibus subsidentem; in insidiis; in loco; s * dat. i * acc.; *takoder * o ženki životinji, kad se mrijesti, prca.* 2) *o stvari, spustiti se, pasti, uléći se, † aqua, bistri se; * valles; * undae; * extremus Acestes galeā imā, ostane (kocka Acestova), * elur digitis, popušta, ulekne se.* 3) *sjedeći ostati, zaostati*, in castris, in via, in Sicilia, in Nilo, *zapasti; * naseliti se*, Teuceri.

sūb-sīgnāni, ōrum, m. [sub-signum] *pod zastavom, milites, odio rezerve, koji je morao potkrijepiti vojsku u sredini, Tac.*

sūb-sīgno, 1. 1) *zapisati, praedia apud censorem.* 2) *† ūjamčiti se za, pismeno dati, id apud te; apud te fidem pro moribus Romanis mei.*

sūb-sīlio, lui ili lli, — 4. [sub-salio] *u vis skakati, poskakivati, Plaut.; * canes.*

sūb-sisto, sūti — 3. 1) *intrans. a) slāti, ūstaviti se, zaŭstaviti se; prēstati, ostati, in loco, in itinere; ad agmen; * ad muros; * unda; * lingua timore, zaspe; * clamor; † intra priorem paupertatem. Pak a) zaoslati, zastlajati se, zabaviti se, Arimini; † intra lecta; † apsl. β) odoljeti, Hannibali atque ejus armis, Liv.; * clipeo juvenis; oneživu: trajati, neque ancorae funesque neque etc.; u pril., smagati, Brut. u Cic. ep.) sumptui. 2) tranz. koga ili što ūstaviti, feras, Romanum, Liv.*

sūb-sortior, itus sum, dep. 4. *samo s. judices, t. t., u sudbenom govōru, mjesto sudaca zabaceni od stranaka druge ždrebat, doždebati.*

sūbsortitio, ōnis, f. [subsortior] *t. t. doždrebānje sudaca; † drugih građana, koji da dobiju žila.*

sūbstantia, ae, f. [substo] *† imutak, sine s. facultatum, bez imutka, Tac.*

sūb-sterne, strāvi, strātum, 3. 1) *podlagati, podastirati, sterati pod što, verbenas, Ter.; * nardi levis aristas; (Liv.) Numida mortuo super incubanti substratus gl. subtrah; u pril., podlagati, podmetati, davati, omne corporeum animo, totam rem publicam libidini suae; † pudicitiam alui; * fortuna insidias pontum avaris. 2) šlogod ozdo posipavati, prōstirati, nidos mollissime; viam glareā.*

sūbstītuō, ui, ūtum, 3. [sub-statuō] *upr. staviti, metnuti pod što, 1) † za kim pōstaviti, equites post elephantos; tp. a) s. animo speciem corporis amplam, veliku priliku u duši sebi pomisliti, jednom Liv. 28, 35, 5. b) † izvrći, izložiti, alqm crimini. 2) mjesto koga ili čega pōstaviti, in locum eorum cives Romanos; alqm pro alqo; alqd pro alqare; equites Siculis, Liv.; alqm reum criminis, oboriti na koga krivnju zločina, Curt.; navlast. † učiniti koga drugim nasljednikom, baštīnikom.*

sūb-sto, — 1. *opirati se, odolijevati, Ter.*

sūbstrictus, adj. [partic. od substringo] *tanak, uzak, * crura; * ilia.*

sūb-stringo, strīnxi, strictum, 3. *ozdo svezati, podvezati, svezati u vis, crinem (tako da*

podvježānō u vis stoji) nodo, Tac.; caput equi loro, Nep.; aurem loquaci, učiniti da načuli, Hor.; tp. stisnuti, (u govōru) stegnuli, effusa, Quint.

sūbstrūctio, ōnis, f. [substruo] *temelj, zidine, theatrum s. maximis; insanas s. substructionum moles; s. in Capitolio locare.*

sūb-strūo, strūxi, strūctum, 3. 1) *podzidati, temelj zgradi udariti, pōstaviti, Capitolium substructum lapide quadrato, kojemu je temelj od četverouglasta kamena. 2) taracati, vias glareā, Liv.*

sūbsūltim, adv. [subsilio] *poskakujući, poskokce, jednom Suet. Aug. 88.*

sūbsūlto, 1. [intenz. od subsilio] *u vis poskakivati, Plaut.*

sūb-sūm, — — subesse, 1) *biti pod čim ili u čem, non subest quo praecipitet; (Planc. u Cic. ep.) sid quid intra cutem ulceris; * suberat Pan ilicis umbrae; * nigra cui lingua palato; * sol oceano; * subucula tunicae; * natura solo s., t. j. zemlja je takve vrste, da mogu drvēta rasti. 2) blizu, nablizu, nadōmak biti, mons suberat circiter mille passuum, tisuću koraka dalēko (Caes. b. G. 1, 25, 5.); montes; Rhēnus; turris; vallis; classis Atheniensium; hiems; nox; aequinoctium; * templa mari; (Planc. u Cic. ep.) me subesse propinquis locis. 3) tp. biti u čem, nihil doli; nulla s. causa, quare etc.; alqa s. causa; spes; in alqa re nulla suspitio; si his vitilis ratio non subesset; * pauca tamen suberunt priscue vestigia fraudis; † nefas voci; † causa pavoris non s., † ratio (razum) non s.*

sūb-sūo, — sūtum, 3. (samo u partic. perf. pas.) *potšiti, optočiti, illas, quarum subsutā talos tegat instita veste, Hor. sat. 1, 2, 28, 29. — vestis, cui subsuta est instita ili vestis subsutā institā, optočena haljina (stola); tim se označuje rimska gospoda (matrona).*

* **sūbtēmen**, īnis, n. [njl. subteximen od subtexo] 1) *pōtka. 2) meton., tkanje ili predivo, žica, konac, nit, s. tenue Ter.; Tyrium, Tib.; navlast. o nitima Parkā (Parcae).*

sūbtēr, [sub] 1) *adv. ozdo, pod, quae supra et s. II) praep. s. acc. i abl. pod, ispod, cupiditatem s. praecordia locavit; s. murum hostium; s. se (abl.); * s. densa testudine.*

sūbtērcūtāneus, adj. [subter i cutis] *(rijelko) pod kožom, potkožni, morbus, vodena, debela bolest, Aurel. Vict. epit. 14, 9.*

sūbter-dūco, dūxi, dūctum, 3. *samo sa se, umaći, huic occasioni tempus se, clam se, Plaut.*

subter-fugio, *fūgi*, —, 3. *intrans.*, *ispod ruke uteći*, *umaknuti*, *Plaut.*; *trans.* *umaci*, *ukloniti se čemu*, *poenam*; *periculum*.

subter-labor, *dep.* 1) * *ispod čega ili pod čim teći*, *flumina muros*; *fluctus Sicanos*. 2) *umaknuti*, *jednom Liv.* 30, 25, 6.

subterraneus, *adj.* [sub-terra] *podzemni*.

sub-texo, *tēxui*, *tēxtum*, 3. 1) *potkati*; *navući*, *zastrijeti*, *patrio capiti (= soli) bibulas nubes*; *caelum fumo*. 2) *u govor utkati*, *uplesti*, *sic originem familiarum*, *ut etc.*; *s. fabulae huic s. acc. c. inf.*; * *carmina chartis*.

subtilis, *adj.* *s. komp. i sup.* [stegnuto od subtexillis] *upr. za potku prikladan*, 1) *fin*, *tačan*, *tanak*, *navlast. o piscima i govornicima*, *o govoru: priprost*, *Lysias s. scriptor atque elegans*; *subtilis oratione*; *in docendo atque edisserendo*; *oratio*; *dicendi genus*; *descriptio*; *venustas*; *epistolae subtiliores*; *supst. hoc totum — spretum a subtilibus (opp. repulsum a gravibus)*, *Cic. or.* 27, 96. 2) *očuili*, *koji tanko osjeća*, *palatum*, *tanka ukusa*, *Hor. Potom o estetičkom osjećaju: tankočutan*, *judicium*; * *s. veterum iudex et callidus*; † *vir*; † *lector*.

subtilitas, *ātis*, *f.* [subtilis] *upr. tankoća, temeljitost, tačnost, ukus, oštroumlje, prosta ljepota govora, niža vrsta govora*, *disputandi*, *disserendi*; *delectantur ea s.*, *quam Atticam vocant*; *linguae*; *sententiarum*; *orationis*; *s. Lysias habuit*; *tuorum scriptorum s. et elegantia*.

subtilliter, *adv.* *s. komp. i sup.* [subtilis] *upr. tanko*; *oštroumno*, *temeljito*, *tačno*, *fino*, *judicare*; † *disputare*; *qui ista subtilius quaerunt*; *qui subtilius haec disserunt*; *scribere subtilius*; *subtilissime perpolita*; *navlast. prosto u govoru*, *dicere*; *(causas) tenues agere*.

sub-timeo, 2. *pobojavati se, s ne*, *jednom Cic. Phil.* 2, 14, 36.

sub-trahō, *trāxi*, *tractum*, 3. 1) *ispod čega izvuci*, *subtractus Numida superincubanti Romano vivus*, *Liv.* 22, 51, 9. 2) *tājom ili malo pomalo maknuti*, *odmaknuti*, *ukloniti*, *uskratiti*, *odvratiti*, *dediticios*; *aggerem cuniculis*, *učiniti*, *da se nasip ulegne*; *milites a dextro cornu*; *hastatos ex acie*; *alcui cibum*; * *colla jugo*; † *impedimenta fugā*; (*Tac.*) *in hac relatione subtrahi oculos meos melius fuit*; † *alqm tormentis*; * *s. se aspectu, amplexu (mj. aspectui, amplexui)*; † *samo subtrahere*; * *subtrahitur solum*, *uzmiče*; † *subtracto solo*; *tp. si rem subtraxeris*; *materiem furori*; *Furium fortuna bello*; *cui iudicio mors eum s.*; † *alqm irae militum*; † *nomina*; † *materiam consternationis*; † *alqm, ne spomenuti*;

s. se a curia et ab omni parte rei publicae; *s. se per alias causas*; (*Liv.*) *subtrahente se quoque, ne hoteći biti poruk*.

sub-tristis, *adj.* *nujan*, *jednom Ter. Andr.* 2, 6, 17.

sub-turpis, *adj. dem.* *od subturpis*, *jednom Cic. Att.* 4, 5, 1.

sub-turpis, *adj.* *nešto ružan*, *sramotan*, *jednom Cic. de or.* 2, 66, 264.

subtūs, *adv.* [sub] *niz i ozdo*, *Liv.*

subtūsus, *adj.* [partic. od sub-tundo] *nešto izlijevan*, *jednom Tib.* 1, 10, 55.

subtūcūla, *ae, f.* [od subuo naprema exuo, in-duo] *donja haljina*, *košulja*, *Hor. Suet.*

Subūra, *ae, f.* *Subura*, *prometna ulica u Rimu*, *gdje se prodavalo povrće i drugi živež*, *prebivalište bludnicā*. *Odatle -rānūs*, *adj. suburska*.

suburbānitas, *ātis*, *f.* [suburbanus] *podgrađe*, *blizina gradu (Rimu)*, *jednom Cic. Ver.* 2, 3, 7.

sub-urbānus, *adj.* *na blizu*, *na domak gradu (Rimu)*, *ager*; *u širem sm.*, † *provincia*; † *peregrinatio*, *po blizini Rimu*; † *crimina*; *supst. a) -uum*, *i, n. Suburban*, *imanje blizu Rima*. *b) * -ni*, *ōrum*, *m. suburbanci*, *stanovnici u okolici rimskoj*.

suburbium, *ii, n.* [sub-urbs] *podgrađe*, *jedn. Cic. Phil.* 12, 10, 24.

sub-ūrgeo, 2. *dotjerati do*, *progam ad saxa*, *jednom Verg. Aen.* 5, 2 2.

sub-ūro, — — 3. *opaliti*, *osmūditi*, *jednom Suet. Aug.* 68.

subvectio, *ōnis*, *f.* [subveho] *dovoz*, *frumenti tarda*; *ne ab re frumentaria duris subvectio-nibus laboraret*.

sub-vecto, 1. [intenz. od subveho] *donositi*, *dovoziti*, * *corpora cymbā*; * *saxa umeris*; † *frumentum Tiberi*.

subvectus, *ūs*, *m.* = *subvectio*, *dovoz*, *com-meatuum subvectu*, *jednom Tac. ann.* 14, 4.

sub-vēho, *vēxi*, *vēctum*, 3. *uz vodu donositi*, *dovoziti*, *frumentum Arari flumine*; *com-meatu ex Samnio*; *lembis subvehi flumine adverso*; * *matrum caterva subvehitur ad arces*, *vozi se gore*; * *curru subvecta per aera* † *subvecta utensilia ab Ostia*.

sub-vēnio, (*arhaist. fut. subvenibo*, *Plaut. Men.* 5, 7, 20.), 4. 1) *u pomoć priteći*, *s vojskom u pomoć doći*, *uopće pripomoći*, *filio circumvento*; *priusquam ex castris subveniretur*; *vitalis alcjs*; *saluti romediis*; *huic meae sollicitudini*, *meni u mojoj brizi*; *periculum discrimenque patriae*; *cui s. opitularique possit*; *tecta — unde aut initio generi humano dari potuissent aut postea subveniri (sc. iis potuissent)*; *si aut vi tempestatis aut terrae motu aut vetustate cecidissent (Cic. off.* 2, 4, 14.); *rei publicae difficillimo tempore esse subventum*;

nisi subvenitis. 2) *biti od pomoći protiv čega, od čega*, gravedini; his tam periculis rebus; necessitati; tempestati; (*Tac.*) vel armentorum vel frugum quod pro honore acceptum etiam necessitatibus subvenit.

sūb-vēnto, 1. *[intenz. od subvenio] u pomoć se žuriti, jednom Plaut. Rud. 1, 4, 11.*

sūb-vēreor, dep. 2. *nešto se pobojavati, jednom Cic. fam. 4, 10, 1*

1. **sūb-vērsor** (subvorsor), 1. *[frequent. od subverto] pròpadati, jednom Plaut. Curc. 4, 1, 23.*

2. **sūb-vērsor**, ōris, m. *[subverto] rušilac, suarum legum, Tac. ann. 3, 28.*

sūb-vērtō (-vorto), vērti, vērsus, 3. 1) *prevrnuti, prevaliti*, montes; † mensam. 2) *tp. oboriti, uništiti*, alqm, *Ter.*; decretum, *Sall.*; † imperium, † subversa Crassorum domus, *iskopānā*; (*Hor.*) cui non convenient suares; ut calceus olim, subvertet.

sūb-vēxus, adj. *[subveho] uzbrdit, jednom Liv. 25, 36, 6.*

sūb-vōlo, 1. *poletjeti, letjeti u vis*, rectis lineis in caelestem locum, *Cic. Tusc. 1, 17, 40.*; *avis; * numerus major ex agmine; * praepes; (*kasno*) alte.

sūb-vōlvo, 3. *valjati pod što, uzbrdo, saxa, jednom Verg. Aen. 1, 424.*

sūb-vultūrius, adj. *jastreblji, šaljivo, jedn. Plaut. Rud. 2, 4, 9.*

succēdāneus (succid.), adj. *[succedo] alcui s. datum, u zamjenu, zamjenit.*

succēdo, cēssi, cēssus, 3. 1) *ići pod, izlaziti ispod, uzlaziti, uopće, ulaziti*, tectum; *tectis nostris; *penatibus; *oneri, *uvijati se pod*; *equi curru (*mj. curru*) *vuku*; *antro; *fluvio, *uljecati*; *stabulis; *pugnae; *tumulo terrae, *biti ukopān*; *pugnae; *sub umbras; *alto caelo; *famā ad superos; s. in arduum; fons, quo (fonte) mare longius s. *dalje u zemlju prodire. Odatle tp. podlagati se, pokoravati se*, sententiae, verba sub acumen stili subeunt et s.; † dominationi; *oneri. 2) *dōlaziti do, a) kao milit. t. t. primicati se pod, prikuđivati se čemu, dōpirati do čega*, ad castra hostium; ad urbem; † ad portus claustra; † navis ad molem; sub aciem; sub montem; portas; muros; (*Tac.*) murum; tumulum; muris; moenibus; munimentis; † munitionibus; *ipsi in certamina rursus; proprius; † classis paulatim successit; *impers.* ubi iniquo successum est loco; *apst.* b) *doći na čije mjesto, izmijeniti koga*, recentes et integri defatigatis; in stationem; in pugnam. c) *ići za kim, slijediti, navlast. u službi*, in locum alejs; in stationem; in paternas opes, *naslijediti očino blago*; succedam

ego vicarius muneri tuo; *in teretes lignum suras; (*kasno*) alcui *ili* regno *ili* in alejs locum regno, za kim *kraljevati*; voluit eum de provincia depellere et ipse ei succedere (*sc.* in provincia), *Nep.*; successum est ei a Mario, *Entr.*; ne tibi succederetur, *da ti ne bude nasljednika*; i po mjestu *dōlaziti za kim*, ad alteram partem s. Ubii, *Cues. b. G. 4, 3, 3.*; *tp. a) u vremenu dolaziti za kim, slijediti*, actas aetati; alcui; orationi, *za kojim govorom besjediti*. β) † *u vrijednosti dōlaziti za kim*, magnitudini patris. γ) *od ruke ići, za rukom poći, uspijevati*, res nulla successerat; haec prospere s.; haec propter hiemale tempus minus prospere s.; *apst.*, succedit, *ide od ruke*; si sententia successerit; (*Planc. u Cic. ep.*) si mihi successerit; inceptis succederet, *Liv.*; *voti partem; *pas.* nolle successum patribus, (*jednom Cic. fl. u Cic. fam. 16, 21, 2.*) velles omnia mihi successa.

succēndo, cēndi, cēnsus, 3. *[sub-candeo] 1) potpaliti*, rogum, pontem, aegerem; ea (ligna); urbem suis manibus; arma ipse imperator face subdita. 2) **tp. strastveno, raspaliti*, Castora Phoebe; amore succensus Pyrrhae; Myrrha succensa patria senectā.

succēnseo, (susc.), sui, sum, 2. *[succensus od succendo] ljuliti se, srditi se, gnjeviti se, žestiti se na koga*, alcui id, radi toga, *Ter.*; illud vereor, ne tibi illum succensere aliquid suspicere; alcui, quod etc.; non esse militibus succensendum, quod etc.; † propter curam viis non adhibitam; *s acc. c. inf.*; (*Ter.*) *apst.*

1. **succēntūrio**, 1. *[sub-centuria] uvrstiti kao zamjenika u centuriju*, succenturiatus in insidiis ero, kao zamjenik, pomoćnik, *Ter.*

2. **succēntūrio**, ōnis, m. *pocenturijon, jedn. Liv. 8, 8, 18.*

succēssio, ōnis, f. *[succedo] zamjena; navlast. † zamjena u službi, u baštini.*

succēssor, ōris, m. *[succedo] nasljednik*, successorem sibi mitterent; s. conjunctissimus; † successorem alcui dare *ili* mittere, *mahnuti koga iz službe*; † s. accipere, *biti mahnut iz službe*; *quo s. sagittae Hercules utuntur; *novus s. habendus clipeo, *nov štit*; *s. studii, *u kakvu poslu, zanimanju*, *Junius s. Maji.

succēssus, ūs, m. *[succedo] 1) (rijetko) primicanje*, hostium; *equorum. 2) † *napredovanje*, totius temporis. 3) *napredak, uspjeh*, prosperos s. dare orsis, multo s. Fabiis audaciam crescere, *Liv.*; *successu exultans; *s. acrior ipso; *hos s. alit; *pleni successibus anni; *improborum; † successu rerum ferocior; † successu noctis alacres; † ne successibus deesset auctoritas.

succidia, ae, f. [1. succido] *slanina* (pola), hortum ipsi agricolae s. alteram appellant (*jer kao i suha slanina uvijek daje hranu*).

1. **succido**, idi, isum, 3. [sub-caedo] *pòdsjedi*, *pòdrežati*, arbores, frumenta; * Cererem; *kositi*; * florem aratro; crura equis, femina poplitesque; * poplite succiso.

2. **succido**, idi, — 3. [sub-cado] *klonuti*, *srušiti se*, * genua, * aegris.

* **succiduus**, adj. [2. succido] *klecajući*, poples; genu.

succingō, cingxi, cinctum, 3. 1) *zapreći*, partic. succinctus, a) * *zapregāvši skute*, Diana, popa; nigra s. vadere pallā Canidiam (*da u krilu spremiti čare*); *šaljivo o gradskom mišu*, radi poslenosti *zapregnūt*, veluti succinctus, cursitat hospes, Hor. sat. 2, 6, 107.; pinus succincta comas, samo na vršku *četinasta*. b) *čim opasati*, *opkoliti*, * Scylla feris atram canibus succingitur alvum; *najobičniji partic. pas.*, čim *opasān*, *nāoružān*, cultro; ferro; * pharetrā; (Anton. u Cib.) pugione. Odatle *uopće opkoliti*, *naoružati*, *ogrnuti*, *zadjeti*, *opasati*, se pluribus et majoribus canibus, Cic.; * Tisiphone pallā succincta cruenta; * ille retorto Paeonium in morem senior succinctus amictu; maximarum gentium viribus succinctos, totius ferme Orientis viribus succinctus, Just.; Carthago succincta portubus, Cic.; succinctus armis legionibusque, Liv.

succingulum, i. n. (rijetko) *potpašaj*, *pojas*, Plaut.

succino, — — 3. [sub-cano] *upr.*, *pripjevati*, *tp. pristajati*, *prihvaćati*, alter, Hor.

succlamāto, ōnis, f. [succlamō] *dovikivanje*, Liv. Suet.

succlamō (sub-cl.), 1. *dovikivati* (*da se iskaže dopadnost*), alui; s. acc. c. inf.; impers. succlamatum est.

† **succillo**, 1. [sub i collum] *uprtiti za vrat*, *na ramena*, vicissim.

succontūmellōse [sub-c.], adv. *nešto pogrdno sramotno*, jedn. Cic. Att. 2, 7, 3.

succrēseo (sub-cr.), crēvi, crētum, 3. *od ozdo rasti*, *porasti*, *uzrasti*, * succrescit ab imo cortex; * vina; u pril., non ille mediocris orator vestrae quasi s. aetati; gloriae seniorum, *porasti do ild.*

succrispus (sub-cr.), adj. *kudrast*, *kovrčast*, capillus.

succumbo, cūbui, cūbitum, 3. [sub-cubo] 1) *upr. pod što pasti*, *srušiti se*, * victima succumbens ferro; *navlast. a)* † *leći*, o bolesniku. b) * *leći s kime*, o ženskinji. 2) u pril., *podleći*, *klonuti*, *popustiti*, alui; oneri; fortunae; labori; senectuti; s. tempori, *podati se*;

s. animo, *klonuti duhom*, hac ille percussus plaga non succubuit; * somno; * precibus; * culpa.

succūtro (sub-c.), cūtri, cūtrum, 3. 1) *upr. trčati pod što*, pak a) *podložiti se*, *na se uzeti*, licet undique omnes in me terrores periculaque impendeant omnia, succurram atque subibo, jedn. Cic. p. Rosc. A. 11, 31. b) *doći*, *pasti na um*, *na pamet*, ut, quidque s., multa; † non succurrit tibi, quamdiu circum Bactra haereas; succurrit grave esse, Cic. fam. 16, 21, 12., pulchrum (sc. esse) mori, Verg. Aen. 2, 317. 2) u pomoć *poteci*, *uopće pomagati*, suis laborantibus auxilio; alui; si celeriter succurratur; saluti fortunisque communibus; (Ter.) succurrendum est; *koristiti*, *valjati*, tantis malis haec subsidia succurrebant, quominus omnis deleretur exercitus, jedn. Caes. b. c. 3, 70, 1.

succus gl. sūcus.

succūsus, ūs, m. [succutio] *drmanje*, Pacuv. u Cic. Tusc. 2, 28, 41.

succūstos (sub-c.), ōdis, m. *podstražar*, jedn. Plaut. mil. 3, 2, 54.

succūtio, cūssi, cūssum, 3. [sub-quatio] *drmati*, *tresti*, * currum alte.

succūsus (succ.), adj. [sucus] *pun*, *jedar*, mulier, jedn. Plaut. mil. 3, 1, 98.

sūco, (succo), ōnis, m. *dvolično pomišlja se na sūgo* = *sisac*, *krvopija*, *kamatnik*, *lihvar* i na sūcus = *sočni*, Att. u Cic. Att. 7, 13, 5.

Sūcro, ōnis, m. *Sukron*, 1) *grad na ušću rijeke istoga imena u Hisp. Tarrac.*, sada *Alcira*. Odatle *Suconensis*, adj. *sukronski*. 2) *Rutulao*, Verg.

succūla, ae, f. 1) *dem. od sus*, *prase*, Plaut. 2) u pl. *krivi prijevod grčke riječi vādis*, *skup zvijezda*. 3) *vitao*, Plaut.

sūcus, i, m. [ne valja succus] *sok*, s. is quo alimur; stipes ex terra trahit s.; corpus plenum suci (Ter.) = *jedro*, *bujno*; * *uvae*; * *ambrosiae*; * et s. pecori et lac subducitur agnis. Odt. a) * *sok kao lijek*, *sucos herbasque dedi*; purgantes pectora s. b) *svaka gusta tekućina*, *šoka*, * *piscis*; * *nigrae loliginis*; * *olivi*; * *nectaris sucos ducere*; *takoder* * *žumance*, ova melioris suci, *bolje vrste iznutra*, *izvana su duguljasta*; (Hor. sat. 2, 8, 27. 28.) *cenamus aves*, *conchylia*, *piscis*, *longe dissimilem noto celantia sucum*, *ukus*; * *piscis suco ingratus*. 2) *tp. snaga*, *jedrina*, *poimence o govdru i govorniku*, * *tenerae* s. *defluat praedae*; s. et *sanguis orationis*; *retinebat sucum Periclis*; *amissimus omnem s. ac sanguinem civitatis*; (Quint.) *historia quoque alere oratorem quodam uberi jucundoque s. potest*.

* † **sūdārium**, ii, n. [sudor] *u brus* (za òtirānje znojā), *rubac*, *marama*.

sūdis, is, f. *kolac*, kao *oružje*, *Verg. Liv.*

sūdo, i. 1) *intrans.* *znojiti se*, s. et algere; s. sanguine (*krvavo*); (*Hor.*) tu pulmentaria quaere sudando, *znojenjem*, *naporom*. *Odalle a*) *znojān*, *mokar biti od čega*, scuta s. sanguine, *Liv.*; * litus s. sanguine, *kupa se u k. b*) * o samoj tekućini: *izbijati*, *cijediti se*, balsama s. ligno. c) *tp. nāpinjati se*, *naprezati se*, *mučiti se*, vides, me sudare; sudat, pallet; sudandum est his pro communibus commodis; (*Tac.*) in quibus (causarum forensium augustiis) satis mihi superque sudatum est. 2) *trans.* *cijediti*, *kapati čim*, * quercus s. mel; † arbores balsama; † balsama sudantur.

sūdor, ōris, m. [súdo] 1) *znoj*, simulacrum multo sudore manavit; * s. manat ad talos; * s. it per artus; sudore excutere, *Nep.*; * s. frigidus, *mrtvi*. 2) *tp. znoj*, *veliki napor*, res multi sudoris; multo s. ac labore; summo militum s.; * multo phaleras s. receptas; * minimum sudoris habere, (*stajati*); (*Tac.*) sudore acquirere, quod possis sanguine parare.

sūdus, adj. *stariji oblik: suidus*, * *vedar*, *su h*, ver; *supst. sudum*, i, *suidum*, n. a) * *vedrina nebeska*. b) *suho i vedro vrijeme*.

Suēbi, ōrum, m. *Suebi*, veliko germansko pleme na obalama Istočnoga mora, odakle se k zapadu i k jugu raširilo. Sad mu se još trag sačuvao u riječi „Schwabens“, *Caes. Tac. Eutr.*; *sing. Suēba* (Sueva), ae, f. *Suepka*. *Od.* a) *Suēbus* (Suevus, u pjesnikā također trosložno, *Sūēbus*), adj. *suepski*. b) *Suēbia* (Suev.), ae, f. *zemlja suepska*, *Tac. Eutr.* c) *Suēbius* (Suev.), adj. *suepski*, *Tac.*

sūesceo, ēvi, ētum, 3. [sueo] 1) *intrans.* *nāviknuti se*, *nāvaditi se*, militiae, *Tac.*; *ol. perf. vikao sam*, quod *suesti*. 2) *trans.* (*Tac.*) *koga na što nāviknuti*, *nāvaditi*, viros disciplinā et imperiis.

Sūessa, ae, f. 1) S. Aurunca, stari grad Auruncā (Aurunci) u Kampaniji. *Od.* -*sūnus*, adj. *sueski*. 2) S. Pometia, stari grad Volštana (Volsci) u Laciju.

Sūesslōnes, num, m. *Svesijonci*, galski narod u okolici današnjega grada Soissons-a.

Sūessūla, ae, *Svesula*, grad u Kampaniji. *Od.* -*lūni*, ōrum, m. *Svesuljani*.

Suētōnius, *Svetonije*, ime rimskom plemenu; a) C. S. Paullinus, namjesnik u Britaniji, *Tac.* b) S. Lenis, tribun 13. legije. *Suet.* c) njegov sin, C. S. Tranquillus, tajnik cara Hadrijana. *historik* (vitae XII. imperatorum etc.), *Plin. ep.*

sūētus, adj. [*partic. od suesco*] 1) *vičan*, *vikao*, armis. *Verg.*; † latrocinis; † vernacula multitudo, lasciviae sueta; † externae superbiae; s. inf., *Verg. Hor. Liv.* 2) *običan*, Cheruscis s. apud paludes proelia, praeter s. alia bello, s. contubernium, *Tac.*

Suēvi, **Suēva** etc. *gl. Suebi*.

sūfes, ētis, m. [*semitiski „šofet“ sudac*] *sufet*, najveći poglavar u Karlagi, *Liv.*

sūffārcino, i. [sub-farcio] *natovariti*, *naprtiti*, *nākljukati*, *partic. suffarcinatus*, *Com.*

sūffero (sub-f.), — — ferre, 3. 1) (*pretkl.*) *pōdmelnuti*, corium; † s. se, *upravo stajati*. 2) *tp. podnositi*, *trpjeti*, anhelitum, plagas. *Plaut.*; ejus (mulierculae) sumptus, *smagati Ter.*; poenam, poenas alcijs rei; poenas; (*Ter.*) pro alcijs peccatis supplicium; * nec claustra nec custodes; *apl.*, (*Ter.*) vix s.

sūffertus, adj. [sub i facio] *nākljukān*, *nātrpān*, *pun*, alqd sufferti tinnire, *jedn. Suet. Ner. 20.*

sūfficienter, adj. [sufficiens] (*kasno i rijetko*) *dovoljno*, *dosta*.

sūfficio, fēci, fēctum, 3. [sub-facio] 1) *trans.* 1) *pōstaviti pod što*, *načiniti*, *po tome* (*Curt.*) s. opus, *pōstaviti temelj zgradi*; * *angues suffecti oculos sanguine et igni* (*kojim su se oči zakrvarile i zažarile*). *Od.* *davati*, * tellus humorem et gravidas fruges; † (*Hispania*) Italiae cunctarum rerum abundantiam; * *Danais animos viresque secundas*; (*Liv.*) milites excursionibus, *prizvati itd.* 2) *mjesto koga* (*koji je prije umr'o nego mu je rok službe minuo*, ili je nezakonito izabran), *izborom dōpuniti* (o narodu ili o kolegama; sr. sur-rogo), censorem in locum demortui; collegam sufficij censori; collegam; suffectus consul; Hasdrubale imperatore suffecto; (*Phaedr.*) heredem sufficij se proximum; * o *pōclama*, reges et parvos Quirites; *pōtpuniti*, *nāknaditi*, aliam ex alia generando s. prolem. II. *intrans.* *dōstajati*, *dōtjecati*, scribae; muri; remiges; (*Curt.*) scalis non sufficientibus devoluti; nec vires s. cuiquam, nec etc.; paucorum cupiditati; Volscis milites; (*Liv.*) mons alimentis; (*Verg.*) non s. umbo ictibus, *ne odolijeva udarcima*, † vires labori certaminum; † praedantium manus praedae; (*Liv.*) s. ad, * in alqd; adversus quattuor populos; s. inf. a) † *dōsta biti*, suffecerit haec rettulisse. b) * *mōci*, *biti vriedan* (*kadar*), nec nos obniti contra nec tendere tantum s.; † s. ut, † ne.

sūfflugo (sub-f.), fixi, fixum, 3. *pritvrditi*, *pribiti*, *prikovati*, alqm cruci, * in cruce, † in cruce; † caput hastā suffixum, *na koplje nabodena*.

suffimen, īnis, *n.* = suffimentum, *kād, jedn. Ov. Fast.* 4, 731.

suffimentum, i, *n.* [sufflo] *kād.*

sufflo, 4. *kaditi, prekaditi, * thymo; * locum; * suffita urna.*

sufflāvus (sub-f.), *adj. plavkast, plavetan, jedn. Suet. Aug.* 79.

sufflo (sub-flo), *napukati, nadukati*, suffla celeriter tibi buccas, *Plaut.*; *u pril. se uxori suae, ljutiti se na ild., Plaut.*; (*Hor.*) *s. se, nādūti se, (o žabi); sufflātus, kao adj. ljutit, srdit, Plaut.*

suffūco, 1. [sub-fauces] *ugušiti, zadaviti*, patrem; urbem et Italiam fame, *gladom moriti, Cic. Att.* 9, 7, 4.

suffōdio, fōdi, fōssum, 3. 1) *potkopati, pōdriti*, sacella suffossa; murum; † Alexandria est suffossa; † moenia cuniculis; † specum, *kopati*. 2) *proburaziti, prosukati*, equos; (*Verg.*) equum; † equos telis; † ilia equis.

suffrāgatio, ōnis, *f.* [suffragor] *glasōvānje, preporučivanje za službu, preporuka*, horum; consulatus, *za c.*; militaris; urbana; habemus nostram *s.*, si minus potentem, at probatam tamen et iustam et debitam et propterea fortasse etiam gratiosam; *pl.*

suffrāgator, ōris, *m.* [suffragor] *birač.*

suffrāgātorius, *adj. m.* [suffragator] *birački, izborni*, amicitia, *jednom Q. Cic. pet. cons.* 7, 26.

suffrāglum, ii, 1) *glasovanje građana u komicijama ili sudaca u sudenju; uopće: glas, votum*, bonis ignorantibus, quid quisque sentiret, tabella vitiosum occultaret *s.* (omnes leges) quae tegunt omni ratione *s.*; largitione corrupta *s.*; † tacita; nihil ut fuerit in suffragiis voce melius; ut *s.* non in multitudinis sed in locupletium potestate esset; proximum est de suffragiis: quae jubeo nota esse optimatibus, populo libera; descriptus populus censu ordinibus, aetatibus plus adhibet ad suffragium consilii; suffragium, suffragia ferre, *davati*, de algo; suffragium inire, *glasovati*: centurias in suffragium mittere, redire in suffragium centurias jubete (*po prvobitnom shvaćanju „na mjesto glasovanja“*); tribus ad, in suffragium revocare; *s.* it per omnes — omnes suffragium ferunt; suffragii latio; (*Liv.* 40, 51.) *o censorima*; mutarunt suffragia (*promijenili su način, kako da se glasuje*), regionatimque generibus hominum tribus descripserunt; sex suffragia *zvalo se šest centurija konjanika u ustavu Servija Tullija (osim onih 12, koje je on dodao ili preustrojio), budući da se toliko (6) njihovih glasova brojilo; sr. Cic. r. p. 2, 22. Liv. 1, 43, 8, 9; eblandita suffragia. 2) pravo glasovanja, izbora, izbori,*

*s. alcui impertiri; non s. omnibus datum est; si populo R. liberum s. datur, ut quibus veli, consulatum mandet; libera si dentur populo suffragia; suffragio exclusus; sine suffragio habere civitatem; res est militaris suffragii. 3) pristajanje, pohvala, glas, sud, quem nemo suffragio dignum putet; adhibes joci causā magistrum, s. tuo et compotorum tuorum rhetorem; * non ego ventosae plebis s. venor; * supplex populi s. capto; † Gabium Bassum voto pariter et s. prosequor; ejus et suffragio senatus libentissime indulgeat et testimonio plurimum credat.*

suffrāgor, *dep. 1.* [suffragium] 1) *t. t., glasovati za koga, izabrati koga*, alcui. 2) *u prilog raditi komu, pomagati, preporučati, povolji raditi, ugadati komu*, alcui; domus suffragata domino ad consulatum; cupiditati alcis; legi illius spes; Theramene, fortunā suffragante.

suffrīngo, — — 3. [sub-frango] *podlomiti*, talos alcui, *Plaut.*; crura alcui.

suffūgio (sub-f.), fūgi, =, 3. 1) *intrans, uteci pod in tecta. 2) tranz. pōbjedi, umāknuti*, alqm.

suffūgium, ii, *n.* [suffugio] 1) *utočište, pribježište*, † nullum aut imbris aut solis; † subterranei specus *s. hiemi*; † ut proxima quaeque *s. occuparent. 2) † zaklon, obrana, urgentium malorum.*

suffūcio (sub-f.), fūsi, fūtum, 4. (*Plaut.*) 1) *poduprijeti, podupirati, u pril.*, firmiter. 2) *kao pōdupōranj podmetnuti*, columnam mento.

suffūdo (sub-f.), fūdi, fūsum, 3. 1) „*pōdliti*“, *ponajv. u pas.*, sanguis cordi suffusus, *pod srcem tekuća*; * aqua suffusa, *vodena bolest*; rubor mihi suffunditur, *porumeniti, pocrvenjeti*; * † pallor suffunditur, *pobljedi*, * rubore suffundi, *zarumenjeti se*; † sanguinis color suffunditur, *pocrvenjeti kao krv*; † facies multo rubore suffusa; * virgineum ore ruborem, *o mjesecu, djevojački se zarumeniti*; *odt. od ozdo zaliti, podsjeti*, aether calore suffusus; animus nulla malevolentia suffusus, *u kojem nema ni traga zlobi na druge*; * suffusus lumina flammā; * lacrimis oculos *s. nitescentes, suzama se zalile*; * minio *s.*, *nātopljen*; * sales *s. felle, ujedljivi dosjeci. 2) u sūti, uliti*, mare vinis, *morske vode u vino*, aquulam, *Plaut.*, merum, *Ov.*

suffūror (sub-f.), *dep. 1. ispod ruke krasti, ukrasti, jedn. Plaut. Truc.* 2, 7, 15.

suffūscus, *adj.* [sub i fuscus] *gotovo mrk, or-nomanjast, Tac. Agr.* 21.

sūggēro (sub-gero), gēssi, gēstum, 3. 1) * *pod što dōnjeti, metnuti, položiti, pōstaviti*, flammam virgeam costis aēni, *nalo-*

*žiti vatra itd.; u pril., (Liv.) flammam et materiem invidiae criminibus suis; nanositi, navoziti, humus suggesta, Prop.; tp. dōmetnuti, pridati brojeći, napomenuti, verba, quae desunt; huic sententiae ratiunculas; suggerebantur damna, pristupise; Bruto satim Hortensium; hos consules Qu. Fabio et P. Decio biennio excepto; jedn. Cic. Att. 12, 44, 2. Druso ludus est suggerendus, nasamariti koga. 2) privesti, namaknuti, prinijeti, dati, nabaviti, ego suggeram, quae vendatis; (Ter.) his rebus sump-tum; † alcuī cibum; † omnium rerum apparatus; † suggerendo quantum concupiscunt; * alcuī tela; u pril., a) davati, davati zgođu, * tellus divitias alimentaue; † lacus piscem, feras silvae, studia altissimus iste recessus affatim s.; † questus, zadavali. b) pod-metati komu, navoditi koga, prišaptavati, svjetovati, quaedam de utilitate rei publicae; suggerente conjuge, na prišaptavanje ženino; suggerente irā.*

sūggēstum, i, n. i običnije -stūs, ūs, m. [suggero] *govornica; u taboru uzvišeno mjesto: besjedište, tribuna; † suggestus (više sjedalo) in orchestra.*

sūggrādis, adj. [sub-grandis] *povelik, jedn. Cic. Qu. f. 3, 1.*

sūggrādior, grēssus, sum, dep. 3. [sub-gradior] (Tac.) *šuljati se kradom, primicati se čemu, propius; quos dux Rom. acie suggestus.*

sūgillātio, ōnis, f. [sugillo] *upr. uboj, lije-manje; tp. grđenje, ruženje, Liv.*

sūgillo, i. *daviti, lijemati; grđiti, ru-žiti, alqm, Liv.*

sūgo, xi, ctum, 3. 1) *sisati, apst. 2) ūsisati, errorum cum lacte nutritis.*

sūi, gen. pron. *reflexivi sebe, njega (ga), dat. sibi, acc. se i sese, odnosi se kao suus ili na subjekt iste rečenice ili u zavisnim re-čenicama na subjekt glavne, ipse se (sebe) quisque diligit; petit ut ad se (mu) scriberem; eum sibi demandasse; tačnije u gramatici; također bez predidućega određenoga subjekta, gl. suus B); kadšto se dodaje met; gl. met. Navlast. a) sibi kao dat. etič., quid hic sibi vestitus quaerit, Ter., quidnam sibi clamor vellet, Liv.; kadšto se zaradi istioanja svo-jine veže sa suus, suo sibi hunc gladio ju-gulo, Ter. b) ad se, apud se, k sebi, u sebe — u svoj stam, u svojem stamu, također u pril., esse apud se, biti pri sebi, gl. ad 1) 1), apud 1) a).*

Suillius, 3. *Ime plemenu, Suilije, 1) P. S., de-lator za Klaudija i Nerona. 2) M. S. Neruli-nus, sin njegov konz. 50.*

sullus, adj. [sus] *svinjeći, svinjski, caput; grex (u staroj formuli u Liv.).*

Sulōnes, num, m. *Suijonci, german. stanov-nici skandinavski, Tac.*

* **sūlco**, i. [sulcus] 1) *brazditi. graditi brazdu, brazditi brazdu, agros; humum vomere; serpens arenam; s. cutem rugis, na-mežurali se. 2) broditi, undas rate; vada carinā.*

sūleus, i, m. [ὄλεός] 1) *brazda, imprimere s., brazdu brazditi; * infindere sulcos telluri; aratro sulcum patefacere; † meton., oranje, nono s. 2) * tp. infindere sulcos, o brazdi, koju gradi brod; * pūt meteora, brazda; * jama, u koju se sade drveta; * o ženskoj sramoti (u pril. o životinji).*

* † **sūlpur**, **sūlfar** (sulphur). *ūris, n. sumpor, s. vivum, čisti, samorasli sumpor; pl. sum-porne pare, kupelji kod mjesta Baje, Hor. ep. 1, 15, 7.*

* † **sūlpūreus**, **sulfūreus** (sulph.) *apj. [sulfur] sumporni.*

Sulla (Sylla), ae, m. *Sula, rimsko porodično ime; gl. Cornelius. Odt. 1) Sullānus, adj. Su-lin; supst. -ni, ōrum, m. Sulinovci, pristaše diktatora Sule. 2) Sullātūrio, 4. sulovati, htjeti nasljedovati Sulu, biti Sula, jedn. (u šali) Cic. Att. 9, 10, 6.*

Sūlmo, ōnis, m. *Sulmon, 1) grad u zemlji Pe-lignā, supst. -nenses, ium, m. Sulmonci. 2) Ru-tulus, Verg.*

Sūlpicius, **Sulpicije**, ime rimskomu plemenu; 1) *Serv. Sulp. Galba, konzul, valjan govornik. 2) C. Sup. Gallus, vještak u grčkoj literaturi, dobar govornik. 3) Serv. Sulp. Rufus, izvorstan pravnik, suvremnik Ciceronov. 4) P. Sulp., pučki tribun, početnik zakonu, kojim se zapo-vjedništvo protiv Mitridata oduzelo Suli i pre-dalo Mariju. 5) P. Sulp., rimski konzul na početku mačedonskoga rata god. 200. pr. Is. 6) jedan rimski historik. Odt. a) * -cius, adj. i b) -ciānus, adj. Sulpiciojev.*

sultis gl. 2. volo 1) g).

sūm, fui, esse, [sum s otpalim e mj. esum sr. *tsm̄t (tsm̄t) i fui od zastarjeloga fuo (grčk. φίω); siem etc. mj. sim, etc., Com.; escit (zastar.) = erit, escunt mj. erunt, XII. tab. u Cic. legg. 3, 3, 9, fūvimus mj. fulmus, Ennius u Cic. de or. 3, 42, 168., fuam, fuas, fuat, fuant mj. sim, sis, etc., Com. Verg. Aen. 10, 108, Liv. 25, 12, 6.] biti (jesam).*

1) *kao k o p u l a, veže subjekt s predikatom; est, sunt, esse, u glavnim se rečenicama često ispušta, rjeđe u sporednim i to ne u klas. prozi (sr. Hor. ep. 2, 2, 138. cui sic exorta voluptas. Tac. ann. 6, 45, 1. deusta parte circi, quae Aventino contigua. Quint. 10, 1, 89. Fuit*

illa brevitās tutissima, quae apud Livium in epistola ad filium scripta), isto se tako ispuštaju oblici, erat i fuit (erant ili fuerunt) i konj. sit, esset u klas. prozi rijetko (sr. Sall. Jug. 67, 1. Romani milites, ignari quid potissimum facerent, trepidare [inf. hist.]; ad arcem oppidi, ubi signa et scuta erant, praesidium hostium [sc. erat]. Sum stoji kao kopula navlast.

a) s gen. pos., ponajprije pokazujući, da je što čija svojina i kao cjeloviti dio čega [različno je esse s dak.; gl. 2) y], biti čij, u čijoj vlasti ili ruci, i est alqd alcjs, meum, tuum, suum, nostrum, vestrum est, (mjesto gen. pron. pers.) moj, tvoj itd. je posao, stvar, svojstvo, način, običaj, dužnost, znak, dokaz je čemu, običava tko, treba da tko, ide koga, osebina je čija itd., Gallia est Ariovisti (Arijovistova); si defenditis, vestri, si deseritis, Samnitium erimus; ea civitatis Rhodiorum essent; (Hor.) quorum virorum prisca comoedia est, koji su začetnici, publica materies privati juris erit, bit će svojina pojedinca; liberae civitatis esse, biti građanin slobodne države; ipsorum esse consilium, odluka da do njih stoji; optimarum partium esse; me Pompeji totum esse; plebs novarum rerum atque Hannibalis tota est; hominum, non causarum toti erant, gledati su na itd.; vox tota tribuniciae potestatis erat; suarum rerum erant amissa re publica, brinuli su se za svoje poslove; est adolescentis majores natu veregi; est hoc Gallicae consuetudinis, ut; est summae dementiae; moris esse Graecorum, ut; petulantia magis est adolescentium quam senum; non modo id virtutis non est, sed est potius immanitatis; levis est animi, justam gloriam repudiare; res est consilii, treba se domišljati; res est occasionis, gl. occasio; alqd est mei iudicii; quid sui consilii sit; quid esset suae voluntatis (Caes. b. G. 1, 21, 2); cur sui quidquam esse imperii aut potestatis trans Rhenum postulare, Caes. b. G. 4, 16, 2.; (Hor.) miserarum est (sc. puellarum) s inf., sive naturae est hoc sive artis, bilo to po naravi ili po umijedi, hoc totum muneris est tui, sve je to tvoja zastuga (dar), samo tebe ide; (Verg.) tantae molis erat Romanam condere gentem, toliko je muke stajalo itd., non opis est nostrae; est tuum, fuit meum jam pridem, nostrum est s inf.; tako se može najlaglje gen. pos. u širem smislu istumačiti gen. gerundiva uz esse, biti za što valjan, vrijedan, koristan, prikladan, zgodan, quae res evitendae rei publicae essent, Cic. Verr. 2, 53.; regium imperium initio conservandae libertatis atque augendae rei publicae fuerat, Sall.; češće u Liv., ea prodendi imperii; tra-

dendae Hannibali victoriae esse; nihil tam aequandae libertatis esse; pleraque dissolvendarum religionum esse; quidquid tribunis plebis loquitur, etsi prodendae patriae dissolvendaeque rei publicae est; također ispustivši esse, quae postquam gloriosa, modo neque belli patrandi cognovit, Sall. Jug. 88, 4.; ceteraque probandi ac refutandi = ceteraque quae p. ac r. sunt, Quint. 10, 1, 19.

b) s gen. ili abl. qualit. supstantiva složena s adjektivom, brojem ili zamjenicom = obično hrv. gen. qualit. ili od s gen. (gen. pokazuje svojstvo, koje označuje stvar po njezinoj vlastitoj čudi i naravi, te se međ ostalim osobito ističe, a abl. svojstvo, koje se izvana na stvari opaža, dakako da stoji do pisca, s koje strane on takovo svojstvo shvaća), Papirius Cursor invicti ad laborem corporis fuit; summi laboris esse; res est multae operae; se nullius momenti apud exercitum fore; spatium est pedum sexcentorum; Xerxis classis mille et ducentarum navium longarum fuit; Iphicrates fuit et animo magno et corpore imperatoriæque forma; Herodotus tanta est eloquentia, ut me magnopere delectet; (Hor.) quam sit aevi brevis, esse crure malo, pede turpi, quare quo sit patre quove patrono; (Ter.) aetate ea sum; qui jam stipendiis confectis erant; bellum variâ victoriâ fuit; tenuissima validudine esse; fac animo magno sis; alqd numero esse; regio imperio duo sunt; ea erat civitas magnâ inter Belgas auctoritate; si fuerit hebeti ingenio atque nullo; eâ stultitiâ fuissem; simus ea mente.

c) s gen. ili abl. vrednoće (pretii), magni, parvi, tanti, pluris, plurimi, quanti, nihili esse. biti po što, vrijediti, valjati, stajati, sextante sal per totam Italiam erat; mille sestertiis esse.

d) s dat. vrhe: valjan, prikladan biti čemu ili za što, biti na što ili za što, oneri ferendo esse; rem publicam esse gratiae referendae; (Nerg.) qui cultus habendo sit pecori, quae sit rebus natura ferendis; solvendo, solvendo aeri alieno esse, non esse, moći, ne moći platiti; quae diutinae obsidioni tolerandae erat; (alcui) impedimento esse; quae detrimento, maculae, invidiae, infamiae nobis omnibus esse possint; haec civitas praedae tibi et quaestui fuit; esse fraudi et damnationi; quae signo sunt omnia; vitam rusticam probro et crimini putas esse; quorum singuli saluti huic civitati fuerunt; ut et vobis honori et amicis utilitati et rei publicae emolumento esse possitis; (alcui) auxilio, praesidio, usui, curae, cordi, (gl. cor), odio, contemptui, terrore, oneri, laetitiae, gaudio esse; magno argumento est; exemplo esse; (Cic. Phil. 9, 1, 3.)

cui legatio ipsa morti fuisset; *Sall. Jug.* 103, 7.) quae aut utilia aut benevolentiae esse credebant; illud Cassianum, cui (*dat. (osobe)* bono (*dat. stvari*) fuerit etc.; quod si te in iudicium quis adducat usurpetque illud Cassianum, cui bono fuerit, vide, quaeso, ne haereas. Quamquam illud fuit, ut dicebas quidem, omnibus bono, qui servire nolebant, tibi tamen praecipue etc.; quibus occidi patrem S. Roscii bono fuit; (*Cic. de imp. P.* 11, 32.) cui praesidio classibus vestris (*abl.*) fuistis? (*Sall. Jug.* 69, 3.) civitas magna et opulens cuncta poenae aut praedae fuit (*ovdje je poenae fuit radi sklada sa praedae fuit*); *nahodi se također gdješto, kako je to u Grka uz εἶναι, γίνεσθαι s esse — nom. ili u konstr. acc. c inf. — acc., kao est aliquis, alqd argumentum, emolumentum, exemplum, documentum, praeda i nal., ako se bolje i življe ističe, da se što za zbilja zbiva, nego li da je što na što određeno, da mu koristi i valja, pak i radi opreke*, Turnus sui cuique periculi recens erat documentum; insigne documentum Sagunti ruinae erant; si mors Clodii salus vestra fuerit; quorum impunitas tuae clementiae laus est; cuius mors tibi emolumentum futura sit; ut quam maximum emolumentum novis sociis esset; eam (discordiam) impedimentum dilectui fore; domestica quies solacium fuit; nec rubor (*sc. est*) inter comites aspici (*sr. rubor*), *naprotiv toga* (*Hor. carm.* 1, 28, 18.) exitio est mare nautis; *kadšto s ad, res quae sunt ad incendia; valvae, quae olim ad ornandum templum erant maxime.*

e) volenti, cupienti aliquid est alicui *gl. 2. volo.*

f) s *gen. partic. u Hor. sat.* 1, 7, 35. operum hoc, mihi crede, tuorum est, *to bi bilo jedno od tvojih mućnih djela, posao za te.*

g) id est, hoc est *gl. is 1) 1) a), hic β).*

2) sum je *potpun predikat, a) biti, bivati, imati, nalaziti se, živjeti, dogoditi se*, esse ea dico, quae cerni tangere possunt; est deus, *ima bog*; omnium qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt; nec enim, dum ero, angar ulla re; adhuc sumus; iisdem temporibus, ejusdem aetatis esse, *živjeti*; eorum qui in hac terra fuerunt; eo tempore hoc contigit, cum is esset qui etc.; Homerus, qui multis ante saeculis fuit; (*Verg.*) dum fortuna fuit, *dok je bilo sreće*; nullus sum (*Com. i Cic.*) *nema me, propao sam*; alteri nulli sunt; *također* (*Hor. sat.* 2, 5, 101, 102.) nusquam est, *nema ga* (*οὐδέτι εἶναι*); *eufem. u istom značenju, (Verg.) fuimus Troes*, fuit Ilium; silentium, fama est; non est periculum; solis defectio fuit; quid tibi est; quid se futurum esset, *što da bi bilo od njih; ta-*

koder s adverbima i adverbiskim redenicama, o bivanju na kojem mjestu ili u kojem stanju, biti = nalaziti se, bđraviti, živjeti, prebivati, oslati i nal., cum Athenis fuisset; Romae esse; in castris, in agro, in hortis esse; apud alqm esse, *biti na stanu kod koga*; quid fuit in literis? est in lege, *piše u zakonu*; * esse in alqo, *pròmetnuti se u koga*; (*Hor.*) esse in terris = *još živjeti*, intus esse, *biti kod kuće*, omnis in hoc sum, *sav u tom živim*, virtus est in patrum equis; domi esse; cum simul essemus; Curio fuit ad me sane diu; ad me bene mane fuit; quo die in Tusculanum essem futurus (*sr. ad i in*); esse sub uno tecto atque ad eosdem penates; edicunt penes quem quisque sit Caesaris miles; qui multum mecum sunt; erat nemo quicum essem libentius quam tecum, et pauci quibuscum essem aequae libenter; secum esse, *za se*; *također* esse cum alqo (*Plaut. Cic.*) *za koga udala*; est apud alqm, *stoji u, veli, kad se što navodi iz kojega spisa, također s acc. c. inf. = induci*; s de, liber qui est de animo, *koja raspravlja, u kojoj se raspravlja*; libri qui sunt de legibus; Thebae ipsae in magno tumultu erant; esse in aere alieno, in bonis; in suis nummis multis esse et semper fuisse; esse in servitute, in spe, in maestitia, in nomine et gloria, in laudibus, in officio, in vitio; (*Ter.*) in mora, *zadavati*; in ingenti periculo, in pace esse; qua in sententia me quoque fuisse; cum est in sagis civitas; alicui in amore atque in deliciis esse; nihil est tam contra naturam, quam turpitudine nihilque tam secundum naturam, quam utilitas, rectissime sunt apud te omnia; (*Hor. sat.* 2, 2, 106.) uni tibi recte semper erunt res; (*ep.* 1, 1, 89.) jurat bene solis esse maritis; (*carm.* 3, 16, 43.) bene est (*sc. ei*) cui deus obtulit (*ep.* 1, 12, 5.) si ventri bene (est), *ako je želudac zdrav*; bene erat non piscibus urbe petitis etc., bene est *gl. bene 1) o)*; ut nunc est, *za sada, ovaj par, dodaje se, da ne bude urokljivo, što se dobrom hvali, Hor.* 1, 9, 5.; Jugurthae neque inceptum ullum frustra erat; Jugurtha effecit, ut ubique tutius quam in regno essem; Romanos remoto metu laxius licentiusque futuros, *da će se vladati*; ut prospectus iis usque per saxa facilius foret; cum in convivio comiter et jucunde fuisses; delectatus est et libenter fuit; ut familiariter essem et libenter; in maritimis sum facillime; ego locum habeo nullum, ubi facilius esse possim quam Asturae; o hospitem mihi gravem! *ἀμείνων*. Fuit enim perjucunde, *„bio je najbolje volje“* (*Cic. Att.* 13, 52, 1.); (*Tac.*) teterrima quaque impune fuere, experimentum contra fuit, *prode*; sic sum, ut vides, *tako mi je itd.*

Plaut.; sic vita hominum est; sic est; quae cum ita sint; quod cum ita sit; satis est; *takoder* = *stajati do čega, biti u čemu*, omnem spem in impetu esse equitum; totum in eo est, ut. *Napose α)* esse alcuī cum alqo, *imati s kim posla*, sibi cum illa nihil futurum; si mihi tecum minus esset. β) esse ab, pro alqo *gl. a i* pro. γ) alcuī est alqd, *pripada komu što, imati, frazično od esse s gen. pos.*; *sr. 1) α)*, dives est cui tanta possessio est, ut nihil optet amplius; semper in civitate, quibus opes nullae sunt, bonis invident; nullum aditum esse ad eos mercatoribus; in muro consistendi potestas erat nulli; his erat inter se de principatu contentio, *ovi su se otimati za*; est homini cum deo similitudo; cum his mihi res sit (*gl. res*); (*Hor.*) quo est tibi iter; *kamo ti je put; kuda ideš?* quibus est virtus, animus, iudicium est tibi; nullus argento color est, idem floribus honor est, est et fideli tuta silentio merces *zapadne*, quis desiderio sit pudor; (*Verg.*) si qua est pietas caelo, si qua est Heleno prudentia, quae cuique est, *koliko tko može*, quibus imperium est pelagi. δ) est *ili običnije* sunt qui (*bila, ne bila uz qui tačnija oznaka*), *ima ljudi, stvari, koje*; nemo est, nullus est; *nema ga*; nihil est. *nema ga*; quis est, quotus quisque est, sunt homines, multi, pauci etc. qui is, talis est qui *i nat. uopće više s konjunktivom, koji je u latinskom običniji, ako se konjunktivom izrečeno u relat. rečenici kao posljedica njezine osobitosti ili kao nešto samo pomišljeno i problematično smatrati ili kazati može; s indikativom, ako treba kao zbiljsko (faktično) prikazati, s čega se oba načina kadšto izmjenjuju*, est quod differat inter justitiam et verecundiam; si est quod desit; (*Hor.*) est mihi purgatam crebro qui personet aurem, *tako mi je, kao da mi ild.*; et est qui vinci possit, *i on je lakav, koji ild.*, non est qui speciosius tractet arma; est aliquid quod non oporteat etiam si licet; sunt qui discessum animi a corpore putent esse mortem; sunt qui nullum censeant fieri discessum; nulla est laus ibi esse integrum, ubi nemo est qui possit aut conetur corrumpere; nihil est quod tam miseros faciat quam impietas et scelus; quis est qui alienae modum statuatur industriae? quotus quisque est qui somniis pareat? tria sunt quae sint efficienda dicendo; sunt quidam e nostris qui haec subtilius velint tradere; sunt nonnulli qui ea, quae imminet, non videant; sit aliquis qui nihil mali habeat; nullum est animal praeter hominem, quod habeat notionem aliquam dei; non sumus ii quibus nihil verum esse videatur; non tu is es, qui, quid sis, nescias; is fuit annus quo liceret; erant senten-

tiae, quae censerent; neque quisquam est qui dicat; quarum pars magna a feris barbarisque nationibus incolitur, ex quibus sunt, qui piscibus atque ovis avium vivere existimantur, *Caes. b. G. 4, 10, 1.*; sunt item, quae appellantur alces, *Caes. b. G. 6, 27, 1.*; sunt qui ita dicunt etc., *Sall. Cat. 19, 4.*; duae sunt artes, quae possunt locare homines in amplissimo gradu dignitatis; fuere extra conjurationem complures, qui ad Catilinam profecti sunt; sunt quidam qui molestas amicitias faciunt; ista quidem sententia ea est, quae neque amicos parat, neque amicos tollit. Est autem vitium, quod nonnulli de industria consecantur; rustica vox et agrestis quosdam delectat; (*Hor. ep. 2, 2, 182.*) sunt qui non habeant, est qui non curat habere; *ep. 2, 2, 128. st.*; * est quibus Eleae concurrit palma quadrigae (*kao έστιν οίς*).

b) *pregn.* = *doista, zaisto biti, valjati, vrijediti*, neque dictio est. *nije, nema, Ter.*; nec provocatio erat, in quibus auxilii latio esset; *napose* sunt ita, *tako je, kako veliš*, ita est (*u odgovoru, dā, sr. ita*), est, ut dicis, inquam; si erit, ut volumus; quod erat; fore id, quod accidit; sit ita, *budi tako! neka bude tako!* esto, *kaošto iev, budi! neka! dobro!* *takoder kad se napreduje čemu znamenitijemu, ako prednje toliko ne poteže, s acc. c. inf. kao o nečem pomišljenu* [poput imper. fac.; *sr. faciu 1) e*], *Hor. ep. 1, 1, 81. Quint. 10, 5, 6.*; est, non, nihil est quod, cur *gl. quod 1) 2)*; est, fuit, ut, *biva, zbiva se, zgađa se, dā*, non est ut; *takoder (rijetko) Sall. Jug. 110, 3. s inf.*, fuerit mihi eguisse aliquando amicitiae tuae; *Prop. 1, 20, 13*, tibi sit montes et saxa adire; *pa i futurum esse, fore ut*; est ubi, *zbiva se, zgađa se, biva, da = kadšto (έστιν οίς)*, est ubi id isto modo valeat; (*Hor.*) interdum vulgus rectum videt; est ubi peccat; *o mjestu = negdje (έστιν οίς, έκου)*, est ubi plus tepeant hiemes? *imade li gdje ild.*, *Hor.*; est quatenus, est q. amicitiae dari veniat possit, *donekle se može dakako, Cic. Lael. 17. 61.*; est, *slobodno je, prosto je, može se (kaošto έστιν mjesto έστιν)*, *s inf.*, *pjesn. i poklas.*, *jedn. Liv. 42, 41, 2.* quae verbo objecta, verbo negare sit; *ali ovamo ne ide Hor. sat. 1, 5, 87.* quod versu dicere non est (*so. facile*), signis perfacile est.

šumbāla gl. symbola.

šūmēn, inis, n. [*mjesto sugimen od sugo*] vime *svinjeće, zatore, (na nju su se lakomili Rimljani)*, *Plaut.*

šūmma, ac, f. [*f. od summus*] 1) *ukupni broj, svota, navlast. svota'novaca; mnoštvo, broj*, equitum magnam numerum ex omni

populi summa separare; † proposita vitae ejus velut summa partes singillatim exsequar; facere, subducere summam, *zbrojiti svotu*; facere s. cogitationum suarum, *na jedno misliti*; s. reliqui; s. pecuniae; (Ter.) de summa nihil decedet; hac s. redempti; s. praedae, mali; s. copiarum; quarum (copiarum) erat s. (bilo je svega, u svem) veteranarum trium legionum uniusque tironum et equitum DCCC, *Caes. b. c. 3, 29, 2*; (Hor.) *apsl. o imutku, cijela imovina. 2) cijelo, glavno, glavna stvar, glavna tačka*, s. exercitus; in eo summam victoriae (potpuna pobjeda) constare; non multum ad s. victoriae juvare poterat; s. rerum consiliorumque, *posljednja odluka u zboru i tvorbu*; s. belli, rerum, s. imperii, *vrhovno zapovjedništvo, vrhovna ratna uprava, također* s. belli administrandi; s. rerum *također* = *kako stvari ulcupno stoje*; communes rerum et generum summae, *skupni pojmovi obuhvatajući pojedino*; s. mandatorum, *u glavnom*; s. vitae brevis (brevis t. j. vitae) * s. operis, *glavno, po čemu je zamišljeno i izvedeno djelo*; * hodierna. *Navlast. a)* od summam, *uopće*; in omni s., in summa, *u svem, svega*; † *napokon. b)* prvo mjesto, vobis summam ordinis consiliiue concendunt.

summāno, 1. *kr opiti, ro siti*, Summamus (Pluto), *jedn. Plaut. Curo. 3, 46*.

Summānus, i, m. *Suman, bog kiše, gromovnik noćnoga neba*.

summas, ātis, oomm. [summa] (Plaut.) *plemenita, velika rōda, matronae*.

summātim, adv. [summa] *uopće, ukratko*, † *samo površno*, quae longiorem orationem desiderant, s. praescribere; † s. exponere; † poetice s. attingere; † interim s. attingam.

summe, adv. [summus] *najviše, najvećma, premnogo*, officiosus; contendere, capere.

summergo (sub-m.), mērsi, mērsū, 3. *potopiti*, navem onerariam; summersus equus quot genera partim summersarum partim fluctuantium beluarum; * s. alqm in fluctu; * homines ponto; jam aliquot procellis summersi paene sumus; (Just.) omnes quondam terrae summersae profundo fuerunt.

sumministro (sub-m.), 1. *pružati, podavati, nabavljati, nāmiciati*, tela clam; frumentum; alcuī pecuniam; hostibus auxilia; hic arti plurima adjumenta; † materiam eloquentiae; tantum animorum viriumque patriae et penatum conspectus, *toliko slobode i snage zdaje*; † consilium alcuī; † alcuī occasiones.

summisso, adv. s. komp. [summissus] 1) o govōru: *mirno, tiho, prostim načinom*,

parva s. dicere; illa pro Ctesiphonte summissus a primo. 2) *smjerno, ponizno*.

summissim, adv. [summissus] *tiho, lagan o, fabulantes, jedn. Suet. Aug. 74*.

summissio, ōnis, f. [summitto] *spuštanje*, vocis; orationis, *prost način govora*; tp. *ponizivanje, umanjivanje*, parium comparatio nec elationem habet nec summisionem.

summissus, adj. s. komp. i sup. [partic. od summitto] 1) *spušten, pōgnūti*, * vertex; † capillo summissiore, *više spale kose*; (Liv.) secundis summissioribus, *više pognuti. 2) tp. a) tih, šapćući, vox. b) o govōru i govorniku: miran*, summissa dicere; placida, summissa, lenis oratio; s. orator. c) o značaju i načinu mišljenja: *ponizan*, summissum vivere; ne quid humile s. molle faciamus; *u dobru sm.*, smjeran, † non dubitabat quin recenti calamitate summissiores essent futurae (civitates); * summissi petimus terram.

summitto, (sub-m.), mīsi, mīssum, 3. 1) *pōstaviti, položiti, melnuti pod što, u klas. perijodu samo tp. podložiti, podrediti*, * animum amor; * s. culpae, *pogriješiti*; (Liv. 6, 6, 7.) sibi que destinatum esse in animo Camilo s. imperium *priznati mu gospodstvo*; (Just.) se alcuī, *napustiti se za kim. 2) položiti, spustiti, pružiti*, fascēs; (Liv.) summissas infantibus praeuisse mamas; s. se ad pedes; † se s.; * latus in herba; * popitem in terra; * genu, *kleknuti koljenom*; † genua; * verticem; * oculos; * vultum; † clipeum; † *uginjati se*, summittitur fastigium perpetua valle; rupes leniore fastigio summissa; Tiberis aestate summittitur; tp. a) s. animos, *klonuti duhom*, (Brut. i Cass. u Cic. ep.) periculo ulli animum; s. se, *poniziti se*; * *popustiti, okaniti se*, inceptum furorem; * cui Juno summissa so. inquit, *blago. b) popustiti, umanjiti*, multum (u govōru) *ne govoriti glasno*, † orationem (opp. attollere); a quibus summittitur alqd (opp. augetur). 3) * *ispraviti, uzdići, proizvoditi (ozemlji)*, oculos; colores; *odl. uopće: * radati*, non monstrum s. Colchi majus; vinea s. capreas non semper edules; † *đstaviti, pustiti (da raste)*, capillum, crimen barbamque; * *đstaviti (za rasplod)*, vitulos; tauros; pullos equorum. 4) *potajno ili u pomoć poslati*, alqm; subsidia alcuī, milites auxilio; auxilia; integros defatigatis; alqm alcuī adiutorem; huic vos non submittetis so. successorum; ad pupillae matrem; *apsl. (rijetko) pomoć stati*, laborantibus s.

summoneo, (sub-m.), etc. 2. *potajno napomenuti, prišaptati*, Ter. Suet.

sūmmōpēre, *adv.* (summo opere; *sr.* opus) *veoma, jedn. Cic. de inv. 1, 18, 26.*

sūmmōveo, (sub-m.), etc. 2. 1) *maknuti*, *otpraviti*, *otjerati*, reliquos a porta; hostes ex muro; lembos statione; cupas ab opere; cohortes sub murum; legato; (*Hor. sat. 1, 9, 48.*) dispeream ni summosses (*mj. summovisses*) omnes *ako ne bi bio potismuo*; *supst.* summoti, *pōtismuti*, victis ac summotis; *ictus silva, *brani od*; *hiemes, *o Jupiteru*; *summotus, *ūdāljen, dalek*, nubes; spelunca fuit vasto s. recessu, *daleko se zamākla; lakoder s mjestā maknuti, pomāknuti*, maris litora (*građenjem nasipa, pōtismuti more*) *Hor. Carm. 2, 18, 21. Često o liktoru, koji ljude ispred konzula s puta miče*, populum, turbam; summovei jubet. *da dadu mjestā, da se miču*; summoto (*Liv.*), *kad se načini mjestā*; *supstant. smjelijom kratkoćom*, publicani per vacuum in summoto locum cuneo irruerunt. *navale u prostor, s kojega se svijet makao bio, poput klina* — in eo loco, unde summotum erat, *Liv. 25, 3.*; *neque licitor s. tumultus mentis. *Po tome iz domovine maknuti, izgnati*, *alqm patriā; † alqm urbe et Italia; *summotus. 2) *tp. zadržati, ne dati, plašiti, strahiti*, alqm a bello, a re publica; alqm maleficio; *pudorem.

summas *gl. superus III) B).*

summutor, (sub-m.), 1. *izmjenjivati*, quia quasi summutantur verba pro verbis, *jedn. Cic. or. 27, 93.*

sūmo, sūmpsi, sūmptum, 3. [sub-emo] 1) *ūzēti, ūzimati*, fustem, *Plaut.*; ab alqo, *Ter.*; legem, Epicurum et Metrodorum in manus; † orationes in manus s.; ferrum, arma, *latiti se, zgrabiti*; sagum, saga s.; togam virilem, *obučiti*; cibum, venenum, medicamentum, (*Nep.*) soporem, *pōjesti, popiti*; *vires in cornua, *sabrati*; *iras fervoribus; *temperiem; * (virtus) nec s. nec ponit secures arbitrio popularis aurae; s. pecuniam mutuam i samo pecuniam ab alqo, *uzajmiti od koga. Navlast. a) primiti*, literas; frumentum in celulum. *b) kúpiti, najmiti*, genus signorum; *parvo sumi; navem alqo. *c) labati se čega, upotrijebiti, uložiti*, operam frustra, diem rei, *Ter.*; frustra tantum laborem sumi. *d) trošiti, zadržati*, curis sumptus, *zadržati, Enn. u Cic. de div. 1, 21, 42.*

2) *tp. a) tempus cibi, tempus ad alqd s., ūzēti, vremena na što*; supplicium (*izvršiti*), de alqo, de matre, *smaknuti*; *poenas ex sanguine, *osvetiti*; (*Tac.*) morte sponte sumptam ementitur, sumpta morte; *† animum, *ohrabriti se*; *vires; *vitam, *zadobiti*; (*Quint.*) calor

ille cogitationis — velut repetito spatio sumit impetum (*bolje se ražari*). *b) uzeti, izabrati*, Capuam; legationem; sibi studium philosophiae; diem ad deliberandum; alqm sibi imperatorem; (*Tac.*) reges ex nobilitate, duces ex virtute; (*Nep.*) hiberna non ad usum belli sed ad ipsorum luxuriam; (*Nep.*) colloquendi tempus sumitur (*odredi se*) locus quo conveniretur; sumatur nobis quidam praestans vir optimis artibus, *Cic. Tusc. 5, 21, 68.*; laxamento plebi sumpto, *Liv.*; *parentes; *materiam vestris qui scribitis aequam viribus; *horam grata manu; alqm monitorem officii; liberos, *pod svoje ūzēti*; verba de medio sumpta, (*Hor.*) de medio sumpta, *izrazi s pila*; sumenda, *stoidki t. t., gl. praepono, rejicio*. *c) zāmetnuti, zapōčēti*, bellum inimicitias; (*Tac.*) proelium acriter sumpserunt, bellum acriter sumitur; (*Suet.*) proelia non tantum destinato sed ex occasione sumebat; *s inf; *jedn. Cic. p. Sest. 56, 119.* mihi sumpsi hoc loco doctrinam quandam juventuti, qui essent optimates (*sr. quaero, statuo*); *sumere tentamina vocis. *d) ūzimati, navoditi, napōminjati*, homines notos; annum. *e) ūzimati, uglavljivati, tvrditi*, alqd pro certo; *s acc. o. inf. f) primiti, prisvojiti*, regium ornatum nomenque; tantos spiritus; arrogantiam sibi; mores antiquos; *cum tunicis nova consilia et spes; *cum tabulis animum censoris honesti; *sume (*uzmi*) superbiam quaesitam meritis etc. (*o Melpomeni*); *pudenter licentiam; *vultus acerbos. *g) drzovito sebi prisvajati, usuditi se što posvojiti*, sibi partes imperatorias, iudicium; auctoritatem; mihi non tantum; hoc mihi s. **sūmpti-fācio**, etc. 3. *istrošiti se na što, jedn. Plaut. Cas. 2, 7, 2.*

sūmptio, ōnis, f. [sumo] *ūzimānje* = *prednjak silogizma jedn. Cic. de div. 2, 53, 108.*

sūmptuārius, *adj.* [sumptus] *tičući se troška, raskoši, lex, o raskoši.*

sūmptuōse, *adv. s komp.* [sumptuosus] *koje mnogo troška stoji, skupo.*

sūmptuōsus, *adj. s komp. i † sup. 1) skup*, cena; ludi; villa. 2) *rastrōšan, rasipan*, amica, *Ter.*; homo; venio nunc ad sumptuosos; relinquo illum quaestuosum.

sūmptus, ūs, m. [sumo] *rasipni trošak* sumptus et impensae; sumptum facere, impendere, insumere, ponere in rem, *trošiti na*; sumptum afferre, *zadržati*, inferre alicui, *na račun komu zapisati*; dare sumptum; (*Ter.*) opere rustico faciundo facile s. exercere (*podmiriti*) suum; sumptum civitatum minuire; legationum (*na p.*) sumptum minuire aut remittere, extenuare; epularum; exiguus sumptus

aedilitatis fuit; nemini ne minimo quidem fuit sumptui; (*Nep.*) ipsum tectum plus salis quam sumptus habebat, *nego je stajala gradnja*; expensum sumptui ferre, *u trošak zapisa*; (*Ter.*) cur tu his rebus sumptum suggeris? *zašto trošiš na takve stvari?* exigue praebere sumptum, *Ter.*: sumptus alicui suppeditare de publico; quae (pecunia) perpetuos s. suppeditet, nec solum necessarios, sed etiam liberales; homines sumptu exhauriri.

Sunion (-ium), ii, n. [*Σύνιον*] *Sunij, južni rt Atike.*

sūo, sūi, sūtum, 3. *šiti, sašiti, sklapati*, tegumenta corporum vel texta vel suta; * corticibus suta alvearia; * aerea suta, *oklop lančani*; (*Ter.*) ne quod suo suat (*sprcma*) capiti.

sūōvōtaurilla, ium, n. [sus-ovis-taurus] *souvetaurilije, žrtva kod lustracija, gdje se klala svinja, ovca i bik.*

sūpēllex, (uzgr. oblik supellectilis, Eutr. 3, 23), lectilis, *f. pokućstvo, namještaj* = (samo u sing. u kolektivnom značenju), militaris; *tp. amicos parare, optimam et pulcherrimam vitae, ut ita dicam, supellectilem, zaklad, Cic. Lael. 15, 55; oratoria quasi s.; s. est quodammodo nostra, quae est in ornamentis, alia rerum alia verborum.*

sūpēr, [vntē] I) adv. 1) gore, ozgor, nad, na, * s. e vallo; * ira s. sc. est; eo s. tigna bipedalia injiciunt, *Caes. b. c. 2, 10. 2) prijeko, preko toga*, satis superque *gl. satis; s. quam quod, osim toga što; * s. poscere; * accendi; * dederatque s. 3) ostali*, praeter arma nihil erat s.; quid s. sanguinis (esse); * o mihi sola s. Astyanactis imago. 4) * *na to*, s. tales effundit voces. II) praep. 1) s. acc. a) o pro-storu: *nad, iznad*, s. terrae tumultum alqd statuere; s. theatrum consistere; domos s. se concremare; s. aspidem assidere; *nad, iznad, povrkh, više*, castra metari in tumulto s. fluminis ripam; sita est urbs s. Peneum amnem; (*Hor.*) erat s. ipsum (za stolom); † cubabat s. regem; praeter Atticam s. Sunium navigans; sita est (urbs) s. Ambracium sinum; Gaetulos s. Numidiam accepimus; *tp. (Salt.) s. fortunam animum gerere, ponositi se preko svoga stalaža*, s. industriam fortuna fuit, *nadvisivala je njegovu radinost. b) † o vremenu: za (c. gen.), pri*, s. cenam; s. mensam; s. vinum et epulas; s. haec, s. sanguinem et spolia revelant frontem. c) (*Liv.*) *pokazujući dodatak, umnažanje i nal.*: *preko, izuzev, osim, izvan*, s. ceteros honores; vulnus s. vulnus, *ranu za ranom*; alii s. alios trucidantur; † aliis s. alias epistolis alicui gratias agere, *jednim pismom za drugim; (Liv.) s. haec; super id quod (osim*

toga što = super quam quod) nullo certo auctore firmantur, *Tac. ann. 4, 11; o broju*, accitae sunt s. Subrium et Sulpicium militares manus, *Tab. ann. 15, 50. d) pokazujući izvrsnost: od, nad, više nego (od)*, s. alia, *više od svega Liv.; s. omnia dona, Verg.; † es tu s. omnes beatus. 2) s. abl. a) * o pro-storu, pokazuje mirovanje: nad, vrh, povrkh, s. foco; s. fronde; s. cervice. b) * o vremenu: pri, za (c. gen.), s. nocte, po noći; s. cena; s. mero. c) o, radi (nije tako često u klas. prozi kao de)*, s. hac re scribam ad te; qui s. tali causa missi erant; quid agendum nobis sit s. legatione votiva; * s. urbe curas; * multa s. Priamo rogatus; † multas ea s. re rumor; † habuit et ipse s. ea re contionem.

sūpēra, gl. supra.

sūpārābilis, adj. [supero] 1) *prestupan, prehodan*, altitudinem muri vel mediocribus scalis s., *jednom Liv. 25, 23, 12. 2) * † pobjedljiv.*

* **sūpēr-addo, etc. 3. pridati**, carmen tumulto; vitem.

* **sūpērātor, ōris, m.** [supero] *dobitnik, pobjednik.*

sūperbe, adv. s. komp. i sup. [superbus] *bijesno, obijesno, oholo.*

sūperbia, ae, f. [superbus] *obijest, oholost, ponos*, non superbiā neque inhumanitate faciebam; s. fastidium arrogantiamque fugiamus; lascivia atque s.; s. nobilitatis; homo regiae s.; superbiā atque deliciis omissis; *pl. secundas fortunas decent s., Plaut. navlast. tiranstvo, despotizam; u dobra sm., ponos, * sume superbiam quaesitam meritis; † nec tantam Vespasiano superbiam.*

sūpērbi-lōquēntia, ae, f. *oholo, bijesno govorjenje, jednom u pjesnika, Cic. Tusc. 4, 16, 35.*

sūpērbiō, 4. [superbus] 1) *dicili se, ponositi se, oholiti se čim, * fornā; apst. 2) * † gizdati se.*

sūperbus, adj. s. komp. i sup. [super] *ponosit, ohol, obijestan, bijesan, o čeljadi i o stvari*, s. se praebere in utraque fortuna; superbissima familia; dictum arrogans aut s.; virtus; pax; jura; ne s. id esset; imperium; facinora; * gressus; * vox; * conjugium; † bellum, *uporan; navlast. despotičan, tiranski*, Tarquinius S.; aliud consilium s. *Odalle a) strog, oštar, u svojem sudu, kićen, razmāžen*, iudicium aurium superbissimum; aures; * dens * qui pluribus adsuerit mentem corpusque s. (*opp. contentus parvo*). b) * *krušan, dičan, sjajan, izvrstan*, populum late regem belloque s.; Atridae; triumphus; limina civium potentiorum; auro spoliisque postes; ostrum; aulaeae; fores.

supercilium, ii, n. [supercilium] *o brve (i u sing. i u pl.)*: Jovis cuncta supercilio moventis, *Hor.*; *navlast. razbij oblak sa čela*, deme supercilio nubem, *Hor.*; *prenes. velika zbilja*, rugis supercilioque decepit; * *severi supercillii matrona*; *ò gnjevu*, ne tollat rubra s.; *ponos, oholost*, quid ego de supercilio dicam? 2) *najviši vršak, izbrežak*, infimo supercilio, s. tumuli, *Liv.*; *tramitis*, *Verg.*; † s. quoddam excelsum nacti.

super-cirro, etc. 3. *tp. nadilaziti, jedn. Plin. ep. 7, 18, 3.*

* **super-eminco**, 2. *nadvisivati, nadvisiti*, undas umero; omnes viros.

superficies, ōi, f. [super-facies] *površina*, kao *jurist. t. t. zgrada površ zemlje (opp. area, solum)*.

super-flo, fiēri, *pretēci, preōstati*, *Plaut.*

super-fluxus, adj. [partic. glagola superfigo] *nabijen, nataknuť*, jedn. *Liv. 42, 60, 2.*

super-fluo, flūxi, flūxum, 3. † *razliti se*, superfluentis Nili receptacula; *prenes. o govorniku*, ut nimis redundantes nos et superfluentes juvenili quadam dicendi impunitate et licentia reprimeret; (*Tac.*) supra modum exultans et s.; *tp. a) † biti izobila čega*, multitudinem superfluentem. b) *biti suviše.*

super-fundo, fūdi, fūsum, 3. 1) *po čem polit*, *pōsūti, pas. razliti se*, superfuso, *Liv.*: † magnam vim telorum; o *mnoštvo ljudi itd.*; *razliti se, raširiti se*, hostes superfusi, *navreše, Liv.*; † fastigio operis; laetitia se superfundens, *koje je prevrelo*, regnum s. se in Asiam, *Liv.*; *mondum fortuna se animo ejus superfuderat, nije obuzela, Curt.* 2) † *politi, pōsūti*, alarum signa pulsu sonituque et nube ipsa operient et superfundent equites equosque.

supergrēdior, grēssus sum, dep. 3. [super i gradior] *upr. prekoračivati, koračati preko čega*, ruinas; flamma supergressa (*nadvisio*) fastigium templi; *pak, nadvisiti, preteći*, claritatem parentum animi magnitudine; aetatis suae feminas pulchritudine; utriusque res gestas; communem habitum.

* **super-immineo**, 2. *nadvisiti.*

super-impēdens, tis, *partic. nad čim visedi*, jedn. *Cat. 64, 286.*

super-impōno, pōsui, pōsitum, 3. *ozgo položiti, postaviti*, saxum ingens, *Liv.*; arma viri exuviasque omnes lectumque jugalem, *Verg.*; superimposita arundine, *Ov.*

super-incēdēs, tis, *partic. odozgo padajući, u Liv.*

super-incūbens, tis, *partic. nad čim ležedi*, jedn. *Liv. 22, 51.*

* **super-incumbo**, 3. *ozgo na što leći.*

super-induo, etc. 3. *svrh čega obući (na druge haljine)*, jedn. *Suet. Ner. 48.*

super-injicio, jēci, jēctum, 3. *povrh čega, na što bacati, metnuti*, * frondes.

super-interno, strāvi, —, 3. *preko čega prostrijeti*, tabulas, *Liv.*

super-jācio, jēci, jēctum, 3. 1) *na što nabacati, nasuti*, † aggerem terrenum; * *membra, postaviti*; * *aequor superjectum, koje se razlilo*. 2) *pokriti*, scopulos undā pontus, *zalijsa, Verg.*; *tp. fidem augendo, prestupiše vjerojatnost pretjerivanjem, Liv.*

super-jūmentārius, ii, m. *nastojnik gončina*, jedn. *Suet. Cl. 2.*

superlātio, ōnis, f. [superfero] *pretjerivanje, hiperbola, veritatis.*

superlātus [superfero], adj. *pretjeran, hiperboličan*, verba.

super-mitto, mīsi, mīssum, 3. (*kasno i rijetko*) *naliti*, aquam potioni.

superne, adv. [supernus] a) *odōzgō*, *Liv.* b) * *gore.*

supernus, adj. [super] *gornji*, * *Tusculum s., na visini*; * *něbeski, višnji.*

superō, 1. [super] 1) *intrans. 1) pomaljati se, dizati se, nadilaziti*, sole mari, *Plaut.*; *superant capite e cervicibus altis, jugo superans adventat ad urbem, s. foliis oleaster amar*, *Verg. Pak: bolji biti, pretčniji, jači*; *nadvladati, nadjačati* = *superiorem esse, virtute, aequitate, equitatu*; * *equis*, * *pugnis (na šake)*; * *sententia superat*; † *superavit morbus*; * *superans animis (smjela sroca, objestan) tauroque superbus*; * *totidem forma superante juvenas (osobile ljepote)*; *navlast. u vojsci nadvladati, nadbiti, dobiti, pobijediti*, quibus rationibus s. possent (*opp. uti victoria*); cum *superaverunt*, si *superavissent*; praesertim cum non minus esset imperatoris consilio s. quam gladio; equestri proelio, *odalle postidi, polučiti*, 2) *izobila biti čega, pretjecati*, pars; otium; multitudo; illis divitias s.; de eo, quod ipsis superat; * *si s. fetus*; * *s. gregibus dum laeta juvenas, dok su čila i mlada*; *takoder ostati, preteći*, quod *superaret pecuniae, Cic. Verr. 3, 84, 195.*; aliquot horis die *superante*, nihil ex raptis *superabat, Liv.*; * *superet modo Mantua nobis*; * *s. pars altera curae*; * *amissis s. qui navibus*; * *quid jam durae s. mihi, meni, koja sam se za te već toliko nāmučila*; * *quod superat*; * *si de quincunce remota est uncia, quid s.?* *Caes. b. G. 6, 19, 2.*, uter eorum vita *superavit, prezivio*, * *bez vita captae superavimus urbi*; *takoder * biti živ*, *superet conjuxne Creusa*; *superatne et vescitur aurā.*

II) *trans. 1) prijeći, prevesti se preko*, Alpes; regionem; tempestas summās ripas flu-

minis superavit; * fastigia tecti, *pòpèti se na*; * s. alqd ascensu, *popeti se preko čega*; saltu viam, *preskočiti*; * locum priorem; *stignuti na*; * s. nonum annum, *o vinu, prijeći devetu godinu*; *nadvisiti*, altitudo turres; * turris fontis fastigium; * Parnassus cacumine nubes; * alqd mensurā. 2) *mimoici, proći što, brođiti, oko čega jedriti, voziti se*, promunturum; Euboeam; insidias; * fontem Timavi; * saxa Timavi; * longos flexus; *tp. a) pretrpjeti, prèpatiti*, haec omnia; vim tempestatis; * casus omnes; * labores. b) *preleđi, prestici, natkriliti*, hanc epistolam multi nuntii, fama denique esset ipsa sua celeritate superatura, *Cic. Qu. Fr. 1, 1*; alqm alqa re, virtute; omnes scelere; † alqd elegantia; * Phoebum canendo, *natpjevati*; navium multitudine superari; operis magnitudine superari; superari, *zadstajati*. c) *vojnički nadvladati, nadbiti, pobijediti*, alqm, hostes; Asiam bello; eas omnes copias a se uno proelio pulas ac superatas esse; hostes proelio superati; Massilienses his navali proelio superati; bello superatos esse Arvernos et Rutenos a Q. Fabio Maximo; *i o drugim prilikama*, si meam spem vis improborum fefellerit atque superarit; injurias fortunae praeceptis; necessitatem ne dii quidem s.; * iram votis, *ukrotiti, utišati*; * alqm donis, *ublažiti*.

sūpër-obruo, 3. *zatrpati*, alqm armis, *Prop. 4, 4, 91*.

sūpër-ocēpō, 1. *zatèđi*, alqm, *jedn. Verg. Aen. 10, 384*.

sūpër-pëndens, tis, *partic. visedi nad, jednom Liv. 37, 27, 7*.

sūpër-pōno, pōsui, pōsitum, 3. *na što postaviti* superpositum decus capiti, *Liv.*; † statuam marmoreo Jano; * manum.

sūpër-scāndo, etc. (*rijelko*) *prelaziti preko*.. vigilum strata somno corpora, *Liv.*

† **sūpër-scribo**, etc. 3. *pisati preko*.., *natpisati*.

sūpër-sēdeo, sedi, sēssum, 2. 1) *sjedjeti na*, elephanto; tentorio. 2) *tp. propustiti, okaniti se, izbaviti se*, labore, proelio; oratione supersedendum est; † *s dat.*, pugnae: *s inf. nē htjeti, ne mariti*, loqui apud vos, certare, *Liv.*; † haec scribere publice.

sūpër-stāgno, 1. *razliti se*, amnis, *jedn. Tac. ann. 1, 79*.

sūpër-sterno, strāvi, strātum, 3. *pròstrijeti, povaljati*, superstratis Gallorum cumulis gomile lešinā, *Liv.*

sūpërstes, itis, *adj.* [super-sto] *nazočan, svjedok*, suis utrisque superstitionibus praesentibus, *jurist. formula u Cic. p. Mur. 12, 26*. 2) *koji koga preživiti, nadživiti*, alicui i alcis; * pa-

triae; alqm non solum vitae sed etiam dignitatis suae s. relinquere; gloriae suae; pauci et, ut ita dixerim, non modo aliorum, sed etiam nostri superstites sumus (*prije su bili gotovo mrtvi, budući da se nijesu smjeli oglasiti, zatim su kao oživjeli*), *Tac. Agr. c. 3*; *apsl.*, (Ter.) deos quaeso, ut (puer) sit s., *živ ostane*; † alqm s. relinquere; * fama s., *dobar glas, koji iza koga ostaje*.

sūpërtitio, ōnis, *f.* [superstes] I. *zazivanje svjedoka* Stygis caput... una superstitionis superis quae reddita divis *Verg. koga jednog smiju zvati za svjedoka*. II. *Ostajanje kod nazora, koji su se preživjeli: sujevjerstvo, praznovjerstvo, anilis*; non modo 'superstitionem sed etiam religionem tollere; superstitiones aniles; *navlast. a) služba božja, kriva vjera, u pl. vjerski, nerimski ili praznovjerni obredi, običaji, praznovjerno štovanje bogova, privata s. geniti* apud ipsos Herculis, *Just.*; vana (Isid. Isis), *Suet.*; hostes operati superstitionibus *Liv.*; multi vetustis superstitionibus fidebant, *Tac. sveti strah, strah božji*, superstitione facile est liberari, cum sustuleris vim deorum; † in superstitionibus atque cura deorum; † templi.

sūpërtitiōse, *adv.* [superstitiosus] *praznovjerno*.

sūpërtitiōsus, *adj.* [superstitio] 1) *praznovjerman*, philosophi; ab recente clade s. principes; superstitionosa ista. 2) (*prekl.*) *proročki*, vox; hariolationes; homo.

sūpërtito, 1. [superstes] (*Plaut.*) *predstajati*.

sūpër-sto, — — 1. *stajati na čemu, s dat.*; * alqm; * ossa; *apsl.*

† **sūpër-struo**, xi, ctum, 3. *nadograditi*, molem; ligneam compagem.

sūpër-sūm, fui, esse, 1) *ostajati, predstati, dōstajati, dotjecati*, perexigua pars illius exercitus; duae partes, quae mihi supersunt illustrandae; unum proelium; biduum; non multum temporis, aestatis; id temporis, quod gerendis rebus superesset; quantum hominis avarissimi satietati s.; (*Asin. Poll. u Cic.*) omnes qui supersunt de Hirtii exercitu; (*Hor.*) multaque de magna superessent fercula *otražbine* cena; * quod superest, *ostatak*; ali quod superest (*još ovo*), scribe, quaeso etc., *Cic. Att. 9, 19, 3*; superest * *s inf.*, † *s ut*; *u imezi*, super tibi erunt, qui etc., jamque adeo s. unus eram, *Verg.*; *s anastrofom*, Atheniensibus exhaustis praeter arma et naves nihil erat s., *Nep. Alcib. 8, 1*; *navlast. a) živ, u životu biti ili ostati, nadživjeti*, superesse vitae sospitem et superstitem, *Plaut.*; qui superes-

sent; magna parte exercitus nostri interfecta multo minorem s. partem; patri, fugae, pugnae, tanto exercitui, *Liv.*; ex eo proelio circiter milia hominum CXXX superfuerunt; exercitui; (*Asin. Poll. u. Cio.*) rei publicae; † *apst. b) biti izobila, zališno čega*, cui tanta res, *Ter.*; vereor ne jam superesse mihi verba putes; adeo supererant animi ad sustinendam invidiam; tantum animi s. alteri sententiae; ut neque absit quidquam neque supersit, *da ništa ni ne dostaje, ni ne preostaje*; (*Tac.*) ne ferum quidem superest, s. ager, viri, arma s., utraque egregie s.; * fama Jovi; * modo vita supersit, *nek doteče; također dorasti, jedn. Verg. georg. 3, 127. 2) pomoći, jedn. Aug. u Suet. Aug. 56.*

super-tēgo, 3. *pokrili*, frondibus supertectos, *Just.*; * candida ossa super nigra favilla tegit.

sūpēr-ūrgens, tis, *partic. zapljuskujući*, fluctu s., *jedn. Tac. ann. 3, 23.*

sūpērus, *starolat. oblik, mladi sūpēr, adj. 1) pos. gornji*, omnia supera infera; supera semper petunt, spectatores superarum rerum atque caelestium; * supera convexa, * s. alta; * superis ab oris, *s. gornjega svijeta*; * superas ad oras; * Juppiter s., *kapitolski (opp. J. inferus = Pluto)*; mare s., *Jadransko more; u pismu i bez mare*; * dii s. ili samo superi (*višnji*), a) *bogovi (naprema ljudma)*. b) *něbeskí bogovi (naprema bogovima pod zemljom)*. c) *superi, ljudi na zemlji, gornji svijet*; de supero, *odžgō, Plaut., vulnerare, Caes.*

II) komp. sūpērior, us, 1) *gornji, viši*, s. pars collis; s. domus, *gornji dio kuće*; locus; ex loco s., *s. visine*; de loco superiore dicere, agere, *s. tribunala, ex superiore loco*. 2) *o vremenu: predašnji, prošli, također stariji, vremenšnji*, s. dies, nox; aestas; annus, *lanjska*; s. crudelitas, vita; facinus; tempus, tempora; proelium, pugna; castra; victoria incommodum; institutum; † factum; † scripta † commentarius; omnes superioris aetatis, *stariji ljudi, Caes. b. o. 2, 5, 3.*; Dionysius, Africanus superior; omnes magni, etiam superiores. 3) *po čem god navlast. po časti, po činu, vlasti bolji, odličniji, jači od drugoga*, honoris gradu s., aliquis s., quanto s. sumus, *čim nam je veće gospodstvo*; s. pugna, proelio superiorem esse, discedere, *nadvladati, pobijediti*; populus s. factus.

III) sup. A) sūprēmus, 1) (*rijetko*) *o prostoru: najveći, najviši*, * montes, *najveći vršovi bregová*; s. mons, *najviši dio brjega*. *Od. tp. a) višnji, Juppiter, Plaut.* b) *najviši, krajnji, najgori*, s. supplicium, *najljuda smrtna kazna*; * macies; * fato supremo; * ventum est ad supremum. 2) *o vremenu: krajnji,*

posljednji, ad supremum certamen comparati duces, *na boj do kraja, Liv. (sr. universus)*; * s. manum imponere operi, *do kraja dočjerati*; * sole supremo gl. sol; *navlast. s. vitae alcijs dies, posljednji dan života, smrtni dan*; * dies; * finis; * iter; (*Tac.*) famosae urbis; * † hora; * ignes = *lomača*; * tori = *odar (mrtvački)*; * s. honor, *posljednja čast, ljubav, ukop*; * vocat ore supremo, *umirućim ustima*; † cura, *posljednja, prije smrti*; † tituli, *natpisi na grobovima*; * sors Trojae, *propast*. *Od. a) supst. sūprēma, ōrum, n. a) * † posljednji časovi života, circa s. Neronis. β) † oporuka, testamenat, in s. Augusti. γ) * † posljednja čast, ljubav, koja se ukazuje mrtvom, ukop. b) adv. sūprēmum, * posljednji put, * † posljednji put u životu. B) summus*, 1) *o prostoru: najviši (relat.; sr. supremus)*, locus; a summis, mediis, infimis; s. jugum montis; * summus ego, *ležao sam najviše; često partitivno, s. mons, vrh brjega*; s. pectus, *najviši dio prsā*; in summa sacra via, *na vrh*; s. aqua; * summa ab unda. *Od. supst. summum, najviši vrh*, a summo, *s. vrha, odžgō*; non longe abesse a summo; a summo bibere, *odžgō, redom*; in summo (*na vrhu*) constiterant; † sunt in summo, *na vrhu*; † a summo petere, *površno*; adv. summum, *najviše*. 2) *o vremenu: posljednji, krajnji*, summa senectus; cum aetas summa esse coepit, *usred ljeta*; hieme summa; * summa dies; † s. manum imponere rei. 3) *po redu, činu, časti, uopće po kakvu svojstvu, najveći, najviši, najizvrsniji, najodličniji, bonum; felicitas; periculum; cruciatus; paupertas; difficultas; vir s., velik, znamenit čovjek, navlast. državnik; dux, najizvrsniji; summo loco natus, od najplemenitijega roda*; cum par honos habetur summis et infimis (*velikim i malimā*); s. magistratus; summa consensio; ea nisi omnia in oratore s. sunt, *potpuno*; summis copiis, *sa svom vojskom*; ut s. species earum stantium (*sav pogled, kao da stoje*) relinquatur; s. discessu bonorum, *kad sasvim ponestane blaga (sr. plenus, integer, omnis)*; ad summum pervenire, *do najsavršeniijega*; ad ea quae s. sunt, *do najvećega*; illa quae s. sunt in eo, *sve sama velika svojstva*; summa facere, *što se igda može*; summae rei diffidens, *odlučnomu boju*; s. res, *najznamenitija stvar, posao, ali dimicare de s. rebus, za najveću vlast*; * alqm socium summis rebus adjungere; * quo res summo loco? *kako je po državi? s. rei publicae tempore, u najvećoj opasnosti države*. *Navlast. a) summum jus, najljude, najtvrđe pravo, summo jure agere cum alqo*; s. jus s. injuria. b) summa res publica — summa salus rei publicae, *opće*

dobro države najveći interesi državni, najveća korist državna, quae ad s. rem publicam pertinent; de s. re publica quid fieri placeret; epistulam, quam de s. republica misi; multa dixit de s. re publica.

sūpervācāneus, *adj.* [super-vaco] 1) *suvišan, zaludan*, literae; oratio; nihil; alter consul pro supervacaneo atque inutili habeatur; de timore supervacaneum est disserere; illis supervacaneum est (*hōde im se još suviše*) pugnare pro potentia paucorum, *Sal. Cat.* 58, 11. 2) *sporedni*, opus.

sūper-vācuus, *adj.* = supervacaneus, * honores sepulcri; (*Hor. ep.* 1, 15, 3.) Bajas mihi Musa s. Antonius (facit) *veli da je zaludu*; * metus; * homo; † pugna; *supst.* * omne supervacuum, *svaka suvišna riječ*; ex supervacuo, *Liv.*

sūper-vādo, 3. (*rijetko*) *prijeći, prevaliti*, omnes asperitates, *Sall.*; ruinas muri, munimenta, *Liv.*

sūper-vāhōr, vectus sum, 3. *provesti se mimo što*, promunturium Calabriae, *Liv.*; * montem.

sūper-vēnio, vēni, ventum, 4. *doći na; brzo i iznenada doći, banuti; zateći, navaliti na koga*, * heres heredem alterius velut unda supervenit undam, *pòklāpā, natiskuje se*; * crura loquentis terra s., *pokrije*; aegris animis legati ab regibus s.; huic laetitiae Quinctius; munientibus Marcellus; huic caedi Romani; pedites, Numidae; signa legionum; * grata superveniet quae non sperabitur hora; † nullis supervenientibus auxiliis; † securis et laetis superveniendum; † palantes superventurum; * lapso; * timidus.

sūpervēntus, ūs, m. [supervenio] (*rijetko*) *dolazak, dohod*, *Tac. hist.* 2, 54, 1.

† **sūper-vīvo**, 3. *nadživjeti*, Olympias non diu filiis; gloriae suae triginta annis.

sūper-vōlto, 1. *lijetati nad čim*, tecta alis, *jednom Verg. ecl.* 6, 81.

sūper-vōlo, 1. *preletjeti preko čega*, * totum orbem; * hasta.

sūpīno, 1. [supinus] *nauznak, natraškē, izvrnuti*, * supinari nasum nidore, *unazad zavrnuti nosom, da se namiriše pečenja*; * s. glebas, *prèvrtati (motikom)*.

sūpīnus, *adj.* [ὑπινος] *izvrnuti*, 1) *nauznak, naleđaškē ležeći*, motus corporis; os; jactus, *u vis*; * stertit s.; (*Suet.*) supino ac per somnum hianti; (*Suet.*) supinum caelum intuentem, stupidum cubuisse; (*Curt.*) e muris supinas, *izvrnutē (s dlanom prema nebu)* manus tendentes, orare coeperunt etc.; (*Hor.*) manus s. ad caelum tendere; *navlast. a) uzbrdit, vallia, Liv.*; * collis; * Tibur. b) * na-

trāškē tekuci, flumina in fontes cursu reditura supino (*nemoguće*). 2) *lp. mlitav, nemaran, o govorniku*, otiosi et s., *Quint.*; * animus. *U gramatici zove se supinum (sc. nomen) acc. i abl. glagolske imenice po u- deklinaciji* (horribile dictu, cubitum ire). *Smisao loga naziva jest: prislonjeno (ime) na glagol.* **sūppaenitet** (sub-p.), *impers. malo (nešto) je žao, malo žaliti, kajati se*, s. illum furoris, hunc copiarum suarum, *jednom Cic. Att.* 7, 14, 1.

sūppalpor (sub-p.), *dep. 1. pògladiti, ulagivati se*, alcuī, *Plaut.*

sūppār (sub-p.), ārīs, *adj. gotovo jednak, vī- šnjāk*, huic aetati s. Alcibiades, Critias.

sūppārāsitor, (sub-p.), *dep. 1. ulagivati se čankòliški*, alcuī, *Plaut.*

sūppédītātio, ōnis, f. [suppedito] *obilje, bonorum, jednom Cic. n. d.* 1, 40, 111.

sūppédītō, 1. 1) *tranz. nabavljati, davati*, sumptus luxuria, *Plaut.*, alcuī pecuniam; pecunias; domus s. mihi hortorum amoenitatem; oratoribus copiam dicendi; terra cibos; *impers.*, ut ei suppeditetur ad usum; *jednom Cic. Cat.* 2, 11, 25. omissis his rebus, quibus nos suppeditamur, *kajih imamo izobila*. 2) *intrans. ima izobila*, multitudo; nec consilium nec ratio; (*Plaut.*) gaudium gaudiis s. = *jedno veselje za drugim*; ne charta quidem; (*Ter.*) ut tuo amori s. possit, *da se uzmogne dalje ljubiti*. *Stoga a) cui si vita suppeditasset, da je još bio u životu, Cic.*; quod si vita suppeditet, *Tac. b) dotjecati za što, ad cultum; in fundamenta; (Plaut.) labori, biti vrstan poslu.*

sūppērnātus, *adj.* [sub i perna] *upr. hrom u kuku, prenes*, alnus s. (*pòsječena*) securi, *Cat.* 17, 19.

sūppētīae, as, (*samo nom. i acc. pl.*) [suppeto] *pomoć*, s. mihi sunt; suppetias ferre; *često suppetias mjesto ad s., u pomoć, uz ire, venire, proficisci, occurrere, mittere.*

sūppētior, *dep. 1. [suppetiae] pomoći, pripomoći*, alcuī, *Cic. Att.* 14, 18, 2.

sūppēto (sub-p.), petīvi (petii), petītum, 3. 1) *imati pripravno, dosta, pri ruči, gotovo, dōstajati*, copia frumenti; remigum; copia rerum alcuī; quibus vires s. ad arma ferenda; causa peccandi; consilium ei non s., *ne dolječe mu pameti, mudrosti*; cui res non s., verba non desint; vereor ne mihi crimina non suppeterent; neque quo manu porrigeret suppetebat; (*Hor.*) cui rerum s. usus; si vita s., *ako poživim; (Hor. epod.* 17, 64.) novis ut usque suppetas doloribus, *da si tu na itd.* 2) *dotjecati čemu, zadovoljiti, biti dōrāstao čemu*, sumptibus copiae s.; lingua ejus non s. libertati, (*Plaut.*) facta dictis.

sūppīlo, 1. [sub-pilus] *tp. iz potaje očupati, okraštati, Plaut.*

sūppīngo, — pactum, 3. [sub-pango] (*pretkl. i kasno*) 1) *ozdo pribiti*, fulmentas (ōpetke, *pele na obući*) soccis. 2) *ozdo polkovati, okovati*, auro solum.

sūplānto, 1. [sub i planta] (*rijetko*) *nogu pòd-metnuti*, alqm.

sūplēmentum, i, n. [suppleo] + *dopunjati*, gregis. *Navlast. kao milit. t. t., popunjavanje vojske, i konkr. vojska, momčad za dopunjavanje, novaci, exercitus; remigum; partem copiarum ex provincia supplementumque quod ex Italia adduxerat; per causam supplementi equitatusque cogendi; legiones veteres supplemento explere; juvenus delecta in supplementum classis, da se dopuni momčad na brodovima; scribere s. legionibus Bibuli; također + pomoć.*

sūplēo (sub-pl.), ēvi, ētum, 2. 1) * *dōpuniti, nāpuniti*, * *venas sanguine; * vulnera lacrimis; * lucernis suppletis, uljem; * inania moenia, naseliti; aerarium. 2) pōtpuniti*, bibliothecam; scriptum; usum provinciae (*potrebno u provinciji*); ceteros, *pridodati (da bude broj potpun)*; + *senatum; navlast. kao milit. t. t., pōdpuniti, popisati novake*, legiones; *naves remigio; odalle + pōdpuniti, nadōknaditi, zamijeniti*, vicem solis; *damnum; vigorem firmitate animi.*

sūplēx, īcis, adj. [sub-plico] *upr. poklēčkē, ponizno, smjerno moleći*, fieri alqui supplicem, *Plaut.*; dei; *misericordiae vestrae; cum lacrimans Socrati s. esset, utetc.; tendere ad alqm manus supplices; vocem supplicem mittere; supplex te ad ejus pedes abiciebas; his eos s. malis habere malebat, da njega radi lih zala zamole; * dona, žrive; * vota; supsl. qui supplicibus eorum nocuissent, Nep. Ages. 4, 8.; * recepto supplice siq. merito.*

sūplēctio, ōnis, f. [supplico] *javno zazivanje bogova: dan pokore radi òdvraćanja kakve nesreće; molitva, svečanost zahvalnosti radi kakva srećna događaja, ob eas res ex literis Caesaris dies quindecim s. decreta est; dierum vinginti s. a senatu decreta est, (rijetko) Romae dierum vinginti s. redditur, molitve se učine (sr. reddo); supplicationes mortuorum, za mrtve.*

sūplēcter, adv. [supplex] *smjerno, pōnizno moleći*, loqui; s. *dimisseque respondere; (Just.) alqm alloqui.*

sūplēcium, adv. [supplex] *upr. padanje na koljena, 1) ponizna molitva, javna molitva, štovanje*, precibus supplicis deos placare; s. *muliebribus deorum auxilium parare; in supplicis deorum magnifici, supplicia*

*diis decernere; također (Sall.) smjerno moljenje, molba ljudi, regis supplicis fatigati; (Jugurtha) legatos ad consulem cum supplicis mittit. 2) smrtna kazna, kazna, muke, alqjs; sumere supplicium de alqo, alqm supplicio afficere, pogubiti, smaknuti koga, + supplicio tradere; s. sumere virgis, išibati; ad s. tradere, dare, dedere alqm, (Ter.) s. dare alqui; s. dare (Nep.) biti kažnjen; s. subire; progredi ad ultimum s., do samokrvi, samodavljenja; paululum supplicii satis est patri, Ter.; s. (zadovoljštini) de se dare filio, Ter.; satis supplicii tulisse, dosta se muke namučili; talis improborum consensio s. omni vindicanda est Cic. Lael. 12, 43.; exercitum supplicio cogere, silom nātjerati; + s. solvere, + persolvere, + luere; * supplicia scopulis haurire, pretrpjeti; * dira tegentem s., grozne rane, ubojstvo; * supplicio culpa reciditur, teškim sudom; * malorum.*

sūplēco, 1. [supplex] 1) *klečēći, poklēčkē moliti se komu*, alqui; *Caesari pro alqo; aut sibi (u sebi) maerere aut ceteris s.; apsl. 2) navlast. bogu se moliti, molitvom zahvaljivati*, diis per hostias; a diis; supplicatum tota urbe est.

sūplēdo, ōsi, ōsum, 3. [sub-plaudo] *toptati, lupati*, pedem nogom.

sūplēsio, ōnis, f. [supplodo] *lupanje, toptanje, pedis, nogom.*

sūppōno (sub-p.), pōsui, (*perf. suppositi, -vit, Plaut.*), pōsūtum, 3. 1) *podlagati, podmetati (sr. subicio)*, ova gallinis; *Hispani ceteris suppositis incubantes flumen tranavere; ignem tectis; * ignem civibus = pogrepsti; * alqm terrae; tumulo, ukopati; * dentes terrae, sijati; * pecus fano agresti, ūtjerati pod itd.; * falcem aristis; * Pasiphaë supposita (= supposita) furto, kradom privedena; * quos (equos) Circe supposita de matre (privedene itd.) creavit; * vina caelo sereno, pod vedro nebo; * fontibus caput et stomachum; * s. cultros, pod grlo staviti (pri klanju); * ignes suppositi cineri, tinjajući pod pepelom. Odatle tp. a) *podložiti, pokoriti*, se criminibus illis pro rege reum; * aethera ingenio suo. b) *manje cijeniti nego što drugo*, Latio Samon, jednom Ov. fast. 6, 48. c) *na mjesto koga ili čega pōstaviti, metnuti*, meliorem alqui (*Plaut.*); alqm in locum alqjs; in his (rebus) operae nostrae vicaria fides amicorum supponitur; in eorum locum substituere et s. coepit cives Romanos. *Navlast. krivo podmetnuti, testamentum; personam; impetum in eum faciunt, qui suppositus erat.**

sūpporto, 1. *prinositi, privoziti*, frumentum exercitui navibus; *aquam alqui; omnia*

in castra; commeatus; ex Epiro his omnia Samothraciam supportari.

sūppōsticius, *adj.* [suppono] (*Plaut.*) *pòdmet-nūt, kriv.*

sūppōsitio, *ōnis, f.* [suppono] *podmètânje djeleta, Plaut.*

sūppōstris, *icis, f.* [suppono] *podmetača, jednom Plaut. Truc. 4, 20, 50.*

sūppressio, *ōnis, f.* [supprimo] *zatomljiva-nje tuđega, judiciales, jednom Cic. p. Clu. 25, 68.*

sūppressus, *adj. s. komp. [partic. od supprimo]* *prigūšen, mukao, tih, vox;* erit ut voce, sic etiam oratione suppressior.

sūpprimo, *prēssi, prēssum, 3.* [sub-premo] 1) *pritisnuti, pōtisnuti, navem, potopiti.* 2) *(p. a) zaustavljati, suam classem, usidrili se; hostem; impetum militum; ea vineis suppressa; iter (ne ici na put); ibi ira est suppressa; s. aegritudinem; * fugam; * habenas; * fontem; * querelas; * fletum; * vocem, mūčati; (Plaut.) nisi supprimis tuum stultiloquium. b) zatomi, sakriti, pecuniam; nummos; famam decreti; † nomen alcjs.*

sūp-prōmus, *i, m. potpivničar, Plaut.*

sūppūdet (sub-p.), 2. *impers. s. me alcjs, nešto me stid ōega.*

sūppūto (sub-p.), 1. (*rijetko*) ** izračunati, proračunati.*

sūprā, [*upr. mjesto superā (sc. parte od superus), koje upotrebljava kao adv. u prijevodu pjesnika Cic. n. d. 2, 42, 106. subter superaue revolvens sese*] 1) *adv. s. * † komp. 1) o prostoru: gore, ozgo, omnia haec, quae s. et supter; s. et infra. 2) o vremenu: naprijed, prije, ut s. demonstravimus, diximus, također a) otprije, s. pauca, s. repetere, Sall. b) preko toga, više, s. adicere, više nuditi; ita accurate, ut nihil possit s.; (Tac.) quod par negotiis neque s. erat; s. quam (dalje, više nego) ego sum, petere, Sall. Jug. 24, 4. rem s. feret, quam fieri potest, veću graditi, nego itd.; * s. (još više) deos lacessere; * ager trecentis aut etiam s. nummorum milibus emptus; Pisonis amor tantus est, ut nihil s. possit.*

II) *praep. s. acc. 1) o prostoru: više, na d (c. instr.) ille qui s. nos habitat, Plaut.; supra lunam sunt aeterna omnia; accumbere (za stolom) s. alqm; s. Suessulam, više ili s. one strane S.; u pril., ecce s. caput homo levis, na vratu mi je; s. caput esse gl. caput 1); s. se duas legiones collocavit; s. eum locum tigna injecerunt; exire s. terram; * s. segetes navigare, * saltu ferri s. venabula. 2) (rijetko) o vremenu: prije, preko, paulo s. hanc memoriam, malo prije toga vremena; s. septingentesimum annum. 3) o mjeri: preko, s.*

*milis viginti; s. ceterae modum altitudinis; s. modum; * ira s. modum est; * s. morem, * s. vires; * s. humanam formam; haec commemoratio vereor ne s. hominis fortunam esse videatur; ratio recta quae s. hominem putanda est; dominatio quae s. leges se esse (da više valja) velit; * s. omnia est iste animus (nadvisuje); * s. homines, s. deos pietate ire = sve prètjecati u pobožnosti; s. belli Latini metum id quoque accesserat; u Sall. Cat. 3, 2. quae sibi quisque facillia factu putat, aequo animo accipit, supra ea, veluti ficta pro falsis ducit, valjada je supra ea na kratko mjesto quae supra ea putat.*

sūprā-scando, 3. *prijedi, fines, jednom Liv. 1, 32, 8.*

sūpremus, *etc. gl. superus III) A).*

sūra, *ae, f. list (u noge); vincire suras cothurno.*

sūrcūlus, *i, m. grančica; mladica.*

sūrdāster, *stra, strum, adj. [surdur] nagluh, jednom Cic. Tusc. 5, 40, 116.*

sūrditas, *ātis, f. [surdus] gluhoća.*

sūrdus, *adj. s. (kasn. i pjesn.) komp. 1) gluh, u posl. surdo narrare fabulam, (Ter.) surdis auribus canere, vana canere, * cauere surdis, * cantare surdo, † surdas aures pulsare, † invocare, (Hor.) narrare asello fabellam surdo. 2) (p. a) = neosjetljiv, leges rem s. esse; s. munera, * s. in vota dii; * s. vota, kojih bogovi ne slušaju; surdior freto, * mens; koja ne sluša tješenja. b) = ne razumijevajući što, hic in illorum et illi in horum sermone s., omnesque nos id (anakolut) in iis linguis quas non intellegimus s. profecto sumus, mi bismo rekli nijemi, jedn. Cic. Tusc. 5, 40, 116. c) pasivno, koji ne daje glasa, nijem, lyra; gratia, koja se prečula; castra in aeterno s. jacere situ.*

Sūrēna, *ae, m. veliki vezir u Parta, Tac.*

surgo, *sūrexī (inf. perf. surrexe, Hor. sat. 1, 9, 73.), surrectum, 3. [mjesto starijega oblika surrigo, od sub-rego] I) tranz. u spraviti, uzdići, subrecto mucrone; † mento mucrone gladii subrecto; * tot surrigit (napao) aures. II) intranz. a) dići se, ustati, e lecto, Ter.; e lectulo; de sella; * toro; * strato, e stratis; * solio; * humo; * per lubrica; a mensa, Plaut.; † a caena; ad aetherias auras, doći na svijetlo; * ad lumina vitae, na gornji svijet; * in cornua, o jelenu; navlast. dići se, ustati iz postelje, oda sna, multo ante lucem; * cum die; * mane; * de nocte; * ad praescripta munia; * surge, surge; o govorniku: ustati, dići se, ad dicendum; ad respondendum; cur, cum tot summi oratores sedeant, ego potissimum surrexerim; * surgit ad hos Ajax; o vojvodi, krenuti se, poći, † secundā vigiliā; * ab*

Arpis Tydides in Teucros; surge, *ustaj, diži se, Hor.*; *pridizati se od bolesti, Hor. sat. 2, 3, 162. 2) o neživu a) dizati se, nastajati, * dies; * surgente (osvitkom) die; * montes; * mare; * aequora; * undae; * sol; * nox; * ventus; pugna aspera; * discordia; * honor; * quae nunc animo sententia s.?* * saevae jamque altius irae Dardanio ductori; * non ulla laborum mi facis s., *staje mi na oči*; † is rumor ab exploratoribus Vitellii diversus, an in ipsa Othonis parte seu dolo seu forte surrexerit. *b) * dizati se, rasti, Ceres alto culmine, jošte u polju*; novae Carthaginis arcem; messis; arundo; aerea gradibus surgebant limina; surgentes columnae; segetes; area surrexerat; *o živu: rasti, uzrasti*, surgens Julius, Ascanius; *takoder * pòčēti, zapòčēti*, pauca, quibus primā surgens ab origine mundi etc.; ab Jove surgat opus.

surpīte, surpult, etc. gl. surripio.

Sūrrēntum, i, n. Sūrrēnat, grad u Kampaniji, sada Sorrento. Odalle * † -tinus, adj. sur-rentski, supst. -ni, ōrum, m. Surenāni.

sūr-rēpō, rēpsi, rēptum, 3. 1) prikradati se, dovuci se, dokrasti se pod što, sub tabulas; moenia urbis, uza rid u grad (o mišu). 2) tp. dōpuzati, prikrasti se, neopazeno napasti, * somnus in oculos; * blanda quies furtim occellis; * aetas iners.

sūrrēpticiūs, adj. [surripio] (Plaut.) 1) ukraden. 2) potajni, tajom, kradomice.

sūrrēxē, surrēgo gl. surgo.

surrīpio, rīpui, reptum, 3. (syncop. [Hor.] surpīte, [Plaut.] surpuit, konj. perf. surrepsit; [Hor.] surpuerat); [sub i rapio] tājom, krādom ūzēti, oteti, ukrasti, alqd ab alqo; filium ex custodia; libros; (Hor.) de mille modis unum; Parmam, s lukavštinom osvojiti; tp. alqd spatii; virtus nec eripi nec surripī potest; (Plaut.) s. se alcui, se alqo, ušuljati se kamo; * diem, pòtratiti; * crimina oculis patris, zakloniti; (Hor.) alqm morti orator surripiat oportet imitationem, treba da neopazeno nasljeduje surripī, o tuženu, umaći kazni.

sūrrōgo (sub-r.), i. t. t. o poglavaru, koji pred-sjeda komiojama (sr. sufficio) predložiti koga na mjesto drugoga za izbor, dati koga izabrati, collegam in locum Bruti; collegam sibi; ad consules subrogandos.

sūrsūm, adv. [sub-versum] 1) prema gore, uz, s. deorum (gore dolje) commeare, (Ter.) cursitare; s. versus, s. versus reditur. 2) poslije glagola mirovanja: gore, nares recte s. sunt.

sūs, suis, comm. u Hor. samo f. svinja; sus mansuetus; (Hor. epod. 12, 6.) divlja svinja, divljak, nerast; poslov. sus Minervam so.

docet, lud hoće da uči pametna; et docebo, sus, ut ajunt, oratorem.

Sūsa, ōrum, n. [Σοῦσα] Suza, glavni grad perzijske provincije Suzijane, zimsko prijestolnica perz. kraljeva, Prop. Curt.; potom a) Sūsiāna regio, Suzijana, Curt.; supst. Sūsiāni, ōrum, m. Suzijanci, Curt. b) Sūsis, idis, f. adj. suski, Susides Pylae, klanac, koji Perziju od Suzijane rāstavlja, Curt.

sūscēptio, ōnis, f. [suscipio] primanje na se, preuzimanje, causae; laborum dolorumque. sūscēptor, ōris, m. [suscipio] pothvatnik, Just. 8, 3, 8.

sūscipio, cēpi, cēptum, 3. [sub-capio] 1) prihvaćati, primati, hvatati, ūzimati na se, u se, * dominam ruentem; * cruorem pateris; * ignem foliis; * flumen; * aquam, uzeti u usta. Navlast. a) podūpirati, † fulturae, quibus theatrum suscipitur; tp. primiti se ōga ili koga, ūzēti pod okrilje, ne dati koga, rem publicam; † famam defuncti pudoremque; (Vatin. u Cio. ep.) alqm; si me amas, suscipe me totum; partem vitiorum. b) o oco, koji novorođenče digne sa zemlje, priznati za svoje, (Ter.) puerum; in lucem editi et suscepti sumus; stoga liberos ex filia libertini suscepisse, da je rodio s ūd.; (Plaut.) filia, quam ex te suscepi; (Ter.) filiam ex uxore; si qua mihi de te suscepta fuisset suboles; rem publicam, cui susceptus es (gdje si se rodio), respici. c) primiti, primati medu, alqm in civitatem. d) koga se prima, consolationem; crimen. e) primati, priznavati, quae si suscipimus; quod tota hac in causa difficultimum est; quam multa vobis suscipienda sint. f) * suscipere sc. sermonem, ūzēti riječ, odgovoriti. 2) primiti se ōga, dati se pod što, uzeti na se, odlučiti se, vel negligentiae in susceptis rebus, vel perfidiae in receptis; ego in hoc iudicio mihi Siculorum causam receptam, populi R. susceptam esse arbitror; ego cum hanc Siculorum causam recepissem, tum suscepto negotio etc.; personam viri boni; bellum (zapovjedništvo u ratu), poenam (sr. 2) b)); legationem; Caes. b. G. 1, 3, 3. sibi legationem s.; salutem rei publicae; (Nep. Epam. 4, 1.) Epaminondam pecuniā corrupendum suscepit; s. consilium, odlučiti. Po tom a) zapòčēti, svršiti i nal., bellum; iter, zaputiti se; s. scelus in se, počiniti; prodigia, kōjānje znamenja; s. pulvinar, prirediti gozbu bogovima; sacra peregrina, primiti; religiones, zadržnuti se radi praznovjernih misli; s. talem cursum vitae, ūdariti; vitae meae rationes, ab ineunte aetate susceptae; s. votum, zavjetovati se; maleficium; turpitudinem; se-veritatem, oštro postupati; maculam alcui, okaljati koga; macula huic imperio suscipia-

tur; macula suscepta; suscepit vita, ut etc.; *part. perf. pas. kadšto kao adj. s dat.* quidquid in hac causa mihi susceptum est; mihi uni ceterum bellum esse susceptum. *b) tr-pjeti, patiti*, poenam; maculam bello superiore s.; pericula; inimicitias; laborem; sumpsum; dolorem *podati se*; invidiam; aes alienum.

sūs-cito, 1. *1) * nàdizati, u vis dizati*, humum (*orući*); terga (telluris); aura s. lintea, *nàdimljē*; cinerem et sopitos ignes, *polpiriti*, *Potom iz sna dizati*, alqm e somno; * aegrotum, *pridizati*. *2) dizati, buniti, uzrokovati, zadavati*, * viros in arma; * tacentem Apollo Musam citharā; * corvum prece, *namoliti, da dode*; (*Brut. i Caes. u Cic. ep.*) bellum civile; * fictas sententias; * vim ira; * caedem; * crepitum pede, * se ira, *razgjeviti se*; * poenas alculi.

Sūs-lāna regio etc. *gl.* Susa.

sūspēcto, 1. [*intenz. od 1. suspicio*] *1) (Ter.) gledati na što*, tabulam pictam. *2) sumnjati o čem ili o kom, zàzirati od koga*, alqm, fraudem, suspectari alculi, *Tac.*; supplicium, *Aurel. Viot.*

1. **sūspēctus**, *adj. s komp. i (kasno) sup. [partic. od 1. suspicio]* *sumnjiv*, alculi; de noverca; (*Liv.*) capiditatis imperii; † criminis, † contumaciae; eo suspectior; (*Tac.*) suspectus consilia ejus fovisse; * non dare suspectum; (*Liv.*) Samnium quoque jam alterum annum turbari novis consiliis suspectum erat; tu me habebis falso s., *Plaut.*; ne super tali scelere s. se haberet, *Sall.*; omnia semper s.; locus; ut in loco suspecto; * locus aquis; animi medicina pluribus s. et invisā; sinus Euboicus nautis; quid rem parvam et apertam magnam et s. facimus? bellum, *kajemu se nada*; † fraus; † perfidia; † remedium; † dies, * s. tibi sint imbres, *nada se*; * accipiter metuit s. laqueos.

2. **sūspēctus**, ūs, m. [*1. suspicio*] *1) gledanje u vis*, * quantus s. aetherium ad Olympum; * *meton.*, *visina*, turris vasto s. *2) tp. pòštovanje, divljenje*, * honorum.

sūspēdium, il, n. [*suspendo*] *vješanje*, alqm adigere ad s., *da se objesi*, *Plaut.*; injuriae remedium morte ac s. quaerere; suspendio perire, † vitam finire.

sūspēdo, pēndi, pēsum, 3. [*sus = subs. mj. sub i pendo*] *1) objesiti*, alqm arbori, in oleastro; se de ficu, se, *objesiti se*; * arcum umeris; * alqd ex alta pinu; * columbam malo ab alto; * oscilla ex pinu; * aulaea, *razpēti*; * o lastavici, nidum tigno, *utorditi*; * o pauku, casses; * vultum mentemque pictā tabellā s., *uprijeti u sliku, zagledati se i zà-*

mišliti; * ignotos, omnia naso (adunco) *gl.* nasus; *partic.* suspensus, (*Hor.*) suspensi loculos tabulamque lacerto, *noseći*; * corpora suspensa mento, o bradi *viseda t. j. plivajuća*. *Naviast.* * *dar kojemu bogu na čast u hramu objesiti = priložiti*, arma Quirino; vestimenta deo maris. *2) vāgom dignuti, naci-niti, da što visi, lebdi*, tectum turris pressionibus s. ac tollere; tignis contignationem, *dignuti*; murum furculis; * tellurem sulco tenui, *raskopati*; balneolas; ita aedificatum, ut suspendi non posset; Roma cenaculis suspensa; (in aqua); * per mare suspensa (*plivajući*) ferre iter; * saxis supensa rupes; * suspensis auri-bus, *napetim ušima*; * radix suspensa pariter ac mersa; (*Ter.*) suspensio gradu ire, *šimke, navrh prsta*, * ferre suspensos gradus, *na prstima ići* (*Phaedr.*) suspensio pede *navrh prsta* evagari. *3) tp. a) ostaviti*, fletum. *b) neodlučeno ostaviti*, rem medio responso, *Liv. učiniti, da dvoumi, ostaviti koga, da dvoumi*, † alqm exspectatione; † animos ili alqm exspectatione; † exspectationem; * animos.

sūspēnsus, *adj. s + komp. [partic. od suspendo]* *tp. a) viseći o čemu, stojeći do čega*, ex bono casu omnia suspensa sunt; non aliunde pendere extrinsecus aut bene aut male vivendi rationes s. habere. *b) nesiguran, dvoumeći, neodlučan, napet, kolebajući se*, animus; plebs; exspectatio; exspectatione s.; ad exspectationem belli s.; erecti suspensique; populus inter spem metumque s.; spem s. tenere; * alqm suspensum (*u dvajbi*) tenere; res s., *mučna stvar*; ita suspensis rebus; suspensus animi, *Liv.*; † animus suspensor; † suspensis provinciarum et exercituum mentibus ingens rerum fiducia accessit; † cum, quid ageretur in locis reliquis, essent s.; * mens s.; * suspensa mente exspectare; relinquere in suspensio, *ostaviti neodlučeno*; † in suspensio esse; † in suspensio tenere. *c) bojazljiv, plašljiv*, * timor; vox; † suspensa manu laudare (*ustručavajući se*).

sūspicax, ācis, *adj.* [*suspico*] *sumnjajući*, frater; populus; † animus, silentium, *Tac. ostade sumnjivo šuteći*.

1. **sūspicō**, ēxi, ēctum, 3. [*sub-specio*] *1) intranz. ozdo gore gledati*, in caelum, *2) tranz. gore gledati na*, astra; caelum; *tp. a) pogled uzdignuti na što, mišlju se uzvisiti do čega, uzvišeno, veliko shvaćati*, nihil altum, nihil magnificum ac divinum; hoc quoque videtur esse altius quam ut id nos humi strati s. possimus. *b) s poštovanjem i s u divljenjem gledati u koga ili na što, poštovati koga, diviti se komu, cijeniti koga u velike*, hunc; eos viros; † patrem tu-

um; suspicienda est figura; in hoc non minus ejus pietas suspicienda est quam virtus bellica; naturam; eloquentiam; (*Plano. u. Cic. ep.*) honores; (*Hor.*) argentum et marmor vetus aeraque et artes suspice. *c)* suspectus *sumnjiv*, regi et ipse eum suspiciens, *sumnji-čeći*, jedn. *Sall. Jug.* 70.

2. **suspicio i suspitio**, ōnis, *f.* 1) *sumnja*, incidit mihi s., tanta nunc s. de me incidit, jam tum erat s., *Ter.*; augetur Gallis s.; in qua re nulla subest s.; est s. *s. acc. c. inf.*; neque abest s., quin; in suspitione esse (*biti sumnjiv*) alcuī, suspitionem alcuī dare, efferre, inferre, injicere, movere, commovere, facere; ut eorum ornatus — hominis non beatissimi suspitionem praeberet, *moglo se misliti, da nije itd., Nep. Ages.* 8, 2.; alqm in suspitionem adducere, *učiniti sumnjivim*, alcuī, *Nep.*; in s. cadere vocari, *postati sumnjiv*; de morte si res in suspitionem venit, *Caes. b. G.* 6, 19, 3.; *gl. res I* 3); qui tibi in s. venit; cum ei in s. venisset; alcuī in s. venire de alqa re; Cibyrae cum in s. venissent (= crederentur) suis civibus fanum expilasse, *Cic. Verr.* 4, 13, 30.; habere s. de alqa re, *sumnjati*; res habets., *sumnjiva je*; cum in suspitione esset Tarentinorum defectio; suspitione carere; *s. gen. obj.* neque ulla belli s. interposita; dare timoris alqm s.; familia in s. vocata est conjurationis; largitionis s. recipere, *navaliti na se*; perfectionis, *ne dati sumnjati o polasku, Cic. Att.* 10, 16, 4.; pl. suspitiones, *stvari, uzroci, s. kojih se sumnja*; multae causae suspitionum (*sumnji*) dantur; s. periculi, seditionum. 2) *noće: nagađanje, slutnja, misao*, parvulae causae falsae suspitionis, *krivu nagađanju*; apud eas (gentes) nulla est s. deorum; suspicione quidem possum attingere; suspitione assequi non posse, *ne može dōmisiti, do-slutiti*; suspitionem habere; † nulla s. hostis est.

suspiciōse, *adv. s. komp.* [suspiciosus] *sumnjivo*.

suspiciōsus, *adj. s. komp. i. sup.* [suspicio] 1) *sumnjičav, sumnjajući, sumnjiv, koji zadaje sumnju*, negotium tempus suspiciosissimum; id.

suspicio, *dep.* 1. (*prekl. također suspicio* 1.) *sumnjati, nagađati*, nihil alcuī; alqd de alqo, ex alqa re; *s. acc. c. inf.*; alqd.

suspīrātus, ūs, *m.* [suspiro] *prēdušak*, suspiratibus haustis, *duboko dahnuvši*, jedn. *Ov. met.* 14, 129.

suspīritus, ūs, *m.* (*samo u nom. i abl. sing.*) [suspiro] *disanje*, enicat s., *Plaut.*; crebro s., *Liv.* 30, 15.; *Cic. Att.* 1, 13., sine suspiritu, *bez uzdaha*.

suspīrium, ii, *n.* [suspiro] *dāh, uzdah, uzdisaj*, sine cura, sine suspirio; * suspiria trahere, *uzdisati*.

suspīro, 1. 1) *intrans. uzdisati, uzdahnuti* (*sr. gemo*), occulte; * s. ne (*uzdisanjem svoju brigu kazivati*); * curae suspirantes; * in alqo ili in alqa, *uzdisati za kim* = *zajubiti se, zāgledati se u koga*. 2) * *trans. uzdisati, čeznuti za kim*, alios amores; *Chloēn*.

sūsqū dēque, *adv.* [subsque = subque i deque] (*u razgovoru*) *gore i dolje, pokazuje ono za što se malo mari, do čega nije stalo, „manje više“ id me susque deque esse habiturum, Plaut.*; de Octavio susque deque (*sc. est*) *ne marim, za O., Cic. Att.* 14, 6, 1.

sūstēntaclum i sūstēntācūlum, i, *n.* [sustento] *pōdūpōranj, potpora*, victoriae, jedn. *Tac. hist.* 2, 28.

sūstēntātlo, ōnis, *f.* [sustento] (*rijetko*) *za-ustavljanje, ođaćanje, Cic. de inv.* 2, 49, 146.

sūstēnto, 1. [*intenz. od sustineo*] 1) *u vis držati, držati*, * fratrem ruentem dextra; † seque et arma; sustentari, *uzdržati se (na nogama)*; * anceps sustentata diu (puppis); *tp. a) uzdržati, da se ne izvrgne, ne dati, da propadne, podūpirati, štiti i nal.*, imbecillitatem valetudinis; rem publicam, spes mentes civium; sic litteris sustentor et recreor; eloquentiā sustentatus; una consolatio me s. b) *hraniti, uzdržavati, (Ter.) familiam*; se amicorum liberalitate. c) *podnositi, trpjeti, ustavljati*, hostium vim; maerorem; aegre sustentatur is dies, *teško se odolijevalo toga dana*; s. inopiam, *uraditi, da se može snositi*; famem pecore, *zāsiti*; † aciem; † hostem; † impetus; † alqm instantem; paulisper a rege sustentati; *apst. držati se, održati se*, aegre eo die sustentatum est nec ultra sustentaturi fuerint, nisi etc.; quorum auxiliis atque opibus, si qua bella inciderint, sustentare consuerint (*ovdje može bella biti i objekt*); † sustentavit tamen aliquamdiu. d) *o dagađati, zavlaciti*, rem; malum; aedificationem ad tuum adventum.

sustīneo, tīnui, -- 1. [sub-teneo] 1) *držati u vis, ne dati, da padne, da se sruši, držati, nositi, podūpirati, (Plaut.) s. onus, sustine hoc*; s. arma membraque, arma male (*slabo*); bovem vivum; columnae et templa et porticus; furcis spectacula sustentibus; homo omnium quos terra s. (*nosi*) sceleratissimus, *Sall. Jug.* 14, 2.; † pons fornice sustinetur; * se alis (*o plici*); * umero orbes (*o Atlantū*); (arbos) media ipsa ingentem umbram (*široke grane i kite*); * infirmos artus baculo, *ūpirati*; * arbores poma; * lapis albus pocula. *Navlast. ustaviti, zaustaviti, upr. i pre-*

nes., equos incitatos; remos; sustineri extremum agmen atque interrumpi; s. signa, *svoj-skom*; * dextram ab alga re; * morantem; * quam (phalaricam) nec duo taurea terga nec lorica sustinuit; s. assensionem *ili* assensum; s. ut currum sic impetum benevolentiae; clamor; miraculum eos; s. se, se a lapsu, se ab omni assensu; me sustinebo. (*uzdržat du se*) nec respondebo; sustinui *propustio sam me*; s. me, ne scriberem. 2) *tp. a) podnositi*, *odolijevati*, qui fert sustinetque praesentia (mala), potentiam alcijs; non posse imperia ejus diutius sustineri; inopiam; ictum; vim morbi; vulnera; causas multorum; † aetatem, *rat jednoga ljeta*; crimen; senatus querentes eos non s.; Carbonem quoquo modo potuimus, sustinuimus; hoc illud est, quod Theophrastus s. (*na što se nakanili*) non potuit; u negativnom pitanju, s. inf., sustinebunt tales viri se tot senatoribus non credidisse? *bez pitanja s negacijom* non, nec *a. i bez nje s inf. ne moći, da ne, pregorjeti*, * nec regia conjux s. oranti negare; † nemo opem a diis petere s.; *navlast. neprijateljskoj napali odolijeti, održati se, održati mejdan*, hostes; vim, impetum hostium, tormentorum; certamen; * nubem belli; *apsl.*, neque jam sustineri poterat; Brutus Mutinae vix s.; nec sustinuissent Romani. *Po tome također ustavljeti, odgađati*, solutionem; rem in noctem; se, *baviti se gdje. b) uzdržati, sačuvati*, dignitatem et decus rei publicae; rem Romanam; animos (*hrabrost*) pugnantium; jurisdictione sustineri, *u tome je. Po tome uzdržavati, hraniti*, ager non amplius hominum quinque milia s. potest; re frumentaria alimur et sustinemur; * nepotes. c) *teško, znamenito na se uzeti, nositi, podnositi, izdržavati, zadovoljavati čemu, svladati što, i nal.*, munus in re publica; causam (*krivnju*); causam rei publicae; tres personas unus s. meam, adversarii, iudicis; ne s. tua in me vel innumerabilia (beneficia) non possem; ut quam expectationem tui concitasti, hanc s. ac tueri possis; tantum cuique tribuendum, quantum ille, quem diligas atque adjuves, s. (possit); orationis ipsius vis ac ratio consideranda est, quid ea s., quid efficere possit ac debeat; quae si non profundere ac perdere videbor, omnibus meis viribus sustinebo; quae res maxime tanta negotia sustinuisset; tot res, tam graves, tam varias voce, memoria, consilio s.

sustollo, — — 3. [sus od subs. mj. sub i tollo] 1) *u vis dignuti, uzdignuti*, amicum, *Plaut.*; candida sustollunt vela rudentes, *Cat.* 2) *oduzeti, oteti, ugrabiti*, filiam nostram, has aedes, *Plaut.*

susurrator, ōris, m. [susurro] *šaptač*, *adjektivski*, crebri et non belli de eo (Caesare) rumores, sed s. duntaxat, veniunt, *samo šapćući, koji se samo u uho prišaptavaju, jedn. Cael. u Cic. fam. 8, 1, 5.*

* **susurro**, 1. *sujati, zučati, šaptati, šaputati*, apes; aura; (*Ter.*) susurrari video.

1. **sūsūrrus**, i, m. [susurro] *šapat ljudski*; * *zujanje vjetra.*

2. **sūsūrrus**, adj. [susurro] *šapćući, jedn. Ov. met. 7, 825.*

sūtōla, ae, f. [suo] (*Plaut.*) *upr. sašivanje, tp. pletke, lukavština.*

sūtilla, adj. [suo] *sašiven*, * cymba; * balteus; * coronae, *od ruža pleteni.*

sūtor, ōris, m. [suo] *postolar, crevljar, također prosta šeljad*, id atque zonarii conclamarunt, *jedn. Cic. p. Flacc. 7, 17; u posl. gl. crepida.*

sūtōrius, adj. [sutor] *postolarski, crevljarski*, stramentum s.; *supst. (bivši) krpo, jedn. Cic. Att. 8, 1, 15.*

sūtīrius, adj. [mj. sutorinus od sutor] = sutorius, taberna s., *postolarnica, Tac.*

Sūtīrium, ii, n. *Sutrij*, grad u Etruriji, s. *Sutri. Od. Sūtīrius*, adj. *sutrijski*; *supst. -ni, ōrum, m. Sutrijani.*

sūtūra, ae, f. [suo] *šav*, triplex scutale crebris suturis duratum, *remen je praće trostruk i čestim švom okoreo, Liv.*

sūs, pron. pos. 1) *svoj, njegov, njezin, njihov*, patrem s. interfecit; ostendit quid pater s. fecisset; hunc cives sui ejecerunt; sua cuique laus debetur; suae injuriae, *koje su ili drugim zadali ili od drugih pretrpjeli*, tres suos nactus manipulares = tres qui sui erant, ne = tres suorum manipularium (*sr. noster*); apud quendam propinquum suum, hospiti suo; *složena sa proprius gl. proprius; pojačava se dodanim pte i met gl. pte i met; kadšto stoji nepravilno mjesto ejus, eorum etc.; navlast.*

A) *supst. a) suum, i, n. svoje, njegovo, svojina [sr. B], ad suum pervenire; quod s. non esset; alcuī s. vendere; s. quinque teneant; nihil sui; sui profusus; sua, sua omnia. b) sui, ōrum, m. svoji, (bili oni svojta, ili prijatelji, priistaše, građani, zemljaci i nal.)*

B) *suus kao što i sui, sibi, se, odnosi se kadšto i na neodreden, neizreden subjekt, a pokazuje svojinu, osobinu, prema alienus i communis [sr. ipse 1)], cum plurima ad alieni sensus conjecturam, non ad suum iudicium scribantur; quam (amicitiam) si ad fructum nostrum referemus, non ad illius commoda, quem diligimus, non erit ista amicitia, sed mercatura quaedam utilitatum suarum; vale-*

tudo sustentatur notitia sui corporis; illa orationis suae cum scriptis alienis comparatio — non mediocris contentio est; justitiae primum munus est, ut ne cui quis noceat; nisi lacessitus injuria; deinde ut communibus pro communibus utatur, privatis ut suis, *svojom osobinom*, Cic. off. 1, 7, 20.; hanc ob causam maxime, ut sua tenerentur, res publicae civitatesque constitutae sunt, Cic. off. 2, 21, 73.; Curt. 3, 5. erat Dareo mite ac trectabile ingenium, nisi suam naturam plerumque fortuna corrumpere (suam se ne odiosi ni na Dareja, ni na fortuna, nego se njim označuje vlastiti, osobiti značaj svakoga čovjeka); tako i sui, sibi, se sa ipse i bez njega, iudicium hoc omnium mortalium est, fortunam a deo petendam, a se ipso sumendam esse sapientiam, da od samoga sebe uzimati valja itd.; amicitiae non modo fautrices fidelissimae, sed etiam effectrices sunt voluptatum tam amicis quam sibi. 2) *pregn.* a) *svoj*, habere s. numerum; suo Marte pugnare, na svoj način; suo anno consulens fieri, godine zakonom određene, tempore suo, u pravo vrijeme, doba, factus est consul sibi (za se) suo tempore (u zakonito vrijeme), rei publicae paene pernicioso; suo jure gl. 1. jus 2); * non suus, o onom, što nije po naravi, non sua poma, lacrimae per ora non s. fluxerunt. b) *zgodan*, prikladan, povoljan, koristan, suo loco pugnam facere, na zgodnu mjestu; uti populo suo, osvobili narod; aestu suo Locros trajecit; * ventis iturus non suis; * sua flamina; * vere suo; suo maxime tempore atque alieno hostibus bellum incipere; alqm suum, Italiam suam facere, za prijatelja dobiti, ali također alqm suum facere, kúpiti; * sui dii. c) *sām svoj*, svoj gospodār, (Plaut.) ancilla nunc sua est; in disputando s. esse poterit, ne povodeci se za drugima; * vix sua erat, pri sebi, pri pamēti.

Sýbāris, is, [Σύβαρις] *Sibaris*, 1) m. rijeka u Lukaniji, s. *Sibari*, Ov. 2) f. grad na rijeci *Sibarisu*, razoren g. 510. pr. Is., a g. 443. novo sagrađen i nazvan *Thurii*, na zlu glasu radi raskošnosti. Odt. supst. **Sýbāritāni**, ōrum, m. *Sibarani*, Just. b) **Sýbāritis**, īdis, f. [Σύβαρις] ime jednoj bludnoj pjesmi, Ov.

Sýchaus, i, m. *Sihej*, muž *Didonin*, Verg. Ov.; također kao adj. *Sihejev*, Verg.

Sýcōlātrōnīdāe, ārum, m. [σύνολατρον] *smokvokradice*, za šalu izmišljen narod, jedn. Plaut. mil. 1, 1, 43.

sýcōphanta, ae, m. [συνόφαντης] *sikofanta*, (Com.) lakom i lukav tužilac, *pletkaš*, *varalica* i *prevarljiva ulažica*.

sýcōphantia, ae, f. [συνόφαντια] (Plaut.) *pletke*, *prijevare*, također pl.

sýcōphantīōse, adv. [sycophantia] (jedn. Plaut. Ps. 4, 7, 113.) *pletkaški*, *lažljivo*, *prevarljivo*.

sýcōphantor, i. dep. [sycophanta] (Plaut.) *pletke snovati*, *prijevare izmišljati*, hoc me s. pudet; huic sycophantae (protiv itd.).

Sýēne, ēs, f. [Σύνη] *Sijena*, grad u gornjem Egiptu. Odt. **Sýēnites**, ae, m. [Συνήτης] *Sijenac*, *sijenski*, Ov.

Sýgambri, *Sylla* etc. gl. *Sigambri* etc.

syllāba, ae, f. [συλλαβή] *slog*.

syllābātīm, adv. [syllaba] na slogove, slog po slog, jedn. Cic. Att. 13, 25, 3.

† **syllōgismus**, i, m. [συλλογισμός] *silogizam*, *logički zaključak*.

Sýmaethus, i, m. [Σύμαθος] *Simet*, rijeka na otoku Siciliji, Verg. Odt. 1) -tis, īdis, f. nimfa rijeke S., Ov. 2) -thēus, [Συμαθεύς], -thius, adj. *simetski*, Verg. Ov.

sýmbōla (sumb.) ae, f. [συμβολή] (Com.) *prilog* (u novcima za zajedničku gozbu) *symbolam* dedit, cenavit; edere de symbolis; *prenes*, o *batinama*, Plaut.

sýmbōlum, i, n. i -lus, i, m. [σύμβολον] *biljega*, *znak*, Plaut. Just.

sýmphōnia, ae, f. [συμφωνία] *simfonija*, skladna muzika, koncert, također pl. (Hor.) s. discors, neskladan zveket na žicama.

sýmphōniācus, adj. [συμφωνιακός] *muzikaški*, pueri, servi, homines s., *muzikaši*.

Sýmplēgādes, dum, f. [Συνπληγάδες] *sudarajući se* dva mala kamenita otoka (kasnije *Cyaneae* nazvana) kod Bizanta, koji su po priči jedan o drugi udarali i sve, što između njih proći htjelo, zdrobili, dok nijesu, otkad je Argo između njih preplovila, postali nepomični, Ov.

sýmpōsium, ii, n. [συμπόσιον] *simpozij*, gozba, ime jednomu spisu *Platonovu*, jedn. Nep. Alo. 2, 2.

sýnāpōthnescontes, [συνεποθνήσκοντες] *sinapoteskonti*, *zajednoumirući*, naslov komediji *Difilovoj*, jedn. Ter. Ad. prol. 6.

sýnēdrus, i, m. [σύνεδρος] *vijećnik* u *Macedoniji*, jedn. Liv. 15, 32, 1.

Sýnēphēbi, ōrum, m. [Συνέφηβοι] *Sinefebi*, mladići drugovi, naslov komediji *Stacija Cecilija*.

sýngrāpha, ae, f. [συνγραφή] *pismo*, *zadužnica*, *mjenica*, facere *syngraphas* cum alqo, *uzēti* od koga *mjenicu*, tanquam ex *syngrapha* agere cum populo; cum inanibus s.

sýngrāphus, i, m. [συνγραφος] (Plaut.) 1) *pismeni ugovor*. 2) *putni list*.

Sýnēda, ōrum, n. [τὰ Σύνεδα] *Sinada*, grad u velikoj *Frigiji*; adj. -densis, *sinadski*.

synthesina, ae, f. [sc. vestis, συνθεσις] *sintè-zina*, laka kućna haljina, jedn. Suet. Ner. 51.

Sýphax, ácis, m. [Σύφαξ] *Sífaks*, kralj numidijski za drugoga punskoga rata.

Sýracūsae, árum, f. [Συράκουσαι] *Sirakuza*, glavni grad na otoku Siciliji, sada *Siragossa*. Odt. 1) *-cūsānus*, adj. *sirakuski*; supst. -ni, ōrum, m. *Sirakužani*. 2) *-cūsias*, adj. [Συρακούσιος] *sirakuski*, vita illa beata, plena Italicarum Syracusiarumque mensarum = *raskošit*. 3) **-cūsias*, adj. [Συρακούσιος] *versus* = *teokritski*.

Sýri, ōrum, m. [Σύροι] *Sirani*, stanovnici Sirije. Odt. 1) **Sýrus*, adj. *sirski*. 2) *Sýria*, ae, f. [Σύρια] *Sirija*; u širem sm. *spadale su na nju i zemlje na Eufratru i Tigrisu*, po tome Syria = Assyria. Odt. *Sýriacus* i **†Sýrius*,

adj. [Σύριος] *sirski*; supst. (Just. 36, 2, 2.) *Sýrii*, ōrum, m. *Sirani*; *Sýriacus*, [Συριακός, dem. od Σύρος], *Siranin*, *pogrdno u Ter. mjesto ropskoga imena Syrus*.

Sýriax, ngis, f. [Σύρις, trstika] *Siringa*, u trstiku prètvorena nimfa, Ov.

Sýros, i, f, [Σύρος] *Sir*, jedna od Cikladâ, sada *Sira*. Odt. *Sýrius*, [Σύριος] adj. *sirski*.

Sýrtis, is, f. [Σύρτις] *Sirta*, 1) *prud u moru*; *navlast. dva pruda na sjevernoj obali Afrike*, S. major, sada *zaliv Sidra*, i S. minor, sada *zaliv Gabes* (izgov. K.). 2) **prenes. pokrajina na obali pokraj Sirtâ*. 3) *meton.*, S. patrimonii, *krivo mj. scopulus patrimonii*, Cic. de or. 3, 41, 163. Odt. *Sýrticus*, adj. *sirski*, gens, *prebivajući kod Sirtâ*, Curt.

T

T. kao *kratica* = Titus. — **Tl.** = Tiberius. — **Tr. pl.** = tribunus plebis.

tābēlla, ae, f. [dem. od tabula] 1) *daščica*, *pločica*, *tablica*, * *liminis*; obs. * *zavjetna pločica*, *spomenica*, votiva *isamo tabella*. 2) *meton.*, a) *korito*, (u kojem bjehu izloženi Romul i Rem), jedn. Ov. fast. 2, 408. b) *kockarica* (*daščica za kocku*). c) *sličica*, ea volebam tabellis ornare; picta t.; * *Pausiaca* (ovaj dem. glasi prijezirno u ustima roba); * *gemmas*, *marmor*, *ebur*, *Tyrrhena sigilla*, *tabellas*. d) *pisāca tablica*, * *sumpta t.*; *abiegnae u pl.* (ako sastoji od više listića), a) *pismo*, *listić*, *knjiga*, *pisāmce*, *billet*, hodie allatae sunt t., Plaut.; t. laureatae, vijest o pobjedi, Liv.; tabellas proferri jussimus, recitatae sunt t.; (Hor.) imprimat his, cura, Maecenas, signa tabellis; * *elapsae cecidere tabellae*. β) *dokaznica*, *zapisnik*, *spisi*, *ugovor*, t. *obsignatis agis mecum*, vodiš gotovo *zapisnik o tom, što sam rekao*; tabellae quaestionis, *zapisnik o izjavama, učinjenim na mukama*; signatis t. publicis, *javni spisi*, što se u arhivu čuvahu; † *tabellae dotis*, *ženidbeni ugovor*. e) *glasovnice u komiojama i na sudu*, dum de te quinque et septuaginta t. dirimantur (sr. antiquo); t. *judicialis*; tabellam dare iudicibus de alqo; ternas t. dare ad iudicandum iis, qui etc. (sr. liqueo).

tābēllārius, [tabella] a) supst. -ius, ii, m. *listonša*. b) adj. *glasovni*, (što se tiče *glasovanja u komiojama*), lex.

* **tābeo**, ui, — 2. [tabes] 1) *topiti se*, *ginuti*, corpora. 2) *kapati*, artus tabentes sale, more s uđā; genae tabentes, *suzna*.

tābērna, ae, f. 1) *daščara*, a) **stan sirotinje*, tabernae pauperum. b) *radionica trgovacā, obrtnikā, brijadā i nal.*, concursare circum tabernas; t. *libraria* (Hor.) *taberna, knjižara*; t. *argentaria, mjenjačnica*; in tabernam devertere, *svratiti se u krčmu*; (Hor.) nec vicina subest vinum praebere t. quae possit, *vinara*, Alfinus vafer omni abjecto instrumento artis clausaque t. sutor erat; 35, 73.) *red drvenih sjedala u cirku, dio gledališta*. 2) *Tres Tabernae, mjesto na Apijevoj cesti kraj Ulubre* (Ulubrae); novae, veteres t., *mjesto u Rimu puno daščara* [sr. novus 1)].

tābērnāeūlum, i, n. [taberna] *daščara*, *šator*, t. *statuere*, *constituere*, *defendere*; regium; militare; u *prilici*, qui in una philosophia quasi t. vitae suae collocarunt. Napose u jeziku *augurskom motrilište*, s kojega je augur *opažao auspicia*, capere t., recte, *po propisu*, vitio, *protiv propisa*.

tābērnāriti, ōrum, m. [taberna] *obrtnici, radnici*.

† **tābērnūla**, ae, f. [dem. od taberna] *daščarica, kolibica*.

tābes, f. (gen. i dat. ne upotrebljava se) 1) *nèstajanje*, *ginuće*, a) *gnjilost, truhlost*, *ginuće*, t. *absumebat cadavera*; † *oculorum tabe notus*, *poznat kao takov, komu je nestalo vida*. b) *sušica, jektika*, tabe multorum annorum mortuum; aegritudo majora quaedam (habet), *tabem, cruciatum, afflictationem, foe-*

ditatem; * quos durus amor crudeli tabe peredit; * lentā miserrima tabe liquitur, ut glacies etc. 2) *prèlažljiva bolest, kuga*; *tp. o moralnom ili političkom zlu*, tanta vis morbi, uti tabes, plerosque civium animos invaserat; t. fenoris crescentis; fori. 3) *rastapajuća se tekućina, ôsoka*, t. nivis liquecentis; t. sanguinis; * veneni.

tabesco, bui, — 3. [tabeo] *otapati se, ginuti, nètajati*, humor calore; ego maerore et t. miser, *Plaut.*; t. dolore; desiderio, molestiis, otio, * amore; nobis in hac calamitate tabescendum esse; nolite pati regnum Numidiae per scelus et sanguinem familiae nostrae t.; *sa quod, od zavisti, Hor. sat. 1, 1, 110, 111.*; * tabuit ex illo, *ginu od ljubavi*; * Hypsipyle Aemonio tabuit hospitio.

tabidus, adj. [tabeo] 1) *pomalo ginući, topeti se, nix, kopniti*; † corpus; *tp.* * mens t., *od bijede nestajuća*. 2) *malo pomalo uništujući*, * lues; * vetustas; † venenum.

tabificus, adj. [tabes-facio] *malo pomalo uništujući*, † venenum; u klas. prozi samo *tp. mentis perturbationes, jedn. Cic. Tusc. 4, 16, 86.*

tabula, ae, f. 1) *daska, ploča (od drveta ili od kovine)* arripere tabulam de naufragio; *napose: zavjetna ploča (sa slikom brodoloma, koju je spaseo brodolomac darovao hramu)*. 2) *meton.* a) *slika, t. picta*; signa, tabulas pictas, vasa caelata mirari; signa et tabulas ceteraque ornamenta; *post. manum de tabula gl. manus*. 1) b) *pisaca, računarska tablica*, cerata, *Plaut.* tabulam ponere, *odložiti*; (*Hor.*) laevo suspensi loculos tabulamque lacerto. c) *ploča zakonā, libellus XII tabularum*; tabulas figere; (*Hor. sat. 2, 1, 86.*) solventur risu t., „od smijeha će se klupe rušiti“ ili „glasovi sudaca ublažit će se, suci bit će blaži“; (*Hor. ep. 2, 1, 23.*) t. peccare vetantes, quas bis quinque viri sanxerunt. d) *dražbena tabla*, adesse, venire ad tabulam. e) *imenik, popis prognanika*. f) *zemljovid*, Dicaearchi. g) *svaki pismeni sastavak, spis, popis, napose: popis glasova u komicijama, ugovor*, † tabulae nuptiales; † tabulae testamenti, *prijepis oporuke*; novae, nove računске knjige, *dugovnici, kojima se se stari dugovi uništavali*; conficere tabulas; *zadužnice, Hor. sat. 2, 3, 70.*; t. publicae, državne dokaznice, *spisi, arhiv, i samo tabulae, tabularum cura*; * † *oporuka*, qui testamentum tradit tibi cumque legendum, abnuere et tabulas (sc. testamenti) a te removere memento; tabulas socero dabit. h) *mjenjački stol*, Sextia.

tabulārium, ii, n. [tabula] *pismara, arhiv*, tabulas desideras Heracleensium publicas, quae Italico bello incenso tabulario interisse scimus omnes; (*Verg. georg. 2, 502.*) nec — populi tabularia vidit = „te ne vidje pučkih pismara“ = *ne teži kao državni zakupnik na bogatstvo*.

tabulatio, ōnis, f. [tabula] *pōd, sprat, kat*, *Caes. b. c. 2, 9, 3.*

tabulatus, adj. [tabula] † *pōpođen*, transitus; *supst. -itum*, i, n. *pōd, sprat, kat*, turris quattuor tabulatorum; *također pōd od daskā, most na brodu, ruere tabulata, Curt.*; * † *kod drveća, uz koje se loza vije na podove, red.*

tabum, i, n. [tabeo] 1) *uđrušala se krv, sukrvica, gnoj*, terram tabo maculant; saxa spargens tabo; fluere sanie taboque; *napose o smrtonosnoj, lako upaljivoj stvari, kojom je Medea namazala haljinu za Glauku (Glaucē), Hor. epod. 5, 65.* 2) *prèlažljiva bolest, kuga*, corpora affecta tabo, *Liv.*, * infectis pabula tabo.

Taburnus, i, m. *Taburn*, kosa, povorka górá u Kampaniji, s. Taururno, *Verg.*

taceo, ui, itum, 2. 1) *intrans.* 1) *šutjeti*, *mučati*, de alqa re; *apst.*; non tacente me; tacendo loqui; i o onom, koji duže vremena ne stupa na govornicu, multos annos; *impers. (Ter.) taceri si vis, tacitum est.* 2) a) = *sileo, mukom mučati, tih biti, ne muknuti*, * vere prius volucres taceant, aestate cicadae; * canis ipse t.; * omnis ager, * nox; * plectra dolore; * aqua; † locus tacens, † loci tacentes, * loca tacentia, o podzemnom svijetu; (*Liv.*) t. indolem Romanam, *da nestade, nema je.* 1) *trans.* zašutjeti, zamučati što, šutjeti o čem (sr. reticeo2)), quod; * Narcissum; * ut alios taceam; † rem; † arcana de se; * comissa; * dicenda tacenda locutus, *govoriti što se smije i ne smije (o čovjeku, koji u svojoj bezazlenoj brbljavosti o svačem govori grčki (ῥητὰ καὶ ἄρρητα)*; * quo pretio mercemur; (*Plaut.*) t. nequeo quod tacito usus est; (*Tac.*) quoquo pacto tacito est opus, *mora ostati tajno.*

Tacita, ae, f. [taceo] *Tacita*, božica šutanja, inače Muta nazivana, *Ov.*

tacite, (komp. tacitus, jedn. *Plaut. Poen. 3, 6, 54. adv. [tacitus]* 1) *mučkē, tiho*, t. rogant; t. praetereuntem exsecrari, t. dat ipsa lex potestatem defendendi; habere alqd t., *zamučati*; alqd non t. ferre. 2) *neopaženo, u potaji*, perire; † occidi; † laudare; * fluvius t. peragens iter; * t. labens annus.

taciturnitas, ōtis, f. [taciturnus] *mučaljivost*, 1) *šutanje, mučanje, mir*, testium; curiae; gravissimo taciturnitatis iudicio oppressus. 2) *šutljivost (kao vrlina), hominis*; (*Ter.*) opus

est fide et t., * si t. obstaret meritis invida Romuli.

taciturnus, adj. *sa* (Hor.) *komp. i* (Plaut.) *sup.* [taceo] 1) *šutljiv*, *mučaljiv*, homo; obstinatio t., *tvrdokorno šutanje*, *Nep.*; * ingenium statuā taciturnius; * *o knjizi, koja se ne čita*, t. pasces tineas. 2) * *tp. tih*, *miran*, *amnis*; *ripa*; noctis signa cum caelo; silentia.

1. **tāctus**, adj. [taceo] 1) *akt. šuteći*, *mučedi*, *nijem*, concilium, *Liv.*; me tacito, *ako šutim*; hoc tacitus praeterire (*mukom minuti, premučati*) non possum; contumeliam t. tulit; t. alcuī os meum praebeo; t. patria tecum loquitur; * non t. pro reis; * t. luminibus, *izbuljiv oči*; * tacitus (*tiho*) si pasci posset corvus, *takoder* (Hor.) *z à m i š l j e n*, *z à d à b l j e n u š t o*, legentem aut tacitum impellat quovis sermone; lecto aut scripto quod me t. juvet; t. silvas inter reptare salubres; agere, loqui secum, mirari secum t.; *tp. nijem, tih, bez buke*, expectatio; * nox; * vox; * lyra; * fistula; * nemos; * t. pede lapsa vetustas; * t. passu labentibus annis; * per tacitum surgens, *tihiu tijeom* (o Gangu); (*Just.*) tacito, u potaji. 2) *pas. z à m u č a n*, *tajan*, *skrovan*, alqd tacitum relinquere; alq tacitum tenere, *zamučati tajnu*, pati, *mirno podnositi, trpjeti*, alqd t. ferre, *kao tajnu čuvati*, ali non feres tacitum, *ne ču šutjeti*; ne id quidem ab Turno tulisse tacitum, *T. da nije ni na što šutio*; ut tacitum feras, *ja, da na to šutim*; *tp. a) na što se mučke pristaje ili što se mučke određuje, čini, tih, mukom*, assensio, *privola s mučanja*, indutiae; exceptio; † consensus. b) *tih, tajan, skroman*, neopazen, *nezan*, iudicium; tacitis ambagibus; sensus, *otajno čuvstvo*; * vulnus; * ira, * pudor; * tacita prece; (*Tao.*) tacita suspitio-num.

2. **Tāctus**, i, m. *Tacit*, a) Cornelius T., najglasovitiji rimski povjesnik carskoga doba, rođen g. 60—60. po ls., suvremenik i prijatelj Plinija ml., *Plin. ep.* b) M. Claudius T., drugi misle: Aurelius T. car rimski g. 270. sl. po ls. *Aurel. Vict. Eutr.*

tāctio, ōnis, f. [tango] 1) (*Plaut.*) *diranje*, *pipanje*, quid tibi hanc tactio est; čemu diras? 2) *opip*, *pipanje*, voluptates oculorum et tactionum, *jedn. Cic. Tusc. 4, 9, 20.*

tāctus, ūs, m. [tango] 1) *dotičanje*, *diranje*, chordae ad quemque tactum respondent; * mala tactu vipera, *pogibeljna diranjem*; * lacessat tactu leonem; † tactu excitare alqm; (*Aurel. Vict.*) tactu fulminis (od munje) conflagrare. 2) *prenes. a) djelovanje na čutilo*, solis; lunae; caeli. b) = tactio 2), duorum sensuum testimonio, tactus est oculorum; t.

toto corpore fusus est; sub tactum cadit; tactu ullo capi.

taeda, ae. f. [srodno sa *δαις* ili *δῆς*] *bōr*, * ceu flamma per taedas equitavit; *stoga a) lūč, napose zūblja od bora ili omorike, koja se upotrebljavala i kao kopljača*, cupas taeda et pice refertas incendunt; taedis ardentibus Furiarum; taedae furiales; Perseus facies taedamque et malleolos stupae illitos pice parari jubet; oppidani sudes, pila, praeterea pice et sulphure taedam mixtam ardenti mittere, *Sall. Jug. 57, 5.*; * *svadbena zūblja, baklja, tp. a)* * *pir, svadba*, foedera taedae; dignari alqm taeda. b) *ljubovoa*, me non aliae poterunt corumpere t.

taedet, taedit ili taesum est, — 2. *impers. li-jepi se kao smola, smolavo je, gadi mi se, mrzi me* (*sr. piget, poenitet*). t. nos vitae; eadem audire milies.

taedifer, fēra, fērum, adj. [taeda-fero] *zubljo-nosan, zubljo-noša, jedn. Ov. her. 2, 42.*

taedium, ii, n. [taedet] *gađenje, zgāđ, dodijavanje*, longinquae obsidionis; rerum adversarum; afferre alcuī, pati t.; ipsos belli t. cepit; † puellae; taedio esse alcuī; † taedio alqm afficere; * taedia belli coepti; * tanta meae si te repetunt t. laudis, *ako te moja slava toliko boli*; * ne te capiant t.; * sollicitum t., t. j. žalost i dosada.

Taenarus, i, comm. i -rum, i, n. [*Ταίναρος*, oo] *Tenar*, predgorje i grad u Lakoniji; u blizini nalazio se pò priči ulaz u podzemni svijet. *Od.* 1) * -rides, ae. m. = Laedemonac. 2) * -ris, idis, f. adj. *tenarski* = laedemoniski. 3) -rius, adj. [*Ταινάριος*] *tenarski* = laedemoniski; deus T. = Neptunus (*jer je na T. imao hram*); soror, marita T. = Helena; T. porta, fauces, ulaz u podzemni svijet; valles T., podzemne.

* **taenia**, ae. f. [*ταινία*] *vrvoća, navlast. povezača*.

taeter, taetre gl. teter, tetra.

tāgax, ācis, adj. [tago = tango] *kradljiv, jedn. Cic. Att. 6, 3, 1.*

Tāgēs, ētis, m. *Taget*, etruski bog ili heros. unuk Jupiterov (?) učitelj Etruskā u haruspiciju.

tāgo, — — 3. *zastarjeli oblik od tango*, *Plaut.*

Tāgus, i, m. *Tag*, rijeka u Luzitaniji, s. *Tajo*, *Tejo*.

tālāris, adj. [talus] A) *dò gležanjā sežući*, tunica B) *supst. tālāria*, ium, n, a) *cipele*, *postole dogležnice*, *krilate cipele Minervine i Merkurijeve* i * *Perzejeve*; *post.*, videamus talaria, *ogledajmo se za krilatim ovpelama*, t. j. *pòmisljmo na bijeg*, *Cic. Att. 14, 21, 4. b)* * *haljina dogležnica*.

talarius, adj. [talus] *kockaški*, lex, o *kockanju*, *Plaut.*, ludus, u *kocke*, consessus in ludo t., u *kockalištu*.

Talassio, ōnis, ili -ssius, ii, i -sui, i, m. *Talassio*, sije, jedan senator, za koga se, kako se priča, u *sabinskoj* otmici lijepa djevojka otela i čije se ime za to upotrebljavalo kao sretan svadbeni pozdrav, *Liv.* 1, 9, 12.; * *servire* *Talassio*, ženiti se.

talea, ae, f. *grana*, *mladica*, napose a) *zadšljen* *kolac*, *ukopân* u *zemlju*, da *ranjava* *neprijateljske* *konje*, *taleae* *pedem* *longae* *ferreis* *hamis* *infixis* *totae* in *terram* *infodiebantur* etc. *Caes.* b. G. 7, 73, 9. b) t. *ferreae*, *malene* *druguljaste* *gvozdena* *šipke*, *novae* u *Britannia*, *Caes.* b. G. 5, 12, 4.

talentum, i, n. [τάλαντον] *talēnat*, 1) *grčki* *utez*, od *prilike* 26 *kilogr.* *Verg.* 2) *novac* *atički* *talēnat* ime 60 *mina* ili 6000 *drachama* = 2300 *for.* od *prilike*.

talis, adj. *takav*, *ovaki*, *onaki*, aliquid tale ili tale quid, nešto takovo; haec taliaque; (*Hor.*) nil tale; često odgovara riječi qualis, *tnkav-kakav*, t. erat, qualis putabatur, *takoder* *sa* ac ili atque, honos t. paucis delatus est ac (*kao što*) mihi; *spaja se* *isa* ut, qui, tales esse oportet ut jure laudemur; t. te esse oportet qui te ab impiorum societate sejungas. *Napose* a) *pohvalno*: *tako velik*, *izvrstan*, *odličan*, vir; facinus; t. benevolentia civium suorum; *ali* i: *tako nevaljao*, *gadan*, is cum talem condicionem aspernaretur. b) *obzirom* na *sljedeće*, t. modo liberatus est, *Nep.*, t. tale consilium sui recipiendi dederunt; * *tal* *fatur*; * *vetuit* me t. voce *Quirinus*. c) *atrakcijom* (sr. hic, is, qui, tuus), adscribe me t. in numerum, u *broj* *takvih* *muževa*, *ljudi*, jednom *Cic. Phil.* 2, 13, 33.

talitrum, i, n. [talus] *zvrčka*, jednom *Suet. Tib.* 8.

talpa, ae, f. (u *Verg.* i. m.) *krtica*.

talus, i, m. 1) *gležanj*, * *pulcher* a vertice ad talos, od *glave* do *pete*; i *peta*, purpura usque ad talos demissa; (*Hor.*) recto t. stare = održati se, steći pohvalu. 2) *kocka* (jer se pravila od gležnja nekih životinja). Talus imadaše četiri brojevima 1, 3, 4, 6, označeni strane, a dvije okrugle bez znaka. *Kockalo* se četirima *kockama* (talus); *najsretniji* *hitac* *bijaše* (*Venus* ili *jactus* *Veneris*), *kad* *su* *sve* *četiri* *strane* *svaka* *drugim* *brojem* *ozgo* *obilježene* *bile*, *najnesretniji* (*canis*), *kad* *je* *isti* *broj* *na* *sve* *četiri* *strane* *ozgo* *bio* (sr. *tessera*), *talis* *ludere*; ad talos se conferre; quattuor talis jactis; (*Hor.*) talos neque ferre sinu laxo, mittere in phimum talos, sortiri alqd talis.

tam, adv. *tako*, *tako silno*, *toliko*, 1) *s* *korelacijom*, a) *sa* *quam*, *pred* *adjektivima*, ad-

verbima, *glagolima*, tam esse clemens tyrannus quam rex importunus potest; † tam foederatis quam infestis gentibus; haec t. esse quam audio, non puto; * *mox* *tamen* *Acrisium* t. violasse deum quam non agnosce nepotem poenitet; (*rijetko*) *pred* *sup.* i * *komp.* *quam-tam*, *što*, *to* *s* *komp.*, quam estis maxime potentes, tam maxime nos aequo animo aequa noscere oportet, adolescens quam in minima spe situs erit, tam difficillume patris pacem in leges conficiet suas. *Ter.*; quam quisque pessime fecit, tam maxime tutus est, *Sall. Jug.* 31, 14.; tam magis — quam magis, *Verg.*; *podvstručeno* *nec* *tam* — *nec* *tam* *quam*, *Hor. carm.* 1, 7, 10, 11.; *non* *tam* — *quam*, *ne* *toliko* — *koliko*, utinam non tam fratri pietatem quam patriae praestare voluisset; ut non t. fides non habenda quam ratio quaerenda sit; vigiliis ipse circumire, non tam diffidentia, futurum, quae imperavisset, quam uti — esset; † *non* *t.* *pugnandi* *quam* *diffugiendi* *fuit* *utrorumque* *consilium*. *Napose* *su* *znamenita* *mjesta* a) *Cic. p. Dej.* 3, 8. per dextram istam te oro, quam regi Dejotaro hospites hospiti porrexisti, istam, inquam, dexteram non tam in bellis neque in proeliis quam in promissis et fide firmiorem, *gdje* *se* *očekuje* *ili* *non* *tam* — *quam* *in* *p.* *et* *f.* *firmam* *ili* *non* *in* *bellis* — *quam* *in* *p.* *et* *f.* *firmiorem*, a *Ciceron* *čini* *se*, *da* *je* *obje* *konstrukcije* *finije* *u* *jednu* *stupio*, *jer* *bi* *se* *bito* *moglo* *činiti*, *kad* *bi* *se* *bio* *poslužio* *pravilnom* *konstrukcijom*, *da* *Cezarov* *vojni* *talēnat* *odviše* *malo* *cijeni* *ili* *da* *ga* *ne* *priznaje*, *kako* *bi* *taljalo*, *ovako* *pak* *sa* *non* *tam* — *firmiorem* *hvali*, *što* *mu* *je* *i* *namjera*, *Cezarovu* *pouzdanost*, a *vojni* *mu* *talēnat* *ne* *zametava*. b) *Cic. Brut.* 47, 174. L. Gellius non tam vendibilis orator, quam ut nescires quid ei deesset, *gdje* *bi* *trebalo* *bito* *redi* *po* *pravilnoj* *konstrukciji* *ili* *non* *tam* *v.* *or.* *ut* *n.* *etc.* *bez* *quam*, *ili* *minus* *v.* *or.* *quam* *ut* *etc.*, *no* *jer* *bi* *se* *tim* *obojim* *preslabo* *označio* *veliki* *govornički* *dar* *Grčijev* (sr. *riječi* *odmah* *iza* *toga*: *nec* *enim* *erat* *indoctus* *nec* *tardus* *ad* *excogitandum* *etc.*), „eam loquutionem, de qua disputamus, tanquam decentiorem maluisse urbanissimus orator judicandus est“, *slobodnije* *upotrebljava* *u* *ostalom* *i* *non* *tam* *sa* *sljedećim* *sed* *Cic. de or.* 3. 1, 56. *fin.* 1, 1. *legg.* 1, 14, 40. b) *sa* *quasi*, tam pudica est, quasi — sit, *Plaut.* c) *sa* *ut*, non se tam imperitum esse, ut nesciret; (*rijetko*) *sa* *relativom*, quis est t. lynceus, qui nihil offendat. 2) *bez* *korelacije* *pred* *adjektivima*, *ad-verbima*, *glagolima* i *supstantivima*, t. necessario tempore; vestris t. gravibus tamque multis judiciis; t. vehementer; t. mune; nisi t. amem meum gnatum, *Plaut.*: quod quidem

non tam est in plerisque, t. j., kako bi se čovjek nadao i želio; tam est artifex suavitatis, t. j., kako sam upravo spomenuo; (Plaut.) te tam esse matulam; t. ob parvulam rem, Ter.; (Hor.) gracilis sic tamque pusillus; (rijetko) tam tempore, t. gravissimis judiciis concisus, Cio.

Tāmasēus, adj. *tamaski* (što se odnosi na prastari grad Tamasus na Cipru), Ov.

tām-dū, adv. *tako dugo, dotle, sa quamdlu, quoad, dum, quam; također tako (toliko) dugo, vrlo dugo; (Plaut. Tac.) odavna.*

tāmen, konj. 1) *ipak, opet, sa quamquam, quamvis, etsi, tametsi, licet i nal.; i prema vezniku cum † si, quamquam abest a culpa, suspitione t. non caret; non sunt permolesti, sed t. insident et urgent; repulsus in oppidum tamen — a Crasso impetravit; cui cum — omnia domita armis parerent etc., fuere t. ciues etc.; accusatus capitis absolvitur; multatur t. pecuniā = quamvis absolvatur, m. t. p.; t. virtute et patientia nitebantur; t. a malitia non discedis (na početku lista); tamen aspice, gdje se t. ne odnosi samo na prednji quamvis — uti, već i na dopusnu rečenicu, koja sadržava docendus u sebi: ako i jesam sâm potreban pouke, kao sljepi prorodič, Hor. ep. 1, 17, 4; quid t. ista velit sibi fabula ede, t. j. budi da ti je Apolon dao ovaj dar proricanja, ipak itd., Hor. sat. 2, 5, 61.; sunt delicta t., ep. ad Pis. v. 347.; isto tako et tamen, nec t. ut t., Hor. carm. 4, 13, 2. sat. 1, 10, 8, ep. 1, 14, 25, 15, 3, 2, 2, 192. 1, 7, 23. sat. 1, 1, 27. 4, 99. 2, 6, 82. itd. i uz pron. relat., diligentiam requirebat —: quae tamen ex parte res ad salutem exercitus pertinebat; fugit eos et praetervolat numerus, qui tamen si abesset etc.; tamen se također iza quamquam, etsi etc. kadšto ispusti, ako se iz saveza razumjeti može, C. Memmius quamquam regi infesta plebes erat etc., dignitati quam irae magis consulens sedare motus. 2) *steže pojam: barem* — saltem si tempus anni ad bellum gerendum deficeret, tamen magno sibi usui fore arbitrabatur, si modo insulam adisset etc.; sic ut amissis circiter XL navibus reliquae tamen refici posse magno negotio viderentur; non ut proficerem aliquid — sed ut — hujus tamen diei vocem testem rei publicae relinquerem etc., nec vero, si mihi eriperis, reliqua est illa tamen ad consolandum querela etc.; ut cognosceret te, si minus fortem, attamen strenuum; si non pari, at grato tamen munere; *† si t., ako inače; *† nisi tamen, ako samo ne; ako ne bi možda,*

tāmēn-etsi ili (češće) tāmētsi, konj. *prema, često sa sljedećim tamen, u upravnu go-*

voru gotovo samo s indikativom, eum Jugurtha t. Romae in inimicis habuerat, tamen accuratissime recepit; i kao quamquam bez zadnjaka, da se ispravi, protumači ono aprijed: premda, ipak, no, t. quae est ista laudatio?

Tāmēsis, is, m. *Tamezis, rijeka u Britaniji, s. Temza.*

tām-quam gl. *tanquam.*

Tānāger, gri, m. *Tanagar, rijeka u Lukaniji, Verg.*

Tānāgra ae, f. [Τανάγρα] *Tanagra, grad u Beotiji. Odlatē -graeus, [Ταναγραίος] adj. tanagarski.*

Tānais, is, m. [Τανάϊς] *Tanais, 1) rijeka u Skitiji, s. Don; i grad istoga imena, Hor. 2) (Curt.) = rijeka Taxartes. 3) (Verg.) jedan Rutulac. 4) jedan škopljenik, Hor.*

Tānāquīl, ilis, f. *Tanakvil, žena kralja Tarquinija Priska.*

tāndēm, adv. 1) *napokon, napokon ipak, najposlije ipak, t. pedem referunt; (Ter.) t. reprime iracundiam; (Hor.) t. desine matrem sequi; pōjačāno (Plaut.) jam t.; tandem aliquando; vix tandem, istom najposlije, kad bi se čovjek jedva nadao bio, vix t. legi literas dignas Appio Claudio, vix t. illi de mea voluntate concessum est. 2) u upravnim upitnim rečenicama, da se označi žestok afekat; za boga, za volju božju, quo t. modo? quousque t.? u nepravnom pitanju scis quo t. pacto deceat neobično u Hor. ep. 1, 17, 2, stoga se misli, da treba čitati tenuem umjesto tandem.*

tango, tēgi, tactum, 3. *taknuti, ticalti, dotaknuti se, 1) fizično, tange utramvis digito, Plaut.; terram genu; Hannibalem tactis sacris (dotaknuvši se žrtve) jurejurando adactum; (Hor.) vesanum; (Hor.) contractum genibus tangas caput gl. contraho 2): (Hor.) cubito prope stantes, gurnuti, ore pedes, oblaznuti, arva ligonibus (da se obrađuje polje), mento solum, o palu (poginulu), dente alqd, okusiti, supra tres (cyathos), da se pije, Tiberim (da se rashladimo plivanjem i kupanjem); (Verg.) dextram tyranni, laevā aciem ferri (šljak strjelice); napose a) dotaknuti se mjesta, stupiti na, doći u, ili medašiti čine, provinciam; * terminum (mundi) acius; * vada non tangenda; * Nilum simulac tetigit; * Creten; * fluctus; * magalia plantis; * litora; * portus (obrodu); civitas Rhenum t.; villa viam; (Hor.) moenia Tusculi; fundi, qui Tiberim omnes fere tangunt. b) pogoditi. zadjeti, dirnuti, opipati, udariti; fulmine de caelo tactus, munjom dšināt; quemquam oportuisse tangi = da se ubije; quae in templo tacta essent * t. alqm flagello; * Chloēn (od Venere); * locum funda; * virginem; * matronam; * chor-*

das; * o sunčânôm žaru, alqm; (Plaut.) tetigisti acu gl. acus. o) škropeći dotaknuti se, odt. * okāditi, caput sulfuris igne; tacta sulfure ovis. d) dotaknuti se, okusiti, piti, jesti, cibos dente; saporem mellis; non illa (corpora) tetigere lupi; također jednom Verg. Aen. 4, 551. t. curas, čutjeti. e) blaže: užeti, dobiti, primiti, teruncium de praeda; nulum agrum ab invito; alqd communi nomine. 2) duševno, a) dirati, dražiti, djelovati na, obuzimati, spopasti, minae Clodii rudi me t.; tetigerat animum memoria nepotum, sjetio se itd.; tactus religione, * cupidine; * si te proverbia tangunt; hic me dolor t., haec me cura sollicitat, Cio. Brut. 97, 331.; * nec solos t. Atridas iste dolor; si vos urbis, si vestri nulla cura t., Liv. 3, 17, 3.; * vota t. deos; * mentem mortalia; * cor spectantis querelā; * nec formā tangor; * non tangat Iasonis aetas. b) u govōru spomenuti što, napomenuti, leviter unum quodque; ista; također navaliti na koga riječima, (Ter.) Rhodium tetigi in convivio, dšinu ga; (Hor. sat. 2, 1, 45.) qui me commovit, — melius (erit) non tangere, kad se prijeti: „jao si ga onomu, koji navalina me“. c) (Com.) obmanuti koga, prevariti, nāmazati, alqm; oglobiti koga o, zākinuti, hominem triginta minis. d) poduzeti što, primiti se, latiti se čega, opus carminis heroi; carmina.

tanquā (tamq.), konjko. [mj. tam-quam] u poređenju: tako kako, kao što, tako reći, e vita ita discedo, t. ex hospitio; laus t. innocentiae, sic Latine loquendi; t. levia vina nihil valent in aqua, sic Stoicorum etc.; essem t. (kao) prodigus; gloria virtutem t. umbra sequitur; (Ter.) sa item; napose se tom riječju privezuje kondiciojnalna poredna, t. si, također samo t., kao da, tanquam si res tua agatur; t. de regno dimicaretur; t. clausa sit Asia.

Tantalos i -us, i, m. [Τάνταλος] Tantal, kralj u Frigiji, sin Jupiterov, bijaše u osobitoj milosti bogova, dok ga u podzemni svijet ne baciše, gdje ga na vječni glad i žeđu odsudiše, jer je njihove tajne odavao i sina Pelopa kao pečenje pred njih stavio (sr. Pelops). Odatle * **Tantaleus**, adj. Tantalov. 2) * -ides, ae, m. [Τανταλίδης] Tantalović, muški potōmak Tantalov = Agamemnon, Orestes; fratres T. = Atreus i Thyestes. 3) * -lis, idis, f. Tantalovica, ženski potōmak Tantalov = Helena, također Hermione.

tantillus, adj. [tantus] = tantulus, tolićak, ovolišni, Ter.; supst. tantillum, i, n. ovolišno, Plaut. Cat.

tantisper, adv. [tantus] tako dugo, dōle; obično sa skijedećim dum (dok), apsl., tako

dugo, međutim, za to vrijeme, t. volo, dum facies, Ter.; latendum t. dum defervescat; t. hoc ipsum magni aestimo; t. (do Aksani-nijeve punoljetnosti) tutela muliebri res Latina puero stetit.

tantōpēre, adv. ili tanto opere (sr. opus) tako jako, tako silno; eliptično non, nec t., ne baš, ne upravo.

tantulus, adj. [dem. od tantus] tolićak, ovolišni, tako neznatan, spatium; homines tantulae staturae; tantulae res; t. causa; t. copis (apsl. abl.) kraj ovolišnih sila; interesse quippiam tantulum; supst. tantulum, n. ovolišno, takva malenkost, ovolišno, morae; tantulo venierint, tako cijene, tako jevtino; (Hor.) qui tantuli eget quanto est opus; po tom i: samo toliko (kao prstima pokazujući), magistro tantulum de arte concedere.

tantum, tantum — modo, gl. tantus I) 1) 2) II) 1).

tantus, adj. 1) tolik, ovolik, onolik, tako velik, tako znamenit, tako jak i slič., urbs; pecunia, toliko novaca; vitium; t. res, tako važna stvar; homo t. et talis; (Hor.) tanti comites, tako znameniti, visoki; često odgovara adjektivu quantus = tolik — kolik; sa ut, qui, quae, quod t., vir fuit ut etc.; nulla res tanta existet quae etc.; također sa quam. 2) samo tolik, tako neznatan, malen [sr. I) 2)], vectigalia t. sunt, ut iis vix contenti esse possimus. Navlast. n. tantum, I) supst. I) toliko, u nom. i acc., tantum nobis, tantum ipsi superesse posset, remitteret; sexies t., quam quantum sit, ablatum esse; tantum abest, ut, gl. absun; alterum t., još jedanput toliko; (Com.) t. est, toliko, ništa više, to je sve; tantum belli, hostium; temporis, toliko vremena, tako dugo; t. ejus opinionis perdidisse; cum auctoritatis in me t. sit, quantum etc.; s gen. pretii tanti esse toliko vrijediti, toliko cijenjen biti, toliko štovan biti itd.. tanti ejus apud se gratiam esse; est tanti sc. invidiam istam mihi impendere, prijeteća mržnja vrijedna je toga; tanti non fuit Arsacem capere, ut earum rerum quae hic gestae sunt, spectaculo careres; (Hor.) nil tanti est, nema cijene, pod koju bi hotio onaki pjesnik biti onih, koji umjetnost preziru; kadšto se mora nadopuniti komp. rečenica, non satis faciebam matri, ita ne illi quidem (avunculo). Nunc nihil mihi tanti est, sada mi nije ni do česa toliko, nego da zadovoljim majci i wjaku; tanti fieri, toliko; t. emere, vendere, za toliko, tako drago, tako skupo; u abl. pred komp. toliko, za toliko, to, tanto ante, toliko prije; † tanto post; * post tanto; i quinquies tanto amplius, pet puta više; † quartum tanto, če-

*tiri puta toliko; in tantum, toliko, tako jako, in t. suam felicitatem virtutemque enituisse, jedn. Liv. 22, 27, 4.; (Tac. Germ. c. 45.) in t. non modo a libertate sed etiam a servitute degenerant. 2) samo toliko, tako malo, praesidii tantum est, ut ne murus quidem cingi possit; t. navium repperit, ut anguste XV milia transportare possent; t. (samo toliko) dico, a vobis peto; t. modo (sc. dixisset, tako glasno), ut; est mihi tanti, tako malo mi je do toga (kao da na prstima pokazujem), non est tanti, nije vrijedno, * s inf.; * tanti non sum, ut.*

II) adv. 1) toliko, tako silno, daleko, t. ejus auctoritate motus est, ut; tantum, progressus astris, ut; de quo tantum, t. dissimilis, t. magna (Hor.) = tam d., tam m.; nec t. (i ne toliko) Veneris, quantum studiosa culinae, Hor., nec t. dulcia, quam, Verg.; non ab ira t. (i ne toliko od gnjeva), quam, (koliko) quod etc., Liv. 2) samo, jedino (samo toliko i ne više, sr. modo, solum, pđjačano tantummodo, (toliko) samo, nomen tantum virtutis usurpas, quid ipsa valeat ignoras; dixit t. nihil ostendit; equitum copias t. (ne isto tako pješaštvom) superabant; non t. sed etiam, sed (rijetko u Cic. i Liv., u Caes. i Sall. nikada; sr. modo); tantummodo incepto opus est; ubi aetas tantum. quaestui neque luxuriae modum fecerat; neque e silvis tantum. promota castra, sed etiam etc.; (Hor.) velis tantum., poželi samo; također = dummodo, tantummodo Gnaeus noster ne Italiam relinquant, Attic. u Cic. Att. 9, 10.; cum Poeni aliam condicionem, tantum. aequam (samo da je pravedna), peterent, Sall. Jug. 79, 8.; tantummodo ut = tantummodo utinam, gl. ut II) 4); tantum quod non, samo što ne, tantum quod, upravo samo, baš, upravo, t. quod ex Arpinati veneram; * tantum bez quod; tantum quod kao dvije riječi za se, samo toliko, koliko, samo na koliko, jer [sr. I) 2)] t., quod exstaret aqua, quaerentibus, Liv.; t. quod Aetoli accesserant, Liv.

tantus-dem, adj. upravo (baš) toliki, Plaut.; n. tantundem, a) supst. u nom., gen. i acc. upravo toliko, isto toliko, magistratibus t. detur in cellam, quantum semper datum est; undique ad inferos t. viae est; qui morte ejus t. — capiat; (Hor.) sumere, tollere, juvare, peccare; voluntatem decurionum tantidem quanti fidem suam fecit. b) adv. upravo toliko, isto tako, tantundemque ejus valli agger in latitudinem patebat; ut ejus fossae solum t. pateret quantum etc.

tāpēte, is, n. [τάνης] sag, dilim, Plaut. Verg.; pl. acc. tapetas, m. heterokl. abl. tapetis, Very.

Tāprōbāne, ēs, f. [Ταπροβάνη] Taprōbana, otok u indijskom oceanu, s. Ceylon, Ov.

Tapūti, ōrum, m. Tapuroi, nomadsko pleme u Mediji, Curt.

Tarbelli, ōrum, m. Tarbelci, pleme u Akvitaniji; odatle * -llus, adj. tarbelski.

Tarehe (Tarco), ōnis, m. Tarkon, voda etruski, Verg.

tārde, adv. s komp. i sup. [tardus] 1) polagāno, sporo, navigare; * crescere; tardius moveri; tardissime judicare. 2) kasno, tardius triumphare.

tārdigrādus, adj. [tarde-gradior] (pretkli) lagano koračajući, sporo stupajući, jednom na pjesn. mjestu u Cic. de div. 2, 64, 133.

tārdi-pes, ēdis, adj. sporōnog; hramljuci, * deus, o Vulkanu.

tārditas, ātis, f. [tardus] 1) sporost, tromost, lagano kretanje, otezanje, oklijevanje i slič., t. et procrastinatio in rebus gerendis; cujus et excogitandi et loquendi t.; subvenire tarditati vehiculis; uti tarditatibus in ingressu, polagāno se krelati; t. pedum; navium; veneni; tarditatem afferre bello; tanta fuit operis t., djelo je tako pomalo napredovalo itd.; Balbi docti et eruditi hominis, in utraque re consideratam t. vicit expediendis conficiendisque rebus. 2) tp. duševna tromost, tupost, ingenii; hominum; ustručavanje, nosti hominis t. et taciturnitatem.

tārditudo, inis, f. (rijetko) = tarditas 1), Plaut.

tardiusculus, adj. dem. od tardus, Ter.

tārdo, l. [tardus] 1) tranz. ustavljati, priječiti, alqm; profectionem; cursum; impetum Caesaris; quamquam vis (nestadak silā) alto vulnere tardat sc. sum (Verg. Aen. 10, 857.); haec tardata diu species (kip, kojim se dugo zatezalo, da se postavi na svoje mjesto); ut — reliqui hoc timore proprius adire tardarentur, Caes. b. c. 2, 48, 4. 2) intranz. (rijetko): oklijevati, tardandum esse nobis, Cic. Att. 6, 7, 2.

tārdus, adj. s komp. i sup. 1) polagan, spor, trom, homo; tardior ad discendum fui; * utilium t. provisor; pecus; * juvenci; * asellus; * vulnere t., uzet; supst., facienda injuria tardis; u prii., nec tardum opperior nec praecedentibus insto, Hor.; o stvari: kasan, spor, polagan, oprezan, razborit, frumenti subvectio; tardiores tibicinis modi; principia (u govoru); † stilus; † pronuntiatio; † festinatio; omnia adhuc tarda et spissa; * genua; * fumus; * tardior ut paulo graviorque veniret ad aures (iambus); * t. flexibus errat Minicius, u laganim zavojima; u Hor. epod. 13, 13, 14. frigida t. Scamandri flumina (opp. lubricus Simois) po konjekturi mj. parvi; * tarda

(adv.) volventia (okrećuća se) plaustra; * *polagano prolazedi, dug, nox*; menses; tempora; sapor; *kasan, oklijevajući, poena*; portenta deum; * *Necessitas*; * *fata*; * *noctes*; * *što čini čovjeka spora, troma, podagra; senectus*. 2) *ip. duševno trom, lup, lupoglav, nimis indociles quidam tardique sunt; t. in cogitando; (Hor.) illi tardo cognomen, pingui damus; sensus hebetes et t.; ingenio t. esse, mentes t.; Lentulus non tardis sententis, brzo pojmi.*

Tārentum, i, n. (i -tus, i, f.) [Τάρας] *Tarent, trgovački grad u južnoj Italiji, utemeljen po špartanskim Partenoima, (gl. Parteniae), sada Taranto. Odatle supst. -tini, ōrum, m. Tarentani.*

Tārichēa, ae, f. (Suet.) i -ehēae, ōrum, f. (Cass. u Cio. ep.) *grad u Galileji.*

tārmēs, itis, m. *nekaki crv u drvetu, Plaut.*

Tarpējus, *Tarpej, ime rimskom plemenu; Sp. Tarpejus, zapovjednik rimske tvrde, i kći mu Tarpeja, koja je otvorila izdajstvom Sabinoima tvrdu; adj. tarpejski, lex Tarpejev, mons, saxum, rupes, * sedes, sjeverna šest kapitolskoga brda, s kojega su zločince strmoglavljivali; stoga * = kapitolinski, arx; pater T. = Jupiter.*

Tarquīni, ōrum, m. *Tarkvin, prastari grad u Etruriji, s. Corneto. Odatle 1) -quīnus, adj. a) tarkvinski, T. Priscus, T. Superbus. b) Tarkvinijev, nomen. 2) -quīniensis, adj. tarkvinski, ager; supst. -ses, ium, m. Tarquiniani.*

Tarrācina, ae, f. ili -nae, ōrum, f. *Taracina, grad u Laciju, prije Anxur zvan. Odatle -nensis, adj. taracinski; † supst. -nenses, ium, m. Taracinci.*

Tārrāco, ōnis, f. *Tarākōn, grad u Hispaniji, s. Tarragona; -cōnensis, adj. tarakonski; supst. -cōnenses, ium, m. Tarakonci.*

Tārsus, i, f. [Τάρσος] *Tarz, glavni grad Cilicije. Odatle supst. -senses, ium, m. Taršani.*

Tārtārus (ros.), i, m. pl. -ra, ōrum, n. [Τάρταρος] *Tartar, kaznilište u podzemnom svijetu, potom podzemni svijet, Verg. Hör. Od. * -rens, adj. tartarski, podzemni, stoga užasan, grozan, rex T. = Pluto custos = Cerberus; sorores = Furies (srde); tenebrae T.; vox.*

Tārtēsius (Tartess.), adj. *tarteski (Tartessus ili ōs, prastar primorski grad u Hispaniji) T. ille, Cio., litora, zapadni Ocejan, Ov.*

Tarasātes, tium, m. *Tarazaćani, pleme u Akvitaniji.*

tat ili tātae, interj. *nut gledaj! čuda Bože! jednom Plaut. Stih. 5, 7, 8.*

Tātius, ii, m. *Tacije, kralj sabinski. Odatle 1) * Tātius, adj. Tacijev. 2) Tātienses, gl. Titienses.*

Taulāntii, ōrum, m. *Taulanci, pleme u Iliriji.*

Taurus, i, m. *Taun, gore u Nasovi (Nassau), Tac.*

* **taureus**, adj. [taurus] *govedi, terga, goveda koža, melon. ručni talambasi.*

Tauri, ōrum, m. *Taurani, skitsko pleme na Krimu. Odatle Tauricus, adj. taurski; * terra; * ara; * sacra, Dijanina.*

tauriformis, adj. [taurus-forma] *bikòlik, Aufidus (jer su se vodeni bogovi likovali s bičjim rogovima, jednom Hor. carm. 4, 14, 25.*

Taurii ludj, igre u Rimu u slavu podzemnim bogovima.

Taurini, ōrum, m. *Taurinci, pleme u sadašnjem Piemontu, Liv.; glavni grad im bijaše Augusta Taurinorum ili Colonia Taurina, s. Turin, Tac. Odatle -nus, adj. taurinski.*

taurinus, adj. [taurus] *bičji, * tergum; * folles; * frons; * taurino cornua vultu Eridanus.*

Tauris, idis, f. *Taurida, otok na obali Eirskoj.*

Taurols, entis, m. *Taurolent, tordavica u primorju maslijskom (Marseille), s. Tarento.*

Taurōmēnium, ii, n. *Tauromenij, grad na istočnoj obali Sicilije s. Taormina. Odatle -nītānus, adj. tauromenski; supst. -āni, ōrum, m. Tauromenijani.*

1. **taurus**, i, m. [ταῦρος] *bik; * tribus tauris intextus, s tri reda bičje kože opšiven. Napose a) mjedeni bik, što ga je naćinio Peril (Perillus) tiranu Falaridu (Phalaris) za mućilo. b) * zviježđe bik.*

2. **Taurus**, i, m. [Ταῦρος] *Taur, 1) gora u zapadnoj Aziji. Odatle Tauri Pylae, klanac među Kapadocijom i Cilicijom. 2) rijeka u Aziji. 3) (Hor.) T. Statilius, po drugi put g. 26. pr. Is. konzul.*

tāxātio, ōnis, f. *procjena, oijenjenje.*

tāxillus, i, m. *panjić, kladiva, Cio. or. 45, 159.*

tāxus, i, f. tīs, (taxus baccata L.), *drvo s otrovnim bobicaama; stoga * funesta, * nocens.*

Tāygete, ēs, f. [Ταυγέτη] *Tajgeta, kći Atlantova, jedna od Plejada, Verg. Ov.*

Tāygētus, i, m. (i * -ta, ōrum, n.) [Ταυγέτης] *Tajget, gora među Lakonijom i Mesenijom.*

1. *tē gl. tu.*

2. *tē, pronominalni sufiks, koji se privenjuje zamjenici tu i te = ti glavom, tebe sama.*

Tēānum, i, n. *Tejan, 1) T. Sidicinum, grad u Kampaniji. 2) T. Apulum, grad u Apuliji. Odatle supst. -nenses, ium, m. Tejanci.*

Tēātes, um, m. *Tejaćani, pleme u Apuliji.*

techna, ae, f. [τέχνη] *majstorska prijevarena, Com.*

Tēmēssa, ae, f. [Τέμησσα] *Tekmesa, kći Teutrantova (Teuthras), ljubovca Ajantova (Ajax) Telamonova.*

Tecmon, ōnis, m. [Τέκμων] *Tekmon, grad u Epiru, južno od Janine, Liv.*

tēte, adv. s komp. [tectus] 1) *sakriveno, tajno, krādom.* 2) *sigurno, dprēzno, jednom Cic. or. 68, 228.*

tētor, ōris, m. [tego] *pokrivač, stukaturadž (koji zidove sadrom preodijeva).*

tētoriolum, i, n. dem. od *tectorium, stukaturovanje, jednom Cic. fam. 9, 22, 3.*

tētorius, adj. [tector] 1) *pokrivački, peniculus, trstika za pokrivanje krovova, Plaut.* 2) *što služi za bijeljēnje zidovā, stukaturski; supst. tētorium, ii, n. stukaturstvo, slikarija a fresco (na bijepu, na mokrrom).*

Tectōsages, gum, ili -gi, ōrum, n. *Tektosazani, pleme u Galiji Narbon., koje se brojilo k Volkama (gl. Volcae).*

tēctum, i, n. [partic. od tego] 1) *krov, sub tectum congerere, pod krov staviti, dovesti; sarta tecta gl. sarcio; * tecta frondea, summat krov. Navlast. a) strop, tavan u sobi, summum, laqueata, Hor. b) tectum altum caeli, nēbeskē visine, o Olimpū, Hor.; također nebo nad posteljom, Hor. 2) meton, kuća, uopće stan, discedite in t. vestra; tecto recipi; tecto ac domo invitare alqm, pozvati u laću i kućište (abl. uz invitare kao što uz recipere); (Hor. sat. 1, 5, 45. 46.) villula t. prae-buit; accipere t., nastaniti se, tectum subire; cum in acta accubisset sine ullo tecto; * Triviae tecta, hram; * Sibyllae, spila; * tecta ferarum; * solida; * dolos tecti, labirinta; * nova t., šume; * columba plausum exterrita pennis dat tecto (na pećini, gdje ima svoje gnijezdo) ingentem.*

tēctus, adj. s komp. i sup. [partic. od tego] 1) *upr. pokriven, naves; scaphae; također + prikrit, tajan.* 2) tp. a) *sakriven, potajan, skrovit, cupiditas; * amor. b) prikriiven, prenesen, sermo verbis tectus; verba. c) dprēzan, t. esse possumus ad alienos (prema strancima); quis tectior? unum te in dicendi mihi videri tectissimum; qui occultus et t. dicitur.*

Tēdignōlōquides, šaljivo ime = *te digna loquens, jednom Plaut. Pers. 4, 6, 22.*

Tēgea, ae, f. [Τεγέα] *Tegeja, grad u Arkadiji. Odalle 1) * Tegeaeus (-eus), adj. tegejski = arkadski, gens; virgo = Callisto; aper, erimantski, parens, sacerdos = Carmenta; domus, ensis, Euandrov; Pan, ovium custos — o Tegeae (Tegejanine), Verg. georg. 1, 17. sl;*

** Tegeaea = Atalanta. 2) supst. Tēgeatae, ārum, m. Tegejani.*

tēgillum, i, n. [tego] *malen pokrivač.*

tēgimen (starije *tēgūmen, mlade tegmen*), īnis, n. [tego] *pokrivalo, odijelo, mihi amictus est Scythicum tegimen, Cic.; ubi collecta (testudo) in suum tegumen est, Liv.; tegumen immane leonis, Verg.; graves loriceis aliisque tegminibus, oklop, Liv.; * tegmina capitum, kacige; * barbara tegmina crurum, hlače (čakšire); * lupae fulvo tegmine, * maculosae tegmine lyncis, krzno; * caeli tegmen, nēbeski svod; * sub tegmine (u sjeni, u hladu) fagi.*

tēgimentum, (starije *tēgūm*) i **tegumentum**, i, n. [tego] *pokrivalo, odijelo, t. scutorum, platno ili koža, kojom su opšivali ili preoblacili štitove; pellibus aut parvis rhenonum tegimentis (odijelo od renonje kože, gl. rheno) utuntur, Caes. b. G. 6, 21, 5; scutis t. (navlake) detrahare; turri tegimento esse, za pokrivanje (krov) biti.*

tēgmen gl. *tegimen.*

tēgo, tēxi, tēctum, 3. 1) *kriti, pokriti, sakrivati, alqm pallio; quod aequae corpus tegeret; ut terra tecta esset stramentis; bestiae coriis tectae; * ensis vaginā tectus, u koricama; Cannenses campos acervi Romanorum corporum t.; * lumina somno, zaklopiti u snu; potom a) ukopati, sahraniti, terrā; ossa humus, tumulus; corpus humo; ossa lecta cado aēno. b) sakriti, zadržeti, zadržeti, telum veste; silvae fugientes; ferae t. se latibulis; nebula matutina tlexerat inceptum; * nube fugacem; * se post cratera, * tegi, sakriti se; * supplicia, rane. 2) tp. a) *sakrivati, tajiti, kriti, čuvati, flagitia parietibus tegebantur; crudelissimum nomen tyranni humanitate; quod ne mendacio quidem t. possis; turpia facta oratione; + alqd silentio; sententiam; * vultu consilium; * commissa. b) pokrivoti, štititi, čuvati, braniti, zāklanjati, alqm; alqm armis; corpus pallio; patriam; alcjs salutem atque vitam; miles muro tectus; montium altitudine tegi; legationis jure satis se tectum arbitrari; legatos ab ira; + tegi ponte a telis; + acies equitatu tegitur; * pace alqm; * Turnum et tua moenia texi; (Hor.) t. latus alcuī, + alcjs, biti komu o boku, pratiti koga; tecto latere (živu iznijeti glavu) abscedere, Ter.**

tēgūla, ae, f. [tego] 1) *crijep krovni; pl. tegulae, krov od crijepa. 2) škrljevac, za pokrivanje.*

tēgūmen, **tēgūmentum** gl. *tegimen, tegumentum.*

Tēlus, Teil, gl. *Teos.*

tēla, ae, f. [texo] 1) *tkanina, telam texere (Ter.), retexere; * telas exercere tkanje, (Ter.) lanā et telā victum quaeritans; * tela curas*

solari; (*Plaut. Cat.*) *paučina*; u *pril.*; *osnova*, exorsa haec t. non male omnino mihi est, ad detexundam t., *Plaut.*; ex t. textur, *Cic. de or.* 3, 60, 226. 2) * *melon.*, a) *navitak*, *osnova* kod *tkanja*. b) *stražnje vratilo*, na koje je navijena *preda*.

Telāmo ili -mon, ōnis, m. [*Τηλαμών*] *Telamon*, sin *Ejakov*, otac *Ajantov* (*Ajax*) i *Teukrov* (*Teucer*). *Odatle* * *-niādes*, ae, m. [*Τηλαμωνιάδης*] *Telamonović*, * *-nius*, [*Τηλαμώνιος*] *Telamonov* = *Ajāx*.

Telēhīnes, num, m. [*Τελχίνες*] *Telchini*, svećenička družina na *Rodu*, pò *prčici* koje *vrači* i *umjetnici*, koje *zavidni demoni*, *Ov.*

Tēlēboāē, ārum, m. [*Τηλεβοάει*] *Telebojci*, pleme u *Akarnaniji* (*Plaut.*), od koga se *odijelila* *naselbina* pod *Telonom* (*Telon*) *te je* *otišla* na *otok Capri* kraj *Italije*, *Verg. Tac.*

Tēlēgōnus, i, m. [*Τηλέγονος*] *Telegon*, sin *Uliksa* i *Cirke* (*Circe*), koji je *ubio oca* *te* *utemeljio* *kasnije* *Tusculum* u *Laciju*; *stoga* * *Telegoni moenia*, * *Telegoni juga* *paricida* = *Tusculum*; *apelat*. * *Telegoni*, ōrum, m. o *ljubaznim pjesmama* *Ovidijevim*, *jer ga* *upro-pastiše*.

Tēlēmachus, i, m. [*Τηλεμάχος*] *Telemah*, sin *Uliksa* i *Penelope*, *Cat. Hor. Ov.*

Tēlēphus, i, m. [*Τηλέφος*] *Telef*, 1) *kralj* u *Miziji*, *koga je* *ranio Ahil* *kopljem* *na putu* u *Troju*, *ali ga* *opet izliječio* *posredovanjem* *Agamemnonovim* *došav* *k ovomu* u *Grčku* *prosjadki* *odjeven*, *Hor. Ov.* 2) *lijep mlađić* u *Horacijevu* *doba*, *po svoj prilici* *šaljiv prijevod* *imena* *Proculejus* (*procul* = *τῆλε*).

Tēlēsia, ae, *Telezija*, *grad samnitski*.

Tēlēthūsa, ae, f. *Teletuza*, *mati Ifidina* (*Iphis*), *Ov.*

Tellēnae, ārum, m. ili *-nā*, ōrum, n. *Telena*, *grad* u *Laciju*.

tēllūs, ūris, f. 1) *zemlja* (*kao* *nebesko tijelo*); t. *infima* *est* *et non movetur*; * *bruta*; * *prima*, t. j. *doba* *praskvijeta*, *napose* *staro rimsko* *doba*; * *tellure* *marique*; i *zemlja* = * *kraljevstvo*, *država*, *kraj*, *okolica*, *Jubae*; *Assaraci*; *Itala*; *Mavortia*; *nova*, *grad*, *koji* *treba* u *novom* *zavičaju* *utemeljiti*; = * *tlo*, *zemlja*, *pede libero* *pulsanda* t.; *reddidit* *Cererem* t. (*zemlja*) *inarata*; *sterilis*; *ingrata*; *humida*; *po tome* * *zemljište*, *posjed*, *multa*; *propria*. 2) *personif.*, *zemlja* *kao* *hraniteljica*, *božica* *zemlja*; i (*Hor. carm.* 2, 12, 6.) *mati* *Gigantata* (*Gigantes*), *Telluris* *juvenes*; i (*Verg. Aen.* 4, 116.) *rađilnica* *braka*, *T.* *et* *pronuba* *Juno*.

Telmēssus (-mīssus), i, f. [*Τηλεσσός*, -μίσσος] *Telmes*, *grad* u *Liciji*, *koga* *stanovnici* *bijahu* *na glasu* *galatoci*. *Odatle* 1) *supst.* -*saeus*,

ium, m. [*Τηλεσσεις*] *Telmešani*. 2) -*sīcus*, -*sīus*, *adj.* *telmeski*; *supst.* -*sīi*, m. *Telmešani*.

Tēlon, ōnis, m. *Telon*, *kralj* *Teleboā*, *otac* *Libalov* (*Oebalus*), *Verg.*; *sr.* *Teleboae*.

tēlum, i, n. (*oružje*, *koje* *se* *na daljinu* *baciti* *može*), *koplje*, *strjelica*, *uopće* *oružje* (*opp. arma*), *osb.* *strijela*, *koplje*, *a i* *mač*, *buzdžovan*, *praća*, *mittere*, *imittere*, *jacere*, *adjicere*, *conjicere* *tela*; *esse* *cum* t., *ndoružān* *biti*; * t. *Jovis*, *trijesak*, *grom*; * *flagrans*; * t. *Typhoia*, *nunje*, *kojim* *je* *ubio* *Jupiter* *Tifoja* (*Typhoeus*), *nubes* *telorum*, *Liv.*; *relicto* *in* *vulnere* *telo* (*sjekira*); * *o cestu* (*caestus*); * *rog* *biđji*; *tp.* *oružje*, *strjelica*, *necessitas* *est* *ultimum* *ac* *maximum* t.; *nec* *medioere* t. *ad* *res* *gerendas* *oportet* *existimare* *benevolentiam* *civium*; *isto* *telo* *tutabimur* *plebem*.

Tēmēnītes, ae, m. [*Τεμενίτης*] *Temenjanin*, *kip* *Apolonov* u *Temenu* (*Temenos*), u *mjestu* kraj *Sirakuze*, *gdje* *je* *Apolonu* *bio* *lūg* *svet*.

Tēmēnītis, tīdis, f. [*Τεμενίτις*] *Temenit*, *jedna* *vrata* u *Tarentu*, *jednom* *Liv.* 25, 9, 9.

tēmērius, *adj.* [*temere*] 1) (*Plaut.*) *slučajan*. 2) *něoprēzan*, *neobziran*, *nepromišljen*, *lakouman*, *homo*; *dominatrix*; t. *usus* *ratione*; *consilium*; *cupiditas*; *vox*; *partes* *animi*; * *querela*; * *fulmina*; * *tela*, *nerazborito* *odapēle*; * *cautus* *pro* *temerario* *factus* + *temerarium* *est* s. *inf.*

tēmēre, *adv.* *slījepo*, *slučajno*, *nasūmēē*, *nepromišljeno*, *lakoumno*, *prenaglio*, *emittere* *telum*; *forte*, t., *casu* *fieri*; t. *ac* *fortuito*; t. *ac* *nulla* *ratione*; *casu* *et* t.; *inconsulte* *ac* t.; *domum* t. *ac* *nullo* *consilio* *administrare*; *non* t. *credere*; (*Com.*) *non* t. *est*, *nije* *puki* *slučaj*, *to* *znači* *nešto*; * *haud* t. *est* *visum*; *cur* *tam* t. *exclamarit* *occisum*; t. *prosiluisse* *dicas* *atque* *ante* *tempus*; *non* (*nullus*, *nihil*) t., *ne* *lako* (*ako* *se* *što* *bliže* *poriče* i *steže*); u *pitaju*, *an* t. *quidquam* — *praetereat* *etc.* *Ter.*

tēmēritas, ātis, f. [*temere*] 1) *slučajnost*, *nepromišljenost*, *slījepā* *sreda*, *nulla* t. *sed* *ordo*; *fortuna* t.; t. *et* *casus*, *non* *ratio*, *nec* *consilium* *valet*. 2) *nepromišljenost*, *neopreznost*, *lakoumnost*, *nepromišljen* *sud*, *nerazboritost*, *temeritas* *cupiditasque* *militum*; *T. Gracchi* t.; + *linguae*, + *verborum*; *temeritate* *in* *praeceps* *ferri*; *temeritates*, *drskost*, *smjelost*.

tēmēro, i. [*temere*] *oskvrniti*, *opòganiti*, *okaljati*, *delubra*, *sepulcra*, *Liv.*; + *alqm*; * *templa*; * *thalamos*; *castra* *temerata*, *zločinom* *bune* *òkaljān*.

Tēmēse, ēs, f. (*Ov.*), **Tempsa**, ae, f. [*Τεμεση*, *Τέμψα*] *Temeza*, *grad* u *Brutiju*. *Odatle* * -*saeus*, ili -*sanus*, *adj.* *temeski*.

tēmētum, i, n. (arhaistično) vino, medovina.

* † temno, — 3. = contemno.

Temnos, i, f. [Τῆμος] Temnos, grad u Egejidi. Odalle supst. -ites, ae, m. [Τῆμος] Temnjani, pl. -itae, ārum, (Tac.) -nli, ōrum, m.

tēmo, ōnis, m. rudo, Verg. meton., * gredelj (u pluga); * kola kao zvijezde; vlašići.

Tēpē, (nom. i acc. pl.) indekl. n. [τῆπει] Tempa, dolina u Tesaliji. 2) * apelat. svaka dražesna dolina, T. Heliconia.

tēpērāmentum, i, n. [tempero] 1) miješanje kako treba, t. caeli, umjerenost podneblje, Just. 2) prava mjera, umjerenost, valjana razdioba, način, sredstvo, inventum est t., quo tenuiores cum principibus aequari se putarunt; † orationem habuit meditato t.

tēpērāns, tis, adj. s komp. i sup. [supr. partic. od tempero] umjeren, homo; temperantior a cupidine imperii; (Ter.) rei ac famae; (Tac.) temperantior potestatis.

tēpērānter, adj. s komp. [temperans] umjerenost, temperantius agere.

tēpērāntia, ae, f. [temperans] umjerenost, prava mjera, trijeznost, vlast nad strastima i požudama; vlast nad sobom, t. in praetermittendis voluptatibus cernitur; t. est, quae in rebus aut expetendis aut fugiendis rationem ut sequamur monet; συμποσύνη. quam soleo equidem tum t. tum moderationem appellare; (Tac.) adversus sitim non eadem t.

tēpērāte, adv. [temperatus] umjerenost, trijezno, agere; temperatius scribere; modica ili mediocritas t. (u srednjoj vrsti govora) dicere.

tēpērātio, ōnis, f. [tempēro] prava mjera, pravo miješanje, prava kakvoća, pravo svojstvo, aeris smjesa, (Corinthii); calor; caeli: t. corporis, dobar ustroj; naturae; t. juris, jednaka razdioba iustanova prava; civitatis; rei publicae; i uređujuće počelo, organ, sol t. mundi.

tēpērātor, ōris, m. [tempero] sastavljač o govorniku, moderator ille et quasi t. tripartitae huius varietatis, Cic. or. 21, 70.

tēpērātus, adj. s komp. i sup. [partic. od tempero] 1) umjeren, blag, loca (podneblje) temperatiora; esca. 2) tp. držeci se prave mjere, umjeren, miran, razborit, moderati homines ac t.; o srednjoj vrsti govora i govorniku, koji je upotrebljava, oratio; est quidam interiectus inter hos medius et quasi t.; animus t. virtutibus, izobraženo; (Cael. u Cic. ep.) homo te in victoria.

tēpēri, tēpērius, gl. tempus 1) a).

tēpēries, ēi, f. [tempero] blaga toplina, mlakost, temperatura, * t. caeli; * tem-

periem sumpere humorque calorque; * aquarum; * temperiem (blagi zrak) laudas.

tēpēre praes. conj. temperint, Plaut. Truc. 1, 1, 41., i. [tempus] 1) tranz. 1) miješajući ili sastavljajući svesti što na pravu mjeru, acuta cum gravibus; * aquam ignibus, smlačiti; * scatebris arentia arva, topiti; * mea nec Falernae t. vites neque Formiani pocula colles, u mojim se časama ne miješa, moje čase ne pune itd. = nema u mene ni falernskoga vina; * desiderii poculum (žubavni napitak) t.; † venenum, miješati, praviti; † anonam macelli quotannis, sniziti cijenu; † caelum, ublažiti podneblje. 2) blažiti, ublažiti, utišati, calores solis; victoriam; * mare; amara risu; * mentem ab insolenti laetitia temperatam, sâcuvânu, udaljenost od itd.; * vis temperata (naime consilio); * usus temperatus, mudra. 3) urediti, vladati, voditi, upravljati, rem publicam legibus; * Jupiter res hominum ac deorum; * terram inertem; * mare; * annum; * genius, natale comes qui t. astrum; * ratem; † arma temperanda consilio; * Musam (suam) pede Archilochi, o Sappi, udešava pjesmu po Arkilohovu mjerilu: * strepitum testudinis, o Muzi, zujanje struna udesiti za veseo glas.

II) intranz. 1) umjereni biti, obuzdavati se, in mulctâ; sa dat., odrediti čemu pravu mjeru, obuzdati, vladati nad čim, sibi; manibus; victoriae; irae; linguae; laetitiae; oculis = ne gledati na, Liv. 21, 22, 7., ali u Curt. 9, 3, 2. = uzdržati se od plača; vix animis; † non t. animo; sa ab i abl., susprezati se, uzdržati se od, ab injuria, a caedibus; * a lacrimis; sibi non t., quin; † non posse sibi t., quominus; † non t., quin; * inf.; napose 2) poštediti prostiti, hostibus superatis; templis; ab sociis, ab his sacris; * jam sibi unda male (jedva jošte) t. a carinis, šteti itd.

tēpēstas, ātis, f. [tempus] 1) (Sall. Liv. rjede Cic.) čas, doba, vrijeme, ea, eadem tempestate; multis t., multis ante t. 2) vrijeme, bona, pogodno; certa; turbida, turbulenta; * horrida; * perfrigida; * clara; * auctumni; navlast. zlo vrijeme, oluja, vihar, immoderate t.; difficiliores t.; magna t.; si t. nocuerit; (Liv. Verg.) foeda; * atra; * personif., obično pl. oluje, božice oluje; tp. nezgoda, neprilika; također: veliko nasilno mnoštvo, navala, t. invidiae, periculi; impendentem tempestatem evitare; * rerum fluctibus in mediis et t. urbis; * quo me cunque rapit t. (scoe), * telorum; o licu, Siculorum, o Veru (Verres); turbo ac t. pacis, o Klodiju; t. comitorum, o narodu; * t. macelli, o proždrljivosti.

tēmpēstive, adv. s *komp. [tempestivus] *zgodno u horu, na vrijeme*.

tēmpēstivitas, ātis, f. [tempestivus] *hora, zgodno vrijeme, sua cuique parti aetatis t. data est*.

tempestivo, adv. gl. tempestivus.

tēmpēstivus, adj. s + komp. [tempestas] *doban, prema vremenu, u pravo doba, zgodan, pogodan, povoljan, etesiae; nondum tempestivo ad navigandum mari; oratio; venti; (Just.) imbres; multa mihi t. fuerunt ad mortem, mnogo zgodne prilike za itd.; † non parum tempestivus (neprikladno) interveni secretum consilium tractantibus? * tempestivo, u horu, u vrijeme. Odl. a) o poslovima, zreo, fructus; * pinus. b) * zreo čemu ili za što, virgo t. viro i samo t., podobna ili dorasla za udaju; caelo heros. c) što se već za rana počinje, rani, cena, convivium.*

tēmplum, i, n. *vidik* (locum, qui ab omni parte aspici vel ex quo omnis pars videri potest, antiqui templum nominabant, Festus.) Tako Ovid templa petebamus Parnasia, visine parnaske. 1) Tako isto u augurskom jeziku posvećeno mjesto s vidikom: Palatinum, Romulus, Aventinum Remus ad inaugurandum templa capiunt, Liv. odaberu za vidike. 2) uopće: a) svaki otvoren prostor, okrug, (s uzgrednim pojmom uzvišenosti i svetosti), deus cuius hoc t. est omne (svemir), quod conspicis; nonne aspicias, quae in t. veneris? (Plaut.) Neptunia; * Acherusia t. alta Orci; * caeli; * alta in t., o spilji Sibilinoj; * Hesperidum, vrtovi H. b) svako posvećeno, sveto mjesto, svetište, templa liberata et effata habento; stoga i vijećnica, govornica; tribuna; o azilu. c) napose zgrada posvećena kojemu božanstvu, svetište, hram (sr. aedes, delubrum, fanum), Herculis; Jovis; * templa aedesque deorum; * crkvice, kapela posvećena kojemu pokojniku.

tēmpōrārius, adj. [tempus] 1) *prema vremenu, prema vremenu i prilika* ma udešen, liberalitas, Nep. 2) † *kratkotrajn, promjenljiv, vremenit, ingenia*.

temperi, tempto etc. gl. tempus 1) a), tento etc.

tēmpus, ōris, n. 1) *vrijeme, doba, čas, diei; anni; extremum diei; meridianum; nocturnum; matutinum; vespertinum; matutina tempora, jutarnje doba, zora; aestivum t.; hibernum anni; anni tempora, doba od godišta; saevitia temporis, zimskoga doba; * quatuor t., četiri doba od godišta; * apsl. adduxere sitim tempora; * crastina, sutrašnji dan; * t. sacrum, festum, blagdan; uno, hoc, omni, t.; (Liv.) inter omne t.; sub tempus, u to vrijeme od prilike; sub iudicii tempus; ad hoc t., do*

*sada, ad, * in t., za (na) neko vrijeme, neko vrijeme; in t. praesens, za sada; in omne t., za (na) uvijek; ad tuum t., do tvojega vremena, do tvojega konzulata; ex quo t., od toga vremena, što, otkad; id temporis; t. abundi, vrijeme odlaska; proclii committendi; † interjecto t., iza nekoga vremena; pleraque t. in venando agere; t. terere; t. ponere (upotrijebiti) ad rem, in re; respicere spatium praeteriti t.; * tempore, s vremenom, † de tempore, u obično vrijeme; ex tempore, smjesta, bez priprave (dicere). Napose a) zgodno, pravo vrijeme, zgodan čas, prilika, hora, t. amittere; t. alcjs rei observare, habere; t. rei gerendae non dimisit; cum t. rei gerendae est visum; tempus est sa inf. i acc. o. inf., t. est abire, me abire, vrijeme jest, (Hor.) non est mihi t., nemam vremena; nunc t. nullum est, sad nije vrijeme; ad tempus, u (pravo) vrijeme; ante t., prije pravoga vremena; (Plaut.) post t., prekasno; (Plaut.) per tempus; (Ter.) in tempore; * tempore, u dobar čas, u vrijeme [sr. 1)]; (Cic.) suo t., gl. suus; alieno t., u nevrijeme; (Plaut.) tempori ili temperi (stari abl.), u dobar čas, u horu i (Cic. fam. 9, 16, 8.) temperius; * pl. tempora, zgodno vrijeme, prilike, t. quæram; sola viri molles aditus et t. noras; također za dije poslove određeno vrijeme, * tempora alcjs morari; (Curt.) tempora eligere; (Cic. p. Rosc. A. 5. 22.) occupationem ejus observent tempusque aucupentur. b) prilike vremena, nepovoljne, opasne, žalosne okolnosti, nevolja, neareća, sila, sudbina, tempore commutato; tempori servire, cedere; incidunt saepe tempora, cum etc.; si ita t. ferret; postulat t.; consulere temporibus, orationes sunt temporum, prema prilikama; (Curt.) temporum homo; turbido tempore; in hoc tempore, u sadašnjim prilikama, pro tempore et re; * pro t. prema mojim sadašnjim prilikama, za sada; tali t.; ex [sr. a)]; ad tempus, prema tomu kakve su prilike [sr. 1) i 1) a)]; temporis causā, radi osobitih prilika; t. causā assentiri, coli et observari, t. causa facere alqd; nec dico t. causā, sed ita plane probo; † temporis gratiā, prema prilikama; † tempore hostium meliore quam meo; t. rei publicae; extremo t.; omne meum t. amicorum temporibus (= nepogodne prilike parnice) transmittendum putavi; * ultimum t., krajnja nužda; * dura, * secunda dubiaque t.; česlo tempus, tempora u Cic. o njegovu progonu (exilium); † tempora mea, † hujus saeculi; napose službeni položaj, si quem forte tui cognosti amantiorum — † quam temporis. Cic. Qu. f. 1, 1, 15.) o) * vijek, život, actum, supremum t.; exactum vitae t.; * ure,*

dani života, nec Coae referunt jam tibi purpurae, nec clari lapides tempora, quae semel etc.; mihi tarda fluunt ingrataque t., quae etc.; * *ono, što s vremenom postaje, biva*, tempora orientia, *potomstvo*; evolvere tempora fastosque, *knjige vremena i roda ljudskoga*; * *doba, vijek*, aureum; nostrum, Trojae captae. d) *dužina, (kvantiteta), vrijeme, što ga čovjek treba, da slog izgovori ili riječ*; u Hor. sat. 1, 4, 58. t. certa modosque, *izmjenjivanje dužina i krađina u određenim stopama (malo prije sr. 7. pedes numerique. 2) * + sljepočice, pl.*; * *čelo*, vincire, cingere tempora corona i slič., *također * obraz, * glava*.

Tempyra, ōrum, n. *Tempira*, grad u Tračiji.

tēmulentus, adj. [temetum] *nà trā šen, pi-jan*, vox; homo; + omnia apud Vitellium t. **tēnēlitas**, ātis, f. [tenax] 1) *čvrsto držanje*, unguium tenacitate arripiunt, (*čvrstim noktima, pandžama. 2) tp. (Liv.) škrtost, tvrdost*.

tēnēlter, adv. s + komp. [tenax] 1) *čvrsto*, * *premere. 2) tp. * postojano, ustrajno*.

tēnax, ācis, adj. s komp. i + sup. [teneo] 1) *čvrsto držeći*, * *hedera*; * *forceps*; * *dens (o sidru)*; * *vinculum*; * *complexus*; *odt. žilav, čvrst, zbijen, jedar, gust*, navis tenacior pondere, Liv.; tenacissimum sabulum, Curt.; loca limosa tenacia caeno, Tac.; * *gramen*; * *cerae, priljepljivo*; * *flos*; * *stare passu tenaci*; fortuna manet in nullo certa tenaxque loco; + tenacibus (*trajnim*) morbis conflictatus est; (*Eutr.*) memoria tenacissima, *veoma vjerna, dobra pamet. 2) tp. a) držeći se čega, postojan, ustrajan*, * *propositi*; + disciplinae suae; + quo tenaciores armorum essent; * *ficti pravique*; + memoria tenacissima bene faciendi; (*Eutr.*) just. b) *pokudno: tvrdò-koran, tvrdòglav, uporan, jogunast*, equus; ira; * *fata. c) škrt, tvrd, skup*, pater parvus et t.; * *t. quaesiti*; + tenaciores, auri et argenti. d) *štedan*, restrictos et tenaces fuisse.

Tēnetēri (Tenchē), ōrum ili um, m. *Tankteroi, germansko pleme uz Rijeku Rajnu, Caes. Tac.*

tēndicūla, ae, f. [tendo] *zamka, petlja, samo tp. aucupia verborum et literarum tendiculae, doslovnoga tumačenja zakona, jedn. Cic. p. Caec. 23, 65.*

tēndo, tētēndi, tēntum, *rjede tēnsu* 3. [tētro] 1) *tranz. nàpinjati, nàpēti, rasteognuti*, chordam, Plaut.; manus ad alqm, ad caelum, alcui, *pružati*; dextram, dextram alcui; * *brachia caelo, ad caelum*; * *palmas ad sidera, dići*; plagas; * *arcum*; * *retia*; * *vela, razàpi-*

njati; praetorium, *razàpēti*; * *cubilia. Napose a) zategnuti žice*, barbiton. b) * *ùpraviti, upravljati*, oculos pariter telumque; lintea ad portus, *jedriti u itd.*; sagittas arcu, *odàpinjati*; iter ad navem, ad dominum; fugam, *hijeti bježati*; (Liv.) unde et quo tenderent cursum. c) *pružati, dati, podati*, parvum lulum patri; munera supplex; vincula alcui, *òkovati koga. Po tome praesidium clientibus, opem amicis porrigere atque t. podati*; (Tac.) manus ac voces supplices ad Tiberium tendens [sr. 1]); (Tac.) quaeque alia placamenta hostilis irae — tendebantur; *tp. t. insidias alcui*; opus ultra legem [sr. opus 2)], *nàpinjati, natezati*; * *benigno sermone noctem duljiti (nesamo, provoditi).*

II) (sa i bez se) *refleks. i medijsalno „pružati se“, po tome 1) tendere, ležati, taborovati, kònakovati*, sub vallo; in iisdem castris; (Curt.) procul urbe; (Tac.) Lugduni; + *stavit se u bojni red. 2) spremati se, marširati*, ad, in castra; * *ad aedes*; Venusiam; magno impetu tetendit ad Domitium; (Nep.) cursum dixerit quo tendebat; (Hor.) quo tendis? *kuda ćeš? o Muzi, kud ćeš?* via t. sub moenia, *pruža se*; * *seu mollis qua tendit Ionia*; a) *težiti na što, namjeravati, raditi o čemu i slič.*, ad altiora et non consilia; ad Charthaginienses; ad societatem Romanam; *nàginjati*; ad suum, *òčitovati se za njihova*; * *quid ultra tendis? kud te dalje vuče?* (Plaut. Hor.) quorsum haec t., *smjera*; s inf. Liv. Verg. Hor. b) *òpirati se, nastojati, da se što izvede, izmuciti se*, quod summa vi ut tenderent; ubi videt Catilinam contra ac ratus erat, magna vi t.; *sa ut*; adversus tendendo; nequidquam contra, *magno-pere t.*, ut; haud sane tetendere; quid tendit? * *vasto certamine*; * *nihil illi t. contra, protiv*; (Tac.) acrius tendenti Sentio; (Tac.) contra Vitellius ac Veranius tendebant s acc. c. inf.

tēnēbrae, ārum, f. 1) *mrak, tmina*, incultu, tenebris; tetrae t. et caligo. Napose a) *noćna tmina, noć*, luce, non tenebris redire; tenebris obortis; primis t., u *sumrak*. b) * *tmina ođju, sljepoća. c) * nesvijest. d) * smrt na tmina, smrt. e) tamnica*, clausi in tenebris; tenebris lustrorum; + trahi in artissimas tenebras; * *ubi sint tuae t.*; * *o podzemnom svijetu*, infernae, Stygiae, i *apsl. 2) tp. a) tama, zabit (f.) prostota*, quae jacerent omnia in tenebris, nisi etc.; vestram familiam obscuram e tenebris lucem evocavit; o tenebrae! o lutum, o sordes! b) *tmina, mrak*, si quid tenebrarum offudit exilium; tantis offusis t.; obducere tenebras (*potamnjeti*) rebus clarissimis; * *tenebras dispulit ca-*

lumniae; * o velikoj pogibli, t. fugatis Latio. o) (Plant.) obmama, varka, sljeparija.

tēnēbricōsus, adj. [od tenebricus] 1) pun tmine, taman, tminom zastrt, popina, mračna; libidines; tempus ineuntis aetatis tuae tenebricosissimum. 2) pōmrāčen, zāmagljen, sensus.

* **tēnēbricus**, adj. [tenebrae] tmast, taman, mračan, plaga, jedn. Cio. Tusc. 2, 9, 22.

tēnēbrōsus, adj. [tenebrae] pun tminā; taman, mračan, palus; sedes (podzemni svijet).

Tēnēdōs ili -dus, i, f. [Tēnēdōs] Tened, otok kraj trojanske obale. Odt. **Tēnēdālus**, adj. tenedski, securi Tenedia gl. securis; supst. -dili, ōrum, m. Tenedani.

tēnellūlus, adj. dem. od tenellus, haedus, jedn. Cat. 17, 15.

tēnellus, adj. [dem. od tener] nježahan, podosta nježan, Plaut.

tēneo, tēnui, tentum, 2. 1) držati, imati, pyxidem in manu; alqm manu, * complexu; teneamus, quem quaerimus, sed animo, non manu; eādem custodiā, in vinculis teneri; * manibus teneri (o knjizi); gubernacula rei publicae; tp. a) res oculis et manibus tenetur; quae patent, quae nota sunt, quae tenentur; rem manu t., očevidno upoznati. b) shvatiti, shvaćati, razumjeti, pojmiti, alqd animis; causam rei publicae. Napose c) doći, prispjeti, doploviti, pristati uz, regionem; Vulcani insulam; terram; * portum; stoga per cursum rectum regnum; ingenio, virtute regnum. β) upraviti, svratiti, upirati, attentos, animos ad decoris conservationem; * oculos in se, * sub astra, * solo fixos; * ora defixa; * iter alqo, zaputiti se kamo, * classe; (Liv.) samo t., ad Mendin, jedriti; ab Sicilia classe ad Laurentem agrum; * Diam.

2) posjedovati, vojnički pōsjesti, zapremiti, držati, vladati, agros; sedem patris; loca; summum imperii; (Nep.) dominatum imperio; imperium, rem publicam; qui tenent sc. rem publicam, vladari; aciem primam, zauzeti; (Nep.) hunc locum amicitiae tenuit apud Philippum annos septem; locum arcis, zastupati mjesto; ab alqo teneri, biti u čijoj vlasti; montem; oppidum; locum praesidio; Larissaei exercitibus tenentur; priores sedes, prvo mjesto zauzimati, imati prednost; (convers.) t. te, i opet te imam; * o posjedu predmeta, koji ljubimo; također (Nep.) exercitum pedestrem, alterum cornu, zapovijedati.

3) čvrsto držati, signa illigata tenentur; o mjestu: držati, privlačiti, ne dati komu da otide, quos sedes suae tenuerant; adeo

nihil t. solum patriae; bōraviti, obitavati stanovati, te castra, Tiburis umbra tui; t. arva, dumeta; kao vqjn. t. t., mjesto koje brani, oppidum, suum, Macedoniam; praesidium; * Capitolia; tp. a) duševno držati, čuvati, alqd; memoriam alcjs; memoria; pamti, u pameti držati; s acc. c. inf.; * cuncta; * dicta; * verba; * signa mente. b) zateći, dokazati komu što, teneo te, evo te, imam te; teneri in manifesto peccato; cupiditatis; hujus causa manifestissimis rebus teneatur; (Tac.) repetundarum. c) privlačiti koga, vezati, zaplesti, zanimati, naslađivati i sl. d, spes, misericordia, cupiditas, desiderium t. alqm, vuče ga želja; magno teneri desiderio alcjs rei, veoma žudjeti što; t. aures vel mediocris orator; pueri ludis, oculi pictura tenentur; * alqm (o ljubavi); * mentes carmine; * quem t. (viada) argenti sitis importuna famesque, quem paupertatis fuga pudorque; * teneri vitiis mediocribus. d) obvezati, vezati, leges t. alqm, vezu na što, ut; lege, foedere, promisso, jurejurando, * fati lege teneri; * tam teneor dono, vrlo čete me zadužiti, bit ću zahvalan za tld. e) držati, pridržati što kao svoje, auctoritatem; imperium in suos; causam, dobiti; (Hor.) quo res sponsore et quo causae teste tenentur; apsl., pravo održati, sa ut, ne. f) držati se nazora, načela, ostati kod čega, tvrditi, illud t., voluptatem esse summum bonum; nos autem teneamus, ut nihil censeamus esse malum etc.; nos autem teneamus, ut sit idem (sapiens) beatissimus, da bude naj-sretniji; haec duo t. in amicitia, primum ne quid fictum sit — deinde non solum ab aliquo allatas criminationes repellere, sed ne ipsum quidem esse suspiciosum, Cio. Lael. 18, 65.

4) trajno držati, uzdržavati, zadržati, čuvati, alqd; terra in tu suo, tribus rebus vita animantium tenetur; tenebatur opera illius imperium populi Rom.; auctoritatem, opinionem; locum, održati mjesto; alqm in servitute, in officio; urbem oppressam servitute t.; populum urbanum in sua potestate t.; in potestate alcjs teneri; navlast. t. cursum držati snijer (cours); * inter utrumque tene (držati se); u pril., držati se čega, propositum, ordinem, fidem; (Liv. Ov.) silentium; intranz. održati se, trajati, imber per totam noctem; per aliquot dies ea consultatio; fama.

5) držati, pridržati, zaustavljati, stvoriti, alqm; teneri in angustis; t. alqm, se domi, ostati; se uno loco, se in castris, se quietum; urbem in obsidione t., pōdsjedati; navem in ancoris; vivum; hic ventus adversum tenet Athenis proficiscentibus, protivan

je *ild.* [sr. 1. adversus 1)]; * tellus alqm; * pecus omne, *zatvoriti*; * manus ab alqo, *uzdržati*; teneas tuis te, *meti ispred svoga praga, brini se za svoje*, Hor. sat. 2, 3, 324. tp. a) *zaustavljati, zadržati, obuzdati, svladati*, lacrimas; risum; dolorem; iracundiam; * manum stomachumque; * saeva tympana (o Baku); in quibusdam risum vix t.; (Tac.) in quibusdam antiquorum vix risum, in quibusdam autem vix somnum t. (*odoljeti*); se non tenere, t. posse; teneri non posse, quin etc., *ne moći se svladati, da ild. b) (rijetko) zadržati za se, zatoomiti, prešutati*, alqd.

6) *zaustavljati, zadržavati*, teneri vento, etesiis, septimum jam diem Corcyrae; hujusmodi res metu tenentur, *strahom se obustavljaju, priječe; u pril.*, non t. te pluribus = *ne du duljiti*; ne diutius teneam (so. vos), si te dolor corporis t., quo minus venires; si Nola eum teneret.

7) *zaustaviti, zapremati, sadržavati, imati, opsezati*, castra, jugum; circuitus undecim milia passuum; (Hor.) haec populos, haec magnos formula reges excepto sapiente t., *opseže; pas. sadržavati se u čem, razumijevati se, pripadati čemu, osnivati se na čemu, stajati*, Asia hoc imperio; homines deorum agnatione; quae (causae) familiaritate et consuetudine tenentur; rationem arandi spe magis et jucunditate quadam quam fructu atque emolumento teneri, id genu officiorum excellere, quod teneatur hominum societate.

tēner, ēra, ērum, adj. s. komp. i sup. 1) *nježan, tanak, fin*, nihil est tam tenerum, quam oratio; * aēr; * mundi orbis; * uva; *napose: mladahan, mlad, nježan*, saltator; equi; * grex; * vitulus; * haedus; * gallina (o mesu *nješinu*); * femur; * cervix; * virgines, *dražesne*; * conjux; * t. Lycidas; * annus; † anni; * anni teneriores; * tenerae res, *mlado rašće, usjev; stoga a teneris unguiculis — od nježnoga djetinstva, od mladih nogu*; * in teneris, u *djetinstvu*; * a teneris inde. 2) tp. a) *nježan, mek, ćutljiv*, tenerior animus; tenerum quiddam et molle in animis; * *mekoputan, razmāžen*, mentes; animi; * teneris clamoribus excipi. b) *fin, obrazovan, uglađen*, os (*jezik, govor*); versus. c) * *nježan, ljuven, razbludan*, carmen.

† **tēnere**, adv. s. komp. i sup. [tener] *nježno, mekoputno*.

tēneritas, ātis, f. [tener] *nježnost*, in primo ortu inest t. et mollities. — **tēneritudo**, inis, f. [tener] = teneritas, pueri primae t., *najnježnije dobi*, Suet. Tib. 44.

tēnesmos, i, m. [τενεσμός] *natézavica*, (*kad čovjek teško ide napolje*), Nep.

Tēnēs, is, m. [Τένης] *Tenes, heros, koji je pò priči utemeljio grad Tened, na otoku isloga imena* (sr. securis).

tēnor, ōris, m. [teneo] 1) *neprèkinat tečaj, prāvac*, * hasta servat tenorem; * alium habuisse tenorem; * aulaea . . placido educta tenore, *malo pomalo pòdignūt*; uno velut t., *kao jednim mahom* Liv. 2) tp. *neprèkinuto trajanje, tijek, neprekidnost, savez, nīl*, idem t. pugnae; tenorem pugnae servabant; unus et perpetuus t. juris; t. vitae; rerum; consulatus eodem t. gesti, *neprestano istim duhom, po istim načelima*, † idem praeturae t., *držanje*; sinceram ejus fidem aequali t. fuisse, † servare t. in narrationibus. Po tome *adverbijalno*, uno t., *neprestano, sveudilj, svejednako*.

Tēnos, ūi -us, i, f. [Τῆνος] *Ten, jedan oikladski otok, s. Tino. Odt. supst. (Tac.) Tēnll, ōrum, m. [Τῆνοι] Tenjani, Tenci*.

tēnsa, ae, f. *tenza, kola, na kojima su se kipovi bogova vozili u cirkus prigodom cirkenskih igara* (ludi circenses).

tēntābundus (tempt.), adj. [tento] *pipajući, jedn.* Liv. 21, 36, 1.

* **tēntāmen**, inis, n. [tento] *pokus, sumere tentamina vocis, kušati*. 2) *kušnja, fidei*.

tēntāmentum (tempt.), i, n. [tento] *pokušaj, kušnja*, † civilium bellorum tentamenta; * neque prima per artem tentamenta tui pepigi.

tēntātio (tempt.), ōnis, f. [tento] 1) *navala, nastup bolesti*, novae t. 2) *pokušaj, kušnja*.

tēntātor (tempt.), ōris, m. [tento] *napasnik, Dianae, jedn. Hor. carm. 3, 4, 71*.

tēntīgo, inis, f. [tendo] (Hor.) *„napetosť“ bludnost, ljubavna vatra*.

tēnto (tempto), l. [intenz. od tendo] 1) *òpipati što, dotaknuti se čega*, flumen pede; * ficum rastro, *zāsjeći*; * venas *bilo pollice*; 2) tp. a) * *segnuti, težiti na što*, majora; caelestia; jocum; auxilium, *tražiti*; gratiam regum Pieris modis. b) *istraživati, kušati, iskušati*, alcijs patientiam; se; belli fortunam; spem pacis, *pokušati, ima li nade, da se mir postigne*; spem triumphi; silentio nequidquam per praeconem tentato, *pokušavši uzalud, da se mir (tišina) postigne*; tentata paulisper intercessio est a tribunis plebis, *tribuni pokušaje, kako bi se dojmila interces.*; t. iter per provinciam per vim; vadum fluminis; * iter, aditus; * Bosporum, *broditi po*; * Thetim ratibus; * aequora; * Oceanum; * cursu fugam equorum, *pokušati stići konje u trku*; * aërias domos *usuditi se nebu pod oblake (kao ispitatelj)*, * numeros Babylonios, *daviti se (čim)*

sa ut; * † (*Nep.*) s. inf.; tentatum ab L. Sextio (*pokušaj Lucija S.*) tribuno plebis, ut rogationem ferret, *Liv.*; tentata res est, si (*Je da, ne bi li*) primo impetu Ardea capi posset, *Liv.* 3) neprijateljski napasti, nastojati obladati čim, osvojiti što, spopasti, o bolēsti itd., castella; opera; moenia scalis; Achajam; auctumnus exercitum valetudine; morbo tentari, * morbo tentari, * latus aut renes morbo tentantur acuto; * scabies t. oves; * pedes, oslabiti (o vinu); *tp. pokušati, predobiti koga, nagovarati, uhvatiti se s kim na lukav način, bez oružja*, animos servorum spe et metu; iudicium pecunia; quas (nationes) populus Rom. neque lacessendas bello neque tentandas (*uzbunili*) putavit, *Cic. de imp. P. 9, 23*; a mulis tentatus, *Nep.*; * deos multa caede bidentium, *ublaživati*.

tentoriolum, i, n. dem. od tentorium, jedn. pisao b. *Afr. 47, 5*.

tentorium, ii, n. [tendo] šator, čador.

tenuiculus, adj. [dem. od tenuis] vrlo tanak, kukavan, jedn. *Cic. fam. 9, 19, 1*.

tenuis, adj. s. komp. i sup. 1) tanak, fin, nježan, vitak, tankovit, uzak, natura oculos membranis tenuissimis vestivit; * vestis, * toga; * tunica; * filum; * aurum, zlatne niti, žice; * arundo; aries tenuioris velleris; * comae; * capilli; * pluviae, fina; * Lageos (vitis), opojan, jer brzo u glavu udarā; aer; caelum; * animae, lak; litus; * tellus; moles, uzak nasip; agmen militum, rijelka vojska; (*Tac.*) acies; * volpecula, lanka, mršava; * frons, usko; napose a) plitak, Tiberis tenui fluens aqua; * unda; * sulcus. b) * bistar, čist, aqua, jedn. *Öv. fast. 2, 250*; *tp. a) priprosta*, pro st, argumentandi, dicendi genus; orator; † t. ingenium, talenat, koji pripada na tenue genus dicendi. b) fin, tačan, distinctio; * cura; * in verbis t. cautusque serendis; * sermo, oštrouman; * ratio saporum, temeljit. 2) neznanat, slab, mršav, kukavan, siromašan, victus, slaba hrana; * mensa; * cibus; * ervum; * spiritus Graiae Camenae, nešto duha grčke Muze (radi parva rura; krivo drugi: fin, nježan); * o pjesniku: slab; opes; honores; praeda; oppidum tenui (*blag*) fastigio; tenuissimum lumen; tenuissimi (*opp. locupletissimi*); pecuniosus an t.; *tp. a) slab, neznanat*, valetudo tenuissima; t. (*kratkouman*) atque infirmus animus; sermo; causa t. et inops; inanis et t. spes; suspitio; † cura; * tolerare vitam colo tenuique Minerva preslicom i malom umijećom (*sr. tkanja*) uzdržavati; * in tenui labor; at t. non gloria, si etc. b) priprosta roda, prost, nizak, t. loco ortus; qui tenuiores essent; t. Lucius Virginius unus-

que de multis; t. homines; tenuiores; *ljudi prostijega roda*; † tenues, ubogi, siromasi.

tenuitas, ātis, f. [tenuis] 1) tankoća, finoća, mršavost, t. animi; t. ipsa delectat; (*Phaedr.*) crurum. 2) *tp. a) nekićenost, priprosta vrsta govora*, rerum et verborum; Lysiae; pleraque ex illis convenient etiam huic tenuitati. b) siromaštvo, oskudnost, aerarii; rerum; hominis.

tenuiter, adv. s. komp. i sup. [tenuis] 1) tanko, fino, alutae t. confectae; *tp. priprosto*, disserere; tenuius tractari. 2) (*Ter.*) siromašno, oskudno, rem gerere; *tp. kojekako, na brzu ruku, površno*, colligere argumenta; tenuissime aestimare.

* tēno, i. [tenuis] 1) tanjiti, otanjiti, mršavim činiti, spasti s mesa, aera; se in undas, raspustiti se u grane; armenta macie; corpus tenuatum, omršavjelo; u *Hor. sat. 2, 4, 51. 52. nocturna*, si quid crassi est, tenuabitur aurā, ublažiti će se itd.; * također sūziti, stezati, vocis via est tenuata. 2) *ip. a) * umanjiti, oslabiti, * smanjiti*, vires, famam; magna modis parvis. b) s. puno nježne dražesti pre st i (o erot. pjesniku) carmen, jedn. *Prop. 3, 1, 5*.

tēnus, n. [tēno] upr. supst. (*Plaut.*) prüglo, turdus pendeb t. hodie pulchre, ita intendi tenus, *Plaut.*; acc. kao praep. s. abl. i gen., do, sve do, Tauro t. regnare eum jusserunt, samo do T.; * summo t. attigit ore, samo usnama itd.; Corcyrae t.; * crurum t.; napose gladiatorum munus dare vulneribus t., samo do rānā; verbo t., samo po riječi, samo riječima (*opp. u istinu*); (*Tac.*) nomine t., sve do imena, pače i ime; * poti faece t. cadi, do dna; hāctenus, eā-tenus, quā-tenus, quā-iam-tenus, gl. hac-tenus, ea-tenus etc.

Tēus (Teus), i, f. [Tēus] Tej, grad na žalu jonskom, rodno mjesto pjesnika Anakreonta. Odt. * Tēius, adj. tejski = Anakreontov, anakreontski; supst. Tēji, m. Tejani.

tēpē-fāclo, fēci, fāctum, 3. mlačiti, ugrijati, grijati, sol t. solum; mollitur tepefactus et tabescit humus; * ferrum; utopiti, omastiti krolju.

tēpēo, ui, — 2. 1) mlaćan, topal biti, * hiems; * tepens sol; * aurae; * Zephyri; * surgente sole ad eum, quo vespertina t. regio = od istoka do toploga zapada. 2) *tp. * t. alqo, zāljubljen biti*.

tēpēso, pui, — 3. [tepeo] mlaćan bivati, umlaćiti se, mare; * ferrum in pulmone; † nostra aqua.

† tēpīte, adv. s. komp. [tepidus] mlaćo, mlaćno.

tēpidus, adj. [tepeo] mlak, blag, * jus, topla juha, čorba; * sol; * bruma; † cubiculum te-

pidissimum; * tectum; * tepido aggere terrae; * locus tepida caede recens, *jošle toplo mjesto ubistva*; * tepidum (adv.) qui spirat; *pokudno*, * *ohladnio*, focus, rogas, utrula.

tēpōr, ōris, m. [tepeo] 1) *mlakost, blaga toplosta*, solis; maris; uvae; * modicus; † vernus; * *pl. vrudica*. 2) (Tac.) u *zlu smislu*: *hladno kupatilo upril, mlitavost opisa*; *pl. tepores, vinska para, nocturni*, Hor. ep. 1, 18, 92, 93.

tēr, adv. num. [tres] 1) *tri puta*, * t. deni, * t. centum; * t. centum milia; * terni t. 2) *meton.*, * *više puta*, ter et quater, ter quaterque; bis terve bonus, *kaji više puta uspije po kojim stihom*; * = *pre, vrlo*, t. felix, *presretan*; t. amplius; felix t. et amplius; * o terque quaterque beati!

ter-dēces (-decies), adv. num. *trina est puta*.

tērēbinthus, i, f. [τερεβινθος] *terpēntin* (pistacia terebinthus Linn.), *drvo*, Verg.

tērēbro, i. [terebra, svrdao] 1) *provrljeti, probušiti*, † malum (*jabuku*) digito; * latebras uteri *proskati* (o *drvenom trojanskom konju*); * lumen (oko *iskopati*) telo acuto. 2) (Plaut.) *tp. ut terebrat! kako me buši! kako bi me rad dobiti!*

tērēdo, inis, f. [τερών] *drvōtok, drvotočac* (orv), Ov.

Tērēntius, Terencije, ime plemenu rimskom; 1) Gajus T. Varro, konzul i vojvoda god. 216. pr. Is. u boju kod Kane. 2) Marcus T. Varro, gramatik i ispitač starina za Ciceronova doba. 2) Publius T. Afer, pisac komedija, oko g. 170. pr. Is. Odatle -tius, i -tianus, adj. Terencijev.

Tērēntum, i, n. Terent; mjesto na Kampu Marciju, gdje su se slavili ludi saeculares, Ov. Odt. Terentianus, adj. terentski.

tēres, ētis, adj. s komp. [srodno tero] 1) *ušā-kān, okrugao, obal*, stipēs; hastule; * mucro; * fusus; * gemma; *prenes*. (Hor.) sapiens t. atque rotundus, *uglađen i od komada*, t. j., koji sebi ne tare glave za zemaljske stvari; *vitak, pun, čvrst, jak*, * puer; * digiti; * sura; † membra; * plagae, *dobro pletene mreže, guste*. 2) *tp. ukusan, fin*, aures, tanke; oratio.

Tērēus, ēi ili ēos, m. [Τηρέως] Terej, kralj u Traciji (gl. Procne, Philomela), Verg. Ov.

tēr-gēmīnus gl. trigeminus.

tērgeo, si, sum, 2. starije *tērgo*, — 3. *ōbri-sati, otrti; čistiti, laštiti*, arma; *apsl.*, * mensam mentae tersere virentes; * leves clipeos et spicula lucida; * palatum pavone, *dražiti*.

Tērgēstīni, ōrum, m. *stanovnici grada Tergeste* (Trst) u Istri, Tršćani.

tergiversātio, ōnis, f. [tergiversor] *oklijevanje, ustručavanje, mora et t.*

tērgī-vērsor, dep. [tergum-vertō] (*upr. okrenuti komu leđa*) *ustručavati se, kratiti se, ne htjeti, ispridavati se, obračati se*, non incallide; quid tergiversamur, Epicure?

tērgum, i, n. 1) *leđa, hrbat*, a t., *ostrag* *ōd-zāda*; post t., *za ledima, za sobom, ostrag*, post t. clamore audito; neque post t. hostem relinquere volebat etc.; post t. hostium legionem ostenderunt; clamor, qui post t. pugnantibus exstitit; ne — nostros post t. adorirentur; *takoder na leđa*, unam (sc. peram) post t. dedit, *uprti Phaedr.*; vertere, convertere, dare terga, *udariti u bijeg, dati pleći*, * terga praebere fugae, *bježati*; no * praebere terga Phoebo, *sunčati se*; terga dare hosti, *pred neprijateljem bježati*, Liv.; * terga dare *takoder* = *podleći pod teretom*; terga caedere, *po ledima biti*; † terga fugientium fodere; tergo ac capite puniri, *šibaju koga i sijeku mu glavu*; equites tergo inhaerebant, *bijahu za vratom*, † haerere in tergis, † in tergis fugientium, *za petama*, (Curt. 6, 3, 9.) simul terga (*naš bijeg*) viderint, sequuntur. 2) *tp. a) zaleđe*, ad terga collis; * quae terga obverterit axi. b) * *porvrije, aquae*. c) * (= tergus) *koža*, t. taurinum. *Po tom * predmet od kože*, n. p. štīt, *mješina, ručni bubnjić, caestus*. d) * *navlaka*, clipei, e) *meton., tijelo, glava*, komad, centum t. suum; t. suis sordida, *but* (*šunka*).

tērgas, ōris, n. 1) * † *hrbat, pleće*; * de tergore (suis), *od sušena (uđena) buta*; * juvenci. 2) * *debela koža* (životinje; sr. cutis), deripere terga; septem taurorum tergora, *štīt od sedam repova goveda kože*.

Tērīna, ae, f. Terina, grad u Brutiju; adj. -naeus, *terinski*.

tērmeis, ītis, m. *ōdrežana grančica*, olivae, *mladica masline*, Hor. epod. 16, 45.

Tērminālia, ium, n. [terminus] *Terminalije*, svetkovina boga međaša (Termina) slavila se 23. februara.

tērminātio, ōnis, m. [termino] *razmeđavanje, samo tp. a) omeđavanje*, rerum expetendarum; t. (sud) aurium. b) *konac, zaglavak perijoda* = clausula, ordo (verborum) alias alia terminatione concluditur, *jednom Cic. or.* 59, 200.

tērmino, i. [terminus] 1) *omediti, obilježiti*, fines vestri imperii; *fana*; agrum publicum a privato; immensa planities, ut subjectos campos t. oculis haud facile queas, *prègle-dati*; stomachus palato extremo terminatur,

seže do itd. 2) *tp. a) omèditi, stezati*, quibus regionibus vitae spatium circumscriptum est, iisdem omnes cogitationes t. suas; sonos paucis literarum notis; gloriam suam; * famam astris; (*Just.*) oblivione terminari; *zabòraviti se. b) rasudivati, odredivati*, bona voluptate, mala dolore terminavit, *postavi dobro u nasladu, ustvrdi, da je dobro u itd.; (Just.) modum magnitudinis. c) zaključiti, završiti, dokončati, zaglaviti*, bellum; orationem; oratio terminata (*mj. nume-rose terminata*); *skladno završen.*

terminus, i, m. 1) *međaš, međa, granica*; possessionum termini; templi; † terminos urbis propagare; (*Hor.*) revellere agri terminos et ultra limites salire; * *međa, granica uopće; personif., bog međe*; (*Curt.*) Hercules et Liberi patris termini, *granica Indije. 2) tp. granica, cilj*, fines et quasi t. diligendi; jus terminis circumscribere, *odrediti*; certos fines terminosque constituere; † sibi terminum constituere; † gloriae; † adversus cupiditates; † regni; † mundi; † ultimus rerum humanarum; † t. ponere vitae. b) *kraj, konač, svrha*, contentionum; vitae; * angusti t. aevi; * si — hic t. (*tumaranju Enejinu*) haeret; * stabilis rerum, *nepromjenljiva ispuna sud-bine.*

terral, ae, a, adj. num. kao pravi distr. (*sr. trini*) [*ter*] 1) *po tri, svaki po tri*, singulas binae ac t. naves circumsteterant; turres cum t. tabulatis erigebat; t. milia; * t. ter cyathi, (*Hor. sat. 2, 4, 76.*) milia t., *oznaka velike svote*; † u *sing.* terno ordine. 2) * *trojica ujedno i uopće tri.*

terre, trivi (*sync. * tristi*), tritum, 3. [*tripe*] 1) *triti, (Ter.) oculos, oči triti*; * dentes in stipite; * labellum calamo = *svirati u frulu*; * manum labore, *priučiti poslu, ukrijepiti*; * t. calcem = *stići koga u bijegu. 2) Napose a) istriti, istrošiti, izlizati, habati i sl.* * via trita rotis; * papaver tritum, *tučn*; pur-pura, quae teritur (*što se nosi*), absumitur (*ukabati se*); * trita (*trošna*) vestis; * ferrum, *otupiti*; * altera aetas teritur bellis civilibus, *propada, gine u itd.; u pril. (Aurel. Vict.) t. omne jus fasque parricidio, kao nogama ga-ziti. b) * vrijeći, ovrijeći (vršem), vršiti*, * culmos; * milia frumenti tua triverit area centum sc. modium; * area dum messes teret; * bis frugibus area trita est, *o dvojoj žetvi. c) * gladiti, laštiti*, oculos, *Plaut. d) točiti, tokariti*, * radios rotis. e) *često ići, vo-ziti se po, ulirati*, * viam; * iter; * angu-stum iter (*omravima*); * Appiam, *gaziti*, man-nis; * mea nocturnis trita fenestra dolis. 3) tp. a) † *često rukama triti*, catillum Euandri manibus tritum; * quod legeret terereturque vi-

ritum publicus usus. b) u govoru: *često ra-biti, u običaj uvesti*, verbum; nomina con-suetudo diuturna. c) *satruti, izmučiti, umoriti*, se in opere longinquo; plebem in armis; † in foro verisque litibus teri. d) o vremenu: *triti, provoditi, često pokudno — vrijeme gubiti, trošiti, tratiti*, tempus; diem; aetatem in rebus inutilibus; aevum ferro, *pod oružjem*; † dies rerum verbis.

terra, ae, f. („*suho*“ 1) *zemlja*, t. in mundo sita est; de terra saxa tollere; terrae motus, *potres, tréšnja*; * terrae procumbere; *terrā, kopnom, krajem*, iter Brundisium terrā petere; terrā eodem pergit; † terrā marique, (*rijetko*) mari terraeque, et mari et terrā; * terrae marisque casus; a terra, s. *kopna*; * ad terram, *kraju, prema kopnu*; * quidquid sub (u) terra est; * in terris, u *podzemnom svijetu*; * sub terras ire, u *podzemni svijet*; terram intueri, *oboriti oči*; terram alui injicere; manibus sagulisque t. exhaurire; † postulare *gl. aqua*; * terram (*prah*) spueri; terrae filius, *sin zemlje, ne-poznat čovjek; personif., kao božica, Terra*, pl. terrae solutae, *prahovita, rahla z.*; * ar-gento, avaris abditio terris. 2) *pojedina zem-lja, kraj, okolica*, in ea t., t. Italia, Gallia, abire in alias t.; *pojedine zemlje ukupno: svijet, zemlja*, has t. incolentes; orbis ter-rarum, *svijet*; de mundi ac terrarum (= orbis t.) magnitudine; ubi terrarum (*za boga*) su-mus; ubicumque, quo terrarum; (*Hor.*) esse, vivere in terris, *jošte živjeti, biti u životu*; * terrarum dominos evehit ad deos; * cuncta terrarum subacta; * t. alio calentes sole; † te-nente Caesare terras; * solvent formidine ter-ras; * *također * svijet, ljudi.*

terrēnus, adj. [*terra*] 1) *zemljan, od zemlje*, tumulus; collis; genus; campus; *supst. -num, i, n. zemlja, njiva*, herbidum; qua terrena erant. 2) *zemaljski, kopnen*, * hiatus; be-stiae; commoda; * Bellerophontes; * eques, *smrtan*, * numina, *podzemna.*

terreo, ui, itum, 2. 1) (*u*) *strašiti, plašiti, natjerati koga u strah*, alqm; urbem caede incendiisque; alqm mortis minis; suae quemque malae cogitationes; terreri Furiarum taedis ardentibus; (*Sall. Liv.*) territus animi (*u. s.*); * vultu, *sa ne, da (ponaže. s. indio. futuri)*, ne ab altero exercitu opprimerentur; (*Hor.*) terruit gentes, ne etc.; (*Tac.*) terrent enim trepidantque, prout sonuit acies, pavebant terre-bantque. 2) *pregn. a) * plašiti, uplašiti, poplašiti*, aves sonitu; volucres; feras, b) (*rijetko*) *zàstrašiti, sa ne quominus.*

terrestris *rjede terrester*, stris, e, adj. [*terra*] *zemaljski, kopnen*, animantium genus; res, copiae; exercitus; praesidia; proelium; t. na-

valesque pugnae; archipirata; † clades; † iter; (Plaut.) cena, od plodinā; supst. terrestria, n. sve što živi na zemlji, svi zemaljski stvorovi, Hor. sat. 2, 6, 93.

tērrēus, adj. [terra] *zemljan*, od *zemlje*, * progenies.

tērribilis, adj. [terreo] *strašan*, *užasan*, mors t. est iis etc.; majora ac terribiliora afferre.

tērriciā, ōrum, n. [terreo] *strašilo*, *strahovi*, tribuniciae potestatis; nullis t., Liv.

* **tērrifico**, 1. [terrificus] *uplašiti*, *zastrašiti*, animos.

* **tērrificus**, adj. [terreo i facio] *strašedi*, *strašan*.

* **tērrigēna**, ae, comm. [terra-gigno] od *zemlje rođen*, *zemljorođeni*, a) o ljudima, koji su po priči nastali od zmijinih zubi, što ih posijaje Jason i Cadmus. b) o pužu.

tērripāvium, *bolje pūviam gl. tripudium*.

tērrito, 1. [intenz. od terreo] *strahovati*, *strašiti*, alqm metu; horum supplicio (prijetnjom smrti) dubitantes; * magnas urbes; * caelum armis; * alqm bello; apsl.

tērritōrium, ii, n. [terra] *gradsko zemljište*, coloniae; (Eutr.) urbis.

tērror, ōris, m. [terreo] *strah*, alcs rei, od čega; t. externus, od izvanjskih neprijatelja; peregrinus; servilis, od robota; ejusdem (Periclis) vim dicendi terroremque (strahovitu silu govora) timuerunt; in terrore esse; alcuī esse terrori; † praecipue obscuritas terrori erat, *zadavaše st.*; terrorem alcuī afferre, inferre, injicere, incutere, *zadavati s.*, terrorem sui facere; alqm in terrorem conjicere, *natjerati u . . .*; terrorem habere ab alqo ili ab alqa re, *biti u strahu radi čega itd.*, Liv.; magnis t. vexari (o sudbenom progonostru), Nep.; po tom i uzrok straha: *strašilo*, *strahotinja*, duos t. hujus imperii, Carthaginem Numantiamque delevit; unicus quondam Graeciae t. (o gradu Perzopolu, Curt.; jacere terrores, *strašne riječi*; (Hor.) terrores falsi, magici.

tērrus, adj. [partic. od tergeo] *obrt*, *obrisan*, 1) * čisl, opran, *pristao*, mulier; Plaut.; plantae. 2) † tp. fin, *uljudan*, *pristojan*, *pristao*, *krasan*, opus; t. atque elegans auctor Tibullus; multo tersior Horatius.

tērtio-dēcīmāni, ōrum, m. *tercijodecimanci*, vojnici trinaeste legije, jedn. Tao. hist. 3, 27.

tērtiānus, adj. [tertius] *tercijanac*, *trećak*, spadajući na trećega, febris, prezdana groznica; (Tac.) tertiani, *trećaci*, vojnici treće legije.

tērtio, adv. num. [tertius] 1) (tertium) *po treći put*. 2) *treće*, *trećom*, jednom Caes. b. c. 3, 43, 4.

tērtius, adj. num. org. [ter] *treći*, t. Saturnalia, *treći dan Saturnalijs*; pars tertia, tertiae partes ili samo tertiae gl. pars i secundus; tertio quoque verbo; * t. ortus lunae, *trećak*, srp mjeseca, *kako se vidi trećega dana iza mlađi*; * hic t. Decembar = *ovo je treća godina*; * t. succedant, *pridodaj još treću tisuću (talentata)*; * t. e nobis, *jedan od nas trojice*; * ab Iove t. Ajax, *treće koljeno*; prauunuk Jupiterov; * numina t. = *podzemni bogovi*; * t. regna = *podzemni svijet*.

tērtius-dēcīmūs, adj. num. ord. *trinaesti*.

tērtūcius, ii, n. [ter-uncia] *tri dvanaestine asa* i uopće cjeline, *podijeljene na dvanaest dijelova*, četvrt (f.) četvrtina; posl. ne teruncius quidem, *ni pare (novčića)*, (Plaut.) neque ridiculos jam teruncii faciunt, *ne boli ih glava za itd.*; o baštini, *četvrti dio*, Durius facit me ex teruncio sc. heredem.

tēr-vēnēfīca, ae, f. -us, i, m. upr. *trostruka otrovnica*, *trostruki otrovnik*, *velika vještica*, *obješanjak*, Plaut.

tēsa ili **tesqua**, ōrum, n. u sabinskom jeziku: sancta loca undique septa, dakle „sveta“ i radi toga „neobradena“ *pusta mjesta*, (Hor.) t. deserta et inhospita.

tēssēlātus, adj. [tessella, dem. od tessera] *kockast*, *pavimentum*, *pod od mozaika*, jednom Suet. Caes. 46.

tēsēra, ae, f. [od téssagis, -a] a) *kocka*, tesseris jacere; (Ter.) tesseris ludere; in tesserarum prospero jactu, Liv. b) *znamenka*, (drvena) *daščica s napisom*, kao znakom, Just.; *napose daščica*, na kojoj je bila *lozinka* lozinkā, *parola*, *ratni znak*, * it bello tessera signum, Verg. Aan. 7, 637.; *budući da se na daščicama s lozinkama i zapovijed pojedinih odjelima vojničkim izdavala*, znači tessera i *zapovijed lozinkom vojniciima izdana*, *naputak*, (Liv.) omnibus tesserae dari jubet, armati convenirent, s lozinkom zapovijedi svima itd.; tesserae datā incolumes reverti, *kad se razglasilo*, *obredavši lozinkom*, *da itd.*; t. dari jubet, ut etc. c) t. hospitalis, *znak*, *znamenka*, po kojoj su se *pobratimili* (gosti, hospites) *poznavali*, obično *daščica ili komadić drva*, od kojega je svaki polovinu imao; confringere t. (Plaut.) = *pobratimstvo prekinuti*. d) † *daščica*, na koju se *žitak ili novac dobivao*, *znamenka*, *marka*, frumentaria, nummaria.

tēsērārius, ii, m. koji predaje lozinku dalje, *primivši je od vode*: *znakonoša*, Tao.

tēssērūla, ae, f. [dem. od tessera] (prekl.) *de-
tverouglat kamičak, kockica, kojom
se pōd taracao, Lucil. u Cic. or. 44, 149.*

tēsta, ae, f. [možda = tosta] od zemlje (gline)
pečeno, 1) opeka; rl. — *pješkanje dlanovima*
(kao opekama) Suet. Ner. 20. 2) zemljana
posuda, (lonac, vrč, ploška, žara, svje-
tiljka, uljanica), * vinum Graeca t. con-
ditum; * t. ardente; * posl., quo semel est
imbuta recens servabit odorem t. diu; * pia,
s obzirom na sadržinu = vino. 3) *crijep*,
* testa parem fecit; * ingentis pondere testae;
napose = *ἰσχυρὸν, crijep, kojim se glasovalo*
u Grka, testarum suffragia (grčk. *ἰσχυράμους*;
sr. suffragium), Nep. 4) *ljuska* (u životinje),
ljuštura. Odl. a) (Hor.) *korepnjak*, *lju-
štturnjak* (životinja). b) * *kora*, lubrica t.
= led.

tēstāceus, adj. [testa] od opeke, od cigle,
opus.

tēstāmentārius, adj. [testamentum] 1) *oporučni*.
2) supst. -ius, ii; m. *pisao i podmetač*
krive oporuke (sr. falsarius).

tēstāmentum, i, n. [testor] *oporuka, po-
sljednja volja*, facere, conscribere t.; ob-
signare, mutare, rumpere, irritum facere t.; t.
subjicere ili supponere; (Hor.) *testamenta re-
signare*; testamento alqd cavere, *odrediti*;
(Just.) *regnum testamento legare*.

tēstātio, ōnis, f. [testor] *pozivanje na sve-
dočanstvo, prizivanje na svjedočenje*,
inter foederum ruptorum testationem, jedn.
Liv. 8, 6, 3.

+ **tēstātor**, ōris, m. [testor] *oporučitelj*.

tēstātus, adj. s komp [partic. od testor; sr. tes-
tor 1)] *dokazati, očevidan, očit, jasan*,
haec t. sunt atque illustra; res multorum ocu-
lis esset testatior; + quo testatior esset poena
improborum.

tēstificātio, ōnis, f. [testifico] *dokaz po sve-
dočima itd.*, illorum confessionem, t. suam
(od njega nareden dokaz), tabellas sibi nullo
adjumento fore. 2) *uopće: dočitovalje, iz-
java, dokaz, officiorum; repudiae le-
gionis*.

tēstificor, dep. 1. [testis-facio] 1) *posvjedo-
čiti svojom izjavom, s acc. o. inf.*; quid
dixerim; apsl. 2) *uopće: izjaviti, dočitovati*,
posvjedočiti, amorem; partic. perf. pas.,
testificata tua voluntas. 3) (Cael. u Cic. ep.)
*pozvati koga za svjedoka, deos homines-
que; * deam; * numen aquae Stygiae*.

tēstimōnium, ii, n. [testis] 1) *svjedočanstvo*,
svjedodžba, dicere; + reddere; alcuī dare;
t. dicere (svjedočiti) contra alqm; (Phaedr.)
ovis damnata falso t.; dicere pro testimonio,
kao svjedok izjaviti; (Ter.) neque testimonii

dictio (pravo biti svjedokom) est; ad ephoros
sibi testimonium daret. 2) *uopće dokaz, sve-
dodžba*, verba quae testimonio sunt; ejus
rel testimonium esse, quod etc.; laboris sui
periculique testimonium afferre; + t. senatus;
mnijenje, mišljenje senata.

1. **tēstis**, is, comm. *svjedok, svjedokinja*,
testes dare, edere, proferre, adhibere; t. exci-
tare ab inferis; teste alqo, testibus uti; (Ter.)
testes faciet ilico, vendidisse me, *naskoro će*
svjedoke pribaviti, da itd.; * facere alqm tes-
tem; testes sunt rationes civitatum; * teste
deā; hoc memoriā patrum teste dicimus, Cic.
Brut. 27, 103.

2. **tēstis**, is, m. (pl.) *mudo*, Plaut. Hor.

tēstor, dep. 1. [testis] 1) *tranz. posvjedočiti*,
kao svjedok izjaviti, uopće: dokazati,
dočitovati, auctoritatem hujus indicii monu-
mentis publicis; pas. (Liv.) *testata est voce*
praeconis libertas Argivorum; * *Trojana tem-
pora, da je već u doba trojanskoga rata ži-
vio*; * *campus sepulcris impia praelia t.* 2)
za svjedoka zvati, omnes deos, i sa acc.
o. inf.; deos hominesque; deos immortales de
suo scelere; cives; foedera rupta; hoc vos t.;
* *Jovem et foederis aras*; * *ignes et numina*;
* *multa Jovem*. 2) *intrans. dočitovati po-
sljednju volju, oporuku praviti ili na-
pisati*, de filii pupilli re; in testando; * *ta-
bulae testatae, oporuka*.

tēstū, indecl., n [sporedni oblik od testa] *zem-
ljana posuda*.

tēstūdineus, adj. [testudo] 1) *kornjačin*, gra-
dus, Plaut. 2) *kornjačom ukrāšen, oblo-
žen, lyra*.

tēstūdo, īnis, f. [testa] 1) *kornjača*. 2) * *korn-
jačina, kojom se ukrāšivalo pokućstvo, varil*
testudine postes; testudine culti (obloženi) tha-
lami. 3) *gve svedeno, nalik na kornjaču: ci-*
*lata; svedena dvorana; * svod, templi*. 4)
milit. t. t., a) štitni krov, (pod kojim su se
podsjedaci naklanjali, kad su radili ili kad
su se zidoderom primicali (aries) zidovima
(sr. pluteus, vinea, musculus); antecedeat t.
pedum LX aequandi loci causā facta item ex
fortissimis lignis, convoluta omnibus rebus,
quibus ignis jactus et lapides defendi possent;
testudines agere. b) *štitni krov, što ga voj-*
nici načiniše, držeći štitove nad glavama
svojim.

tēstūla, ae, f. [dem. od testa] *crepič; ostra-*
cizam (sūd, na kojem se crijepom glasovalo)
jedn. Nep. Arist. 1, 2; sr. testa 1).

tēter, (pored), tēter, tetra, tetrum, adj. s komp.
i sup. *ružan, gadan, mržak; sramotan*,
gnusan, spectaculum; tenebrae; odor; (Cael.
u Cic. ep.) *teterrima, strahovita, hiems*; *
cruor; (Hor. sat. 1, 5, 7.); * *spiritus; homo*;

- facinus; sententia teterrima; teterrimus in alqm; * t. libido.
- Tēthys**, žqs, f. [Τῆτις] *Tetija*, morska božica, žena Oceanova, Verg. Ov.; * more.
- tētrādrachmum**, i, n. [τετραδραχμων] *tetra-drahma*, grčki srebrni novac od četiri drahme.
- tētrao**, ōnis, m. [τετραων] *tetrijeb* (tetrao urogallus), Suet.
- tētrarches**, ae, m. [τετραρχης] *tetrarh*, knez, koji vlada četvrtim dijelom zemlje; potome uopće knez.
- tētrarchia**, ae, f. [τετραρχία] *tetrarhija*
- tētre**, pored (taetre) adv. s komp. i sup. [teter] ružno, mŕsko; gadno, gnusno.
- tētricus**, adj. [teter] *mrk*, *strog*, *oštar*, *ozbiljan*, *neprijazan*, * domitor; (Liv.) disciplina Sabinorum. Navlast. (Verg.) *Tetrica*, so. rupes, brdo u sabinskoj zemlji.
- tētüll**, etc. gl. fero.
- Teucer**, * -erus, cri, m. [Τεύχος] *Teukar*, 1) sin Skamandrov i zet Dardanov, prvi kralj trojanski. a) * *Teueri*, ōrum, m. *Trojanci*; * *Teueria*, ae, f. *Troada* (Troas); adj. *Tenerus* = trojanski. b) *Teueris*, idis, f. *Teukrida*, nepravo ime bogate glavničarke u Cic. Att. 1, 12, 1, 18, 6. 2) sin Telamona, kralja salaminskoga, polubrat Ajantov (Ajax).
- * **Teuthrāntēus**, adj. [Τευθραντιος] *Teutrantion*, *teutranski* (što se tiče *Teutrantia* (Teuthras), kralja u Miziji) = *mizijski*; također * *Teuthrantius* = *mizijski*, turba, o kćerima Tespija, sina Teutrantova; regna *Teutrantovo*.
- Teuthras**, antis, m. [Τεύθρας] *Teutrant*, 1) rijeka u Kampaniji, Prop. 2) jedan vojnik Turnov, Verg.
- Teutoburgiēnsis saltus**, *teutoburška*, dubrava u današnjem Lippe-Detmoldu, jedn. Tao. ann. 1, 60.
- Teutōni**, ōrum, ili -nes, num, m. *Teutonci*, germansko pleme. Odt. * -nīeus, adj. *teutonski*.
- tēxo**, xui, xtum, 3. (arhaist. inf. praes. pas. texier, Plaut.) 1) *tkati*, *telam*, Ter.; u pril., ea tela textitur, o tom se snuje; tegumenta texta aut sutā; o *pauku*, quasi rete; * *texens* aranea *telam*; u pril., * quod tua texuerant scripta, retextit opus, razori ono, što tvoji episi u meni stvorīše, tvoju utjehu. 2) *tp.* kao *tkanjem* sastaviti, splesti, sagraditi, dogotoviti, pripravit, epistolas quotidianis verbis; (Liv.) tabernacula arundine texta; Paulus in medio foro basilicam jam paene textuit iisdem antiquis columnis, Cic. Att. 3, 16, 8.; * *piscinam*; * *floribus horrea*, (po pčelama); * *naves robore*; * *crates*; * *rosam*, vijence od ruža viti.
- tēxtilis**, adj. [texo] *tkan*, *petljan*, *stragulam*; * *pestis*, *Nesovom* (Nessus) *krvi okvašeno otrovno odijelo*; supst. *tēxtile*, is, n. *tkanje*, *tkanina*; također pl.; u Cic. Verg. 4, 1, 1., *sagovi s ulkanim likovima*.
- tēxtor**, ōris, m. [texo] *tkalao*, Plaut. Hor.
- tēxtriūm**, i, n. [texo] *tkanica*, *tkalaštvo*.
- * **tēxtum**, i, n. [partic. od texo] *tkanje*; *grādevina*, *pinea* (brod).
- * **textūra**, ae, f. [texo] *tkanje*, *tkanina*, t. Minervae.
- Thabēna**, ae, f. *Tabena*, grad u Nubiji. Thabēnenses, ium, m. *Tabenci*, pisac b. Afr. 77.
- Thāis**, idis, f. [Θαίς] *Taida*, a) milosnora (bludnica) u Ateni, Prop. Curt. b) ženska u Terencijevoj Eunuchi.
- Thala**, ae, f. *Tala*, grad u Numidiji.
- thālāmēgus**, i, f. [θαλαμῆγος sc. vačs] *egipatska gondola*, jedn. Suet. Caes. 52.
- * **thālāmus**, i, m. [θάλαμος] *ženska soba*, *stan*, pars secreta domus ebore et testudine cultos tres habuit th. Napose a) *spavaća soba*, odl. a) *bračna postelja*, cum Menelašo surgeret e thalamo. β) *brak*, *ženidba*, vita expers thalami; *nebračan*, *djevičanski*; concipere thalamos alieni orbis; th. ne desere pactos, svoje zaručnice, *nevjeste*. b) uopće: *soba*, *odaja*, *reginam thalamo cunctantem*; *thalamo sub fluminis alto*; *stan*, *Eumenidum*; ubi jam thalamis se composuerunt (o pčelama), *stanice*.
- thālāssīeus**, adj. [θαλασσιός] (Plaut.) *morski*, *color*; *ornatus*, *mornarska nošnja*.
- Thālēs**, ētis i is, m. [Θαλῆς] *Talet*, filozof iz Mileta, jedan od sedmorice mudraca, glava ionske škole.
- Thālīa**, ae, f. [Θάλια] *Talija*, 1) *Muza komedije*, Verg. 2) *jedna morska nimfa*, Verg.
- Thālīarchus**, i, m. [Θαλιάρχος] *začetnik gozbe* *Talijarh*, izmišljeno ime mladu prijatelju Horacijevu, Hor.
- Thāmīras**, ae, m. [Θαμίρας] *Tamira*, trački pjevač, Prop.
- Thāpsus**, i, f. [Θάψος] *Taps*, 1) *poluotok i grad na Siciliji*, Verg. Ov. 2) *grad u Africi*, na glasu s pohjede Cezarove nad Pompejevoima. Odt. **Thapsitāni**, ōrum, m. *Tapšani*, pisac b. Afr.
- Thāsos** ili -us (Thass.), i, f. [Θάσος] *Taz*, otok Egejskoga mora na obali tračkoj. Odt. * -sius, adj. *taski*; supst. -sili, ōrum, m. *Tažani*.
- Thaumas**, antis, m. [Θαύμας] *Tauman*, sin Ponta i Geje (Gaia), otac Iridin (Iris). Odt. 1) * **Thaumantēus**, adj. *Taumantov*, *virgo* = *Iris*. 2) * -tias, ādis ili * -tis, idis, f. *kći Taumantova* = *Iris*.

theātrālis, adj. [theatrum] *kazališni, pozorišni*, sessus; operae th., th. operae corollarium gl. opera b).

theātrum, i, n. [θέατρον] 1) *kazalište, pozorište*; * *gledalište za javne borbe*. 2) = *gledaoci*, tota th. reclamant. Odt. *gledaoci. skupština*, senatus consultum frequentissimo th. (populi) comprobatum; * *spissis th.* (skupštini slušateljstva i sudaca umjetnosti) recitare scripta. 3) *tp. pozorište, djelokrug za javne poslove*; nullum th. virtuti conscientia majus; th. magnum habet ista provincia; † in theatro terrarum orbis esse me credam.

Thēbae, ārum, f. [Θῆβαι] *Teba*, 1) *glavni grad Beotije, rodno mjesto pjesnika Pindara*. 2) Th. Phthiae, *grad u Tesaliji, kasnije nazvan Philippopolis*. 3) *grad u Miziji, rodno mjesto Andromahino*, Ov. Ondje također Thebes campus [Θῆβης πεδίων] *okolica južno gori Idi*, Liv. Odt. a) * **Thēbāis**, idis, f. adj. *tebanski*, a) *rodom iz mizijske Tebe*, Th. est Andromache. β) *iz beotske Tebe*, supst. Thebaidēs, *Tebanke*, Ov. met. 6, 163. b) **Thēbānus**, adj. *tebanski*, a) * *iz beotske Tebe*, Th. urbs = Theba; modi th., *pindarski ili Pindarov*; dea = Ino; semina, *zmajevi zubi, što ih je pōsijao Tebanjanin Kadmo*; deus = Hercules; soror = Antigone; supst. **Thēbānus**, i, -āni, ōrum, m. *Tebanac*. β) * *tebanski (iz muzijske Tebe)*, mater; supst. Thebana, *Tebanjanka, o Andromahi*, sr. 3) a).

Thēbe, ēs, f. [Θῆβη] *Teba*, 1) = Thebae. gl. t. r. 2) *žena kneza Aleksandra ferskoga (Pherae)*.

thēca, ae, f. [θήκη] *kutija, skatulja, tok*, nummaria; vasa sine thecis; † *calamaria, tok za pera, pernjak*.

Thelxinōs, ēs, f. [θελυνοῦς, koja srce opčinjava] *jedna Muza*, Cio. n. d. 3, 21, 54.

thēma, ātis, n. [θέμα] *položaj nebeskih znakova kod poroda; proricanje iz zvijezda pri porodu*, Suet. Aug. 94.

Thēmīs, idis, f. [Θέμις] *Temida, božica pravde i zakonā, također božica proricanja, zato i vlasnica delfskoga proročišta prije Apolona*, Ov.

Thēmiscyra, ae, [Θεμισκυρα] *Temiscira, grad u Pontu na rijeci Termodontu, u sjelju Amāzōnākā*, Curt.

Thēmista, ae, f. [Θεμιστα] *Temista, epikurska filozofica iz Lampsakā*.

Thēmistōeles, is i i, m. [Θεμιστοκλῆς] *Temistoklo, glasovit vojvoda atenski*. Odt. -clēus ili -clius [Θεμιστόκλειος] adj. *Temistoklov*.

thensa, thensaurus gl. tensa, thesaurus.

Theōcritus, i, m. [Θεόκριτος] *Teokrit, grčki pjesnik idila za Ptolemajā, Quint*.

Thēōdāmāntēs, (Thiōd.) ili -mantius, adj. [Θεοδάμειος] *Teodamantov (Theodamas, antis, m. kralj Drijopā u Epiru), Hylas, T. sin, jedn. Prop. 1, 20, 6*.

Theōdectes, is, m. [Θεοδέκτης] *Teodekt, govornik grčki iz Cilicije, učenik Izokratov i Aristoteleov*.

Theōdōrus, i, m. [Θεόδωρος] *Teodor*, 1) *iz Bizanta, suvremenik i takmac Lizijin, sofista*. 2) *iz Cirene, sofista i suvremenik Sokratov, bezbožac*. 3) *iz Gadare, retor, učitelj cara Tiberija*, Suet. 4) *poslanik Henjanā*. 5) *iz Sira kuze, taktik*.

Theōdōsius, ii, m. *Teodozije*, 1) *poslanik Hijanā (Chil)*. 2) a) *otac cara Teodozija I., Aurel. Vict.* b) *Teodozije I. ili Veliki, Aurel. Vict.*

theōgōnia, ae, f. [θεογονία] *teogonija, postanje bogova, ime pjesmi Hesijodovoj jedn. Cio. n. d. 1, 14, 36*.

theōlōgus, i, m. [θεολόγος] *bogoslov*, Cio. n. d. 3, 21, 53.

Theon, ōnis, m. [Θέων] *Teon, jedan oslobođenik na zlu glasu sa psovanja*. Odt. -nīnus, adj. *Teonov, qui dente Theonino cum circumroditur*, Hor.; sr. circumrodo i dens.

Theōphānes, is, m. [Θεοφάνης] *Teofan, povjesnik, prijatelj Pompejev*.

Theōphrastus, i, m. [Θεόφραστος] *Teofrast, pisac grčki, učenik Platonov i Aristoteleov, tako nazvan radi ljeporječja*.

Theōpompus, i, m. [Θεόπομπος] *Teopomp*, a) *grčki povjesnik s otoka Hija, učenik Izokratov*. Odt. -pēus, i -plus, adj. *Teopompov*. b) *jedan pristaša Cezarov*. c) *jedan pristaša Kv. Cicerona u Aziji*.

Thēraeu, adj. [Θηραῖος] *terski, [Thera, otok Kretskoga mora; supst. Therael, ōn, Terani, Sall.*

Thērāmēnes, is, m. [Θηραμένης] *Teramen, s otoka Cea, učenik Prodikov, kasnije jedan od tiranā u Aten*.

Thērapue, ēs, f. [Θεράπυη] *Terapna, grad u Lakoniji*. Odt. * -pnaeus, adj. = *špartanski*, marita, *Helena*; anguis, *dječaka Hija-cinta*.

† **Thērýcles**, is, m. [Θηρύκλῆς] *Teriklo, umjetnik vaza u Korintu*. Odt. -clēus ili -clius, adj. *Teriklov*.

1. † **thermae**, ārum, f. [θερμαί] sc. aquae, *toplice*.

2. **Thermae**, ārum, f. [Θερμαί] *Terma, grad na Siciliji s toplicama, rodno mjesto Agatoklovo*. Odt. -itānus, adj. *termski*; supst. -ni, ōrum, m. *Termijani*.

Thermaeus, adj. [Θερμαῖος] *termski, od grada Therme (Θέρμη), (kasnije Thessalonica zvanoga), sinus, Tac*.

Thermodon, ntis, m. [Θερμῶν] *Termodont*, rijeka u Pontu, uz koju su Amazonke živjele, Verg. Odt. * -teus ili * -tiheus, adj. *thermodonski* = *amazonski*.

thērmōpōllum, ii, n. [θερμονόλιον] *termopolij*, mjesto, na kojemu se toplo piće prodavalo, *krōma*, Plaut.

thērmōpōto, i. [θερμός — potō] (jedn. Plaut. Trin. 4, 3, 7.) *toplim se pićem krijepiti*, guttūrem.

Thērmōpŷlac, ae, f. [Θερμονύλας] *Termopila*, klanac u Lokridi, gdje je Leonida sa svojih 300 junaka pao.

Thērōdāmas, antis, m. [Θηροδάμας] *Terodamant*, jedan okrutan skitski knez, Ov.

Thersites, ae, m. [Θερσίτης] *Terzit*, Ahajac pod Trojom, zloglasan sa svoje grdobe i pogana jezika, Ov.

thēsaurŷrius, adj. [thesaurus] *što se blaga tiče*, fures, *blaga*, jedn. Plaut. Aul. 2, 8, 21.

Thēsaurōchrysdōichrysidēs, ae, m. (Thesaur.) [θησαυρός, χρυσός, χρυσεός] *Tezaurochrizoniko hrizid*, „bogatom nad bogatunima“, šaljivo ima, jedn. Plaut. Capt. 2, 2, 35.

thesaurus (thens.) i, m. [θησαυρός] 1) *zaliha*, *blago*; tp. (Plaut. th. mall. sila nesreće. 2) *blagajnica*; u prii. *žitnica*, *hambar*, publicus t. sub terra; quod lateat in thesauris tuis, u *ladici*, *škrinjioi*; memoria th. omnium rerum; mihi, quoties aliquid abditum quaero, ille th. est, živ rjeđnik, Plin. ep. 1, 22, 2; * *stanice pčelā*, servata mella thesauris.

Thēseus, ēi i ēos, m. [Θησεύς] *Tezej*, kralj u Ateni, sin Egejev (Aegeus), koji je slomio silu razbojničku a Minotaura ubio, prijatelj Piritojev (Pirithous). Odt. 1) * *Thē-ēlas* ili * -sēus, adj. *Tezejev* = *atenski*. 2) * *Thesides*, ae, m. *Tezejević*; * pl. = *Atenjani*.

Thesplae, ārum, f. [Θησπιάς] *Tespija*, grad u Beotiji. Odt. 1) * *Thesplas*, ādis, f. [Θησπιάς] adj. *tepijski* = *beotski*; * deae Th. i (Cic.) samo Th., Muze. 2) supst. *Thesplenses*, ium, m. *Tespijani*.

Thē-pls, is, m. [Θησπύς] *Tespis*, osnovatelj atičke tragedije, suvremenik Solonu i Pizistratu, Hor. ep. 2, 1, 163. ad Pis. v. 2.6.

Thesprōtia, ae, f. [Θησπρωτία] *Tesprotija*, pokrajina u Epiru. Odt. *Thesprōtius*, adj. *tesprotijski*; supst. -ōtli, m. *Tesprođani*.

Thesprōtus, i, m. [Θησπρωτός] *Tesprot*, jedan kralj nedaleko Puteola, zato regnum Thesproti = Puteoli.

Thessālia, ae, f. [Θησσαλία] *Tesalija*, zemlja među Macedonijom i Doridom s Lokridom, *Tesalija*. Odt. 1) * -licus, adj. [Θησσαλικός] *te-*

salski, juga, gora Pelijon. 2) -lus, adj. [Θησσαλός] *tesalski*, Thessali equites, Liv. Suet; * Tempe; * Thessalus victor, o Ahilu iz Phije (Phthia) u Tesaliji, pošto ubi Hektora; * ignes, u taboru Ahilovu; * tela; Ahilove; * pinus, u taboru Argu, * saga; * pubes; * venena, čarobne trave, * vox, basma, * portenta, užasne prikaze, što ih čarobnici stvorile, tjer se smatrala Tesalija sijelom čarobije; supst. -li, ōrum, m. [Θησσαλοί] *Tesalci*. 3) * -lis, idis, f. adj. *tesalski*, i supst. pl. * *Thessalides*, *Tesalke*. 4) * -lus, adj. *tesniski*.

Thessālōnŷca, ae, f. [Θησσαλονίκη] (prije Therme; sr. Thermaeus) *Tesalonika*, grad u Macedoniji s. Solun. Odt. supst. -enses, ium, m. *Tesaloničani*.

Thestius, ii, m. [Θηστιος] *Testijr*, kralj u Eto-lij. Odt. 1) -stlādēs, ae, m. *Testijevid*, o Meleagru, pl. o Pleksipu i Tokseju (Toxeus), Ov. 2) -stlas, ādis, f. *Testijeva kći* t. j. Altea. Ov.

* **Thestōrydes**, ae, m. sin Testorov, Testorovid = Calchas.

Thētis, idis, f. [Θητις] *Tetida*, kći Nereja i Doride (Doris), žena Pelejeva, mati Ahilova, Hor. Ov.; * *apelativno*; more.

Thia, ae, f. [Θηα] *Tija*, žena Hiperijonova, mati Solova (Sol), Cat.

* **thlāsus**, i, m. [θλασός] *bakhanstko kolo*; meton. *igrajuće kolo*.

Thlsbē, ēs, f. [Θησβη] *Tizba*, lijepa Babilonka, ljubovca Piramova, Ov.

Thlsbēus, (Thishaeus). adj. *tizbljanski* (Thlsbe, ēs, f. grad u Beotiji), jedn. Ov. met. 11, 303.

Thōas, antis, m. [Θωας] *Toant*, 1) kralj u Tauriji, u koga je Ifigenija bila svećenica taurijske Dijane. Njega ubi Ifigenija s Orestom. Ov. 2) kralj na o'oku Lemnu, otac Hipsipilin (Hypsipyle). Odt. -tias, ādis, f. kći Toantova, Ov. 3) sin Andremonov (Andraemon), kralj etolski, Verg. 4) jedan Trojanin, Verg.

thōlus, i, m. [θόλος] *kupula*, trbilo hrama, o koje su se vezali zavjetni darovi, prilozii Verg. Ov.

thōrax, ācis, m. [θώραξ] *oklop*; † *pršnjak* (odijelo).

Thōrius, *Torije*, ime plemenu rimskom; Spurius Th. Balbus dade god. 111. prije ls. umjeren poljski zakon; adj. *Torijev*, Th. lex.

Thot, egipatsko ime Merkura, Cic. n. d. 3, 22, 56.

Thrācia, ae, f. i * *Thrāce*, ēs, ili * -ca, ae, f. [Θράκη, Θρηάκη] *Tracija*, (današnja istočna Rumelija ili južna Bugarska). Odt. 1) * *Thrācelus* [Θρηάκιος], *tradki*, ventus, ajever, animae, ajeveroistočnjaci (vjetrovi), koji duvaju

po homerskoj misli s Tracije te su brodarenju pogodni (sr. Hom. Il. 9, 5. Soph. Ant. v. 568.); * **Thrētelus** ili * **Thrētelus**, adj. [Θρητιλος] trački, Th. sacerdos vates = Orfej (Orpheus); supst., Tračanin, tres Th, Verg. Aen. 10, 350. 2) **Thrax** ili **Thraex** (ne Threx), ācis, m. [Θραξ] Tračanin; prenes., gladijator trački družan, t. j. malenim okruglim štitom i živinutim sabljom, obično se borio s tako zvanim mirmilonom (gl. mirmillo); odl. supst. **Thraecidīa**, ōrum, n. oružje Traksa (gladijatora). 3) * **Thraeissa** ili **Thraessa**, ae, f. adj. trački; supst. Tračanka.

Thraso, ōnis, m. [Θράσω] Hvališa, ime hvala- slava vojnika u Terencijevim Eunusima.

Thrasymbulus, i, m. [Θρασυβουλος] Trazibul, glasovit Atenjanin; koji je oslobodio svoj rodni grad od gospodstva tridesetorice tiranā.

Thrasymachus, i, m. [Θρασύμαχος] Trazimah, sofista iz Halkedona, rodio se oko g. 455. pr. Is., suvremenik Gorgijin (Gorgias), iznašasnik govorničkoga numera (blaglasja).

Thraeissa (-aessa) **Thrax** (Thraex) gl. Tracia 2) 3).

Thronium (nion), ii, n. Tronij, grad u Lokridi.

Thucydides, is, i i, m. [Θουκυδής] Tukidid, glasoviti povjesnik peloponeskoga rata. Odl. -dīs ili dēus, adj. Tukididov, se Thucydidiōs esse, ljudi poput Tukidida.

Thule, (Thyle), ēs, f. [Θούλη, Θύλη] Tula, sjeverni i starim nepoznat otok, po svoj prilici Mainland, najveći od shetlandskih otoka, Verg. Tac.

thunus, **thureus**, gl. thynnus, tureus etc.

Thurii, ōrum, m. [Θούριοι] Turij, na mjestu grada Sybarisa (gl. Sybaris) od atenskih naseljenika sagrađen. Odl. -rius, adj. turijski; supst. -ni, ōrum, m. Turijani; in Thurinum, u Turijsko.

thūs, **thuscūlum**, gl. tus, tuscūlum.

* † **thya** ili (dvosložno) **thyla**, ae, f. [θύα] tija, miomirisno drvo = citrus. Odl. **thylus**, adj. od tije, tijov, Prop.

Thyamis, idīs, m. [Θυάμις] Tijamis, rijeka u Epiru, s. Kalamas.

Thyatira, ae, f. [Θυάτιρα] Tijatira, grad u Lidiji.

Thybris gl. Tiberis.

Thyestes, ae, m. [Θυέστης] Tijest, sin Pelopov (Pelops), otac Egistov (sr. Atreus). Odatle 1) -stēs, adj. Tijestov. 2) * -stīdes, ae, m. Tijestovid = Aegisthus.

* **Thyas** (Thyas), ādis, f. [Θυάς] bakhantica. **thymbra**, ae, f. [θύμβρα] ćubār (satureia hortensis, Linn.), Verg.

Thymbraeus, adj. [Θυμβραῖος] timbarski (grad i ravina Thymbra u Troadi), supst. Timbra-

nin, pridjev Apolonov, Verg.; jedan Trojanao, Verg.

thymiamus, adj. (thymum i amo) dušicu ljubavi, jednom Plaut. Bacch. 5, 2, 11.

thymum, i, n. [θύμω] dušica (thymus serpillum, Linn.), Verg. Hor. Ov.

Thyni, ōrum, m. [Θυνί] Tinjani, tračko pleme, koje se naselilo u sjev. strani Bitinije, Cat. Odalle 1) **Thynia**, ae, f. [Θυνία] Tiniju, Cat. 2) adj. * -niacus, * -nias, ādis, f. [Θυνίης] * nus, tinski.

thynus (thunn.), i, m. [θύννος] tuna, riba, Hor.

Thyone, ēs, f. [Θυώνη] Tijona, mati četvrtoga Bakha (Cic. n. d. 3, 2), 58.), neki je drže za Semelu (Semele). Odl. a) * -neus, ēi, m. [Θυωνεύς] sin Tijonin, Tijonovid = Bacchus. b) * -niānus, i, m. melon., vino.

Thyreātis, idīs, f. adj. [Θυρεάτις] tirejski ili tirski (Thyre ili Thyrea, grad u Argolidi), jednom Ov. fast. 2, 636.

Thyreum (-rium), i, n. [Θύρεον] Tirej, grad u Akarnaniji. Odatle supst. -rienses, ium, m. Tirejani.

thyrsus, i, m. [θύρσος] tirz, 1) stabljika. 2) štapić ovit bršljanom i lozovim lišćem, što ga je nosio Bacchus ili bakhantice, thyrsus, čokol, trs, Hor.; * u pril. ostan, badalj.

* † **tiāra**, ae, f. i * **tiāras**, ae, m. [τιάρα, ἡ, τιάρας, ὁ] tijaara, turban, tiaras sacer, o kneževskoj kruni, Verg.

Tibarani, ōrum, m. Tibaranci, pleme u Oriciji.

Tiberis, is (* **Thybris**, idīs), m. Tiber, u Italiji; * **Thybris**, također rijeka Tiber, kao božanstvo, bog Tibera; atribut., Thybrides undae, Ov. her. 7, 145. Odatle 1) -rinus, adj. tiberijski, pater, deus, Tiber kao božanstvo, bog Tibera. Odatle supst. -inus, i, m. a) rijeka Tiber. b) jedan kralj u Albi, po kojem se, kako se priča, i rijeka prozvala. 2) * -rinis, idīs, f. adj. tiberijski.

Tibertus, ii, m. Tiberije, 1) ime rimsko; gl. Claudius 3), Sempronius 1). 2) Odatle -riānus, adj. Tiberijev, Suet.; -riānus, i, m. dem. od Tib., Tac.

tibia, ae, f. upr. golijen, sinistram fregit t., Phaedr.; meton., svirala, prvobitno od golijeni, potom od trstike, od drveta ili kovine, na više načina sastavljena, poput naše klarinete. Upotrebljavali su je kod službe božje, kod pokopā, svadbe; na kazalištu itd. (sr. fistula), obično u pl., jer se u dvije svirale najednuput sviralo, jedna se držala desnom, druga lijevom rukom (t. dextra, sinistra) ali se moglo i na dvije lijeve ili desne svirati, tibiārum cantus; modulate canentes; tibiis canere; * cantus

querulae tibiae; (Ter.) t. dextrae, sinistrae, t. pares, kad se sviralo u dvije dextrae, ili u dvije sinistrae, impares, kad je jedna bila dextra, a druga sinistra. Odatle tibiālla, ium, n. nazivak, navlačak oko golijeni, poput naših čarapa, radi topline, Suet. Aug. 82.

tibicen, inis, m. [tibia-cano] 1) frulač, svirač. 2) pòdupòranj, jednom Ov. Fast. 4, 695.

tibiēnā, ae, f. [tibicen] frulačica, sviračica.

tibiēnium ii, n. [tibicen] sviranje.

Tibullus, ii, m. (Albius) Tibul, rimski elegik rođ. oko g. 54. pr. Is., Hor. Ov. Quint.

Tibur, ūris, n. Tibur, grad u Laciju, na glasu sa lijepa položaja, s. Tivoli. Odđ. 1) Tiburs, rtis, adj. tiburski; supst. -tes, um, m. Tiburani. 2) Tiburtinum, i, n. Tiburtin, dobarce kraj T. 3) * Tiburnas, * + -rtinus adj. tiburski, supst. m. Tiburnus = Tiburtus. 4) * Tiburtus, i, m. sagraditelj Tibura.

Ticinum, i, n. Ticin, grad na rijeci Ticinu sada Paviya, Plin. ep. Tac. — Ticeinus, i, m. rijeka u gornjoj Italiji, s. Ticino ili Tessino, znamenita s pobjede Hanibalove nad Rimljanima; (Aurel. Vict.) -nensis, adj. ticinski.

Tifata, ae, f. i -ōrum, n. Tifata, brdo u Kampaniji.

Tifernum, i, n. Tifern, 1) grad u Umbriji na Tiberu, Plin. ep. 2) u Samniju. — Tiferus, i, m. gora u Samniju, kod koje bijaše grad Tifernum, jednom Liv. 10, 30, 7.

Tigellus, ii, m. Tigelije, ime dvjema muzicima. 1) T. Sardus, stariji, Cic. fam. 7, 24, 1. Att. 13, 49, 1. Hor. sat. 1, 2, 3, 3, 3. 2) T. Hermogenes, mlađi, po svoj prilici u rodu sa starijim i posinjen po njemu, Hor. sat. 1, 3, 129. 4, 72, 9. 25. 10, 18, 80.

tigillum, i, n. [dem. od tignum] gredica.

tignārius, ii, m. [tignum] što se grade tiče, faber t., tesar, drvodjelja.

tignum, i, n. greda, (kraća nego trabs), gradljika; * cava, lađe, korabljice.

Tigrānes, is, m. [Τυγράνης] Tigran, 1) kralj u Velikoj Armeniji, zet i saveznik Mitridatov. 2) sin njegov.

Tigrānōceita, ōrum, n. [Τυρανόσειρα] Tigranocerta, glavni grad Vel. Armenije, što ga sagradi Tigran, Tac.

Tigris, idis, ili is, m. i (u pjesn. obično) f. [τύρις] 1) * + tigar; tako se zove Akteonov šaren i pās tigras i brod sa slikom tigra. 2) m. rijeka Tigris (jer teče brzo kao strijela) u Aziji, Hor. Curt.

Tigurini, ōrum, m. Tigurinoi, pleme u današnjem kantonu Wadskom u Švicarskoj; adj. -rinus, tigurinski.

tilla, ae, f. lipa, Verg.

Tillias, ii, m. Tilijs, 1) sin jednoga oslobođenika i kao ubojice Cezarova poznatoga Tilijsa Cimbra, kojega izbaci Cezar kao Pompejevca iz senata, a kad je ovaj umro, zatraži opeta senatorsku čast, Hor. Sat. 1, 6, 24. 107. 2) Q. T., legat Cezarov.

Timaeus, i, m. [Τίμαιος] Tim ej, 1) grčki povjesnik na Siciliji za Agatokla. 2) pitagorovački filozof, suvremenik Platonov; po njem se prozvao Platonov dijalog (o svijetu), što ga je preveo Ciceron na jezik lat.

Timāgēnes, is, m. [Τιμαγένης] Timagen, učeni i slobodoumni rekor i povjesnik za cara Augusta, Hor. Quint.

Timanthes, is, m. [Τιμάνθης] Timant, slikar grčki, suvremenik Parazijev.

Timāvus, i, m. Timav, rijeka blizu Trsta, s. Timav, Timavo.

timē-factus, adj. [partic.] (rijetko) u strah nātjerān, ūplašen.

timeo, ui, — 2. bojati se, u strahu biti, alqm; inter se; alqd; nihil; omnia; * cuncta; de alqa re, radi čega; s ut, ne non, hrvat. „da ne“ (ponajv. s indik. futura), s ne, hrv. „da“ (ponajv. s indik. futura) [sr. 2. ne II b)]; jednom Liv. 28, 22. nihil minus quam ut egredi moenibus auderent, timeri poterat, gdje očekujemo ne, po smislu = nihil minus fieri posse quam ut — auderent, putabatur [sr. vereor 2)]; s quest. indir., quid agatur t.; s inf., bojati se, žacati se; alcui, alcui rei, bojati se komu ili za što, brinuti se za, sibi; suis rebus; (Ter.) nostrae t. parti, quid hic respondeat; s a, od strane, od; apst., * timuitque exterrita pennis ales, krilima pokaza, da ju je strah; timentes omnium animos consolatione sanare; supst. timentes, m. Caes.-b. G. 7, 7, 4. Tac. dial. 31.; * partic. timendus, strašan, užasan, reges (za podanike); dentes, ljuti, oštri; vox; juvenum examen Eois partibus timendum, od koga da jošte Parčanin dršće.

timide, adv. s komp. i + sup. [timidus] strašljivo, bojažljivo, dprēžno, cum t. pugnetur; t. dico, sed tamen dicendum est.

timiditas, ātis, f. [timidus] strašljivost, bojažljivost, cautio et t.; pl., quantae t., tragovi bojažljivosti, jednom Cic. p. Mil. 26, 60.

timidus, adj. s komp. i sup. [timeo] bojažljiv, strašljiv, dprēzan, ad mortem; in labore militari; animus; * tergum; * navita; * s inf.; s * gen., porcellae; supst. Hor. ep. 2, 2, 36.

Timōleon, ntis, m. [Τιμόλεων] Timoleon, korintski vojvoga oko g. 340. pr. Is.; adj. -ntēus, [Τιμόλεοντιος] Timoleonov, jedn. Nep. Timol. 5, 4.

Timolus gl. Tmolus.

Timon, ōnis, m. [Τίμων] *Timon*, poznati mizantrop u Ateni.

timor, ōris, m. [timeo] 1) *bojazan, strah*, belli magni; repentinae incursionis; t. ab alio, (rijetko) t. de illo meus externus, od izvanjskoga neprijatelja; metus ac t., *strah i trepet*; t. animi, Sall. Cat. 54, 3.; esse in timore, esse magno, minore t. (ali magno in timore esse, jako zastrašiti); + magno adversarios te afficere; pervenire in timorem; * capere timorem; t. alui injicere, incutere, (Plaut. u Cic. ep.) facere; t. occupat alqm, preoccupat animum; magnus incessit t. animis; timore exterritus, peterritus, quo (= cujus rei) t. perterriti Galli; timorem alui eripere, t. abjicere, se ex maximo t. colligere; t. ne (da) Verg. Liv.; timorem facere, ne (da) Liv.; in timore sum (Liv.), subest t., s. acc. c. inf., Cic.; omittit timorem, ne boj se, Cic.; pl., privato sunt oppositi t. Napose: bogobojaznost, strahopočitanje, strah, religio timorque; * deorum. 2) *strahota, strah*, magnus uterque t. latronibus; Aventinae silvae; kao božanstvo, sin Ereba i Noći, Cic. n. d. 3, 17.; * personif. s Minae spojeno.

Timotheus, ei, m. [Τιμόθεος] *Timotej*, 1) sin Kononov, atenski vojvoda. 2) jedan muzik iz Mileta.

tinetille, adj. [tingo] *za umakanje zgodan, umočiv*, jednom Ov. trist. 3, 10, 64.

tinea, ae, f. *moljac*, Hor; *škodljiv vosku pčelinjemu*, Verg.; *svjedarka* (pyralis), Ov.; u pril. (Aurel. Vict.) o udvorici.

tingo (tinguo), tinxī, tinctum, 3. [τίγγω] 1) *pokvasiti, namazati, umočiti, umakati*, tunica sanguine Centauri tincta; gladios veneno; * ora lacrimis; * pavimentum mero; * te meis poculis (počastiti); * mucronem jugulo, udariti nož u itd.; * Oceani aequore tingi (o medvjedu u zvijezdu); napose: bojadisati, mástiti, * lanae bis tinctae murice; * vestem rubro cocco; * coma viridi cortice tincta nucis; supst. * tincta, ōrum, n. bojadisane, šarene stvari. 2) *tp. tinctus* alga re, obilježen, koji ima biljeg od čega, nešto vješt, orator sit mihi t., literis; Laeliam patris elegantia t. videmus, da ima tragova itd.

tinnimentum, i, n. [tinnio] *zveka, zvekétanje*, jednom Plaut. Rud. 3, 5, 28.

tintulo, 4. *zvekétati, zvečati, tintinnabulum*, Plaut. Stoga a) *vikati, glasno pjevati*, nimium jam tinnis, Plaut.; *tranz.*, + *zaoriti*, alqd sufferti. b) (konverz.) *novcima zvečati, plaćati*, ecquid Dolabella tinniat, Cic. Att. 14, 21, 4.

tinnitus, ūs, m. [tinnio] *zvekétanje, zveket*, * strepit assiduo tinnitu galea; * tinnitus aera repulsa dabunt; tp. + o govoru: *puste riječi*. **tinnulus**, adj. [tinnio] *zvučan*, * *sistra*; * *aera*. **tintinnābulum**, i, n. [tinnio] *prapora c, zvonce*, Plaut.

tintinnāculus, adj. [tintinno, 1. *zvečati*] *upr. zvučan*, t. viri = *kvnici*, jer su robovima privezivali praporce, jednom Plaut. Truc. 4, 3, 8.

tintino, 1. [redupl. od tinnio] *zvekétati, zvečati*, jednom Cat. 51, 10.

* **tinus**, i, f. *lopočika, crna kalina* (viburnum tinus, Linn.), Ov.

tippula (tipula), ae, f. *upr. vodeni pauk, stoga* (Plaut.) *vrlo laka stvar*.

Tiresias, ae, m. [Τειρεσίας] *Tirezija, sljepi gatalao u Tebi, suvremenik Edipov*.

Tiridates, is, m. [Τιριδάτης] *Tiridat*, tako se zvalo više kraljeva u Armeniji.

tiro, ōnis, m. 1) *novak*, također kao adj. exercitus t.; milites t.; potom a) *uopće: novak, početnik*, in alga re; t. esset scientia; + tirones gladiatores ili gladiatorum. b) *novak u javnom životu*, * tironum frequentia; (Hor. sat. 1, 2, 16, 17.) sub patribus duris tironum. 2) *Tiron*, ime učenom oslobođeniku Ciceronovu; i jednomu centurijonu Cezarovu, pisao b. Afr. 45.

tirocinium, ii, n. [tiro] 1) + *novništvo u ratu, vojnička neiskusnost*, tirocinia ponere, sub militia patris tirocinii rudimenta deponere. Odatle a) (Liv.) *neiskusnost novaka*, juvenis. b) *prva javna pojava*, in L. Paulo accusando tirocinium ponere, Liv.; + ut filios suo quemque tirocinio in forum deduceret. d) *novaci*, jednom Liv. 40, 35, 12.

tirūneulus, i, m. [dem. od tiro] *novačić, mlad početnik*, + t. miles; + u trčanju.

* + **Tiryns**, nthis, f. [Τίρυνς] *Tirint*, grad u Argolidi, gdje je, kako se priča, Herkul odgojen. Odatle * **Tirynthlus**, adj. *tirintski*, često o svem, što se na Herkula odnosi, tela; heros; hospes T. i samo Tir. = Hercules; * **Tirynthia** = Alcmena.

tīs, zastarjelo mj. tui (gen. od tu), jednom Plaut. mil. 4, 2, 42.

* **Tisiphōne**, es, f. [Τισιφώνη] *Tizifona*, osvetnica umorstva, jedna od Furijā, Verg. Hor. Odatle -nēs, adj. *Tizifonin* = *kaznjiv, zločinski*, tempora, jednom Ov. trist. 4, 9, 6.

Tissēnsēs, ium, m. *Tišani* (stanovnici grada Tise, na Siciliji).

Titan, ānis, m. (kadšto polatinjeno **Titānus**, i, m. [Τίτιν] 1) (obično u pl. **Titanes** ili -ni), *Titani*, stariji rod bogova, šest sinova Urana i Geje (Gaia), koji su srušili pod vodstvom

*Saturnovim (Kronovim) oca Urana s prije- stolja, a sami podlegli gospodstvu Saturnovu, zatim Jupiterovu. 2) u sing. božansko biće postanja titanskoga, napose * Sol, bog sunca, sin Hiperijonov. 3) (Plaut.) apelat. = starac. Odatle a) -āniāeus, adj. Titanov, titanski. b) * -ānis, idis, f. supst. kći ili potomak ženski jednoga Titana, a) = Circe, kći Solova. β) Tetija (Tethys), sestra Titanima. c) * -ānūs, [Tīánuos] adj. Titanov, titanski; odatle * supst. -ia, ae, f. α) = Circ. β) = Latona ili Dijana. γ) = Pyrrha, unuka Japetova.*

Tithōnus, i, m. [Tīthōnos] *Titon*, sin Laomedonov, muž Aurore, koja ga je na nebo na svojim kolima povezla, gdje je isprosila za nj u Jupitera vječni život, no ne vječnu mladost, napokon se zgrči u skakavca, Hor. Curt. Odatle * -nūs, adj. Títonov, conjux i samo * Tithonia = Aurora.

Titles, ium, m. [Titus, ime Tacijevo] *Ticiji*; izvedeno **Titlenses**, ium, m. jedna (sabinska) od tri najstarija tribusa (Ramnes, Tities, Luceres), u koje su se razređivali patriciji rimski po svojem postanju i od kojih su poslije sastojale tri viteške centurije; * kolekt. (kao tribus) **Titlens** (sr. Liv. 1, 13, 8).

titillatio, ōnis, f. [titilo] *škakljanje, volup- tatum.*

titillo, i, *škakljati, podraživati, sensus; tp. * ne vos titillet gloria.*

Titius, *Ticije*, ime plemenu rimskom; Sextus T. hodao je kao da pleše tako, da se jedna vrsta plesa po njemu prozvala. Odatle **Titius**, adj. *Ticijev*, lex; sodales, (Tac.) sveće- nički zbor, kolegijum, što ga je sabinski kralj Titus Tatius osnovao.

titivillium, ii, n. upr. *vlakno, tp. neznatna stvar, sitnica, jedn. Plaut. Cas. 2, 5, 39.*

titubanter, adv. [titubo] u klas. jeziku samo u pril., *nestalno, nesigurno*, posuistis enim, atque id tamen t. et strictim.

+ **titubantia**, ae, f. [titubo] *kudécānje, kole- banje, linguae, oris, lepanje.*

titubatio, ōnis, f. [titubo] u pril., *kudécānje; neprilika.*

titubo, i. a) *kolebati se, kudécati, pòsr- tati, klecati, * mero somnoque gravis t. vi- detur; * titubantes ebrius artus sustinet; * ti- tubanti pede; * titubata vestigia, upr. ràskli- mán. 2) tp. a) u govòru: tepati, zápinjati, Licinius titubans. b) (Plaut. Nep.) nèodlu- čan biti, skanjivati se, zàbānjen biti. c) spotaknuti se, posrnuti, sagriješiti, ne quid titubet, Ter.; si quid titubatum est; si tantulum offensum titubatumque sit; verbo t.; * cave ne titubes (da ne pogriješiš) man- dataque frangas.*

titulus, i, m. 1) *natpis, nominis; * ire per ti- tulum vetiti nominis, zàbrānjeno ime napisati na itd.; * per titulos memoresque fastos, nat- pisi na kipovima, slavolucima itd.; * qui stu- pet in titulis et imaginibus; * quorum (pro- danim robovima) t. per colla pependit. Napose a) * † grobni natpis. b) natpis na kući, koja se prodaje, oglas, * ite sub imperium sub titulumque lares, pròdājete se oglasom; † legit titulum auditoque pretio etc. 2) na- slov, a) časno ime, slavno ime, poča- stan naslov, consulatus; * conjugis; * ser- vatae pubis Achivae, slava, daje spasao Grke; * scelus ob titulos (časti) admittis inanes; * per titulos ingredimurque tuos, pjevamo tvoje zasluge; † titulo victoriae inflatus; * te t. mortis habere meae, da se o tebi kaže, da si povod smrti majoj. b) ugled, dika, sjaj, tantae gloriae, (Liv.) c) izlika, izgovor, uz- rok, haud parva res sub titulo prima specie minime atroci ferebatur, quem t. praetenderi- tis, sub titulo aequandarum legum jura nostra oppressa, quamquam is egregius t. esset, Liv. † t. facinoris speciosus praeferebatur.*

Titurius, ii, m. *Titurije*, jedan legat Cezar- rov u Galiji.

Titus, i, m. *Tit*, rimsko ime (praenomen).

Tityos, i, m. [Tītyos] *Titij*, sin Jupitera i Geje (Gaea), koga su bogovi ubili i u podzemni svijet zatvorili, gdje su mu jastrebovi ključali sved iz nova rastuća jetra za kaznu, jer je Latonu napastovao, Verg. Hor. Tib. Prop. Ov.

Tityrus, i, m. *Titir*, ime jednomu pastiru u Verg. Odatle meton., a) = *pastir*. Verg. b) = *Vergilije sâm*, Prop. 2, 34, 72.

Tlepólemus, i, m. [Tlepólemos] *Tlepo lem*, sin Herkulov pod Trojom, vođa Rodanā pod Tro- jom, Ov.

Tmārus (Tmaros), i, m. [Tmāros] *Tmar*, 1) gora u Epiru, Verg. 2) jedan Rutulac, Verg.

Tmōlus (Tīmōlus), i, m. [Tmōlos] *Tmol*, gora i grad u Lidiji. Odatle 1) * **Tmōlius**, [Tmōlios], adj. *tmolski*; supst. sc. αlvos, *tmolsko vino*, Verg. georg. 2, 48. 2) supst. **Tmōlites**, is, m. *Tmoljanin*.

tōcullō, ōnis, m. [tōxos] *lihvar*, prijezirno, jednom Cic. Att. 2, 1, 12.

tōffinus, adj. [tofus] od *máčka* (kamena), jedn. Suet. Claud. 21.

* † **tōfus** (toph.), i, m. *mačak, túpa.*

tōga, ae, f. [tego] *toga*, široka od vrata do nogu duga gornja haljina, od jednoga po- luokrúgla komada vunene tkanine, koju su tako ogrtali, da je lijeva ruka u njoj bila kao u zavoju, a desna posve slobodna. Odišlo Rimljanina u miru, kad je u javnost izlazio kao građanin, nominis et togae oblitus, arta,

exigua, trium ulnarum, crassa, tenuis, *Hor.* *Napose* t. purpurea, *krádjěvā*; praetexta gl. praetexo; t. pura = virilis, *običnā*, *nepòrúb-lyena*; sr. virilis 2); t. candida gl. candidatus; sordida gl. sordidus; t. pulla gl. 2. pullus; * mutare togam, *zamijeniti togam praetextam togom virilnom* (sr. muto); *prenes*. *Hor. ep.* 2, 1, 57. dicitur Afrani t. convenisse Menandro t. j. *Afranija koji je pisao „fabule togate“* [gl. togatus a)], *pòredili su s Menandrom*; *meton.*, a) *mir*, * cedant arma togae; sr. *Cic. de or.* 3, 48, 167. off. 1, 22, 77. b) *kurva*, (*jer su kadšto nosile togu mjesto stole, koje nijesu smjele nositi*) *jednom Tib.* 4, 10, 3.

tōgātārius, li, m. [toga] *togatario*, *glumao u fabuli togatoj* [gl. togatus a)], *jednom Suet.* *Aug.* 45.

tōgātus, adj. [toga] u *togi*, *odatile a)* oznaka *građanina rimskoga*, u *opreci s Nerimljaninom*, unus e togatorum (*togašā*) numero; * gens t., *Rimljani*; u *najširem smislu*, *svi uopće, koji govore latinski*; *Cic. de or.* 3, 11, 43; *ancilla t.*, *bivša robinja* = *libertina*, *koja je smjela svrh tunike togu nositi* [sr. toga b)], *Hor. sat.* 1, 2, 63.; *napose a)* **tōgāta**, sc. *fabula*, ae, f. *drama rimska*, u *kojoj su liica bila Rimljani i predmet rimski* (opp. *palliata*). β) * *kurva* [gl. toga b)]. γ) *Gallia t.*, *dio Galije cisalpinske, koji je postao rimski*. δ) *budući da je toga bila odijelo mira, upotrebljava se togatus i onom, koji u miru živi, ili u miru državnu službu vrši i stid.*, cui uni togato (senatus) supplicationem decreverit; qui t. rei publicae praefuerunt (opp. *imperatores*).

tōgula, ad, f. [dem. od toga] *togica*.

Tolbićum (Tolp.), i, n. *Tolbićak*, *grad u Galiji Belgijskoj*, s. *Zülpich*, *jednom Tac. hist.* 4, 79.

Tolēaus, i, m. *Tolen*, *rijeka u zemlji sabin-skoj*, *jednom Ov. fast.* 6, 565.

tōlērābīlis, adj. s. *komp.* [tolero] 1) *snosan*, *snosljiv*, *orator*; *condicio*; *amicitia*; *tolerabilior servitus*; quibus aspera quondam visa maris facies et non t. nomen, *Verg. Aen.* 5, 768. (*Drugi*: numen). 2) (*rijetko*) *lako podnoseći*, paulo qui est homo t., *Ter. Heaut.* 1, 12, 31.

tōlērāndus, adj. [tolero] *snosan*, *jednom Liv.* 38, 8, 2.

tōlērāns, tis, adj. s. *komp. i sup.* [partic. od tolero] *podnoseći*, *strpljiv*, *trpeći*, *penu-riae tolerantissimus*; † *laborum*.

tōlērānter, adv. [tolerans] *strpljivo*, *pati dolorem*; *illa ferre*.

tōlērāntia, ae, f. [tolerans] *trpež*, *podno-šenje*.

tōlērātīō, ōnis, f. [tolero] *podnošenje*, *pade-nje*, *jednom Cic. fin.* 2, 29, 91.

tōlērātus, adj. [partic. od tolero] *snosan*, *blag*, *tolerantiora*, *jednom Tac. ann.* 12, 11.

tōlērō, i. *nositi*, *odatile 1)* *podnositi*, *tr-pjeti*, *hiemem*; *militiam*; *inopiam manuum mercede*, *kuburiti*, *životariti od itd.*; *famem* (*učiniti snosnim*) *alga re*; *tributa*, *smoći*, *smagati*; † s. *inf.*; paulo etiam longius tolerari posse, *moglo bi se duže potrpjeti*, *ustrajati*; † in partibus iisdem, *ustrajati*. 2) *uzdrža-vati*, *hraniti*, *equitatum pabulo*; *equos tole-rari*; *vitam*, *životariti*; † *corpora equorum*.

Tōlētum, i, n. *Toled*, *grad u Španjolskoj*, s. *Toledo*. *Odatile supst.* -*tani*, *ōrum*, m. *Tole-dani*.

tollēno, ōnis, m. [tolo] *tolenon*, *dérma*, *greda zamašnica*, *stroj opadmi*.

tollo, *perfektivni oblici nadomještaju se obli-cima od sufféro*, *sufferre*, *sustūli* [*neobičan inf. perf. tulisse*, gl. 2) d)], *sublātum*, 3. 1) *dīdī*, *dizati*, *ispraviti*, *podīdī*, (*Plaut.*) *alqm jacentem*, *in collum*; *saxa de terra*; *se a terra altius* (o *raslinama*); * *se t.*; * *se t. ad auras*, * *se t. (s postelje)*; * *caput in proelia* (*na po-četak bitke*); *manus*, *osb. čudeći se*, *Horten-sius vehementer admirans* — *ut etiam manus saepe tolleret*; *sustulimus manus et ego et Balbus*; *takoder kad smo nestrpljivi ili siti oga*; „*Ohe jam*“ (so. *satis est*): *ad caelum ma-nibus sublatis dixerit*, *Hor.*; † *manus ad deos*; * *aurem* (o *psu*), *načuliti*; * *verticem* (o *slavo-hljepju*); * *late conspicuum verticem* (s *obzirom na bogatstvo i velehljepje*); *sortes*, *vući*; *alqm in crucem*, *propeti na*; t. *ancoras*, *dignuli sidra*; *ignem* (*kao znak upaliti*); *in caelum vos umeris nostris tollemus*; * *freta*, *ušbūr-kati*; * *verba cadentia*, *hvatati izrečene riječi* *te pozornost na njih svraćati kao na važno*; * *hoc tibi dictum tolle memor*. *Napose a)* u *vis dizati*, *tectum altius*. b) *dīdī koga*, *pri-miti u*, *uzēti*, *alqm in currum*, *in equum*, *alqm ad se sc. in navem*, *povesti sa sobom*; (*Hor.*) *alqm redā*; * *Pergama leviora tolli gl. levis 1)*; o *brodovima*, *ukrcati*.

2) *tp. a)* *pōdignuti*, *istaknuti*, *isitoati*, *uzvisiti*, *clamorem*, *cachinnum*; * *hinnitum*, *zārziati*; * *risum*; * *vocem*, *podīdī*; * *minas*, *podigavši glavu prijetiti*; * *proelia*; *Herculem in caelum fortitudo*; *alqm laudibus*; * *laudes alcjs kovati u in astra*; * *urbem ad astra*; * *avos spe in tantum*, *do tako sjajne nade*; * *gloria alqm t.*; *alqd dicendo augere et tollere altius*; t. *animos*, *pōnjeti se*, *naduti se*; *sub-latus*; t. *alqm*, *uzvisiti koga na čast*; * *alqm honoribus*, *častima odlikovati*, *prōslaviti*, * *mortale corpus imo de gradu*. b) *pōkánjena ispraviti*, *ūtješiti*, *ohrabriti*, *animum*,

* animos dictis, * animos omine, *srce osokoliti* (sebi ili drugim); * amicum; quibus rebus omnibus sublatus, *Caes. b. c. 2, 37, 2. c) primiti na se; naprtiti*, quid oneris; poenas, *podnositi. d) dići dijete sa zemlje, kao znak, da smo pripravnici odgojiti ga* (sr. suscipio), *po tom othraniti, odgojiti, Plaut.*; ego cum genui, tum morituros scivi et ei rei sustuli, *zato ih othraniti, Ennius u Cic. Tusc. 3, 13, 28; t. liberos ex alga, roditi s kim; (Suet. Aug. 63.) liberos tulisse (neobican perf.) ex alga.*

3) *oduzeti, odnijeti, maknuti, odvesti, oteti, ukloniti, ukinuti, udaljiti, uzeti u pravom i u prenesenom smislu, praedam, frumentum de area; solem, amicitiam e mundo; pecunias e fano, simulacra e templo; alqm ex hac hominum frequentia; * alqd ex acervo; omnes (chlamydes); * pullum (oteti za svoju porabu); * quantumvis tolle, uzmi sa sobom; * tolli, medijalno: oteti, odijeliti se, in arduos tollor Sabinos; t. alqm ab atriis Liciniis in Galliam; * alqm fuga, ugrabiti; alqm denso aere, oteti (ἐξαπαύειν); * multa ex oculis, ukinuti s očiju; * virtutem ex oculis, ukloniti; * curas e pectore, odstraniti; * cupidinem uvae immitis, obuzdati; * minas, * dolos, oteti; t. pecuniam, dići; t. t. u kućanstvu, t. mensam, pospremiti, (Hor.) patinam, hos cibos; milit. t. t., signa, krenuti se na polazak; t. dubitationem, suspitionem, errorem, spem, timorem, oduzeti, riješiti; controversias; * gloriam, oteti; sublato Areopago, dokinuvši A.; * caedes et rabiem, iskorijeniti; * querelas, učiniti kraj; * virtute carentia, mlohavo odstraniti; cum fluere lulentus (Lucilius), erat quod t. velles, što bi poželio, da ga nije; t. tempus, diem, tratiti razvlačedi (sr. eximo); is dies est intercessione sublatus, izgubljen, u taman potrađen; † signum interdicto sublatus est, nije ga bilo; pregn., s puta maknuti, dići, smaknuti, uništiti, upropastiti, odstraniti, istrijebiti, tamaniti, t. alqm e, de medio iti samo t., s puta maknuti, ubiti; t. deos, poricati bogove; legem; comitia; t. nomen ex libris, izbrisati; (Caes. u Cic. ep.) mendum scripturae; Carthaginem et Numantiam funditus, razoriti, t. stirpem, Aetolorum gentem; * Titanas immanemque turbam fulmine caduco, smrvti, satrti; t. reges; * mala tollet anum vitiatu melle cicuta.*

Tolosa, ae, f. gl. Volcae. *Tolosa*, današnji Toulouse. Odt. a) **Tolossanus** (Toloss.), (Just.) -sensis, aof. toloski. b) *supst. -sensis, ium, m., Toložani.*

tolatim, adv. [tolo] *kāsom*, Plaut.

Tom, drum, m. i **Tōmia**, idis, f. [Tōm] *Tom*, grad u Dobruči, pò priči mjesto, gdje je Me-

deja raskomadala [τέμω] brata svoga *Asirta*, u koje bi Ovidije prognan, s. *Tomisvar*, Ov. Odt. 1) *supst. Tōmītas, arum, m. Tomijani.* 2) *-tānus, adj. tomski. Ov.*

Tōmīris, idis, f. [Tōmīris] *Tomirida*, skitska kraljica, koja je Cira pobijedila i ubila, Just.

tondeo, tōtōndi, tōnsum, 2. 1) *strići, ostrici, brijeti, obrijeti, * † oves; * lanae tonsae; barbam et capillum; * tonsa cutis; apsl.; * † refleks, strići se, šišati se.* 2) *tp. a) ošišati, ugláčati, saltatrix tonsa, o konzulu Gabiniju, koji se odviše kitio; * ilex tonsa bipennibus, okresati; * tonsis villis. b) * kositi, žeti, segetem; prata. c) * oćupati, ubrati, pōpasti, bristiti, comam hyacinthi; violas; corona ili oliva tonsa; campum; tonsis in vallibus. d) lišiti, oteti, alqm auro usque ad cutim, Plaut.; regna paterna comā purpureā, Prop.*

tonitrū, ālls, adj. [tonitru] *gromovni, libri, u kojih se piše o gromu i značenju njegovu, jedn. Cic. de div. 1, 33, 72.*

tonitrus, ūs, m. u pl. **tonitrua**, um, (zastarjelo), n. [tono] *grom, abl., tonitru, Verg.; acc. pl., tonitrus, Ov.; tonitribus; * oblak gromonosni.*

tonō, ui, itum, 1. *grmjati, tonati, grmi; * Jupiter tonans, tonabat; i samo * Tonans, gromovnik = Jupiter; * konji pred kolima Jupiterovim, equi. Odalle a) * oriti se, ječati, gruvati, tulnjiti, lomiti se, caelum omne fragore. b) grmjati, o silnu glasu, Pericles t. dictus est; * eloquio; * qualis Pindarico spiritus ore t.; † oratio; s acc., (za)grmjati čim, verba foro; deos, glasno prizivati.*

* **tonsā**, ae, f. *veslo.*

tonsillae, ārum, f. *kraujnici, žabice u grlu.*

tonsito, 1. [intenz. od tondeo] *strići, oves, jedn. Plaut. Bacch. 5, 2, 9.*

tonsor, ōris, m. [tondeo] *brijač, koji je u Rimljanā, otkad je Tricinijs Menas oko g. 300. pr. Is. doveo prve brijače u Rim, ne samo kosu i bradu polkerativao, već i nokte rezao onima, koji nijesu mogli držati robova za taj posao; zato su i brijačnice bile u svako vrijeme pune ljudi i ujedno sastajalište brbljavaca i nōvinārā; posl. omnibus et lippis et tonsoribus notum esse, Hor. sat. 1, 7, 3.*

tonstricula, ae, f. [dem. od tonsatrix] *brijačica, jedn. Cic. Tusc. 5, 20, 58.*

tonstrina, ae, f. [tondeo] (Com.) *brijačnica.*

tonstrix, icis, f. [tondeo] *brijačica, Plaut.*

tonsus, ūs, m. [tondeo] (preth.) *češljanje, frizura.*

tōphus gl. *tofus.*

tōplārius, ii, m. [od tōmōv] *vrtlar umjetnik. b) -ia, ae, f. umjetno vrtlarstvo.*

tópica, ōrum, n. [τοπίκα] *zbirka općenitih rečenica* (loci communes), *tako se zove jedan spis Aristotelov i jedan Ciceronov, koji je Aristotela u tom slikedio.*

tōral, ālis, n. [torus] *pokrivač, illota toralia, Hor.*

tōrāria, ae, f. [torus = δῶρον] *dvorkinja* (δῶροτορῶρος), jedn. *Plaut. mil.* 3, 1, 102.

† **torēlūm**, i, n. [torqueo] *tijesak, preša.*

tōreuma, ātis, n. [τόρευμα] *napola uzvedeno djelo* (francuski: demirelief).

tormentum, i, n. [torqueo] 1) *okrètāljkā, oruđe za okretānje, po tome a) vitao. b) mušilo, tortura, prenos, muka, tormenta fortunae; tormenta suspicionis; † tormenta pectoris; † o podagri; * lene t., ugodne muke, vino. 2) oruđe za metanje, metaljka (baliste i katapulte) meton., hitao odapēt metaljkom, strijelja.*

tormina, num, n. [torqueo] *zavijanje u trbuhu, kolika, griza.*

torminōsus, adj. [tormina] *od kolike bolujuć, jedn. Cio. Tusco.* 4, 12, 27.

tōrno, i, [tornus] *strugati, točiti, sphaeram; * tp. versus male tornati, slabo uspjeli stihovi.*

tōrnus, i, m. *strugalo, točilo, dljetlo, * torno rasile buxum; * pocula quibus torno facili super addita vitis; * tp. angusto versus includere torno.*

Tōrōne, ēs, f. [Τορὼν] *Torona, grad u Macedoniji; adj. -naleus, ili (Tac.) -naeus, toronski.*

tōrōsus, adj. [torus] *mišićav, * colla (boum).*

torpēdo, īnis, f. [torpeo] 1) (Tac.) = torpor gl. t. r. 2) *drhtulja riba, koja učini, da čovjek protrne* (raja torpedo Linn.).

torpeo, ui, = 2. 1) *okoreo, ukōđen biti*, (Poeni) *torpentes gelu in castra rediere, ukōčeni; * t. simillimus saxo; † t. membra; † torpentem excitare. 2) duševno protrnuti, zapanjiti se, snedivati se, iznemoci, skunjati se* (od čuda, straha i sl.). ili *od nerada*, metu; timeo, totus t.; vox spiritusque torpebat, obumirāše; an dextrae torpent? * animo et corpore; * vires ad proelia; * t. Pausiacā tabellā, zablenuiti se, diviti se; consilia tua t., ne znaš sebi pomoći; frigere ac t. senis consilia, mlitavi su i mlohavi: deum sic feriatum volumus cessatione t., pustiti, da u neradu obamirē; (Tac.) si civitas longa pace et otio torpeat; (Curt.) t. desperatione, silentio, temeritas t.

torpesco, pui, — 3. [torpeo] *trnuti, pōdinjati mlitavjeti, obumirati* (er. torpeo), *u klas. prozi samo od nerada, manus aut animus per otium t.; t. ingenium incultu aut*

socordia; † deliciis et desidia t.; protrnuti, ukōčiti se, lingua metu; molles ante dolore genae.

tōrpīdus, adj. [torpeo] *zapānjen, ukōđen, omāmljen, stupore ac miraculo; somno.*

torpor, ōris, m. [torpeo] *protrnude, obumrlost, zapānjenost, ukōčenost; odt. (Tac.) mlitavost.*

torquātus, adj. [torquis] *torkvat, s vratnom verižicom; osb. kao pridjev u gens Manlia; * Aleto t. colubris, sa zmijama oko vrata mjesto verižice.*

torqueo, tōrsi, tōrsus, 2. [arhaist. inf. pas. torquerier, Hor.] 1) *viti, obrtati, okretati, obraćati, prevraćati, * vestigia ad sonitum; * aurem ab obscenis sermonibus; * lumina, oči igraju; * tegumen immane leonis, ogrnuli; * spumas, rovali po itd.; * terra circum axem se t.; alqd in orbem; † agmen in laevum; * taxos in arcus, savijati; collum alicui, zavrnuti vralom, stisnuti za šiju koga (da se na šlo prinudi; * torquet (uzvillava) nunc lapidem nunc ingens machina tignum; * ora equi frenis; upravljati; * capillos ferro, kocrati; * stamina pollice, presti u pril. okretati, svraćati, upravljati, voditi, naturam huc et illuc t. et flectere; orationem alqd; omnia ad commodum; imbecillitatem animorum; * sidere mundi; * bella. Napose a) * valjati, kotrljati, saxa; montes. b) (u krugu) vrtjeti, obrtati, svijati; bacati, odāpinjati, pustiti, * anguis tortus; † vestis circum brachia torta, savijeno; hastas; * jaculum in hostem; * tela in alqm; * fulmina; * glaebas, * ramos; * aquosam hiemem, sāsati. 2) preyn. a) * vrteći šlo uđiniti, praviti, kretati, orbem; torquet medios nox humida cursus, svršava pol puta. b) kriviti, prevraćati, ora torquentur; t. oculum; u pril. verbo ac litera jus omne torqueri, zavrati se. c) napose mučiti, na muke uđarati, alqm; † quos illi tortus necaverunt; † tortus interiit; * t. alqm mero, čvrstim pilom ispitivati dije srce; torqueatur vita Sullae, neka te tačno ispita itd. Stoga tp. mučiti, kiniti, uznemirivati, alqm; libidines te torquent; stulti malorum memoria torquentur; (Phaedr.) torqueor sa ne, jedn. Ov. her. 9, 36. * ludentis speciem dabit, et torquebitur, Hor.*

gradit de se, da se igra, a on de se mučiti.

torquē, i (rjede) -quē, is, m. i (u prozi rjede) f. [torqueo] *vratna verižica, kao vres. Odt. a) jaram, homut volujski. b) * verižica od ovijeda.*

tōrrens, tis, [partic. od torreo] 1) *adj. gorući, vruć, usijān, miles sole. Liv.; ripae pice, flammae, Sirius, Verg.; tp. bōčan, plah, * aqua; † amnis; † torrens fertur; torrentia,*

sc. flumina, Curt. 9, 9, 9. 2) *supst. m. bujica*; † *tp. inanis t. verborum, puste riječi*, † quo torrente, quo impetu saeculum nostrum defendit.

torreo, *tōrrui*, *tostum*, 2. *tranz. sušiti, peći, pržiti, paliti, smuditi*, manum; sol corpora Gallorum t.; solis ardore (*smagnuti*), succensis ignibus; † incendio, † igne torreri; * alqd in igni; † exta in verubus, (*Plaut.*) torreto me pro pane, *peći*; * cum sole novo densae torrentur (*dozrijevaju*) aristae; * torrentia agros sidera; * montes, o *jugu*; * † reges, *mršavjeti*; * torrentur febribus artus; * tosti crines, *osmūdena*; * u *pril. o ljubavnom žaru: raspaliti, rasplamtiti*, alqm; me face, mutua Calais; jecur idoneum (*srce prikladno za ljubav*).

torridus, *adj.* [*torreo*] 1) *pas. osušen, ispržen, isušen, suh, fons, prēsahao*; campi siccitate t.; * *farra*; *po tom*; *mršav*, homo vegetandi macie t.; *zguren*, pecora t. frigore; membra gelu. 2) *akt. vruć, žarak*, locus ab incendiis t., *Liv.*; * *zona*; * *aestas*; * *aër*.

* **tōrris**, *is, m.* [*torreo*] *žgarak, goruća glavnja*.

torilis, *adj.* [*torqueo*] *zavijen, zavinut*, * *aurum (zlatni lanac)*; * *bucina*; * *ansa*; * *piscis*.

tōrtor, *ōris, m.* [*torqueo* 2) o)] *mučitelj, ad tortoris eculeum ire*; * *barbarus t. (o Kartazanima s obzirom na Regula)*; † *Apollo Tortor, jer je ōderao Marziju (Marsyas)*.

tortuosus, *adj.* [*tortus*] 1) *zavojit, loci; sercula; alvus*. 2) *tp. zamršten, disputandi genus; multiplex ingenium et t. (previjan); visa quaedam t. et obscura*.

1. **tōrtus**, *adj.* [*partic. od torqueo*] *zavojit, krivuljast*, * *via, labirinta*; * *quercus, vijenac savijen od hrastova lišća*.

2. * **tōrtus**, *ūs, m.* [*torqueo*] *zavoj, serpens dat t., uvija se*.

tōrtilus, *i, m.* [*dem. od torus*] *čupérak kose, Plaut.*

tōrus, *i, m.* „*naduvanost mišica*, * *tori lacertorum* * *colla tument toris*; * *comantes, griva*; (*Quint.*) u *pril.*, in his, de quibus erit quaestio, non athletarum toros sed militum lacertos esse. 2) *jastuk, na postelji ili na sof, * viridante toro consederat herba*; * *dunque torum caespes*; * *t. impositus lecto; po tom a) * sofa, divan, toro sic orsus ab alto; discubueret toris. b) * krevet, torum sternere, premere; in toro cubare; se toro ponit; napose * bračni krevet, consors ili socia tori, žena; * mrtvački odar, o) brežuljak, * tori riparum, navale obale*.

tōrvitas, *ātis, f.* [*torvus*] *mrkost, ljutost, vultus, Tac.*

tōrvus, *adj.* *mrk, ljut, strašan, užasan*, vultus; * *facies*; * † *oculi*; † *corpus visu torvum*; * *senex (o Harontu)*; *draco*; * *anguis*; * *aper*; * *proelia*; * *adv. torva tueri; torvum clamare*.

tōt, *adj. pl. indekl. toliko (toliko u hrv. je supstantiv, zato ima uza se genitiv „toliko ljudi“ a u lat. je tot nesklonljiv pridjev, zato tot homines)*; *toliki*, quod homines t. causae; tot res, quot etc.; t. consilibus, quoties; *sa ut*; t. (*toliki*) unum superabant; *često uz tam, tantus bez spojne čestice, ali i s njom, kad se hoće, da se slijedeća riječ krepčije istakne, tot tam efferatarum gentium arma*; tot tam valida oppida; t. tam praeclaris imperatoribus; *naprotiv loga*, de tot ac tam potentibus populis; * t. tui labores; tot ac tam validae manus; t. et tanta (*tako mnoge i tako velike*) adjumenta; pro his tantis totque victoriis.

tōtīdem, *adj. pl. indecl. [tot-dem] isto toliko (njih)*; *isto toliki*, t. annos vixerunt; t. quot, ac, atque, *kao što*; t. numero pedites; t. audiet *eliptički sc. convicia, crimina, isto toliko puta, Hor. sat. 2, 3, 298*.

tōtīems, *mlade tōtīes, adv. num. [tot] 1) toliko puta, s correl. quoties (quoties — t., t. — quoties), quotiescumque — t.; t. quot; (Hor.) t. exorare populum, o gladijatoru, toliko puta, koliko puta je to prije učiniti morao, dok su ga otpustili, daklem = „jošte više puta, sveudilj“; t. servus, t. j. toliko puta te svlada požuda. 2) baš (isto) toliko puta, jedn. Hor. *carm. saec. 23*.*

tōtus, *gen. totius, dat. toti (rijetko) toto, Caes. b. G. 7, 89, 5. Hirt. b. G. 8, 34, 4. Prop. 3, 11, 51.* *adj. 1) cio, sav, čitav, t. terra, urbs, navis; res publica; equitatus; t. mens; toto pectore, toto caelo distare, errare; totis moenibus, po svim zidinama, naokolo itd., toto orbe terrarum; totā Galliā, po svoj Galiji naokolo; in tota Sicilia, gl. in I). Napose a) posve, savim, s dušom i s tijelom, totum se tradere, dedere alcuī, alcuī rei; t. se avertere ab amicitia alcjs; Curio se contra eum totum parat; sum vester t., s dušom i s tijelom; (Ter.) t. in amore est; (Hor.) t. in illis (nugis), posve zadržan u. b) čitav, potpuno, sex menses totos, Ter.; † non t. centum passus progredi; *supst. totum, i, n. sve, totum in eo est, ut; * ex toto, posve, potpuno; (rijetko) in toto, u svem, uopće. 2) sav ukupan, vaskolik, totis viribus; t. copiae; † equitatus; * t. armenta*.*

* † **toxicum**, *i, n.* [*τοξικόν so. φάρμακον*] *otrov za strjelice; uopće: otrov*.

trābālis, adj. [trabs] 1) *gredan*, *clavus *gredni* *čavao*; clavo t. *figere beneficium dobro je tvrditi, nikada ne zabòraviti*. 2) * *poput grede*, telum.

1. **trābea**, ae, f. [trabs] *trabea*, *odijelo kraljēvā* (Verg. Ov. Liv.) i *vitezovā* (sr. *trabeatus*), *opšiveno širokim porubom od grimiza*.

2. **Trābea**, ae, m. *Trabea*, *stari rimski pisac komedijā*.

trābeātus, adj. [trabea] u *trabei*, equites, Tac. Suet.; Quirinus, Ov.

trābs, trābis, f. *starije trabes*, is, *greda*, *balvan*; *napose spojna greda* (*κυστρία*), *na stupovima*, *arhitrav*, (Hor.) *Hymettiae*. Odt. a) * *brod*, *lađa*, „*trabakul*“, t. *currit aquas*; Cypria; sacra = Argo. b) *visoko drvo*, silva frequens *trabibus*; *acernae*; *fraxineae*. c) * *krov*, *kuća*, sub *lisdem* t.

Trāchas, antis, f. = *Taracina*.

Trāchin, inis, f. [Τραχίνα] *Trāhīn*, *grad u tessalskoj pokrajini Etiotidi kraj Ele*, *mjesto na kojem je Herkul umro*, *prijestolnica Cajkova* (Ceyx), Ov. Odt. -**chīnius**, adj. [Τραχίνιος] *trahinski*, *heros i samo T.* = Ceyx, Ov.: **Trachīniae**, ārum, f. *Trahinjanke*, *jedna Sofoklova tragedija*, Cic.

Trāchōnītes, ae, m. *Trahonitae* (iz pokrajine *Trahonitide* u *Palestini*), *jednom Aurel. Vict. Caes.* 28.

tractābīlis, adj. s. *komp.* [tracto] 1) *što se može pipati*, *dotakljiv*, t. *omne necesse est esse*, quod *natum est*; * *mare nondum t. pristupan*, tanti; * *caelum non t.*, *burno*. 2) *tp. blag*, *popustljiv*, *podatan*, *virtus tenera atque t. multis in rebus*; * *voces ullas t. audit*.

tractātio, ōnis, f. [tracto] 1) *rukòvānje*, *upotrebljavanje*, *poraba*, *beluarum*; *tibiarum*; *armorum*. 2) *obrađivanje*, *zanimānje*, *posao*, *rād* *itd.* *philosophiae*; *literarum*. *Po tom u retorici: osobito poraba riječi koje*.

tractātus, ūs, m. [tracto] u *pril.* *zanimānje*, *obrađivanje*, *ipsarum artium tractatu delectari*; *consilia tractatu dura*; † *ipso t. plures species inciderunt*.

tracticius, adj. [traho] *vuđen*, *jedn. Aurel. Vict. epit.* 28, 7.

trāctim, adv. [traho] 1) *zàmašito*, t. *tangere alqm* = *čušiti za uho*, *Plaut.* 2) * *òtègnuto*, *susurrare*, *neprestano*.

tracto, i. [intenz. od trahi] 1) * (*rijetko*) *vući*, *tractata comis*. 2) *pipati*, *uzeti u ruku*, *òbavljati*, *rukovati*, *brinuti se*, *alqd manu*, *manibus*; * *tractanti resistere*; * *fila lyrae*, *udarati u*; * *ceram pollice*; † *lanam*;

arma; *tela*; * *venena*, * *dapes*, *miješati*, * *ignarus sua se t. pericla*, *igrati se svojom pogibljū*; *bibliothecam*, *imati u rukama*; *pecuniam publicam*, *brinuti se*.

3) *tp. a) obrađivati*, *zanimati se čim*, *òpravljati*, *voditi*, *òbavljati*, *vladati*, *artem*, *Ter.*; *causas amicorum t. atque agere*; *bellum*; *rem publicam*; *personam alcjsin scaena*, *prikazivati*, *glumiti*; * *mimus partes secundas*, i o *pjesniku*, *koji prikazuje lice u govòru ili radnji*, cum *tractaretur Atreus*, *personae serviendum fuit*; *od glumca prineseno na govornika*, Cic. p. Arch. 2, 3. in *eiusmodi persona* [= *biudući da mi je govoriti za takovo lice*, *kao što je Arhija*; *za koje nije jošte nijedan govornik na sudu radio*; *animos*; *vitam hominum*, *razvijati*; *consilia tractatu difficiliora*. h) *upotrijebiti*, *služiti se*, quatenus *sint ridicula tractanda oratori*, *dokle smije govornik zaseći upotrebljavajući smiješno*; *quorum alterum* (*genus facetiarum*) *re tractatur*, *alterum dicto*, *upotrebljava*; *nullum est horum generum*, quod *non arte et moderatione tractetur*, *čim se ne bi mogao poslužiti umjetnim uredjenjem* = *što se ne bi dalo svesti pod školu*, o) *postupati s kim*, *vladati se*, *ponašati se prema*, *aspere*, *honorificentius alqm*; *plebem placidius*; *ita me in re publica tractabo*, ut; *quo in munere se ita t.*, ut (*sr. adhibeo*)! * *aetas imbecilla mollius tractari vult*; * *se benignius t.*, *ugadati sebi*. d) *raditi na čem*, *pòčēti što raditi*, *istraživati*, *rāzmišliti*, *tracta definitionem fortitudinis*, *intelliges etc.*; *tractatos locos*; (*Tao*) t. *proeliorum vias et quae sibi — evenissent*. e) *predmet kakav obrađivati*, *izvesti*, *rāspravljati*, *sāstavlјati*, *pisati*, *res tragicas comice*; *partem philosophiae*; *eam*, quam *jamdudum tracto*, *constantiam*; * *motum bellicae causas*; * *recte alqd*. f) *intrans. dogovarati se*, *de condicionibus*, *Nep.*

tractum, i, n. [traho] *nātra*, *pòvraćaj vune* (*ono što žene u jedanpul povrate s gornjega vratila*) *Tib.* 1, 6, 80.

1. **tractus**, adj. [*partic. od traho*] 1) *pòtekao*, *venae a corde tractae*; *sermo ab isto initio tractus*. 2) *neprèstan*, *neprèkinut*, *tekući*, *sermonis genus*; *oratio tr. et fluens*.

2. **tractus**, ūs, m. [traho] 1) *vuđenje*; *tēg*, *potez*, * *tractu ferre rotam*; * *longo per aëra tr. fertur*; *in spiram tractu se colligit anguis*; * *flammarum*; (*Cic. div.* 2, 46, 79.) *lunae tr.*, *tečaj mjeseca*; (*Hor.*) *alti nubium*, *dugi oblaci*; † *aquarum*; *nanošenje*, *Syrtes nānos*, ab *tractu* (*od grč. σνέν* appellatae, *Sall. Jug.* 78, 3. 2) *pròstirānje*, *prostor*, *položaj is est t. ductusque muri*; *arborum*, *dug red*, t. *castrorum*; *hoc tractu oppidi*; *stoga*

kraj, okolica, zemlja, Laurens; totus; * tr. caeli corruptus, *okružen zrak*. 3) *tp. a) miran, lagan tečaj govora*, haesitatio tractuque verborum; tr. lenis orationis. b) *(Tac.) zatezanje, oklijevanje*, belli; tractu et lenitudine mortis.

trādītio, ōnis, f. [trado] 1) *predaja, rei; oppidorum*. 2) *(Tac.) izvještaj, supremorum, o tom, kako su svršili*.

trādītor, ōris, m. [trado] *izdajica, jedn. Tac. hist. 4, 24.*

trādo, [trans-do] dīdi, dītum, 3. 1) *predati, uručiti*, alcuī poculum; possessiones creditoribus; alqd per manus (*iz ruke u ruke*); clamorem alcuī, *dalje komu predati, širiti*; legionem, *uručiti*; arma; alqd alcuī in potestatem; alqd in custodiam, *pod stražu staviti*; alqm in servitutem, ad supplicium, vivum aut mortuum; se alcuī; † filiam alcuī, *za ženu dati*; (Nep.) cum uxorem reduxisset, quae alii fuerat tradita *udata za; napose a) predati komu što na brigu, u zaštitu, poveriti, prepovučiti*, legiones, provinciam alcuī; alcuī summam imperii; alcuī obsides custodiendos, turrim tuendam; totum hominem tibi tr. de manu, ut ajunt, in manum tuam, b) *izdajom predati, izdati*, alqm; causam (sum) adversariis, Ter.; * patrios penates.

2) *u prii.*, a) *ustupiti, prepustiti, predati, dati se na što, posvetiti se čemu*, alcuī possessionem Galliae; † minori regnum; totum se alcuī, totos se voluptatibus; se quieti. *leći spavati*; totum se in studium, in disciplinam, † studiis; * se sub leges pacis, *podložiti se itd.*; tr. memoriae, *upamtiti*; (Quint. 10, 1, 19) lectio memoriae imitationique (*upamti se za nashjedovanje*) tradatur. b) *kao bištinu predati, ostaviti, prenijeti na koga*, inimicitias posteris, Anton. u Cic.; hoc alius alii tradiderat, † morbos; traditum inde fertur, ut, *odatle se uobičajilo kažu, da*, Liv.; consuetudo a maioribus tradita *sa inf.*, Caes.; mos ab antiquis traditus, *starodrevni*. c) *pismeno potomstvu predati, pripovijedati, zabilježiti*, qualia multa historia tradidit; quorum nomina multi poetae memoriae tradiderunt; varios sermones immortalitati scriptis suis; *po tome tradunt*, (Liv.) plurimi annales, omnium prope annales tr. s acc. c. inf.; traditur s nom. c. inf.; traditur, memoriae traditur, traditum est s acc. c. inf., Lycurgi temporibus Homerus etiam fuisse — traditur (= fuit, ut traditur), Cic. Tusc. 5, 3, 7.; traditum est etiam Homerus caecum fuisse, Cic. Tusc. 5, 39, 114.; Gallorum gentem traditur fama — Alpes transisse, Liv. 5, 33, 3.; * quae spectator ipse sibi tr., *što sebi sâm na neki način pripovijeda*. d) *obukom predati, pre-*

davati, naučati, alqd alcuī; praecepta dicendi.

trādūco (trans-duco), dūxi, dūctum, (arhaist. impr. traduce, Ter.) 3. 1) *prevesti, prevoditi; prebaciti, prevesti preko*, alqm ad se, Ter.; cohortes in castra ad alqm; hominum multitudinem trans Rhenum in Galliam; exercitum in Africam; t. flumen, pontem, trans flumen. Odt. *prēmjestiti u kakav nov položaj, mjesto, u druge prilike pōstaviti*, centuriones ex inferioribus in superiores; alqm ad plebem, *dopustiti, da prijeđe na plebejsku porodicu*, clientes ab Haeduis ad se, *privesti k svojoj stranci*; qua (civitate) traducta, *da ova država prijeđe k Galima*; alqm ad, in suam sententiam, ad amicitiam; alqm ex egestate in rerum abundantiam; animos a severitate ad hilaritatem. 2) *provesti, voditi*, copias per angustias; Helvetios per fines Sequanorum. 3) *prevesti mimo*, tua pompa ea traducenda est, Ten.; copias praeter castra; victimas in triumpho. *Napose a) traduc equum (t. l.) reče cenzor vitezu kod pregledavanja (smotre), ako mu nije bilo prigovora; † za pogrdu. b) (Liv.) javno koga na ruglo staviti*, alqm per ora hominum. 4) *o vremenu provesti, proživjeti, provoditi*, tempus; vitam; adolescentiam eleganter, *mladovati*; otiosam aetatem, *dangubiti*; munus extraordinarium; * leniter aevum. Po tome uložiti. *upotrijebiti*, orationem traduxi et converti in increpandam fugam; * curam in vitulos; hanc rationem ad id genus.

trādūctio, ōnis, f. [traduco] 1) *prevodženje, prenošanje*, hominum ad plebem. 2) *tečaj, razvoj*, temporis. 3) *u retorici: prijenos, metonimija*.

trādūctor, ōris, m. [traduco] *prevodilac, premještalac*, ad plebem, jedn. Cic. Att. 2, 9, 1.

trāgice, adv. [tragicus] *tragično*.

trāgicōcōmōdia, ae, f. [τραγικοκωμῳδία] *tragicokomedija, gluma načinjena od tragedije i komedije*, Plaut.

trāgicus, adj. [τραγικός] *tragičan*, poeta tr., *pjesnik tragedija*; auctor (glumac); Orestes tr., *koji se pokazuje u tragediji*; grandis, et, ut ita dicam, tr. (*kako se sluša u tragediji*), orator; (Hor.) Telephus et Peleus; * versus (*po sadržaju i po jeziku*); * ars; * color; * cothurni; * Camena, * carmen; * poema; *patetičan*, * tragicum satis spirat *patos*; scelus = *strašan, žalostan*; * ignes, *užasan ljubavni žar*.

trāgoedia, ae, f. [τραγῳδία] 1) *tragedija, žalosna igra*. 2) *tp. a) uzvišen govor, naddut, gizdov jezik, prazne riječi*, istis tr.

tuis perturbor; tragoedias agere in nugis, s. najznatnijim stvarima postupati tragičnim patosom. b) *velika vika, buka, larma*, quantas tr. excitat; quas tr. efficit.

trāgoedus, i, m. [τραγῳδός] *traged*, *tragični glumac*, (Suet. Aug. 57.) Jupiter Tr., *kip Jupiterov* (nazvan po vicus-u Tr., na kojemu je slajao).

trāgūla, ae, f. *tragula*, *galsko i hispansko koplje*; tp. (Plaut.) *injacere t. in alqm*, *pletkariti protiv koga*; *decidere tr.*, *izmaći pletkarijama*.

trāhax, ācis, adj. [traho] *sebirad*, *koji rado* (*k sebi*) *privlači*, jedn. Plaut. Pers. 3, 3. 6.

trāhēa, (trāha), ae, f. [raho] *vāl̃j*, *kojim se tre žito*, Verg.

trāho, trāxi, trāctum, 3. (* inf. perf. traxe mj. traxisse) 1) *vući*; *odvući*, *povlačiti*; alqm *victim*; per manus (*od ruke do ruke*) *tractus*; alqm *pedibus* (*za noge*); *trahi ad supplicium*, *i samo t.*; * *caudam trahat* = *deridendus sit* (*smjera na dječjačku igru*, *u kojoj drugomu neopaženi prikapčaju rep*); * *alqd ore* (*o mravu*); * *plaustra per montes* (*o govedima*); * *Astyanacta avo*, *k ild.*; * *natum in conventum*; * *Helenam per freta*, *morem odvesti*; * *machinae carinas* (*l. j. „u more“*); * *Sygam-bros per sacrum clivum* (*zadržane ili sâpête*); * *manibus fortuna regum* (*nesretnih kraljeva*); *retortis trahitur*; * *fulgente constrictos Gloria curru non minus ignotos generosis*; * *Proserpina tr. me*, *u svoje carstvo*; * *bruma tr. diem vinalem inferiore gyro* (*zimski suncostaja [solstitium] povlači dan kao užim ili manjim krugom*); * *recidere quod ultra perfectum trahitur*, *vuče se itd.* Odt. a) *vući*, *pòticati*, *tjerati na*, *skloniti*, *privoliti na što*, *navesti*, *zavesti*, *voditi*, alqm *ad defectionem*, † *ad deditiōnem*; ut *alius in aliam partem mente atque animo traheretur*, *da je jednoga ovamo a drugoga onamo razum i srce vuklo*; * *trahi in diversum*; *trahi ad cupiditatem imperii*; * *in arma*, * *in facinus*; † *res ad Macedonas*, *pristajati uz M.*; * *alqm Romam* (*o poslo-vima*); *ad amicitias*, *voditi*, *mamiti*; * *quo fata tr. retrahuntque*, *sequamur*. b) *brojiti u ... pripisivati*, *egomet me cum illis una ibidem tr.*, *ubrajam se u istu vrstu*, Plaut. Trin. 1, 2, 166.; *decus ad consulem*; *rem ad Poenos*; * *crimen in se*. c) *tumačiti*, *alqd ad religionem*, *smatrati što opasnim događajem*; *in diversa*; *auctores utroque tr.*, *pristaju jedni uz jednu a drugi uz drugu vijest*; *omnia in virtutem trahabantur*, *pripisivalo se zaslugi*, *smatrato se zaslugom*, *disputationibus huc et illuc*; (Tac.) *varie*, *in deterius*, *in laudem*, *in saevitiam*, *ad metum*.

II) *napose a) vući sa ili za sobom*, *voditi sa sobom*, *imati za pratnju*, *corpus fessum*; * *genua*; * *vestem per pulpita*; *pueri exsilli comites trahabantur*; *plures secum in eandem calamitatem*; * *quae mox ventura trahuntur*, *primitū se*; * *fama tr.* (*donosi sa sobom*) *malum gravius quam res* (*imutak*). b) *vući na se*, *u se*, *k sebi*, *dobivati*, *pri-mati*, *animam*, *disati*; * *odorem naribus*; * *pocula fauce arente*, *srkati*; * *squamas*; * *faciem virilem*; * *ruborem*; * *mille varios ad-verso sole colores*; * *colorem*; * *calorem*; * *furorem per ossa*; tp. a) *pribaviti sebi*, *posvojiti*, *uzeti*, *regnum*; *decunas*; † *fratrem*, *pridružiti za konzula*, *nametnuti*; † *gratiam recte factorum sibi quisque*. β) *pri-miti*, *dobiti*, *steći*, *imati*, *cognomen ex alqa re*; *majorem ex perniciē et peste rei publicae molestiam*, *čutjeti*; † *ex quibus* (*philosopis*) *plurimum se traxisse eloquentiae*. γ) * *uzeti*, *oteti*, *in exemplum ex agris*; * *pecus* (*o lavu*); * *silvas praecipites* (*o rijeci*), *obā-rati*; *tr. et rapere*, *rapere et tr.*, *robiti i plije-niti*; tp. α) *odvući*, *udaljavati*, *odūzi-mati*, *ukloniti*, *ab incepto*; *gentem ad Macedonas*; *partem doloris publica clades*. ββ) *izvaditi*, *dovoditi*, *ex copia rerum consi-lium*; *a qua* (*ratione praestantiaque*) *omne ho-nestum decorumque trahitur*; † *inde licentiam mentiendi*. c) *vući* = *vaditi iz*, *izvaditi*, *alqm e puteis*; * *ferrum e pectore*, * *a vul-nere*; * *vocem imo a pectore*; *suspiria peni-tus*, *duboko uzdisati*. d) * *skidati*, *lunam*. ē) *povlačiti*, *corpus tractum*; * *crates vimineas* (*na njivi*), *drljati*; tp. α) *smučivati*, *Bri-tanni per principes factionibus trahuntur*, Tac. Agr. 12, 1. β) *rāsipati*, *spiskati*, *pecuniam*, Sall. γ) * *podijeliti*, *sorte laborem*. δ) (Sall.) *neprèstano razmišljati*, *Marius anxius t. cum animo suo*, *omitteretne inceptum*; *alia hujuscemodi animis t.*; f) *duljiti*, *in spatium aures*; *vellera digitis*, *lanam*, *presti*; *stoga zatezati*, *odgađati*, *tempus*; *bellum*; *pug-nam*; *comitia*; *rem in serum*; (Tac.) *tracta in multam noctem laetitiam*; † *zadržavati*, *alqm*; *i vrijeme pomalo provoditi*, *tempus jurgiis*; * *noctem sermone*; * *vitam in tenebris*, *od dana do dana život provoditi*, *živolariti*; † *vitam jumentorum carne*, *živjeti* (*o čem*); † *segne otium*, *odati se*; † *diem aedificationi-bus*, *noctem convivii*; * *frustra laborem in-gratum*, *badava se mučiti itd.*

Trājānus, i, m. (M. Ulpius) *Trajan*, *rimski car* g. 98.—117. po Is.; *posl.* Augusto felicior, Tra-jano melior, Eutr.

trāicelo, gl. *trajicio*.

trāiectio, ōnis, f. [trajicio] 1) *prijevoz*, *pri-jelaz*, jedn. Cic. Att. 8, 15, 2.; t. *stellae*, *kre-*

sanje zvijezde; trajectiones motusque stellarum. 2) *tp. u retorici, a) prijenos na drugoga. b) prēmještānje, verborum. c) pretjerivanje, hiperbola.*

trāiectus, us, m. [trajicio] *prijevoz*, commodissimus in Britanniam; trajectu intercludi; *prijevoz (mjesto, na kojem se prevozi), jedn. pisao b. Alex. 56, 5.*

trājicelo (tranz.) 1) jēci, jēctum, 3. [trans-jacio] 1) *prebačiti, prēnijeti, prēm et nuti, prevesti preko rijeke*, telum; vexillum trans vallum; *pedes super acervos; *pondus equo alterno; malos antenasque de nave in navem, *prēnijeti*; † pontem, *nāčiniti m., premostiti*; t. rudentem, *s jedne obale na drugu*; *trajecto in fune (*oko jarbola*) columbam suspendit; pecora in saltus; *membra super acervos levi pede, *preskočiti*; u *pril.*, alqd ex illius invidia in te; partem equitum fluvium; Marius trajectus in Africam; (Tac.) trajectus (*otprēmjen*) in Galliam; *lateris miseri capitivae dolore trajecto (*budući da se spušta*), in cor; *sa se i bez se*, in Africam, ex Africa; se ad alqm; amnis trajectus, *preko koje se prešlo*, t. Trebiam navibus, *prevesti se preko itd.*; Aegaeo mari t.; nando t., *prēplivati*; t. se Alpes, *prijedi*, Brut. u Cic. ep.; (Liv.) ad nos trajecturum illud incendium, *da će knama segnuti*. 2) *razvaliti, probiti, probosti*, murum jaculo; alqm venabulo; alqm; alcuī femur tragula trajicitur; trajectus pilo; scorpione ab latere dextro trajectus; *trajectus lora per pedes (*provukavši mu remenje itd.*); *ferro pectora; *cerebrum; *tempora; † se, *probošti se*; *također prōdrijeti*, pars magna equitum mediam aciem, jedn. Liv. 42, 7, 7.

trājīcticius, gl. translativus.

Tralles, ium, f. *Tral*, grad u Lidiji. Odt. -lianus, adj. *tralski*; -liani, ōrum, m. *Tralijani*.

trālōquor, etc. 3. [trans-loquor] *ispripovijedati*, trecentis versibus tuas impuritas, jedn. Plaut. Pers. 3, 3, 7.

trāma, ae, f. [trans] *upr. osnova u tkanju, osnutak; stoga* (Plaut.) t. figurae, *trice, sitnice*.

trāmeo gl. transmeo.

trāmēs, itis, m. [trameo] *prijeki put, staza*, (sr. semita, callis); *uopće: *put, staza, i nal.*

trāmīgro, trāmīto, trānāto gl. transmigro etc. **trano** (transno) 1. 1) *prēplivati, plivati preko*, ad suos; † in insulam; flumen; *aquae tranantur. 2) *prelijevati, prēplo-viti, prōdrijeti*, genus igneum quod t. omnia; *nubila; *Erebi amnes.

tranquille, adv. s komp. i sup. [tranquillus] *mirno, tiho, polagano, blago.*

tranquillitas, ātis, f. [tranquillus] *mir, pokoj*, 1) *tišina*, maris; *također pl.* 2) *duševni mir, mir sroa* (sr. quies), *pokoj*, animi, vitae; locus quietis et tranquillitatis plenissimus; (Eutr.) *blagosti kasnije naslov ca-revima*.

1. **tranquille**, 1. [tranquillus] *umiriti, tještiti, razvedriti*, animos; rebus Romanis tranquillatis (Nep.) *smiriv se Rim*; (Hor.) quid pure tranquillet, honos an dulce lullum.

2. **tranquillo**, adv. [tranquillus] *mirno, u miru*, Liv.; [sr. tranquillus a)].

tranquillas, adj. s komp. i sup. *miran, tih, spokojan*, a) o moru i o elementima, mare; serenitas; supst. -um, i, n. *tišina*, aut t. aut procellae in vobis sunt; in tranquillo tempestatem adversam optare; non tranquillo (*za tišine*) navigamus. b) o duši, animus; vita; civitas; plebs tranquillior; facere alqm ex irato tranquillum; literae t., *mirno itd.*; Isocrates in verbis transferendis tranquillior; supst. -um, i, n. *mir, pokoj*, rem publicam in tranquillum redigere; (Ter.) amor in tranquillo (*u pokaju*) est.

trāns, praep. o. acc. 1) *kođ glagolā kretanja: s jedne strane na drugu, preko*, t. Alpes transfertur; t. flumen trajiciunt; *t. mare currere; *t. caput jacere. 2) *kođ glagolā mirovanja: onkraj, s onu stranu, za (c. instr.)* proximi sunt Germanis qui t. Rhenum incolunt; omnibus ultra castra transque montes exploratis. *Od svoga supstantiva odijeljeno: ensis trans abiit costas, Verg. ense trans adigit costas, Verg.*

* **trans-abeo**, etc. 4. *prođi kroz*, costas.

transactor, ōris, m. [transigo] *posrednik*, rerum hujuscemodi omnium, jedn. Cic. Verr. 2, 28, 69.

trans-ādigo, etc. 3. 1) *zātjerati kroz, zagnati kroz*, ense costas. 2) *probošti*, *hasta horum unum ad medium . . . costas.

trans-alpīnus, adj. *za alpinski, tranzalpinski*, Gallia; nationes; bella; supst. *transalpini*, ōrum, m. *Zaalpinoi*.

transcēndo, *bolje nego, transsc. cēndi, cēnsu*, 3. [trans-scando] 1) *intrans. prestupiti, pri-jedi, prekoračiti, prēlaziti*, in hostium naves; in Italiam. 2) *tranz. prijedi preko, prēlaziti, prevaliti*, muros; valles; mace-riam; Caucasum vel Gangem; (Tac.) flumen exercitu; *tp. prevaliti, prestupiti*, ordinem aetatis, Liv.; prohibita impune, *prestupiti*, Tac.

transcīdo, idi, — 3. [trans-caedo] *prēsjeći, isprebijati*, loris omnes, jedn. Plaut. Pers. 4, 8, 1.

transcribo, scripsi, scriptum, 3. 1) *prepisati*, testamentum in alias tabulas; tabulas publicas; † librum in mille exemplaria. 2) *t. t. u poslovnom jeziku, svotu novaca prènijeti na koga kao vlasnika, upisati komu*, nomina (*durove*) in socios. *Po tome a) * uopće: prenijeti, predati*, scepra colonis; t. al. cui spatium vitae, *dodati*. b) *u pisati u*, * matres urbi, *odrediti za id.*; † viros, *upisati*.

trans-cūrro, cūrri *ili* cūcūrri, cūrsum, 3. 1) *trčati preko čega, pretrčati*, ad forum, *Ter.*: in castra; * *tp.* ad melius, *prijedi, pòpèti se na id.* 2) *napose a) trčati preko ili kroz, proći, pròlaziti*, * caelum nimbus, *u pril.*, † Campaniam; suum cursum, *protrčati*, *Cic.*, *Brut.* 81, 282; † scripta lectione secura. b) *trčati, voziti se, jedriti mimo što*, remos transcurrentes (*jedriti mimo*) detergere; † praeter oculos; † *o vremenu: brzo proći*, *izmicati*, aetas; *u pril.*, † lectio libera est nec actionis impetu transcurrit.

† **transcūrsus**, ūs, m. [transcurro] *prolijet, fulguris*.

transdānūblānus, adj. [trans i Danubius] *onkraj Dunava, zadunavski, jedn.* *Liv.* 40, 58, 8.

trans-do, **trans-duco** gl. trado, traduco.

transēnna, ae, f. [trans i mreža, *Plaut.*; *tp.* *zanka Plaut.* 2) *rèšētika* (fenestra clathrata), *iza koje su prodavci izlagali robu, stoga* (*Cic. de or.* 1, 35, 162.) quam (copiam ornamentorum) quasi per transennam praetereuntes strictim aspeximus.

trānsēo, [fut. transiet, *Tib.* 4, 3, 27.], etc. 4. 1) *intrans. i) prijedi, pròlaziti, prevesti se* (*Ter.*) ad uxorem, ad forum; in Italiam, in agrum; ex Belgio; per corpora, *preko t.*; alio; animae ab aliis ad alios, *iz jednoga tijela u drugo*; † Mileto, *iz M. preseliti se*; Mosa in Oceanum t., *utječe*; vado t., *prègaziti*; † nantes in locum, *plivati prijeko*. *Navlast.* a) *k neprijatelju, k drugoj stranci, k drugomu mnijenju id.*: *prijedi, prèbjedi, pristati*, ad alqm; a Caesare ad Pompejum, *odmetnuti se*; *apsl.*; t. in eorum sententiam; † in alia omnia, *glasovati protiv*; a patribus ad plebem. b) *pretvoriti se, predbraziti se*; * in saxum; * in iram, *razgnjeviti se*; *tp.* u govōru *ili pismu: na drugo prijedi, pròlaziti*, ad partitionem; transeat ad alteram conditionem. 2) *o vremenu: pròlaziti, proći, minuti, izmicati*, dies legis transiit; dies libernorum complures; * transiit aetas quam cito! 3) *proći, pròlaziti*, per media castra; *apsl.*; *u pril.*, † inter quaesturam ac tribuna-

tum plebis atque etiam ipsum tribunatus annum quiete et otio; quaedam animalis intelligentia per omnia permanat et transit.

II) *trans. i) prijedi preko, proći*, Euphratem; mare; Alpes; paludem; fossam; vim flammae; Rhodanus transitur, vado transitur, *prègazi se*, Alpes transita; iter (*prevaliti*) triginta diebus. *Napose: * pòpèti se na što*, equum cursu; *tp.* a) *prekoračiti*, modum; fines verecundiae; † terminum. b) *pretřpjeti, prèpatiti*, quae premant, et ea, quae impendeant, facile; † magna. c) *nadvīsiti, natkriliti, preteći*, (*Quint.*) si non transierit, aequabis. d) *mimogred spòmenuti*, o govorniku, leviter t. et tantummodo perstringere unamquamque rem. 2) *proći mimo što*, (*Plaut.*) omnes mensas; (*Hor.*) forum, *na trgu*; *tp.* a) *minuti, zamučati u govōru. preskočiti čitajući*, alqd silentio, *mūkom minuti, mimoidi*; † alqm; quaedam; (*Cael. u Cic. ep.*) multa. b) *vrijeme pòtratiti, ne koristiti se s njim, provoditi*, vitam silentio, veluti pecora, vitam sicuti peregrinantes, *Sall.*

trans-fēro, tūli, lātum, (i trālātum), ferre, *prenositi, prènijeti, prevesti, prèmjestiti*, castra ultra eum locum, trans Peneum; † castra Baetim, *preko id.*; alqm in parricidarum coetum; (*Ter.*) illinc huc transfertur virgo; * se in aedem; *tp.* a) *prenijeti, prèmjestiti, ùpraviti što nekamo, obratiti, svrnuti i slić*, bellum in Celtiberiam; ad se; terrorem ad alqm, belli terrorem ad urbem; consilium Lutetiam; disciplinam in Galliam; *prenijeti, presaditi*; † licentiae exemplar in Graecorum mores, *primjerom razuzdanosti kvuriti čudòrednost Grkà*; crimen in alqm *oboriti na koga*; causam in se; sermonem alio; animum ad accusandum; * amores alio translati, *drugim òbrāčena*; ut summa imperii maritimi ab Lacedaemoniis transferretur ad Athenienses; t. se ad artes, *dali se*; se in annum proximum, *slijedeće godine preluru tražiti*. b) *pismom prènijeti, prepisati*, rationes in tabulas; † translati versus, *prèpisāni, pòzājmljeni od drugih*. c) *odgoditi*, (*Cael. u Cic. ep.*) causam in proximum annum. d) *upotrijebiti*, definitionem in aliam rem; nisi idem in amicitiam transferretur. e) *prènijeti u drugi jezik, prevesti, prevoditi*, istum locum totidem verbis, a Dicaearcho. f) t. verbum, *upotrijebiti u prenesenu smislu* (sr. *μεταφορά*) verba tralata *ili samo tralata, tropi, tropski, preneseni izrazi*, *Cic. or.* 27, 92. g) *translatum exordium, što nije uzet iz stvari, što ne spada pravo na stvar*, *Cic. de inv.* 1, 18, 26. h) *pretvoriti, predbraziti*, * alqd in novam speciem. 2) (*Liv.*) *prònijeti, pronositi, vo-*

ziti mimo koga, coronam in triumpho; arma, tela signaque aerea et marmorea.

trans-figo, fixi, fixum, 3. 1) *probesti, prosukati*, alqm gladio; ferro; scutum; tranfixus hasta. 2) * hasta transfixa, *zabodeno, protisnuto kroz*.

† **trans-figuro**, 1. *preobraziti, pretvoriti*, puerum in muliebrem naturam; aedem in vestibulum.

trans-fodio, fodi, fōssum, 3. *probesti, prosukati*, alqm; alicui latus; * pectora duro transfossa ligno.

* **transformis**, adj. [trans-forma] (*rijetko*) *preobražen, pretvoren*.

trans-formo, 1. [*sr. preobraziti*] *preobraziti, pretvoriti*, * sese in vultus aniles; * gemmas in ignes.

trans-frāto, 1. *preko mora ploviti, prebroditi, jednom Suet. Caes. 31*.

transfuga, ae, komm. [transfugio] *prebjeg, uskok*, ne a custodibus Romanis retraheretur ut t.; adjektivno, † servi t., *prehjegli*.

trans-fugio, fugi, — 3. *prebjeci, uskočiti*, ad hostes; ad Romanos; u *pril.*, ab afflictia amicitia transfugere et ad alias florentes devolare.

transfugium, ii, n. [transfugio] *uskoštvo k neprijatelju*; † *pl.*

trans-fundo, fudi, fūsum, 3. *presipati, prelijevati, klas. samo u pril., isuti, prènjeli*, omnes laudes suas ad alqm; amorem omnem in alqm; eorum mores in Macedonas; sunt alia (studia) liberiora et transfusa latius, *opsežnije*.

transgredior, grēssus sum, dep. 3. [trans-gradior] 1) *intrans. prestupiti, prijeći, prelaziti*, in Italiam; per montes; † Rheno; (*kasno*) ad Africam; *napose (Tac.) prestupiti, prijeći k* ... ad alqm; in partes alcjs; *tp. pristupiti k činu*, ab indecoris ad infesta, Tac. 2) *intrans. ići preko ili kuda, proći, prijeći, prelaziti*, Taurum montem; flumen; † convallem; † colonias.

transgrēssio, ōnis, f. [transgredior] 1) *prijelaz*, ascensus et t. Gallorum (*preko Alpā*), *jednom Cic. in Piv. 33. 81. 2) u retorici, prēmječtanje riječi, odstupanje od običnoga porédanja riječi*, verborum.

transgrēssus, ūs, m. [transgredior] *prijelaz*, annis, *preko itd.*; auspiciū prosperi transgressus, Tac.

transigo, ūgi, āctum, 3. [trans-ago] *tjerati kroz što, sloga 1) probesti, prosukati*, * gladio pectus; † se ipsum gladio. 2) *tp. a) provoditi, provesti, proživjeti vrijeme*, † tempus per ostentationem; † non multum venatibus, plus per otium; † mense transacto;

(Nep.) transacto anno, *minule g. itd. b) svršiti, stvoriti, dovršiti, izvesti, obaviti*, negotium; rebus transactis; alqd per alqm, per se, cum alqo; unumquidque transigere, expedire, absolvere; *supst. transacta, n. (opp. futura)*, Curt. 8, 2, 1.; *svršiti*, si transactum est, *ako je prošlo*; † transactum est de me, *pogiboh, pròpadoh*. *Odatle kao t. t. poslovnoga jezika, prijeporan predmet izravnanji, nagoditi se, dótjerati do kraja* (*sr. paciscor, obaviti, svršivati*, rem cum alqo; t. cum reo: reliqua cum Bestia et Scauro secreta; cum alqo HS ducentis milibus; cum alqo t. arque, decidere; cum privatis minore pecunia; (Ter.) inter se transigant ipsi; (Tac.) crebrae rixae raro conviciis, saepius caede et vulneribus transiguntur; † *izvan poslovnoga jezika*, cum alqo re, *dovršiti, dogotoviti, svršivati*, cum expeditionibus; cum spe votoque uxoris semel (*jednom za svagda*) transigitur.

transillo *bolje nego trans.*, lui i (*rijetko*) *livi*, — 4. 1) *intrans. preskočiti*, de muro in navem; † in naves hostium; † ad nos; *tp. ab uno consilio ad alterum, na jedan put prijeći*. 2) *trans. a) preskočiti, skočiti preko*, muros; * positus flammās. *Odatle * hitjeti preko, preskakati, brzo proći, prohujati*, rates t. vada; tantum terrae, tot aquas; umbras, *mrakom (o strjelici)*. b) *tp. u malkom minuti, prešutjeti, prolétjeti*, rem; ante pedes posita; * proxima pars vitae transilienda meae. β) *prekoračiti, prestupiti*, * munera Liberi, *mjeru u užitku vina*.

transitans, ntis [*partic. glagola transitio*] *pròlazēdi*, *jednom Cic. Att. 5, 21, 5*.

transitio, ōnis, f. [transeo] 1) *prèlazēnje, prijelaz*, imagines similitudine et transitione perceptae; fluentium visionum. 2) *prijelaz, prijestup k drugoj stranci, u drugi stalež i stič*, ad plebem transitiones; sociorum; transitiones ad hostem fiebant; † Medorum. 3) *konkr. prolaz*, ex quo t. perviae Jani nominantur.

transitōrius, adj. [transeo] *prolazan, prolodan*, domus, Suet.; forum, Eutr.

transitus, ūs, m. [transeo] 1) *prijelaz*, fossae, *preko itd.*; transitum claudere; flumen difficili transitu prohibere. *Odatle † prijestup k drugoj stranci*; * *prijelaz u stikarstvu sa ajene k sejiellu*. † u *govoru sjednoga predmeta na drugi*. 2) *prolaz*, per agros urbesque; * datus est verbis ad amicas t. aures; *konkr. prolaz*, insidere transitus. 3) *prolaz, pròlazēnje* tempestatis; † in transitu capta urbs.

transjacio, transjactio etc. *gl.* trajicio, trajectio etc.

translaticus (trāl.), *adj.* [transfere] 1) *prenesen* = *predan predajom, starinski, edictum, edikt, što ga je magistrat već našao kao ostavštinu predašnjih magistrata*; † *jus*. 2) *uopće: običan, navadan, hoc t. est; jednom Cic. fam. 3, 8, 3; (Cael. u Cic. ep.) nosti haec t.; † funus; † officia; (Phaedr.) mos.*

translatio (trāl.), *ōnis, f.* [transfere] 1) *prend-šenje, prijenos, prēmještanje, L. Sullae et C. Caesaris pecuniarum t. a justis dominis ad alienos; domicilii, premještaj; i odbijanje suca, tužitelja itd., krivnje, criminis.* 2) *u retorici, prend-šenje u nepravu značenje, prijenos, trop, metafora.*

translativus, adj. [translatio] *prijenosan, odbijajući, oklanjajući, constitutio; sr. translatio 1).*

translātor, ōris, m. [transfere] *prenosac, prenosnik, t. quaesturae, o Veru, jer je kao kvestor države novce pronyerjio i Suli domo, jednom Cic. Verr. 5, 58, 102.*

trans-lēgo, lēgi, lēctum, 3. (Plaut.) *prōdilatati, syngrophum.*

trans-lūceo (trāl.), 2. *prosijevati, * in liquidis aquis.*

trans-mārinus, adj. *prekomorski, zamorski, res; artes; legationes, što su preko mora došla.*

trans-meo (trāmeo), 1. (Tac.) *proci, prōlaziti, loca; apsl.*

trans-migro, 1. *seliti se na drugo mjesto, preseliti se, Vejō; alia urbs, quo transmigramus; † in hortos.*

transmissiō, ōnis, f. i -ssus, tis, m. (oboje rijetko) [transmitto] *prijevoz.*

trans-mitto (trām.), *misi, missum, 3. 1) poslati, prevesti, prēnijeti, puštati preko čega, † pecora in campum; classem; in Euboeam ad urbem Oreum; Ligures praeter oram Etrusci maris Neapolim; exercitus equitatusque celeriter transmittitur; bellum in Italiam, prēmjestiti; † vitia cum opibus suis Romam; † vim in alqm, upotrijebiti protiv itd.; napose a) prēnijeti, položiti preko, transmissum tigillum per viam; † pontem super templum Augusti, most sagraditi nad itd. b) propustiti, pustiti preko ili kroz, equum per amnem, exercitum per fines; † Favonios; tp. prepustiti, a) pōvjeriti, huic hoc tantum bellum, jednom Cic. de imp. P. 14, 42. β) † ustupiti, hereditatem filiac; poma intacta ore servis, predati, dalje dati. γ) (rijetko) posvetiti, žrtvovati, omne meum tempus amicorum temporibus (parni-*

*cama), Cic. de imp. P. 1, 1.; † vigiles operi noctes. 2) idi preko ili kroz, prijeći, proći, prēbjeći, prēplivati, prōlaziti, Iberum; maria (o plicama = preletjeti, letjeti preko); * campos cursu, hrliti poljanama; * cursum, ploviti preko; a Brundisio; Uticam a Lilyhaeo; * transmitti trans aequora, jedriti preko itd. Napose: prebaciti, baciti preko, * quantum Balearica torto funda potest plumbo medii t. caeli; tp. a) † mimoići, mimoilaziti, minuti, ostaviti, ne mariti za što, pustiti, ne obzirati se na što, alqm, alqd silentio, mākōm minuti; alqm sine honore; quod ut atrocius vero transmissum; takoder † minuti, okaniti se, Gangem omnem, osvajanja Ganga; Junium menssem transmissum. b) (Plin. ep.) bōraviti, provesti, proživjeti, prōbaviti, omne tempus inter pugillares et libellos jucundissima quiete; februm ardorem; secessus voluptatis.*

trans-montāni, ōrum, m. *zagorci, zagorska plemena.*

trans-mōveo, mōvi, mōtum, 2. *prēmjestiti, legiones Syriā, Tac. tp. prēnijeti, gloriam in se verbis, sebi pripisati, Ter.*

*** trans-mūto, 1.** *promijeniti, zamijeniti, incertos honores.*

trans-nāto (trān.), 1. *plivati preko, prēplivati.*

† trans-nōmīno, 1. *predjesti, predijevali ime.*

transpādānus, adj. *zapadanski, s onu stranu rijeke Pada; supst. * -ānus, i, -aui, ōrum, m. Zapadanci.*

† trans-pōno, pōsui, pōsitum, 3. 1) prēmjestiti, prenijeti, onera in flumen. 2) prevesti, prebaciti preko rijeke, militem dextris in terras iturum; victorem exercitum in Italiam.

trans-porto, 1. *prenositi, prēnijeti, prevesti, prebaciti, copias secum; exercitum in Graeciam; milites navibus flumen, preko r.; exercitum Rhenum; apsl.; napose † prognati, alqm in insulam.*

trans-rhēnānus, prekoranjski; supst. -ni, ōrum, m. Prekorājnici.

transseendo etc. *gl.* transcendo etc.

trans-tibērinī, ōrum, m. *Prekotiberici, jedn. Cic. Att. 12, 23, 3.*

trans-tineo, — — 2. [trans-teneo] *idi kroz, comatus t. trans parietem, invu prolaz kroz zid, jednom Plaut. mil. 2, 5, 58.*

transtrum, i, n. [trans] *prēčanica klupa, vozarska klupa, češće pl.; greda, n. kojoj je paluba (broda), jednom Caes. b. 1. 3, 13, 4.*

transulto, 1. [intenz. od transilio] *preskakivati*, in recentem equum ex fesso, jednom Liv. 23, 29, 5.

transuo ili trans-suo, sui, sūtum, 3. *proširiti, probosti*, * *exta transuta verubus, isprebādāna*.

transvēctio, ōnis, f. [transveho] 1) *prijevoz*, Acherontis, preko itd., jednom Cic. Tusc. 1, 5, 10. 2) *† projahivanje viteza rimskoga mimo cenzora, smotra, jedn. Suet. Aug. 38.*

trans-vēho, mlade trāv., vēxi, vēctum, 3. 1) *prevoziti, prevesti, prenositi, prebaciti, milites; naves plaustris; † exercitum in Britanniam; medijsalno, transvehi, prevesti se, in Africam; Corcyram; * caerula cursu, preko mora.* 2) *voziti, voditi, nositi mimo koga, napose u slavlju, arma spoliaque carpentis; u pas. prōlaziti, ploviti, jezdit i mimo koga, transvectae a fronte pugnantium alae, Tac.; kod circenskih igara, Tac. ann. 12, 41.; o vitezovima, koji su svake godine u svečanom provodu jahali mimo cenzora, jahati na smotri, Liv. Suet.; tp. (Tac.) o vremenu: prōlaziti, proći.*

trans-verbēro, 1. *probiti, probosti, prosukati*, bestiam venabulo; transverberatis scutis; † transverberatus in utrumque latus.

transversārius, adj. [transversus] *prijeki, tigna, jednom Caes. b. c. 2, 15, 2.*

trans-versus (transvers., trāv.), adj. *prijeki, kos, via; trames; limes; fossa; vallum; tigna, sijekuci se; cuniculi, postrani lagumi; transverso foro, poprijeko itd.; (Hor. ep. ad Pis. v. 446.) incompitis (versibus) allinet atrum t. calamo signum, orn. prijeki polez (znak pogreške); non transversum digitum unguem discedere, niza prst, ni najmanje; u pril., napređac; nenadno, cujus in adolescentiam incurrit t. misera fortuna rei publicae; supst. transversum (transvors.), i, n. *prijeđac*, ex transverso, *pređimice*, Plaut.; de transverso, *napređac*, rogare (pitati nenadno); * transversa (adv.) *tueri, prijeđati se na koga; * venti transversa fremunt, na strane.**

transvērto, vērti, vērsum, 3. *zakrenuti, okrenuti se; klas. samo transversis principis, pošto je fronta zakrenula, Sall. Jug. 49, 6.*

trans-vēlo, 1. 1) u pril., *preletjeti*, in alteram partem; (Asin. Poll. u Cic. ep.) Alpes. 2) *preletjeti, projuriti pokraj, * aridas quercus; * in medio posita, nē hajati.*

trāpēs, tis, samo pl. trapetes, um, m. [od τραπέζης] *tijesak, preša, Verg. Heteroclit. abl.: teritur Sicyonia baca trapētis, Verg. (prema imeniciima na — štum).*

trāpezīta ili -sīta, ae, m. [τραπέζιτης] *trapezar, (Plaut.) mjenjad — mensarius.*

Trāpēzus, i, f. [Τραπεζός] *Trapez, grad u Pontu, sada Trebisonde, Tarabusun, Curt. Tac.*

Trāsūmēnus (mlade -simenus), i, m. (sa i bez lacus) *Trazumen, jezero u srednjoj Italiji (Etruriji), na glasu s Hanibalove pohjede g. 217. pr. Is., sada Lago di Perugia; odl. * Trasumenus, adj. trazumenski.*

trasvorsus, trāversārius, trāvectio, trāvēho, trāvōle gl. transversus, transversarius, transvectio etc.

Trēbatius, Trebacije, ime plemenu rimskom; Gajus T. Testa, Ciceronov, Cezarov i Horacijev prijatelj, i od Augusta štovan pravnik, Cic. fam. 7, 6—22. Hor. sat. 2, 1.

Trēbellius, Trebelije, ime plemenu rimskom.

Trēbia, ae, m. [ἡ Τρεβία] *Trebija, rijeka u gornjoj Italiji na glasu s pohjede Hanibalove g. 217. pr. Is., s. Trebbia. Odatle Trēbiāni, ōrum, m. Potrebijani, stanovnici uz Trebiju, jednom Suet. Tib. 31.*

Trēbōnius, Trebonije, ime plemenu rimskom; C. Trebonius, legat Cezarov u Galiji i prijatelj Ciceronov; inače nepoznat razuzdanik, Hor.

Trēbūla, ae, f. [Τρεβούλα] *Trebula, grad u sabinskoj zemlji (također Mutusca, Verg. Aen. 7, 711.) i u Kampaniji. Odatle -lānus, adj. trebulski; supst. -num, i, n. Trebūlān, dobro (imanje) kraj T. u Kampaniji.*

trēčōni (trīc.), ae, a, adj. num. distr. [trecenti] *po trista.*

trēcentēsīmus, adj. num. ord. [trecenti] *tristoti.*

trēcenti (trīc.), ae, a, adj. num. card. [trescentum] *trista, t. conjuravimus principes juventutis Romanae, nas trista; (Hor.) uopće o velikoj braji (sr. sexcenti).*

trēcenties (trīc.), adv. num. [trecenti] *trista puta, Cat. 29, 15.*

trēdecim, adj. num. card. [tresdecim] *trinaest.*

trēmēbundus (tremīb.), adj. [tremo] *drščuci, manus; * membra.*

* **trēmē-fācio**, fēcī, fāctum, 3. *učiniti, da što uzdrščō, potresti*, Olympum nutu; tremefacta pectora.

trēmendus, adj. [partio. fut. pas. od tremo] *strašan, užasan, * rex (o Plutonu); * Chimaera; * Alpes; * cuspis; * tumultus.*

* **trēmisco** (tremēscō), — 3. [tremo] *zadržati se, uzdržati; s acc. držati od čega, potresti se, sonitum; s acc. c. inf.*

trēmo, ūi, — 3. [trēmum] *držati, uzdržati, tresti se, totus tremo horreoque, Ter.; toto pectore; * manus; * artus t.; * hasta; * corde et genibus; * tremis ossa pavore, od straha*

*dršću ti udi; * os tremens, dršćuđa usta, trzajuća; sacc. drhtati, tresti se od čega, virgas ac secures, Liv.; regum apicem, Hor.; alqm, Verg.*

tremor, *ōris*, *m.* [tremo] *drhtanje, trepetanje, omnium membrorum; * manibus t. incidit unctis; * gelidus per ima cucurrit ossa t.; * † tutanj, tutnjava zemlje.*

* **trēmulus**, *adj.* [tremo] 1) *dršćući, tressući se, anus, Plaut., incurvus t., gemens, Ter., mare; flamma; lumen aquae; cantu tremulo. 2) što čini, da čovjek dršće, straha, horror.*

trēpidanter, *adv.* [trepido] *od straha uzrujano, strašljivo, omnia trepidantius timidiusque agere, jednom Caes. b. c. 1, 19, 1.; plašljivo, bojažljivo, effari, Suet. Ner. 49.*

trēpidātio, *ōnis*, *f.* [trepido] *koprcanje od straha, plašljivo i žurno trkanje, plašljiva žurba, nemir, uzrujanost.*

trēpide, *adv.* [trepidus] *žurno, brzo, castra relinquere, Liv.; concursans, Phaedr.*

trēpido, *i.* [trepidus] *koprcati se od straha, plašljivo i žurno, trkati, uzrujan biti, plašiti se, ad arma in acie instruenda; trepidabant circa advenam, vrzaju se plašljivo i žurno; trepidatur in castris, trči se ovamo i onamo; equus strepitu t., plaši se; * quanto trepidet tumultu pronus Orion, zupadā; * avis laqueo capta t., koprcu se plašljivo; * aqua per pronum rivum, žubori, romoni; * oblique laborat lymphā fugax t. (shakutati) rivo; * aquilam fugiunt penna trepidante (žurno uzmahanim) columbae; * currere per totum pavidi conclave magisque exanimis t. (o miševima); sordidum flammae t. (uzvijaju bukteći) rotantes vertice fumum; * pectus, kuca; quid est quod trepidas, Ter.; Titurius trepidare, concursare; terga trepidantium invadere; * s. inf. letjeti, hitjeti, o dobi, claudere lustrum octavum, ali i bojati se, defendere naves; * multa, kuša u plašljivoj žurbi; * t. ultra fas; * in usum aevi, za itd.; * metu recentī mens t.*

trēpidus, *adj.* *uzrujan, nemiran, zabrinut, curia, civitas; trepidi improviso metu; (Liv.) rerum suarum, za svoje; * rerum, ne znajući, što valja raditi; * formidine; † literae, nepovoljne stvari javljajući, † nuntius, zao glas; res trepidae (njihova bojazan i neprilika), metus etc., Sall.; in re trepida, in rebus trepidis, (Liv.); trepidis in rebus (pogibiti) (Hor.), u bojazni; * Dido; * apes; † vita, u opasnosti; * o neživome, unda, ūzbŭrkān; ahenum, kŭđuđajući; pes; os; vultus; certamen, žestoka.*

trēs, *n.* tria [adj. num. card.] tri.

tres-viri, *gl.* triumvir.

Trēviri (Treveri), *ōrum*, *m.* *Treviroi, veliko pleme germansko uz donju Rajnu; Trevir, iri, m. Trevirao, Tac.; -vēriens, adj. treverski, Tac.*

triangŭlum, *i, n.* [tres i angulus] *trokut.*

triārii, *ōrum*, *m.* [tres] *trijarci, vojnici u trećem bojnom redu (iza hastatā i principa kao rezerva), najstariji i najprokušaniji vojnici, trijariji; posl. (Liv. 8, 8, 11.) res redit ad t., došlo je do krajnjega, bila žestoka bitka.*

Triballi, *ōrum*, *m.* *Tribalei, tračko pleme u donjoj Meziji (u današnjoj Bugarskoj), Curt. Eur.*

Triboees, *um, i* *Triboei, ōrum*, *m.* *Tribočani, germansko pleme u današnjem Elzasu.*

tribŭlus *gl.* tribulus.

tribunārius, *adj.* [tribus] *tribuski, res; crimen, podmićivanja tribusā.*

tribŭllis, *is, m.* [tribus] *iz istoga tribusa, tribusovao; napose (Hor. ep. 1, 13, 15.) * conviva, zemljak.*

tribŭlum, *i, n.* [tero] *mlatilo, Verg. (tribula genus vehiculi, quo teruntur frumenta, Isidorus).*

tribŭlus (tribol.), *i, m.* [tribolos] *babini zubi, (tribulus terrestris Linn.), Verg. Ov.*

tribŭnal, *ālis*, *n.* [tribunus] *sudačka stolica, na kojoj su prvobitno sjedili po svoj prilici tribuni, potom i druga poglavarstvena lica u Rimu i u provinciji, u taboru vojvoda, kad su sud sudili ili koju drugu javnu službu vršili, de sella ac t. pronuntiare; pro (pred) tribunali agere alqd; meton., lica na tribunu.*

tribŭnātus, *ūs, m.* [tribunus] *tribunat.*

tribŭnācius (-tius), *adj.* [tribunus] *tribunski, potestas; honor; lex, kojemu je tribun začelnik; comitia, za izbor tribunā; candidatus, koji traži tribunat; supst. -lus, il, m. (sc. vir) bivši tribun.*

tribŭnus, *i, m.* [tribus] *A) tribuni, prvobitno predstojnici triju najstarijih tribusa [gl. tribus 1)], od kojih je jedan pod imenom tribunus Celerum na čelu bio, kao vođa Celerā (gl. Celeres). B) potom 1) t. plebis ili samo tribuni, plebejska poglavarstvena lica, prvobitno 2 ili 5, najposlije 10, koji su, najprije birani na obranu plebejstva, u početku imali vlast zapređivanja u općenitim državnim poslovima. Zatim, kad se demokracija podigla, došli su do vrlo velike vlasti, koju su često na zlo upotrebljavali. 2) t. militum consulari potestate, poglavarstvena lica, s konzularskom vlasti, koja su birali kaskada u dobi od g. 144.—367. pr. Is. i između plebejā i patricija privremeno namjesto konzulā. 3) t. militum, milites, viši časnici, pukovnici, šefi, kod svake legije, koji*

su izmjenice po dva mjeseca legijama zapovjedali; a birali su ih što vojvode, što narod u konicijama (sr. Rufili); tribuni cohortium, vojni tribuni, koji su bili kod kohorta, Caes. b. c. 2, 20, 2; a tribunus cohortis, zapovjednik prve kohorte kod legije, Plin. ep. 3, 9, 18. 4) t. aerarii, kvestorima pridijeljeni pomoćnici, odlični i imućni muševci plebejskoga roda, koji su novce, što su ih kvestori dznali iz erarija, po određenim propisima, osobito kod vojske kao plaću vojnicima razdjelivali. Kad je pak potome lege Aurelia od 70. god. sudstvo prešlo na senat, vileze i plebejstvo, postali su od njih plebejski suci te su sačinjavali posebni ordo; sr. Cio. Cat. 4, 7, 15. Phil. 1, 8, 20. p. Rabir. 9, 27. p. Planc. 8, 21.

tribuo, ūi, ūtum, 3. 1) *dopitati, podijeliti, razdjeliti, darovati, pokloniti, dopustiti, iskazati, dati, suum cuique; praemia militibus; beneficia alicui; * t. alicui misericordiam, honorem; tribuebatur hoc (da ga je nazivalo mudracem) Catoni; t. alicui magnam gratiam, zahvaliti; fiduciam commendationi alicui; silentium orationi; beneficia voluntatem, za dobročinstvo naklon biti; * plures hiemes (Jupiter). Navlast. dopustiti komu što, učiniti po volji, ispuniti želju, ustupiti, alicui priores partes; facultatem alicui; alqd valetudini; alicui plurimum, omnia, mnogo držati do koga, veoma cijeniti; plus libertati, osobito cijeniti, više cijeniti; tantum dignitatis; hoc rei publicae, u tom učiniti po volji; quo fiebat ut ejus observantia omnibus esset carior, cum eam officio, non timori neque spei tribui viderent (da se iskazuje radi dužnosti), Nep. Att. 6, 5; illud oratori tribuam et dabo, ut etc.; quae ipsi non t. amicis, haec ab iis desiderant; (Hor.) hoc tribuens, ako (Luciliju) priznajem ovu prednost (oštra dosjetka); apst., ordini publicanorum liberalissime t., činili po volji; in vulgus, svakomu poslužiti; magnopere virtuti suae, hvastati se svojom hrabrošću, veoma mnogo držati do itd.; (Tac.) s ne. Odalle tp. a) upisati komu u što, uračunati za . . , ubrojiti, pripisati, id virtuti hostium; suae culpa debere tribui; quod illi tribuebantur ignaviae. b) vrijeme upotrijebiti u ili na što, posvetiti čemu, rebus undecim dies; tempus literis. 2) *podijeliti na itd., rem in partes; est animus in partes tributus duas t. in tempora.**

tribus, ūs, f. [od tria] *tribus; 1) prvobitno trećina naroda rimskoga, jedno od tri prvobitna plemena, na koja se dijelilo građanstvo (t. j. patricii) u najstarije vrijeme, Ramnes, Tities, Luceres. 2) jedan od tribusa, uređenih*

od Servija Tulija, na koje je podijelio sav narod rimski po položaju stanova i njiva (dakle po prilici „kolar“). Prvobitno ih bijaše 20, potom 35 i to 31 rusticae (seoski = odlični) i 4 urbanae; prenes. (Hor. ep. 1, 19, 40.) t. grammaticae, glasovi kritikâ umjetnosti, kritički ceh.

tributarius, adj. [tributum] *tributarski, + necessitas, isplaćivanja danka; + civitates, porezne, pod dankom; + Gallus quidam; tabellae t., od kojih se nadati bilo bogatim darovima.*
tributum, adv. [tribus] *po tribusima, spectacula dare, ut quod plebs t. jussisset, populum teneret; u Hor. sat. 3. 1, 69. primores populi arripuit populumque t., ljude iz svakoga tribusa bez razlike, appellavi populum, t. (sr. populo) summi me et supplicavi; nummos dividere.*

tributio, ōnis, f. [tribuo] *razdioba, jednom Cic. n. d. 1, 19, 5).*

tributum, i, n. [tribuo] *dának, porez (izravni porez na lica ili na imetak u naravi ili u novcima; imperare, imponere t.; t. conferre, facere, pendere; qui tributo (pri uljevanju poreza) aderant, Tac. ann. 4, 72.*

tributus, adj. [tribus] *po tribusima uređen, tributski, comitia.*

tricae, ārum, f. 1) *besposlice, budalaštine, ludorije, Plaut. 2) neprilike, plethae, domesticae.*

Tricea, ae, f. [Τρίκα] *Trika, grad u Tesaliji.*

tricensi, ae, a, adj. num. distr. [triginta] *po trideset.*

triceps, ipitis, adj. [tres-caput] *troglav, Cerberus; (Ov.) Hecate.*

tricesimus (trigēs.), adj. num. ord. [triginta] *trideseti.*

trichia, ae, f. *sjenica, hladnja.*

tricles (triciens). adv. num. [triginta] *trideset puta.*

tricipitinus, i, m. *Tricipitin, pridjev gentis Lucretiae; sr. Lucretius.*

triclīnium, ii, n. [τρίκλινον] *triklinij, 1) divan blagodaljšta, na kojem su ležala trojica, kadšto i četvorica i pelorica, sternere t. 2) blagodaljšte.*

tricolor, dep. i. [tricae] *oklijevali, zatezati se.*

tricolor, ōris, adj. [tres-corpus] *trotjetlan, od tri tijela, Verg. Aen. 8, 289.*

tri-cūspis, idis, adj. *trozub, sa tri rta, jedn. Ov. met. 1, 331.*

* **tri-dēns**, tis, adj. *trozub; supst. m. osti, trozub, (osb. atribut Neptunov).*

* **tridentifer**, fēra, fērum, i *-ger, gēra, gērum, adj. [tridens - fero i gero] *trozubonosan, pridjev Neptunov.*

- triduum**, ii, n. (sc. spatium) [tres-dies] *tro-dnevlje, tri dana*.
- triennia**, ium, n. [tres-annus] *upr. adj. sc. sacra* = trieterica sacra, *gl. trietericus*, jedn. *Op. met.* 9. 642.
- triennium**, ii, n. (sc. spatium) [tres-annus] *trogodište, tri godine*.
- triens**, tis, m. [tres] *trećina asa i uopće ejeline, koja se na dvanaest dijelova dijeli, napose a) kao novac: trećina asa. b) kod baština: trećina cijeloga imutka, † heres ex triente. c) kao mjera za tekućine: čaša, vrč, koji uzima trećinu sekstarija ili 4 ojala*.
- trientabulum**, i, n. [triens] *njiva za trećinu, jedn. Liv. 31, 13, 9. trientabulum is ager appellatus, qui pro tertia parte pecuniae datus est*.
- triērarchus**, i, m. [τριεράρχος] *trijerarh, zapovjednik troklupnjače*.
- trieris**, † adj. [τριήρης] *s tri reda klupa veslačkih; supst. (sc. navis) f. troveslarka, troklupnjača*.
- * **triētericus**, adj. [τριήτηριος] *trogodišnji, napose sacra ili orgia t. i samo t. svetkovina Baklova, koja se svake treće godine svetkovala*.
- triētōris**, idis, f. [τριήτης] *(rijetko) = sacra trieterica; gl. trietericus*.
- trifāriam**, adv. [tres] *trostruko, na (ili sa) tri strane, na tri mjesta*, Liv. Suet.
- trifaux**, cis, adj. [tres-faux] *troždreli, od tri ždrijela, latratu, o Cerberu, jednom Verg. Aen. 6, 417*.
- * **trifidus**, adj. [tres-fido] *trocjepan, flamma (munje)*.
- * **triformis**, adj. [tres-forma] *trolik, diva = Diana; Chimaera; mundus, od tri dijela (neba, mora, podzemnoga svijeta)*.
- tri-fur**, ūris, m. *trostruki tat, kradljivac, dvijānī tat, jedn. Plaut. Aul. 4, 4, 6*.
- tri-fureffer**, ūri, m. *trostruki ugursuz, obješeniak, dvijānī ugursuz, Plaut.*
- tri-gēminus** i za heksametar u pjesnika tergemius, adj. *troji, od. a) fratres trigemini, (kasnije) samo trigemini, trojci. b) * trolik, vir (Geryon), s tri tijela; canis (Cerberus), troglav; Hecate; tp. trostruk, spolia, oružje utelo trojima; * tergemini tollere honoribus, o edilstvu, pretorstvu, konzulstvu. c) kao nom. pr. porta Trigemina, vrata u Rimu, naprotiv Aventina (s tri luka)*.
- trigēsimus** *gl. tricesimus*.
- triginta**, adj. num. card. *trideset*.
- trigon**, ōnis, m. [τριγων ili τριγωνον] *trigon, lopta, koja se igra od tri lova u trokutnu prostoru tako, da se drugomu dobacuje mahalicom jedn. u Hor. sat. 1, 6, 126. lusum trigonem, o loptanju takom loptom*.
- trigōnus** (triug.), i, m. *slinavao (riba, raja pastinaca Linn.), jedn. Plaut. Capt. 4, 2, 71*.
- trilibris**, adj. [tres-libra] *od tri funte, nullus Hor.*
- * **trilinguis**, adj. [tres-lingua] *trojezičan, os (Cerberi)*.
- * **trilix**, icis, adj. [tres-licium, nil] *tronit, u tri niti*.
- trimestris**, adj. [tres i mensis] *tromjesečan, od ili na tri mjeseca, copiae, Nep.; consul. Suet.*
- trimētros** (trimetrus), adj. [τριμετρος] *trimetarski + u metrici, imajući po tri dvostruke slope, (Hor.) supst. trimetar*.
- trimōdium**, ii, n. [tres i modius] *trimodij, posuda od tri modija (sr. modius), Plaut.*
- trimulus**, adj. [dem od trimus] *trogodišnjak, dijete od tri godine, jedn. Suet. Ner. 6*.
- trimus**, adj. [tres] *trogodišnji, filia, Plaut.; equa trogoče, utrumne in pulvere, trimus (kao trogodišnji dječak) quale prius, ludas opus Hor.*
- Trinācria**, ae, f. [Τρινακρία] = Trošiljak, Trinakrija, najstarije ime Siciliji; sr. triquetrus. Odt. 1) * -erius, adj. = sicilski. 2) * -eris, idis, f. adj. *sicilski, terra, insula i samo Trinacris = Sicilia*.
- trinī**, ae, a, adj. num. distr. (u sing. u klas. prozi samo u savezu sa nundinum; sr. nundinus) [tres] 1) *po tri, tri (kod plur. tantum, sr. terni) literae; castra; hiberna. 2) trostruk, catenae; † subsidia; * nomina*.
- Trinobantes**, tum, m. *Trinobanti, plemo britansko*.
- * **trinōdis**, adj. [tres-nodus] *tročvoran*.
- Trinūmus** (Trinūmus), i, m. [tres i nummus] *novac od tri sesterca] Trinum, naslov jedne komedije Plautovoj, miraz; sr. Plat. Trin. 4, 2, 1*.
- tri-ōbōlus**, i, m. [τρις i δβολός] *tri obola = pol drakme; tp. malenkost, Plaut.*
- trio**, ōnis, m. [tero] (bovem Graeci βούρ, Latini trio nem vocant, Isidorus, Varro) *vol (vršac), samo o zvijezdu velikoga i maloga medvjeda, zato gemini t.; septemtriones gl. septemtrio*.
- Triocēlinus**, adj. in Triocalino, u zemlji triokalskoj (Triocala, ōrum, n. *gorska tvrđa na Siciliji*).
- Triōpas**, ae, m. [Τριόπας] *Trijopas, kraj u Tesaliji. Odt. 1) * -pēius, adj. Trijopin, supst. = Erysichthon. 2) * -pēia, idis, f. kći Trijopina (Mestra)*.
- tri-pārcus**, adj. *veoma škrt, pretvrd, jedn. Plaut. Pers. 2, 3, 14*.

tripartito (-pertito), *adv.* [tripartitus] *trodjelno*, na tri dijela, bona, equitatum dividere; copias partiri; aggredi na tri kolone.

tri-partitus (tripert.), *adj.* na troje razdijeljen ili djeljiv, trostruk, divisio, causa; tripartito agmine.

tripédalis, *adj.* [tres-pes] od tri stope.

tripēs, ēdis, *adj.* tronog, mulus, Liv.; mensa, Hor.

triplex, icis, *adj.* [tres-plico] 1) trostruk, trogub, od tri dijela, acies; animus; philosophandi ratio (jer su stari dijelili filozofiju na tri dijela); * regnum (jer je podijeljeno među Jupiterom, Neptunom i Plutonom); * mundus (jer je sastavljen od neba, zemlje i mora); * cuspis, trozub; * † porticus, sa tri reda stupova; * deae = Parcae; * Minyeides; * greges, tri čete Bakhânâtâ: * gentes. 2) kao supst. a) n. sing. trostruko čega. b) m. pl. sc. codicilli, pisanka (tablica) od tri lista.

tripius, *adj.* [τρίπους] trostruk, jednom Cic. de univ. 7, 20.; (Plaut.) supst. -um, i, n. trostruko.

Tripōlis, is, f. [Τρίπολις, Trograd] Tripoli 1) u Tesaliji dva grada istoga imena. Odatle **Tripōlitānus**, *adj.* tripolski. 2) T. u Arkadiji. 3) T. u Africi uz malu Sirtu, s. Tripoli. Odatle (Eutr.) **tripōlitānus**, tripolski. 4) grad i luka u Feniciji, s. Tarablus, Curt.

Triptōlēmus, i, m. [Τριπτόλεμος] Triptolem, kralj u Eleuzini, po priči otac poljodjelstva, sudac u podzemnom svijetu; posl. (Ov.) Triptolemo dare fruges, drva u šumu nositi.

tripūdlo, i, [tripudium] tripudij igrati, plesati u tri koraka; napose junački ples plesati (u oružju), što su ga na vjerskim svetkovinama plesali, po imence salski svećenici (Salii), junačko kolo igrati. Odt. tot in funeribus rei publicae exultans ac tripudians, kao igrajući od veselja nad pobjedom.

tripūdium, ii, n. tripudij 1) dobitnički ples u tri koraka, osb. salskih svećenika (Salii) i divljih naroda, kad polaze u boj; * o divljem plesu Bakhovu. 2) t. solistimum, t. u augurskom jeziku, „vrlo povoljan znak“, kad su svete kokoši tako pohlepno jele, da im je hrana iz kljunova na zemlju padala.

tripūs, ōdis, m. [τρίπους] tronog, posuda mjeđena na tri noge za kuhanje ili za drugu porabu, od dragocjene tvari kao dar, koji je resio sjajne dvorane ili hramove, kao bojna i počasna nagrada u nadbijanju, osb. u Grčk u javnim igrada, sacri tripodes viridesque coronae et palmae pretium victoribus, Verg., donarem tripodas, praemia fortium Grajorum, Hor. Napose: tronog (slolao), na kajem je

sjedila Pythia u Delfu; odatle * prorocište.

triquētras, *adj.* [tres] trokutan, insula; * napose sicilski, po podobi Sicilije (sr. Trinacria), t. tellus = Sicilia.

trirēmis, *adj.* [tres-remus] troveslat, s tri reda klupa veslačkih; često kao supst. -is, is, f. trirema, troveslarka (lađa).

triste, *adv.* [tristis] 1) bolno, teško, tristius curantur; napose * užasno, strašno, triste et acutum sonare. 2) * strogo, oštro, tristius respondere.

tristifidulus, *adj.* [dem. od tristis] ponešto žalostan, tužan, jednom Cic. de div. 1, 48, 103.

* **tristifficus**, *adj.* [tristis-facio] čineći žalostnim, žalostan, tužan, strašan.

tristimōnia, ae, f. [tristis] tuga, žalost, jedn. pisac b. Afr. 10, 3.

tristis, *adj.* s komp. i sup. 1) tužan, žalostan, sjetan, a) o čeljadi: cum immolandâ Iphigeniâ t. Calchas esset; (Hor.) fastidiosâ t. aegrimoniâ, uznemiren; (Hor.) oderunt hilarem tristes tristemque jocos, Orestes, sjetan. b) o neživu, a) tužan, * Tartara; * regna; * unda; * t. canum excubiae, mrska ljubovnicima; * otužan, opor, (o teku i vonju). β) neveseo, žalostan, tužan, bolan, nesrećan, pust, tempora; dies, oblaćan, remedia; eventus; sorę; * Hyades, jer nose sumorno, kišovito vrijeme; * Orion; * lignum; * funera; * bella, krvavi; * clades (grada Troje); * fatum; * triste lupus stabulis, nešto tužno, pogubno; * bidental, strašan, * tristia miscetur laetis; * mitibus mutare quaero t., što je gorko.

2) neprijazan, zlovoljan, mrk, ljut, strog, oštar, vultus tristior; natura; disciplina Sabinorum; genus dicendi; t. et severus senex; iudex; responsum; tristior sententia; edicta; (Hor. sat. 1, 5, 161. sl.) deos didici securum agere aevum nec, si quid miri faciat natura, deos id tristes ex alto caeli demittere tecto, o oštroj zbilji, koju rađa briga za ljudske stvari; * dea; * Dirae; * navita (= Charon); * sorores = Parcae; * Erinys; * malum; * nefas, grozna; * irae, mrka; * querimoniae; * t. superstitio, praznovjerna ajeta; * t. maestum vultum verba decent, sjetne, nevesele; * sermo; * versus, gorki, neprijazni.

tristitia, ae, (jedn. Ter. Ad. 2, 4, 8.) -ies, ei, f. [tristis] 1) žalost, tuga (gl. tristis), ex summa laetitia repente omnes tristitia invasit. 2) tužno stanje, neugodnost, t. temporum; lenitate verbi rei tristitiam mitigare. 3) mrka zbilja, pròmišljena hladnoća, t. ac severitas; omnis illa superioris tristitia sermonis, smuđenost; * zla volja ljubovnice (drage).

* **trī-sileus**, adj. *trocjepan, trozub, trošiljast*, lingua; telum Jovis (*munja*); ignes (*munja, strijela*).

trītāvus, i, m. [tres-avus] otac atavi (*pradjedova oca*) ili ataviae, *Plaut.* (otac pradjedov) *šukundjed*.

* † **trīticeus**, adj. [triticum] *pšenični, od pšenice*.

Triton, ōnis, m. [Τῑτων] *Triton*, 1) *morski bog, sin Neptunov*; pl., * † o više *morskih bogova, Tritoni*; šaljivo, T. piscinarum, *prijatelj ribnjaka*. 2) A) *jezero u sjevernoj Africi, iz kojega je malena rijeka utjecala u malu Siriu. Po staroj se priči rodilo ondje više bogova, napose Minerva, odt. a) * -ōnīleus, adj. [Τῑτωνιαξός] tritonski = Palantov (Pallas, antis, m. otac Minervin), arundo, frula, što ju je Palada (Pallus) izumjela. b) * -ōnis, idis, f. [Τῑτωνίς] tritonski = Paladin, pinus, brod Argo, sagrađen po naputku božice Palade, arx = Athenae; * supst. = Palada (Pallas). c) * -ōnīus, adj. tritonski, Pallas; virgo T. i samo Tritōnia, = Pallas. B) jezero u Traciji, u Ov. met. 15, 358. Tritoniaca palus zvanō.*

trītor, ōris, m. [tero] *koji tare; (Plaut.) t. compedum = tarigvožde, okovān rob*.

* † **trītūra**, ae, f. [tero] *mladenje, vršidba*.

1. **trītus**, ūs, m. (samo u abl. sing.) [tero] *trénje, trvenje*.

2. **trītus**, adj. s komp. i † sup. [partic. od tero] 1) * *isrlt, izlizan, trošan, via; vestis; subucula*. 2) *utrt, via; iter, utrènik*. 3) tp. a) *običan, poznat, tritum sermone proverbium; faciamus hoc proverbium tritius*. b) *izvježban, vješt, aures, Cic. Brut. 33, 124*.

trīumphālle, adj. [trīumphus] *slavodobitan, corona, kojim se triumpfujući nakiio; porta kojima je prolazio slavodobitan provod; provincia t., koja daje zgodu za slavodobice; senex t., i † samo triumphalis, is, m. slavodobitnik, triumfator; (Liv.) senex t., starac slavodobitnik; * imagines t., slavodobice slaviti; (Tac.) t. ornamenta, triumphalia, počasni znaci slavodobitnika*.

trīumpho, i. [trīumphus] 1) *intrans. slavije slaviti, albis equis, na . . . Aurel. Vict.; de Numantiis, ex praetura, ex urbe, nad itd.; t. insigni triumpho; * equi t., vuku slavodobitna kola; prenes., * kao slavije slaviti, pobjeđivati, amor de me jure t.; u pritioci, klicati od, veoma se radovati čemu, gaudio; † de fuga vestra; apsl. Ter. 2) trans. slaviti slavije, voditi koga u slavlju, pobijediti, svladati, * gentes triumphatae; * Medi triumphati; * triumphata Corintho; (kasno) Achaeos triumphandos Mummio tradidit, velut triumphatis Spartani; * bos tri-*

*umphatus; * aurum triumphatum, zaplijenjeno, neprijatelju dātō.*

trīumphus, i, m. 1) *triumf, svedani provod u Rimu, što ga je senat dozvoljavao vojvodi i njegovim vojnicima poradi znamenite pobjede. U tom su provodu vojnici pratili vojvodu na Kapitol kličući „io triumphe“, pjevajući vesele popijevke, pače i rugalice na vojvodu: Vojvoda ajedio je na kolima, u koja su upregli bijele konje, s lovorovim vijencem na glavi i bjelokosnim žezlom u ruci (sr. ovo), al cui triumphum decernere, deferre (o senatu); deportare t. ex provincia, Nep.; agere t. de, ex alquo; i s gen. obj., Bojorum, nad itd., Pharsalicae pugnae, radi itd.; per triumphum (u tr.) ducere alqm ante currum suum; konkr. uno equo per urbem verum t. vehi, pravi slavodobitnik; * albi greges (bijeli bikovi, koje su vodili ispred slavodobitnih kola za žrtvu) Romanos ad templa deūm duxere t. 2) u pril., pobjeda, slavlje, ut repulsam tuam t. suum duxerint; t. ex inimicorum dolore; (Just.) de se ipso; * Giganteus, nad itd.; * triumphis dives terra.*

trīum-vir, īri, m. *jedan od triumvirā (piše se i tresviri), činovnički zbor od trojice; osb. 1) t. coloniae deducendae ili agro dando ili assignando, triumviri agrarii, da povedu naseobinu (colonia) i da podijele zemlje među naseljenike. 2) t. capitales, vrhovni tamničari, koji su i nadzirali, kad je koga trebalo pogubiti. Isto tako nadzirali su javnu sigurnost i mir. 3) t. epulones gl. epulones. 4) t. mensarii, tri povjerenika, da odrede vrednotu novcu. 5) t. auro, argento, aere flando, feriundo, upravitelji kovnice (novaca). 6. vanredni zborovi trojice muževa ustrojani u različno vrijeme napose se nazvaše Octavianus, Antonius i Lepidus t. rei publicae constituendae, kad su se složili, da na svoju ruku urede državu. 7.) u više municipijā vrhovno poglavarstvo od trojice muževa.*

trīumvīrālle, adj. [trīumvir] *triumvirski, flagella, t. j. triumvira kapitalnih [sr. triumvir 2)], Hor.; supplicium, vješanje Tac.*

trīumvīrātus, ūs, m. [trīumvir] *triumvirat*.

trī-vēnēfica, mj. *tervenefica, što gl. Trivia, gl. trivius*.

† **trīvīālle**, adj. [trivius] *trivijalan, što se nalazi na raskršću, stoga: običan, prost, scientia*.

Trīvīeum, i, n. *Trivik, gradić u Hirpinskoj (Hirpini), s. Treviso, Hor.*

trīvīum, īi, n. [tres-via] 1) *tropude, raskršće. 2) prenes., javna cesta, arripere maledictum ex t., psovati uličnjački; (Hor.) in triviis fixum se dimittis ob assem, triviis attollere pla-*

num, velut innati triviis ac paena forenses (Fauni).

* **trivius**, adj. [tres-via] *rasputni, na ras-kršću, osb. kao epiteton bogovima, koji su imali na tropuću kapele; dea = Hecate, koja se obično apst. naziva Trivia.*

Trōas gl. Tros.

trōchaeus, i, m. [τροχῆος] *trohej, 1) stopa = choreus, -u. 2) = tribrachys, uuu.*

trōchus, i, m. [τροχός] *troh, obruč željezni, što su ga dječaci batinom tjerali (clavis adunca, Prop.), igra prenesena iz Grčke u Rim (τροχὴ λασία), obruč za igru, t. Graecus, indoctusque pilae discive trochive, Hor.*

Troezen, ēnis, f. [Τροίη] *Trezen, grad u Argolidi, prijestolnica Piteja (Pittheus), djeda Tezejeva, s. Damala. Odalle * † -zēnius, adj. trezenski.*

Troglodytae, ārum, m. [Τρωγλοῦται] *Troglo-diti; pleme etijopsko nastavaće u pećinama.*

Trognus Pompejus, *Trog Pompej, povjesnik rimski za Augustovo doba, kojega je djelo saopćio Justin u izvatku, Just.*

Trōicus gl. Tros.

Trōilus (-os), i, m. [Τρώϊλος] *Trojil, sin Prijamov, kojega je ubio Ahil, Cic. Verg. Hor.*

Trōlus, **Trōja**, **Trōjānus** gl. Tros.

Trōjūgēna, ae, comm. [Troja-gigno] *u Troji rođeni, trojanski, (u starom obliku Liv. 25, 12, 5.) T. Romane; * supst. (sing. i pl.) Trojanac, Trojanica.*

Tromentina tribus, jedan od tribusa seoskih, jedn. Liv. 6, 5, 8.

trōpaeum, i, n. [τροπαῖον] „znak bjege“ 1) znak pobjede u Grka, što ga je pobjeditelj odmah poslije pobjede podigao na bojištu i bogovima posvetio. Redovno stup drveni ali i deblo, na koje se vješalo zaplijenjeno oružje i posvetni natpis stavljaio, rjeđe od kamena ili od mjedi; u Rimljanā, spomenik pobjede u Rimu pòdignūt, t. statuere, ponere; nostra sunt t.; (Tac.) sistere Romae tropaea de Parthis, in modum tropaeorum arma inposuit. 2) tp. a) pobjeda, „lovorika“, Salaminium, Marathonium; češće u pjesnika. b) (rijetko) spomenik uopće, necessitudinis atque hospitii; * Maecenatis erant vera t. fides; * bina ingenii tui. c) * zaplijenjeno oružje, magna t. ferunt.

Trōphōnius, ii, m. [Τροφῆνιος] *Trofonije, 1) brat Agamedov. 2) božanstvo, koje je proricilo u spilji jednoj kod Lebadeje u Beotiji, kadšto i Juppiter T. Odalle -lānus, adj. Trofonijev, trofonijski, jednom Cic. Att. 6, 2, 3.*

Trōs, ōis, m. [Τρώς] *Tros, sin Erihtonijev, (Erichthonius), unuk Dardanov, kralj u Frigiji i u prozvanoj po njemu Troji, Verg. Ov.*

*Od. 1) Trōja (Trōia), ae, f. [Τροία, Τροίη] Troja; prenes. a) mjesto, što ga je Eneja sagradio u Italiji. b) gradić, što ga je Helen u Epiru utemeljio, Verg. Ov. c) vrsta rimskoga utrki-vanja na konjima, Verg.; † Trojae lusus, decursio, ludicrum. Odalle **Trōjānus**, adj. trojanski; * judex T. = Paris; * † ludi T. = Troja etc. o); * Trojana urbs = Troja; * Trojana tempora, vrijeme trojanskoga rata; post., equus T., za oznaku sakrivena pogibli, Cic. p. Mur. 37, 78.; i naslov jednoj Nevijevoj tragediji; supst. -ni, ōrum, m. Trojanici; **Trōjānus**, **Trojanac**, **Trojanum**, i, n. sc. praedium, dobro (imanje) u Laciju, jednom Cic. Att. 9, 13. 2) * **Trōs** [Τρώς], ōis, -es, um, m. Trojanac. 3) * **Trōa**, ādis, f. [Τρώς] koje adj. trojanski, humus; matres, Trojanke, koje supst. a) Trojanica. b) (Nep.) zemlja Troada, u kojoj bijaše grad Troja. 4) * **Trōilus**, adj. [Τρώϊλος] trojanski, napose s obzirom na trojanski rat. 5) **Trōicus**, adj. [Τρώϊκός] trojanski, tempora; bellum; * Vesta; * pulvere Troico nigrum Merionem (sr. pulvis); * sacerdos t. j. Rea Silvija.*

Trosmis, is, f. *Trozmis, grad u Meziji (Bugarskoj), Ov.*

trucidātio, ōnis, f. [trucido] *klanje, smicanje, pokolj, civium; inde non jam pugna, sed t. velut pecorum fieri, ne boj, već tako reći pokolj.*

trucidō, i. *klati, smičati, pòsmicati, captos sicut pecora; attribuit nos trucidandos Gabinio; šaljivo Hor. ep. 1, 12, 21. seu pisces seu porrum et caepe trucidat, glave sijedeš (šibajući mnijenje Pilagorovaca i napose Empedoklovo o čovječjoj duši); tp. a) riječima raznijeti na komade, smrvti, jedn. Cic. de har. resp. 1, 2. b) lihvom uništiti, plebem fenore; ne fenore trucidetur.*

truculentō, adv. *samo komp. i † sup. [truculentus] mrko, zlovoljno.*

truculentia, ae, f. [truculentus] *neprijaznost, zlovolja, Plaut.: oštrina, caeli, podneblja, Tac.*

truculentus, adj. *s komp. i sup. [trux] 1) mrk, neprijazan, ljut, oculi, Plaut.; quam teter incedebat, quam t.; * spectat truculenta loquentem; † quo truculentior visu foret; * feta truculentior ursa; o glasu, † divlj, voces; o moru, * būčan, bijesan, aequor; truculenta pelagi. 2) u pril.: ljut, žestok, divlj, bijesan, surov, prost, t. atque saevus senex, Plaut.; ego agrestis, saevus, tristis, parcus, t., Ter.; (Hor.) at est truculentior, naprčica; (Ov.) gens nulla truculentior Getis.*

* † **trūdis**, is, f. [trudo] *štica.*

trūdo, trūsi, trūsum, 3. 1) *turati, gurati, protiskivati, odbijati, (Plaut.) alqm; †*

hostes; * apros in plagas, *tjerati*; * inertes in proelia; * pectore montem; * frumenta, *turali ispred sebe* (o mravima); * prenes, dies truditur die, jedan dan gura drugi; (Ter.) fallacia alia aliam; *napose* * o biljkama i slič, *tjerati*, *čini listati*, *pupiti*, pampinus t. gemmas; gemmae t. se, *probijaju*. 2) tp. *tjerati* protiv volje na što, ad mortem, in arma trudi; in quae (comitia) omnibus invitis trudit noster Magnus Auli filium, *tura naprijed*.

Truentinus, adj. *truentiski* (Truentum grad u picenskoj zemlji).

trulla, ae, f. 1) *crpulo*, *kutlača*, *kojom se vino sipalo iz vrča* (crater) u čaše. 2) *žeravica* na podobu *kutlače*, jedn. Liv. 31, 11, 13.

trunco, 1. [2. truncus] *okrësati*, *podrezati*, *osakaliti*, *ckrniti*, simulacra, Liv.; † corpus; † partem corporis; * olus foliis, *ljusliti lišće*.

1. **truncus**, i, m. 1) *deblo*, arborum trunci; (Verg.) trunci induti hostilibus armis = tro-paea; * truncis nata gens, *divlji*, *stanujući* još u *dupljama*; u pril., ipso t. (aegritudinis) everso, jedn. Cic. Tusc. 3, 34, 83. 2) o čovjeku, *trūp*, trunco magis toto se ipso moderans; po tome kao što u nas: *klada*, *cijepa*, o čovjeku bez srca, razuma i talenta, quid interest motu animi sublatu inter hominem et truncum aut saxum?

2. **truncus**, adj. 1) *sakat*, *krnjav*, corpus; † arbor, *okrësano*; * frons (Acheloi amnis), *šit*, *sušav*; animalia t. pedum, bez *ild.*; * tela, *razlomljeno*; * pinus manu, *okrësân*; * naves, *odrezani*; * manus (u *paluljka*) kao da je *sakata*. 2) tp. tako redi *osakaden*, *krnjav*, urbs t. sine senatu, Liv. b) * *nepòtpùn*, quaedam t. suis numeris.

trūso, 1. [intenz. od trudo] *gurati*, jedn. Cat. 56, 6.

trūtinā, ae, f. [τετυννη] *vaga*, *tezulja*, u pril., quae non aurificis staterā, sed populari t. examinantur; (Hor.) Romani pensantur eādam scriptores t.

trūx, trūcis, adj. *opor*, *hrapav*; *grozan*, *strašan*, *ljut*, *divlji*, *mrk*, oculi; * † vultus; * visus; ingenium; sententia; * inimicitiae, *ljuto*. 2) o *glasovima*: *divlji*, *hrapav*, *strašan*, cantus; * classicum; † vox; † laeto cantu aut truci sonore; *oštar*, *grozan*, * Boreas; * Euris; * pelagus.

trūbllum, ii, n. [τριβλλον] (pretkl.) *zdjela*, *platica*.

tū, gen. tui (tis, Plaut.) dat. tibi, acc. tē, (ted, Plaut.) abl. te, pl. vos, vestrum ili vostrum (pretkl. vestrorum, vestrarum) (od ili između

vas) i vestri (vās), vobis, vos, vobis, *pron. pers. drugoga lica: ti; sebe, se* (u *kosim padežima*, ako se odnosi na isti subjekt tu), *pōjačano česticom te, tute, tete, u kosim padežima česticom: met, vosmet, (Ter.) tutemet; u prijateljskom razgovoru u drugom dijelu rečenice, da se naglasi poziv, sperne puer neque tu choreas, Hor.; osb. u gnomskim rečenicama, kad se što propisuje, tu pulmentaria quaere sudando, tu nihil admittes in te formidine poenae, Hor.; napose tibi kao dativ elički, alter tibi descendit de Palatio; * u pōjačanu smislu, „samo tebi“, pubes tibi crescit omnis; vos stoji kadšto kod kolektivā u sing., vos, Romanus exercitu, ne destiteritis, Liv.; ako se od više nazočnih ili koji bi morali biti nazočni samo jedan poimence spomene, vos vero, inquam, Attice, Cic.; * vos, o Calliope, precor etc.*

tuātīm, adv. [tuus od tu] *na tvoju* (na svoju), Plaut.

tūba, ae, f. *trūba*, *kojom se davao znak vojnicima, ali su se njom služili i kod vjerskih svetkovina, kod igara kazališnih i kod sprovoda* (sr. Verg. Aen. 11, 192. Hor. sat. 1, 6, 43. Verg. Aen. 5, 113. Hor. ep. ad Pis. 220.), signum datur tubā; tubā revocat milites; (Tac.) cornua ac t. concinuere (u *baju*); * clangor tubarum; tp. (rijetko) *začetnik*, t. belli civilis, Cic. fam. 6, 12, 3.

1. **tūber**, ēris, m. *gūrača*, *vrstu jabukā*, Suet.

2. **tūber**, ēris, n. [tumeo] *gūra*, *grba*, *ōtōk*, *micina*, u pril. (Hor.) *velike pogrješke* (sr. verruca; u jeziku novoga zavjeta, *greda*, *brvno* (opp. „trun“; sr. Math. 7. 3)).

tūbūcen, inis, m. [tuba-cano] *trūbāč*.

tūbūlustris, ōrum, n. [tuba-lustro] *tubulustrije*, *svetkovina* *čišćenja žrtvenih truba*, *svetkovina truba*, *trubōčišće*, Ov.

† **tūbūlātus**, adj. [† tubulus, *cjevčica*, dem. od tubus, *cijev*] *cjevnat*, *išupljen*.

tūburetor, dep. 1. (pretkl.) *lakomo gutati*, *sipati u sebe*.

tūeor, 2. [perf. tuitus sum, *mlade tūtus sum* samo Sall. Jugurth. 74, 3., obično mj. toga tūtātus sum od tutor; pretkl. (Cat.) *također u prvom značenju tuor*, dep. 3.; *starinski tueo*, ēre, u Cic. legg. 3, 3, 7. censores vectigalia tuento] *gledati*, *paziti na što*, *promatrati*, *naturam*; * transversa, * acerba (adv.) t.

2) tp. a) *motriti*, *promatrati*, jedn. Cic. Att. 13, 49, 1.; *paziti na što*, quod cuique tuendum est, Verg. Aen. 9, 175. b) *zaüzeti se*, *zaüzimati se za*, *štititi*, *čuvati*, *sadržavati*, alqm; oppidum; castra; impedimenta; Italiam; fines ab incursionibus hostium; * fi-

nes custode; (*Phaedr.*) domum a furibus; valetudinem; existimationem creditorum (*veresiju*); * populum sub religione antiqua, u *starodavnoj pobožnosti*; u *pril.*, armis prudentiae causas t. et defendere; * oves, *gojiti*; * armenta, *odgojiti*. *Napose a) o zgradi, u dobru stanju održati*, aedem Castoris; sarta tecta aedium. *b) podržavati, hraniti*, t. se ac suos; vitam corpusque; sex legiones (re sua); exiguas copias.

tugurium, ii, n. [tego] *koliba, šumnjača*.

Tulsto, ōnis, m. *Tuiston, praotac ljudi, sin zemlje, dvospolac, Tac.*

tultio, ōnis, f. [tueor] *zaštićivanje, podržavanje, sui, jedn. Cic. top. 23, 90.*

Tulliola, ae, f. [dem. od Tullia] *Tulijica, riječ mila za Tuliju, kćer Ciceronovu, sr. Tullius 3).*

Tullius, *Tulije*, ime plemenu rimskom. Iz toga je plemena poznat osim kralja Servija *Tulija 1) Marcus T. Cicero, vitez rimski. 2) sin njegov M. T. Cicero, najveći govornik i pisac rimski, rođ. god. 106., a umr'o 43. pr. Is. 3) Tullia, kći M. T. Cicerona govornika, sinova Kvinta T. C., brata govornikova. Od Tullianus, adj. Tulijev; supst. Tullianum, i, n. Tulijan, donji dio tamnice rimske, prozvan po sagraditelju Serviju Tul. Tullianum.*

Tullus, *Tul*, ime (praenomen) i prezime (cognomen) rimsko, 1) T. Hostilius, treći kralj rimski. 2) L. Volcatius T., konzul god. 66. pr. Is.. 3) Caelius T., jedan od poslanika rimskih, što ih je ubio vejanski kralj Tolumnije.

tum, adv. s odgovarajućom konjunkcijom i bez nje, također za participom, 1) o času, koji se s drugim veže: *onda, tada, napose o tačno određenom času prošlosti, onda*, ubi — tum etc., *Ter.*; cum — tum etc.; tum, cum; postquam — tum etc.; si t. etc.; t. si; reductis in curiam legatis tum etc.; *pđjačano* t. demum, t. denique, t. vero; t. deinde (*Liv.*); † t. maxime (*baš onda*); etiam tum gl. etiam; tum (*onda*) cum Catilinam ex urbe ejiciebam; neque tum, neque nunc etc.; ex lege illa Cornelia, quae t. erat (*po današnjem zakonu*); (*rijetko*) adjektivno, discessu tum meo, u povodu mojega tadašnjega udaljenja, *Cic. in Pis. 9, 21*, haec tum ratio, ovaj *ondašnji* način, *Caes. b. c. 1, 44, 4.*; t. temporis, *Just.*

2) *konsekutivno o času, koji za drugim slijedi, na to, zatim, potom, onda, izà toga, hrv. i sada (različito od nunc)*, in ripa ambulantes, tum autem residentes; tum ille sc. inquit, *na to će (sr. reči)*; quid tum? što *zatim?* quae cum murus defensoribus nudasset, tum Hannibal etc.; ubi rursus silvae intratae, t. etc.; ita rebus divinis peractis t. — rettulit;

t. postea, — *Ter. navlast. a) sa slijedećim participio, kao tumač dodan riječi* tum, quod Tarkinium dixisse ferunt, tum exulantem (*sada kao prognanik*) se intellexisse etc.; et t. paene in manu jam mortiferum illud tenens poculum locutus ita est, ut etc. *b) o broju i redu: zatim, nadalje*, primum — tum; primum — deinde — tum — post ili postremo; i s *pōnovljenim* tum; *kadšto*, tum, *ako i ne pretječe* primum, *kao što u Cic. Lael. 11, 39.*, videntur labores et molestias (*glavni razlog*), tum ignominiam timere et infamiam. *c) tum — tum, sada — sada, koje — koje, i — i. d) cum — tum gl. 2. cum III) cc).*

* **tūmē-fācto**, feci, factum, 3. 1) *nadimati*, humum; pontus tumefactus, *nabujalo*. 2) *tp. naduti*, tumefactus inani laetitia.

tūmeo, ui, — 2. 1) * *dtjecati*, *nabrćnuti*, *pun biti* (*sr. turgeo*), corpus veneno; lumina fleu; t. pedes; t. Achelous imbre, *raste*; t. unda a vento; t. sacci multo hordeo. 2) *tp. a) od jeda i slič. uzavreti, planuti, razjariti se*, sapientis animus nunquam t.; t. irā; * *rabie*; * jecur t. bile; * et regat iratos et amet pacare tumentes. *b) naduti se od oholosti, nadimati se*, * *laudis amore*; * *nomnibus*; * *inani superbia*; * *vana tumentem, pōnijeti se od nadutosti*; (*kasno*) successu rerum, stirpe Alexandri. *c) * gorjeti od naslade, pohote. d) od nemira, od želje za novotarijama vreti, negotia*; * *bella*; † *Galliae*. *e) † o govoru ili govorniku: nadimati se, nadut biti.*

tūmēscō, mui, — 3. [tumeo] 1) *dtjecati*, * *mare*; * *colla*; † *vulnera*. 2) *tp. a) * od jeda uzavreti, planuti. b) gotovo provaliti, buknuti*, * *bella*.

tūmidus, adj. s *komp. i sup.* [tumeo] 1) *otčen, otekao, nadut, bujan, nabujao*, membrum; tumidis cervicibus; * *mare*; * *vela*, * *Nilus*; * *uva*; † *terra, brdovita*; † *tumidis Germaniae terris, jer je masna, travna*; (*Hor.*) crudi tumidique lavemur, *puna želuca*. 2) *tp. a) * ohol, nadut, gizardav, objestan*, successu, *radi sreće*; sermones, minae; confidens tumidusque; cum t. est (*cor*), *širi se srce sa častohleplja*; secundo Marte; tumidus novo praecordia regno. *b) * od jeda napržit, bijesan*, tumida ex ira; tumido delitigat ore. *c) (kasno) buntovnički, nemiran, ingenium. d) o govoru i govorniku: nadut, sermo tumidior, Liv. 3) * nadimajući, auster*; *tp. honor, koja čini čovjeka ohola, naduta.*

tūmor, ōris, m. [tumeo] 1) *dtjecanje, otok, oteklina*, oculorum; * t. facit ora turpia, *nadimanje lica, kad se puše u frulu*; * t. (*uzvišak*) loco permansit. 2) *tp. a) strastvena uzrujanost duše, recentes quasi tumores*

animi; *napose*: *napržitost*, *žestina*, * t. et ira deum; *nadutost*, *oholost*, *Just.*; (*rijeko*) *buknuće*, rerum.

* **tūmūlo**, 1. [tumulus] *ukōpati*.

tūmūlosus, *adj.* [tumulus] *duhovit*, *jedn. Sall. Jug. 91, 3.*

tūmultuārius, *adj.* [tumultus] *nenadan*, *brz*, *neūrēden*; *na brzu ruku sākupljen*, *castra*, *dux*, *pugna*; *exercitus*, *miles t.*; † *manus* (*momčad*).

tūmultuātio, *ōnis*, *f.* [tumultuor] *larma*, *nemir*, *buka*, *Liv.*

tūmultuor, *dep. 1.* [tumultus] *intrans.* *bučati*, *vikati*, *larmati*, *ne mirovati*, *smēsti se*, *zabunili se*, *quid tumultuaris*, *quid insanis?* † *t. Gallias comperit*; *pas. impers.* *tumultuari praeter consuetudinem in castris Romanorum*, *rogobori se neobično*; *cum Gallis tumultuatum verius qum belligeratum*; *i o govōru: bučati, bješnjeti* (*opp. dicere*), *Quint.*

tūmultuōse, *adv.* *s komp. i sup.* [tumultuosa] *būčno*, *rogoborno*.

tūmultuōsus, *adj. s † komp. i sup.* [tumultus] *pun nemira*, *nemiran*, *būčan*; *confio*; *vita*; *genus pugnae*, * *mare*; (*Liv.*) *quod tumultuosissimum pugnae genus erat*; *proelia*; *excursiones*; *i nemir*, *buku uzrokujući*, *nuntius*; *in otio tumultuosi*,

tūmultus, *ūs*, (*i tumulti*, *Ter. Andr. 2, 2, 28. Sall. Cat. 59, 5.*), *m.* [tumeo] 1) *bučan* *nemir* *i zabuna*, *rogobor*, *buka*, *larma*, *tumultum edere*, *facece*, *praebere*, *inijcere civitati*; * *vestri t.*, *o buci*, *bjesnili Horacijevih neprijatelja*; * *movere tumultus*. *o Fortuni*, *zabunu i bijes potaknuti*; *caedes major tumultu quam re*; *strah*, *cui lapis (= marmor) curae est urbiq*ue *t.*, *strah*, *da se kuće ne sruše*, *jedn. Tib. 3, 2, 43.* 2) *napose a) uzrujanje elēmenātā*, * *t. aetherii*, *grmljavina*; * *tremendo Juppiter ipse ruens tumultu*; * *Aegaei*, *udarānje Egejskoga mora o bregove*; * *quanto trepidet t. pronus Orion*. *b) (Hor.) zavijānje*, *karanje orijeva*, *stomacho tumultum feret lenta pituita*, *c) zveket oružja*, *bliski i nenadani rat ili ustanak*, *buna*, *Gallius*; *Italicus*; *repentinus*; *initio t.*; *hoc t. nuntiatio*; *servilis*, *ustanak robova*; *tumultum discernere*, *naredbom oglasiti*, *da je nenadan rat blizu i da svaki na oružje skoči*, *poziv na vojsku razàslati*; *prenes*, * *strastvena skrb*, *nemir*, *uzrujanost*, *mentis*; *sceleris* [*sr. permisceo 2*]).

tūmūlus, *i*, *m.* [tumeo] *upr. „nadīmānje zemlje“*, *gomila*, *hum*, (*sr. collis*), *terrenus*; *editior*. *Navlast*, *grobna humka*, *gomila*, *Achillis*; * *tumulo componere*, *condere*, *ponere*, *ukō-*

pati, *sahraniti*; * *tumulum facere*, *statuere*, *constituere*, † *struere*; * † *t. inanis*, *kenotafion* (*prazan grob*), *honorarius*.

tūne, *adv.* *pōjačāno* *tum pokaznim ce*, *onda*, *tada*; † *t. vero*; *često i apst. osb. u opreci sa nunc*; (*Just.*) *t. temporis*, *tada*.

tundo, *tūtūdi*, *tūsum*, *miade tunsum*, 3 1) *tući*, *udarati*, *oculos alui*; * *pectora*; * *terram pede*; * *saxa salo*, *o Neptunu*; * *tympana*; * *humum = srušiti se*; * *tundi Euro*; *posl. gl. incus*; *napose a) * mlatiti*, *tunsae fruges*. *b) * tući*, *tunsus gallae sapor*, *šiske stučene do soka*; *viscera*, *zgnječiti*. 2) *tp. tp. navaliti na koga*, *riječima dosadivati*, *aures*, *Plaut.*; * *assiduis hinc atque hinc vocibus heros tunditur*.

Tūnēs, *ētis*, *m.* *Tunet*, *grad na obali Africae propriae*, *s. Tunis*.

Tungri, *ōrum*, *m.* *Tungri*, *pleme u današnjem Litiškom (Lüttich) s glavnim gradom istoga imena*, *s. Tongern*, *Tac.*

tūnīca, *ae*, *f.* (*supst. adjekt. mj.* * *ctunica*, *t. j. prteno*, *platneno* — *semitiski kethonet*, *kluna*, *sr. xuṽ* — *sr. vestis*) *prteno odijelo*, *donje odijelo*, *tunica*. *U najstarije doba nosili su Rimljani samo togu*: *Romani tunica diu caruerunt*, *sola toga contenti*, *Gellius*. *Semitski izvor tunike potvrđuje Lucilije*: *tunicae Lydorum opus*. *U klasično doba nosi se tunika općenito*. *Imala je oblik košulje bez rukava oko tijela opasane*; *svrh nje nosili su Rimljani togu*, *Rimljanke stolu*, *t. talaris*, *manicata*, (*Plaut.*) *manuelata*, *dujih rukava*; (*Hor.*) *peza*, *pulchra*, *demissa*, *discincta*; * *t. adamantina*, *oklop*; *u kasnije doba nosili su po dvije tunike*, *od kojih se donja zvala interior*; *posl. (Plaut.) t. propior pallio*, *preča je košulja od haljine*.

tūnīcātus, *adj.* [tunica] *u tunici*, *što su izvan kuće samo robovi i ljudi niska roda nosili*, *po tome prost narod*, *tunicati*; (*Hor.*) *t. popellus*, (*Tac.*) *populus*.

tūnīcūla, *ae*, *f.* (*dem. od tunica*) *tuničica*, *Plaut.*

tuo, **tuor**, *gl. tueor*.

turba, *ac*, *f.* [*trōβη*] 1) *apstr. smetnja*, *metek*, *nemir*, *buka*, *vreva*, *vivere in magna t.*; *maximas in castris t. efficere*; *napose graja*, *vika*, *inat*, *svađa*, *buna*, *t. inter eos inceperat*, *quantas t. dedit*, *turbam facere* (*Ter.*); *ecce nova t. atque rixa*. 2) *konkr. vreva*, *rpa*, *gomila*, *rulja*, *četa*, *svjetina*, *alqm videre in turba*; (*Nep.*) *in turbam exire*, *doći u svijet*, *na glas doći*; (*Liv.*) *circumfusa t. lateri meo*, *mea t.*; (*Tac. Germ. o. 11.*) *ut (kako) turbae placuit*, *considunt armati*, *o Germanima*, *koji ne posjedaše kao Rimljani u stalnu*

redu, ved pòmiješano; * clientium; * ducum, pratinja; * levis (ajena); * divosque mortalesque t., smrtni (smrtnici); * credula (samo o Titu i Aruntu); t. forensis; militaris t. navalis; (Phaedr.) t. mea, moj porod, moji mladi; i o neživu, * t. rotarum, * arborum, * t. novorum voluminum, Just., querelarum.

turbāmētum, i, n. [2. turbo] sredstvo za bunjenje, jedn. Tac. hist. 1, 23.

turbāte, ae, adv. [turbatus] smeteno, neuredno, jedn. Caes. b. c. 1, 5, 1.

turbāto, ōnis, f. [turbo] zabuna, metež, nered, rerum.

turbātor, ōris, m. [2. turbo] bunitelj, smutljivac, buntovnik, vulgi; turbatores belli, koji nemirom pobuđuju na rat, Liv.

turbātus, adj. s + komp. [partio, od 2. turbo] uznemiren, uzrujan, mare; + caelum turbatus; u pril., voluntates populi; turbati (smeteni, zabunjeni) inopinato malo; * mens.

turbellae, ārum, f. (Plaut.) dem. od turba; larva, vika.

tūrben, inis, n. nuzgredan oblik od 1. turbo 2)] zvrčka, zújalica (igračka za djecu), jedn. Tib. 1, 5, 3.

tūrbido, adv. [turbidus] nemirno, bāčno, bljesno; (Tac.) t. et seditiose tractare exercitus, uzrujavajući ili buneći.

tūrbida, adj. [turba] 1) nemiran, bāčan, būran, bijesan, ūzbūrkan, tempestas, + caelum; * in turbido sc. mari, Curt. 4, 3, 15.; * t. imber; * auster, dux inquieti t. Adriae; aqua, mutna; loca (podzemnoga svijeta); * Hermus auro t., mutan, jer nosi sa sobom zlatan pijesak, zlatonosan; * coma, kušljav. 2) tp. a) bijesan, žestok, srdit, motus animi; + civitatem Atheniensium t. incessu exterritam; * sic t. infit; Mezentius. b) smeten, zabunjen, animi, u duši, Tac.; * mens turbidum laetatur pleno pectore, silno klikće. c) o stanju: ūzrujan, nemiran, res; + actiones turbidissimae; seditio; supst. turbidissima, (najburnija vremena), sapienter ferebas, Cic. fam. 6, 14, 3.; in turbido, u būrno vrijeme, Liv. d) nemiran, buntovan, tvrdokoran, ūpōran, nil ego istos facetos moror mores, turbidos, Plaut.; ingenium, turbidos est nihil ausos, Tac.; moribus, turbidus, Tac.

turbineus, adj. [1. turbo] viròvit, vertex, jedn. Ov. met. 8, 556.

1. **tūrbo**, inis, m. 1) sve što se u okruglu kreće, a) vīhār, exoritur ventus t.; turbine venti, Plaut.; turbine ventorum, Tac.; * pulvis collectus turbine; * jactati undis et turbine Poeni. b) * vihar, što ga čini vjetar, turbine nigro terret hiems; venti terras turbine perfliant; *

o drugim stvarima: viròvito kretanje, suklijanje dima, piceus; u moru, Turnum medio fert aequore turbo; zāmahāj hica. quo turbine torqueat hastam; saxi celeri ad terram turbine (u okruglu) fertur; alqm turbine adigere, oboriti koga virom. c) tp. vihar = smutnja, nepovoljno vrijeme, metež, in turbinibus rei publicae; * tanto miserarum turbine rerum; + turbine quodam ad exitium poscebatur; konkr. tu turbo (smutljivac) ac tempestas rei publicae. 2) zvrčka, zújalica. 3) * sve što je nalik na žvrk, oblik okrugla, turbine crescit (bucina) ac imo; napose a) * zújalica, što se upotrebljavala kod magije, osv. da se u kome ljubav potpali okrećući je uz čarobne popijevke. b) * molònilo, vretèno, teres.

2. **turbo**, 1. [turba] 1) uznemirivati; uzrujati, uzmutiti, ūzbūrkatī, mare ventorum vi agitari atque turbare; * capillos, ūskušljati; * turbatus capillos, kušljare kose (gen.); * frondes; * folia turbata; * aqua turbata, pòmūčenā; * color primo turbati fluminis imbre. 2) zamrsiti, pobrkati, pomutiti, porèmetiti, (napose kao vojn. t. t.) i u pril., ordines; aciem peditum; * viros; * cuneos; * apros latratu; * per ovilia sc. oves, gonili ispred sebe ili plašiti (kao što klovir); * turbatis distractus equis, pòplašenim konjima; * totis turbatur agris, sva poljana vrvi neprijateljima; t. contionem; turbata pax; t. spem pacis, auspicia, pomèsti; * foedera per artes; * omnem ordinem consilii; Aristoteles multa t., ispremetavati; + defectione turbare; + animum, + animum sollicitudine, uzrujavati, zabuniti, smesti; * animos; * pectora; * turbata Pallas, rízljučenā, srdila; odl. zabuniti, porèmetiti, pobuniti, vide ne quid ille turbet; si in Hispania turbatum esset; (Ter.) turbent porro, quam velint; (Ter.) turbatum est domi, u kući je metež; (Tac.) una alterave civitas turbat, Macrum in Africa haud dubie turbantem; (Cael. u Cic. ep.) t. in rebus omnibus, povratili sav imetak, propasti.

3. **Turbo**, ōnis, m. Turbon, jedan maleni, ali drzovit gladijator, Hor. sat. 2, 3, 310.

turbulente ili -ter, adv. s komp. [turbulentus] nemirno, burno, bāčno, non t., ne bez glave; nihil turbulententer, nihil temere faciamus; egit de Capitone turbulentius.

turbulentus, adj. s komp. i sup. [turba] 1) nemiran, uzrujan, bāčan, būran, tempestas; mutan, aqua, Phaedr.; u pril., zabunjen, porèmeten, neuredan, concursio atomorum. 2) nemiran, būran, bāčan, uzrujan, res publica; res turbulentae, tempus; annus turbulentior; turbulentissimum tempus meum; animus; errores.

Turdētāni, ōrum, m. *Turdetanci*, pleme u jugozapadnoj Hispaniji, Liv.; šalji vo od tur-dus izvedeno, Drogovoi, milites Turdetani od prilike = „kukavice“, jedn. *Plaut. Capt.* 1, 2, 60.; -*tania*, ae, f. *Turdetaniya*.

Turdūli, ōrum, m. *Turdulci*, pleme, koje je nastavalo uz Turdetane; odt. -*lus*, adj. *tur-dulski*.

tūrdus, i, m. *drōzak*, *drōzd*; *bravēnjāk*, *brānjūg*, (turdus pilaris) *itd.*, Hor.

* **tūrens** (thur.), adj. *tamjanov*, *tamjanski*, dona; grana; virga, *tamjanik* (*bosivellia*).

tūrgeo, tursi, - 2. 1) *nabrekao*, (jače od tumeo, štōk, koji samo da ne pukne), * *frumenta*, *nābubriło*; * *lumina fletu*, *pōdbule*. 2) *tp. a)* (Com.) *rasrditi se na koga*. b) o govōru: *nađimati se*, *nađut biti*, * *professus grandia t.*

tūrgēso, - 3. [inchoat. od turgeo] *nabrek-nuti*, * *semen in agris*; *tp. uspatiti se*, *razjariti se*, *animus sapientis nunquam t.*; * *cor meum penitus tristibus iris*.

turgidūlus, adj. dem. od *turgidus*, flendo *turgiduli ocelli*, jednom *Cal.* 3. 18. *nešto malo podbule*.

tūrgidus, adj. [turgeo] *ōtekao*, *nābubrio*, *nābūjao*, *nājedrao*, *membrum*; * *haedo*, cui frons t. cornibus primis, *kajemu ved probijaju roščići*; * *vela vento*, *nadimajući se*; * *fluvius hibernā nive*, *narusla*; * *mare*; * *semina*, *nābubriło*; * *Alpinus*, *nađut*, ali i *gōjan*.

tūrlūlum (thur.), i, n. [tus] *kadionica*.

* **tūrlērēmas** (thur.), adj. [tus i cremo] *tamjan paleći*, *arne*, *foci*, na kojima se *tamjan pali*.

Tūrlēnsis, adj. kod rijeke = *Turia* u Hispaniji, *proelium*.

tūrlifer, fēra, fērum, adj. [tus i foro] *tamjanōnosan*, * *Indus*.

* **tūrlēgas**, adj. [tus i lego] *tamjan kupeći*, jedn. *Ov. fast.* 4, 569.

Tūrlūs, *Turije*, ime plemenu rimskom; odt. **Tūrlānus**, adj. *Turijev*.

tūrma, ae, f. 1) *turma odio konjaništva*, *eskadron*, *trideset i dva momka*, *deseti dio ale* (ala); † *meton. konjaništvo*, *konjanici*. 2) *tp.* = *uopće: četa, jato* (sr. *turba*), *t. irpa* statuarum equestrium; * *feminea*; * *Gallica*, *Izidinih* (Isis) *svećenika*, * *Iliae*; * *Titanum*.

tūrmāles, ium, m. [turma] *turmalci*, *konjanici jedne turme*, *turmales displicere*, *dvoumno*, *rpe kipova konjaničkih* (na konju), ali i *družba konjanička*.

turmātim, adv. [turma] *po turmama*, na *turme*, *po eskadronama*.

Tūraus, i, m. *Turn*, 1) *kralj rutulski* (u Laciju). 2) *T. Herdonius*, *odličan Latinac*.

Tūrōnes, num, i (Tac.) -*ni*, ōrum, m. *Turonci*, pleme u zapadnoj Galiji, blizu sadašnjega grada *Tours*.

turpīcūlus, adj. [dem. od turpis] *prilično gadan*, *nāgrđen*, * *nasus*; u *pril.*, *res turpiculae et quasi deformes*, *Cic. de or.* 2, 61, 248.

turpīficātus, adj. [turpis-facio] *nāgrđen*, *iskvāren*, *animus*, jedn. *Cic. off.* 3, 29, 105.

Turpīllus, *Turpilije*, ime plemenu rimskom; 1) *Sextus T.*, *pisac komedija i prijatelj Terencijev*. 2) *Turpilla*, *Cic. fam.* 7, 21.

turpīllūeritūpīdus, i, m. = *turpis lucri cupidus*, *gadna dobitka željan*, *psovka*, jednom *Plaut. Trin.* 1, 2, 63.

Turpio gl. *Ambivius*.

tūrpis, adj. 1) *ružan*, *gadan*, *nāgrđen*, *femina*, *Plaut.*; *aspectus t.*; * *rana*; * *pecus*; * *pes*; * *luctus*; * † *dente nigro*; *supst. gen.* *turpioris*, jedn. *Cic. de or.* 2, 71, 289.; (Hor.) *turpia, mane lijela: ružna glasa*, *quid? si etiam abfugit turpe visum est*, *Cic. or.* 47, 158. 2) *tp. moralno gadan*, *sramotan*, *po-grdan*, (s estetične strane; sr. *scelestus*, *ne-farius*), *homo turpissimus*; *luxuria omni aetati t.*; t. *vita*; *fuga*; * *egestas*; * *jugum*; * *litura*; * *repulsa*; * *opprobrium*; * *amor*; * *commisum*; * *turpe putare parēre*; * *mihi turpe est relin-qui*; * *maritus*; * *adulter*; * *introrsum t.*; * *quo tu, turpissime? nagrado jedna, prōstāče*; * *Dama*; * *adv. turpe*.

turpiter, adv. s *komp. i sup.* [turpis] 1) * *ružno*, *gadno*, *claudicare*; *desinere in piscem t. atrum*; t. *hirtus*. 2) *sramotno*, *priekorno*, *po-grdno*, *nepristojno*, *gadno*, t. et *nequiter facere*; t. *fugare*; in *deorum opinione turpis-sime labitur*.

tūrpītūdo, -inis, f. [turpis] 1) *ružnost*, *rugoba*, *grdoba*, *Haec enim ridentur vel soia vel maxime, quae notant et designant t. aliquam nor turpiter* (*finim, ne gnusim nači-nom*); *alter* (*jocus illiberalis*) *ne libero quidem* (*dignus*), si *rerum turpitudini* (n. pr. *hramanje, čoravost itd.*) *adhibetur verborum obscenitas*; t. *corporis*. 2) *sramota*, *priekor*, *po-grda*, *rđa*, nisi *eos foeditate sua t. ipsa deterreat*; t. *verborum*, *judicium*; *nemini fuit turpitudini s inf.*; *alcul turpitudinem infligere*; *turpitudi-nem fugae delere*; *quanta erit t! turpitudinum omnium homo*, *Aurel. Vict.*

tūrpo, i. [turpis] *nagrđivati*, *nagrđiti*, *oka-ljati*, * *capillos sanguine*; * *canitiem pulvere*, *posuti*, *pōsipati*; * *cicatrix frontem*; * *te rugae*; † *ipsos scabies quondam turpaverat*.

Turrānīus, *Turanije*, ime plemenu rimskom; *T. Niger*, *prijatelj Q. Cicerona*; *M. T.*, *pretor*;

C. T., praefectus annonae, Tac.; Turranius, jedan pjesnik tragedija, Ov.

* **turriger**, gēra, gērum, adj. [turris-gero] s tor-njevim, urbes; napose dea t., supst. -gēra, ae, f. = Cybele, koju su slikali sa zidnom krunom.

tūrris, is, f. (acc. -im, mlade -em; abl. -i, mlade -e) 1) toranj; tp. kula uopće, građina, palača, dvor, Hannibal ad suam turrim pervenit (dvorac); † Maecenatiana; (Hor.) regum turres. 2) napose u ratu, pomičan toranj od drveta, što su ga upotrebljavali kod podesjedanja gradova, toranj za obranu gradskih zidina (bedemā), tabora, mostova itd., kula, toranj; (Ov. ex Pont. 1, 9, 51.) -golūbinjāk.

turrītus, adj. [turris] 1) tornjat, s tornjem, † elephantī; * moenia; * puppes; * turrita kao pridjev božice Cybele; * Berecynthia mater, sr. turriger, 2) * visok poput tornja, scopuli.

tūrtur, ūris, m. glica, Plaut. Verg. Ov.

tās (gore thus), tūris, n. [τὸ θύος od θύω] tamjan, accendere; (Verg.) mascula, mužki tamjan ili kapavac, najbolja vrsta tamjana; * tura ferre altaribus, in aras, ad deos, superis, flammis, * dare pro Caesare, * reddere lari, * cremare, * addere focis; * ture placare deos, lares; * fumo, ture adorare; * tria tura, tri zrna tamjana, * duces tura naribus, tamjanov miris; * lacrimae turis.

Tusci, ōrum, m. Tuščani, stanovnici Etrurije = Etrusci od Etruria. Odt. **Tusca**, adj. etruski, mare, Toskansko more; * alveus; † amnis = Tiberis; * dux = Mezentius; vicus T., ulica u Rimu, u kojoj su se zadržavali nevaljaloi, osb. bludnice; supst. (Plin. ep.) **Tusci**, ōrum, m. (so. agri) dobro (imanje) Plinija mladega. 1. **tūsculum**, i, n. (Plaut.) dem. od tus, t a m j a n o e.

2. **Tusculam**, i, n. Tuskul, grad u Laciju, s. Frascati, odt. 1) * -lus, adj. tuskulski. 2) -lānus, adj. tuskulski; napose supst. a) -lāni, ōrum, m, Tuskuljani. b) -nam, i, n. (so. rus ili praedium), Tuskulan, dobarce Ciceronovo i drugih kod T., stoga disputationes Tusculanae (tuskulanske), jer su ondje pisane; odt. **Tusculanēsis**, adj. tuskulanski, dies T. na T. proživljeni.

tussio, ā, [tussis] kašljati, Plaut. Hor.

tussis is, f. kašalj, Ter. Hor.

* **tūtāmen**, īnis, n. (rijetko) i (jednom Liv. 21, 61, 10.), tūtāmentum, i, n. [tutor] obrana.

1. **tūtē gl. tu.**

2. **tūte**, adv. [tutus] (rijetko) sigurno, in vadis consistere tutius; (Pompej. u Cio. ep.) te hic tutissime fore puto.

tūtōla, ae, f. [tueor] 1) obrana, briga, zaštita, zakrilje, tutelam januae gerere (čuvati), šaljivo meo tergo, Plaut.; cujus (Apolinis) in tutela esse voluerunt Athenas; t. ac praesidium bellicae virtutis. Odt. a) † uzdržanje, hranjenje, classis; tenuiorum. b) konkr. a) * zaštitnik, zagovornik, čuvar, branič, t. rerum mearum cum sis; t. templi, Italiae, Pelasgi; t. navis, kip (slika) boga zaštitnika broda. β) * šticećenik, Deliae deae; annosi t. draconis. 2) napose skrbništvo, in alcjs tutelam venire; in suam t. pervenire, punoljetan postati; tutelam gerere; turpe iudicium tutelae, radi zlo vodena skrbništva; (Hor.) ad sanos abeat t. propinquos; meton. imutak šticećenikov, legitima.

tūto, adv. sa sup. [tutus] sigurno, bez pogibli, vivere; esse; ab incursu; ubi tutissimo essem.

1. **tūtor**, ōris, m. 1) zaštitnik, čuvar, religionum; (Hor.) finium (o Silvanu). 2) skrbnik, tutorem instituere; mulieres in tutorum potestate esse; u pril. eloquentiae quasi tutores.

2. **tūtor**, [intenz. od tui preko tūtus], dep. 1. i (prekl.) **tūto**, 1. oštro na što paziti, po tome 1) štiti, čuvati, braniti, zakloniti, alqm; se vallo, se ab alcjs ira; urbem muris; genae tutantur (t. j. oči); * Plautus partes amantis ephebi, provodi ulogu itd. 2) osigurati se protiv, odbijati, praesentem inopiam, jedn. Caes. b. c. 1, 52, 4.

tūtōrius, adj. [tutor] štitički, skrbnički, jedn. Just. 30, 3, 4.

tūtus, adj. s komp. i sup. [supr. partic. od tueor] 1) pas. osigurān, zaštićen, očuvan, zaklonjen, izvan pogibli, također: bez pogibli, siguran, t. ab hostibus; (Hor.) a latronibus, ab insidiis; ab omni periculo t., od, protiv itd.; † t. adversus ictus; † incendio = ab i; res tutae; via fugae; portus; t. per-fugium, † collis, † fuga; * t. iter et patens; † itineribus tutis se in Asiam recepit; (Just.) t. vita; sententia; (Sall. Cat. 41, 2.) consilia; (Sall.) tutum nil pati apud alqm, ne dati mira; (Ter.) id tutissimum est; mare t. praestiterunt; † cogitatio non utique melior, sed tutior; * t. nemo; * otia t.; * quidquid habes, deponere t. auribus, kojima se može bez pogibli poveriti; * est et fideli t. silentio merces; * t. bos rura perambulat; * non est tua t. voluntas; * in audaces non est audacia t.; * recalcitrat undique tutus, tako, da se ne može (nespretnim laskanjem) do njega doći, jer je sa svih strana siguran; * ex quo est habitus male tutae mentis Orestes, držali ga čovjekom smušenim, ludim; * medio tutissimus ibis; supst. **tutum**, i, n. sigurnost, sigurno mjesto, in tutum eduxi, Plaut., in tuto ut collocetur. Ter.; in

tutum cedere, pervenire, receptus est; in tuto esse; hostes ex tuto visere, *sa sigurna mjesta*; pl. * tuta, t. (= *što mi nitko ne zavidi*) et parvula laudo; tuta tenebam, tute petentem. 2) *refleks., koji nastoji, da se osigura, oprezan*, celeriora quam tutiora consilia; * tutum est; * serpit humi tutus nimium timidusque procellae; *Hor. carm. 3, 10, 6., gdje se zgodnije veže tutus s diligit, nego li s caret*; * s inf.

tuus, pron. poss. [tu] *tvoj (svoj, ako se odnosi na subjekt tu, ti)*, tua solius opera, *tvoja radinost sama*; tuus amicus, *tvoj prijatelj*; pugnasti tempore t., *u zgodno vrijeme*; * labores t., *svršeni po tebi*; * t. tempora, *određeno za tvoje poslove*; * t. ignes, *ljubav, koja tebe muči*; * t. divi, *tebi naklonjeni*; * t. tigres, *koji te pobjeditelja Indije već u slavodobiću vožahu*; * u prijateljskom razgovoru, vates t.; * fiet eritque tuus nummorum milibus octo, *o robu, neka bude tvoj za itd.*; kadšto *mj. gen. obj.*, desiderium tuum, *za tobom*; neque neglegentia tua neque odio id fecit tuo, *Ter.*; † admiratio tua (*tvojemu imenu*); s atrakcijom, quo ex genere si quem forte tui cognosti amantior — quam temporis, tunc vero ad tuum numerum libenter adscribito = ad tuorum n., *Cic. Qu. f. 1, 1, 15.*; supst. tuum, n. *tvoje*, *Plaut., Ter.*; pl. tua, *Ter. Hor.*; tuum est, *tvoje jest, tvoja je dužnost, stvar, običaj, dužan si itd. s inf.*, *Plaut. Ter.*; tuum est quod spiro, *tvoja je zasluga, dar itd.*, *Hor.*; tuus, *tvoj*, (*Hor.*) tua, non hoc pollicitus tuae, *svujoj so. Heleni*; tui, *tvoji, svojta*; † tuij ljudi, *čeljad*; tuus sum, *Plaut.*; tuus nunc Chremes, *Ter.*; * me tuo nunc pereunte; auditor Panaetii illius tui; tam longe a tot tuis abesse.

tūxtāx, lūp, lūp! *Plaut.*, zvuk, što ga čine batinne, kad se udaraju.

Tyānēius, adj. *tijanski* (iz grada *Tijane*, [Tyana, θ] u *Kapadociji*), jednom *Ov. met. 8, 719.*

Tyba, ae, f. *Tiba*, grad na medi sirskoj uz rijeku *Eufkrat*, s. *Taibe*.

Tycha, ae, f. [Tyxh] *Tiha*, jedan dio *Sirakuze*, nazvan po hramu božice sreće, koji se ondje nalazio.

Tydeus, ei, m. [Tydēs] *Tidej*, sin *Enejev* (*Oeneus*), otac *Dijomedov*. Odalle **Tydides**, ae, m. [Tydēdēs] *Tidejević*, sin *Tidejev* = *Diomedes*, kralj u *Argu*, *Verg. Hor. Ov.*

tympānizo, 1. [tympantō] *udarati u tamburin*, jedn. *Suet. Aug.*

tympānistria, ae, m. [tymparistēs] *talambasar*, tp. *mekoputnik*, jedn. *Plaut. Truc. 2, 7, 49.*

tympānum (týpanum, radi *metra*, *Cat.*), i, n. [tympanon] 1) *talambas, tamburin, što se osobito na svelkovini božice Cibele upotrebljavao*. 2) * *točak od jednoga komada drveta bez žbica.*

Tyndāreus, ei, m. [Tyndāreus] *Tindarej*, kralj u *Šparti*, sin *Ebalov* (*Oebalus*), muž *Ledin*, otac *Kastora i Poluksa*, *Helene i Klitemnestre*. Odt. 1) -rides, ae, m. [Tyndarēdēs] *Tindarević*, obično u pl. o *Kastoru i Poluksu*, *Cic.*; (*Ov.*) *Tyndaridae* *gemini ili fratres*; također jedn. *Hor. sat. 1, 1, 100.* o *djeci Tindarovoj uopće*, fortissima *Tyndaridarum* o *oslobodenici*, koja je ubila svoga gospodara, kao što je *Klitemnestra*, kći *Tindarova*, ubila svoga muža *Agamemnona*. 2) * -ris, idis, f. *Tindarova kći* = *Helena ili Klitemnestra*; isto se tako zvala i jedne prijateljica *Horacijeva* izmišljenim imenom, *Hor.*

Týphōeus, ei ili eos, m. [Typhoeus] (*Verg.*) *Ov. i Týphon*, ōnis, m. [Typhōn] (*Ov. Curt.*) *Tifočj*, jedan gigant neizmjerne veličine, koji se htio dokopati gospodstva nad nebom, ali ga *Jupiter* ubio, te je ukopan po kasnijoj priči pod gorom *Etnom*. Odt. a) * **Týphōlus**, adj. *Tifočjev*. b) * **Týphōis**, idis, f. adj. *Tifočjev*, jednom *Ov. her. 15, 11.*

týpus i, m. [typos] (*rijetko*) *kip u zidu*.

týrannicee, adv. [tyranniceus] *silnički, tiranski*, jedn. *Cic. Verr. 3, 48, 115.*

† **týrannicida**, ae, comm. [tyranus i caedo] *ubilač tiranā.*

týrannicus, adj. [tyrannus] *silnički, tiranski*, leges; (*Just.*) *crudelitas, dominatio.*

Týrannio, ōnis, m. *Tiranijon*, gramatik i zemljopisac grčki, koji je za mitridatskoga rata došao u Rim, gdje su ga odlične obitelji primile u kuću, poimence *Ciceron*, kojemu je djecu obučavao i knjižnicu uredio.

týrannis, idis, f. [tyrannis] *samosilje, tiranstvo* (gl. *tyrannus*). Odatle država *samosilnikova*, quinque et viginti talenta tyrannidem tuam exhaurirent? *jedu. Liv. 28, 14, 12.*

tyrannoctōnus, i, m. [tyrannoktonos] *ubilač tiranā*, *Cic. Att. 14, 15, 2. 16, 15, 8.*

tyrannus, i, m. [tyrannos] 1) *upr. čovjek, koji je sebi prisvojio gospodstvo nad državom slobođnom protiv volje naroda, te koji po svojoj volji vlada a nikomu računa ne polaže: tiranin, samosilnik, siledžija*, omnes et dicuntur et habentur tyranni, qui potestate sunt perpetua in ea civitate, quae libertate usa est; ab uno t. liberare patriam; crudelissimum nomen tyranni sua humanitate tegebat; vulgus t. (o *Dijoniziju*) non ferendum dictitabat; * *purpurei*, * *instantis*. 2) *pren. neograničenē moći gospodar, samo-*

*vladar, samodržac vladar uopće, o Nabidu (Nabis), kralju u Šparti, Liv.; * o Neptunu, Eneji, Laomedontu; * Hesperiae Capricornus undae t.; * late t. gl. late.*

Tyras, ae, m. [Týras] *Tira, rijeka u Sarmaciji, s. Dnjestor, Ov.*

Tyro, ūs, f. [Tyw] *Tira, kći Salmonejeva Prop.*

týrōtārīchum (-us), i, n. [tyrotaíchos] *pasteta od nāsoljenih riba i od sira.*

Tyrrhēni, ōrum, m. [Tyrrhēnoi] *Tirenci, praoci Etruska, koji su se u davno vrijeme naselili u Etruriju prešavši Alpe; potomci * Tyrrheni = Etrusci; * Tyrrhenus, Tirenac, Etrušćanin. Odalle 1) *-nia, ae, f. = Etruria. 2) -nus, adj.*

*tirenski, etrurski, mare; * aequor; * corpora, Etrušćani; * rex, Mezenoijske.*

Tyrrhus, i, m. *Tir, pastir kralja Latina. Odl. Tyrrhidae, ōrum, m. Tirovići, Verg.*

Týros i Týrus, i, f. [Týros] *Tir, glavni grad Fenicije. Odalle Týrius, adj. a) * tirska puella = Europa; supst. -il, ōrum, m. Tirci. Odalle * grimizan, skrletan, amictus; vestes; colores. b) * kartaški, urbs = Carthago; tori, udaja Didone (Dido) za Eneju u Kartagi; * supst. -il, ōrum, m. = Kartažani.*

Tyrtaeus, i, m. [Tyrtaios] *Tirtejs, grčki pjesnik oko g. 686. pr. Is. za drugoga mesenskoga rata, Hor. Just.*

U

U. R., *pokraćeno = uti rogas gl. antiquo.*

1. **ūber**, ēris, n. 1) *vime, sisa životinjska, * ubera praebere, admovere, ducere, dojiti; * raptus ab ubere, odbijen od sise; * ubera equina; dōjke. 2) * tp. plodnost, obilnost zemlje (homersko οὐρα ἀπούρης), divitis agri; fertilis ubere campus, blagosloveno obiljem polje; glabae; accipere alqm laeto ubere, u plodovito krilo (o zemlji); također * plodovito polje, njiva, aptius vitibus; densum u.*

2. **uber**, ēris, adj. s. komp. i sup. 1) *plodovit, bogat, izdašan, obilat, pun, ager; seges apicis uberibus; fructus uberrimi laetissimique; * pinus; * rivi lactis; (kasno) bellum u. izdašan plijenom, regio plumbi uberrima pomis; † solum uberrimum gignendis uvis. 2) tp., quis uberior in dicendo Platone? uberrimae artes; quaestus, koristan; motus animi ad explicandum ornandumque u.; haec pleniora etiam atque uberiora (i pretjerano) perscribebant.*

ūberius, adv. sup. uberrime [2. uber] ** izdašnije, obilnije; tp. potanje, opširnije, uberius disputantur; locus tractatus uberrime.*

ūbertas, ētis, f. [2. uber] 1) *plodovitost, izdašnost, agrorum; † fluminum, riba, zlatnoga pijeska itd.; u pril., u. utilitatis, obilna korist; ubertates virtutis, blagoslov kreposti; ingenii; (Quint.) immortalis ingenii u. beatissima; u. in dicendo et copia; dicendi. 2) obilnost, izobilje, izdašnost, bogatstvo, frugum; in percipiendis fructibus; u pril., improborum; (Quint.) verborum ubertatem ac divitias dabit lectio, Livii lactea u.*

ūbertim, adv. [uber] *obilno, * lacrimulas fundere; * flere.*

ūbī, adv. [arhaist. ubi od qui illi quis] 1) *o mjestu: gdje, a) upitno, u. es? gdje si? nescio u. sis; ubi quaeram? pōjačano s partit. genitivom, u. terrarum, gentium? gdje u svijetu (ili za koga)? također (rijetko) ubinam, u neupravnom pitanju, in qua non video, ubinam mens constans possit insistere; ubinam gentium u upravnom pitanju, Plaut. i Cic. Cat. 1, 4, 9. b) odnosno (relativno) gdje, gdje, ubi tyrannus est, ibi etc. 2) o vremenu: relativno, a) kako, pošto, kada, u. de ejus adventu Helvetii certiores facti sunt; ubi conspexerant — adoriebantur; u. lux adventabat, — omnes signa canere; s. inf. hist., (Tac.) sed u. minitari Artabanus et parum subsidii in Armeniis, vel — bellum adversus Parthos sumendum erat, rector Syriae — circumdat; hostes u. primum nostros equites conspexerunt; u Liv. često s konj. za oznaku da se radnja ponavlja, id ubi dixisset, ubi res posceret; napose a) est ubi, kadšto. 2) b). b) quod ubi gl. quod 1) 1). o) kad se liica ili stvari поближе označuju (sr. ibi. quo 2), unde, gdje mjesto in quo, in qua etc. collis, ubi (= na kojem) castra erant; Palaepolis fuit haud procul inde, ubi nunc Neapolis sita est — ab eo loco, in quo; ex senatus consultis, u. (čim, kojim) confici nihil posset; omnis gratia, potentia, honos, divitiae apud illos sunt aut u. (u koga) illi volunt; nemo fuit, ubi ius nostrum obtineremus; nulla est laus ibi esse integrum, u. nemo est quid aut possit aut conetur corrumpere — in ea causa, in qua; (rjede) = quomodo, kako, ubi studia nostra viguissent,*

si etc? ubi melius uti possumus hoc otio? d) ubi ubi = ubicumque, gdje mu drago, gdje-god, ubi ubi est, *Plaut. Ter.*; ubi ubi essent, *Liv.* 42, 57.

ubi-cumque, bolje (-cunque), adv. 1) relativno, gdje-god, gdje mu drago, s indik. (sr. quicumque), ubicumque erimus; ubic. erit gentium, terrarum. 2) indef. bilo gdje mu drago, gdje-god, svagdje, * malum est ubic.; † quidquid loquimur ubic.; također *Liv.* 1, 3, 3. Ascanius, ubic. et quacunque matre genitus.

Ubil, ōrum, m. Ubiji, germansko pleme, koje je nastavalo na desnoj obali Rajne u okolici Kolunja (Köln) kasnije na lijevoj obali; napose Ara Ubiorum, žrtvenik, što su ga Ubiji podigli po svoj prilici Augustu na čast, blizu kojega je nastalo mjesto istoga imena, možda Bonn. Odt. Ubius, adj. ubijski, Tac.

ubi-nam gl. ubi 1).

ubi-quaque, adv. (u tmezi) gdje-god, gdje mu drago, *Plaut.*

ubi-que, adv. svagdje, svuda, bilo gdje mu drago, omnes qui u. sunt ili nati sunt (od toga se razlikuje ubique = et ubi); onerarias naves, quas u. possunt, deprehendunt; qui u. probra praestabant, ii etc.

ubi-ubi gl. ubi 2) d).

ubi-via, adv. [ubi i volo] gdje ti drago, bilo gdje mu drago, svagdje.

Ucālegon, ontis, m. *Ukalegon*, jedan Trojanac, U. ardet = kuća Ukalegonova, *Verg.*

ūdus, adj. [stegnuto od uvidus] vlažan, mokar, * litus, * paludes; * humus; * oculi; * palatum; * vina, tekuća; * salictum (jer raste na vlažnu zemljištu); * uda mobilibus pomaria rivis, nātāpāni; * Tibur; * Notus (jer kišu nosi); * rami, sirove, * tempora uda Lyaeo; * aleator, nātāšēn, * iter vocis udae = grlo; * mek, vitak, pogodan, apium, sočan; argilla; lora et funes.

Ūfens, tis, m. *Ufent*, rječica u Laciju. Odt. -tinnus, adj. ufentski.

ulcēro, i. [ulcus] učiniti, da se gnoj, ožujiti, nondum ulcerato Philocteta morsu serpentis; (*Hor*) lumbos mulo, tovarom; * tp. non ancilla tuum jecur ulceret ulla puerve, „ramiti srce“.

ulcērōsus, adj. [ulcus] 1) † pun čirova, čirovit. 2) * tp. jecur ranjeno srce (ljubavlju); sr. ulcero.

ulciscor, ūltus sum. dep. 3. ošvetiti, 1) ošvetiti se komu, kajati koga, pokarati, kazniti, alqm; injuriam; scelus; mortem alcjs, ošvetiti; pas. quidquid sine sanguine civium ulcisci nequitur, *Sall.*; ob iras graviter ultas, *Liv.*; multa ossa patris, *Ov.* 2) ošvetiti koga, patrem; se.

ūlens, ōris, n. * † čir, pr išt; tp. ranjavo mjesto, tangere u., dirnuti u ranu, u nježnu stvar, *Ter.*; quidquid horum attigeris, u. est, ranjavo, ne vrijedi mnogo.

ūlīgo, inis, f. [mjesto uviligo od uveo] vloga zemlje, * pinguis humus dulcique uligine laeta; * locus uligine profunda, močvara, baruštinu bez dna; uligines paludum, močvare, bare.

Ūlīxes, (ne Ulysses), xis, xi, (pjesni — ōi), m. *Uliks*, lat. ime Odiseju, sinu Laertovu (Laertes), mužu Penelopinu, kralju itackome. Slavan s razboritosti i s lukavosti i radi dugotrajna tumananja po svijetu iza zauzete Troje.

ullus, adj. (demin od ūnus preko * unulus, zato, gen. ius, *Plaut. jedn. i, Truc.* 2, 2, 38.; dat. -i), ikoji, itko, ikakav, negacijom nikoji, nijedan, nitko, nemo ullius (nikoje) rei fuit emptor cui etc.; estne u. res tanti ut etc.? si u. mea apud te valuit commendatio etc.; nedum ut u. vis fieret; sine u. dubitatione, vituperatione, bez ikoje sumnje, bez prikora; alterum minus mirum, fortiozem, spe ulla teneri, *Cic. fam.* 5, 13, 3.; dum praesidia ulla fuerunt (pokazujući na praesidium, kojemu se ujedno nadao: sed mox nulla fuerunt), in Sullae praesidiis fuit, *Cic. p. Rosc. A.* 43, 126.; cujus rei neque index neque vestigium aliquod neque suspitio cuiquam esset ulla = cujus rei et vestigium omne deesset et nulla esset suspitio cuiquam, *Cic. Verr.* 5, 62, 161.; qui neque exercitationis ullam viam neque aliquod praeceptum artis esse arbitrantur = non esse ullam viam et tollebant omne praeceptum *Cic. de or.* 1, 4, 14.; magis quam in alia re; haud scio an ullus, gl. quisquam; supst. (rjetko) nec ulli verbo male dicat, *Plaut.*; iter ulli (komu) per provinciam dare, *Caes. b. G.* 1, 7, 3.; nemo ullius (ni na šta) nisi fugae memor, *Liv.* 2, 59, 7., nec prohibente ullo, i bez ičijega itd., *Liv.* 5, 40.

ūlmeus, adj. [ulmus] (*Plaut.*) brestov, virgae; u šali, u. fieri, pobrijestiti se, prōšibān bitī.

ulmītrība, ae, m. [ulmus i trība] tarībrijest = koga više puta brestovim šibljem prōšibaše, jedn. *Plaut. Pers.* 2, 4, 7.

ulmus, i, f. brijest, *Verg.*; Acheruns ulmorum gl. Acheruns.

ulna, ae, f. [ὐλήνη] upr. lakat; odt. 1) * ruka, ulnis alqm tollere, attollere, ūzēti na ruke, ulnis amplecti, zagriliti. 2) * lakat (mjerilo).

ulter, tra, trum, ne upotrebljava se u pozit. k 1) ulterior, ius, ōris, komp. 1) o prostoru: s onu stranu, onostran, odt. udaljeniji, Gallia u. = Transalpina; u. pars orbis; provincia;

pons; † equitatus, *dalje* postavljeno; *supst.* ultiores, *udaljeniji*, *Caes. b. G. 6, 2, 2. (opp. proximi)*; *također* n. avidam ulteriorum semper gentem *Liv. 9, 38, 5. 2) prošao, minuo, dalji, ostali*, * ulteriora mirari, *minulomu*; * ulteriora pudet docuisse, *ostalo*; * inventis alteriora petit, *više*.

II) ultimus, sup. 1) krajnji, najkrajnji, posljednji, zadnji, a) prostor u: regio; terrae; luna, quae u. a caelo est; nationes, fines; in ultimam provinciam, *na kraju provincije*; (*Ter.*) in ultimis aedibus; * praeponens ultima (verba) primis; * mors ultima linea rerum est; * ut ultima (*najzadnje ili jedina*) divideret (eos) mors; *supst.* recessum primi ultimis non dabant; caelum, quod extremum atque u. mundi est; * ultima (*oilj*) signant; * ultima cernere. *b) u vremenu i redu*: tempus; antiquitas; memoria pueritiae; senatus consultum; principium; * lapis, *nadgrobnik kamen*; *supst.* ultimum orationis fuit; ultima, *posljednji događaji*; fidem ad ultimum (*do zadnjega časa*); praestare; *adv.* ad ultimum, *do zadnjega, najposlije, napokon*; ultimum. *posljednji put*; † ultimo, *napokon, najposlije. 2) tp. po redu, po činu (dostojanstvu)*. *a) najviši, najveći, najgori, najljubi*, supplicium, necessitas; poena; crudelitas; discrimen; auxilium, *zadnja pomoć (u očajanju)*; u. spes, *iza koje nema više nade*; natura, *najviša, najizvrsnija*; * ultima Teucrum jussa; * u. causae, *prvi, najprvobitniji, najglavniji*; * o saepe necum tempus in u. deducte, *u krajnju pogibao*; *supst.* ultimum, *najviše, najveće ili najgore, najljube*, u. bonorum; inopiae; ad ultimum seditionis, *do krajnje bune*; ad ultimum periculi ventum est; ultima audere, experiri; † ultimum in libertate, *najrazuđanija sloboda*; *adv.* ad ultimum, *do krajnosti, najviše, vrlo. b) najniži, zadnji, najmanji*, * laus; ultimi militum, in ultimis, (*n.*) laudum esse, *Liv.*

ultērius gl. ulter I), ultra I).

† **ultio**, ōnis, f. [ulciscor] *osvećivanje, osveta*; *personif.*, *božica osвете, osvetnica*.

ulter, ūris, m. [ulciscor] *osvetnik, kao pridjev Martov, Ov. Tac.*

ultrā, [ultērā so. parte] I) *adv.* s onu stranu, s one strane, *prije, preko togā, dalje, onkraj*, ultra (*po ovome životu*) neque curae neque gaudio locum esse; † u. procedere; * dextera diripuit nec citra mota nec u., *ni ovamo, ni onamo*; * quod u. est (*budućnost, opp. praesens*). 2) u *pril. komp.* ultērius, *dalje, više*; * ulterius abit; * non tulit ulterius; * ulterius ne tende odiis; * ulterius justo; o

vremenu: dalje, preko togā, nec u. bellum dilatum est.

II) praep. s acc., kadšto se zapostavlja 1) o prostoru: onkraj, s one strane, *preko, za (o. instr.)*, omnibus u. castra transque montes exploratis; u. locum; u. eum, *preko njega*; cis Padum ultraque; * u. terminum vagari; quos (fines) u., *Hor. sat. 1, 1, 7.*; Euphratem u., *Tac.*; * nihil u. nervos atque cutem, *ništa do itd.* 2) o *broju i mjeri*; *preko, nad, iznad*, adhibent modum quendam quem u. progredi non oporteat, *Cic. Tusc. 4, 17, 38.*; † u. modum; † u. eum numerum; * u. vires; * u. fas; * u. legem; * u. perfectum; * u. placitum.

* **ultrix**, icis, f. [ulciscor] *osvetnica, Tisiphone*; Dirae; Curae (*muke savjesti*); flammae, *žar osвете, pizme*.

ultrō, *adv.* [ulter] I) *na drugu (onu) stranu, prije, onamo, obično u savezu sa citro, u. citroque, † u. citro, onamo i ovamo, s jedne strane na drugu, s obje strane, u. citroque commear, mitti, verbis u. citroque habitis*; u. et citro cursare, beneficiis u. et citro datis acceptisque. 2) *tp. a) (Plaut.) otale (sa)!* *da, na stranu!* u. istum u me, *otale s njim!* u. te, amator, a dorso meo! *b) još te k tome*, u. honor habetur violatoribus juris humani; u. accusantes (*a sami su bili krivci*); cavendo ne metuant homines, metuendos u. se efficiunt = non modo metu vacuos, sed quod plus est, metuendos se ef.; (*Hor. sat. 2, 5, 90.*) difficilem et morosum offendet garrulus u. (*ne samo da ga ne će razveseliti, nego će ga pače razljutiti*); si quid petet, u. refer, *preteći molbe njegove*; (*Hor.*) u. muneribus missis, *k tome još te, pače. 3) od sebe, od svoje volje, hotimice, (kao preko čijega poziva; sr. sponte)*, id quod antea petenti denegasset, u. polliceri; u. ad alqm venire; u. bellum inferre, deferre alicui alqd; † sponte et u.; *slično se upotrebljava ultro i o onom, koji drukčije radi, no što bi morao raditi ili htio raditi, Verg. Aen. 9, 7, 29.*; *sloga t. t.* u. tributa, *novci što ih doznajuje senat iz državne blagajne svake godine za održavanje javnih zgrada.*

Ulūbrae, ārum, f. *Ulubra*, *kukavno mjestance kraj pomptinskih bara. Odt. Ulūbrānus, adj. ulubarski.*

ulūla, ae, f. [ululo] *ok, Verg.*

ululātus, ūs, m. [ululo] *zavijanje, urlikanje, divlja vika, ululatum (divlju viku radi pohjeda) tollere*; ululatu suorum animos confirmabant; ululatus nocturni (*za Bakhove svetkovine*); * festisque fremunt u. agri, *bučnih Bakhantica*; * femineo u. (*tuženjem*); * ululatusque ora dedere; * *vukova, psaa.*

ululō, i. [ululōw] 1) *intrans.* zavijati, urlikati, ululanti voce canere; * Nymphae u.; * Tisiphone; * o psima, vuoma; * tužiti, cviljeti, plangoribus aedes femineis, ululante, (radosnom) tumultu. 2) * *trans.* tužedi zvati, zazivati, nocturnis triviis Hecate ululata per urbem.

* **ulva**, ae, f. *rogos* (ulva conferva Linn.)

Umbra, gl. Umbri 1).

umbilius, i, m. [δμφιλός] 1) *pupak*. 2) *tp. a)* sredina, Siciliae, Graeciae. *b)* glavica, na štapu, oko koga je knjiga (volumen) bila omotana; *po tome* (Hor.) iambos ad u. adducere = vršiti. *c)* vrsta morskoga puža.

umbo, ōnis, m. [srodno s äußw] *pupak štita*, Verg.; *meton. štiti*, Verg. Liv.

1. **umbra**, ae, f. 1) *sjena*, arboris; * in ili * sub umbra (u hladu); * majores cadunt de montibus umbrae = mrači se, mrači se hvata; * arma ingenti umbrā (sr. Homer. δολιχόσκιος) dalekdsjeno = veliko; *posl.* nobilis equus umbra quoque virgae regitur, ignavus ne calcari quidem concitari potest, Curt.; *mrači, tmina, noć*, aurora dimoverat umbram; terris inducere umbras; ad umbram lucis ab ortu, od jutra do mrača. *Posl.* timere umbram suam, umbras timere, bojati se, gdje ne treba; slično * ipse meas solus, quod nil est, aemulor u., o ljubomornu ljubovniku. *Navlast.* a) *sjena u slikarstvu*, quam multa vident pictores in umbris; u *vezenju na tamnim mjestima*, *sjena*, tenues parvi discriminis u., Ov. met. 6, 62. *b)* *postojani pratileo*, *sjena*, luxuriae, jedn. Cic. p. Mur. 6, 13, *nezvan gost*, (koji dolazi sa zvanim), Plaut. Hor. *c)* * *sjenats stvari, drveće, grane*; * *svako sjenato mjesto*, tonsoris, brijadnica; pastor umbras (osojna mjesta) cum grege languido rivumque fessus quaerit; Pompeja, trijem. Pomp. 2) *sjena umrloga (pokojnika)*, duh (sr. sicut Homera); * *formatricorporis umbrae*; * *umbrarum dominus ili rex* = Pluto; * *verae (na koliko se ljudma u snu prikazuje)*; * *umbrae silentes, gl. sileo 1)*; * *per umbram*, * *per umbras u Orku* (= apud inferos) * *ire sub ili per umbras* = *umrijeti*, + *umbris (duhovima, sablastima)* exagitari; *pl. o sjeni jednoga pokojnika*, species et umbrae insontis interempti filii, Liv.; * *matris agitari umbris*; * *paternae*; *po tome* * *za oznaku nepostojana*, pulvis et u. sumus. 3) *tp. a)* *zaštita, zakrilje, obrana*, sub umbra Romanae amicitiae, auxilii vestri latere; umbra vestri auxilii tegi posumus. *b)* *samo-tan, miran život*, studia in umbra (u sobi za učenje) educata Tac.; cedat u. (pravništvo)

soli, Cic. p. Mur. 14. 30.; *pl. ugodne prilike*, nos umbris, deliciis, otio, languore, desidia animum infecimus, Cic. Tusc. 5, 27, 78. *c)* *prilika, opsjena, utvara, izlika, sjenica*, umbras falsae gloriae consecrari; (veri juris) umbrā et imaginibus utimur; u. et imago equitis Romani; † *honoris (o konzulskim insignijama)*; * *mendax pietatis u.*; (Liv.) sub umbra foederis aequi servitutem pati.

2. **Umbra** gl. Umbri 1).

umbraculum, i, n. [umbro] 1) *zählāde, osoje, sjenica*, * *lentae texunt umbracula vites*; *tp. u pl. škola, u opreci s javnim životom*, doctrinam ex umbraculis eruditorum in solem produxerat; u. Theophrasti. 2) * *hlādānik, suncoobran*.

umbraticola, ae, m. [umbra-colo] *mekoput-nik, jedn. Plaut. Truc. 2, 7, 49.*

umbraticus, adj. [umbra] *osojan*, homo u., *osojnik, lijèština*, Plaut. literae, listovi iz sobe za učenje, pisani jedino za vježbu, Plin. ep.

umbratilis, adj. [umbra] *osojan*, t. j. *kućni*, a) *kućni, domaći*; *dokolan, lagodan*, vita. *b)* *školski*, oratio; domestica et u. exercitatio.

Umbri, ōrum, m. *Umbrani, stanovnici zemlje Umbrije, u srednjoj Italiji. Odt. 1)* * **Umbra**, bra, brum, adj. *umbrijski, umbarski*; * *supst. Umbra so. canis, umbarski pas*; (Plaut.) **Umbra** kao *supst. f.* = *Umbranka* (od šale u savezu sa umbra. sjena). 2) **Umbria**, ae, f. *Umbrija, zemlja*.

* **umbrifer**, fēra, fērum, adj. [umbra-fero] *sjenast, hladovit, osojan*.

* **umbre**, i. [umbra] *zāsjeniti, pokriti*, tempora quereu.

umbrōsus, adj. s *komp. i † sup.* [umbra] *sjenat, a) sjenat, osojan*, ripa; locus umbrosior; * *vallis*; * *lucus*; * *orae Heliconis*; * *cavernae, tamne*. *b)* *hladovit*, * *cacumina*; *salix*; * *arundo*.

ūmērus, i, m. [ūmos] (*gore humerus*) *nadlaktica s ramenom i splećem, pleće, rame*; u *životinje, prednje koljeno*, exserto umero, * *ex umeris armi fiunt (kod pretvaranja)*; * *alqm umeris suis subire, uzeti na krkače*; u *pril.*, sustinere tota comitia umeris suis; (Hor.) quid valeant umeri, quid ferre recusent.

ūmesco, ūmīdus, ūmor gl. humesco etc.

unquām gl. unquam.

ūnā, adv. gl. unus 5).

ūn-ānīmans, tis, adj. = *unanims*, Plaut.

ūnānīmītas, ātis, f. [unanims] *jednodušnost, sloga*, Liv.

ūn-ānīmus, adj. *jednodušan, složan*, Plaut. Cat. Verg., *dvojbena u Liv. 7, 21, 5.*

uncia, ae, f. *dvanaestina asa i uopće cje-line, koja se dijeli na dvanaest dijelova*, a) kao utez, unca, 70 grama. b) kod baština, *dvanaestina*, Caesar ex uncia, sed Lepta ex triente.

unciaris, adj. [uncia] *dvanaestinom*, od jedne *dvanaestine*, fenus u. = $\frac{1}{12}$ glav-nice svake godine, t. j. $8\frac{1}{2}$ po sto na deset-mjesečnu godinu, 10 postotaka na dvanaest-mjesečnu godinu, ili 1 od sto na mjesec, a 12 od sto na godinu.

unciatim, adv. [uncia] *na unce, prenes. nov-čić po novčić, jedn. Ter. Phorn. 1, 1, 9.*

uncinatus, adj. [uncinus] *kukast, jedn. Cic. Acad. 2, 38, 121.*

unctio, ōnis, f. [ungo] *mazanje.*

unctio, i. [frequent. od ungo] *mazati, se, Plaut.*

unctusculus, adj. dem. [unctus] *nešto mas-niji, jedn. Plaut. Ps. 1, 2, 85.*

unctor, ōris, m. [ungo] *mazač.*

unctorium, ii, n. [ungo] *mazaonica u kupa-lištu, jedn. Plin. ep. 2, 17, 11.*

unctura, ae, f. [ungo] *mazanje mrtvaca, iz 12 tabula zakonā, jedn. Cic. legg. 2, 24, 60.*

unctus, adj. s komp. [partic. od ungo] 1. *pō-mazān; ōmāšten, mastan*, a te nitidum solem unctumque repetemus, *uživanje sunčane topline uz mazanje; * caput unctius; (Hor.) manus, luctamur Achivis doctius unctis, od A. uvijekbanih na rvalištu; (Ov.) palaestra, gdje se namazāni vježbaju; posl. gl. corium; tp. * supst. unctum, n. masno, stasno, masna gozba, ponere (iznijeti pred koga); ubi quid melius contingit et unctius, masniji zaloga-j. 2) o čovjeku: bogat, imućan, imašan, accedes siccus ad unctum, (Hor.); ita palae-stritas defendebat, ut ab illis ipse unctior abi-ret, pōdmiden, jedn. Cic. Verr. 2, 22, 54; po tome o govōru, unctior (puniji, obilniji, buj-niji) quaedam splendidiorque consuetudo lo-quendi, jedn. Cic. Brut. 20, 78.*

1. **ūncus**, i, m. [ὄνκος] *kūka, (kojom je kronik vukao na smrt odsuđena zločinca k scalae Gemoniae (gl. Gemoniae) ili ga u Tiber bacio, u. impactus est fugitivo illi; (Suet.) unco trahi, uncus et Gemonias cadaveri minari; stoga (Prop.) posl. bene cum fixum mento decusseris u. = izmakao si sretno pogibli.*

2. * **ūncus**, adj. [ὄνκος] *kukast, zāvīnut, aratrum; aera u., ulica, dens, dvozubī trnokop; unci dentes (draconis); morsus (u sidra); ma-nus, pandže u Harpija; manibus pedibus un-cis; cauda.*

ūnda, ae, f. *val, talas, * u. tumidae; * u. su-pervenit, stiže, undam. 2) * uopće: voda, u. Sicula, Sicilsko more; Stygia, tristis = Styx;*

*u. fontis; pura; puteales undae, rijeka, struja, qua plurimus undam fumus agit (diže). 3) * tp. mnoštvo, undae salutantum; o nemiru u komicijama i državnim poslovima: vrtlog, vir, komešanje, in his u. et tem-pestatibus maluit jactari; * mensor civilibus u.; * o nemiru, koji rađa zla kob života, ad-versis rerum immersabilis u. = rerum ad-versarum undis; * u pril. o ratu, te rursus in bellum resorbens u. fretis tulit aestuosus.*

ūnde, adv. relat. i inter. 1) *odakle, otkuda, najprije o prostoru, inde venit, u. mallem; (Hor.) redeo illuc, u. abii; u upravnom i ne-upravnom pitanju, (Plaut.) u. gentium est? od koga li naroda, od kuda za boga? (Verg.) u. domo? od koje kuće? i sa quo stegnulo u jednom pitanju, u. quo veni? odakle i kuda, Hor. carm. 3, 27, 37; (Hor.) u. mihi lapidem? u. sagittas sc. petam ili sumam; u. mihi tam fortem tamque fidelem? odatle. 2) unde za oznaku povoda, uzroka itd.; napose i od-noseći se na supstantiv ili pronomen mj. rel-at. pron. s prepozicijom (a, de, ex), locus u. (= ex quo) venit; is, u. petitur, tuženik; qui unde efferrentur (čim da se sahrane) non reli-quissent: verbum excidit, unde (radi koje) quisquam offendi posset; u. jus stat, na čijoj je strani pravo; također * = inde autem, a odanle, unde si Parcae prohibent iniquae; * = quare, i stoga, i odatle, syllaba longa brevi subjecta vocatur iambus, pes citus; unde etiam trimetris accrescere jussit nomen iam-beis; = ut inde da odatle, da odanle s konj., Themistocli Artaxerxes Lampsacum urbem donarat, u. vinum sumeret. Nep.; tu-mulum capit, u. omnes longo ordine posset adversos legere, Verg.; unde unde = unde-cunque.*

undecies (-ciens), adv. [undecim] *jedanaest puta.*

undecim, adj. num. card. [unus - decem] *je-danaest.*

undecimus, adj. num. ord. [undecim] *jeda-naresti.*

† **unde-cumque** (-cunque), adv. *odakle mu drago, otkud god.*

undēni, ae, a, adj. num. distr. [undecim] *po jedanaest, Hor.*

un-dē-nōnāgēsīmus, adj. num. ord. *osamde-set i deveti, jednom Suet. Oth. 11.*

un-dē-nōnāgīnta, adj. num. card. *osamdeset i devet, jednom Liv. 37, 30, 1.*

un-dē-octōgīnta, adj. num. card. *sedamdeset i devet, jednom Hor. sat. 2, 3, 47.*

un-dē-quādrāgīnta, adj. num. card. *trideset i devet, jednom Cic. r. p. 2, 14.*

undēquīnquāgēsīmus, adj. num. ord. [undequin-quaginta] *četrideset deveti.*

un-dē-quinquāginta, *adj. num. card.* četrdeset i devet.

un-dē-sexāgintā, *adj. num. card.* pedeset i devet.

undētrīcēsīmus (-trīgesīmus), *adj. num. ord.* [undetrīginta] dvadeset i deveti.

unde-unde *gl.* unde 2) na kraju.

undēvīcēsīmus (undevīg.), *adj. num. ord.* [undevīginti] devetnaesti.

un-dē-vīginti, *adj. num. card.* devetnaesti, **undīquē**, *adv.* [unde-que] odakle mu drago, otkud god, odasvud, sa svih strana, svuda, svagdje, u. concurrere; u. religionem tolle; partes u. aequales; * desecare particulam u., od svih životinja, * amens u. dicatur, od svih ljudi; *adjektivno*, clamoribus u. et indignatione patrum, *Liv.*; podvodestručeno, caelum undique et u. pontus, *Verg.*; (kasno) u. versus, na sve strane.

undīsōnus, *adj.* [unda-sonus] valovit, dii u. morski bogovi.

undo, 1. [unda] talasati se, bibati se, udarati na valove, vreti, * ahena undantia flammis; * undans cruor; † undantes bitumine moles; * undans bello, od ratne strahote izbuhrkan, magnusque fluens Nilus; *tp.* * valovito gibati se, suklijati, undantem ruptis fornacibus Aetnam (*dim Etnae*); lora u., habenae undantes, puštene; undans buxo Cytorus.

* **undōsus**, *adj.* [undo] valovit.

Unell *gl.* Venelli.

† **un-et-vīcēsīmāni**, *ōrum, m.* [unetvicesimus] vojnici dvadeset prve legije.

† **un-et-vīcēsīmus**, *adj. num. ord.* dvadeset i prvi.

ūngo (unguo), *ūnxi, ūnctum*, 3. *mazati, ličiti, namazati*, alqm unguentis; *napose o mazanju* (pomastima, uljem itd.) na kupanja ili prije kupanja, unctus est, accubuit; (*Hor.*) ter uncti transnanto Tiberim; da se obavi prije vježbanja tijela, (*Hor.*) olivo; uncti Achivi, *gl.* unctus; * o mazanju (balzamovanju) mrtvaca, cadaver oleo; Hectorem; * caules oleo, zamastiti; * oluscula lardo, začiniti; * ova sanguine ranae, pdkvasiti; * arma uncta cruoribus, okrvavljeni; * tela manu, namazati otrovom; * uncta carina, okatramljena; * cubilia uncta oblivione omnium pellicum, mašču, od koje će zaboraviti sve bludnice; unctis manibus, jošte masne (*Hor. sat.* 2, 4, 78. 79.) * unctum corium; * uncta popina, mirisava (s obzirom na masna jela, što se ondje gotove); * uncta aqua masnim rukama zamazana; * quem gloria supra vires u., koji se od taštine više kiti nego što smaže.

unguen, *inis, n.* [ungo] = unguentum, *Verg.*

unguentārius, *adj.* [unguentum] † tičući se pomasti, pomastan, taberna; *supst.* -tarius, *ii, m.* trgovac pomastima; -taria, *ae, f.* (*Plaut.*) majstorija pomasti praviti; -tarium, *ii, n.* (so. argumentum) novac za pomasti.

unguentātus, *adj.* [unguentum] (*Plaut. Cat.*) pomazan, balzamovan.

unguentum, *i, n.* [ungo] pomasti, balzam.

unguicūlus, *i, m.* [dem. od unguis] nokat; *postl.* qui mihi a teneris, ut Graeci dicunt [ἡ ἀναιδὴρ δὲ ὕμν], unguiculis (od djetinstva, od mladih nogu) cognitus est.

unguis, *is, m.* nokat (na ruci ili nozi u ljudi), panča (u životinje), * u. ponere, * subsecare, † recidere; * unguibus et pugnīs pugnare; * mordere u. (od zle volje ili od kajanja); * u. rodere *gl.* rodo 1); u. *postlovice*, a) ab imis u. usque ad verticem, od pete do glave. b) * de tenero ungui, od djetinstva, od mladih nogu (*sr.* unguiculus). c) * ad, in unguem (resectum), do nokta (izraz uzet od kipara, koji su noktom kušali glatkoću djela svoga) = na dlaku tačno, * carmen decies ad unguem castigare; * omnis in unguem secto via limite quadret; (*Hor.*) ad unguem factus homo, ugladen čovjek. d) non unguem transversum discedere, nec transversum unguem *gl.* transversus.

ungūla, *ae, f.* [unguis] kopito, equi; panča, nokat, *Plaut., Verg.*; * kopitar = konj, u. rapit currum; *postl.* omnibus u. ut dicitur, iz svih sila, iz ptnih žila, iz sve snage.

unguo *gl.* ungo.

ūnīce, *adv.* [unicus] jedino, osobito, vanredno, diligere; † probare, † laetari; * potpuno, sasvim, u. securus; (*Plaut.*) u. unus, jedini.

ūnī-cōlor, *ōris, adj.* jedne boje (farbe), jednobojan, jednomastan, * torus.

ūnīcus, *adj.* [unus] 1) jedini, cigli jedan, brojem, filius, jedinač, i u *Cic. p. Rosc. A.* 14, 41. in u. filio = in uno relicto f.; u. filia, jedinica; u. consul; (rjeđe) spes, *Liv.*, doloris levamentum, *Plin. ep.*; unicis Sabinis (dobarc Horacijevo u Sabinskoj), *Hor.*; * unus atque u. amicus. 2) jedini, izvrstan, osobit, imperator, dux; fides; liberalitas; * u. semper avis; u *Hor. carm.* 3, 14, 5. unico gaudens mulier marito, jedino ljubljen.

† **ūnīformis**, *adj.* [unus-forma] jednolik, jednostavan.

ūnīgēna, *ae, adj.* [unus-geno] 1) * jednoga roda, plemena, brat ili sestra. 2) (rijetko) jedinorođen, jedini, deus mundum hunc singularem atque u. procreavit.

unimānus, adj. *jednòruk*, *Liv.*

unitas, ātis, f. [unus] *jednost, jedinstvo*, mundi, *Just.*

† **universālis**, adj. [universus] *općenit, sveopći*.

universe, adv. [universus] *uopće, ne mareći za pojedino*.

universitas, ātis, f. [universus] 1) *cjelovitost, cijelost*, generis humani; † universitatem (sav govor) commendat. 2) u. rerum ili samo u., *svemir, vasioni svijet*.

universus, adj. [unus-vertō] 1) *vaskoliki, cio, sav*, u. triduum, *Ter.*; mundus; vita; de re universa, o stvarma *uopće*; u. eventus belli, *svršetak cijeloga rata*; u. dimicatio, pugna, *pojedina odlučna bitka, glavna bitka* (sr. supremus); natura u. atque omnia (sve *ukupno i pojedince*) continens; u. esse pares, dispersos esse perituros, *svi zajedno itd. Napose supst. -sum, i. n. svemir, vasioni svijet*. 2) *općenit, zajednički*, natura; odium, *općenita*; pugna; (tek od *Liv.*) in universum adverbijalno: *uopće, općenito*; universus *može se kadšto prevesti i sa: apstraktan, prvotan, načelni* [sr. infinitus 2], genus], unum appellant, in quo sine personis atque temporibus de u. genere quae-ratur; de ipso genere infinita quaestio et etc.

un-ūcūlus, m. *jednòuk, čorav, jcdnom Plaut.* *Curc. 3, 22 24.*

unōmamillā, ae, f. [unus-mamma] (*Plaut.*) *jednòsisa*, ime od šale za zemlju s obzirom na jednosise Amazonke.

unquam *bolje unquam*, adv. [unum - quam] *ikada, uz negaciju ponajv. = nikada, u negativnim upitnim i hipotetičnim rečenicama s niječnim smislom, quam opinionem nemo unquam (nikada) mortalis assequi potuit etc.; nec u., i nikada; si quando unquam; haud scio an unquam gl. quisquam.*

unus (gen. -ūs, pretklas. -uni, dat. -i), adj. 1) *kao broj: jedan, jedini*, unus ex Curiatīs, u. de magistratibus (u *Ciceronu uvijek, izuzevši ako je unus u opreci s alter ili s alius*); quantum inter omnes unus excellat Demosthenes; uno plus Etruscorum cecidisse, *za jednoga više*; unus idemque, *jedan isti*; ad unum omnes; unus e multis, † ex multis, * multorum, *jedan između mnogih, običan, prost, prostak*; non fuit orator u. e multis; ut homunculus u. e m.; unus — alter, unus — alter (*njede alius — tertius; pl. samo uz plur. tantum*, una castra; unae literae; u. moenia; unae aedes, u. nuptiae; tabulae testamenti unae — alterae; adv. in unum, *na jedno mjesto*, vires in unum conferre; confluere, cogere,

contrahere, convenire, convocare, se recipere, * *Latin ispušta često kao i Hrvat unus, ako nije u opreci s drugim kojim brojem te upotrebljava jedninu supstantiva upravo kao i mi, osb. za oznaku vremena i mjere, stoga annum, mensem, godinu, mjesec danā; anno post, godinu danā poslije, in annum, na godinu dana; pedem longae; verbo expedi, Ter., verbo negare, Liv.; verbo (na riječ) de sententia destitisti; nasuprot tomu quod omnes uno verbo malum appellamus, id tot modis posse dicere.*

2) *o licu ili o stvari, koja sama postoji: jedan sâm, jedini, jedan jedini, pojedina-c, sâm, samo jedan (rijetko s dodanim tantum, modo, da se bolje razumije)*, Pompejus plus potest unus; unus ex omnibus; unam solam esse civitatem; uno tempore, *jednput, jednom [gl. tempus 1] a)*; Ubii, qui uni legatos miserant; una tantum porta; unus modo consularis; unum respondere, *samo jedno*; in una virtute; nemo unus, *nijedan po-jedinac, pojedini*; nullus unus, nec quisquam u., ni jedan jedini, *Liv., 2, 9, 8.*; quisquam u. *jedan (bio) kojigod, ili uopće kojigod, Liv. 3, 55, 15.*; nihil unum, *posve ništa*; za pojačanje superlativa ili riječi sa superlativnim značenjem, unus in civitate maxime florebat; rem unam omnium difficillimam; qui unus eminet inter omnes; longe omnibus unum anteferre Demosthenem; *veže se i sa supstantivom, te se zapostavlja: pravi, valjan*, Aemilium circa ludum faber unus et unguis exprimet et molles imitabitur aere capilos, *Hor. ep. ad Pis. v. 32, 33. (drugi čitaja: imus)*; za pojačanje spaja se sa solus, res una solaque, *jedno jedino sredstvo (gdje solus sve ostalo isključuje, a unus jedno kao najizvrsnije označuje)*, *Hor. gp. 1, 6, 1.*

3) *jedan = jedan isti, isti*, unius aetatis clarissimi viri; u. consilio bellum gerere; Lacedaemonii septingentos jam annos unis moribus vivunt; uno tempore; * his amor u. (zajednička) erat; * omnes uno ordine habere, *jednako postupati sa.*

4) *jedan, kojigod, kakav*, sicut u. paterfamilias, *kao kojigod*; quivis u.; unus quilibet, quilibet u.; unus quisque (*piše se i zajedno*), *svaki pojedini*; (*Plaut.*) unum quidquid; unius cujusdam operis; ad unum aliquem confugiebant, *Cic. de or. 1, 29, 132.*; doctorem unum quem; u. quidam; unus et (atque, aut, vel) alter, unus alterque, u. alterve, *jedan ili drugi, ovaj i (ili) onaj, nekoliko (njih) ili jedan do dva (ne više)*, unum jam et alterum diem unam atque alteram, deinde plures; unae atque alterae scalae; (*Hor.*) ducendus et unus et comes alter.

4) *abl. sin. unā, adv. o prostoru: skupa, zajedno, na jednom mjestu, eodem tempore (= simul) se in fugam conferunt, Cic. p. Cael. 8, 22, u. cum alqo; nobiscum u., u. vobiscum, vobiscum u.; (Ter.) u. tecum; u. esse, venire; u. coire, sastati se; u. mittere, poslati s kim zajedno; sa simul, simul bibere u.; * u. alcui, zajedno s kim; † unāque (u Caes. b. c. 3, 112, 9).*

unusquisque gl. unus 4).

ūpilio, ōnis, m. = opilio.

ūpupa, ae, f. [ἔπος] pupavac, futavac (upupa epops), u Plaut. Capt. 5, 4, 7. molika.

Ūrāvia, ae, f. [Οὐρανία, nebeska] Uranija, muza astronomije.

urbāne, adv. [urbanus] upr. gradski, tp. 1) fino, udvorno, uljudno. 2) o govoru: dosjetljivo, fino, ridere Stoicos.

urbānitas, ātis, f. [urbanus] 1) gradski život, napose u Rimu, desiderium urbanitatis. 2) tp. a) u dobru sm., fino obrazovanje, izobraženost, fino vladanje; i lijep način govora, a) ispravan i uglađen izgovor i izraz, urbanitatis quidam color. β) fina dosjetka i fina šala. b) u zlu sm.: neumjesna šala, jednom Tac. hist. 2, 88.

urbānus, adj. s komp. i sup. [urbs] 1) gradski, velegradski, što se Rima tiče, vita; audacia, u gradu; u. tribus, praetor; res, u Rimu; exercitus, od rimskih građana; populus, plebs; (Hor.) mus, diaria; praedium, do (blizu) grada ili gradski uređeno; (Just.) rus; supst. urbāni, ōrum, m. gradski stanovnici, napose: stanovnici Rima. 2) meton., a) u dobru sm.: fin, uglađen, homo; supst. rusticus urbano confusus, Hor.; napose o govoru: α) fin, bīrān, uglađen, quidam resonat urbanus. β) dosjetljiv, šaljiv, duhovit, oštrouman, homines lepidi et u; homo urbanissimus; sermo; sales; supstan. nonnulli urbanorum, Suet. Caes. 20. b) u zlu sm.: (Hor.) drzak, bezobrazan, u. coepit haberi, scurra vagus; frontis urbanae praemia gl. 2. frons.

urbicāpus, i, m. [urbs-capio] osvājāč gradova, jednom Plaut. mil. 4, 2, 64.

† urbicus, adj. [urbs] gradski, velegradski (rimski), negotiator; annona.

Urbigēnus pagus, kotar (kanton) u Helveciji, možda današnje Orbe u Waatlandu, jedn. Caes. b. G. 1, 27, 4.

Urbīnum, i, n. Urbin, grad u Umbriji, sada Urbino. Odalle -inas, ātis, adj. urbinski, Urbinao.

Urbius ellvus, mjesto u Rimu među Eskotolinom i Vikom Ciprijem.

*urbs, bis, f. [od orbis = plātno] 1) grad (plātnom opasān), domicilia juncta, quas urbes dicimus; ejusmodi conjunctionem tectorum oppidum vel urbem nominaverunt; u. Romana, grad Rim; * u. Patavii, grad P. Odatie a) često napose: grad Rim; esse ad u. također = arx, ἀρχή, gornji grad, Curt. 3, 1. i Atena, Curt. 10, 2, 1. b) = * stānōvnici gradski (ili grada), u. vino somnoque sepulta; * uopće ljudi nastanjenih krajevā, ejectus silvis aut urbibus errat. 2) tp. glavna stvar, u. philosophiae. jednom Cic. de div. 2, 16, 37.*

urceus, i, m. krčāg (gen. krčāga), vrč, Hor. ūrēdo, inis, f. [uro] snijet, glavica u žitku.

*urgens, tis, adj. [partio. od urgeo] silan (Tac.) praerupta et u. dominatio; * duris u. in rebus egestas.*

*urgeo (ne valja urgueo), urai, —, 2. 1) tištati, pritijesniti, siliti, goniti, hostes urgebant, navāljevāhu; † equites in oppidum; * pedem pede; * naves in Syrtis; * vagos pisces angusto catino, stisnuti u id.; * medicum, stetjeti, navaliti na . . (o čovjeku u mrtvom snu, koji, kad se probudi, oko sebe lupa), * urgente ruina; * urgeri turba, od svjetine guran gl. lupus 1). 2) okupiti, stijesniti koga, mučiti, uznemirivati, nepastovati, progoniti, navaljivati na, alqm fame; inopia, invidia, malitia; urgens senectus, malum; jam urgentibus Romanam urbem fatis; urge, ista, perfice; nihil u., nema nikakve sile; * quod latus mundi nebulae malusque Juppiter u. (tišti); * alqm flebilibus modis, neprestano jādikovati nad, oplakivati; * alqm culullis, siliti čašama; * famulas laboribus, na djelo tjerati, siliti; ursit me literis, ut etc., Asin. Poll. u Cic. ep.; * quis gracilis te puer multa in rosa u., o vatrenom milovanju; * u. altum, siliti na pučinu; * Quinctilium perpetuus sopor, tišti; * oculos stupor u. (tišti) inertes; * u. diem nox et dies noctem, potiskuje; prostor sūziti, stijesniti, ogrāničiti, urbem urbe aliā premere atque u.; * vallem. 3) tp. a) govorom ili pitanjem nātjerati u rog, navaliti na koga, tvrdo na starom ostati, interrogando; rustice; urgent tamen et nihil remittunt; (Hor.) „Quid vis, insane, et quas res agis?“ improbus u. iratis precibus, navaljuje žestoko, bezobzirno (na me); apsl. (Hor. sat. 2, 5, 97.) importunus amat laudari; donec „Ohe jam;“ — dixerit, urge, obaspi ga hvalom. b) nastojati oko čega s velikom pomnjom, baviti se čim pomno, obrađivati, ne odustati od čega, forum, mnogo se baviti, boraviti na foru; jus, tražiti; occasionem, okristiti se, upotrijebiti svojski; * opus; * vestem, * arva svoj-*

ski obradivati; * iter, pòspješiti; * propositum, ostati kod nakane; s inf., * urges summove litora, trudiš se da itd.; (Tac.) abrumpti dissimulationem etiam Silius urgebat; * urge! ded polisni! hajd na posao! dede! brzo!

ūrīna, ae, f. [urpov] mokraća.

ūrinator, ōris, m. [urinor] ronac.

Ūrios, ii, m. (Oἰῆρος) Urije, davalac pogodna vjetra, o Jupiteru, jednom Cic. Verr. 1, 75, 128.

urna, ae, f. 1) posuda za vodu, vrč, kôčâg, Plaut. Hor. Prop. Ov.; * kao mjera za tekućine. 24 litra od prilike, polovina amfore, pol vedra, urna, aquae non ditior urna (za pol vedra) qui locus etc. 2) lonac, urna, a) u koju se među glasovnice ili ždrijebi. Potome * urna, žara, omnium versatur urna sors exitura; omne capax movet u. nomen. b) — žara, za pepeo pokojnih, Ov. c) lonac za novce, argenti, Hor.

ūrō, ūssi, ūstum, 3. sâžizati, paliti, spaliti, calore uri; venatores in montibus uri se patiuntur; hominem mortuum, agros; * Ilium; * naves; * vestras spes (brodove); * ramos; * filicem; * ignes u. domos; * stipulam, pueros flammis; * dona subjectis flammis; * Vulcanus ardens u. officinas, žaritako, da se čini, da gore; † Indos; † u. atque vastare Asiam; † urbes hostium, napose a) gorivo za vatru ili za rasvjetu paliti, picem et ceras et cetera alimenta flammae; † in usum nocturni luminis uri. b) * t. t., slikati ognjem, užedi boju, tabulam coloribus; puppis picta ustis coloribus. 2) paliti = isušiti, spržiti, sušiti, sprijiti, boljeti kao živa vatra, * terras; * solum; * silis herbas, guttur, * fauces; * febribus uror; † ora viscerum uruntur; i jakim trvenjem raniti, ožuliti, aculeus sagittae aut glandis introrsus tenui vulnere, Liv.; * calceus, žulji; * te mea gravis sarcina chartae; * lorica lacertos; * loris uri, bičovan biti; i o zim, mrazu opaliti, ošteti, ožlijediti, * ustus ab assiduo frigore Pontus; † Scythae continuis frigoribus uruntur. 3) tp. a) o strasti, quod urit invidiam, što peče zavist, Liv.; * žedi = raspaliti, uspiriti, trošiti koga, Daphnis me malus, Glycerae nitor, grata protervitas; ira, amor alqm urit; * uri, gorjeti ljubavlju, mučiti se ljubomorstvom, zavješću; * qui (amor) me praeter omnes expetit mollibus in pueris aut in puellis urere; * meum jecur u. bilis, o srdžbi. b) uznemirivati, dosadivati, mučiti, uro hominem, Ter.; pestilentia urbem urente simul atque agros, Liv.; * urit (povreduje) enim fulgore suo, qui praegravat artes infra se positas (gdje je artes i. s. p. ujedno objekat naprema urit).

ŭrsa, ae, f. [ursus] 1) medvjedica, Ov.; * medvjed uopće. 2) meton. kao zviježđe sjevernoga neba, * veliki i mali medvjed; † u. caelestis; sr. Arctos.

ŭrsus, i, m., medvjed; poscunt ursum, traže hajku na medvjeda u cirku (circus), Hor.

urtica, ae, f. [uro] kopriva; o čednoj hrani, herbis vivis et u., Hor.; prenes., koralj zvan morska kopriva, u. marina, Plaut.

ŭrus, i, m. [celtska riječ] tur (bos urus).

Uscāna, ae, f. Uskana, grad u grčkoj Iliriji; supst. -nenses, ium, m. Uskanoci.

Uscudama, ae, f. Uskudama, grad u Traciji, kasnije Hadrianopolis zvan s. Drendopolje, Eutr.

Ūsīpētes, tum, ili (Tac.) -pli, ōrum, Uzipećani, germansko pleme uz rijeku Lippu i Rajnu.

ŭsītāte, adv. s (kasn.) komp. [usitatus] na običan način, obično.

ŭsītātus, adj. s komp. i sup. običan, navedan, honos; vocabula; verbis usitatissimis; (Hor.) potio; * o pjesniku, koji drži, da je u labuda prètvoeren, non usitatā pennā ferri, na neobičnim krilima itd.; usitatum est, obično, običaj je; (Just.) homo, qui non hic u. saepe est, koji nije ovdje često puta bio.

ŭsīlam, adv. nekako, u nekom poslu, Plaut.

ŭsquā, ado. 1) igdje, negdje, (uz negaciju) nigdje, u. gentium, † terrarum, na svijetu, na zemlji; * implorate, quod u. est; osb. u negativnim, upitnim i hipotetičnim (pogodbenim) rečenicama, nullus ei u. (nigdje) est locus. Odt. u ikakvu poslu, ikojom zgodom, u idem, (uz negaciju) u nikakvu poslu itd.; haud scio an usquam gl. quisquam. 2) ikamo, kamogod, (uz negaciju) nikamo, nikuda.

ŭsquē, adv. upr. neprèstano, svendilj, 1) o prosloru: sve od, sve do, ča do, s prijedlogom, s prislovima; kod imēnā gradová sam acc. usque a mari supero; u ex ultima Syria; u. ad Numantiam; * ad usque moenia; u. quaque, svagdje, na sve strane; * usque — quā, sve donle gdje; † Libyae terminos usque; † u. extremos orientis terminos.

2) o vremenu: svendilj, jednako, neprèstano, s prijedlogom, s prislovom, apsl., opinio usque ča ab heroicis temporibus ducta; takoder usque a (Ter.), sve od, u. ad extremum vitae diem; inde usque repetens; usque eo, sve donle; u. eo, dum, quoad, ne, (rjede) u. adeo (sve dotle), quoad, dum; (Ter.) usque dum — usque, (dotle) dok dotle; * † usque quaque, u svako doba; (Ter.) * juvat u. morari, svendilj; * poenas dedit u. superque. 3) o drugim prilikama, mansit usque ad eum finem, etc.; (Ter.) te in pistrinum dabo u. ad necem

hoc facinus usque eo (*tako jako*) visum indignum; familiaris factum est u. eo, ut; u. adeo orba fuit, ut; u. eo non *mj. običnijega* adeo non, tantum abest ut, *jedn. Cic. p. Rosc. B. 15, 45.*

usque-quaque, *neprèkinuto i svagdje*, *uvijek i posvuda.*

Ustica, ae, f. *Ustika*, *maleno brdašce kraj Horacijeva dobarca u Sabinskoj, Hor.*

ustor, ōris, m. [utor] *sažigāđ mrtvača.*

ustūlo (ustīlo), i. [dem. od uro] *spaliti*, scripta lignis, *jednom Cat. 36, 8.*

1. **ūsū-cāpio**, etc. 3. *porabom steći* (t. j. *steći pravo vlasništva koje stvari neprestanim uživanjem, komu nitko nije prigovorio*).

2. **ūsūcāpio**, ōnis, f. [usus-capio] *pravo vlasništva stečeno zastarom, zastara*,

ūsū-fācio, etc. = 1. *usucapio*, *jedn. Plaut. Amph. 1, 1, 219.*

ūsūra, ae, f. [utor] 1) *poraba*, *uživanje*, u. hujus lucis, *života i boravka u Rimu*; u. hujus vitae; u. horae, *longi temporis*. *Napose uživanje pōzājmljenē glavnice*, *juvare alqm usurā*. 2) *kamate od pōzājmljenē glavnice*, *dobit*, accipere, pendere u.; *mergentibus semper sortem usuris*; *perscribere u.*, *pozajmljivati novce na obveznice i na kamate*; *multiplicare u.*, *dobit na dobit računati*; + *appositis usuris*, *pribravivši kamate t. j. druge listove*, *što ću ih za kamate smatrati.*

ūsūrārius, adj. [usura] (*pretklas.*) 1) *za porabu*; 2) *kamatni*, *aera*, *od kojih se kamate plaćaju.*

ūsūrpātio, ōnis, f. [usurpo] *poraba*, *uživanje*, *doctrinae*; *vocis*; *ad usurpationem vetustatis*, *da se vrši stari običaj*; u. *itineris*, *polazak na put*; u. (*spōminjānje*) *civitatis* [*sr. usurpo b*]).

ūsūrpo, i. (*usu-rapio*, *porabom prisvojiti*) 1) *upotrijebiti*, *kōristovati se čim*, *izvršivati* (*sr. utor*); + *posjesti*, *posvojiti*, hoc genus poenae saepe usurpatum esse; si jam nota et usurpata res esset; u. *jus*, *dokazivati svoje pravo*, *uživati ga*; u. *libertatem*, *officium*; (*Tac.*) u. *hereditatem*, *nastupiti*; (*Plaut.*) *aures u. sonitum*; + *titulum regis*, *prisvojiti sebi*; + *caelestes honores*. *Po tom*; *riječi upotrijebiti*, *govoriti*, *zvati*, *spominjati*, *upravo mj. appellare*, *dicere*, quod semper usurpamus in omnibus dictis et factis; Graecum verbum usurpavi, quo tum in discordiis sedandis usa erat civitas; alqd crebris sermonibus; C. Laelius, is qui sapiens usurpatur; quos fratres usurpari appellarique. 2) *pravno zahtijevati*, *dokazivati svoje pravo na dobro*, *koje je tko nepravednim načinom pritisnuo (posio)*, *al ipak tako*, *da*

se za sada u istinu ništa ne mijenja (*sr. recupero*), *ex jure civili surculo defringendo u. amissam possessionem*; + *posvojiti i prisvajati sebi*, *civitatem Rom.*; *imperium*.

ūsus, us, m. [utor] 1) *poraba*, *upotrebljavanje*, *vršenje*, *praksa*, *vježba*; *napose: poznanstvo*, *vještina dugom porabom stečena*; *praktično iskustvo*, *praksa*, + *nullum argentum vos in usu habere*; ut *omnis usus navium eriperetur*; ea pecunia in bellum usui est; (*Tac.*) *fregit anulum*, ne mox usui esset (*upotrebljavao se*) *ad facienda pericula*; u. *virtutis*, *artis*; *usu quotidiano et exercitatione*; *ad usus*, *za mnogostranu porabu*; * *natis in usum (uživanje) laetitiae scyphis*; t. t., *usus et fructus*, u. *fructus*, *uživanje*, *omnium bonorum*; (*Hor. ep. 2, 2, 150.*) *quaedam*, si *credis consultis*, *mancipat u.*; *i običaj govora*, si *volet usus*, *Hor.*; *domesticus u. communis vitae u.*, *navadno općenje*; *magnus*, *summus u. est alcu* cum alqo, *mного tko opći itd.*; u. *forensis*; u. *rerum nauticarum*; *rei militaris u.*, u. *militaris*, *belli*, *vojno iskustvo*; *Britaniae*, *iskustvo stečeno u B.*; + *ars et usus*, *teorija i praksa*; *multarum rerum usum habere vješt biliti*; *imperator nullius usus*; *usu manueque*; u. *magister est optimus*; (*Plin. ep.*) *quod me docuit u.*, *magister egregius*; alqd *nec usu (iskustvom, praksom) nec ratione (teorijom) cognitum habere*; + *est alcu* in usu s inf.; *usu venire*, *u praksi događati se*, *zbivati se*, hoc, quod, *također s ut.*; haec de *Vercingetorige usu ventura*, *da će se tako dogoditi s V.*, *Caes. b. G. 7, 9, 1.*

2) *korist*, *probit*, *exiguus*; *ex usu alcjs*, *na čiju korist*; *ex usu esse*; *usui esse*, *alcui*, *operi*, *bello*, *ad alqd*; *magno usui esse*, *na veliku korist biliti*; *usum habere*, *celeritatis*, *brzinom*; (*Hor.*) *nescis quem praebeat (nummus) u.*, *čemu je itd.*; *alcui prius naves oneri quam usui esse*; *usui opportunus*; *specie quam usu potior*; u. *belli*, *za rat*.

3) *potrebno*, *potreba*, u. *provinciae*; u. *navium*, *potreba brodova*, *militaris*; *necessarius*; ea quae sunt usui ad armandas naves; quae belli usus poscunt; *ad usus (potrebe) vitae necessarios*; (*Tac.*) *vitae u. (pl.)* si quando usus esset, si u. fuerit cum ad praetorem u. veniet, *Plaut.*, non u. veniet, *Ter.*; (*Caes. b. G. 7, 80, 1.*) si usus veniat, *ako nastane potreba*, *također Caes. b. c. 3, 84, 4* cum adesset usus; *jedn. Plaut. mil. 1, 1, 3* ubi usus veniat contra consertā manu; cui (plebi) omnes copiae (*sve što je imao*, *sve bogatstvo*) in usu quotidiano et cultu corporis erant, *bijaše u svakidašnjoj hrani i odijelu*; (*Plaut.*) *usus est (treba) filio argenti minis*, u. *est argento invento, dicto*, quod tacitu usus est, *što treba zašutjeti*, (*Cic.*)

si quid erit, quod extra magistratus curatore usus sit; (*Liv.*) naves, quibus consuli usus non esset; (*Verg.*) nunc viribus usus, nunc manibus rapidis, omni nunc arte magistra.

usus-fructus gl. usus 1).

ut, pojačano ūti, 1) adv. 1) kao prislov mjesni (kao i), gdje, Cat. 11, 3, 17, 10.

2) kako, kao što, kojim načinom, koliko, upitno, u uskliku, odnosno, apsl. (u razgovoru) ut vales? ut valet? ut meminit nostri? (Plaut.) edoce eum, uti se res habet; nonne vides ut Tmolus odores, India mittit ebur (Ver.); iza scio, memoro, refert, mirum, miror (Hor.); videte, ut hoc iste correxerit; credo te audisse, quae consurrectio iudicium facta sit, ut ostentarint; (Caesar) docebat, ut — tenuissent; prospicere in urbem, ut — manus tenderet etc.; posteaquam elatum est, — ea res colloquium ut diremisset; ut ille tum demissus orat! (Hor.) ut melius pati! koliko je bolje itd.; omnia u rečenicama načina, kao što, ut optasti, ita est;

3) ita — ut u zakletvi gl. ita; ut quisque — ita, sic sa dvostrukim sup., što — to, koliko — toliko (s komp.) (sr. quisque), ut quisque est vir optimus (bolji), ita difficillime (teže) alios esse improbos suspicatur; sa predložnim ita ili bez njega, colendum esse ita quemque maxime (to više), ut quisque maxime (što više) virtutibus erit ornatus; facillime (to lakše) ad res injustas impellitur, ut quisque altissimo (što višega) animo est, gloriae cupiditate; bez ita i sup., ut quaeque retro etc., Liv. 30, 10, 17.; kadšto stoji mj. super. i koji drugi stupanj, major societas est, ut quisque sa sup., kad u glavnoj nema sup., jer se onda sa ut quisque i sup. ili riječju, koja ima u sebi superlativno značenje, predmeti spomenuti u rečenici prikazuju, kako idu redom jedan za drugim, ut quisque gradu proximus erat, ita ignominiae objectus; ut quisque aetate antecedeat (= maximus erat), ita sententiam dicebat; eorum ut quisque primus venerat (po redu kako je baš koji prvi), sub muro consistebat; također valja razlikovati ut sa i bez ita = prema tomu ili kako već — tako, † ita quisque, ut erat maxime insignis — telis hostium flammaeque se offerebat; quorum uti cuiusque ingenium erat, ita rem difficilem aut facilem nuntiavere; (Tac.) ut quis districtior accusator, velut sacrosanctus erat; perge, ut instituiisti; provolaverunt, ut aciem constituerant (redom kojim, po red kako); Ciceronem et ut rogas, amo, et ut debeo faciam, ut potero; est, ut dicis; homo demens ut isti putant; ut supra demonstravimus; ut ajunt, ut arbitratur; rem; uti erat (kako je

zbilja bila), nuntiant; sint nobis isti magni homines, ut sunt; sit Ennius sane, ut est certe, perfectior; sin autem est aliquis amor, ut est certe, (sr. sicut); ut blandissime potest, najlaskavijim načinom, što laskavije može; domus celebratur ut cum maxime sc. celebratur — najviše, što više; proelium, ut quod maxime unquam, pari spe utrinque commissum est. Nariast.

a) u poređenju ponajviše s odgovarajućim sic, ita, kao što, kakono, uti initium, sic finis est; poimence i onda, kad se dva pojma stavljaju jedan do drugoga kao istoga značenja, kao što — tako i, i — i, ut cum Titanis, ita cum gigantibus, ili tako da se pojam ili misao uz drugi, s kojim se čini, da se ne dā svezati, dopušta, ako i — ali ipak, doduše, istina (bog) — ali, a to ipak, haec omnia ut invitis ita non adversantibus patriciis transacta.

b) kad se primjeri navode, kao što, na primjer, kako na primjer, res dissimillimas comprehendimus, ut colorem, saporem, colorem, odorem, sonum.

4) dopusno = budi da, neka, ako i, da i, ma i, s konj., ut queras omnia, non — repeties; ut rationem Plato nullam afferret — ipsa auctoritate me frangeret; ut jam Hispanos omnes inflati transvexerint utres; ut neminem alium — rogasset, scire potuit; verum ut ita sit, tamen non potes hoc — praedicare; ut istos ego iudices severos non habeam, equis est etc.; (Ov.) ut desint vires, tamen est laudanda voluntas: sr. i ut — ut.

5) u apoziciji za hrvatsko kao, ako se tim „kao“ ne dodaje nešto faktično kao takvo, već što se samo misli, što govornik ili onaj, o kome je govor, samo po svome nazoru i misli kaže, budi da je zbilja tako, kako se misli ili nije, quod (non decet) poeta fugit, ut maximum vitium (budući da to pjesnik drži za najveću pogriješku, kao najveću pogriješku); ego Catonem tuum ut civem, ut imperatorem, ut senatorem, probo; Cato laudatus est ab omnibus. Fateor, sed ita ut rerum explicator prudens, severus gravis. Od toga valja razlikovati ut e) s uzročnim značenjem, i faktično veže = kao što se bilo i nadati od itd., kao što, budući da (sr. utpote, quippe), također u samostalnim rečenicama, kao što nekoć (jednom), napose ut qui, s konj., Diogenes liberius, locutus est, apud me, ut bonum iudicem (budući da sam valjan sudao), argumenta plus quam testes valent; tu mihi videris Epicharmi, acuti nec insulsi hominis, ut Siculi, sententiam sequi, Cic. Tusc. 1, 8, 15.; (Diogenes) ut Cynicus, projici se jus-

sit inhumatum; quod quidem Carneadem disputare solitum accepimus, sed is, ut contra Stoicos („budući da je stvar bila naperena protiv Stoika“) etc.; hominem, ut erat furiosus, respondisse; permulta alia colligit Chrysippus, ut est in omni historia curiosus, kao što je u svakoj povijesti tačan; ne militibus quidem, ut defessis (ako su i bili utrudjeni ili premda (kako) su bili utrudjeni), neque equitibus, ut paucis et labore confectis, studium ad pugnam virtusque deerat, *Caes. b. c. 2, 41, 3*; ut qui (jer) coloni Romanis additi essent, Latine sciebant; također ut si, kao da, kano da, ut si bono animo fecissent, laudavit consilium eorum; ut si esset res mea; *s. partic.*; ut explorata victoria, kao da je pobjeda sigurna: također (Quint.) ut cum = utpote cum, quippe cum. *f)* sleže ut predikat, na koliko može biti, prema, za (*c. acc.*) magnum, ut in tanta calamitate (prema tolikoj nesreći) commodum; ut in homine Romano, literae in eo fuerunt; quorum fuit civitas ampla, ut est captus Germanorum; Meneclidam quendam, satis exercitatum in dicendo, ut Thebanum (za T.) scilicet; ovako se najlakše tumači ut u *Hor. sat. 1, 6, 68. sl.* Vestem servosque sequentes, in magno ut populo si quis vidisset etc., *s. obzirom na slijedeće* si q. v.: „koliko se to moglo u velikom narodu, u velikoj prijestolnici, gdje se lako ne opaža“ [drugi spajaju in magno ut p. sa Vestem servosque sequentes te tumače ut po e): kako se bilo nadati in magno populo].

6) za oznaku vremena, da se izrazi, da dva događaja brzo jedan za drugim slijede, pojačano sa primum, kako, pošto, odmah čim (obično s perf.; *sr. postquam, simulac, ubi*), Romam ut nuntiatum est, Vejos captos esse, velut ex insperato immensum gaudium fuit; također koliko puta, kakogod, nostri — ut quaeque pars nostrorum — premi videbatur, *Caes. b. G. 3, 4, 2*; otkako, Ariovistum ut semel Gallorum copias proelio vicerit; ut illos de re publica libros edidisti; * ut sumus in ponto; * ut careo vobis.

7) u namjernim (finalnim) rečenicama, a) za oznaku namjere ili svrhe, da, neka (ut finale) također ut ne *gl. 2. ne II*.

8) kad se naznačuje namjeravani objekt iza glagolâ: petere, postulare, persuadere, mandare, dicere, praedicere, censere i slič. (ut hortativum) qui probari potest, ut, *gl. probo 3*); nos autem teneamus ut *gl. teneo 3 f)*; također iza timere, metuere i slič., gdje prevodimo ut hrvatskim „da ne“ (ponajve s indik. futura); *sr. metuo*.

9) u posljedičnim (konsekutivnim) rečenicama za oznaku posljedice, s predidućim ita,

sic, tam, tantopere, adeo, is, iste, hic, talis, tantus, ejusmodi i slič., ili bez tih čestica (ut consecutivum); isto tako po svojoj prilici s obzirom na illuc pokraćeno *Hor. sat. 1, 1, 108. illuc*, unde abii, redeo, nemo ut avarus (kao a) se probet = ut dicam, neminem ut avarum se probare (ili po I) 2) kako itd.). b) da se označi postignut objekt iza glagolâ kao što su facere, perficere, fit, accidit, evenit, contingit, relinquitur, reliquum est, restat, sequitur, accedit, consuetudo, mos, jus est, verum, falsum, justum, rectum, non veri simile est i slič. o) u niječnim posljedičnim rečenicama (a) i b)), ut non (nemo, nullus, nunquam, nusquam); d) ut ne *gl. 2. ne II) 2) d)*.

10) prividno eliptično, u strastvenim pitanjima, u kojima se zahtjevi i misli, koje se čine nepristojne, živo odbijaju, ili što je čovjek sâm zahtijevao, s negodovanjem odmah opoziva, kadšto također utne [*sr. 2. ne III) 1) a)*], age nunc de ratione videamus, nisi quid vis ad haec. Egone ut te interpellem? (gdje bi se mirnije po prilici kazalo ego flerine potest ut t. i.); Pater vero, inquit, etiam obesse filio debet. O vocem duram atque indignam tua probitate, Laterensis! Pater ut in iudicio capitis, pater ut etc. — obesse filio debeat? Quamquam quid loquor? te ut ulla res frangat? „tebe da ikoja stvar porazi“; (*Plant.*) egone illam ut non amem? (*Ter.*) eine ego ut advorser? (*Hor.*) utne tegam spurco Damae latus?

11) (rijetko) za oznaku želje, za želju u misli: da, da samo, ut te omnes dii desequere perdunt, da te u. itd., ili ubili te itd., *Ter.*; ut pereat telum, *Hor.*; ut dolor pariat, quod jam diu parturit; kadšto i u savezu s tantummodo, tantummodo ut eum intercludamus, da nam ga je samo od grada uzdržavati, ili dao bog samo da itd.; *Attis. u Cic. Att. 10, 4)* deinde VIII Kal. Febr. (scribis): Tantummodo Gnaeus noster ne, ut urbem *διόλως* reliquit, sic Italiam relinquit; *sr. Cic. fam. 16, 12, 4*; isto tako modo ut, videbitur, si insaniet, posse opprimi, modo ut urbe salva, zamo da jošte za itd.

ut-cumque (utcumque), adv. 1) kako god, bilo kako mu drago, kojim mu drago načinom, orator u. erit, juvabit tamen etc.; † cetera u. facilius dissimulari. 2) * samo da, čim (samo), kad god, u. mecum eritis.

utensilia, ium, n. [utor] kućna potreba, živč., *Liv.*

utentior, ōris, adj. u komp. [partic. od utor] koji može više upotrijebiti, koji je udobnije uređen, koji može više uživati, bogatiji, utentior sane sit, jedn. *Cic. off. 2, 20, 71.*

1. **ūter**, tris, m. *mješina*, (Plaut.) vini, puna vina; * o nadutu čovjeku, infla sermonibus utrem, nadmi mješinu, Hor.

2. **ūter**, ūtra, ūtrum, gen. utrūs, u Hor, ep. 1, 17, 15. utrūs, adj. 1) koji od obojice, u. nostrum (koji od nas dvojice) popularis est? quaeritur uter utri insidias fecerit; u. libros (koju zbirku knjiga), habueris an utrosque, nescio. 2) indef. (rijetko) koji mu drago, (kijogod) od obojice, jedan od obojice (= utercunque), si uter (koji) volet, si in una tabula sint duo naufragi, sibine u. rapiat an etc.? 3) relativno, utrum (što od oboga) dixeris, id contra tu futurum; utrum placet, sumite.

ūter-cumque ili **uter-cunque**, ūtrac., ūtrumc., pron. relat., kijogod, koji mu drago od obojice, u. vicerit.

ūter-libet, ūtrāl., ūtruml., pron. indef., koji ti drago, koji te volja od obojice, svaki od obojice, utrumlibet elige; (Liv. 10, 24, 17.) eos consules esse, quorum utrolibet duce (pod vodstvom kojegod od obiju, bez potrebe, da se prije svega brinemo, koga da biramo) bellum Etruscum geri recte posset.

ūter-que, utrāque, ūtrumque, pron. indef. jedan i drugi, svaki od obojice, oba, u. manus; u. frater mortuus est; in utraque fortuna, u. sredi i nesreći; in utriusque (grčkoga i lat.) orationis facultate; tu mihi videris utrumque facturum; u. nostrum; u. horum occidit; u. utrique insidiatur, svaki (od dvojice) drugomu; s pl. glagola kadšto, ako ne stoji glagol u istoj rečenici, u kojoj i uterque, quorum utrumque audivi, cum mihi — probarent; rijetko u istoj rečenici, Caes. b. c. 2, 7, 5, 3, 30, 7. U pl. stoji uterque, a) ako na svakoj strani ima više lica, dakle ako se govori o dvije strane, o dvije vojske, sjedbe itd., quonam utrique (peripatetici i mi akademici) Socratici et Platonici esse volumus; his utrisque (Atrebatibus et Viromanduis) persuaserunt, utrisque cupientibus rem publicam salvam. b) ako se dvije jedinice označuju kao par, koji ide skupa, ili se drži, da im isti predikat pripada, jedan kao i drugi, obojica, obadva, ili se na množinu, koju te dvije stvari sačinjavaju, više gleda, haec utraque, ova oba para kolaca; cum salutem utrisque hic (t. j. fratribus) dederis; illa utrosque (patrem et aviam) intuens; binos scyphos habebam, utrosque proferri jussi; duae erant, Ariovisti uxores; utraque in ea fuga perierunt; (Verg.) palmas utrasque tetendit. c) uz pl. tant., utraque castra.

ūtērus, i, m. 1) * + 1) *materia*; + *plod utrobe*. 2) *trbuh broda*, * *trbušina trojansko*ga drvenoga konja.

ūter-vis, ūtrāvis, ūtrumvis, pron. indef. koji li drago, koji te volja od obojice, jedan od obojice, bio koji mu drago, u. vestrum; (Cic. p. Rosc. A. 1, 2, 4.) a ceteris forsitan ita petitum sit, ut dicerent, ut utrumvis (preuzeti ili odbiti obranu) salvo officio se facere posse arbitrarentur; posl. dormire in u. aurem, s uha leći na uho = bezbrižno spavati.

ūti gl. ut.

ūtibilis, adj. [utor] *uslužan, udvoran, koristan*, Plaut. Ter.

ūtica, ae, f. *Utika*, grad u Africi, gdje se Katon poslije boja kod Tapsa (Thapsus) ubio. **Odalle -censis**, adj. *utički*; **Utileenses**, ium, m. supst. *Utičani*.

ūtīlis, adj. s komp. i sup. [utor] *upotrebljiv, prikladan, sposoban, koristan*, utiles res; (Cic. Tusc. 4, 28, 60.) illa altera ratio et oratio est ea quidem utilior (od vede je korist, gdje se može upotrijebiti); vir et suis et communibus rationibus utilissimus; * *utile lignum navigiis (dat.)*; * *bis pomis (abl.) u. arbos, plodan itd.*; homo ad nullam rem; * supst. qui miscuit utile dulci; utilium tardus provisor.

ūtīlitas, ātis, f. [utilis] *probitačnost, korist*, ea res habet u., *korisna je*; res maximae utilitatis; (Tac.) regia u. est s inf.; omnibus civitatis u. ac partibus, sve državopravne ustanove i sva razredba državnoga ustroja, koja smjera na dobro države; utilitates praebere alicui, *probitačnu uslugu*; u. tuis possum carere; također *korisna ustanova*, multis hanc u. tolli cupientibus; reliquas u. aut in constituendis aut in conservandis civitatibus non a sapientibus et fortibus viris — esse constitutas; juris u. (koliko čovjek treba prava) ad quamque causam vel a peritis vel de libris depromi potest; utilitates belli, što je u ratu *korisno*; napose se *upotrebljava utilitas* gdje nema sumnje, o prividnoj *koristi*, opred. pravoj, vicit ergo utilitas (= species utilitatis) honestatem? utilitas valuit propter honestatem, sine qua ne u. quidem esse potuisset, 10, 40.

ūtīlīter, adv. s komp. i sup. [utilis] *korisno, probitačno*.

ūtī-nam, konjka. za želju, s konj., da, o da, da bi, dao bog da; u. ne, da ne, o da ne, da ne bi, quod utinam gl. quod.

1. **ūtī-que**, adv. kako mu drago, *kakogod bilo*, stoga a) *svakako*, pod svaki način, *sasvim*, illud scire u. cupio; nisi alterum consulem u. ex plebe fieri necesse esset. b) *barem, sigurno*, u. postredie. c) *osobito, najpade*, commota est plebs, u. postquam etc.

2. **utique**, = et, uti, i *kako*, i *da*, *gl.* ut i que.

utor, usus sum, *dep.* 3. 1) *upotrijebiti*, *služiti se*, *okoristiti se*, *vršiti*, *dokazati*, *pokazati*, frumento, armis, copiis; oratione, *govoriti*; hac voce, *ovakogo voriti*; male lege, *na zlo upotrebljavati*; suo largius, *ràsipati*; † largiore vino, *odveć obilno uživati*; † eo mari, *vozili se itd.*; pace, *držati*; apparatu regio, *živjeti kraljevski*; dextero u. *vidjeti na*, oculo non bene; u. finibus, *ostati u zemlji*; honore, maximis, amplis honoribus, *vršiti*, *condicione*, *prištati uz itd.*, *primiti itd.*; hospitio alcjs, *bili s kim u pobratimstvu*, intima familiaritate alcjs, *živjeti itd.*; consilio, *pòslušati čij savjet*; consilio alcjs, suo consilio, *gl.* consilium; animo suo, *po svojem srcu (svojoj glavi) raditi*; si quid auctoritatis in me est, apud eos utar, *upotrijebit ću*; hujus ordinis (senatus) auctoritate uti magistratus et quasi ministros gravissimi concilii esse voluerunt, *da se upravljaju po volji senata*; uti temporibus, *prilagoditi se (remu) itd.*; alqo teste, duce, adiutore; † metu alcjs interprete, *kod tumačenja upotrijebiti*; acerbiore imperio in alqm, clementia in alqm, ea criminatione in alqm; misericordiā; perfidiā; magna celeritate; animis, *pokazati se hrabrim*; uti alqo in servilia ejus artis ministeria, *Liv.*; (cornibus urorum) pro poculis utuntur; s acc., operam alcjs, *Plaut.*; quidquam; si quid de suis facultatibus uti voluisset; omnia utenda tradiderat *[ne pak po klas. običaju govora utenda pecunia est, već utendum est pecuniā (sr. fruor)], apsl.*, divitiarum (expetuntur), ut utare; negavit se uti, *ne htjede, da*; non uteretur; (*Hor.*) et quaerere et uti (*uživati*); *partic. praes. kao supst. (rijetko)* *Cic. n. d. 2, 62. 154.* soli ratione utentes jure ac lege vivunt, *Liv. 45, 27.* oraculo utentes, *Napose a) založiti, živjeti, hraniti se, * lacte et herbis; habere qui utar. b) općiti s kim. postupati s kim, uti alqo, familiariter, intime; (Hor.) majoribus. c) treba mi čega, potreban sam, nihil alqo re.*

2) *raspolagati čim, imati (što se ipak razlikuje od habeo, koje pokazuje samo posjed objektivno, a utor subjektivno, to jest kad se kaže, kakva je stvar za vlasnika ili kakva se čini, da je, stoga uvijek s dodanim adjektivom ili pronom.)*, patre diligente, *diti*; hoc doctore; proeliis secundis, *biti*; valetudine bona, *biti zdrav*; minus idoneis equis; bestis immanioribus, *dobiti*; minus exercitatus remigibus minusque peritis gubernatoribus; eadem fortunā; * fatis melioribus; duro initio adolescentiae, difficilioribus tempestatibus; rebus omnibus optimis; quibus amicis; re frumentaria anguste; quibus

institutis uterentur; suis legibus; u. varia voluntate, *razno mišljenje naći*.

utpōte, adv. *da se istakne uzrok, jer, budući da, ponajviše ispred relat. pron. s konj.*; *takoder (Nep.) s partic.*; (*Asin. Poll. u Cic. ep.*) u. cum.

utrārius, ii, m. [1. uter] *mjeħònoša, vodònoša, jedn. (dvojbeno) Liv. 41, 33, 1.*

utriclelārius, ii, m. [untriculus, *mješćić*] *gāj-dāš, jedn. Suet. Ner. 54.*

utrimque (utrinque), adv. [uterque] *s obje strane, na obje strane.*

* † **utrō** adv. [2. uter] *na koju od obje strane, kamo, kuda.*

utrōbi ili **utrābi**, adv. [uter-ubi] (*Plaut.*) *na kojoj od obje strane, gdje.*

utrōbī-dem, adv. *na obje strane, s obje strane, jedn. Plaut. Truc. 1, 2, 50.*

utrōbī-que, adv. *na svakoj od obje strane, na jednoj i na drugoj strani, na obje strane, u oba slučaja, veritas u. sit, u bogova i u ljudi; u plus valuit = i na kopnu i na moru; (Hor.) pavor est u. molestus; (Asin. Poll. u Cic. ep.) u. inimicos habebam.*

utrōque, adv. [uterque] *na obje strane, na jednu i na drugu stranu; (Plaut.) u. versum.*

utrum, adv. *upitna čestica upr. n. pronominis uter „što od oboga“; po tome 1) kao upitna čestica upotrebljana se pravilno samo u prvom članu upravnih ili neupravnih dvočlanih pitanja, s odgovarajućim an, annon, anne, necne, ne (sr. anne), pòjačano kadšto česticom nè, hrvatski: da li, jeli, li, što, utrum ea vestra an nostra culpa est? u. hoc tu parum commeministi, an ego non satis intellexi, an mutasti sententiam? permultum interest utrum perturbatione aliqua animi — an consulto fiat injuria; id u. illi sentiant anne simulent, tu intelleges; dii u. sint necne sint, quaeritur; sortibus declarabant u. proelium committi ex usu esset necne; cum interrogaretur u. pluris patrem matremne faceret; (Hor.) utrumne jussi persequemur otium, an hunc laborem mente laturo etc.? videamus u. ea fortuitone sint an eo statu quo etc.; * nec quidquam differre, utrumne in pulvere — ludas opus an etc.; † dubitaverat utrumne circa Macedoniam subsisteret, an etc. 2) čini se, da se sa utrum natuoa kadšto prosto pitanje, vrsta anakolutije, budući da se dvočlano pitanje, koje se počinje s riječcom utrum, ne završuje, utrum de te aratores, utrum denique Siculi universi existiment, ad rem id non pertinere?*

ut-ut, adv. = utunque [*sr. ut I) 1) c)*] *kakogod, kako mu drago*, utut est, etsi est

dedecori, patiar, *Plaut.*; utut haec sunt acta, *Ter.*

uva, ae, f. *grozd*, napose vinski grozd, (sr. racemus); *collect.*, *grožđe*, (*Hor.*) u. pensilis. *Od.* a) * *trs*, *čokot*. b) * *† pčelinji grozd*, što ga čini roj pčela, objesivši se o drvo. o) * *u pril.*, u. immitis o djevojci, koja još nije za udaju.

uvēso, — 3. *nàkvāsiti se*, * o pijanici, opiti se, modicis poculis.

uvīdulus, adj. [dem. od udus] *nàkvašen*, jedn. *Cat.* 66, 63.

* **uvīdus**, adj. *vlažan*, *mokar* (sr. udus), vestimenta; Menalcas, od rose; Tibur, *navod-njen*; Juppiter u. austris; locus; u. rura assiduus aquis; u. te tenero palmitum gemma tumet; *prenes*, *nàkvašen*, *napit* (kao βιβρυμνος; sr. madidus), Bacchus; dicimus uvidi (opp. sicci).

Uxellōdūnum, i, n. *Ukselodun*, *utvđen grad Kadurkã* (Cadurci) u zapadnoj Galiji s. *Capdenac*.

uxōr, ōris, f. *žena*, *supruga*, uxorem ducere ili sibi adjungere; (*Ter.*) uxorem habere, uxore excidit, ne dobije je za ženu; ne u pravom smislu, o Tekmesi (παλαξίς), *Hor. sat.* 2, 3, 203.; * uxores olentis mariti, *koze*.

uxōrēlla, ae, f. [dem. od uxor] *riječ od mila*, *ženica*, *Plaut.*

uxōrius, adj. [uxor] *supružni*, res u., *ženidba* i što na nju spada (n. pr. miraz); arbitrium rei u., *sud o mirazu raspitane žene*; † ambitus; * o *Eneji*, *Didoni* odviše odan, *pđinjen*; * o *rijeci Tiberu*, kao bogu rečene *rijeke*, koji ne može svojoj supruzi *ilki* ni jedne molbe odbiti.

V

Vāclūs, i, m. (*Caes.*), **Vāhālla**, is, m. (*Tac.*) *Vala* (*Waal*), *zapadna glavna grana* (ili *rukav*) *rijeke Rajne*.

vācātio, ōnis, f. [vaco] 1) *oprost*, *oslobodjenje*, datur a causis, ab belli administratione v.; vitam beatam in omnium vacatione munera ponere; v. habere publici muneris (*biti prost od*); habere militiae v., (*Just.*) dare alui; quinquennii militiae v. decernere, *Liv.*; v. militiae est alui; *apsl.* sublati vacationibus; i vacationem augures quominus judiciis operam darent, non habere; (*Plin. ep.*) Flavius Archippus vacationem petere coepit ut philosophus; *naprotiv* v. aetatis, adolescentiae rerum gestarum, *zbog starosti itd.* 2) (*Tac.*) *otkupnina*, *novci*, koji su se *plaćali* za *oprost* od *vojničke službe*.

1. **vācca**, ae, f. *krava*.

2. **Vacca**, gl. *Vaga*.

Vaccas, ōrum, *Vakoejani*, *pleme* u *Španjolskoj*.

vaccīnālūm, ii, n. *resnica*, (vaccinium myrtillus), *Verg. Ov.*

vaecūla, ae, f. [dem. od vacca] *kravica*.

vācerrōsus, adj. [vacerra] *zāsūkan*, *smušen*, *tupòglav*, *glup*, jedn. *Aug. u Suet. Aug.* 87,

† **vācillātio**, ōnis, f. [vacillo] (*rijetko*) *navođenje*, *klimanje*, *klecanje*.

vācillo, 1. *navoditi se*, *klimati se*, *dibati se*, *klecati*, in utramque partem toto corpore vacillante; epistola vacillantibus literulis,

držećuđom rukom pisano; v. in aere alieno, *pod dugovima klecati*; una legio esque vacillans, *prevrtljiva* (u vjeri); tp. tota res v. et claudicat. *na slabim je nogama*.

vācīve, adv. [vacivus] *za d o k o l i c e*, *na tenđanu*, jedn. *Phaedr.* 4. prol. 14.

vācīvitas, (vōc.), ātis, f. [vacivus] = *vacuitas*, *praznina*, *nedostatak*, *oskudica*, jedn. *Plaut. Curo.* 2, 3, 40.

vācīvus i **vōc.**, adj. [vaco] (*prethl.*) = *vacuus* *prazan*, *bez*, aedes; late v. auris, dum eloquar; v. virium, *bez snage*, *s'ab*; v. tempus laboris.

vāeo, ī. *prazan*, *prost*, *nepōpunjen biti*, tota domus superior; villa ita completa militibus erat, ut vix triclinium vacaret; agri v., *neobrāđena su i pusta*; * longe saltus lateque vacantes, *puste*; *prenes.* a) *prost biti od čega*, *biti u miru*, *ne miješati se*, *ne pačati se u stvar*, *biti bez čega*, *nemati*, *oskudijevati i slič.*, natura caelestis et terra vacat et humore; mens vacans corpore; * ora vacent epulis = *neka se uzdrže od jela*; militiae munere; muneribus; ab opere, *ne morati kopati opkopa*; res publica et milite illic et pecunia vacet; v. cura et negotio, studiis (opp. studiis frui); utrisque armis, *neutralan biti*, *ostati*; populo, *ne brinuti se za narod*; si vacet populo (amplitudo animi); o vremenu, nullum tempus illi a forensi dictione; quantum vacabit a publico officio et munere. b) *vremenom biti prost*, *dokolan*, *bez posla biti*,

si vacabis; si vacas animo; (*Hor.*) si forte vacas; * pagus, *svetkuje*; al cui rei, *imati vremena za što, baviti se čim*, philosophiae semper, *jedn. Cio. de div. 1, 6, 10*; + sermoni alio; * meritis hic tibi solus fortunaeque locus, *samo ova prilika ostaje jošte za tvoje zasluge; po tome + posvetiti se komu ili čemu, nastojati oko čega, dati se na, clientium negotiis; corpori; si foro tantum vacasset; * in grande opus; impers. vacat al cui (s inf., apst.) ima tko vremena, imam kad, vobis venari nec v. nec libet; * hactenus indulsisse v., dopušta se; + te, cui v., hortor; + si vacet; * dum vacat. o) prazan, nepòpunjen biti, nullius philosophiae locus, *svi sustavi filozofije ovdje su zastupani*; regnum vacans; + locus (mjesto); + vacantia, dobro, koje nema gospodara.*

vacuū-facio, feci, factum, 3. (*pas. vacuēfio*, factus sum, fiēri) *isprazniti*, Scyrum, *rase-liti*; morte superioris uxoris domum novis nuptiis (*dat.*); adventu tuo ista subsellia vacuefacta sunt; possessiones bello vacuefactae, *bez gospodara ostali*.

vacuitas, ātis, f. [vacuus] *praznoda, doloris, stanje bez boli*; ab angoribus, *od tjeskobe*. 2) *ispraznjenje službe, Brut. u Cio. fam. 11, 10, 1*.

Vacuina, ae, f. [vaco] *Vakuna, božica Sabijnanā sa svetištem kraj grada Reate i ne daleko sabinskoga dobara Horacijeva, po mišljenju jednih blagotvorna božica poljanā, po mišljenju drugih božica seoske okolice, Hor. Ov. Odt. -nālis, adj. Vakunin, Ov.*

vacuus, 1. [vacuus] (*kasno*) *isprazniti*, vacuatus sanguine.

vacuus, adj. sa * sup. [vaco] 1) *prazan, prost od, otvoreno, pristupan, prostran, slič.*, loca (mjesto u kazalištu); castra hostium; aliquam partem aedium v. facere *isprazniti*; oppidum v. a defensoribus, (*Liv.*) moenia defensoribus; mare v. ab hostibus; Sardinia v. ab imperio, *bez uprave*; v. curis, periculis; v. a culpa, ab odio; animus sensibus et curis v., a tabulis factis v. et integer; cupiditate et gloria v., nullus dies v. ab exercitationibus oratoriis; (*Sall.*) ager v. frugum; * operum; * criminis; * caedis manus; * theatrum, *bez gledalaca*; * taberna tonsoris, *prazna*; * nemus, *samotan, pust*; * aer (jer bez bilja, bez životinja, *hom. ἀήρως αἰθήρ*); * orbis = aer; * Acerrae; * venae, *lašte, s obzirom na prazan želudac prije objeda*; * vacua Romanis vati-bus aedes, *otvorena*; * porticus; * atrium; * aula; * saltus; * agri; + v. iter; *supst. vacuum*, i. n. *praznina, prazan prostor, čistina*, in vacuum poterunt se extendere rami. Na-

pose a) nezaprēmjen, nezauzēt; prazan, ispraznjen, prost, slobodan, ničij, Pompejus v. existimans Italiam; *supst. (Liv.) per vacuum irrumpere; (Hor. sat. 2, 1, 37.) quo ne per v. Romano incurreret hostis, u nezauzētu od neprijateljā zemlju; (Hor. ep. 1, 19, 21.) libera per v. posui vestigia princeps (na zemljište nikim jošte utrto, s obzirom na jampsko i lirsko pjesništvo, što je prvi Horacije pokušao pjevati u Rimljanā); praeda; centuria; possessio regni v.; sese praedia v. bez gospodara, filio traditurum, Cio. p. Rosc. A. 9, 26; per caedem senatus v. rem publicam tradere Hannibali, eo fit ut impetus fiat in v. rem publicam; + Armenia; *supst. (Hor. sat. 2, 5, 48—50.) arrepe officiosus, ut in vacuum venias, na mjesto smrću ispraznjeno; također nēoružān, legiones, Tac. ann. 2, 46; + in vacuo quas pectore vulnera fecit; o ženi: nē-udātā, bez mužā, + mulier; * Hersilia; supst. * + vacuae, neudate; bez kralja, Colchi, Tac. ann. 6, 31. b) prost od rada, nepòslen, besposlen, ab omni sumptu; + a tributis; + omni tributo; quoniam v. sumus; si es animo vacuo; (Tac.) vacui arriperent occupatos; v. civitate (naime bello); v. tempus ac liberum; v. tempus; * dum sit vacuissima; * si quid vacui sub umbra lusimus tecum; impers. (ri-jetko) vacuum est s inf., ima kad, Tac. supst., inter medios rerum actus aliquid invenit vacui (prosta vremena), Quint. 10, 6, 1; illa Sallustiana brevis, qua nihil apud aures v. atque eruditas potest esse perfectius, u slušateljstva, koje ima dosta vremena, da sluša pripovijedanje, Quint. 10, 1, 32; slično Hor. ep. 1, 16, 26. his verbis v. (otvorene i pažljivo slušajuće) permulceat aures; * o mjestu dokolnu, gdje nema buke, Tibur, Athenae, mirne, tihe; animus v. ac solutus, prost od brige, od pečali i slič., * cantamus vacui, prosti od ljubavi; * također prosta od drugih ljubov-nika, s pojmom vjernosti i sdačne oda-nosti, qui semper vacuum (te), semper amabilem sperat; osobitost u Cio. Verr. 5, 51, 135. classem instructam atque ornatam fuisse, nul-lum propugnatorum afuisse, nullum v. tractum esse remum (bespòsleno, za koje nije bilo na brodu veslača. 2) = vanus, tašt, isprazan, ništetan, si res publica et senatus et popu-lus Rom. vacua nomina sunt, Tac.; * tollens vacuum plus nimio Gloria verticem, taštu glavu.**

1. **Vada**, ae, f. *Vada, tvrđavica u Galiji bel-gijskoj, Tac.*

2. **Vāda**, ōrum, n. *Vada, 1) grad u Liguriji. 2) V. Volaterrana, grad i luka u Etruriji.*

Vadimonis lacus, jezero kraj Amerije u Etru-riji, s. Lago di Bassano.

vādmōnium, ii, n. [1. vas] 1) zājamčena si-
gurnost, da će iko ili sām ili njegov ocla-
šteni zamjenik na određen dan na sud doći,
jāmčenje, jamstvo, disceditur sine v.; res
in vadimonium esse coepit, ide na itd.; mis-
sum facere v. (odriješiti koga od itd.), concipere
(napisati jamstveniou); imponere alicui v.;
v. flt, prīmuditi koga, da na sud dode. 2) do-
lazak na sud u povodu jamčenja itd., pro-
mittere v.; sistere v., doći na sud; quo
die v. factum esse diceret; eo vadimonia fieri,
onđe bi trebalo parnice voditi. 3) rok sudu
odrediti, constituere; differre v.; venire
ad v., obire v.; deserere v., (blaže) non venire
ad v.

vādo, vāsi, — 3. iđi, pođi, ad Pompejum po-
stridie mane vadebam; Lentulus Spinther ho-
die apud me; cras mane vadit; također: iđi,
korađati, stupati, veselo i držim kora-
kom, ad alqm; in, ad hostem; in proelium;
super corpora; per medios hostes; in primum
aditum pontis; (Cic. Tusc. 1, 40, 97.) vadit in
eundem carcerem atque in eundem paucis
post annis scyphum Socrates (zeugmatically,
budući da treba k in eundem — sc. nadmje-
stiti glagol iz vadit recimo incidit); * per tela,
per hostes vadimus haud dubiam in mortem;
kao izraz, kojim se lko otpušta, Hor. ep. 1,
13, 19. vade (ota'e, idi), vale; vade, age,
Verg. Aen. 3, 462. 4, 223.; * per iter praeceps
gloria.

vādor, dep. 1. [1. vas] ujamčiti se komu,
da dode na sud, pozvati na sud, ho-
minem in praesentia non v.; tot vadibus ac-
cusator vadatus est reum; (Hor.) respondere
vadato.

vādōsus, adj. [vadum] pun plidina, vrlo pli-
tak, mare; frehum.

vādum, i, n. 1) plidina, gāz, u moru ili u
rijeci, brod, prijelaz, fluminis; vadum in
flumine efficere; exercitum vado traducere;
Rhodanus nonnullis locis vado transitur, može
se i rēgaziti; ventus nudaverat vada; tp. (Com.)
res est in vado, na suhu, izvan pogibli; * cera
(t. j. epistola) tentet v. 2) voda uopće, more,
rijeka. 3) (Phaedr.) dno zdenca, bunara, (Hor.)
vode, ima.

vae, [vāat] interj. aoh! jaoh, vaj (si ga), lēško!
kuku! s dat., v. mihi; v. misero mihi; v. illi
qui etc. (Liv.) v. victis esse; (Cat.) v. te! ne-
sretniće!

vaeneo, vaenum gl. veneo, venum.

vāfer, fra, frum, adj. sa sup. lukav, pōdmā-
kao, previjan, hitar, in disputatione;
sommiorum vaferimus interpres; * utere non
vafri simplicitate viri; napose (Hor.) o pravu
i o pravnicima, Alfenus; jus, domišljato; *
s gen., juris.

vāfre, adv. [vafer] pōdmāklo, ispodmākla
lukavo, domišljato.

Vāga, (gore Vacca), ae, f. Vaga, a) grad u
Numidiji. Odt. supst. Vagenses, ium, m. Va-
žani. b) † grad u sjevernoj Africi, jugoza-
padno od grada Ulike.

vāge, adv. [vagus] (rijetko) lutajući, daleko
i široko, amo tamo, v. effusi per agros,
Liv. 26, 39, 22.

vāgīna, ae, f. 1) korice od mača, nōžnica. 2)
mahuna, lobolac.

vāgio, 4. cviljeti, derati se, dječati.

vāgītus, us, m. [vagio] cviljenje, vriskanje,
* dare vagitum; * ingens v.; * mečanje
(meket) koža.

vāgor, dep. 1. (pretkl. i vāgo) [vagus] lutati,
klatiti se, skitati se, polucati se,
in agris passim bestiarum more; totā Asiā;
per mediam Italiam; cum lembis circa Les-
bum, križari; praeter oram; * inter canes et
circum tecta; fluminibus, oko rijeka. Odt. tp.
vagabitur nomen tuum, razglasit će se; * ea
fama v., širi se; (Tac.) vagante fama submer-
sas (sc. eas esse); † per omnes ordines cru-
delitas v.; animus v. errore; ne vagari et er-
rare cogatur oratio; zalutati, a ne naći opet
pravoga puta; verba; vagabimur (u govoru)
nostro instituto; latius; (Liv.) ut in vacuo va-
garetur (široko polje imala bi) cupiditas pri-
vatorum; također (Hor.) u pisanju, ne ve-
zati se ni na kakvo pravilo, idecircone
vager scribamque licenter.

vāgus, adj. 1) lutajući, skitajući se, nē-
postojān, rastrkan, rāsijān (gl. vagor),
Gaetuli; v. per agros palantur; stellae; quae
errantes et quasi v. nominantur; sol; * Luna;
* venti; * angusto vagos pisces (koje bi, ne-
vikle na tjesnoću, morale više prostora imati
za plivanje) urgere catino; * arena, lagan; *
crines, rāspuštēna; * domus, nestalna kuća
skitničkih (čergaških) Scita; * Tiberis, iz-
lijevajući se preko obale; * v. flamma. 2) tp.
a) nestalan, nēpostojān, neizvestan,
sententia; fortuna; * puella, u ljubavi; † in-
certum diu et quasi v. imperium; * vagus ani-
mus, duh, koji se vara. b) nepravilan, nē-
vėzān, rāzuzdān, in oratione solutum quid-
dam sit nec v. tamen; u dobru sm., vagum
illud (vrsta govora, koja zalazi na razne strane
s lakodrom) orationis et fusum et multiplex
genus, jedn. Cic. Brut. 31, 119.; * v. concubi-
tus, divji brak (opp. zakonit brak); * vaga
prosiliet frenis natura remotis, pustlo (silno)
će provaliti (proleptično). o) općenit, neiz-
vestan, nēodrēden, pars quaestionum; †
causae admodum v.

väh (ili vaha), *interj.* usklik kad se čudimo, kad se ljutimo, i kad se veselimo, ah! nut! gledaj! koga bijesa!

Vähäls gl. Vacalus.

välde, *adv.* [sinkop. od valide] jako, žestoko, vrlo, veoma, alcu aridare, alqm nimis v. laudare; (Hor.) novit me valdus ipso, fabula valdus oblectat populum; v. magnus, v. lenis; v. bene; valde vehementer, v. graviter; v. multum.

välēdico gl. valeo 1) a).

välēns, ntis, *adj.* s komp. i sup. [partio. od valeo] 1) jak, krepak, robusti et v. satellites; valentissimi homines; * membris et mole; * trunci; * tunicae, jake, debele; pregn., tjelesno zdrav, čil, te valentem fore; sensus sani et v. 2) tp. krepak, snažan, jak, moćan, silan, tam valenti resistere; viribus cum valentore pugnare; fraus valentior quam consilium meum; † vehementior et plenior et valentior Cicero; * causa.

välēnter, *adv.* s komp. i sup. [valens] jako krepko, snažno, silno, * valentius spirare.

Välēntia, ae, f. Valencija, grad u Hispaniji Tarakonskoj.

välēntulus, *adj.* (Plaut.) dem. od valens, jak.

väleo, ui, itum, 2. 1) krepak, jak, snažan biti, (Plaut.) puer ille ut magnus est et multum v.; velocitate ad cursum, viribus ad luctandum; † dextrae ad caedem; s inf., * quid valeant (so. ferre) umeri; † aegre v. evadere; pregn., tjelesno zdrav biti, optime, bene, (Hor.) recte; melius; corpore, pedibus; * cursu pedum, brz nogama biti; (Plaut.) a corpore; (Ter.) ut vales? kako si? (Hor.) ut valet? na početku pisma, si vales, bene est, ego ili ego quidem v., pokráceno S. V. B. E. E. ili E. Q. V.; o neživu, * non a stirpe valent, slaba su debia; napose a) na rastanku valē (* valē pred samoglasnikom), valeas, cura ut valeas, (ostaj) s bogom! zdravo! zdravstvuj! (Hor.) vive, vale, vive valeque (sr. vado); valere alqm jubere; † alcu dicere (krivo se piše često valedico, kao jedna riječ), „s bogom“ reći komu, oprostiti se s kim, * supremum „vale“ dicere, * triste, * saepe „vale“ dicere. b) kao izraz, kojim se tko odbija, prezire, odriče tko čega, valeas, valeant, valeant ista, kao naše „s bogom, otale“. 2) tp. krepak, vrijedan, moćan, znamenit, važan biti, vrijediti, valjati, moći, * dira Medeae venena minus v.; multum, plus, plurimum alqare, moći, opibus, annis, potentia ingenio; multum equitatu, jak biti konjaništvom; minus, tantum, nihil; * contra lucrum nil v. candidum pauperis ingenium; * nil dona neque aurum nec magnas valuisse preces, opraviti,

moći; quidquid valebo, valebo tibi; sine veritate nomen amicitiae v. non potest, nema vrijednosti; alqd genere valet, non magnitudine, ima samo kvalitativnu, a ne kvantitativnu vrijednost; * non levius v., ne manje, isto toliko vrijedi; ratio, consilium alqis v., prima se, prihvaća se; ut valeret (lex) effecit; pudor; verum v., drži se, pribavlja sebi važnost; v. multum apud alqm auctoritate, ugledom može vrlo mnogo u koga, naprotiv toga; plus apud me antiquorum auctoritas v., više ojenim itd.; utrum apud eos pudor atque officium an timor valeret, da li više može itd. Napose v. ad alqd, vrijedan, kadar sam što učiniti, sposoban sam za što; hoc praeceptum v. ad tollendam amicitiam; multum v. ad alqd, mnogo doprinijeti, doprinostiti, pomoći, valet multum ad vincendum probari mores eorum qui etc.; (Hor.) quo valeat nummus, čemu su novi; s inf., * v. ima summis mutare deus, može itd.; valet alqd in alqo, vrijedi za lice, valja za, illud Cassianum in his personis v.; v. alqd in alqm, valja za koga ili protiv koga; smjerati na . . . definitio in omnes v.; v. in se, in ipsum; hoc eo valebat, ut; responsum quo valeret; (Liv.) haec quoque vox valuit, cur, bijaše uzrok, zašto. Navlast. a) o vrednoti novaca; vrijediti, valjati, pro argenteis decem aureus unus, Liv. b) o značenju riječi: značiti, hoc verbum quid valeat; verbum, quod idem valeat synonymum; frugalitas, quod angustius apud Graecos valet, ima uže značenje; † becco valet gallinacei rostrum.

Välērius, Valerije, ime plemenu rimskom; 1) Publius V. Poplicola, pomoćnik kod izгона kraljevske obitelji. 2) Lucius V. Poplicola, konzul g. 449. pr. Is. s M. Horacijem, začetnik znamenitih zakona leges Valeriae Horatiae. 3) Lucius V. Flaccus, konzul s Cinom po smrti Marijevoj, protivnik Sulin, ubijen od svojega legata Fimbrije [sr. Flavius 2)]. 4) Lucius V. Flaccus, sin predašnjega [br. 3)], pretor za Ciceronova konzulata, kasnije ga optužiše s globeža, a Ciceron ga branio. 5) Marius V. Messala Corvinus, prijatelj Tibulov. 6) Quintus V. Antias, analista oko g. 140. pr. Is. 7) Q. V. Sorianus, iz grada Sora kraj Arpina, na glasu s gramatičkim i antikvarskim studija. 8) Gajus V. Flaccus, pjesnik Vespazijanova doba. Odatle -rius, -rius, adj. Valerijev; Valeriani, supst. vojnici vojnoga tribuna L. V. Poplicola.

välēscō, — — 3. [inchoat. od valeo] (Tac.) u pril., ja ćati, rasti, scelera impetu; substitutiones.

† välēstudinārium, ii, n. (zdravište) bolnica.

vālētādo, īnis, f. [valeo] *zdravljē*, bona; optima valetudine uti, *veoma zdrav biti*; tanta prosperitate valetudinis uti, *tako sretna zdravlja biti*; † firma; integra; adversa, aegra, infirma, incommoda; * dura; imbecillior valetudine, *radi bolesti*; meliorem fieri valetudine; infirmitas valetudinis; imbecillitatem valetudinis sustentare; inservire, servire, indulgere, consulere valetudini; habere rationem valetudinis; valetudinem amittere, valetudini parum parcere; *o govōru*, Cio. Brut. 17, 61.; *o duševnom zdravlju*, quasi mala v. animi; *u zlu sm.*, *bolest*, *lecanje*, quod in collegio nostro non affuisses, v. respondeo causam, non maestitiam fuisse; valetudo oculorum; excusatione valetudinis uti, *ispričavati se bolesti*; † simulare v., *graditi se bolesnim*; gravis auctumnus exercitum valetudine tentaverat; affectus valetudine, *bolestan*; *takoder u pl.*, subsidia valetudinum; (Tac.) valetudinibus fessos (Tac.) medicus regere v. principis solitus.

Valgūs, Valgije, ime plemenu rimskomu; 1) *tāst*, *pīnac* Rulov u Sulino doba; jedan nezakoniti sin, koga je kasnije posinio. 2) *sin* jednoga senatora rimskoga, *pisac* b. Hisp. 18. 3) Titus V. Rufus, *izvrstan pjesnik*, Hor.

valgus, adj. upr. *krivōnog*, *ēgav*, potom pren., *kriv*, v. saviis, *krvōjst*, Plaut.

vālīde, adv. s komp. i sup. [validus] *jako*, *žestoko*, *sično*, *veoma*, v. tonuit, v. amare, mare fluctuat v., Plaut.; validius clamare coepit, poētae sunt molesti validius, Phaedr.; † validius peccare, agere; (Cael. u Cio. ep.) cum pro amicitia v. facerem ei; † validissime diligere, cupere; † validissime placet; *napose* (Com.) u *krepku odgovōru*: *i te kako*, *dākako*, *i ja mislim*.

vālīdus, adj. s komp. i sup. [valeo] *jak*, *kreopak*, *čvrst*, *moćan*, *silan*, octo validos lictores, Plaut.; Jovi valido, Plaut.; quantus et quam v. est, Plaut.; * taurus; * pondus; * robur pectoris; * v. bidente; * valido vino titubantia membra movent; * auster, *silan*; * carina; * ictus v.; lacerto v. torquere pila; * venenum, *ljut*, *hud*; * medicamen; † arbor; † stipes; † asseres; † trabes; † funes; † hastae; (Liv.) adversus hostem validiorem; (Liv.) tot tam v. oppida, pedites equitesque validiores, praesidia v., pars praesidii, urbs Aetoliae validissima, v. (tvrđ) urbs et potens; (Tac.) v. et fidum (pontem) intellexere; † magna corpora et tantum ad impetum v., (Aurel. Vict.) aevi validior, *dobniji*, *stariji*; *pregn.*, *tjelesno ili* * *duševno zdrav*, *čil*, te advenisse, atque adeo salvum atque validum, Ter.; necdum ex morbo satis v.; * frui paratis et valido (*krepku*,

čilu) mihi, donec et precor, integra cum mente; * v. male filius, *boležljiv*; puer v., *mlad i krepak*; * mente minus v. quam corpore; (Plaut.) qui me cogunt ut v. (*kod zdrave pameti*) insaniam.

2) *prenes*, *kreopak*, *jak*, *snažan*, *moćan*, *silan*, res Romana adeo v. erat, ut cuilibet finitimarum civitatum bello par esset, Liv.; † v. manus; † v. urbs, † praesidium; † gens; † rumor; * spes, *tvrda*; Tarquinius multo et aetate et viribus validior, Liv.; † corpore, opibus, ingenio validus; urbs portu ac moenibus; † vir gratia et facundia; † orandi validus; † colonia virium et opum v.

vallāris, adj. [vallum] *nasipni* (-pna, -o) *samo* corona v. onomu, *kaji se prvi popne na neprijateljske nasipe* (*bedeme*).

vallis (arhaist. valles), is, f. *dolina*; * *šupljina*.

vāllō, i. [vallum] 1) † *opkōpali*, † *palisadama* (*koljem*) *utvrditi*, castra; v. noctem, *noćiti za opkopom*; vallando muniendoque. 2) *tp. ograditi*, *čuvati*, *osigurati*, Pontus natura et regione vallatus; Catilina vallatus indicibus atque sicariis; jus legatorum jure divino vallatum.

vāllum, i, n. [vallus] *palisada*, *opkop*, *nasip* s *palisadama*, vallum ducere, cadere, scindere; castra vallo munire; oppidum vallo et fossa cingere, moenia vallo atque fossa circumdare; *tp. palpebrae munitae sunt tanquam vallo pilorum* v. Alpium.

vāllus, i, m. 1) *kolac*, *pl. kōlje*, exacuunt alii vallos, Verg.; *napose kolac za utvrditi opkop*, *palisada*, ferre, ferre secum vallum; (Hor.) Romanus fert v. et arma miles. 2) *kolekt. kōlje*, *palisada*, *uopće*, *nasip* s *palisadama*, v. caecum fossasque cavere; v. contra hostes; duplex.

valvae, ārum, f. *vrātnā krila*, *vrata*.

Vandālī (-li, -dīli), ōrum, m. *Vandali*, *germansko pleme*, Tac.

vānesco, — — 3. [vanus] *nēstajati*, *iščežavati*, *prōlaziti*, † nubes in latitudinem; * gravidae nubes incipiunt v.; † cuncta in cinerem; u *pril.*, * luctus v.; † ira plebis; † crudelitas ipso tempore.

Vanglōnes, num. m. *Vangijonci*, *germansko pleme uz Rajnu*, blizu današnjega Worms-a i Speier-a.

vānīdicus, adj. [vanus-dico] *isprazno gđvorēōi*, *lažljiv*, jednom Plaut. Trin. 2, 1, 34.

vānīlōquentia, ae, f. [vanus-loquor] *hvastavost*, *hvalisavost*, Plaut. Liv. Tac.

vānīlōquidōrus, i, m. [vanus, loqui i *švgor*] *lažitorba*, jednom Plaut. Ps. 4, 6, 20.

vānīloquus, adj. [vanus-loquor] a) lažljiv, Plaut. b) hvalisav, hvastav, Liv.

vānitas, ātis, f. [vanus] praznina, laština; lažljivost, licemjerstvo; hvastavost, opinionum; veritas vanitati cedit; v. itineris, zaludan put, Liv. 40, 22, 5.; huic homini non minor v. inerat quam audacia; quid insidiarum, quid vanitatis in vita? (Ter.) non pudet vanitatis? nevjere.

vānitudo, inis, f. [vanus] lažljivo govorenje, Plaut.

vannus, i, f. vijača (kojom ljudi viju žito) * mystica Iacchi.

vānus, adj. s komp. i sup. 1) prazan, šupalj, bez tijela, vanior jam erat hostium acies, rjedi; ne v. urbis magnitudo esset, da ne bude grad pre malo napučen prema veličini, Liv.; acies v. et exhausta, Curt.; aristae, šturo klasje, Verg.; * imago, sjena mrtvaca. 2) tp. a) prazan, ništetan, zaludnji, jalov, bez razloga, sermo, oratio; res; v. quaedam pollicebatur; fides fluxa et v., haud v.; * nec v. fides, i istina je; v. ictus; v. tela mittere; literae vaniores; vanam sine viribus iram esse; * gaudium; * superstitio; * spes; * v. species, klapa; supst. haustum ex vano; nec spem nec metum ex vano habet, nije mi zaludnja ni nada ni strah; ex vano criminatio erat; ad vanum et irritum redacta victoria; * vana tumens gl. tumeo; * vana rerum, † rumoris, † belli; † vana deferre; * veri vana feror, vara me tašta klapa; (Curt.) in vanum labi; (Tac.) ne vanus (uzalud) iisdem castris assideret. b) osobito o licu: lažljiv, lažan, pustolovan, tašt, hvalisav, hvastav, v. et perfidiosus, v. haruspex; (Curt.) vanissimi cuiusque (svakoga pustolova, varalice) ludibrium; v. auctor est, ne zaslužuje vjere; inde v. auctor assumpti Masinissae ad regem rediit, s krivim glasom, da je M. poginuo; (Tac.) vanus assimulatione; * v. umbrae; * somnia; i slobodnije, kad se prenose svojstva lica na stvari, adversus haec Tempani oratio incompta fuisse dicitur, — non suis vana laudibus, na to kažu, da je T. prostim govorom, ne hvastajući se svojom zaslugom, odgovorio, Liv. 4, 41, 4.

vāpīde, adv. [vapor] pljesniv, v. se habere = biti mamuran, Aug. u Suet. Aug. 87.

vāpor, ōris, m. 1) para, aquarum; * para, dim, ater; non stultus vapor, o tamjanovu dimu. 2) toplo isparivanje, vrućina, žar, semen tepefactum vapore; * siderum; * plamen, v. est carinas; v. restinctus; tactae vaporibus herbae.

vāpōrārium, ii, n. [vapor] parna ojiev, kroz koju se spuštala toplina u znojilište, t. j. u sobu, gdje se parilo, jednom Cic. Qu. f. 3, 1, 2.

vāpōro, i. [vapor] parom napuniti, kaditi, * templum ture; ugrijati, topliti, * (sol) laevum (latus) discende curru fugiente v.

vāppa, ae, f. * † pōkvāreno vino, bučkuriš, dèriguša; tp. nevāljalač, obješennjak, Cat. Hor.

vāpūlāris, adj. [vapulo] bijen, određen za batine, od šale tribunus (o robu), jednom Plaut. Pers. 1, 1, 22.

vāpūlo, i. 1) bijen biti, vapula, vapulet, jubeo te vapulare, kao izraz gnjeva i prijete, Com. 2) tp. sexta legio v., jest potučena, Cael. u Cic. ep.; v. sermonibus omnium, iščešljan biti, Cic. Att. 2, 14, 1.

Vardael, ōrum, m. Vardejo, pleme u Dalmaciji.

Vargantējus, i, m. Lucius, Varguntej, rimski senator i suurotnik Katilinin.

Vārila, ae, f. Varija, gradić u Sabinskoj, nedaleko od sabinskog dobara Horacijeva, s. Vicovaro.

Vārīlānus gl. 2. Varus 5).

vārīlātio, ōnis, f. [vario] različnost, eosdem consules sine v. ulla (jednoglasno) dicere, jed. Liv. 24, 9, 3.

vārīō, adv. [varius] različno, raznovrsno, izmjenice, numerus v. diffusus; varie (ne-jednakom sredom) bellatum.

vārīlētā, ātis, f. [varius] 1) šara, šarenost, različnost bojā. 2) raznolikost, razlikost, razlika, promjena, pomorum; gentium; vocum; caeli; † temporum (pribikā); bellum in multa varietate versatum est, ne-jednakom se sredom vodio; sunt in tanta v. ac dissensione, tako su različita protivna mišljenja; v. voluntatis; sententiarum, rerum, ideja; † vir varietate promptissimus. 3) nestalnost, nepostojanost, promjenljivost, venditorum; (Planc. u Cic. ep.) exercitus ejus.

Vārīni, ōrum, m. Varinci, germansko pleme na Istočnom moru, Tac.

vārīo, i. [varius] 1) * šarati, pisati, osjeniti, * sol maculis v. ortum; * corpora caeruleis guttis; * tempora v. cani; * putrida corpora palmis, isprebijati itd. 2) mijenjati, izmjenjivati, preinađivati, pretvarati, preobraziti, v. et mutare vocem; * caelum v. (rese) sidera; * est formas variatus in omnes; (Tac.) sed nec v. gyros in modum nostrum docentur (equites) = varios gyros agere, gyro modo in dextrum modo in laevum equos agere; v. voluptatem et distinguere; orationem quasi quibusdam verborum insignibus; * qui v. cupit rem prodigialiter unam, o pjesniku; † v. consilia, raznoliko savjetovati, različne s. davati; * vices, mijenjati

straže; o mijenjanju glasa (u glazbi), a quibus variatur (alqd); (*Quint*) histrionum multa circa voces easdem v. gestus potest, iste riječi pòpratiiti razndiòdnim licem (gestom); timor atque ira v. sententias; variatis hominum sententiis, budući da su ljudi razna mnijenja; quae de Marcelli morte variant auctores, razno izvješćuju povjesničari o itd.; (*Just.*) sic variato responso; fortuna v. eventum; calores frigoraque; † v. laborem otio, otium labore, *iza napora počivati* itd. 3) intranz., a) šarati se, šaren, različne boje (farbe) biti, * prima mihi v. šara se uva. b) različan biti, mijenjati se itd., biti različnoga mijenja, razilaziti se u mnijenju, mišljenju, si (lex) nec personis variet, ako se ni po licu ni po stvari različno ne tumači; haec de tanto viro, quanquam et opinionibus et monumentis literarum variarent (razno navoditi se, ne slagati se), proponenda erant; ita fama v.; † nisi de familiae condicione variatum esset; fremitus variantis multitudinis, partim assentientis, partim indignantium, *Liv.*; in eo nonnunquam variari inter eos et dubitari videtur; ibi (u komicijama) cum sententiis variaretur.

1. **varius**, adj. 1) * šaren, pisan, različne boje, prelijevajući se, colores, uvae; flos; auctumnus purpureo colore; columnae; plumae; caelum, od zvijezda; lynce; serpens; colubrae, pjegave; lapides, pisano kamenje (λιδοεισπερον). 2) različit, raznovrstan; potome i mijenjajući se, izmjeničan, različito nadaren, nēpostojan, prevrtljiv, čudljiv, v. et diversa studia; multiplices varique sermones; v. ius et dispar condicio; quales sint (dii), varium est, različno se misli; fortunae varii eventus; † certamen varium extrahere, ostaviti neodlučen; v. victoria, bellum; v. poema, oratio, mores, fortuna, voluptas; † varias sententias dicere; † v. cogitationes; v. et multiplex et copiosus fuit; † laudabam ejus ingenium, quam varium (mnogostran), quam flexibile, quam multiplex esset; v. animus; animo varius; * varium (nešto nestalno) et mutabile semper femina; * frondes, svake vrste; * res, o jelu; * cena, promjena hrane; * horae, promjena vremena; * caeli mos; * assensus, podijeljeno; * tres conviviae, poscentes vario multum diversa palato, tražeći svaki za svoj jezik (ukus) drugo jelo.

2. **Varius**, *Varije*, ime plemenu rimskom; 1) Q. V. Hybrida, koji je kao pučki tribun g. 91. pr. Is. začetnik legis Variae de majestate. 2) Lucius V. Rufus, epski i tragički pjesnik, prijatelj Horacijev i Vergilijev.

varix, icis, m. i f. grōna žila.

Varro gl. Terentius. Odatle Varroniānus, adj. Varonov.

1. * **vārus**, adj. 1) širajast, cornua, širajasti; manus, rāširen; potome ēgav, krivonog u *Hor. sat.* 1, 3, 46. hunc varum distortis cruribus, hrv. „krečilo“, „jazavče“. 2) različit, protivan, s dat. kao diversus, alterum et huic v. (stultitiae genus), *Hor. sat.* 2, 3, 56. 57.

2. **Vārus**, i, m. *Var*, 1) ime rimskoj obitelji gentis Quinctilliae; 1) Q. Attius V., zapovjednik konjaništva u Cezarovo vojsci. 2) Sext. Quinctilius V., kvestor stranke Pompejeve. 3) P. Attius V. gl. Attius. 4) P. Alfenus V. gl. Alfenus. 5) Publius Quinctilius Varus, vođa Augustov, koji je pao u boju protiv Heruska g. 9. pr. Is., *Tac. Suet.* Odatle Vāriānus, adj. Varov, *Suet.* II) primorska rijeka u Galiji Narbonskoj, s. *Var*.

1. **vās**, vādis, m. poruk, jāmāc, koji je jamdevinom jamčio, da će tko tačno na sud doći, vades publici; vadem accipere; vades poscere, deserere; vadem, vades dare (*Hor. sat.* 1, 1, 11.) datis vadibus qui rure extractus in urbem est, t. j. pozvan na sud; u parnici nerimskoj kao jamac svojim tijelom, vadem se ad mortem tyranno dare pro amico; *prenes.* (*Curt.*) vestram virtutem rerum, quas gesturus sum, v. praedemque habeo.

2. **vās**, vāsis, n. (starolat. *vasum*, i, n., k tomu pl. *vasa*) 1) pòsude, sprava, u pl. i pokućstvo, vinarium; vas aut vestimentum alejs; vasa aurea, argentea; vasa comitesque; Corinthiaca v. et Deliaca, vasa fictilia; (*Tac.*) quae (vasa) humo finguntur. 2) napose pl. kao ratni izraz: prtljag, ratna sprava, bagage, stoga colligere, conclamare vasa, gl. colligo, conclamo.

vāsārīum, ii, n. [2. vas] posudarina, novac, što gā je primio namjesnik polazeći u provinciju od države za kućno uređenje.

vasculārius, ii, m. [vasculum] pòsudar, koji pravi malo pòsude (čaše itd.) od plemenite kovi, jednom *Cic. Verr.* 4, 24, 54.

vasculum, i, n. [dem. od 2. vas] pòsudica, *Plaut.*

vastātio, ōnis, f. [vastus] pustošenje.

vastātor, ōris, m. [vastus] pustošitelj, * Arcadiae (o vepru); * ferarum (o lovcu).

vastē, adv. s komp. [vastus] 1) na daleko i široko, silno, * vastius insurgens ruit impetus undae. 2) tp. nēotesāno, nespretno, loqui; ne vastius diducantur verba.

vastiflētus, adj. [vastus-facio] pustošeći, harajući, belua, jednom na pjesn. mjestu u *Cic. Tusc.* 2, 9, 22.

vastitas, ātis, f. [vastus] 1) praznina, pustoš, quae solitudo in agris esset, quae v. iudicio-

rum et fori; Italiae. 2) *pūstošenje, haranje, pòhara*, fugam ac vastitatem late facere; tantam v. in agro Sabino reddidere ut etc.; Italiam totam ad exitum et v. vocare.

vāsto, 1. [vastus] 1) *isprazniti, opustòšiti, lišiti*, agros, forum; † fines civibus; * agros cultoribus; terram stirpium asperitate vastari, *zapuštati*. 2) *opustòšiti, pòharati, razoriti*, Italiam v. et diripere; omnia fero ignique, *Liv.*; † Graecos omni clade; *tp. pòmjeriti, pomutiti*, ita conscientia mentem excitam vastabat.

vāstus, adj. s. komp. i sup. 1) *pust, prazan*, ager v.; † omnia v. atque sine ullo cultus humani vestigio; urbs v. (*bez*) a defensoribus; (*Tao.*) dies modo per silentium vastus, modo ploratibus inquires; *opūstošen, pòharān*, solum; * haec ego vasta dabo. 2) *neizmjeran, ogroman, pust, užasan*, Oceanus; mare, *pučina morska*; belua immanis et v.; † silvae; * clamor; * murmur; * pondus; * certamen; animus, *neizmijerna pohota, požuda*; * potentia, *opsežna*; * impetus, *silna*; *tp. nòotesān, nēzgrāpan, surov*, v. homo atque foedus; v. atque agrestes; litera vastior, *žešće*; omnia v. esse.

vātes, is, m. i f. 1) *prorok, vrač, proročica, vračarica*, * vate me, *po mojem proročanstvu*; * te vate, *po tvom proročanstvu* (*o Tireziji*); * annosa volumina vatium, *gl. annosus; meton. mj. proročanstvo*, haud vatium ignarus, *Verg. Aen. 8, 621*. 2) *božanstvom nadahnut pjesnik*, lyricis vatibus, vatis amici, (*Hor.*); egregium poetam, vel, si hoc honorificentius est, praeclarissimum vatem, *Tao.*; praesidere vatibus (*o Muzama*), *Quint.*

Vāticānus, adj. *vatikanski*, mons (*Hor.*) jedan od sedam brežuljaka rimskih; montes Vaticani, *vatikanski brežuljak s okolicom*; (*Tao.*) samo Vaticanus; V. vallis među brežuljcima Vatikanom i Janikulom; ager, campus V., u okolici brežuljka V., na zlu glasu sa zle zemlje i loša vina.

vāticinātio, ōnis, f. [vaticinor] *proricanje, proročanstvo*.

vāticinātor, ōris, m. [vaticinor] *prorok, gatalač*, jedn. *Ov. ex Pont. 1, 1, 42*.

vāticinor, dep. 1. [vates-cano] *proricati, prorèci, po božanskome nadahnuću opòminjati, svjetovati, odvraćati, propovijedati*, * venturi praescia Manto vaticinata; * haec duce praedico vaticinorque deo; vera v.; Graecis carminibus s. acc. c. inf.; u zlu sm., *tlapiti, bulazniti, sanjariti*, v. et insanire; sed ego fortasse v.

vāticinūs, adj. [vates-cano] *proročki, libri*, *Liv.*; * furores.

Vātinus, Vatinije, ime plemenu rimskom; Publius V., *pristaša Jul. Cezara*, na koga Ciceron vrlo žestoko navaljuje u govoru, koji i sada postoji (interrogatio in V.). *Od. Vātinianus*, adj. *Vatinijev*, na Vatinija, crimina, odium (u poslovi), *Cat.*

1. *vē*, [oslabljeno vel], *disjunkt. konjunkcija*, stoji enklitično, stavlja na volju izbor riječi, koje su u opreci: *ili, volja ti*, in hilaritatem risumve auditores convertere; duabus tribusve horis; * *služi zato, da se negacija nastavi*, nec recito cuiquam nisi amicis, non ubivis coramve quibuslibet; non Hydra secto corpore firmior crevit in Herculem, monstrumve summisere Colchi majus Echioniaeve Thebae; * *u upitnim rečenicama negativna smisla*; * *dvostruko mj. vel — vel, ili — ili*, plusve minusve; quod fuimusve sumusve; *također * ve — aut.*

2. *vē*, *zlo mjesto vae, čestica, koja se ne rastavlja, pokazuje, da je čega na kojoj stvari pogriješno odviše ili premalo n. pr. vecordia, vecors, vegrandis, vesanus.*

vēcōrdia, ae, f. *bolje vaecordia, bezumnost, mahnitost*, in vultu; formidine quasi vecordia exagitari.

vēcōrs, dis, *bolje vaecors*, adj. [ve-cor] *bezuman, mahni, smušen, i pòdmūkao*, v. et amens; homo; mens; vox stolidi ac prope v., audacia; † Alexander — unum animal est et — temerarium et v.

† **vectātio**, ōnis, f. [vecto] *jahanje, vožnja*, assidua equi v.

vēctigāl, ālis, n. [veho] *prvobitno „vozarina“*, a) *državni danak, porez, dáca* (sr. decumae, scriptura, portorium; stipendium, tributum), portoria reliquaque v.; vectigalia pendere, pensitare; v. imponere agro, possessoribus agrorum; vectigalia exercere, exigere, locare. *Od. a)* o drugim dácam, v. praetorium, običajna dáca, *počasni dar namjesniku*; v. aedilicium, danak, što ga edili u Rimu po namjesnicima u provincijama utjèrivahu kao prinos k troškovima za igre u Rimu. b) o zem. ljam, koje su Rimu danak plaćale, *porezni kotar*, regnum Ariobarzanis, quod finitimum est vestris v.; in vestris v., hoc est, in Asiae luce versari; v. nostra atque provinciae. b) o privatnim ljudma, *dohoci urbana, rustica*; ex meo tenui v.; (*Hor.*) magna, melius v. parva porrigam; *posl.*, parsimonia est magnum v.

vēctigālis, adj. [veho] 1) *u ime danka plaćen, pecunia*; (*Just.*) tributum. 2) *porezovni, pod porezom podanik*, Suebos sibi v. facere; bellum grave vestris vectigalibus inferitur; civitas; agri.

vectio, f. [veho] *vožnja, jahanje*, quadrupedum vectiones, jedn. Cic. n. d. 2, 60, 151.

1. **vectis**, is, m. [veho] 1) *poluga, vāg*. 2) *zadržnica, greda, što se prevuče preko zatvorenih vrata, prijevornica*.

2. **Vectis**, is, f. *Vektis*, ime otoku Wightu, Suet.

vecto, i. [intenz. od veho] *voziti, nositi, donositi, dopremati*, fructus ex agris, *voziti s polja*; * corpora carinā, *voziti*; * plaustris ornos; (Liv.) vectari carpentis per urbem; (Liv.) ante signa, *jahati*; * † equis; * equo circum rura, *na konju svoje zemlje proći*; * vectabor umeris ego inimicis equis, *„jahat ću na neprijateljskim (t. j. tvojim) ramenima = podjarmiti, pobijediti ću te*.

Vectōnes, gl. Vettones.

vēctor, ōris, m. [veho] 1) * *akt. nosilac*, Sileni v. asellus. 2) *pas. onaj, koji se nosi, vozi, putnik na brodu*; * *pomorač*; * *konjanik*.

vectōrius, adj. [vector] *prijevozni*, navigium, † navicula, *prijehod*.

vēctūra, ae, f. [veho] 1) *vožnja na brodu ili na kolima, prijenos, prijevoz, transport*, frumenti; pro vectura solvere, *platiti vozarinu (kiriju)*; sine periculo vecturae; *pl. transporti, dovoz*. 2) (Plaut.) *vozarina, (kirija)*.

Vēdlōvis gl. Vejovis.

vēgētus, adj. *živ, čil, krepak*, homo; fessi cum recentibus ac vegetis pugnabant; v. ad munia surgit, Hor. † oculi.

vē-grāndis, *bolje vaegrandis*, adj. *malen, majušan*, * farra.

vēhēmens (u pjesnikā od dva sloga kao spon-dej, stog. se kadšto i u prozi više vēmens), tis, adj. s komp. i sup. 1) *žestok, napržit, vatren, būran, odlučan, vrlo strog*, naturā vehemens; orator parum v., *žestok*; v. in agendo; se v. praebere in alqm; qui v. in alios visus sum; in quo v. fui vobiscum; hic ego v. ille consul, qui verbo cives in exilium ejicio; o stvari, exordium dicendi, genus orationis; senatus consultum v. et grave; voluntas, brza; (Tac.) ne haec quidem satis v. causa (dovoljan uzrok) ad objurgandum. 2) *žestok, jak, silan*, vehementius telum; vehementior (tvrđi) somnus; erat etiam alia gravis atque v. opinio (teško i silno potresajuće dušom), quae animos gentium barbararum invaserat; † fuga; † vehementius discrimen; vis mali; † ventus; * lupus, *bijesan, ljut*; * canis; * o pjesniku, *neodoljiv, žive vatre*, vemens el liquidus puroque simillimus amni fundet opes etc.

vēhēmenter, adv. s komp. i sup. 1) *žestoko, vruće, vatreno, būrno*, v. me agere fateor,

iracunde nego; quae v., acriter, animose fiunt; ingemuisse vehementius; se vehementissime exercere in alqa re; vehementissime contendere. 2) *žestoko, jako, silno, veoma, vrlo*, hoc te v. etiam atque etiam rogo; errare v.; vehementissime displicere; v. utilis; v. moderatus; quod v. est vitiosum.

vehiculūm, i, n. [veho] *kola, lađa*, juncto, upregnutim kolima, vehiculo in urbe vehi (u drevnu zakonu u Liv.) vehiculo conlecto abdere alqm; † v. tectum; *također (Nep.) nosiljka*, vehiculo portari; furtorum v., *prijevoz za . . . (rijetko) lađa*, prope divinum et novum v. Argonautarum.

vēho, vēxi, vēctum, 1) *tranz. voziti, nositi, vući, dopremati, donijeti*, quidquid imponas, vehunt sc. homines clitelarii, Plaut.; nauta, qui illos vexerat. Ter.; * rusticus uxorem plauastro; * reticulum umero; * Ledaeam Helenam Trojanas vexit ad urbes; * rates v. ad litus; * plaustris vexisse poemata (o Téspisu) Hor. ep. ad Pis. v. 276; taurus, qui vexit Europam; triumphantem (Camillum) albi vexere equi; * hac (arte) te merentem (ovom krepošću zaslužio si, da te itd.) Bacche pater tuae vexere tigres; o konjima, slonovima, mazgama (Curt); alqm; pecuniam; aurum; sarcinas; currum; * hi, quos v. unda; * hunc v. immanis Triton etc.; * dum caelum stellas, dum vehet amnis aquas; * formica v. ore cibum; * Tagus amne suo v. aurum; † flumina v. aurum, † rates, † navigia alqm; * v. prorae Centauros saxa minantes, *nose kao znak*; * quod fugiens semel hora vexit, *što je donijela*; * quid vehat vesper; * *pas. vehi, voziti se, jahati, brođiti, ploviti, jedriti, letjeti*, (prema dodatku i savezu misli), curru; in esedo; in navi; equo; equo citato ad hostem, *nasrnuti na itd.*; vehiculo juncto gl. vehiculum; * in niveis equis, *na slavodobitnim kolima, u koja su upregnuti bijelci*; v. per urbem; * v. faselis; * per aequora; * puppe; * pisce; † Nilo v.; (Verg. Aen. 1, 523.) ventis maria omnia (po svim morima) vecti; (Quint. 10, 7, 1.) ut intrare portum navis nisi lenibus ventis vecta (tjeran) non possit; * o pčelama, liquidum trans aethera; o brzom kretanju uopće: *stupati, ići, sex motibus, jedn. Cic. Tim. 13*; † classis; * temere in pericula v., *srnuti*. 2) *intrans. (rijetko) = vehi, dati se nositi, voziti se, jahati, samo u partic. praes. i gerund.* vehens quadrigis, Cic. Brut. 97, 331; quo (plauastro) vehenti, Just. 11, 7.; jus lectica per urbem vehendi, Suet.

Vejento, ōnis, m. *Vejenton*, pridjev u plemenu Fabricijevu, jedan V. bio je suvremenik Ciceronov, a drugi sloglasan laskavač i denuncijsant za Nerona, Domitijana i Nerve.

Vēji, ōrum, m. *Veji*, grad u Elruriji. Odt. 1) **Vējens**, ntis, adj. i supst. m. *vejski*, *Vejanin*; pl. *Veientes*, *Vejanī*. 2) **Vējentānus**, adj. *vejski*; supst. -tānī, ōrum, m. *Vejanī*, *Eutr.*; -tānum, i, n. (*Hor.*) *vrsta loša vina*; † *jedno dobarce*. 3) * **Vēlus**, *vejski*, adj. *dux* = Tolumnius.

Vējōvis, is, m. (* *Vediovis*) *Veiovīs*, staro-rimsko božanstvo, koje je imalo moć osvele.

vēl, disjunktivna konjunkcija [upr. imper. od volo uzmi što te volja] stavlja se jedanput ili više puta ili, ili — ili, dijelom — dije-lom, koje — koje, isključuje nešto, ali tako, da se pušta na volju, da se pridržī = ili ako hoćeš, ili kako te volja, ili bilo što mu drago, ili također; sr. aut. 1. ve, sive), fortuna populi posita est in unius voluntate vel moribus; regem vel hostium ferro vel inopia interiturum; vel spectator laudum tuarum vel particeps vel socius vel minister consiliorum; s potius ispravlja ono, što je sprijeda, homo minime malus v. potius vir optimus, ex hoc populo indomito v. potius immuni ili, da bolje rečem; tako i vel dicam = ili pače, a plerisque v. dicam ab omnibus, stuporem hominis v. dicam pecudis, mihi placebat maxime v. dicam minime displicebat; također (*Cic. Phil.* 2, 28, 65.) vel ut verius dicam. Napose a) sa sup.: *svāki, gotovo, baš*, upr. *eliptički*, vel ex hoc intellegi potest = vel ex aliis rebus vel ex hoc i. p.; sophistes vel maximus; adolescens v. potentissimus; vel maxime. b) *osobito, najpače*, vel ut a te ipso ordiare kadšto na primjer, vel quas (literas) proxime acceperam, quam prudentes!

Vēlābrum, i, n. *Velabar*, a) V. majus, trg u Rimu uz Aventin, trg živeža, *Plaut. Hor.* b) V. minus, drugi trg u okolici Karine (*Carinæ*); odt. pl. o jednom i drugom, *Prop. Ov.*

Vēlāmen, īnis, n. [velo] *pokrivalo, odijelo*, circumtextum; * *pictum croceo* v. *acantho*; * *miseris velamina nautis*; (*Tac. Germ.* c. 17.) *eligunt feras et detracta* v. etc.

vēlāmentum, i, n. [velo] † *pokrivalo, odijelo*, corporis; u pril., hactenus Nero flagitiis et sceleribus velamenta quaesivit, *Tac. Navlast. pl. maslinove grandice omo-tāne vunenim vezicama*, što su ih nosili ljudi moleći zaštitu i milost, supplicum, *Liv. Curt.*; † v. et infulas praeferentes; * v. manu praetendere supplice.

Vēlēda, ae, f. *Veleda*, jedna djevica u Germana, koja je kao proročica uživala božansko štovanje. *Tac.*

vēles, ītis, m. obično u pl. *vēlites*, um, *lako-družani vojnici, koji su neprijatelja uznemirivali, a zatim užimali, čarkaši*; tp. *pek-kaju čī, scurra*.

Vēlla, ae, f. *Velija*, 1) dio palatinskoga bre-žuljka u Rimu. 2) latinsko ime primorskomu gradu Eleji [Ella] u Lukaniji. Odt. a) **Vēllens**, adj. *velijski*; supst. -ses, ium, m. *Velijani*. b) **Vēllinus**, adj. *velijski*, *Verg.*

* **vēlifer**, fēra, fērum, adj. [velum-fero] *jedrō-nosan, navis, jedrenjača*.

vēlifficātio, ōnis, f. [velifico] *jedrenje, jedn. Cio. fam.* 1, 9, 21.

vēlifico, 1. [velum-facio] *raz à pēti jedra, jedriti, * nauta per urbanas aquas*.

vēlifficor, dep. 1. [velum-facio] 1) * = velifico. 2) tp. *punim jedrima za čime idi t. j. svojski se za što zauzimati, raditi, trudititi se za, honori suo*; (*Cael. u Cio. ep.*) *alciui*.

1. **Vēllinus** gl. *Velia* 2) b).

2. **Vēllinus**, i, m. *Velin*, jezero u Sabinskoj, lacus V.; fontes Velini = *rijeka Velin sa svojim različnim granama, Verg.*; *Rosea rura Velini, dolina velinska, Verg.*; tribus V. i (*Hor.*) *samo Velina u dolini velinskoj*.

Vēllōcasses, ium, ili **Velloccasi**, ōrum, m. *Vēllōkasi*, narod na desnom brjegu rijeke Seine.

vēlītāris, adj. [veles] *čarkaši, arma; ha-stae*.

vēlītātio, ōnis, f. [velitor] tp. *zadijevanje, zagrizanje, zadirkiivanje, bockanje, Plaut.*

vēlītōr, dep. 1. [veles] upr. *zadirkiivati, čarkati, zagrizati, stoga (Plaut.) psovati, riječati se*.

Vēlīttrāe, ārum, f. *Velitra*, grad Volštana (Volsci) u Laciju, s. *Veletri*. Odt. -ternus, adj. *velitarski*; supst. -ternī, ōrum, m. *Velitranī*.

* **vēlīvōlans**, tis, adj. [velum-volo] = *velivolus jedreći, na pjesn. mjestu jedn. u Cio. div.* 1, 31, 67.

* **vēlīvōlus**, adj. [velum-volo] *jedreći, rates, jedrenjača; mare, po kojim brodovi jedre*.

Vellaunodūnum, i, n. *Velaunodun*, grad u zemlji Senonā u Galiji, danas po svoj prilici *Château-Landon*.

Vellavi, ōrum, m. *Velavljani*, celtski narod, današnje *Velay* u Cevennama u Francuskoj, jedn. *Caes. b. G.* 7, 75.

Vellējus, *Velej*, ime plemenu rimskom; Gajus V., prijatelj govornika *Krasa*, pučki tribun god. 91. prije Is., *priistaša Epikurove filo-zofije*.

vellico, 1. [intenz. od vello] *šupati, štupati, Plaut.* 2. tp. *štupati = riječima zadirki-vati, rešetati, maledico dente, absentem*; * *žalostiti, vrijeđati koga ljubomor-nošću*.

vēllo, vēlli, vūsum (volsum), 3. 1) * *čupati*, *skupsti*, *štípati*, alui barbam *gl.* barba; aurem (*za uho, da se sjeti zaboravljeno*); vellere (*vucati*) coepi et prensare manu lentissima brachia, nutans, distorquens oculos ut me eriperet. 2) *pregn. iščupati, izvaditi, istrigati*, emblemata ex patellis; † telum; * capillos; * poma, *brati*; * pilos caudae equinae; * hastam de cespite, * postes a cardine; † velli, *dati sebi kosu čupati; napose* (*Liv. Verg.*) v. signa, *bojne znakove (zastave) pòvaditi iz zemlje, krenuti na put sa zastavama*; * o *pòelama*, castris signa; v. vallum, *pòvaditi palisade i tako razvaliti nasip, munimenta, Liv.*

vēllus, ēris, n. 1) *vuna*. * vellera lanae; * vellera trahere digitis, *presti*; o *stvari, sličnoj puni*, * v. tenuia, *svilena preda*; * lanae vellera (*tanki, rijetki oblaci, runca [n.]*) per caelum ferri. 2) *koža s vunom, o včje runo, runo, Verg. Ov. (sr. pellis)*. 3) *koža životinjska s dlakom*, * leonis; * cervina; * vellera ferina,

vēlo, 1. [vellum] *zagrnuti, pokriti, zàstirati, oviti*, caput; capite velato filo; (*Plaut.*) manibus velatis orare (*sr. velamentum*); † corpora usque pedes carbaso; * velati ramis oratores; * antennae (*o jedrima*); † solium amiculo; * quae (vestis) etiam crura velabat; velatus amiculo; * velare tempora myrto *oviti*; * capita amictu; * palatia sertis; * delubra fronde, *uresiti*; * quem duplici panno patientia v.; velati accensi, *lako odjeveni; sr. accensi; u pril. (Tac.) zatajivati, sakrivati*, primas adolescentis cupidines; odium fallacibus blanditiis; externa falsis armis.

vēlōctas, ātis, f. [velox] *hitrost, brzina, okretnost*, velocitate ad cursum valere; *pl.* non velocitatibus res magnae geruntur; corporis, equi; † famae; † occasionum; † in rebus efficiendis; † o *govòru*, immortalē illam Sallustii v., *brzi prijelazi u pripovijedanju*.

vēlōctēr, adv. s. komp. i sup. [velox] *brzo, hitro, naglo*.

vēlox, ōcis, adj. s. komp. i sup. *brz, hitar, ôkrētan*, juvenes, pedites velocissimi; † velocior spes est; * navis; * jaculam; * cervus; * procella; * oculus; * victoria; * horae, *brze*; * toxicum, *brz, ljut*; nihil est animo velocius; * animus sine corpore, *krilat, u oduševljenju*; * velox mente nova, *u brzu oduševljenju*; † stilo velocissimo decurrere materiam.

vēlum, i. n. 1) [mj. * vel-lum od veho] *jedro, velis armamentisque*; dare vela in altum, * profundò, *odjèdriti, jedriti*; * v. facere, *jedra razapèti* = *punim vjetrom ploviti, u Cic. Tusc. 4, 4, 9. u govòru brzo napredovati*; vela fieri

= *pauli, Cic. Verr. 5, 34, 88; u pril.*, dare vela ad id, unde aliquis flatus ostenditur; vela dirigere ad alqm locum; vela orationis pandere, *sljèditi koga u govòru*; vela contrahere; * vela dare famae; * nautica; * turgida; * tumida; u *post.* velis remisque *gl.* remus; *također (Plaut.) remigio veloque*. 2) *pokrivāč, zastor, platno*, * nivea, *kao snijeg bijela pokrivala šatora*; tabernacula carbaseis intenta velis; † velis candidis dignum dare; velis amicti, non togis, *veoma širokim plaštem, o mekoputnim kićenim muževima*; † uxor discreta velo; † praetenta foribus vela; † *platno razapèto nad kazalištem, da brani od sunčane žege*; u *pril.*, quasi velis obtenditur natura.

vel-ūt ili vèl-ūtī, konjc., *korel. i apst.*, (*jednako*) *kao, kao što, upravo (baš) kao što*, v. in cantu et fidibus, sic etc.; veluti pecora; * *često u pòredènju naročito a) kao na primjer. b) u pril. (rijetko u klas. prozi)*, v. hereditate relictum paternum odium. c) velut si *konj.*, *kao da; kadšto sa sljèdećim ita; samo velut* = velut si, *ponajv. pjesn.; Liv. 23, 18, 14, 21, 8, 6, i u Sall. Jug. 53, 7. strepitu, velut hostes adventarent, alteri etc.*

vēmēns *gl.* vehemens.

vēna, ae, f. 1) *žila, žila krvarica*, venae et arteriae a corde tractae; venam incidere alui, (*Tac.*) venam aperire, * *ferire; žila kucavica*, si cui venae sic moventur, is habet febrem; † venas tentare, *pipati komu bilo; također kao sijelo životne snage, (Hor.) deficient inopem v. te; prenes.* a) *vo dè n ā žila*, * fecunda v. aquae (*u prilici*); † cuniculis venae fontis intercisae sunt atque aversae; † largas aquarum venas aperit. b) † *žila u drvetu*, ut quisque ramus intumuit, si vim ferri adhibeas, pavent. c) *kovna žila*; aeris, argenti, auri; (*Tac.*) nullam Germaniae v. argentum aurumve gignere; * venae silicis; * hiantes, *pukotine*. 2) *tp. a) unutar njost, žile, srce*, periculum in venis (*u srcu*) rei publicae; * vulnus alit venis (*o Didoni*); venas (*osobitosti, bitno stanje, narav, značaj, bilo*) cujusque generis, aetatis, animorum tenere (*o govorniku*). b) *duševni darovi, napose: žica pjesnička, pjesnički dar*, * benigna ingenii; * dives.

vēnābūlum, i, n. [venor] *lovno koplje, lovačka sulica*.

Vēnāfrum, i, n. *Venafar, grad u Kampaniji, na glasu s izvrsna ulja. Odl. -franum, adj. venafarski, venafranski*.

vēnālītelus, [venalis], adj. † *na prodaju, familiae (robovi)*; (*Aurel. Vict.*) funis, *klas. supst. trgovac robijem (ili robija)*.

vēnālls, adj. [venus ili venum] *na prodaju, hortos habere; urbs; res publica; (Hor.) mer-*

ces; *supst.* **venales**, *m.* robovi, *osb.* mladi; *tp.* potkupljiv, podmitljiv, na prodaju, habere fidem v., *prodavati*; vox; ascriptor; omnia v. habere; multitudo v. pretio; * morte v. petiisse laurum; * otium non gemmis neque purpurā v. neque auro, *koji se ne prodaje itd.*

venāticus, *aoj*, [venor] *lòvnī*, canis; (Hor.) catulus.

venātio, *ōnis*, *f.* [venor] 1) lov, venationum apparatus; (Just.) venationum voluptate; i *hājka*, (bojba osuđenih zločinaca ili gladijatora s divljom zvjeradi u rimskom amfiteatru). 2) *divljač*, optimis pistoribus, piscatu, aucupio, venatione.

venātor, *ōris*, *m.* [venor] *lovao*; * *adj.* = venaticus, canis; *u pril.*, speculator venatorque (*ispitivāč*) naturae, *jedn.* Cic. n. d. 1, 30, 83.

venātōrius, *adj.* [venator] *lovački*, *lovni*, *galea*; † culter; † instrumentum.

* **venātrix**, *icis*, *f.* [venor] *lovkinja*; * *adj.* v. dea, *Dijana*; *urza*.

venātūra, *ae*, *f.* [venor] *lov*, *lovina*, *tp.* facere v. oculis, *vrebatī*, *jedn.* Plaut. mil. 4, 1, 43.

venātus, *us*, *m.* [venor] = venatio 1); * *pl.*; * nemorum, *u itd.*; *prenes.* (Plaut.) *ribolov*, *ribānje*.

vendibilis, *adj.* [vendo] 1) *što se lako prodaje*, via *Herculanea*; *na prodaju*, (Hor.) fundus. 2) *što se kao rado traži*, *tražen*, ut sint illa vendibilia; oratio; orator.

venditārius, *adj.* [vendo] *na prodaju*, *potkupljiv*, *potmitljiv*, *lingua*, *jedn.* Plaut. 1, 3, 102.

venditātio, *ōnis*, *f.* [vendito] *upr. prodavanje*, *tp. hvalisanje*, *hvaštanje*, v. quaedam atque ostentatio; quae sine venditatione et sine populo teste fiunt.

venditātor, *ōris*, *m.* *tp. hvalilac*, *hvališa*, *famae*, Tac. hist. 1, 49.

venditio, *ōnis*, *f.* [vendo] † *prodaja*; † venditiones, *prodana dobra*; *napose* (Cic.) *dražba*.

vendito, *l.* [intenz. od vendo] 1) *prodavati*, *nuditi na prodaju*, Tusculanum; † agellum; *uopće: nuditi koga komu*, valde te venditavi, *vrlo sam te nudaio* (ne bi li tko uzeo sa sobom list za tebe, Cic. Att. 1, 16, 16; *takoder: prodavati s mitom*, nepoštenim načinom *prodavati*, decreta; pacem pretio; nulla unquam civitas tota Asia et Graecia signum ullum, tabulam ullam pictam — sua voluntate cuiquam vendidit. 2) *tp. hvaliti*, *preporučivati*, in eo suam operam v. conciliandā gratiā magis cupiit, Liv.; hanc operam civibus, Just.; se alcuī, *laskati se komu*; se plebi; se existimationi hominum.

venditor, *ōris*, *m.* [vendo] *prodavač*; *posrednik za mito*, dignitatis vestrae.

vendo, *didi*, *dītum*, *3.* [stegnuto od venum do] 1) *prodati*, *prodavati*, viginti minis illam, Plaut.; alqd pecunia grandi: (Verg. Aen. 1, 484.) exanimusque auro corpus (sc. Hectoris) vendebat Achilles; sub hasta, alqm sub corona v.; v. recte, *skupo*, *drago*, male, *čijene*, *jevtino*; alqd pluris, minoris; quanti cujusque agri decumas magno, permagno; (Hor.) sat. 2, 3, 300.) omnia pluris, *uopće dobro prodati*; ex empto aut vendito, *prema kupnji ili prodaji*; *napose prodati dražbom*, bona civium; praedam suam; ut praeconibus Latine (latinskim jezikom) vendendi jus esset; *takoder u zakup dati onomu, koji najviše nudi*, decumas; praedia; *prenes. prodati, izdati za mito*, * auro patriam dominumque. 2) *tp. hvaliti*, *razglašivati*, *preporučivati*, Ligarianam praeclare vendidisti; * versus totum ducit venditque poema; * te peregrinis muneribus. — U pas. klas. samo partic. perf. venditus i partic. fut. pas. vendendus; *inače se kao pas. za vendo upotrebljava veneo*.

† **Vēnēdi** (u Tac. Germ. 46, 1. Veneti), *ōrum*, *m.* *Venedi*, *pleme u sjevernoj Germaniji*, *Vendi*.

venēfica *gl.* veneficus 2) b).

venēficium, *ii*, *m.* [venenum-facio] 1) *trovanje*, *i otrovno piće*. 2) *gotovljenje čarobnoga pića*, *čarobija*, *opčinjavanje*.

venēficus, *adj.* [venenum-facio] *upr. koji gotovi otrov*, 1) *adj.* * *čaroban*, verba. 2) *supst. a)* -cus, *i*, *m.* *otrovník*, *čarobník*, *vrač*; (Plaut.) *kao psotka*; † *adj.* percussor v. b) -a, *ae*, *f.* * *otrovnica*, *čarobnica*, *vještica*, *vračara*; *kao psotka*, Com. Cic.

Venelli, *ōrum*, *m.* *Veneli*, *narod u Aremoricu* (Normandiji) *uz Canal La Manche*.

† **venēnārius**, *ii*, *m.* [venenum] *otrovník*.

venēnātus, *adj.* [partic. od veneno] 1) *otrovan*, *telum*, *caro*; *vipera*; * *dentes*; *tp.* * *jocus v.*, *koja vrijeda*; (Anton. u Cic.) *munera*, *opasan*. 2) * *čaroban*, *očaran*, *virga v.*, *čarobna šiba*.

venēnifer, *fēra*, *fērum*, *adj.* [venenum-fero] *otrovan*, *jedn.* Ov. met. 3, 85.

venēno, *l.* [venenum] *trovati*, *otrovati*, *carnem*; *u pril.*, * non istic mea commoda quisquam odio obscuro morsuque venenat.

venēnum, *i*, *n.* (mjesto * venes-num od venus, *ēris*, *dražest*, *milina*) 1) *sredstvo za uljepšavanje*, cum (puella) positis sua collinet ora venenis, Ov. naliōi rumenilom, *prenes.*: *boja*, *māst*, Assyrio fucatur lana veneno Ov. Tarentino veneno Hor.; 2) *na-pítak*, *piće*, *ljubavno piće*, *čarobno*

piće, čini, Curio adsedit, cum sibi venenis areptam memoriam diceret, *Cic.* venena... fas nefasque non valent convertere *Hor.*; u *prilici*: aetas et morigeratio haec sunt venena formosarum mulierum *Afranius*; 3) *venenum* u *starih pravnika riječ je neodređena*, t. j. treba je dodatkom učiniti određenom: qui venenum dicit, adicere debet, malum an bonum sit; nam et medicamenta venena sunt... (*Gajus*); *zato u jeziku zakona*; qui venenum malum fecit, *Cic.* škodljivo piće, daklem otrovno piće. *Odt. uopće: otrov*, ut medicamentum non venenum... adferret *Cic.*; mulierem veneno interfecit, necavit, occidit, sustulit, *Cic.*; venenum mulieri dedit *Cic.*; dare venenum in poculo, *Liv.*; lac veneni *Verg.* ogrovni mliječni sok (u biljke); *prenes. 1) otrov*, Rupili pus atque venenum *Hor.*; 2) *propast, nesreća*, discordia et venenum urbis, *Liv.*

vēneo, nii, nītum, 4. [od venum eo, ići na prodaju] *biti na prodaju, prodavati se*, venibis tu hodie virgo, *Plaut.*; captivique et a consule et a praetore sub corona venierunt; (*Hor.*) auro rara avis; (*Phaedr.*) multo majoris; *napose kao t. t. najboljemu nudocu dati se (dan biti) u zakup*, quanti, quam magno.

vēnērābīlis, adj. [veneror] *častan, vrlo štovan*, v. vir miraculo poradi literarum; (*Tac.*) visuque et auditu juxta v.; *donum; *lignum; †mater; (*Hor.*) venerabilior Lare dives, koji ima prednost pred L.

vēnērābūndus, adj. [veneror] *smjeran*, *Liv. Curt. Suet.*

vēnērāndus gl. veneror 2).

vēnērātio, ōnis, f. [veneror] *štovanje, pđštovanje*, habet venerationem justam; † omnibus barbaris in corporum majestate v. est; † solis ac lunae; *prenes.* dostojanstvo, pđštovanje predmeta, koji zahtijeva štovanje, a veneratione Augusti orsus, *Tac.*; amici Alexandri ejus virtutis ac venerationis erant, *Just.*

vēnērātor, ōris, m. [veneror] *štovatelj*, domus vestrae, *Ovid ex Pont. 2, 2, 1.*

vēnēreus (-ius), adj. gl. 2. Venus.

vēnērōr, dep. 1. (*Plaut.*) -re, 1. 1) *pokazivati religioznu božazan, štovati, pđštovati (sr. colo), klanjati se*, deos sancte; alqm ut deum; lapidem pro deo; *Augustum; *Larem farre pio; *scripta virorum veterum; *napose po perzijskom običaju klanjati se, metānisati*, regem, *Nep. Curt. 2) ponizno, neprestano moliti*, (*Plaut.*) alqm; (*Caec. u Cic. ep.*) deos multa; (*Hor.*) deos quinque bubus, nihil horum; *partio. perf. u pas. *smishu, štovan, pđštovan, venerata*

(Sibylla); venerata Ceres, *štovana čašama*, koje su se njoj u čast izlijevale, ita culmo surget alto; kao adj. venerandus, *štovanja dostojan, častan*, ut pater carus et v. esset, *Curt.*; puer, Pales, *Verg.*; *amicus, *Hor.*

vēnētī, ōrum, m. 1) [*Everot Heneti*] *Venetī*, tračko pleme, koje se pod Antenorum preselelo na sjeverozapadnu obalu Jadranskoga mora te naselilo u današnjoj Mletačkoj. *Odt. 1) *Vēnētas*, adj. venetski; o boji mora, sīnjī, *†factio, modro odjevena stranka natjecatelja (utrkiivača na kolima) u cirku. 2) **Vēnētīa**, ae, f. [*Evereti*] zemlja Venetska. II) pleme u Galiji Lugdunskoj, u okolici današnjega grada Vannes-a. *Odt. 1) Vēnētīa*, ae, f. zemlja venetska. 2) **Vēnētīcus**, adj. venetski, bellum, Rimljanā s Venetima, III) (*Tac.*) = Venedi, što gl.

vēnīa, ae, f. 1) *usšđe, milost, blagost, proštenje, dopuštenje*, ab Jove Opt. Max. ceterisque dis pacem ac veniam peto; veniam dare alicui, excusationis; cum data esset v. ejus diei, kad se ovaj dan dopustio, dao; petere veniam (dopuštenje za) legatis mittendis; datur haec venia antiquitati, ut; †veniam dicendi ante alios exposcere; *veniam orare (da se dobrostivo primi); *hanc extremam v. (ljubav, uslugu) oro; *precari v.; *v. dare votis; *ispuniti*; *prosequi alqm veniā, *uslišiti komu molbu*; *napose bonā veniā*, bona cum venia, i b. v. alcjs, s dopuštenjem, †v. sit dicto, s dopuštenjem! *Napose (Hor. ep. 1, 5, 10. dokolica, festus dat v. somnumque dies. 2) proštenje, oproštenje, pomilovanje*, alicui v. et impunitatem dare; v. dare errori; impetrare v. errati; petere v. ignoscendi; pacem veniamque impetrare a victoribus; †alii quoque comici, si cum venia (ako se blago) leguntur; †alqm veniā donare in praeteritum; (*Hor.*) peccatis v. poscentem reddere rursus, hanc v. blagost petimusque damusque vicissim.

Vēnīlla, ae, f. 1) *Venīlija*, jedna nimfa, mati Turnova, *Verg. 2) žena Janova*, *Ov.*

vēnlo, vēni, vēntum. 4. 1) *doći, dolaziti*, ad alqm; Athenis Romam; *tumulum; *Italiam; ex Menapiis in Treviros; †in conspectum cujusquam Romani; in, ad colloquium; (*Plaut.*) ad cenam ad alqm; (*Cic. leg. 1, 22.*) v. in vitam, *roditi se*; (alicui) auxilio, subsidio; exitio alcjs, jedn. *Curt. 4, 5.*; *rebusque veni non asper (ne ljuti se na siromaštvo) egenis; oppidum est primum Thessaliae venientibus ab Epiro, *dolazeći od Epira*, *sub ora viri caelo (o golubovima); s inf., *takoder Liv.*; *v. moriturus; sa sup., postulatum, oratum, pabulatum; Curionem venisse ad me salutatum; *quaesitum oracula; *s dat., umbra v. loco, na itd.; *machina

inspectura domos venturaque desuper urbi (= in urbem); *impers.* venit, ventum est, ventum erat, Lilybaeum venit, in silvam venit, *svekoliko društvo ide u šumu*; ubi eo ventum est; veniri ad se; dum ad flumen veniatur; *kadšto: vratiti se, Romam*; * cum venies; * si visurus in unum, *opet se s njime sastati*; * ad sidera rursus aetheria et superas caeli venisse sub auras; *ići, otići*, cum venisset, post non rediit, *Plaut.*; ad mercatum venio, *Ter.*; o *neživu*, frumentum Tiberi v.; v. in mentem *gl.* mens; dum tibi literae meae veniant, *dode u ruke*; * verus mihi nuntius venerat; (*Plaut.*) non mihi ad aures venit; quae sub aspectum veniunt, *Cic. de or. 2, 87, 358*; quid *ili* quidquid in buccam venit; * cita mors v.; * sagitta per caput Romuli; * auxilium; * pulchro veniens in corpore virtus, *koja se prikazuje u lijepu tijelu* = *nalazi se*:

Napose a) doći kao neprijatelj, primicati se, ad alqm; ad se oppugnandum venisse; magnā omnes Galliae civitates manu ad castra oppugnatum (sc. castra) venerunt, *Caes. b. G. 5, 26, 2*. * magno ad moenia bello; *takoder: pòdignuti se na koga neprijateljski pred sudom*, alienum pro familiari; qui contra hunc venit; contra summam amici existimationem, contra injuriam; (*Hor.*) v. ad pugnam, *spremiti se na boj*. b) o vremenu: *doći, dōlaziti, primicati se, približavati se, zbiti se*, ubi ea dies, quam constituerat, venit; venisse tempus victoriae; † venit dies quo etc.; * cum tristes misero venere Calendae; cura venientis anni, *za buduću godinu*: * veniens aetas, *potomstvo*; * ventura bella, *budući*; * aevum; * hiems; * nepotes.

II) trop. 1) u položaj, u stanje *doći, dospjeti, pasti*, per alqm in collegium; in sacerdotium, *postati svećenik*; in hanc calamitatem, in periculum; in discrimen extremum; † in ultimum periculum; v. in fidem, in alcjs fidem ac potestatem, in deditionem; in manus alcjs; v. in suspicionem, venit alcui in opinionem, *netko pomišlja, s acc. c. inf.*; (*Cael. u Cic. ep.*) v. in eam opinionem; nonnullam in spem veneram, *nešto sam imao (dobio) nade*; v. in eam spem (*pòčeti se nadati*) s acc. c. inf., magnam in spem fore uti etc.; v. in invidiam; v. in odium, in turpitudinem, in familiaritatem, in societatem laudum tuarum; mulieres in certamen iudiciumque v., *prepiru se i prepuštaju odluci sučevnoj itd.*; v. in angustum; v. in dubium, *sumnjivim postajati*; † in confessum res v.; v. in summam sollicitudinem; v. in consuetudinem; venit in consuetudinem proverbii, *postalo je postovica*, (*Liv. 40, 45*) in proverbium; milites, qui jam in consuetudinem Alexandrinae vitae ac li-

centiae venerant, *veđ bili obikli (čemu) itd.*; v. in sermonem Lepidi, *na jezik L.*, ali veni in eum sermonem, ut dicerem, *došao sam do toga, da itd.*; (*sr. sermo*); v. summum in cruciatum, *ići u oči itd.*; populo res in religionem v., *rada sumnju*; in aestimationem *odrediti cijenu*, urbs agerque v.; (*Ter.*) in crimen v.; in oratorum numerum v. non posse; † in ordinem a grammaticis datum non venit (*gl. ordo*); res ad certamen v., *došlo je do b.*; † eo ventum est; in eum locum ventum est, ut, *do toga (dole) da*, † ventum est ad famem; † eo rerum ventum erat, † hac malorum ventum est; * eo rem venturam, ut; † huc arrogantiae venerat, ut; venit in disquisitionem, *stvar je istraživanja*; v. jam in contentionem, utrum sit probabilius; v. ad senectutem, *starjeti, matoriti*; v. ad condiciones alcjs, *privojjeti, pristati na što*; oratorum laus, venit ad summum; * v. in vacuum *gl. vacuus*; * v. in ora Romana; * ad summum fortunae; * ad verum; * venit in votum Attalicis ex urbibus una, *želi se*.

2) o govōru: *dōmisлити se, prijedi, prēlaziti na što*, istuc (na onu stvar) veniam, *Ter.*; ad recentiores literas; ut jam a fabulis ad facta veniamus; venio nunc ad illud nomen aureum Chrysogoni, *Cic. p. Rosc. Am. 43, 124*; v. nunc eo, ad hunc locum; ad Arcesilam Carneademque veniamus.

3) *nicati, pōticati, poteci, lozu vudi, roda biti*, * insperata pluma (*pahuljice na licu*); * veniens sol, *izlazeće s.*; * lacrimae; * uvae; * aliae (arbores) ipsae sponte sua veniunt; * Bebrycia veniens de gente; * anni venientes, *rastuće, napredujuće*.

4) *dogoditi se, zbiti se, zbivati se*, haec ubi veniunt; usu venire, usus venit *gl. usus* 1) 2), si quid in Samnio adversi venisset.

5) *pripasti komu, zapasti ko'mu*; o *zlu: stići, snaci, zadesiti koga*, hereditates mihi negasti venire; cui praetori provincia venisset; * habilis membris v. vigor; * sic honor et nomen divinis vatibus atque carminibus v.; ad quem autem dolor veniat, ad eundem etiam interitus v.; * scia mihi multa v. mala; venitque plaga vehementior; * quae tanta animis ignavia v.; * nec tibi regnandi veniat tam dira cupido; ventura pericula.

vēnor, dep. 1. 1) *intrans. loviti, lov loviti*, venatum proficisci, exire; canum alacritas in venando; † v. pedes (*pješke*); *supst. venantes, m. lovci, Verg. Curt. Phaedr. 2) trans. loviti, u lov ići na . . .*, * leporem; * aprum; *tp. goniti koga, mamiti, pridobiti*, * vi-duas pomis; * viros oculis; * suffragia ventosae plebis.

věntěr, tris, m. *trbuh*, *fabà* v. inflatur; (*Salv.*) ventri oboedire, (*Plaut.*) operam dare, (*Hor.*) duci ventre, *ugadati trbuhu*; (*Hor.*) quidquid quaesierat, ventri donabat avaro; (*Salv.*) ventre (*raskošjem*) bona lacerare; * ventris rabies, *glad*; *materica*, ventrem ferre *gl. fero I) a*; *tp. a*) * *sve trbušato*, *šupljina drugih stvari*, cresceret in ventrem cucumis; (*Plaut.*) si paries v. faceret. *b*) * *plod utrobe*, *něro-deno čedo*, tuus v. Pactumejus; maturus.

Ventīdīus, *Ventīdije*, ime plemenu rimskomu; Publius V. Bassus, iza Cezarove smrti *pri-staša Antonijev*. *Odatle -dīānus*, adj. *Ventī-dije*.

ventīlātor, ōris, m. [ventilo] *upr. vijāč (žita)*, *odt. čarobijaš, jedn. Quint. 10, 7, 11.*

ventīlo, 1. [ventulus] *1) vijati, mahati čim, razmahivati*, * *facem*; * *aura* v. *comas* (*lišće*); *napose + hladiti*; *tp. uspiriti, razmahati*, *cujus lingua quasi flabello seditionis*, illa tum est gentium contio ventilata, *jednom Cic. p. Flaco. 23, 55.*

ventio, ōnis, f. [venio] *dolazak*, quid tibi huc ventio est? *čemu tvoj dolazak ovamo? jedn. Plaut. Truc. 2, 7, 61.*

ventīto, 1. [frequent. od venio] *dōlaziti*, ad alqm; in castra.

věntōsus, adj. [ventus] *1) vjetrovit*, * *folles*, *puna vjetra*; * *alae*, *krila vjetra*; *mare*, *burno*; * *aequora*; * *murmur*; (*Tac.*) *Germania ventosior*; (*Liv.*) *ventosissima regio*. *2) * brz*, *hitar*, *lak*, *equi*. *3) tp. a) slavičan*, *lašt*, *lingua*; *gloria* (*slavičnost*). *b) nestalan*, *prevrtljiv*, *vjetrenjast*, *ingenium*; *imperium*; * *plebs*; * *quem tulit ad scaenam ventoso Gloria curru* (*prenoseći epiteton Gloriam na kola*); (*Brut. u Cic. ep.*) *homo ventosissimus*.

ventrīcūlus, i, m. [dem. od venter] v. cordis, *klijetka srčana*.

ventrīōsus, adj. [venter] (*Plaut.*) *třbušat*, *ku-ljav*, *homo třbonja*, *būro*.

ventīlus, i, m. (*Com.*) *dem. od ventus*, *vjetrič*.

věntus, i, m. *1) vjetar*, v. *secundus*, *adversus*, *idoneus*; v. *Corus*, *aquilo*, *boreas*; *septemtriones* v.; quo v. *fert*; *vento* se dare; *kao prilika brzine*, *ventos aequare*; *posl. (Cat.) in vento et aqua scribere*, *uzalud se truditi*; (*Ov.*) *dare verba ventis*, *ne držati riječi*; (*Verg.*) *ferre videre sua gaudia ventos*, *vidjeti*, *gdje se razbija njegovo veselje*; (*Hor.*) *tristitiam et metus tradam protervis in mare Creticum portare ventis* = *zakopati što u zaborav*; *ventis remis*, *remis ventisque gl. remus*; * *personif.* *također* * *uzduh*, *zrak*, *in ventos vita recessit*; *ventosque lacessit ictibus*. *2) tp. a) povoljne ili nepovoljne prilike*; *neprilike*, *alios vidi* v. = *prijetecu nesreću*; v. *ejus se-*

cundi sunt, *sreća ga prati*; quicumque v. (*prilike*) erunt; v. aliquo in optimum quamque excitato, *uzmahavši buru*; (*Cael. u Cic. ep.*) *o štetnu razgovoru*, *govorěnju*. *b) sredstva za svrhu*, *napose da se postigne: čast* (*služba državna*), *naklonost*, *po hvata*, *priznanje*, *ventorum moderator*; v. *popularem* (*prijazan naroda*) *esse quaesitum*; *lakoder dražilo*, *poticalo*, *omnes rumorum et contionum* v. *colligere*.

věnušula, [možda od 1. venus] ae, f. *vrsta grožđa*, *koje se u loncima čuvalo*, *Hor.*

1. vēnus, i, m. *prodaja*. *Samo 1) acc. venum „na prodaju“ u frazama: venum dare, Liv. na prodaju staviti, prodati, venum ire, Liv. doći na prodaju, prodavati se. 2) dat. vēno „na prodaju“ u frazama: et posita vēno irritamenta luxui, Tac. na prodaju izložena; ei stuprum veno dedisse Tac. za novce se davalo; rem veno exercere Tac. trgovati čime.*

2. vēnus, ēris, f. *1) dražest*, *milina*, *milota*, *bene nummatum decorat suadela venusque, Hor.*; *Quo fugit venus? Hor.*; *fabula nullius veneris, Hor.*; *omnes veneres atque venustates, Plaut.*; *Isocrates omnes dicendi veneres sectatus est. 2) ljubav*, *ljubavno uživanje*, *sine Baccho friget venus, Ter.*; v. *marita*, *bračna ljubav*, *frigidus in venerem senior Verg.*; *juvenum sera venus, Tac.*, *kasno začinju ljubiti*; *eufemist.* *veneram pati Ov.* = *venerem repetunt* . . . *certis diebus, Verg. pare se. Stoga melon. genitale arum rapit venerem, Verg. prima ejeme u se; parta meae veneri sunt munera Verg. mojoj ljubovnici.*

2. Vēnus, ēris, f. *Venera*, *božica ljubavi*, *dražesti*. *U Rimu su je već rano identifikovali s feničkogrčkom Astartom = Ἀφροδίτη, koju su držali za ženu Hefajstovu, za majku Erosovu = Amorovu, zato se zove Veneris puer, filius Ov. Kao sin Anhiza i Venere zove se i Eneja tako, Verg.*; *dies Veneris, petak*, *mensis Veneris, april, Ov.*, *stella Veneris (i samo Venus) est infima quinque errantium* — φωσφόρος = *lucifer* — *hesperus*, *večernica*, *danica*. *Odđ. Vēnērīus*, adj. *a) Venerin*, *Venerii servi i samo Venerii*, *Hieroduli erické (Eryx) Venere na Siciliji*; *podrugljivo, Verres* v. = *bludan*. *b) V. jactus i samo Venerius hitac u kockanju. također hoc est Venerium, sretan hitac, Plaut.* *c) puten*, *bludan*, *nečist*, *res* (*suležanje*); *voluptates*; *complexus*; *amor*.

Věnušia, ae, f. *Venuzija*, *grad u Apuliji*, *rodno mjesto Horacijevo*. *Odatle -sīnus*, a, f. *venuzijski*; *supst. Vēnusīni*, ōrum, m. *Venuzinci*.

venustas, ātis, *f. dražest, ljepota, milota*, v. et pulchritudo corporis; muliebris; signa eximiā venustate; *napose a) o govōru i ponašanju: milina, finoća, fina šala*, dicendi vis summa venustate conjuncta; *i lijepo vladanje*, hominum. *b) (Com.) veselje, zabava, radost*, dies plenus venustatis; quis fortunatior venustatisque plenior?

† **vēnuste**, adv. *milo, fino, čedno, pristojno*.

vēnustula, adj. [dem. od venustus] *ljubak, ljepušan*, oratio, *jednom Plaut. Asin. 1, 3, 70*.

vēnustus, adj. *s komp. i sup.* [venus] *ljubak, dražestan, mio, prijatan, lijep, ljepušan*, specie venusta, Venus venustissima, *Plaut.*; vultus, *Ter.*; motus corporis; venustissima; *i u duševnom smislu*, sermo urbanus et v.; † comoedia; Graecus valde v.; † dolor venustos dosjetljivim facit.

ve-pallidus *bolje vaepalidus*, adj. *jako blijed, blijed kao krpa*, *jednom Hor. sat. 1, 2, 129*.

vēprēcūla, ae, *f. [dem. od vepres] malen trnjāk, drāča*.

vēpres, is, *m. trnjāk (gen. trnjāka) drāča*.

vēr, vēris, *n. [ἔαρ ἥρ] proljeće, vere primo, početkom proljeća, Liv., primo vere, Hor.*; * vere novo, mladoga (na početku) proljeća; * v. aetatis = mladost. *Navlast. v. sacrum, žrtva proenaca budućega proljeća, što se je doprinosila bogovima u opasnim vremenima, v. sacrum vovere, facere, Liv. 22, 9, 10*.

Vērāgri, ōrum, *m. Veragri, planinsko pleme u Galiji Narbonskoj, u današnjoj Valiskoj (Walliserland)*.

vērax, ācis, adj. *s komp. i sup.* [verus] *prijetelj istine, istiniti*, Herodotum cur veraciorem ducam Ennio? * Liber (po staroj olovci καὶ ἀληθία, što trijezan misli, pijan govori); * Parcae veraces cecinisse (istinite u proricanju onoga), quod semel dictum est; * saga; oraculum; v. suos esse sensus dicit; visa quietis, *istinite*.

ve-bēnae, ārum, *f. (rijetko sing. verbena, Verg. Aen. 12, 120.), grančice (lonora, uljike, mrće [myrtus], čempresa itd.) s posvećenā mjestu u religiozne svrhe. Njima su Fecijali u službi, i svećenici moleći zaštitu glavu kitili*.

verbēnātus, adj. [verbena] *svetim grančicama nakićen*, *jednom Suet. Cal. 27*.

vērhera, rum, *n. od verhus, ēris, * u sing. samo (gen. i abl.) 1) apstr. * udarac, uboj, virgae; verbera caudae; verbera subire, dare v. ponto (o plivajućem) udarati more rukama; tremantes verberare ripae (o udaranju valova, πληγὰὶ κύματα); remorum in verberare perstant; verbera lapidum. Napose bičōvānje, šibanje, kao*

*kazna, castigare alqm verberibus; (Hor.) verbera subire; tp. contumeliarum v. subire; * paternae v. linguae, psovke. 2) konkr. batina, bič, kandžija, * sing., v. tortum; ictus verberis; pl., jubet verbera afferri, Liv.; alqm verberibus caedere, batinati, Com.; verbera setosa; * remen u praće i slič.*

verbērābills, adj. *u sup.* [verbero] *vrijedan, da se išiba, vrijedan batina, jednom Plaut. Aul. 4, 4, 6*.

verbērātio, ōnis, *f. [verbero] tp. bičōvānje, kazna, mirificam verberationem (zadovoljštinu) cessationis mihi dedisti, jednom Q. Cic. u Cic. fam. 16, 27*.

verbēreus, adj. [verber] *vrijedan batina, obješnjāk, Plaut.*

1. **vērbēro**, ōnis, *m. [verber] (Com. i jedn. Cic. 14, 6. 1) vrijedan batina, kao psovka, obješnjāk*.

2. **vērbēro**, l. [verber] 1) *biti, tući, lupati, gurati, bacati, pogoditi, odskočiti o što; voštiti, bičovati, šibati, lije-mati, linjati, napose za kaznu, Mutinam tormentis, udarati na itd.; † os manibus; * aethera alis; * urbem ungulā, o konjaniku, zemlju grada udarati, kasati gradom; * latus, bok broda, o vjetru; * Charibdis sidera v. undā; * vineae grandine verberatae, pobijeni, potučeni; * centena arbore fluctus, sa sto vesila; * humum (o kiši); * fundā amnem, ribarskom mrežom (vlakom); † equos habenis; † fluctus v. tabernaculum; alqm pulsare verberareque; alcjs oculos virgis; * alqm ense. 2) u pril., šibati, kazniti, mučiti, ukrotiti, pokoriti, alqm verbis, Plaut.; os alcjs convicio; tacito convicio; (Tac.) quibus sermonibus satis constat Domitiani quoque aures verberatas; (Plaut.) ne me surdum verbera*.

Verhigēnū, i, *m. pagus, jedna od 4 helvetskih župa*.

verbi-vēlītātio, ōnis, *f. riječānje, prēpirānje, jednom Plaut. As. 2, 2, 41*.

verbōse, adv. *s komp.* [verbosus] *s mnogo riječi, rjeđito, opširno*.

verbōsus, adj. *s komp. i † sup.* [verbum] *pun riječi, rjeđiti, opširan*, quod verbosis dicitur, *Cat.*; simulatio; epistola verbosior; * forum.

vērbum, i, (*gen. pl. verbūm, Plaut.*), *n. 1) riječ, izraz, v. durum, inquinatum, gravius; v. ipsum voluptatis, riječ „naslada“; videtis hoc uno verbo unde significari res duas, et ex quo et a quo loco; in verbis ac nominibus erat diligens; (Suet.) verba mutare; verba facere, govoriti govor. apud alqm, de alqm, de alqm re, pro alqm, nunquam in publico, (Sall.) cum alqm, govor komu govoriti; multis verbis*

(govore) ultro citroque habitis; si is postem aedium tenuisset et pauca verba fecisset, *nekoliko je riječi izustio*; * dixit novissima verba; verbum unum faxis (reci), *Ter.*; de qua ne verbum quidem fecit, antequam verbum facerem, abiit, *Cic.*; verbum respondere, ubi tute verbum non respondeas, *Ter.*; * ille (dies) nefastus erit, per quem tria v. (naime pretorove, do, dico, addico, *podjeljujem pravo tužbe, sudim, dosuđujem*) silentur; * in verbo, *usred govora*; *posl.*, verbo fiunt mortuo (*Ter.*), *to su zaludnje riječi*.

2) *napose*, a) *riječ* = *rečenica, mnijenje, sud, izjava, mudra riječ*, illud mihi v. non placet, *Plaut.*, quod v. audio! *Ter.*; quod verbum in pectus Jugurthae altius descendit, *Sall.*; vetus v. hoc quidem est, communia esse amicorum inter se omnia, *Ter.* b) *prazna, pusta riječ*, verba istaec sunt, *Ter.*; existimatio, decus, infamia verba sunt atque ineptiae; hoc verbo atque simulatione; verbo sunt liberi omnes; (*Hor.*) virtutem verba putas; alui verba dare *gl.* do 1). o) *mistične riječi, tajne riječi, bāsme, bajanje* [*ἱερφαί*, incantationes; *sr.* vox 1)], sunt verba et voces (*riječi i glasovi, muzikalni glasovi*), quibus etc., *Hor. ep.* 1, 1, 34. sl. d) *kao gramatički t. t., glagol*, ut sententiae verbis finiantur, *Cic. de or.* 3, 49, 191.

3) *adverbijalni izrazi*, a) verbo, *riječju, na riječ*; *također usmeno*, verbo assentiri, *Sall.*; C. Furnio plura verbo quam scriptura mandata dedimus, *Plano. u Cic. fam.* 10, 8, 5; *pl.*, mandata verbis dat, *Sall.* b) uno verbo, *jednom riječi, riječju, u kratko*, praetores, praetorios, tribunos pl. etc., unoque verbo rem publicam. c) ad verbum, *riječ po riječ, od riječi do riječi, od slova do slova*, ediscere; de Graecis exprimere verbum e verbo, (*Ter.*) de verbo; reddere verbum pro verbo, (*Hor.*) verbum verbo; id esset verbum e verbo; *također* totidem verbis, v. eisdem. d) verbi causa *ili gratia, na primjer, na priliku*, v. gratia, propter voluptatem; si quis v. causa oriente Canicula natus est. e) meis, tuis, suis, alcijs verbis, *u moje itd. ime, za me itd., po mojem nalogu itd.* f) quid verbis opus est, *Ter.*; quid multa v. (sc. faciam)? *Ter.* g) tribus v. te volo! *samo na tri riječi!* *Plaut.* h) bona verba, *quaeso! samo lagano; samo milostivo!* *Ter.*

Vercellae, ārum, f. *Vercela*, grad u *Gatiji cisalp.* (ajev. *Italiji*), s. *Vercelli*.

Vercingetorix, igis, *Vercingetoriks*, vojvoda *Galā u ratu protiv Cezara g.* 52.

vercillum, i, n. [*dem.* od *ver*] *riječ od mila*; meum v., *moje proljeće, jednom Plaut. Cas.* 4, 4, 15.

vēre, adv., *gl.* *verus* 1).

vērecunde, ado. s. *komp.* [verecundus] *bojazljivo, stidljivo, čedno*.

vērecūdia, ae, f. [verecundus] *bojazan*, a) *da se ne povrijedi pristočnost, uljudnost, običaj, zakon, sveto; strah, pōštovanje, stid, čednost, ustručavanje*, videsne, quanta fuerit apud Academicos v.? *čednost* (opp. *bezobzirno i strastveno prepīranje među Stoicima i Peripatecima*); fines verecundiae transire; s. *gen. obj.*, deorum, legum majestatis, magistratum, rei publicae; regis; negandi; † violandi deos; v. adversus regem; mea in rogando v.; homo pudoris ac v. particeps. b) *strah od pokore i sramote, stid, sramežljivost*, verecundiae erat s. acc. c. *inf.*

vērecundor, dep. 1. [verecundus] *pōštovati*, (sa *strahom*) *štovati*; *bojati se s inf.*, in publicum prodire.

vērecundus, adj. s. *komp.* i † *sup.* [vereor] *bojazljiv, čedan, stidljiv*, homo; verecundior in postulando; v. in transferendis verbis; * *populus et frugi castusque verecundusque*; * *Bacchum verecundum sanguineis prohibete rixis, umjereno uživanje vina*; * *vita*; * *rubor*; * *color, stidna rumen*.

vērendus, adj. [vereor] * *štovanja vrijedan*, *poštovan*, patres; majestas; † *supst. verenda*, ōrum, m. *stidni udi, stid*.

vēreor, itus sum, dep. 2. 1) *pōštovati od straha, bojati se*, metuebant eum servi, verebantur liberi, carum omnes habebant; non se hostem v.; s. *gen.* hujus feminae primariae, *Ter.*; ne tui quidem testimonii veritus, *Cic. Att.* 8, 41.; *bojati se, stidjeti se*, nihil timent, nihil v.; conspectum patris; patriae auctoritatem; reprehensionem, alcijs asperitatem, *oprezno postupati sa*; paupertatem; s. *inf.* *bojati se, ne usuditi se*, vereor committere, quos in conspectu Galliae interficere vereretur; (*Hor.*) haberi inter insanos; *impers.* quos non est veritum in voluptate summum bonum ponere.

2) *bojati se, zābrinūt biti, razmišljati*, periculum, insidias; hoc tum veritus Caesar; * *majus (gorega)*; de (*glede*) qua (*Carthagine*) v. non ante desinam etc.; * *quidem de te nihil tale verebar*; eo minus veritus navibus (*zābrinūt za*) quod etc.; (*jednom Caes. b. G.* 5, 9, 1.); s. *ne, hrvatski „da“ (ponajv. s. indik. futura) s ut ili ne non hrv. „da ne“ [sr. 2 ne II) b)]*; *jednom Hor. sat.* 1, 3, 120. sl. ut ferula caedas etc., non v., *gdje bi čovjek ne očekivao* = ut ferula caedes etc., fieri non posse puto (*sr. timeo*); *nerijetko se ublažava tvrdnja glagolom vereor [sr. video 3) b)]*, v

ne sit turpe timere; *valja da, može biti da itd.*; illud v. ut tibi concedam *teško ću ono itd.*; non v. ne non scribendo te expleam; *s acc. o. inf.*, jednom *Ov. her. 16, 75.*; *s quæst. indir.* = *sa strahom izgledati, bojati se*, heri semper lenitas verebar quorsum evaderet, *Ter.*; Pomptinum quod scribis in urbem introisse, v. quid sit; (*Cael. u Cic. fam. 8, 10, 1.*) hoc quomodo acciperent homines, v.; * v. quo se Junonia vertant hospitia; *apst.*, hic vereri perdidit, *bez stida je, izgubio stid*, vereamini, quia etc., *Plaut.*

* † *vērētrūm*, i, n. [vereor] *stid, sram.*

* † *vergilliae*, i *virgilliae*, ārum, f. *vlašići, Plejade.*

Vergilius, istom poklasično **Virgilius**, *Vergilije*, ime plemenu rimskom, Publius V. Maro, glasoviti pjesnik (rođen 70. g. pr. Is. u selu Andesu kraj Mantue, umr'o 19. g. po Is.).

Verginius (istom poklasično **Virginius**), *adj. Virginije*, ime plemenu rimskom; najznamenitiji je L. Virginius, koji je probio kćer svoju Verginiju, da je otme zasjedama decemvira Ap. Klaudija.

vergo, — 3. 1) *intrans.* *nagibati se, uginjati se, ulći se, spuštati se, ležati*, tectum v. in tectum inferioris porticus; terra v. ad septemtriones; quæ ad hostes v.; tenui fastigio v. in longitudinem passuum CCCC; in meridiem; † qua v. regio ad occidentem; omnes terræ partes in medium v.; auxilium ad Italiam vergere, *da se nalazi više k I. nego*; * in imum (*u dubinu*); * quo vergat pondere letum, *sudbina smrti, t.j. plitica sa ždrijebom (sudbinom) smrti; napose a* † o vremenu: *primicati se*, quo proprius nox v. ad lucem; anni vergentes in senium; *pregn.*, † *primicati se kraju, nagingjati, nagnuti se*, vergente jam die; vergente auctumno; suam ætatem v.; vergens annis femina, *koja stari. b*) † *mišljenjem nagibati se k...* 2) * *trans.* *uliti, usuti, amoma in sinus.*

vergobretus, i, m. (od celtakoga *guerg*, *čineći*, i *breath*, *breth*, *sud*, *daklem* = *sudac*) ime najvišoj oblasti u Eduanaca, jednom *Caes. b. G. 1, 16.*

veridicus, *adj.* [verum-dico] *istinit, istini*, vox; interpret deum.

veriloquium, ii, n. [verus-loquor] *etimologija*, jednom *Cic. top. 8, 35.*

verisimilis, e, *adj.* *nalik na istinu, vjerojatan.*

verisimilitudo, inis, f. *vjerojatnost.*

veritas, ātis, f. [verus] 1) *istina, zbilja, prava istina, život, causarum*; dicere quam maxime ad veritatem accommodate; oratores, qui sunt v. ipsius actores, imitato-

res autem veritatis, histriones; imitari veritatem; in omni re vincit imitationem v.; veritatem mutum in simulacrum ex animali exemplo (*original*) transferre; res et v.; v. aut natura; in veritate dicere *t.j. na foru, ne samo za vježbu*; homines expertes veritatis, *bez iskustva (na sudu)*; ad veritatem vitæ proprius accedere. 2) *istina, istinitost (uopće; sr. verum pod verus)*, nihil ad veritatem loqui; (*Ter.*) obsequium amico, v. (*kad je čovjek govori*) odium parit; molesta (*neugodna*) v., si quidem ex ea nascitur odium, quod est venenum amicitiae, sed obsequium multo molestius (*osjetljivija u posljedicama*) etc.; per me v. patefactam contaminarem aliquo mendacio; quod omnes in se habet numeros veritatis, *unutarnju istinu*; Chrysippi (consolatio) ad veritatem (*za se, uopće*, in abstracto) firmissima est, ad tempus ægritudinis difficilis; *takoder: osjećanje za istinu, iskrenost, pravednost*, in tuam fidem, veritatem confugit; v. judiciorum constituta; v. literarum tuarum; * *personif.*, nuda V.; = *τὸ ἐνυον, etimon*, jednom *Cic. or. 48, 159.*

verlverblum, ii, n. [verus-verbum] *govorenje istine, jednom Plaut. Capt. 3, 4, 36.*

vermiculatus, *adj.* [vermiculus, *crvid*] *upravo crvast, orvolik, potom kockast, šaren*, jednom *Lucil. u Cic. or. 44, 149.*

verna, ae, m. *kućevno dijete, rob*, *Plaut. Cael. u Cic. ep. Hor.*

vernaculus, *adj.* [verna] 1) *kućevni, ropski*, multitudo, u kući gospodara svoga rođeni robovi, *Tac. 2*) *domodrođni, domaći, rimski*, legio, od domaćih ljudi sastavljena; *sapor*; festivitas; crimen domesticum et v., *što ga ismisli tužitelj sam.*

vernilis, *adj.* [verna] (*Tac.*) 1) *ropski, puzav. 2*) *nestašan, obijestan, drzovit.*

verniliter, *adv.* [vernilis] *ropski*, *Hor. sat. 2, 6, 108.*

verno, i. [ver] *za proljeća se pomladivati, zelenjeti, ovasti*, * *humus v.*; * *avis pocijnje opet pjevati; prenes.*, * *sanguis v.*, *teče mladenački.*

vernus, *adj.* [ver] *proljetni*, tempus; æquinoctium; † *tepor*; * *venti*; * *flores.*

1. **vero**, ōnis, m. = *veru*, *koplje*, *veronibus plumbeis uti*, jednom *Aurel. Vict. Caes. 17, 4.*

2. **vero**, *adv. gl. verus 3*) *II.*

Veromandi *gl. Viromandi.*

Vērōna, ae, f. *Verona*, grad u gornjoj Italiji.

Odatle -nensis, *adj.* *veronski*, *Cat. Aurel. Vict.*; (*Tac.*) *supst. -nenses*, ium, m. *Veronci.*

verpa, ae, f. *muški ud*, *Cat.*

verpus, i, m. *okrōjđa*, *Cat.*

1. **verres**, is, m. *nēraš, vepar*, (*Plaut.*) *prezirno o čovjeku, prasac.*

2. Verres, is, m. Gajus [Cornelius] Ver, zloglasni propretor na Siciliji, koga su odsudili na tužbu Ciceronovu. Odatle Verrius i Verrius, adj. Verov, jus V. gl. jus; lex Verria Verria, drum, n. [Βερρία] svečanost u slavu Vera, što si je sâm odredio.

1. verrinus, adj. [1. verres] nerastov.

2. Verrinus gl. 2. Verres.

verro, —, vērsum, 3. 1) *vući, potezati, versā pulvis inscribitur hastā; canitiem suam concreto in sanguine; caesariem per aequora; venti v. (raznijeli bi) maria ac terras caelumque profundum per auras, v. ex imo arenas, zavillati; pisces ex aequore. 2) spuštati do zemlje, vući po..., taknuti se čega, crinibus templa; crinibus passis aras (dodjesti se), Liv.; *verrit reže humum pallā; *pulvereamque trahens per summa cacumina pallam verrit humum; aequora caudis; * (aquilo) arva fugā, aequora verrens; * remis vada livida; * abiegnis aequora palmis. 3) mēsti, izmēsti, pomētati, (Plaut.) domi quicquid habet, verritur iže; (Plaut.) v. aedes, † vias; * maria ac terras per auras, razmesti; qui tergunt, qui verrunt; * imā vestigia caudā; repom zamēsti tragove stopama; napose na guvnu, * quicquid verritur Libycis horreis, zgrne se.

verruca, ae, f. brādavića, potom tp. neznatna pogrješka, mana (opp. tuber), Hor.

verrucoſus, adj. [verruca] brādavičav, pridjev Kv. Fabiju Maks. Kunklatoru.

verruco, 1. [verto] (zastarjelo, samo u molitvama) okrenuti se, bene v., dobro se svršiti.

versābilis, adj. [verso] promjenljiv, tp. nēpostojān, Curt.

versātilis, adj. [verso] pōkrētan, pomičan, acies, Curt.; u prih. okretan, vješt, ingenium, Liv.

versicōlor, ōris, adj. [verso-color] različite boje, šaren, pisan, plumae; vestimentum, vestis; * arma; † sagulum; * cultu v. decens.

versicōlus, i, m. [dem. od versus] rédak, epistolae; quo uno v. (o formuli: videant consules, ne quid detrimenti res publica capiat); napose stihid, ponajv. prezirno (Cat.) v. mei, pjesmice.

versificātor, ōris, m. [versifico] stihotvorac (ne u pokudnu smislu), v. quam poeta melior, Quint. 10, 1, 89; = pjesnik, v. meliores quam duces, Just. 6, 9.

versā-pellis, adj. [verto-pellis] (Plaut.) mijenjajući kožu, oblik, preobražavajući se; tp. pōdmūkao, lukav.

vērso, starolat. verso, 1. [intenz. od verto] 1) *okretati, obrađati; *vāljeti, tjerati oko čega, razbacivati, prevrnuti, is-

premetati, ferrum; turdos in igne; glebas ligonibus; terram; lumina, prevrađati, o umirućima; sinuosa volumina (o zmiji); sors versatur urnā, okreće se u itd., exemplaria Graeca nocturnā, diurnā manu nodi dan ne pustiti iz ruke; oves (na pašu); currum in gramine, vozati se po; u zlu sm., zaduhati, *Dareta; također *v. domum, o robu, koji kućom gospodari; (Plaut.) držati koga za budalu, vući ga za nos, versabo ego illum hodie, si vivo, probe; quomodo hodie me vorsavisti, ut me in tricas coniecisti.

2) tp. a) okretati, obrađati, obrnuti, mijenjati, goniti, suam naturam; mentem ad omnem malitiam; se in utramque partem; *animum in omnes partes, *per omnia, jednu nakonu mijenjati za drugom; huc et illuc se, = ne znati ni kuda, ni kamo; † se ad omnes cogitationes; † versabat animum (mijenjaše misao) tanto facinore procul abhorrentem. b) o sudbini, okretati = titrati se s kim, sic fortuna in contentione et certamine utrumque versavit; *omnia. c) stvari pravac dati, tumačiti, izvrtati, eadem multis modis; vana v. in omnes opiniones, historički neosnovano tako izvrtati, da se svakomu mnijenju prilagođuje; in judiciis causas; v. verba, drukčije govoriti; *somnia decies. d) u duhu okretati = razmišljati, in animis secum unamquamque rem; *in pectore, pectore alqd; *versate diu, quid ferre recusent, quid valeant umeri. e) na svoju ruku dobiti koga, predobiti za se, varie militum animos castigando adhortandoque; muliebrem animum in omnes partes; (Curt.) militares animos spe, metu

3) uznemirivati, ne dati mira, certamen regni ac cupido patrum animos; imperitae multitudinis nunc indignatio nunc pudor pectora v.; *animos carminibus, smēsti; *alqm; *negantem; *odiis domos, rušiti, upropasti.

vērśūr, medijalno, a) kretati se, okretati se, mundum circa axem versari; qui (orbes) v. retro; *v. lecto, prevrađati se. b) općiti s kim, daviti se, bōraviti, biti, nālaziti se (sr. neloquat) in Gallia, in proelio, in bello; nobiscum; intra vallum; inter aciem; inter multas hostium manus; (Hor.) genus hoc inter vitae, intra penetralia; alcul ante oculos; tanquam in clarissima luce; in pace, in aeterna laude; † integre strenueque v., pōnijeti se, vladati se; o stvari: biti (jesam), modo vorsabatur (nomen) mi in labris primoribus (na jeziku), Plaut.; nunquam tibi populi R. dignitas in oculis animoque versata est; mors, exsilium mihi ob oculos versabantur; neque ulla est unquam dubitatione versatum,

nikada se nije sumnjalo o tom među itd.; v. magnus error, ima, jest. o) kretati se na kojem polju, u kojem stanju, struci; prema tomu se vrlo različito prevodi: baviti se čim, zanimati se čim, dionik biti čemu, ticati se čega, zapleten biti u što, svezan biti, nalaziti se u čem, stegnuti se na što, ne prestupiti zemlje ili među, ostati u području i slič. a) o licu, v. in re difficili ac multum et saepe quaesita; in veri investigatione; in republica; ita in omnibus ingenuis artibus, ut, svima plemenitim umjetnostima tako se zanimati, da; in hac causa multum et saepe, multum in bello versatus, zadržan (ratom); v. in opere, raditi na (čem); † in caede, učiniti pokolj, klati; in illis Apronianis rapinis in quaestu sunt compendioque versati = imali su koristiti i dobilka; in simili culpa, zapleten biti, duo crimina, auri et argenti, in quibus una atque eadem persona v., zapletena je; uterque in summa severitate v., krčē se na polju krajnje strogošći t. j. hoće, da se postupa najstrože; in omni genere furandi atque praedandi, in ejusmodi mente et cogitatione v. b) o stvari, ipsae res in perfacili cognitione v., vrlo se lako poznaju; nullam artem ipsam in se v., nije za se cijelost; an vero vestrae peregrinantur aures, neque in hoc pervagato civitatis sermone versantur? i ne čuje to, o čemu govori sav grad; jura civilia, quae jam pridem in nostra familia v., udomaćila se; nihil — quod in forensibus rebus civilibusque versetur, što pripada na privatno pravo; quae in foro atque in civium causis disputationibusque v., nalazi se; quae multa et varia in hominum vita v.; ea non v. in oculorum ulla jucunditate, nema nikakve ugodnosti očiju; bellum Mithridaticum, in multa varietate, terra marique versatum, vođen; etiam susceptae (perturbationes) continuo in magna pestis parte v., imadu mnogo pogubno u sebi; haec omnia in eodem errore v.; dicendi omnis ratio in communi quodam usu etc. v., sleže se na itd.; communis erat ille omnium hostis, ut in communi odio paene aequaliter versaretur odium meum, da je jedva prestupila među opće mržnje; laetitia et libido in bonorum opinione v., jesu u itd.

versōria, ae. f. [verto] povrat, capere v., povratiti se, Plaut.

versūra, ae. f. [verto] tp. mijenjanje vjerovnika, zajam učinjen, da se pokrije dug u drugoga, facere v., učiniti zajam; versurā solvere, dissolvere, platiti dug zajmom (šlono riječ „jedno kolo iz blata, drugo u blato“), posl. (Ter.) = sa zla na gore doći, s konja na magarca.

1. **versus**, partic. od vero i verto, što gl.

2. **versus**, starolat. **vors.** i **versum**, (vors.), I) adv. [verto] k, protiv, prema, obično s prijedlogom ad i in; in Italiam v.; in Arvernos v.; ad Oceanum v.; također deorsum versus, Ter; sursum v.; quoquo v., svakamo, (Just.) undique v.; (Sall.) fugam ad se vorseum fieri; ad se vorseum pergere; ad reliquas naves cursum Massiliam v. perficit (Caes. b. c. 2, 3, 3.). II) versus kao prijedlog obično zapodstavljen, prema, k, Romam v.; (Liv.) v. aedem.

3. **versus**, us, m. [verto] 1) upr. uvrätine pluga, po tome red, remorum; * triplex, red veslača, * in versus distulit ulmos. Napose u pismu, a) u prozi: rédak, primus v. legis; literae paucorum versuum. b) u poeziji: stih, veras, versibus persequi, * prosequi; * dicere, * facere v. 2) okret u plesu, korak, Plaut.

versüte, adv. [versutus] pòdmüklo, lukavo, Cic. Brut. 9, 35.; (zbog izraza) Cic. or. 7, 22. v. et subtiliter dicere (opp. ornate ac graviter).

versütia, ae. f. [versutus] podmüklost, lukavost, previjanost, (kasno) sing. jedn. (pl.) Liv. 42, 47, 7.

versütifloquus, adj. [versutus-loquor] (prekl.) pòdmüklo, lukavo gòvorēci.

versütus, adj. s komp. i sup. [verto] 1) òkrē-tan, hitar, versutior quam rota figularis Plaut. 2) tp. pòdmükao, lukav, previjan; versutissimus Lysander; acutus atque v. animus; si versutius videbitur.

vertēx, (arhaist. vortex), icis, m. [verto] 1) vîr, vrtlog, vrtlača, navis retro vertice intorta; * vorat aequore v.; * torto vertice torrens; * corpora turbineo juvenilia v. mersit; također u zraku: vihar, Liv.; * plameni vir; u pril., * amoris. 2) tjemē, ab imis unguibus usque ad verticem; prenes., * glava, toto v. supra est; vacuus; sublimi feriam sdera v.; late conspicuum tollere v.; također stožer na nebu; glavica, vrh, Aetnae; * Taurus contingens vertice nubes; * v. Cyllena, gore Cyllene, cilenski; * v. pinus; * quercus; (Hor. carm. 3, 24, 5. sl.) si figit adamantinos summis verticibus (u vrh zadržati od kuća ili palača), dira necessitas clavos; * uopće: brežuljak, brdo, gora, Erycinus, Caucasius, Aonius; * a vertice, ozgo; tp. vertices dolorum, najveće.

verticōsus (vort.), adj. [vertex] pun vrtlogā, virovit, mare; amnis.

vertigo, inis, f. [verto] òkretānje, òbračānje, * assidua caeli; * v. ponti; prenes., vrtoglavica, sine vertigine quadam simul oculorum animique, Liv. 44, 6.

vërto (arhaist. *vorto*), *ti sum*, 3. (*vertērunt*, *Hor.* ep. 9, 17.) 1) *òkretati*, *krétati*, *òbraçati*, *pregn. neprèstano òkretati*, *vrtjeti*, *refleks. se v. i samo vertere* (*sr. verso*), *pas. verti*, *medijalno: okrenuti se*, *vrtjeti se*; *prèvrtati*, *također u prùl.*, * *ora in alqm*; † *omnium ora in se*, *svrnuti na se*; * *morsus exigua in Cererem* (*kruh*); * *praedas ad moenia*; † *currum in fugam*; † *aquam in subjecta*, *navratiti u nizinu*; * *equos, okrenuti protiv neprijatelja* (*o Partima*); * *v. crateras, nagnuti, kad se toçi*; * *cadum*; *verti me a Minurnis Arpinum versus*; * *alqm ad mare*; * *iter*; † *flumina et lacus, odvesti*; *verso gradu*, *pede*; * *v. cardine*; * *stimulos sub pectore = nadahnuti, raspaliti*; * *vocem in notos, osùjetiti*; *kao vojn. t. t.*, *terga v.*, *također se v. i samo v.*, *dati pleçi*, *bjegati*; *iter retro, zakrenuti natrag*; *hostes, equitatum in fugam, nàtjerati u b.*, *Liv.*; * *amicitiae terga versa dare, okrenuti leða*; * *agmina*; *nudum et caecum corpus ad hostes, navali neprijateljã izvrçi* *Sail.*; *kao geogr. t. t. o položaju, okrenuti i sliç.*, *Epirus in septentrionem versa*; *mare ad occidentem versus*; *fenestrae in viam versae*; † *Scytharum gens ab oriente ad septentrionem se v.*; *prostire se, žive*; † (*Rhenus*) *modico flexu in occidentem versus, tekuci*; * *lumina, igrati*; * *verti in mediis catervis, nàlaziti se*. (*sr. nálopati*); * *inter primos*; * *sub pedibus omnia verti, viti se*; *o vremenu: òkretati se, teçi*, *anno vertente, teçajem godine*; * *septima post Trojae excidium iam vertitur aestas*; (*Hor.*) *saepe stilum = ispravljati*; *manum non v. gl. manus*; * *terram aratro = orati*; * *viarum indicia, zanesti*; * *moenia Trojae ab imo = stubòkom razoriti*; * *omnia, prevaliti = pokvariti*; † *leges funditus, stubòkom* † *fas atque nefas*; * *cuncta secum*, (*Tac.*) *versa Caesarum subole*; (*Tac.*) *ne Armenia scelere et pecunia verteretur*; (*Tac.*) *agerent verteret cuncta odio et terrore*.

2) *tp. a) okrenuti, ùpraviti, upotrijebiti*; *tumaçiti, držati za što*; *izvrçi se, pripisati komu što kao začetniku*; *upisati komu u*, † *in se studia civium*; † *animum ad alias curas*; * *iram in alqm*; * *in admirationem versus, zanesen, zàçuđen*; *summa cura in alqm versa est*; *omnis civitas in alqm versa, željno gleda na itd.*, *pater totus in Persea versus, zanimao se samo Perzejem* (*kao svojim ljubimcem*); *periculum in creditores a debitoribus verterat*; *omnis ira belli ad populationem, smjerata je na itd.*; (*Curt.*) *miseratio in ipsos vertitur, okrenu se k njima samima = oni su žalili sami sebe*; (*Tac.*) *Caesar v. in bellum, povrati se (u pismu) na itd.*; *quo se verteret, nesciebat*; *ex illa pecunia*

magnam partem ad se, prisvojiti sebi; *litem (prijeponi predmet) in suam rem, sebi dosuditi*; † *Lugdunensium reditus in fiscum*; † *captos in praedam, upotrijebiti*; † *occasionem in bonum publicum*; *v. alqd in suam contumeliam, smatrati što svojom pogrdom (uvredom)*; *id omen in Macedonum metum v. Tyrii, smatrati su takvim, što bi moralo pobuditi strah u M.*, *tumaçili su na štetu Maçedònãçã*; † *in omen verti*; *quam rem alii in superbiam v.*, *tumaçi se kao itd.*; † *cognomen alcjs in risum, smiješnim činiti*; *alqd in religionem, in crimen, alqd alcui vitio, sibi vitio v. quod* (*Hor.*) *si etc.*, *koriti, prebacivati*; (*Ter.*) *di bene vortant, quod agas*; (*Verg.*) *quod nec bene vertat, ne uspjelo mu*; (*Liv.*) *haec in invidiam, in perniciem Demetrio verterunt*; *detrimentum in bonum verteret*; † *in rationem necessitas versa est, nužda zàmijenì razbor*; *causas alcjs rei in deos*; *alia in deum iras*. b) *mijenjati, promijeniti, pretvoriti, preòbraçiti*, *solum vertere, seliti, otìçi*; *auster in Africum v.*, *promijeni (izvrçe se) itd.*; *fortuna jam verterat (okrenulo) et mutata in pejorem partem sunt omnia*; *vice versa gl. vicis 2) b)*; (*Liv.*) *verso Marte, promijenivši se bojna sreça*; (*Tac.*) *verso civitatis statu*; * *comas, bojiti (farbati)*; *terra in aquam se v.*; *in naturam, u kru proçi*; * *verti in avem*; * *nulla alite = in nullam alitem*; * *jocus in rabiem coepit verti, izmetati se itd.*; * *in deum de bove versus erat*; * *v. Ilion in pulverem, pretvoriti u prah*; * *omne in fumum et cinerem = ràsãti, spiskati*; *v. se in omnia*; * *quae te sententia vertit? što ti je misao promijenilo?* * *v. triumphos funeribus, pretvoriti u sprovođe*, * *seria ludo, zbìlju miješati sa šalom*; * *v. modum, mijenjati glas, delictum, pòpraviti*. c) *prevòditi, prevesti*, *multa de Graecis*; *annales ex Graeco in Latinum, polatiniti*; * *rem, predmet grčkih tragika, komade istih slobodnije prevesti*. d) *viti, kretati se = baviti se, zànimati se ÷ime, nàlaziti se*, *homo in mercatura v.*, *bavi se trgovinom*; *rem v. meo foro, da pred moj f. pripada*; (*Plaut.*) *in majore discrimine res v.*, *jest itd.*; *omnia in unius potestate*; *alqd in voluntate alcjs, visi o itd.*, *in eo victoriam v.*, *na tome da se osniva*; *in eo v. ceterorum animos, si mišljenje ostalih da odluče, ako*; *in jure in quo causa illa vertebatur, na polje na koje pripadaše ona partnica*; *circa hanc fere consultationem disceptatio omnis verteretur, vrtjelo se*; *ibi summam rerum bellicue v.*, *ondje da se odlučuje*; (*Just.*) *ibi majestatem regiam v.* (*na onoj da je strani*), *unde soror Alexandri starei; impers. vertebatur utrum — an etc.*, *oko toga se pitanje vrtjelo, da li — ili itd.*, *jedn. Liv. 39, 48, 3.*

Vértumnus, i, m. [verto *Vertumno*, upr. „preobražavajući se“, bog promjene u prirodi, bog godišta, također bog trgovine i prometa (sr. *Hor. ep.* 1, 20. l.); *Vertumnis*, quotquot sunt, natus iniquis (*Hor.* 2, 7, 14.) na koga se sasuo gnjev svih bogova pvozmjenljivosti.

věru, ūs, n. (*Plaut.*) **věrum**, i, n. 1) *ražanj*, *Verg. Ov.* 2) *kòplje*, *Verg.*

věruina, ae, f. [veru] (*Plaut.*) *malen ražanj*, *kopaljoe*.

věrum gl. verus 1) i III) **věrumtāmen** gl. verus III) 3).

věrus, adj. s komp. i sup. 1) *istini*, *istinski*, *istinitī*, *pravi*; v. *virtus*; *timor*, *osnovan*; v. *amicitia*; *veri* *Bruti* *libri*, *prave*, *autentične*; si *verum est (istina)*; (*Ter.*) *vultus*, bez *pretvdranja*; v. *amicus*. Često supst. **verum**, i, n. *istina* (*konkr.* = *istinitā stvar*; sr. *veritas*), *scire*, *dicere*, *loqui*, *fateri*, *audire*; si *verum quaerimus*; *longissime abesse a vero*; *proxima veris*, *Hor.*; *ex vero*, *po istini*, *Sall.*; *convictus veris*, *Liv.*; haec *Aegyptii vero* *majora (veće nego što u istinu bijaše)* *jactabant*, *Curt.*; * *nec procul a vero est*; *veri similis*, *veri similitudo* gl. *similis a)* *similitudo*; (*Hor. sat.* 1, 3, 97.) *cum ventum ad verum est*, *uvaživši pravi sadržaj stvari*. 2) *istinu gòvorēci*, *istinski*, *istini*, *verissimus* et *sapientissimus* *judex*; † *nihil verius viro*; * *nuntius*; (*Ter.*) *sum verus?* 3) *pravedan*, *razborit*, *pametn*, *lex*; haec *recta*, *vera*, *debita* *putantes*; (*Hor. Curt.*) *consilium*; *osb.* *verum est*, *pravedno je*, s acc. c. inf., *i s ut*, *ako se što kao zahijev izriče*, *rectum* et v. *est*, *ut eos*, *qui nobis carissimi esse debent*, — *amemus*, *da nam valja ljubiti*, *ili (Nep.) ako je verum est* = *vere fit*; *isto tako Cic. Lael.* 4, 15. *sin illa veriora*, *ut idem sit interitus animorum et corporum*; * *me verius (sc. est) unum pro vobis foedus luere*; * *te quoque (sc. facere) verum est. Odđ.*

I) **věre**, adv. s komp. i sup. 1) *u istinu*, *za isto*, *doista*, *pravom*, *dicere*; *ea v. scripta*; *verissime loqui*, *judicare*; *vere dicam*, *vere ut dicam*; (*Hbr.*) *persuades hoc tibi vere*; *ne libentius haec in ullum evomere videar quam verius*; (*Liv.*) *latrones verius quam justii homines*, *u istinu više razbojnici nego li itd.*; (*Liv.*) *cum Gallis tumultuatum verius quam belligeratum*. 2) *razborito*, *pametno*, *vivere*, *Ter.*; *iskreno*, *ozbiljno*, *agere*, *pugnare*; (*Hor.*) *promittere quod v. placeat*.

věro, adv. 1) *u istinu*, *svakako*, *za isto*, *doista*, *zbilja*, *hercle v.*, *Ter.*; *vero*, *imo v.*; *magnum v. effecisti*; *sed vero*, *nu u istinu*; *enim vero* gl. *enimvero*. *Napose u afirmativnom odgovoru ili s obzirom na prediduću*, *kad se*

poziva tko na što: jest u istinu, jest za isto, dakako, rado; *osobito uz pron. pers. ipak, opet, nuder*, *M. Fuisti saepe, credo*, *in scholis philosophorum*. *A. Vero*, *ac libenter quidem*; *Sed tu orationes veterum nobis explicabis?* *Vero, inquam Brute*; „*in sententia permaneto*“. *Vero (rado)*, *nisi sententiam alia vicerit melior*. *Num injuste fecit?* *ille v.*, *inquit A.*; *me vero delectat*; *se vero bene sperare* = — *patres* — *fremunt*; *ego v. vellem*, *Servi, affuisses, ego v. cupio*, *te ad me venire (na početku pisma)*; (*Plaut.*) *cape v.*, *respice v.*; * *ne v.*, *hostes*, *ne quaere etc.*; *u negativnom odgovoru minime v.*

2) *kao adverbativna čestica, ako se onomu, što je sprijed, što se dopušta, dodaje veće, znamenitiije, kao opreka: a, pak, u istinu pak, posve pak, po gotovo pak*, *quod* (*dictionis genus*) — *Rhodii nunquam probaverunt*, *Graeci autem multo minus*, *Athenienses vero funditus repudiaverunt*; *musice abest a principis persona*, *saltare v. etiam in vitis ponitur*; *isto tako neque v.*

III) **věrum**, adj. 1) (*Com.*) = *vero*, 1), *u istinu*, *doista*, *jest za isto*, *kao potvrdna adverbativna čestica: ali, no, nego, ali i*; još *te krepije verum enim vero* (sr. *enimvero*), *si certum est facere, facias*; *verum (no, pamti dobro)* *ne post conferas culpam in me, Ter.*; *si te jam, Catilina, comprehendi, si interfici jussero, credo, erit verendum mihi etc.*, *verum ego hoc*, — *nondum adducor ut faciam*; *verum enim vero is demum mihi vivere atque frui anima videtur etc.*; *non modo (tantum, solum)*, *v. etiam, već (nego) i*; (*Hor.*) *non solum facto*, *v. opprobrio quoque turpi*. 3) *kad se govor prekida: ele, no, v. praeterita omitamus, ili se prelazi na drugu stvar: ipak, opet*; često *sa tamen, věrumtāmen (piše se i rastavljeno) adv., no, ipak, opet*, *consilium caput primo stultum*, *v. clemens*; *rastavljeno*, *verum aliqua tamen*; *kadšto se nastavlja niti govora, koja se umetnutom rečenicom prekinula* = *velim, rekož*.

věrutum, i, n. [veru] *kòplje*.

věrutus, adj. *kopljem nòoružān*, *jedn. Verg. geogr.* 2, 168.

věrvex, ēcis, m. *škopac*, *kao psovka*, *Plaut.*

věsānia *bolje vaesanla*, ae, f. [vaesanus] *mahnitost*, *bjesnoća*, *jedn. Hor. sat.* 2, 3, 174.

věsāniens *bolje vaesaniens*, tis, adj. [vesanus] *bijesan*, *mahnit*, *ventus*, *jedn. Cat.* 15, 13.

vě-sānus *bolje vaesanus*, adj. *bez zdrave pameti*, *mahnit*, *lud*, *bijesan*, *remex*; *Verg. Liger*; (*Hor.*) *pošta*; (*Hor.*) *leo (kao zvijezde)*; * *o neživu: bijesan*, *silan*, *goròpadan*,

ljut, žestok, fames, vires, pontus; (Liv.) v. impetu.

Vesbius gl. Vesuvius.

Vesela, ae, f. *Vescija*, gradić u Laciju uz rijeku Liris; adj. *Vescinus*, *vescijski*; supst. -ini, ōrum, m. *Vescijani*.

vescor, — dep. 3. [od *esca*] 1) *hraniti se, jesti, uživati*, lacte et carne; apst., pecus ad vescendum apta; argentum ad vescendum factum, srebrno stolno posude; † in mensa; pregn.: *blagovati, častiti se, † in villa; † cum rege; † založiti, ante cenam; * quicunque terrae munere vescimur = mortales (Homerovo οὐ δούρεϊς καπὸν ἔδουσι); * † s acc. 2) uopće: uživati, voluptatibus aurā aetheriā, disati = živjeti.*

vescus, adj. [od *ve i esca*] *m r š a v, s l a b, * farra; * salicum frondes, * papaver, droban.*

Vesēris, is, m. *Vezēris*, rijeka u Kampaniji, gdje je konzul T. Manlije Torkvat potukao Latince.

Vēsivus gl. Vesuvius.

vēsica, ae, f. *mjehur*; * od *mjehura kesa*, *mjehur*. — **vēsicūla**, ae, f. [dem. od *vesica*] *mjehurić na rašću.*

Vēsontio, ōnis, m. *Vezontijon*, glavni grad Sēkvānāōa u Galiji, s. *Basançon*.

vēspa, ae, f. *osa, zólja*; također pridjev rimski.

vēsper, ēri, gen. *vespēris* vrlo rijedak m. [ἑσπερος] 1) * *večernica, večernjača*, nom. *vesper*, dat. i abl. *vespero*; puro te similem, *Telephe, vespero*. 2) meton., a) *večer*, (acc. u klas. jeziku po drugoj, a abl. po trećoj deklinaciji), ante, aq, sub *vesperum*; također primā *vesperi* sc. *horā* (*Caes. b. c. 1, 20, 1*), u prvo večernje doba: ali primo *vespere* i adv. *vespere* i *vesperi*; *uveče, kasno*; (*Plaut.*) de *vesperi* alcjs cenare *vēderati* za čijim stolom, *uzdržavati se od koga*, de suo *vesperi vivere* = *svoj biti*; postl., quid *vesper ferat*, incertum est; * quid v. *serus vekat*, sol tibi signa dabit. b) * *zapad, zapadna strana.*

vēspēra, ae, f. [ἑσπέρα] *večer, večernje dōba*, sive est prima v., *Plaut.*; primā *vesperā, svečera*, *Liv. Curt. Suet. Just.*; † a mane usque ad *vesperam*; † circa *vesperam*; u *Cic. ad vesperam samo Cat. 2, 6, 4. i Phil. 2, 31, 77*, (sr. *vesper*); † *vesperā, uveče.*

vēspērasco, rāvi, — 3. [vesper] *mračiti se, smračiti se*, caelo *vesperascente* (*Nep.*); *vesperascente jam die* (*Tac.*), kad se mrak hvatao; impers. *vesperascit, mrači se, Ter.*

vēspertinus, adj. [vesper] 1) *večernji, vespertinis temporibus, u večernje dōba, svaki put uveče*; v. *literae, primljeno uveče*; *senatus*

consulta, t. j. uveče stvoreni; (*Hor.*) *hospes, koji uveče dolazi*, *ursus*; (*Hor.*) *vespertinus uveče, pete tectum*; *vespertinum pererro saepe forum, malo pred cenom* (*cena*) (*Hor. sat. 1, 6, 113.*) 2) *zapadni, regio, jedn. Hor. sat. 1, 4, 30.*

vēspērūgo, inis, f. [vesper] *večernica, večernjača, Plaut.*

vespillo, ōnis, m. [vesper] upr. *mràčnjāk*; 1) † *mračnoša za uboge, koje su uveče pokapali*; kao pridjev edilu *Lukreciju, koji je trup T. Grakha u Tiber bacio, Aurel. Vict. 2*) *Lucretius V., jedan Pompejevac, Caes.*

Vēsta, ae, f. [Ἑστία ognjište] *Vesta, kći Saturnova i Rejina, božica ognjišta, domaće sloge i sigurnosti u gradovima i državama, isto tako božica ognja na ognjištu, koji su Vestalke neprestano podržavati morale na žrtveniku hrama njezina na podnožju palatinskoga brežuljka* [gl. dolje *Vestalis b*) c)]; * *Iliaca, jer je kažu Eneja donio službu njezinu iz Troje u Italiju. Odl. a) * hram Vestin b) * oganj, ardens. Odl. Vestālis, adj. a) Vestin, Vestalski, * sacra; * foci; napose virgo Vestalis i samo V., is, f. svećenica Vestina, Vestalka. Vestalke, isprva 4, kasnije 6, morale su 30 godina božici služiti i najčišće živjeti. One su morale ne samo sveti oganj (gl. gore) podržavati, nego i druge obrede vršiti kao bogoslužja i za puk rimski moliti molitve, kojima se osobita moć pripisivala; sr. *Hor. carm. 1, 2, 26. sl.*; † virgo Vestalis maxima i samo † virgo maxima, † Virginum Vestalium vetustissima; * natu maxima virgo, najstarija V.; samo virgo, * cum tacita virgine (jer su Vestalke morale tajnu službu Vestinu vršiti šuteći); također pl. samo virgines, * v. sanctae. β) * što se Vestalki pristoji, oculi V., stidljivost.*

vester starolat. vōst., stra, strum, pron. pos. [vos] *vaš, svoj* (ako se odnosi na subjekt vi); također odio v., na vas; * v. hoc augurium vestraque in numine Troja est; * vester, Camenae, v. (od vas zakrilen) in arduos toller Sabinos; * vestrum (est) dare; (*Plaut.*) vester, supst. = *vaš gospodār*; de vestro (od svoga) impendatis, *Liv.*

vēstibūlum, i, n. *predvorje, obor, mjesto ispred kuće, templi, curiae*; * *mjesto pred počelanjākom*; *stoga ulaz uopće, sepulcri, urbis, castrorum*; in vestibus *Siciliae, sprijeda na S.*; tp. (rijetko) *uvod, orationis.*

vēstīgium, ii, n. 1) *stopa, taban*, qui adversis v. stant contra nostra v., quod ἀντιπῶδες vocatis; * *vestigia ponere graviter, teško stupati. Po tome * stopalo, noga, nuda*; alba pedis; v. torquere; v. nuda sinistri pedis insti-

tuere, *s lijevom bosom nogom biti u boju*. 2) *meton.*, a) *trâg, slijed*, socci v. in pulvere, *Plaut.*; avium, *Curt.*; v. in omnes ferentia partes; v. ungulae, alciū; facere v. (*stupiti*) in foro, in possessionem; imprimere v.; sequi, consequi alqm vestigiis (*adverbijalno*), *slijedom slijediti, idi tragom čijim, progoniti koga, ugledati se u koga*; vestigiis instare, *također ingredi vestigiis alcjs, alqm ipsius vestigiis persequi*; vestigium abscedi ab Hannibale = *izgubiti trag Hanibalov*; alciui occurrere in vestigiis ejus — incendit in v. e.; * vestigia ponere in domo, *zavrnuti korakom u itd.*; † vastigium ponere in patriam; * libera v. ponere per vacuum, *slobodno stupati* (*sr. vacuus*); * contracta sequi v. vatum, *uskom stazom, kojom su prije pjesnici išli, i koja vodi k cilju umjetnosti*; * Graeca, *trag grčki*; * ruris, *seljaštva*; * vestigia figere = *idi, stupati*; * premere, *zaustavljati*, * referre; * retro legere, *idi tragom*; * extrema v. facere; * vestigia cursu impedire = *zamésti trkom*; * vestigia vertere = *bjegati*; * in se sua per v. volvitur annus, *vâlja se natrag u sebe samu svojim tečajem*. b) *trâg, biljega, uopće po čemu se što poznaje, otkriva*, v. sceleris, avaritiae; † fugae; † fugientis; † soli culti; † humani cultus. 3) *mjesto, stajalište*, vestigio se movere, moveri; haerere v. suo; in suo v. mori malle quam fugere; in vestigiis hujus urbis (*garište*), † in eodem v. stare (*stajati*). *Odt. u pril. a) sjedište, stanovište*, dens ille quem in animi notione tanquam in vestigio volumus reponere. β) *čas, časak, kip*, eodem et loci v. et temporis; in ullo v. temporis; vestigio temporis; *odt. adv. e v., (rijetko) Caes. b. G. 4, 5, 3.) in vestigio, smjesta, odmah*.

vestigo, i. [vestigium] 1) *idi za tragom, tražiti, potraživati*, † quam regionem Dareus petisset, omni cura vestigans tamen explorare non poterat; * *s quaest. indir.*; † vestigantium sitim fallere; (*Liv.*) qui vestigarent sc. illos; (*Cic.*) causas rerum, voluptates; * oculis alqd; * Turnum diversa per agmina; * apes in pumice; † equum. 2) *nànjušiti, naći*, perfugas et fugitivos inquirendo, *jedn. Liv. 31, 19, 2.*

vestimentum, i, n. [vestio] 1) *haljina, odijelo*. 2) (*Ter. pisac b. Afr. i Hisp.*) *pokrivâč, sâg*.

vestio, (*impers. vestibat, Verg. Aen. 8, 160.*), 4. [vestis] 1) *upr. odijevati, odjeći*, homines male vestiti; pellibus sunt vestiti; animantes villis vestitae: (*Hor. sat. 1, 1, 96, 97.*) ita sordidus, ut se non unquam servo melius vestiret — quam servum; (*Hor. ep. 1, 18, 22.*) Gloria (*oholost*) quam supra vires et vestit et ungit;

iis tabulis interiores templi parietes vestiebantur, *zaodijevahu se*; trabes multo aggere v., *mnogim gruzem (zemljom) ispuniti*; montes vestiti frequentibus sunt silvis i samo vestiti, *obrášle*; * Taburnum olea, *zasaditi*; terra vestita floribus, herbis, arboribus, frugibus; saeptum undique et vestitum vepribus et dumetis sepulcrum. 2) *tp. za odjeti čim itd.*, inventa oratione; ea v. atque ornare oratione; ita reconditas exquisitasque sententias mollis et pellucens vestiebat oratio.

vestipllea, ae, f. [vestis-plica] *nabiračica, koja nâbîrâ odijelo, jedn. Plaut. Trin. 2, 1, 21.*

vēstis, is, f. a) *sing. odijelo, haljina*, * virilis; * trita; * subsuta veste *gl. subsuo*; † discolor; † regia; lugubris, *žalobna haljina, ornina, Ter. Curt.*; collect., *odijelo, ruho, odjeća uopće* lintea, purpurea; candida; muliebris; servilis; v. stragula, *gl. stragulus*. b) † *pl. vestes albae*; † fucatae et meretriciae; * vestes (*sagovi*) arte laboratae.

vēstītus, ūs, m. 1) *odijelo*; neque vestitus praeter pelles habebant quidquam; ejus adventu ex colore vestitus cognito; v. quo ipse tectus erat; v. humilis; praeter habitum vestitumque; vestitum mutare = *obući se, odjeti se u orno*; redire ad v. suum, *soući žalobno odijelo*; (*Ter.*) vestitu (= vestitui) nimio indulges; † privato v. (*opp. reorum habitu*). 2) *prenes, a) (pl.) zaodijevanje, riparum (zelen, f.)*; densissimi montium. b) ea concinnitas crebritasque sententiarum v. illo orationis (*onim sjajem*), quo consueverat, ornata non erat, *jedn. Cic. Brut. 95, 327.*

Vēsūlus, i, m. *Vezul, brdo u Liguriji s. Viso, Verg.*

Vēsūrius, (*poradi heksametra Vēsēvus, V. jugo, jedn. Verg. georg. 2, 224.*; *stegnuto Vēsūlus, Suet. Tit. 8.*), ii, m. *brdo Vezuv.*

vētēramētārius, adj. [vetus] sutor, *krpco, jedn. Suet. Vit. 8.*

vētērānus, adj. [Vetus] star, mator, hostis. *Napose milites veterani i samo veterani, došližili vojnici, veterani, legio; exercitus.*

vētērātor, ōris, m. [vetus] 1) *dstario, osije-dio*, in causis. 2) *u zlu sm., lukavac i previjanao.*

vētērātōrie, adv. *lukavo.*

vētērātōrius, adj. [veterator] *lukav, previjan*, ratio dicendi; eam (accurationem), ut citius veteratoriam quam oratoriam diceret; nihil.

vētērānōsus, adj. [veternus] *prenes, dremljiv, mlitav*, homo, *mlitavac, Ter.*

vētērnus, i, m. [vetus] *upr. starost, odt. a) u pril. o govōru, Attii aut Pacuvii v., Tac. b)*

*mrtilo, letargija, Plaut.; prenes.: dremljivost, tromost, mlitavost, civitatis, v. civitatem occupavit, Cael. u Cic. ep.; * torpere veterno; * me funesto arcere v.*

vetitum, i, n. [*partio. od veto*] * *zabrânjeno, zabrana; u Cic. legg. 2. 4, 9, 3, 3, 10. samo iz obzira na koncinitet, jussa ac vetita popu-
lorum, jussa, vetita.*

veto, tui, titum, (u *Plaut. voto*) 1. *ne dati, za-
braniti, ne dopustiti, odvrâćati od
čega, s acc. c. inf.*, vallo legatos Caesar di-
scedere v.; * non me ulla vetabunt frigora
Parthenios canibus circumdare saltus; u *pas.
s nom. c. inf.*, quod respicere vetitus esset; *sa
samim inf. akt.*, volucres vetant agere; (*Ter.*)
haruspex vetuit ante brumam aliquid novi
agere; (*Hor.*) tabulae peccare vetantes; *impers.*
sanguinem arae affundere vetitum est, *Tac.*;
s inf. pas., vetabat resistentibus parci, *Curt.*;
*sa ut illi ne illi, ako pretječe negacija, s quo-
minus, (Hor.) sa samim konj.*; * *vetor fatis,
zabranjuje mi udes; apsl.*, lex jubet aut vetat;
* *res ipsa v.*; *napose kao t. t. o tribunima;*
* *si vetat auspicium; (Hor.) alea vetita legibus,
nefas vetitum.*

Vettones, um, m. *Vetanoi, plemo u Luzi-
tani.*

vetulus, adj. [*dem. od vetus*] *postar, stara-
šan, filia*; equus; arbor; * *cornix; * colum-
bus; supst. 1) -lus, i, m. starao, Plaut.; u
šali, mi vetule, moj starče, Cic. fam. 7, 16, 1.
2) -la, ae, f. starica, baka, ponajv. pre-
zirno, babelina, Plaut.*

vetus, eris, sup. *veterrimus (za komp. vetustior)*
ostario, star, mator, naves; institutum;
*inimicitiae; milites, stari, prokušani; accusa-
tor, koji se već prokušao; gladiator; sicarius;*
*exercitus; * vetus senectus, slaba st.; * culina
(trula); homo (Ter.) starac; senatores; supst.
veteres, stari, predi, subtilis veterum (sta-
rih umjetnika) judex Hor.; majores nostri, ve-
teres illi, admodum antiqui; (Tac.) antiqui et
veteres oratores; supst. vetus est, stara je (sc.
riječ); vetera, stare priče, scrutari v.; (Hor.)
fautor veterum, starina; (Tac.) v. militiae, re-
gnandi, ostario, ostjedio u itd.; (Tac.) P. Flac-
cum, veterem ostario služeci, stipendiis et arta
cum rege amicitia; veteres, f. sc. tabernae,
stare mjenjačnice na trgu; također u opreci
prema sadašnjosti: nekadašnji, predaš-
nji, drevni, v. cives (u opreci sa naseljeni-
cima; v. tribuni; copiae; exercitus; poetae ve-
terrimi; injuria; beneficium; * verborum aetas;
* aetas, staro doba, davna davnina; † populi
Rom. res.*

vetustas, atis, f. [*vetus*] *starost, davnina,
dugovječnost, v. familiae; municipium ve-*

tustate antiquissimum; † v. exedit monumenta;
*† cavernae longa vetustate cavatae; vetustas
(sc. amicorum) conservanda, stari prijatelji,
Cic. Lael. 19, 68.; ferre v., o vinu, koje pod-
nosi dugo ležanje, staro vino, * † o spi-
sima i dugotrajnost, dugovječnost; quae mihi
videntur habitura etiam vetustatem (dugo tra-
jati), prisca verborum v.; (Hor.) vocabula re-
rum, quae priscis memorata Catonibus atque
Cethegis, nunc situs informis premit et de-
serta vetustas; v. exemplorum, stari primjeri;
conjuncti vetustate, starim prijatelj-
stvom; ingenio, vetustate (staro iskustvo),
artificio tu facile vicisti. Napose a) *starina
davnina*, historia nuntia vetustatis; exempla
vetustatis; † vetustatem cognoscere. b) *kasno
polomstvo*, de te nulla unquam obmutescet-
v.; * si fidem tanto operi est latura v.*

vetustus, adj. s *komp. (sr. vetus) i sup. [vetus]*
*stari, mator, vinum, staro, Plaut.; ligna,
suha, Hor.; arbor, cedrus, Curt.; hospitium;*
vetustissima disciplina; vetustiores scriptores;
*† claritas; (Quint.) vetustissimi auctores; † ve-
tustissimus amicorum, napose: starinski,
starodavan, o govorniku, multo tamen ve-
tustior ille et horridior, jedn. Cic. Brut. 21,
8.; * venusto nobilis ab Lamo, plemenit po-
tomak drevnoga Lama (o starome plemstvu).*

vexatio, ōnis, f. [*vexo*] *potrésanje, muka,
corporis; vulneris; zlostavljanje, muče-
nje, sociorum; acerbissima.*

vexator, ōris, m. [*vexo*] *zlostavljač, muči-
telj, urbis; v. furoris, muljivac.*

vexillarius, ii, m. [*vexillum*] 1) *zastavnik,
barjaktar. 2) pl., a) za careva vojnici, koji
su odsluživši službu kod legije ostali pod za-
stavama, veksilarci. b) četa, detachment,
pod svojim veksilom.*

vexillatio, ōnis, f. [*vexillum*] = *vexillarii 2) b),
što gl. pod vexillarius, jedn. Suet. Galb. 20.*

vexillum, i, n. 1) *barjak, zastava; napose
crveni barjak, koji se razvio na šatoru voj-
vodskome ili na brodu admiralskome kao
znak, da treba udariti na neprijatelja ili kre-
nuti na put, v. proponere; vexillo signum dare;
(Tac.) praetoria navis vexillo insignis; i kod
kupljenja novaka, kod osnivanja vojnih naseo-
bina zastavica, oko koje su se vojnici skupili,
v. tollere, razviti zastavu. 2) momčad jedne
zastave, četa, Liv.; vexilla tironum, Tac.; ve-
xilla legionum, narodni ustanak, Tac.; napose
= vexillarii 2) b) gl. pod vexillarius. Tac.*

vexo, 1. [*intenz. od vexo preko vexus*] 1) *vući
amo tamo, držati, tresti, (rector) per con-
fragosa vexabitur; † in turba vexatus; (Just.)
clades regionum vexatarum (potresom); * venti
nubila caeli; * mare, uzburkati; * rates. 2) tp.*

obrvati, snadi, opustošiti, plijeniti, uojenjivati, uznemirivati, napastovati, mučiti, zadržavljati, štetu nanijeti, tištati, agros; regiones; hostes; Galliam; fana; † oppida; * Ilion; * turmas hostium; * hospites; *progoniti*; * hunc locum (o *zujeradi i kradljivoima*); Antigonus saepe in itineribus vexabatur (o *Humenu*); Sall. pecuniam, *ràsipati*; rem publicam, *potresti*, † imbribus, * bello et armis; (Tac.) fauces jam exanimis laqueo vexatae; mores civitatis, o *lakomosti, ràsklimate*; v. alqm honoris cupido, fama (*kao glas*); invidia *osobito*; *grđiti riječima*, vexatur idem Theophrastus . . . quod; multum vexatā et irrisā vetustate Tac.

via, (starolat. *vea*, mj. * *veia* od vehere) ae, 1) *put, cesta, utrenik*, v. militaris, *drum*; in viam se dare, viae se committere, *zaputiti se*; ex via excedere; declinare de via ad dexteram; *viā ire, ravnim putem*; dare alui viam, *dati mjesta*; per fundum, *dopustiti put*; viam facere, pandere, aperire; viam equitibus patefacere; v. munire, sternere v.; v. inire, ingredi, insistere; * *signat viam (kojim mora proći strjelica)*; * viam reperire non posse (o *rijeći*); * *vocis; posl. gl. semita*; (Ter.) *totā via (sasvim) errare. Napose a) cesta, ulica, transversa; Sacra; Appia; uta-boru, angustis viarum. b) o putevima u ljudskom tijelu, jēdnjak, * dūšnik. c) * pukotina. d) * tečaj, putanje nebeskih tjelesa, viae caeli; anni solisque. e) prđtak na odjeći. 2) put, marš, inter vias; (Ter.) inter vias, in via, *putem, uz put*; viam tridui procedere; abesse longius tridui *viā (od tri dana hoda)*; de via languere; (Ter.) *rectā viā*; * lassus maris et viarum, *putovanje po moru i po kopnu*; carpere, ire viam *gl. carpo*, eo; unam tibi v. et perpetuam esse volunt, *da se nikada ne vratiš. 3) prenes. i tp., a) pūt, staza, vitae; vivendi, virtutis; rectissima laudis; utor viā, sredinom idi*; de ira decedere, *s pravoga puta kreposti skrenuti*; via ad gloriam proxima; * virtutis arduae; * leti; * quaecumque viam dederit fortuna; * fata viam invenient. b) nađin, sredstvo, omnes vias (sredstva i pute) pecuniae nosse; viam consilii invenire; habeo certam viam; viam in republica (*politički sustav*) sequi viam optimarum artium tradere; viam fraudis inire; * salutis, mortis. c) *postupanje, nađin, pūt, aliā v., eādem v. aggredi, Ter. Sall.*; per omnas leti vias, Liv.; ut in plerisque rebus, sic in hac duplex est considerandi via, *treba sad ovim sad onim putem razmišljanja poći, udariti Cic. or. 53, 180; pregn. pravi nađin, metoda, discendi; adverbijalno, viā, metodički, po osnovi dicere; progredi.**

viālis, adj. [via] *pūtni*, lar, na ulici nalazeći se, štovan, Plaut.

viārius, adj. [via] *pūtni*, lex, o *popravljanju cestā jedn. Cael, u Cic. fam. 8, 6, 5.*

viāticus, adj. [via] 1) *upr. (Plaut.) pūtni, cena. oprosa večera, gozba na rastanku. 2) supst. -cam, i, n. a) putni trošak, pūtnina, quo plus viae restet, eo plus viatici quaerere; (Hor.) pl. b) (Hor. Suet.) uštedena putnina vojnika, uštedak.*

viātor, ōris, m. [via] 1) *pūtnik, pješak*, non semper v. a latrone, nonnunquam etiam latro a viatore occiditur; (Hor.) *callidus ut soleat umeris portare v., litoris Assyrii. 2) teklić, glāsnik cenzora, tribunā i drugih manjih magistrata, koji je ljude pred magistrat pozivao; † glāsnik uopće.*

Vibo, ōnis, f. *Vibon, primorski grad s lukom na zapadnoj obali Brutija, s Bivona. Odt. Vibōnensis, adj. vibonski.*

vibro, 1. 1) *tranz. mahati, vitlati, drmati, tresti, * v. flamina vestes, činjahu, da se leprša; * vibrare membra, drhtati, tresti se; † viscera vibrantur; † sustinentium umeris vibratus; hastas, sicas; tela; † hastam dextrā, † tela nixu; * vibrata fulmina jactat; * vibratus ab aethera fulgor, sinu; * crines vibrati, zakovčena, * prenes., iambos. 2) palūcati, tres linguae. b) *prelijevati se, presjavati se, sjati mare, Cic.*; * tela ferro; * gladius vibrans, * vibranti ictu. c) *u prii, cujus (Demosthenis) non tam vibrarent fulmina, trijeskovi ne bi udarali; oratio incitata et vibrans, zgodan, udarajući; (Quint.) sententiae vibrantes, iskricе.**

viburnum, i, n. * *đika*, (viburnum lantana, Linn.), jedn. Verg. ecl. 1, 25.

vīcānus, adj. [vicus] *seoski; supst. vīcāni, ōrum, m. seljaci.*

Vīcā Pōta, ae, f. [vinco-potior] pridjev *božici pobjednici, pobjediteljica i dobitnica (osvojiteljica).*

vīcārius, adj. [vicis] *zamjenički*, fides amicorum operae nostrae v. supponitur; supst. -lus, ii, m. *zamjenik, namjesnik, alcjs*; cujus (regni) v. qui velit esse; v. diligentiae meae, o *zamjeniku (nasljedniku) u konzulatu*; * defunctumque laboribus aequali recreat sorte v., *jednak zamjenik, koji uzima jednak posao na se kao što predšasnik njegov (kod poljodjelstva); napose pò dđinjen rob, rob zamjenik.*

vīcātīm, adv. [vicus] 1) *po ulicama, od ulice do ulice. 2) od sela do sela, pò selima, habitare.*

vīce, vīcem gl, vicis.

vicenarius, adj. [viceni] (Plaut.) *dvadesetogodišnji*, lex quina v., *po kojem nijesu smjeli ljudi ispod 25 godina pozajmljivati*.

vicēni, ae, a, adj. nam. distr. [viginti] *po dvadeset*.

vices gl. viciis.

vicēsīmāni, ōrum, m. [vicesimus] *dvadesetaci*, vojnici dvadesete legije, Tac.

vicēsīmārius, adj. [vicesimus] *vicezimarci*, tičući se dvadesetine, aurum, *dvadeseti dio otkupa*, kad su se robovi puštali na slobodu.

vicesimus (vigēs., Sall. Cat. 47, 2.), adj. num. ord. [viginti] *dvadeseti*; napose supst. -ma, ae, f. (so. pars) *dvadeseti dio*, *dvadesetina uopće i napose kao dāca državi*, portorii, *otkupa*, kad su se robovi puštali na slobodu; † kod baštine.

Vicētia, ae, f. *Vicecija*, grad u gornjoj Italiji, s. *Vicenza*. Odt. *Vicētini* († *Vicentini*), ōrum, m. *Vicecijani*.

vīda, ae, f. *grahorica*, Verg. Ov.

vīcies (viciens), adv. num. [viginti] *dvadeset puta*.

Viclinus, i, m. [po svoj prilici od vigil] *pridjev Jupiterov, čuvar*, jedn. Liv. 24, 44, 8.

vīcīna gl. vicinus 1) a) i c).

vīcīnālis, adj. [vicinus] (*rijetko*) *susjedni*, ad usum v.; (*kasno*) *bella v.*, sa *susjedima*.

vīcīnia, ae, f. [vicinus] 1) *susjedstvo*, in v. nostra; (Plaut.) *proxime vicinia habitat*; (Ter.) *commigravit huic viciniae*, vidi hic viciniae; * v. Persidis urget. 2) * † *meton.*, *susjedstvo* = *susjedi*.

vīcīnitas, ātis, f. [vicinus] *susjedstvo* (*komšiluk*); in Umbria atque in ea v.; *vicinitatibus atque confiniis, u odnošajima susjedstva i granicā*; konkr. *susjedi*, (*komšije*), dum vicinitatem armis exornat; clam vicinitati dant negotium; amicitiae, vicinitates, clientelae.

vīcīnus, adj. s. komp. [vicus] 1) *susjedni* bellum, u *susjedstvu*; * urbes; * sedes v. astris; * jurgia, sa *susjedima*; (Hor. sat. 1, 4, 126.) v. funus, *sprovod susjedov*. Odalle supst. a) -nus, i, m. i -na, ae, f. *susjed*, *susjeda*, v. ac finitimi; v. proximus; Fides vicina Jovis. b) *turris vicino sita*, *bliznji*, jedn. Tac. hist. 3, 38. c) * † -vicīna, ōrum, n. *susjedstvo*, *blizu da se pōrodi*; 2) tp. a) *blizu*, Latone v. adpariendum * parti vicinior esset; * mors; (*kasno*) *exitium*. b) *blizu*, *sličan*, dialecticorum scientia v. ac finitima eloquentiae.

vīcīs (gen.), em, e, (*drugih padeža u sing. nema*), u pl. *upotrebljavaju se oblici vices i vicibus*, gen. *nema*, 1) *izmjena*, *mijena*, commoti vice fortunarum humanarum, Liv.; (*kasno*) *versa vice obratno*, † *vigiliarum vices*, *naizmjenice stražu čuvali*; † *noctium vicibus servatis*;

* *variare vices* gl. vario 2); † *permutare stationum vices*; † *modo equestris proelii more frontis et tergi vices*, *izmjenice progoniti i bježati*; * hac v. sermonum, *zamjenitim razgovorom*; * *gratā v. (nastupom) veris et Favoni*; * *benignā v.*; * *nox peragit vicem*, *izmjenjuje se danima*, * *mutat terra vices*; *mijenja se*, *mijenja lice*; * *gratae divitibus vices*; * *vices peragere*, *mijenjati se*; adv. * † *per vices*, * *vicibus factis*, *izmjenice*, na *izmjenu*; in *vicem* gl. invicem; suam cujusque vicem, *svaki put na njegovu (ili svojem) mjestu*, jednom Liv. 3, 36, 3.; † in *vices*. Napose a) *odvracanje*, *uzvracanje*, *vracanje*, *naplata*, † *beneficentiae vicem exsolvere*; * in *vicem* pati delicta alcjs, *kao odštetu*, *naprotiv*; † *vicem saevitiae reddere*; * *vices superbae (obijest, koja će ti naplatiti, što meni učiniš) te maneant ipsum*; acer plus vice simplici, *dvostruko se osvećujući*. b) *promjena*, *usuda*, *usud*, *sudbina*, *cujus ego vicem doleo*, Cic. Att. 8, 2.; † *vicem suam conquestus est*; † *mitiores fortunae vices*; * *volvere vices (o Jupiteru)*; * *gementes tristem fortunae v.*; * *convertere humanam v.*; i * *bojna pōgibao*, *boj*, *vices Danaum vitare*. c) *mjesto*; *posao*, *služba*, *uloga*, ne sacra regiae vicis desererentur; per speciem alienae fungendi vicis; succedens in *vicem* imperii tui; poena in *vicem* fidei cesserat; † *vicem officii explere*; † *solis vicem implere*; † *vicem alcjs supplere*; * *defendente vicem modo rhetoris*; * *ego fungor cotis vice*; * *descriptas servare vices*.

2) adv. a) *vicem alcjs, u mjesto, mjesto, radi, poput koga itd.*, (Plaut.) *heri vicem meamque*; ne nostram vicem irascaris, Liv.; in qua re tuam vicem saepe doles, Cic. fam. 12, 23.; *Sardanapali vicem in suo lectulo mori*, Cic. Att. 10, 8, 7. β) † *vice*, *mjesto*, *kao*, *oraculi vice alqd accipere*; diebus ac noctibus *vice mundi circumagi*. γ) *ad vicem*, *poput*, *kao*, *ad vicem obsidis teneri*, Aurel. Vict.

vīcīssīm, adv. [vicio] (Plaut.) = vicissim.

vīcīssim, adv. [viciis] *naizmjenice*, s. *druge strane*, *naprotiv*, alqd accipere ab alio vicissimque reddere; terra uno tempore florere, deinde v. horrere potest; nunc date mihi v., Ter.; considera nunc v. tuum.

vīcīssitūdo, īnis, f. [viciis] *izmjena*, *promjena*, vicissitudines dierum ac noctium; fortunae; v. studiorum officiorumque; eorum (generum), *gdje naizmjenice djeluje jedan na drugoga*.

vīctīma, ae, f. *starolat.* **vīctuma**, ae, f. (*superlativ osamljen fem.* od * vic-tumus „zamjeničan“ a vicibus tuendis) *žrtva za zaklanje*, koja *zamjenjuje žrtvu čovječju*; *žrtva*, pro victimis homines immolant aut se immolatuos vovent; (Hor.) v. pontificum secures tinguet; u pril.,

se victimam rei publicae praeber^e; * v. nil miserantis Orca.

victimarius, ii, m. [victima] *žrtveni sluga*, igne a victimariis facto *Liv.*

victito, i, [frequent. od vivo] *živjeti o čem, hraniti se, ficis, Plaut.*; bene libenter v., *rado se dobro hraniti, Ter.*

victor, ōris, m. [vinco] *pobjednik, dobitnik*, trium bellorum, *u tri itd.*, ejus belli; victores bellorum civilium; (Nep.) Olympiae, * navali certamine; * u čemu; *apst.*; *adjektivno (u apoziciji) = slavodobitan, pobjedonosan*, v. exercitus, *dobitnica*; maritus; victores Etrusci; semper victores abire; † victorem redire; o *pijetlima, Cic.*; * equus; * currus, *slavodobitna kola*; *tp.* animus v. libidinis et divitiarum, *Sall.*; * v. propositi, *koji je do-kućio svoj cilj, postigao svrhu*; *apst.* Simon, *Verg. Aen.* 2, 529, i o onom, *kojemu se želja ispunila, Verg. Aen.* 11, 565; * victorem retulit pedem.

victoria, ae, f. [victor] 1) *pobjeda*, victoriae eorum bellorum, *u onim itd.*; v. cruenta; v. certaminis, *u prepirci*; victoriae triumphus, *radi pobjede*; v. externa, *nad vanjskim neprijateljem*; ex collega, *nad itd.*; victoriam conclamare; v. exercere; v. reportare, adipisci; v. ferre, referre ex alio, v. parere, † patrare; victoriā potiri; (na sudu) v. consequi, nocentissima v.; v. penes patres fuit. 2) *personif.*, *božica pobjede, obično se prikazuje s krilima i s lovor-vijencom, aurea, kip Viktorijin.*

victoriatus, i, m. [victoria] *viktorijat, srebrni novac od pol denara, s prilikom božice Viktorije.*

victoriola, ae, f. [dem. od victoria] *Viktorijola, kipac Viktorijin, jedn. Cic. n. d.* 3, 34, 84.

victrix, icis, f. [victor od vinco] *pobjednica, dobitnica*; često (u apoziciji) kao *adj. slavodobitan, pobjedonosan, Athenae*; manus; literae, *koje javlja pobjedu*; † copiae; * naves; † quadriremis; (kasno) classis; * cetervae (prolept. = *tako da su po meni dobitnice*); * natura, * † arma; * praemia victricis hederarum, *bršljan, nagrada pobjedniku*; † illam cruentam victtricemque frameam; velut v. libido; *tp.* a) mater v. filiae, non libidinis. b) * *dionica svoje želje, kojoj se želja ispunila.*

victus, ūs, (Plaut. Capt. 4, 2, 5. victi), m. [vivo] 1) *živež, hrana, tenuis*; liberalis; * facilis; * infelix, *oskudna*; * foedus; quotidianum v. alicui praeber^e; i pl.; * facilis victu gens, *blagosloven svime*. 2) (rjede) *način života, življenje*, in omni vita atque victu exultus;

(Nep.) pristinus; *slično Tac. Germ.* c. 21. v. (život, vladanje) inter hospites comis; * asper victu venatus, *mučan posao lova.*

vicius, i, m. [dem. od vicus] *seoce.*

vicius, i, m. [vicos] 1) *obor, selo, mjestance*, oppida sua omnia = vicos ad quadringentos, reliqua privata aedificia incendunt, *Caes. b. G.* 1, 5, 2; maritimus; (Tac) per pagos vicosque; *takoder dvorac, dobarce*. 2) *kotar, dio grada; ulica, napose u Rimu vicos plateasque inaedificavit*; (Tac.) dimensis vicorum ordinibus et latis viarum spatii; v. Cyprius, Tuseus; (Hor.) cum vicos, urbem laudaret; (Hor. ep. 1, 20, 18.) extremis in vicis, o školi u zakutku.

vidēteet, adv. (imper. vide sa licet enklit. „gle, slobodno je“, *očevđano je, bjelodano je*, a) s acc. c. inf., *Plaut.* b) kao *čestica: očevđano, jamačno*, hic de nostris verbis errat v., *Ter.*; quid metuebant? vim v.; često ironički, *dakako, to se zna, razumije*, homo v. timidus et permodestus (o Katilini).

video, (viden' = videsne? *Com. Cat. Verg. Tib.*), vidi, vīsum, 2. 1) *akt.* 1) *vidjeti, opaziti, zagledati, poznati*; *uopće sjetilima opaziti*, clare v. oculis, (Plaut.) jasno vidjeti, *bistro gledati*; bene v. oculis, *dobro vidjeti*; v. acius, *oštro oko imati*; quam longe videmus? *dokle možemo vidjeti?* quaedam volucres longius sc. vident; mille et octingenta stadia quod abesset v., *razaznavati, razbirati stvari u daljini od itd.*; ostium Ponti; ne nunc quidem oculis cernimus ea, quae videmus; Puteolos videmus, at C. Avianum, non v.; * quoties te speculo videris alterum, *u ogledatu*; s ut, *kako [sr. ut I]*; scindi videres (potencijal. konj.) vincula, *mogao si = mogao bi bio vidjeti*; i u Hor. sat. 1, 5, 75, 76, 8, 34, 50; qui videret (moguše vidjeti), equum Trojanum introductum, urbem captam dicerat, *morao je = morao bi bio reći, Cic. Verr.* 4, 23; * mugire videbis sub pedibus terram; * videres stridere susurros; (Plaut.) naso pol haec jam plus quam oculis video; † ut plura quam sol videt, *victoriā lustres*; vivus vidensque gl. vivus = *pregn., otvorenim očima, vidjeti, jedn. Verg. ecl.* 6, 21. *Po tome i vidjeti na svoje oči, živjeti s kim u jedno vrijeme i u istoj dobi, doživjeti što, zlo iskusiti (pretrpjeti), dobra dionik postati*, memineram Paulum, videram Gallum; Cinnam meminim, vidi Sullam; hunc, quem patres nostri viderunt (*koga su bili sretni vidjeti*), divinum hominem Africanum; illi equites Romani, quos nos vidimus, *morasmo doživjeti*; de iis autem, quos ipsi vidimus (*supervenienti*), neminem fere praetermittimus eorum quos aliquando dicentes vidimus, *koje pozna-*

jem kao govornike, Cic. Brut. 49, 181.; (Ter.) quam miseriam vidi; atque hoc quidem videre licet, *jest iskustvo, o kojem se svatko može sâm osvjedočiti* (Cic. Lael. 15, 54.); suo toto consulato somnium non vidisse, *nije spavao*; * inter sese Romanas acies iterum videre Philippi; * casus abies visura marinos = *odrēdena, da morem plovi; retorički ističući pojam, his oculis, meis oculis* (Ter.); oculis video; (Verg.) vidi ipse furem caede Neoptolemum etc.

2) *gledati, pògledati, motriti, razmatrati, pohoditi, pòsjetiti, pòlaziti; paziti na što, ògledati se, pòbrinuti se za što*, mulieres et pueri, qui visum processerant, *da gledaju borbu*, Sall. Jug. 94, 5.; alqm v. non posse, *ne moći ga vidjeti t. j. pòdnijeti*, Cic. in Pis. 17.; * opus mirabile visu; (Plaut.) vide sis signi, quid siet, *pogledaj de itd.*; (Ter.) illud vide, os ut *kako*, sibi distorsit carnufex; † mane videas *pohodi*, Plinium domi; ut semper videat sedem sibi ac locum sine molestia atque angore vivendi; ut prandium nobis videret, *da se ogleda za . . . stoga i a* (Com.) s pòuzdānjem *gledati koga, pòuzdati se u koga*, me vide, *uzdaj se u me*. b) *ògledati se u koga*, quin tu me vides? *gledaj samo na me (kako sam ja učinio)!* c) *ravnòdušno gledati, ne mariti za što, trpjeti što, podnositi*, vide consulem illum iterum, quem vidisti consulatu priore, Cic. Att. 7, 9, 3.; eam (oram) nunc plenam hostium — jam factam videamus? si civem commilitonemque meum — in servitutem ac vincula duci videam, Liv.

3) tp. a) *òsjetiti, òpaziti, razumjeti, pojmiti, proučiti; ùprijeti oko u što, ùzēti na um, razmisliti, razmotriti*, quem exitum ego tam v. animo quam ea, quae oculis cernimus; alqm, alqd in somnis, secundum quietem; † per somnum *ili* quietem, *snivati*; v. somnia, *sanak sniti*; ut is, qui illusit sit, plus vidisse videatur, *da je dublje prònikao u stvar*; si vos plus tum in re publica vidistis, *dublje proučili politiku; također* (Plaut. Cic.) v. multum, *daleko vidjeti, oštrò-uman biti*; et Graecam scribebat historiam et videbat (prònicāše) in literis; tu ipse, omnia, credo, vidisti, nihil te omnino fefellit; v. parum; v. atque intellegere; cum, quid potissimum vitarent, non viderent, *ne znađahu*; etsi non aequum locum videbat suis sc. esse (Plaut.) ut quod viderit, non viderit (*ne opazi*); (Ter.) aliena melius v. et dijudicare; (Hor.) interdum vulgus rectum v.; (Verg.) ventura (Ov.) v. meliora proboque; quae agenda videndaque magno futuro duci esset (*što treba da sam radi i od drugih da uđi*), praetermissa; video

parentet. „*kao što vidim*“, Hor. ep. 1, 14, 22.; prius Epicuri setentiam, Cic.

Napose a) video (vides, videmus) iz povjesti, iz knjige, iz pripovijedanja znati, tako, da je video *toliko „koliko čitam“*, ut video nostrum scribere Antiochum; ut Alexandrum regem videmus; videmus Paulum Aemilium C. Luscino familiarem fuisse — sic a patribus accepimus — bis una consules etc.; β) video, viderimus, fut. *eksaktnim često se odluka ili odgoda na drugo vrijeme*; alio loco de oratorum animo video *ili se drugome prepusti*: nunc movere, ast de me Juppiter viderit, Verg.; sitne malum dolere necne, Stoici viderint, Cic. o tome *će s. razmišljati*; quam id recte faciam, viderint sapientes, Cic. b) *ògledati se za čim, paziti na što, brinuti se za što, baviti se čim*, rivulos connectari, fontes rerum non v.; vide qui te inauguret. *pobrini se = odredi*; videndum sibi esse aliud consilium; negotia mea videbis; videret ut quam primum tota res transigere-tur; videant consules, ne quid res publica detrimenti capiat; illi quoque tamen videndum magnopere esse, ut etc.; (Ter. Cic. u listu) alicui v., *brinuti se za koga*, Hor. sat. 1, 4, 16.) videamus, uter plus scribere possit, *da vidimo, koji itd.*; napose po analogiji glagolā, koji znače „*bojati se*“, vide, videamus, videant ne, vide ne non, videndum est, ut, *kad se što pristojnije, blaže tvrdi ili poriče*, illud angit vel potius exerceat, discessus ab omnibus iis, quae sunt bona in vita. Vide, ne a malis dici verius possit, *pravije će se možda reći*; vide ne fortitudo minime sit rabiosa; vide ne nulla sit divinatio, *možda nema*; vide, ne, cum omnes rectae animi affectiones virtutes appellentur, non sit hoc proprium nomen omnium, *teško da je itd.*; videant ne (*nije li*) turpe miserumque sit etc.; videndum est, ut honeste vos esse possitis, *doista ne čete itd.*, Cic. fam. 14, 14, 1. c) *ùprijeti oko u što, gledati n'a što, namjeravati što, nastojati oko*, majus quiddam; aliud; suam magnam gloriam; cuius mens nihil nisi commodum publicum videt.

II) pas. *vidēer*, visus sum, 2. 1) *vidjeti se, vide me, pokazati se, òpaziti se*, negat sibi unquam, cum oculum torsisset, duas ex lucerna flammulas esse visas; in aperto loco secundum flumen paucae stationes equitum videbantur; impedimenta nostri exercitus ab iis — visa sunt; quod non vidisset; pro viso (*kao da je vidio*) sibi renuntiasset; neque in eo loco hostis est visus; procul equitatu viso; quos ubi Afranius procul visos conspexit; his auxiliis visis; visis equitibus; (Caes. b. G. 6, 1, 3.) magni interesse ad opinionem Gal-

liae existimans tantas videri Italiae facultates (sredstva, moć), ut etc.; * niveus videri, *vidjeti* (ili *podobom*); također *očevidan biti* ili *bivati*; *hrvatski se često prevodi adverbijem: očevidno, bjelodano, očito i slič.* u Cezara često, ut his pereundum videretur; ut eum omnia deficere viderentur; ut usus misericordiā videretur; si qua in parte nostri laborare aut gravius premi viderentur, *ako se opazilo, vidjelo da itd.*

2) *činiti se, vidjeti se, držati za, lično s nom. o. inf.*, homines hic habitare videntur; aequum id mihi (esse) videtur, videris (esse) doctus, *čini se, da itd.*; videor mihi (mislim) satis dixisse ili satis dixi, ut mihi visum sum, *kao što mi se činilo*; (Hor.) ego videor mihi sanus; (Hor. sat. 1, 6, 42.) hoc (zato) tibi Paulus videris? *sasvim neobično, no dade se protumačiti time, što je sibi viderentur od ak. se prilično udaljeno u Quint. 10, 2, 18.* qui se pulchre expressisse genus illud caelestis hujus in dicendo viri sibi viderentur; *naprotiv slijedi uz nom. o. inf., koji pretječe, u slijedećim rečenicama acc. o. inf.*, mihi non videbatur quisquam esse beatus posse, cum in malis esset; in malis autem sapientem esse posse itc., *Cic. Tusc. 5, 8, 22; samo videor mj. mihi videor, sperare v., čini se, mislim, da se mogu nadati*; ut videamur, *kao što mi se čini*; videre videor alqm, alqd, *čini mi se, da na svoje oči vidim*

3) *pregn.*, videtur, *čini se pravo, shodno, u redu, svidja se i slič.*, non mihi videtur, ad beate vivendum satis posse virtutem; videbatur, Limnaeam eodem tempore oppugnari posse; video visum esse nonnullis *s acc. o. inf.*; nunc visum est mihi de senectute alqd ad te conscribere; respondit quae visum est (*sc. respondere*); ubi visum est (*sc. discedere*) — discedunt; quibus in locis visum est (*sc. relinquere*) — reliquerunt; mitteret cum imperio quem ei videretur (*sc. mittere*); per se quae videbantur (*što im se činilo dobro*), administrabant; magistratus quae visa sunt, occultant; quantum et quo loco visum est (*svidjelo se*) agri attribuunt; si tibi videtur, si videtur, tibi si videtur, *ako ti je s voljom, ako ti je volja*; si videatur; si ei videretur; * postquam visum (*sc. est*) superis (*odlučili su*) *s inf.*; * dis aliter visum est; * sic visum Veneri; (Hor. ep. 1, 11, 1.) quid tibi visa Chios etc.? *kako ti se dopao Chios? itd.* Napose, *kad se navodi blaži izraz odluke, mnijenja oblasti, misli, mnijenja biti, držati*, majores nostri voluerunt, quae jurati iudices cognovissent, ea non ut esse facta, sed ut videri pronuntiarent; si non faciat, eum adversus rem publicam facturum videri.

vidua gl. viduus.

viduitas, *utis, f.* [viduus] 1) (Plaut.) *osku-dica, nedostatak*, copiarum. 2) *udovištvo*.

viduo, 1. [viduus] *lišiti, isprazniti*, * ornos foliis; * v. urbem civibus; * arva nunquam viduata pruinis, *nikada bez itd.*; *napose + viduata, obudovjela, udovica*.

viduus, *adj.* [srodno s divido, upr. *rastavljen*] 1) *lišen bez*, * pectus v. amoris; * locus a lumine Phoebi; * v. pharetrā; * me v. = viribus meis, privatus. 2) *obudovjela, ali neudata*, se rectius viduam et illum caelibem futurum fuisse, *Liv.*; * domus; * aula; * lectus; *supst. vidua*, *ae, f. udovica*; u (Hor.) *uopće neudata*. 3) * *bez ljubovnika ili ljubovnice, bez ljubavi, samotna*, puella; cubile; torus; *po tome* * vitem viduas ducit ad arbores, *uz koja se nije jošte vijao trs, kao neženja*; * vitis, *jošte nevezana za stablo* (*sr. marito, caelebs*).

Vienna, *ae, f. Vijena*, glavni grad Alobrogā u Galiji Narbon., *s. Vienne*. *Od. + -nenses*, *ium, m. Vijenjani*.

vieo, *3re, vezati, plesti*, vimina, unde viendo quid facias, Varro; *k tome incoh.*; *vlēso*, 3. . . vietum, *vehnuti, vietum, uvela*, caput (liliorum) Ov.; vietum cor Cic.; vieta membra, Hor. (*čita se dvosložno vjeta*).

viētor gl. vitor.

vigēo, *ui, — 2.* [vis] 1) *krepak, jak, živ biti; u naponu biti; razvijati se, čili zdrav biti*, quod viget, caeleste est; jacet corpus dormientis, ut mortui, v. autem et vivit animus; omnes res, quae naturā v., *što žive po naravi*; cum corporibus et deflorescere animos; v. animo, *biti hrabar, hrabriti se*; * Persarum vigui rege beator; * v. in corpore vires, * fama mobilitate. 2) *tp. u najvećem naponu biti, ugledan biti, u ovijetu biti, cvasti, vrijediti, živjeti, vladati, gospodovati*, studia nostra; viguerunt; viget illud Homeri, *Homero va vrijedi*; haec in philosophia ratio usque ad nostram viguit aetatem; multa saecula sic v. Phytageorum nomen; Philonem in Academia maxime v.; in pace jacere quam in bello v. maluit; + v. auctoritate, * audaciā, * regum conciliis; * laudis certamine miles.

* *vigesco*, — = 3. *krepak postajati, oživjeti*, pedes.

vigēsīmus gl. vicesimus.

vigil, *ilis, 1* *adj. stražeci, budan*, (*sr. insomnis*), * canes; * ales (*pijetao*); * oculi; * cura v., *koja nikad ne počiva, ne miruje*; * aurora; * ignis, *vjedni*; * lucernae (*noćne svije-*

tiljke); † *vigilem noctem agere, probdjeti noć*. 2) *supst. m. stražar, obično pl. vigiles ejus loci*; *vigiles fanique custodes*; † *vigiles castrorum*; (*Liv.*) *vigiles fanatici, noćni klateži*; (*Verg.*) *caeduntur vigiles, vigilum excubiis*; † *kao noćna straža, policija*.

vigilans, *adj. s komp. i † sup. [parti. od vigilo] stražeći, budan, * oculi*; *tp. pažljiv, neumoran, consul*; *ut nemo vigilantior ad iudicium venisse videatur*.

vigilanter, *adv. s komp. i sup. [vigilans] budno, pažljivo, pomnjivo, neumorno*.

vigilantia, *ae, f. [vigilans] † budnost, pažljivost, pomnja*; *tp. neumorna poslenost ili briga, Ter. Cio.*; * *si quos haud ulla viros v. fugit*.

vigilax, *ācis, f. (rijetko) [vigilo] uvijek budan, živ, * curae*.

vigilia, *ae, f. [vigil] 1) bdjenje, patiens vigiliae; Demosthenis vigiliae. 2) napose bdjenje, straženje, straža, a) apstr. straženje, agere vigilias ad, stražu stražiti; scutum ferre in vigiliam, na stražu; vestra tecta custodiis vigiliisque defendere, čuvati i stražari itd.; u pril., manendum mihi statuebam quasi in vigilia quadam consulari ac senatoria. b) uredovna straža, momčad koja straži; urbs vigiliis munita; ponere vigilias; circuire vigilias. c) vrijeme noćne straže, straža je u Rimljanā četvrti dio noći (po dobi od godišta razne duljine), prima, secunda, tertia; quarta. 3) tp. budnost, neumorna poslenost, briga, nostra v. et prospicientia; meton., cupio jam v. meam (svoje mjesto) tibi tradere. 4) (Plaut.) noćna religiozna svečanost, bogoslužje, vigiliae Cereris.*

vigilo, *1. [vigil] 1) intranz. bdjeti, ne spavati, ad multam noctem; proxima nocte; usque ad lucem, Ter.*; *ad ipsum mane Hor.*; *certum vigilans, posve budan; posh. (Plaut.) hic vigilans somniat, sniva ozlatnim gorama; (Plaut.) vigilans dormit, o tromu čovjeku; vigilantes curae, kod budnih očiju, Cio. de div. 1, 43, 96.*; * *lumina vigilantia, neprèstano goruće (na svjetioniku)*; * *vigilantes (budne) oculi*; *tp. budan, neumorno poslen, radin biti, pro alqo v. ne*; * *studiis, neumorno se truditi oko*. 2) *tranz. a) * prebdjeti, noctes. b) * budno ili pažljivo obavljati, vigilati labores; quae vigilanda viris.*

viginti, *adj. num. card. dvadeset*.

vigintiviratus, *us, m. vigintivirat, služba vigintivirata; Tac. ann. 3, 29. gradska područjena oblast*.

viginti-viri, *ōrum, m. vigintiviri, dvadeset muževa, koje je Cezar za svoga konzulstva*

imenovao, da podijele kampanska zemljišta vojnicima.

vigor, *ōris, m. [vigeo] životna snaga, čilost, vatra, in vultu*; *v. aetatis, animi*; † *v. membrīs redit*; † *militaris*; * *ingens v. est illis seminibus*; * *juventas et patrius v.*; * *nec tarda senectus debilitat vires animi mutatque vigorem*.

villco, **villcus**, *gl. villico, villicus*.

villa, *adj. s komp. i sup. 1) jevtin, cijene, servulus; frumentum; res; (Plaut.) emere villi, cijene, jevtino; (Ter.) res viliores, jevtinija vremèna; (Hor. ep. 1, 12, 24.) v. amicorum est annonae, prijatelji su jevtini, t. j. nijedna cijena nije previsoka, kojom se stječu prijatelji. 2) tp. a) * svagdje na prodaju, prost, običan, phaselus; poma. b) male cijene, bez cijene, prost, neznatan, prezren. podli, honor; vita; rex; fidem; fortunas, pericula v. habere, prezirati, Sall.*; * *inter villa habere*; * *poscis villa rerum*; * *vilissima rerum aqua*; * *satis inter villa (bijeđna življenja) fortis*; * *cibus, domaća hrana*; * *Sabinum, lako seosko vino*; * *ludi, početne škole*; * *orbis, svakidašnji krug*; * *villior algā*; * *anima*; * *v. scriptores, slabo očenjeni*; * *Europe, nevaljala*; * *est tibi vile mori*; † *vilem alui esse*; † *alqm vilem sibi facere, poniziti*.

villitas, *ātis, f. [vilis] 1) cjenodća, jevtinodća, annonae; v. est in vendendis fructibus, jevtina prodaja; annus est in vilitate, jevtina je godina; num in vilitate (pod najniže cijene) nummum dedit? (Plaut.) offerre alqd vilitati jevtino nuditi na prodaju. 2) † tp. bescjenje; nehajstvo, corporis, sui; (Plin. ep.) ad vilitatem sui pervenire, sam sebi ogaditi se; osobitost, Tac. Germ. c. 5. est videre apud illos argentea vasa legatis et principibus eorum muneri data, non in alia vilitate quam etc. — eadem vilitate, non pluris aestimata, jedne cijene kao da su od zemlje.*

villius, *supst. vilissime, adv. [villis] 1) cijene, jevtino, vilius venire, Plaut.*; *aedes in urbe vilius conducere, Suet.* 2) *super. vrlo prosta roda, vilissime natus, Eutr. 9, 21.*

villa, *ae, f. 1) seoski dvorac, dobaroe, zaselak, vila (Hor. sat. 1, 5, 80.) možda i za primanje državnih činovnika, kad putuju; napose villa publica, javna zgrada na Martovu polju, gdje su magistrati census držali, vojsku popisivali i gdje su se poslanici inostranih vlasti bavili, koje nijesu htjeli pustiti u grad; sličnu je villa p. i Cezar osnovao. 2) = rus, selo. Plin. ep. 7, 25, 4.*

villica, *ae, f. [villa] upr. upraviteljica, gospodarica; seoska ljepotica, Cat.*

villico (villico), i. [villicus] *upravljati*, quasi dispensare rem publicam et in ea quodam modo v.

villicus (vilicu-), i, m. [villa] *upraviteelj dobarca, gospodar*, silvarum et agelli, Orbi, Hor.

villosus, adj. [villus] *rutav, runjav, * leo; * o Meduzi; v. colubris, od zmija rutavo; * vultum villosaque setis pectora semiferi o Kaku* (Cacus).

villula, ae, f. [dem. od villa] *dobarce* (Hor. sat. 1, 5, 45.) *možda za primanje državnih činovnika*.

villum, i, n. [dem. od vinum] *vince, edormiscam hoc villi, odspivat ču mamuru ili vince, jednom Ter. ad. 5, 2, 11.*

villus, i, m. *r ū n j e, r ū t e*, animantium aliae villis vesitae; * v. leonis; * arietis; * mantelia tonsis villis, *glatko striženi, fini*.

vimen, inis, n. [vien 2. plesti, vili] *gipka šiba, prut za pletenje, vrba, pleter*, corpus navium viminibus contextum; * aureus et foliis et vimine (ogranoci) lento ramus; *meton., * pleteno, quernum, ojedilo za mlijeke*.

vimentum, i, n. = vimen, *plèter, pl. jednom Tac. ann. 12, 16.*

Viminalis collis, *Viminal*, jedan od sedam bržuljaka Rima, Liv.

vimineus, adj. [vimen] *vrbov, pleten, legumenta; crater, Verg.*

vin', **vin'** tu gl. 2. volo 1) i 1) e).

vinaceus, i, m. [vinum] *pečka u grozdovoj jagodi; koščica*.

Vinalia, ium, n. [vinum] *Vinalije, svetkovina vina. U Rimu slavile su se dvije take svetkovine: vinalia rustica, Veneri u slavu 19. IX.; potom vinalia urbana, Jupiteru u slavu, 22. aprila, kad se novo vino kušalo, Cic. Ov.*

Vinarius, adj. [vinum] *vinski, cella, Plaut.; vas; crimen, radi uvoznine vina; supst. a) -ius, ii, m. vinar, trgovac vinom. b) (Plaut. Hor.) -ium, ii, n. vinski vrč.*

vinceus, adj. [vincio] *prikladan za vezanje, u šali potione vincea onerabo gulam, konopcem, da se objesim, jednom Plaut. Stich. 4, 2, 56.*

vinclibilis, adj. [vinco] *dobitan, causa, jednom Ter. Phorm. 1, 4, 49.*

vinelo, **vinxi**, **vincitum**, 4. 1) *vezati, sàpēti, sàpinjati; okovati, baciti u okove; i opasati, * manus post terga; * (Ter.) virgo vincto pectore; stegnuta, opasana; (Hor. ep. 1, 2), 13.) vinctus mitteris Ilerdam, o knjizi Horacijevih epistola; alqm asservare vinctum, Plaut. Ter. Plin. ep., tenere, Curt.; v. civem*

Romanum; trinis catenis vinctus; * tempora (glavu) coronā, floribus, verbenā; * ulmum vitibus; * lacertos auro, zlatnim narukvicama uresiti; * boves vincti cornua vittis; (Hor. ep. ad Pis. v. 2 2.) tibia orichalco vincta, *mjeđu đkovāna, t. j. od više dijelova mjeđu svezanih. 2) prnes, a) sputiti, sàpēti, * vinctus nivali compede (o rijeci); * vinctae vites; * somno vincta jacebas; (Liv.) vinctos (đbrvane) somno; * vitis vinctura linguam (pijanstvom); * mentem multo Lyaeo; * toto vincta collo; * grata compede, o ljubavi; * me retinent vinctum vincla puellae; (Plaut.) vi Veneris vinctus, (Hor. sat. 2, 7, 31.) velut vinctus eas, u okovima, kao da ti je robota, da ideš u koje društvo; * linguas et ora, zađarati; † alqm pacto matrimonio. b) utvrditi, svezati, loca praesidiis; camera lapideis fornicibus vincta; * unda vincta gelu; * tectum certo foedere. 3) tp. a) obvezati, zadužiti koga čim, ejus religione te isti vinctum astrictumque dedamus; † animum alejs donis; † stupro. b) kao rel. t. t., vezati, spajati, sententias, verba; membra orationis sunt numeris vincienda, o dijelovima stiha, alterum poema est nimis vinctum. c) stegnuti, stezati, ograničiti, ustaviti, vezati, vincitur et constringatur (illa pars animi) amicorum custodiis; omnia severis legibus vincienda sunt; * lege data; † vinctus obsequio; † alqm vinctum tradere.*

vinclum gl. vinculum.

Vinco, vici, victum, 3. 1) *pobijediti, nadbiti, dobiti (u boju, u igri itd.), svladati, nadvladati, uopće: osvojiti, obdržati koga ili što, jus esse belli, ut ii qui vicissent (dobitnici), iis quos vicissent (pobijeđenima), — imperarent; illi operibus vincebant, napredniji, jači, Caes. b. c. 3, 44, 5; ut — vicisse jam viderentur; vincere noluit; (Liv. 3, 61, 1.) sibimet ipsis victuros; vincere scis Hannibal, victoria uti nescis; supst. vincientium (pobjediteljā) impetum sustinuit, pisac b. Alex. 40; alqm proelio, bello; armis; alqm in certamine; bella (acc.) dobivati, Just.; fortis equus, spatio qui saepe supremo vicit Olympia, u olimpijskim igrama, Enn. u Cic.; * Bassum amystide; supst. victis ac summotis resistere; illa victa (opp. quae est victrix) maesta discedit, Cic. Tusc. 5, 27, 74; u igri na sreću, u hazardu, aliquando ut vincat, na pjesničkom mjestu u Suet. Aug. 70.; s acc. vicissem (bio bih dobio) vel L milia, Suet. Aug. 71.; na dražbi, nadmetati se, nuditi više od . . . , Othonem, Cic. Att. 13, 2), 2 33, 2; u parnici, dobiti, iudicio (o tužitelju); iudicium (o tuženiku); * causam suam; sponsione, sponsionem gl. sponsio; (Hor.) Fabio vel iudice vin-*

cam; (*Ter.*) ventum est (*sc.* in jus); vincimur; vicit (*navlada*) in senatu pars illa, quae etc.; haec sententia; vici paucis sententiis, *nādglasovāni*, *Liv.*; victus somno, *Liv.*; * victa labore viae; * annus proventa horrea, *preñapunjena*; * non viribus ullis ramum; * cornua quod vincatque (*nadžačava*) tubas; * populares strepitus (*o jambu*); * noctem flammis (*o zubljama*), *rasvijeliti*; * variā fastidia cenā etc.; * (naves) neu turbine ventū vincantur; * multa saecula durando (*o drvetu*), *prètrajati*; * fata vici vivendo, *nadživjeti*, *duže živjeti*, *nego što je trebalo*; * aëra summum arboris jactu, *preletjeti visoke vrhe drveta*; animum; naturam studio; gloria invidiam; pravum consilium; divitias; injuriam, *predobiti*; lex victa (*izvan kreposti*) et abrogata, *Liv.*; † difficultates; † victo silentio, *prèkinući*; † iram; † superbiam; † invidiam; † memoriam caritatis, *zaboraviti*; (*Liv.*) spem (*svu nadu odložiti*) regendi (*slonovima upravljati*).

2) *tp. a) skloniti koga na popuštanje, umekšati, ublažiti, skloniti, umilostiviti*, peccavi, fateor, vincor, *priznajem se pobijedenim*, *Ter.*; vinci a voluptate; victus patris precibus; * victi ira; * victus animi, *u srcu*; † filia neque victa in lacrimas neque supplex; * vinci nescia pectora; * vinci vocibus, * prece, * furore; * † s ut; * et est qui vinci possit. b) *na dvisiti, nadilaziti, nadici*, stellarum globi terrae magnitudinem facile vincebant; expectationem, opinionem omnium; beluas morum immanitate; † alqm mollitiā, formā, odio; * alqm carminibus; * scribere quod Cassi opuscula vincat; * qualia (praecepta) Pythagorae etc. = Pythagorae praecepta; † divitiae vicere praeterita, *što je ikad bilo*; vincit longe prius (*mnogo je bolje*) *s inf. Hor. sat. 2, 5, 74. sl. c) očevidno dokazati s acc. c. inf.*; (*Mat. u Cic. ep.*) dicendo *s acc. c. inf.*; verbis ea v. magnum quam sit, etc., *Verg. georg. 3, 289.*; * s ut, nec vincet hoc, tantundem ut peccet etc.; *apst.*, si doceo non ab Habito, vinco ab Oppianico, *Cic. p. Clu. 23, 64.*; (*konver.*) vincimus (*Ov.*), vicimus (*Cic.*), *dobismo, postigosmo svrhu*, vicisti, *pravo imaš*, viceris, *neka ti bude, pravo*; vincite si ita vultis (*Caes. b. G. 5, 30, 1.*), *neka vam bude*, (*Ov.*) male vincetis, sed vincite fratres; (*Suet. Caes. 1.*) vincerent, *trebalo bi, da imaju pravo.*

vinculum i **vinclum**, l, n. [vincio] 1) *konopac, uzica*, epistolae; corpora constricta vinculis; lateri vinculum lapides sunt (*kod gradnje*), (*Curt.*); * levare vincla; * aptare vincula collo; * vinculorum immensa volumina o cestu; * capilli, *vrvice, vezice*; * vincula pars adimunt canibus, *uzica*; * obivačama svezani san-

d ali, Tyrrena; * i *vinene vrvice vrčarū spletene u uzao ljubavi, čarobni vezovi*, (*καταδίσκοι, καταδέσται*). *Navlastito pl. često, okovi, gvožđe*, esse in vinclis et catenis; alqm in vincula conjicere *metnuti* ducere, abripere; ex vinculis (*okovān*) causam dicere; a carcere atque a vinculis; † vincula indere; † alqm cohibere in vinculis. 2) *tp. a) veze, okovi, kojima se smeta, prijeći, steže*, vincula fugae; evolare ex corporum vinclis tanquam e carcere; rus ex urbe tanquam e vinclis evolare; animus in morte evoliat tanquam e custodia vinclisque corporis; * vincula solvere cado; * haud vincolo nec legibus (*bez sile izakonā*) aequus. b) *što veže, spaja, utvrđuje*: veze, vincula conjunctionis, fidei; vincula concordiae; accedit maximum v., *veza, razlog (priateljstvu)*; * vinculum jugale (*bračni*); * sanguinis vincula rupit amor; * pennarum vincula ceras; * vincula ili vincla, *srdačni zagrljaji*.

Vindēlici, ōrum, m. *Vindeličani*, celtisko pleme u leškom polju, s glavnim gradom Augusta Vindelicorum, s. *Augsburg*, *Tac. Hor.*; *sr. Raeti*.

vinđēmīa, ae, f. [vinum-demo] † *berba, trgadba, branje, meton., gvožđe, vino*, * spumat plenis v. labris; * mitis in apricis coquitur v. saxis; * non eadem arboribus pendet v. nostris.

vinđēmīātor, ōris, m. (*od četiri sloga videmjator u Hor. sat. 1, 7, 29.*) *vinogradār*; * *jedna zvijezda u zvjezdan djevice*.

vinđēmīōla, ae, f. [*dem. od vindemia*] *berbion, slabi dohoci, jednom Cic. Att. 1, 10.*

Vindēx, icis, m. i f. [vindico] *svoje pravo tražeći, potom a) tko uopće što štiti; jāmāc, zaštitnik, izbavitelj*, habet populus tabellam quasi vindicem libertatis; aeris alieni, *zaštitnik vjerovnikā*; majestatis imperii; injuriae, *od nepravde*; periculi, *u ili iz pogibli*; * v. terrae (Hercules); v. vox; * vires; * nodus vindice dignus, *vrijedan, da ga bog razmrši*. b) *osvetnik, harač, osvjetnica*, conjurationis; custos ac v. cupiditatum; Furiae v. facinorum ac scelerum; vindice flamma; * v. magnae linguae; * fraudis.

Vindēctio, ōnis, f. [vindico] 1) † *pravo pri-svdžanja*. 2) *zaštićivanje sebe samoga ili drugih od sile*.

Vindēctiae, ārum, f. (*samo pretklas. u sing.*) [vindico] *sudbeno svojenje stranaka pred pretorom, budi zato, da tko stvar za se traži ili da je postavi u slobodno stanje, sudbeno zahtijevanje*, cedere vindiciis; dare, decernere vindicias secundum libertatem, *svojom riječi odrediti, da bude tko slobodan, dok sud*

o stvari ne odlučiti; postulare v. secundum libertatem, zahtijevati, da bude tko slobodan, dok itd.; naprotiv dare v. ab libertate in servitutem ili dare v. secundum servitutem, decresse v. secundum servitutem, svojom riječi odrediti, da je tko rob, dok itd.; injustis vindiciis ac sacramentis petere alqd.

vindico, (od vindex, zapravo venum dicere, kazati ožjenu) 1) sudbeno tražiti svoje natrag, kao vlasništvo ili da se stavi na slobodu, v. sponsam in libertatem; puellam in posterum diem, pribaviti joj slobodu; vindicatur Verginia spondentibus propinquis, daje se sudbeno (ocu, u čijoj je dosadi vlasti bila) natrag; in jure v., specijalna forma legis actionis u parnici o vlasništvu, jer je ovaka parnica bila spojena sa simbolskom radnjom, da je tužitelj štap (festuca ili vindicta) i ruku sa svečanom formulom položio na stvar, a isto tako zatim tuženik, agerent tecum lege primum Pythagorei omnes atque Democritii ceterique in jure vindicarent physici etc., Cic. de or. 1, 10, 42. Odatle uopće a) tražiti što kao svoje, prisvajati sebi, svojiti sebi, pripisivati sebi, Chii Homerum suum v.; decus belli ad se; omnia pro suis; * antiquam faciem, opet na se primiti; libertatem. b) postaviti u slobodno stanje, osloboditi, alqm; Galliam, rem publicam in libertatem; te ab eo v. et libero; se ad suos; * dura ad saxa revinctam; * alqm bis Grajum armis. c) osigurati, zaštititi, sačuvati, libertatem; alqm a molestia, a labore, a miseriis; domum suam a solitudine; se ex alqa re. d) postupati protiv, kazniti, osvetiti, in socios severe ac vehementer; in quo eo gravius Caesar vindicandum statuit; maleficium in aliis; † se de fortuna praefationibus.

vindicta, ae, f. [vindico] 1) oslobodjenje, izbavljanje, spasenje, libertatis; mors una v. est; v. vitae, spasenje. 2) štap slobode, kojim je pretor dotakao roba, kad se na slobodu puštao [manumissio per vindictam], neque censu neque vindicta neque testamento liber factus est; ovamo šibajući, Hor. sat. 2, 7, 76. 3) * † osveta, kazna.

vinēa, ae, f. [vinum] 1) vinograd. 2) * † trs, čokot. 3) zaštitni krov, vinea, kojim su se kod poudsjedanja branili od neprijateljskoga strjeliva (sr. testudo).

vinētum, i, n. [vinum] vinograd; u posl. gl. caedo.

vinitor, ōris, m. [vinum] vinogradār, vinčilir.

vinūlus, adj. mio, stadak, oratio, Plaut.

vinolentia, ae, f. [vinolentus] 1) pijanost, kao stanje, vinolenti. 2) pijanstvo, nagnuće na pijanstvo.

vinolentus, adj. s komp. i sup. [vinum] pijan, na pijanstvo sklon, inter sobrios; sobrius in vinolentiam vinolentorum incidat; furor; medicamenta, vinom izmiješani.

vinosus, adj. s * komp. i (pretkl.) sup. [vinum] pun vina, napit, pijan, modice vinosi, Liv.; Pyrrhia, Hor.; odan, prijatelj vinu, vinski brat, * v. amator; * Homerus; * senex (o Anakreontu); * vinosior aetas; (Plaut.) vinosissima lena.

vinum, i, n. [oinos] vino; * † vina; melon, piće, vino, ad vinum diserti; in vino ridere per vinum; * inter vina; * post vina; * Elpenor nimii vini, pijan; vino lustrisque confectus; in vinum pronior; * dapibus vinoque sepultus; * indulgent vino.

violā, ae, f. [vor] 1) ljubica, in viola aut in rosa dicere; također (Verg.) šebōj, mollis. 2) * ljubica, boja (farba), tinctus violā pallor amantium; Jana Tarentino violas imitata veneno.

* **violābilis**, adj. [violo] povredljiv, što se može ili smije povrijediti.

violārium, ii, n. [viola] grčica ljubica, ljubičnjak, Hor. Verg. Ov.

violārius, adj. [viola] ljubičar, mastilac u ljubica, Plaut.

violātio, ōnis, f. [violo] povređivanje, oskvrnuće, templi.

violātor, ōris, m. [violo] skornitelj, sramotitelj, juris gentium; templi; † foederis.

violens, tis, adj. [vis] = violentus, * Aufidus; * victor (equus).

violenter, adv. s komp. i sup. [violens] silovito, napržito, žestoko, goropadno. quaestio exercita aspere violenterque; † proconsulatum non minus v. gessit; † alqm increpare (Ter.) v. tolerare; * Tiberim v. ire undis.

violētia, ae, f. [violens] silovitost, goropadnost, žestina, napržitost, hominis; fortunae, podmuklost; † gentium, † ingenii; * vultus.

violēntus, adj. s komp. i sup. [vis] silovit, goropadan, žestok, napržit, homo; censors; (Tac.) violenta luctu et nescia tolerandi; ingenium; opes; impetus; amnis; tempestates violentissimae; violentum est dicere, previše, presilno; * ira; * pectora; * violentior Eurys; * pars violentior natalis horae, o zvijezdi stipavcu, koja je najžešće kumovala momemu porodu; * v. (hrabar) in armis; † homo violentus ingenio.

violō, i. [vis] silovito postupati, kidisati komu, povrijediti, zlostavljati, obeščastiti, sramotiti, oskvrniti, alqm; patrem; parentes; † feminas; * corpus vulnere;

urbem, fines, *pustošiti*; hospitium, foedus, indutias, *prekršiti*; † jura gentium; † fidem societatis; * pudorem; * alqm ferro; * agros ferro; * ebur sanguineo ostro, *bojādisati*; *napose moralno povrijediti, okaljati, obeščastiti*, loca religiosa; templa; jus; dignitatem alcjs; * amicitiam; * oculos, *vrijedati*; *pregn. u pas. vrijedajući raditi*, id quod violatum est; ab amico esse violatum.

vipēra, ae, f. [mj. vivipara od vivus-pario, *žive mlade koteća*] *ljutica*, u posl. in sinu atque in deliciis viperam illam venenatam ac pestiferam habere, *gojiti zmiju u njedrima*; * *uopće zmija, guja*.

* **vipērius**, adj. [vipera] 1) * *ljutičin, zmijinji*, dentes; cruor; crinis Discordiae; pennae v., *krilate zmije*; anima v., *o otrovnu dah*, 2) *zmijovit*, monstrum (= Medusa); sorores (= Furiae).

vipērius, adj. [vipera] = vipereus 1), * cruor, * nodus.

Vipsānūs gl. Agrippa.

vir, viri, m. muž (opp. mulier, femina), virum me natam vellem, Ter.; * de viro factus femina; v. fortis, *junak*; v. turpissimus; bonus et sapiens; summus; optimus (*često i ironički*); clarissimus; spectatus; primarius; perfectus, u *najvećem naponu*; v. bonus, viri boni gl. bonus; *napose a) * † odrasli muž. b) muž = suprug, čovjek, meus v., Ter.*; viros earum; in viro suo Socrate; *prenes. o milosniku, ljubovniku, v. tuus*; * *o životinji*, vir gregis, ipse caper. c) *pravi muž, muž kakav treba da je, krepak, hrabar, odvažan itd., junak*, Marius rusticus vir, sed plane vir; tulit dolorem ut vir; si vir es, si vos viri estis; * *si quid in Flacco viri est, muške snage*; * *junak*, quem v. aut heroa; v. Macedo; dic mihi, Musa virum etc.; * *sa sporednim pojmom pōštovanja*, quorum comoedia prisca virorum est; illi scripta quibus comoedia prisca viris est. d) *kao t. t. vojn., vojn. nik, momak, pl. momčad i pješaci*, equites virique; equi virique; equis virisque gl. equus. e) *mj. pron. is, ille, muž = onaj, on (sr. homo)*, eos mores, eam modestiam viri cognovi. f) *pojedinao, pojedini*, unus vir cum viro congreduendo; * *haeret pede pes densusque viro vir*; * *seque viro vir contulit*; vir virum legit, *muž sebi muža bira, kad se biraju senatori, Suet., u boju za protivnika, Liv.; pren. (sarkast.) Cio. p. Mil. 21, 55. g) * viri = homines*.

* **virāgo**, inis, f. (virago vocata, quia ut vir agit; mulier si virilia opera facit, recte virago dicitur ut Amazones; Isidor) *muškara. junakinja*.

Virbius gl. Hippolytus.

Viridomārus, Viridomārus gl. Viridomarus.

* **virēctam**, i, n. i virētum, *zēlēn*, virecta nemorum, *zēlēn (f.) šumā*.

virēns, tis, adj. [partic. od vireo] 1) *zelen*, * *agellus*; * *hedera*. 2) *tp. cvatući, mladenačkan, mladenački*, puella; donec virenti canities abest; virentis et doctae Chia pulchris in genibus.

virēo, ui, — 2. 1) *zelenjeti, zelenjeti se*, arbores, vites; * *pectora felle*; * *stagna virentia musco*; * *serpens squama recenti v. (prelijevati se na zelenkasto) solet*; * *fronde virentes (zelenim lišćem ovijeni) thyrasi*; * *quale solet viscum fronde v. nova*. 2) *tp. krepak, živ biti*, integris sensibus, Liv.; * *dum genua v., dok smo u naponu jošte*.

virēs gl. vis.

* **virēscō**, — — 3. [inchout. od vireo] *zelenjeti*.

virga, ae, f. 1) *zelena grančica, mladica*, fascis virgarum atque aridi sarmenti; * *turea*; * *viscata, ljepkovača; napose sa denica, prijesad*. 2) *prūt, šiba u fascis liktorskim, kojima su robove i zločince šibali, expedire virgas; caedere alqm virgis, šibati*; * *sing. kolekt. = fascies, što gl. 3) * čarobna šiba, Merkurijeva, Cirkena (Circe)*.

virgātor, ōris, m. [virga] *šibač, jedn. Plaut. Asin. 3, 2, 19*.

* **virgātus**, adj. [virga] 1) *od pruca pleten*, 2) *prutast*.

virgētum, i, n. [virga] *šibljak, jedn. Cio. legg. 2, 8, 21*.

* **virgēus**, adj. [virga] *prutni, od šibā, od pruca, supellex; pabula; flamma v., prutov, od upaljena suhora*.

virgīdēmia, ae, f. [šaljivo od virga-demo stvorenno poput vindemia] *branje, berba šibā, Plaut.*

virgīnālis, adj. [virgo] *djevičanski, vestitus; modestia*; * *ploratum v. edere*; (Plaut.) *feles, otmičar djevojaka*.

virgīnārius, adj. — virginalis, jedn. Plaut. Pers. 4, 9, 14.

* **virgīneus**, adj. [virgo] *djevičanski, djevojački, figura*; pudor; rubor; vultus; ara, focus v., *djevičanske Veste*; v. Volucres = Harpyae; sagitta, *Dijanina*; ureae, *Danajevič* (Danaides); gymnasium, *špartanski, ljevojaka*; favilla, *lomača djevičanska*.

virgīnesvendōnides, is, m. [virgo i vendo] *šaljivo, prodávāč djevojaka, jednom Plaut. Pers. 4, 6, 121*.

virgīnitas, ātis, f. [virgo] *djevojaštvo, djevičanstvo*, virginitatem violare, * *eripere*; * *rapere*, * *libare*.

virgō, inis, f. [vir, vireo] 1) *djevojka*, *djevojka*, Sabinae honesto ortae loco virgines; * Phoebea, *lovorika* (u koju se pretvorila Dafna, koju je Apolon ljubio); * Saturnia = Vesta; * dea = Diana; † v. filia, *neudata kći*; * virgo, o *Astreji*; virginis aequor = Helle-spontus; v. Vestalis etc. gl. Vesta a). 2) * *mlada žena*, *udata ili neudata*, v. adultera; virginum matres juvenumque. 3) * *zviježde*, *djevojka*. **virgula**, ae, f. [dem. od virga] *grančica*, *prutić*, *oleagina*; * virgulā stantem circumscripsit; v. divina, *čarobnička šiba*.

virgultum, i, n. *grm*, *grmlje*, * *sađenica*.

virguncula, ae, f. [dem. od virgo] *djevočica*, *djevojka*, *curt*.

Virīsthus (Viriat), i, m. *Virijat*, *vođa Luzitanaca*. Odt. **Virīsthinus** (Viriat), adj. *Virijatov*, protiv *Virijata*, jedn. Suet. Galb. 3.

viridarium, ii, n. [viridis] *zabavni vrt*, *vrt za zabavu*.

viridis, adj. [vireo] 1) *zelen*, *zelenkast*, *ripa*, *ligna*; *campi*; *avis*, o *papiri*; * *Venafrum*, jer *bogat maslinom*, * *Aegyptus*, *bogat biljem*; * *aquae*; * *comae Nereidum*; * *pallor*, *žućkasta*; * *virides dii*, *morski bogovi*; * *Cragus* (*radi jasnije zelene boje*); * *lapillus*, *smaragd*; * *colubrae*; * *lacertae*; * † *supst.* *viridia*, n. *zelen*. 2) *tp. mlad*, *mlađan*, *krepak*, * *aevum*; * *juventa*; * *senectus*; (Eutr.) *viridiores*, um, m. *zreliji*, *krepčiji muševi*.

viriditas, ātis, f. [viridis] 1) *zelen* (f.) *pratorum*; *herbescens*. 2) *tp. snažnost*, *čilost*, *mlađanost*; *senectus* aufert *viriditatem*; ut *vigeat* et *habeat* quandam v. (*malum illud opinatum*).

virido, i. [viridis] *zelenjeti se*, * *viridans laurus*, * *torus*, * *ripa*.

Viridomarus, i, m. *Viridomar*, *vojvoda Eduanaca za Cezara*, i *vođa Insubra*.

virilis, adj. [vir] *muški*, 1) *po rodu*: *muški*, *stirps*; *sexus*, Liv.; * *proles*, i *muški potomač*, *sin*, Nep.; * *vultus*; * *cultus*; * *arma*. 2) *po dobi*: *muževan*, *muški*, * *aetas*; * *partes*, *muške zadaće*, *uloge*; * *officium*; *toga* (u 16–28. godinu); * *vestis*; *sr. toga*. 3) *lični*. *muški*, *pars v.*, *dio*, *što ga pojedino lice ima ili imati mora*; *pro v. parte* (u Liv. nekoliko puta *pro parte virili*), *koliko pojedinač učiniti može ili mora*; *qui pro v. parte* (*po svojem silama*) *defendunt*; *est aliqua mea pars v.*, *quod ejus civitatis sum*, *što pripadam onoj državi*, *imam dužan dio*; (Tac.) *pro virili portione*. 4) *kako se mužu pristoji*: *muški*; *muževan*, *hrabar*, *srčan*, *calcei*; *dolor*; *oratio*; *animus*; *ingenium*; *parum virile videatur*; † *scelera*, *za koje se hode junačkoga sroa*; * *vultus*; * *ejulatio non v.* = *božji*.

† **virilitas**, ātis, f. [virilis] *muževna dob*. 2) *muževnost*.

viriliter, adv. [virilis] *muževno*, *postojano*, *ustrajno*, v. *aegrotare* = *za bolesti ne izgubiti ustrpljenja i ne klonuti duhom*; (Hor.) v. *facere*.

Viripotens, tis, adj. [vires-potens] *Silni*, *pridjev Jupiterov*, jedn. Plaut. Pers. 2, 3, 1.

virilium, adv. [vir] 1) *svaki pojedinac*, *svakoga pojedinca*, *svakomu pojedinca*; *pojedince*, *agros* v. *dividere civibus*; *quos* v. *legerat*; *pecus* v. *distribuere*; † *trecenos nummos* v. (*na pojedinca*) *dedit*. 2) *čovjek na čovjeka*, *pojedince*, *osebice*, † *dimicare*; * *quod legeret tereretque* v. *publicus usus*; v. (*svakoga napose*) *commonefacere beneficii sui*, Sall.

Viromandui i **Veromandi**, ōrum, m. *Viromandunaci*, *narod u Galiji belgijskoj*.

* **virōsus**, adj. [virus] *zaudarajući*.

virtus, ūtis, f. [vir] 1) *upr. muževnost* t. j. *hrabrost*, *junaštvo*; *srčanost*, *postojanost*, *odvažnost*, *militaris*, *bellandi*, *rei militaris*, *belli*; *virtute omnibus praestare*; *virtute et animo resistere*; *često spojeno* *vis* *virtusque* etc. [*sr. vis I* a)]; *dicendum* *est de Cn. Pompeji singulari eximiaque v.*, o *svim vrlinama*, *koje učiniše P. savršenim vojvodom*; *virtute* Cn. Pompeji (*Caes. b. G. 7, 6, 1*); *senatus* v. *constantiamque collaudat*; *animi v.*; *pl. junačka djela*, (Ariovistus *de suis v. multa praedicavit*, (*Verg. Aen. 1, 565. sl. quis Trojae nesciat urbem, virtutesque virosque etc.* ? 2) *snaga*, *vrlina*, *zaslužnost*, *vrijednost*, *animi*, *memoriae*; *corporis*; *arboris*; *equi navium*; (*Just.*) *ferri*; *oratoriae virtutes*; * v. *diserti Messalae*; * *est in juvenis*, *est in equis patrum v.*; *ordinis*; * *virtute carentia*, *militavo*. 3) *muška savršenost*, *krepost*, (*u vrlini i zasluženim djelima*, *napose u rimskom smislu riječi*, u *domoljubju*) *vis illa divina virtusque*; *mihi spes omnes necesse est virtute et innocentia tutari*; *virtus, virtus, inquam, et conciliat amicitias et conservat*, Cic. Lael. 27. 100.; *omnia praeter virtutem caduca sunt*; *ex virtute nobilitas, plemstvo po zasluži*, Liv. 1, 34, 6.; u *višem plemenitijem smislu*, *napose po nazoru Stoika*, *virtus est affectio animi constans conveniensque etc.*, Cic. Tusc. 4, 15, 34.; *sr. Cic. Lael. 2, 6, 5, 19, 6, 20. Hor. carm. 2, 2, 19.; 2, 24, 31. 3, 29, 49. sl. personif., Virtus*.

virus, i, n. (*obično samo nom. i acc.*) *sluz*, * *destillat ab inguine v.*, *sjeme*. Odt. *otrova sluz*, *otrov*, * *serpentis*; *prenes*, v. *acerbitatis suae apud alqm evomere*; a Tac. ann. 13, 15. *decoquitur v. cognitio antea venenis rapidum*, gdje znači *virus gotov otrov*, a *venenis* *samo otrovne čestice ili tvari*; također

(Hor.) o nespretnom obliku saturnskoga mjerila, grave (ogavan) v. munditiae pepulere. **vis**, acc. vim, obl. vi (gen. sing. vis, jedn. u Tac. dialog. c. 26.; dat. vi, jedn. pisac b. Afr. c. 69), f. pl. vires, ium, l) u sing. sila, moć, snaga, jakost, equorum; uroborum; † elephantorum; corporis; fluminis; venti; tempestatis; frigorum; morbi; flammae; veneni; † medicaminis; † sagittae; † solis; * fulminis; * insani leonis; * utraque v. (vrucine i zime); * maturior v., o smrti; * za opisivanje (kao is, bla, ošivog) odora jaka njuha canum; amica v. pastoribus; summa, maxima vi, s najvedom žestinom, svom silom, iz pehlih žila; majore vi urgere; quanta vi. Napose: neprijateljstva sila, nasilje, nasrtaj, navala, udarao, suorum, naprotiv itd., tribunicia, zloraba tribunske vlasti; ad vim atque arma descendere; vi vis illata defenditur; vim vi (klin klinom) repellere; (Liv. 4, 24, 9.) vim ab alio deterere; vim facere, alui, (Ter.) in alqm; vim facere per fauces portus, silom provaliti kroz itd.; alui vim et manus inferre, vim parare, * alui vim adhibere, vim afferre (o silovanju, u Ov. vim pati); vi subigere; * inimica; prohibere vim hostium; vi cogere, contendere, omni vi coniti; accusare alqm de vi; manu ac vi, ubojstvom i silom; vi (silom), aut voluntate; per vim, na silovit način, silom.

Prenes, a) sila, snaga, moć, upliv; djelovanje pravde uopće, (duševni) smjer; obujam, protezanje, nostra omnis vis in animo et corpore sita est; Catilina fuit magna vi et animi et corporis; nostra v. atque virtus vi ac virtute, non vi aut virtute; maximam v. habere ad alqd; v. magnam habet paternus sanguis; v. magna est conscientiae; cuius rei (patris) tanta v. ac tanta natura; quod ostentum habuit hanc v. ut; facilius etiam in bestiis, v. ipsius naturae perspicere potest; v. summa ingenii; v. illa divina et virtus orationis; v. ac facultas oratoris; v. dicendi, orationis; quanta vis amicitiae sit; * vis leti; * acrior, viša, koja upravlja ljudskim stvarima; * non haec mihi v., za to ja nemam snage, * v. insita; † genitalis.

b) pravo bide, pravi pojam, značenje, sadržaj, narav: s genit. gerund. hrv. = glagolski supstantiv, in quo est omnis vis amicitiae; vim virtutis tenere; vim et naturam eloquentiae explicare; honesti naturam vimque divisimus; vis percipendi (potpuni pojam percipere) ita definitur a Stoicis; ut ea vis diligendi (to ljubljenje) ad aliam rem quampiam referatur; omnem vim loquendi (πᾶν τὸ φθέρησθαι) in duas tributam esse partes; eloquentiae praecepta non satis ad vim dicendi valent Quint. 10, 1, 1.; također značenje, smisao

riječi i slič., vim, naturam, genera verborum; quae vis insit in his paucis verbis; vis et sententia legis. c) meton., sila, mnoštvo, obilje, lacrimarum; aquae; auri argentique; frumenti; seminum; salis, pulveris, telorum; confertissima hostium; jumentorum; magna, ingens hominum; (Liv. 3, 70, 7.) magnam vim (sc. hominum) ex equis praecipitare; maxima ranunculorum; serpentum; * hederarum.

II) u pl., vires, a) fizične sile, snaga, herbarum; v. nervique; sanguis viresque; v. adolescentis; ubi per socordiam vires, tempus, ingenium defluxere; vires deficiunt alqm; militum vires inopia frumenti deminuerat; † magnis viribus; † equorum; jedn. Liv. 9, 16, 13. seu virium vi (silom svoje [tjelesne] snage) seu exercitatione multa cibi vinique eundem capacissimum. b) bojne sile, čete (kao što i divit), vojska, satis virium ad certamen; undique contractis v.; robur virium, jezgra vojske, Liv. Curt.: neque sui iudicii neque suarum v. esse decernere; (Nep. Thrasylus, 1, 4.) in proelio concursu abire res a consilio od promišljeni osnove ad vires (bojne sile) vimque mnoštvo pugnantium; † v. aequis dimicare; * validae. c) sile, moć; snaga, pro viribus; omnibus viribus atque opibus, iz svih sila i svim sredstvima, Cic. Tusc. 3, 11, 25.; tota in virtute ac viribus spes erat; * Italiae crevere v.; * v. legum; * neglecta solent incendia sumere v.; Gloria quem supra vires et vestit et ungit.

viscatus, adj. [viscum] lijepkom namazân, virga, ljepkovača, Ov.; † tp. mamljiv, zamaman, munera.

visceratio, ōnis, f. [viscus] razdioba mesa. **viscum**, i, n. [tšv:] 1) mela, imela, (viscum album Linn.), Verg. 2) lijepak od bobica imelnih, tp. (Plaut.) o ljubavi.

viscus, ōris, n. u klas. prozi u pl. viscera, rum, 1) utroba, drōb, (plemenitiye česti: pluća, jetra, srce, kao što i neplemenite: želudac, crijeva), * haerentia viscere tela (srce i prsi); * Tityus viscere (jetra) pascit aves; **materica**. Navlast. a) meso, boum; multis e visceribus sanguis exeat; viscera eorum apponit. b) plod utrobe, porod, dijete, * rogis iste cremet mea v., pjesnici zovu i pjesme svoje v., non meritis mecum peritura libellos imposui rapidis v. nostra rogis; † eripite v. mea (moje najdraže, ženu i djecu) ex vinculis. 2) tp. a) jezgra, srce, v. rei publicae; v. causae, jezgra stvari; quae mihi in visceribus haerent, na dnu duše moje; qui in medullis populi R. ac v. haerebant, usred srca naroda živjahu; * terrae; * montis; * neu in v. vertite vires, protiv svojih vlastitih sugrađana. b) o novcima, imulku, v. aerarii; de visceribus

suis et filii sui satisfacere alicui. c) (*Curt.*) viscerum suorum partem abrumpere, *živo srce sebi iščupati* (*izvaditi*).

visendus, adj. [viso] *vrijedan, da se vidi, znāmenit, ornatus; supst. visenda, ōrum, n. znāmenitosti. jedn. Liv. 45, 27, 11.*

visio, ōnis, f. [video] *tp. a) (rjeđe) pojava, prikaza, adventicia; fluens, Cic. Lael. 4, 14. b) predstava, misao, ideja, doloris; veri et falsi.*

visito, 1. [frequent. od viso] 1) (*Plaut.*) *opetovano razglédati. 2) pohoditi, pōlaziti, alqm; † aegrum.*

viso, visi, vīsum, 3. [intenz. od video] 1) *opetovano razglédati, motriti, oglédati, res Graeciae; agros; prodigium, rāzvidjeti; visendi causā venire; * s quāst. indir. 2) pri-glédati; napose bolesnika, pōsjetiti, pohoditi, potražiti, aedem Minervae, ad portum, ad me intro, Plaut.; visunt, quid agam, Plaut.; vise, redieritne, visam, si (je li) domi est, vise num sit, id viso, tunc an illi insaniant, Ter.; uxorem, ad eam, Ter.; (Hor.) quendam volo non tibi notum.*

Vistula, ae, f. *Visla.*

visum, i, n. [partic. od video] * *videno, pojava, prikaza, turpia v. Navlast. a) prikaza, in quiete per visum spavajuci, u snu; visa somniorum; perterritus visis; * talibus attonitus v.; * hoc v. b) slika u duši, klāpa (u Cic. kao prijevod za φαντασία).*

Visurgis, is, m. *Vezera (Weser), Tac.*

visus, ūs, m. [video] 1) *viđenje, uvid, pogled, † visu oculorum; † visu alcijs gaudere; (Tac.) visui populo Rom. praeberi; luit, ne coram interficerentur; * terribilis visu, vidjeti; * visu omnia obire rāzvidjeti, rāzglédati; * v. mortales relinquere, iščeznuti; * visus effugiet tuos. 2) pojava, prikaza, prilika, nocturnus; * immundo somnia visu; aliquanto augustior humano v.; habere v. quendam insignem et illustrem.*

vita, ae, f. [vivo] 1) *život, in mea v., dok me je živa, in vita, u (svem) svojem životu; affectus in tota vita inconstans, u svakoj prilici života; vitae exitus, finis; v. insuavis, nulla, nišletan, prazan (sr. vitalis); esse in vita, biti na životu, živjeti; agere vitam honestissime, vitam miserrimam degere; (Ter.) vitam colere inopem; * † vitam trahere; v. tutam vivere; ponere v., izgubiti glavu, pōginuti; vitam amittere; v. profundere pro alqo; discedere a vita, cedere, excedere e, ex vita, vitā, abire e vita; vitam alicui adimere, auferre; alqm vitā privare, expellere, se vitā privare; vitam producere (produjiti), Nep. Verg.; * v. abrumpere; perducere v. ad annum centesimum; si v. sup-*

*petet; pl. serpit per omnium vitas amicitia. 2) život, način života, zadaća, tečaj života, v. rustica; omne vitae genus; (Ter.) inspicere in vitas omnium; također specijalno o privatnom životu, non video nec in vita nec in gratia nec in rebus gestis (u političkom mojem životu) — quid despicere possit Antonius, Cic. Phil. 2, 1, 2. 3) = victus, živež, hrana, reperire v., Plaut.; * unde vitam sumeret inscius. 4) tečaj života, život, vitae excellentium imperatorum. 5) (Plaut. Cic.) kao riječ od mila, mea v.! žvōte moj! tj. * pl. duše, sjene u podzemnom svijetu, tenues sine corpore vitae. 7) * živi ljudi, svijet.*

* **vitābilia**, adj. [vito] *čemu se vrijedno ukloniti.*

vitābundus, adj. [vito] *uklanjajući se, v. erupit; s acc. v. castra hostium; quasi vitābundi aut jacentes tela; † Vespasiani nomen suspensi et v. circumibant.*

vitālis, adj. [vita] *životan, vis v., životna snaga, spiritus; quod v. sit, što daje životnu snagu; † calor v.; * vitae, dušnjiaci; * v. auras carpere; * puer, dijete, za koje ima nade, da će ostati na životu; * mancipium frugi, quod sit satis, ut v. putes (u šali se nišani na misao, da odviše kreplosni ljudi zarana umiru); pregn., vita v., živ, pravi život, Enn, u Cic.*

vitātio, ōnis, f. [vito] *uklanjanje.*

Vitellia, ae, f. *Vitellija, grad u Laciju, s. Civitella.*

Vitellius, Vitelije, ime plemenu rimskom, od koga je poznat car Aulus V. Odalle -llius, Suet i -llianus, Tac. adj. *Vitelijev; supst. -lliani, ōrum, m. vojnici Vitelijevi, Tac. Suet.*

vitellus, i, m. [dem. od vitulus] 1) *telence, telešce, kao riječ od mila, Plaut. 2) žumanca, (u jajetu).*

vitens, adj. [vitis] *trsov, od šokota, * pocula, lōzovina.*

viticula, ae, f. *dem. od vitis, malentra, šokotac.*

vitilēna, ae, f. [vitium i lena] *sramotna podvodnica, jedn. Plaut. Most. 1, 3, 56.*

vitiligo, inis, f. [vitium] *ošpa, lšaj, Just. 36, 2, 12.*

vitio, 1. [vitium] 1) * *iskriviti, izopaciti, pokvariti, lues v. auras, okužuje; oculi vitiantes omnia visu; malā vitiatu melle cicutā (Hor. sat. 2, 1, 56.) zāmeđena živolina (kukuta) smrtonosna (gdje bi očekivao mel vitiatum malā cicutā); vina lino vitiatu (Hor. sat. 2, 4, 54.) pōkvārena cijedenjem kroz platno; supst. vitiatum, n. smrdljivo meso, koje tukne (veprovo; opp. integrum), Hor. sat. 2, 2, 91.; napose: oskvrniti, virglnem, Ter.; * vitiatu pondera ventris; supst. vitiatu, ārum, f. Tac. dial. 35. 2) tp. iskriviti, senatus consultum;*

memoriam (izvorne ponjesne) funebribus laudibus (pohvalama mrtvih na grobu); (Eutr.) pecunias, primiješati prijearom; * curis vitiatum corpus amaris; napose t. t., v. dies, obnuntiacionom (gl. obnuntiatio) zapriječiti, da se komicije ili census ili što slič. ne drži onoga dana, koji je za to određeni.

vitiose, adv. s komp. [vitiosus] manjkavo, pogrješno, iskrivljeno, v. se habere; v. concludere; illud vero idem Caecilius vitiosus; napose t. t., protiv auspicijā (gl. vitium).

vitiositas, ātis, f. [vitiosus] opakost.

vitiosus, adj. s komp. i sup. [vitium] 1) manjkav, iskrivljen, pogrješan, suffragium; vitiosissimus orator; * fuit hoc v., u tom je pogrješio (o Luciliju); * libido bolna požuda; * Cura, bolna; nux, Plaut.; * ilex; * puer, rob (s manom na tijelu); corpus bolešljivo prijekoran, quam lenitatem nos dicimus, vitioso lentitudinis nomine appellant; napose t. t., protiv auspicijā, izabrān, uđinjen, consul; dictator; in dira et vitiosa incurrimus; slično lex, ništetan jer pogrješan, Cio. Brut. 96, 136. 2) moralno pogrješan, opak, nevaljao, zločest, non sunt vitiosiores quam plerique; v. et flagitiosus; vita; * progenies; * remigium Ulixi.

vitis, is, f, upr. loza, odt. 1) lozovača, centurijonski štap, kojim su zapovijedali centurijoni, Tao; 2) collect. šokot, trs; * vino, kao što mi kažemo „loza“, Falerna, Falernae; također divlja tikva (bryonia alba Linn.) vitibus albis, Ov.

* **vitī-sātor**, ōris, m. vinogradār.

vitium, ii, n. 1) mana, pogrješka, škoda, šteta, corporis; (Hon. sat. 1, 3, 48. sl.) amatorem amicae turpia decipiunt caecum vitia, tjelesne mane, aedes vitium fecerunt, hoće, da se poruši; propter multitudinem telorum turris lignea — ab imo v. fecit (puknu) usque ad tabulatum (pisao b. Afr. 19.); v. (prolom) munitionis; v. aëris, iskvaren zrak; * omne v., sve štetno; * ignis excoquit v. (krivu primjesu) metallis; † aquae capiunt v. kvare se; (Hor. sat. 2, 8, 49, 50.) non sine aceto, quod Methymnaeam vitio mutaverit uvam „ocat (sirće), koji se dobiva od uzavreloga metimnejskoga vina“; sr. muto 2) b); bole st, kuga, pomor, alitur v., jedn. Verg. georg. 3, 454.

2) sve prijekorno, promašaj, pogrješka, griješka, krivnja; napose pogrješka u augurijama, alcjs; vitia ducum; (Hor.) belli; animadverso vitio castrorum, neagodan položaj; sentinae, štetno djelovanje; naturae, prirodna mana; si nihil habeat res vitii, ako se

ne izrodi; meum fuerit v., krivnja; (Hor.) tuum, parentum; fortunae, rerum, adversariorum vitio; alqd in eodem vitio, (Cic. Tusc. 4, 31, 63. radi sljedećega in laetitia) eodem v. est, isto je tako pogrješno; magistratus vitio creatus = vitiosus, navigare vitio; tabernaculum vitio (protiv auspicijā) captum; comitiorum solum v. est fulmen. Po tome i: moralna mana, pogrješka, prekršaj, opaćina, grijeh, krivnja, vitium dicere alui, zlo govoriti na koga, Com.; v. sua occultare; non dicam v. sed erratum; ne sibi vitio verterent; (Hor.) vitia amicorum, slabode; rem (imutak) facerem minore vitio culpave, rasipnošću ili nemarom; vitia hesternā, jučerašnji grijesi, (iza preobilne gozbe), pinguis vitii; (Com.) oskrnjenje žene ili djevojke.

vito, i. 1) kloniti se, uklanjati se, bježati od, tela; eum locum; aspectum hominum; aequora; stultitiam; (Plaut.) v. alui rei; erit vitandum ne etc.; * v. tangere scripta; * v. se ipsum, nezadovoljan biti sam sobom; napose o gladijatoru i slič., vitare (sc. ictus), dočekati, uzbiti udarac. 2) pregn., uteći, fugā mortem; odium plebis; casum; periculum; (Hor.) Libitinam, gl. Libitina b).

vitōr, (krivo, vištor), ōris, m. košarāč, plešikotarica, Plaut.

vitreus, adj. [vitrum] 1) staklen, * sedilia od kristala. 2) * čist kao staklo, bistar, sjajan, unda; pontus; pruina; antra; Circe (kao božica mora); * nepostojān, fama.

vitrius, i, m. očuh.

vitrum, i, n. 1) staklo; kristal; * prihl., perucidior vitro, o vjeri. 2) biljka, kojom se modri, sād, (Isatis tinctoria Linn.).

vitū, ae, f. [viteo, 2. plesti, viti] vrvca, trāg, a) prevēzača u ženā, Verg. Hor. Ov. b) povēzača u svećenikā ili svećenicā pa i u pjesnika, Verg. e) vrvca, kojom se žrtva ili žrtvenik kitio, Verg. d) vrvca, kojim su omatali grančice mira moleći zaštitu, milost i pomoć, Verg.

* **vittātus**, adj. [vitta] vrvcom nākićen, vacca.

vitūla, ae, f. [vitulus] tēlica, tele, Verg.

vitūlinus, adj. [vitulus] teleći; supst. -na, ae, f. (sc. caro), tēletina.

vitūlor, dep. 1. zàpjevati slavu, Jovi, Plaut.

vitūlus, i, m. 1) tele. 2) mladunče, mlado od životinje, n. pr. * od konja, ždrijebe; † v. marinus, morsko tele.

vitūpērābilla, adj. (rijetko) [vitupero] prijèkōran.

vitūpērātio, ōnis, f. [vitupero] prijèkor, ukor, ea res P. Africano vituperationi fuit;

takoder pl.; (jedn. Cic. Verr. 5, 38, 101.) prijekorno vladanje, istius v. atque infamia.

vitupērator, ōris, m. [vitupero] *kudilac*, mei; invidi; philosophiae.

vitupēro, 1. [vitium-paro] *kuditi*, *pokarati*, *koriti*, alqm (Ter.); alqm in alqa re; consilium; cum reprehendes ea quae vituperanda ducēs; (Phaedr.) qui caelum vituperat, *koji hoće, da sve bolje znade*.

vivāctas, ātis, f. [vivax] + *dugòvječnost*, *dug život*, tantae multitudinis.

vivārium, ii, n. [vīvus] *zvjèrinjak*, *pa i ribnjak*, u prii., (Hor.) excipiant senes, quos in vivaria mittant, *u svoje kolo privlače, kao u zvjèrinjak*.

vivax, ācis, adj. s komp. [vivo] *dugòvječan*, *dugo živući*, *cervus; *mater, *dugòvječka za sina, koji ide za baštinom*; *pater *infans, *koje se ne da pobaciti*; *vivacior heres, *koji nadživlji*; *Sibylla, *besmrtna*. Odt. a) *dugo svjež, *oliva*; caespes; solum; apium; sermonum gratia stat v.; virtus. b) živ, *sulfura, *živo goreći, plamteći*.

vive, adv. [vīvus] (Plaut.) *živo*.

vividus, adj. s komp. [vivo] 1) živ, *živahan*, *životvoran*, *gemma; + corpus; *signa v. 2) *krepak*, živ, *vatren*, pectus, ingenium, Liv.; + animus; + senectus; + vividam et incorruptam eloquentiam tuendis civibus exercere; *Umber (canis); *dextra; *impetus, *ognjena žestina*; *bello v. virtus.

vivirādix, icis, f. [vīvus-radix] *položnica*, *korijenjak*, (sadenica trsova sa živim korijenjem).

vivo, vixi (vixet mj. vixisset, Verg. Aen. 11, 118.), victum, 3. 1) živjeti, ad summam senectutem tutorem; studia illa nostra, quibus nunc etiam vivimus, *po čemu i sada živimo*; *tertia aetas vivitur; *ignes, *gore*; *vitis, Cic.; v. de lucro, *mišođu drugoga živjeti*. Navlast. u *užeravanju*, ita vivam, *tako mi života*; ne vivam si etc., *tako ne bio živ, ako itd.*; (Plaut.) si vivo, *ako ostanem živ*, Odt. a) *trajati, ne propasti, postojati*, ejus mihi auctoritas v., *jošte postojati*; *vulnus; *scripta; *nulla placere diu nec v. carmina possunt etc. b) živjeti o čemu, *hraniti se čim*, piscibus; carne; raptu, *o plijenu*; *ex raptu; *numerato; (Ter.) ut sit, qui vivat. c) živjeti, život provoditi, v. miserrimus; sic vivitur; v. in literis, in tenui pecunia, in paupertate (*kuburiti*); (Hor.) parvo bene; (Ter.) bene, u veselju i u zabavi; v. e natura, secundum naturam, naturae convenienter; luxuriose; sapienter; in diem (gl. dies); bonis moribus; (Ter.) alicui soli, sibi; (Hor.) illa sorte contentus. d) živjeti, baviti se, baviti; dru-

govati s kim, Syracusis; in Thracia; (Hor.) in caupona; v. cum alqo, cum Scipione, cum Africano; cum alqo conjunctissime et amantissime; aliter cum tyranno, aliter cum amico vivitur; secum v., *baviti se sām sobom*.

2) *pregn.*, *dobro ili zadovoljno živjeti*, *uživati život*, quando vivemus? *vivamus, mea Lesbia; *cui licet in diem dixisse; vixi; vivo et regno. *Stoga* *vive, *vivite na rastanku*, *s bogom (oslaj)*, *zdravstvuj*, *vive valeque; *vivite silvae.

vīvus, adj. [vivo] 1) živ, capere, obruere, + defodere alqm vivum; alqm vivum concremare (Liv.) cremare (Just.), patrem et filium vivos comburere (Cic.); Jugurtham vivum aut necatum sibi traderet; (Liv.) vivo tibi, (*štedeci tvoji život*) ea disciplina a me adhibita esset etc.; me, te, se, eo, (Hirt. d. G. 8, 21, 4.) illo, (Caes. b. G. 7, 83, 8.) utroque vivo, *za mene, za tebe živa itd.*; Hannibale v., Nep.; men' vivo, Hor.; frangetis impetum vivi, *za mene živa*; *vivus per ora feretur, *živjet će u ustima naroda*; (Verg. Aen. 1, 721. sl.) vivo tentat praevertere (*osvojiti*) amore; u post., vivus vidensque, vivus, ut ajunt, et videns, *za njega živa i na njegove oči*; prudens sciens, v. vidensque pereco, Ter.; *supst. vivi, ōrum, m. živ, ljudi, unus vivorum, *jedan jošte od živućih pjesnika*; regna invia vivis (o podzemnom svijetu); prenes., a) što dolazi od živa, živ, vox; *calor, u živu tijelu, prirodna toplina, *kao živ, na vlas sličan, vultus; voces, koje izražavaju jasno značaj. c) svjež, živ, trajan, u prirodnom stanju, *arundo (sko-rijenom); flumen, *živa voda*, Verg. Liv.; *fontes; *lucerna, *goruća*; *caespes, *zelen*; *ros, *jutrenja rosa*; *lacus, *privodno*; *sulfur, *plamteći*, *plantaria; *saxum, *neobdijelân*; (Hor. sat. 1, 10, 71.) vivos roderet ungues, *do živa t. j. gdje su nokti srasli s mesom* = usque ad vivam carnem, ad vivum. d) živ, ognjen, vatren, v. et ingenuus animus, Plin. ep. 8, 6, 17. 2) supst. vivum, i. n. živo, meso, calor ad vivum adveniens, *koja seže do živa*; neque id ad vivum resco; resicare aliquid de v., od glavnice; gl. resco; nihil detrahit de vivo; *ad vivum persedit imber, *prodre do živa (do kože)*.

vix, adv. jedva, jedva jedvice, vix teneor quin accurram, *ne mogu se gotovo držati*; v. dubito; v. unquam eveniet; affirmare v. possumus; v. erat credendum, *jedva se moglo vjerovati*; v. aut omnino non; (Plaut.) vix aegre. Često o vremenu: *jedva, tek, istom, netom, napose sa cum (kad al' eto, a), za oznaku, da što odmah iza čega slijedi*, v. hoc imperatum erat, cum etc.; *vix — et illi que; *bez cum illi et, que; *v. bene, *jedva pravo*;

pojačano vix dum, obično vixdum, jedva jošte; v. tandem gl. tandem.

vocabulum, i, n. [voco] 1) riječ, ime, rebus non commutatis immutaverunt vocabula; neque dum etiam vocabulis armamentorum (tehničko nazivlje za spremu brodova) cognititis; res suum nomen et proprium v. non habet; (Hor.) imponens cognata v. rebus; † vocabulo Locusta, imenom L.; † libertae, cui vocabulo Acte fuit. 2) (Tac.) izlika, izgovor, alio vocabulo; varia praedandi v.

vocālis, adj. [vox] 1) glasan, blagòglasen, zvučan, a) adj., * carmen; * chorda; * ora (prorokova); * boves, koja su govorila kao ljudi; * equus, Adrastov, koji je proricao; * terra, (o Dodoni); * Orpheus, milòglasni; * nympha, blebetuša (o Jeci, Echo); † sonus; † vocalissimus aliquis, veoma glasan, vrlo zvonka glasa; (Cic.) ne quem v. praeteritis videamur, koji je (dobra) glasa. b) supst. vocales, f. samoglasnici, vokali; † sing.

Vocātes, ium, m. Vokaćani, pleme u akvitanškoj Galiji.

vocātio, ōnis, f. [voco] (pl.) poziv na ručak, jedn. Cat. 47, 7.

vocātus, us, m. [voco] 1) * zvanje, pozivanje, poziv, molba, vocatus mei. 2) samo abl. vocatu) pozivu senatsku sjednicu, jedn. Cic. de or. 3, 1, 2; poziv na ručak, jedn. Suet. Cat. 39.

vociferātiō, ōnis, f. [vociferor] vikanje, pomaganje, jaukanje, non sine vociferatione atque indignatione (gnjevna vika, glasno negodovanje) concurrunt; in ipso sermone hoc et vociferatione mortua est, Cic.

vociferor, dep. 1. [vox-fero] zvati, vikati, palam; haec; s acc. c. inf.; v. Decius, quo fugerent? Liv.; v. de superbia patrum ac crudelitate feneratorum, razvikati se na id; his de rebus tantis satis libere; pas. vociferatum fortiter, Liv.

vocīto, 1. [intenz. od voco] 1) zvati, nazivati, imenovati, vivum eum tyrannum; nostri omnes reges v., qui etc.; † Icelum equestri nomine Marcianum. 2) (jedn. Tac. hist. 2, 41.) vikati, clamor vocitantium.

voco, 1. [vox] 1) zvati, dozivati, dozivati, pozivati, * alqm nomine, voce; alqm ad se, ad concilium, † in consilium, † in colloquium; senatum, sazvati; cum in contionem vocari (sc. patres) jussissent, Liv. 2, 55, 10; ipse vocat pugnās, na boj, Verg. Aen. 7, 614; * quo virtus te v.; * v. auster in altum; * aurae vela vocant = vjetar je pogodan, povoljan; * imbrem votis; * ventos, dozivati; * ventis vocatis, željeti vjetar u krmu; * sua Turnum fata

v.; * pluviam improbam voce (o vrani) navješćivati; v. in jus, in iudicium, pred (na) sud zvati; * alqm imperii ruentis rebus (za propasti države); * quem vocas, koga zoveš k sebi kao prijatelja, kao prijatelja cijeniš; također pozivati, ad cenam, domum v. i samo v.; * hostia pinguis in lucos; iudicium subtile (Alexandri) ad libros, zvati ga, da svoj sud izreče, Hor. ep. 2, 1, 243. sl.; napose * sazvati na pomoć, deos, deos auxilio; alqm divum; Venerem; voce (glasno) Hecaten; zazivati, dražiti, mamiti, pozivati, alqm ad arma, ad bellum gerendum; servos ad libertatem; * divos in certamina; * votis deos, zavjetima skloniti, da ispune molbu; * vi (krepko) cursus in altum vela v., zove, da se odjedri; † hostem; † alqm ad pugnam; alqm ad vitam, in spem; (Tac.) arrogantia offensas, uzrokovati.

2) imenom zvati, zvati, oppidum Britanni vocant, alqm hostem; aedificia, quae mapalia illi v.; ad spelaeum, quod vocant, kako se zove; (Ter.) vocor, qui vocare? kako se zove? kako ti je ime? jam lepidus vocor; * patrioque v. de nomine mensem; * alqm durum, psovati.

3) tp. u kakav položaj staviti, metnuti, alqm in odium, in invidiam, in suspicionem, omrznuti na, sumnjičiti koga; alqm in crimen, okriviti; in discrimen ac periculum; rem publicam ad exitum, propast pripravljati; * animum in contraria; * natos ad poenam; alqd in dubium, sumnjati se o čemu, in disceptationem, prepirati se (s kim) o što; ad integritatem majorum spe sua homine v., nadahu se, da će biti isto tako pošten, kao što i njegovi predi; alqm in partem praedae, dionikom učiniti; in commune, zajedničkim učiniti; v. ad calculos gl. calculus; * divos in vota, da uživaju zavjetovane darove.

Vocōnias, Vokonije, ime plemenu rimskomu; Q. V. Saza dade kao pučki tribun g. 169. pr. Is. zakon o nasljednom pravu ženā; Q. V. istražni sudac u Klavencijevoj parnici; adj. -nias, Vokonijev, lex.

Vocōnti, ōrum, m. Vokonci, pleme u Galiji.

vocūla, ae, f. [dem od vox] 1) glasić, slab glas, recreandae voculae causa; također (jedn. Cic. de or. 3, 25, 98.) slab glas, falsae v.; gl. falsus. 2) opadānje, ruganje, incurrere in vocus malevolorum, jedn. Cic. fam. 2, 16, 2.

Volāterrae, ārum, f. Volatera, grad u Etruriji, s. Volterra Odt. -rrānus, adj. volaterski; -rrāni, supst. Volaterani.

vōlātīcus, adj. [1. volo] (rijetko) 1) leteći, kri-lat, Plaul.; oblijećući, illius furentes ac v.

impetus. 2) *tp. nēpostojān, promjenljiv, Academia.*

vōlātīlis, adj. [1. volo] 1) *krilat, letedi, bestiae.* 2) * *bjegajući, brz, ferrum; * nestalan, aetas.*

vōlātus, ūs, m. [1. volo] *lijetanje, lijet, takoder pl.; * Pegaseus.*

Voleae, ūrum, m. *Volkanci, pleme u galskoj provinciji; dijeliše se na Tectosages (sr. Tectosages) oko Toloze (s. Toulouse) i Arecomici s glavnim gradom Nemausom (s. Nîmes).*

Voleānus gl. Vulcanus; **-āni, ūrum, m.** *Volkani, narod u Hisp., jedn. Liv. 21, 19, 8.*

vōlēmus ili volaemus, adj. [vola, ae, f. grst] *jednino pira v., kruške, od kojih jedna ispunja svu pregršt, batvače kruške, Verg.*

vōlens, tis, adj. [partic. od 2. volo] 1) *voljan, dobrovoljan, dobre volje, qui volentes in amicitiam non veniebant, Liv. 21, 39, 4; eas (poenas) ipsi v. pependere, Sall.; Ariobarzanes — volentibus (uz privolu) Armeniis praefecit, Tac.; * v. vos Turnus adoro; * labor est inhibere volentes (konji, koji sami od sebe trče); * quos ipsa v. rura tulere; est alui volenti alqd gl. 2. volo f). 2) sklon, povoljan, pogodan, prijazan, milostiv, dobro došao, volenti animo, munificus nemo putabatur nisi pariter v., Sall.; animis volentibus, Verg.; plebi volentia fuere, Muciano volentia rescribere, Tac.; napose o bogovima, volentibus cum magnis dis. Enn. u Cic. off. 1, 12, 39; volentibus diis, Sall.; volens propitius, rjede v. propitiusque, Liv. 1, 18, 3; mihi Dephica lauro cinge v., (milostivo), Melpomene, comam, Hor.; o Sibylli, Verg. Aen. 13, 457.*

vulgāris, vulgus, volgo gl. vulgaris etc.

vōlito, 1. finenz. od 1. volo] 1) lijetati, oblijetati, optjecati, o pticama, o vjezdama; atomorum vis infinita v.; * o pepelu, rāsati se; * supst. volitans, m. roj, plurimus. 2) u pril., optrkavati, žuriti se, lutati; napose od objesti, hvatanja itd.; in foro; toto foro; ante oculos; v. ut rex; insolentius, pokazivati se; alacres laetosque v.; * mediis in milibus ductores ipsi; * pacatum per mare navitae; i o duši, o d m o r s e b i priuštitu, odmarati se, animi v. capiunt vacui cura ac labore; * per ora virum, vrlo hvaljen, slavljén biti; i na visoko letjeti, na više téžiti, homo gloriae cupiditate volitans, jedn. Cic. in Pis. 25, 59.

vōlnēro etc. gl. vulnero etc.

1. **vōlo, 1. 1) letjeti, lijetati, avis v.; * per aëra remigio alarum; * supra v. ardea nubem; * crista volans; * Curae laqueata circum tecta volantes, oblijetajući pod.. (popul noctnih**

*ptica); * supst. volantes, m. ptice. 2) teći, letjeti, brzo se kretati, hitjeti, hrliti, tela; literae; aestas; * ventus; * currus; navis; * hasta; * vapor ad auras; * per aequora curru; * pelago; * semel emissum v. irreparabile verbum (u pril. uzetoj od strjelice ili od ptice ispuštené iz kaveza); * talia late dicta v. Ligeri; * fama v. s. acc. o. inf.*

2. **vōlo, vōlui, vōlle, 1) hotjeti, željeti, zahltijevati itd., napose prisvajati sebi što; (Hor.) si vis, potes, (Verg.) et petiere sibi et voluere adjungere gentes; (Hor.) quid amplius vis? alqd, id v.; velle gratiam alejs; divitias; nihil frustra; num quid vellem, rogavit; judicem me esse, non doctorem v.; alios in se severos esse judices non v.; Strato physicum se voluit, htio je, da bude itd., qui se Atticos volunt; s. inf. perf. pas. i češće bez esse (kad se što silnije, jače želi, hrvatski verb. perfectivum), quibus maxime lex consultum esse vult, hōće da se (tko) pobrine; illud tamen te admonitum volo; vos oratos volo, Ter.; nunc illos commonitos velim; slično s aluz. adjektiva, sa ili bez esse, num tu, qui omnes salvos vis, Catilinam salvum esse voluisti? Cic. Phil. 8, 5, 15; (Hor.) non uxor salvum te vult (po analogiji od servatum alqm velle), te magis salvum velit; (rjede) s ut i s konj., volo, ut ille te videat, Plaut.; volo, uti mihi respondeas; sa samim konj., visne hoc primum videamus? volo hoc oratori contingat, ut; (Hor.) quid faciam vis? što da pjevam? (Plaut.) vin' (= visne) vocem huc ad te? bi li ga itd.; napose u savezu s velim (βουλόμεν ἔν) blaži izraz ispunjive želje, kao što i s vellem (βουλόμεν ἔν) izraz neispunjene ili neispunjive želje, tu velim nos absentes diligas et defendas; quam velim Bruto persuadeas; (Hor.) Musa velim memores; vellem mihi scripsisses; quam vellem te ad Stoicos inclinavisses; (Hor.) vellem sic erraremus in amicitia; rjede ut s konj., maxime vellem judices, ut P. Sulla — modestiae fructum aliquem potuisset percipere; s. inf., tuam mihi dari velim, Cotta, eloquentiam; s ne, tu velim — ne praetermittas; vellem equidem — ne deteruisset; volo ne ignoret ne haec quidem humana, Cic. or. 34, 120.; apst., velim nolim, velit nolit (htio, ne htio); scire difficile est, seu velint seu nolint; quo volo, ubi velis, Ter.; volo in Graeciam (u poslanici, sc. ire); o neživu, (Hor.) si volet usus, quem (sonum reddere) vult manus et mens, quid velit (na što smjera) et possit rerum concordia discors; res comica non vult exponi versibus tragicis = komičar predmet ne trpi (dopušta) itd.**

Napose a) velle alqm, htjeti s kim razgovarati, govoriti, (Plaut.) te volo. Quid si ego

te velle nolo; (*Ter.*) paucis te volo; centuriones me velle postredie; (*Plaut.*) si quid me (*avo.*) vis, num quid me vis; si quid ille se (*od njega*) velit etc. *b*) v. bene, male, alicui *hotjeti komu dobro, zlo, Com.*; v. alejs causā, *željeti što radi koga, na korist komu*, velle alejs causā omnia, omnia magnopere, valde i samo velle alejs causā, *biti komu sklon, za njegovo dobro, željeti komu dobro, dobro misliti po koga, hotjeti komu dobro; također quantum mea causā velis, služiti mi hoćeš, Cic. fam. 11, 17. c*) quid tibi vis? *što hoćeš? što namjeravaš? Ter. Cic. Hor.*; quid sibi vult pater, quid eunuchus sibi velit, *Ter.*; quid sibi vellet? cur in suas possessiones veniret? *Caes.*; *naprotiv toga quid vis? što ti pada na um? što misliš? Hor. sat. 2, 6, 29., što hoćeš (da učinim)? što da učinim? Hor. sat. 2, 3, 152.*; quid sibi vult (res)? *što će to reći (što to znači)?* quid v. sibi haec oratio? *Ter.*; nec satis intellexi, quid sibi lex aut quid verba ista vellent; quid ergo illae sibi statuae equestres inauratae volunt? (*Verg.*) quid vult concursus ad amnem? *d*) num quid vis? *izvolite li (želite li) jošte što? (formula na polasku, često u Com., također Hor. sat. 1, 9, 7. Cic. Att. 6, 3, 6.)*; cupio omnia quae vis, *želim sve isto, hvala na pitanju (hladna formula udvornosti, kad hoćemo, da se koga riješimo), Hor. sat. 1, 9, 5.*; si quid vis, *ako jošte što želiš, = po volji, slobodno, ei βουλει, Hor. sat. 2, 7, 39. e*) vis tu? *nije samo za pitanje, već tim ujedno potičemo i bodrimo, „valjalo bi“ itd., vis tu homines urbemque feris praepone silvis? Hor. sat. 2, 6, 92.*; a vin' tu je samo upitno „hoćeš li ti“, „zar ti hoćeš“ = „ti lje ne ćeš“ vin' tu curtis Judaeis oppedere? *Hor. sat. 1, 9, 69.*; *po tome pade donjeku na um, da, ne patriam rem perdere quis velit, ne quis humasse velit Ajacem, vetas cur? Hor. f*) est alicui volenti, cupienti aliquid, *jest po volji čija, po želji, zgodno mu je, uti militibus exaequatus cum imperatore labos volentibus esset. Sall. Maturo ceterisque, remanere et inverba Vespasiani adigi volentibus fuit, Tac. hist. 3, 4, 3. g*) (*konvers.*) sis = si vis, *ako ti je s voljom, izvoli parentet., Com.*; i u *Cic.*, refer animum sis ad veritatem; age sis, nunc de ratione videamus; cave sis mentiare; sultis = si vultis, *Plaut.*

2) *pregn.*, a) kao publicist. i. t., *odrediti, zapovjediti, zaključiti, odlučiti*, majores de singulis magistratibus bis vos sententiam ferre voluerunt; (majores nostri) insui (parricidam) voluerunt in culeum; (*Hor.*) ita voluerunt majores; *odl. veltis jubeatis kao upit*

*narodu, hoće li nove zakone prihvatiti; također vellent juberent; slično *o bogovima, sic di voluistis, sic voluere (di); Jupiter hunc laetum Tyriis esse velis diem! b*) *hotjeti = mniti, tvrditi, uzeti (osb. u filozofskom jeziku kad samovoljno uzimamo, da je što tako ili onako, na što pisac ne pristaje), sine corpore esse volunt deum; qui virtutem duram et quasi ferream quandam esse v.; * seque ortum antiqua Teucrorum ab stirpe volebat. c*) (*Liv.*) sa quam voljeti = malle, malle rei se quam nullius, turbamur ac seditionum duces esse v.; qui se bene mori quam turpiter vivere v.

Vologesa, is, -us, i, m. Vologes, ime kralju u Partiji iz kuće Arzakovića. Tac. Suet.

völones, um, m. [2. volo] dobrovoljci, samovoljci; napose robovi, koji se iz kanske bilke dobrovoljno javiše za vojnu službu.

vulpes, vulpecula gl. vulpes, vulpecula.

Volsi, örüm, m. Volštani, pleme u Laciju, -seu, adj. volštanski.

völšilla, ae, f. [vello] dupalica, klješta, za čupanje kose.

*Volsini, örüm, m. Volzin, grad u Etruriji, s. Bolsena. Odl. -niensis, * -nius, adj. volzinski; supst. -ses, ium, m., Volzinjani.*

Voltina tribus, jedan rimski tribus; supst. -nienses, ium, m. Voltinjani.

Voltinna, ae, f. Voltumna, božica saveza dvanaest etrurskih država.

volut, Volut, Volutus, vultus gl. vultus itd.

*völubilis, adj. [volvo] 1) okretljivo, valjajući se, okrećući se, optjeđujući, kotrljajući se, caelum; v. et rotundus deus; * amnis; * burum (zvčica šimširova); * aquae, * nexus (vijuganje zmijs); * aurum; (zlatne jabuke). 2) tp. a) nestalan, promjenljiv, fortuna. b) lećan, okretan, oratio (opp. stabilis); homo; orator.*

*völubilitas, ätis, f. [volubilis] 1) okretljivost, pomičnost, mundi; * ipsa v. libratum sustinet orbem; * (sumnjivo) oblost, okruglost, capitis. 2) tp. a) lakoća, okretnost, linguae; verborum; (Aug. u Suet.) inanis sententia verborum v., (Quint.) vim orandi, non circulatoriam volubilitatem (mlaćenje jezikom) spectantibus.*

völubiliter, adv. [volubilis] okretno, lako, vješto, hitro. Cic. or. 62, 210.

*völücer, eris, cre, adj. [1. volo] 1) letedi, kri-lat, angues; bestiae; * puer, o Kupidu; * ales; * columba; * turba, ptice; * equus = Pegasus; * currus, Jupiterova; * Fatum (božica sudbine, udesa); * amores; supst. völüeris, is, f. (* m.) (sa. bestia) ptica, † sueta aquis; * importuna; peregrina, selica, Phaedr.; parvula o*

muzi, Phaedr.; češće *pl. volucres, f. ptice, perad*; *prenes., brz, gitar, nuntius*; * *Hebrus*; * *sagitta*; * *arundo*; * *ferrum (strijela, koplje)*; * *fumus*; * *amnis*; * *jam volucrum sequor te. 2) tp. * brz, prolazan, neposlojan, nestajan, genus (dicendi) verbis v. atque incitatum; nihil est tam v. (ne leti tako brzo) quam maledictum; fortuna (Cic. p. Sull. 31, 91.); * dies; * fama; † gaudium.*

volumen, *inis, n.* [volvo] 1) * *zavoj, savitak*, sinuatque immensa volumine terga (*savija u krugu, o zmiiji*); sinuetque alterna volumina crurum (*konja*); vinclorum immensa v. (*o cestu*) versat; v. fumi, *sukljanje*; siderum, *tečaj*. 2) *savitak spisa, knjiga*, magnitudo voluminis; ex Epicuri de regula et iudicio volumine; volumina selectarum epistolarum, *savitak itd. (što knjigu čini)*; (*Hor.*) signata v.; annosa vatum v., *po tom knjiga, svezak, kao dio povedega djela*, sexdecim volumina epistolarum (Ciceronis), *Nep.*; † libri tres in sex v. divisi; * mutatae ter quinque v. formae (*metamorfoze*).

Volumnius, *Volumnije, ime plemenu rimskom*; (P. Volumnius) Eutrapelus, *rimski vitez, pristaša Antonijev*; -*nianus, adj. Volumnijev, jednom Liv. 10, 12.*; Volumnia, *žena Korijolanova, zatim prijateljica Antonijeva.*

voluntarius, *adj.* [voluntas] *dobrovoljan, a) akt. koji što dragovoljno čini, procurator; senator, koji se sam tim učinio; auxilia sociorum; milites v., dobrovoljci, također supst. voluntarii, ōrum, m. voluntariorum copias; quisque cum armis v. adest; (Just.) civitates v. recepit. b) pas. što se od svoje volje, drage volje čini ili događa, mors v., samodovoljenje, samoubojstvo; discessus; si est voluntarium; † verbera; † deditio; v. servitute adit.*

voluntas, *ātis, f.* [2. volo] 1) *volja, želja, naklonost, namjera, nakana; napose: slobodna volja, pripravnost, revnost, gorljivost, conformare se ad voluntatem alcjs; ad voluntatem loqui, drugim po volji; contra voluntatem; voluntate, s voljom, s privolom, drage volje, voluntate patrum regnavit; haud sane voluntate principum; summa Catuli ili optimatum voluntate, uz potpunu privolu; ea jussu aut voluntate P. Scipionis facta esse; mea voluntate concedam; voluntate in dicionem venerunt, per metus potius quam v.; † voluntate adductus; (Plano, u Cic. ep.) cum bona voluntate; naproiv toga ex voluntate, po volji, po želji; ex v. alio uti; ex voluntate alcjs esse; također de mea voluntate; non est tua tuta v.; voluntatem (dobru volju) tibi emettar; summa spe et v. (pripravnošću za borbu)*

civitatem complere; summa alcjs v. recipi; hanc mentem voluntatemque suscepi; quid esset suae v., što je zaključio, odlučio; cognita Massiliensium voluntate; s gen. obj., puerilia tamen ejus opera — ostendunt admirabilem praecipue in aetate illa recti generis voluntatem, Quint. 10, 1, 89; također: smjer, duh, smisao (sr. ratio) cujusque aetatis quae dicendi ratio voluntasque fuerit; naturis differunt, voluntate similes sunt; v. et consilium et sententia interdicti; voluntates: odluke, nakane, težnje, namjere, cum sint in dicendo variae v.; voluntatum, studiorum summa consensio; i posljednja volja, testamenta et v. mortuorum; † custodire, defunctorum v. 2) mišljenje, pregn., dobro mišljenje, prižan, naklonost, dobrohotnost, provinciae erga Caesarem; optima erga alqm; secunda summa in alqm; mutua; celans qua v. esset in regem; voluntate alienari; † ad retinendam Pompeji necessitudinem ac voluntatem; pl. confusus voluntatibus municipiorum; commutatio voluntatum; v. regiae, suorum, militum.

volūp, *adv. (Com.) ugodno, zabavno, zadovoljno, v. est mihi; vicitare v.; venire saluum v. est; qui suis amicis est v.; bene factum et v. est.*

voluptabilis, *adj.* [voluptas] (*rijetko*) *slastan, zabavan, ugodan, Plaut.*

voluptarius, *adj.* [voluptas] 1) *nasladan, a) zabavan, ugodan, disputationes illae magis v.; quasi gestientis animi elationem. b) nasladujući, slastan, possessiones; casus illi erat (dat.) v. 2) odan putenim nasladama, razbludan, raskošan, mekoputan, disciplina; homo (o Epikuru); supst. voluptarii, raskošnici, razbludnici, ljudi uživanja (osb. Epikurovci); za nasladu osjetljiv, čuteći nasladu, gustatus est sensus ex omnibus maxime v., jednom Cic. de or. 3, 25, 99.*

voluptas, *ātis, f.* [volup] 1) *slast, naslada, veselje, razbluda, uživanje, radost, zabava, v. est omne id quo gaudemus; esse in voluptate; alcui voluptati esse, obradovati, nasladivati koga; animi voluptatisque causā; voluptatibus frui; voluptates percipere; voluptate perfundi; fabulas cum voluptate legere; alqd voluptati habere, nasladivati se čime; (Quint.) indulgere ingeniorum suorum voluptati, najmilijoj želji; voluptate capi, rado se zahavljati; ex literis alcjs cepisse incredibilem voluptatem; jednom Cic. Brut. 40, 147. cepi voluptatem s acc. o. inf.; summum bonum in voluptate ponere; omnia ad voluntatem referre, voluptate metiri; voluptates napose za-*

bave, što se puku daju, igre; a voluptatibus, koji se morao brinuti o zabave careve, maître de plaisirs, Suet. Tib. 42.; kao riječ od mila, mea v., slasti moja, Plaut.; care puer, mea sola et sera v., Verg.; u Cic. Cat. 3, 1, 2. sine sensu nascimur, cum voluptate (sa svijesću slasti) servamur; v. corporis i samo v., putena naslada; personif. kao blaženstvo, Voluptas. 2) nagnuće k putenjoj nasladi, pohlepa na nasladi, (Ter.) explere suam v.

† **vōluptuōsus**, anj. [voluptas] (rijetko) pun veselja, ugodan, zabavan.

vōlūtābrum, i, n. [voluto] kaljuža (u kojoj se svinje kaljužaju).

vōlūtābundus, [voluto] vālajajući se, in voluptatibus, plivajući jednom Cic. r. p. 2, 41, 68.

vōlūtātio, ōnis, f. [voluto] vāljanje, pl. u pril. corporis.

vōlūtātus, adj. [partic. od voluto] iskusan, načitan itd., in veteribus scriptis, jedn. Cic. Qu. fr. 2, 13, 4.

vōlūto, 1. [intenz. od volvo] 1) vāljeti, kotrljati, motati, vrtjeti, glans in jactu volutatur, vrti se ovamo i onamo; † toto corpore volutari (po rpi novaca); u gnusnom smislu, volutari cum sororibus; (Phaedr.) aper se v., kaljužati se; (Verg.) volutans genibus, pasti na koljena pred koga; tp. in omni genere flagitiorum volutari, prebijati se. 2) tp. a) * pustiti glas, vocem per atria; vocem v. litora, ječe; flamina v. murmura, mrmrljaju. b) razmišljati, razmišljati, v. alqd animo, (Liv.) in animo, multa secum animo, condiciones cum amicis; * alqd secum corde, * tacitus mecum ipse, također zabačljati, animum saepe iis tacitis cogitationibus, Liv. 9, 17, 2.

volva gl. vulva.

volvo, vōlvi, vōlūtum, 3. 1) vāljeti, kotrljati, okretati, obraćati, oppidani in proximos saxa; volventes hostilia cadavera; * flumen minores vertices; * oculos huc illuc; * ignem sub naribus, sipati; * ad summa fastigia, uzvillati; * mare; * fumum, uzvillati; * vastos ad litora fluctus; * tot Simois correpta sub undis scuta virum etc.; * caput alcys; * semineces multos, oboriti na tla; * volvimur undis, igračka smo valova; u pril., vita populi Rom. per incerta maris et tempestatum quotidie volvitur, svaki dan neizvjesna je igra itd., Tac.; * volventia plaustra, tekuća; pas. volvi, vāljeti se, kotrljati se, okretati se, obrtati se, teći i slič., cylindrum volvi; sol circum terram; qui volvuntur stellarum cursus sempiterni; * lacrimae per ora; * ina-

nes; * o rijeci, Aufidus; per silvas; * o plamenu, per culmina hominum; * o viharu, * o prahu (dizati se); per muros; * o kamenu, per inane; (anguis) inter vestes; * in caput; in fossas; * curru, skotrljati se sa itd.; o palima u boju, pasti, * humi, * arvis; * fundo in imo; * leto, u smrti; * permixti caede virorum v. equi; napose a) razmotati i ditati, libros Catonis. b) * vāljeti, nositi sa sobom, flumen pecus et domos volvens unā; volvens aliena vitellus; (Liv.) okretajući se praviti, vojn. t. t., orbem, okružiti, na sve strane učiniti front, errorem per tortuosi amnis sinus flexusque, amo tamo lutati.

2) tp. a) o govorniku, v. celeriter verba, odmatati, govoriti lako i bez prekidanja; sententias facile verbis; quo melius cadat aut volvatur (teče) oratio; complexo verborum uno spiritu volvitur. b) dati, da što u vremenu optječe; okretati se na okolo, idem in singulos annos orbis volvitur, optječe krug, Liv.; * tot casus, doživjeti; * volventibus mensibus, * volvendis annis, tečajem itd.; * pronos menses (o božici mjeseca, Luna); * sic v. Parcas, da određuju; * v. vices (Juppiter); † fatone res mortalium et necessitate immutabili an forte volvantur. c) strasti gojiti (imati) u srcu, razmišljati, brinuti se, tjerati, ingentis iras in pectore, Liv.; multa secum, cum animo suo, has inanes cogitationes, (Cur.) † animo consilium; bellum in animo; † futura; * veterum monumenta virorum, opetovano promišljati.

vōmēr (bolje -mis), ēris, m. raonik, lemeš.

vōmēa, ae, f. [vomo] čir, prišt, tp. nesreća, kuga, rei publicae (o ljudma), jedn. Liv. 15, 12.

vōmis gl. vomer.

vōmītio, ōnis, f. [vomo] bljuvanje.

vōmītus, ūs, m. [vomo] (pretkl. i poklas.) = vomitio; tp. kao psotka, gad, Plaut.

vōmo, mui, mītum, 3. 1) intranz. bljuvati, post cenam. 2) tranz. bljuvanjem povratiti, uopće izbljuvati, * animam; * flammam; * tardum fumum, pomalo se pušiti; * undam salutantum; (Plaut.) argentum.

vōrāctas, ātis, f. [vorax] proždrljivost, jedn. Eutr. 7, 18.

† **vōrāginōsus**, adj. [vorago] (rijetko) pun ždrijelā, pukotina.

vōrāgo, īnis, f. [voro] ždrijelo, bezdana, ponor; u vodi: vrtlog, vir, summersus equus voraginibus; neque eam v. conjectu terrae — explere potuisse; currus illuvie ac voraginibus haerebant; u pril., gurges ac v. patrimonii (prvo s obzirom na to, što je rasuo svoj imetak, drugo što ga je kao progutao); im-

mensa alga v. ac gurgues vitiorum turpitudinumque omnium, *bezdana i kaljuža itd.*; voragine rei publicae, *propast*; quem gurgitem! quam v. l. * ventris v., o trbuhu.

vōrax, ācis, adj. s *komp. [voro] *proždrljiv*, Charybdis; * ignis voracior: * venter.

vōro, 1. [sr. *poći, βιβρώσκω*] 1) *pròždirati, pròždrijeti, žderati*, vitulum, *Plaut.*; *apst.* * Charybdis v. carinas; * illam (puppim) rapidus v. aequore vortex. 2) *tp. v. literas, guttati*; (*Cat.*) v. viam, s *najvećom brzinom provaliti*.

verso, **versum**, **vortūra**, **versus** gl. verso etc.

vortex, **verticōsus**, **vorto**, **Vortumnus**, **vōs** gl. vertex, verticosus, verito, Vertumnus, tu.

Vosēgus, (Voges.), i, m. *Vogezi (gori) u Alzaciji (Elsass)*.

voster gl. vester.

vōtīvus, adj. [votum] *zavjetan, zavjetovan, posvećen*, ludi, legatio v. zbog zavjeta *pōduzēto*; * juvenca; * v. tabella, *zavjetna stika, koja se po zavjetu vješala u hramu ili na drugom javnu mjestu, a prikazivala nezgode kojima je darovatelj, s pomoću božanstva, izmakao, u pril.*, quo fit ut omnis votivā pateat veluti descripta tabellā vita senis; * aedes (*sāgrāđen Saluti ili drugomu božanstvu za znak zahvalnosti za pōvrāčeno zdravlje*): * noctes, *koje se tko po zavjetu odriče muža*; (*Tac.*) nec nisi hoste caeso exuere votivum obligatumque virtuti oris habitum.

vōtum, i, n. [partic. od voveo] 1) *zavjet, vota* facere, nuncupare, suscipere, concipere; † pro salute; vota solvere, dissolvere; † persolvere, † exsolvere, * exsequi; * Jovi vota reddere; (*Just.*) voto fungi; voti liberari; (*Cic. Verr.* 5, 54, 142.) sic etiam fortunis hominum abutebatur ad nocturna v. cupiditatum suarum, *da namiri odatle, što je Veneri zavjetovao, da mu se naslade ispune*; voti damnatus ili * reus gl. damno, reus; * divos in vota vocare gl. voco 1); * vota deum, *bogovi zavjetorani*; * u zlu sm.: *kletva, prokletstvo*. *Navlast. a)* * *žrtva zavjetovana*, incendere votis aras; divos in vota vocare gl. voco 2). *b)* * *molitva zavjetna*. 2) *želja, žudnja*, voti compotem facere, *ispuniti komu*; vota facere; * votis aurem praebere, *o Jupiteru*; * voti potens, *dionik*; * in votum venire, *predmet želje biti ili postati*; * hoc erat in votis, *to je bila moja želja*; * votis optare s acc. c. inf.; * certum votis (*dat.*) pete finem; * perditur lux non sine votis, *bez žudnje*; * ruere voto (*željeti sebi*) in numerum; * fata tardiora votis (*negoli što želiš*) manent te; † votum implere; † omni voto (*željno*) expetere alqd; † voto expetere mortem; † colere donis super ipsorum

vota, *više no što su se nadali nadariti, darivati*.

vōveo, vōvi, vōtum, 3. 1) *svečano obēdati, zavjetovati*, Herculi decumam, Vulcano arma, templum Jovi; aedem; s acc. c. inf.; (*Just.*) s ut; v. se, capita sua pro re publica, *posvetiti, žrtvovati*; * vota, quae voverat. 2) * *željeti*, quae modo voverat, odit; quid voverat dulci nutricula majus alumno, qui sapere et fari possit etc.? s ut.

vōx, vōcis, f. 1) *glas onoga, koji govori; zove; koji pjeva, također glas životinje, glas, ton, koji se proizvodi grlom ili kakvim glazbenim nastrojem, acuta, gravis; cita, tarda; magna, parva, mediocris; clara, inflexa dulcis; summa, najjači ili najglasniji, ali u Hor. sat. 1, 3, 7. citaret „Io Bacche“ modo summa voce, modo hac, resonat quae chordis quattuor ima. jest „ima“, budući da je najdonja od četiri žice tetracorda (najstarije i najjednostavnije grčke lire), najviša, po tom i glas njezin najviši (vox quae ima resonat quattuor chordis, t. j. in chordis), a najgornja naprotiv, „summa“, najniža, dakle vox summa = quae summā chordā resonat, također najniži (najdublji) glas; (*Plaut. Quint.*) bona; vocis contentio et remissio; v. supplici, *molećim glasom*; canere inclinata ululantiq; v.; rustica v. (*izgovor*) et agrestis; numeri et voces et modi; vocem mittere, emittere, gl. mitto, emitto; * Sirenum voces (*pjevanje*): * sunt verba et v. [sr. verbum 2) c)]; * septem discrimina vocum, *sedmeroglasna lira*; * voces crevere fidibus severis; * tollere vocem, *o veseloj igri, ozbiljnijim glasom glasiti se*; također: *zvanje, doziv*, enimvero voce est opus (*moram viknuli*): „Nausistrata, exi“, *Ter.*, nulla v. (*ne mogaše se čuti nikakvo pomagaj!*) quiritantium exaudiri poterat; nutu vocibusque (*dozivanjem*) hostes vōcare; quorum vocibus (*vikom*) et concursu terrentur infirmiores, vocibus strepere, *na zvanje*; * o životinji, boum (*mukanje*); cornix plenā pluviam vocat improba voce; liquidas corvi v. (*kreštanje, grakljanje*) ingemnant; vox (*zujanje pčelā*) auditur fractos sonitus imitata tubarum; * *jek, zvuk*, fractas ad litora v.; ad sonitus vocis, *mahanja veslā*. 2) *riječ, govor, očitovanje, izraz ili govorjenje, razgovaranje*, non intellegit quid sonet haec v. voluptatis; nulla v. est ab iis audita populi Rom. majestate indigna; vocem exprimere; v. violenta; * falsis v. *nazivi, imēna*; carpi nostrorum militum vocibus; crebrae v. militum in vigiliis colloquiisque audiebantur s acc. c. inf., *Caes. b. c. 3, 31, 3. 49, 2.*; * nescit v. missa reverti; * vetuit me tali voce Quirinus; haec una v. omnium est; una paene v. (*jednoglasno*) repelli oratorem a gubernaculis*

civitatum; *takoder pl. žestoke riječi*, vocibus consulis; *zapovijed*, consulum vocis imperio non oboedire; *rijed*, *ređenica*, * sacrae. *Napose a) govor*, *jezik*, * cultus hominum recentium voce formasti; * *Graja* sive Latina voce loqui; * aut vocem mutare viros aut vertere vestem; (*Tac.*) incondita et rudi voce (*Just.*) cum civem ex voce cognovisset. *b) naglas*, *akcenat*, acutajedn. *Cic. or.* 18, 58.

Vulcanus *starije i bolje* Volc., i, m. sin *Jupiterov i Junonin*, muž *Venerin*, *bog ognja*, *mehančkih vještina i sila*: * *vatra*, *oganj*. *Odt.* 1) -nius, adj. *Vulkanov*; Vulcanis armis (*nepredobitnim*), *Cic.*; *acies, *oganj*; * arma dei Vulcania = a. dei Vulcani; * Lemnos, * tellus, *posvećena Vulkanu*. 2) -nal, ālis, n. *mjesto posvećeno Vulkanu*, *Aurel. Vict.*; -nālis, ium i ōrum, n. *svetkovina Vulkanu u staru svetkovana* (23. augusta).

vulgāris (volg.), adj. [vulgus] *običan*, *općenit*, *svakidašnji*, opinio; liberalitatis v., *svim iskazana*; nihil tam v. est; v. amicitia, *svjetline*; † illa *vulgaria (svakidašnji nakloni)* „quid agis?“; * coetus, o *svjetlini*; *supst.* anteponanur rara vulgaribus; (*Hor.*) *vulgaria, svakidašnja hrana*; o *bludnicama: prosta*, *scortum*; * puellae; † mulier.

vulgātus, adj. [*partic. od vulgo*] *općenito poznat*, *razglāšen*, fama *vulgatior*; † *vulgatissimum senatus consultum*; *svima oštavljen*, *prèpušten*, corpus; † meretrices.

1. **vulgo** (volgo) gl. vulgus 2).

2. **vulgo** (volgo), i. [vulgus] 1) *donijeti među svjetinu*, *priopćiti*, *obznaniti*, *raširiti*, *dati*, rem; consulum; munus *vulgatum* ab civibus esse in socios; *vulgari* cum infimis summum imperium (*dijeliti*); *navis vulgata* omnibus (*dat.*); † *vehicula vulgata usu*; *vulgari* cum privatis, *družiti se sa svakim posebnikom*; contagia *vulgabant* morbos; quae (commissa) *vulgata* in omnem exercitum; *svima prepustiti*, *svima dati*, corpus; † *ferarum ritu concubitus plebis patrumque*; * corpora cum forma; (*kasno*) corpus pretio. 2) *saopćiti*, *oglasiti*, *objaviti*, alta *vulgata* miracula erant; quae *vulgata* sermonibus erant, *Liv.*; * obductum verbis dolorem; *vulgavit* temere fama s. acc. c. inf.; * hunc (*Alcaeus*), *njegove lirske pjesme*; * artes non ante *vulgatae* (*poznate*); * arcanas sacrum *Cereris*, *otkriti*; † eos libros nomine auctoris.

vulgus *starije volg.*, i, n. (*rijetko m.*) [*ῥῆλος*] 1) *svjetina*, *svijet*, *ljudstvo*, *prostaci*, *prosti narod*, *napose pūk*, *pučani*, * *vulgusque proceresque*; non est consilium in vulgo etc.; disciplinam in vulgum efferre;

exire atque in vulgus emanare; (*dies*) alter in vulgus ignotus; in vulgus edere; v. militum (*vojnici*, *prostaci*, *būke*), armatorum; in vulgus militum efferre; in vulgus edit s. acc. c. inf., *Atheniensium (vojnici)*, *Nep.*; o *pčelama*, *Verg. georg.* 4, 69.; ne vulgi largitione centurionum animos averteret, *Tac.*; sapientis iudicium a iudicio vulgi discrepat; * profanum; * malignum; * infidum; * ignobile; * inermum; * nos a vulgo longe lateque remotos gl. remotus. 2) *mnoštvo*, *gomila*, *rpa*, *puk*, *narod*, † aliud v. obaeratorum et clientium; * densum (umbrarum); * incautum, *stado ovdōa*; * miserabile; patronorum; † servorum; † mulierum; insipientium; (*Ter.*) v. (*običnu bagru ljubovnikā*) ab se segregat; *napose abl. sing.*

vulgo kao adv. *pred svijetom*, *javno*, *uopće*, *svuda*, *obično*, *svaki dan*, vicium v. quaerere, *Ter.*; v. ostendere ac proferre; v. homines occidebantur; v. milites a signis discedebant; v. totis castris testamenta obsignabantur; v. evenire solet; (*Ter.*) verum illud verbum, quod v. dici solet.

vulnērātio (voln.), ōnis, f. [vulnero] *ranjavanje*; tp. vitae, famae, salutis suae, *po vreda*.

vulnērō (voln.). i. [vulnus] 1) *ranjavati*, *raniti*, alqm; corpus; ad adversum os fundā; aliquod plagis Eumenes vulneratur; vulneratae naves, *ošlećeni*. *Supst.* *vulneranti*, *ranjenici*, *Cars. Curt.* 2) tp. *uvrijediti*, *vrijedati*, *povrijediti*, *zajedati*, alqm voce; mentes sensusque vulneras; virorum animos vulnerare; verbis vulnerari; * aures nuntius; * continuo fortunae vulneror ictu; * crimine vulneror isto.

* **vulnēficus**, adj. [vulnus-facio] *ranjavajući*.

vulnus (voln.) ēris, n. 1) *rana*, eruptiones non sine vulneribus hostium factae sunt; cum multis v. repulsi; v. grave, tenue, leve, mortiferum; v. adversa, *sprijed na prsima*; † v. adverso corpore accipere; v. missilium, *rane od strijelā*; gravi v. ictus; v. alcuī inferre, infligere, * dare (*zadati*), † imponere, (*Plant. Ov.*) facere; † aficere; † v. accipere (*dopasti r.*), in capite, vehemens et mortiferum, *gravius*; multis et illatis et acceptis v.; v. excipere, † tergo; v. sustinere; v. obligare; mori, perire ex (*od*) vulnere; v. adversis et honestis cadere, adversis v. concidere; ex vulnere recreari, † refici; ex vulnere graviter claudicare; * v. Ulixi, *od Uliksa zadana*, gemitus vulnerum, *od rana*, *Liv.* 22, 5, 4; (*Ter.*) vulnera abstergere; *po tome a) * udarac*, *uboj*, *ubod*, *zasjek*, *ujed*, vulneribus confodi, *Liv.* 24, 7.; remedium vulneris, *od pasjega*

ujeda, Phaedr.; multa viri inter se v. jactant; illi inter sese multa vi vulnera miscunt; v. falcis; elusa v.; ornus vulneribus evicta; humus reformidat v. aratri; crepitant sub vulneremalae. b) * *oružje, sirjelica, koplje*, illum infesto v. insequitur; haesit sub gutture v.; vulnera dirigere. c) *raskomadano meso*, tristia mandere saevo v. dente, *jedn. Ov. met.* 15, 92. sl. 2) *tp. gubitak, udarac, šteta, škoda, nesreća, zlo; uvreda, žalost, rane, boli duše*, sine vulnere *bez gubitka* (u boju, u ratu), sine v. suorum rem conficere posse; quod Italiam sine aliquo v. cepissent, *bez nešto gubitka; naprotiv toga*, sine ullo v. interiit, *bez ikakva, bez i najmanjega gubitka*, tuto ac sine ullo v. ac periculo VI tabulata extruxerunt (*sr. aliquis, ullus*); *specijalnije = poraz, u Just.*, duobus v. terrestri proelio acceptis; ullo bello Parthi majus v. acceperunt; vulnere fortunae percussus, rei publicae, provinciae vulnera imponere, inurere rei publicae; accepit gravissimum parens v. morte filii; v. nova facere, *prestupke, prekršaje*; vulneribus (*durove*) suis mederi; avaritiae vulnera (*rane, što ti je zadala lakomost*) crudelitatis remediis posse sanare; * aeternum servans sub pectore v.; * tristi turbata v. mentis; * animo grave v. habebam; * quo beatus v. (*rana ljubavi, ljupena rana*), qua pereat sagitta; * v. alit venis; * tacitum vivit sub pectore v.

vulpēcula (volp.), ae, f. [*dem. od vulpes*] *lisičica, lijica, u Hor. ep.* 1, 7, 29.; Forte per angustam tenuis v. rimam repserat in cumeram frumenti.

vulpes (volp.) is, f. *lisica, lija, lisac*, animi sub vulpe latentes, *Hor.*; *post. jungere vulpes o onom, što biti ne može, Verg. ecl.* 3, 91.; (*Suet.*) vulpes pilum mutat, non mores, *vuk dlaku mijenja, ne čudi.*

vulpinus, adj. [vulpes] *lisičji, Phaedr.*

Vulsel, vulsella, Vulsini, Vulsienses gl. Volsci etc.

vulsus, adj. [*partic. od vello*] *golobrad, Plaut.* * nepos, *gladun*; * *razmāžen, mekoputan, mens.*

vultūculus, i, m. [*dem. od vultus*] *lišće, Bruti nostri, mali pogled, jedn. Cic. Att.* 14, 20, 5.

vultuosus, adj. [vultus] (*rijetko*) *krivoust, ne quid ineplum et v. sit (in oratione).*

1. **vultar** (volt.), ūris, m. *jastrijeb.*

2. **Vultur** (Volt.), ūris, m. *Vultur, brdo u Apuliji, blizu Venuzije, s. Voltore, Hor. Odt. Vulturis ventus, jugoistočnjak.*

vultūrius (volt.), ii, m. 1) = vultur; o lakomim, *razbojničkim ljudma, v. illius provinciae, duo v.*; * *kod baština.* 2) (*Plaut.*) *nesretan hitac u kockanju.*

Vulturum (Volt.), i, n. *Vultur, grad u Kampaniji, uz rijeku Vulturnu, s. Castel Volturno.*

1. **Vulturnus** (Volt.), i, m. *Vulturn, rijeka u Kampaniji, s. Volturno.*

2. **Vulturnus** (Volt.), ventus gl. 2. **Vultur.**

vultus *starije volt. ūs, m. 1) obraz, lice, pogled, imago animi v.*; v. atque incessus; oculi, supercilia, frons, v. denique totus; hic est ille v. semper idem; prorsus in facie vultuque v. cordia inerat; in tuis oculis, in tuo ore vultuque acquiesco; (*Liv.* 2, 58, 8.) praesenti vultus demittere; * vultum summittere; * dejectus in humum; * v. maestus; * altus, *ponosno prèziranje*; * invitus, *raskriviljena*; v. tuos mihi expressit; (*Hor.*) nec magis expressi v. per aenea signa, quam per vatis opus mores animique virorum clarorum apparent; * v. boni, *prijazan*; * acerbi; * vultus trahere, *mrko gledati; napose mrko lice, mrk pogled*, * me vultu terrere; * v. instantis tyranni; † vultu offensionem conjectaverat. b) *lice, pogled*, * tollens ad sidera vultus; * ipsius (solis) in vultu; * cadere in vultus; * v. ac terga ferarum; (*Cael. u Cic. ep.*) illius simae vultum subire. 3) *obraz, izvanje lice, spoljašnjost*, * in vultus sesse transformat aniles; * Inachidos; * unus erat toto naturae v. in orbe; * v. salis placidi (*mora*); (*Tac.*) non esse unum eloquentiae vultum.

vulva (volva), ae, f. *materica svinjska (u Rimljanā i u Grkā poslastica), Hor. Plin. ep.*

X

X kao brojka uzeta iz grčk. alfabetā = decem; na novcu = denarius (koji je prvobitno vrijedio 10 asa); stoga se čita XCCCC čita: denarius quadringentis.

Xanthias, ae, m. [*Ξανθίας*] *Ksantija, s pri-*

djevom Phoeus, po svoj prilici izmišljeno ime rimskom velikašu Horacijeva vremena, možda Fulviju (fulvus, ξανθός) po mnijenju nekih sinu Kn. Fulvija Flaka, koji je isposlovao, da su Horacija u Venuziji slobodom

- nadarili, i kojega su predi slavu stekli u Grčkoj (zato Phoeus [Φωεύς], Fočanin), jedn. *Hor. carm.* 2, 4, 2.
- Xanthippe**, es, f. [Ξανθίπη] *Ksantipa*, žena Sokratova.
- Xanthippus**, i, m. [Ξανθίππος] *Ksantip*, 1) otac Periklov. 2) lacedemonski vojvoda u Kartazana za prvoga punskoga rata.
- Xanthus** (-os), i, m. [Ξάνθος] *Ksant*, 1) rijeka u Troadi = *Skamander*, *Verg. Ov.* 2) rijeka u Liciji, *Verg. Hor. Ov.* 3) rječica u Epiru, *Verg.*
- Xenarchus**, i, m. [Ξεναρχος] *Ksenarh*, vojvoda Ahajaca, jedn. *Liv.* 41, 28.
- † **xēnā**, ōrum, n. [ξένω] prijateljski darovi, darovi gostima, također darovi, kojim se iskazuje komu usluga.
- Xenippa**, ōrum, n. *Ksenipa*, kraj ili mjesto u Sogdijani, *Curt.*
- Xēno**, ōnis, m. [Ξένων] *Ksenon*, epikurski filozof Ciceronova doba, Atenjanin.
- Xēnōcles**, is, m. [Ξενοκλῆς] *Ksenoklo*, azijski govornik, jednom *Cic. Brut.* 91, 316.
- Xēnōclides**, ae, m. [Ξενοκλίδης] *Ksenoklid*, vođa Halkidanā.
- Xēnōkratēs**, is, m. [Ξενοκράτης] *Ksenokrat*, učenik Platonov iz Halkedona.
- Xēnōphānēs**, is, m. [Ξενοφάνης] *Ksenofan*, grčki filozof iz Kolofoa oko g. 530. pr. Is., utemeljitelj elejatske škole.
- Xēnōphon**, -ontis, m. [Ξενοφών] *Ksenofon*, grčki filozof, povjesničar i vojvoda, učenik Sokrator, Atenjanin; adj. **Xēnōphontēus** i -tius, *Ksenofontov*, genus sermonis; *Hercules*, *Ksenofontov*.
- Xerxes**, is, i i, m. [Ξέρξης] *Kserks*, ime mnogim perzijskim kraljevima.
- Xyniae**, -iūrum, f. [Ξυνία] *Ksinija*, grad u Tesaliji uz jezero Ksinijsko (*Xynias*), sada *Taukli*.
- xysticē**, -ōrum, m. [ξυστικός] *attete*, rvači, koji su se vježbali u pokrivenim hodnicima za ružna vremena (sr. *xystus*), *Suet.*
- xystus**, i, m. ili † -um, i, n. [ξυστός, ὑγλάδην] u Rimljanā nepokriven trijem, po kojem su se šetali i učeno prepirali.

Z

- Zacynthus**, i, f. [Ζάκυνθος] *Zakint*, cīok u Jonskom moru, s. *Zante*. *Odale* (*Plaut.*) -thlus, zakintski.
- Zaleucus**, i, m. [Ζάλευκος] *Zaleuk*, zakonodavac Lokranā u Italiji oko g. 650. pr. Is.
- Zāma**, ae, f. [Ζάμα] *Zama*, a) grad u Numidiji, na glasu sa Scipijonove pobjede nad Hanibalom g. 201. pr. Is. *Odale* supst. -enses, ium, m. *Zamljani*, jednom pisac b. *Afr.* 92. b) *Z. regia*, drugo mjesto u Numidiji, prijestolnica kralja Jube.
- zāmīa**, ae, f. [Ζήμια] *gubitak*, šteta, jednom *Plaut. Aul.* 2, 2, 20.
- Zanelē**, es, f. [Ζάνκλη] *Zankla*, predašnje ime gradu Mesani na Siciliji, sada *Messina*; adj. -elaus ili -clēlus, *zanklijanski*, *Ov.*
- † **Zēla**, ae, f. [Ζῆλα, ῥά] *Zela*, grad u Pontu na granici armenskej.
- Zēlagium**, ii, n. *Zelagij*, rt na Eubeji, jednom *Liv.* 31, 46.
- Zēnōdōrus**, i, m. [Ζηνόδορος] *Zenodor*, grčki kipar, *Suet.*
- Zēnon** ili **Zēno**, ōnis, m. [Ζήνων] *Zenon*, 1) *Z. iz Citija* na Cipru oko g. 320. pr. Is., utemeljitelj stoičke škole. 2) *Z. iz Eleje* učitelj Periklov. 3) jedan *Epikurov* Ciceronova doba.
- Zēphyrītis**, idis, f. [Ζεφύριτις] *Zefiritida*, među bogove uvrštenā žena *Plolomeja Filadelfa*, jednom *Cat.* 66, 57.
- Zēphyrīūm**, ii, n. [Ζεφύριον] *Zefirij*, grad i rt u Ciliciji, *Liv.*
- zēphyrus**, i, m. [ζέφυρος] * † *zapadnjak*, koji donosi Grcima oluju, Talijanima blago vrijeme. Često kao početak proljeća: frigora mitescunt zephyris, *Hor.*; pjesnič. *zephyros spirare secundos*, *Verg.* *prijatni vjetrovi*.
- Zērynthus**, i, f. [Ζήρυθος] *Zerint*, grad u Traciji. *Odale* -thlus, adj. *zerintski*.
- Zētes**, ae, m. [Ζήτης] *Zeta*, sin *Borejin*, koji je s bratom svojim *Kalaisom* pošao s *Argoplovcima*, te duvajući protjerao *Harpije* i tako spasio *Fineja*.
- Zēthus**, i, m. [Ζήθος] *Zetus*, sin *Antijopin* od *Jupitera*, blizanao *Amfjonov*, *Cic. Hor.*
- Zeugma**, ātis, n. [Ζεύγμα] *Zeugma*, grad na *Eufratu*, *Tac.*
- Zeuxis**, idis, m. [Ζεύξις] *Zeuxid*, glasovit slikar grčki oko g. 400. pr. Is.
- Ziōbētis**, is, m. *stepska rijeka* *Ziobetis* u Partiji, *Curt.*
- zmāragdus** gl. *amaragdus*.
- zōna**, ae, f. [ζώνη] 1) *pojas*, *pāsa*, *napose* a) * *pāsa*, kojim se donja haljina opasivala oko

- tijela, i pās Gracija, potome: zonam solve; Zōpŷrus, i, m. [Ζῶπυρος] Zopir, 1) odličan Perzijanac, koji se sām osàkatio da pomogne odjeći. b) čemer, (u kojem su se novci kao i u nas nosili), Plaut.; (Hor.) qui zonam perdidit, koji je kesu izgubio; argentum in zonis habentes, Liv.; zona se aureorum plena circumdedit, Suet. 2) * † *pojas zemaljski*, frigida; također * *pojas Orijonov*.*
- zōnārius, adj.* [zona] *pojasan*, sector z., kradikesa, Plaut.; supst. -rius, ii, m. *pđjasār*, Cic.
- zōnūla, ae, f. dem. od zona, pojasić, Cat.*
- Zōrōastres, is, m. [Ζωροάστρης] Zoroastar, zakonodavac i utemeljitelj vjere perzijske oko g. 800. pr. Is.*
- Zōstēr, ēris, m. [Ζωστήρ, pojas] Zoster, rt i primorski grad u Atici.*
- zōthēca, ae, f. [ζωθήκη] sobica, komorica, za počinak obdan, jednom Plin. ep. 2, 17, 21.*
- † zōthēcūla, ae, f. dem. od zotheca, sobičioa*

